Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

CORPUS

Juris

Canonici

1

Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 18
Plúteo 10

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM GRATIANI

EMENDATVM ET NOTATIONIBVS ILLVSTRATVM

Vnà cum glossis,

GREGORII XIII. PONT. MAX.

IVSSV EDITVM.

Ad exemplar ROMANVM diligenter recognitum.

Visto y expurgado conf
me al expurgatorio de
por mandato de los SS.
quisidores de Tdo ffa
treinta y uno de Diz.e de

Fell.do Merchante

esta corregido conforme
al expurgatorio del año 16
por comissio de los señores
inquisidores de Toledo. fe
1. de Julio 1632.

Fran.co de Robledillo

LVGDVNI,

M.D.LXXXIIII.

De licentia eiusdem D.N. GREGORII XIII. Pont. Max.

DOMUS LOYOLASAE S.J. BIBLIOTHECA JHS

Casa Professa dela Compañia de Jhs Sº

205,6

Universidad de Deusto
Biblioteca

En 22. de Enero de 1820. compré de entre los libros, q. dexó mi Catedratico de Canones D.n Fran.co Ant.o de Andraca, Inquisidor de Mallorca.

Juan José de Bengoa

Ala Compañia Jesus cassa toledo

GREGORIVS PAPA XIII.

Ad futuram rei memoriam.

CVM pro munere pastorali humeris nostris iniuncto id præcipuè nobis propositum habeamus, vt omni studio, diligentiaq; omnes Christifideles his præsertim tam grauibus, calamitosisque temporibus in recta, & Catholica fide continere curemus, ac propterea id in primis nobis agendum, & prouidendum sit, vt omnem omnibus aberrandi ab ea occasionem subtrahamus. Dudum ob huius rei executionem, adhibitis nonnullis ex fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, adiuncto etiam aliquorum doctrina, & pietate insignium virorum studio, Decretum Gratiani nuncupatum absque glossis, necnon idem Gratiani Decretum cum Decretalibus Gregorij Papæ Noni prædecessoris nostri, Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus, non modo cum veteribus glossarum auctoribus, quibus cum viri pij, & Catholici fuerint, ignoscendum videtur, si quid vel ob errorem in illis, vel quia nondum pleraque à sacris Concilijs diffinita fuerant, liberius locuti sunt: Verum etiam cum his, quæ ab impijs scriptoribus tam extra in marginibus, quàm etiam intra aspersa fuerant Catholicæ veritati contraria reuidendi, corrigendi, & expurgandi curam demandauimus. Cum autem ipsum Decretum absque glossis à præfatis à nobis deputatis iam totum emendatum, & correctum, ac nonnullis annotationibus illustratum existat, ipsiusque maior pars à dilecto filio Paulo Constabili, tunc sacri nostri Palatij Apostolici Magistro vnà cum dictis Decretalibus felicis recordationis Gregorij Noni prædecessoris nostri iam impressis recognita, & approbata sit. Reliquum vero eiusdem Decreti vnà cum annotationibus prædictis tam absque glossis, quàm ipsum totum cum glossis, Sextumque & Clementinas simul, & Extrauagantes à dilecto filio Sixto Fabri, eiusdem Palatij nostri Apostolici Magistro recognoscenda omnia, & approbanda in officina Populi Romani, quæ ad hoc potissimum vt libri sacri in ea fideliter, & incorruptè imprimantur, erecta fuit, imprimi, & impressa diuulgari iusserimus, ac vt ad maiorem Christifidelium vbique tam intra, quàm extra Italiam citra, & vltra montes commorantium commoditatem hoc iuris Canonici Corpus fideliter, & incorruptè iuxta exemplar hic Romæ impressum à Catholicis Typographis, à Romano Populo, siue ab eo de-

putatis, vel pro tempore deputandis electis imprimi possit. Nos opportunè prouidere volentes, vt hoc Ius Canonicum sic expurgatum ad omnes vbique Christifideles sartum tectum perueniat, ac ne cuiquam liceat eidem operi quicquam addere, vel immutare, aut inuertere, nullaue interpretamenta adiungere, sed prout in hac nostra Vrbe Roma nunc impressum fuit, semper, & perpetuò integrum, & incorruptum conseruetur. Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicę potestatis plenitudine omnibus, & singulis in nostro, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Dominio, nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiecto commorantibus, vel ad illud quouis prætextu aduenientibus, ac etiam extra dictum dominium vbilibet existentibus Typographis, & librorum impressoribus, ac Bibliopolis, & quibuscunque alijs personis vtriusque sexus cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis maioris latæ sententiæ, & quo ad nunc, & pro tempore in dicto nostro, & Romanæ Ecclesiæ dominio mediatè, vel immediatè subiecto commorantes, etiam vltra præmissa sub amissionum librorum, ac mille ducatorum auri de Camera pro vna videlicet officio Inquisitionis hæreticæ prauitatis, & pro alia accusatori, & pro reliqua tertijs partibus Iudici executori irremissibiliter applicandorum, alijsque arbitrij nostri pœnis eo ipso si & quoties contrafactum fuerit, & per quemlibet contrauenientem incurrendis apostolica auctoritate tenore præsentium inhibemus, & interdicimus, ne ipsius Gratiani Decretum cum annotationibus, & idem cum glossis, Decretalibus Gregorij Noni prædecessoris nostri, Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus, vt præfertur, de cætero per Decennium à Data præsentium sub quouis titulo alibi quàm in Vrbe nostra, & in eadem officina impressoria dicti Populi Romani, & ijs, quibus ab eodē Populo Romano, & ab eo ad hoc pro ipso Populo deputatis, tam in Italia, quàm extra Italiam vbilibet facultas, & licentia per dictum tempus desuper concessa fuerit, prout nos eidem Populo Romano, & eisdem ab eo deputatis, vt huiusmodi licentiam, & facultatem tam in Italia, quàm extra Italiam vbilibet cuicunque, & quibuscunque ipsi Populo Romano, seu eius pro eo Deputatis pro tempore videbitur, & placebit, ac pro tempore eidem Populo, & eius Deputatis visum fuerit, significata prius nobis, & approbata persona, concedere, illamque sic concessam prout, & quando sibi placuerit, reuocare liberè, & licitè valeant, indulgemus, impressum, & imprimendum tenere, vendere, dare, donare, vel aliàs quomodolibet habere, vel transferre, neque etiam ipsi absque expressa etiam in scriptis licentia eiusdem Populi Romani, & ab eo Deputatorum dictum Gratiani Decretum cum ipsis annotationibus, & idem cum glossis, Gregorij Noni prædecessoris nostri Decretalibus, Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus, vt dictum est imprimere, nec per dictum decennium ab eis, vel alijs præterquam à dicto Populo Romano, & ab eo Deputatis, vel de eorum licentia, vt præfertur, impressum, & imprimendum aliàs habere, seu tenere, aut etiam vendere, vel donare, seu imprimi, teneri, vendi, donari, aut aliàs transferri facere per se, vel alium, seu alios publicè, vel occultè, directè, seu indirectè quouis quæsito colore, vel ingenio audeant, seu præsumant: ita quòd etiam nulli omnino hominum tam in Vrbe, & tota Italia, quàm extra vbiuis Terrarum, Regnorum, Regionum, & Prouinciarum totius orbis liceat huiusmodi libris dicti Iuris Canonici sic, vt præfertur, de mandato nostro recognitis, correctis, & expurgatis quicquam addere, detrahere, vel immutare, aut inuertere, nullaue interpretamenta adiungere, sed provt opus huiusmodi Romæ nunc impressum fuit, semper, & perpetuò integrum, & incorruptum conseruetur, statuimus, sancimus, & ordinamus,

Mandan-

Mandantes vniuersis, & singulis venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, cæterisque locorum ordinarijs, & eorum Vicarijs in spiritualibus, & temporalibus, & in statu temporali sanctæ Romanæ Ecclesiæ etiam Legatis, Vicelegatis, Sedis Apostolicæ, ac ipsius status Gubernatoribus, Potestatibus, & Locumtenentibus, vt quoties pro parte dicti Populi Romani, & ab eo Deputatorum, seu licentiam, & facultatem ab ipsis, vt præfertur, pro tempore habentium, fuerint requisiti, vel eorum aliquis fuerit requisitus, eisdem Populo, & Deputatis, ac ab ipsis licentiam, & facultatem haben. efficacis defensionis præsidio assistentes, præmissa ad omnem Populi Romani & ab eo Deputatorum prædictorum licentiam, seu facultatem haben. requisitionem contra inobedientes, & rebelles etiam per censuras Ecclesiasticas, etiam sæpius aggrauan. & per alia iuris remedia auctoritate Apostolica exequantur: inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis. Et insuper quia difficile admodum esset præsentes litteras ad quælibet loca deferri, Volumus, & eadem apostolica auctoritate decernimus, illarum transumptis, & exemplis manu Notarij publici subscriptis, & sigillo Curiæ, vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, & etiam in ipsis operibus impressis plenariam, & eandem prorsus fidem vbique tam in iudicio, quàm extra iudicium haberi, quæ præsentibus haberetur. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ac quorumcunque locorum, Gymnasiorum, & Vniuersitatum, etiam studiorum generalium iuramento confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris apostolicis etiam illis, & illorum, ac quibusuis alijs personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, etiam Motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac aliàs in contrarium quomodolibet concessis, & approbatis, ac imposterum concedendis, & approbandis. Quibus omnibus etiam si de illis specialis mētio habenda esset, eorum tenores præsentibus pro expressis haben. illis aliàs in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, Contrarijs quibuscūque. Aut si aliquibus communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facien. plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud sanctū Petrum sub Annulo Piscatoris, die prima Iulij. M. D. LXXX. Pontificatus nostri Anno Nono.

Cæ. Glorierius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In nomine Domini, Amen.

HOc est sumptum, transumptum, & exemplare cuiusdam breuis per Sanctissimum Dominum nostrum Gregoriũ Pap.xiij. imprimendi Juris Canonici Corpus, de quo in eodem breue per decennium inclyto Populo Roman. sub die prima mensis Julij, 1580. concessi, fideliter, legaliterq; per me Notarium publicum infrascriptum transumpti & exemplati, nil adduto vel diminuto quod substantiam mutet vel intellectum variet, nisi fortè litera vel syllaba, quæ substantiam mutare aut intellectum variare non habent: Cuius quidem breuis tenor talis est, prout infra sequitur, videlicet, Gregorius xiij. Pap. Ad futuram rei memoriam, Cum pro munere pastorali humeris nostris iniuncto id præcipuè nobis propositum habeamus, vt omni studio, diligentiaq; omnes Christifideles his præsertim tam grauibus, calamitosisq; temporibus, in recta & Catholica fide continere curemus, ac propterea id in primis nobis agendum & prouidendum sit, vt omnem omnibus oberrandi ab ea occasionem subtrahamus. Dudum ob huius rei executionem, adhibitis nonnullis ex fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, adiuncto etiam aliquorum doctrina & pietate insignium virorum studio, Decretum Gratiani nuncupatum absq; glosis, necnon idem Gratiani Decretum cum Decretalib. Greg. Pap. ix. prædecessoris nostri, Sexto, Clementinis & Extrauagantib. non modo cum veteribus glosarum auctoribus, quibus cum viri pij & Catholici fuerint, ignoscendum videtur, si quid vel ob priorem in illis, vel quia nondum pleraque à sacris conciliis diffinita fuerant, liberius locuti sunt: verum etiam cum his, quæ ab impijs scriptoribus, tam extra in marginibus, quàm etiam intra aspersa fuerant Catholicæ veritati contraria reuidendi, corrigendi, & expurgandi curam demandauimus. Cum autem ipsum Decretum absque glosis, à præfatis à nobis deputatis iam totum emendatum & correctum, ac nonnullis annotationibus illustratum existat, ipsiusque maior pars à dilecto filio Paulo Constabili: tunc sacri nostri Palatij Apostolici Magistro, vnà cum dictis Decretalibus felicis recordationis Greg. ix. prædecessoris nostri iam impressis recognita & approbata sit. Reliquum vero eiusdem Decreti vnà cum annotationib. prædictis tam absque glosis, quàm ipsum totum cum glosis, Sextumq; & Clementinas simul, & Extrauagantes, à dilecto filio Sixto Fabri, eiusdem Palatij nostri Magistro recognoscenda omnia, & approbanda in officina Populi Romani, quæ ad hoc potissimum, vt libri sacri in ea fideliter & incorruptè imprimantur: erecta fuit, imprimi, & impressa diuulgari iusserimus, ac vt ad maiorem Christifidelium vbique tam intra quàm extra Italiam, citra & vltra montes commorantium commoditatem hoc Iuris Can. Corpus fideliter & incorruptè iuxta exemplar hic Romæ impressum, à catholicis Typographis, à Romano Populo, siue ab eo deputatis, vel pro tempore deputandis electis imprimi posit. Nos opportunè prouidere volentes, vt hoc Ius Can. sic expurgatum ad omnes vbique Christifideles sartum tectum perueniat, ac ne cuiquam liceat eidem operi quicquam addere, vel immutare, aut inuertere, nullaue interpretamenta adiungere: sed prout in hac nostra vrbe Roma nunc impressum fuit, semper & perpetuò integrum & incorruptum conseruetur. Motu proprio, & ex nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine omnibus & singulis in nostro & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Dominio, nobis, & eidem Rom. Eccl. mediatè vel immediatè subiecto commorantibus, vel ad illud quouis prætextu aduenientib. ac etiam extra dictum dominium vbilibet existentib. Typographis, & librorum impressoribus, ac Bibliopolis, & quibuscunque alijs personis vtriusque sexus cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existant in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis maioris latæ sententiæ: & quo ad nunc, & pro tempore in dicto nostro & Rom. Ecclesiæ dominio, mediatè vel immediatè subiecto commorantes, etiam vltra præmissa sub amissionis librorum, ac mille ducatorum auri de Camera, pro vna videlicet officio Inquisitionis hæreticæ prauitatis, & pro alia accusatori, & pro reliqua tertijs partibus Iudici executori irremissibiliter applicandorum, alijsque arbitrij nostri pœnis eo ipso si & quoties contra factum fuerit, & per quemlibet contrauenientem incurrendis Apostolica auctoritate tenore præsentium inhibemus & interdicimus, ne ipsius Gratiani Decretum cum annotationib. & idem cum glosis Decretalib. Greg. ix. prædecessoris nostri, Sexto Clementinis & Extrauagantib. vt præfertur de cætero per decennium à data præsentium sub quouis titulo alibi quàm in vrbe nostra, & in eadem officina impressione dicti Pop. Rom. & ijs quibus ab eodem pop. Rom. & ab eo ad hoc pro ipso populo deputatis, tam in Italia, quàm extra Italiam, vbilibet facultas & licentia per dictum tempus desuper concessa fuerit, prout nos eidem Popul. Rom. & eisdem ab eo deputatis, vt huiusmodi licentiam & facultatem tam in Italia quàm extra Italiam, vbilibet cuicunque & quibuscunque ipsi pop. Rom. seu eius pro eo deputatis pro tempore videbitur, & placebit, ac pro tempore eidem populo, & eius deputatis visum fuerit, significata prius nobis, & approbata persona, concedere, illamq; sic concessam, prout, & quando sibi placuerit, reuocare liberè, & licitè valeat, indulgemus, impressum & imprimendum tenere, vendere, dare, donare, vel aliàs quomodolibet habere vel transferre, neque etiam ipsi absque expressa etiam in scriptis licentia eiusdem inclyti pop. Rom. & ab eo deputatorum dictum Grat. Decretum cum ipsis annotationibus, & idem cum glosis Gregor. ix. prædecessoris nostri Decretalibus Sexto, Clementinis, & Extrauagantibus vt dictum est, imprimere per dictum decennium, ab eis vel ab alijs, præterquam à dicto Popul. Roman. & ab eo deputatis, vel de eorum licentia vt præfertur, impressum & imprimendum, aliàs habere seu tenere, aut etiam vendere vel donare, seu imprimi, teneri, vendi, donari, aut aliàs transferri facere per se vel alium seu alios, publicè vel occultè, directè seu indirectè, quouis quæsito colore vel ingenio, audeant seu præsumant: ita quod etiam nulli omnino hominum tam in vrbe, & tota Italia, quàm extra, vbiuis terrarum, regnorum, regionum & prouinciarum totius orbis liceat huiusmodi libris dicti Juris Can. sic vt præfertur, de mandato nostro recognitis, correctis, & expurgatis, quicquam addere, detrahere, vel immutare, aut inuertere, nullaue interpretamenta adiungere: sed prout opus huiusmodi Romæ nunc impressum fuit, semper & perpetuò integrum & incorruptum conseruetur, statuimus, sancimus, & ordinamus. Mandantes vniuersis & singulis venerabilib. fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, cæterisq; locorum ordinarijs, & eorum Vicarijs in spiritualibus & temporalibus, & in statu temporali sanctæ Romanæ Ecclesiæ, etiam Legatis, Vicelegatis sedis Apost. ac ipsius status Gubernatoribus Potestatibus & Locumtenentib. vt quoties pro parte dicti Pop. Rom. & ab eo deputatorum seu licentiã, & facultatem ab ipsis vt præfertur, pro tempore habentium fuerint requisiti, vel eorum aliquis fuerit requisitus, eisdem Populo, & deputatis, ac ab ipsis licentiam, & facultatem habentem efficacis defensionis præsidio assistentes præmissa ad omnem Pop. Rom. & ab eo deputatorum prædictorum licentiam seu facultatem habentem requisitionem contra inobedientes, & rebelles, etiã per censuras ecclesiasticas & sapius aggrauantem, & per alia iuris remedia, auctoritate Apostolica exequantur: inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, & insuper, quia difficile admodum esset præsentes litteras ad quælibet loca deferri, Volumus, & eadem Apost. auctoritate decernimus illarum transumptis & exemplis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo Curiæ vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

riæ vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, & etiam in ipsis operibus impressis, plenariam, & eandem prorsus fidem vbique tam in iudicio quàm extra iudicium haberi, quæ præsentibus haberetur. Non obstantib. constitutionib. & ordinationib. Apostolicis, & quorumcunq; locorum, Gymnasiorum & Vniuersitatum, & studiorum generalium iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinib. priuilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis etiam, illis & illorum, ac quibusuis alijs personis, sub quibuscunque tenorib. & formis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similib. ac alijs in contrarium quomodolibet concessis & approbatis, ac in posterum concedendis & approbãdis: Quibus omnibus etiam si de illis specialis mentio habenda esset, eorum tenores præsentibus pro expressis haberi, illis aliàs in suo robore permansuris hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus contrarijs quibuscunque, aut si aliquib. communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas nõ facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mẽtionem. Datum Romæ, apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima Iul. 1580. Pontificatus nostri anno ix. In calce vero suprascripti breuis originalis talis aderat subscriptio, & c. Cæ. Glorierius. à tergo vero eiusdem originalis breuis impressum aderat sigillum sub annulo Piscatoris.

Et quia ego Nic. Pirotus, Rom. Pub. Dei gratia Apostolica & Imperiali potestate & cons. ac illustr. dd. Conseruatorum Cameræ almæ vrbis not. supradictum transumptum fideliter aliena manu mihi fida exemplari feci, factaq; de eo cum suo proprio originali diligenti auscultatione: Ideo in præmissorum ijdem robur & testimonium me hic manu propria subscripsi & publicaui, signóque meo solito & consueto requisitus sig. sub anno Domini, 1582. Põtificatus sanctissimi in Christo patris & D.N.D. Greg. Pap. xiij. anno eiusdem vndecimo, indictione decima mensis Augusti, die vero decima octaua eiusdem.

N.P.

Hieronymus Mattheius, Prothonot. Apostolicus sanctissimi D.N. Pap. eiusq; Camerarij, necnon Curiæ causarum Camer. Apostolicæ generalis Auditor, Romanæq; Curiæ Iudex ordinarius, & c. Vniuersis, & c. fidem facimus & attestamur superius D. Nicolaum Pirotum, de præmissis rogatum fuisse & esse pub. fidelem, legalem & authenticum Notarium, suisq; scripturis publicis in iudicio & extra semper adhibitam fuisse & de præsenti adhiberi fidem, in quorum fidem, & c. Datum Romæ, in ædibus nostris, sub anno, indictione, die, mens, & Pontific. quibus supra.

Pro. D. Rodulpho Cellerio, Notario.

Marcus Sanus Brutus, Connoc.

In nomine Domini, Amen.

ANno à natiuitate eiusdem millesimo quingentesimo octuagesimo secundo, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri, Domin. Gregorij, diuina prouidentia Papæ xiij. anno eiusdem vndecimo, indictione x. mensis Augusti, die vero xvij. In mei Notarij publici, testiúmque infra scriptorum, ad hæc specialiter vocatorum & rogatorum, præsentia, præsentes, & personaliter constituti Illustres dom. Bernar. Aldobrandinus, Patritius de Patritijs, & Valerius de Valle, Patritij Romani, ab inclyto Popul. Romano super stampa eiusdem inclyti Populi Romani deputati pro seipsis ac meæ, & nomine illustr. Finis Prosperi Buccapadulij similiter deputati absentis, citra tamen quorumcunque procuratorum per eos quo supra nomine hactenus quomodolibet constitutorum reuocationem, sponte & ex certa eorum & cuiuslibet ipsorum scientia, ac spontanea voluntate, & non per errorem aliquem, ac omni meliori modo, via, iure, causa, titulo, siue forma, quibus magis melius, validius, & efficacius de iure fieri potest, & debet, ac possunt, & debent: constituerunt, fecerunt, ordinauerunt, ac deputauerunt, eorum ac dicti inclyti Populi Romani, procuratores, actores, factores, negotiorúmque suorum, ac dicti inclyti Populi Romani infra scriptorum gestores, ac nuncios generales & speciales: ita tamen quod specialitas generalitati non deroget, nec è contra, & c. mag. dd. Gul. Rouillium, ciuem & mercatorem impressorem in ciuitate Lugdun. absentem tanquam præsentem, ac Dominic. Basam, mercatorem in vrbe Rom. præsentem & acceptantem, & quemlibet ipsorum in solidum: ita tamen quòd non sit melior conditio primitus occupantis nec deterior subsequentis, sed quod vnus ipsorum incœperit, alter id prosequi, terminare, ac finire possit, & valeat ipso iudicio inchoato, specialiter & expresse ad eiusdem inclyti Pop. Rom. nomine, & pro eo omnia, & quæcunque iura eiusdem inclyti Pop. Rom. contra quascunque personas, loca, Collegia, & Vniuersitates, pro obseruatione in regione Galliæ priuilegiorum dicto inclyto Pop. Rom. tam per sanctiss. Gregorium Pap. xiij. quàm per Catholicam maiestatem Christianissimi Regis, super impressione Textus Canonici, defendendum, & obseruare faciendum: & propterea coram quocunque iudice seculari vel ecclesiastico in præfato Regno Galliæ comparendum, & ab eisdem dictorum priuilegiorum obseruationem petendum & instandum, ac impetrandum & obtinendum, & generaliter omnia alia, & singula faciendum, dicendum, gerendum, exercendum, & procurandum, quæ in præmissis, & circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet opportuna, & quæ ipsimet domini constituentes facerent, dicerent, gererent, & exercerent, aut facere, dicere, gerere & exercere possent, nunc, seu quomodolibet in futurũ, ac si præsentes, & personaliter interessent, etiam si alia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale quàm præsentibus est expressum. Et quascunq; personas, loca, Collegia, Capitula, & Vniuersitates desuper in iudicio conueniendum, agendum, procurandum, & defendendum, libellum seu libellos, & quascunque petitiones

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiones, tam verbo quàm in scriptis dandum, & producendum, litem seu lites contestandum, & ex aduerso contestari videndum, de calumnia vitanda, & veritate dicenda, & quodcunque aliud licitum, & honestum iuramentum in animam ipsorum constituentium præstandum, & subeundum, & ex aduerso præstari videndum, positionibus, & alijs partis aduersæ respondendum, ac suis responderi petendum, & faciendum, testes inducendum, & iurari videndum, iuraq; & instrumẽta quæcunq; producẽdum, & ex aduerso produci videndum, & contra testes & eorum dicta opponendum, dicendum, & allegandũ, crimina & defectus obijciendum, de iudice, iudicibus, & notarijs concordandum, eumq; vel eos recusandum, causas suspicionis allegandum, alioq; dari petendũ, literasq; remissorias, & commissiones quascunq; impetrandum & obtinendum, & contra ex aduerso impetratis dicendũ, & impugnandum, beneficiumq; restitutionis in integrum, & quæcunq; alia iuris & facti remedia petendum, & obtinendum, in causa & causis concludendum & concludi petendum, videndum, & audiendum: expensas, damna, & interesse petendum, & taxari faciendum, & super illis si necesse fuerit iurandum: à sententia seu sententijs, vel quocunque alio grauamine illato, seu inferendo semel, & pluries prouocandum & appellandum, Apostoloq; debita cum instantia petendum, & obtinendum, ac appellatum, & nullitatum causas prosequendum. Vnum quoque Procuratorem, vel plures cum simili vel limitata potestate substituendum, illoq; reuocandum, præsente nihilominus mandato in suo robore duraturo. Et generaliter omnia alia, & singula faciendum, dicendum, gerendum, exercendum, & procurandum, quæ in præmissis, & circa ea necessaria fuerint, seu aliàs quomodolibet opportuna, & quæ ipsimet domini constituentes facerent, dicerent, & exercerent, aut facere, dicere, gerere, & exercere possent, nunc seu quomodolibet in futurum, ac si præsentes & personaliter interessent, etiam si talia forent, quæ mandatum exigerent, quàm præsentibus est expressum, speciale magis. Promittentes ijdem domini constituentes, quo supra nomine mihi Notario publico infrascripto tanquã publicæ & authenticæ personæ præsenti, recipienti, & legitimè stipulanti pro omnibus & singulis, quorum nunc interest, intererit, aut interesse poterit nunc seu quomodolibet in futurum, sese ratum, gratum, validum, & firmum perpetuò habituros totum id, & quicquid per ipsos dd. Procuratores, vt supra constitutos, & substituendos ab eis, actum, factum, dictum, gestum, procuratúmue fuerit in præmissis, seu quomodolibet præmissorum, ac dependentibus & annexis ab eis. Releuantes, & releuare volentes dictos eorum Procuratores constitutos, & substituendos ab eis ab omni onere satisdandi, iudicioq; sisti, & iudicatum solui, sub hypotheca & obligatione omnium & singulorum bonorum eiusdem inclyti pop. Rom. mobilium & immobilium, præsentium & futurorum, vbique existentium. Et ad maiorem omnium & singulorum præmissorum cautelam, roborisq; firmitatem dicti domini constituentes iurarunt ad sancta Dei Euangelia, manibus tactis sacrosanctis scripturis in manibus mei eiusdem Notarij publici infrascripti. Rogaruntq; me eundem Notarium publicum infrascriptum, vt de prædictis omnibus & singulis publicum seu publica conficerem atque traderem instrumentum, & instrumenta, vnum vel plura, prout opus fuerit. Actum Romæ in regione Arenubæ, & Domo, ac loco solitæ congregationis dictorum Illustr. dominorum deputatorum quærentibus ibidem audientibus hisq; magn. dominis Petro Polito, Senensi, & Vincentio Accolito, Romano, ciue impressore in vrbe, testibus ad præmissa omnia, & singula vocatis, habitis specialiter atque rogatis.

Et quia ego Nic. Pirotus, Rom. Pub. Dei gratia Apostolica & Imperiali potestate & Collegijs ac Illustr. dd. Conseruatorum Cameræ almæ vrbis not. de præmissis omnibus rogatus: ideo hoc præsens publi. instrumentum manu propria subscripsi & publicaui, signoq; meo solito in eisdem sign. rogatus pariter & requisitus.

N.P.

Hieronymus Mattheius, Prothonot. Apostolicus sanct. D.N. Pap. eiusq; Camerarij, necnõ Curiæ causa-

causarum consi. Apostolicæ Generalis Auditor, Rom. Curiæ iudex ordinarius, & c. vniuersis, & c. notum facimus & attestamur supra scriptum D. Nicolaum Pirotum de præmissis rogatum, fuisse & esse pub. fidelem, legalem & authenticum Notarium, suisque scripturis publicis in iudicio & extra semper adhibitam fuisse, & de præsenti adhiberi fidem, in quorum fidem, & c. Datum Romæ in ædibus nostris sub Anno, indictione, die, mense, Pontificatu quibus supra.

Pro d. Rodulpho Celerio, Notario.

Marcus anus Brutus, Connoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM ABBREVIATVM

SIGILLATIM CVNCTA ATTINGENS.

Liber Decreti diuisus est in tres partes, quarum Prima est de Distinctionibus, Secunda de Causis, Tertia de Consecratione. Prima pars distincta est in Distinctiones centum & vnam

PRIMA Distinctio tractat de iure naturali & humano, ius ipsum naturaliter eiúsque species omnes diffinies,& inter ius scriptú,& nó scriptum differentiam ponens. col.1.
Secunda,de iure Quiritú siue Romanorú, ipsum per species diffiniens. 6
Tertia,iuris canonici varia nomina distinguit, breuitérque exponit. 7
Quarta,ad quid leges inuétę sunt:& quid sacri canones mandent. 10
Quinta, quomodo ius naturale est immobile, nec obstat,quod ibi ponitur. 14
Sexta,an illusiones nocturnę ad peccatú imputętur:& circa finé prosequitur de iuris naturalis dignitate. 15
Septima,ponit legislatores : ostendendo qualiter ius inceperit. 19
Octaua ponit differentiam inter ius naturale & consuetudinem. 22
Nona,auctoritate & exemplo probat constitutiones hominum iuri naturali cedere. 26
Decima,osténdit,quòd leges Imperatorum vincuntur à canonib. 30
Vndecima,dicit consuetudinem legib. approbatis cedere. 35
Duodecima,habet laudabilem consuetudiné esse seruandam:quæ nec canonib.sacris,nec veritati,nec bonis morib.obuiet. 42
Decimatertia,vult quòd contra ius naturale non admittatur dispésatio:nisi in fuga maioris mali. 47
Decimaquarta,quòd quis nó debet minus peccatú committere,vt aliud maius euitare possit. 51
Decimaquinta,notat de tempore quo sacri canones,libríque & concilia celebrata fuerunt.& quæ opuscula sunt admittenda. 51
Decimasexta,ponit quòd canones Apostolorum sunt recipiendi:postea ostendit quo tempore & quo resídéte in papatu,vel imperio quodlibet concilium est celebratum. 59
Decimaseptima,dicit non concilia sed conuenticula celebrari sine Papa. 67
Decimaoctaua ostendit quod prouincialia concilia nihil generaliter possunt constituere : ideo consequéter declarat ad quid sint vtilia,& quoties in anno.& quo témpore anni & cuius auctoritate sunt celebráda,& quòd metropolitanus nihil debet exigere ab episcopis ad concilium conuenientib. Addit de pœna episcopi qui vocatus ad synodum non venit. 71
Decimanona,vim Decretaliú ostendens dicit mãdata ecclesiastica deuote seruanda. 79
Vigesima,dicit quòd in causis diffiniendis sacri canones:in exponendavero sacra scriptura sancti doctores attenduntur. 87
Vigesimaprima, tractat de diuersis ordinib.& gradib.ministrorum:docendo qui sunt executores siue ministri canonú,à maiori vsque ad infimú. Et differentias ministrorum locorum assignat: probans quòd maior à minori non debet iudicari. 90
Vigesimasecunda,de dignitate Romanæ ecclesię, & quarundam aliarum. 99
Vigesimatertia,de ordinatione ministrorum,incipiens à Romano pôtifice,& descendens vsque ad ostiarium. 103
Vigesimaquarta, de examinatione ordinandôrum. 115
Vigesimaquinta,de officiis clericorum:incipiendo ab ostiario, & ascédédo vsque ad episcopú. Circa medium Distinctionis,inchoat tredecim præcepta regulæ Apostolicę:& prosequitur ibi,Oportet episcopum esse sine crimine.Et in de nacta occasione,ponit varias significationes huius nominis crimen.Et ostédit quod sit mortale & quod veniale. 119
Vigesimasexta, exequitur secundum præceptum Apostolicæ regulæ,Oportet episcopum esse vnius vxoris virum. 127
Vigesimaseptima,probat, quòd nolentes vouere continentiam,ad sacros ordines promouendi nó sunt:assignans differentiá inter solenne & simplex votum. 131
Vigesimaoctaua,probat quòd clericis haberevxores non licet in ecclesia occidétali: addens de subdiaconatu,qui olim prohibitus nó erat.Vide quod ibi notatur. 135
Vigesimanona,ostendit quædam capitula tradita esse ex causa:quædam ex tempore: quædam ex loco quædam ex persona. 143
Trigesima,quia dictum fuit.28.dist.supra,quòd sacerdotes non debent à se abiicere vxores suas prætextu religionis: hic dicit quòd ex causa fuit hoc statutum: scilicet propter quosdam hæreticos,qui coniugia detestabantur. 143
Trigesimaprima,probat & ponit exempla in terminis qualiter clericicôtinere debent,& quòd ab omnib.est seruanda cótinentia,nisi ab orié talibus. 147
Trigesimasecunda, adhuc prosequitur de continentia clericorum.Et dicit quòd constituti in quatuor sacris ordinib.tenentur côtinere : & si habent publicas concubinas , nullus eorum Missam audiat. 154
Trigesimatertia,ostédit, quòd bigami,corporevitiati,vsurarij,publicè pœnitétes,lusores in scena,ludétes,furiosi,arreptitij, accipiétes meretrices in vxores,& cócubinas habętes promoueri non possunt. 163
Trigesima quarta,ponit quòd oportet episcopú vitare nimiam familiaritatem domesticarum personarum, & etiam consanguinearum , & quòd venari non licet. 167
Trigesimaquinta,agit de tertio capitu. apostolicæ regulæ,Oportet ordinandú nó esse vinolétum. 174
Trigesimasexta,exponendo illud,prudentem,dicit quòd clerici debent habere peritiam litterarum sacrarum. 178
Trigesimaseptima,ostendit quòd clerici non debent libros gentilium respicere , peritiam tamen sęcularium scientiarú debent habere.179
Trigesima octaua,probat quòd litteris debet esse eruditus sacerdos,& canones ignorare nõ debet.Ignorantia enim ipsi est periculosa.186
Trigesimanona, ostendit quòd oportet episcopum esse prudentem in negotiis sæcularibus, vt sua cautela reddantur ecclesiæ indemnes. 191
Quadragesima prosequitur quintum capitulum Apostolicæ regulæ,Oportet episcopum esse ornatum.Et primo de ornatu interiori, qui consistit in virtutib. 198
Quadragesimaprima,tractat de ornatu , qui consistit in grauitate,incessu,habitu,& temperantia potus & cibi. 194
Quadragesimasecunda declarat illud, hospitalé. 202
Quadragesimatertia,illa duo,pudicum,& doctorem. 203
Quadragesimaquarta,illud non vinolentú,quod est pars eius quod diximus supra.26.dist. 210
Quadragesimaquinta,illud,non percussorẽ. 214
Quadragesimasexta,illud,non litigiosum. 222
Quadragesimaseptima, illud non cupidum, domui suæ bene præpositum. 226
Quadragesimaoctaua,illud,non neophytú. 231
Quadragesimanona,prædicta præcepta apostolicæ regulæ sub compendio , & breuiter recapitulat.Et ponit causas & rationes quare criminosi & vitiosi non debent in episcopos promoueri. 231
Quinquagesima agit de lapsu & reparatione clericorum. 245
Quinquagesimaprima,de curialib.siue officiariis ratiociniis obligatis,iudicib.& aduocatis ordinandis, vel non. 270
Quinquagesimasecunda,de præposterationesacrorum ordinum,siue de clerico per saltú promoto. 271
Quinquagesimatertia,de curiæ annexis in clero vel monasterio recipiendis,vel non. Et ibi probat quare curiales & aliter obligati ordinandi non sunt. 274
Quinquagesimaquarta,de seruis à non dominis manumissis non promouendis,nisi libertatem sint consecuti. 274
Quinquagesimaquinta,de corpore vitiatis, bigamis,illiteratis,publicè pœnitentib. ordinandis vel non. 286
Quinquagesimasexta,de filiis presbyterorum,& natis de fornicatione & adulterio non ordinandis. 291
Quinquagesimaseptima,de baptizatis in ægritudine an ordinentur. 298
Quinquagesima octaua,de monachis nó ordinãdis sine licentia abbatis. 298
Sexagesima ostendit ex quib. ordinib.aliquis eligendus sit in præpositum, vel decanum , vel archipresbyterum,vel episcopum. 299
Sexagesima prima, ostendit quòd laici non sunt eligendi in episcopos,sed postulandi. 302
Sexagesimasecunda, ostendit quòd clericorum est eligere,& populi consentire. 311
Sexagesimatertia,probat quòd nullo modo laici debent se ingerere electioni episcoporú. 311
Sexagesimaquarta, ponit quo tempore & quib. præsentib.debent episcopi consecrari. 334
Sexagesimaquinta,dicit quòd præsentibus omnib.episcopis comprouincialibus vel se excusantibus debet episcopus consecrari ab archiepiscopis,Et ibi dicit quòd si cæteris ordinationi episcoporum consentientibus duo vel tres contradicant,obtineat plurimorum sententia. 335
Sexagesimasexta, de promotione archiepiscopi, qui ab omnibus episcopis comprouincialibus est ordinandus,& non est consecrandus à paucioribus quam à tribus. 339
Sexagesimaseptima,de promotione siue ordine presbyterorum. 342
Sexagesimaoctaua,dicit quòd illi,qui sunt ordinati ab illis,quos non constat esse episcopos, iterum sunt ordinandi.Siue determinat de ordinatione non iteranda,& de chorepiscopis. 342
Sexagesimanona,quòd prima tonsura clerici de manu abbatis potest suscipi.Vel dic quòd determinat de non ordinatis , ne in ecclesia Dei ministrent. 346
Septuagesima,tractat ne quis ordinetur sine titulo. 347
Septuagesimaprima,ne quis ordinetur à nõ suo episcopo. 350
Septuagesimasecunda, ne ignotus clericus sine

Universidad de Deusto
Biblioteca

In versibus.

litteris dimissoriis, siue commendatitiis recipiatur. 351
Septuagesimatertia, ostendit qualiter litteræ formatæ & dimissorię siant. 351
Septuagesimaquarta, tractat an inuitis ordines conferantur. 354
Septuagesimaquinta, de tempore & die consecrationis episcoporum, necnon de temporib.or dinationum aliorum clericorum. 359
Septuagesimasexta, de ieiuniis quattuor tęporũ: & quare sunt ieiunanda. 363
Septuagesimaseptima, ponit qualiter clericisunt per gradus ordinandi, & etiã tractat de interstitiis temporum. 370
Septuagesimaoctaua, in qua ætate sunt sacerdotes ordinandi. 373
Septuagesimanona, repetit de ordinatione summi pontificis, quæ à solis Cardinalib. fieri debet. 375
Octuagesima, in quib.locis sunt ponendi episcopi vel archiepiscopi. 382
Octuagesimaprima, & epilogando docet quòd ordinandus in episcopum debet esse sine crimine: nec clerici mulieribus cohabitare debent. 383
Octuagesimasecunda, docet quòd episcopus his qui suis manib.laborare non possunt prouidere debet: & addit quòd si quis ministrorum fornicationem committat, & agat pœnitentiã ex dispensatione potest in ordinibus remanere. 394
Octuagesimatertia, docetur quòd prælatus non solum à peccato immunis esse debet, sed etiã peccatis aliorum consentire non debet. 399
Octuagesimaquarta, vult quòd prælatus sit vigilans circa defensionem pauperum, releuationem oppressorum, & curationem monasterio rum. 402
Octuagesimaquinta, tractat de hospitalitate clericorum, quæ est episcopis necessaria. 406
Octuagesimasexta, probat quòd oportet episcopum esse doctorẽ, vt sciat subditos corrigere. Item liberalem circa patiẽtes necessitatem, & non circa histriones. 407
Octuagesimaseptima, probat quòd viduis, orphanis, & oppressis, episcopus debet dare subsidium. 418
Octuagesimaoctaua, dicit quòd clerici cupiditatis causa negotiatores esse non debent: sed pietatis causa curam orphanis, & viduis impendere. 419
Octuagesimanona, dicit quòd oportet episcopũ esse domui suæ bene præpositum, vt sciat in dispensatione rerũ ecclesiæ regulam esse obseruandam. 426
Nonagesima, docetur qualiter litigiosi corripiendi sunt, & non ordinãdi, tractans de licitis & honestis operib. 430
Nonagesimaprima, de modo cantandi in ecclesia etiam de electi potestate. Dicit etiam quòd si clericis sua beneficia non sufficiant, possunt si bi necessaria quærere artificio suo licito. 434
Nonagesimasecũda, dicit quòd magis corde, quã vocib.cantandum est. 435
Nonagesimatertia, de obedientia minorum erga maiores, & quòd nullus debet communicare inimicis Romanæ ecclesiæ. 439
Nonagesimaquarta, de legato Romani põtificis, qui impediendus non est: & impedientes sunt excõmunicandi. Probat etiam quòd maior in officio minori vices suas committere potest: & de præsumptione archidiaconorum. 454
Nonagesimaquinta, dicit quòd etiam presentib. episcopis presbyteri quamuis eis subditi possunt sacra mysteria celebrare, & prædicare. 455
Nonagesimasexta, dicit quòd laicis (etiam Imperatorib.) non licet aliquem ordinare, vel de rebus ecclesiarum iudicare. 462
Nonagesimaseptima, dicit quòd precib. ecclesiæ Imperator & cæteri principes possunt eam iuuare: subiicientib.ecclesiam Romanã legationem vndecunque sine signatis apicib. non recipere. 474
Nonagesimaoctaua, dicit quòd clerici peregrini & vltramarini, sine testimonio quinque episcoporum recipiendi non sunt. 475
Nonagesimanona, dicit de Primatib. & potestate eorum, qualiter nullus est appellandus vniuersalis. 478
Centesima, tractat de pallio, & vsu eius. 482
Centesima prima, & vltima, dicit vnam prouinciam in duas non diuidendam. 486

Secunda pars, quæ est de Causis, distincta est in Causas xxxvj. quarum quælibet plures sub se Quæstiones continet

Prima causa quæstiones habet septem.
Prima, quærit vtrum vendere spiritualia sit peccatum. Sol. sic. 490
Secunda, an pro ingressu ecclesiæ vel monasterij pecunia sit exigenda vel persoluenda. Sol. nõ. 563
Tertia vtrum prębendas ecclesię emere sit simonia. Sol. sic. 570
Quarta, vtrum ille reus criminis sit, cuius pater pro eo ignorante simoniam cõmisit. Sol. ignorantia facti, non iuris, excusat eum. 579
Quinta, vtrum liceat ei retinere quod pater pro eo simoniacè acquisiuit. Sol. de rigore iuris nõ de misericordia secus. 590
Sexta, vtrũ ignoranter à simoniaco ordinati sint abiiciendi, vel non. Sol. probata ignorantia misericorditer tolerantur. 591
Septima, vtrũ renuntians suæ hæresi in episcopali dignitate sit suscipiendus. Sol. rigor vult eũ deponi, sed dispensatio sustineri. 394
Secunda causa habet octo quæstiones, & in ea quinta præcedit quartam.
Prima, quærit vtrum in manifestis sit ordo iuris seruandus, Sic, nisi sit notoria. 611
Secunda, vtrũ spoliatus ab aliquo sit iudicãdus. Non, ante restitutionem. 630
Tertia, qua pœna sint feriendi in accusatione deficientes. Tallione. 631
Quinta, vtrum accusatore deficiente reus sit cogendus ad purgationem. Non, nisi infamia publica laboret. 639
Quarta, an duorum testimonio episcopus sit cõdemnandus. Sic. 651
Sexta, quo remedio causa subleuatur, Appellatione, quæ tamen ei danda non est, qui causa dilationis appellat. 564
Septima, an laici, vel monachi, vel quilibet inferiorum ordinum sint admittendi in accusatione maiorum. Non, de iure nouo. 683
Octaua, qualiter accusatio fieri debeat. Solu. in scriptis. 711
Tertia causa quæstiones xj. complectitur.
Prima, vtrum restitutio sit facienda quibuslibet spoliatis. Sol. sic, nisi in casib. Nam infamatus, apostata, iustè spoliatus, præcisus, & suspectus non sunt restituendi. 715
Secunda, quærit de induciis, quo spatio sint dandæ: an post restitutionem tantum, an post vocationem ad causam quibuslibet concedendæ sunt. Sol. ad arbitrium iudicis. 718
Tertia, quo spatio mensium sint vtrique concedendæ. Sol. vt prius. 721
Quarta vtrum infames sint recipiendi ad testimonium. Sol. non, nisi contra sui similes. 726
Quinta an testes domestici vel inimici sint producendi. Sol. non. 730
Sexta, vtrum reus extra prouinciam sit producẽdus. Sol. non. 735
Septima, vtrum criminosus possit esse iudex. Sol. sic, ab ecclesia toleratus. 743
Octaua, vtrum episcopus possit ab vno iudicari. Sol. non, nisi à xij. episcopis, reseruata sententia summo Pontifici. 751
Nona, vtrum accusatores vel testes in absentem vocem accusationis vel testificationis exhibere valeant. Sol. non. 754
Decima, vtrum deficientes in vno capitulo sint admittendi ad sequentia. Sol. non. 761
Vndecima, vtrum accusatus in accusatorem possit conuertere accusationẽ. Sol. non, nisi in maiori crimine. 763

Quarta causa habet vj. quæstiones.

Prima, an in excommunicatione constitutus alij accusare valeat. Sol. non. 767
Secunda, an infra xij. annos in criminali causa quis testificari possit Sol. non. 767
Tertia, an ab accusatione prohibitus possit esse testis: Sol. non. ibid.
Quarta, an idem possit esse accusator & testis. Sol. non. 778
Quinta, an si vocatus ad causam non veniat sit excommunicandus. Sol. sic, nisi iustam absentiæ causam probauerit. 779
Sexta, an calumniator in propria causa sit audiẽdus. Sol. sic, si causa non sit criminalis. 782
Quinta causa habes vj. quæstiones.
Prima, qua pœna sit feriendus qui famosum libellum scribit. Sol. anathemate, nisi scripturã probauerit. 782
Secunda, quoties quis sit ad causam vocandus an tequã excommunicetur, Sol. non tãtum semel, sed bis. 783
Tertia, an per procuratorem quis causam agere valeat criminalẽ. Sol. non, nisi sit persona illustris. Causam verò iniuriarum ciuilem, sic. 786
Quarta, an absque synodali audientia episcopus sit damnandus. Sol. non. 787
Quinta, an sit habendus pro inimico qui aliquẽ accusat. Sol. non, si hoc faciat ex charitate. 790
Sexta, qua pœna sit plectendus qui non probat obiecta. Sol. tallione. 794
Sexta causa quæstiones v. continet.
Prima, vtrum criminosi vel infames religiosum episcopũ possint accusare de simonia. Non. 795
Secunda, si episcopus accusationem in accusanté conuertere voluerit, an eius verbo simplici fides adhibenda sit. Non. 806
Tertia, an liceat petere iudiciũ episcopi alterius prouinciæ. Non, nisi in causa damnationis. 807
Quarta, cuius iudicium sit expetendum cum episcopi prouinciæ in sua sententia discordant: Archiepiscoporum & episcoporum vicinæ prouinciæ. 811
Quinta, an accusatore deficiente reus sit ad probationem cogendus. Non, sed bene ad purgationem, si laboret infamia. 814
Septima causa habet ij. quæstiones.
Prima vtrum viuente episcopo alius poterit in eadem ecclesia ordinari. Non, nisi transferatur vel cedat. Tamen pro infirmitate vel senectute, datur sibi coadiutor. 815
Secunda, vtrum hi qui cesserunt causa infirmitatis, sanitate recepta possint cathedram repetere. Non. 846
Octaua causa quæstiones v. colligit.
Prima, vtrum liceat episcopo sibi successorem eligere. Non. 847
Secunda, an amicorum patrocinia in electione valeant. Non. 859
Tertia, an sit simonia post electionem pro indemnitate ecclesiæ iuramentũ præstare. Sic, si pactũ super hoc præcesserit. 859
Quarta, an liceat clericis declinare iudicia episcopi de crimine accusati ante sententiæ tempus. Non ante condemnationem, nisi per appellationem. 862
Quinta, an accusatus coram apostolico, sine eius litteris debeat reuerti. Non. 863
Nona causa habet iij. quæstiones.
Prima, an ordinatus ab excommunicato eiiciendus sit. Non, si ignorauit illum esse excommunicatum. ibid.
Secunda, an liceat archiepiscopo vel episcopo clericos alterius ordinare. Nõ, sine litteris proprij episcopi. 867
Tertia, an liceat archiepiscopo clericos sui suffraganei absoluere vel damnare. Non, nisi data negligentia, vel appellatione interposita. 871
Decima causa quæstionibus 3. est contenta.
Prima, an ecclesia cum omni dote ad episcopum pertineat, vel ad eius ordinationes. Sol. sic. 879
Secunda, an liceat episcopo res ecclesiæ distrahere. Sol. non, nisi in certis casibus. 886
Tertia, quid à singulis ecclesiis nomine cathedratici valeat exigere. Sol. duos solidos. 854

Vndecima

Materia XXXVI. causarum.

Vndecima causa habet iij. quæstiones.
Prima, an clericus ante ciuilem iudicẽ sit trahendus. Non. 899
Secunda, qua pœna dignus sit qui clericũ ad secularem iudicem traxit. Excõmunicatione. 919
Tertia, qua pœna dignus sit qui sententiam episcopi non seruauerit. Depositione. 919
Duodecima causa quæstiones continet quinque.
Prima, an liceat clericis proprium habere. Nõ regularib. 963
Secunda, an res ecclesiæ possint dare. Non, nisi in casibus. 979
Tertia, vtrũ clerici acquisita de reb. ecclesiæ possint relinquere quib. voluerint. Non nisi ecclesiæ. 1015
Quarta, quib. possunt clerici relinquere quę de suis & ecclesię reb. prouenerunt. Partim ecclesię, partim hæredib. 101
Quinta, an liceat clericis testamentũ facere. Sic, de propriis reb. 1019
Tredecima causa habet ij. quæstiones.
Prima: vtrum decimę sint dandæ ratione territorij vel personæ. Sol. ratione vtriusque. 1023
Secunda, an ius percipiendi & soluendi decimas tollatur ratione temporis. Sol. sic. 1027
Decimaquarta causa habet vj. quæstiones.
Prima, an liceat clericis in iudicio sua repetere. Sic. 1043
Secũda, an super reb. ecclesiæ testes eiusdem sint audiendi. Sic. 1047
Tertia, an præter sortem aliquid accipere sit vsura. Sic. 1050
Quarta, an liceat clericis vel laicis vsuras accipere. Non. 1051
Quinta, an eleemosynę sint de vsuris faciendæ. Non. 1054
Sexta, an vsurarij possint pœnitentiam agere. Nõ, si habeant vnde possint restituere. 1059
Decimaquinta causa habet viij. quæstiones.
Prima, an ea quæ fiunt ab ignorantib. vel mente alienatis, sint eis imputanda. Non, nisi culpa sua ad ignorantiam deuenerint. 1063
Secunda, an pro impensis patrociniis liceat clericis munera exigere. Sic. 1071
Tertia, an per confessionem mulieris cũ qua peccauit sacerdos sit condemnandus. Non. 1074
Quarta, an die dominico debeant episcopi causas audire. Non. 1078
Quinta, an neganti crimen purgatio sit dicenda. Sic, si laborat infamia. 1078
Sexta, an in criminalib. confessio si extorquenda. Non. 1079
Septima, an solus episcopus diaconũ vel presbyterum deponere possit. Non. 108
Octaua, si confessus vel conuictus de his quæ ante ordinationem commisit, valeat ministrare. Non. 1087
Decima sexta causa habet vij. quæstiones
Et *in ea quinta quæstio ponitur in tertio loco.*
Prima, an liceat monachis officiũ celebrare. Sol. sic, cum permissione episcopi: & licentia abbatis. 1091
Secunda, an liceat eis in capellis suis sacerdotes instituere. Sol. sic, si quas possideant pleno iure. 1127
Quinta, an episcopus vel abbas iure territorij capellam valeat vendicare. Sol. non. 1131
Tertia, an iura ecclesiæ per præscriptionem tollãtur. Sol. sic. 1134
Quarta, an ecclesia contra ecclesiam vel monasterium possit præscribere. Soc. sic. 115
Sexta, si quis in rem ecclesiæ ab aliquo detentam sua auctoritate irrepserit, an cadat à causa. Sol. sic, sed non ecclesia. 1151
Septima, an liceat alicui ecclesiam de manu laici recipere. Sol. non, nisi ecclesia vel monasterium habeat ius patronatus. 1151
Decimaseptima causa habet quatuor quæstiones.
Prima, an reus sit voti qui à proposito sui cordis recedit. Sol. non, quantum ad ecclesiã, nisi ore pronuntiauerit. 1174
Secunda, an beneficia ei reddenda sint qui eis in infirmitate renuntiauit. Sol, sic, si non erat sui compos. 1175
Tertia, an liceat illi qui se monasterio tradidit postea ad propria redire. Sol. non. 1178
Quarta, an discedẽs de monasterio sine sui abbatis licentia, possit sua vendicare. Sol. non. 1178
Decimaoctaua causa habet duas quæstiones.
Prima, an abbas factus episcopus acquirat ecclesiæ, vel monasterio. Sol. dũ fuit abbas, acquisiuit monasterio: sed factus episcopus ecclesiæ. 1195
Secunda, an per episcopum abbas sit eligendus vel instituendus. Sol. ab episcopo est ordinandus: à fratrib. vero eligendus. 1195
Decimanona causa continet iij. quæstiones.
Prima, an episcopus debeat permittere clericos transire ad monasterium. Sol. sic. 1710
Secunda, si noluerit, an liceat eis eo inuito transire. Sol. sic. 1211
Tertia, an liceat canonicis regularib. transire ad monasterium monachorum. Sol. non. sine licẽtia sui prælati. ibidem
Vigesima causa quæstiones iiij. comprehendit.
Prima, vtrũ pueri traditi monasteriis sint cogendi ibi manere. Non, nisi postquam venerint ad annos discretionis. 1218
Secunda, si præter voluntatem parentũ intrauerint monasteriũ, an per eos inde possint extrahi. Sic, infra annum & diem: si sint infra annos discretionis. 1222
Tertia, an qui inuitus cucullam induit, cogatur eam retinere. Non, nisi post consenserit. 1223
Quarta, an liceat abvno monasterio ad aliud trãsire. Sic. 1227
Vigesimaprima causa habet v. quæstiones.
Prima, an clericus possit in duab. ecclesiis inscribi. Sol. non. 1230
Secũda, an liceat clericis à sua ecclesia ad aliam transire. Sol. non, sine litteris vel licentia sui prælati. 1234
Tertia, an liceat clericis suscipere procurationẽ sæcularium negotiorũ. Sol. non, nisi causa pietatis. 1235
Quarta, an liceat clericis vestib. fulgidis ornari. Sol. non. 1238
Quinta, qua pœna sint puniendi clerici ad iudicium sæculare fugientes. Sol. excommunicatione. 1239
Vigesima secunda causa gerit quæstiones quinque.
Prima, an iuramentum sit præstandum. Sic, causa necessitatis. 1242
Secunda, an sit periurus qui iurat falsum, & credit verum. Sic, propter intentionem fallendi, tamen postea dicitur contrarium. 1250
Tertia, an liceat clericis denegare episcopo consuetam obedientiam. Non, ante condemnationem. 1263
Quarta, an iuramentum illicitum sit seruandũ. Non. ibid.
Quinta, an periurus sit qui alium peierare cogit. Sol. sic. 1274
Vigesima tertia causa habet viij. quæstiones.
Prima, an militare sit peccatum. Non, si iustè fit. 1283
Secunda, quid sit bellum iustum. Sol. Quod fit edicto superioris repetendarum rerum, aut propulsandarum iniuriarum causa. 1290
Tertia, an iniuria sociorum sit armis propulsanda. Sic. 1291
Quarta, an vindicta sit inferenda. Sic, ab eo cuius interest. 1295
Quinta, an sit peccatũ iudici vel ministro reos occidere. Non causa iustitiæ. 1334
Sexta, an mali sint ad bonum cogendi. Sic. 1358
Septima, an hæretici sint spoliandi suis & ecclesiæ suæ bonis. Sic. 1359
Octaua, an liceat clericis arma mouere. Nõ manu propria, nisi causa necessitatis. 1363
Vigesimaquarta causa habet quæstiones iij.
Prima, an hæreticus aliquem possit excommunicare. Non. 1382
Secunda, an post mortem possit aliquis excommunicari. Sic, pro hæresi. 1410
Tertia, an pro peccato domini eius familia possit excommunicari. Non, sed interdicto supponi. 1410
Vigesimaquinta causa habet ij. quæstiones.
Prima, an auctoritate priuilegij quis contra ius commune valeat se tueri. Sol. sic. 1438
Secunda, an sequentia priuilegia derogẽt prioribus. Sol. sic, si ex certa scientia fuerint cõcessa. 1443
Vigesima sexta causa quæstiones 8. continet.
Prima, an sint sortilegi qui sub ficto religionis nomine futura promittunt. Sol. sic. 1455
Secũda, an sit peccatum esse sortilegum. Sol. sic. ibidem.
Tertia, à quib. genus diuinationis sumpsit exordium. Sol. à Persis. 1459
Quarta, quot sunt genera diuinationis. Sol. quatuor secundum numerum, duo secundum formam, quod videre potes. ibid.
Quinta, an sortilegi sint excommunicandi. Sol. sic. 1463
Sexta, an excommunicatus ab episcopo possit reconciliari à presbytero. Sol. non episcopo inconsulto, nisi in necessitatis articulo 1471
Septima, an morientibus sit pœnitentia imponẽda. Solu. non, tamen est eis innotescenda. 1478
Vigesima septima causa habet quæstiones ij.
Prima, an coniugium possit esse inter vouentes. Solu. non, si votum sit solemnizatum. secus si simplex fuerit. 1483
Secunda, an liceat sponso à sua sponsa recedere. Solu. non, si desponsatio sit de præsenti. 1507.
Vigesimaoctaua causa gerit quæstiones 3.
Prima, an coniugium sit inter infideles. Solu. 1531.
Secunda, an liceat conuerso ad fidem ducere aliam viuente priore. Sic, si sit diuisus ab ipsa infideli. 1550
Tertia, an bigamus sit qui ante baptismum vnã vxorem, & post aliam habuit. Sic. ibidem
Vigesimanona causa habet duas quæstiones.
Prima, an sit coniugium inter feruum & ingenuam. Sol. sic, nisi error impediat. 1551
Secunda, si prius putabat hunc esse liberum, & postea deprehendit ipsum esse seruum, an possit eum deserere. Sol. sic. 1554
Trigesima causa habet quinque quæstiones.
Prima, an liceat reddere debitum vxori, qua filium de sacro fonte leuauit. Sic, nisi ex consensu vtriusque sit factum. 1559
Secunda, an sponsalia contrahantur inter infantes, Non. 1566
Tertia, an spirituales vel adoptiui filij possint naturalibus copulari. Non. ibid.
Quarta, an liceat alicui commatrem vxoris suæ ducere in vxorẽ. Sic, mortua vxore, si commaternitatis matrimonium præcesserit.
Quinta, an clandestina desponsatio manifestè præiudicet. Non, apud ecclesiam. 1570
Trigesimaprima causa habet tres quæstiones.
Prima, an possit duci in vxorem quæ prius fuit polluta per adulterium. Sol. sic, nisi adulter dederit ei fidem viuente viro, vel machinatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Decretum Abbreuiatum.

sit in mortem eius. 1579
Secunda,an filia sit inuita alicui vxorem traden da.Sol.non. 1587
Tertia,an post patris sp̃ōnem possit alij nube re.Sol.sic,si non consenserit. 1590

Trigesimasecunda causa habet octo quæstiones.

Prima,an liceat ducere meretricem invxoré.Sic. 1591
Secunda,an sit vxor appellanda quæ ducitur in continentiæ causa.Non. 1599
Tertia,an mulier sequatur arbitrium aui, liberi, an patris serui.Aui. 1610
Quarta,an viuente vxore liceat alicui ex ancilla filios quærere.Non. ibid.
Quinta,an ea quæ patitur inuita,pudicitiā perdat.Non. 1622
Sexta,an adulter adulteram dimittere possit.Nō. 1631
Septima,an viuēte dimissa aliam accipere possit. Non. 1634
Octaua,si in hoc saltem infidelem ducere possit ea conditione vt ad fidem conuertatur. Non. 1643

Trigesimatertia causa habet quinque quæstiones.

Prima,an propter impotentiam coeundi sit aliqua à viro seperanda.Sol,Sic. 1646
Secūda,an separata possit nubere cum quoprius est fornicata.Sol.sic,pœnitentia peracta. 1650
Tertia an sola cordis contritione possit peccatū deleri.Sol.sic,vbi facultas confitendi non supetit. 1662

Notandum hic quòd ratione huius tertiæ quæstionis nota agitur de Pœnitentia,cuius tractatus per Distinctiones septem est distinctus.

Prima,quærit an sola cordis cōtritio deleat peccatum.Sic,si confitenti facultas desit. 1663
Secunda:an charitas semel habita possit amitti. Sol.sic,in via:secus tamen in patria. 1719
Tertia,an pœnitentia possit reiterari.Sol.sic,prę ter solennem. 1751
Quarta,an peccata semel dimissa redeāt.Sol.nō, simpliciter. 1783
Quinta , quis modus debeat obseruari in imponenda & accipienda pœnitentia .Sol.ad arbitrium proprij sacerdotis discreti. 1801
Sexta,cui quis confiteri debeāt.Solu,proprio sacerdoti,si sit discretus:alioquin alteri de eius licentia. 180
Septima,an pœnitētia timore mortis accepta sit fructuosa.Sol.sic. 1811
Quarta quæstio causæ supra proximè: est, an actus coniugalis sit prohibitus tépore orationis.Sol.sic. 1814
Quinta,an vir sine consensu vxoris & econuerso vouere possit continentiam.Sol.non.1819

Trigesimaquarta causa habet duas quæstiones.

Prima,an rea sit adulterij quæ credens maritū mortuum nupsit alteri.Sol.non. 1828
Secunda,an redeunte priore cogenda sit recedere à secunda,& ad priorem redire. Solu. sic. 1828

Trigesimaquinta causa habet ix.quæstiones.

Prima an liceat aliquā ducere de propria cognatione,Sol.non. 1835
Secunda,an liceat aliquam ducere de cognatione vxoris suæ,Sol.non. 1838
Tertia,vsque ad quem gradum debeat quis abstinere à consanguineis suis &vxoris suæ,Solu. olim vsque ad vij.hodie vsque ad iiij. 1838
Quarta,quare vsque ad septimum gradum conputatur consanguinitas.Sol. ad instar vij.ętatum mundi. 1845
Quinta,quomodo gradus consanguinitatis sunt computandi.Sol.sicut ostenditur in arbore. 1845
Sexta,qui iusiurandum de propinquitate firmare debent.Solu.propinqui & vicini. 1863
Septima,an incestuosi filij repetentur.Solu.non. 1868
Octaua , si consanguinei ignoranter coniuncti simul possint remanere.Solu.non, nisi ex dispensatione Papæ in quinto gradu vel supra. 1869
Nona,an matrimonium per falsos testes separatum,si postea apparuerit ecclesiam fuisse decептam,sit redintegrandum,Sol.sic. 1871
Decima,si relicta alicuius in secundas nuptias transierit,an proles ex eis suscepta poterit co pulari consanguineis prioris viri.Sol.non. 1876

Trigesimasexta & vltima causa habet duas quæstiones.

Prima,an virginem opprimens raptum committat.Sic. 1878
Secunda,an rapta raptori nubere possit.Vtique. 1880

Tertia pars est de Consecratione,quæ quinque Distinctiones duntaxat complectitur.

Prima,agit de consecratione ecclesiarum, & missarum celebratione. 1886
Secunda,de sacramento Eucharistiæ. 1911
Tertia,de festiuitatib.per anni circulum celebrā dis. 1965
Quarta,de baptismi sacramento. 1974
Quinta de confirmatione & ieiunio. 2036

DECRETI

DECRETI TOTALIS MATERIA

PER METRA NOTATVR SEQVENTIA.

Decretum Domini Gratiani tres habet partes principales.Prima est de Distinctionibus,quæ sunt vna supra centum.Et singulas Distinctiones singuli versus sequentes luculenter aperiunt.

***

1	Rímo legat quisque diuinum ius,hominísque.col.2	74	Inuitus nullus erit hic ad sacra trahendus. 354
2	Altera dat textum quo nosces iura Quiritum. 6	75	Distinguit tempus hæc in quo promoueantur. 359
3	Canonico varia iuri dat nomina terna: 7	76	Temporibus vult hæc nos ieiunare quaternis. 363
4	Quarta docet legū quæ causa,modúsque statuti.10	77	Rectos indicat hæc modulos interstitiorum. 370
5	Ius naturale probat immutabile quinta. 14	78	Ista dat annorum numerum quo promouearis. 375
6	Sexta notat vitium distinctio ludificatum. 15	79	Ad Cardinales spectat electio Papæ. 375
7	Septima signat eos qui leges composuere. 19	80	Vrbes præsulibus pars octogesima tradit. 382
8	Parte sub octaua mores naturáque pugnant. 22	81	Crimine quòd careat sacrandus,in hac replicatur. 383
9	Nona statuta tenet naturæ cedere iuri. 26	82	Præsul pauperibus dabis:& lapsos reparabis. 394
10	In decima regum leges canon superabit. 30	83	Nunquam peccatis consensum des alienis. 399
11	Canonis & secli superatur legib.vsus. 35	84	Solicitus quòd sis,& monogamus,iubet ista. 402
12	Id quod Roma tenet,discretio sæpe relinquit. 42	85	Non præsul sies:hospes,nisi noscēris esse. 406
13	Si perplexum te reddunt mala:tunc minus imple. 47	86	Corrigito,doceas,des,led non turpibus vllis. 407
14	Non faciat leuia,quo quis vitet grauiora. 51	87	Libertos,inopes viduas defendere debes. 418
15	Canonis hæc ortum dabit,apocryphósque libellos. 51	88	Respuitur clerus opus exercens,& auarus. 419
16	Suadet Apostolici vim canonis ista teneri. 59	80	Ista beneficia te dispensare docebit. 426
17	Auctor sit Papa,si concilium celebretur. 67	90	Placat discordes pars nonagesima fratres. 430
18	Dicitur hic quòd bis synodus celebretur in anno. 71	91	Arte parabis opes,nisi sint ecclesiæ res. 434
19	Hæc decretalis referat quid epistola possit. 79	92	Hæc plus corde probat domino,quàm voce canendum. 455
20	Bisdena Papæ sanctorum dogmata cedunt. 89	93	Hæc dat obedire maiorib.inferiores. 439
21	Inferior summum non iudicat hac prohibente. 90	94	Sub leuita vices Papæ gestare valebit. 465
22	Ista locus distinguit & ordinat ecclesiarum. 99	95	Presbyteris præsente licent hic præsule multa. 455
23	Ordinat hæc omnes,maiores,siue minores. 103	96	Hic secli princeps non ordinet ecclesiæ res. 492
24	Post examen honos est ordinis attribuendus. 115	97	Ecclesiæ precib.huic princeps auxilietur. 474
25	Optat Apostolus hic quòd sit sine crimine præsul. 119	98	Vult ius muniri peregrinos quinque sigillis. 475
1.c. apostolicæ 26	Sit post baptisma contentus coniuge sola. 127	99	Vniuersalem nullum fiuit ista vocari. 478
regulę 27	Nullus post factum præsumat nubere votum. 131	100	Pallia prælatis donat centesima multis. 482
&c. 28	Ista sacratorum connubia pagina damnat. 153	101	Absit vt vna duos habeat prouincia patres. 486
29	Hac locus,& causa,tempus,persona notantur. 143		
30	Connubium terdena probat contra Manichęos. 143		
31	Tangitur hic quòd contineant offerre volentes. 147		
32	Defere presbyterum qui scorta palam retinebit. 154		
33	Lusori,bigamóve sacer non traditur ordo. 163		
34	Fœmina pontifici persona domestica non sit. 167		
35	Non vinolentus præsul,sed sobrius esto. 174		
36	Instruit hæc prudens quòd debeat esse sacrandus. 178		
1.c. 4.c. 37	Hæc prohibet lege gentilia metra sacratum. 179		
38	Scripturas sacras sacrandus scire iubetur. 180		
39	Vult hæc pontifices callere negotia secli. 191		
5.c. 6.c. 40	Internis pars dena quater virtutib.ornat. 194		
7. & 8. 41	Sit modus ingressu,cunctis,verbóque,cibóque. 198		
42	Clericus hospitiis peregrinos collocet omnis. 202		
43	Factis & verbis doctor sis,atque pudicus. 203		
9. c.10. c.11. & 44	Vites ingluuium,conuiuia,siue tabernas. 210		
7.13.c. 45	Atque caue quemquam palma linguáve ferire. 214		
46	Respuit hęc hominem distinctio litigiosum. 222		
47	Non bene præpositos domui,cupidósque repelle. 226		
48	Abiicitur sacrandus in hac,si neophytus sit. 231		
49	Crimina non delet reliquorum,crimine vinctus. 131		
50	An reparetur habet pars quinquagesima lapsus. 235		
51	Sacrari vetat hæc homines quos pondera stringunt. 270		
52	Prępositus primo datus hic prępositerus ordo. 291		
53	Est ratione quis annexos ordinet vllos. 274		
54	Hæc prohibet seruus sine libertate sacrari. 274		
55	Cæsos ista viros reiicit,membrisque carentes. 280		
56	Condemnatur in hac generatio presbyterorum. 291		
57	Qui baptizatur æger,manet ordinis expers. 298		
58	Hæc vetat abbate monachos nolente sacrari. 298		
59	Officium negat hæc:nisi sit bene quisque probatus. 298		
60	In sacris præsul vult sexagesima quod sit. 299		
61	Non in pontifices laicos assumere debes. 302		
62	Clerus,plebs,princeps.hic eligit,hęc petit, hic vult. 311		
63	Vsurpans laicus id vt eligat,audiat istam. 331		
64	Pars hæc pontifices iubet à trib.esse sacrandos. 334		
65	Vt sacretur ab omnib.archiepiscopus,hæc vult. 335		
66	Cum dissensiō fit:à plurib.edita stabunt. 339		
67	Presbyter instituī valet hic à præsule solo. 342		
68	Si dubius præsul quos ordinet:hi resacrentur. 342		
69	Si benedictus erit:lectoratum dabit abbas. 346		
70	Expertes tituli pars septuagesima pellit. 347		
71	Respice dicta patrum,ne promoueas quòd alienum. 350		
72	Vlli non detur missoria,ni rogitetur. 351		
73	Illius hæc nobis formam distinctio præbet. 351		

DECRETI SECVNDA PARS *principalis est de causis,quæ sunt xxxvj.*

Prima causa.

Causa prior labem condemnat simonialem.

Septem quæstiones primæ causæ.

1	Delinquit qui res mercatur spirituales.	490
2	Eccleſias intrans non cogatur dare nummos.	563
3	Si pro præbendis dederis quid:dicere Simon.	580
4	Ignaros maculant natos delicta paterna.	579
5	Vult rigor vt linquat natus sibi quæ pater emit.	590
6	Ordinet ignaros si quos Simon,tolerantur.	591
7	Abiurans hæresim præsul poterit tolerari.	94

Secunda causa.

Accusare docet,ac appellare secunda.

Octo quæstiones secūdę causę:& i ea quita præcedit quartam.

1	Si sit causa patens iuris non quæritur ordo.	611
2	Nemo suis reb.diiudicet expoliatum.	630
3	Talio punit eos qui falso crimina ponunt.	631
4	Si cadit accusans,se non purget reus inde.	639
5	Per testes binos præsul conuincitur aptos.	651
6	Qui causas differt appellans reiiciatur.	614
7	Arguit inferior maiorem crimine vinctum.	683
8	Mandato legis datur accusato scriptis.	711

Tertia causa.

Tertia restituens tempus dabit induciarum.

Vndecim quæstiones tertiæ causæ.

1	Singula restituit ius omnib.expoliatis.	715
2	Inducias debet varias spoliatus habere.	718
3	Induciis varium dat tertia quæstio tempus.	722
4	Accusare nequit hominem vir turpis honestum.	726
5	Ipsa domestica vox nulli nocet,aut inimica.	730
6	Sub censore reum proprio producere debes.	735
7	Hic non condemnet,similis quem culpa remordet.	743
8	Solus pontificem iudex non iudicet vnquam.	751
9	Pellitur accusans absentem,testificánsque.	754
10	Submoueri à reliquis testem defectus in vno.	762
11	Mutua nunquam sit delatio iure vetante.	763

Quarta causa.

Quarta quis accuset,quis possit testificari.

Sex quæstiones quartæ causę.

1	Accusare nequit aliquos anathemate vinctus.	767
2	Impubes testis in causa criminis haud est.	ibid.
3	Qui nequit accusare,nequibit testificari.	ibid.
4	Testis & accusans nemo simul esse valebit.	778

Universidad de Deusto
Biblioteca

Decretum Abbreuiatum.

5 Non est stringendus anathemate, qui nequit esse. 779
6 Pontificis delator agit ciuilia tantum. 781
Quinta causa.
Quinta vocare docet, delatorémque ferire.
Sex quæstiones quintæ causæ.
1 Multant scriptorem famosi flagra libelli. 782
2 Est condemnandus semel & bis, térque vocandus. 783
3 Nemo procuret crimen, ciuilia curet. 780
4 Præsulis in synodo sit condemnatio sola. 787
5 Celant crimen obest multo plus quàm manifestans. 790
6 Aut caput, aut lingua delatori copuletur. 794
Sexta causa.
Sexta dat infames, delatos atque forenses.
Quinque quæstiones sextę causæ.
1 Non accusabunt infames simonialem. 795
2 Accusans verbo non vincis simplice præsul. 806
3 Quærere iudicium nunquam debes alienum. 807
4 Externi veniant, si sit sententia discors. 811
5 Si cadit accusator, erit reus exoneratus. 814
Septima causa.
Septima pontificem tangit cathedram repetentem.
Duæ quęstiones septimæ causæ.
1 Prędsule viuente nullus det pontificatum. 885
2 Nec cathedram repetit præsul, quam sponte reliquit. 841
Octaua causa.
Octaua legitur desertio pontificalis.
Quinque quęstiones octauæ causæ.
1 Vult ius ne statuat successorem sibi præsul. 847
2 Nullus amicorum mihi profit vt eligar inde. 859
3 Detur ab electo vitandi cautio damni. 859
4 Linquendus non est (nisi sit sententia) prędsul. 862
5 Ad dimissa redire nequis Papæ sine scriptis. 863
Nona causa.
Soluere nona vetat alienos, atque ligare.
Tres quæstiones nonæ causæ.
1 Bannitus præsul nequit ordinis esse minister. 863
2 Alterius patriæ clerum tondere vetamus. 867
3 Pontificis clerum primas non ordinet vllum. 871
Decima causa.
Dena dat, in sacra quid sumat episcopus æde.
Tres quæstiones decimę causæ.
1 Basilicæ iuri subduntur pontificali. 879
2 Nullus ecclesię præsul fructus alienet. 887
3 Nil præter solidos præsumat quęrere binos. 894
Vndecima causa.
Præfigens vndena forum ligat, atque relaxat.
Tres quæstiones vndecimæ causæ.
1 Non coram laico clericus producitur vllus. 899
2 Officij punit tales suspensio culpas. 919
3 Seu bona, seu mala sit sententia, dico timendam. ibid.
Duodecima causa.
Ecclesiæ res ac proprias bissena docebit.
Quinque quæstiones duodecimę causæ.
1 Clericus hic aliquid proprium prohibetur habere. 963
2 Accipiens vel emens res ecclesię, sibi reddat. 979
3 Linquas ecclesiæ totum quod habebis ab illa. 1015
4 Ex re communi quæsitas diuide terras. 1038
5 Si fortasse vales testari, de proprio des. 1019
Tredecima causa.
Tertia post decimam decimas & funera tractat.
Duæ quæstiones tredecimæ causæ.
1 Ecclesiæ dandæ baptismali decimæ sunt. 1023
2 Tempora longa trahunt ius funeris & decimarum. 1027
Decima quarta causa.
Improbat vsuras post denam quarta voraces.
Sex quęstiones decimęquartæ causæ.
1 Quisque potest licitè sua quærere dummodo non plus. 1043
2 Pro propria valet ecclesia quis testificari. 1047
3 Si tulerit plus quàm dederit quis, fœnus habetur. 1050
4 Non petat vluras laicus vel clericus vllas. 1051
5 Ex malè quæsitis eleemosyna non sit egenis. 1054
6 Si malè parta tenet, dignè non pœnitet vllus. 1059
Decimaquinta causa.
In dena quinta furor & mulier memorantur.
Octo quæstiones decimæquintæ causæ.
1 In furia pœnam non des: nam sat furor vrget. 1063
2 Pro patrociniis non quęrat munera clerus. 1071
3 Sola voce nequis condemnari mulieris. 1074
4 Nullas luce Dei causas tractare valemus. 1078
5 Infami detur purgatio probra neganti. 1078
6 Extorquenda rei pœnis confessio non est. 1079
7 Solus non tollit prędsul quem præstat honorem. 1083
8 Ordine non sumpto tua te probra facta repellant. 1087
Decimasexta causa.
In sexta decima præbent monachi sacramenta.
Septem quæstiones decimæ sextę causæ. Et in ea quinta quæstio tertium locum occupat.
1 Dantur in hac monachi pastores ecclesiarum. 091
2 Pleno possessas dabit abbas iure capellas. 1127
3 Ecclesias iure terræ non vendicat abbas. 1131
4 Temporis-ecclesiæ tollit præscriptio iura. 1134
5 Hæc quadragena dabit domibus ius religiosis. 1150
6 Vsurpans sine iudicio, rem, decidet à re. 1151
7 Si dedit ecclesiam laicus, non hanc retinebis. 1155
Decima septima causa.
Septima post decimam prohibet dissoluere vota.
Quattuor quæstiones causæ decimæ septimæ.
1 Nulli facta Deo liceat dimittere vota. 1174
2 Gonsaldus tenuit sua quæ dimiserat æger. 1175
3 Abbas ad propria monachum nunquam finat ire. 1178
4 Dum reddit illicitè, quæ contulit illa manebunt. 1178
Decimaoctaua causa.
Fratribus abbatem bis nona dat instituendum.
Duæ quæstiones decimæ octauæ causæ.
1 Si monachus fiat præsul, bona parta bipartit. 1195
2 Instituit præsul abbates à grege lectos. 1195
Decimanona causa.
Dat decimanona præsul clero monachatum.
Tres quæstiones decimænonæ causæ.
1 Pontifices clerum non impediant monachandum. 1210
2 Præsule nolente claustrum bene clericus intrat. 1211
3 Multus canonicos canon prohibet monachari. ibid.
Vigesima causa.
Bisdena pueri traduntur religioni.
Quatuor quæstiones vigesimæ causæ.
1 Quem pater offert, si placet exit cum sit adultus. 1218
2 Extrahit à claustro puerum pater illico si vult. 1222
3 Cogitur inuitus nemo retinere cucullam. 1223
4 Strictius ad claustrum monacho transire licebit. 1227
Vigesimaprima causa.
Ter septena docet vestes gestare decentes.
Quinque quęstiones vigesimæ causæ.
1 Prima sit ex titulo: sit commendata secunda. 1230
2 Præsulis ecclesiam sine scriptis nemo relinquat. 1234
3 Hæc prohibet clero tractare negotia secli. 1234
4 Vestib. hic claris inhibetur clericus vti. 1238
5 Si proprium linquas censorem sis anathema, 1239
Vigesimasecunda causa.
Iurantes falsum damnat bisdena secunda.
Quinque quæstiones vigesimæsecundæ causæ.
1 Peccat periurans, non iurans quando necesse. 1242
2 Non est periurus iurans veluti putat esse. 1250
3 Pare-maiori quanquam malus esse putetur. 1263
4 Debent iurata mutari, turpia si sint. ibid.
5 Si periurare cogis, periurus haberis. 1274
Vigesimatertia causa.
Bisdena terna tractantur bellica gesta.
Octo quæstiones vigesimętertiæ causæ.
1 Ex iusta causa multis licet arma mouere. 1283
2 Pro reb. licite bellum geritur repetendis. 1290
3 Ius est dum læsis sociis succurritur armis. 1291
4 Inferri vindicta valet, quæ crimina purget. 1295
5 Occidens iudex peruersos inde meretur. 1334
6 Ad bona præcipiunt compelli iura malignos 1358
7 Ecclesiæ reb. sunt hæretici spoliandi. 1359
8 Si sis de clero, tu nunquam belliger esto. 1363
Vigesimaquarta causa.
Hæresiarcharum dat nomina bisduodena.
Tres quæstiones vigesimæquartæ causæ.
1 Si sis hæreticus, tua, sit sententia nulla. 1382
2 Sunt post facta mali nouum quam corripiendi. 1410
3 Ob domini labem non damnetur domus eius. 1415
Vigesimaquinta sunt causa priuilegia tacta.
Bisdena quinta sunt priuilegia tacta.
Duæ quæstiones vigesimæquintæ causæ.
1 Tuta sit ecclesia, quam lex priuata tuetur. 1348
2 Et si subsequitur lex altera, derogat illi. 1443
Vigesima sexta causa.
Bisdena sexta sunt sortilegi reprobati.
Septem quæstiones vigesimæ sextæ causę.
1 Qui ventura sciunt per sortes, sortilegi sunt. 1455
2 Peccat qui scriptis vel sortibus abdita quærit. ibid.
3 A Persis reprobæ sumunt exordia sortes. 1459
4 Quatuor his generæ Varro fert sortibus esse. ibid.
5 Cessent sortilegi, ne sint anathemate stricti. 1463
6 Quando necesse subest, vinctos à præsule solues. 1470
7 Aegris non dentur pœnæ, sed notificentur. 1478

Vigesima

In versibus.

Vigesimaseptima causa.
Edocet an sponsa ducant ter nona vouentes.
Duæ quæstiones vigesimæ septimę causæ.
1 Si sit solennè dirimit connubia votum. 1483
2 Sponsum sponsa, virum non vxor deserit vnquam. 1507
Vigesimaoctaua causa.
Bisdena octaua gentiles nubere nosces.
Tres quæstiones vigesimæoctauæ causæ.
1 Inter gentiles connubia dicimus esse. 1531
2 Deserat vxorem vir Christum despicientem. 1550
3 Vir post baptisma reliquam ducens, bigamus sit. ibi.
Vigesimanona causa.
Coniugium seruile tenet vigesimanona.
Duæ quæstiones vigesimænonæ causæ.
1 Connubij vires personæ dissipat error. 1551
2 Inscia cui nupsit dimittat libera seruum. 1554
Trigesima causa.
Terdena claret cognatio spiritualis.
Quinque quæstiones trigesimę causę.
1 Fonte leuans proprium puerum non vincula soluit. 1559
2 Infantes prohibet ius coniugium celebrare. 1566
3 Tu naturalem non iungito spirituali. ibid.
4 Vxor compatris vxoris non mihi nubat. 1570
5 Fœdera non fiant clandestina coniugiorum. 1571
Trigesimaprima causa.
Terdena prima mœcho polluta negatur.
Tres quæstiones trigesimæprimæ causę.
1 Ni certis causis mœcham bene ducit adulter. 1579
2 Inuitam sponso non det natam pater vlli. 1587
3 Tunc nisi consensum dederit; reliquo bene nubit. 1590
Trigesimasecunda causa.
An meretrix nubat, tangit terdena secunda.
Octo quęstiones trigesimasecundæ causæ.
1 Turpia linquentem bene ducit vir meretricem. 1591
2 Obstat coniugio sacro complenda libido. 1599
3 Liber auus neptem sponsat seruo patre natam. 1610
4 Illicito prolem coitu quęrat sibi nullus. ibidem
5 Non sine mente caro fertur violata puellæ. 1622
6 Non valet vxorem mœchus vir linquere mœcham. 1631
7 Non aliam ducas vxore superstite prima. 1634
8 Non duc gentilem si spondeat esse fidelem. 1643
Trigesimatertia causa.
Terdena terna friget, compunctio, votum.
Quinque quæstiones trigesimętertiæ causæ.
1 Si vir sit gelidus, ab eo seiungitur vxor. 1646
2 Nubere mœcha potest mœcho seiuncta marito. 1650
3 Quæritur an crimen purget contritio sola. 1662

TRACTATVS DE POENITENTIA
habens septem Distinctiones hic inseritur.

1 Ratia diuina contritis crimina delet. 1663
2 Perditur hic diuinus amor: non in paradis. 1719
3 Pœnam peccator bene pro vitiis iterabit. 1751
4 Ista probat dimissa semel peccata redire. 1783
5 Vt purus fias pro crimine plurima voluas. 1801
6 Crimina pśbytero proprio dic, qui sapiés sit. 1807
7 Tandem letus erit, qui continue gemet istic. 1811
Redeamus ad quartam quæstionem trigesimætertię causæ.
4 Reddito temporib. poscenti debita sacri. 1814
5 Mens vtriusque nisi sit, non bene continet alter. 1819
Trigesimaquarta causa.
Terdena quarta nubit viuente marito.
Duæ quæstiones trigesimæquartę causæ.
1 Morte viri dubia quæ nupsit adultera non fit. 1828
2 Reddatur primo coniunx hæc nupta secundo. ibid.
Trigesimaquinta causa.
Cognatos gradib. numerat trigesimaquinta.
Decem quęstiones trigesimęquintę causę.
1 Cognatam ducat propriam pro coniuge nemo. 1835
2 Omnes vxoris consanguineas reprobabis. 1838
3 Copula septenis gradib. talis prohibetur. ibidem
4 Hic graduum numerus ętates respicit orbis. 1845
5 Truncus ponitur hic cum ramis, vt docet arbor. 1845
6 Edocet in testes assumi sexta parentes. 1863
7 Filius esse nequit, incestu qui genitus sit. 1868
8 Dispensat solus cum iuncti sanguine Papa. 1869
9 Non bene seiuncta connubia prisca reformes. 1871
10 Non consanguineis prolem viduæ dato primi. 1876
Trigesimasexta causa.
Vltima de raptis tractabit causa puellis.
Duæ quæstiones trigesimæ sextæ causæ.
1 Raptum committens per vim rapiendo puellam. 1878
2 Hæc tibi iungetur, purgato crimine raptus. 1880

DECRETO TERTIA PARS ADIVNgitur, quæ est de Consecratione quinque distinctiones continens.

1 Consecrat ecclesias, missásque canit tibi prima. 1886
2 Sacrati tractat panis sacramenta secunda. 1965
3 Tertia dat ferias, & post ieiunia ponit. 1965
4 Tempora baptismi distinctio quarta notauit. 1975
5 Frontes confirmans dabit vltima pneuma beatum. 2036

Expliciunt versus peculiares, quibus satis clarè vniuersalis materia Decreti comprehenditur.

Quæstiones causarum sunt clxxij.
Quæstio centuplex, & septuagesima duplex,
Est in causarum tractatu rite notata.

Quot quæstiones habeat quælibet causa, ostenditur per v. carmina sequentia: in quib. sunt tot dictiones quot sunt causæ. s. xxxvj. Et quælibet dictio causam vnam repræsentat. dictio primam causam, 2. secundã, &c. Item quot sunt litteræ in qualibet dictione, tot sunt quæstiones sub illa causa per illam dictionem repræsentatæ. Verbi gratia: prima dictio, s. discere, quæ primam causam repræsentat septem habet litteras, & hoc significat primam causam septem quæstiones continere. Secunda dictio est causarum, vbi sunt octo litteræ, ad denotandum quòd secunda causa habet octo quæstiones. & sic de aliis. Aduerte tamen, quòd superior numerus significat causas & inferior quęstiones. Versus.

1 2 3 4 5
7 8 11 6 6
Discere causarum quarumlibet ordine membra.
6 7 8 9 10 11 12 13 14
5 2 5 3 3 3 5 2 6
Optes vt doceo, sed non sis deses, & anceps.
15 16 17 18 19 20 21 22
8 7 4 2 3 4 5 5
Instanti dabitur quod tu vis, quod petis illud.
23 24 25 26 27 28 29 30
8 3 2 7 2 3 2 5
Æfficies. Res id famatum te dat ad omnes.
31 32 33 34 35 36
3 8 5 2 10 2
Vsu doctrinæ totum si constituas te.

Carmina subiecta eandem prorsus materiam complectuntur, neque sunt sententiæ salubris expertia.
Tempora labuntur vernantib. indita formis.
Diues te lædit res tua. nam miser es.
Sperna fluentia, respice: cras cras ea non tibi sumes.
Multa recondis, cur? vt moriens ea des.
Da celer. est siquidem tutum. da præueniens te.

Do. Baptista de sancto Blasio in repeti. primæ rubricæ Decreti dicit canones esse ter mille & nonaginta, ponens tales versus,
Si numeres caute, ter mille capitula lector,
Atque decem nouies. Decretum continet in se.
Causæ decreti sunt trigintasex.
Sub magni longa Decreti parte secunda,
Sex & triginta causas reperire licebit.

Causæ ipsæ xxxvj. patent per xxxvj. vocabula, in septem subiectis versib. posita, ex quib. non tantum numerum, sed etiam principalem materiam cuiuslibet facile cognosces. Quilibet quinque vocabula complectitur, dempto vltimo, qui sex habet.

1 2 3 4 5
Simon a appellat b spoliatus c tested libello. e.
6 7 8 9 10
Infames f viuens g succesor h solue i regendo. k
11 12 13 14 15
Censuram l testor m funus n fœnus o furiosus p.
16 17 18 19 20
Monachus q occidit r abbates s claustra t volentes u.
21 22 23 24 25
Commendat x iurans y pugnas z hæresis a violatas b.
26 27 28 29 30
Sortilegus sponsis d infidis e seruiat f infans g.
31 32 33 34 35 36
Mœcha h coit i mente k dubitans l gradibus m rapiente n.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Materia XXXVI. causarum.

SECVNDA PARS DECRETI VBI TRActantur Causæ: quia longè prolixior & difficilior est reliquis: ideo diligentius pro eius cognitione elaborandum est. Illius profecto obscuritatem paucis elucidatam conspiciet, quisquis hic impressa diligenter adnotauerit.

a SIMON. Simoniacus est, & peccatū cōmittit, qui spiritualia
1 vendit. Damnantur episcopi per pecuniam facientes ordinationē, & tunc lepram, non officium conferre dicuntur. Simoniacorū sacramenta effectū gratiæ non habent. Sacerdotes digniores facilius quam reliqui à Deo exaudiuntur. Et ibi de dignitate verbi Christi, quod eius corpori æquiparatur. c. interrogo. Et in fine de crimine concussionis tractatur.
2 Simonia cōmittitur, si pro ingressu monasterij pecunia exigatur, vel exacta persoluatur. Ecclesiastica stipendia accipere non debet qui bonis patrimonialib. sustentari potest. c. clericos.
3 Simonia an committatur si præbendę emantur. Inuestitura ecclesiæ à laicis fieri prohibetur. c. laluator.
4 Simonia paterna, an sit ignoranti filio nociua. & ibi tractatur an pro crimine vnius alter pœnam patiatur.
5 Simoniacè acquisita ecclesia per patrem, an possit per filium licitè obtineri. Ité an possit filius fungi ordinatione quā paterna pecunia est assecutus.
6 Simoniacus est, qui pecuniam largitur, vt eligatur.
7 Simoniaci in ordine malè accepto pœnitentiā agere nō possunt, & ibi principaliter tractatur, an ab hæresi redeuntes sint in suis ordinib. & dignitatib. recipiēdi: & quòd decreta possunt tēperari: & canones quandoque relaxari.

b APPELLAT. Appellare non est opus à sententia à non suo
1 iudice lata: quia talis sententia nulla est. c. in primis. circa fi. & in prima q. huius ij. causę principaliter tractatur, an ordo iudiciarius sit in manifestis obseruandus, & quòd excōmunicatio non est ferenda antequàm causa fuerit examinata. c. nemo, & iudex peccatū sibi soli notum damnare non debet. c. si peccauerit.
2 Appellare posset spoliatus si ante restitutionem sibi factam accusatori respōdere cogeretur. Nullus enim debet accusari dum suis reb. fuerit spoliatus.
3 Appellandus est calumniator, qui scienter falsa crimina intendit. Prævaricator, quivera crimina abscondit. Tergiuersator, qui in vniuersum ab accusatione desistit. §. notādū, & in hac 3. q. principaliter tractatur qua pœna feriendi sunt, qui in accusatione deficiunt.
4 Appellatur purgatio quædā vulgaris, quædā canonica, & ibi tractatur, an deficiētib. accusatorib. reus sit ad purgationē cogēdus.
5 Appellatur testimonium sufficiens quod ore duorū vel triū firma tur: & ibi tractatur principaliter quot testes requiruntur, nō tātū ad conuincendum episcopū, sed etiā contra quēlibet clericum.
6 Appellatio est remedium contra causas vitiatas. Appellatio intra decendium debet interponi. c. anteriorum, & ibi de libellis dimissoriis, & de iudicib. à quib. appellare non licet.
7 Appellatur quis altero maior non ratione dignitatis, sed vitę. c. quanquam. Dignitas enim non facit episcopum, sed vita. c. nō omnes episcopi, & ibi tractatur principaliter, an laici possint episcopos accusare. Christiani per infideles accusari non possunt, nec sacerdotes per eos qui ad sacerdotium prohibentur eligi.
8 Appellatur & dicitur accusatio ritè facta qñ fit in scriptis. Et regulariter accusator se debet inscribere ad pœnam talionis, prętер quam in sex casib. in summa positis.

c SPOLIATVS. Spoliatus & eiectus ante omnia venit reintegrandus. c. redintegranda. Boni à malis semper molestantur.
1 Spoliatus & eiectus postquam fuerit restitutus, quas inducias debet habere antequàm cogatur in iudicio respondere, & ibi in summa videas de multiplicitate induciarum.
2 Spoliatis episcopis, & aliis ad iudicium venientib. inducię sunt præstandæ.
3 Spoliati cōmunione ecclesiæ, & anathematizati, isames, icestuosi sacrilegi, detractores, & multi alij sūt ab accusatione repellēdi, & ibi dicit quòd anathema differt ab excōmunicatiōe. c. Engeltrudā.
4 Spoliatis & aliis quibuscūque inimici iudices esse nō possūt, nec accusatores, nec testes, vox. n. inimicorū contra nullos est audienda. Dicitur etiam ibi quòd testes familiares & domestici, & etiam consanguinei non sunt contra extraneos producendi.
5 Spoliatus & quilibet alius si aduersarium vult conuenire, ipsius forum sequi debet. c. pulsatus. Nec episcopi damnari, nec concilia celebrari possunt sine Papa.
6 Spoliati & alijvolentes litigare, non debent, aduersarios suos corā infamib. trahere: quoniam tales, scilicet infames & criminosi nō possunt esse iudices. Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in se habet reprehensibile. c. iudices.
7 Spoliationem vel alium reatum committens episcopus, à quot episcopis est iudicandus.
8 Spoliatorum & aliorum testes, testimonium dicant de his tantum, quæ præsentialiter & veraciter nouerunt; nec cōtra absentes sunt producendi. Absentes enim non debēt iudicari nec accusari.
9 Spoliatorum & aliorum testes in vno deficientes an sint in aliis admittendi. Et accusans de pluribus criminibus, si in vno deficiat, an in aliis admitti debeat.
10 Spoliati accusantes suos spoliatores & inuasores, ab eis accusari non possunt.

d TESTES. Iuris dispositione excommunicati non possunt ad
1 accusationem admitti.
2 Testis esse non potest qui ad xiiij. annum nondum peruenit.
3 Testificantis peri onam assumere non potest qui ab accusatione prohibitus est.
4 Testis, accusator, & iudex aliquis simul esse non potest.
5 Testantur iura illum non esse a communione repellendum, qui die statuta ad causam venire non potuit.
6 Testis est iuris dispositio deficientem in episcoporum accusatione non posse de cætero agere nisi in ciuili & proprio dunta xat negotio.

e LIBELLO. Libello famoso vtentes, & ipsum contra aliquē
1 scribentes, qualiter puniendi sunt.
2 Libellum diffamatorium scribens, aut aliter reus trib. citationib. debet in ius euocari. Et per scripta nullius accusatio debet suscipi.
3 Libelli famosi scriptor, aut aliter criminosus, an admittatur in iudicio per procuratorem.
4 Libellus accusatorius, si in episcopum datur id est, si episcopus accusatur, eius causa à xij. episcopis audiatur.
5 Libellum famosum scribentes, aut aliorum crimina spōte confitentes, nō debēt ad accusationē admitti. c. illi. Et ibi habetur q nec qui parcit, est amicus, nec qui verberat, est inimicus. c. nō ois.
6 Libellum famosum in alterum scribens aut alteri crimen inferens, qua pœna ferietur, si crimen illatum non probetur.

f INFAMES. Infames, excōmunicatos, & criminosos à sacerdo
1 tum accusatione ius repellit. Et ibi tractatur qui dicantur infames. c. infames.
2 Infamis est quodammodo episcopus & reprehendendus, qui sibi soli dicit aliquem crimen suum fuisse confessum, & ibi dicitur quòd episcopis alios accusantib. non creditur, nisi probent quod obiiciunt.
3 Infamem quodammodo dicimus & reprehendendum qui ponit falcē in messem alienam. c. 1. Et ibi dicitur quòd alicui alterius parochianu iudicare non licet, & quot ciuitates vnaqueque prouincia habere debeat. cap. scitote. Et quòd episcopus iudicio primatis, & non aliorum se subiicere debet.
4 Infamia aut criminalis accusatio si iponatur episcopo. i. si episcopus criminaliter accusetur, & episcopi cōprouinciales de causa cognoscentes sint in sententia ferenda discordes, quid iuris.
5 Infamis esset quodāmodo & reprehēdus iudex qui vellet reū cogere ad probandū accusatore in probationib. deficiente, quia negatiua per rerum naturam est improbabilis. c. accusator.

6 VIVENS. Viuens si adhuc sit tempus, alius sibi succedere nō
1 valet, nec in eius locum subrogari, quod verum est, nisi esset depositus, vel de licentia Papæ renuntiasset, aut per ambitionem se ad aliam ecclesiam transtulisset. Episcopo autem ægrotanti, aut nimia senectute grauato dandus est coadiutor. Episcopus ecclesiam suam deserere non debet. c. sicut vir. Nec etiam est à suis subditis relinquendus. c. denique. Prælati duo in vna ecclesia esse nō debent. c. in apib. Beatus Aug. accesit & non successit Valerio Hipponensi episcopo. c. non autem.
2 Viuens episcopus aut sacerdos, qui pro ægritudine à missarum celebratione abstinuit, an possit celebrare recuperata sanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantib.

h SVCCESSOR. Successor an possit eligi ab episcopo viuen
1 te hoc est an successorem sibi possit episcopus eligere.
2 Et ibi habetur quòd locus regiminis est fugientibus offerēdus.
3 Et episcopari potest qui prodesse desiderat. c. qui episcopatum.
4 Successor episcopi mortui non est eligendus munerum datione aut amicorum patrociniis.
5 Successor episcopi an post electionem teneatur iuramentum præstare pro indemnitate ecclesiæ.
6 Successus seu prouentus denegatur clericis, qui ante sententiā suspensionis vel depositionis à suo episcopo discedere præsumunt. In tales enim ferenda est censura.
7 Successus non continget episcopo à sede Apostolica vocato, si ad propria reuertatur, nisi prius fuerit purgatus, & apostolicis literis munitus.

i SOLVE. Solue & solui procura teipsum ò prælate excommu
1 nicate, alias non poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.
2 Soluti sunt clerici vnius prouinciæ à prælato alterius, adeo quod archiepiscopus, primas, vel patriarcha clericos alterius prouinciæ non potest ordinare.
3 Soluere vel damnare subditos suffraganei non licet archiepiscopo illo inconsulto. Soluit Papa ab aliis excommunicatos, & cuiuslibet ecclesiæ clericos potest ordinare. Est enim ordinarius ordinariorum. c. cuncta per mundum.

K REGENDO. Regēdo vnāquamque parochiam, & res ipsius
disponēdo facit episcopus quòd debet. c. regenda. & c. nouerint.
Regendi sunt subditi per episcopos visitantes, vt c. placuit.

Regendi

Materia xxxvj. causarum.

2 Regendi officium episcopus transgreditur, si bona ecclesiarum
vsurpare nititur, quamuis de illis precarias facere possit.
3 Regendi sunt subditi sine exactionibus. Et ibi de cathedratico quantum nomine ipsius valeat episcopus habere.

l CENSVRAM. Censuram formidare debent qui clericos ad
1 iudices seculares trahunt. c. inolita. & c. placuit. Et ibi de coniuratoribus, & eorum punitione.
2 Censura ligatus, id est, excommunicatus vel suspensus celebrans (est depositione dignus.
3 Censura siue iusta siue iniusta est timenda. Censura legati sunt vitandi plusquam pagani. c. ad mensam. Censura ecclesiastica ferri debet, & ore dæmonū discerpi qui suo episcopo est inobediēs. c. absit. Censura ex ira proferens grauiter delinquit. c. ira. & c. cum apud. Censura siue sententia vel iudicium quatuor modis peruertitur. ca. quatuor modis. Censura feriendi sunt & Iudæ proditori comparandi qui veritatem negant, & occultant, c. quisquis, & c. abiit Iudas. Censura siue sententia iniustè prolata, viribus caret. Episcoporum præceptis non semper obediendum est. Censurę seu anathematis forma habetur in c. debent.

m TESTOR. Testari seu testamenta facere cum de proprio li-
1 ceat, an permittatur clericis proprium habere. Clericis causas agere non licet, c. duo sunt genera Christianorum.
2 Testamenta condentes clerici an possint quibus voluerint ea relinquere quæ de bonis ecclesiæ acquisiuerunt. Testatur multiplex canon illos esse grauiter puniendos, qui res & prædia ecclesiastica inuadunt. De bonis ecclesiæ quatuor sunt portiones faciē dæ. c. quatuor. Et ipsarum rerum alienatio an sit permissa. c. sine exceptione, & c. terrulas. Liberti ecclesiæ an possint ab ea discedere. Res sacræ ex quibus causis alienari valeat. c. aurum habet ecclesia. Pauperibus est prouidendum. c. gloria episcopi.
3 Testamentum an facere possint illi, qui prius nihil habentes tēpore suæ administrationis aliqua acquisiuerunt, & quid iuris de talibus bonis. (ecclesiæ quæsitis.
4 Testamenta an facere possint clerici de bonis ex suis & rebus
5 Testamenta facere de rebus ecclesiæ an sit permissum sacerdoti bus. Et quis succedat eis ab intestato.

n FVNVS. Funera, & exequias suas celebrare, & decimas soluere vbi debent illi, qui se de vna diœcesi aut parochia ad aliam transtulerunt.
2 Funerādi iura an possint præscribi. Funera, id est, corpora mortuorum vbi debent sepeliri. Et an pro sepultura aliquid possit exigi. Funerum, id est, mortuorum animæ quatuor modis soluuntur. c. animę. Funera, id est, corpora mortuorum deflenda non sunt. c. quàm præposterum.

o FOENVS. Fœnus siue vsuram quodammodo committit, &
1 peccat qui vltra debitum exigit. c. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur an clerici possint suam repetere, & pro illis litigare.
2 Fœneraria causa siue criminali aut etiā ciuili an possint produci testes domestici. Et an clerici possint pro sua ecclesia testificari.
3 Fœnus seu vsura committitur si prætei sortem aliquid exigitur.
4 Fœnera seu vsuras nec clericis nec laicis licet exercere.
5 Fœnera seu vsuræ an sint aptę vt inde fiant eleemosynæ.
6 Fœneratores & vsurarij veram pœnitentiam agere non possunt, nisi restituant quæ rapuerunt.

p FVRIOSOS. Furiosos punire nō decet ex his quæ faciunt,
1 cum sint mente alienati, & ibi habetur de Loth & alijs ebriosis.
2 Furiosis clerici quodammodo comparandi essent si patrociniis impensis munera exigere vellent.
3 Furioso iudex comparari posset, qui ex mulieris confessione clericum condemnare vellet. Regulariter enim mulieres contra clericos testimonium ferre non possunt.
4 Furiosi quodammodo sunt ecclesiæ ministri, qui diebus dominicis & feriatis causas tractare volunt.
5 Furioso similis dici posset iudex qui neganti purgationem indiceret, nisi infamia laboraret.
6 Furoris quodammodo plena res esset, si à ministris & subditis confessio cruciatibus extorqueretur. Iuramenta quędam sunt irritanda, quædam relaxanda. c. auctoritate, & c. alius. in c. habetur quòd solus Romanus Pontifex regem Franciæ tanquam inutilem deposuit. Excommunicatis fidelitas seruanda non est.
7 Furiosę procederetur si diaconus vel presbyter sine concilij examinatione deiceretur.
8 Furore quodam plenus censetur qui carnis fragilitate ante ordinationē lapsus, & in iudicio confessus vel conuictus, postea præsumit offerre, & in ordine susceptо ministrare, quod verum est de crimine depositionem inducente.

q MONACGVS. Monachus an possit licitè officia populis ce
1 lebrare, & pœnitentiam dare, & baptizare. Decimę de cōsensu episcopi sacerdotibus dari debent. c. reuertimini.
2 Monachi an possint in suis capellis presbyteros instituere.
3 Monachorū & ecclesiarū iura an per præscriptionē tolli possint.
4 Monachi an possit scribere cōtra ecclesias & platos seculares.
5 Monachi & plati res ecclesię suæ auctoritate repellere nō valent.
6 Monachi episcopi, & alij prælati si sua auctoritate vsurpant quæ ad se pertinere putant, an cadant à causa.
7 Monachi & abbates an possint retinere ecclesias, decimas, & iura patronatus de manib. laicorum sibi concessa sine episcopi consensu. Et ibi habetur quòd episcopus habet dispositionē omniū ecclesiarum, quæ in sua diœcesi constitutæ sunt. c. omnes basilicæ. Et etiā ibi plenè de iure patronatus. c. quicūque. c. filiis. c. decernimus.

r OCCIDIT. Occidit seipsum spiritualiter qui à voto resilit.
2 Occidit quodāmodo, tēporaliter seipsum qui suum resignat beneficium sed si in infirmitate resignauit, an sit ei restituendum postquam conualuerit. Et ibi habetur quòd ante probationem triennij nullus in monasterio debet suscipi.
3 Occidit animam suam monachus ad propria rediens, postquam se & sua monasterio tradidit.
4 Occidens vel percutiens clericos diabolo suadente est excommunicatus ipso iure. c. si quis suadente diaboio. & ibi habetur quòd ecclesiæ concessa non sunt reuocanda, & qui talia aufert, sacrilegium committit, & ecclesiæ immunitas non est violanda.

s ABBATES. Abbates aut monachos & factos episcopos ius
1 obligat ad relinquendum quod ante habuerunt monasterio, quod post, ecclesiæ propriæ. c. statutum.
2 Abbates sunt à propriis fratrib. eligendi, & nō ab episcopis. Abbates expellere non est permissum monachis, neque commatres facere, Abbates & monachos possunt episcopi visitare, & conditiones exigere tempore dedicationis cōstitutas. Abbates & monachi cum sanctimonialib. habitare non debent, quia sexuum commistio est periculosa. c. diffinimus.

t CLAVSTRA. Claustra siue religionem intrare volentib. cle-
ricis non est a suo episcopo denegandus ingressus.
2 Claustrum ingredi clericis permittitur etiam episcopo inuito.
3 Claustrum vnum petere altero derelicto an sit permissum monachis regularib. canonicis, sine permissione abbatum.

v VOLENTES. Volētes religiosi ad arctius monasterij intrātes
1 pueros an cogant iuxta religionis propositū tenere. Voluntariæ puellæ virginitatis propositū suscipientes, nuptias eligere nō possunt.
2 Voluntate patris sprera, si filius religionem ingreditur, an a patre reuocari possit.
3 Voluntarie habitum religionis suscipientes, illum deserere non possunt, sed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.
4 Volentes religiosi ad arctius monasterium transire non sunt impediendi.

x COMMENDAT. Commendatam vnam ecclesiam potest ha-
1 bere clericus in altera intitulatus. Commendandi sunt clerici qui in vna & non in pluribus ecclesiis volunt conscribi, & ibi habetur quod duobus episcopatibus potest quandoque quis præfici. capit. relatio.
2 Commendandi nō sunt clerici qui sine literis dimissorijs de vna ecclesia transeunt ad alteram. Matrimonium spirituale cōtrahitur inter curatum & ecclesiam, quæ non debet esse sortum. c. sicut.
3 Commendatio nulla sed potius vituperium est clericis, qui sæcularium negotiorum procuratores esse volunt.
4 Commendandi sunt clerici, qui vestibus sibi congruentibus vtuntur, vnguenta & fulgida vestimenta fugientes.
5 Commendare non debemus clericum, qui à suo episcopo depositus Imperatorem aut iudicem sæcularem adit.

y IVRANS. Iurans verum nō peccat, sed secus si peierat, & per
1 creaturas iurare non licet.
2 Iurans falsum quod putat verum, an sit periurus. Quot comites habeat iuramentum, & quot sunt genera mendacij.
3 Periurum prælatum & criminosum ante sententiam diffinitiuā derelinquere an licet.
4 Iuramenta illicita non sint seruanda.
5 Peierare & contra iuramentum suum venire qui cogit aliquem licet periurus non sit, tamen mortaliter peccat. In qua ætate quis cogatur iurare. Et ibi ponit forma iuramēti fidelitatis. c. de forma.

z 1 PVGNAS. Pugnas committere seu militare an sit peccatum.
2 Pugna siue bellum quod dicatur iustum.
3 Pugna an debeat committi pro repellenda sociorum iniuria.
4 Pugna non semper est exercenda contra malos. Mali enim sunt quandoque à bonis tollerandi, & non abiciendi. Quædam tamen mala sunt repellenda, & punienda, quædam tolleranda. Mali sunt medicinali seueritate ad bonum cogendi. vt Nabuchodono. Et hæretici etiam inuiti sunt ad salutem trahendi. Pugnis & bellis sunt coercendi ecclesiasticæ religionis inimici.
5 Pugnas seu bella qui Deo auctore gesserunt, præcepta non occidendi nomine transgressi sunt. Et ibi an mali sint occidēdi, habēs gladij potestatem potest occidere, si hoc faciat amore iustitiæ.
6 Pugna & coactio est exercenda in malos vt teneant bonum iā suscептum. Non autem sunt ipsi mali ad bonum non suscептum cogendi.
7 Pugna si iusta sit, possunt hæretici & omnes hostes licitè suis rebus spoliari.
8 Pugna seu bellum an possit per clericos committi, & an possint clerici arma sumere. Qui sacramenta Dei tractant, iudicium sanguinis agitare non debent.

HAERESIS

Universidad de Deusto
Biblioteca

Materia xxxvj. caularum.

2 HAERESIS. Hæresis quælibet ab ecclesiâ Romana destruitur. Hæreticus an possit alium excommunicare, priuare, vel sententia notare. Excommunicatus alium excommunicare non potest.
1 Hæreticorum consortia & eorum sacrificia sunt à catholicis fugienda.
2 Hæretici etiam post mortem sunt excommunicandi. Ecclesia viuentes & non mortuos an ligare possit vel soluere.
3 Hæreticus si dominus est, aut alio crimine irretitus, an possit excommunicatio ferri in familiam suam pro delicto ipsius domini, & in filium pro peccato patris. Excommunicandi sunt qui corrigi nolunt, & etiam illi qui duas vxores habent: testes falsi: homicidæ, & multi alij. Hæreticorum tandem variæ species ponuntur.

b VIOLATAS. Violatas Romanorum Pontificum censuras à
1 nullo decet esse. Violantes sacros canones in spiritũ sanctum blasphemant. Violanda non sunt, sed seruanda sanctorum statuta, & eorum regulæ in synodo constitutæ.
2 Violari non debent priuilegia ecclesiarum: nec archiepiscoporum. Violans ciuitates & occidens suos præsules episcopali dignitate priuatur. c. ita nos.

c SORTILEGVS. Sortilegus quid sit, siue qui dicantur sortilegi.
1 Sortilegum esse an sit peccatum, sortibus an sit credendum.
2 Sortes siue diuinationes à quibus exordium sumpserunt. Et de
3 multiplici genere diuinationis, & quot modis dæmones futura
4 prænoscunt.
5 Sortilegi vel diuinatores an sint excommunicandi, si cessare noluerint. Sortilegia & magicam artem debent episcopi eliminare. Sortilegijs vel maleficiis nullo pacto debẽt sacerdotes operam dare, alias abijciendi sunt.
6 Sortilegus vel alius ab episcopo excommunicatus an per aliũ ipso inconsulto possit absolui, & an presbyteri possint reconcilia re pœnitentes. Pœnitentia morientibus non est deneganda etiam à simplici sacerdote.
7 Sortilegis & alijs morientibus non est pœnitentia imponenda, sed bene innotescẽda. In pœnitentijs imponendis multa sunt consideranda: melius est sacerdotem pœnitentiam imponentem esse nimis misericordem, quàm nimis seuerũ. Sortilegi sunt & excõmunicati, qui dies, menses, & annos paganorum ritu obseruant.

d SPONSIS. Sponsis Dei se Deo dedicantibus & virginitatẽ
1 vouentibus nuptias contrahere non licet. Sponsalia de præsenti sine matrimonia per vouentes solenniter contracta non tenent.
2 Sponsa vnius an possit à suo sponso recedere, & alij nubere. Sponsa sine consensu sponsi & econtra religiosam vestem suscipere nõ potest post copulã carnalẽ, secus ante. Sponsalia vera an fuerint inter Ioseph & Mariam. Sponsam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de raptu.

e INFIDIS. Infidis seu infidelibus coniugium contrahere li-
1 cet, & inter eos dicitur esse matrimonium licet non sit ratum. Infidelis vxor virum cogens ad malum licitè dimittitur. Infidelitũ, vt Iudæorũ conuiuia & etiam coniugia sunt à Christicolis vitãda.
2 Infidelium vnus si couuertatur ad fidẽ altero remanente in infidelitate, an possit ad fidem conuersus alij se copulare.
3 Infidelis qui ante baptismum vnam vxorem habuit, & post baptismum aliam, bigamus est censendus, nec potest esse episcopus. c. acutius. ibi.

f SERVIAT. Seruire adstrictus, vt puta seruus si contrahat cũ
1 libera, quæ per errorem eum putabat liberum, nõ est inter eos cõiugium, quia error personæ & conditionis impediunt & dirimũt, secus autem est de errore fortunæ, & qualitatis.
2 Seruum scienter acceptum in maritum non potest mulier dimittere, secus si ignoranter. Serui possunt matrimonia cõtrahere.

g INFANS. Infans proprius si teneatur à patre in sacro bap-
1 tismate, licet per tale factum suæ vxori compater efficiatur, non propter hoc ab ipsa vxore separabitur, nisi ad seruandam continẽ tiam possit induci.
2 Infantes sponsalia contrahere nequeunt, quia in illa ætate cõsentire non possunt.
3 Infantes siue filij spirituales vel adoptiui an possint naturalibus per matrimonium coniungi.
4 Infantem siue filium aliquem non debet vxor simul cum viro suo in baptismate suscipere. c. fi. quia esset eius commater. Et ibi dicitur quòd non potest quis ducere in vxorem relictam compatris suę vsoris, nec etiam duas commatres.
5 Infantibus si conceditur nuptias contrahere, ipsorum & quorumcumque aliorum nuptiæ seu matrimonia non debent clam fieri, sed publicè, & sic non debent esse clandestina. Tandem instruũtur iudices ad cuncta rimandum.

h MOECHA. Mœcha seu adultera & ab aliquo per adulteriũ
1 polluta an possit per eum duci in vxorem. Et matrimonia secunda conceduntur. c. quòd si dormierit.
2 Mœcham sæpe mulierem efficit coactio, & idco nulla mulier est cogenda nubere, quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere. Non licet viro vxorem deserere, vt fecit Lotharius.
3 Mœchiæ notam an dicatur incurrere filij & filiæ, qui post sponsionem parentum cum aliis contrahunt, hoc est an filij & filiæ post promissionem & sponsionem parentum suorum possint licite cum aliis contrahere.

i COIT. Coire solita (vt est meretrix) potest in vxorẽ duci. si de
1 eius correctione spes habetur. Coitus siue fornicationis causa potest vxor dimitti.
2 Coitus siue incontinentiæ causa ducta an sit coniunx appellanda. Abortum procurantes an sint homicidæ.
3 Coitu siue copulæ coniugali apta puella si habet patrem, & auũ liberum in matrimonio contrahendo sequatur de honestate arbitriũ aui, & nõ patris qui liberum nõ habet arbitrium, cũ sit seruus.
4 Coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere, viuente enim vxore ex quacunque causa neque ex ancilla neque ex alia licet prolem procreare. Mœchiæ nomine omnis illicitus cœcubitus intelligitur. c. Meretrices.
5 Coire coacta & per violentiam accepta an perdat pudicitiam & virginitatem. Carnis virginitas nõ seruatur si mens corrũpitur. Viro vxorem extra fornicationis causam derelinquere non licet.
6 Coiens vir cum alia, & sic adulter, vxorem adulteram dimittere non potest.
7 Coitus seu fornicationis causa dimittens vxorem, ea viuente aliam ducere non potest. Coitus contra naturam & cum personis coniunctis est grauissimum peccatum.
8 Coitum siue incontinentiam incurrere non debet aliquis vt alia ad fidem conuertatur. Et sic non licet ducere vxore infidelem sub ea conditione vt conuertatur, & fidelis efficiatur.

K MENTE. Mente seu voluntate mulier cupit vt fiat mater, & ha
1 beat liberos. tamen eius vir est frigidus & maleficiatus, an propter hoc fit ab eo separanda.
2 Mens & voluntas est mulieri post mortem viri eum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit, an possit. Viro vxorem dimittere, propria auctoritate, sine iudicio ecclesiæ non licet, neque eam occidere. c. admonere.
3 Mens seu cordis sola contritione absque oris cõfessione an post sint peccata deleri, & vtrum possumus Deo satisfacere. Istam quæstionem proxilè tractat Gratianus eius occasione interserens tractatum de pœnitentia septem distinctiones continentem.
4 Mentis scrupulo cessante, an possit maritus tempore orationis, & pœnitentiæ vxori debitum reddere. Et ibi habetur quod tempore quadragesimali nuptias celebrare non licet.
5 Mens & voluntas est viro continentiam vouere. Non potest licere sine consensu vxoris tacito vel expresso, nisi sit sponsa nondũ cognita. Mulier viro debet subesse, cũ vir sit caput mulieris. ca. hęc imago.

1 DVBITANS. Dubitans vxor de morte mariti, & credens illum
1 esse mortuum, si contrahat cum alio, an dicatur rea adulterij.
2 Dubitans mulier de morte mariti si cum alio contraxit, & postea maritus eius redijt, an sit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.

m GRADIBVS. Gradibus consanguinitatis nobis contingentes
mulieres non possumus ducere in vxores. Quare constitutum fuit ne consanguineæ ducantur.
2 Gradũ cõsanguinitatis vxori contingentẽ nõ licet vxorẽ ducere.
3 Gradus consanguinitatis & affinitatis secũdum decreta vsque ad septimam generationem habent prohibitionem, hoc est quod ratione consanguinitatis & affinitatis prohibitum est matrimonium vsque ad septimum gradum.
4 Gradus vj. consanguinitatis quare prohibitus est secundũ canones.
5 Gradus consanguinitatis quomodo computandi sunt.
6 Gradib. prohibitis coniuncti ad quorum accusationem vel testificationem sunt separandi. Et ibi de iuramento separationis & reconciliationis. Et de iuramento eorum qui consanguinitatem probant. cap. de parentela.
7 Gradu prohibito coniuncti si inuicem carnaliter misceantur, filij ex tali incestuoso coitu procreati non sunt filij appellandi.
8 Gradus consanguinitatis & affinitatis quis dicatur esse dispensabilis, id est quo gradu possit dispẽsari cũ cõsanguineis & affinib.
9 Gradu prohibito coniuncti (licet forte sententia pro matrimonio fuerit lata) possunt separari. Sententia enim pro matrimonio vel contra ipsum lata potest tractari veritate comperta, quia talis sententia nullo cursu temporis transit in rem iudicatam. Et ibi dicitur sentẽtiam etiam Romani pontificis in melius posse mutari. c. sententiam.
10 Gradus affinitatis (siue ipsa affinitas) in superstite non deletur. item soboles ex secundis suscepta nuptiis consanguineis prioris viri copulari non debet secundum decreta, sed hoc corrigitur per ea, non debet. de consangui. & affini.

11 RAPIENTE. Rapiente virginem per vim ab aliquo, raptus cõ
mitti dicitur.
2 Rapiens violẽter puellam potest illam peracta pœnitentia in vxorem ducere. Et sic rapta raptori iure canonico nubere potest. Denique. & melius extra de rap. c. cum causa. cum similibus.

DECRE-

DECRETI TOTTIVS CANONES HIC SECVNDVM ORDINEM ALPHABETI IMPRIMVNTVR.

Quod præter cæteras vtilitates multimode correctioni est adiumento non mediocri.

De litera A.

A accusato. iij. q. xj. Gratian. 763
Ab antiqua. de conf. dif. 4. Gregorius. 199
Abbas. xviij. q. ij. Greg. 1196
Abbas. xviij. q. ij. Mogunt. concil. 1199
Abbati vel. dif. liiij. Octaua synod. 284
Abbatem. xviij. q. ij. Greg. 1197
Abbatem. xviij. q. 2. Pelagius papa. ibidem
Abbates. xviij. quæst. j. Aurelianense consilium. j. 1202
Abbatibus. xij. q. ij. Aurel. con. iij. 998
Abbatibus. xviij. q. j. Paschalis. 1202
Ab eo. ij. q. vj. Theodosianę leges. 664
Ab episcopis. dif. lxx. Grat. 347
Ab exordio. dif. xxxv. Hieronymus. 175
Ab excommunicatis. ix. q. j. Vrbanus papa. 2. 866
Abiit Iudas. xj. q. iij. Beda. 950
Ab illo. xiiij. q. iiij. Amb. 1054
Ab Imperatoribus. xxiij. q. ij. Carthaginen. con. v. 1295
Ab infirmis. xxvj. q. vij. Theodor. in Pœnitentiali. 1477
Ab isto die. xxxv. q. vj. Innocentius papa. ij.
Ab isto die. eadem causa. & q. Alexan. ij.
Absens. i. iij. q. ix. Zepherinus papa. 758
Absens. i. iij. q. ix. Felix papa. 757
Absente. j. ij. q. ix. Calixtus papa. 755
Absente. ij. iij. q. ix. Felix papa. 757
Absit. dif. 50. Aug. 249
Absit. xj. q. iij. Anterus papa. 926
Absque synodali. xv. q. vij. Grat. 1084
Accedens. dif. 50. Gregor. 239
Accusatus. iij. q. vj. Sixtus papa. ij. 738
Accusatum. i. q. v. Sylvester papa. 645
Accusator. vj. q. quarta Codex. 814
Accusatori. iij. q. nona Thelesphore papa. 754
Accusatores. dif. xlvj. Carthaginense concilium quartum. 223
Accusatores. i. 3. q. v. Anacletus papa. 730
Accusatores. ij. 3. q. v. Stephanus. 732
Accusatores. 3. q. octaua Zepherinus. 754
Accusatorum. 2. q. octaua Calixtus papa. 712
Accusatoribus. 3. q. quinta Simmachus papa. 732
Accusatio. i. 2. q. septima Anacletus. 687
Accusatio. i. 2. q. septima Sixtus papa. 990
Accusationes. 3. q. quinta Hadrianus papa in synod. Romana. 732
Accepisti. j. de conf. dif. quarta Ambro. 2011
Accepisti. ij. de conf. dif. quarta Ambro. ibid.
Accesserunt. de conf. dif. secunda Aug. 1963
Accipite. de conf. dif. secunda Hiero. 1962
Achab rex. de pœn. dif. tertia Hierony. 1766
Achatius. i. 24. q. prima Gelasius. 1382
Achatius. i. 24. q. prima Felix papa. 1383
Acolythus. dif. 23. Carthaginense concilium quartum. 114
Actiones. 22. q. quarta Eliberitanum con. 1267
Acutius. dif. xxvi. Aug. 128
Acutius. xxviij. q. tertia Augu. 1550
Adam. dif. 40. Gregorius. 197
Adam. de pœn. dif. prima Ambrosius. 1704
Adam. 33. q. quinta Ambrosius. 1827
Ad Deum. xxxij. q. quinta Augustinus. 1624
Addidistis. 20. q. prima Gregorius. 1218
Additur. 27. q. secunda Hieronymus. 1512
Ad eius verò. dif. quinta Gregorius. 15
Ad episcopos. xvi. q. quarta Gelasius. 1181
Ad fidem. xxiij. q. quinta Augustinus. 1348
Ad hæc. xiij. q. secunda Gratianus. 1027
Ad hoc. dif. lxxxix. Gregorius & Bonifacius. 429
Ad hoc. xv. q. prima Gregorius. 1123
Ad hoc. de conse. dif. quarta augustinus. 2030
Adhuc instant perfidi. de pœn. dif. tertia Augustinus. 1797
Adijcimus. 16. q. j. Leo papa. 1068
Ad limina. 30. q. 1. Ioannes papa. viij. 1562
Ad mensam. xj. q. tertia Ioannes Chryso. 930
Admittuntur. dif. 54. Leo papa. 283
Administratores. 23. q. v. Ioannes viij. 1346
Admonere. 16. q. prima Gregorius. 1090
Admonere. 33. q. secunda Stephanus papa. v. 1657
Admonemus. 16. q. secunda Ioannes papa. 1131
Admoneant. 26. q. septima Augustinus. 1481
Admonendi. 2. q. septima Gregorius. 710
Ad nuptiarum. de conse. dif. prima. Aurelianense con. 1900
Ad reatum. distinct. 81. Carthaginense concil. 4. 394
Adrianus. j. dif. 63. Octaua synod. 314
Adrianus. ij. ea. dif. Historia ecclesiastica. 322
Ad Romam. j. 2. q. sexta Marcellus papa. 65
Ad Romam. ij. Zepherinus papa. ibid.
Ad sedem apostolicam. xxxv. q. quinta Alexander ij. 184
Aduersitas. 7. q. prima Gregorius. 843
Adulterij. xxxij. q. septima Augustinus. 1637
Adulterio. xxxj. q. prima Gratianus. 1579
Aduocauit. xxxiij. q. prima Ambrosius. 1394
Affectum. 26. q. 7. Octaua synod. 1470
Afros. dif. 98. Gregorius. 478
Agatho. dif. 64. Ex gestis Romanorum. 732
agathosa. 27. q. secunda Gregorius. 1518
agapitis. 26. q. prima Gregorius. 1036
agapitus. de conse. dif. 1. Gregorius. 1894
agite. de pœn. dif. 1. Augu. 1681
agnouimus. 26. q. 6. Cælestinus papa. 1476
agunt homines. de conse. dif. 4. Augu. 2013
ait Cælestinus. 24. q. 2. Nicolaus papa. 161
à iudicibus. 2. q. 6. Mileuitanum con. 674
Aliud est. de conse. dif. 4. Augu. 1992
Aliud quidem. 11. q. 1. Leo papa. 698
Aliud quidem. de pœn. dif. 1. Leo papa. 698
Alius item. 15. q. 6. Gregorius. 1083
Aliorum hominum. 9. q. 3. Symmachus. 87
Alia causa. 16. q. 1. Hierony. 109
Alienus. dist. 90. Octaua synod. 430
Alienus. 24. q. 1. Cyprianus. 1391
Alieni. 1. q. 7. Dionysius papa. 691
Alieni. 3. q. 4. Iginus papa. 726
Alienum. dist. 50. Leo papa. 267
Alienum. 19. q. 2. Leo. 1121
Alienationes. 12. q. 2. Vrbanus papa. 996
Aliter legitimum. 30. q. 5. Euaristus Pap. 1573
Aliter se orientalium. dist. 31. Stephanus papa in conc. 154
Aliquando. 32. q. 2. Augu. 1603
Aliquanti. 26. q. 5. Agathen. conc. 1465
Aliquantos. dif. 51. Innocentius. 299
Aliquos. 15. q. 1. Augustinus. 106
Aligant. 26. q. 7. Ioan. Chrysost. 1478
Altare. 1. q. 3. Paschalis. 2. 579
Altaris palla. de consec. distinct. 1. Clemens papa. 1899
Altaria. j. de consec. distinct. 1. Epaunense concil. 1897
Altaria. ij. de conse. dist. 1. Agathense concilium. ibidem.
A malis. 23. q. 4. Augu. 1199
Amputato. 25. q. 1. Iulius Papa. 1448
Ananias. 1. quæstion. 5. Gregorius. in regest. 1174
Anastasius secundus. dist. 19. Ex pontificali. 86
Ancillam. 32. q. 2. Leo. 1606
Animaduertendum. 22. qu. 2. Hieronymus. 1150
Animæ defunctorum. 13. quæ. 2. Gregori. papa ij. 1039
Annis singulis. dist. 18. Bylon. conc. 79
An non districta. 24. quæsti. 3. Nicolaus Papa 1416
An putatis. dist. 86. Ambrosius. 411
An quod in subditos. 33. q. 2. Ambrosi. 1650
Antecessor. ij. quæstion. 2. Bonifacius martyr. 959
Anteriorum. 2. q. 6. Iustinian. in nouel. 665
Ante baptismum. de conse. distinctio. 4. Rabanus. 2001
Ante benedictionem de conse. distinct. 2. Ambrosius. 1932
Ante omnia. dist. 35. Agathense conc. 178
Ante omnia. dist. 40. Augu. 196
Ante triennium. dist. 31. Gregorius. 148
ante viginti. de consec. di. 4. Bracharen. conci. ij. 200
antiqui. 33. q. 2. Tolet. conc. vj. 1662
antiquos. 10. q. 1. aurelianen. con. j. 882
antiquis. 11. q. 3. athanasius Patriar. 877
antiquitus. 2. q. 2. Ioan. Papa. 650
A paruulo. de conse. distin. 4. augu. 2028
aperte inquit. 14. q. 1. Nicolaus. 1404
aperiant. 31. q. 1. Hieronymus. 1585
apostolus dist. 81. augusti. 384
apostolus. 3. 2. q. 7. augu. 1634
apostolus. de pœn. dist. 2. aug. 1745
apostolus. 3. q. 4. augu. 1848
apostolorum vero canones. disti. 16. Gratianus. 59
apostolicus. dist. 79. Gratianus. 376
apostolicis. 6. q. 1. Hieronymus. 1127
apostolicos. 12. q. 1. Octaua synod. 984
Apostolica. dist. 56. Alexand. ij. 295
apostolica. 8. q. 1. Innocentius ij. 850
apostolica. de consec. dist. 1. Anastasius episcopus 1909
apostolicæ. 24. q. 3. Pelagius Papa. 1424
apostolicæ. 35. q. 9. Gregorius. 1863
apostolicus autem. dist. 79. Gratianus. 376
appellentem. 2. q. 6. Fabia. Papa. 655
apud misericordem. 22. q. 1. Gregorius. 1596
apud nos. 32. q. 5. Hieronymus. 1630
apud omnipotentem. 36. quæst. 2. Grego. 1882
adud veros. 25. q. 1. Augu. 1289
aquam sale. de consecr. distinct. 3. alexander v. 1970
à quib. ordinib. dist. 35. Gratianus. 174
à quib. 26. q. 1. & 4. Gratianus. 1460
à quodam Iudæo. de consecr. distin. 4. Nicolaus. 1983
archidiaconum. dist. 81. Gregorius. 393
archidiaconum Florentinum. dist. 85. Grego. 406
archiepiscopus. dist. 66. Gratianus. 340
archiepiscopus. dist. 60. anicetus Papa. 341
archiepiscopus. 9. quæst. 3. anicetus Papa. 874
à tecta ergo. 24. q. 1. Lucius papa. 1187
arguta. 1. q. 6. Nicolaus Papa. 660
arianorum. de pœn. dist. 1. Gregor. 1893
arianos. 1. q. 1. Innocentius. 529
artaldus. 8. q. 1. Vrbanus Papa ij. 861
a sanctis patrib. 16. q. 1. Chalced. conci. 1441
assumi aliquem. dist. 28. arelatense concil. ij. 1373
à subdiacono. distin. 93. Synodus Romana S. Syluerstri. 441
atho. 27. q. 1. Ioannes. 8. 1530
attendendum. 17. q. 1. Vrbanus papa. 118
auctoritatem. 15. q. 6. Nicolaus papa. 1082
audacter. 8. q. 1. Hieronymus. 857
audi denique. 1. quæstio. 1. Hieronymus. 928
audire episcopum. distinctio. 25. Clemens. 122
audite charissimi. dist. 34. augustin. 169
audiuimus. 1. q. 3. Greg. 563

audiui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Margarita Decretalium,

Audiuimus,ij,q.secunda Euaristus papa. 719
Audiuimus,24.q.prima Alexander ij. 1383
Audimus,33.q.secunda Leo papa. 1639
Auditum est,2.q.quinta Sixtus & Leo. 648
Augurijs.26.q.quinta Carthaginense con.4. 1465
Augustino,12.q.secunda Pelagius. 979
Aurelius.26.q.sexta Carthaginense con.2. 1473
Aurum ecclesia habet.12.q.secunda Ambro. 1012
Aut facta de pœn,dist,prima Digestis. 1670

B

Baptismus.de conse.dis.quarta Augu. 1984
Baptismi vicem de consecrat,dis. quarta Augustinus. 1988
Baptizantur.de pœn,dis.tertia Gregorius. 1737
Baptizari,dis.quinta Gregorius. 15
Baptizandi.de consecra.dis.quarta Gelasius. 1982
Baptizandi,de consec.dis.quarta Carthaginense con,iiij. 2001
Baptizandis,1,q, prima Gelasius. 548
Baptizandos,de cons.dis,4,Laodicen.con. 2091
Basilicas.de cons,dis.1.Gelasius papa. 1888
Beatus.3.q.quarta Anacletus papa, 726
Beatus Petrus.6,q.prima Clemens papa. 797
Beatus Paulus.22.q.2.Gelasius papa. 1252
Beata Maria,27.q.secunda Augustinus. 1509
Beati Petrus & Paulus,2.q,septima Ambro. 699
Benedictio.1,q.prima Gregorius. 491
Benedictus.de pœn,dis.4.Paulus Apostolus, 1791
Bene nouit.dis.61.Gregorius. 311
Bene quidem,dis.96.Symmachus. 462
Bene valet.dis.quinquagesima Augustinus. 247
Biduum,2.q.sexta Digestis. 668
Bonæ rei.12.q.secunda,Toletanum con. ix. 1915
Boni principis,dis,99.Marcellus papa. 473
Bonorum auctori.dis.47.Gregorius. 227
Breuiter quæ.dis.23.Gratianus. 104
Breuiter monstratum,dis.62.Gratianus. 311

C

CAlumniatur.2.q.tertia Damasus papa. 633
Canon.distinctione tertia,Isidorus. 8
Canones.di.15.constitutiones ecclesiasticæ Sanctorum patrum. 53
Canones,distinctione decimasexta Isidorus. 59
Canones.distinctio,quinquagesima Innocen.264
Canonum statutis Tarraconense con. 1051
Canonica sanctorum.3.quæs.quinta,Pelagius papa ij. 732
Canonica institutta, xj.quæs.tertia Arausicum cõcil. 961
Canonici causa.xiiij,Gratian. 1044
Canonicos.xix,quæstio.tertia Gratian. 1212
Cantantes.dist.nonagesimasecunda Hierony.435
Carnem de consecratione di.quinta.Fructuosus episcopus. 245
Casellas,x.qu,secunda Agathense cons. 886
Catholicus,ij.q.sexta Carthaginense con.4. 673
Catholica ecclesia.dis.prima Augustinus. 39
Catechismi.de consecration. dist. quarta. Nicolaus Papa, 2001
Cathecumenum,de consecrat,distinctione quarta Augustinus. 1991
Catinensis.dis.lxj.Pelagius papa. 310
Caue,xxij,quæstione prima Ambrosius. 1548
Cauete.xx.quæstione quinta Ambrosius. 1282
Cauent iudices.ij,.quæstione nona Eleutherius papa. 755
Cauendum est,.q.septima Meldense conc. 596
Cauendum est,x.q.ij,.Cabilonense conc. secundum. 296
Cauendum nobis.de pœn,dis,tertia Gregor.1785
Causa vero.dis.quarta Gratianus. 10
Cęterum Dei traditio,dis.lxxxvj. Ambrosius. 413
Celebritatem.de consecr.dis. tertia Victor papa xii.à Petro. 1971
Cellulas.xviij,q.secunda Agathense cons. 1202
Cęnomanensem.dis.lvj.Vrbanus Papa.ij. 296
Cœpisti habere.xj.q.tertia Augustinus. 939
Cœpit Ermigildus.24.q.j.Gregorius papa. 1408
Certe ego. xj. quæstione prima Augustinus.974
Certis de causis.xv.q.tertia Digestis. 1074
Certum est.dis.decima Felix Papa. 32
Certum est,.dis.decima Gelasius papa. 35
Certum est. xj. q.tertia Triburiense conc, 937
certum est.xxiiij.q.tertia Quinta synod. 1422
certum est,de conf.dis.5.Gelasius papa. 1889
charitas quæ,de pœn.dis.2.Augustinus. 1720
charitas est.de pœn.dis.2. Prosper & Augu. 1720
charitas nunquam.de pę.dis.2.Paulus apostolus. 1723
charitas est aqua.de pœn.dis,ij,Augustinus. 1725
charitas in quibusdam.de pœn.dis.2,Auguſt. 1730
charitatem tuam.xij.q.ij,Greg. 999
chartæ quas dedit.iij.q.ix,Pelagius. 760
christus quid fecit.j.q.j.Aug. 558
christianis.xj.q.j,Gelasius papa. 903
christiana.xxxij.q.v.Innocen, 1631
christus panis.de conf.dis.ij. Aug. 1943
christiano,dis.xxxiiij.Isidor. 169
christiano.xxxij.q.iiij.Aug. 1815
Cyprianus.xx,q.ij.Cyprianus. 1231
circuncisio.de pœn.dis.ij.Paulus apo, 173
circunfelliones.xxiij.q.v.Aug. 1335
cito turpem,j.q.j.Ambro. 496
citius ad hoc.de pœn.dis.ij.Greg. 1747
clemens.viij.q.j.Petrus apo. 85
clementis librum,dis.xvj.Leo papa, 60
cleri plebis.dis.lxiij.Cælestinus. 325
cleros & clericos.dis.xxj.Isido. 92
clericus professionem.distinct. 41. Carthaginen. con.iiij. 201
clericus.i.dis.xlvj.Cartha,con.iiij. 224
clericus.ij,Carthag.con.iiij. ibid.
clericus.iij.Cartha.con.iiij. ibid.
clericus solus.dis.lxxxi.Lucius papa. 390
clericus.j.dis.xc.Carth.con.iiij. 434
clericus.ij.dis.xcj.Cartha.con.iiij. ibid.
clericus ab instanti.xxj.quæstio.j.Septima synod. 1230
clericus aduersus.ij.q.vij, Sylvest. papa in conci. Romano. 686
clericus verò.iij.q.iiij,Stephanus papa. 728
clericus siue laicus.xj,q.j.Hadr.papa. 918
clericus qui,ij.q.3.Carthaginen.conc.4. 34
clericus qui,12.q.i.Hierony. 966
clericus,24.q.3 carthaginen, conc.4. 1430
clerici.dis.23.Agathen.conc, 115
clerici.dist.33.Nicolaus papa. 165
clerici.dist.44.Carthagineuse.conc.3. 211
clerici vel continentes.dist.81.Africanum conci 394
clerici vero.dist.91.Aurelianen.conc.j. 434
clerici omnes.1.q.2.Agathense conc. 568
clerici.13.q.2.Agathen.conc. 1034
clerici ab indignis.14.q.iiij,Gelasius papa, 1051
clerici.16,q.3,Agathense conc. 1141
clerici qui.19.q.1.Tolet.conc.4. 1366
clerici.23,q.8.Tolet.con.4. 101
clerico iacente.di.50.Vrbanus.2. 257
clericum scurrilem.distin.46.Carthaginense concil.4. 224
clericum qui.dist.50.Nicolaus papa. 238
clericum alienum.dist.72.carthaginense cõc.iiij. 352
clericum cuiuslibet.11.quæst.1.Marcellinus papa, 900
clericum nullus.11.q.1.Agathen.conc. 905
clericum nullus.11.q.1.Agathen.conc. 918
clericum.21,q.1.Chalcedonense conc. 1231
clericum.22.q.1,carthag.conc.4. 1145
clericos autem.1.q.2.Hieronymus. 566
clericos aut laicos.2.q.7.chalced.conc. 707
clericos in suis.dist.71.chalced.con. 350
clericos nihil.12.q.1.Gratianus. 964
clericos qui.de conse,dist.1.Sexta synod. 1895
cogitatio.de pœn.distinct.1.Gratianus. 1672
cogitationis.de pœn.dist.1.Digestis. 1667
cognoui ex dilecto.1.q.7.cyrillus. 603
cognouimus.1.q.1.Gregorius. 994
cognouimus.16.q.6.Gregorius. 1154
cognouimus.18.q.2.Gregorius. 1203
cognoscamus.dist.34.Ambrosius. 172
comessationes.dist.44.Augu. 210
Commendauit,de conse.dist.2.Auguſt. 1945
Communis filius.dist.23.Gregorius. 112
Communiter diffinimus.distinctio.33.Pius papa. 165
Comperimus.14.q.6.gregorius. 1061
Comperimus,1,q.iij.gregorius. 1418
Comperimus.de consec.dist.2.gelasius. 1918
Comprouinciales.distin.64.Anicetus. 334
Comprouincialium.distin.65.gratianus. 336
Concedimus.de consecr.d.1.Triburiense concil. 1897
Concesso.1.q.ij.gelasius. 992
Concilia sacerdotum.di.17.Symmachus Pa. 91
Concubinæ,32.q.ij.Aug. 1602
Concubuisti.32.q.7.Zacharias Papa. 1642
Concussionis.1.q.1.Digest. 561
Confirmandum est,di.50.Carthaginense conc.v. 267
Confidimus.25,q.1.Gelasius. 1437
Congregato.16.q.vij.Vrbanus.ij. 1157
Congregatio.16.q.7.Tolet.conc. 1173
Coniunx,27.q.2.Augu. 1512
Coniuges.27.q.2.fidorus. 1510
Coniunctione,35.q.ij.& 4.Calixtus. 1859
Coniurationum.11.q.j.Calced.conc. 905
Connubia.32.q.2.Hieronymus. 1602
Conquestus est.9.q.3.Nicolaus Papa. 875
Consanguinitas.35.q.6.Fabiauus. 1845
Consanguinei,1.q.3.Calixtus Papa. 730
Consanguineorum.3.q.4.Calixtus Papa. 727
Consanguineos.35.q.6.Fabianus. 1893
Consecrationem.de conse. distincti.1.Felix. iiij. 1885
Consentire,dist.82.Gregorius. 401
Consequens.di.11.Nicolaus.j. 36
Consequens est.dist.88.Gelasius papa. 421
Considerandum nobis.di.50.Gregorius. 202
Considerandum.16.q.1.Gregorius. 1170
Considera.xxij,q.j.Hieronymus. 124
Consideratio.16.q.1.Gelasius. 1096
Consideranda.dist.86.Ambrosius. 413
Consideret.de pœn.dis.5.Aug. 1801
Conspirationum.11.q.1.Calixtus papa. 906
Conspiratores.3.q.iiij.Calixtus. 727
Constantinus.j.1.di.96. 470
Constantinus ij.dist.96. ibid.
Constantinopolitanæ.dist,21,Constantino. synodus.j. 102
Constat autem.dist,2.gratianus. 6
Constat baptisma.de conse.distin. 4. Isidorus. 1985
Constat multos.1,q.1.Innocentius. 554
Constat quia.de pœn.distin,4.gregorius. 1785
Constitutio.disti.2.Isidorus. 7
Constitutio.dist.63.Leo.iiij. 329
Constituimus.di.76.Moguntinum conci.1. 375
constituimus,3,quæstio,5.Eusebius papa. 713
constitutum est,7.q.1.carthag.conc.v. 830
constitutum est.16,q.1.Tolet.conc.4. 1122
constituit,19,7,Paschalis.2. 1164
constituit sane,16.q.7,Mogunt.conc. 1172
constituit.17.q.4.Tolet.conc.4. 1188
constituit.10.q.3.Mogunt.conc. 1228
constitutiones.dis.10.gratianus. 30
constitutiones.dist.x.In capitular.Hadr. 32
constitutiones.16.q.7.Paschalis papa.2. 1194
consuetudo autem.dis.1.Isidorus. 3
consuetudo.di.8.cyprianus. 25
consuetudo.dis.12.codex. 43
consuetudo.16.q.6.grego. 1152
consuetudinis.dist.11.codex. 36
consuetudinem.dist.11,Pius papa.1. 39
consuluisti.1.q.3.Stephanus.v. 649
consuluit.dist.74.gelasius. 359
consulto omnium.de consec.dis.1.Eusebius & Syluester papa. 1901
consulendum.dist,18.Nicolaus. 142
continua.11.q.1.cod. Theodo. 901
contra idolorum,26.q.3.greg. 1465
contra morem.dist,100.greg. 484
contra ritum.1.q.4.Nicolaus. 279
contra sanctorum.16.q.7.Le.4. 1167
contra statuta.15.q.1.Zozimus. 1439

con-

Canones Decreti

contradictimus.xxxv.q.ij.& iij.Cabilonense con. 1884
contrarium est.de pœn.dis.v.Leo papa. 1805
contraria.de conf.dis.v.Ambro. 2041
contumaces clerici.dis.50.Agathen. concilium. 246
conuenit.de consecrat.dis.v.Agathense concilium. 2039
conuenior.xxiij.q.viij.Greg. 1372
conuenientibus.j.q.vij.Septima synod. 596
conuertimini.de pę.dis.j.Ioel. 1687
conuiuia.dis.xliiij.Greg. 211
chorepiscopi.dis.lxviij. Damasus papa. 45
corpus & sanguinem.de conf.dis.secunda.Augu. 1943
corpus Christi.de conf.ij.Hilarius. 1956
corpore vero vitiati,dis.55.Gratia. 1850
corpora sanctorum.de conse.dis.1. Moguntinen. con.j. 1898
corporalia.j.q.j.Aug. 520
corporeum.de conf.dis.ij.Ambro. 1963
corripiantur.xxiiij.q.iij.Aug. 1425
credo.xxj.q.iij.Nicasius episcopus. 1236
credere in Iesum.de conf.dis.ij.Aug. 1943
crimen vel pœna.j.q.iiij.Dig. 581
criminationes.ij.q.vij.Iginius papa. 708
crucis domini,de consecra.dis.iij.Eusebius papa. 1970
cuius rei.xxix.q.ij.Greg. 1587
cui est illata.xj.q.iij.Gelasius papa. 938
cui portio.xij.q.j.Ambro. 967
cum autem inolentus.dis.xliiij.Grat. 209
cum autem ad ecclesiam.dis.xcij.Grat. 435
cum à Iudæis,xxiij. q.viij.Innocen. 1365
cum accusatus.iij.q.iij.Felix.ij. 722
cum ad celebrandas.de conf.dis.j.Aurelia. con.j. 1908
cum ad verum.dis.xcvj.Nicolaus papa. 466
cum Hadrianus.dis.lxiij.greg. 327
cum apud Thessalonicam.xj.q.iij,Rufi.eccl.hist. 946
cum aliquis.xj.q.iij,Arausi.conc. 961
cum aliquis.xxiiij.q.iij.Origenes. 1421
cum baptizat.de conse.dist.iiij.Aug. 1385
cum beatus.dis.xlv.Brachar.con.iij. 210
cum beatissimus.xxiiij.q.j.Leo papa. 1389
cum caput.xxxiij.q.v.Hier. 1826
cum de quorundam.dis.lxxxiiij.Carthagi. con.v. 404
cum deuotissimam.xij. q.ij.greg. 982
cum ecclesiæ.iij.q.ij.Pelagius papa. 719
cum enixa.dis.v.greg. 14
cum ergo.xxiiij.q.iij.Hierony. 1423
cum ergo.xxij.q.ij.gratian. 1263
cum exaudiero.dis.50.Hierony. 245
cum excommunicato.xj.q.iij.Isidor. 927
cum frangitur.de conf.dis.ij.Prosper. 1950
cum grauia.xiij,q.ij.greg. 1037
cum homo.xxiij.q.v.Aug. 1344
cum humilitatis.xxij.q.ij.Augu. 1256
cum igitur.xxxv.q.j.Augu. 1835
cum in captiuitate.xxxiiij.q.j. & ij. Innocentius papa. 1830
cum in præterito. dis.lxxxiiij. Carthagin. con.ij. 404
cum in lege.xxiij.q.iiij.Greg. 1303
cum initiatur.xxvi,q.ij.Ambro. 1524
cum initiatur.xxvi,q.ij.Ambr. 1510
cum ita puniantur,de pœn.dis.iiij.Hierony.1800
cum itaque.xxxij.q.viij.Gratian. 1644
cum itaque.dis.xxxviij.Gratian. 187
cum itaque.de conf.dis.iiij.Leo papa. 2016
cum liqueat.j.q.j.Greg. 496
cum longe.dis.lxiij. Tolet.con.xij. 324
cum maiores.v.q.j.Gratian. 804
cum multa,dis.lxxxvj.Greg. 409
cum multæ.xv.q.vii.Tolet.con.ix. 1688
cum minister,xxiij.q.v.Augu. 1342
cum omnis auaritia. q.j.Greg. 50
cum omne crimen.de conse.dis.ij.Iulius papa. 1914
cum omnibus.dis.lxxxi.Cartha.con.iij. 392
cum ordinaretur. q.v.Ambro. 496
cum pastoris.ij.q.vij,Gregorius. 710
Dedit baptismum.1.q.1.Augustinus. 58
Diuersis.1.q.1.Carthag.conc.iij. 316
cum Paulus.j.q.1.Gregorius. 509
cum per bellicam.xxxiij.q.j.& i.Leo papa. 1828
cum percussio.vi.q.i.Greg. 816
cum piæ.xxv.q.1.Greg. 1447
cum pro vtilitate.xvi.q.j.Ilerd.con. 1140
cum pro paruulis.de conse.dis.iiij.Aug. 2007
cum quibus.xxiiij.q.ij,Gelasius. 1430
cum quisque.xxiij.q.iiij.Aug. 1305
cum renuntiatur.xxxij.q.j.Ambro. 1598
cum redemptor.xi.q.1.Greg. 101
cum sancti.xxiii,.q.iij.Greg. 1424
cum sanctam.de pœn.dis.ij.Greg. 172
cum scriptura.j.q.1.Ambr. 534
cum scimus.ix.q.ii.Synod,septima. 373
cum societas.xxvii.q.1.Leo papa. 1513
cum tantum.de conf.dis.iiij.Aug. 999
cunctis fidelibus.xv.q.1.Clemens. 1110
cuncta per mundum.ix.q.iii.Gelasius papa. 878
cuncta per mundum.ix,q.iij.Gelasius. ibid.
curandum ergo.dis.xxxiiij. Hilarius papa in syn. Romana. 171
curæ sit omnibus.x.q.iij.Honorius papa. 928
curiales autem.di.liij.Gratian. 273
custodi intus.xj.q.iij.Aug. 940

D

DAibertum.1.q.vij.Vrbanus.ij. 609
Damnationis.xxiiij.q.2.Leo papa. 1412
De abiectione.dis.lxiij.Arausicanen. con.j. 333
De accusationibus.iij.q.v.Euse. 731
De accusatoribus.iij.q.ix.Gratianus. 754
De accusatione vero.ij q.vii.Gratianus. 712
De affinitate.xxxv.q.ij.& iij.Greg. 1838
De aliena.dis.lxxj.Innocen. 350
De Arianis.de conse.dis. iiij. Arelatense concil.j. 215
De benedicto.xxxij.q.1.Pelagius Papa. 1594
Debet homo.xxiij.q.iiij.Aug. 1334
Debent duodecim.xj.quæstio.ij. Zacharias papa 961
De capitulis.dist.10.Leo.4. 34
de capellis.16.q.2.Gratianus. 1128
de catechumenis.de consecr.dist.4. Gerundense conc. 1982
de cetero.1.q.1.Nicolaus Iunior. 553
decessorum. 5.q.2.Gelasius. 1411
Decernimus vt dum.disti.18.Toletanum concil. 79
decernimus.dist.28.Innocentius. 135
decernimus.3.q.9.Bonifacius papa. 756
decernimus.16.q.7.Tole.conc.ix. 1169
decenter omnib.dist.89.Tolet.conc.x. 428
decimæ.16.q.1.Augu. 1126
decimas à populo.16.q.1.Paschalis.ij. 1113
decimas j.16.q.7.Gregorius vij.in con.Laterane. 1157
decimas ij.16.q.7.Moguntinense conc. 1159
decimas iij.16.q.7.Mogunt.conc. 159
decimas iiij.16.q.7.Vrbanus papa ij. 117
de clericis vero.dist.71.Gratianus. 349
de conciliis,dist.18.Leo.j. 73
de communione.24.q.2.Leo papa. 1409
de constantinopolitana.dist.2.Grego. 102
de coniugali.27.q.2.Syricius papa. 1530
de consanguinitate.35.quæsti.2 & 3.Nicolaus 2. 1843
decreuit sancta synodus,distinct.88. Melchiades papa. 420
decreuit.12.quæ.5.In conci.apud B.Medardum. 1280
decreuimus.10.q.1.Tarracon.conc. 883
decreto nostro.2.q.6.Gregorius. 659
decretis ergo.dist.21.Gratianus. 60
decreta.27.q.2.Gregorius in regesto. 1521
decretum est.21.q.7.Mogunt.conc. 685
decretum est.10.q.1.Cabilon.conc.2. 881
decretales itaque.dist.20.Gratianus. 88
de crimine.15.q.3.Codex. 1074
de crimine.15.q.5.Stephanus. 1079
de decimis.16.q.1.Leo papa 4. 1112
De ea vero.35.q.10.Gratianus. 1876
De ecclesiasticis.25.q.2.Gregorius. 1447
De eo autem.dist.50.Cyprianus. 155
De eo autem.14.q.2.Gratianus. 1047
De eo quod.30.q.1.Moguntinense concil. 1562
De episcopis.23.q.8.Gratianus. 1364
De epistolis.dist.19.Gratianus. 79
De esu carnium.de consecra.distincti.3.Leo.iiij. 1987
De eulogiis.dist.18.Leo.iiij. 76
De excommunicationis.24.q.3.Gregor. 144
De fabrica,de pœn.dist.1. Vigilius papa. 1894
Defensionis.dist.87.Gelasius. 417
De filia.27.q.1.Martinus Bracharensis in concil. 1497
Deficientib.2.q.5.Gratianus. 639
De forma.22.q.Fulberti episcopi. 1280
De gradib.vero.35.q.5.Gratianus. 1845
De gradib.vero.35.quæs.8.Gregorius in regesto. 1869
De hac quidem.de consec.dist.2.Hieron. 1955
De hymnis.de conse.dist.1.Toletanum conc.iiij. 1904
De hinc iterum.de consec.distin.4.Rabanus. 2002
De his clericis. dis.50.Nicolaus papa. 256
De his clericis.distin.50.Ilerden.conc. 238
De his quæ.10.q.1.Aurelianen.conc.1. 881
De iis qui contra.dist.12.Tolet.conc. 47
De his qui.10.q.1.Nicolaus papa. 1562
De his qui.1.q.1.Neocæsarien.conc. 1582
De his qui.de pœn.di.5.Aurelianen.conci.j.1806
De his qui.35.q.2.& 3.Ilerdense conc. 1841
De iis quos.dist.28.Toletanum conc. 136
De his vero.dist.50.Rabanus. 155
De his vero.10.q.2.Gratianus. 1222
De his vero.26.quæstione 6. Nicenum concili. 1474
de his vero.26.q.7.Nicolaus papa. 1478
de his vero.13.q.ij.Syricius papa. 1638
de his vero.15.q.8.Gratianus. 1869
de his vero.de consec.distin. 5.Melchiades papa. 2038
de homine,de conse.distin.4.Greg.3. 2038
de ieiunio.dist.76.Salegunstan.conc. 364
de illicita.24.q.3.Parisien.con. 1419
de illo clerico.dist.32 Nicolaus. 156
de illis autem.6.q.3.Meldense conc. 810
de illis presbyteris.11.q.3.Ioannes. 962
de illis.25.q.3.Augustinus. 1421
de incestis.33.q.2.& 3.Agathen.conc. 1840
deinde à sacerdote.de conf.dist.4.Raba. 2002
deinde ponitur.dist.26.Innocentius. 130
de inducijs.3.q.2. Gratianus. 718
de inducijs.3.q.3.Felix.ij. 722
de Iudæis.dist. 5.Toletanum con. 215
delatori.5.q.6.Eliberitanum conc. 795
delatori.5.q.6.Hadrianus papa. 795
de laicis.12.q.2.Vrbanus papa in conc. 1900
de lapsis.16.q.6.Gregorius. 1155
de libellis.dist.20.Leo papa 4. 88
de libertis.12.q.1.Hispalen.conc.2. 1008
deliciæ quælibet.dist.21.Augustinus. 199
de Ligurious.23.q.5.Pelagius papa. 1351
de locorum.de conse.dist.1.Gelasius 880
de manifesta.25.q.1.Stephanus papa.v. 624
de monachis.16.q.1.Innocentius. 1092
de monachis.18.q.2.Agathense conc. 1102
dæmonum.16.q.7.Hieronymus. 1483
de neptis.31.q.2.Vrbanus.2. 1588
denique sacerdotes.dist.4.Grego. 12
denique si in epistola.dist.21.Nicolaus papa 97
denique hi.dist.96.Nicolaus papa. 469
denique.6.q.1.Nicolaus papa. 806
denique.7.q.1.Cyprianus. 820
denique.14.q.1.Ambro. 1056
denique.3.q.1.Augustinus. 1480
denique & puellæ.36.q.2.Ambrosius. 1883
de nominibus.de consec.dist.1.Innocentius. 1910
denuntiamus.5.q.ij.Simplicius papa. 145
de obseruatione.de conse.dist.3,Arelaten.con.i. 1972

de

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti.

De acci.gndis.xxii.q.v.Augustinus. 1339
De ordinationibus.i.q.i.Gregorius. 557
De parentela.xxxv.q.vj.Vrbanus papa. 1866
De parentela.xxxv.q.vj.Innocentius.ij. 1863
De pœnitentibus.de conse.distin.3.Innocentius. 1969
De pertuso.de pœ.dis.iiij.Gregorius papa. 1798
De persona.dis.lxv.Leo papa. 337
De persona.xj.q.j.Gregorius. 912
De Petro.dis.xlv.Gregorius. 227
De precariis.x.q.i .Carthag.conc. 891
De præsentium.xvj.q.i.Pelagius. 1098
De presbyterorum.xvij.q.iiij.Nicolaus Papa. 1185
De primatibus.dis.xcix.Gratianus. 477
De prima quæstione.x.q. .Gratianus. 380
De prima.quæstione.iiij.q.j.Gratianus. 767
De prima.v.q.j.Gratianus. 782
De propinquis.xxxv.q.ii.& iiij.Fabianus. 839
De pudicitia.xxxij.q.v.Augustinus. 1623
De puellis.xxxvj.q.ij.Cabilonen.con. 1881
De quarta verò.iiij.q.iiij.Gratianus. 777
De quinta verò.iiij.q.v.Gratianus. 780
De quibus.dis.xx.Innocentius papa. 90
De quibusdam.dis.37.Eugenius papa. 185
De quotidianis.de pœn.di.iij.Augustinus. 1759
De raptoribus.xxxvj.q.i.Aurelianen.conc. 1879
De rebus verò.dis.liii.Toletanum con. 277
De rebus.xij.q.ij.Nicolaus papa. 990
De reditibus.xij.q.i.Simplicius papa. 993
De seruorum ordinatione.di.iiij.Toletanum cõcil. 276
De Syracusanæ.dis.xxvii .Pelagius. 139
Designata sunt. dis.ij.Innocentius. 270
De spiritu. de conse.distinct.v.Ephesinum conc. 2049
Desponsatam.xxvij.q.ij.Eusebius papa. 152
Desponsatas.xxvij.q.ij.Ancyranum con. 1529
Deteriores.vj.q.i.Anacletus. 805
Detractores.xij.q.iiij.Zepherinus papa. 728
Detrahere verbum.j.q. .Augustinus. 522
De tempore.xxv.q.vi.Gratianus. 1477
De tertia.xxxij.q.tertia Gratianns 1610
De trina mersione.de conse.dis.iiij.Grego. 2008
De vltima.xv.q.vii .Gratianus. 1087
De viduis.xxvij.q. .Toletanum con.iiij. 1489
De viduis.xxvi .q. .Gelasius. 1506
De viro nefando.xi .q.i. .Nicolaus papa. 986
Deuotam.xxvij.q.j.Toletanum con. 1497
Deuotis.20.q.j.Gelasius. 1221
Deus diffinitionem.de pœn. distinct.j.Ambrosi. 1704
Deus ergo.iij.q.i.Fabianus papa. 718
Deus masculum.xxx.q.j.Augustinus. 1586
Deus omnipotens.ij.q.i.Euaristus papa. 628
Deus quando.xxiiij.q.iij.Vrbanus. 1431
Diaconus.dis.xxiij.Carthaginen. con.iiij. 112
Diaconus.dis.xxvij.Martinus Bracharen. 132
Diaconis.dis.xciij.Cartha.con.iii . 445
Diaconi ecclesiæ.dis.xcij.Clemens. 442
Diaconi ita.dis.xciij.Carthaginen.con.iiij. 445
Diaconi qui.dis.xciij.Euaristus. 443
Diaconi quicunque.distinct.28.Ancyrana synod. 138
Diaconi septem.distin.xciij.Neocęsarien.concil. 441.
Diaconi sunt.dis.xciij.Hieronymus. 447
Diaconi vel presbyteri.xi.q. ij. Agatense concil. 995
Diaconum verò.dis.lxxxix.Gregorius. 427
Diaconos propriam.dis. xciij. Gelasius papa. 444
Diaconissam.xxvij.q.j. Calcedonen.con. 496
Dicat aliquis.xxij .q.v.Ambrosius. 1346
Dicat aliquis.xxi .q.iiij.Ambrosius. 1617
Dicenti.xxv.q.i .Pelagius. 144
Dictum est nobis.dis.lxxxj.Mogunt.conc 385
Dictum est.dis.lxxxiiij.Cabilonens.con. 454
Dictum est.j.q.j.Augustinus. 541
Dictum est.j.q.j.Triburiense concilia. 551
Dictum est.xxix.q.i . Cabilonense conc. 1558
Dictum est.xxx.q. .Cabilonense concil. ij. 1561
Dictum est nobis.de consecrat.dis.v.Tarraconẽse conc. 2037
Didici à diligendo. .q.vi .Cyrillus. 903
Didicimus.xxiiij.dis.prima.Cyprianus. 1399
Didicimus.de consecra. dis.. Sexta synod.
Differt autem.dis.octaua Gratianus. 21
Diffinitio.22.quæst.quarta.Eliberitanum cõ. 126
Diffinimus.di.vigesimasecũda.Octaua synod.103
Diffinimus.4.quæ.prima.Carthagin.con.vii. 76
Diffinimus.xviii.q.secunda.Septima synod. 1204
Diffiniuit.xvi .q.octaua.Toletanum con.xij. 1190
Dignum est.iii.q.nona.Toletanum con.vj. 756
Dilectio tua.xvj.q.tertia.Gelasius. 1139
Dilectionis tuæ.dis.septuagesimasexta.Pelag. 369
Dilectissimi.viij.q.secunda.Gregorius. 860
Dilectissimi.xij.q.prima Clemens. 964
Dimissorias vero.dis.72.Gratianus. 351
Disciplina.dis.quadragesimaquinta.Gratian. 217
Discipulos.de consecra.distin. quinta. Ex dictis Appolonii. 2043
Discordantes.dis.cx.Carthaginense conci. quartum. 430
Discutere.iij.q.sexta Damasus papa. 738
Dissidentes episcopos.dis.cx.Carthaginense cõcilium quartum. 431
Dispar.xxiij.quæst.octaua Alexander ij. 1367
Dispensatio.di.quadragesimatertia Nicolaus. 208
Dispensationes.j.quæ.septima.Cyrillus. 605
Displicet.xxiij.quæst.quarta.Augustinus. 1322
Diuina clementia.de pœnit.dis.quarta Gelasius papa. 1800
Diuinæ retributionis.distinct.lxxxvij.Gelasi. 418
Diuinis præceptis.xxv.q.prima Leo. 1437
Diuortium.de pœn.dis.prima Digestis. 1672
Diuturni mores.dis.xij.Iustinianus inst. 43
Dixit Apostolus.xxiiij.q.tertia Augustinus. 1428
Dixit dominus.xiiij.q.quinta Augustinus. 1057
Dixit dominus.xxxi.q.prima Hieronymus. 1592
Dixit dominus.de pœn.dis.quarta.Augu. 1786
Dixit Sara.32.q.quarta Ambrosius. 1614
Dixit confitebor.Ambrosius ex Dauid. 1664
Doctos.16.q.prima Ambrosius. 1099
Doctorem autem.distinctio.86.Gratianus. 417
Docendus est.distinctio.62.Cælestinus. 312
Domesticarum.distinct.34.Gratianus. 167
Dominus ad illud.12.q.7.Augu. 1635
Dominus declarauit.i.q.i. Augustinus. 536
Dominus noster.dist.56.Hieronymus. 254
Dominus noster.dist.93.Cyprianus. 453
Dominus noster.23.q.i.Augu. 1290
Dominus non vult.diu.86.Ambrosius. 412
Domino sancto.di.50.Isidorus. 249
Domui quoque.di.89.Gratianus. 425
Domare res suas.dist.86.Augu. 410
Donatum autem.i.q.7.Leo. 607
Dudum.i.q.6.Iulius papa. 739
Dudum.18.q.2.Gregorius. 1207
Duæ sunt eleemosynæ.dist.45.Augu. 220
Duæ sunt.9.q.2.Vrbanus ij. 1211
Duo ista.23.q.4.Augustinus. 1314
Duo mala.di.13.Toletanum conc. 48
Duo sunt quippe.dis.96.Gelasius. 408
Duo sunt genera.12.q.1.Hieronymus. 907
Duo tempora.de consecra.dist.4.Leo papa. 1979
Duob.modis.27.q.2.Augu. 1531
Duodecim.5.q.4.Zepherinus papa. 789
Dupliciter.de conse.dist.2.Hieronymus. 1637

E

EA enim.x.q.ij.Codex. 886
Ea quæ à sanctis. .q.3.Vrbanus.ij.in conc.placentino. 5.1
Ea vindicta.xxiij.q.4.Aug. 1332
Eadem lege.i.q.i.Digest. 562
Ebron.13.q.ij.Hieronymus. 1019
Ecce à quib.di.49.Gratianus. 212
Ecce autem.24.q.3.Prosper. 1426
Ecce dico.xxij.q.v.Augu. 1277
Ecce ego dico.di.9.Hieronymus. 458
Ecce in præfatione.di.99.Gregorius. 479
Ecce inquiunt.23.q.iiij.August. 1297
Ecce nunc tempus.de pœn.di.1.Ambrosius. 1680
Ecce ostensum.di.28.Gratianus. 135
Ecce ostensum est.di.60. 300
Ecce plenarie.dist.39.Gratianus. 192
Ecce quib.dist.41.Gratianus. 198
Ecce quòd criminosi.dist.51.Gratianus. 163
Ecce quòd ista. .1.q.6.Gratianus. 163
Ecce quòd in sacris.dist.33.Gratianus. 164
Ecclesia.1.q.1.Gregorius. 583
Ecclesia.16.q.1.Hieronymus. 1093
Ecclesia Christi.de pœn.disti.j.ex B. Hieronym. 1701
Ecclesia.dè consecr.distinctio.j. Nicolaus Papa. 1889
Ecclesia.de consec.di.iiij.Aug. 1997
Ecclesiæ antiquitus.16.q.1.Cabilonense concil. 1111.
Ecclesiæ charitas.de consecr.di.iiij.August. 2030
Ecclesiæ meæ.distinct.97. Bonifacius episcopus. 474
Ecclesiæ principes.dist.35.Hieronymus. 175
Ecclesiæ vel altaria.de conse.distinct.j.Meldense conc. 1893
Ecclesiam j.de consecr.distincti. 1. Aurelianense conc. 1899
Ecclesiam ij.de conse.dist.1.Agrip.conc. 1896
Ecclesiarũ seruos.12.q.2.Toletanum conc.iij.1011
Ecclesiis semel.distincti.68.Nicænum conci. 344
Ecclesiæ semel.de consecr.dist.1.Nicenũ cõc.1893
Ecclesias.13.q.1.Dionysius papa. 1023
Ecclesias.16.q.7.Clemens. 1167
Ecclesias.de consec,di.1.Clemens. 1891
Ecclesias de consecr.di.1.Ioannes papa. 1893
Ecclesiastica.distinct.23.Bracharen.conci.iij. 191
Ecclesiastica.dist.38.Hieronymus. 192
Ecclesiasticæ.25.q.2.Gregorius. 1448
ecclesiasticis.12.q.1.Gregorius. 1010
ecclesiasticarum.distinct.11.Basilius. 37
ego autem.1.quæst.6.Symmachus. 592
ego Berengarius.de consec.dist.ij.Aug. 1834
ego dixi.34.q.1.& 2.Hermes. 183
ego Ludouicus.dist.63.Gregorius. 318
ego solis.distinct.9.Augustinus. 28
egressus itaque.17.q.2.Hieronymus. 1516
Aegrotantes.de conse.distin.4.Carthag.conci.2. 1006
electis.3.q.1.Gaius. 710
electionem verò.distin.79.Anacletus Papa. 381
eiiciens Dominus.distin.88.Ioannes Chrysostomus. 423
ei qui appellat.2.qu.6.In Authen.Const. 1679
eleemosyna.14.quæstio.v.Gregorius. 1055
eleutherius.dist.91.Pelagius. 413
eleutherius.18.q.2.Pelagius. 1208
emendari.1.quæst.1.Eliberit.conci. 552
emersisti.de consecra.dist.4.Ambrosius. 2011
engeltrudam.3. q.4.Ioannes papa viij. 29
enimuero.dist.19.Stephanus Papa. 82
eodem modo.de consecra.distinctio.4.Hieronymus. 2008
eos ad sacrificia.dist.3 .Innocentius.1. 150
eos autem.17.q.1.Gregorius. 1498
eos etiam disti.81. Alexander ij. 389
eos qui post.dist.32.Vrbanus Papa.2. 161
eos qui ad ecclesiam.dist.87.Arausicanum con.j. 418
eos qui per pecunias.1.qu.Tharasirius Constant. episcopus. 501
eos qui.1.q.5.Vrbanus. 590
eos qui.iij.quæst.xx.Arelatense conci.ij. 762
eos qui.10.quæstio.3.Chalcedonense conc. 15
eos qui.36.quæst.2.Chalcedonense conci. 1881
eos quos.de consec.distinct.4.Felix papa. 2018
eos sacerdotes.7.q.1.Damasus papa. 838
eos vero.distin.90.Ancyranum.conc. 158
eorum qui accusantur.xj.quæst.iij.Damasus.948
eorum qui pauperes.distinct.90. Carthaginense conc.4. 434
ephesijs.dist.43.Grego. 208
epiphanium.5.q.6.Grego. 794
episcopus ad synodum.distin.xviij.Carthaginen. conc.iiij. 76
episcopus aut presbyter.di.35.Canon. Apost. 76
episcopus aut presbyter.di.47. 225
episcopus aut presbyter.distinctio. 88. Canon. Apostо. 4
Episcopus autem.distin.109.Gratianus. 381
Episcopus benedictionem.distinct.77. Agathense conc. epi-

Margarita Decretalium.

Episcopus cum ordinatur,dis.xxiij.Carthaginense conc.iiij. 111
Episcopus de loco,vij.q.j.Carthaginense cõ.iiij. 835
Episcopus Deo.de conse. dis. j. Anacl.papa.1907
Episcopus dum fuerit,dis.lxj.Greg. 307
Episcopus ecclesiasticarum,xj.qu.j.Anthiochenũ conc. 976
Episcopus gentilium,dis.xxxvij. Carthaginen.cõ ci.iiij. 181
Episcopus gubernationem,dis.lxxxviij.Carthag. conc.iiij 422
Episcopus habeat.x.q.ij.Mar.Bra.ex conc. 1892
Episcopus in ecclesia,dis.xcv.Carthaginens.con. iiij. 461
Episcopus in quelibet.dis. xcv.Carthagi.con. 461
Episcopus in diœcesim,vij.q.j.Anacle. 832
Episcopus in synodo,xxxv.q.6. Eutychianus papa. 1866
Episcopus nec,xiiij.q.j.Carth.conc.iiij. 1045
Episcopus secundum,dis.17.Greg. 91
Episcopus non debet.dis.xviij.Turon.conc. 78
Episcopus non est.dis.lxv.Anth.conc. 337
Episcopus nullius.xv.q.vij.Cart.conc.iiij. 1986
Episcopus nullum.de consi.di.j.Carthag.con.iiij. 1908
Episcopus nullam.dis.lxxxviij.Carth.con.iiij.422
Episcopus pauperibus. dis. lxxxij. Aurelianense con.j. 394
Episcopus presbyter.xj.q.iij.Magu ntinense con. 944
Episcopus qui filios.xij.quęsi.j. Agathense conc. 995
Episcopus qui inuitum,dis.lxxiiij. Aurelian.con. iij. 355
Episcopus qui mancipium.xij.q.ij.Toletanum cõ ci.iiij. 1004
Episcopus sacerdotibus.dis.lxvij,Hispalen.con.ij. 342
Episcopus sacerdotibus.xv.q.7.Hispalen.conc.ij. 1081
Episcopus si clerico.vj.q.ij.Carthagin. conc.iiij. 807
Episcopus si infirmitate,de conse,dis.iij. Aurelianen.con.j. 1966
Episcopus si tertiam,xij.q. iij. Toletanum con.ix. 1018
Episcopus sine concilio.dis.xxiiij. Carthaginense con. 119
Episcopus subiecto.dis.lxxij.Leo papa. 51
Episcopus tuitionem.dis.lxxxviij.Carthaginense con.iiij. 422
Episcopus vilem,dis.xlj,Carth.con.iiij. 201
Episcopi ab omnibus,dis.lxiiij. Nicænum conc.j. 333
Episcopi de rebus.xij.q.j.Aga.con. 975
Episcopi eorúmque ministri.xxvj.q.v.Anquirense con. 1466
Episcopi iudicio,dis.xxiiij.Laodicen.con. 118
Episcopi lectioni.ij.q.vij.Paschalis papa. 11
Episcopi non in castellis,dis.lxxx.Anacl. 582
Episcopi presbyteri.xxj.q.iiij.Zach.papa. 1239
Episcopi qui.ix.q. ij. Constantinopo.syn.j. 869
Episcopi si à propriis.iij.q.j.Fabianus. 716
Episcopi si sacerdotal.xij.quæ.iij.Agathen.conc. 923
Episcopi vel presbyteri.vij,q.j.Carthaginen.con. iiij. 835
Episcopo non licere.j.8.q.j.Anth.con. 49
Episcopo non liceat.ij.8.q.l.Martinus Brachar.ex con. 849
Episcopo non licet.xvj.q.vj.Magon.con. 1159
Episcopo scribit.ix.q.iij.Beda. 876
Episcopum aut presbyterum.dis.xlv.Canon Apostolorum. 216
Episcopum de diœcesi.vii.q.j. Anthiochenum cõ ci. 837
Episcopum non oportet.dis.lxj.Laodicense con. 304
Episcopum nõ debere.ix.q.ij. Antiochenum con. 869
Episcopum oportet.dis.lxiiij.ex con.Marti. Brac. 335
Episcopum per cunctas.x.qu.j.Toletanum. conc. iiij 883
Episcopum presbyterum.dis.34.Aurelianense cõci.iiij. 168
Episcoporum etiam.dis. lxxiiij. Agatense concil. 138
Episcoporum igitur,dis.xvij.Gratia. 72
episcopos autem.dis.100.Gratia. 481
episcopus per Aemiliam,dis.lxiij.Nicolaus papa. 318
episcopos presbyteros.dis. xxxj. Carthaginense con.ij. 149
episcopos secundum,dis.xvj.Greg.j. 72
episcopis suis,iij.q.j.Gaius papa. 715
Aequaliter.xxxv.q.i.& iij.Iulius papa. 1842
Erga eum.xxvj.q.vij.Octaua synod. 1480
erga simoniachos.j.q.j.Nicolaus iunior. 553
etit autem.dis.iii .Isidorus. 10
error cui non resistitur. dis. lxxxiij.Inno. 401
erubescant.dis.xxxij.Vrbanus ij. 161
esau venator.dis.lxxxvj.Hieron. 411
est aliud.xxiiij.q.i.Ambr. 1387
est etiam contra.xxij.q.iiij.Ambr. 1263
est iniusta.xxiij.q.iiij.Ambr. 1318
est ordo.xxxiij.q.v.Augu. 1825
esto subiectus.dis.xcv.Hiero. 459
estote ergo.j.q.j.Greg. 558
est probanda.dis.lxxxvj.Ambr. 412
est vnitas.de conse.distinctione iiij.Augustinus. 2000
et dixit dominus.de consecration.dis.ij. August. 1923
et hoc attendendum.de conse.dis.i.Augustinus, 1903
et hoc diximus.xvj.q. vij.Orige. 1160
et hoc quoque.xxxv.q.ij.& iij.Iulius papa. 1842
etiam corde.j.q.j.Aug. 520
et iurabunt.xxij.quæstione prima,Augustinus. 1903
et purgabit.dis.50.Hiero. 243
et qui emendat.dis.xlv.Augu. 219
et qui aliquos.xxvij.q.j.Greg. 1502
et si ad tempus.xj.q.iij.Aug. 940
Et si illa.1.q.7.Gelasius. 602
Et si illi.12.q.2.Tolet.conc.iiij. 997
Et si Iudæorum.dist.54.Tolet. conc.xij. 282
Et si non frequentius.de consec.dist.2. Fabianus papa. 1949
Et sacrorum.12.q.1,Gregorius. 685
Et sancta.de consecr.dist.1.Augustinus. 1946
Et temporis.16.q.1.Gregorius. 1114
Et venit. de pœn.dist.1,Hieronymus. 1682
Eum qui asseuerat.dist.50,Codex. 259
Eum qui.7.q.1,Gregorius. 835
Eunuchus.dist.55.Cano. Apostolorum. 288
Euphemium.2.q.3,Gregorius. 634
Ex antiquis.dist.54.Gelasius. 277
Ex auctoritate.16.q.1.Gregorius. 1100
Ex catholica.1.q.1.Augustinus. 512
Excellentissimus.11.q.3 .Nicolaus papa. 928
Excommunicati.9.q.1.Palea. 865
Excommunicatos.11.q.3.Calixtus pa. 917
Excommunicatorum.23.q.5.Vrba.ij. 1354
Exemplum domini.12.q.1.Augustinus. 971
Ex eo quod prohibet.15.q.1,Digestis. 1074
Ex epistola.dist.23.Hispalense conc.ij. 113
Ex his autem.12.q.1,Canones Apost. 976
Ex hinc iam.de consecr.dist.4.Raban. 202
Existimant quidam. 1.q.3.Hieronym. 958
Exigunt causæ.1.q.7,Leo. 606
Ex merito.6.q.1.Anterus papa. 801
Ex multis temporib.1.q.3.Alexand.ij. 576
Exorcista.dist.23.Carthaginen.conc.iiij. 1114
Ex pœnitentib.50 dist.Carth.conc. 262
Expedit.2.q. .Prosper. 971
Experientiæ.11.q.1.Pelagius. 904
Ex præmissis.dist.50.Gratianus. 226
Ex quo institutа,de consecr.distinct. 4. Augusti. 197
Extra catholicam.1.quæ.1.August. 529
Extra consecrationem.distinctione 64.Innoc.Papa. 334
Extra prouinciam.3.q.6.Gratianus. 736
Extraneo clerico.dist.71.Chalced.conc. 351
Extra ordinaria.35.q.1.& 3.Vrbanus.ij. 1841

F

FAciat homo.22.q.2.Aug. 1258
Facientis.dist.86.Ioan.viij. 408
Facilius.de pœn.dist.1.Prosper. 1676
Factus est.7.q.1.Cyprian. 818
Facta subditorum.11.quæstione 3.Anterius Papa. 878
Factæ sunt.dist.4.Isidorus. 10
Facultates.13.q.2.Gelasius papa. 1028
Falsas pœnitentias.de pœn.dist.5. Gregorus vij. 1806
Farendum est,i.q.2.Augusti. 1043
Felix episcopus.15.quæ.7.Carthaginen. conci.ij. 1086
Felix episcopus. .6.q.1.Carth.con.ij. 1115
Fœminæ.30.q.5.Isidorus. 1575
Fœminas.dis.81.Syricius papa. 393
Ferrum de terra.dj.50.Gregorius. 245
Fertur simoniaca,i.q.1.Gregorius. 390
Ficta charitas.de pœn.dist.2.Ambr. 1725
Fidelis fœmina.32.q.7.Eliberit.conc. 1636
Fidelior factus.dis.50.Ambrosius. 202
Fieri potest.3 .q.7. Augustinus. 1365
Filius Dei.de consecr.distin.4.Augustinus. 1978
Filium vestrum.1.q.1.Gregorius. 1558
Filiis vel nepotib 16.q.7.Conc.Tolet. 268
Firma autem.20.q.1.Nona synodus. 118
Firmum Dei.de pœn.di.2.Hieronym. 1132
Firmissime.1.q.1.Augustinus. 523
Firmissime.15.q. .Augustinus. 1067
Firmissime.de consecr.di.4.Augusti. 1923
Fixum ab hinc.11.q.3.Hispalense conci. 102
Flagitia.32.q.7.Augustinus. 1638.
Fleat pro te.de pœn.dist.1.Ambrosius. 1704
Florentinum archidiaconum.dist.85. Gregorius 406
Forte aliquis.14.q.3.Augustinus. 1055
Forte dicas,de consec.di.2.Ambrosius. 1933
Forte in populo.13.q.4.Augustinus. 2300
Forte nata.de pœn.dist.2.Augustinus. 1730
Fornicari hominibus.dist.88.Augustinus. 423
Fortitudo.23.q.3.Ambrosius. 1294
Frater & coepiscopus 17.q. 4.Gelasius. 1131
Frater noster.16.q.1.Gregorius. 1116
Frater vester.di.10.Codex. 259
Fratris & coepiscopi.11.q.1.Gregorius. 913
Fratrem nostrum.di.86.Gregorius. 410
Fratres nostros.de pœn.dist.5.Innoc.ij. 1807
Fratres non solum.3 .q.4.Ambrosius. 1815
Fratres quos.9.q.3.Sixtus papa ij. 878
Fraternitas.12.q.2.Gregorius. 983
Fraternitatis.di.34.Pelagius papa. 179
Fraternitatis vestræ.15.q.10.Gregorius. 876
Fraternitatem tuam.di.71.Gregorius. 50
Fraternitatem tuam.dist.80.Gregorius. 383
Fraternitatem vestram.dist.54.Gregorius. 281
Frequens dist.54.Gelasius. 278
Frigentius.16.q.7.Gelasius. 1167
Frustra.dist.8.Augustinus. 57
Fucare.de consec.di.5.Augustinus. 2048
Fucrunt autem.dist. .Isidorus. 21
Fugitiui.12.q.2.Agathense conc. 103
Fuit semper.9.q. 3.Athanasius Patriar. 876
Fur autem.14.q.6.Hieronymus. 1062
Fures.13.q.2.Moguntinense conc. 1041
Futuram.12.q.1.Melchiades papa. 972

G

GEneralis.dist.51.Gelasius. 279
Generali.25.q.1.Hadr.papa. 148
Generalia concilia.dist.17 Gratianus. 68
Generaliter etiam.dist.82 Gratianus. 394
Generaliter sancimus.16.q.1.Codex. 1108
Genuit Ioseph.27.q.2.Hieronymus. 1526
Gesta quæ nobis.dist.74.Gregorius. 355
Gloria episcopi.12.q. .Hieronymus. 1013
Gonsaldus.17.q.2.Gratianus. 1175
Gratia si non gratis.1.q.1.Leo papa. 490
Gratia quæ per Christum.de conse.di.3.Augusti nus. 205
Gratiam.1.q.1.Ambrosius. 491

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti

Graue non.xxxv,q.ix,Innocentius. 1875
Graue fatis,xj,q,iij,Gregorius. 947
Gregorius.xxxv,q.ix.Ex Pontificali. 1875
Guilisiarius,xxiij,q.iiij,Silucrius papa. 1315

H

Habeo librum,dist.xvj. Petrus episcopus Nicomediæ. 61
Habet hoc proprium .ij,q.v.Gregorius. 641
Habemus, xxij,q.j,Hieron. 1241
Habent forsitan.xiij,q.ij,Anastasius papa. 1082
Habuisse te.dist.xxxiij.Greg. 166
Habebat dominus.xij.q.j,Augu. 914
Habita dinumeratione.ij,q.vj,Cod.Theo. 664
Habetur quoque.iij,q.ix.Damasus. 755
Habeatur semel.dist. xviij.Nicænum con. 731
Hæc consonat.xxv,q.j.Greg. 1441
Hac ratione.xxxj.q.j.Ioannes Chryso. 1585
Hadrianus papa.dist.lxiij. Octaua synod. 313
Hadrianus.dist.lxiij.Ex histor.eccle. 322
Hanc consuetudinem.x,quæstio.j,Damasus papa 885
Hanc ergo.xvij,q.iiij.Greg. 1183
Hanc regulam,i,q.i.Leo. 523
Hanc societatem,de pœn,distinct.iiij,Gratianus. 1795
Hæc autem scripsimus,distinctio. iiij. Gratianus. 147
Hæc autem verba,de pœn.dist.j.Dige. 1669
Hæc autem vita,xxiij,q.iiij.Greg. 1301
Hæc de charitate,de pœn.dist.iij.Grat. 1762
Hæc de ordinandis.dist.lxxxj.Gratianus. 384
Hæc est fides.xxiiij.q.j.Hierony. 1388
Hæc hujus placiti,xij,q.ij,Ilerden.conc. 997
Hęc imago.xxxiij.q.v.Aug. 1825
Hæc quæ de priuilegiis,dist.v.Gratia. 13
Hæc salubriter,xxxv,q.viij.Greg.in regest. 187
Hæc quippe,iij,q.vj,Ioan.Papa. 740
Hęresis,xxiiij,q.iij,Hierony. 1428
Hęreticus,xxiiij,q.iij,Aug. 1482
Hæretici cum à fide,xxiij,q.1.Innocentius papa. 1399
Hæretici non,de pœn.di.iij,Hieron. 1800
Hæ verò,xxvij,q.1.Innocentius papa. 1490
Hic ergo.de conse.di.i.Clemens. 1891
Hi de quibus,de conf.di.iiij.Leo papa. 1991
Hi duo solummodo,de conse.distinctio.1.Leo ix. 1909
Hi ergo,xxvij,q.1,Triburien.conc. 1492
Hinc considerandum,dist.lxiiij,Gratia. 1333
Hinc est etiam,xv,q.j.Greg. 1007
Hinc etenim,dist.49.Grego. 233
Hi qui arborem,dist.50.Nicolaus papa. 261
Hi qui altario,dist.50.Ilerden.conc. 261
Hi qui altario,xv.q.viij,Ilerden.conc. 1088
Hi qui baptismum.j.q.j.Leo. 521
Hi qui de paganis,xxvj.q.ij.Augu. 1457
Hi qui episcopos,iij,q.4.Alex.ij. 728
Hi qui in furtis,xiiij,q.vj.Greg. 1062
Hi qui in ecclesia,xxj.q.iij.Cyprianus. 1237
Hi qui intrant,de conf.distin.ij. Toletanum conci.j. 1920
Hi qui matrimonium,xxxij,q.vij,Nicolaus. 1643
Hi qui post sanctam,dist.50.Arelatense concilium 2. 268
Hi qui se carnali,dist.lv.Arelat.conc.2. 281
Hi quoscunque,j.q.j.Hiero. 518
Hi à quibus,xxiij.q.viij.Toleta.conc.xj. 1378
His breuiter,de pœn.dist.j.Gratianus. 1662
His igitur,dist.xxiij.Isidorus. 108
His potestatis,de pœn.dist.1.Ambro. 1689
His qui tempore necessitatis,26. q.vj.Leo episcopus. 1474
His qui diuersorum,xxvj.q. vij.Laudi.conc. 1478
His temporibus,dist.lxxvij.Gratia. 370
Historia,xxxiij.q.ij.Nicola. 1650
Hi vero qui vxores,xxxij,q.vij.Greg. 1642
Hi verò hæretici,de conse,di.iiij.Greg. 2009
Hoc ad nos,dist.lix.Greg. 299
Hoc capitulo,dist.xcvij,Gratian. 473
Hoc est quod dicimus,de conse. dist.ij. Augustin. 1936
Hoc etiam placuit,ij.q.vj.Carth.conc.iij. 676
Hoc habet,dist.xlvj.Greg. 222
Hoc ipsum,xxxiij.q.ij.Isid. 1656
Hoc nequaquam,vij,q.j.Eugenius Hostiensis episcopus. 839
Hoc nobis,de pœn.dist.iiij.Grego. 1798
Hoc quoque,de conf.dist.j.Soter papa. 1907
Hoc sacramentum,de conf.dist.ij.Aug. 1945
Hoc sanctum,xxxij,q.ij.Tolet. conc.iij. 1609
Hoc si in iudicio,xxvj.q.vij.Octaua synod. 1470
Hoc solum,xxxiij.q.v.Hierony. 1823
Hoc tantum,xviij.q.ij.Toletanum conf.iiij. 1196
Hoc tamen,xxiij.q.v.Augu. 1337
Hoc vestræ,dist.xj.Leo Papa. 40
Hoc videtur,xxij.q.v.Augustinus. 1276
Homo Christianus.xl.dist.Ioannes Chrisost. 99
Homini,j.q.iiij.Gregorianus. 582
Homines,xxij.q.ij.Augustinus. 1251
Homicidium,de pœn.dist.j.Augustinus. 1672
Homicidiorum,de pen.dist.j.Clemens. 1673
Homicidas,xxiij.q.v.Hieronymus. 1347
Honestum,xxij.q.v.Cornelius papa, 1279
Honoratus,dist.lxxiiij.Gregorius. 358
Honorantur,xxxij,q.ij.Ambrosius. 1607
Horrendus,xxxij,q.v.Ambrosius. 1629
Hortamur,iij.q.ix,Pelagius. 761
Hortamur,dist.lxxj.Augustinus. 351
Hortatu , xxiij.q viij.Alcuinus. 1367
Hospitalitas vero.dist.lxxxv.Gratianus. 405
Hospitalem,dist.xlij.Gratianus. 201
Hospitiolum,dist,xxxij.Hieronymus. 169
Huic soli,dist.17.Damasus papa j. 69
Huiusmodi beneficij,x.q.ij. Codex. 88
Huius obseruantiæ.dist.lxxvj.Leo papa. 366
Humanum genus,dist.j.Gratianus. 1
Humanæ,xxij,q.v.Gregorius. 1277

I

Iacobus frater,de conf.distin. j. Sexta synodus. 1901
Iam itaque,prima quæst.quarta.Augustin. 581
Iam nunc,xxviij.quæst.j.Augustinus. 1536
Iam vero,xxiij.quæstio.vj.Gregorius. 1359
Ibi adunati,vij.q.j.Gregorius. 846
Ibi semper.3.q.6.Fabianus papa. 737
Idcirco frater.de pœn.dist.7.Aug. 1812
Id constituimus.17.quæ,4. Aurelianense conci.j. 1190
Ideo diuina 24.q.3.Augu. 1436
Ideo huic sanctæ.2.q.6.Iulius papa. 658
Ideo huic sanctæ.2.q.6.Iulius papa. 662
Ideo permittente.25.q.1.Leo papa iiij. 1441
Ideo prohibetur.dist.37.Isidorus. 186
Idololatria.28.q.1.August. 1535
Id semper.de consec.distin.4.Gerundense conc. 239
Ieiunium,dist,76,Calixtus papa. 364
Ieiunium quarti. dist.76.Hierony. 366
Ieiunium,de consec,distinct.3.Melchiades papa. 1968
Ieiunium.de conse.di.5.Aug. 2042
Ieiunia.de conse.di.3.Ex dictis sancti Apollonij. 1968
Ieiunia.de consec.di.5.Eusebius papa. 2041
Iesus.dist.50.Hieron. 246
Igitur cum sæpe,23,q.8.Leo.iiij. 1366
Igitur genus.26.q.3.& 4.Augu. 1460
Igitur post sanctæ.dist.76.Leo papa. 365
Igitur secundum sanctorũ.25.q.2.Leo. 1446
Ignis succensus.de pœn.dist.3.Aug. 1780
Ignorantia.dist.38.Toletanum conci.iiij. 187
Illa anima.de pen.dist.2.Ambrosius. 1735
Illa autem.dist.18.Aug, 45
Illa cauenda.15.q.1.Ambrosius. 1068
Illa præpositorum.11.q.3,Greg. 945
Illæ autem.32.q.5.Leo papa. 1628
Ille gladium.23.q.4.Aug. 1320
Ille pœnitentiam.de pœn.distinct.3.Smaragdus. 1756
Ille proculdubio.dist.93.Anacletus. 443
Ille qui.22.q.5.Augu. 1275
Ille rex.de pœn.di.3.Ambrosius, 1762
Illi autem.12.q.1.Prosper. 977
Illi offerunt.1.q.1.Hierony. 526
Illi qui aut.5.q.5.Eusebius Papa. 791
Illi qui illa.q.1.Fabianus Papa. 797
Illi qui peregrinos.14.q.3.Nicolaus. 1427
Illiteratos.dist.36.Gelasius Papa. 1
Illos plannetarios.26.q.2.Augu. 1459
Illud autem.dist.xxx.Gratianus. 146
Illud autem.di.40.Ambrosius. 197
Illud autem.dist.93.Gregorius. 446
Illud autem.di.96.Gratianus. 461
Illud autem.20.q.1.Marcellus papa. 1220
Illud breuiter.di.12.Hieronymus. 43
Illud diuini.7.q.1.Toletanum conc.xj. 825
Illud etiam.13.q.2.Gelasius papa. 1031
Illud etiam.23.q.4.Innocentius. 1043
Illud etiam,30.q.3.Triburiense conc. 1569
Illud generaliter.di.94.Nicænum conc.j. 332
Illud inferendum.8.q.1,Hieronymus. 857
Illud magnitudinem,10.q.3.Pelagius. 888
Illud nos.di.77.Caius papa. 370
Illud perscrutari.de consecra.distin. 4. Augusti. 1977
Illud plane.11.q.3.Augustinus. 952
Illud quidem.8.q.1.Gregorius. 859
Illud quod.12.q.2.Innocentius.ij. 1000
Illud quod. 6.q.1.Augustinus. 1458
Illud quoque.dist.50.Syricius papa. 267
Illud quoque.di.7 .Ianuarius episcopus. 349
Illud quoque.21.q.1.Gregorius. 1237
Illud relatum.15.q.1.Digest. 1065
Illud sacramentum,35,q.6.Ordo Rom. 1865
Illud sane.dist.80.Leo papa. 383
Illud sane.14.q.3.Leo papa. 1430
Illud statuendum,dist, 3.Carthag.conc. 109
Illud statuendum. 6.q.6.Gelasius. 1456
Illud superfluum.dist.95.Innocen. 456
Illud te volumus. 0.q.3.Pelagius. 895
Illud vero,4.q.6.Cartha.conc.ij. 781
Illud vero.3 .q.1.in concilio apud Althæum. 1580
Illud vero de pœn.di.3.Ambrosius. 1764
Imitare Petrum.6.q. .Ambrosius. 800
Immolans. 4.q.v.Augustinus. 1054
Impœnitentia,de pœn.di.5.Gratia. 1801
Imperium vestrum.dist.10.Nicol.papa. 32
Imperiali.25.q.ij.Gregorius.in regesto, 1448
Imperatores.dist.9.Augustinus. 6
Imperatores.11.q.3.Augustinus. 955
Importuna.de pœn.dist.j.Hieronymus. 1692
Impudicas,27.q.1.Tribur.conc. 1491
In actione.de pœn.dist.j.Augustinus. 1707
In adolescentia.xxxiij.q. .Leo papa. 1659
In altari.de conse.distinct.2.Vrbicum concilium. 1963
In antiquis.xij.q.ij.Ioan.papa.j. 982
Inanis est,de pœn.dist.iij.Augustinus. 1757
In apibus.7.q.j,Hieronymus, 857
In baptismate.de consecr.distin. iiij. Moguntin. concil, 2014
In calicem,de conse,dist.ij.Ambrosius. 1960
In canonicis,dist.19.Augustinus. 83
In canonibus.xvj.qu.1.Symmachus in synod.vj. Rom. 1119
Incautè sunt.xxij.q.ij.Gregorius. 1456
In catechismo.de conf.di.4.Iginus papa. 2013
Incassum.de pœn.dist.1.Gregorius. 1758
In capite quadragesimæ.di.56, Agathense conc. 266
Incestuosi.2 .q.5.Turonen.conc.iij. 1343
Incestuosi.xxxv,q.8.Aurelianen.conc. 1871
In cœna domini,de consec.distin.2. Soter papa. 1920
In Christo pater,de conse,di.ij.Hilar. 1957
In Christo semel,de consecr.disti.ij. Ambrosius. 1939
In clericorum.xj.q.j.Hadr.papa. 918
In commutabili.xxij.q.4.Tolet.conc.viij. 1065
In coniugio,xxxij.q.j.Hieronymus. 1593
In copulatione.1.5.q.ij.&3.Vuormacien.cõ.1843
In criminalibus.v.q.iiij.Hadria.papa. 787
In cunctis,xj,q.iij.Gregorius. 939
In decima actione.18.q.ij.Hispal.conc. 1205
Indi. as.iij.q.9,Nicolaus papa. 758
indicatum est.dist.89,Gregorius. 427
In die.de consec.dist.5,Gregorius vij. 2040
indignum,dist.38,Gregorius. 191

indignè.12.quæst.2. Symmachus in synodo sexta. 989
indignantur.xxxij.q.vj.Augu. 1633
in dolo.22.q.2.Augusti. 1250
in dominicis dieb.9.q.2.Nannetense concilium. 868
in domo patris.de pœn.dist.4.Augu. 1792
in duab.2.q.1.Gratianus. 1230
inducię.3.q.3.Eleuther.papa. 723
induciæ.3.q.3.Damasus. 723
in ea synodo.dist.100.Grego. 483
inebriauerunt Lot.15.q.1.Aug. 1069
in ecclesia.1.q.1.Leo. 927
in ecclesia.de conse.dist.4.Augu. 2026
in ecclesiastico.13.q.2.Tribur.conc. 1036
in eo.32.q.4.Hieronymus. 1619
in eum,qui.1.q.1.Digest.lib.3. 561
infans 20.q.1.Theodor.in pœn. 1219
infamis persona.3. qu.7.Romana Synod.in capitular.Hadriani. 744
infames.3.q.7.Digest. 745
infames 6.q.1.Stephanus. 802
inferior sedes.dist.21.Nicol.papa. 98
inferiorum.dist.86.Leo episc. 407
infideles.23.q.4.Augusti. 1304
in Galliarum.25.q.2.Greg. 1445
in grauib.3.q.7.Greg. 751
in his reb.dist.2.Augu. 39
in illo sacramento.de conse.dist.2.Amb. 1962
in illis verò.dist.80.Clemens papa. 382
in istis temporalib.di.4.Aug. 11
in ipsarum.22.q.2.Aug. 1253
iniquum est.32.q.6.Aug. 1632
Iniustum iudicium.xj.q.iij.Calixtus papa. 953
iniustum videtur.xij.q.ij.Tansiacum conc. 1003
in lectum.34.q.1.& 2.& Tribur.conc. 1832
in legib.12.q.2.Eusebius papa. 983
in libro.2.q.5.Grego. 650
in loco.5.q.4.Tolet.conc.ii. 790
in malis.xxi.q.iiij.Isido. 1264
in mandatis.dist.42.Clemens. 207
in memoriam.dist.19.c.Caroli. 82
in necessitate.de conse.dist.4.Aug. 1983
innocens.33.q.4.Ambrosius. 1271
in nona actione.16.q.7.Hispal.conc.2. 1165
in nouo testamento.dist.21.Anacle. 94
in nouo testamento.22.q.1.August. 1243
innouamus.dist.60.Innoc.2. 301
in nomine Domini.dist.23.Nicol.papa 2. 104
in nomine Patris.Littera formata. 353
in nullo loco.18.q.2.Greg.in reg. 1205
inolita.11.q.1.Mileuit.conc. 915
in omni.27.q.2.Ambr. 1525
in omnib.dist.81.septima synod. 392
In omnib.de conf.dist.5.Capitul.lib.5. 2047
in oratorio.dist.42.Aug. 24
in ordinatione.distin.61.Ex regul. B. Benedicti. 309
in parochia.16.q.1.Pelagius papa. 1103
in præsenti.13.q.2.Hieron. 1039
in primis.2.q.1.Greg. 614
in qualibet ciuitate.23.q.8.Codex Theodosianus. 1375
inquit Apostolus.de conse.di.2.Aug. 1957
in quib.22.q.2.Aug. 1253
in quib.de conse,dist.2.Leo. 1990
in sabbato.de conse.dist.4.Capitul.lib.6. 2021
in sacerdotib.dist.61.Hormisda papa. 302
in sacramento.de conf.dist.2. Carthaginen. cõc.3. 1913
in sacramentorum.de conf.dist.2.Alex. 1911
in sacris.16.q.1.Anastas. 1118
in salicib.de pœn.dist.1.Amb. 1775
in sancta Romana.dist.92.Greg. 485
in Sancta Apostolica.de conse.dist. 1.Sixtus Papa. 1900
in sancta Nicæna.2.q.7.Iulius Papa. 885
in scripturis.dist.96.Nicolaus Papa. 467
in scripturis.2.q.2.Eusebius. 63
in scripturis.8.q.1.Grego. 815
in sede.24.q.1.Eusebius papa. 1388
in singulis.dist.77.Zozimus. 370
in singulis.dist.86.Ambrosius. 414
in synodo.dist.63.Leo Papa. 322
in synodo.de conse.dist.4.Zacha. 2009
insolitum est.12.q.2.Codex. 1007
institutio.27.q.2.Aug. 1525
institutionis.25.q.2.Greg. 1446
institutio missarum.de conse.dist. 3. Gerundense conc. 1925
intantum.dist.21.Nicol.papa. 99
intantum hominum.de pœnit.distinct.3.Augusti. 1760
integritas.32.q.1.Ambro. 1998
intelligi.26.q.2.Aug. 1457
inter cætera.10.q.3.Tolet.con.vij. 897
inter cætera.22.q.4.Augu. 1270
interdixit.dist.32.Nicæn. conc. 163
interdicimus.16.q.1.Calixtus.2. 1095
interfectores.xxxiij.q.ij.Nicol.papa. 1652
inter hęc.xxxiij.q.2.Nicol.papa. ibi.
inter hæc.de pœn.dist.ij.Greg. 1731
inter hæc hircum.de pœn.dist.3.Adamantius. 1773
inter hæc hircum.de pœn.dist.3.Isychius. 1771
inter hæresim.xxiiij.q.iij.Hieron. 1528
intermittentes.de pœn.dist.4.Paulus Apost. 1798
inter nos.dist.lxiij.Leo 4. 329
inter querelas.xxiij.q.iiij.Greg. 1314
interrogo.j.q.j.Augu. 540
interrogatum est.ij.q.v.Salegustan.conc. 652
interueniente.32.q.7.Aug. 1633
inter verba.xj.q.iij.Greg. 940
inter catholicam.j.q.j.Aug. 531
in tuis litteris.7.q.2.Alex.ij. 846
in venditionib.17.q.4.Agath.conc. 1192
inuenta est.xxvij.q.ij.Origen. 1528
inuenimus.de conse.dist.j.Pelagius ij. 1910
inuentum est.16.q.7.Cabilon.con.2. 1171
in veteri lege.dist.lxxvij.Tolet.conc.iiij. 373
inuitat dominus.de conse.dist.2.Augu. 1949
inuito vero.xix.q.iij.Gra. 1249
in vna autem.dist.101.Grat. 486
inutile.dist.lxxxviij.Grego. 422
ioannes Chrysostomus.disti.50.Martinus papa j. 241
ipsa pietas.xxiij.q.iiij.Augu. 1310
ipse ligandi.xj.q.iij.Greg. 934
Ipsi apostoli.ij,q.vj. Fabianus. 700
Ipsi sacerdotes.j.q.j.Greg. 949
Ipsi sunt canones.ix.q.iij.Gelasius papa. 878
Ita sępè. ij.q.iij.Ambrosius. 945
Irreligiosum,dist.lxxvij.Gelasius. 418
Irreligiosa.de conse. dist.iij.Tolet.conc.iij. 1965
Irrisor est.de pœn.dist.iij.Isidorus. 1756
Irritá esse,iij,q.vj.Felix.papa primus. 242
Irritam esse.iij,q.vj.Cartha.conc.4. 935
Is autem.xxij,q.ij. August. 1252
Ismael.dist.56.Augu. 294
Is qui pœnitentiam.xxvj.q.vj.Carth.conc.4. 1474
Is qui non habet.dist.xxxiiij.Tolet.con.j. 169
Iste Abrahæ.xxxij.q.iiij.August. 1611
Istuti est.ij.q.j.Gregorius. 906
Ita corporis.xj.q.iij.Nico.papa. 955
Ita diligere.xxx.q.iij.Nico.papa. 1566
Ita dominus.dist. 19.Leo papa j. 84
Ita ergo.xxij.q.j. Augu. 1244
Ita fit verbum.j.q.j.Aug. 533
Ita ne.xxxij.q.v.Aug. 1622
Ita nos Scyllaceñorum.xxvj.q.ij.Gela. 1453
Ita planè.xxiij,q.iiij.Aug. 1298
Itaque censuimus.xxiiij.q.iij.Agathen.con. 1426
Item aduersus.dist.15.Gratianus. 48
Item laici, dist.61.Grat. 302
Item ex monachali.dist.58.Gratian. 297
Item qui ecclesiasticis,disti.59.Gratia. 298
Item qui in ægritudine.dist.57.Grat. 297
Iteratur quotidie.de conf.dist.2.Pascha, 1949
Iubemus.j.q.1.Codex.lib.ix. 561
Iubemus eos qui.xvj.q.iij.Codex. 1148
Iubemus.de conse.dist.xij.Lucius papa. 1907
Iudas.xvij.q.iiij.Gelasius. 1189
Iudas pœnituit.de pœ.dist.j.Ioã. Chrysostomus. 1174
Iudex criminosum.ij.q.j. Constantinus Imperator. 613
Iudex non est.xxiij.q.v.Hieronymus. 1347
Iudæi baptizati.j.q.iiij.Tolet.con.4. 581
Iuda i,xxviij.q.j.Tolet.con.4. 1545
Iudæi quorum.de conse.dist.iiij.Agathen.concil. 2012
iudæorum.xxviij.q.j.Tolet.conc. 1545
iudicare.xj.q.iij.Gregorius. 943
iudicantem.xxx.q.v.Eleutherius. 1578
iudices autem,xj.q.1.Nicęn.conc, 900
iudices inquit.j.q.j.Hieronymus. 506
iudicet ille.iij.q.vi.Ambrosius. 750
iudicet seipsum.de pœn.dist.j.Aug. 1708
iudicium verò.6.q.3.Gratianus. 808
iulianus.xj. q.iij.Ambrosius. 954
iuramenti.xxij.q.v.Chromatius. 1218
iurauit Dauid.xxij.q.iiij.Aug. 1264
iuratos.xv.q.vj.Vrbanus ij. 1084
ius generale dist.j.isidorus. 2
ius autem dist.j.isidorus. 4
ius,naturale.dist.1.isidorus. 4
ius ciuile.dist.j.isidorus, 5
ius gentium.dist.j.isidorus. 5
ius militare.dist.j.isidorus. 5
ius publicum.dist.j.isidorus. 6
ius Quiritum.dist.1.isidorus. 6
ius autem.dist.7.Gratianus. 20
iustitiæ.xxv.q.j.Gregorius. 1441
iustum est bellum.xxiij.q.ij,isidorus. 1290
iustum est principem.dii.9.isidorus. 27
iustum est vt qui,xxiiij,q.iij.Calixtus. 1295
iuuenculas,xx.q.j.Gregorius in regest. 1221
Iuxta Calcedonensis,Alex.ij. 1095
iuxta sanctorum.dist.93.Anacletus & Zacharias papa. 441

L

Lachrymæ,de pœn.dist.1.Ambrosius. 1664
laici in accusatione.ij.q.vj.Anacletus. 688
laici verò nullo modo.dist.63.Gratianus. 312
laici prefbyteros.xvj.qu.vij. Moguntinen.conc. 1171
laici qui.dist.33.innocentius 1. 166
laico non licet.ij.q.vj,.Marcellinus papa. 685
laicos non accusare,ij.q.vij.Eusebius. 685
laicis quamuis.xvj.quæ. vij. Eulalius episcopus. 1166
lator Nemesion.i.q.vij.Gregorius. 705
lator præsentium.dist.35. Stephanus. 289
lator præsentium,xvj.q.v.Gregorius 1. 1289
latorem præsentium,j.q.j.Gregorius. 559
latorem præsentium,xxxiij.q.1,Nic.papa. 1660
lauamini.de pœn.dist.3.Gregorius, 1757
lector cum ordinatur.distin. 23. Carthagi.conc. iiij. 114
lector si viduam,dist.xxxiiij.Marti.Bracharen. 173
lectores cum ad annos,distin.32.Carthagin. cõc. ii , 160
lectis sagacitatis,dist.63.Stephanus. 320
legatur.xxiiij. q.ij.Gelasius papa. 1410
legant episcopi,dist.xxxvi.Hieronymus. 182
lege imperatorum.dist.10.Nicolaus papa. 30
lege iulia.j.q.j.Digest.lib.3. 562
legem quam piissimus.distin.53.Gregorius. 273
leges ecclesiæ,iij,q.vi.Anacletus papa. 742
legi epistolam,xvj.q.j.Augustinus. 1105
legi Syromasten.xxxiij.quæ.8.Hieronymus. 1368
legitur quod beatus,distinct.81.Gregorius. 392
legimus aliqua.dist.37.Ambrosius. 184
legimus de beato.dist.37.Rabanus. 182
legimus in Esaia.dist.93.Hieronymus. 449
legimus quosdam.de consecra. disti.5. Hieronymus. 2045
legum ecclesiasticarum,ij.q.j.Hincmarus ex cõc. apud Medardum. 619
lex continentiæ,dist.31. leo papa. 151
lex diuinæ,xxvij.q.1,Benedictus papa. 1514
lex est,dist.1.isidorus. 3
lex est.dist.2.isidorus. 7
lex æterna,xxiij.q.5.Aug. 1343
lex illa.xxvi .q.ij.Gelasius papa. 1530
lex illa,xxxvj.q. . Gelasius. 1878
libenter ignosco.de pœn.distin.1.Ambrosius. 1684
liberorum,xxxij.quæstion.iiij.Hieronymus. 1620

Per ordinem Alphabeti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti

Liberti.dis.87.Toletanum conc.4. 419
Liberti.dis.xxxij.q.iiij.Isidor. 1620
Liberti ecclesiæ.xij.qu.ij.Toletanum concil.iiij. 1007
Liberti.xij.q.ij.Toletanum conc.iiij. 1009
Libertos.dis.lxxxvij.Agathense conc. 419
Licet aliquid.xxvj.q.ij.Ambro. 1460
Licet appellatori.ij.q.vj.Fabian.Papa. 655
Licet ergo.viij.q.j.Hierony. 855
Licet in regulis.xvj.q.iij.Gelasius. 1137
Licet nonnunquam.dis.xlv.Leo papa. 216
Licet omnib.dis.lxxxvij.Gelasius. 177
Licet plerumque.dist.xlv.Greg.iiij. 24
Licet etiam.ij.q.vj.Fabianus. 663
Licitè dimittitur.xxxij.q.vij.Augu. 1633
Ligna ecclesiæ.de consecrat.dis.1.Hyginus Papa. 1808
Liquido.de conse.dis.ij.Augu. 194
Liti iosus.dis.90.Grat. 429
Literas charitatis.distinct.lxiij. Pelagius Papa. 319
Litteris vestris.de consec.dist.iij.Fabianus Papa. 1970
Loca verò in quibus. distinct.lxxx. Gratianus. 381
Loci nostri.xxxv.q.ix.Stephanus.v. 1872
Locutio diuinarum.dist.xxxviij. 1092
Longinquitate.xij.q.ij.Tolet.conc.vj. 109
Loquitur Dominus.xxiiij.quæsti.1. Cyprianus. 1390
Lotharius.31.q.2.Nicolaus. 1588
Lugdunensis.ix.q.ij.Vrbanus Papa. 870
Luminoso.xviij.q.ii.Greg. 1198
Luxuriam facit.dis.xxxv.Prosper. 176
Luxuriosa.res.dis.xxxv.Hieronymus. 175

M

Magnus episcopus.dist.liij.Carthag.conc.j. 275
Magna pietas.de pœn.distin.1. Augustinus. 1665
Magnum quidem.xj.quæstion.1. Ambrosius. 908
Magnæ sapientiæ.xxij.q.iiij.Augu. 1266
Magis.xxxij.q.v.Augu. 1624
Maiores.xvj.q.7.Augu. 1160
Maiores.xxiiij.q.j.Gelasius. 1382
Maiorum quispiam.i.quæs.vij.Zepherinus papa. 686
Mala consuetudo.dis.viij.Nicolaus papa. 23
Maledicam.j.q.j.Hieronymus. 571
Mali sunt.xxiij.q.iiij.Augu. 1334
Mancipia Christiana. distinctio.liiii. Gregorius. 280
Mandamus.xix.q.iii.Vrbanus ii. 1212
Mandastis.ii.q.v.Sixtus papa.iii. 643
Manet ergo.xxiiii.q.i.Leo papa. 1386
Manifesta.ii.q.i.Ambro. 623
Manifesta.xii.quæstio.i.Mart. Brachar.in conc. 975
Manifestum est.i.q.i.Leo. 524
Manifestum est.xxxiii.q.v.Augu. 1824
Manus impositio.i.q.i.augu. 530
Manus quoque.de consecr.dist.v.Eusebius papa. 2037
Marchion,& Basilides.i.q.i.Hiero. 526
Maritum duarum.dis.xxxiii.Grego. 165
Mater ecclesia.de conse.distinctio. iiii. augustin. 2030
Matrimouium.xxvii.q.ii.Isido. 1508
Maximianus.dist.lxxxi.Innoc. 386
Maximianus.q.i.iii.aug. 1263
Maximum quoque.i.q.vii.Leo. 606
Medicina.de pœn.dis.i.ambrosius. 1707
Medicamentum.de pœn.dis.i. 1703
Meliore.xxvii.q.i.augu. 1496
Memor fum.xxiiii.q.i.Sixtus papa. 1387
Mennam.ii.q.v.Greg. 941
Mensuram autem.de pœn.dis.1.Hier. 1708
Meretrices esse.xxxii.q.iiii.aug. 1618
Merito quæritur.xv.q.i.augu. 1065
Merito.xxxii.q.ii.augu. 1609
Metropolitano.dis.lxiii.Leo i. 321
Metropolitanum.ii.q.vii.Greg. 706
Metuentes.xvii.q.iiii.Gelasius. 1188
Mihi autem.xvii.q.ii.augu. 1256
Miles.xxiii.q.iiii.augu. 1343
Militare.xxiii.q.i.augu. 1288
ministri altaris.distinction.lxxxi. Lucius Papa. 390
ministri.xiii.q.iiii.arelatense con.i. 1051
ministrum.dis.xxiii.Loadicen.conc. 116
ministrare.xxvi.q.vi.agathense conc. 1451
miramur tantum.dist.91.Leo. 303
miramur.24.q.1.Nicolaus. 1404
miratus valde.93.dist.Greg. 440
mirandum est,de pœn.dis.ii.aug. 1746
miror autem.de pœn.dis.1.Cyprianus. 1691
miror minus.dist.50.Ioa.8. 237
miror quo modo.xvii.q.iiii.aug. 1180
miserum est,dis.lxi.Innoc. 303
missas die.de consecr.distinct. i. agathense conc. 1908
missarum solennia.de conse.dis.i.Triburiense cõc. 1891
moderamine.16.q.1.Greg. 1100
modo quæritur.35.q.4.Grat. 1845
moyses.dis.7.Isidorus. 20
moyses.8.q.1. Hierony. 850
moyses.xxxii.q.ii.augus. 1605
mollitiis.xxi.q.iii.Cyprianus. 1237
monachus vero.dis.lxxvii.Gelasius papa. 374
monachus.xvi.q.i.Hierony. 1092
monachi j.xvi.q.i.agathense conc 1104
monachi ij.xvi.q.i.Tarraconen.conc. ibi.
monachi sibi.de conse.dis.4.Capitularium liber. 2014
monacho.xx.q.iiii.Basilius. 1239
monacho.27.q.1.aurelianen.conc.j. 1499
monachum.20.q.1.Toletanum conc.4. 1218
monachum.xx.q.iiii.agathense con. 1219
monachos quoque.16.q.i.Syricius papa. 1102
monasterium.16.quæst.7.Eugenius 2.& Leo 4. 1169
monasteria.18.quest.2.arelatense,vel aurelianens. con. 1203
monasteria. xviij.q. ij.Agathense conc. 1205
monasteriis.xix.q.ii.Greg. 3214
monemus,xij.q.ij.Leo.4.in con. 987
monomachiam.q.ij.Nicol.papa. 651
mos antiquus,dist.65.Nicænum conc.2. 328
mos est.dist.j.Isidorus. 3
mos est.xij.q.ii.Greg. 994
mouet te.xxij.q.2.Aug. 1247
mulier debet,xxxiij.q.v.Ambrosius. 1827
mulier quamuis.dist.xxiij.Carthaginen.con.iii. 116
mulier quamuis de conf.dist.iiij. Carthaginens. con.4. 1983
mulier quæ accesserit,15.q.1.Augustinus. 1068
mulier si fide,xxij.q.iiij.Aug. 269
mulier si quidpiam,xxxij.q.2.Ambrosius. 1608
mulier si fine.xxxiij.q.v.Ex concilio apud Compendium. 1810
mulierem constat.xxxiij.q.v.Aug. 1827
mulieres,dist.xxxij.Laodicen. con. 164
mulieres,27.quæstio.1.Eugenius papa. 1499
multum stupor,iii.quæstion.vi.Leo. 139
multi bene,de pœn.distinct.ii.Gregorius. 1746
multi coniuguntur,secunda q.i.Augustinus. 625
multi sacerdotes,dist.xiiii. Ioan. Chrysostomus. 197
multa sęcularium,prima quæ. i.Gregorius. 534
multi sine,xiiii.quæstion.v.Hieronymus. 1056
multi sunt,de consecr.distin.iiii. Pelagius papa. 2009
multiplex,de pen.dist.i.Leo. 1685
multorum auctoritatibus,i.quæst. 2. Gratianus. 317
multorum relatione,distincti. xxxii. Gregorius. 155
multorum relatione,xxvii.quęstio.ii.Gregorius. 1516
multorum relatione,25.q.6.Alexander ii. 1868
multis ab vrbe,distinct.xliiii.Gregorius. 211
multis conciliis,xvi.quæstio.1. Africanum conc. 1116
multis denuo,distincti.xvii.Pelagius papa ii. 70
multos de ecclesiastica,distinct.liii. Gregorius. 284
multæ autem operationes,i.quæstion.i.aug. 514
multipliciter,i.q.1.Tarasius episcopus Constan. 504
mutationes.vii.quæs.i.anterus papa. 835

N

Nabuchodonosor,xxiii.quæ.iiii.augustinus. 1306
Nam qui Deo,xvj. q.ii.ambrosius. 1131
Nam sicut,dist.31.Innocentius i. 150
Nam si consenserimus,dis.xxvii. 134
Nasci de adulterio,dis.lvi.Hieronymus. 93
Nauum prophetam,de pœn.dis.iiii.Hiero. 1767
Ne amisso,23.quæstion.iii.augustinus. 1319
Nec aliqua,xxvii.quæstion.i.Gelasius papa. 1487
Nec artificioso,xxii.q.ii.augustinus. 1257
Nec damnosa,xxv.q.ii.Codex. 1448
Nec eam quam,xxxv.q.ii.& iii.Gregorius. 164
Nec extra,iii.q.ix.Damasus. 756
Nec emeritis,dist.xvi.Cælestinus. 1307
Nec sortis,i.q.i.augustinus. 513
Nec hoc quoque,14.q.4.Leo papa. 1052
Nec illud,xxx.q.v.Ambrosius. 1576
Nec illud,xxxiii.q.v.Ambrosius. 1827
Nec is qui iniuitus,15.quæst.j.Ambrosius. 1070
Nec licuit,distin.xvij.Greg.al.Pelagius. 69
Nec mirum,26.quæstion.v.Augustinus. 1468
Nec Moyses.de consec.distinct.2.Hier. 1963
Nec nouum,8.q.1.Gregorius. 856
Nec numerus,10.q.3.Gelasius. 895
Nec quemquam,de consecr.distin.4. Cyprianus. 2021
Nec quisquam,24.q.2.Gelasius papa. 1412
Nec solo,xxxii.quæstione 5.Aug. 1627
Nec sufficere, viii.q.i.Beda. 859
Nec vxorem,xxiii.q.iiij. Nicolaus papa. 1818
Necesse est.dist.xxix. Hieronymus. 144
Necesse est,j.quęst.j.Gregorius. 540
Necesse est,iij.q.ix.Nicolaus papa. 761
Necesse est.xxij.q.iiij.Toletanum conc. 1267
Necesse est,de consecr.dist.j.Leo papa. 1903
Necessarium est,de consecr.dist.4.Aug. 1975
Necessaria,1.q.7.Gelasius. 600
Necessaria,12.q.1.Aug.ij.& Leo 4. 1666
Necessario,de consec.dis.2.Ephesinum symbolū. 1956
Ne forte de pœn.dis.1. 1702
Ne forte,de pœn.dis.4.Osee. 1799
Neganda,j.3.q.ij.Stephanus papa. 763
Neganda ii.3.q.ii.Codex. 763
Negare non possum.distinct.9.Augustinus. 27
Negotium,de pœn.dis.5.Gregorius. 1867
Negotiatorem clericum,dist.88.Hier. 429
Negligere,ij.q.vij.Eleutherius papa. 716
Nemo ad sacram,distinct.32. Vrbanus secundus. 161
Nemo contemnat,ii.q.i.Ioan.Chrys. 934
Nemo blandiatur,xxxii.q.iiii.Ambrosius. 615
Nemo de annorum, xix.qu.iii.Ioannes viii. 114
Nemo desperandus,de pœn.dist.7. 1811
Nemo ecclesiam,de consec.distin. 1. Aurelianen. conc. 1890
Nemo episcopus,ii.q.i.Constit.apud Iulia.antecess. 620
Nemo episcoporum,ii.q.iii.Melden.conc. 937
Nemo iudicabit,ii.q.iii.Innocentius. 877
Nemo peritorum,ii.q.iii.Augustinus. 950
Nemo per ignorantiam.de conf.disti.1,Clemens papa. 1899
Nemo potest,xvj.q.j.Gregorius. 1092
Nemo potest,de pœn.distinct.i.Ambrosius. 1686
Nemo presbyter.dis.78.authen.de san.episcopis. 375
Nemo quippe.dist.83.Gregorius. 401
Nemo qui sapit.xiiii.q.v.Hieronymus. 1055
Nemo recte,dist.lxxxi.Symmachus papa. 384
Nemo tollit.de consecra. distjn.iiii.Augustinus. 1994
Nemo vel in foro,de pœn.dis.1.Codex. 1665
Nemo vnquam,xj.q.1.Caius papa. 899

Nemini

Per ordinem Alphabeti.

Nemini est.xvii.q.4.Nicolaus. 1188
Nemini præterquam.xv.q.iii.Iulius papa. 1077
Nemini regum.16.q.7.Syluester. 1172
Neminem absolutè.dis.70. Chalcedonense conc. 348
Neminé exire.3.q.6.Romana synod.in capitular. Hadriani. 743
Neminem putes.de pœn.distinct.1.Augustinus. 1681
Neminem quisquam.dis.45.Romanū. cõc.sub Syl ueſt. 213
Neophytus.dist.61.Ambro. 306
Neophyti.de conf.dis.5.Carthaginense conc.4. 2039
Ne pro cuiuslibet.xvi.q.i.Grego. 1105
Neque ad Cain.dis.6.Cyprianus. 430
Neque apud altare.dist.88.Cypria. 425
Neque decennij.xvi.q.iiii.Iustinia.Non. 1151
Neque enim.xiiii.q.v.Aug. 1056
Neque furiosus.xxxii.q.vij.Fabianus. 1643
Neque in homine.j.q.j.Augu. 513
Neque potest.j.q.j.Aug. 540
Neque quorumlibet.dis.9.Aug. 291
Neque viduas.xxvii.q.j.Cyprianus. 1487
Ne quis arbitretur.xxii.q.ii.Aug. 1257
Ne quis ieiunet.de conse.dis.iii.Cæsar Augu.cõc. 1968
Ne quod absit.de consec.distinct.iiii. Gregorius. 2013
Nerui testiculorum,dist.xiii.Greg. 49
Ne tales.de consecrat.distinct.5.Hieronymus. 2043
Nicæna synodus.distinctio.31.Historia Tripart. 152
Nihil contra.2.q.1.Eleutherius episcopus. 613
Nihil contra.7.quæstione 1.Toletanum conc.vii. 829
Nihil enim prodest.de consecr.dist.v. Pius Papa. 2042
Nihil enim.de conf.dis.v.Ioannes Chrysostomus. ibidem.
Nihil est aliud.de consecra.dist.4.Augustinus. 2007
Nihil illo.dis.83.Anacletus Papa. 402
Nihil iniquius.32.q.6.Augu. 1632
Nihil in sacrificiis.de consecrat.distin. ii.Alex.v. 1916
Nihil iudæ.de pœn.dist.3.Hiero. 1776
Nihil prodest.de pœn.dis.5.Pius Papa. 1755
Nihil sic debet.11.q.3.Augu. 93
Nihilominus quoque.3.q.6.Leo. 759
Nimium certè.23.q.8.Ioannes Papa viij. 1395
Nimium sunt.23.q.4.Augusti. 1320
Nisi aut in cœnobiis.dis.56.Vrbanus. 295
Nisi bella.23.q.1.Greg. 1284
Nobis dominus.dis.63.Leo.4. 320
Nobilis homo.2.q.5.Triburiense conc. 645
Nobilissimus vir.distinctio.97.Nicolaus Papa. 476
Nocte Sancta.de conf.distinctio.1.Thelesphorus. 1902
Noli existimare.23.q.1.Augu. 128
Noli frater.dis.9.Augu. 29
Noli meis litteris.dist.9.Aug. 27
Noli putare.de pœn.dist.1.Aug. 1674
Nolite errare.dis.11.Iulius Papa. 36
Nolite nos existimare.dis.21. Nicolaus Papa. 97
Nolite recedere,11.q.3.Hierony. 929
Nolite timere.11.quæst.3.Ioannes Chrysostomus. 951
Nolite velle.14.q.5.Augu. 1054
Nolo vt aliquis.12.q.1.Augu. 969
Noluit itaque.33.q.5.Augu. 1826
Nomen presbyteri.21.q.1.Augu. 621
Non afferamus.24.q.1.Aug. 1393
Non autem.7.q.1.Augu. 822
Non confidat.dist.50.Gelasius. 264
Non cogantur.dis.41.Augu. 199
Non debet.distinctione lxv. Martinus in concil. 336
Non debet.11.q.3.Greg. 943
Non debet.30.q.1.Cælestinus Papa. 1564
Non debere,dist.80.Laodicen.conc. 383
Non decèt,dis.xij.Calixtus.Papa j. 41
Non dico.de conse.dis.iiij.Hierony. 1041
Non dicatis.xii.q.j.Augu. 970
Non dubito.de conse.dis.iiij.Aug. 2033
Non enim.32.q.1.Augu. 1598
Non est à plebe.ij.q.vij.Euaristus. 684
Non est aqua.de conse.dis.4.Augu. 2000
Non est credendum.Hadrianus Papa. 762
Non est crudelis.xxiij.q.iiij.Hierony. 1347
Non est contra.xxij.q.j.Augu. 1143
Non est contra.xxij.q.j.Isidorus. 1246
Non est culpandus.xxxij.q.j.Hierony. 1599
Non est dubium.27.q.2. 1513
Non est facilè.dis.40.Hierony. 194
Non est Innocentiæ.xxiij.q.v.Augu. 1349
Non est iniquitatis.xxiij.q.v.Augu. 1134
Non est nostrum.xxiij.q.v.Hieron. 1342
Non est obseruandum.xxij.quæst.iiij.Isidorus. 1266
Non est peccatum.dis.6.Grego. 19
Non est permittendum.distin.lxiij. Laodicen.cõ. 315
Non est putanda.j.q.j.Grego. 509
Non est quòd cuiquam.xv.quęs.j.Ambrosius. 1070
Non est tam iniustus.de pœn.dis.ij.Hieronymus. 1733
Non æstimemus.xiij.q.ij.Augu. 1038
Non erit turpis.xxxij.q.j.Augu. 1595
Non exemplo.xxvj.q.ij.Beda. 1457
Non ex quo.de conse.dis.iiii.Augu. 2031
Non fidelib.32.q.5.Augu. 1623
Non frustra.23.q.5.Aug. 1344
Non furem.7.q.1.Leo.iiij. 821
Non habenti.22.q.2.Africanum conc. 1001
non hoc corpus.de conse.dis.2.Augu. 1935
non illud.de conse.dis.4.Augu. 1988
non imputantur.1.q.4.Augu. 583
non iste panis.de conse.dis.2.Ambr. 1942
non inuenitur.23.q.4.Augu. 1326
non inuitati.9.qu.2. Constantinopolita. synod.j. 870
Non in perpetuum,24.q.3.Rabanus. 1419
Non inferenda,xxiij.quæst.iii.Ambrosius. 1294
Non in vobis,de consec.distinct.iiij.Aug. 1997
Non ita,ij.q.vj.Eutychianus papa. 662
Non ita,xxij.quæst.ij.Augu. 1256
Non licet,dist.x.Symmachus papa. 32
Non licet,dist.46.Laodicense conc. 224
Non licet,dis.lxiij.Martinus papa ex conc. 316
Nihilominus quoque.3.q.6.Leo. 759
Non licet,xj.q.3.Augu. 946
Non licet,xxvj.q.v.Martinus Bracharen. 1464
Non licet,xxxiij.q.iii.Martinus Bracharé.in cõ. 1818
Non licet,j.de conf.distin.4. Antisiodoren.conc. 2014
non licet de conf.dist.4.Carthaginense.conc.iij 2015
non licet,dist.lxxxvj.Agathense con. 416
non liceat,j.dist.xxii.Bracharense con. 416
non liceat,ij.dis.xxii.Apud Martinum Brachar. 116
non liceat,dis.44.Martinus Bracharensis ex cõc. 212
non liceat,distin.92.Martinus Brachar.ex conc. 436
non liceat,j.quæ.j.Martinus Bracharen.ex conc. 526
non liceat,3.q.6.Innocentius papa. 742
non liceat,xij.q.ij.Symmachus papa. 988
non liceat,xij.q.ij.Chalced.conc. 999
non liceat,xij.q.ij.Innocentius papa ij. 1001
non liceat,19.q.3.Nouella cxxiij. 1216
non liceat,xxvj.q.vij.Mart.Brach.in conc. 1481
non liceat,de consecr.dist.iij. Martinus Bracharen.in conc. 1966
non liceat,de consecr.dis.4.Martinus Bracharé. in conc. 2001
non loca,dist.40.Gregorius. 194
non mœchaberis,32.q.5.Isidorus. 1628
non mœchaberis,xxxii.q.vj.Augustinus. 1033
non mediocriter.de consecra.di.5. Hieronymus. 2042.
non multum,dis.100.Gregorius. 484
non negamus,dist.lx.Hormisda papa. 302
nonne vobis,dist.37.Hieronym. 181
nonnulli diaconi.distinctio.93. Tolet. conc.iiii. 445
nonnulli,de pœn.dist.1.Ambrosius. 169
non nocet,.q.j.Gregorius. 539
non nos beatum,dis.40.Symmachus. 193
non obseruetis,xxvj.q.vij.Augustinus. 148
non omnis,dist.xxxvij.Augustinus. 186
non omnis,v.q.v.Augustinus. 796
non omnes,ij.q.vi.Hieronymus. 696
non omnis,xxxij.q.ij. Leo papa. 1606
non omnis,de consecra.dist.ij.Augusti. 1945
non omnis,qui.ij.q.7.Augustinus. 697
non oportet.dis.18.Laodicen.conc. 74
non oportet.dist.xxii.Laodicen.conc. 115
non oportet,i.dist.xxiij.Laodicen.conc. 116
non oportet,iij.dis.xxiij.Agathen.conc. 116
non oportet,i.distin.xlij.Laodic.conc. 203
non oportet,ii.distin.xli.Laodic.conc. 203
non oportet,i.dist.44.Laodic.conc. 210
non oportet,j.dis.45.Laodic.conc. 216
non oportet,dis.69.Laodicen.conc. 347
non oportet,dis.81.Laodicen.concil. 39
non oportet,distin.xcii.Laodicen.con. 445
non oportet,distin. xcii. Laodicense conc. 445
non oportet,dis.95.Laodicen. conc. 460
non oportet,i.qu.1.Laodicen.con. 526
non oportet,iij.q.9.Marcellus. 755
non oportet.7.q.1.Nicen.conc. 829
non oportet,xxvi.q.5.Laodic.conc. 1467
non oportet,xxviij.q.j.Agathen.conc. 1548
non oportet,30.q.3.Zach.& Deus dedit, 1568
non oportet,33.quæst.4. Laodicense concilium. 1817
non oportet,xxxiij.q.iiij.Ilerdense conc. 1818
non oportet,de consec.dis.j. Martinus Brachar. in conc. 1896
non oportet.de consec. dis.2. Martinus Bracharen.in conc. 1913
non oportet,de consec.dis.3. Laodicense concilium. 1967
non oportet,de conf.distin.5. Laodicense conc. 2048
non oportet,de conse.distinctio.v.Laodic.conc. 2047
non osculatur,v.q.v.Ambrosius. 791
non peierabis,xxij. quæst.4. Leuiticum. 1267
non pila,xxii .q.viij.Ambrosius. 1365
non placuit,xvj.q.vi.Symmachus. 1166
non plures,de conse.distinct.iiij.Leo Papa. 2013
non potest,ij.q.vii.Tolet.conc.4. 692
non potest,xxiij.quæstion.iiij.Augustinus. 1317
non potest,xxxij.quæst.v.Isidorus. 1624
non potest,de pœn.distinct..Ambr. 1680
non potest,de pœn.distinct.i.Ioannes Chrysoste. 1681
non potest,de consec.dist.4. Ioannes Chrysost. 1977
non prohibeat,de conf.dist.2.Aug. 1946
non putes,23.q.5.Augusti. 1349
non quales,prima quæst.prima.Nicolaus. 536
non ratione,de consec.distinct. 4.Syricius papa. 1979
non regenerabantur,de conse.distin.4. Augusti. 2028
non reuertebantur,de pœn.distin. 2.Gregorius. 1724.
non sanat,prima quæstion.prima.Ambros. 520
non sane,xiii.q.5.Augusti. 1058
non satis,distinctio.lxxxvj.Ambrosius. 412
non satis,xxxiij.quæst.prima & 2.Hieron. 1830
non semel,xvii.quæ.secunda.Aurel.conc. 1208
non semper,xj.q.tertia Augusti. 954
non semper,22.q.4.Ambrosius. 1266
non solent,secunda q.sexta Vlpianus. 671
non solum,prima q.tertia Beda. 577
non solum,j.ij.q.iij.Synodus viij. 948
non solum,ij.ij.q.iij.Augustinus. 951
non solum.22.q.4.Beda. 1265

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti

non solum.xxiij.q.v.Hierony. 1347
non solum.xxviij.q.j.Augu. 1536
non solum.xxxij.q.vij.Isidor. 1638
non solum.xxxij.q.viij.Auguſt. 1544
non ſufficit.de pœn.diſ.j.Augu. 1697
non ſolum audiendi.ij.q.iij.Aug. 941
non ſtatim.xxvj.q.ij.Hieronym. 1457
non turbatur.xxiiij.q.j.Ambroſius. 1386
non vos hominum.xxiij.q.v.Pelagius. 153
non vos iudicetis.v.q.v.Augu. 790
Nos ad fidem.diſ.96.Chalcedon.con. 465
nos autem.de conſe.diſ.2.Aug. 932
non conſecrationem.9.q.1.Greg. 864
nos conſuetudinem,diſ.12.Greg. 44
nos in hominem.ix.q.j.Greg. 866
nos in quemquam.2.q.1.Aug. 612
nos nouimus.xvii.q.ii.aug. 1176
nos qui præſumus.diſ.40.Greg. 194
nos ſacramentũ.ii.q.v.Cornelius papa.& Tribu. concil. 639
nos ſanctorum.ii.q.v.Cornelius papa.& Tribur. conc. 639
nos ſanctorum.xv.q.vi.Greg.vij. 1084
nos ſequentes.vi.q.i.Euſeb.Papa. 803
nos ſi incompetenter.ij.q.vii.Leo iiij. 702
noſſe credo.diſ.76.ambroſ. 364
noſſe deſideras.xxx. quæſtio, j. Nicolaus papa. 1561
noſſe tuam.diſ.lxiii.Stephan. 317
noſſe vos.de conſe.diſ.3.Pius. 1971
noſtrates.30.q.5.Nicolaus. 1574
noſtri.xxiii.q.iii.Augu. 1294
notandum eſt.xxii.q.iii.Augu. 1291
notandum eſt.xxiiii.q.iii.Vrbanus. 1431
notificaſti,33.q.5.Alex.2. 1819
notificamus.xxxv.q.vi.Vrbanus. 1863
notum ſit.2.q.1.Nicol.Papa. 62
nouatianus.7.q.1.Cypria. 819
nouerint.10.q.1.Tolet.conc.4. 882
nouiſsime.de conſe.diſ.5.Raban. 2037
nouit Deus.de pœn.diſ.iiii.Augu. 1797
Nouit dominus.de pœn.diſt.1.Ambro. 1697
nouit fraternitas.diſ.xii.Greg. 45
nouit ſanctitas.diſ.100.Greg. 482
nubendi.xxvii.q.1.Aug. 1495
nullus abbas.i.q.ii.Vrbanus papa. 565
nullus abbas.xix.q.iii.Educeſe cõc.ſub Greg.vij. 1212
nullus acolythorum.diſ.xxiiii.Syluester papa. 117
nullus ad eccleſiaſticum.diſ.xcviii.Gregorius. 297
nullus aliqua.diſ.xcviii.Syluester papa. in conci. generali. 477
nullus alterius.ix.q.ii.Calixtus. 867
nullus anathematizatorum.vi.q.iiii.Steph.Papa. 727
nullus autem.de conſ.diſ.4.augu. 910
nullus clericus.xj.q.i.Matiſcon.conc.j. 101
nullus clericorum.xiiii.q.iiii.Carthagin. con.iii. 1052
nullus clericorum.xvii.quæſt.iiii.Ilerdenſe. cõc. 1183
nullus debitæ.de pœn.diſ.j.augu. 1681
nullus decima.xvi.q.ii.Leo papa. 1131
nullus ducat.xxxj.q.j.Leo. 1579
nullus eorum.21.q.4.Sexta ſynod. 1549
nullus eorum.xviii.q.i.Sexta ſynod. 1546
nullus eorum.de pœn.diſ.ij.Hieron. 1732
nullus epiſcopus. diſ. trigeſimaoctaua,Clemens papa. 192
nullus epiſcopus,diſ.60.Vrbanus.in concilio ce lebrato Auerniæ. 300
nullus epiſcopus,i.quęſ.i.Gelaſius ex vj. ſynod. 549
nullus epiſcopus.j.q.j.Grego.vii. 560
nullus epiſcopus.v.q.iiii.Iulius papa. 789
nullus epiſcop.xj.q.j.Bonifacius. 910
nullus epiſcopus.xv.quæſt.iiii.Hadrian.papa. 1078
nullus epiſcopus.xxii.q.vi.Vrban. 1282
nullus epiſcopus.de conſe.diſ.1.Zacharias Papa. 1906
nullus epiſcoporum,diſ.liiii,Leo. 374
nullus epiſcopornm.ii.q.ii.Stephan. 631
nullus epiſcoporum.xv.q. iiii. Taraconenſe con. 1077
nullus ex eccleſiaſtico.xxii.q.v.Rhemenſe conci. 1382
nullus à plebe.ii.q.vii.Euariſtus papa. 684
nullus expectet.de pœn.diſ.vii.augu. 1812
nullus fidelis.xxx.q.v.Hormiſda papa. 1573
nullus in epiſcopum,diſ.lxii. Calixtus Papa. 312
nullus in epiſcopatum.diſ.lx.VrbanusPapa. 301
nullus in præpoſitum.diſ.60.Calixtus Papa. 301
nullus inuitis.diſ.lxi.Cæleſtinus. 308
nullus introducatur.iiii.q.iiii.DamaſusPapa. 778
nullus itaque.i.q.i.Symmachus. 558
nullus iudicum.ii.q.Caius papa. 899
nullus laicus.ii.q.vii.Syluester papa. 685
nullus laicorũ.diſt.lxiii.Hadrianus papa. in viii. ſyn. 313
nullus laicorum,xvi.q.vii.Paſchalis ij. 1164
nullus miniſtrorum.de conſec.diſ.iiii.arauſicanũ concil. 2020
nullus miſſam.diſtinctio.xxxii.Nicolaus. 156
nullus monachus.ii.q.vii.Pelagius ij. 709
nullus monachus.xviii.q.ii.aurelian. concil.j. 1202
nullus neque.xxxvi.q.ii.Pariſienſe concil. 1882
nullus mortuus.xiij.quæſtione ii.Mogun.conc.j. 1058
nullus omnino.vi.quęſtio.i.Codex. 806
nullus omnino.xvi.q.vii.Calixtus papa. 1162
nullus ordinetur.diſ.xxiiii.Carthagin.con.iij.117
nullus patriarcharum,diſt.99.Pelagius ſecũdus. 479
nullus pœnitentem.diſtin.lv.arelatenſe conc.iii. 286
nullus pontifice.diſ.79. Bonifacius iij. ex concil. 379
nullus poteſt.2.quæſtione 2.Iulius Papa. 631
nullus preſbyter.ix.quæſt.ii.Nannetenſe concil. 868
Nullus presbyter,de conſecra.diſtin. 1. Silueſter papa. 1895
Nullus presbyter,de conſecra.diſti. 1. Hormiſda papa. 1895
Nullus pres byterorum,diſtinct.44.Nannet.con. 211
Nullus presbyterorum,de conſe.diſ.5.Nanneten ſe conc. 2047
Nullus primas,9.q.2. Calixtus. 867
Nullus primas,9.q.3.Calixtus. 874
Nullus res eccleſiæ,17.q.4.Carth.con. 1192
Nullus ſacerdotum,11.q.3.Aruen.conc. 937
Nullus ſeruus,3.q.5.Felix papa ij. 733
Nullus vnquam,diſtinct.79.Stephanus papa.3.ex conc 378
Nullus vnquam,4.q.4.Fabianus. 777
Nullius crimen,1.q.4.Aug. 580
Nulli archiepiſcopi,diſ.99.Anicetus. 479
Nulli ciuium,de conſe.diſt.3.Aurel.conc.1. 1966
Nulli clerico,diſ.44.Sexta ſynod. 211
Nulli de ſeruili,diſt.54.Tribur.conc. 275
Nulli dubium,3.q.1.Alexander papa. 717
Nulli dubium,12.q.5.Gregorius. 1020
Nulli epiſcopi,diſ.42.Carth.conc.3. 203
Nulli epiſcoporum,3.q.5.Paſchaſius. 734
Nulli epiſcoporum,12.q.1.Romana ſynod.habita ab Eugenio 2, 978
Nulli epiſcoporum,16. q. 1.Leo papa 4.in conc. 1123
Nulli eſt,de conſe,diſt.4.Augu. 2027
Nulli ex propinquitate,35.q. 2.& 3. Lugdunenſe con. 1843
Nulli fas,diſt.19.Gregorius 4. 83
Nulli fas ſit,15.q.1.Hilarius papa. 1438
Nulli liceat,12.quęſt.2.Bonifacius papa, 980
Nulli ſacerdotum,diſ.38.Cæleſtinus. 180
Nulli vnquam,3.q.4. Eutychianus papa primus. 728
Nulla ædificia,12.q.1.Nicol.papa. 966
Nulla officia,diſt,54.Tolet.conc.3. 281
Nulla præter,de conſ.diſt.1.Aug. 2030
Nulla ratio,diſt.62.Leo papa. 312
nulla ratione,diſt.93.ex conc.Pariſ. 442
nullam damnationem,ii.q.iii.Leo 4. 654
nullam poteſtatem,18.quæſtio.ij.Pelagius papa. 1120
Nullum abſque formata,diſtin.61.Antiochenum conc. 252
Nullum ante,xxx.q.v.Euariſt.papa. 1578
nullum epiſcoporum,9.q.2.Antiochenum conci lium. 868
nullum facere,diſt.28.Gregorius. 135
Nullum in vtroque,35. quæſtion.2. Iulius papa. 1840
Nullum ſine dote,xxx.q.v.Arelaten.con. 1575
Nunc autem,diſt.xx.Nicol.papa. 97
Nunc autem,1.q.vij.Gratianus. 593
Nunc autem,xxxij.q.vi. Gratianus. 1633
Nunc autem,de conſe.diſt.4.Aug. 1999
Nunc autem,23.q.7.Gratianus. 1360
Nunc autem quæritur,v.q.v.Gratianus. 790
nunc ergo,1.q.4.Gratianus. 580
Nunc quæritur,12.q.2.Gratianus. 979
nunc quæritur,12.q.3. Gratianus. 1016
Nunc quæritur,xxxv.q.vi.Gratianus. 1880
Nunc quæritur,xxxvi.q.i.Gratianus. 1880
Nunc vero,9.q.3. Stephanus epiſc. 879
nuntiatum eſt,diſt.84.Gregorius. 403
Nunquam aquę,de conſecra.diſtin. 4. Chromatius. 1979
Nunquam de manu, de conſecra.diſt.5.Hierony mus. 2045
Nunquam de pontificibus,diſt.96.Gelaſius. 469
Nunquam de vitiis,diſt.lv.Chryſoſt. 292
Nunquam diuinatio,1.q.1.Hierony. 507
Numquid Cain.de pœn.diſt.1.Cyprian. 1674
Nunquid non erunt,xxviij.q.i.Innocen. 1533
nunquid non omnia,de conſecr.diſti. v. Stepha nus v. 2039
nuper foro populenſis,7.q.2.Gelaſius. 847
nuptiæ terram implent, 32.quæſt. 1. Ambroſius, 1598
Nuptiarum bonum,27.q.1.Aug. 1502

O

Obedientiam,diſt.xciij.Gratianus. 439
Obeuntibus,diſt.lxiij.Innocen.in ſyn. 331
Obitum victoris,diſt.lxj.Gregorius. 309
Obitum,xij.q.v.Gregorius. 1020
Obiiciuntur,xxxi.q.iiij.Auguſtinus. 1617
Oblationes diſidentium,diſtin.xc. Carthagin. conc. 4 430
Obſeruandum quoque,xv.q.ij.Tarraconen. cõc. 1072
Obtineri,xxiij.q.4.Gregorius. 1306
Occidit Phinees,xxiij.q.viij.Ioan. Chryſoſtom°. 1368
Octaua diſcuſsio,xij.quæſtio. ij. Hiſpalen.conc. 1007
Odi & proieci,xxiiij.q.1.Hieronym. 1398
Odio habeantur,diſt.86.Leo epiſc. 407
Odit Deus,i.q.prima Hieronymus. 526
Offerebat,xxxij.q.vij.Ambroſius. 1638
Officij noſtri,24.q.prima Iulius papa. 1388
Officia,xxiij.quæſt.v.Auguſtinus. 1343
Olim idem erat,diſ.xcv.Hieron. 458
Olim juſſus,viij.q.prima,Auguſt. 851
Omnis autem,diſt.3.Iſidorus. 9
Omnia talia,diſt.xij.Auguſt. 46
Omnis Chriſtianus,xi.q.iij.Auguſt. 934
Omnis Chriſtianus,de conſecr.diſt.1. greg. 7.in ſyn. Rom. 1909
Omnis cuiuſlibet,prima q.prima,Leo. 555
Omnis electio,diſ.63.Septima ſynod.quę eſt ſe cunda Nicæna. 316
Omnis ætas,xij.q.prima,Tolet.conc.3. 964
Omnis homo,de conſ.diſt.2. Eliberitanum con. 1920
Omnis iactura,xxi.q.1.Septima ſynod. 1237
Omnis iniquitas,de pœn.diſt.1.Hieronymus. 1674
Omnis oppreſſus,2.quæſt.6.Anacletus papa.655
Omnis preſbyter,de conſecra,diſtin.4.Ilerdenſe concilium, 2014

Omnis

Per ordinem Alphabeti.

Omnis qui aliis.5.q.6.Hadrianus papa. 793
Omnis qui gemebat.7.q.1.Pelagius. 834
Omnis qui iam.de conſe.diſ.iiii. Auguſtinus. 2012
Omnis qui iuſtè.diſ.xlv.Iſidorus. 219
Omnis qui diligit.de pœn.diſtinct.1.Ioannes. 1679
Omnis qui recedit.xxiiii.q.1.Beda. 1395
Omnis res.xxvii.q.ii. Ioannes Chryſoſtomus. 1510
Omnes cauſationes.xxxii.quæ. vii.Hieronymus. 1636
Omnes baſilicę.xvi.quæſt.vii.Aurelianen.conc.j. 1162
Omnes baſilicæ.de conſecra.diſt, i. Iginus Papa. 1887
Omnes decimæ xvi.qu.vii.Rothomagen. concil, 1159
Omnes deinceps.xxviii. quæſ,i.Agathenſe cõci. 1546
Omnes eccleſiæ.xvii.q.iiii.Lucius epiſc. 1179
Omnes epiſcopi.ii.qu.vi.Syxtus papa. 656
Omnes fœminæ.27.q.1.Tolet.conc.10. 1500
Omnes fideles.de conſe.diſt.1.canon Apoſtolorũ. 1908
Omnes fideles.de conſe.diſ.5. Vrbanus Papa, 2036
Omnes hæ ſpecies,diſ.3.Grat. 8
Omnes huius.diſ.lxxiiij. Greg. 226
Omnes illi.vi.q.i.Fabianus. 797
Omnes itaque.xi.quæſt.i. Codex Theodoſianus. 911
Omnes leges.diſ.i.Iſidorus. 2
Omnes leges.ii,q.ii.Nicol.Papa 631
Omnes preſbyteri.xvii.q.iiii.Triburienſe concil. 1186
Omnes pſallentes.diſtinct.xxxviij.ex dictis Aug. 189
Omnes qui aduerſus.iii.quęſt.v.Pelagius Papa ii. 734
Omnes qui in peregrinatione.diſ.98.Eliberitanũ concilium. 477
Omnes quos.iii.q.iiii.Fabianus papa. 728
Omnes quos.30.q.1.Symmachus papa. 1564
Omnes quos.de conſe.diſ.3.Augu. 1974
Omnes ſiue patriarchi. diſtin.22.Nico.Papa ij. 99
Omnes vero.6.q.1.Hadrianus Papa. 796
Omne genus.22.q.2.Iſidorus. 1258
Omne itaque.27.q.2.Augu. 1511
Omne quod.22.q.1.Tolet.conc.8. 1243
Omne quod.25.q.1.Marcellinus Papa. 1440
Omnem vim.diſt.37,Hadrianus papa. 182
Omnino confitemur.diſ.31.Leo ix. 152
omnino puniendus eſt.2.q.6.Theodoſiana lex. 664
omni die.de conſe.diſt.5.Carthaginenſ.concil.4. 2039
omni timore.23.q.8.Leo papa. 1367
omni tempore.de conſec,diſ.4.Martin. Bracha.in conc. 2020
omnium ſacerdotum.diſ.32.Leo papa. 155
omnium veſtrum.23.q.5.Nicola. 1354
omnia decretalia,25.q.1.Damaſus papa. 1441
omnia quæ aduerſus.3,quæſti.9.Cornelius Papa. 755
omnia quęcunque.de conſ.diſtinct.2.Ambroſius. 1954
omnia ſacramenta.1.q.1.Augu. 532
omnia talia.diſ.12.augu. 46
omnib.conſideratis.24.q.1.augu. 1392
omnib.modis.35.q.9.Gregor. 1872
omnib.nobis.29.q.2.Iulius papa. 1555
omnib.quib.4.q.6.Carthagin.conc.7 781
omnib.ſeruis.diſtinct.34. Extra de cler.ven.c.2. 168
omnib.vobis.2.q.5.Leo. 647
oportet epiſcopum.28.q.3.Hierony 1550
oportet eum.8.q.1.Petrus apoſt. 854
oportet infantes.20.quæſtione 2.Nona ſynod. 1224
oportet ordinandum,diſ.36.Grat. 198
oportet quoque.diſtinctione xl. Gratianus. 194
oportet ſacerdotes,diſt.81.Greg. 391
oportet vt primum 3.quæſt.2. Stephanus papa v. 719
oportebat,diſt.79.Stephanus papa 3. 378
o propheta.1.q.1.Hieron. 532
optatum tibi.diſtinctione 100. Ioannes epiſcop. 483
oratorium,diſtinctione 42.ex dictis Benedicti. 204
ordinatos.diſt.59.Cęleſtinus. 300
ordinationes.diſt,64.anacletus. 333
ordinationes , diſtinctione 75.anacletusPapa. 360
ordinationes.diſtinctione 75.Zepherinus papa. 362
ordinationes.diſtinctione 75.Gelaſius. 363
ordinationes.1.quæſt.1.Gregorius 7. 555
ordinationes.9.quæſt.1.Vrbanus in ſynod. 866
origo.32.q.4.Hierony. 1616
oſius epiſcopus,diſtinctio.61, Sardicenſe concil. 306
oſius epiſcopus.6.qu.4.Sardicenſe concilium. 813
oſius papa,diſt.56,Damaſus papa. 291
oſtendit propheta.23.queſtione 4.augu. 1295
oſtenſum eſt.16.q.4,Grat. 1150
oſtenditur illos.de conſe.diſ.4.auguſti. 1984
oſtiarius.diſ.23.Carthagin,conc.4. 114
oues paſtorem.6.q.1.Pius Papa. 799
oues quæ.2.q.7.Euſebius Papa. 687

P

PAcem igitur.de conſec.diſ.2.Inno. 1916
Pagani,2.q.7.Caius Papa, 691
Palam eſt.diſt.11.augu, 39
Pallium tibi.diſ.100.Grego. 484
Pallium vobis.diſ.100.Grego. 486
Panis eſt.de conſe.diſ.2.ambroſius. 1941
Panis & Calix.de conſe.diſ.2.ambroſ. 1931
Panem cæleſtem.de conſecra.diſ.2,auguſtinus. 1945
Paratus,23,q.1.Auguſtinus, 1285
Parentelę,35.q.5.Zacharias 1849
Parſimoniam,diſt.41.Gangrenſe conc. 200
Paruuli,22.q.5.Capitular. 1279
Paruuli,de conſe.diſt.4.Iſidorus. 2006
Paruulos,de conſecra. diſtinctio, 4. Gregorius. 2015
Paruuli,de conſecra.diſtinctio.4.Auguſtinus. 2029
Paſce fame,diſt.86.Ambroſius. 414
Paſchæ ſolennitas , de conſe.diſt. 3. Carthagin. conc,4. 1972
Paſtor eccleſiæ,1.q.2.Proſper. 567
Paſtoralis officij,7, q.1.Gregorius. 837
Patet profecto,9.q.3,Nicolaus papa 836
Patet ſimoniacos,1.quæ.7.Paſchalis papa. 611
Paternarum,24.q.3.Vrbanus papa. 1427
Patrem,32.q.3.Pelag, 1610
Paulus Dyaclinæ,2.quæſt.7.Gregorius, 704
Paulus dicit,2.q37.Gregorius. 696
Paulus Petrum,2.quæſtion.7.Hieronymus. 698
Paulum itaque,2.q.3.Gregorius. 634
Paulianiſtę,1.q.1.Innocentius. 522
Pauper,xi.q.3.Iſidorus. 947
Peccatum,de pœn.diſt.4.Auguſtinus. 1786
Pecunia,17.q.4.Theod.in pœnitential. 1182
Pœna illorum,23.q.5.Auguſtinus. 1336
Pœnale,14.q.5,Auguſtinus. 1057
Pœnæ ſicut,de pœn.diſt.1.digeſt. 1669
Pœnitentia,de pœn.diſt.1.Leo. 1697
Pœnitentia,de pœn,diſt.3,Auguſtinus, 1753
Pœnitentiam agere,de pœn.diſt.3.Greg. 1755
Pœnitentiam,33.q.4.Arelatenſe conc. 1818
Pœnitentia,de pœn.diſ.3.Ambroſius. 1754
Pœnitentem,26.q.7.Octaua ſynod. 1479
Pœnitentes,diſt.50.Agathenſe conc. 265
Pœnitentes,diſtin. 55. Hilarius in conc.Roman. 287
Pœnitentes,de pœn.diſt.3.Auguſtinus. 1756
Pœnitentibus,26. quæ.7. Carthaginenſe conc.4. 1478
Pennata,de pœn.diſtin.ſecunda Gregorius.1724
Per adoptionem,xxx.q.iij.Paſchalis ij, 1569
Per aquam,de conſecr.diſtinctio. 4. Ambroſius. 1978
Peracta.de conſecra.diſtincti.2. Anacletus papa. 1917
Per baptiſmum,de conſecra.diſtinct.4.Auguſtin. 1925
Per Eſaiam,prima q.prima Auguſtinus. 547
Per illicitam,prima q.ſeptimaDamaſus papa.610
Per illicitam,9.q.prima Damaſus papa. 865
Per laicos,xvi.q.ſeptima Alexander ij. 1164
Per principalem,10.queſt.prima.Nicolaus papa. 560
Per principalem,9.quæſti. tertia Nicolaus papa. 1879
Per ſcripta,ſecunda q.8.Stephanus papa. 713
Per ſingulas,j.9.qu.3. Martinus Bracharenſis in conc. 871
Per ſingulas ij.9.q.3.Antioch.conc. 871
Per ſingulas,xvj.q.tertia,Chalced.conc. & Gela ſius papa.& Tolet.conc. 1135
Peregrina iudicia,tertia q.6.Sixtus papa 3. 942
Perfecta pœnitentia,de pœn.diſ.1.Ioannes Chry ſoſt. 1680
Perfecta pœnitentia, de pœn.diſt.3.Ioannes Chry ſoſtomus. 1755
Pernicioſe,de pœn.diſt.j.Auguſtinus. 1673
Perlatum ad nos,de conſecr.diſtin.3. Gregorius. 1972
Perlatum eſt,diſt.88. Gregorius, 422
Perlatum eſt,diſt.90.Victor papa. 432
Perlatum eſt,xix.q.3.Gregorius. 1215
Perlatum eſt,xix.q.ij.Triburienſe conc. 81
Perlectis,diſtin.25.Iſidorus. 119
Pernicioſam,18.q.2.Innocentius ij, 1206
Peruenit ad nos,18.q.2.Gregorius. 1204
Peruenit ad nos,ij.q.7.Gregorius. 711
Peruenit ad nos,vii.q.i.Gregorius, 830
Peruenit ad nos,diſtin.l.Gregorius. 239
Peruenit ad nos. diſt,101. Chalcedonenſe conc. 487
Peruenit ad nos,xvi.qu.7.Gregorius.vij, 1158
Peruenit ad nos,ſeptima q.tertia Gregorius. 578
Peruenit ad nos,xxx.q.1.Deus dedit.S. R.E.epiſcopus. 1559
Peruenit ad nos,xviii.quæſtio.2.Gregorius,1204
Peruenit ad nos,26.q.5.Gregorius. 1465
Peruenit ad nos.xvi. q.prima Paſchalis ii. 1094
Peruenit ad nos,diſt.84.Gregorius. 402
Peruenit ad nos,xxvii.q prima Gregorius. 1492
Peruenit ad nos,diſt.xciii.Gregorius. 446
Peruenit ad nos,xi.q.prima Gregorius. 613
Peruenit ad noſtras,diſtin.xviii. Chalced. conc. 74
Peruenit ad notitiam,de conſecra,diſ.2 Rhemen ſe conc. 1924
Peruenit ad ſanctum,diſtin.xciii.Nicænum con. 441
Peruenit ad ſanctam,diſt. lxxxvi. Chalcedonẽſe conc. 416
Peruenit ad me,18.q.2.Gregorius. 1206
Peruenit ad me,de conſec.di.3. Gregorius. 1967
Peruenit in ſanctam,41.q.3.Nicaſius epiſcopus. 1236
Peruenit quoque,diſt.xc.Gregorius. 455
Peſsimam,23.q.8.Innocentius. 1379
Perimus,ii.q.1.Carth.conc.iii. 905
Petiſti,7.q.prima Zacharias papa. 827
Petrus cum Simon,prima q.1.ambroſius. 500
Petrus diaconus,diſt.39.Gregorius. 193
Petrus doluit,de pœn.diſt.1.ambroſius. 1663
Petrus poteſtatem,ii.q.vii.Gregorius, 702
Petrus qui Thabitam,xxiii.q.viii.Gregor. 1369
Piæ mentis,17.q.7.Gelaſius papa. 1168
Pium eſt,de pœn.diſ.iii.auguſt. 1722
Pictacium,30.q.3.Zacharias. 1567
Placet omnibus,diſt.63.Carthagin.conc.ſecũdũ. 337
Placuit communi,16.quæ.prima.Eugenius papa. 1094
Placuit de infantibus,1.q.4.afric.con. 580
Placuit de infantibus,de conſec.diſtinct.4.Carthaginenſe conc.v. 2015

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti

Placuit episcopos, dist.xxxii. Carthaginése cõc. v. 162
Placuit eorum, i. q. vij. Hadrianus papa. 709
Placuit etiam, dist. xc. Agathen. conc.
Placuit huic sanctæ, dist. xvi. Sexta syno. 60
Placuit huic sanctæ, xvj. q. iij. Gelasius. 1139
placuit igitur, de consecr. dist. iiij. Mileuitanum conc. 2035
Placuit omnibus, dist. xij. Bracha. con. 48
Placuit omnibus, 10. quæs. 1. Bracharense conc. 2. 883
Placuit omnibus, xvj. q. 1. Nicæna syn. 1091
Placuit per omnia, 13. q. 2. Melchiades papa. 1032
Placuit pro communi, 6. quæ. 3. Concilium apud Compendium. 810
Placuit sancto conuentui, 4. q. 2. Matisconense conc. 769
Placuit vniuerso, xi. q. iij. Africanum conc. 924
Placuit vt altaria, de consecr. dis. j. Africanum conc. 1895
Placuit vt à nullo, 7. q. 1. Carth. con. iij. 832
Placuit vt à quibuscunque, 2. quæ. 6. Iulius papa. 658
Placuit vt ante, xx. q. j. Carth. con. iij. 1221
Placuit vt clericus, xxj. q. v. Agath. concil. 1240
Placuit vt deinceps. 9. q. 2. Vrbanus. 867
Placuit vt deinceps. de pœn. dist. 6. Vrbanus papa ij. 1810
Placuit vt dies, de consec. dis. iij. Carth. con. 1972
Placuit vt ij. 23. q. 5. Bracharense con. j. 1342
Placuit vt hi, xxxvj. qu. ij. Aquisgranése cõc. 1884
Placuit vt nullus, i. q. j. Bracha. conc. i. 550
Placuit vt nullus, 10. qu. 3. Bracharense conc. ij. 893
Placuit vt vnusquisque, j. q. j. Bracharense conc. ij. 550
Placuit vt conseruato, distin. 18. Cabilon. conc. 73
Placuit vt quicumque, de consec. dist. 4. Mileuitanum conc. 2036
Placuit vt quicumque, distinct. 72. Mileuit. conc. 352
Placuit vt quicumque, dist. 74. Carth. con. iiij. 355
Placuit vt quicumque, de consec. di. 4. Mileuitanum conc. 2035
Placuit vt qui, xxiij. q. v. Brachar. con. j. 1342
Placuit vt quicumque, 16. q. 6. Mile. conc. 1152
Placuit vt quicumque, xj. q. j. Carth. con. viij. 903
Placuit vt quicumque, xvj. q. iij. Afric. conc. 1144
Placuit vt omnes, de consec. dist. iij. Agathen. cõc. 1967
Placuit vt postquam, de consec. dist. 3. Bracharense conc. ij. 1472
Placuit vt ante, dist. 77. Carth. conc. ij. 372
Placuit vt nemini, vij. q. xxx. Carth. con. v. 801
Placuit vt ordinandis, distinct. 38. Carthaginense conc. iij. 190
Placuit vt quisquis, xj. q. j. Car. conc. iij. 915
Placuit vt presbyteri, 2. q. 6. Mile. conc. 675
Placuit vt presbyteri, xij. q. ij. Cartha. con. vnicũ. 1002
Placuit vt quoties, 3. j. q. ij. Bracharens. conc. 563
Placuit vt quotiescumque, dis. 18. Carth. cõ. v. 77
Placuit vt quotiescunque, 33. qu. x. Carthaginens. conc. vij. 782
Placuit vt si quis, ij. q. iiij. Brach. conc. 653
Placuit vt si quis, xxj. q. ij. Hispal. conc. ij. 1234
Placuit vt pœnitentes, dist. 50. Tolet. conc. j. 268
Placuit vt de ordinatione, j. q. j. Brac. conc. ij. 505
Placuit vt episcopi, 12. q. 3. Cartha. conc. iii. 1016
Placuit vt episcopi, xxj. q. iij. Cartha. con. iij. 1237
Placuit vt si. 6. q. 2. Africanum con. 808
Placuit vt si, 32. quæst. ij. Toletanum conc. 1639
Placuit vt secundum, xxxij. q. vij. Mileuit. conc,
placita sæcularia, 15. q. 4. Ex conc. apud Erphesfurt. 1078
plebs Diotrensis. dist, 63. Gelasius. 317
plebiscita, dist. ij. Isidorus. 7
plerique, 8. q. 1. Hilarius papa. 819
plerique, 14. q. 3. Ambros. 1049
plerique, de consdistinct. 4. Toletanum conc, 4. 2012
plerumque boni, ij. q. 7. Aug. 693
plerumque contingit, xj. q. iij. Gregorius.
pluit Dominus, de pœn. dist. 3. Grego. 952
plures, xvj. q. 1. pelagius. 1118
plurimos sacerdotes, dist. 82. Syricius papa, 397
ponderet, distinctione 50. Calixtus. j. 142
pontifices, 7. quæstione, 1. Nicolaus papa. 817
pontifices, xij. q. iij. Agathense conc. 1017
porro de affinitate, 35. q. 5. Gregorius. 1849
porro duorum, xxxv. q. 4. paschalis ij. 1845
porro & Hierosolymitanus, distinct. 66. Anacletus. 341
porro cuius, v. q. 4. Gratianus. 811
porro gloria, de consec. dist. 1. Nicolaus. 1907
porro illi, de pœn. dist. 1. prosper. 1675
porro Moysi, dist. 84. Anacletus. 405
porro scias, dist. lxiii. Nicolaus j. 315
porro si, 16. q. 3. Ioannes papa 8. 1143
possessio, 16. q. 5. Toletanum conc. 3. 1133
possessiones, 16. q. 1. Symmachus papa. 1122
possessiones, 16. q. 4. Vrbanus i. 1150
post appellationem, ij. q. vj. Digestis. 672
post baptismum, de consec. dist. 4. Romanus. 2011
post paschа, dist. 76. Isidorus. 369
post quingentos, 16. q. 3. Gelasius papa. 1140
post susceptum, xxx. q. iij. paschalis 2. 1568
post vxoris, xxx. q. iiij. paschalis ij. 1571
postea signatur, de consec. dist. 4. Raba. 2002
postea tanguntur, de consec. dist. 4. Rab. 2003
postea quam, 25. q. 2. pelagius. 1452
postquam ascendit, de consdist. 4. Rab. 2011
postquam hostilis, 16. q. 1. Gregorius. 1116
postquam pretio, 13. q. 2. Hieronymus. 1036
postquam quemquam, dist. l. gregorius. 240
postquam se, de consec. dist. 4. Rabanus. 2001
postquam vos credere, de consecr. distin. 4. Augustinus. 2007
postulatus, ij. q. 7. Beda. 751
potest discurtus, de pœn. dis. ij. greg. 1724
potest fieri, de pœn. dist. 1. Ambrosius. 1687
precarie j. x. q. ij. Mediomat. conc. 891
precariæ, xij. q. ij. Mediomatric. conc. 999
præceptum, i. q. ij. Zepherinus papa. 632
præceptum, xxxij. q. v. Toletanum con. xij. 1630
præcepta canonum, dist. lv. gelasius papa. 289
præcepta synodalia, de consecra. dist. 1. gelasius. 1888
præcepit, xxxij. q. v. Hieronymus. 1630
præceptis apostolicis, dis. xij. greg. papa 4. 41
præcipimus, dis. xxxiiij. gregorius. 171
præcipimus, dis. xc. Innocentius ij. 432
præcipimus, dist. xc. Sexta synod, 453
præcipimus, xij. q. 1. Can. Apost. 976
præcipimus, 16. q. 1. greg. iunior. 1117
præcipimus, xvj. q. ij. Nicolaus ij. 1131
præcipimus, xij. q. ij. Innocentius 2. 1235
præcipimus, xxi. q. iiij. Innocentius ij.
præcipue, xi. q. iii. Nicolaus papa. 920
præcipiendum est. xiii. q. ii. Varense conc. 1036
prædia, xii. q. ii. pius papa, 981
prædixerat, de pœn. dist. 1. 1702
prædicator, 16. q. 1. Septima synod. 1123
prædicandum est, xxii. quæ. 1. Eutychianus papa. 1249 690
præsumunt, ii. q. 7. Augu. 653
præsul non damnatur, ij. qu. iiii. Sylvester papa. 1135
præsulum, 16. q. 3. gelasius. 1226
præsens, xx. q. 3. Nicolaus papa.
præsenti concilio, distin. 54. Matisconen. conc. j. 282 784
præsente presbytero, distin. 93. Carthag. conc. 4. 445 816
præsentium latoris, 7. q. 1. gregorius. 590
præsentium portitorem, 1. q. 5. Vrban. 2.
presbyter ante, dis. 78. Neocæsarienseconcilium. 370
presbyter aut diaconus, dist. 91. Canon Apostolorum. 387
Presbyter aut diaconus, xv. q. v. Nicol. 1079
Presbyter cum ordinatur, dist. xxiii. Carthaginense conc. 4. 111
Presbyter cum diœcesis, xii. q. iiii. Agath. conc. 1019
Presbyter eucharistiam, de consec. distin. 2. Vuormacense conc. 1964
presbyter inconsulto, xxvi. qu. vi. Carthaginense conc. 3. 1472
Presbyter, xxvi. q. vi. Euaristus papa. 1472
Presbyter mane, dist. xc. Nanetense conc. 433
Presbyter præsente, dist. xcv. Martinus Brachar. in conc. 461
Presbyter quidam, dist. xxxii. gregorius. 163
Presbyter si vxorem, dist. 28. Neocæsariense con. 138
Presbyter si fornicationem, dis. 82. Hybernense conc. 398
Presbyter si per pecuniam, 1. q. 1. Ex regesto gregorij. 491
presbyter si à plebe, ii. q. v. Herdense concili. 644
Presbyter vel quilibet, ii. q. v. gregorius papa 3. 640
Presbyteri baptizatos, de consec. dist. 4. gregorius in regest. 2020
Presbyteri diaconi, distin. xxiiii. gelasius papa. 117
Presbyteri diaconi distinct. 34. Agathense conc. 173
Presbyteri diaconi, ii. q. iii. Mileuitanum conc. 935
Presbyteri de occultis, xxvi. q. vi. Euaristus papa. 1472
Presbyteri iuris in ecclesia, dis. xcv. Neocæsarien se conc. 461
presbyteri qui diœcesanas, de consecr. dis. 4. Ex conc. apud Valentias. 2020
presbyteri qui per diœceses, dist. xcv. Carthaginen. conc. 4. 457
Presbyteri quos, dist. 68. gregorius 3. 347
Presbyteri verò, dist. 67. gratianus. 341
presbyterum, dist. 28. Sexta synodus in Trullo. 142
presbyterum, dist. 50. gregorius. 237
Presbyterorum etiam, dist. lvi. Vrbanus papa 2. 291
Presbyterorum filios, dis. 56. 291
Presbyteros, distinct 50. Ancyranum concilium 253
Presbyteros, dis. xcv. gelasius. 456
Presbyteros, 16. q. 1. gregorius. 1106
Presbyteris, dis. xxiii. Calixtus papa ij. 144
presbyteri, de consecr. distin. 4. Innocentius. 2019
Præter hoc. dist. xxxii. Alexander ii. 157
Præterea deuotionis, xxiii. q. viii. Ioannes 8. 1368
Præterea frequenter, dist. 51. Innocen. 270
Præterea placuit, dist. 28. Arelatense conc. j. 137
Præterea scisciatis, distinct. 23. Nicolaus papa. 112
Pridem præcepimus, 18. q. 2. grego. 1199
Primus homo, de pœn. distinct. 2. Ambrosius. 1735
Prima actione, 16. q 3. Hispalense conc. 2. 1142
Prima adnotatio, dist. 16. Beda. 65
Prima autem, dist. 16. Beda. 64
prima consolatio, de pœn. dist. iii. Ambrosius. 1778
Prima igitur, de consecr. distin. 4. Aug. 2005
Prima quæstio, 18. q. 1. gratianus. 1195
Prima quidem, de consdist. 2. Aug. 1934
Prima salus, xxv. q. i. Hormisda papa. 1444
Primum est, 22. q. 2. Augu. 1254
Primum itaque, dist. 25. Hieronymus. 127
Primum interrogetur, de consec. dis. 4. Rabanus. 2012
Prima sedis, dist. 99. Africanum conc. 470
Primo gradu, 35. q. 5. Isidorus. 1849
Primo semper, 2. q. 1. Melchiades papa. 625
Primatus episcopus, distinct. 71. Carthaginense conc.

Per ordinem Alphabeti.

conc. i. 351
Primates, ii. q. 1. Felix papa j. 613
Principatus, 1. q. 1. Leo episcopus. 568
Princeps vitiorum, de pœn. dis. ij. Aug. 1734
Principes, xxiii. q. v. Aug. 1344
Principali, dis. 63. Pelagius. 319
Principium, de pœn. dis. 2. Greg. 1740
Prisca consuetudo, dist. 100. Greg. 482
Priscis igitur, dist. lv. Gelasius 285
Priscis quidé, 10. q. 3. Emeritense conc. 893
Priuilegium, xi. q. 3. Grego. 943
Priuilegia, dist. 3. Isidorus. 9
Priuilegia, j. xxv. q. ii. Anacletus. 1444
Priuilegia ii. xxv. q. ii. Leo papa. 1445
Priuilegia iii. xxv. q. ii. Leo papa. 1451
Prius ergo, iii. q. ii. Eusebius Papa. 720
Prius est, iii. q. xi. Codex. 764
Priusquam dis. xxviii. Greg. 136
Priusquam conuenirent, xxvij. q. ij. Ioan. Chriso. 1527
Probinum. xvi. q. j. Pelagius. 1098
Procliuis, xx. q. iii. Toletanum conc. vi. 1227
Prodest, xxiii. q. v. Aug. 1337
Pro dilectione, de consdist. 2. Cyprianus. 1964
Productor est, de pœn. dis. 3. Augu. 1751
Progeniem suam, 35. q. 2. & 3. Greg. 1841
Prohibendum, dis. liij. Eliberit. conc. 285
Prohibentur, dis. 48. Grat. 241
Prohibentur, dis. 88. Gratianus. 420
Prohibentur, ii. q. i. Digestis. i. 624
Prohibere, dis. xxxiii. Anicetus papa. 115
Pro impensis, xv. q. ii. Gratian. 1072
Pro membris, xxiii. q. iii. Aug. 1294
Pronuntiandum, de consdis. iiii. Lugdunen. cõc. 1965
Pro obeuntib. viii. q. ii. Greg. papa ij. 1039
Propter ecclesiasticas, dis. 18. Antioc. conc. 73
Propter ecclesiasticas, dist. 18. Conc. Martini papæ. 78
Propter eos, 7. q. 1. Chalced. conc. 831
Propter gloriam, de consec. dist. 4. Amb. 2003
Propter superfluam, ii. q. vi. Theodo. leg. 631
Propter totius, dis. 19. Constant. synod. 87
Propter vitandum, de consdistin. 4. Toletanum conc. iiii. 2010
Proprie, de consdist. 4. Leo papa. 1980
Prophetauit, i. q. i. Augu. 532
Propositum, xx. q. iii. Leo papa. 1225
Proposito, 32. q. 5. Aug. 1622
Proposuisti, dist. 83. Innocentius. 395
Pro qualitate, xxvi. q. vii. Octaua synod. 1479
Pro reuerentia, dist. 44. Tollet. conc. 212
Prouidendum quoque, dist. 83. Grat. 400
Prouinciæ, dis. 96. Anacletus papa. 478
Psalmista, dist. 23. Cartha. conc. iiii. 1101
Pudenda, 24. q. 1. Pelagius papa. 1401
Pudicus, dis. 43. Grat. 204
Pudor est, 32. q. 2. Ambrosius. 1600
Pueri ad sacros, j. q. j. Grego. 558
pueri ante annos, xxii. q. 5. Eliberitanum cõc. 1279
Puella, xx. q. ii. Triburiense conc. 1223
Puellæ, xx. q. 1. Leo. 1219
Pulchra etiam, dist. 86. Ambro. 413
Pulsatus, iii. q. 6. Fabianus. 737
Pura & simplex, 3. q. 9. Ambrosius. 759
Purgationem, 15. q. 5. Grat. 1078
Puto Christianum, xxxii. q. v. Augu. 1628
Puto quod sine, ii. q. 7. Aug. 699
putant quidam, xiiii. q. iii. Hieronymus. 1049

Q

QVa autem, ii. q. iii. Gratianus. 632
quacumque arte, xxii. q. v. Isidorus. 1276
quadragesima, ii. dis. 4. Ambr. 12
quadragesima. de consec. distin, v. Gregorius. 2040
Qualis condemnatio, ii. q. 7. Clemens. 686
Qualis debat, 30. quæstione 5. Leo papa. 1574
Qualis enim, 8. q. 1. Hieronymus. 858
Qualis hinc, dist. xxv. Gregorius. 129
Quali nos, xxiii. q. v. pelagius. 1352
Qualiter episcopus, dist. 44. Gratianus. 116
Qualiter ordinari, 7. q. 1. Gregorius. 823
Qualiter verò, dist. 73. Gratianus. 352
Qualitas lucri, de pœn. dist. 5. Leo papa. 1805
Quam magnum, xxiii. q. iiii. Augu. 199
Quamobrem, de pœn. distin. 1. Hieronymus. 1699
Quam periculosum, 7. q. 1. Cyprianus. 820
Quam pio mentis, 1. q. 2. Bonifacius. 564
Quam prœposterum, xviii. q. ii. Cyprianus. 1041
Quam sit necessarium, 18. q. 2. Gregor. 1197
Quamuis caute. dist. 50. Augu. 265
Quamuis caute, de pœn. distinct. 3. Augustinus. 1759
Quamuis chorepiscopis, dist. 68. Leo. i. 344
Quamuis dictum, xxii. q. i. Augu. 1247
Quamuis errare, dist. xxxviii. Augu. 190
Quamuis liceat, 3. q. 6. Eleutherius. 739
Quamuis plenitudo, de pœ. dis. 1. Leo. 1717
Quamuis triste, 7. q. 1. Gregorius. 824
Quamuis vera, xi. q. 3. Augu. 947
Quamuis vniuersæ, dist. 21. Gelasius. 95
Quamuis vnum, de consdistin. 4. Augustinus. 1985
Quamquam omnes, dis. 23. Toletanum conc. 119
Quanquam sacerdotum, 14. q. 2. Eugen. ii. in syno. habita Romæ. 1048
Quanquam secundum honorum, ii. q. vii. Augu. 698
Quando ab Hierosolymis, de consdist. 4. Augu. 2032
Quando Adam, de pœn. dist. 2. Ambr. 1735
Quando autem, dist. 44. Nannetense conc. 212
Quando autem, de consdistinct. 1. Cyprianus. 1909
Quando episcopus, dist. 24. Nannetense conc. 118
Quando ergo, 11. q. 3. Hieronymus. 930
Quando & vbi, distinct. 75. Ordo Romanus. 363
Quando necessitas. dist. 86. Aug. 408
Quando presbyteri, dis. 28. Tolet. con. ij. 78
Quando presbyteri, dist. 38. Toletanum conc. iiii. 187
Quando presbyteri, distin. 44. Nannetense con. 212
Quando quis, de consdist. 4. Ioannes Chrysost. 2023
Quando vult Deus, xxiii. q. iiii. Aug. 1224
Quanto à nobis, 2. q. 5. Gregorius. 642
Quanto Apostolica, dist. 63. Gregorius. 317
Quanto tempore, 3. q. 2. Ioannes papa. 78
quantum dicit, dist. 50. Gelasius papa. 260
Quantumlibet, dist. 47. Augu. 230
Quantus, 23. q. 4. Augu. 1301
Quantuslibet, de pœn. dist. 1. Ambr. 1688
Quapropter, ii. q. vii. Gelasius. 707
Quapropter, 27. q. 2. Hieronymus. 1525
Qua traditione, dist. xxii. Gelasius papa. 102
Quatuor autem, 12. q. 2. Gelasius. 992
Quatuor modis, xi. q. iii. Gregorius. 949
Qua verò ætate, dis. 77. Gratianus. 375
Quæ ad perpetuam, 25. q. 1. Leo papa. 1438
Quæ Christo, xxvii. q. 1. Innocentius. 1490
Quę circa ordinandos, dis. 98. Gratianus. 76
Quæ contra mores, dis. 8. Aug. 23
Quę de causa, 2. q. 5. Gregorius. 643
Quæ dignior, xxiiii. q. 1. Ambrosius. 1397
quæ ipsis sacerdotibus, dis. 38. 189
Quę Lotharius, ii. q. 1. Nicolaus papa. 623
Quę semel sunt. 16. q. 3. Chaced. conc. 1213
Quęcunque contentiones, xi. quæ. 1. Marcellinus papa. 901
Quæcunque enim, de pœn. dis. 4. Beda. 1786
Quęcunque à parentibus, 25. qu. 2. Cod. Theod. 1451
Quæcunque mulier, dis. 30. Gangrense conc. 145
Quæcunque res, 10. q. 1. Antioch. conc. 881
quadam capitula, dist. 96. Chalced. conc. in vi. actione. 465
Quædam cum fr. tre, 32. j. 7. Concilium quoddã, siue capitular. 1641
Quædam etiam, dis. 2. Isidorus. 7
Quędam lex terrena, 35. q. 2. & 3. Greg. 18
Quælibet occulta, dis. 40. Greg. 197
Quem pœnitet. de pœ. dist. 1. Aug. 1705
Quem progenitores, 20. q. 1. Triburiense con. 1219
Quemadmodum, dis. xii. Grego. 44
Quemadmodum, xxiii. q. vii. Augu. 1336
Quemadmodum, xxxii. q. vii. Aug. 1637
Quærat hic aliquis, de pœn. dis. 3. Hier. 1781
Quærendum est, ii. q. vii. Calixtus papa. 699
Quærendum est, de pœn. dis. 2. Beda. 1723
Quæris à me, de consdist. 4. Aug. 2024
Quæritur de his, dist. 74. Gratianus. 354
Quæritur de illis, dis. 68. Gratianus. 342
Quæritur pater, ii. q. vii. Aug. 699
Quæritur, 22. q. 2. Augu. 1261
Quæro ergo, 6. q. 1. Augu. 804
Quæstium est, 31. q. 3. Vrbanus ex conc. 570
Quæsitum est, 13. q. 2. Mogunt. conc. ij. 1087
Quæsitum est, 23. q. 4. Innocentius. 1329
Quę semel, 19. q. 3. Chalced. conc. 123
Quæsta est nobis, 13. q. 2. Gregorius. 1035
Quæsti sunt, 16. q. 1. Mogunt. conc. 1113
Quæsti nobis sunt, 17 q. 4. Gregorius. 1193
Quæstionem, 12. q. 2. Codex. 1006
Qui abstulerit, 12. q. 2. Anacletus. 98
Qui accusare, 3. q. 9. Damasus. 756
Qui admissa. i. de pœ. dist. 3. Greg. 1757
Qui admissa ii. de pœ. dis. 3. gregorius. 1757
Qui admisit, 15. q. 8. Neocæsarien. conc. 1087
Qui alii, 13. q. 2. Ambrosius. 1687
Qui aliorum, 24. q. 3. Vrbanus papa. 1429
Qui ambulat, 5. q. 5. Prouerb. c. 2. 792
Qui apud, i. q. iiii. Africanum conc. 580
Qui autem, de pœn. dis. 6. gratianus. 1807
Qui autem. dis. 91. gratianus. 433
Qui autem, 5. q. 6. gratianus. 793
Qui bona agunt, 17. qu. 1. gregorius in regest. 1174
Qui bis ignoranter, de consdist. 4. Theodorus in pœnitentiali. 2017
Qui bene, de consdis. 2. Arelatense conc. 1964
Qui calumniam, 5. q. 6. gregorius. 793
Qui cathedram, dis. 93. Cyprianus. 441
Qui Christi. 12. q. 2. Stephanus papa. 1979
Qui Clementiam, dis. 86. Hieronymus. 414
Qui communicauerit, 11. q. 3. Carthaginense con. iiii. 927
Qui compulsus, xxii. q. v. Pius papa. 1274
Qui consentit, xi. q. iii. Isidorus. 957
Qui contra, xxiiii. q. 1. Liberius papa. 1400
Qui contempta, dis. 8. Augustinus. 24
Qui crimen, ii. q. 8. Sixtus iij. 713
Qui crimen, iii. q. vi. Hadrianus papa in capitula. 744
Qui crimen, 6. q. 1. Hadr. papa in capit. 798
Qui de mensa, dis. 37. Hieronymus. 184
Qui desponsatam, 27. q. 2. Grex. 1912
Qui die solenni, de consdist. 1. Carthaginense conc. 4. 1908
Qui discordat, de consdis. ii. Aug. 1946
Qui diuina, 13. quæstio. 2. Toletanum conc. iii. 1042
Qui diuinationes, xxvi. q. v. Ancyra conc. 463
Qui diuini, de pœ. dis. 4. Augu. 1786
Qui dormierit, xxvii. q. ii. Aurelianense conc. 1522
Qui dormierit, xxxii. q. vii. Mogunt. conc. 1641
Qui ea quæ Dei sunt, dis. 38. Greg. 109
Qui ecclesiasticis, dis. xxxvi. Zozimus papa. 178
Qui ecclesiasticis, dist. lix. Zozimus papa. 298
Qui egerit pœnitentiam, de pœn. dist. 7. August. 1811
Qui episcopus, dist. 23. Carthag. conc. 105
Qui episcopatum desiderat, 8. quæ. 1. Augustinus. 1853
Quiescamus, dis. 42. Io. Chrisostomus. 202
Quiescite, 6. q. 1. Felix ij. 801
Qui & diuinis, 12. q. 2. Gelasius. 991
Qui ex familiis, dis. 54. Tolet. conc. ix. 275
Qui exigit, xxii. q. v. Aug. 1275
Qui haberis, 14. q. 5. Aug. 1058
Qui in castigatione, 33. q. 6. Io. Chryso. 181

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti per ordinem Alphabeti.

Qui in maternis, de conſ. diſ. iiij. Iſid. 2017
qui in aliud. diſ. xxv. Augu. 126
qui in aliquo, diſ. xli. Tolet. con. iij. 271
qui in qualibet, .q. vij. Felix papa. 602
qui in eccleſia, xxiiij. q. ii. Aug. 1429
qui in alterius, v. q. i. Hadrian. Papa in capitular. 782
qui iubente. xj. q. ii. Ilerden. con. 936
qui iuſtus eſt, xj. q. ii. Augu. 953
quilibet fratrum. viij. q. v. Sixtus papa j. 863
qui malos, xxiij. q. v. Hiero. 1347
qui manducant. de conſe. diſ. ij. Augu. 1943
qui manducat. de conſe. diſ. ij. Aug. 1955
qui merito. xj. q. iiij. Carthag. conc. ij. 933
qui natus eſt. de pœn. diſ. i. Ioan. Euangel. 1679
qui nec regiminis, ij. q. vij. Augu. 697
qui negligunt, xxiiij. q. i. j. Hierony. 1418
qui non probauerit, ij. q. iij. Caius Papa. 633
qui oblationes j. xiij. q. j. Carth. conc. iiij. 1034
qui oblationes ij. Vaſenſe conc. j. ibidem
qui occiderit, xvij. q. iij. Capitulariũ lib. vj. 1086
qui omnipotentem. xj. q. ii. Fabian. Pap. 954
qui partem, diſ. lv. Innoc. 287
qui peccat. xxiij. q. iij. Augu. 1325
qui peierat, xxij. q. v. Pius papa. 1278
qui peierare. xxij. q. v. Chromatius. 1274
qui per pecuniam, j. q. j. Octaua ſynod. 494
qui perfectionem. j. q. j. Inno. 498
qui plures, xxj. q. j. Leo iiij. 1231
qui poteſt, xxxiij. q. iij. Anaſtaſius & Damaſus Pa. 1295
qui presbyterum, xvij. q. iiij. Mogunt. conc. 1185
qui propinquam. xxxv. q. iij. & iiij. Fabi. papa. 1839
qui rapit. 17. q. 4. Anacletus. 1183
qui recte iudicat. x. q. iij. greg. 945
qui recedit. de pœn. diſ. 4. Proſper. 1797
qui recedunt. 26. q. 6. Arauſicum conc. 1473
qui religioſis, xviij. q. j. Carth. conc. iiij. 1201
qui reſiltit, xi. q. ij. Aug. 955
qui ſacrum, diſt. 50. ff. tit. de fur. 259
qui ſanctus, de pœn. diſ. j. Hiero. 698
qui ſacramento, xxij. q. iiij. Ilerdenſ. conc. 60
qui ſceleratè de conſe. diſ. Iſidorus. 192
qui ſecundum carnem, xxiij. q. iiij. Hieronym. 131
qui ſe ſcit, ij. q. vj. Vigilius papa. 659
qui ſcit ſe, ij. q. vj. Leo papa. 660
qui ſemel, diſ. 50. Mart. Papa j. 227
qui ſincera. diſ. xlv. Greg. 213
qui ſine peccato eſt. iij. q. vij. Grego. 749
qui ſine crimine, diſ. xxvi. Ambroſ. 132
qui ſine ſaluatore, xxv. q. ij. Aug. 1458
qui ſint, xxvi. q. i. gratia. 1456
qui ſitit. xxxiij. q. v. Hieronym. 1823
qui ſpiritualem. xxx. q. iiij. Trib. conc. 1571
qui ſtudet. i. q. j. Greg. Nazianzenus. 495
qui ſub gradu. diſ. 50. Baſilius. 251
qui ſubdiaconum, 17. q. 4. Capitularium libro ij. 1186
qui ſuis epiſcopis. diſ. xciij. Clemens. 442
qui venatorib. i. diſ. lxxxvi. Aug. 410
qui venatorib. ij. diſ. lxxxvj. Aug. 411
qui verè. xvi. q. j. Chalced. conc. 1095
qui verò, diſ. 50. Maticen. conc. 258
qui verò, diſ. lij. gratia. 272
qui verò. xi q. iij. Gelaſius. 936
qui verò, xxi. q. ij. Gratian. 1233
qui viderit, xxxij. q. v. Greg. 1627
qui vitiis, xxiij. q. v. Auguſ. 1349
qui vos ſpernit. viij. q. i. Hiero. 85
qui vult confiteri. de pœ. diſ. vi. Augu. 1807
qui vult facere, de pœ. diſ. ij. Augu. 1729
qui vult ordinarè, de pœ. diſ. iiij. Augu. 1758
qui vxorem ſuam. xxxiij. qu. v. Rhemenſe concil. 1824
Quia agatho, xxvij. q. ij. Greg. 1519
Quia alij, xiij. q. ij. Ambroſius. 1041
quia aliquanti. diſ. lxxxij. Syricius papa. 328
quia autem. 20. q. i. Greg. in regeſt. 1219
quia cognouimus. x. q. iij. Toletanum concil. iij. 896
quia corpus. de conſ. diſt. 2. Euſebius Emiſſenus. 1927
quia dies. de conſe. diſ. v. Greg. vij. 2045
quia diuinitatis, de pœn. diſ. j. Hierony. 1702
quia ea. iij. q. ij. Pelagius papa. 721
quia epiſcop. v. q. iij. Anacletus papa. 782
quia ego. xxxv. q. ij. & iij. Grat. 1838
quia ergo. diſt. xxij. grat. 99
quia ex ſola. xxiiij. q. j. Greg. 1393
quia frater. vij. q. i. Pelagius papa. 828
quia igitur. diſ. lxiij. Gregorius. 316
quia ingredientib. 19. q. iij. Greg. 1215
quia in quibuſdam, diſ. 89. Chalcedonenſe conc. 427 1020
quia Ioannes. xij. q. v. Greg. 793
quia iuxta. v. q. vj. Greg. in regeſto. 1120
quia iuxta, 26. quæſt. 1. Cap. Caroli, & Ludouici.
quia morte, de conſe. diſ. ij. ambroſius. 1938
quia paſſus eſt, de conſe. diſ. iij. aug. 1929
quia per ambitiones, diſ. 64. Gelaſius. 324
quia præſulatus. j. q. iiij. Leo. iiij. 580
quia radix. de pœn. diſ. ij. augu. 1725
quia res. ix. q. 1. Gelaſius papa. 919
quia ſacerdotes. 10 q. 1. Hierony. 884
quia ſancta. diſ. lxiij. Stephanus. 326
quia ſanctitas. diſ. 50. Greg. 245
quia ſimpliciter. diſt. lvi. Vrbanus. 296
quia ſunt. diſt. 28. greg. 138
quia te quaſi. diſ. 50. Stephanus v. 257
quia tua fraternitas. 12. q. 1. greg. 968
quia verò. de pœ. diſ. 2. Gratian. 1719
quia verò. de pœ. diſ. 4. Grat. 1784
quia verò, diſ. 6. grat. 16
quia epiſcopi. 11. q. 4. Vrbanus. 933
quib. peccata, 13. q. 2. augu. 557
quibuſdam narrantib. 1. q. 1. grego. ibidem
quib. temporib. diſ. 76. grat. 364
quicquid. 1. q. 1. Toletanum con. 949
quicquid. 12. q. 2. agathenſe conc. 996
quicquid. xxii. q. ii. aug. 1601
quicquid. 32. q. 5. Nicolaus papa. 1630
quicquid. de conſe. diſ. 5. Hierony. 2043
Quicunque. diſt. xxxi. Gangrenſe conc. 151
quicunque, diſt. 50. Hieronymus. 253
quicunque, diſ. 50. Syricius papa. 263
quicunque, diſ. liiij. Tolet. conc. iiij. 276
quicunque, diſ. lxxvii. Syricius papa. 371
quicunque, diſt. lxxxi. Nicænum conc. 385
quicunque, 1. q. 1. Greg. 491
quicunque ſacros, 1. q. 1. Greg. 495
quicunque, i. q. v. Vrbanus in conc. 589
quicunque, ii. q. vi. Theodoſ. lex. 664
quicunque, vi. q. 1. Fabianus papa. 803
quicunque, xi. q. 1. Codex. Theodoſ. 911
quicunque, xi. q. iii. Petrus apoſtolus. 915
quicunque, xi. q. iii. Gelaſius. 936
quicunque, xii. qu. v. Tribur. conc. 1022
quicunque, xii. q. ii. Greg. 7. 980
quicunque, xi. q. iii. Hieronymus. 949
quicunque, xii. q. ii. Tolet. conc. 4. 1010
quicunque, xii. q. iii. Tolet. conc. ix. 1017
quicunque, xii. q. v. Bracharenſe conc. 3. 1019
quicunque, xiiii. q. iiii. Iulius papa. 1052
Quicunque, xvi. q. i. Vuormacien. conc. 1112
quicunque, xvi. q. iii. Tolet. conc. iiii. 1136
quicunque, xvi. q. vii. ambroſius. 1158
quicunque, xvi. q. vii. Tolet. conc. iiii. 1168
Quicunque, xvii. q. iiii. Symmachus. 1177
quicunque, xxii. q. iiii. augu. 1194
quicunque, xx. q. i. Iſidorus. 1219
quicunque, xxiii. q. vii. augu. 1361
quicunque, xxiii. q. viii. Meldenſe conc. 1366
quicunque, xxiii. q. viii. Triburienſe con. 130
Quicunque, xxiii. q. viii. augu. 1380
Quicunque, xxiiii. q. i. Beda. 1398
Quicunque, xxvi. q. v. Toletanum con. 23. 1467
quicunque, 27. q. 2. Iſidorus. 1511
quicunque, 33. q. 2. Pius papa. 1652
Quicunque, de pœn. diſt. i. Codex. 1665
quicunque, de conſ. diſtinct. 4. Martinus papa iii. 1983
quid autem, diſt. xlv. Greg. 213
quid autem, viii. q. 1. ambroſius. 858
quid autem, 24. q. 3. Leo papa. 1429
quid crudele, 23. q. 4. augu. 1329
Quid culpatur, xxiii. q. i. Augu. 1287
quid dicam, xxiiii. q. iiii. Auguſtinus. 1013
Quid enim prodeſt, diſ. lxxxiii. Pius. 401
quid ergo, xi. q. iii. Gregorius. 956
Quid ergo, xxiii. q. iiii. Auguſtinus. 1296
Quid ergo, xxiii. q. v. Hieronymus. 1338
Quid ergo, de pœn. diſt. iii. Ioannes Chryſoſtomus. 1783
Quid eſt aliud, diſt. lxxxviii. Caſſiodorus. 424
Quid eſt Chriſtum, de conſ. diſt. 2. Auguſtinus. 1936
Quid eſt hoc, diſt. 50. Gregorius. 244
Quid eſt manus, diſt. lxxviii. Leo papa. 375
Quid eſt quicunque, xxxv. q. vii. Aug. 1869
Quid eſt quod dicitur, de pœn. diſt. iiii. Gregorius. 1796
Quid faciet, xxiii. q. iiii. Augu. 1312
quid in omnibus, xxxii. q. vii. Clemens. 1639
Quid obeſt, xi. q. iii. Auguſt. 99
Quid prodeſt ieiunare, diſt. lxxxvi. Ambr. 411
Quid proderit, diſt. lxi. Cæleſtinus. 305
Quid ſit ſanguis, de conſec. diſtin. ii. Gregorius Papa. 1953
Quid verò, i. v. q. i. Gratianus. 561
Quid verò, x. q. iii. Gratianus. 893
Quidam autem hæretici, xxiiii. q. iii. Iſid. 1432
Quidam verò e contrario, xxiii. q. iiii. Augu. 130
Quidam clerici, diſt. lxxi. Toletanum conc. iiii. 393
Quidam Deo, de pœn. diſt. 1. Theodorus archiepiſcopus Cantuar. 1718
Quidam deſponſauit, xxvii. q. ii. Triburienſe cõc. 1523
Quidam fornicatus, xxiiii. q. i. Tribur. conc. 1834
Quidam malignè, v. q. i. Gregorius. 783
Quidam monachi, xvi. q. i. Chalcedonenſe conc. 1097
Quidam monachorum, xviii. q. ii. Chalcedonenſe conc. iiii. 1200
Quidam nubentes, diſt. xxvij. Aug. 133
Quilibet fratrum, viii. q. v. Sixtus papa j. 863
Quinque modis, de conſe. diſt. iiii. Greg. 2041
Quis aliquando, de pœn. diſt. i. Ioannes Chryſoſtomus. 1709
Quis aut leges, diſt. 54. Gelaſius. 279
Quis autem, diſt. 10. Gelaſius. 35
Quis autem, de conſe. diſt. 4. Augu. 2030
Quis dubitet, diſt. 96. Gregorius vii. 468
Quis enim noſtrum, 13. q. 5. Aug. 1354
Quis exiſtimaret, 26. q. 7. Augu. 1482
Quis ignorat, 32. q. 4. Hieronymus. 1616
Quis locus, 1. q. 4. Augu. 880
quis neſciat, diſt. 9. Aug. 29
Quis neſciat, diſ. xi. Innocentius i. 40
Quis nos, 23. q. 4. Augu. 1328
Quiſquis Chriſtianum, 23. q. 4. Aug. 1334
Quiſquis clericus, diſ. 84. Syricius papa. 405
Quiſquis cum militibus, de pœn. diſt. i. Codex. 1666
Quiſquis dixerit, de conſecr. diſtinctio. 4. Mileuitanum conc. 2035
Quiſquis epiſcopus, 12. q. ii. vii. Syno. 987
Quiſquis epiſcoporum. iiii. quę. iiii. Carthagine. con. iij. 780
Quiſquis ex concupiſcentia, de conſe. diſt. 4. Auguſti. 2029
Quiſquis ille, ii. q. viii. Eutychianus papa. 712
Quiſquis inuentus, 17. q. 4. Ioan. papa. viii. 1184
Quiſquis metu, xi. q. iii. Aug. 929
Quiſquis in negotiis, diſ. 87. Gelaſius. 418
Quiſquis per pecuniam, i. q. i. Greg. i. 491
Quiſquis per dolum, xxiiii. q. iii. Grego. papa. 1427
Quiſquis præceptis, xiiii. q. i. Augu. 1046
Quiſquis probatus, ii. q. vi. Mileuitanum concil. 663 1652
Quiſquis pro aliquo, xxiiii. q. i. Auguſtinus. 1406
Quiſquis reb. diſ. xli. Aug. 198
Quiſquis vel quod, xxiii. q. iiii. Aug. 1297
Quo auſu. xxiii. q. viii. Gelaſius. 1376
Quo iure, diſ. viii. Aug. 21
Quod autem, xv. q. j. Gratianus. 1603

Quod autem. de conſ. diſ. 4. Greg. 1977
Quod autem pro peccato, 24. quæſt. 3. Gratianus. 1415
Quod autem. 20. q. iij. Gratianus. 1224
Quod autem. 24. q. i. Grat. 1381
Quod autem. 31. q. i. Grat. 1587
Quod autem. 33. q. ij. Gratianus. 1644
Quod autem, 26. q. ij. Gratian. 1456
Quod autem. 25. q. i. Gratian. 1835
Quod autem, 23. q. vj. Grat. 1757
Quod autem. 33. q. j. Grego. 1646
Quod autem. 28. q. j. Gratianus. 1532
Quod autem, 33. q. i. Gratianus. 1645
Quod autem. diſ. xcv. Gratianus. 445
Quod autem. 26. q. v. Grat. 1463
Quod autem. 29. q. j. Gratianus. 1551
Quod autem. 24. q. ij. gratian. 1409
Quod autem. vij. q. j. gratianus. 815
Quod autem, 23. q. vj. Augu. 1362
Quod autem. 9. q. ij. grat. 867
Quod autem, ix. q. iij. gratian. 871
Quod autem, 30. q. j. gratian. 1559
Quod autem, 26. q. vj. grat. 1471
Quod autem. xxij. q. v. gratian. 1274
Quod autem, 24. q. iij. gratianus. 1415
Quod autem, diſ. 47. gratian. 225
Quod autem. 3. q. 4. gratia. 1610
Quod autem, 31. q. 4. gratian. 1590
Quod autem, vj. q. v. gratianus, 814
Quod, vj. q. v. gregorius. 1418
Quod autem, xvj. q. vij. gratian. 1156
Quod autem, 32. q. v. gratian. 1621
Quod autem, 30. q. 4. Vrbanus ij. 1572
Quod autem, xxvij. q. ij. grego. 1521
Quod autem, ii. q. viij. gratian. 752
Quod autem, xvij. q. 3. gratian. 1177
Quod autem, vij. q. ij. gratian. 846
Quod autem, xxij. q. ij. gratia. 1250
Quod autem, xxij. q. j. Aug. 1595
Quod autem, xxij. q. iiij. gratian. 1263
Quod autem, vj. q. ij. grat. 806
Quod autem, xxxii. q. i. grat. 1592
quod autem, xxii. q. v. grat. 1334
quod autem, i. 4. q. j. gratian. 1044
quod autem, viij. q. i. gratia. 848
quod autem, 35. q. v. Alexander ij. 1849
quod autem, xxiij. q. 4. grat. 1296
quod autem, xxij. q. 2. augu. 1248
quod autem. xv. q. i. gratian. 1065
quod autem, 23. q. ii. grat. 1289
quod autem, 30. q. iii. grat. 1594
quod autem, 30. q. v. gratia. 1572
quod autem, xxxiii. q. 4. grat. 1814
quod autem, xxxiij. q. v. grat. 1819
quod autem, 16. q. 6. gratia. 1150
quod autem, 8. q. 3. grat. 860
quod autem, viii. q. 4. grat. 862
quod autem, i. 4. q. iii. grat. 1049
quod autem hi qui, 4. q. i. Nicolaus, 767
quod autem, 16. q. iii. grat. 1134
quod autem, 36. q. vij. grat. 1868
quod autem, i. q. i. grat. 490
quod autem, xxv. q. ii. grat. 1444
quod autem, 6. q. i. grat. 796
quod autem, 32. q. ii. grat. 1600
quod autem, 8. q. 2. grat. 869
quod autem, 21. q. iii. gratianus, 1235
quod autem, v. q. iiij. gratian. 788
quod autem, diſ. 9. gratianus. 26
quod autem, v. q. iii. gratianus, 786
quod autem, diſ. 27. grat. 132
quod autem, xii. q. 4. grat. 1018
quod autem, 36. q. i. grat. 1878
quod autem, ii. q. i. grat. 612
quod autem, ii. q. ii. grat. 630
quod à patribus, diſtinctione 75. Leo epiſcopus. 362
quod à voto, xvii. q. i. grat. 1173
quod abſque, diſ. xii. grat. 41
quod ad nos, diſ. 47. Cyprianus, 230
quod ait Sodomitis, diſtinctione 13. Auguſtinus. 51
quod bene, 6. q. 4. Nicolaus papa. 813
quod Chriſtus, 23. q. 4. Ambro. 1313
quod clericus, xj. q. 1. gratia. 899
quod conditio, 27. q. j. Iſidorus. 1511
quod Dauid, xxii. q. 4. Augu. 1263
quod debetur, 14. q. 1. Aug. 1046
quod Deo patri, 32. q. v. Aug. 1819
quod dicit dominus. diſ. 41. Aug. 200
quod dicitis. diſ. 16. Nicol. papa. 68
quod die dominico, diſ. 75. Leo. 363
quod epiſcopus. 19. q. 1. grat. 1210
quod errauerat, 23. q. 6. Aug. 1358
quod interrogaſti, diſ. 27. Nicolaus papa. 133
quod intra, 20. q. 1. gratianus. 1217
quod iudex, 3. q. 7. gratianus. 744
quod iuramentum, 22. q. 1. gratianus. 1242
quod militare, 23. q. i. grat. 1283
quod monachi, 16. q. 1. grat. 1091
quod nullus. diſ. 25. gratian. 119
quod ordinatio, 9. q. 1. gratian. 864
quod prædeceſſor. ii. quæſtio. 3. Zacharias papa. 960
quod priori, 13. q. 1. gratianus. 1023
quod pro remedio, 1. quæſt. 7. Innocentius papa. 600
quod pro neceſsitate, 1. quæſtione 1. Innocentius. 516
quod propoſuiſti, 32. q. 7. greg. 1640
quod quidam, 1. q. 1. Augu. 542
quod quis commiſit, 35. quæſt. 9. Hilarius in con. 1873
quod reſtitutio, 3. q. 1. grat. 715
quod ſi accuſatorum, 4. q. 6. Hadrianus papa in c. 782
quod ſi dormierit, 31. q. 1. Aug. 1586
quod ſi pœnitentiam, 27. q. 1. Cypria. 1488
quod ſuſpecti, 3. q. v. Nico. papa. 734
quod verò. diſ. 11. grat. 35
quod verò, 2. q. 4. gratian. 652
quod verò. 2. q. 7. gratian. 684
quod verò. 14. q. 4. grat. 1051
quod verò, 3. q. 3. gratian. 722
quod verò. 23. q. 3. gratian. 1291
quod verò. 3. q. 4. gratianus. 726
Quod verò, 25. q. 2. Gregorius. 1447
Quod verò, 3. q. 5. gratianus. 730
Quod verò, 25. q. 1. gratianus. 1437
Quod verò, 3. q. 10. gratianus. 761
Quod verò, 14. q. 6. gratianus. 1054
Quod verò, 1. q. 5. gratianus. 589
Quod verò, 15. q. 4. gratianus. 1077
Quod verò, 11. q. 2. gratianus. 919
quod verò, 15. q. 6. gratianus. 1080
quod verò, 32. q. 2. Auguſtinus. 1604
quod verò, 28. q. 2. gratianus. 1549
quod verò, 20. q. 4. gratianus. 1228
quod verò, 21. q. 4. gratianus. 1278
quod vouentes, 27. q. 1. gratianus. 1484
quodam loco, 26. q. 3. & 4. Auguſtinus. 1463
quodcunque. 24. q. 1. Auguſtinus. 1386
quomodo exauditur. de conſe. diſt. 4. Auguſtin. 1994
quomodo reuouari. de pœn. diſt. 2. Augu. 1734
quomodo ſacerdos, 11. q. 3. Hierony. 938
quomodo virginibus, 31. q. 1. Hierony. 1684
*quoniam à quibuſdam. 49. q. 3. Septima ſyn. 121
quoniam de iure. diſ. xv. Gratianus.
quoniam diuerſarium, xxj. qu. 2. Sexta ſynodus, 1233
quoniam feſtus, diſt. lxj. Gregorius. 311
quoniam idem, diſtin. x. Nicolaus papa. 33
quoniam inueſtitura., xvj. qu. vij. Gregorius vij. 1163
quoniam in quibuſdam, diſt. xxxij. Chalcedon. conc. 163
quoniam in quibuſdam, xvj. q. vij. Chalcedonenſe conc. 1165
quoniam in Romani. diſt. xxxj. Sexta ſyn. 153
quoniam mos, diſt. lxv. Nicænum con. 338
quoniam multi. diſt. xlvij. Nicænum conc. 225
quoniam multi, 24. q. 4. Nicænum con. 1051
quoniam multos, xj. q. 3. Gregorius vij. 959
quoniam multa. diſ. xlviij. Nicænum conc. 231
quoniam non cognoui. diſti. lxxxviij. Ex verois Auguſtini. 424
quoniam quidem. diſtin. xiij. Septima ſynodus. 75
quoniam quicquid, i. q. 7. Hilarius papa. 603
quoniam quicquid, xv. q. j. Hierony. 1127
quoniam quidam. diſtinct. lxxv. Chalcedonenſe conc. 361
quoniam quidam, diſt. 100. Pelagius papa. 481
quoniam quidam, diſt. xviij. Septima ſyn. 75
quoniam ſanctæ, diſt. xvj. Sexta ſynodus. 63
quoniam ſunt. de conſe. diſti. 3. Nicænum conc. 1967
quoniam velina. xij. q. j. Gregorius. 972
quoniam vetuſto, 24. q. j. Hierony. 1395
quoniam videmus, diſt. lxix. Septima ſyno. 46
quorum vices, diſt. lxviij. Vrbanus ij. 346
quorundam clericorum, diſtin. xxiij. Toletanum conc. & Hiſpalen. ii. 113
quorundam, diſt. xxxiiij. Nicolaus papa. 167
quorundam. diſt. lxxiiij. Gregorius. 356
quos à paganis. de conſ. diſt. 4. Greg. 2000
quos conſiteretur, j. q. j. Gelaſius. 492
quos Deus coniunxit, xxxiii. q. 2. Iſidor. 1661
quoties à populis, j. q. vij. Innocentius. 03
quoties, 24. q. i. Innocentius papa. 1688
quoties. i. q. 7. Gregorius. 601
quoties epiſcopi, 2. q. 6. Felix ij. 661
quoties, 2. quæſt. 5. Innocentius, 646
quoties, 22. q. v. Hieronymus. 1282
quoties poſt, 1. q. vj. Theodoſiana lex. 664
quotieſcunque, 15. q. 4. Auguſtinus. 1815
quotquot, xxvij. q. i. Ancyra. ſynod. 1496
quotidie, de conſecr. diſtinction. 2. Auguſtinus. 1918

R

Radicata eſt. de pœn. diſt. j. Auguſtinus. 1720
Raptor. 27. q. 2. Capitular. 1523
Rapinam emere. 14. quæſtione 5. Ambroſius. 1055
Raptores igitur. 36. q. 2. Symmachus. 1881
Raptus eſt, 26. q. 2. Iſidorus. 1530
Raptus quoque. 36. q. i. Iſidorus. 1878
Raptio nulla, 17. q. 4. Greg. 1178
Rationis ordo. diſt. 100. Gregorius. 485
Rationis, xvj. q. 7. Grego. 1170
*Reatina eccleſia. diſt. lxiij. Leo 4. 319
Rebaptizare. de conſe. diſ. 4. Auguſti. 2015
Recurrat, 2. quæſt. 4. Augu. 1611
Recedite, diſt. xlv. Hierony. 221
Recedite, 23. quæſt. 4. Augu. 1299
Regum officium, 23. quæſt. 5. Hierony. 1345
Regula veſtra, diſt. 17. Marcellus papa. 69
Regula. diſt. 3. Iſidorus. 8
Regulæ ſanctorum, diſt. 29. Greg. 143
Regenda eſt, 10. q. j. Leo papa 4. 881
Regenerante. de conſe. diſtin. 4. Auguſt. 1629
Redintegranda, 33. q. j. Ioannes papa. 716
Redintegranda, 3. q. 1. Euſebius. 717
Relatum nobis, diſ. 27. Clemens papa ij. 180
Relatum eſt, 31. q. 1. Triburien. con. 1581
Relatum eſt. de conſe. diſt. 2. Toletanum con. 12. 1917
Relatum eſt, 10. q. 3. Greg. 898
Relatum, 11. q. j. Alexander, 904
Relatum eſt, 1. q. 2. Damaſus. 785
Relatio. 21. q. j. Grego. 1232
Relata eſt. 10. q. j. Toletanum conc. 882
Relegentes, 3. 4. q. v. Pelagius. 1353
Reliqui ſacerdotes, diſt. 67. Anacletus. 342
Religioſam, 12. q. ii. grego. 1015
Relictam, 30. q. 4. grat. 1569
Remittuntur, 23. q. 5. Ambroſius. 1355
Remiſſionem, j. q. j. Augu. 515
Remoto. 7. quæſt. j. Hilarius papa. 832
Renouantes, diſt. 21. Sexta ſynod. 103
Reos ſanguinis, 23. q. 5. greg. 1358
Reperiuntur. j. q. j. Ambroſ. 491
Reperiuntur, de pœn. diſt. 3. Ambroſ. 1753
Reprehenſibile. 23. q. viij. Nicolaus. 1371
Requiſitus. 35. q. j. Greg. 1647
Requi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti per ordinem Alphabeti.

Requiritis,1.q.vii.Leo iiij. 599
Res autem,xxiij.q.v,Leo papa. 1345
Res ecclesiæ,j.q.Vrbanus papa. 578
Res ecclesiæ,12.q.1.Vrbanus papa. 978
Res in episcopatu,xij.q.ij.Gregorius. 984
Responsa,dis.ii.Isidorus. 7
Resecandæ,xxiiij.q.ii .Hieronymus. 1425
Resipiscentatus,de pœn.dis.j.Augustinus. 1678
Rescripta,xxv.q.ii.Codex. 1448
Retulerunt,de consecrat. dis. 4. Zacharias papa. 2010
Reum ad ecclesiam,xvii.q.iiii.capitu.v. 1180
Reuertimini,xvj.q.j.Hieronymus. 1124
Reuertar,de pœn.dis.4.Beda. 1786
Reuera,de conse.dis.2.Ambrosius. 1947
Reuera,3.q.9.Nicolaus papa. 757
Reuera,32.q.v.Ambro. 1621
Rex debet.xxiii.q.v.Cyprianus. 1350
Rhodiæ,dis.i.Isidorus. 8
Ridiculum est,xii.Nicolaus papa. 43
Ridiculum est,xi .q.iij.Augu. 938
Rogo,hortor,& moneo,xj.q.3.Greg. 932
Rogamus vos,24.q.i.Macellus papa. 1389
Rogationes,de consi.dis.iii.Aurelian.con.i. 1966
Romanus,dis.81.Pelagius papa. 387
Romanus pontifex.de consi.dis.4.Isidorus. 1983
Rursus,xj.q.iii.Carthaginen.consi.v. 935

S

Sabbato,de conse.dis.1,Innocentius. 1968
Sacerdos,xxvi.q.vii.Carthag.conc.4. 1479
Sacerdos,iii.q.vii.Aug. 752
Sacerdos,de conse.dis.3.Hierony. 1962
Sacerdos.1.q.ii.Prosper. 567
Sacerdos,de pœn.dis.6.Greg. 1810
Sacerdos,dis.81.Eugenius papa. 386
Sacerdos,dis.50.Aug. 147
Sacerdote,de pœn.dis.j. Carhaginense conc. iiii. 908
Sacerdotes,de conse.dis.4.Greg.
Sacerdotes,dis.37.Hierony. 181
Sacerdotes,6.q.1.Telesphorus. 799
Sacerdotes,ii.q.7.Clemens. 680
Sacerdotes.xii.q.iiii.Toletanum conc.ix. 1018
Sacerdotes,i.q.i.Hieronymus. 539
Sacerdotes,dis.xl.Hieronymus. 225
Sacerdotes verò.dis.xc. Clemens. 442
Sacerdotes,dis.50.Nicolaus papa. 254
Sacerdotes,ii.q.vii.Damasus papa. 708
Sacerdotum,de consecrat.dis.2.Clemens papa. 1925
Sacerdotium,xxi.q.iii.Cyprianus. 1238
Sacerdotibus,xj.q.i.Gregorius. 914
Sacerdotibus,dis.31.Beda. 149
Sacerdotibus,de consecrat.dis.iii. Aurelian.con. 1966
Sacerdotale officium,dis.lxi.gregorius. 302
Sacratas,dis.23.Soter papa. 115
Sacramentum hactenus,ii.q.v.Cornelius. 639
Sacramenta,i.q.i.Augustinus. 513
Sacramenta altaris,de conse.dis.1.Africanum cõcilium. 1092
Sacrificium,de pœn.dis.1. Ambrosius ex Dauid. 1664
Sacrificium,de conse.dis.ii.Augustinus. 1925
Sacrilegium,xvi.q.iiii.gregorius. 1178
Sacrosancta religio,i.q.i.gelasius. 539
Sacrosancta Romana,dis.22.Anacletus. 100
Sacrorum canonum,dis.13.Ex Capitular. Caroli Imperatoris. 330
Sacrorum canonum,12,quæstione ii.grego. 985
Sal calestis,de consecrat.dis.iiii.Beda. 2002
Saluator,i.q.iii.Vrbanus ii. 572
Saluator,de consi.dis.v.Didymus. 2049
Salomon,22,q.4.gregorius. 1620
Salonnitanæ,dis.lxiii. gregorius. 324
Saluo in omnibus,xi.q.iii.Higinus. 874
Saluberrimum,i.quæs.septima Leo. 1070
Sanctimus,1 .q. ii. Toletanum concilium. 994
Sanctimus,i.q.vii.Codex. 610
Sancitum est,iiii.q.viii.Vuormacen.con. 1376
Sancitum est vt,vii.q.i.Rhothom.con. 1833
Sancta Romana,dis.xv,Gelasi. 55
Sancta octo,dis.xvj.Ex diurno lib,&c. 63
Sancta quippe,ii.q.vii.Hierony. 710
Sanctum est,de consi.dis.iiii.Augu. 1990
Sanctissimo in Christo.Epistola formata. 354
Sanctimoniales,xx,qu.j.Carthaginense conc.iii. 1221
Sanctimonialis.dis.Carthaginense concilium 4. 115
Sanctis quippe,xj.q.iii,Vrbanus ii. 963
Sanctorum canonum,dis,70.Vrbanus ij.ex conc. 348
Sanctorum patrum,x.q.i.Calix.pę.ii. 885
Sanctorum patrum,i.q.i.Calix. papa. 1494
Sana quippe,dis.ix.Aug. 30
Sane cauendum,de pœn.dis.iii.Aug. 1758
Sane consanguinitatis,35.q.ii,Isidorus. 1842
Sane dileximus,xv.q.i.Ambro. 1069
Sane percussor,dis.xlv,Anacletus papa, 222
Sane profertur,24.q.ii.Quinta syn. 1413
Sane quia,xvj.q.ii.Vrba.ij. 1131
Sane quisquis,xv.q.iii.Codex. 1075
Sane quod super,xxiiii.q.ii.Vrba.ii. 1411
Sane si communi,dis.lxv.Nicænum con. 336
Sane si ex consensu,ii,quæs.vj.Carthagi.conc.iii. 674
Sane Thessalonicenses,xvj.q.vj.Anastasius Biblio thec. 1163
Sapiens non est,vij.q.j.Lucius papa, 802
Sapiens nunquam,de pœnit.dis.ij.Ambrosius. 1735
Satagendum,25.q. .Pelagius papa, 1440
Satyra,dis.ij.Isidorus. 8
Satis euidenter,dis.xcvj.Nicolaus papa. 467
Satis hinc apparet,xxxiii.q.v.Aug. 1825
Satis ostendimus,de consi.distin.4. Augustinus. 1969
Satis peruersum,dis.lvi.Greg. 294
Satisfactio pœnitentiæ,de pœn.dis.iii.Augustin. 1753
Scelus,ii.q.i.Nico.papa. 630
Sceleratior omnibus,de pę.dis.iii.Leo papa.1776
Scenicis,de consi.di.2,Carthaginen, concilium,3, 1964
Scit sancta,dis.xij.Leo ix. 42
Scitote,vi.q.iii.Pelagius papa ij. 809
Sciant cuncti,ii.q.8.Codex. 712
Scias frater,7.q.i.Pelagius papa. 834
Sciatis fratres,7.q.i.Pelagius papa. 834
Sciatis fratres,33.q.4.Hierony. 1814
Scire debet,dis,76.Ambro. 367
Scire debes,vii,q.i.Cyprianus. 819
Scire vos oportet.xxiii.q.8.Leo 1367
Scimus autem,dis.43.Anacletus. 208
Scimus vos non ignorare,xij.q.i, Vrbanus papa. 969
Sciendum,8.q.i.grego. 892
Sciendum,26.q.3.& 4.Augustinus. 1461
Sciendum est,27.q.1.Arelaten.con. 1501
Sciendum,de pœn.dis.iii.Grego. 1731
Sciendum,dis.29.Isidor. 143
Scindite corda,de pę.dis.i.Ioelis. 1677
Scisciteris,7.q.i.Nicolaus papa. 842
Scisciatur,30.q.4.Nicolaus papa. 1570
Scisciantibus,15. q.8.Nicol.papa. 1089
Scisma,24.q.i.Pelagius. 1402
Schismatici,xxiii,q.6.Augu. 1358
Scriptura dicit,de consecrat.dis.ii, Cyprianus. 1913
Scripsit mihi,7.q.1.Greg. 815
Scripsit nobis,27.q.ii.Nico. 1519
Scriptum est,vi.q.iii,Greg. 808
Scriptum est,14.q.5,Greg. 1056
Scriptorum verorum.dis.100.Greg. 486
Sæculares,33.q.ii.Cartha.con. 1650
Sæculares,de conse.dis. 2. Agatense concilium. 1620
Secunda autem,4.q.ii.& iii.Gratian. 768
Secunda quæst.29.q.1.gratian. 1554
Secunda,de pœn.dis.1.Hierony. 1701
Secundum,18.q.ii.gratianus. 1196
Secundum canonicam, 23. quæs. 8,Parisien.con. 1375
Secundum catholicam,xj.quæst.3.Augustinus. 939
Secundum ecclesiæ,dis.19.Anasta.ii. 85
Secundum verba,33.q.v. 1822
Secuti sunt,2.q.7.Beda. 697
Sed adhuc,1.q.3.gratia. 569
Sed cum in episcoporum,10.quæstione ii. gratia. 886
Sed & continuo,de pœn.dis.1 .Ambro. 1683
Sed & illud,26.q.ii.Hierony. 1459
Sed illud,dis.45.Origenes. 2 .1
Sed nec Adam,de pœn.dis.2.ambro. 1735
Sed notandum,dis.29.gratia. 143
Sed penſandum,dis.6.grego. 18
Sed ponatur,11.q.3.gratia. 919
Sed quæritur,dis,37.gratianus. 180
Sed si forte,dis.81.Lucius papa. 390
Seditionarios,dis.46. Carthaginense concil. iiii. 224
Sedulo monendi,dis.38,augustin. 191
Semel Chhristus,de conse.dis.2.aug. 198
Semel immolatus,de conse,distinctio.2. Prosper. 1938
Sententia Cham,2.q.7.anacletus papa. 686
Sententia pastoris,11.q.iii,grego. 920
Sententiâ Romanæ,xxxv.quæs.ix.Nicolaus papa. 1875
Senatusconsultum,dis.2.Isidorus. 7
Senti, 1 q.iii.augustin. 939
Sæpe contingit,dis. 50. Vormacienſe concilium. 60
Sæpe contingit,2.quæs. 5. Vuormacienſe concil. 951
Sæpe fit,xii.q.2.Tolet,conc.vi. 1014
Sæpe malorum,28.q.1.Toletanum concilium iiii. 1014
Sæpe principes,23.quæs. octaua Toletanum con. iiii. 1378
Sæpe se vitia.dis.41.grego. 261
Septuaginta,dis,xvi.athanasius. 67
Septies cadit,de pœn.dis.3.Hierony. 1761
Sequitur in vtraque,dis.26.gratian. 127
Sequitur non percussorem,distinct.45.gratianus. 213
Sequitur non litigiosum, dis.46.gratia. 222
Sequitur secunda,i.q.ii.gratian, 563
Sequitur secunda,xxvii.q.ii.gratia. 1508
Sequitur sexta,ii.q.vj.gratianus. 654
Seruatis priuilegijs.xxv.quæs, j. Hormisda papa. 1446
Seruanda est,dis.32.gratia. 154
Seruetur,xi,q.i ii.Nicænum con. 947
Serui autem,dis.54.gratia. 274
Seruitium,18.q.ii.Vrbanus ij. 1209
Series consanguinitatis,xxxv.q.5.Isido. 1843
Serpens decipit,de pœn.dis.1.ambro. 1583
Sex differentiæ,23.q.iii.aug. 1 .12
Sexaginta,dis.15.zepherinus. 60
Sexto die,dis.15.ambro. 179
Sexta actione,15.q.7.Hispalen.con.ii. 185
Sexta synodus,dis.16.Beda. 64
Sexta vero,4.q.6. gratia. 781
Sextam sanctam,de consi.dis.iii. Hadrianus papa. 1973
Sextam synodum,distinct.16. Hadrianus papa. 61
Si accusatorum,3.q.10.Felix papa. 767
Si accusatorum,4.q.6.Felix papa. 781
Si ad scripturas.dis.5.augu. 28
Si ad peccatum,22.q.4.aug. 1268
Si ad matris,de consecrat.dis.4.aug. 2017
Si agamus,de pœn.dis.1.Hierony. 1968
Si aliquid,22.q.4.Beda. 1263
Si aliquid,22.q.iiii.forerus papa. 1267
Si aliquis,26.q.6.Ephaunensi.con. 1475
Si aliqua causa,22.q.i.Ioannnes Chrysostomus. 1707
Si apostolus,de pœn.dis.3.augu. 1754
Si apud,23.q.5.Hieron. 1346
Si audieritis,23.q.v.Cyprianus. 1347
Si reuerterit,de pœn.distt. 6. Dominus de Ezech. 1797
Si autem aliquis,9.quæst.tertia anicetus papa. 874
Si autem necdum,xxxvi.q.i,.Melden.con. 188
Si autem presbyteri,xv.q.vij.Carthaginen.con.3. 1086
Si autem prouocatum,ij.q.vj. Africanum concil. 677
Si autem sine,xvij.q.iiij.Grat. 1177
Si autem vobis.ij.q.iij.Clemens. 915
Si baptizata est,de con.distinctio. 4. Augustinus, 2027
Si causa,33.q.4.Ambro. 1815
Si clericus,xj.quæst. j. Calcedonense concilium. 917
Si clerici,xj.q.j.Toleta.con. 907
Si clericatus,xvj.q.j.Hierony. 100
Si concupiscentia.xv.q.j.Aug. 1069
Si consuetudinem,dis.8.Grego. 24
Si credas,de consi.dis.2.Ambr. 1962
Sic autem,j.q.j.Aug. 513
Sic decet,xxv.q.ij.Siluerius papa. 1453
Sic enim,xxviij.q.j.Aug. 1539
Sic non sunt.de conse. dis. 2 .Hilarius episcopus. 1919
Sic non sunt,12.q.4.Aug. 1618
Sic in sanctificando.de consecratio.dis.2,Cypria- nus. 1912
Sic omnes,dis.19.Agatho papa. 82
Sic populus,1.q.j.Hierony. 525
Sic quidam,10.q.1.Toleta.conc.iij, 881
Sic quippe,27.q.2.Greg. 1528
Sic viue.16.q.j.Hierony. 1101
Sicubi,12.quæstione 5. Tarraconense concilium. 1022
Si cui etiam,de pœn dis.1.Aug. 1675
Si cuius patruus,35.q.1 o.Inno. 1878
Si cuius vxorem.dis.34.Neocæsar.con. 171
Si cupis,26.q.j.Hierony. 1093
Si custos,27.q.1.Greg. 1494
Sicut apostoli,xj.quæstio.iij.Fabianus episcopus. 926
Sicut Achab.de pœn.dis.3.Greg. 1765
Sicut ait,de pœn.dis.3.Hierony. ibid.
Sicut alterius,7.q.j.Calixtus papa. 836
Sicut antiquitus,xvii.q.4.Nicolaus. 1179
Sicut bonum,27.q.j.Carthaginense concilium 4. 1484
Sicut Christus,j.q.j.Hieronymus. 531
Sicut crudelis , xxxij. quæstione prima Ioannes Chrysostomus. 1592
Sicut diœcesim, xvj.quæst.3. Toletanum concili. iiij. 1136
Sicut domini,16.q.7.Paschalis ij. 1164
Sicut ecclesia, xj.q.ij.Gregorius. 1001
Sicut enim,xii.q.1.Clemens. 909
Sicut enim,xxxij.quæstione 5. Ioannes Chrysosto mus. 1614
Sicut episcopum,1.q.ii.Greg. 566
Sicut ergo,xxxv.q.ix.Gratianus. 1876
Sicut est verus,de consi.dis.2.Ambro. 1991
Sicut eunuchus,j.q.i.Augustinus. 511
Sicut excellentiam,23.q.4.Gregorius. 1330
Sicut ficti,j.q.j,Augustinus. 513
Sicut,ij qui,dist.47.Ambrosius. 227
Sicut inquit,2.q.7.Gregorius. 706
Sicut in sacramentis,de conse.distinctione 4.Au- gustinus. 2034
Sicut in vna quaque,21.quæstione secunda,Rhe- mense concilium. 1235
Sicut Iudas,de consecrat.dis.2.Augustinus. 1946
Sicut is,j.q.vj.gregorius. 592
Sicut neophytus,distinctione 48.gregorius. 234
Sicut non alij , de consecratione distinctione 1. Felix. 1890
Sicut non est,xxiij.quæstione 4.Augustinus. 1305
Sicut non omnis,xxxij.q.secunda Hierony. 1600
Sicut non suo.distinctione 46.Leo papa. 224
Sicut nostis,de consecrat.distinct.4. Augustı.2002
Sicut omnino,xij.q.ij.gregorius. 985
Sicut primi,de pœn.distinct.prima Augusti. 1707
Sicut quædam,distinctione 14.Leo papa. 52
Sicut quamuis,distinctione 97.gelasius. 473
Sicut qui,17.q.4.Pius papa. 1181
Sicut qui monasteria,xx.q.j.Euge.ij. in syno.1220
Sicut sacerdotes,ij.q.septima Fabianus. 685
Sicut sancti,distinctione xv.gregorius. 54
Sicut satius.32.q.4.Augustinus. 1617
Sicut semel,dis.lxviij.gregorius. 242
Sicuti fœmina,xxxij.q.ij.Hieronymus. 1606
Sicut seta.de pœn.dis.i.Augustinus. 1 30
Sicut sine,ij.q.i.gregorius. 613
Sicut stellas,dis.38.Zepherinus papa. 190
Sicut tribus,de pœn.distinct. i. Augustinus. 1730
Sicut vir.7.quæs.prima Euaristus papa. 811
Sicut viri.dis.40.Isidorus. 196
Sicut vrgeri,i.quæstio.prima Augustinus. 519
Si de area,xxv.quæs.ij.Augustinus. 1460
Si decreta.distinct.xx.Nicolaus j. 90
Si de rebus,xxiij.q.septima Augustinus. 1392
Si diaconus,dis.81.Aurelianense conc.j. 388
Si dicat vir, 33.quæstione 5.Augustinus. 1816
Si dominus,xj.q.iij.Hieronymus. 154
Si ducturi,xxxij.q.sexta Augustinus. 1632
Si duo forte.distinctione 79.Honorius,aug. 1790
Si duo fratres,dis.50.Triburiense conc. 207
Si duo vel,xxxv.q.6.Vrbanus in concil. 1864
Si ea de quibus,xxiii.q.4.Augustinus. 1332
Si ea destruerem. xxv.q.ij.gregorius. 1446
Si ecclesia.xxiij.q.4.Augustinus. 1347
Si ægrotans.v.q.3.Romana syno.tempore Hadria- ni. 786
Si enim,27.q.i.Ioannes Chrysostomus. 1528
Si enim inquit,de pœn.distin.secunda Hiero.1738
Si eos de quibus,de conse.dis.4.Augustinus. 2033
Si episcopus,dis.50.Agathense concilium. 338
Si episcopus,xj.q.tertia Epaun.conci. 936
Si episcopus,3.q.ij.Felix. 720
Si episcopus,xvj.q.iii.Aurelianen.conc.i. 1142
Si episcopus,xi .q.ii.Toleran.concilium. 1014
Si episcopus metropolitanus.distinctio.xviij. 78
Si episcopus,xii.q.v.Agathense concilium. 1021
Si episcopo,ij.q.v.Vuormac.conc. 1652
Si episcopũ,xvj.q.vj.gregorius. 1154
Si episcopum,xxj.q.5.greg. 1241
Si ergo,8.q.i.Origen.ex lib.Num. 855
Si euangelica,distinctione lv.Pelagius. 290
Si ex bono,de pœn.distinctione 4.August. 1788
Si ex laicis,x.q.j.Ilerdense concilium. 880
Si expositus,dis.87.Arelaten.conc,ij. 420
Si fœmina, xxix.q.ij. In conc. apud Vermeriam. 1556
Si fœnerauerit,xiiii.quæstione tertia Augu. 1049
Si forte,distinctione 63.Leo papa. 332
Si forte,de pœnitentia.dis.prima Codex. 1666
Si forte,17.quæstione 4.Clemens. 1182
Si forte,distinctione 65.Sardicen.conc. 339
Si forte,21.q.v.Arelatense concilium. 1241
Si fortasis,xvi.q.6.Leo 4. 1155
Si fur aut latro,13.q.ii.Arelatense con. 1044
Si gens angelorum,dis.56.Bonifa.martyr. 295
Si gnificaltis.i.q.i.Fabianus. 536
Signum est,de consecrat.dis.secunda Augu. 1926
Si habes,24.q.iii.Augustinus. 1416
Si hæreticus,ij.q.vii.Nouel.consti. apud Iul. 693
Si homo,35.q.ii.& iii.in con.apud Vermerias.1839
Si homo,27.q.i.gregorius. 1495
Si homicidium,xxiii.quæs.v.Augustinus. 1350
Si igitur,24.quæst.tertia Hieronymus. 1422
Si ille qui,distinctio.50.Hormisda papa, 263
Si ille,23.q.4.gelasius. 1315
Si imperator.dis.96.Ioannes papa. 469
Si in adiutorium.distinctio.10.Augu. 33
Si infidelis.28.q.ii.gregorius. 1549
Si infidelis,28.q.i .Ambro. 1537
Si in laicis,dis.38.Leo papa, 187
Si inimicus est,dis.93.petrus in ordinatione Clementis. 639
Si inimicus,11.q.3.petrus apostolus, 926
Si in morte,23.q.8.grego. 1371
Si in plebibus.dis.63.Isid. 331
Si in qualibet,20.q.2.Tolet.con. 1223
Si inter bonos,de consecra.dis.4.Augu. 1984
Si inter episcopos,6.q.4.Bonifacius papa. 713
Si is qui præst.11.q.3.Isido. 957
Si is qui.23.q.4.grego. 1314
Si iubet,26.q.6.Cartha.con.ii. 1472
Si iudas.de pœn.dis.4.Aug. 1785
Si iustus.1.q.1.Augu. 512
Si iuxta apostolorum,dis.38.Hiero. 190
Si laicus,dis.51.H erony. 151
Si laici vxor,dis. ,4.Martin.Brachar.in con. 171
Si lapsis,dis.50.Greg. 230
Si legitimi,i .q.5.Agaten.conc. 644
Silvester.xj.q.j.Gelasius papa. 903
Si mala fama,ij.q.v. Hincmarus episcopus. 645
Si metropolitanus,vj.q.iiij.Alexander. 812
Similiter,33.q.5.Iulius papa. 733
Similiter,xvj.q.j.Symmachus in vj.syno. 1120
Simili modo,xxviij.q.j.Eutichiam. 1534
Similem Dei,de pœn.dis.ij.Ambrosius. 1513
Si monachus,xvj.q.j.Innoc.papa. 1100
Si motum fuerit,de conse.dis.i.Iginus papa.1893
Si mulier,dis.v.Gregorius. 14
Sine exceptione,xi .q.ij.Leo papa. 1002
Sine literis,viij.q.v.Gratianus. 865
Sine ornatu,21.q.4.Leo iiij. 1239
Sine pœnitentia,de consecrat.dis.4. Ambro.2013
Si non sunt,de conse.dis.ij.Hilarius episco. 1919
Si non sanctificatur,de consi.di.4.Augustin.2004
Si non ex fide,xxiij.q.v.Gregorius, 13 .1
Si non licet,xxiij.q.v.Augustinus. 1340
Si nulla,21.q.8.Nicolaus papa. 1368
Si nulla,de conse.dis.4.Leo papa. 2016
Singuli accipiunt,de conse.dis.2.Hieronym.1956
Singula ecclesiastici,dis.xc.Gregorius. 425
Si nupserit,dis.27.Hierony. 133
Sint manifeste,xij.q.j.Canon Apostolorum. 975
Sint tibi quotidiana,de consecra.dis.v. Hierony. 2041
Sint tibi ieiunia,de conse.dis.4.Hierony. 2041
Si officia,dis.lix.Zozimus. 299
Si omnia in hoc sæculo,6.q.j.Anacletus. 799
Si papa,dis.40.Ex dictis Bonifac. 194
Si pater,30.q.ii.Chalcedonen.conc. 1570
Si Paulus,32.q.v.Hieronymus. 1625
Si peccatum esset,xxij.q.j.Aug. 1246
Si peccatum Dauid,de pœn.di.j.Greg. 1705
Si peccauerit,ij.q.i,Aug. 626
Si per ebrietatem.de conse.dis.ij.Beda. 1625
Si per ordinationem, dis.lxiij. Parisiense conc.j. 315
Si per fortiarias,xxxiij.q. j. Hincmarus Rhemen. archiepiscopus. 1649
Si per negligentiam,de consi.distinctio.2.Pius. 1923
Si Petrus,xxiiij.q.j.Ambrosius, 1390
Si Petrus,8.q.1.Ioannes iij. 848
Si plures.1 6.q.vij.Triburien.con. 1170
Si post ordinationem,distin.50. Martinus papa j. 241
Si presbyter,j.q.j.Isidorus. 529
Si presbyter,xxvj.q.vj.Iulius. 1476
Si primates,v.q.iij.Felix papa ij. 786
Si primatum,xij.q.j.Aug. 979
Si propterea.2 ,q. v. Aug. 1348
Si propterea,de pœ.di.j.Aug. 1975
Si publicis,xij.q.4.Tolet.con.viii. 1293
Si qua de reb.12.q.2.Ancyra.synod. 998
Si qua fuerit,31.q.1.Eliberitan.conc. 1581
Si qua monacharum,27. q.4.Greg. 119
Si qua mulier,35.q.11.Romana syn. 1878
Si qua mulier,31.qu.1. Ex conc. apud Vermerias. 1581
Si qua mulier,dis.30.Gangren.con. 145
Si qua mulier suo,dis.30.Gangren.con. 145
Si qua mulier,de conse.dis.4. Ex con.Marti.Bra- charien. 2017
Si qua mulier,35.q.10.Innoc. 1878
Si qua mulier,35.quæstione 10. Hyginus papa. 1870
Si qua mulier,19.q. .Authentic. 1216
Si qua vidua,dis.28.Martinus Bracharien. conci. 1 9
Si qua virgo,27.q.1.Calcedonen. con. 1499
Si quando videris,de pœ.dis.3.Hierony. 782
Si quando,2.q.6.Hadrianus papa. 678
Si quandoque à sacerdotibus,xv.q.vj. Alexãder. papa. 1080
Si quatuor,23.q.8. In conc. apud Vermerias.1381
Si quæ causæ,xi.q.j.Innocen.papa. 907
Si quælibet,22.q.ij.Greg. 1259

Si quem ã

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti per ordinem Alphabeti.

Si quem à clericatu,xvj.q.j.Gregorius. 1103
Si quem forte.xxiii.q.j.Aug. 1407
Si quem pœnituerit,ij.q.iij. Capitularum liber. 656
Si qui d apud,de conf.dis.4.Aug. 1985
Si qui à simoniacis,j.q.j.Vrbanus. 552
Si qui clerici.dis.74.Carthag.con. 355
Si qui clerici,xj.q.j.Chalcedonen.con. 907
Si qui clerici,j.q.j.Leo. 515
Si qui clericorum,xj.q.j.Aurelianense conc. iij. 901
Si qui episcopi.xxv.q.ij.Leo. 145
Si qui episcopi.j.q.1.Leo. 517
Si qui episcopi,dis.xcij.Ancyran.conc. 437
Si qui ex fratrib.xj.q.1.Clemens. 910
Si qui filij.dis.30.Gangren.conc. 144
Si qui inuenti.v.quæstio.j. Eliberitanum concil. 784
Si quilibet.distinct.liiij.Gregorius. 282
Si qui necessitate. de consecration. distinctione quarta Leo papa. 1982
Si qui parentes,31.q.3.Eliberit.concil. 1590
Si qui presbyteri,j.q.vij.Cypria. 593
Si qui sine examinatione, distinctione lxxx.Nicænum concilium. 389
Si qui sunt vituperatores,ij.q. septima Euaristus papa. 689
Si qui sunt,distinct.81.Gregorius vij. 388
Si qui vel temeritate,j.q.septima Gelasius. 603
Si qui voluerint,j.q.septima Nicæna synod. 600
Si qui vero.7.q. prima Nicæn. concil. 1805
Si qui vero.de pœn.dis.v.Nicænum concil. ibid.
Si qui vero,distinctio.32.Gregorius. 156
Si quidquid.de conse.dis.quarta Augustin. 1990
Si quid de quocunque.xv.q.septima Greg. 1085
Si quid in ecclesia.2.q.septima Gelasius. 707
Si quid inuenisti.xiiij.q.v.Augustinus. 1055
Si quid veri.distinct.37.Augustinus. 185
Si quid verò.dis.86.Gregorius. 415
Si quis abbas,18.q.2.Triburiense concilium. 1202
Si quis ab episcopo. 2. quæst. septima Arelaten. concilium. 690
Si quis abscidit.distinction.lv.Canon Apostolorum. 287
Si quis acceperit.33.q.prima.in conc. apud Compendium. 1648
Si quis à catholica.23.q.4.Augustinus. 1298
Si quis à te,xxij.q.ij.Augustinus. 1258
Si quis à medicis,distinctio.lv. Nicænum concilium, 288
Si quis apostolicæ,dist.79.Nicolaus papa. ij. 377
Si quis à proprio,2.q.iij.Antiochenum con. 920
Si quis à proprio,21.qu.v. Antiochenum concil. 1240
Si quis à yero,iij.q.iiij.Pius papa. 727
Si quis amodo.dis.81.Alexander.ij. 389
Si quis ancillam,xxix.q.i.Iulius papa. 1555
Si quis ariolos.xxvi.q.v.Gregorius Iunior. 1463
Si quis artem.dis.37.Hieronymus. 184
Si quis ausus,distinctione 71. Nicænum concili. 350
Si quis autem. de consecratione dis. quarta Leo papa. 1783
Si quis autem.dis.18.Arelaten.concilium ij. 78
Si quis autem,j.quæst.sexta Gregorius. 592
Si quis autem,distinctio.94.Alexander.i. 454
Si quis autem,de pœn.dis.7.Augustinus. 1812
Si quis autem,de pœnitent.distinct.tertia Augustinus. 1783
Si quis basilicam.de consecratione distin. prima Bracharen.concil.ij. 1890
Si quis calendas,xxvj.q.septima Zacharias papa. 1481
Si quis carnem. distinctione. 30.Gangren. concilium. 146
Si quis clericus. distinctione lxxxj. Aurelianen. synodus.iij. 387
Si quis clericus.16.q.septima Paschalis.ij. 1164
Si quis clericus.14.q.4.Tarraconense concilium. 1052
Si quis clericus.17.quæstione 4.Ex pœnitentiali Romano. 1182
Si quis clericus, 26. quæstione v. Aurelianense concilium j. 1465
Si quis clericus,3.quæst.sexta Sixtus. 744
Si quis clericus,xj.quæstione prima Syluester. 902
si quis clericorum.distinctione 47. Eliberitanum concilium, 227
Si quis circa,2.quæstione tertia Gaius papa. 632
Si quis coactus, 22. quæstione v. Theodorus in pœnitentiali. 1274
Si quis confugerit,1. quæstione prima. Nicænum concilium. 521
Si quis coniugatus,27.quęstione secunda,octaua synod. 1518
Si quis contumax. 17. quæstione quarta Triburien.concilium. 1173
Si quis contristatus,22.quæst.v.Matisc.concil.1. 75
Si quis cum clerico,xj. quæstio. prima Carthagi nen.concilium ij. 916
Si quis cum duabus,33.quæstione secunda Nicolaus. 660
Si quis cum duabus.34. quæstione prima & secũda Triburiense concilium. 1853
Si quis cum matre,xxxiij.qu.secunda Nicol. 1661
si quis cum matre,34.quæst.prima & secunda. Ex conc.Triburien. 1834
si quis cum matre,35. quæst. secunda. In concil. apud Vermer. 1839
si quis cum militibus.6.quæst.i.Codex. 805
si quis cum nouerca,32. quæst.septima Triburiense concilium. 1641
si quis cuiuslibet,21.quęst. prima, Carthaginense concilium v. 124
si quis dator.i.q.tertia Gregorius. 570
si quis de alio.de consecratione dis.4.Lugdunense concilium. 2020
si quis de alterius.dis.58. Carthaginense concilium.v. 298
si quis de clericis.12.q.secunda Agath. conc. 994
si quis de clericis.12.quæst.secunda Aurelianense concilium. ibidem
si quis de corpore.26.q. sexta Martinus Brachar. in concil. 1573
si quis dederit,24.q.1.iulius papa. 1408
Si quis deinceps,17.quæstione 4. alexander ii. 1185
Si quis deinceps,16.q.7.Gregor.vii. 1162
Si quis de ordine,7.q.1.Meldense conc. 833
Si quis de laicis.dist.34.aurelian conc. 17
Si quis de potentibus.24.qu.3.Toleta. conciliũ,1. 1426
Si quis dereliquerit,distinct.30.Gangrense conc. 146
Si quis de religioso.distinction.77.gelasius papa 373
Si quis despicit,dist.42.gangrense conc. 202
Si quis desponsata,27.q.2.ambrosius. 1525
Si quis desponsauerit,27.quæstione 2.Iulius pap. 1513
Si quis desponsauerit,28.quæ.secunda.in canon. 1512
Si quis diaconus,dist.50.Isidorus. 151
Si quis discernit,dist.28.gangrense conc. 142
Si quis diuinis,30.q.5.in Nouella. 1577
Si quis dixerit.11.q.3.hieronymus. 642
Si quis docet.dist.30.gangrense conc. 146
Si quis docuerit,dist.28.Canon apostolorum. 142
Si quis dogmata,25.q.2.Nicolaus papa. 1451
*Si quis ecclesiam,17.quæstio.4.ignius papa.1182
Si quis eorum,dist.30.gangrense conc. 145
Si quis eorum,distinctione 32.Sexta synodus,160
Si quis episcopus,distin.18.agathense conc. 78
Si quis episcopus,27.quæsti.1. Sexta synodus in Trullo. 1489
Si quis episcopus ordinatus,distin.92.antiochenum conc. 437
Si quis episcopus,distin.81.Canon apostolorum. 388
Si quis episcopus,26.q.5.Toletan.concilium iiii. 1464
Si quis episcopus,23.quæstione 8. antiochenum concil. 1377
Si quis episcopus,1.quæstione tertia, gregorius. 570
Si quis episcopus,distinctione 83. gregorius vij. 400
Si quis episcopus,16.q.7.Canon apostolorum, 1163
Si quis episcopus.7.q.1.Leo episc. 832
Si quis episcopus,1,quęstione 7.Martinus Brach. ex conc. 608
Si quis episcopus,11.quæstio,3.Martinus Brac.ex conc. 923
Si quis episcopus damnatus,11.q.3.Antiochenum conci. 923
Si quis episcopus.11.quæ.3,Sardicense conc. 921
Si quis episcopus,11.qu.3.Eutychianus papa. 954
Si quis episcopus,6.qu.4.Martinus Bracharensis in conc. 811
Si quis episcopus,2.q.6.Sardicense conc. 675
Si quis episcopus,2.q.7.Romana syno. 708
Si quis episcopus per manus.dist.92.Antiochenũ conc. 438
Si quis episcopus,dist.92.Antioch.conci. 43
Si quis episcopus vacans,distinctio. cx. antioch. conc. 438
Si quis episcopus,vj.q.4.antioch.conc. 81
Si quis episcopus,vj.qu.4.antioch.conc. 813
Si quis episcopus.x.q.ij. Martinus Brac. in conc. 892
Si quis episcopus,j.quæ.j.Chalcedonense conci. 49
Si quis episcopus,xxj.q.j.Martinus Brac.in con. 1241
Si quis episcopum,11.q.iij.Damasus papa. 633
Si quis episcoporum,xvj.q.v.Nicolaus papa. 1132
Si quis episcoporum,3.q.vj.Fabianus, 737
Si quis episcoporum,dist.xviij,Tarraconen.cõc. 78
Si quis erga,ij.q.vij.alexander. 688
Si quis etiam,de conse.distinct.j.agathen.concil. 1898
Si quis ex clericis.dist.23.greg.ij, 115
Si quis ex episcopis,di.lxxix.Steph.pa.iii, 378
Si quis ex sacerdotib.di.xlix.Leo papa 4.ex con. 382
Si quis extra ecclesiam,dist.xxx.gangrense conc. 146
Si quis ex vno,xxx.q.4.Innocentius. 157
*Si quis falsum,v.q.vj.Octaua synod. 795
Si quis filiastrũ.xxx.qu.j.Ex conc.apud Vermer. 1561
Si quis fortitudinem.23.quæst.3.Hieronym. 1294
Si quis frater,11.q.3.Syn.octaua. 933
Si quis fuit.32.qu.vij.Martinus Brachar.in conc. 1637
*Si quis gentilis.38.q.1.Eutychia.papa. 1534
*Si quis habuerit.18.q.2.Melden.conc. 1549
Si quis hæreticæ,1.q.j.Leo. 516
Si quis hominem,xi.q.. Hierony. 942
Si quis homicidium,dist.50.Matisconc.conc. 238
*Si quis iam,21.q.2.Chalcedo.conc. 1214
Si quis in atrio.xvii.q.4.Triburien.con. 1179
Si quis in clero.vii.q.j.agathense conc. 832
Si quis in ęgritudine,dist.lvii.Neocæsariense cõcilium. 297
Si quis ingenuus,29.q.ij.In concil.apud Verme. 1556
Si quis in infirmitate,dist.lv.Ilerdense conc. 289
Si quis in metropolitana dist.65. Tatraconense conc. 538
Si quis inquit,j.q.i.Cyprianus. 523
Si quis iratus,11.q.3.Fabia.papa. 635
Si quis iratus,de pœn.dist.1.In canonib. 1674
Si quis irascitur,1.q.iii.augu. 1033
Si quis insaniens,xv.q.1.Theodorus. 710
Si quis in tantum,1.q.3.Codex. 588
Si quis intrat.de conse.dist.ii.Martinus Brac.in conc. 1920
Si quis Iudaicæ,28.q.1.Vrbanen.conc. 1548
Si quis iudicem,ii.q.vi,Fabian.papa. 695
*Si quis laicus,16.quæstione prima Mogun.con. 1111
Si quis laicus,11.quæstione tertia Tolet.conciliũ primum. 933
Si quis laicus,22.quæstione quinta augustinus. 1281
Si quis

si quis liber.29.q.ij.Zacharias. 1555
si quis membrorum.23.q. viij. Eutychianus papa. 1379
si quis monachus,distinctione xc.Octaua synod. 1433
si quis monachus,xvj.q.j.Gelasius. 1102
si quis necandi.de pœn.dis.1.Codex. 1666
si quis necessitate.34.q.j.& ij.Ex conc. apud Vermer. 1832
si quis neque.j.q.j.Greg. 556
si quis non dicam.23.q.2.Codex. 1665
si quis non dicam.de pœn.dis.1.Codex. 1881
si quis non iratus,xv.q.j.Hiero. 1071
si quis non recto.24.q.iij.Hierony. 1418
si quis nuptias.dis.30.Gangren.con. 46
si quis obiecerit,j.q.iij.Paschalis papa. 572
si quis obligatus.dis. 54. Martinus Bracharen. ex con. 276
si quis oblitus.14.q. 4.Mart.Brachar. ex con. 1051
si quis omnem,j.q.vij.Septima synod. 594
si quis ordinatus.dis.xcij.Mart. Brach. in concil. 436
si quis papa.dis.lxxix.Symmachus papa. 377
si quis pecunia.ib.dis.79.Nico.papa.ij. 380
si quis peierauerit.22.q.v.Gela.papa. 1274
si quis per capillum.22.q.j.Pius papa. 1245
si quis per ignorantiam.j.q.j.Isido. 524
si quis per superbiam.dis.30.Gang.con. 146
si quis per vetus,22.q.2.Greg. 1259
si quispiam.dis.81.Eugenius papa. 391
si quis post.dis.33.Canon.apostо. 364
si quis positus.de pœn.dis.vij.Aug. 1811
si quis post baptismum.dis.lj. Toletanum conc. j. 271
si quis post remissionem,dis.50.Innoc. 365
si quis potestatem.23.q.4.Ambr. 1317
si quis præbendas.j.q.iij.Innoc.ij. 579
si quis præpropera.dis.50.Cyprianus. 249
si quis presbyter,distin.24. Bracha.con.Martini. 119
si quis presbyter,de conse.dist.iiij.Canones apostolorum. 2008
si quis presbyter.vij.q.j.Anthioche.con. 831
si quis preybster,2.q.v.Greg.3. 640
si quis presbyter.distin. 30. Ex con.Marti. Brach. 147
si quis presbyter,dis.50.Marti.Brach. 247
si quis presbyter,dis.xc.Martinus Bracha.in con. 439
si quis presbyter.xv.q.viij.Martin.Brach. ex con. 1089
si quis presbyter.ii.q.iij.Cartha.con.ij. 922
si quis præuentus.22.q.4.Isidor. 1268
si quis principum,16.q.vij.Calix.papa. 1166
si quis propter,1.q.2.Prosper. 567
si quis propter Deum.dis.30.Grat.con. 145
si quis pro ægritudine,dis.lv. Ex Martino Brach. 288
si quis pulsatus,de pœn.dis.1.Digestis. 1667
si quis putauerit,2.q.vj.Victor. 657
si quis putauerit. ij.q.6.Sixtus papa 2. 661
si quis qualibet,12.q.2.Agath.con. 1004
si quisquam,9.q.3.Pelagius. 904
si quis rapuerit,27.q.1.Nouella Iust.Imperatoris. 1499
si quis dereliquerit,dis.30.Gang.con. 146
si quis romipetas.24.q.3.Calix.papa. 1427
si quis sacerdos.30.q.1.Cæleſt. 1564
si quis sacerdotum.dis.81.Alexander ij. 389
si quis sacerdotum.9.q.1.Pius papa. 905
si quis sacro.27.q.1.Aurelianen.con. 1493
si quis seruum.17.q.4.Gangren.con. 1191
si quis seruum.vi.q.4.Mart.Brach. ibidem
si quis semel,de pœn.dis.2.Octaua syno. 1719
si sponsam.28.q.ii.Triburien.con. 1523
si quis suadente.17.q.4.Innoc. 1187
si quis super his,ii.q.vij.grego. 704
si quis tam fœminam.de pœn.distinct.j. Digestis. 1667
si quis tanquam.dis.30.gangren.con. 145
si quis trigesimum.dis.78.Boni.papa. 375
si quis tumidus.xv.q.vij.Carth.con.i. 1086
si quis vel virginitatem.dis.xxx. Gangren.conc. 145
si quis vestrum,ij.q.vj.Sixtus papa. 656
si quis vero.xj.q.iij.Amb. 926
si quis vero.v.q.vj.Agath.con. 795
si quis viduam.distinct.50. Ex Martino Brachar. 239
si quis viduam.dis.xxxiiij.Inno.papa. 172
si quis viduam.distin.34.Canones apostolorum. 172
si quis viduam.xxxij.q.vii.Magunt.con. 1641
si quis virginem,xxxvj.q.ij.Greg.ij. 1881
si quis virorum.dis.xxx.Gang.con. 143
si quis vituperat.dis.xxxj.Gangren.con. 151
si quis viuente.31.q.i.Triburien.con. 1581
si quis voluntate.dis.50,Marti.Brachar.ex capitulis. 259
si quis voluerit.de conf.dis.iiij.Ex con.apud Beluacum. 2019
si quis votum.xxvij.q.j.Theodorus. 1506
si quis vsuram.xiiij.q.iiij.Ambr. 1053
si quis vult.xvj.q vij.Bonifa. 1172
si quis vult.dis.xxxvj.Hierony. 1780
si quis vxorem,xxxi .q.4.Ioan.Chrisosto. 593
si quis vxorem.xxxij.q.j.Theodorus in pœniten. 1594
Si quis vxorem.27.q.2.Greg. 1313
si quod verius.33.q.2.Augu. 1655
si quos de seruis.12.q.ij.Aga.con, 1004
si quos.23.q.4.Greg. 1320
si quotiescunque.de conf.distinctione 1. Ambro. 1919
si resurgentes. de pœn. dis.4. Petrus apostolus. 1797
si res aliena.14.q.6.Augu. 1060
si reuera.de conse.dis.4.Pela.papa. 1986
sit rector.dis.43.Greg. 304
si Romanorum.dis.xix.Nico.Papa. 75
si sacerdos.6.q.j.Anacle.papa. 796
si sacerdos.de pœn.dis. Hierony. 1692
si sacerdos.16.q.3.Tolet.con ix. 1140
si sæculi.12.q.j.Greg. 982
si se cuiquam.dis.28.Aure.con.j. 130
si sermo meus.de pœn.di.2.Aug. 1730
si seruus,dist.54.Aurelianen.9.con. 282
si seruus,dist.54.Iustinia,auth.de san.episcop. 283
si solus,dist.8.Cyprian. 26
si subdiaconus,distin.34.Marti.Bracha. 723
si tantum episcopus,6.qu.2.Vasense concilium.j. 807
si testes omnes,4.quæs.2.& 3.Digest. 770
si transitus,dist.79.Symmachus papa. 589
sit rector discretus,dist.43.grego. 204
si tributum,11.q.1.Ambro. 980
si triginta annorum.distinctione 78.Zacharia. 1519
si tu abstines,17.q.2.Ioan.Chryso. 1519
siue de coniugii.33.q.2.Nicolaus papa. 1651
siue hæreticus,de conse.dist.4.Beda. 2000
siue paruũ.de conf.distinct.4. Cælestinus papa. 2000
si vero qui.dist.50.gerunden.con. 201
si verum,31.q.2.Vrbanus. 1587
si vir simplex.distin.27.Theodor. 133
si vir & vxor.35.q.2.& 3.Augu. 1842
si vir & vxor.27.quæs.2.Eugenius papa in synod. 1516
si virgo,34.q.1.& 2.Aug. 183
si vos contra.23.q.5.Augu. 1348
si vobis fratres.23.quæstion.8. Osius episcopus, 1377
si vxorem,32.q.5.Augu. 1629
*solet quæri.32.q.2.Augu. 1603
solet etiam,de conse.distin.4.Augu. 1986
solent plures,de conse.dist.1.Cabilonen. concil. 1902
solennitates,de conse.distinctione prima Felix papa. 1892
solennitates,de consecr.dist.1.grego. ibid.
solicitum quoque,dist.84.gratian. 402
solicitudo.dist.52.Alexander 2. 273
solicitatores,de pœna.distinctione 1. Digestis. 1667
sors non est,16.q.2.Auguſt. 1456
sortes .6.q.5. Leo.4. 1465
Sortilegi sunt,26.q.j.Isidorus. 1456
*Species & similitudo.de consecr.dist.2, gregor. 1926
Spiritus sanctus,1 q.1.Leo. 524
Spiritus sanctus.de consecr.di.v. Melchiades papa. 2036
Sponsus ille,dist.lvi.Augu. 293
Sponsus & sponsa.di.23.Carthaginense conci.4. 116
Sponsus & sponsa.30.q.5.Carthaginen.conc.iiii. 1575
Sponsalia.30.quæstione 2.gratian. 1565
*Statuit quoque,ii.q.v,Saleguſt.conc. 632
statuimus,xvi.q.1.Anasta. 1118
statuimus.xix.q.3.Vrban.ii. 1213
statuimus,20.q.2.Eutychianus papa. 1224
statuimus,distin.4.Telesphorus papa. 11
statuimus,xij.q.2.Agath.conc. 994
statuimus,dist.61.Leo. 305
statuimus,ii.q.1.Fabian,papa. 910
statuimus etiam,dist.lxxvi.Vrbanus. 365
statuimus decretum,1.q.1.Nicolaus papa,ii. 552
statuimus vt sicut,1.q.1.Cabilon,concil. 551
statutis,ii.q.1.Codex. 619
statutum est,17.q.ii.Tolet.conc. 1524
statutum est,ii.q.6.Carthagin. conci.v. 676
statutum est,8.quæstio.1.In conc. apud Alteum. 1195
statuendum est.distin.90.Carthaginẽ.conc.4. 138
statuendum nobis.xvi.q.2.Fanen.conc. 1132
Studeat sanctitas,dist.50.Nico.2us papa. 257
Studij vestri.dist.lxj.Greg. 309
subdiaconus,dist.77.Sexta synodus. 372
subdiaconus,distin.23.Carthaginen.concilium 4. 214
subdiaconus,24.quæstione 1.Augu. 1406
subdiacono etiam,dist.xxciij.Gratia. 1453
subdiaconis tuis. distin.32. Grego. 161
submittitur,distin. 21.Nicol.papa. 98
sufficit pœnitenti.de pœ.dist.j. Leo papa. 1692
sufficit sacerdoti.de conse.distin. j. Alexander ij. 1904
sufficiat,xxvij.q.2.Nicol.papa. 1509
suggestum nobis est,7.quæ.1.Liberius papa. 1841
suggero,33.qu.8.Felix episcopus. Cartha.concil.2. 754
summa iniquitas,6.quæ.1.Alexander papa, 802
summa militiæ.23. quæst.1.Gregor. 1289
summopere,11.quæ.3.Gregor. 946
sunt in ecclesia,8.q.1.Augu. 877
sunt namque,dist.85.grego. 220
sunt nonnulli,xvi.q.1.Bonifacius papa. 1100
sunt nonnulli,1.quæ.1.grego. 556
sunt nonnulli.dist.xlvj. grego. 223
sunt nonnulli,ii.q.7. Euaristus papa. 90
sunt plures,de pœnit.dist.3.Augu. 1778
sunt plurimi.6.quæst.j.grego.papa. 803
sunt quædam,xvii,quæst. Augu. 1174
sunt quædam,24.quæ.5,Haymo. 435
sunt qui arbitrantur,de pœn.distin.1.Ambrosius. 1690
sunt qui dicunt,26.quæst.2.grego. 1515
sunt qui opes.16.quæst.4.Ambrosius. 1178
sunt quidam,1.q.1.Pascha lis 2. 561
sunt quidam 25.q.1.Vrbanus papa. 1439
super causa,2.q.v.Alexander. 644
super quib.30.qu.3.Vrbanus. 1568
super trib.de pœn.dist.ii.Hierony. 1731
super trib.de pœn.dist.1.Hierony. 1701
super prudentia,24.q.2.Paschalis 2. 1444
superueniente,1.q.1.grego. 529
suppliciter gloriæ vestræ,23.q.8.gregorius. 1369
suscipitis ne.dist.10.greg.Nazian. 32
suspectos,3.q.5,Pontianus papa. 732
suum vero, 21.q.4.gratianus. 1240
*Symbolum.de conse.dist.4.Agathen.concilium. 2001
synodum episcoporũ.dist.17.Iulius papa 1. 68

T

Tabernaculum.de conse.distinctio. 1. Felix 4. 1885
Talis mihi.de pœn.dist.3.Ioann.Chrysost. 1765
Tali coniugio.1.qu.7.Meldense conc. 605
Tales ad ministerium.dist.23.Clemens. 109
Tales & si.16.q.5.gratian. 1132
Talia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canones Decreti

Talia quidem,viij.q.iij.Pelagius papa. 861
Talibus Deum,de pœn.dis.ij.Hierony. 1732
Tam sacerdotes,xxiij.q.iij.Anacletus papa. 1424
Tantum valet,xxxij.q.vij.Aug. 1643
Tantis Daniel,dis.lxxx.Cælestrinus. 385
Tanta nequitia,j.q.vij.Greg. 602
Tanta nequitia,dis.lxxx.Greg. 415
Tandiu,iij.q.i.Felix ij. 720
Tempus quod inter,xiij.q.j.Aug. 1040
Tempus autem,dis.lxxv.Gratianus. 360
Tempus quoque,dis.xxx.Gratian. 148
Tempus verò,de pœn.dis.vi.Gratian. 1811
Temporis qualitas,vij.q.i.Greg. 839
Tempora pœnitudinis,xxvj.q.vij.Leo papa. 1477
Temerarium,xj.q.iij.Aug. 939
Tenere debet,dis.xxx.Innocen. 150
Teneamus.j.q.j.augu. 523
Te quidem,xi.q.j.Clemens. 1908
Tertio quæritur,xv.q.iij.Gratian. 1073
Terrulas,xij.q.i.Agath.con. 1003
Testamentum,dis.vj.Greg. 17
Testamenta vero.xij.q v.Gratian. 1020
Testes per quancumque,ij.q.ix.Calixtus papa. 758
Testes absque,i.q.vi.Damasus papa. 701
Testes autem,iiij.q.secunda,& tertia.Carth.con. vij. 768
Testimonium,xj.q.i.Silues. 902
Teugualdum,xj.q.3.Nicolaus papa. 92
Tibi domino,dis.63.Leo.4. 330
Timorem,de consecra.dis.ij. Basilius episcopus. 1922
Tolle charitatem,de pœn.dis. secunda augustin. 1733
Tolerandi sunt,xxiij.q.iiij.aug. 1296
Tolerabilius,xxxij.q.v.ambr. 1621
Tonsura vero,dis.lxix,Gratian. 346
Totum.i.q.3.aug. 571
Totam pœnitentiam,de pœn.dis.3.Hieronymus. 1761
Transmarinos,dis.xcviij.anastasius. 1477
Transferunt,xxiij.q.iij.Hierony. 1429
Tres personę,xxiij.q.quarta augu. 1300
Tres sunt autem,de pœn. dis. prima augustinus. 1704
Tria legitima,xxxv.q.ij.Hierony. 1882
Tria sunt genera,dis.xlv.Albinus, & Alcuinus. 219
Tribus ex causis,de conse,distinct.1. augustinus. 1898
Tribus gradibus,de conse,dis.secunda Clemens papa. 1921
Tributum,23.q.octaua Vrba. 1374
Triforme est.de conse.dis.2.Sergius papa. 1921
Tua sanctitas,xxxv.q.ij.Hormisda papa. 1587
Tu bonus,xxiij.q.iiij.Aug. 1296
Tu dixisti,xxij.q.v.Augu. 1342
Tu malum,xxij.q.j.Aug. 1244
Tunc saluabitur,xxxiij.q.v.Hierony. 1822
Tunc vera,xj.q.iij.Greg, 943
Tunc eis,de conf.dis.4 Aug, 1663
Tunc valere.de confecrat.distinct.4.Augustinus. 1997
Turbat acumen,dis.xxxvij.Beda. 183
Turbatur nauicula,j.q.4.Ambr. 586

V

Valet interdum,lxxxi.dis.Isidor. 387
Valentinianus,dis.lxii.Hist.Tripar. 314
Valentino clerico,Pelagius papa. 174
Valida est,de pœn.dis.1.Greg. 1720
Valde necessarium,dis.94.Greg. 453
Vasa in quibus,de consecr. dis.1. Triburiens.con. 1900
Vasis iræ,23.q.4.Aug. 1306
Vbi ista didicisti,distin.lxviij. Simplicius papa. 357
Vbi non est,xxx.q.ij.Nico.papa. 1565
Vbi sana,xxiij.q.i.Aug. 1398
Vbi pars est, de consecra.distinctio. ij. Hilarius. 1956
Vbi nam legistis,dis.96.Nicolaus. 465
Vbicunque,xvj.q.i.Triburien.conc. 1096
Vbicunque,xiij.q.ij.Triburien.con. 1031
Vbicunque,xiij.q.ij.Ioan.Chry. ibid.
Væ eis,de pœn.dis.4.Osee. 1799
Væ qui dicitis,xi.q.iij.Esaias. 942
Venit sacerdos,de consecrat.distinct.4. Ambro. 2004
Venisti ad fontem,de consecrat.distinctio.quarta Ambrosius. 2010
Veniam nunc,xxxv.q.ix.Innoc. 1873
Ventum est,j.q.j.Innocentius. 499
Vendentes,j.q.tertia Gregorius. 577
Venerabiles,de consecratione distin. tertia Septima synod. 1973
Venerabiles,de consecratio. distinct. 4. Gelasius papa. 1982
Venter mero,dis.xxxv.Hieronymus. 176
Verbum Dei,de pœn,dis.prima Ambrosius. 1686
Verus baptismus,de conse.di.4.Prosper. 2033
Veritate,dis.octaua Augustinus. 24
Vera iustitia,dis.xlv.Gregorius. 221
Vereor,viij.q.prima Hierony. 858
Verum hoc,distin.24.Gratianus. 51
Vestram flagitamus,dis.10.Leo iij. 35
Vestimenta ecclesię,de conf.di.1.Stephanus. 1900
Victor honorius,dis.97.Honorius ad Bonifa.papam. 475
Vide benignum,de pœn.dis.1,Hierony. 1700
Vide quantum.1.q.1.Hierony. 526
Vides fili.dis.10.Ioann.viij. 34
Vides vt opinor.23.q.6.augu. 1359
Vident homines.dist.86.augu. 411
Videntes autem.12.q.1.Vrban.papa. 973
Videtur nobis.35.q.6.Cælest.papa. 1863
Vidua.27.q.1.Nicolaus. 1500
Vidua est,dist.34.Hyeron. 373
Vidua.20.q.1.Tolet.conc.x. 1121
Viduæ.27.q.1.aug. 1501
Viduæ quæ.dist.81.Cartha.conc.3. 294
Viduæ.27.q.1.Arelat.con. 1500
Viduas.27.q.1.greg. 1486
Viduas autem.27.q.1.Martin.Bra.in conc. 1489
Viduas honora.1.q.2.Paulus apost. 566
Viduas.27.q.1.aurelian.conc. 1493
Viduis autem.dis.87.gratian. 417
Viduitatis.27.q.1.araustic.conc. 1600
Viginti tantum.dist.16.Stephanus papa. 68
Viginti tantum.dist.47.Leo. 518
Virginem.27.q.1.Tribur.conc. 181
Virgines non velentur.20.q.1.Pius papa. 17
Virgines,27.q.1.Eliberitanum conc. 1438
Virgines,dist.xxvij.Hieronymus. 1816
Virgines sacræ.xx.q.4.Tribur.con. 227
Virginib.xxvij.q.1.Tribu.conc. 1491
Visum præterea,de conse.distin.1.Cabilon.conc. 1910 1222
Visis litteris.16.q.ij.Ioannes papa. 1129 1497
Visitandi.18.q.ij.gregorius. 1208
*Vltra prouinciarum.3.q.6.Stepha. 737 135
Vltima voluntas.13.q.1.Gregorius. 1030 1328
*Vnus ex vobis.2.q.1.Augu. 614 1492
Vnaquæque mulier.13.q.2.Augu. 1029
Vnaquæque.iij.q.6.Anacletus. 743
Vna tantum.dist.26.Ambrosius. 13
Vna sola.33.q.5.Augu, 1822
Vnctio inuisibilis.de pœn.dist.2.Aug. 1723
Vnde quæritur.35.q.9.Gratianus. 1871
Vnde ipse.8.q.1.Clemens. 848
Vndecumque,dist.59.Augu. 292
Vnio nostræ,10.q.3.Tolet.conc.xvj. 834
Vnius vxoris.dist.25.Hieronymus. 127
Vnicuique.11.q.3.Pelagius papa.ij. 950
Vnicuique fidelium.de conse.dist.1. Aurélianense conc. 1897
Vnum abbatem.21.q.1.Agathen.con. 1231
Vnum orarium.dist.25.Tolet.con.iiij. 122
Vnum solum.23.q.5.August. 1336
Vnusquisque.22.q.4.Ambrosius. 1265
*Vobis enim.12.q.2.Gelasius. 990
Vocatio autem.v.q.2.Gratianus. 784
Vocatio ad synodum.y.q.2.Damasus. 784
Volumus vt frater.dist.89.Gregorius. 426
Volumus.16.q. 4.Grego. 1150
Volumus.dist.81.gregori. 592
Volumus.11.q.1.Codex. 912
Voluissent.de pœn.dist.1.gregorius. 1694
Vos ante omnia.de conse.dist.4.Augustinus. 2014
Vos autem.16.q.1.Augu. 1102
Vota ciuium.dist.63.Leo.j. 326
Volentib.dist.27.Hieronymus. 133
Vouentib.17.q.1.Hieronymus. 1174
*Vrbes & loca.dist.80.Lucius papa. 381
*Vsque adeo.32.q.7.Aug. 1644
Vsque adeo,dist.33.gelasius papa. 166
Vsus auctoritati.dist.11.Isido, 35
Vsus naturalis,32.q.7.Aug. 1638
Vsura est,14.q.3.Agathen.conc. 1950
*Vt calix domini.de conse.dist.1.Rhemen.conci. 1901
Vt cognouerunt,de pœn.dist.2.Ambro. 1735
Vt constitueretur.dist.50.Augu. 298
Vt episcopi.de consec.dist.v.Melden. conc. 2038
Vt euidenter.1.q 1.Augu. 533
Vtilem,22.q.1.Hieronymus. 1260
Vt ieiuni.de conse.dis.v.Aurelian.conc. 2038
Vt illud.de consecrat.dist.j.Soter. 1906
Vtinam omni tempore,dist.76.Hierony. 369
Vt lex.27.q.1.Innocen.ij. 1502
Vt noueritis.22.q.1.Aug. 1244
Vt ostenderet.de consec.dist. 4.Augu. 2008
Vt pridem.23.q.8.gregor. 1369
Vt presbyteri.17.q.4.Tribur.conc. 1186
Vt quid paras.de conse,dist.2.Aug. 1936
Vtraque q.34.q.1.& 2.grat. 1828
Vtrum vero.28.q.3.gratian. 1550
Vtrum sola.de pœn.di.1.grat, 1663
Vtrum sub figura.de conse.dist.2.Augu. 1951
Vt veterum.dist,9.Augu. 28
*Vulgaris.de pœn.dist.1.Digest. 1668
Vulteranæ.12.q.2.gelasius. 991
*Vxor à viro.32.q.7.Ambrosius. 1640
Vxor Felicis.17.q.4.gelasius, 1152
Vxor legitima,28.q.1.augu. 1551

FINIS.

NOTATV DIGNA IN GLOSSIS.

ET NOVIS NOTATIONIBVS.

Aaron sacrificauit hircum,& ignis egressus à domino deuorauit ho locaustum. 1770
Abbas in aliquibus dispensat.1229
Abbas an minores ordines hodie conferre possit. 145
Abbas monachum excõicatum absoluere pt. 431
Abbas in episcopum quãdoque nõ eligitur. 1108
Abbas quem ordinem debet habere. 240
Abbas nihil proprij habet. 284
Abbas fact⁹ episcopus cui ecclesiæ acquirit. 1195
Abbas non consecratur. 995
Abbas an possit donare. 998
Abbatem ab abbatia pt solus eps deponere. 1202
Abbates tenentẽ ad concilium episcopi venire.77
Abbates & chorepiscopi minores ordines conferunt. 114
Abbates non exerceant episcopalia. 1094
Abbatissa debet esse sexagenaria. 1221
*Abiurandæ hæresis modus ex vij.synodo. 598
Abolitio fit tripliciter, 628
*abortum. 1526
Abraham,Paulus,&Iehu,an fuerint mendacij expertes. 1257 Abraham an sit mentitus. 1261
abrogare. 11
Absens an possit condemnari. 754
absens in criminali potest in bonis puniri. ibid.
absens an possit excommunicari & absolui. 624
absens non est festina sententia condẽnãdus. 817
absenti vtrum subueniatur. 669
absentes vnde vocantur ad electionem. 318
absentes an sint ad electionẽ vocandi.818.& 1473
absentes possũt per literas consentire. 333
absolutio ex causa differri potest. 81
absolutus semel in duob,casib. accusari pót. 641
abstinere à licitis quandoque debemus. 392
abstinere a venialibus difficillimum est. 2033
abstinentia Christi & Ioannis Baptistæ diuersa fuit. 200
abstinendum est quandoque ab vxore. 1802
abstinendum est ab omni specie mali. 551
acephalitæ. 1435
actor & procurator,& Syndicus,differunt. 688
actor libellum offerens,duplicem cautionẽ præstare debet. 725
actoris punitio reum ad iudicem non suum trahentis. 915
actori denegantur inducię. 724
actore nõ probãte reus absoluit regulariter. 814
actio propter culpam reuiuiscit. 2032
actio perpetuatur litis contestatione. 1146
actio secundum canones, non est de necessitate proponenda. 659
actio vtrum sit proponẽda de iure canonico. 22
actio non datur ex improbitate. 1269
actiones,sed non passiones,communicantur inter coniuges. 1571
actiones plures habẽs anvna electa perdat alias. 1027
actiones quatuor ex contractu infamant. 749
accusans vxorem adulteram qualiter conuincitur de adulterio. 1031
accusatus lite pendente promotus an sit deponẽdus. 385
accusatus quandoq; dat expẽsas accusatori. 703
accusatoribus quandoque præmium datur. 378
accusare se possunt mutuo vir & vxor de adulterio. 1596
accusare prohibitus,an à testimonio repellatur. 768
accusare simul plures,an liceat vni. 622
accusare an quis cogatur. 1238
accusare prohibentur aliqui. 181
accusare quis quandoque cogitur. 707
accusare non potest de crimine conuictus in modum exceptionis. 700
accusare cogitur aliquis quandoque. 189
accusari potest quis post mortem. 425
accusari quis non potest simul de plurib.criminibus. 672
accusari possunt plures simul, 386
accusari potest quis de crimine per pœnitentiã purgato. 1653
acquisita de bonis ecclesiæ, & de bonis clericorum,ad quos pertinebunt. 1018
accusari post mortem an possit aliquis. 1409
accusator calumniosus cogitur se purgare. 648
accusator an & quando potest desistere, 798
accusator,pẽdẽte accusatione,põt desistere. 431
accusator,& iudex,potest idem esse. 1866
accusator,& testis,idem esse non potest in causa matrimoniali. 1863
accusator deficiẽs in vno an admittat ad alia.761
accusator in quinque peccare potest, 632
accusator non semper cogitur se ad pœnam talionis inscribere. 711
accusatori an dandæ sint inducię. 633
accusatori in causa sanguinis licet pecuniam dare. 622
accusato absente potest dari libellus. 713
accusati punitio. 712
accusatio præsumitur semp inuidiæ cã fieri. 959
accusatio ex charitate debet prouenire. 708
accusatus an pendente accusatione possit suũ accusatorem accusare. 763
accusatio,denuntiatio,&infamatio diuersa sunt. 711
accusatio adulterij post quinquennium non auditur. 1654
accusatio episcoporum præsumitur ex odio fieri. 448
accusationem admonitio debet præcedere. 576
accusationem deserens qualiter punitur. 696
in accusationibus non cogitur quis diem commissi criminis ponere. 1450
*accusationẽ deferenti quomodo B. Gregorius veniam dederit. 634
accusatur ne quis de diuersis criminib. 135
*adam & Eua confessi sunt. 1685
adã ante peccatũ habuit duplicem statum. 682
adam si nõ peccasset semper iustenis fuisset.2035
adam erat immortalis. 2035
adã si ñ peccasset nulla i coitu voluptas esset.161
adam ante peccatum erat nudus. 1682
adam si viueret,vxorem habere non posset. 1875
adamiani. 1433
admonitio quãdoq; é necessaria,quãdoq; nõ.731
admonitio præcedat denuntiationem. 168
admonitio semper vindictam præcedat, 89
adoptio & arrogatio differunt. 1566
aduersari⁹ ã déat aduersario aperire q̃ dicit.1544
aduocatus,an possit operas suas locare. 69
aduocatus idẽ ius sæpius allegare potest. 1363
aduocat⁹ an teneat ad decimas d̃ parrocinio.1127
aduocati militant. 1288
aduocati sunt audiendi. 1875
aduocato quãdoq; silentium imponẽdũ est. 747
aduocato qualiter sit satisfactio. 7465
adulatio tripliciter fit. 326
adulterium non fit sine dolo. 1833
adulteriũ & piuriũ solo animo cõmittũtur.1627
adulteriũ & simonia possunt esse ex parte vnius. 1623
adulteriũ quãdoq; cũ ꝓpria vxore cõmittit.1496
adulterium non cõmittitur si cõiugata ignoranter cognoscitur. 1832
adulteriũ cum sponsa non committitur. 1423
adulterio polluta an possit à suo corruptore duci. 1580
adulterio multa sunt grauiora. 1639
adultera etiã post pœnitẽtiã accusari potest. 1595
adultera licet interficiatur,dos tamen ad eius filios deuoluitur.1653 *aetiani. 1435
aer est communis.895 aetiani. 1435
aetas virilis diuersimodè interpretatur. 373
aetas in honorib.&multis aliis necessaria est.372
Aetatis probatio cui incumbit. 37
Aetatis ratio in pœnitentiis est habenda. 266
*Affectus,& effectus nõ æqualiter puniũtur.1668
Affectus sine effectu punitur. 573
Affinitas spiritualis maior est carnali. 1523
Affinitas tãsi ꝓ carnis cõmistionem ꝯhitur. 1839
Affinitas nõ nascitur sine carnis cõmistione.1842
Affinitatis genus per q̃ regulã cognoscitur. 1859
Affinitas per coitum nefarium contrahitur. 1859
Affinitatis definitio. ibid.
Affinitatis gradus comparantur sicut gradus cõsanguinitatis. 1860
Affinitatis prohibitio inter ascendentes,& descẽdentes est perpetua. 1861
Affinitas per notabilia declaratur. 1861
Affirmatiua in negatiuam resoluitur. 395
Afflictio quandoque datur afflictis. 816
*Ager & mansus,differunt. 1375
Agilitas est dos corporis gloriosi. 1912
*Agnoitæ. 1435
*Alabastri fractio,quid significet. 1688
*Alaricum ex variis libris volumẽ suũ collegisse,& vsum esse episcoporum opera. 664
Alienatio facta ab ecclesia quandoq; tenet,quandoque non. 1002
Alienatio quid comprehendit. 979
Alimentorum nomine comprehenduntur vestes & habitatio. 892
Aliud est in via,aliud in inuio, 1799
Alogij. 1434
Altare quando reconsecrandum. 1893
Altaris mysterium est incõprehensibile. 535
Altaria ante consecrationẽ erigi possunt. 345
*Ambiguitas est triplex. 166
*Ambrosiũ electũ à Syno.nõ ab Imperatore.307
*Ambrosij liorũ ã alẽdis pauperib.desiderari.413
Amicos facere de mãmona iniquitatis,qd é. 971
Amittit,quis quod nunquam habuit. 114
Amusis. 702
Anastasius papa immerito reprehensus à Gratiano.763 Anathema. 729
Ancilla ꝯhere permissa eripitur in libertate.1618
Ancilla cum domino ꝯhens, libera efficitur. 172
Ancillam ignoranter ductam etiam post manumissionem potest liber dimittere. 1556
Angaria perangaria.562 Angelici. 143
Angeli non fuerunt ex traduce. 174
Anianus interpres Pauli. 1850
*Anima sine virtutibus corruit. 532
Anima pro homine ponitur. 499
Anima pl⁹ similitudinis hẽt cũ Deo q̃ corp⁹.1768
Anima marib.citius infunditur quam fœminis. 14
Anima nostra vnde procedit. 1603
Animæ infirmitas est duplex. 1063
Animæ vnius perditio est grauior quã mille eorum. 1275
Animæ vis est duplex. 1063
Animalia immunda,quæ dicebantur esse. 1598
Animatum & non animatum interficiens,qualiter punitur. 1605
Animositas quandoque in bonam,quandoque in malam partem sumitur. 418
Animus & opinio ꝑfertur veritati & facto. 1252
Annus quandoque à martio incepit. 363
Annus quo pater filium à religione reuocare potest,quando incipit currere. 1224
annus quot dies habet. 2042
ann⁹ bissextilis duos dies fecit hẽri pro vno.287
annus in ætatem & hyemem diuiditur. 364
anni excursus aliqua facit, 1009
annulus nuptæ quid notat. 1574
annuli datio,facit ꝑsumi pro matrimonio.1575
annotatio quid sit. 1449
antiquitas non dat priuilegium. 446
antidicomaritæ. 1434
anthropomorphitæ. 1433
antiochus multa facinora perpetrauit. 511
aphorismus vnde dicatur. 2044

apostæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

Apostolus vsus est poeticis sententijs. 183
Apostoli vtrũ potuissent cõficere in triduo.1913
Apostoli an de continentia nihil constituerunt, sed solo exemplo illam docuerunt. 396
Apostoli de passione domini deluerunt. 1803
Apostoli vtrum omnes fuerunt episcopi. 341
Apostoli vindictã desiderãtes an peccauerũt.1312
Apostoli quando fuerunt consecrati. 95
Apostolici. 1433
Apostolos non petens intra tempus, videtur renuntiare appellationi. 671
Apostolorum locum tenent viri ecclesiastici diuersimodè. 973
*Apostolicam sedem in trib.locis esse vnam. 54
Apostata quilibet an sit excommunicatus. 115
Apostatæ qui dicuntur. 268
Apocrisarius. 596 Apologia. 368
Apelitæ. 1434 Apollinaristæ. 1435
*Appellatio à iudicib. ex consensu partium electis,an detur.in c.sanè si ex consensu. 2.q.6.67
Appellat qui ad superiorem iter arripit. 1622
Appellat coniunctus pro coniuncto. 671
Appellatur de episcopis prouinciæ ad metropolitanum. 70
Appellatur ad Papam omisso medio. 656
Appellatur à iudice sæculari ad ecclesiasticũ. ib.
Appellare tertio non licet. 656.& 1589
Appellare ante sententiam sine lege nõ licet.474
Appellare à iudice cõiter electo an licitũ sit.674
Appellare non licet à compromissario. 675
Appellare,aut iudicè recusare nõ semp licet.670
Appellare ante sententiam vtrum liceat. 661
Appellare non licet à maiori ad minorem. 667
Appellari non potest in tributis & decimis. 682
Appellari non potest ab excõmunicatione. 934
Appellandum ne est,iudice præsente. 669
Appellandum non est omisso medio. 809
Appellans frustratoriè iudicem offendit. 249
Appellans per calumniam,ad quid punitur. 661
Appellãs secundo multis in casib,non audit. 667
Appellans à delegato,ad quem appellare dẽt.635
Appellans absente iudice quid debet facere. 683
Appellans à grauamine iustè appellat. 670
Appellantis iniustè punitio. 665
Appellanti diuersa tẽpora dãt ad ꝓsequẽdũ.679
Appellanti impedito,quomodo succurritur.666
Appellatio & nuntiatio noui operis differũt.692
Appellatio plurium. 673
Appellatio ab executore facit fructus sequestrari. 665
Appellatio potest ad Papam,omisso medio,interponi. 103
Appellatio in multis casib. non admittitur. 655
Appellationis tempus potest iudex moderari.ib.
Appellationis causa est eadem cũ principali.677
Appellationis causa nõ est ad iudicem à quo remittenda. 675
Appellationis terminus est triplex. 679
Appellationis causa vtrum sit assignanda. 662
Appellationis tẽpus an sit vtile, an cõtinuũ.665
Appellationis dies computatur in decẽdio quod datur ad appellandum. ibi.
Appellationis diffinitio. ibid.
Appellationem pro me factã an teneat ratificare. 671
Appellationes friuolas recipiens punitur. 683
Apulia est patrimonium beati Petri. 1214
Aqua an sit de necessitate consecrationis. 1912
Aqua baptismi an sit sacramentum, 522
Aqua quæ fluxit de latere Christi,an fuerit vera aqua. 1912
Aqua de petra fuit signũ sanguinis Christi. 1957
Aqua in baptismo est sacramentum, id est ablutio cum aqua. 1075
Aqua multipliciter accipitur. 1915
Aqua de petra,populũ ꝓ desertũ secuta est, 1960
Aquarij. 1433 Arabici. 1435
Arboris consanguinitatis formatio. 1853
Arbitros eligere quandoq; coguntlitigãtes. 912
Arbitrium liberum ad quid valet. 2036
Arbitrium inimici an sit tolerandum. 1363
Arbitrorum duo sunt genera. 674
Archiepiscopus an sit iudex ordinarius totius prouinciæ. 873
Archiepiscopus solus cãm epi audire non ꝑt.168
Archiepiscopus in confirmatione nõ tenetur primatem consulere. 337
Archiepiscopus de causis subditorum episcopi cognoscere non potest. 875
Archiepiscopus quot habet suffraganeos. 92
Archiepiscopus non conuocat synodum ante palij susceptionem. 484
Archiepiscopus consecrat à suis suffraganeis.488
Archiepiscopus à quibus est consecrandus. 272
Archiepiscopi pallium nõ petentis negligentiã quis supplere debet. 481
Archiepiscopi subsunt Patriarchis. 875
Archiepiscopum negligentem circa pallij petitiones quis monere debet. 482
Archidiaconus an habeat iurisdictionem delegatam. 455
Archidiaconus an possit instituere. 1162
Archidiaconus instituendos examinare debet. 18
Archidiaconi sunt oculi episcopi. 442
Archidiaconi multare possunt. 454
archidiaconatum quis conferre potest. 300
archimandrita. 605 archontiaci. 1434
archiuium. 1560 archiflamines. 381
*arelatensem Archiepiscopum pertinere non ad Narbonensem,sed ad Viennensem. 863
arenæ non sunt sine cœmento ligandæ. 408
argumentum ab ordine verborum sumitur. 207
argumentum à cõtrario sensu est fortissimũ.102
argumentum sumi potest ex rubricis. 1969
argumẽtum à contrario est in iure fortissimũ.26
argumentatur quandoque ex iure abrogato. 22
argumentamur in iure variis modis. 1399
*arianos solitos fuisse rebaptizare. 2015
ariani. 1434 artotyritæ. 1431
articulus super quo ecclesia est fundata. 84
articulos fidei omnes scire tenemur. 1403
*ἀσκησις quid sit apud Græcos patres. 244
ascriptitij dupliciter fiunt. 279
asinæ quam dominus equitauit festum non est celebrandum. 1670
assecla. 518. assessoris officium. 1130
Assiduitas facit aliquid esse peccatum. 1243
Assisterium quid sit. 1499
Astronomia non est reprehendenda. 1464
Atrium est cœmeterium. 966
Attentatio sola &solª conatus,qũq; puniũt,1667
Augustini opuscula de communi vita clericorũ sæpius sub diuersis titulis haberi. 404
Augustino quæ attribuantur esse apud Paschasium. 531
Augustini sniam de veritate sacramentorum etiã in hæreticis esse certissimã,licet eam Gratianus tanquam dubiam proponat. 546
Augustini epistolam ad Iulianum Comitem in recẽtioribeditionib.haberi sub titulo de salutarib.documentis. 751
*Auarus est insatiabilis. 282
Auari non dant peccatorum remissionem, 515
Auaritia promouendum impedit. 406
Auaritia est fornicatio. 1536
Auaritia est idolorum seruitus. 501
Auctoritas canonis est maior auctoritate sanctorum. 89
Auctoritas sanctorum quandoque Papali præfertur auctoritati. 87
Auctoritas maioris ſ omnib.pactis est except.324
Authentica scriptura quot modis dicatur. 1450
Audientia est multis deneganda. 106
Augustinus quandoque dormitauit. 1504
Augustinum disputationes,Hieronymũ translationes,& Gregorium moralia comendant.28
Aures male intelligentib.sunt euellendę. 181
Auturgia. 988
Aurum pro sapientia ponitur. 1746
Azael fuit rex Damasci. B 1701
Babylonia est in Chaldæa regione. 1025
Babyloni,ꝓ quos reges fuerũt i captiui. 1625
Balthasar vasis Domini abusus est. 1500
Balneæ multis periculosæ sunt. 393
*Baptismus fit in nomine,& non in nominib.patris,&c. 2000
Baptismus quando fuit institutus. 1977
Baptismus est sacramentum fidei. 2007
Baptismus nõ vitiatur precum vitio. 2004
Baptismus an possit conferri furioso. 1975
Baptismus passionem Christi signat. 1741
Baptismus vtrum tollat infamiam. 594
Baptismus an possit dari in nomine Xpi. 2009
Baptismus est prima tabula. 1685
Baptismus & pœnitentia ministrantur tempore interdicti. 1702
Baptismus est efficacior pœnitentia. 2013
Baptismus an possit dari per laicos. 1990
Baptismus Ioã.non fuit propriè baptismus. 1977
Baptismus Ioannis non conferebat peccatorum remissionem. 519
Baptismus an tollat irregularitatem. 297
Baptismus adultorũ an valeat sine satisfactione. 2013
Baptismus Ioã.nõfuit remissionis operatiuª.1993
Baptismus tollit infamiam precedentem. 130
Baptismus solẽnis bis tãtũ in anno celebrat.2013
Baptismus in maris littore factus, non cõsecratorum mare. 522
Baptismus an præsumatur esse in aliquo. 2033
Baptismus vtrũ ante passionẽ fuit institutª. 1992
Baptismus an fictè accedenti dandus est, & vide notata ex B.Tho.in ver.ficti. 513
Baptismus triplex est. 1067
Baptismus ante Christi passionẽ nulli erat necessarius. 519
Baptismus omnẽ peccati maculum tollit. 477
Baptismus delet actualia cum originali. 2029
Baptismus est omniũ sacramentorũ ianua. 371
Baptismi effectus. 1975
Baptismi forma debet esse simpla. 432
Baptismi definitio. 1975
Baptismi forma corruptè prolata,non vitiat ipsum. 1999
Baptismi tria sunt genera. 1975
Baptismi forma an vitietur ſ aliquid superfluũ apponatur,aut interponatur,aut ſ ipsius ordo mutetur. 2005
Baptismi forma apud Græcos & Latinos est eadem. 2009
Baptismi sacramentum,etiam imperfectum, non iteratur. 524
Baptismi forma. 2009
Baptismi vis,quando data fuit aquæ. 1980
Baptismi septem sunt dona. 1560
Baptismo an fiat iniuria per reiterationem. 521
Baptismo carens, neque corpus domini sumat, neque prædicet. 2003
Baptizare seipsum nemo potest, 548.& 198
*Baptizatum in lecto non consueuisse Romæ in clerum assumi. 297
*Baptizari quid significet apud B.Cyprian. 2023
Baptizare potest paganus. 158
Baptizare solemniter laicus non potest. 253
Baptizandus,ter debet immergi. 2007
Baptizandi ius non habent laici. 513
Baptizando an sit opus totum corpus immergere. 1981
Baptizando non sufficit habere bonam conscientiam. 2034
Baptizo te in noie genitoris,&c.an valeat. 2009
Baptizans dẽt habere intẽtionẽ baptizandi. 1987
Baptizatur quis in nomine Christi, non autem in nomine Trinitatis. 1984
Baptizatus in ęgritudine nõ ẽ promouẽdus. 297
Baptizatus vel ordinatus pluries,an plures recipiat characteres. 343
Baptizatus iocosè,non est baptizatus. 524
Baptizatus sola voluntate an possit cũ Christiana contrahere. 1548
Baptizati à Ioanne an debuerint rebaptizari baptismo Christi. 518
Baptizatum se dicenti creditur. 345
Basilius à Symmacho rogatus interfuit electioni Papæ.462 Basiliani.1433
*Basilij regulæ citantur nomine octauę syn.1480
*Beati immaculati,continet xxi. ciſti. 1778
Beemoth,qualiter interpretatur. 1749
Bella an sint permissa,& quibus. 1185
Bellum põt indici à iudice ecclesiastico. 1083
Bellum dicitur quinque modis iniustum. 1289
beneficium conferens indigno propter amorem, simoniacus est. 551

Beneficium quique permittitur,& nõ officiũ.389
Beneficium potest auferre Papa. 879
Beneficium conferri potest inuito. 400
Beneficium coniugatis interdicitur. 1516
Beneficium inuito confertur. 220
Beneficiũ iuris spernẽs sibi debet imputare. 1189
Bñficiũ ꝓ timore obtinẽs peccat mortaliter. 597
Beneficij spe ordinem recipiẽs, non peccat. 102
Beneficij renũtiatio vt alij detur,non est semper simoniaca. 555
Beneficij collatori reuerentia debetur. 860
Beneficij fructus an vendi possunt. 996
Beneficio sine culpa sua nemo priuari debet.1171
Beneficio priuatur,qui priuatur officio. 569
Beneficio quis priuari non debet,nisi secundum ordinem iuris. 645
Beneficia sub conditione non dantur. 838
Beneficiatus in diœcesib. duorum episcoporum ab vtroque iudicatur. 1333
Bñficiatus suis consanguineis subuenire põt.152
Beneficiatus trãsiens de vna ecclesia ad aliã,an statim perdat primam. 1234
Benemeritus quis dicitur. 1004
* Bibliothecæ.i.Bibliorum prologus primus B. Hieronymi. 710 Bigamus. 710
Bigamus est cum corrupta etiam ignoranter cõtrahens. 162
Bigamus propter quatuor rationes promoueri non potest. 127
Blandiri possumus infidelib. 564
Bonus & malus quis simul esse non potest. 1595
Bonus non est qui malos non tolerat. 845
Bona mortificata,per pœnitentiã reuiuiscũt. 1782
Bona seipsos interimentium quando fisco applicentur. 1323
Bona i peccato facta quo ad aliqua prosunt.1781
Bona prima per sequentia mala mortificant. 1732
Bona instanter sunt facienda. 1692
Bona deuouentis se religioni,ad quos deuoluntur. 1489
Bona mortificata reuiuiscunt sed nõ mortua.179
Bonum facere,vtrum quis cogatur. 1356
Bonum quodlibet desursum est. 1789
Bonum facere nemo cogitur. 1321
Bonum prouenit ex malo. 1337
* Bonifacij noie ea interdũ referri quæ habentur in nouellis apudIulianũ antecessorem.416
* Bonifacij archiepiscopi Moguntini & Martyris verba de Pontifice Romano. ex collatione Deus dedit. 195
* Bonifacij nomine qui citantur plerũmque habentur apud Iulianum antecessorem. 903
Bonosiani. 1434 Brethotrophium quid.1373
Britania est duplex. 1446 Bulgari qui sunt.142
Bulgari cur haberent presbyterũ coniugatũ. 148
Bustum,rogus & pyra differunt. 1372

C

CAiphas prophetauit. 514 Caniani.1433
Calix an possit esse ligneus aut vitreus. 60
Calumniator non semper punitur talione. 633
Calumniator.632 Calx qualiter sumitur.1742
Candor munditiam signat. 2011
Candelabrum qualiter sumitur. 1743
Cana deliberatio. 734
* Canones synodi quæ in Trullo, quo tempore sint editi,& quã vim habeant ex Theophane, Huberto,Anastasio. 63
Canones præferuntur legib. 30
Canon canoni an præiudicet. 251
Canon dicitur regula. 2046
Canone non deficiente,diffinire non licet. 586
Canones Apostolorũ vtrum sint recipiendi. 59
Canonicus pro canonico testificari potest. 1049
Canonicus de communi iure nõ potest duas prębendas habere. 485
Canonicus de gremio præfertur extraneo. 406
Canonici contra episcopũm agentes,procuratorem constituere possunt. 788
Captus in bello an licite possit aufugere. 5
Capitulũ nõ põt licẽtiare clericũ sede vacãte.251
Capitulũ vacante sede non cõfert prębendas. 17
Capitulũ eligẽdo indignũ,quique dispẽsat. 1094
Capitum numeri interdum citari, vt est in codice canonum. 707
Capellę olim non erant ecclesiæ. 1897
Character hodie sine missa non confertur. 373
Character non amittitur. 543
* Chrysostomi,i. operis ſperfecti i Matthæũ(qui vereChrisostomus nõ est)multas snias partim reiiciendas,partim piè interpretandas. 424
Cardinali noto sine litteris credi potest. 476
Cardinales an suppleãt defectũ mortui Papę.379
Cardinales presbyteri dicuntur maiores diaconi bus. 379
* Cardinare & cardinalem constituere quid significet. 351
Carmina singularia circa Eucharistię sacramentum. 1938
* Caro peccati vocatur interdum quę habet tantum similitudem carnis peccati. 1977
Carnem Christi nõ manducat qui ab eo discordat. 1945
Carnes hœdinæ prouocant dæmones. 847
Carnes comedere die sabbati,vtrum & licitum. 967
* Caroli magni modestia in causis ecclesiasticis. 648
Carpocratiani. 1434
* Carthaginensis vnica synodus quæ sit. 89
Castitas est inter coniugatos. 1486
Carthaginensis viij.nomine videri significat Mileuitanum. 903
Castrati an possint matrimoniũ contrahere. 1643
Castaldiam emere peccatum est. 494
Castaldus. 574
Castigatio quibusdam committitur. 1192
Cassanda sunt facta ab intrusis. 90
Casus fortuiti non possunt præuideri. 260
Casus triplicíter ponitur. 1140
Casula non fiat de veste domicellæ. 1900
Cathari. 1434
Cathedra non facit magistrum. 858
Cathedratici nomine quid exigendum sit. 893
Cateclysmus est diluuium. 1585
Cataphriges. 1434
*Cathaphrigas esse baptizandos cum ad catholicam confugiunt. 524
Catechumenus ſ moriatur sine baptismo, an sit imputandum presbytero. 1982
Catechumeni quãdoque sunt de ecclesia expellendi. 1902
Cautio iuratoria an possit peti ab eligendo vel electo. 860
Cautio idonea quę est. 2003
Cautionis nomen per se positum nudam promissionem designat. 1594
Cautela ad obligandas mulieres. 671
Causa inter clericum & episcopum coram quo debet tractari. 873
Causa quęlibet ecclesiastica per papã laico committi potest. 464
Causa pendente super matrimonio non est degandum debitum. 1870
Cã pauperis est tractãda prius quàm diuitis.614
Cã reconuẽtionis est eadem cum principali. 753
Causa est duplex. ibid.
Causa sæcularis est duplex. ibid.
Cã criminalis secundũ canones delegatur. 1379
Cã eadem diuersos effectus non operatur. 130
Cã sanguinis multos impedit promoueri, 269
Cãæ matrimoniales an sint legib.decidendæ. 34
Causas mediocres tractant episcopi. 1117
Cæcus cæco ducatum præstare non debet. 546
Cæteri & alij qñque ponuntur impropriè. 129
Cœli portã quæ est Christus,ingredimur. 1728
Celebrare nullus debet ante digestionem. 828
Celebrare pransо non licet. 826
Celebrare quandoque licet sub diuo. 1891
Cerdoniani. 1431 Ceremoniæ. 216
Cessante causa cessat constitutio ex ea orta. 606
*Cephas quot modis exponatur. 102
*πηρεσσὴν quid significet. 254
Charitas semel habita potest amitti. 1745
Charitas & odium sunt immediatè cõtraria.1733
Charitas perfecta multa facit. 1626
Charitas in Maria erat per gratiam confirmata. 1732
Charitas in infinitum crescere potest. 1681
Charitas per pœnitentiam recuperatur. 1733
Charitaté habet qui pro Christo sustinere paratus est. 1729
Charitaté se habere an possit aliquis cognoce-
Charitaté habẽs,multa potest. 1724 (re. 1737
Chaldæi ignem pro Deo colebant. 1817
Chirinthiani. 1434
*λειτουργία interdum significat benedictionem, non ordinationem. 602
Christus in ecclesia habitat. 1397
Christus seipsum communicauit. 1939
Christus est mihi viuere,&c.quid sibi vult. 1729
Christus nemini fuit subiectus. 908
Christª quare post cęnã corpus suũ dedit. 1640
Christus qualiter nos dilexit. 1950
Christus tres suscitauit. 1730
Christus fecit nos corpus suum. 1919
Xps officiũ sacerdotis & Imperatoris gessit.466
Christus manducatur duob.modis. 1935
Christª quædam vt Imperator & Rex gessit. 466
Xps pro dæmonib.& angelis nõ est passus. 1961
Christus fuit Imperator & Sacerdos. 33
Christus est in nobis,& nos sumus in Xpo. 1958
christus post dies xl.ascendit in cælum. 368
Christus qua ætate baptizatus est. 375
christus quare baptizatus fuit. 1962
christus induitur in baptismo. 1944
christus tributum soluit. 941
christus non est filius adoptiuus Dei. 1928
christus seipsum comedit. 1962
christus pro omnibus mortuus est. 1939
christus ecclesiæ Romanæ primatum dedit. 739
christus est aliquid secundum ꝙ homo est. 1388
christus vtrum Iudam prodiderit. 1915
christus bis in carne transfiguratus est. 546
christus nunquid reuelauit crimen Iudæ. 628
christus non pingatur figura agni. 1979
christus est nobiscum vnum. 1918
christus humilitate sua nos erexit. 466
christi humanitas magna veneratione est adorãda. 1963 christi patres fuerũt duplices. 841
christum negat qui mortaliter peccat. 2019
christum negans etiam solo ore,peccat. 951
christianũ occidere an grauiꝰ sit quam paganũ. 2015 chrisma vendi non potest. 550
cibaria oia sunt in necessitate cõmunia. 414
*cinctus iudex. 911
circuncisio non fuit facta in deserto. 1459
circuncisio quare fiebat. 175
circuncisio & baptismus,differunt. ibid.
circunstantiæ peccata aggrauantes. 194
circumcelliones. 1453
citatio nulla non arctat citatum. 901
citatio peremptoria an possit à quocumque iudice mitti. 143
Citatio in multis casibus nonvalet,nec astringit citatum. 720
citatio de iure debet esse trina. 1779
Citatio peréptoria quantum tempus continere debet. 1420
citandæ sunt partes in appellationis causa. 679
citatus impeditus,an mittere teneatur. 76
Citatus die feriato an debeat comparere. 1077
*Citandi modus Gratiano vsitatus. 619
citati multis causis excusantur. 75
ciuitas ꝓ delicto personarũ puniri potest. 1347
ciuitatis appellatione eius territoria non comprehenduntur. 329
ciuitate tota excommunicata qui nascuntur,quãdo sunt excommunicati. 1417
ciuitates sex destruxit Dominus iuxta Iordanẽ, 1683
ciuitates refugij erant tres. 1968
cyprianus semel tantum immergebat. 2008
citharistæ & alij variis vtentes instrumentis an peccent. 410
claudus an possit promoueri. 289
clauis sacerdotalis an sit vna,an plures. 88
clemẽs noluit esse Pap.statim post Petrum. 848
* clemens vir arma sumens non æquè punitur ac seditiosus. 1672
clericus duas habens ecclesias vnam contra alteram sustinere non debet. 595
clericus eorã sęculari quãdoque conuenitur. 90
*clerica ordinatio. 905

Et nouis notationibus Decreti.

Charitaté habet qui pro Christo sustinere paratus est. 1729
Charitaté se habere an possit aliquis cognoce-
Charitaté habẽs,multa potest. 1724 (re. 1737
Chaldæi ignem pro Deo colebant. 1817
Chirinthiani. 1434
*λειτουργία interdum significat benedictionem, non ordinationem. 602
Christus in ecclesia habitat. 1397
Christus seipsum communicauit. 1939
Christus est mihi viuere,&c.quid sibi vult. 1729
Christus nemini fuit subiectus. 908
Christª quare post cęnã corpus suũ dedit. 1640
Christus qualiter nos dilexit. 1950
Christus tres suscitauit. 1730
Christus fecit nos corpus suum. 1919
Xps officiũ sacerdotis & Imperatoris gessit.466
Christus manducatur duob.modis. 1935
Christª quædam vt Imperator & Rex gessit. 466
Xps pro dæmonib.& angelis nõ est passus. 1961
Christus fuit Imperator & Sacerdos. 33
Christus est in nobis,& nos sumus in Xpo. 1958
christus post dies xl.ascendit in cælum. 368
Christus qua ætate baptizatus est. 375
christus quare baptizatus fuit. 1962
christus induitur in baptismo. 1944
christus tributum soluit. 941
christus non est filius adoptiuus Dei. 1928
christus seipsum comedit. 1962
christus pro omnibus mortuus est. 1939
christus ecclesiæ Romanæ primatum dedit. 739
christus est aliquid secundum ꝙ homo est. 1388
christus vtrum Iudam prodiderit. 1915
christus bis in carne transfiguratus est. 546
christus nunquid reuelauit crimen Iudæ. 628
christus non pingatur figura agni. 1979
christus est nobiscum vnum. 1918
christus humilitate sua nos erexit. 466
christi humanitas magna veneratione est adorãda. 1963 christi patres fuerũt duplices. 841
christum negat qui mortaliter peccat. 2019
christum negans etiam solo ore,peccat. 951
christianũ occidere an grauiꝰ sit quam paganũ. 2015 chrisma vendi non potest. 550
cibaria oia sunt in necessitate cõmunia. 414
*cinctus iudex. 911
circuncisio non fuit facta in deserto. 1459
circuncisio quare fiebat. 175
circuncisio & baptismus,differunt. ibid.
circunstantiæ peccata aggrauantes. 194
circumcelliones. 1453
citatio nulla non arctat citatum. 901
citatio peremptoria an possit à quocumque iudice mitti. 143
Citatio in multis casibus nonvalet,nec astringit citatum. 720
citatio de iure debet esse trina. 1779
Citatio peréptoria quantum tempus continere debet. 1420
citandæ sunt partes in appellationis causa. 679
citatus impeditus,an mittere teneatur. 76
Citatus die feriato an debeat comparere. 1077
*Citandi modus Gratiano vsitatus. 619
citati multis causis excusantur. 75
ciuitas ꝓ delicto personarũ puniri potest. 1347
ciuitatis appellatione eius territoria non comprehenduntur. 329
ciuitate tota excommunicata qui nascuntur,quãdo sunt excommunicati. 1417
ciuitates sex destruxit Dominus iuxta Iordanẽ, 1683
ciuitates refugij erant tres. 1968
cyprianus semel tantum immergebat. 2008
citharistæ & alij variis vtentes instrumentis an peccent. 410
claudus an possit promoueri. 289
clauis sacerdotalis an sit vna,an plures. 88
clemẽs noluit esse Pap.statim post Petrum. 848
* clemens vir arma sumens non æquè punitur ac seditiosus. 1672
clericus duas habens ecclesias vnam contra alteram sustinere non debet. 595
clericus eorã sęculari quãdoque conuenitur. 90
*clerica ordinatio. 905

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis.

clericus ciuitatēsis est extraneo præferēdus.347
clericus an possit reconueniri corā iudice sæcu
clericus infelix esurit in plateis. 347 (lari.753
clericus laico præfertur. 374
clericus à laico cirratus venire non tenetur.1373
clericus de crimine cōuictus, qualiter punit.721
clericus laicum accusare non potest. 685
clericus perdit administrationem per diutinam
clericus tutor esse pōt, si vult.418 (absentiā.2048
clericus locare per totam diem operas suas non
potest. 434
clericus qui vxorem accepit, an statim sit suspen
dendus. 389
clericus stans cōtra ecclesiam illius beneficium
perdit. 469
clericus an de omni crimine possit iudicare. 807
clericus legē de interficiēdo pōt exponere. 1380
clericus amplectens mulierem præsumitur bene
agere. 925
clericus propter cuius conquestionem laicus oc
cisus est, an teneatur. 1293
clericus statim traditur curię sæculari in aliqui
bus casib. 905
clericus iniuriam ecclesiæ factā, remittere nō po
test. 688
clericus coniugat°, an teneat ferre tonsurā. 1225
clericus inuito episcopo, non sit episcopus, sed
bene monachus. 853
clericus arma ferens an perdat priuilegium. 1184
clericus ecclesiam mutat quinque cauſis. 829
clericus an possit foro renuntiare. 743
clericus propriis manib. sibi victum quærere po
test. 433
clericus potest relegari. 217
clericus sine sui prælati licentia, non est transfe
rendus. 297
clericus sæcularis est dignior monacho. 442
cleric° per quem castigādus est epo iubente. 416
clericus solenniter non potest pœnitere. 178
clericus depositus non semper, est curiæ sæculari
tradendus. 689
clericus sub pœna se potest obligare. 111
clericus coniugatus, non gaudet priuilegio cle
ricali. 115
clericus tabernam habere potest. 423
clericus an possit furem tradere iudici. 106
clericus an possit per episcopū cogi transire ad
maiorem ecclesiam. 835
clericus an possit fideiubere. 909
clericus an possit verberari. 213
clericus contrahens cum corrupta perdit omne
priuilegium clericale. 405
clerici maiores aliter puniunt, quā minores.246
clerici non coguntur testificari. 1048
clerici cū mulierib. ꝺsanguineis habitare pñt.391
clerici non sunt æqualiter verberandi. 236
clericus dat decimas de propriis prædiis. 111
clericus habens pauperem ecclesiam, quærat vi
ctum artificio honesto. 1231
clerici clericos accusare possunt. 684
clerici an obedire teneantur episcopo qui ciuita
tem suam amittit. 350
clerici incorrigibiles posūtà iudice sęculari cor
rigi. 1335
clerici possunt pecuniariter puniri. 76
clerici de diœcesi sunt extraneis præferendi. 351
clerici possunt habere proprium. 964
clerici nunquā fuerūt de iurisdictione sæculari.
470
clerici debent esse deuotiores quam laici. 1920
clerici sęculares principatus habere possunt.1225
clerici an possint aduocare. 1077
clerici quomodo appellantur Dij. 467
clerici an possint pro testimonio torqueri. 792
clerici in tabernis possunt quęque comedere.203
clerici percussionem ratificans an sit excommu
nicatus. 1179
clerici non debent laico fidelitatem iurare. 316
clericis an libros Gentilū respicere possunt.180
clerici sunt à munerib. ciuilib. exempti. 1013
clerici communiter viuentes & monachi habent
idem priuilegium. 1113
clerici an possint esse tutores. 1237
clerici an possint in iudicē non suū ꝺsentire.1915
clerici quandoque licitè iurant. 640
clerici nihil pñt dare in vlrima voluntate. 975
clerici literis suorū eporū non sūt recipiēdi.476
clerici ludere aut lusores spectare non debēt.174
clerici an possint emere & vendere. 849
clerici duo ad minus debēt esse in ecclesia. 1990
clerici soli ad reparationem fabricæ compellan
tur. 1998
clerici an possint sua repetere. 1044
clerici in sua ecclesia morari. 564
clerici sæculares non eligūtur ad prælaturas re
gulares. 1106
clerici in quatuor sacris ordinib. constituti con
tinere tenentur. 154
clerici quæ bona habent. 978
clerici an possint negotia sęcularia exercere.123
clerici non sunt personæ priuatæ. 1049
clerici insecutor an incidat in canonem. 166
clerico excommunicato est subtrahendum bene
ficium. 157
clerico criminoso qs pœnitentiā imponit.1084
clericum percutiēs non semper incurrit excom
municationem. 1187
clericū depositū verberās incidit in canonē.387
clericis continentiam quis primo indixit. 396
clericis indigentib. est prouidendum. 568
clericorum arma quæ sunt. 573
clericorum bona an præsumantur esse de bonis
ecclesiæ. 975
coactio in ordinib. excusat. 554
coactio est duplex. 215) 2018. & 1081
coacto subuenitur. 1557
coactio impedit obligationem. 1224
coadiutor debet habere liberā administrationē.
cogitatio sola punitur. 226 (816
cogitatio ad ꝺsensum pueniēs, est mortalis.1667
cognatio est triplex. 1566
coitus coniugalis an careat peccato. 48
coitus carnalis sine peccato exerceri potest.1602
collatio numeri ad numerum, &c. est in electio
ne facienda. 332
collegium apud B. Cyprianū sensu non ita vsita
to. 819
cōllegium, populus, grex, ex quot fiunt. 188
colligium nunquid iurare possit. 397
Columba quæ descendit in baptismo Christi, ve
ra fuit. 1974
columba in aquā descēderat antequam christus
baptizaretur. 1993
columba descendit super Iesum, dum baptizare
tur, & mansit super ipsum. 1722
colluthiani. 1434 comitatus. 478
commendatio sui ipsius qnque permittitur.1297
commendare est deponere. 1232
commendare potest aliquis seipsum. 150
commissum est scelerati° qđ punitur durius.498
communicare quis non cogitur. 148
communitas discordiam parit. 349
*communionem neque in fine dare in aliquot
canonib. concilij Eliberitani. 633
*communio an semper detur in fine vitæ. 794
compagi. 445
cōpaternitas an contrahatur si christianus filiū
Iudæi de fonte sacro suscipiat. 1559
compaternitas contrahitur p catechismum.2014
cōpaternitas an p fornicarium coitū ꝯhaī. 1570
compaternitas viri porrigitur ad vxorem. 1570
compaternitas vtrum contrahatur ex his quæ
baptismum precedunt. 1560
compaternitas an cōtrahatur per sacramentū pę
nitentiæ. 1563
comedere possumus ad mēsam Saracenorū.1367
comedere ante horā, est peccatum mortale. 134
comedens plus quam debeat, mortaliter nō pec
cat. 1546
cōpensatio in pœnitentiali foro nō admittit. 52
competentes qui dicuntur. 2001
compitum, 986
conatus solus quandoque punitur, 1881
concedenda sunt quædam cum instantia. 352
concesso aliquo, eius cohærens conceditur. 531
concessa intelliguntur quæ prohibita non sunt.
605
concilium prouinciale an possit de archiepisco
po cognoscere. 706
concilium est multiplex. 681
concilium facit vt quis puniatur. 239
concilium qūo contra Apostolum dispensat.398
concubinam an licuerit olim habere. 1619
concubinarij an sint in officio fugiendi. 156
concubinarum duplex genus, in quorum vno
permittebatur habentib. communicare. 168
concubinarium promouens an videatur cum ip
so dispensare. 272
concussoris pœna. 1289
concussionis pœna. 428
concutere quid sit. 1286
condēnatus de crimine an possit accusare. 763
condemnati & iustè & iniustè, sunt ab ecclesia
iuuandi. 1339
condemnatur quis aliqñ sine accusatore. 624
condictio I. si quis in tantam. non habet locum
in rebus ecclesiæ. 1152
conditio affirmatiua & negatiua diuersimode
exponuntur. 783
conditiones in matrimoniis appositæ sunt in
multiplici differentia. 1603
conditiones aliquæ sunt in iuramentis intelli
gendæ. 1645
confessio non est diuidenda. 1804
confessio extra ius quandoque valet. 759
confessio latronis contra latronē auditur. 1077
confessio cui facienda est. 1807
confessio confitenti nō nocet, nisi multa interue
niant. 613
confessio est maxima pars pœnitentiæ. 1488
confessio oris necessaria est. 1713
cōfessio eiusdē peccati qnque debēt iterari.1711
confessio & satisfactio mundant. 1679
confessio est præcepti. 1682
confessio est duplex. 1679
confessio facta i instrumēto an præiudicet. 1589
confessio contra aliquem extorta non præiudi
cat illi. 1819
confessio vnius an alteri noceat. 652
confessio quando facienda est. 1801
confessio vnius quandoque nocet alteri. 300
confessio vbi fuit instituta. ibidem
confessio an debeat fieri de venialibus. 1680
confessioni metu tormētorū factæ nō ſtatur.613
confessionem reuelantis punitio. 752
cōfessus de crimine an habeat pro cōuicto. 119
confitere non licet in 6. feria ante Pascha. 1910
confitere an potest pransus. 1940
confirmatio Papę tria operatur. 1181
confirmatio a solis episcopis confertur. 2036
confirmationis Papalis effectus. 41
confirmatus quandoque deponitur. 482
confitens extraneo sacerdoti non consequitur
remissionem. 96
confitere primo Deo, dehinc sacerdoti. 1678
confiteri pluribus vtile est. 1716
coniugatus in Papam electus an debitum redde
re debeat. 380
coniugatus promoueri potest, licet vxor religio
nem non ingrediatur. 139
coniugati an possint promoueri. 373
coniugalis prohibitio in recta linea est perpe
tua. 1854
coniugale debitum non est in ecclesia redden
dum. 1818
coniuges an commiscendo mereantur. 1517
coniuges infideles si efficiantur christiani, vtrū
teneantur se mutuo recipere. 1534
coniuges quantum ad votum continentiæ non
sunt pares. 1824
coniugia imparia dicuntur trib. modis. 1551
coniugū infideliū si alter conuertatur ad fidem,
an possit cum infideli habitare. 1532
coniugum separatio non fit sine ecclesiæ aucto
ritate. 1519
coniunx ne est q causa incōtinētiæ ducitur.1600
coniuratio an sit licita. 907
connexorum est idem ius. 22
consanguinei præferuntur extraneis quando su
per matrimonio est quæstio. 1863
consanguinitas elidit suspicionem. 893
consanguinei & affines quo iure prohibentur
coniungi. 1862
consanguinitas vsque ad quotum gradū impe
dit matrimonium. 1735
con

Per ordinem Alphabeti.

Consanguinitatis diffinitio. 1853
Consanguinitas non probatur per coniuges, nisi
fama concurrat. 1865
Conscientia dupliciter sumitur. 1762
Conscientia sola damnandos accusabit. 252
Conscientia sola non sufficit. 1907
Consecratio fit in instanti. 1924
Cōsecratio altaris est sacramētū largè sūptū.579
Cosecratio rei aīatæ & inaiatæ est diuersa.278
Cōsecr. rei saīatæ tollit dñiū secus i re aīata.1061
Consecratio an possit fieri interueniēte promis
sione. 583
Consecratio ecclesiæ in quo consistit. 1894
Cōsecratio episcopi & archiepiscopi differūt.340
Consecratio ecclesiæ & altaris est diuersa.1893
Cōsecratio eporū qnque differt vltra annū. 306
Consecratus an sit ante examinandus. 107
Consentit quis tripliciter. 620
Consensus maioris partis præiudicat. 337
Consensus matrimonij an sit voluntarius. 1508
Consensus in electionib. & alienationib. debet in
teruenire. 502
Consensus clericorum non sufficit in cōtractib.
rerum ecclesiasticarum. 462
Consensus parentum an sit in matrimonio requi
rendus. 1509
Cōsensus plebis est in electione requirēdus. 312
Consequitur quis ex alterius persona quod non
habet ex sua. 453
Consiliarij qnque plus puniūt, quā facientes.416
Consobrini qui sunt. 1840
consulere sibi pōt quis cum alterius iniuria.1255
consilio bono est acquiescendum. 402
consilium neminem obligat. 1256
consilium facit vt quis puniatur. 239
consilium facit quem puniri. 1464
constantini tempore multi episcopi fuerunt in
exilium missi. 1394
* constantinopolitani primi concilij canō quin
tus fere à Romana sede receptus. 102
* constantipolitani primi concilij canone sextū
& etiam cæteros diu in ecclesia Romana habi
tos non fuisse. 768
* constantinopolitani concilij canon 6. de excō
municatis & schismaticis ponderatus. 768
constitutio & edictum diuersa sunt. 7
constitutio à qua Moyses cœpit iudicia sua. 20
constitutio secunda an reuocet priorem de illa
mentione non facta. 75
constitutio publicè promulgata intra quod tem
pus ligat. 396
constitutionis causa cessante, an cesset ipsa con
stitutio. 306
cōstitutionē præueniēta nō sunt irritanda.1614
consuetudo dēt esse rōnabilis & præscripta. 459
consuetudo an possit annuas præstationes indu
cere. 1209
consuetudo quā scholares & peregrini debēt se
qui. 23
consuetudo generalis est sequenda. 451
consuetudo antiqua non excusat. 398
consuetudo an possit inducere vt aliquid recipia
tur in spiritualib. 326
consuetudo non excusat simoniam. 579
consuetudo in multis præiudicat iuri. 25
consuetudo vtrum vincat legem. 36
consuetudo illicitum non facit licitum. 23
consuetudo ecclesiarum non potest esse vniformis. 465
consuetudo vtrum præiudicet iuri scripto. 4
consuetudo in electione attenditur. 44
consuetudo quot vicib. inducitur. 3. &c. 1453
consuetudo quandoque excusat à crimine. 1617
consuetudo obseruanda in matrimonio. 162
cōsuetud. duplex ē. 35 cōsuetud. multa tribuit.876
consuetudo an excuset in delictis. 12
consuetudo particularis an excuset. 39
consuetudo à Cain, cōstitutio à Moyse cœpit. 18
consuetudo Romana non semper est seruanda.36
consuetudo rei debet à iudice seruari. 43
consuetudo præsumitur iusta. 45
consuetudo & præscriptio differunt. 1209
cōsuetudo attenditur qnque circa ordinādos.26
consuetudo an egeat institutione. 3
consuetudinis multę sunt conditiones. 25
consuetudinis transgressor punitur vt transgref
sor legis. 39
consuetudini præceptum Dei præfertur. 23
Ex cōsuetudine sola nūquā ius aliq^d quērit.1209
consuetudo præscripta & præscriptio quomodo
differunt. 1210
A d cōsuetudiné probādā multa requirūtur.1209
consuetudo veterum in signum repudij. 1691
cōsuetudinē i vsu vestiū debemus obseruare.147
continuū dr quod etiā interuallum habet.2041
contractus duo sunt gratuiti. 1049
contradicere potest vnus multis. 15
contrahentes se frequenter decipiunt. 1803
contraria duo quandoque sunt bona. 163
contraria allegans audiri non debet. 315
cōtraria pñt proponi agendo vel excipiēdo. 1377
contraria contrariis curantur. 1470
contraria contrariis opponuntur. 491
contrahere licet in quadragesima. 1574
contritio virtus. 908
contritio sola an tollat peccatum. 1664
contritio præcedit remissionem. 1677
contritio, dilectio, iustificatio, & remissio simul
sunt. 1665
* contritio vera includit propositum confitēdi,
In notatione marginali. 1664
cōtinētia difficilior est virginib. quā viduis.1486
continentia per coniuges promissa, si alter forni
cetur, an possit reliquus ab eo debitum pete
re. 1562
Continentia est duplex. 1624
continentia rōne delicti qnque imperatur. 1598
continentia nihil melius. 1439
continere difficile est. 244
contumax quo ordine punitur. 359
contumax non appellat. 1420
contumacia tanto maior est quanto ex re mino
ri consurgit. 468
contumacia prima an facit aliquem puniri. 358
conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.
qualiter intelligitur. 1677
cōuersus an intelligat propriis renuntiasse.1501
conuersum verberans incidit in canonē. 967
Conuentus sit cautus circa spoliationē opponē
dam. 651 conuiuia reprobata. 209
Conuincitur quis quadrupliciter. 612
corpus christi sumere volens, quale propositū
debet habere. 1918
corpus christi saltē semel in anno suscipiatur à
laicis. 1917
corpus domini an possit ab amentib. recipi.1474
corpus est animæ vestimentum. 1740
corpus christi quotidie sumimus. 1950
corp° christi sumit cū diuinitate & anima. 1935
corpus christi dupliciter dicitur. 1962
corpus christi sub alia specie sumitur triplici ra
tione. 1933
corpus christi suscipere volens, tria debet habe
re. 1922
corpus christi sine sanguine non sumitur, nec
sanguis sine corpore. 1917
corpus christi, nunquid erat totum ante fractio
nem sub qualibet parte hostiæ. 1930
corpus christi à mure non sumitur. 1964
corpus christi an circunscribatur loco. 1956
corpus glorificatum lædi non potest. 1943
corpus est iumentum. 177
corpus christi excedit alia sacramenta quo ad
reuerentiam. 535
corpus non est homo. 1722
corpus christi & sanguis an consecrentur sepa
ratim. 1915
corpus christi non consecratur, nec etiam panis
535
corpus christi non digeritur vt cæteri cibi. 194
corpus liberum æstimationem nō recipit. 1379.
corpus christi possumus quotidie facile come
dere. 1944
corpus domini an possit etiam in fine quibuslā
denegari. 888
corpus domini non datur paruulis. 185
corporis christi partes quid signant. 1921
corporis christi sumptio quid signat. 444
corporalia debet esse linea certa ratione. 1801
corpore vitiati sunt à promotione repellēdi. 285
cor omne Deo patet. 447
cordis deuotione magis quàm vocis iubilatio
ne cantandum est. 435
chorepiscopi aliqd habeāt vltra presbyteros 344
chorepiscopi an fuerint ab apostolis instituti345
correctio fraterna an sit de præcepto. 627
correctio occulta est præcepti. 1320
corona non debet esse magna. 115
corrigens debet multa attendere. 213
corruptus, in episcopum consecrari potest, sed
non corrupta inter virgines. 128
credit parum qui incipit credere. 1728
creditor aliquando oneratur. 887
credulus non debet quis esse nimis. 250
crimen quodlibet est ecclesiasticum. 419
crimen quadrupliciter dicitur. 124
crimen suum in ordinatione vel in iure an tenea
tur quis prodere. 262
crimen ciuiliter probatum depositionem indu
cit. 232
crimen indicans non semper dicitur maleuolus.
790
crimen quodlibet infamat. 802
crimen ante ordinationem commissum an impe
diat frui officio. 1087
crimen alterius nocet innocenti. 510
crimen falsi qua pœna punitur. 796
crimen fraudatæ annonæ. 621
crimen publicum quod dicitur. 72
crimen concussionis. 56
crimen sacrilegij & læsę maiestatis quandoque
comparantur. 618
criminis probatio an semper remoueat promo
tum. 615
crimina quæ sunt depositione digna. 1087
crimina leuia non impediunt celebrationem. 8
crimina sunt deflenda. 1803
crimina facta palam sunt occultis grauiora.1615
crimina qđā nullis sacrificiis mūdābantur. 1774
crimina occulta vindictam non habent. 467
crimina quædam matrimonium impediunt, sed
non dirimunt. 1492
crimina digna depositione quę sunt. 384
criminosus etiā à minimo ordine prohibet. 384
criminosus post pœnitentiam an possit admitti
in testem. 1630
criminosus occultus, an debeat vitari à scienti
bus ipsum esse talem. 807
criminosus vbi debet puniri. 737
criminosus quandoque potest accusare. 784
criminosum se dicenti an sit credendum. 356
criminosi in exceptis criminibus testificari pos
sunt. 796
criminalis causa an possit delegari. 1330
crucis signaculū in qbus mēbris debet fieri. 37
culpa leuis est quę temporaliter punitur. 1781
culpa de latere, & gratia de latere. 1960
culpa lata in lege cornelia non venit. 260
culpa & dolus purgantur tempore. 497
culpa est subiectionis causa. 102
cupidus deuiat à veritate. 227
curator dat cā cognita dicēti se dementem.1963
curiales qui dicuntur. 269
curiales triplici ratione nō possunt promoueri.
chusarsaton quid repręsentat. 1700

D

DAmasi nomine citari ea q in Pōtificali etiā
post ipsius mortem sumpta sunt. 292
Damnū dedisse videtur, q occasionē dāni dat.550
Dāni dās cām, dānū fecisse videtur. 2001. & 1588
Damni dans occasionem, non semper dānum de
disse videtur. 1340
Dantis affectum considerat Dominus. 1398
Daniel & locij sui. 184
Dare turpibus an sit permissum. 410
Dare an potest quis quod non habet. 1983
Dari aliquid pro rebus spiritualibus incorpora
libus, an liceat. 490
Dauid peccatū multipliciter excusatur. 1762
Dauid prohibitus est q̄dificare. 242
Dauid etiam post pœnitentiam non est permis
sus q̄dificari templum. 594
Dauid quare fuit prohibit° tēplū q̄dificare. 1886
Dauid pro plebe morti se obtulit. 1764

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

Dauid,Vrias,& Bethsabee qualiter interpretant. 532 (1582
De babylonica captiuitate. 1632
Debitum petens impendat quod debet. 1879
Debitor non cogitur seruire creditori. 1290
Deceptio quandoque permittitur. 1805
Deceptus semel,cautius sibi cauet. 8
Decretalis epistola. 79
Decretales canonib.æquipollent. ibidem
Decretales sunt duplices. 397
Decretum non ligat ignorantes. 673
Decretum fuit editum anno 1150. (1158
Decretū 8 Decimarū q̃titati vtrū possit pscribi. 1025
Decima nunquid potest dari laico. 1028
Decimę pecorum vbi sunt dandæ. 1100
Decimę qua actione peti possunt. 1023
Decimæ cui ecclesiæ sunt dandæ. 126
Decimæ an sint de illicitè acquisitis dandæ. 102
Decimæ olim dabantur quatuor modis. 1128
Decimæ an possint concedi laicis. 1148
Decimæ an possint præscribi per laicos. 1112
Decimę sunt soluendæ ecclesiis baptismalib. & non capellis. 1125
Decimæ quo tempore sunt dandæ. 1126
Decimæ sunt tributa egentium. 1023
Decimę cui ecclesiæ sunt soluendæ. 1113
Decimæ sunt à colonis partiariis dandæ. 1027
Decimæ an possint præscribi. 969
Decimas soluere pauper non tenetur. 100
Decimarum dominium est penes ecclesiam. 514
De circuncisione Domini. 1231
Decus ecclesiæ hodie creuit. 1292
Defensio cuilibet est permissa. 1117
Defunct⁹ de q̃busdã criminib.pōteſt accusari. 1043
Defuncti vtrum sciant quæ hic aguntur. 1031
Defuncti voluntas an sit semper seruanda. 1031
Degradatum percutiens incurrit excommunica (tionem. 1240
De igne Hieremiæ. 511
Delegatus non habet plus iurisdictionis quā delegans. 453
Delegatus vtrū criminales cās audire possit. 1117
Delegatus episcopi an possit citare. 913
Delegatus etiam papæ potest recusari. 454
Delegatus mādatum sine litteris probare ꝑt. 475
Delegati iferiorū suas snias exequi non ꝑnt. 663
Deleri de libro vitæ quid sit. 1791
Delicta iam dimissa an redeant. 1754
Delicta excusantur auctoritate maioris. 1067
Delicta ꝑmissa in Deū remittere non possumus. 1249
Delicta paria pari pœna sunt punienda. 188 (
Delicta maiorum alios corrumpunt. 401
Delictum superueniēs non vitiat legitimè factū. 589
Delictorū quadruplex est generatio. 582 (
Delictorum memoria an sit bona. 387
Delinquēs in alterius territorio an tenetur ibi crimen confiteri. 1092
Delinquens publicè,publicè arguendus est. 221
Delinquens pluries,pluries pęniteat. 800
Delinquētes q̃que sunt patiēter expectādi. 1517
Dæmon quare nos persequitur. 197
Dæmones an futura prædicere possunt. 1462
Dæmones malis prælatis dominantur. 696
Dæmoniacorum promotorum & promouendorum distinctio. 165
* Denominari ad ecclesiam quid significet. 1167
Denuntiatio alia euangelica alia canonica. 296
Denuntiatio canonica omnib.præcipitur. 1311
Denuntiatio. 712 Denuntiati punitio. ibi.
Deo nihil nocet. 1124 Depositio est perpetua. 236
Deprehensus in crimine potest per xx.horas detineri. 255
Deprehēsio sola in crimine an sufficit ad aliquē Derogare. 11 (condemnandum. 252
Desertor quis sit. 1264
Desidia mimia in prælato casum inducit depositionis. 1494
Desperandum est de nemine. 430
Detrahe verbū ab aqua, &c.quid significat ibiver
Detrahere quid sit. 1674 (bum. 522
Detractores dicuntur homicidæ. ib.
Detrusus in monasterium an cogatur ibi perpetuo esse. 387
* Deus quomodo solus peccata dimittat, in no-
Deo membra non habet. 1398(tatione margina. 1663
Deus à quo potest videri. 1691
Deus non iudicat bis in ipsum, qualiter intelligi tur. 1777
Deus est non solū misericors,sed etiā iustus. 1681
Deus q̃o dicatur tradere hominē peccato. 1307
Deus vendi non potest. 950
Deus nullum sine causa punit. 1674
Deus non est auctor mali. 1307
Deus qualiter abstulit peccatum Dauid. 1761
Deus tripliciter loquitur. 1266
Deus præsumitur plus diligere illos quibus plus perfectionis tribuit. 1750
Deus quæ à se dicta reuocet. 1266
Deum nemo viditvnquam. 849
Dei serui sumus omnes. 1385
Deo propter Deum est seruiendum. 359
Diabolus morteChristi est in inferno relegatus. 1744
Diabolus à Christo fuit deceptus. 1261
Diabolus an sit auctor omnis peccati. 1738
Diabolus dicitur oriens vetus. 1396
Diabolus crucem timet. 2002
Diabolus perdit vires per baptismum. 2023
Diabolus dicitur mundi princeps. 1600
Diabolus dicitur transiens. 1626
Diabolus an habuerit charitatem. 1751
Diabolus quomodo pater dicitur. 447
Diabolus intrat in hoies per duas portas. 1739
Diabolus est pater mendacij. 490
Diabolus quomodo bonum operetur. 1739
Diaboli vtrum cognouerunt Christum esse filiū Dei. 186
Diabolū multa latent,& quotidie discit. 160
Diaconus potest baptizare,& corpus Christi ægris erogare. 444
Diaconi septē debēt esse i ecclesia episcopali. 443
Diaconi Cardinales vtrum pręponantur omnib. presbyteris. 451
* Diaconis in Latina ecclesia nunquā fuisse per missum vsum coniugij. 161
Dico,prȩceptiuè & admonitiuè ponitur. 1542
Dicto plurium ſtatur. 698
Dies & anni sunt obseruandi. 1481
Dies quando incipit. 1965
Dies pro anno ponitur. 1965
Dies pro anno inuenitur. 395
Die dominico incæpit dūs mundum facere. 176
Difficile dupliciter ſumitur. 669
Dignitas aggrauat peccatum. 1088
Dignitas. 1088
Dignitas an compensetur cum numero. 64
Dignitas augmentat vtilitatem. 486
Dignitati regiæ defertur. 78
Dignitate ꝑditus,minus punitur quàm alter. 713
Dignitates & matrimonia non debent esse venalia. 610
Dignitates conferantur secundum merita. 992
Dignitatum electio ad quos ſpectat. 92
Dilationes in causis dandæ. 723
diligens in suis debet & in alienis similiter facere. 1322
dilige proximum sicut te ipsum,quid sit. 1722
diluuium aquarum. 520
dina filia Iacob fuit à Sichem oppressa. 1804
diœceſis pro regione ponitur,& econtra. 870
diœceſes fuerunt à dionysio distinctę. 895
dionysius per prædicationem Pauli fuit conuersus. 183
*dipthyca. 1414
discendum est semper. 1417
disciplina ecclesiæ non est deferenda. 1354
discordia est in pluralitate. 1390
discretione maiore in maiorib.opus est. 203
dissimulatio est multiplex. 1588
dissimulare an liceat. 1578
dispar habitus q̃q; esse pōt in eodē choro. 1213
dispensare. 601
dispensare cum simoniaco qui potest. 577
dispensarivtrum possit cum occulto peccatore. 255
dispensari quandoque non potest. 599
dispensatur quandoque in vno matrimonio, & non in secundo. 1662
dispensatur cum bigamo facilius quàm cum pœnitente. 268
dispensatur facilius in sumpto quàm in suscipiēdo ordine. 263
dispensatur q̃q; in beneficio,non in officio. 258
dispensationes quædam mutilandæ sunt. 608
dispensandum est certis ex causis. 608
dispensatio. 600
dispensatio circa matrimonia inducitur propter tria. 1869
dispensatio vtrū possit cū bigamo fieri. 173
dispensatio quandoque fit. 600
dispensatio quandoque est debita. 248.& 605
disputari vtrum possit de fide catholica. 465
dives aut pauper fieri,nemo appetat. 771
diuites aliqui boni sunt. 147
diuitiæ facilius in ciuitate quàm extra congregantur. 1231
diuitiæ an bonæ sunt. 1231
diuitias habere peccatum non est. 967
diuinatio an possit esse prophetia. 507
diuinus à deitate & à diuinatione dicitur. 1211
diuortio facto non debetur mutua seruitus. 1637
diuortium & repudium differunt. 1522
diuortium quid proprie significet. 1511
diuortium vnde dicitur. 1653
docere se velle promittens,Deo obligatur. 242
docilis & dociblis differunt. 107
doctores reprehendendi non sunt. 1952
doctoribus bona dona danda sunt. 774
doctrina est ab omnibus accipienda. 402
doctrina episcopi in quo consistit. 407
dogma & doma,differunt. 467
dogma. 9
dolus in hostem bonus est. 1260
dolus bonus. 207
doli capax. 524
dolosus an possit in perpetuum conueniri. 716
domestici qui dicantur. 729
dominus non potest in seruum sęuire. 259
dominus vobiscum,vnde sumitur. 1908
dominus est iudex in causa serui sui. 687
dominus miscuit aquam cum vino. 194
dña adultera an possit à seruo suo accusari. 1006
dominium an transferatur in vsurarium. 1053
dominium nō ita facile ꝑditur vt possessio. 508
dominica & ieiunium simul concurrere nō possunt. 365
domus,& pro familia & pro ecclesia accipitur. 425
domui suæ bene præpositus quis dicatur. 229
donatio in aliquibus tenet,quam maritus vxori facit. 2048
donare & dare differunt. 1360
donatistæ. 1443
dona quæ contrahuntur per catechismum, ad quid prosunt. 1560
dormiendum non est in scholis. 1690
doti non renuntiat q̃ à viro legatū recipit. 1232
*drachma est siclus. 1883
*dubitatio facit vitiosa tolerari. 929
dubitatio notabilis. 203
dubitationis ratione fiunt aliqua. 1038
dubitandum non est de fide. 467
duplicitas reprobatur. 993

E

EBionitæ. 1433
Ebrietas quandoque est mortalis. 125
Ebrietatis mala. 176
Ecclesia potest sine Missa consecrari. 360
Ecclesia quælibet potest sibi ius statuere. 72
Ecclesia in sex casibus est reconsecranda. 1893
Ecclesia fugientes ad se tutatur. 1190
Ecclesia non iudicat de occultis. 161
Ecclesia est vxor clerici. 1829
Ecclesia sine dote consecrata,à quo debet dotari. 1890
Ecclesia iudicat aliqñ de his quæ sunt foris. 1546
Ecclesia de manu laici nō potest recipi. 1128
Ecclesia pōt pœnam pecuniariam infligere. 1118
Ecclesia succesiuè reparata est reconsecranda. 1895
Ecclesia est duplex. 1386.& 1397
Ecclesia multipliciter dicitur. 819
Ecclesia est mater nostra. 1612
Ecclesia pro derelicto habita an possit repetere integra. 838
Ecclesia euicta,an possit agi contra episcopum, qui illam contulit. 817

ecclesia

Et nouis notationibus Decreti.

Ecclesia ab hæreticis consecrata an sit reconsecranda. 1894
Ecclesia præsens dicitur área. 1613
Ecclesia sæcularis potest conuerti in monasteriū sed non econtra. 1014
Ecclesia pro infidelib.orat. 1739
Ecclesia an nullum cogat continere. 135
Ecclesia nunquam moritur. 285
Ecclesia tota deficere non potest. 1740
Ecclesia habet carcerem. 1182
Ecclesia est Christi sponsa,& non vxor. 293
Ecclesia in prędio tributario fundata an teneatur pro illo ad tributa. 1376
Ecclesia in limite diœcesis posita cuius est. 1137
Ecclesia semper aliquos bonos habet. 573
Ecclesia ignorat quis ad prædestinationē pertineat. 1589
Ecclesiarum maiorum ordo. 99
Ecclesias plures in sex casib.habere licet. 1231
Ecclesias duas nō ꝑt quis habere in titulum. 348
Ecclesiastes & Ecclesiasticus. 1040
* Ecclesiasticum citari nomine Salomonis. 40
Ecclesiasticæ res sunt pauperum. 1127
Ecclesiasticæ res in quatuor casib.licitè alienantur. 979
ecclesiasticę res facilius possunt alienari hodie quàm olim. 973
ecclesiasticam vnitatem impugnare grauissimum est. 1693
ecclesiasticarum rerum prælati sunt procuratores,& non domini. 1363
ecclesiasticarum rerum dominium apud quē est. 971
ecclesiasticas res malè alienans qualiter punitur. 984
Aedificium de pecunia ecclesiæ factum an acquiratur ipsi ecclesiæ. 985
Editio facienda est sine die & consule. 1450
Aemulor varia significata haber. 208
* Effectus vini est duplex. 177
Effractor. 1679
Effusio duo notat. 1125
* electꝰ semel approbatus,an possit postea reprobari. 860
electus per quæ verba consentire debet. 852
electꝰ à maiori parte capituli dicitur electus ab ecclesia. 295
electus quod ius habet. 317
electus in archiepiscopū & confirmatus electos in episcopos confirmat. 482
electus ante confirmationē nō administrat. 106
electus suo superiori multa cum iuramento promittit. 110
electus confirmatus à quo debet consecrari. 332
electo ius acquiritur per cōsensum eligētiū. 217
electum salutans electioni eius præbet consenelectum laici possunt accusare. 109 (sum. 326
electio facta per Cardinales si dicatur contra fas esse,quis erit iudex. 379
electio vel postulatio de clerico alteri subdito facto an valeat. 319
electio Papę habet aliqua specialia. 577
electio an fieri debeat intra tres menses. 240
electio sit communis,consonans & canonica. 313
electio facta de bono an valeat vbi melior est. 855
electio an possit fieri de eo qui non est de gremio. 308
electio facit quem præsumi meliorem. 304
electio debet fieri intra trimestre. 361
electio est periculo eligentium. 315
electio principi prędestanda est. 1197
Electio quę sit in loco non determinato, nulla est. 106
electio sola non facit verum Imperatorem. 450
electio ad clamorem populi non debet fieri. 856
electio vtriusque electi cassatur timore scandali. 332
electio ex causa potest differri. 311
electio canonicorum ad quos spectat. 91
electio facta siue decreto tenet. 307
electio imperiti qui credebatur peritus,an debeat cassari. 1874
electio ad quem spectat de iure communi. 314
electioni an possit populus contradicere. 856
electioni nullus laicus debet interesse. 313
electioni abbatis quis consentire debet. 341
electioni episcopi qui debent interesse. 318
electioni possunt laici contradicere. 108
electioni qualiter consentiendum est. 852
electionem tractatus prędedere debet. 105
electione dicitur quis tripliciter excludi. 331
electis duobus æqualiter,quis alteri præferatur. 332
eleemosyna redimit peccata. 1703
eleemosyna danda est anathematizato. 564
eleemosyna quibus est danda. 203
eleemosyna liberat à morte. 1699
eleemosyna de malè acquisitis fieri non debet. 509.& 1054
Eleemosyna an possit fieri per vxorem sine licentia viri. 1821
eleemosyna vtrum fieri possit de illicitè acquisitis. 1054
eleemosyna in peccato facta non est propriè eleemosyna. 1758 eleemosyna magna. 1758
eleemosyna de eleemosynis est facienda. 414
eleemosyna vnde dicitur. 1758
eleemosynæ dator potest venialiter peccare. 220
eleemosynæ defunctis prosunt. 1050
eleemosynæ fieri possunt de bonis per oppressionem quæsitis. 430
eleemosyna sibi primo quisque facere debet. 1341
eleemosynam primo nobis faciamus. 1703
eligit seipsum nemo. 1400
eligi non debet in episcopum habens vxorem & filios. 854
eligendus,an potis est qui peccauit &pœnituit, quam qui nunquam peccauit. 262
eligendus est magis exercitatus. 303
eligendus, an debeat esse de gremio ecclesię. 105
eligendus in quo ordine debet esse. 300
eligens vnum renuntiat alteri. 389
eligentes an variare possunt. 140
emansor quis dicitur. 1670
emere administrationem rei ecclesiasticæ simoniacum est. 574
emptio administrationis ecclesiasticæ est simoniaca. 568
Emptor inter præscribendum si percipiat vendi torem non fuisse dominum,quid faciet. 1852
emphyteuta non soluens canoné expellitur. 888
emunitas ecclesiæ quæ est. 982
*emunitas. 1179
enchiridion est liber manualis. 1758
encratistæ. 1433
energumeni. 114
energumeni qui sunt. 2039
*engeldrudam viuere potuisse Ioannis viij.tempore. 729
epilepticus an possit celebrare. 846
epimenides Thebanus sacerdos malus fuit. 537
epiphania & Theophania idem. 1965
episcopus potest dare quinquagesimam vel centesimam. 1015
episcopus ecclesiā à se totaliter non potest eximere. 1130
episcopus an possit clericum infamatum cogere ad purgationem. 1079
episcopus quandoque peccat si non dispensat. 250
episcopus nec per se nec per laicumverberet clericos. 1336
episcopus iurans non tenetur sacra tangere. 901
episcopus semel monasterium ingressus an possit iterum redire ad episcopatum. 840
episcopus sine diacono non celebret. 447
episcopus in sua ecclesia nouam consuetudinem inducere potest circa officia. 433
episcopus superintendens dicitur. 410
episcopus dispensat in incestu. 1491
episcopus non corrigens subditum est suspendēdus. 546
episcopus an possit dispensare in simonia ordinis vel beneficij. 591
episcopus seruum ecclesiæ an possit manumittere. 997
episcopus duarum ecclesiarum an possit aliquis esse. 838
episcopus potest suorum subditorum factū promittere. 455
episcopus œconomum corrigere potest. 427
episcopus an possit semper dispensare. 236
episcopus diebus dominicis debet esse in ecclesia sua. 1966
episcopus quandoque sumit & quandoque deponit mitram & baculum,non sine causa. 218
episcopus non debet esse solus. 382
episcopus an maior sit presbytero Cardinali. 699
episcopus nullam secum habeat mulierem. 392
episcopus an possit aliquem propria iniuria excommunicare. 689

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

episcopus iurans non debet tangere librum.90
episcopus non potest sanctum canonizare. 1966
es in multis casibus dispensare non potest.237
episcopus non erubescat à subdito doceri. 1417
episcopus deponitur & restituit à solo Papa.944
es debet esse prudens in negotiis sæcularib.492
es prædicans habeat mitram & baculum. 190
es etiam hæreticus confert ordinem,sed nō ordinis executionem. 498
es paruæ ciuitatis contemnitur ab idiotis. 451
es nō plus potest petere ab ecclesiis quā quod ex canonib.sibi deberi probat. 1196
episcopus quando visiter monasteria. 1207
es clericū alienum recipiés est puniendus. 1233
es procurator dicitur ecclesiasticarū rerum,ideo illarum conditionem deteriorem facere non potest. 1314
es iniuriantem sibi nō potest excommunicare. 1343
es inter ordinādum debet obseruare interstitia temporum. 283
es solus beneficia conferre non potest cessante consuetudine. 342
es beneficio priuare non potest clericum cuius parentes ipsum offenderunt. 581
es excōmunicat propter conuitium sibi factū. 690
es an possit solus delinquentem cōdēnare.1086
episcopus an possitvni auferre,& alteri dare.1112
es an possit iniuriam sibi factam remittere. 324
episcopus patri,& ecclesia filio comparatur. 346
episcopus conuertens ecclesiam sæcularem in regularem quorum clericorū consensum requirere debeat. 1055
episcopus potest aliquos verberib. castigare. 1466
episcopus in quib.criminib.dispensat. 239
episcopus aliorum doctrina non debet egere.
episcopus à suis familiaribus potest accusari.765
es demandat tam ea quæ sunt ordinis, quàm ea quæ sunt iurisdictionis. 455
episcopus clericum alterius episcopi non ordinet. 867
episcopus debet habere capituli consensum in multis. 119
episcopus solus consecrare non potest. 111
episcopus quid iuris habeat in ecclesia quā fundauit. 1132
episcopus in causa inquisitionis quos debet conuocare. 415
episcopus in hæresi dispensat. 247
episcopus in inuitis possit dari. 308
episcopus est iudex corporum & animarum.178
es vtrum sit iudex omnium clericorū suæ diœcesis. 266
episcopus per laicum non verberet clericum.177
episcopi subditos debent fratres appellare. 460
epi an possint circa beneficiorum pluralitate dispensare. 1234
epi consensus cum canonicis sufficit in rei alienatione. 890
episcopi duo quandoque possunt esse. 822
* epi damnari non possunt sine auctoritate Romani Pontificis. 613
epi inscio Metropolitano consecrati,quid facere debent 339
episcopi possunt condere canones. 1966
episcopi morientis bona cui sunt reseruāda.1000
epi præceptum etiam difficile est adimplendum. 1289
episcopi litteratos secum habeant. 461
episcopi causa à quib.est audienda. 752
epi clericos sine examinatione ordinantis punitio, 385
episcopi an possunt interesse bellis. 1366
epi vtrum hodie possint circa beneficiorum pluralitatem dispensare, 348
episcopi cum multis dispensant. 600
episcopi an citius propinquis quàm aliis dant. 428
episcopi donatio sine subscriptione non valet. 483
episcopi & archiepiscopi à quot sunt cōsecrādi. 272
episcopi duo in vno episcopatu esse nō possunt. 1400
Episcopi & monachi nō possūt esse tutores.1108
episcopi petitio est per canones limitata. 1447
episcopi sibi mutuū debent præstare auxiliū. 432
episcopi an olim erant pauperes. 882
episcopi dicuntur summi. 2037
episcopi episcopum deponere non possunt. 654
episcopi non sint tantum custodes chartarum. 1367
episcopi litteras habeat,qui peregrinari volet. 2047
episcopo viuente an possit alius subrogari. 815
epō debet synodus prouidere,qui ad ecclesiā suā non audet accedere. 436
episcopo visitanti dandum est lac ad bibendum. 895
epō inuito an possit in sua diœcesi nouus episcopatus fieri. 1115
episcopum damnare quis potest. 613
episcopum consecratio fit hora tertia. 360
episcopum consecrare quid sit. 111
episcoporum consecratio fit tantum die Domini co. 362
episcopis an liceat leges audire. 171
episcopatus sunt distinguendi interuallo conuenienti. 383
episcopatus est ordo. 155.& 444
episcopatum suscipere potest quis cogi. 310
episcopatum desiderare an possimus. 854
episcopatū desiderare est valdè periculosum.196
epitimium quid significat. 1238
eraclitæ. 1432
eremita an sit persona religiosa. 1520
eremitæ habent proprium. 1215
eremita licitè tranfit ad monachatum. 1102
eremitæ subsunt episcopo. 443
eremitæ subsunt episcopis,& possunt ad prælatu ram vocari. 1095
errare. 190
Errans in meliori conditione an possit matrimonium dirimere. 1554
error Pelagianorum. 1788
*error synodi quæ in Trullo Cypriani synodum probantis. 63
Error qualitatis dissoluit matrimonium spiritua le. 357
Error à multis corrigi potest. 1872
Error quandoque est peccatum mortale. 942
*Error in inscriptionibus sæpè oritur ex interpositione palearum. 1581
Error Monothelitarum. 1998
Error Basilidis hæretici. 526
Error Sabellianorum. 521
Error Paulianistarum. 421
Error personæ non facilè committitur. 1552
Error aliorum non est defendendus. 1494
Error est contrarius consensui. 1552
Errores Petiliani. 537
Eruca. 1125 Erugo, ibidem
Aequum,& ius differunt. 2
Aesopus. 558
Eua quare de costa Adæ facta est. 1827
Eucharistia etiam suspendēdis in patibulo non est deneganda. 1473
Eucharistia non est danda existenti in crimine notorio. 1964
Eucharistię sacramentum non est ab hæretico accipiendum. 1407
Eucharistiæ sacramentū à quo fuit institutū.1911
Eucharistiæ sacramento tria continentur. 1911
Eucharistiam infirmus euomens punitur. 1474
Euenientia de nouo per quē sunt diuidēda. 448
Eulogia. 1208 Euloga. 76
Eunuchi sunt triplices. 1636
Eunomiani. 1434
*Eustathiani & Bogomilici quid senserint de perfecta vitæ ratione. 145
Eutychiani. 1435
Excedēdum est potius circa misericordiā, quàm circa crudelitatem. 243
Excessus modicus non attenditur. 1947
Exceptio iudicis recusatoria est dilatoria. 725
Exceptio in testem quando est obiicienda, 617
exceptio spoliationis est dilatoria, 630
Exceptio reuocandi domum, 784
Exceptionem vnam opponens,ad aliam transire potest. 1027
Exceptiones sunt multiplices, & variis temporibus opponendæ. 732
Excipiendo consequimur quod non consequimur agendo. 1632
Excommunicare potest simplex presbyter. 620
Excōmunicare seipsum nemo potest.601.& 957
Excommunicare non potest hæreticus hæreticū. 1381
Excommunicari nequit ecclesia vel ciuitas. 821
Excōmunicari potest absens per scripturam. 728
Excommunicari & absolui potest quis per litteras. 643
Excōmunicari possūt qui decimas nō soluūt.157
Excommunicari potest quis sub conditione. 324
Excommunicatur quis à mortuo. ibid.
Excommunicandus maximè hęreticus, quoties admoneri debet. 1351
Excommunicandus quis nō est pro minimis causis. 468
Excommunicandus est populus suum non recipiens episcopum. 437
Excommunicatus an potest reconuenire & excipere & excompensare. 766
Excommunicatus nihil potest possidere nomine ecclesiæ. 831
Excōmunicati beneficiū cui est assignādum. 434
Excommunicatus an possit absolui non præmissa satisfactione. 927
Excommunicatus an possit absolui aduersario ignorante. 927
Excommunicatus conquerens metropolitano an possit ab eo absolui. 621
Excommunicatus à quo est absoluendus. 926
Excommunicatus eligere non potest. 866
Excōmunicatus matrimoniū pōt cōtrahere. 457
Excommunicatus vitandus est. 953
Excommunicatus non intret ecclesiam. 987
Excommunicatus perpetuo tripliciter exponitur. 493
Excommunicatus vtrū quis possit esse in vna ecclesia,& non in alia. 77
Excōmunicat' ratione societatis toleratur. 1984
Excommunicatus iniustè celebrans an sit puniēdus. 947
Excommunicatus excōmunicari nō potest. 729
Excommunicatus an simpliciverbo possit absolui. 962
Excommunicatus an possit post absolutionem accusare. 766
Excommunicatus prælatus an possit ordines cō ferre, 864
Excommunicatus est qui communicat excōmunicato à canone,etiam ante denuntiationem. 1412
Excommunicato an debeat fieri solutio. 1084
Excommunicato communicans, à quo absolui debet. 934
Excommunicatum celebrantem nō absoluit episcopus. 923
Excommunicatum ab episcopo non absoluit archiepiscopus. 874
Excommunicatio duas habet species. 926
Excommunicatio an pro sola contumacia feratur. 923
Excommunicatio an feratur per hæc verba, Præcipio sub pœna excommunicationis. 324
Excommunicatio pro modica iniuria non est ferenda. 617
Excommunicatio est maxima pœna. 620
Excommunicatio lata sub conditione tenet. 68
Excommunicatio Domini non liberat vasallum à sacramento, 954
Excommunicatio & absolutio solo verbo fieri possunt. 1418
Excommunicatio an possit post mortem in aliquem ferri. 1413
Excommunicatio non est pro quolibet mortali peccato ferenda. 1506
Excommunicationis sententia in duob. casibus, non est timenda. 920
Excommunicationis duo sunt effectus, 729
Excommunicationem incurrit quandoque iustè impeditus. 720

Excom

Et nouis notationibus Decreti.

excommunicationem opponere viro vxor non potest. 960
excōmunicatis sine periculo communicat eorum familia. 959
excōmunicatis communicare non possumus sed bene paganis. 930
excommunico te,& absoluo te,an liget vel soluat. 957
excusantur ne hi ad quos Apostolorum prædicatio non peruenit. 186
executor an possit recusari, & ab eo appellari. 682
executor an possit de incidentib.quæstionib.co-executori & nuntio creditur.773 (gnoscere.144
executio est duplex. 145 exhedræ. 1037
exēpti delinquentes in diœcesi episcopi,an possint ab eo puniri. 810
exēptio simpliciter,an eximat vniuersaliter. 1116
exemplis quib.est vtendum. 90
exemplaria correctoria quę sunt. 28
ex,& de,significant deformitatem. 1401
exilium est temporale,& perpetuum. 1376
exilium est perpetuum. 1377 exorcista. 374
exorcizare quid sit. 1001
exorcismi fiunt trib.die b. 2002
exorcismi effectum. 2001
expensæ circa infantem expositum an possint re
expensæ semper sunt deducendæ.996 (peti.320
expensarum materia. 616
expediunt non omnia. 1697
expilare quid sit. 1967
exponēs filiū vel seruū an possit recolligere.419
* expresbyteri nomen apud B.Gregorium. 244
extra ecclesiam est qui cum episcopo nō est.44
ezechiæ commendatio. 327

F

Fabulas poetarū prædicando moraliter exponere non multum laudatur. 409
Facere amicos de mammona iniquitatis quid sit. 509
Faciat quilibet quæ suæ conueniūt ꝺditioni.1345
Facies humana non est deturpanda. 2003
Facti causa est inquirenda. 1368
Factis mentimur,sicut verbis. 1382
Facto qñque licet quod non licet verbo. 1255
Facto proprio potest quis contrauenire. 974
Facta publica debent ab omnib.sciri. 68
facta per intrusos non valent. 1891
Facta tenent multa quæ fieri prohibentur. 35
Factum non dicitur quod non perseuerat. 1672
Factum legitimè irritatur delicto superueniente
Falcidia est triplex. 8 (594
Fallere & falli quandoque parum differunt.1253
Fallere & falli vitium est. 1093
Feria per se nihil probat. 774
Fama an probet.626 Fama non probat. 1992
Fama. 623
Fama bona cum conscientia requiritur. 939
Fama sola non sufficit vt excommunicatus vitari debeat. 440
Fama sola non sufficit ad depositionem. 630
Famæ diffinitio. 748
Familia an pro delicto domini sit excōmunicanda. 1415
Familia pro dñi delicto non est excōicāda. 960
Familiæ delictum,an dominum obliget. 330
Familiaritas nimia parit contemptum. 409
Familiaritas in cibo est maior quā in colloquio.
familiares inimici sunt pestiferi. 440 (1546
Famis necessitas multa licere facit. 1617
Fatuus est qui fatua loquitur. 1449
Fœmina ventriloqua Paulū sæpè secuta est.1457
Fœmina calore excusatur. 1672
Fœmina an possit esse iudex. 1073
*Fœminis non cōmitti causas purgationis presbyterorū,quod videbatur colligi ex c. Mennā. 2.q.5.& auctori glossæ admirationem attulerat. 641
Feriatis dieb.an possit litigari. 1077
Feriæ legitimæ sunt tres. 399.& 1274
Festiuitates martyrum habentur loco sacramentorum. 1965
Feudum potest auferri excommunicato. 1630
Feudum de nouo concessum nō dicitur nouum si prius fuerat concessum. 1451
Fictio intentionis,& fictio operis, 134
* Fides vera habetur sine charitate,sed non vera fidei virtus. 1987
Fides multipliciter dicitur. 1248
Fides est fundamentum omnium bonorum. 526
Fides an sit exemplo adhibenda. 1403
Fides mala defuncti an noceat successori. 614
Fides hosti seruanda est. 1638.& 1287
Fides inter coniuges est duplex. 1510
Fides recta in principe splendet. 486
Fidei quæstio est referenda ad sedem Petri. 382
Fidei disputatio cum hæreticis est ꝓhibita.1430
Fidem suscipere nemo cogitur. 213
Fidei iubere debenti an sufficiat dare pignora. 725
Fidelis quilibet debet esse rex & sacerdos. 2011
Fideles sunt domus Dei. 576
Fideles sunt in ecclesia:& ipsa in ipsis. 2030
Fideles dicuntur aquilæ. 1931
Fideles omnes sunt proximi nostri. 412
Filacteria. 1463
Filia nubere potest sine parentum voluntate. 1609
Filius in diuinis quidquid habet, & à patre habet. 2050
Filius temporalis est à lege incognitus. 1603
filius patrem conuenire potest. 699
filius quandoque potest dici maior patre. 1825
filius pro patre potest ꝺonationem patris reuocare. 1194
filius ambulans super terram,testatur patris incontinentiam. 365
filius matrem quandoque potest exhæredare.731
filius contra patrem & econuerso agere potest. 1327
filius qui se mimis sociat,exhæredari potest.1964
filius egentem patrem cogitur alere. 5
filius patrem corrigere non debet. 467
filius non est qui bonus non est. 1869
filius in trib.patrem sequitur. 1617
filius sacerdotis ecclesiam paternam habere non potest. 850
filius Dei quare dicitur verbum. 1686
Filius quandoque facit quem pręsumi maiorem. 30
Filius moniales ex monacho genitus cui monasterio applicabitur. 1491
Filius apostatæ ē baptizādus inuito patre. 2027
Filius familias testari non potest. 1215
Filij vtrum post parentum sponsionem possint cum aliis contrahere. 1590
Filij sacerdorum an sint serui ecclesiæ. 294
Filij Dei erimus secundū animā & corpus. 1796
Filij Iudęorum baptizati sunt à parentibus sepa randi. 2012
Filij presbyterorum duplices sunt. 291
Filij sunt quadruplices. 1620
Filij Iacob ex ancilla geniti,cum aliis ei successerunt. 1607
filij Dei & filij hominum qui dicuntur. 1837
filium religionē ingressum an possit pater reuocare. 1222
filium de sacro fonte leuans,&multi alij perdūt ius debiti exigendi. 1561
filij ex matrimonio illicito nati possunt esse legitimi. 1868
filiorum appellatione nepotes continentur. 191
Phinees Hebræum occidit. 1317
fisci interest subiectos habere locupletes. 574
flamines. 381
floriani. 1434
fluuius etiam quandoque arescens dicitur perēnis. 367
formatæ siue dimissoriæ. 344
*formula vsitata in epistolis Pontificum restituta. 289
fornicatio vxoris maculat corpus viri. 1635
*formata & Pacifica. 352.& 353
fornicatio est crimen canonicum. 1615
fornicatio simplex non ē digna depositione.705
fornicatio separat coniuges. 821
fornicationis causa hodie nemo est deponēdus. 398
fornicationis suspicio an sufficiat ad vxorem dimittendam. 1592
Fornicationem pauci cuitant. 1088
Fornicariam abiurans, an cum illa contrahere possit. 1873
Fornicantur aliqui citius quàm furentur. 1721
Forum sortitur quis multis modis. 736
Forum rei sequi debet actor. 703
Forum mutare an alicui liceat. 1032
Fortiniani. 1433
Frangenti fidem fides frangatur eidem. 460
Frater an cum sorore in casu posset prolē suscitare. 1836
Fraus est genus doli. 384
Frigidus naturaliter nullus est secundū Cardinalem. 1823
Frigiditas quandoque mutari non potest. 1647
Fructus an ab omni possessore sint restituēdi.988
Fructus diu expectatus gratissimus est. 1525
Fructus in stipulatione rei quandoque veniunt, quandoque non. 1542
Fructuarius non præscribit. 1014
Funiculus quid sit. 967
Furari intendens quandoque furtum non cōmittit. 1055
Fur & communicator differunt. 544
Fur ad pœnam dupli vel quadrupli potest conueniri. 1046
Furtum committitur ratione accessionis. 259
Furtum non committens quandoque furti tenetur. 1828
Furtum an sæpius committatur si sæpius eadem res contrectetur. 1669
Furtum in duobus committitur. 1880
Furtum sæpè committitur,& tamen furti actio non nascitur. 1668
Furtum non fit sola cogitatione. 1668
Furtum sui ipsius quis committit. 282
Furti agitur pro modico. 1062
Furem tenetur quis indicare. 544
Furem nocturnum,sed non diurnum licet occidere. 1344
Fures nocturni acerbius puniuntur. 1670
Furor satis punit. 758
Furiosus consensu caret. 1643
Futurum pro præterito ponitur. 282

G

Gallia est triplex. 1445
Gazophylacium quid sit. 430
*Glossæ error in c.Noli frater.quod est B.Augustini. 29
*Glossæ error in c.De capitulis. quod est Leonis 4.vnde occasionem sumpserit,& ibi locus restituendus ex coniectura. 34
*Glossæ & fortasse Gratiani error in c. de constantinopolitana. 102
*Glossæ error in c.Fatendum.13.q. 1.ex textu de prauato. 1043
*Glossæ error putantis Papam minori testium numero condemnari,quàm eos qui sunt in minorib.ordinibus. 653
*Gradus ascendendi ad Pontificatum ex Stephano iij. 378
Gradus altior aggrauat delictum. 558
Gradatim ascenditur ad honores. 299
Gradus descriptio. 1863
*Gratiani mos citandi causas. 865
Gratianus quandoque deceptus fuit. 638
Gratia omnib.in baptismo confertur. 2022
Gratiam primā nemo mereri potest. 1763
Gratia confertur in collatione sacramenti. 361
Gratia datur in baptismo omnib.æqualiter.1099
Gratia in sepultura non confertur. 549
*Græcis postquam ad sacros ordines ascendissent non licuisse contrahere matrimoniū. 154
Græci in sacris ordinib,non possunt contrahere. 169
Græci conficiunt in panib.fermentatis. 1913
*Gunebodigni cogebant paruulos iurare. 127
*Gregorio interdum tribui quod est Ioannis Diaconi. 793
*Gregorij vij. sententiæ de castitate ab iis qui sunt sacris ordinib.initiati,seruanda. 389
Gemmæ sunt nodi virgarum. 2046
*Gennadius auctor libri de ecclesiasticis dogmatibus. 199
Gerens se pro milite qui non est,punitur. 1895

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

Gnoitæ, legendum Agnoitæ 1494
Gnostici. 1433

H

HAbere dupliciter sumitur. 1363
Habenti dare est perdere. 414
Habitus solus non solennizat votum. 1486
Habitus est triplex. 1485
* Hadriani capitula indicari synodi Romanæ nomine. 732
Hebræi vnde dicuntur. 1837
Helias Iezabel fugiés quib. verbis vsus est ad populum. 235
* Hæptateuchũ interdũ à latinis vocatur Hepta-Heptateuchum quid dicitur. 924 (ticum. 824
Hæreditas. 6 Hæreditas parentum debetur filiis. 1124
Hæres non adimplens defuncti voluntatem qualiter punitur. 903
Hæres an teneatur ex maleficio defuncti. 1154
Hæres onera defuncti sustineat. 995
Hermaphroditus an possit esse testis in testamento, & vtrum possit ordinari. 773
Hermogeniani. 1433
Hæreticus omnis est excommunicatus. 1382
Hæreticus est qui in fide titubat. 1404
Hæreticus quando vitandus. 1429
Hæreticus nunquam accusat. 693
Hæretici ignem accendunt in ecclesia. 1998
Hæretici baptizare possunt. 1999
Hæretici diuersimode ab ecclesia recipiũtur. 1998
Hitici vario modo possũt ab ecclesia puniri. 1349
Hæretici qualiter sunt in symbolo nobiscũ. 1997
Hæretici nullum possunt excommunicare. 1406
Hæretici possint acquirere ecclesiæ. 1612
Hæretici non conferunt effectum sacramenti. 1520
Hæretici sunt duplices. 1381
Hæretici & simoniaci æquiparantur. 548
Hiticũ recõciliare põt epus hodie sine pcilio. 256
Hæreticis resistendum est. 1325
Hæresis, & schisma differunt. 1428
* Hæresis de communione vxorum. 365
Hæreticorum sacramenta sunt vera. 512
Hæreticorum bona cui applicantur. 1361
Hierobaal vnde dicatur. 534
* Hieronymi nomine sæpè citari scripta Origenis. 180
* Hieronymi locus in c. sicut Christus, 1. q. 1. §. Sed hoc. explicatus. 531
* Hieronymum citari pro Origene. 854
Hierusalem quando fuit capta. 367
Hierusalem varia habet nomina. 338
Hircus pro peccato principis oblatus non fuit à filiis Aaron comestus. 1771
Hirci oblati historia quid repræsentet. ibid.
* Historia de reb. ecclesiæ non alienandis ex capitulis Gallicis manuscriptis. 1121
Histriones à promotione prohibentur. 410
Hoc est enim, &c. quid demonstret ly hoc. 1922
Holocaustum. 526
Homo in alia vita apparebit qui est filius Dei. 1996
Homo non habet natiuitatem à Christo. 1959
Homo liber verberari non debet. 1286
Homo est imago Dei. 1825
Homo ratione carens non est homo. 1495
Homo liber an possit obligari. 1370
Homo est dignissima creaturarum. 2203
Hominis dies sunt cxx. anni. 1702
Hominum genera quatuor sunt. 1040
Hominum duo sunt genera. 1611
Homicida est etiam qui non occidit. 1381
Homicida & adulter an conficere possint. 531
homicida ante baptismũ, an promoueri possit. 239
homicida non admittitur ad sacra. 1886
homicidium clerici est grauius quàm laici. 1182
homicidium vtrum impediat promouẽdos, & deiiciat iam promotos. 238
homicidium tres, periurium duos offendit. 49
homicidium quid sit. 1674
homicidium grauius est adulterio. 1655
honor an peti possit. 592
honores non sunt inuitis dandi. 354
honores mutant mores. 532
hostem æquiuocando deludere an licet. 1261
hospitale sine licentia episcopi cõstitui non potest. 1200
* Humberti responsionem tribui Leoni nono, & librum Ennodij Symmacho, & orationem Petri Damiani Nicolao secundo. 152
humilitas Deum placat. intex. 1468
humilitas nimia prælatorum contemnitur. 480
* hyperbretæus mensis nõ idem apud omnes. 84
hypochrita plus peccat quam manifestè delinquens. 974
hypocritæ non habent Spiritum sanctum. 1421
hypocritæ videntur deaurati. 1747
hypocritę sunt iuncis similes. 1745

I.

IAcobus frater Domini nuncupatur. 341
Iacobus fuit primus archiepiscopus. 341
Iacobus dicebatur frater Domini. 1901
Idem incipit & desinit in eodem instanti. 522
Ieiunare per alium vtrum aliquis possit. 1754
Ieiunare semper non reprobatur. 1968
Ieiunari potest per alium. 399
Ieiunia quatuor temporum. 365
Ieiuniũ plus prodest viuis quã defunctis. 1039
Ieiunium est duplex. 1966
Ieiunium quadragesimale est decima dierũ. 2042
Ieiunandum est in vigiliis Apostolorum. 368
Ieiunandum non est inter Pascha & Pentest. 1966
Ieiunus quis dicitur. 1902
Ieiuno stomacho conficiendum est. ibid.
Ieiunat nihil, qui per vnum diem deficit. 1967
Ieiunantes, in vespera comedere debent. 399
Iezabel præcipitata fuit de turri. 1765
Ignis alienus quis dicebatur. 1923
Ignis diu occultari miraculosa inuentio. 511
Ignominia satis punit. 260
Ignorantia iuris quandoque excusat. 1408
Ignorantia facti est multiplex. 187
Ignorantia iuris quattuor genera personarũ excusat. 587
Ignorantia iuris est duplex. ibid.
Ignorantia iuris est multiplex. ibid.
Ignorantia iuris facilius dispensari facit. 398
Ignorantia probatur dupliciter. 991
Ignorantia iuramento probatur. 1833
Ignorantia est triplex. 1064
Ignorantia est duplex, scilicet facti & iuris. 633
Ignorantia non excusat illum qui scire potuit per se vel per alium. 403
Ignorantia quomodo probatur. 397
Ignorantia probare quis cogitur propter præsumptionem. 397
Ignorantiam allegans, illam probare debet. 866
Ignorantiam allegans, eam probare tenetur. 553
Ignoti sunt examinandi, & non alij. 117
Illegitimi sunt postulandi. 296
*Ille, antiquam esse notam. 554
Imago est triplex. 1993
Imago pœnitentiæ. 529
Imperator inferior est episcopo, 32
Imperator imperij res alienare potest, 328
Imperator an aliquem debeat habere ordinẽ. 315
Imperator vtrũ hẽt iurisdictionem à Papa. 466
Imperator pro quo peccato deponi potest. 195
Imperator iurat papæ. 1280
Imperator ab episcopo excommunicari potest. 925. & 1295
Imperator verus quis est. 469
Imperator imperiũ diuinitus consecutus est. 468
Imperator potest à papa deponi, 1083
Imperator quare dicatur Augustus. 514
Imperator põt ab epo excommunicari. 314. & 129
Imperiũ & sacerdotium ab eodem procedunt. 31
Imperium translulit ecclesia Romana. 837
Imperij meri est de criminibus cognoscere. 708
Imperium nõ põt sacerdotium impugnare. 473
Imperium franci primo, deinde Theutonici habuerunt, 329
Imperium minus est sacerdotio, 468
Imperatores duo eodem tempore fuerunt. 98
Imperatores multa perdiderunt priuilegia. 323
Imperare sibi nemo potest. 933
Imperitia non facit quem deponi. 191
Imperitia culpæ adnumeratur. 1350
Imperitus nõ potest esse iudex ecclesiasticus. 88
Imperfecta duo non cõstituunt vnũ perfectũ. 113
Imperfecta duo faciunt vnum perfectum. 8. 6
Impeditus per alium expedire potest officium suum, 441
Impedimentum legationis quale est. 1828
Impedimentum non præstat quod nihil est. 499
Impœnitentia finalis capitur duob. modis. 1694
Imperator lepra percutitur si officium sacerdotale vsurpat. 13
Impœnitentia finalis est peccatum in Spiritum sanctum. 535
Impostor quis dicitur. 1756
Impositio manus est multiplex. 530
Impossibile multipliciter dicitur. 310
Impossibilitas cocundi est triplex. 1646
Impuberes an possint iurare. 1016. & 1279
Impuberes testificari non possunt. 769
Imputatur mihi quod mea culpa accidit. 2023
Imputantur multa propter vnum delictum. 238
Imputandum non est ei per quem non stat. 208
Incendiarius an sit ipso iure excõmunicatus. 982
Incendiarij qualiter sunt puniendi. 1380
Incestuosus an possit matrimonium õhere. 1661
Incestuosi quantum ad aliqua sunt ipso iure suspensi. 1840
Incitatio optima ad dicendum. 192
Incorporalia dicuntur quadoque possidere. 405
Indebitũ per errorẽ solutum an possit repeti. 88
Indign° minorib. ad maiora nõ promoueatur. 555
Indignari & dedignari, differunt. 221
Inducię non dantur ob aduocati absentiam. 732
Inducię sunt arbitrariæ. 721
Inducierum quinque sunt genera. 718
Indulgentia an sit ius. 1652
Inermes non possunt inimicis resistere. 631
Infamis ne est in aduiterio deprehensus. 1100
Infamis an possit accusare. 727
Infamis an possit esse procurator. 744
Infamis infamẽ regulariter accusare non pt. 692
Infamis potest esse procurator. 240
Infamis est de bello publico fugiens. 543
Infamis arbiter esse potest. 944
Infames quandoque possunt postulare. 746
Infames efficiuntur qui mortali peccato aspergũtur. 1972
Infamia aboletur in baptismo. 1976
Infamia sequitur depositum. 591
Infamia irrogatur dignitatem petenti. 558
Infamia canonica tollitur pœnitentia. 797
Infamia an possit per pœnitentiam purgari. 797
Infamia est duplex. 748
Infamiam potest episcopus tollere. 250
Infamiam tollit episcopus. 635
Infamatus super crimine non est statim suspendendus. 645
Infernus & paradisus vbi sunt. 1308
Infideles postulare non possunt. 1666
Infideles qui dicuntur. 1815
Infideles possunt esse in ecclesia vsq; ad missam catechumenorum. 2012
Infirmitas sæpe nos armat contra Diabolũ. 1687
Infirmitas non repellit ab officio diuino. 847
Ingenium & alia tempus supplere possunt. 374
Iniuria an possit repelli, & à quib. 1283
Iniuria sociorum an sit armis repellenda. 1291
Iniuria duob. modis remittitur. 1315
Iniuriã nobis factã an teneamus remittere. 1314
Iniuriam ecclesię illatam an possit episcopus remittere. 1314
Inimici sunt diligendi. 1923
Inimicitiæ repellunt ab accusando & testificando. 730
Inimicorum amicus est suspectus. 440
Iniquitas omnia præcipitat. 302
Initium quandoque sumitur à tormentis. 1007
Initium spectandum est. 508
Inobediens prælato, est ei inimicus. 252
Inobedientia an sit capite punienda. 925
Innocens pro stulto quandoque sumitur. 127t
Innocentiæ tres sunt gradus. 408
Inofficiosa quę dicuntur, 28
Inquirens, quos testes admittere debeat. 629
Inquisiti punitio. 7 2
Inquisitio. ibidem
Inquisitio an possit fieri contra volentẽ se purgare. 641
Inquisitio quando fieri debet. 641
In quo quis deliquit, in eo puniri debet. 517
Inseruitus. 1556

In

Et nouis notationibus Decreti.

Instructio respondentis. 519
Instrumentum pro parte verum & pro parte falsum esse potest. 554
Instrumentum quare fit. 1452
Instrumentum multa habere debet. 714
Instrumentum an corruat totum aliquib. necessariis deficientib. 483
Instrumenta possunt pro parte approbari, & pro parte reprobari. 186
Intentio quandoque approbatur, & factũ reprobatur. 1973
intentio bona malum factum excusat. 1614
interrogans non confitetur. 1261
interrogationes à quib. possunt fieri. 157
interrogans ponit. 1586
interemptores sunt proxenetæ. 434
interpretatio est triplex. 909
inter lepram & lepram vnde dicatur. 88
interdictum. 8
interiora dignoscuntur per exteriora. 1488
interruptio fit tripliciter. 1145
intereſſe cõsecutus in bello, vtrum possit adhuc de hoc agere in iudicio. 1290
intrusus an recipiat quæ ecclesię contulit. 438
in via & in inuio differunt. 581
ioannes dicitur filius tonitrui. 450
ioan. & Mãbres Magi tria fecerunt miracula. 23
iosęph fuit pater putatiuus Domini. 1526
Ioseph venditio. 511
Ioseph tempore passionis viuebat à Virgine sepa ratus fuerat. 1527
Ioseph in sepulchro maiorum sepultus fuit certa Iouinianistæ. 1435 (ratione. 1031
Ipso facto multa fiũt. 951 Ira duos hẽt effect°. 633
Irregularitas tollitur per monachatum. 1217
Irregularitas per pœnitẽtiam non aboletur. 499
* Iterari non est cõtra rationẽ sacramenti illius quod characterem nõ imprimit. in notatione marg. 1753
* Isidori præfatio in conciliorum collectionem alia à vulgata, & prope contraria. 60
Iube donne benedicere. 372
Iudas an mortuus sit ante Christum. 1776
Iudas quare se suspendit. 1026
Iudas vendens Christũm cõmisit simoniã & plagium. 495
Iudæ Machabæi somnium. 1693
iudæi filios suos ad ecclesiam conuersos exhære dare non possunt. 581
Iudæi vtrum constitutionib. humanis regant. 26
Iudæi peiores fuerunt Sodomitis. 513
Iudæi tenentur ad decimas personales. 1126
Iudæi an mortaliter peccassent si Christum non crucifixissent. 26
Iudæi & Gentiles subsunt Imperio. 6
iudæi lingua solũ Christum crucifixerunt. 1673
iudæi facilius fallunt animas quàm pagani. 1533
iudæorum sacramenta fuerunt vera. 513
iudæorum filij nonsunt per vim baptizandi. 1545
iudæis & Sarracenis sua auferre nõ debem°. 1362
iudæis non licebat interficere quemquam, qualiter intelligitur hoc. 1673
iudex sit amator æquitatis & misericordiæ. 215
iudex an possitqñdoq; ppriã sniã impugnare. 747
iudex appellationis an possit de principali cognoscere. 684
iudex mediocritatem sequatur. 217
iudex ecclesiasticus an de causa sanguinis alij cõmittere possit. 9
iudex an possit suis ius dicere. 748
iudex vsque ad quã horam expectare debet. 669
iudex suspectus dupliciter deseritur. 661
iudex iudicando an loci consuetudinem seruare debeat. 43
iudex opinionem suam potius quàm aliorum sequi debet. 750
iudex corrumpitur multis modis. 949
iudex, aduocatus, assessor & executor nõ possũt esse testes in causa appellationis. 677
iudex pœnam arctare & ampliare potest. 637
iudex secundum allegata iudicet. 1578
Inquirens, quos testes admittere debeat. 629
Inquisiti punitio. 7 2
Inquisitio. ibidem
Inquisitio an possit fieri contra volentẽ se purgare. 641
Inquisitio quando fieri debet. 641
In quo quis deliquit, in eo puniri debet. 517
Inseruitus. 1556

cordiam. 219
iudex ex officio potest aliquid obiicere. 227
iudex per quæ iura debet iudicare. 4
iudex ordinarius recusari potest. 735
iudex à quò referibere debet iudici ad quem. 813
iudex citãs peremptorię, hoc dẽt exprimere. 784
iudex de subditis iustitiam non exhibens potest conueniri. 750
iudex lacrymis flecti non debet. 1319
iudex quandoque de facto supplet. 436
iudex ecclesiasticus potest virga punire. 791
iudex male iudicans qualiter punitur. 939
iudex an possit inter partes componere. 785
iudex etiam delegatus die feriato procedere nõ
iudex non sit iuris ignarus. 1809 (debet. 1077
iudex facilius repellitur quam testis. 734
iudex ad concordiam laborare debet. 429
iudex an possit dari ad arbitrium rei. 900
iudex falsus non est iudex. 22
iudex non iudicet secũdũ cõsciẽtiam suam. 139
iudex male iudicans facit litem suam. 1946
iudex parte non petente, multa potest facere. 761
iudex an secũdũ cõscientiam debeat iudicare. 46
iudex non condemnat, sed lex. 1
iudex ecclesiasticus causam sanguinis alij cõmittere potest. 322
iudex ecclesiæ potest in exilium mittere. 728
iudicis male iudicantis punitio. 676
iudicis instrumento & dicto creditur. 677
iudici qualiter fit contumelia. 916
iudici dans pecuniam vt iustè iudicet, an peccet. 945
iudicem duo faciunt. 904
iudicij principium non semper consideratur. 667
iudice ecclesiastico negligente nõ recurritur ad secularem. 902
iudice recusato quid fiet. 913
iudices plures si in sententia discordant, quid iuris. 681
iulij Pauli sententiæ citantur nomine Theodosianarum legum. 663
iumento nostro adhibeamus saccum paleam & flagellum. 1722
Iura vario modo possunt exponi. 245
Iurare per creaturas non licet. 1245
Iurare coguntur presbyteri in sex casibus. 602
Iurare quid sit. 1242
Iurare nolens est habendus hæreticus. 1243
Iuramentum contra bonos mores non oblig. 31
Iuramentum non est iniquitatis vinculum. 50
Iuramentum quod Iudæi Gabaonitis præstiterunt, non fuit seruandum. 1270
Iuramentum filij an possit à patre reuocari. 1608
Iuramentum de calumnia præseruat à condemnatione expensarum. 616
Iuramentum vtrum infamet. 803
Iuramentum non semper est adimplendum. 1264
Iuramentum an possit retractari. 813
Iuramentũ per vim extortum, vtrũ obliget. 1082
Iuramentum per coactionem extortum non tenet in quatuor casibus. 1270
Iuramentum illicitum an propria auctoritate possit infringi. 1271
Iuramentum tripliciter dicitur illicitum. 1263
Iuramentum expurgationis non debet clericus præstare coram laico. 1282
Iuramentũ de re illicita factũ nõ infamat. 1267
Iuramentum non est recipiendum ab illo quem scimus falsum iuraturum. 1247
Iuramentum duplici causa est institutum. 1242
Iuramentum an semper sit mortale peccatum. 125
Iuramentũ plus operatur q̃ simplex promissio. 1278 Iuramẽta sunt &oneris & honoris. 1279
Iuramenta qualiter sunt intelligenda. 1276
Iuramenti differentia secũdũ tria tẽpora. 1242
Iuramenti forma. 1242
Iuratur propter vtilitatem. 1244
Iurandum ne est de indemnitate ecclesiæ ante electionem. 326
Iurans ad episcopatum non accedere, an sit ab episcopatu repellendus. 406
Iurans de cetero non concubinam, si cũ illa cõtrahit, periurium nõ incurrit. 580
Iurans nunquam mulierem cognoscere, an possit postea matrimonium contrahere. 1506

Iurans per Deum an plus obligetur quàm iurãs per Euangelium. 1246
Iurans per Deos falsos an peccet. 1248
Iurans soluere certo tempore, si post soluat, non est periurus. 1596
Iure cuius non est auctor, vtrũ possimus vti. 222
Iure suo multis modis quis priuatur. 103
Iuri suo renuntians, illud repetere nõ potest. 819
Iuris abrogati notitia est necessaria. 80
Iurisdictio episcopi sine cã non pt declinari. 706
Iurisdictio archidiaconi est ordinaria. 121
Ius aliquod est nec æquum nec iustum. 2
Ius iuste quadrupliciter dicitur. 4
Ius eligendi potest in vno remanere. 339
Ius patronatus quadrupliciter transfertur. 1167
Ius patronatus quale est. 1166
Ius patronatus ad quos hæredes transit. 1168
Ius patronatus qualiter diuiditur inter hęredes. 1171
Ius patronatus transire facit nouus hæres. 1149
Ius naturale in quatuor differt ab aliis. 13
Ius naturale dicitur multipliciter. 4
Ius naturale reliquis antiquius est. 1
Ius multa fingit. 245
Ius idem est in toto quod in parte. 570
Ius commune propter personam est non relinquendum. 304
Ius ignorare quib. permittitur. 1272
Ius canonicum est excellentius ciuili. 1854
Ius commune propter tumultum populi nõ est violandum. 303
Ius primogenituræ an sit spirituale. 820
Ius vniuersitatis penes vnum stat. 334
Ius vnde incepit. 1751
Ius spirituale an possit redimi. 1159
Iustiniani pater. 61
Iustus seipsum accusat. 1944
Iustorum preces facilius exaudiuntur. 515
Iustitiam sitiens, beatus est. 1726

L

LAbor est remunerandus. 845
Laicus in episcopum postulari potest. 301
Laicus quandoque potest clericos suspendere & excommunicare. 158
Laicus nunquam est eligendus. 305
Laicus non conuenitur coram iudice ecclesiasti co, nisi in quinque casib. 900
Laicus si in necessitate peccata mulieris audiuit, an cum ea postea contrahere possit. 1564
Laicus etiam in exceptis criminib. non admittitur contra clericum. 687
Laicus an possit ordinari à non suo epo. 351
Laicus in episcopum postulatur. 1164
Laicus an possit de reb. ecclesiæ iudicare. 379
Laicus potest decimas petere quib. spoliatus est. 1045
Laicus an episcopi auctoritate possit in ecclesia aliquid constituere. 464
Laicus contra clericum testificari nequit. 388
Laicus vtrum ré ecclesiæ possit præscribere. 463
Laicus potest excommunicare ex Papæ delegatione. 463
Laici an possint in ecclesia cantare. 436
Laici coram iudice ecclesiastico possunt quandoque conueniri. 427
Laici iurisperitiam debent habere. 187
Laici qñq; in clericos hẽnt iurisdictionem. 144
Laici an possint clericos accusare. 684. & 708
Laici ecclesias aut decimas habere non possunt. 136
Laici ad aliqua spiritualia inuitantur. 314
Laici vtrum possint aliqñ clericos punire. 50
Laici sup clericos qñq; iurisdictionẽ habẽt. 473
Laici de reb. ecclesiæ nihil possunt constituere. 461
Laici an possint sine peccato decimas percipere. 1157
Lamech punitio. 1585
Lamech plus peccauit quàm Cain. ibid.
Lamech fuit venator. 175
Lapsorum reparatio trib. regulis declaratur. 235
Lardũ an comprehendatur nomine carnis. 1654
Lasciuia & violentia diuersa sunt. 1671
Latrone. n insidiantem in itinere licet cuilibet occidere. 1344

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

Latro bonus an fuerit martyr. 1692
Latrones occidi possunt. 1294
Latronum punitio. ibi.
Latria & dulia quid exigunt. 1973
Laus ciuilis sapientiæ. 578
Laudis præconium superbire facit. 449
Legatus vtrum possit concilium facere. 9
Legatus an possit clericos epi loci iudicare. 1445
Legatus quam potestatem habeat. 1446
Legatus posterior an reuocet priorem. ibid.
Legatus an virtute generalis mandati dispensare possit. 643
Legato sine litteris suæ legationis credendū nō est. 475
Legata ecclesiæ an possint defalcari. 1018
Leges sæculares ecclesiam non adstringunt. 31
Leges vbi debent legi. 382
Leges allegari possunt in causis matrimonialib. 1521
Leges posteriores trahunt ad se priores. 1972
Leges licet allegare in spiritualib. 466
Leges an habeant locum in matrimonio. 1555
Legis auctoritas excusat à peccato. 1247
Legi fit fraus quadrupliciter. 1050
Legis duodecim tabularum origo. 20
Legib. an sit vtendum in causis spiritualib. 466
Legitimatus à principe non est quo ad ecclesiam legitimatus. 299
Legitimat⁹ quo ad tpalia nō cēsetur quo ad spi-
Legum contemptor an peccet. 35 (ritualia. 31
Legitimis deficiētib. assumūt minus legitimi. 286
Lenocinium multipliciter committitur. 1596
* Leonis iiij. in c. vestram. petitio. exaudita. 35
* Leonis ix. nomine citatur Humbertus eius legatus. 61
* Leonis tertij purgatio quā cautè facta fit. 647
* Leonis noni caput in vulgatis Gratiani codicibus omissum. 1033
Lepræ genera sunt quattuor. 1695
Leues qui dicuntur. 648
Lehita à Leui dicitur. 373
Lenitæ officium. 373
Lex diuina an recipiat mutationem, 20
Lex diœcesana & iurisdictionis in quo cōsistūt. 880
Lex tripliciter sumitur. 500
Lex vetus vim Euangelicam obtinet in moralib. 1882.
Libellus est in causa appellationis porrigendus. 678
Libellus repudij quare fuit permissus. 1583
* Libellus de duodecim gradib. abusionū ab aliquib. tribuitur Cypriano. 1350
Libellum famosum componens, qua actione punitur. 782
Liber qui ignoranter cum ancilla cōtraxit, an sine iudicio ecclesiæ illam dimittere possit. 1557
Libri Iudæorum sunt legendi ex præcepto. 1285
Liberorum numerus ad quid prodest. 8
*Liber de ecclesiasticis dogmatib. cui auctori adscribatur. 164
Liberalis in necessitate est nemo. 1823
Libera quæ ignoranter cū seruo contraxit, an ab eo recedere possit. 1554
Libertus propriis sumptib. præstare debet operas patrono, 1103
libertus contra patronum non testificatur. 772
libertus dominis poterit seruire duob. 2046
libertus an teneatur ad operas. 1007
libertus propter ingratitudiné reuocatur in seruitutem. 1008
libertus patronum quandoque alere tenetur. 413
liberti patronum in ius sine venia vocantis rusticitati parcendum non est. 588
liberti ecclesiæ differunt à libertis priuatorum, 995
libertorum ecclesiæ filij sunt ecclesiæ obnoxij. 1008
licet post, quod non licet ante. 565
licitum dupliciter dicitur. 1815
licentia coacta nulla est. 1819
limes diœcesis est impræscriptibilis. 1136
lineæ definitio & eius multiplicitas. 1853
litigiosus duplici ratione ordinari nō debet. 222
litigiosa res quæ dicitur, 919
litigiosa res certis in casib. alienari potest. 1919
litteræ dicuntur falsę multipliciter. 81
litteras esse à quocunq; signatas an sufficiat. 476
litteris episcopi an sit credendum. 927
litteratura æquipollet dignitati. 122
locus facit præsumi contra aliquem. 1831
locus non sanctificat. 291
locus non sanctificat hominem. 1621
locusta regem non habet. 1096
loci intemperies excusat. 112
* lothari capitulare cōpositū ex canone Eugenij lot etiam ebrius peccauit. 1070 (& leonis. 788
lotio Mediolanensium. 551
luciferani. 1434
lucretia adulterium commisit. 1623
ludo perditum an repeti possit, 174
lupanaria castitatem non infamant, 1683
luxuria qñque plus iuris habet quam castitas. 169
luxuria & immunditia differunt. 1619
luxuriæ sedes vbi est. 1744

M

Macedoniani. 1434
Magister pro docendo an possit collectam facere. 185
Magister perhibet testimoniū de discipulo. 964
Magister & pater clericum verberantes nō incidunt in canonem. 1336
* Magister diuinorum officiorum Imperatoris. 915
Magistri debent gratis docere. 76
Magistro plus quam discipulis credendum est, 366
Maior est dignitas in quibusdam ecclesiis. 426
Maioris auctoritas non semper excusat. 999
Maiori licet quod licet minori. 456
Maiores minorib. in electione præferuntur. 406
Maius non licet cui non licet minus. 868
Maledictum dicitur multiplicirer. 1613
Male meriti debent egere. 825
Maledicens an semper puniri debeat, 1423
Malefici qui sunt. 733
Maleficiū nullū secūdū aliquos est ppetuū. 1649
In Maleficiis voluntatem magis quam exitū spectari. 1672
*Maledictio mulieris sterilis non inuenitur expresse in scriptura. 1613
Mali sunt bonis misti. 2000
Mali hic prosperantur, & boni patiuntur, 1783
Mali dicuntur palex. 1996
Malum vnde prouenit. 1749
Malū minus permittitur, vt maius euitetur. 1457
Malum propter bonum non est faciendum. 107
Malos non corrigere, an sit peccatum. 709
Mammona iniquitatis quid sit. 1618
Mancipium dicitur nouum quod per annum nō seruiuit. 1870 Mandatum. 8
Mandatum & præceptum diuersa sunt. 1046
Manducatur Christus dupliciter. 1934
mambres & Iamnes magi, tria fecerunt miracula. 523
manichæi. 1433 manifestum. 623
mansiones multę paratæ sunt in domo domini, 1492
manumissi ab ecclesia vbi sunt conueniendi. 419
mappulæ quid signent. 446 marantha. 1316
marcus Crassus, Iulius Cæsar, & Pompeius fuerunt contemporanei. 544
marcus sibi pollicem abscidit. 287
marcus, Petrus & Clemens fuerunt contemporanei. 450
marcionistę. 1433
maria & Ioannes apostolus peccare non potuerunt. 1976
maria vnicum genuit. 1526
maria continentiam non vouerat absolutè. 1509
maritus ab vxore per sententiam separatus si postea adulteratur, an sit ei restituendus. 1635
maritus ab accusatione adulterij repellitur in casib. septem. 1631
maritus qui vxorem propter fornicationem dimisit, an aliam ducere possit. 1633
maritus permittens vxorem velari, an teneatur continere. 1823
maritus ab vxore quę simulacrum facit debet recedere. 1536
Maritus an possit religionem intrare solo consensu vxoris interueniente. 1517
Maritus quandoque abstinere potest ab vxore etiam contra præceptum episcopi. 528
Maritus sine metu bigamię anvxori debitum reddere possit, pendente accusatione adulterij. 171
Maritus religiosus ab vxore repetitus an possit debitum exigere. 1518
Maritus an possit vxorē criminosam relinquere, vel an debeat eam accusare. 1592
Maritus duplici iure potest vxorē accusare. 1883
Maritus vxorem castigare potest. 836
Maritus proprium filium de fonte suscipiens nō ob hoc est ab vxore separandus. 1559
Maritus continentiam sine consensu vxoris vouere non potest? 1819
Maritus qui inuita vxore vouit religionem, an post eius mortem contipere debeat. 1819
Marit⁹ exact⁹ semp tenetur reddere debitū. 1814
Maritus vxorem castigare potest. 125
Maritus vsq; quo pōt vxorē suam reuocare, quæ sine eius consensu religionem ingressa est. 1820
Maritus an possit dimitti propter opus Sodomiticum, 1635
Maritū leprosum an teneatur mulier sequi. 1614
*Martini Papę concilium appellantur capitula Martini Bracharensis episcopi. 78
Martyr dicitur confitens, 1959
Martyriū nō semp ꝓdest ad salutē æternam. 526
Martinus dicitur canonum renouator. 78
Mater & pater quandoque pro filio testificari possunt. 773
Mater pro filio agere non potest. 671
Mater non potest filium religioni tradere. 1218
Mater non reuocat à religione filium à patre oblatum. 1223
Matrimonium an cōtraham si dicam, iuro quod te pro vxore habebo. 1577
Matrimonium vnde dicitur. 1483
Matrimoniū nō pōt cōtrahi p incestuosos. 1504
Matrimonium est antiquius & communius aliis sacramentis. 1483
Matrimoniū an sit inter sponsum & spōsam. 1587
Matrimoniū potest esse inter seruū & liberā. 1555
Matrimonium soluitur voto, sed non iuramento. 1566
Matrimonium à vouente contractum vtrum teneat. 1484
Matrimoniū inter absentes contrahi potest. 1576
Matrimonium vtrum per coactionem impediatur. 1269
Matrimonium non tenet, si mulier inuita alicui tradita statim fugerit. 554
Matrimonium est res sacratissima. 1510
Matrimoniū quandoque fuit de præcepto. 1160
Matrimonium infidelium bene dissoluitur. 1507
Matrimonium sine dote tenet. 727
Matrimonium multipliciter impeditur sine constitutione ecclesiæ 1836
Matrimonium serui an possit ad testimonia seruorum dissolui. 1864
Matrimonium nouum est quod non excedit annum. 1970
Matrimonium inter paucas personas olim fuit prohibitum. 1836
Matrimonium vtrum errore impediatur. 1551
Matrimonium spirituale timore paterno impedi tur. 1227
Matrimonium coactè factum non tenet. 1065
Matrimonium an possit successiuè contrahi cū duabus commatribus. 1569
Matrimonium per procuratorem contrahi potest, 1608
Matrimonium fidelium ob duplicem fornicationem separatur. 1335
Matrimonium claudicare non potest. 1550
Matrimonium raptoris & raptę tenet. 1524
Matrimonium an est inter infideles. 1532
Matrimonio tria sunt necessaria. 1565
Matrimonium vbi & per quæ verba fuit institutum. 1483
Matrimoniū verū fuit inter Mariā & Ioseph. 1526
Matrimonium ad tempus non contrahitur. 1511

Matri

Et nouis notationibus Decreti.

Matrimonium vtrum impediatur ob delicti enormitatem. 1579
Matrimonium quantum ad diuersos soluitur & non soluitur. 235
Matrimoniū fuit inter Dauid & Bethsabee. 1582
Matrimonium quandoque ex vna parte tantum tenet. 1604
Matrimonium inter liberam & seruum contractum potest etiam à seruo dissolui. 1556
Matrimonium tenet inter raptā & raptorem. 603
Matrimonij contrahendi causę multiplices. 1483
Matrimonium vnde dicitur. ibid.
Matrimonium inter absentes contrahitur. 1514
Matrimonium vtrum inter aliquos præsumi possit. 1573
Matrimonium potest esse sine dote, 1574
Matrimonium per quid conficitur. 1525
Matrimonium potest à senib. contrahi, sed non à spadonibus aut frigidis. 1503
Matrimonij bona sunt tria, quidquid dicat Gādulphus. 1483
Matrimonij impedimenta. 1483
Matrimonio accusato potest vxor petere vt detur libertati suæ. 1651
Matrimonio tria sunt necessaria. 1565
Matrimonio propter consanguinitatem separato, an filij prius nati sint legitimi. 1829
Mſimonia clādestina q̄ sunt, & vtrū teneant. 1573
Matrimonialis causa est mista. 1863
Matrimonialis causa ad episcopū pertinet. 1650
*Maximū de quo in cap. Propter totius, non fuit se episcopum, ideoq; ordinatos ab eo nō recepisse ordinis characterem. 87
Mausoleum quid sit. 462
Medicus pro sanitate cōferenda potest pecuniā recipere, 495
Medicus potest promoueri. 288
Medium seruare difficile est. 1727
Media via est tenenda. 285
Melancholia tristitiam inducit. 2042
Melchisedech vinum lymphatum obtulit. 1960
Melchisedechiani. 1435
*Melchiadi cur tribuatur scriptum de primitiua ecclesia. 421
Membra in sacra Eucharistia nō sunt mista. 1956
Mēbra potest quis quandoq; diminuere vt Hier. & Esaias. 287 Menandriani. 1432
Mēdaciū est triplex, nec est semper mortale. 1254
Mendacium saluans aliquem à morte, an sit mortale. 48
Mendacio quomodo ducitur quis ad ęternam salutem. 1255
Mens potius quàm verba attendi debet. 1277
Mensura doloris est consideranda. 1476
Menstrui tempore an cōiugale debitum debeat reddi. 15
Mēte alienato an sit imputandū quod facit. 1063
Mentiens nihil dicit. 1252
Mentiri Deo possumus, sed nō ipsum fallere. 524
Mentitur quis operibus & ore. 592
Meretur nullus nisi in corpore. 173
Meretrix. ib.
Meretrix potest duci. 1591
Meretricis diffinitio. 1617
Meretricibus sine peccato dari nequit. 411
Metagismonitæ. 1434
Metropolitanus an possit circa ordinem dispensare. 301
Metropolitanus an possit absoluere suffraganei subditum, qui ad ipsum non appellauit. 1482
Metropolitanus clericos suffraganei iudicare nō potest. 871
Metropolitanus à suffraganeis reprehendi potest. 874
Metropolitanus neminem contemnat cum suffraganeum consecrat. 333
Metropolitanus & sui suffraganei si dissentiant in consecratione episcopi, quis præfertur. 336
Metropolitanus in propria ciuitate est consecrandus. 272
Metropolitanus de causa criminali episcopi cognoscere potest. 670
Metropolitanus suffraganeos excommunicat. 47
Metropolitanus delinquēs in aliena diœcesi, an possit ibi puniri. 737
Metropolitani vtrum possint canones cōdere. 9
Metropolitani iurisdictio. 478
Metropolitanos cōfirmare ad quem pertinet. 326
Metus attenuat peccatum. 1019
Metus desperationis plerunque retrahit à peccato. 1742
Metus quandoque attenuat peccatum. 615
Metus verborum excusat. 21
Metus cadēs in cōstantem virum qualis est, 1081
Metus reprobatur per protestationem. 1589
Meum amplius meum esse non potest. 1374
Meum & tuum turbant humanum otium. 965
Miles esse non potest qui caret testiculis. 892
Miles potest esse clericus. 1226
Milites an promoueri possint. 271
Militari manu potest qñq; alicui res auferri. 905
Ministri sacramentorum debent esse boni. 1985
Minor agere & conueniri non potest nisi in certis casibus. 1074
Minor læsus contra quem habet actionem, 418
Minor qui esset præsente maiore. 97
Minor. xxv. annis cur nō debeat esse platus. 1120
Minor seruire debet maiori. 441
Minores annis dicuntur multis modis. 1484
Minores non possunt quod maioribus est denegatum. 1625
Minus malum de duobus est faciendum. 51
Miraculum est quod raro accidit. 451
Miracula bonis & malis sunt communia. 524
Misericordia quandoque est iniusta. 414
Misericordia est rigori anteponenda. 606
Misericordia est rigori præferenda. 1874
Misericordia est debita. 289
Misericordia est præferenda rigori. 1481
Missa per vnum inchoata, an possit per alterum terminari. 826
Missa an sit de consecrationis substantia. 1887
Missa triplex in natiuitate domini ꝓ cātari. 1902
Missa in die dominico est de præcepto. 1908
Missa à solo cantari potest. 1907
Missa vna an tantū ꝓsit omnib. quantū vni. 2043
Missio in possessionē non est statim facienda. 681
*Moabitæ & Amonitæ fuerunt idololatræ. 497
Moses fuit sacerdos. 91
Moses petit deleri. 218
Moses fuit de tribu Leui, 849
Moses fuit maior Aaron. 101
Mosis oratio pro populo in quo fuit exaudita. 218
Mosem filia Pharaonis in filium adoptauit. 1736
Moli debemus inter duas molas. 1684
Monachus sæpius peccans qualiter punitur. 148
Monach⁹ ius succedendi nō dat monasterio. 1195
Monachus an possit conueniri. 812
Monach⁹ abbati potius q̄ epo obedire debet. 955
monachus factus episcopus proprium habere nō potest. 968
Monachus plus subest abbati quā vxor viro. 1826
Monachus nō pōt esse sæcularis canonicus. 357
Monachus albus an possit habere locum inter nigros. 1166
Monachus vtrū possit præfici ecclesiæ parochiali. 1091
Monachus an possit eleemosynam facere. 1093
Monachus potest in ecclesia sæculari esse prælatus. 298
Monachus factus Papa sine licentia abbatis, redire debet. 1198
Monachus potest esse procurator. 1104
Monachus an possit esse Iudex vel aduocatus. 1098
Monachus ad clericalem vitam transire permitti tur. 1104
Monachus episcopus carnes non comedat. 2036
Monachi olim non erant clerici. 442
Monachi non tenentur ad decimas. 968
Monachi an teneantur ad decimas. 1111
Monachi accusare possunt. 710
Monachi an possint ad vitam strictiorem compelli. 1599
Monachi fugitiui cui ecclesiæ acquirunt. 1102
Monachi latent. 285
Monachi subsunt episcopo. 1097
Monachi sunt ad successionē admittendi. 1226
Monachi leuando compatres fieri non possunt, sed bene baptizando. 1204
Monachi quo ad renuntiationem proprietatis tenent locum Apostolorum. 2037
Monachi an faciant publicam pœnitentiam. 1225
Monachi quid iuris habēt suis capellis. 1129
Monachi tenent locum apostolorum. 1991
Monachi possunt terras ad firmam habere. 416
Monachi an teneantur ad decimas de agris suis. 1024
Monacho malo nil deterius. 1709
Monachū pluries exeuntē tenetur abbas pluries recipere, 1492
Monachum à patrono præsentatum, debet episcopus instituere. 1103
Monachum inuito abbate sibi potest episcopus sociare. 710
Monachorum laus. 230
Monachorum coercitio ad quem spectat. 1196
Monachis inuitis an districtior vita possit imponi, 355
Monasterium sæpè arguitur negligentiæ. 1498
Monasterium intranti an sit pœnitentia imponenda. 1710
Monasterium intrante vno coniugum an possit alter in sæculo remanere. 1515
Monasterium ingressus ante perfectam ætatem, an possit postea exire. 1217
Monasterium potest esse sub iurisdictione archidiaconi. 1093
Monasterium intrare an possit alter coniugum post copulam altero consentiente. 1518
Monasterium cogitur quis intrare propter delictum. 1220
Monasterio destructo possunt licitè ligna comburi. 2 4
Monasteria sunt exempta à lege diœcesana. 857
Monasteria à lege diœcesana non sunt prorsus exempta. 1209
Monasteriorum regimen, ad quem spectat, 47
*Monialis publicè nubens nunquam potest recipere corpus Christi. 1497
Monalis delinquens in vno monasterio, cum sit ad aliud cum suis bonis transferenda, an primo præiudicet. 1499
Monialem corrumpens, triplex peccatum committit. 1492
Moniales vinum non bibant. 204
Moniales velle non habent. 1881
Moniales visitare non licet. 1204
Moniales otiosæ esse non debent. 394
Montani. 1433
*monomachiam in qua causa prohibuerit Nicolaus Papa. 651
*monophysitæ. 1998
*mora potest purgari. 422
morbo caduco laborantes an ministrare possint. 165
Moriuntur boni & mali. 925
mors Christi sufficit ad omnia peccata delenda. 1741
mors est duplex. 2008
mors & aliæ pœnalitates pro peccato originali sunt inflictæ. 1707
mortale quodlibet est dignum excommunicatione, 1917
mortali peccato tria attenduntur. 1680
mortem timere, naturale est. 951
morticinum tangere quis dicitur. 2022
mortuus si suscitatur, an debeat iterū baptizari, & vxorem & bona recipere. 1034
mortuus etiam sine pœnitentia admittitur ad ecclesiæ orationes. 1342
mortui semel semper viuamus. 1980
mortuū tāgens erat septē diebus immūdus. 1757
mos & mores differunt. 3
motus primi non sunt puniendi. 1731
motus primi non sunt in nostra potestate. 1423
mox varia tempora complectitur. 1223
*mulier an possit esse testis. 1173
mulier nubēs ītra tēp⁹ luctus, nō infamatur. 638
mulier si credit maritum mortuum, an possit alij nubere. 188

Mulier

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

Mulier an possit testificari i crie ɔ clericū. 1073
Mulier ad fidem conuersa debet virum infidelē relinquere, sed non e conuerso. 1545
Mulier si dicat se incognitam, & vir contrarium, cuius probatio admittetur. 1522
Mulier prægnans, an baptizari possit. 2017
Mulier prægnans mortua vbi est sepeliēda. 1896
Mulier an teneatur sequi virum vagabundū. 1831
Mulier quare debet caput velare. 1827
Mulier dat dotem & vir donationem facit. 1523
Mulier in plures simul cōsentiens nihil agit. 1584
Mulier intra tempus luctus certis ex causis contrahere prohibetur. 1512
Mulier post conceptum deberet continere. 1616
Mulier sumitur diuersimode. 1607
Mulier infidelis an possit duci sub ea conditione vt conuertatur. 1644
Mulier vacans est quę virum non habet. 438
Mulier quæ scienter cum frigido contraxit, an separationem petere possit. 1648
Mulieris violatio per quid cognoscitur. 1182
Mulieri quare permitttitur coma. 265
Mulieri interdicenti sed non danti subueniē. 428
Mulieres prædicare possunt. 1098
Mulieres enixæ non tenentur hodie ab ingressu ecclesię abstinere. 14
Mulieres ad quid producuntur. 293
Mulieres quæ Pharaoni promiserunt omnes mares interficere, bis sunt mentitę. 1259
Mulieres filios adoptare poterant secundum legem Moysi. 295 (recipiunt. 1496
Mulieres ordinari non possunt, nec characterem
Mulieres, & pro clerico & contra clericum possunt testificari. 1205
Mulierum cum clericis cōtrahētium punitio. 393
Multi & pauci. 603
Multitudo est reprobata. 109
Multitudo non excusat a delicto. 550
Multitudini est parcendum. 603
Multitudine crescente multa fiunt. 479
Multitudine crescente an possit ecclesia in alterius parochia sine ipsius consensu cōstrui. ibi.
Multitudingm fidelium fecit Deꝰ vnū secū. 1877
Multiplex papę mutatio. 104. Manꝰ fraudulētū. 557
Mutabilia sūt oīa. 2044. Mutatter baptizare pt. 523
Mūda aīalia cur ingressa sūt arcā i pari numero.
Mutus & surdꝰ, testificari possunt. 758 (1598

N

Nabuchodonosor. 366
Nabuchodonosor vidit somnium. 1699
Natales qui dicuntur. 1818
Natura nihil permittit esse in pendenti. 1489
*Narbonensem archiepiscopum ad Toletanas Synodos aliquando conueniri solitum. 897
Naues sunt duplices. 1296 Nazarei. 1432
Necat qui non alit. 1270 Necessitas. 354
Necessitas quandoque excusat, quandoq; nō. 231
Necessitatis occasione, multa licent. 1409
Necessitate vrgente multa licent, quæ alias non licerent. 2043
Necessitates publicę sunt ab omnibus supportādæ. 1447
Negatiua est triplex. 814
Negatiua testis depositio est benignè interpretanda. 862
Negligentia quandoque dolo comparatur. 386
Negligentia prælati suppletur per subditos. 426
Negotia maiora an excusent a iuramento. 1258
Negotia multa sunt, quæ vix sine peccato fiunt. 126
Negotiatio vix potest esse sine peccato. 1126
Negotiationes per clericos quacunque causa exerceri non debent. 421
Nemo dat quod non habet. 490
Nemo se opponat illi a quo beneficium recipit. 452 Neophytus. 231
Nescio vos, id est non approbo. 1804
Nescire quędam melius est quam scire. 1466
Nescire dicitur quis multipliciter. 1065
Nestoriani. 1435
*Nicenum concilium integrum in Armenia. 67
*Nicænæ synodi canones esse ex Arabico in latinum sermonem conuersos. 444
Nicolaitæ. 1431
*Nicolai factum à Rheginone recitatum. 925
Nidoi quid significat. 2044
Nihil mihi conscius sum, qualiter exponit. 1769
Nobiles an sint maiori pœna afficiendi quàm ignobiles. 1400
Nobilis aliter quàm ignobilis punitur. 1670
Nobiliū, & ignobilium pœna non est equa. 199
Nobilitas in electionib. non est attendenda. 1396
Nobilitatis ratione pro aliquo presumitur. 197
Noctis quatuor sunt partes. 529
Noctiani. 1434
Nomen amittitur ex virtute vel peccato. 1679
Nomen clericorum quandoque retringitur. 335
Nomen aufertur à malitia. 698
Nomina aliquorum non sunt in missa exprimenda. 1910
Nominatio an tribuat aliquid iuris nominato. 317
Non omni verbo credendum. 528
Nota qui rere licet. 120
*Notoria & notoria. 1336
Notarius an pro scriptura possit ab ordinato aliquid recipere. 565
Notissimum potest amplius probari. 1401
Notorius non conuincitur testibus nec appellare potest. 682
Notorium est triplex. 623
Notorium & fama per duos testes probari possunt. 629
Notus non examinatur, 288
Normani feroces sunt. 289
Normani bibunt fortiter, ne eorum anima in fico habitet. 1605
Nouatiani. 1433
*Nouellę locus illustratus, qui Gratiano negotium dedit. 1076 Nouum 42
Nubere de cętero non possunt sanctimonialib. copulati. 1492
Nubere non est aliqua cogenda. 1587
Nubere expedit, & non expedit. 1540
Nubens post votum peior est adultero. 133
Nubens secundo benedicitur. 1493
Numerus minor non excludit maiorem. 1839
*Numeri verbum militare quid significat. 274
Nuntij missio an habeatur pro appellatione. 67
Nuptiarum opera non sunt mortalia. 1620
*Nyctages. 1435

O

Obedientia in trib. consistit. 439
Obedientia est summè necessaria. 986
Obedientiæ commendatio. 1121
Obediendum est etiam in dubiis. 1288
Obediendum non est alicui in malo. 324
Oblatio Cain grata non fuit. 1662
Oblationes an sint debitæ à parochianis. 1119
*Oblationes etiā voluntarias in collatione ordinum interdici. 549
Oblationes facere multis est vetitum. 430
Obligare se pōt aliquis sub pœna beneficij. 640
Obligatio non inducitur tempore. 896
Obligatio non contrahitur in turpib. 1768
Obligatio extincta non renascitur. 2025
Obligatur ne qui rem vitiosam commendat. 121
Obligatur & soluitur quis eodem mométo. 1997
Obligant parentes in baptismo, sed nō voto. 1219
Obligatus ad aliquid faciendum non impeditur ingredi monasterium. 270
Obligans per alium, per alium liberari potest. 2006
Obtemperans casu fatali non videtur obtemperare. 1336
Obtenta per surreptionem absente aduersario, retractantur. 1874
*Occidere seipsum nemini est permissum. 1341
Occidere vtrū liceat clerico in necessitate. 256
Occidere an sit alicui permissum. 1334
Occidens in ludo an sit puniendus. 258
Occidens hominem qua lege tenetur. 649
*Octaua dies proferri solita nomine multitudinis, id est, octauæ. 59
Oculis multa subiiciuntur. 1853
Occultare licet ex causa. 1328
Oculus & auris quos in ecclesia significant. 426
Oculus quos in culpa claudit pœna aperit. 1732
Oeconomus debet esse clericus. 574
Oeconomus & procurator diuersimodè iurant. 329
Oeconomus à quo eligatur. 116
Oeconomus quid. 8
*Ω, & α, quid signent. 1035
*Offendens in vno factus est omnium reus. 1082
Offensa prima debet esse impunita. 439
Offerentes qui dicuntur. 390
*Officium quandoque est damnosum. 1339. & 830
Officio subtracto, suotrahi debet beneficium. 354
Officiosa & inofficiosa dicuntur. 28
Officio priuatus, beneficio priuari debet. 384
Officiosa quæ dicuntur. 28
Officia virilia sunt mulieribus interdicta. 1827
Officia Matutina & vespertina. 439
Officiales solum notoria denuntiare debēt. 1778
*Oleo quæ membra sunt vngenda. 38
*Omnia processerunt ab Adam. 1825
Omnia sunt communia iure naturali. 2
Omnia licent, sed non omnia expediunt, 911
*Operi cōiugali an liceat tempore orationis vacare. 1813
Opera Trinitatis sunt indiuisa. 1540
Opera mortificata vtrum remunerentur à Deo. 1687
Opera Trinitatis qualiter sunt iseparabilia. 1540
Opera sunt duplicia. 2050
Ophitæ. 1432
Opinio publica non est fallenda. 391
Opinio communis multum operatur. 745
opinio præfertur veritati. 1359
Opinio mutari potest. 1359
Oportet, nō semper est verbum necessitatis. 1477
Oppositio. 561
Oppressis debet prælatus patrocinari. 417
Optatus malus fuit catholicus. 538
Opus coniugale an possit sine peccato exerceri. 1816
Opus per se laudabile, ratione tēporis reprobatur. 551
Opus duplex fuit in Christi passione. 1504
Orare publicè, quàm clam, melius est. 260
Orare non definit, qui bene facit. 1815
Orandum est versus Orientem. 38
Orandum ne est pro his, qui in mortali peccato decesserunt. 1039
Orarium, quid significat. 1500
Oratio pro defunctis fiat in omni Missa. 1910
Oratio sit assidua. 1702
Oratio breuis debet esse. 46
Oratio, quæ post consecrationem dicitur, superflua non est. 1652
Oratione speciali pro hæreticis orare licet. 954
Orationes malorum an noceant. 751
Ordinari nequit, qui baptizatus non est. 521
Ordinati à Papa subsunt episcopis. 559
Ordinandus est quis inuitus suadente vtilitate, aut necessitate. 354
Ordinandi de quibus sunt examinandi. 118
Ordinatus sine titulo, deponi debet. 347
Ordinatus à simoniaco occulto, an recipiat ordinis executionem. 552
Ordinatus semel an possit iterum ordinari. 342
Ordinatus prius aliis præfertur. 364
Ordinatus coactè an ordinem recipiat, & continere debeat. 357
Ordinatus à maiore, maioris est dignitatis. 452
Ordinatus ordinem quem habet confert Papa delegante. 2037
Ordinatus à simoniaco caret executione. 865
Ordinatio clericorum facilius fit, quàm depositio. 1085
Ordinato an teneatur episcopus prouidere. 283
Ordinantis iniustè punitio. 518
Ordinantium indignos punitio. 517
Ordo sit in honoribus gerendis. 559
Ordo iuris est duplex. 612
Ordo inter beneficiatos. 72
Ordo litterę. 100
Ordo præfertur scientiæ & militiæ. 283
Ordo purgat infamiam. 210
Ordo seruandus in pluribus quæstionibus. 764

Ordo

Et nouis notationibus Decreti,

Ordo nominum multum operatur. 1958
Ordinis susceptio obligat ad continēdum. 142
Ordinem recipere cogitur quis. 301
Ordinem suscipere non potest qui baptizatus non est. 509
Ordine quē pater emit, an quis possit fungi. 589
Ordines conferendi sunt tantum die sabbati. 362
Ordines minores an simul conferri possint. 371
Ordinum emptores & venditores qualiter pęnitere debent. 600
Ordinarius, an possit esse arbiter. 748
Ordinarius, & delegans possunt esse arbitri. 674
Orientales ab Occidentalibus differunt. 137
Origenes se eunuchum fecit. 287
Origeniani. 1434
Origenarius filium non habet in potestate. 1610
Originarij qui sunt. 279. & 1591
*Originarij fundis & possessionibus addicti, vnde emendatus est locus in cap. Generalis. distinct. 54. 279
Originalia secundum aliquos sunt plura. 817
Ornatus exterior clericorum, 198
Orphanotrophium quid sit. 1375
Othoniel fuit filius Senem, 1700
Oua & casei æquiparantur sagimini seu lardo. 399

P

PActum super futura iniuria non valet. 2030
Pactio in spiritualib. an interuenire possit. 1209
Pactio quandoque licitè fit in spiritualib. 1333
Pactio an in spiritualibus interuenire possit. 598
Pactiones interuenire possunt in spiritualium donatione. 483
Pagani & Iudæi etiam in exceptis criminibus nō sunt audiendi. 642
Pagani citius trahuntur ad fidem quàm Iudæi. 1545
Paganum interficere an sit grauius quàm Christianum. 1417
Palla quid sit. 1899
Pallium quid confert, & quando peti debet. 481
Panem subtrahens, alium occidit. 414
Panes propositionis. 885
Panis ad conficiendum debet esse ex frumento. 1913
Panis ante consecrationem non est sacramentū. 1941
Panis conuertitur in corpus, sed non fit corpus. 1927
Pannis rubeis & viridibus clerici non vtantur. 1238
Papa Papam inducit in testem. 876
Papa iudicatur à nemine. 195
Papa per suum mandatum an iuri alterius derogare velit. 480
Papa an de suo successore possit cum cardinalibus deliberare, 380
Papa de homicidio vel adulterio accusari nequit. 193
Papa an possit esse quis non idoneus. 105
Papa solus condemnat episcopos. 42
Papa an de crimine accusari possit. 195
Papa siue Apostolicus semper præsumitur bonꝰ. 193
Papa dat gladij potestatem. 323
Papa habēs vtrunque gladium transtulit imperium. 100
Papa in absentem, an sententiam ferre possit. 415
Papa delinquens debet sine venia puniri. 877
Papa seipsum deponere potest. 702
Papa vtrum possit in primo, vel secundo gradu dispensare. 1567
Papa à quibus & quando est eligendus. 376
Papa an omnia iura habeat in pectore suo. 112
Papa bene dilfinitum rescindere non potest. 1875
Papa sibi alios præponit. 479
Papa an possit in iuramento dispensare. 1083
Papa iudex esse non debet in causa propria. 1153
Papa communicans cum excommunicato non incidit in excommunicationem, nec eum absoluit. 440
Papa vtrum possit delegare simplici sacerdoti vt in fronte chrismet. 455
Papa quandoque nimium papaliter dispensat. 642
Papa dispensare potest cum simoniacè ordinato, licet ordini male susceptо non renuntiet. 556
Papa an habeat vtrumque gladium. 33
Papa dicitur seruus seruorum. 601
Papa vtrum possit contra apostolum dispensare, vide quæ ibi notantur. 1439
Papa solus cum solenniter depositо dispensat. 246
Papa an quandoque subest Imperatori. 1440
Papa transtulit imperium. 469
Papa in aliquibus non dispensat. 1438
Papa Papam ligare potest. 1382
Papa à nemine iudicatur. 90
Papa vtrum possit accusari de simonia. 380
Papa non dispensat in duob. casib. 575
Papa neminem odio habeat. 440
Papa laico causam spiritualem committere potest. 483
Papa an possit absoluere à licito iuramen. 1264
Papa confessori suo parere debet. 877
Papa solus an clericum depositum restituat. 658
Papa ligat in cœlo per approbationem. 1385
Papæ duo non possunt esse 823
Papæ statutis non obediens, an sit hæreticus. 183
Papę sententia præfertur sententię omnium episcoporum. 114
Papæ electio olim per triduum differebatur. 328
Pape soli competens generali mandato non trāsfertur. 69
Papæ est terminare quæstionem de fide motam. 1388
Papę mentiens, sacrilegus est. 1684
Papam nullus mortalium iudicare potest. 988
papam imitari debemus. 80
papalis confirmationis vires. 81
papatus est primus locus. 196
*Par in parem quandoque imperium habet. 340
par pari potest causam delegare. 811
*paritatem non induci episcopi Romani & Alexandrini ex capit. Mos antiquus. distinctio. 65. 338
paradisus est duplex. 1999
parentes an possint iurare quòd filios & filias ad inuicem nuptui dabunt. 1565
*parochiæ nomen cur sit retentum. 117
pars continetur in toto. 452
pars est turpis, quæ toti suo non cohæret. 1392
parsimonia. 200
partes non fiunt de corpore Christi. 1933
partiarij coloni qui sint. 1113
partus est pars viscerum. 582
paruulus nō confirmatus minorem habebit gloriam. 2038
paruuli possunt in omni tempore baptizari. 93
paruuli sine charitate in actu vadūt in patriam. 2007
*pascha citra quod & vltra quod tempus debet esse. 1972
*paschasij & Rabani idem fere opus est inscriptū de sacramento altaris. 1952
passio supplet defectum baptismi. 1988
passus quid sit. 1180
pastinare. 2026
*pater est in filio, qualiter intelligitur. 1959
pater tenetur dotare filiā, quæ eo inuito nupsit. 1880
pater spiritualis licitè copulatur sorori filiæ spiritualis. 1569
pater sine causa filium exhæredare non potest, 1033
pater in causa filij potest testificari. 653
pater etiam impius est pascendus. 414
pater loquitur de filio, quid significat. 3050
pater & mater filium denegare non præsumuntur. 420
Pater malꝰ an sit extraneo bono præferendus 44
pater carnalis an plus sit diligendus quam spiritualis. 1567
pater filiam (sed non maritus vxorem) turpiter coeuntem potest occidere. 1652
pater mundus immundum producit. 2027
paterniani. 1435
patri infideli an potius subueniendum sit, quàm extraneo fideli. 412
patrini filios instruere debent. 2014
patris delictum etiam grauissimum non tollit filio beneficium. 294
patris delictum an nocear filio. 294
patris iniquitas non respicit filium. 1785
patria si tenuis sit potius iuuanda quàm spolianda. 1113
patria potestas soluit aduenientе adulta ætate quo ad matrimonium & iuramentum. 1609
patricidæ punitio. 1670
patritiani. 1434
patripassiani. 1434
patronus tribus causis efficitur. 1167
patronus an possit iuri suo renuntiare. 1170
patrocinium à libertis debitū an possit remitti. 1004
patronus à liberto non potest conueniri. 1006
patronus sacerdotem accusat. 1169
patronus tria cōsequitur ex iure patronatꝰ. 1697
patronus plures præsentare potest ad vnam ecclesiam. 1133
patronus prælatum de dilapidatione accusare potest. 386
patronus vtrum instituere possit. 320
patronus laicus an possit clericum de dilapidatione criminaliter accusare. 1121
patronus quæ iura pōt libertis remittere. 276
patrono pauperi dēt ab ecclesia subueniri. 1689
patrono debetur honor, onus, & emolu nētū. 1167
patroni non exigant xenia ab ecclesia. 1890
patronis discordantibus, quid faciendum. 116
*paulus prædicans nihil accipiebat. 1537
paulus & Barnabas episcopi fuerunt. 363
*paulus primꝰ eremita intestatꝰ mortuꝰ est. 1215
pauli charitas magna fuit. 692
pauliani. 1433
pauper parcè viuendo non meretur. 1742
paupertas in delictis non excusat. 983
paupertas quandoque repellit à testimonio. 622
paupertas non facit mulierem abiectam. 451
pauperibus quæque sufficit bonis cedere. 1080
*pax non datur in Missa defunctorum, nec inter monachos. 1917
pax vobis, dicitur primo ab episcopo. 1908
*peccare vter magis dicitur, an occultè, an manifestè delinquens. 390
peccare grauius est in mortuū, q̄ in viuum. 1414
peccatur vario modo in patrem & filium & spiritum sanctum. 126
peccatū comparatur falci, & organum orationi. 1775
peccatum & peccati pœna, diuersa sunt. 1064
peccatū iteratum est grauius puniendum. 1488
peccatū mortale & nō veniale est prohibitū. 1545
peccatum in spiritum sanctum quod dicitur, & quot sunt eius species. 1693
peccatum cōtra naturā pestilētias inducit. 1638
peccatum diuersimodè accipitur. 1706
peccatum originale quando contrahitur. 1717
peccatum quare dimittitur. 1717
peccatū in spiritū sanctum est irremissibile. 1689
peccatum mortale non semper deiicit iam promotum. 228
peccatum ducit ad non esse. 1678
peccatum veniale dicitur multifariam. 1683
peccatum quando dicitur donari. 1763
peccatum nullum est in corpore tantum. 1779
peccatum vitam abbreuiat. 965
peccatum originale dimissum non redit. 1797
peccatum originale diuersos habet effectus in hominibus. 1786
peccatum originale non tenemur cōfiteri. 1702
peccatum dicitur largè & strictè. 1764
peccatum vnum committens multa committit. 1256

peccatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

Peccatum ignorãtis minus est quàm sciẽtis, 804
Peccatum per pœnitentiam purgatum an possit in accusationem deduci. 1315
Peccatum futurum Deus non indulget. 474
Peccatum & delictum, an sint idem. 1706
Peccatum quo tempore pœnitẽtiæ remittit. 1714
Peccatum diaboli fuit irremediabile, sed homi-nis remediabile. 1695
Peccatũ mortale an priuet quemlibet ab introi-tu ecclesiæ. 496
Peccati occasiones sunt fugiendæ. 1754
Peccati originalis pœna quadruplex. 1976
Peccati dimissio & eiusdẽ remissio simul fiunt. 1786
Peccati conscius an possit propria auctoritate à communione abstinere. 1698
Peccat qui de minimis ambitiose loquitur. 198
Pecat mortaliter qui alium cogit peierare. 1273
Pecator an tandiu debeat pœnitere quamdiu fuit malus. 225
Peccator quilibet occultus est suspensus. 493
Peccator habet duo remedia. 1685
Peccatorem se dicens vtrum peccet. 1256
Peccatores sunt cauendi & recipiendi. 1479
Peccamus quotidie. 1904
Peccamus plus erga patres spirituales quàm car nales. 686
Peccatorum venia est triplex. 1766
Peccans in multos grauius peccat. 453
Peccantibus voluntariè non relinqlitur hostia pro peccato, qualiter exponitur. 1774
Peccata adulti an dimittãtur per fidem ante bap tismum. 1529
Peccata quis resecet tripliciter. 1778
Peccata vtrum deleantur sola contritione. 1663
Peccata quædam teguntur. 763
Peccata sine charitate non delentur. 1681
Peccata semel dimissa an redeãt, sũt opinio. 1784
Peccata non sunt à Deo creata. 1768
Peccata actualia & originalia differunt. 2032
Peccata per quos remittuntur. 1996
Peccata non faciunt miseros. 1928
Peccata cardinalia sunt septem. 1639
Peccata in patrem & filium. 1731
Peccata quædam in baptismo non ita delẽtur, vt non relinquant aliquid impedimenti. 1581
Peccata solius voluntatis, sola voluntate deleri non possunt. 1605
Peccata publicè puniri interest. 1758
Peccata grauia grauiter sunt punienda. 1781
Pecunia simoniaca cui est restituenda. 570
Pecunia pro spiritualibus interuenire potest in quinque casibus. 490
Pecunia quid continet. 571
Pecuniæ interuentu nonvitiat matrimoniũ. 1607
Pecuniam seruare, vtrum sit licitum. 908
Pecuniam dans iudici, vt iustè iudicet, an illã re petere possit. 1059
Peculatum committitur in re sacra vel religiosa. 1297 Peculium serui. 277
Peculiũ seruꝰ habere põt, sꝫ nõ liber homo. 419
Peculiũ manumissis inter viuos vĩ cõcessũ. 943
Pecꝰ occidi iubet, cũ quo peccauit mulier. 1923
Pedes pro affectionibus accipiuntur. 1691
Pedes, in literis sacris, significant affectiones. 551
Pelagiani. 1435
*Pelagij integra epistola apud Anselmum. 906
Pellices vnde dicuntur. 1742
Pœnitet me feciſſe hominẽ, qualiter exponit. 1754
Pœnitere per alium quis non potest. 1501
Pœnitendi tempus. 1691
Pœnitentes vti non possunt armis. 1287
Pœnitentes solenniter, extra ecclesiam quanto tempore debeant esse. 266
Pœnitens est interrogandus specialiter. 1809
Pœnitens solenniter, an postea ad honorem redi re possit. 1658
Pœnitẽs verè pt dignè Christi corpꝰ sumere. 1688
Pœnitens solenniter, an postea possit matrimo-nium contrahere. 1687
Pœnitens verè quis dicitur. 1757
Pœnitentia quare pro peccato imponitur. 1707
Pœnitentia an possit ab hæreticis recipi. 159
Pœnitentia nouum hominem parturit. 1705
Pœnitentia non impedit accusationem. 798
Pœnitentia solemnis non de facili iuuenibus im ponitur. 1660
Pœnitentia in mortis articulo iniuncta vtrũ sit vtilis. 1811
Pœnitẽtia licet sacramẽtũ sit bene iteratur. 1988
Pœnitentia est arbitrio sacerdotis iniũgẽda. 1477
Pœnitentia non tollit pœnam ciuilem. 1718
Pœnitentia non valet ad salutem nisi perseueret vsque ad finem. 557
pœnitentia est arbitraria. 431
Pœnitentia solennis tantum pro notorio impo-nitur. 1477
Pœnitentia publica non est violatoribus voti sim plicis imponenda. 1486
Pœnitentia ex causa minuitur vel augetur. 1266
Pœnitentia septennis debetur pro quolibet mor tali. 1249
Pœnitentia imposita, auctoritate propria muta-ri non potest. 399
Pœnitentia est sacerdotib. imponenda. 1773
Pœnitentia sit longa si longa fuerit culpa. 1755
pœnitẽtia p̃seuerãtis in peccato an sit vtilis. 1784
pœni tentianon est morientibus iniũgẽda. 1477
pœnitentia minor an liberet pœnitentem. 1709
pœnitentia iteranda. 1752
pœnitẽtia interiori & exteriori dolẽdũ est. 1802
pœnitentia solennis an possit agi per sanctimo-nialem. 1488
pœnitentia vnius peccati non prodest ad saluté in altero existenti. 1491
pœnitentia an possit agi in peccato. 1606
pœnitentia sacerdotis filiam spirituale cognos-centis. 1564
pœnitentia tribus modis agitur. 1704
pœnitentia an sit imponenda illi qui tempore op portuno segetem secuit, & illa relicta discess-sit. 1669
pœnitentia post baptismum sæpius est vtilis. 1770
pœnitentia est vtilis, licet sequatur offensa. 1762
pœnitentia in tribus continetur. 1688
Pœnitentia fortificat. 244
Pœnitentia publica vtrum per sacerdotem agi possit. 1564
Pœnitẽtia septẽnis cuilibet mortali debetur. 1780
Pœnitentia solennis impedit clericatum. 264
Pœnitentiasuper vno peccato non est denegan-da. 1759
Pœnitentia perfectissima quæ est. 1752
Pœnitentia vera quæ est. 1766
Pœnitentia solennis non iteratur. 265
Pœnitentia infirmis non est imponenda. 265
Pœnitẽtia an faciat vt quis reuertatur ad priorẽ statum. 244
Pœnitentia puerorum & adultorum debet esse diuersa. 2019
Pœnitentia publica imponitur raptori. 1884
Pœnitentia peracta an sit licitum ad sæcularem militiam redire. 1805
Pœnitentia circa multa est attendenda. 1663
*Pœnitentia incestorum. 1871
Pœnitentia septennis est pro mortali imponen-da. 1249
Pœnitentiæ sunt arbitrariæ. 1657
Pœnitentiæ effectus quis est. 1752
Pœnitentiæ ordo. 1707
Pœnitentiæ omnes sunt arbitrariæ. 1478
Pœnitẽtiæ mẽsura per canones nõ punitur. 1657
Pœnitentiæ tractatus septem distinctiones con-tinet. 1663
Pœnitẽtiã iniungẽs debet esse sine peccato. 1809
Pœnitentiam à Papa impositã, potest episcopus ex causa relaxare. 1660
Pœnitentiam sibimet nullus põt iniungere. 1686
Pœnitentiam septennem agens, an singulis annis in cœna domini debeat in ecclesia introduci. 1969
Pœnitentiam facere compellitur quis. 1653
Pœnitẽtiã an dare põt laicus in necessitate. 1091
*Pœna vna in aliam commutatur. 1272
Pœna infligatur secundum delictum. 403
Pœna sapientiam facit. 517
pœna sapientiorem efficit. 487
pœna corporalis ab ecclesia potest infligi. 1061
Pœna legis Corneliæ. 562
Pœna est triplex. 580
Pœna vnius non debet esse præmiũ alterius. 290
Pœna in dubio intelligitur de minori. 1690
Pœna est imponenda sine mora. 338
pœna an possit peti cum re. 1452
pœna corporalis est duplex. 580
pœna pecuniaria an possit infligi ab ecclesia. 981
pœna quare infligitur à Deo. 1756
pœna spiritualis est quadruplex. 580
pœna an possit excedere quadruplum. 982
pœnam &præmium consequitur quis ex eodem facto. 1259
pœnam quadrupli quandoque potest iudex ex-cedere. 1185
pœnarum mutatio est permissa. 399
pœnæ fugientis in bello. 16
pœnæ legatos impedientis. 6
Pœnæ in spiritualibus cõmutari possunt. 199
Pœna periurij. 1242
*Percussio est duplex. 213
Perdere verba leue est. 588
Perdit quis quod nunquam habuit. 793
Perfectus non cito quis fit. 230
perfectio non est præcepti. 1813
perfectum amplius perficitur. 960
peribit qui in ecclesia non inuenietur. 1396
periurus quandoque punitur capite. 1350
periuro non est credendum. 769
periuri testimonium non est amplius recipiẽdũ. 1370
Periurium quatuor modis cõmittitur. 1250
permissio fit tripliciter. 9
permissio comparatiua. 9
pernoctantes. 368
perpetuum dicitur multipliciter. 888
perplexitatis varietas. 47
perseuerantia laudatur. 1789
persecutio est duplex. 843
persecutiones propter peccata omittuntur. 842
persona loquentis non includitur in generali sermone. 1255
persona loquentis, an in generali sermone com-prehendatur. 130
personæ detestatio, an faciat illius dicta reproba ri. 514
Personæ quæ possunt corrigere. 216
personarum coniunctarũ separatio dura est. 393
personarũ acceptio nõ debet esse in iudicio. 778
*pes. 1180
pes & nasus an sint in Eucharistia cõiuncta. 955
*petẽdum nihil est pro ingressu monasterij. 1563
petendi instantia prodest. 482
petra qualiter sequebatur filios Israel. 1948
petrus non dicitur cecidisse qui statim surrexit. 1741
petrus propter Christũ abnegauit seipsum. 567
petrus noluit & voluit pedes suos à Christo la-uari. 1253
petrus quando peccauit, herba non fuit. 1728
petrus præfuit aliis in iurisdictione. 1387
petrus Malchi aurem abscidit. 1390
petrus cecidit non sine causa. 221
petrus per quæ verba fuit factus papa. 261
petrus in administratione maior aliis fuit. 95
petrus & paulus eodem die passi sunt. 95
petrus se vocat presbyterum. 1449
petrus vtendo gladio peccauit. 1294
petrus post passionem fuit pastor creatus. 93
*pharao regem Medorum oppugnauit. 1743
philosophicum temperamentum. 543
phineęs Hebræum occidit. 1317
photiniani. 1435
phutifar gener pharaonis in sacerdotio fuit exe ctus. 511
*piacularе flagitium. 492
pietas multa facit. 603
pignus prætorium & conuentionale. 716
pinguius ius habẽt monachi in ecclesiis quàm laici. 115
piper frumẽto additũ nõ transit in corpus. 1914 3118 316 1
piscatio non prohibetur. 630
*plebis nomine qui censentur. plures
plurale in singulare resoluitur.
plures vnum accusare non possunt.

Et nouis notationibus Decreti.

plures ecclesiæ ab eodem quibus casibus habe-ri possint. 1230
plus punitur conuictus quàm confessus. 237
pollicitatio nuda quandoque obligat. 969
pollutio nocturna an sit peccatum. 16
pollutio tripliciter accidit. 17
pollutio nocturna turpem cogitationem sequés imputatur. 16
pomerio interdicto interdicitur ciuitas. 1660
pontifex debet esse humilis. 303
populus vtrum legem possit constituere 7
populus tantum habet iurisdictionem. 1295
pro quandoque copulatiuè tenetur. 1799
portiones quatuor non solum de decimis fiunt, sed etiam de pensionib. & alijs redditib. 1123
possessio sine causa possidẽdi nõ sufficit ad præ-scriptionem. 896
possessio vbi ecclesia est fundata, debetur ipsi ec clesiæ. 1890
possessio an sit de iure diuino an humano. 22
possessio momentanea. 683
possessor titulũ probare debet quinq; casib. 639
possessor lite pendente fructib. vtitur. 741
possidens rem ecclesię siue suo siue alieno nomi ne, an semper sit conuenien dus. 981
possidẽs ab imperatore, nõ est semper tutus. 981
posterior in duob. casib. est priori præferẽdꝰ. 359
postliminium. 5 postliminij diffinitio. 1141
postulare. 671 postulare quid est. 745
postulatio qualiter fit. 306
postulatus potest postulantes conuenire vt sibi prouideant. 307
potentia ad multa refertur. 1258
potest quis per alium quod non põt per se. 422
potestas papæ & episcoporum diuersa est. 56
potestas ligandi & soluendi solis est sacerdoti-bus tradita. 1686
potius quandoque prius significat. 1327
pragmatica sanctio. 487
*pragmaticum sacrum. 487
præbenda dicitur dupliciter. 569
præbendam potest quis habere, & tamen non e-rit canonicus. 1230
plures præbendæ an possint alicui conferri. 347
precariæ, precaria, & præcarium differunt, 891
preces quandoque simoniam inducunt. 555
preces iustæ sunt exaudiendæ. 409
preces pro digno, simoniam non inducunt. 1874
preces dignas pro se potest quis offerre. 559
preces carnales pro digno porrectæ simoniã nõ faciunt. 558
preces an inducant simoniam. 850
pretiũ i emptiõe dẽt eẽ i numerata pecunia. 502
præceptum an morte expiret sicut mandatũ. 1207
præceptum si peccauerit, an ad oẽs ptineat. 1349
præcepta etiam moralia quædam sunt per eccle siam mutabilia. 366
præcepta decalogi ptinebãt i duab. tabulis. 1639
præcipere & imperare differunt. 1046
præceptio vnius õrij est alterius prohibitio. 1
præcipitans se an mortaliter peccet. 50
præcedentia per sequentia præsumuntur. 74
præcedentia determinant sequentia. 1635
præda publica est domini sub quo militat. 1346
prædestinatio est Deus prædestinans. 1307
prædestinati quodam signo distinguuntur à dã nandis. 1733
prædium est duplex. 463
prædia monasterij inconsulto episcopo nõ pos sunt alienari. 1192
Prædicare est officium sacerdotis. 376
Prædicare nemo potest nisi mittatur. 116
Prædicatores quandoque dicuntur angeli. 421
Prædicatio est quo ad aliquid efficacior corpo-re Christi. 540
Prædicant & veri & falsi prædicatores. 1098
Præiudicium est prauum iudicium. 533
Prælatus an sit recipiendus qui ad ecclesiam di-missam redit. 437
Prælatus à subditis aurũvel argentũ nõ exigãt. 1123
Prælatus ex negligentia sua tenetur. 576
Prælatus sententialiter depositus si appellauit, an interim possit subditum excõicare. 862
prælatus negligens est deponendus. 1201
prælatus quid facere debet. 1304
prælatus quandoq; suspendit à subdito suo. 830
prælatus modum excedens in correctione an de beat à subditis veniam petere. 408
prælatus columbam imitetur. 180
prælatus nolentibus non est dandus. 95
prælatus vtrum pro propria iniuria possit puni-re. 219
prælatus qui potest remoueri à testimonio, an possit repelli à iudicio. 1405
prælatus quid debet facere de re quam scit nõ es se ecclesię suę. 280
prælatus propter persecutionem nõ deserat præ dicationem. 202
prælatus an possit criminosos repellere. 1297
prælatus quilibet presbyter esse debet. 376
prælatus quandoque debet mortem subire. 1872
prælatus tenetur acquirere ecclesiæ suę. 1019
prælatus an propter persecutionem licitè possit ecclesiam deserere. 843
prælati in multis excedunt. 517
prælati criminosi ante sẽtẽtiam derelinqui pos sunt. 686
prælati tacere non debent. 195
prælati delictũ an redũdet in ecclesiæ dãnũ. 1454
prælati non sunt tutorib. comparandi. 788
prælati confessio an noceat ecclesiæ. 102
prælati præceptũ etiã iniustũ est faciendum. 929
prælati dicũt procuratores rerũ ecclesiasticarũ. 10.
prælati negligẽtia aufert capitulo 1ª eligẽdi. 482
prælato negligenti auferatur iurisdictio. 879
prælato qui fecit quod in se est, imputari nõ de-bet. 1506
prælatorũ exempla mala alios corrumpunt. 695
prælatorum ecclesias negligentium punitio. 246
prælatio quælibet post iudicium cessabit. 429
prælatio inter ministros ecclesiæ ad quid facta fuit. 450
præordinatio Dei duos habet effectus. 1794
præpositus & œconomus differunt. 574
presbyter simplex an possit benedicere epis-copo præsente. 458
presbyter pauper pro celebratione missæ accipe re potest. 507
presbyter an pro simplici fornicatione sit depo-nendus. 586
presbyter fornicans quomodo plus punitur q̃ legitimè contrahens. 138
presbyter in adulterio deprehensus quanto tem pore detineri possit. 388
*presbyteris non imponebatur pœnitentia mo-re laicorum. 148
*presbyteræ vel præsidentes mulieres. 164
presbyter an sine ministro possit celebrare. 191
presbyter excommunicatus tenetur ad horas di cendas. 142
presbyter an possit ab inferiori episcopo iudica ri. 912
presbyter simplex, an possit aliquem recõciliare ecclesiæ. 1472
presbyter malus, coruo æquiparatur. 697
presbyteri plus i decimis habeãt q̃ diacones. 359
presbyteri conductitij qui dicuntur. 736
presbyterum verberãs plus peccat quàm verbe-rans simplicem clericum. 1253
*pręscientię duplex est effectus. 1787
pręscribere non possunt aliquæ personæ. 1142
præscriptio dupliciter interrumpitur. 1134
pręscriptio vtrũ possit currere õRo. ecclesiã. 1150
præscriptio non defendit inualidum. 1821
præscriptio an currat contra Cistercienses. 1151
præscriptio quæ & quotuplex est. 1134
præscriptio interrumpitur dupliciter. 1134
præscriptio non habet locũ in multis reb. 1142
pręscriptio non currit in aliquib. casib. 1143
præscriptio ad quid est inuenta. 1136
præscriptionis effectus. 1134
pręscriptionem probãs, an debeat docere de con tinua possessione. 1150
præscriptione completa si superueniat mala fi-des an debeat restitui. 1060
præscribi potest res episcopi. 1149
præscribi quid potest in alterius diœcesi. 1136
præscribi non possunt aliqua. 446
præscribi non potest procuratio. 883
præscribitur quãdoque triennio iuri episcopali. 1144
præsens, & absens, qui dicuntur. 1145
præsens pro futuro quãdoque ponitur. 1967
præsentari dicitur quis per litteras. 336
præsentatus est admittendus. 1170
præsentia non exhibetur per alium. 453
præsumptio contra aliquẽ & pro aliquo ex mul tis sumitur. 1205
præsumptio ex signis colligitur. 2017
præsumptio an semper sit pro matrimonio. 169
præsumptio est triplex. 799
præscriptio præcedat tormenta. 772
præsumptio vario modo ꝺ aliquem sumitur. 211
præsumptio sumitur ex solitudine & societate. 390
præsumptio sumitur ratione numeri, loci, tempo ris, & personę. 392
Præsumitur in multis contra tacentem. 340
Pręsumitur ex pręsenti circa pręteritum. 1829
Præsumitur p illo, qui aliq̃d facit ex officio. 676
præsumitur plus pro illo qui plura habet stipen dia. 299
pręsumitur ex pręsentibus circa futura. 398
Pręsumitur contra aliquos. 689
prętor contra legem neminem tuetur. 1539
pręuaricator. 632
*primas & patriarcha idem. 382
primas in concilio archiepiscopi non debet inte resse. 73
primatis iurisdictio. 478
primitię vt decimę soluendę sunt. 1024
princeps habet omnia iura. 1449
princeps etiam ab episcopo potest excommuni-cari. 408
principis mandato contradicere licet. 855
principis consensus est electione celebrata re-quirendus. 320
principis sunt omnia. 6
principes ecclesias tueri debent. 1323
principiũ, mediũ, & finis, an vnũ trahat aliud. 139
principio malo inchoata non conualescunt. 438
*priscillianistę. 1434
priuati dupliciter dicuntur. 9
priuata lex in tribus casibus videtur prejudicare publicę. 1212
priuati qui sunt. 1400
priuilegium dari non põt rei, quę non est. 1604
priuilegium à quibus potest dari. 1443
priuilegium quandoque personę, quandoque rei datur. ibidem
priuilegium multis ex causis perditur. 943
priuilegium exemplatim exhibere vtrum suffi-ciat. 484
priuilegia quędam, licet personalia, transeunt ad successores. 486
priuilegium à consuetudine inducitur. 334
priuilegium potest concedi à primate. 1153
Priuilegium & confirmatio, differunt. 1444
Priuilegia vnde dicantur. 1443
priuilegiũ cõtra ius diuinum, an cõcedi põt. 1113
priuilegium debet esse mansurum. 1445
priuilegium vnius ad alterũ nõ extenditur. 1107
priuilegiũ, priuilegio quandoque derogat. 1443
priuilegium lędens an possit tolerari. 1448
priuilegium cessat cessante ipsius causa 454
priuilegij tenor, est attendendus. 1446
priuilegio & iuri cõmuni, licet quãdoq; initi. 485
priuilegiorum verba causaliter poennda sunt. 9
*priuilegiũ Romanę ecclesię datũ à Cõstãtino, & lectionis varietates ex Balsamone græco. 472
prius quandoque non notat ordinem. 1527
* probare tenetur qui dicit se nõ citatum. 366
probari quis quanto tempore debet. 234
probatio per obstetrices facta, est inualida. 1488
probatio quę sit p suũ cõtrarium est optima. 853
probatum quid dicatur. 93
probatio quandoque fit ex abundanti. 624
probatio nõ auditur ꝺ iuris præsumptionę. 1647
probatio quandoque reo incumbit. 2 8

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

Probatio vtrum contra præsumptionem admitta tur. 245.& 283
Probatio admittitur contra violentam præsumptionem. 1780
Probatio incumbit actori. 1557
Probato vno cõiunctorum probatur reliquũ. 151
Processiones Rogationum. 187
Procurator in animam domini iurare debet. 1189
Procurator quandoque causam criminalem potest tractare. 741
Procurator in cã populari non potest dari. 786
Procurator reuocat' si aliqua fecit an teneat. 330
Procurator in causa liberali interuenit. 278
Procurator in causis criminalib. interuenit quandoque. 678
Procuratoris constituendi forma quædam reprobata. 1232
Procuratorem nõ tenetur mittere habens iustam causam absentiæ. 787
Procuratores possunt esse plures. 673
Procuratio non semper est debita episcopo. 1208
Prodere est in publico dicere. 262
Proditor. 951
Proditor multipliciter dicitur. 223
Professio facta ante xiiij.ann. an statim post obliget. 1220
*Professio fidei qñ qs ĩ Romanũ põtificẽ promouebat, in collectiõe Deus decit Cardinalis. 64
Professio religionis impedit matrimonium. 1484
Prohibitio & permissio contraria non sunt. 2
Prohibitũ videt quod peccsũ non ostẽditur. 446
Promissa ob reuerentiam non ligant. 1255
Promissiones negatiuæ ad duo obligant. 1281
Promoueri vtrũ possit ille q semel peccauit. 127
Promoueri non possunt rebaptizati etiam ignoranter. 2018
*Pronuntiatio ordinandi facta per archidiaconum. 348
Promouendus crimen suum confiteri debet. 852
Prompti ad loquendum sunt arguendi. 209
Propositi nomine quid significetur apud B. Augustinum. 575
Propinqui prẽferuntur aliis in certis casib. 1864
Proreta est nauis rector. 842
Prosperitas in hoc sæculo est periculosa. 1259
Protestatio an valeat. 132. Protoflamines. 381
Prouerbiorum locum varie legi. 791
Prouerbiorum nomine non semper significatur liber prouerbiorum. 1284
Prouinciæ quo tempore fuerunt distinctæ. 478
Proximi qui sint. 1100
Psalmi tres &lectiones totidem dicuntur in hebdomada paschæ & pentecostes. 2040
Psalmi dicuntur soliloquia. 1757
Psalmistatus est primus ordo. 379
Ptochotrophium quid sit. 1375
*Ptochium. 1201
Pubertas quando finitur. 371
Publicè factis nemo contradicere potest. 275
Pudicitia an possit per violentiam auferri. 1621
Puella nata patre seruo & auo libero, cuius consensum requirere debet. 1609
Puer nouennis nutricem grauidauit. 1218
Puer quid significat. 373
Puer in sacris ordinatus characterem recipit. 559
Pueri beneficia, sed non prælaturas habere possunt. 136
Pueri qui sunt. 558
Pueri septennes possunt mentiri, & verum dicere. 2006
Pueri dicuntur fideles. 1937
Pueros in baptismo tenere nõ possunt qui Christiani non sunt. 2014
Puniatur quis in eo in quo peccat. 454
Punitur temporaliter vnus pro alio. 583
Punitur quis & meretur ex eodem facto. 165
Punitur ne aliquis in purgatorio pro mortali peccato. 124
Punietur in futuro qui hic non pœnitet pro peccato. 1683
Puniri non debet alter pro altero. 1056
Pupillus. 417
Pupillus vbi debet educari. 964
Purgatorium non sentiet qui verè pœnituit. 181
Purgatorij pœna est acerbior omni mũdana. 160
Purgatio, est duplex. 639
Purgatorij duo sunt ignes. 1491
Purgans se quid debet asserere. 647
Pyctatium quid sit. 1567

Q

Quæstio circa homicidium. 1380
Quæstio duplex circa matrimonium. 677
Quæstio in quibus causis fit. 771
*Quæstionum ordo cur à Gratiano mutatus. 638
Quæ ad alium vsum conuerti non possint. 1214
Quinquagesima hodie non seruatur. 12
Qui nihil habet, nihil dat. 609
Quinimo dupliciter ponitur. 637
Qui non habet in ære, an sit puniendus in corpore. 412
Quod approbo, non reprobo. 776
Quod in vno negotio statuitur, ad omnia extenditur. 1137
Quodcũque ligaueris, &c. qualiter intelligitur. 1411
Quod minus plenè fit, est iterandum. 609
Quod non est, non potest dissolui. 134
Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. 465
Quod per superabũdantiam dicitur, vni soli cõuenit. 321
Quod vix fit, fieri dicitur. 440

R

Rancorem dimittere tenemur. 219
Rancorem, sed non iniuriam, an tenemur dimittere. 432
Rapere rem etiam propriam, non licet. 5
Rapere aliena dicitur, qui vltra necessitatem sibi retinet. 147
Raptor raptam bene ducit. 1886
Raptũ in spõsam suam quis non committit. 878
Rapta nubens raptori punitur secũdũ leges. 1881
Ratio multorum est habenda in pœnitentia imponenda. 1478
Ratihabitio quando comparetur mandato. 1179
Recedens ab ecclesia an perdat illam. 829
Recipere licet quæ non licet exigere. 563
Reconciliatio est duplex. 1471
Reconciliatio, siue manus impositio, qualiter fit. 1991
Reconuentio cessat in certis casibus. 753
Recusari potest quis, non tamen ab eo appellari. 678
Recusatur iudex facilius quàm testis. 949
Recurritur quãdoq; de simillib. ad similia. 184
*Reditus eorum qui sunt in eadem ecclesia, debent esse pares. 1157
Redemptio quandoque est necessaria. 986
Redemptus ab ecclesia illi seruiat per quinquennium. 986
Rediens ab hæresi an possit ordinari. 44
*Regem Francorum Papa deponere potest. 468
Regem imitantur subditi. 81
Reges eligendi sunt. 849
Regis filius rex vocari debet. 1408
Regi an metropolitano potius debeat obedire episcopus. 1371
Regula lineę rectę. 1854
Regula collateralium. 1584
Regula canonica pro collateralibus in linea æquali. 1854
Regula ciuilis p collateralib. ĩ linea æquali. 1854
Regula canonica in linea inæquali. 1855
Regula ciuilis in linea inæquali. 1855
Regula magistralis gradus affinitatis & genus manifestans. 1860
Regula apostolica habet xiij. capitula. 123
Regulę diffinitio. 8
Regularis pro culpa leui remouetur. 1172
Regum Hispaniæ reprehensio. 605
Regum filij debent esse reges. 820
*Rei venalis commendatio an sit licita. 575
*Religio intratur dupliciter. 1215
Religio vtrum soluat vinculum iuramenti. 1521
Religio fidei nõ impedit matrim. vti. 1549
Religio in quo habitu probari debet. 1176
Religio multa soluit. 1654
Religiõis asperitas in quo habitu p̃bãda est. 274
Religionis ingressus morti æquiparatur. 1094
Religionem quãdoque cogitur quis intrare. 170
Religiosus etiam in veste proprietatẽ nõ habet. 970
Religiosi possunt intrare balnea. 1395
*Religiosorum consensus an sit in episcoporũ electione requirendus. 331
Religiosa vestis potest in domo accipi. 1489
*Remisso peccatorum per quid habetur. 1996
Remoti qui dicuntur. 141
*Renuntiatio illicita non præiudicat. 809
Renuntiatio illicita an teneat. 809
*Reprehensio ex triplex. 97
Reprobare non possum pro me inductum. 80
Reprobantur multa ne sint exemplo pernicioſa. 508
Reputamur nos fecisse quod alter mandato nostro fecit. 1273
*Requiescere super dominum quis dicitur. 506
*Res desiderata tanto amplius cupitur, quanto amplius subtrahitur. 1793
Res ecclesiæ res publica appellatur. 1297
Res est nomen generale. 573
Res inanimata consecrata Domino non est restituenda. 832
Res inter alios acta, alijs regulariter non nocet. 510
Res iudicata veritati non præiudicat. 1873
Res ecclesiæ omnibus sunt communicandæ. 1158
Res permutata, donatio, venditioque. 1167
Res sacræ an possunt vendi. 490
Res sua quæ dicitur. 774
Res spirituales emi non possunt. 572
Rescriptum contra ius reiiciendum. 1448
Rescriptum quantum ad verba quandoque non seruatur. 960
Rescripto non potest quis trahi extra suam prouinciam. 743
Rescripta apostolica nihil reprehensibile contineant. 1873
Restitutio petitur quattuor auxiliis. 715
Restitutionem quandoque petit qui possidere nequit. 1045
Resurrectio negabatur à Sadducæis. 1386
*Reuertens in breui non diuertit. 1683
Reuocantur facta contra violentiam detentum. 76
Reus innocentia purgatur. 859
Reus i duob. casib. tenetur edere instrumẽta. 775
Reus est omnium, qui in vno offendit. 1400
*Rex definit esse rex si monachus efficiatur. 1519
Rex præbendas dare non potest. 70
*Rigor quandoque præfertur æquitati. 3
Rigor, dispensatio, & ius differunt. 248
Riuales qui dicuntur. 1629
*Rogo, qualiter ponitur. 932
Romana ciuitas nõ est Imperatoris, sed Papę. 1166
Romulus Remum interfecit. 837
*Rubus ardens qui non comburebatur, quid repræsentabat. 1695
Rusticus dupliciter sumitur. 1342

S

Sabelliani. 154
*Sacerdos proprius propter imperitiam potest deseri, & alius adiri. 1818
Sacerdos præcisus conficere potest. 958
Sacerdos melior pro cõfessiõe est eligend⁹. 1808
Sacerdos debet esse hospitalis. 291
Sacerdos tempore pœnitentiæ an possit suũ officium exercere. 255
Sacerdos quilibet infirmum, sed non mortuum absoluit. 1475
Sacerdos emens aliquid, cui acquirit. 1010
Sacerdos malus conficit. 332
Sacerdos quilibet pro mortui peccato suspensus est quo ad se. 739
Sacerdos parochialis cui debit censum. 1031
Sacerdos potest excommunicare. 1405
Sacerdos tam bonus quam malus gaudet priuilegio clericali. 552
Sacerdos grauius punitur quam episcopus. 50
Sacerdos simplex psalmistarum conferre pot. 92
Sacerdos præconis officium suscipit. 1624
Sacerdos

Per ordinem Alphabeti

sacerdos quis non efficitur sine alijs ordinib. 273
sacerdos non efficiatur quivinum bibere nõ potest. 700
*sacerdotibus, & diaconis semper apud Latinos fuisse interdictum vsum coniugij. 149
*sacerdos si peccauerit, qs orabit pro eo an hæc sententia habeatur in scriptura. 268.& 167
*sacerdotibus in ecclesia Latina nunquam licuit se vti coniugio. 296
sacerdos plenam potestatem habet circa canones pœnitentiales.. 256
sacerdos potest quandoque publicam pœnitentiam facere. 257
sacerdotis fornicarij pœnitentia. 398
sacerdotis solius est prædicare. 436
sacerdotis imperitia est inexcusabilis. 178
sacerdotes iubẽtur litigare p procuratores. 788
sacerdotes dicuntur medici. 1678
sacerdotes comedunt peccata populi. 539
sacerdotium quemlibet ordinem ecclesiasticum comprehendit. 494
sacramenta episcopalia an possunt episcopo cõcedẽte per simplicẽ presbyterum conferri. 2020
sacramenta non præsumuntur excepto matrimonio. 343
sacramenta omnia in virtute spiritus sancti perficiuntur. 2049
sacramenta necessitatis sunt quinque. 516
sacramẽta triplici ratione fuerunt instituta. 1925
sacramenta sunt duplicia. 512
sacramenta dignitatis. 516
sacramenta cõferri possunt post comestionẽ. 362
sacramentorum veritas an sit apud hæreticos. 85
sacramentum altaris potest dici sacramenta. 1941
sacramentum fuit inter Christum & synagogam. 1838
sacramentum quadruplex est circa causas matrimoniales. 1865
sacramentum vni est salutiferum, alij mortiferũ. 1918
Sacramentum vnum est altero dignius quatuor modis. 1916
sacramentum vnum dicitur altero maius multifariam. 459
sacramentum omne salutem confert. 1561
sacramentum duplex est in matrimonio designatum. 128
sacramentum quodlibet semper habet suum effectum. 1996
sacramẽtum gratiæ dat Deus etiã per malos. 520
sacramentum male acceptum duplici caret effectu. 515
sacramenti effectus non est apud infideles, & hæreticos. 828
*sacramentivulgata definitio ex quibus B. Augustini locis colligatur. 1925
Sacramento cadẽte an cadat corpus Christi. 1924
sacra lectio. 492
sacrificium Deo offerimus non in forma carnis, neque sanguinis. 1956
sacrilegus triplici pœna punitur. 11
sacrilegi an sint ipso iure excommunicati. 960
sacrilegi pœna. 1179
sacrilegi, homicidę, & venefici capite puniũt. 1347
sacrilegium est depositione dignum. 1419
sacrilegium tripliciter committitur. 1178
sacrilegij diffinitio. ibid.
*sagimen & lardum die Veneris comedere licet. 399
*Sal miscetur cum aqua benedicta. 1970
salomoni bis fuit Deus reuelatus. 1743
salua apostolica auctoritate. 607
salus æterna non omnibus dabitur. 1414
*Samuel inunxit Dauid. 360
sancta malis obsunt. 1946 sanctio. 8
sanctimonialibus pauperibus debet prouidere episcopus. 394
sanctificabor in his, &c. qualiter exponitur. 177
sanguis pro peccato accipitur. 1774
sanguis Christi non est seruandus. 1963
sanguis Christi vtrum possit ex vino fine aqua confici. 1912
sanguis subditorum requiretur de manibus prælatorum. 540
sanguinis sumptio quid repræsentat. 444
Sanitatis causa multa toleranda sunt. 1803
Sapientia est soror mea, dicit Salomon. 1621
Sara persequebatur ancillam. 1327
Saraceni, & Iudæi sunt à nobis diligendi. 1722
*Sardicensis concilij canones à Latinis latinè, à Græcis græcè scriptos fuisse. 340
*Sardicensis cõcilij. c. xv. non haberi græcè. 350
*Satiandi vox apud B. Cyprianum qua notione vsurpetur. 821
*Saul adorauit dæmonem. 1554
Saul prophetauit. 1736
Scholares quibus confiteri debent. 1811
Scholares aliqui vadunt ad ecclesias vt videant dominas. 1398
*Scandali ratione toleranda crimina. 13
Scandali ratione aliqua tollerantur. 270
Scenophegiæ festiuitas quæ erat. 1720
Scientia prælati sit saltem sufficiens. 518
Scientia sit coniuncta misericordiæ. 214
Scientia aliqua an sit à diabolo. 1459
Scientia aliqua dicitur mala. 190
Scientia mediocris sufficit. 178
Scientia vnde est. 1459
Scientiæ seculares non satiant. 182
Scientiam ignorans ignorat Christum. 190
Scire debet quisque ad alios pertinere quod suũ non est. 448
Schisma est grauissimum peccatum. 1393
Schisma est non habere caput Romanam ecclesiam. 1351
Schisma an sit maius peccatum quã hæresis. 1303
Schisma committit qui se à bonis separat. 845
Schismaticus omnis est hæreticus. 1399
Schismatici sunt in duplici differentia. 1403
Scriptura non mentitur. 27
Scripta factorum an sunt ad vnguem obseruanda. 27
Scriptura diuina quadrupliciter exponi põt. 367
Scripturæ lapidis creditur. 1411
Scripturæ canonicæ an sint in eadẽ veneratiõe. 84
Scripturas concordabis, si tempora concordes. 1328
*Sculta. 1370
*Secretorum proditor capite punitur. 1280
Secretarium. 116
Sedes transfertur propter malitiã plebis. 888
Sede vacante an possint clerici de rebus ecclesię disponere. 998
Seminiuerbius quis dicatur. 206
Scribi in libro vitę secundum præscientiam & prædestinationem quid sit. 1791
Sennacherib fuit rex Assyriorum. 1356
Senecæ dictum aureum. 1065
Senectus impedit promouendum. 406
Senectuti, & simplicitati parcendum est. 416
Senes nõ debẽt erubescere à iuuenib⁹ discere. 11
Senes calescere potest. 1503
Seniores in multis sunt iunioribus anteponẽdi. 305
Sensus spiritualis absconditur indignis. 1392
Sensus contrarius non est semper pro lege sumendus. 553
Sensualitas est lex. 1625
Sensualitas rationi repugnat. 1680
*sententia cõtra ius litigatoris lata valet. 681
sententia potius quã verba attendi debet. 191
sententia lata contra eum ad quem citatio non peruenit, an valeat. 755
sententia nulla an possit retractari. 613
sententia principis an possit retractari. 1874
sententia super crimine in clericum lata in causa reconuentionis per iudicem sæcularem, an ipsum infamet. 825
sententia triplici modo retractatur. 1874
sententia à qua non est appellatum, non est retractanda. 1875
sententia principis etiã nõ scripta facit ius. 1446
sententia potest in pariete scribi. 751
sententia dictari debet secundũ petitionis formam. 571
sentẽtia lata contra electores prçiudicat electo. 741
sententia interlocutoria vtrum obsit. 740
Sententia super crimine lata statim mandatur executioni, præterquã in casibus quinq. 946
Sententia non dat nouum ius. 937
Sententia per pœnam data, est nulla. 577
Sententia est duplex. 680
Sententia in dubio fertur pro reo. 754
Sententia in confessum ferenda est. 612
Sẽtẽtia pt pro parte tenere, & pro parte nõ. 672
Sententia absolutionem aut condemnationem continere debet. 668
Sententia est triplex. 612
Sententia pro reo ferenda est, data paritate probationum, nisi in quattuor casibus. 770
Sentẽtia dicitur iusta vel iniusta tripliciter. 1872
Sententia cõtra res prius iudicatas quandoque valet. 680
Sententia nulla an possit ratihabitione confirmari. 867
Sententia est multiplex. 920
Sententia multipliciter retractatur. 1871
Sententia pro matrimonio vel contra ipsum lata retractari potest. ibidem
Sententia an possit corrigi. 1874
Sententi. non est sub conditione ferenda. 1874
Sententia sit coniuncta misericordiæ. 214
Sententia intra quod tempus mandatur executioni. 946
Sententia lata contra vnũ aliquando alteri præiudicat. 285
Sẽtẽtia legis est præferenda ipsius verbis. 1619
Sẽtentia missionis in possessionem requirit semi plenam causæ cognitionem. 612
Sententia potest moderari. 5873
*Separatio à corpore Christi est quædam damnatio. 1804
Sepeliri possunt suspensi. 1043
Sepeliantur corpora in ecclesiis aut cœmeteriis. 1037
Sepultura denegatur mortuis ĩ torneamẽtis. 1385
Sepultura an possit vendi. 1034
Sepultura quandoque contrito denegatur. 1342
Sepulturæ electio vnicuique libera est. 1029
Sepulturam an possit aliquis sibi eligere. 1031
Septies, id est omnib. modis. 1761
Sequestratio fit in aliquib. casib. 672
Seruus hæredem habere non potest. 1031
Seruus potest agere contra dominum. 1328
Seruus ab ecclesiæ sacramentis non est amouendus. 1555
Seruus nõ canonicè ordinatus an gaudeat priuilegio clericali. 274
Seruus priuati sine libertate non potest promoueri. 275
Serui inutiles sumus. 1738
Serui sine libertate ordinati an sint in seruitutẽ reuocandi. 277
Serui Iudæorum si volunt baptizari, an eripiantur statim in libertatem. 280
Serui ordinari possunt quandoque propter ingratitudinem in seruitutem reuocari. 276
Seruos manumittere est opus misericordiæ. 285
Sescuplum. 228
*Sescuplæ & sequialteræ vsuræ quę essent. 225
Sethiani. 1432 Seueriani. 1433
Severitati an propter multitudinem vel paucitatem detrahatur. 220
*Sica quid signat. 1666
Sicera. 1654
Sicilia est de patrimonio Petri. 454
Si Deus prouidit aliquid necessario illud euenit, habet duplicem sensum. 1308
Sigilla non statim sunt recipienda. 528
Sigillis ignotis fides non est adhibenda. 477
Siloe est fons. 2001
Similago est flos farinæ. 547
Simonia an inducatur p amicorũ patrocinia. 859
Simonia non fit in modico. 1062
Simonia vtrũ committatur si quis emat scipsum vt promoueatur. 279
Simonia dicitur hæresis. 380
Simonia & crimen lesæ maiestatis non omnino conueniunt. 1075
Simonia est dare pecuniam pro hospitali. 595
Simonia an in modico committatur. 1050
Simonia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis

Somonia quandoque deletur. 491
Simonia quatuor exemplis est detestabilis. 495
Simonia dicitur à Simone mago. 489
Simonia in omni sacramento committitur. 108
Simonia est emere vel vendere res corporales ecclesiæ. 573
Simonia committitur & circa ordinem, & circa beneficium. 495
Simonia & crimen læsæ maiestatis æquiparantur. 1075
Simonia tribus modis contrahitur. 489
Simoniæ definitio. ibidem
Simoniæ crimen dicitur cæteris grauius. 611
Simoniam nunquid committit dans pecuniam pro spiritualibus sicut accipiens. 571
Simoniam non committit qui cum Deo contrahit. 399
Simoniacus nõ semper est qui pro beneficio seruit. 556
Simoniacus furi comparatur. 555
Simoniacus an sit ipso iure excõmunicatus. 493
Simoniacus an socium accusare possit. 378
Simoniacus & fornicator tripliciter differũt. 159
Simoniacus prælatus si vult subditum inuitum ordinare, quid iuris. 553
Simoniacus an quis fiat sola voluntate. 492
Simoniacus fit dupliciter. 491
Simoniacus duobus modis potest conuinci. ib.
Simoniacus an sit suspensus. 158
Simoniacus ex sola voluntate non est excommunicandus. 495 Simoniaci. 1432
Simoniaci dicuntur sacrilegi. 561
Simoniacum est emere officium pulsandi campanas. 569
Simoniacum quilibet potest accusare. 489
Simoniacè ordinatus ordinatorem suum conuenire nequit. 806
Simoniaci quadruplex pœna imponitur. 489
*Simoniacorum sacer dotium quomodo dicatur non subsistere. 498
Simplicitas est duplex. 193
Simplicitas pronouendum impedit. 336
Simplicitati parcendum est. 288
Simulatio fit ex causa duplici. 134. Simultas. 73
Si, non semper conditionem notat. 484
Si peccauerit in te, &c. de quo peccato debet intelligi. 627
Si vincovincentem te, vinco te. qnque fallit. 1389
Si vinco vincentem te, vinco te. 874
Socius in crimine non semper repellitur à testimonio. 776
Socij mei socius non est meus socius. 392
Societas inter bonum & malum contrahi potest. 1595
*Solennitas non est de essentia sacramenti. In notatione marg. 1752
Solennitas actus quandoque probanda est. 1589
Solẽnitas non est de substantia matrimonij. 1508
Soliloquium est psalmus. 690
Solicitudo nimia est prohibita. 973
Sol, pro labore ponitur. 1724
Solui potest reo accusato. 862
Solutio an possit fieri ante tempus. 1903
Solutio partis non liberat pignus. 1779
Sonus est duplex. 523
Sors in electionibus est reprobata. 92
Sortes sunt in duplici differentia. 1456
Sortilegos consulentes & ipsi sortilegi qualiter puniuntur. 1455
Specialitas an sit generalitati præferenda. 110
Species sacramentales an descendant in stomacum. 1921
Spes vtrum inducat simoniam. 299
Spiritussanctus quando descendit in Apostolos. 2038
Spiritussanctus olim visibiliter, nunc inuisibiliter operatur. 533
Spiritussanctus extingui non potest. 1518
Spiritussanctus per partes non datur. 2022
Spiritualis iudicat omnia. 1271
Spiritualia tribus modis dicuntur. 489
Spoliatus à spoliatore reconueniri potest. 716
Spoliatus est semper restituẽdus regulariter. 714
Spoliat° per vim vel metũ agit ad quadruplũ. 716
Spoliatus respondere non tenetur. 719
Spoliatus restitutus an recipiat fructus medij tẽporis. 644
Spoliato in multis casib. denegatur restitut. 714
Spoliato à spoliatore nullum crimen potest obij ci. 631
Spoliator an possit spoliatum post restitutionem accusare. 716
Spoliationis ratione quis conueniatur. 620
Sponsus, si religionem ingrediatur quanto tempore expectabit sponsa. 1520
Sponsa vtrum cogatur stare cum sponso. 1329
Sponsa non est vxor. 1511
Sponsa fornicata an erat olim lapidanda.. 1528
Sponsalia & matrimonium denotãt duplex sacramentum. 1514
Sponsalia quę sunt nulla, impediunt matrimonia. 1513
Sponsalia soluuntur multis casibus. 1529
Sponsalia ante ætatem legitimam cõtracta, an sola taciturnitate post aptam ætatem confirmentur. 1565
Sponsalia an inter infantes contrahi possint. 1565
Sponsalium definitio. 1507 Sportula. 182
Sportulæ iudicibus debitæ. 725
Spurius succedit matri. 1088
Statuta vniuersalis concilij per quem possunt interpretari. 69
Statuti causa est assignanda. 46
Status saluandorum est triplex. 429
Stipulatio intercedit in baptismo, per quam obligantur paruuli. 2006
Strena. 182
Stultitia per verba & signa perpenditur. 223
Stultus vnde dicitur. 101
Stuprum in quibus personis committitur. 1879
Stuprum in multis personis committitur. 1165
Subdiaconus an de licentia papæ possit contrahere. 156
Subdiaconus an olim poterat coniugari. 1517
Subdiaconus in episcopum potest eligi. 300
Subditus an semper teneatur obedire plato. 50
Subditum laxare non cogitur quis. 407
Subditi non debent plus esse subditi quàm expediat. 1200
Subdiaconos etiam ante legem B. Gregorij in plerisque ecclesiis abstinuisse ab vxoribus, nõ tamen an omnibus. 165
Substantiæ tres non sunt in trinitate contra Arianos. 1950
Substituto mortuo an possit qui renuntiauit, ab ecclesia repeti. 8, 9
Subtilitas reprobatur. 1424
Successor factum antecessoris confirmare tenetur. 136
Successorem sibi instituere nulli licet. 848
Successores prædecessorum statuta mutare possunt. 327
Suffraganei quandoque supplent defectum archiepiscopi. 675 Summa minima. 666
Summè malus, aut summè bonus quis esse non potest. 1765
Summè malus an nullus potest esse, vide quod ibi notatur. 226
Superius iufinitatum efficitur pars inferioris in finitati. 1677
Supplicium patietur ęternum qui temporale nõ subiit. 1675
Suscipiendus non est aliquis vltra facultates ecclesiæ. 566
Suspectus an possit ab omnibus accusari. 72
Suspensus quis est. ibidem
Suspensus quid interim exercere poterit. 1383
Suspensus in vna ecclesia, est in omnibus suspensus. 1780
Suspicio est triplex. 621 Symbolum. 74
Symmachi nomine indicari libellũ Ennodij. 194
Synodum nullum absque præcepto summi Pontificis debere generalem vocari, ex dictatu Greg. vij. 79
Synodi prouinciales quomodo prohibeantur. 70
Synodus Beneuentana tẽpore Victoris iij. 101
Synodi octauæ nomine significari regulas B. Basilij. 39
Synodi nomine significari B. Basilij libellum de institutis Monachorũ interprete Ruffino. 65
Synodi cõstantinop. sub Ioan. viij. locus græcè & nouâ cum versione. 840
*Synodus octaua duplex. 933
Synodo octauæ multa tribui, quæ habentur in scriptis ad monachos pertinentib. 933
*Syromastes. 1368

T

TAbernaculum. 373
Tabula qua nauigamus in hoc sæculo, est duplex. 1702
Tacens nou consentit. 2007
Tacens an consentiat. 132
Taciani. 1433
Taciturnitas quandoque non obstat. 693
Taciturnitas in prælatis est peccatũ mortale. 125
Taciturnitas in nõ puniẽdo simoniace nocet. 492
Telum quid comprehendit. 1666
*Talamascas. 202
*Tarasij epistola ad Hadrianũ græcè & noua cõuersione ex qua apparet flagitiosum mendum in impressa versione Ialsamonis. 502
*Templum Hierusalem ter consecratũ fuit. 1892
Templarij & hospitalarij non sunt laici. 116
Tempus feriarũ vtrum impediat & dirimat matrimonium. 1817
Tẽpus nõ est modus tollendæ obligationis. 560
Tempus vnum pro altero sæpè ponitur. 1958
Tempore necessitatis omnia sunt cõmunicada. 5
Temporum interstitia sunt in ordinib. obseruanda. 369
*Tempora quatuor ieiuniorum in concilio Moguntiuo non rectè accipi. 365
Temporaliter remunerantur aliqui vt puniãtur æternaliter. 1338
Tentare non est facere. 1393
Tergiuersator. 632
Terminus primus an possit esse peréptorius. 780
Territorium quid sit. 1133
Tertia oblationũ an pertineat ad episcopũ. 894
Tertullianistæ. 1435
Tessarescedecatitæ. ibid.
*Testamentum vtrum per ingressum monasterij rumpatur. 1216
Testamentum imperfectum nullum est. 1757
Testamentum secundum an reuocet primum. 75
Testamenta coram quo sunt aperienda. 422
Testes an sint de tempore interrogandi. 774
Testes quinque capitula iurare debent. 654
Testes an possunt producipost publicationẽ. 776
Testes si cõtradicunt instrumẽto, quid iuris. 770
Testes in criminib. exceptis qui debent admitti. 494
Testes præferendi sunt qui pro reo deponũt. 394
Testes deponere possunt de actu cõtinuo diuersis horis viso. 759
Testes contra quodlibet instrumentum admitti possunt. 770
Testes noui publicatis attestatio. quandoque post sunt admitti. 1227
Testes duo equippollent tabellioni. 1147
Testes sæpius possunt interrogari. 1875
Testes an debeant esse rogati. 759
Testes lite non contestata possunt quãdoque recipi. 754
Testes contra matrimonium deponentes quid teneantur facere. 1867
Testes synodales quid iurant. 1865
Testes viles possunt produci. 791
Testes multi sub vnadilatiõe possũt torqueri. 723
Testes coram vtraque parte iurare debẽt, sed nõ deponere. 631
Testes in cã criminali debẽt esse pręsentes. 1003
Testio. est præsenda securitas. 761
Testificari quis cogitur. 730
Testificari possunt quandoque domestici. 1047
Testificari multi prohibentur. 779
Testificari contra collaterales nemo cogitur. 730
Testificari licet de his quæ visa sunt in ætate puerili. 2016

Testificari

Et nouis notationibus Decreti.

Testificari potest quis de eo quod vidit in ætate puerili. 186
Testimonium de auditu vtrum valeat. 1275
Testimonium per literas potest exhiberi. 785
Testimonium visus quandoque fallitur. 1488
Testimoninm de auditu admittitur in matrimonio. 1866
Testimonium de auditu sæpè admittitur. 758
Testimoniũ de auditu quãdoq; propriè sit. 1276
Testimonium patris pro filio admittitur aliquâdo. 1227
Testimonio vnius creditur in baptismo, & in cõfecratione ecclesiæ. 2016
Testimonia coniunctorum an faciãt fidẽ in causa matrimoniali. 1577
Testi soli quandoque creditur. 775
Testis non est talione puniendus. 1826
Testis qui semel contra aliquem deposuit, an iterum contra eundem testificari possit. 769
Testis an deponere debeat de die. 714
Testis & accusator an possit quis simul esse. 777
Testis præsumitur nolle peierare. 610
Testis rationem sui dicti assignare debet. 1417
Testis an sit repellendus propter crimen sibi obiectum. 700
Testis repellitur probato crimine ꝺ ipsum. 798
Testis obscurus est suspectus. 774
Testis an teneatur dicere causam suæ depositionis. 775
Testis quandoque vnus sufficit, quandoque plures duobus requiruntur. 652
Testis est de sua conuersatione examinãdus. 689
Testium depositiones contrariæ an fidem faciãt. 769
Testium dignitas, an sit attendenda. 770
Theodosiani. 1435
Theologi & Decretistæ docentes, an possunt aliquid accipere. 577
Thesaurus inuentus cuius est. 1055
Thymelici qui sunt. 2048
Thymele. 2047
Timotheus fuit circuncisus. 1875
Timor tollit meritum. 1348
Timor est duplex. 245
Timor initialis quis est. 1730
Timor charitatem introducit. ibidem
Titulus quid sit. 1134
Titulum patrimonij ad quem quis ordinetur nõ haberi in capitulo neminem. distinctio. 70. 348
*Toletanum iiij. vocari vniuersale. 1009
Tonsura prima est ordo. 92
Tonsura quandoque tres minores ordines comprehendit. 346
Tonsuram ferre non tenetur qui in minoribus contrahit. 268
Tormenta non sunt sine præsumptione infligenda. 494
Torquere potest iudex aliquas personas. 1080
Tot ascendent ad gloriam, quot ceciderunt. 90
*Tractatoria & Tractaria. 77
Tragœdia vnde dicitur. 435
Transactio in spiritualibus interuenire non potest, sed bene amicabilis compositio. 571
Transcriptum an valeat sine originali. 366
Transigi licet in aliquibus criminibus. 637
Transire p agrũ alienũ multis in casibus licet. 2
Trãsitus ad religionem arctiorem permissus est, non ad parem. 1210
Transubstantiatio fit ad vocem sacerdotis. 1953
Tremissis est media pars solidi. 450
Tres dicuntur multi. 342
Tres quæstiones. 499
Tres regulæ notabiles 485
Tribulatus agere debet gratias Deo. 1241
Tributum est signum subiectionis 1374
Trifaria. 38
Trismegistus. 20
Tristitiæ causa permittuntur aliqua. 1467
Tritheitæ. 1435
Tropologia. 1701
Turpitudinem allegans, audiri non debet. 1589
Tutela est triplex. 417
Tutelam non tenentur clerici recipere. 417
Tutor testamentarius non tenetur satisdare. 869
Tutor pupilli nomine non debet vsuras exigere. 224
Tutor an teneatur de leuissima culpa. 418
Tutiorem in partem interpretandum est vbi periculum vertitur. 1573
Tutoris dolus pupillo non obstat. 2024

V

VAlentiniani. 1432
Vasallus ecclesiæ cui debet fidelitatis iuramentum præstare. 329
Vasallus dominum non accusat. 1280
Vasallus an teneatur cõtra omnes dominum suũ tuuare. ibidem
Vasallus potest seruire quandoque per substitutum. 1660
Vectigalia noua à solo principe induci possunt. 1427
Velum quibus diebus imponi debet. 1221
Velum est quadruplex. ibid.
Venatio est multiplex. 410
Venatio prohibetur, sed non piscatio. 411
Vendere quandoque quis compellitur. 501
Vendere quandoque quis cogitur rem suam. 282
Vendens duobus succesiue, & tradens posteriori ipsum efficit potiorem. 1553
Venditio hominis liberi tenet, qunque interuenientibus. 1558
Venditio tripliciter rescinditur. 1554
Venditio non est, vbi in materia erratur. 1553
Venditor non tenetur de partu euicto. 1990
Venetipatriarcham & episcopum habent. 380
Veniam vnius peccati non potest quis obtinere nisi de omnibus satisfacias. 1778
Veniale sine mortali non remittitur. 1809
Veniale potest ne quis committere vt alter euitet mortale. 51
Venialia delentur sacrificijs. 1971
Venialia triplicia sunt. 124
Venialia remittuntur varijs modis. ibidem
Venire potest quis contra factum suum. 287
Verbum vnius temporis sæpe pro alio ponitur. 1625
Verbum indefinitè prolatum, est generaliter intelligendum. 1341
Verbum generale omnia debet cõprehendere. 81
Verba bona quandoque mala intentione proferuntur. 1277
Verba rebus deseruiunt. 526
Verba an sint semper attendenda. 1252
Verba ad quod instituta fuerint. 1949
Verba in sacramentis sunt necessaria. 513
Verba in contrahendo matrimonio an sint de necessitate. 206
Veritas à quocunque dicatur est omnibus præferenda. 27
Veritas, figura, & res sacramenti sunt in altaris sacramento. 1951
Veritas conscientiæ à furto excusat. 1250
Veritas disciplinæ quandoque põt deferi. 1305
Veritas præiudicat opinioni. 24
Vestes ferantur secundum regionis consuetudinem. 238
Vestis domini indiuisa remansit. 1401
Vetus ius manet simul cum nouo nisi expresse corrigatur. 1234
Vexationem redimere vtrum licitum sit. 560
*Via paradisi est arcta. 1747
Vię Domini misericordia & veritas. 1402
vicarij conductitij presbyteri dici possunt. 1230
Vice dominus quis dicatur. 427. & 1165
Vicinorum facta præsumimur scire. 1286
Victimę impiorum abominabiles dicuntur. 1923
Victus & vestitus sufficit. 219
Victus nomine, comprehenditur vestitus. 152
*Vidua. 417
Vidua non benedicitur. 1505
Viduę possunt indistinctè contrahere. 1595
Viduę sunt sumptib. ecclesię sustentandæ. 598
Viduæ & pupilli sunt circa forum priuilegiati. 417
Vigilia Pentecostes est necessario ieiunãda. 368
Vigilantib. iura scripta sunt. 403
Vilitas est fugienda. 265
Vim vi repellere licet. 335
Vim faciens non semper vi possidet. 1761
Vindicta infertur duplici ex causa. 1296
Vindicta ratione multitudinis relaxatur. 1317
Vinum & aqua vtrum transeant in sanguinẽ tantum, & vide quod ibi notatur. 1913
Vinum transubstantiatur in corpus, hęc propositio concedenda non est, nec ista, panis transubstantiatur in sanguinem. 1918
Violentia infertur personis & reb. 1283
Vir & vxor erunt duo in carne vna, qualiter exponitur. 1515
Vir non sit vxoris ardens amator. 1616
Vir pro dote non tenetur sideiubere. 977
Vir vtrũ puniebatur talione in veteri lege. 1825
Vir & vxor tenentur duplici seruitute. 1550
Vir & mulier no debẽt iudicari ad imparia. 1630
Vir debitum vxori non semper, nec vbique reddere tenetur. 153
Vir quandoque habetur ab vxore, & non habet eam. 1641
Vir non potest esse curator vxoris. 1827
Vir cur misceatur vxori causæ quatuor. 1601
Viro non licet adulterum interficere. 1488
Virgo dici potest etiam corrupta. 833
Virgo velata repræsentat ecclesiam. 1493
Virgo beata & sanctus Ioannes fuerunt in vtero sanctificati. 123
Virginitas soror est angelorum. 1598
Virginitas æquiuocatur. 1823
Virginitatis laudes. 1503
Virginitatem Deus restituere non potest. 1625
Virgiliũ putare esse Platonẽ est impossibile. 1552
Virtus omnia percunctatur. 1419
Virtus non est sine fide & charitate. 1547
Virtus quælibet intenditur & remittitur. 1627
Virtutis diffinitio. 1623
Virtutem ingreditur qui malitiã egreditur. 1312
Virtutes omnes habet, qui vnam habet. 1987
Virtutes omnes ab vno vitio detrimentũ patiuntur. 448
*Visitator an ius habeat in electione. 310
Visitatorem quis constituere potest. 311
Visitatio quoties fieri debet. 883
Visitans sit contentus euictionib. à iure taxatis. 897
*Vita an sit pecunia redimenda. 399
Vita actiua an est cõtẽplatiuæ præferenda. 701
Vita hominis est peregrinatio. 1613
Vita præsens sine venialib. non ducitur. 1945
Vitæ præsentis tempus breue dicitur esse. 448
Vitæ mutatio non est facilis. 1753
Vitam hominum corrigi bonum est. 408
Vitiis resistere est verum posse. 1751
*Vnctio extrema potest iterari. 456
Vnctio extrema an possit fieri sine oleo. 456
Vngere an possit quis sine oleo nõ cõsecrato. 456
Vnguntur variis varia membra. 456
Vnguntur infirmi propter duas causas. 456
Vni soli quandoque creditur in marg. 19
Vnitas perfecta est inter nos & Christum. 1958
Vnius dicto quandoque creditur. 415
Vniuersitas delinquere potest. 821
Vniuersitas an possit accusari. 1005
*Vniuersale concilium vocari interdum ipsius Africæ. 781
Vniuersalis ex indefinita colligitur. 571
Vniuersalis Papæ nomẽ quã notione Romano conueniat. 480
Vnus an puniatur pro alio. 580
Vnus vicem plurium supplere non potest. 426
*Vocatis ad munera quot dies dentur ad se excusandum. 669
Vocem aptare ad clarius cantandum non est peccatum. 435
Voci vnius quandoque creditur. 476
Voci viuæ magis credendum est quàm mortuæ. 477
Volo, id est, velle debeo. 1
Voluntas verbo aut facto declarari potest. 1513
Voluntas etiam in bonis non operatur pro facto. 1665

Voluntas

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notatu digna in glossis.

Vellitas potius quàm factum attendi debet. 791
Voluntas sola non punitur. 805
Voluntas manifestatur signis,& voce. 355
Voluntas sine effectu non punitur. 1669
Voluntas an sit magis attendenda, quàm perseuerantia. 1772
Voluntas bona sufficit. 412
Voluntas nuda est quandoque plectenda. 581
Voluntas sola facit simoniacum. 491
Voluntate delinquendi efficitur quis reus. 1765
Voluntates duæ fuerunt in Christo. 61
Voluptas est spernenda testimonio Horatii. 2045
Votum de præsenti plus obligat quàm votum de futuro. 1764
Votum continentiæ tribus modis solennizatur. 1485
Votum quodlibet aliquas conditiones continet. 1253
Votum solennizatur tripliciter. 133
Votum quoddam est expressum: quoddam tacitum. 1509
Votũ simplex frangés an sit adulterio peior. 1495
Votũ an impediat & dirimat matrimonium. 1484
Votum an pro opere sit reputandum. 1665
Votum diuersa sortitur vocabula. 1487
Votum solenne potest fieri coram priuata persona. 1222
Votum vxoris potest maritus impedire. 954
Votum emittens an semper teneatur illud seruare. 1178
Votum deserere vtrum sit permissum. 1173
Votum solenne quod dicemus esse. 1484
Voti simulatio obligat. 1486
Voto nemo obligatur ante legitimam ætatem. 2118
Vouere non omnibus est permissum. 1174
Vouere religionem & vouere continentiam differunt. 1485
Vouentes simpliciter an possint ad inuicem contrahere. 1506
Vouentes contrahendo & contrahere volendo peccant. 1504
Vouens simpliciter qui contraxit, an mortua vxore continere teneatur. 1505
Vox præconia paucis innotescit. 1262
*Vrbani.II. decretum ex codice manuscripto de loco vbi dandæ sint decimæ. 1113
Vrbani.II. capitula duo ex vetustis Gratiani codicibus relata. 1035
Vsucapio quid sit,& quot in ea exigantur. 1134
Vsucapio non currit contra creditores 1145
Vsucapio. 6
Vsus quatuor species. 1598
Vsucapi nequeunt res aliquæ. 1149
Vsusfructus an tollatur per ingressum religionis,vel an quæratur monasterio. 1216
Vsusfructus ecclesiæ relictus durat centum annis. 1122
Vsura quando nõ sit licet pro quatuor quinque soluantur. 1035
Vsura centesima. 887
Vsura aliquando non committitur licet vltra sortem quid accipiatur. 1049
Vsurarij & alij multi non possunt promoueri. 164
Vsurario post mortem non est communicandũ. 1412
Vsuræ causa damni vitandi possunt peti. 1052
Vsuræ etiam secundũ leges nõ sunt dandæ. 1053
Vsurpare. 626
Vt dupliciter ponitur. 677
Vt,est consecutiuum. 462
Vtile per inutile quandoquẽ vitiatur. 760
Vtile non debet per inutile vitiari. 2005
Vtilitas quando est fugienda. 265
Vtilitas. 354
Vtilitatẽ suã an possit quis præferre publicæ. 854
Vulnerans occidisse dicitur. 1378
*Vuiregeldum. 1182.& 1186
Vxor quæ à viro discessit,in tribus casib. sibi nõ restituitur. 1649
Vxor inconsultè dimissa est restituenda. 1518
Vxor adultera perdit dotem. 1653
Vxor & filij de bonis ecclesiæ pasci possunt. 58
Vxor clerici est de foro ecclesiæ. 161
Vxor à viro separata,sub qua cautione est ei restituenda. 1594
Vxor dans viro licentiam promouendi, vouere videtur. 7152
Vxor duplicem seruitutem viro debet. 1821
Vxor quę plures viros habuit,cũ quo sepelietur 1019
Vxor sequitur forum viri. 900
Vxor an teneatur sequi virum vagantem. 1029
Vxor viro leproso an debitũ reddere teneatur. 499
Vxor promoti an matrimonium contrahere possit. 162
Vxor potest accusare virum de adulterio. 1631
Vxori virum impotẽtem alleganti vtrum sit credendum. 1648
Vxori virũ petenti nõ semper fit restitutio. 462
Vxore adulterãte,an perdat vir ius exigẽdi. 1973
Vxorẽ occidere grauius est quàm matrem. 1654
Vxorem habens,nauiganti in periculis compara tur. 1176
Vxorem cognoscens cum qua votum emisit,incestum committit. 589
Vxores à viris per dominos nõ seperantur. 158
Vxores plures simul habere uon licet. 1584
Vxores quare debent esse viris subditæ. 1820
Vxores ordinandorũ quid vouere debeant. 139
Vxores viris subsunt. 1497
Vxores clericorum si peccent,quid iuris. 166

X

Xenodochium. 1375

Z

Zelus domus tuæ comedit me, qualiter exponitur. 1325
Zelum bonum quidam ex Iudæis habuerũt. 1064
Zizania est à tritico separanda. 537

FINIS.

EA DE QVIBVS LECTOREM PRINCIPIO VISVM EST ADMONERE, HÆC SVNT.

IN Ecclesia Romana omnium ecclesiarum magistra solitos esse asseruari conciliorum canones,& Pontificum decreta,ac ceteris ecclesiis communicari planè compertum est. Atque in vsu præcipue videtur fuisse collectio illa quam Nicolaus Papa in c.si Romanorum.dist.19.Codicem canonum nominat:in quo continebantur canones,& regulæ illæ,quæ recensentur à Leone III I.c.de libellis. distin. 20. Huius codicis tria manuscripta exemplaria Romæ habentur in Vaticana bibliotheca. Extat etiam impressus Moguntiæ An.Sal.M.D.XXV.Repertus est autem in vetustissimo Cardinalis Vercellensis codice Cresconij ad episcopum Liberinum quidam quasi nomocanon:in quo,cum pluribus causarum titulis propositis,exponatur deinde,quibus synodorum,ac Decretalium epistolarum locis causæ illę tractentur:capita capitibus,Mogũtini codicis,& numeri numeris optime respondent. Quæ quidem ì Cresconio adhibita diligentia satis indicat frequentissimum fuisse huius collectionis vsum:& hæc ea est,quæ in notationibus, quæ nunc eduntur, absolutè codex canonum vocatur. Ceterùm inter priuatos collectores,qui multo plura congerere studuerunt,perantiquus est,Isidorus: cuius collectio protenditur à canonibus Apostolorum vsque ad concilium Hispalense secũdum: habetúrque in duobus codicib.Vaticanæ bibliothecę,& vno monasterij Dominicani sanctæ Marię supra Mineruam:extat autem impressa in editionibus conciliorum, in antiquioribus quidem purior,in recentioribus autem,multis aliis conciliis, scriptisque admista. Isidorum hunc Igmarus Archiepiscopus Rhemensis in libro de synodis celeberrimum illum Hispalensem fuisse affirmat,à quo testatur etiam Trittemius librum Decretorum esse conscriptum:ac certe multa verba, quæ in præfatione huius collectionis leguntur.sunt in libro quinto Etymologiarum.In codice autem Dominicanæ bibliothecæ initio præfationis ita legitur, Isidorus mercator seruus Christi lectori conseruo suo,&c.nec multo secus in Vaticanis:quo loco in impressis est,Isidorus peccator seruus Christi,&c.Secutus deinde est(vt de iis primum,quorum opera typis excusa sunt,loquamur) Burchardus Vuormaciensis Episcopus Othonis III.& Henrici II.Bauari Imperatorũ ætate:qui non ordinem temporum,& prouinciarũ,vt Isidorus,sed rerum,& causarum sibi sequẽdum putauit.Iisdem vestigiis institit nõ ita multo post Iuo Carnotensis episcopus:sed exorta interim Berengarij hæresi multa ad illam confutandam pertinentia addidit,ac multa etiam præterea ex Pandectis,& Codice:dum de laicorum quoque officiis sibi agendum putat:quod Burchardo minùs necessarium visum fuerat.Extant autem duo volumina Iuonis nomine inscripta, eandemque habentia præfationem:quorum vnũ,quod Pannormia,alterius,quod absolute Decretum inscribitur, quasi epitome quædam est.Verum in hoc eodem campo alij etiã grauissimi viri (quorum libri partim in publicis,partim in priuatis bibliothecis manuscripti habẽtur) Cresconius,Anselmus,Deusdedit Cardinalis,Gregorius presbyter, qui volumen suum Polycarpum inscripsit, alijque nonnulli præclarè se exercuerũt,suamque operam probauerunt. Nouissimus istorum omnium præter auctorem Pannormiæ(nam is recentior fortasse est) Gratianus Monachus Benedictinus non tantũ decretis colligendis,quod superiores fecerant,operam dedit: sed Iuonis fortasse præfatione excitatus eo potissimum incubuit,vt certis quæstionibus propositis,quid in vtramque partem ex canonibus,qui inter se nonnumquam pugnare videbantur,dici posset,ipse & afferret & explicaret;omnino que eorum varietatem,quæ speciem dissensionis habebat,ad concordiam reuocaret. Ceterum in longo,ac perdifficili opere multa à parum æquis hominibus exagitabantur: nonnulla pij etiam & verecundi interdum desiderabant.Quamobrem ne huiusce vtilissimi & grauissimi codicis vacillaret auctoritas, placuit primum Pio IIII. ac subinde Pio V.& Gregorio XIII. (apud quem etiam huius perfecti operis,quemadmodum & aliarum maximarum rerum,laus fuit,) vt illi corrigendo summa opera daretur, menda librariorum tollerentur.si qua etiam in re Gratianus,vt homo,minus vidisset,modeste notaretur,ipsaque omnino capita suis auctoribus quã diligentissime restituerentur. Itaque & Romæ Vaticana bibliotheca, & monasterij Dominicani supra Mineruam,aliæque non paucæ excussæ sunt & ex alijs vrbibus,atque regionibus inuitati doctissimi homines,qui idem facerent,& si quid inuenissent,quod ad hanc rẽ pertineret,pro sua pietate libenter communicarent,atque ad Pontificem mitterent.Quã diligẽtia illud factum est,vt cum iam magnam partem suum vnicuique tributum sit,ac propterea intelligi plerumque possit,quæ synodorum generalium,quę summorum Pontificũ,quę prouincialium conciliorum,quæ Patrum decreta,ac sententiæ,atque inter hęc, quæ sanctæ Romanæ sedi probata sint,quæ minimè, vix quisquam errare,atque incerta pro certis sequi,certa vero pro incertis suspecta habere posthac queat.Quod ad citationes auctorum pertinet,vbi error cuidens erat,aut nonnulla Gratiani exemplaria cum veriore,atque ab alijs collectoribus allata citatione consentiebant, sublatis falsis inscriptionibus veræ sunt restitutæ. Vbi verò,quamuis caput apud alium auctorem esset inuentum,fieri tamen poterat, vt illius quoque esset, quem Gratianus citaret(sunt enim haud raro decreta tralatitia, & sententiæ similes in bonis auctoribus) retenta Gratiani citatione satis visum est locum,vbi hodie habeatur,indicare.Et quoniam interdum aut capitis aliqua quidem pars illius auctoris est,qui citatur,aliqua vero minime,aut verba valde sunt mutata;id quoq; est indicatum,adscriptumq; præterea in margine, quo loco idem caput in glossa Bibliorũ ordinaria,in libris sentẽtiarum,& apud cæteros collectores habeatur,eos præsertim qui in huius operis emẽdatione magno vsui fuerunt. Animaduersum vero est multa olim fuisse(quorũ nonnulla hodie etiam habentur) homiliarum ex varijs auctoribus collectarum volumina:quib.homilijs nomen auctoris aut non esset præpositum,aut etiã mutatũ:quod decretorum collectorib. qui fontes adire in illa librorum penuria plerumque non poterant,errandi interdum dederit occasionem.Sæpe etiam Gratianus multas Patrum sententias simul colligit,atque in vnum caput concludit,(quamuis in vulgatis codicibus plerũque in diuersa capita sint distractę,sed fere sine rubrica:) idque cum facit, non ipsa prorsus auctorum verba affert:sed arbitratu suo mutat,addit,imminuit,summatim complectitur:quod etiam Burchardus,& Iuo faciunt,cum citant hoc modò,ex dictis Augustini,ex dictis Hieronymi.

De Codice canonum.

De collectione Isidori.

Burchardus

Iuo.

Pannormia.

Cresconius

Anselemus.

Deusdedit cardinalis.

Gregorius presbyter autor Polycarpi.

GRATIANVS.

De citationibus.

In emendando textu,primum initia capit um ob vsitatas doctorum citationes non sunt mutata:sed vbi ab originali discrepabant: in margine, aut in notatione est indicata germana lectio. Deinde hæc glossæ ipsius habita ratio est, vt nihil in textu sit mutatum, notatione mendum est indicatum.Vbi vero hæc non obstabant,hæc fere seruata corrigẽdi ratio est:vt si videretur voluisse Gratianus auctorum,quos citaret,ipsa prorsus verba referre,ea ex ipso originali emendarentur,& interdum etiam non leui proposita vtilitate, ali-

De emendatione textº.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ adderentur: nisi sicubi vulgata lectio visa est melior: nam tunc illa retenta notatum est, quomodo originale ipsum habeat. Sin autem Gratianus non eadem prorsus verba afferre voluerat, sed aut in summam quādam ipsa redigere, aut ab aliis redacta, vt ab auctore glossæ ordinariæ, ab Iuone, & aliis collectoribus referre, tunc nihil fere emendatum, vel additum est: nisi fortè Patris illius, vnde collector acceperat, restituta lectio magnam afferre visa esset vtilitatem: multisque locis id notatū est, & verba ipsius originalis allata: vt lector identidem in memoriam huius admonitæ cautionis reuocaretur, & labore ad originalia adeūdi leuaretur. Quòd si idem caput ex pluribus vicinis alicuius Patris locis confectum est, (nam quæ multum distabant, satis plerumque fuit in margine indicare) adiectæ sunt in textu particulæ illę, & suprà & infrà: Scilicet, vbi seriem & nexum collectionis impediturę non erant. Vbi verò Gratianus ipse loquitur, ex manuscriptis huius libri exemplaribus pura, germanaque lectio est restituta. In codice canonum capita, quę ex grecis synodis recitantur, sunt à Dionysio Exiguo in linguam latinam conuersa: cuius præfatio manuscriptis ipsius codicis exemplarib. præposita legitur. Isidorus autem partim hac ipsa Dionysij versione, quamquam rarò, partim fortasse prisca illa, cuius mentionem in præfatione sua Dionysius facit, vsus est aut integris, aut aliquantulum immutatis, partim etiam alijs, quæ tunc, vt ipsemet Isidorus testatur, extabant, hodie, præter quam apud istos decretorum collectores non extant. Quocirca mirandum magnopere non est, si ceteri collectores, & omnium ferè posteriores Gratianus, qui & codicem illum canonum, & Isidori collectionē, & alias etiam habebant, eumdem canonem non semper ex eadem versione recitent. Qua de re sæpe in notationibus lector est admonitus, & vbi necessarium visum est, græca canonis verba cum versione noua sunt allata: idemque in cæteris Patrum græcorum sententijs factum est.

De paleis. *De nomine Paleæ sunt variæ doctorum hominum sententiæ. Multi ea capita, in quibus res inanes ac leues continerentur, hoc nomine appellari censuerunt: alij quasi τὰ ψαῦα, id est, antiquata: alij quasi additiones quasdā, deriuata, aut potius depraua ta voce ab aduerbio ψαλιν, id est, rursum, quo scriptores etiā latini tempore Gratiani vterentur. Verum Ioannes Andreæ in addition. ad Spec. tit. de disputation. & allegatio. prope finem (quem Imola in rubr. de verbor. obligatio. Alexandrinus in proœmio Decre. Iason in rub. tit. de actio. & alij sunt secuti) putat quemdam Protopaleam, quem Iason addit Cardinalem fuisse, collectioni Gratiani capita hęc adiunxisse. Atque vt in re tam incerta aliquid elici conjectura possit, exponetur, quid in collatis exemplaribus obseruatum fuerit. In tribus, quæ sunt antiquissima, & videntur scripta paulò post Gratiani ætatem, paucissima ex huiusmodi capitibus habentur. In vno valdè emendato sunt apposita in margine sine vlla nota, sed non omnia, quæ in impressis: quamuis vicissim in illo additiones aliquæ sint, quæ in his non habentur. In alio literis perantiquis descripto, Paleæ ipsę recentiori scriptura toti volumini præponuntur. In cęteris habētur aut omnes, aut pleræque, & partim quidem cum paleæ nomine, partim verò sine vllo à cæteris capitibus discrimine. Ex qua obseruatione illud videtur posse colligi, has paleas esse additiones non eodem tempore factas ad primam collectionem Gratiani, in margine primum adscriptas, ac nonnullis fortasse ab ipsomet Gratiano, vt fit, in eo componendum, aut relegendum: quas deinde librariorum quidam omiserint, quidam in contextu posuerint, interdum cōiunctas cum prioribus capitibus, interdum cum aliquo discrimine. Falsam verò esse illorum opinionem, qui eas cōmentitias putāt, ex eo constat, quòd multæ & in Decretalibus, & apud vetustiores Gratiano collectores habentur: quod suis locis indicabitur. In plerisque vetustis huius collectionis exemplaribus hæc tamquam inscriptio rubris litteris posita est,* Cōcordia discordantium canonum, *addita in quibusdam dictione,* Incipit, *sine vlla Gratiani mentione. Verū in Vaticano illo vetustissimo, cui voluminis ipsius initio recentiori scriptura paleas esse præpositas dictum est, ante ipsas paleas est hic titulus,* Decretū Gratiani monachi sancti Felicis Bonon. ordinis sancti Benedicti, compilatum in dicto monasterio Anno Domini Millesimo cētesimo quinquagesimoprimo, tempore Eugenii Papæ tertij. *In alijs verò duobus codicibus, in extremo est.* Explicit Decretum compilatū à Gratiano monacho monasterij sancti Felicis de Bononia. *In chronico, quod inscribitur,* Pomerium Ecclesię Rhauennatis, *qui liber in Bibliotheca Vaticana seruatur,*

De titulo.

† Alij, Clusio, alij Ginsa.

hæc de Gratiano leguntur, Anno Christi millesimo centesimo quinquagesimo primo, Gratianus monachus de Classa † ciuitate Thusciæ natus Decretum composuit apud Bononiam in monasterio sancti Felicis. *Idē testatur Hugutio vetustissimus huius codicis interpres, secunda quæstione sexta, ca. post appellationem. & Vincentius in libro Historiarum bis, semel libro vigesimotertio, ca. trigesimoprimo, loquens de Isidoro, & iterum libro vigesimoquinto, c. octuagesimoquarto, agens de Iuone, & alijs Decretorum collectoribus: & sanctus Antonius par. 3. histor. ti. decimooctauo, c. 6. Trittemius verò in libro descriptoribus ecclesiasticis Gratianū agnoscit huius collectionis auctorem: itemque in libro secundo de viris illustribus ordinis sancti Benedicti: quo tamen loco addit (ipsam fortasse operis inceptionem spectans) fuisse ab eo compositum Anno Domini Millesimo centesimo vigesimoseptimo. Hanc collectionē Innocentius tertius in epistola ad Archiepiscopum Compostellanum vocat corpus Decretorum. Ob has igitur auctoritates, & receptam apud omnes opinionem in prima huius voluminis pagina præpositus est titulus nomine Gratiani.* Quod ad glossas pertinet, quæ pios & catholicos auctores habuerunt; quæ in illis errata paulò maioris ponderis pro humani ingenij infirmitate obrepserunt, ea in margine sunt notata, & quid Catholice sentiendum sit, ostensum est. Hæ autem notę, quibus asteriscus affixus est, necessario posthac in omnibus impressionibus apponendæ erunt.

De notationib. in glossas.

INDEX LIBRORVM QVI VARIIS EX LOCIS SVNT HABITI.

A

Mbrosij sermones aliquot, q adhuc non extāt impressi, ex bibliothecis Vaticana, & monasterij Mediolanensis sancti Ambrosij.
Anselmi collectio canonū ex Vaticana, & Hieronymi Parisetti.
Alexādri ij. epistolę aliquot, partim missæ ab Antonino Augustino archiepo Tarraconēsi, partim ex bibliothecis, Vaticana, Nicolai Ormanetti episcopi Patauini, Michaelis Thomasij episcopi Ilerdensis.
Anastasij bibliothecarij chronicō, & versio septimę synodi, & octauæ sub Hadriano ex Vaticana, & Cardinalis Sirleti.

B

Bonifacij Papæ concilium ex Hispania ex vetusto codice monasterij Populeti.
Bonifacij martyris epistola ex bibliotheca monasterij B. Mariæ supra Mineruam.

C

Cresconij Nomocanon ex bibliotheca Cardinalis Verfellensis.
Capitula aliquot Pōtificum ex codē codice monasterij Populeti.
Capitularium liber septimus, & capitularia adiecta missa à Iacobo Amioto episcopo Antissiodorensi ex bibliotheca ecclesiæ Belluacensis.
Collectio decretorum Romanorum pontificū ab Augustino archiepiscopo Tarraconensi.
Codex canonum, qui apud veteres pontifices in vsu fuit, vt Vaticana, Dominicana, & Cardinalis Sirleti.
Collectio canonum incerti auctoris ex Vaticana.
Collectio canonum ex bibliotheca ecclesiæ Mutinensis.
Collectio canonum pœnitentialium incerti auctoris ex bibliotheca Michaelis Thomasij episcopi Ilerdensis.
Conciliorum Hispanensium, & Carthaginensium varietates lectionis ex bibliothecis regis catholici Lucensi, & Sorensi à Cardinali Quiroga.
Contij Camerarij liber de formis iuramentorum ex bibliotheca Achillis Stathij.
Concilij alicuius fragmēta quædam post Anselmi collectionem in codice Hieronymi Parisetti.
Cypriani operum exemplaria ex Vaticana, & monasterio sancti Saluatoris Bononiensi.

D

Decreti huiꝰ vndeuigīti exēplaria manuscripta, partim sine glossis, partim cū glossis, duodecim quidē ex Vaticana, reliqua verò ex bibliotheca Marcelli Papæ ij. Cardinalium Verfellensis, Sirleti, Michaelis Thomasij episcopi Ilerdēsi, Achillis Stathij.
Decretorum excepta ex bibliotheca sancti Trudonis ab Alberto Leonino nomine vniuersitatis Louanienſis.
Deusdedit Cardinalis collectio canonum, & libri quatuor de rebus ecclesiasticis ex Vaticana.

E

Eugenij ij. concilū ex Vaticana, & tertij ex Vaticana, & ex Gallia.
Emeritense concilium à Cardinale Quiroga.
Ephesini concilij primi antiqua versio ex Vaticana.

F

Fulberti episcopi epistola descripta vetusto codice ecclesiæ Belluacensis à Iacobo Amioto episcopo Antissiodorensi.

G

Gregorij iij. epistola ex bibliotheca monasterij supra Mineruā.
Gelasij scripta quædā, & aliorū Pontificū epistolæ ex Vaticana.
Gelasij epistola ab Antonino Augustino archiepo Tarraconēsi.
Gregorij j. epistolæ manuscriptæ ex Vaticana, & epi Ilerdensis.
Gregorij vij. regestum ex Vaticana, & multis priuatis.
Gregorij iij. epistola ad vniuersos episcopos per Galliam, &c. ex bibliotheca monasterij supra Mineruam.
Gregorij x. epistola ad regem Armeniorum ex bibliotheca Cardinalis Sirleti.
Græcorum patrum cōmentarij in sacram scripturā, aliaq; eorūdem scripta, & concilia ex Vaticana.

H

Humberti legati Leonis ix. ad libellum Nicetæ contra Latinos responsio ex monasterio S. Mariæ nouæ.

I

Isidori Hispalensis operum codex ex monasterio Neapolitano sancti Augustini Carbonaria.
Isidori collectio canonū ex Vaticana, & Dñicana supra Mineruā.
Ioannis viij. epistolæ ex Vaticana.
Isidori collectionis canonū præfatio alia à vulgata, missa ab archiepiscopo Tarraconensi, & Aluaro Gomez ex bibliotheca ecclesiæ Toletanę.
Isidori epistola ad Lanfredum ex bibliotheca supra Mineruam.
Innocentij ij. concilium ex Vaticana.
Isidori Hispalensis regula monachorum ex Hispania.

L

Leonis iiij. epistolæ duæ, vna ex bibliotheca M. Antonij Mureti, altera ex bibliotheca Francisci Turriani.
Leonis ij. epistolæ à Cardinale Quiroga ex vetusto codice regiæ bibliothecæ.
Leonis iiij. concilium ex Vaticana.

N

Nicolai primi plures epistolæ ex bibliotheca supra Mineruam.
Nicolai concilium aduersus Ioānem Rhauennæ archiepiscopū, ex bibliotheca ecclesiæ Mutinensis.
Nicolaus ad consulta Bulgarorum ex Vaticana.

P

Pontificalia manuscripta ex Vaticana, & Cardinalis Sirleti.
Polycarpus, id est, collectio canonum Gregorij presbyteri ex Vaticana.
Petri Damiani oratio de priuilegio sedis Apostolicæ, & disceptatio inter regium aduocatum, & Romanæ ecclesiæ defensorem ex bibliotheca Cardinalis Sirleti.
Paschalis primi epistola & decreta ex bibliotheca Ormanetti episcopi Patauini, & fragmentum cōcilij apud Guardastallum ex Vaticana.

R

Rhemense concilium in pago Trosleiano habitum, missum ab episcopo Antissiodorensi.

S

Scriptum de moribus, vita, & morte Agapiti ex Vaticana.
Stephani v. epistola in collectione canonum incerti auctoris ex Vaticana.
Sanctorum vitæ ex bibliotheca S. Mariæ maioris.
Stephani iiij. concilium in collectione Deusdedit Cardinalis ex Vaticana.
Synodus octaua ex bibliotheca Cardinalis Sirleti, & Vaticana.

T

Ticinense concilium à Iacobo Amioto episcopo Antissiodorēsi.
Theodulphi capitula ex bibliotheca M. Antonij Mureti.
Theophanis cronicon ex Vaticana.
Toletanæ ecclesiæ priuilegiorum liber ex Hispania.
Toletana concilia xiij. xv. xvj. xvij. à Cardinali Quiroga, & xvj. etiam à Petro Pontio episcopo Placentino.

V

Vrbani ii. concilium Placentinum, & fragmentū alterius cōcilij, & epistola L. ppositi sancti Iuentij ex Vaticana, Synodꝰ apud Melphiā ex Vaticana, & à Iacobo Pāmelio canonico Brugēsi, & cōcilij Clare montensis apud Aluerniam summæ capitum à Francisco Ricardotto episcopo Atrebatensi ex vetusto codice Lamberti episcopi Atrebatensis, eiusdemque concilij fragmentum à Iacobo Pammelio.

Z

Zozimi, & eporum Africanorū ad ipsum epistolæ ex Vaticana.
Zachariæ decreta ex bibliotheca Ormanetti episcopi Patauini, Synodus Romana ex Vaticana, Francica ex Dominica supra Mineruam.

Hæc sunt, quorum nunc memoria suppetit. Cetera & alia aliunde habita: & omnium fere librorum, quorum in hoc opere mentio fit, editiones cum manuscriptis codicibus Vaticanæ, & aliarum bibliothecarum diligenter collati sunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

GREGORIVS
PAPA XIII.

Vniuersis Christifidelibus præsentes litteras inspecturis, salutem,& Apostolicam benedictionem.

EMendationem Decretorum,locorumque à Gratiano collectorum, (erat enim is liber mendis, & testimoniorũ deprauationibus plenissimus,) à nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris optimo cõsilio susceptam, selectisque ad id negotium sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus,& alijs eruditissimis viris adhibitis commissam, multis autem, varijsque impedimentis hactenus retardatam, nunc tandem vetustissimis Codicibus vndique conquisitis, auctoribusque ipsis,quorum testimonijs vsus erat Gratianus, perlectis, quæque perperàm posita erant, suis locis restitutis, magna cum diligentia absolutam, atque perfectam, edi mandauimus.In quo magna ratio habita est operis ipsius dignitatis, & publicæ eorum præsertim,qui in hoc studio versantur,vtilitatis.Iubemus igitur, vt quæ emendata, & reposita sunt, omnia quàm diligentissimè retineantur,ita vt nihil addatur,mutetur,aut imminuatur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die secunda Iunij. M. D. LXXXII. Pontificatus nostri Anno vndecimo.

ANT. BVCCAPADVLIVS.

CONCOR

a Gl.Ioan. suppleuit i multis Bar. Brix.

VOniam nouis superuenientibus causis, nouis est remediis succurrẽdum:" idcirco ego Bartholomæus Brixiensis confidens de magnificentia Creatoris,apparatum Decretorum duxi in melius reformandum,non detrahendo alicui,nec attribuendo mihi glossas,quas non feci:sed supplendo defectum solummodo, vbi correctio necessaria videbatur,vel propter subtractionem decretalium,& diminutionem earũdem, vel propter iura, quæ superuenerunt de nouo. Interdum etiam solutiones interposui quæ prætermissæ fuerant à Ioanne. Hoc feci ad honorem omni potentis Dei,&Ecclesiæ Romanæ, & ad cõem vtilitatem omnium studentium in iure canonico. Bart.

de hoc tit. dictum est in præfatione.

Matth.7.

Vmanũ genus.] Hęc distinct. diuidi tur in duas partes. In prima probat per quatuor canones,quòd humanum genus regitur duobus,sc.iuribus, & consuetudinib.In secunda parte, quæ incip.ibi,*Est & alia.* ponit septem differentias iurium. Ioann.de Fant.& Petr.

Casvs iste sic ponitur. Dicitur hic,quòd duo sunt instrumẽta, per quæ genus humanum regitur & gubernatur, i.ius naturale, & consuetudo siue mos. Ius naturale est quod in lege & in Euangelio continetur: quo iure quisque iubetur alij facere,qđ sibi vult fieri, & hoc prohibetur alij inferre, quod sibi nolit fieri : & hoc probatur auctoritate Christi dicentis, Omnia quęcumque,&c.

a ¶ *Humanum genus.*] Tractaturus dominus Gratianus de iure can. primo incipit à simplicioribus secundùm naturam,s.à iure naturali, " quod antiquius & dignius est[a]. Cœpit enim ab ipsa rationali creatura, vt inst. de rer. di. §. commodius. Assignat ergo multas differentias iuris naturalis ad alia iura, vlq; ad 15. dist. in qua aggreditur principale propositum de iure can. originem eius assignans.

"Ius natur. reliquis antiquius est.

a Vt 5. dist. c.j.in prin.

b ¶ *Duobus.*] Signatur contrarium.j.96.distin.duo. sed illis duobus regitur tamquam auctoribus, istis tamquam instrumentis. 11.q.1.c. sicut enim. §.ex his.

b Idẽ Ale.đ Im.in l.milites. C.de testa.mil.

c ¶ *Naturali.*] id est,diuino[b].

"volo,i.vel le debeo.

d ¶ *Moribus.*] id est,consuetudinario iure, vel etiam iure humano, siue scripto, siue non scripto.25.q.2.institutionis.

e ¶ *Vult.*] Sed nonne ego volo quòd alter det mihi rem suam,non tamen ego volo ei dare rem meam?Expone ergo,"vult,i.debet vel le.& sic exponitur ibi,Habe charitatem,& fac quod vis.& sic exponitur lex.ff.de sol.l.j. vel expone,iubetur,i.consulitur[c]. sic econuer

cCõsulitur, & male, qa

so verbum rogandi pro verbo præcipiendi ponitur 11.q.3.rogo.

f ¶ *Prohibetur.*] Nunquam inuenimus expresse prohibitum in lege, vel in Euangelio,nisi per quandam consequentiam. Nam vbi vtũ est, s; exnum contrariorum præcipitur, per consequens aliud prohibetur: sic vbi aliquid iudicatur meum esse, per cõsequens iudicatur tuum non esse.ff.de proc.Pomponius. §.2.

põe,vult ex eodẽ naturali dictami ne, si aũt expturbõe cõcupiscẽtiæ.

g ¶ *Inferre.*] Sed nonne iudex vult inferre mortem reo,sed tamen non vult vt sibi mors inferatur? Sed dic, " quòd iudex non infligit mortem,sed lex,vt 23.q.5.homicidas.& c.eum homo.Vel intelligas hæc omnia de operibus misericordiæ, ad quæ quilibet tenetur, vt

" Iudex nõ cõdemnat, sed lex.

86.dist.non satis.Ioan.

h ¶ *In Euangelio.*] Matth.7.

i ¶ *Vultis.*] id est, debetis velle.

k ¶ *Hæc est enim.*] id est,in his consistit.sic ponitur ibi,Deum time, & mandata eius obserua:hoc est omnis homo.Eccl.12.de pœn.dist. 2.charitas.

l ¶ *Hinc.*] Ad probandam diuisionem supradictam.

Omnes leges.] Casvs. Cap.1stud diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, quòd legum aliæ sunt diuinæ, aliæ humanæ : diuinæ natura, humanæ autem moribus constant : & quia mores hominum sunt diuersi,propter quos humanæ leges statuuntur, ideo humanæ leges discrepant; quoniam aliæ aliis placent,& aliæ aliis. In secunda parte dicitur, quòd hoc nomine,fas,lex diuina:hoc nomine,ius,lex humana continetur.In tertia parte dicitur, quòd transire per agrum alienum fas est,id est iure diuino permittitur:ius autem non est, id est, non permittitur iure humano. Secunda pars incipit ibi, *Fas.* Tertia ibi, *Transire.*

CONCORDIA
DISCORDANTIVM
Canonum,
AC PRIMVM[a] DE IVRE DIVINAE & humanæ constitutionis.

DISTINCTIO PRIMA.

ps 1.

Vmanum genus[a] duobus[b] regitur, naturali[c] videlicet iure,& moribus.[d] Ius naturale est, quod in lege & Euangelio cõtinetur:quo quisque iubetur aly facere, quod sibi vult[e] fieri, & prohibetur[f] alij inferre[g], quod sibi nolit fieri. Vnde Christus in Euangelio[h] : (Omnia quæcumque vultis[i] vt faciant vobis homines,& vos eadem facite illis.Hæc est enim[k] lex & Propheta.)

Hinc[l] Isid. in v.lib.etymolog.c.2.ait.

NOT. a ¶Ac primum.]*Hoc loco in manuscriptis codicibus magna est varietas. Nam partim nulla est hoc loco inscriptio:partim vero legitur,*De iure scripto,& non scripto,& quod cui pręponatur,&legum auctoribus, & duorum malorum electione, siue dispensatione. *Aut,* Ac primum de iure constitutionis naturæ diuinæ,& humanæ. *Aut,* De iure naturæ, & humanæ constitutionis, *quam Dominic.de Gem.agnoscit,& extat in nonnullis antiquioribus editionibus. Aut,* De iure naturę,& constitutionis:*quæ inscriptio maxime videtur conuenire tractationi Gratiani,qui sæpe ad hæc capita reuertitur,vt initio dist.5.7.8.15.& 11.q.1.& si quæ causa. hunc totum locum indicans scribit* : Require in principio,vbi differentia signatur inter ius naturale,&ius constitutionis.*Verumtamen in hac tanta varietate, quæ,vt aliæ coniectu-*

rę mittantur, argumento esse potest, nullam hic à Gratiano ipso positam esse rubricam,satis visum est retenta vulgata lectione cęteras indicare.

¶ Diuinæ leges,natura, humanæ moribus constant. C. I.

OMnes leges[m] aut diuinę sũt, aut humanæ. Diuinæ natura,humanæ moribus constant : ideoque hę discrepant[n], quoniam aliæ aliis[o] gentibus placent. ¶ Fas lex diuina est : ius lex humana. ¶ Transire per† agrum alienum[p] fas est[q], ius non est.

Ex verbis huius auctoritatis euidenter datur intelligi,in quo differant inter se lex diuina & humana,cum omne quod fas est,nomine diuinæ vel naturalis legis accipiatur,nomine vero legis humanæ, mores iure conscripti, & traditi intelligantur.Est autem ius generale nomen,multas sub se continens species.Vnde in e.lib.etym.c.3.Isid.ait.

¶ Ius genus,lex autem species est. C. II.

IVs generale[r] nomen est,lex autem iuris est species.Ius autem est dictum, quia iustum est. Omne autem ius legibus, & moribus constat.

m ¶ *Omnes leges.*] id est, omnis lex." & po " Plurale in nitur plurale pro singulari.si enim demõ- singulare resstrares duas leges, vnam diuinam, & aliam humanam, non potest vere dici, istæ leges aut sunt diuinę, aut humanæ.Et valet talis interpretatio in rescriptis quandoque cum ita scribitur:si iista vera sunt, id est, si hoc verum est, & si illud verum est,sic ext. de ap. significauit. in fi. & extr.de præben. cum iam dudum. & ext.de rescr.ex parte. sic j.2.q.1.in primis[d]. & ff.de cond.& dem. fallsa. & ff.de stat.homines,&c. soluitur

d Ibi,si alij accusatores,&c.

n ¶ *Discrepant.*] Non tamen sunt contrariæ. nam transire per agrum alienum diuina lex permittit, humana prohibet," sed prohibitio & permissio non sunt contraria.namDominus permittit vxorem infidelem dimitti, Apostolus prohibet, vt 28.q.1.iam nunc.

† *per alienũ* ¶ Isid.manu.

" phibitio & permissio contraria non sunt.

o ¶ *Aliis.*] vt j.12.dist. illa.& j.32. distin.placuit.

p ¶ *Alienum.*] " Sed nonne iure naturali omnia sunt communia, vt j.c.ius naturale. & j.dist.8. quo iure. non ergo aliquis ager alienus est, ideo

" Oĩa sunt cõia iure naturali.

expone,alienum,id est,qui est alienus modo.

q ¶ *Fas est.*] id est, æquum est[e] cum subest causa,& innoxius est transitus, vt 23.q.2.c.vlt. Item iure diuino licitum est comedere vuas in agro alterius, sed non exportare: conterere spicas & comedere licitum est.6.q.3.c.1.sed non mittere falcem,vt j.de conf.dist.5.discipulos. sed licet sit æquum iure diuino, tamen non est ius,id est,ius non dat ciuilem actionem. Vbi enim aliquid mihi prodest, & tibi non nocet,æquum est vt mihi non prohibeas, licet ius ibi deficiat, vt ff.de aq.plu.arc. in summa. §.item Varus. Transire tamen per agrum alienum licet in casibus,s.si seruitutem debeat,vt C.de seruit. per agrum. Item si thesaurum suum quis vult effodere.ff.ad exhib. thesaurum. in fin. Item si glans mea decidit in agruum tuum. ff. de glan.leg.l.vnic.& dum quæro hominem fugitiuum.ff.de ser.fug.diuus.& in alio casu.23.q.2.c.vlt. Item dum via publica destructa est, vt ff.quemad.ser.am.si locus.§.vlt.Ioan.

e Vel dic,i.licitum est,s. dño si phibẽte. phibitio eũ dñi tollit hãc p missionẽ.Et dicas licitũ esse ei i sua natura, & à iur naturali pmissũ,& à l. Mosaica. nã ius positiuũ ex constõne licitũ est, si semp æquũ est, sẽcũdũ Laur.

EX VERBIS. Casvs. Concludit Gratianus ex supradicto c. differentiam esse inter legem diuinam & legem humanam:cum omne quòd fas est,nomine diuinę vel naturalis legis intelligatur:nomine vero legis humanæ mores conscripti & traditi intelligantur. In fine dicit, quòd ius est generale nomen multas continens species:& hoc probat per sequentia.

Ivs generale.] Casus trium capitulorum sequentium planus est, & per te videbis.

r ¶ *Ius generale.*] quia iustum est: nec iudex dicitur nisi iustus sit,vt 23.q.2.c.1.Quandoque est aliquod ius quod non est æquum nec iustum,vt si alicuius vxor adulteratur,quòd ille non possit promouere, vt 34.dist.si cuius. quod intelligo si ille postea cognouerit eam[f]: quia sine culpa sua puniri non debet, vt 16.q.7.inuentum. Item æquum & iustum est, vt nemo cum alterius iactura locupletetur, vt extr.de pœn.suam. & ff.de cond.ind.nam hoc. & tamen contra illam æquitatem inducta est vsucapio siue præscriptio.Item iniquum est vt vnus puniatur pro alio: quia non debet vltra progredi pœna quam reperiatur delictum, vt extr.de his quæ fi.à ma.par.cap.quęsiuit.tamen contra hanc æquitatem multa iura loquuntur,vt 1.q.4. eccleſia.§.item ex peccato Achor. & 6.q.1. sunt plurimi. §.verum. & extr.de sponſ.non est vobis. " Sed dic quòd in omnibus casibus ex causa & pro bono pacis vel publico inducitur quandoque rigor contra naturalem æquitatem:quandoque tamen sine ratione inducitur rigor cõtra æquitatem:& hoc sõlum pro ratione sufficit,quòd ita scriptum est,vt ff.qui & à quib.manu.lib.non si.prosp exit.

f Siue sciens, siue ignoranter.

"Rigor cõtra æquitatẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Lex est, &c.*] iustum præcipiens, & contrarium prohibens. 23. q. 4. si ecclesia. in fi. & dicitur lex eo quòd legitime ligat. 2. dist. omnis. Archid.

b *Mos est longa.*] Quam consuetudinem dicis esse longam, vel quot vices dicis inducere consuetudinem? nunquid illud quod bis factum est, vt 25. q. 2. ita nos. Vel illam quæ ter facta est, vt extra de elect. venerabilem. in fi. Vel illam quæ sæpius quàm ter est facta, vt extra de causa poss. & prop. cum ecclesia Sutrina. Vel illam quæ decies facta est: sicut longa præscriptio dicitur quę est x. annorum, vt C. de præscr. lon. temp. per totum. Vel illa cuius non extat memoria, vt 3. q. 6. hæc quippe. ff. de aqua quoti. hoc iure. §. ductus aquæ? "Dici consueuit quòd in criminalibus duæ vices inducunt consuetudinem: sed in aliis tres non sufficiũt. C. de epis. au. l. 4. in fi. Ioan. Hoc teneas pro certo, quòd secũdum ius canonicum non valet consuetudo, nisi præscripta sit & ratio nabilis, vt extra de cõsuet. c. vlt. Videtur tamen hic quòd quaternarius actus inducat consuetudinem. C. de ser. l. vlt. Bart. Brix.

1 Isid. e. c. 3.

2 Isid. ibid. Iuo p. 4. c. 200.

†*tantumdẽ.* in Orig. ma nusc. & aliquot Gratiani.

"Consuetudo quot vicib. inducitur.

3 Isid. ibid. Iuo ibid. Pann. l. 2. c. 161. Tertull. in l. de corona militis.

"Mos & mores differũt.

c ¶ *De moribus.*] Hæc descriptione dupliciter videtur inconueniens, & quia idem ponitur in descriptione quod in descripto: & quia idem ponitur pro specie & genere. Sed dic quòd aliter sumitur hic hoc nomen, mos; & aliter hoc nomen, moribus; & aliter hoc nomen, consuetudo. "Nã mos sumitur pro iure nõ scripto, consuetudo sumitur generaliter pro iure scripto & non scripto, vt j. c. prox. sed hoc nomen moribus, sumitur hic pro frequentibus actibus hominum. Ioan.

¶ Quid sit lex. C. III.

1 LEx est [a] constitutio scripta.

¶ Quid sit mos. C. IIII.

2 MOs est longa [b] consuetudo de moribus [c] tantummodo †tracta.

¶ Apud Isidorum hæc antecedunt. Mos est vetustate probata consuetudo, siue lex non scripta. Nam lex à legendo vocata est, quia scripta est. Mos autem longa consuetudo est, &c.

¶ Quid sit consuetudo. C. V.

3 COnsuetudo autem est ius quoddam moribus institutum [d], quod pro lege suscipitur, cum deficit lex [e]. ¶Nec differt, an scriptura, an ratione consistat, quando & legem ratio commendat. ¶Porro si ratione [f] lex constat: lex erit omne iam quod ratione constiterit, dumtaxat, quod re

"Consuetudo quo vtrũ præ scripto præiudicat.

Consuetudo.] Casvs. Capitulum istud diuiditur in tres partes. In prima parte ponitur diffinitio consuetudinis, quæ talis est. *Consuetudo est ius quoddam, &c.* In secunda parte quæ incipit ibi, *Nec differt.* dicitur quòd non refert vtrum consuetudo sit scripta, an sola ratione, id est sine scriptura constet: quoniam & legem ratio commendat. In tertia parte quæ incipit ibi, *Porro.* dicitur q̃ lex est ratio: quia rationem habet: & consuetudo erit lex, i. seruabitur pro lege, quæ rationem habet, dummodo religioni congruat, disciplinæ conueniat, saluti proficiat: & dicitur consuetudo, quia in vsu communi est.

"Consuetudo ad an egeat institutiõe.

¶ *Institutum.*] " Videtur hic manifeste, quòd plures vices non sufficiunt ad hoc vt aliquid dicatur consuetudo, nisi institutum sit, quòd illud pro cõsuetudine amodo seruetur. nam potest esse quòd ex gratia vel tolerantia hoc sæpius permissum sit, vt extra de verb. signific. abbate. & 10. quæst. 3. quia cognouimus. vnde licet aliquid sæpius factũ sit, nisi eo animo factum sit vt in posterum fieret: etiam si, huo iure id faceret, talis vsus non dicitur vsus, vt ff. de itin. actuq; priuat. l. 1. §. Iulianus recte ait. & l. vlt. Item alia ratione patet, quòd solæ vices non inducunt consuetudinem: quia licet pluribus vicibus aliquid iudicatum sit, non ideo in posterum ita iudicandum est: quia non exemplis, sed legibus est iudicandum, vt C. de sent. & inter. nemo. sed secundum consuetudinem bene iudicatur [a], vt extra de eo qui mit. in pos. cum venissent. 12. dist. illa. & 32. dist. placuit. Item multa alia requiruntur ad hoc, vt aliquid dicatur consuetudo, vt dicemus j. dist. 8. fruſtra.

a Arg. ext. d testẽ. Raynutius. §. dicẽ. ver. præcedit. de hoc not. 12. dist. illud. in gl. arg. cõ tra ibi videas.

"Consuetudo Ioan. Hoc tene, " quòd consuetudo rationabilis & præscripta iuri do vtrũ præ scripto præiudicat. ita mihi videtur, vt extra de consue. c. vlt. etiam iudicet iuri si alia interueniant, de quibus facit mentionem Ioan. in illo c. fruſtra. B. Sed ad quam consuetudinem dicis recurrendum? an ad consuetudinẽ terræ: an ad Romanam consuetudinem: an ad consuetudinem loci vbi contractum fuit: an ad consuetudinem vicinarum prouinciarum? Videtur quòd ad consuetudinem Romanam, vt j. 11. dist. c. vlt. Inst. de satisd. §. vlt. E contra videtur, quòd ad consuetudinem loci, vt 12. dist. illa. & C. de ædi. priu. an in totum. & iura præal. ad hoc inducas. " Ad hoc dico, quòd iudex maxime delegatus primo secundum canones iudicabit: deficientibus canonibus iudicet secundum leges [b], vt extra de no. ope. nun. intelleximus. & infra distin. 10. si in adiutorium. deficiente omni iure procedat ad generalem consuetudinem [c], vel etiam particularem, cum defuerit generalis: licet quidam tunc dicant recurrẽdum ad consuetudinem Romanam: deficiente iure & consuetudine procedat de similibus ad similia, vt 20. dist. de quibus. ff. de legib. l. non possunt. omnibus deficientibus, ad Romanam consuetudinem procedat, vt ff. de leg. & const. de quibus. in princ. licet sit argu. q̃ ad consuetudinem vicinarum prouincia-rum sit recurrendum, vt extra de cen. super eo.

"Iudex p q̃ iura debet iudicare.

b De hoc 16 q. 3. §. cum autem. ver. sed ficut.

c Adde Bal. in l. aduers. C. si ad. rem iu. & Ale. de Im. in l. solet. ff. de iu. om. iu. circa prin.

†*quando ita simpliciter, vt ex nunc statuitur: sc̃ si cõsuetudo publica auctoritate in scriptis redigitur, & auctoratur, ne dubitetur, et alia probẽ opus sit, nihil hominus consuetudo est. †ius aut naturale*) Ori. & aliquot Gratiani codices.

f ¶ *Ratione.*] Arg. q̃ deficiente lege vel ca none potest allegari ratio, vt 19. dist. fi Romanorum. & distin. 8.

4 cõcor. tex. in §. huius studij. ver. dicendum. Instit. de iu. & iur.

5 Isid. e. c. 4.

* *proprie nõ sunt contra rationem, sc̃ supra ræm.*

* *est ratio vel deprauata, vel infirma, cum non proficit ad salutem.*

fruſtra.

g ¶ *Quod religioni conueniat.*] multa enim sunt contra rationem*, tamen congruunt religioni, vt virginem peperisse.

h ¶ *Quod disciplinæ congruat.*] quia licet prælatus de ratione possit coercere subditum delinquentem: tamen disciplinaliter debet coercere ipsum coercere, vt proficiat ei ad salutem, vt 45. distinctione. cum beatus.

i ¶ *Quod saluti proficiat.*] licet ratio* sit quòd homo debeat perseuerare in inimicum: tamen non proficit hon ad salutem.

CVM ITAQVE. Casvs. Infert ex supradicto capitulo consuetudo. dicens, cum non refert, an scripta sit consuetudo, vel non sit scripta: apparet quòd quædam consuetudo est tradita in scriptis: quædam moribus vtentium reseruatur. quæ autem scripta est, constitutio siue ius vocatur: quæ scripta non est, consuetudo vocatur. Et dicit etiam quòd est alia diuisio iuris, & ad hoc inducit sequens capitulum, exempla ponendo de quolibet membro diuisionis.

Cum itaque dicitur, non differt vtrum consuetudo scriptura, vel ratione consistat, apparet, quòd consuetudo est partim redacta in scriptis, partim moribus tantum vtentium est reseruata. Quæ in scriptis redacta est, constitutio, siue ius vocatur †: quæ vero in scriptis redacta non est, generali nomine, consuetudo videlicet appellatur. Est autem & alia diuisio iuris, vt in eod. libr. 5. c. 4. testatur Isidorus ita dicens.

¶ Quæ sint species iuris. C. VI.

IVs† autem aut naturale est, aut ciuile, aut gentium 4.

¶ Quid sit ius naturale. C. VII.

5 IVs naturale [k] est commune omnium nationum, eo quòd vbique instinctu naturæ, non constitutione aliqua habetur; vt viri & fœmine coniunctio [l], liberorũ

Iustitia debet ligioni conueniat g, quod disciplinæ congruat h, quod saluti proficiat i. Vocatur autem consuetudo, quia in communi est vsu.

Iudex.] Casvs. Capitulum istud diuiditur in tres partes. In prima diuidit Isidorus ius trifariam, in ius naturale, in ius ciuile, & in ius gentium. In secunda parte, quæ incipit, *Ius naturale.* dicitur quòd ius naturale est commune omnium nationum, eo quòd instinctu naturæ procedit, & non ex constitutione aliqua. In tertia quæ incipit ibi, *Vt viri.* ponit viij. quæ ex naturali iure procedunt, vt viri & fœminæ coniunctio, &c. nam ista aut his similia de iure naturali procedunt.

"Ius naturale dr̃ multipliciter.

k *Ius naturale.*] Ad intelligentiam istorum nota " q̃ natura multis modis dicitur: quandoque dicitur natura vis insita rebus similia de similibus procreans. Secundo modo dicitur natura quidam stimulus, seu instinctus naturæ ex sensualitate proueniens ad appetendum, vel ad procreandum, vel ad educandum. 32. q. 5. horrendus. ff. de ven. inspic. l. 1. §. ius naturale. Instit. de iure nat. genti. & ciuil. in princ. Tertio modo dicitur instinctus naturæ ex ratione proueniens, & ius ex tali natura proueniens dicitur naturalis æquitas, & secundum hoc ius naturæ dicuntur omnia communia, id est, communicanda tempore necessitatis, vt 47. dist. sicut. Quarto modo dicitur ius naturale præcepta naturalia, hoc est: Non furtum facies: Non mœchaberis. 32. q. 7. quid adulterio. Inst. de ob. quę ex delict. nasc. circa princ. & omne ius diuinum * dicitur naturale ius. & secundum istud ius similiter omnia dicuntur communia, id est, communicanda, bene enim fuit aliquid proprium* de iure diuino. nam ipsi Adæ fuit dictum: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. & alibi: Non concupisces rem proximi tui. 47. distin. virum. Similiter ius ciuile dr̃ variis modis. " Quandoque dicitur ius ciuile illud ius, q̃ non est naturale, vel ius gentium. secundum hoc ius canonicum dicitur ius ciuile, secundum quòd hic sumitur. Secũdo modo dicitur ius ciuile omne illud quod non est canonicum ius. Tertio modo ius ciuile dicitur lex duodecim tabularum. ff. de origin. iuris. l. 2. §. exactis. Quarto modo dicitur ius ciuile ad differentiam iuris prætorij. Ioan.

* *declaratur j. di. 6. c. non est peccatum §. his itaque.* * *vide B. Tho. 2. 2. q. 57. ar. tic. 3.*

"Ius ciuile quadruplicẽ ter dicitur.

l ¶ *Coniunctio.*] si intelligas de coniunctione corporum, secundum hoc est ius naturale prouenies ex sensualitate. Si intelligas de coniunctione animorum [d], est ius naturale ex ratione proueniens. extra de bigam. debitum.

dSub. d quã cõiunctione est intelligẽdũ secundum Ber.

a ¶ *succ*

a ¶ *Successio.*] Non intelligas de successione quæ fit per hæreditatem, cum illa non sit naturalis: sed de successione per carnis propaginem. Vel etiam intelligi potest de illa qua liberi iure naturæ succedunt parentibus. ff. vnde lib. l. 1. & l. scripto. §. non sic.

b ¶ *Educatio.*] Patres enim thesaurizant filiis, non filij parentibus, vt 16. q. 1. prædicator.

"filiꝰ egẽtẽ patrẽ cogitur alere.

"similiter filius patrem egentem cogitur alere. 22. q. 4. inter. & C. de alen. li. l. 1. & 2. & in casu mater filiũ, & libertus patronum, vt ff. de lib. ag. si quis. §. idem in liberis. & §. solent.

†*al. commodatæ restitutio.*

c ¶ *Cõmunis omnium.*] id est, nihil erat proprium alicui iure diuino [a]. Vel dic communis, id est, communicanda tempore necessitatis, vt 47. dist. fi cut. " nam etiam secũdum legem Rhod. tempore periculi cibaria maxime erant communia, vt ff. ad l. Rhod. l. 2. §. cum in eadem naue. in fi. 12. q. 1. dilectissimis.

2 cõcor. tex. in §. ius aũt ciuile. instit. de iu. na. gẽ. & ci.

1 Isid. e. l. c. 5.

d ¶ *Capiuntur.*] Hæc enim & alia, quæ in nullius bonis sunt, cedunt occupanti, vt Instit. de rer. diu. §. feræ. e ¶ *item deposita.*] Fallit in duobus casibus, vt j. 22. q. 2. c. ne quis. & si dominus & deponens simul petunt rem, potius restituitur domino, vt ff. depos. bona fides.

3 Isid. e. l. c. 6

4 cõcor. tex. in l. ius aũt gẽtiũ. cũ gl. inver. bella. Instit. de iur. na. gẽ. & ci. †*& inde ius gentium, quia eo.*] Orig.

f ¶ *Commendatæ.*] cõmendare idem est qd deponere, vt ff. depo. Lucius Titius.

5 Isid. e. l. c. 7

g ¶ *Per vim.*] quod cuilibet licet, vt ff. de iust. & iu. vt vim. in fi. extra de sent. exc. c. 3. §. si vero. in fi. De illa materia habes no. 23. q. 1. in summa. Ioan.

Ius ciuile.] Casvs. Dicitur hic ius ciuile quod populus vel ciuitas sibi proprium constituit causa Dei vel hominum.

h ¶ *Vel quæque ciuitas.*] sic aliqua ecclesia ius sibi statuit, vt j. dist. 11. catholica. & de consec. dist. 3. pronunciandum.

i ¶ *Diuina humanaque.*] id est, contemplatione Dei. de consec. dist. 3. c. 3. & hominum, vt ff. de fer. l. 1.

Ius gentium.] Casvs. Hic enumerantur xj. quæ procedunt à iure gentium, scilicet sedium occapatio, &c. & dicitur ius gentium: quia fere omnes gentes indifferenter vtuntur eo.

k ¶ *Sedium.*] s. hostilium, vt 23. q. 7. si de rebus. & q. 5. dicat aliquis. Instit. de re. di. §. item quæ ex hostibus. ff. de acq. rer. do. naturalem. §. fi. Vel dic sedium vacantium, quæ occupanti conceduntur, vt Instit. de rer. diu. §. feræ. Alioquin si propria auctoritate raperet etiam rem suam, cadit à dominio, [b] vt j. 16. q. 6. placuit. ff. quod met. causa. extat. C. vnde vi. si quis in tantam. nisi forte alio modo non posset eam consequi per iudicem, vt 23. q. 2. c. 1. & 2. & ff. quæ in frau. cred. ait prætor. §. si debitorem. Ioan.

b Ad huius dicti declarationem vide qd no. ext. d caus. pos. & l

¶ *Seruitutes.*] alibi dicitur quòd seruitus sit inducta per ebrietatem. 35. dist. sexto die. alibi videtur inducta ex præscriptione septennij, vt dicam j. dist. 7. §. ius autem. in summa. in gl. quæ incipit, à iunquid. & diciis. super illo ver. iustificationibus. sed dicitur inducta de iure gentium: quia ius gentium eam approbat, non quòd eam primo inuenerit. Si ergo bellum iustum est, qui capitur, fit seruus capientis, vt 23. q. 5. dicat. " & secundum hoc peccat taliter captus, si recedat à domino suo, vt 17. q. 4. si quis seruum. sed si bellum non est iustum, licitum est ei fugere dum potest, vt ff. de cap. nihil interest. Ioan.

in glo. sed si non potuit. "Captus in bello an licite possit aufugere.

m ¶ *Postliminia.*] Postliminiũ est ius quo restituitur alicui res quam per captiuitatem amiserat, vt 16. q. 3. prima actione. & 34. q. 1. cum per bellicam. nisi sint arma, quæ non restituuntur: quia illa turpiter amisit, vt ff. de capt. l. 2.

n ¶ *Legatorum.*] si quis legatum vel amicorum vel hostium impedit, secundum canones excommunicatur, vt 94. dist. si quis. 24. q. 3. fi si quis. secundum leges traditur hostibus, vt sit seruus illorum. ff. de legat. l. vlt. Ioannes Theutonicus.

o ¶ *Alienigenas.*] vt 28. q 1. caue. & c. seq.

Ius militare.] Casvs. Hic ostendit Isidorus quæ spectant ad ius militare: videlicet belli inferendi solennitates, fœderis faciendi nexus, &c.

successio [a], & educatio [b], communis omnium [c] possessio, & omnium vna libertas, acquisitio eorum, quæ cælo, terra, mariq̃ capiuntur [d]; item depositæ [e] rei, vel commendatæ† [f] pecuniæ restitutio, violentiæ per vim [g] repulsio. ¶Nam hoc, aut si quid huic simile est, nunquam iniustum, sed naturale, æquumq̃ habetur.

militaris disciplina, si locus deseratur [q]: item stipendiorum modus [r], dignitatũ [s] gradus, prędmio rum honor; veluti cum corona [t], vel torques [u] donantur; item prædæ decisio, & pro personarũ qualitatibus & laboribus† iusta diuisio, ac principis portio [x].

A ¶ Successio.] *In tribus codicibus manuscriptis Isidori, & aliquot Gratiani legitur,* liberorum susceptio, & educatio; *quæ lectio conuenit cum l. 1. ff. de iust. & iu. versic. hinc descendit.*

¶ Quid sit ius ciuile. C. VIII.

1 IVs ciuile est, quod quisque populus, vel quæque ciuitas [h] sibi proprium diuina [i], humanaq; causa constituit [2].

¶ Quid sit ius gentium. C. IX.

3 IVs gentium est sedium [k] occupatio, ędificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes [l], postliminia [m], fędera, paces, inducię 4, legatorum [n] non violandorum religio, cõnubia inter alienigenas [o] prohibita. Hoc† inde ius gentium appellatur; quia eo iure omnes fere gentes vtuntur.

¶ Quid sit ius militare. C. X.

5 IVs militare est belli inferendi solennitas, fœderis [p] faciendi nexus, signo dato egressio in hostem, vel pugnæ commissio; item signo dato receptio: item flagitij

p ¶ *Fœderis.*] id est, pacis componendæ.

q ¶ *Deseratur.*] "secundum canones qui fugit in bello publico, infamis est, vt 6. q. 1. infames. secundum leges capite punitur, vt ff. de re mil. omne. §. qui in acie. Ioannes Theutonicus.

r ¶ *Modus.*] j. 12. q. 2. Vulteranæ. & j. 16. q. vlt. c. 1. & c. contra.

s ¶ *Dignitatum.*] quis sit dignior vel superior alio.

t ¶ *Cum corona.*] id est, maius munus.

u ¶ *Vel torques.*] idest, minus munus.

x ¶ *Ac principis portio.*] non ergo omnia, quæ capiuntur in bello, sunt principis, & sic est cõtra. 23. q. 5. dicat. vbi dicitur quòd regis sunt omnia. Sed dic quòd principis sunt omnia quo ad tuitionem: sed ipse tenetur ea diuidere secundum merita personarum. 12. q. 2. Vulteranę. & c. concesso.

†*laboris*] Orig.

6 Isid. e. l. c. 8 l. 1. §. ius publicũ. ff. de iust. & iu.

"Pœnæ fugientis in bello.

7 Isid. ib. c. 9

8 Tex. est §. fin. sed ius q̃dẽ ciuile. cũ gl. inver. ius Quiritũ. & ver. à Quiritario. instit. de iu. na. gent. & ci.

Ius publicum.] Casvs. Ius publicum consistit in sacris, sacerdotibus & magistratibus, quia si aliqs istos vel alias publicas personas offendit, ius publicum est, & contra publicum facit, cum hę personę principaliter ad statũ reipublicæ spectent.

9 Alc. 3. dispunct. c. 7.

10 Ex Isido. ibi.

y ¶ *Ius publicum est.*] Vnde qui lædit sacerdotes, vel res sacras, ab omnibus tanquam pro publico crimine potest accusari. argu.

†antea legebatur] *ex edictis senatorum.*

2. quæst. 1. in primis.

7 IVs Quiritum [z] est proprie Romanorum, quod nulli [a] tenent, nisi Quirites, id est, Romani. [8] ¶In quo agitur de legitimis hæreditatibus [b], de cretionibus [A], de tutelis, de vsucapionib⁹ [c]; quæ iura apud nullum alium populum reperiuntur; sed propria sunt Romanorum, & in eosdem solos constituta.

A ¶ Cretionibus.] *Antea legebatur* vel curationibus, vel de cõtractibus. *Emendatum est ex codicibus Isidori tam impressis, quam manuscriptis. Quid autem sit cretio, declarat Vlpianus in suis titulis c. 22. et ipsemet Isidor. eod. lib. 5. Etymolog. c. 24.*

DISTINCTIO II.

Constat[10] [d] *autem ius Quiritum ex legibus: & plebiscitis, & senatusconsultis, et constitutionib. principum, et edictis †, siue responsis prudentum.*

Quiritum.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, quòd ius Quiritum est proprie Romanorum, quod nulli habent nisi Romani, vel eis subiecti. In secunda parte dicitur quòd iure Romanorum agitur de legitimis hæreditatibus, de cretionib. & tutelis, & de vsucapionibus: quæ omnia tantum Romanis competunt. Secunda pars ibi, *in quo.*

z ¶ *Ius Quiritum.*] à Quirino, id est, Romulo.

a ¶ *Quod nulli.*] contra C. de Iudæis. Iudæi. vbi dicitur, quòd Iudæi vtuntur Romano iure. Sed ibi omnes vocantur Romani subiecti Romano imperio: prout dicitur, Proprium Romanorum est habere filios in potestate: prout etiam gentiles sunt sub Romano imperio. nam imperator est princeps totius mundi, vt 7. q. 1. in apibus. sed in diuersis prouinciis diuersi reges sub eo cõstituti sunt. 6. q. 3. scitote. & ff. ad leg. Rho. de iact. qui leuandæ. & l. deprecatio. Qui ergo non vult esse sub Romano imperio, nec hereditatem habere potest, nec alia quæ hic de iure Romano enumerantur. arg. 8. dist. quo iure.

b ¶ *De legitimis hæreditatibus.*] ab intestato vel ex testamento delatis. Et hæreditas est successio in vniuersum ius quod defunctus habuit tempore mortis, vel quod superest deducto ære alieno.

c ¶ *De vsucapionibus.*] Vsucapio est acquisitio dominij per continuationem possessionis temporis lege diffiniti. ff. de vsu. l. 3. c

c De hoc dic, vt plene no. 16. q. 3. in prin.

Constat autem.] Hæc distin. diuiditur in duas partes. In prima parte ponit quinque differentias secularium legum. Secunda ibi, *Quædam.* Ioan. de Fan. Casvs. In superiori dist. facta fuit mentio de iure Quiritum, ideo Gratianus annectit 2. distin. in qua ostendit q̃ ius Quiritum constat ex legibus, plebiscitis, & senatusconsultis, constitutionibus principum, edictis senatorum, & prudentum responsis. Interserit etiam de quibusdam legibus, quæ à nominibus conditorum nominantur, vt consulares & tribunitię, &c. Et exempla ponit de singulis. Quatuor autem seq. capit. plana sunt, & per te videbis.

d ¶ *Constat.*] In hac 2. dist. agitur quæ sint partes siue species Ro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mani iuris: agitur etiam quæ leges consulares vel tribunitiæ vel aliæ sic sunt appellatæ, &c.

a Adde an possit facere statutũ, & si pòt: an principe existẽte in ea ciuitate ne cõsentiẽte. no. Bal. in l. hominum. C. de leg. 1 Isid. e. l. c. x. 2 Isi. e. l. c. xj. †vocata scita.] Orig.

3 Isi. e. l. c. xx. † cõcor. tex. in §. cõstat aũt. ver. senatusconsultũ. cũ gl. in ver. senat⁹, inst. d ju. na. gen. & ci. bd hoc not. ff. d æd. edi. p tot. Laur. 4 Isi. e. l. c. 13. †antea lege batur *edidit* 5 Isi. e. l. c. 14. †*al. constituti-ones.*

b ¶ *Quæ maiores natu.*] Maiores natu dicuntur nobilitate, antiquitate, dignitate, scientia, vt 2. q. 7. quæ rendum. & c. crimina tiones.

c ¶ *Plebiscita sunt.*] Plebiscita primo facta fuerunt propter discordiam, quæ fuit inter nobiles & plebeios, vt ff. de ori. iu. l. 2. §. eisdem temporibus.

d ¶ *Constitutio vel edictum est.*] Proprie dicũtur constitutiones principũ, & edicta prætorum b. Dicitur etiã edictum iudicis, vt est citatio. 24. q. 3. de illicita. ff. de re iud. contumacia.

¶ *Respons a.*] Casvs. Dicitur hic q̃ responsa sunt quę iurisconsulti interrogantibus respondebant, vt fuerunt responsa Pauli. Fuerunt enim quidam prudentes electi æquitatis arbitri, qui responsiones suas ediderunt in scriptis, quibus dissidentium lites sopiebant.

* *Hæc gl. est transposita: pertines enim ad cap. prox. seq.*

e ¶ *Responsa.* Jolim* licuit cuilibet totam hereditatem suam relinquere alteri: 3 Falcidius statuit, quòd quarta pars hereditatis deberet relinqui legitimis heredibus. Est autem triplex Falcidia. Vna est debita iure naturæ, quæ competit legitimo heredi. Alia est debita iure institutionis, quam potest iure heres instítutus petere, cum tota hereditas est exhausta. Ioan. Et istas duas potest hodie habere filius institutus. extra de test. Raynaldus. & ita cessat opin. dominorum. C. ad le. Fal. quanquam. B. Tertia quæ dicitur quarta Trebellianica c: & cõpetit heredi instituto, qui rogatus est hereditatem alteri restituere, vt legitur extra de test. Raynutius. Io. phi. & in l. 1. ff. d ib. co.

c Adde an appel. falci. veniat Trebellianica. not. in l. 2. si qs ali. testa.

f ¶ *Sapirent.*] nec enim licet iudici ab eorum responsis deuiare, vt Instit. de iu. nat. §. responsa.

¶Quid sit lex. C. I.

1 Lex est constitutio populi a, qua maiores b natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt.

¶Quid sit plebiscitum. C. II.

2 Plebiscita c sunt, quæ plebes tantum constituunt: & vocantur † plebiscita, quòd ea plebs sciat; vel quòd sciscitatur, & rogat, vt fiant.

¶Quid sit senatusconsultum. C. III.

3 Senatusconsultum est, quod Patrũ senatores populis consulendo decernunt†.

¶Quid sit constitutio vel edictum. C. IIII.

4 Constitutio d, vel edictum est, quod Rex, vel Imperator constituit, vel edicit†.

¶Quæ sint responsa prudentum. C. V.

5 Responsa e prudentum sunt, quæ iurisconsulti respondere dicuntur cõsulentibus: vnde & responsa Pauli dicta. Fuerunt enim quidam prudentes, & arbitri æquitatis, qui institutiones † ciuilis iuris compositas ediderũt, quibus dissidentium lites, contentionesque sopirent f.

¶Quæ sint tribunitię, vel consulares leges. C. VI.

ps 2 Quædam 6 etiam leges dicuntur ab iis, qui condiderunt; vt consulares, Tribunitię, Iuliæ, Corneliæ. Nam & sub Octauiano Cæsare suffecti consules Papius A, & Poppæus legem tulerũt, quæ à nominibus eorum appellatur Papia Poppæa: continens patrum præmia g pro suscipiendis liberis. Sub eodem quoque Imperatore Falcidius Tribunus plebis legem fecit, ne quis plus extraneis B in testamento legaret, quàm vt quarta pars superesset heredibus, ex cuius nomine lex Falcidia nuncupata est.

A ¶Papius.] *Antea legebatur* Papius, & Pompeius. *& paulo post*, Papia & Pompeia. *Emendatum est ex manuscriptis exemplaribus Isidori. Nam in impressis notauerat errorem Alciatus lib. 3. disp. c. 3. in tabulis autem Capitolinis anno vrbis* DCCLXI. *ex Kalen. Iul. suffecti consules numerantur M. Papius, Q. Poppeus.*

B ¶ Extraneis.] *Hæc dictio non est in Chronico Eusebij à D. Hieronymo latinitate donato, ac locupletato (vnde hæc videtur sumpsisse Isidorus) neque in l. 1. §. 2. ff. ad l. Falc. vbi referuntur propria verba ipsius legis. Est tamen apud Isidor. etiam in codicibus manuscriptis.*

¶Quæ sit lex Satyra. C. VII.

7 Satyra† A h vero lex est, quæ de pluribus simul rebus loquitur; dicta à copia rerũ, & quasi à saturitate: vnde & satyram scribere est poemata varia condere; vt Horatij, Iuuenalis, & Persij.

A ¶Satyra.] *In aliquot Gratiani manuscriptis codicib. & vno Isidori legitur* Satura, *de qua ita Festus:* Satura est cibi genus ex variis rebus conditum; & est lex multis aliis conferta legib. Itaque in sanctione legum adscribitur, neve per saturam abrogato, aut derogato. *& alia quædã in hanc sententiam.*

¶Quæ sint Rhodiæ leges. C. VIII.

8 Rhodiæ i leges naualium commerciorum sunt ab insula Rhodo cognominatæ, in qua antiquitus mercatorum vsus fuit.

DISTINCTIO III.

ps 1 *Mnes k hæ species, sæcularium legũ partes sunt. Sed quia constitutio alia est ciuilis, alia ecclesiastica; ciuilis vero forense, vel ciuile ius appellatur, quo nomine ecclesiastica constitutio appelletur, videamus. Ecclesiastica constitutio, canonis nomine censetur. Quid autem sit canon, Isidor. in lib. 6. Etymolog. c. 16. declarat dicens.*

¶Quid sit canon. C. I.

Canon l Græce, latine regula nuncupatur.

¶Vnde dicatur regula. C. II.

9 Regula dicta est, eo quod recte ducit; nec aliquando aliorsum m trahit. Alij dixerunt regulam dictam, vel quòd regat, vel quòd normam recte viuendi præbeat: vel quòd distortum, prauum que † corrigat.

h Satyra.] De hac satyra nihil habemus: sed tangitur in C. de lat. lib. vnica. in princ. & in procœ. digest. §. & antea. in fi. c

i Rhodiæ.] Iniquissima est illa l. scilicet quòd patientibus naufragium inhabitatores omnia satyrã fuit auferant, vt ff. e. Modestinus. Sed hodie lex illa correcta est. C. de fur. Auth. nauigia. & extra de consuet. c. fin. immo tales sunt excommunicati ipso iure, vt extra de rapt. excommunicationi.

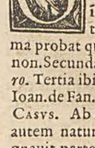

Mnes he.] Hæc dist. diuiditur i tres partes. In prima probat quid sit canon. Secunda ibi, *Porro.* Tertia ibi, *Officiũ.* Ioan. de Fan.

Casvs. Ab illo c. ius autem naturale. assignauit partes legum sæcularium: sed quia constitutio alia est ciuilis, quæ ius ciuile vel forense appellatur, alia ecclesiastica, de qua principaliter intẽdit tractare, ideo supponit distinct. 3. in qua ostendit quo nomine lex ecclesiastica censeatur, & dicit q̃ nomine canonis censetur. Interserit etiam quid sit priuilegium, & quod sit officium legis. Casus autem sequẽtis c. patet per se.

k ¶ *Omnes.*] Sed quia 3. tractauit de speciebus sæcularium legũ, modo vult tractare de ecclesiasticis constitutionibus, quæ variis nominibus appellantur. quandoque illud appellatur canon, qñ que decretum, quandoque decretalis epistola. Canon dicitur id quod statuitur in vniuersali concilio. extra de bẽga. alterca tionis. Decretum dicitur quod Papa statuit de concilio Cardinalium suorum ad nullius consultationem. Decretalis epistola dicitur quam statuit Papa vel solus, vel cum Cardinalibus ad consultationem alicuius.

7 Isi. ibi. c. 16 †*al. Satura*

† *prauumq; quid*] Orig.

59. distin. hoc ad nos. 19. dist. si Romanorum. Item adhuc alias inuenimus appellationes canonicæ constitutionis, vt dogma, mandatum, interdictum, sanctio, vt 25. q. 2. si quis dogmata. Dogma est, quod consistit in doctrina fidei Christianę. 23. dist. qui episcopus. Mandatum quod consistit in doctrina de moribus. 13. dist. his igitur. Interdictum in quo nulla pœna adiicitur. 32. distin. interdixit. Sanctio vbi pœna adiicitur. 36. distinct. c. 2.

l *Canon.*] Habet autem canon sub se quatuor species, vt 25. q. 2. si quis dogmata.

Regula.] Casvs. Regula dicta est, eo quod recte ducit: nec aliorsum nos trahit quam ad rectitudinem. Alij dixerunt regulam esse eo quòd regat, vel quod normam viuendi præbeat, vel prauum corrigat.

m ¶ *Aliorsum.*] Ergo si regula nunquam trahit aliorsum, omnis regula est ius, male ergo dicit lex quæ ita diffinit regulam. Regula est quæ rem breuiter enarrat, non vt ex ea ius fiat. ff. de reg. iur. l. 1. Ad hoc dicas quòd si illud appellas regulam, in quo aliquid generaliter statuitur non adiunctis exceptionibus, secundum hoc ex regula non sumitur ius: & ita loquitur lex. sed si appellas regulam id quod includit in se suas exceptiones, secundum hoc regula nunquam fallit: & ita sumitur hic.

PORRO. Hæc est ij. pars distin. in qua distinguitur inter concilia prouincialia, & generalia, & priuilegia. Io. de Fan.

Casvs. facit hic Grat. quandam dist. f. canonum alij sunt decreta Pontificum, alij sunt statuta conciliorum vniuersalium, alij sũt statuta prouincialium conciliorũ, quæ quandoque fiunt auctoritate Papæ vel patriarcharum, vel archiepiscoporum. & hæc quidem generales regulæ dicuntur. Sunt autem quædam priuatę leges, quæ priuilegia appellãtur. & ad hoc inducit seq. cap. cuius casus planus est.

a ¶ *Legato.*] Ad hoc specialiter destinato.

“ Legatus vtrũ possit cõcil. facere

“ licet enim aliquis sit generalis legatus, non tamen potest facere generale, vel etiam prouinciale concilium: quia ea quæ specialiter Romano Pontifici conceduntur, mandata generali iurisdictione non transferuntur, vt extra de off. le. q̃ translationem. & mandata generali iurisdictione concilium non potest exercere is cui mandatur, vt ff. de of. eius cui man. est iu. l.

“ Metropolitani vtrũ possint canones condere.

2. “ Sed nunqd metropolitani in suis conciliis possunt condere canones? Nõ videtur, vt j. 17. dist. nec licuit. & c. seq. Arg. contra. j. 11. dist. catholica. & de hac sniam hic t3 Hug. not. 18. dist. in fum.

“ Priuati dupliciter dñr

Addito. Et de hoc no. 18. dist. in summa. & hanc sequitur de verbo ad verbum. Ioan.

b Priuilegia.] *Priuatorum.*] “ Priuati dicuntur proprie qui non sunt constituti in aliqua dignitate, vt 24. q. 1. qui contra. Sed hic priuati dicuntur omnes exempti à iure communi: siue sit collegium, siue aliqua specialis persona. 7. q. 1. petisti.

“ Priuilegio rum verba causaliter

“ Hic patet ratio quare verba posita in priuilegiis potius ponuntur causaliter quàm conditionaliter, cum dicitur, sicut iuste possides. si illud verbum ponẽda sũt.

uenis in priuilegio, exponas, sicut, pro qa. & hac ratione, quia cum priuilegium sit lex, & lex debet esse certa, vt j. distin. prox. c. erit. &

b Aliàs inutile esset pri uilegiũ. ext.

verba priuilegij debent esse certa b. hanc rationem assignat Innoc. extra de ver. sig. abbate. & super vers. præteriti temporis moram.

c ¶ *in priuato.*] id est, in priuatis.

de priuil. in

OFFICIVM. Hæc est ij. pars, in qua dicit quid sit officium legis.

his. arg. ff. d le. j. & qñ. Io.

Ioan. de Fan. Casvs. Dicitur quòd officium legis est præcipue necessaria prohibere mala: permittere licita, & quandoque illicita, ne grauiora fiant.

“ pmissio fit d mpliciter.

Omnis autem.] Casvs. Dicitur hic quòd quadruplex est officium legis. aut enim permittit aliquid, vt si vir fortis præmium petat: aut vetat, vt monialium petere nuptias: aut punit, vt qui cædem fecerit, capite plectatur: aut præcipit, vt diliges Dominum Deum tuum.

d ¶ *Permittit.*] “ Tribus modis dicitur aliquid permitti. Vno modo quod nullo iure prohibetur, vt secundas nuptias contrahere, vt 31. q. 1. hac ratione. Secundo modo quod contra constitutiones humanas indulgetur, vt contrahere in quinto gradu, vt 35. q. 3. quædam. & est hæc vera permissio: & dicitur absoluta permissio. Tertio modo dicitur illicitum permitti, vt magis illicitum vitetur, vt comessationes die dominico, vt dist. 4. deniq;. & permittitur adulterium, ne fiat homicidium, vt 33. q. 2. si quod verius. & permittitur subdiacono habere vnam fœminam, ne peccet cum pluribus, vt extra qui

“ Permissio cõparatiua.

cler. vel vo. significant. & “ hæc dicitur comparatiua permissio c: sed potius appellatur tolerantia, quàm permissio. & secũdum hanc permissionem dicit canon quòd ea, quæ permittimus, non approbamus, vt 31. q. 1. hac ratione. & secundum hanc permissionem dicit decretal. quòd multa toleramus quæ si in iudicium deduceremus, cassarentur, vt extra de præben. cum iam dudum.

c De hoc lo quitur 26. q. 2. hi qui.

“ Iudex ecclesiasticus, an de causa sanguinis se intromittat

c ¶ *Vt qui cædem.*] “ Sed nunquid iudex ecclesiasticus potest taliter dictare sententiam in causa sanguinis: cum nec causis sanguinum possit interesse, vt 23. q. 8. his à quibus. Sed dic q̃ iudex ecclesiasticus potest dicere ius interroganti: sed non potest illud præcipere vel consulere. fic. 5. q. vlt. delatori. 23. q. vlt. pessimam. Ioan. sed videtur hodie correctum de excess. præl. ex literis. B.

f ¶ *Fecerit.*] vt de pœ. dist. 1. si quis eũ telo.

g ¶ *Eius.*] id est, legis, *Deut. 6.*

h ¶ *Præmio.*] id est, permissione.

1 ¶ *Moderatur.* passiue.

k ¶ *Diuina autem præcipit.*] hoc respicit superiora.

DISTINCTIO IIII.

ps 1 *Ausa l vero constitutionis legum est, humanam coercere audaciam, & nocendi facultatem refrænare: sicut in eod. lib. c. 20. Isidorus testatur dicens.*

¶Quare leges factæ sint. C. I.

Factæ sunt autem leges, vt earum metu humana coerceatur m audacia, tutaque n sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrænetur nocendi facultas.

2 ps *Præterea in ipsa constitutione legum, maxime qualitas constituendarum est obseruanda, vt contineant in se honestatem, iustitiam, possibilitatem, conuenientiam, & cetera, quæ in eod. lib. Isidorus enumerat dicens.* o

¶Qualis debeat esse lex. C. II.

2 Erit autem lex honesta o, iusta p, possibilis q, secũdum naturam r, secũdum patriæ consuetudinem s, loco t tempori que u conueniens, necessaria x, vtilis y, manifesta z quoque, ne

1 c. 11. & l. 2. c. 10.

2 Iuo p. 4. c. 168. Pann. l. 2. c. 142.

triplici de causa factæ sunt. Vna, vt earum metu humana audacia coerceatur. Secunda, vt tuta sit inter improbos innocentia. Tertio, vt vnus supplicio aliorum facultas nocendi refrænetur.

m ¶ *Coerceatur.*] nam per leges nemo cogitur bene facere, sed male facere prohibetur, vt 23. q. 5. ad fidem.

n ¶ *Tutaque.*] id est, vt boni inter malos quiete viuant, vt 23. q. 5. non fruſtra. Ioan.

PRAETEREA. Hæc est ij. pars dist. in qua ponit viij. quæ sunt seruanda in legibus promulgandis. Ioan. de Fan.

Casvs. Modo dicit Grat. quæ sint illa quæ in lege constituenda conſiderantur, vt contineat, &c. & ad hoc inducit c. seq.

Erit.] Casvs. In hoc c. enumerat Isidorus decem, quæ lex in se continere debet, ita quòd hæc, scilicet patriæ, loco, temporibus vere conueniens, pro vno ponantur, scilicet honesta, iusta, possibilis, &c.

o ¶ *Honesta.*] quia in iure non tam desideratur iustitia, quàm honestas. 35. q. 3. porro.

p ¶ *Iusta.*] aliter enim non est ius, nisi sit iustum, vt 5. distinct. 1. ius generale.

q ¶ *Possibilis.*] quia si de impossibilitate legis quis transgrederetur, frustra imputaretur ei ad pœnam, vt 15. quæstion. 1. non est. 23. quæstione 4. Nabuchodonosor. & ff. quando appelland. fit. l. 1. §. dies autem istos.

r ¶ *Secundum naturam.*] id est, naturalem rationem. supra distin. 1. consuetudo. Ioan.

s ¶ *Secundum patriæ consuetudinem.*] quia si est contra consuetudinem inhabitantium, per contrariam consuetudinem abrogatur, vt j. eo. §. leges. & c. statuimus. Item quia consuetudo interpretatur legem, vt extra de verb. sig. abbate. ff. de legib. cum de consuetudine. & l. si de interpretatione.

t ¶ *Loco.*] quia in aliquibus locis aliqua statuuntur, quæ alibi non reciperentur, vt 31. distinct. ante. & c. aliter. Item in iure constituendo consideranda est vicinitas locorum vel remotio, vt 63. distinct. cum longe.

u ¶ *Tempori que.*] Omnia enim debent conuenire suis temporibus, vt 23. q. 4. si ecclesia. & 2. q. 1. si peccauerit.

x ¶ *Necessaria.*] quia non nisi instante necessitate ius statui debet, vt 29. dist. reguiæ.

y ¶ *vtilis.*] quia inutilis esset abiicienda. 68. dist. corepiscopi. 12. dist. omnia.

z ¶ *Manifesta.*] 4. q. 3. non in testibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Vide quod not. 14. q.3. plerique. & ff.de le. contra legem. Io.de Fan.

a ¶ *Captionem.*] ne aliquis captiose possit eam interpretari, vel etiam ne alicui laqueus paretur per eam[A]. 27.q.1.de viduis.Ioan.

b ¶ *Priuato.*] Tunc enim esset priuilegium.

IDEO / AVTEM. Hæc est iij.pars dist.in qua ponit,quòd leges per desuetudinem abrogantur, & per consuetudinem confirmantur. & hoc probatur 4.auctoritates.Io. Casvs. Dicit Grat.ꝙ ideo ista in lege constituta non debent iudicari, quia cum institutæ fuerint,non erit liberum de ipsis iudicare: sed postquam institutæ fuerint, minori iudici non licebit iudicare de ipsis: sed secundum ipsas. & ad hoc inducit c.seq.

1 Iuo p.4.c. 169. Pann.l.2. c. 143.

IN *istis.*] Casvs. Dicit Aug.ꝙ quando leges instituuntur, potest quis de ipsis iudicare:sed postquam institutę fuerunt, minori iudici non licebit de ipsis iudicare, sed secundum ipsas. c ¶ *Iudicent.*]cum ergo Papa vult condere canones,episcopi possunt contradicere, & dicere, canō iste non conuenit consuetudini regionis nostræ,vt 5.c.prox. Sed nūquid potius stabitur sententię Apostolicę,vel omniū episcoporum? Videtur ꝙ omnium episcoporum:quia orbis maior est vrbe, vt 93.dist.legimus. Arg. " quòd sententia Papæ præualet.35.qu.9. veniam. nam etiam error principis ius facit, vt ff.de sup.le.l.3. in fi. Dicas quòd sententiæ Papæ stabitur contra omnes. 9. q.3. nemo. & c.cuncta.ni si contra fidem diceret.25.q.1.sunt quędā. d ¶ *Non licebit.*] Arg. quod semel est approbatum, amodo non potest reprobari,vt 8. q.2.dilectissimi.& c.licet.& 32.q.5. horrendus[b]. Ioan. Nisi ex noua causa.extra de off. deleg.c.insinuante.

a Papæ sñia p̄fertur sñię oīm eorū.

b Vñ dicas, ꝙ hęc sña loqtur de inferiori iudice. nam si inferior index vellet aliqd proponere, quare lex illa nō deret cō di, facilius audiretur primo ꝙ potłea. ad hoc arg. 31. dist. Nicæna. nā multa impediūt promoūendū,&c.15 q.1.c.fin.secūdū Lau. 2 Iuo p.4.c. 25.Pann.l.2. c.174.

tal.carne& deliciis.

LEGES, Casvs.Istę §. diuiditur in ij. partes.In prima parte, dicitur quòd leges instituuntur,cum promulgantur,&confirmantur, cum morib.vtentium approbantur.In secunda parte,quæ incip.ibi,*Sicut.* dicitur, quòd sicut leges moribus vtentium confirmantur;ita quædam leges sunt per desuetudinem abrogatæ:sicut & illud Telesphori abrogatur quod dixit de proposito ieiunandi suscipiendo à clericis à quinquagesima. & ad hoc inducit seq.c.

e ¶ *Abrogate.*] Abrogare est in totum tollere legem:derogare est pro parte detrahere legi,vt ff.de ver.sig.derogatur,sed qualiter potest populus abrogare canonem,cum nō possit condere canonem? maxime ex quo tota potestas translata est in principem.ff.de const. prin.l.1.Sed dic quòd non potest abrogare nisi per expressum consensum Papæ:vt extra de præb.cum iam dudum. licet quidam dixerint, quòd sufficeret sola scientia Papæ.Ioan. Sed credo,quòd consuetudo rationabilis & præscripta tollit leges, vt extra de consuet. c.vlt. etiam sine scientia principis. difficile enim esset eum omnes consuetudines,quæ seruantur, scire.B.

A ¶ In captionem.] *Antea legebatur*, incautum captione. *Restituta est vera lectio ex codicibus Isidori manuscriptis libr.5.c.12. & ex impressis etiam lib.2.c.10.vbi eadem scribuntur, partimque ex antiquis Gratiani exemplaribus, à quibus abest dictio*, cautum. *Simili vero locutione vtitur Paulus lib.5.sent.tit.33. c.2.* Ne quis, inquit, in captionem verborum in cauendo incidat.

3 ps *Ideo autem in ipsa constitutione ista conſideranda sunt, quia cum leges instituę fuerint, non erit liberum iudicare de ipsis, sed oportebit iudicare secundum ipsas. Vnde Augustinus ait in libro de vera religione.c.31.*

¶De legibus tunc est iudicandum,cum institutuntur,non cum institutæ sunt. C. III.

1 IN istis temporalibus legibus, quanquam de his homines iudicent [c], cum eas instituunt, tamen cum fuerint institutæ & firmatæ,non licebit [d] iudici de ipsis iudicare,sed secundum ipsas.

Leges instituuntur, cum promulgantur,firmantur, cum moribus vtentium approbantur. Sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ [e] sunt, ita moribus vtentium ipse leges confirmantur. Vnde illud Telesphori Papæ,(qui decreuit, vt generaliter clerici à quinquagesima ea carnibus, & deliciis ieiunent) quia moribus vtentium approbatum non est, aliter agentes, transgressionis reos non arguit.

Telesphorus vrbis Romæ episcopus omnibus episcopis,epist.1.

B ¶ Quinquagesima.] *Post hoc verbum in codicibus impressis sequebatur.* ieiunādi propositum susciperent,& à carnibus,& deliciis abstinerent:*sed omnes fere manuscripti habent eo modo,quo restituimus est.*

¶ Septem hebdomadibus à carne, & deliciis ante Pascha clerici abstineant. C. IIII.

2 STatuimus [f], vt septem [g] hebdomadas plenas ante sanctū Pascha omnes clerici in sortem Domini vocati à carne† ieiunent: quia sicut discreta debet esse vita clericorum [h] à laicorum conuersatione,ita &in ieiunio debet esse discretio. *&infra.* ¶Has ergo septem hebdomadas omnes clerici à carne & deliciis ieiunent,& hymnis, & vigiliis, atque orationibus Domino inhærere die noctuque studeant.

Item Ambrosius in lib.sermonum[A].

A ¶Sermonum.]*Inuenti sunt Romæ in bibliotheca Vaticana, & Mediolani in bibliotheca monasterij S.Ambrosij sermones aliquot manuscripti, Ambrosij nomen præferentes: inter quos est sermo de sexagesima,cui*[a] *initium est:* Adest tempus. *Vnde hoc caput sumptum est.*

¶Septimam hebdomadam Telesphorus quadragesimæ addidit. C. V.

QVadragesima sex septimanas habet, cui addidit Telesphorus Pontifex septimam hebdomadam : & vocatum est hoc tempus quinquagesima.

Quod similiter de eo capitulo est intelligendum,quod B.Gregorius Augustino Anglorum episcopo scribit dicens.

¶ A quinquagesima ieiunandi propositum sumant,quos ecclesiastici gradus dignitas exornat. C. VI.

3 DEnique sacerdotes,& diaconi, & reliqui omnes, quos dignitas [i] ecclesiastici gradus exornat, à quinquagesima propositum ieiunandi suscipiant, quo & aliquid ad pensum [k] sanctæ institutionis adiiciant, & eorum, qui in laicali ordine consistunt, obseruantiam, sicut loco [l], ita religione præcellant. ¶De ipsa vero die dominica[m] hæsitamus [n], quidnam dicendum sit: cum omnes laici, & seculares [o] illa die plus solito ceteris diebus accuratius cibos carnium appetāt: & nisi noua quadam auiditate vsque ad medias noctes se ingurgitent, non aliter se huius sacri temporis obseruationem suscipere putant, quod vtique non rationi, sed voluptati,immo cuidam mentis cæcitati adscribēdum est: vnde nec à tali cōsuetudine [P] auerti possunt.

testates dicuntur dignitates,23.q.5.administratores. quandoq; constantes homines dicuntur habere dignitatem,secundum quod serui dicuntur habere dignitatem, vt ff.de vsufru.sed & si quid.§.1. Et ex hoc patet clericos nō esse priuatas personas:cum illæ solæ dicantur priuatæ personæ,quæ nō habent dignitatem, vt 24.q.1.q.cōtra.

k ¶ ¶ *Ad pensum.*] id est,ad quantitatem [c],vt sint duæ partes.

l ¶ *Sicut loco.*] id est,dignitate. E est hic arg. ꝙ qui præcedit alium dignitate, debet etiam præcedere in aliis, vt 1.q.1. vilissimus. Ioan.

m ¶ *Domunica.*] carnispriuij.

n ¶ *Hæsitamus.*] Non quid iuris sit,sed quid statuendum sit,ne scandalum oriatur.C.de testa.l. omnium. 1.q.2.quàm pio.

o ¶ *Et seculares.*] Et pro,id est.

p ¶ *Consuetudine.*] Arg. " quòd consuetudo excusat in delictis, vt hic,& 32.q.4.obiiciuntur.& extra de temp. ord.sane [d]. Sed contra, consuetudo non minuit peccatum,sed auget, vt 24.q.1.schisma.32. q.7. flagitia. extra de si, non satis [e],immo consuetudo veniale peccatum facit mortale,vt 25. dist.vnum orarium. §. criminis. Sol. consuetudo excusat à pœna temporali,sed non à gehennali.

" Quinquagesima hodie non seruatur.

b Vt in fi.p. ced. §. & j. dist.prox.§. his itaque.

Leuit.15.

4 Greg.ibid. continēter. Beda lib.1.d hist.Angl.c. 27.Nicol.ad cōsultaBulgarorū.c.68 " anima maribus citius infunditur ꝙ fœminis. *Inam in prolis prolatione gemitus*] Orig. *Gen.3.*

5 Greg.ibid. continēter. Burch. l. 4. c.32. Iuo p.1.c.62

c Siue instructione.

" Consuetudo an excuset ī delictis d Vbi plene de hoc. & Dist.8. mala. eExtr. de cōsue. cū tāre.

a ¶*Venia*

" Scandali rōe tollerāda sunt crimina ratione tur crimina scandali vel schismatis, vt 23.q.4. non po-

1 Adde fere simile p Ias. in l. cūctos. col.12. C.de sum.trin. Prouerb.30

† al.sementiuam.

†al.permittimur.

2 Ex Greg.J. 25. q. 1. hac consona.

" Ius naturale in 4.differt ab aliis

a ¶ *Venia.*] Quid est ergo quod dicitur alibi nunquam esse veniam datam impœnitenti, vt 24.q.2. legatur,ideo intelligas de venia pœnæ, non de venia culpæ. tolerat ergo Greg.crimen tale propter periculum schismatis vel scandali.vnde non est dicendum quòd ignoscatur eis : licet non puniat eos propter multitudinem vel scandalum. " sustinēda enim test.& ratione multitudinis, vt 50. dist. vt constitueretur. hodie non toleratur, vt ext. de vi.& ho.cle. à crapula.

b ¶ *Ne forte peiores.*] hæc est comparatiua permissio.

c ¶ *Sanguinem.*] sic qui multum corrigit, offendit, vt 45. distin. cum beatus. & alibi dicitur : Noli esse nimium iust[a],vt de pœ. dist.1.serpens.2.q.7.c. plerumque. §. de his.

d ¶ *Par.*]id est,æquum & iustum.

e ¶ *Ab omnibus.*] q.d. ex quo caro prohibetur:ergo & omnia quæ de carne proueniunt.

f ¶ *Sementinam.*] id est, semen.

g ¶ *Sumptuosiora.*]sed paruos pisciculos potest homo comedere, vt j.82.dist.presbyter.

h ¶ *Alioqui.*] Argu.ex quo vnum conceditur:ergo omnia similia intelliguntur esse concessa, vt j. dist.prouxi. ad eius. & 27. dist. quod interrogasti. 22. q. 2. si quis per testamentum [a].

aAd hoc fa. qd le.&not. 95.di. illud. in gl.arg.omnia,&c.

HAEC ETSI. Hæc est iiij.pars distinct.in qua soluit supradicta. Archid.

Casvs. Dicit Grat.ꝙ hæc tria c.supradicta sunt abrogata:& ideo qui nō obseruant ea, non dicuntur transgressores : sed si non essent abrogata, non obedientes eis ,prio priuarentur honore,nisi forte quis velit dicere, quod hæc supradicta c.loquantur de consilio,& non de præcepto.

Leuit.12.

i ¶ *Conscripta.*] nam qui exhortatur,mandatoris opera nō fungitur.ff.de his qui no. infam.ob hæc verba.

Hæc quæ.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. In prima probat, quòd naturale ius non mutatur.Secunda ibi,*Sed cum naturale.*

Casvs. Continuat magister dicta ab illo c.priuilegia.hucusque dicendis:& dicit quòd illa omnia conueniunt tam sęcularibus,quàm ecclesiasticis legibus.Nunc autem in hac 5.dist.reuertitur ad ius naturale, assignando differētiam iuris naturalis ad alia iura:nam istud ius primatum obtinet inter alia iura tempore & dignitate:tempore,quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ : dignitate,quia non variatur.Sed cum ius naturale dicatur §.comprehensum lege & Euangelio,quædam autem contraria legi nunc inueniantur concessa,apparet quòd ius naturale mutabile * est & variatur.& hoc probatur exemplo mulieris,quæ statim post partum & menstruum potest nunc ingredi ecclesiam : licet aliter esset secundum legem : & puer statim cum natus est potest baptizari. & ad hoc inducit c. sequentia.

k ¶ *Hæc quæ.*] In hac 5.dist.incipit assignare differentiam iuris naturalis ad alia iura. " No. ergo quòd ius naturale in iiij.differt ab aliis iuribus, in origine, dignitate, amplitudine,& sententiæ rigore. In origine differt:quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ,vt instit. de rer.di.§.commodius. sed alia iura ortum habent ab inuentione hominum [b] j. dist.6.c.vlt.Dignitate differt:quia hoc ius nullam patitur immutationem.Inst.de iu.na.§.pe.nam si quid est contrarium iuri naturali,illud iniquum est.3.dist.1.ius naturale.in fi.Item amplitudine : quia iure naturali omnia sunt communia, sed hoc non est alio iure.Item sententiæ rigore : quia contra ius naturale nulla fit dispensatio, sed aduersus alia iura sæpe.

1 ¶ *Cœpit.*] per intelligentiam, non per essentiam:immo verius posset dici,quòd cœpit quo ad vsum [c]:quia ius naturale.i.natura lis æquitas ab æterno fuit, nisi velis intelligere de iure diuino.illud enim prius fuit, quàm esset redactum in scriptis.

m ¶ *Sed immutabile.*] quo ad præcepta & prohibitiones,vt dist. 6.§.vlt.

n ¶ *Sed cum naturale.*] Hæc est 2. pars dist. in qua obiicit contra id quod dicit, quod ius naturale non mutatur,& probat per tria seq.c. quòd mutetur. Sol.ponet j. dist.proxim. §. his itaq;. Et est talis obiectio magistri. Puerpera & menstruata vsque ad certum tempus prohibebantur intrare ecclesiam : sed modo neutra prohibetur,&hęc prohibitio est de iure naturali, ergo restat quòd ius naturale sit variatum.

o ¶ *Quadraginta.*] " quia tot dieb.mortuus est partus ante infusionem animæ: sed fœtus fœmineus lxxx. dieb. secundum hoc videtur,ꝙtempore quo cōcipit, debet abstinere:sed ratione dubitationis secus est: qa nescitur quo tempore concipit: item quia nescit vtrum masculum vel fœminam pariat.Ioan.

De paleis vniuerse in præfatione dictum est. Hæc vero,cui primum præponitur nomen Paleæ,habetur etiam in manuscriptis exemplaribus(exceptis duobus Vaticanis:)& in quatuor coniunctum est cum sequenti c. Si mulier. *addita ad illius initium voce*, Nam, *quemadmodum est apud Gregorium.*

¶Mulier enixa gratias actura ecclesiam intrare hora eadem non prohibetur. C. II.

4 SI mulier [P] eadem hora, qua genuerit, actura gratias intret ecclesiam,nullo pondere peccati [q] grauatur:voluptas etenim carnis, non dolor in culpa est. In carnis autem commistione voluptas est:in† prolis vero partu dolor & gemitus. Vnde & ipsi primæ matri omnium dicitur[in doloribus paries.] Si itaque enixam mulierem prohibemus intrare ecclesiam, ipsam ei pœnam [r] suam, in culpam deputamus.

Idem ad eundem.

¶ Mulierem enixam, vel quod ab ea genitum fuerit,eadem hora nihil prohibet baptizari. C. III.

5 BAptizari autem vel enixam mulierem,vel hoc quod genuerit,si periculo mortis vrgetur, vel ipsa hora eadem qua gignit, vel hoc quod gignitur, eadē qua

Aptizari.] Casvs. Mulier vel quod ex ipsa natum est,statim in periculo mortis baptizari potest : ne parua mora imminente inueniri non possit quod redimatur.

" Mulieres enixæ ñ tñr hodie ab in gressu eccle się abstinet. " Afflictio afflictis qñ que datur. d ¶ hoc no. j.c. ad eius. in glos. hoc est.Archid.

libri habent,cum enixa:sed illud est palea vsque ad hunc locum.

q ¶ *Pondere peccati.*] Sed nonne in brocardo legitur in pœnitentia Theodori, quòd fœmina post partum masculi abstinebit xxxiij. diebus ab ingressu ecclesiæ:sed post partum fœminæ lxvj.& si ante intrauit ecclesiam:& qui illis diebus commiscetur ei, x. diebus pœnitebit in pane & aqua:Item consuetudo est contraria illis c. Greg. Sed illud Theodori intelligas de ea, quæ non ex deuotione intrat: vel de illa quæ sine necessitate intrat. " Sed verius credo quod potest intrare siue sit necessitas,siue non:vt extra de pur. post par. volens.consuetudo tamen in contrarium se habet.Ioan.

r ¶ *Pœnam.*] Afflictis enim non debet afflictio addi,vt septima quæstione prima. cum percussio. istud tamen fallit : quia corrupta per violentiam non conseceratur. infra 26.distinct. Acutius. & 23. quæst. 5.ille autem. " &mutilati membris non promouentur,vt 55.dist.per totum [d].

Decret.j.pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ *Mora.*] ar quòd mora est vitanda vbi timetur periculum, vt 28. dist. do Syracusanæ. de consec. dist. 4. ne quod abfit. arg. contrà, ff. de iudi. si debitori. & ff. de fol. l. quod dicimus. Sol. illud in contractib. istud in periculo animæ. Ioan.

Ad eius.] Casvs. Tria dicit præsens c. Primo quòd vir non debet dormire cum vxore sua tpe purgationis ante quam puer ablactetur: nec alij debet tradi ad nutriendū causa incontinentiæ. Secundo ibi, *Quæ tamen.* dicit quòd mulier tempore purgationis potest ecclesiā ingredi: qa superfluitas non debet culpæ adscribi. Tertio ibi, *Sanctæ quoque.* dicit quòd mulier tempore partus non est arcenda à corpore Christi: si tamen abstinet ex deuotione, laudanda est.

b ¶ *Ablactetur.*] tempus ablactationis hic appellatur tempus post partum, quando mulier nimis abundat lacte: & nisi extra heretur per puerum, oporteret ipsam infirmari. ideo autem pro hibetur illis temporibus cōmisceri cum eis, quia ex tali coitu nascūtur morbosi & leprosi. "sed qd si mulier petat debitum à viro tempore menstrui, vel tempore purgationis? Dico quòd non reddet debitum ei, nisi timeretur fornicatio eius. 13. distin. duo mala. Item si vir petit debitum tempore menstrui à muliere, mulier negabit, & exponet ei causam quare nō potest. ff. de fol. l. quod dicimus.

† Greg. ibid. cōtinenter, Nicol. ad cō sulta Bulg. ca. 68. Beda libr. 1. histo. Angl. ca. 27. Iuo p. 8. c. 88 si Menstrui tpe cōiugale dbitū an dēat reddi.

† al. carnis incontinentia.

† *transierint*] Orig. Leuit. 15.

c ¶ *Prohibeantur.*] id est, sub forma prohibitionis diffuadeantur. sic exponunt quidam.

d ¶ *Inuita.*] hoc est regulare, vt quod quis inuitus patitur, non afferat ei præiudiciū, vt hic, & 50. distinct. presbyteros. & C. de instit. & substit. l. 1. & C. qui pe. tut. l. cum à matribus. C. de app. præses. Arg. contra. 1. 55. distinct. c. vlt. 49. distinct. c. vlt. C. de con

†† Facta ab inuitis an sine imputanda.

dict. inser. legatum. "Item argum. quòd quæ fiunt ab inuitis & nolentibus, eis imputari non debent [a], vt de consecrat. distinct. 5. discipulos. 15. quæst. 1. aliquos. & quæstione 6. cap. 1. & 31. quæstione secunda. Lotharius. Ioan. Sol. si aliquis cogitur coactione absoluta aliquid facere contra Deum, non imputatur ei quo ad Deum: ieiunare si conditionali coactione, vt extra quod metus causa. sacris. 50. distinct. presbyteros. In contractibus si aliquis cogitur per metum qui debuerit cadere in constantem virum, non imputatur ei, vt ibi. & quod metus causa. ad audientiam, nisi culpa sua incideret in talem metum, vt ff. quod met. caus. si mulier. Sed in ordinibus secus. nam si quis per vim mutiletur, promoueri non potest, vt extra de corp. vit. exposuisti. etiam corrupta per vim non consecrabitur inter virgines, vt 32. quæstione 5. ille. & hoc fit propter reuerentiam sacramentorum, & defectum mysterij. sic mihi Bar. videtur breuiter distinguendum.

a ¶ *Sic talia* pñt, vt p; in eo qđ legit. & not. J. 13. q. 2. quā prę posterum.

e ¶ *Quod vni personæ.*] Argument. quòd vni conceditur, per consequens videtur aliis esse concessum. sic supra distinct. quarta. denique. & hoc verum est si de iure communi aliquid conceditur. secus si ex priuilegio, vt 16. q. 1. hinc est. & 7. q. 1. petisti.

f ¶ *Agnoscere.*] Argum. contra J. 22. q. 2. cum humilitatis. Dic quòd quilibet potest dicere se peccatorem, dum tamen non credat contrarium. de pœnit. dist. 3. ad hæc.

natum est, nullo modo prohibetur: quia [a] sicut sancti mysterij gratia viuentibus, atque discernentibus cum magna discretione prouidenda est, ita quibus mors imminet, sine vlla dilatione offerenda est: ne, dum adhuc tempus ad præbendum redemptionis mysterium quæritur, interueniente paululum mora [a], inueniri non valeat qui redimatur.

a ¶ *Quia sicut.*] *Hinc vsque ad ver.* Nedum. *addita sunt ex B. Gregorio,*

Item,

¶ Antequam puer ablactetur, vel mater purificetur, ad eius concubitum vir non accedat. C. IIII.

1 Ad eius vero concubitum vir suus accedere non debet quousque qui gignitur, ablactetur [b]. Praua autem in coniugatorum moribus consuetudo surrexit, vt mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eosque aliis mulieribus ad nutriendum tradant: quod videlicet ex sola causa † incontinentiæ videtur inuentum: quia dum se continere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaque quæ filios ex praua consuetudine aliis ad nutriendum tradent, nisi purgationis tempus prius transierit †, viris suis non debet admisceri: quippe cum & sine partus causa, cum in consuetis menstruis detinentur, viris suis miscēri prohibeantur [c]: ita vt morte lex sacra feriat, si quis vir ad menstruatam mulierem accedat. Quæ tamen mulier, dum ex consuetudine menstrua patitur, prohiberi ecclesiam intrare non debet, quia ei naturæ superfluitas in culpam non valet imputari [d]: & per hoc quod inuita [d] patitur, iustum non est, vt ecclesiæ ingressu priuetur. Nouimus namque, quòd mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur, post tergum Dominiveniens †, vestimenti eius fimbriam tetigit, atque statim ab ea sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita, laudabiliter potuit Domini vestimentum tangere: cur quę menstruum sanguinis patitur, ei non liceat Domini ecclesiam intrare? *& infra.* ¶ Si igitur bene præsumpsit, quæ vestimentum Domini in languore posita, tetigit: quod vni personæ [e] infirmanti conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus, quæ naturæ suæ vitio infirmantur? ¶ Sanctæ autem communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere non præsumit, laudanda est: sed si percipiat, non iudicanda. Bonarum quippe mentium est ibi etiam [aliquo † modo] culpas suas agnoscere [f], vbi culpa non est: quia sæpe sine culpa agitur quod venit ex culpa. Vnde etiam cum esurimus, sine culpa g comedimus, quibus ex culpa primi hominis factum est, vt esuriremus,

DISTINCTIO VI.

Via vero [h] de naturæ superfluitate sermo capit haberi, quæritur, an post illusionem, quæ per somnium solet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat, vel si sacerdos sit, sacra mysteria celebrare.

3 *De his ita scribit B. Gregorius Augustinus Anglorum episcopo. resp.* 11.

1 Burch. l. 5. c. 43. Iuo p. 2. c. 52. Pan. l. 1. c. 160. Poly. l. 3. tit. 16.

† al. vesperū

† Paulo aliter in Orig. & apud ceteros collectores.

" Pollutio tripliciter accidit.

† al. quia

2 Iuo pan. 9. c. 111.

g ¶ *Sine culpa.*] Arg. quòd non semper imputatur factum, vbi culpa præcedit. 15. q. 1. sane.

Via vero.] Casvs. Grat. quærit an post nocturnam pollutionem vel illusionem valeat quis sumere corpus Christi: & an sacerdos Missam valeat celebrare? & de hoc quid iuris sit, in cap. seq. di stinguitur.

h ¶ *Quia vero.*] Hic intitulatur. distinct. 6. in qua, quia fecerat mentionem de superfluitate naturæ, digreditur à principali proposito agens de nocturna pollutione. ostendit ergo auctoritate Gre. quibus modis, & ex quibus causis contingit, & quando sit peccatum, & quando non: postea respondet obiectioni factæ in præmissa distinct. in illo §. his itaque. Et no. secundum quosdam, quòd nocturna pollutio, & illusio, quę procedit ex infirmitate non est peccatum, etiam veniale, maxime cum sit pœna, vt infra c. proximo. ibi, omnino hæc pollutio, vel illusio non est timenda, quia animus, &c. Illa vero quæ procedit ex crapula, est veniale peccatum, vt in fra c. proxim. ibi, habet exinde animus aliquem reatum, similiter illa quæ prouenit ex cogitatione præcedente, peccatum est, sed distinguitur, quia si illa cogitatio non processit ad consensum, veniale peccatum est [b] pollutio ex ipsa prouenions. Sivero processit, tunc est mortale [c], secundum istorum opin. accedit, quòd aliquis nesciens peccat mortaliter & venialiter [d], & operatur bonum, & etiam meretur vitam æternam: quia si corpus dormit, anima vigilat. Vnde illud: Cor meum vigilat ad te Deus. Idem in furioso dicunt, si culpa sua deuenit ad furorem. argum. decimaquinta quæstione prima, si quis. in fi. immo nesciens peccat. trigesimasecunda quæstione septima. quemadmodum. Argumentum contra. ff. de actiō. & obligat. ex maleficio. §. si quis absens. vbi dicitur, quòd nesciens non peccat. Alij dicunt, quòd dormientes non peccant. decimaquinta quæstione prima, si concupiscentia. & capit. aliquos. dormiens enim furioso comparatur. ff. de acquirenda possessione, l. prima, §. adipiscimur. & ita non peccat. Si ergo in nocturna pollutione homo non venit ad consensum, nullo modo peccat: si vero peruenit, peccat mortaliter secundum istos, nisi forte imaginetur cum vxore propria: quia tunc dirigit affectum in vxorem, & non peccat mortaliter, hanc opinionem fouet H. & probatur infra eadem distinctione. non est. ibi, luxuriæ, &c. Sed hoc non est verum: quia nullo modo peccat, vt infra cap. proxim. & decimaquinta quæstione prima, aliquos. " Sed contra priorem opinionem obiicitur, quid si cogitaui turpiter, sed antequam dormiui statim pœnituit, post polluor in somno, peccaui, vel non? & videtur quòd sic? Resp. licet contritus sim: tamen vestigia remanent, & reliquiæ, sicut in liberto vestigia seruitutis. vnde patronus ei succedit. Iust. de succ. lib. §. sed nostra. sic matrimonium in furiosis manet propter reliquias prioris voluntatis. ff. de his qui sui, vel alie. iuris sunt. l. patre furioso. Imputetur ergo mihi saltem si initialiter turpiter cogitaui.

† additę sūt istæ duæ voces ex B. Gregor. & Beda.

† al. humiliter veniēs.

3 Beda ibi. 1. hist. Ang. c. 27.

" Pollutio nocturna turpem cogitationem sequens non putatur.

¶ De multiplici genere illusionis. C. I.

1 *Testamētum.*] Casvs. Capitulum istud diuiditur in tres par. In 1. part. dicitur, qđ si quis pollutus fuerit pollutione nocturna, nisi aqua lotꝰ fuerit, ei vsque ad vesperā intrare ecclesiam non conceditur. In 2. parte quæ incipit tibi, *Quod tamen.* dicit Greg. qđ hoc potest intelligi spiritualiter. s. de illo qui in mente prauis cogitationib. est pollutus, qui aqua penitentiæ lauandus est, & nisi prius ignis tētationis recesserit, se reum vsque ad vesperam cognoscat. In tertia parte, quæ incipit ibi, *Sed est.* "dicitur, qđ pollutio tripliciter accidit. Aliqñ. n. accidit ex superfluitate naturæ, vel infirmitate, aliqñ ex crapula, aliquando ex præcedenti turpi cogitatione. Cum ex superfluitate vel infirmitate naturæ procedit, pollutio nō imputatur alicui: qa potius est pœna q̄ peccatū. Cū vero procedit ex crapula, talis pollutio hēt aliquem reatum: verum tamē, si necessitas adest, pp hoc sacerdos si prohibetur à celebratione missarum, sed si alij sacerdotes adsint, celebrare non debet: sed à corpore Christi nō prohibetur, maxime, si dormiētem turpi imaginatione non concusserit pollutio. Cum āt ex turpi cogitatione pcedenti procedit, abstinere debet ab vtroq;: quia animo patet reatus suus: qa quod cogitauit sciēs, pertulit nesciens.

a ¶ *Testamentum.*] In Leuitico legitur Dominum dixisse, Si fuerit homo pollutus nocturno semine, egrediatur extra castra, & non reuertatur vsque ad vesperā, donec lauetur, & post solis occasum reuertatur ad castra. hoc Greg. exponit hic, & retorquetur ad illos qui polluuntur mente.

b ¶ *Hunc.*] talem morem, de quo queris, adhuc Romani seruant [a], vt 33. q. 4. vir cum propria vxore.

c ¶ *Immunditia.*] i. immunda cogitatione.

d ¶ *Veris imaginibus.*] cum videt mulierem, & delectatur in ea.

e ¶ *Aqua.*] idest pœnitentia.

f ¶ *Ad vesperam.*] i. quousq; recessit ignis tentationis.

Additio. Idest prauæ cogitationis. i. quousque cedat illa cogitatio reatu: licet. n. peccatum transeat actu, remanet tamē reatus. 22. q. 7. non solum. de consec. dist. 4. non ex quo. Vel dic, ad vesperam, i. pœnitentiam, quia vespera, idest finis est peccati. & idē sensus est. Hu.

g ¶ *Pertulisse.*] q. d. potius intelligitur tunc pati, quàm facere.

h ¶ *Reatum.*] i. veniale peccatum, & ideo non prohibet à sumptione Eucharistię, sed prohibet vel dissuadet à confectione, nisi sit necessitas.

i ¶ *Necessitas.*] quæ legem non habet. de consec. di. 1. ficut.

k ¶ *Humiliter.*] ergo est cōsilium. bene enim potest celebrare, si vult: nam pro leuibus criminib. non abstinebit sacerdos à celebratione missarum, sed pro talib. abstinebit, pro quibus posset excommunicari, vt de consec. di. 2. si non sunt. & c. quotidie. tamē pro quolibet mortali peccato quilibet est suspensus quo ad se, vt ext. de coha. cl. & muli. c. vl. nisi pere gerit pœnitentiam, vt extr. de temp. ord. quæsitum. Hu.

l ¶ *Tamen.*] i. maxime.

m ¶ *Non concusserit.*] pollutio ipsa.

n ¶ *Rea.*] quasi dicat, nec mens est rea in somno, nec é rea post somnum. cū est libera in suo iudicio: sed tunc fuit rea quando se ingurgitauit. vnde satis patet hic, qđ hō in somno nō peccat.

o ¶ *Libera.*] supple. sed prius peccauit.

p ¶ *Radice.*] id est, mala cogitatione.

† al. cum primam

1 Burch. l. 5. c. 43. Iuo p. 2. c. 52. Pan. l. 1. c. 160. Poly. l. 3. tit. 16.

† al. exhibere

† al. abstinere

a Sub. Iudæi à contactu mortui in pollutis, de conse. dist. 4. nec quēquā

† al. qui

1 ¶ Veris.] *In plerisque codicib. B. Gregorij, & apud Bedam, & in collectione cōciliorum Coloniæ 1530. impressa, legitur* vanis: *in aliquib. vero B. Gregorij codicibus,* variis: *sed ob glossam non est mutatum.*

2 ¶ Si tamen.] *In codicibus B. Gregorij, & apud Bedam est,* si tamen dormientis mētem turpis imaginatio non concusserit. *In collectione vero Isidori etiam manuscripta,* si tamen animum dormientis turpes imaginationes concusserunt: *quem sensum retinet etiam lectio Panormiæ: nam Burchardus, & Iuo parum ab originali discrepant.*

3 ¶ Nō sit tūc: sed suo.] *Omnia fere Gratiani manuscripta exemplaria habent,* vel suo: *Cetera magna hoc loco est inter ceteros collectores, & Bedam, & B. Gregorij codices varietas. In collectione Isidori etiam manuscripta est,* qua in re vnum ibi ostenditur, ipsa mēs non rea, nec tamen suo iudicio libera. *Verum ob codicum varietatem nihil est in contextu mutatum.*

4 ¶ Et propter.] *Hæc vsque ad finem, neque in codicibus B. Gregorij, neque apud Bedam, neque in tribus vetustis Gratiani exemplaribus habentur. Sunt tamē apud Burchardum, & Iuonem, & Pannormiam, & Polycarpum,*

¶ Peccatum non dicitur perpetratum cogitatione solum, sed delectatione, & consensu. PALEA. [a] C. II.

2 Sed pensandum est, ipsa cogitatio vtrū in suggestione, an delectatione, vel (quod maius est) peccati cōsensu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatū, videlicet suggestione, delectatione, cōsensu: suggestio quippe fit per diabolū, delectatio per carnem, consensus per spiritum, quia & † primo culpam serpēs suggessit, Eua velut caro delectata est, Adam velut spiritus cōsensit. Et necessaria est magna discretio, vt inter suggestionem [a], delectationem, & consensum iudex sui animus presideat. Cū enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente: si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnimodo perpetratum nō est: cum vero caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit nasci: si autem etiam ad consensionem ex deliberatione descendit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestione igitur peccati semen est, in delectatione fit nutrimentum: in consensu perfectio. Et sæpe contingit, vt hoc, quod malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamē animus eidem delectationi consentiat. Et cū caro siue anima delectari nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus, vt ei ex ratione contradicat, nec consentiat, & tamē delectatione ligatus sit, sed ligatum se vehementer ingemiscat. Vnde, & ille cælestis exercitus præcipuus meis gemebat dicēs: [Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentē in legē † peccati, quæ est in membris meis.] Si autem [c] captiuus erat, mihi me repugnabat: quapropter & captiuus erat, & repugnabat. Igitur legi mentis eius lex, quæ in membris est, repugnabat: si autem repugnabat, captiuus non erat. Ecce itaque homo est (vt ita dixerim) captiuus, & liber, liber ex iustitia, quam diligit, captiuus ex delectatione, quam portat inuitus.

3 Beda ibid. Burch. l. 5. c. 43. Iuo p. 2. c. 52.

Rom. 7.

† al. legem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOn est.] Casvs. Quæsitum fuit ab Isidoro, an peccet homo cum dormiens nocturna illuditur pollutione? & respondet quòd non, nisi adsit concupiscentia: sed tunc peccauit cum vigilãs luxuriam prouocauit: sed tamen quocunque modo accidit pollutio, suæ culpæ attribuere debet.

a ¶ *Non concupiscendo.*] idest absque libidine præcedentis ardoris.

His itaque. Casvs. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima par. soluit Gratianus quæstionem, quam fecit 3. in illo. c. hæc quæ. de priuil. in 5. dist. de mutabilitate, & variatione iuris naturalis dicẽs, quòd ius naturale in lege, & in Euangelio continetur, sed tamen nõ omnia quæ sunt in lege & in Euangelio coherent iuri naturali quantum ad superficiem. Sunt enim in lege quędam præcepta moralia, vt non occides, &c. ista non mutantur, nec ius naturale in eis: quædam mystica præcepta, vt de agno sacrificãdo, & his similia. ista mutantur quãtum ad superficiem, & nõ quantum ad moralem intelligentiam: & quantum ad hoc ius naturale immobile, perseuerat, & permanet sicut fuit ab exordio rationalis creaturæ. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Ius vero consuetudinis.* dicitur, q̃ ius consuetudinis cœpit post legem naturalem: ex quo hominꝫ cœperunt simul habitare, quod creditur factum eo tempore quo Cain legitur ædificasse ciuitatem: quod ius cum fere esset extinctum propter diluuium, fuit reparatum à Nemroth, siue potius immutatum, quia cœpit opprimere homines. & hoc probatur auctoritate Gen. ibi, *Cœpit Nemroth*, &c.

† al. ita.

b ¶ *His itaque.*] Hic ponit Magister sol. obiectionis quam fecerat in præcedenti dist. Nos ergo cum ipso plenius distinguamus, quòd eorum quæ continentur in lege, alia sunt moralia, alia mystica. moralia sunt quæ mores informant, & sic sunt intelligenda, vt ipsa verba sonant, vt diliges Deum: non occides: honora patrem, de quibus notatur. 32. q. 7. quid in omnibus. mystica sunt figuralia, quæ aliud significant præter id quod littera sonat. horum alia sunt sacramentalia: alia sunt cæremonialia. Sacramentalia sunt de quibus ratio reddi potest: quare ad litteram sic fuerint præcepta, vt de circuncisione, & obseruatione sabbati, de quibus habes ext. de bap. maiores. & ext. de const. translato. Cæremonialia sunt de quibus ratio reddi non potest, quare ad litteram sint mandata, vt non arabis in boue & asino, vt 16. quæst. 7. in noue. non feres vestem de lana, & lino contextam. non seres agrum diuersa semine. Lex ergo quantum ad moralia non recipit immutationem: sed quantum ad sacramentalia, & cæremonialia mutatur quantum ad superficiem literæ: sed non ob hoc dicitur esse mutatum ius naturale, q̃a in his non consistebat ius naturale, quo ad superficiem literæ, secundum quam hæc sunt mutata: sed quo ad mysticam intelligentiam, secundum quam non sunt mutata: sed mysticus eorum intellectus non est mutatus. vnde lex non dicitur mutata. 1. q. 1. Marchion.

† Iuo par. 9. c. 112.

c ¶ *Ius.*] nunc ostendit à quo tempore cœpit ius consuetudinarium, & constitutionis, & dicit, quòd à tempore Cain cœpit ius consuetudinarium, qui primo ædificauit ciuitatem, quam ex nomine filij sui vocauit Enoch: sed ius constitutionis à Moyse[a]. Io. d ¶ *Extinctum.* Ius ergo non terminatur, idest, non finitur in 7. sicut nec incipere potest à 7. quia ad minus x. debent facere plebem, vt p. Io. q. 3. vnio.

a Hoc nõ d; hic esse, q̃a hoc dr i seq. dist. nec hoc ponit Hug. nec Lau. nec ẽt ponitur in antiqua gl. Io.

e ¶ *Coram Domino.*] id est eorum qui sunt Domini, vel permittente Domino, quicquid enim fit, iudicio Dei fit, vt 26. q. 5. nec mirum.

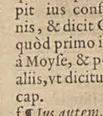

Vs autẽ.] Hęc distinctio diuiditur in duas partes. secunda, ibi: *Paulatim.*

Gen. 4.

Gen. 7.

Casvs. Supra ostensum est, quo tempore ius naturale, & ius consuetudinis incœperunt. Nunc autem ostendit in hac 7. dist. quo tempore incœpit ius constitutionis, & dicit Gratian. quòd primo incœpit à Moyse, & postea ab aliis, vt dicitur in seq. cap.

Gen. 10.

f ¶ *Ius autem.*] In hac 7. dist. ostendit quando, & à quibus cœperint cõstitutiones humanæ tam ecclesiasticæ, quàm sæculares. Ecclesiasticæ cœperunt à Moyse, & tempore Moysi: Sæculares à diuersis, & tempore diuerso cœperunt, vt patet in seq. c.

Exod. 12.

g ¶ *A iustificationibus.*] id est à iudiciis. legitur in Exod. quòd Dominus dixit filiis Israel per Moysen: Si emeris seruum Hebræum, scilicet qui ante seruus non fuit, 6. an. seruiat tibi, nisi annus iubilæus interueniat. in 7. an. egrediatur liber & gratis, cum quãli veste intrauit. si habuit prius vxorem cum filiis, cũ vxore & liberis exeat: si dominus dedit ei vxorem, mulier cum filiis erit domini: sed si elegerit seruus manere cum domino amore domini, vel vxoris, & filiorũ, offeret eum dominus diis. i. sacerdotibus: & applicabit ad ostium tabernaculi: & perforabit aurem eius cum subula in signum perpetuæ seruitutis[b]: & eius erit seruus vsque dum viuet, vel vsque ad annum iubilæum: Ab hac constitutione cœpit Moyses iudicia sua: vt dicitur in Exod. Io.

† al. seditiosus.

b Et ita hic iducitur seruitus ex scriptione pertinere, vt no. 1. dist. ius gentium.

h ¶ *Quas.*] Ioan & à diuinis scripturis ornatus omnis scientiæ sumpsit initium, vt 37. dist. legimus. §. hinc etiam.

Moyses.] Casvs. In prima part. huius ca. enumerantur septem personæ quæ primo leges aliis ediderunt, vt Moyses Phoronæus, Mercurius, &c. In secunda par. quæ etiam ibi, *Deinde*, dicitur quòd populus Romanus ordinauit x. viros qui leges ex libris Solonis x. tab. transtulerunt in latinum sermonem: & eas postea exponentes duas tabulas addiderunt.

i ¶ *Trismegistus.*] propter tres potentias. s. eloquentiam, scientiam, & virtutem. de quibus habes 37. di. relatum. & 16. qu. 1. sic viue. de profes. l. magistros.

k ¶ *Primus.* Iummo prius Romulus tradidit: sed paucas. ff. de ori. iur. l. 2. & quia paucas: ideo dicitur iste primus edidit[c].

cVt ff. de origi. iur. l. 2. Laur.

l ¶ *Decemuiros.*] cum enim leges propter discordiam plebeiorum cum nobilib. fere per 30. an. in desuetudinem abiissent, creati sunt x. viri, qui de Græcis ciuitatib. leges collectas transtulerunt in latinum, & eas in tabulis eburneis scripserunt. postea iidem x. viri accepta

Vs autem[e] *constitutionis cœpit à iustificationibus*[g], *quas*[h] *Dominus tradidit Moysi dicens: [Si emeris seruũ Hebræum, &c.]*

Vnde Isidorus in li. 5. Etymol. c. 1. ait.

DISTINCTIO VII.

¶De conditoribus legum. C. I.

MOyses gentis Hebrææ primus omnium diuinas leges sacris litteris explicauit. Phoronæus Rex Græcis primus leges, iudiciaq̃e constituit. Mercurius Trismegistus[i] primus leges Aegyptiis tradidit. Solon primus leges Athenienſibus dedit. Lycurgus primus Lacedæmoniis iura ex Apollinis auctoritate confinxit. Numa Pompillius, qui Romulo successit in regno, primus[k] leges Romanis edidit. Deinde, cum populus seditiosos † magistratus ferre non posset, Decemuiros[l] legibus scribendis creauit,

cepta potestate corrigendi, & iptarpretandi leges, videntes multa deesse tabulis x. postea duas tabulas superaddiderunt: & appellatę sunt illæ leges 12. tabularum: qui autem fuerunt illi x. viri, statim determinat Ihid. dicens seq. c.

FErunt.] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres par. In 1. par. ponuntur nomina x. virorum, qui leges primo transtulerunt: & dicitur etiã, q̃ Pompeius primus consul, & Cęsar leges condere voluerunt, sed non potuerunt perficere. In

1 Ihid. ibid. cõtinenter.

2. parte dicitur, q̃ leges propter vetustatẽ ab vsu ceciderunt, quarum notitia est necessaria, etsi in vsu nõ sint. In 3. part. dicitur, q̃ nouæ à Constantino & ei[a] successorib. cœperunt: sed q̃a permistæ & cõfusæ erãt, Theodosius minor ad similitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicis, cõposuit codicẽ ex constitutionibus Imperatorum, quẽ Theodosianum vocauit. secunda pars incipit ibi: *Paulatim.* tertia ibi: *Nouæ.*

2 Adde textum.

3 Adde an lex abrogata sit abrogãda, no. C. de l. l. tol. l. 1. & C. de no. Cod. cõpon. l. 1.

† *exoleuerunt*] Orig.

a ¶ *Metu.*] Arg. q̃ metus verborũ excusat. ar. 1. 23. q. 8. cõuenior. ibi, dic aliquod verbũ in Deum, & morere. & ar. ff. de acq. hæ. l. 6. in fin. arg. contra, ext. quod met. cau. facris.

4 Iuo p. 4. c. 170. Pan. l. 2. c. 144.

b ¶ *Necessaria.*] sed si nullꝰ est earum vsus, vt quid membranas occupant. 19. di. si Romanorum? sed iõ notitia est necessaria, vt dicatur cã quare tollãtur, vt C. de cad. tol. l. vna. quia & ipse Papa argumentatur ex abrogato iure, vt ext. de iud. nouit. Vel est necessaria nõ vt probentur, sed vt reprobentur male dicta, vt 37. dist. legimus. & c. qui de mensa.

† al. iunior.

† al. natura.

c ¶ *Vocauit.*] hunc tamen immutauit post ea Iustinianus, & fecit vnum codicem ex tribus. C. de nouo cod. com. ver. princ. Ioan. Theutonicus.

Act. 4.

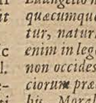

Dissert aute.] Hæc distinctio diuiditur in duas partes, in quarum prima probat, q̃ de iure naturali omnia sunt cõmunia. Secunda, ibi: *Dignitate.*

† Ansel. l. 2. c. 6. Iuo p. 3. c. 193. Pann. l. 2. c. 63.

Casvs. Supra in 5. dist. assignata fuit differẽtia iuris naturalis ad alia iura in origine, & dignitate. nunc autem assignat differentiam iuris naturalis ad alia iura i amplitudine, quia hoc iure omnia sunt communia: sed non alio iure. Repetit etiã de dignitate. Dicitur ergo in hoc. §. quòd hoc ius naturale differt à consuetudine, & constitutione: nam iure naturali omnia sunt communia. & hoc probatur auctoritate noui testa. & auctoritate Platonis: sed iure consuetudinis dicitur hoc meum, illud tuum: & ad hoc inducitur seq. c.

d ¶ *Dissert autem.*] in hac 8. dist. ostendit magister qualiter ius naturale excellat alia iura amplitudine, q̃a secundũ hoc[a] oia sunt cõmunia: sed non alio iure. Repetit etiã de dignitate. Dicitur ergo in hoc. §. quòd hoc ius naturale differt à consuetudine, & constitutione: nam iure naturali omnia sunt communia. & hoc probatur auctoritate noui testa. & auctoritate Platonis: sed iure consuetudinis dicitur hoc meum, illud tuum: & ad hoc inducitur seq. c.

aVt de pœn. dist. 2. charitas est. iuxta fi.

e ¶ *Inter eos.*] idest, apostolos. 12. q. 1. dilectissimis.

f ¶ *Nescit.*] quisque enim tantum diligit alium, vt se[a]: finxit enim Plato quãdam rempublicam, in qua oia sunt communia. 12. q. 1. c. 2.

QVo iure.] Casvs. Quidam hæretici conquerebantur se iniuste expoliatos rebus quas nomine ecclesiæ possidebant, contra quos inuehit Aug. dicens eos non posse conqueri. nam aut possident iure diuino, aut iure humano. si iure diuino omnia sunt communia, & ita res ecclesię possidere non possunt: si iure humano, sed iura humana sunt leges Imperatorum, quæ statuunt, vt hæretici nil nomine ecclesiæ possiderent. si ergo renuntiant legibus Imperatorum, per consequens & possessionibus: siue nomine ecclesiæ, vel proprio nomine velint possidere: cum Apostolus Reges præceperit honorari.

Psal. 23. Gen. 2.

g ¶ *Defendis.*] si petis, vel defendendo retines.

h ¶ *Nam iure diuino.*] "ex hoc videtur, q̃ tam iure humano aliqua possideantur, & non diuino. & sic ob. 7. 23. q. 7. ca. 1. vbi dicitur, quòd iure diuino aliqd possidetur. Sed non est contrarium, quia dicitur ibi, quòd iustorum sunt omnia communia iure diuino, & bene potest eẽ, q̃iure diuino aliquid sit ꝓprium, sed ideo dicit hic, q̃ iure humano possidẽtur possessiones, q̃a iura humana potissime tractant de possessionib. sed ius canonicũ principaliter de decimis, vel primitiis. Vel dic, q̃ ibi ius diuinum stricte sumitur pro iure canonico: sed hic ius canonicum comprehenditur sub iure humano. & hinc[b] habes, q̃ petenti restitutionem obstat excep tio hæresis. Hæretico enim nihil est licitum

"Possessio an sit d iure diuino an humano.

† *iure diuino*] Ori.

† *iure ergo humano, iure imperatorum, quare*] Orig.

6 Concord. text. in l. ex hoc iure. cũ ibi no. ff. de iust. & iur.

7 C. li. 1. ti. 5. c. 4. & Cod. Theod. li. 16 ti. 5. c. 43. 52. & 54.

† al. vt

bIstud hinc elicitur secundũ illã expositionẽ q̃ fit §. e. i ver. defendis. i. petis, secundũ Io. d Fan.

1. Petr. 2.

possidere, vt 23. q. 5. si vos. & q. 7. c. 1. & 2. Itẽ hic est arg. q̃ à petente restitutionem possumus q̃rere quo iure petat: an per interdictum, vel iudicis officio. Itẽ quod causam petẽdi tenetur explicare: & q̃ secundum iura can. actio sit proponenda: habes extr. de iud. examinata. & ext. de lib. ob. dilecti. nec ob. ext. de iud. dilecti[c]. Io. Sol. ego credo, q̃ causa, & modus agendi est proponendus, vt secundum illius modum iudex ꝓferat sententiam. ext. de si. licet Heli, licet nõ cogatur, actionem proponere, quia etiam se cundũ leges, sola causa sufficit, vt C. de edi. di. Adr. tol. l. 3. Bart.

† *ad ipsa*] Ori. & Iuo.

c Vbi d hoc & 2. q. 6. decreto.

i ¶ *Meus est.*] hæc verba meum, & suũ specẽtat, ad dominum nõ

"Connexorum est idẽ ius.

bus Regum. Vnde quisque possidet; quod possidet: nonne iure humano? Nam iure[h] diuino [Domini est terra, & plenitudo ei[g].] Pauperes, & diuites Deus de vno limo fecit: & pauperes, & diuites vna terra supportat. Iure tamẽ humano dicitur †, hæc villa mea est, hæc domus mea, hic seruus meus est[i]. Iura † autem humana, iura Imperatorum sunt: quare? Quia ipsa iura humana per Imperatores, & Reges sæculi Deus distribuit generi humano. *Item ibidem paulo inferius.* ¶Tolle iura Imperatorũ: & quis audet dicere, mea est illa villa, aut meus est ille seruus, aut domus hæc mea est[6]? si autem, vt teneantur ista ab hominibus: regum iura fecerunt: vulgus, vt reticeamus leges, vt gaudeatis[k]?

Item ibidem paucis interiectis. ¶7 Legantur[l] leges[l]; vbi manifeste præceperũt Imperatores, eos †, qui præter ecclesiæ catholicę communionem vsurpant sibi nomen Christianum: nec volunt in pace colere pacis auctorẽ, nihil nomine ecclesiæ audeant possidere[m]. Sed quid nobis & Imperatori? Sed iã dixi: de iure humano agitur: & tamen Apostolus voluit seruiri Regibus: voluit honorari Reges, & dixit [Reges reuereremini.] Nolite dicere[n], qd mihi, & Regi? Quid tibi ergo, & possessioni? Per iura Regum possidentur possessiones. Dixisti, quid mihi & Regi? Noli dicere possessiones tuas, quia ipsa † iura humana renuntiasti, quibus possidentur possessiones.

DISTINCTIO VIII.

DIssert autem[d] ius naturale † *consuetudine, & constitutione. Nam iure naturali omnia sunt communia omnibus: quod nõ solum inter eos*[e] *seruatum creditur, de quibus legitur. [Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna, &c.] verum etiam præcedenti tempore à philosophis traditum inuenitur. Vnde apud Platonem illa ciuitas iustissime ordinata traditur, in qua quisque proprios nescit*[f] *affectus. Iure vero cõsuetudinis, vel constitutionis hoc meum est, illud alterius. Vnde Augustinus ait tract. 6. ad c. 1. Ioannis.*

¶Iure diuino omnia sunt communia omnibus: iure vero constitutionis hoc meum, illud alterius est. C. I.

QVo iure defendis[g] villas Ecclesiæ[a]? diuino, an humano? Diuinum ius in scripturis habemus: humanum ius in legi-

a ¶ *Ecclesiæ.*] *Hæc dictio non est apud B. Augustinum. Nam ibi agit contra Donatistas, qui legibus Imperatorũ villas sibi ademptas, & Ecclesiæ catholicæ attributas esse quærebãtur. Quare, cum Donatistæ dicerent*, villas nostras tulerunt: fundos nostros tulerunt, *vt eos ipse conuincat nullum ius in illis habuisse, aut habere: quibus sibi am præpositis addit ista.* Quo iure defendis villas? diuino, &c. *Et in fra 11. q. 1. c. si quæ causa. vbi Gratianus citat initium huius capitis, ista dictio Ecclesię non habetur. Est tamen apud Anselmum, Iuonem, & in Panormia locis indicatis.*

DIG

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIGNITATE. CASVS. Ostēdit, q̄ differt dignitate ab aliis ius naturale, q̄a si cō stitutio, vel cōsuetudo aliqua sit huic cōtraria, irritatur: & hoc probatur seq. cap.

a ¶ *Dignitate.*]hic ĩci pit 2. pars dist. in qua ostēdit quare i[2] naturale si dignius q̄ alia iura: nā q̄cumq; constitutio, vel consuetudo est cōtra illud ius, est irrita, & ad hoc in ducuntur oīa ca. seq.

Vę contra.]CASVS. Dī hoc c. q̄ flagitia, quę sunt cōtra mores hoīm vitari debēt: ita vt pcm hoīm, vel consuetudo ciuitatis seruetur, nec ab aliquo violetur: sed ppetua gaudeat firmitate: si tñ Deus iubet aliqd fieri contra pcm, vel consuetudinem, ei est obtemperādum: nam si regi est obtemperādum in regno, vel ciuitate sua, multo forti[a] regi vniuersæ creaturæ est obediēdum.

b ¶ *Mores.*]bonos.

c ¶ *Flagitia.*]i. quasi flagitia. 32. q. 7. flagitia.

d ¶ *Diuersitate.*]id est aduersitate. Io.

e ¶ *Aut peregrini.*]Nūqd ergo peregrini, & Scholares tenētur se q̄ cōsuetudinem illorū inter quos cōmorantur? Arg. vī hic q̄ sic[a], & 12. di. illa. & 41 di. c. 1. Ar. contra quia viatores nō sortiūtur forū illius loci p quē trāseunt, vt ff. de iud. hīs. §. 2. Et ē ar. q̄ soli ppetuo habitātes obligantur legi ciuitatis, vt ff. d pi. debitor.

f ¶ *Immo.*]q. d. non est contra pactum humanæ societatis ei obtēperare: immo secundum pactum, quia in omni pacto semp intelligitur excepta maioris auctoritas, vt extra de iurei. veniētes.

g ¶ *Generale.*]id est generalis lex.

h ¶ *Sicut.*]In hoc facit ad ,ppositum: quia id quod Deus præcipit cum sit de iure naturali ꝓfertur consuetudini, vel constitutiōi.

i ¶ *Maior.*]ergo magis obedit monach[e] ēpo q̄ Abbati[b]: q̄d fatsum est, vt 58. dist. c. 1. & 2. sed de hoc dic, vt no. 11. q. 3. qui resistit.

1 Iuo p. 4. c. 178.

2 Et est hic arg. q̄ cōsuetudo loci at tēdēda est ī forū illius loci p quē trāseunt, vt ff. de iud. hīs. §. 2. Et ē ar. q̄ soli ppetuo habitātes obligantur legi ciuitatis, vt ff. d pi. debitor. † *al. in qua*

b Ad hoc facit q̄d no. 2. q. 7. cū pasto ralis. sed cō tra 18, q. 3. in fi. Arch.

2 Iuo p. 4. c. 203. Pan. l. 2. c. 28.

3 cōcor. tex. ī Aut. habita. cū gl. in ver. puersa consuetudi ne. C. ne fil. p pat. & in c. Massana. de elect.

1 ¶ Tolle.]*Quoniam glossa obstitit, ne omnia emendarentur, aut adderentur, quæcumque addenda videbantur, placuit integrum apponere locum B. Augustini. Apud ipsum igitur post ver,* humano, *antecedentis paragraphi, hæc sequuntur*: Vultis legamus leges Iurisperitorum? & secundum ipsas agamus de villis? Si iure humano vultis possidere, recitemus leges Imperatorum: videamus, si aliquid voluerint ab hæreticis possideri. Sed quid mihi est Imperator? secundum ius ipsius possides terram. Aut tolle iura Imperatorum, & quis audet dicere, mea est illa villa, aut meus est ille seruus, aut domus hæc mea est? Si autem vt teneantur ista ab hominibus, iura acceperunt Regum, vultis recitemus leges, vt gaudeatis, quia vel vnum hortum habeatis, & non imputetis nisi mansuetudini columbæ, quia vel ibi vobis permittitur permanere? leguntur enim leges manifestæ, vbi præceperunt Imperatores, &c.

2 *Dignitate*[a] *vero ius naturale similiter præualet consuetudini, & conistitutioni. Quæcumque enim vel moribus recepta sunt, vel scriptis comprehensa, si naturali iuri fuerint aduersa, vana & irrita habenda sunt.*

Vnde Augustinus ait lib. 3. confes. c. 8.

¶ Aduersus naturale ius nulli quidquam agere licet. C. II.

1 QVæ contra mores[b] hominum sunt flagitia[c], pro morum diuersitate[d] vitāda sunt, vt pactum inter se ciuitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla ciuis, aut peregrini[e] libidine violetur. Turpis enim omnis pars est suo vniuerso non congruens. Cum autem Deus aliquid contra morem, aut pactum quorumlibet iubet, etsi nunquam ibi factum est, faciendum est, & si omissum, instaurandum est, & si institutum nō erat, instituendum est. si enim Regi licet in ciuitate, cuiꝰ regnat, iubere aliquid, quod neque ante illum quisquam, nec ipse vmquam iusserat, & non contra societatem ciuitatis eius obtemperatur, immo[f] contra societatem non obtemperatur (Generale[g] quippe pactum est societatis humanæ obedire Regib[9] suis) quanto magis Deo regnatori vniuersæ creaturæ suæ, ad ea quæ iusserit, sine dubitatione seruiēdum est? sicut[h] enim in potestatibus societatis humanę maior[i] potestas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus.

Item Nicolaus Papa Hincmaro Remensi Archiepiscopo.

¶ Caput hoc est ex epistola Nicolai, quæ incipit, Epistolam Beatitudinis tuæ, *extat quæ vna cum aliis eiusdem, & aliorum Pontificū epistolis manuscriptis Romæ in Bibliotheca monasterij Domimicanorum, ex qua hoc caput emendatum est.*

¶ Radicitus est euellenda perniciosa consuetudo. C. III.

2 MAla[k] consuetudo, quæ nō minus[l] quàm pernicioſa corrūptela[3] vitanda est, nisi citius radicitus euellatur, in priuilegiorum ius ab improbis assumitur: & incipiunt præuaricationes, & varię † præsumptiones celerrime non compressæ pro legibus venerari, & priuilegiorum more per petuo celebrari.

Item Augustinus lib. 3. de baptismo contra Donatistas. c. 6.[4]

¶ Veritati & rationi consuetudo est postponenda. C. IIII.

5 VEritate[m] manifestata[n] cedat cōsuetudo veritati: plàne respondeo, quis dubitet[o] veritati manifestatæ debere consuetudinem cedere? *Item.*[6] Nemo consuetudinē rationi, & veritati pręponat: quia consuetudinem ratio & veritas semper excludit.

Item Gregorius A *VVimundo* † *Auersano Episcopo.*

A ¶ Gregorius.] *In aliquot manuscriptis, & apud Iuonem est*, Gregorius vij. *Et in huius Pontificatu Guitmundus Auersanus episcopus scripsit de corpore & sanguine Domini contra Berengarium, qui liber extat.*

¶ Quælibet consuetudo veritati est postponenda. C. V.

7 SI cōsuetudinem fortassis opponas, aduertendum est, q̄ Dominus dicit P: [Ego sum veritas, & vita.] Non dixit, Ego sum consuetudo. sed veritas[8]. Et certe (vt Beati Cypriani vtamur sententia) quælibet cōsuetudo, quantumuis vetusta q̄, quantumuis vulgata, veritati omnino est postponenda: & vsus qui veritati est contrarius, abolendus.

Item Augustinus lib. 3. de baptismo contra Donatistas. c. 5.[9]

¶ Veritate reuelata, consuetudinem sibi cedere oportet. C. VI.

10 QVi contēpta veritate præsumit consuetudinem sequi, aut circa fratres inuidus est & malignus, quibus veritas reuelatur, aut circa Deum ingratus est, cuius inspiratione ecclesia eius instruitur *& infra.* In Euangelio Dominus, Ego sum, inquit, veritas: non dixit, ego sum consuetudo. Itaque veritate manifestata, cedat consuetudo veritati. *& infra.*

¶ [11] Reuelatione facta veritatis, concedat consuetudo [z] veritati: quia & Petrus, qui prius circumcidebat [r], cessit Paulo veritatem prædicanti. *& infra.*[12] Cum Christus veritas sit, magis veritatem, quàm consuetudinem sequi debemus, [13] quia[c] cōsuetudinem ratio & veritas semper excludit.

Item Nicolaus Papa Hincmaro Remensi Archiepiscopo.

¶ Caput hoc est ex epistola Nicolai, quæ incipit, Epistolam Beatitudinis tuæ, *extat quæ vna cum aliis eiusdem, & aliorum Pontificū epistolis manuscriptis Romæ in Bibliotheca monasterij Dominicanorum, ex qua hoc caput emendatum est.*

¶ Radicitus est euellenda perniciosa consuetudo. C. III.

2 MAla[k] consuetudo, quæ nō minus[l] quàm pernicioſa corrūptela[3] vitanda est, nisi citius radicitus euellatur, in priuilegiorum ius ab improbis assumitur: & incipiunt præuaricationes, & varię † præsumptiones celerrime non compressæ pro legibus venerari, & priuilegiorum more per petuo celebrari.

Item Augustinus lib. 3. de baptismo contra Donatistas. c. 6.[4]

¶ Veritati & rationi consuetudo est postponenda. C. IIII.

5 VEritate[m] manifestata[n] cedat cōsuetudo veritati: plàne respondeo, quis dubitet[o] veritati manifestatæ debere consuetudinem cedere? *Item.*[6] Nemo consuetudinē rationi, & veritati pręponat: quia consuetudinem ratio & veritas semper excludit.

Item Gregorius A *VVimundo* † *Auersano Episcopo.*

A ¶ Gregorius.] *In aliquot manuscriptis, & apud Iuonem est*, Gregorius vij. *Et in huius Pontificatu Guitmundus Auersanus episcopus scripsit de corpore & sanguine Domini contra Berengarium, qui liber extat.*

¶ Quælibet consuetudo veritati est postponenda. C. V.

7 SI cōsuetudinem fortassis opponas, aduertendum est, q̄ Dominus dicit P: [Ego sum veritas, & vita.] Non dixit, Ego sum consuetudo. sed veritas[8]. Et certe (vt Beati Cypriani vtamur sententia) quælibet cōsuetudo, quantumuis vetusta q̄, quantumuis vulgata, veritati omnino est postponenda: & vsus qui veritati est contrarius, abolendus.

Item Augustinus lib. 3. de baptismo contra Donatistas. c. 5.[9]

¶ Veritate reuelata, consuetudinem sibi cedere oportet. C. VI.

10 QVi contēpta veritate præsumit consuetudinem sequi, aut circa fratres inuidus est & malignus, quibus veritas reuelatur, aut circa Deum ingratus est, cuius inspiratione ecclesia eius instruitur *& infra.* In Euangelio Dominus, Ego sum, inquit, veritas: non dixit, ego sum consuetudo. Itaque veritate manifestata, cedat consuetudo veritati. *& infra.*

¶ [11] Reuelatione facta veritatis, concedat consuetudo [z] veritati: quia & Petrus, qui prius circumcidebat [r], cessit Paulo veritatem prædicanti. *& infra.*[12] Cum Christus veritas sit, magis veritatem, quàm consuetudinem sequi debemus, [13] quia[c] cōsuetudinem ratio & veritas semper excludit.

z ¶ Cedat consuetudo.] *Apud B. Augustinum, & Iuonem, & in Pannormia legitur*, cedat error. *Sed vere B. Augustinus ex ipsius met Zozimi verbis colligit, quod ille errorem appellabat, fuisse consuetudinem. Ita enim respondet.* Noluit quidem iste dicere, consuetudinem, sed errorem. Verumtamen, cum dicit, quia & Petrus, qui prius circumcidebat, cessit Paulo veritatem Prædicanti, satis indicat, quòd aliud etiam de baptismo fieri solebat.

c ¶ Quia consuetudinem.] *verba hæc vsque ad finem, apud Iuonem, & Gratianum satis commode hic adnectuntur, repetita ex verbis Felicis, quæ referuntur 5. c. veritate.*

k ¶ *Mala aūt consuetudo.*]ar. q̄ id q̄d aliàs ē illicitum, rōe cōsuetudinis nō fit licitū. Ar. cōtra. 3. di. 4. dñiq;. ar. cōtra ext. de cōsue. c. vl. ēt minus rōnabilis cōsuetudo inducit i[9]. ext. de in int. rest. con stitutus. Itē hic est ar. q̄ honesta cōsuetudo inducit priuilegium, vt 9. q. 3. conquestus. & 82. dist. plurimos.

l ¶ *Non minus.*]hæc 7. c. de mala consuetudi ne loquuntur. Casvs. autem sequentis c. planus est, & per se patet.

† *al. vanædo.*

m *Veritate.*]ar. q̄ Veritas ꝓiudicat opiniōi, vt hic. & 81. di. q̄cunque. & ext. de big. nuper. ext. qui fi. sint le, p tuas, & ex. de pur. vul. significantib. & extr. de frig. & ma. fraternitatis. arg. cōtra j. 3. q. 7. infamis. §. tria. & ex. de iu. pa. consultationib. & C. de test. l. 1.

† *al. Guitmundo.*

n ¶ *Manifestata.*] per doctrinam, & reuelationem.

o ¶ *Dubitet.*]qñquē tñ consuetudo prævalet legi. ext. d cōsue. c. vl.

Ioan. 14.

8 Cypr. in to to illo suo concilio.

I cōsuetudinem.] CASVS. Quidam eps habebat quādam prauam consuetudinem: scribit ei Greg. & mandat, vt illā abo leat, & q̄ hoc facere debeat, ꝓbat auctori tate Christi, q̄ dixit, Ego sum veritas: & nō dixit: Ego sum cōsuetudo. & ſnia Cypriani, qui dixit, q̄ quantūcumque sit vetusta consuetudo veritati cōtraria, est abolēda. p ¶ *Dicit.*]ar. q̄ verbis est inhærendum. ext. de deci. ad audientiā. q¶ *Vetusta.*]ri. q. 3. si qs præbēdas. ar. contra. ff. de legi. de quib. §. inueterata. cōmunia præd. l. venditor. §. si constat. & ext. de consuet. cum dilectus. & ext. de iurepa. c. cura pastoralis. in his propter diuturnitatem tēporis sustinetur, id q̄d est min[9] rationabile, dic q̄ vetustas est seruanda, si potest sine scandalo seruari. contra di. 4. denique.

9 Sub persona Castisiccensis.

10 Iuo p. 4. c. 234. ibid. c. 6. sub persona Liboſi Vagensis. Ioan. 14.

11 5. e. c. veritate. ibi. c. 7. sub ꝑsona Zozimi à Tharassa. Gal. 2.

12 Ibid. c. 9. sub persona Honorati à Tucca.

13 5. e. c. veritate

Qui contempta.] CASVS. Quidā contēpta veritate consuetudinem sequantur, quos dicit Aug. facere contra fratres, & contra Deum, qui dixit: Ego sum veritas: & non dixit, ego sum consuetudo, & hoc etiam ꝓbatur exēplo Petri, qui cessit Paulo veritatē prædicanti. Ratio igitur & veritas consuetudinem excludit.

r ¶ *Circuncidebat.*] & cibos discernebat ꝑpter

pter quod Paulus ei restitit in faciem, vt 2. q. 7. c. Paulus Petrum. 27. q. 1. sicut enim ver. ecce.

Frustra.] CASVS. Quidam contra sacramenta, & alia spiritualia consuetudinem veritati præponebant, quare quæsitum fuit ab Augustino, quid iuris esset? Et resp. Augustinus, q̄ frustra obiiciunt consuetudinem veritati. si tamen consuetudini veritas suffragatur, nil oportet firmius retineri.

1 Hic refert B. Aug. verba B. Cypr. in epist. ad Iubaia. Iuo. p. 2. c. 94. & p. 4. c. 235.

a ¶ *Cōsuetudinem.*]ex his omnib. c. vī q̄ sem per ius præiudicet cō suetudini. Videamus ergo qñ consuetudo ꝓiudicet iuri. "Ecce inuenio in electione cōsuetudinem ꝓiudicare iuri, nam ꝑsona, q̄ aliàs ē ineligibilis, ratione cōsuetudinis fit eligibilis, vt j. 12. di. nos consuetudinē. Item ratione consuetudinis coguntur aliqui eligere de aliena ecclesia, vt ext. de cōsuet. cum dilectus. in fi. Item ratione cōsuetudinis ꝑt episcopus eligi in præpositum. ext. de conc. præb. cū nostris. Item ratione consuetudinis elegit minor ecclesia cū Cathedrali. ext. de causa pos. & proprie. cū ecclesia. ext. de conces. præb. & ec. non va. cū nostris. & ca. litteras. Item ratione consuetudinis solus abbas sine consensu fratrum confert stipendia, vt extra de his, quæ fi. à præla. fine con. ca. ea nosc itur. Item ī sacramento baptismi prævalet cōsuetudo, vt j. de conse. di. 4. c. de trina. Item in matrimonio respicitur consuetudo. ext. de cog. spi. super eo. Item in continentia clericorum. 84. di. cum de quorūdam. Item in aliis casib. quos no. 5. 1. di. c. cōsuetudo. "Scias ergo, q̄ ad hoc q̄ consuetudo prēiudicetiuri, requiritur q̄ sit prescripta, vt ext. de cau. poss. cum ecclesia. & ext. de consue. ca. vlt. Item q̄ obtinuerit in contradictorio iudicio populi, vt extr. de ver. si. abbate. ff. de le. cum de cōsuetudine. Item q̄ eo animo fiat, vt credant se ius habere, & in posterum illud intendant facere. alio quin talis vsus non dicitur vsus, vt ff. de iti. actuq. pri. l. 1. §. Iulianus recte ait. Item vt res illa sit præscriptibilis, vt 93. dist. c. illud. Item q̄ possit dici antiqua & approbata, vt ext. de postu. prel. bonæ. 2. Item continere debet naturalem æquitatem. extr. de de do. & contu. c. 1. ext. de consue. ex parte. Item q̄ sit de scientia principis inducta, nō tamem de tolerantia[a], vt ext. de præb. cum iam dudum. Item quòd non per errorem sit inducta. ff. de le. quòd non ratione. j. e. consuetudo. Item quòd maior pars populi consueuerit illa consuetudine vti: quia sicut minor pars populi nō posset inducere legem: sic nec consuetudinem. Quidam tamen dicunt, quòd illa consuetudo præiudicat iuri, quæ excedit hominū memoriam. Illud enim loco cōstituti habetur, vt ff. de aq. quot. & æsti. hoc iure. §. ductus aquæ. & 3. q. 6. hæc quippe. Io. Hoc breuiter teneas, quòd sufficit secundum canones, quòd sit rationabilis, & præscripta, vt ext. de consue. c. vl. Bar. Brix.

"Consuetudinis multę sunt conditiones.

2 Idē sentit Ian. q̄d dic, vt plēe not. extr. de cōſ. in princ. ibi videas. & e. tit. c. vlti. in gl. arg. contra, qa, &c. q̄ gl. q̄da habēt signatā ad ti. ex parte. De hoc et not. 3. di. c. in istis. ꝑleges. ibi vivideas. Arc.

Consuetudo.]CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, quòd consuetudo praua, quæ apud quosdā obrepserat, prēiudicare non debet veritati, & rationi. & hoc proba tur exemplo Eſdræ, qui dicit, veritas valet, & inualescit. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Idem. Ignoſci.* dicitur quòd simpliciter errāti

¶ Consuetudo rationi frustra opponitur. C. VII.

1 FRustra, inquit, quidam, qui ratione vincuntur, consuetudinē[2] nobis obiiciunt, quasi consuetudo maior sit veritate, aut nō id sit in spiritualibus sequēdum, quod in melius fuerit à spiritu sancto reuelatum. ¶ [2] Hoc plane verum est, quia ratio, & veritas consuetudini pręponenda est. Sed cū consuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmius retineri.

Item Cyprianus in epistola ad Pompeium contra epistolam Stephani.

¶ Rationem consuetudo impedire non debet. C. VIII.

COnsuetudo[b], quæ apud quosdam obrepserat, impedire nō debet, quominus veritas prævaleat, & vincat. Nam consuetudo sine veritate, vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequamur veritatem, scientes, quia & apud Esdram[c] veritas vicit, sicut scriptum est: [Veritas manet, & inualescit in æternum, & viuit, & obtinet in sæcula sæculorum.]

Idem in epist. ad Iubaianum. circa med.

Ignoſci[A] potest simpliciter erranti, sicut de seipso dicit Apostolus Paulus [Qui primo, *inquit*, fui blasphemus, & persecutor, & iniuriosus: sed misericordiam merui, quia ignorans[d] feci.] post inspirationem vero, & reuelationem factā, qui in eo quod errauerat, perseuerat, prudens & sciens sine venia ignorantiæ peccat: præsumptione enim atque obstinatione quadam nititur, cum ratione superetur.

1. *Tim.* 1.

A ¶ Ignoſci.] *Apud. B. Cyprianum legitur*, Ignoſci enim potest, *& his antecedit ea, quæ leguntur* 5. c. frustra. *vsque ad ver*, reuelatū.

Idem lib. 2. epist. 3. ad Caecilium.

¶ Dei veritatem, non hominum consuetudinem sequi oportet. C. IX.

Vōd autem[E] *& constitutio naturali iuri cedat, multiplici auctoritate probatur.*

Ait enim Augustinus ad Bonifacium comitem, epist. 50.

¶ Leges principum naturali iuri præualere non debent. PALEA. C. I.

IMperatores, quando pro falsita te contra veritatem cōstituunt malas leges, probantur bene credentes, & coronantur perseuerantes: quando autem pro veritate contra falsitatem constituunt bonas leges, terrentur sæuientes, & corriguntur intelligentes.

4 Quicūque[c h] ergo legibus i Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande supplicium. Quicunque vero legibus Imperatorum, quæ contra veritatem Dei feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium. Nam & temporibus prophetarum omnes reges, qui in populo Dei non prohibuerūt, nec euerterunt, quę contra Dei præcepta fuerāt instituta, culpantur: & qui prohibuerunt, & euerterunt, super aliorum merita laudātur. Et rex Nabuchodonosor, cum seru[9] esset idolorū, constituit sacrilegam legem, vt simulachrum adoraretur: sed eius impiæ constitutioni qui obedire

3 SI solus[e] Christus audiendus est, non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciendum putauerit, sed quid, qui ante omnes est, Christus, prior fecerit. Neque enim hominis consuetudinē sequi oportet, sed Dei veritatem, cū per Esaiam prophetam Deus loquatur, & dicat [Sine causa autem colunt me, mandata & doctrinas hominum[f] docentes.]

Liquido igitur apparet, quòd consuetudo naturali iuri postponitur.

DISTINCTIO

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibid. NOli meis.] Casvs. Quærebant quidam ab Aug. vtrum scriptis eius esset fides adhibenda tanquam scripturis canonicis noui & vet. testa. & resp. q non. In scripturis enim canonicis quod inuenitur, incunctanter credēdum est. in scripturis autem Augustini quod reperitur, non est habēdum pro firmo nisi certum appareat.

2 ¶*Canonicis*] quia de canonicis scripturis non possumus dispu tare an iustæ sint, vel non, vt infra eod. quis nesciat.

b ¶*In istis.*] loqtur hic secundum illa tempo ra, cum adhuc scripta Aug. & aliorū sancto rum Patrum non erāt authentica: sed hodie iubētur* omniateneri vsque ad vltimū iota, vt j. 15. dist. ca. vlt. Vel hoc ideo dicit, vt ostē dat q maior sit aucto ritas veteris testamen ti, quām sanctorum Patrum, vt 19. di. in ca nonicis.

† *Deum verum*] Orig.

* *hoc in c. illo. vlt. iubetur de epist. B. Leonis ad Flauianum.*

NEgare.] Casvs. Vinc. reprehen debat opuscula Aug. dicens ibi esse multa mēdacia. Et certe nō est mirū, dr Aug. si sua opuscula culpanda sunt, cū maiorū opuscula reprehēdantur.

1 Burc. l. 15. c. 42. Iuo p. 16. c. 43.

c ¶*Negare.*] iusto iudicio. Vnde Aug. multa opera postea retracta uit[a], vt 29. q. 6. vides. 12. q. 1. certe. & 26. q. 4. quodam loco.

2 Ad idē 26. q. 4. c. vlt.

EGo solis.] Casvs. Quæsiuit Hiero. ab Aug. an credat scri ptores vet. & noui te sta. errasse in scribendo. Et respon. Aug. q nō: sed si aliquid in illis scriptis mendacij inuenitur, dicendum est codicem esse mendosum, vel interpretē nō bene de græco in latinū transtuliſſe, aut dicam me non intelligere qd scriptum est.

† *conuenit frustrare iu r.*] Orig.

2 Iuo par. 4. c. 17. Pann. l. 2. c. 130.

Alijs autem scriptoribus nō est credendū, & si sancti sint, nisi qd scripserint probauerint per canonicas auctoritates.

d ¶*Scriptorum.*] idest, scriptoribus.

e ¶*Errasse.*] "Nefas enim est dicere, q scriptura mētiatur, vt 23. q. 5. quid ergo. immo quod in eis dicitur, defendere debemus vsque ad sanguinis effusionem, vt 25, q. 1. sunt quidam.

"Scriptura fi mentitur.

† *al. certum habebas*] exemp, † *al. firmiter retinere*] Orig.

3 Iuo par. 4. c. 73.

f ¶*Quantalibet.*] Arg, q non est considerandum quis dicatur, vt 19. dist. secundum. & est arg. pro dictis quorundam testium, q non est credendum magis homorabiliori personæ quām alij: "quia veritas à quocunque prolata semper præferenda est, vt 2. q. 7. quæritur, & j. eo. neque. ff. de supp. le. l. Labeo. Eis enim magis creditur qui rei aptiora dicunt, vt 4. q. 3. §. itē in criminali, ver. si testes. Nec sanctitas psonæ prodest, vt citius credatur. 50. distin. si quis præpostera. & arg. ad idem 1. q. 1. teneamus. 6. quæst. 2. placuit. & 3. q. 9. cap. vlt. Arg. contra[b] 11. q. 1. quicumque. 97. di. nobilissimus. & 8. q. 3. c. 1. & 41. di. c. 1. & 11. q. 3. absit.

" Veritas à quocūq; dicatur, oibus est pferēda.

b Ista cōtraria oia q sequūtur, aut nullo modo cōtradicūt, aut vilia sūt cōtraria. vel dic, q ī hoc sunt cōtraria: qa vni soli qnq; creditur, vt illa iura probāt pp dignitatē psonæ, scilicūm Ioā. de Fan.

g ¶*Probabiles.*] Arg. quòd ratio æquialet canoni, vt 5. di. 1. consuetudo. & j. c. sane. Ioan.

† *moribus*] Ori. & Iuo.

VTeterum.] Casvs. Dicitur in hoc c. q sicut recurrendum est ad volumina Hebræorum, si dubitatio aliqua oriatur de veteri testamento: sic si dubitatur super libris noui test. recurrendum est ad Græcorum scripta.

h ¶*Veterum.*] idest, veteris testamenti.

i ¶*Græci.*] Hiero. in secundo prologo Bibliæ contra ait dicens, q esoli qnq; cremendationa sunt exemplaria latina quàm græca, & græca, quā hebræa. Sed Aug. ad primitiuam ecclesiam respicit, quando exemplaria græca & hebræa non erant corrupta: sed procedente tempore cum populus Christianus multum esset auctus, & hæreses multæ essent factæ inter Græcos, in inuidiam Christianorū Iudæi & Græci sua exemplaria corruperunt: & sic factum est, quòd exemplaria eorum magis corrup ta sunt quam latinorum, ad quod tempus respicit Hierony. Vel respicit ad latina exemplaria à fidelibus interpretibus transla ta. Auguſt. respicit ad exemplaria latina à non fidelibus & falsatoribus translata: in quibus si quid falsita ta sunt videatur, dicit eundum esse ad originalia. Vel dic q in hoc magis credendum est Hierony. quam Aug. quia inter istos tres Aug. Hiero. & Greg. "Auguſt. magis credendum est in disputationibus, Hieron. in historiis, & translatio nibus: Grego. in moralibus præponitur, "Aug. disputando: sed certi per certa, &c. C. de vete. iu. enuncle. l. 1. ibi, quia non omnes. Et est hic arg. quòd quantumcunque authēticum sit aliquod instrumentum: si tamen de ipso aliquid in dubium re uocetur, semper exhibēdum sit illud à quo originem ducit, vt 76. dist. cap. ieiunium. in prin. & j. 25. q. 2. sanctimus. & optime extra de sent. & re iud. cum inter. Et hoc contra d. Alb. qui dicit, quòd si vna publica charta originem ducit ab alia publica charta, nō est necesse exhibere originale. arg. in Authent. vt fratrum filij. §. quia vero. colla. vlt. secus in priuata. Authen. vt spon. lar. §. & hoc insuper. col. 8. argum. pro ipso 19. dist. si Roma. Quid iuris sit de hoc, dixi j. 100. dist. contra morem.

† *moribus*] Ori. & Iuo.

k ¶*Sermonis.*] totum enim nouum testamentum scriptum est græce præter Euangelium Matthæi & epistolam Pauli ad Roma. quę est scripta latine. Ioan.

SIad.] Casvs. Dicit Augu. quòd si in sacris scripturis in aliquo fuerit officiosa[l] mendacia; quid in eis[m] remanebit auctoritatis? Quæ tandem de scripturis illis sentētia proferetur (cuius pōdere[n] contentioſę falsitatis obteratur † improbitas?

† Adde Iac. Lu. & ēt ad p Bar. l. in tm. §. fi. cū l. seq. ff. de. di. & Alb. de Im. in. bñ ad cogitationē. cō. 9. ff. si cer. p. 5 Iuo p. 4. c. 215.

† *al. velut si ficiosa.*] *al. fuerunt si ficiosa.*

† *al. subrumtur.*

l ¶*Officiosa.*] "Officiosa dicuntur quę continent pietatē, quæ nulli obsunt, & alicui prosunt: "sicut inofficiosum dicitur testamentum, quod est contra officium pietatis, vt ff. de inoff. test. l. 3.

"officiosa q dicuntur. "inofficiosa q dicuntur. c sc. sup dicuerſis artic. f si ille arti- cul⁹ fi est vi tios⁹, f quo tota est vis qōnis, vt ibi hac decer. Iris, & sic telligitur. C. d test. si vn ff. d fi. instr. l. 2. sc. Io. de Fan.

m ¶*Quid in eis.*] Arg. q si instra, vel attestationes pro parte inueniuntur fallæ, q in totū reprobantur, vt j. 16. dist. canones. & 3. q. 9. pura. & j. de conse. dist. 3. nō liceat. & ff. de ædil. edi. eiusdem. Arg. contra. 37. dist. qui de mēsa. 12. q. 2. si qs. & de cōse. dist. 4. si nō sanctificatur. & 2. q. 6. diffinitiua. ver. est aūt q̄que. circ. fi. Vel distingue, vt distinguitur ext. de fi. instr. ex litteris[c], Ioan. ego dico q fi aliquid falsitatis reperiatur in instro, q totum redditur suspectum: nec ei creditur, vt ff. de fi. instr. l. 2. in fi. & hoc notauit in quæstionib. Bart. Brix.

n ¶*Pondere.*] idest, auctoritate.

Quis

QVis nesciat sacram.] Casvs. Dicitur in hoc c. q quilibet debet scire scripturam veteris & noui testa. pręponi scripturis epi scoporum: & nemo debet dubitare de ea vtrum verum sit vel rectum quod in ea continetur. scripta vero aliorum possunt reprehendi per homines peritiores & diligentiores, & qui sunt maioris auctoritatis.

a ¶ *Terminis.*] i. libris.

b ¶ *Disceptari.*] ita vt in dubium reuocentur q̄ ibi statuta sunt. Sed disputare licet d eis ad maiorem intelligentiam, non reprobando. 96. di. satis.

1 Iuo par. 4. c. 227. Poly. lib. 3. tit. 21.

NOlt.] Casvs. Vincen. Donat. ista reprehendebat scripta noui & vet. testam. quia in scriptis quorundam episcoporū quędā reprehendenda inueniebātur. Sed eum reprehēdit Aug. quia illa reprehēdenda non sunt: hæc vero sic: quia ab auctoritate canonū distinguuntur. vnde reprehendi possunt, si contra veritatem scripta sunt. Et hoc probatur auctoritate Pauli: Et si quid aliter sapitis, &c.

† *al. doctiorumque.*

c ¶*Calumnias.*] verba enim iuris non sunt calumnianda. j. 37. di. relatum. & ff. ad exhi. l. pe.

d ¶ *Donati.*] Donatus primo fuit catholicus: sed postea est in hæresim lapsus, cuius hęres si adhæserunt Cypria nus, & Agrippinus.

2 De⁹ dedit par. 2. Anſ. lib. 4. c. 58. Iuo p. 4. ca. 236.

NEque.] Casvs. Aug. reprehendebat dicta quorundam peritorū, de quo Fortunatus eū reprehendebat. Nunc autē ei rescribit & dicit q non vult adhibere tā tam fidem illis scripturis quantam adhibet canonicis. & licet eis honor debeatur, tamen vult eas corrigere si quid inuenerit in eis corrigendum. Idem vult fieri de suis scripturis.

e ¶ *Disputationes.*] id est, expositiones. non enim ex ipso lædit fama alicuius per id quòd reprobatur testimonium suum, vt ext. de exc. denique.

Phil. 3:

f ¶*Eorum scriptis.*] ar. quod quisque iuris in alterum statuit, &c. sic 2. qu. 6. qui se scit. 22. q. 5. de forma. ff. qđ quisque iur. l. j. ext. de const. cum omnes.

SAna.] Casvs. Quę situ fuit ab Aug. vtrum ratio iuris naturalis sit exēplis anteponenda? Et respondet q sic, sed non illis quæ cum ratione concordant.

g ¶*Sana.*] aliàs sane.

h ¶*Cui.*] rationi.

i ¶*Concordant.*] quandoque.

k ¶*Sed illa exempla.*] Hoc ideo dicit, quia non semper imitāda sunt exempla. C. de sen. nemo. sed exemplum Papæ est sequēdum, vt 16. q. 3. licet. ext. de sent. & re iu. in cauſis.

l ¶ *Excellentiora.*] Non est tale exemplum Lucretiæ[a]. 32. q. 5. proposito. ver. Lucretiam.

m ¶*Pietate.*] Arg. pro misericordia à iudice impetranda, vt 45. di. licet plerumque. 26. q. vl. alligant. 50. di. ponderent. 1. q. 7. dispensationes. & c. exigunt. 86. di. nō satis. 35. q. 9. veniam. de pœ. di. 1. quia diuinitatis[b]. Arg. contra 50. di. absit. 23. q. 4. est iniusta. 35. q. 9. loci. contra 45. dist. sed illud extr. de sortil. ex tenore.

b Et extr. de sortil. c. 2. in parte dcisa.

n ¶ *Cum ergo.*] Infert ex supradictis vel cōtinuat ad inferiora hoc modo, cum in iure naturali nihil præcipiatur, vel vetetur quā quod Deus vult fieri vel nō fieri, & in canonica* scripturani hil aliud quam quod in diuinis legib. inue niatur: diuinæ vero leges natura cōsistunt: paret q quæ cōtraria diuinæ seu canonicæ legi inueniuntur, iuri naturali cōtraria sūt, & iuri naturali postponuntur. Et facit hic correlationem iuris naturalis ad canonicam scripturam & diuinas leges.

3 Iuo par. 4. c. 237. * *vide s. di. c. canonum. §. hinc itaque.*

† *al. quali*] Orig. Antu. † *al. tales.*

Constitutiones.] Hæc dist. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat perquinq; capitula, q leges principum non præiudicant canonib. Secūda ibi, *Ecce.* Ioan. de Fan. Casvs. Ostensum est supra, q ius naturale præfertur consuetudini & constitutioni tā ecclesiasticæ, quàm sęculari. In hac vero 10. di. ostenditur, q constitutio ecclesiastica præfertur sęculari cōstitutioni. & ad hoc in ducūtur sequentia c. o ¶ *Constitutiones.*] in hac 10. di. ostēdit magister, q sęcularis cōstitutio cedit ecclesiasticæ: "quia sacræ leges non dedignantur sequi sacros canones, vt 2. q. 3. §. hinc colligitur. extr. de iud. clerici[c].

" Canones præferūtur legibus.

c Concord. tex. in l. j. leges sacratissimæ. cum cōcor. vulg. C. de episc. & cler.

Lege.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima par. quærebatur à Nicolao, an legibus imperatorum sit in omnib. controuersiis ecclesiasticis vtendum. Et respon. q non, vbi leges videntur canonib. obuiare. In secunda par. quę incip. ibi, *item &* r. quærebatur an lex Imperatoris p̄ sit diuinæ, vt per eam iura ecclesiastica dissoluantur. Et resp. q non: & hoc probatur duorū auctoritate, sc. Innocentij & Gregorij. Dicit. n. Innocentius, q in vna prouincia non debet esse ni si vnus metropolitanus: cum ecclesia hoc statuat. Vnde si Imperator diuidat vnam prouinciam in duas, non propter hoc erunt ibi duo metropolitani. Item statutum est ab ecclesia, vt dicit Gregorius, vt post carnalem commistionem alter coniugum non possit ad religionem transire sine consensu alterius: sed lex fœcularis statuit contrarium. sed statutum ecclesiæ prævalet: quia etsi lex humana concessit, lex tamen diuina prohibuit. In tertia parte quæ incipit ibi, *Non quòd.* circa finem, dicitur quòd bene vti possumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

DISTINCTIO X.

ps 1. *Constitutiones* o *vero principum ecclesiasticis constitutionibus non præeminent, sed obsequuntur.*

Vnde Nicolaus Papa scribit episcopis in concilio apud Conuicinum congregatis.

¶ Lex Imperatorum ecclesiastica iura dissoluere non potest. C. I.

5 Iuo p. 4. c. 87. Pāp. l. 2. c. 138. Anſl. j. c. 97. Poly. l. 1. tit. 27.

LEge[A] Imperatorum non in omnibus ecclesiasticis controuersiis vtendum est, præsertim cū inueniantur euangelicæ, ac canonicæ sanctioni aliquotiens ob-

a ¶ Siue antequam.] *Antea legebatur*, siue Cypriani, & Agrippini, antequā pars Donati separatur. *Restituta est vera lectio ex B. Augustino, & aliquot exemplaribus Gratiani, & Iuone. Cyprianus enim, & Agrippinus multo ante Donati schisma in ecclesiæ vnitate decesserat: qua in re errauit auctor glossæ.*

b ¶ Reuelauit.] *Ita etiam originale, & Iuo,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Legitimatus quo ad tpalia ñ confetur quoad spiritualia.

† *al. Idem.*

1 In cap. adiectis. c. 17.

2 Burch. l. 15. c. 10.

Iuo p. 16. c. 11. Pan. l. 2. c. 129.

† *heroum.* Orig.

3 Inno. j. epistol. 18. c. 2.

" Leges seculares ecclesiã ñ adstringunt.

a Vide quod no. 5. q. 6. byteri. 2. & 22. q. 8. cõue nior. in glo. eccleſia enim, &c.

† *vere visum* Orig.

4 Lib. 9. reg. epist. 39.

5 Iuo par. 4. c. 187. Pann. l. 2. c. 140. ex capi. adiectis. c. 17.

b Sub. & hoc eſt verũ cũ nulli ſit piu dicũ. alias ſecus. 2. q. 6. qui ſe ſcit. Io. de Fan.

c De cõpara tiua permiſſõe, de qua not. 3. diſt. c. vlt.

d Sed illud ex pmiſſiõe eccleſiæ.

diuiſis imperiali iudicio prouinciis.] Imperator diuidit prouincias, vt ff. de of. aſſeſ. ſi eadem. & Papa epiſcopatus diuidit: & vnit epiſcopus eccleſias, vt extra de exceſ. præl. ſicut vnire. Quid autem iuris ſit dum vniuntur vel diuiduntur, not. 16. q. 1. poſtquam. & c. & temporis. Licet ergo Imperator diuidat vnam prouinciam in duas, non ideo erunt duæ metropoles, vt hic. & 101. diſ. peruenit. "Et é hic ar. q̃ ſi princeps legitimat aliquem in temporalib. non ideo eſt legitimatus in ſpiritualib. extra qui filij ſint leg. per venerabilem. niſi vbi princeps reſtituat aliquem, qui fuit infamis ratione paterni criminis, vt 6. q. 1. §. verum.

b *¶Eccleſiam.*] "Eccleſia non adſtringitur mũdanis legib. 33. q. 2. inter. nec etiam de rebus eccleſiaſticis põt Imperator legem cõdere, vt 96. di. bene[a]. niſi hoc eccleſia patitur, vt 17. di. §. hinc. etiam. & niſi i eccleſia priuilegium ſtatuat aliquid, vt 16. q. 1. generaliter. & qu. 3. nemo. Ioan.

c *¶Diuiſiones.*] Arg. q̃ epiſcopus inuito ple bano non põt diuidere parochiã eius: nec Papa inuito epiſcopo diuidere epiſcopatũ, vt 16. q. 1. multis. qđ enim eſt vnum diuidi non poteſt, vt 24. q. 1. logtur. & ca. ſchiſma. Io. Sed credo q̃ Papa hoc poſſit facere ex cã, & etiam eps[b], vt in ea. decret. ſi vnire. Bart.

d *¶Lex humana.*] vt habes 27. q. 2. ſunt qui dicũt. Sed mirum eſt cum Iuſtinian[a] fuerit valde catholicus Imperator: qualiter illud ſtatuerit contra legẽ Domini: cum Dominus dixerit q̃ ob ſolã cauſam fornicationis mulier poſſit ſeparari à viro, vt 33. q. 2. quos Deus. Sed dic (vt quidam dicunt) q̃ ignoranter fecit: & ideo venian meruit, vt 3. 8. di. conſuetudo. Vel errauit ſi. Hiero. vt 26. di. c. 1. Vel ideo permiſit. [c]hoc, vt grauia vitarentur: ſicut vſuras põe, de qua permiſit vt vitarẽtur rapinæ, & coniugia pmiſit diſſolui, vt vitaretur vxoricidium, vt 33. q. 2. ſi quod verius. e *¶Contra hæreticos.*] Et ſic vtor ꝓ me quo non vtor contra me. j. 37. di. ſi quid verius. & 2. q. 7. ſi hæreticus. & ſic eſt contra 19. di. ſi Romanorum. in ſi. 4. q. 3. ca. ſi teſtes. §. itẽ ſi quis teſtibus.

Iuliano.] Ca. ſchiſma. Io. Sed credo q̃ Papa hoc poſſit facere ex cã, & etiam eps[b], vt in ea. decret. ſi vnire. Bart.

d *¶Lex humana.*] vt habes 27. q. 2. ſunt qui dicũt. Sed mirum eſt cum Iuſtinian[a] fuerit valde catholicus Imperator: qualiter illud ſtatuerit contra legẽ Domini: cum Dominus dixerit q̃ ob ſolã cauſam fornicationis mulier poſſit ſeparari à viro, vt 33. q. 2. quos Deus. Sed dic (vt quidam dicunt) q̃ ignoranter fecit: & ideo venian meruit, vt 3. 8. di. conſuetudo. Vel errauit ſi. Hiero. vt 26. di. c. 1. Vel ideo permiſit. [c]hoc, vt grauia vitarentur: ſicut vſuras põe, de qua permiſit vt vitarẽtur rapinæ, & coniugia pmiſit diſſolui, vt vitaretur vxoricidium, vt 33. q. 2. ſi quod verius. e *¶Contra hæreticos.*] Et ſic vtor ꝓ me quo non vtor contra me. j. 37. di. ſi quid verius. & 2. q. 7. ſi hæreticus. & ſic eſt contra 19. di. ſi Romanorum. in ſi. 4. q. 3. ca. ſi teſtes. §. itẽ ſi quis teſtibus.

uiare[e]. *Item* †. ¶ 1 Lex Imperatorũ non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus. Imperiali iudicio nõ poſſunt eccleſiaſtica iura diſſolui. 2 Ad quod oſtendendum duorum horum†, ſcilicet Innocentij, & Gregorij ſatis ſufficiunt teſtimonia. Sanctus quidem Innocentius in decretali epiſtola ſua ad Alexandum Antiochenum epiſcopũ ait: [3]Nam quod ſciſcitaris, vtrum diuiſis[a] imperiali iudicio, puinciis, vt duæ metropoles fiant, ſic duo metropolitani epiſcopi debeant nominari, non viſum† eſt ad mobilitatem neceſſitatum mundana rum Dei eccleſiam[b] commutari, honoreſq̃, aut diuiſiones[c] perpeti, quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator.] 4 Beatus autẽ Gregorius ſcribens ad Theoctiſtã patritiam, inter cetera: [Si, inquit, religionis cauſa coniugia debere diſſolui dicantur, ſciendum eſt, quia etſi hoc lex humana[d] cõceſſit, lex tamen diuina prohibuit.] 5 Ecce quemadmodum imperiali iudicio non poſſunt eccleſiaſtica iura diſſolui. Ecce qualiter, quod lex humana conceſſit, diuina lex prohibuit. ¶ Non quod Imperatorum leges (quibus ſæpe eccleſia vtitur contra hæreticos[e], ſæpe contra tyrannos, atque cõtra pranuos quoſque defenditur) dicamus penitus renuendas, ſed quod eas euangelicis, apoſtolicis, atque canonicis decretis (quibus poſtponendæ ſunt) nullum poſſe inferre præiudicium aſſeramus.

1 Iuo par. 4. c. 187. Pann. l. 2. c. 140. ex capi. adiectis. c. 17.

2 Burch. l. 15. c. 10.

3 Inno. j. epiſtol. 18. c. 2.

4 Lib. 9. reg. epiſt. 39.

5 Iuo par. 4. c. 187. Pann. l. 2. c. 140. ex capi. adiectis. c. 17.

a ¶ Lege.] *Caput hoc ſumptum eſt ex epiſtola Nicolai, quæ extat in codice bibliothecæ Dominicanæ, de quo dictum eſt ſupra diſt. 8. c. mala. Titulus autẽ epiſtolæ, hic eſt,* Nicolaus ſeruus ſeruorum Dei, Reuerendiſſimis, ac ſanctiſſimis confratrib. noſtris metropolitanis epiſcopis, & ceteris diuerſarum prouinciarum, ac vrbium præſulib. qui in Conuicinum villam publicam, ſecus ciuitatem Siluanectis conueniſtis. *Eadem epiſtola nuper impreſſa eſt in appendice bibliothecæ ſanctorum Patrum.*

b ¶ Obuiare.] *Apud Nicolaum ſequitur conti nenter*, ad quod oſtendendum, &c. *Quæ autem apud Gratianum ſunt interiecta, nõ ſunt hoc loco in epiſtola, neque in Polycarpo, neq; apud Anſelmum: ſed verba illa,* Lex Imperatorum non eſt ſupra legem Dei, ſed ſubtus. *à Burchardo, & Iuone citantur ex decretis Pij Papæ. c. 3. habentur autem in capitularib.*

d Sed illud nus. 2.

e *Certum.*] Casvs. Imperator volebat præeſſe rebus eccleſiaſticis, & prælatis eccleſiarum obedire nolebat: immo quod pl⁹ eſt, eis dominari volebat, & iura præfigere, quem Felix Papa docet eccleſiæ debere colla ſubmittere, & non velle eius ſacerdotibus dominari: ne ſi contra fiat, eatur in contumeliam creatoris.

f ¶ *Non licet.*] Arg. contra illas leges quę permittũt vſuras exigere. arg. 11. q. 1. c. quicunque litem. & 9. diſt. ca. 1. verſ. quicunque. & 96. di. bene. 11. q. 3. qui omnipotentem. 15. q. 1. omne quod. & c. nulli. & c. generali. 23. q. 8. conuenior. argu. contra diſt. 63. cap. Hadrianus. 2.

g ¶ *Certum eſt.*] Hoc c. & c. ſuſcipitis. & c. quoniam. loquuntur quaſi de eadem materia.

h ¶ *Et ſacroſancta.*] ideſt, præcepta.

adiectis c. 17. reliqua autem habẽtur infra in hoc eodem capite. §. ecce quemadmodum.

Item Symmachus[6] Papa in ſexta ſynodo Romana tempore Theodorici Regis.

¶ Nihil quod euangelicis regulis obuiet, Imperatori agere licet. C. II.

7 NOn licet[f] Imperatori, vel cuiquam pietatem cuſtodienti aliquid cõtra diuina mãdata præſumere, nec quicquã quod euangelicis, propheticis, aut apoſtolicis regulis obuiet, agere.

Item Felix Papa.[*]

¶ In eccleſiaſticis cauſis regia voluntas ſacerdotibus eſt poſtponenda. C. III.

8 CErtum eſt[g] hoc rebus veſtris eſſe ſalutare, vt cum de cauſis Dei agitur, iuxta ipſius cõſtitutionem, regiam voluntatem ſacerdotib⁹ Chriſti ſtudeatis ſub dere, nõ pręferre, & ſacroſancta[h] per eorum præſules potius diſcere, quàm docere, eccleſiaſticam† formam ſequi, non huic humanitus ſequenda iura præfigere, neq; eius ſanctionibus velle dominari, cuius[i] clemẽtię Deus voluit tuæ piæ deuotiõis colla ſubmittere[k]: ne, dum menſura[l] cælestis diſpoſitionis† exceditur, eatur in contumeliam diſponentis.

6 & Calixt⁹ epi. j. & Marcellinus in extrema ꝑſt. 2. & in cap. Hadria ni. c. 76. ex quo citant Burchar. & Iuo. par. 16. c. 9.

Item †.

¶ Bonis moribus, & decretis Romanorum Pontificum, conſtitutiones contraire non poſſunt. C. IIII.

9 COnſtitutiones[m] contra canones, & decreta pręſulum Romanorum, vel bonos mores[n] nullius ſunt† momenti.

7 De⁹ dedit par. 1. & 3. Burc. l. 15. c. 8. Iuo p. 4. c. 231. & par. 16. c. 9. Pan. l. 2. c. 141. Poly. l. 6. ti. 1. 1. c. 18.

Ite Nicolaus Papa I. in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, cuius initium eſt, [*Propoſueramus.*]

¶ Quæ ſacerdotum ſunt, regibus vſurpare non licet. C. V.

IMperium veſtrum ſuis publicę rei quotidianis adminiſtrationibus[o] debet eſſe cõtentum, non vſurpare quę ſacerdotibus Domini ſolum conueniunt.

Item Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues Nazianzenos angoris plenos, & Magiſtratum irãtum.

¶ Tribunalia Regum ſacerdotali ſunt potestati ſubiecta. C. VI.

SVſcipitis ne libertatem[p] verbi? libenter accipitis q̃, ꝙ lex Chriſti ſacerdotali vos ſubiicit poteſtati, atq; iſtis tribunalib. ſubdit? Dedit enim & nobis poteſtatẽ: dedit & principatũ multo perfectiorem[r] principatibus veſtris.

i ¶ *Cuius.*] ſcilicet eccleſiæ.

k ¶ *Submittere.*] Imperator enim filius eſt eccleſiæ, non pręſul, vt 96. diſtinct. ſi Imperator. & "includit caput ſuum epiſcopis, vt 63. diſt. Valentinianus. & excommunicari poteſt ab epiſcopo, vt 18. diſtinct. quoniam ſi. & 96. diſtinct. duo.

l ¶ *Menſura.*] i. Imperator excedit menſuram ſuam.

m *Conſtitutiones.*] "Nunquid ergo legibus ſemper derogatur p canones? Abſit, niſi quo ad cauſas ſpirituales. & hoc é quod dicitur de conſec. diſtinc. 3. celebritatem. ibi alia eſt ratio cauſarum ſecularium, alia diuinarum. arg. ſ. eod. cap. 1. vtrumque enim ſuo modo ratio nabiliter cõſtitutum eſt, ſed diuerſo modo. ar. ſ. ead. certum. Nec Papa poteſt leges tollere, niſi quo ad ſuum forum. "Imperium enim & ſacerdotium ex eodem principio prodierũt, vt in Authentica quo modo oporteat epiſcopos. in princ. coll. 1. argum. j. ead. diſtin. quoniam. Sed hoc nõ credo, vt extra de ꝓſcriptio. quoniam omne.

n ¶ *Mores.*] "Nec iuramentum obligat contra bonos mores, vt extra de iureiur. quemadmodum. & ff. de leg. 1. ſi quis inquilinos. §. vlt.

o *Imperium.*] ¶ *Adminiſtrationibus.*] Diſtincta eſt enim poteſtas ſua à poteſtate Pontificali, vt j. ead. quoniam. & 96. diſtinct. cum ad verum. "Alioquin ſi vſurpat eorum officia, lepra percutitur, vt Ozias. 2. quæſtio. 7. §. item Dauid. Tamen inuenitur, quòd reges conferunt decanatus, vt extra de cõſue. cum inter. in parte deciſa. Ioan.

p *Vſcipitis.*] Casvs. Imperatores Cõſtantinopolitani volebant ſuas conſtitutiones præferri eccleſiaſticis, contra quos inuehitur Gregorius Nazianzenus, & dicit quòd maiorem principatum dedit Chriſtus præſulibus eccleſiarum & perfectiorem, quàm ipſis Imperatoribus. vnde ſi legem ſuſcipiunt Ieſu Chriſti, poteſtati eccleſiæ ſubiici debent: cum ſpiritus carni præferatur, & lex diuina præferatur humanæ.

q ¶ *Accipitis.*] ideſt, accipere debetis.

r ¶ *Perfectiorem.*] vt 95. diſt. duo ſunt.

"Iuſm contra bonos mores, non obligat.

" Impator lepra percutitur, ſi ſacerdotale vſurpat.

a ¶ *Spiritus.*] id eſt, eccleſiaſtica conſtitutio.

b ¶ *Carni.*] id eſt; ſeculari conſtitutioni.

ECCE. Hæc eſt ij. pars diſt. in qua probatur per vij. c. quòd quando leges non contradicunt canonibus, amplectendæ ſunt. Arch.

Casvs. §. per ſe patet, & ad probandum iſtud quod dicitur in §. inducit Grat. ſeq. c.

Sit in adiutorium.] Casvs. Petilianus defendebat ſe legib. contra Auguſtinum, & alios catholicos. Auguſt. de hoc ipſum non reprehendit: quoniam & Paulus hoc fecit, cum teſtatur ſe eſſe ciuem Romanũ.

c ¶ *Si in adiutorium.*] Hoc ideo dicit, quia non ſunt allegandæ[a] leges, niſi i defectum canonum, vt extra de no. oper. nun. intelleximus.

d ¶ *Ciuem.*] ciuem Romanum appellat ſe: quia pater eius ſocietatẽ contraxerat cum Romanis, & in ſignũ fuit data ei penula[b].

Vonia.] Casvs. Iulianus Imperator vendicabat ſibi imperiũ & pontificatum: quod locum habuit in vetri teſtamento. Sed dicit Cyprianus, quod poſtquàm Chriſtus venit, ſic officia vtriuſq; poteſtatis diſcreuit, vt Imperator terrenis, Pontifex cęleſtib. præſideret: ne propter duplicem poteſtatem homo ſuperbiẽs rurſum ad inferna demergatur: ſed cum opus eſt, altera poteſtas viciſſim alteram ſubleuaret. Idem caſus eſt 96. diſtin. cum ad verum.

c ¶ *Quoniam.*] Hoc c. eſt pars illius 96. diſt. cum ad verum.

f ¶ *Dei & hominum.*] ideſt, diuinæ & humanæ naturæ. de conſe. diſtinct. 2. in Chriſto pater.

g ¶ *Sic actibus.*] ſcilicet ipſorum officiorum.

" Quædam enim ſecit tanquam Imperator, cum vẽdentes & ementes flagellando de templo eiecit. 1. q. 3. ex multis[c]. & c. vendentes. Quædã vt ſacerdos, cum ſeipſum obtulit hoſtiam diſcipulis ſuis dicens: Hoc eſt corpus meum, &c. de conſe. diſt. 2. ſacerdos. Sed contrarium probatur per auctoritatem iſtam: ſcilicet q̃ Deus noluit ea eſſe diſtincta, cũ per ſeipſum vtriuſq; poteſtatis act⁹ exercuit. Reſp. hoc ió fecit, vt oſtenderet, q̃ vtraq; poteſtas ab eo proceſſit[d], nõ q̃ vna perſona illa duo officia exerceat, vel gerere dẽat. hæc enim duo dona, imperium & ſacerdotium, ab eodem principio ſunt, vt in Auth. qũo opor. epiſ. in pr. col. j.

h ¶ *Diſcreuit.*] Cũ ergo poteſtates iſtæ ſint diſtinctæ, eſt hic arg. "q̃ imperium non hr̃ à Papa, & q̃ Papa non hẽt vtrunq; gladium. nam exercitus facit Imperatorem, vt 93. diſt. legimus. & imperium à ſolo Deo hr̃, vt 23. q. 4. quæſitum. alioquin ſi ab ipſo haberetur, licite appellaretur in tpalib. ad ipſum quod prohibet Alex. & dicit q̃ illa nõ contingũt ſuam iuriſdõnem. ext. de app. ſi duob. & ext. q̃ fil. ſint leg. cauſam[e]. & c. la- e 2. vbi de tor. itẽ eccleſię ſoluũt hoc in gl. ſic tributũ Imperatori, patet. & de vt 11. q. 1. magnũ. Sed iudi. nouit. contra, & cælestis & in gl. 2. terreni imperij iura ſunt ei cõceſſa, vt 22. diſt. c. 1. Itẽ Imperator iurat Papæ, vt 63. diſt. tibi dño. & Papa deponit Imperatorẽ, vt 15. q. 6. alius. Item ipſe tranſtulit imperiũ de Oriente in Occidẽtẽ. ext. de elect. venerabi 3 Iuo p. 4. c. lem. Ego credo pote- 176. Pann. l. ſtates eſſe diſtinctas, 2. c. 149. licet Papa quandoq; vtranque ptãtem ſibi aſſumat: ſ. cum legitimat aliquem in ſpũalib. & tpalib. vt ext. q̃ fil. ſint le. p venerabilẽ. ſed illud fuit ad petitionẽ regis, q̃ hoc ip ſum feciſſe potuit, vt ibi dr̃. Nec ob. q̃ à ſeculari iudice appella tur ad Papam: q̃ a hoc fit pp defectũ iudicis ſęcularis, vt exprimitur ext. de fo. comp. licet. ſed facit ad petitionẽ regis. Nã ẽt vacãte imperio ſupplet defectum imperij, vt ext. de fo. comp. licet. i ¶ *Pro curſu.*] Arg. "q̃ in matrimonio & ceteris cauſis ſpũalib. ñ ſit vtẽdũ legib. impe- b "decidẽũę rialib. Sed cõtra. 35. q. 5. ad fedẽ. Dic ergo q̃ illud tm̃odo determinat illud verbũ tpa lium: ſed nõ illud verbũ, vterentur, vt ſicut ſpũales cauſæ ad iudicem ſęcularẽ nõ pertinẽt, ſic nec cauſa ſanguinis ad eccleſiaſticum, vt j. 32. q. 8. ſæpe principes. & ca. his à quibus.

"Cauſę matrimoniales

Apud Iſidorum de ethnicis dicit, mirum Imperatores ſolitos fuiſſe appellari Pontifices. de qua re optime Gelaſius in tomo de Anathematis vinculo, & infra diſt. 21. c. cleros. Apud Iuonem legitur, veſtris, noſtrorũq; etiam Pontificum prædeceſſorum, *in Pannormia,* noſtris noſtrorumque Pontificum, & prædeceſſorum. *Sed fortaſſe cetera quidem rectè apud Gratianum habent: tantummodo ante dictionem,* prędeceſſorum, *eſt addenda coniunctio,* &, *quemadmodum eſt in Pannormia. Nam hoc ſignificabitur, imperatores illos ſolitos fuiſſe edere capitula adhibitis in concilium Pontificibus regni, quod veriſimum eſt. Omnino hæc, quæ à Leone ſcribuntur, ſpectare videntur ad capitula Caroli, & Lodouici, quæ Lotharius in vniuerſa Italia ſeruari mandauerat. Nam in legibus Longobardicis, lib. 3. tit. 35. Lotharius ita conſtituiſſe traditur.* Placuit nobis, vt capitula, quæ excerpſimus de capitulari bon. mem. gloriоſiſſimi Domini noſtri Caroli, & genitoris noſtri Lodouici Imperat. inuictiſſimi, his omnibus, & fidelibus noſtris, & ſanctæ eccleſiæ in regno Italiæ conſiſtentibus per legem teneantur, & ſeruentur: & quicunque horum capitulorum contemptor exiteris, ſexaginta ſolidis componatur. *Id populo Romano, qui iure antiquo Romanorum vti prohiberetur, valde diſplicuit: ſicut ex c. ſi. j. ead. diſtin. colligi poteſt: diſſeminatuſque etiam rumor fuit eande eſſe Pontificis ac populi ſententiam. De qua re Leo hac ſe epiſtola videtur purgare voluiſſe: & tamen poſtea pro cõſeruando iure ciuili Romanorum, cum eodem Lothario iterũ diligentius egit: quod apparet ex d. c. ſi.*

1 Iuo p. 4. c. 188. j. diſtin. 96. ca. cũ ad verbum. 1. Tim. 2. "Chriſtus fuit Imperator & ſacerdos.

c 2. q. 7. accuſator.

d Ad hoc 23 q. 4. q̃ſitum. † al. & militans.

† al. ne

4 Iuo 4. p. fAd hoc l. ñ dubiũ. & ibi no. C. đ leg. & l. eius. C. đ vſu. & inſt. de pu. ſubſt.

Item Leo iiij. Lothario Augusto.

¶ Leges Imperatorum in adiutorium eccleſiæ[A] licet aſſumere †. C. VII.

1 SI in adiutorium[c] veſtrum etiam terreni imperij leges aſſumendas putatis, non reprehendimus. ¶ Fecit hoc Paulus, cũ aduerſus iniuriоſos ciuem[d] Romanum ſe eſſe teſtatus eſt.

Item Nicolaus Papa I. in epiſtola 7. ad Michaelem Imperatorem.

Aut nunquid iuſtum vobis videtur, ſi cedat ſpiritus[a] carni[b]; ſi à terrenis cæleſtia ſuperentur; ſi diuinis præferantur humana?

Ecce quòd conſtitutiones Principum eccleſiaſticis legibus poſtponendæ ſunt. Vbi autem Euangelicis, atque canonicis decretis non obuiauerint, omni reuerentia dignæ habeanur. vnde Auguſt. ait in dialogo, id eſt lib. 2. contra litteras Petiliani. c. 58.

¶ Leges Imperatorum in adiutorium eccleſiæ[A] licet aſſumere †. C. VII.

1 SI in adiutorium[c] veſtrum etiam terreni imperij leges aſſumendas putatis, non reprehendimus. ¶ Fecit hoc Paulus, cũ aduerſus iniuriоſos ciuem[d] Romanum ſe eſſe teſtatus eſt.

A ¶ Eccleſiæ.] *Auctor huius rubricæ caput hoc ita accepit, quaſi hic agatur de legibus Imperatorum in fauorem eccleſiæ latis, cum ibi B. Auguſtinus Petiliano, & Donatiſtis hæreticis concedat, legibus Imperatorum ipſos in adiutorium ſuum vti poſſe, modo id fallaciter non facerent, quod eos feciſſe conuincit.*

B ¶ *Huic capiti in codicibus impreſſis erat prępoſitus hic titulus,* Cyprianus Iuliano Imperatori: *quod eſt contra omnem temporum rationem. In manuſcriptis omnibus, excepto videcimo Vaticano, abeſt dictio,* Imperatori, *quemadmodum & apud Iuonem. Nonum autem habet,* Iuliano epiſcopo, *aliud peruetuſtum,* Iubiano. *Ceterum integrum hoc caput eſt in epiſtola Nicolai ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit,* Propoſueramus. *ex quo refertur j. diſt. 96. c. cum ad verum. vnà cum aliis verbis eiuſdem epiſtolæ, ex quibus hæc pendent. Et ſumptum eſt ex Gelaſio in tomo de Anathematis vinculo.*

¶ Reges Pontificibus pro æternis, & Pontifices regibus pro temporalibus indigent. C. VIII.

2 QVoniam[e] idem mediator Dei[f], & hominum homo Chriſtus Ieſus ſic actibus[g] propriis & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit[h] propria[c], volens medicinali humilitate hominum corda ſurſum efferri, non humana ſuperbia rurſus in inferna demergi: vt & Chriſtiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro curſu[i] temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus vterentur, qua tenus ſpiritalis actio à carnalibus diſtaret incurſibus, & † ideo militans Deo minime ſe negotiis ſæcularibus implicaret; ac viciſſim non † ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſęcularibus implicatus.

2 Iuo p. 4. c. 188. j. diſtin. 96. ca. cũ ad verbum. 1. Tim. 2. "Chriſtus fuit Imperator & ſacerdos.

c 2. q. 7. accuſator.

d Ad hoc 23 q. 4. q̃ſitum. † al. & militans.

† al. ne

c ¶ In propria.] *In originali eſt,* propriam volens medicinali humilitate ſurſum efferri. *Iuo habet vt Gratianus hic in pleriſque codicibus, In nonnullis tamen eſt,* propria volens medicinali humilitate ſurſum efferri, *quemadmodum etiam infra diſt. 96. c. cum ad verum. Apud Gelaſium loco indicato legitur,* ſic actionibus propriis, dignitatibuſque diſtinctis officio poteſtatis vtriuſq; diſcreuit, ſuos volens medicinali humilitate ſaluari, non humana ſuperbia rurſus intercipi, vt & Chriſtiani, &c.

h ¶ *Diſcreuit.*] Cũ ergo poteſtates iſtæ ſint diſtinctæ, eſt hic arg. "q̃ imperium non hr̃ à Papa, & q̃ Papa non hẽt vtrunq; gladium. nam exercitus facit Imperatorem, vt 93. diſt. legimus. & imperium à ſolo Deo hr̃, vt 23. q. 4. quæſitum. alioquin ſi ab ipſo haberetur, licite appellaretur in tpalib. ad ipſum quod prohibet Alex. & dicit q̃ illa nõ contingũt ſuam iuriſdõnem. ext. de app. ſi duob. & ext. q̃ fil. ſint leg. cauſam[e]. & c. la- e 2. vbi de tor. itẽ eccleſię ſoluũt hoc in gl. ſic tributũ Imperatori, patet. & de vt 11. q. 1. magnũ. Sed iudi. nouit. contra, & cælestis & in gl. 2. terreni imperij iura ſunt ei cõceſſa, vt 22. diſt. c. 1. Itẽ Imperator iurat Papæ, vt 63. diſt. tibi dño. & Papa deponit Imperatorẽ, vt 15. q. 6. alius. Item ipſe tranſtulit imperiũ de Oriente in Occidẽtẽ. ext. de elect. venerabi 3 Iuo p. 4. c. lem. Ego credo pote- 176. Pann. l. ſtates eſſe diſtinctas, 2. c. 149. licet Papa quandoq; vtranque ptãtem ſibi aſſumat: ſ. cum legitimat aliquem in ſpũalib. & tpalib. vt ext. q̃ fil. ſint le. p venerabilẽ. ſed illud fuit ad petitionẽ regis, q̃ hoc ip ſum feciſſe potuit, vt ibi dr̃. Nec ob. q̃ à ſeculari iudice appella tur ad Papam: q̃ a hoc fit pp defectũ iudicis ſęcularis, vt exprimitur ext. de fo. comp. licet. ſed facit ad petitionẽ regis. Nã ẽt vacãte imperio ſupplet defectum imperij, vt ext. de fo. comp. licet. i ¶ *Pro curſu.*] Arg. "q̃ in matrimonio & ceteris cauſis ſpũalib. ñ ſit vtẽdũ legib. impe- b "decidẽũę rialib. Sed cõtra. 35. q. 5. ad fedẽ. Dic ergo q̃ illud tm̃odo determinat illud verbũ tpa lium: ſed nõ illud verbũ, vterentur, vt ſicut ſpũales cauſæ ad iudicem ſęcularẽ nõ pertinẽt, ſic nec cauſa ſanguinis ad eccleſiaſticum, vt j. 32. q. 8. ſæpe principes. & ca. his à quibus.

"Cauſę matrimoniales

Item Gelaſius Rufino, & Aprili epiſcopis.

Epiſcopis.] Ca. ſchiſma. Io. Sed credo q̃ Papa hoc poſſit facere ex cã, & etiam eps[b], vt in ea. decret. ſi vnire. Bart.

d ¶ *Lex humana.*] vt habes 27. q. 2. ſunt qui dicũt. Sed mirum eſt cum Iuſtinian[a] fuerit valde catholicus Imperator: qualiter illud ſtatuerit contra legẽ Domini: cum Dominus dixerit q̃ ob ſolã cauſam fornicationis mulier poſſit ſeparari à viro, vt 33. q. 2. quos Deus. Sed dic (vt quidam dicunt) q̃ ignoranter fecit: & ideo venian meruit, vt 3. 8. di. conſuetudo. Vel errauit ſi. Hiero. vt 26. di. c. 1. Vel ideo permiſit. [c]hoc, vt grauia vitarentur: ſicut vſuras põe, de qua permiſit vt vitarẽtur rapinæ, & coniugia pmiſit diſſolui, vt vitaretur vxoricidium, vt 33. q. 2. ſi quod verius. e ¶ *Contra hæreticos.*] Et ſic vtor ꝓ me quo non vtor contra me. j. 37. di. ſi quid verius. & 2. q. 7. ſi hæreticus. & ſic eſt contra 19. di. ſi Romanorum. in ſi. 4. q. 3. ca. ſi teſtes. §. itẽ ſi quis teſtibus.

Vides.] Casvs duorum ſeq. c. planus eſt.

m ¶ *Diſſolui.*] j. 25. q. 2. imperiali. hæc regula ſuppletur per aliam regulam, q̃ principa- & l. eius. C. li deſtructo deſtruitur đ vſu. & inſt. accęſſorium, & omne de pu. ſubſt. quod ſequitur ex eo[f]. §. ſi libert⁹.

4 Iuo 4. p. fAd hoc l. ñ dubiũ. & ibi no. C. đ leg. & l. eius. C. đ vſu. & inſt. de pu. ſubſt.

b vt ex

vt extra de fi. instr. inter dilectos, in fi. sed hęc regula multas recipit instantias. contra legem enim fit si contrahitur post simplex votū, tamen cōtractus tenet, vt 27.q.1. nuptiarum. "Item prohibetur ne sententia feratur sub cōditione, tamen si lata fuerit tenet, vt 2.q.6. §. biduum. circa prin. Item prohibetur ne episcopus consecret alterius ecclesiam, tamen si consecrauerit, tenet consecratio, vt 7.q.1. episcopus in diœcesi. Sed dic, quòd hęc regula intelligitur de tabus vbi est perpetua causa prohibitionis [a], scilicet ne filius contrahat cū matre. Vel dic, q̄ meretur dissolui, nisi vbi p cōstitutionē aliam toleraretur. arg. contra. 45. dist. de Iudæis. sed hoc in fauorem fidei. ff. de rel. & sumpt. funer. sunt personæ.

a "Vis autem.] "q contemnit leges, peccat: nō tamen omnis peccat qui non paret legibus vbi de consilio loquuntur, vt 14. q. 1. quisquis. & sic aliud est contēnere [b], aliud est non parere. Ioan.

"Certum est.] Casvs. Quidam nolebāt seruare leges in negotiis clericorū, sed in negotiis laicorum bene seruabant, de hoc scribit Papa regi Theodorico, quòd si leges seruantur in negotiis laicorū, multo fortius debent seruari in negotiis clericorum, nisi obuient canonicis institutis.

"Vestram.] Casvs. Quidam nolebant leges seruare, vt possent alios licētius offendere. Quare Papa scribit Lothario, & rogat eum, vt faciat leges obseruari sicut sunt hactenus obseruatæ.

d ¶ *Et pro nullius.*] qa in nullius persona ōmittendum est, quod statutis generalibus continetur, vt 61. dist. miramur.

e ¶ *Reminiscitur.*] passiue.

1 J. dist. 53. c. qs aut. Iuo par. 4. c. 179. Pan. l. 2. c. 150.

† *al. aut.*

† *al. moderna.*

a De hoc satis no. ext. de spō. du. tuas vbi hæc sol. approbatur p Vin. Tan. Gof. & Ber. hoc lati⁹ vide per Arc.

" Legum cōtemptor an peccet.

2 Iuo p. 4. c. 180. Pann. l. 2. c. 151.

† *al. propter.*

b Ad huius declarōem vide qđ no. 2. q. 7. metropolitanum. in gl. ea ex cōtemptu.

3 Iuo p. 4. c. 181. Pann. l. 2. c. 152.

¶ Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet. C. XI.

1 QVis autem † leges principum, aut regulas patrū, aut admonitiones paternas † dicat debere contemni [a], nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire commissum?

Item Theodorico regi.

¶ Leges Romanorum principum seruandæ sunt ab omnibus. C. XII.

2 CErtum est magnificentiam vestram leges Romanorum principum, quas [b] in negotiis [c] hominum custodiendas esse præcepit, multo magis circa † rem eueriam beati Petri apostoli pro suæ felicitatis augmento velle seruari.

Item Leo iiij. Lothario Augusto.

¶ Romana lex nullius temeritate debet corrumpi. C. XIII.

3 VEstrā [A] flagitamus clementiam, vt sicut hactenus Romana lex viguit absque vniuersis procellis, & pro nullius [d] persona hominis reminiscitur [e] esse corrupta, ita nunc suum robur, proprium que vigorem obtineat.

A ¶ Vestram.] *Videtur Lotharius populo Romano, quod hic Leo petit, concessisse. Nam in legibus Longobardicis lib. 11. ti. 57. sic habetur,* vt interrogetur populus Romanus, qua lege vult viuere, *& sequitur constitutio.*

Lotharius Imperator.

¶ Volumus, vt cunctus populus Romanus interrogetur, qua lege vult viuere, vt tali lege, quali lege viuere professi sunt viuant: illisque denūtietur, vt hoc vnusquisque tam iudices, quàm duces, vel reliquus populus sciat, quòd si offensionem contra eandem legem fecerint, eidem legi, qua profitentur viuere per dispensationem Pontificis, & nostram subiacebunt.

DISTINCTIO XI.

ps 1. *Vòd vero [f] legibus consuetudo cedat, [g] Isidorus testatur dicens in synonimis, lib. 2.*

¶ Prauus vsus ratione superatur, & lege. C. I.

5 VSus [g] auctoritati [h] cedat; prauum vsum lex, & ratio vincat [i],

4 In Synonymis c. 16. q̄ malis iussionib. ñ fit obtēperandū.

5 Iuo par. 4. c. 207. Pan. l. 2. c. 165.

Vòd vero.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. In prima probat Grat. quod consuetudo cedit legi. secunda ibi, *Cum vero.* Io. de Fan. Casvs. 5. in 8. dict. dictum est, q̄ consuetudo cedit iuri naturali: nunc autem dicit, quòd consuetudo cedit diuinæ, & humanæ cōstitutioni, & ad hoc inducit c. seq. quorum primum planum est, & intelliguntur. c. vsque ad §. *Cum vero*, de praua consuetudine, reliqua vsque ad finem de bona.

f ¶ *Quòd vero.*] Hic intitulatur. 11. dist. in qua dicitur, q̄ consuetudo praua cedit legi tam ecclesiasticæ, quàm sæculari. Sed no. " q̄ consuetudo quædam est generalis: quædam est specialis, Specialis, vt J. ea. catholica. & 12. dist. illa. Generalis est, quæ vniuersaliter consensu omnium est approbata, & omnes astringit, & hæc tanquam canon, vel tanquam lex est obseruanda, vt J. ea. ecclesiasticarum. & c. quis nesciat. Specialis siue particularis est illa, quæ homines alicuius loci adstringit, & in eodem loco habet legis vigorem, vt J. ea. dist. catholica. nisi sit onerosa, vt 12. dist. omnia. 68. dist. corepiscopi. vel nisi pariat occasionem malignandi: tunc enim reiicitur. argu. 2. dist. nos consuetudinē. Olim enim Donatistæ de facili recipiebantur, & de consuetudine ad primariam promouebantur, quod aboLitum est: quia hæretica prauitas inde minus cauebatur, vel nisi sit contraria constitutioni [c], vt J. e. c. 2. & 3. Et nisi consuetudo sit prodita ex illis causis, vt J. 29. dist. sciendum. vel nisi princeps consentiat. vel nisi sit super tali articulo, qui indifferens est, vt J. prox. dist. illa. Hu. Sed melius distingue, vt dixi §. 8. dist. fructra. Io.

"Confuetudo duplex est.

c Ad hoc cōcor. Plac. dicēs cōsuetudinē legi cōtrariam ñ tollere ius cōe in eo municipio, vbi obtinet nisi de consensu principis. arg. ff. de sep. viol. l. 3. §. diuus.

6 Sententia elicitur ex epi. cuius initiū, *propositum fueramus.* Iuo part. 4. c. 211.

7 Anſl. l. c. 8 Poly. l. j. c. 17 *Hebr.* 13.

" Potestas Papę, & eporum diuersa est.

8 Anſl. l. 5. c. 4 Pol. l. 3. ti. 3.

d Sub. imo æquaratur ei. s. e. ſ his.

e Idē sentit Io. de Fan.

9 tit. 53. l. 2.

"Consuetudo Romana nō semp est seruanda.

10 Iuo p. 4. c. 202. Pan. l. 2. c. 163.

"Consuetudo vtrū vincat legem.

7 Nolite errare fratres mei charissimi: Doctrinis variis, & extraneis nolite abduci. Eu, institutа Apostolorū, & Apostolicorum virorum, canonesque habetis: his fruimini, his circumdamini [A], his delectamini, his armamini; vt his freti, circumdati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum iacula persistere valeatis. [8] Satis enim indignum est, quemquam vel Pontificum, vel ordinum subsequentium, hanc regulam refutare, quam beati Petri sedem & sequi videat, & docere [n]. Multum enim cōuenit, vt totum corpus ecclesiæ in hac sibimet obseruatione cōcordet, quæ inde auctoritatē habet, vbi Dominus ecclesiæ totius posuit principatū.

A ¶ His circumdamini.] *Locupletatus est hic locus ex originali, & Anselmo.*

Item Imperator Constantin. August. ad Proculum, lib. 8. Cod. tit. [9] *Quæ sit longa consuetudo.*

¶ Non potest vsus, & consuetudo legem, & rationem vincere. C. IIII.

10 COnsuetudinis, vsusq; longæui non vilis auctoritas est, verum non vsque adeo sui valitura momento, vt aut rationem vincat [o], aut legem.

2 *Cum vero* [p] *nec sacris canonibus, nec humanis legibus* [q] *consuetudo obuiare monstratur, inconcussa seruanda est.*

& nō vilis: veruntū ñ est tātæ auctoritatis, vt ğ̄aliter vincat rōem, aut legē, sed tūn in eo loco i quo obseruatur vincit. Quidā tñ intelligūt prima partē de bona cōsuetudine, & secūda đ mala, qđ ñ credo.

o ¶ *Vincat.*] arg. q̄ consuetudo nunq̄ tollit legem. vt 8. r. dist. consuetudo. " Sed obiicitur hæc lex, aut loquitur de bona consuetudine, aut de mala: si de bona, illā nulla ratio vincet: si de mala, de illa non potest dici, q̄ nō sit vilis eius auctoritas. Ad hoc dicunt quidam, q̄ principium loqtur de bona, finis aūt de mala consuetudine: sed ille intellectus ineptus est qui separat caudam à capite, quod nō licet. ext. de bap. maiores. Alij fere omnes ita exponunt, q̄ hic dī, nō vincit [d] legem, supple generalem, sed in eo municipio bene vincit vbi seruatur. Sed certe de hoc nunquam aliqs dubitauit, q̄ consuetudo particularis non debet vincere legē in omnib. aliis locis: ideo expona cōsuetudine particulari, quæ licet bona sit, tamen nō vincit legem etiam in illo loco, nisi adsint illa quæ dixi [e] §. dist. 8. frustra.

p ¶ *Cum vero.*] Hæc est secunda pars, in qua probat per 7. c. quòd consuetudo bona est amplectenda. Ioan. de Fantu.

Casvs. Ab hoc loco tractat de bona consuetudine vsque in finem.

q ¶ *Legibus.*] 25. q. 1. ideo. Archid.

a ¶ *Ecclesia*

1 Basilius in l. de spiritu sancto. c. 27.

2 Burc. lib. 3. c. 127. Iuo p. 4. c. 69. Pan. l. 2. c. 159.

† *al. consummandis accommodantia* Burch.

Vnde ex dictis A *Basilij.* [1]

¶ Inuiolabilis est consuetudo, quæ nec humanis legibus, nec sacris canonibus obuiare monstratur. C. V.

2 ECclesiasticarum institutionum quasdā scripturis, quasdam vero Apostolica traditione per [a] successiones in ministerio [b] confirmatas accepimus: quasdam vero consuetudine [c] roboratas ap probauit vsus, quibus par ritus, & idem vtrisque pietatis debetur affectus: vnde [d] quis vel [e] aliquantulum sacrarum expertus scripturarum hæsitauerit [f]? Si enim attenderimus consuetudines ecclesiæ nō per scripturas [g] à Patribus traditas nihil æstimare [h], quātum religio detrimenti sit latura [i], intente [k] inspicientib. liquido constabit. ¶ Quę enim (vt inde ordiamur) scriptura [l] salutiferæ crucis signaculo fideles docuit insigniri? vel quæ trifariam [m] digesta super panem & calicem prolixæ orationis, vel consecrationis verba cōmendauit? Nam non modo, quod in Euangelio cōtinetur, vel ab Apostolo insertum est, in sacris dicimus: sed & alia [n] plura adiicimus magnam quasi vim cōmendātia† mysteriis. Quæ orientem [o] versus nos orare litterarū forma docuit? Benedicimus fontem baptismatis oleo vnctionis. Huc accedit, q̄ ter oleo [p] inungimur, quos baptismatis: verbis abrenūtiare Satanę, & angelis eius informamus. Vnde hęc, & alia in hunc modum non pauca, nisi quia tacita, & mystica traditione à Patribus ecclesiastico more, reuerētiori diligentia sunt in mysteriis obseruata silentio, quàm publicata scripto?

A ¶ Ex dictis.] *Hoc c. antea citabatur* ex August. in lib. ex dictis Basilij. *In codice Vercellensi est*: Vnde Aug. ait, vel ex dictis Basilij, *& retenta est posterior pars huius disiuncti, quoniam ita citant Burch. et auctor Pannor. Iuo autem cit. at, ex lib. Basil. de Spiritu sancto, 27. quomodo in margine est indicatum. Ceterum, quoniam multis locis glossa obstitit ne emendaretur, necessarium visum est integrum B. Basil. locū et Græce, et Latine afferre.*

a Traditione.] sine scriptis. Io.

b ¶ *In ministerio.*] diuino.

c ¶ *Consuetudine.*] non ab Apostolis, sed nescitur à quo.

Additio. sc. ritu, id est, obseruantia. Hu.

d ¶ *Vnde.*] i. de quo ritu, vel obseruantia.

e ¶ *Vel.*] id est, etiam.

f ¶ *Hæsitauerit.*] q. d. nemo etiam inscius hic dubitat.

g ¶ *Non per scripturas.*] sed per consuetudinem.

h ¶ *Æstimare.*] id est, valere.

i ¶ *Latura.*] i. passura.

k ¶ *Intente.*] i. mente.

l ¶ *Scriptura.*] veteris vel no. test. non enim scriptura vet. vel no. test. hoc docuit, "sed docet canonica in fronte, & in aliis membris signaculum crucis debere fieri. de cōsecra. dist. 4. postea signatur. & dist. 5. nunquid [a]. verumtamen videtur signū crucis traxisse originem ex vet. testa. [b] quia cum Angelus deberet occidere primogenita Aegypti, præceptum est filiis Israel vt trumque postem linire de sanguine agni ad modum crucis:

παραλειφθῆναι, λαθοιμὶ ἂν εἰς αὐλὰς τὰς καιρίας ζημιοῦντες τὸ εὐαγγελίον, μᾶλλον ὅ εἰς ὄνομα ψιλὸν προεμιφῶντες τὸ κηρύγμα. οἷον, ἵνα τὸ ὥρωτο ἡ κοινολάτε ὥρωτον μνησθῶ, τῷ τύπῳ τὸ σφρᾶ τὸς εἰς τὸ ὄνομα τὸ κυρίε ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐπικληθὲν καλασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; τὸ ὥρος ἀναπλῶς τελράφθαι κατὰ τὴν ὥροσοχήν, ὥσιον ἐδίδαξεν ἡμᾶς γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τὸ ἄρτε ἢ ἀνοχῆς καὶ τὸ ὥοτηρίε τῆς εὐλογίας τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; ὑπὲρ δὴ τούτοις ἀρκέσθησα, ὧν ὁ ἀπόστολος, ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀμὰ καὶ ὥροσλέγομεν ἢ ἐπιλέξομαι ἑτέρα, ὡς μεγάλην ἐχούσας ὥρὸς τὸ μύστηριον τὴν ἰσχύν, ὅτι τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες: ὁμολογοῦμεν δὲ τὸ ὕδωρ τὸ βαπτίσματος, ἢ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως ἢ ὥροσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον, ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης ἢ μυστικῆς παραδόσεως; τί ὃ αὐτὴν τὸ ἔλαιὸ τὴν χρῖσιν τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ ὃ τὸ βαπτιζόμενον τὸν ἄνθρωπον, πόθεν: ἀλλὰ δὲ ὅσα ὥερὶ τὸ βάπτισμα, ἀπὸ ταστεδαι τῷ Σατανᾷ ἢ τοῖς ἀγγέλοις αὐτὸ, ὁπὸ ποίας ἐγγράφης; οὐκ ὁπὸ τῆς ἀδημοσίευτε ταύτης ἢ ἀπορρήτε διδασκαλίας, ἵν ἐν ἀπολύπραγμονήτῳ, ἢ ἀπεμεργάστῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν; καλῶς οὖτοι διδάσκαλοι μένοι τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζεσθαι.

i. Dogmatum, & institutorum, quę in ecclesia seruata sunt, alia quidem habemus ex doctrina, quę litteris consignata est: alia vero ex Apostolorū traditione ad nos trāsmissa in mysterio recepimus. Quæ vtraque eandem vim ad pietatem habēt: atque his nemo sane contradixerit, qui vel exigua legum ecclesiasticarum peritia sit præditus. Nam si aggrediamur ea, quæ non scripto, sed tantum consuetudine constant, repudiare, imprudentes Euangelio, & quidem præcipuis ipsius partibus officiemus: vel potius ipsamet instituta ad inane quoddam nomen redigemus. Exempli causa (vt quod primum, maximeque commune est, primo loco commemorem) eos, qui in Domini nostri Iesu Christi nomine spē posuerunt, figura crucis signari, ecquis scripto docuit? dum oramus, ad orientem solem conuerti, ecquæ nos litteræ docuerunt? Verba inuocationis, cum panis Eucharistiæ, & calix benedictionis offertur, quis ex sanctis Patribus scripta nobis reliquit? Non enim iis contenti sumus, quorum Apostolus, & Euangelium mentionem fecerunt: sed alia quoque cū antea, tum post, dicimus, vtpote quæ magnum momentum ad ipsum mysterium habeant, doctrina non scripta, sed tradita eruditi. Benedicimus aquam baptismatis, & oleum vnctionis, atque illum ipsum præterea, qui baptizatur, ex qua scriptura? nonne ex occulta, & mystica traditione? Quid? ipsum olei vnctionem quis sermo scriptus docuit? Quòd ho

"Orandum est versus Orientem.

p [Oleo.] "oleo in scapulis, & pectore. vt de cons. dist. 4. deinde. tertio in vertice fit vnctio: sed hoc fit crismate, vt de cons. dist. 4. postquā ascendit. sed larga acceptione hic appellatur oleū crisma. sicut econuerso. j. 95. dist. illud superfluum. Ioan.

"Oleo quę membra sunt vngenda.

a Longe rectius exponitur ibi in gl.ca.si non sanctificatur.de cōse. dist.4. Vide Turrecr, super hoc c,

1 Burc.lib.3. ca.124. Ans. l.4.c.42.Iuo par.4. c.66. Pann. l.2.c. 157. Pol. l.3. tit.23.

c Consuetudinis transgressor punitur,vt trāsgressor legis.

a Antiquæ cōsuetudinisordo sub decreto mādatur obseruari, vt 10. q.3. decerni mus,in pr. 2 Ansel.l.4. c.43.Burc.l. 3.c.126, Iuo par.4. c.68. Pann.l.3. c. 158, Polyc.l. 3.tit.23.c.ii.

b Ad idem ext. de iure iur. sicut nō strum. Arc.

c Consuetudo particularis an excuset.

Consuetudinē laudamus, quę tamen contra fidem catholicam nihil vsurpare dinoscitur.

¶ Verba huius cap. quod antea tribuebatur B. Aug. leguntur in editione conciliorum Coloniensi tribus tomis inter decreta Pij I. decreto 7. & in epistola eiusdem Pij ex codice sexdecim librorum, libr. 3. c. 19. quam etiam citant Burch. Iuo, et auctor Pannormiæ: cuius tamen epistolæ omnia fere verba habentur 1. libr. regesti B. Greg. (qui citatur in Polycarpo) epist. 75. & ea, quæ ad hoc c. pertinent, referuntur 1. dist. 12. c. nos consuetudinem.

Item B. August. ad Casulanum, epist. 86.

¶ Vbi auctoritas deficit, mos populi, & maiorum institutapro lege seruantur. C. VII.

In his rebus, de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege c tenenda sunt. Et sicut A pręuaricatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum d coercendi sunt.

A ¶ Et sicut.] *Hinc vsque ad finem non sunt in epistola indicata: sed à Burch. etiam & Iuone, & in Pannormia referuntur.*

Idem in libro de fide Christiana.

¶ *Hodie inter opera* b. *Aug. nullum extat hoc titulo. In epist. vero ad Ianuar. quæ est* 118. *c.* 1. *&* 2. *hæc eadem sententia copiose exponitur.*

¶ Auctoritate, & traditione generali, vel speciali, ecclesia regitur. C. VIII.

Catholica ecclesia per orbem terrarum diffusa tribus modis probatur existere. Quidquid enim in ea tenetur, aut auctoritas est scripturarum, aut traditio vniuersalis, aut certe propria, & particularis e institutio. Sed auctoritate f tota g constringitur, vniuersali traditione maiorum, nihilominus tota: priuatis vero constitutionibus, & propriis informationibus vnaquæque pro locorum varietate, prout cuique visum est, subsistit, & regitur h.

Idem in libro contra Manichæos.

¶ Valet ad fidem, catholicæ auctoritas ecclesiæ. C. IX.

Palam est i, quòd in re dubia, ad fidem k valeat auctoritas ecclesiæ catholicæ l, quæ ab ipsis fundatissimis sedibus Apostolorum vsque ad hodiernum diem succedentium sibimet episcoporum serie, & totᵐ populorum consensione firmatur.

¶ *Apud* B. *Aug. lib.* 11. *contra Faustum Manichæum* c. 2. *legitur.* Et vides in hac re (de fide exemplarium loquitur) quid ecclesiæ catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis, &c. *Hanc vero episcoporum successionem potissimum in sede Petri, & in libro contra epistolam Fundamenti, & in epist.* 165. *de schismate Donatistarum merito certissimum putauit ecclesiæ catholicæ iudicium.*

Item Leo Papa ad episcopos per Siciliam constitutos, epist. 4. c. 6.

¶ Ab Apostolicis institutis non licet recedere. C. X.

Hoc vestræ indicimus charitati, vt ab Apostolicis institutis nullo vlterius recedatur excessu: quia inultum post hoc n esse nō poterit, si quisquam Apostolicas regulas in aliquo credide rit negligendas.

Item Innocentius I. ad Decentium o episcopum Eugubinum, epist. 1.

¶ Ab omnibus seruari debet, quod Romana seruat ecclesia. C. XI.

Quis nesciat, aut non aduertat, id quod à principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesię traditum est, ac nunc vsque custoditur, ab omnibus debere seruari? nec superinduci, aut introduci aliquid, quod aut † auctoritatem non habeat: aut aliunde accipere videatur exemplum? præsertim cum sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias: Africam, atque Siciliam, insulasq; interiacentes, nullum instituisse ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus p, aut eius successores cōstituerunt sacerdotes: aut legant, si in istis prouinciis alius q Apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse. Quòd si non legunt, quia nusquam inuenitur, oportet eos hoc sequi, quod ecclesia Romana custodit, à qua eos principium accepisse nō dubium est: ne dum peregrinis sermonibus † studēt: caput institutionum videantur omittere. † Sæpe dilectionem tuam ad vrbem venisse, ac nobiscum in ecclesia conuenisse, & quem morem r vel in consecrandis mysteriis, vel in ceteris agendis arcanis teneat s cognouisse. Quod sufficere arbitraremur ad informationem ecclesiæ tuæ, vel reformationem: si prædecessores tui minus aliquid, aut aliter tenuerint, & satis certum haberemus t; nisi de aliquibus consulendos nos esse duxisset u: quibus ideirco respondemus: non q te aliqua ignorare x credamus; sed

i ¶ *Palam est.*] in his tribus cap. loquitur de generali consuetudine Rom. eccl. quam etiam in aliis ecclesiis statuit obseruandam.

k ¶ *Ad fidem.*] scilicet astruendam.

l ¶ *Catholicæ.*] Romanæ ad quam recurritur in dubiis, vt 20. dist. de libellis. & sic seruandæ sunt leges Apostolicæ, sicut leges Petri. 19. dist. sic omnes.

m ¶ *Et tot.*] arg. q̄ primilegium, q̄d à plurib. epis datur, prævalet illi, quod à pauciorib. datur. & argu. 19. dist. in canonicis. c

c Arg. cōtra ext. de pœn. & re. li. 6. c. indulgētiæ.

Hoc vestræ.] Cavs. Quidā epi volebant recedere ab institutis, & consuetudine Rom. ec. sed Leo Papa præcipit ne hoc faciant, quia de cetero non poterit inultum remanere.

n *Post hoc.*] ar. quòd grauius punitur delictum iteratum, vt 15. q. 8. hi qui.

o *Ad Decētium.*] iste fuit electus ī epm, & licet sciret cōsuetudines Ro. Ec, tñ petiit à Papa, vt ei scribat eas propter maiorem auctoritatem. 23. distin. quamquam.

3 Ansl. lib. 1. c. 45. Pol. l. 3. tit. 17.

Vis nesciat.] Cavs. Quidā cui nota erat institutio, & cōsuetudo Ro. ecc. electus est in epm ī ciuitate quadam vbi erāt hoīes, q supinducebāt alias institōnes, & consuetudines, q̄ B. Petr⁹ docuit, & successores ipsius, qd patefaciēs eps dño Papæ supplicauit, vt sibi institōnes Ro. Eccl. scriberet, qb. suū populū erudire volebat. cui Papa rndet dicēs: Licet noueris consuetudinem nostram in qua toties interfuisti, vt sufficiat ad informōnem ecclesiæ tuæ: qa tñ auctoritate nostra tuum vis populū informare: faciem⁹ qd petisti, vt populū tuū instruas, & errantes cōmoneas, aut nobis indices, vt qui sint scire valeamus.

4 Burc. lib. 3. c. 125. Ansl. l. 1. ca. 41. Iuo par. 4. c. 67. Poly. l. 1. t. 17. & l. 3. tit. 24.

p ¶ *Petrus Apostolus.*] vel aliqs ex eius mandato, vt Paulus: nam Petrus Paulo dedit li cētiam prędicādi auctoritate Domini dū dicit: Segregate mihi Paulū, & Barnabā, vt 75. dist. quod die.

q ¶ *Alius.*] i. cōtrari⁹ d sic ponitur 11. q. 3. c. 2. r ¶ *More.*] sic cōstrue, satis certum habere mus dilectionē tuam agnouisse quem morem ī celebrādis, &c. s ¶ *Teneat.*] ſ. Rom. Eccles. vel teneat, i. tenere dēat dilectio tua.

† *al. auctoritatem debet accipere, vel aliunde exemplum?*

t ¶ *Haberemus.*] scilicet tuā dilectionem.

u ¶ *Duxisset.*] dilectio tua.

† *al. asserit ibus.*

† *al. amittere.*

dNō vt hęc bona expositio: q nul lus apostol fuit Petro cōtrarius, & ió alij subaudiunt pro mo ex xij. nullus nisi Petrus, vel ab eo miſſus. Arc.

x ¶ *Ignorare.*] hic indicat eum scire, & ne scire: sed vulgariter loquitur quasi dicat, satis crederem te scire, nisi à me q̄siuisses.

Auctorit

"Confirmatiōis Papalis effectus.

aAd hoc 25. q. 2. nō tam nouū. &no. S. c. q. i sum ma. ibi videas. Arc.

bDe hoc ét legi. & not. 17. q. 4. fr. & ext. de trāſ. veniens. ibi videas. & de cōſt. c. pe. & p Inn. ext. d deci. dudū.

a ¶ *Auctoritate.*] cum iste episcopus hoc sua auctoritate poterat facere "&, per confirmationē Papæ nihil noui iuris datur a, vt 3. dist. prox. præceptis. qui enim confirmat nihil donat, vt ext. de fid. instr. inter dilectos. in quo est ergo maioris auctoritatis? Dicunt quidam, quòd solet plus timeri, &c. vt 23. dist. quamquam. immo dico, quòd auctoritas Papæ, vel eius confirmatio id quod minᵉ fuit validum facit validū, vt ext. de transact. c. 1. Item quia nulli præter auctoritatem Roman. Pont. licet illud reuocare, vt extra de confirm. vti. vel inuti. c. 2. b

b ¶ *Nouitates.*] ſ. 33. di ſtin. & hæc aūt ſcripſi mᵉ. & ff. de cōſt. prin. in rebus. ſ. 4. dist. erit autem lex.

c ¶ *Alterius.*] scilicet contrariæ bonis moribus, sic soluitur contra. 3. dist. prox. nouit. contra fic. inſt. de ſatisfa. §. vlt.

1 Ansl. l. 1. c. 12. Polycar. l. 1. c. 17.

Vod absque.] Hæc dist. diuiditur in 3. partes, In quarum prima, patet, quòd bona consuetudo seruanda est, secunda ibi, *Hoc autem.* tertia ibi, *De his.*

Cavs. In supiori dist. ostendit, q̄ consuetudo Roman. Eccles. est seruanda. Nunc vero ostendit, q̄ à consuetudine Rom. Eccl. nō est recedendum sine causa, & sine discretione. Et ad hoc probandum inducit prima duo c. à contrario sensu. Addit etiam, q̄ bona consuetudo est seruanda: mala vero resecanda: & q̄ cōsuetudo metropolit. ecclesiæ est seruanda in prouincia, exceptis monasteriis.

d ¶ *Quòd.*] i. vt noua cōsuetudo teneatur. In hac 12. dist. magister prosequitur materiam præcedētis dist. scilicet, q̄ cōsuetudo sit seruanda, quæ non est contraria iuri naturali, vel constitutioni. In fi. dicit, q̄ omnes ecclesiæ debeant seruare consuetudinem Metropolitanæ ecclesię, vt ſ. ea. dist. de his. nisi sint monasteria, vt ibi dicitur. Ponit autem in principio duo c. per quæ vult interpretari vlt. c. præcedentis dist. vbi dicitur, quòd à consuetudine Romanæ Ecclesiæ deuiare ñ dēmus: & sic intelligit, quòd sine discretiōe deuiare non debemus: sed cum ratione possumus, quod ꝓbat per duo c. prōx. à contrario sensu. Io.

Additio. Et male: Nam non est in eo argumentandum à contrario sensu, secundum Lau. sed contra hoc dictum Lau. est 56. distinct. c. 2. in fi. Hu. tenet contra.

2 Ansl. l. 1. c. 10. Polycar. l. 1. c. 17.

† abest ab Orig. & aliquot vetustis Gratia. explarib⁹.

Non decet.] Cavs. Quidam episcopi deuiabant à regulis Romanæ Ecclesiæ. quare Calixtus Papa scribit omnibus episcopis, vt ipſi tanquam membra Rom. Eccl. quę est caput, nō discedant sine discretione: sed voluntatem eius faciant velut suæ matris: sicut Christus venit facere voluntatem patris.

e ¶ *Membra.*] sic 3. de conſe. dist. 3. celebratem. & in auth. de eccle. ti. in prin. c Et est hic ar. idem iuris esse in toto, quod in parte d, vt 1. q. 3. ſi quis episcopus. vbi de hoc.

f ¶ *Omnium.*] ergo & Græcorum, vt 24. q. 1. rogamus.

DISTINCTIO XII.

1. ps

Vòd absque discretione iustitiæ nulli agere licet.

Vnde Calixtus Papa primus omnibus Episcopis ait in epistola prima ad Benedictum episcopum.

¶ Nulli agere licet sine discretione iustitiæ contra disciplinam Romanæ ecclesiæ. C. I.

Non decet a capite membra e discedere: sed iuxta sacræ scripturę testimonium omnia mēbra caput ſequantur. Nulli vero dubium est, quòd Apostolica ecclesia mater est omnium f ecclesiarum, à cuius vos regulis nullatenus conuenit deuiare. Et sicut Dei filius venit facere volūtatem patris: sic & vos voluntatem vestræ impleatis matris, quæ est ecclesia: cuius caput, vt prædictum est, Romana existit ecclesia. Quid quid ergo sine discretione g institiæ contra huius disciplinam actum fuerit, ratum haberi ratio nulla permittit.

Item Gregorius A Papa quartus.

A ¶ Gregorius.] *Integrum hoc canuenitur in epistola Gregorij iij. vniuersis episcopis per Galliam, Germaniam, Europam, & vniuersas prouincias constituris: quæ est in codice supra citato Bibliothecæ monasterij Dominicanorum. Initium vero est etiam in epistola Anastasij ij. ad Anastasium Augustum. c. 6.*

¶ Apostolicis præceptis nullus superbe resistat. C. II.

Præceptis Apostolicis non dura h superbia resistatur; sed per obedientiam, quę à sancta Romana ecclesia ſ, & Apostolica auctoritate iussa sunt, salutifere impleantur: si eiusdem sanctę Dei ecclesiæ, quæ est caput vestrum, communionem habere desideratis. *& post multa* ¶ Non nouum i aliquid præsenti iussione præcipimus: sed illa, quæ olim videntur indulta, firmamus: cum nulli dubium sit, quod non solum Pontificalis causatio † k, sed omnis sanctæ l religionis relatio ad sedem Apostolicam, quasi ad caput ecclesiarum debeat referri, & inde normam sumere, vnde sumpsit exordium: ne caput institutionis videatur omittere. Cuius auctoritatis sanctionem omnes teneant sacerdotes, qui nolunt ab Apostolicæ petræ, ſuper quam Christus vniuersalem fundauit ecclesiam, soliditate diuelli. Si quis hæc † Apostolicæ sedis præcepta non obseruauerit, percepti honoris esse hostis non dubitetur.

b ¶ Sanctæ religionis.] *Sic emendatum est ex ipsa epistola, & aliquot manuscriptis Gratiani codicibus, inductis his verbis,* ſpei Romanæ ecclesiæ.

Item Leo ix. Michaeli episcopo Constantinopolitano epist. 1. cap. 29. & Nicolaus 1. epist. 2. ad Photium.

¶ Non est resistendum consuetudini, cui canonica non obstat auctoritas. C. III.

Sicut sancta Romana ecclesia, quòd nihil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco, & tempore consuetudines l: si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua eis obuiare debeamus: vnde nil iudicamus eis debere, vel posse resistere †.

¶ *Caput hoc confectum est ex duobus longe diuersis locis. Nam vsque ad ver. si illis. sumptum est ex prima epistola, seu libello Leonis ix. aduersus inauditas præsumptiones Michaelis Constantinopolitani, & Leonis Acridani episcoporum, c. 29. vbi loquens de Romana ecclesia ait:* Scit namque, quia nihil obsint saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes: *& hæc ferè ab Iuone, & in Pannormia referuntur. Altera vero pars accepta est ex epistola secunda Nicolai ad Photium, quæ incipit,* Postquam beato Petro. *Ibi enim habentur hæc:* De consuetudinibus, quas nobis opponere visi estis, scribentes per diuersas ecclesias diuersas esse consuetudines: si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua obuiare debeamus, nihil iudicamus, vel ei resistimus.

Item Hieronymus ad Lucinium epist. 28.

¶ Consuetudines, quæ fidei non officiunt, vt à maioribus traditæ sunt, obseruentur. C. III. I.

Sicut sancta Romana ecclesia, quòd nihil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco, & tempore consuetudines l: si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua eis obuiare debeamus: vnde nil iudicamus eis debere, vel posse resistere †.

¶ *Caput hoc confectum est ex duobus longe diuersis locis. Nam vsque ad ver. si illis. sumptum est ex prima epistola, seu libello Leonis ix. aduersus inauditas præsumptiones Michaelis Constantinopolitani, & Leonis Acridani episcoporum, c. 29. vbi loquens de Romana ecclesia ait:* Scit namque, quia nihil obsint saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes: *& hæc ferè ab Iuone, & in Pannormia referuntur. Altera vero pars accepta est ex epistola secunda Nicolai ad Photium, quæ incipit,* Postquam beato Petro. *Ibi enim habentur hæc:* De consuetudinibus, quas nobis opponere visi estis, scribentes per diuersas ecclesias diuersas esse consuetudines: si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua obuiare debeamus, nihil iudicamus, vel ei resistimus.

Item Hieronymus ad Lucinium epist. 28.

¶ Consuetudines, quæ fidei non officiunt, vt à maioribus traditæ sunt, obseruentur. C. III. I.

Scit

Universidad de Deusto
Biblioteca

ILlud.] Casvs. Lucinius inueniebat varias consuetudines,& diuersas vnde dubitabat vtrum altera deberet alteri præiudicare: & de hoc Hieron. consulebat:qui respondit dicens,quòd consuetudines à sanctis patribus traditæ obseruari debent,quæ fidei nó obstant: nec vnius loci consuetudo alterius loci consuetudine debet subuerti. Tria autem seq. c. plana sunt.

a ¶*Traditiones.*]i. consuetudines. 8. dist. quę contra mores.

b ¶*præsertim.*]i. tm. sic ponitur 11. q. 3. si quis eps damnatur. & 16. q. 3. per singulas. 7. q. 1. si quis presbyter. & 27. q. 2. multorum. Et dic nó officiát. i. quæ fidei non aduersentur, vel moribus bonis, vt j. ea. omnia.

c ¶ *Contrario more.*] arg. est hic cótra epis copos q sic argumentantur contra ecclesiam aliquam: ex quo aliæ ecclesiæ hoc, vel illud faciunt: ergo & ista idē faciet. Rńdeatur ergo eis, q cōsuetudo vnius ecclesię sī subuertitur pp contrarias cōsuetudines aliarū. arg. tñ est pro eis 100. dist. cōtra morem. extr. de censi. ex parte. a arg. cōtra ext. de cap. mo. dilectus. circa fi. Io. Sol. quæliber eccłesia faciat id quod aliæ faciunt de de iure cōi. 61. dist. miramur. nisi præscripserit, vt ext. de præs. auditis. vel nisi habeat priuilegium. 16. q. 1. hinē et. B. Ex his duobus cap. vī "q iudex delegat[a] iudicabit secundum consuetudinem loci, vt j. ea. dist, illa. & 3. di. 8. c. q̄ contra mores. vbi dicit, nulla ciuis, vel peregrini. & ext. de cōsue. cū olim. i fi. &de cog. spir. super eo. & optime extr. de eo, q mit. in poss. cum veniſſet. & C. de æd. pri. an in totum. vbi dicitur, q iudex seruabit[b] ea quæ in oppido frequenter seruata sunt[c]. Et legatus seruabit consuetudinem prouinciæ. nam magnum existimant prouinciales sibi seruari consuetudines suas. ff. de of. procon. obseruare. Item lex præcipit, quòd iudex seruet consuetudinem prouinciæ. ff. de testa. l. 3. in fi. Econtra probatur, q̄ iudicabit secundum ius Romanum. vt 3. dist. prox. c. vlt. & c. consuetudinis. & in satisdatione dicit lex seruandam cōsuetudinem vrbis Romanæ, vt Inst. de satisd. §. vlt. & ext. de sen. & re iu. in causis. & c. cum cā. & 25. q. 2. seruatis. in fi. Item quia delegatus nó sua, sed delegantis vice fungitur[d], vt 93. dist. c. vl. ext. de off. dele. sane, 2. ff. de off. eius cui man. est iu. l. 1. & 3. Item magnum sequeretur inconueniens, si secūdum cōsuetudinem loci indicaretur, quia si illa loca haberent diuersas consuetudines in quib. iudicatur: iam sequeretur, q̄ eadē causa regeretur secundum consuetudines contrarias. 12. q. 2. monemus. Item vī, q̄ secundum consuetudinē rei sit iudicandum: tum quia actor sp sequitur forum rei, vt 11. q. 1. experientiæ. tum quia fauorabiliores rei sunt, q̄ actores. ff. de reg. iur. fauorabiliores. Ad hoc dñt quidam, q̄ si aliqui se sponte subiiciant iudicio alicuius, vel sponte petāt iudices delegatos, q̄ sp secūdum cōsuetudinem delegantis iudicandū sit. Si autem inuitis datus sit iudex: tūc iudicabitur secundum consuetudinem litigātium, & potius secundum consuetudinem rei, q̄ actoris, vt in d. l. fauorabiliores. Melius potest distingui, aut appellatur ad Papam, aut nó. si propter appellationem obtinetur iudex, dico tūc delegatum debere sequi consuetudines illius loci à quo est appellatum. quia iudex appellationis tenetur sequi legem prioris snię, vt in Aut. coll. 8. vt cum. de ap. cog. in prin. ar. ad hoc ext. de test. Rainutius. vbi index ap. sequitur consuetudinem loci à quo fuit appellatum. Sed si fine ap. impetretur iudex: tunc tenetur sequi consuetudinē delegantis. ar. ad hoc ff. de cond. & dem. quę conditio, in fi. Io. "Ego credo, quòd iudex iudicabit, secundum consuetudinem rei, cum actor forum rei sequatur: vt ext. de fo. comp. cum sit generale. nisi ratione contractus, vel malefícij factus sit de foro alterius: quia tunc seruabitur consuetudo loci vbi contraxit, vel vbi deliquit, vt 8. dist. quæ contra mores. & extra de for. comp. c. vlt. Bar.

¶*Contrario more.*]C. de temp. in integ. rest. l. vlt. contra vbi dicitur, quod absurdum est ex locorū differentia aliquod induci discrimen. Sol. verum est, quòd propter loca diuersa non debet induci ius diuersum, nisi alia ratio subsit. 29. dist. sciendum.

d *Rlidiculum est.*] ff. de inoffd. & releg. l. relegatorum. §. vltimo.

e *Duturni.*] Hoc dicitur Instit. de iu. natur. §. ex non scripto.

f *Consuetudo.*] vbi non est contraria iuri scripto.

g ¶*Contra legem.*] sed longum est illud quod est x. vel xx. annorum, vt C. de præscript. long. temp. per totum. Non ergo requiritur, quòd consuetudo excedat hominum memoriam, vt dicunt quidam, vel etiam, quòd sit præscripta. Sed illud verum est, vbi consuetudo non est contra ius, vel quando est vetustissima: vt excedat memoriam hominum. ff. de aqua plu. arcen. in summa. §. item varus. quia tunc habetur loco constitutionis, vt l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æsti. vbi autem est iuri contraria, requiruntur ea, quę no. 8. dist. frustra.

e *Nos consuetudinem.*] Casvs. In Numidia erant multi Donatistæ, quos cum ad ecclesiam redibāt archiepiscopi, & primates de consuetudine in episcopos promouebant: cum hæc consuetudo esset contra ecclesiasticas constitutiones. Dicit ergo Papa in ceteris articulis cōsuetudicem esse seruandam. In promotione vero Donatistarum seruari non debet: licet in dignitatibus ex dispensatione tolerentur, cum in quibusdam antea consistebant.

h ¶*Immotam.*] contra extra de consuet. cum venerabilis. sed ibi de consuetudine circa statuta canonum, vt 22. q. 1. & iurabunt.

i ¶*De primatibus.*]ar. est hic, "quòd consuetudo attenditur in electione, vt 24. q. 1. pudenda. in fi. & extra de elect. cum inter vniuersas. & cap. cum ecclesia. de causa possessio. & prop. Item est hic argum. quòd persona, quæ aliàs est ineligibilis, ratione consuetudinis fit eligibilis. & sic extra de clericis coniugat. cum olim. f & ff. de decurion. non tantum. in fi. argum. contra extra de consuetud. cum venerabilis. Item habes hic, quòd dispensatur in vno ordine cum aliquo, qui tamen non potest promoueri ad superiorem ordinem, vt 34. distinct. lector, & 1. quæst. 5. c. 1. & quæst. 7. saluberrimum. potest enim aliquis habere minorem honorem, qui non potest habere maiorem, vt ff. de interd. & releg. relegatorum. §. vlt. & 15. quæst. vlt. cap. 1.

k ¶*Et iam cum.*] id est quamuis.

l ¶*Ordo.*] licet sint talis ordinis, quòd possint esse primates.

m ¶ *Prohibemus.*] 23. q. 4. ipsa pietas. 6 versic. item si contra. 1. q. 1. si quis hæreticæ. 1. q. 7. c. 1. & c. conuenientibus. contra. Sol. "de iure communi est quòd nullus rediens ab hæresi potest ordinari. 1. quæstione 7. cap. 1. sed dispensatur cum eis multipliciter. Dispensatur enim cum eis quandoque semiplene, quando ad minores ordines promouentur, vt 1. quæstione 1. si quis hæreticæ. plena est, quando potest fieri sacerdos, & non vltra. 1. quæstione 7. conuenientibus. plenior quando potest fieri episcopus, sed non primas, vt hic, plenissima quando ad omnes ordines, & dignitates promouetur. 23. quæst. 4. ipsa pietas. Io.

Q *Vemadmodum.*] Casus huius c. per se patet.

n ¶ *Sic.*] similis comparatio est secunda quæstione prima. sicut fine. Ioan.

Nouit

niam rubrica videtur magis conuenire lectioni Gratiani, quæ est etiam apud Iuonem, & in Pannormia: non est mutatum.

Item Gregorius vniuersis episcopis Numidiæ lib. 1. epist. 75.

¶Immota permaneat cōsuetudo, quę contra fidem catholicam nihil vsurpare dignoscitur. C. VIII.

4 NOs consuetudinem, quæ tamen contra fidem catholicam nihil vsurpare dinoscitur, immotam[h] permanere concedimus; siue de primatibus[i] constituendis, siue de ceteris capitulis, exceptis iis, qui ex Donatistis ad episcopatum perueniunt: quos prouehi ad primatus dignitatem (etiam cum[k] ordo[l] clericorum[m] eos ad locum eumdem deferat) modis omnibus prohibemus[m]. Sufficiat autem illis commissæ sibi plebis †curā gerere: non autem etiam illos antistites, quos catholica fides in ecclesiæ sinu & edouit, & genuit, ad obtinendum culmen primatus anteire.

n ¶ Ordo clericorum.] *Sic etiam legitur in aliquot vetustis Grat. & in aliquibus B. Gregorij codicibus: sed auctor glossæ non videtur habuisse verbum* clericorū: *quemadmodum neque Iuo neque pleraque Gratiani manuscripta exemplaria, neque aliquæ etiam B. Gregorij operum editiones.*

Idem Gregorius ad Maximum Salonitanum episcopum lib. 7. reg. epist. 81.

¶Non negantur, quæ consuetudinis sunt. C. IX.

Q Vemadmodum illicita perpetrari non patimur: sic [n] quæ sunt consuetudinis non negamus.

Idem Gregorius ad Augustinum Anglorum episcopum, resp. 3.

NOuit.] Casvs. Gregorius misit Augustinum monachū suum ad prędicandum Anglicis, qui iuit, & conuertit eos, & factus est ibi episcopus. Vnde quæsiuit à Gregorio, an secundum consuetudinē Romanæ ecclesiæ, quam Aug. bene nouit deberet Angliam informare? Et rńdet Greg. q̄ vbicunq; inuenerit bonas consuetudines, illas assumat, qui busin vnum collectis Anglicorū mores informet: nec debet pp loci dignitatē cōsuetudinem approbare: qa nō res pp loca, sed loca pp res, & cōsuetudines sunt āmāda.

1 Iuo par. 2. c. 80.

a ¶*Siue in Gallicorū.*] 3. prox. dist. c. vlt. contra. Sed ibi de generali consuetudine. Vel ibi de illa q̄ cōsistit in ordine. 54. dist. ex anti quis. hic de illa, quæ consistit in obseruiis.

†*Gallicanorum*] Orig. *Gallicana.* Iuo.

b ¶*Res.*] i. consuetudines. q. d. non ideo est cōprobanda cōsuetudo mala: qa bonus locus est. 40. di. nō loca. Additio. Nec bona cōsuetudo repellēda est, ideo qa locus sit vilis ac ignobilis, secundum Hug.

†*potuisti.*] Orig.

†*bonis reb*] Orig.

ILla autem.]Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte q̄rebat Ianuarius ab Augustin. qua re gnāliter per totum orbē seruentur passio Domini, resurrectio, & ascensio, & his simi lia: cū non inueniatur in auctoritate, q̄ illa seruari præcipiat? Et rńdet August. q̄ ideo seruantur: quia intelligere debem[o], & credere hoc esse traditū ab Apostolis, vel à cōciliis statutum. vī dēt ab vniuersis seruari. In secūda parte, quæ incipit ibi, *Alia vero.* dī, q̄ particulares cōsuetudines liberā hñt obseruantiam: nec ad alios qui ibi nō habitant, pertinent: sicut est de ieiunio sabbati, & de quotidiana sumptione corporis Christi, &de his similibus. &hoc probatur exēplo Ambrosij. Nā cum mater Augustini iisset Mediolanum, & dubitabat vtrū déret ieiunare die sabbati: cum ibi ecclesia non ieiunaret, Aug. consuluit Ambrosiū super hoc, q̄ rńdit: Cū sum Romæ, sabbatum ieiuno: Cum sum Mediolani, non ieiuno: & tu Augustine ad quamcumque ecclesiam veneris, eius morem seruā: ne scandalum generetur alicui propter te. Hoc cum August. renunciasset matri, libenter amplexa est.

2 Ibid. c. 2.

¶Non locus consuetudinem, sed consuetudo locum commendat. C. X.

1 NOuit fraternitas tua Romanæ ecclesiæ consuetudinem, in qua se meminit enutritā. Sed mihi placet, vt siue in Romana, siue in Gallicorum† [a], siue in qualibet ecclesia aliquid inuenisti, quod plus omnipotēti Deo possit placere, solicite eligas: & in Anglorum ecclesia, quæ adhuc in fide noua est, institutione præcipua, quæ de multis ecclesiis colligere poteris†, infundas. Nō enim pro locis res [b], sed pro rebus† loca amanda sunt. Ex singulis ergo quibusque ecclesiis, quæ pia, quæ religiosa, quæ recta sunt, elige: & hæc quasi in fasciculum collecta apud Anglorum mentes in consuetudinem depone.

Item Aug. ad Ianuarium, epist. 118. c. 1.

¶Quod neque contra fidem, neque contra bonos mores esse conuincitur, indifferenter est habendum. C. XI.

ILla autem, quę non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidē toto terrarum orbe obseruantur, datur intelligi [c] vel ab ipsis Apostolicis, vel plenariis conciliis, quorum est in ecclesia saluberrima auctoritas, commēdata [d], atq; statuta retineri [e]: sicuti q̄ Domini passio, & resurrectio, & ascēsio in cælum, & aduentus de cælo spiritus sancti, anniuersaria solennitate celebrantur: & si quid aliud tale occurrerit, quod seruetur ab vniuersa, quacūque se diffundit, ecclesia. ¶[2] Alia vero, quæ per loca terrarum, regionesque variantur, sicuti est, q̄ alij ieiunant sabbato, alij vero non: alij quotidie communicant corpori, & sanguini dominico, alij certis diebus accipiunt: alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur: alibi sabbato tantum, & dominico, alibi tantum dominico: & si quid aliud huiusmodi animaduerti potest, totum hoc genus rerum liberas [f] habet obseruationes. Nec discipli na vlla est in his melior graui, prudentique Christiano, quàm vt eo modo agat, quo agere viderit ecclesiam, ad quamcumque forte deuenerit. [3] Quod enim neq; contra fidem, neque contra bonos mores iniungitur †, indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos viuitur, societate [g] seruandum est. Mater mea [A] Mediolanum me consecuta inuenit ecclesiam sabbato non ieiunantem: cœperat fluctuare quid ageret. Tunc ego consului de hac re beatissimæ memoriæ virum Ambrosium. At ille ait: cum Romam venio, ieiuno sabbato: cum Mediolani sum, non ieiuno. Sic etiam tu, ad quam forte ecclesiā veneris [h], eius morem serua: si cuiquam nō vis esse scandalo, nec quemquam tibi. Hoc, cum matri recunciassem, libenter amplexa est [i].

1 Iuo p. 4. c. 206. Pann. l. 2. c. 168.

3 fere idem epist. 119. c. 18.

†*Gallicanorum*] Orig. *Gallicana.* Iuo.

†*tantummodo.*] Orig.

A ¶Mater mea.] *In hoc c. quemadmodum & in sequenti, multa sunt emendata ex B. Aug. ac nonnulla etiam addita. Ab hoc tamen loco vsque in finem, quoniam verba B. Augu. aptè erant in epitomen redacta, nihil additum est.*

2 *Hoc autem* [k] *de consuetudine illa intelligendum est, quæ vel vniuersalis ecclesiæ vsu, vel temporis prolixitate roboratur. Ceterum si pro varietate temporum, vel animorum, vel locorum variæ consuetudines introducantur: inuenta opportunitate resecandæ sunt potius, quàm obseruandæ.*

Vnde Augustinus scribit ad inquisitiones Ianuarij, epist. 119. c. 19.

¶Resecanda sunt, quæ neque auctoritate, neque moribus vniuersitatis comprobantur. C. XII.

4 OMnia [l] talia, quæ neq; sanctarum scripturarū auctoritatibus continentur, nec in conciliis episcoporum statuta inueniuntur, nec cōsuetudine vniuersalis † ecclesiæ roborata sunt, sed diuersorum locorum diuersis moribus innumerabiliter variantur, ita vt vix, aut omnino numquam inueniri possint causæ [m], quas in eis instituendis homines secuti sunt, vbi facultas [n] tribuitur, sine vlla dubitatione resecanda existimo. Quamuis enim neq; hoc inueniri possit, quomodo contra fidem sint: ipsam tamen religionem [o], quam pauciſſimis [p], & manifestissimis [q] celebrationum sa-

†*vniuerſæ.*] Orig. Iuo, Pann.

Vnde versus:

Si fueris Romæ, Romano viuito more.
Et si fis alibi, viuito sicut ibi.

h ¶*Veneris.*]arg. quòd viatores tenetur sequi consuetudinē loci ad quem veniunt: vt hic, & 3. dist. 8. q̄ cōtra. ar. cōtra. ff. de iud. hæres absens. Sol. vt in dist. quæ contra. quia refert an sint morituri, vel cito recessuri, vel an sit consuetudo apparens, vel latens.

i ¶ *Amplexa est.*] sed forte non libenter ie iunauit.

HOC AVTEM. Hæc est ij. pars in qua dr, q̄ licet cōsuetudo nō sit cōtra fidē, si tñ grauat, remouēda est si pt fieri sine scandalo. Io. de Fant.

Casvs. Hic assignat Grat. q̄ supradicta c. loquuntur de generali consuetudine, vel particulari rationabili, quę omnino seruari debēt, & si malę, vel onerosæ consuetudines sint, resecari debēt opportunitate in uenta. & ad hoc probandum inducit cap. sequens.

k ¶*Hoc autem.*] quod 3. dictum est de consuetudine seruanda.

OMnia.] Casvs. Quædā cōsuetudines onerosæ inueniebātur, quę nec auctoritatib. scripturarum, nec in conciliis eporum, nec cōsuetudine vniuersali roboratæ erāt, & vix ratio poterat inueniri quare esset inuentæ. Vñ Ianuarius ab Augusti no quæsiuit, an tolerādæ essent? Et rńdet, q̄ nō: immo resecādæ cum se facultas obtulerit: quia Deus voluit religionem Christianā liberā esse in paucissimis sacramentis: nec eam voluit seruilibus onerib. præmi, quæ hodie in tm ecclesiam præmūt, vt tolerabilior sit conditio Iudæorum, quam nostra: qui licet legem Christi non susceperint: legalibus tamen sacramentis, non præsumptionibus subiiciuntur humanis.

4 Iuo p. 4. c. 206. Pann. l. 2. c. 168.

l ¶*Omnia talia.*]Loquitur de consuetudine irrationabili, ne sit contra, 3. eod. illud.

m ¶*Causæ.*] arg. "quòd non sufficit dicere ita statutum, nisi causa statuti assignetur, vt extra de censib. peruenit. j. 12. q. 3. consuluisti. j. de consec. dist. 1. placuit. j. 68. dist. corepiscopi. arg. contra. ff. de leg. non omnium.

n ¶*Facultas.*] i. vbi pt fieri sine scandalo, vt 50. dist. vt cōstitueretur.

o ¶*Religionem.*]Christianam.

p ¶ *Quam pauciſſimis.*] argum. contra illos, qui nimias fundunt orationes. ff. quod met. caus. l. 1. quia gaudent breuitate Moderni, vt no. ff. eod. tit. l. 1.

q ¶ *Manifeſtiſſimis.*] supra, dist. 4. erit.

"Consuetudo rei debet à iudice seruari.

"Consuetudo in electione attenditur.

f Potest dici id qđ dr in hac decret. plus fieri pp scandalū vitandū, q̄ pp consuetud. c. nos cōsuetudinem.

g Hoc c. proti[o] est cōcordantia cum hoc, & ibi tales pmittātur ep̄ari, fcđm Hug.

"Rediēs ab hñs an pōsit ordinari.

"Statuti causa est assignanda. bd hoc ext. d resc. si qñ. 23. q. 4. Nabuchodonosor. in pr.

Universidad de Deusto Biblioteca

Dist.] Hæc est tertia pars in qua dr̄, quòd consuetudo in celebrandis officiis, quam obtinet metropolitana ecclesia debet obseruari in omnibus ecclesiis, exceptis monasteriis, in quibus celebrantur officia secundum regulam beati Benedicti. Hug.

CAsvs. Quidā erāt epi, qui nō seruabāt ordinem in diuinis officiis, quem seruabat metropolitana ecclesia: quare statim fuit i cōcilio Tolet. vt oēs epi eundē modum in officiis seruēt, q in ecclesia metropolitana seruatur. Abbates vero officia publica, i. vesperas, matutinas, & missas celebrent sicut in ecclesia principali celebrantur: alia vero officia dicant sicut in eorum regula cōtinetur. Et hæc in j. parte. In ij. parte quæ incip. ibi, *Quisquis*. dr̄, q̄ si qs cōtra hoc fecerit, vj. mensib. excōicatione subdatur. In tertia parte q̄ incip. ibi, *Sub ista*. dr̄, q̄ metropolitani debēt epos ꝓuincię cogere ſuꝑradictū modū seruare, & epi sibi subiectos rectores ſupradictam regulā seruare compellāt.

a ¶*Volunt autem*.] s. doctrinis variis nolite abduci, vt 3. dis. prox. nolite.

b ¶*Ciues*.] ciues ergo cantant a cum clericis. & dicunt amen. 38. dist. sedulo.

c ¶*Sui epi*.] ar. "q̄ regimen omniū monasteriorum spectat ad epm̄ b, vt 9. q. 3. per singulas. & 16. q. 1. qui vere. & 61. di. obitū. Sed nōne monasteria monachorū potius sunt secūdū Abbatē regenda, ad quem tota ptās monasterij spectat. 18. q. 2. c. nullā? Sed illud verū est de regulis viuēdi, si de regulis candi. 12. q. 1. ñ dicatis.

d ¶*Publica*.] s. clerico rū sæculariū, quorum officia publica sunt, cū ipsi populū hēant: sed monachi ñ sp hñt populū, vñ ipsi nō faciunt publica officia, vt 16. q. 1. interdicim⁹.

e ¶*Adstringat*.] arg. "metropolitanū posse ſuspendere, & excommunicare ſuum ſuffraganeum, vt j. 18. dist. placuit. & c. ſi episcopus. j. 10. q. 3. q̄a cognouimus. 11. q. 3. ſi quis epūs.

Placuit.] Casus huius c. planus est, qui de eadem materia loquitur cum ſuperiori.

f ¶*Placuit*.] j. de consec. dist. 5. conuenit. istis tamen capitulis derogatur per contrariam consuetudinem. c

Item aduersus.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. ſecunda ibi, *Est tamen*. Casvs. Supra in 5. dist. ostēdit Grat. ius naturale præferri aliis in origine & dignitate, & j. in 8. di. ostēdit, q̄ prefertur amplitudine. In hac vero 13. dist. ostenditur, quòd præfertur in ſententiæ rigore: quia nulla dispensatio admittitur contra ius naturale in præceptis, & prohibitionibus, nisi duo forte mala ita vrgeant, vt necesse ſit alterum eligi, & ad hoc probandum inducit ſequentia cap.

g ¶*Item aduersus*.] Assignauit magister differentiam iuris naturalis ad alia iura in origine, & dignitate, & amplitudine: nunc assignat differentiam eiusdem iuris ad alia iura in ſententiæ rigore: nā contra alia iura admittitur dispensatio. 25. q. 1. c. fi. d sed contra ius naturale, quod consistit in præceptis & prohibitionibus, nunquam: magister tamen excipit vnū casum de perplexitate, & male. Videamus ergo quid iuris ſit de perplexitate. "Dicunt quidam, quod aliquis potest esse perplexus inter duo mortalia, vt Iudæi qui crucifixerūt Christū, peccauerunt mortaliter. de pœ. dist. 1. periculose. & ſi non occidiſſent, ſimiliter peccaſſent mortaliter: quia feciſſent contra conſcientiā, quæ dictabat eis cōtrarium: q̄a dictū erat eis, Quicunque fecerit ſe filium Dei, morte moriatur, & oē quod ſit cōtra conſcientiam, ædificat ad gehennam. 28. q. 1. c. 1. §. ex his ext. de præſcr. qm̄. Item vt dīt, p̄t aliquis esse perplexus * inter mortale, & veniale, vt cum aliqs quærit aliquem inimicum ſuum, quem ſcio esse in loco aliquo, ſi dico quærenti illum esse in loco illo, pecco mortaliter e: quia ꝓdo eum,

" ſi nego eū esse ibi, pecco ſaltem veniali ter, vel ēt mortaliter ſi ſum pfect⁹, vt 22. q. 2. ne qs. ſi taceo, ex ta citurnitate mea ꝓſumitur eū esse i loco illo. Itē i alio exēplo: ſi vxor petit debitū à viro, & vir negat, peccat mortaliter. ſi reddit, vī peccare veniaſiter: quia delectatio carnis nō p̄t esse ſine veniali pcto, vt vī 33. q. 4. vir cū ꝓpria. & ſic est perplexus f. Simili ter vī, q̄ aliqs p̄t esse perplexus inter duo venialia, vt ſi aliquis ſimplici verbo promi ſit ſe bibere pluſquā poſſit: ſi pl⁹ bibat pec cat veniaſiter. 25. dist. vnū orarium. §. crimi nis. ſi cōtra verbū ſuū facit peccat veniaſiter, vt 22. q. 2. primum. Sed dicēdū est, q̄ nul lus p̄t esse perplexus inter duo mala: q̄a secūdū hoc ſequeretur, q̄ aliqs ex neceſſitate teneretur facere malū: ſed dī canō, q̄ Deo nunq̄ redderet interi tū, niſi ſpontaneū reperiretur homo hēre delictū, vt 23. q. 4. Nabuchodonoſor. verſi. vaſis iræ. Præterea ſi ex neceſſitate tenere mur aliq̄d mali facere, lex quæ illud ꝓhibet esset impoſſibilis: cum tū omnis lex debeat esse poſſibilis g, vt 3. dist. 4. erit. Perplexio ergo quantum ad

" ſi nego eū esse ibi, pecco ſaltem veniaſiter, vel ēt mortaliter ſi ſum pfect⁹, vt 22. q. 2. ne qs. ſi taceo, ex ta citurnitate mea ꝓſumitur eū esse i loco illo. Itē i alio exēplo: ſi vxor petit debitū à viro, & vir negat, peccat mortaliter. ſi reddit, vī peccare veniaſiter: quia delectatio carnis nō p̄t esse ſine veniali pcto, vt vī 33. q. 4. vir cū ꝓpria. & ſic est perplexus f. Simili ter vī, q̄ aliqs p̄t esse perplexus inter duo venialia, vt ſi aliquis ſimplici verbo promi ſit ſe bibere pluſquā poſſit: ſi pl⁹ bibat pec cat veniaſiter. 25. dist. vnū orarium. §. crimi nis. ſi cōtra verbū ſuū facit peccat veniaſiter, vt 22. q. 2. primum. Sed dicēdū est, q̄ nul lus p̄t esse perplexus inter duo mala: q̄a secūdū hoc ſequeretur, q̄ aliqs ex neceſſitate teneretur facere malū: ſed dī canō, q̄ Deo nunq̄ redderet interi tū, niſi ſpontaneū reperiretur homo hēre delictū, vt 23. q. 4. Nabuchodonoſor. verſi. vaſis iræ. Præterea ſi ex neceſſitate tenere mur aliq̄d mali facere, lex quæ illud ꝓhibet esset impoſſibilis: cum tū omnis lex debeat esse poſſibilis g, vt 3. dist. 4. erit. Perplexio ergo quantum ad

DISTINCTIO XIII.

Tem aduersus g naturale ius nulla dispensatio admittitur, nisi forte duo mala ita vrgeant, vt alterum eorum necesse sit eligi.

Vnde in concilio Toletano 8. c. 2. legitur.

¶Minus malū de duob. eligendū est. C. I.

DVo mala h, licet sint omnino cautissime p̄cauenda, tamen si periculi necessitas i ex his vnum perpetrare † cōpulerit, id debemus resoluere k, quod minori l nexu noſcitur obligare †.

¶Quid autem ex his leuius, quid interrogatur dēt tacere: nec hoc ei nocet, ſi alter ex taciturnitate ſua aliquid præſumat. Abſit enim quòd ea quæ, &c. vt 23. q. 5. de occidendis. præterea non ſemper ſequitur, quòd qui tacet conſentit, vt 86. dist. tanta. Quod autem obiicit de vxore, nō credo quòd talis delectatio ſit aliquod peccatum, vt 32. q. 2. quidquid. " Si tamen vis tenere, quòd ſit ibi veniale peccatum, dicas cum H. quòd vir debet mulierem petentem debitum prudenter eludere, promittendo ſe poſtea facturum donec ipſa effereuear: & ſi nec ſic illa deſiſteret, tūc vir det ei copiam corporis ſui, vt quàm cito mulier expleuerit libidinem ſuam, ſtatim vir ſecedat, nec procedat ad actum.

Vo mala.] Casvs. Statutum fuit in concilio Toletan. quòd quoties duo mala inſtant, ita quòd alterum eligi ſit neceſſe: illud debet eligi, quod minus grauat: & illud vitari, quod magis. & hoc in prima parte. In ſecunda quæ incipit ibi, *Quid autem*. oſtenditur quod grauius, & quod leuius. Nam ſi iuraui hominem interficere, magis pecco interficiendo, quàm deierando: quia occidendo tripliciter pecco, deierando tantum dupliciter, & ideo eligendum.

h ¶*Duo mala*.] intellige quantum ad fatuam illius op. qui ſe credit perplexum, & ſic intelligas omnia verba hic poſita: non enim vtrūque illorum malum eſt, licet ille opinetur vtrūque esse malum.

i ¶*Neceſſitas*.] id est casus, vel refertur ad opin. ſtultam.

k ¶*Reſoluere*.] id est facere.

l ¶*Quod minori*.] ſecundum quòd ipſe opinatur, cum alterum illorum non obligat ipſum.

a ¶*Peierare*.] ſecundum quod talis opinatur: non enim peierat, licet non ſeruet tale iuramentum, vt 22. q. 4. ſi aliquid.

b ¶*Illic*.] id est in iuramento.

c ¶*Duplici*.] "Nō intelligas, quod in homicidio tria peccata cōmittantur a, & in periurio duo: ſed ibi dicit, q̄d in homicidio tres offendūtur, i periurio duo.

Et est hic ar. quod qui plures offendit, plus peccat, 94. di. ſi qs āt legationē. & 11. q. 3. ꝓcipue. Item est hic ar. quod pro illo potiꝰ ē iudicandū, p̄ quo plures rōnes faciunt, vt ext. de p̄b. licet. in fi. & q̄ potiora iura oſtēdent obtinebit. 21. di. 1. & C. de edi. di. Adr. tol. l. vl. Sic & dterior est cā illius cōtra quē plura faciūt, vt 28. di. de Syracuſanæ. Itē cōtrariū hic ſignatur. 22 q. 5. ille q. vbi dr̄, q̄ ꝓiuriū ſit maiꝰ homicidio. Sed ibi ſoluitur.

d ¶*hic*.] i homicidio.

Nerui teſticulorū.] Casvs. Hoc c. diuiditur i tres par. In 1. part. oſtēditur, q̄ perplexitas prouenit ex ſuggeſtione diaboli. In 2. part. q̄ inc. ibi, *Quid melius*. ponūtur tria exēpla perplexitatis. vnū est de illo, q̄ iurat ſe celare oīa ſecreta ſocij ſui quē ſcit velle interficere mari tum adulteræ ſuę, ſed timet eū pp iurm, q̄d fecit, manifeſtare. Se cūdum de eo, q̄ malo plato obediētiam fecit, timens ſi non obediat ei ēt in malo, pp obedientiam q̄ ei fecit. Tertium exemplū est de eo, q̄ per ſimoniam plaſturam acqſiuit, qui timet peccare ſi gregem ſibi commiſſum derelinquat. In 3. par. q̄ inc. ibi, *Eſt tamen*. datur conſilū quid in hm̄odi perplexitatib. ſit faciēdum. Nam dr̄, q̄ de duob. malis, minus malū est eligendū, & hoc ꝓbatur exemplo Pauli, q̄ cōceſſit minima, i. matrimonia, & coitū cō iugalē cā incontinentiæ, vt maiora, & graviora vitentur, ſ. fornicationes.

e ¶*Nerui*.] i. ſuggeſtiones diaboli neruoſæ, id est callidæ, & illaqueantes.

f ¶*Teſticulorum*.] teſticuli dr̄ ſuggeſtiones eius, q̄a ſicut teſticuli ſunt miniſtri & inſtrumanæ gñationi, & in ſe cōtinēt oē incēdiū libidinis b, ita ſuggeſtiōes diaboli generāt i hoīb. vitia, & adoīa illicita accēdūt. 5. 6. di. ſed penſandum.

g ¶*Leuiathan*.] id est diaboli.

h ¶*Perplexi ſunt*.] i. perplectentes, & ſic oīa verba intelligas actiue.

Additio. Perplectētes dicit, quòd reddunt hominem perplexum, in veritate tamen perplexio nihil est. Arch.

i ¶*Implicatis*.] id est implicantibus.

k ¶*Inuentis*.] id est, inuentionibus.

l ¶*Particeps*.] ſecūdum opinionem eorum ſtultam ſemp intelligas.

m ¶*A tranſgreſſionis contagione*.] Iſte admonebit illum ne faciat, vt ve ſit grauius, puræ† rationis acumine inueſtigemus. Etenim dum peierare a cōpellimur, creatorem quidem offendimus, ſed nos tantummodo maculamus. Cum vero noxia promiſſa cōplemus, & Dei iuſſa ſuperbe contēnimus, & proximis impia crudelitate nocem⁹, & nos ipſos crudeliori gladio trucidamus. Illic † b enim duplici c culparū telo perimimur †, hic † d tripliciter iugulamur.

¶*In ipſo concilij capite multa antecedunt, & ſequuntur, quæ per legenda ſunt.*

Item Gregorius in moralibus in cap. 40. Iob, lib. 32. c. 18. 19. & 20.

¶De eodem. C. II.

NErui e teſticulorum f Leuiathan g perplexi ſunt h, quia ſuggeſtionum † illius argumenta implicatis i inuentis † k illigātur, vt pleroſque ita peccare faciant, quatenus ſi fortaſſe fugere pecca tum appetāt, hoc ſine aliquo pec cati laqueo non euadant, & culpam faciant, dum vitāt, ac nequaquam ſe ab vna valeant ſoluere, niſi in alia conſentiant ſe ligari. ¶Quod melius oſtēdimus, ſi qua ex conuerſione hominum illigationis huius exēpla proferamus †. *& nonnullis interiectis.* ¶Ecce quidam dum mundi huius amicitias appetit, cuilibet alteri ſimilem ſibi vitam ducenti, quod ſecreta illius omni ſilentio contegat, ſe iureirando conſtringit. Sed is, cui iura tū est, adulterium perpetrare cognoſcitur, ita vt etiam maritum adulteræ occidere conetur. Is autem, qui iuſiurandum p̄buit, ad mentē reuertitur, & diuerſis hinc inde cogitationib. impugnatur, atq; hoc ſilere formidat, ne ſilentio † adulterij ſimul & homicidij particeps l fiat, &, ꝓdere trepidat, ne reatu ſe piurij obſtringat. Perplexis ergo teſticulorum neruis ligatus est, quia in quamlibet partē declinet, metuit, ne à tranſgreſſionis contagione m liber non ſit. ¶Alius cuncta, quæ mundi ſunt, deſerens, atq; per omnia frāgere ꝓprias voluntates quærēs, alieno ſe ſubdere regimini appetit, ſed eum, qui ſibi apud Deum p̄eſſe debeat, minus cauta inquiſitione diſcernit: cui fortaſſe is, qui ſine iudicio eligitur, cum præeſſe iam cœperit, agere † quę Dei ſunt, pro hibet, quæ mūdi ſunt, iubet. Penſans itaq; ſubditus, vel quæ ſit culpa inobedientiæ, vel quod contagium ſæcularis vitæ, & obedire trepidat, & non obedire formidat n, ne aut obediens, Deum in ſuis præceptis deſerat, aut rurſus non obediens, Deū in electo prio re contemnat. *& infra.* ¶Alius pen ſare pondus honoris eccleſiaſtici negligēs, ad locum regiminis præ miis aſcendit. Sed quia omne qđ hic eminet, plus mœroribus affi citur, quā honorib⁹ gaudet, dum cor tribulationibus premitur, ad memoriam culpa reuocatur, doletq; ſe ad laborem cum culpa per ueniſſe, & quàm ſit iniquū quod admiſerit, ex ipſa fractus † difficultate cognoſcit. Reum igitur ſe cū impenſis præmiis agnoſcens, vult adeptæ ſublimitatis locū deſerere, ſed timet, ne grauius delictū ſit ſuſcepti gregis cuſtodiam reliquiſſe: vult ſuſcepti o gregis curam gerere, ſed formidat, ne deterior culpa ſit, regimina paſtoralis gratie † empta poſſidere. Per honoris ergo ambitum, ligatum culpa hinc inde ſe cōſpicit. Eſſe quippe ſine reatu criminis neutrum videt, ſi aut ſuſcepꝰ ſemel grex relinquatur, aut rurſum ſacra actio ſæculariter empta teneatur. Vndiq; metuit, & ſuſpectus latus omne perti meſcit, ne aut ſtās in empto regimine nō digne, lugeat, q̄ non etiā deſerens ꝓ emendat, aut certe regimen deſerens, dum aliud flere nititur, rurſus aliud de ipſa gregis deſtitutione committat. *& infra.*

2 ¶Eſt tamē q̄ ad deſtruēdas Beemoth verſutias ſubtiliter † fiat, vt dum mens inter minora, & maxima peccata cōſtringitur, ſi omnino nullꝰ ſine peccato euadēdi aditus patet, minora ſemp eligantur: quia, & qui murorū vndiq; ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi ſe in fugā p̄cipitat p, vbi breuior murꝰ in uenitur. Hinc Paulus, cū quoſdā in eccleſia incōtinētes aſpiceret, conceſſit q minima r, vt maiora s do arg. 23. q. 5. ſi non licet. & c. non est noſtrum. & maxime ſi ex hoc neſta cauſa ſe precipitaſſet, vt ext. de ſepult. ex parte. 2.

q ¶ *Conceſſit*.] id est, conceſſum oſtendit: ſicut alibi exponitur da, id est datum pronuntia, vt 23. quæſt. 5. cap. remittuntur.

r ¶*Minima*.] id est, matrimonia f.

s ¶*Maiora*.] i. fornicationem. Vel minima appellat immoderatam exact

---

† al. adeo ſeruilibus operibus.

† *ſarcinis*.] Orig.

† al. prouinciales.

† al. *eccleſiam*.

Epheſ. 4.

† pontifices

† al. à

b Dicit Hug. q̄ hoc ſi colligitur hic. & est ſenſus ſecundū vo lūtatem ſui epi: q̄a eps hoc ēt velle d 3. nō q̄ eis formā hui⁹ rei dare debeat. Arg. j. 16. q. 1. Agapitus.

"Metropolitanus ſuffraganeos excōicat.

c Idē dicunt hic Hug. Laur. & Io. de Fan.

d Vt j. dist. prox. §. con ſuetudinis. & c. ſeq.

"Perplexitatis varietas.

Iuſtum non iniquitatis. 22. q. 4. inter cetera: vſi ſi qs iurauit alium nō accuſare, tū pt denuntiare crimē eius: vt extr. de iurei. quēadmodū. in fi. cum āt non pt ꝓbare, debet tacere, vt 2. q. 7. pleriq;. ſi āt pt probare, faciat quod dr̄ 2. q. 1. ſi pecca uerit. vel dicat alijſic: frater ſcias, q̄d q̄dā te vult occidere, non tū nominādo aliquem. † *agi*] Orig. extr. de of. iud. ordi. ſi ſacerdos. Cōtra tū est ext. de fur. qui cū fure. ſed ſi ē cōtra, quia fur non manifeſtauerat furtum indicanti. n ¶ *Formidat*.] Quid ſi ſubditus credit, q̄d p̄ceptū ꝓlati ſit cōtra Deum? ſecure ſi obediat: "quia licet gñaliter iurauerit ei obedire in omnib. non tū est intelligēdū niſi de licitis & iuſtis & honeſtis c, vt tit. 9. 3. nō ſp. & c. ſi dūs. & c. Iulianus. & ext. de iureiu. ad noſtram. 2. & c. venientes. ff. de pi. obligatiōe generali. Sed ſi dubitet an ſit contra Deū, obedire debet, vt 23. q. 1. q̄d culpatur. in fi. Vtrū āt te neatur recipere ordines ab eo q̄ ſuē ſcit ſimoniacū esse. no. 1. q. 1. ſi quis à ſimoniacis. o ¶ *Suſcepti*.] Iſte ſi vult ſaluari, dimittat locū, & ſit i perpetua pœnitentia, vt 1. q. 1. ſi qs neq;. & q. 7. reqris. & ext. de ſi. Matthæ⁹. non tū dimittat ſine auctoritate Papę d, vt 7. q. j. mutōes. & c. ſuggeſtum. Sed credo, vt Io. de Fan. dicit q̄d bñ ꝓt dimittere ſine lcia Papæ: q̄a rē hēt furtiuam: vnde ipſam tenetur ſtatim reſtituere: aliter non pœnitet. 14. q. 6. ſi res aliena. & fur ſemper est in mora, vt ff. de cōd. fur. ſi ꝓfure. §. vl. Sed ar. cōtra ext. de ren. c. niſi. & c. poſt tranſlationem. Sed illa intelligitur in his, qui nō per oſtium intrauerunt, vt 1. q. 1. ordinationes.

† *fructus*] Orig.

† *al. gregis*. d Iſta ēt fuit ſnīa Hug. ſ. ſequitur Lau. ad hoc 6. q. 3. denique. Arch.

EST TAMEN. Hæc est ſecunda pars diſt. in qua conſulit quid in prædictis perplexi tatibus faciēdum ſit. Archid.

Ibid. c. 10. † *vtiliter*] Orig. vt j.

p ¶*Præcipitat*.] "quid ſi precipitet ſe in fugam, & moritur, vtrum peccet mortaliter, quæritur? Et diſtinguendum est c, quod ſi non ita eſſet altus murus, quod bene ꝓſumebat ſe euadere, non peccat mortaliter: aliter ſic. Arg. pro primo. 23. q. 5. de occidendis. pro ſecunda arg. 23. q. 5. ſi non licet. & maxime ſi ex hoc

"Præcipitās ſe, an morta liter peccet

e Hæc fuit altus diſt. Hug.

1. Cor. 7.

f Sub. q̄ dñr ſuggeſtum. Sed credo, vt Io. de Fan. dicit q̄d bñ ꝓt dimittere ſine lcia Papæ: q̄a rē hēt furtiuam: vnde ipſam tenetur ſtatim reſtituere: aliter non pœnitet. 14. q. 6. ſi res aliena. & fur ſemper est in mora, vt ff. de cōd. fur. ſi ꝓfure. §. vl. Sed ar. cōtra ext. de ren. c. niſi. & c. poſt tranſlationem. Sed illa intelligitur in his, qui nō per oſtium intrauerunt, vt 1. q. 1. ordinationes.

EST TAMEN. Hæc est ſecunda pars diſt. in qua conſulit quid in prædictis perplexitatibus faciēdum ſit. Archid.

p ¶*Præcipitat*.] "quid ſi precipitet ſe in fugam, & moritur, vtrum peccet mortaliter, quæritur? Et diſtinguendum est c, quod ſi non ita eſſet altus murus, quod bene ꝓſumebat ſe euadere, non peccat mortaliter: aliter ſic. Arg. pro primo. 23. q. 5. de occidendis. pro ſecunda arg. 23. q. 5. ſi non licet. & c. non est noſtrum. & maxime ſi ex hoc neſta cauſa ſe precipitaſſet, vt ext. de ſepult. ex parte. 2.

"Præcipitās ſe, an morta liter peccet

e Hæc fuit altus diſt. Hug.

1. Cor. 7.

f Sub. q̄ dñr

---

bAd hoc 44 diſt. §. j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

exactionem debiti coniugalis. & illud potius permisit Apostolus, quam fornicationem, vt 22.q.2.quicquid. & secundum hoc proprie ponitur concessit. secundum priorem intellectum ponitur concessit, id est concessum ostendit.

a ¶*Et quia.*]Arg. contra H. qui dicit, q̄ vir nunquam potest cognoscere vxorē sine peccato, vt no. 33.q.4.vir cum propria.

b ¶ *Sed pro suscipienda.*]Et causa reddendi debitum, vt no.32.q.2. quidquid.

c ¶ *Minimis.*] quoties enim sine captiōe nihil fieri potest, id faciendum est quod minus captiosum est, vt ff. de re.iur.quotiens. & l. semper.

Ibidem 6. d ¶*Sine venia.*]simile dr alibi. Quod permittimus, nolentes prēcipimus, vt 31.q.1. hac ratione.

Verum.]Hæc dist. diuiditur in duas part. in qua rum prima probat, q̄ nullus debet peccare minus, vt maius siue grauius alius nō peccet. Secunda ibi, *consuetudinis.*

minus malū de duob. est faciendum.

Casvs. hic dicit Grat. q̄ illud quod dictum est in superiori dist. de minori maloeligēdo, intelligendum est cū duo mala circa eandē personā contingunt. sed si circa diuersas cōtingant, vtrum minus malum sit eligendum & faciendum, vt aliius vitet mains, q̄ritur in hac dist. & probatur q̄ nō, per capitulum sequēs. dicitur etiam quod ius consuetudinis vel constitutiōis relaxatur quādoque.

e ¶*Verum.*]In hac dist. 14. quæritur, an aliqs debeat min⁹ malum committere vt alter euitet grauius malū? Et dicēdum est quod non, vt j.c.prox. & cō tinuatur iste §. ad id quod dixerat in superiori dist. §. q̄ cùm duo mala nobis instant, minus est eligēdum: sed hoc non est verū circa diuersas personas.

1 Iuo p.9.c. 117. † *Genes.19.*

declinarent, dicēs [Propter fornicationem autem vnusquisq; vxorem suam habeat.] Et quia [a] tunc solum cōiuges in admistione sine culpa sunt, cum non pro explenda libidine, sed pro susc ipienda [b] prole miscētur, vt hoc etiā, quod concesserat, sine culpa (quamuis minima) non esse monstraret, illico adiunxit [Hoc autem dico secundū indulgentiam, non secundum imperium.] Non enim est sine vitio: quod ignoscitur, nō præcipitur. Peccatum profecto vidit, quod posse indulgeri p̄uidit. Sed cum in dubiis constringimur, vtiliter minimis [c] subdimur, ne ī magnis sine venia [d] peccem⁹. ¶Itaq; plerumque neruorum Beemoth istius perplexitas soluitur, dum ad virtutes maximas per commissa minora transitur.

A ¶Emendat.] *Hoc loco in originali videtur cōstructio verborum perturbata, & restituenda ex Gratiano.*

DISTINCTIO XIIII.

1 p. *Verum*[c] *hoc in vna eademque persona intelligitur. Cetcrum an in diuersis eadem dispensatio locum habeat, videlicet, vt committamus minora, ne alij grauioribus implicentur, merito quæritur.*

De hiis ita scribit Augustinus lib. Quæst. super Gen. c.42.

¶Non sunt à nobis aliqua committenda delicta, ne alij grauiora committant. C. I.

1 QVod ait [f] Sodomitis Loth [Sunt mihi duæ filiæ, quę nondum nouerunt viros: producam illas ad vos, vtimini illis quo modo placuerit vobis, tantum in viros istos ne faciatis iniquum:] quoniam p̄stituere volebat filias suas hac cōpensatione, vt viri hospites eius nihil à Sodomitis tale paterentur, vtrum admittenda sit compensatio flagitiorum, vel quorumcumque peccatorum, vt nos faciam⁹ mali aliquid, ne alius grauius malum faciat, an potius perturbationi Loth, non consilio tribuēdum sit, quia hoc dixerit, merito quæritur. Et nimirum periculosissime [g] admittitur hæc cōpensatio [h]. Si autē perturbationi humanæ tribuitur, & menti tanto malo permotæ, nullo modo imitanda est.

Consuetudinie autem, vel constitutionis rigor nonnunquam relaxatur.

Vnde Leo Papa ait ad Rusticum Narbonensem episcopum, epist. 90. ante caput 1.

¶Quæ constitutiones valeant temperari, vel quæ non. C. II.

2 SIcut quædam sunt [i] quæ nulla possunt ratione conuelli, ita multa sunt, quæ aut pro necessitate temporum [k], aut pro consideratione ętatum [l] oporteat tēperari: illa consideratione †[m] semper seruata, vt in iis, quæ vel dubia [n] fuerint, aut obscura, id noue rimus sequendum, quod nec prēceptis Euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inueniatur aduersum.

DISTINCTIO XV.

1 ps. *Voniam de iure naturali [o] & constitutione, vel consuetudine hactenus diximus, differentiam, qua inuicem discernuntur, assignantes, nunc ad ecclesiasticas constitutiones stylum vertamus, earum originem, & auctoritatem, prout ex libris sanctorum Patrum colligere possumus, breuiter assignantes.*

go proprie dicuntur vitia, vt de pœ. dist. 3. septies. Alij dicunt, quod nullum peccatū debet homo facere, vel pro suo bono vel alterius, vt 23.q.5. cum homo. ver. quod si alius. nō enim Deus vult tale damnum cum tali lucro compensari, vt 33.q.5. si dicat. non enim debet quis crimen suum alienis commodis impendere, vt 46. distin. sicut non suo. Præterea neque pro salute alterius temporali vel æternali debet q̄s peccare venialiter: quia nullus perducendus est ad salutem [c] opitulāte mendacio, vt 22. q.2.c. faciat. & c. primum. Ioan. Sed quare redarguitur hic Loth ab Aug. cum alibi commendetur ab Ambrosio, vt 32.q.7. offerebat? Sed Ambrosius considerauit pietatem quam habuit ad hospites. Au. vero delictum filiarum. 26. distinct. ca. 1. & 2.

c de hac ma teria no. ex. ne cleri. vi mon. c. 3. li gloſ. arg. q̄ &c. Arc.

h ¶*Hæc compensatio.*] Arg. quod non est admittenda compensatio in malis, vt 24.q.5. forte. & 23.qu.5.c.1. & 32.q.8. non solum. & 1.qu.1. non est putanda. admittitur tamen compensatio in criminibus vel exciendo vel replicando, vt 32.q.6. nihil. & ff. sol. mat. viro. " verum est in iudiciis admittitur compensatio, non in foro pœnitētiali. 34.q.5. quod Deo.

2 Pan. ī glo c. 12.

CONSVETVDINIS. Hæc est secunda pars huius distinctionis: in qua dicitur quando rigor est relaxandus, & quando non. Ioan. de Fan.

Casvs. Iste §. continuatur ad illud quod dictum fuit supra in principio 13. dist. vbi dictum fuit, quod auersus ius naturale non admittitur dispēsatio: sed hic dicitur, quod consuetudinis vel constitutionis rigor relaxatur quandoque etiam, hoc probatur in seq.c.

Sicut.]Casvs. Quę situm fuit à Leone Papa, vtrum contra consuetudinem & constitutiones possit dispensari. qui respondit, dicens quod sicut sunt quædam contra quæ dispensari non potest, vt ius naturale: sic quædam sunt, vt consuetudines & constitutiones contra quas ratione temporum, & ætatum potest dispensari: hac habita discretione, vt in dubiis nihil contra Euangelium vel decreta fiat patrum.

i ¶*Sicut quædam sunt.*]vt præcepta decalogi, & forma [d] baptismi: & forma conficiendi [e] corpus Christi. de consc. dist. 4. proprie. & dist. 2. accipite.

k ¶ *Temporum.*] vt 1.q.7. quod pro remedio. & 81. dist. presbyter. & 34. dist. fraternitatis.

l ¶*Ætatum.*]vt j.33.q.2. in adolescentia [f]. & 86. dist. tanta.

m ¶*Consideratione.*]j.29. dist. sciendum.

n ¶*Vel dubia.*] ext. de sponsa. iuuenis.

Voniam de iure.]Hæc dist. diuiditur in duas partes. In prima quæritur, & probat ex quo tempore habuerunt concilia ortum. Secunda ibi, *Quintum verò.*

Casvs. Supra de naturali iure, consuetudine & constitutione dixit Gratianus, inter ista differentiam assignando. In hac vero dist. reuertitur ad constitutiones ecclesiasticas, & earum originē & auctoritatem breuiter ostendit.

o ¶*Quoniam de iure naturali.*] Hactenus tractauit magister de naturali [g] iure: hic incipit tractare de iure canonico. assignat itaque rationem & originem ipsius. & ostendit quę opuscula recipiantur ab ecclesia, & quæ non.

d Ext. de bp tis c. 1. e De cōſe dist. 2. c. 5. f Hoc c. lo tur de iu nili ętat seq. cōcor logtur d fe nili. ad ho 26. q. 7. & c. hoc g Sub. ea uisiones & drias ad e tera multiplex assignās, cōpetētiu ad tractā de iure c descēdere nūc ad, & Hug.

¶Quo tempore cœperint canones generalium conciliorum. C. I.

2 Pann. lib. 1. c. 104.

CAnones generalium conciliorum (vt Isidorus ait lib. 6. etymol. c. 1 6.) à temporibus Constantini [a] cœperunt. In præcedentibus namq; annis persecutione feruente, docendarum, plebium minime dabatur facultas. Inde Christianitas in diuersas hæreses scissa est: quia nō erat licentia episcopis in vnum cōueniēdi, nisi tēpore supradicti Imperatoris. Ipse enim dedit facultatē Christianis libere congregari. Sub hoc etiam sancti patres in concilio Nicæno de omni orbe terrarū cōuenientes iuxta fidē Euangelicā & Apostolicā, secundū post Apostolos [b] symbolum tradiderunt. ¶Inter cetera autem cōcilia, quattuor esse scimus venerabiles synodos, quæ totā principaliter fidē cōplectūtur, quasi quattuor Euangelia, vel totidem paradisi flumina. ¶Harū prima Nicæna synod⁹ cccxviij. [c] episcoporum Constantino Augusto imperante peracta est: in qua Arianæ perfidiæ condemnata blasphemia, quam de inæqualitate [d] sanctę Trinitatis idem Arius asserebat, consubstātialem Deo patri Deum filium eadē sancta synod⁹ per symbolū definiuit. ¶Secunda synodus cl. Patrum sub Theodosio seniore Constātinopoli [e] congregata est, quæ Macedoniū [f] spiritum sanctum Deum esse negantem condēnans, consubstātialem patri & filio spiritum sanctum demonstrauit, dans symboli formā, quā tota [g] Græcorū, & Latinorū confessio in ecclesiis prædicat. ¶Tertia synodus Ephesina [h] prima cc. episcoporum sub iuniore Theodosio Augusto edita ē, quæ Nestorium duas psonas [i] in Christo asserentem, iusto anathemate condēnauit, ostēdens manere [k] in duabus naturis vnā Domini nostri Iesu Christi personā. ¶Quarta synodus Chalcedonēsis dcxxx. sacerdotum sub Martiano principe habita est, in qua Eutychem [l] Constantinopolitanum abbatem verbi Dei & carnis vnā naturam pronūtiantē, & eius defensorē Dioscorū, quōdam Alexandrinū episcopū, & ipsum rursus Nestorium cū reliquis hæreticis vna Patrū sentētia damnauit, prædicans eadē synodus Christū Dominum de virgine sic natū, vt in eo substātiam diuinæ, & humanæ confitea mur naturæ. ¶Hæ sunt quattuor synodi principales, fidei [n] doctrinā plenissime prædicātes. Sed, & si qua sunt concilia, quę sancti patres spiritu Dei pleni sanxerunt, post istorū quattuor auctoritatē, omni manēt stabilita vigore: quorum gesta in hoc opere [o] condita continentur. ¶Synodus autem ex græco interp̄tatur comitatus, vel cœtus. Cōcilij [p] vero nomē tractū est ex more Romano. Tēpore enim quo causę agebantur, conueniebāt oēs in vnū, communiq; in tentione tractabāt. Vnde conciliū à communi intentione dictū qua si consilium, consilium, quasi considium. d. in l. litteram transeunte: vel concilium dictū est à cōmuni intentione, eo q̄ in vnum dirigāt omnem mentis obtutum. Cilia enim oculorum sunt: vnde qui sibi met dissentiunt, non agunt concilium, quia non consentiunt in vnum. Cœtus vero conuentus est, vel cōgregatio, à coeūdo, id est à conueniendo in vnū. Hinc etiam conuentus est nuncupatus, eo q̄ ibi homines cōueniunt in vnum: sicut à conuentu cœtus dicitur, sic concilium à societate multorum in vnum.

a Qđ dr lis gnaliter, in nuit solutio nem. Hug. & Arc.

b Not. q̄ Damasus Papa cōstituit vt symbolum cantaretur in Missa ex decreto sanctæ synodi vniuersalis apud Constantinopolim celebratæ. Arch.

¶*Caput hoc habetur etiam in conciliorum collectione Isidori ante ipsius præfationem, non autem in codice bibliothecæ Dominicanę: in quo tamen vsque ad versiculum,* Inter cetera *ponitur etiam (quemadmodum & in aliis) ante initium concily Nicæni.*

A ¶ Manere.] *In plerisque antiquis Gratiani exemplaribus, & Isidori codice impresso legitur vt est emendatum. Sed in aliis eorundem manuscriptis, & impressis Gratiani legitur,* manere in Christo duas naturas, & vnam Domini nostri Iesu Christi personam.

1 ¶ Concilij vero.] *Apud Isidorum in libro Etymol. locus hic mendose legitur. Verum in præfatione eiusdem Isidori, editioni Parisiensi conciliorum præposita, quæ cum aliquot vetustis codicibus collata est, sic legitur:* Concilij vero nomen tractum ex communi intentione, eo quòd in vnum dirigant omnes mentis obtutum. Cilia enim oculorum sunt. vnde & qui sibimet dissentiunt, non agunt concilium, quia non sentiunt vnum. Cœtus vero conuentus est, vel congregatio à coeundo, id est conueniendo in vnum: vnde & conuentus est nuncupatus, quòd ibi homines conueniant. Sicut conuentus, cœtus, vel concilium à societate dicitur multorum in vnum. *In Gratiani codicibus sunt multæ varietates, ex quibus ea lectio retenta est, quæ visa est melior, quamuis adhuc aliquid fortasse desideretur.*

De quattuor vero† conciliis scribit B. Gregor. ita dicens, lib. 1. Regest. epist. 24. † *al. quoque.*

¶De auctoritate quatuor conciliorum. C. II.

SIcut sancti Euangelij quattuor libros, sic quattuor concilia susc ipere, & venerari me fateor, Nicænum scilicet, in quo peruersum Arij dogma destruitur, Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomij & Maceconij error conuincitur, Ephesinum etiam primum, in quo Nestorij impietas iudicatur, Chalcedonense vero, in quo Eutychis, Dioscorique prauitas reprobatur, tota deuotione complector, & integerrima approbatione custodio: quia in his velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura consurgit, & cuiuslibet [A] vitæ atque actionis norma consistit. ¶Quintum quoque concilium pariter veneror, in quo epistola, quæ Ibæ dicitur [P], erroris plena reprobatur, in quo Theodorus personā mediatoris [q] Dei & hominū in duabus substantiis [r] separans

post, nequaq̄. ergo qđ pri⁹ nō fuit fidei articul⁹, post cōsecrationem factus ē fidei articulus. Arch.

m ¶ *Defensorem.*]Pec cabat ergo in fide, ex quo erat defensor hæreticorū, vt 24.q.1.c.1 & q.3.q aliorū. & ext. de hę. vergētis [c]. sicut c Parum aut dicit lex d latrone. C. nihil facit, de his q la. oc. l. 1. Sed sed melius contra. 21. di. in tm. & e. ti. sicut. & 24.q.2. sane, pfertur. c. excōcia ver. item Romanorū. mus. §. credibi. n. dr, q̄ Discorus dentes. Pet. non peccauit in fide, sed expone, non peccauit in fide, i. nō peccauit in fide tm: q̄ in hoc peccauit, q̄ ausus fuit Papā Leonem excōicare. 21. dist. in tm.

n ¶*Fidei.*]articulos.

o ¶ *In hoc opere.*]Ifid. ne sit cōtra 19. di. sic Romanorū. ver. pfertim.

Sicut sancti Euangelij. Casvs. In 1. par. h⁹ ca. dr Greg. qđ ita vult seruare quattuor cōcilia sicut quattuor Euāgelij libros: & ostēdit ī vtroq; illo rū qđ fuit reprobatū. In 2. par. q̄ ic. ibi, *quitum.* dr Greg. q̄ qutū cōciliū vult venerari, ī quo tria sunt reprobata, s. epistola erroris plena, q̄ Ibæ dicebatur, & opinio Theodori, q̄ personā Chri mediatoris Dei & hominū in duab. substātiis separabat, i. personis, dicens Christum duas hīe personas, & scripta Theodori, q̄ vitā B. Cyrilli, & fidē reprehendebat: & q̄ supra dicta cōcilia ñ obseruat, seipsum destruit.

p ¶*Ibæ dicitur.*]ab inuentore.

q ¶*Mediatoris.*]id est, Christi. Ioan.

r ¶ *Substantiis.*] scilicet personis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Præsumit.*] Videtur ergo, q̃ Papa ñ possit destruere statuta cõcilij: qa orbis maior est vrbe. 93. dist. legim⁹. circa med. vñ regrit Papa cõsensũ cõcilij. 19. di. Anastasius. Arg. cõtra 17. di. §. hinc ēt. & ext. de ele. significasti. vbi dr q̃ cõcilio ñ pt Papę legē imponere. & 35. q. 9. veniã. Sed intellige. qd hic dr, circa articulos fidei. 25. q. 1. sunt quidam.

† *al. ligant.* † *al. religare* *Sancta Romana Ecclesia.*] Casvs. In hoc c. ponũtur fere eadẽ, q̃ dicta sunt in illo c. canones, & in c. sicut. Dicit. n. Gelasi⁹, q̃s supradicta quattuor cõcilia vult venerari: & si qua alia fuerũt à sanctis Patrib. instituta: & ostẽdit q̃ opuscula sanctorum Patrum in Ecclesia recipiantur.

† *al. quæsti pturas.*

1 Burc. lib. 3. c. 220. Iuo p. 4. c. 64. Pan. l. 2. c. 91 Pol. l. 3. t. 20

Sancta Romana Ecclesia post illas veteris testamenti & noui scripturas, quas regulariter suscipimus, etiam has suscipi non prohibet: Sanctam synodum Nicænam ccxviij. patrum mediante Constantino Maximo Augusto, in qua Arius hæreticus condemnatus est: Sanctam synodum Constantinopolitanam, mediãte Theodosio seniore Augusto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: Sãctam synodum Ephesinam, in qua Nestorius damnatus est consensu beatissimi Papæ Cælestini, mediante Cyrillo Alexandrinæ sedis antistite, & Arcadio episcopo ab Italia destinato: Sanctam synodum Chalcedonensem, mediante Martiano Augusto, & Anatolio Constantinopolitano episcopo, in qua Nestoriana, & Eutychiana hæreses simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatę sunt: sed & si qua sunt concilia à sanctis patribus hactenus instituta, post † istorũ quattuor auctoritatẽ & custodienda, & recipienda decernimus, & mandamus. ¶Iam nunc subiiciendum est de opusculis sanctorum patrum, quæ in ecclesia catholica recipiuntur. ¶Opuscula B. Cypriani martyris, & Carthaginensis episcopi. ¶Item opuscula B. Athanasij Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Gregorij Naziãzeni episcopi. ¶Item opuscula B. Basilij Cappadocię episcopi. ¶Itẽ opuscula B. Ioannis Constantinopolitani episcopi. ¶Item opuscula Theophili Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Cyrilli Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Hilarij Pictauiẽsis episcopi. ¶Itẽ opuscula B. Ambrosij Mediolanensis episcopi. ¶Itẽ opuscula B. Augustini Hipponensis episcopi. ¶Item opuscula B. Hieronymi presbyteri. ¶Item opuscula B. Prosperi viri religiosissimi. ¶Item epistolã B. Leonis Papæ ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum destinatam: cuius textum quispiam si vsq; ad vnũ iota disputauerit, & nõ eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit. ¶Item opuscula, atq; tractatus omnium patrum orthodoxorum, qui in nullo à sanctæ Romanæ Ecclesiæ consortio deuia

† *fide, vel prædicatione*] Orig. & Burc. uerũt, nec ab eius fidei † prædicatione seiuncti sunt, sed communionis ipsius, gratia Dei, vsq; ad vltimum diem vitæ suæ participes fuerunt, legenda decernimus. ¶Item decretales epistolæ, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Romana pro diuersorum Patrum consultatione dederũt, venerabiliter

2 Anſil. lib. 6. c. 193.

separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur, & in quo scripta quoq; Theodoriti, p quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata refutãtur. Cunctas vero, quas præfata veneranda cõcilia personas respuunt, respuo, quas venerantur, amplector, quia, dum vniuersali sunt cõsensu constituta, se, & non illa destruit, quisquis præsumit [a] aut soluere, quos religant †, aut ligare †, quos soluunt.

A ¶Cuiuslibet.] *Apud B. Gregorium legitur: Et cuiuslibet vitę, atq; actionis existat, quis quis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse cernitur, tamen extra ædificium iacet. Quintum, &c. & in sequentib. significantur tria illa capitula, quorum occasione nonnulli quintam synodum non recipiebant.*

De iisdem etiam Gelasius in concilio habito Romæ cum 70. Episcopis scribit dicẽs.

¶Quæ † concilia sancta Romana Ecclesia suscipiat. C. III.

Sancta Romana Ecclesia post illas veteris testamenti & noui scripturas, quas regulariter suscipimus, etiam has suscipi non prohibet: Sanctam synodum Nicænam ccxviij. patrum mediante Constantino Maximo Augusto, in qua Arius hæreticus condemnatus est: Sanctam synodum Constantinopolitanam, mediãte Theodosio seniore Augusto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: Sãctam synodum Ephesinam, in qua Nestorius damnatus est consensu beatissimi Papæ Cælestini, mediante Cyrillo Alexandrinæ sedis antistite, & Arcadio episcopo ab Italia destinato: Sanctam synodum Chalcedonensem, mediante Martiano Augusto, & Anatolio Constantinopolitano episcopo, in qua Nestoriana, & Eutychiana hæreses simul cum Dioscoro, eiusque complicibus damnatę sunt: sed & si qua sunt concilia à sanctis patribus hactenus instituta, post † istorũ quattuor auctoritatẽ & custodienda, & recipienda decernimus, & mandamus. ¶Iam nunc subiiciendum est de opusculis sanctorum patrum, quæ in ecclesia catholica recipiuntur. ¶Opuscula B. Cypriani martyris, & Carthaginensis episcopi. ¶Item opuscula B. Athanasij Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Gregorij Naziãzeni episcopi. ¶Item opuscula B. Basilij Cappadocię episcopi. ¶Itẽ opuscula B. Ioannis Constantinopolitani episcopi. ¶Item opuscula Theophili Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Cyrilli Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Hilarij Pictauiẽsis episcopi. ¶Itẽ opuscula B. Ambrosij Mediolanensis episcopi. ¶Itẽ opuscula B. Augustini Hipponensis episcopi. ¶Item opuscula B. Hieronymi presbyteri. ¶Item opuscula B. Prosperi viri religiosissimi. ¶Item epistolã B. Leonis Papæ ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum destinatam: cuius textum quispiam si vsq; ad vnũ iota disputauerit, & nõ eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit. ¶Item opuscula, atq; tractatus omnium patrum orthodoxorum, qui in nullo à sanctæ Romanæ Ecclesiæ consortio deuia

† *fide, vel prædicatione*] Orig. & Burc. uerũt, nec ab eius fidei † prædicatione seiuncti sunt, sed communionis ipsius, gratia Dei, vsq; ad vltimum diem vitæ suæ participes fuerunt, legenda decernimus. ¶Item decretales epistolæ, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Romana pro diuersorum Patrum consultatione dederũt, venerabiliter suscipiendæ sunt. [3] ¶Item gesta sanctorum martyrũ, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confessionũ triumphis irradiant. ¶ Quis † ita esse catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuisse ppessos, nec suis viribus, sed gratia Dei, & adiutorio vniuersa toleraſſe? Sed ideo secundum antiquam cõsuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia non leguntur: quia & eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut idiotis † superflua, aut minus apta, quàm rei ordo fuerit, scripta esse putantur: sicut cuiusdam Quiricij †, & Iulitæ: sicut Georgij, aliorumque huiusmodi passiones, quæ ab hæreticis perhibentur conscriptæ. Propter quod, vt dictum est, ne vel leuis sub sannandi oriretur occasio, in sancta Romana ecclesia non leguntur. Nos tamen cum prædicta ecclesia omnes martyres, & eorũ glorioſos agones, qui Deo magis quàm hominibus noti sunt, omni deuotione veneramur. ¶Item vitas Patrum, Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium eremitarum, quas tamen vir beatissimus scripsit Hieronymus, cum omni honore suscipimus. ¶Item Actus B. Siluestri Apostolicæ sedis præsulis, licet eius, qui cõscripsit, nomẽ ignoremus, à multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognouimus, & pro antiquo vsu multæ hoc imitantur ecclesiæ. ¶Itẽ scripta de inuentione sanctæ Crucis Dominicæ, & alia scripta de inuentione capitis B. Ioannis Baptistæ, nouellæ quidem † reuelationes sunt, & nonnulli eas catholici legunt: Sed cũ hæc ad catholicorũ manus peruenerint, B. Pauli Apostoli sententia p̃cedat. [Omnia probate, quod bonum est, tenete.] ¶Item Ruffinus vir religiosus plurimos ecclesiasticis operis edidit libros: nõnullas etiam scripturas interpretatus est: sed quoniam beatus Hieronymus in aliquibus eũ de arbitrij libertate notauit, illa sentimus, quæ prædictum beatum Hierony. sentire cognoscimus: & non solum de Ruffino, sed etiam de vniuersis †, quos vir sæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione † reprehendit. ¶Item Origenis nonnulla opuscula, quę vir beatissimus Hieronymus nõ repudiat, legenda suscipimus: reliqua autẽ omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda. ¶Item Chronicum † Eusebij Cæsarienſis, atq; eiusdem historię ecclesiasticæ libros, quamuis in primo narrationis suæ libro tepuerit, & postea in laudibus, atque excusatione Origenis schismatici vnũ conscripserit librum: propter rerum tamen notitiam singularem, quæ ad instructionem pertinent, vsquequaq; non dicimus renuendos. ¶Item Orosium virum eruditissimum collaudamus, quia valde nobis necessariam aduersus Paganorum calumnias ordinauit historiam, miraq; breuitate contexuit. ¶Item venerabilis viri Sedulij paschale op⁹, quod heroicis descripsit versibus, insigni laude proferimus †. ¶Item Iuuenci e nihilominus laboriosum opus nõ spernimus, sed miramur. Ceterum, quę ab hæreticis, siue schismaticis conscripta, vel prædicata sunt, nullatenus recipit Catholica, & Apostolica ecclesia Romana. ¶E quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à catholicis vitanda sunt, credimus esse subdenda. [4] In primis Ariminensem synodũ à Constantio Cæsare Constantini filio cõgregatam mediante Tauro præfecto, ex tunc, & nũc, & vsq; in æternum confitemur esse damnatam. Item itinerarium nomine Petri Apostoli quod appellatur sancti Clementis lib. 8. † apocryphum. Actus nomine Andreæ Apostoli, apocryphi. Actus nomine Philippi

3 Nicol. in epist. impũsa ad epos Galliæ, cuius initium. [*Quamuis*] † *al. isla.*

† *al. dictis.*

† *al. Cyrici.*

† *al. diuersis* Orig. † *al. religiosi.*

† *al. chronica*] Orig.

† *al. prosperum.*] Orig.

4 Burc. l. 3. c. 221. Iuo p. 4. c. 65. Pan. l. 1. c. 123.

† *decem.*] Orig.

Apostoli, apocryphi. Actus nomine Petri Apostoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ Apostoli apocryphi. Euãgelium nomine Thaddæi, apocryphũ. Euãgeliũ noïe Thomæ Apostoli, quo vtũtur Manichęi, apocryphũ. Euangelium noïe Barnabæ, apocryphũ. Euangeliũ noïe Bartholomæi Apostoli, apocryphũ. Euãgelium noïe Andreę Apostoli, apocryphũ. Euãgelia, q̃ falsauit Lucianus, apocrypha. Euãgelia q̃ falsauit Hyrcius †, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris, apocryph⁹. Liber de natiuitate Saluatoris, & de sancta⁹ Maria, & de obstetrice Saluatoris, apocryph⁹: Liber, qui appellatur Pastoris, apocryph⁹. Libri oẽs, quos fecit Lenticius † discipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur, fundamẽtũ, apocryph⁹. Liber, qui appellatur thesaur⁹, apocryphus. liber, qui appellatur de filiabus Adę, vel † Geneseos, apocryphus. Cẽ timetrũ de Christo virgilianis cõpaginatũ versib. apocryphũ. Liber, qui appellatur, Act⁹ Teclę, & Pauli apostoli, apocryph⁹. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber prouerbiorũ, qui ab hęreticis cõscriptus, & S. Xysti † noïe signatus est, apocryphus. Reuelatio, q̃ appellatur Pauli apostoli, apocrypha. Reuelatio, q̃ appellatur Thomę apostoli, apocrypha. Reuelatio, q̃ appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur trãsitus † sanctæ Mariæ, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Adæ, apocryphus. Liber Ogiæ nomine gigãtis, qui ab hęreticis cũ dracone post diluuiũ pugnasse phibetur, apocryphus. Liber, q̃ appellatur testamentũ Iacob †, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitẽtia S. Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitẽtia lãnis, & Mãbrę, apocryphus. Liber, qui appellatur, sortes Apostolorũ, apocryphus. Liber Lusanę †, apocryphus. Liber canonũ Apostolorũ, apocryphus. Liber Physiolog⁹, qui ab hęreticis cõscriptus est, & B. Ambrosij nomine p̃signatus, apocryphus. Historia Eusebij Pãphili, apocrypha. Opuscula Tertulliani †, siue Africani, apocrypha. Opuscula Posthumiani, & Galli, apocrypha. Opuscula Montani, Priscillæ, & Maximillæ apocrypha. Opuscula oïa Fausti Manichæi, apocrypha †. Opuscula alterius Clemẽtis Alexãdrini, apocrypha †. Opuscula Cassiani presbyteri Galliarũ, apocrypha. Opuscula Victorini Pictauiẽsis † apocrypha. Opuscula Fausti Rhegiensis Galliarum, apocrypha. Opuscula Frumentij †, apocrypha. Epistola Iesu ad Agbarũ regẽ, apocrypha. Passio Georgij, apocrypha. Passio Cyrici [a], & Iulitæ, apocrypha. Scriptura quæ appellatur, cõtradictio Salomonis, apocrypha. Philacteria oïa, q̃ non Angelorũ, vt illi cõfingunt, sed dæmonũ magis arte cõscripta sũt, apocrypha. ¶Hæc, & oïa his similia, q̃ Simon Magus, Nicolaus, Cerinth⁹, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus etiã Samosatenus, Photinus & Bonosus, & qui simili errore defecerũt, Montanus quoq; cũ suis obscœnissimis sequacib. Apollinaris, Valentin⁹, siue Manichæus, Faust⁹ †, Sabellius, Arius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Cælestius † Donatus, Eustathius, Iouinianus, Pelagius, Iulianus, & † Latiensis, Cęlestinus, Maximin⁹, Priscianus † ab Hispania, Lampedius, Dioscorus, Eutyches, Petrus, & alius Petrus: e quibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam macu lauit, Acacius Constãtinopolitanus cũ consortibus suis, nec nõ & omnes hæreses † quas ipsi, eorumq; discipuli, siue schismatici docuerũt, vel conscripserũt: quorum nomina minime retinentur, non solum repudiata, verumetiam ab omni Romana, & Apostoli ca ecclesia eliminata, atq; cum suis auctoribus, auctorumq; sequacib. sub anathematis indissolubili vinculo in æternum cõfitemur esse dãnata. ¶ Ceterũ [e], qui libri in ecclesiasticis officiis p anni circulũ à nõnullis legantur (q̃ ritum illum Apostolica nõ reprobat, sed sequitur ecclesia) pro fidelium ædificatione adnotandũ censuimus. [1] Quidã, q̃ in Septuagesima ponũt Pẽtateuchum [f] vsq; in xv. diem ante Pascha, xv. die ponũt Hieremiam vsq; in cœnam Domini. In cœna Domini legũt tres lectiones de lamentatione Hierem. [Quomodo sedet sola ciuitas, &c.] & tres de tractatu S. Aug. in psal. 54. [g] [Exaudi Deus orationẽ meam, & ne desperaueris.] & tres de Apostolo, vbi ait in epistola ad Corinth. [Cõuenientibus vobis in vnum.] Secũda lectio sic incipit, [similiter & calicem postq̃ cœnauit.] Tertia, [De spiritalibus autem nolumus vos ignorare fratres.] In Parasceue tres lectiones de lamentatione Hierem. & tres de tractatu S. Aug. in psal. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cũ deprecor. & tres de Apostolo, vbi ait ī epist. ad Heb. [Festinemus ingredi in illam requiem, &c.] Secũda lectio, [Omnis namque pontifex.] Tertia, [De quo grandis nobis sermo.] In sabbato Sancto tres lectiones de lamẽtatione Hierem. prophetæ, & tres de tractatu S. Aug. in eumdem psal. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.] & tres de Apostolo, vbi ait in epist. ad Heb. [Christus assistens pontifex futurorum bonorum.] Secunda lectio, [Vbi enim testamentum est.] Tertia, [Vmbram enim habens lex futurorum bonorum.] In Pascha Domini homilias ad ipsum diem pertinentes, infra hebdomadam homilias. In octauis [h] † Paschę ponũt actus Apostolorũ, & epistolas canonicas, & Apocalypsim vsq; in octauas † Pentecostes. In octauis Pentecostes ponunt Libros Regum, & Paralip. vsq; in Kal. Augusti. In Dominica prima mensis Augusti ponunt Salomonem vsq; in Kal. Septemb. In Dominica prima Septemb. ponunt Iob, Tobiam †, Hester, Esdram vsq; in Kal. Octob. In Dominica prima mensis Octob. ponunt librum † Machabæorum vsque in Kal. Nouembr. In Dominica prima mensis Nouemb. ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores prophetas vsq; in Kal. Decemb. In Dominica prima mensis Decemb. ponunt Esaiam prophetam vsq; ad † Natiuitatem Domini. In Natali † Domini legunt primũ de Esaia tres lectiones. Prima lectio, [Primo tempore alleuiata est terra Zabulon, &c.] Secunda, [Consolamini, consolamini.] Tertia, [Consurge, consurge.] Deinde legũtur sermones, vel homiliæ ad ipsum diem pertinentes. In natali S. Stephani homilia de ipso die. In natali S. Ioannis similiter. In natali Innocentium similiter. In natali S. Siluestri similiter. In octaua natalis Domini homilia de ipso die. In Dominica prima post Natiuitatem Domini ponunt epistolas Pauli vsque in Septuagesimam. In Epiphania lectiones tres de Esaia. Prima lectio incipit, [Omnes sitientes.] Secũda, [Surge, illuminare Hierusalem.] Tertia, [Gaudẽs gaudebo in Domino.] Deinde legũtur sermones, vel homiliæ ad ipsum diem pertinentes.

† *Tertulliani apocryph. Opuscul. Lactantij apocrypha. Opuscula Africani apocrypha*] Orig.

† *Opuscula Commodiani apocrypha.*] Orig.

† *Opuscula Tatij, Cypriani, apocriph. Opusc. Arnobij apocryp. Opusc. Tyconii apocrypha.*] Orig.

† *al. Pirabionensis.*

† *al. Frumentii cæti*] Ori.

† *Africanus*] Orig.

† *al. Calistus* † *Iulian⁹ Celanensis, Cælestin⁹, &c.*] Orig.

† Orig. *Priscillianus ab Hispania, Nestorius Constantino politanus, Maximus, Vincius, Lampetius.*

† *hæretici, eorumq; discipuli.*] Ori.

† *al. Esitius*] *al. Hesychius*

† *al. Lentius.* *al. Leutius.*

† *abest ab* Orig.

† *al. Sixti.*

† *transitus, id est, assumptio*] Orig.

† *al. Iob*] ori.

† *qui appellatur, laus Apostolorum*] Orig.

† *quædam revelationes.*] Orig.

1. Thes. 5.

† *al. diuersis* Orig.

† *al. religiosi.*

† *al. chronica*] Orig.

† *Iudith, Hester.*] Iuo.

† *libros*] Iuo.

† *al. in natalem. † al. i. vigilia natalis Domini*] Burc. & Iuo, & or do Roman⁹.

† *al. octaua.*

† *al. octauam*

Esa. 9. 40. & 52.

Esa. 55.

Esa. 60.

Esa. 61.

A ¶Man

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ¶ Mandamus.] *Post hoc verbum in Decreto Gelasij sequitur continenter:* Item opuscula beati Cypriani, &c. *Sed Burchardus, et Iuo, & Pannormia habent vt Gratianus. Ac certe in toto hoc capite tot modis discrepant collectiones ab originali, vt satis certo statui non possit, quæ vera, et pura sit Gelasij lectio: nec magnopere sit mirandum, si nonnulla sint, quæ difficultatem faciunt. Quamobrem, quæ auxilio codicum tuto emendari poterant, ea sunt emendata: ceteris locis partim indicatæ varietates, partim, quoniam omnes indicare infinitum fuisset, labor hic ad libros adeundi accurato lectori est relictus.*

B ¶ Item gesta.] *Hinc vsque ad fi.c. omnia absunt à pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus: quod etiam Archid. adnotauit. Sunt tamen eiusdem Gelasij vsque ad verſ.* Ceterum qui libri, *& apud Burchard. & Iuonem referuntur proxime post ſuperiora.*

C ¶ Iuuenci.] *Antea legebatur,* Item Vincentij. *reſtituta eſt vera lectio ex Gelaſ. Burch. & Iuone. De quo Iuuenco meminit B. Hieronymus in catalogo.*

D ¶ De ſancta Maria.] *in collectione Iſidori legitur,* & de Maria & obſtetrice. *Apud Burch.* & de Maria vel obſtetrice. *Apud Iuo. vero,* & de ſancta Maria, vel de obſtetrice Saluatoris.

E ¶ Ceterum.] *Hinc vsque ad ſi. neque in collectione Iſid. neque in vllo veteri codice Gratiani eorum, quæ collata ſunt, inueniuntur. A verbo tamen,* in Septuageſima ponunt. *referuntur à Burchar. & Iuone ſine auctoris nomine, in Pannormia ex Gelaſio ipſo cum lxx. epiſcopis. Fere autem omnia habentur ſparſim in lib. qui ordo Romanus nuncupatur.*

F ¶ Pentateuchum.] *Apud Iuonem legitur,* Heptateuchum, *vt vltra quinque libros comprehendat librum Ioſue, & Iudicum, qua voce, ac librorum conuunctione beatus Hieronym. ad Lucinium ſcribens vtitur. Alij vero Heptateuchum appellant, vt ſanctus Greg. lib. 7. ind. 2. epiſt. 48. et lib. 10. epiſt. 22. et alibi, & Rabanus in præfatione in Hieremiam, et ordo Romanus, c. de Septuageſima.*

G ¶ In Pſalmum 54.] *Sic etiam apud Iuonem. In ordine Romano, c. de officiis diuinis à cœna Domini vſque in octauas Pentecoſtes, & apud Burchard. legitur,* in Pſalmum 63. *id eſt,* Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. *Itemque in c. de ordine in nocte Paraſceues.* Tres de tractatu ſancti Auguſtini de Pſalmo 63.

H ¶ In octauis.] *ipſam diem octauam ſolitam fuiſſe proferri nomine multitudinis, i. octauas, notabitur*]. *de conſ. diſt. 3. c.* pronunciandum.

I ¶ In natali Domini.] *Burch. & Iuo habent,* in Vigilia natalis Domini, *& ita in ordine Romano, c. quod inſcribitur,* In Chriſto nomine, incipit ordo catholicorum librorum, qui in eccleſia Romana 40 ponuntur. *Pannormia autem habet vt Gratianus.*

DISTINCTIO XVI.

Poſtolorum.] Hęc diſt. diuiditur in duas partes. ſecunda ibi, *Et ſoluta.* Casvs. In hac 16. diſt. oſtendit Gratianus canones Apoſtolorum eſſe recipiendos. primo tñ ponit quãdam contrarietatem de canonib^b apoſtolorum: primo de ñ recipiendis, & poſtea de recipiendis, & eam ſoluit.

a ¶ *Apoſtolorum.*] hic intitulatur 16. diſt. in qua probat, ꝙ canones apoſtolorũ ſunt recipiendi: poſtea oſtendit quo tempore & quo reſidente in Patriarchatu vel Imperio qdlibet concilium eſt celebratum. Et nota ꝙ Gratia. ponit quandã contrarietatem de canonib. Apoſtolorum, & eam non ſoluit. probat enim auctoritate Iſidori, ꝙ canones apoſtolorum non ſunt recipiendi, quia ſunt apocryphi: poſtea, probat auctoritate Zepherini & Leonis, ꝙ ſunt recipiendi, & nõ ſunt apocryphi. Sol. breuis eſt, quia illi canones ſunt recipiendi, qui à veris Apoſtolis ſunt editi: ſed illi non, qui à pſeudo apoſtolis ſunt editi. ſ. prox. di. ver. ité geſta.

Canones.] Casvs. Quærebatur ab Iſidoro, an canones qui dicuntur Apoſtolorum, ſeu quia eoſdem nec ſedes Apoſtolica recepit, nec ſancti Patres illis aſſenſum præbuerunt, pro eo quòd ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorũ compoſiti, dinoſcuntur, quamuis in eis vtilia c inueniantur: tamen ab auctoritate canonica, atque Apoſtolica eorum geſta conſtat eſſe remota, atq; inter apocrypha d deputata.

1 *Ipſ*

A *Poſtolorum*[a] *vero canones, qui per Clementem Pontificem Romanum, ſicut quidam aſſerunt, dicuntur eſſe tranſlati*[A], *ſunt quinquaginta.*

A ¶ Tranſlati.] *in titulo qui præponitur canonibus Apoſtolorum in collectione Iſidori, et in concilio Stephani Papæ iij. (cuius magnam partem Deusdedit Cardinalis in ſua canonum collectione refert) pro voce,* tranſlati, *habetur,* prolati. *Dionyſius certe Exiguus nullam huius verſionis mentionem facit, & aliqui ſcriptores ſolent epiſtolas Clementis hoc modo citare,* ex dictis Petri Apoſtoli per Clementem prolatis, *vt auctor Polycarpi, & alij.*

Hos non recipiendos, ſed inter apocrypha deputatos Iſidorus ſcribit dicens.

¶ Apoſtolorum canones Apoſtolica reiiciuntur auctoritate. C. I.

Canones [b] qui dicuntur Apoſtolorum, ſeu quia eoſdem nec ſedes Apoſtolica recepit, nec ſancti Patres illis aſſenſum præbuerunt, pro eo quòd ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorũ compoſiti, dinoſcuntur, quamuis in eis vtilia [c] inueniantur: tamen ab auctoritate canonica, atque Apoſtolica eorum geſta conſtat eſſe remota, atq; inter apocrypha [d] deputata.

¶ *Caput hoc eſt in præfatione Iſidori ad collectionem conciliorum, quæ ex bibliotheca eccleſiæ Toletanæ deſcripta Romam miſſa eſt. Nam in illa, quæ vulgata Iſidori collectioni, de qua initio dictum eſt, præponitur, contrarium potius videtur dici, et refertur* j. c. placuit. *hac ead. diſt. ſi modo idem eſt Iſidorus.*

Zepherinus autem e contra ſcribit epiſcopis per Siciliam conſtitutis, epiſt. 1.

¶ Apoſtolorum canones ſunt recipiendi. C. II.

1 Exaginta[a] ſententias Apoſtoli præſcripſerunt † cum aliis plurimis epiſcopis, & ſeruandas cenſuerunt.

B ¶ Sexaginta.] *Iuo etiam, & auctor Pannormiæ habent,* Sexaginta. *Itemque originale in margine. ſed in textu,* Septuaginta. *Polycarpus,* Quinquaginta.

Item Leo [c] *Papa nonus contra epiſtolam Niceæ abbatis.*

¶ Exceptis quinquaginta capitulis, canones Apoſtolorum inter apocripha deputantur. C. III.

2 Clementis [e] librum, id eſt Petri Apoſtoli itinerarium [f] & Apoſtolorum canones numerant Patres inter apocrypha, exceptis [g] quinquaginta capitulis, quæ decreuerunt orthodoxæ † [h] fidei adiungenda.

c ¶ Item Leo.] *Hoc c, ſumptum eſt ex reſponſione Humberti legati Leonis noni ad libellum Nicetæ presbyteri, & Monachi contra Latinos editum, quæ Romæ in Monaſterio ſanctæ Mariæ nouæ, & in multis priuatis bibliothecis extat manuſcripta. Merito autem potuit citari Leo ix. quòd eius auctoritate, & iuſſione Humbertus legatus ſedis Apoſtolicæ ea ſcripſerit.*

Item 6. ſynodus, c. 2.

C. IIII.

3 Placuit [i] huic ſanctæ ſynodo, vt amodo confirmata & rata ſint canonum Apoſtolorum lxxxv. capitula.

Epiſtola [D] *Iſidori in capite canonum.*

4 Iſidorus [E] ſeruus Chriſti lectori ſuo cõſeruo. ¶ Propter eorum auctoritatem ceteris conciliis præponimus [k] canones, qui dicuntur Apoſtolorum, licet à quibuſdam apocryphi dicantur, quoniam plures eos recipiunt, & ſancti Patres eorum ſententias ſynodali auctoritate roborauerunt, & inter canonicas poſuerunt cõſtitutiones.

Item infra. ¶ Primo quidem ordo, vt prædictum eſt, de celebrando concilio inſertus habetur: & poſtrecta, ſcilicet, in qua recte gloriamur. Ioan. de Fant.

i Placuit.] Ex his tribus cap. ſurgit contrarietas, quam Gratianus non ſoluit nec ponit. ſexta ſynodus dicit lxxxv. capitula canonum Apoſtolorum eſſe ſeruanda: Zepherinus lx. & Leo quinquaginta. Quidam [c] ita ſolnunt, quòd ſexta ſynodus fuit ante Zepherinum, & Zepherinus ante Leonem, & obſeruabantur lxxxv. canones, prout dicit ſexta ſynodus. ſed poſtea in deſuetudinem abierunt xxv. & remanſerunt lx. vt dicit Zepherinus. procedente vero tempore decem, ex illis perierunt, & ſic remanſerunt tantum quinquaginta, vt dicit Leo. Sed hæc ſolutio ſtare non poteſt: nam Zepherinus præceſſit vj. ſynodum. nam vj. ſynodus fuit celebrata tempore Agathonis, vt infrà, eadem diſtinctione, capit. ſexta. qui longo tempore fuit poſt Zepherinum, vt ex chronicis apparet. Omiſſis aliis ſolutionibus, dic, quòd non contradicunt ſibi: quia dicebat ſynodus octuaginta quinque fuiſſe capitula: Leo dicebat quinquaginta fuiſſe capitula: Zepherinus non dicit de capitulis, ſed de ſententiis: & poteſt eſſe, quòd in vno capitulo ſunt ſententiæ plures.

ISIDORVS. Casvs. Probat Iſidorus in hoc capit. canones Apoſtolorum eſſe recipiendos tribus rationibus. Primo, quia plures eos receperunt. Secundo, quia ſancti Patres eorum ſententias confirmauerunt, & eas inter canonicas conſtitutiones poſuerunt. Tertio, quia poſiti ſunt & inſerti in Breuiario, in quo decreta diuerſorum conciliorum poſita ſunt: quod factum fuit à Clemente vſque ad Silueſtrum. Quæ autem ſequuntur, plana ſunt.

k ¶ *præponimus.*] Arg. ꝙ illi qui ſunt maioris auctoritatis, debent habere priorem vocem in electione. 19. diſt. in canonicis [d]. vnde licet Ancyr

Ancyrana ſynod^a fuerit prior Nicæna, tamen propter maiorem auctoritatem Nicæna præponitur, vt j. e. di. c. 6. ibi, *Prima adnotatio, etc.* arg. extra de reſcr. ab excõmunicato.

Et ſoluta.] Casvs. Probat Gratianus, ꝙ ſexta ſynodus canones fecit, & hoc probat per ſeq. c.

a ¶ *Sextæ ſynodi.*] Falſa eſt littera, & debet ibi eſſe ſeptimæ ſynodi. qualiter enim dubitaret ſexta ſynodus de eo qđ ipſa fecerat.

Habeo.] Casvs. dicitur in hoc c. ꝙ ſexta ſynodus canones fecit, quæ congregata fuit ſub Conſtãtino Imperatore, reprobãs perfidiam hæreticorum quorundã dicentium, Chriſtum fuiſſe tantum operatum ſecundum operam humanitatis, vt comedere & ambulare: alia verò virtutis opera, vt reſuſcitare mortuos, & ambulare ſuper aquas, phantaſtica fuerunt, & non vera. & hoc in 1. part. In 2. part. ꝙ incipit ibi, *Et ſoluta.* dicitur, ꝙ hæc ſexta ſynod^a fuit poſtea cõgregata ſub Iuſtiniano filio Conſtantini: in qua iidem plures patres eoſdem canones condiderũt, qui primo fuerant cõditi in eadem ſexta ſynodo. In 3. parte quæ incipit ibi, *Eadem ſancta.* repetit fere ea, quæ dicta erant in ſecunda parte.

¶ Caſus §. planus eſt.

b ¶ *Voluntatem.*] quidam dicebant tantũ vnam fuiſſe voluntatem in Chriſto. [c] Sed dicendum eſt, ꝙ duæ fuerunt volũtates in eo quòd homo fuit, vna ſenſualitatis, ſecundũ quam ipſe dixit: Pater ſi fieri poteſt, tranſeant à me, &c. alia rationis, ſecũdum quam ipſe dixit: verumtamen non ſicut ego volo: ſed ſicut tu vis.

c ¶ *Conſtantini.*] non illius magni Conſtantini, qui fuit tempore Silueſtri: ſub eo enim fuit Nicænum concilium tempore Silueſtri.

d ¶ *Conſtantini.*] contra inſt. de do. §. eſt & aliud. inſti. qui. nõ eſt per. fa. te. §. ſecus. vbi Iuſtinianus vocat patrem ſuum Iuſtinum. Sed loquitur hic de alio Iuſtiniano, ſub quo ſexta ſynodus celebrata fuit tempore Agathonis Papæ, vt j. e. c. ſexta. Sub Iuſtiniano autẽ, cuius legu

[c] Volũtates duæ fuerũt in Chriſto.

modum canonum Apoſtolorum, ac primorum apoſtolicorum (id eſt à ſancto Clemente vſque ad ſanctum Silueſtrũ) decretorum, atque diuerſorum conciliorum breuiarium interpolatur ſequens ordinem ſuum.

S Extam [A] ſynodum ſanctam recipio cum omnibus canonibus ſuis.

A ¶ Sextam.] *Hoc habetur in ſecunda actione ſeptimæ ſynodi in epiſtola Hadriani ad Tharaſiũ. Sed eo in loco Hadrianus refert verba ſynodicæ epiſtolæ à Tharaſio ad ſe miſſæ. Et hic Gratianus non refert propria eius epiſtolæ verba. In verſione enim Anaſtaſij bibliothecarij ſic legitur,* Inuenimus autem in predicta ſynodica epiſtola ſanctitatis veſtræ, poſt plenitudinem fidei, & confeſſionem ſacri ſymboli, & omnium ſanctarum ſex ſynodorum, & de ſacris & venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione digniſſimum contineri. Quare & eaſdem ſanctas ſex ſynodos ſuſcipio cum omnibus regulis, quæ iure, ac diuinitus ab ipſis promulgatæ ſunt. *Et hæc quidem poſtrema verba ſunt etiam in illa ipſa Tharaſii epiſtola: quod ex concilio Græco, & noua interpretatione clare apparet.*

Sed dubitatur de ea, an canones conſcripſerit: quod ex quarta actione ſextæ [a] *ſynodi facile abſoluitur.*

a ¶ Sextæ.] *In ſecundo & xij. Vaticanis eſt,* ſextæ, aliàs ſeptimæ, *& vere ſeptimæ eſt, ſed ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

Ait enim Petrus epiſcopus Nicomediæ.

¶ Sexta ſynodus canones conſcripſit. C. VI.

2 Habeo [c] librum continentem canones ſanctæ ſextæ ſynodi. Patriarcha dixit. ¶ 3 Quidam ſcandalizantur per ignorantiam pro canonibus iſtis, dicentes, nunquid ſexta ſynodus canones fecit? Sciant ergo, quoniam ſancta ſynodus ſexta ſub Conſtantino congregata eſt contra eos, qui dicebant vnam operationem, & vnam voluntatem [b] eſſe in Chriſto: in qua ſancti Patres illos, vt hæreticos anathematizauerunt, & orthodoxam fidem explanauerunt. 2 ¶ Et ſoluta ſynodus eſt Conſtantini [c] xiiij. anno. Poſt quatuor vero, aut quinque annos iidem ſancti Patres congregati ſunt ſub Iuſtiniano [d] filio Conſtantini, & prædictos canones promulgauerunt: de quibus nullus dubitet. Qui enim ſub Conſtantino in ſynodo fuerunt, iidem ipſi epiſcopi ſub Iuſtiniano iſtis canonibus ſubſcripſerũt. Oportebat enim vt ſynodus vniuerſalis canones eccleſiaſticos promulgaret. *Item.* [4] ¶ Sancta ſexta ſynodus poſt promulgatam ab ea diffinitionem contra Monothelitas, Conſtantino Imperatore, qui eam congregauerat, non multo poſt defuncto, & Iuſtiniano eius filio regnante pro eo. ¶ Eadem [e] ſancta ſynodus diuinitus inſpirata, iterũ Conſtantinopoli quarto, aut quinto anno congregata eſt, & canones numero cij. ad correctionem eccleſiæ promulgauit.

ex actione quarta ſeptimæ ſynodi 3 Iuo par. 4. c. 121.

d Adiđe fi. de pact. ma iorem. Arc.

ges leguntur, celebrata eſt quinta ſynod^a, vt j. e. c. ſexta.

e ¶ *Sub Iuſtiniano.*] Sed certe nec ſic ceſſat contrarietas: quia tam Leo quàm ſynodus loquitur de c. Tu diſtingue tempora, & concordabis ſcripturas. 2. q. 1. multi.

e ¶ *Eadem.*] No. quòd eadem dicitur ſynodus, quia iidẽ patres illic conuenerunt. ſimile 7. q. 1. denique. & ff. de iud. proponebatur. Et eſt hic argu. ꝙ eadem ſit cauſa [b] appellationis, cum cauſa principali. 2. q. 6. ſi quis in quacumque.

bIdẽ Spe. & Io. An. in ti. de iur. ca. §. ſegtur. ver. qđ de cã. & plene p Cy. & Sal. in l. in uitus. C. de pc. & pAle. de Inio. in l. ita demum. col. 3. e. ti.

4 Ex ſexta actiõe ſepti mæ ſynodi.

c ¶ Habeo librum.] *Verba ſunt Petri epiſcopi Nicomediæ, ac Tharaſij patriarchæ Conſtantinopolitani actione quarta ſeptimæ ſynodi: quod quidem ipſi de centum, ac duobus canonibus dixerunt, qui in Trullo tempore Iuſtiniani Rhinotmeti ſecundo anno ſuæ reuocationis ad Imperium, editi ſunt. Verum ex his ipſis verbis Tharaſii apparet, eos canones non eſſe proprios ſextæ ſynodi, quia fatetur poſt annos quattuor, aut quinque, quàm ea ſynodus fuerat abſoluta, canones illos fuiſſe editos, quo tempore certiſſimum eſt neque eumdem Romanum Pontificem, neque eoſdem epiſcopos fuiſſe. Quamquam in hac ratione temporis potius credendum eſt diligentiſſimus chronologus, Theophanis (cuius etiam verba quæ ad hunc locum pertinent ex originali Græco, quod in bibliotheca Vaticana extat, fatis fideliter tralata leguntur apud Franciſcum Turrianum libro de vi. & vij. & oct. qua ſynodo) & Anaſtaſio, & Georgio Cedreno, quàm Tharaſio. Illi enim non quattuor, aut quinque, vt Tharaſius, ſed viginti ſeptem annos à fine ſextæ ſynodi tempore Agathonis habitæ, vſque ad hanc huiuſmodi Decretorum editionem aſſerunt interceſſiſſe. Epiſcopos vero, qui hos ediderunt, noluiſſe ipſos edere tãquam canones ſextæ ſynodi, ſed voluiſſe ſupplere, quod videbatur in quinta, ac ſexta ſynodo deeſſe, ipſamet illorum ad Imperatorem allocutio teſtatur. Itaque noua dicenda eſt hæc epiſcoporum coitio, ideoque Græci illam, vt ſcribit Balſamon νεοδοκτον, id eſt quintam ſextam ſynodum appellant. Ceterum non fuiſſe omnes illos canones à Romana eccleſia receptos, duo viri rerum eccleſiaſticarum peritiſſimi, Anaſtaſius Bibliothecarius, et Humbertus Leonis ix. Legatus aperte teſtantur. Humbertus quidem his verbis.* Non autem miror, ſi Agathoni Papæ, & ſanctis Patribus ſextæ ſynodi veſtra imputetis deliramenta, & quæ aut corruptiſtis, aut finxiſtis capitula: cum & ipſi Domino Ieſu, & Apoſtolis eius imputetis figmenta. Vnde nos ſcientes ſextam ſynodum ad deſtruendam hæreſim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis nouas conſtitutiones congregatum, capitula, quæ nobis ſub eius auctoritate apponitis, omnino refutamus: quia prima & Apoſtolica ſedes nec aliquando ea accepit, nec obſeruat hactenus. *Anaſtaſius vero in præfatione in ſeptimam ſynodum ad Ioannem viij. Romanum Pontificem ita ſcripſit:* Ergo regulas, quas Græci in ſexta ſynodo perhibent editas, ita in hac ſeptima ſynodo principalis ſedes admittit, vt nullatenus ex his illæ recipiantur, quæ prioribus canonibus, vel decretis ſanctorum ſedis huius Pontificum, aut certe bonis moribus inueniuntur aduerſæ: quamuis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretatæ. Sed nec in ceterarum Patriarchalium ſedium, licet Græca vtantur lingua, reperiuntur archiuis: nimirum, quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut conſentiens, aut ſaltem præſens inuenta eſt. Quamquam eoſdem Patres illas Græci promulgaſſe perhibeant, qui in ſexta ſynodo ſunt inuenti: ſed nullis certe probare poſſunt indiciis.*

Ex his ergo colligitur, quòd ſexta ſynodus bis congregata eſt, primo ſub Conſtantino, & nullos canones conſtituit: ſecundo ſub Iuſtiniano filio eius, & præfatos canones promulgauit.

Vnde ſancti Patres in eadem ſynodo ſecundo congregati dixerunt.

4 Iuo ſeptimamvocat.

Conſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Quoniam sanctæ.] Casvs. Dicitur in hoc c. 9. quinta, & sexta synodus nō ita plene canones fecerunt, sicut ceteræ synodi, & ideo sancti patres eiusdem sextæ synodi conuenerunt apud Constantinopolim, vt canones conderent in eadem sexta synodo sub Iustiniano congregata super quo iā primo fuerant congregati, & dicitur quinta primo cōgregata sub Iustiniano propter maiorem auctoritatem, quia in ea cōfirmati fuerunt canones facti sub Constantino, quæ etiam sexta fuit. Sequentia capitula plana sunt vsque ad c. quod dicitis.

b Sancta. viij. hæc concilia dicuntur octo, quia octies sunt celebrata, vt hic dicuntur, quatuor, qa in quatuor locis celebrata, vt 3. dist. prox. sicut.

c Sexta synodus. &c.]

¶Constitutiones synodi sextæ. C. VI.

1 Iuo p. 4. c. 123. In oröe al locutoria Patrum, qui in Trullo conuenerāt, ad Iustinianū Imperatore

1 Quoniam A sanctæ a, & vniuersales synodi, quinta sub Iustiniano Augusto, sexta sub Cōstantino patre tuo Augusto de mysterio B fidei plenissime disputantes, canones non fecerunt, sicut ceteræ quattuor vniuersales synodi, propterea nos conuenientes in hanc Imperialem vrbem sacros canones conscripsimus. *Item.* ¶2 Placuit huic sanctæ synodo, vt amodo confirmata, & rata sint canonum Apostolorum lxxxv. cap. *Item.* ¶3 Confirmamus C & ceteros sanctorum canones, & synodos, id est Nicænam, Ancyranam. Neocęsarienſem, Gangrenſem, Antiochenam, Laodicenſem, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, Chalcedonenſem, Sardicēſem, & Carthaginenſem D, & opuscula Teophili Alexandrini episcopi, & Dionysij E Alexandrini episcopi, & Petri Alexandrini episcopi & martyris, Gregorij Thaumaturgi Neocæsariēsis episcopi, Athanasij episcopi Alexandrini, Basilij Cæsareæ Cappadocię episcopi, Gregorij Nyseni episcopi, Gregorij Theologi, Amphilochij Iconienſis episcopi, Timothei Alexandrini episcopi, Gennadij† Constantinopolitani episcopi, Cyrilli Alexandrini episcopi, Cypriani Carthaginēſis episcopi, & synodum F suam.

2 cap. 2. eius synodi. 3. ead. c. placuit. 3 Iuo 4. 106. Iuo p. 4. c. 114. Pann. l. 2. c. 119.

† al. Germani.

A ¶Quoniam.] *Emendata sunt multa in hoc capite ex canone secundo eorum qui sextæ synodo tribuuntur, in quo indicantur concilia, & auctores canonum, quibus Græci vtebantur. Sunt autem verba illius canonis apud Gratianum, & Iuonem in summam redacta.*

B ¶d mysterio.] *Græce est,* τὸ περὶ τῆς πίστεως πατρικὸς διατραγάσασα μυστήριον, id est fidei mysterium paterne declarantes.

C ¶Confirmamus.] *Iuo habet,* confirmamus sanctorum patrum canones, & synodos, &c. *Græce est,* ἐπιφραγίζομεν ἤγουν τοὺς λοιποὺς πάντας ἡμῶν κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας, τουτέστιν τῶν ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων, &c. id est, obsignando autem confirmamus & ceteros omnes sacros canones, qui à sanctis, & beatis Patribus nostris sunt editi, id est ab iis, qui Nicææ conuenerunt, &c.

D ¶Carthaginenſem.] *Apud Iuonem sequitur,* Constantinopolitanā sub Nectario, & opuscula Theodosij, al. Theophili, &c. *Græce aūt est,* καὶ τῶν ὁσίων ἐν πάντι τῷ διορθώσαντι καὶ βασιλικὴ πίλαι συνλλίτων ἐκὶ Νικταρίου τοῦ τῶν βασιλίδ & πάντας πόλεως πρόεδρος καὶ Θεοφίλου τοῦ γνωρίμου Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπισκόπου, id est, & eorum, qui rursus in hac à Deo custodita, & imperiali vrbe conuenerunt sub Nectario imperalis huius ciuitatis præside, & Theophilo, qui Alexandriæ fuit archiepiscopus.

E ¶Et Dionysij.] *In canone Græco vulgato fere est, quemadmodū antea apud Gratianum.* Dionysij Alexandrini episcopi, & martyris. *Sed apud Balsamonem, & Iuonem legitur, quemadmodum restitutum est,* Dionysij archiepiscopi Alexandrinorum megalopolis, & Petri Alexandrię archiepiscopi, & martyris. *Reliquas varietates per se accuratus lector notabit.*

F ¶Et synodum.] *In isto canonis loco est error: quia illa synodus Cypriani probatur, i qua ipse cū multis aliis Africæ episcopis putauit baptizatos ab hæreticis verum baptisma non recepisse: cum tamen B. Augustinus asserat aliam extitisse traditionem Apostolorum, & ipsam Cypriani sententiam plenario totius orbis concilio exclusam fuisse testetur.*

Item ex diurno libro professio Romani Pontificis.

¶Auctoritate Romani pontificis sancta octo concilia roborantur. C. VIII.

4 Iuo p. 4. c. 132. Pann. l. 2. c. 103.

4 Sancta b octo vniuersalia cōcilia, id est, primum Nicænum, secundū Cōstantinopolitanum, tertium Ephesinum, quartum Chalcedonense, item V. Constantinopolitanum, & VI. Item Nicænum VII. Octauum quoque Constantinopolitanum vsque ad vnum apicem immutilata seruare, & pari honore, & veneratione digna habere, & quæ prædicauerunt & statuerunt modis† omnib. sequi, & pdicare, quæque condemnauerunt, ore & corde condemnare, pfiteor.

† al. ommimodis] Iuo.

b Sancta. viij.] *Græce est,* ἁγίας ὀκτὼ συνόδους, id est, sanctas octo synodos.

¶Item ex diurno.] *Integram professionem fidei, quando quis in Romanum Pōtificem promouebatur, refert Deus dedit Cardinalis in collectione canonum, quæ seruatur in bibliotheca Vaticana.*

Quo autem tempore sexta synodus, & prima, secunda, tertia, quarta, & quinta congregatæ sint, Bed. in lib. de tēporib. c. 65. scripsit dicens.

¶De temporibus conciliorum. C. IX.

5 Iuo p. 4. c. 125. Pann. l. 2. c. 113.

5 Sexta synodus c vniuersalis Constantinopoli celebrata est, & græco sermone cōscripta temporibus Papæ Agathonis, exequēte, ac residente piissimo principe Cōstantino intra palatiū suum, simulq; legatis Apostolicæ sedis, & episcopis cl. residētibus. ¶Prima enim vniuersalis synodus in Nicæa congregata est contra Arium cccxviij. Patrum, temporibus Iulij H. Papæ sub Constantino principe. ¶Secūda in Constantinopoli cl. Patrum contra Macedonium, & Eudoxium temporibus Damasij Papæ, & Gratiani principis, quando Nectarius eidem vrbi est ordinatus episcopus. ¶Tertia in Ephesō ducentorū Patrū contra Nestorium Augustæ vrbis episcopum sub Theodosio magno principe, & Papa Cælestino. ¶Quarta in Chalcedone dcxxx. Patrum sub Leone Papa, temporibus Martiani principis contra Eutychem nefandissimorum præsulem monachorum. ¶6 Quinta item Constantinopoli temporibus Vigilij Papæ sub Iustiniano principe cōtra Theodorum & omnes hæreticos.

6 Pann. l. 2. c. 113.

H ¶Iulij.] *Certum est synodum Nicænam primam celebratam esse tempore Siluestri. Sed in illa temporum obscuritate mirandum non est Bedam & alios errasse.*

C. X.

7 Anſ. in 1ª legom. i principio collectionis conciliorū.

7 Prima I autem synodus in Nicæa cccxviij. Patrum contra Arium Alexandrinum presbyterum, qui tres gradus in Trinitate asserebat, patrem scilicet maiorem, filium minorem, spiritū sanctum creaturam temporibus Constantini principis, & Siluestri Papæ Romani, Macharij Hierosolymitani, Alexandri K Alexandrini, qui condēnata eadem hæresi statuerunt canones viginti: quorum auctor maxime pfatus† Alexander episcopus fuit. ¶Secunda in Cōstantinopoli contra Macedonium, Constantinopolitanum episcopū, qui negabat spiritū sanctum Deum esse, temporibus Gratiani, & Theodosij principū, Damasi Papæ Romani, Cyrilli Hierosolymitani, Nectarij L† Constantinopolitani, qui condemnata præfata hęresi statuerūt canones tres: quorū maxime auctor Nectarius Constantinopolitanus fuit. ¶Tertia in Epheso ducentorum Patrum contra Nestorium Constantinopolitanum episcopū, qui dicebat beatā Virginem Mariam nō Dei sed hominis tantūmodo genitricem, vt aliam psonam carnis, aliā faceret deitatis, temporib. Theodosij principis† iunioris, Cælesti Papæ Romani, Iuuenalis Cōstantinopolitani epi, Cyrilli episcopi Alexandrini: qui duodecim capitula cōtra Nestorij blasphemiarum totidē capitula auctore eodē sancto Cyrillo anathematizādo conscripserunt. ¶Quarta in Chalcedone sexcentorū triginta Patrum, cōtra Eutychem Cōstatinopolitanum abbatem, qui asserebat Christum post humanā assumptionem nō ex duabus naturis existere, sed solam in eo diuinam naturā permanere, temporibus Martiani principis, Leonis Papæ Romani, Iuuenalis Hierosolymitani, Anatolij Constantinopolitani, qui condemnata præscripta hęresi statuerunt canones viginti septem, quorum auctor maxime idem sanctus Anatolius Constantinopolitanus episcopus fuit. ¶Quinta in Cōstantinopoli cōtra Theodorum Mopsuestenum, & omnes hæreticos, qui Theodorus dicebat aliud† esse Dei verbum, & aliud Christum, & sacrā Virginem Mariam negabat Dei genitricem fuisse,

† Sanctus Alexander] Iust.

† deest in Orig.

† magni principis] Orig.

† al. aliud Deum esse verbum, & alium Chri-

stum.

tempo

† al. Domni temporibus Iustiniani principis, Vigilij Papæ Romani, Domnini† Antiocheni, Eutychij Constantinopolitani; qui quatuordecim capitula anathematizando scripserunt contra Theodori, & sociorum eius blasphemias. ¶ Sexta in Constantinopoli c l. Patrum contra Macharium Antiochenum episcopum, & socios eius, qui vnam voluntatem, & operationem in Christo falsa suspicione asserebant, tēporibus Constantini principis, Agathonis Papæ Romani, Georgij Constantinopolitani: qui condemnata hæresi præfata, anathematizando scripserunt nouem M capitula inferius annexa.

1 ¶ Prima.] *Caput hoc inuenitur & in recentioribus editionibus conciliorum, & in vetustiore Colonienſi An. M D X X X. & in manuscripta collectione, quam dictum est asseruari in bibliotheca Vaticana: sed non in collectione, quæ est in bibliotheca monasterij Dominicanorum. Ponitur autem ante præfationem, quæ nomen Isidori, mercatoris quidem in manuscriptis, peccatorij autem in impressis præfert. Et sane in illa præfatione tantum quatuor generalium synodorum mentio fit, sexta vero post Isidori Hispalenſis ætatem est habita.*

K ¶ Alexandri.] *Apud Anselmum est vt apud Gratianum. In originali,* Alexandri Constantinopolitani. *Sed integra videtur lectio, si vtraque coniungatur. Nam & episcopus Constantinopolis, & episcopus Alexandriæ, tempore illius synodi, Alexandri nomine vocabantur.*

L ¶ Nectarij.] *Antea legebatur quemadmodum etiam apud Anselmum,* Nectarij Alexandrini. *Emendatum est ex originali. Sed fortasse & hoc loco integra lectio hæc est.* Nectarij Constantinopolitani, & Timothei Alexandrini.

M ¶ Nouem.] *In loco citato ex collectione Isidori legitur,* scripserunt octo capitula, *& verba illa,* inferius annexa, *ibi non habentur. In concilijs deinde Coloniæ impressis post actionem sextæ synodi ex vetusto codice monasterij S. Bauonis referuntur nouem capitula, & ante primum capitulum sunt hæc verba,* scripserunt nouem capitula inferius annexa, *quæ apud Anselmum quoque habentur.*

C. XI.

1 De d dedit Cardinalis Anselmus in proleg. Ante eandē Isidori collectionem.

† in Græco vulgato, & apud Balsamonem sunt 25.

† ibid. sunt 15.

† al. zelamitanus.

1 Prima A adnotatio Ancyranæ synodi, quæ ante Nicænam fertur fuisse, sed propter auctoritatem maiorem a postponitur; in quas Patres xviij statuerūt canones xxiiij.† quorum auctor maxime Vitalis Antiochenus episcopus extitit. ¶ Secunda Neocæsariensis, quę post Ancyranam, & ante Nicænam B legitur fuisse, in qua patres sexdecim statuerunt canones xiiij.† quorum auctor maxime Vitalis episcopus Salaminius † extitit. ¶ Tertia Gangrensis, quæ post Nicænam legitur fuisse, in qua Patres xvj. statuerunt canones xx. propter quasdam necessitates ecclesiasticas: maxime cōtra Eustathium, qui dicebat, quòd nullus in coniugali ordine positus, nec vllus fidelis, qui non omnibus renuntiaret, quæ possideret, spem apud Dominum haberet; & multa alia veneno sa, quæ enumerare longum est. ¶ Quarta Sardicensis, in qua Patres sexaginta c statuerunt canones xxj. quorum auctor maxime Osius Cordubensis episcopus, & Vincentius Capuanus episcopus, & Ianuarius D Beneuentanus, & Calepodius Neapolitanus sanctæ Romanæ ecclesiæ legati extiterunt. ¶ Quinta Antiochena, in qua Patres xxix.† statuerunt canones xxv. quorum maxime auctor Eusebius Palęstinensis episcopus extitit. ¶ Sextā Laodicensis, in qua Patres xxxij. statuerunt canones lix. quorum auctor maxime Theodosius episcopus extitit. ¶ Septima Carthagienensis, in qua Patres ccxvij. † statuerunt canones xxxiij. quorum auctor maxime Aurelius Carthaginensis episcopus extitit. Etiam S. Augustinus Hyponensis episcopus in eadem synodo legitur fuisse, temporibus Honorij Augusti. ¶ Octaua Africana sub Theodosio minore augusto: in qua Patres ccxvij. recitauerunt, & firmauerunt canones cv. qui per diuersa concilia Africanæ prouinciæ temporibus Aurelii Carthaginensis episcopi leguntur esse conscripti. ¶ Nona Arelatensis, in qua patres cc.† statuerunt canones quatuor: quorum auctores maxime Siluester vrbis Romæ episcopus, & S. Marinus Arelatensis episcopus extiterunt, temporibus Constantini Augusti, sicut quidam asserunt. ¶ Decima item Arelatensis, in qua Patres xix. statuerunt canones: quorum auctor maxime S. Cæsarius Arelatensis episcopus extitit. ¶ Vndecima item Arelatensis, in qua Patres xvi. statuerunt canones. ¶ Duodecima item Arelatensis in Vico Hortensii †, in qua patres xi. statuerunt canones: quorum maxime auctor S. Cæsarius Arelatensis episcopus extitit. ¶ Tertiadecima item Arelatensis, in qua Patres xix. statuerunt canones: quorum auctor maxime Sarpidius† Arelatensis episcopus extitit. ¶ Quartadecima Arausicensis, in qua patres xvi.† statuerunt canones: quorum auctor maxime Hilarius episcopus extitit. ¶ Quintadecima Epaunensis F, in qua patres xxvi. statuerunt canones xxxix. quorum auctor maxime Cęsarius episcopus extitit. ¶ Sextadecima Agathensis, in qua patres xxix.† statuerunt canones: quorum auctor maxime Cæsarius episcopus extitit. ¶ Septimadecima G Aurelianensis, in qua patres lxxii. statuerunt canones: quorum auctor maxime Aurelius Arelatensis episcopus extitit, temporibus Clodouei Regis. ¶ Octauadecima item Aurelianensis, in qua patres xxxi. statuerunt canones: quorum auctor maxime Melanius Rhedonensis episcopus extitit. ¶ 2 Nonadecima item Aurelianensis, in qua patres xxx. statuerunt canones: quorum auctor maxime S. Albinus Andegauensis episcopus extitit. ¶ Vigesima Aruernensis, in qua patres xv. statuerunt canones: quorum auctor maxime Honoratus Breutensis † episcopus extitit. ¶ 3 Vigesimaprima Maticēsis†, in qua patres xxi. statuerunt canones: quorum auctor maxime Priscus Lugdunensis episcopus extitit. ¶ Vigesimasecunda item Maticensis, in qua patres lxxxvi. statuerunt canones: quorum auctor maxime idem Priscus Lugdunensis episcopus extitit. ¶ Vigesimatertia Lugdunensis, in qua patres xviii. statuerunt canones: quorum auctor maxime Philippus Viennensis episcopus extitit. ¶ Vigesimaquarta item Lugdunensis, in qua patres xx. constituerūt canones: quorum auctor maxime idem Priscus Lugdunen. episcopus extitit.

† abest numerus à collectione ēt Vaticana.

† al. Hortensico.

† al. Saparduus] al. Sapidius.

† al. 26.

† al. 34

2 Hactenus in collectione Isidori impressa.

† al. Brivatensis] al. Bituricensis.

† al. Maticensis.

3 Hactenus in collectione Vaticana

a De hoc ēt not. j. 74. di. eporum, & facit ad hoc qđ dixi 5. e. qm. vers. sexta. ibi videas Ar.

† al. 30.

† al. 218.

Prima adnotatio.

a ¶ Maiorem.] arg. quòd nō, qui prior est tempore potior est iure, sed melior præferendus est[2]: qa non gradus elegātior, sed vitæ melioris actio comprobatur, vt 23. q. 4. sicut. & 40. distin. non loca. & c. multi. in fi. Auth. de monachis. §. ordinatione. honestorib. enim honores debentur. arg. j. 25. dist. c. 1. in fi. & ff. de mu. & hon. honores. Arg. contra. C. de offi. mag. officiorum. nemo agētium. & 41. dist. miramur. & arg. contra. 65. dist. c. pen. & vlt. vbi de hoc in fin. & not. de hoc 67. dist. episcopus. Arch.

A ¶ Prima.] *Maior pars huius capitis, id est vsque ad fi. versiculi,* Nonadecima, *habetur in collectione Isidori impressa, ante præfationem ipsius Isidori: In Vaticana autem vsque ad finem vers.* Vigesimaprima. *Deus dedit, & Anselmus integrum ante suas collectiones habent. Neq; vero summula hæc eiusdem Isidori esse potest: nam neque præfationi ipsius, neque collectioni respondet, in qua, vt ceteræ mittantur varietates, multa referuntur concilia Hispania, quorum hic nulla mentio.*

B ¶ Ante Nicænam..] *Sic est emendatum ex Anselmo, & Deus dedit, & Vaticana collectione. Nam ante legebatur.* Antiochenam. *In collectione autem Isidori impressa legitur quidem,* Nicænam. *sed deest vox,* ante. *Sic autem legendum esse, quemadmodum est emendatum, ostendunt verba, quæ ipsum Neocæsariense concilium antecedunt. id vltra dicitur ideo dicit τῶν ἐν ἀγκύρᾳ τῶν ἁγίων Νικαίας πρεσβύτερα, id est* qui canones posteriores quidem Ancyranis; anteriores autem Nicænis sunt, *quo loco in collectione Isidori impressa mendose est,* Et hi quidem canones secundi sunt eorum, qui in Ancyra, & Cęsarea expositi sunt. *redundat enim illud, &* Cæsarea, *quare in recentioribus editionibus concilio rum omissum est. Similis error est in codice canonum Moguntino.*

c ¶ Sexaginta.] *In codice canonum lx. episcopi reperiuntur subscripsisse: sed postea additur,* & ceteri, & subscripserunt omnes episcopi diuersarum prouinciarum, vel ciuitatum, nu. 121. *Socrates lib. 2. c. 16. in eo concilio ex occidentis partibus episcopos circitet ccc. conuenisse dicit, ex orientis vero lxxvi. qui ettam secessionem fecerunt.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ephorus lib.9.cap.12.& Tripertita.Theodoritus autem lib.2.c.7.docet ex antiquis narrationibus, episcopos ecl. conuenisse. Omnino & in his, & Patrum, & canonum numeris multa sunt emendata. Sed in multis etiam satis visum est indicare varietates: nonnulla autem lectoris diligentiæ sunt reseruata.

d ¶ Et Ianuarius.] *Anselmus habet vt Gratianus. In collectione indicata est,* & Vincentius Capuanus episcopus,& S.R.E. Legatus extiterunt. *In concilio ipso c. 18. nominatur Ianuarius episcopus. In subscriptione vero in codice canonum, non nominatur, sed tantum Vincentius Capuanus S. R. E. Legatus, & Calipodius Depolitanus legatus S.R.E.*

e ¶ Septima.] *hic numeratur tantummodo vnica synodus Carthaginensis, quæ habetur in codice canonum, de qua inferius xx. distin.c.de libellis.dicetur.*

f ¶ Epaunensis.] *Ita emendatum est ex aliquot manuscriptis,& collectione Isidori Vaticana. Nam antea legebatur,* Empanensis. *Verumtamen in concilio Epaunensi impresso nullus Cæsarius nominatur: sed Auiti primum est mentio.*

g ¶ Septimadecima.] *Hic numerantur tria concilia Aurelianensia, quorum hæc in conciliis impressis indicia inueniuntur. In quinto Aurelianensi, subscribit primo loco Aurelius Arelatensis. In primo inter alios legitur nomen Melanij Rhedonensis. In tertio subscribit quarto loco Albinus episcopus Andegauensis.*

Sed quòd Nycæna synodus xx. canones supra statuisse dicitur, contrarium videtur ei, quod in epistola Athanasij inuenitur. h *Scribit enim Athanasius Alexandrinus episcopus Marco Papæ ita dicens.*

¶Epistola Athanasij postulantis capitula Nicæni concilij. C. XII.

2 SEptuaginta [A] [2] Nicæni concilij capitula, quæ de præfata synodo, iubente domino meo Alexãdro, decreto omnium episcoporum attuli, quę sunt igne combusta, optamus, vt à vestræ sanctæ sedis auctoritate percipere per præsentes legatos mereamur. *Item.* ¶Præsentibus nobis octoginta capitula in memorata synodo tractata sunt; quadraginta à Græcis,græca edita lingua,& quadraginta à latinis similiter latina edita lingua. Sed visum est cccxviij.episcopis † spiritu sancto repletis,& maxime iam dicto Alexandro, & Apostolicæ sedis Apocrysariis, vt decem capitula adunarentur aliis, atque congruis locis insererentur,& ad formam septuaginta discipulorum, vel totius orbis terræ linguarum,septuaginta tanti & tam excellentis concilij fierent capitula;quę omnem Christianorum informarent orbem.

A ¶ Septuaginta.] *Ex his Athanasij verbis constat,non omnes Nicænæ synodi canones aut græce,aut latine nunc haberi. Et* Iulius *Papæ ad orientales, & Innocentius Victricio, & alij multos ex illa canones citauit,qui non sunt in his viginti,qui in manibus omnium versantur. De quæ re scribit Isidorus in præfatione conciliorum tomis inserta. Et ex epistola quadam Gregorij decimi ad Regem Armeniorum, cum concilium Lugdunense indixisset (quam manuscriptam habet Cardinalis Sirletus) intelligitur integrum Nicænum concilium in lingua Armeniorum eo tempore extitisse. Sic enim scribit:* Quia vero multipliciter expedit,vt in eiusdem celebratione concilij,antiquorum conciliorum copiam habeamus, celsitudinem regiam rogamus, & hortamur attente,quatenus integrum Nicænum concilium,& alia concilia,quæ habere diceris in Armenica littera,cum aliquibus peritis interpretibus, nobis cum ea, qua poteris, celeritate transmittas. *Tuneti quoque,& Alexandriæ inuenti sunt lxxx. canones Arabice scripti sub nomine huius concilij,qui Romæ in Arabica,et Armenia lingua scripti penes eundem Cardinalem Sirletum sunt, & nuper etiam in latinam linguam conuersi sunt,& impressi.*

Quomodo ergo viginti tantum capitula in Nicæna synodo statuta dicuntur,cum septuaginta capitula (vt Athanasius scribit) in ea statuta monstrentur: ¶ *His ita respondetur:Capitulorum Nicænæ synodi quædam in desuetudinem abierunt:viginti tantum in Romana ecclesia habentur.*

Vnde Stephanus Papa scribit dicens Lucythobio episcopo Moguntino.

¶Nicæni concilij viginti tantum capitula habentur. C. XIII.

3 VIginti [b] tantum capitula Nicænæ synodi in sancta Romana ecclesia habentur, sed quo neglectu alia defecerint,ambiguum est. Plurimi arbitrantur ea Antiocheno concilio esse inserta.

¶ Apud Iuonem parte 4.c.232. habetur magis integrum hoc caput, Capitula Nicæni concilij testimonio Athanasij septuaginta in figuram septuaginta discipulorum scripta non dubitamus,è quibusviginti tantum in ecclesia sancta Romana,& quæ sequuntur.

Sardicense quoque concilium auctoritate Nicolai Papæ recipitur.

4 *Vnde idem scribit Clero* † *Constantinopolitano.*

¶ Auctoritate Apostolica Sardicense concilium recipitur. C. XIIII.

5 QVod dicitis neque Sardicense concilium, neque decreta † alia vos habere sanctorum Pontificum,non facile nobis facultas credendi tribuitur, maxime cum Sardicense concilium, quod penes vos in vestris regionibus [c] actum est,& omnis ecclesia recipit, qua ratione conuenerit †, vt hoc sancta Constantinopolitana ecclesia abiiceret: & vt dignum est,non retineret?

DISTINCTIO XVII.

1. ps *Generalia* [d] *concilia quorum tempore celebrata sunt, vel quorum auctoritas ceteris præemineat, sanctorum auctoritatibus supra monstratum est. Auctoritas vero congregandorum conciliorum penes Apostolicam sedem est.*

Vnde Marcellus Papa scribit Maxentio [B].

B ¶ Maxentio.] *Antea legebatur,* Maxentio episcopo. *In tomis autem conciliorum in epistolæ inscriptione est,* ad Maxentium tyrannum, *sed in principio epistolæ ipsius est,* Marcellus Maxẽtio, *quæ lectio visa est retinenda.*

¶Absque Romani Pontificis auctoritate synodus congregari non debet. C. I.

6 SYnodum [e] episcoporum absque huius sanctæ sedis auctoritate (quanquam quosdam dit, quòd tantum auctoritate sedis Apostolicæ possunt congregari, & hoc probat per c.seq.

d ¶ *Generalia quoque concilia.*] In hac dist.ostenditur qui possunt facere concilia. Sunt autem conciliorum quędam vniuersalia, quædam particularia siue prouincialia,quędam episcopalia. Vniuersale est quod à Papa, vel eius legato cum omnibus episcopis statuitur [b]: particulare,siue prouinciale est,quod metropolitanus, vel primas facit cum suffraganeis suis, vt 18.dist.c.1.92.dist.si quis episcopus. Sed vniuersale non debet fieri sine auctoritate Papæ, vt hic, nec particulare sine auctoritate metropolitani,vel primatis,nec episcopale sine auctoritate episcopi, metropolitanus tamen potest facere concilium sine auctoritate primatis, vt 92.dist.si quis episcopus. similiter episcopus sine auctoritate metropolitani, vt 38. dist. quando.& 12.q.2.placuit.Nec obst.quod legitur 3.dist.prox.c.propter.in fi.& c.pe.quia illud est intelligendum de prouincialibus cum conciliis,vel intellige illud de canonibus constituendis.Ioan.

Synodum.] Casvs. Maxentius episcopus volebat generalem synodum ad condendum canones congregare:sed Marcellus dicit, quòd non potest sine licentia Papæ: quamuis possit particularem synodum facere.

e ¶ *Synodum.*] scilicet generalem.

Additio. Vel etiam prouincialem ad aliquid generaliter statuendum. Archidiac.

a ¶ *Cong*

a ¶ *Congregare.*] Cum conueniunt episcopi ad examinandam causam criminalem alicuius clerici in sacris, & secundum hoc est arg. q talis congregatio episcoporum non dicitur synodus generalis.

Regula.] Casvs. Orientales episcopi facti hæretici multas fecerunt facto concilio constitutiones : cui concilio, nec Papa, nec eius legatus interfuit. Et ideo Iulius Papa dicit illud nullas vires habere, vel quod in eo est statutum. & hoc probat auctoritate canonum dicentium,concilia sine auctoritate sedis Apost. fieri non dẽre.

Casvs, seq. c. patet.

b ¶ *Legatus.*] ad hoc specialiter destinatus, aliàs non posset legatus facere concilium, vt no.8.dist.3. c.regula. §.porro.& extr.de off.leg. quòd translationem.

c ¶ *Ratum est.*] arg.q id quod nullum est, non potest ratum haberi,vt no.9.q.2.cap. nullus alterius. extra de elect.auditis.

d *Hæc soli sedi concessa.*] " Hic expresse habetur,q̃ il lud quod soli Papæ competit, non transfertur generali mandato, nisi specialiter mandetur,vt extra de off.leg. quod translationem. quæ autem illa sint,dixi 12.dist.præceptis. & alia habes extra de off.leg.q̃uod translationem.

Nec licuit.] Casvs. Celebrato concilio quinto apud Constãtinopolim,episcopi Venetię,Histrię & Liguriæ volentes recipere statuta illius concilij,conuenerunt ad examinandum, an illa statuta essent bona, vel mala, contra quos inuehitur Gregorius, dicens, quod si aliqua dubitatio emerserit de statutis in eodem concilio,mittere debebant ad sedem Apostolicam. Si vero fuerint cõtumaces, ab ecclesia sunt coercendi,& si per ecclesiam non possunt, per sæculares debẽt cõprimi potestatem.

e ¶ *Particularem.*] Ad aliqd generaliter statuendum [a], vel ad reuocãdum illud, quod in vniuersalibus conciliis est statutum, vt isti episcopi, qui volebant retractare statuta Constantinopolitanę synodi. vł hic, q̃ ad solum Papam spectat interpretari statuta vniuersalis concilij, vt ext.de concess.preben. & eccl.non vac. dilectus.Arg. contra, " quòd ab omnibus episcopis, vel à saniori parte eorum qui interfuerunt, potest fieri interpretatio : quia ab eo iudice prodire debet interpretatio , qui ius statuit. extra de iudic. cum non ab homine.nunquam enim clericus quantumcunque sit criminosus tradendus est de ꝓbyteriæ sæculari, dum rorũ. Arc. modo possit corrigi † *al. opprimi* per ecclesiasticam potestatem, vt 81.dist.dictum. extra de iudi.at si clerici, nisi in crimine falsi litterarum Apostolicarum. vt ext. de cri.fal. ad falsariorum. Item habes hic, quòd vbicunque defi cit ecclesiastica potestas, semper recurritur ad brachium sæculare,11.quæst.1.petimus. & 23.q.5. de Ligur ibus.

Additio. Ad idem ea dem quæst. administratores.

Vltis.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes:In prima parte dicitur, quòd Constantinopolitani episcopi celebrauerunt concilium ad vocationem Ioannis, qui tunc erat patriarcha:quod factum fuit absque sedis Apostolicæ licentia:quare Papa concilium illud euacuat & cassat, & quidquid in eo fuit constitutum,& prohibet ne decetero talia fiant. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Si vero.* dicitur, quòd si episcopi cœperũt super aliquo discrepare negotio,referatur q̃ ad sedem archiepiscopi, vel patriarchæ, & si ibi non potest terminari, referuetur ad synodum episcoporum:difficiliores vero quæstiones ad sedem Apostolicam referuntur.

h ¶ *Hortatu.*] Arg.q̃ auctoritas superioris non excusat, vt 12.q.2. quicunque militum. arg.contra. 12.q.2. de reb[a].63.dist.Salonitanæ [c]. Tu dic,quòd in ieuibus excusat, aliàs non.

i ¶ *ad maiorem.*]dest, ad metropolitanum: " & ita cum appellatur ab omnibus episcopis prouinciæ ad metropolitanum, videtur, quòd metropolitanus solus maior sit omnib.episcopis prouinciæ : quia de pari ad parem non licet appellare.2.q.6.c.anteriorum.vers.illo vicissim delicet. Item hic appellatur à metropolitano ad concilium metropolitanum. j. 2.q. 6.omnis.& sic concilium est maius [d] ipso metropolitano. & sic appellatur ab aliquo ad seipsum cum aliis, & est simile ff.quan. ap. fit. l.1.§.folent. Sed quid ricus. vbi vi est, quod hic dicitur, q̃ si diffentiunt episcopi, recurratur ad superiorem

1 Anſ.l.2.c. 47.Polyc.l.1 c.13.
† *al.legatio.*

2 Anſ.l.j.c. 55.Polyc.l.j. c.17.
† *sanctæ.*

† al.Pelagiꝰ Papa Valeriano Pſitio

3 Iuo p.4.c. 239. Anſ. l. 12.c.43. Polyc.l.j.c.14.

a Vel dic q̃ particulare dt pp illos, q̃ parte fuit, ſ.hereticos, quibꝰ nullo mó licebat cõciliũ celebrare,secũdum Laur. † *Apoſtolicas ſedes* Iuo. † *al. percipienda.* † *al.quibuſdam.*

[Prou.18.] " Statuta vniuerſalis concilij per quem ſunt interptari.

1 Anſ.l.2.c. 36. Poly.l.1. c.14.

c Vbi ď hoc. & 86.di. an putabis. Ar.

" Appellatur ab prouinciæ ad metropolitanum.

dEx hoc dicto vł, q̃ cõcognoſcere de cauſis detropolitani.

si paratus est corrigi, vt 24.q.1. hæc est fides. sed si dubitat de fide, hæreticus dicitur,vt extra de hæret.c.1.

g ¶ *Per sæculares.*] " Possunt ergo laici coercere [b] clericos etiam non depositos in cæsibus,vt no.23.q.5.principes. aliàs autem etiam possint alidepositum non potest laicus punire, nisi incorrigibilis fit, vt extra qui clericos

b Hic videas not. 17.q.4.

attrahi ad salutem quoquomodo necesse est,aut(ne aliorum perditio esse possint) secundum canones per sæculares [g] comprimi † potestates.

B ¶ Gregorius.] *Hoc proculdubio est Pelagij, sicut ab Anselmo & Iuone citatur. Sunt autem apud Gratianum multa capita ex Pelagio huius argumenti, ad Apostolicas sedes recurrendum esse, cum inferiores episcopi, aut quuis alij cognoscere desiderarent quid in aliqua vniuersali synodo esset constitutum,& valde illos condemnandos,qui Apostolicis sedibus non communicant, vt 23.q.5.cap. non vos,&c.de Liguribus.Ex hoc autem cap. nec licuit. & c.istud. 11.q.1. habetur integra epistola Pelagij, quemadmodum ab Anselmo refertur. Verum in Polycarpo citatur ex Gregorio,& in margine est additum,* ad episcopos Mauritaniæ. *Atque in summariis capitum dictatus ipsius Papæ, qui habetur libr.2. Regesti Gregorij septimi inter cetera hoc est,* quod nulla synodus absque præcepto summi Pontificis debet generalis vocari.

c ¶ Synodum.] *apud Anselmum, Iuonem, & in Polycarpo adduntur hæc,* ad iudicandum vniuersalem synodum. *Hoc enim est, quod prohibetur hic à Pelagio. Multi enim eo tempore aut ignorantia, aut animi peruersitate adducti nolebant quintum concilium recipere,(Qua de re B.Gregorius,lib.7.epist.53. & alibi sæpe) & particularem synodum vniuersali, ac sedium apostolicarum auctoritati præferebant. Itaque hoc capite non prohibet Pelagius, siue Gregorius, ne episcopi possint diœcesanas, & Metropolitæ prouinciales synodos conuocare, sed ne ipsas ad iudicandum vniuersalem synodum congregent, atque ita est in rubrica emendatum.*

Item Pelagius Papa II. episcopis, qui conuenerant ad illicitam vocationem Ioannis Constantinopolitani,epist. 1.c.1.

¶Non est concilium, sed conuenticulum, quod sine sedis Apostolicæ auctoritate celebratur. C. V.

4 MVltis denuo Apostolicis, & canonicis,atque ecclesiasticis instruimur regulis, non debere absque sententia Romani Pontificis concilia celebrari.

¶Quapropter,vt iam dictum est, recte non concilium,sed vestrum conuenticulum, vel conciliabulum cassatur, & quidquid in eo actum est,irritum habetur, & vacuum. Vos quoque deinceps videte,vt nullius hortatu [h] talia præsumatis,si Apostolicæ sedis communione carere nõ vultis. *& infra.*

¶ Si vero in qualibet prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius prouinciæ episcopos discrepare cæperit ratio,atque inter ipsos dissidentes non conueniat: ad maiorem [i] tunc sedem referantur. Et si illic facile, & iuste non discernuntur, vbi fuerit synodus regulariter congregata, canoni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

riorem? quare non statur hic sententiæ plurium. 65.dist.sane? Intelligunt quidam, quòd hoc dicitur in causa criminali episcopi, vbi oportet oēs epos consentire, vt 6.q.4. c.1.&2. Sed potest intelligi in eo casu, quando in prouincia dubitatur de negotio aliquo inter episcopos: tunc recurritur ad sedem superiorem. Vel intelligas in eo casu etiam quando dissentiunt episcopi in sententia, non quòd sententiam aliquam proferant, sed videtur quibusdam vno modo sententia, aliis alio modo.

† al. difficiles.

1 In lib. Enno. p defensione. 4. & 5. syn. sub Sym.Pap.

a ¶ *Maiores.*] vt de fide. vt 24.q.1.quoties.

2 Iuo p.4.c. 242. Ansl.l.2. c.56. Polyc. l.j.tit.7.

Concilia.] Cassvs. Quidam episcopi singulis annis sine sede Apostolica concilia faciebant, quare Symmachus Papa ea cassat, cum non inueniatur aliquid constitutum sine auctoritate sedis Apostolic. immo semper ei maiora negotia reseruantur.

† al. Legite.

b ¶ *Sacerdotum.*] id est, episcoporum.

c ¶ *Perdiderunt.*] No, quòd aliquis dicitur perdere quod nunquam habuit, sic 5.q. 6. quia iuxta. 23. q. 4. Guilfarius. 23. di. quorundam[a]. sic 33.q.2.q vero. & c. Moyses.

† *collationem*] Orig.

HINC ETIAM. Hæc est 2. pars dist. in qua ponitur quid iuris sit de synodis.

a Vbi d hoc. Arch.

Cassvs. Iste §. diuidi-

3 Verba oīa sumpta sūt ex quarta synodo Romana sub Symmac.

tur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd Symmachus Papa erat de quibusdam criminibus dissamatus: vnde Theodoricus Rex veniens Romam, concilium congregauit, vt examinarentur ea quæ obiiciebantur Papæ: Tunc surgentes episcopi Liguriæ & Aemiliæ & Venetiæ dixerunt Imperatori, quòd ad Papam spectabat conuocare concilium: Imperator ad hoc benigne respondit omnia esse in potestate synodi: committens negotium auctoritati Pontificū, dummodo pax in ciuitate Romana seruetur. In secunda parte quæ incipit ibi, *Episcopi vero.* dicitur, q episcopi ibi congregati auctoritate eiusdem Symmachi interueniente absoluerunt ipsum ab humano iudicio, a solo Deo iudicandum, & restituendos clericos, qui recesserāt à Symmacho Papa, in suis officiis decreuerunt: dummodo primo Symmacho satisfaciant: Cui statuto primo subscripsit Laurentius episcopus ecclesiæ Mediolanensis, secundo Rauennas, & postea lxxv. episcopi. Omnia quæ postea sequuntur, plana sunt vsque ad dist. 18.

† *Christianis omnib. redderetur*] ori.

4 Ibid. j.

† al. *propositionib.*] Ori.

d ¶ *Præcepisset.*] Iti episcopi venerunt ad citationem Regis, non q venire tenerentur, sed vt reuocarent eum ab errore suo. Simile ad hoc extra de except. olim.

Cōcilia. p- prie si dede rūt primatū Rom. eccle. sed explicarunt datum à Domino.

e ¶ *Iussione Domini.*] Habet ergo Romana ecclesia auctoritatem à conciliis, sed Imperator à populo, vt 93. dist. legimus. in fin. Contrarium huic signatur 21. dist. quamuis. & 22. dist. omnes. vbi dicitur, quòd Romana ecclesia habet primatum à Domino, & non à conciliis. Sed dic principaliter habuit à Domino, secundario[a] à conciliis.

f ¶ *Reuerentiam,*] Debet Imperator reuerentiā ecclesiæ: sed de rebus ecclesiæ nihil potest disponere, vt 96. dist. bene. vnde nec dignitates, nec præbendas dare potest[b], vt 16.q.7. si quis deinceps. arg. contra, extr. de consuet. cum inter. in parte decisa. vbi dicitur rex conferre decanatum: sed hoc forte ex consuetudine, & ex priuilegio. 16. quæst. 1. hinc etiam.

b Cōtra no. 10. dist. imperium. ibi dixi. Arc.

iudicio reseruamus.] *& infra.* ¶ [*De clericis vero memorati Papæ, qui ab episcopo suo ante tempus* h *contra regulas discesserunt, & schisma fecerunt: hoc fieri decernimus, vt* † *illi satisfacientes episcopo suo misericordiam consequantur, & officiis ecclesiasticis se gaudeant restituri.*] *ibidem infra.* ¶ [*Laurentius ecclesiæ Mediolanensis episcopus huic statuto nostro, in quo totam causam Dei iudicio commisimus, subscripsit. Petrus ecclesiæ Rauennatis episcopus sub eisdem verbis subscripsit, & post eum septuaginta quinque episcopi.*] *Illud de clericis pro pace in vrbe reformanda misericorditer, & dispensatiue factum dignoscitur.* ¶ [*Hoc quoque notandum est, quòd in hoc concilio, & in alia synodo* i *Symmachi Papæ, ante Rauennatem episcopum Mediolanensis subscripsisse, & respondisse legitur: ex quo & sedis prærogatiuam ante eum habere colligitur.*

Ait enim Gregorius primus libr. 7. reg. epistol. 112. Syagrio episcopo Augustudunensi.

C. VII.

5 Episcopos secundum ordinationis suæ tempus k, siue ad consīdendum in concilio, siue ad subscribendum, vel in qualibet alia re, sua attendere loca decernimus, & suorum sibi prærogatiuam ordinum vindicare.

Verum tempus ordinationis non ad ecclesias sed ad personas refertur, sicut ex consuetudine Cardinalium sanctæ Romanæ ecclesiæ, & episcoporum vniuscuiusque prouinciæ euidenter apparet.

DISTINCTIO XVIII.

1. p. Episcoporum [1] igitur concilia, vt ex præmissis apparet, sunt in ualida ad definiendū, & constituendum [m], non autem ad corrigendum. Sunt enim necessaria episcoporum concilia ad exhortationem, & correctionem, quæ etsi non habent vim constitutionis †, habent tamen auctoritatem imponendi, & indicendi, quod aliàs statutum est, & generaliter, seu specialiter obseruari præceptum.

† al. constituendi.

[Ex Cabilonensi concilio, c.6.]

¶ In peruetusto Gratiani codice palea hec est in extremo præcedentis distinctionis, connexitque cum vltimo illius capite, episcopos. *Ex Cabilonensi autem citant etiam ceteri collectores. extat vero in Bracarensi primo, c.24. & concordat cum c.13. concilij Mileuitani, & c.55. concilij Africani.*

g ¶ *Immunis.*] j.2.q.7. §. item cum Balaam. in fi. contra, ibi dicitur, quòd simoniacus post restitutionem tenetur respondere accusatoribus. Sed dic, q primo fuit accusatus de hæresi, sed cum appareret calūnia ac cusantis, postea fuit absolutus, vt hic dr. h *Ante tempus.*] quod fieri non debuit, vt 8. q.4. nonne. §. illud.

i *Synodo.*] vt 96. dist. bene.

k *Episcopos.*] *Tempus.*] "Genera le est, q qui prius dignitatem receperūt, præferēdi sunt aliis[c], vt 74. distin. episcopo rum. & 75. dist. c. vlt. & ext. de ma. & obed. c. 1. qm ille gradu ceteros antecedit, quem labor prolixior & stipendia longiora fecerunt anteire, vt C. de off. ma. of. l. nemo. nisi aliquis receperit dignitatem à principe: ille enim præponitur aliis, vt extr. de ma. & obe. per tuas. & ff. de alb. scri. l. 2. & nisi sint loco metropolitani, vel alicuius maioris dignitatis, q licet sint posterius ordinati, tamen præponuntur aliis, vt hic in Palea, placuit. dist. prox.

"ordo inter bñficiatos.

c Contra 16. dist. 6. synodus. ver. pri ma adnotatio. vbi de hoc. Arc.

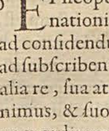

Piscoporum.] Hæc distinctio diuiditur in tres partes: In prima probat, quòd cōcilia episcoporum debent fieri bis in anno, & hoc probat per sex canones: quod tamen correctum est. Secūda ibi, *Quoniam quidem.* Tertia ibi, *Singuli.*

5 Ansel. l. 6. c. 134.

Cassvs. Dictum est supra & costensum, quòd episcopi non possunt celebrare concilia sine licentia Romanæ sedis, ī quibus aliqd generaliter definiāt, vel statuant: ad correctionem tamen concilia celebrare, & indicere quę iam statuta sunt generaliter vel specialiter, possunt.

l ¶ *Episcoporum.*] Hic intitulatur 18. dist. In

d 5. dist. presenti. ead. cōcilio. secundum Hug.

e Vt j.e.c.j. 2. & 3. c. per uenit. & ea quoniam.

proxima dist. magister ostendit d, quod prouincialia concilia nihil gñaliter pñt constituere: ideo consequenter ostendit ad qd sint vti lia: addit ēt quotiens in anno, & quo tpe anni, & cuius auctoritate sint celebranda e, & q metropolitanus nihil debet exigere ab episcopis conuenientibus ad concilium. addit de pœna episcopi, qui vocatus ad synodum non venit. In fine dicit, q intra sex menses debet episcopus indicare suis subditis ea, quæ in concilio acta sunt.

m ¶ *Constituendum.*] Illud non est verum: q a episcopi bene possunt condere canones episcopales, & archiepis prouinciales: quia quilibet populus, & "quælibet ecclesia sibi pt statuere aliquod ius, vt 3. dist. 1. ius ciuile. & 8. dist. quæ cōtra. & 11. dist. catholica. & 12. dist. illa. & de consec. dist. 3. c. 1. & ext. de fer. conquestus. sed de maiorib. negotiis nō pñt aliqd statuere, vt hic, & 12. dist. præceptis. vbi de hoc.

"Ecclesia sibi pt statuere ius statuere

De cone

De concilijs.] Cassvs. In hoc c. statuit Leo, vt concilia episcoporum fiant bis in anno, & ibi clericorum quæstiones dirimantur: & si ibi dirimi non possunt, referantur ad primatem, & si nec ibi poterunt terminari, ad sedem Apostolicam referantur.

a ¶ *Bini.*] Hoc corrigitur. j. eo. quoniam. & extra de acc. sicut olim.

b ¶ *De omnibus.*] ad eos spectantibus.

1 Burc. l. 1. c. 55. Iuo p. 5. c. 165. Pānn. l. 4. c. 20.

† *al. sedendi deferat.*

PALEA. C. I.

1 Placuit, vt conseruato Metropolitani primatu ceteri episcopi secundum suæ ordinationis tempus alius alij deferat† locum.

Vnde Leo primus, epist. 82. c. 7. Anastasio Thessalonicensi episcopo.

¶ Bini conuentus per singulos annos ab episcopis celebrentur. C. II.

2 Burc. l. j. c. 43. Iuo p. 4. c. 241. Pann. l. 4. c. 13. Polyc. l. 3. ti. 19. "Primas in cōcilio archiepi si d3 interesse.

2 De concilis autem episcopalibus non aliud indicimus, quàm sancti Patres salubriter ordinarunt, vt scilicet bini a conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus b querelis, quæ inter diuersos ecclesiæ ordines c nasci assolent, iudicetur 3. At si forte inter ipsos, qui præsunt, de maioribus (quod absit) peccatis causa nascatur, quę prouinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus d curabit instruere e, & si coram positis partibus nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem quidquid illud est, transferatur.

3 Polyc. l. 1. tit. 15.

Item ex Nicæno concilio, c. 5.

¶ Quo tempore concilia episcoporum sint celebranda. C. III.

a Sub. q inter alia primatū obtinet. 15. dist. c. 1. & 2.

4 Polyc. l. 3. tit. 19.

4 Habeatur semel concilium ante dies quadragesimę f, vt omnibus, si quæ sunt, simultatibus g amputatis, mundum A ieiunium, & solenne Deo possit offerri: secundum vero agatur circa tempora h autumni.

A ¶ Mundum.] *Caput hoc est ex versione, quæ vsus est Isidorus. In ea tamen hoc loco est,* mundum solenne Deo munus, *quemadmodum & in Polycarpo, & in aliquibus Gratiani codicibus est,* mundum, & solenne Deo munus. *Græce est,* ἵνα πάσης μικρολογίας ἀναιρεμένης τὸ λοιπὸν πανδήμιον προσφέρεται τῷ θεῷ, id est, vt omni sublata animi angustia munus purum Deo offeratur.

Item ex Antiocheno concilio, c. 20.

¶ Ad morum correctionem, & controuersiarum dissolutionem bis in anno episcopale concilium fiat. C. IIII.

b i. adiectio diei ñ facit aliquē esse ī mora. Laur.

5 Burc. l. 1. c. 44. Iuo p. 5. c. 154. Pann. l. 4. c. 15. Polyc. l. 3. ti. 19.

5 Propter ecclesiasticas causas, & quæ existunt, controuersias dissoluendas, sufficere visum est bis in anno per singulas prouincias episcoporum concilium fieri, semel quidem post tertiam hebdomadam Paschalis festiuitatis, ita vt in quarta hebdomada, quæ consequitur, id est A media Pentecoste, conciliū compleatur B. Admoneant i autem comprouinciales episcopos ij, qui in ampliori bus, id est in metropolitanis ciuitatibus degunt. ¶ Secundum vero cōcilium Idibus k Octobris habeatur, qui dies apud Græcos hyperberetæi c mensis l, decimus c inuenitur. In ipsis autem conciliis, & presbyteros, & diaconos præsentes esse oportet, & omnes m quotquot se læsos existimant, & synodicam expectare sententiam. Nec liceat aliquibus apud semetipsos concilia n sine Metropolitanorum episcoporum conscientia facere, quibus de omnibus causis constat o permissum esse iudicium.

A ¶ Id est media.] *Antea legebatur,* & in medio temporis inter Pascha & Pentecosten, *nec multo aliter apud Iuonem,* id est medio temporis, &c. *Sed reposita est hæc lectio, ex plerisque Gratiani exemplaribus, & collectione Isidori, in qua est hæc eadē versio. Nam ceteri collectores secuti potius videntur versionem Dionysij, quæ est in codice canonum: quamuis & Burchardus, & Pannormia hoc loco habeant,* id est medio Pentecostes, vel in medio Pentecoste. *vbi in versione Dionysij est,* ita vt quarta septimana Pentecostes, *verbum plane è verbo. Græce enim est:* ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς.

B ¶ Compleatur.] *vocem,* ἐπιτελεῖσθαι, *Dionysius vertit,* conueniat.

c ¶ Decimus.] *prorsus ex Græco. Dionysius autem, quem Burchardus, & Iuo sequuntur, habet,* Idibus Octobris, id est, quintodecimo die mensis Octobris, quem hyperberetæum Græci cognominant. *In canone autem Apostolorum 37. legitur secundum anni synodū celebrandam esse,* τὴν ἁγίαν σύναξιν ἐπιτελεῖσθαι δεῖν, *id est,* duodecimo die hyperberetæi, *Non conuenire autem omnino Latinorum menses cum græcorum satis constat. Suidas quidem scribit apud Macedonas hyperberetæum eundem esse qui October, Galenus autem Pergami eundem qui September.*

Item ex concilio Laodicen. c. 40.

¶ Semetipsos accusant, qui vocati ad synodum venire contemnunt. C. V.

7 Burc. l. 1. c. 47. Iuo p. 5. c. 157.

† *al. abire.*

7 Non oportet vocatos episcopos ad synodum, contemnere: sed adire† debere, & aut docere, aut doceri P quæ sunt ad ecclesiæ ceterorumque correctionem vtilia: quòd si cōtempserint, seipsos videtur accusare ¶, nisi forte pro infirmitate ire nō possint.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 19.

¶ Corripiantur episcopi, qui ad concilium vocati, venire contemnunt. C. VI.

8 Anf. l. 6. c. 199. Iuo p. 4 c. 243.

8 Peruenit ad nostras aures, quòd in prouinciis constituta episcoporum concilia minime celebrentur. Hoc D ex eo probatur, quòd multæ r, quæ correctione opus habent, ecclesiasticæ res negligantur. Statuit ergo hæc sancta synodus, secundum regulam

c Vt Laur.

6 Vide ī hūc locū Ioan. Bapt. Pium adnota. posteriorū ca. 66. kalendæ nonæ, & id.

d De hoc j. in synodo, vt j. c. decernimus.

n ¶ *Concilia.*] Prouincialia, quia quilibet episcopus irrequisito metropolitano pt facere concilia episcopalia, vt 38. distin. qñ. Additio. Sic legitur & no. j. ea. dist. c. pen. in fi. Archid.

o ¶ *Causis consitat.*] quæ ad statum prouinciæ spectant.

P *Non oportet.*] ¶ *Doceri.*] Licet enim nō debeant indigere doctrina, vt 1. q. 7. cōuenientib[us] e. tamen discere debēt. 24. q. 3. si habes. Laur.

e Ad idē 36. dist. §. ecce.

q ¶ *Accusare.*] id est, debent excommunicari, vt 2. q. 6. quisquis probatus.

Peruenit.] Cassvs. Quidam erant episcopi, qui concilia non celebrabant, q apparebat ex eo, q correctione egebant multæ res ecclesiasticæ, quæ iam neglectę fuerant: Quare statutum fuit in synodo, vt bis in anno episcoporum cōcilia celebrentur ad correctionem eorum quæ fuerunt emendanda. Statuit etiam q omnes episcopi prouinciæ inter sint, nisi necessitate aliqua excusentur, alioquin corripiantur.

r ¶ *Multæ.*] Arg. "q per sequentia intelliguntur, & præsumuntur præcedentia: nam si qs ab hæreticis per violentiā tractus fuerit, & per mensem steterit cum eis, præsumitur non tractus: vt 1. q. 1. constat. Item argum. contra prælatos ex vitiis subditorum, & contra magistros ex vitiis discipulorum, vt 28. distin. prius quam. & 22. q. 2. quod autem ait. 5. dist. legem. 12. q. 2. quatuor. 44. dist. multis. 34. q. 1. cum per bellicam. & C. de adul. si qui.

"pcedentia p sequentia psumuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

aEt 23.di.cū ois fili⁹. vbi de hoc i gl. no.qđ.Arc. "citati multis causis ex cusantur.

†abest a col lectiõe Isid. & Iuone.

1 Ex versione Anastasij

2 In concil. Niceno. c.5 &Antioche no.c.20.Iuo p.5.c.373. ℨ. ea. c. habea tur.& c.pp. Cap.9.

b sseptima sđm Hug. Io.de Fan.

"cõstitutio secunda an reuocet priorẽ de illa mentione si facta,

c Ext.đ pscriptis & priuilegiis veniẽs.&de refer.cũ ordinẽ.Arc.

d Itẽ si priuilegium deroga torium est secundo.ff.de le.i. si mihi &tribi.§. vlt. Arch.

"Testm secũdũ an reuocet primum.

a ¶ *Necessitatibus.*] Quæ necessitas excuset, habes de consec.dist.4. hi qui[a]. "Item si quis propter tempestatẽ vel flumen, vel quia vocatus est ad testimonium vel ad dignitatẽ, vel si incipit abesse causa reipublicæ, vel si domestico funere impeditur, vel si maius negotium ipsum trahit, excusatur, vt ff. si qs cau. l.2. §.1. & 2. & l.4. & ff. ex qui. causs. ma. item hi. vel si ad maius tribunal vocatus est, vt ff. de re iud. contra pupillum. §. is qui. Item timor hostium. extra de app. ex parte.

Q *Voniam quidẽ.*] Hæc est ij. pars huius dist. in qua ꝓbat, ꝙ sufficit quòd semel in anno fiat, puinciale cõciliũ. Io. de Fan. & ꝙ singulis annis concilium prouinciale debeat celebrari, ponitur sub præcepto. Arch.

Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes: In prima parte dr, ꝙ antiqua regula ꝓcipiebat synodũ bis in anno celebrari: Sed qa hoc difficile erat, ideo sexta synod[a] statuit semel i anno fieri. Princeps vero q hoc prohibuerit, excõicetur, & metropolitan[a] qui concilium neglexerit celebrare, canonice punietur. In secunda parte, quę incipit ibi, *Dum autem*, dr, ꝙ donec synodus agitur, epi debent esse intenti diuinis mãdatis: & ꝙ metropolitanus nõ nẽat licentiam petendi aliquid ab episcopis venientibus ad synodum: & si cõuictus fuerit aliquid exegisse, in quadruplum restituet.

b ¶ *Quoniam quidem regula.*] Illud no. ꝙ cũ hæc synod[a] b velit corrigere antiquam constitutionẽ, facit mentionem de ipsa: & sic est arg. "ꝙ vna constitutio nõ renouetur per aliam, nisi faciat mentionem illius: sic est in rescriptis: quia aliter non videtur Papa ex certa scientia contrarium constituere. Sed hoc non dico verum: & licet in rescriptis & priuilegiis requiratur ꝙ fiat mentio priorum, ad hoc vt priora reuocentur[c], non tamen est ita in constitutionibus: & hoc ideo quia constitutio procedit ex libero motu domini Papę: & quia omnia iura habet in scrinio sui pectoris, vt C. de testam. omnium. Item & est arg. ad hoc ext. de cog. spi. c. j. similiter in testamentis non requiritur quòd fiat mentio prioris: quia testm ꝓ lege seruatur. 13. q. 2. c. vlt. nisi in duob. casibus, vt si sit testm factum inter liberos[d], vt C. de test. l. hac constitutissima. §. ex imperfecto. & auth. hoc inter liberos. & nisi ipse testator legem sibi testandi dixerit, cum dixerit, si fecero aliud testm, non valeat: quia tunc faciendo secundũ, oportet quòd faciat mentionem de primo: vt ff. de le. 3. si quis. in prin. in conciliis autem antiquius obtinet, si est potioris auctoritatis, vt 50. dist. domino sancto. in fi. Ioan. Verum est quòd in rescriptis cõtineatur: sed omnium factorum habere memoriam, potius est diuitatis quàm humanitatis. C. de ve. iu. enu. l. 2. §. si quis. nec præsumitur Papa ex certa scientia indulgere per secũdum rescriptum post priorum super eodem: sed præsumitur quòd hoc faciat immemor prioris, ext. de off. dele. ex parte. 1. Ipsum enim fallit obliuio. 23. dist. præterea. sed vt tangitur in gl. Ioan. ipse habet vel præsumitur habere omnia iura in scrinio pectoris sui. In legib. & constitutionib. contineatur iura: & posterior tollit priorẽ, licet nõ faciat mentionẽ de ipsa. ff. de legi. non est nouum. "In testamẽtis aũt alia est ratio, ne libertas supremi iudicij infringatur: quod esse non debet. ff. pro soc. cum duob. §. idem respondit. quia nihil est quod magis hominib. debeatur, q̃ quod su premę voluntatis liber sit stylus: & liberum quod iterum non redit arbitrium. C. de sacrosc. eccl. l. 1. in fi. sed in duobus casibus. ℨ. not. in gl. Ioan. est speciale Bart.

Additio. Et 33. q. 2. hoc ipsum. in fi. Archid.

c ¶ *Excusatione.*] friuola: nam rationabiles exceptiones semper admittuntur[c], vt extra de of. deleg. ex parte. ℨ. e. c. ꝙi. ℨ. e. si epi d ¶ *Communione.*] No. principes posse excõicari, quod verũ est & à sacerdotib. vt j. dist. 96. duo sunt. 11. q. 3. si autem vobis. & C. vbi de cri. agi opor. auth. qua in prouincia.

c ¶ *Vel vi.*] "Vr ergo ꝙ si aliquis p vim detineatur ab aliquo, & aliq̃ d interim fiat cõtra ipsum, ꝙ retracta ri possit illud. Idẽ est si per dolum alterius si veniat: vt ext. de in integ. rest. ex litteris. Sed contrariũ legitur ff. si qs caut. l. 2. §. vlt. & ff. de eo p quem fa. erit. l. vlt. vbi dr, ꝙ si p dolũ aut p vim alicuius aliquis nõ venerit ad iudicium, nõ reuocatur id quod factũ est, sed datur actio cõtra ipsum impedientem. Sed dic ꝙ nõ reuocatur ipso iure: sed p in integrũ restoem[e] vel ex eo casu reuocatur quandoque detẽtor non est soluendo. extra de rest. spol. olim.

f ¶ *Quadruplum.* Jarg. "ꝙ clerici pśt pecuniarter puniri & punire, vt 23. dist. quamquam. in fi. & 17. q. 4. definiuit. & ca. si quis deinceps. & 23. q. 5. de Ligurib. Arg. contra, ext. de pœ. licet[g]. Sed dic ꝙ vbi pœna spiritualis est in iure ſtatuta, nõ debet infligi pecuniaria: aliàs secus. ext. vt lit. non conte. qm. in fi. ideo aũt punitur in quadruplum: qa crimen concussionis[h] commisit: quod punitur pœna quadrupli. 1. q. 1. quidam. & c. 7. sanctimus. in fi. tam laicus, q̃ clericus punitur pœna cõcussionis, vt 23. q. 1. nalitare. hic signatur contrarium. 12. q. 2. fraternitas. vbi dicitur, ꝙ ecclesia non debet suum cum augmento recipere. Sed dic quòd hic non recipit nomine ecclesiæ, sed proprio nomine. 16. q. 6. si epm.

De eulogiis.] Casvs. Quærebat quidã episcopus à Papa, vtrum presbyteri tempore synodi deberent afferre eulogias, id est, munuscula episcopis? Et respondet Papa nil se inuenisse a maioribus definitum: sed est in arbitrio cuiuslibet presbyteri, qui voluerit exhibere. Nam si definitum esset aliquid tempore synodi à presbyteris dandum, minus libenter venirent ad synodum. Vnde eulogiæ ab aliquo peti non debent: nec delatæ respui.

g ¶ *Eulogiis.*] Eulogiæ dr munera, q̃ deferunt subditi suis prælatis.

h ¶ *Minus.*] Arg. "quòd magistri non petant collectam à scholaribus vt libentius veniant ad scholas. sic 1. q. 1. baptizandis. & c. placuit, vt vnusquisque. 1. q. 2. vendentes.

i ¶ *Respuendæ.*] Arg. ꝙ quędam licite possumus recipere, quæ tamen petere prohibemur, vt 1. q. 2. placuit. ea. q. quàm pio. 13. q. 2. questa.

Additio. Ad idẽ ff. de ori. iur. l. 2. iuxta fi. §. diuus. vbi de hoc Arch.

Episcopus.] Casvs. Dicitur hic quòd episcopus vocatus debet ire ad synodum, nisi graui necessitate fuerit impeditus: & tũc mittat pro se legatum, qui suscipiat quæ in synodo ſtatuentur.

k ¶ *Legatum.*] Argu. "quòd licet citatus ad iudicium venire non possit: nihilominus tenetur mittere procuratorem. 5. q. 3. si ægrotans. & extra de appel, constitutus. Arg. contra, extra de proc. querelam. De hac materia quæras. 5. q. 3. si ægrotans, sed illud c. querelam. loquitur in ardua causa.

Placuit

1 Ansel. l. 7. c. 188.

Placuit.] Casvs. Dr, hoc c. ꝙ epi nisi fuerint impediti, sp debẽt ad synodum ire: & si ire nõ potuerint, suas excusationes in litteris mittãt: quòd si neglexerint ad Primatẽ mittere, à cõione fratrũ priuentur, & ecclesia sua tm sint cõtẽti. Idem fere est casus triũ c. seq. & p te videbis. Additur tm ibi, quòd priuãtur cõione fratrum vsque ad sequẽtem synodũ.

a ¶ *Neq; ægritudine.*] graui, vt j. ead. si quis eporũ. non. n. excusat leuis febricula, vel ve[e] quartana, vt ff. đ æ di. ed. l. j. §. sed fciẽdũ.

Additio. Arg. contra 7. q. 1. pũtium. & extr. de proc. quædam, vbi de hoc. Archid.

b ¶ *Litteratorie.*] vel ẽt p certũ nũtiũ[a], cui credi possit, vt 97. dist. nobilissimus. extr. de of. dele. prudentiam. extra de rescr. ex parte. & c. fciscitatus.

aTenet hoc idem Hug.

c ¶ *Rationem.*] No. nõ sufficit dicere se ñ posse venire, nisi rõnem impedimẽti assignet. sic ext. de of. & po. iu. dele. prudentiã. & de rescri. fciscitat[e]. & illã cãm ꝓbabit, vt 4. q. 5. quisq̃s. in fi. & p vnũ testẽ eam põt ꝓbare, vt ext. de proc. ex insinuatiõe. licet fit arg. cõtra, ext. de in inte. rest. ex litteris.

bvbi đ hoc. & ext. de testi. veniens. ibi videas. "Excõicat[e] vtrum quis possit esse i vna ecclesia, & vna ecclesia in alia.

b Quod si hoc. Sed certe credo hoc esse spãle, vt vni testi credatur cũ suo iuro.

c *Cõione.*] "Vr ꝙ a tus in vna ecclesia, & nõ in altera, vt hic, & 58. dist. si qs de alteri[a]. & sic est contra 4. q. 5. quisq̃s. Sed dic quòd iste nõ est excõicatus, sed cum aliis epis nõ cõicabit: qa nõ venit ad negotia ipsorum, vel ad consecrandum episcopum cum aliis.

d Quod si non. Dic vt no. j. 23. qu. 5. & vos. Arc.

3 Anſ. l. 7. c. 191.

e ℨ. e. c. ꝙi. ℨ. e. si epi[d] copus. Arc.

f ff. de eo p quẽ fa. est. l. vlt. §. j. Arc.

g Dic vt no. j. 23. qu. 5. & vos. Arc.

h Aget iste quo accõpit cõtra eũ sup. 11. q. 1. si cericus. Arc.

c Hãc gl. q. dã si hñt, ꝙ ista est in antiquo apparatu. Ioan.

"Abbates tñr ad cõcil. epi venire.

dCum trib. c. seq. ibid.

2 Burch. l. 8. c. 73. Iuo p. 7. c. 91.

"Magistri debent gratis docere.

"Citatus impedicus an mittere teneatur.

Item ex concilio Arelatensi, 2. c. 19.

¶ A communione sit alienus, qui synodo adesse contempserit. C. XII.

3 Si quis autem synodo adesse neglexerit, vel cœtum fratrum, antequam dissoluatur concilium, crediderit deserendum, alienum se à fratrum communione cognoscat: nec eum recipi liceat, nisi in sequenti synodo e fuerit absolutus.

Item ex concilio Agathensi, c. 35.

¶ Vsque ad proximam synodum à communione abstineat, qui à metropolitano vocatus absque graui necessitate synodo adesse neglexerit. C. XIII.

4 Si episcopus metropolitanus ad comprouinciales episcopos epistolas direxerit, in quibus eos aut ad ordinationem summi Ponrificis[f], aut ad synodum inuitet, postpositis omnibus (excepta graui infirmitate corporis aut præceptione g regia[h]) ad constitutum diem adesse non differant. Quòd si defuerint (sicut prisca canonum præcepit auctoritas) vsque ad proximam synodum à charitate fratrum, & ecclesiæ communione priuentur.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 6.

¶ A communione priuetur episcopus, qui à metropolitano vocatus ad synodum venire contemnit. C. XIIII.

5 Si quis episcoporum commonitus à metropolitano ad synodum nulla graui intercedente necessitate corporali venire contempserit, sicut statuta Patrũ sanxerunt †, vsque ad futurum concilium cunctorum episcoporum charitatis communione priuetur.

Item ex concilio Martini A *Papæ.*[c]

¶ Presbyteri, & diaconi, & cuncti, qui se læsos existimant, ad metropolitanam synodum conueniant. C. XV.

7 Propter ecclesiasticas causas & altercationum solutiones, bene placuit per singulas prouincias bis in anno concilium fieri, conuocante metropolitano episcopo omnes prouinciales episcopos, ita vt ad concilium veniant † omnes presbyteri, & diaconi, vel[a] hi[k], qui se læsos existimant, vt in concilio causæ examinatæ ad iustum iudicium perducantur. Et si qui manifeste episcopi, vel presbyteri, aut diaconi inuenti fuerint in offensa, secundũ rationem excommunicentur: quandiu cõmuni cõsensu[l] de his placuerit dare sentẽtiam[m]. Nulli autem epo liceat propria apud semetipsum cõcilia[n] facere, præter eos, quibus metropoles sunt creditæ.

A ¶ Martini.] Gratianus hoc primum citat nomine Martini Papæ, dein capitulorum Græcarum synodorum Martini episcopi Bracarensis. (antiquitatem ecclesiarum Hispaniæ, vbi episcopatum obtinebat, ea capitula latina fecit: & in nonnullis quædam addidit: in aliis vero aliqua detraxit, quemadmodum in hoc capite, quod sumpsit ex concilio Antiocheno, c. 20. ℨ. ea. c. propter. Aliqua etiam ex Toletanis conciliis in eum finem notatur.

¶ Excusatorias litteras dirigant, qui grauati ad synodum ire non possiunt. C. X.

1 Placuit, vt quotiescumque congregandum est concilium: episcopi, qui neq; ætate, neq; ægritudine[a], neque alia grauiori necessitate impediuntur, competenter occurrant. *& infra.* ¶ Quòd si non potuerint occurrere, excusationes suas litteratorie[A b] conscribant: nisi autem[B] rationem[c] impedimenti sui apud Primatem suum reddiderint, ecclesiæ suæ cõmunione[d] debẽt esse contenti.

A ¶ Litteratorie.] *In cõciliis impressis legitur,* in tractatoria. *Dubitatum fuit, an legendum esset,* in tractoria. *Nam epistolæ, quibus Imperatores, vel Reges suos præsules vocabant, vel exactione aliquam concedebant, tractoriæ dicebantur. Sic in codice Theodosiano lib. 8. tit. 6. est,* de tractoriis, & statiuis. *& sic videtur emendandum in lib. C. 12. quamuis in impressis legatur,* de tractatoriis. *quam vocem tractoriam, eadẽ significatione Carolus Magnus in suis capitularibus vsurpauit libr. 4. c. 30. & 69. & eadem notione est in concilio Meldensi, c. 71. Sanctus quoque August. in lib. post collationem contra Donatistas, c. 24. tractoriam ꝙ epistola vocatoria vsurpat, his verbis:* Sic aũt à Primate suo per tractoriam fuerunt euocati. *Atq; in hoc canone, vbi de vocandis episcopis ad concilium agitur, vox ista esset apprissima. Nam in concilio Africano inserto in codice canonum c. 43. vbi hoc idem reperitur, & c. 57. §. Lucianus. & §. Alypius. in vetustis codicibus semper legitur,* tractoria. *vbi in impressis est,* tractatoria. *& in Carthaginensi Graco, c. 91. est, ὁ συνόδικος. Verum idem B. August. vitur dictione,* tractatoria. *in eam, quæ nunc subiicietur sententiam. Loquens enim de episcopis si vocati noluissent venire ad concilium, & ibi obiecta crimina purgare, epist. 162. ait:* Quod si non fecerint, ibi etiam eorum pra uitas, & peruersitas innotescet: missaque tractatoria super eorũ nomine per totum orbem terrarum, quacunque iam Christi ecclesia dilatata est, ab omnibus ecclesiis, eorum communio præcidetur. *In concione quoque secunda in Psal. 36. eadem vox quater inuenitur: & epistola Syricij, quæ recitatur in concilio Telepensi, ibi vocatur tractatoria. Cuius mentionem faciens Innocentius in epistola ad Exuperium Tolosanum. c. 1. ait:* De his, & beatæ recordationis viri Syricij episcopi monita euidentia commemarunt: *quib. verbis videtur indicare no ad solos Africæ episcopos, sed ad omnes prouincias missam fuisse illam Syricij tractatoriam. Ita Leo Papa II. postquam sextum vniuersale concilium finem habuerat, breuem eius concilij summam ad Hispaniæ episcopos, vt ei subscriberent, misit, quam tractatoriam vocat, quæ Leonis II. epistolæ manuscriptæ ex Hispania Romam sunt missæ.*

B ¶ Nisi autem.] *In originali est,* vel si post aduentum tractatoriæ aliquæ necessitates repẽte forsitan ortæ fuerint, nisi rationem impedimenti sui apud suum Primatem red diderint, ab ecclesiæ communione debere esse contemptos. *In Africano. c. 43. reliqua eodem modo. Sed in extremo est fere vt apud Gratianum:* ecclesiæ suæ communione debere esse contentos. *Itemque in Carthaginensi Græco:* ἐφείλκειν τοὺς τοιούτους τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησίας ἀπολελύσθαι. *Similis quædam pœna imponitur in eode concilio, j. dist. 58. c. si.*

Item ex concilio Turonensi, c. 2.

PALEA. C. XI.

2 Episcopus non debet abbatẽ ecogere ad synodum ire, nisi aliqua rationabilis causa existat.

¶ *Hæc Palea abest ab illis tantum exemplaribus, in quib. paucissima reperiuntur, & refertur j. 18. q. 2. post c. fi. à Grat. ex eodem Turonico: quemadmodum & à Burchar. & Iuone.*

multũ deligt, vt 11. q. 3. q. iubẽte. vñ licet añ voluerit absolui, non auditur, aliàs regulari ter non dẽt differri, vt ext. de app. qua frõte.

3 Burc. l. 1. c. 50. Polyc. l. 2. tit. 15. Iuo p. 5. ca. 160.

f *Si epi.*] ¶ *Summi pontificis.* j. epi, ex concilio vt 2. q. 7. ca. accusatio. Spalensi, vt vel audire de eis q or dinauerit summ[o] Põt. g ¶ *Præceptione regia.*] licet eps suo metropolitano tanq̃ maiori teneatur obedire, vt 8. dist. 8. q̃ contra mores. tñ hic defertur regiæ dignitati[e], vt 12. q. 2. de reb. 63. dist. Sa lonitanæ. Item in hac synodali citatione, vnica citatio sufficit, vt hic, & simile j. 4. & 5. quisquis. sed in iudiciali trina requritur, vt 24. q. 3. de illicita.

e Arg. cõtra 36. q. 2. null[a] vbi de hoc. Arch. 4 Burc. l. 1. c. 49. Iuo p. 5. c. 159. Pann. l. 4. c. 17.

h ¶ *Regia.*] 23. q. vlt. si vobis. & ca. si qs epś. contra. sed hic loqtur de iis q hñt feudum[f], vt videas ibi ſtimmo & qlibet deẽt venire, si vocatus. not. extr. de retur pp negotium re gni. vel illud intelligi tur cũ epś relicto ecclesiastico iudicio p- git ad Imperatorẽ petens ibi: iustitia: quòd nullus clericus debet facere. 11. q. 1. placuit.

f Vel dic vt ℨ. e. in summa. in fi.

Si qs episcoporum.] Nihil notatur.

Propter ecclesiasticas causas.] Casvs. Dr in hoc c. ꝙ metropolitan[e] bis in anno debet cõcilium congregare, oẽs epos prouincię cõuocado: ad quod & cõuenire debẽt sacerdotes vel diaconi, vel oẽs qui se læsos existimãt: & q i aliquo delicto inuẽti fuerint, secũdũ rõem excõicentur. In fi. c. dr quòd null[a] epś pt cõcilium celebrare, nisi fuerit metropolitan[a]. 1 ¶ *propter ecclesiasticas causas.*] Martinus q fuit solicitus ꝓ Republica, renouauit canones: vnde dicitur renouator canonum. k ¶ *Vel hi.* Jq. d. vel oẽs veniant: vel saltem hi qui sunt læsi[g]: non, n. omnes tenentur veni re, vt j. ea. c. prox. l ¶ *Commum cõsensu.*] episcoporum. Ioan. m ¶ *Sententiam.*] absolutionis. n ¶ *Concilia.*] prouincialia. sc. cũ aliis epis. sed episcopale põt h, vt 38. dist. ca. quando. 12. q. 2. c. placuit.

5 Simile in Pann. l. 4. c. 18. ex Auerneñsi.

g Vt ℨ. ea. c. propter. vbi de hoc.

†*procedant*] Orig.

6 Apud Martinũ Bracar. epm in c. fy nod. græc. c. 18.

7 Polyc. l. 3. tit. 17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SINGVLI VERO. Hæc est 3. pars dist. in qua dr, q singuli episcopi ecclesiis suis notificare debeant q in conciliis statuuntur.

Decernimus, vt dum.] Casvs. In hoc c. dr, quòd eps postquam redierit à concilio archiepi, intra sex menses debet omnes suos subditos conuocare, & eis indicare quæ sunt in synodo acta: quod si non fecerit, duobus mensibus ex communicetur.

a ¶ *Vt dum.*]i. postquã.

b ¶ *Abbates.*] immo abbates non vocabit ad synodum, vt §. c. in illa palea, episcopus.

c ¶ *Excommunicationis.*]i. suspensionis ab officio duorum mensium. sic 86. dist. tanta. & 10. q. 3. vnio. in fi.

De episcopis.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. In prima dr quod dictum est, q. decretales vim habent canonum P. Secunda ibi, *Sit ergo.*

Casvs. Supra tractauit Grat. de auctoritate canonum, & constitutionib^b sanctorũ in dist. 18. In hac vero 19. dist. tractat de episcopis, quæ emanant à Papa: "& ostendit quòd decretales epistolæ eandé vim hñt & auctoritatem quàm & canones: & hoc per sequentia c. patet.

d ¶ *De episcopis.*] 3. in proxim. dist. tractauit magister de auctoritate canonum a. Hic agitur de auctoritate decretalium: & ostendit hic quòd eiusdem sint auctoritatis decretales & canones.

" Decretales canõib^b æquipollẽt.

a Subaudi & constitutionib. sanctorũ, vt 25. di.

" Decretales sunt duplices,

" Sciendum itaq; q quędam decretalis epistola est generalis, quædam specialis. Ge-

b hãc sniam hic sequitur Hug. & Lau.

neralis b est, q ad oẽs dirigitur, vt 2. q. 5. omnib. Specialis est, quæ specialiter ad aliquos mittitur, vt 35. q. 3. q. scripsit. 7. q. 1. petiti. si ne sit generalis, siue sit specialis: dũmodo aliqd definiatur p eã, p iure gñali hñda est: vt 16. q. 3. licet. ext. de sen. & re iu. in causis. nisi sit tradita ex tpe, ex loco, & ex causa: vt 29. dist. sciendum. Sed si dubiũ est an sit decretalis, recurrẽdum est ad registrum, vt 3. dist. 9. vt veterũ. Præsumitur tamen quòd sit decretalis, si reperitur inter alias decretales: ad instar illius q reperitur inter alias moniales, quę præsumitur ex hoc monialis. argu. 20. q. 1. quem p genitores. Vel si plures eã tenẽt, tenenda est, vt 16. dist. Isidorus, distingue prout dicitur ext. de fi. instr. pastoralis.

Sacrosancta Romana.] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte Nicolaus reprehendit quosdam, qui nolebant recipere decretales epistolas, quia in corpore canonum, quod Isidorus fecit, non habentur insertæ: & facit hoc Nicolaus tribus rationibus. Prima est: quia cum Papa præstet auctoritatem opusculis aliorum, multo fortius suis. Secunda ratio est: quia ipsi recipiunt eas cum pro se faciunt: ergo & cum contra eos faciunt, recipere debẽt. Tertia ratio est: si ideo non admittunt eas, quia in corpore canonum non habentur: ergo eadem ratione non debent admitti scripturæ beati Gregorij, & aliorum multorum, qui ante ipsum, & post ipsum fuerunt, & nouum & vetus testm in corpore canonum nõ inueniuntur. Prima ratio est in principio c. Secunda incip. ibi, *Cum et ipsi.* Tertia ibi, *Item si ideo.* In fine cũda parte quæ incipit ibi, *Sed responsuri sunt.* continetur responsio illorum dicẽtium, q etsi nouũ & vetus testm in corpore canonum nõ inueniantur: tñ ea admittimus, q a vnum c. Innocentij vtrumq; testm approbat, & dicit esse recipiendum: etsi nullum eorum in corpore canonum sit insertum: quib. Nicolaus respondet dicẽs, quòd eadem rõe dñt recipere decretales epistolas: qa vnum c. Leonis Papę præcipit omnes decretales epistolas custodiri: vt si quis in illas cõmiserit, puniatur. & ad hoc inducit c. Gelasij. In tertia parte quæ incipit ibi, *His itaque.* concludit ex supradicto decreto tales epistolas sicut canones esse recipiendas, breuiter recapitulando 3. dicta.

2 Cõcord. l. ab hostib. 9. sed quòd simpliciter ff. ex q. cauma. & ff. de of. pfi. l. 3.

† al. sanctorum.

e ¶ *Reprobantur.*] Arg. " q illud quod Papa approbat, vel reprobat, & nos approbare vel reprobare debemus, vt 24. q. 1. hæc est fides. & 35. q. 9. veniã.

"Papã imitari debemus.

f ¶ *Quanto.*] Satis enim absurdum est ali quem alij opitulari, & non sibi, vt C. de nat. lib. l. nuper. in fi.

g ¶ *Suffragari.*] Arg. " quòd illud quod p se quis inducit, etiam contra ipsum inductum non debet reprobare, vt instrumẽta, & si qua similia sunt. arg. dist. 9. neque quorumlibet. & 4. q. 3. placuit. §. item in criminali. ver. si quis testibus. & 4. q. 8. cuius in agẽdo. ext. de cen. cum olim. Argu. contra, 2. q. 7. si hæreticus. contra, dist. 38. si quid veri. & 3. dist. 10. lege. primum regulare, secundum speciale in odium hæreticorum, & fauorem fidei & religionis. argu. ad hoc ext. de fo. comp. cum sit generale.

"Reprobare non possum p me inductum.

† al. etiam.

h ¶ *Membranas.*] " licet leges abrogatas nõ teneamus, tamen notitia earum est necessaria, 3. dist. 7. fuerunt. & est hic argum. quòd nullum verbum positum in aliqua scriptura debet vacare, vel superflue poni, vt 28. q. 1. sic enim. & extra de maiorit. & obed. solitæ c. & ff. de vsur. l. 4. Arg. contra. C. de fideiuss. non recte.

"Iuris abrogati notitia est necessaria.

i ¶ *Restat.*] quasi diceret, quod obtinet ab vno, debet obtinere in omnibus similibus, vt quarta distinct. denique. in fi. & 26. distinct. deinde.

c Vltra mod. cap. ver. ita autẽ. vbi de hoc. Arc.

a ¶ *Capit*

1. pars

DISTINCTIO XIX.

Epistolis d vero decretalibus quæritur, an vim auctoritatis obtineant, cum in corpore canonum non inueniantur. De his ita scribit Nicolaus Papa Archiepiscopis, & Episcopis per Gallias constitutis.

¶ Decretales epistolæ vim auctoritatis habent. C. I.

SI Romanorum Pontificum decreto, ceterorum opuscula tractatorum approbãtur e, vel reprobantur; ita vt, quod sedes Apostolica pbauit, hodie teneatur acceptum; & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quanto f potius, quę ipsa pro catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro vana fauente gratia prælibatis, ostẽdimus nullam differentiam esse in ter illa decreta, quæ in codice † canonum habentur, sedis Apostoli cæ præsulum, & ea, quæ præ multitudine vix per singula voluminum corpora reperiuntur: cum omnia, & omnium decessorum suorum decretalia constituta, atque decretales epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Roma dederunt, venerabiliter fore suscipiendas, & custodiendas, eximios prędes, Leonem scilicet & Gelasium mandasse probauimus.

d ¶ *Decernimus.*] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte Nicolaus reprehendit quosdam, qui nolebant recipere decretales epistolas, quia in corpore canonum, quod Isidorus fecit, non habentur insertæ: & facit hoc Nicolaus tribus rationibus. Prima est: quia cum Papa præstet auctoritatem opusculis aliorum, multo fortius suis. Secunda ratio est: quia ipsi recipiunt eas cum pro se faciunt: ergo & cum contra eos faciunt, recipere debẽt. Tertia ratio est: si ideo non admittunt eas, quia in corpore canonum non habentur: ergo eadem ratione non debent admitti scripturæ beati Gregorij, & aliorum multorum, qui ante ipsum, & post ipsum fuerunt, & nouum & vetus testm in corpore canonum nõ inueniuntur. Prima ratio est in principio c. Secunda incip. ibi, *Cum et ipsi.* Tertia ibi, *Item si ideo.* In fine cũda parte quæ incipit ibi, *Sed responsuri sunt.* continetur responsio illorum dicẽtium, q etsi nouũ & vetus testm in corpore canonum nõ inueniantur: tñ ea admittimus, q a vnum c. Innocentij vtrumq; testm approbat, & dicit esse recipiendum: etsi nullum eorum in corpore canonum sit insertum: quib. Nicolaus respondet dicẽs, quòd eadem rõe dñt recipere decretales epistolas: qa vnum c. Leonis Papę præcipit omnes decretales epistolas custodiri: vt si quis in illas cõmiserit, puniatur. & ad hoc inducit c. Gelasij. In tertia parte quæ incipit ibi, *His itaque.* concludit ex supradicto decreto tales epistolas sicut canones esse recipiendas, breuiter recapitulando 3. dicta.

e ¶ *Reprobantur.*] Arg. " q illud quod Papa approbat, vel reprobat, & nos approbare vel reprobare debemus, vt 24. q. 1. hæc est fides. & 35. q. 9. veniã.

"Papã imitari debemus.

f ¶ *Quanto.*] Satis enim absurdum est ali quem alij opitulari, & non sibi, vt C. de nat. lib. l. nuper. in fi.

g ¶ *Suffragari.*] Arg. " quòd illud quod p se quis inducit, etiam contra ipsum inductum non debet reprobare, vt instrumẽta, & si qua similia sunt. arg. dist. 9. neque quorumlibet. & 4. q. 3. placuit. §. item in criminali. ver. si quis testibus. & 4. q. 8. cuius in agẽdo. ext. de cen. cum olim. Argu. contra, 2. q. 7. si hæreticus. contra, dist. 38. si quid veri. & 3. dist. 10. lege. primum regulare, secundum speciale in odium hæreticorum, & fauorem fidei & religionis. argu. ad hoc ext. de fo. comp. cum sit generale.

"Reprobare non possum p me inductum.

† al. etiam.

h ¶ *Membranas.*] " licet leges abrogatas nõ teneamus, tamen notitia earum est necessaria, 3. dist. 7. fuerunt. & est hic argum. quòd nullum verbum positum in aliqua scriptura debet vacare, vel superflue poni, vt 28. q. 1. sic enim. & extra de maiorit. & obed. solitæ c. & ff. de vsur. l. 4. Arg. contra. C. de fideiuss. non recte.

"Iuris abrogati notitia est necessaria.

i ¶ *Restat.*] quasi diceret, quod obtinet ab vno, debet obtinere in omnibus similibus, vt quarta distinct. denique. in fi. & 26. distinct. deinde.

c Vltra mod. cap. ver. ita autẽ. vbi de hoc. Arc.

a ¶ *Capitulũ.*] Illud c. ẽ 26. q. 1. ofa. vbi tñ attribuitur Damaso Papę: & pt esse q vterq; fecerit illud. & ẽ simile 1. q. 1. de cætero. & de consc. dist. 1. consulto.

b ¶ *Dicẽdo.*] Ar. " q verbo gñali ofa dẽnt cõprehendi, vt hic, & 1. q. 1. sunt nonulli. & 14. q. 3. putant. & 12. q. 1. dilectissimis. & 13. q. 2. non æstimem. Cõtra de consc. di. 2. reuera. & 7. 75. di. quòd die.

c ¶ *Desunt.*] Est hic ar. q si Papa i aliquo priuilegio vel rescripto cõfirmat alicui ecclesię priuilegia exẽptionis, vel alterius rei, q̃ hẽt i priuilegiis suis, eo ipso robur hẽant illa priuilegia a. licet ñ possint exhiberi: dr eũ hic, q decretales sint recipiẽdæ, cũ capitulũ Leonis qd ẽ in corpore canonum, de hoc dicat: quãuis illæ nõ sint in corpore canonum. De hoc dixi 3. dist. 9. vt veterum.

d ¶ *Diuersis.*] Not. q verbũ indefinite ,pla tum gñaliter est intelligẽdũ: vt 1. q. 3. saluator. & 15. q. 1. nec his. super. col. 3. 28. q. 1. idololatria. 31. q. 1. q. si dormierit. ar. cõtra. 2. q. 1. sũt nulli. Addition. Pro prima par. hr extr. de pri. qa circa. & extr. de test. relatum. 2. in pr, vbi d hoc. Archidiaconus.

Sic omnes.] Casvs. huius c. planus ẽ.

e ¶ *Petri.*] Nã Papa sanctitatẽ recipit à cathedra, vt 40. d. si nos. Io.

In memoriam.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas part. In 1. par. dr, q Romana ecclesia ob reuerẽtiã B. Petri intm dẽt honorari, vt si ẽt vix ferendũ recipiat, tñ to lerari dẽt. In 2. par. q̃ incipit ibi, *Si vero.* dr, q si qs ꝓsbyter vel diacon^o arguatur ab Apostolica sede, falsã epistolã detulisse: lcia sit ẽpo tenere eũ in carcẽ, vel alia custodia, donec cõsulat Papa p litteras vel legatos, quid de hoc voluerit definire: vt is corrigatur, & certus modus imponatur.

f ¶ *Iugũ.*] vt 100. di. cõtra more. 11. q. 3. qd. ergo, idẽ ẽ i aliis plãtis, vt 2. q. 7. sacerdotes.

g ¶ *Falsam.*] " Dr charta falsa ex dicto vel tacito: & in tali falso distinguitur, vt ext. d re scri. sup litteris. & talis dr bũ falsari^a, vt ff. d fal. si qs obrepserit. Itẽ dr falsa scriptura, vt cum scribitur, oẽs vel maiorẽ partẽ fratrũ fuisse ꝓsentẽ, q̃nõ fuit vere ꝓsens: vt ext. de his q fi. à pl. si. cõsca. q̃to. & talis falsarius suspẽditur ab officio & beneficio, vt ext. de test. tã litteris. in fi. Itẽ ipso facto dr falsarius, vt si charta apparet rasa vel imutata b. & talis falsari^a deponitur, vt extr. de cri. fal. ad audiẽtiam. Qui ãt falsã chartã fabricat de nouo, nõ solũ deponitur, sed & cum lim. Arch. rię traditur c. vt ext. d fal. ad falsariorũ. Pœna falsitatis secundũ leges est depositio, & oim bonorũ cõfiscõ i libero: in seruo mors. ff. d fal. l. 1. Dr ẽt falsa charta q̃ nõ hẽt testes d? Resp. sic, inscriptos, vt extr. de proc. c. 1. Itẽ dr falsa q̃ hẽt subscriptiones varias manib. notatas: & q̃ nõ ẽ perfecta eadẽ manu, vt ext. de priui. c. cũ olim. in fi. nisi ex hoc sit ibi diuersitas, q̃ sit ibi calami vel attramenti mutatio, vt in auth. de fid. inst. & cau. in pr. col. 6. Itẽ dr falsa fi est alieno sigillo figillata, dummõ ille habuit ꝓprium: vel nisi dixerit q̃tũc non habuit proprium, vt ext. d ap. significauit. Itẽ dr falsa si ẽ cõtraria alteri ex eadẽ pte, q̃ te ,platæ, vt ext. de fi. inst. imputari. & C. de fi. inst. scripturę. Item dñr falsæ litterę Papę propter falsã grãmaticã. ext. de resc. ad audientiã. Itẽ dñr falsæ, si sint suspectæ, & eis si imponitur fides, vt C. de ꝓb. iubem^o. Itẽ dr falsa charta, si sigillum est fractum: vel si nõ est annus indictionis appositus, vt ext. de fi. inst. inter. Itẽ si fũ est ruptum, vt ext. de cri. fal. licet. Itẽ si sunt impetratæ littęræ pendẽte applõne, vt ext. de testi. causã. Itẽ si sunt impetratæ sine mandato dñi, vt ext. de resc. nonnulli.

† al. corpore

b Extr. de fi. inst. c. 1. ext. de fal. c. fin. Qui ãt falsã chartã fabricat de nouo, nõ solũ deponitur, sed & cum lim. Arch.

c Sed qd si ille q vtitur falso instro vult se purgare, quod ignoraũt, ignoratio est ne audiẽ d? Resp. sic, si & se purget, & decet ptorẽ exhibeat. C. ad l. Corn. d fal. l. maiorẽ. ff. e. ti. l. diuus. Sed contra extr. de cri. fal. ad falsariorũ. 83 ibi cũ ignoratia est supina, vel cũ ñ exhibet denoceptorẽ, sed habuit proprium, vt cũdũ Laur.

h ¶ *In carcere.*] Si certũ ẽ eũ ee fallatorẽ. d 50. di. si eps. & ext. de cri. fal. ad falsariorũ. sed vbi est dubium, fit quod hic dicitur.

† al. apostoli co detulisse

† al. conueneri.

d Forsan speciale est in falsario litarum dñi Papæ. Arch.

Nimuero.] casus istius c. plan^a est.

i ¶ *In speculo.*] Speculũ p doctrinã: exẽplũ p bonam operõnem.

3 De^a dedit p. 3. Poly. l. tit. 17. Iuo p. 4. c. 138.

4 Extat i cõcilio Triburiensi, c. 30.

5 Burc. l. 1. c. 220. Iuo p. 5. c. 50.

Item ex capitulis Caroli Imperatoris.

¶ Tolerandum est iugum, quod à sancta sede imponitur licet importabile videatur. C. III.

4 IN memoriam Beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam, & Apostolicam sedẽ: vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat ecclesia sticę magistra ratiõis. 5 Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas: vt licet vix ferẽdum ab illa sancta sede imponatur iugũ f, tamen feramus, & pia deuotione toleremus. Si vero (quod non decet) quilibet, siue sit presbyter, siue diaconus, aliquam perturbationem machinãdo, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam g ab apostolica † sede detulisse epistolam, vel aliud quid, quod inde non veneri †, salua fide c, & integra circa Apostolicũ humilitate, penes episcopum sit potestas, vtrum eum in carcerẽ h, aut aliam detrudat custodiam, vsquequo per epistolam, aut per idoneos suæ partis legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, vt potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus iusto ordine lex Romana statuat definire, vt & is corrigatur, & ceteris modus imponatur.

† al. apostolico deferuisse

† al. Stephanus v.

k ¶ Capitulis.] *Sic emendatum est ex aliquot manuscriptis, & Iuone. Ac Nauclerus vol. 2. gen. 28. narrat hoc esse vnum ex viginti tribus legum capitulis, quæ Carolus Magnus ad omnes suas prouincias misit. Burchardus autem citat ex concilio Triburiensi, c. 30. vbi etiam extat.*

c ¶ Salua fide.] *Apud Burchardum est, falsa fide, & non integra.*

Item Stephanus † Papa.

¶ Quidquid Romana ecclesia statuit, vel ordinat, ab omnibus obseruandum est. C. IIII.

ENimuero, quia in speculum i, & exemplum sancta Romana ecclesia, cui nos Christus præesse

16. q. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

16.q.1.prædicator.& c.nulli.7.q.1.suggestum.8.q.1.si ergo.25.q.2.in stitutionis.& 1.q.1.nulli.& c.omnia.Lau.12.dist.scit sancta.Arch.

NVlli.]Casvs. Quidam erant epi erigētes calcaneum cōtra Romanā ecclesiam,& nolentes sedis Apostolicæ pceptа obseruare,sed Grecos reprehendit,& hortatur eosdē ne ab Eccl.Romana recedāt: ahogn depo

† al. posita ēt omnib⁹, quidquid.

nētur,& eorū iniæ inutiles erunt: qa quanto maiora eis committuntur,tanto magis puniri debent.

" Papæ statutis n obediens, an sit hæreticus.

a ¶ *Prostratus.*] " Hic vr q ois q nō obedit statutis Romāe sedis sit hrticꝰ:&varios modos hrsis notaui 24.q.3.§.qa vero.&c.qdā. Sed intelligas, q hic dr, q dicit Romanā ecclesiā n esse caput, nec posse cōdere canones, iste est hæreticꝰ, vt 22.dist.c.1.& 25.q.1. violatores.&q.2.si qs dogmata. Sed si quis alias trāsgrediturꝰ eiꝰ mandata,nō ppea est hrticus, licet peccet. ext.de rese.si gñ.Io.

a Polyc.l.1. titu.17.Anſ. l.2.c.21.Iuo p.5. ca.11.& 349.

a Intellige cū determi natiōe eius quod leg.& not.extr.de rese.si gñ.& dt Hu.quòd canō iste pt intelligi eē datæ Iniæ. &p hoc faciūt illa ver ba, pstratus & ibi iā dānatus.Arc.

b ¶ *Iudicio.*] Sed cōtra 24.q.1.subdiaconus. Sed ibi n admittit dā natū ab hrticis: sed fi vult pœnitere,admittit eū:sed hoc n est iō qa hrticæ eū dānauit, sed qa alias maluseſt.

c ¶ *Maioris.*] Ar.q tto aligs delinquēs ē maior,tāto magis est puniendus,vt 40.dist.hō Christianus.11.q.3.pcipue 25.q.1.nulli fas.

† al.exigendus.

d ¶ *Sed etiam aliis.*] ar. q q tenetur aliquem defendere contra alios, multo fortius cōtra se, vt 16.q.1.in canonib.& ff.si fer.ven. altrius.

† al.obedire

b Arg.ext.d na.ex li.vē. c.1.l.altius.I gl.alle.ff.de cond.ind.fr à ffe. ff.de pac.cū i eo.

2 Polyc.l.1. tit.25.Anſ.l. 3.c.vlti.& l. 6.c.212.

IN canonicis.casvs. Hoc c.diuiditur in duas par.In 1.part.dr q bonꝰ indagator diuinarum scripturarū debet sequi auctoritatem catholicarum ecclesiarū i scripturis recipiendis & pponē dis:inter quas scripturas pponēdę erūt scripturę sedis Apostolicæ.In 2.par. q incipit ibi, *Tenebit igitur.*dr, q illæ scripturæ q recipiuntur ab omnib. sunt pponendæ illis, quas nō recipiunt q dam: inter illas vero q non recipiuntur ab oīb. pponendas eas, quas plures &grauiores recipiūt eis, quas pauciores & minoris auctoritatis recipiūt. Si fi alię à grauioribus aliæ à plurib.recipiātur, æqualis erunt au ctoritatis, licet hoc d facili iueniri n possit.

c ¶ *Inter quas.*]canoni cæ scripturæ sunt epistolæ.

c ℣.dist.pxi. d qb⁹. ext.d of.le. prudē tiā.65.di.c.2 & 3.Arch.

f ¶ *Habere.*]meruit ab alia ecclesia.

g ¶ *Præponat.*]Arg.q ◦ q à plurib. recipitur maioris est auctoritatis quàm quod à pauciorib.ᶜ vt 3.16.di.Isidorus.& 2.q.7.puto.63.dist.c.vl.Sed qualiter stare

"Scripturæ canonicæ n pt quod hic dr? Nonne oēs canonicæ scripturæ æqualiter sunt recipiēdæ,ar.15.di.sancta Romana? Quo ergo vna pponitur aliis? Resp.

"pt esse q oēs recipiantur,non tn q oēs in eadē venerōe hēantur.

voluit,propositaꝰ est:ab omnibus quidquid statuit, quidquid ordinat, perpetuo, & irrefragabiliter obseruandum est.

Item Gregorius iiij.

¶ A Pontificalibus sit alienus officiis, qui Apostolicis nō vult obedire pceptis. C.V.

1 NVlli fas est vel velle, vel posse transgredi Apostolicæ sedis, præcepta, nec nostrę dispositionis ministerium, quod verstram sequi oportet charitatem.

2 ¶ Sit ergo ruinæ suæ dolore prostratus [a], quisquis Apostolicis voluerit contraire decretis, nec locū deinceps inter sacerdotes habeat,sed extorris à sancto ministerio fiat:nec de eius iudicio [b] quisquam postea curam habeat,quòniam iam damnatus à sancta & Apostolica ecclesia,ac auctoritate,sua de inobedientia,atque præsumptione à quoquam esse non dubitatur:quia maioris [c] excommunicationis deiectione est abiiciendus†, cui sanctæ Ecclesię cōmissa fuerit disciplina, qui non solum præfatæ sanctæ Ecclesiæ iussionibus parere debuit, sed etiam aliis [d], ne præterirent, insinuare. Sitq; alienus à diuinis,& Pontificalibus officiis,qui noluit præceptis Apostolicis obtemperare†.

¶ *Caput hoc est in eadem epistola Gregorij iiij. ex qua sumptum est c.Decreto nostro.*].2.q.6.*Extat autem in codice sæpe memorato bibliothecæ Dominicanæ.*

Item Augustinus de doctrina Christiana,lib.2.c.8.

¶ Inter canonicas scripturas Decretales epistolæ connumerantur. C. VI.

2 IN canonicis scripturis ecclesiarum catholicarum quamplurimum diuinarum scripturarū solertissimus indagator auctoritatem sequatur, inter quas [e] sane illę sint,quas Apostolica sedes habere [f], & ab ea alij meruerunt accipere epistolas.Tenebit igitur hunc modum in scripturis canonicis,vt eas,quæ ab omnibus recipiuntur ecclesiis, præponat [g] eis, quas quædam non accipiunt. In eis vero quæ non accipiuntur ab omnibus,præponat eas,quas plures [h],grauioresque accipiunt eis, quaspauciores,minorisque auctoritatis ecclesiæ tenent. Si autem alias inuenerit à pluribus, alias à grauioribus haberi (quamquam hoc inueniri [i] vix possit) æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto.

¶ *Caput hoc apud B. Augustinum loco indicato sic habet*: In canonicis autem scripturis ecclesiarum catholicarum quamplurium auctoritatem sequatur:inter quas sane illæ sunt,quę Apostolicas sedes habere,& epistolas accipere meruerunt. Tenebit igitur hunc modum in scripturis canonicis, vt eas,quę ab omnibus accipiuntur ecclesiis, præponat eis,quas quædam nō accipiunt. In eis vero,quæ non accipiuntur ab omnibus,præponat eas,quas plures,grauioresque accipiunt,eis,quas pauciores,minorisque auctoritatis ecclesiæ tenent. Si autem alias inuenerit à pluribus,alias à grauioribus haberi,(quamquam † hoc inuenire nō possit)æqualis tamen auctoritatis eas habēdas puto. *Quæ quidem B. Augustini sententia non ad decretales Romanorum Pontificū, sed ad canonicas, & sacras scripturas referenda est.*

Item Leo Papa I. ad episcopos Viennenses,epist.87.

¶ Ministerij † diuini se exorrem intelligat, qui à soliditate Petri recedit. C. VII.

3 ITa Dominꝰ noster Iesus Christus humani generis saluator instituit,vt veritas, quæ antea legis & prophetarum præconio cōtinebatur,per Apostolicam tubā in salutem vniuersitatis exiret:sicut scriptum est [In omnem terram exiuit sonus eorum , & in fines orbis terrę verba eorum.]Sed huius muneris sacramentum [k] ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit:vt in beatissimo Petro Apostolorū omniū summo principaliter collocaret: vt ab ipso quasi quodam capite dona sua , velut in corpus omne diffunderet : vt exortem se mysterij †intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere. Hunc [l] enim in consortium indiuiduæ [m] vnitatis assumptum, id quod ipse erat [n] , voluit nominari dicēdo. [Tu es Petrus, & super hanc petram [o] ædificabo ecclesiam meam :]vt æterni ædificatio templi mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate consisteret , hac ecclesiam suam firmitate corroborans, vt illam nec humana temeritas posset appetere [p] , nec portæ [q] contra illam inferi prævalerent. Verum hanc petræ istius sacratissimam firmitatem Domino , vt diximus ædificante constructam , nimis

fundauit Deus ecclesiam.]

p ¶ *Appetere.*]i.dest,lacessere & calumniari.

q ¶ *Nec portæ.*] id est, vitia vel etiam hæreses:quia ecclesia non potest errare, vt 24.quæst.1.à recta. Nec ecclesia potest esse nulla, vt 24.quæst.1.pudenda,quia ipse Dominus rogauit pro ea vt non deficeret,vt 21.dist.c.1.in fi.

a ¶ *Cupid*

Vel itelligas istud d localib.canonib,vt ille ꝓponatur aliis,q à pluribus tenetur:&sic pt itelligi 50.di.dño sācto. i fi.vbi d hoc i gl.nōne.

h ¶ *Plures.*]"No,q hic dignitas personarum compēsatur cū numero,similiter in testib.vt ext.de test.in nostra.similiter in creditorib. vt ff.de pac.maiorem.Sed in electione semper par numerus piudicat,licet maior sit dignitas ex parte altera, & maius meritū ꝑsonæ, vt ext.de ele.dudum.1.licet si ar.contra.63.di.c.vl.&76.di. ieiunium.§.si autē.

" Dignitas an cōpense tur cum numero.

d Iuxta finē, ibi, æqualis eorum, &c. Arch.

Additio. Non est cō tra:ibi enim erant æquales in numero,nō in meritis.Cy.

i ¶ *Inueniri.*]Ar.q iura aptantur ad ea, q raro accidunt. de cōse. di.4.sanctum est.&ff. si pars hær.pe. antiq. Ar.cōtra 28.dist.de Syracusanæ. 14.q.5. denique. ff. de leg. nam ad ea.

Additio. Ad idem in Auth.de consul. coll. 4.in auth. vt fine,phi. matr.&c. circa medium.col.7. Archidiaconus.

†facile]*Orth. Antuerp.*

Ita Dominus.] Casvs. Quidam epi contra ecclesiam Romanā erigebāt cerui cem,ei obedire nolētes: nec volebant seq doctrinam, q à veterib. receperunt: contra quos inuehitur Leo, ꝑbās, q ab ecclesia Romana non debent recedere:q ita ē confirmata à Dño & corroborata in Petri soliditate, q nec temeritas hoim, nec portæ inferi aduersus eā prævalebunt: ostēdit etiam q à principio sic voluit Dominꝰ Euangelicam prædicationem ab Apostolis & aliis prædicatorib. per vniuersum orbē diffundi, vt Petrus cui ꝑ vicePapa fungitur, esset quasi quoddam caput illius prædicationis : & quicunque à Petri soliditate recedere voluerit, deponatur.

†Mysterij.

Matth.16.

Psal.18.

k ¶ *Sacramentum.*] id est hoc sanctum munus [e].

l ¶ *Hunc.*] i. Petrum.

m ¶ *Indiuiduæ.*] scilicet Ecclesiæ.

n ¶ *Erat.*] i. ab eo qđ ipse Dominus erat,s. petra: voluit:eum vocari dominus Petrū. de cōse. dist.2.reuera.

o ¶ *Et super hanc Petram.*] Per hāc dictionem non credo Dominum aliud demonstrasse, quàm hæc verba quæ Petrus respōdit Domino cum dixit: Tu es Christus filius Dei viui:quia super illo articulo fidei fundata est ecclesia [ergo super seipso

e ꝑdicabile qđ est Petro concessum. 11.dist.c.vl. Sed id ideo dt sacramētū, quia ostēbat i Psalm.43.dist.ibi rector. Arch.

a ¶ *Cupiditatibus.*] id est, voluntatibus.

b ¶ *A veteribus.*] Arg.quòd dicta veterum sunt sequenda,vt 37.dist. relatum.24.q.3.transferunt. & 7.dist.prox.de quibus.

HOC AVTEM. Casvs. Dictum & probatum est supra,q decretales epistolæ vim habent auctoritatis : quod verum est(sicut dicit Grat.) de decretalib. quæ decretis patrum & scripturis Euangelicis non cōtradicūt. Vnde quia Anastasius Papa fauore Anastasij Imperatoris ordinatos ab Acacio hæretico decreuit rite & de iure communi posse suis officiis fungi : iō Romana ecclesia eius decrerū repudiauit.

c ¶ *Hoc autem.*]s.q de cretales epistolæ sint paris auctoritatis cū canonibus.

d ¶ *Acacius.*] Hæreticus & excōicatus.24. q.1.Acacius.

a Secūdùm Arch.

a fuit enim excommunicat⁹ propter hęresim a Gelasio , & à Felice Papa,vt ibi dicitur.

Secundum.] Casvs. Acacius hæreticus baptizauit &ordinauit multos tempore suæ hæresis, quos dicebat quidam non posse sua officia de iure communi exequi: quare Anastasius Imperator de hoc dubitans quæsiuit à Papa, qui respōdit eos posse de iure communi suis officiis fungi:nec per malitiam Acacij lædi posse.Nam baptismata & ordines à malo collata, per ipsius malitiam non impediuntur.Et probatur hoc 6.ratiō.b. Prima ratio ē:quia in sacramētis virtus Christi operatur,quę omnem maculam repellit.Secunda est de radiis solis,qui &si trāseāt per loca fœtida, tamen non coinquinant.idē est de sacramentis per malos ministratis.Tertia est de Iuda : qui licet malus fuisset, multa tamē fecit, quæ rata sunt habita.Quarta est de auctoritate Domini,qui præcepit verba Scribarum & Pharisæorū seruanda & impleda. Quinta ratio est,qo mne bonum à quocū que fiat, sit à Deo.Sexta ratio est, quia in sacramentis non est attendendum qualis, vel quis conferat,sed quid conferatur:quia incrementum solus Deus præbet , & neque qui plantat, neque q rigat est aliqd: sed qui incremētum, &c. Postea concluditur ex supradictis q sacramēta ei⁹ seruari dēnt.

1 In codice canonū,fol. 156.B. Poly. l.3.ti.x.Anſ. l.9.c.62.Iuo p.1.c.151.

2 Nicolaus ad consulta Bulg.c.15.

Ioan.1.

Ioan.12.

e ¶ *Secundum.*]Variis modis ponitur casus huius c.G.inducit quasi

"Sacramentorū veritas an sit apud hæreticos.

sit abrogatū:& Melendus sentit cū eo, & oēs q dicunt "veritatem sacramentorum non esse apud hæreticos,vt 24.q.1.schisma.&1.q.1. extra ecclesiam.H.dicit q nec capitulum est reprobatū.nec auctor pro iis q hic continentur.damnatus fuit:qa nihil hic continetur qđ nō canonice dicatur:sed ideo fuit iste damnatus:qa cōcauit Photino hæretico : &qa voluit renocare Acacium hæreticū post mortē, impia vult præsumptiōe violare: quisquis eius potestatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus [a] suis, & id quod accepit à veteribus [b], non sequendo.

Hoc autem [c] intelligendum est de illis sanctionibus,vel decretalibus epistolis, in quibus nec præcedentium Patrum decretis, nec Euangelicis præceptis aliquid contrarium inuenitur.Anastasius [A] enim secundus fauore Anastasij Imperatoris,quos Acacius [d] post sententiam in se prolatam sacerdotes, vel ecclesiasticæ ordinauerat,vite fungi acceptis officiis debere decreuit,ita inquiens.

A ¶ Anastasius.]*Minime verum est sensisse Anastasium, ordinatos ab Acacio post latam in ipsum sententiam , rite fungi acceptis officiis potuisse. Hoc enim duntaxat inquit in capite sequenti,firmam esse sacramenti gratiam ab Acacio traditam. quod verissimum est , sicut & aliæ omnes sententiæ quas in ea epistola ex B.Aug.Anastasius accepit,veræ sunt. Habetur autem hæc eadem Anastasij Papæ ij. epistola in corpore canonum , quod Romana ecclesia semper approbauit, vt infra dist.20.ca. de libellis.est adnotatum.Itaque sine causa reprehenditur hoc loco Anastasius a Gratiano.*

Anastasius II.ad Anastasium Augustum,epist.1.c.7.& 8.

¶ Nulla lęsionis portio attingit eum,qui ab hæreticis iam damnatis ordinatur.C.VIII.

1 SEcundum [e] ecclesię catholicæ consuetudinem sacratissimum serenitatis tuæ pectus agnoscat,quòd nullum de his,quos baptizauit [f] Acacius , vel quos sacerdotes,siue Leuitas secundum canones ordinauit, vlla ex nomine Acacij portio læsionis attingat,quo forsitā per iniquum traditа sacramenti gratia minus firma videatur. 2 Nam & baptisma (quod procul sit ab ecclesia) siue ab adultero,vel à fure datum fuerit, ad percipientem munus [g] peruenit illibatū:quia vox [h] illa, quæ sonuit per columbam [i] , omnem maculam humanæ pollutionis excluſit: qua declaratur, ac dicitur [hic est,qui baptizat in spiritusancto,&igne [k].]Nam si visibilis [l] so lis istius radij,cum per loca fœtidissima transeunt,nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius qui istum visibilem fecit,virtus nulla ministri indigni tate constringitur.Nam & Iudas, cum fuerit sacrilegus , atque fur, quidquid egit inter Apostolos pro dignitate commissa, beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta senserunt, declarante hoc ipsum Domino manifestissima voce[Scribæ, inquit,& Pharisæi super cathedram Moysi sedent:quæ dicunt,facite:qnæ autem faciunt, facere nolite:dicunt enim,& non faciunt.] Quidquid ergo ad hominum profectum qui libet in ecclesia minister pro officio suo videtur operari, hoc totū contineri [m] implente† diuinitatis effectu [n]: ita ille,per quem loquitur Christus,Paulus affirmat.[Ego plantaui [o], Apollo [p] rigauit [q]: sed Deus incremētum [r] dedit. Ita que neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat:sed qui incrementum dat Deus.] Adeo autem non quæritur, quis, vel qualis [s] prædicet [t] , sed quid† prædicet, vt inuidos [u] etiam bene Christum prædicare affirmet [x] : quo malo ipse diabolus deiectus est, & hoc [y] ipse† prædicare non desinit. Ideo ergo & hic [z] , cuius nomen dicimus reticendum , male bona ministrando sibi tantum nocuit. Nam inuiolabile sacramentum, quod per illum datum est aliis [a], perfectionem suæ virtutis [b] obtinuit. Quod † quidem generaliter [c] verum est,nisi aliquorum in tantum se extenderet curiosa suspicio,vt imaginentur [d] prolato à Felice Papa iudicio,postea inefficaciter in sacramentis, quæ Acacius vsurpauit,egisse : ac proinde eos metuere [e] , qui vel in cōsecrationibus,vel in baptismate mysteria† tradita susceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur.

Quia ergo illicite,& nō canonice,sed contra decreta prædecessorum , & successorum suorum hęc rescripta dedit (vt probat Felix, & Gelasius,qui Acacium ante Anastasium excommunicauerunt,& Hormisda,qui ab ipso Anastasio tertius eundem Acacium post ea damnauit) ideo ab ecclesia Romana repudiatur, & à Deo percussus legitur fuisse hoc modo.

¶ Anastasius à Deo reprobatus , nutu diuino percussus est. C. IX.

3 ANastasius [A] secundus, natione Romanus,fuit temporibus Theodorici Regis.Eodē tempore multi clerici , & presbyteri se à communione ipsius abegerunt [f] , eo quòd communicasset mortem vero Acacij Anastasius Papa communicauit Photino siue concilio clericorum,& occulte voluit renocare Acacium defunctū in hæresi,vt orationes pro eo in ecclesia fierent,& ideo multi clerici recesserunt ab obedientia eius,& lepra percussus est.

¶ Casus autem sequentis §.planus est.

f ¶ *Abegerunt.*]i. remouerunt.32.di.c.præter.hoc §.verum.Sed contra.8.q.4.nonne.vbi dicitur,q ante tempus sententiæ non possunt cleric

Matth.13.

g ¶ *Munꝰ.*]i.baptisma.

h ¶ *Quia vox.*]Hic est qui baptizat.de consc. di.4.baptismus.in fi.

i ¶ *Per columbam.*]i.p spiritum sanctum in specie columbæ. Hu.

k ¶ *Et igne.*]id est charitate,

l ¶ *Nam si visibilis.*] 1.q.1.si fuerit.

† al.implendo diuinitatis effectū. 1.Cor.3.

m ¶ *Contineri.*]i. perfici.

n ¶ *Implente diuinitatis effectu.*]id est, Deo cooperante.

o ¶ *Plantaui.*]prædicando.

p ¶ *Apollo.*]discipulus Pauli.

q ¶ *Rigauit.*]baptizando.

r ¶ *Incremētum.*]i.gratiam & remissionem peccatorum [b].

† al.quem. Phil.p.1. b 23.q.5. c. vle.Arch.

s ¶ *Vel qualis.*]hoc intellige de toleratis, aliās bñ q̄ritur, vt 24. di.qesc[a]m. nā nemo pt pdicare nisi mittatur,vt 16.qu.1.adiicimus. & ext.de hæ.cū ex iniūcto.Vel loquitur secūdum antiqua tempora , qñ omnes poterant prædicare.

† al.ipso.c.8

t ¶ *Prædicet.*]sed quæ prædicet.

v ¶ *Vt inuidos.*]id est, pseudapostolos [c].

† *Quod cum ita sit, aliquorum in tantum se extendit curiosa*]Orig.

x ¶ *Affirmet.*]Et hoc i epistola ad Philippēses,cū dicit, siue p veritatē,siue alio modo christꝰ ꝓdicetur,i hoc gaudeo & gaudebo.

c Sub.q ex inuidia bonorū , & cā lucri Christū prædica bāt. 28. q.1. iam nunc.

y ¶ *Hoc.*]i. inuidiam.

z ¶ *Et hic.*][a] Acacius.

a ¶ *Aliis.*] Ignorātib.

b ¶ *Sue virtutis.*] quo adveritatē sacramēti.

in fi.Arch.

† al. ministeria.

c ¶ *Generaliter.*] i.in omni sacramento.

d ¶ *Vt imaginentur.*]s. Acacium.

e ¶ *Metuere.*]s.secūdū suam opi.falsam. Nā in veritate susceperūt ordinem,sed non execution em.1.q.1.ordinationes. 1.q.7. Dāibertum [d].

d Quia concludit Grat. secūdū opinus ex supradictis, & forte suā , s. dicit q qa Anastasius qua asserit ita decreuit, iō Felix, veritatē sa- & Gelasiꝰ & Hormisda eū excōicauerunt: sed Acacium prius.

QVIA ERGO. Casvs. concluditur Gratia nus ex supradictis, & dicit q qa Anastasius ita decreuit, iō Felix, & Gelasiꝰ & Hormisda eū excōicauerunt: sed Acacium prius.

Anastasius.] Casvs. Photinus diaconus Thessaloni- cen. communicauit (vt ī corpo Acacio in hæresi.Post re cōciliorū citatur)Pōn tificali. Iuo p.14.c.40.

3 Ex libro Io.de Fant. falsum est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

clerici recedere ab episcopo. Sed hic non recesserunt ante sententiam: qa inciderũt in hæresim iam damnatam, vt 24.q.1.c.1.2.&3.

a ¶ *Concilio.*] Videtur ergo ꝙ Papa tenetur requirere concilium epi scoporum: quod verum est vbi de fide agitur: & tunc synodus*maior est Papa, vt 15.dist.sicut.in fi. Arg.ad hoc 93.dist.legimus.

b ¶ *Qui communicaue rat.*]cõtra 11.q.3.quoniam. vbi dicitur, ꝙ excõicatio non tranmutat Papa so sit i tertiam personã: so extẽsiue sed hic cõmunicauit intẽsiue. in malefício, vnde po Vide Caiet. tuit tranfire ad tertiã Apolog.p.2 personam, vt extr.de c.13.ad 6. & sen. exc.nuper. Turrec.sum c ¶ *Occulte.*]magis in ma de eccl. de præsumitur cõtra libr.3. c.64. ipsum, vt ext. vt eccl. Nec text. ci benef. vt nostrũ.extr. tati, si qd fa de of.dele. consuluit. ciunt, aliud ff. de rit.nupt. palam. eõcludunt. ff. de adm.tu. non exi stimo. Lau.

d ¶ *Diuino.*]quia dum assellaret, emisit inte stina ignominiose lapsus.

e PRopter.] ¶ *Obtineant.*] qa ꝓter formam eccleſiæ contulit.1.q.1.extra eccle siam.

f ¶ *Quæ circa eum.*]ar. ꝙ quidquid fit ab intrusis vel vitioſe electis, totum cassatur, vt 12.q.2. alienatiões. 25.q.1.omne. Arg.cõtra 3.q.7.c.infamis.§. verumtamẽ. in pr. & C.de sacrof.eccl. l.de cernimus[b]. Sed hic fa d ele. nihil. uor tutorũ ecclesiæ: in gl.vlti.& quia aut sunt in vtili d schism.c.1 tatem ecclesiæ, &tũc &de cõs.di. valent, aliàs non.16. 1.hi ergo.& q.6.si episcopum.

1.q.1.si q à pseudo. ibi videas. Arc. DEcretales.] CAsvs. Supra ostẽdit Gratianus decretales epistolas parem vim habere cũ canonib.cõciliorum. In hac vero 20.dis.q̃rit an expositiões sanctorum Patrum exæquẽtur canonib.&decretalib.vel præferantur. Quòd præferãtur videtur, quia maioris auctoritatis videtur, cũ pleniori gratia spiritus sancti ea præcellat. Vnde expositiões Augustini, Hieronymi, & aliorum videntur præponendæ statutis Pontificũ, &hoc in 1.parte. In 2.parte, quę incipit ibi, *sed aliud.* soluit Gratianus, & dicit ꝙ in negotiis definiendis non solũ necessaria est sciẽtia, sed etiam potestas: qđ significatur ꝑ claues, quas Christ[a] tradidit Petro. In quarum altera denotatur scientia discernendi inter lepram & lepram: in altera vero notatur potestas soluendi, & ligandi. Cum ergo in causis definiendis necessaria sit potestas, apparet, quòd Pontifices expositoribus præferuntur, & hoc probatur per seq.

g ¶ *Decretales.*] In hac 20.dist. magister quærit de expositionibus sacrę scripturæ an sint paris auctoritatis cum canonibus & decretalibus. & infra soluit, quòd "quantum ad sacram scripturam exponendam prætualet sanctorum auctoritas: quantum autem ad causas definiendas prætualet auctoritas Romanorum Pontificum.

h ¶ *Scientia.*]Argu. "quòd nullus potest esse iudex, maxime ecclesiasticus, nisi sit peritus, vt ext. de consan. & affini. ex literis. in fi. & 1.q.1. vt euidenter. 11.q.3. & si ad tempus[c]. 24.quæst.3. si quis non. de pœn. dist.5. considereț. & distinct.6. qui vult. & quia leges scire tenetur. in authent. de iud. collat.6. §. quia vero. Item quia sententia ferenda est in scriptis, vt 2.quæst.1.in primis. in fine. Item quia iudices per se debent scribere sententias & recitare, vt C. de assess. præsidẽs. Sed cõtra. C. de iudi. l. certi. vbi dicitur, quòd milites possunt esse iudices, quia per quotidianum vsum possunt habere peritiam iudicandi. Mediocris tamen scientia sicut in prælato, ita &in iudice sufficit, vt extra de ele. cũ nobis olim.

i ¶ *Prius.*] Arg. ex ordine facti aliquid præsumendum, vt 23.qu. 4. displiceț. & 1.q.1.vt euidenter. Similiter ex ordine verborum, vt 43. dist. sit rector. & ext. de resc. cum dilecta. ff. de sol. nec ordo. contra.

k ¶ *Dedit.*]G. hic videtur velle, quòd alia sit clauis ligandi, & soluendi, alia scientiæ: & ita quòd sint duæ claues[c]. Sed dico tantum vnam esse, sed & dicitur duæ esse propter duos effectus. Sed qualiter scientia dicitur esse clauis, cum aliquis possit habere scientiam, qui non habet clauem: & econtra? Sed dic, quòd licet scientia prius non fuisset clauis antequam haberet ordinem, tamen post ordinem incipit esse clauis. Si tamen quæras quid proprie sit clauis sacerdotalis, dico ipsam potestatem sacerdotalem, per quam ligat & soluit.

l ¶ *Inter lepram & lepram.*] "id est, inter causam & causam. alludit ei quod fiebat in lege. cum enim dubitabatur de aliquo an esset infectus lepra, ducebatur ad sacerdotes: & secundum eorum arbitrium vel recipiebatur, vel deijciebatur, vt 11.q.3.quomodo. de pœ. dist.1. §.ex his. ver. Moysi.

ADDITIO. Hug. & de de pœn. dist.1. §. denique. ver. Moysi. &ext. qui fil. sint leg. per venerabilem. §. rationibus. Arch.

DE libellis.] CAsvs. Episcopi Britanniæ iudicabant causas tantum secundũ expositiones Aug. & Hieron. & aliorum, postponentes canones cõciliorum, & decreta Pontificum: quos Leo redarguit, ostendens quòd in causis definiendis primo recurrendum est ad canones conciliorum, & ad decreta, vel decretales Pontificum. Secundo ad Sanctorum expositiones, scilicet Hieron. & Aug. & aliorum sanctorum, in quibus si veritas non reperiatur, tunc recurrendum est ad sedem Apostolicam, cuius statuta qui non recipit, hæreticus esse conuincitur.

m ¶ *De libellis.*]idest, secundum libellos, & commentarios.

n ¶ *Aliorum.*]idest, Hieronymi & Aug. per quorum scripta non est iudicandum omissis canonibus. 50. dist. *si ille.*

2 ¶ *Iunioris.*] Ecce hic approbantur dicta Gregorij iunioris, alibi videtur reprobari. 32. quæst. 7. cap. quod proposuisti. & in seq. §. vbi dicit G. quòd sunt contraria Euangelio. sed illud cap. intelligitur de arcta, & sic bene tenet. Ioan.

"auctoritas canonis est maior auctoritate sanctorum.

b ¶ *Illorum.*] "Hic videtur, ꝙ potius iudicãdum sit secundum illũ, qui innititur auctoritati canonis, quã secundum illum, qui innititur auctoritati Hiero. vel Aug. quod verum est, nisi Augu. iuuetur auctoritate

aldem Bal. i aut. ad hæc. col. 2. C. de vsur. & Ale. de Im. in l. bene ad cognitionem. col. 8. ff. si ingt. cum rapta, vt 36. cer. pet. vbi q. 2. placuit. tamẽ Hie dicit illam gl. sing.

no. vel vete. testam.[a] vel etiam aliquo canone. nam licet concilium apud Aquisgranum factum, cõstituerit, ꝙ raptor non possit matrimonialiter rony. contrarium statuit, & ei stat ur, vt 36. qu. 2. tria. Sed hoc est quia iuuatur auctoritate Meldensis concilij. ea causa & q. ca. si autem.

c ¶ *Conuincitur.*] Sed nonne Orientalis ecclesia recipit canones? Videtur, ꝙ non, vt 31. dist. aliter. nunquid ergo ipsa est hæretica? Sed dic, qđ licet ipsa nõ recipiat istos canones, non tamen contẽnit eos. Vel dic ꝙ Papa approbat cõsuetudinem ipsorum. 5. dist. prox. fi Romanorum.

SI *decreta.*] CASVS. huius c. planè est. d ¶ *Non habetis.*] per scientiam.

e ¶ *De negligẽtu.*] Nulli enim est licitum ignorare canones, vt j. 38. dist. nulli. & c. omnes. 5. dist. proxima. fi Romanorum.

† al. ꝑfectũ. f ¶ *Corripiendi.*] Arg. simile. 16. dist. quod dicitis.

DE *quibus.*] CAsvs. Quidam quęsiuit, si aliqua dubitatio emergat in solutione alicuius quæstionis, ad quas scripturas potius sit recurrendum, & dicitur in hoc c. ꝙ iste ordo seruandus est. Primo enim recurritur ad vetus, & ad nouum testamentum, & ad scripturas Apostolorum: Et si in illis non appareat quid sit faciendum, ad Græcorũ scripturas recurrẽdum est: postea ad gesta Conciliorum & Pontificũ: deinde ad Sanctorum expositiões, vltimo ad seniores. Sic Beneuenta. posuit casum. Hugo sic dicit, ꝙ primum locum obtinent vetus & nouum testamentum: secundum canones Apostolorum & conciliorum: tertium decretales epistolæ Romanorum Pontificum: quartum scripta græca: quintum dicta sanctorum patrum Latinorum: vltimum exempla sanctorum patrum: deinde ad seniores est recurrendum. Tu autem pone secundum quod litera iacet.

g ¶ *Apostolorum.*]id est, Apostolicorum.

h ¶ *Exempla.*]arg. per exempla posse iudicari[b], vt 37. di. qui de men sa. & 24.q.3.si habes. arg. contra. C. de sen. nemo. Sed illud intelligitur cum ius habetur: tunc enim per exempla non est iudicandum. Vel dic, "ꝙ exemplis priuatorum non est vtendum, sed exemplis Principis primi, siue Apostolicorum, vt 16.q.3.licet. ext. de sen. & re iudi. in causis. "vel dic, quòd exemplis pauperum non est vtendum, sed plurium bene.

i ¶ *Seniores.*]id est, sapientes, vt 84. dist. porro.

c ¶ Non indifferenter.]*Anselmus, Deusdedit, & Gregorius presbyter in Polycarpo habent,* qui eadem indifferenter non recipit, ipse se conuincit minime catholicam, & Apostolicam fidem ad effectum sue retinere salutis.

2 *Item Nicolaus I. Photio, in epistola, cuius initium est [postquam beato Petro.]*

¶ Corripiendi sunt qui decreta Romanorum Pontificum non habent, vel non obseruant. C. II.

3 SI decreta Romanorum Pontificum non habetis[d]: de neglectu[e], atque incuria estis arguendi. Si vero habetis, & non obseruatis, de temeritate estis corripiendi[f], & increpandi.

Item Innocentius[D] *Papa.*

¶ Ad quos sit recurrendum, cum sacrę scripturæ auctoritas non occurrit. C. III.

4 DE quibus causis nulla solluendi, ligandique auctoritas in libris veteris testamenti, quatuor Euangeliorum cum totis scriptis Apostolorum & appareat: ad diuina recurre scripta grę cat. Si neque in illis, canones[g] Apostolicæ sedis intuere. Si nec in illis, ad catholicæ ecclesiæ historias catholicas à doctoribus catholicis scriptas manum mitte. Si nec in illis: sanctorum exempla[h] perspicaciter recordare. Quòd si omnibus his inspectis, huius quæstionis qualitas non lucide inuestigatur, seniores[i] prouinciæ congrega, & eos interroga. Facilius namque inuenitur quod à pluribus[k] senioribus quæritur. Verus enim repromissor Dominus ait [Si duo ex vobis, vel tres conueniunt super terram in nomine meo, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à patre meo.]

D ¶ Innocentius.]*Caput hoc non est inter epistolas Innocentij primi, quæ multæ extãt, neque vero Innocentij secundi esse potest, cum ante ipsum scripserint Burchardus, & Ino, à quibus hoc ipsum citatur.*

E ¶ Canones.] *verba hæc, quæ apud Gratianum deerant, sunt apud Burchardum, & Iuonem, & Polycarpum, in quo Polycarpo habentur hoc ipso loco, in quem sunt restituta.*

DISTINCTIO XXI.

Ecretis[1] *ergo Romanorum Pontificum, & sacris canonibus conciliorum ecclesiastica negotia, vt supra monstratum est,*

k ¶ *Pluribus.*]Sic extr. de of. deleg. prudentiam. in fi. 1. resp. nam per ampliores homines manifesta veritas reuelatur, vt C. de fideic. l. pe. C. de inge. manu. l. 3. Hic patet, ꝙ primo ad consuetudinẽ loci recurritur, cũ lex deficit, quàm ad consuetudinẽ Roecclę. sic 12. di. illa. & ff. de leg. & senatusc. de quib. Alij dicunt, ꝙ primo ad consuetudinem Rom. eccl. recurrendum est, vt ar. 3. 11. dist. c. vl. Io. quid autem de hoc seruetur, notaui 3. 12. dist. il lud. melius 1. dist. cum suetudo.

ADDITIO. De hoc etiã no. C. quæ sit lon. consuetu. l. 1. ibi vide Arch.

1 In suo regesto.

2 De[a] decr. p. 2. Pol. 3. ti. 20. Anl. l. 3. c. vlt. Ino par. 4. c. 22. Pan. l. 2. c. 10.

† al. expositoribus Exẽp.

"Clauis sacerdotalis an sit vna an plures.

Matth. 16.

† al. quia dicuntur apostolorum.

1 Est eadem epistol. 6. ex qua sumptũ est c. qđ dicitis. 3. di. 16.

3 Anſ. l. 3. ca. 33.

4 Polyc. l. 7. tit. 3. Burc. l. 3. c. 128. Iuo p. 4. c. 75.

† al. græce.

"Apud Anſel. & Polyc. desunt omnia Pontificũ nomina.

"Exemplis quibus est vtendum.

te, quæ incipit ibi, *Inter eos.* dicitur quòd inter istos est discretio seruanda. Nam alij appellantur simpliciter sacerdotes, &c. Et hæc discretio incepit à paganis, qui habebant flamines, & archiflamines. Similiter in nouo testamento incepit à Christo, qui Petrum in summum sacerdotem constituit, xij. Apostolos maiores sacerdotes, 72. discipulos minores. Sed nunc, loco Petri est Papa: loco duodecim Apostolorum episcopi, loco 72. discipulorum sunt archipresbyteri. Leuitas vero statuerunt Apostoli. Ecclesia vero subdiacones, & acolythos sibi constituit.

l ¶ *Decretis.*] Hic agitur de ecclesiasticis ordinibus, & ostendit originem

a Hic videas tiam: qa inciderũt in hæresim iam damnatam, vt 24.q.1.c.1.2.&3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

a i.quare. ginem ipsorum,& vnde[a] sic appellentur:postea ostendit,quòd ille qui est in maiori ordine,vel dignitate, non potest iudicari à minori, &"sic Papa à nemine potest iudicari.

"Papa à nemine iudicatur.

ADDITIO. Vt j.e.inferior. & c.submittitur. Arch.

a ¶ *Et minores.*] Cum ergo Moses elegerit sacerdotes in veteri testamẽto, & Dominus in nouo, vt j.e. in nouo. videtur "quòd ad episcopũ de iure spectet electio canonico rum. Et Imperator dicit, quòd episcopus eligit clericos in Constantinopolit. ciuitate, vt in Auth. de mẽsura ordinandorum clericorum. i 1.§.col. 3. Ad hoc dicas, quòd episcopus de iure cõmuni cũ aliis eligit, vt extr. de iis quæ fi. à præla. fine consc. cap. nouit. & c. ea noscitur. consuetudo tamẽ est seruanda, vt extr. de ele. cum ecclesia[b]. Item videtur ex loco isto, quòd Moses fuit sacerdos, cum vnxerit sacerdotes, & idẽ dicit Inn. ext. de ma. & obe. solitę. Sed contra homicida fuit, ergo non potuit esse sacerdos, vt 23.q.3. non inferenda. Sed dic, q̃ olim sacerdotes bene erant homicidæ, vt 2.q.7.§. his ita. Sed Dauid primo fuit ꝓhibitus constituere tẽplum, quia vir sanguinum erat[c]. de consc. dist.1.ca.1. Quare autem iudices & executores testes & aduocati in causa sanguinis promoueri non possunt, dic vt notaui in quæstionibus in illa quæstione quę sic incipit: Aliquis ex officio suo hominem interfecit. De hoc dixi quinquagesima dist. p totum. Quæstio venerialis est. Archid.

Exod.28. 1.Paralip.25 & 2.23.

Luc.11.

b Hæc ista cõiter approbatur p Ioan. Vinc. Lau. Gof. & Bern. in ista decret. cum ecclesia.

c Vt 1.q.7.si quis omnè. de consc. dist.1.ca.1. Quare autem. Arch.

b ¶ *alij primates.*]Hęc diuisio non est nisi ratione nominum: quia iidem sunt primates, quod patriarchæ. 99. dist.c.1.

Luc.22.

Act.6.

c ¶ *Lxxij.discipulos.*] Contra j.e. dist. in nouo. vbi dicitur, quòd discipuli Domini, id est, Apostoli elegerũt 72. discipulos, hic dicitur, quòd à Domino. Sed dic, quòd Dominus bene dicitur fecisse quod eius minister facit: quia qui per alium facit, per seipsum facere videtur, vt extr. de sent. excom. mulieres.

d ¶ *Ordinatos.*]vt 93. dist. Dominus noster. & c. diaconi.

e ¶ *Subdiaconos.*]Non videtur verum dicere, quia tempore Apostolorum aliqui fuerunt subdiaconi, vt 35. dist. episcopus. quia ille est canon Apostolorum. Sed dic, quòd subdiaconatus tunc fuit: sed

* Sẽper fuit non* fuit sacer ordo adhuc. ext. de æta. & qual. à multis.

sacer, licet olim q̃dã hoc dubitatur. & dicit, quòd generaliter clerici vocantur: & dicit quare sic vocantur:& ponit nomina, & numerum ministrorum. In secunda parte gl. i c. à mulțe, quæ incipit ibi, *Ordo vero.* facit quadrimembrem diuisionem hu tis. de æt. & ius nominis episcopi. & ponit etymologiam eorum, quæ sub diuiqualit. ordi. sione illa continentur. In tertia parte, quæ incipit ibi, *Pontifex prin* ver. solos. & *ceps sacerdotum.* ponit officia singulorum ordinum, inferẽdo interB.Th.4.sen. pretationes eorum.
dist.24. arti. f ¶ *Cleros.*] Primo ostendit Isidorus quo nomine vocentur ministri
1.q.3. ecclesiæ, & quare sic vocentur ministri ecclesiæ. Secundo ponit

terminantur. Ministri vero sacrorum canonum, & decretorum Pontificum sunt summi Pontifices, & infra præsules, ac reliqui sacerdotes, quorum institutio in veteri testamento est inchoata, & in nouo plenius consummata. ¶ Summi enim Pontifices, & minores a sacerdotes à Deo sunt instituti per Moysem, qui ex præcepto Domini, Aaron in summum Pontificem, filios vero eius vnxit in minores sacerdotes: Postea vero Dauid, cum ministeria domus Domini ampliaret, ianitores & cantores instituit. Porro Salomon quemdam modum exorcizandi inuenit, quo demones adiurati, ex obsessis corporibus pellebantur: huic officio mancipati, exorcistæ vocati sunt, de quibus Dominus in Euangelio, [Si ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filij vestri (videlicet exorcistæ) in quo eiiciunt?] Hæc omnia in nouo testamento ecclesia imitata, habet ianitores suos, quos ostiarios appellamus. Pro cantoribus lectores & simul cantores instituit. Exorcistas autem nomine antiquo, & officio permanente recepit. Pro filiis vero Aaron, omnes infra summum Pontificem sacerdotium administrantes sunt consecrati. ¶ Inter eos quædam discretio seruata est, vt alij appellentur simpliciter sacerdotes, alij archipresbyteri, alij chorepiscopi, alij episcopi, alij archiepiscopi, seu metropolitæ, alij primates[b], alij patriarchæ, alij summi Pontifices. Horum discretio à gentilibus maxime introducta est, qui suos flamines, alios simpliciter flamines, alios archiflamines, alios protoflamines appellabant. Simpliciter vero maiorum, & minorum sacerdotum discretio in nouo testamento ab ipso Christo sumpsit exordium, qui duodecim Apostolos tanquam maiores sacerdotes, & lxxij. discipulos[c] quasi minores sacerdotes[a] instituit. Petrum vero quasi in summum sacerdotem elegit, dum ei præ omnibus, & pro omnibus claues regni cælorum tribuit, & à se petra, Petri sibi nomen imposuit, atque pro eius fide se specialiter rogasse testatus est, & vt ceteros confirmaret, sibi iniunxit, dicens [Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.] Hanc eamdem formam Apostoli secuti in singulis ciuitatibus episcopos, & presbyteros ordinauerunt. Leuitas autem ab Apostolis ordinatos[d] legimus, quorum maximus fuit beatus Stephanus. Subdiaconos[e], & acolythos procedente tempore ecclesia sibi constituit. ¶ De his ita scribit B. Isidorus libro septimo etymol. cap. 12. nomina illorum, & nomi-

lud. Sed dic quòd tantum septem sunt ordines qui cõferuntur cum solennitate, sed tamen nouem sunt. Io. "Sed certe omnes cõferuntur cum solennitate hodie præter Psalmistatum, qui à solo sacerdote confertur, vt 23. dist. Psalmista. Bar.

l ¶ *Episcopus.*]argum. quòd episcopatus est ordo[c], vt 93. distin. diacones.

m ¶ *In patriarchis.*]Quo nomine comprehendit principales patriarchas, vt Romanum, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Hierosolymitanum, Antiochenum.

n ¶ *Archiepiscopis.*]id est, primatibus, quo nomine comprehendit alios patriarchas siue primates, vt Aquilegiensem[f], Cantuariensem, Bituricensem.

o ¶ *A mensura.*]"Quia x. vel xj. debet sub se habere, vt 6.q.3. scitote. Vel dicitur à metros, quod est mater, & polis, quod est ciuitas, quia est mater aliarum ciuitatum, 12. dist. de his.

p ¶ *Licet.*]de iis, quæ spectant ad totam prouinciam: sed de iis, quæ ad suam diœcesim spectant, sine eorum licentia possunt disponere. 11.q.3.c.1.& 2.

a ¶ *Dispo*

num causas exponens, ita inquiens.

¶ Vnde nomina ecclesiasticorum graduum sumantur. C. I.

I CLeros[f], & clericos hinc appellatos credim⁹, quia Mathias[g] sorte electus est, quem primum[h] per Apostolos legimus ordinatum. κλῆρος enim græce, sors latine, vel hereditas dicitur. Proterea ergo dicti sunt clerici, quia de sorte Domini sunt, vel quia Domini partem[i] habent. Generaliter autem clerici nuncupantur omnes, qui in ecclesia Christi deseruiunt: quorum gradus, & nomina sunt hæc, ostiarius, psalmist[k], lector, exorcista, acolythus, subdiaconus, diaconus, presbyter, episcopus. l ¶ Ordo episcoporum quadripertitus est, id est in patriarchis[m], archiepiscopis[n], metropolitanis, atque episcopis. Patriarcha, græca lingua, summus patrum interpretatur: quia primum, id est[a] Apostolicum retinet locum: & ideo, quia summo honore fungitur, tali nomine censetur, sicut Romanus, Anthiochenus, & Alexandrinus. Archiepiscopus græco dicitur vocabulo, quòd sit summus episcoporum: tenet enim vicem apostolicam, & præsidet tam metropolitanis, quam ceteris. Metropolitani autem à mensura[o] ciuitatum vocantur: singulis enim prouinciis præminent, quorum auctoritati, & doctrinæ ceteri sacerdotes subiecti sunt, sine quibus nihil reliquos agere licet[p] episcopos: solicitudo enim totius prouinciæ ipsis commissa est. Omnes autem superius designati ordines vno eodemque vocabulo episcopi nominantur: sed ideo priuato nomine quidã vtuntur, propter distinctionem potestatum, quam singulariter acceperunt.

a ¶ *Disponit.*]Ergo episcopus cõfert dignitates ecclesiasticas, vt 73. di. eporũ[a]. Ar. contra. 93. di. legimus. vbi dicitur, q̃ tantum ad epm spectat cõfirmatio: sed hoc refertur ad diuersas cõsuetudines, vt ext. d ele. cum in cunctis. & c. cum ecclesia vultera na. Io. "Ego credo, q̃ de iure cõi tantum electio dignitatũ spectet ad capitulum, cũ epo, vt ext. de iis quæ fi. à præl. sine consensu cap. ea noscitur. & c. quanto.

a 60. dist. c. j. Arch.

† *supere fficitur, siperintendat* ori. & Rab.

"Dignitatũ electio ad quos spectat.

b ¶ *Ex græco.*]Sc. dos, quod est datio.

c ¶ *Virga.*] qua arcebant aues à carnibus sacrificiorum.

d ¶ *Nudis.*] Arg. q̃ nõ incedit nudus qui filum fert in capite.

e ¶ *Dignitatem.*]vt 84. dist. porro.

f ¶ *Et non ætatis.*]tantum supple: q̃a alibi dr, q̃ est nomen ætatis, vt 93. di. legimus.

g ¶ *Nathinæi.*] Isti dicuntur ministri ministrorũ, & interptãtur in humilitate Deo seruientes, vel Deo donati. & sunt dicti ab eo tpe, quo Iosue Gabaonitas donauit ad ministerium tẽpli, sc. vt ligna ibi cæderẽt i ipso, &aquã portarẽt ad opus sacrificij, de qb. dr 22.q.4. innocẽs. H. Et no. q̃ isti Nathinæi lauabãt hostias i ꝓbatica piscina "ꝓbaton græce, dr ouis latine. sic ergo dicta erat, quia in ea Nathinæi, &c. sicut prædixi, vt legitur in historiis euangelij ca. post hoc erat, &c. Arch.

"Probaton qd dicitur.

h ¶ *Primum.*] In clericum scilicet, alius scilicet Iacobus fuit primo episcopus factus, vt j. 66. dist. porro. "Et est hic argum. pro sorte facienda, vt ff. de iud. sed cum ambo. & quòd in electionibus tempore necessitatis possumus secũdum sortem procedere, vt 26.q.2. non exemplo. contra ext. de elect. ecclesia vestra. & ita ista gl. non valet. extra de elect. quia propter. Vel dic tunc esse vtendum sorte, cum est vtrobique paritas in omnibus, & subest causa necessitatis, vt cum est contentio de electione. 26.q.2. non ex emplo.

i ¶ *Partem.*]id est decimas, & primitias, quæ dicuntur Dei[d], vt 12.q.2.ca. quisquis. Io. &c.

d Subaudi quãuis Dñi sit terra, & plenitudo eius, vt 1 Pa. 8. di. quo iure. Arc.

k ¶ *Psalmista.*] Hic patet, quòd psalmista, & ostiarius, & lector sunt clerici. 25. dist. per lectis. & 32. dist. seria tim. & 72. distin. clericum. & 11.q.1. de persona. & deponi possunt sicut alij clerici, vt 27. q.1. si quis episcopus. & qui iniicit manus in istos, excommunicatus est, vt 16.q. 4. si quis. & extra de senten. excom. non dubium. & c. parochianos. Et per primam tonsuram fit aliquis Psalmista, vel clericus, "& illa tonsura est sacramentale signũ, vt 12. q.1. duo. Sed si hoc dicatur, tunc erunt nouem ordines: Veruntamẽ videtur, quòd non sit ordo: quia vbi tractatur, quòd clericus alij obedientiam præstabit, nihil agitur de istis ordinibus, vt 93. di. à subdiacono. similiter alibi, vt 77. dist. il

† *al. doctrina & potestatis* Orig.

"Tonsura prima ad ordo.

b Scilicet, ab ingressu [illegible] ibi. videas qđ no. ibi. sic ẽt not. 23. dist. ostiarius. Arc.

"Sacerdos simplex ministrare & ferre pẽ. e Quia ꝓ ordo, hęc 32. di. c. j. d hoc. & idẽ extr. de renun. post translator. nem. & vbi de hoc. f Sub. d quo hĩ 9.q.3. nota vero. Arc. "Archiepi quot suffra gan. hẽat.

1 De officiis l.2.c.1. Rab. de instit. cle. l.1. c.2.

Act.1.

"Sors in electiõib. est reprobata.

a Id est Apostolicum.]*Antea legebatur,* post Apostolicum. *Restituta est vera lectio non modo ex Isidori, & veterum exemplarium Gratiani fide, sed ex ipsa ab Isidoro allata ratione, qui Romanum, Antiochenum, & Alexandrinum, Patriarchas propterea vocat: quia Apostolicũ locum tenent. Hoc idem B. Gregorius lib. 6. epist. 37. scribens Eulogio Alexandrino, declarat his verbis:* Itaque cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis sedes in auctoritate conualuit, quę in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est ipse decorauit sedem, in qua Euangelistam discipulum misit: ipse firmauit sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit. *Atque hoc idem ait Anacletus. c. sacrosancta. infra dist. 22.*

b ¶ Vnde & apud.] *Restituta hæc sunt in locum suum, quo loco habentur apud sanctum Isidorum.*

c ¶ Et non ætatis.]*In originali est,* hoc ætatis, *& ita apud Hieronymũ in epist. 83. ad Oceanum, sed ob glossam non est mutatum.*

Item Anacletus ad episcopos Italiæ, epist. 2.

¶ Romana ecclesia à Christo primatum accepit. C. II.

2 INnouo testamento post Christum Dominum à Petro sacerdotalis cœpit ordo: qa ipsi primo Põtificat[a] in ecclesia Christi datus est, Domino dicẽte ad eũ: [Tu es Petus l, & super hanc petrã ædificabo ecclesiam

a Anſl. j. c. j. Burc. l. j. c. j. Iuo p. 5. c. 1. Pan. l. 3. c. 82

Act.8.

† al. mysterij.

Ioan. j.

Iuo p. 6. c. 8

Matth. 16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

catus, & ita ante passionem, quia ante fuit ei dictum: & ita videtur contradicere 50. di. considerandum. & c. fidelior, nam ibi dicitur, q̃ post passionem fuit datus ecclesiæ pastor, & non ante. Solut. primo fuit Apostolus ante passionem: sed post passionem fuit pastor creatus per illa verba: Si diligis me, &c. vt ext. de elec. significasti, quod etiam hic innuitur cũ dr, tibi dabo claues,

a Idẽ tenet Ale. de Im. in Liurisgẽtium. col. 3. ff. de pact.

&c. a hoc enim est, p- mittere, & non dare. Additio. Ad hui⁹ verbi declarationem vide qd leg. & not. 23. q. 6. iã vero. §. ex his. iuxta prin. in glo. sed qualiter. Arch.

ecclesiam meam: & portæ inferi non præualebũt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cælorum.] Hic ergo ligandi, atque soluendi potestatem primus accepit à Domino, primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Ceteri vero Apostoli cum eodem pari a cõsortio honorem, & potestatem acceperunt: ipsumque principem eorum esse voluerunt: qui etiam iubente Domino in toto orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsis quoq; decedentibus in locum eorum successerunt episcopi: quorum ordinatio prętaxato b debet fieri ordine, & modo: quos qui recipit, & verba eorum, Deum recipit: qui autẽ spernit eos, eum, à quo missi sunt & cuius legatione fungũtur, spernit: & ipse indubitanter spernetur à Domino. Videntes autem ipsi Apostoli messem esse multam, & operarios c paucos: rogauerunt d dominum messis: vt mitteret operarios in messem suam: inde ab eis electi sunt lxxij. discipuli, quorũ typum gerunt presbyteri, atque in eorum locum sunt constituti in ecclesia.

a ¶ *Pari.*] Arg. q̃ omnis episcopus sit par Apostolico quantum ad ordinem & rationem consecrationis. 24. q. 1. loquitur. in pr.

Matth. vlt.

" Petrus in administratiõe maior aliis fuit.

"Petrus tamẽ maior fuit aliis i administratione, vt 2. q. 7. puto. potest enim aliq̃s esse maior alio in ordine, sed tamen minor in administratione, vt archipresbyter maior ẽ archidiacono, vt 25. di. perlectis. "De Apostolis qñ fuerunt consecrati, non legimus: Dicunt tamen q̃ dam q̃n cœna, quando dictũ est eis: Hoc facite in meam commemorationem. de consecr. di. 2. in Christo. in fi. Alij dicũt, q̃ cum dictum est eis: Ite, baptizate omnes. de consec. dist. 3. proprie. De Paulo & Barnaba habemus 75. di. quòd die. & de Iacobo. 66. dist. porro.

" Apostoli qñ fuerunt consecrati.

Luc. 10. Matth. 9.

b ¶ *Prætaxato.* Iiri parte c. quæ hic non est.

c ¶ *Operarios.* Arg. hic signauerũt doctores b q̃licet sit statutus certus numerus canonicorum: si tamẽ excrescant ecclesiæ facultates, q̃ præbendæ debent augeri, vt extra de vi. & ho. cl. quoniã. hoc expeditũ est ext. de const. cum M. Fer. & ext. de cen. quãto.

1 In decretis cũ 70. epis. b Vt Lau.

d ¶ *Rogauerũt.*] "Arg. q̃ non nisi volentib. dabitur prælatus, etiã à Papa, vt j. dis. prox. sacrosancta. si. 8. q. 1. sciẽdum c. & c. audacter. Dic, à principio non datur inuitis, sed ex postfactosic, si sint negligentes. 61. dist. nullus inuitis.

2 Polyc. l. j. ti. 2. Anſ. l. j. c. 69. Burc. l. 3. c. 220. Pan. l. 4. c. 3.

" Prælatus nolentib. ñ est dandus.

Marth. 16. c alſi ergo.

Item Gelasius vrbis Romæ episcopus omnibus orthodoxis.ᵉ

¶Primatum Romanæ ecclesiæ non aliqua synodus, sed Christus instituit. C. III.

2 QVamuis vniuersę per orbẽ Catholicæ ecclesiæ vnus thalamus Christi sint, sancta tamẽ Romana, Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicis cõstitutis e, ceteris ecclesiis plæra est, sed Euangelica voce Domini, & saluatoris nostri primatum obtinuit, [Tu es Petrus (inquiens) & super hanc petram, ædificabo ecclesiam meam: & portę inferi non præualebũt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cælorũ, & quod cunque ligaueris super terrã, erit ligatum & in cælis, & quodcũque solueris super terrã, erit solutum & in cælis.] Cui data est etiam societas beatissimi Pauli vasis electionis, qui non diuerso (sicut hęretici garriunt) sed vno tempore, vno eodemque die f gloriosa mor te cum Petro in vrbe Roma sub Cæsare Nerone agonizans coronatus est, & pariter supradictam sanctam Romanam ecclesiam Christo domino consecrarunt g, eamque omnibus vrbibus in vniuerso mundo sua præsentia, atq; venerando triumpho prętulerũt. Est ergo prima h Petri Apostoli sedes Romana, ecclesia nõ habẽs maculam, neque rugam, nec aliquid i huiusmodi.

3 *In his omnibus, quanto gradus* ᵏ *celsior, tanto maior auctoritas inuenitur. In maioribus siquidem est regendi, & iubendi potestas: in minoribus obsequendi necessitas.*

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem in epistola cuius initium est [*Proposueramus.*]

¶Inferiorum facta, superiorum sententiis obnoxia sunt. C. IIII.

INferior l sedes superiorem absoluere nõ potest. Sola ergo potior inferiorem conuenienter absoluit. Hinc m liquido peruidetur: quia quem non potest absoluere, non potest iudicio inferior potiorem ligare. *& infra.* Vnde prophetan ait: [Nunquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? aut exaltabitur serra cõtra eum, qui trahit eam?] His ita ex diuina scriptura, & probabilium Patrum doctrina commemoratis, sole clarius exhibuimus o, nõ posse quenquã, qui minoris auctoritatis est, eum, qui maioris potestatis est, iudiciis suis addicere, aut propriis definitionibus subiugare.

Esa. 10.

Idem eadem epistola.

¶Inferiores maioribus nec benedicere, nec maledicere possunt. C. V.

1 Anſ. l. 7. c. 144. Iuo p. 5. c. 17. & p. 6. c. 355.

Heb. 7.

† al. impræ- termisse.

† al. iubente

† al. benedicere nitatur

Gal. 5.

" Minor qe scit presente maiore.

2 Polyc. li. 1. tit. 20. Anſ. l. 2. ca. 67. al. 65. Iuo p. 5. c. 8. Pann. l. 4. c. 6.

QVamuis.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ ecclesia Romana caput est aliarum ecclesiarum, & q̃ prefertur aliis. Et hoc probatur duab. rationib. Prima est, quia Christus dedit ei primatũ & auctoritatem voce sua, dicens: Tu es Petrus & super, &c. Secunda est, quia Petrus & Paulus vna die gloriosa morte in vrbe Romana sub Cæsare Nerone coronati, ecclesiam Romanam consecrauerunt, & eam aliis sui præsentia prætulerunt. Et ostenditur hic quis ministet præsit aliis: vnde facit ad propositum Gratiani.

" Petrus & Paul⁹ eode die passi sũt scilicet, Romana. H.

e ¶ *Constitutis.*] scilicet, tantum.

f ¶ *Eodemque die.*] "Hic videtur q̃ eodem die Petrus & Paulus fuerunt crucifixi. 2. q. 7. beati. dicunt tamen q̃dam q̃ reuoluto anni spatio Paulus fuit decollatus, sed eodem die post annum. Historia d tamen dicit, 14. an. imperij Neronis eos fuisse occisos.

g ¶ *Consecrarunt.*] Sic ergo ecclesia consecratur sanguine alicuius, sicut aliquis baptizatur in sanguine suo, vt de consec. dist. 4. baptismi vicem.

h ¶ *Prima.*] dignitate. Nam ecclesia Antiochena præcessit istam, vt 24. q. 1. rogamus.

i ¶ *Nec aliquid.*] Arg. q̃ vbicunque sunt boni, ibi est ecclesia.

IN HIS. Hæc est tertia pars dist. in qua ponit 5 c. de materia de

NOlite.] Casvs. Clerici Cõstantinopolitani obiiciebant Nicolao Papæ quòd vellet defendere Ignatium in malo, quib. Nicolaus respondet, dicens se nolle eum in malo defendere: sed vult quòd filij sint deuoti patri spirituali, & discipuli magistro: ita vt eos nullo modo iudicent: sed nec etiam reprehendant.

a ¶ *Reprehendendam.*]

Sed contra j. 2. q. 7. omnes a. & c. fecuti. & 9. q. 3. si aũt. vbi dr, quod subditi pñt reprehendere prælatos. Sol. " triplex est reprehensio, imperiosa, q̃ fit imperio ptãtis: hæc tm maiorib. conceditur. 43. di. sit rector. vt hic. Alia socialis, hæc minorib. conceditur. 81. dist. in omnib⁹. Tertia temeraria est, quę infamandi causã fit: & hęc nulli conceditur, vt 5. q. vlt. delator.

a hoc c. potius facit p, q̃ cõtra, pro ut ibi no. in gl. vlt. Arc. "reprehensio est triplex.

Additio. Quarta humilis & deuota, vt 2. quæst. 7. nos fi. §. item cum Balaam.

Deniq;.] Casvs. Probat Nicola⁹ in hoc c. quòd maiores pñt iudicare minores, & benedicere, sed nõ ecõtra. Et hoc probat exemplo Melchisedech, qui sicut legitur i epistola ad Hebræos, benedixit minori, s. Abrahæ. Similiter hoc probatur consuetudine ecclesię: qa nunq̃ maior legẽs lectionem, benedicetur à minori. Vnde patet quòd maiores pñt iudicare minores, cum ab eis benedici non possint.

b ¶ *Ad Hebræos.*] vbi legitur, quòd Melchisedech bñdixit Abrahæ. & per hoc probat Apostolus Melchisedech fuisse maiorem.

c ¶ *Etiã maledicatur.*] Contrariorum. n. eadem est ratio, vt 8. ea. inferior. ff. de ver. ob. inter stipulantem.

d ¶ *Maiore.*] Arg. "q̃ minor iudex non põt exercere iurisdõnem suam pñte maiore iudice, vt 95. dist. presbyter. ff. de of. procon. l. vlt. Arg. contra. 11. q. 1. peruenit. & C. d don. 1 hac. 95. dist. ecce. Dic quòd si minor hẽt iurisdõem à maiore, nihil agit, quod sit ad derogationem illius. ext. de of. le. volentes.

e ¶ *Benedicere.*] Sed dr epo, qui postulat hãc benedictionẽ. Ora p nobis pater sancte. in quibusdam locis ipse inferior dicit epo: Iube domine benedicere. & episcopus benedictione facta legit.

f ¶ *peccatum.*] Arg. q̃ aliquid pñbetur, nõ quòd ipsum malum sit, sed quòd inde malum potest sequi, vt 22. q. 1. in nouo. & 11. q. 3. nolite. & 63. dist. cum Hadrianus. §. verum.

Nunc autem.] Casvs. Probat Nicolaus in hoc c. quòd subditi nõ pñt iudicare prælatos. Et hoc facit duob. exemplis, s. Marcellini Papæ, qui licet confessus fuisset in synodo eporum se à Paganis compulsum grana thuris diabolo immolasse: nullus tñ eporum ausus fuit eum iudicare, sed omnes dixerunt: Ex ore tuo iudica te ipsum: quia prima sedes non iudicabitur à quoquam. Et exemplo Xisti Papæ: cui cum in concilio vbi Valentinianus Imperator interfuit, multa obiicerentur: tribuit ei Imperator potestatem iudicandi seipsum: cum ipse non sit subiectus iudicio minorum.

g ¶ *Diocletiani.*] " Not. simul duos fuisse Imperatores. Dic q̃ erant duæ personæ, sed tamen erant loco vnius. Sed contra 7. q. 1. in apibus. Sed forte vnus habuit dignitatem: alter

" Imperatores duo eodem tempore fuerunt.

¶De eodem. C. V.

NOlite nos existimare facta cuiuscumque proximorum nostrorum, quæ sunt digna reprehẽsione, velle defendere; sed q̃ ita velimus filios circa spiritalem patrẽ, & discipulos erga magistrum deuotos, ac sobrios esse, vt nulla penitus temeritate ad eorum vitam (vt non dicam diiudicandam) sed nec saltem tenuiter reprehendendam a prosiliant.

Idem Nicolaus Papa eadem epistola.

¶Inferiores maioribus nec benedicere, nec maledicere possunt. C. VI.

1 DEniq; si in epistola legimus ad Hebræos b, q̃ minor à maiore benedicitur: restat profecto, vt exigente ratione etiam maledicatur c. Siquidem hæc vtique præscentes periculosa tempora illi, qui ante nos fuerunt, prouidam in ecclesiis consuetudinem tradiderunt, hodieq; in Romana ecclesia, quæ magistra est omniũ ecclesiarum, impræmissa † seruatur: ita vt nullus sacerdos maior d suo non innuente † consacerdote, cuilibet rei benedictionẽ † dare nitatur: sed & anterior stans ad pronuntiandã aliquam lectionem, benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere e. Cur hoc? numquid benedicere peccatũ f est? absit. De maledicis enim, nõ de benedicis dicit Apostolus, quia regnum Dei nõ possidebũt: sed per hoc innuitur, quantæ censuræ fræno inferiores quiq; à suis præpositis iudicandis coercendi sunt, si his nec etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant.

Idem eadem epistola.

¶De eodem. C. VII.

2 VNc autem diuina inspiratione non nos pigebit, nec nobis impossibile erit, ostendere vobis (si tamen audire velitis) non posse quemquam rite ab iis, qui inferioris dignitatis, vel ordinis sunt, iudicialibus submitti definitionibus. Siquidem tempore Dioletiani g, & Maximiani Augusto rum Marcellinus h eps vrbis Romę, qui postea insignis martyr effectus est, adeo compulsus i est à paganis, vt in templum eorum ingressus, grana thuris super prunas imponeret: cuius rei gratia collecto numero sorum concilio epõrũ, & inquisitione facta, hoc idem Pontifex se egisse confessus est. Nullus tamen eorum proferre sententiam in eum ausus est, dum ei sæpissime omnes perhiberent: Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et iterum: Noli, aiunt, audiri in nostro iudicio: sed collige in sinu tuo causam tuam. & rursus: quoniam ex te, inquiũt, iustificaberis, aut ex ore k tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima sedes non iudicabitur à quoquam. *Idem in eadem.* ¶ Sed & cum quidam tempore quodam contra Xistum Papam tentassent quædam mali † rumoris obiicere, & in concilio, cui & Valentinianus Augustus intererat, dictum fuisset: Non licere aduersus Pontificem dare sententiam, surrexit idem protinus Imperator, & in arbitrio præfati Pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim nullus Pontificum minorum, vel inferiorum vrbium subactus iudiciis inuenitur.

1 Anſ. l. 7. c. 144. Iuo p. 5. c. 17. & p. 6. c. 355.

† al. impræ- termisse.

† al. iubente

† al. benedicere nitatur

Gal. 5.

" Minor qe scit presente maiore.

2 Polyc. li. 1. tit. 20. Anſ. l. 2. ca. 67. al. 65. Iuo p. 5. c. 8. Pann. l. 4. c. 6.

Idem Nicolaus eadem ep stola.

¶Maiores à minoribus iudicari non possunt. C. VIII.

SVbmittitur Ignatius minorũ, inferiorum, & subiectorum deliberationibus, cum sacris canonibus præcipientibus, & exemplis sanctorum Patrum, semper, vbi est maior auctoritas, sit eundum, & in omnibus controuersiis ad potioris sedis iudicia actio † dirigatur. Quod non solum à catholicis, verum etiam ab ipsis constat obseruatum hæreticis l. Alioquin acephalum liquet esse concilium, vbi de tanta persona agitur, & maiorum non expectatur sententia: cum nec in causa clericorum inferioris m gradus, solius episcopi sui iudicium tantummodo postulandum † sit.

Idem Nicolaus eadem epistola.

¶Minorum sententiæ, maiores damnare non valent. C. IX.

recurrendum ad maiorem sedem in causis episcoporum: quod non solum à catholicis, sed etiam ab ipsis hæreticis obseruatur, quia e- Papa interfit vbi episcopus iudicatur, acephalũ erit tale cõcilium.

Additio. Dic q̃ huic cõtrario standum est: qa ñ dẽt esse nisi vn⁹. Ad hoc ext. de off. or. qm. §. j. & hoc casuale fuit secundum Pet.

h ¶ *Marcellinus.*] Sed de isto legitur, q̃ concilio congregato confessus est q̃ fecerat, & in se tulit sñiam depositionis: & veniens coram Diocletiano confessus est se Christianũ esse: & excõicauit quicũq; eũ post mortẽ sepeliret. Sed vt q̃ hæc sñia, qua pcepit, nõ sepeliri corp⁹ suũ, cõtineat errorẽ: vnde nulla deberet esse, vt ext. d sen. exc. p tuas. si quis. n. præcipiat q̃ corp⁹ suũ nõ sepeliatur, hoc præceptũ nõ est adimplẽdum, vt ff. de cond. inst. qdã. Præterea qualiter poterat iste seipsum excõicare b, vel deponere, cũ par in parẽ nõ habeat imperiũ, vt extr. de elect. innotuit. 2 Ad hoc pt dici, q̃ nõ fuit sñia quã tulit, sed qdã interptatio, & infuit ei tacita cõditio, si nisi Deus aliter reuelaut, c & Dñs reuelauit aliter: qa sepultus fuit post 30. dies post mortem. Itẽ q̃ritur, quare isti epi nõ deposuerũt Papa cũ esset confessus de hæresi, vt 40. di. si Papa? Dicit Hug. qa paratus erat corrigi. licet. n. Papa, vel alius sit hæreticus, si tñ paratus est corrigi, d nõ deponitur, vt 24. q. 3. dixit Apostolus. Vel ideo nõ debebant ipsum deponere, quia coactus fecit. 50. dist. presbytero.

† al. non bonⁱ] Orig.

b Vſ, quòd bene. 11. q. 3. si is qui. vbi de hoc. Arc.

c Ar. ad hoc 27. q. 2. §. cũ vero. Arc.

d Immo dt Hug. quòd nec potuerũt, nec debuerunt eũ condẽnare, inde, qa ſpõte & humiliter cõfessus est errorem suũ. tunc. n. Papa pt cõdẽnari d hæresi, cũ pticnax fuerit, aliàs ſi. Hu.

† Orig. *non habet.*

1 ¶ *Compulsus.*] Condi tionali non absoluta coactione. ſi. n. fuisset absoluta, ſi deliqſſet, vt 50. di. presbyteros.

k ¶ *Ex ore.*] Arg. q̃ alĩ quis põt esse iudex in ꝓpria causa. fic ff. de adopt. d. 3. C. de fideic. l. vlt. sed Iudex ibi im proprie dr. i. arbitrator. in iurisdõne contentiosa non potest, sed in voluntaria fic.

Vbmittitur.] Casvs. Probat Nicolaus in hoc c. q̃ Ignatius non potuit deponi à subditis, quia canones & exẽpla sanctorum patrum præcipiunt semper esse

† al. præſtolandum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In tantum.] Casvs. Dioscorus in trib. deliquit, qa, s. per Regem fuit inthronizatus in ecclesia Constantinopolitana, vñ multi clerici recesserũt ab eo. Itẽ qa factus fuit hæreticus. Post hęc duo delicta ausus fuit excõicare Papã Leonẽ: vñ sancti patres apud Chalcedonẽ cõgregati ipsum dãnauerũt, nõ tm de hæresi, sed ẽt qa ausus fuit suum maiorem excommunicare.

1 Pol.l.1.tit. 20. Ans.l.2. c.65. Iuo p.5 c.8. Pann.li. 4. c.6. & 7. 2 Vt 16.q.7. fane. Arch.

a ¶ *Præsumptionem.*] s. depositionẽ Ignatij.
b ¶ *Vt Dioscorum.*]qui inthronizatus fuit p Regem [a], qꝫ postea ex cõmunicauit Papam.
c ¶ *Quoniam secũdus.*] Vt hic, qꝫ iudex ĩ sua tenetur exprimere cãm q̃ ipsum mouit, vt C. de iud. ꝓperandũ. §. illo. & ff. de iis qꝫ no. infa. l. qđ ait. §. pe. arg. cõtra, ext. de sen. & re iu. sicut. Ad hoc dico, qꝫ sp tenetur ex primere cãm, si tm nõ expresserit, tenet sen tentia. 2. q. 6. biduum.
Additio. De hoc no. in præd. c. sicut. & ext. lib. 6. de sen. exc. cum medicinalis. ĩ pr. Arc.

Psal. 72.

d ¶ *Fidem.*] tm, ne sit contra, s. 15. dist. canones. circa med. versic. quarta synodus.

Via ergo.] Hęc dist. diuiditur ĩ ij. partes. Secunda ibi, *prima ergo.* Casvs. Dictũ est s. qꝫ maior à minori iudicari nõ ꝓt. In hac vero 22. dist. videdũ est qꝫ dicatur prima sedes, q̃ secunda, & q̃ tertia. & qđ primũ locũ obtinet Ro. ecc. Alexãdrina secũdũ. Anthiochena tertiũ. & hoc ꝓbat Grat. p 7. c. sequentia.

e ¶ *Quia ergo.*] In hac dist. ostẽdit "ordinem maiorũ ecclesiarũ. Et primo ostẽdit qđ ordinẽ habuerũt postea secũdum moderna tpa. Secundũ antiq̃ tpa talis fuit ordo: Prima fuit Romana ecclesia: Alexandrina secũda: Antiochena tertia: quarta Hierosolymitana, vt j. ead. §. i. & c. 2. sed Constantinopolitana nullũ locũ hũit, vt j. ea. c. qm tradone. sed postq̃ imperium fuit trãslatũ Cõstãtinopolim, Constãtinopolitana ecclesia obtinuit secũdũ locũ post Ro. Alexãdrina tertiũ: Antiochena quartum: Hierosolymitana qntum. & hoc dicitur j. ea. renouantes, extra de priuil, antiqua.

3 In cõcilio Chalcedoñ. actione 5.
" Ecclesiarum maiorum ordo.

† *iunior*] Ans.

2 Ans.l.1.c. 63. al. 64.

Omnes.] Casvs. Mediolanẽses nolebant Rom. ecclesiã seq, nec ei reuerentiã exhibere, sed Nicolaus Papa, ꝓbat qꝫ Ro. eccl. oĩb⁹ est plata, & oẽs alias instituit: & hoc probat duob. modis. Primo quia illud verbũ per qđ cælũ & terra & cetera elemẽta sunt creata, dedit Petro ptãtẽ cælestis & terreni imperij. Vñ qui priuilegiis Ro. ecc. detrahit, hęretic⁹ est: q, vero aliis, iniustitiã facit. Scdo, ꝓbat exẽplo Ambrosij, q, cõfessus est ĩ oĩb. se velle seq Ro. ec.

f ¶ *Omnes.*] " Sic cõstrue. Rom. ecc. instituit oẽs, s. platos, siue apicẽ cuiuslibet patriarchę. i. patriarchat[a]. & p hoc patet qꝫ sol⁹ Papa nouas facit dignitates.

g ¶ *Mox.*] i. ab initio.
h ¶ *Nascentis.*] q̃tum ad nouũ testamẽtum.
i ¶ *Cælestis.*]Arg. " qꝫ Papa hẽt vtrũque gla diũ, s. spũalẽ & tpalẽ. 63. dist. tibi dño. & 15. q. 6. alius. & c. nos sanctorũ. & c. iuratos. & 1. q. 4. qa prẽsulatus. & 86. dist. duo. transtulit eũ de Græcia imperium, vt ext. de elect. venerabilẽ. arg. cõtra 96. dist. duo. [b] & 93. di. legimus. & 21. dist. §. 1.

" Ordo lrã. " Papa hãs vtrũq; gladiũ. diũ trãstulit imperium.

b Et c. si Imperator. in

k ¶ *Iniustitiam.*] Nec Papa dẽt vni ecclesiæ detrahere[c], & dare alteri, vt 99. dist. ecce. & c. nullus. & 25. q. 2. de ecclesiasticis. nisi sub q̃ cã, vt 9. q. 3. conque stus. & ca. nunc vero. & c. per principalem.

prin. vbi de hoc. & 2. q. 6. §. itẽ cum. c In cuiusq; ẽcclesiæ. dicit. Arch. C. de emã. nec au[a]. ad hoc 14. q. 5. denique. Arch.

l ¶ *Conatur.*] solus ergo conatus hic punitur, vt 6. q. 1. §. q̃o verum. & 1. q. 1. q. 1. dudet. & c. per principalem. de pœn. dist. 1. si quis.

m ¶ *Profitetur.*]arg. qꝫ cõfessio prẽlati nocet ecclesię suæ. arg. j. ea. de Constantinopolitana. in fi.

3 Lib. 3. ff. de cuamen. C.

Item Anacletus seruus Christi Iesu ad omnes episcopos, epist. 3. c. 3.

¶ Non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Romana ecclesia primatum accepit. C. II.

Sacrosancta.] Casvs. Hoc c. diuidi tur in tres partes. In prima parte probatur Ro. eccl. primam esse siue priorem, & aliis præferri. & hoc ostenditur trib. modis. Primo auctoritate Christi dicentis: Tu es Petr⁹, &c. Sed o ĩ gloriosa morte Petri & Pauli, q Rom. eccl. consecrauerũt: & eam aliis sui prẽdecessoribus tribuerũt. Tertio spãli oratione facta pro Romanis, In secũda parte, quæ incip. ibi, *Primo ergo.* dr qꝫ prima sedes est Romana: Secũda Alexandrina: Tertia Antiochena. In tertia parte q̃ incip. ibi, *Et post pauca.* discretio fuit inter Petrum & alios Apostolos: q̃ hodie est inter Papã & alios epos. Hoc ẽt fuit in veteri testõ. Vnde Moyses & Aaron ceteris præfuerunt sacerdotibus.

4 In sẽtãtia cõcilij Nicæni Polycarpi. ti. 2. Ans. l. 2. c. 2. Iuo p. 5. c. 26. Pann. l. 4. c. 2.

¶ Casus autem seq. §. & c. per se patet.

n ¶ *Sine intermissione.*] Nõ tm in quolibet instanti, sed horis cõstitutis [d], sic j. 31. dist. §. laicus. & 37. distin. de quibusdam.

d quasi sine intermissione. tur, i. mediante actu[e] intermittente. ar. 86. dist. duo. re. dicitur §. duo. Arch.

4 *Sacrosancta* Romana, & Apostolica ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino saluatore nostro primatum obtinuit: & eminentiam potestatis super vniuersas ecclesias, ac totũ Christiani populi gregem assecuta est: sicut ipse B. Petro Apostolo dixit: [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cælorum, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terrã, erit solutum & in cælis.] 5 Adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, vnoque tempore gloriosa morte cum Petro sub principe Nerone agonizans coronatus est: & ambo sanctam ecclesiam Romanam consecrauerunt, aliisque omnibus vrbibus in vniuerso mundo sua præsentia, atque venerãdo triumpho prætulerunt. Et licet pro omnibus assidua apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio; his tamen verbis Paulus Beatissimus Apostolus Romanis proprio chirographo pollicetur dicens: [Testis enim mihi est Deus, cui seruio in spiritu meo in Euangelio filij eius: quod sine intermissione[n] memoriam vestri facio semper in orationibus meis.]

Matth. 16.

5 ¶ quamuis.

¶ *A Marco*

1 Pan. l. 4. c. 4

a ¶ *A Marco.*] vt 24. q. 1. cum beatissimus.
b ¶ *Primum.*] vt 7. q. 1. mutationes.
c ¶ *Christianorũ.*]Primo. n. oẽs fideles fuerũt dicti discipuli. de cõse. dist. 2. prima. vel fratres. 11. q. 3. ad mensam. sed postq̃ Apostoli fecerũt cõcilium Antiochenum, dicti sunt Christiani. 24. q. 1. rogamus.
d ¶ *Moyses.*]Licet Moyses & Aaron primi & summi dicti sint sacerdotes: tñ Moyses fuit maior q̃ Aaron in administratione, nõ quòd ad cõsecrationẽ sacerdotalẽ. In hoc. n. ambo pares fuerũt: Moyses tñ hostias nõ offerebat: sed vota offerebat, ꝓ populo, vt 36. dist. ĩ quis vult. & 88. dist. decreuit. Itẽ & in hoc erat maior Moyses, q̃ Aaron: quia instruebat & redarguebat eum tanq̃ minorem [a], vt de pœ. dist. 3. inter hæc hircum.

2 Pol. l. 1. ti. j. Ans. l. 1. c. 7. Burch. l. 1. c. 159. Iuo p. 5. c. 269.
† *al discretio, & licet.*
a Nã in hoc casu dr qs minor alio.
2. q. 7. Paul⁹ Petrũ. Arc.

e *Constantinopolitana.*] ¶ *Roma noua.*] dicta est Constantinopolis; qa Cõstãtinus illuc cum aliis Romanis iuit, & eam constituit. vñ & Constantinopolis & *Roma noua* est dicta. 96. dist. Constãtinus.

De Constantinopolitana.] Casvs. Dicit Greg. ĩ hoc præferri. & hoc ostenditur trib. modis. Primo auctoritate Christi dicentis: Tu es Petr⁹, &c. Sed o ĩ gloriosa morte Petri & Pauli, q Rom. eccl. consecrauerũt: & eam aliis sui prẽdecessoribus tribuerũt. Tertio spãli oratione facta pro Romanis, In secũda parte, quæ incip. ibi, *Primo ergo.* dr qꝫ prima sedes est Romana: Secũda Alexandrina: Tertia Antiochena. In tertia parte q̃ incip. ibi, *Et post pauca.* discretio fuit inter Petrum & alios Apostolos: q̃ hodie est inter Papã & alios epos. Hoc ẽt fuit in veteri testõ. Vnde Moyses & Aaron ceteris præfuerunt sacerdotibus.

Pſal. 98.

3 Poly. l. 1. ti. 1. Ans. l. j. c. 2 Bur. l. j. c. 178 Iuo par. 5. c. 294.

" Senes non debent erubescũt discere à iuuenibus discere.

¶ Casus autem s. q. §. & c. per se patet.

f ¶ *De Constantinopolitana.*]immo ipse Imperator eam fatetur subiectã Rom. eccles. vt in Auth. de eccles. tit. in princ. coll. 9.

Additio. Et C. de sũ. tri. l. inter claras. Lau.

" stultus vñ dicitur,

g ¶ *Stultus.*] " Stultus, ta, tum. dr quasi extultus, ab extollo, lis. qa se extollit. vel dr stultus, quasi statim vltr⁹, ab vlciscor, eris. quia stultus statim vltionẽ expetit: nec deliberat. Vel dic. qꝫ proprie stultus est q̃ p stupore nõ mouetur iniuria, senitiam. n. pfert, nec vltus est, nec vllo ignominiæ mouetur dolore: qa stultus est hebetior corde. vnde qđ ait: Ego me esse stultũ existimo: fatuũ eẽ fi opinor, i. obtusis qđ sẽsib. fi tñ nullis: secundũ Pap. & Hug.

h ¶ *Discere.*] " Arg. est hic cõtra seniores qui erubescũt discere à iuuenibus. fic 38. dist. nullus. & 24. q. 3. si hẽs. &

2 ¶ 1 Prima ergo sedes est cælesti beneficio Roman. ecclesiæ, quam (vt memoratum est) beatissimi Petrus, & Paulus suo martyrio consecrarunt. Secunda autem sedes apud Alexandriam, B. Petri nomine à Marco [a] eius discipulo atque Euangelista consecrata est: quia [A] & ipse in Ægypto primum verbum veritatis directus à Petro prædicauit: & gloriosum suscepit martyrium; cui venerabilis successit Abilius. Tertia vero sedes apud Antiochiam eiusdem, idest, beati Petri Apostoli nomine habetur honorabilis: quia illic, priusquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium episcopũ constituit: & illic primum [b] nomen Christianorum [c] nouellæ gentis exortum est. *& post pauca.* ¶ 2 Inter beatos Apostolos quædã fuit discretio † potestatis: & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino concessum est (& ipsi inter se idipsum voluerunt) vt reliquis omnib. præesset Apostolis, & Cephas [B] id est caput, & principium teneret apostolatus: qui & eãdem formam suis successoribus, & reliquis [c], episcopis tenendam tradẽrũt. Et non solum hoc in nouo testamento est constitutum, sed etiam inveteri fuit: vnde scriptum est [Moyses [d], & Aaron in sacerdotibus eius.] idest primi inter eos fuerunt. *& post pauca.* ¶ 3 Hæc vero Apostolica sedes cardo, & caput (vt prætactum est) omnium ecclesiarum à Domino, & non ab alio est constituta: & sicut cardine ostium regitur: sic huius sanctæ sedis auctoritate omnes ecclesiæ (Domino disponente) reguntur.

Hac auctoritate, Alexandrina ecclesia secundum à prima locum habere censetur. Sed postea in Constantinopolitana synodo ecclesia Constantinopol. secundum à sede Apostolica locum accepit. Vnde in eadem synodo, id est, Constantinopol. 1. cap. 5. ita constitutum est.

¶ Secundum à Romano Pontifice Constantinopolitanus obtinet locum. C. III.

4 Constantinopolitanæ [e] ciuitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum: propterea quòd sit noua Roma.

¶ *Canon hic ex iis est, quos Apostolica Romana sedes à principio, & longo post tempore non recepit: quod ex epistola 51. alias 53. Leonis Papæ I. ad Anatolium Constantinopolitanum, et alijs eiusdem epistolis facile est cuiuis cognoscere: itemque ex duabus epistolis Leonis nom, vna aduersus præsumptiones Michaelis, & Leonis, c. 28. altera ad eumdem Michaelem. Sed multo clarius ex B. Gregorij epistola 31. lib. 6. ad Eulogium Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum: atque ex epistola Nicolai I. ad Michaelem Imperatorem: quæ incipit,* Proposueramus. *Quamquam Constantinopolitani episcopi, Imperatorum potentia freti secũdum locum Patriarchalium sedium sibi vsurparunt: idque tandem pacis, & tranquillitatis causa fuit ipsis concessum, sicut in c. antiqua. de priuil. Innocentius Papa ij. declarauit.*

Item Gregorius Ioanni Episcopo Syracusano, lib. 7. epist 63.

¶ Apostolicæ sedi Constantinopolitanam constat esse subiectam. C. IIII.

5 De Constantinopolitana [f] ecclesia quod dicũt, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subiectam? quod & D. piissimus Imperator, & frater noster Eusebius eiusdem ciuitatis episcopus assidue profitetur? Tamen si quid boni, vel ipsa, vel altera ecclesia habet: ego & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus [g] est enim, qui in eo se primum existimat, vt bona, quæ videt, discere [h] contemnat. *Idem eidem epistola* 64. Nam quòd Primas Bizanzenus [i] sedi Apostolicę dicit se subiici [k], si qua culpa in episcopis inuenitur, nescio [l] quis † ei subiectus non sit: cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis [m] æquales sumus.

1 Pan. l. 4. c. 4

2 Pol. l. 1. ti. j. Ans. l. 1. c. 7. Burch. l. 1. c. 159. Iuo p. 5. c. 269.
† *al discretio, & licet.*
a Nã in hoc casu dr qs minor alio.
2. q. 7. Paul⁹ Petrũ. Arc.

3 Poly. l. 1. ti. 1. Ans. l. j. c. 2 Bur. l. j. c. 178 Iuo par. 5. c. 294.

" stultus vñ dicitur,

5 Ans. l. 2. c. 66.

¶ *Hoc c. sumptum est ex duabus epistolis eidem Ioanni episcopo Syracusano scriptis: sed in epist. 63. ex qua accepta est prior pars, agitur de Constantinopolitana ecclesia: in sequenti vero 64. agitur de Primate Byzaceno prouinciæ Africæ, non autem Constantinopolitano, quod videntur & Gratia. & Anselmus, apud quem eodem modo legitur, voluisse: adducti fortasse summula illa, quæ præposita est epistolæ Gregorij. Auctor quidem glosse, quod Gratianum putauit sensisse, aperte exposuit.*

Item Gelasius Papa I. ad Faustum magistrum legationis.

¶ Constantinopolitanus episcopus auctoritate Romani Pontificis deponitur. C. V.

6 Quia traditione maiorum, Apostolicam sedem in iu-

6 Iuo p. 5. c. 9 nec auctoritatesquas allegant, eos defendere possunt [c].

84. dist. peruenit. Item habes hic quòd maiores tenẽtur seq exempla minorum si bona sunt. 1. q. 1. si fuerit. & ca. neque in homine. & 19. dist. secundum.

i ¶ *Bizanzenus.*]i. Constãtinopolitanus. primo. n. Cõstãtinopolis dicta fuit Bizantium.

k ¶ *Subiici.*] ita demũ si qua culpa, &c.

4 Ex prisca versione. Pol. l. 2. ti. 22.

l ¶ *Nescio.*]q. d. ex quo Constãtinopol. eps fatetur se esse subiectũ Rom. eccl. multo magis & alij tenentur fateri. " Sic vt qꝫ cõfessio prælati nocet ecclesię, vt ext. de ca. mo. dilectus. & de sen. & re iu. subortta. & de postu. præl. ad hæc. Io.

" Prælati cõfessio an noceat ecclesiæ.

m ¶ *Humilitatis.*]Hoc vult dicere, quòd oẽs essent æquales, si omnes vellent esse boni: sed quia aliqui peccare volunt, necesse est quòd aliqui sint maiores q̃ puniant peccata eorũ. " culpa. n. cã subiectionis est. nam subiectio nõ peccãtes legi non subiiciũtur, vt i auth. de incest. nup. §. si vero. colla. 2. 19. q. 2. duæ sunt. Et aliter nõ posset cõsistere genus humanũ nisi qdã essent maiores, & alij minores, sicut est in Angelis, vt 89. dist. ad hoc.

" Culpa est subiectionis peccãtes legi non subiiciũtur.

Qua traditione.] Casvs. Acaci⁹ Constantinopol. patriarcha cũ esset in hæresi, excommunicauit Alexandrinum, & Antiochenũ patriarchas, & eos à suis sedibus fecit expelli, qa sibi non fauebãt in suo errore. quare Gelasius Papa in il la synodo congregata excommunicauit Acacium & Cõstantinopolitanos ei fauentes qui inciderant in hæresim iam damnatã. Acacius vero Constãtinopolitanus episcopus & complices conquerẽtes dicebãt, Papam non debuisse eos excommunicasse nisi in synodo congregata, & sic volebant cogere Papam congregare concilium, vt de suo facto iterũ cognosceretur in synodo, & hoc intendebant probare auctoritate quorũdã canonũ, quos fallaciter inducebãt. Sed Gelasius cõtra eos dt, qꝫ iustissime sunt dãnati, cũ illi iniuste cõdẽnauerunt Alexãdrinũ, & Antiochenum patriarchas: nec auctoritatesquas allegant, eos defendere possunt [c].

† al. ei epitus.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Capitula quæ sequuntur cum §. plana sunt vsque ad finem dist.

a ¶ *Vocant.*] ad concilium faciendum[a].

b ¶ *Depelli.*] ab Acacio Constantinopol. patriarcha.

c ¶ *Inimicus.*] Acacius.

d ¶ *Qui sacri.*] ironice dicit.

e ¶ *Nullum nomen.*] quia tempore Gelasij Constantinopolitana ecclesia nō habuit secundum locum adhuc. vel nullum vocat propter hæresim ibi statutam.

f R *Enouantes.*] ¶ *Similia..*] Simile priuilegium habet in quibusdam: "qa ad ipsum appellatur mediis prætermissis, vt 11.q.1.si clericus. Et quia deponit episcopum, vt vester, vt 3.q.5.quia suspecti. Et Imperator dicit, q̄ idem iuris habet in suis subditis, qđ Papa in suis, vt in Auth. de eccles. ti.§.1.coll.9. Similiter Alexandrina ecclesia forte in prædictis simile hēt priuilegium Romanæ, vt 65. distin. quoniam. & cap. mos antiquus.

"appellō p̄t ad Papam omisso medio interponi.

g ¶ *Priusquam.*] "Sic ergo aliqua ecclesia priuatur iure suo sine culpa sua, & hoc fit quandoque propter fauorem, quandoque propter odium. Propter fauorē multiplicitet, vno modo vt hic: alio modo fauore sacerdotij, vt 54. dist. frequens. Et alio mō propter cōsecrationis, vt 14. q.6. comperimus. Quandoque propter fauorem religionis, vt ext. de eccl. ædi. ad audientiam. 2. Quandoque propter scandalum, vt ext. de cler. ægr. tua. Quandoque propter defectum sacramenti, vt 34. dist. si cuius. Item propter odium alterius, vt 70. dist. neminem. 16. q.7. decernimus. Propter paupertatem. 10. q.3. c. vnio. Item propter ordines, vt dist. 54. frequens. Aliàs regulare est, quod nemo sine culpa sua priuandus est iure suo, vt 16.q.7. inuentum. & 56. dist.

"Iure suo multis modis quis priuatur.

† *Αὐτομάτως, id est, statim*[o].

b De hoc ēt not. extr. de priuil. antiqua. Arch. satis peruersum[b]. Hic potest habere locum distinctio, quòd quandoque perditur priuilegium propter fauorem, vt hic, quandoq; propter enorme dānum, vt extr. de decim. suggestum. quandoq; propter abusum. 11.q.3. priuilegium. quandoque propter delictum. 25.q.2. ita nos. quandoque propter negligētiam. ff. de nund. l.j. quandoque propter cōrarium factum. ext. de priuil. si de terra. & c. accedentibus. Et no. quòd licet quis sine culpa perdat priuilegium, nunquam tamen sine causa. ext. vt lit. non contest. quoniam frequenter. §. porro. Vnde versus:

Pauperias, odium, vitium, fauor, & scelus, ordo,
Personas spoliant & loca iure suo.

1 Deus dedit p. 3. Anſ. l. 2. c. 72.

c sc. q̄ patri archalib. sedib. p̄sidēt, h

D *Iffinimus.*] ¶ *Ac Hierosolymorum.*] Sunt & alij[c] patriarchæ, vt Bituricen. Aquilegien. vt 9.q.3. conquestus. & c. nunc vero, 10.j.32. distinct. erubescant.

dicium vocant[a]? An secundæ sedis Antistites, & tertiæ, ceterique bene sibi conscij sacerdotes depelli[b] debuerunt; & qui religionis extitit inimicus[c], depelli non debuit? Viderint ergo, si alios habēt canones, quibus suas ineptias exequantur. Ceterum isti, qui sacri[d], qui ecclesiastici, qui legitimi celebrantur, sedem Apostolicam ad iudicium vocare non possunt, & Constantinopolitanæ ciuitatis episcopus, quæ vtique per canones inter sedes nullum nomen[e] accepit, in communionem recidens perfidorum, non debuit submoueri?

Item ex vi. synodo sub Iustiniano congregata, c. 36.

¶ Constantinopolitana ecclesia secundum à Romana obtinet locum. C. VI.

R Enouantes[a] S. Constantinopolitani decreta concilij, petimus † vt Constantinopolitana sedes similia[f] priuilegia, quæ superior[g] Roma habet, accipiat; nec non[c] in ecclesiasticis rebus magnificetur, vt illa: sed hæc secunda post illam existens, prius quàm S. Alexandrina sedes numeretur: deinde Antiochena, & post eam Hierosolymitana.

a ¶ Renouantes.] *Hic agitur de quinto illo canone primæ synodi Constantinopolitanæ, de quo 3. ea. c. Constantinopolitanæ. dictum fuit. Et quod attinet ad omnes hos canones, qui sextæ synodo tribuuntur, videnda est notatio ad c. sextam. 3. 16. dist.*

g ¶ Superior.] *ita habetur in aliquot vetustis exemplaribus: nam in vulgatis erat, inferior. græce est, τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης, id est,* antiquioris, vel senioris Romæ, *vt j. c. proximo. Omnino autem caput hoc longe breuius est in hac versione, quam in græco exemplari, vno tantum loco copiosius, quòd Antiochenam numerat sedem: cuius in græco vulgato nulla mentio.*

c ¶ Nec non.] *sic emendatum est ex aliquot manuscriptis, & græco, antea enim legebatur,* non tamen.

Hinc datur intelligi, quòd Alexandrina ecclesia de secunda facta sit tertia, & Antiochena de tertia sit quarta, nisi forte quis duas contendat esse secundas, vt Constantinopolitanam, & Alexandrinam parem suæ dignitatis velit locum obtinere.

Vnde in viij. synodo habita sub Hadriano Papa ij. can. 21.

¶ Quæ Patriarchalium sedium primum, vel deinceps teneat locum. C. VII.

1 D Iffinimus neminem prorsus mundi potentū, quemquam eorum, qui Patriarchalibus præsunt sedibus, inhonorare, aut mouere à proprio throno tentare: sed omni reuerentia, & honore dignos iudicare, præcipue quidem sanctissimum Papam senioris Romæ, deinceps autem Constātinopoleos Patriarchā, deinde vero Alexandriæ, ac Antiochiæ, ac Hierosolymorum[h].

DISTINCTIO XXIII.

1. ps *Reuiter*[i] *quæ inter Ecclesiastica officia sit differentia, monstrauimus. Nunc à summo incipientes, & vsque ad vltimum gradum descendentes, qualiter quisque eorum debeat ordinari, sanctorum auctoritatibus ostendamus.*

Vnde Nicolaus Papa ij. in concil. Lateranensi.

¶ Decretum Nicolai Papæ de electione summi Pontificis. C. I.

2 I N nomine[k] Domini nostri, & saluatoris Iesu Christi. Anno ab incarnatione eiusdem M L I X. mense Aprili, indictione[l] xxij. propositis sacrosanctis Euangeliis, præsidente quoque reuerendissimo †, ac beatissimo Nicolao Apostolico Papa in basilica Lateranensis Patriarchij[m], quæ cognominatur Constantinia, consistentibus etiam reuerendissimis episcopis abbatibus, presbyteris, diaconis, idem venerabilis Pontifex auctoritate Apostolica decernens de electione summi Pontificis, inquit. ¶ Nouit beatitudo vestra dilectissimi fratres, & coepiscopi, inferiora quoque membra Christi nō latuit, defuncto piæ memoriæ Domino Stephano prædecessore nostro, hæc Apostolica sedes, cui auctore Deo, deseruio, quot aduersa pertulerit, quot denique per simoniacæ hæresis trapezitas[n] repetitis malleis, crebrisque tunsionibus subiacuerit: adeo[o], vt columna Dei viuentis iam iam pene videretur cōcussa nutare, & sagena summi piscatoris, procellis intumescentib. cogeretur in naufragij profunda submergi. Vnde, si placet fraternitati vestræ, debemus,

Additio. Sic 8.q.3. Artaldus. 16.q.1. hic est etiam. & 1.q.7. conuenientibus. ar.

l ¶ *Indictione.*] indictio dicitur spatium trium lustrorum.

m ¶ *Patriarchij.*] in quo Papa residet.

n ¶ *Trapezitas.*] id est, campsores.

o ¶ *Adeo.*] "Hic tangitur latenter quod legitur in chronicis, q̄ Benedictus x. qui successit Stephano, electus est de pontificatu, & factus est Papa Ioannes Sabinē. episcopus pro pecunia g: cui impositum est nomen Siluester, & iste ēt electus est, & deinde reparatus, & restituitus est Benedictus, & iterum electus est Benedictus, & datus papatus Ioanni archipresbytero ante portam Latinam, cui impositum est nomen Gregorius: & hic ab Henrico Imper. est deposit us, & vltra montes translatus est. hoc totum vno anno factum est, & pp hoc datum fuit priuilegium Henrico de quo hic fit mentio.

Reuiter.] Hæc dist. diuiditur in sex partes, in quarum prima ponit quid iuris sit de electione Romani Pontificis. Secunda ibi, *Episcopi vero.* Tertia ibi, *His igitur.* Quarta ibi, *Dalmaticis.* Quinta ibi, *Queritur.* Sexta ibi, *Subdiaconus.*] Casvs. 5. ostensum est q̄ dīa sit inter ecclesiastica officia, & ministros ecclesiæ in illo c. cleros. In hac vero 23. dist. ostenditur qualiter quisq; debet ordinari à summo vsq; ad vltimum gradum.

1 ¶ *Reuiter.*] In hac dist. 23. ostenditur qualiter singuli ordines sunt cōferendi. Et primo ostendit qualiter dēt Papa eligi & ordinari[d]. Secundo quali ter ordinādus in eſm debeat examinari[e]. Tertio qualiter eps, & alij inferiores sint ordinandi[f]. Quarto annectit de habitu cleri corum, & quòd moniales non debent ris sit, si aliter cōtingere sacra vasa. qua

IN nomine demini.] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte ponū tur verba notarij. In ij. parte, quæ incipit ibi, *Nouit beatitudo.* dicit Nicolaus, quòd mortuo Stephano Papa ecclesia multas passa fuit tribulationes, & iniurias. & ideo volens futuris casibus prouidere statuit, vt quoties mortuo Papa electio de successore eius imminet facienda, cōuenire debeant Cardinales, & vocare qui vocandi sunt, qui debent eligere vnum de seipsis, si ibi idoneus inueniatur: aliōquin de alia ecclesia eligatur, & consecretur à Cardinalibus, sicut archiepi cum episcopis suis consecrant, & confirmant episcopos: & hæc electio fiat in cinitate Romana, vel alibi in necessitate, & ex sola electione habeat potestatē disponendi de reb. ecclesiæ, & ordinandi Rom. eccl. si in thronizari nō potest. In iij. parte q̄ inci. ibi, *Quòd si qs contra hoc.* māledī ei q̄ cōtra hoc decretū fuerit ordinatus, cū suis fautoribus, pœna depōis adiūcta, & bñdī oīb. obseruatorib. Et no. q̄ ab illo verbo, *Nouit beatitudo,* vsq; in finem, sunt verba Nicolai.

¶ Casus §. sequen. per te patet.

k ¶ *In nomine.*] Hæc sūt verba notarij vsq; ibi, *Nouit beatitudo.*

Additio. Nū duæ partes Cardinalium semper debent adesse, ext. de ele. licet. ni si sint valde remoti. Ioan. de Fan.

l ¶ *Laicis licet.*] hoc tū ad laicos refertur.

m ¶ *Et disponendi.*] In aliis prælatis ecclesiæ est.

"nam illi ante confirmationem[d] non habent ius admiſtrandi, vt ext. de ele. nosti. nisi sint archiepiscopi transmontani, ext. de ele. q̄ sicut. vel nisi stallationē. sint exepti: qui si trāſ alij dñt solā montani sunt, statim cōfirmōem possunt administrare, sufficere: & vt ext. de elec. nihil. hoc verius. sed certe videtur, q̄in De hoc no. omnib. idem iuris est. Inn. extr. de vt si electus non possit intrare possessionem rei ad quam est ibi videas. electus, nihilominus pro possessore est habendus, vt 92. di. si qs eps. & ext. de rest. spo. fæpe. sed illa cap. loquuntur q̄n impeditur per aduersarium: secus posset dici q̄n impedimētū est in se ipso: puta quia nōdū est cōsecratus. ext. de dol. & cont. cōtingit.

n ¶ *Audientia.*] "Hic habes casum vbi alicui denegatur audiētia, s. in casu intrusionis. & 3.q.1. §. patet. Item & in casu schismatis, vt 23. q.5. non vos. Item cum quis recipit ecclesiam de manu laici, vt 16.qu.7. si quis deinceps. Item cū quis excōicat suū maiorem, vt 21. di. intantum. vnde videtur quod spoliatus p aliquo istorum casuum non possit petere restitutionem, ex quo ei denegatur audientia. arg. contra ext. de rest. spo. in litteris. Io. sol. quilibet spoliatus restitui debet, nisi spoliatus sit à iudice iusta de causa, vt ext. de reser. dilectus[c]. & *nisi* e in casib. exceptis, vt ext. de rest. spol. litteras. & c. ex transmissa. 3.q.1. in summa. nec excōicatus diregite poterit restōnem petere[f], vt ext. de except. cum inter. 3.q.1. in sum. vbi de hoc. B.

o ¶ *Fauorem.*] id est, vindictam.

p ¶ *Elementa.*] id est, siue sit in terra, siue in aqua, puniatur.

q ¶ *Confundant.*] i. à cō fusione fi liberentur.

r ¶ *Ostendant.*] nec pec cauit iste maledicendo: quia maledictorū duo sunt genera. 24. q.3. cum sancti.

a ¶ *Futuris casibus.*] No. ad cautelam futurorum aliquid statui, vt 63. dist. cum Hadrianus. & 1.q.6. conuenientib[a]. ff. loc. si quis domum. §. 2. arg. contra, quia ñ imputatur alicui si nō damnauit ecclesia, vt ext. vt ec. ben. vt nostrum. & ff. ad l. Aq. si putator.

† *al. rediuiua.*

"Electionē tractat[a] p̄ce dere debet.

b ¶ *Tractantes.*] "Vī q̄ electionē semper debet præcedere tractatus: alioquin electio nulla est, sicut alienationem debet præcedere tractatus, vt 12. q.2. fine. Io. q̄ hodie expressum est extr. de elect. in Genesi. & c.

† *al. episcopi*

2 Et not. q̄ hinc ēt colligitur q̄ clerici priꝰ deberēt in aliquē cōsentire, & postea aliis religiosis viris vel laicis renūciare. Laur.

c ¶ *Religiosissimi.*] i. episcopi Cardinales.

d ¶ *Præduces.*] j. di. 89. c. 1. contra. Sed hic dixit, præduces ñ respectu Cardinalium, sed aliorū clericorū. Vel religiosos appellat hic epos Cardinales.

e ¶ *legitimꝰ.*] i. canōicꝰ.

f ¶ *Nulla.*] dist. 62. c. j.

g ¶ *Funguntur.*] Non tñ ideo sunt maiores Papa: "qa consecrant eum: quia suffraganei cōsecrāt metropolitanum, nō tñ ideo sunt maiores, vt 66. di. c. j.

1 j. dist. 62. nulla ratio. "cōsecrans est inferior consecrato.

h ¶ *Gremio.*] "Ergo aliquis in Rom. eccl. p̄t esse ñ idoneus ad papatum: & sic est cōtra 21. di. quāuis. in fi. vbi dī, q̄ ibi ñ est macula nec ruga, sed bene p̄t esse, q̄ oēs sūt sancti, nō tñ oēs sunt idonei ad papatum, vel quia sunt corpore vitiati, vel aliud hñt impedimētum. "Item habes hic, q̄ sp de clericis ipsius ecclesiæ eligēdus est prælatus, si ibi est idoneus. vt 61. di. nullꝰ. & c. obitū. & 63. di. metropolitano. idem in Abbate, vt 18.q.2. q̄ fit[b]. & tunc sufficit, q̄ sit bonus[c]. sed si de alia ecclesia eligitur, requritur q̄ sit optimꝰ, vt dñt qda. & est arg. ad hoc ff. de tu. & cura. diuus. d' hac mīria plene inuenies 8. q.1. licet Io. & tñ tali iuri p̄t renūtiari. vñ si maior pars capituli eligat d' alia ecclesia, valebit electio. ext. de ele. cū nobis olim. & c. cū inter canonicos. & c. cū causis. licet Io. dixerit cōtra. & sufficit ēt tūc q̄ sit bonus, vt in pd. decr. cum nobis. B.

"eligendus an dēat esse de gremio ecclesiæ.

b Et c. Abbatem. 22. Arc. c Ad hoc extra d' ele. cū nobis olim. immo sufficit ne malꝰ exīstat. vt 16 q. fi. monasterium.

i ¶ *Personaliter hoc.*] ex his verbis apparet personale priuilegiū fuisse. & ideo ad alios ñ prorogari. ff. de cēſ. ætatē. & 7.q.1. hoc petitti. & 16.q.1. hinc ēt.

auxiliante Deo, futuris casibus[a] prudēter occurrere, & ecclesiasti co statui, ne recidiua† (quod absit) mala prēualeant, prēcauere. Qua propter instructi prædecessorum nostrorum, aliorumq; sanctorum Patrum auctoritate, decernimus, atq; statuimus, vt obeunte huius Romanę vniuersalis ecclesię Pontifice, in primis Cardinales episcopi diligentissime simul de electione tractantes[b], mox Christi† clericos Cardinales adhibeant: sic q̄ue reliquus clerus, & populus ad consensum nouæ electionis acce dat, nimirum prēcauentes, ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat. Et ideo religiosissimi[c] viri præduces[d] sint in promouenda Pontificis electione, reliqui autem sequaces. Certus vero, atque legitimus[e] hic electiōis ordo perpenditur: si perspectis diuersorum Patrum regulis, siue gestis, etiam illa beati Leonis prędecessoris no[f] stri sententia recolatur. [1 Nulla[f], inquit, ratio finis, vt inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à comprouincialibus episcopis cum metropolitani iudicio consecrati.] Quia vero sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur ecclesiis, atque ideo super se metropolitanū habere non potest: Cardinales episcopi proculdubio metropolitani vice fungunturg, qui videlicet electum episcopum ad Apostolici culminis apicē prouehant. Eligatur autem de ipsius ecclesiæ gremio[h], si reperitur idoneus, vel si de ipsa non inuenitur, ex alia assumatur: saluo debito honore, & reuerentia dilecti filij nostri Henrici, qui in præsentiarum Rex habetur, & futurus Imperator, Deo concedente, speratur, sicut iam sibi concessimus, & successoribus illius, qui ab hac apostolica sede personaliter hoc[i] ius impetrauerint. Quòd si prauorum, atque iniquorum hominum ita peruersitas inualuerit, vt pura, syncera, atque gratuita fieri in vr-be[k] non possit electio, Cardinales episcopi cum religiosis clericis, catholicisque laicis, licet[l] paucis, ius potestatis obtineant, eligere Apostolicæ sedis Pontificem, vbi congruere viderint. Plane, postquam electio fuerit facta, si bellica tēpestas, vel qualiscunque hominū co natus malignitatis studio restiterit, vt is, q̄ electus est, ī Apost. sede iuxta cōsuetudinem inthronizari non valeat: electus tamē, sicut verus Papa, obtineat auctoritatē regēdi Rom. ecclesiam, & disponendi[m] oēs facultates illius: quod beatū Greg. ante suam consecrationē fecisse cognouim[n]. Quòd si quis contra hoc nostrum decretum synodali sententia promulgatū, per seditionem, vel præsumptionem, aut quolibet ingenio electus, aut etiā ordinatus, seu inthronizatus fuerit, auctoritate diuina, & sanctorum apostolorū Petri & Pauli, perpetuo anathemate cū suis auctoribus, fautoribus, & sequacib. à liminibus sanctę Dei ecclesię separatus abiiciatur, sicut Antichristus, inuasor, & destructor totius christianitatis: nec aliqua† super hoc ei audientia[n] reseruetur: sed ab omni ecclesiastico gradu, in quocunq; fuerat prius, sine retractatione deponatur: cui quisquis adhæserit, vel qualemcūque tanquam Pontifici reuerentiam exhi buerit, aut in aliquo eū defendere præsumpserit, pari sentētia† sit mancipatus. Quisquis autē huius nostra† decretalis sententię temerator extiterit, & Romanam ecclesiam sua præsumptione confunde re, & conturbare contra hoc statutum tentauerit, perpetuo anathemate, atq; excōicatione dānetur, & cum impiis, qui non resurgent in iudicio, reputetur: omnipotentis irā contra se sentiat, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli, (quorū ecclesiam præsumit confundere) in hac vita, & in futura furorem[o] sentiat: fiat habitatio eius deserta, & in tabernaculis eius nō sit, qui inhabitet: fiāt filij eius orphani, & vxor eius vidua: commotus amoueatur ipse, & filij eius, & mendicent, & eiiciantur de habitationib. suis: scrutetur fœnerator omnem substantiam eius, & diripiant alieni labores eius: orbis terrarum pugnet contra eum, & cuncta elementa P sint[r] ei contraria, & omnium sanctorum quiescētium merita illū confundāt[q]: & in hac vita super eum apertā vindictam ostendant[r]. Obseruatores autem huius nostri decreti, omnipotentis Dei gratia protegat, & auctoritas beatorū apostolorum Petri & Pauli ab omnium peccatorum vinculis absoluat.

k ¶ *Fieri in vrbe.*] Semper enim ibi facienda est ordinatio, & examinatio clericorum, vt 24. dist. quando. "& si alibi fit electio, quām in loco ad hoc determinato, electio est nulla, vt extr. de ele. venerabilem. nisi subsit causa, vt hic dicitur, & 63. dist. quanto. & ext. de ele. bonæ memoriæ.

"Electio q̄ fit in loco ñ determinato, nulla est

† *al. aliqñ.*

† *al. sententiæ*

† *al. nostro.*

Psal. 1.

Psal. 68.

Psal. 108.

"Multiplex Papæ matutio.

Ad idē 7. q.1. §. sentiū. 64. dist. quorūdā. Arch.

Idē no. In. ext. de cōc. p̄b. cū nris. in gl. pe. iuxta fi. & facit qd no. 3.q.7 §. verū. ī gl. ecce. ī fi. Ar.

* *Sap. 5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISCOPI VERO. Hæc est 2. pars dist. in qua ponit quæ sunt quærenda in episcopo tempore consecrationis. Ioan. de Fan.
¶Casus huius §. per se patet.

QVi episcopus.] Casvs. In hoc c. ostenditur quot & q̃ ab electo in eꝑm & cõfirmãdo sint q̃rẽda tpe cõsecrationis: in quib. si inueniatur instructus, ab omnib. epis cõsecretur ꝓtte archiepiscopo, vel auctoritatem prẽstante.

a ¶ *Ordinandus.*] "i. cõsecrãdus: qa tũc est scrutinium faciendũ.

b ¶ *Examinetur.*] Ista examinatio nõ est faciẽda, nisi circa ignotos[2]. 47. dist. de Petro. & 94. di. valde. & hoc verũ est de scrutinio electionis, nisi forte ſummatim etiã circa notũ q̃reretur de mõ eligẽdi, & de iis q̃ hẽs ext. de elec. cũ in cuiꝰ ctis. Scrutiniũ aũt q̃d fit in cõsecrãdo, illud nunq̃ est omittẽdũ, & circa notũ, vt hic, & 65. dist. c. 1. 2. & 3. & 75. dist. c. 1. immo repelli tur, & si in vno deficiat. 38. dist. quæ ipsis.

c ¶ *Si docibilis.*] Melius dꝛetur, docilis: "quia hõ est docilis & doctrinalis, liber docibilis: cõfuse tñ ponitur vnũ ꝓ alio, vt hic: & Ioan. in Euan. Et erũt oẽs docibiles Dei. dẽt aũt rõem reddere omni poscenti. 36. dist. c. qui ecclesi. §. ecce.

d ¶ *Temperatus.*] j. ii. q. 3. illa præpositorũ.

e ¶ *Vita.*] j. di. 53. legẽ.

f ¶ *Cauens.*] Nam ꝓp simplicitatem repelli tur qs, vt 39. di. Petri[2]. sed iam promotus nõ deponitur, sed ei coadiutor datur. 7. q. 1. quia frater noſter.

g ¶ *Fidei documenta.*] id est, fidem.

h ¶ *Simplicibus.*] i. apertis nõ implicitis. extr. de ſum tri. firmiter. & 3. dist. 4. erit aũt. non inusitatis [b]. j. dist. 36. illiteratos. melius 37. dist. relatũ. arg. ad testes repellẽdos. arg. 4. q. 3. si testes. §. itẽ i testib. arg. cõtra instra.

i ¶ *Asserat.*] Profiteri dẽt q̃ obseruabit patrum regulas. i auth. q̃o oport. epis. §. ad nos ergo. cir. pr. col. j.

k ¶ *Non per conditionem.*] i. per creationem [c]. vult enim dicere, quòd non est creatus malus, vt quidam dicũt, sed ex libero arbitrio fact[a] est malus, immo adhuc habet liberũ arbitrium, sed illud est ad malum tñ: alioquin, si non haberet liberũ arbitrium, nõ demereretur. 23. q. 3. vasis irã. immo quotidie fit * peior. similiter angelus habet liberum arbitrium, sed illud est tñ ad bonũ, & per id quotidie meretur, & fit melior. Homo habet liberũ arbitriũ æque ad bonum & ad malum, vt 23. q. 4. Nabuchodonosor.

l ¶ *Dimittantur.*] i. * dimissa ostendantur. nam per contritionem dimittuntur adulto peccata, non per baptismum[d], aut enim adultus accedit ad baptismum cum charitate, aut nõ: si cum charitate, iam nullũ in eo est peccatũ, vt legitur de Cẽturione, vt 26. dist. deinde. & de cõse. dist. 4. non dubito. si sine charitate, nullum peccatum ei dimittitur. de consec. dist. 4. ostenditur. Dimittuntur tñ satisfactiones, quas ꝓ peccatis facere debet, vt de consecr. dist. 4. fine pœnitẽtia. Item & originalia dimittuntur per baptismum adultis, sed nullum mortale, si non habet charitatem. 1. q. 1. vide.

m ¶ *Extra ecclesiam.*] 1. q. 1. extra ecclesiã catholicam. & c. ex ecclesia.

n ¶ *Et laicorum.*] Sed quare hic post examinationem requiritur cõsensus clericorum & laicorum: quì enim electioni cõsenſit, poſtea electo nihil obiicere poteſt, vt 8. q. 2. dilectissimi. Sed dicas hic loqui de examinatione, quæ fit tpe consecrationis: nec aliud vult dicere, nisi q̃ cõsecrari dẽt, si ita est, q̃ oẽs consenserint in eum. Item patet hic, q̃ laici possunt contradicere electioni, vt dicam j. c. illud, &c.

His igitur.] Hæc est tertia pars dist. in qua ostẽdit Isidorus qualiter clerici debeãt viuere, & quæ vitare, & q̃ obseruare debent, vt doctrinæ gratiam possint popu lisministrare. Ioan. de Fant. & P. & hæc sint loco casus.

o ¶ *Non spectaculis.*] vbi turpes ludi exercentur, vt j. de conse. dist. 5. non oportet. & 34. dist. presbyteri.

p ¶ *Pudica.*] i. cõtinentia quo ad sermones lasciuos [e], & quotidie esurire debent, & esse cũ vacuo ventre, vt j. de cõse. dist. 5. sint tibi.

q ¶ *Pecunia.*] Diuites tñ nõ sunt abiiciendi cũ bonis operib[a]. 30. di. hæc aũt scripsim[a].

r ¶ *Pro beneficiis.*] & ꝓ sacramẽtis ecclesiasticis, q̃ dñr medicina, cõmittitur qa sanãt vulnera pec * ntrimõij catorũ. 13. q. 2. animæ. sacrm cõ

" Io. Fa. dixit in omnib. sacramẽtis cõmit text. allegati simoniã, nisi in matrimonio, ió forte qa ꝓfitũ. & ibi nõ cõfertur gratia de cõsecr. Tho. * spũſſanctũ, vt 32. q. 2. ſes. 24. c. 1. & cõnubia. sed i aliis sa B. Th. 2. 2. q. 63. cris cõfertur, vt 1. q. 1. 100. ar. 2. ad qdqd iuſibilis. Greg. 6. arg. & dixit, q̃ibi cõmittitur simonia, cũ sit maius inter sacraméta, vt di 21. q. 2. c. honorantur. art. 3. ꝓ tota ſ ¶ *frequẽtatione.*] No. solã frequẽtationem ꝓhiberi ex eo. n. q̃ fre quẽter fit, ꝓſumitur q̃ male fiat, vt 81. distin. cleric

*ꝓ sacrm ex attrito quis fit cõtritus, ió dimittun tur peccata ſi tm ostẽdũ tur dimissa. vide b. Th. 4. di. 4. q. 2. ar. 3. q. 1. ad primũ. & di. 6. q. 1. ar. 3. q. 1. ad quintũ. & 1. part. q. 69. art. 4. ad secundum. d Sed remanet iniqꝛas ipsa, i. fomes peccati, de pœ. dist. 4. c. ille rex. & vi deasq̃ leg. & no. d cõs. dist. 4. c. 2. & cap. non ex quo. Arc.

†*al. gloriam*
†*al. imprẽbet.*

electiõi pñt laici contradicere.

clericus. & si quispiam. & volumus. & 32. dist. hoſpitiolum.

a ¶ *Sententoribus*] id est prælatis.

b ¶ *Exercitio*] j. de consecr. dist. 5. numquam.

TAles.] Casvs. Quidam epi multitudinis ordinandorum pompam quærentes, promouebãt indignos, quos Papa reprehendit, dicens, q̃ melius est hre paucos & bonos, q̃ multos & inutiles, qui graue onus ordinatori afferant.

c ¶ *Multos.*] Multitudo. n. aliquos facit magis viles, vt 93. dist. legimus. & multitudo est canonib. inimica, vt extr. de præb. quia intantum. & multitudo onerosa nihil hẽt honesti, vt in auth. de referendar. in fi. col. 2.

†*al. iugi.* Item est hic arg. contra illos qui allegant multa. de consec. di. 5. nõ mediocriter. 24. q. 1. odi, & proieci. nam vtilius est pauca effundere, &c. C. de ve. iuenu. tãta. §. fi q̃d aũt, d ¶ *Graue.*] Qui ex certa scientia indignum ordinat, aut deponitur, aut priuatur potestate ordinãdi[a], vt 50. dist. ex pœnitentibus. & 51. dist. aliquantos.

1 Poly. lib. 4. tit. 31. ad hac mria legi. & not. 36. dist. q. ec clesiasticis. & ibi dicã. Arc.

Illud.] Casvs. Quidã epi conueniunt ad eꝑm consecrandũ in scrutinio. contradicunt quidam ne consecretur, & crimina obiicientes deficiunt in ꝓbatione. cogitur clericus ad purgationẽ pp infamiam, quæ rebatur per quot vel vbi debeat fieri purgatio? Et resp. q̃ ñ tñ cũ trib. sed cũ quinq; vel sex dẽt se purgare, & dẽt fieri purgatio corã plebe, cui ip se est præferendus, & facta purgatione ordinari dẽt. Põt & alio mõ poni casus. Quidam epi conuenerũt ad cõsecrãdum eꝑm.

†*al. tantum accedere.* cõtra dr ei, nõ dẽt ordinari nisi de causa cognoscatur. sed ã cã illa cũ sit criminalis, nõ debẽt cognoscere pauciores q̃ sex epi: & si tres conueniant, addantur tres: si quatuor, addantur duo; & tunc si accusator deficiat, ille se purget publice, & postea ordinetur.

e ¶ *Illud.*] Si electo consecrando obiicitur crimen, nõ est consecrandus ante causę examinationem, & si prius venerant quatuor epi ad consecrationem, adhuc veniant duo: & si ante venerãt tres, veniant adhuc alij tres ad audiendam cãm criminis obiecti. & secundũ hoc exponas, eligẽdum, i. consecrandũ [b]. & expone, purgandũ. i. examinandũ. & ita intellige, q̃ hic obiiciebatur crimen in modum accusationis. nam si esset obiectũ in modũ exceptionis, non videretur necessarij tot epi, cum causa illa posset expediri per ꝓcuratorem, vt ext. de acc. ſuper his. & sic patet, q̃ metropolitanus possit audire causam criminalẽ epi, licet non possit eum deponere: tamen requiritur præsentia plurium eꝑorum. Alij intelligunt tantum de eo qui tenetur se purgare. Dic vt 3. q. 6. c. quamuis. & c. accusatus.

b Sub. & sic tenetur. sic improprie exponitur eligere. i. cõfirmare. 7. q. j. remoto. & eligere. i. cõsecrare. 8. q. 1. epo. in fi. fedm Hu. & Io. de Fan.

f ¶ *Ad eligendum.*] id est, consecrandum.

g ¶ *Oborta.*] id est, quod obiicitur crimen ei.

h ¶ *Ad purgandum.*] id est, examinandum.

i ¶ *Tres.*] qui soli possent consecrare eum: sed ipsi non possunt audire causam criminalem.

k ¶ *T. antum.*] scilicet accedere, aliàs est in textu, accedere.

l ¶ *Et in eadem.*] Ibi enim melius potest inquiri de crimine, vbi aliquis conuerſatus est, vt 24. q. 1. pudenda. extra de electꝰ. postquam.

" Electum laici pñt ac cusare.

m ¶ *Plebe.*] "No. arg. ꝙ laici admittũtur ad accusandum electum, vt vt 3. ea. qui eps. in fi. 61. dist. studij. 63. dist. vota. nam eps dẽt hre bonum testimonium ab his qui foris sunt, vt 8. q. 1. licet. & de consecr. dist. 1. iubemus. Itẽ q̃a interest ipsorum, vt ext. de testib. c. decetero.

2 Et in cõc. Afri. c. 17.

3 Pol. l. 2. ti. 8 Anſl. 6. c. 65 Burc. l. 1. c. 6 Iuo p. 5. c. 60

2 Referuntur cõcilio Magũtin. j. c.

†*al. tantum*

n ¶ *Sententiam*] ꝙ ſe ſcit aliquibus esse præpositum, non moleſte ferat aliquẽ sibi esse præfatum: sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat.] Pœna etiam † iuxta ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium fugiant: cõtubernia extranearum feminarum nullatenus appetant, castimoniam quoq; inuiolati cor poris perpetuo conseruare studeant: aut certe vnius matrimonij vinculo fœderentur: senioribus [a] quoque debitã obedientiam prębeant, neque vllo iactantię studio semetipsos attollãt: posſtremo doctrinæ lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, exercitio [b] iugiter † incũbant. Tales enim debent esse qui diuinis cultib. se mancipãdos studeant exhibere: scilicet, vt dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.

Item Clemens ad Iacobum fratrem Domini, epist. 2.

¶ Qui digne sacramenta tractare non possunt, ad ministerium non eligantur diuinum. C. IIII.

1 TAles ad ministerium eligantur clerici, qui digne possint dominica sacramẽta tractare. Melius est enim domini sacerdoti paucos habere ministros, qui possint digne opus Dei exercere, quàm multos [c] inutiles, qui onus graue [d] ordinatori adducant.

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 40. [2]

¶ Si electo in episcopũ aliqua obiiciuntur, quinque vel sex episcopi ad eius purgationem conueniant. C. V.

3 ILlud [e] statuendũ est, vt quando ad eligẽdum [f] episcopum conuenerimus: si qua cõtradictio fuerit oborta [g], (quia sæpe talia facta sunt apud nos) non pręsumant ad purgandũ [h] eũ, qui ordinãdus est, tres [i] tantum † [k]: sed posſtulentur ad numerum supradictorum duo, vel tres, & in eadẽ [l] plebe [m], cui ordinandus est, discutiantur primo personę contradicentium: posſtremo illa etiã, quæ obiiciuntur [n], pertractentur, & cum purgatus fuerit [o] sub conspectu publico, ita demũ ordinetur. Si hoc cum vestræ sanctitatis animo concordat, roboretur vestræ dignitatis † responsione. Ab vniuersis epiſcopis dictum est: Satis placet.

Item ex concilio Toletano xi. c. 10.

¶ Vota suæ promissionis spondeant, quos ecclesiastica promouet disciplina. C. VI.

4 QVamquam omnes, qui sacris [p] mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneãtur adstricti, expedibile [q] tamen est, vt promissionis suæ vota sub cautione [r] spõdeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica ꝓbat † disciplina. Solet enim plus [s] timeri, quod singulariter pollicetur, quàm quod generali sponsione concluditur. Et ideo placuit huic sancto concilio, vt vnusquisque, qui ad ecclesiasticos grad[s] est adscensurus, nõ ante honoris consecrationẽ accipiat, quàm placiti † [t] sui adnotatione [u] promittat, vt fidem [x] catholicam sincera cordis deuotione custodiens, iuste & pie viuere debeat, & in nullis operibus suis canonicis regulis contradicat: atq; vt debitũ per omnia honorem, atque obsequij reueren tiam præeminenti sibi vnusquisq; dependat, iuxta illud beati Leonis Papæ edictum: [y] Qui se scit

5 Epist. 82. ad Anastas. Thes. epm.

†*al. tamen*] Orig.

& est arg. ad hoc ext. de test. ex parte Adæ. & in auth. de san. epi. §. si qs aũt. col. 9. & est arg. ad hoc 81. dist. Maximian[a]. arg. cõtra 28. di. cõsulẽdũ. vbi ẽt ad denũciationẽ nõ admittuntur laici, si malo zelo ducãtur. Itẽ, si ió dicis admittẽdos laicos, quia ipsorũ interest, ergo siue sint bonæ famæ siue malæ, admittũtur, quia nullus remouetur ab accusatione, q̃ suã iniuriã ꝓsequtur, vt 4. q. 6. ió. male ergo dicit decretũ, q̃ laici in fames nõ admittũtur ad accusationẽ clericorũ [c], vt 2. q. 7. accusatio. Põt hic dici, q̃ hoc seqꝛe hic loquitur cũ ciuili tur, q̃ siue ter agitur, & in eo casu ſu q̃libet admittitur, malæ famæ ẽt femina, vt extra de fuerit, siue testi. tã litteris. si quęris: quare ergo tot epi cõuocãtur, cum ciuili ter agitur? Resp. quia agitur de crimine, li cet non criminaliter. Vñ oportet ẽt inscribi ad pœnam extraordinariã, vt ext. de acc. Vñ super his. Et est arg. ad hoc 3. q. 6. hęc qꝛpe. vbi xij. epi requiruntur, & tñ ibi ciuili ter agitur, vt videtur. n ¶ *Illa quæ obiiciuntur.*] si sint grauiora, vel non.

†*al. prouehit*

o ¶ *Et cum purgatus fuerit.*] id est, iudicatus innocens.

QVamquam.] Casvs. Quæsitum fuit in cõcilio Tolet. an clerici qui promouentur ad ordines, & prælaturas promittere debeant suis maiorib. vi uere iuxta fidẽ catholicã, & eis reuerẽtiam & obedientiã prẽstare, & resp. q̃ quamuis ad hoc teneantur generaliter: tamẽ ab eis hoc exigitur expreſſe. Solet. n. plus timeri, &c. & q̃ cõtra hoc promiſſum venerit, iuxta cõſuetudinem, pœnam persoluat.

p ¶ *Sacris.*] id est, ecclesiasticis.

q ¶ *Expedibile.*] id est, iuſtum.

r ¶ *Cautione.*] scilicet iuratoria.

s ¶ *Plus.*] Si ergo aliquis iure communi se põt tueri [d], & priuilegio. 87. dist. quiſquis. & ext. de reſcr. c. 1. arg. cõtra de fi. inſt. inter. vbi dr, q̃ idẽ nõ pt dari & cõfirmari. Itẽ arg. cõtra. C. de thesau. l. vnica. de hoc plura arg. inueries 100. dist. cõtra morẽ. Sed ita dicat consilio meo, si q̃ratur ab eo: hoc hẽo de iure cõi: & si hoc non effet, hẽo ex priuilegio, vt ext. de præſcr. veniens. " Item no. q̃ plus valet ſpecialis cautio, q̃ gñalis, vt hic, & ff. si quis cau. l. sed & si. §. quæsitum. Itẽ & plus ſpecialis confirmatio q̃ gñalis. ext. de confir. bonæ. Item ſpãlis appellatio q̃ gñalis, vt ext. de ap. ſuper eo. & ſpãlis delegatio q̃ gñalis, vt ext. de reſcr. ad hoc, & ſpãlis ſubſcriptio q̃ gñalis. ff. ad l. Corn. de fal. diuus. i. resp, & ſpãle mandatum, vt ext, de reſcr. c. 1. & melius c. paſtoralis. aliàs tñ plus valet generalis correctio, q̃ ſpãlis, qñ multitudo est in cauſa. 23. q. 4. non pt. & gñalis petitio, vt 13. q. 2. non æſtimemus. & generalis quæstio. ff. de quæſt. l. 1. §. qui qõnem.

t ¶ *Placiti.*] id est, pacti,

v ¶ *Adnotatione.*] id est, ſcriptura,

x ¶ *Vt fidem.*] No. q̃ glibet clericus ſuo prælato præſtabit obedientiam, vt j. de cõſec. di. 5. in oĩb. & not. " q̃ præſtat electus ſuo maio clesiæ ſeruanda, vt 28. dif. de Syracuſanæ. de immoderata exactione nõ facienda. x. q. vlt. c. j. in fi. Item de fidelitate. ext. de iureiu. ego N. Itẽ de pẽſionib. debitis ſoluendis. arg. ext. de no. ope. nun. cũ ex iunct. ext. de elect. qualiter. Item de penſionibus nõ augẽdis. arg. ext. de iureiu. tua. Item ſuſpectus de inobedientia, iuramẽtum præſtat de obedientia ſeruanda. ext. de ma. & obed. cum in eccleſiis. in fi. Nec obſtat contrarium extra de maior. & obed. legebatur. quia ibi loquitur de iam promoto, & non ſuſpecto.

" Electus ſuo ſupiori mul ta cum iuſto promittit.

Universidad de Deusto Biblioteca

"Clericus a sub pæna se pt obligare

t al. inferenda.

a De hoc et notat. 2. q. 5. si quis presbyter. Arch.

t Ordo Romanꝰ pag. 100. Pol. l. 2. ti. 9. Ans. l. 6 ca. 49. al. 55. Iuo p. 5. ca. 124. Pann. l. 3. c. 18.

1 Ex eo. cõcil. c. 3. Pol. l. 2. ti. 32. Ansel. l. 7. c. 53. Iuo p. 6. ca. 12. Pann. l. 3. c. 33.

c Ēps solus cõsecrare ñ pt ēpm.

d Consecrate quid est.

b Consecratiõis Eucharistiæ. Hug.

† perferat.] manuscr.

c Lau. & Hu. dñt hoc nõ esse in iure determinatũ. & 16 statur cõsuetu

¶ *Transgressores.*] "Hic habes, quòd clericus se potest obligare sub pœna spirituali, & pecuniaria. ad spiritualem pœnam se potest obligare, siad pœnam depositionis, vel anæthematis, vt 1. q. 7. quoties. de consec. dist. 2. ego Berengarius. ext. de elect. cum dilectus. in fi. similiter ad pecuniariam pænam se potest obligare. 21. q. 5. si quis inferenda†, & ab iis, qui transgressores [a] fuerint, persoluenda est.

Dehinc disponitur, qualiter ecclesiastica officia ordinantur, in concilio Carthag. 4. c. 2.

¶ Qualiter ordinetur episcopus. C. VII.

1 EPiscopus, cum ordinatur, duo episcopi ponant, & teneant Euangeliorum codicem [b] super caput, & ceruicem eius, & vno super eum fundendo benedictionem, reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant.

¶ Qualiter ordinetur presbyter. C. VIII.

2 PResbyter cum ordinatur, episcopo eum benedicente, & manũ super caput eius tenente, etiam omnes presbyteri, qui præsentes sunt, manus suas iuxta manum episcopi super caput illius teneant. Sicut autem in die suæ ordinationis sacerdos orario, vtroque humero ambitur, ita tempore consecrationis, eodem orario debet vti instanter.

Vnde in concilio Bracharensi 3. c. 3. legitur.

¶ Quod quisque accepit tempore consecrationis, ferat tempore oblationis. C. IX.

ECclesiastica, & antiqua institutione præfixum nouimus, vt omnis sacerdos, cũ ordinatur, orario [c] vtroque humero ambiatur, scilicet, vt qui imperturbatus præcipitur cõsistere inter prospera & aduersa, virtutum semper ornamento, vtroque circũsepti⁹ appareat humero. Qua ergo ratione tẽpore sacrificij nõ assumit, quod se in sacramento accepisse nõ dubitat: Proinde modis omnib. conuenit, vt quod quisq; percepit in consecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione suæ salutis, scilicet, vt cum sacerdos ad solẽnia missarum accedit, aut per se Deo sacrificium oblaturus, aut sacramentum corporis [d] & sanguinis Domini nostri Iesu Xpi sumpturus, nõ aliter accedat, q̃ orario, vtroq; humero circũseptus, sicut & tpe ordinationis suæ dinoscitur consecratus, ita vt de vno, eodemq; orario ceruicẽ [e] pariter & vtrumq; humerum premens signum in suo pectore præparet† crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiaceat.

4. Dalmaticis autem nec episcopis, nec diaconis absque Apostolica licentia vti permittitur.

Vnde Gregorius Aregio episcopo Francorum lib 7. epist. 111.

¶ Absque Apostolica licentia Dalmaticis, nec episcopis, nec diaconis vti licet. C. X.

3 COmmunis filius [f] Petrus Diaconus nobis innotuit, q̃, fraternitas vestra tempore, quo hic fuit, popposcerit, vt sibi & archidiacono suo vtendi dalmaticis licentiam præberemus. Sed quia ita hominum suorũ infirmitate [g] compulsus festinanter, absc̃essit, vt nec ipse mœror incũbens diutius (vt dignum erat, & res desiderata poscebat) sineret permanere, & nos in multis implicitos, ecclesiasticæ rationis consideratio nouum [h] hoc inconsulte, & subito nõ permitteret indulgere: idcirco postulatæ rei prolõgatus effectus est. Nũc vero charitatis tuæ bona reuocantes ad animum, huius auctoritatis nostræ serie, petita concedimus, atque te, & Archidiacono tuum dalmaticarum vsu decorandos esse concessimus, eãdemque dalmaticas dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate deferente transmisimus.

¶ Qualiter ordinetur diaconus. C. XI.

4 DIaconus dum ordinatur, solus epṡ [i], qui eum benedicit, manum super caput illius ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

5 Quæritur autem, an post benedictionem manus presbyterorum, & diaconorum chrismatis liquore debeat perungi.

De his ita scribit Nicolaus Papa Radulpho Archiepiscopo Bituricensi.

¶ Nec presbyteris, nec diaconis in consecratione, chrismate manus perungere licet. C. XII.

5 PRæterea scisc̃itaris, vtrum solis presbyteris, an & diaconis debeant, cum ordinantur, manus chrismatis [k] liquore pungi. Quod in sancta hac Romana ecclesia, cui Deo auctore deseruimus, neutris agitur. Sed & quia sit à nouæ legis ministris actũ, nusquam (nisi nos fallat [l] obliuio) legimus. [6] Ergo ad B. Innocẽtij Papæ canonica decreta sanctiratem tuam transmittimus, & quæ tibi sint in concopi consecrantur: sed verum est, quòd consecrantur oleo: sed non chrismate [c], vt dixi. si autem aliquis est vnctus oleo pro chrismate, vel econuerso, nihilominus ordinatus est, sed suppleri debet, id quod omissum est: vt ext. de sac. non ite. pastoralis.

¶ *Fallat.*] Non ergo Papa habet omnia iura in pectore suo. [f] vñ et Vrbanus dicit quod non reperitur prohibitũ quin vir & vxor simul possint

† *al. ordinationibus.*

a Adde de hac dictiõe affatim, no. in c. vni. in gl. sup ver. affatim. ext. de relig. do. lib. 6. & per Arc. hic.

2 Ex cõc. Hispalẽsi. 2. c. 5 Burc. l. 1. c. 3. Iuo par. 5. c. 213. & 6. ca. 102.

a Ad hoc fa. l. pen. C. de his qb. vt in di. q̃ nue tñ Papa vel Imperator erãt i iure, vt l. 3. ṡ fi. & ibi gl. ff. de sup. le. adde Bal. in l. pscriptione. col. 6. C. si cõt. iusvel vtil. pu.

b Arg. cõtra 16. q. 3. ṡ. prescriptionũ. vers. q. si ab eo. vbi de hoc gl. arg. aliqua, &c.

c Adde gl. huic cõtrariã i c. nihil. ver. psbyte ro. 7. q. 1. & cõcor. eas, vt ibi.

3 In cõc. Hispal. 2. c. 5.

"Defunctꝰ de qbuslã criminib. pt accusari.

"amittit qs qd̃ nunqã habuit.

d Hoc c. nõ vt hoc. pha re: q̃mibi hf de alba. 93. di. diacõnus in cõuentu. ṡ Hu. & Lau. intelligũt albã, i. dalmaticã.

e Ex cõcilio Carthag. 4. c. 4. ordo Romanus pag. col. 2. Pol. l. 2. ti. 32. Ansel. l. 7. c. 52. al. 60. Iuo p. 6. c. 13. Pann. l. 3. c. 34.

5 Iuo p. 6. c. 121.

6 Innoc. pp. j. epist. 1. e Vñ q̃d hic dt, christma te. sol. cõtrariũ. nã i cõtrario dr de vnctiõe ordinati. sed̃m L. f Hoc nõ vt pceder hic. nam hic non eratobligatus iuris, sed exẽplorũ. Lan. cundũ L.

secrationibus, & ordinibus† obseruanda, principia paginæ ad Decentium Eugubinum episcopum missæ te affatim [a] edocebunt.

PALEA C. XIII.

2 EXe epistola Simplicij Papæ Seuero, & Florentino episcopis directa. Ad cognitionem nostri examinis, Gabrenensis diaconi relatu, peruenit de quibusdam ipsius ecclesiæ clericis, quorum cum vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium consecrarentur, episcopus eorum, oculorum dolore detentus fertur manum suam super eos tantum posuisse, & presbyter quidã illis cõtra ecclesiasticum ordinem bene dictionem dedisse: qui propter tãtam præsumptionis audaciam poterat accusatus iudicio præsenti damnari, si adhuc in corpore positus, non fuisset mortis vocatione præuentus. Sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari nõ potest, ij, qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulũ, sed ignominiæ potius elogium acceperunt, ne sibi licentiam talis vltra vsurpatio faciat, decreuimus, vt à gradu sacerdotalis, vel leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, depositi æquo iudicio abiiciantur. Tales enim merito iudicati sunt remouendi, quia praue inuenti sunt cõstituti.

a Ex epistola.] *Hæc palea in nullo manuscripto exemplari est inuenta. Burchardus, & Iuo ante hoc caput, quod incipit*, Ad cognitionem, *referunt aliud quoddam caput, quod incipit*, Relatio, *ex epistola Simplicij missa Equitio, Florentio, (siue Florentino) & Seuero episcopis. Quamobrem inde potest hoc esse transsumptum titulus. Ceterum caput hoc à Burchardo citatur ex concilio Braggatabi Iuone in ganta quidem parte ca. 213. ex Carthaginensi, in sexta vero. c. 102. ex Hispalẽsi 2. c. 5. quo etiam loco extat. & sequens caput*, Quorundam, *est quasi huius summa.*

Item quæritur, an eorum ordinatio sit rata habenda, quibus episcopus oculorum languore detentus manus imponit, & presbyter super eos orationem dicit.

De his ita statutum est in concilio Toletano. [3]

¶ Et ordinator, & ordinatus damnationis subeat pœnam, cum episcopus manum imponit, & alius orationem dicit. C. XIIII.

QVorumdam clericorum, dũ vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium sacrarentur, episcopus oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos imposuisse [a] tantum, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest [b], ij, qui supersunt, gradum sacerdotij, vel leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, amittant [c].

Item ex concilio Carthag. 4. c. 5.

¶ Qualiter subdiaconus ordinetur. C. XV.

6 SVbdiaconus, cum ordinatur, quia manus [d] impositionem [e] non accipit, patenã de manu episcopi accipiat vacuã, & calicem vacuum: de manu vero archidiaconi accipiat vrceolum cum aquæ†, manile, & manutergium.

Item ex eodem concilio, c. 7.

¶ Qualiter acolytus ordinetur. C. XVI.

5 AColythus cum ordinatur, ab episcopo quidem doceatur, qualiter in officio suo agere debeat: sed ab archidiacono accipiat ceroferarium [f] cum cereo, vt sciat se ad accendenda [g] ecclesiæ luminaria mancipari: accipiat & vrceolum [h] vacuum ad sugerẽdum vinũ in Eucharistiam [i] sanguinis Christi.

Item ex eodem, c. 7.

¶ Qualiter exorcista ordinetur. C. XVII.

6 EXorcista cum ordinatur, accipiat de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo [Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum [k], siue baptizatum, siue cathecumenum.]

Item ex eodem concilio, c. 8.

¶ Qualiter lector ordinetur. C. XVIII.

7 LEctor cũ ordinatur, faciat de illo episcopus verbum ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam, atque ingenium: post hæc spectãte [l] plebe tradat ei codicẽ de quo lecturus est, dicẽs ad eum [Accipe, & esto relator† verbi Dei, habiturus, si fideliter, & vtiliter impleueris officium, partẽ cum eis, qui verbum Dei ministrauerint†.]

Item ex eodem, c. 9.

¶ Qualiter ostiarius ordinetur. C. XIX.

8 OStiarius cum ordinatur, postquam ab archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuersari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus claues [m] ecclesiæ de altario, dicens [Sic age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur.]

Item ex eodem concilio, c. 10.

¶ Qualiter psalmista ordinetur. C. XX.

9 PSalmista, id est cantor, potest absque licentia episcopi, sola [n] iussione presbyteri officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: [Vide, vt quod ore cantas, corde credas, & quod ore credis, operibus comprobes.]

† *al. ordinationibus.*

a Ex epistola.] *Hæc palea in nullo manuscripto exemplari est inuenta. Burchardus, & Iuo ante hoc caput, quod incipit*, Ad cognitionem, *referunt aliud quoddam caput, quod incipit*, Relatio, *ex epistola Simplicij missa Equitio, Florentio, (siue Florentino) & Seuero episcopis. Quamobrem inde potest hoc esse transsumptum titulus. Ceterum caput hoc à Burchardo citatur ex concilio Braggatabi Iuone in ganta quidem parte ca. 213. ex Carthaginensi, in sexta vero. c. 102. ex Hispalẽsi 2. c. 5. quo etiam loco extat. & sequens caput*, Quorundam, *est quasi huius summa.*

Item quæritur, an eorum ordinatio sit rata habenda, quibus episcopus oculorum languore detentus manus imponit, & presbyter super eos orationem dicit.

De his ita statutum est in concilio Toletano. [3]

¶ Et ordinator, & ordinatus damnationis subeat pœnam, cum episcopus manum imponit, & alius orationem dicit. C. XIIII.

QVorumdam clericorum, dũ vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium sacrarentur, episcopus oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos imposuisse [a] tantum, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest [b], ij, qui supersunt, gradum sacerdotij, vel leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, depositi æquo iudicio abiiciantur. Tales enim merito iudicati sunt remouendi, quia praue inuenti sunt cõstituti.

a Ex epistola.] *Hæc palea in nullo manuscripto exemplari est inuenta. Burchardus, & Iuo ante hoc caput, quod incipit*, Ad cognitionem, *referunt aliud quoddam caput, quod incipit*, Relatio, *ex epistola Simplicij missa Equitio, Florentio, (siue Florentino) & Seuero episcopis. Quamobrem inde potest hoc esse transsumptum titulus. Ceterum caput hoc à Burchardo citatur ex concilio Braggatabi Iuone in ganta quidem parte ca. 213. ex Carthaginensi, in sexta vero. c. 102. ex Hispalẽsi 2. c. 5. quo etiam loco extat. & sequens caput*, Quorundam, *est quasi huius summa.*

Item quæritur, an eorum ordinatio sit rata habenda, quibus episcopus oculorum languore detentus manus imponit, & presbyter super eos orationem dicit.

De his ita statutum est in concilio Toletano. [3]

¶ Et ordinator, & ordinatus damnationis subeat pœnam, cum episcopus manum imponit, & alius orationem dicit. C. XIIII.

QVorumdam clericorum, dũ vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium sacrarentur, episcopus oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos imposuisse [a] tantum, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest [b], ij, qui supersunt, gradum sacerdotij, vel leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, depositi æquo iudicio abiiciantur. Tales enim merito iudicati sunt remouendi, quia praue inuenti sunt cõstituti.

ADDITIO. Ad idẽ 17. dist. concilia. vbi de hoc. Arch.

Vbdiaconus.] Hæc est sexta pars dist. 4 Ordo Romana qua probat per 17. manꝰ, pag. c. qualiter maiores or 91. Rabanus dinãtur. Io. de Fan. & de instit. cle P. Ab hoc loco vsque ric. lib. 1. c. 8 ad finem distinctiõis Isidor. lib. 2. offic. c. 10. pone casum, quia sit- Pol. l. 2. ti. 32 tera plana est. d *Quia manus.*] f. cõ Ansel. l. 7. c. 59 secratoriam, sed ordi Iuo p. 6. ca. natoriam accipit. 14. Pann. l. 3. e *Impositionem.*] ve- c. 35. rum est, q̃ non impo † *al. aquamanilis.* nitur manus super ca 5 Poly. ibid. put d subdiaconificit super caput diaconi Ansel. l. 7. c. 58 vel sacerdotis: sed im Iuo p. 6. c. 15 ponitur manus super Pan. li. 3. c. 35 ipsum secundũ q̃m- dHic videas positio manꝰ idẽ est, quod leg. & q̃ ordinatio: & sic nõ not. 5. q. 6. ob. contrarium 79. di. quia. j. resp. quoniam. vbi dicitur quòd etiã lectori manus imponitur.

f *Colythꝰ.*] ¶ *Ceroferarium.*] i. candelabrum. 6 Pol. l. 2. tit. g ¶ *Ad accendenda.*] 32. Ans. l. 7. non in lampadib. sed c. 57. Iuo p. cum legitur euange- 6. c. 16. Pan. lium, vt 21. dist. cleros. l. 3. c. 37. h ¶ *Vrceolum.*] ad vinum.

i ¶ *Eucharistiam.*] i. calicem.

k *Exorcista cum.*] ¶ *Super energumenum.*] "Energume ni dicuntur lunatici, & obsessi à dæmonib. ab eo q̃ est in: & ergo, quòd est labor, & mene, quòd est defectus: quod est quasi in opere deficiens. Arc. l *Lector.*] ¶ *pectare.*] 67. di. reliq. contra, vbi dicitur, q̃ episcopꝰ minores ordines potest conferre sub testimonio trium. Sed hic loquitur de ignotis.

in *Ostiarius.*] *Claues.*] vt eiiciat excommunicatos, & infideles [e], vt 21. dist. c. 1. in fi. n ¶ *Salmista.*] ¶ *Solat.*] d abbatib. f 8 Poly. ibid. non dubitabatur, & corepiscopis, quin minores ordines con ferant, vt 7. 68. distin. quamuis, & 69. distin. quoniam, similiter episcopus, qui renunciauit episcopatui. extra de eo qui renunt. episc. requisiuit. Sed qualiter sacerdotes conferunt ordinem primum, cum ordinari nemo possit sine titulo, vt 70. dist. c. 1. & solus episcopus titulum confert, vt 16. q. 7. c. 4, nullus. & ext. de offi. archid. cum satis? Sed hoc verum est de maioribus ordinibus. Vel dic quod possunt assignare titulum, sed non curam animarum. Signatur contra rium 25. dist. perlectis.

† *bene administrauerunt.*] ordo Rom.

vbi dic

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi dicitur, quod collatio illorum ordinum spectat ad episcopum: sed illud verum est de solenni ordine.

" Corona non debet esse magna. a Apostolus tñ dixit illud gñaliter ei. 1 Iuo p. 6. c. 46.

" Clericus coniugatus non gaudet priuilegio clericali. 2 Iuo cõcor. p. 6. ca. 265. & 378.

" Apostata quilibet an sit excõicatus. 3 Ext. de vi. & ho. cle. c. si quis.

4 Polyc. l. 4. tit. 33. Burc. l. 8. c. 23. Iuo p. 7. c. 43.

† al. sui.

* Al. si quis verõ à suo.

a Clerici comam nutrire prohibentur, quorum caput desuper in modum sphæræ rasum esse debet. a

Vnde Anicetus Papa episcopis Galliæ.

¶Clerici comam nutrire prohibentur. C. XXI.

1 PRohibete fratres per vniuersas regionum vestrarum ecclesias, vt clerici iuxta Apostolum b comam nõ nutriant: sed de super caput in modum sphæræ c radant.

Item ex concilio Agathensi, c. 20.

¶De eodem. C. XXII.

2 CLerici d, qui comam nutriunt, ab archidiacono etiam si noluerint, inuiti detõdeantur. Vestimẽta etiã, vel calceamẽta eis, nisi quæ religionem e deceant, vti, aut habere non liceat.

Item Gregorius ij. in concilio Romæ habito in Basilica S. Petri, c. 17.

¶De eodem. C. XXIII.

3 SI quis ex clericis relaxauerit comam f, sit anathema g.

Item ex concilio Carthag. 4. c. 11.

¶Quibus vestibus monialis sit induenda, cum consecratur. C. XXIIII.

4 SAnctimonialis virgo, cum ad consecrationem suo† episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper h vsura est, professioni, & sanctimoniæ aptis.

Vasa quoque sacrata, & vestimenta altaris mulieres Deo dedicatæ contingere, et incensum circa altaria deferre prohibentur.

Vnde Soter Papa omnibus episcopis Italiæ, epist. 2.

¶Vestimenta altaris, & vasa sacrata mulieres tangere prohibentur. C. XXV.

5 SAcratas Deo feminas, vel monachas i sacra vasa, vel sacratas pallas k penes vos contingere, & incensum circa altaria deferre perlatum est ad Apostolicam sedem: quæ omnia reprehensione plena esse, & vituperatione, nulli recte sapientum dubium est. Quamobrem huius sanctæ sedis auctoritate hæc omnia vobis resecare funditus, quamto citius poteritis, censemus. Et ne pestis l hæc latius diuulgetur, per omnes prouincias abstergi citissime mandamus.

Item ex concilio Laodicensi. c. 21.

¶Sacrarium Subdiaconis ingredi non licet. C. XXVI.

6 NOn oportet subdiaconos licentiam habere in sacrarium m, siue secretarium (quod Græci diaconium n appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

Item ex eodem, c. 22.

Papa liberam licentiam docendi, & p̃dicandi populo, secundũ Laur ¶Laicus.] Arg. contra templarios & hospitalarios. "Sed illi non dicuntur laici, cum sint Deo deuoti, vt 12. q. 1. duo. vel ipsi habent hoc ex speciali priuilegio.

s ¶Præsentibus.] maxime: nam nec absentib. quomodo enim prædicabit quis, nisi mittatur ext. de hæ. ad abolendam, & c. cum ex iniuncto.

t NOn oportet insacratos.] i. nõ sacros.

u NOn liceat.] ¶Portare.] in processione. & vocat hæc vasa sacra, vbi cõtinentur reliquiæ.

x NOn liceat.] ¶In secretario.] hic secretarium dicitur locus, i quo sacra vasa ponuntur. & sic non est contra 3. c. di. non oportet. vbi dicitur, quòd subdiaconi secretarium ingredi non debent.

y Ponsus.] ¶Vel à paranymphu.] i. parentib. vel ancillis. & dicuntur paranymphæ, quasi parantes nympham.

Additio. Dicas q̃ paranymphi, vel paranymphæ sunt custodes puellæ ei assistentes, & docentes qualiter se debeat habere: à para, qđ est iuxta, & nympha, qđ est puella, secũdum Hug. Vel dic, lympha, id est, aqua, secundum Lau.

z ¶In virginitate.] Alibi dicitur ḋ biduo vel triduo, vt 30. q. 5. aliter. Sed intelligo & illud &istud eẽ cõsiliũ.

Valiter episcopus. Hęc dist. diuiditur in tres part. in quarum prima dicitur q̃ probatæ vitæ debẽt esse ad ecclesiam sacerdotes: & ad hoc tres canones inducũtur. Secunda: ibi, *Cum itaque..* Tertia: ibi, *Quæritur quid fieri.* Io. de Fan.

Casvs. Supra dictum est, qualiter episcop⁹ sit examinandus, & qualiter ipse sit ordinãdus. In hac vero 24 di, quæritur de sacerdotib. & reliquis clericis, an sine examinatione sint promouendi; & probat Gratianus auctoritate Pauli, q̃ examinãdi sunt, dicẽntis: Manum cito nemini imposueris: & nihil sine præiudicio facias, i. præcedẽte iudicio, id est sine præexaminatione. Itẽ probatur per sequentia. Et casus primi capituli per se patet.

a ¶Nunc autem.] In hac dis. agit magister de examinatione clericorum. Primo ostendit omnes examinandos esse d. Secũdo ostẽdit qualiter & quã cũ itaq; vlo. de Fan. c Tertio quaeritur

7 Ansl. l. 7. c. 88.

8 Ansl. l. 7. c. 83.

9 ℣. de const. dis. 4. c. multi. Burc. l. 8. ca. 83. Iuo p. 7. c. 101. & p. 9. c. 324.

10 Ibid. c. 98

11 fere idem 3. ea. c. non oportet sub diaconos.

12 apd Mart. Bracar. j. c. Græc. syno. c. 41. & 66.

13 Iuo p. 6. c. 377. Ibid. c. 66. Iuo p. 6. ca. 378. Exod. 22.

14 ℣. 30. q. 5. sponsus. Burc. l. 9. ca. 5. Iuo p. 8. c. 143.

DISTINCTIO XXIIII.

Valiter episcopus sit examinandus, & qualiter ipse simul cum reliquis infra ipsum cõstitutis sit ordinandus, breuiter monstratum est. Nunc autem a videndum est de sacerdotibus, & reliquis ansine examina-

liter puniantur, qui sine examinatione promouentur.

a ¶Manus.] 78. dist. quid est.

Additio. Et extra de elect. cum nobis olim. & est hoc c. secundùm Hug. & Lau.

b ¶Præiudicio.] id est, præcedenti iudicio.

c ¶ In alteram.] i. in contrariam, prout ponitur 2. q. 3. §. notandũ. ibi, præuaricator.

d Nullus.] ¶ Testimonio.] hic habes, q̃ testimonium populi æquiualet examinationi. Vnde sufficit quod clericus ordinandus habeat famam pro se: "& p hoc etiam patet, quod noti non sunt examinãdi: sed tãtum ignoti, vt 47. di. de Petro. 94. di. valde. ext. de præsum. mandata a.

Resbyteri.] Casvs. Vacante Stomesi ecclesia, defecit sacerdos in ecclesia beati Eleutherij martyris: & cũ illa ecclesia eṗo indigeret, nec erat episcopus qui eam ordinaret: clerici Stomẽsis ciuitatis supplicauerunt Papæ, vt præciperet Cęlestino episcopo, quatenꝰ nomine visitatoris tãtum, & non tamquam prius episcopus ordinaret i præfata ecclesia Iulianum presbyterum diaconẽ in locum deficientis presbyteri electum. Præciptione sint promouendi. De his ita scribit Paulus ad Timotheum] 1 Manus a nemini cito imposueris, & nihil sine præiudicio b facias in alteram c partem declinando.]

Ex decretis Siluestri Pap. ãsynod. Rom. c. 9.

¶De eodem. C. I.

2 NVllus acolythorum vel subdiaconorum A rem cõsecrata à presbytero aliis porrigat (quia aliud est ministrare, aliud assistens) nisi tãtum supportet, quod ei sacerdos imposuerit suo ore benedictum.

A ¶Vel subdiaconorum.] *Verba hæc non sunt in synodo Romana sub Syluestro, sed habentur apud Burchardum, & Iuonem, & in iis Vaticanis Gratiani exemplaribus, in quibus est hoc caput. Nam in antiquioribus non est: sed post versiculum*, declinando *sequitur continenter.* Nullus ordinetur.

Item ex concilio Carthag. 3. c. 22.

¶Ante probationem nullus ordinetur clericus. C. II.

3 NVllus ordinetur clericꝰ nisi † probatus fuerit, vel episcoportum examine, vel populi testimonio d.

Item Gelasius Papa Cælestino episcopo.

¶Ad ministerium alicuius ecclesiæ, clerici eiusdem promoueantur. C. III.

4 PResbyteri, diaconi, & vniuersi clerici Stomensis † ciuitatis e petitorio nobis suggessere porrecto, in ecclesia beati martyris Eleutherij episcopi (quæ in supradicta ciuitatis parochia f pro batur esse constructa) presbyterum, qui constitutus fuerat, defecisse, atque in eius locum Iulianũ diaconum ipsius ecclesiæ pro celebritate ipsi g loci quãtocyus debere ordinari. Et ideo frater carissime, si de eius vita, vel moribus nihil est, quod contra canonum veniat statuta, suprascriptum presbyterij honore decorabis, scitur⁹ f, eum visitatoris te nomine, non Cardinalis creasse g pontificis. Pariter etiam & Felicissimum diaconum in eius ecclesiæ ministerio, si conuersatio eius patitur, subrogabis, vt locus processionis celeberrimus ad mysteriorum † consecrationem nec sacerdote indigeat, nec ministro h.

B ¶ Parochia.] *In omnibus antiquis codicibus tam impressis, quam manuscriptis sic legitur cuius vocis loco in recens impressis erat positum* paroecia. *sed visum est antiquam lectionem esse retinendam: præsertim cum dictio hæc etiam græce aptissimam habeat etymologiam.*

Item ex concilio Laodicensi, c. 12.

¶Metropolitanorum, & episcoporum examine promoueantur episcopi. C. IIII.

5 EPiscopi iudicio metropolitanorum, & eorum episcoporum, qui circumcirca sunt, pro uehantur ad ecclesiasticam dignitatem †, ij videlicet, qui plurimo i tempore probantur tam verbo fidei, quàm rectę conuersationis exemplo.

2 Cum itaque sine examinatione nullus sit ordinandus, quemadmodum, & quo tempore, fraderdotum, & ceterorum infra positorum examinatio debeat fieri, considerandum est.

De his in concilio Nannetensi, ca. 11. ita legitur.

¶ Qui ordinandi sunt, feria quarta ad examinationem conueniant. C. V.

6 QVando episcopus ordinationes facere disponit, omnes, qui ad sacrum ministerium accederevolunt, feria quarta ante ipsam ordinationẽ euocandi sunt ad ciuitatem vnà cum archipresbyteris †, qui eos repræsentare debent: & tunc episcopus à latere suo eligere debet sacerdotes k, & alios prudentes viros gnaros diuinæ legis, & exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus: qui ordinandorum vitam, genus, patriam l, ætatem, institutionem m, locum, vbi educati sunt, si sint bene litterati, si instructi in lege Domini, diligenter inuestigẽt n, ante omnia, si fidem catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus asserere queant. Ipsi autem, quibus hoc committitur, cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscũque muneris cupiditate illecti à vero deuient, vt indignum, & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos, episcopi manibus applicent. Quod si fecerint, & ille, qui indigne accessit, ab altari remouebitur: & illi, qui donum sancti spiritus vendere conati sunt, coram Deo iam condemnati o ec clesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres cõtinuos dies diligenter examinentur: & sic sabbato, qui probati inuenti sunt, episcopo repræsententur.

1 Epist. 1. c. 5. Paulo. aliter in Orig.

2 Burch. l. 5. c. 34. Iuo p. 2. c. 43.

"Ignoti sũt examinãdi, & non alij.

a q̃ hoc no. 3. dist. prox. qui eps. in prin. Arc.

3 Ansl. 7. c. 89.

† non probatus vel] Ori.

4 Ansl. lib. 7. ca. 85. al. 89. 93.

† Storiensis] Ansl.

b Istæ decr. fi ꝓbant intuẽti id, ad qđ ꝓbandũ inducũtur.

† al. ministeriorum.

c Dic qđ p cõfirmõem nulla fit alienõ, nec p̃ iudicaturfu turo eṗo, & sic loquitur ca cũ olim. Io. de Fan.

d hoc vsq; ad §. j. c. ricorum. Primo ostẽ dit omnes esse. Secũdo ostẽdit qualiter & quã do examinãdi sunt, & à quib. c Tertio quaeritur

e & hoc facit ab illos. cũ itaq;

7 Ansl. 7. c. 88.

8 Ansl. 7. c. 83.

9 ℣. de const. dis. 4. c. multi. Burc. l. 8. ca. 83. Iuo p. 7. c. 101. & p. 9. c. 324.

10 Ibid. c. 98

11 fere idem 3. ea. c. non oportet sub diaconos.

12 apd Mart. Bracar. j. c. Græc. syno. c. 41. & 66.

13 Iuo p. 6. c. 377. Ibid. c. 66. Iuo p. 6. ca. 378. Exod. 22.

14 ℣. 30. q. 5. sponsus. Burc. l. 9. ca. 5. Iuo p. 8. c. 143.

1 Ansl. l. 7. c. 88.

2 Ansl. l. 7. c. 83.

3 ℣. de const. dis. 4. c. multi. Burc. l. 8. ca. 83. Iuo p. 7. c. 101. & p. 9. c. 324.

4 Ibid. c. 98

5 fere idem 3. ea. c. non oportet sub diaconos.

6 apd Mart. Bracar. j. c. Græc. syno. c. 41. & 66.

7 Iuo p. 6. c. 377. Ibid. c. 66. Iuo p. 6. ca. 378. Exod. 22.

8 ℣. 30. q. 5. sponsus. Burc. l. 9. ca. 5. Iuo p. 8. c. 143.

"Archidiaconus instituẽdos examinare dẽt.

" Ordinãdi ḋ quib. sunt examinãdi. cHęc ī mo nacho ñ est necẽssaria, vt le. & no. j. 16. q. j. legi

† al. presbyteris.

i Pisc. pl.] ¶ Qui plurimo.] Tales enim prẽferendi sunt aliis in ordine, & ī dignitate d: vt 61. dist. c. statuimus. 75. di. c. vl. CVM ITAQVE. Hæc est secũda pars, in qua dicitur, quod ordinãdi sunt examinandi. Io. de Fan.

d Idẽ Ale. ḋ Imo. in l. cũ qd. circ. pr. ff. si cer. pe.

5 Dist. 61. c. epm. & 63. c. non licet.

Qvando.] Casvs. Dicitur in hoc c. quod in feria quarta ante sab batum ordinationis archipresbyteri & sacerdotes debent præfentare ordinãdos in ciuitate: & tunc episcop⁹ ad examinationem illorum trib. die bus continuis faciendam debet eligere viros prudentes, qui diligenter de vita & sta tu eorum inquirant: & illi quib. hoc committitur sint tales, q gratia vel pecunia nõ corrumpantur: quod si secus fecerint, deponantur, & promoti repellantur.

Burc. l. 1. c. 9 Iuo p. 5. c. 63 † al. potestate.

k ¶Sacerdotes.] Tamẽ hoc videtur esse officium archidiaconi, & repręsentare abbates ordinandos, & abbatissas in sede ponere, vt extr. de off. arch. vt nostrum. Et est ar. ad hoc supra. di. prox. ostiarius. " Et secundũ hoc videtur. q̃ si archidiaconus debet examinare instituẽdum, q̃ tenetur ordinato ad beneficium conferendum. arg. 54. dist. si seruus. ar. contra ext. de præbẽ. episcopus. Sol. illud est quando episcopus ordinat sine repręsentatione: vel quando repræsentans non est soluẽdo.

† al. presbyteris.

Additio. De hoc no. extra de offi. arch. ad hæc.

l ¶Patriam.] Nã propter natiuitatem vel patriam carius vel vilius emitur mancipium. ff. de ædil. edic. quòd si nolit, §. qui mancipium.

m ¶Institutionem.] id est, titulum.

n ¶Inuestigent.] Sed numquid ordinandi ita rigide sunt examinandi? quod videtur, vt ext. de pur. can. cõstitutus. & ext. de ele. cum in cunctis. Ar. cõ tra. ff. de ędi. edi. si qd venditor. in pr. vbi dicitur, q̃ non ita amare, sed cum quodam temperamento accipiendum est, vt non requiratur nimia perfectio. ext. de elec. cum nobis olim. " Hæc autem tria potissime requirenda sunt, ætas legitima, litteratura sufficiens c, morum honestas, vt ext. de ele. cum in cunctis. & si non fuerit in his tribus examinatus, deponendus est, vt ext. de elect. nihil est.

o ¶ Iam condemnati.] Sunt ergo tales ipso iure suspensi. 1. q. 1. repperiuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ALIAS. Dictum est ꝛ. quod clerici collaterales episcopi debẽt probare & examinare ordinãdos: & ordinandi debent esse probati populi testimonio. Nunc vero dicitur, quod si neutrum istorum inueniat, episcous non debet præsumere facere ordinationem.

¶ Casus seq. cap. cum §. patet.

aVt ꝛ. c. px.

a ¶ *Alias,*] i. si nõ sunt examinati à collatera lib. epi[a], vel ꝓbati ꝓ testimonium populi. ad hoc ꝛ. e. nullus.

b *Episcopus.*] ¶ *Clericorũ.*] sed cõtra 15. q. 7. c. vl. ibi dicitur, q̃ solus epꝰ honorem dare potest: solus auferre nõ ꝑt. Sed ibi hęc dictio, solus, ñ excludit clericos suos: ſ; alios epꝰ. adhuc signatur aliud contrariũ 67. dist. reliq. Sed illud loquitur de notis clericis. " regritur ergo consensus canonicorum in ordinib. conferendis, vt hic. Item ī causarum diffinitionib. vt 15. q. 7. epꝰ. Itẽ in conferendis beneficiis, extr. de his quæ fi. à præl. sine conſ. ca. ea noscitur. 93. dist. legimus. Itẽ in priuilegiis cõferendis, & aliis negotiis, vt extr. d̃ iis q̃ fi. a præl. quãto.

†al. consilio

† *assensum, & consuetudinem*] Orig.

"Epꝰ d; hẽc capituli cõsensum in multis.

12 apud Mart. Bracarẽsem ca. 24. Facit ad hoc c. epist. 5. Zach. ad Bonifac. epm, & 15. qu. 8. fi quis presbyter.

b QVAERITVR QVID FIERI. Hęc est tertia pars dist. in qua dr, qd̃ si aliq; sine examinatione ordinãtur: si criminosi sint, deponantur. Ioan. de Fan.

Anſ. l. 8. c. 13 b ſc. in dispensatione rerũ ecclesiæ. 12. q. 1. ſi qua de reb. Itẽ in alienatione. 12. q. 1. sine exceptiõe. 10. q. 2. hoc ius. Item in oĩb. cõsilio, negotiis, vt quod oĩb. incũbit ab oĩb. comprobetur. ext. de ꝓscr. accedens. Arch.

Si qs.] Casvs. Tres casus in hoc c. cõtinẽtur. Primus est, q̃ si quis presbyter vel diaconus sine examinatione fuerit ordinatus, debet deponi. Se cũdus est, quod si examinatur, & cõfitetur crimina sua in examinatione, debet repelli & non promoueri. Tertiꝰ si examinatur, & non confitetur crimina sua: si postea in de cõuincatur, debet deponi. Idem dicendum ẽ de ceteris clericis inferioribus.

† *al. Lantfredum,*

2 Burc. l. 3. c. 50. Iuo p. 6. c. 20. Pann. l. 3. c. 41.

c ¶ *Confessi.*] " Si metu probationum aliquis cõfitetur crimẽ, talis hr̃ pro conuicto. sed si sponte aliquis confitetur crimẽ nulla examinatione præcedente, seruatur qd̃ legitur 15. q. 8. qui admiserit. & c. si quis ꝓsbyter. & ponitur hoc verbũ abiiciantur, impꝛprie; vno mõ exponitur q̃tum ad ordinandos: alio mõ q̃tũ ad ordinatos. Et qd̃ dicit, ordinatum deiiciẽdum, si prius fuerit criminosus, intelligas de maiori crimine: quia si quis in minori crimine existens ordinari se permiserit, non deponitur: sed imponitur ei pœnitentia, vt 68. dist. c. 1. 82. di. presbyter, ext. de ren. nisi. §. propter criminis conſcientiã. Qui ergo tempore ordinationis suæ tacet crimẽ suum, deponitur, vt 50. di. ex pœnitentib. vel si qs sine examinatione promotus fuerit, vt 84. di, quisquis. & 81. dist. si qui sine examinatione. Sed pone, quod in omnib. sit idoneus, qui ordinatus est sine examinatione: nũ quid propter hoc solum deponendus est[c], q̃ nõ est examinatus? ita videtur hic dici: & hoc non est propter suum vitium, sed propter vitium ordinantis, vt 70. dist. c. 1. & 16. q. 7. decernimus. Item quia non intrauit per ostium, vnde mori debet, vt Rhemus. ff. de re. di. l. vl. A- lij contrarium dicunt: arg. contra extr. de præb. cum secundum. Io.

c Hæc depositio fieri dꝫ ſi ab eo qui eum ordinauit, cũ ipſe debeat deponi, sed ab eiꝰ ſupiore, ſcdm Hug. Idem ſentit Goff.

d ¶ *Quod irreprehensibile.*] Ergo minores ordines cum examinatione conferendi sunt. Nam & deponitur quis à minoribus ordinib. vt 27. q. 1. ſi quis episcopus.

Aliasa autem sine clericorum videlicet concilio, & populi testimonio nullum episcopus ordinare præsumat.

Vnde in concilio Carth. 4. c. 22. legitur.

¶ Sine clericorum suorum concilio episcopus clericos non ordinet. C. VI.

Episcopus sine concilio† cleri corum[b] suorum clericos nõ ordinet, ita vt ciuium conueniantur†, & testimonium quærat.

3 *Quæritur, quid fieri debeat de his, qui sine examinatione prouecti sunt.*

De his ita legitur in concilio Martini P.

¶ De iis qui sine examinatione ordinãtur, & postea peccata sua confitentur. C. VII.

Si quis presbyter, aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt, aut certe, cum discuteretur criminosa peccata sua cõfessi[A c] sunt, aut post ordinationem ab aliis detecti sunt, abiiciãtur ex clero. Similiter vero, & de vniuerso ordine clericorum seruetur: Nam hoc sibi, quod irreprehẽsibile[d] est, sancta catholica defendit ecclesia.

A ¶ Confessi sunt.] *In originali est*, confessi non sunt post ordinationem, &c. *verum in concilio Nicæno, c. 9. vnde hoc caput videtur sumptum, habetur sine negatione, quemadmodum hic: & ī. dist. 81. c. si quis sine.*

DISTINCTIO XXV.

p[s] 1

Vod nullus sine examinatione ordinandus sit, breuiter demõstratũ est. Quid autem[e] ad episcopum, quid ad vnumquẽque inferiorem pertineat, Isidorus Hispalensis episcopus in epistola ad Ludifredum† scribit ita dicens.

¶ Integra hæc epistola habetur in codice bibliothecæ monasterij Dominicanorum.

¶ Quod episcopi & ceterorum sit officium in ecclesia. C. I.

2 Perlectis sanctitatis tuæ litteris gauisus sum, q̃ optatam salutem tuam earũ relatu cognoui. De his autem, quæ in sequentibus insinuare eloquij tui sermo studuit, gratias ago Deo, qd̃ solicitudinẽ officij pastoralis impendis, qualiterq; ecclesiastica officia ordinentur, perquiris: & licet omnia prudentiæ tuę sint cognita[f], tamẽ, quia affectu fraterno me cõsulis, ex parte, qua valeo, expediam: & de omnibus ecclesiæ gradibus, quid ad quemq; pertineat, eloquar. Ad ostiarium namq; pertinent claues ecclesiæ, vt claudat & aperiat templũ Dei, & omnia, quę sunt intus, extraq; custodiat: fideles recipiat, excõmunicatos, & infideles[g] excipiat.† ¶ Ad exorcistã pertinet exorcismos memoriter retinere, manuſq; super energumenos, & catechumenos in exorcizando imponere. ¶ Ad acolythum ptinet præparatio luminariorũ in sacrario: ipse cereum portat: ipse suggestã† ,ꝑ Eucharistia, calices subdiaconis ꝑparat. ¶ Ad psalmistam pertinet officium canẽdi, dicere benedictiones[h], laudes† [i], sacrificium[k], respõsoria, & quidquid pertinet ad canendi peritiam. ¶ Ad lectorem pertinet lectiones[l] pronuntiare, & ea quę prophetæ vaticinarũt, populis p̃dicare[m]. ¶ Ad subdiaconum pertinet calicem, & patenam ad altare Christi deferre, & leuitis tradere, eisq; ministrare, vrceolum quoq;, & aquã†, manile, & manutergium tenere, episcopoq;, & presbytero, & leuitis pro lauandis ante altare manibus aquã præbere. ¶ Ad diaconum pertinet assistere sacerdotibus, & ministrare in omnibus, quę aguntur in sacramentis Christi, in baptismo scilicet, in chrismate, & patena, & calice: oblationes quoque inferre, & disponere in altario: componere etiam mensam Domini, atque vestire, crucem ferre, & prædicare Euangelium, & Apostolum[n]. Nam sicut lectoribus vetus testamentum, ita diaconis nouum prædicare præceptum est: ad ipsum quo que pertinet officium precum,[o] & recitatio[p] nominum: ipse præmonet[q] aures haberi ad Deum: ipse hortatur clare[r]: ipse donat pacem[s], & ipse annuntiat[t]. ¶ Ad presbyterum pertinet sacramentum † corporis & sanguinis Domini in altario Dei conficere,

i ¶ *Laudes.*] ideſt, alleluia, vel illud, Christus vincit, &c.

k ¶ *Sacrificium.*] ideſt offertorium,

l ¶ *Lectiones.*] legendas in matutinis.

m ¶ *Prædicare.*] ideſt, legere; nec sit contra 16. q. 1. adiicimus.

n ¶ *Apostolum.*] ideſt, epistolam: cum deeſt subdiaconus.

o ¶ *Precum.*] dicendo litanias,

p ¶ *Et recitatio.*] ordinandorum, & baptizandorum, & mortuorum, & excommunicatorum, 2. q. 1. legum.

q ¶ *Præmonet.*] cum dicit, Humiliate vos, &c.

r ¶ *Clamare.*] Kyrie eleison in rogationibus. Idem Gof.

s ¶ *Pacem.*] cum dicit, Dominus vobiscum. vel pax vobiscum: secundum consuetudinem alterius loci. Vel cum dicit, Agnus Dei, &c. I. au.

t ¶ *Annuntiat.*] festiuitates.

a ¶ *Chrisma.*] alia plura spectant ad episcopum, vt 68. dist. quãuis.

b ¶ *Et sacrificij.*] portandi ad altare.

c ¶ *Et iurgia.*] Hic videtur quòd archidiaconi habeant ordinariam iurisdictionem: & quòd possint instituere clericos, & suspẽdere vel excommunicare[a], vt 63. dist. ſi in plebibus. & extr. de pœn. licet. & ext. de excess. prælat. hoc. & de of. dele. super eo. & de præben. referente. & extr. de inst. cum veniſſet. Ar. contra 16. q. 7. nullus. & extr. de off. archid. c. 4. & 5. Item vicarius est episcopi, vt ī. ca. 1. & ext. de of. arch. c. 1. ergo habet delegatam iurisdictionem, non ordinariam. Ad hoc dico, quòd archidiaco. habet ordinariam iurisdictionẽ[b]: & quòd legitur extr. de off. arch. c. 4. intelligo cum archidiaconus extendebat manus ad ea quæ sibi non competebant ex officio: nisi consuetudo sit præscripta, vel generalis aliarum ecclesiarum illius diœcesi. Nec ob. quòd dicitur esse vicarius episcopi: quia nihilominus est ordinarius iudex. nam & vicarius alicuius ecclesiæ perpetuus dicitur & ordinarius, vt ext. de præb. de monachis. Sic video quod vicarius iudicis ordinariam habet potestatem: quod ex eo patet, quia interponit decretum de non alienandis rebus minorum. C. de off. eius qui vi. alic. gerit. l. 2. sed hoc non posset facere, ſi haberet delegatam iurisdictionẽ, vt ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. 2. videtur tamen ex hoc quod habeat legatam iurisdictionem: quia appellatur ab ipso ad archiepiscopũ, vt extr. de præb. referente. sed ſi haberet ordinariã iurisdictionem, gradatim fieret appellatio, vt 2. qu. 6. anteriorum. Item alia ratione videtur hoc, quia tantum de humiliorib. negotiis cognoſcit, vt hic dicitur: ergo est pedaneus iudex, vt C. de ped. iud. l. vlt. sed pedanei iudices delegati sunt, vt C. de ped. iudi. l. pe. Item quia episcopus hoc officium delegat aliis, vt 10. q. 1. epiſcopum. Sed illud intelligas de illo iure visitãdi, quod episcopo cõpetit. H. dicit ipsum habere ordinariã: sed tamen eam nõ potest exercere sine auctoritate epi, sicut metropolitanus ius habet confecrandi episcopum: illud tamen ius non potest exercere sine aliis epis. 64. dist. ca. 1. Io. Mihi videtur quòd solus episcopus

a Ar. cõtra ī. e. dist. qũ. à contrario sumpto ar. sensũ. ſ; ista hic & ibi, sub. maxime. Arc.

† al. eiiciat.

† al. vasa suggesta.

† Et hoc vsque ad §. nũc autem. † *laudis sacrificium*] Orig.

† *aqua manilem*] Orig.

a Ad hoc fa. qd̃ no. 9. q. 4 nullus primas. in glo. ergo nec. & ī. dicã. & ẽt de hoc dicã 24. q. 3. tã sacerdotes. ibi videas. Arch.

b Idẽ Bal. in l. ꝑcipimus. ī pr. C. d̃ ap. & Ale. dĩm. in rub. ff. de off. eius cui man. est iu. co. 4. vbi ad hoc multa adducit iura.

† al. respõsorium.

† *solennitatem*] Orig. & Pann.

Solennitatum] Burc. & Iuo.

† *parochitarum*] Orig.

† *parochiam*

† *parochitarum*] Ori. † *al. & libertatum.*

a ¶ *Et iurgia.*] *In epistola B. Isidori, & apud Iuonem legitur:* ipse hortatur orare, ipse clamat, & pacem ipse annuntiat.

b ¶ Parochiarum.] *In epistola legitur*, parochitanorum. *quemadmodum & paulo inferius: & vox ista frequens est in antiquis exemplaribus conciliorum Toletanorum.*

c ¶ Prædicatur.] *Sic emendatum est ex manuscript. Grat. & originali. Antea legebatur*, prædicantur.

d ¶ Archipresbyter.] *Hinc vsque ad ver.* Ad primicerium. *non sunt ipsa epistola Isidori, neque in Pannormia, neque apud Burch. & extr. c. 1. de off. archipresb. citatur ex concilio Toletano.*

e ¶ Clericos.] *In primo Vaticano est* clericos vrbis, *& post verbum* deferat, *additur*, ceteri enim qui sunt extra vrbem, ad archidiaconi curam pertinent, *quemadmodum & in nonnullis aliis exemplaribus.*

f ¶ Eruditione.] *In originali est*, eruditione his explendis certus.

Ex hac epistola liquet, quid cuiusque officij sit. ¶ *Est etiam alia distinctio episcoporũ, presbyterorum, diaconorum, quam fecit Clemens in epistola sua tertia ita dicens.*

¶ Quid ab episcopis, quid à presbyteris, quid à diaconis audire oporteat. C. II.

1 Audire episcopum attentius oportet[u]: & ab ipso suscipere doctrinam fidei: monita[x] autem vitæ à presbyteris inquirere, à diaconis vero ordinem disciplinæ[y].

Sacerdos quoque vtrumque humerum orario ambit: diaconus vero ſiniſtrum tantum, vt ad ministerium expeditius discurrat.

Vnde in concilio Tolet. 4. c. 39.

¶ Quare leuita vnum tantum humerum orario ambit. C. III.

2 Vnum orarium oportet leuitam gestare in ſiniſtro humero[z]

dictiones, psalmum, laudes, offertorium, & respõsoria quis clericorum dicere debeat. Ordo quoque, & modus[n] psallendi† in choro pro solennitate temporum: ordinatio quoque pro luminaribus deportandis. Si quid etiam necessarium est pro reparatione basilicarum, quę sunt in vrbe[o], ipse de nuntiat sacerdoti: epistolas episcopi pro diebus ieiuniorum parochitanis† per ostiarios ipse diri gat: clericos[E p], quos delinquere cognoſcit, ipse distringat, quos vero emendare non valet, eorum excessus ad agnitionem episcopi deferat: basilicanos† [q] ipse constituat, & matriculam† [r] ipse disponit. Quando autem primicerius absens est, ea, quæ prædicta sunt, ipse exquirat, qui ei aut lege† [s] proximus est, aut eruditione.[F] ¶ Ad thesaurarium pertinet basilicarum, & ostiarij ordinatio† [t] incensi præparatio, cura chrismatis conficiendi, cura baptiſterij ordinandi, præparatio luminariorum in sacrario & in sacrificiis.†

† al. canẽdi.

† *Cum iussione.*] generali: quãdo recipit archidiaconatum ab episcopo.

g ¶ *Basilicarum.*] ruralium: quia ea quæ sunt in vrbe, custodit primicerius.

h ¶ *De communione.*] idest de oblationibus.

† al. parochianis.

i ¶ *Diaconus.*] Cum ergo posſit vices suas delegare, ergo est ordinarius, vt C. de iud. à iudice.

k ¶ *Archipresbyter.*] In quibusdam ecclesiis vocatur iste decanus. 50. dist. in capite. sed ille est archipresbyter ruralis[c].

† basilicarios.

† *al. matriculas*] Orig. & manuscr.

l ¶ *Collectas.*] scilicet orationes.

c ā quo hic ñ loqtur, se cundũ Lau.

m ¶ *Signum.*] id est, pulsatio campanarum.

†*loco*] Orig.

n ¶ *Modus.*] id est, cum organo, vel sine eo.

† *reparatio* Orig.

o ¶ *In vrbe.*] sed archidiaconus extra vrbem, vt supra dictum est.

p ¶ *Clericos.*] Ciuitatenses.

† *præparatio sacrificij*] Orig.

q ¶ *Basilicanos.*] ideſt, custodes basilicarum[d].

d Aliter accipitur. 50. di. cõtumaces. Arc.

r ¶ *Et matriculam.*] id est, tabulam: nam in matricula faciat scribi, quod quilibet canonicus legere de beat.

s ¶ *Aut lege.*] i. ordine. & est arg. "litteraturam æquipollere dignitati.

" litteraturam æqpollet dignitati.

t ¶ *Ordinatio.*] id est, vt ordinet ea, quæ sunt necessaria ad basilicam, scilicet claues & candelas.

EX HAC EPISTOLA. Hæc est secunda pars huius diſtin. in qua ponit de ordinatione presbyterorum & diaconorum.

v *Audire.*] ¶ *Oportet.*] subdi tos.

1 Anſ. lib. 7. c. 76. ar. 81.

x ¶ *Monita.*] ideſt, conuersationem.

y ¶ *Disciplinæ.*] id est, regulam viuendi, vt 16. q. 1. sicut.

z *Vnum.* [¶ *In ſiniſtro humero.*] Et hoc ideo, vt ostendatur

2 Anſ. l. 7. c. 80. al. 86.

Universidad de Deusto
Biblioteca

datur, quod debet trãsire de læua ad dexteram, id est, de temporalibus ad spiritualia: & hoc ostẽditur cum circumflectitur postea versus dexteram.

NVNC AVTEM. Hæc est tertia pars huius dist. in qua ponuntur 13. capitula apostolicæ regulę: & sub hac occasione ponit quattuor acceptiones criminis Ioan. de Fan.

CASVS. Ostenso qualiter in quolibet ordine sint examinandi clerici & ordinandi, nunc Grat. breuiter vsque ad 12. causam tractat ex quibus ordinibus quis valeat promoueri: & qui post lapsum valeant reparari, & quibus culpis deiici mereantur, & quo accusante, & quibus testificantibus possint cõuinci clerici: & sub quo iudice sint absoluendi vel damnandi. Et incipiendo ab episcopo prosequitur 13. ca. apostolicæ regulæ. Primum ca. est, oportet episcopum esse irreprehensibilem, vel sine crimine. Et dicitur primo crimen quodlibet peccatum mortale vel veniale ex deliberatione procedens, vel sine: de quo dicitur, res pene contra naturam est, &c. sed talis eligatur cuius comparatione ceteri grex dicantur. Secundo dicitur crimen accusatione & condemnatione dignum: vel infamia criminalis. Quod autem dicitur, oportet episcopum esse sine crimine, intelligitur post baptismum, & non ante.

propter quòd [a] orat, id est, prædicat: dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expeditius ad ministerium sacerdotale discurrat.

3 *Nunc autem*[b] *per singulos gradus ordine recurrentes: qui ex quibus ordinibus in quem gradum conscendere possint, qui post lapsum valeant reparari, vel qui non, quibus culpis à proprio gradu mereantur deiici, quo accusante, quibus testificantibus possint conuinci, cuius sententia sint absoluendi, vel condemnandi, breuiter* [c] *consideremus. Ac primum* [d] *Pontificali gradu incipientes, qualem oporteat eum esse, qui in episcopum est ordinandus, diligenter inuestigemus, Apostoli regulam* [d] *secuti, quam in huiusmodi re Timotheo, & Tito scribit dicens* [1] *Oportet episcopum irreprehensibilem esse.*]id est non obnoxium reprehensioni. *Hoc ad Timotheum*[e]. *Ad Titum autem* [Oportet Episcopum sine crimine esse] *quod (vt Hieronymus scribit ad Oceanum) idem est. Nomine autem* [f] *criminis* [g] *quodlibet peccatum intelligitur: vnde in eadem epistola*[h] *Hieronymus dicit* [2] *Res contra naturam pene est, vt sine peccato aliquis sit: sed talis eligatur, cuius comparatione ceteri grex* [k] *dicantur. [In epistola vero ad Titum, crimen vocatur criminale peccatum, vel* [l] *criminalis infamia: vnde ibi* [m] *legitur* [3] *Crimen est querela, id est peccatum accusatione, & damnatione dignum.*] [+] *Quod autem sine criminatione iubetur esse, qui in episcopum eligitur, non ante baptisma, sed post baptismum intelligendum est: vt à tempore videlicet baptismatis mulius criminis conscientia mentem eius remordeat.* [n] ¶ [5] *Criminis autem appellatio aliàs late* [m] *patet, complectens omne peccatum, quod ex deliberatione procedit. Vnde Beda*[o] *super epistolam Iacobi* [Peccata, quæ *ex ignorantia* [n], *vel infirmitate humana committuntur, dicit, & præcipit alterutrum confiteri, quia facile* [o] *dimittuntur: quæcumque verò fiunt ex deliberatione, non, nisi per pœnitentiam.* ¶ [*Hinc etiam* [p] *Augustinus ait* [*Nullum peccatum* [q] *est adeo veniale, quod non fiat criminale* [q] *dum placet.*] ¶ [*Aliàs autem ea demum significat, quæ semel commissa ad damnationem sufficiunt. Multa enim ex deliberatione procedunt: quæ nisi sæpius iterata, & in consuetudinem fuerint deducta, quamuis grauent post mortem, non tamen æternaliter perdunt: quia & si quadam ratione crimina appellentur, tamen mortifera, & capitalia non sunt.* [r] *Vnde Augustinus in homilia de igne purgatorio exponens verba Apostoli* [3] *Si quis super hoc fundamentum ædificauerit ligna* [s] *fœnum, & stipulam, &c.*] [*Multi sunt, qui lectionem istam male intelligentes, falsa fecuritate decipiuntur: dum credunt, quòd si supra fundamentum Christi capitalia crimina ædificent, peccata ipsa per ignem transitorium possint purgari, & ipsi postea ad vitam perpetuam peruenire. Intellectus iste, fratres carissimi, corrigendus est: quia ipsi se seducunt, qui taliter sibi blandiuntur. Illo enim transitorio igne, de quo dicit Apostolus* [3] *Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem*] *non capitalia*[t], *sed minuta peccata purgantur:* [7] *de quibus, & si non omnia* [v], *vel* [x] *aliqua commemoranda sunt, ne aliquis se inaniter excusare conetur, & dicat se nescire, quæ sunt minuta peccata, vel quæ crimina capitalia. Et quamuis Apostolus capitalia plura commemorauerit, nos tamen, ne desperationem facere videamur, breuiter dicimus, quæ sunt illa, sacrilegium, homicidium, adulterium, fornicatio †, falsum testimonium, furtum, rapina, superbia, inuidia, auaritia, & si longo tempore teneatur, iracundia, &*

a Quam tra ctat vsq; ad 50. dist. p or & ex quo, & in quem debeant promoueri, qui lapsi valeant reparãdiné: demũ rari, & qui non: & sub quo iudice quilibet accusetur, sub quo iudice repetit eace sint ligandi vel absoluendi. si qua autem alia interponit, incidẽ dẽ & ordinatia sunt, vt in 6. 7. 8. 9. & 10. causis. continua.

b ¶ *Nunc autem.*] Ab hoc loco vsque ad 49. dist. assignat 13. ca. apostolicæ regulæ[a], quæ in locis suis distinguemus, & pertingit hic tractat vsq; ad 12. causam, assignando quales in quolibet ordine, 60 te à dist. 81. ¶ Hactenus ostendimus, quales sint promouendi, & qualiter sint ex vsq; ad dist. aminandi: nunc autem ostendit quales in quolibet ordine debeant 91. si qua a- ordinari. Ioan. de Fan.

lia interpo- c ¶ *Breuiter.*]id est, vsque ad 12. causas.

nit in distin d ¶ *Regulam.*] Hæc sunt 13. capitula quæ prosequitur; Oportet epi- ctiõib. vel i scopum esse fine crimine, Vnius vxoris virum, Non vinolentum, 70 causis, inci- Prudentem, Ornatum, Hospitalem, Pudicum, Doctorem, Non per dẽtia sũt, vt cussorem, Non litigiosum, Non cupidum, Domui suæ bene prępo- ſ. seqtur in situm, Non neophytum.

gl. secũdùm e ¶ *Ad Timotheum.*] scribit.

Hu. Regula f ¶ *Nomine autem.*] Gratianus volens exponere auctoritatem Apo- apostolica stoli, oportet episcopum esse fine crimine, assignat hic plures sig- hẽt 13. cap. nificationes huius nominis, crimen: licet hic quidam quinque significationes assignent: ego non assigno nisi quattuor. Dicitur enim quandoque crimen omne delictum siue mortale, siue veniale, siue 80 ex deliberatione procedat, siue ex ignorantia, secundum quod dicitur, Nemo sine crimine viuit, & hanc significationem innuit ibi, nomine autem criminis. Quandoque dicitur crimen infamia procedens ex crimine: prout ibi sumitur in epistola ad Titum. quando que dicitur crimen solum id, quod ex deliberatione procedit: siue illud sit mortale, siue veniale: prout ibi sumitur criminis appellatio, &c. Quarto modo dicitur crimen solum id, quod est dignum depositione, prout ibi sumitur aliàs ea demum. Io. Deinde exemplificat quod crimen sit mortale, quod veniale: ostendẽs quod mortalia delentur per pœnitentiam, venialia in purgatorio. hęc videas qualiter dixi in casibus. B.

g ¶ *Criminis.*]in præcedenti auctoritate.

h ¶ *Vnde in eadem epistola.*]sic continua: licet quodlibet delictum dicatur crimen, non tamen ita accipitur in præcedenti auctoritate: quia secundum hoc fere nullus esset idoneus, &c.

i ¶ *Pene.*]j. de pœn. dist. 1. c. vlt.

i ¶ *Pene.*] "pene dicit propter Beatam Virginem & sanctum Ioannem, qui fuerũt sanctificati in vtero. vel est philosophicum temperamentum.

k ¶ *Grex.*]sic 1. q. 1. vt. viii. 61. dist. in sacerdotibus.

l ¶ *Vel.*]pro id est.

CRIMINIS Appellatio. CASVS. Ponitur tertia acceptio huius nominis, crimen. Dicitur. n. crimẽ quodlibet mortale peccatum, vel veniale quod ex deliberatione procedit: & nõ deletur nisi per pœnitentiam. * Quæ vero procedunt ex infirmitate vel ignorantia, ꝑcepit Iacobus* alterutrum confiteri: quia facile dimittuntur. *Late.*]sed latius ſ. ibi. nomine autẽ. hoc enim solum mortale sanctis, & veniale quod ex deliberatione procedit. n ¶ *Ex ignorantia.*]sc. venialia peccata.

o ¶ *Quia facile.*] Quia etiam laico* possum[g] ea confiteri, quamuis habeatur copia sacerdotis: sed mortaliã cõfitebimur nisi sacerdoti, dũmodo ꝓ fat fuerit eius copia: ea confiteri, vt de pe. di. 1. quem pœnitet. & dist. 6. qui vult. " Vel ideo facile, quia per orationem dominicam, vel per eleemosynam, vel per modicum ieiunium, vel ꝑ aſperſionem aquæ benedictę dimittuntur, vt de pœnit. dist. 3. de quotidianis. & dist. 6. qui vult. & de conſe. dist. 3. aquam.

p ¶ *Hinc etiam.*]Respicit ad id quod dixit, si ex deliberatione. Ioan.

ADDITIO. Et exponens sic. Hinc, i. ad ostendendum, quod illa quæ cõmittuntur ex deliberatione indigent pœnitentia. & possunt ista esse verba Gra. vel Bedæ introducẽtis auctoritatẽ Aug, secũdũ Hu.

q ¶ *Criminale.*]id est, cuius assiduitas: & contemptus* vitandi venia le non fiat mortale[b]. non enim videtur, quod id quod est veniale, possit fieri mortale: quia secũdum opinionem istorum nihil potest ſ. speciem permutare: nisi velis dicere, quod veniale & mortale non sint species peccati, sed accidentia. Vnde sicut mortale fit veniale recepta pœnitentia. de pœ. dist. 1. serpens. sic econuerſo fit veniale mortale. Alij dicunt, quod tantum ipse contemptus venialium est mortale peccatum, secundum hoc expone, fit mortale, id est, tibi per contemptum fit[c] mortale: sicut ibi exponitur, accedit verbum ad elementum* & fit sacramentum. 1. q. 1. detrahe.

ALIAS EA DEMVM. Hic ponitur quarta acceptio huĩ* nominis crimen. sc. quod semel commissum sufficit ad damnationem & depositionem, non tamen infamat: & ostenditur in hoc §. quæ peccata sint mortalia, & quæ venialia: & quædam ex his enumerantur mortalia, quæ per pœnitentiam purgantur: venialia in purgatorio post mortem. Et dicitur quod per lignum magna venialia designãtur: per fœnum minora: per ſtipulam minima intelliguntur.

r ¶ *Super hoc.*]id est super fidem, id est, post quam fidem quis susceperit. id est licet quis post fidem ſumptam venialiter peccauerit: nihilominus saluus erit.

s ¶ *Ligna.*] "Per hoc innuit tria genera venialium. ligna vocat grauiora venialia: fœnum minora: ſtipulam minima. ligna enim diutius sunt in igne quàm fœnum: & fœnum diutius quàm ſtipula.

t ¶ *Non capitalia.*]"Hac auctoritate dicunt quidam, ꝙ nullus pro mortali peccato punitur igne purgatorio: sed tantum pro venialibus: Alij dicunt, quòd si aliquis cœperit pœnitere pro mortali, & non perfecit hic pœnitentiam, perficiet eam in purgatorio: sed si hic non est contritus de mortali, non purgabitur pro illo in purgatorio. sic videtur Aug. hic velle, & de pœ. dist. 1. si peccatum. & c. sicut primi. & de pœn. dist. vlt. c. vlt.

v ¶ *Non omnia.*]scilicet quæ sint mortalia, quæ venialia.

x ¶ *Vel.*]pro saltem.

"Virgo beata & sanctus Ioannes fuerũt in vtero sanctificati.

*Vide B. Tho. 1. 2. q. 88. ar. 4. & 5. & q. 74. ar. 8. ad 3.

b Qđ dic vt leg. & not. pœn. dist. 1. tres. ꝑpe. c Id est, dicitur. Arc.

* Inepta fe militudo.

" Venialia triplicia sũt. *Vide B. Tho. dist. 18. q. 2. art. 2. q. 3. dist. 21. q. 1. art. 1. q. 1.

" Punitur ne aliqs in purgatorio pro mortali peccato.

a ¶ *Ebrietas.*] quæ quandoque est mentis obliuio: & hæc est pœna, & non est aliquod peccatum, vt 55. q. 1. Iane. "quandoque dicitur studium ad inebriandum se, & hoc est mortale peccatum, vt 35. dist. ante omnia. ext. de vi. & ho. cle. à crapula. quandoque dicitur frequẽs actus bibendi: & illud est veniale, vt in ver. seq.

" Ebrietas ſique eſt mortalis.

b ¶ *Plus accipit.*] Casu, non ex contemptu, & non ad ingurgitationem: aliàs esset mortale peccatum, vt 4. di. denique.

† aliqua] Orig.

c ¶ *Plus tacet.*] "In prælatis est taciturnitas mortale peccatum, vt 44. dist. sit rector. 40. dist. si Papa. in aliis est veniale.

" Taciturnitas in ꝓlatis eſt peccatũ mortale.

d ¶ *Ieiunantibus.*]Sed nonne comedere ante horam comedendi est mortale peccatum[a], vt de consc. di. 1. solent. & dist. 5. quinque modis? Sed non intelligas de ieiuniis statutis, sed de illis quæ quilibet pro sua voluntate seruat. 76. dist. vtinam.

aQuerit nõ asserit. nam hoc dicere esset durũ. Arch.

e ¶ *Tardius.*] sic peccatum est, aliquid tardius dare. 13. q. 2. qui oblationes. 16. q. 1. de cimæ.

ADDITIO. Dic quod ipsum surgere nõ est peccatum, sed taditas & negligentia. cum istis concor. secundũ Hug.

f ¶ *Excepto.*] Arg. contra H. qui dixit, quod vir non potest cognoscere vxorem quin venialiter peccet, vt dixit ſ. distinctio. 13. nerui.

† cibum non dederit, aut nimium] Orig.

g ¶ *Desiderio.*]ſupple, & causa reddendi debiti.

h ¶ *Neglexerit.*] Hoc est in prælato mortale, vt 90. dist. præcipimus.

1. Cor. 6.

i ¶ *Seruum.*]In hoc casu seruus auditur agens contra dominũ suum: & dominus talis cogitur eum vendere, vt ff. de his qui sui vel alie. iur. sunt. l. 2. §. dominorum. "Similiter maritus vxorem tenetur moderate castigare, vt 7. q. 1. sicut. in fi. nisi sit clericus, qui eam durius potest castigare, vt 33. q. 2. placuit.

" Maritus vxorem castigare põt.

k ¶ *Adulari.*]22. qu. 2. primum. Contra 11. q. 3. nemo peritorum. & 46. dist. clericus qui. Solu. "Tribus modis adulatur quis: vel attribuendo alicui homini bonum ꝙ non habet: vel nimium ex tollẽdo bonum quod habet. vtrunque istorum est veniale. vel approbando malum quod habet: & istud est mortale. 11. quæſt. 3. væ qui dicitis.

" Adulatio tripliciter fit.

¶ *Vel sumptuosa.*]41. dist. non cogantur.

ADDITIO. Hoc vult sonare ista concor. sicut infirmatur diues, si vtatur vilibus: ita infirmantur pauperes, si vtuntur deliciosis, secundum H. Arch.

" Iurm an sp sit morta le peccatũ.

m ¶ *Iuramus.*] Intelligẽ cum quis iocando iurat. "Nam pro temerario iuramento bene peccat aliquis mortaliter, licet, non tanta pœnit entia imponatur ei, sicut si solenniter & ex discretione iurasset, vt 22. q. 4. qui sacramento. Idem dico in iuramento per metum extorto, vt ext. de iureiu. verum. Contra. 2. q. 4. nos sanctorum. Sol. ibi de solenni, hic de non solenni.

n ¶ *Temeritate.*] sed si ex odio, esset mortale. vnde sequitur, quoniam.

ebrietas [a], *si assidua sit, in eorum numerum computantur. Quicumque enim aliquod* †*de istis peccatis in se dominari cognouerit, nisi digne se emendauerit, & si habuerit spatium, longo tempore pœnitentiam egerit, & largas eleemosynas erogauerit, & à peccatis ipsis abstinuerit, illo transitorio igne, de quo ait Apostolus, purgari non poterit: sed æterna illum flamma sine vllo remedio cruciabit. Quæ autem sint minuta peccata, licet omnibus nota sint, tamẽ quia longum est, vt omnia replicentur, opus est, vt ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo, aut potu plus accipit* [b], *quàm necesse sit, ad minuta peccata nocerit pertinere, quoties plus loquitur, quàm oportet, aut plus tacet* [c], *quàm expedit: quoties pauperes importune petentes exasperat, quoties cum sit sanus corpore, aliis ieiunantibus* [d] *prandere voluerit, aut somno deditus tardius* [e] *ad ecclesiam surgit: quoties, exceptò* [f] *desiderio* [g] *filiorum, vxorem suam cognouerit: quoties in carcere clausos, aut in vinculis positos tardius requisierit: quoties infirmos tardius visitauerit: si discordes ad concordiam reuocare neglexerit* [h]: *si plus aut proximum, aut vxorem, aut filium, aut seruum* [i] *exasperauerit, quàm oportet: si amplius fuerit blanditus, quàm expedit: si cuicumque maiori personæ, aut ex voluntate, aut ex necessitate adulari* [k] *voluerit: si pauperibus seruientibus, nimium* †*delicioſa, vel sumptuosa* [l] *conuiuia sibi præparauerit: si se in ecclesia, aut extra ecclesiam fabulis otiosis* (*de quibus in die iudicij ratio reddenda est*) *occupauerit: si dum incaute iuramus* [m], *& cum hoc per aliquam necessitatem implere non poterimus, vtique peruramus, & cum omni facilitate, vel temerita te* [n] *maledicimus, cum scriptum sit* [*Neque maledici regnum Dei possidebunt.*]

a ¶ Res contra.] *Sic fere in glossa ordinaria ad vocem illam: irreprehensibilem. & est epitome quædam verborum B. Hieronymi in epistola ad Oceanum, explanantis locum Apostoli ad Timotheum & ad Titum.*

b ¶ Vnde ibi.] *Id est non apud B. Paulum, sed in glossa ordinaria ad locum B. Pauli. Sumpta autem sententia est ex Beato Augustino ex tractatu 41. ad cap. 8. Ioannis, eiusque verba habentur & apud Bedam ad eundem B. Pauli locum, & infra dist. 81. cap. Apostolus, primo.*

c ¶ Remordeat.] *Sequebatur in vulgatis:* vnde Hieronymus scribit in eadem epistola ad Titum: *quæ verba sunt inducta, quoniam in nullo manuscripto sunt inuenta: habentur autem infra ea. ante. c. primum.*

d ¶ Vnde Beda.] *In commentariis ipsius ad cap. 5. epistolæ Iacobi, ad illa verba:* confitemini alterutrum, *sic legitur*: In hac autem sententia, illa debet esse discretio, vt quotidiana leuiaque peccata alterutrum, cœqualibus confiteamur: eorumque quotidiana credamus oratione saluari: porro grauioris lepræ immunditiam iuxta legem sacerdoti pandamus, atque ad eius arbitrium, qualiter, & quanto tempore iusserit, purificari curemus.

e ¶ Nullum peccatum.] *In glossa ordinaria in ca. xi. 1. Corinth. ad ea verba:* reus erit corporis & sanguinis Domini, *citatur hæc sententia ex B. Augustin. homilia 24. in Ioan. in hæc verba*, Nullum peccatum veniale est, dum placet, quantumcunque paruum: sicut mortale, si vere displicet, nullum iudicatur.

Item Gregorius Dialog. lib. 4. c. 39.

¶ Quæ sunt venialia peccata, quæ post hãc vitam purgantur. C. IIII.

QValis hinc [o] quisque egreditur, talis in iudicio [p] præsentatur: sed tamen de quibusdã leuibus culpis [q] esse ante iudicium purgatorius ignis credendus est [r], pro eo, quod veritas dicit [Quia si quis in spiritum sanctum blasphemiam [s] dixerit, neque in hoc sæculo remittetur ei, neque in futuro.] In qua sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc sæculo, quasdam vero in futuro posse laxari. Quod enim de vno negatur [t], consequẽs intellectus patet, quia de quibusdam conceditur. Sed tamen, vt prædixi hoc de paruis, minimisque peccatis fieri posse credendum est, sicut est assiduus otiosus sermo, immoderatus risus, vel peccatum curæ familiaris, quæ vix sine culpa [u] vel ab ipsis agitur, qui culpam qualiter declinare debeant, sciunt, aut in non gratuibus error ignorantię, quę cuncta etiam post mortem grauant, si adhuc in hac vita positis minime fuerint relaxata.

Matth. 12.

I [*Item Augustinus in libro de vera & falsa pœnitentia, c.* 18.]

¶ De eodem. PALEA. C. V.

QVi in aliud sæculum distulit fructum conuersionis, prius purgabitur igne purgationis. Hic autem ignis, & si ęternus non sit, miro tamen modo grauis est. Excellit enim omnem pœnam, quam vmquam aliquis passus est in hac vita, vel pati [e] potest.

QValis hinc.] CASVS. Quęrebatur qualis representabitur homo ante Deum i die iudicij. Et respondet quòd si bonus decedit, bonus repręsentabitur: & si malus decedit, malus præsentabitur. Sed tamen sunt quædam peccata in iusto quæ purgãtur post mortem: scilicet venialia, vt sermo otiosus: risus immoderatus: & peccatum curæ familiaris. & hoc probatur auctoritate Euãgelij dicentis: Si quis dixerit blasphemiam in spiritum sanctum, nec in hoc sæculo, nec in futuro remittetur ei. Vnde à contrario sensu apparet, quod peccata quædam in futuro remittentur. nã qđ de vno negatur, de aliis conceditur.

o ¶ *Qualis hinc.*] Hoc verum est de summe bonis vel summe malis. nam quidam sunt summe boni: quidam summe mali [b].

b De hoc ẽt not. extr. de cele. Misc. cũ Marthę. i fi.

p ¶ *In iudicio.*]vt 13. q. 2. tempus. Ioan.

q ¶ *Culpis.*]scilicet venialibus.

r ¶ *Credendus est.*] Hic vult dicere, quod quædam culpæ tolluntur per ignem purgatorij ante diem iudicij.

s ¶ *Blasphemiam.*]"qui peccat per impotentiam, dicitur peccare in patrem: quia patri attribuitur potentia. 24. distin. qui episcopus. Qui peccat per ignorantiam, dicitur peccare in filium: quia filio attribuitur scientia. 38. di. si iuxta. Sed qui ex contemptu peccat, dicitur peccare in spiritum sanctum, vt ille qui est obstinatus in peccato, & illud dicitur irremissibile [c], i. non ita de facili remittitur sicut præcedentia. de pœ. di. 1. §. potest. & dist. 2. sciendum.

" Peccatur vario mõ in Patrem & Filium & Spiritum sanctũ.

1 j. de pœn. dist. 7. c. vlt. §. fi.

c Qđ dic vt leg. & no j. de pœ. di. 1. §. põt etiã. & dist. 2. ca. sciẽdũ. Arc.

t ¶ *Negatur.*]Ar. quod de vno negatur, de alio conceditur, de 16. q. 3. de crimine. ff. de iud. l. cum prætor. sic quod de vno cõceditur, de alio negatur, vt 45. dist. disciplina. 1. q. 1. per Esaiam. 33. q. 5.

u ¶ *Vel ab ipsis.*] Hic

qui sitit [d]. Ar. contra C. de nat. li. Auth. item si quis. vbi licet vnũ no minet, tñ extenditur ad alios. sic 61. di. miramur. ar. ff. de cu. re. si qs.

d In fin.

v ¶ *Sine culpa.*]"Similiter militia, mercatio, pcuratio, siue administratio aliqua vix siue peccato fit, vt de pę. di. 5. falsas. & c. qualitas.

" Negotia multa sũt q vix sine pec cato fiunt.

Vt in aliud.]CASVS. Dicitur in hoc cap. quod si quis non egit pœnitentiam in hac vita de aliquo veniali, in futuro sæculo purgabitur igne purgationis, qui superat omnem pœnam, quam aliquis potest pati in hoc mundo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ALIAS. Hic prosequitur Gratianus secundum H. quintam acceptionem huius nominis, crimen, dicens quod crimen dicitur quodcumque irrogat perpetuam infamiam.

Primum.] Casvs. Dicitur in hoc ca. quod qui eligitur in episcopum, debet esse sine crimine, & sine criminali infamia post baptisma, nec sufficit, si eo tempore fit sine crimine quo est ordinandus, cum forte p pœnitentiam diluit pec cata sua. Quomodo em poterit alios corrigere, qui in simile corruit delictum?

a ¶ *Primum.*] Ex hoc ca. tres oriuntur opiniones. dicit H. "qđ qui semel peccauit, ñ potest amodo promoueri, vel aliquos actꝰ legitimos exercere, vt hic, & 48. dist. quoniam. & 1. qu. 7. si quis omnē. & 50. dist. illud. &6. q. 1. qui crimen. & 8. q. 1. in scripturis. in fi. & ext. de tem. ordi. c. ex tenore. Et ar. pro eis. ff. de qđil. edi. quis sit fugitiuus. 1. respon so. fur enim non purgat vitium furti, licet rem restituat. ff. đ fur. qui ea mente. nec rapTor vitium rapinæ. ff. vi bo. rap. l. pe. Alij dicunt, quòd post quod libet mortale actꝰ pœnitentia potest quis promoueri, nisi sit crimē enorme, vt 81. dist. Apostolus. Et est arg. ad hoc 50. di. ferrum. ff. de qđil. edi. quod ita sanatum est [A], quia stat nostri temporis, &c. vt 84. dist. fraternitatis, & dicūt quod ille canon corrigit alios, qui de rigore loquuntur. Tertij dicūt, quantumcumque sit graue delictum, dum modo sit occultum, post pœnitētiam nō impedit promouendum, vt 50. di. de his. Ego credo, quod siue sit occultum, siue manifestum, dummodo sit enorme, impedit promouendum, licet egerit pœnitentiam. 50. dist. miror. Io. Sed certe hoc non est verū, licet Io. hoc dicat.

1 In cōmēta riis ad c. 1.

†*sit*] Orig.

" ꝓmoueri vtrū possit ille q semel peccauit.

1. Cor. 5.

2 Cōcord. l. fr à fre. ff. đ cond. inde. & l. altius. ff. si ser. ven.

1. Tim. 3. Tit. 1.

a Ad idē de pœ. di. j. quā tusliber. & c, quāobrē. versū. neque enim, &c. & 32. q. 1. quod aūt. in fi. 56. di. nūquam. nā Deus vitiis tm̄ irascitur, si homini. đ pe. di. j. quāobrem. Arch.

3 Beda, & gl. ord. 1. Tim. 3 ad hæc verba.

4 gl. ñ habet

1 *Vnde Hieronymus scribit in eadem epistola ad Titum, c. 1.*
¶ A die baptismi sine crimine debet inueniri, qui in episcopum est ordinandus. C. VI.

PRimum [a] itaque sine crimine iubetur esse † episcopus, quod puto alio verbo ad Timotheum, irreprehensibilem nominatum: non quòd eo tantum tempore, quo ordinandus est sine vllo sit crimine, & præteritas maculas noua conuersatione diluerit: sed quod ex eo tempore, quo in Christum renatus est, nulla peccati conscientia remordeatur. Quomodo enim potest præses [b] ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit? aut qua libertate corripere [c] peccantem potest: cum tacitus sibi ipse respondeat [d], eadem admisisse, quæ corripit?

2 *Ecce, qui ordinandus est in episcopum, nō solum tempore suę ordinationis, sed etiam omni tempore post baptisma à crimine immunis esse debet.*

DISTINCTIO XXVI.

Equitur [e] in vtraque epistola [vnius vxoris virum] post baptisma videlicet, non ante baptisma.
Vnde Hieronymus [A] scribit ad Oceanum, epist. 83.

¶ Post baptismum debet esse monogamus, qui in episcopum est ordinandus. C. I.

3 VNius [f] vxoris virum, id est, monogamum [g] post baptisma [h]. Si enim & ante cōiugem habuit, quæ obicrit: non ei imputatur, cui prorsus nouo homini [i] nec stupra, nec alia, quæ ante fuerunt, iam obsunt.

nam pro occulto crimine nemo repellitur post pœnitentiam, nisi in homicidio, vt dicit noua decre. ext. de temp. ord. c. vl. quæ declarat hoc totum. Ber.

b ¶ *Præses.*] id est, episcopus.

c ¶ *Corripere.*] no. quòd potest quis accusari de peccato, de quo pœnituit. 33. q. 2. admonere.

d ¶ *Respondeat.*] Sic j. dist. prox. vna tantum. & 42. dist. §. 1. & 62. dist. in sacerdotibus. §. 1.

Equitur.] Hęc dist. diuiditur in duas partes. Secūda ibi, *Sicut duobus.* Ioan. de Fan.

Casvs. Supra tractatum est primum c. apostolicę regulę, ſ. oportet episcopum eē sine crimine: quod intelligitur nō ſolum ſuæ ordinationis tempore, sed etiam omni tempore post baptismum. In hac vero 26. di. prosequitur secundum c. apostolicæ regulæ, ſ. oportet episcopum esse monogamum, i. vnius vxoris virum, idest, non plurium, & hoc intelligitur post baptismum: quod probatur per ſeq. c. quod abrogatum est.

e ¶ *Sequitur.*] In hac 26. di. exequitur secundum præceptum apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse vnius vxoris virum, quòd negatiue exponitur, i. non plurium: tamen in casu necessitatis bigamus promouetur vsque ad subdiaconatum, vt 34. di. lector. "Assignōnes nantur autem quattuor rationes, quare bigamus non possit promoueri. Vna propter defectum sacramenti, quia non est ibi sacramentum vnitatis, cum carnem suam diuiserit in plures, vt j. ea. acutius. Item propter prærogatiuam ordinum, vt j. c. vna. Item propter signum incontinentiæ, ex eo quòd de vna transiuit ad aliam, vt 82. di.

" Bigamus pp 4. promoueri non potest.

proposuisti. Item ex eo quòd non habet frontem hortandi viduita tem. vt j. ea. vna. in fi.

VNius.] Casvs. Quæsitum fuit à Hieron. vtrum c. apostolicæ regulę, oportet epm esse monogamum, intelligatur ante baptismum, vel post. Et resp. cꝙ post baptismum & non ante. ſ enim ante coniugem habuit, non imputatur ei, ſicut nec ſtuprum.

f ¶ *Vnius.*] 1. non plurium. sic ext. đ testi. licet. Et sic verba affirmatiua exponuntur negatiue, vt 1. q. 1. iudices. 23. q. 4. ſi ea.

g ¶ *Monogamum.*] Mo nos vnū, gamos mulier vel nuptiæ. inde monogamus, ſ. q. vnā tm̄ habuit vxorem. H. h ¶ *Post baptismum.*] Nō dicit verum, quia matrimonium nō ſol uitur in baptiſmo, vt j. e. c. deinde. & male ſentit hic Hiero. vnde Aug. eum corrigit in proxim. c.

i ¶ *Nouo homini.*] Sub eo modo loquēdi seruus post manumiſſio nē dicitur nouus homo, vt ff. de adi. leg. ſi ſeruus legatus. & alia lex dicit, quòd post manumiſſionem aliꝰ intelligitur, vt ff. de ſol. qui res. §. aream.

Cutius.] Casvs. Capitulū hoc diuiditur duas in par. In 1. par. ꝓbat Aug. qđ ille qui habuit vnam coniugem ante baptiſma, & aliam post, promoueri nō ꝑt, cū ſit bigamꝰ. & hoc fit, non propter peccatum, quod contraxit, ſed propter ſacramēti defectum, quod in eo deficit, cū hic non de peccato, ſed de in ordinatione agatur. Et ſi cathechumena fuerit ante baptiſmū corrupta, licet poſtea baptizetur, tamē nō poterit inter virgines conſecrari. In 2. parte quæ incipit ibi, *Sicut.* dicitur qđ ſicut vnitas vni viro, i. Chriſto debet eſſe ſubdita, & non diuerſis, id eſt, Deo & diabolo, ita à Deo recedere in ſuperſtitionem diaboli non licet. Vel intellige ſic, vt faciat ad propoſitum Gratiani, id eſt, ſicut duobus coniugiis non poteſt aliquis deſeruire ſimul, ſic ab vno coniugio in aliud ire non licet, quia talis apoſtataret à via ordinandi.

5 In gl. ord. c. j. epist. ad Tit. sumpta tm̄ sńia exti. Aug. in li. đ bono coniugali, c. 18.

6 28. q. 3. c. acutius. Iuo p. 8. ca. 294. Pann. l. 6. c. 66. Anſl. l. 9. c. 59. Polyc. l. 2. tit. 31.

1. Cor. 7.

k ¶ *De sacramento.*] Senſus eſt, bigamus non repellitur quia peccauit. ſed propter ſacramenti defectum, qui eſt in eo. ext. de big. à nobis. & c. nuper. Et no. quòd in matrimonio triplex deſignatur ſacramentum [b], coniunctio animorum per verba de præſenti deſignat coniunctionem fidelis animæ ad Chriſtum, ſed cōmiſtio carnis deſignat coniunctionem Chriſti, & eccleſiæ, extr. de biga. debitum. Item deſignatur ibi vnio deitatis cum humanitate, vt de conſe. diſ. 2. in Chriſto, & illam deſignat coniunctio corporum.

l ¶ *Conſecrari.*] "quæri conſueuit, cum conſecratio epiſcopi maior ſit & dignior quam virginum, quare poſſit conſecrari in epiſcopū, qui non ſolum vxorem habet, ſed etiam poſt mortuam vxorem habuit cōcubinam, vt 33. di. habuiſſe. & 34. di. c. fraternitatis. & ſi qua fuerit corrupta vel ante baptiſmum vel poſtea, non poſſit inter ſacras virgines conſecrari, vt 20. q. 1. iuuenculas? Reſpondetur, ſacra virgo ſignificat eccleſiam triumphantem, vbi non eſt macula neq; ruga. 21. diſ. quamuis. ſed epiſcopus eccleſiam militantem, vbi ſunt boni & mali. 31. di. quoniam. 11. q. 3. audi.

m ¶ *Significat.*] Et ita* ipſe epiſcopus eſt ſacramentum, ſicut aqua ip ſa. 1. q. 1. detrahe verbum ab aqua, quid erit niſi aqua?

n ¶ *Vni viro.*] id eſt, Deo, & non diabolo, & ſic bene aptatur ſequens littera.

o ¶ *Subditam.*] id eſt, non ab eo diuiſam. & bene ſequitur.

Deinde

Deinde.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dr, quòd Ruffus, & Euſebius, & ceteri epiſcopi Macedoniæ tres prauas opiniones habebant. Prima erat, quòd ille non dēt bigamus reputari, qui ante baptiſmū habuit vnam & poſtea aliam, & eam quam poſt baptiſmum aliquis habuit, videri quaſi nouo homini copulatam. Sed hanc opi. reprobat In noc. per duo inconueniētia. Primum eſt, qꝙ ſecūdū illorū opinionem, ſi aliqs ante baptiſmum tres habuerit vxores, & poſt baptiſmū quartā, ꝙ quarta eſt, erit prima ſecū dū eos. Secūdū incon ueniens eſt, qꝙ hęc talis quæ quarto ducta eſt, dēt loco virginis reputari. Secūda opinio erat, quòd totum quidquid agit homo ante baptiſmū, ſi baptiſmo deletur, qđ Inn. reprobat, cū in baptiſmo tm̄ pēta deleātur, & nō matrimonia, cū Deo auctore ſint conſtituta. Tertia opinio erat, qꝙ matrimonium ante baptiſmū ſi erat lēgitimum: & hoc improbat tali rōe, qa ſi hoc verū eſt, filij inde nati nō erūt legitimi, nec hereditatē hēbūt: ſed erūt ſpurij vel naturales. Hoc ēt improbatur auctoritate Dñi. nā interrogatus à Iudæis, ſi liceret homini dimittere vxorē ſuā, rñdit: Quos Deus cōiunxit, homo nō ſeparet. & đ his tm̄ loquebatur, ſ. Iudęis, q ante baptiſmū cōtraxerūt. In 2. parte, quæ incip. ibi, *Quæro, & ſolicit.* reuertitur Inn. ad ſecundā opi. & eam improbat duab. rōib. vſque in finē. Prima eſt, quòd ſecūdū hoc filij nati ante baptiſmū, & poſt ſi erūt fratres, nec inter eos erit familiæ erciſcūdę iudicium, quod eſt abſurdum. Secūda eſt, quia ſecūdum hoc, bona q facit aliquis cathecumenus, nō ꝓſunt ei, ſi quod añ baptiſmū geſſit, in baptiſmo deletur, quod nō fuit vērum in Cornelio gentili, nec in præceptis legalib. diligenter impletis. Et ſic cōcludit, quòd per baptiſmum nō aboletur matrimonium, ſed peccatum.

a ¶ *Cum ceteris.*] " Im proprie ponitur hæc dictio, ceteris, vt ibi, & cum eo alij duo latrones. ſic 56. dist. Ceſ nomanēſem [a]. 34. dist. ſi quis viduam. 8. q. 3. Artaldus. vñ licet ſic inueniatur ſcriptū in aliquo inſtro: hæc eccleſia cum ceteris capellis, per hoc ñ probatur eccleſiam iſtam eſſe capellam.

Additio. Arg. cōtra. 1. q. 7. & ſi illa. in prin. vbi de hoc. Arch.

b ¶ *Aeque.*] id eſt, ſimili ratione.

c ¶ *Sed obiicitur.*] Nunc obiicit contra ſecundam opinionem.

d ¶ *Quid de talium.*] Hic obiicit contra tertiam opinionem.

e ¶ *Vel naturales.*] Qui dicuntur legitimi, qui naturales, habes 32. q. 4. liberi. qui ſpurij. ff. de ſta. ho. l. vnſgo.

f ¶ *Sortiuntur.*] vxores & viros.

g ¶ *Reſpon ſum.*] Not. interpretādas eſſe locutiones ſecundū pſonas q̄ loquuntur, quid vel quib. loquūtur, vt hic, & 1. q. 7. dici. & extra de ma. & obe. ſolitæ. " & quòd persona " Persona loquens comprehen loquētis an ditur in gñali ſermo- in gñali ſer ne. arg. ff. de pig. Pau- mone com lus. §. vlt. Sed contra prehēdatur arg. C. de ſol. inquiſitio. & argu. contra. ff. loc. qui inſulam. §. vl. vbi nec dominus nec familia excipitur in generali ſermone.

h ¶ *Auctoritate.*] Qđ enim ratione probari nō pōt, extirpādū eſt, vt 68. di. corepiſcopi.

i ¶ *Lex præcepit.*] 32. q. 3. q. peccat, nō peccat legis auctoritate, &c.

k ¶ *Deſtinatos.*] Quid de hoc iuris ſit, habes 23. q. 5. reos.

l ¶ *Conceſſus.*] q. d. " ea "Cauſa eadem cauſa non opera dem diuer tur contrarios effectꝰ, ſos effectus ſic 57. diſtin. ſi quis in ſi operatur. ęgritudine. ſicut eadē ſolutio non parit libe rationem & repetitio nem, vt ff. de ſolu. qui hominem. §. vlt. extra de bapt. maiores.

m ¶ *Inter peccata.*] Vī ergo, qđ infamia con tracta ante baptiſmū nō tollitur per baptiſmum. & ita q añ baptiſmum fuit infamis, poſtea nō pōt promoueri, vt 48. diſt. qm̄. & 1. q. 7. ſi quis omnem. Act. 10.

Hoc non credo: " " ſed dico infamiam & irre " Baptiſmꝰ tollit infa- gularitatem ex ꝓprio miam prę- delicto proueniētem cedentem. tolli i baptiſmo [b]: qa b Arg. j. de dona baptiſmi ſunt ſi conſ. diſt. 4. ne omni pœnitentia, ſi ex quo. in & ſatisfactione, vt de ſi. Arch. conſecr. diſt. 4. fine. Si enim peccatum non deleretur quātum ad infamiam, adhuc poſt baptiſmū obeſſet, qđ negat Ambro. j. ea. vna. vnde ſi aliquis occidit mille homines ante baptiſmum, oīs infamia & irregularitas tollitur, vt 51. diſt. ſi quispoſt acceptum. hoc ēt patet i Paulo, qui ante baptiſmum fuit homicida: & tm̄ poſtea factus eſt Apoſtolus, vt 50. diſt. §. ecōtra. Si obiicis, ꝙ ſecundum hoc illa quæ corrupta eſt ante baptiſmum, poſt baptiſmum nō ſit irregularis: & ideo debet conſecrari: bene cōcedo, quòd non eſt irregularis, ſed tamen impedi tur à cōſecratione ꝓp defectum ſacramēti. Sed quare repellitur mulier prætextu fornicationis, quam ante baptiſmū cōmiſit, vt † *al. quia.*

1 Burc. l. 4. c. 98. Iuo p. 1. c. 292. & p. 8 c. 303. Poly. l. 6. tit. 4.

†*post*] Orig.

† al. ablatū.

1. Tim. 3. Tit. j.

†*legis*] Ori.

Gen. j.

† *iunxit*] Orig. Prouerb. 19

28. q. 1. nunquid.

† *al. consortium.*

" Ceteri & alij q̄nque Ponūtur im Proprie.

a Et c. Apoſtolica. & c. quia. ff. de conſt. prin. l. 1. §. debitum. Arc.

Matth. 19.

Matth. 6.

7 cōcor. tē in l. naturaliter. quę vide C. de epi. & cle.

Decret. j. pars.

vxor eius, qui ante catechumen [g], poſtea fit fidelis, filioſq; ex ea, cū eſſet catechumenus. ſuſceperit: ac poſtea alios, cum fidelis: vtrum ſint appellandi fratres, an non habeant poſtea, defuncto patre, hereditatis hereditatis conſortium, quibus filiorum nomen regenera tio ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire, atque iudicare abſurdū eſt, quæ (malum) ratio eſt, hoc defendi, & vacua magis opinione iactari, quàm aliqua auctoritate [h] roborari? cū nō poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit [i] & Deus iūxit? Nunquid ſi quis catechumenus virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiā tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos [k] qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit, quæro, ſi hęc, cum fuerit factus fidelis, amittit: quia per baptiſmum, totū, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atque eleemoſynis vacātem, angelum audientem per reuelationem, ipſumq; [e] Petrum videntem: nūquid per baptiſmum hæc illi ablata ſunt, propter quæ ei baptiſmus videtur eſſe conceſſus [l]? Si ita creditur, mihi credite, non modicū erratur: quia quidquid bene geſtum fuerit, & ſecundum præcepta legalia cuſtoditū, non poteſt facientibus deperire. Nuptiarū ergo copula, quia Dei mandato perficitur, non poteſt dici peccatum: & quod peccatum non eſt, ſolui inter peccata [m], credi omnino non debet: eritque integrū eſtimare aboleri nō poſſe prioris nomen vxoris, cum non dimiſſum ſit pro peccato, quod † ex Dei ſit voluntate completum.

Item Innocentius Ruffo, & Euſebio, & ceteris epiſcopis Macedoniæ epiſt. 22. c. 2.
¶ Bigamus probatur, qui ante baptiſmum habuerit vnam, & poſt baptimum alteram. C. III.

1 DEinde ponitur non dici oportere bigamū cum, qui catechumenus habuerit, atque amiſerit vxorē, ſi poſt baptiſmum fuerit aliam ſortitus, eamque primam videri, quæ nouo homini copulata ſit: quia illud coniugium per † baptiſmi ſacramentum cum ceteris [a] criminibus ſit ablutum †. Quod cum de vna vtique dicitur, certe, ſi tres habuerit in vetere poſitus homine vxores [b], erit ei, quæ poſt baptiſmum quarta eſt, ſic interpretantibus prima, & virginis æque [b] nomen accipiet, quæ quarto ducta eſt loco. Quis (oro) iſtud non videat contra Apoſtoli eſſe præceptum, qui ait, vnius vxoris virum oportere fieri ſacerdotem? Sed obiicitur [c], ꝙ in baptiſmo totum, quidquid in vetere homine geſtum eſt, ſit ſolutū. Dicite mihi (cum pace veſtra loquor) crimina tantum dimittuntur in baptiſmo, an & illa, quæ ſecundū Domini † præcepta, ac Dei inſtituta complētur? Vxorē ducere crimen eſt, an non eſt crimen? Si crimen eſt, ergo (præfata venia dixerim) erit auctor in culpa: qui, vt crimina committerentur, in paradiſo præcepit [c]? cum ipſe eos benedixit. Si vero nō eſt crimen, quia quod Deus inſtituit †, nefas ſit crimen appellari, & Salomon addidit [Etenim à Deo ꝓparatur viro vxor,] quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſſum, ꝙ auctore Deo legitur conſummatum? Quid de talium [d] filiis percenſetur? Nunquid non erunt admittendi in hereditatis conſortio †, quia ex ea ſuſcepti ſunt, quæ ante baptiſmum fuit vxor, eruntque appellandi vel naturales [e], vel ſpurij: quia non eſt legitimū matrimonium, niſi illud (vt vobis videtur) quod poſt baptiſmū aſſumitur? Ipſe Dominus, cum interrogaretur à Iudęis, ſi liceret dimittere vxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit [Quod ergo Deus iunxit, homo nō ſeparet.] Ac ne de his locutus eſſe credatur, qui [f] poſt baptiſmū fortiuntur [g], meminerint hoc & à Iudæis interrogatum, & Iudæis eſſe reſponſum [g]. ¶ Quæro, & ſolicitus quæro, ſi vna eademque ſit

A ¶ Bigamus.] *Rubricæ huius c. & ſequentis, quæ in codicibus impreſſis erant tranſpoſitæ, in ſuum locum ex aliquot manuſcriptis ſunt reſtitutæ.*

B ¶ Homine vxores.] *Sic in omnibus manuſcriptis, & apud Burchar. & Iuo. par. 1. c. 292. quamuis in originali, & apud eundem Iuon. p. 8. c. 303. paulo aliter, & obſcurius legatur.*

c ¶ Præcepit.] *In orig. & apud ceteros colleſt. legitur:* in paradiſo cum ipſe eos iungeret, benedixit.

D ¶ Qui poſt baptiſmum.] *Apud Burchar. & Iuonem in 1. parte legitur:* quæ poſt baptiſmum ſortiuntur. *Sed in originali, & apud Iuonem par. 8 & in Pannormia, et j. 28. q. 1. c. numquid. hoc modo:* qui poſt baptiſmum vxores ſortiuntur. *Verum ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

E ¶ Ipſumque Petrum.] *Apud Innoc. in codice canonum, et Burchar. eſt:* atque eleemoſynis

Universidad de Deusto
Biblioteca

extr. de diuor. gaudemus. in fi. sic videtur in promouendo. Sed hoc ideo est, quia illud delictum non tantum vxorem, sed etiam virum maculat, vt 32. q. 1. in coniugio. Sic vides, quòd per libertatem tollitur delictum, vel infamia quam qs in seipso commisit: sed illud delictum quod in alio commisit, non tollitur, vt ff. de his qui no. infa. l. pen. & l. athletas. §. Pomponius. Præterea per baptismum tollitur crimen præcedès: nõ tn tollitur exceptio competens ex crimine[a]. sicut per pœnitentiam tollitur crimen, non tñ exceptio competens ex crimine, vt 5. dist. prox. c. vl. & 33. q. 2. admonere. Ioan. Quod aũt hic dicitur, nõ est peccatũ, sed sequela peccati, s. infamia ex pcto contracta. secus autem est in illa quæ non prouenit ex peccato, sed ex cõstitutione ecclesiæ, vt ĩ illa quæ inuita est corrupta, vt 5. ea. c. 2. & in iudice & executore, vt 50. dist. si quis viduam. & 51. dist. aliquantos. & tamẽ non peccãt tales. si. 23. q. 5. miles. Sed secũdũ H. vbi seq. incõueniens, s. q melioris conditionis sunt delinquẽtes, quam illi qui nõ deliquerunt. 34. dist. fraternitatis. 9. q. 3. mandamus. in gl. non q. sed hoc contingit virtute sacramenti.

a Idẽ no. In. ext. d diuor. gaudemus. ibi videas. & idẽ no. ĵ. 28. q. 1. si qs. Arch.
1 Iuo p. 8. c. 291. Pan. l. 6. c. 64.

VNa tantum.] Casvs. In hoc c. dicitur, quòd si quis iterauerit coniugium, id est secundã habuit vxorem, nõ potest postea promoueri secundum legẽ promotionis, quod quibusdam mirũ videtur, s. vt matrimonia ante baptismũ contracta obsint: peccata vero non obsint volentibus promoueri, quod non debet videri mirũ: cum peccata in baptismo deleãtur, bigamia vero non. Per §. autem sequentem, qui planus est, probatur, q bigami reputantur, non solum qui ante baptisma, sed etiam qui post coniugia frequentauerunt.

¶ Casus seq. §. patet.

a ¶ *Ordinationis.*] simile ĵ. 32. dist. seriatim.

b ¶ *Non soleant.*] Ergo infamia ex delicto proueniens non nocet, quantum ad legem promotionis: scilicet per baptismum deleta.

c ¶ *Hortator.*] lic 25. dist. c. vlt. & 47. dist. c. licet hi. §. necesse.

d ¶ *Bigamus.*] Bigamus componitur à bis & gamos, quod est mulier, vel vxor. & sic dicitur bigamus, qui duas habet vel habuit vxores. Archidiaconus.

e ¶ *Sacerdotis.*] Idem de quolibet sacro ordine. 42. dist. quiescamus.

QVi sine crimine.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd ille qui habuit tantum vnam vxorem, & est sine crimine, promoueri potest: qui vero bis contraxit, licet non peccauerit: tamen prærogatiua sacerdotij est exutus, nec poterit promoueri.

VOd autem.] Hæc distin. diuiditur in duas partes. In prima intendit Gratian. superficialiter allegando probare, quòd si diaconus fuerit protestatus, quòd non poterit continere: si contrahit, tenet matrimonium, sed hoc est falsum. Secunda ibi, *Quidam.* Ioan. de Fant.

bNã vltra p positũ prin cipale hoc interserit d cõtinentia clericorũ, vt f q 3 ad 35. dis. vt dixi ĵ. in rubri. huius lib. Arch.

Casvs. Supra ostensum est, quòd oportet episcopum esse vnius vxoris virum. In hac 27. dist. quæritur, an tempore administrationis possit eius copula fungi, quam vnicam & virginem habuit? Et resp. quòd non. & hoc probatur per sequens c.

b ¶ *Quòd autem.*] In hac 27. dist. primo ponit incidentem quæstionem, scilicet, an episcopus possit vti matrimonio contracto. Secundo ponit contrarietates capitulorum quorumdam, quæ loquuntur de vouentibus: & ea soluit distinguendo inter vouentes solenniter, & vouentes simpliciter. Et incipit hic tractare de continentia clericorum. & protenditur iste tractatus vsque ad 36. dist.

DIaconus.] Casvs. Aliquis volebat in diaconum promoueri, sed castitatem seruare nolebat: quæritur fuit an deberet ordinari? Et respondet M. Papa quòd non. sed si cum ordinaretur tacuit, & post ordinationem contraxit, deponi debet.

g ¶ *Diaconus.*] secundum quòd patet per §. sequentem, hoc ca. potest intelligi de matrimonio iam contracto, & de contrahendo. & secundum hoc diuersis modis exponitur littera: " secundũ quòd intelligitur de contracto, planum est: quia iste M. Papa præcessit Greg. qui in dixit continentiã sub diaconibus. 31. distin. ante. sed hoc expone pro accipiendo, id est, pro cõtracto retinendo. Licuit enim etiam tempore Syricij vsq; ad Grego. subdiaconi vti iam contracto matrim. 87. dist. quicumque. 82. dist. proposui. sti. expone ergo quod dicit, matrimonium desiderauerit, id est, desiderauerit vti iam contracto. Secũdum autem quòd loquitur de contrahendo, de diacono fuit tantum quæsitum, & de eo tantum responsum. Idẽ tamen est de subdiacono. ĵ. 32. distin. si quis eorum. & secundum hoc plana est littera. Quod tamen dixi, quòd M. præcessit Greg. H. dicit p chronicam suam falsum est. & dicit quòd Gregor. præcessit Mart. 66. annis.

" Textum dupliciter exponit.

h ¶ *Si contẽstatus.*] Nota quòd protestatio valet, vt extra de no. oper. nun. cum ex iniuncto. & ĵ. dist. prox. diaconi. extra quod met. causa. perlatum. & 31. q. 2. Lotharius. & ff. de neg. gest. Nesennius. ff. quib. mod. pi. vel hy. sol. si debitor. §. 1. Argum. contra ex tra de constitut. cum M. Ferrarien sis. & de appell. solicitudinem. Ioan. Hoc credo tenendum, quòd protestatio semper valet facta præsente aduersario, nisi contradicat aduersarius [d], vel iudex si facta fuerit re adhuc integra existente, vt in hoc capit. & extra de in integrum restitut. cum venissent. nisi in casibus quibus expressum est, quòd protestatio non valeat, vt ibi, extra de constitution. cum M. & de appellat. solicitudinem.

d Argu. ad hoc extr. de ele. Cumana. Arch.

i ¶ *Tacuerit.*] Not. taciturnitatem haberi pro consensu, vt hic, & 54. distin. si feruus. & 65. dist. si forte. & 20. q. 2. puella. ff. sol. matr. l. 2. arg. contra extra de præscrip. nihil. Sol. " taciturnitas semper habetur pro consensu, nisi in tribus casibus not. 2. q. 7. plerumque. Item & in casibus illis vbi requiritur expressus consensus, vt in seruitute imponenda non sufficit consensus tacitus, sed expressus, vt ff. de seru. vrban. præd. inuitum. Item in procuratore constituendo. ff. de proc. filius. §. inuitum. Item in furto, vt ff. de fur. qui vas. §. vetare. Item in soluendo matrimonio, vt ff. de ritu nup. in eo iure. §. 3. Vel distingue, an tale sit factum quod possit fieri me prohibente. in eo casu non obest taciturnitas, vt rem meam quis possit vendere me inuito: & ideo ibi non nocet taciturnitas, vt ff. de contrahenda empt. rem alienam. Si autem tale factum est, quod non potest fieri me prohibente, ibi taciturnitas habetur pro consensu [e], vt extra de his quæ fiunt à prælat. cap. 2. sic distinguit lex. ff. de re iudic. fæpe. sic 11. quæst. 3. quando. & extra de senten. & re iudica. quamuis. Ioannes.

" racens consentire.

e De hoc & not. extr. de præsumpt. nõne. ibi videas. Arc.

HAC AVCTORITATE. Casvs. Concludit Gratianus ex supradicto c. q illi qui habent vxores vel habere volunt, nec diaconi nec sacerdotes fieri possunt. sed si diaconus à ministerio cessare voluerit, matrimonio iam contracto vti potest: quia etsi etiam in sui ordinatione castitatẽ promittat, tamen tãta est vis matrimonij, vt ipsum

tismum alterum habuisse probantur. Bigamus [d] vero in sacerdotem ordinari non debet: non quia deliquerit secundã accipiendo vxorem: sed quia prærogatiua exutus est sacerdotis.[e]

Vnde Ambrosius ad Vercellenses, lib. 10. epist. 82. ait.

¶ Non peccat bigamus, sed prærogatiua sacerdotis exuitur. C. V.

QVi sine crimine est vnius vxorisvir, teneturad legem sacerdotij suscipiendi. Qui autem iterauerit coniugium, culpam quidem non habet coinquinati, sed prærogatiua exuitur sacerdotis.

DISTINCTIO XXVII.

1. ps

VOd autem [f] vnius vxoris vir episcopus esse iubetur: quæritur, an de tempore ordinationis hoc sit accipiendum, vt tempore suæ administrationis, eius possit copula fungi, quam vnicam, & virginem sibi desponsauit.

Hoc Martinus Papa prohibet dicens.[3]

¶ Non ordinetur diaconus, nisi castitatem fuerit professus. C. I.

3 Apud Martinũ Bracarenſ. c. 39.

DIaconus [g] qui eligitur, si contestatus [h] fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non posse in castitate permanere, hic non ordinetur. Quòd si in ordinatione tacuerit [i], & ordinatus fuerit, & postea matrimonium desiderauerit, alienus sit à ministerio, & vacet à clero.

Hac auctoritate datur intelligi, q illi, qui vxores habent, vel accipere volunt, nec diaconi, nec sacerdotes fieri possunt, nisi continentiam profiteantur. ¶ Si vero diaconus à ministerio cessare voluerit, & contracto ma-

vt ipsum matrimonium non dissoluatur. & hoc probat per sequentia. Quod tamen dicitur ab illo vers. *Si vero.* falsum est, nisi hoc intelligas in orientali ecclesia.

¶ Casus autem plani sunt vsque ad c. quod interrogasti.

a ¶ *Licite.*] allegando dicit.

trimonio licite [a] potest vti. Nam etsi in ordinatione sua castitatis votũ obtulerit: tamen tanta est vis in sacramento coniugij, quod nec ex violatione voti potest dissolui ipsum coniugium.

Vnde Augustinus [A] in libro de bono viduitatis ad Iulianam viduam, c. 10.

¶ Nubentes post votum non sunt adinuicem separandi. C. II.

1 ĵ. 27. q. 1. c. nuptiarum. §. proinde.

" Votum solennizatur tripliciter.

2 Ibid. ca. si quis votũ.

" Nubens post votũ, peior est adultero.

3 ĵ. 17. q. 1. c. vouentib. Senten. 4. di 38.

4 Iuo p. 7. c. 124. Pann. l. 3. c. 192.

1. Cor. 7. † *peccauit*] Hier.

† *al. qua se semel.*

1. *Tim.* 5. a Ad hoc fa. qđ no. 1. q. 1. qbusdã. In hic arg. &c. 5 Valde variãt hæc nomina in exẽplaribus, & Burc. & Iuo. 6 Burc. l. 8. c. 47. Iuo p. 7. c. 65. & 152. Pã. l. 3. c. 205

VOtum [b] sollenne.] Hæc est ij. pars dist. in qua corrigit & dicit, quòd vouentes simpliciter, licet nõ debeant contrahere, tñ tenet matrimoniũ. Io. de Fant.

b ¶ *Post votum.*] Quidam dñt illud votum esse simplex, quòd fit per verba de futuro, vt, ego voueo, q post mortem vxoris contnebo. hoc votũ impedit, vt dñt, sed nõ dirimit matrimoniũ. Votum solẽne est, quod fit per verba de pñti, vt, ego voueo continentiam. istud impedit & dirimit, ext. qui cle. vel vou. meminimus. & ca. consuluit.

" Ego credo trib. modis votum solẽnizari, vel p ordinẽ, vel per habitum, vel ex eo q coram aliquib. testib. deuouit se alicui religioni. & dic vt no. 27. q. 1. c. 1. Io. Quod Ioã. dicit de habitu. intelligas si recipiendo habitum fecit professionem expressam vel tacitam, vt extr. de reg. statuimus. & c. præce. quia solus habitus nõ solennizat votum, vt eo. ti. porrectum. Bar.

SI vir simplex votum.]i. propositum perpetuæ continentiæ habendæ.

d ¶ *Sed tribus annis.*] " Alibi dicitur, quòd isti sunt peiores adulteris, vt 27. q. 1. nuptiarum. Quare ergo istis tñ triennij pœnitentia indicitur, cũ adulteris septennij indicatur. 33. q. 2. hoc ipsum?

Item cũ isti in Deum peccẽt, grauius essent puniendi, quàm illi q in hominem peccãt, vt 17. q. 4. sicut qui. 22. q. 1. mouet. Sed istud est propter bonũ matrimonij adiũctum [3], & sic habes, quòd minuitur pœna delicti propter adiunctũ bonum, vt 32. q. 2. quidquid. & q. 4. dixit. & c. origo. & 22. q. 2. si quæ libet.

" racens consentire.

VOuentibus.] *Etiam velle.*] sic ergo videtur, quòd sola voluntas etiam quo ad ecclesiam punitur, vt 19. dist. Anastasius. sic ergo licet nubere per se sit bonum, tamen malum est istis, sicut corpus Christi malum fuit Iudæ, vt de consec. dist. 2. sicut Iudas. & arbor paradisi mala fuit Adæ, vt 11. quæst. 3. quid ergo.

Simplex.] *Abest vox ista ab omnibus manuscriptis, & ĵ. 27. q. 1. c. si quis votum. etiam ab impressis. In aliquot tamen peruetustis, est glossa interlinearis.*

Hieronymus [c] vero econtra scribit.

¶ Damnabile est vouentibus virginitatem, velle nubere. C. IIII.

c ¶ Hieronymus.] *Gratianus hic. & ĵ. 17. q. 1. c. vouentibus. & Magister sententiarum hoc tribuunt Hieronymo, apud quem non est inuentum. In gl. ordinaria 1. Tim. c. 5. ad ea verba,* habentes damnationem, *refertur ex B. Augustino, cuius propria verba habentur ĵ. in c. nuptiarum. 27. q. 1. post principium.*

3 VOuentibus virginitatem, non solum nubere, sed etiam velle [c] damnabile est.

Idem contra Iouinianum, lib. 1.

¶ Damnationem habebit, si nupserit, quæ virginitatem vouit. C. V.

4 SI nupserit virgo [f], non peccat †, non illa virgo, quæ semet † Dei cultui dedicauit. Harũ enim si qua nupserit, habebit damnationem: quia primam fidem irritam fecit.

f *Si nupserit virgo.*] quæ non vouit.

Item Nicolaus Papa ad Albinum [5] Vienn. eccleſiæ Archiepiſcopum.

¶ Quæ sanctimonialem se esse finxerat, nubere non valet. C. VI.

6 QVod interrogasti de femina, quæ post obitum mariti sui sacrum velamen super caput suum imposuit, & finxit [g] se sub eodem velamine sanctimonialem esse: postea vero ad nuptias rediit: bonum mihi videtur; quia per hypocrisim ecclesiasticam regulam conturbare voluit: & nõ legitime in voto suo permansit, vt pœnitentiam agat de illusione ne

Vod interrogasti.] Casvs. Quædam vidua clausrum monialium intrauit, & velamen super caput suum imposuit continentiam profitendo, & inter alias monachas sicut sanctimonialis est morata. postea contraxit matrimonium, dicens se fiẽte monasterium intrasse, quæsitum est, quid fieri debeat. Et respondit Nicolaus Papa, quòd ipsa debet agere pœnitentiam de illusione nefanda, & reuerti ad monasterium, vt seruet quod promisit. Omnia autem quæ sequuntur, plana sunt, & per te videbis.

g ¶ *Et finxit.*] " Quædam simulatio fit ex honesta cã, quædã ex inhonesta. Ex honesta, vt 22. q. 2. vtilem. & 23. q. 2. dominus. Similiter si aliquis simulat se religionẽ intrare pp timorem, talis simulatio non nocet, dummodo ,ptestatio præcedat [b], vt ext. qđ me. cau. perlatũ. Simulatio aũt ex inhonesta cã semper facit monachum: nec admittere tur, si vellet probare contrarium, vt 27. q. 1. vidua. & extr. de reg. vidua. & C. de lat. lib. tol. l. vnica. §. sed & q Dñi funus pileati. Et not. q Io. Fauentinus distinxit: " est fictio intẽtionis, & fictio operis. Fictio intentionis est cũ quis fictẽ ad baptismũ accedit, & licet fictẽ accedat [a], tñ verum baptismum recipit, vt 1. q. 1. sicut fẽti. " similiter si quis fictẽ fit monachus ad hoc, vt possit fieri abbas, nihilominus est monachus, licet ficta, & non sincera fit eius intentio [d]. Fictio operis dr, vbi factũ fingitur esse quod fi fit, vt ff. de rit. nu. simulate. vel cũ simulat se vendere, & donat, & secũ dum quod dr C. plus val. quod agit. q quod simulate concipitur. Similiter dico, q si aliquis eo proposito copulatur alicui mulieri, q nolit stare legitime cum ea, & hoc patratus sit probare, q si est audiendus. nam in sponsalibus recurritur ad cõem intelligẽtiã verborũ, licet contrahens aliũ intellectum habuerit, vt extra de sponsa. ex litteris. 1. vbi enim verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi, vt ff. de leg. 3. ille aut ille. e

" Simulõ fit cã duplici.

† *al. ministerio inchoauit.*

7 Burch. & Iuo ibid. Pã. l. 3. c. 306

Act. 8.

b Et hoc iõ: qa sp psumi tur durare volũtas, nisi pbetur mutata. ff. đ. pb. eũ q. & ff. đ leg. 2. Luci [e]. in fi. Arc.

" Fictio intẽtionis, & fictio opis.

Act. 5.

a vide B. Th. p. 3. q. 98. ar. 7. & q. 69. ar tic. 9. & 10. c Qđ leg. & no. ea. q. ipõ fus. §. ecce qñ. in fi.

dAd hoc 16 q. 7. p laicos Io. de Fan.

h ¶ *Reuertatur.*] Hoc intellige, qñ post habitum assumptum ste tit inter moniales, vt 27. q. 1. vidua. aliàs solus habitus non diriment sequens matrimoniũ, vt ext. de reg. porrectum. & extr. de conuer. coniu. ex parte. in fi.

i ¶ *Resbyteris, diaconibus.*] vt extr. q cle. vel vo. c. 1. contra. Sed ibi fuit dispensatio comparatiua.

e Idẽ not. ẽt Io. & Bern. ext. de reg. vt cleri. vbi no. de mria huius gl.

k ¶ *Disiungi.*] quo ad carnis copulam: " quia quod non est, non potest dissolui neque accusari, extra de despon. impuber. ad dissoluendum. sed dicit lex quòd matrimonium non dicitur dissolui, quod ab initio nullum fuit, vt in Auth. de nup. §. si vero ab initio.

" Quod nõ est, non põt dissolui.

fanda, & reuertatur [h] ad id, quod spopondit, & in sacro ministerio † permaneat, quod inchoauit.

PALEA. C. VII.

7 NAm si consenserimus, q omnia sacramenta ecclesiastica quisque, prout vult, fingat, & non vere faciat: omnis ordo ecclesiasticus turbabitur: nec catholicæ fidei iura consistunt, nec canones sacri rite obseruãtur. Quid enim profuit Simoni mago baptismum sacrum ficte suscipere, & in Christianitate permansurum se finxisse, cũ per Apostolum frau de eius detecta, quod sibi futurũ esset, prænũtiatum fuit? Ait enim [Pecunia tua tecum sit in perditionẽ: cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua: & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui: in felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse.] Ideo tales, nisi resipiscãt, spirituali gladio percutere censemus. Non enim fas est spiritui sancto mentiri, sicut Ananias, & Saphira mentiti sunt, & statim perierunt.

¶ *Caput hoc in multis Gratiani codicibus; (in quibus habetur sine nomine Palee) est continuum superiori, quemadmodum & apud Burchardum, & Iuonem. In Pannormia autem est seiunctum.*

Item Calixtus Papa II.

¶ In sacris ordinibus constituti non ducant vxores, & si duxerint, separentur. C. VIII.

PResbyteris, diaconis [i], subdiaconis, & monachis concubinas habere, seu matrimonia contrahere penitus interdicimus: contracta quoque matrimonia ab huiusmodi personis disiungi [k], & personas ad pœnitentiam redigi debere iuxta sacrorum canonum diffinitiones iudicamus.

¶ *Hic canon inuẽtus est in cod. Vatic. Bibliot. in fragmento cuiusdam concilij ab Vrbano secundo habiti, c. 2. ex eodem vero concilio sunt canones, Alienationes. 12. q. 2. & Paternarum. 24. q. 3.*

Hic distinguendum est, quòd vouentium alij sunt simpliciter vouentes, de quibus Augustinus, & Theodorus locuti sunt: alij sunt, quibus post votum, benedictio accedit consecrationis, vel propositum religionis, de quib. Hieronymus, & Nicolaus, & Calixtus scripserunt.

Vnde idem Hieronymus contra eumdem Iouinianum lib. 1. scribens ait.

a Sub.& iō i oēm eccle siā delinq̃re vī. 26. q.2.13 & illud. 55. dist. c.sed illud.i fi.Arc. 1 Iuo p.7.c. 124. Pann.l. 3.c.193.

a *Virgines.*] ¶*Quam incestæ.*] sacrilegæ etiam sunt.27.q.1.virginibus, quia vasa Domini,id est seipsas contaminant[a]. J. dist. prox.decernimus.

ECce.] Hæc dist.diuiditur in xj.partes,in quarum prima probatur,quòd nullus debet esse subdiaconus,nisi prō missa castitate,& hoc per c.Greg.& c.Inno. Io. de Fan. Quæ autem fuit causa institutionis,habetur 31.dist.§. causa. Secunda ibi, *Quando*. Tertia ibi, *Prīusquā*. Quarta ibi, *De his*. Quinta ibi, *Assumi*.Sexta ibi,*Presbyter*. Septima ibi, *Quia sunt*. Octaua ibi,*De Syracusanæ*.Nona ibi, *Si quis docuerit*. Decima ibi,*Presbyterum*.Vndecima ibi, *Consulendum*. Io. de Fan.

CASVS. Ostensum est ꝫ.in illo c.diacon[e]. & c.presbyteris. ꝙ diaconi, ꝓsbyteri & subdiaconi debent continentiam promittere. Adhuc in hac 28.dist. de eodem tractat, & annectit de hisqui ab infantia ecclesiasticis officiis mancipantur, & quòd relictæ diaconorum &sacerdotum non contrahant,& ꝙ sacerdotes proprias vxores à sua cura nō abiiciant. Sequentia plana sunt vsque ad c.*Prīusquam*.

b Hic sub. fic.ꝫ.di.px. c.j.& pe.est ostēsum, ꝙ diaconi,subdiaconi&ꝑsbyteri dēnt cōtinētiam ꝓmittere, & adhuc in hac,&c. secūdū Bart. Brix.

3 Pann.l.8. c. 142. †*diaconat*[us] Pannor,

4 Burc.l.2.c. 157.Ans.l.7. ca.106. Iuo p.3.c.130.& p.6.c.248. Pan.l.3.c.22

† *al.pie.*

b ¶*Ecce ostēsum est*.] in hac 28.dist. agit de cōtinētia clericorum in tribus ordinibus, ostendit etiam qualiter sint ordinandi qui ab infantia ecclesiasticis officiis adiungūtur. Item ostendit, ꝙ relictæ presbyterorū & diaconorum non possunt aliis nubere, & quòd sacerdotes à sua cura non debent abiicere mulieres.vltimo dicit, ꝙ ad laicos non spectat iudicare de sacerdotibus, licet mali sint.

c *Vllum.*] ¶*Prohiberit*. Ipse se vel tacite.expresse, vt 23.dist.quamquam. & 27.q.1.vt lex. Tacite, vt j.ea.diaconi. Si quæris, qūo ecclesia imponat alicui necessitatem continendi, cum continentia sit res voti, non præcepti, vt 32.q.1.integritas? Dico quòd ecclesia neminem cogit continere, sed in ordine quem dat, potest imponere legem quam vult, sicut quilibet alius in traditione rei suæ, vt ff. de pact. in traditionibus.

d *Ecernimus.*] ¶*Careant.*] Mitius agit cum eis decretalis,quæ iubet eos amoueri post admonitionem, vt extra de cohab. cler. ficut.

ADDITIO. Vt hoc dictum cesset,dic,careant si prænoniti non cessauerint, secundum Laurent. vel dic, quòd decret. loquitur in concubinario clerico, hic autem in eo qui de facto duxit vxorem, qui plus contemnit. Archid.

Quando.] Hæc est secunda pars, in qua probat quòd prælati ecclesiarum parochialium debent facere professionem episcopo, quòd honeste viuent.

c Hęc dispēsatio est in corpore iuris clausa,ioō oib. epis est ꝓmissa,sed[ꝫ] Ala.& Gof.

e ¶ *Aut diaconi.*] Hoc die etiam acolythis conferuntur ecclesiæ ex dispensatione[c], vt extra de æta.& qual.præterea.

f ¶*Professionem.*] Quid promittere debeat,dixi 24.dist.quamquam.

PRius quam.] Hæc est tertia pars in qua probatur, quòd habens filiam parualam non debet esse episcopus.

CASVS. Vacante ecclesia Neapolitana,quidam nomine Ioannes fuit ibi in episcopum electus à minori parte capituli,aliis contradicentibus : quia filiam habebat paruulam:supplicabatur Papæ vt ipsum confirmaret:sed Gregor.noluit eum confirmare, dicens,ꝙ nec ipsi debuerunt eum eligere, nec ipse debuit electioni consentire, cum filia teste conuincatur sui corporis continentiam non habere.

g ¶*Ab altera parte.*]i. medietate:quia nomine partis medietas designatur, vt ff. de ver. si. nomen. §. portionis. & ff. de vsufr. l. etiam.

h ¶*Paruulam.*] paruitas filiæ fuit argumentum, ꝙ nō diu fuerat cōtinēs. vnde aliud esset si habuisset magnam filiam[d], vt sic nō obstet, vt ꝫ.ead. de Syracusanæ. vnde ibi fuit dispensatum. Sed hodie iure communi nullus talis promouendus est in eṗm, vt 61.dist. Catinensis.

i ¶*Filiam.*] No.ꝙ per factum ipsum probatur aliquid, vt 82.di. ꝓposuisti.12.q.2.quatuor. & 18.dist. puenit. Ex hoc c.vī, "ꝙ iudex ex suo officio posq̃ de facto supplere de facto, quod sibi non constat tamquam iudici. Et licet non obiiciatur aliquid à partibus contra personam electi:ipse tamen superior potest obiicere[e]. Sed hoc ideo supplet de facto, quia illud spectat ad substātiam electionis; sicut supplet de tali facto, quod spectat ad substantiam iudicij, vt di xi 2.q.7.alieni. Ioann. Alias iudex non supplet de facto, nisi qd cōstat iudici tāquam iudici, vt C. de temp. app. l.1.§. vlt. & C. de app, ampliorem. circ. princ. & ff. de testi. l.3, §. tu magis scire. Sed licet possit supplere, tamen ei soli non creditur, vt ext. de prob. quoniam contra falsam. Sed de iure supplet. C. vt quæ desunt aduo. l. vna. Bart. Brix.

Deiis.] Hæc est iiij. pars huius dist. in qua dicitur, qd in xviij. anno debet perscrutari conscientia iuuenum vtrū velint contrahere, vel castitatem tenere.

CASVS. Hoc c. loquitur de illis filiis, qui traduntur à parentib, in ecclesiis sæcularib. erudiendi. Dicitur enim, quòd illi receptis mi noribus ordinibus in pueritia, cum ad xviij. annum peruenerint, interrogari debent, an velint continentiam profiteri, vel non. Et si dixerint se velle continere, post xx. annum, debēt ad subdiaconatum promoueri:& si postea caste vixerint, post xxv. annū diaconi fiant: ita tamen ꝙ decetero ad nuptias vel furtiuos cōcubitus non accedant: quod si fecerint, deponantur. Si vero dixerint se nolle continere, ducant vxores, ita vt si postea renuntiauerint pari consensu copulæ nuptiali, ad sacros ordines poterunt promoueri.

k ¶ *Infantiæ.*] i. pueritiæ:quia infantia non durat nisi vsque ad septennium, vt C. de ju. delib. si infanti. Sic ergo videtur, ꝙ pueri bene possunt habere beneficia ecclesiastica. nam & promoueri possunt, vt 77.dist. in singulis. Sed contra. t.q.1.pueri. "Sed dic,ꝙ beneficia possunt hīe,sed non prælaturas, vt ext. de æta.& quali. indecorum.

l ¶ *Lectorum.*] Nomine lectoris hic comprehendit omnes minores ordines. ꝫ.25.dist. c.1.

m ¶ *Octauumdecimum.*] In clerico sæculari requiritur votū in xviij. anno, vt hic,& 77.dist. in singulis[f], sed in monacho in xx. vt 20.q.1. illud. quod ideo fit, ne monachalis habitus propter nuptias deferatur, nisi vbi dura est conuersatio, vt in insulis, vbi datur maius spatium, vt ext. de reg. quia in insulis.

ADDITIO. Hæc palea est.20.q.1.quia.

Dei timore, vt dum cos talis professio obligauerit, vitæ sanctę disciplinam† tetineant.

Item Gregorius clero,& nobilibus ciuibus Neapolitanis,lib.8.epist.40.

¶Qui longam corporis sui continentiam non habet,in episcopum eligi non debet. C. IIII.

3 5 PRiusquam ad nos scripta vestra discurrerēt †,Ioannem diaconum, qui ab altera parte g electus est, paruulam h habere filiam i ex quorumdam relatione cognouimus. Vnde, si rationem voluissent attendere:nec alij eum eligere, nec ipse debuerat consentire. Nam qua præsumptione ad episcopatum audet accedere,qui adhuc longam corporis sui continentiam filiola [A] teste conuincitur non habere?

A ¶ Filiola.] *Sic emendatum est ex originali, Ansel.& Polycar. cum antea legeretur*, filia. *Superius etiam dixerat*, paruulam filiam. *quibus vocibus recens incontinentia manifeste exprimitur.*

Item ex concilio Toletano,2.c.1.

¶ Ad subdiaconatum accessuri continentiam profiteantur. C. V.

4 6 DE iis,quos voluntas parentum à primis infantiæ k annis clericatus[B] officio mancipauit,statuimus obseruandum, vt mox detonsi, vel ministerio cłectorum l traditi,in domo ecclesię sub episcopali præsentia à præposito sibi debeant erudiri. At vbi octauumdecimum m ætatis suæ cōpleuerint annum, corā totius cleri,plebisque conspectu voluntas eorum de expetēdo coniugio ab episcopo perscrutetur:quibus si gratia castitatis Deo inspirante placuerit,& permissionem† castimoniæ suæ absque coniugali necessitate spopōderint seruaturos, hi tamquā appetitores arctissimæ viæ, leuissimo Domini iugo subdantur : ac primo subdiaconatus ministerium habita probatione[a] professionis suæ à[1] vigesimo anno suscipiāt. Quòd si inculpabiliter, ac inoffense vigesimumquintum annum ætatis suæ peregerint, ad diaconatus officium, (si scienter implere posse ab episcopo comprobantur) promoueri debent. Cauendū tamen est his,ne quando suę sponsionis immemores ad terrenas [b] nuptias, aut ad furtiuos† cōcubitus vltra recurrant. Quòd si forte fecerint,vt sacrilegij reiꝫ ab ecclesia habeantur extranei. Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore desiderium nubendi persuaserit, concessam ab Apostolo licētiam auferre [c] nō possumus:ita vt cum prouectę ætatis in coniugio positi renuntiaturos se pari consensu operibus carnis sponderint,ad sacros ordines† adsipirent.

B ¶Clericatus.]*In omnib.editionibus,& duo codicibus Vacatinis conciliorum legitur*, in clericatus officio,vel monachali[al. monachi] posuit. *Sed in codice Lucensi regio habetur eodem modo atque apud Gratianum.*

c ¶Ministerio lectorum.] *In omnibus codicibus conciliorum,ante citatis(etiam Lucensi) legitur*, ministerio lectorum. *Verum in epist. 1.Syricij ad Himerium,c.9. & Innocentij 24. cap.5.(vbi de eadem fere re agitur)est*,lectorum ministerio,seu officio.

Item ex concilio Arelat.2.c.2.

¶ In coniugio constitutus ad sacerdotium assumi non debet. C. VI.

5 2 ASsumi aliquem ad sacerdotium in coniugij vinculo constitutum non oportet,nisi si fuerit promissa conuersio.

Item ex eodem tertio.

¶ Non ordinentur diaconi, qui castitatem non profitentur. C. VII.

PRæterea placuit,vt deinceps non ordinentur diaconi, nisi qui prius conuersionis proposito professi fuerint castitatem.

¶ In Arelatensibus,quæ extant,hic ipse penitus canon non inuenitur.Sed sententia habetur in tertio.c.2.in fi.

Verum illa priori auctoritate diaconis videtur permitti coniugium, cum ad sacerdotium tantum coniugati prohibeantur assumi.

a ¶ *Probatione.*] Debet enim longa præcedere continentia,vt 3.eo. prox. c. & 77.dist.quicumque.

b ¶ *Ad terrenas.*] quia terram replent, virginitas vero paradisum. 33.q.1.nuptiæ.

c ¶ *Auferre.*] quod ergo de iure communi competit,negādum non est. in Auth. de nupt. circa fi. §.sed hoc q̃a. ff. de re iu. l.4.§.si quis condemnatus.

1 Addē q̃ hęc dictio,à,hic ponitur exclusiue.tex. est fi. in l.ratio.§.fi. ff.d act.emp.

Assumi.] Hæc est vj.pars dist.in qua probatur, ꝙ nullus debet esse sacerdos,diaconus vel subdiaconus,nisi promissa castitate.Io.de Fan. CASVS. Ab hoc loco vsque ad §.ecce. omnia ca.inducuntur ad probādum,ꝙ subdiaconi non tenētur continere cōtra priora c. Et idem probat de sacerdote & diacono. Inducunt duo prima à contrario sensu, & inducuntur omnia sophistice:verum est quod dicit, si de illorum tempore intelligatur quo continētia cœpit introduci. Omnia quæ sequuntur vsque ad c.diaconi.plana sunt.

† *al.abortiuos.*

† *res damnentur, & ab*] Orig. manuscrip. reg.

Lacomi.] CASVS. Statutum fuit in synodo Ancyrana, quòd si aliqui in diacones ordinentur, & dicāt se nolle vel non posse continere,& episcopus nihil ominus ordinat eos, si postea contraxerint, ab vxore separabuntur, sed in ministerio remanebunt:quia videtur, ꝙ episcopus eis licentia dederit:si vero in ordinatione sua tacuerint, videntur consentiam profiteri : & ideo si postea contraxerint, officio & beneficio priuabuntur.

†*al.gradus.*

2 Paulo alter in Orig.

d ¶*Diaconi.*] Ad intelligentiam horum capitul. notabitis, quòd in orientali ecclesia & in occidentali licite contrahitur in minoribus ordinibus, vt 32. dist. si quis eorū. & c. lectores. & c. placuit. sed constituti in superiori ordine nec apud nos nec apud Græcos possunt contrahere, nec poterāt tempore Apostolorū, & si contrahant, non est matrimonium:&hoc patet ex sexta synodo, quæ in oriente fuit celebrata:& regulam statuit eis, vt 32. dist. in. si quis eorum.31.dist. Nicæna. & 84.dist. cum in præterito. " In hoc autem est differētia inter eos,& nos. ipsi enim siue sint coniugati siue non, promouentur ad sacros ordines non promissa continentia, vt 31.dist. quoniam. sed occidētales numquam promouentur nisi continentia promissa, vt ꝫ. e. nullum. & c. assumi. A tempore autem Syricij & Innoc. non licuit occidentalibus ad diaconatum, vel supra primo ueri, nisi promissa continētia, vt 82. dist. proposuisti. & c. primo. Sed subdiaconis vsque ad tempus Greg. licuit, vt 31. dist. ante triennium. Orientales ergo licite vtuntur matrimonio contracto ante sacros ordines: postea in sacris ordinib. contrahere non licet, vt 31. dist. quoniam. & c. aliter, & ext. de cle. cōiu. cum olim. sed post receptum sacrum ordinem non possunt contrahere, vt ibi dicitur.

" Oriētales ab occidēta lib. differūt.

e ¶*Proteslati.*]ꝫ. dist. prox. diaconus. & ext. de in integ. rest. c.1. in fi.

f ¶*Postea.*] Sic ext. de cle. coniug. diuersis. & ext. de concef. præb. & eccl. non va. cum super. in fi. de fil. presbyt. veniens.

g ¶*In ministerio.*] quia videretur venire contra promissionem propriam, vt extra de cond. app. per tuas.

Presbyter.] Hæc est vj. pars, in qua ponitur pœna sacerdotibus fornicariis. Ioan. de Fant.

CASVS. Dicitur in hoc c. quòd si presbyter duxerit vxorem, debet deponi. Si vero adulterium vel fornicationem commiserit, debet extra ecclesiā abiici, & ad pœnitentiā inter laicos redigi.

h ¶ *Ab ordine.*] 1. ab officio, & non beneficio:" & secundū hoc " Presbyter magis punitur sacerdos qui fornicatur, q̃ qui legime cōtrahit: legitime cō & hoc ideo, quia facit contra sacrum ordinem, & etiam contra legem:& ideo minus peccat ducendo vxorem : quia credit hoc sibi licere : sicut illa minus punitur, quæ publice delinquit, q̃ quę priuate delinquę retiquia credit hoc sibi licere, vt ff. de ritu nup. l. vlt.

i ¶ *Ad pœnitentiam.*] 50. dist. confirmandū. contra. " Sed illud in telligitur de solenni léiter pœpœnitētia, quam clericus ꝑ pt. ricus facere non debet[b]: istud de publica, vt 30.q.1. fi quis fa cerdos. & 30. dist. si qs presbyter. sed si depotius fuerit, bene potest solenniter pœnitere, vt de pœ. dist. 6. sacerdos. Adhuc signatur contra. 80. di. presbyter. vbi dicitur, quòd sacerdos nō debet publice pœnitere inter laicos. Sed illud verum est quando crimen est occultum. sed hic loquitur quando crimē est publicum apud laicos. 2. q.1. si peccauerit.

ADDITIO. Et publica delicta publico remedio egent. de pœ. dist. 1. quamuis. & §. hoc ergo. & videas quod legitur & not. 30.q.1. c. vlt. & 81. dist. si quis episcopus. Archid.

[b] Burc.l.2.c. 157.Ans.l.7. ca.106. Iuo p.3.c.130.& p.6.c.248. Pan.l.3.c.22

5 Iuo p.9. c.126.

Quia sunt culpæ. Hæc est vj. ps distinct. in qua probatur, quòd vxor subdiaconi, diaconi vel presbyteri post mortē mariti cōtrahere non potest:& probatur per tres auctoritates. Io. de Fant. CASVS. Clericus quidam in consortio suo quandam habuit mulierem : postea factus est diaconus:eo mortuo Petrus qui erat bonorum eius procurator, vel qui antea fuerat ꝓcurator patrimonij beati Petri, tradidit eam nuptui:propter quod Faustinus, qui tunc erat procurator & defensor patrimonij beati Petri, volebat ipsum Petrum punire. Vnde ille Petrus de hoc conquestus est domino Papa:& tribus rationibus se excusauit, quibus probat, quòd illa mulier non fuit vxor diaconi. Primo quia corrupta venit ad illum diaconum, cum adhuc clericus erat. Secundo, quia cum ille recepit ordinem sacrum, illa non mutauit vestem, nec continentiam promisit. Tertio, quia antequam ille peruenisset ad diaconatum, & postea mulier illa vixit incontinenter. Quare Gregor. præcepit curiam, vt inquirat vtrum illa fuerit vxor diaconi, & tradat eum puniendum Faustino defensori : si non fuerit, nullo modo puniatur.

6 Iuo p.6. c.84.

k ¶ *Quia sunt.*] ꝙ hæc allegatio valeat, probatur 34. dist. quis viduā.

l ¶ *Conductor.*]id est, defensor.

a ¶ *Dicens.*] & ita non potuit vxor eius censeri: quia maritus corruptæ non potest promoueri.

b ¶ *Nec eam virginem.*] Hic per duo extrema colligitur medium: ex eo enim quòd ab initio non erat virgo, & postea iste promotus fuit in diaconum, colligitur eam non fuisse vxorem. arg. ff. de hære. instit. sed & si. §. solemus, & 53. dist. c. legé.

"Principiũ, mediũ, & finis, an vnũ trahit extrema. ff. de ser. rust. præd. qui sel. trahat aliud l. a. §. vlt. & l. tria præ† *virginem il lam*] Orig. † *vt nec religiosam vestem mutare præsumeret*] Orig. & apud Iuo. †

"Cõiugat⁹ ꝓmoueri ꝑt ly vxor religionẽ nõ ingrediatur

1 Ad hoc fa cit rex. in l. obseruandũ. in fin. ff. de of. præs.

† Est etiam apud Iuo. si aũt i Orig.

aSub. &cõtinétia ꝓfitẽte, vt ext. de conuers. coniu. conaugat⁹. Arc. † *al. castigati. ab castitate seruata separentur.* † *al. criminum.*

2 Apud Martinũ Braca. c. 29. & cõc. Tol. 1. c. 18. † *abest à concilio.* † *al. tantum*

3 Anſ. l. 6. c. 42. al. 46. Polycar. l. 2. tit. 5.

"Vxores ordinádorum quid vouere debeant.

b Dũt qdã, ꝙ monasterijs sibi assignabitur ꝓ eꝑm, & ipsi⁹ auctoritate fiet separõ, siuedabitur lcia. j. 27. q. 2. si vir. ibi videas. Arc.

† *confessione*

a ¶ *Nisi forte.*] Hæc fol. non valet, quia ante Apostolum nõ licuit in ordine illo cõtrahere: nec in subdiaconatu, vt 84. dist. cum in præterito.

b ¶ *Gregorij.*] 5. ead. quia sunt.

c ¶ *Susceperat.*] Hæc fol. non valet[a], quia à tpe Apostolorum nõ licuit in ordine illo cõtrahere: nec in subdiaconatu, vt 84. dist. cum in præterito.

d ¶ *Neocæsarienſis.*] 5. eo. c. presbyter si.

e ¶ *Ancyranæ.*] 5. eod. diaconi.

f ¶ *Ex tempore.*] Illud ſtare non pt, quod dr in fi. illius ca. diaconi profeſſi cõtinentiam. ADDITIO. Alij vero ſentiũt cum Gratian. & ſecundũ hoc ꝙ dicit ibi, ꝓfeſſi, &c. dic, de cetero: quia prius licuit ei contrahere. Archid.

g ¶ *Ex loco.*] G. ita credebat, ꝙ in orientali eccleſia diaconi poſſent contrahere: ſed hoc non eſt verum.

¶ ITEM OPPONITVR. Adhuc opponitur per ſeq. cap. quorum prima duo ſunt plana, & poſtea in diſt. 30. ponit ſolutionem.

SI *quis.*] Hæc eſt 9. pars diſtin. in qua dicit presbyterum re

ECCE HAC. Iſte §. diuiditur i duas partes. In prima parte cõcludit Gratian. ex ſupradictis ab illo c. aſſumi. vſq; huc, ꝙ ſiue ſit ſubdiaconus, ſiue diaconus, ſiue presbyter, licite ꝑt vti matrimonio contracto. Et ad hoc allegat breuiter ſupradicta recapitulando. In ij. parte, q̃ inc. ibi, *ſed quod de electione.* ſoluit ꝓdictas obiectiones, q̃a quod dr in illo c. de Syracuſanæ. nõ ob. q̃a in minorib. ordinib. conſtitutus, vel in laicali habitu potuit electus il

1 Infero ex hoc text. ꝙ aliqua ꝓp ſcãdalũ eui tãdũ ꝓmittũtur, q̃ nõ fierẽt aliàs: d quo 51. di. aliquãtos. i addi. gl. ſi. † *al. legitime*

le hre vxorẽ & filios: & poſtea de conſenſu vxoris continentiam ꝓfeſſus bene potuit promoueri. illud aũt c. q̃a ſunt culpæ, intel ligitur de diacono, cuius eccleſia nõdũ ſuſceperat votũ cõtinentiæ: vel de eo diacono q̃ ſuſcepit eam in minorib. ordinib[b], ſicut dictũ eſt de epo Syracuſano. Alia aũt c. ex tpe vel loco intelligũtur. Ex tpe: q̃a nõdum erat indicta cõtinẽtia miniſtris altaris. Ex loco: q̃a oriẽtalis eccleſia nõdum ſuſceperat votũ cõtinentiæ, hoc tñ ſeruatiquia ſi mõrit̃ vxor, quæ ducta eſt in minoribus ordinibus, cum qua eſt ali quis factus ſacerdos, ſi poſtea contrahit, deponetur.

a ¶ *Niſi neceſſitate cogente.*] Hodie iure cõ eligitur, vt ext. de ætat. & quali. à multis.

b ¶ *Gregorij.*] 5. ead. quia ſunt.

c ¶ *Susceperat.*] Hæc fol. non valet[a], quia à tpe Apoſtolorum nõ licuit in ordine illo cõtrahere: nec in ſubdiaconatu, vt 84. diſt. cum in præterito.

d ¶ *Neocæſarienſis.*] 5. eo. c. presbyter ſi.

e ¶ *Ancyranæ.*] 5. eod. diaconi.

f ¶ *Ex tempore.*] Illud ſtare non pt, quod dr in fi. illius ca. diaconi profeſſi cõtinentiam. ADDITIO. Alij vero ſentiũt cum Gratian. & ſecundũ hoc ꝙ dicit ibi, ꝓfeſſi, &c. dic, de cetero: quia prius licuit ei contrahere. Archid.

g ¶ *Ex loco.*] G. ita credebat, ꝙ in orientali eccleſia diaconi poſſent contrahere: ſed hoc non eſt verum.

¶ ITEM OPPONITVR. Adhuc opponitur per ſeq. cap. quorum prima duo ſunt plana, & poſtea in diſt. 30. ponit ſolutionem.

SI *quis.*] Hæc eſt 9. pars diſtin. in qua dicit presbyterum re

A' ¶ Item Pelagius.] *Anſelmus, & auctor Polycarpi ex eadem epiſtola referunt hæc, quæ caput iſtud antecedunt:* Quod de ordinando eccleſiæ Catinenſis epiſcopo, ſalubris electione iudicij fieri deſideraſtis, agnouimus: confeſtim ſequenti die eum iuxta morem diſcutientes, tertio, quo venit, die epiſcopum conſecrauimus: ſimili quidem modo & de Syracuſanæ, *& quæ ſequuntur. In Polycarpo tamen inſcriptio eſt.* Gelaſius Papa Ceto, *Iuo autem in epiſtola ad Hugonem archiepiſcopum Lugdunenſem, quæ incipit,* Cauſam Beluacẽſis, &c. *ita ſcribit.* Si enim Papa Gelaſius quondam Syracuſanæ vrbis electum vxorem habentem, & filios interueniente Cetego patricio, &c.

Ecce hac auctoritate electus in epiſcopatum non [b] *prohibetur habere vxorem, & filios*[i]. *Eligi autem ad epiſcopatum nõ debet, niſi aut ſacerdos, aut diaconus: ſubdiaconus vero non, niſi neceſſitate cogente* [a] *ſiue ergo presbyter, ſiue diaconus, ſiue ſubdiaconus fuerit, apparet, quòd in præfatis ordinibus conſtituti licite † matrimonio vti poſſunt.*

¶ *Quia ergo auctoritate Gregorij, qui relictam diaconi, marito tradidit, puniendus eſt: item in Neocæſarienſi concilio presbyter ducens vxorem, non diaconus, iubetur deponi; item in Ancyrana ſynodo, diaconi, qui in ordinatione ſua dicunt ſe velle habere vxores, ſi poſtea venerint ad nuptias, non prohibentur à miniſterio: patet, quòd nec diaconi, nec ſubdiaconi ſunt prohibendi à coniugio. Sed quod de electione obiicitur, verum quidem eſt in epiſcopatum non eligendum, niſi in ſacris ordinibus conſtitutum: ſed ipſum vxorem habere, & filios non repugnat præmiſſis auctoritatibus de continentia clericorum.*

¶ *In laicali enim habitu, vel in minoribus ordinibus conſtitutus potuit habere vxorem, & filios: & ſi poſtea ex conſenſu vxoris continentiam profeſſus ſubdiaconatum, vel diaconatum, vel presbyterij gradum adeptus fuerat, attamen vxori, & filiis ipſum neceſſaria ſubminiſtrare oportebat.* ¶ *Illud autem Gregorij*[b], *duobus modis ſoluitur: vel quia eccleſia illa, cui diaconus ille miniſtrauerat* †, *nondum continentiæ votum ſuſceperat* [c] *in diaconi, et reliquis miniſtris: vel quia (ſicut de electo in epiſcopum antea ſcriptum eſt) ante ſubdiaconatum memoratus diaconus eam in vxorem duxerat.* ¶ *Illud autem Neocæſarienſis* [d] *& Ancyranæ* [e] *ſynodi: vel ex tempore*[f], *vel ex loco intelligitur. Ex tempore, quia nondum erat introducta continentia miniſtrorum altaris. Ex loco* [g], *quia vtraque ſynodus orientalis eſt, & orientalis eccleſia non ſuſcipit generale votum caſtitatis: hoc tamen diligenti obſeruatione cuſtodit, vt poſt adeptum ſacerdotium, defuncta priore vxore, cum qua ſacerdos factus fuerat, ſi alteram duxerit, deponatur.*

† *al. militauerat.*

a Ad idem Hug. & Lau. quorũ fuit iſta gl. Arc.

b ¶ *Non prohibetur.*] *Apleriſque vetuſtis exemplaribus abeſt dictio, non: Retenta tamen eſt, quoniam hic Gratianus in alteram partem diſputando, ex canonibus prius ſe tatis præ ſe fert hoc probare, ſubdiaconũ, diaconũ, atque etiam presbyteris non fuiſſe prohibitum vſum coniugij. Quod tamen qualiter accipiendum ſit, ipſe poſtea declarat a verſic.* Sed quòd. *vſque ad verſ.* Illud autem. *Hæc de re agetur etiam infra in notatione ad principium diſt. 31.*

Item opponitur illud, quod legitur in canone Apoſtolorum, c. 6. al. 5.

¶ Presbyter cauſa religionis non contemnat propriam vxorem.
C. XIIII.

9[2] SI quis docuerit ſacerdotem ſub obtentu religionis propriam vxorem contemnere[h], anathema ſit.

Gratianus refert ſenſum canonis, ceteri collectores ipſa etiam fere verba.

Item ex concilio Gangrenſi, c. 4.

¶ Anathema ſit, qui presbyterum coniugatum diſcernit à communione, nuptiarum occaſione. C. XV.

3 SI quis diſcernit [i] preſbyterum coniugatum tamquam occaſione nuptiarum, quòd offerre non debeat, & ab eius oblatione ideo ſe abſtinet, anathema ſit.

¶ *Græce eſt*, ἐάν τις διακρίνοντα παρὰ προσδοκίαν γαμικῶν, ὡς μὴ χρῆναι, λειτουργοῦντα αὐτὸν, προσφορᾶς ποιεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω. *id eſt*: Si quis ſecernat ſe à presbytero, qui vxorem duxit, tamquam non oporteat, illo liturgiam peragente, de oblatione percipere, anathema ſit. *quæ verſio non multum diſcrepat à verſione Dionyſij exigui.*

Item ex ſextâ ſynodo in Trullo, c. 26.

¶ Ab officio abſtineat presbyter non legalibus nuptiis detentus. C. XVI.

10[4] PResbyterum per ignorantiam non legalibus[k] nuptiis detẽtum cathedram quidem habere[l], ſed c ab officio abſtinere ꝓcipimus: ſufficit enim huiuſmodi indulgentia ei: Quia benedicere aliis eum, qui vulnera ſua debet curare, conſequens nõ eſt. Benedictio enim, ſanctificationis traditio eſt. Qui vero hanc nõ habet propter delictum† [m] ignorantiæ [n], quomodo aliis tradet? Non igitur publice, neque priuate benedicat; nec corpus Domini diſpenſet aliis; nec alio modo miniſtret: ſed ſufficiat ei, quòd præſidet; & imploret à Deo, vt dimittatur ei iniquitas ignorantiæ ſuæ. Manifeſtum eſt autem, quòd huiuſmodi non legitimæ nuptiæ ſolẽtur, & nullatenus vir acceſſum habebit ad eã; propter quam ſacro miniſterio priuatus eſt[o].

c ¶ Ab officio.] *Græce eſt*, παῦσαι ἀπὸ τῆς λειτουργίας, *id eſt*, à ceteris officiis.

Item Nicolaus ad conſulta Bulgarorum cap. 70.

¶ De presbyteris non eſt laicis iudicandum. C. XVII.

11[5] COnſulendum decernitis, vtrum presbyterum [a] habentem vxorem debeatis ſuſtentare, & honorare: an à vobis proiicere. Ad quod reſpondemus, quoniam licet ipſi valde ſint repre-

ligionis cauſa non debere cõtemnere propriam vxorem.

h ¶ *Contemnere.*] quãtum ad exhibitionem neceſſariorum, vt 41. diſt. omnino. & §. poteſt.

i SI *quis diſcernit.*] & infra, &c.

PResbyterum.] Hæc eſt decima pars huius diſtinctionis, in qua dicit presbyterum non legalib. nuptiis detentum ab officio abſtinere debere.

CASVS. Quidã presbyter orientalis mortua ſua vxore duxit ſecũdam, cũ putaret ſibi licere. quæſitum eſt in ſexta ſynodo, quid de eo fieri dẽat. Et reſp. ꝙdebet priuari omni ſacro miniſterio: ita ꝙ neq; publice, neq; priuatim benedicat: q̃a bñdictionem nõ hñt pp delictũ ſuum: ſed imploret veniam à Domino de ſuo delicto: honorem tñ ſuæ cathedrę per diſpenſationem tenebit.

k ¶ *Non legalibus.*] põt intelligi de eo q̃ contraxit ſecundas nuptias per ignorantiam iuris[b].

l ¶ *Habere.*] ſ. dignitatem: beneficiũ enim 31. di. §. vlt. retinebit, & locum in choro, & cantabit cũ ſuis, & intererit electionibus: ſed hoc ſolum deeſt ei, ꝙ nõ dẽt aliquando ſint reprehenſibiles.

CASVS. "Bulgari ſunt populi inter vngariã & Græciam conſtitu-

2 Burc. l. 1. c. 78. Iuo p. 5. c. 184. Pan. l. 3. c. 113.

b Sic intelligit Gratia. Simile ẽt i ſynod. & apud Baſil. i philochiũ, c. 27.

c Rõ eſt, ne ad ſæculares negotia redeat i opprobriũ ordinis clericalis. 93. di. diacoui. Ar.

m ¶ *Propter delictum.*] id eſt, quòd factum commiſerit per ignorantiam.

n ¶ *Ignorantiæ.*] Arg. q̃ licet aſſiquis ignoret ſe debere continere qui ordinatur: "tñ ex eo ꝙ recipit ordinem, tenetur continere. 23. diſt. quamquam. o ¶ *Priuatus eſt.*] "Vt hic ꝙ ſi ſacerdos eſt excõicatus vel ſuſpẽſus, ꝙ nõ debet priuatim dicere horas ſuas: ꝙ nõ eſt verũ: imo ad hoc tenẽtur, dum tamen nõ faciat hoc officiando ſuam eccleſiam, vt colligitur. 11. q. 2. ſi quis epiſcopus.

CONſulendum.] Hæc eſt 11. pars diſt. in qua dicit presbyteros non à laicis eſſe iudicandos, licet aliquando ſint reprehenſibiles.

CASVS. "Bulgari ſunt populi inter vngariã & Græciam conſtitu-

" Ordinis ſuſceptio obligat ad continẽdũ.

"Presbyter excõicatus tenetur ad horas dicẽdas.

" Bulgari qui ſunt.

fuiſſe, dicens [a], nec eam virginem† [b] ad eum veniſſe; deniq; † nec religioſam [c] mutaſſe veſtem, poſtquam ille in ordine ſacro promotus eſt: adiiciens etiam, priuſquam ad diaconum perueniret, & poſtea, praua illam opinione vixiſſe: Ideo † fraternitatem tuam his hortamur affatibus, vt cum Dei, ſicut decet, timore cauſam hanc ſubtili omnino inueſtigatiõe perquirat, vt ſi in coniugio diaconi mulierem, de qua agitur, fuiſſe [d] conſtiterit, & ſupraſcriptus lator memorato defenſori, & rectori patrimonij, ad vindictam modis omnibus tradatur [1], & cum competenti emendatione ij, qui male ſociati ſunt, diſiungantur. Si vero in eius coniugio non fuit, memoratum Fantinum ex noſtro mandato commonere te volumus, vt ei facere nil præſumat, nec falſa † illum accuſatio apud eum in aliquo prægrauet.

Item ex concilio Aurelianenſi, 1. c. 15.

¶ De vxore presbyteri, vel diaconi, ſi aliis ſe coniunxerit. C. XI.

SI ſe cuiquam mulier duplici [e] coniugio, preſbyteri, vel diaconi relicta coniunxerit, aut † ſeparentur [f]: aut certe, ſi in crimis † intentione perſtiterint, pari excommunicatione plectantur.

Item ex concilio Martini Papæ. [2]

¶ De eodem. C. XII.

SI qua vidua epiſcopi, vel preſbyteri, aut diaconi [g] maritum acceperit, nullus clericus, nulla religioſa perſona † cũ ea conuiuium ſumat; numquam communicet: morienti tamen † ei ſacramenta ſubueniant.

Item [h] *Pelagius Cethego patricio.*

¶ Cuiuſdam epiſcopo ordinatio differtur, quia vxorem habet, & filios. C. XIII.

8[3] DE Syracuſanæ vrbis antiſtite optaueramus in ipſo initio, glorię veſtræ deſideriis obedire, niſi nos multiplex ratio, ipſius non paucis temporibus ordinationem differre ſacerdotij coegiſſet, ob hoc, quòd vel perſonæ qualitas (ſicut & vos melius noſtis) vel ſuperſtes vxor, aut filij (per quos eccleſiaſtica ſolet [h] periclitari ſubſtantia) noſtros animos diutius ab eius ordinatione ſuſpenderent. Et quantum ad cautelam humanam pertinet, integro pene anno diſtulimus, opinantes, quòd in melius Syracuſanorum prouenire poſſet electio. Sed quia in voluntatis ſuæ propoſito irreuocabiliter perſtiterunt [i], & nullus eſt alius in eadem repertus eccleſia, niſi lõgioribus adhuc temporum differretur ſpatiis: ne paulo amplius inſanirent (ſicut filij noſtri magnifici viri prætoris teſtificatione didicimus) inter huiuſmodi ambiguitates illud conſultius iudicauimns faciendum [4], vt congrua prouidentia cauſam, propter quam principalis [k] cõſtitutio habentem filios, & vxorem ad epiſcopatus ordinem promoueri prohibet, ſalua diſpoſitione concilij † muniremus. Qua de re ſummo ſtudio ab eodem Syracuſanæ vrbis epiſcopo, priuſquam à nobis contingeret ordinari, huiuſmodi exegimus cautionem, per quam & ſuam fateretur, quantula eſſet, præſentis temporis habita rerum deſcriptione, ſubſtantiam; & nihil vmquam per ſe, aut per filios, & vxorem, ſiue quamlibet propinquam, aut domeſticam, vel extraneam forte perſonam de rebus vſurparet eccleſiæ, & vniuerſa ſui epiſcopatus quæſita [l] tempore, eccleſiæ ſuæ dominio ſociaret; nihil vltra id, quod modo deſcriptum eſt, filiis ſuis, vel heredibus relicturus.

a ¶ *Dicens.*] & ita non potuit vxor eius cenſeri: quia maritus corruptæ non poteſt promoueri.

b ¶ *Nec eam virginem.*] Hic per duo extrema colligitur medium: ex eo enim quòd ab initio non erat virgo, & poſtea iſte promotus fuit in diaconum, colligitur eam non fuiſſe vxorem. arg. ff. de hære. inſtit. ſed & ſi. §. ſolemus, & 53. diſt. c. legé.

"Principiũ, mediũ, & finis, an vnũ trahit extrema. ff. de ſer. ruſt. præd. qui sel. trahat aliud l. a. §. vlt. & l. tria præ† *virginem illam*] Orig. † *vt nec religioſam veſtem mutare præſumeret*] Orig. & apud Iuo. †

"Cõiugat⁹ ꝓmoueri ꝑt ly vxor religionẽ nõ ingrediatur

1 Ad hoc facit rex. in l. obſeruandũ. in fin. ff. de of. præſ.

† Est etiam apud Iuo. ſi aũt i Orig.

aSub. &cõtinẽtia ꝓfitẽte, vt ext. de conuerſ. coniu. conaugat⁹. Arc. † *al. caſtigati. ab caſtitate ſeruata ſeparentur.* † *al. criminum.*

2 Apud Martinũ Braca. c. 29. & cõc. Tol. 1. c. 18. † *abeſt à concilio.* † *al. tantum*

3 Anſ. l. 6. c. 42. al. 46. Polycar. l. 2. tit. 5.

"Vxores ordinándorum quid vouere debeant.

b Dũt qdã, ꝙ monaſterijs ſibi aſſignabitur ꝓ eꝑm, & ipſi⁹ auctoritate fiet ſeparõ, ſiuedabitur lcia. j. 27. q. 2. ſi vir. ibi videas. Arc.

† *confeſſione*

a ¶ *Niſi forte.*] Hæc fol. non valet, quia ante Apoſtolum nõ licuit in ordine illo cõtrahere: nec in ſubdiaconatu, quãta eſſet ſuarũ rerũ ſubſtantia: & ꝙ nihil de reb. eccleſiæ vſurpabit: & ꝙ quæſita tpe epatus eccleſiæ reſeruabit.

h ¶ *Vole.*] Not. caueri debere ex eo, ꝙ ſolet aliquid fieri, vt 98. dt. Atros. & 63. dii. noſſe.

i ¶ *Perſiſterunt.*] "Nota arg. ꝙ ambulatoria eſt voluntas eligẽtiũ vſq; ad cõfirmõem, vt 61. di. ſtudij. & 63. di. ẽto. & ext. de ele. cũ terra. & ꝙ nullũ ius acquiritur electo añ cõfirmationẽ [c], vt ext. de acc. ſuper his. & 27. q. 2. nõ eſt dubium. & ext. de elect. cum in cunctis [d]. & c. noſti. Arg. contra ter. in fi. & per illam decret. dico quòd non poteſt variari. Ioan. Sed hodie publicato ſcrutinio variare nequeunt electores, vt ext. de elect. publicato. poſtulatio aũt variatur ſi poſtulãtes diſſẽdũt de iure ſuo, niſi ſit iam præſentata ſuperiori, vt ext. de poſtu. præl. bonæ. 2.

k ¶ *Principalis.*] i. principum, vt in auth. de ſan. epiſ. circa prin. [e] Hic prohibetur in eꝑm eligi habẽs vxorem & filios, & 61. diſt. Catinenſis. idem eſt ſi habet nepotes, vt in auth. cũo opor. epiſc. §. 1. colla. 1. Sed hoc ꝑt intelligi, qñ filij mali ſunt vel nepotes. nam pp tales ab aliis legitimis actibus patres remouentur, vt 6. q. 1. qui crimen. vel quando ita tenere diligit eos, ꝙ ꝓmittit ratione ipſorum, ꝙ di lapidentur bona eccleſiæ, vt hic dr. idem eſt ſi habet patrem, vel ſi habet fratres de quibus eſt timor. aliàs non repellitur quis pp vxorem vel filios, cum hoc permittat Apoſtolus. Et eſt arg. ad hoc 12. q. 2. epiſcopus, qui filios [f]. & ext. de teſta. c. 1. dum tamen longa continentia præceſſerit, vt 5. eod. priuspuam. & 77. diſt. quicumque.

l ¶ *Quæſita.*] de rebus eccleſiæ, vel intuitu eccleſiæ, vt 12. q. 1. manifeſta. & c. ſeq. & q. 5. c. pen.

c Hoc eſt ſi ſum: ſed dic vt no. 63. di. quãto. Arc. d Ver. cũ dẽtum à Iudice ibi ſumitur hoc arg. dicgnũ aut parũ facit. bene videtur. Arch. e "Eligi ſi dr in eꝑm ſibi vxorem ſuã Et c. ſacerdotes. 12. q. 1. ſint manifeſtæ.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti: apud istos presbyteri quidam habebant vxores. quare quæsierunt Bulgari (qui laici erant) à Nicolao Papa, an deberent illos eiicere. Et resp. quòd non, licet illi sacerdotes sint reprehensibiles. & hoc probatur exemplo Domini, qui Iudam proditorem nõ eiecit: & quia laici clericos iudicare non debent, sed si quid mali fecerint, episcoporum iudicio reseruatur.

a ¶*Reprehensibiles.*] si.15.q.vlt.cap.vl. Sed contra.32.dist.nullus. Sed illud intelligitur [a], cum notorium est crimen eius.

Matth.5.

a Hunc intellectũ approbat hic Laur.qđ dic vt ibi dicã. Arch.

Sed notandũ.] Hic intitulatur 29. dist. in qua solunt prędictas oppositiones Gratian[a], & exponit: Et dicit q̃ quędam c. intelligũtur ex tempore, & loco, & causa, & persona.

b ¶*Sed notandum est.*] Quia dixerat 3. prox. dist. §. ecce. in fi. quædam c. esse temporalia vel localia: ideo ad soluendũ multa contraria, ostendit in ista 29. distin. quędam capitula tradita esse ex causa, quædã ex tempore, quædam ex loco, quædam ex persona, quędam ex negotio, quædam ex necessitate.

Sciendum.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd quędam cap. ex causa, & persona, & tempore designãtur, & quia hoc multi nõ respiciũt, cadũt in labyrinthum & laqueum erroris: nec rectè iudicant, cum non intelligant ad plenum, ¶ Cãsus sequentis ca. patet.

c ¶*Ex causa.*] Ex causa fuit statutũ ne neophyti promoueantur ad episcopatus, vt 48. dist. c.1. scilicet ne in superbia extollerentur, sed hęc causa cessauit in Ambrosio, qui cathecumenus est electus in episcopum, vt 61.di.§. his omnib.

d ¶ *Ex persona.*] vt in Aug. qui factus est cp̃ episcopus alio viuente, vt 7.q.1.nõ autem, & c. petisti.

1 Anſel.l.4. c.13.

e ¶*Ex loco.*] quia propter propinquitatem vel remotionem loci aliquid statuitur, vt 64.dist.cum longe. 24.q.1. pudenda. & §. dist. 4. erit autẽ.

b Ad idẽ 93. dist. inxta,

[b] Vel ideo dicit: quia quędã sunt localia, quædam non.

f ¶ *Ex tempore.*] sicut Anglicis datum fuit propter nouitatẽ, vt coniũgantur in quarto gradu, vt 35.q.3. quædã.

g ¶*Intelligant.*] quod esse non debet. 11.q.3. eorum.

h ¶*perquirant.*] quod incipile est, vt ff. de legi. inciuile.

i ¶ *Regulæ.*] ¶ *Negotio.*] id est propter qualitatem negotij aliquid statuitur quòd est contra ius: sicut in causa matrimonij, consanguinei admittuntur in testimonium, vt 35. q. 6. consanguineos. & propter causam ecclesiæ statuitur, quòd domestici admittantur in testimonium, vt 14.q.2. super prudentia.

c dr Io. dẽã. Qd dr Io. ñ é verũ imo de iure cõi est vt domestici admittãtur. C. de

k ¶ *Necessitate.*] lex non debet instituì nisi propter necessitatem, vt 5. dist. 4. erit.

Necesse.] Casvs. Quidam scripturas varias & diuersas tantum vno modo intelligebant: quos docet Hieronymus intelligere scripturas secundum diuersitatem temporum, locorum, & causarum. Et hoc probat exemplo Ioannis Euangelistæ, qui scribens

hensibiles [a]: vos tamen Deum conuenit imitari, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos. Deiicere vero eum à vobis ideo nõ debetis: quoniam nec Iudam Dominus, cum esset mendax discipulus, de numero Apostolorũ eiecit. Verum de presbyteris, vobis, qui laici estis, nec iudicãdum est, nec de eorum vita quidpiam inuestigandum: sed episcoporum iudicio, quidquid est, per omnia reseruandum.

a ¶Presbyterum.] *In vltimo c. harum responsionum referuntur Bulgarorum verba, dicentium multos apud se esse Græcos, et Armenos, & alios, qui diuersa docerent. Nondum enim à Romana sede episcopum, aut presbyterum acceperant. Quamobrem nihil mirandum, si presbyter, de quo in hoc capite agitur, coniugatus erat.*

DISTINCTIO XXIX.

1. ps

Ed notandum est [b], *quòd secundum Isidorum plerąque capitula ex causa, ex loco, ex tempore, ex persona considerãda sunt.*

Ait enim Isidorus.

¶Ex tempore, loco, & persona, & causa regulæ canonum intelliguntur. C. I.

Sciendum est, quòd pleraque capitula ex causa [c], *ex persona* [d], *ex loco* [e], *ex tempore* [f] *considerãda sunt, quorum modi, quia medullitus non indagantur: in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur: cum ante iudicant, quàm intelligant* [g]: *ante inculpant, quàm iterando lecta perquirant* [h],

Hinc etiam Gregorius ait.

¶Pro diuersitate rerum temperantur regulæ sanctorum. C. II.

Regulæ sanctorum Patrum pro tempore, loco, & persona, & negotio [i], *instante necessitate* [k] *traditæ sunt.*

Item Hieronymus in proœmio epistolæ ad Ephesios.

¶Pro diuersitate locorum, temporum, & hominum, scripturæ intelligendæ sunt. C. III.

vij. ecclesiis, in vnaquaque specialia vitia vario modo corrigebat: nec imitatur medicos imperitos, qui vno collyrio oculos omnium infirmorum volunt curare.

l ¶*Causas.*] 23.q.8. occidit.

m ¶*Vulneribus.*] No. q̃ varietas delictorum requirit varietatem pœnarum, vt 45.dist.licet. 50.dist. vt constituere tur. 44.dist. comessationes. 41.dist. non co gantur.

n ¶*Collyrio.*] Arg. contra illos qui tales in omnib⁹ contrariis ponunt solutiones: aliud secũdum leges, aliud secundũ canones, vel hoc nouũ, illud vet⁹.

Illud.] Hæc dist. diuiditur in tres partes: Secunda ibi, *Hæc autem.* Tertia ibi, *Si quis presbyter.* In prima ponũtur quædam c. contra Manichæos.

Casvs. Hic ponitur 30. dist. in qua adhuc soluit oppositionem quam fecerat 28. dist. in quatuor c, & dicit q̃ tria prima c. intelligũtur ex causa & tpe. causa fuit hæresis Manichæorum, qui coniugia detestabãtur: fecit multa statuit ecclesia in detestationẽ aliorũ hæreticorum. & ad hoc inducit c. sequentia. de tempore dicet 31. dist.

o ¶*Illud autem.*] Dictũ fuit 3. 28. dist. c. si quis docuerit. & ca. seq. q̃ sacerdotes nõ debent à se abiicere vxores suas prætextu religionis. hic dicit, q̃ ex causa fuit hoc statutum, scilicet propter quosdam hæreticos q̃ coniugia detestabantur.

p ¶*Quorumdam.*] Scilicet hæreticorum.

DISTINCTIO XXX.

1. ps

Illud autem [o], *quod in canone Apostolorum, et in Gangrensi concilio, & in sexta synodo legitur, ex causa consideratur: & ex tempore. Causa fuit hæresis Manichæorum* [A], *quia coniugium detestabãtur, sicut etiam quorumdam* [p] *superstitio multa in catholicorum detestationem introduxisse iuuenitur: contra quos in Gangrensi concilio capitibus sexaecim statutum legitur.*

A ¶Manichæorum.] *Proprie Gangrensis synodus statuit contra Eustathianos, vt 3. dist. 16. c. prima admonitio. Sed hunc errorem Eustathiani hauserant a Manichæis.*

¶ De multimoda superstitione hæreticorum, quos Gangrense concilium anathematizauit. C. I.

2 Iuo p.8. 319.

Si qui filij parentes, maxime fideles q̃, *deseruerint occasione Dei cultus* [r], *hoc iustum esse iudicantes: & nõ potius debitum honorem parẽtibus reddiderint, vt hoc ipsum* [s] *in eis venerentur, quòd fideles sunt, anathema sint* †.

†*al.sit.*

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus hæc omnia, quæ hic citantur ex concilio Gangrensi, vnico capite & comuncta oratione leguntur. Sunt autem ex prisca versione. Sed ea, quæ est Dionysij exigui, longe magis respondet originali Græco, quamuis neq; ipsa vsquequaq;.*

B ¶ Vt hoc ipsum.] *Græce est,* Προτιμῶσιν ἐκδοῦναι πᾶρ αὐτοῖς τὴν θεοσέβειαν. *id est:* Quòd scilicet diuinus cultus apud ipsos omnibus rebus præferatur.

P. mãducator dixit hãc q̃em esse nebulã, & tenebrosam aquam in nubib. aeris. Sed dicas q̃ patrem, qualiscunq; sit debemus præponere extraneo, ét sancto, in his q̃ spectãt ad opus misericordiæ in pũi dendo ei in necessariis, nisi alter magis indigeat: q̃a tũc potius tenemur extraneo subuenire, vt 86. dist. pasce. Ambrosius tñ vr cõtra dicere hiuc opinioni in cãticis, in illo loco: Ordinauit in me charitatẽ. ait enim: Multorũ est charitas inordinata: quidã enim id, quod est primum, ponũt tertium vel quartum. Sed primo diligendus est Deus [t]. secũdo parẽtes: deinde filij: postea domestici: q̃ si boni sunt, malis filius sunt prępondẽdi. de pœ. dist. 2. charitas. sed illa auctoritas intelligẽda est de affectu interiori, nõ de beneficiorũ exhibitione. nam magis debemus diligere extraneos bonos q̃ propinquos malos, licet illis potius debeamus subuenire. 13.q.2. non æstimemus.

r ¶*Dei cultus.*] quod quidam hęretici fecerunt ratione illius auctoritatis

ritatis: Qui reliquerit patrem & matrẽ propter me, centuplum accipiet. 28.q.1. in pr.

1 Burc.l.8.c. 62. Iuo p.7. c.80. & p.8. c.320.

a *Quæcumque.*] j. de conse. dist. 5. fucare. 33.q.5. mulier. Io.[a]

b ¶*Qua mulier.*] ¶*Discedere.*] fine eius co nientiã

c ¶*Qua mulier suo proposito.*] quia magis est habilis, & magis parata in scissa veste, quàm in clausa ad meretricandum.

d ¶*Si quis contemptum.*] quia si nõ facit in contemptum illius diei, etiam omni die bonum est ei si ieiunat, vt 76. dist. vti nam.

2 Hũc tex. dixit Brix, in suo dictio. verſ. mulier esse sin. ad hoc quòd narrat. 3 Iuo p.8.c. 229. & 317.

† *al.contemnendo.*

¶*Qui eius eorum.*] Casvs. Beneuẽtanus sic ponit casum. Quidam dum ieiunaſſet, cœpit eum fames affligere. ille propter fames superbiens dicebat non esse ieiunandum, & sufficere solam conscientiam pro facto. de isto dicitur quòd debet anathematizari. Ego Barthol. Brix. aliter casum intelligo, sic ponens. Quidã dũ pmaneret in pposito abstinentiæ. i. cõtinẽtiæ: pp ne sedẽ loco cessitatem corporalem, i. abstinentiam, per quã multa necessaria corpori subtrahuntur, superbiebat, omnia ieiunia parui pendẽs, cum plus aliis ieiunaret: perfectam constitutionem ecclesiæ iudicans in sua conscientia. dicitur q̃ talis anathema sit. seq. c. vsque ad c. si quis virorum. patent.

4 Repetitur j. dist. 31. c. q. cũq;. ex ver sióe Diony. Burc. l. 8. c. 64. Iuo p.7. c.82. & p.8. c.316. & hoc ex hac ead. verſione. 5 Burc. l. 8. c. 61. Iuo p.7. c.79.

e ¶ *Necessitatem.*] id est continentiam.

f ¶*Si quis.*] ¶*Basilicas.*] Nisi cum fiũt per inanes reuelationes, vt de conse. dist. 1. placuit.

6 Burch. l. 8. c. 60. Iuo p. 7. c. 78.

g ¶*Si quis extra.*] Et domus ſ qua hæc fiunt, publicanda est: vt in auth, de eccl. ti. §. ſi quisiñ sua domo. colla. 9. Ioan.

h ¶*Si quis.*] ¶*Ex fide.*] id est, ex bona conſcientia. extr. de prescrip. quoniam omne.

7 Burc. l. 13. ca. 219. Iuo p. 4. c. 51.

i ¶*Immolatum.*] Idolothytis non debemus vesci, vt hic, & 50. dist. presbyteros. & 32. q. 4. sicut satius. Sed cõtrarium videtur illud Apostoli ad Corinth. Si quis infidelium vocat vos ad cœnam, omne quod vobis apponitur manducate nihil interrogãtes [b]. sed illud loquitur secũdum suã tempora, cum adue pauci erãt fideles. Quod autem dicit de sanguine & de carne suffocata, hodie nõ tenet: quia tantum in figura fuit istud prohibitum.

b Vet. t. q. 3. ad mẽſam. & 1. q. 4. §. notandum. Arc.

Additio. 12.q.2. gloria episcopi. Arch.

k ¶*Si quis.*] ¶*Filios.*] Nam ex iuramento non possumus adstringi ad illud, vt 22. q. 4. inter. de hoc habuisti 3. dist. 1. ius naturale.

8 Burc. l. 13. c. 5. Iuo p. 4. c. 38.

Item ex eodem, c. 17.

¶De eodem. C. II.

Quæcumque [a] *mulier, religioni* [A] *iudicans conuenire, comam sibi amputauerit, quã Deus ad velamen eius* [B], *& ad memoriam subiectionis illi dedit, tã quam resoluens ius subiectionis, anathema sit:*

A ¶ Religioni.] Græce est, Διὰ τὴν εὐσεβοῦς πόθον· *id est:* Ob eam, quæ existimatur pietatis exercitationẽ. *quod Dionysius vertit:* propter diuinum cultum, vt extimat. *Græci enim religiosorũ, quos nos dicimus, vitam proprie* ἀσκητὴν *nominabant. Burchardus, & Iuo in par. 7. secuti sunt versionem Dionysij, & in octaua autem Iuo priscam.*

B ¶ Ad velamen eius.] *Hæc non sunt in græco originali, neque in versione Dionysy. Videntur autem sumpta ex epist. prima ad Corinthios, c. ij.*

Item ex eodem, c. 14.

¶De eodem. C. III.

Si qua mulier derelicto viro discedere [b] *voluerit soluto vinculo coniugali, nuptias condemnando* †, *anathema sit.*

Item ex eodem, c. 10.

¶De eodem. C. IIII.

Si quis propter Deum virginitatem professus, in coniugio positos per arrogantiam vituperauerit, anathema sit.

Item ex eodem, c. 9.

¶De eodem. C. V.

Si quis vel virginitatem, vel continentiam professus [c], *tãquam abominabiles nuptias iudicat, & non propter hoc solum, quòd continentiæ, & virginitatis bonum, sanctum propositum est, anathema sit.*

c ¶Professus.] *Hic erat additum, in cõiugio: quod neque est in canone græco, neque etiam in latino, qui citatur infra dist. 31. c. quicunque. neque in multis manuscriptis Gratiani codicibus.*

Item ex eodem, c. 13.

¶De eodem. C. VI.

Si qua mulier suo proposito [c] *vtile iudicans, vt virili veste vtatur, propter hoc virilem habitum imitetur* [D], *anathema sit.*

D ¶Imitetur.] *Græce legitur,* Καὶ ἀνὴρ τοῦ ἀνδρὸς γυναικεῖον ἀμφιέσηται· *quæ Dionysius exiguus apte vertit, & pro solito mulebri amictu virilem sumit, sicque habet Burchardus, & fere etiam Iuo.*

Item ex eodem, c. 18.

¶De eodem. C. VII.

Si quis tamquam hoc continentiæ cõuenire iudicãs, die Dominico ieiunauerit in eiusdem [e] *diei contemptum* [d], *anathema sit.*

E ¶ In eiusdem.] *In originali huius prisce versionis est, aut in eiusdem diei contemptum: quod in versione Dionysij, quam attulerunt Burchardus, & Iuo, istis vocibus videtur exprimi, aut contumaciam, id. propter contumaciam. Sed in græco vulgato nihil est, quod istis respondeat.*

Item ex eodem, c. 19.

¶De eodem. C. VIII.

Si quis eorum, qui in propositio [f] *sunt continentię, propter necessitatem* [e] *corporalem superbiat, & ieiunia communia putauerit contemnenda, totius ecclesiæ perfectam in sua conscientia iudicans rationem, anathema sit.*

¶Propter necessitatem.] *Nihil mutatum est ob glossas: ceterum multis modis discrepat a prisca versione, & à Dionysiana, quam secuti sunt Burchardus & Iuo. Prisca sic habet:* Si quis eorum, qui in proposito sunt continentiæ, præter necessitatem corporalem, & superbiens ieiunia communia totius ecclesiæ putauerit contemnenda, perfectam in sua scientia vindicãs rationem, anathema sit. *Dionysiana autem hoc modo:* Si quis eorum, qui continẽtiæ studentes, absque necessitate corporea, tradita in commune ieiunia, & ab ecclesia custodita, superbiendo dissoluit, stimulo suæ cogitationis impulsus, anathema sit. *Quæ versio in ceteris quidem partibus, originali græco, etiam vulgato, satis respondet: sed in postrema insignis est varietas. Nam vbi Dionysius habet,* stimulo suæ cõgitationis impulsus, *in græco vulgato est,* ἀπονοηθεὶς ὑφ' ἑαυτοῦ τινὸς λογισμοῦ, i. nimirum perfecta, quę in ipso est, ratiocinatione, illa abrogante. *In manuscriptis autem huius canonis exemplaribus partim est,* ἀπονοηθεὶς, i. perfecta in eo residente ratione, *partim,* ἀπονοήσας. *id est,* perfecta, quę in ipso est, ratione sibi auxilium ferente. *Notantur vero Eustathiani (quos postea Bogomilici secũti sunt) qui ita statuebant, peracto certo quodam ieiunio, ad eam se perfectæ vitæ rationem peruenisse, vt postea omnia sibi essent indifferentia, nullisque præceptis obligarentur, sed soluti ommino essent, ac ne peccare quidem possent: quæ de re Balsamon in capitis huius interpretatione.*

Item ex eodem, c. 20.

¶De eodem. C. IX.

9 Pan. l. 1. c. 8

Si quis per superbiam tanquam perfectum se existimans, conuentus, qui per loca, & basilicas [f] *sanctorum martyrum fiũt, vel accusauerit, vel etiam oblationes, quæ ibidem celebrantur, spernendas esse crediderit, memoriasque sanctorum contemnendas, anathema sit.*

Item ex eodem, c. 5.

¶De eodem. C. X.

10 Burc. l. 3. c. 94. Iuo p. 3. c. 84.

Si quis docet domum Dei contemptibilem esse debere, & congregationes, quę in ea fiunt, anathema sit.

Item ex eodem, c. 6.

¶De eodem. C. XI.

11 Burc. l. 3. c. 95.

Si quis extra g *ecclesiam priuatum populos congregans, contemnat ecclesiasticas sanctiones* [G], *ipsamque ecclesiam apud se sine concilio* †*episcopi cum presbytero agat, anathema sit.*

†*al. consilio.*

G ¶Sanctiones.] *Post hoc verbum in prisca versione ista sunt interiecta, aliterque ea, quæ sunt ecclesiæ, voluerit vsurpare, non conueniente presbytero iuxta decretum episcopi, ipsamque, & cetera, quæ hic sequuntur. Dionysij autem versio, quæ optime respondet verbis græcis, & refertur à Burchardo, hæc est:* Si quis extra ecclesiam seorsum cõuentus celebrat, & despiciens ecclesiam, ea, quę sunt ecclesiæ, voluerit vsurpare, non conueniente presbytero, iuxta decretũ episcopi, anathema sit.

Item ex eodem, c. 1.

¶De eodem. C. XII.

12 Iuo p. 3. c. 31. dist. si quis ex versione Dionysij. Burc. l. 8. c. 61. Iuo p. 7. c. 79.

Si quis nuptias in accusationem duxerit, & mulierem fidelem, ac religiosam cum viro suo dormientem, abominandam crediderit, aut etiam accusandam, tanquàm non posse coniugatos in regnum Dei ingredi, anathema sit.

Item ex eodem, c. 2.

¶De eodem. C. XIII.

13 Iuo p. 4. c. 30.

Si quis carnem manducantem ex fide h *cum religione, præter sanguinem, & idolo immolatum* †[i], *& suffocatũ, crediderit cõdẽnandum, tamq̃* †*al. immolatam, & suffocatam.* *spem nõ habentem, qui eam mãducat, anathema sit.*

Item ex eodem, c. 15.

¶De eodem. C. XIIII.

14 Iuo p. 8. c. 318.

Si quis dereliquerit proprios filios k *suos, & non eos aluerit, & (quod pietatis* [H] *est) necessaria nõ præbuerit, sed sub occasione continentiæ negligendos putauerit, anathema sit.*

H ¶ Quod pietatis est.] *Longe fidelius Dionysius: & quod ad se pertinet, non ad pietatem diuini cultus infirmat. Græce enim est:* πρὸς τὸ εὐσεβὲς αὐτοῦ † πρὸς θεοσεβὲς τῶν προσηκόντων κύριος. *Subintelligitur autem particula negans, id est,* μὴ, *ex superiore membro.*

† *al.* ἀσεβὲς.

Si quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cas virorum.]CAsvs. Quidã i quadam pretiosa veste iustitiã ponebat, quasi proposito cõtinentię conueniret, reprehẽdens eos, q alia veste vtebantur. dicitur q talis anathema sit.

a ¶ *Veste.*]"Sufficit ergo q qs veste vtatur secundũ cõsuetudine regionis. & sic transmõtani nõ coguntur vti affibulatis vestib. vt Italici, nõ ob. noua constitutione, ext. de vi. & ho. cle. clerici. ga lex d; cõuenire cõsuetudini, vt 3. dist. 4. erit.

Hæc autem scripsimus.]Hęc est secunda pars distin. in qua conci. interpretatur prædicta. Arch.

CASVS. Dicitur in hoc c. q ea q statuta sunt in superiorib. c. si sunt statuta, nisi cõtra eos qui religionis habitũ & propositum cõtinentiæ assumentes in superbiam efferũtur cõtra eos q simpliciter viuunt, faciẽtes noua statuta cõtra diuinas scripturas, & ecclesiasticos canones: illi vero commendantur, q cõtinentiam seruant, & propriis abrenuntiãt cum humilitate: & qui diuitias possident cum iustitia, & bonis operibus.

b ¶ *Et noua.*]ff. de cõstit. princ. in rebus.

c ¶ *Diuites.*]Hoc verũ est de talib. qui faciũt misericordiam nõ habentib. vt 33. q. 5. secũdum. nam & Dominus habuit pecuniam, vt 12. q. 1. exemplũ. alias abiiciẽda est pecunia exemplo Cratis, vt 12. q. 2. gloria episcopi. §. Crates. "nam alienã raperẽ cõuincitur q vltra necessaria sibi retinet, vt 42. dist. §. 1. Io.

c ¶ *Diuites.*]"Non est cõtra illud, facilius ẽ camelum perforamẽ acus transire: quia illud de talib. intelligitur qui in diuitiis ponentes, gratius inuentur aurum quãm solem: de quib. habetur 47. dist. sicut hi[a], &c.

Si quis presbyter.]Casvs. Hoc c. diuidit. ur in tres par, in 1. par. dicitur q si quis presbyter acceperit pulsa pœnitẽtia in die Dominica ieiunauerit ea intentione qua Manichæi ieiunabãt, anathema sit. In 2. par te, quæ inc. ibi, *Simili ter.* dicitur q in diebꝰ Dominicis & inter Pascha & Pẽtecosten nõ debemus flectere genua, sed vultu erecto orare ad Dominum. In 3. par. quæ inc. ibi, *Si quis etiam.* dicitur: *Si quis nõ comedit carnes vel olera, in quibus*

Item ex eodem, c. 12.
¶De eodem. C. XV.

1 SI quis virorum putauerit sancto proposito (id est continẽtiæ) conuenire, vt pallio vtatur, tamquam ex eo iustitiam habiturus, & reprehendat vel iudicet alios, qui cum reuerentia birris† vtuntur & alia, veste [a] communi, quæ in vsu est, anathema sit.

Item ex eodem, c. vltimo.
¶De eodem. C. XVI.

2 HAec autem scripsimus non abscindentes eos, qui in ecclesia Dei secundum scripturas sanctum propositum continentię eligunt, sed eos [A], qui suscipiunt habitum eius, & in superbiam efferuntur aduersus eos, qui simplicius viuunt. Sed & hos condemnamus, qui se extollunt aduersus scripturas, & ecclesiasticos canones, & noua [b] introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cũ humilitate admiramur, & continentiam cum castitate & religione Deo acceptissimam dicim[c], & renuntiationem sæcularium negotiorum, atque actuum cum humilitate approbando laudamus, & nuptiarum [B] vinculum, quod secundum castitatem† perdurat, honoramus, & diuites [c] cum iustitia, & operibus bonis non abiicimus.

†*castitatem secum*]Ori. & Iuo.

b ¶ *Et noua.*]ff. de cõstit. princ. in rebus.

c ¶ *Diuites.*]Hoc verũ est de talib. qui faciũt misericordiam nõ habentib. vt 33. q. 5. secũdum. nam & Dominꝰ habuit pecuniam, vt 12. q. 1. exemplũ. alias abiiciẽda est pecunia exemplo Cratis, vt 12. q. 2. gloria episcopi. §. Crates. "nam alienã raperẽ cõuincitur q vltra necessaria sibi retinet, vt 42. dist. §. 1. Io.

c ¶ *Diuites.*]"Non est cõtra illud, facilius ẽ camelum perforamẽ acus transire: quia illud de talib. intelligitur qui in diuitiis ponentes, gratius inuentur aurum quãm solem: de quib. habetur 47. dist. sicut hi[a], &c.

Hæc autem scripsimus.]Hęc est secunda pars distin. in qua conci. interpretatur prædicta. Arch.

CASVS. Dicitur in hoc c. q ea q statuta sunt in superiorib. c. si sunt statuta, nisi cõtra eos qui religionis habitũ & propositum cõtinentiæ assumentes in superbiam efferũtur cõtra eos q simpliciter viuunt, faciẽtes noua statuta cõtra diuinas scripturas, & ecclesiasticos canones: illi vero commendantur, q cõtinentiam seruant, & propriis abrenuntiãt cum humilitate: & qui diuitias possident cum iustitia, & bonis operibus.

b ¶ *Et noua.*]ff. de cõstit. princ. in rebus.

c ¶ *Diuites.*]Hoc verũ est de talib. qui faciũt misericordiam nõ habentib. vt 33. q. 5. secũdum. nam & Dominꝰ habuit pecuniam, vt 12. q. 1. exemplũ. alias abiiciẽda est pecunia exemplo Cratis, vt 12. q. 2. gloria episcopi. §. Crates. "nam alienã raperẽ cõuincitur q vltra necessaria sibi retinet, vt 42. dist. §. 1. Io.

c ¶ *Diuites.*]"Non est cõtra illud, facilius ẽ camelum perforamẽ acus transire: quia illud de talib. intelligitur qui in diuitiis ponentes, gratius inuentur aurum quãm solem: de quib. habetur 47. dist. sicut hi[a], &c.

Aec autem scripsimus.]Hęc est secunda pars distin. in qua conci. interpretatur prædicta. Arch.

CASVS. Dicitur in hoc c. q ea q statuta sunt in superiorib. c. si sunt statuta, nisi cõtra eos qui religionis habitũ & propositum cõtinentiæ assumentes in superbiam efferũtur cõtra eos q simpliciter viuunt, faciẽtes noua statuta cõtra diuinas scripturas, & ecclesiasticos canones: illi vero commendantur, q cõtinentiam seruant, & propriis abrenuntiãt cum humilitate: & qui diuitias possident cum iustitia, & bonis operibus.

b ¶ *Et noua.*]ff. de cõstit. princ. in rebus.

c ¶ *Diuites.*]Hoc verũ est de talib. qui faciũt misericordiam nõ habentib. vt 33. q. 5. secũdum. nam & Dominꝰ habuit pecuniam, vt 12. q. 1. exemplũ. alias abiiciẽda est pecunia exemplo Cratis, vt 12. q. 2. gloria episcopi. §. Crates. "nam alienã raperẽ cõuincitur q vltra necessaria sibi retinet, vt 42. dist. §. 1. Io.

c ¶ *Diuites.*]"Non est cõtra illud, facilius ẽ camelum perforamẽ acus transire: quia illud de talib. intelligitur qui in diuitiis ponentes, gratius inuentur aurum quãm solem: de quib. habetur 47. dist. sicut hi[a], &c.

"Rapere aliena dꝫ qui vltra necessitatem sibi retinet.

"Diuites aliqui boni sunt,

3 Apud Martinum Bracarens. c. 57.

3 Burch. l. 13. c. 20. Iuo p. 4. c. 52.

a Bt de Hier. diuitias habuisti, reqẽ pdidisti. Dũ vigilas aug mẽtũ diuinarũ cogitas. Dũ dormis latronẽ somnias. In te, quæ inc. ibi, *Simili* solicitꝰ, *ter.* dicitur q in diebꝰ in nocte pauidus, & sic semp mendicus. Arc. †*al. quinquagesimam.*

† abest vox ista ab Ori. *ibid. c. 58.*

Si quis etiam non pro abstinentia, sed pro execratione escarum à carne abstineat: placuit sancto concilio vt præguſtet [d], & sic, si vult abstinere, abstineat. Si autem spernit, ita vt olera cocta cũ carnibus non deguſtet, iſte non obediens, nec ſuſpicionem hæreſis à ſe removens, deponatur de ordine clericatus.

b Vt de cõsecr. di. 2. seculares. cũ duobus c. seq. secundũ Hug. & c. si non.

d ¶ Presbyter.] *Sequebatur*, vel diaconus. *Quæ ſublata ſunt, quoniam abſunt à pleriſque manuſcriptis, & originali. Ceterum Burchardus, & Iuo ſimilem canonem citant ex concilio Turon. atque ita habent:* Si quis propter publicam pœnitentiam à ſacerdote acceptam, aut pro aliqua neceſſitate. *In aliquot Gratiani manuſcriptis eſt.* ſi quis præter publicam pœnitentiam, à ſacerdote acceptam, abſque aliqua neceſſitate, &c. *quæ optima videtur lectio. Nam in capite 18. concilij Gangrenſis, vnde hoc videtur Martinus ſumpſiſſe, nulla presbyteri ſit mentio, ſed vniuerſe pronuntiatur, vt ſupra eadem c. ſi quis tamquam.* Si quis ob pietatis, quemadmodum putatur, exercitationem, die Dominico ieiunet, anathema ſit, *& verba illa:* abſque aliqua neceſſitate, *videntur huc importata ex c. 19. eiuſdem concilij. Neque vero presbyterie huius ſinodi pœnitentiæ more laicorum imponebantur. c. illud. cum ſequentibus diſt. 50. & c. ſi. verſ. nec enim. 82. diſt. Sed quando in grauiſſima crimina publice incurrebant, depoſiti peregrinari iubebantur. c. ſi quis ſacerdos. 30. q. 1. cap. ſacerdos. de pœnit. diſt. 6.*

e ¶ Similiter, quia.] *Hoc ſumptum eſt ex cano ne vltimo concilij Nicæni.*

f ¶ Non proſternant.]*In codice Lucenſi regio legitur:* non proſtrati, ſed erecto vultu ad dominum fungantur orationis officio.

g ¶ Si quis etiam.] *Hoc ſumptum eſt ex concilio Ancyrano, cap. 13. al. 14. & in eo mentio fit presbyteri, ac diaconi.*

DISTINCTIO XXXI.

Empus quoque, quia nondum [h] erat inſtitutum, vt ſacerdotes cõtinentiam ſeruarent.

h ¶ Nondum.] *Quod ait hic Gratianus, fuiſſe tempus, quo nondum erat inſtitutum, vt ſacerdotes continentiam ſeruarent. in ſub diaconis (Nam & hi ſacerdotum nomine interdum comprehenduntur, valetque idem ſacerdotis nomen atque in ſacris conſtitutus, vt infra ad mutuum diſtinctionis 33. notatur que in gloſſa. 1. q. 1. Quis per pecuniam) locum habere poteſt. Fuit enim tempus, cum ſubdiaconi in aliquibus prouinciis, vt in Sicilia, continentiæ legibus non adſtringebantur: quod Gregorij locus, qui ſolus ad hanc rem confirmandam proxime à Grattano citabitur, manifeſte probat. Diaconis autem & presbyteris in Latina eccleſia nunquam licuiſſe vxoribus, quas ante ſacros ordines duxerant, vti, ex canonibus, qui poſt primum in hac eadem diſtinctione citantur, & aliis multis, præſertim epiſtola ſecunda Syricij ad Himerium Tarraconenſem clare demonſtratur.*

Vnde Gregorius ſcribit Petro ſubdiacono Siciliæ, lib. 1. epiſtola 42.

¶ Qui caſtitatem non promiſit, ab vxore ſua ſeparari non cogatur. C. I.

ANte triennium ſubdiaconi omnium eccleſiarũ Sicilię prohibiti fuerãt, vt more Romanæ eccleſiæ nullatenus ſuis vxoribus

poſtea à Siricio repetitum in 82. di. plurimos. Tertia fuit facta actoritate Pelagij, quæ habetur 27. q. 2. multorum. de qua fit hic mẽtio. Iſt ergo caſus huius c. Pelagius fecit quandam conſtitutionem per quemdam diaconem nomine ſeruumdei, vt omnes ſubdiaconi Siciliæ à ſuis vxorib. abſtinerẽt, quas in minorib. ordinib. duxerant, aut ab officio ceſſarent: q̃ conſtitutionem, quia dura fuit & iniqua vt ſubdiaconi cõpellerẽtur ad cõtinẽtiã, Gregorius primus qui ſucceſſit Pelagio, retractauit, & ſtatuit, vt nullus de cetero fiat diaconus, niſi cõtinentiam promittat: ita tñ, vt mala præterita, i. continẽtia, quæ ſolet eẽ iuuenib. mala, i. pœnalis: vel mala ſi non ſeruetur, per violẽtiam nõ exigatur: & hoc in 1. parte. In 2. par. quæ incipit ibi, *Qui vero.* commẽdat illos qui conſtitutionem illam, q̃ facta fuit ante triẽnium ſeruauerũt: & hortatur: eos vt debeant in ſuo proposito pmanere. illi vero q noluerint à ſuis vxorib. abſtinere, promoueri nõ debẽt: quia nullus debet pmoueri, niſi eius caſtitas fuerit approbata. Vel ſic: Olim promouebantur ſubdiaconi nõ promiſſa cõtinentia: & licite vtebantur vxorib. & beneficiis: Poſtea Pelagius prædeceſſor Gregorij ſtatuit, vt vel contenti eſſent vxorib. tãtum, vel beneficiis tãtum: de qua conſtitutione Greg. facit mentionẽ 27. q. 2. multorũ. Poſtea idem Pela. aliam edidit conſtitutionẽ, in qua præciſe prohibuit, vt ſubdiacõi nullo modo commiſceri debeant amodo vxorib. ſuis: & illam cõſtitutionem quidã ſubdiaconi ſeruabãt: qui dam nõ. ſed quia illa conſtitutio fuit iniqua, ſ. q aliquis q non promiſit continẽtiam, cogeretur continere: iõ retractatur à Greg. & ſtatuitur, q̃ ſi q̃ ſub diaconi ſi ſunt, cogantur continere, niſi ve lint. ſi qui aũt in futurum ſunt ordinandi, non admittantur niſi promittant cõtinentiã.

a ¶ *Durũ.*] Statutũ Pelagij fuit contra Buãgelium, in quo excipitur ſola fornicatio [A]. 33. qu. 2. quos Deus. & ideo reprobatũ fuit. Sed quæ reprobatur illa conſtitutio Pelagij, in qua ſtatuit, vt aut beneficia, aut vxores dimittant: cũ idẽ ſtatuerit Alexander ext. de cler. coniu. c. 1. Sed dic, cum aliquis in minorib. ordinib. exiſtens poſtea contrahit, poteſt priuari beneficio prius habito. & de illis loquitur Alexan. cum vero aliquis primo contrahit, & poſtea eccleſia ſcienter ei confert beneficium, poſtea non poteſt illud ei auferre: & de illis loquitur Pelagius, & ideo conſtitutio eius fuit iniqua. ſimile ext. de cle. coniug. diuerſis.

b ¶ *Non inuenit.*]id eſt, non ſuſcepit.

c ¶ *Promiſerit.*]Hoc intelligo ſi habeat licentiam vxoris.

d ¶ *Mala.*]id eſt, continentia, quæ iuuenibus eſt mala. 33. q. 2. in adolescentia. [b]

misererentur. Quod mihi durũ [a], atque incompetẽs videtur, vt qui vſum eiuſdem continentiæ nõ in ducit [b], neque caſtitatẽ ante promiſit, compellatur à ſua vxore ſeparari, atque per hoc (quod abſit) deterius cadat[c]. Vnde videtur mihi, vt à præſenti die epiſcopis omnibus dicatur, vt nullum ſubdiaconum facere præſumãt, niſi qui ſe victurũ caſte promiſerit [c], quatenus & præterita [A] mala [d] quę per propoſitum mentis appetita non ſunt, violenter non exigantur, & futura caute caueantur. ¶ Quivero poſt eamdem prohibitionem, quæ ante triennium facta eſt, continenter cum ſuis vxoribus vixerunt, laudandi, atque remunerandi ſunt, & vt in bono ſuo † permaneant, exortãdi. ¶ Eos autem, qui poſt prohibitionem factam ſe à ſuis vxoribus cõtinere noluerint, ad ſacrum ordinem nolumus promoueri: quia nullus debet ad miniſterium altaris accedere, niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.

a ¶ Mala.]*Vox iſta abeſt à Polycarpo, & aliquot vetuſtis Gratiani codicibus.*

2 *Cauſa vero huius inſtitutionis munditia ſacerdotalis fuit, vt libere cunctis diebus orationi poſſint vacare. Si enim (vt Paulus ait) ab vxoribus eſt ceſſandum, vt expeditius orationi vacemus: miniſtrisque altaris, quibus quotidiana neceſſitas orandi incumbit, numquam coniugali officio vacare permittitur.*

Vnde Beda in commentariis ſuper Lucam ad c. 1. ait.

¶ Sacerdotibus ſemper caſtitas obſeruanda præcipitur. C. II.

2 SAcerdotibus [c], vt ſemper altari queãt aſſiſtere, ſemper [f] ab vxoribus continendum, ſemper caſtitas obſeruanda præcipitur.

Item in concilio Carthaginenſi 2. c. 2.

¶ Qui diuinis ſacramentis inſeruiunt, continentes eſſe oportet. C. III.

3 EPiſcopos [g], presbyteros, & diaconos ita placuit (vt decet ſacros antiſtites, ac Dei ſacerdotes, necnon & leuitas, vel qui [h] ſacramentis diuinis inſeruiunt) continentes eſſe in omnibus.

CAVSA VERO. Hæc eſt ſecunda pars diſt. in qua dicitur, quòd pœnã. & ad cauſa huius conſtitutionis fuit munditia ſacerdotalis. & hoc propter 6. c. Ioan. de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus, q̃ propter munditiam ſacerdotalem inducta fuit continentia in eccleſia: quia cum ſacerdotes ſemp debeant nomẽ, maſcipitur hoc de his. & ab onus. 28. di.

Item Innocentius I. Victricio Rothom. epiſcopo epiſt. 2. c. 9.

¶ Sacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus ſuis miſceri non debent. C. IIII.

1 TEnere debet omnino eccleſia, vt ſacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus ſuis non miſceantur, quia miniſterij quotidiani neceſſitatibus occupantur. Scriptũ eſt enim ſ Sancti* eſtote, quoniam & ego ſanctus ſum [i] Dominus Deus veſter.] Nam ſi priſcis temporibus anno [k] vicis ſuæ de templo Dei ſacerdotes non diſcedebant (ſicut de Zacharia legimus) nec domum ſuam omnino tangebant, quibus vtique propter ſobolis ſucceſſionem, vxoris vſus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præterquam ex ſemine Aaron, ad ſacerdotium nullus accedere præcipiebatur †, quanto magis hi ſacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſeruare debent, quibus vel ſacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit [l] dies, qua vel à ſacrificiis diuinis, vel à baptiſmatis [m] officio vacent?

PALEA. C. V.

5 NAm [n] ſicut Paulus ad Corinthios ſcribit dicens [Abſtinete vos ad tempus, vt vacetis orationi:] & hoc vtique laicis præcipit, multo magis ſacerdotes, quibus orandi, & ſacrificandi iuge ſacrificium † eſt, ſemper debebunt ab huiuſmodi conſortio abſtinere.

b ¶ Nam ſicut.]*Hæc palea in duobus vaticaniis (in quibus ſolis reperitur) eſt connũcta cũ ſuperiori capite, quemadmodum etiam in epiſtola Innocentij: & legitur.* Nam ſi Paulus. *Sed non eſt mutatum, quoniam eſt initium capitis.*

Item Exuperio Tholoſano epiſcopo, epiſt. 3. ca. 1.

¶ Qui ab vxoribus ſuis abſtinent, ad ſacrificia admittantur. C. VI.

6 EOs c ad ſacrificia fas ſit admitti, qui vel cum vxore [n] non exercent carnale officium [o].

c ¶ Eos.] *Apud Innocentium, & infra dist. 82. c. Propoſuiſti. vbi hoc idem eſt repetitum, legi* tur, neque eos ad ſacrificia fas ſit admitti, qui exercent vel cum vxore carnale conſortium.

Item Hieronym. contra Iouinianum, libr. 1.

ce. & proconſul poteſt præmittere libellum commendationis ſuæ, vt ff. de offic. procon. obſeruare. Similiter ille qui impetrat veniam ætatis, ſe commendat [c]. C. de his qui ve. æta. imp. l. 2.

k ¶ *Anno.*]i. ſeptimana. ſic alibi ponitur dies pro anno, vt 33. q. 2. hoc ipſum. & tempus pro anno, vt de conſe. diſt. 4. omni tempore [d].

l ¶ *Nec præterit.*] excepto ſabbato ſancto, & die veneris præcedente, vt de conſe. diſt. 3. ſabbaro. qui duo dies nulli reputantur propter paucitatem. ſic j. de conſe. diſt. 2. reuera.

m ¶ *Vel à baptiſmatis.*]dum eſt neceſſitas. ar. 5. diſt. baptizari.

n EOs.] ¶ *Vel cum vxore.*]ne dum cum alia.

o ¶ *Officium.*]poſt votum factum.

1 Pan. l. 3. c. 89. Poly. c. 1. 4. tit. 31.

2 Pann. l. 3. c. 92.

3 j. di. 84. c. cum in ſtrito. Pan. l. 3 c. 95. Raba. pæn. c. 29. a Vt 32. q. 1. dixit.

b Sub. & ad leſcentia. [b]

c Vt j. ea. c.

d Vt j. ea. c. cauſa. vſque ad §. q. abſt.

e Hoc facit ad ſ di. §. abſt. vſq; ad c. Nicæna. Arch.

1 Pan. l. 3. c. 89. Poly. c. 1. 4. tit. 31.

1 Burc. l. 8. c. 63. Iuo p. 7. c. 81.

2 Iuo p. 8. c. 321.

1 Ibid. cõtinenter Auſ. *Cor. 7.*

6 j. dist. 82. c. Propoſuiſti. Pann. l. 3. c. 95.

"Commendare ſt alinquis ſeipſũ. cAd idemq; ſt Bal. Cuſtodi aiam meã, oris ſanctus ſũ, &c. & i Pſal. Inclina Dñe.

d Ideo autẽ fit hoc, quia annꝰ dr, ab an, quod eſt circũ. qa circũ voluitur ſic & quodlibet tps. l.

a ¶ *Si*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a S I *laicus.*] ¶*Or.tre.*] Quid de hac materia iuris sit, habes 33.q.4. c.1.&2.

"pbatovno coniuncto- rú, pbatur reliquum.

b ¶ *Matrimonio carendum.*]ar. "q si aliqua sibi coherent, vel si aliquid sequitur ex alio, vno probato & reliquum est probatum[a], vt 33.di.si quis viduam.26.di.deinde.3.q.6, hæc quippe.arg.contra de præ.dist.1.sicut primi.

a Sic de talibus vno cõcesso & aliud cõcessũ. §.quòd illud quod dicit.1.q.sicut ctum fuit in Gangrẽ Christi?. vbi si conci.3.28.dist.in c. de hoc.Arc. si quis docuerit. & c. 1Pã.l.3.c.96

QVOD AVTEM. Casvs. Dicitur i hoc §.quòd illud quod dicit.1.q.sicut ctum fuit in Gangrẽ Christi?. vbi si conci.3.28.dist.in c. de hoc.Arc. si quis docuerit. & c. 1Pã.l.3.c.96 si qs discernit. ex causa fuit statutum, s.,propter Manichæos, qui nuptias condemnabant exemplo sacerdotum.Et hoc probatur duobus seq.cap. quæ plana sunt, & per se patent.

c ¶ *Quod autem.*]Respicit tria pen.ca. 28. dist.dicens quòd illud statutum fuit propter hæresim Manichæorum, qui nuptias contemnunt.

§ S, di.30.c.si qs nuptias,

QVicũque.] POTEST ET ALITER.Hæc est teria pars dist.in qua dicitur,q illud q supra dictum est in c. si quis docuerit, dist. 28,ex causa vel ex tẽpore intelligitur.nũc autem aliter exponit, dicens q illud c, potest intelligi de sacerdotib, nostri temporis,vt si quis docuerit sacerdotem contemnere vxorem, quam in minorib. ordinib. duxit, vel cum erat laicus, vt eã a sua cunitatẽ.ex aria abiiciat, cum qualia versione postea cũ promouebatur.c.6. retur cõtinentiam est professus, anathema sit. & hoc probatur per duo c.seq.

§ S, di.30.c.si qs vel virgi Iuo p.7. ca. 79. 5.dist.28. c.si quis,

d ¶ *In canone.*]5.28.di. si quis docuerit.Io. Ex.] Casvs. Rusticus Narbon. episcopus quæsiuit à Leone, vtrum diaconi possint, vel debeãt cognoscere vxores suas? Qui resp. q non, sed debent continere sicut episcopi & presbyteri. nam cum erãt laici vel lectores,hoc eis licebat, sed postquam promoti sunt ad sacros ordines,cœpit eis non licere qd

b Ad hoc j. 87.q.1.nuptiarũ. 32. q. vlt.c.vlt.17. & hẽs ẽt ad hoc 88.dist. fornicari.ff. d sol.cũ qs. j.resp.argu. cõtra ext. d diuor. gaudemus.Arc. 4Burc.l.2.c. 114. Anf.l.7. c.135.&6.c. 204. Poly.l. 4.tit.31. Iuo p.6.cap.68. Pã.l.3.c.106

ante licebat, eas tamen à sua cura abiicere nõ debẽt,q eis necessaria subministrent.

e ¶ *Eis non licere.*]Nota q propter commutationem status incipit aliquid non licere qd prius licuit[b]. 12. qu.1, nolo.& 22.quæst.2.ne quis arbitretur.

OMnino.] Casvs, Abbas Nicetæ dicebat licere episcopo.presbytero & diacono amplecti vxorem suam,&cognoscere, & hoc probabat auctoritate Apostoli dicentis se habere potestatem circumducendi mulierem sicut frater Domini, & Cephas. Leo autem Papa eum reprehendit,&scribens contra eum dicit nõ esse verum vt possint cum ea dormire more solito, tamen debent eis largiri victum & vestitum, & hoc probat exemplo Apostolorum reprehendens eum ex eo quòd male intelligebat illud verbũ, circumducendi.

1 Cor.7.

¶Sacerdoti,cui est semper orandum,matrimonio semper est carendum. C. VII.

1 SI laicus, & quicumque fidelis orare[a] non potest,nisi careat officio coniugali, sacerdoti, cui semper pro populo offerẽda sunt sacrificia, semper orandum est : si semper orandum est, ergo semper matrimonio carendum[b].

Quòd autem[c] *Manichæorum causa de coniugio sacerdotum illud supradictum sit, ex Gangrensi concilio apparet,in quo c.1.sic statutum legitur.*

a ¶De coniugio.]*Sequentem canonem Gratianus restringit ad coniugia sacerdotum, cum tamen in eo damnentur iti,qui omnino nuptias vituperabant, nec volebant aliquem Christianum etiam laicum, liberis operam dare. Nec fuit editus proprie contra Manichæos, sed contra quendam Eustachium,qui hunc errorem cum aliis multis in Armenia disseminauerat. Est autem caput hoc idem cum capite, si quis nuptias,supra dist.30. sed ex alia versione.*

¶Anathema sit,qui nuptias vituperat. C. VIII.

2 SI quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem, ac religiosam detestatur, aut culpabilẽ æstimat,velut, quæ regnum Dei introire non possit, anathema sit.

Item ex eodem,c.8.& 9.

¶De eodem. C. IX.

3 QVicumque virginitatẽ custodiens, aut continentiæ studẽs, velut horrescens nuptias, nec propter hoc,quòd bonum,& sanctum est, nomen virginitatis assumit, anathema sit.

3 *Potest & aliter intelligi illud, quod in canone*[d] *Apostolorum legitur, vt iste sit sensus capituli: [si quis docet sacerdotem vxorem suam contemnere,] non quam vxorem in sacerdotio accepit, sed quam, dum adhuc esset laicus, vel in minoribus ordinibus constitutus,sibi copulauit,cum qua cõtinentiam professus est,cum ad sacros ordines ascenderet, quam nullus debet contemnere, hoc est ab animo,& cura sua abiicere, quin ei necessaria prouideat. Probatur autem hæc interpretatio auctoritate Leonis Papæ, qui epist. 90.ca.3 scribens Rustico Narbonensi episcopo ait.*

¶Ministris altaris cum episcopis,& presbyteris eadem est lex continentiæ. C. X.

4 LEx continentiæ eadem est altaris ministris,quę episcopis,atque presbyteris:qui cum essent laici, siue lectores,licite & vxores ducere, & filios procreare potuerunt,sed cum ad prædictos peruenerunt gradus,cœpit eis nõ licere[e], quod licuit. Vnde, vt de carnali fiat spiritale coniugiũ, oportet eos nec dimittere vxores, & quasi non habeant, sic habere, quo & salua sit charitas, & cessent[f] opera nuptiarum.

Item Leo[g] *ix. contra epist. Nicetæ Abb.*

g ¶Leo.] *Habetur in responsione Humberti ad libellum Niceræ presbyteri, & monachi aduersus Latinos editum : quam responsionem, cũ nomine Leonis ix.cuius erat legatus, scripserit,potest recte nomine ipsius citari, sicut multa ex*[h] *Eunodij libro, nomine Symmachi citata inueniuntur,supra dist.12.ca.concilia. & infra.40.dist.c.non nos. & 81.dist.e.nemo recte.8.q.4.c.nomine. & 9.q.3.ca.aliorum.Ac supra dist.n.22.nomine Nicolai ij.citatur caput,* Omnes,*quod habetur in oratione Petri Damiani.*

¶Episcopus, vel presbyter vxorem propriam à cura sua non abiiciat. C. XI.

5 OMnino confitemur non licere episcopo,presbytero, diacono, subdiacono propriam vxorem causa religionis abiicere à cura sua,scilicet,vt ei victum, & vestitum[f] largiatur[g], nõ vt cum illa ex more carnaliter iaceat. Sic & sanctos Apostolos legimus egisse,beato Paulo Apostolo dicẽte[h] [Nunquidnon habemus potestatem mulierem sororem[i] circumducendi[k], sicut fratres Domini, & Cephas?]Vide insipiens, quia non dixit[nunquid non habemus potestatem sororem mulierem amplectendi?]sed[circumducẽdi,] scilicet vt de mercede[l] prædicationis substentaretur ab eis: nec tamen foret deinceps inter eos carnale coniugium.

c ¶Nunquid non habemus.]*Variæ sunt huius loci interpretationes, quod inter alios B. Hieronymus in primo libro contra Iouinianum ostendit.*

Hinc & illud[m] *Gregorij* [*Presbyter quidam.*]*quod require infra dist.sequenti.c.pen.* ¶*Vt igitur ex his auctoritatibus apparet, sacerdotes vxoribus, quas in laicali habitu, vel in minoribus ordinibus constituti sibi legitime copularunt, necessaria ministrare, debita vero reddere non valent.*

4. ¶*Sed obiicitur illud tripertitæ historiæ, lib.2.c.14.*

¶Diffuasu Paphnutij synodus non constituit,quòd presbyteri cum suis vxoribus non domirent. C. XII.

6 NIcæna synodus corrigere volens hominum vitam in ecclesiis commorantium , posuit leges, quas canones vocamus, in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere[n] legẽ, vt episcopi,presbyteri,diaconi, & subdiaconi cum coniugibus , quas ante consecrationem duxerant , non dormirent.Surgens autem in medio Paphnutius confessor contra dixit,honorabiles confessus nuptias , & castitatem[a] esse dicens, cum propria coniuge concubitum: suasitque concilio,ne talem poneret legem,grauem esse asserens causam,quæ in ipsis, aut eorum coniugibus occasio fornicationis existeret. Et hæc quidem Paphnutius (licet nuptiarum esset inexpertus) exposuit:synodus que laudauit sententiam[b] eius, & nihil ex hac parte sanciuit : sed hoc in vniusciuisque voluntate, non in necessitate dimisit.

a ¶Et subdiaconi.] *In aliquot vetustis codicibus , & in originali Socratis non sunt duæ istæ voces.Sozomenus tamen lib.1.c.22. habet tam græce,quàm in latina vetere,& noua versione,vt etiam Nicephorus.*

Item synodus sexta,c.13.lib.8.c.19.

¶Non in perpetuum, sed tempore oblationis à complexu suarum vxorum sacerdotes abstineant. C. XIII.

2 QVoniam[a] c in Romani[d] ordine canonis esse cognouimus traditum , eos qui ordinati[†] sunt[e] diaconi, vel presbyteri,debere confiteri,quòd iam suis non copulentur vxoribus , nos antiquum sequentes canonem Apostolicæ[f] diligentię,& constitutiones,sacrorum virorum legales nuptias amodo valere volumus,nullo modo cum vxoribus suis eorũ connubia dissoluentes,aut priuãtes eos familiaritate adinuicem in tempore opportuno[g]. Quicũque ergo diligens[†][h] inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali,aut sacerdotali,hic nullo modo prohibeatur ad talẽ ascendere gradum pro vxoris suæ legitimæ cohabitatione. Nec etiam tempore ordinationis suæ profiteri cogatur,quòd abstinere debeat à legalis propriæ vxoris familiaritate.*Item infrà.* ¶Oportet eos, qui altari ministrant in tempore oblationis[†]sanctorum continentes[i] esse in omnibus , vt à Deo possint consequi,quæ simpliciter postulant. ¶Si quis igitur præsumpserit contra Apostolicos canones,aliquos presbyterorum,& diaconorum priuare contactu,& communione legalis vxoris,deponatur.Similiter&presbyter, aut diaconus, qui religionis causa vxorem suam expellit , excommunicetur:si vero in hoc permanserit,deponatur.

b ¶ Quoniam.] *Græce sic habetur :* ἐπειδὴ ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδεδόσθαι ἐπέγνωμεν. *id est* : Quoniam in Romana ecclesia loco canonis traditum esse cognouimus,&c. *Hanc vero ecclesiæ Romanæ traditionem non solum B.Hieronymus contra Iouinianum, Humbertus supra citatus, & alij Latini scriptores defendunt, sed etiam Balsamon, in explanatione huius canonis satis aperte probat. Verum de omnibus huiusmodi canonibus , qui fexæ synodo adscribuntur, quid sit sentiendum,ad caput,Habeo librum. dist.16.satis explicatum fuit.*

Hoc autem ex loco intelligendum est , orientalis enim ecclesia(cui sexta synodus regulam viuendi præscripsit) votum castitatis in ministris altaris non suscepit.

Vnde Stephanus Papa ait in prima actio ne synodi ab ipso in Basilica Lateranensi congregatæ.

¶Occidentalis, non orientalis ecclesia castitatis obtulit votum. C. XIIII.

3 ALiter se orientalium traditio habet ecclesiarum, aliter huius sanctæ Romanæ ecclesiæ. Nam earum sacerdotes diaconi,atq; subdiaconi matrimonio[a] copulantur[k]: istius autem ecclesiæ , vel occidentalium nullus sacerdotum à subdiacono vsque ad episcopum licentiam habet coniugium sortiendi.

a ¶ Matrimonio.] *Id est possunt simul esse in sacris ordinibus,& matrimonio iuncti. Nam neque illis, postquam ad sacros ordines ascendissent,licebat contrahere matrimonium.*

4 *Similiter & capitulum Nicolai ex loco consideratur, quia gens Bulgarorum noniter ad fidem conuersa,propositum sacræ religionis ex integro assumere nondum didicerat.*

¶[5] *Quòd autem in ca.6 synodi*[m] *presbyter non legitimis nuptiis detentus punitur,non legales nuptiæ secundæ intelligendæ sunt,à quibus auctoritate canonica sacerdos quilibet debet esse immunis.Illud autem Gangrensis concilij*[n] [6] *Si quis*[n] *discernit presbyterum cõiugatum , &c.] similiter intelligendum est vel localiter traditum, vel cõiugatum ab ea appellatum, quam ante tempus ordinationis suæ duxerat.Illud quoque Martini Papæ.* [7] *si subdiaconus*[o] *secundam duxerit vxorem] non dissimiliter intelligendum est. Primam enim vxorem ante subdiaconatum habere permittitur:qua defuncta,vel castitatem professa, promouetur iste ad subdiaconatum. Promotus autem , si secundas desiderauerit nuptias,sententiæ Martini Papæ subiacebit.*

DISTINCTIO XXXII.

Eruanda est p ergo continentia ab omnibus in sacris ordinibus constitutis.

Vnde Leo Papa ad Anastasium epistola.

a ¶*Castitatẽ.*] sic qui bene comedit,a castinẽs est.44.di.cõuiuia.in fi.

"Contradi b ¶*Sententiam.*]"Vnus ergo potest contradicere toti vniuersitati[a] cere potest si habet rationabilem causam, vt ext.de his quæ fi.à ma.par.cap.c. vn[o] multis. 1.nam sententia vnius potest alios trahere ad partem suam, vt ext.

a Et est hic arg. q vnus canonicus is,&c. de eo qui mit.in pos.c.cum sicut.ff.de arb.Item si vnus.§.vlt. C.de vet.iu.enuc. l.1.§.sed

ptę se opponere ,p defentione ecclesiæ suæ. Ad idẽ ext. de sõc. pb. ex parte. vbi dit Io. de Fan. hoc eẽ verũ ẽt si ca patulũ illius ecclesię nol ter defendi, & hoc fauore ecclesiæ, arg. ff.de li. cau.l.1.2.3. ¶ Adde gl. cõcor. i eo. ppositi. ver. estote, j.62. dist.

dormirent.Surgens autem in medio Paphnutius confessor contra dixit,honorabiles confessus nuptias , & castitatem[a] esse dicens, cum propria coniuge concubitum: suasitque concilio,ne talem poneret legem,grauem esse asserens causam,quæ in ipsis, aut eorum coniugibus occasio fornicationis existeret. Et hæc quidem Paphnutius (licet nuptiarum esset inexpertus) exposuit:synodus que laudauit sententiam[b] eius, & nihil ex hac parte sanciuit : sed hoc in vniusciuisque voluntate, non in necessitate dimisit.

a ¶Et subdiaconi.] *In aliquot vetustis codicibus , & in originali Socratis non sunt duæ istæ voces.Sozomenus tamen lib.1.c.22. habet tam græce,quàm in latina vetere,& noua versione,vt etiam Nicephorus.*

Item synodus sexta,c.13.lib.8.c.19.

¶Non in perpetuum, sed tempore oblationis à complexu suarum vxorum sacerdotes abstineant. C. XIII.

2 QVoniam[a] c in Romani[d] ordine canonis esse cognouimus traditum , eos qui ordinati[†] sunt[e] diaconi, vel presbyteri,debere confiteri,quòd iam suis non copulentur vxoribus , nos antiquum sequentes canonem Apostolicæ[f] diligentię,& constitutiones,sacrorum virorum legales nuptias amodo valere volumus,nullo modo cum vxoribus suis eorũ connubia dissoluentes,aut priuãtes eos familiaritate adinuicem in tempore opportuno[g]. Quicũque ergo diligens[†][h] inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali,aut sacerdotali,hic nullo modo prohibeatur ad talẽ ascendere gradum pro vxoris suæ legitimæ cohabitatione. Nec etiam tempore ordinationis suæ profiteri cogatur,quòd abstinere debeat à legalis propriæ vxoris familiaritate.*Item infrà.* ¶Oportet eos, qui altari ministrant in tempore oblationis[†]sanctorum continentes[i] esse in omnibus , vt à Deo possint consequi,quæ simpliciter postulant. ¶Si quis igitur præsumpserit contra Apostolicos canones,aliquos presbyterorum,& diaconorum priuare contactu,& communione legalis vxoris,deponatur.Similiter&presbyter, aut diaconus, qui religionis causa vxorem suam expellit , excommunicetur:si vero in hoc permanserit,deponatur.

b ¶ Quoniam.] *Græce sic habetur :* ἐπειδὴ ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδεδόσθαι ἐπέγνωμεν. *id est* : Quoniam in Romana ecclesia loco canonis traditum esse cognouimus,&c. *Hanc vero ecclesiæ Romanæ traditionem non solum B.Hieronymus contra Iouinianum, Humbertus supra citatus, & alij Latini scriptores defendunt, sed etiam Balsamon, in explanatione huius canonis satis aperte probat. Verum de omnibus huiusmodi canonibus , qui fexæ synodo adscribuntur, quid sit sentiendum,ad caput,Habeo librum. dist.16.satis explicatum fuit.*

Hoc autem ex loco intelligendum est , orientalis enim ecclesia(cui sexta synodus regulam viuendi præscripsit) votum castitatis in ministris altaris non suscepit.

Vnde Stephanus Papa ait in prima actio ne synodi ab ipso in Basilica Lateranensi congregatæ.

¶Occidentalis, non orientalis ecclesia castitatis obtulit votum. C. XIIII.

3 ALiter se orientalium traditio habet ecclesiarum, aliter huius sanctæ Romanæ ecclesiæ. Nam earum sacerdotes diaconi,atq; subdiaconi matrimonio[a] copulantur[k]: istius autem ecclesiæ , vel occidentalium nullus sacerdotum à subdiacono vsque ad episcopum licentiam habet coniugium sortiendi.

a ¶ Matrimonio.] *Id est possunt simul esse in sacris ordinibus,& matrimonio iuncti. Nam neque illis, postquam ad sacros ordines ascendissent,licebat contrahere matrimonium.*

4 *Similiter & capitulum Nicolai ex loco consideratur, quia gens Bulgarorum noniter ad fidem conuersa,propositum sacræ religionis ex integro assumere nondum didicerat.*

¶[5] *Quòd autem in ca.6 synodi*[m] *presbyter non legitimis nuptiis detentus punitur,non legales nuptiæ secundæ intelligendæ sunt,à quibus auctoritate canonica sacerdos quilibet debet esse immunis.Illud autem Gangrensis concilij*[n] [6] *Si quis*[n] *discernit presbyterum cõiugatum , &c.] similiter intelligendum est vel localiter traditum, vel cõiugatum ab ea appellatum, quam ante tempus ordinationis suæ duxerat.Illud quoque Martini Papæ.* [7] *si subdiaconus*[o] *secundam duxerit vxorem] non dissimiliter intelligendum est. Primam enim vxorem ante subdiaconatum habere permittitur:qua defuncta,vel castitatem professa, promouetur iste ad subdiaconatum. Promotus autem , si secundas desiderauerit nuptias,sententiæ Martini Papæ subiacebit.*

DISTINCTIO XXXII.

Eruanda est p ergo continentia ab omnibus in sacris ordinibus constitutis.

Vnde Leo Papa ad Anastasium epistola.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Vt j. c. nul l°. & c. pter hoc. Arch.
b j. ea. inter dixit. & c. se quen.

Missam eorum audiat[a]. & vt facilius possint seruare continentiam, præcipitur eis vt extraneorum feminarum familiaritatem vitent[b]. Ioan. Sed numquid quilibet ordo est sacer? Et certe videtur q̄ sic. nam dicitur in lib. 4. sententiarum, 22. dist. c. 1. in prin. q̄ ordo est sacrum signaculum, in quo traditur spiritualis potestas ordinato, & officium: & ī quolibet ordine confertur gratia si digne sumatur, vt ibi dicitur. Sol. reuera quilibet ordo [c] sacer est: sed quattuor præcipue dicuntur sacri à sanctimonia, i. castitate & continentia, quam indicunt ſ. 28. dist. nullum, & ca. decernimus.

1 Bute. l. 1. c. 5. & l. 2. ca. 148. Anſ. l. 7. c. 137. & l. 6. c. 18. in fi. Iuo p. 5. c. 59 & p. 6. c. 98. & 221. Pan. l. 3. c. 100.

† *al. non vocantur ad culpam.*

c Hic quæro an ordo sit vnū sacrm? Dic secūdū Pe. q̄ vnū dr perfectione vnius finis: qa cōstituitur ex diuersis ordinib. specialib. q oēs ordinātur ad vnū actū consecrationis, sicut ēt dom[a] vna dr. Arc.

" Epatus est ordo.

Quæ in aliis.]id est, laicis.

b ¶ *Clericorum.*]sacrorum.

c ¶ *Singulares.*] id est, diuisi ab eis.

d ¶ *In hoc ordine.*] id est, subdiaconali.

e ¶ A *capite.*]i. ab episcopatu. ſ & sic videtur q̄ episcopatus sit ordo. 54. dist. si seruus. & 93. dist. diacones. & di. 21. cleros, sic 28. di. nullum.

f ¶ *Item.*] Hic habent quidam c. quod est 27 q. 2. multorum, &c.

Omnium.] Casvs. Quæsiuit Augustinus à Greg. quid deberet fieri de clericis in minoribus. ordinib. constitutis, q̄ continere nō possunt. & reſp. Greg. q̄ ipſi debent vxores accipere, & ſtipendia ſua recipere exterius. Et hoc probat exemplo patrum, qui diu debāt ſingulis prout quibuſque opus erat. Et debent viuere ſub regula ſua eccleſiaſtica, & lingua, & corde à malo abſtinere.

Si quis vero.] Casvs. Quæſiuit Augustinus Anglorum epiſcopus à Greg. quid deberet fieri de clericis in minoribus. ordinibus. conſtitutis, q̄ continere nō poſſunt. & reſp. Greg. q̄ ipſi debent vxores accipere, & ſtipendia ſua recipere exterius. Et hoc probat exemplo patrum, qui diu debāt ſingulis prout quibuſque opus erat. Et debent viuere ſub regula ſua eccleſiaſtica, & lingua, & corde à malo abſtinere.

2 j. 27. q. 2. Anſel. l. 7. c. 138. Polyc. l. 4. tit. 31.

g ¶ *Exterius.*] Signatur contrarium. 12. q. 1. neceſſaria, & de conſe. dis. 5. in omnib. vbi dicitur, quòd omnes clerici ſimul dormiēt. Sed dic, vt not. 12. q. 1. quia tua.

h ¶ *Inuigilent.*] Licet enim ſint vxorati, tamen abſtinebūt à negotiatione & armis, vt 88. di. fornicari, 20. q. 3. eos. ſic ext. de cle. tranſmiſſam. & 81. di ſtin. dictum.

¶Neque etiam ſubdiaconis connubium conceditur. C. I.

[1] OMnium ſacerdotum tam excellēs eſt electio, vt hęc, quæ in aliis [a] membris eccleſię vacant † à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cum extra clericorum [b] ordinem cōſtitutis, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec ſubdiaconis quidem connubium carnale conceditur, vt & qui habent, ſint tamquam non habentes, & qui nō habēt, permaneant ſingulares [c]. Quod ſi in hoc ordine [d], qui quartus eſt à capite [e], digNum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo, vel in ſecundo, tertioue ſeruandum eſt, ne aut leuitico miniſterio, aut presbyterali honore, aut epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe à volupte vxoria [A] nec dum frenaſſe detegitur.

A ¶ vxoria.] *Sic emendatum eſt ex epiſtola Leonis, & ceteris collectoribus, præter quam Iuone in parte 6. c. 98. nam ibi eſt, vt antea apud Gratianum,* luxuriæ. *Ex iſto autem epiſtolæ loco oſtenditur eo quoque tempore in multis eccleſiis eam fuiſſe conſuetudinem, vt ſubdiaconi à proprijs vxoribus abſtinerent. Quod tamen ante B. Gregorium nō erat generaliter omnibus eccleſijs præceptum, quippe cum in Sicilia aliter obſeruaretur. ca. nullum. ſupra dist. 28. & c. ante triennium. dist. 31.*

[*Item* [f] *Gregorius Leoni Epiſcopo Catin. lib. 3. epiſt. 34.*]

PALEA. C. II.

[2] MVltorum relatione comperimus hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, vt ſubdiaconi ſuis licite miſcerētur vxoribus. Quod ne denuo quiſquam præſumeret, à Seruo dei ſedis noſtrę diacono ex auctoritate noſtri deceſſoris eſt iſto modo prohibitum, vt eodem tēpore ij, qui iam vxoribus fuerant copulati, vnum è duobus eligerent, id eſt, aut à ſuis vxoribus abſtinerent, aut certe miniſtrare nulla ratione præſumerent. Et quātum dicitur, Speciosus tunc ſubdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio, & vſque in obitus ſui tempus, notarij quidem geſſit officium, & à miniſterio quod ſub diaconum oportuerat exhibere, ceſſauit. *& poſt aliqua.* ¶De cetero vero fraternitas tua ſit omnino ſollicita, vt quos ad hoc iā officium contigerit promoueri, hoc quàm maxime diligenter inſpiciat, ne ſi vxores habent, miſcendi ſe cum eis licentia potiantur, ſed ad ſimilitudinem Apoſtolicæ ſedis, eos cūcta obſeruare ſua nihilominus diſtrictione conſtituat.

Item Gregorius Auguſtino Anglorum Epiſcopo, cap. 2. ad ſecundam interrogationem.

¶Extra ſacros ordines conſtituti ducant vxores, & ab eccleſia ſtipendia accipiant. C. III.

[3] SI qui vero ſunt clerici extra ſacros ordines cōſtituti, qui ſe continere non poſſunt, ſortiri vxores debent, & ſtipendia ſua exterius accipere, quia & de eiſdē patribus, de quibus præfati ſumus, nouimus ſcriptum, quòd diuidebatur ſingulis, prout cuique opus erat. De eorum ergo ſtipendio cogitandum atque prouidendum eſt, & ſub eccleſiaſtica regula ſunt tenendi, vt bonis moribus viuant, & canendis pſalmis inuigilent [h], & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conſeruent.

Item Nicolaus Papa Odoni † Viennenſi Archiepiſcopo.

¶Subdiacono vxorem ducere non licet. C. IIII.

[4] DE illo clerico, Aluerico † nomine, quem per ordines eccleſiaſticos vſq; ad ſubdiaconatum caſte vixiſſe dicitis, cur veſtra auctoritate vxorem duxerit, miramur: eo quòd nulli vmquam (exceptis illis, quibus eccleſiaſtica regula habere permittit) vxorem ducendi † licentiam damus [i].

[5] Item Nicolaus Papa omnibus epiſcopis.

¶Non audiatur Miſſa presbyteri concubinam habentis. C. V.

[2*] NVllus Miſſam audiat [k] presbyteri, quē ſcit [l] cōcubinam indubitāter habere, aut ſubintroductam mulierem. Vnde etiam ipſa ſancta ſynodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatuit, dicens [Quicunque ſacerdotum, & diaconorum, &c.]

[*Sicut in ſubſequenti capitulo Alexandri ſecundi continetur.*]

" Subdiaconus an deliceat Papę poſſit contrahere.

d ſc. vt contrahāt. 35. q. 3. quidā. & c. q̄ ſcripſi.

Damus.]"Sed numquid Papa dare poteſt ſubdiacono licentiam contrahendi? Videtur q̄ ſic. Nam diſpenſat eccleſia cum cōſanguineis [d], & diſpenſat in aliis votis. vt ext. de vot. & voti redempt. ex multa. & in iuramentis, vt 15. q. 6. auctoritatem. vbi dicitur, diſſolue obligationes impietatis. E contra videtur, vt ext. de ſtat. mon. cum ad monaſterium. in fi. Solu. ſi votum ipſum obliget ordinatum, Papa nō poteſt diſpēſare. ſed ſi conſtitutio obliget, & non votū, tunc poteſt Papa diſpenſare: quia contra conſtitutiones eccleſiæ bene diſpēſat. 25. qu. 1. ſunt quidam. Io. Ego credo quòd Papa poſſit * diſpenſare, cum hoc non ſit contra articulos fidei [e], & ipſe habeat plenitudinem poteſtatis, vt 2. q. 6. decreto. & c. ſeq. Bart.

* vide B. Th. 2. 2. q. 88. arti. 7. & 11. & Caiet. ibid. e Nec ēt pōt diſpenſare cōtra Apoſtolū. 25. q. 1. ſcęda pars diſt. ſunt quidā. Io. de Fant. ſed hic videas quod leg. & not. tua. ſ. ſi qui. Iuo p. 6. ca. 86. Pan. l. 3. c. 108. *Act.* 2.

NVllus.] Hæc eſt pars diſt. in qua dicitur quod ī duob. c. ſeq. continetur. Io. de Fan. Casvs. Præcepit Nicolaus Papa in hoc c. vt nullus audiat Miſſam ſacerdotis, quem ſcit indubitanter habere concubinam, aut ſub introductam mulierem. Synodus etiam hoc ſub excommunicatione præcipit. quod ſequitur, eſt §. Gratiani.

k ¶ *Audiat.*] Contrarium legitur 28. dist. conſulendum. 15. qu. vlt. c. vlt. Sed hoc loquitur de illo cuius crimen notorium eſt vel per ſententiam, vel per propriam confeſſionem, vt ext. de cohab. cler. & mulie. veſtra. Immo ſi ad huc poſt ſententiam corrigi voluerit, non dicam eum ſuſpenſum ipſo iure, vt 81. dist. ſi qui ſunt preſbyteri. ext. de cohab. cleric. & mulie. ca. ſicut. Bart. tamen dicit hunc canonem fuiſſe quandoque latæ ſententię, ſed hodie non eſſe: & hoc quod dixi ſpeciale eſt in hoc crimine fornicationis, vt notorius fornicator ſit ſuſpenſus ipſo iure, & etiam ſimoniacus, vt §. verum. ſed in aliis crimi nibus non eſt expreſ ſum. "& ideo licet no torius fornicator ipſo actu ſit ſuſpenſus, tamen propter contrarium actū ipſo iure reſtituitur ei officium. 81. dist. ſi q. ſunt. vnde quàm cito pœnitet, licite celebrat. Ioan. Sed certe quid quid dicat Ioan. hoc gene pro certo, ſiue ſit notorium per ſententiam, ſiue per confeſſionem, vel per rei eui dentiam de fornicatione ipſius, quòd vitari debet, vt ext. de cohab. cler. c. vlt. Bart.

4 Iuo p. 6. c. 119. † *al. Aluiſio.*

† *al. habenda.*

5 In ſynodo Romana ſub Eugenio ſilica Concordia ſtantinana. 6 Pan. l. 3. c. 135. "Cōcubinarii an ſint admittendi in officio ab officiis ipſorum. giendi.

l ¶ *Quem ſcit.*]ſcientia iuris, non facti. Ioan. f

f Et q. fic. beat Inno gi, p hanc 20. q. 2. c. 2. de hoc arg. q. 8. vbi ita no Arch.

Prater

PRæter.] Casvs. Capitulum hoc diuiditur in duas par. In 1. part. dicitur, q̄ nullus debet audire Miſſam presbyteri quem ſcit cōcubinam indubitanter habere, vel ſubintroductam mulierem. Hoc idem ſtatuit ſynodus ſub excommunicatione ſeruandū, præcipiēs, vt talis ſacerdos Miſſam non cantet, nisi ceſſauerit, nec alia diuina celebret, cum his qui obediunt huic conſtitutioni, nec aliqd ab eccleſia percipiat. In 2. par. quę inc. ibi, *Præcipientes etiam ſtatuimus.* Dicitur, q̄ illi q̄ ſeruant caſtitatem, ſimul manducēt & dormiant, & decimas, & primitias & oblationes percipiātà laicis, quas qui nō dederit, excommunicetur.

1 In epiſtol. prox. not. in dicata.

2 Pann. ibid. & l. 8. c. 142.

a ¶ *Ab eccleſia.*] hoc cōcedo in ſuſpenſo à canone. idē eſt in excommunicato. ext. de ap. paſtoralis. "nō ita dico in ſuſpēſo ab homine, q̄ ibi ſtatim debeat amittere beneficium [3], quia relegato ad tempus bona non adimūtur, nisi hoc in ſententia exprimatur. C. de pœ. deportatorum. ga dū aliis rōib. quis conſtringi pt, nō sūt ei ſubſidia ſubtra henda. C. de exec. rei iu. ſtipēdia. Io. immo dico, q̄ nec hæc adimerentur, niſi in ſnia exprimeretur. quid d hoc iuris ſit, notatur in quæſtionibus. B.

" Clerico excōicato é ſubtrahēdū beneficiū. a Forte ſi bñ dt Ioā. qa q ſi facit offim nō dz pcipe bſificiū. ext. de cle. con. qđ à te. & c. diuerſis. Ar. 3 Leo. ix. in conc. Rom.

b ¶ *In diſpoſitione.*]ar. q̄ communi vita clericorum [b], vt 1. q. 2. ſacerdos. Sed cōtra, varię ſūt cōſuetudines. j. c. placuit. ext. de cō ſtit. cū oēs. & de cle. cū eccleſia Vulterana.

b 12. q. 1. neceſſariū. de conſ. di. 5. in omnibus. vbi de hoc.

" Excōicari p ſit q̄ decimas ſolūt

c ¶ *Separentur.* ar. "q̄ laici excommunicādi ſunt qui decimas vel oblatiōes ſoluere nolūt. 16. q. 1. ſtatuimus. & c. reuertimini. 13. q. 2. qui oblationes. 12. q. 1. duo ſunt genera. VERVM. Hæc eſt tertia pars diſ. in qua ponit ca. Vrbani. in quo dī quæ differentia ſit inter ſacramēta celebrata à malis catholicis, vt in neceſſitate poſſint ſumi, & ſacramenta ab hæreticis, q̄ nullo modo poſſunt ſumi, præter baptiſma. Ioan. de Fan.

Romæ habuit centum tredecim epiſcoporum, hunc canonem edidiſſe, quem poſtea Alexander ſecundus (vt ipſe etiam teſtatur in epiſtola manuſcripta) in concilio à ſe habito iiſdem verbis repetiuit. Quare in Fannormia appellatur decretum Nicolai iunioris, & Alexandri.

Item Alexander ſecundus [1],

¶Non eſt audientia Miſſa presbyteri, qui concubinam habet. C. VI.

[2] PRæter hoc autē præcipiendo mādamus, vt nullus Miſſam audiat presbyteri, quem ſcit cōcubinam habere indubitanter, vel ſubintroductā mulierem. Vnde etiam ſancta ſynodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatuit, dicens: ¶ Quicumq; ſacerdos, diaconus, ſubdiaconus poſt conſtitutum beatæ memoriæ prę deceſſoris noſtri ſanctiſſimi Papę Leonis [3], ac Nicolai de caſtitate clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, vt Miſſas non cātet, nec Euangeliū, aut Epiſtolam ad Miſſam legat, neq; in presbyterio ad diuina officia cum his qui præfatæ cōſtitutioni obedientes fuerint, maneat, neq; partē ab eccleſia [a] ſuſcipiat. ¶ Prę cipientes etiam ſtatuimus, vt hi prædictorum ordinum, qui eiſdē prædeceſſoribus noſtris obedientes caſtitatem ſeruauerint, iuxta eccleſias, quibus ordinati ſunt, (ſicut oportet religioſos clericos) ſimul manducent, & dormiant, & quidquid eis ab eccleſiis competit, communiter habeant. Et rogantes [A] monemus, vt ad Apoſtolicam, communem ſcilicet vitam, ſummopere peruenire ſtudeant, quatenus perfectionem cum his ſacramenta in ſui eſſentia à quocumque fiant, dummodo fiant in forma eccleſiæ, & ab his qui poteſtatem habent conficiendi, & recipienda ſunt ab eis niſi ſint hæretici, vel ſchiſmatici. & hoc probat auctoritate Augu. Nicolaus tamen & Gregor. præceperunt ab officiis ſimoniacorum & incentium in fornicatione manifeſta abſtinendum eſſe. Secūda quæſtio ſit com plexiue: Aut non ſunt vera ſacramenta quæ conficiuntur ab iſtis, nec habent virtutis effectum, aut ſunt vera. Si non ſunt vera, ergo neque agentibus, neque ſuſcipientibus obſunt. Si ſunt vera, ergo ſperni nō debent. Et reſpondet Vrbanus, quòd vera ſunt. Verumtamen contra ſtatuta Grego. & Nicolai non ſunt recipienda de manib. eorum. In neceſſitate tamen ab iſtis, ſcilicet ſimoniaco, & notorio fornicatore poteſt baptiſma ſuſcipi, & etiam Euchariſtia. In ſecunda parte quæ incipit ibi, *Hæc de malis.* dicitur, quòd ſacramenta ſchiſmaticorum, & hęreticorū vera ſunt, vt dicunt doctores eccleſiæ, ſed non hābent effectum donec fuerint reconciliati eccleſiæ vel ipſi, vel ordinati ab ipſis, per manus impoſitionē, ſed non ſunt recipien da ab ipſis, in mortis tamen articulo tantum baptiſma ab eis recipi poteſt. Cyprianus tamen, & 80. epiſcopi cum eo dixerunt baptiſma hæreticorum eſſe lauacrū diaboli. Sed reprehēſi ſunt ab Auguſtino, Stephano, Cornelio, & aliis Pontificibus Romanis, cum meliꝰ ſit à talib. baptiſmum recipere, quàm in æternum perire. Et hāc ſententiam ſequitur tota eccleſia.

Matth. 13.

5 Tract. 5. ad c. 1. Ioannis, circa med.

i ¶ *Ad hoc.*] Hic incipit c. Vrbani.

k ¶ *Et veneranda.*] & etiam ſuſcipienda, & per hoc reſpondet duabus quæſtionib. ſcilicet quòd ipſa ſacramenta vera ſunt, & præterea quòd ſuſcipienda ſunt: & ita facias vim in verbo illo, veneranda.

6 Greg. vij. l. 2. reg. epiſtol. 45.

† *myſterii*] Orig.

4 1. q. 1. neq; in homine.

l ¶ *Malus.*] Non ſufficienter probat hoc, cum aliud dici poteſt in baptiſmo, aliud in ceteris. "nam & à pagano conferri poteſt. de conſecra. diſt. 4. à quodam. ſed melius probat per ſequens, non abhorreat, &c.

" Baptizare pt paganus

m ¶ *Columba.*]id eſt, bonus Chriſtianus.

n ¶ *Attamen.*] Hucuſque intelligit de malis occultis, & de illis qui tolerantur.

o ¶ *Conſliterit.*]per ſententiam, vel per confeſſionem, vel per rei euidentiam, vt ſ. dixi in c. nullus.

p ¶ *Duci.*] "arg. hic quòd lacicus de mandato ſuperioris poteſt ſuſpendere clericos, & excommunicatio eſt iuriſdictionis potius quam ordinis. arg. ext. de elect. tranſmiſſam. nam electioni poſſunt intereſſe laici. 64. dist. Hadrianus. & c. in ſynodo. & arg. 96. dist. benę quidem. & c. nos ad fidem. & cauſis matrimonialibus. 35. q. 5. ad ſedem. circa me. 2. q. 5. Mennam. Ioan. Hoc tamen videtur alienum à laico, cum de rebus ſpiritualibus ſe non intromittat: vt extra de iud. decernimus. immo vt ibi dicitur, prohibetur prælatis vt talia laicis non committant, tamen dominus Papa qui habet pletudinem poteſtatis, eis poſſet committere vt excommunicarent. 2. q. 5. Mennam. Bart.

"L aicus qſi que pt cleri cos ſuſpendere, & excōicare.

" Simoniacus an ſit ſuſpenſus.

q ¶ *Officiū.*]"Hug. iſtud intelligit de notorio ſimoniaco, ſicut de notorio

Universidad de Deusto
Biblioteca

torio fornicatore. melius credo, q̃ etiam occultus simoniacus suspensus sit, si est simoniacus in ordine, vt 1.q.1. reperiuntur. suspensus est enim quo ad se, & quo ad alios. Hoc ideo dicit: quia quilibet peccator suspensus est quo ad se, licet non quo ad alios [a] præter notorium fornicatorem, & occultum simoniacum. vnde ab occulto simoniaco, in ordine, quem scis esse simoniacum, non debes recipere sacramenta, vt dixi 1.q.1. si quis à simoniacis. & probatur ext. de simon. per tuas. sed à quolibet alio qui adhuc tolerat tur, potes recipere: quia licet q̃libet peccator sit quo ad se suspensus, vt 1.q.1. sacerdotes. non tamẽ quo ad alios, vt hic patet, & 15.q.vlt.cap.vlt. sic quãdoque aliquis est suspensus quo ad alios, & non quo ad se, vt ext. de cle. peregr. tuæ.

a De hoc ẽt not. 50. di. d his vero. in gl. vlt. ibi vi deas.

† al. fere.

a ¶ *Porro.*] Hæc sunt verba Vrbani.

b ¶ *Si.*] exponitur, id est, quamuis.

1.Reg.15. c ¶ *Præsumuntur.*] id est, præsumptiue conficiuntur.

d ¶ *Sed agentibus.*]Ab illo loco vsque ad illum locum, ceterum, agit de simoniaco, & de fornicatore. & ab illo loco vsque ibi, sciẽdum, loquitur de hæretico, & schismatico, "& tres innuunt differentiæ inter hos duos, scilicet simoniacum, & fornicatorem, & inter illos duos, scilicet hæreticum & schismaticum. Prima est, quòd simoniacus & fornicator tempore necessitatis conferunt duo sacramenta, scilicet baptisma & corpus Christi: sed illi [b] baptisma tantum. Secunda est, q̃ isti conferunt sacramentum & effectum sacramenti, illi tantum sacramentum [c]. Tertia: quia ordinati ab istis recipiuntur sine manus impositione, sed ab illis non. 1.q.1. manus. & c. quod quidam.

"Simoniatico, "& fornicatore

c "& tres innuunt differentiæ

1 lib. j. epist. 12. ad Ianuarium, & epist. ad Iubaianũ, q̃ añ illi concil. posita est.

2 In cõc. Stepha. j. Aug. l. 7. contra Donatistas.

b sc. hæretico & schismatico.

* Nisi f casu necessitatis, qã q̃ à peccatore accipit sacramẽtũ extra casũ necessitatis, peccat, non itẽ q̃ à malo. B. Tho. p.3.q.64.ar. 6.ad 2.&ar. 2.ad 2. & q. 67.art.5.

c Et ñ corp[us] Xpi. 34.q.1. c. vlt. & q̃ sit mentis.

rõ not. 5. ea. q. 5. fed ibi Iud. Arc.

d Et hoc est pp ipsũ? Eucharistiæ retatis eis possunus confiteri. pœnitet. fed licet eis confiteamur, tamen non debemus recipere de cõs. di. 4. pp regulã. "Pœnitentia an possit ab hæreticis recipi,

vit, prohibeatis, &c.] ¶ *Porro* [a] *ad hæc, quæ tibi syllogistice in eadem epistola obiicuntur, id est, si corpus & sanguis Christi non sunt, & alia, quæ prædiximus, propriας non habent virtutis dignitates, quid agentibus obsunt? quòd si habent, cur spernuntur, si* [b] *ab indigno præsumuntur* [c]*? Ad hæc, inquam, ita respondemus, propriας quidem habent virtutis dignitates, vt præfatus Augustinus ait super Ioannem contra Donatistas: sed agentibus* [d]*, vel suscipientibus eadem sacramenta contra præfatorum* [e] *Pontificum institutа* [f] *(nisi forte sola morte interueniente, vtpote ne sine baptismate, vel communione quilibet humanis rebus excedat) eis, inquam, in tantum obsunt, vt vere † idololatræ sint, cum talibus* [h] *& ordinationum* [i]*, & sacramentorum* [k] *confectio* [l] *& alter quàm præmissum est, scienter susceptio, vehementer à sanctis canonibus prohibeantur. Ait enim Samuel propheta* [Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.] ¶ *Hæc de malis* [m] *catholicis, qui intra ecclesiam sunt. Ceterum schismaticorum, & hæreticorum sacramenta, quoniam extra ecclesiam sunt, iuxta sanctorum Patrum traditiones, scilicet Pelagij, Gregorij, Cypriani, Augustini, & Hieronymi, formam* [n] *quidem sacramentorum, non autem virtutis effectum habere profitemur, nisi cum ipsi, vel eorum sacramentis initiati* [o] *per manus* [p] *impositionem ad catholicam redierint vnitatem* †*. Sciẽdum vero, quòd canones Apostolorum* [q]*, (quorum* [r] *auctoritate orientalis, & ex parte* [s] *Romana vtitur ecclesia) & insignis Cyprianus martyr,* [t] *& lxxx. episcopi cum eodem baptisma hæreticorum, lauacrum diaboli* [t] *appellant* [v]*. Stephanus vero, & Cornelius martyres, & Pontifices Romani, & venerabilis Augustinus in libro de baptismo eumdem Cyprianum, & præfatos episcopos oh hanc causam vehementer redarguunt, affirmantes baptisma, siue ab hæretico, siue schismatico, ecclesiastico more celebratum ratum esse, & merito: quia alia in baptismo* [x]*, & alia in reliquis sacramentis consideratio est, quippe cum & ordine prior, & necessarior* [y] *sit. Subito enim morituro, prius baptismate, quàm Dominici corporis communione, vel aliis sacramentis consulitur, & dum forte catholicus non inuenitur, satius est ab hæretico baptismi sacramentum sumere, quàm in æternum perire. Et hanc sententiam præscriptorum Pontificum, Cornelij, Stephani, & Augustini, secuti sunt Innocentius † Syricius † Leo, Anastasius, & magnus Gregorius, & omnis catholica ecclesia.* 4 ¶ [3] *Prohibentur ergo de manibus talium sacerdotum sacramenta suscipi, non quin sint vera quantum ad formam, & effectum: sed quia, dum huiusmodi sacerdotes se à populo contemptos viderint, rubore verecundiæ facilius ad pœnitentiam prouocentur.*

b ¶Ad hoc.] *Hinc vsque ad finem capitis omnia accepta sunt ex epistola Vrbani secundi. L. Præposito sancti Iuentij apud Ticinum, quæ habetur in vetusto codice Bibliothecæ Vaticanæ, cuius epistolæ initium & magna pars habetur infra c. saluator. 1.q.3. atque in aliquot vetustis Gratiani codicibus est caput distinctum cum rubrica,* De eodem.

Item ex sexta synodo, c. 6.

¶Qui vxorem ducere voluerit, ante ordinem subdiaconatus hoc faciat. C. VII.

4 SI quis eorum [z], qui ad clerum accedunt, voluerit nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinem subdiaconatus faciat.

Item ex concilio Carthag. 3. c. 19.

¶Lectores aut vxores ducant, aut continentiam profiteantur. C. VIII.

5 LEctores, cum ad annos pubertatis [a] venerint, cogantur [b] aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.

Item Gregorius Bonifacio episcopo Rhegino, lib. 3. epist. 5.

byt. non baptiza. veniens.

PROHIBENTVR. Hæc est 4. pars dist. in qua probatur qualiter debeant puniri omnes qui in sacris recipiunt vxores, vel retinent concubinas: & dicit quòd debent à clero submoueri, & vxores mãcipari seruituti: & hoc probat per 8. auctoritates sanctorum patrum. Ioan. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, quòd sacramenta de manibus hereticorum simoniacorum, & in fornicatione incentium non sunt recipienda, non quin sint vera sacramenta, sed ideo fit, vt tales sacerdotes propter verecundiam facilius ad pœnitẽtiam prouocentur, si viderint se contemni.

¶Casus seq. c. patet.

z SI *quis eorum.*] "Istud ea. euidenter est contra illos qui dicunt "Græci in sacris ordinib. [1] cum hoc sit sextæ synodi, & sexta synodus præfixit eis regulam viuendi, vt 31. dist. Nicæna. & c. quoniam. §. hoc autem. patet etiam quòd apud eos in sacris ordinibus non contrahitur matrimonium, nec etiam tempore Apostolorum licitum fuit contrahere in subdiaconatu, vt 84. dist. cum in præterito.

Lectores.] CASVS. Clerici quidam in pubertate 18. an. positi volebant ad subdiaconatum non promissa continentia promoueri. Quæritum fuit in concilio Carthag. quid de hoc fieri deberet, & responsum fuit, quòd isti aut ducant vxores, aut cogantur continentiam profiteri, si volunt subdiaconi fieri.

a ¶ *Pubertatis.*] plenæ, quæ est 18. an. in sæcularibus clericis, sed 15. in monachis. 20. q. 1. illud. 28. dist. de his. hic enim dicitur plena pubertas, vt institut. de adop. §. minorem. Sed quantum ad matrimonium contrahendum dicitur plena pubertas quatuordecim anni in viro, vel duodecim anni in muliere, vt extr. de despons. impub. puberes.

b ¶ *Cogantur.*] j. e. placuit. contra. Sed illud quando ecclesia penuriam non patitur. arg. 55. dist. c. 1.

q ¶ *Apostolorum.*] id est, qui sub nomine Apostolorum facti sunt, sed sunt apocryphi. 15. distinct. sancta Romana. 16. distin. canones. Hug.

r ¶ *Quorum.*] simplex est hæc relatio.

s ¶ *Ex parte.*] 31. dist. aliter.

t ¶ *Diaboli.*] Si quo ad effectum dixissent in detestationem criminis hereleos, bene dixissent: sed hoc dixerunt, quia non credebant esse sacramẽtorum veritatem apud hæreticos, & ideo reprehensi fuerunt ab Aug.

v ¶ *Appellant.*] j. de consec. distin. 4. quomodo.

x ¶ *In baptismo.*] Vide detur quòd nec baptismus in necessitate sit accipiendus. nam cordis contritio sufficit, vt 3 Leo d cõs. de consecra. distin. 4. dist. 4. hi de baptismi vicem. sic quibus.] nec corpus Christi. Anastasius 24.q.1. ca. pen. & vlt. dist. 19. c. 2. quia qui credit mandu cat, de consec. dist. 2. vt quid paras? Respon. hæc est ratio, quia baptismus necessarior est, nam in eo delentur omnia peccata, adeo quòd etiam ignis purgatorij pœna non sentietur. de consec. distin. 4. fine. non autem ita est in cordis contritione vel pœnitentia: nam per ea non potest purgatorium euitari [c], "quod ex- cedit omnem pœnam quam hic quis possit sustinere, colliguntur. de pœnit. distinct. vlt. cap. ibi videat. vlt. & 25. distin. qui in aliud.

† Inn. Victricio, epi- † Syrici [a] Hispiendus. 1. c. 15. 3 Leo d cõs. de consecra. distin. 4. dist. 4. hi de baptismi vicem. sic quibus.] Anastasius 24.q.1. ca. pen. & vlt. dist. 19. c. 2.

y ¶ *Necessarior.*] imrij pœna domo est ianua omnium sacramẽtorum. 1. quæst. 1. fi quis conmundana. fugerit. de conse. dist. c. 111. 4. hi vero. ext. de pres

"Bigamus est cũ corrupta ẽt ignoranter cõsentiens.

"Vxor cleri ci est de foro ecclesiæ.

3 In c. à multis. §. erubescãt. extr. de ætа. & qual. Pann. l. 3. c. 103.

"Confuetudo est obseruanda in mrimonio.

SVbdiaconis.] CASVS. Quæsiuit Bonifacius an subdiaconi sui episcopatus possint vxores ducere. & respondet Gregor. quòd non: sed hoc statuit de illis quod decreuit de aliis, nec quod decretum fuit, alicuius temeritate vult violari.

a ¶ *Contumacia.*] quia non est fauore alicuius personæ omittendum quod statutis generalibus continetur. 61. dist. miramur.

1 Pan. l. 3. c. 99.

EOs *qui.*] CASVS. Quidam diaconi contrahebãt de facto, vel vxores quas duxerant ante sacros ordines cognoscebãt. Quæsitum fuit quid de eis deberet fieri, & de vxorib. eorum? Et rñdet Vrbanus, q̃ clerici ab officio & beneficio suspendantur: & ſi incorrigibiles fuerint, datur licẽtia principib. vt eorũ feminas mãcipẽt seruituti: & ſi epi huic pratuitati consenserint, suspendantur.

2 Pann. lib. 3 c. 101.

b ¶ *Eos qui.*] Quod hic dr, intelligo q̃n quasi matrimonialiter [a] ducunt vxores, & in eo casu filij rediguntur in ecclesiæ seruitutẽ, vt 15.q.vlt. cũ multæ. primo tñ ipse eps redigetur in seruitutẽ eas si pt, vt 81. di. quidam clerici. sed si ipse non sufficit, tũc itur ad brachiũ sẽculare, vt hic dr. sed obiicitur, nõne principes hñt iurisdictionẽ super istas, cũ sint laicæ? quare ergo eis indulgetur istud, cũ ipsi eas per se pñt punire? Si legitima ẽt set vxor ista, tunc plus esset, quia legitima vxor sortitur forũ ex persona viri, vt ff. de iu. om. iu. cũ quædam. Sed illa q̃ nõ est legitima, non, vt ff. ad mu. de iure. §. vl. "Ad hoc pt dici, q̃ cum sit de familia sacerdotis, est de foro ecclesiæ, si cut & alij qui sunt de familia eius, vt 89. di. indicatũ. & 12. q. 2. ecclesiarum seruos. vel iõ cẽsetur de foro ecclesiæ: q̃a deliquit in personã ecclesię, quia rõne delicti dr in me princeps habere iurisdõnem: & rõe delicti fit quis de foro alterius, vt 6. q. 3. placuit. c ¶ *Consenserint.*] Hodie deponitur, vt ext. de vi. & ho. cle. vt clericorum mores. & 83. di. si q̃s eps. & ext. de sim. nemo. Sed illud [b] verũ q̃n prece vel pretio consensit, vt ibi dr in illa cõstitutione, vt clericorũ. Si autẽ eps negligens esset, suspendatur per duos menses, vt 1.q.1. quidquid.

a Hãc sñam seqtur Vin. & Inn. ext. de coh. cle. c. 2. in fi. vbi etiam de hoc. Arc.

b Id est q̃d dr in illis c. ꝓdictis Grã desi patriar chę. iste sub noie archiepi cõtinetur, vt patet 21. dist. ca. j. ver. ordo.

"Vxor cleri ci est de foro ecclesiæ.

3 In c. à multis. §. erubescãt. extr. de ætа. & qual. Pann. l. 3. c. 103.

"Ecclesia ſi pro opinione illorum qui dicunt quòd occultum delictum non irrogat irregularitatem. Io. quod est expressum hodie extr. de temp. or. c. vlt. nisi in homicidio & simonia in ordine. 1.q.1. reperiuntur. B. occultis. indicat

¶ Subdiaconos continentiam seruare oportet. C. IX.

1 SVbdiaconis tuis hoc, quod de Siculis statuimus, decernimus obseruari, nec illam definitionem nostram cuiusquam sinas contumacia [a] aut temeritate corrumpi.

Item Vrbanus ij. in synodo apud Melphiam, cap. 13.

¶Beneficio & officio careant, qui post diaconatum vxoribus vacant. C. X.

2 EOs, qui [b] post subdiaconatum [A] vxoribus vacare voluntas, ab omni sacro ordine remouemus, officioque, atque beneficio ecclesiæ carere decernimus. Quòd ſi ab episcopo commoniti non se correxerint, principibus indulgemus licentiam, vt eorum feminas mancipent seruituti. Si vero episcopi consenserint [c] eorum prauitatibus: ipſi officij interdictione mulctentur.

A ¶Subdiaconatum.] *Antea legebatur,* diaconatum. *Sed emendatum est ex aliquot vetustis Gratiani exemplaribus, & ex ipso concilio, cuius vnum exemplar est in bibliotheca Vaticana, & alterum missum est è Gallia. Diaconis enim numquam in Latina ecclesia legitur permissum fuisse coniugium, aut vsum ipsius: quos Syricius, & Innoc. semper eadem continentiæ lege cum episcopis, & presbyteris coniunxerunt. Subdiaconis quoq; post b. Gregor. & prohibitionem illam, quæ continetur in c. ante triennium. 5. dist. 31. eadem lex fuit constituta: quam Vrbanus secundus hic innouandam statuit.*

Item Dominico Patriarchæ Gradensi.

¶ Excludendi sunt à suorum graduum dignitate subdiaconi, & deinceps, ſi continentes esse nolunt. C. XI.

3 ERubescant impij, & aperte intelligant iudicio spiritus sancti eos, qui in sacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, nisi mulieres abiecerint, & caste vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduũ dignitate. De manifestis quidẽ loquimur: secretorum [d] autẽ, & cognitor Deus, & iudex est.

Idem in Melphiensi synodo præsidens dixit, cap. 12.

¶ Ad sacros ordines nõ accedat, nisi virgo, aut probatæ castitatis. C. XII.

4 NEmo ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo [e], aut probatæ sit castitatis, & qui vsque ad subdiaconatum vnicam, & virginem vxorem habuerit.

Item in concilio Carthaginensi, 5. c. 3.

¶In tribus gradibus constituti etiam ab vxoribus abstineant. C. XIII.

5 PLacuit episcopos, presbyteros, diaconos [B] secundum priora [f] statuta etiam ab vxoribus abstinere: quod nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur officio: ceteros vero clericos ad hoc non cogi, sed secundum vniuscuiusque [g] ecclesiæ consuetudinem obseruari debere.

B ¶Diaconos.] *Sequebatur, subdiaconos. quæ vox sublata est: quoniam abest ab originali, et ab Africano, c. 37. & a Carthaginensi græco, cap. 71. & j. dist. 84. cap. cum de quorumdam. quamuis habeatur in Carthaginensi codicis canonum, c. 5.*

c ¶ Secundum priora statuta.] *græce est* κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους: *& Balsamon interpretatur,* tempore vicis suæ: *quod ab originalis sententia alienum est.*

6 Item Leo I X. contra epistolam Nicetæ Abbatis.

¶ In minoribus ordinibus constituti vxorem ducant, nisi voto, aut religioso habitu prohibeantur. C. XIIII.

7 SEriatim, & aperte prosequemur: quid sancta Romana ecclesia in gradibus clericorum agat. Clericos tantum, ostiarios, lectores, exorcistas, acolythos, ſi ex tra votum, & habitum [h] monachi inueniantur, & continentiam profiteri noluerint, vxorem ducere virginem cũ benedictione sacerdotali permittit: non autem viduam, aut repudiatam: quia propter hoc deinceps nec ad subdiaconatum prouehi poterũt: quia nec laicus non virginem sortitus vxorem, aut bigamus ad clericatum poteſt ascendere. Quòd ſi quis ex præfatis ordinibus desiderat ad subdiaconatum ascendere, nequibit hoc sine consensu vxoris suæ: vt fiat de carnali deinceps spirituale coniugium, nemine eos ad hoc cogente. Neque permittitur postea vxor iungi eidem marito suo carnaliter: nec cuiquam nubere in vita, aut post mortem [i] illius.

e NEmo.] ¶*Virgo.*] "quid ſi credit se contrahere cum virgine, & est corrupta? Dico eum nõ promouendum, cum sit maritus corruptæ, vt 51. dist. qui in aliquo. q̃a ibi nec error nec violentia excusat, vt 32. q. 5. ille aut. sicut nec casus excusat, vt 15. q. 1. c. vlt. Quid ſi primo corrupi virginem, & postea eam desponsaui? arg. q̃ promoueri non possum, ſi volo eam ducere, vt 30. q. 5. qualis. & j. dist. proxi. maritum. hoc notaui in quæst. B.

"Bigamus est cũ corrupta ẽt ignoranter consentiens.

ADDITIO. Quæstio dominicalis est: & incipit, Aliquis cognouit virginem, &c.

f PLacuit.] ¶*Etiam abstinere.*] id est non contrahere.

5 Pann. lib. 3 c. 105.

g ¶ *Sed secundũ vniuscuiusque.*] "No. consuetudinẽ seruandam in matrimonio, vt hic, & j. ea. qm̃. & extr. de cog. spi. c. 2. Sed cõtra ext. de spon. duo. tua. & ex hoc vr q̃ eps in sua diœcesi possit statuere ne acolythi cõtrahãt. Sed credo hãc cõsuetudinẽ referendam ad beneficia, vt ſi consuetudo sit vt acolythi vxorati hẽant beneficia, ipſa seruetur. sed hodie corrigitur p decr. ext. de cle. coniug. Ioannes. & c. cum decorem.

"Confuetudo est obseruanda in mrimonio.

7 Pann. l. 3. c. 107.

SEriatim.] CASVS. Abbas Niceta docebat clericos in sacris ordinib. posse cognoscere vxores suas. Leo autẽ Papa reprehendit istam dicit. q̃ clerici in minorib. ordinibus, ſi sunt extra vxoremvel habitum monachalẽ, possunt vxores sortiri virgines, nõ viduas vel repudiatas: alioquin nec ipſi nec bigami poterũt promoueri postea. Si autẽ postea voluerint promoueri, debet hoc ẽt fieri de consensu vxoris: quę postea nec maritis nec aliis dẽt carnaliter copulari viuente marito, vel post mortem. Seq. c. plana sunt vsque ad c. presbyter.

6 Humbert[i] Cænoman. legatus Leonis ix. in regione Apuliæ & Calabriæ contra Nicetã. 7 Pann. l. 3. c. 107.

h ¶ *Votu & habitum.*] bene dicit, habitũ & votum: quia solus habitus non solennizat votum, vt ext. de reg. porrectum.

i ¶ *Post mortem.*] "De ista vxore promoti dicoq̃ eo ipſo quòd dat licẽtiam, intelligitur vouere: similiter ẽt ea cuius maritus fuscepit habitum religionis: vnde neutra dẽt contrahere: ſi tũ contraxerit, tenet secundum quoſdã: nam vo tum non fuit solennizatum [c]. Distingue tamen vtrum huius vxor sciat ius, vel dicatur sibi: quia tunc vouere intelligitur, non tamen solennizatur votum. Si vero ignorat, nec ei dicitur: non intelligitur vouere. in vxore tamen promoti secus posset dici non propter votum, sed propter constitutionem ecclesiæ: scilicet vt non sit matrimonium ſi contrahat. & videtur expressum 5. 28. dist. quia sunt. H. dicit quòd in vtraque vxore promoti & ingressi votum de præsenti dirimit, licet non solennizet actum. Io. Faber dicit aliud esse in vxore ingressi, aliud in vxore promoti: quia illa poſt mortem cõtrahit, sed vxor promoti non: quia est ratio diuersitatis: q̃a dignior est clericatus quàm monachatus. nam etiam bigamus poteſt esse monachus. 16. q. 1. legi. Sed mirum est, quòd tantus vir hoc dixerit, cum

"Vxor primo ti animrimoniũ cõtrahere possit. c Ar. 27. q. 2. multorum. vbi d vxore ꝓmoti loqtur q̃ q̃a vo tũ non fecerat, post viri mortẽ nube re ſi ꝓhibetur: ſ̃ illud ſcd̃ ſua tpa 31. di. c. j. dic ergo ſecũdũ Io. d Fan. q̃ illud nõ est verũ in vxore ꝓmoti. 38 dist. q̃a. & c. seq. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

manifeste obuiet. 27. q. 2. Agathosa. & c. si quis coniugatus. & 33. q. 5. qui vxoré. posset autem dici, quòd votum vxoris solenniza tur ex voto viri promoti, & ita vir vxori communicat votum, vt 28. distin. quia sunt. De hoc no. in d.c. qui vxorem.

ADDITIO. Idem not. Host. ext. de reg. ad a postolicam. Arch.

a QVoniã.] Vxores ducere.] i. retinere.

b ¶Sectæ.] J. 28. q. 1. cauue. & c. nõ oportet.

c Nterdixit.] Hęc est v. pars huius distin. in qua vt clerici faci lius contineant, supponit Grat. auctorita tem horum cap. quòd clerici debent vitare familiaritatem & coeit: sc̃ dic q̃ habitationem fœminarum extranearum. Ioan. de Fant.

d ¶Aut sororem.] in quibus nil sæui criminis existimari fœdus naturale permittit, vt extr. de cohab. cler. c. pen.

e ¶Idoneas.] vt vxores seruorum suorum, vt 81. dist. volumus. & c. cum omnibus.

f ¶Suspiciones.] quia suspectas mulieres habebat. vt ext. de coha. cler. c. 1. & 2.

HOspitiolũ tuũ.] ¶Malum est.] Argum. à contrariis, si vnum est bonum, reliquum est malũ, fallit in prodigalitate & auaritia. "Item duo contraria quandoque inueniuntur bona, vt nubere, & non nubere: quotidie communicare, & nõ communicare. 18. q. 1. sic esn. & de consec. distin. 2. quotidie. & arg. C. de procur. exigendi. ibi, sed multo iustius fuit.

PResbyter.] Casvs. Quidam de consensu vxoris suæ factã fuit presbyter: quem Greg. valde commendat: quia & si eã post sacerdotium diligeret vt sororem, tamen quo ad carnis officiũ vitabat vt hostẽ: nec appropinquabat ad eam. Quæ autem postea sequuntur, plana sunt vsque ad distinctionem: & per te videbis.

g ¶Presbyteram.] cum qua in minoribus ordinibus contraxerat.

h MVlieres.] ¶Et matricuria.] id est, habẽtes curam de rebus ecclesiæ.

CCe.] Hæc distin. diuiditur i 4. partes. In prima ponũtur x. imperfecte obuiet. 27. q. 2. Agathosa. & c. si quis coniugatus. & 33. q. 5. qui vxoré. posset autem dici, quòd votum vxoris solenniza tur ex voto viri promoti, & ita vir vxori communicat votum, vt 28. distin. quia sunt. De hoc no. in d.c. qui vxorem.

ADDITIO. Idem not. Host. ext. de reg. ad a postolicam. Arch.

a QVoniã.] Vxores ducere.] i. retinere.

b ¶Sectæ.] J. 28. q. 1. cauue. & c. nõ oportet.

c Nterdixit.] Hęc est v. pars huius distin. in qua vt clerici faci lius contineant, supponit Grat. auctoritatem horum cap. quòd clerici debent vitare familiaritatem & coeit: sc̃ dic q̃ habitationem fœminarum extranearum. Ioan. de Fant.

d ¶Aut sororem.] in quibus nil sæui criminis existimari fœdus naturale permittit, vt extr. de cohab. cler. c. pen.

e ¶Idoneas.] vt vxores seruorum suorum, vt 81. dist. volumus. & c. cum omnibus.

f ¶Suspiciones.] quia suspectas mulieres habebat. vt ext. de coha. cler. c. 1. & 2.

HOspitiolũ tuũ.] ¶Malum est.] Argum. à contrariis, si vnum est bonum, reliquum est malũ, fallit in prodigalitate & auaritia. "Item duo contraria quandoque inueniuntur bona, vt nubere, & non nubere: quotidie communicare, & nõ communicare. 18. q. 1. sic esn. & de consec. distin. 2. quotidie. & arg. C. de procur. exigendi. ibi, sed multo iustius fuit.

PResbyter.] Casvs. Quidam de consensu vxoris suæ factã fuit presbyter: quem Greg. valde commendat: quia & si eã post sacerdotium diligeret vt sororem, tamen quo ad carnis officiũ vitabat vt hostẽ: nec appropinquabat ad eam. Quæ autem postea sequuntur, plana sunt vsque ad distinctionem: & per te videbis.

g ¶Presbyteram.] cum qua in minoribus ordinibus contraxerat.

h MVlieres.] ¶Et matricuria.] id est, habẽtes curam de rebus ecclesiæ.

CCe.] Hæc distin. diuiditur i 4. partes. In prima ponũtur x. imperfecte

† *magna.* 2 Burc. lib. 2. ca. 109. Ans. l. 7. cap. 133. & 6. c. 202. Iuo p. 6. ca. 186. Pann. l. 3. c. 112.

a Istud c. nõ oportet potius cõtradicit: sc̃ dic q̃ loquitur in sponsalib. d̃ futuro, q̃ in ter talespñt contrahi, vt ibi no. Hug.

1 Pann. l. 3. c. 110.

† *Περιφέρειν.*

"Contraria duo q̃que sunt bona,

§ In ep. ad Oc. *ibidem.* In ep. ad Nepotianum, prope fin. In epist. ad Ruff. In epist. ad Oce. l. 1. cõtra Iouin.

Item ex concilio Calcedon. c. 14.

¶Non liceat clericis alterius sectæ vxorem accipere. C. XV.

1 QVoniam in quibusdam prouinciis concessum est lectoribus & psalmistis vxores ducere a; statuit sancta synodus, non licere cuiquam ex his accipere sectæ b † alterius vxoré.

Item in Nicæno concilio, c. 3.

¶Non habitent cum clericis mulieres, nisi quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt. C. XVI.

5 2 INterdixit per omnia sancta † synodus non episcopo, non presbytero, non diacono, vel alicui omnino, qui in clero est, licere subintroductam habere mulierem, nisi forte aut matrem, aut sororem c, aut amitam, aut A etiam eas idoneas d personas, quæ fugiant suspiciones e.

A ¶ Aut etiam.] *Græce est: ἢ ἃ μόνα πρόσωπα πάσαν ὑπόνοιαν ἀποφεύγοντα.* i. vel eas tantũ personas, quæ omnem fugerint suspicionem.

[*Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum, & alibi.*]

PALEA. C. XVII.

3 HOspitiolum B tuum aut raro, aut numquam mulierum pedes terant: ¶Quia non potest c toto corde cum Deo habitare, qui feminarum accessibus copulatur. ¶Femina D conscientiam secum pariter habitantis exurit. ¶Numquam de formis mulierum disputes. ¶Feminæ no men tuum nouerint, vultum nesciant. ¶Feminam, quam bene videris conuersantem, mente dilige, non corporali frequentia F. ¶Si bonum est mulierem nõ tangere, malum est f ergo tangere.

B ¶Hospitiolum.] *Caput hoc habetur in multis manuscriptis, & sine Paleæ nomine. Est autem collectum ex variis B. Hieronymi locis: in quibus de vitanda mulierum consuetudine agitur.*

c ¶ Non potest.] *In epistola ad Oceanum, quæ non putatur esse B. Hieronymi, legitur,* Mihi crede, non toto corde cum Domino habitare, &c.

D ¶Femina.] *Ibidem paulo superius,* flammigero igne percutit femina conscientiam pariter habitantis, exuritque fundamenta mõntium.

E ¶Nouerint.] *Antea legebatur,* feminæ no men tuum neiciant. *Emendatum est ex aliquot manuscriptis, & ex epistola Hieronymi ad Rusticum monachum.*

F ¶Frequentia.] *In epistola ad Oceanum est,* frequentes ornatu.

Item Gregorius in dialogo, lib. 4. c. 2.

¶Presbyter vxorem suam quasi sororem diligat, & quasi hostem fugiat. C. XVIII.

4 PResbyter quidam sibi commissam regebat ecclesiam cum magno timore Domini, qui ex tempore accepti ordinis presbyteram g suam vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propius accedere non sinebat, eamque sibi appropinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscidit.

Presbyteram vero quam debeamus accipere, Laodicense concilium, cap. 11. ostendit dicens.

¶Viduæ, vel seniores presbyteræ appellantur. C. XIX.

MVlieres G, quæ apud Græcos presbyteræ appellantur, apud nos viduæ, seniores, vniuiræ, & matricuriæ h appellantur, in ecclesia tamquam ordinatas constitui non debere.

G ¶ Mulieres. *] Sic habet prisca versio Græce: περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβυτίδας, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας καθίζειν.* i. Quod non oportet eas, quæ presbyteræ, vel præsidentes dicuntur, in ecclesia collocari. *quæ est Dionysij versio præter quàm in vltimis verbis. Ille enim habet,* ecclesiis ordinari. *Et videndus est Balsamon ad eum locum.*

DISTINCTIO XXXIII.

Cce, quòd in sacris ordinibus constituti vxores habere non possunt: vel si bigami ali qui fuerunt inuenti, ad sacros ordines ascendere non valent. Sed quæritur i, *si quis præter vxorem concubinam habuerit, vtrum in sacerdotem promoueri valeat. Talis à sacris ordinibus auctoritate canonum Apostolorum prohibetur. in quibus, c. xvij. sic statutum legitur.*

¶ Secundis nuptiis post baptisma copulatus, aut concubinam habens ad sacrum ordinem conscendere non valet. C. I.

5 SI quis post acceptum k baptisma secundis nuptiis fuerit copulatus, aut concubinam l habuerit, non potest fieri † episcopus, non presbyter, aut diaconus, aut prorsus eorum, qui ministerio H sacro deseruiunt.

H ¶Ministerio] *græce, τῷ κανόνι τῶν ἡγουμένων.* id est, qui sunt in catalogo sacerdotali.

Deseruientes sacro ministerio intelliguntur subdiaconi, qui calicem diacono offerũt, & acolythi, qui cum cereis diaconos præcedunt; vnde & ceroferarij dicuntur: qui etiam vinum, & aquam præparando calici subministrant. Concubina intelligenda est præter vxorem, vt iste sit sensus capituli [Si quis post acceptum sacrum baptisma secundis nuptiis fuerit copulatus, aut concubinam duxerit: distinguendum est, antequam vxorem duxerit, siue post mortem vxoris.

Vnde B Gregorius 1 *ait.*

I ¶Gregorius.] *Hoc c. sumptum est ex c. 72. libelli de ecclesiasticis dogmatibus, qui inter opera B. Aug. editus est, atque ex eo alibi sæpissime ab ipso Gratiano citatur. A Trittemio autem adscribitur Alcuino, ab aliis Isidoro. Sed plures, & maioris auctoritatis Gennadio tribuunt, vt Valfridus Strabo lib. de re. eccl. c. 20. Petrus Lombardus sent. 2. dist. 8. S. Thomas quolib. 12. artic. 10. Platina in Symmacho, & alij.*

MAritum.] Casvs. In hoc c. x. enumerantur impedimenta pro quibus aliquis repellitur à promotione, vt si maritus fuit duarum matronarum: vel præter vxorem, concubinam, vel meretricem in matrimonium assumpsit, &c.

a ¶*Concubinam.*] Arg. q̃ si quis habuit virginem concubinam: licet postea sumat eam in vxorem, q̃ nõ ꝑt pro moueri, vt 34. dist. curandum. & c. præcipimus. & 30. q. 5. qualis.

b ¶*Vel meretricem.*] 32. q. 1. c. nõ est culpandus. arg. contra. Sol. illud in figura. "& ita exvno eodemq; facto punitur quis & meretur, vt ff. quib. vt indig. l. 1. a

c ¶*Vel iniusto.*] i. ex in dignatione, vel ex inimia commotione. secus si propter necessitem faceret, vt 55. dist. si quis à medicis.

d ¶*Illum.*] talis etiam deponitur. 47. dist. de Petro. & c. quoniam.

e ¶*Pœnitentia.*] vt 50. dist. qui in aliquo. & 50. dist. de his.

f ¶*In furiam.*] tamen promotus non deponitur, vt 7. q. 1. quãuis.

COmmuniter.] Hæc est ij. pars huius dist. in qua probatur per tres auctoritates sanctorum patrum, q̃ dæmoniaci, & epileptici, & furiosi non debent promoueri. Io. de Fan.

Casvs. Sequitur in hoc c. q̃ illi qui dæmonib. arrepti elidũtur, non debent sacris altarib. ministrare, nisi suspensi per annũ inueniuntur ab incursu dæmonum liberati. Illi vero qui morbo epileptico vel caduco laborant, nõ ministrẽt, nisi pri⁹ ingratur qualiter illi laborent: qui si in terram cadunt, nõ ministrent. Alius vero ægritudinibus laborantes nõ proh. bẽtur. Et no. quòd hoc c. loquitur de iam promotis. Sequens c. patet.

g ¶ *De iis.*] "q̃ ita vexantur, distinguendũ est: nam si frequenter cadũt, nõ debent ministrare, vt 7. q. 2. c. 1. si vero raro, & emittunt voces confusas, similiter non debent ministrare, vt 7. q. 2. c. 2. si autem raro, nec emittunt voces confusas, possunt: sed habere debẽt coadiutores, vt 7. q. 1. illud. promoueri aũt non possunt tales ex quo passi sunt semel, vt 8. ea. c. maritum. Et hæc est opin. H. nec in hoc habet contradictionem. "In dæmoniacis similiter nulla est contradictio inter H. & alios quo ad promotionem: quia omnes dicunt q̃ nullus talis debẽt promoueri, vt c. maritum. & c. clerici. In promotis autem distinguitur inter H. & alios. Nam dicunt alij q̃ sicut non debet ꝑmoueri qui semel est arreptus à dæmone, ita nec officium potest exercere etiam si iam promotus sit: & qui hoc dicunt, illam litteram, qui tamen, aliter intelligunt quam H. nam dicunt quòd hoc relatiuum, qui, refertur ad proxime positum, scilicet epileptici os b: & est sensus litteræ, epileptici non debent se ingerere diuinis sacramentis, y exceptis illis qui sine passionibus, i. qui sine vocis confusæ emissione & spumæ iactatione: qui tamen & ipsi, i. isti qui hoc nõ faciunt, sed tantum cadũt, debẽt esse tamdiu suspẽsi, donec appareat eos per annum liberatos, i. non occupatos incursu dæmonum, i. appareat, q̃ illa passio non est dæmoniaca, sed epileptica. H. vero dicit in dæmoniacis promotis, quòd si per annum steterunt, & non fuerunt passi supradicta, possunt exercere diuina officia. vnde dicit quòd illud relatiuum, qui, refertur proprie pro dæmoniacis: & improprie secundum eum ponitur in fi. liberati.

h ¶*Vel indiscusse.*] id est, temere.

i ¶*Exceptis illis.*] epilepticis q̃ raro cadũt.

k ¶*Passionibus.*] id est, sine spuma, &c.

l ¶*Qui tamen.*] Scilicet dæmoniaci. H. m ¶*Spatio.*] 7. q. 2. c. vl. contra. Sed ibi fuit dubium: hic certum.

n CLerici.] ¶*Sacri regiminis.*] Ex hoc quòd dicit, sacri regiminis, vt q̃ ad minores ordines bñ pñt promoueri. Lau.

VSque adeo.] Casvs. Quidã epi permittebant dæmoniacos ꝓsbyteros cadũcos, & furiosos ministrare diuinæ: quos Gelasius reprehẽdit: & probat q̃ hoc fieri nõ debet, ne per hoc generetur scandalum Christianis, & probat hoc à minori: quia lex mosaica non permittebat ægros corpore tangere sacra: multo ergo minus in nouo testamento dæmoniacis, caducis, & furiosis debet hoc permitti.

o ¶*Opere.*] id est, diuino obsequio.

p ¶*Necessitatis.*] id est, infirmitatis.

q ¶ *Ne quibuslibet.*] prima ratio.

r ¶*Sanctatum.*] i. debitatum, vt 49. dist. c. 1.

s ¶*Diuina.*] i. mosaica.

t ¶ *Quanto magis.*] q. d. ex quo vitiati corpore remouẽtur, multo magis viciati mẽte: arg. 38. dist. sedulo c.

Alci.] Casvs. Felix ep̃s quæ fuit ab Innoc. an laici qui tẽpore maxime baptismi vxores habuerunt, possint promoueri. Et resp. q̃ sic, si bonæ fuerint opinionis, nisi præter vxoré concubinam vel meretricem vxoris affectu cognouerint.

u ¶*Instituerunt.*] i. informauerunt.

x ¶ *Si non pellicem.*] Pellicem vocat quam quis ad tps habet causa faturãdæ libidinis.

CETERVM. Casvs. Supra dictum est q̃ ille qui præter vxorem habuit cõcubinam, promoueri nõ potest. Nunc vero dicit, quòd multi inueniuntur concubinas habuisse quos canones non reiiciunt, si post sacrum ordinem se immaculatos custodiunt.

HAbuisse.] Casvs. Andreas Tarẽtanus ep̃s habuit concubinam ante quàm esset episcopus. & hoc Grego. bene nouerat. Sed quidam dicebat post episcopatum eum habuisse accessum ad eam. Greg. autem hoc audiens, cum dubium esset, certam noluit ferre sententiam, sed eum suæ conscientiæ committens præcepit ei, vt nullo modo accederet ad ministrandum, si commissione illius con cubinæ se post episcopatum seiret esse maculatum.

y ¶*Ambiguus.*] S. 14. dist. sicut contra. "Sed dic quòd triplex est ambiguitas: ambiguitas iuris, ambiguitas facti, ambiguitas personæ: ambiguitas iuris est, ibi de similibus ad similia proceditur, vt 20. dist. de libellis. & de tali ambiguitate lo tur illud c. 14. dist. sicut.

1 Ansl. l. 7. c. 22. al. 26. Iuo p. 8. ca. 285. Pol. l. 2. tit. 31. "Puniturqs & meretur ex eod. fcõ.

a Dic meli⁹, illud si con tradicit: nã q̃tũ ad legẽ ꝓmotionis reus est, vt hic, sed q̃tũ ad gratiam innocẽs. vt ar. 10. q. 1. c. fi. 32. q. 5. c. il le. Arc.

† *defert*] Or.

† *al. pro ordinatione.*

Act. 8.

† *offert*] Or.

2 Burc. l. 3. c. 72. Iuo p. 2. c. 125. Pol. l. 4. tit. 31.

"Dæmoniacorũ ꝓmotorũ & ꝓmouendorũ distinctio.

b Ad hæc verbi declarationẽ dic, qd epilepsia græce appellio dr. eo qd mẽtẽ appẽdẽs pariter

b Ad idẽ ꝓ di. fratrem tatis. Arc.

c Idẽ tenet Goff. prout. J. 22.

5 Ansl. l. 8. c. 143. Iuo. 8. ca. 38. 151.

† *al. esse.*

† *alieni*] ceteri collectores. "Morbo caduco laborãtes, an ministrare possint.

3 Iuo p. 11. c. 104.

d 26. dist. acutius.

4 Pann. l. 3. c. 114.

Decret. j. pars. f 2 sed vbi

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed vbi factum ambiguum est, tunc numquam ferenda est sententia in alicuius præiudicium, vt 11.q.3. graue. hoc ideo dico, quia si nulli fit præiudicium, vt in baptismo, consecratione, vel ordinatione: bene fertur in dubio certa sententia, s. vt baptizetur, vel ecclesia consecretur: vel denuo ordinetur, vt de conse. di. 4, paruulos. & di. 1. solennitates. & 68. distinct. presbyteri. tamen quandoque dubitatur de facto, & fertur sententia in præiudicium alterius, vt extra de sponsa. iuuenis. sed illud est propter periculum animę. Vbi autem est ambiguitas personæ, sed factum est certum, bene fertur certa sententia, vt 5.q.1.quidam.

† al. periculum.

a ¶ *Committendum.*] Sed quare non indicitur ei hæc purgatio: quia exilis fuit infamia[a]: & sic quando aliquis propriæ conscientię cōmittitur[b], vt 3. dist. 4. c. denique. & 15.q.8.c.1. & 33.q.4. vir cum propria.

a Sed tūc h3 locū circa hoc qđ leg. & not. 2.q.5 quāto. Arc. b Ad idē 35. qu. 6. fi duo. ext. de vot. postulasti. vbi de hoc.

b ¶ *Deposito.*] i. suspendatur. ad tempus quousque satisfac. fic ponitur 21.q.2. quoniam.

c ¶ *Præsumas.* Argum. quòd occultum delictū reddit hominem irregularem. Arg. contra dist. prox. erubescant. Dic vt ibi. hoc forte in eo casu quando non pœnituit super crimine.

† al. aliuinū.

Omesticarum.] Hæc dist. diuidi tur in ix. partes. In quarum prima reprehendit Gratianus quendam episcopum, qui erat venator: & cum filia nimiam familiaritatem haebat. Secunda ibi, *Concubina.* Tertia ibi, *Ceterum.* Quarta ibi, *Quod ergo.* Quinta ibi, *Similiter.* sexta ibi, *Quæ autem.* Septima ibi. *Sed postea.* Octaua ibi, *Quibus autem.* Nona ibi, *Vidua.* Ioan. de Fant.

1 Iuo par. 5. c. 353.

Cassvs. In hac 34. dist. ostendit Gratian. abstinendum esse à nimia familiaritate domesticarum mulierū. Addit etiam qualiter in superioribus c. accipiatur concubina, & de quibusdam personis, quæ à promotione repelluntur.

† nulla senum gratia te. Iuo.

a Ad c. 3. Micheæ, & in Psal. 90.

d ¶ *Domesticarum.*] In hac 34. dist. ostendit, q̄ clerici etiam domesticis personis non exhibebunt nimiam familiaritatē, & quòd clerici nō intererūt venationibus aut aucupationibus. Secundo ostēdit qualiter accipiatur concubina in superioribus c. si quis. post c. maritum. ca. habuisse, quæ c. sunt 5. dist. prox. Tertio adiungit de multisnon promouendis, & quòd bigami quandoque promouentur tum non debet esse iudicium: hoc tuæ conscientiæ eligimus committendum [a]. Qua de re, si in sacro ordine cōstitutus eius te permistione esse recolis maculatum, sacerdotij honore depositō [b], ad ministrandum nullo modo præsumas [c] accedere, sciturus in animæ tuæ periculo † te ministrare, & Deo nostro te fine dubio reddere rationem, si huius sceleris conscius in eo, quo es ordine, celans veritatē permanere volueris.

A ¶ Comperimus.] *sequebatur,* & te illius criminis participationem habere. *quæ verba sunt etiam in editione operum B. Gregorij Frobeniana. Verum sublata sunt: quoniam absunt & ab aliis editionibus, & à ceteris collectoribus, & à Ioanne diacono lib. 3. num. 43. vitæ eiusdem Gregorij: omninoque sententiam perturbant.*

DISTINCTIO XXXIIII.

I. ps *Omesticarum* [d] *quoque personarum immoderatam familiaritatem epi scopum vitare oportet. Vnde Nicolaus Papa ad Albinum † archiepiscopum.*

¶ Etiam consanguinearum immoderatam familiaritatem episcopum vitare oportet. C. I.

QVorundam relatione fidelium, nostris auribus intimatum est; quòd Lanfredus episcopus, qui & iuuenis esse dicitur, venationi sit deditus: quod vitium plurimos etiam de clericali catalogo, genere dumtaxat Germanos [e], & Gallos irreuerenter implicat. Verum iste (si ita est, vt audiuimus) merito iuuenis dicitur, qui iuuenilibus desideriis occupatus nulla † grauitate constringitur. *& infra.* Nam (vt beatus dicit Hieronymus [2]) venatorem f nūquam legimus sanctum, *& infra.* Nihilominus autem de hoc episcopo relatum est apostolatui nostro: quòd cum quadam filia sua immoderatam teneat familiaritatem, & ob id mala fama g ei orta sit: pro qua re à sanctitate tua, ceteriſque coepiscopis suis commonitus, atque correptus est, sed nul latenus emēdatus: quæ res in hoc maxime displicet, & magis, ac magis deteriorem de se reddit opinionem, in quo beatitudinis tuæ, & ceterorum coepiscoporū suorum rationibus nō obedit, & per inobedientiam in culpam protoplasti relabitur. Oportet ergo fraternitatem tuam synodale cum episcopis [h], & suffraganeis tuis conuocare concilium: & hunc salutaribus eloquiis episcopū conad subdiconatum, vt infra c. lector. Quarto ostendit quòd clerici non debent interesse conuiuiis nuptiarum. In fine ostendit propter cuius uiduæ copulam quis impeditur à promotione.

Vorundam.] Cassvs. Lanfredus episcopus in duobus peccabat: scilicet in venatione more Germanorum & Gallorum, & in immoderata filiæ suæ familiaritate: propter quæ mala fama erat orta de ipso: & ideo sæpe correptus ab Aluino & eius suffraganeis fuit: nullatenus tamen emendatus fuit: quare Nicolaus præcepit vt concilio episcoporum conuocato moneant illum, vt à supradictis se abstineat: quòd si non fecerit, excommunicetur: tandem si contumax fuerit, deponatur.

e ¶ *Germanos.*] "id est, Theutonicos, qui sunt verum germen, vel vere nobiles. Arg. extra de elect. venerabilem. & de præben. venerabilis.

f ¶ *Venatorem.*] existentem venatorem: ne obiiciatur de Eustachio. 86. dist. Esau.

Additio. Subau. qui prius fuit venator, postea fuit sanctus: potest tamen aliquis simul esse venator & sanctus. Archid.

g ¶ *Fama.*] non quòd aliquid ibi fœui crimi nis existimaretur propter fœdus naturæ [c], scilicet quia coram omnibus eam nimis osculabatur, & ponebat manus in gremium eius: & ideo fuit te. ei indicta purgatio. & sic extra de purg. canon. c. cum in iuuentute.

h ¶ *Episcopis.*] Argum. "quòd solus metropolitanus non potest audire causam [d] episcopi, etiam ciuilem, vt 11.q.1.fi clericus. & 6.q.4.fi inter.

i ¶ *Bestiarum.*] infra 86. distinct. qui venatoribus.

k ¶ *Excommunicatus abscedat.*] vt non interfit cum eis negotiis communibus.

CONCVBINA. Cassvs. Dicitur hic quòd in præcedenti distin. accipitur concubina, quæ cognoscitur vxoris affectu: sed non fuit ducta cū solennitate: & talem lex concubinam vocat. Duo seq. capitula plana sunt.

[¶ *Concubina.*] hic refert id quod dixi suprà prox. dist. c. 1.

m ¶ *Asciscitur.*] id est amplectitur.

n ¶ *Lex.* [e] Canonica, vt infra capitulo proximo. vel etiam lex ciuilis: quia concubinatus à lege nomen accepit, vt ff. de concubin. in concubinatu.

a Is *qui*

a *Is qui.*] 30.q.5. aliter. contra. Sed ibi loquitur quando nō constat de mutuo consensu.

1 Iuo p. 8. c. 64. Pan. l. 6. c. 49.

b ¶ *Coniunctione.*] secundum leges ita est, q̄ si impares sunt personę contrahentium, non præsumitur matrimonium, nisi dotalia instrumenta interueniant. C. de nup. imperialis. §. imo. & illud ff. de do. donationes. secus si pares. ff. de rit. nu. in liberæ. secundū canones semper præsumitur adulterium nisi appareāt legales solennitates, vt 30.q.5. aliter. [a] ext. de clan. desponsa. cum inhibitio.

† al. tantum

c ¶ *Christiano.*] i. mulierem nō solenniter ductam: si tamen mutuus cōsensus interuenit. aliàs concubinam nō licet habere, vt 32.q.4. nemo. *

* Et 35.q.3. d consanguinitate. nam nulli fornicari licet. 88. dist. fornicari. ciu.

d ¶ *Venatorem.*] existentem venatorem: ne obiiciatur de Eustachio. 86. dist. Esau.

Additio. Subau. qui prius fuit venator, postea fuit sanctus: potest tamen aliquis simul esse venator & sanctus. Archid.

g ¶ *Fama.*] non quòd aliquid ibi fœui crimi nis existimaretur propter fœdus naturæ [c]. scilicet quia coram omnibus eam nimis osculabatur, & ponebat manus in gremium eius: & ideo fuit te. ei indicta purgatio. & sic extra de purg. canon. c. cum in iuuentute.

h ¶ *Episcopis.*] Argum. "quòd solus metropolitanus non potest audire causam [d] episcopi, etiam ciuilem, vt 11.q.1.fi clericus. & 6.q.4.fi inter.

i ¶ *Bestiarum.*] infra 86. distinct. qui venatoribus.

k ¶ *Excommunicatus abscedat.*] vt non interfit cum eis negotiis communibus.

CONCVBINA. Cassvs. Dicitur hic quòd in præcedenti distin. accipitur concubina, quæ cognoscitur vxoris affectu: sed non fuit ducta cū solennitate: & talem lex concubinam vocat. Duo seq. capitula plana sunt.

[¶ *Concubina.*] hic refert id quod dixi suprà prox. dist. c. 1.

m ¶ *Asciscitur.*] id est amplectitur.

n ¶ *Lex.* [e] Canonica, vt infra capitulo proximo. vel etiam lex ciuilis: quia concubinatus à lege nomen accepit, vt ff. de concubin. in concubinatu.

¶ Qui non habet vxorem, sed loco illius concubinam, à communione non repellitur. C. IIII.

IS, [a] qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur: tamen † vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ sit coniunctione [b] contentus.

† al. fidelem.

† al. tantum

A ¶ Is qui non.] *Integer concilij canon, qui apud Iuon. quoque, & in Pannormia refertur, est hic:* Si quis habens vxorem fidelis †, concubinam habeat, non communicet. Ceterum is, qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur: tamen †, vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ (vt ei placuerit) sit coniunctione contentus. Aliàs viuens abiiciatur, donec desinat, & ad pœnitentiam reuertatur. *Neque vero omne concubinarum genus eo etiam tempore permittebatur. De quib. quid in legibus gentilium Imperatorum legatur, nihil opus est referre. Certe Iustinianus nouella. 18. c. 5. (vt est apud Iulianum antecessorem) quasdam concubinas comparat quodammodo vxoribus: quæ sine dotalium tabularum solennitate ductæ fuerant. Ad quod concubinarum genus referendum est, quod scripsit B. Aug. in lib. de bono coniug. & refertur 32.q.2. solet. In quibus hæc tria erant necessaria: primum, vt vterque esset solutus: deinde fides mutua, quòd alteri non iungerentur, neque à procreatione filiorum abhorrerent: tertium, vt vsque ad mortem in ea vitæ coniunctione manendum sibi proponerent. Et in his quidem scribit B. Aug. posse aliquo modo dici, nuptias esse, & connubium, quamuis sic habitam non audeat appellare vxorem: quia non interuenerant instrumenta dotalia, & alia, quæ iure ciuili, & canonico requirebantur, vt esset legitima vxor: quod habetur in prædicta nouella 18. & 30.q.5.c. aliter. Itaq; huiusmodi mulieres, cum non essent vxores, vocabantur concubinæ: sed ob illa tria, ac præcipue, quòd in affectu maritali permanere statuerant, permittebatur ipsis communicare: habebanturque tamquam vxores minus solenniter ductæ. Et hoc est: quod hic, & in sequenti c. dicitur, pro vxore, & loco vxoris habere concubinam: idque Gratian. ipse ad fi. c. antecedentis §. cōcubina. indicauit. Nam concubinarum ad tempus adhibitarum, etiam si filiorum procreandorum causa haberentur, plane illicitus erat concubinatus: quod asserit idem B. Aug. c. audite. 3. ead. & in eod. libr. de bono coniugali, c. concubinæ. 3. 23.q.2.*

Idem Isidorus de distantia † noui, & veteris testamenti.

¶ De eodem. C. V.

2 CHristiano non dicam plurimas [3], sed nec duas simul habere licitum est, nisi vnam tantum, aut vxorem, aut certe loco vxoris, (si coniunx deest) concubinam [c].

[*Ex dictis Augustini in lib. 5. homiliarum, homilia 49.*]

¶ PALEA. C. VI.

4 AVdite charissimi membra Christi, & matris catholicæ ecclesiæ filij. Quod dico competentibus [A], & fidelibus, audiant pœnitentes. Quod dico fidelibus, dico & competentibus, & pœnitentibus. Audiant catechumeni, audiant omnes, omnes timeant, nemo contemnat: sit mihi in conflationem vester auditus, ne vobis sit in testimoniū dolor meus: Competentibus dico, fornicari vobis non licet: sufficiant vobis vxores: audiat Deus, si vos surdi estis: audiant Angeli, si vos contemnitis. Concubinas vobis habere non licet: & si non habetis vxores: tamen non licet vobis habere concubinas, quas postea dimittatis, & ducatis vxores: tanto magis dānatio vobis erit, si volueritis habere vxores & cōcubinas.

A ¶ Competentibus.] *Hoc loco verba sunt ex originali in suum ordinem restituta. Qui autem vocarentur competentes, declarat B. Augustinus in sermone ad competentes: atque intelligi etiam potest ex eodem B. Augustino alibi, & ex aliis.*

B ¶ Vxores.] *In hac præcipue parte non sunt relata propria verba B. Aug. sed nonnulla omissa, ac mutata. Nam ipse ita scribit:* sufficiant vobis vxores, aut nec vxores: concubinas vobis habere nō licet; Audiat Deus, si vos surdi estis: audiant Angeli eius, si vos contemnitis: concubinas vobis habere non licet: si audiant competentes, quod dico fidelibus, non habetis vxores, non licet vobis habere concubinas, quas postea ducatis vxores: quanto magis damnatio vobis erit, si habere volueritis & concubinas, & vxores dimittatis?

3 *Ceterum, si non talis concubina fuerit, & ætas illius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ suspicionem auferre dinoscitur: apostolica concessione ad ordinem diaconatus prouehi potest.*

Vnde Pelagius Papa scribit Florentino † episcopo.

¶ Qui post mortem vxoris habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittitur. C. VII.

5 FRaternitatis tuæ relatione susceptа, eius latorem secūdas quidem nuptias expertum non fuisse didicimus, castitatem tamen eum † priori non seruasse coniugio designasti. Et quamuis multa sint, quæ in huiusmodi casibus obseruari canonicæ iubeat sublimitatis † auctoritas: tamen quia defectus nostrorum temporum, quibus nō solum merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtionis illius non patitur [d] in omnibus manere censuram, & ætas istius de quo agitur, futuræ incontinentiæ suspicionem auferre dinoscitur: vt ad diaconatum possit prouehi, temporum, vt dictum est, concedentes defectui concessisse nos noueris.

5 Anfl. 7. c. 68. al. 71. Pol. l. 2. ti.

† al. cum.

† al. subtilitatis.

& infra. ¶ Micenam † vero ancillam eius, de qua se †

† al. Micineam.

post transitum vxoris filios, habere confessus est, iubemus, vt tua dispositione cuiquam monasterio contientiam professura [e] tradatur [A].

A ¶ Tradatur.] *Apud Anselmum sequitur:* vt meliori sorte ad quod promouetur officium, sub bonæ possit famæ merito ministrare, nec aliqua opinionis eius maculandæ relinquatur occasio: *neque multo aliter in Polycarpo.*

Hoc ex dispensatione misericordiæ: ceterum ex rigore disciplinæ intelligitur illud Aurelianensis A concilij.

A ¶ Aurelianensis.] *Hæc ad verbum habentur in conc. Gerundensi, c. 8.*

¶ Non admittatur ad clerum, qui præter vxorem aliam cognouerit. C. VIII.

6 SIquis de laicis post vxorem, aliam cuiuscumque conditionis cognouerit mulierem, in clericum nullatenus [f] admittatur.

6 Burc. lib. 2. c. 38. Iuo p. 6. c. 139.

4 *Quod ergo de pellice, & meretrice apud Gregorium, & Innocentium scribitur: propter spem futuræ incontinentiæ constitutum credi-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Meretricari.*] hæc ratio non valet: quia numquam maritus corruptæ promouetur.

C Vrandum.] Casvs. In hoc c. dicitur q̃ ad sacros ordines, promoueri non potest qui vxorem virginem fortitus non fuerit.

b ¶ *Virginem duxit.*] 30. quæst. 5. qualis.

P Ræcipimus.] Casvs. Septem genera hominũ in hoc c. enumerantur, qui à promotione repelluntur, vt bigamus, &c.

c ¶ *Ignorantem litteras.*] Scilicet prorsus, vt 36. distinct. illiteratos. a

d ¶ *Vitiatum.*] enormiter.

e ¶ *Sed si quos.*] iam ordinatos supple. aliter idem repeteret.

S I cuius.] Casvs. Aliqs accepit virginem in vxorem: ipsa postea adulterium commisit, quærebatur vtrum talis deberet promoueri, vel remanere i ordine iam suscepto. Et rñdet q̃ si laicus est, non potest postea ad ecclesiasticum ordinem promoueri, si clericus est, dimittat eam: alioquin sit à ministerio alienᵉ. Idem est ex toto casu sequentis cap.

Sub. q̃ fieri si d3 vt vi 16. q. 7. inuẽtũ. 56. di. satis. 74. di. gesta. Arc. al. pœniten tem. al. publice pœnitentem. al. solẽniter pœnitentem

1 Ioo p. 8. f c. 288.

a Et 1. q. 1. §. ecce si cleric. ver. hoc. sol. ext. li. 6. de tẽp. ord. nullus. vers. pœna imponitur tale ordinãti. 1 Ansl. 7. c. 12. al. 15. Pã. lib. 3. c. 50. † *cauendum*] Orig. † *gradus*] or. † *forte*] *Scylacino.*

2 Ansl. 7. c. c. 35. al. 42. Poly. l. 2. tit. 31. Ioo p. 8. f ¶ *Admitti.*] sed nonne hic videtur nimius rigor, q̃ aligs fine culpa sua puniatur? Propter hoc intelligunt quidam quod hic dicitur, quando maritus patronus est turpitudinis, & leno: sed certe tunc repelleretur propter propriam de lictum: vt 32. q. 1. c. 1. & 2. Dic ergo, q̃ ió prohibetur: quia est mari tus corruptæ: tamen si non cognouit eam post adulterium perpetratum, promouetur, vt j. ea. c. vl. " Sed pone quòd vir accuset vxorem de adulterio: nunquid penden te accusatiõe tenetur ei reddere debitum, si talis est qui vult promoueri? Dicunt quidam q̃ non: qa si reddit, fit ei præiudiciũ: sicut nec cogitur reddere debitũ ei quam audiuit esse ancillam, vt ext. de coniug. ser. proposuit c. Sed tamẽ vbi ibi alia ratio est: quia cum seruã non est matrimoniũ, sed hic est matrimonium: vñ melius videtur quòd sibi præiudicet cognoscendo eam, quam q̃ illi iniuriam faciat, si denegãdo ei debitũ. & secundum hoc sequitur q̃ aliquis punitur ex eo quod tenetur facere ex necessitate, & est contra id 23. q. 4. Nabuchodonosor d. vbi dicitur q̃ nemo puniendus est ex eo, quod necesse habet facere. Item ex hoc sequeretur q̃ aliquis pro vno facto mereretur pœnã & præmium: quod est contra id 8. q. 1. sciendum. Item ex hoc sequitur, q̃ aliquis pro vno facto & meretur & demeretur: quod est contra id ff. de ne. gest. siue. meretur enim dum cognoscit vxorem, vt 33. q. 5. c. 1. Et quòd vna res habet contrarios effectus: quod est cõtra id ff. de sol. qui hominem, §. vl. Ioan. Posset tamen dici quòd si maritus reddat debitum vxori corruptæ, non præiudicet sibi quin possit promouere: quia tunc potius dicitur cognosci abvxore, quàm cognoscere ipsam, vt 32. q. 5. itane. sicut nec facit sibi præiudiciũ quin possit eam accusare de adulterio: licet sit arg. contra 33. q. 1. si quis e. ff. sol. mat. cum mulier. ff. de adul. si vxor. §. vlt. quid iuris sit de hoc, in quæstione notauí, ibi videas, &c. Posset tamen probabiliter dici, quòd sibi præiudicat quo ad legem promotionis, quæ factum solum requirit, non quo ad legem Mosaicam, vt 15. q. 1. §. fi. non obstat, quòd inuitus hoc fecit, vel passus fuit: argum. 26. dist. acutius. hoc totũ determinat decr. ext. vt lit. pen. c. 2. Bart.

d Ansl. 7. c. 11. Ioo p. 4. c. 55.

e De hoc c. q. 1. c. 1. & 33. q. 2. placuit.

S I laici.] PRAEMISSIS. Casvs. Ex supradictis infert Gratianus, quòd bigami, & qui virgines non habuerunt vxores, promoueri non possunt. Nũc inciden ter quærit an ille, qui ante baptismã viduã duxerit vxorem, possit promoueri: & probatur quòd non, per seq. c.

Præmissis auctoritatibus bigami, & qui virgines non sunt fortiti vxores, à sacris ordinibus prohibentur. Sed quæritur, si quis ante baptismã viduam duxerit vxorem, an propterea sit prohibendus à sacris ordinibus.

De his ita scribit Innocentius Papa Victricio Rothomagen. episcopo. epist. 2. c. 5.

¶ Qui ante baptismã, seu post baptismã viduam duxit vxorem, non admittatur ad clerum. C. XIII.

S I quis g *viduã* (licet laicus h) *duxerit vxorem, siue ante baptismum, siue post baptismum, non admittatur ad clerum: quia eodem vitio* i *videtur excluſus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris consortium relaxatur. & infra.* ¶ k *Quòd si non putatur vxor esse computanda, quę antè baptismum ducta est, ergo nec filij, qui ante baptismum geniti sunt, pro filiis habeantur.*

g ¶ *Si laicus.*] hoc bene habes in auth. de san. epis. §. clericos autem non aliter ordinari. collat. 9.

h ¶ *Laicus.*] Ideo dicit de laico, qa missus vi deretur de eo: vel dico qa si clericus hoc faceret, non solũ non ꝓmoueretur, sed omni priuilegio ecclesiasticæ dignitatis priuaretur, vt 84. dist. quisquis.

i ¶ *Vitio.*] i. defectu. f. fi. 56. dist. quia simpliciter. & 26. di. acutius.

k *Ognoscamus.*] ¶ *Et presbytero.*] supple & diacono. 81. dist. c. 1.

l ¶ *Addidisse.*] Augustinus dicit, quòd secundum interpretationem apostolus intellexit m de quolibet ordine, vt 81.

f Vel. i. impedimento. g Et hoc ex quo qd ex hoc legis est de accessu verbis legis esset. ver. fig. nominis. §. vel bum. "ancilla dño cohæret, libertus efficitur. h i. tale monile plene decet gnare Xpo ecclesiæ, cramẽto cundũ Aug. & Hug.

6 c. 6. cuiusdã epist.

7 Ioo p. 8. f 290. Pan. c. 63.

† *concilio Nicæni tractatus.*] Orig.

SIMILITER. Hæc est 5. pars dist. in qua dicit, quòd qui contrahit cum ancilla, vel cum ioculatrice, non potest fieri episcopus vel presbyter. Ioan. de Fan.

m *Si quis.*] ¶ *Ancillam.*] " Sed quare hic prohibetur, cum tamen eo ipso q̃ aliquis ducit ancillam suam in vxorẽ, ipsa libera efficiatur? vt C. de la. li. tol. auth. ad hoc. & C. de oper. li. libertæ. similiter tenet matrimonium cum aliena ancilla, vt 29. q. 2. c. 1. & 2. Resp. propter prærogatiuam sacerdotij. Vel ideo quia non videtur ibi esse plenum matrimonium, vt 32. q. 2. sicut non omnis. & ideo non videtur ibi esse plenum sacramentum h. Vel hoc ideo contingit: quia vilis persona præsumitur qui contrahit cum ancilla.

Vidua

a *V Idua est.*] Vt hoc melius intelligas, dic quòd vidua dicitur quæ à viro idua, i. diuisa vel separata est. Nam iduo, as, dici tur separare vel diuidere. & dicitur sic ab idus quod est diuisio vel separatio, secundum Pol. & dic vidua, scilicet ex cuius copula quis impeditur. Hug. Ioan. de Fant.

b ¶ *Maritus.*] qui in eam gessit maris ritus, eam carnaliter cognoscendo. Lau.

1 Ioo p. 8. c. 297. Pan. l. 6. c. 68.

c ¶ *Meretrix.*] alibi dicitur meretrix cuius turpitudo publice venalis est. 32. q. 4. meretrices a.

a Adde gl. d ſponſ. inter opera. gl. & Cy. in l. mercalem. C. de cõd. ob tur. cauſ. Bal. l. 1. neque nata les. C. d pb.

d ¶ *Quę multorum.*] quæ admiserit plures quàm 23. milia homicidium, vt 45. dist. disciplina. vel quę admisit 60. vt ext. de cle. exc. latores.

2 Apud Martin. Bracar. c. 44. Ex cõcil. Toler. t. c. 4. † hęc verba, *non regulam præſtigendo*, absunt ab aliquot exemplaribus.

SED POSTEA. Hæc est vij. pars huius dist. in qua ponit quomodo olim cum bigamis dispẽsatum fuit, vt subdiaconi essent. Io. de Fan.

3 Ibid. c. 43. Ex cõcil. Tolet. 1. c. 3.

S I subdiaconus.] Casvs. Quidam promotus ad subdiaconatum secundum duxit vxorem, quærebatur quam pœnam pati deberet? Et resp. Martinus Papa, quòd debet redigi inter minores ordines: epistolam vero postea legere nõ debet. Sequens autem §. patet.

e ¶ *Si subdiaconus.*] collige casum ex eo quòd habetur 5. 31. di. §. similiter. in fi.

f ¶ *Inter lectores.*] hoc ex dispensatione: sed de iure communi perdit priuilegium clericale, vt 84. dist. quisqs. ideo fit hoc ex dispensatione, quòd remanet in sacris minoribus ordinibus.

4 Bure. lib. 2 c. 134. Ioo p. 6. c. 208. Poly. l. 4. tit. 31.

g ¶ *Si quis.*] hoc bene habes in auth. de san. epis. §. clericos autem non aliter ordinari. collat. 9.

h ¶ *Laicus.*] Ideo dicit de laico, qa missus videretur de eo: vel dico qa si clericus hoc faceret, non solũ non ꝓmoueretur, sed omni priuilegio ecclesiasticæ dignitatis priuaretur, vt 84. dist. quisquis.

i ¶ *Vitio.*] i. defectu. f. fi. 56. dist. quia simpliciter. & 26. di. acutius.

k *Ognoscamus.*] ¶ *Et presbytero.*] supple & diacono. 81. dist. c. 1.

l ¶ *Addidisse.*] Augustinus dicit, quòd secundum interpretationem apostolus intellexit m de quolibet ordine, vt 81.

f Vel. impedimento. g Et hoc ex quo qd ex hoc legis est de accessu verbis legis esset. ver. fig. nominis. §. vel bum. "ancilla dño cohæret, libertus efficitur. h i. tale monile plene decet gnare Xpo ecclesiæ, cramẽto cundũ Aug. & Hug.

6 c. 6. cuiusdã epist.

7 Ioo p. 8. c. 290. Pan. c. 63.

† *concilio Nicæni tractatus.*] Orig.

¶ Quæ sit vidua, vel iecta, vel meretrix. C. XVI.

1 *V Idua est* a, *cuius maritus* b *est mortuus: Iecta est, quę à marito viuente proiicitur. Meretrix* c, *quæ multorum* d *libidini patet.*

7 2 *Sed postea temporum defectui condescendens Papa Martinus in minoribus ordinibus eos constituí permisit, non* † *regulam præfigendo, dicens.*

¶ Inter lectores, vel ostiarios deputetur sub diaconus secundum ducens vxorem. C. XVII.

S I subdiaconus e *secũdam vxorem duxerit, inter lectores* f *vel ostiarios habeatur, ita vt Apostolum non legat.*

Necessitate tamen exigente bigamus vſque ad ſubdiaconatum poteſt promoueri.

Vnde Martinus Papa ait,

¶ Viduam ducens vxorem, subdiaconus, si necessitas exigat, fieri potest. C. XVIII.

L Ector, si viduam alterius, vxorem acceperit, in lectoratu permaneat, aut si forte necessitas sit, subdiaconus fiat g, *nihil aũt supra. Similiter, & si bigamus fuerit.*

8 *Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuiis interesse.*

Vnde in Agathensi concil. c. 39. legitur.

¶ Nuptiarum conuiuiis presbyteri interesse non debent. C. XIX.

4 *P Resbyteri, diaconi, subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi vxores licentia* a *non est, etiam alienarum* h *nuptiarum eui tent cõuiuia: nec his cœtibus misceantur, vbi amatoria cantantur, & turpia: aut obscœni motus corporum choreis, & saltationibus efferuntur: ne auditus, aut obtutus sacris mysteriis† deputati turpium spectaculorum, atque verborum contagione polluantur.*

a ¶ Licentia non est.] *In codicibus impressis legebatur*, licentia modo non est. *Expuncta est dictio*, modo, *quæ neque in originali, neque in vetustis exemplaribus Grat. aut Burc. Iuone, concilio Venetico. c. 11. (vbi hoc idem repetitur) habetur. Ac presbyteris quidem nunquam, ne apud Græcos quidem, licuit ducere vxores.*

Vidua vero intelligenda est si post solen-

tali contraxerit, non repellitur à promorione. quod probatur seq. c.

V Alentino.] Casvs. Valentinus duxit quandam in vxorem quæ antea fuit alteri desponsata, & cum illo velata: sed non fuit ab eo cognita, quia fuit morte præuentus, & sic virgo permansit. Dicitur hic, quòd propter hoc Valentino nullum impedimentum generatur quin valeat promoueri post mortem vxoris, vel ea viuente de consensu ipsius.

i ¶ *Valentino.*] hũc casum habes ext. de bigam. debitum.

Q uibus.] Casvs. Dictũ est §. à quib. ordinib[a] bigami prohibeantur, & vtrum bigami reputentur, qui ante baptismũ vnam, & post baptismum alteram vxores habuerunt, & an liceat sortiri vxores in sacris ordinib. constitutis. In hac vero 35. dist. profequitur Gratianus tertium c. A postpliciæ regulæ, s. oportet ordinandum non esse vinolentum, sed sobrium: quia in vete. testam. ministris templi prohibebatur vinum & siceram bibere, ne ꝓpter ebrietatem corda eorum grauarentur: & quia venter mero æstuans despumat in libidinem. & hoc probatur exẽplo Noe, & exemplo Loth: & dicit q̃ vinolentus est qui frequenter vino repletur. Seq. c. patet.

5 Simile 27. q. 2. c. quod autẽ. §. ité si ſponſa. Ioo p. 6. ca. 113. † *al. ſponſo.* † *al. interim.*

k ¶ *A quibus.*] Casvs. Ex supradictis infert quòd bigami prohibeantur, & vtrum bigami reputentur, qui ante baptismũ vnam, & post baptismum alteram vxores habuerunt, & an liceat sortiri vxores in sacris ordinibus constitutis. In hac vero 35. dist. profequitur Gratianus tertium c. A postpliciæ regulæ, s. oportet ordinandum non esse vinolentum, sed sobrium: quia in vete. testam. ministris templi prohibebatur vinum & siceram bibere, ne ꝓpter ebrietatem corda eorum grauarentur: & quia venter mero æstuans despumat in libidinem. & hoc probatur exẽplo Noe, & exemplo Loth: & dicit q̃ vinolentus est qui frequenter vino repletur. Seq. c. patet.

6 1. Tim. 3. & in glo. ad hæc ofa ex Hie. epist. 83 1. *Tim.* 3. *Leuit.* 10.

Quibus ordinibus bigami prohibeatur, & vtrum reputentur bigami, qui ante baptiſmum alteram, & an liceat ſortiri vxores in ſacris ordinibus conſtitutis, multorum auctoritatibus breuiter monſtratum eſt. ¶ 6 *Sequitur autem in deſcriptione illa Apoſtoli ca, vt ſit ſobrius, qui ordinandus eſt, non vinolentus: quod ex auctoritate veteris teſtamenti introductum eſt. Miniſtri enim templi prohibebantur vinum, & ſiceram bibere, ne ebrietate grauentur corda eorum, & vt ſenſus eorum vigeat ſemper, & tenuis ſit, vel quia venter* l *mero æſtuans facile deſpumat in libidinem. Vnde Noe in ebrietate nudauit fœmora: Loth, quem Sodoma non vicit, vina vicerunt.* ¶ 7 *Quod tamen† vinolentus eſſe prohibetur, non ſemel, ſed frequenter vino repletus debet intelligi.*

Hinc etiam in canonibus Apoſtolorum can. 43. & 42. legitur.

¶ Diaconus, presbyter, & episcopus ebrietati, & aleæ deseruientes, nisi desierint, deponantur. C. I.

8 *P Iſcopus, aut presbyter, aut diaconus, aleæ,* m *atq; ebrietati deſeruiens* n *aut deſinat* o,

1. ps. 40

50

60

70

80

90

1 Tim. 3. & in glo. ad hæc ofa ex Hie. epist. 83 1. *Tim.* 3. *Leuit.* 10.

Gen. 9. & 19

Bet qui nec sic resipuerint, deponẽtur, vt j. c. eps. Hug. j. e. c. vt erne 7 Gl. interlivit.

1 *Tim.* 3. *al. autem.*

" Clerici ludere aut lu fores spectare ſi debẽt.

† *communio nepriuentur*

8 Burc. l. 14. c. 5. Pol. l. 6. ti. 17. Ioo p. 13. c. 73. Pan. l. 3. c. 730. Rab. dæ. ca. 28.

" Ludo per ditum an re peti poſſit.

e ſedm I. au. d ff. de eõd. ob tur. cau. vbi aũt. hęc fuit opi. Pl. & Bar.

e Ad hoc

ext. de cler. pere.c.j. vbi de hoc. sed cõtra 46.di. qm. &no.27 q.1. nec aliqua. in glo. no.quod. † καθαιρῶνται, i deponantur.

aut certe damnetur †, Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens, aut desinat, aut communione priuetur [a]. Similiter etiam laicus.

Item Hieronymus libro 1. contra Iouinianum.

¶Esus carnium, & vini potus, post diluuium concessus legitur, post Christi aduentum inhibitus. C. II.

A B exordio conditionis humanæ nec carnibus [b] vescebamur, nec dabamus repudium, nec præputia nobis eripiebantur in signum [c]. Hoc cursu ad diluuium vsque peruenimus. Post diluuium autem cum datione legis, quam implere [d] nullus potuit, carnes ingestæ sunt ad vescendum & repudia concessa duritiæ [e], & cultellus circumcisionis appositus, quasi Dei manus plus in nobis creauerit, quàm necesse est. Postquam autem Christus venit in fine temporum, & [f] reuoluit ad [g], & extremitatem retraxit ad principium, nec repudium nobis dare permittitur, nec circumcidimur, nec comedimus [h] carnes, dicẽte Apostolo [Bonum est vinum non bibere, & carnes non comedere.] Et vinum enim cum carnibus post diluuium dedicatum est [i].

Idem lib. 2. contra Iouinianum.

¶ Alienum est à sapiente potationibus & ebrietatibus vacare. C. III.

L Vxuriosa res vinũ, & tumultuosa ebrietas, omnis, qui cũ his miscetur, non erit sapiens.

Idem in Micheam ad c. 2.

¶ Ignominiosum est sacerdoti affluere deliciis, epulis, atque lasciuiis. C. IIII.

E Ccleſiæ principes [k], qui deliciis affluunt, & inter epulas, atque lasciuias pudicitiam seruare se credũt, propheticus [l] sermo describit, quod eiiciendi sint de spatiosis domibus, lautisque [m] conuiuiis, & multo labore epulis conquisitis [n], & eiiciendi propter malas cogitationes, & opera sua. Et, si vis scire, quo eiiciendi sunt, Evangelium lege: in tenebras scilicet exteriores [o], vbi erit fletus, & stridor dentium. An nõ confusio, & ignominia est, Iesum crucifixum, magistrum pauperem, atq; esurientem fartis prædicare corporibus? ieiuniorumq; doctrinam rubentes buccas P tumentiaq; ora proferre? Si in Apostolorum loco sumus, non solum sermonem eorum imitemur, sed conuersationem quoque, & abstinentiam amplectamur.

Idem ad Oceanum, epist. 83.

¶De eodem. PALEA. C. V.

V Enter mero æstuans cito despumat in libidines. Vbi ebrietas, ibi libido dominatur, & furor.

[Idem ad Nepotianum de vita clericorũ.]

¶De eodem. PALEA. C. VI.

V Inolentum sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet. Sacerdotes qui ministrant † in templo Dei, prohibentur vinum & siceram bibere, ne in crapula, & ebrietate aggrauentur corda eorũ. Sicera hebræo sermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare potest. *& infra.* [3] ¶Quidquid inebriat, & statum mentis euertit, fuge similiter vt vinum. [Nolite, ait Apostolus, inebriari vino, in quo est luxuria.] *& supra.* [4] ¶Qui altario deseruiũt, vinum, & siceram non bibant. Sponsa [A] Christi vinum fugiat vt venenum: vinum, & ebritas incendium est.

A ¶Sponsa Christi.] *In epistola ad Eustochiũ sic habetur:* Hoc primum moneo, hoc obtestor, vt sponsa Christi vinum fugiat pro veneno. *& paulo post*: vinum, & adolescentia duplex est incendium voluptatis.

Item Prosper de vita contemplatiua, lib. 2. c. 22.

¶De eodem. C. VII.

L Vxuriam facit, & nutrit vini perceptio nimia, non natura.

Item Ambrosius in libro de Elia, & ieiunio, c. 4. & 5.

¶ In paradiso abstinentia, post paradisum edendi lasciuia incœpit. C. VIII.

S Exto q die [r] bestiæ [s] sunt creatæ, & cum bestiis orta edendi

---

a ¶*Priuetur.*] aut verberetur, vt j. ead. c. vlt.

b ¶*Nec carnibus.*] Ista men Lamech fuit venator, sed illud fuit propter pelles, non propter carnes. 31. q. 1. quomodo.

c ¶*In signum.*] Vt per eam fideles discernerentur ab aliis. vel fuit signum interioris circumcisionis, vel fuit signum futuri baptismi: qa tunc per circumcisionem tollebantur peccata, sicut nũc per baptismum, vt j. de consec. dist. 4. q. autem apud nos.

d ¶ *Implere.*] 5. dist. 4. erit contra. Sed dic, q facile non potest impleri. Vel dic, q tunc nullus potuit eam implere quo ad hoc vt adipisceretur vitã æternã: "quia per circumcisionem non aperiebatur ianua cæli, licet ianua inferni etiam esset præclusa. Secus hodie per baptismum. extr. de bapt. maiores. Vel iõ istud dicit, quia contrarietas fuit in lege. cum enim præceptum fuit quòd sabbati die non fieret aliquod opus [a], item præceptum fuit quòd viij. die circumcideretur puer [b], potuit contingere quòd sabbatum esset dies viij. ab ortu pueri, sed tamen in hoc nõ peccabant, quia excusabantur propter impossibilitatẽ. ideo autem fuerunt eis data dura præcepta, quia ex superbia eorum dixerunt, non deest qui impleat, sed deest qui inducat [c].

e ¶ *Duritiæ.*] tamen peccatum erat, vt extra de diuort. gaudemus.

f ¶*Et* ω.] quæ est vltima littera Græcorum.

g ¶*Ad* α.] quæ est prima Latinoum. & est argu. quòd restituta re ad pristinum statum, priora iura restituuntur, vt 26. q. 6. si quis de corpore [d]. ff. de ser. rust. præd. hi qui. alias, & Attilicinus. Item arg. quòd non fit iniuria rei, si restituitur ad pristinum statum. ff. de pactis. si vnus. 5. quod & in specie dotis.

h ¶*Nec comedimus.*] id est, suademus non comedere, consilium est.

i ¶*Dedicatum est.*] id est, in vsum assumptum.

E Ccleſiæ principes.] Casvs. Quidam prælati cum populum admonere deberẽt ad ieiunia seruanda, fartis corporibus & rubentib. buccis prædicabant: contra quos inuehitur Hiero. & auctoritate Michææ prophetæ probat eos deiiciẽdos à prælaturis suis in tenebras exteriores: quas vitare possunt, si imitẽtur apostolos non solum sermone, sed etiam vitæ conuersatione. Quę autem sequuntur, plana sunt vsque ad c. sexto die.

k ¶*Principes.*] id est, prælatos, vt de consec. dist. 1. corpora.

l ¶*Propheticus.*] scilicet Micheæ.

m ¶*Lautisque.*] id est, delicatis. Matth. 22.

n ¶*Epulis conquisitis.*] i. terrenis deliciis, quę multo labore quærantur. de consec. dist. 5. ne tales.

o ¶*Exteriores.*] i. ex toto extra lucem. argu. 40. dist. quælibet.

p ¶*Buccas.*] Plenus venter facile de ieiuniis disputat. 11. q. 2, gloria episcopi. Arg. q archidiacono cum visitat parochias non est exilis præstanda procuratio, vt 10. q. 3. illud. Hoc verum est ante visitationem factam, extra de censib. exigit. Gregor. x.

Exto die.] Casvs. Secundum H. ca. istud dividitur in tres partes. In prima parte Amb. detestatur vitium gulę, & cõmendat abstinentiã in cibo: & hoc probat per Adam, q dum voluit abstinere à cibo vetito, perfeuerauit in bono. sed postquam non abstinuit, spoliatus est omni bono gratuito, & vulnerat [e] est in naturalibus. In secunda parte quæ incipit ibi, *Et infra.* detestatur ebrietatem: & hoc per Noe, q propter ebrietatem nudatus est: ex qua ebrietate seruit [3] est secuta. & p Loth, qui propter ebrietatem commisit incestum cum duabus filiabus suis. In 3. parte, quæ incip. ibi, *At non Abraham.* commẽdat sobrietatem in vino: & hoc per Abraham, qui angelis hospitib. suis nõ vinum, sed lac apposuit. Et per Ioannem Baptistam, qui nec vinum bibit, nec panem comedit. Beneuẽtanus autem sic ponit casum. In hoc c. probat Ambros. vij. rationibus & exemplis esse abstinendum à superfluitate ciborum & vini: quia multa mala inde proueniunt. Prima ratio est in prin. cap. Secunda ibi, *Vt sciamus.* Tertia ibi, *In prin.* Quarta ibi, *Legimus.* Sexta ibi, *At non Abraham.* Septima ibi, *Denique annunt iauit.*

15. initio dist. Hiero. i epist. ad Tit. ad c. j.

In epist. ad Oceanum.

†*altario deseruiunt*] Orig. Leuit. 10. num. 6.

3 Ad Nepotianum.

Ephes. 5.

4 Ad Eustochium. epistol. 22.

q ¶*Sexto.*] Illud inducitur ad detestandam ebrietatem siue gulam. "Primo, qa per eam degeneravit humana cõditio. Secundo, exemplo Noe. Tertio, quia seruitus est inducta pp eam. Quarto exemplo Loth. Deinde commendat sobrietatem exemplo Abrahæ, qui cibum ministrauit Angelis sine vino: & exemplo Ioan. Baptistæ.

r ¶*Sexto die.*] i. die veneris. "nã Dñico die Dñs cœpit facere mundum, vt 75. di. q. die. Alij dñt, q oĩa simul creauit. vñ Salomon [1]: Qui viuit in æternũ, oĩa simul creauit. sed licet oĩa simul facta fuerint ſi simul dici oĩa poterãt: & iõ scriptura vtitur tali dif. ext. d. sum. tri. c. j.

s ¶ *Bestiæ.*] id est, animalia in terra. nam v. die fuerunt creata volatilia & pisces. Genes. 1.

"die Dñico incœpit dñs mirus modũ facere.

e Eccl. 18.

x ¶*Cæp*

---

a ¶*Cæpit.*] mundus.

b ¶*Feriari.*] id est, cessare.

c ¶*Desiit.*] tunc fuit homo spoliatus gratuitis, & vulneratus in naturalibus. de pœnit. dist. 1. Adam.

d ¶*Ieiunium.*] id est, abstinentia.

e ¶ *Præuaricatio.*] scilicet fuit.

f ¶*Latebra.*] quia abscondit se Adam à facie Domini. de pœn. dist. 1. & venit.

g ¶*Reuocauit.*] arg. q primi parentes saluati sunt, vt de pœ. dist. 1. sicut primi. & de cõsec. dist. 1. hic duo.

h ¶*Iumentum.*] i. carnem suam quam pascit homo quasi iumẽtum. "Vel dicitur corpus iumentum, quasi iuuamentum.

i ¶*Non esset.*] 3. dist. 1. iuis gentium. contra. sed ibi soluitur.

k ¶ *Prælationis inuidia.*] quia Cain inter fecit fratrem suum.

l ¶*Pietas.*] paterna.

m ¶ *Ebrietas.*] i. ebrię.

n ¶*Tentant.*] id est, inebriant.

o ¶*Partus.*] i. effectus: "istud vult dicere, q vinum ex se duos p-ducit effectus: primo ebrietatẽ: deinde incestũ. & ebrietas fuit deterior effect[a] vini [2]. Vel aliter: ex ebrietate processit seruitus. Item ex ea processit incestus, qui deterior est. Vel illud vult dicere, q filia est deterior, qua mater: quia Moabitę & Amonitę, quę ab illis processerunt, fuerunt deteriores, quam matres.

P ¶*Materia peccati.*] scilicet vinum.

q ¶ *Remisso.*] i. Deus remittens peccata.

Ante omnia.] Casvs. Dictũ fuit in concil. Agathen. vt pri[3] à clericis vitetur ebrietas, quàm alea, quę cũctorum nutrix est vitiorũ, si quis clericus fuerit inebriatus, si est in sacro ordine, 30. diebus à cõmunione remoueatur: si est in minorib. ordinibus verberib. subiiciatur.

r ¶ *Aut corporali.*] recipiat 40. ictus, "sed episcopus non verberabit clericum per laicũ, vt ext. de sen. exc. vniuersitatis. nisi sit incorrigibilis, vt ext. de sen. exc. vt famæ [b].

Portet igitur. Casvs. Hic intitulatur 36. di. in qua prosequitur quartum c. s. oportet episcopum esse prudentem, q verum est non solum in litteratura, sed etiam in sæcularibus negotiis. Et hoc dictum est propter eos qui sub nomine simplicitatis stulti tiam sacerdotum excusant. De litteratura tractatur in his trib. dist. continuis. De peritia vero sæcularium negotiorum tractatur in 39. dist.

s ¶*Oportet.*] Ab hoc loco vsque ad 40. dist. ostendit quam peritiam debent habere clerici: & in hac ostendit quòd habebunt peritiam litterarum sacrarum. in prox. dist. ostendit, quòd etiam habebunt peritiam sæcularium scientiarum. & inde sumpta occasione ostendit in 38. distinct. quod ignorantia est periculosa clericis. in 39. dist. dicit quod habebunt peritiam sæcularium negotiorũ. Et agit hic de quarto c. apostolicæ regulæ. Matth. 9.

t ¶ *Simplicitatis.*] "Nec simplicitas, nec aliud potest excusare sacerdotis imperitiã, vt 38. dist. si in laicis. "Sæcerdotis imperitia est inexcusabilis.

v ¶*Sæcularium.*] cum enim episcopus sit iudex & corporum, vt 11. q. 1. de persona. & 12. q. 1. præcipimus. & animarũ. 10. q. 1. quæcumque. oportet ipsum tam spirituali, quã sæculari scientia ornari. 39. di. circa pr. Eps est iudex corporum & animarum, 1 Burc. l. 14. ca. 11. Iuo p. 13. c. 79.

I Llitteratos. Casvs. Quæsitũ fuit à Gelasio, vtrum illiterati & corpore vitiati, qui se ipsos spõte abscederũt, possint promoueri. Et resp. quod non: quia secundum legẽ Moysi nihil vitiosum Deo debeat offerri.

x ¶*Illitteratos.*] Spenitus. "Sufficit tamen mediocris scientia: vt ext. de ele. cum nobis olim. non. n. requiritur in clerico summa perfectio. sic ff. d ædi. edi. sciẽdum. §. illud, & l. si quis venditor. licet sit ar. contra, ext. de pur. ca. cõstitutus. Sed qd si penitus laicus ordinaretur, num quid reciperet chara cterem? Sic, ar. c[4] q. 1. ventum. ibi, sed dicitur. De hoc no. 40. di. sicut. & extr. de cler. per fal. promo. c. vno. y ¶ *Imminutos.*] enormiter.

2 Gl. ordin. 1. *Tim.* 3. "Scientia mediocris sufficit.

z ¶ *Seipsos.*] ex indignatione. Ioan.

Vt ecclesiastici. Casvs. Quidam archiepiscopus promouit quemdam ad episcopatum, qui non erat litteris eruditus, nec disciplinis ecclesiasticis imbutus. quæsitum est de eo & de ordinatorib. quã pænam debeant pati. Et resp. Zozimus, q ordinatus debet remoueri ab ordine quem suscepit, ordinatores vero careant potestate cõferendi cũdem ordinem, quem illicite tradiderunt.

a ¶ *Stipendiis.*] id est, officiis.

b ¶*Ordine.*] "Hic habes quod "Ordinãtis iniuste punitio.

---

a ¶ vbi Orig. *† tibi* Orig.

"corpus est iumentum.

"Epis p laicũ ñ verberet clericũ.

Gen. 19.

b De hoc ẽt not. 23. q. 5. c. 1. in fi.

Gen. 18.

"Effectus vini ẽ duplex.

ibid. c. 5.

"ebrietas mala.

† inuentum. vera lectio.

dVbi d hoc. & facit qd no. 1. q. 7. do natum.

Matth. 19.

Act. 15.

Gal. 5.

Rom. 14.

"Circumcisio& baptismꝰ differũt.

Prouerb. 20

a Vt Exod. 20. c.

b Gen. 18.

c Hoc sniali ter fit sumi de j. lib. Regum, c. 8,

Mich. 2.

"Circumcisio quare fiebat.

Matth. 22.

Matth. 9.

† al. dispensatione.

c De hoc ẽt not. 40. di. si cut. & 52. di. c. 1. & ext. d cle. p sal. p. c. 1.

3 Burc. l. 2. c. 18. Iuo p. 6. c. 37. & 75. Pann. l. 3. c. 46. *Leuit. 22. ibid. c. 19.*

47. di. 59. c. j. Anſl. 6. c. 28 Iuo par. 5. c. 102.

"Scientia mediocris sufficit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bes quod qui iniuste confert alicui ordinem, priuatur potestate conferendi illum. 1.q.1. si qui episcopi. alibi suspenditur à celebratione Missæ per annum, vt 55. di. nullus. alibi deponitur, vt 51. di. c. 1. & 62. dist. c. vl. & 81. dist. tãtis. cum in hoc sit pœnarum varietas; forte minor amplectitur. 50. dis. eos. vel dic vt no. 21. q. 2. in summa. in fin.

Exo. 28.] ex interpre. 70 Exod. 25.

Consueuit distingui, quòd si ex negligentia ordinat quis indignum, tunc suspenditur: si ex certa scientia, deponitur. Vel aliter, aut ordinat illum cũ quo de facili dispensare potest, vel cum quo dispensare non potest, vt secundum hoc magis vel minus puniatur. hodie tamẽ mitius agitur cum talibus, vt ext. de præb. graue.

2. Reg. 5.

ECCE. Casvs. Beneue. sic ponit casum huius §. in hoc §. probat Gratianus 14. rationib. vel auctoritatibus quod episcopus debet esse peritus in

3. Reg. 3.

litteris. Prima est in principio. Secũda incipit ibi, *Hinc etiam vectes*. Tertia, *Hinc etiam Dauid*. Quarta, *Salomõ quoque*. Quinta, *Hinc etiam Dominus*. Sexta, *Hinc etiam Malachias*. Septima,

2. Paralip. 1.

Hier. 1.

Mal. 2.

Hinc etiam idem saluator. Octaua, *Hinc etiam Salomon*. Nona, *Hinc idem Dominus*. Decima, *Hinc etiam prius*. vndecima, *Hinc Petrus*. Duodecima, *Hinc etiam Paulus*. Decimatertia, *Vnde sacerdotes*. Decimaquarta, *Hinc etiam in canticis*.

Luc. 2.

Eccles. 3.

a ¶ *Quærant.*] nec enim episcopus debet egere doctrina aliorum, quoniam alios

Apoc. 22.

Matth. 10.

debet instruere, vt 1. q. 7. conuenientib. sic 16. qu. 1. sic viue. Io. in Auth. de sanc. episc. circa prin.

Marc. 16. Matth. 14.

Addit. 10. "Si tamen episcopus minus sit eruditus, ab alio doceri non contemnat, vt patet 18. di. non oportet. & 22. dist. de Constãtinopolitana. & 20. q. 3. si habes.

"Eps aliorũ doctrina nõ dẽt egere.

b ¶ *Constituit.*] Not. ex ordine loquendi probari ordinem factorum. sic 43. dist. sit rector. & 20. dist. §. 1. Ioan. Ar. 1. q. 1. vt euidenter.

1. Petr. 3.

1. Tim. 4.

c ¶ *Custodiunt.*] quia videre debet quibus præiudicet, & quibus non, vt 43. dis. in mandatis. & 32. q. vlt. c. vl.

Exod. 38.

d ¶ *Qui audit.*]discendo.

e ¶ *Veni.*]docendo.

Cant. 5.

f ¶ *Serpentes.*] ne eorum dolis supplantemini.

g ¶ *Et simplices.*]ne aliis[a] dolos machinemini. Ioan. vt 16. q. 1. si cupis.

a 16. q. 1. si cupis.

h ¶ *Satisfactionem.*] scilicet respondendo eis satisfaciatis. Et est ar. quod prælati tenentur respondere ad omnes quæstiones: nam tantum debent differre prælati à subditis, quantum granum à palea, vt 25. di. §. nomine autem criminis. 1. q. 1. vilissimus. & 8. q. 1. licet. Io.

contra præcepta patrum credide rant præsumendum.

Ecce quòd sacrarum litterarum oportet episcopum habere peritiam: vnde in veteri testamento inter cetera ornamenta pontifex rationale ferebat in pectore, in quo scribebatur manifestatio, & veritas, quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio veritatis. ¶ *Hinc etiam vectes, quibus arca portabatur, iugiter annulis erant inserti, vt cum arca esset portanda, nulla fieret mora de intromittendis vectibus: quia prædicatores, per quos Ecclesia circumfertur, sacris litteris semper debet insistere, ne tunc quærant*[a] *discere, cum ex officio alios debeant docere.* ¶ *Hinc etiam Dauid prius ex gratia spiritus sancti donum scientiæ percepit, & postea administrationem regni assecutus est* ¶ *Salomon quoque non diuitias, non longa tempora huius vitæ, sed sapientiam a Deo petiit, & impetrauit.* ¶ *Hinc etiam Dominus prius ponit verba sua in ore prophetæ, & postea constituit*[b] *eum super gentes, & regna, dicens ad Hieremiam* [*Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & super regna.*] ¶ *Hinc etiam Malachias ait* [*Labia sacerdotis custodient*[c] *scientiam, & legem requirent de ore eius, quia Angelus Dominus exercituum est.*]

¶ *Hinc etiam Saluator noster prius in medio doctorum sedit audiens illos, & interrogans, & postea prædicare cœpit: quia prius quisque discere, & postea prædicandi officium vsurpare debet.* ¶ *Hinc etiam Salomon prius ait* [*tempus tacendi*] *& postea* [*tempus loquendi*] *quia veritas prius tacendo discitur, & postea loquendo prædicatur.*

¶ *Hinc idem Dominus ait.* [*Qui audit*[d]*, dicat, veni.*[e]] ¶ *Hinc etiam prius Apostolos docuit, deinde eos ad prædicandum misit, dicens* [*Estote ergo prudentes, sicut serpentes*[f]*, & simplices*[g] *sicut columbæ.*] *Sic etiam post resurrectionem prius illis sensum aperuit, & scripturas explanauit, & postea dixit eis* [*Euntes in mundum vniuersum, & c.*] *Vnde, cum de quinque panibus quinque milia hominum vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & postea discipulis dedit, & per eos demum turbis apposuit: quia sacramentalegis, & prophetarum prius differendo exposuit, & postea eorum scientiam discipulis dedit, & per eos tandem illam fidelib. dispensauit.* ¶ *Hinc & Petrus, cum rectoribus ecclesiæ scriberet, ait* [*Parati esse debetis reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem*[h] *de ea fide & spe*[k]*, quæ in vobis est.*] ¶ *Hinc etiam Paulus scribens ad Timotheum ait.* [*Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ.*] ¶ *Ex quibus omnibus liquido colligitur, quòd non sufficit prælatis bona conuersatio, & morum honestas, nisi addatur scientia doctrinæ.* ¶ *Vnde sacerdotes ingressuri tabernaculum, prius laubantur in labro æneo, quod fecerat Moyses ex speculis mulierum.* ¶ *Hinc etiam in canticis canticorum oculi*[l]*, per quos prælati ecclesiæ intelliguntur, assimilantur columbis, quæ residentiuxta fluenta plenissima*[m].

Hinc etiam Hieronymus[A] *in Leuit.*

i ¶ *De ea fide.*]id est, de articulis: quod creditis & tenetis. Ioan.

k ¶ *Spe.*]id est, de his quæ sperat is.

l ¶ *Occult.*]scilicet sponsæ.

m ¶ *Plenissima.*]sic semper prælati sedebunt iuxta fluenta Euangeliorum & sacræ scripturæ: "& sicut columba sedet ex natura iuxta aquam vt videat in ipsa aqua vmbram suam, & peruenientis accipitris, & sic sibi præcauere consueuit, sic prælatus sibi per scripturam præcauebit contra hæreticos. 10. distin. in fin. 11. distin. nolite.

"Prælatus columbam imitetur.

Leuit. 18.

¶ Sacerdotis est legis scientiam habere, non bellis, sed orationibus vacare. C. III.

SI quis vult pontifex non tam vocabulo esse, quàm merito, imitetur Moysem, imitetur Aarõ. Quid enim dicitur de eis? quòd non discedũt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyses indesinẽter í tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? vt, aut à Deo aliquid disceret, aut ipse populum doceret. Hæc duo sunt Pontificis opera, vt, aut à Deo discat legendo scripturas diuinas, & sæpius meditando, aut populum doceat. Sed illa doceat, quæ à Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ spiritus sanctus docet. Est & aliud opus, quod facit Moyses: ad bella non vadit[n], non pugnat contra inimicos. Sed quid facit? orat, & donec ille orat, vincit populus eius: si relaxauerit, & demiserit† manus, populus eius vincitur; & fugatur. Oret ergo & sacerdos ecclesiæ indesinenter[o], vt vincat populus, qui sub ipso est, hostes inuisibiles Amalechitas, qui sunt dæmones impugnantes eos, qui volunt pie viuere in Christo.

A ¶ Hieronymus.] *Citatur ex beato Hieronymo, & extat in homilia sexta Origenis in Leuiticum: quæ quidem homilias cum aliis multis beatus Hieronymus Latinas fecit, sed ita, vt noxia quæque detruncarit, vtilia transtulerit. Quod ipsemet ad Theophilum epist. 62. ad Vigilantium epist. 75. & in prologo secundi libri in Michæam professus est. Ac frequenter Gratianus ea, quæ sunt Origenis, Hieronymi nomine citat, vel quia præcipui ecclesiæ doctoris auctoritas maius pondus habet, vel quia Hieronymus eo, quo dictum est, modo illa vertendo, pene sua fecerat.*

DISTINCTIO XXXVII.

1 ps

Ed quæritur[p]*, an sæcularibus litteris oporteat eos esse eruditos.*

De his ita scribitur in concilio Carthaginensi. 4. c. 16.

¶ Libros gentilium non legat episcopus. C. I.

EPiscopus gentilium[q] libros non legat: hæreticorum autem, pro necessitate, aut tempore.

Item Hieronymus ad Damasum Papam de filio prodigo, epist. 146.

eos sciant recte loq, & discernere verũ à falso. Io. vt j. c. §. cur ergo. tit. 7. Et no. q. in omnib. vsq; ad §. sed contra. vt sola voluptas prohiberi.

q ¶ *Episcopus gentilium.*]"ergo nec leges audire debent. nam opprobrium est eis, si se velint esse peritos disciplinarum forẽsium. C

sium. C. de testa. consulta diualia. Sed contra, leges sunt per ora principum diuinitus promulgatæ, vt 16. q. 3. nemo[a]. Dic q ad hoc licet audire leges, vt per eas melius intelligantur canones. arg. j. ea. di. §. sed sæculares. Ioan.

1 Iuo p. 4. c. 162. Pann. l. 2. c. 131.

a Ad idẽ C. de lõg. tem. pse. l. fi. 25. q. j. ideo. Arc.

† *al. tenere in manibus.*

Acerdotes.]

a ¶ *Necessitatis.*]vt sciant rectè loqui.

NOnne. Casvs. Quattuor genera hominum in hoc c. reprehendũtur, scilicet dialectici, q quotidie in arte dialectica torquentur, & physici, qui oculos transcælum leuant, & verificatores, & cupidi, qui diuitias per fas & nefas acquirunt, quas in momento cui sint relicturi, ignorant.

Ephes. 4.

† *al. abyssi quoddam immane demergit.*

† *al. tantum*

VIno.] Casvs. in hoc c. exponit quinque Hieron. Dicit enim, q illi inebriantur vino, qui sacras scripturas male intelligũt, atque pertuntur. Secundo inebriantur ficera, qui sæculari scientia abutuntur. Tertio exponit, qui dicantur pseudoprophetæ. Quarto, q sint diuini. Quinto, quod ille comedit vuam acerbam, qui aliter exponit scripturam, quàm veritas habet, etsi non contra fidem.

b ¶ *Intelligunt.* "Tali bus qui male intelligunt dicta magistri, essent aures præscindendæ. vt 24. q. 1. si Petrus.

"Aures male intelligẽtibus sunt euellendæ.

c ¶ *Secundum tropologiam.*]id est, secundũ moralem intellectum à tropos, quod est cõuersio[b], quando verba nostra conuertimus ad mores informandos. 43. dist. si rector.

b Et logos sermo. inde tropologia, conuersio sermonis.

Addit. Isti contrarium faciebant. & facit de pœ. dist. 1. super tribus. Arch.

Hug. ¶ hoc no. 76. di. ie iuniũ. in fi.

EGant. Casvs. In hoc c. reprehendũtur sacerdotes à Hieronymo, q filios suos & nepotes facie bant legere comœdias, & poetica carmina, & quia ad hoc pecuniã ecclesiasticã & ad alios turpes vsus conuertebant: vnde dicit eos presbyteros puniendos ad instar Heli, q cecidit de sella supinus, & mortuus est, quia suos filios non correxit. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ad §. sed è contra.

† *al. tendicula.*

2 Hie. l. 5. ad c. 29. Ier.

3 Hier. l. 6. comment. ad c. 31. Ier.

d ¶ *Ecclesiasticis.*] arg. contra §. 31. dist. omnino.

e ¶ *Strenam.*] Strena est primum donum,

¶ Reprehenduntur sacerdotes, qui omissis Euangeliis comœdias legunt. C. II.

1 SAcerdotes Dei omissis Euangeliis, & prophetis videmus comœdias legere, amatoria buco licorũ versuum verba canere. Virgilium tenere†, & id quod in pueris necessitatis[a] est, crimen in se facere voluptatis.

Idem ad cap. 4. epistolæ ad Ephesios, lib. 2. comment.

¶ In vanitate, & obscuritate sensus ambulant, qui sæcularibus disciplinis occupantur. C. III.

NOnne vobis videtur in vanitate sensus, & obscuritate mentis ingredi, qui diebus, ac noctibus in dialectica arte torqueatur? qui physicus perscrutator oculos trans cælum leuat, & vltra profundum terrarum, & abyssi†, in quoddam inane demergitur, qui iambum ferit[a]? qui tantãm† metrorum siluam in suo studiosus corde distinguit, & congerit? &(vt ad alteram partem trãseam) qui diuitias per fas, & nefas quærit? qui adulatur regibus, hæreditates captat alienas, & opes congregat, quas in momento, cui sit relicturus, ignorat?

A ¶ Ferit.]*Antea legebatur*, iambum feruet. *In originali autem impresso est*, Iambum struit. *Emendatum vero est ex antiquo Gratiani exemplari. Nam Terentianus de Iambo sic scribit:*

Iambus ipse sex enim locis manet.
Et inde nomen inditum est senario,
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quòd pedes coniungimus.

Ac de iisdem senariis Isidorus l. 1. Etymo. c. 58. ait, hos græci, quia geminos feriunt, trimetros dicunt.

Idem lib. 9. ad c. 28. Esaiæ.

¶ Qui scripturas sacras male intelligit, vel sæculari sapientia abutitur, vino inebriatur, & sicera. C. IIII.

VIno inebriantur, quando scripturas sanctas male intelligunt[b], atque peruertunt: sicera, quando sæculari abutuntur sapientia, & dialecticorum tendiculis, quæ **non tam** vincula† sunt appellanda, **quàm** phasmata, id est vmbræ quædam, & imagines, quæ cito pereunt, atque soluuntur. *Idem.* ¶[c] Secundum tropologiam[c] pseudoprophetas eos debemus accipere, qui aliter scripturarum verba accipiunt, quam spiritus sanctus sonat, & diuinos eos, qui coniectura mentis suæ in certa futurorum quasi vera pronuntiant absque diuinorum auctoritate verborum. *Idem.* ¶[d] Quicunque scripturas non ita intelligit, vt rei veritas habet, vuã acerbam comedit.

Idem lib. 3. ad c. 6. epist. ad Ephes.

¶ Reprehenduntur episcopi, qui filios suos sæcularibus eruduint litteris. C. V.

4 LEgant episcopi, atque presbyteri, qui filios suos sæcularibus litteris eruduint, & faciũt illos comœdias legere, & mimorum turpia scripta cantare, de ecclesiasticis[d] forsitan sumptibus eruditos. Et quod in corbonam pro peccato virgo, vel vidua, vel totam substantiam suam effundens quilibet pauper obtulerat, hoc in kalendariam strenam[e], & saturnalitiam sportulam[f], & mineruale munus grammaticus, & orator, aut in sumptus domesticos, templi stipes, aut in sordida scorta conuertit. Heli sacerdos, ipse sanctus fuit: sed quia filios g suos non eruduit in omni disciplina, & correptione, supinus cecidit, & mortuus est.

[Item ex responsione Hadriani[h] *Papæ ad Carolum, c. 49.]*

PALEA. C. VI.

5 OMnem vim venenorum† suorum in dialectica disputatione cõstituunt hæretici, quæ, philosophorum sententia, definitur non adstruendi vim habere, sed studium destruendi. Sed nõ in dialectica complacuit Deo saluum facere populum suum. Regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis.

4 Iuo p. 4. c. 166.

b ¶ Hadriani.] *Hoc caput antea tribuebatur Vrbano. Sed est in scripto Hadriani de imaginibus ad Carolum magnum, c. 49. & inde emendatum est. Eadem vero habentur apud B. Ambrosium lib. 1. de fide ad Gratianum Imper. c. 3.*

Item Rabanus de pressuris ecclesiasticis.

¶ Beatus Hieronymus ab angelo verberatur, quia Ciceronis libros legebat. C. VII.

6 LEgimus de beato Hieronymo, quòd cum libros[h] legeret Ciceronis, ab Angelo est correptus, eo quòd vir Christianus paganorum figmentis intenderet.

*Hinc etiam filius ille prodigus** *in Euangelio reprehenditur, qui de siliquis*[i]*, quas porci manducabant, ventrem suum replere cupiebat.* ¶ *Hinc etiam Origenes*[c] *cyniphes, & ranas, quibus Aegyptii sunt percussi, panam dialecticorum garrulitatem, & sophisticæ argumenta intelligit. Ex quibus omnibus colligitur, quòd non est ab ecclesiasticis sæcularium litterarum quærenda peritia. Sed contra legitur, quòd Moyses, & Daniel omni scientia Aegyptiorum, & Chaldæorum eruditi fuerunt. Legitur etiam, quòd præcepit Dominus filiis Israel, vt exspoliarent*[k] *Aegytios auro, & argento, moraliter instruens, vt siue aurum sapientiæ, siue argentum eloquentiæ apud poetas inuenerimus, in vsum salutiferæ eruditionis vertamus.*

¶ *In Leuitico etiam primitias*[b] *mellis, id est dulcedinem humanæ eloquentiæ, Domino iubemur offerre.* ¶ *Magi quoque tria munera obtulerunt Domino, in quibus nonnulli*[l] *tres partes philosophiæ volunt intelligi. Denique (vt in expositione psalterij*[m] *Cassiodorus testatur omnis splendor rethoricæ eloquentiæ, omnis modus poeticæ locutionis, quælibet varietas decoræ pronuntiationis à diuinis scripturis sumpsit exordium. Hinc & Ambrosius*[n] *ait super epistolam Colossensium [Omnis ratio scientiæ supernæ, vel terrenæ creaturę in eo est, qui est caput earum, & auctor: vt qui hunc nouit, nihil vltra quærat, quia hic est perfecta virtus, & sapientia, quidquid alibi quæritur, hic perfecte inuenitur. In Daniele, & Salomone ostendit infidelibus se totius auctorem sapientiæ. Quod infideles non putant, quia non legunt in Euangeliis, & Prophetis astrologiam, geometriam, & alia*

i Leuit. 2.

Matth. 2.

7 Rab. ad hũc locum Matt.

cap. 2.

5 Iuo p. 4. c. 229.

* *al. inuentorum.*

6 Ex Hiero. ad Eustoch. de custodia virg. Iuo p. 4. c. 164. Pã. l. 2. c. 132.

* Luc. 15.

Act. 7.

Dan. 1.

Exo. 3. & 11.

Leuit. 2.

a ¶ *Dest*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Despecta.*] respectu aliarum scientiarum. Ioannes. *Trobat.*] Casvs. Quidam prohibebant Christianos ne legerẽt libros gentilium, quos Beda reprehendit, dicens quòd bene possunt legi sine peccato, vt vtilia inde sumantur, ad instar Mosi & Danielis, & etiam Pauli, qui suis epistolis inseruit versus poetarum, scilicet Cretenses, &c.

b ¶*Si qua.*] arg. quod vtile non vitiatur per inutile, vt 16.q. 4.q.1. §.dist.9. si ad scripturas. contra. Ioan.

c ¶*Magister.*] Nam lẽ gitur quòd cum Paulus venisset Athenas, vidit arã ignoti Dei, in qua erat scriptum, Hæc est ara ignoti Dei[a], in quo viuim[a]: mouemur, & sumus. à qua scriptura Apostolus incœpit prædicationem suam, & aperuit illis Athenien sib. sensum illius scripturæ, prosequens de Deo nostro, & dicẽs: Quem vos dicitis ignorum, ego prædico &colo. tunc "Dionysius areopagita vidés quẽdam cæcum trã seuntem dixit illi: Si illuminaueris istum cæcum, credam tibi, qui statim inuocato nomine Christi illuminatus est, &ille credidit.

d ¶*Indidisset.*] "In epistola Pauli ad Titum illudEpimenidis poetę, Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri. 1.q.1. Dominus declarauit. Interseruit etiam in prima epistola ad Corinthios illud Menandri, Sæpe bonos morescorrum punt colloquia prau. 28.q.1. sæpe. Item vsus est illo versu: Odero si potero, si nõ, inuitus amabo. sed Hiero. de consecr, dist. 5. nonnumquam. vsus est versibus Virgilij, & Augu. illo Lucani, mens hausti nulla, &c. 26. qu. 5. nec mirum. & iurisperitus auctoritate Virgilij. ff. de rer. diui. in tantũ. §. cenotaphium. & Homeri, institu. de contrah. emp. §. pretium.

CVR ERGO. Casvs. Soluit Gratianus contrarietatem hãc, dicens quòd fæculares scientias debet qs addiscere nõ ad voluptatem, sed ad eruditionem, vt quæ in eis vtilia inueniuntur, ad vsum sacræ eruditionis conuertantur. Vn de Gregorius quemdam episcopum reprehendit, non quia sæculares scientias diceret: sed quia aduoluptatem grammaticam loco Euangelij exponebat.

e ¶*Sed fæculares.*] Vnde beatus Gregorius]. 86, dist. cum multa.

Legimus aliqua.] Casvs. Totum hoc c. legi potest de secularib. scientiis secundum H. & ostenditur ratio triplex quare legan tur, scilicet ne negligantur, ne ignorentur, & vt repudientur. Vel sic legimus aliqua vt nouum & vetus test. negligamus. Legimus aliqua, vt artes, ne ignoremus. Legimus aliqua, vt scripturas hæreticorum, vt repudiemus.

f ¶*Ne negligantur.*] vt vetus testamentum.

g ¶*Ne ignoremus.*] Nam quamuis nullus sit vsus, tamen scientia necessaria est, vt 3. dist. 7. c. vlt.

h ¶ *Repudiemus.*] vt libros hæreticorum, vt 24.q.3.c.vlt.

"Virgilius. "Iam noua progenies cælo demittitur alto.

"Ouidius. "Odero si potero: si non, inuitus amabo.

a Al. ignoto Deo datiui culpa.

"Dionysius p ꝺdicõẽ Pauli fuit conuersus.

"Apostolus d vsus est sen tentiis poeticis.

1 Iuo p. 4. c. 85. Pan. l. 2. c. 133.

† *al. quibus vbilibet inuent a vtilia.*]

2 l. 9. reg. epist. 48.]. 86 dist. ca. cum multa.

3 Pan. l. 2. c. 134.

[1] TVrbat acumen legentium, & deficere cogit, qui eos à legendis sæcularibus litteris omnimodo æstimat prohibendos, in quibus† si qua[b] inuenta sunt vtilia, quasi sua sumere licet. Alioquin nec Moyses, & Daniel sapientia, vel litteris Aegyptiorum paterentur eruditi, quorum tamen superstitiones simul & deliciashotrebãt. Nec ipse magister[c] gẽtium aliquot versus poetarum suis vel scriptis indidisset[d], vel dictis.

2 *Cur ergo legi prohibentur, quæ tam rationabiliter legenda probantur? Sed sæculares*[e] *litteras quidam legunt ad voluptatem, poetarũ figmentis, & verborum ornatu delectati: quidam vero ad eruditionem eas addiscunt, vt errores gentilium legendo detestentur, & vtilia, quæ in eis inuenerint, ad vsum sacræ eruditionis deuote conuertant. Tales laudabiliter sæculares litteras addiscunt.* [2]

Vnde B. Gregorius quemdam episcopum nõ reprehendit, quia eas didicerat, sed quia contra episcopale officium pro lectione Euangelica grammaticam populo exponebat.

Hinc etiam Ambrosius scribit super Lucam in explanatione proœmij.

¶Sæculares litteræ legendæ sunt ne ignorentur. C. IX.

[3] LEgimus aliqua, ne negligantur[f A], legimus, ne ignoremus[g], legimus, non vt teneamus, sed vt repudiemus[h].

A ¶ Negligantur.] *Sic etiam in Pannormia, sed in originali & in vno Gratiani manuscripto legãtur. Ibi enim agitur de pseudeuangeliis. Sed non est mutatum ob gloſſam.*

Item Hieronymus ad cap. 1. epist. ad Titum.

¶Grammatica legenda est, vt per eam sacræ scripturæ intelligantur. C. X.

[4] SI quis autem grammaticam nouerit, vel dialecticam, vt rationem recte loquendi habeat, & inter falsa & vera diiudicet, nõ improbamus[B]. ¶ Geometria[i] quoque, & arithmetica, & musica habent in sua scientia veritatem: sed non est scientia illa, scientia pietatis. Scientia pietatis est nosse legem, intelligere prophetas, Euangelio credere, Apostolos nõ ignorare. ¶ Grammaticorum[c] autẽ doctrina etiam potest proficere ad vitam, dum fuerit in meliores vsus assumpta.

B ¶ Non improbamus.] *Absunt iste duæ voces ab originali. Exponens enim beatus Hieronymus verba illa ex principio epistolæ ad Titum,* & cognitionem veritatis, quæ est iuxta pietatem, *ita scripsit:* Est plane veritas, quæ non habet pietatem, si quis grammaticam, &c.

c ¶ Grammaticorum.] *Hæc non sunt B. Hieronymi, sed Isidori lib. 3. de summo bono, c. 13. ex quo citat Iuo.*

Item Hieronymus in primum caput Danielis.

¶Exemplo Danielis probatur non esse peccatum sæcularibus litteris eruditi. C. XI.

[6] QVi de mensa[k] Regis, & de vino potus eius nolunt† comedere, ne polluantur, vtique si ipsam sapientiam, atque doctrinam Babyloniorum scirent[l] esse peccatum, numquam acquiescerent discere, quod non licebat. Discunt autem, non vt sequantur, sed vt iudicent, atque conuincant: quomodo si quispiam aduersus mathematicos velit scribere imperitus mathematis, risui pateat: & aduersus philosophos disputans, si ignoret dogmata philosophorum. Discunt ergo ea mente doctrinam Chaldeorum, qua & Moyses omnem sapientiam Aegyptiorum didicerat. *Idẽ.*

¶[7] Si quãdo cogimur litterarum sæcularium recordari, & aliqua ex his dicere, quæ olim omisim[m]: non nostræ est voluntatis, sed, vt

h ¶ *Repudiemus.*] vt libros hæreticorum, vt 24.q.3.c.vlt.

[5] SI quis.] Casvs. Ca. illud diuiditur in duas par. In 1. par. dicitur, quòd non est reprobandum, si quis addiscit grammaticã vel dialecticam, vt inter verum & falsum discernat. In 2. parte quæ incipit ibi, *Geometria.* dicitur quòd quadriuiales scientiæ veritatem in se habent: sed nõ sunt scientiæ pietatis, & assumendæ. Sed vetus & no. testa. sunt scientię pietatis, & assumẽdę: & grammatica in bonos vsus assumpta, ꝓficere potest.

i ¶ *Geometria.*] De astronomia non facit mentionem, quia hęc abiit in desuetudinẽ, vt 26. q. 2. §. his ita.

[8] QVi de mensa.] Casvs. Duę q̃stiones fa ctæ fuerunt Hieronymo. Prima fuit, an sit peccatum discere doctrinam & scientiam paganorum? Et resp. Hierony. quòd non: & hoc probat exemplo quattuor puerorum, s. Danielis, Ananiæ, Azariæ, Misaelis, & exemplo Mosi: qui si sciuissent esse peccatum, nunquam didicissent. Discebãt enim vt conuincerent incredulos; aliter risui paterent, si de dogmatib. eorum cum eis disputarent, cum inde nihil scirent. Secũda quæstio fuit, an sit peccatum recordari sæcularium legum in prædicatione vel disputatione? Et respondet, quòd non: quia hoc fit ex necessitate, vt probem[o] ea, quæ sancti dixerunt, in libris gẽtilium contineri.

k ¶ *Qui de mensa.*] "Daniel & Daniel, Ananias, Misael, Azarias[b] nã tunc pe est alicui decretan ti ius in quo versatur ignorare, vt ff. de origine iuris. l. 2. §. Ser uius.

l ¶ *Scirent esse peccatum.*] ex eo quod Hie & Lauronymus hic inducit exemplum Danielis, colligitur ar. quod in dubiis recurrendũ est ad exempla maiorum & aliorum. 16. q. 1. sunt nonnulli. 22. q. 1. vt nouerit. 1. qu. 7.

m ¶ *Didicerim.*] Ar. quod non sit peccatum discere ea quæ postea sunt abiicienda, vt 38. dist. c. fi.

n ¶ *Discere.*] Prius enim debet discere quàm docere, vt 16. q. 1. si cle ricatus. & c. sic viue. & 36. dist. §. ecce.

o ¶ *In puericia.*] Argum. "quod aliquis potest testificari de eo quod vidit

a ¶ *Prædicta.*] scilicet de incarnatione, vt illud Virgilij.

b ¶ *Contineri.*] vt illud Ouidij.

[1] DE quibusdam.] Casvs. Relatum fuit Eugenio in synodo sua quod in quibusdam locis non erant magistri, qui erudirẽt alios in liberalib. artibus: & ideo præcepit omnibus episcopis, vt in congruis locis magistros constituat qui quotidie i doctrinis liberalibus alios doceant.

c ¶ *Neque magistros.*] Arg. quod scholares[a] in scholis de ecclesiis suis debent habere ꝓbendas. 3. di. 32. si qui. ff. ex quib. caus. ma. in integr. necnon. ff. de ne. ge. l. 1. extr. de cle. non resi. inter quatuor. 1. qu. 2. sacerdos. Sed contra 1. q. 2. placuit.]. de consec. di. 1. manam vel nemo.]. 12. q. 2. concef alibi, statim reuersurus: nã tũc nec diuertisse vi de pœ. di. 1. diuortium, Arc.

[2] DE quibusdam locis ad nos refertur neq; magistros[c], neque curam inueniri pro studio litterarum. Idcirco in vniuersis episcopis, subiectisque[d] plebibus, & aliis locis, in quibus necessitas occurrerit, omnino cura, & diligentia adhibeatur, vt magistri[e] & doctores constituantur, qui studia litterarum, liberaliumque artium dogmata assidue[f] doceant: quia in his maxime diuina manifestantur, atque declarantur mandata.

A ¶Eugenij.] *Apud Anselmum citatur ex synodo habita Romæ in consist. Lateran. à Beato . . . . . In Polycarpo eodem modo, & additur nomen Eugenij: ex quo etiam citat Iuo. Inuentum vero est in synodo Eugenij Papæ ij. & in synodo Leonis iij. quarum synodorum, vt aliibi dictum est, exemplaria sunt in Vaticana bibliotheca. In indice etiam synodi à Gregorio .vij. Romæ habitæ, talis cuiusdam capitis hæc ponitur summa,* Vt omnes episcopi artes litterarum in suis ecclesiis doceri faciant.

Item Augustinus contra Faustum Manichæum, lib. 13. c. 15. †

¶Auctoritatibus gentilium, eorum vanitas retunditur, atque conuincitur. C. XIII.

[3] SI quid veri[g] de Deo Sybilla, vel Orpheus, aliiue gentium vates, aut philosophi prædixisse perhibentur, valet quidem[h] aliquid ad paganorum vanitatem reuincendam, non tamen ad istorũ auctoritatem amplectendam. Quantum enim distat de Christi aduentu inter prædicationem Angelorum, & confessionem dæmoniorum[i], tantum inter auctoritatem prophetarum, & curiositatẽ sacrilegorum.

Item Clemens Papa I. epist. 5. ad suos discipulos.

¶Ad intelligẽtiam sacrarum scripturarum, sæcularium peritia necessaria ostenditur. C. XIIII.

[1] RElatum est nobis, quòd quidam in vestris partibus cõmorantes aduersantur sacris† doctrinis: & prout eis videtur, non secundum traditionem[k] patris, sed iuxta sensum suum, docere videntur. Multas enim quidam, vt audiuimus, vestrarum partium in genioſi † homines ex iis, quæ legunt, verisimilitudines[l] capiunt. Et ideo diligenter obseruandum est, vt lex Dei cum legitur, non secundum propriam ingenij intellegentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in scriptu ris diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum, quem sibi vnusquisque sponte præsumpsit, sed fieri non oportet. Non enim sensum†, quem extrinsecus adulteretis, alienum[m], & extraneum debetis quę rere, aut quoquo modo ipsum scripturarum auctoritate confirmare: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere[n] scripturarum, qui eam à maioribus secundum veritatem sibi traditam seruauit, vt ipse possit ea quæ recte suscepit, competenter asserere. Cũ enim ex diuinis scripturis integram quis, & firmam regulam veritatis susceperit, absurdum non erit, si aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalibus studiis, quę forte in pueritia[o] attigit, ad assertionem veri dogmatis conferat: ita tamen, vt vbi vera didicerit, falsa & simulata declinet. Sequẽs

a Arg. cõtra 10. q. 3. cauẽ dũ. iuxta fi. vbi de hoc. & ibi dicã. Archid.

b Ari. cõtra 24. q. 3. transferunt.

c De hoc ẽt no. 1. q. 3. vẽ dẽtes. & ple ne extra de mag. q. 1. Ar.

d Ad hoc extra de cõsti. translato. & de rescr. inter, & ꝺ trãs la. inter. ext.

e Ad hoc ex tra de cõsti. de. ap. vna. ff. ad l. Aq. il lud. Arc.

f Ad hoc extra de cõsti. de. ap. vna. ff. ad l. Aq. il lud. Arc.

† *al. sanis.*

† *secundum ingenium hominum.*] Orig.

† *al. sensum extrinsecus alienum.*

"Instſa pñt ꝓ parte ap probari, & ꝓ parte reprobari.

"diaboli vtrũ cognouerũt Christi esse filiũ Dei.

"Testificari pt qs de eo qvidit eta te pueriſi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vidit in puerilli ætate, vt hic, & de consc. dist. 4. cum itaque. & c. placuit. & 26. dist. deinde. nam & liber factus potest testificari de eo qđ vidit cum esset seruus, vt ff. de ver. sig. nationem. §. vl. [a] Arg. contra, quia hæc ætas nescit quid agat, vt C. de fal. mo. l. 1. & impubes nihil intelligitur scire, vt ff. de iu. & fa. ig. l. vl. Dic quod fi fuerit capax doli, bene potest de eo

a Ad idē facit expſſe, vt vī ff. ad ſyl. excipiū-tur. Arc.

Item Iſidorus in libr. 3. ſententiarum de ſummo bono, c. 13.

¶ Quare prohibetur Chriſtianus poetica figmenta legere. C. XV.

quod tunc vidit, teſtari de puro facto, ſed de circunſtantiis, ſc. qualiter quid factum ſit, nō: quia in hoc facile potuit falli memoria. Ioan. quod ſatis credo. arg. inſti. de inuti. ſtip. §. pupillus. ff. de reg. iur. l. in negotiis. Bar.

4 [1] Deo prohibetur [9] figmenta legere poetarum, quia per oblectamenta inanium fabularum mentem excitant ad incentiua libidinum. Non enim ſolum thura [a] offerendo, dæmonibus immolatur, ſed etiam eorum dicta libentius capiendo.

1 Iuo p. 3. c. 167. Pan. l. 2. c. 137.

Deo prohibetur.] Hæc eſt 4. pars huius diſtin. in qua dicit cauſam quare fuit ꝓhibitum ſtudere in libris gentilium. Ioan. de Fan.

a ¶ *Thura.*] quaſi dicat non refert, an qđ fiat, an eius ſimile, vt 11. q. 3. exiſtimant, & 86. di. paſce. ff. man. l. vlt.

2 *Vt itaque ex præmiſſis apparet, imperitia ſacerdotibus ſemper eſſe debet aduerſa: quia cum per ignorantiam cæcati aliis ducatum præſtare cœperint, ambo in foueam cadunt: vnde dicitur in pſalmo. [Obſcuerentur oculi eorum [b] ne videant, & dorſum eorum ſemper incurua.] Cum enim obſcurantur illi, qui præeunt, ad ferenda onera peccatorum facile ſequentes inclinantur. Elaborandum eſt itaque ſacerdotibus, vt ignorantiam à ſe quaſi quamdam peſtem abiiciant. Licet enim ſeruus neſciens voluntatem domini ſui, & nō faciens, dicatur vapulare paucis, non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ait enim Apoſtolus [Qui ignorat [d], ignorabitur.] Quod de eo intelligendum eſt, qui noluit [e] intelligere, vt bene ageret.*

Vnde Auguſtinus ait in lib. quæ. veteris, ac noui teſtamenti, q. 67.

C. XVI.

Vt ſtatuit ſynod[a], vt omnis qui ad epiſcopatum promouendus ē, pſalteriū ſciat, vt ex eo omnis cler[s], qui ſub eo fuerit, inſtruatur: & tēpore ſuę ordinationis dēt metropolitanus ordinādum ēpm interrogare, ſi ſciat legere canones ſacros, & omnem diuinam ſcripturam: & ſi inuenitur ignoras, repellatur. Et hoc probatur auctoritate prophetæ dicētis, Tu ſcientiā repulliſti, &c. Si vero legere & alia ſupradicta ſcierit, niſi promittat ſe ſecundū illa victurum, non ordinetur. Quæ ſequuntur, plana ſunt vſque ad capitulū, quāuis.

g ¶ *Repromittimus.* Ji. videmur nos obligare, cum dicimus illa verba: In iuſtificationib. tuis meditabor.

h ¶ *Pſalterium.*]85. di. archidiaconum d. 23. dist. qui epiſcopus.

i ¶ *Subſtantia.*] i. de ſubſtantia ſacerdotij videtur eſſe, quòd ordinādus habeat ſcientiam.

k ¶ *Si diſceptauerit.*] id eſt, ſi cōtradixerit.

NOn omnis ignorans immunis eſt à pœna. Ille enim ignorans poteſt excuſari à pœna [f], qui à quo diſceret, non inuenit. Iſtis autem hoc ignoſci petit, qui habētes à quo diſcerent, operam non dederunt. Huiuſmodi non licet ignorare: accipiant ergo veniam, ſi conuertantur.

¶ Caput hoc in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus coniunctum eſt ſuperiori. Eſt autem reſponſio ad quæſtionem, quam præmiſit B. Auguſtinus his verbis: Quid eſt, quod in carne poſitus Saluator ait: Pater ignoſce illis, non enim ſciunt quid faciunt. Si enim neſciunt, quid eſt, quòd ignoſcitur? maxime cum dicat Rex Abimelech ad Deum: Numquid gentem ignorantem perdes? Nō omnis ignorās, immunis eſt, &c. *In extremo autem addita ſunt nonnulla ex ipſo B. Auguſtino, quo ſententia ſit integrior.*

b Alias oculi eorū, ſ. pla torū q. &c.

Additio. vt 36. dist. §. ecce. in fi.

c ¶ *Dorſum.*] i. ſubditos qui ſuſtentari debent à prælatis quaſi in dorſo: vel quia ſequuntur dorſum ipſorum, 11. q. 3. præcipue.

Luc. 23.

d ¶ *Qui ignorat.*]i. qui negligit ſcire, vel contemnit ſcire.

Gen. 20.

Additio. Nam ignorantia quæ eſt ex culpa, nocet. 28. quæſtio. 1. §. ex his.

e ¶ *Qui noluit.*] "Videtur ergo quòd illi ſint excuſati ad quos prædicatio Apoſtolorum non peruenit, vt 82. dist. propoſuiſti. ſed non eſt ita; quia in omnem terram exiuit ſonus eorum. 19. dist. ita domi nus. nec excuſatur quis per ignorātiam, qui poteſt habere copiam peritorum. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. vel ſi ſua prudentia facile potuit illud ſcire. C. de ingen. manum. l. 3. & ff. quis or. in bon. poſſ. ſeruetur. l. 2. §. in bonorum.

"Excuſanturne hi ad quos Apoſtolorū præ nuncium peruenit.

f *Non omnis.*] ¶ *A pœna.*]i. à peccato pro quo debetur pœna, vel à pœna ęterna. aliter non congrue diceret, nec verum etiam cum in quolibet ignorante ſit pœna eo ipſo quòd ignorat, ſecundum Hug.

Vn itaque.]Hæc dist. diuiditur in tres par. In 1. intendit probare, quod omnes ſacerdotes & alij maiores & minores debent eſſe inſtructi in legē diuina, & præcipue in canonica, & probat hoc per x. auctoritates. Secunda ibi, *Quamuis.* Tertia ibi, *Sed licet.* Ioan. de Fan.

Casvs. Facta mentione ſupra de ignorantia in §. vt itaque. & in c. non omnis. ſupponit Gra. 38. dist. in qua oſtendit quod ignorantia periculoſa eſt, maxime ſacerdotibus.

g ¶ *Cum itaque.*] Superiori dist. facta fuit mentio de ignorantia: ideo magiſter annnectit iſtam 38. dist. in qua oſtendit quòd ignorantia iuris naturalis neminem excuſat, ſi eſt adultus, vel diſcretus: quia in his parum intereſt decipere vel decipi poſſe, vt 16. q. 1. ſi cupis. de hac dicitur, Ignorans ignorabitur. Ignorantia iuris ciuilis vel canonici neminem excuſat, vt j. e. ſi in laicis, &c. quæ ipſis. aliquos tamen excuſat, vt milites, mulieres [c], ruſtic De hoc leges, minores. Ioan. In gi. & no. 22. damno tamen vitan- q. 4. §. illiciq. dō nulli nocet, vt ff. đ tū. feminas iur. & fac. ign. error. tñ ſi in oīb' in ſi. niſi in iis quæ in excuſat introducta ſunt ad rigo norātia, ſed rem iuris conſeruan- in gbuſdā dum, vt in cōſtitutio- vt not. ff. de ne, ſi quis in tantam. iur. & fa. ig. C. vnde vi. & in præ- regula. i. præſcriptionibus. Bart. "& C. e. ti. l. ſi. Ignorantia facti alia 1. *Tim.* 4. probabilis, & hæc ex *ibid. inferius* cuſat: quia etiam pe- "Ignorantiſſimos fallit, vt j. 1. tia facti eſt q. 1. ſi quis à ſimonia- multiplex. cis. & 9. q. 1. ordinatio 3 Burc. lib. nes. alia eſt craſſa & c. 100. Ioo ſupina, vt cum quis i- p. 5. c. 202. gnorat id quod publi Anſel. l. 7. c. ce factum eſt in ciui- 114. tate, hæc neminē ex- 4 Conc. Arc. cuſat, vt 16. dist. quod 4. c. 3. dicitis. 12. qu. 2. qui & humanis. Hoc pleniꝰ inuenies 1. q. 4. §. vlt. in fi.

1 ps

Vnde in concilio Tolet. 4. c. 24. legitur.

¶ Sacerdotibus maxime ignorantia vitanda eſt. C. I.

3 IGnorantia mater cunctorum errorum maxime in ſacerdotibus Dei vitanda eſt, qui docendi officium in populis ſuſceperunt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas frequenter admonet Paulus apoſtolus dicens ad Timotheum [n] [Attende lectioni, ex hortationi, & doctrinæ,] & [ſemper permane in his.] [4] Sciant igitur ſacerdotes ſcripturas ſanctas, & canones, vt omne opus eorum in prædicatione, & doctrina conſiſtat: atque ædificēt cunctos tam fidei ſcientia, quàm operum diſciplina.

Item ex eodem Tolet. 4. c. 25.

¶ Officialem libellum ab epſcopo accipiāt presbyteri, cum ordinantur. C. II.

5 QVando presbyteri in paro chiis ordinantur, libellum officialem [i] à ſuo ſacerdote [k] accipiant, vt ad eccleſias ſibi deputatas inſtructi ſuccedāt, ne per ignorātiam etiam in ipſis diuinis ſacramentis offendant. Cum vero ad Litanias [l], vel ad concilium [m] venerint, rationem epiſcopo ſuo reddant, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent.

Item Leo epiſcopus ad clerum, & plebem Conſtantinopolitanæ vrbis, ep. 22.

¶ Inſcitia ſacerdotum nec excuſatione digna eſt, nec venia. C. III.

5 SI in laicis [n] vix tolerabilis videtur inſcitia: quanto magis in iis, qui præſunt, nec excuſatione digna eſt, nec venia?

n Ignorantia iuris naturalis multiplex.

6 Ancl. 7. c. 119. Pol. l. 4. tit. 4.

d Ver. nunc autem alias eſt c. ad abſ. de conſtit. 4. propter.

" peccatos rogationi. " laici iuris peritiā de- bēt habere, & Vel dic quòd hoc pōt intelligi de laicis, q̄ dignitate ſunt cōſtituti, de qb. exemplum. 59. dist. ſi quis. Arcifica.

scrip. l. 1. ff. de pac. iuriſgentium. §. pactorū. Ar. contra. 25. di. qualis.

Quando.]Casvs. Docet concilium Toletan. q̄ quando epiſcopi ordinant presbyteros in capellis, debent eos docere qua liter officia debeant celebrare, ne per ignorātiam in diuinis ſacramentis offendant. & cum ad litanias venerint, vel ad cōcilium, debent epiſcopo ſuo reddere rationem qualiter baptizauerint, vel officia celebrauerint. Sequens c. patet.

i ¶ *Officialem.*] in quo continetur officium eccleſiaſticum.

k ¶ *A ſacerdote.*]i. deſt, epiſcopo.

l ¶ *Ad litaniæ.*]"id eſt, in rogationib. Et ſic patet q̄ omnes ſacerdotes venient ad cathedralem eccleſiam in feſto rogationum. ſic j. de conſ. dist. 3. c. 3. de conſe. dist. 1. & hoc.

m ¶ *Vel ad concilium.*] Sic patet, quòd conuentus quem habet epiſcopus cum clericis ſuis, dicitur concilium, vt 18. q. 2. abbates. 2. q. 2. placuit. 18. dist. propter. &c. placuit.

n *Si in laicis.*] "Videtur ergo quod laici habebunt peritiam iuris: maxime ſi ſint iudices, cum teneantur ferre ſententiam in ſcriptis, vt dixi 20. dist. §. 1. Sed poteſt intelligi de iure conſuetudinario, vel de iure naturali, in quo periculoſa eſt ignorantia, vt 16. q. 1. ſi cupis [c].

NVlli ſacerdotum.] Casvs. Multi populi normam canonum & decretorum non ſeruabant: & epiſcopi cum canones ignorarent, eos non corrigebant. Præcepit ergo Cæleſtinus, vt nulli epiſcoporum liceat canones ignorare, quatenus cum fuerit neceſſe, corrigant delinquentes.

a ¶ *Canones.*] Pœnitētiales, ſi intelligis de ſacerdotib. vt 26. q. 7. tempora. ſi intelligis de epiſcopo, planum eſt, vt 23. di. qui epſs [a].

a Ad idē 61. di. ſtatuim⁹. &ext. đ cōſ. &caſ. c. j. ſi fi. & j. e. oēs. 1 Burc. lib. 2. ca. 160. Iuo par. 6. c. 251. Anſel. l. 7. c. 108. Pol. l. 4. tit. 4.

Væ ipſis.] Casvs. Octo exponit in hoc ca. Auguſtinus, q̄ ſunt ſacerdotib. neceſſaria, ad hoc vt ignorantiam vitent: ſ. libri ſacramentorum, &c. de quib. octo ſi vnum defuerit, vix ſacerdotis nomen habebit.

b ¶ *Ad diſcendum.*] ſupple hæc ſunt.

c ¶ *Sacramentorum.*] id eſt, Miſſale.

d ¶ *Computus.*]quò ad dies & menſes.

e ¶ *Si vnum.*] Ar. q̄ vbi plura requiruntur ex neceſſitate, ſi vnū ex his deeſt, nihil agitur, vt de conſe. di. 4. in ſynodo. 22. q. 2. animaduertendū. ſic qui offendit in vno, fact⁹ eſt reus omnium, vt đ pæ. di. 5. conſideret. & eſt ſimile [b]. C. de teſt. ſi vnus. & ff. de trāſa. cum hi. §. ſi prætor. Arg. contra 30. q. 5. alii ter. ff. de ven. inſpic. l. 1. in fi. [c]

2 Burc. l. 2. c. 2. & l. 19. c. 8 Anſel. l. 7. c. 109. Pol. l. 4. tit. 31. Iuo p. 6. c. 22. Pan. l. 3. c. 24.

b Scilicet, à princip. gl.

Matth. 15.

c Hic adde qđ le. & no. 13. q. 5. c. 2. in gl. 2. 23. dist. quorūdam. Arc.

Vix.] quia vbi res deeſt, nec nomen habebitur, vt 68. di. cor epiſcopi. 7. q. 1. factus. C. de fer. à nullo. 35. q. 7. quid eſt.

f ¶ *Vix.*] quia vbi res deeſt, nec nomen habebitur, vt 68. di. cor epiſcopi. 7. q. 1. factus. C. de fer. à nullo. 35. q. 7. quid eſt.

3 Mutat⁹ eſt periodi ductus. Iuo p. 5. c. 373.

Pſal. 118.

Omnes pſallentes.] Casvs. In hoc c. ſtatuit ſynod[a], vt omnis qui ad epiſcopatum promouendus ē, pſalteriū ſciat, vt ex eo omnis cler[s], qui ſub eo fuerit, inſtruatur: & tēpore ſuę ordinationis dēt metropolitanus ordinādum ēpm interrogare, ſi ſciat legere canones ſacros, & omnem diuinam ſcripturam: & ſi inuenitur ignoras, repellatur. Et hoc probatur auctoritate prophetæ dicētis, Tu ſcientiā repulliſti, &c. Si vero legere & alia ſupradicta ſcierit, niſi promittat ſe ſecundū illa victurum, non ordinetur. Quæ ſequuntur, plana ſunt vſque ad capitulū, quāuis.

g ¶ *Repromittimus.* Ji. videmur nos obligare, cum dicimus illa verba: In iuſtificationib. tuis meditabor.

h ¶ *Pſalterium.*]85. di. archidiaconum d. 23. dist. qui epiſcopus.

i ¶ *Subſtantia.*] i. de ſubſtantia ſacerdotij videtur eſſe, quòd ordinādus habeat ſcientiam.

k ¶ *Si diſceptauerit.*] id eſt, ſi cōtradixerit.

dAl. incipit, Florentinū.

Item Cæleſtinus vniuerſis epiſcopis per Apuliam, & Calabriam conſtitutis, epiſt. 3.

¶ Canones non licet ſacerdotibus ignorare. C. IIII.

1 NVlli ſacerdotum liceat canones [a] † ignorare, nec quicquam facere, quod patrum poſſit regulis obuiare. Quæ enim à nobis res digne † ſeruabitur, ſi decretalium norma conſtitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangatur?

Item ex dictis Auguſtini.

¶ Quæ ſint ſacerdotibus neceſſaria ad diſcendum. C. V.

2 QVæ ipſis ſacerdotibus neceſſaria ſunt ad diſcendum [b], id eſt liber ſacramentorum [c], lectionarius, antiphonarius, baptiſterium, computus [d], canon pœnitentialis, pſalterium, homiliæ per circulum anni Dominicis diebus, & ſingulis feſtiui tatibus aptæ. Ex quibus omnibus ſi vnum [e] defuerit, ſacerdotis nomen vix [f] in eo cōſtabit: quia valde periculoſæ ſunt euangelicę minæ, quibus dicitur [Si cœcus cœco ducatum præſtet: ambo in foueam cadunt.]

¶ *Ceteri etiam Collectores Auguſtinum citāt. Fere autem omnia hæc habentur in pœnitentiali Bedæ, & in libro de officiis eccleſiaſticis, & alibi.*

Item ex 7. ſynodo, c. 2.

¶ Quę oportet ſcire eum, qui epiſcopus eſt ordinandus. C. VI.

3 OMnes pſallentes repromittimus § Deo [In iuſtificationibus tuis meditabor: non obliuiſcar ſermones tuos.] Quod omnes quidem Chriſtianos obſeruare ſaluberrimum eſt, ſed præcipue hos, qui hierarchicam conſecuti ſunt dignitatem. Vnde definimus omnem, qui ad epiſcopatus prouehendus eſt gradum, modis omnibus pſalterium [h] noſſe, vt ex hoc & omnis clerus, qui ſub ipſo fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autem diligenter à metropolitano, ſi in promptu habeat legere ſcrutabiliter, & non tranſitorie tam ſacros canones, & ſanctum Euangelium, quàm diuini Apoſtoli librum, & omnem diuinam ſcripturam, atque ſecundum mandata Dei conuerſari, & docere populum ſibi cōmiſſum. Subſtantia [i] enim ſummi ſacerdotij noſtri ſunt cloquia diuinitus tradita, id eſt vera diuinarum ſcripturarum diſciplina, quemadmodum magnus perhibet Dionyſius. [4] Quòd ſi diſceptauerit [k], & ita libēter facere, & docere minime ſponderit, nullatenus conſecretur. Ait enim prophetice Deus. [Tu ſcientiam repulliſti, & ego repellā te, ne ſacerdotio fungaris mihi.]

Item ex concilio Carthag. 3. c. 3.

¶ De eodem. C. VII.

PLacuit [5], vt ordinandis epiſcopis, vel clericis prius ab ordinatoribus ſuis decreta concilio rum auribus eorum inculcētur [l], ne ſe aliquid contra ſtatuta concilij feciſſe pæniteat †.

Item Zepherimus Papa epiſt. 1. ad epiſcopos Siciliæ.

¶ Sacræ ſcripturæ inhærentes nō obſcuran tur iniquitate mundana. C. VIII.

SIcut ſtellas cęli non extinguit nox, ſic mentes fidelium, firmamento [m] inhærētes ſanctæ ſcripturæ non obſcurat mundana [n] iniquitas.

Item Hieronymus ad Euſtochium in prœmio comment. in Eſaiam.

¶ Ignorantia ſcripturarum eſt ignorantia Chriſti. C. IX.

6 SIiuxta apoſtolum Paulum, Chriſtus Dei virtus eſt, Deique ſapientia, & qui neſcit ſcripturas, neſcit Dei virtutem, eiuſq; ſapientiam [o], ignoratio ſcripturarum, ignoratio Chriſti eſt.

Item Gregorius in paſtorali. p. 1. c. 1.

¶ A Domino ſciuntur, vel ignorantur, qui ea quæ Dei ſunt, ſapiunt, vel ignorant. C. X.

QVi ea, quæ Dei [a] ſunt, ſapiūt, à Domino ſapiuntur [p]: & qui ea quæ Dei ſunt, neſciunt, à Deo neſciuntur. Paulo atteſtāte, qui ait [Si quis ignorat [q], ignorabitur.] *Idem* [7]. Quicumque ſtultus eſt in culpa, erit ſapiens in pœna.

a ¶ Dei ſunt.] *In loco indicato legitur,* Qui ea, quæ ſunt Domini neſciunt, à Domino neſciuntur, Paulo atteſtante, &c.

Item Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentium, c. 17.

¶ Non qui aliquid neſcit, ſed qui putat ſe ſcire quod neſcit, errare probatur. C. XI.

2 [8] QVamuis errare † [r], quanta poſſumus cura, cauendum ſit, non ſolum in maioribus, verum etiam in minoribus rebus, nec niſi rerum ignorantia poſſit errari, nō tamen eſt conſequens, vt continuo erret qui ſquis aliquid neſcit: ſed quiſquis ſe exiſtimat ſcire quòd neſcit. Pro vero quippe approbat falſum: qđ eſt erroris propriū. Verumtamē in qua re quiſq; erret intereſt plurimū. Nam in vna eademq; [s] re, & neſcienti ſciens, & erranti non errās recta ratione prepōnitur. In diuerſis autem rebus, id eſt, cum iſte ſcit alia, ille alia, & iſte vtiliora, ille minus vtilia, vel etiam noxia, quis non in eis, quæ ille ſcit, ei præferat neſcientem, ſunt enim quædam, quæ neſcire, quàm ſcire [t] ſit melius.

b ¶ *Sacramentorum.*] id eſt, Miſſale.

c ¶ *Computus.*]quò ad dies & menſes.

d ¶ *Si vnum.*] Ar. q̄ vbi plura requiruntur ex neceſſitate, ſi vnū ex his deeſt, nihil agitur, vt de conſe. di. 4. in ſynodo. 22. q. 2. animaduertendū. ſic qui offendit in vno, fact⁹ eſt reus omnium, vt đ pæ. di. 5. conſideret. & eſt ſimile [b]. C. de teſt. ſi vnus. & ff. de trāſa. cum hi. §. ſi prætor. Arg. contra 30. q. 5. alii ter. ff. de ven. inſpic. l. 1. in fi. [c]

e ¶ *Vix.*] quia vbi res deeſt, nec nomen habebitur, vt 68. di. cor epiſcopi. 7. q. 1. factus. C. de fer. à nullo. 35. q. 7. quid eſt.

f *Omnes pſallentes.*] Casvs. In hoc c. ſtatuit ſynod[a], vt omnis qui ad epiſcopatum promouendus ē, pſalteriū ſciat, vt ex eo omnis cler[s], qui ſub eo fuerit, inſtruatur: & tēpore ſuę ordinationis dēt metropolitanus ordinādum ēpm interrogare, ſi ſciat legere canones ſacros, & omnem diuinam ſcripturam: & ſi inuenitur ignoras, repellatur. Et hoc probatur auctoritate prophetæ dicētis, Tu ſcientiā repulliſti, &c. Si vero legere & alia ſupradicta ſcierit, niſi promittat ſe ſecundū illa victurum, non ordinetur. Quæ ſequuntur, plana ſunt vſque ad capitulū, quāuis.

g ¶ *Repromittimus.* Ji. videmur nos obligare, cum dicimus illa verba: In iuſtificationib. tuis meditabor.

h ¶ *Pſalterium.*]85. di. archidiaconum d. 23. dist. qui epiſcopus.

i ¶ *Subſtantia.*] i. de ſubſtantia ſacerdotij videtur eſſe, quòd ordinādus habeat ſcientiam.

k ¶ *Si diſceptauerit.*] id eſt, ſi cōtradixerit.

l *Placuit.*] ¶ *Inculcentur.*]ſimiliter cum nouum celebratur concilium, vt 18. dist. decernimus. 11. q. 3. curæ.

m *Sicut ſtellas.*] ¶ *Firmamento.*]i. meditationi & lectioni. Hug.

n ¶ *Mundana.*] Vnde dicitur: Ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis. de conſec. dist. 5. numquam. Hug. & Lau.

o *Iuxta.*] ¶ *Sapiē tiam.*] ſic argumēratur: Chriſtus eſt ſcientia: ergo qui ignorat ſcientiam, ignorat Chriſtum [e]: & intellige de tali ignorātia, quæ contemnit diſcere. 3. prox. c. ſi. Io.

p *Vtea.*] ¶ *Sapiuntur.*] id eſt, appro bantur.

q ¶ *Ignorat.*] Intellige de eo qui contemnit ſcire, vel de eo qui de facili ſcire poſſet, ſi habuiſſet tractatum cum peritis, vt C. de ing. ma. l. 3. §. di. prox.

Quamuis.] Hæc eſt ſecūda pars huius diſ. in qua dicit, quod illi errant qui falſa pro vero approbant, vel ecōtrario. Io. de Fan. Casvs. Quidam contra Aug. ita argumentabantur: non poteſt quis errare niſi ignorantia rerum: ſed omnis ignorantia eſt ne ſcientia. ergo quicūque neſcit, errat. Dicit Augu. quod ignorantia eſt vitanda in maiorib. & in minorib. non tamē ſequitur, quòd quicumque neſcit, errat. Sed ille dicitur errare, qui putat ſe ſcire quòd neſcit: & qui falſum pro vero aſſerit. Veruntamē multum refert in quib⁹ reb⁹ quis erret. Nam ſi in re honeſta, & quæ ad ſalutem animæ proficiat quis erret, ſciens præponitur neſcienti, & non errans erranti. In rebus autem diuerſis, ſi iſta ſint vtilia, illa inutilia & noxia: in noxiis neſciens præponitur ſcienti: quia talia melius eſt neſcire quàm ſcire.

r ¶ *Errare.*] Errare enim eſt aliud pro alio putare. vt 22. qu. 2. in quibus [f].

s ¶ *Eademque.*]In his quæ ſpectant ad ſalutem animæ, nihil intereſt decipi vel decipere, vt 16. q. 1. ſi cupis.

t ¶ *Quā ſcire.*]Hic vide

1 Cor. 14.

Oſee 4.

4 c. j. eccleſ. Hierarchię.

e Add q̄ tñ ſcire xp̄iani ad beatitudinē conſequēdā. not. Bal. in gl. ſuper rubr. C. de ſum. tri. In. & Io. An. in c. 2. §. pro defectu. de renun.

7 lib. moral. 15. c. 23. mutato verbo rū ordine.

f Adde quæ liter errare, ignorare, ne ſcire, & titubare differunt, no. gl. ſup rub. ff. đ iu. & fa. ign. & in l. de ſta tu. ff. đ teſt.

8 Sentent. l. 1. dist. 18. ca. illud.

† *al. error. q. p. c. cauendus.*] Orig.

Universidad de Deusto
Biblioteca

detur quod bonum sit ignorare mala, vt 32. di. hospitiolum. Sed cõtra, omnis scientia à Deo est[a], vt 37. dist. §. hinc. & bonum est scire mala, vt ea vitemus, vt §. dist. prox. qui de mensa. & c. si quid veri. Dic quod omnis scientia bona est. "sed dicitur aliqua scientia mala. quia mala est illi, cui dat occasionem peccandi: sicut Adæ fuit malum pomum paradisi, vt 2. q. 3. quid ergo, & Iudæ buccella. vt 1. q. 1. §. opponitur. ver. nec mirum. de cõsecr. dist. 4. retulerunt. & si non sanctificatur. & potius mens est confidenda quàm verba. vt 23. q. 1. paratus. Argu. contra ext. de sponsa. ex litteris. sol. non est à verbis recedendum: nisi ex verbis prauus generetur intellectꝰ: & tunc verba sunt interpretanda.

a Arg. cõtra 26. qu. 2. qui sine. & q. 5. epi. in prin. "Scientia aliqua dicitur mala.

b ¶ *Quã formosiores.*] "Seneca. Vnde Seneca. "Infirmus non quærit medicum eloquentem, sed curare scientem.

c ¶ *Intelligere.*] Argu. "quòd non est deponendus aliquis propter imperitiam[b], vt

"Imperitia si facit quẽ deponi,

b Ad idem 10. q. 1. placuit. 73. dist. cẽpo-rum. in fi. 25 q. 2. & in Gratiarũ. in fi.

3 *Sed licet per ignorantiam grammaticæ artis aliquid vitiosum proferant episcopi, vel presbyteri, non tamen ideo à scholasticis sunt despiciendi: quia morum vitia magis, quàm verborum sunt præcauenda.*

Vnde Augustinus in libro de catechizandis rudibus, c. 9.

¶Non contemnant scholastici ecclesiasticam simplicitatem. C. XII.

1 Iuo p. 6. c. 383.

1 SEdulo monendi sunt scholastici[a], vt humilitate induti Christiana, discant non contẽnere, quos cognouerint morum vitia, quàm verborũ amplius deuitare, & cordi casto linguam exercitatam nec conferre audeant: quam etiam præferre consueuerant. *& infra.* His etiam maxime vtile est, nosse ita esse præponẽdas verbis sententias[a], vt præponitur animus corpori. Ex quo fit, vt ita malle debeant veriores, quàm disertiores audire sermones, sicut malle debent prudẽtiores; quàm formosiores[b] habere amicos. Nouerint etiam non esse vocem ad aures Dei, nisi animi affectum. Ita enim non irridebunt, si aliquos antistites, & ministros ecclesiæ forte animaduerterint, vel cum barbarismis, & solœcismis Deum inuocare, vel eadem verba, quæ pronuntiant, non intelligere[c], perturbateque distinguere: non quia ista minime corrigenda sunt, vt populus ad id, quod plane intelligit, dicat[d], Amen[e]: sed quia †pie toleranda sunt ab eis, qui didicerunt, vt sono[f] in foro, sic voto in ecclesia benedici. Itaque[g] foresis illa[h], nonnumquam forte bona dictio[i], numquam tamen benedictio dici potest.

†*tamen*]or-

"Sententia potius quã verba attendi debet.

a ¶ *Scholastici.*] *Vox ista abest ob originali. Sed in eo hæc præcedunt*: Sunt item quidam de scholis visitatissimis grammaticorum, oratorumque venientes, quos neque inter idiotas numerare audeas, neque inter illos doctissimos, quorum mens magnarum rerum est exercitata quæstionibus. His ergo, qui loquendi arte ceteris hominibus excellere videntur, cum veniunt, vt Christiani fiant, hoc amplius, quàm illis illiteratis im partire debemus, quòd sedulo admonendi sunt, vt humilitate, &c.

Item Gregorius ad Leandrum episcopum Hispalensem, in præfat. Moral ad finem.

¶De eodem. C. XIII.

YNdignum vehementer existimo, vt verba cælestis oraculi restringam sub regulis Donati.

¶Hoc, & duo sequentia capita absunt à multis antiquis exemplaribus, neque glossam habent.

"Presbyter an sine ministro possit celebrare.

"Et ita videtur, quod nec sine ministro potest presbyter Missam dicere, licet H. dixerit, quod bene possit cum populo tantum ecclesiam officiare.

c ¶ *Amen.*] Videtur ergo sufficere, si populus respondeat sacerdoti in Missa[c]. & sic est contra. 7. q. 1. illud. Sed dic quòd non respondet populus officando missam.

d ¶ *Dicat Hug.* qđ q đeveri est. sed hoc colligitur hic. nõ. n. đr populus rideat officiando, &c. vt sequitur. de hoc s. in gl. præced. Arc.

e ¶ *Vt sono.*] Hoc est dicere, sicut in concione laici compositos sermones & politos considerant: sic viri ecclesiarum votum & intentionem cõsiderare debent sacerdotis.

f ¶ *Itaque.* id est, quãquis.

g ¶ *Illa.*] concio.

h ¶ *Bona dictio.*] nominetur: non tamen potest dici benedictio. 28. dist. presbyterum.

i ¶ *Vllus.*] Casvs. Quidam episcopi dedignabantur discere à iuuenib. vel ignobilib. propter opprobrium senectutis, vel nobilitatem generis: quos Clemens reprehendit, dicens quod potius sunt mẽbra diaboli quã Christi: & potius sunt infideles quàm fideles.

[*Item Augustinus de vera religione, ca. 49. & 50.*]

PALEA. C. XIIII.

LOcutio diuinarum scripturarum secundum cuiusque linguæ proprietatem accipienda est. Habet enim omnis lingua, sua q̃dam propria genera locutionum, quæ cum in aliam lingam transferuntur, videntur absurda.

[*Item Hieronymus ad Pammachium, epist. 52. cuius initium est* [*Christiani interdum pudoris est.*]

PALEA. C. XV.

ECclesiastica interpretatio, etiam si habet eloquij venustatem, dissimulare eam debet, & fugere †, vt non otiosis philosophorum scholis, pauciscue discipulis, sed vniuerso loquatur hominum generi.

Item Clemens Papa, epist. 3.

¶Propter opprobrium senectutis, à paruulis, & à minimis non erubescat discere episcopus. C. XVI.

NVllus episcop[i] †propter opprobrium[k] senectutis, vel nobilitatẽ generis à paruulis, vel minimis † eruditis, si quid forte est vtilitatis, aut salutis, inquirere negligat. Qui enim rebelliter viuit & discere, atque agere bona recusat, magis diaboli, quàm Christi membrum esse oſtẽditur, & potius infidelis, quàm fidelis monstratur.

k ¶ *Opprobrium.*] Et dicit Augustinus. "Ego senex à puero nõ dum anniculo paratus sum edoceri, vt 24. q. 3. si habes. & stultus est, qui bona quæ videt, discere contemnit, vt 22. dist. de Constantinopolitanę. & si vnum pedem habeat in sepulchro, alium extra: adhuc vel lem discere, vt ff. de fideic. lib. apud Iulianum. Vnde Seneca. "Nulla ætas sera est ad discendum.

"Incitatio optima ad discendum.

† *al. non sapere.*

† abest ab originali.

"Seneca.

DISTINCTIO XXXIX.

Cce[l] *plenarie monstratum est, quòd sacerdotes oportet litterarum tam sacrarum, quàm sæcularium esse peritos. Nunc quæritur, an sæcularium negotiorum oporteat eos habere peritiam*[m]. *Hanc prælatis esse necessariam multis rationibus probatur. Debent namque prælati subditis non solum spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solum verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem prælati hæc omnia plene possint perficere, sæcularium negotiorum oportet eos habere solertiam*[n]: *vt eorum cautela & ecclesiæ seruentur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo*[o] *ministrentur. Vnde quidam in episcopum electus, à Beato Gregorio pro sua simplicitate repellitur, ne eius occasione res ecclesiæ dilapidarentur. Sic enim scribit Gregorius clero, & nobilibus Neapol. libr. 8. epist. 40*

l ¶ *Ecce.*] hęc dist. brevis est: & ideo non diuiditur.

m ¶ *Cum hereditate.*] i. ad hoc trãsmisit, vt esset hẽs bonitatis suę.

n ¶ *Solertiam.*] i. industriam, & solicitudinem. Solers enim antiquitus dicebatur q̃ erat omni bona arte instructus. Et dicitur solers, quòd sit solicitus in arte & vtilis, secundum Papiam.

o ¶ *Pro suo modo.*] quia plus quandoque cõferendum est vni quàm alteri, vt 1. quæst. 2. clerici. 12. quæst. 2. vulteranæ. extr. de præben. de multa. in fi.

a ¶ *Petrus*

"Simplicitas est duplex.

a 2. q. 7. Iancta quippe rusticitas, i. simplicitas. aliqñ ẽ simplicitas cõtraria difficultati. C. đ ful. l. vlt. i pr. isti. đ fideic. hær. §. quia. Arc.

1 Ansl. 6. c. 23. Poly. l. 2. tit. 1.

1. Tim. 3.

Psal. 131. Exod. 28.

2 Polyc. l. 3. tit. 7.

b Arg. 24. q. 2. pudenda.

"Papa siue Apostolicꝰ sp plumitur bonus.

a ¶ *Petrus.*] ¶ *Simplex est.*] "Quædam est simplicitas, quæ est contraria dolo[a]: & illa est bona, vt 16. q. 1. si cupis. sed hic vocat simplicitatem negligentiam siue stultitiam, vt 36. dist. in prin. illa enim impedit promouẽdum, vt hic, & arg. 74. dist. epiſcoporum. sed &12. q. 2. vobis. tamen iste Petrus non tantum propter simplicitatem fuit remotus, sed etiam quia solidos dedit ad vsuram, vt 47. dist. de Petro.

b ¶ *Extrinseca.*] Debet enim cautus circa sua negotia esse, vt 23. dist. qui episcopus. & est simile 86. distin. fratrem. Ioannes.

Portet.] Hæc distin. diuiditur in sex partes, in quarum prima probat primo & principaliter, quòd ornatus debet esse sacerdos, & omnes alij clerici, vt honorem faciant suis cathedris & dignitatibus: & hoc probat per quatuor auctõ. Secũda ibi, *Homo Christianus.* Tertia ibi, *Si Papa.* Quarta ibi, *Ante omnia.* Quinta ibi, *Illud.* Sexta ibi, *Multi.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur 40. dist. in qua prosequitur quintum ca. Apostolicæ regulæ, s. oportet episcopum esse ornatum: sed per ornamenta virtutes intelliguntur: & hoc probatur auctoritate Psal. & exemplo sacerdotum veteris testamenti, qui variis vestibus vtebantur, quæ designant vestes interiores, sc. virtutes & bonos mores, quibus sũt cathedræ conferant decorem, quem ab eo non accipiunt: nec intelligant sibi licentiam peccãdi concessam ex dignitate sibi data, sed necessitatem bene viuendi: qđ probat seq. cap.

c ¶ *Oportet.*] Hic prosequitur 5. c. Apostolicę regulæ, oportet episcopum esse ornatum. Est autem duplex ornatus, exterior, & interior. Exterior ornatus consistit in grauitate, & in incessu, & in habitu, & in temperantia cibi & potus. de isto ornatu agitur in proxima seq. dist. Interior ornatus est virtus, & de hoc agitur hic; & ostendit quòd locus non dat virtutem, nec dignitas, sed vitæ meritum. Ioan.

Non nos.] Casvs. Quidam dicebant, quòd Petrus & successores eius licentiam peccandi à Domino receperunt cum priuilegio dignitatis. Symmachus autem Papa dicit, non esse verum: quia Petrus transmisit ad posteros Apostolicam dignitatem cum hereditate innocentiæ, quam per bona opera acquisiuit: verũtamen nullus debet dubitare sanctum esse quem apex tantæ dignitatis attollit: in quo si bona propria desint, sufficiunt merita Petri, vt bonæ opinionis habeatur. Quæ sequuntur vsque ad c. si Papa. plana sunt.

d ¶ *Perennem meritorum.*] id est, Apostolicam dignitatem per bona merita acquisitam.

e ¶ *Cum hereditate.*] i. ad hoc trãsmisit, vt esset hẽs bonitatis suę.

f ¶ *Pro actuum luce.*] id est, per bonos actus.

g ¶ *Quos.*] id est, quia eos.

h ¶ *Quis enim.*] q. d. & si qñq; forte Apostolici nõ essent boni: "tñ sp præsumũtur esse boni. quis enim, &c. Sed nonne contrarium est 19. dist. Anastasius. 21. dist. nunc autem? Sed nõ dr̃ hic, q̃ sancti sunt: sed ¶ Sæcularium negotiorum imperiti non sunt in episcopos ordinandi. C. I.

1 PEtrus diaconus, quem à vobis electum asseritis, omnino (vt dicitur) simplex est[a]: & nostis; quia talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca[b] subiectorum vtilitate, & cautela sciat esse solicitus.

DISTINCTIO XL.

1. ps. Portet[c] quoque episcopum esse ornatum, & hospitalẽ. Ornamenta episcopalia, virtutes debent intelligi, quæ à Domino eis reprομittuntur, cum dicitur [*Sacerdotes eius induam salutari.*] *Vnde in veteri testamento variis vestibus ex præcepto Domini sacerdotes ornati leguntur: quia multimodis virtutibus debet splendere vita pontificis: vt gradui conferat decorem, quem ab eo non accepit. Non enim loca, sed vita, & mores sanctum faciunt sacerdotem. Vnde ex susceptο officio non licentiam peccandi sed necessitatem bene viuendi se nouerint assecutos.*

Vnde Symmachus Papa ait.

¶Officium sacerdotij non confert, sed admit peccandi licentiam. C. I.

2 NOn nos beatum Petrum, sicut dicitis, à Domino cũ sedis priuilegiis, vel successores eius, peccandi iudicamus licentiam susceptisse. Ille perennem[d] meritorum dotem cum hereditate[e] innocentiæ misit ad posteros. Quod illi concessum est pro actuum luce[f], ad illos pertinet, quos[g] par conuersationis splendor illuminat. Quis enim[h] sanctum dubitet esse, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo si desunt bona acquisita per meritum, sufficiunt, quæ à loci decessore præstantur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit: aut qui eriguntur, illustrat[i].

c ¶ Ista fuit sui, vt 17. q. 4. §. qui au tem. Vel dic ꝙ facta cẽtis, ꝙ q đ Papæ accusantur, vt aliis plumit homicidia Sãpsonis, vel dubitat & furta Hebræorum, peccat vel & adulterium Iacob, nialiter n̄q đ vt extra de diuor. gaudemus. Ioan. Papa, mortaliter. arg. i ¶ *Illustrat.*] i. dat eis occasionem bene viuendi, vt 81. dist. valet.

h° §. hic all. qui autem. 33. q. 2. q. 7. c. fi

k Non est.] ¶ *Stare.*] digne, sicut exigit eminentia dignitatis. Hug.

3. tit. 8. Bur. l. 1. cap. 207. Iuo p. 5. ca. 1 ¶ *Opera eorum.* 335. 321.

dist. c. ecclesiæ.

m Nos.] ¶ *Non ex locorum.*] tantum: ne fit contra. 81. dist. valet.

4 Burc. l. 1. c. 208. Iuo p. 5 c. 321. Poly. l. 3. tit. 7.

n ¶ *Morum.*] C. de epis. & cle. si quẽquam.

o ¶ *Nobilitate.*] hic j. 1. q. 1. vilissimus.

Pn On loca, vel ordines.] tm: q per ordines cõfertur gratia, vt 1. q. 1. quidquid. & est simile 23. q. 4. sicut. 2.

5 Poly. ibid.

Homo.] Hæc est 1j. pars huius distin. in qua probat, ꝙ vnus in eodem genere peccati magis punitur quàm alius: & hoc probat per istud cap. Ioan. de Fant.

q ¶ *Cadit.*]i. cadere vt ab ecclesia. "Ex hoc c. plurimi dñt, ꝙ cirCũstantiæ loci & tpis aggrauãtes & dignitatis & scientiæ aggrauant peccatum[q]: vt magis peccet clericus, q̃ laicus in eodem genere deli & doc. in l, cti, & magis litteratꝰ, aut facta. §. quàm non litteratus, j. ff. đ pœ. & & magis peccatur in de hoc satis loco sacro vel tpe q̃ extra. arg. 19. dist. nullus. đ pœ. li. & 50. dist. quia tua. & re. §. con & 11. q. 3. præcipue. & sitetur quis 25. q. 1. nulli. de pœ. di. &c.

"Circũstantiæ peccata aggrauãtes

al. gestis.

6 Adde ad

6 c Ista fuit

7 Iuo par. 5. tiones, & magis punitur clericus q̃ laicus: quia magis præsumitur e Ad hoc 5. contra ipsum. & licet hic duæ causæ tñ enumerentur, quæ videtur q. 6. §. sbyte aggrauare peccatum: tamen plures sunt. de pœ. dist. 5. consideret. ri. C. de epi.

SI *Papa.*] Hęc est tertia pars huius dist. in qua probat, quòd Papa & cle. præsbyter. bat per hoc c. Ioan. de Fant.

Casvs. Bonifacius martyr consultus fuit, an Papa ab aliquo possit iudicari, si inueniatur negligens & remissus in operib. suis, cum nõ ceat sibi & omnibus subditis suis: & similiter multos secum trahit. deprehendatur: pro cuius salute, cum ipse sit caput ecclesiæ post Deum, vniuersitas fidelium instantius orat: sed licet iudicari non

Universidad de Deusto
Biblioteca

“Prælati tacere nõ debent.

“Papa iudicatur à nemine.

†al. vapulaturos,

“Papa an & crie accusa ri possit,

c Sub. nam

“Impator deponi pt

possit, nihilominus punietur cum ipso diabolo in æternum.

a ¶*Taciturnus.*] “Taciturnitas mortalis est in prælato, vt 43.di.c.1.

b ¶ *Mancipio.*] id est, diabolo, qui mancipatus est gehennæ. de pœ. dist.1. mancipium.

c ¶*A nemine.*] “Papa à nemine potest iudicari, vt 9.q.3.nemo. quod

bus suis, & insuper à bono tacitur nus [a], quòd magis officit sibi, & omnibus, nihilominus innumera 10 biles populos cateruatim secum ducit, primo mancipio [b] gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus †. Huius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus à nemine [c] est iudicandus, nisi deprehendatur à fide [d] deuius: pro cuius perpetuo statu vniuersitas fidelium tanto instantius orat, quanto suam salutẽ post Deum ex illius incolumitate animaduertit propensius pendere.

b ¶Dictis Bonifacij.] *Nauclerus gen.26. testatur hoc fuisse dictum Bonifacij martyris. Verum Deus dedit presbyter Cardinalis, tit. Apostolorum in Eudoxia, tempore Victoris Papæ iij. libros quattuor de rebus ecclesiasticis composuit, qui in bibliotheca Vaticana seruantur. Et libr.1.c.231. ex gestis (sic habent etiam multi Gratiani codices, & Iuo) Bonifacij martyris, & Archiepiscopi Moguntini sedis Apostolicæ legati, hæc sanctissimi illius viri de Romano Pontifice, ac sede Apostolica verba refert, in quibus est hoc caput: & quidem ex antecedentib. & sequentibus valde illustratur.* Sancta Romana Ecclesia priuilegio specialis auctoritatis diuinitus, & humanitus caput omnium ecclesiarum post Christum Iesum effecta, secundũ Antistitis, vel rectoris sui qualitatem, & valitudinem afficit totius Christianitatis membra, vt illius incolumitati sua respondeant incolumitate, & congaudeant: & nihilominus eius languoribus suo languore consentiant: & sicut eius gloria iuxta Apostolum conglorificantur: sic eius defectione deficiuntur, vt illud propheticum in eo præcipue compleri deprehendatur [Omne caput languidum, & omne cor mœrensià planta pedis vsq; ad verticem nõ est in eo sanitas.] Et reuera tanta reuerentia apicem præfatæ Apostolicæ sedis omnes suspiciunt, vt nonnullam sanctorum canonũ disciplinã, & antiquam Christianæ religionis institutionẽ magis ab ore præcessoris eius, quàm à sacris paginis, & paternis traditionibus expetãt: illius velle, illius nolle tantum explorant, vt ad eius arbitrium suam conuersationẽ & ipsi remittant, aut intendant. Quòd si, vt summopere sibi, & omnib[9] expedit, zelo domus Dei sine intermissione tabescens, fidelis dispensator & prudẽs existens, Deo & hominibus opere & sermone irreprehensibilem sese conseruare studuerit, vt vere fatear, vniuersum pene mundum secum attonitum, & solicitum post Deum currere faciat: ex vtroq; sexu populos diuersæ professionis, conditionis, & ætatis cateruatim Domino suo super omnia bona ipsius cõstituendus ducit. Si vero suæ, & fraternæ salutis negligens deprehenditur, inutilis, & remissus in operib. suis, & insuper à bono taciturnus (quod magis officit sibi & omnibus) nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit, primo mancipio gehennæ cum ipso plagis multis in æternũ vapulaturus: cuius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus, nisi forte deprehẽdatur à fide deuius: pro cuius perpetuo statu vniuersitas fidelium tanto instantius orat, quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertit propensius pendere. Saluo enim diuinæ omnipotentiæ mysterio, vt dignum est, loco ab ipsi est incorrigibilis. vñ deponitur, si est minus vtilis, vt 15.q.6. alius.

Ante omnia.] Hęc est 4. pars h[9] dist.i qua dicit, q̃ difficile est bñ regere sacros ordines & ecclesiasticas dignitates, sed facile est male regere, & piculosũ: & hoc probat p hoc c. & c.seq. Io. de F.

Casvs. Aug. factus fuit eps Hipponẽsis ecclesiæ: vñ Valerius refere fa secundo illud B. Iob non incongrue aptari sanctæ Romanæ Ecclesiæ potest: [Si destruxerit, nemo est qui ædificet: & si incluserit hominem, nullus est qui aperiat ei: si continuerit aquas, omnia siccabuntur: & si emiserit eas, subuertent terram] nec immerito: cum ipsa specialius in Petro cæli, terræque retentet habenas. Hæc cum omnium fidelium in Christo spiritalis sit mater, nemo debet renuere illius feriri disciplina, vel emendari censura, iuxta illa prouerbia Salomonis [Ne dimittas legem matris tuæ, liga eam in corde tuo iugiter: qui enim abiecit disciplinam, infelix est: & stultus homo despicit matrem suam.] & rursus [Est maledictus à Deo, qui exasperat matrem: & maledictio matris eradicat fundamenta,] illa vtique quæ arrogant †, diuisa à sede illius, cui dictum est [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.] & super arenam concupiscentiæ carnalis, seu humanæ præsumptionis probantur posita: cursus riui minime prospera tur, si à suo fonte diuidatur.

Item Augustinus ad Valerium, epist.148.

¶ Non ordines, sed vitæ merita nos Deo commendant. C. VII.

4 ANte omnia peto, vt cogitet religiosa prudẽtia tua, nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore facilius, & lætius, & hominib[9] acceptabilius episcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio, si perfunctorie [e], atque adulatorie res agatur: sed nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnabilius. ¶ Item nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, periculosius [f] episcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio: sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster Imperator iubet. Quis autem iste sit modus, nec à pueritia, nec ab adolescentia mea didici, & eo tempore, quo discere cœperam, vis mihi [g] facta est merito peccatorum meorum. Nam quid aliud existimem nescio, vt secundus locus [h] gubernaculorum mihi traderetur, qui remum tenere non noueram.

Item Isidorus.

¶ Corrumpitur, & ad terram sacerdotium trahitur, nisi legaliter, & iuste seruetur. C. VIII.

SIcut viri, & mulieris digna coniunctio vnum facit matrimonium, & sicut duorum copulatio vnum perficit corpus: ita clericatus [i], & sacerdotium vnum faciunt presbyterum, & electio [k] & consecratio vnum faciunt episcopum: quæ omnia vnũ efficiunt corpus: quod citius corrumpitur, & ad terram trahitur, nisi legaliter seruetur, nisi iuste viuendo laudetur.

Item Ambr. lib. de paradiso, c.4.

Illud.] Hæc est quinta pars huius dist. in qua probatur, quòd non est ita magnus, qui cadere non posset, si gratiam non haberet, & hoc probatur per hoc c. & duo c. seq. Ioan. de Fant.

Casvs. Quidam nimis gloriabantur de loci nobilitate, sed Ambro probat non esse gloriandum: quia in loco nobili potest esse malus, & in vili loco bonus inueniri, & hoc probat exemplo Acæ & Euæ. nam Adam erea tus fuit in agro Damasceno, & tñ melior est inuentus Eua, quę in paradiso est creata.

a ¶*Extra paradisum.*] in agro Damasceno.

b ¶*Non loci.*] argu. q̃ ratione loci vel dignitatis, vel nobilitatis, p aliquo non præsumitur, vt 12. q.2. gloria. arg. contra. 24. dist. q̃i. Et certe pro nobilib. semper debet præsumi in iis, quæ spectãt ad nobilitatem. argu. ff. de fi. instr. l. fi. Io.

†Quo loci il lud aduerte. Orig.

†al. Quamlibet.

Gen. 19.

1 Burc. l. 1. c. 206. Iuo p. 5 c. 320.

a Et 35. dist. sexto die.

b ¶ casu ei[9] hñ de pœn. dist. 2. in pr. Laur.

“ Dæmon quare nos persequitur.

1. Petr. 3.

Quemlibet.] CAsvs. Quidam dicebãt, q̃ aliquis nõ poterat saluari, nisi in locis solitariis: sed Greg. dicit hoc non esse verum. & hoc probat exemplo trium. Nam Loth in ipsa ciuitate fuit iustus, & in monte peccauit. Adam in paradiso deliciarum peccauit, quo nihil est iucundius. Et Angelus de cælo per peccatũ descendit. c. quod sequitur, pater.

c ¶*Occulta.*] arg. contra eremitas.

d ¶*Erratibus.*] id est, peccatis vel delictis.

e ¶*Perueniat ciuitate.*] arg. quòd non nocet bono malorum conuersatio, vel cohabitatio.

f ¶*In monte.*] 15.q.1. inebriauerunt [a].

g ¶ *Cecidit.*] Nam ex varietate locorũ nullum discrimen inducitur. C. de temp. in integ. rest. l. vlt. arg. contra. 32.q.5. qui videritis.

g ¶ *Cecidit.* b] “ Et hæc est causa, quare nos persequitur, quia nos illuc debemus ascendere, vnde ipse descendit. 16.q.2.c.1.

h *Dam.*] ¶*Electa est.*] Gen. 4. de pœ. dist. in. 1. Adam. & priuatus, vt de pœn. dist. 1. c. serpens. & c. si cut primi.

Vlti.] Hæc est sexta pars huius dist. in qua dicit, q̃ nomen sacerdotis debet consistere in re, & non tantum in nomine, vt per hoc cap. probatur. Io. de Fant.

Casvs. Reprehẽduntur hic quidam qui erant presbyteri, vel sacerdotes nomine tantum, & non re vel vita, qui propter cathedram se sanctificatos putabant: sed male, quia locus non sanctificat hominem, sed homo locum. vnde dicit Io. Chrysost. q̃ si bene docent, & bene viuunt, populum instruunt, & bene habebunt: & si bene docent & male viuunt, seipsos condemnant.

i ¶*Sed homo locum.*] Sed res accedere debet hominibus, & non homo rebus. ff. de ædil. edict. iustissimè.

IDEM QVICVMQVE. Casvs. Quidam desiderabant dignitatem, vt præessent tantum, & non vt prodessent: sed dicit Ioan. Chrysost. quòd tales inuenient confusionem in cælo, nec inter seruos Christi computabuntur. Non enim debet aliquis festinare qualiter appareat maior aliis: nam qui iustior est, maior est, & non qui

k ¶*Desiderauerit.*] Ad hoc vt præsit, non vt prosit, ne obstet. 8.q.1. qui episcopatum.

l ¶*Tractauerit.*] No. q̃ eo solo q̃ aliquis loquitur de episcopatu, punitur, sic eo ipso,

“ q̃ quis loquitur am bitiosè de minimis, de minimis peccat. 16.q.1. fi cupis. ambitiosè & qui loqtur de mu- lieribus, vt 32. dist. hoc †al. es. pitiolum.

“ Peccat q

m ¶*In honore.*] qa nõ gradus elegãtior, sed vitæ melioris actio comprobatur. 23.q.4. sicut hic. & 16.q.1. sũt 2

1 Ibid. hom. nõnulli. Et est hic ar. 35. ad c. 20. q̃ illa pars quæ iustio † *al. desideri* rõi innititur, maior *rat.* dr, licet sit minor. sic 31. dist. Nicæna. 19. di. in canonicis. 4.q.3.§. 2. ext. de testib. in nostra [c]. & 20. dist. §. 1.

c Ext. d ele. ecclesiavra.

BEe.] Supra i præcedẽti dist. & dixi plenius. dictũ est, quòd oportet ẽpm esse ornatum moribꝰ & virtutibus. “ In hac ve- rit, non dignitatem. In iudicio enim sedens, si quidem bene vixeris, & bene docueris, omnium iudex es: si autem bene docueris, & male vixeris, tui solius condemnator eris †. Nam bene viuendo, & bene docendo, populum instruis, quomodo debeat viuere: bene autem docendo, & male viuendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare. *Idem.* ¶ [2] Quicumque desiderauerit [k] † primatum in terra, inueniet confusionem in cælo: nec [A] inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit [l]: nec vnusquisque eorum festinet, quomodo aliis maior appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur: quoniam non q̃i maior fuerit in honore [m], ille est iustior: sed qui fuerit iustior, ille maior. Conuersatio ergo melior est desideranda, non dignior gradus.

A ¶Nec inter.] *in loco indicato legitur*, vt inter seruos Christi non sit de primatu certamen, nec vnusquisque, &c. *Sed obstitit glossa, ne mutaretur.*

DISTINCTIO XLI.

1 pt

ECce quibus oporteat *sacerdotem esse ornatum moribus, sed præterea oportet illum esse ornatum in exterio vibus, habitu videlicet & incessu* [n]: *nostru, vt nec fulgidis, nec fordidis se vestibus ornet. Vt enim ait Hieronymus* [B], *nec affectatæ fordes, nec exquisitæ deliciæ laudem pariunt: quod tam de vestibus, quàm de cibis est intelligẽdũ.* Et ad hoc inducit sequens c. De incessu autẽ dicet j. ea. §. vlt.

n ¶*Et incessu.*] vt gravitate itineris ostendat grauitatem mentis, vt j. ead. §. vlt.

Q *Visquis.*] Casvs. Hoc c. diuiditur i ij. partes. In prima parte dicitur, q̃ nullus dẽt vti rebus transitoriis ſtri ctus vel abundantius quàm socij, cum quibus viuit: quia remissius vtendo aut hypocrisim significat, aut intemperãtiam: abundantius vtẽdo, vel laudem significat, vel qa 3 Iuo p. 4. c. est gulosus vel prodi 24. Pan. l. 2. gus. In 2. parte quæ in c. 195. cip. ibi, *In omnibus.* ostendit vsum illorum pretiosorum non esse repudiandum, si tranquille, & sine turpitudine, vel voracitate assumantur. Et hoc pbatur exẽplo Christi, qui cibum delicarum, si nimis ardenter & cum voracitate assumantur, quod probatur exemplo Esau & iumentorum.

o *Viuit.*] No. q̃ quilibet se cõformabit sociis suis in cibo & in moribus, vt dist. 8. quæ contra. 12. dist. illa. “ Et est arg. q̃ ratione societatis toleratur excommunicatus, quia excommunicatus ratione contractus ad communionem admittitur. ext. de sen. exc. si vere.

“ Excõicatus ratione societatis toleratur.

p ¶*Aut intemperans.*] scilicet nolens conformare se aliis.

q ¶ *Superstitiosus.*] id est, inanis gloriæ cupidus, vel hypocrita.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Significat.*] forte habet ventrem insatiabilem, vel causa infirmitatis hoc facit.
b ¶*Aut flagitiosus est.*] prodigus vel hypocrita.
c ¶*Sed libido.*]q.d. potius cõsiderabimus causam facti, quàm ipsum factũ. sic 23.q.8.occidit. &29.dist.sciendũ.arg.contra ℸ.32.q.4.origo.
d ¶*Flagitia.*]i. non statim dicamus aliquid esse vitiosum, nam dubia in meliorem partem sunt interpretanda.ext.d re.iu.esto te.
e ¶*Piscе vescī.*] hãc historiam habes de pæ. dist.2.§.opponitur.
f ¶*Sed ex causa.*] vt ℸ. 21.q.4.omnis iactãtia.

Delicia.] Casvs. Dr in hoc c. q̃ si quis vtitur cibo delicato sine immenso desiderio, nõ peccat, vt Helias q̃ carnes comedit. Si quis autem vilem cibũ nimis ardenter appetit, reprehenditur, vt Dauid, q̃ aquã de cisterna Bethleem concupiuit nimis ardenter.

Non cogantur.] Casvs. Quęsitũ fuit ab Aug. quid debeat fieri de diuitib. qui tpe pœnitẽtię nõ pũt vti cibis vilib[b] & aridis vt alij pœnitentes? Rũdet Aug. q̃ nõ debent ad hoc cogi, sed vtantur pretiosis, & dent pauperib[b] victualia: quia si consuetudinem mutãt, ægrotãt: dolere tamen debent quòd non possunt sicut alij abstinere.
g ¶*Non cogantur,*] Argum. quòd mitius agendum est cum diuitibus & nobilibus, quàm cum pauperibus [a], vt 86.dist.non satis. & 84.distin.pervenit. 50.dist. contumaces. 26.q.7.tempora. Arg.contra.22.q.5. qui compulsus. "Dic q̃ignobiles magis puniũtur corporali pœna, quàm nobiles: sed pecuniariter magis punitur nobilis quàm ignobilis, vt 24.q.1.q contra. & ff.de pœ.fi quis aliquid. & l.quędam.
h ¶*Diuites.*]cum sunt in pœnitentia.
i ¶*Si consuetudinem.*] Arg. " q̃ commutationes penarũ possint fieri in spiritualibus. 82.dist.presbyter,
k ¶*Superfluis.*] id est, pretiosis,
l ¶ *Pauperibus vilia.*] Arg. contra ℸ.49.dist. c.vlt.in fi.

a Ad idẽ qđ legi. & not. ext. de vot. c.1. 2.*Reg.*23. 3.*Reg.*17. "Nobilium & ignobiliũ pœna non est æqua.

"Pœnæ in spiritualib[a] possunt cõmutari.

† *ad illa verba*] potite, & dabitur vobis] *sed paulo aliter.*

Vod dicit.] Casvs. Aug. exponit hic illũ locũ Euangelij super Matth. venit Ioannes non manducans neq; bibens, & dicunt, dęmonium habet. venit filius hominis manducans & bibens, & dũt Iudæi: Ecce hic homo vorator est, & potator vini. Sed iustificata est sapientia à filiis suis, i. Christus iustificat [a], aut flagitiosus [b] est. In omnibus enim talibus non vsus rerum, sed libido [c] vtentis in culpa est. *& infra.* ¶ Quid igitur locis, & temporibus, & personis conueniat, diligenter attendendum est, ne temere flagitia [d] reprehendamus. Fieri enim potest, vt sine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis, pretiosissimo cibo sapiens vtatur: insipiens autem fœdissima gulæ flamma in vilissimum olus ardescat, & sanius † quisque maluerit, more Domini, piscе vesci [e], quàm lenticula more Esau nepotis Abrahæ, aut ordeo, more iumentorum. Non enim propterea continentiores nobis sunt pleræque bestiæ: quia vilioribus aluntur esciis. Nam in omnibus huiusce modi rebus non ex earum rerum natura, quibus vtimur, sed ex causa [f] vtendi, & modo appetendi, vel probandum, vel improbandum, quod facimus.

† *al. sanus* Luc.24. Gen.25.

a ¶Intemperans.] *Apud sanctum Augustinum & Iuonem legitur:* temperans, *sed ob glossam non est mutatum,*

Idem super epistolam Ioannis.
¶ Non cibus, sed appetitus in culpa est.
C. II.

Deliciæ quælibet, si absque desiderio percipiantur, non officiunt: & viles cibi appetenter accepti impediunt profectum abstinentiæ. Dauid enim aquam male concupitam effudit, & Helias carnes comedit,

¶ In operibus B. Augustini, aut impressis, aut manuscriptis, quæ hactenus ad manus venerint, hæc non sunt inuenta. Cęterum apud Prosperum de vita contemplatiua l.2.c.22. eadem scribuntur: Nec deliciæ quælibet, si absque desiderio percipiãtur officiunt: & viles cibi plerumque abstinentiæ profectum, si appetenter accepiantur, impediunt. Hinc est, quòd sanctus Dauid aquæ in se concupiscentiam castigauit, atque eam sibi à luis oblatam, ne desiderio suo ex ea satisfacere videretur, effudit: & sancto Heliæ perceptio carnium non concupita non nocuit.

Idem de verbis Domini secundum Matthęum. serm. 5.†
¶ Contra suæ infirmitatis consuetudinem, aliquibus cibis diuites vti non cogantur.
C. III.

Non cogantur [g] diuites [h] pauperum cibis vesci: vtantur consuetudine infirmitatis suę: sed doleant aliter se non posse: si consuetudinem [i] mutant, ægrotant. Vtantur superfluis [k], dent inopibus necessaria. Vtantur pretiosis, dent pauperibus [l] vilia.

Idem lib.2. quæst. Euang. c. 11.
¶Æquanimitas tolerandi, non vsus vel abstinentia cibi iustitiam facit.
C. IIII.

est ostensus à suis Apostolis. Est ergo casus. Quæsitum fuit ab Augustino vtrum sit virtus in abstinendo vel manducando, & respondet q̃ non: sed iustitia est in æquanimitate tolerandi inopiam, & temperandi se in abundantia ciborum: & non se corrumpendi. Et hoc probat exemplo Apostoli dicẽtis: Scio esurire, & scio abundare. in cibis enim non multum interest [1] siue parum siue multum sumat quis: cum ille qui parũ sumit, & ardenter, reprehendatur: & is q̃ paulo plus & ante horam cum oportet sumit sine auiditate, commendetur.

1 Iuo par.4. c.23. Matth.11.& Luc.7.

m ¶*In Euangelio.*]tangit hic quod Christus in Euangelio Mat.xj. dicit de Iudæis: "Venit Ioannes non manducans carnes, neque bibens vinum: & dixistis, dæmonium habet. venit Iesus manducans & bibens: & dixistis, ecce vorator & potator vini. sed licet alij male opinarentur de ipso: tamen iustificatus est ab Apostolis suis [b].

"abstinẽtia Christi & Baptistę diuersa fuit.

n ¶*Ipsi.*]datiui casus.
o ¶ *Positas,*] coram aliis.
p ¶*Sid in tempore.*]i. pro tempore, sc. cum coram aliquibus tempore necessitatis citius proponitur cibus.
q ¶*Neque.*]i. non ideo debet quis statim comedere, quòd videt alios necessitate exigente comedere, & proponitur cibus.
r ¶ *Cum.*] id est, quando.
s ¶*His*]id est, eis.
t ¶*Scio.*]sic facient episcopi, cum venient ad pauperes ecclesias: ne breuis hora consumat victum longi temporis. extr. de cens ib. cum Apostolus.

b i. Christus iustus est: & tamen suis discipulis fuit subditus. Ioan.13.

Parsimoniam.]
Casvs. Octo enumerantur in cap. quorum sex commendantur, & duo reprobantur. " & scire debes, quòd parsimonia est vsus rerum temporalium cum moderatione.

" Parsimonia,

u ¶ *Parsimoniam.*] i. temperatum vsum.
x ¶ *Diligentiam.*]i. voluptatem.
y ¶*Infucatum.*]id est, pretiosum: vel infucatum, id est non pretiose fucatum.
z ¶*In priuatis.*]Argu. " contra illos qui dicunt melius esse orandum in priuato loco, & non coram hominibus, quàm in ecclesia, ex illa auctoritate: Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem: sed illud de cubiculo mentis intelligitur.
a ¶ *Quę supra.*] Nam quidquid super erogaueris, reddam tibi, fic 86. distinctio. non satis.

2 Iuo par.4. c.32.

" Orare publice quibusdam inutile est.

Sape

Saepe.] Casvs. Dicit hic Greg. quòd vitia diligenter sunt præcauenda, quia sæpe sub specie virtutum vitia latẽter subintrãt.
a ¶*Sepe se vitia.*]Stulti dum vitant vitia in contraria currunt.

b *Episcopus.*] ¶*Supellectilem.*] hoc hodie non tenet: quia modo habent amplas possessiones, vt 12.q.1. expedit. & fic non est contra de consec.dist. 1.vasa. & ext. de censi. cũ Apostolus. vbi dicitur q̃ archiepiscopi 50. equitaturas habebunt in visitationib.

SICVT ERGO. Concludit Gratianus ex supradictis, q̃ sicut mores eorum cũ quibus viuimus, seruandi sunt in cibis: sic etiam in indumentis, & in incessu etiam debet esse sacerdos ornatus, vt grauitate itineris mentis ostendat maturitatem. Si enim incompositè & non decenter incedit (vt dicit Aug.) mentis in æqualitas indicatur. Et hoc patur exemplo Catilinæ, q̃ propter varium incessum fuit à Sallust. notatus.
c ¶ *Vnde historiographus.*]Sallustius.
d ¶ *Mutabilitatem.*] Catilinæ.

Ospitalem.] Hæc dist. diuiditur in 4. partes, in quarũ prima dicitur, q̃ sacerdotes debent esse hospitales, & recipere pauperes Xpi. & hoc probatur per id quod sequitur vsq; ad c. quiescamus. Secũda ibi, *Quiescamus.* Tertia ibi, *Sed licet.* Quarta ibi, *Non oportet.* Ioan. de Fan. Casvs. In hac 42. dist. prosequitur Grat. sex tum c. Apostolicę regulæ: scilicet, oportet sacerdotem esse hospitalẽ. quod probat 8. rationib. Prima est in principio. Secunda incipit ibi, *Qui enim Apostolum.* Tertia ibi, *Si enim sacerdos.* Quarta & quinta incipiunt ibi, *Ordinandus itaq;.* Sexta ibi, *Quomodo etiam secundum Hieronym.* Septima ibi, *Vnde Apostolus.* Octaua ibi, *si enim vidua.* Casus autem seq. ca. planus est.
e ¶ *Hospitalẽ.*] In hac dist. ostendit Gratianus, q̃ hospitalis erit ordinandus: quia non haberet frontem inuitandi alios ad hospitalitatẽ, si domũ suam hospitibus clauderet: & quia hæc pietas remuneratur æternaliter & temporaliter. Item exemplo Abrahæ & Loth: qui quoniam hospitales erãt, Angelos hospitio recipere meruerunt [a]. Addit etiam q̃ in hospitalitate nõ erit electio vel delectus personarum [b]. adiungit etiam de conuiuiis in ecclesia non faciendis [c]. In fine breuiter tangit 7.c. Apostolicæ regulæ: scilicet, oportet episcopum esse pudicum [d].
f ¶ *A seipso.*] sim. ff. de neg. gest. si pupilli. §. vlt. ff. de fideiuss. tut. ff. de pact. cum in eo. 47. dist. §. necesse. in princ.
g ¶ *Aliena.*] 47. dist. sicut. ℸ.93. dist. diaconi.

1 Iuo par.4. c.23. 2 Burc.l.2.c. 209. Iuo p. 6.c.284. Ansel.l.4.c.202

2 Burc.l.2.c. 209. Iuo p. 6.c.284. Ansel.l.4.c.202

3 Epist.109. ad Monachas habetur sensus.
¶ Sallustius de Catilina.
† *al. excitatam, al. exagitatam.*
al. vexabat
a Vt ℸ.§.1.

b Et ℸ.ead. quiescam[e]. *Matth.25.*

c Vt ℸ.c.non debet. & c. seq.
d sc.in §.pudicus.

5 Gl. ord. gen. 19. ex Alcuino, *Gen.18.& 19*

6 In reg. Monacharũ, c. d pauptate.

1.*Tim.*4.

1.*Tim.*5.

7 31.quæ.1. quomodo.

† *al. vndè quidam.*

8 Burc.l.19. c.124. Iuo p.15.c.2.136. Ansel.5.c.76 9 vide i hũc locũ Alc.li. 5 termiss.in dictiõe aga pes. Opinabant, q̃ in omnib. hoc tur em Alc. pitib. recipiendis facienda erat examinatio, quia forte non recte petit, vel est intrusus, vel excõicat[e]. Nõ enim datur tũ tpale, sed ẽt accipitur spirituale. Si vero petit amore Dei, indifferenter est oĩbus dandum, exemplo Abraham, q̃ meruit Angelos recipere: quod forte non fecisset, si distinxisset psonas. Quæ sequuntur, patent vsque ad distinctionem.
o ¶*Curiositate.*]Nõ. n. sp erim[e] curiosi, nam multa sũt dissimulanda. ff. d̃ nou. l. doli. i fi.
ilapinas hic legendum, nõ agapes. *Epist.*3.

Item ex concilio Gangrensi, c. vlt.
¶Temperantia ciborum, & vestium, non dissolutio eorum laudatur.
C. V.

Parsimoniam [u] cum veste humili non reprobamus: sicut etiam ornatum [x] præter corporis diligentiam [y] infucatum [y] laudamus. Dissolutos autem, & fractos investibus incessus nõ recipimus: & domos Dei honoramus, & conuentus, qui in his fiunt, tamquam sanctos, & vtiles recipimus, pietatẽ in priuatis [z] domibus non concludentes, sed omnem locũ in nomine Dei ædificatum honorãtes: & congregationem in ecclesia factam ad vtilitatẽ communem recipim[a], & bona opera, quę supra [a] dis [c]. In fine breuiter tangit 7.c. Apostolicæ regulæ: scilicet, oportet episcopum esse pudicum [d].
f ¶ *A seipso.*] sim. ff. de neg. gest. si pupilli. §. vlt. ff. de fideiuss. tut. ff. de pact. cum in eo. 47. dist. §. necesse. in princ.
g ¶ *Aliena.*] 47. dist. sicut. ℸ.93. dist. diaconi. ℸ.14.q.4. quid dicam. sic ext. de rest. spol. sæpe. & 16.q.1. decimæ. h ¶*Corporalis.*] siue operibus pietatis.

" Parsimonia,

u ¶ *Parsimoniam.*] i. temperatum vsum.
x ¶ *Diligentiam.*]i. voluptatem.
y ¶*Infucatum.*]id est, pretiosum: vel infucatum, id est non pretiose fucatum.
z ¶*In priuatis.*]Argu. " contra illos qui dicunt melius esse orandum in priuato loco, & non coram hominibus, quàm in ecclesia, ex illa auctoritate: Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem: sed illud de cubiculo mentis intelligitur.
a ¶ *Quę supra.*] Nam quidquid super erogaueris, reddam tibi, fic 86. distinctio. non satis.

2 Iuo par.4. c.32.

" Orare publice quibusdam inutile est.

Item Gregorius Ioanni Constantinopolitano, lib. 1. reg. epist. 24.
¶Sub specie virtutis sępe se vitia ingerunt.
C. VI.

Sæpe se vitia [a] esse virtutes mentiuntur, vt tenacitas, parsimonia, effusio, largitas, crudelitas, zelus iustitiæ, remissio, pietas velit videri.

Item ex concilio Carthagin. 4. c. 15.
¶Meritis fidei, & vitæ, non diuitiis episcopalis auctoritas quæritur. C. VII.

Episcopus vilem supellectilem [b], & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quęrat. ¶Hospitium quoque non longe ab ecclesia habeat.

Item ex eodem, c.45.
¶De eodem. C. VIII.

[1] Clericus professionem suam & habitu, & incessu probet: & ideo nec vestibus, nec calceamentis decorem quærat.

Sicut ergo in cibis mores eorum, cum quibus viuimus, obseruare monemur sic & de indumentis intelligendum est. Vt enim alibi dicitur: [2] *Quisquis contemptis his, cum quibus viuit, lautiora sibi, vel auctoriora præ ceteris indumenta, vel alimenta quærit, aut intemperans sui, aut superstitiosus est.*] *In incessu autem debet esse sacerdos ornatus, vt grauitate itineris, mentis maturitatem ostendat. Incomposicio enim corporis (vt Augustinus ait* [3]*) æqualitatem indicat mentis.* [4] *Vnde historiographus* [c] *ille cum eius mutabilitatem* [d] *describeret, cuius conscientia excita* † *curis mentem vastabat* †: *inter cetera hoc etiam notabile iudicauit, dicens* [*Citius modo, & modo tardus incessus.*]

DISTINCTIO XLII.

Ospitalem [e] *vero sacerdotem esse oportet, ne sit in numero eorum, quibus in iudicio dicetur* [*Hospes eram, & non suscepi-*

1. ps

"Discretio maiore in maiorib. opus est.
"Eleemosyna quib. est danda.

Hug. dicit q̄ hoc dixit i Euāgelio, sed nescio vbi. Sed pt sumi Eccl. 12. vel hoc dixit secundū interpretatio. 70. interpretū. dicit Rod. q̄ ista auctoritas, desudet, &c fumitur ex c. ꝑced. vbi dr sic, si bñ feceris, sci to cui bene feceris, & erit gratia in oculis tuis multa, Arc.

1 Ansl. 5. c. 77. Iuo p. 3. c. 128.

2 Vide quod no. An. Ale. lib. 1 termis. 1. indictiõe, agapes.

a ¶ *Periculum.*] "Si enim in minoribus adhibenda est discretio, fortius in maioribus. sic 7. q. 2. c. vlt. ff. ad Carb. l. 1. §. 2.

b ¶ *Postulat.*] "Ergo indistincte oibus est danda eleemosyna, vt j. e. c. prox. & §. §. prox. & 86. dist. pasce. & 1. q. 2. quām pio. & 11. q. 3. quo niam multos. & 16. q. 1. si cupis. & 23. q. 4. duo. alibi dicitur: omni petenti te tribue. Sed contra Dominus dicit: Desudet eleemosyna in manu tua, do nec inuenias iustum cui des. Et in Cāticis, vbi dicitur: Ordinauit in me charitatem. Et dicit Ambros. Ordinata est charitas vt primo Deus, secundo parentes, deinde filij, postea domestici, vltimo extranei diligantur. Et alibi dicit Ambros. quòd delectus personarum dēt esse in misericordia impendenda, vt 86. dist. nō satis. & Hieron. dicit, q̄ in pauperibus non tam paupertas quām religio est attendenda, vt 16. q. 1. quoniam quid quid, & Aug. dicit: Vtilius esurīēti panis tollitur, quām de cibo securus, &c. vt 5. q. 5. nō omnis. 23. q. 4. nimiū. Distingue ergo: eorū qui petunt eleemosynam, alij sunt cogniti, alij nō. Item alij petūt quasi ex debito, vt prædicatores & prælati, alij pro sustentatione corporis. Siergo quis petat ex debito, & ratione officij, quia dicit se ad hoc missum vt ibi prædicet, & tale officium cōstat ei commissum esse, recipiendus est. si est incognitus, est examinādus an ita sit, vt in hoc c. Si autem quis petit pro nutrimento, tunc indistincte omnibus est danda, vt hic, & 1. q. 2. quāpio. & 11. q. 3. quoniā. nisi quis per securitatem cibi negligat iustitiam: quia tunc sub trahenda est ei, vt 5. q. 5. non omnis. nisi iam fame moriatur, vt 86. dist. pasce. si autē non possumus omnibus sufficere, tunc danda est potius bono, quām malo, cōsanguineo, q̄ extraneo. & hic loquitur illud: Desudet eleemosynā, &c. & illud: Ordinauit in me charitatem, vt 86. distin. non satis.

3 Burc. l. 3. c. 82. Iuo p. 3. c. 32. Ansl. 5. c. 78.

4 Burc. l. 3. c. 83. Iuo p. 3. c. 74.

c ¶ *Sed quoniā omnes.*] Arg. q̄ ratione dubitationis melius est ex abundantia aliquid facere, quām aliquid dimittere, vt 11. q. 3. nolite. 13. q. 2. non æstimemus. 24. q. 3. corripiantur.

d Dubitatio notabilis. b Argu. ad hoc 23. q. 4. quām magnum. Lau. "Clerici in tabernis nō p̄nt q̄nque comedere.

c Sed ñ fæcularis. ext. de im. ec. c. j. vbi d hoc,

ca maiora periculum [a] vertitur: non enim das, sed accipis. Si vero pro nutrimento postulat [b], nihil in his examines. Inquire quomodo Abraham hospitalem se circa omnes ostēdebat. Si scrutator fuisset circa refugientes ad se, numquam Angelos hospitio recepisset. Fortassis enim nō putans eos Angelos esse, cum reliquis & hos repulisset: Sed quoniam omnes [c] recipiebat, suscepit & Angelos, Non enim ex vita eorum, quos accipis, mercedem tibi retributurus est Deus: sed ex voluntate tua, ex liberalitate, ex honorificentia multa, ex misericordia, ex bonitate.

Sed licet ipsa conuiuia despicienda non sint, non tamen in ecclesiis celebrari, nec clericos ad ea conuocatos ex eis partes sibi tolle re oportet.

Vnde in Laodicensi concilio, c. 27.

¶ Clerici ad agapem vocati partes sibi non tollant. C. III.

1 NOn oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos [A] ad agapem [2] vocatos, partes [d] tollere propter iniuriam [e], quæ ex hac occasione ecclesiastico ordini possit deputari.

a ¶ Clericos.] *in concilio Græco, & prisca etiam versione additur:* vel laicos.

b ¶ Propter iniuriam.] *Græce est,* διὰ τὸ λύειν ἕκαστον τὰ τῶν προσῳκειωμένα τῇ ἐκκλησιαστικῇ. *id est,* eo quòd ecclesiastico ordini iniuratur contumelia.

Item ex eodem, cap. 28.

¶ In locis Deo sacratis nec comedere, nec accubitus sternere liceat. C. IIII.

4 3 NOn oportet in basilicis, seu in ecclesiis agapem facere, & intus [A] manducare, vel accubitus sternere.

A ¶ Et intus.] *Græce est,* ἐσωθεν τῷ θύρων τῶν θεῶν. *quod Dionysius vertit,* nec intra domū Dei: *sed apud Balsamonem abest vox,* Dei.

Item ex concilio Carthagin. 3. c. 30.

¶ Nisi necessitate coacti clerici in ecclesia non conuiuentur. C. V.

4 NVlli episcopi, vel clerici in ecclesia conuiuentur, nisi forte transeuntes [f] hospitiorum necessitate illic reficiantur. Poculi etiam ab huiusmodi conuiuiis, quantum potest fieri, prohibeantur.

Item ex dictis B. Benedicti Abb. [5]

¶ De eodem. PALEA. C. VI.

6 ORatorium [g] hoc sit, quod dicitur: nec ibi quidquam aliud [h] geratur, vel condatur, quàm quod diuinis ministeriis † conueniat.

Item Augustinus epistol. 109. de regula monachorum.

¶ De eodem. C. VII.

7 IN oratorio præter orandi, & psallendi cultum penitus nihil agatur, vt nomini huic & operi iugiter impensa concordent.

DISTINCTIO XLIII.

1 PAlea [i] quoque debet esse sacerdos, vt & moribus, & verbis pudorem indesinenter exhibeat.

ps *Vnde in canticis canticorum genæ* [k] *sponsæ, id est prædicatores, turturi comparantur.* ¶ *Debet* [l] *etiam gratiam docendi habere: quia, vt Hieronymus ait:* [m] *Innocens, & absque sermone conuersatio, quantum exemplo prodest, tantum silentio* [m] *nocet. Nam latratu* [n] *canum* [o] *& baculo* [p] [A] *pastorum, lupi sunt arcendi.*

In ipsa autem doctrina discretum oportet esse rectorem, ne aut tacenda proferat, aut profer enda taceat.

A ¶ Baculo.] *In epistola B. Hieronymi legitur:* baculoque pastoris luporum rabies deterrenda est. *Sed glossa ordinaria cum Gratiano concordat.*

Vnde Gregorius part. 2. sui pastoralis, cap. 4. ait.

¶ De discretione prædicationis, & silentij. C. I.

SIt rector discretus in silentio, vtilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Nam, sicut incauta locutio in errorē pertrahit, ita indiscretum silentium eos, qui erudiri poterant, in errore derelinquit. Sæpe namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui libere recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis custodiæ, pastorum studio, sed mercenario-

Sit rector.] Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, quòd rector debet esse discretus, vt fileat vel loquatur cum viderit expedire. Nam sicut incauta locutio ponit hominem in errorem, sic indiscretum silentium in errore relinquit. & hoc probatur nouem auctoritatibus. In secūda parte, quæ incipit ibi, *Sed cum rector.* dicitur q̄ prædicator debet esse vtilis in verbo, i. talia proferat, per quæ corda audientium non lædantur. & hoc probatur tribus auctoritatibus. In tertia quæ incipit ibi, *prouidendum quoque est.* dicitur quòd etiam vtilia nō debet nimis effundere, quia loquacitas nimia leuis apud homines reputatur, & hoc probatur tribus auctoritatibus.

Casvs. Primo dicit, quòd prædicator, vel rector nec silenda proferet, nec proferenda silebit, & hoc probat ix. auctoritatibus. Secundo dicit, q̄ talia proponat, quę non deducant homines in errorem: & hoc probat tribus auctoritatibus. Tertio ostendit, q̄ etiam vtilia non debet nimis effundere. & hoc probat tribus auctoritatibus.

a ¶ *Ven*

a ¶ *Veniente.*]iuxta illud. *Nam siluisse nocet, multoſque silentia damnant.*

b ¶ *Latrare.*] propter pigritiam.

Esa. 56. c ¶ *Hinc rursus.*] Primo cōqueritur, & primo ponit verba Prophetæ, deinde ea exponit, & sic procedit per totum c.

Ezech. 13. d ¶ *Dicere.*]i. dicitur.

e ¶ *Tacendo.*]No. q̄ tacens & timens fugere dicitur. vnde etiam tacens pro contumace habetur, vt 65. dist. si forte. & ff. de inter. act. de ætate. §. qui ita cuit.

f ¶ *Qui dum fugitiua.*] id est, transitoria.

g ¶ *Quos.*]simplex relatio, non refertur ad immediate dictum.

h ¶ *Securitate.*]eo ipso quòd tacetur, promittitur securitas delinquentibus, vt 83. dist. error.

Thren. 2. i ¶ *Sermo.*]doctoris.

k ¶ *Nescit.*]cesse peccatum ille cui prædicatur, vel cū eius pœnitentia auditur, quæritur ab eo locus, & tempus, & persona cum qua deliqt, quæ forte peccator propter verecundiam vult occultare, vt de pœ. di. 6. c. 1. in fi.

a Et de pœ. dist. 5. c. 1. in prin. a Tamen in quæstionibus vbi fit prædudicium alij, non fient speciales interrogationes, vt ff. de quæstion. l. j. §. quia quæstionem.

l ¶ *Custodiunt.*]id est, custodire debent.

m ¶ *Quia Angelus.*]i. nuntius Domini.

n ¶ *Præconis.*]j. de con sec. dist. 4. baptismus.

o ¶ *Pastores.*] id est, Apostolos.

p ¶ *Tintinnabilis.*] octoginta tintinnabula, & totidē mala punica in in feriori margine tunicæ sacerdotalis pendebant.

Malach. 2. q ¶ *Non moriatur.*] anima scilicet peccantium, & vel vt fama eius non sit mortua.

r ¶ *Opera.*] Arg. quòd si aliqua permiserit se desponsari vel arrharī, licet expresse non consentiat, videtur q̄ sponsalia sint contracta. arg. 30. q. 5. feminæ. 27. q. 2. si quis desponsauerit. 32. q. 2. honorantur. ff. de sponsa. sed ea [b]. Nam opera probant, vt 46. dist. c. 1. 11. q. 3. existimant. 22. q. 5. cauete. vt extr. de his quæ fi. à maio. par. cap. ex ore. argu. ff. de mino. si filius. ff. de inoffic. test. l. vlt. ff. de ædil. edi. si tamen.

Esa. 58. Act. 2. Exod. 28. "Verba in cōtrahēdo mīmonio, an sint de sensum necessitate.

rum vice deseruiunt: quia venientē [a] lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hinc namque eos per prophetam Dominus increpat dicens [Canes muti, non valentes latrare [b].] Hinc rursus [c] queritur, dicens [Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini.] Ex aduerso quippe ascēdere, est pro defensione gregis, voce libera, huius mundi potestatibus contraire. Et in die Domini in prælio stare, est prauis decertantibus ex iustitiæ amore resistere. Pastorem enim recta timuisse dicere [d], quid est aliud, quàm tacendo [e] terga prębuisse? qui nimirum si pro grege se obicit, murum pro domo Israel hostibus opponit. Hinc rursus delinquenti populo dicitur [Prophetę tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pęnitentiam prouocarent.] Prophetæ quippe in sacro eloquio nonnumquam doctores vocantur, qui dum fugitiua [f] esse præsentia indicant, quę [g] sunt ventura manifestant: quos [g] diuinus sermo falsa videre redarguit: quia dum culpas corripere metuunt, incassum delinquentibus promissa securitate [h] blandiuntur: qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt: quia ab increpationis voce conticescunt. Clauis quippe apertionis est sermo [i] correctionis: quia increpatio culpam detegit, quam sæpe nescit [k] ipse etiam, qui pertetrauit. Hinc Paulus ait [Vt potens sit in doctrina sana exhortari, & eos, qui contradicunt, redarguere.] Hinc per Malachiam dicitur [Labia sacerdotis custodiūt [l] scientiam, & legem requirunt ex ore eius: quia [m] Angelus Domini exercituum est] Hinc per Esaiam Dominus admonet dicens [Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.] Prędonis [n] quippe officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit, vt ante aduētum iudicis, qui terribiliter sequitur, ipse scilicet clamando gradiatur. Sacerdos ergo, si prædicationis est nescius, quam clamoris vocem daturus est præco mutus? Hinc est enim, quòd super pastores [o] primos in linguarum specie spiritus sanctus insedit: quia nimirū, quos repleuerit, de se protinus loquentes facit. Hinc Moysi præcipitur, vt tabernaculum sacerdos [p] ingrediens tintinnabulis [p] ambiatur: vt videlicet prædicationis voces habeat: ne superni inspecto ris iudicium ex silentio offendat: scriptum quippe est [vt audiatur sonitus, quando ingreditur, vel egreditur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur [q].] Sacerdos namque ingrediens, vel egrediens, moritur, si de eo sonitus non auditur: quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine prædicationis sonitu incedit. Apte autem tintinnabula vestimētis illius describuntur inserta. Vestimēta enim sacerdotis quid aliud, quàm recta opera debemus accipere? propheta testante, qui ait [Sacerdotes tui induantur iustitia.] Vestimentis itaque illius tintinnabula inhærent: vt † vitæ viam cum linguæ sonitu ipsa quoque bona opera [r] sacerdotis clament. Sed cum rector se ad loquendum præparat, sub quanto cautelæ studio loquatur, attendat: ne si inordinate ad loquendum rapitur, erroris vulnere corda audientium feriantur: & cum forasse sapiens videri desiderat, vnitatis compagem insipienter abscindat. Hinc namque veritas dicit [Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.] Per sal quippe, verbi sapientia designatur. Qui ergo loqui sapienter nititur, magnopere metuat, ne eius eloquio audientium vnitas confundatur. Hinc Paulus ait [Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed [s] sapere ad sobrietatem [t].] Hinc in sacerdotis veste iuxta diuinam vocem tintinnabulis mala punica cōiunguntur. Quid enim per mala punica, nisi fidei vnitas designatur? Nam sicut in malo punico, vno exterius cortice multa interius grana muniuntur: sic innumeros sanctæ ecclesiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Ne igitur rector incautus ad loquendum proruat: hoc, quod iam præmisimus, per semetipsam veritas discipulis clamat. [Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos:] ac si figurate per habitū sacerdotis dicat: mala punica tintinnabulis iungite, vt per omne, quod dicitis, vnitatem fidei cauta obseruatione teneatis. Prouidēdum quoq; est solicita intētione rectoribus, vt ab eis non solum praua nullo modo, sed ne recta quidē nimie [u] & inordinate proferantur: quia sępe dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium, loquacitatis incauta importunitate leuigatur [x], & auctorē suum hæc eadem loquacitas inquinat, quæ seruire auditoribus ad vsum profectus ignorat. Vnde bene p Moysem dicitur [Vir, qui fluxum seminis patitur, immundus est [y].] In mente quippe audientium, semen securitatis cogitationis est qualitas auditæ locutionis: quia dum per aurem sermo concipitur, cogitatio in mente generatur. Vnde & ab huius mundi sapientibus prędicator egregius seminiuerbius [z] est vocatus. Qui ergo fluxū seminis patitur, immundus asseritur: quia multiloquio subditus, ex eo se inquinat: quod si ordi-

matrimonio, cum ne cessaria sint verba quantū ad ecclesiam, vt ext. de spon. tuę fraternitatis. quia etiam mutus si contrahit, si gnis debet exprimere consensum, vt extra de sponsa. cum apud. Bart.

s ¶ *Sed sapere.*] ad hæc quę hic dicuntur, bene facit extra de hær. cum ex iniuncto.

t ¶ *Ad sobrietatem.*]i. sine præsumptione.

u ¶ *Nimie.*] id est, in multiloquio.

x ¶ *Leuigatur.*] id est, leuis & inanis ab auditoribus iudicatur.

y ¶ *Est.*] scilicet vsque ad vesperam, vt 5. dist. 6. testamentum.

z ¶ *Seminiuerbius.*] A presbyteris Athenięsium dictū est de Apostolo, quid sibi vult iste seminator verborum? & secūdum hoc erit hic seminiuerbi". sed ſi habes semiuerbius, tunc dic quòd obscurus erat, vel qa (vt dicitur) vitium in guæ habebat.

Pſal. 131. † *al. si.*

Additio. "Seminiuerbius, id est, seminans verba, vel id est, abbreuians verba, secundum Laur. Item Paulus in quadam sequentia dicitur sermologus. sperma enim Græce, Latine dicitur semen, & logos sermo, secundum Hugonem. "Seminiuerbius qs dicatur.

Marc. 9.

Rom. 12.

Exod. 28.

Marc. 9.

Lenit. 15.

Act. 17.

Universidad de Deusto Biblioteca

"Arg.ab ordine verbo rũ sumitur. aAl.dr q̃ de ordine scripturæ ñ est curãdũ. ff.d solu. nec enim. Arc. tal.corde.

a ¶*Præmisit.*]" arg. q̃ ab ordine[a] verborũ est argumẽtandũ. 20. dist. §. 1. & 23.q.4. displiceat. & 1.q.1.vt cuidẽter. & 3.q.7. in grauib.ext. de resc. cum dilecta. Et si præcedẽs verbũ est dubium, & sequens manifestum, sequens clausula est sequenda. ff. de pe. hær. vtrũ aũt. q̃nq; etiam secundum præcedentem exponitur sequens. ff. de leg. 1. si seruus plurium. in fi.

b ¶*Importunitas.*]No. q̃ pp tria cõsueuit induci c. scilicet q̃tacẽs & timens vñr fugere. Item q̃ æque aliquid probatur factis vt dictis. Item ordinẽ verborũ attendẽdum, vt p not. ẽ. posita patet.

In mandatis.] Hæc est 2. pars huius dist. in qua dr, q̃ hæreticis & paganis nõ sunt secreta nostræ fidei manifestãda. & hoc c. ad hoc probãdũ inducitur. Si tu queras q̃ dicta Origenis recipiãtur? Rñd. recipit ecclesia tãq̃ sua ea, q̃ de dictis eius Hieron. recipit. aliassunt cum suo auctore dãnata p Papam Gelasium. 15. dist. sancta Romana. versi, itẽ Origenis. Io, de F. Casvs. Quæritũ fuit ab Origene, vtrũ idiferenter secreta fidei sint cuilibet referanda? Et resp. q̃ ñ, duab. rationib. Prima est, qa Christus præcepit vt intrãtes ciuitatẽ examinemus, q̃s sit in ea dignus, vt apud eũ ci bũ sumamus; multo fortius est hoc faciendũ in cibo spũali, cũ nõ dẽamus proiicere margaritas nostras añ porcos. Secũda est: qa si fidelis est, & bonus paratus corrigi, referare sibi debemus, vt q̃d in eo deficit, p nos suppleatur, vt si qua in eo macula fuerit, emẽdetur: si aũt perfidus est & incorrigibilis, nulla secreta fidei ei sunt reuelãda, sed monẽd[a] est vt resipiscat. Si vero nos puocet dicere q̃d ñ decet ipsum audire, dẽmus eũ prudẽter eludere, ne si nil rñdeam[a], putent auditores inopia responsionis nos declinare certamen.

2. Tim. 4. Matth. 10. Marc. 7. Matth. 7.

c ¶*In mandatis.*] Ie. Euangelicis. Matt. 10. ca. & Marc. 7. vbi Dominus præcepit discipulis suis: In quãcũq; ciuitatẽ intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit, & sic ibi manete, Ex verbis illis arguitur hic à minori. Laur.

d ¶ *Non potest.*] Nam timor in dubiis deteriora canit. Et Lucanus, *Pessimus in dubiis augur timor.*

e ¶ *Quod.*] id est, quia bona sint.

f ¶ *Veritatum.*]Ergo videtur, quòd qui non habet fidem possit habere virtutem, quod non est verum, vt 24.q.1. vbi.

g ¶ *Quæ palam.*]id est, indubitanter sunt mala.

h ¶ *Permaneat.*]Iacpius admonitus.

i ¶ *De secretioribus.*] sed ea quæ spectant ad admonitionem, non autem secreta fidei: quia si illa sciret, facilius nos inde impugnaret, vt 11.q.3. nolite.

k ¶ *Prudenter.*] transferẽdo nos callide ad alienam materiam: cum nec ipsi debeant alieni regni scrutari arcana. C. de commer. mercatores. & extra de elect. quòd sicut. immo subtili ingenio debemus à barbaris extorquere aurum, vt C. de commer. l. 2. & 14.q.4. ab illo. & q.5.c. dixit.

"Dolus bonus. l ¶ *Eludere.*] "Nota dolum esse bonum contra hostem. sic 22. q. 2. vtilem. & ff. de do. l. 1.

nate promeret, prolem rectæ cogitationis edere in audientium cordã? potuisset: dumq; incautus per loquacitatem desluit, nõ ad vsum generis, sed ad immunditiam semen effundit. Vnde Paulus quoque, cum discipulum de instantia prædicationis admoneret, dixit [Testificor corã Deo, & Christo Iesu, qui iudicaturus est viuos, & mortuos, per aduentum ipsius, & regnum eius, prędica verbũ, insta opportune, importune:] dicturus [importune,]præmisit [a] [opportune:]quia scilicet apud auditoris mentem ipsa sua vtilitate se destruit, si habere importunitas [b] opportunitatem nescit.

Item Clemens epist. 3. in extremo.

¶Porcis, & canibus sacra non sunt committenda. C. II.

2 IN mandatis [c] habemus, vt veniẽtes ad ciuitatem discamus prius, quis in ea dign[o] sit: vt apud eum cibum sumamus: quanto magis nosse conuenit, quis, qualisve sit is, cui immortalitatis verba credenda sunt? Soliciti enim, & valde soliciti esse debemus, ne margaritas nostras mittamus ante porcos. Sed & ob alias causas vtile est viri huius habere me notitiã. Si enim sciam, quia in his, de quibus non potest [d] dubitari, q̃, [e] bona sint, emendatus est, & inculpabilis: hoc est, si sobrius, si misericors, si iustus, si mitis, & humanus (quę vtique bona esse nullus ambigit) tũc cõsequẽs videbitur, vt ei, qui obtinet bona virtutum [f], etiã quod deest fidei, & scientiæ, cõferatur: & in quibus maculari eius vita videtur, quæ est in reliquis probabilis, emendetur. Si vero in iis, quæ palam [g] sunt, peccatis inuolutus permanet [h], & inquinatus, nõ me oportet ei aliquid de secretioribus [i], & remotis diuinæ scientiæ proloqui, sed magis protestari, & conuenire eũ, vt peccare desinat, & act[o] suos à vitiis emẽdet. Quòd si ingesserit se, & puocauerit nos dicere, quæ eũ minus recte agentem non oportet audire: prudenter [k] eũ debemus eludere [l]. Nam nihil omnino respondere, audito rum causa vtile nõ videtur: ne forte existiment nos responsionis penuria [m] declinare certamen, & fides eorum lædatur non intelligentium propositum nostrum.

Item Anacletus, epist. 1. omnibus episcopis.

¶ Verba prædicationis persecutoribus suis prælati non subtrahant. C. III.

3 [1] SCimus autem multos ob id infestare doctores, vt eos perdant [n], & placita propriæ voluntatis adimpleant. Non propterea tamẽ doctores (inquantum vires suppetunt) à recta æmulatione [o], & bona intentione [p] recedere debent, scientes, quia beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

Item Gregorius Venantio, lib. 1. epist. 33.

¶Non est mundus à sanguine subiectorum, qui Dei concilium illis non annuntiat. C. IIII.

EPhesiis Paulus [q] dicit [Mundæ sunt manus meæ à sanguine [r] omnium vestrum: non enim subterfugi, quominus annuntiarem [s] omne cõsilium Dei vobis.] Mundus [t] ergo à sanguine eorum non esset, si eis Dei consilium annuntiare noluisset: qa cũ increpare delinquẽtes noluerit, eos proculdubio tacẽdo [u] pastor occidit.

Item Nicolaus ad Michaelem Imperatorem in epistola, cuius initium est, [Proposueramus.]

¶ Aeternæ damnationis pœnam incurrit prædicator, qui semen diuini verbi non spargit. C. V.

DIspensatio † est nobis cælestis seminis iniuncta: væ [x] si nõ sparserimus: væ si tacuerimus. Quod cũ electionis vas formidet, putantur. & hoc probat auctoritate Pauli: & quia pastor videtur occidere delinquentes, nisi eos corrigat.

m ¶*Penuria.*] Arg. contra ĩ. 24.q.3. cum quibus [b].

Cimus.] Hæc est 3. pars huius dist. in qua dr, q̃ si prælati nõ corrigunt suos subditos, sanguis subditorum de prælatorum manibus requiretur. Si autem faciamus quod in nobis est, non imputatur nobis malitia subditorũ. & hoc probat p ista tria c. Io. de Fan.

Casvs. Quidam prælati cessabant à correctione, & à recta via, qa infestabãtur à suis subditis: sed dicit Anacletus, q̃ pp hoc à prædicatione cessare non debẽt, & à recta æmulatiõe. i. dilectione: qa beati qui perse cutionem patiuntur propter iustitiam.

n ¶ *Perdant.*] id est, confundant.

o ¶ *Aemulatione.*]i. dilectiõe. Vnde no. versum, qui valet ad multas expositiones:

"*Aemulor inflatur, amat, inuidet, ac imitatur.* Bart.

p ¶*Recedere.*]" No. q̃ pp substannatiõẽ vel persecutiõẽ nõ cessabit doctor à docendo, vel prælat[o] à prædicando, vt hic, & 11. q.3. nolite. qa etsi illi nõ proficiant, tñ ipse faciat quod suum est, vt 47. dist. quod apud nos. & 23.q.4. sicut nõ est. nec obstat 3. c. px. vbi dicit, q̃ prudẽter debemus eludere tales. nec ẽt illud obst. 24.q.3. dixit Apostol[o]. vbi dicit, hæreticũ homine post primã & secũdã correctionem deuita. quia vtrumq; illorum obtinet in secretioribus fidei, quæ non debemus pandere illis: sed ab illis q̃ faciunt ad correctiõẽ, nũquam cessandũ est, vt 1.q.7. conuenientibus. Io. Hodie autem si hæretici non corrigantur, statim traden di sunt curiæ sæculari ad puniendum. si aũt corrigantur, & iurent stare mandato ecclesię, in ppetuo carcere debent detrudi ad agendam pœnitẽtiam, vt extra de hęretic. c. pen. Bart.

"Aemulor inflatur, amat, inuidet, ac imitatur. Bart. "Aemulor varia signifi cata habet. "Prælat. pp persecutione non deserat pdicationẽ. 1 Iuo p. c. 237. circa medium.

†*Dispensatione nobis.* Orig. 1. *Cor. 9.*

†*al. institutione.* Matth. 5.

Ephesius.] Casvs. Venãti[o] eps̃ suos subditos corrigere nolebat, vel negligebat. de quo eum Gregor. reprehẽdit: quia peccata subditorũ ni si eos corrigat, sibi imputandum est, non illis, vt 24.q.2. admonere. & 47. dist. c. vlt. dum nõ efficiat, non est tibi imputandum, vt 24.q.2. admonere. & 47. dist. c. vlt. dum nõ efficiat, non est tibi imputandum, vt 24.q.2. admonere. & §. necesse. & C. de instit. & substit. l. 1. Argum. contra extra de eo ei per quem mit. in poss. cau. rei fer. c. 1. Ioan. Sed certe ibi stetit non per pe- tentem possessionem. ff. de reg. iur. l. culpa. Bart.

t ¶ *Mundus.*] Argum. à destructione antecedentis, vt 24. quæst. 2. sane.

u ¶*Tacendo.*] infra 83. dist. error.

Dispensatio.] Casvs. In hoc cap. Nicolaus Papa reprehendit prælatos, qui nolũt corrigere subditos, & prædicare: quia væ erit eis, si verba cælestis seminis non prædicauerint, & non sparserint in subiectos: & hoc probat auctoritate Pauli. Præterea sicut magnum est periculum prælatis silere: sic periculosum est subditis non obedire.

x ¶*Væ.*]aliàs veh, scilicet æterna mors. 11.q.3. væ qui.

a ¶*Et clamet.*] Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? 5. 6. dist. sed pensandum.

Additio. Vel dic, clamet prædicando: vel se timere æternam damnationem, secundum Hug.

b ¶ *Quanto magis.*] Argu. à maiori, vt 32.q.5. si Paulus. 8.q.1. si ergo tantus.

c ¶*His.*]i. subditis.

d ¶*Parere.*]i. obedire.

PARITER. Hæc est quarta pars huius di. Dictum est 3. in ca. in mandatis. q̃ secreta fidei nõ sunt hæreticis reuelanda. Nunc vero dicit Gratianus q̃ idem est d̃ catholicis indignis, & non intelligentib. fi autem secus fiat, non fit ad eorum vtilitatẽ: sed potius ad ostẽtationem, vel adulationem, vel scientię iactationem, vel propter loquacitatem incautam. Et hoc probat per expositionem, Beati immaculati. Ex quib. patet, q̃ si prælatus in prædicando discretionem non seruat, tamquam torto naso, i. discretione carens, sacerdotis officio videtur indignus.

e ¶*Irreuocabile.*]Horatius: *Nam semel emissum manet irreuocabile verbum.* ext. de verbor. sign. forus. & Ouidius:

Nescit vox missa reuerti. iuxta illud: *Vox emissa semel, irreditura volat* [a].

f ¶*Torto.*] j. dist. 49. c. 1. hinc etenim nasum comparat discretiõi: quia per eum perpenditur odor & fetor.

Vm autẽ.] Hæc dist. diuiditur in tres par. in quarum prima probat de temperantia gulæ. & hoc probat p quattuor auctoritates sanctorum patrũ. Secunda ibi, *Multis.* Tertia ibi, *Non oportet.* Ioan. de Fan.

Casvs. Supra in 35. di. dictum ẽ, q̃ sacerdos non debet esse vinolentus, sed sobrius: qa comessatio & voracitas ebrietatis sunt eo hærentia, ideo prohibita ebrietate, prohibetur in hac 44. di. vo racitas, & gulę intemperantia. Et probat per trib. rationib[o]. Prima ẽ, quia comessatio & ebrietas ab Apostolo enumerãtur inter opera tenebrarum dicens: non in comessationib. &c. Secunda est: quia ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriam: & omne opus bonum dissoluit: Tertia probat exemplo Nabuzardam, qui destruxit muros Hierusalem: quia ei multitudo coquorum deserũit. Sunt autem comessationes noxiæ non solum sacerdotib. sed etiam laicis: qui dies festiuos celebrare non putant, nisi comessationibus deseruiant.

CVM AVTEM. Hæc dist. spectat ad tertium c. apostolicę regulę, quæ tractata est 35. di. oportet ordinandum esse nõ vinolentum, sed sobrium. sed nõ tractauit ibi nisi de sobrietate potus: ideo resumit eam hic, & tractat de temperantia & sobrietate cibi. "Annectit q̃ laici & clerici qui faciunt magna conuiuia causa lasciuiæ, delinquunt [b]. Item addit q̃ clerici non debent comedere vel bibere in tabernis, nisi necessitas cogat. [c] Deinde dicit, quòd cibum clerico & clamet [a], quanto magis [b] cuilibet exiguo metuendum est: Proinde, sicut non leue discrimen incumbit Pontificibus siluisse pro diuinitatis cultu, & ecclesiæ correctione quod congruit, ita his [c] (quod absit) nõ mediocre periculum est, qui cum debeãt parere [d], despiciunt.

4. *Pariter quoque obseruare debet sacerdos, ne indignis, & non intelligentibus secreta mysteria sua prædicatione referare incipiat. Qui enim ea docet, quæ ab auditoribus non valent intelligi, non ad eorum vtilitatem sed ad sui ostentationem facit.* [1] *Vnde in expositione [Beati immaculati] dicitur. Vtium est secreta mysteria vulgare indignis: quod sit vel loquacitate incauta, dum sine iudicio vola irreuocabile [e] verbum, vel adulatione, vt ei placeat [2], cui secreta reuelat, vel iactatiõe scientiæ, vt plura scire videatur.] In quibus omnibus profecto datur intelligi, quanta debeat esse discretio in prædicatione sacerdotis: quoſi forte carueriſ, tamquam torto [f] naſo, sacerdotalis officij iudicatur indignus.*

1 Gl. ord. ex Ambr. ser. 2 in Psal. 118. ver. [absconditi eloquia tua.]

2 Tex. est in fin. l. 1. C. de sta. & imag. vbi vide qd fit adulatio.

a Ad idẽ 5. q.5. q. ambulat. ff. de ca. & postli. re. in bello. §. hinc igitur. i fi. Arc. *Rom.* 13.

3 Hier. i epi. ad Amãdũ, & Aug. de Tẽp. ser. 65. Greg. in pasto. p. 3. c. 20

4 *Reg. vlt. secundum lxx*

4 In Michęa c. 3. in extremo.

5 Iuo p. 13. c. 68.

DISTINCTIO XLIIII.

Vm autem vinolentus esse prohibetur gulæ intemperãtiam nequaquã habere permittitur. Neque enim ebrietas prohibetur, & voracitas permittitur. Vtrumque [g] enim inter opera tenebrarum Apostolus connumerat scribens Romanis [Non in comessationibus, & ebrietatibus.] Ventris namque ingluuies ad luxuriam prouocat facile, & omne opus bonum dissoluit. [3] *Vnde [venter, & genitalia sibimetipsis vicina sunt: vt ex vicinitate membrorum confœderatio intelligatur viciorum.] Hinc etiam Nabuzardam princeps coquorum muros Hierusalem destruxisse legitur: quia venter, cui multitudo coquorum deseruit, ædificia virtutum ad solum redigit. Sacerdos itaque de altari viuere [h], non luxuriari quærat, vt ait Hieronym.* [4] *[Tibi ô sacerdos de altario viuere, non luxuriari permittitur.] Sunt autem comessationes non solum sacerdotibus, sed etiam laicis noxiæ: qui festiuos, & solennes dies non aliter se digne celebrare putant, nisi comessationibus deseruiant.*

Vnde Augustinus scribit ad Aurelium episcopum, epist. 64.

¶Non est vacandum comessationibus, & ebrietatibus. C. I.

5 COmessationes, & ebrietates ita concessæ, & licitæ putantur [i], vt in honorem etiam beatissimorum martyrum non solum per solennes dies (quod ipsum quis non lugendum [k] videat, qui hæc non carneis [l] oculis inspicit?) sed etiam quotidie celebrentur. *& post pauca*: Non ergo aspere quantum existimo, non duriter, non modo imperioso ista tolluntur: magis docendo, quàm iubendo, magis monẽdo, quàm minando. Sic enim agendum est cum multitudine [m] peccantium †. Seueritas autem exercenda est in peccata paucorum. Et si quid minamur, cum dolore fiat, de scripturis comminando vindictam futuram, ne nos ipsi nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur. Ita prius mouebuntur spirituales, aut spiritalibus proximi, quorum auctoritate, & leniſſimis quidem, sed instantissimis admonitionibus cetera multitudo frangatur.

Item ex concilio Laodicensi, c. 24.

¶Nulli clericorum, aut continentium licet tabernas intrare. C. II.

6 NOn oportet [a] clericos seruientes à presbyteris vsque [n] ad diaconos, & deinceps ordinis ecclesiastici omnes vsque ad ministros, aut lectores, aut exorcistas, aut ostiarios, aut psalmistas, aut etiam eos, qui in proposito [o] continentiæ sunt, tabernas [p] intrare.

a ¶Clericos seruientes.]*Græce est, ἱερατικοὺς, quod Dionysius vertit, sacro ministerio dedi tos: quam versionem concilium Aquisgranense, Burchardus, & Iuo attulerunt.*

b ¶ Tabernas.] *sequebatur in impressis*, nisi causa necessitatis: *quæ sunt expuncta, quia neque in plerisque manuscriptis, neq; in Burchardo, & Iuone, neque in ipso concilio Laodicensi, aut Aquisgranensi. (vbi ca. 60. hoc idem repetitur) leguntur: videntur tamen accepta ex can. Apost. 54.*

Item ex sexta synodo, c. 9.

¶Deponatur clericus, qui tabernam, aut ergasterium habere voluerit. C. III.

NVlli clerico licet tabernã [a], aut ergasterium [p] habere. Si

1 ps

Vm autem vinolentus esse prohibetur gulæ intemperãtiam nequaquã habere permittitur. Neque enim ebrietas prohibetur, & voracitas permittitur. Vtrumque [g] enim inter opera tenebrarum Apostolus connumerat scribens Romanis [Non in comessationibus, & ebrietatibus.] Ventris namque ingluuies ad luxuriam prouocat facile, & omne opus bonum dissoluit. [3] *Vnde [venter, & genitalia sibimetipsis vicina sunt: vt ex vicinitate membrorum confœderatio intelligatur viciorum.] Hinc etiam Nabuzardam princeps coquorum muros Hierusalem destruxisse legitur: quia venter, cui multitudo coquorum deseruit, ædificia virtutum ad solum redigit. Sacerdos itaque de altari viuere [h], non luxuriari quærat, vt ait Hieronym.* [4] *[Tibi ô sacerdos de altario viuere, non luxuriari permittitur.] Sunt autem comessationes non solum sacerdotibus, sed etiam laicis noxiæ: qui festiuos, & solennes dies non aliter se digne celebrare putant, nisi comessationibus deseruiant.*

Vnde Augustinus scribit ad Aurelium episcopum, epist. 64.

¶Non est vacandum comessationibus, & ebrietatibus. C. I.

5 COmessationes, & ebrietates ita concessæ, & licitæ

mino sancto. sed propter scãdalum numquam debet deseri veritas ipsa, vt ext. de reg. iu. qui scandalizauerit [g]. sed seueritas pœnarum potest deseri, vt hic. Io. Item vbi non habet locum dispensationis remedium, vt in matrimonio: propter multitudinem non est recedendum à seueritate canonica, vt ext. de transa. ex par. Bar. [h]

On oportet.] Casvs. Clerici omnes generaliter, & qui votum continentiæ fecerunt, prohibentur ingredi tabernas, nisi causa necessitatis, vt j. cap. sequenti. Sequentia duo capitula plana sunt.

n ¶*Vsque.*]impropriè ponitur hic, vsque, cum nulli sint in medio.

o ¶ *Qui in proposito.*] vt Deo deuoti conuersi. 12. quæstio. prima.

p ¶ *Nulli clerico licet.*]¶*Ergasterium.*]id est, stationem.

a ¶ *Quanto magis.*] cui non licet minus, non licebit & mai[a], vt hic. & 24. q.1. miramur. & 74.di. gesta. 14.q.5. pg

a Ad idē 30. q. 3. pyctaciū. ff. d int. & rel. relegatorum. §. Vlt. Arch.

nale[a], sicut in casu cō uerso, s. cui licet maius, & minus. 16. qu. 2. vsus.

b ¶ *Aut cesser.*] sic 35. dist. c. 1.

c *Lerici.*] ¶ *Nisi peregrinationis.*] Not. q̄ pmittitur viatori, qd alij nō permittitur. Ar. simile. j. 11. q. 3. qm̄ multos.

1 Aq; gran. conc. c. 90. Burc. l. 2. ca. 130. Iuo p. 6 c. 204.

Vltis.] Hęc ē 2. pars huius di. in qua reprehenditur quidam Natalis epūs, qui semper erat in cō messatiōib. ita q̄ offm̄ suum nesciebat: & ita aliis d̄trahebat. & hoc probatur p̄ hoc c. & per c. seq. Io. de Fan.

Casvs. In hoc c. reprehēdit Greg. Natalem epm̄, qui tantum con uiuiis deseruiebat, in quib. vita absentium reprehendebatur, & inanes fabulæ cātabātur: qd ex eo apparebat, q̄a neq; lectioni neq; exhortōi insistebat: neq; suis maioribus reuerētiā exhibebat.

2 Addē quōd actio hic accipitur pro actu. simile l. magistra tuum. C. de ado. & in l. 3 ff. d of. pcō. & j. e. dist. rationis.

d ¶ *Actionum.*] Ar. prę sumi contra aliquem quandoq; propter crimē prætext; tum. 18. di. b Vbi d hoc &ext. de fsum. scribā. &C d adul. si qui. 31. q. 1 si quis viuē tē. ext. de ele. officij. Arc.

peruenit[b]. 34. q. 1. cū per bellica. Quādoq; ex præsenti circa prę sens, vt hic. quandoq; circa futurum. 50. di. si quis diaconus. Quandoque ex præterito circa præteritum. 22. q. 1. nō est. Quādoque ex præterito circa futurum. 23. q. 5. si apud. & 81. dist. plurimos.

† *al. sanctitas.*

e ¶ *Inuigiles.*] q̄ duo, s. lectioni studere, & ex hortatiōi inuigilare, sunt opera pōtificis. 36. dist. c. vlt.

f ¶ *In testimonium.*] hic vnum factum probat aliud, vt 1. q. 1. constat, &c.

† *al. abstinentia.*

Conuiuia.] Casvs. Item Natalis episcopus excusabat se, quia reprehensus fuit propter conuiuia, quę faciebat: dicens q̄ bona intentione & cā impendendę charitatis hoc faciebat. Sed Grego. dicit, q̄ tunc fiunt ex charitate, cum vita absentium non reprehenditur, nec inanes fabulę recitantur, sed verbā facræ lectionis, & cū infirmitas sola reficitur: & qui hæc in suis conuiuiis facit, magister est abstinentiæ. Quæ autem sequuntur vsque ad distinctionem, plana sunt, & per se patent.

3 De consc. di. 5. c. nulli. Burc. l. 2. c. 161. Iuo p. 6 c. 252.

† *al. in amore.*

g ¶ *Mordetur.*] Vnde versus:

† *al. facere permittat.*

Quisquis amat dictis absentū rodere vitā.

Quisquis amat dictis absentū rodere vitā.
Nec sinit esse feros Bacchum Cererēq; Venerē.
Nec patitur vitā sine te producere longā.
Nec sinit esse feros Bacchum Cererēq; Venerē.
Nec patitur vitā sine te producere longā.
Nec sinit esse feros Bacchum Cererēq; Venerē.
Nec patitur vitā sine te producere longā.

enim huiusmodi tabernam ingredi prohibetur, quanto magis a aliis ministrare in ea? Si quis vero tale quid fecerit, aut cesserit b, aut deponatur.

a ¶ Tabernam, aut ergasterium.] *Græce est,* καπηλικὸν ἐργαστήριον. id est, cauponariam tabernam.

Item ex concilio Carthag. 3. c. 27.

¶ Nisi necessitate compulsi clerici tabernas non ingrediantur. C. IIII.

1 Clerici, edendi, vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis c necessitate compulsi.

Item Gregorius Natali episcopo, lib. 2. reg. indict. 10. epist. 14.

¶ Corripiendus est episcopus, qui conuiuiis occupatur. C. V.

2 Multis ab vrbe tua venientibus, frater charissime, dicī, pastorali cura derelicta, solis te conuiuiis occupatum: quæ audita non crederem, nisi hæc actio num[a] d tuarum experimentis ad probarem. Nā quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi inuigiles e, sed ipsum quoquevsum ecclesiastici ordinis ignores, hoc est i testimonium f, quòd eis, sub quib[b] es positus, seruare reuerentiam nescis,

Idem ad eumdem, lib. 2. epist. 37.

¶ De eodem. C. VI.

Conuiuia, quæ ex intentione impēdendæ charitatis fiunt, recte vestra fraternitas† in suis epistolis laudat. Sed tamen sciendum est, quia tunc ex charitate veraciter prodeunt, cum in eis nulla absentium vita mordetur g, nullus ex irrisione reprehēditur, nec in eis inanes sæcularium negotiorum fabulæ, sed verba sacræ lectionis audiuntur: cum nō plus, quàm necesse est, seruitur corpori: sed sola eius infirmitas reficitur vt ad vsum exercēdę virtutis habeatur. Hæc itaq; si vos in vestris cōuiuiis agitis, abstinentium† h, fateor: magistri estis.

[*Item ex concilio Nannetensi.*]

PALEA. C. VII.

3 Nvllus presbyterorū, quando ad anniuersarium diem trigesimum, aut septimum, vel tertium alicuius defuncti, aut quacumque vocatione ad collectam presbyteri conuenerit, se inebriare vllatenus præsumat, nec precatus amore† sanctorum, vel ipsius animæ bibere, aut aut alios ad bibendum cogere, vel se aliena precatione ingurgitare, nec plausus, & risus incoditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare præsumat, aut turpia ioca, vel vrso, vel tornatricib[i] ante se fieri† patiatur: nec laruas dæmonum[a] ante se ferri consentiat: quia hoc diabolicum est, & à sacris canonibus prohibitum.

a ¶ Dæmonum.] *Burchardus addit,* quas vulgo Talamascas dicunt.

[*Item ex eodem.*]

¶ De eodem. PALEA. C. VIII.

4 Qvando autem conuenerint presbyteri ad aliqđ conuiuium, aliquis† prior illorū, versum ante mensam incipiat, & cibum benedicat: & tunc secundum ordinem sedeant, alter alteri honorem præbentes, & per vices cibum, & potum benedicant, & aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura legat. Et post refectionem similiter sanctū hymnum dicant ad exemplum Domini, sicut in cœna fecisse legitur: & sic se contineant omnes presbyteri, maxime in talibus locis, vt non vituperetur ministerium illorum.

[*Item ex eodem.*]

¶ De eodem. PALEA. C. IX.

5 Qvando presbyteri per Kalendas simul conueniunt post peractum diuinū mysterium †, ad necessariam collationem, non quasi ad plenam refectionem, sed quasi ad prandium, ibi ad tabulas resideant: ne per talia inhonesta conuiuia se inuicem grauent: quia indecens est, & onerosum, sæpe etiam tarde ad ecclesiam redeuntes maius damnū de reprehensione consequuntur, quod† de grauedine mutua contrahunt, quàm lucrum ibi† faciant. Nam de huiusmodi conuentu Paulus Corinthios reprehendit, qui inconuenienter cœnam Dominicam manducare conueniebant. Sic & qui ad cœnam Dominicam, id est ad collationem verbi sub occasione conueniunt, & ex veritate† ventris causa coniunguntur, reprehensibiles coram Deo, & hominib. habentur. Et ideo peractis omnibus, qui voluerint, panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangat, & singuli singulos bibere faciant, & maxime vltra tertiam vicem poculum non cōtingant, & sic ad ecclesias redeant.

Item ex concilio Laodicensi, c. 53.

¶ Christiani ex symbolis conuiuia non celebrent. C. X.

3 Non oportet i ministros altaris, vel quoslibet clericos, aut etiam laicos Christianos ex symbolis k [quæ† vulgus comessalia appellat] conuiuia celebrare l.

Item ex concilio Toletano 3. c. 7.

¶ Sacrarum scripturarum lectio sacerdotalibus semper conuiuiis misceatur. C. XI.

7 Pro reuerētia[m] Dei, & sacerdotū id vniuersa cō stituit synod[9], vt (quia solēt crebro mēsis otiosę fabulę inter poni) in oī sacerdotali cōuiuio lectio diuinarū scripturarū misceatur. Per hoc em̄ & aīæ ædificātur ad bonū, & fabulæ nō necessarię, phibentur.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 61. & 66.[8]

¶ De confertis nec conuiuia facere, nec ante horam diei tertiam clericis comedere licet. C. XII.

9 Non liceat sacerdotes, vel clericos, sed nec religiosos laicos conuiuia facere de confertis. ¶ Nec oportet clericos, vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire conuiuia, nec aliquādo clericos, nisi hymno n dicto, comedere panem, & post cibos gratias auctori Deo referre.

Sequitur

Hanc mensam vetitā. nouerit esse sibi.

h ¶ *Abstinetium.*] No. q̄ abstinens dr̄ q̄ bene comedit: & continēs dicitur qui tamē cognoscit vxorē suā, vt 31. dist. Nicæna.

Non oportet] hęc ē tertia pars di. in qua dicitur, q̄ nullus debet facere conuiuium de cōfertis, i. de symbolis: quod in vulgari dr̄, escoht. & ad hoc probandum ista tria c. inducūtur. Ioan. de Fan.

i ¶ *Non oportet.*] hic habent quidam c. nullus. quod est j. de con se. dist. 5. nullus.

k ¶ *Ex symbolis.*] symbolum est qñ plures conferunt ad conuiuia facienda. idem est confertum.

l ¶ *Celebrare.*] Nā vt ait Iuuenalis, Miserū ē aliena viuere quadra.

m *Pro reuerentia.*] j. de conse. dist. 5. in omnibus.

n *Non liceat.*] ¶ *Hymno.*] j. de conse. dist. 2. panis & calix. & c. didicimus.

1 Burc. l. 2. c. 153. † *decanus, aut aliquis* Burch.

2 Burc. l. 2. c. 162. Iuo p. 6 c. 255. † *al. minister.*

† *& al. cibi.* 1. Cor. 11.

† *al. ingerere.*

6 Conc. quisquis. c. 69. Rab. in poc. c. 27. † *ista sententia additā in quibusdam glos.*

7 Burc. l. 2. c. 169. Iuo p. 6 c. 260. Rab. i pœn. c. 28.

8 Apud Martin. Bracc.

9 Burc. l. 2. c. 165. Iuo p. 6 c. 256. C. 8.

Equitur.] Hæc dist. diuiditur in quattuor part. In quarum prima probatur per septem auctoritates, q̄ prælati non debent esse accensi ad iram vel perturbationem. Secunda ibi, *Salomon.* Tertia ibi, *Ex his.* Quarta ibi, *Percussor.* Ioan. de Fan.

Casvs. In hac 45. dist. prosequitur 9. c. apostolicæ regulæ, oportet episcopū non esse percussorem: quia nō debet esse irascibilis & perturbati sensus, sed patiens exemplo Christi, q̄ dorsum posuit ad flagella. Et primo probat q̄ prælati non debent aliquem pcutere vsq; ad §. *Salomon.* postea ællegat in contrariumvsq; ad §. *Ex his.* No. "ergoq; est percussio spiritualis: & est pcussio corporalis. Spiritualis ē, cum q̄s indiscreto fermōe corrigit aliquos. ista prohibetur. vt j. c. vl. Corporalis est il la quę manu fit. & ista vbi fitex ira vel odio, vel ad hoc vt magis timeatur. peccatū est. vt j. ea. c. 1. sed si fit cā correctionis a, licita est ei qui habet potestatem in eum, vt j. c. cum beatus. & 35. dist. an omnia. hoc tamen scias, q̄ episcop[9] suis manib. neminem verberabit, vt 86. dist. non liceat. sed per alium poterit, vt 5. q. 5. illi. nō tamē per laicum, sed per clericum, si clericus fuerit verberandus, vt ext. de sen. excom. vniuersitatis. ni si penitus sit incorrigibilis. tūc etiam per laicum poterit, vt ext. de sen. exc. c. vt famę. "Item distinguēdum est circa qualitatem ipsarum personarum, quę corrigendę sunt, & etiam circa quantitatem criminum: nā qui sunt in minoribus ordinib. constituti, licite verberantur etiā pro minoribus crimini bus: vt j. e. 5. Salomō. & 35. dt. ante. sed maiores non sunt vērbe rādi nisi pro maioribus. vel enormib. criminibus vt j. e. cum beat[o]. & 35. dist. ante. "Sunt tamen alij casus, in quibus licite percutitur clericus, vt no. 17. q. 4. si quis suadente.

1 Epist. ad Nepotianū

2 lib. 23. c. 12

a De hoc mēbro dic, vt leg. & no. ext. de sen. exc. cū volūtate. verſ. q̄ de his.

" Percussio est duplex.

1. Tim. 3. & ibi gl. ordi. & Ansel. ex Hier. ad Oceanum.

" Clericus an possit verberari.

3 Io. Diac. l. 3. c. 9. Pol. l. 4. tit. 9.

2. *Tim.* 4.

4 Arg. q. suffi cit allegatio q̄ alis ſ expſſo lib. d quo p gl. in vet. cōtinebatur. c. 68. ff. de d̄esp. imp.

" Corrigēs d; multa attendere.

Vidam autem.] Casvs. Quidā prælati erant, qui vt magis timerentur, suos clericos verberabant. Et præterea homines ad fidem verberib. & nō prædicatione cogebant: sed dicit Greg. in hoc c. quòd hoc facere non debēt. & hoc probat auctoritate Pauli dicentis: Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Et auctoritate concilij, in quo statuitur, vt nullus clericus percutiatur: qui contra fecerit, triduo suspendatur.

† *al. à pl. ano.*

a ¶ *Canones.*] 86. dist. non liceat.

"Fidem suscipere nemo cogitur

b ¶ *Fidem.*] "Ad fidem enim nemo cogēdus est, vt 23. q. 5. ad fidem. & j. ca. de Iudæis. sed fidem receptam cogitur quis retinere. & sic non obstat 23. q. 4. quis nos. & q. 6. iam vero.

Si ergo laicis comessationes damnabiles sunt, multo magis sacerdotibus imputantur ad gehennam. Venter enim pinguis (vt Hieronymus ait[1]) crassum sensum generat: cum sacerdotalis sensus contra vigil esse debeat, & tenuis: atque ideo edacitatis vitio obnoxij in sacerdotes vngi non debent. Hi enim (vt ait Gregorius in moralibus [2]) qui adhuc vitiorum bello subiacent, nequaquam per prædicationis vsum præesse magisterio ceterorum debent.

DISTINCTIO XLV.

1 ps *Equitur [non percussorem.] Non enim oportet episcopum ita esse irascibilem, & perturbati sensus, vt percutiat, qui debet esse patiens: sed sequatur eum, qui dorsum posuit ad flagella.*

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Constantinopol. lib. 2. epist. 52. al. c. 91.

¶ Verborum correptione, non verberibus timeri debet episcopus. C. I.

3 Qvid autem de episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones a dicānt[4], bene fraternitas vestra nouit. Pastores ecclesiæ facti sumus, non percussores: & egregius prædicator dicit [Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina.] Noua vero, atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem b.

Item in concilio Romano sub Silvestro, cap. 17.

¶ De eodem. C. II.

Eminem† c quisquam peccantem clericum eædē attingat, non presbyter, non diaconus, non episcopus clericum, vel seruitorem ecclesiæ ad eædem perducat. Sed si ita causa exigit clerici, triduo d priuetur honore, vt pœnitens redeat ad matrem ecclesiam.

Item Gregorius Paschasio episcopo Neapol. lib. 11. epist. 15.

¶ Non asperis, sed blandis verbis, ad fidem sunt aliqui prouocandi. C. III.

Qvi sincera intentione extraneos à Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis e non asperitatibus debent studere, ne quorum mentem reddita adt plenum ratio poterat reuocare, pellat procul aduersitas. Nam quicumque aliter agunt, & eos sub

c Nemine m.] ¶ *Peccantem.*] dum tamen non nimis b enormiter excedat. vel intellige quòd clericus in sacris ordinib. constitutus non est grauiter & immoderate verberandus. & sic non obstat ext. de sent. exc. vniuersitatis. Ioan.

b Et sic non ob. extr. de sent. exc. vt famæ. Ioan. de Fan.

d ¶ *Triduo.*] similis suspensio est 5. q. 3. in loco, &c.

hoc velamine à cōsueta ritus sui volunt cultura suspendere, suas illi magis, quàm Dei causas probātur attendere. ¶ Iudæi siquidem Neapoli cōsistentes questi nobis sunt, asserentes, q̄ quidā eos à qui busdam feriarum suarum solenni tatibus irrationabiliter nitantur arcere: ne illis sit licitum festiuitatum suarum solennia colere: sicut eis nunc vsq;, & parentibus eorū longis retro temporibus licuit ob seruare. Quòd si ita se veritas habet, supervacuæ rei videntur operā dare †: Nam, quid vtilitatis est, quando, & si contra lōgum vsum fuerint vetiti, ad fidem illis, & cō uersionem nihil proficit? Aut cur Iudæis, qualiter cæremonias f suas colere debeant, regulas ponimus, si per hoc eos lucrari nō possumus? Agēdum ergo est, vt ratio ne potius, & mansuetudine prouocati sequi nos velint, non fugere, vt eos, ex eorum codicibus ostendētes, quæ dicimus, ad sinum matris ecclesiæ Deo possimus adiuuante conuertere. Itaque frater nitas tua eos monitis quidem, prout potuerit, Deo adiuuāte, ad conuertendum accendat, & de suis illos solennitatibus inquietari denuo non permittat: Sed omnes festiuitates, feriasque suas, sicut hactenus tam ipsi, quàm parentes eorum per longa colentes retro tempora tenuerūt, liberam habeant obseruandi, celebrandique licentiam g.

Item Gregorius iiij. in epistola episcopis per Galliam, & Germaniam constitutis.

¶ Non seueritate, sed benevolentia subditos prælati corripiant. C. IIII.

6 Licet plerumque accidant in sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia h, quàm seueritas, plus cohortatio, quàm comminatio †, plus charitas, quàm potestas: cum nemo nostrum sine reprehensione, aut sine peccato i viuat. Nam si Dominus statim post trinam negationem beatum Petrum apostolum præceptorem nostrum iudicasset, non tantū ex

Vi fincera.] Casvs. Neapolitani verberabant Iudæos vt ad fidem conuerterētur: nec permittebāt eos suas festiuitates celebrare. De hoc cōque sti fuerunt Iudæi Papæ. Præcepit ergo Papa, Neapolitano archiepiscopo, ne hoc fieri permittat: quoniam non asperitatibus, sed rationibus & auctoritatib. vet. test. sunt commonendi, & admonitionib. ad fidem sunt conuertendi: alias eorum cōuersio erit inutilis. si aūt conuerti noluerint, i feriis & festiuitatibus suis, quas ipsi & parētes eorum hactenus coluerunt, inquietari non permittat, sed liberam habeant licentiam celebrandi.

5 Iuo p. 13. c. 105.

† *al. adhibere.*

e ¶ *Blandimentis.*] vel etiam munerib. vt 23. q. 4. c. vl. licet argu. fit contra. 1. q. 2. qua pio. 22. q. 2. primum.

f ¶ *Cæremonias.*] Cæremoniæ dicuntur sacrificia Iudæorum: quia cereis exercebantur. 5. dist. 6. §. his ita.

g ¶ *Licentiam.*] "Sed nonne Iudæi mortali ter peccāt ista facien do[c]: quomodo ergo datur eis licentia peccare. cādi mortaliter? Item Nam si peccāt mortaliter, quare nō puniuntur, cum ipsi in aliis delictis puniantur, vt 17. q. 4. constituit. ext. de vsu. post miserabilē? Cusi Sed dic quòd nō dat eis hic licentiam peccandi: sed liberationē candi: sed liberationē candi: sed liberationē cand

Universidad de Deusto Biblioteca

“ Iudex sit amator æquitatis & misericordiæ.

a ¶ *Expectandi.*]Arg. “quòd semper iudex potius sequetur misericordiam quàm iudicium : vel æquitatem quàm rigorem, vt 86. dist. non satis. 50. dist. ponderet. 26. q. 7. alligant. & 35. q. 9. veniam. Ad idem. 9. dist. sana.

b ¶ *Iudicandi.*]id est, damnandi.

c ¶ *Scandalorum.*] nam scandalum est, clericum statim puniri post delictũ. sic. 11. q. 3. rursus.

d ¶ *Non vult.*] sic 2. q. 6. qui se scit.

DE Iudæis.] Cavs. ideo statutum fuit in concilio Toletan. ne de cetero ad fidem per vim adducãtur : qa cui vult, Deꝰ miseretur : & quẽ vult indurat. Admonẽdi ergo sunt, & nõ cogendi. Verumtamẽ si iam coacti sunt ad fidem, sicut factum fuit temporib. principis Sisebuti : quia iam sacramenta diuina receperunt : cogẽdi sũt ea seruare : ne nomen Domini blasphemetur in eis, & fides quam susceperunt, cõ temptibilis habeatur. Sequens ca. satis planum est.

tal. prosp. ici. Orig.

e ¶ *Saluandi sunt.*] qa nullus inuitus fit bonus, vt 23. q. 6. vides.

“ Coactio est duplex.

f ¶ *Coacti sunt.*] “Coactio conditionalis de qua hic loquitur, non impedit sacramẽtum baptismi : nec etiam sacramẽtum ordinis, vt 74. dist. vbi impedit tamen sacramentum matrimonij[a], vt extr. de spon. cum locum. sed si fuerit absoluta coactio, nullus character imprimitur, vt ext. de bapt. maiores. sed in dormientib. & amẽtib. distinguitur : qꝫ si prius habeat pro posito baptizandi, recipiunt characterẽ : aliter non, vt ibidem dicitur in fi. eo qdormiens possessionem non acquirit, vt ff. de acq. pos. l. 1. §. 1.

a Arg. cõtra 22. q. 4. inter vbi de hoc, ibi videas.

g ¶ *Vilis.*]Not. propter vilitatem vitandã ali quid fieri. 100. di. prisca. & c. seq.

h LIcet.] ¶ *Et quod prouisum est.*]si mile est qd dicit decr. quod alicui pro pietate conceditur, non debet redũdare in alterius iniuriã, vt ext. de ecc. ædi. c. 2. & ext. de ap. reprehẽsibilis.

i ¶ *Concordiam.*] f. vt vnus præesset aliis, ne fierẽt schisma, vt 93. dist. legimus. & 89. dist. ad hoc.

EPiscopum.] Cavs. Statutũ fuit in canone Apostolorum, vt nullus episcopꝰ, presbyter, vel diaconus percutiat fideles delinquentes, vel infideles volens ab eis timeri. quod si fecerit, deponatur : quia Dominus hoc non docuit : immo cũ eo fructum, sicut fecit, recepisset. Expectandi[a] ergo, atque corrigendi magis sunt rectores ecclesiæ, quàm statim iudicandi[b] : cum maiora negotia, & difficiliores causarum exitus, sanctorum patrum canones spiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia cõsecrati iubeant sub nostræ sententiæ expectatione suspendi, nostroque moderamine finiri. Vnde necesse est hæc, & alia ecclesiastica quæque negotia post multarum experimenta causarum solicitius perspici †, & diligentius præcaueri : quatenus per spiritum charitatis, & pacis, omnis materies scandalorum[c], & præsumptio inuidorum[A] atque oppressio simplicium fratrum de ecclesiis Domini auferantur. Et sicut non vult quisquam fratrum se aliorum iudicio prægrauari, ita non audeat alij inferre, quod sibi non vult[d] fieri, Iudæi non sunt cogẽdi ad fidem : quam tamen si inuiti susceperint, cogendi sunt retinere.

tal. prosp. ici.

A ¶ Inuidorum.] *In epistola Gregorij iiij. (quæ est in sæpe memorato codice bibliothecæ Dominicanæ) & aliquot vetustis. exemplaribus Gratiani legitur,* Iudæorum.

Vnde in concilio Toletano 4. c. 56. statutum est.

¶ Sicut non sunt Iudæi ad fidem cogẽdi, ita nec conuersi ab ea recedere permittuntur. C. V.

1 DE Iudæis autem præcipit sancta synodus nemini deinceps ad credendum vim inferri. [Cui enim vult Deus, miseretur, & quem vult indurat.] Non enim tales inuiti saluandi sunt[e], sed volentes, vt integra sit forma iustitiæ. Sicut enim homo proprij arbitrij voluntate serpenti obediens periit, sic vocante se gratia Dei, propriæ mentis conuersione homo quisque credẽdo saluatur. Ergo non vi, sed liberi arbitrij facultate vt conuertãtur, suadendi sunt, non potius impellendi. Qui autem iampridem ad Christianitatem coacti sunt[f] venire (sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti) quia iam constat eos sacramentis diuinis sociatos baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis, & sanguinis Domini extitisse participes, oportet, vt fidem, quam etiam vi, vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen Domini blasphemetur, & fides, quam susceperunt, vilis[g], & contemptibilis habeatur.

Item Leo Papa, epi 82. ad Anastasium episcopum Thessalonicensem, c. 1.

¶ Beneuolentia plus quàm seueritas erga corrigendos agat. C. VI.

2 LIcet nonnumquã accidant, quæ in sacerdotalibus sunt reprehendenda personis, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quàm seueritas, plus cohortatio, quàm comminatio †, plus charitas, quàm potestas. Sed hi, qui quæ sua sunt, quærunt, nõ quæ Iesu Christi, facile ab hac lege discernuntur : & dum domina ri magis, quàm consulere subditis quærunt, placet honor, inflat superbia, & quod prouisum[h] est ad concordiam[i], tendit ad noxã.

tal. commotio.

Item ex canone Apostolorum, c. 28. iuxta priscam versionem.

¶ Deiiciatur ab officio presbyter, & diaconus & episcopus verberibus timeri quærens. C. VII.

3 EPiscopum, aut presbyterũ, aut diaconum percutiente fideles delinquentes, aut infideles inique agentes, & per huiusmodi volentem timeri, deiici ab officio suo præcipimus, quia nusquam nos docuit[k] hoc Dominus. Econtrario vero ipse cum percuteretur, non repercutiebat : cum maledicebatur, non remaledicebat : cũ pateretur, non comminabatur.

Item ex concilio Bracarensi 3. c. 6.

¶ Non verberibus, sed verbis subditos episcopi corripiant. C. VIII.

CVm beatus Apostolus arguere, obsecrare, vel increpare in omni patiẽtia præcipiat, extra hanc doctrinam nouimus quosdã ex fratribus tantis cædibus in honoratos † subditos efferuescere, quantas poterant latrocinantium promereri personę. Et ideo, qui gradus iam ecclesiasticos meruerũt, id est presbyteri, abbates, & leuitæ, qui exceptis grauioribus[l], & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere, non est dignum, vt passim vnusquisq; prælatus honorabiliora membra sua, put voluerit, & ei placuerit, verberibus subiiciat, & dolori : ne, dum incaute subdita percutit membra, ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat[m], iuxta illud, quod quidam sapiens dixit. [Leuiter † n castigatus reuerentiam exhibet castiganti : asperitatis autem nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec salutem.] Et ideo, si quis aliter, quàm dictum est, prædictos honorabiles subditos licentia perceptæ potestatis elatus, ma-

2. Tim. 4.

† *sic in codice regio.*

Leuiter. Orig.

a ¶ *Exilij.*

“ Clericus pt relegari.

a ¶ *Exilij.*]Not. “cleri cum posse relegari in exilium, vt 2. q. 1. i primis. & notatur 3. q. 4. hi qui.

SALOMON. Hęc est secũda pars huius di. i qua probatur qꝫ subditi sunt castigãdi : & tunc eos prælati diligunt cũ eos castigãt.

Prouer. 23.

2 lib. 2. dial. c. 4.

Solomon vero contra admonet dicens[1] *[Percute filium tuum virga : & liberabis animam eius à morte.] Hinc etiam B. Gregorius scribit in dialogo*[2] *Beatum Benedictum, quemdam monachum virga percutiendo fanasse, quem crebra admonitione curare non poterat. Hinc etiam Dominus flagello facto de funiculis, male versantes in templo flagellauit*[b] *: & de orationis domo eiecit. Hinc etiam Apostolus fornicatorem*[c] *illum satanæ corporaliter vexandum tradidit : & magum*[d] *illum corporali cæcitate damnauit. Hinc etiam in canonibus*[e]*, pueri, qui ante rationales annos irrationabili ter versantur, verberibus castigari iubentur.*[3] *Virgines quoque, si religionis veste deposita aliis se copulauerint, ergastulis retrudi præcipiuntur.*

Hinc etiam Gregorius in moralibus, 20. lib. par. 4. c. 6.[4]

¶ Disciplina non est seruãda sine misericordia, nec misericordia sine disciplina. C. IX.

DIsciplina[g], vel misericordia multum destituitur : si vna sine altera teneatur. Sed circa subditos suos inesse rectorib⁹ debet, & iuste consolãs misericordia, & pie sequiens disciplina. Hinc est, qꝫ semiuiui illius vulneribus, qui à Samaritano in stabulum ductus est, & vinum adhibetur, & oleum : vt per vinum mordeantur vulnera, per oleum foueãtur : quatenus vnusquisque, qui sanandis vulneribus præest, in vino mortem districtionis adhibeat, in oleo molli tiem pietatis : per vinum mundentur putrida, per oleum sananda foueantur. Miscenda[h] est ergo lenitas cum seueritate, faciẽdumq; quoddam ex vtraq; temperamentũ, vt neq; multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Hoc nimirũ illa tabernaculi arca significat, in qua cũ tabulis virga simul & manna est : quia cum scripturæ sacræ scientia, in boni rectoris pectore, si est virga districtionis, sit & manna dulcedinis. Hinc etiam Dauid ait [Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt.] Virga etenim percutimur, & baculo sustentamur. Si ergo est districtio virgæ, quæ feriat, sit & consolatio baculi, quæ sustentet. Sit itaque amor, sed nõ emolliens : sit rigor, sed nõ exasperans : sit zelus, sed non immoderate sæuiens : sit pietas, sed non plus, quàm expediat, parcẽs. Intueri libet in Moysi pectore misericordiam cum seueritate sociatam. Videamus amantem pie & districte sæuientem. ¶ Certe cum Israeliticus populus ante Dei oculos pene inueniabilem contraxisset offensam, ita vt eius rector audiret [descende, peccauit populus tuus] ac si ei diuina vox diceret : qui ĩ tali peccato lapsus est, iam meus non[1] est, atque subiungeret [Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciamque te in gentem magnam.] ille semel & iterum pro populo, cui præerat, obicem se ad impetum Dei irascentis opponens ait [Aut dimitte eis hanc noxam : aut si non facis, dele[k] me de libro tuo, quem scripsisti.] Pensemus ergo, quibus visceribus eumdem populum amauit, pro cuius vita de libro vitæ deleri se petiit. Sed tamen iste, qui tanto eius populi amore constringitur, contra eius culpas pensemus, quanto zelo rectitudinis accendatur. Mox enim vti petitione prima, ne delerentur, culpæ veniam obtinuit[1], ad eumdem populum veniens ait [Ponat vir gladium suum super fœmur suum : ite & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum : & occidat vnusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum : ceciderunt q; in die illo quasi viginti[A] tria millia hominum.] Ecce qui vitam omnium etiam cum sua morte petiit : paucorum[m] vitam gladio extinxit. In tus arsit ignibus amoris : foris accensus est zelo seueritatis. Tanta fuit pietas, vt se pro illis coram Domino morti offerre non dubitaret : tanta seueritas, vt eos, quos diuinitus feriri timuerat, ipse iudicij gladio feriret. Sic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec sibi parceret : & tamen delinquentes sic persecutus est, quos amauit, vt eos etiam Domino parcente prosterneret. Vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator admirabilis, causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gladiis allegauit[n]. Intus amans diuinæ iræ supplicando obstitit : foris sæuiens culpam feriendo consumpsit. Sucurrit citius omnibus ostensa morte paucorum. Et ideirco omnipotens Deus fidelem famulum suum citius exaudiuit agentem pro populo : quia vidit, quid super populum acturus esset ipse pro Deo. In regimine ergo populi vtrunque Moyses miscuit, vt nec disciplina deesset misericordiæ, nec misericordia disciplinæ. Vnde hic quoque iuxta vtranque virtutem dici-

Heb. 9.

“ Iudex mediocritatẽ sequatur.

Psal. 22.

Exod. 23.

Moſi oratio pro populo in quo fuit exaudita.

semper sequetur æquitatem, vt extr. de transa. c. vlt. Bar.

i ¶ *Meus non est.*]Arg. quod de vno concedi tur, de alio negatur. sic. 1. q. 1. per Esaiam. 33. q. 5. qui sitit. & 23. qu. 4. forte. sic 25. dist. qualis. similiter cum iudicatur rem meam esse, per consequens iudicatur tuam non esse, vt ff. de proc. Põponius. §. 2.

k ¶ *Dele.*] Sed quare hoc petiit Moses[b], cũ nemo deleri possit ni si propter peccatum proprium : quia spiritus sanctus nulli ingerit immeritam pœnam, vt 11. qu. 3. illud. Dicunt quidam quòd impetu mẽtis hoc dixit. Alij dicunt, qꝫ ex magna cõfidẽtia hoc dixit : q. d. impossibile est qme deleas. Aug. tamen dixit qꝫ hæc dictio, aut, ponitur hic cõditionaliter, i. si nõ dimittis eis hanc noxam, dele me cũ eis. postea destrue consequens : sed non deles me : ergo dimittes eis hãc noxam. & Greg. hic cõditionaliter exponit. Alij intelligũt hoc de morte temporali, prout videtur sonare littera sequens.

b Sub. sicut nemo deleri possit ni si propter peccatum proprium : quia spiritus sanctus nulli ingerit immeritam pœnam, vt 11. qu. 3. illud. Dicunt quidam quòd impetu mẽtis hoc dixit. Alij dicunt, qꝫ ex magna cõfidẽtia hoc dixit : q. d. impossibile est qme deleas. Aug. tamen dixit qꝫ hæc dictio, aut, ponitur hic cõditionaliter, i. si nõ dimittis eis hanc noxam, dele me cũ eis. postea destrue consequens : sed non deles me : ergo dimittes eis hãc noxam. & Greg. hic cõditionaliter exponit. Alij intelligũt hoc de morte temporali, prout videtur sonare littera sequens.

ibidem.

l ¶ *Obtinuit.*]ꝫ. 50. di. si quis præpostera. cõtra, ibi dr qꝫ veniam petiit, sed non obtinuit : Respon. “Obtinuit ad tempus, vel ne punirentur æternaliter : sed non vt nũ fuit quam punirentur. Puniti enim sunt pro illo peccato in Romana & in Babylonica captiuitate, vt 86. dist. ieiunium. vel obtinuit veniam quo advitam æternam, non quo ad temporalem : sicut & Dauid remissum fuit peccatum quo ad vitam æternam : sed tamen punitus fuit tẽporaliter, vt de pœn. dist. 1. sicut primi.

“ Moſi oratio pro populo in quo fuit exaudita.

m ¶ *Paucorum.*] Not. 23. milia dici pauca[c] : quia pauci fuerũt respectu aliorum. simi. ff. de ver. sig. maiorẽ. ADDITIO. Et 23. q. 4. §. quod autem.

c Adde regulariter quot dican tur pauci, not. gl. in l. senatus. ff. ã do. cã mor. & c. cupien tes. §. cæterũ. in gl. in ver. cõtradi cẽtiũ pauci tas. de ele.

n ¶ *Allegauit.*] Argu. quòd idem potest esse aduocatus vtriusque partis : & nunc inducere iura pro vna parte, nunc pro altera. quod est falsum[d] : & sic tutor duorum litigantium pro vno agit, & p altero resp. vt ff. de aut. tuto. accipientis. “Ex hoc loco sumitur causa quare episcopꝰ accedens ad altare deponit mitram & baculum : sed cum conuertit se ad populum, resumit

d Adde de hoc late p Ioan. An. in merc. i reg. contractus. lib. 6.

“ Epꝰ oñs sumit, & cũ que depõit mitram & baculũ non sine causa.

a Ad idẽ ff. de ser. leg. l. gñaliter. nã si legani tibi seruum, nec expressi de quo, de mediocri in telligẽdum est. Laur.

Luc. 10.

3 Anſl. c. 159. Polyc. tit. 9.

2. Petr. 2.

Add. gl. in l. iura in minorib⁹ ordinib⁹ om. ff. de reg. iur. & in fi. de aucth. de excommunicatus : i. §. si vero coll. 3.

cquæstio vernialis est, & incipit, Gritur vero pater, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

resumit cõminationis suæ insignia, vt de cons. di. 1, nullus episcop*. *Mnis.*] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ omnis qui recte iudicat, debet in manu gestare stateram, vt iudicet & absoluat iuste: & in vtroq; penso, i. in condemnatione vel absolutione debet habere simul iustitiam & misericordiam, vt p iustitiam peccati sniam reddat: & per miam peccati reperet pœnam: in omni negotio timsẽ ne de iustitię tramite deuians cadat.

† Iob 29.

a ¶ *In vtroque.*] 1. i ab soluẽdo & cõdẽnãdo.

b ¶ *Portat.*] "Sed qua liter istud stare pt, q̃ iudex hẽat misericordiam & rigorẽ? Primũ ea rõe, quia iudex nõ pt mitigare pœnam, à canone latã, vel lege inflictã, vt 2. q. 3. §. notandum. 2. sed illud ibi expeditũ est. Item qualiter miseretur iudex illi? quẽ occidit? Item q̃ misericordia manet circa illũ qui deponit? Itẽ q̃ misericordia fit ibi vbi filij? punitur, p delicto patris? vt 6. q. 1. §. verũ. 2. Sol. ideo dr̃ iudex seruare rigorem & misericordia: non q̃ simul exerceat ea circa aliquẽ: sed q̃ si õp* fuerit, & cã subest, debet esse misericors in dispensando: si cã non subest, debet esse rigidus in iudicando. Vel dic q̃ iudex semp habebit misericordiam ẽt occidẽdo hominẽ: & si non per mitigationem pœnę, saltem per compassionem, vt J. e. vera. Item ex hoc facit misericordiã, cũ facit vt ille cõteratur iter flagella, & ne fiat deterior. Vñ eo ipso q̃ iudex punit aliquem, misericordiã facit, vt J. e. c. prox. & iste intellectus patere pt ex illis c. 23. q. 4. duo ista, & c. ea. vindicta. q̃ em facit finem peccato, misericors est, vt de pœ. di. vlt, c. vlt. in fi.

"Iudex qua liter pt hre rigorẽ & misericordiã.

1 Burc. l. 16. c. 25. §. oĩs.

a Nã iudex iuste & licite interficit 23. q. 5. miles nã ñ est eruditas criminã pro Deo punire, si pietas. 23. q. 8. legi. Arch.

Et qui emendat.] Casvs. In hoc c. ostendit Aug. q̃ eleemosyna dupliciter fit à prælato: s. dimittendo ei à quo læsus est, & orando pro ipso vt ei dimittatur, vel verberãdo, vel corrigendo delinquẽtes etiam inuitos: q̃a multa bona pstãtur inuitis, q̃ ipsi sunt sibi inimici. Capitulum quod sequitur, planum est.

† al. Alcuinus.

3 Pann. l. 2. c. 192.

"rancorem dimittere tenemur.

c ¶ *Dimittit.*] "Quilibet, potest & tenetur dimittere rancorem, sed nõ tenetur dimittere satisfactionem. vt 90. di. si quis cõtristatus. & 33. q. 4. si illic.

d ¶ *Corripit.*] Hic vr, q̃ aliquis pt verberare vel excõicare aliquẽ pro ꝓpria iniuria, sic 23. q. 4. si illic. & 2. q. 7. si quis. Sed cõtra J. di. prox.

b Ad idẽ ad seditionarios, vbi dicitur, q̃ clerici non debent esse vltores proprię iniuriæ. similiter est contra 23. qu. 4. inter. vbi dicitur, q̃ nullus debet alium excommunicare pro propria iniuria. similiter est contra. 23. q. 5. de occidendis. vbi dicitur, q̃ iudex pro sua iniuria non debet reum occidere. Sed solue vt dixi 2. q. 7. si quis episcopus. Io. Sol. pro propria iniuria potest prælatus aliquem punire, dummodo nõ malã. c. r. vbi faciat hoc animo vlciscendi, vt J. dist. prox. seditionarios. vel vt mavideas, Arc.

ex indignatione, bene licet, vt in hoc c. dicitur. Bar.

e ¶ *Inuitis.*] Arg. "inuito confertur beneficium, vt 23. q. 4. displiect. "Beneficia & q. 5. non vos. 74. dist. placuit. & c. consuluit. ff. de neg. gest. soluen inuito condo. ff. de li. cau. l. 1. & 2. & ff. de ap. non tantum. ar. contra 20. q. 3. prætertur. sens. & 23. q. 5. ad fidem. ff. de re. iu. inuito. Sol. ad bonum semel recepti bene cogitur ali quis illud retinere: aliàs non c. Contraria vero iura in casib. spe dæis. cialib. loquuntur, in quibus quis cogitur.

c J. e. de iure.

SVNT ENIM. Dictũ est J. in c. prox. q̃ qui corripit & punit, dat eleemosynam: ideo ponit quot sunt genera eleemosynarũ, & ad hoc alle. duo c. se. Io. de Fan. & Hug.

4 Pann. l. 2. c. 193.

f ¶ *Quidquid.*] "Hæc est magna eleemosyna qui dat vltra id quod potest d, vt 41. dist. parsimoniam. g ¶ *Dimittere.*] quantum ad rancorem ad minus, vt 90. dist. c. si quis contristatus.

"Eleemosyna magna, dDñs fiveopes fundi, sed dispersari. 76. dist. Arc.

Tria sunt.] Casvs. Dicit Augustinus in hoc ca. q̃ duæ sunt eleemosynæ, vna cordis, s. dimittere & parcere inimicis, alia corporis, s. pecuniæ: sed eleemosyna cordis maior est quã eleemosyna corporis: quandoque enim volo facere, sed non possum, cum nõ habeam cui dem, vel pauperes non inueniam. eleemosynam vero cordis semper facere possum, quæ sine terrena substantia sufficit.

1. Petr. 5.

h ¶ *Redundat.*] id est, abundat.

5 in cap. Iob, c. 16.

i ¶ *Benigno corde.*] "quia qui dat pauperi eleemosynam non ex charitate, sed ideo vt remoueat à se importunam petitionem, rem perdit & meritum, & venialiter peccat e, vt 25. dist. §. criminis.

"Eleemosyna dat gs dãnã eleemosynã ad vitã gloriã, ita quæ. 1. vide quantum.

EX HIS OMNIBVS. Hæc est tertia pars huius dist. in qua probatur, q̃ in correctiõib. debet semper iudex declinare i partem mitiorem, & tamen punire: & hoc ꝓbat p quattuor auctoritates. Ioan. de Fan.

e Sic ẽt pot

Casvs. Cõcludit Gratianus ex supradictis, q̃ seueritas cum mansuetudine, & econuerso semper est habenda. Et soluit supradictam cõtrarietatem, dicens quòd in capitulis supradictis vsque ad §. Salomon. il

li percussores ab episcopali officio repelluntur: qui verberant, non vt vitia corrigant, sed vt magis timeantur: & qui prætermissa mansuetudine semper sunt ad verbera parati, de quibus dicit Petrus, Ne sitis dominantes, &c.

Sed illud.] Casvs. Quidam sacerdotes volebãt videri bene nouoli inter suos subditos, & quia timebãt ne homines male loquãtur de ipsis, negligunt corrigere delinquentes, quos Hieronymus redarguit: & q̃ debẽt esse vigiles, & corrigere peccatores, probat quattuor auctoritatib. s. Peccãtem coram omnib. &c. Ostendit etiam quantum malum ex negligentia prælatorum sequatur, sc. vno peccante vniuersa plebs polluitur. Quod probat duobus exemplis, scilicet Achor, & ouis morbidæ.

e *Vno.* Scilicet Achor, qui furatus fuerat regulam auream de hiericontino anathemate, vt 1. q. 4. §. item peccato ciuium.

f ¶ *Vt ceteri.*] No. q̃ cum quis delinquit publice, publice est arguendus, & non occulte c, vt sic ceteris metus incutiatur, & etiam fcãda

c Pone q̃ a-

lium auferatur, vt 2. q. 5. si mala. & q. 7. quapropter. & 23. q. 4. ita plane. & 28. q. 2. peruenit. & 11. q. 3. c. vl. & multis personis graffantib. exemplo opus est, vt ff. de pœ. aut facta. §. vl.

g ¶ *Duobus.*] Ex hoc c. videtur q̃illa auctoritas, si peccauerit. intelligatur ẽt d̃ manifesto delicto. Quid iuris sit, dixi 2. q. 1. si peccauerit.

h ¶ *Morbida.*] J. 1. q. 1. fertur. 24. q. 3. resecandæ.

i ¶ *Hinc etiam alibi.*] Ar. c q̃ possumus vti iure aliquo, cuius nõ habem? auctorem, vt si s. e. neminem. & ext. de fri. & male. ca. 1. de conse. dist. 4. sanctam. arg. contra. ff. de fal. l. vl. vbi dicitur, q̃ falsarius est qui allegat leges, quarum non habetur auctor. Io. Hoc nõ contingit in legib. q̃ nulla fine auctore certo inuenitur. B.

PERCVSSOR. Hæc est quarta pars dist. in qua prosequitur de percussione spirituali. q̃ supra dixit de corporali. Arch.

Casvs. Hactenus exposuit de percussore corporali: Nũc intendit tractare de spirituali, de illo, s. qui inutili sermone infirmorũ animos vulnerat. Hoc probat per sequens ca. cuius casus facilis est, & per te vidisti.

2 Greg. past. 2. par. c. 6.

Equitur.] Hæc dist. diuiditur in tres partes, in quarum prima reprehendit superbos doctores. Secunda ibi, *Ecce quare.* Tertia ibi, *Non licet.* Ioan. de Fan.

3 Ad Tit. 1.

Casvs. Hic intitulatur 46. dist. in qua pro sequitur decimum c. Apostolicæ regulæ, s. oportet episcopum esse non litigiosum. Nihil enim deterius est arrogantia prælatorum incompositorũ: vnde rusticis comparantur, qui garruli tatem auctoritatem putant: & parati ad lites, tumide in subditos intonant: quod ex superbia, prouenit. Et ad hoc inducit sequens c.

4 1. Tim. 4. & ibi gl. ordin. & Aug. ex Hiero. in epist. ad Oceanum.

k ¶ *Sequitur.*] In hac 46. dist. exequitur x. c. Apostolicæ regulæ, scilicet, oportet episcopum esse non litigiosum. "talis autem duplici de causa prohibetur ordinari. Vna, quia cum talis sit arrogans, nescit humiliter docere: vnde cũ ipse sit libidini vilipẽdunt eius doctrinam d. Item alia ratione: quia consueuerunt tales distemperati esse in mo

"Litigiosus duplici rõe ordinari nõ debet.

d Vt J. e. c. 1. e Tertia, q̃ cũ ipse sit litigiosus, & p cõsequentia ꝓuocet alios ad discordiã, nõ posset ad cõcordã reuocare: q̃ tñ tenetur ex officio facere. 93. dist. c. 1. per tot. secũdũ Hu-

VEra iustitia compassionem.] Casvs. In hoc c. assignatur differẽtia inter veros iustos, & falsos hypocritas, quoniam veri iusti compassionem habent, & indignantur aduersus delinquentes, eos corrigendo. Falsi vero iusti despiciunt peccatores, & dedignantur eos, & nulla misericordia, vel compassione delinquẽtib. cõdescendunt, & inquantum se extollunt, intãtum deteriores fiunt.

a ¶ *Falsa vero.*] Vnde falsa iustitia nõ est iustitia, "& iudex si iustitia in eo nõ est, nõ est iudex. sicut nec in iusta misericordia, misericordia, vt 23. q. 4. c. iniusta. sicut falsus dẽnarius a non est denarius: & falsus tutor si est tutor, vt ff. de ver. si. Paulus. "Et no. q̃ facit hic differẽtiam inter indignari & dedignari, vt idignatio speciat ad malos b & dedignatio ad bonos: & illud odium est bonũ quo quis odit peccata, non homines, vt 86. dist. odio. & iustus irascetur peccatis populorum, vt 7. q. 1. §. cum vero.

† al. iustitia] Orig. "Iudex falsus non est iudex.

† al. indignantur.

a Sic dr̃ falsa virtus. 28 q. 1. §. ex his "Indignari & dedignari differunt.

b Vñ dicas, q̃ dedignari ꝓprie est cũ superbia irasci, & corripere, & increpare, secũdũ Hug.

Threu. 4. *Esa.* 52.

1 Rabani sunt, non Hieron. ij. cõmẽtarij.

Recedite.] Casvs. In principio huius c. ponit Hieronymus verba hypocritarum scripta in Hieremia, quib. vtũturhypocritæ eiiciendo peccatores à sua communione, dicẽdo: Recedite, &c. Sed dicit Hieron. q̃ talis loquela nõ fanat, immo peccantes in desperationem inducit. Bonus autẽ pastor compatitur delinquenti, & per humilitatem conatur eum ab errore reuocare, sicut Paulus faciebat, qui dixit: Factus sum infirmus infirmis.

2. Cor. 9.

b ¶ *Recedite.*] Hęc sũt verba illorum, qui habẽt falsam iustitiam: sed hęc verba non de corporali, sed d̃ spũa li recessu intelligenda sunt, vt 23. q. 4. recedite.

"Petrus cecidit, non sine causa.

c ¶ *Infirmitate.*] "ideo enim Dominus permisit Petrũ cadere, vt ex sua infirmitate sciret, qualiter deberet alio rum infirmitatib. cõpati, vt 50. dist. considerandum.

d ¶ *Lenamentum.*] Debet. n. prælatus singulos iuuare pro posse, vt 8. q. 1. Clemens.

2. Tim. 5.

Ed illud.] Casvs. Quidam sacerdotes videri bene

2. Cor. 5.

ibid.

Ne homines male loquãtur de ipsis, negligunt corrigere delinquentes, quos Hieronymus redarguit: & q̃ debẽt esse vigiles, & corrigere peccatores, probat quattuor auctoritatib. s. Peccãtem coram omnib. &c. Ostendit etiam quantum malum ex negligentia prælatorum sequatur, sc. vno peccante vniuersa plebs polluitur. Quod probat duobus exemplis, scilicet Achor, & ouis morbidæ.

e *Vno.* Scilicet Achor, qui furatus fuerat regulam auream de hiericontino anathemate, vt 1. q. 4. §. item peccato ciuium.

f ¶ *Vt ceteri.*] No. q̃ cum quis delinquit publice, publice est arguendus, & non occulte c, vt sic ceteris metus incutiatur, & etiam fcãda

c Pone q̃ a-

¶ Vera iustitia miseris compatitur, delinquentibus indignatur. C. XV.

VEra iustitia compassionem habet, falsa vero † a dedignationem: quãuis & iusti soleant recte peccatoribus dedignari. Sed aliud est, quod agitur typo superbiæ, aliud, quod zelo disciplinæ. Dedignãtur † etenim, sed non dedignantes. *& post pauco.* ¶ At contra hi, qui de falsa iustitia superbire solẽt, ceteros quosq; despiciunt, nulla infirmantibus misericordia condescendunt, & quo se peccatores esse nõ credunt, eo deteriusque peccatores fiunt.

Item Hieronymus, ad c. 4. Threnorum 1.

¶ Peccantes mansuetudine prouocentur, non austeritate abiiciantur. C. XVI.

REcedite b, inquiunt, polluti: recedite, abite, nolite nos tãgere: nolite in aliquo nobis communicare. Talis loquela non illuminat cæcum, non sanat ægrotũ, non curat infirmum, sed magis occidit, atque in desperationem periclitãtem mittit. Boni etenim rectores ex sua infirmitate c aliorum infirmitates pensantes magis, per humilitatis, & mansuetudinis leuamentum d studeant peccantes ab erroris laqueo eruere, quàm per austeritatem i foueam perditionis nutantes propellere. Vnde doctor gentiũ [Factus sum, inquit, infirmus infirmis.]

Item ex Origene, homilia 7. in Iosue.

¶ In populum ira Dei desæuit, cum prædicator delinquentes palpat, non corripit. C. XVII.

SEd illud non otiose transmittendum est, quòd vno e peccante ira Dei super omnem populum venit. Hoc quando accidit? quando sacerdotes, qui populo præsunt, erga delinquentes benigni videri volunt, & verentes peccantium linguas, ne forte male de eis loquantur, sacerdotalis seueritatis immemores nolunt complere quod scriptum est [Peccantem coram omnibus argue, vt ceteri f timorem habeant.] & iterum [Auferte malum ex vobis ipsis:] nec zelo Dei succensi imitantur Apostolum dicentem [Tradidi huiusmodi hominem Satanæ

in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat.] Neque illud * Euangelij implere studẽt, vt si viderint peccantem, primo secrete conueniant, post etiam duobus g, vel tribus adhibitis †, quòd si contempserit, & post hæc ecclesiæ correctione non fuerit emendatus, de ecclesia expulsum velut gentilem habeant, ac publicanum: & dum vni parcunt, vniuersæ ecclesiæ moliuntur interitum. Quæ ista bonitas? quæ ista misericordia? vni parcere, & omnes in discrimen adducere? Polluitur enim ex vno peccatore populꝰ. Sicut ex vna oue morbida h vniuersus grex inficitur, sic vno fornicante, vel aliud quodcumq; scelus committente plebs vniuersa polluitur.

Matth. 18.

† al. arbitris

"iure cuius ñ est auctor vtrũ possumus vti.

2 *Hinc etiam alibi* i *dicitur* [*Rectorem sub diuis pietas matrem, disciplina vero patrem exhibeat.*] ¶ *Percussor quoque dicitur, qui sermone inutili infirmorum cõscientiam vulnerat.*

Vnde Anacletus Papa epist. 2. *ad Episcopos Italiæ.*

¶ Qui sermone incauto conscientiam percutit infirmorum, percussor vocatur. C. XVIII.

SAne percussor ille dicitur doctor, qui sermone inutili conscientiam percutit infirmorum 3, Ideo tenere vos, & omnes fideles oportet eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit consolari in doctrina sanctaꝭ, & contradicentes redarguere, & recte viuentes, atque rectam fidem tuentes consolidare.

3 Ad Tit. 1.

DISTINCTIO XLVI.

1 ps

Equitur k *[Non litigiosum.] Nihil est enim impudentius arrogantia rusticorum, qui garrulitatem auctoritatem putant, & parati ad lites, in subiectos tumidi intonant: quod ex arrogantia, & superbia prouenire manifestum est.*

Vnde Gregorius scribit in moralibus, lib. 23. par. c. 12. ad c. 33. Iob.

¶ Arrogantes nesciunt inferre humiliter, quæ docent. C. I.

HOc habet propriũ doctrina arrogantium, vt humiliter nesciant inferre quod docent: & recta, q̃ sapiunt, recte ministrare

Hoc habet.] Casvs. In hoc c. dicitur q̃ duo genera sunt prælatorum. Nam alij sunt arrogãtes: alij sunt humiles. Arrogãtes sunt q̃ humiliter nesciunt proferre q̃d docẽt: qui quasi in quadam sublimitate residẽtes, quos docent tam i in imo positos despiciũt: & vix dominando eis loqui dignantur. Et hoc probat auctoritate

ribus. solent enim esse adulatores, proditores, & detractores, male dici, inuidi, scurriles, ad vlciscendas iniurias suas prompti: quæ secundum ordinem hic exequitur c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate prophetę dicentis, Vos autem, &c. Humiles vero sunt qui tãto vehementius vitium elationis fugiunt, quanto ardẽtius verborum iaculis ipsum magistrum elationis, id est, diabolum persequuntur.

« Stultitia p verba ac signa perpenditur.

a ¶ *In verbis.*] «Ex verbis enim perpendimus alicuius stultitiam, vt 93. di. legimus, & ext. de suc. ab inte. cum dilectus, & ex verbis perpenditur quãta fides adhibeatur testib. vt ff. de quæst. d minore, quãdoque etiam per signa perpẽditur: qa impudic⁹ oculus, &c. vt 32. q. 5. nec solo. & de pœnitentia dist. 1.

† *al. despiciunt.* in actione.

b ¶ *Magistrum.*]id est, diabolum.

c ¶ *Insectatur.*] id est, persequitur.

Ezech. 34. ECCE. Hæc est secunda pars huius dist. in qua reprehendit auaros, adulteros, maledicos, murmuratores, seditionarios, & iniuriarum vltores: & hoc probat per octo autoritates. Io. d Fan.

ibid. c. 13. Casvs. Dictum est supra q̃ litigiosi nõ debẽt in epos ordinari: qa nesciũt humiliter docere. Ponit Gratianus alias cãs: qa tales cõsueuerũt esse adulatores, & detractores, & inter fratres discordias seminantes: quæ omnia sunt damnabilia i platis. Et ad hoc inducuntur sequẽtia capitula,

† *al. cognitionem.*

S*Vnt nonnulli.*]Casvs. Quidam prælati cũ deberẽt redarguere peccatores, laudabant illos in peccatis: quos Greg. in hoc c. reprehendit. Primo auctoritate prophetę dicentis: Væ qui consuunt, &c, q̃ auctoritatem Greg. diligenter exponit. Secũdo quadamsimilitudine, quę incipit ibi, *Hinc rursus.* Tertio exemplo Iob, quod inc, ibi, *Sed sanctus vir.* cuius verba hic exponit Greg. Quæ ãt sequũtur vsq; non possint. In verbis[a] enim eorũ proditur, quòd cum docent, quasi in quodam sibi videntur sublimitatis culmine residere: eosque quos docent, vt longe infra se positos, veluti in imo respiciunt †, quibus non cõsulendo loqui, sed vix dominando dignantur. Recte autem his per prophetam Dominus dicit: [Vos autem cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia:] Cum austeritate enim, & potentia imperant, qui subditos suos non tranquille ratiocinando corrigere, sed aspere inflectere dominando festinant. At contra vera doctrina tanto vehementius hoc elationis vitium fugit per cogitationem †: quanto ardentius verborum suorum iaculis ipsum magistrum[b] elationis insequitur. Cauet enim, ne eum magis elatis moribus prædicet, quem in corde audientium sacris sermonibus insectatur[c],

1 Adde tex, i l. captatorias, ff. d hę, inst. gl. i l. i. & ibi Cyn. C. si qs alicũ sci. proh.

2 *Ecce, quare litigiosi prohibentur in epiſcopos ordinari. Eſt & alia cauſa huius prohibitionis. Litigioſi namq; vel adulationib. animos principum ſibi conciliant: vel fratribus ſuis detrahendo, infamiæ notã ingerunt, vel inter fratres diſcordiam ſeminando ſcditionem numquam facere ceſſant: quæ omnia in prælatis damnabilia eſſe probantur.*

Vnde Gregorius ſcribit in moralibus, li. 18. par. 4. c. 3. ad. c. 27. Iob.

¶De iis, qui peccatoribus adulantur. C. II.

SVnt nonnulli, qui dum malefacta hominum laudibus efferunt, augent[d] quæ increpare debuerunt[e]. Hinc enim per prophetam dicitur: [Væ qui cõsuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis.] Ad hoc quippe pulvillus ponitur, vt mollius quiesca tur. Quisquis ergo male agẽtibus adulatur, puluillũ sub capite, vel cubito iacentis ponit, vt qui corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudib⁹ molliter quiescat. ¶ Hinc rursum scriptum est: [Ipse ædificabat parietem, illi autem liniebant eũ.] Parietis quippe nomine, peccati duritia designatur. Aedificare ergo parietẽ, est contra se quẽpiam obstacula peccati construere. Sed parietem liniunt, qui peccata perpetrantibus adulãtur, vt quod illi peruerse agentes ædificant, ipsi adulãtes quasi nitidum reddant. ¶ Sed sanctus[e] vir sicut mala de bonis non æstimat[f], ita

d Immo in centũ mendibus.

e ¶ *Centesimas.*] Centesima dicitur vsura, quæ sorti æquiparatur in anno[d].

f ¶ *Transigens.*] id est, quodcumque nouum pactum vel contractum inueniens in fraudem vsurarum, vt si sumat rem in pignore, & non computat fructus in sortem. c. 1. & 2. extra de vsur.

lium, c. 25. in 29. c. Iob, ſcribit dicens.

¶ Temporalibus lucris deseruientes, Deo nequaquam militare probantur.

C. III.

OMnes huius sæculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in cælestibus debiles. Nam pro temporali gloria vsque ad mortem desudare appetunt, & pro spe perpetua, ne parum quidem in labore subsistunt: pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cælesti mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant: terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt: in oratione vero coram Domino vel vnius horæ momento lassantur: sæpe nuditatem, dejectionem, famem pro acquirendis diuitiis, atque honoribus tolerant: & earum rerum se abstinentia cruciant, ad quas adipiscendas festinant: superna autem laborioſe quærere tanto magis dissimulant, quanto ea retribui tardius putant. ¶ Hi itaq; quasi aliarum arborum more deorsum vasti sunt, sursum angusti: quia fortes in inferiora subsistunt, sed ad superiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarũ[h] designatur proficiens vita iustorum, qui nequaquam sunt in terrenis studiis fortes, & in cælestibus debiles, sed longius, atque distantius studiosos se Deo exhibent, quàm sæculo fuisse meminerunt. ¶ Nam cum quibusdam per prædicatorem nostrum dicitur. [Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem:] eorum proculdubio infirmitati condescenditur, ac si eis apertius diceretur, si nequaquam amplius[i] potestis, saltem tales[k] estote in fructu bonorum operum, quales fuistis dudum in actione vitiorum, ne debilioresvos habeat sancta libertas aeris[l] [A], quos in carne validos habuit vsus terrenæ voluptatis.

Addito. Vel dic transigens, i. turpia lucra per negotium transactionis petens, id est, vel transformans, vt quia vẽdit granum centum solidos, secundum Goffr.

g ¶ *Excogitans.*] argu. quòd sola cogitatio punitur[c], vt 6. q. 1. §. si quis cũ. quod verum est quo ad Deum, etsi non procedit ad actum, vt 27. q. 1. nec aliqua.

« Peccator tandiu debeat pœnitere, quãdiu fuit malus.

c Adde an & qñ sola cogitatio punitur, no. i. c. 1. in gl. in ver. nos tñ studiosam. de eo q mi. in pos.

OMnes.] Casvs. Cap. istud diuiditur in tres partes. In prima parte inuehitur Greg. contra cupidos, qui in terrenis sunt fortes, & in cælestibus debiles. quoniã circa terrena sunt ardẽtius insudantes, sed pro vita æterna vix per momentum laborant. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Hi itaque*, dicitur, q̃ cupidi & mundanorum amatores assimilantur arboribus quibusdã, quæ deorsum vastæ sunt, & sursum tenues. Nam hi tales circa terrena sunt fortes, & in superioribus deficiunt. Boni vero palmæ comparantur, quæ deorsum est tenuis, & superius ampla. Nam hi tales cælestibus magni sunt, in terrenis debiles. In tertia parte quę incipit ibi, *Nam cum quibuſdam*. Hortatur nos Gregor. quòd saltem ita simus fortes circa bonum, sicut fuimus circa vitia corpori seruiendo.

h ¶ *Palmarum.*] secun dum illud: Iustus vt palma florebit. Rom. 6.

i ¶ *Amplius.*] Tantum faciatis boni, quantum fecistis mali, « nõ intelligas quòd sit impossibile pœnitere, quandiu fuit malus, quia tanta posset esse contritio, quòd fuit momentanea pœnitentia sufficeret. de consecrat. dist. 4. baptismi,

k ¶ *Tales.*] Videtur hic quòd aliquis possit tantum crescere in malitia, quantum in bonitate, quod non est verum, quia charitas potest in infinitum extendi, iuxta illud: Bonum mihi lex oris tui super milia, &c. sed malitia non, quia aliquis non potest esse summe malus, vt de pœn. dist. 2. c. si sermo. §. econtrario.*

*in e.c. idem iudicium fit de vtroque.

l ¶ *Aeris.*] i. cælestis conuersationis.[f]

A ¶ Aeris.] *Apud B. Gregor. legitur*, sancta libertas heredes, *vel*, sancta libertas charitatis, quàm in carne: *In vno autem exemplari Gratiani Vaticano*, cælestis conuersationis: *quod in gloſſa ad explanandam dictionem*, aeris, *affertur.*

Item Gregorius clero, & ciuibus Neapolitanis, lib. 8. epiſt 40.

¶ Ad sacros ordines vsurarij promoueri non debent. C. IIII.

Decret. j. pars.

ras, quòd non possit petere vt sibi reddantur vsuræ. Ioan. Vnde si aliquis tutor à me recipit vsuras nomine pupilli: finito officio possum petere vsuras à tutore: quia pro alio peccare non debuit, vt dicitur hic, secus in aliis contractibus: quia finito officio non conuenitur tutor vel curator, vt C. de admin. tut. si non subscripsisti. & C. quan. tut. vel cur. esse

a Aliàs, qñ mi. ex facto tut. l. 1. † *al. accipere* b Add Pau. d Ca. & Ale. d Im. i l. si qs iniquũ. §. si pcurator. ff. qđ q̃s iu. gl. tñ in l. si sciẽte. ff. de pari. vt tẽ cõtrariũ, q̃ sęgtur ibi Bar. & Ang. p l. ordinẽ. §. in fraudẽ. ff. ad muni. idẽ ét t; Bar. in l. j. §. inci dit. i fi. ff. ad turp. & Frã. Tigr. i d. §. i fraudẽ. facit tex. in l. j. C. vt ne. ad su. patr. li. 11. & ibi Ang. 1. Tim. 3. 1 Burc. li. 2. c. 119. Iuo p. 6. c. 195. & p. 13. c. 15. Pan. l. 3. c. 157.

desi, [a] l. 1. licet secusit in procuratore [b], vt ff. de procur. procurator qui pro euictiõe. quia tutor fit ex necessitate, procurator voluntate. ff. de proc. l. 1. Bart.

a ¶ *Commodit.*] quia periculosa est talis compensatio. 14. dist. quod ait.

Vod autem.] Hęc dist. diuiditur in 4. partes: i qua rum prima principaliter prohibet vsuras. & hoc facit per quinque auctoritates. Secunda ibi, *Virũ*. Tertia ibi, *Necesse est*. Quarta ibi, *Quod tunc*. Io. de Fan.

Casvs. Dictum est s. in illo cap. seditionarios. quod vsurarij prohibentur ordinari. In hac vero dist. 47. dicit, quòd ideo contingit, quia tales cupiditati deseruiunt. cupidi autem ab Apostolo ordinari prohibentur: quia cito & facile à iustitia deuiãt. & prosequitur 11. c. Apostolicæ regulæ, s. oportet episcopum non esse cupidum. Sequens c. patet.

2 j. 14. q. 4. c. 8. ex aliaver sione. Pol. l. 4. ti. 31. Rab. li. pœ. c. 32. Burc. l. 2. ca. 129. Anſ. 7. c. 153. Iuo p. 6. ca. 196. & p. 13. c. 8. Pſal. 1.

b ¶ *Quod autem.*] Hic prosequitur 11. c. Apostoliçę regulę, nõ cupidum, & cõtinuatur illi c. seditionarios. & ideo prohibetur cupidus, quia facile à vero deuiat.

c ¶ *Prohibentur.*] s. in epistola ad Timoth.

d *Epiſcopus.*] ¶ *Exigens.*] sed non susc ipiens. tunc enim deponeretur, vt j. ea. si quis. contra. vbi de accipiẽte dicitur. vel exigẽs cum effectu [c]. vel illud pro tempore datum est, & non habet locum hodie, sed habuit locũ tempore Apostolorum propter nouitatẽ ecclesiæ. « Et habes hic, q̃ nõ quodlibet mortale peccatum deiicit iam promotum, vt 35. di. c. 1. & §. q. 4. in loco.

† *redundat iſta particula.*

† *al. ſeſquipla.*

« Pctfm mortale fi semp deiicitiã p motum.

Vniam multi. Casvs. Quidã clerici obliti diuinæ scripturæ dicẽtis, Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram. vsuras centesimas faciebant, quę in fine anni sorti æquiparantur. Ideoque sy nodus statuit, vt si qs inuẽtus fuerit vsuras vel hemiolia decetero exercere, vel aliquã machinationem circa hoc facere, deponatur.

exercere fœnus attentet. Indecẽs est enim, crimen suum commodis [a] alienis impendere. Fœnus autem hoc solum aspicere † & exercere debemus, vt quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter, & in perpetuum mansura tribuit, recipere valeamus.

a ¶ Sescupla. †] *Hoc ſeſquialtertiarum vſurarum genus, quamuis grauiſſimum, in frugibus humidis, vel arentibus Conſtantinus lege permiſerat, quæ nunc extat in codice Theodoſiano, lib. 2. tit. vlt. de vſur. l. 1. Eodem pertinet, quod ſcribit B. Hieronymus in commentariis in Ezechielem, libr. 6. cap. 18. his verbis.* Solent in agris frumenti, & milij, vini, & olei, ceterarumque specierum vsuræ exigi, siue, vt appellat sermo diuinus, superabundantiæ: verbi gratia, vt hemis tempore demus decem modios, & in messe recipiamus quindecim, hoc est, amplius partem mediam. *Quamobrem hoc canone, quo Patres illi omnes pecuniarias vſuras clericis interdicunt, voluerunt etiam ſeſcuplam frugum expreſſe iiſdem interdicere. Poſtea vero in aliis conciliis, & à Romanis Pontificibus, genus omne vſurarum tanquam iuri naturali, ac diuino contrarium tam clericis, quàm laicis fuit interdictum: quemadmodum apparet in Decretalibus tit. de vſur.*

Hinc etiam Gregorius, in 19. *libr. Mora-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE Petro.] CASVS. Petro quem Neapolitani elegerunt in archiepm, de quo cõfirmãdo supplicauerũt Papę, duo obijciebantur, s. q solidos dederat ad vsuras, & q nimis erat simplex. De vsura scribit Gregorius Neapolitanus, vt de hoc veritas ingratur, quo inuẽto recedãt ab eius electione, & alium eligãt. Si aũt hoc falsum fuerit, qa persona eius sibi nota non erat, & vtrũ sit ita sim plex vt dr. præcepit vt de cetero Romam veniat, vbi si apt[a] inuentus fuerit iuuãte Domino consecrabitur. Sequens c. patet.

a ¶*De Petro.*] De eodẽ Petro habes 39. di. Petrus. & 61. di. studij. De hac materia notauit 5.28.di. prius quã.

b ¶*Peruenisse.*] Ille repulsus erat pp duo, s. pp vitiũ vsurarũ. & pp simplitatẽ, & tũ neutrũ fuit ei forte oppositũ. & ita est arg. "q iudex ex officio suo pt aliqd obiicere ext. de elect. cum nobis.

c ¶*Subtilitate.*] No. q alieni committitur in q̃stio de pprio facto: sed hæc ingẽtio erit summaria, non plena, aliãs si cõmitteretur.

d ¶*Ignota.*] "per hoc patet, q q est not[a], nõ examinatur, vt 94. di. valde. 35. q. 9. veniã, vñ & notus sine probõe recipitur, vt ext. de regul. ad Apostolicam. sed dum cõfecratur, bene examinetur, vt 23. dist. qui episcopus.

e ¶*Cum decreto.*] ôm nũ subscriptionib. roborato, vt 61. dist. epis. & 63. dist. quanto.

f *Si quis clericorũ.*] *Degr. dari.* j. 14. q. 4. quoniam.

g ¶*Et abstinere.*] à sacramentis quousque pœniter.

h ¶*Mens.*] "Alligata vitio cupiditatis cito deuiat à vero, vt 96. dist. bene. in princ. & 83. dist. nihil.

i ¶*Potentiæ.*] id est, humanæ dignitatis.

k ¶*Subtilitate.*] Casvs. Hoc c. diuiditur i tres partes. In prima parte inuehitur Ambros. cõtra auarum, & eum cõparat insano: qa sicut insanus nõ videt rei veritatẽ, sed suæ passionis phãtasias, sic auarus nõn videt, quod debet, sp vsuræ & cupiditati deseruiens, & gratius aurũ, q solem contẽplatur. In 2. parte quæ incipit ibi, *Sed aut.* rñdet Ambros. obiectioni auari dicẽtis: Nõ pecco si proprium seruo diligentius, cum nõ inuadam aliena. Sed dicit Ambros. eum nõ habere propria, sed communia sunt indigentibus quæcũque possidet vltra propriũ vsum. In 3. parte quæ incipit ibi, *Nunquid iniquus est Deus?* respondetur alij obiectioni, quam auarus faciebat. Dicebat enim si non sunt mea, quæ possideo, & pecco retinendo, ergo Deus est iniquus, qui tũ mihi dedit, & multis aliis egẽtibus nihil, vel parũ. Sed respõdet Ambros. Ideo voluit Deus diuitias dare, vt per vsum diuitiarum diuitem, & per virtutem patientiæ coronaret egentem: qa quidquid vltra necessitatem detinet aliquis, totum pauperibus rapit: qa nõ minus peccat qui aufert, quàm qui indigentibus sub trahit necessaria.

l ¶*Aliena.*] q. d. circa rem propriam nõ potest qs peccare, sed certe expedit rei publicæ, ne qs re sua male vtatur, vt inst. de iis qui sunt sui vel alieni iu. §. sed hoc tempore.

m ¶*Commune.*] i. cõcandũ tẽpore necessitatis, vt 12. q. 1. duo. & q. 2. aurum. 86. di. non satis. & lex dicit, q̃ cibaria tempore necessitatis sunt omnibus communicanda, vt ff. ad l. Rhod. de iact. l. 2. §. cum in eadẽ. in fin.

n ¶*Etiam violenter.*] Dicitur hic quòd per violẽtiam dr̃ auferre, q vltra necessaria sibi retinet[c], & 12. q. 1. nolo. & q. 2. aurum. quod verum est si hoc fiat tempore necessitatis. nam aliàs potest quis sibi vltra necessaria retinere, vt 12. q. 1. expedit. & ca. habebat. & q. 2. aurum.

o ¶*Minus.*] Alibi inuenitur quòd magis delinquit qui aufert, quàm qui non dat, vt 12. q. 2. & si illi.

p ¶*Esurientium.*] Nũquid ergo pauperes ipsum possunt petere? Non directo iudicio, sed denũtiare possunt ecclesiæ illũ, qui non dat. " & sic ecclesia potest eum cogere vt det. arg. ext. de simo. ad Apostolicam.

NECESSE. Hæc est tertia pars huius dist. in qua dr̃ & probatur, quòd prælatus debet bene esse dispositus domui suæ. Ioan. de Fan.

Casvs. Hic prosequitur 12. c. Apost. regulæ, scilicet, oportet episcopum esse domui suæ bene præpositũ. s. vt vxorẽ & filios, si quos in laicali habitu habuerit, verbo & exemplo prouocet ad virtutes, vt prius à domesticis exigat quod erit postea populis præcepturus. Et quòd debeat esse bene præpositus domui suæ, probat Gratianus duabus auctoritatibus Pauli, & vno exemplo, scilicet Iob, qui pro filiis suis quotidiana sacrificia offerebat. Si vero non sit bene præpositus, & filios suos negligit corrigere, ordinari prohibetur. Et hoc probat duobus exemplis, scilicet Heły, & Dauid, & duabus auctoritatibus, scilicet Pauli & Hieremiæ.

a ¶*Necesse est.*] Hic prosequitur 12. c. Apostolicæ regulæ, oportet ordinandum esse domui suæ bene præpositum. " Tũc dicitur quis bene præpositus domui suæ, quando familiam suam bene gubernat verbo & exemplo: quia qui negligenter suos gubernauit, præsumitur contra eum, q̃ circa extraneos sit magis negligens[a], nec habet frontẽ redarguendi alios qui suos nodoso luit corripere: tamen si per eum non staret quin familia eius emendaretur, nõ imputaretur ei. j. ea. c. pe. & vlt.

b ¶*A domesticis.*] vxor vero dr̃ domestica, vt 33. q. 6. cã. vlt. C. de re mili. quicunque. ll. 12. ff. ad Syl. l. 1. §. verum.

c ¶*Vnus.*] Ammon.

d ¶*Sororem.*] Thamar.

e ¶*Sibi.*] sic 8. q. 1. quid autem.

f ¶*Debet.*] i. cõsuevit. Hoc ideo dico: qa nemo dẽt præferre res suas reb. sibi cõmodatis, vt 8. q. 1. quod aũt. & ff. commo. si vt certo §. commodatum.

ADDITIO. Ad idem 12. q. 4. quicumque. ff. de admin. tu. tutor. & C. arb. tu. l. quidquid.

g ¶*Non enim.*] sic 2. q. 7. qui nec regiminis.

h ¶*Sed libertas.*] corrigendi[b] alios, cum corripit suos.

i ¶*Principi.*] id est, prælato, &c. Ioan.

QVOD TVNC. Hæc est quarta pars huius dist. in qua probatur, q̃ non imputatur patri peccatum filiorum, nec prælato peccatũ subditorum, si per eum non stetit, & hoc probat duabus auctoritatibus. Ioan. de Fan.

Casvs. Dictum est s. in §. necesse. quòd ordinandus suæ domui debet esse bene præpositus, q̃d tunc fiet, si non fit quod possit ei imputari. Nam si corripiat quantum in se fuerit filios, licet nõ corrigantur, quia nõ sunt in eis viæ Domini, nec gressus eorum à Domino diriguntur, non est ei im putãdum, q̃a pulsare potest, non aperire, nec eorum animum mutare. Et hoc ꝑbat Gratian. sequenti c.

k ¶*Quod tunc.*] sic q̃ do mui suę sit bene præpositus.

Quantumlibet.] Casvs. Augustinus corrigebat Vincentium Donatistam. sed obiiciebat ei Vincentius: tu non debes me corrigere, cũ monachos tuos corrigere non possis. Et respondet Aug. dicens: non inueni meliores, quàm qui in monasteriis profecerunt, nec deteriores, quàm qui in monasteriis defecerunt: quos licet corrigere non valeam meis verbis, mihi tamen imputari non debet. Et hoc probat tribus exemplis, scilicet arcæ Noe, & domus Abrahæ, & domus Isaac, vbi inter bonos inuenti sunt valde mali.

l ¶*Inter octo.*] ipse pater, & tres filij, & quatuor ipsorum vxores.

m ¶*Vnus.*] scilicet Cham.

n ¶*Dilexi.*] id est, diligendum prævidi[c].

o ¶*Odio.*] quia scilicet prævidi quòd esset futurus malus.

p ¶*Difficile.*] id est, vix, quandocumque ponitur pro non, vt 1. q. 1. principatus. fic 2. q. 8. §. biduum.

p ¶*Difficile.*] No. " q̃ difficile aliqui inueniuntur meliores, q̃ monachi. vñ hic euidẽter colligitur ratio, quare ille qui ex natalibus maxime est irregularis, per monachatum fiat regularis, vt 56. di. c. 1. qa cum sit perfectus in virtutib. nõ requiritur

¶ Bonorum hominum disciplina mores immutare non valet. C. IX.

QVantumlibet vigilet disciplina domus meæ, homo sum, & inter homines viuo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior sit, quàm arca Noe, vbi tamen inter octo[l] homines vnus[m] reprobus inuentus est, aut melior sit, quàm domus Abrahæ, vbi dictum est [Eiice ancillam, & filium eius,] aut melior sit, quàm domus Isaac: cui de duobus gemi nis dictũ est [Iacob dilexi[n], Esau autem odio[o] habui.] & *infra.* ¶ Similiter autem fateor charitati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animã meam, ex quo, Deo seruire cœpi, quomodo difficile[p] sum expertus meliores, quàm qui in monasteriis profecerunt: ita non sum expertus peiores, quàm qui in monasteriis ceciderunt †, ita vt hinc arbitrer in Apocalypsi scriptum [Iustus iustior fiat: & sordidus sordescat adhuc.

Item Cyprianus, lib. 1. epist. 3 Cornelio Papę.

¶ Conuicia perditorum à via rectitudinis nos mouere non debent. C. X.

QVod ad nos attinet, cõscientiæ nostræ conuenit, frater, dare operam: ne quis culpa nostra de ecclesia pereat: si quis autem vltro, & crimine suo perierit, & pœnitentiam agere, atque ad ecclesiam redire noluerit, nos in die iudicij inculpatos[q] futuros credimus, qui cõsulimus sanitati[r], illos solos in pœnis remansuros, qui noluerint consilij nostri salubritate sanari: Nec mouere nos debent cõuicia perditorum, quo minus[r] à via recta, & à certa regula non recedamus[s], quando & Apostol[o] instruat dicens [Si hominibus placerem, Christi seruus non essem.]

DISTINCT. XL VIII.

Rohibentur[t] *etiam neophyti*[v] *in episcopos ordinari,*[4] *vt qui heri erat cathecumenus, hodie non fiat episcopus: qui heri erat* mentaneus enim sacerdos humilitatem nescit, & personarum modos: & sæpe in arrogantiam incidunt facta magistri, qui discipuli esse non nouerunt.

t ¶*Prohibentur.*] Hic intitulatur 48. dist. in qua prosequitur 13. & vlt. c. Apostolicæ regulæ, s. oportet ordinãdũ nõ esse neophytũ. Dr̃ aũt neophytus nouellus in fide[e], vel religione[f], prohibentur aũt tales ordinari, duplici de causa, s. ne incidãt in superbiã, putãtes q̃ fides Christiana multũ eis[g] indigeat, vel qua nondũ est expertus ita tum ecclesiæ, vñ nescit se aliis conformare. Vtrum autem in aliquo casu talis valeat ordinari, dicetur j. dist. 61. §. his omnibus.

v ¶ *Neophyti.*] Non facile est tyroni committenda custodia. nã cul-

1 Anſl. 6. c. 9 Pol. l. 2. tit. 1

"Iudex ex offõ ꝑt aliqd obiicere

3 Anſl. 7. c. 149.

a Ext. d ele. innotuit. vbi de hoc.

Eccl. 18. †*al.* pecuniæ

4. Tim. 6.

Serm. 81. Luc. 12.

"Cupidus deuiat à veritate.

4 Ex Basilij homilia ad eundẽ Euangelij locũ.

"Monachorum laus.

Gen. 9.

Gen. 21.

Malac. 1.

3 Infero, qd inducitur ꝺ eo qd est in actu, inducetur de eo qd est in potentia. cõc. l. & post. rẽ. de trãſ. & l. q in vtero. ff. fol. ma. *Gal.* 1.

d Secũdùm hoc expõe, minus. i. nõ magis. quo pro vt. aliàs siue nõ, secũdũ Hug. 4j. Tim. 3. gl. ord. ibid. & Hier. Oceano.

e Vt j. c. 1.

f Vt j. c. 2.

g Vt in hoc §. ver. causa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pa prodita, is culpæ reus est, qui ei cómisit. ff. de cu. re. nó est facile. Aduerto. Et est Arg. contra nouos magistros. Archid.

a ¶ *In theatro.*] Hæc sunt verba Hieron. super epistolam ad Titū. Io.

b ¶ *Momentaneus.*] Longo enim tempore debet esse aliquis probatus, vt 24. dist. episcopi. in auth. quom. opor. epis. §. sancimus. coll. 1. & graue est inexpertos, &c. 19. q. 3. monasteriis.

c ¶ *Miserum est.*] Miserum enim est eum fieri magistrū, qui nondum formam discipuli assumpsit. j. 61. dist.

a Vt ext. de elec. officij. & c. cum in magistrum. Arch.

miserum[a].

1 Leo apud Ansel. l. 6. c. 30.

QVoniam multa. Casvs. Duo in hoc c. per Nicænum concilium statuuntur. Primū est, q̄ neophyti non ordinētur, licet quondam ex quadam necessitate contra regulā fuerint ordinati: quoniā opus est mora temporis, & multa probatione indigēt antequam tales debeant promoueri, ne elati in superbiam incidant in laqueū Diaboli. Et hoc probatur auctoritate Apostoli. Secundum est, q̄ si quis post baptismū conuictus fuerit duobus vel tribus mortaliter peccasse, à promotione repellitur. & qui contra prædicta fecerit, ipse eziam deponetur.

2 Episto. 12. ad Aureliū.

3 Matt. Brac. eps. c. 22.

d ¶ *Necessitatem.*] Si propter necessitatem aliquid fit, videtur q̄ illud licite fit: quia q̄d non est licitū in lege, necessitas facit licitū, ext. de re. iu. quod nō est licitum [b]. Item necessitas legem nō habet j. de consec. dist. 1. sicut nō. ergo fit contra regulam. [c] Resp. necessitas quæ reperitur in auctoritate, vt necessitas vitæ, excusat, vt ext. de fur. si qs per necessitatem. de cōsec. di. 5. discipulos. sed in adulterio necessitas nō excusat. ff. de rit. nup. palam. §. non est. Nam potius debemus quelibet mala tolerare, &c. 32. q. 5. ita ne.

1. Tim. 3. ℔ Concord. ex. il. aliqñ ff. d of. pcō. & de ficar. l. furens.

e Necessitas q̄ñq; excusat, q̄ñq; ñ.

e ¶ *Venissent.*] In frā de consec. distinct. 5. neophyti.

f ¶ *Et tempore.*] di. 50. ponderet. & tempore, per interstitia temporum, vt 77. dist. in singulis.

f al. procedente. Ori.

g ¶ *Tempore.*] i. ante epō Arelat, ordinationem, & post Pol. l. 2. ti. 1 baptismum [c]. sic in Ansl. l. 6. c. 26 telligitur j. q. 7. si quis suo p. 5. ca. omnem. hoc ideo dicō, quia pro crimine commisso ante baptismum non deponi ordinat[a] eo tur, vt 26. distin. vna. ipso debet & cap. deinde opponitur.

g Et l. 5. epi. Vigilio Arelat.

h al. magni.

deponi. 50. b ¶ *Cesser.*] id est, non ordinabitur. Vel secundum alios etiam ordi. ex pœnanatus degradabitur: " & sic videtur quòd crimen ciuiliter probatū. 81. di. tum inducit depositionem. sic 24. dist. c. vlt. quicunque.

i ¶ *Fecerit.*] promouendo tales, &c.

" Crime ciuiliter pbatū ꝺpositio conuersus, vel qui de nouo intrauit religionem. In secunda parte, nē inducit.

in theatro [a], *hodie non sedeat in ecclesia: qui vespere erat in circo, hodie non ministret altario: qui dudum fuerat fautor histrionum, hodie non sit consecrator virginum. Causa autem huius prohibitionis est secundum Apostolum, ne elatus in superbiam, tamquam religio Christiana plurimum eo egeret, incidat in vinam diaboli.* [b] *Momentaneus* [b] *namque sacerdos nescit habere humilitatem, obseruare modos personarum, vel se contemnere: non ieiunauit, non fleuit, non se correxit, non p̄uperibus erogauit. In arrogantiam (quæ est ruina diaboli) incidunt, qui puncto horæ nec dum discipuli fiunt magistri: & sicut Innocentius ait* [2] *Miserum est eum fieri magistrum, qui nec dum didicit esse discipulus.*]

Vnde in Nicæno concilio, c. 2. legitur.

¶ Neophytus in episcopum non est ordinandus. C. I.

3 QVoniam multa siue per necessitatem [d], siue ex quacumque [A] causa, contra regulam gesta sunt: ita vt homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel instructi statim ad spiritualem baptismum venissent [e], & continuo, cum baptizati, etiam ad episcopatum, vel presbyterium properare inuenti sunt: recte igitur visum est de cetero nihil tale debere fieri. Nam & tempore [f] opus est, vt sit catechumenus, & post baptismū multa probatione indiget. Euidens namque est apostolicum præceptum, dicens. [Non neophytum, ne forte elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli.] Si vero precedente † [B] tempore [g] aliquod mortale [c] peccatum admiserit, & conuictus duobus, vel tribus testibus fuerit: cesset [h] à clero, qui huiusmodi est. Si quis vero præter hæc fecerit [i], tamquam contraria statutis sancti † concilij gerens: ipse præcipitabitur de statu sui cleri.

A ¶ Quacumque causa.] *Græce est,* ὁποιᾳδήποτε ἀφορμῇ τῶν ἀνθρώπων: *quod Dionysius vertit,* aut alias cogentibus hominibus.

B ¶ Præcedente.] προϊόντος, *id est,* procedente, *sed ob glossam non est mutatum.*

c ¶ Mortale.] *absit vox ista à prisca versione. Græce est,* ὑπερπεσόντα ἁμάρτημα, *quod Dionysius vertit,* delictum animæ.

Neophyti vero hodie appellantur, proposito sacræ religioni nouiter assumentes.

Vnde B. Gregorius scribit Sysagrio episcopo, & aliis episcopis, l. 7. epist. 110. [3]

¶ Quis dicatur Neophytus. C. II.

5 SIcut neophytus tunc dicebatur, qui initio † [D] sanctæ fidei debet antequàm in fide solideturi. aliter enim casum appetit cum per abruptā, id est, præcipitanter quærit ascensum. Et probatur similitudine parietum: qui nisi prius solidentur, & à nouitatis suæ humore siccentur, tignorum pondera non accipiunt: & si apponatur, frabrica tota diruitur.

erat eruditione plantatus: sic modo neophytus habendus est, qui repēte [k] in religionis habitu plantatus, ad ambiendos honores † sacros irrepserit. ¶ [6] Ordinate ergo ad ordines accedendum est. Nam casum appetit, qui ad summi † [l] loci fastigia postpositis gradib[9] [m] per abrupta quærit ascensum. Scimus autem, quòd ędificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi à nouitatis suæ humore siccentur: ne si ante ponderā, quàm solidentur, accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant.

D ¶ Initio sanctæ.] *In lib. 7. epist.* 110. *vbi habetur prior pars huius c. vsque ad vers.* Scimus autem. *legitur,* in sanctæ fidei erat conuersatione plantatus. *lib. autem 5. epist. 51. siue c. 95. (vbi & eadem fere iisdem verbis habentur, ac præterea sequens pars vsque ad finem) legitur hoc loco,* qui adhuc nouiter erat plantatus in fide.

DISTINCTIO XLIX.

1. pars

Ecce [n], *à quibus vitiis debeant esse immunes, qui in episcopum sunt ordinandi. Qui enim intercessores* [o] *pro populo ad Deum parantur, necesse est, vt eius gratiam bene viuendo mereantur. Vnde Gregorius ait in pastorali.* ¶ [7] *Solicite formidandum, ne qui placare posse iram Dei creditur, hanc ipse ex proprio reatu mereatur. Cuncti enim liquido nouimus: quia cum is, qui displicet* [p], *ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis adstringitur: caueat, ne districti iram iudicis grauius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo se quisque metiatur: nec † locum regiminis assumere audeat, si in se adhuc* ¶ *vitium damnabiliter regnat: nec is, quem crimen depranat proprium, intercessor fieri appetat pro culpis aliorum.*

Idem in eod. pastorali eod. cap. 11. *continenter.*

¶ Sacrificium Deo non offerat, qui vitiis est maculatus. C. I.

HInc [r] etenim superna voce ad Moysen dicitur. [Loquere ad Aaron: homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offerat panes Domino Deo suo: nec accedat ad ministerium eius.] Vbi & repente subiungitur. [Si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo, vel grandi, & torto

k ¶ *Repente.*] i. nouiter in monachali habitu: talis enim nó est eligendus in prælatum, vt extr. de elect. cum causam. & extra de ele. officij. quæ aūt dēant eē interstitia [d] habes 87. di. in singulis. & c. monachus.

l ¶ *Qui ad summi.*] j. q. 1. pueri. & si quis episcopus per pecuniam. & 61. distin. statuimus.

m ¶ *Gradibus.*] id est, interstitiis. nec ob. 52. dist. solicitudo.

n ¶ *Ecce.*] Casvs. Hactenus ostēdit Gratian[9] per 13. c. Apostolicę regulæ, à quibus ordinandus debeat esse immunis. Nunc autem supponit 49. distin. in qua generaliter ostendit, quòd non debet esse criminosus: quia cum is ad interceden dum mittitur qui displicet, cum intercedit, irati animus ad deteriora prouocatur, & fit subditis auctor ruinæ: quare cauere debet ne regimi nis locū assumat aliqs, vt ꝑ culpis aliorū oret, si in se dānabile vitium recognoscit.

o ¶ *Intercessores.*] Videtur hic, quòd orationes factæ à facerdotib. malis, noceant subditis, quod intelligē cum ipsi ex certa scientia eligunt malum, & conformem suis moribus: alias sci licet æque operatur remissionem per malum, vt per bonum sacerdotem, vt j. t. q. 1. si fuerit. ad hoc argu. 6. q. 1. ex merito. ar. 8. q. 1. audacter.

p ¶ *Displicet.*] 3. q. 7. in grauibus.

q ¶ *Si adhuc.*] Arg. q̄ quis nó potest accusari de crimine de quo pœnituit [e]: & quòd non impeditur à promotione. 26. q. 5. quicunque. 3. 46. dist. clericus. 3. & 8. q. 1. in scripturis. Arg. contra 33. q. 2. admonere. Sol. ac

6 Adde tex. in fi. l. 8. ff. ad leg. Iul. ambi. & in doct. de ambitiosis sunt.

† al. ordines.

† al. seruum. d sc. quę ordines scipiamus à nouis mōachis.

† nec Orig.

cusari potest si commissum est post baptisma, vt 25. dist. primum. B.

Hinc etenim.] Casvs. Probat Greg. in hoc c. q̄ illi q. vitiis subiacet, panes Dño nō valēt offerre: nec ad ministeriū eius accedere, cū aliena pctā ñ possint diluere: qa ī veteri testō corpore vitia & maculati repellebantur à ministerio, Et hoc ꝓbatur xij. exēplis vitiorū: quæ vitia figuraliter intellecta in nouo testamento repellunt. Vnde exponit G. quid per vnumquodque vitium designetur, & quare repellant à promotione. Sequens cap. patet.

r ¶ *Hinc.*] Probat Greg. in hoc c. q̄ vitiosi non possunt offerre panes Domin

Domino, nec aliorū peccata diluere: quia in veteri test. corpore vitiati repellebātur, & hoc probat xij. exemplis: quæ vitia figuraliter intellecta in nouo testamento repellunt.

† hernioſus] vulgata.

a ¶ *Vel ponderosus.*] id est, criminosus.

b ¶ *Seruabit.*] ne laba tur in hæresim.

c ¶ *In tenebris.*] peccatorum.

† al. dirigat.

d ¶ *Ex nimia.*] Nimia subtilitas in iure reprobatur. ext. de iud. dilecti. & sic fit aliqd in iure contra rationem gratia dispūtandi. ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. in fine. & magis valet simplicitas quàm difficultas.

1. Reg. 2.

† al. perfectè

e ¶ *Faciem.*] i. rationē. quæ est facies cordis.

f ¶ *Et eo.*] id est, ideo.

g ¶ *Quo.*] id est, quia.

h ¶ *Aliarum.*] improprie ponitur. fic. 5. 26. dist. deinde. ibi, cum ceteris criminibus.

Heb. 12.

i ¶ *Ponderosus.*] per immundam cogitationem.

k ¶ *Ad opus.*] Ex hoc videtur quòd occultum peccatum impe dit promouendum [a], & ex eo sequitur ibi, grauat in abditis. Sed contra arg. 50. dist. sacerdotes. quia latentia peccata nō habēt vindictam quo ad ec clesiam militātem, vt 32. q. 5. Christiana. & 32. dist. erubescant. *Sacerd*

a Hoc hodie determinatur extr. de tem. or. c. 5.

Cant. 7.

† infirmitate] Orig,

Domino, nec aliorū peccata diluere: quia in veteri test. corpore vitiati repellebātur, & hoc probat xij. exemplis: quæ vitia figuraliter intellecta in nouo testamento repellunt.

a ¶ *Vel ponderosus.*] id est, criminosus.

b ¶ *Seruabit.*] ne laba tur in hæresim.

c ¶ *In tenebris.*] peccatorum.

d ¶ *Ex nimia.*] Nimia subtilitas in iure reprobatur. ext. de iud. dilecti. & sic fit aliqd in iure contra rationem gratia dispūtandi. ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. in fine. & magis valet simplicitas quàm difficultas.

e ¶ *Faciem.*] i. rationē. quæ est facies cordis.

f ¶ *Et eo.*] id est, ideo.

g ¶ *Quo.*] id est, quia.

h ¶ *Aliarum.*] improprie ponitur. fic. 5. 26. dist. deinde. ibi, cum ceteris criminibus.

i ¶ *Ponderosus.*] per immundam cogitationem.

k ¶ *Ad opus.*] Ex hoc videtur quòd occultum peccatum impe dit promouendum [a], & ex eo sequitur ibi, grauat in abditis. Sed contra arg. 50. dist. sacerdotes. quia latentia peccata nō habēt vindictam quo ad ec clesiam militātem, vt 32. q. 5. Christiana. & 32. dist. erubescant. *Sacerd*

naſo, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel ponderosus [a] †.] Cæcus quippe est, qui supernæ contemplationis lumen ignorat: qui præsentis vitæ tenebris pressus, dum venturam lucem nequaquam diligēdo conspicit, quo gressus operis porrigat †, nescit. Hinc etenim prophetante Anna dicitur [Pedes sanctorum suorum seruabit [b]; & impij in tenebris [c] conticescent.]

¶ Claudus vero est, qui quidem, quo pergere debeat, aspicit: sed per infirmitatē mentis, vitæ viam perfectæ † non valet tenere, quam videt: quia advirtutis statum dum fluxa consuetudine non erigitur, quo per desiderium innititur, illuc gressus operis efficaciter non sequuntur. Hinc etenim Paulus dicit [Remissas manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, vt non claudicans quis erret, sed magis sanetur.] ¶ Paruo autem naso est, qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus nō est. Naso quippe odores, fœtoresque discernimus. Recte ergo per nasum discretio exprimitur; per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Vnde & in laude sponsæ dicitur [Nasus tuus, sicut turris, quę est in libano:] quia nimirum sancta ecclesia, quæ ex causis singulis tentamenta prodeant, per discretionem conspicit: & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Sed sunt nonnulli, qui dum æstimari hebetes nolūt, sæpe se quibusdam exquisitionibus plus quàm necesse est, exercentes, ex nimia subtilitate falluntur. Vnde hic quoque subditur: [vel grandi, & torto naso.] Nasus enim grandis, & tortus est, discretionis subtilitas immoderata: quæ dum plus quàm decet, excreuerit, actionis suæ rectitudinem ipsa cōfundit.

¶ Fracto autem pede, vel manu est, qui viam Dei pergere omnino nō valet, atque à bonis actibus funditus exors vacat: quatenus hæc, non vt claudus, saltem cum infirmitate teneat: sed ab his omnimodo alienus existat. ¶ Gibbus vero est, quem terrenæ solicitudinis pondus deprimit, ne vmquam ad superna respiciat: sed solis his, quæ in infimis calcantur, intendat: qui & si quando aliquid ex bono patriæ cælestis audierit, ad hoc nimirum peruersæ consuetudinis pondere prægrauatus, cordis faciem [e] nō attollit: quia cogitationis statū erigere nō valet, quem terrenæ solicitudinis vsus curuum tenet. Ex horum quippe specie psalmista dicit [Incuruatus sum, & humiliatus vsquequaque,] Quorum culpam quoque per semetipsam veritas reprobans ait. [Semen autem, quod in spinis cecidit, hi sunt, qui audiunt verbum, & à solicitudinibus, & diuitiis, & voluptatibus vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum.] ¶ Lippus vero est, cuius quidem ingenium ad cogni tionem veritatis emicat: sed tamen hoc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculis pupillæ sanæ sunt, sed humore defluente infirmantes † palpebræ etiam acies pupillæ vitiatur. Et sunt nonnulli, quorum sensum carnalis vitæ operatio sauciat: qui videre recta subtiliter per ingenium poterant: sed vsu prauorum actuum caligant. Lippus itaque est, cuius sensum natura exacuit, sed conuersationis prauitas confundit: cui bene per Angelū dicitur [collyrio ungue oculos tuos, vt videas.] Collyrio qppe oculos, vt videamus, inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatē, intellectus nostri aciem medicamine bonæ operationis adiuuamus. ¶ Albuginem vero hēt in oculo, qui veritatis lucem videre nō sinitur: quia arrogantia sapientiæ, seu iustitiæ cæcatur. Pupilla nāque oculi nigra, videt: albuginē tolerās nihil videt: quia videlicet sensus humanę cogitationis, si stultum se, peccatorēque intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehēdit. Si autem candorē sibi iustitiæ, siue sapientiæ tribuit, à luce se supernæ cognitionis excludit: & eo [f] claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quo [g] se apud se per arrogantiam exaltat, sicut de quibusdam dicitur [Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.] ¶ Iugem vero habet scabiem, cui carnis petulantia sine cessatione dominatur. In scabie etenim feruor viscerum ad cutem trahitur, per quam recte luxuria designatur: quia si cordis tentatio vsque ad operationem prosilit, nimirum feruor intimus vsque ad cutis scabiem prorumpit, & foris iam corpus sauciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quasi enim cutis pruriginem Paulus curabat abstergere, cum dicebat [Tentatio vos non apprehendat, nisi humana:] ac si aperte diceret. Humanum quidē est tentationem in corde perpeti: dæmoniacum vero est in tentationis certamine in operatione superari. ¶ Impetiginem quoque habet in corpore, quisquis auaritia vastatur in mente: quæ si in paruis non compescitur, nimirum sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat, & absque occupati tædio excrescens membrorum decorem fœdat: quia & auaritia captiuam animam, dum quasi delectat, exulcerat. dum adipiscenda quæque cogitationi obicit, ad inimicitias accendit: & dolorem in vulnere non facit, quia æstuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur: quia aliarum [h] quoque virtutum per hanc pulchritudo deprauatur, & quasi totum corpus exasperat: quia per vniuersa vitia animum supplantat, Paulo attestāte, qui ait [Radix omnium malorū est cupiditas.] ¶ Ponderosus [i] vero est, qui turpitudinem non exercet opere: sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderamine grauatur in mēte: qui nequaquam quidem vsque ad opus [k] nefarium rapitur: sed eius animus voluptate luxuriæ sine vllo repugnationis obstaculo delectatur. Vitium quippe est ponderis, cum humor viscerum ad virilia labitur, quæ profecto cum molestia dedecoris intumescunt. Ponderosus ergo est, qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens, pondus turpitudinis gestat in corde: & quamuis praua non exerceat opere, ab his tamen non euellitur mente: nec ad vsum boni operis in aperto valet assurgere: quia grauat hunc in abditis pondus turpe. ¶ Quisquis ergo quolibet horum vi-

† infirmitate] Orig,

Apoc. 3.

1. Cor. 10.

1 Sic & Arnobius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

S*Acerdotes..*] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte reprehenduntur sacerdotes, quia nomen Domini despiciunt: & quantum in se est, panem pollutum offerunt: quod fit cum quis indigne ad altare accedit. vel sacerdotium simoniace acquisiit: cum doctrinam populo male dispergit, despicit pauperem, honorat potentem. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Si offeratis*. reprehenduntur qui in dignos instituunt: & hoc facit auctoritate veteris testam. in qua reprehẽduntur sacerdotes vet. test. qui Domino offerebant animalia cæca, claudа, & languida, & etiam pigra. quæ vitia hodie figuraliter intellecta repelluntur in nouo testamento.

a ¶ *Ad se.*]No. q aliqd dr malum quo ad se. sic t.q.t. quod quidã cc Matrimo & qu.3. saluator. " sic niũ q̃tũ ad matrimonium dr̃ soldiuersos dis- ui quo ad socerũ qui soluitur, & repudium misit, non nõ soluitur. quoad coniuges. ff. de 1 Sensus ali don. inter vir. & vx. cũ qua ex par- hic status. §. si socer. re. & facit quis aliquid q̃tũm in se ipso est. 31.q.3. inter verba. sic 22.q.2.§. vlt. in fin. de consec. dist. 4. quæris.

b ¶ *Potentem,*] in eo quod potens est.

†*al. dispertit* c ¶ *Pauperem.* J. 11.q. 3. pauper.

2 Concord. d ¶ *Locat.*] indigni tex. in l. j. C. tate.
de vet. iur. e ¶ *Vsquequo.*]Dictum
enucl. & in suit ab Helia " fugiẽ-
aut. de mo- te iram Reginæ Iezana. §. j. col. 1 belis vniuerso popu-
"Helias Ie- lo coleti Baal. 3. Reg.
sabel fugies 18. nam deficit ambo
q̃busverbis bus qui vult seruire
vsus est ad duobus. & 26. dist. a-
populum. cutius, a

a Concord. f ¶ *Illum,*]i. alium.
tex. in c. 1. d g ¶ *Indignum est.*]con
eo q ar. bel. tra s. 41. di. nõ cogan-
depo. & de tur. sed ibi de regib⁹:
feu. c. 1. col. hic de personis.
20.

3. Reg. 18. E *Xpræmisit.*] Hæc dist. diuiditur in 7. partes, in quarum prima dicit q̃ lapsi nõ possunt reparari. & hoc probat per 12. auctoritates. Secunda ibi, *Econtra exemplis.* Tertia ibi, *Quomodo igitur.* Quarta ibi, *De lapsis.* Quinta ibi, *Quod vero.* Sexta ibi, *Item obiicitur.* Septima ibi, *Apostatæ.* Ioan. de Fan.

Casvs. Supra monstratum est, q̃ crimino si ordinari non possunt. In hac vero 50. di. quæritur, an tales post pœnitentiam possint in suis ordinibus remanere, & ad superiores ordines ascendere. & probatur multis auctoritatibus, quòd ipsi prohibentur, nec possunt ascendere. & hoc facit vsque ad §. *Econtra.* Demum probat contrarium vsque ad §. *Quomodo.* & ibi incipit soluere.

h ¶ *Ex præmissis.*]Tractauit hucusque magister de qualitate ordinandorum. In hac dist. 50. tractat primo de iam promotis, an ipsi postquam lapsi sunt, valeant reparari? Et primo allegat, q̃ non possunt reparari: postea allegat pro parte contraria. & hoc bene soluit. J. e. §. q̃uo. & pro parte prima allegat vsque ad §. econtra. & postea inducit multa c. ad probandam solutionem suam, vsque ad §. sed illud. vbi aliam ponit: & eam probat per c. seq. vsque ad §. *Quod vero.* & postea adiungit de lapsis in hæresim b, q̃ non sit eis communicandum ante reconciliationẽ. Ab illo §. *Quod vero.* subiungit tractatum de homicidiis vsque ad illum, §. *Item misit.* Deinde addit de solenniter pœnitentibus, q̃ non debeant ordinari, vel ad militiam sæcularem redire. & q̃ clericis talis pœna non sit imponenda. & pro quibus culpis sit imponẽda. Vltimo subdit de apostatis qui nec ad habitum sæcularem, nec ad clericatum ascendere possunt post pœnitentiam. " Circa lapsos tres regulæ sunt notandæ c, quæ cõtinentur J. ea. dist. vt constitueretur. Prima regula secũdum H. hæc est, vt Qui mortaliter peccaunt post baptismum, non promoueatur, vt 25. dist. primum. 1.q.7. si quis q̃m. Secunda est, Promotus si mortaliter peccat, deficiẽdus est. J. c. q. semel. Tertia est, Qui ab ordine deponitur, amodo nõ restituitur. J. ea. c. 1. & 2. & c. peruenit. & vbicũq; mitius agitur, dispẽsatio est. Istæ aũt tres regulæ secũdũ tres opi. recipiunt interpretationem. Quidã. n. dix̃t q̃ oẽ pctm mortale impedit promouendũ, & deiicit iam promotũ d, & si talis sit promotus, & egerit pniam: tn nõ pt ministrare sine dispensatione. Alij intelligũt de magnis criminib. præ dictas regulas: q̃a mi nora post pniam non repellũt. nec deiiciũt, vt 81. dist. c. apostolus. & 46. di. clericus. 5.q. 4. in loco. 68. dist. c. 1. Item aĩæ mortẽ irrogat. inst. de pub. iu. §. vlt. "Tertij intelligũt præd. tres regulas de manifestis. occulta. n. post pniam nõ repellũt. nec deiiciunt, immo iure cõi promouetur: & si promotus est, remanet i ordine suo. J. ea. c. de his vero. & c. præcedenti. & hæc opi. verior est, & beniguior: hoc tn excepto, q̃ maxima pctã ẽt occulta repellunt, vt de hoc plene dixi 3. 25. di. c. vlt. De adultẽriis aũt & similib⁹ pt eps simplex dispensare. ext. de iud. at si clerici. J. ea. cõtumaces. de maiorib. non. J. ea. 3 minor. & in simonia. 35. 1.q.1. erga. "& secundum quosdã in oĩbus crimino. dispẽsat vbi non phibetur. ext. de sent. excom. super. & de pœ. dist. 6. §. 1. in fi. & 82. di. presbyter. & in plurib. casib. inuenio ẽpm posse dispẽsare, vt notaui, 1.q.7. §. nisi rigor. Petr⁹ Hispanus cõtrarium dixit. nam cum in quibusdã certis casib. ei permittitur dispẽsare, ergo in aliis prohibetur: arg. 25. dist. qualis. & C. de proc. maritus c. Quis aũt cũ deposito possit dispẽsare, dixi 2.q. 5. i6. Cum suspẽso aũt vel penitẽte ẽt in hẽresi bñ dispẽsat eps. J. ea. presbyteros. Io. Istę opi. hodie terminatur per decr. Greg. in extraua. de temp. or. quæstium, vbi reprobatur opi. Io. & credo q̃ episcopus semper possit dispensare, nisi ei prohibeatur expresse a iure, vt 27. q. 2. lex diuinæ. in fi. & extra de sent. excom. nuper. B.

Si lapsis.] Casvs. " Constantinus Mediolanensis episcopus quæsiuit a Gregorio, an cuilibẽt lapso debeat licentia dari ad suum ordinem reuertendi? Et respondet, quòd non, triplici ratione: quia si hoc fieret, vigor ecclesiasticæ disciplinæ frangeretur: & quilibet propter spem reuersionis prauа desideria concipere non formidaret: & præterea vindictam sibi inflictam putaret esse temporalem, & non perpetuam. Sequens c. patet.

i ¶ *Si lapsis.*]Hoc c. loquitur de posito, vt patet per fi.

k ¶ *Spe.*]quia facilitas veniæ, &c. vt 23.q.4. est inuista. & extra de vi. & hon. cler. vt clericorum.

l ¶ *Supplicatio.*]carnalis, sed spiritualis bene. J. ead. clerico.

m ¶ *Renocare.*]J. 23.q. 4. est inuista.

n ¶ *Non statuta.*] perpetuo. " Qui enim deponitur, perpetuo deponitur, vt hic f, & 81. distinct. si quis clericus. & C. de pœn. ferunt. Argum. contra 33.quæst. 4. non oportet. 2. Ibi simpliciter ponitur, separentur; & tamen separantur ad tempus, non perpetuo, vt extra de constit. ex litteris. in fi. Sed certe illa non sunt contraria: quia ibi nulla fuit depositio: & est hoc ideo statutum, ne leges ludibrio fiant, vt C. de bon. quæ lib. J. vltim. §. fi. & est si. quod lex dicit, quòd damnatus de crimine, ad militiam non recipitur, vt ff. de re milit. qui cum vno. §. adulteri.

o *Vt semel.*] ¶ *Adipisci.*]Hoc c. intelligitur de rigore. 25. dist. primum, J. ead. miror, vel in maioribus, vel de manifestis criminibus. extra de temp. ord. c. fi. sic non ob. 82. dist. presbyter. & 15.q. vlt. hi qui.

Presbyt

Mortaliter peccant post baptismum, non promouentur.

Extra de trãsl. epi. c. ver. nec q̃ cessiõe. &c. secũdũ Pan. Pan. c. 141.

Epi q̃ possit dispensare.

"Deposito est ppetua. f Nã verbo statuere, perfecta gnat. d. dist. J. fi. Sed aute. l. ff. qui q̃ iur. l. j.

P*resbyterum.*] Casvs. Sacerdos quidam fuit lapsus in crimen, de quo postea in iudicio, fuit sponte confessus, quare quæsiuit eps Fabianus, an posset in sacro ordine remanere, vel reuocari deberet? Et respondet Gregorius quòd non. Sed quia sponte confessus est, mitius est agendum cum ipso. f. vt nomen sacerdotis retineat, vel in minoribus ordinibus remaneat.

a ¶ *Aut permanere.*]Si mile 3. 24. dist. c. vlt. J. 15. q. vlt. fi quis presbyter. contra. Sol. in-

1 Anſl. 8. c. 26. Pann. l. 5 c. 146. †*al. relatione.* feriori ministrauit, vt ibi, sed in superiori, vt hic.

b ¶ *Mitius.* Jarg. q̃ mitius agitur cum confesso, quàm cum con-

a Concord. uicto a, vt J. eo. de his tex. in l. 2. & vero. & 15. q. vlt. Si qs ibi gl. & do. presbyter. Si. 61. di. qa C. quę app. simpliciter. t. q. 5. prę- non recip. sentium. argu. contra 24. dist. c. vlt. Sed ibi timore probationum est cõfessus: hic spõte. c ¶ *Facilit.*]i. sponte, vt extra de ho. lator.

† *al. canno moto Venetiensi.*

M*Iror.*] Casvs. Quidam episcopus volebat cum quoda sacerdote homicida dispensare: & persuadebat domino Papę, vt ei posit perpetratum homicidium concederet ministrare. Sed Ioan. Papa eũ reprehẽdit, dicẽs hoc fieri non posse post quantãcunque pœni-

2 Iuo p. 6. c. 114. & p. 10. c. 51. Pan. l. 5 c. 153.

3 Anſl. 8. c. 35. & l. 11. c. 13. Iuo vi. c. 80. Pan. l. 3. c. 145.

" Eps in g. bus crimi- b⁹ dispẽsa-

d ¶ *Miror.*] Hic habes q̃ episcopus non potest dispensare b cum homicida: item nec cum simoniaco, vt 1. q. 1. erga. nisi quandoque, vt 1. q. 5. c. 1. & vlt. J. e. ẽpsbyteros. & c. Istu expressum ext. de ele. c. pe. vbi dicitur, q̃ fi deat. dici pt aliquo ignorante sit q̃ hoc c. mi commissa simonia, eror. loq̃tur i piscopus cum eo pohomicida test dispensare, si in notorio, si- simplici beneficio sit commissa simonia: secus si in prælatura. si autue man. fe- tem eo sciente sit facta: episcopus nõ potest dispensare cum eo. exsto, & volũtra de fi. nobis. B. Item nec cum deposito secundum quosdam, vt 2. tario. d hoc q. 6. ideo. Item nec cum eo qui excommunicatus celebrat, vt 11. q. 3. leg. & no. J. si quis episcopus. & 7. q. 1. si quis presbyter. licet fit arg. contra 2. q. e. de his ve- 5. quanto. Sed illud de mandato Papę. Item nec cum eo qui accedit ro. Arch. ad iudicium sæculare. vt 21. q. 5. si quis episcopus. Item nec cum bigamo, vt extr. de big. c. de bigamis. & 34. dist. lector. Io. Nec dispensat hodie cum filiis presbyterorum, vt ext. de fil. presb. c. pen. vbi. s. ministrauit pater immediate. B. Dispensat autem in plerisque crimi nibus, vt notaui. 1. q. 7. §. nisi rigor. & generaliter vbi non prohibetur episcopo dispensatio, semper dispensare potest, vt extr. de sen. exc. nuper. licet quidam dicant, quòd in illis solis casibus dispensabit vbi à iure ei permittitur: quia cum in quibusdam crimin bus ei conceditur dispẽsatio, vt ext. de iud. at si clerici. ergo in alis ei prohibetur, arg. 25. dist. qualis. & C. de procu. maritus. Et licet dispensatio sit ins quòd peti non potest: tamen quandoque episcopus tenetur dispensare, vt J. ead. vt constitueretur. in fi. & c. si quis diaconus. & c. domino sancto. & 1. q. 7. dispensationes. & 23. q. 1. noli. in fi.

e ¶ *Homicidium.*] sponte, vt extra de homic. lator.

f ¶ *Suadere.*] Plus enim est suadere, quàm compellere. ff. de ser. cor. l. 1. §. persuadere. & plus punitur suasor, q̃ faciens. 86. dist. tata. Ioan.

C*Lericum.*] Casvs. Clericus quidam occidit paganum: postea volebat ad ordines promoueri maiores. quæsiuit quidam episcopus an posset? Et resp. Papa, quòd nõmmo carere debet etiam acquisito. Nam milites ecclesiæ non debent sæcularem militiam exercere, per quam necesse sit ad sanguinis effusionem peruenire.

g ¶ *Occiderit.*] sponte. B.

h ¶ *Militare.*] Per hoc patet q̃ loquitur de illo qui in bello fuit. hortari tamen potest clericus aliquos ad defensionem suæ ecclesiæ. 23. q. 8. vt pridem. arg. ff. de his qui no. infa. ob hæc verba. §. vlt.

"Imputatur multa i ¶ *Per quod.*]Arg." q̃ ratione vnius delicti imputantur omnia deli propter vnũ delictũ. cta quæ sequuntur ex illo, vt 15. q. 1. si quis infamiens. 22. q. 4. inter. ff. quod met. cau. fi mulier. Arg. contra extra de spon. veniens.

Item Gregorius Papa Sabiniano episcopo, lib. 7. epist. 25.

¶ Presbyter post lapsum nulla ratione in sacro ordine reparari valet. C. III.

1 Rescyterum, de quo nos fraternitas tua latoris præsentium legatione † consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum, aut permanere a aut reuocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius b agendum est: quia commissum facinus facili c dicitur professione confessus.

Item Ioannes VIII. Cenomantico † Vticensi episcopo.

¶ Post perpetratum homicidium sacerdotale officium ministrari non potest. C. IIII.

2 Miror d minus doctam scientiam tuam sacerdotem putare post perpetratum homicidium e posse in sacerdotio ministrare: immo (quod est ineptius) nobis suadere f velle, vt ipsi talipręsumptioni pręberemus assensum. Quis enim tã demens, tamq̃ peruersi sensus, tale quid æstimaret, vel post quantãcumque pœnitentiam concedendum, cum omnino sit canonicæ disciplinæ contrarium? Debet ergo sacerdotio priuatus lacrymarũ fonte flagitium tam immane diluere, vt talibus saltem remediis curatus, salutis possit inuenire suffragium.

Item Nicolaus Papa.

¶ Ad maiorem gradũ clericus prouehi non potest, qui paganum occidit. C. V.

Additio. Et facit quod not. J. ead. quantum. in gl. hic pater. ibi dicam. Sed Ber. contra loquitur in matrimonio, in quo licet quis sua culpa cadat in metum, nõ nocet, vt no. ext. q̃ me. cau. Abbas. Arch.

D*E his.*]Casvs. Quidam clerici defendendo se, paganum occiderunt: quare quæsiuit Quadrantinus episcopus, an peracta pœnitẽtia possint ad pristinum gradum redire, vel ascendere ad altiores? Et respondet q̃ nõ: quia Papa non dat eis licentiam aliquem hominem occidendi: & ideo melius est illis in gradu inferiori irreprehensibiliter famulari, quàm alta indebite appetendo in profundum infernidemergi.

3 Iuo par. 6. c. 120.

k ¶ *De his.*] "Circa il los qui committunt homicidium, distingue sic: quia aut commissit homicidium ex necessitate: aut ex casu: aut ex voluntate. Si ex necessitate: aut illa necessitas est euitabilis: aut ineuitabilis. Si est euitabilis, ad superiores ordines non potest ascẽdere, sed in iam susceptis toleratur c, vt J. ea. de his clericis. Si fuit inuitabilis necessitas, sine omni dispensatione potest ministrare in ecclesia: sed ad superiores habendos petet dispensationem, vt extr. de homi. susceimus. & c. 2. Nec obst. extra eo. lator. vbi dicitur, q̃ ad superiores talis licite promouetur: quia hoc intelligo ex dispẽsatione d. Ioan. Sed certe quidqu d dicat Ioann. de necessitate inuitabili, capitulũ videtur expresse dicere, quòd talis necessitas in nullo obst: vt J. ea. quia te quasi obnoxium. De hoc notaui in quæstionibus.

"Homicidiũ vtrũ im pediat iã. p mouendos, & deiiciat promotos.

c Et c. hi q. & c. si duo. nisi forte grãde fcãda retur: quia tur ei purgatio. ext. e. not. extr. de hom. cũ dilecti⁹. in gl. q tñ, &c. q̃ fuit gl. Vin.

B. Si vero casu committitur homicidium: aut dedit operam rei licitæ, aut non. Si dedit operam rei licitæ, ei non imputatur: sed potest ministrare in suscepto, & ascendere ad superiorem, vt extra eodem cap. vltim. & infra. ead. sæpe c. & extra eod. Ioannes. Sed si illicitæ rei operam dedit, tunc nec in suscepto potest ministrare, nec ad superiorem ascendere, vt infra. ead. m. clerico. & cap. si quis voluntate. Si vero voluntate occidit: nunquam dispensandum est cum eo, secundum quod loquitur cap. miror. H. tamen cum filio rigore dixit, quòd in nullo casu potest homicida promoueri: quia potius debet quilibet permittere se occidi, quàm alium occidere, vt tũc indicio. 32. q. 5. ita ne. & dicit quòd hoc verbum, consulendi, ponitur pro verbo præcipiendi, vt 28. quæst. 1. sic enim. Item secundum H. etiam si crimen homicidij sit occultum, tamen post pœnitentiam non potest exequi suum officium. secus est secundum eum in quolibet crimine alio, vt infrà ead. de his. nisi in simonia. Ioan. Et hoc expresse dicitur extra de tempor. ordinand. cap. vltim. & ita duo crimina tantum excipit: scilicet simoniam, & homicidium. Arg. extra de accusat. inquisitionis. B. Alij autem plerique dicunt, quòd siue sit homicidium, siue aliud crimen, dummodo sit occultum, post pœnitentiam bene exequitur officium suum sine omni dispensatione, licet non possit promoueri. Sed in simonia post nullam pœnitentiam potest exequi officium suum. 1. quæst. 1. erga. Hodie autem obtinet opinio H. circa crimen occultum, vt extra de accusat. inquisitionis. B.

3 Iuo par. 6. c. 120.

l ¶ *Defendendo.*]Incaute sine moderamine. cuilibet enim licitum est se defendere cum moderamine, vt 5. dist. 1. ius naturale. & extra de appell. c. significauit. C. vnde vi. l. j.

S*I episcopus.*] Casvs. Quæsitum fuit in concilio Agathensi, quæ pœnam debet pati episcopus, presbyter, vel diaconus, qui capitale crimen commiserit, vel chartam falsauerit, vel falsum testimonium dixerit? Et respondet, quòd deponi debet, & detrudi in monasterium ad agendam pœnitentiam: vbi donec viuit, non ni si laicam tantummodo communionem accipiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Aut chartam.*] Dic vt suprà 19. dist. in memoriam.
b ¶ *Testimonium.*] Infra 5. q. 6. presbyteri. 2.

SI *quis viduam.*] Casvs. Statutum fuit in concilio Martini Papæ, q si quis duxerit in vxorem viduam vel relictam: aut homicidium commiserit facto, præcepto, cõsilio, vel defensione, post baptisma promoueri non potest: & si irrepserit, deponatur & eiiciatur: & in fine suæ vitę communionem accipiat.

c ¶ *Si quis.*] Iudex, executor, & assessor in causis criminalib. non possunt promoueri, hoc non est ratione peccati: quia non peccat ista faciendo [d], vt 23. q. 4. quęsitum. & q. 5. miles. sed propter irregularitatem, quam ex tali facto contraxerunt.

d ¶ *Aut facto.*] vt miles.

e ¶ *Aut præcepto.*] Vt iudex,

f ¶ *Aut consilio.*] Vt assessor. "& ita ex consilio punitur aliquis, contra illud ff. man. l. 2. in fi. & l. deniq;. Sed nunquid addi debet de voluntate? argu. q̃ sic, l. q. 4. quia præsumptus. in fin. quod non concedo, licet antequam fiat, vellet illud factum esse: vel post factum gratũ habeat.

g ¶ *Defensione.*] quitabili. B.

h ¶ *Post baptismum.*] "Ergo si ante baptismũ an, pmo pueri possit, potest. Bazianꝰ dixit: si ante baptismum occidit nõ peccando, vt iudex. non potest promoueri: q̃a nõ tollitur irregularitas: sed si occidit peccãdo, tollitur totum. Io. Et sic melioris conditionis est peccans, quàm nõ peccans. De hoc quid iuris sit, notaui in quæstionibus. & 56. dist. in gl. videtur. B.

[b] PERVENIT.] Casvs. Episcopus Carpitanus restituebat clericos lapsos i crimen fornicationis ante pœnitentiã, vel post. prohibet Greg. dicens, q̃ tales carere debẽt sacris ordinib. & ad altaris ministeriũ nõ quam accedere.

i ¶ *Fuerit.*] de quo fuerit conuictus vel confessus. & hoc "verum est, nisi episcopus cũ eo dispensasset, vt extra de iud. at si clerici. Sed nonne canonista phibet episcopo dispensare in hoc casu? non: sed redarguitur indiscreta dispẽsatio, vt dixi extr. de præb. de multa.

1 Apud Mar. Brac.

alõ dicebat Ber. q̃ istud c. intelligebatur d illis q̃ non peccauerunt.

2 Ansel. l. 7. c. 11. Ex cã, 18. apost.

† *al. relictam*

"consilium facit vt q̃s puniatur.

† *al. sua communionem recipiat,*

"Homicida ante baptismũ an, pmo pueri possit,

3 Polyc. l. 4. tit. 39. Ans. l. 8. c. 20. Iuo p. 6. c. 78. Pann. l. 3. c. 133.

46. bQ̃ venerialis est. de qua habuisti 21. dist. in prin. & ibi d̃ hoc. & 51. di. in summa. & 26. di. deinde. Are, 4 Pol. ibid. Ans. l. 8. c. 21 Iuo par. 6. c. 83.

c Sc., & canones cõtradicunt in hac re. &c.

k Ccedens.] Casvs. Hoc c. loquitur de quodam presbytero Saturnino, & de quodam diacono abbate, & de quibusdam subdiaconis. presbyter Saturninus propter suum delictum depositus fuit: & tamen post depositionem missas celebrauit. Diaconus vero abbas & subdiaconi mortaliter peccauerunt, crimen fornicationis committendo. Vnde Lunen. episcopus quæsiuit quàm pœnam isti pati deberent. Et respondet Greg. quòd Saturninus presbyter careat communione corporis & sanguinis Christi donec vixerit. in fine tamen viatici cum accipiat, nisi antea episcopo visum fuerit ei esse miserandum. & in scriptis caueat, vt de cetero Missam nõ cantet: & gerat curam monasteriorum in insula Gorgonia & Capraria sine præiudicio alicuius. Diaconus vero abbas semper ab ordine sacro depositus erit: qui tamen poterit inter alios monachos priorem locum obtinere, si eius cõuersatio meruerit: sed ordinẽ non obtinebit, in cuius loco debebit alius ordinari. Subdiaconus vero irreuocabiliter deponetur: laicã tamen communionem accipiat.

k ¶ *Presbytero.*] Ergo clericus degradatus non retinet ordinem. arg. 54. dist. ex antiqs. & 11. q. 3. episcopus. & 15. q. vlt. si quis presbyter. & 23. q. vlt. clerici. &idẽ videtur per hoc qđ dicitur j. inter laicos communionem. Sed tamẽ dico q̃ characterem semper retinet, per id quod habes 1. q. 1. quod quidã. & 32. q. 7. licite. arg. 81. dist. dictũ. "Vnde qui percutit ipsum, incidit in canonem: falsẽ in memoriam pristinæ dignitatis, vt ff. de decurio. l. vlt. & ff. de quæst. vnius. §. seruus. & de consec. dist. 4. ostẽditur. Io. quod non credo. cũ careat omni priuilegio clericali [d].

[d] *In tuæ.*] Ergo episcopus potest remittere pœnitentiã iniunctam à Papa. sic 33. q. 2. latorem.

ADDITIO. Vel de hoc vt ibi. argu. contra 15. di. c. 2. in fi. ibi videas. De hoc etiam no. 26. q. 7. tempora.

m *Abbatem.*] "ergo abbas potest esse diaconus: quia abbas potius est nomen officij. quàm dignitatis. 18. q. 2. c. 1. imo in minorib. ordinibus constitutus potest esse [f] abbas, extra de ætat. & qualit. tuam.

n *Venerit.*] existentẽ.

o *Cecidisse.*] per crimen.

p ¶ *Priorem.*] i. vt sit monachus, vt prius fuit: non tamen erit abbas.

q *Obtineat.*] nõ ordinem, vel dignitatem.

r ¶ *Solicitudinem.*] Vt sit procurator loci, licet sit infamis: quia in fames non excludũtur à ciuilibus muneribus [g]. sed honorib[h]. arg. C. de his qui non impl. fti. fa. so. funt. l. 1. lib. 10. & ext. de ęta. & qual. tuam. "& hic p. curator monasterij pt esse infamis: sed non procurator episcopi. 5. q. 3. quia episcopus. quia non requiritur summa in eis perfectio integritatis, vt 16. q. 1. legi.

POstquam.] Casvs. Eps quidam depositus fuit: canonici volebãt alium eligere. Archieps vel primas disturbabat eum restituere nolens: quod dicit Greg. de iure fieri non posse: & cum ecclesia vltra tres menses vacare non debeat, præcipit Greg. archiepo, vt deprecationi canonicorum cõsentiat, & loco depositi alium ordinet.

s ¶ *Tres menses.*] "tres dãtur ad electionem a die mortis: & alij tres menses

1 dist. 75. qm̃ menses ad cõsecrationem petẽdã. j. 100. di. qm̃. & 63. di. obeũtib. & ext. de ele. ne g̃n de fectu. nisi p necessitatem prorogetur [a]: vt di. Osius. & 28. di. de Syracusanæ.

a De hoc 61. c. bene nouit. ibi de hoc.

CONTRA. Hæc est sẽda pars huius dist. i qua magister probat cõtrariũ eius quod s. pbatũ est. sc. qđ post lapsum pñt reparari. p bat ing per exempla & per nouem auctoritates. Io. de Fan. Casvs, Supra probatũ s, qđ lapsi post pniam non sunt restituendi. Mõ Gratianus. pbat contra. sc. pñt restitui. & ad altiora conscendere: & pbat octo exemplis. sc. Mariæ & Aarõ, Dauid, Achab, Petri & Pauli. & Augustini, & aliorũ, quorũ noia in fecq. palea ponuntur: q̃ omnes post pœcatum sunt restituti.

† *al. deprehendatur.* Orig.

a ¶ *Ecotra.*] Maria, &c. de hoc dicitur 2. q. 7. §. item obiicitur.

2 33. q. 2. ca. hoc ipsum. Num. 12. Exod. 32.

b ¶ *Aaron.* Hęc historia hꝫ 45. di. disciplina

c ¶ *Dauid.*] Hæc historia dicitur 2. q. 7. §. ité cum Balaam.

12. reg. 1. & 12.

d ¶ *Lapid. auit.* Ji. lapidatib. cõsẽtit, custodiẽtio vestes. vt 3. e. cõsideradũ. vñ fuit pena infinitis, vt ext. de hom. c. sicut. §. illi quoq;. tñ hoc exẽplũ nõ competit, q̃a istud fuit ante baptismum.

† *al. prisłino*

3. reg. 21. Matth. 26. Ioan. 21. Act. 7. & 9.

e ¶ *Augustinus.*] q̃ fuit Manichæus [b]: sed an baptismum: & ideo fi cõpetit exemplũ, &c.

b Arg. cãtra 22. qu. 6. vides. vbi de hoc.

Onderet.] Casvs. In hoc ca. offedit Calixtus Papa, q̃ clerici post lapsũ pacta pnia pũt i pristinum statũ restitui. Et hoc pbat auctoritatib. & exemplis 11. Prima est in principio ca. Secũda, pbatio incipit ibi, *Sed si aliquis lapsus.* & ad hoc inducit auctoritatẽ Apostoli: Si præoccupat[e], &c. Tertia ibi, *Porro sanctus Dauid.* Quarta ibi, *Beatus quoq;.* Quinta ibi, *Pecator.* Sexta ibi, *Errãt itaque.* Septima ibi, *Numquid qui dormit.* Octaua ibi, *Redde mihi.* Nona ibi, *Vade, & amplius noli peccare.* Decima ibi, *Non ergo.* Vndecima ibi, *Sententiam.*

3 Bur. l. 1. c. 233. Iuo in plog. Pan. in plo. c. 32 † *al. iudicatus.*

f ¶ *Ponderet.*] Grauis erit qlibet in verbis, vt 4. q. 3. §. ité in criã. lib. vers. in testib. & q̃cito fatur, ad pniam ꝓperat, vt dicit Senec a: & pt qs in ꝓprio fãcto petere inducias ad respõdendũ, vt ff. de inter. act. qui interrogatur, an hrs sit. nã testis repentinus, &c. 5. q. 5. §. sed aliud.

g ¶ *Quod tibi.*] in Tobia.

Sixtus Papa iij.

435. q. 9. ca. Gregorius.

† *al. & communicauit.*

tificẽ' statuta sacrorum canonum non permittunt, ne cadente pastore dominicum gregem antiquus (quod absit) hostis insidiando dilaniet, fraternitas vestra deprecationi eorum consentire, & in loco lapsi debet episcopum ordinare.

Item Martinus Papa I. in epistol. ad Amandum.

¶ Qui post ordinationem suam in lapsum ceciderit, sacra mysteria non debet tractare. C. XII.

SI post ordinationẽ suam quispiam in lapsum ceciderit, & præuaricationis peccato fuerit † deprehensus obnoxius, omnimodo prohibendum est, cum manibus lutulentis, atque pollutis mysteria nostræ salutis tractare.

2 *Econtra exemplis, & auctoritatibus probatur post actam pœnitentiam proprios gradus licite posse administrare, & ad maiores conscendere.* "Maria enim soror Aaron post quam lepra percussa est, quia in Moysem murmurauerat, acta pœnitentia à peccato mundata, & sanata est, & pristinam gratiam prophetandi recepit. Aaron [b] autem post constitutum vitulum, etiam in summum sacerdotem consecratus est. Dauid [c] post adulterium, & homicidium spiritum prophetiæ recepit, & in proprio † gradu permansit. Achab quoque post mortem Nabuthæ viri sanctissimi per pœnitentiam humiliatus in regia sede remansit. Et vt prætereamus multa exempla veteris testamenti, Petrus negauit Christum, & tamen postea princeps Apostolorum factus est: Paulus Stephanum lapidauit [d], & tamen à Deo in Apostolum electus est. Multi quoque ab hæresi ad vnitatem catholicæ fidei reuertentes in suis ordinibus sunt recepti: alij vero ad episcopalem etiam gradum sunt promoti, vtpote Augustinus [e], & alij complures.

¶ De eodẽm. PALEA. C. XIII.

IOannes Chrysostomus à duabus synodis orthodoxorum episcoporum fuit diiudicatus †, sed iterum fuit restitutus. Marcellus episcopus Ancyrę Galatiæ depositus fuit: sed postmodum proprium recepit episcopatum. Asclepius diiudicatus à synodo, ecclesiam suam postea recepit. Lucius episcopus Adrianopolites damnatus à Papa Iulio recepit ecclesiam sui episcopatus. Cyrillus episcopus Hierosolymitanus depositus fuit, postea reconciliatus est ecclesiæ suæ. Simili modo Polychronium eiusdem ecclesiæ Hierosolymitanæ pontificem Sixtus papa damnauit, & iterũ ipse eum reconciliauit. Innocentius Papa Photinum episcopum damnauit, sed postea cum in proprium locum restituit ecclesiæ suæ. [f] Missum [g] episcopum à Felice Papa damnatum Gelasius Papa successor illius reconciliauit †, & ecclesiæ suę restituit. Leontius, dum esset presbyter, depositus fuit, sed postea in Antiochia patriarcha extitit. Gregorius vero quartus Papa Theodosium, quem Eugenius eius antecessor presbyterij honore priuauerat, sanctæ ecclesiæ Signinæ consecrauit episcopum. Ibas namque episcopus diiudicatus fuit, sed sancta synodus canonica suam illi restituit ecclesiam. Rothadum vero episcopum sanctæ Suessionẽsis ecclesiæ à synodo, cui Carolus interfuit, condemnatum, & Sophronium † Placentinum episcopum merito reprobatum, Nicolaus Papa ambos reconciliauit.

¶ *Caput hoc à vetustioribus codicibus abest: in vulgatis inscribebatur*, Item ex epistola Cyrilli ad Ioannem Antiochenum: *quæ inscriptio sublata est, quoniam quæ in hoc capite tractantur, ex variis historiis sunt collecta, & aliqua longe post Cyrillum & Hierosolymitanum, & Alexandrinum, contigerunt. Neque apud Burchardum, & Iuonem vlla talis inscriptio est, sed tantum in Pannormia.*

[a] ¶ Missenum.] *Ante legebatur*, Nicænum. *Emendatum est ex Burchardo, Iuone, & c. Gregorius.* j. 35. q. 9. *Atque in Pontificali Romano manuscripto in vita Nicolai primi hæc leguntur.* Sicut beatus Papa Felix Vitalem, & Misenum episcopos, qui in Petro Alexandrino hęretica face coinquinato coacti consenserant, sacerdotali gradu, ecclesiastica imo communione priuauit.

Præterea Calixtus Papa I. de huiusmodi scribit ita, epist. 2. ad episcopos Galliarum.

¶ Clerici post lapsum in suis ordinibus reparari possunt. C. XIIII.

POnderet [f] vnusquisque sermones suos, & quod sibi loqui non vult, alteri non loquatur. Vnde bene sacra ait scriptura [Quod tibi [g] non vis fieri, alteri ne facias.] Nos enim tempore [h] indigemus, vt aliquid maturius agamus. Nec præcipitemus consilia, & opera nostra, neque ordinem corrũpamus. ¶ [i] Sed si aliquis lapsus quocunque modo fuerit, portemus † eũ, & fraterno corripiamus affectu: sicuti ait B. Apostolus [i]: [Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spiritales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legẽ Christi.] ¶ Porro sanctus Dauid [k] de criminibus mortiferis egit pœnitentiam, & tamẽ in honore permansit. ¶ Beatus quoq; Petrus amarissimas lacrymas fudit, quando Dominum negasse pœnituit: sed tamẽ Apostolus permansit. Et Dominus per Prophetam peccantibus pollicetur, dicens [Peccator in quacumque die cõuersus ingemuerit, omnium iniquitatũ illius nõ recordabor amplius.] [l] Errãt enim qui putãt Domini sacerdotes post lapsum, si condignã egerint pœnitentiam, Domino ministrare [m] nõ posse, & suis honorib. frui, si bonã deinceps vitã duxerint, & suum sacerdotiũ cõdigne custodierint. Et ipsi, qui hoc putãt, non solũ errãt, sed & cõtra † traditas ecclesiæ claues disputare, & agere videntur: de quib[o] dictum est [Quæcumq; solueritis i terra, erũt soluta & in cęlo.] Alioquin hæc sñia aut Domini non est, aut vera est. ¶ [o] Nos vero indubitãter tam Domini sacerdotes, q̃ reliquos fideles post dignam satisfactionẽ posse redire ad honores credimus, testante Domino per Prophẽra [Nũquid [p] qui dormit [m] nõ adiiciet [n] vt resurgat [o]?] Et Propheta Dauid pniam agẽs dixit. [Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali cõfirma me.] Ipse namq; post pœnitentiam, & alios docuit [p], & sacrificiũ Deo obtulit, dans exẽplũ doctori

Tob. 4.

4 Burc. l. 19. c. 42. Iuo p. 6. c. 48.

† *non perdamus eum, sed fr.* Ori, Gal. 6.

"Dauid pñ hibitus est ædificare.

† *al. Sufficiendum.* vt j. 6. q. 3. deniq; Sufredus.

"Docere se velle, pmittens, Deo obligatur.

† *al. traditas ecclesiæ claues despicere videntur,*

1. ex Aug. c. vt constituetur. Matth. 18.

6 Greg. l. 2. ep. 53. Psal. 40. Psal. 50.

te: Dabo

6 Ans. l. 8. c. 25. † *al. eadem.*

te:Dabo tibi claues,i. do in corpore morta li:& sic futurū pōtur pro psenti, vt de cōs. dis.2.in Christo. ff.de ver.fi.verbum erit.B. simile 23.q.5.§.hic no tandum.ibi, da, &c.

a ¶*Misericordiam.*] Si em i aliquo redargue di sumus,[a]mel.[b] e mi sericordiæ reddere rōem, q̄ crudelitatis. 35.q.9.q. venia. & j.26. q.5.alligant.& 11.q.3. nemo.j. 86.di.non sa tis.j.1.q.7. exigunt.§. dist.9.sana quippe.

Ioan.8.

Rom.6.

E*T purgabit filios.*] Casvs. pbat Hie ro. post pactā pniam sacerdotes posse Deo placere, & sacrificare sibi sicut añ pctm fa ciebāt. & hoc probat auctoritate Malachię dicētis, sacerdotes ve re,test, purgādos esse & colandos, vt puri remaneāt, sicut aurū & argētū,vt Deo dig ne offerāt. Ita & alij, vt dr Gre.cū emēdati fuerint poterūt offerre:& placebit Deo sa crificium eorū,, sicut dies seculi,& anni an tiq Dño placuerūt, i. sicut ante pctm Dño placuerūt, ita & post pctm emēdati placēt, & placere debent.

b *Et purgabit.*] verba Malachię sūt.Ecce ve niet Dñs exercituū, & qs pt cogitare diē aduētus ei⁹, & qs sta bit ad videndū eū.Ipse enim quasi ignis con flās,&quasi herba ful lonū, & sedebit con flās, & emūdās quasi aurū & argētū, &pur gabit filios Leui, &co labit eos quasi aurū& argētū, & erūt offerētes Dño iusta sacrifi cia, & placebit Dño sacrificiū Iuda & Hie rusalem sicut dies sęculi, & anni antiqui.

Mala.3.

1.Petr.4.

Ezech.9.

c ¶*Tempus enim, &c.*] Verba Petri in epistola canonica.

Abbrtio. Primæ Petri.4.c.

d ¶*A domo.*]i.facerdotib. Ofa enim mala à sacerdotib. processerūt,24.q.3.trāsferūt,

e ¶*Et alibi.*]i Ezechiele.c.9.

f ¶*Omnē.*]ar.q̄ d vno dr,d oīb.intelligitur, vt 61.dist.miramur.& 24.q.1.quodcumque.

g ¶*Antiqui.*]id est,patres sancti.

h ¶*In principio.*]i.ante pctm.ar.j.prox.c.

i ¶*Sic post peccatum.*] imo pl⁹ j.c.c.fidelior

1 Rab,i pœ. c.1.Bur.l.19 c.13. Iuo p. 6.c.85.Pan. l.3.c.147.

*Vide gl.in c.isto alleg.

Q*Via sanctitas tua.*] Casvs. Secūdi n⁹inuenie bat cōtrarias auctori tates de reparatione lapsorū, quare suppli cauit Gre.vt foluere:et ei has cōtrarietates: &scriberet sibi de ele ricis lapsis, vtrū pos bus sanctæ ecclesiæ, si lapsi fuerint,& condignam pœnitentiam Deo gesserint,vtrumq; facere pos se.Docuit enim quādo dixit[Docebo iniquos vias tuas,&impij ad te cōuertentur.]Et sacrificiū Deo pro se obtulit,dum dicebat[Sacrificium Deo spiritus contribulatus.]Videns enim Propheta scelera sua mundata per pœnitentiā, nō dubitauit prædicando,& Domino libando curare aliena. *& infra.* ¶Mundatur ergo homo à peccato,&resurgit gratia Dei lapsus, & in pristino manet officio iuxta prædictas auctoritates. Videat ne amplius peccet,vt sententia Euāgelij maneat in eo [Vade, & amplius noli peccare.]Vnde ait Apostolus[Non ergo regnet peccatū in vestro mortali corpore,vt obediatis concupiscentiis eius.]*& infra.* ¶Sententiam,fratres,quæ misericordiam [a] vetat, non solum tenere, sed & audire refugite, quia potior est misericordia omnibus holocaustomatibus,& sacrificiis.

c ¶ Numquid.] *In epistola Calixti & apud collectores indicatos legitur*: numquid, qui cadit,non adiiciet,vt resurgat?& qui auersus est,non reuertetur?*& alibi*:nolo,inquit Dominus,mortem peccatoris,sed vt conuertatur,& viuat. *Quæ duæ sententiæ habentur* Hiere.8.*&* Ezech.33.*sed ob glossam nihil est mutatum.*

Item Hieronymus ad c.3.Malachiæ.

¶In pristinum gradum post pœnitentiam reuocari possunt sacerdotes. C. XV.

ET purgabit [b] filios Leui:tempus [c] est enim vt iudicium incipiat à domo [d] Dei.]& alibi [e] scribitur. [A sanctis meis incipite.]In filiis autem Leui omnem [f] sacerdotalem intellige dignitatem. Si autem sacerdotes purgandi sunt, & colandi, vt purum aurū remaneat, & argentum,quid de ceteris est dicēdum?Qui cum emundati fuerint,& colati,tūc offerent Domino iusta sacrificia, & placebit sacrificium eorum,quod offerunt pro Iuda,& Hierusalē,hoc est pro iis,qui Dominum confitentur,& pacem eius mente conspiciunt[sicut dies sæculi,& sicut anni antiqui ⁹:] vt quomodo ī principio [h] placuerunt Deo, sic post peccatum [i], & pœnitentiam placere in cipiant, cum omni fuerint pecca torum sorde purgati.

Item Gregorius Secundino,lib.7.ep.53.

¶Lapsi reparari possunt. C. XVI.

QVia sanctitas tua hoc à nobis requisiuit,vt sibi de sacerdotali officio post lapsum resurgēdi auctoritates scriberemus, dū se dicit de hoc canones diuersos legisse,&diuersas sententias inuenisse, aliās resurgendi,aliās nequaquā posse:Ideo [k] nos generales synodos à Nicæna incipiētes,hāc cum reliquis quattuor [k] veneramur,quia ipsam sequētes ceterę ī cunctis canonicis sentētiis vnani miter cōcordant. Nos vero prędentes patres sequi debemus,qui auctore Deo à sacra doctrina illorum non discordamus. A capite [l] itaque incipientes vsque ad quartum [m] altaris ministrum,hanc formam seruandam cognoscimus,vt sicut minorem maior prędedit in honore,ita & [n] †ī crimine,& quē maior sequitur culpa,maiore plectatur vindicta , & sic postea † pœnitētia credatur esse fructuosa. ¶Quid enim prodest triticum [o] seminare, & fructum [p] illius non colligere, aut domum cōstruere, &non illic habitare?Post dignam igitur satisfactionem credimus posse rediri ad honorem. *& infra.* ¶Ad fontem misericordiæ recurrentes Euangelij proferamus sententiam.[Gaudeo [q], inquit,super vno peccatore pœnitētiam agente,magis quam super nonaginta nouē iustis, qui non indigent pœnitētia.]Et ouem perditam,nonagintanouem [r] non errantibus relictis in deserto [s] †,humero pij pastoris ad ouile reportatam Domi nus ipse testatur.Si ouis pdita errans post inuētionem ad ouile humero reportatur, cur post pœnitētiam ad ecclesiæ ministerium lapsus non reuocetur? Sicut [t] in Apocalypsi dicitur de ministro ecclesiæ[Memēto vñ excideris, & age pœnitentiā, &prima [t] opera fac.] Quid enim est grauius,aut carnale delictum admittere, sine quo pauci [u] inueniuntur, aut Dei filiū iureiurando negare?In quo tamē hunc ipsum beatum Petrum apostolorum principem, ad cuius sacrum corpus indigni sedemus,lapsum esse cognoscimus.Sed post negationem pœnitētia secuta est, &post pœnitentiam misericordia data est, quia postea ab Apostolatu eum non expulit,qui ante quidem ipsum se negare prædixit.

a ¶Ideo nos.] *In duabus editionibus epistolarum B. Gregorij legitur*,ideo generalissima, quæ à Nicæno concilio incipiunt cum reliquis quattuor inuenimus concordantia. Nam nos prędecessores,&c.*In vno manuscripto codice est*, generalissime: *reliqua eodem modo. Apud Burchardum, Iuonem, Pannormiam.* Nam nos generaliter, *ceteroqui parum a Gratiano asseruant.*

b ¶ Sicut.]*Hinc vsque ad ver.* Quid enim.*in aliquot codicibus epistolarum excęptis,&duabus manuscriptis,Burchardo,Iuone,&Rabano non habentur.*

Idem super Ezechielem,hom.9.ad c.2.

¶Post accerrimam pœnitentiam lapsi reparantur. C. XVII.

QVid est hoc,quod prophetæ [x] iacenti dicitur[Sta super pedes tuos,&loquar,tecum.] Qui enim iacenti loquebatur,cur nō se,nisi stāti promittit esse locuturū?Sed sciēdum,quia alia sunt, quæ iacentes,alia,quæ stantes audire debeamus.Iacenti enim dicitur,vt surgat,stanti autem præcipitur, vt ad prædicationem profi ciscī debeat.Adhuc enim nobis ī infirmitatis cōfusione iacentibus præberi non debet auctoritas prędicationis. Sed cum iam in bono opere surgim⁹,cum iam recti stare cœperimus , dignum est, vt ad lucrandos alios in prædicationē mitti debeamus.Stans [a] ergo propheta visionem spiritualem vidit, & cecidit:cadens vero iam monitionis verbum suscepit, vt surgeret:surgens autem præceptum audiuit,vt prędicaret.Nā qui adhuc ex superbiæ vertice stamus , cum iā de æternitatis timore [b] aliquid sentire cœperim⁹, dignum est, vt ad pœnitētiam cadamus. Et cum infirmitatem nostram subtiliter cognoscētes, humiliter iacemus, per diuini verbi consolationē surgere ad fortiora opera iubemur.

Ibidem lib.18.moralium, cap.16.ad ca.28.Iob.

¶De eodem. C. XVIII.

FErrum [c] de terra tollitur, cū fortis propugnator ecclesiæ à terrena, quam prius tenuit, actione separatur. Non ergo in [d] eo debet despici [d], quod fuit, quia iam incipit esse,quod non fuit [e].

Item Hieronymus ad c.3.Michęæ.

¶Post condignam pœnitentiam pristina recipiuntur officia. C. XIX.

CVm exaudiero [f] eos, dabo eis virtutem spiritus mei, & implebo eos iudicio meo, & forti

a ¶*Stans.*] Hic stans accipitur in mala significatione,& prius in bona, & ita est hic ar. "quod aduocatus variis modis potest iura exponere,sicut hæc auctoritas,Verbū caro factum est. vel illud : Veritas de terra orta est, q̄nq; exponitur,1.Christ⁹ de virgine nat⁹ est,vt 35. q.1.o. c.1. q̄nque exponitur.1.cōfessio de pœnitente. de pœ. di.1.qui cumque. ar. cōtra 23. q.7.quod autem. Sed hęc diuersō respectu.

"Iura vario modo pōt exponi.

Additio. Ad idem extra de ap. solicitudinem.in fi.vbi de hoc.

"Timor est duplex.

b ¶*Timore.*] "seruili s. cum quo charitas de dignatur habitare. in ducit tamē iste timor filialem, sicut seta filium,vt j.de pœ.di.2. si quis tantam.

FErrum.] Casvs. Legitur in Iob, Habet argentum venarum suarum principia,& locus est auro, in quo conflatur.ferrum de terra tollitur, & lapis calore solut⁹ in æs cōuertitur. Per hanc auctoritatē vult Greg. probare, quod postq̄ prelatus separatus est per pœnitentiam à peccatis, dēt lucidus reputari, nec debet cōspici in eo id quod fuit, ſ3 quod modo ē,ad instar ferri , quod donec ē sub terra, obscurū est:sed postq̄ sepuratur à terra.fit lucidum,&vtile ad secandum.Sic prælatus ad prędicandū. & ad verba diuina declarandum.

c ¶*Ferrum.*]in Iob cō tinetur ita: habet argentum venarūsuarū principia,& auro locus est in quo conflatur : ferrum de terra tollitur,& lapis calore solutus in æs conuertitur.

d ¶*Incipit.*] arg.quod post pœnitentiam re tinetur quis ad prio res [a] actus.fi.32.q.1.cū renūtiatur.& q.5.præceptum.in fi.& 6.q.1. illi qui.& 5.eo.c.quia sanctitas tua.in fi.ff.dædi.edi.q̄d ita.ar,contra 61.di.i sacerdotib. Resp. q̄ numquam p pœnitentiam reuertitur res ad priorē statum, vt 33.q.2.admonere.& 81.dist.Romanus.& c.si quis clericus. sed per dispensationem,vt 2.q.3.§. notandum.in fi.Io.nisi in occultis crīminib.vt ext. de remp.ord.c.vlt.B.

e ¶*Quod non fuit.*]i.qualis non fuit, & sic nō est hic aliqua fictio iuris, "Vel dic,quod ius fingit eum esse nouum hominem sicut baptizatum.26.di.c.1.de pœ.di.2.§,Romanos,& c.quomodo. versi. expoliantes.alteratus tamen est.2.q.7. §.quia ergo sic fingit non esse homicidam qui est homicida.23.q.5. si homicidium.similiter fingit aliquem non transisse qui transiuit,vt 7.q.1.mutationes.& non esse episcopum qui est epūs,vt 2.q.7.non omnes.& c.qui nec.& esse virginem,quæ non est virgo,vt 32.q.5.proposito.& non esse matrimo nisū quod est,vt 30.q.5.aliter. Sed numqd per tales fictiones prædicabitur iuris veritatinita vt nō admittatur ,pbatio in contrarium? videtur quod sic,vt ext.de reg.vidua.Videtur contra,vt ext.de ren.

"Ius multa fingit.

"pbō vtrū contra prēsumptionē admittatur. Aliās sec⁹. ff. de re.du. qui duos. 2. 3.& 4.sēdm Lau.q hanc sententiā tenet cū Io. Concord. text.in fi, in l.j.§.in summa. ff. d aq. plu.ar. & in l. prouincia les. ff.d ver. significe.

a Ad hoc ſ. c. quia tua. ver.sicut in. vbi de hoc. & 23.q.6. vides. iuxta fi.vbi etiam de hoc.

b ſcdm hūc intellectum istud magis qd est ī tenetur cōparatiue, & legitur de veris iustis, & loquitur quadā similitudine vel gari. Arc. Luc.15. †*in deserto*] abest ab Orig.

Apoc.2.

c ¶*Prophetæ.*]Ezechiel,Ezechie.2.

a ¶*Stans*

f ¶*Cum exaudiero.*] Esaias propheta.37.c. *Iesus.*]Casvs.Iudæi venientes de Aegypto per desertum cum viderent vxores suas valde squalidas ex labore itineris, abiecerūt eas,& superinduxerūt alienigenas,qd fecit Iesus filius Iosedech sacerdos magnus:à quib.alienigenis compellebātur idolatrare,quas postea ad monitionē Esdræ dimiserunt.De isto Iesu Zacharias p pheta vidit visionem quādam,q̄ recitat sic: Ostendit mihi Dominus sacerdotem magnum Iesum coram Angelo Dei, & sātan.i. vxor idolatra, stabat à dextris eius,& Iesus erat indutus sordidis vestib.Dixitq; Angelus ad eos qui coram se stabant: Auferte ei sordida vestimenta,& date ei candida vestimēta.& posuerunt sup caput eius cidarim, induerunteq; eum candidis vestibus.

Psal.50.

g ¶*In typo.*] qa duxit alienigenā:sicut Christus ecclesiam.

h ¶*Sordidatus.*] quia dimisit vxorem.

i ¶*Diabolus.*] i. vxor quæ idola coluit.

k ¶*Candida.*] quando ad consilium Esdræ reliquit illam. 28.q.1.§. 1.&2.

2 j. de pœ. di.2.c.si em §.Iesus.

Zac.h.2.

C*Ontumaces.*] Casvs.quidam clerici communionē fratrum &intrare ecclesiam cōtemnebāt, officia sua pœnitus negligentes:q̄situm fuit in concil.Aga. quam pœnam pati deberēt: & respondetur, quod puniri debent prout ordo permiserit,i.ma iores suī pēdantur officio & būficio:& eis peregrina cōmunio tantum tribuatur: minores vero actus puniantur: qui tamen si postea resipuerint & pœnitētiam egerint, in matrice ecclesia re stituentur,& in statū pristinum reuertētur.

3 Et capitul. l.7.c.311.

4 Iuo par.6. c.366.

l ¶ *Prout dignitatis ordo.*] [c] Alio enim modo sunt puniendi clerici minorum ordinum, & alio maiorū, vt 35.dist.ante omnia. & 11.q.1. si clericorū.

"clerici ma iores aliter puniūtur,q̄ minores.

5 Apud Martin.Bracar. c Lau.dicit cōionem. i. cōem obtinuantiam & cōuersationem.Arch. "Præiatorū ecclesias ne gligentium punitio.

m ¶*Prioris.*]id est,altioris.

d ¶ hoc plene not. ext. vt lit.ſi cōt. q̄n.ſ. ſi vero. & 7.q.1. ambitiōis. ibi dicā.Ar. eDic q̄ ſi iustā cām ab sētiæ h;oia recupat.ff.d re mi.ex cā. nā &ſnia re ſcinditur ,p bata iusta cā absētiæ, ext. d re iu. cūBertold⁹, "Papa ſol" cū ſolēniter deposito di ſpensat.

n ¶*Communionem.*]id est, nolunt esse inter alios [c].

o ¶*Negligerint.*] Auferetur eis officium & beneficium.Ioan.per su ſpensionem,secundum Hug.

p ¶*Peregrina.*]quæ aliās dicitur laica.ext.de ele.c.2.

q ¶*In matricula.*]ſic 2.q.1.nomen.

r ¶*Dignitatemque.*] [c] si enim à vigiliis deest, auferendum est ei stipendium,vt 91.dist.clericus victum.sed ſi prælatus per tres hebdomadas deest,per triennium ſuſpendit⁹ur:vel etiā ſi diebus ſolennib. deest,vt 7.qu.1. ſi quis in clero.ſi per duos menses, priuatur ecclesia,vt 7.q.1.præsentium.nisi velis dicere hodie correctum,vt ext.de cle.nō resid.ex tuæ [d]. Sed an possit repetere fructus postea cum reuertitur:non videtur,vt C.de re mil.l.1. lib.12. alioquin ſpe restitutionis facilius delinqueret,vt ſ. e.distin.ca. 1. Item quia pœnæ non solent repeti,ff. de cond.indeb.pœnæ.&pœnam quam quis ex suo delicto prætitit.non repetit [e].ff. de procu.qui proprio. §.pœnam. Irem hic & in ſeq.c.videtur quod episcopus possit dispensare cum deposito.Nam & ſanatus restituit. ff.de postu. l.1.§.de qua autem. & ſenatus æquiparatur principi, ff. de aqua plu.arcen. quod principis. & ecclesia habet suum ſenatum,vt 16.q.1. ecclesia.argum.ad hoc 11.q.3.episcopus. & C. de epiſ,& cler. placet.Argu.contra ext. de cler.non resident. ex tuæ.in fin. & dixi de hoc 2.qu.6.ideo.Ioan. Solu. "cum deposito ſolemniter ſolus Papa dispensat, vt de pœnit. dist.6.c.1.in fi.B.

Si quis

Universidad de Deusto Biblioteca

Si quis.] Casvs. Quæsitũ fuit in concilio Martini Papę quam pœnam deberet pati presbyter vel diaconus qui casu illicito calicem vel librum ecclesiæ alienat: & resp. quod non debet haberi in ordine clericorum: vel debet ab administratione cauſæ remoueri. in iudicio enim episcopi dimittitur, si cum eo voluerit dispensare.

a ¶*Iudicio tamen episcopi.*] "Hic ergo per mittitur epo dispensare i sacrilegio, sic & in hæresi, vt j. ea. pref byteros qui. & in occultis etiam magnis. infra, de his vero. & hoc verum est nisi sit enorme sacrilegium, vt 12. q. 2. de viro.

"Eps in hæ resid tip ẽtat 1 Burc. l. 3. c. 179. ex Bra carensi. Iuo p. 3. c. 173. ex Martino. & 240. ex Bra carensi.

¶De eodem. C. XXII.

Si quis presbyter, aut diaconus[A] inuentus fuerit aliquid de ministeriis ecclesiæ venundasse, quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica non haberi. In iudicio tamẽ episcopi[a] dimittendum est, siue dignus sit, siue indignus in suo recipi vt debeat gradu: quia multoties hoc ipsum, quod de sacrosancto altario contaminatum est, in episcopi potestate dimissum est.

A ¶Diaconus.] *Sequebatur: aut subdiacon⁹. quæ duæ dictiones expunctæ sunt, quia neque apud Martinum, aut Burchardum, aut Iuonem, neque in antiquis Gratiani codicibus habentur.*

[*Item Augustinus ad Bonifacium.*]
PALEA. B C. XXIII.

B ¶ Palea.] *In aliquot vetustis exemplaribus Gratiani hæ duæ paleæ non habentur: sed post finem capitis, si quis presbyter, sequitur continenter*, Quomodo igitur, *sunt tamen in multis, atque in iis quidem, à quibus plerumque paleæ absunt. Ac videntur summæ quædã partim præcedentium capitum*, ponderet: & quia sanctitas. *partim sequentis*, vt constitueretur. *quod refertur ex Augustino ad Bonifacium. Atque inde potuit in has paleas hæc eadem irrepere citatio.*

Bene valet sacerdos restitui ad honorem suum post peractam pœnitentiam: licet in hoc diuersi diuersa sentiant, dicentes non posse restitui ad honorem. Sed sic dictum est propter simulatas pœnitentias quorumdam, & propter affectatas honorum dignitates.

PALEA. C. XXIIII.

Si Acerdos quidem si cadit, valet, & habet restitutionis locum post dignam peractam pœnitentiam, in honorem suum prophetа attestante, qui ait [Numquid qui cadit, non adiiciet, vt resurgat?][1] Et Beat⁹ Gregorius hoc dicit ad Secundinum inclusum, amicum suum. Etiam ab ipso propheta in hoc argumentum habemus: qui cum post peractum adulterium, & homicidium perpetrauit, tamen postea peracta digne pœnitẽtia per Dei gratiam ad pristinum officium restituitur.

Hier. 8.

1 Greg. l. 7. ep. 53.

3 *Quomodo igitur huiusmodi auctoritatum dissonantia ad concordiam reuocari valeat, breuiter inspiciamus. Sunt quidam quos non odium criminis, sed timor vilitatis, & amissio proprij gradus, & ambitio celsioris ad pœnitentiam cogit. Hos sacri canones ir-*

c ¶ *Sed rigore.*] Hic manifeste colligitur, quod canones qui dicunt lapsos non esse reparandos vel restituendos, de rigore loquuntur.

d ¶*Etiam de ceteris.*] id est, omnibus. nomine enim ceterorum omnes intelliguntur. ff. de ver. sig. ceterorum.

e ¶ *Sed non ideo.*] quasi dicat licet possint restitui aliqui secundum rigorem.

f ¶*Nihil detrahebatur.*] id est, vbi non timetur periculum.

g ¶*Aliquid.*] id est rigorem, vt non restituerentur, vt sic fierent ma-

gis humiles.

h ¶*Addiderunt.*] scilicet, vt non possint restitui.

i ¶*Per.*] id est, propter.

k *Potentias.*] id est, dignitates.

l ¶*Experimenta.*] sic 29. dist. sciendum. vel aliter vt quandoque fiat restitutio: quadoque non.

m ¶*Strages.*] ẽ. 44. di. comessationes.

n ¶*Detrahendum est.*] "Hic habes quod dispensatio quandoque est debita, scilicet vbi strages multorum iacet: & alibi, vt 45. dist. licet. & 1. q. 7. dispensationes. & 11. q. 3. plerumque. 23. qu. 1. noli. in fin. & j. eo. considerandum. cum enim dispensatio fit quasi quædam misericordia: & est certum quod quilibet tenetur esse misericors, vt 86. dist. non satis. & licet debita sit, tamen peti non potest: sicut episcopatus debetur bono: & tamen non potest eum petere, vt 8. q. 1. qui episcopatum. quandoque autem prohibetur dispensatio, vt 1. q. 1. erga. & ẽ. eo. miror. quãdoque etiam permittitur dispensatio, vt j. e. domino. & ẽ. e. si quis presbyter. "Et nota q̃ aliud est rigor, aliud est i⁹, spẽsatio: aliud est dispensatio. Rigor est quidam excessus iuris, & quædam austeritas facta ad terrorem, secundum quod dicit, canon, quod pœnitentia imponitur contrahenti secundas nuptias, vt 31. q. 1. c. hac ratione. & cã, præcedenti. & quod commixtio non est danda etiam in fine vitæ his qui defecerunt in accusatione clericorum, hoc est episcoporum, vt 2. q. 3. si qs episcoporum. & rigor non est seruandus[a], nisi vbi timetur exemplum mali, vt 45. dist. sed illud. quando tamen rigor ci est idem quod subtilitas iuris, vt ext. d resp. in litteris. & ext. de no. op. nunc. intelleximus. Dispensatio est idem quod iuris relaxatio: & ea non est vtendum nisi sit necessitas vel vtilitas, vt 1. q. 7. tali. I⁹ autẽ media strata incedit inter rigorẽ, & dispẽsationem. ff. de iu. om. iu. qui iurisdictio. & 24. q. 2. legatur.

"Delicta cõmissa in Deum remittere nõ possumus. † *al. Maso nem. al. Mas senum* Ori.

"Appellãs frustratorie

"Rigor, & ius, differũt.

Et dic q̃ rigor ex multipli mitigatur, vt not. ext. de sent. pueris. Arch. j. 23. q. 4. ipsa pretat. in princ. verum.

Additio. Dicit Hugo idem, s. quod rigor nõ est ius, immo est iuris excessus in austeritate. Ius autem est æquitas, i. æqualitas ius suum vnicuique tribuẽs, bonis præmia, malis supplicia: hoc debet iudex semper obseruare: arg. C. de iud, placuit. Arch.

o ¶*Maioribus.*] sic dist. 4. denique.

p ¶*Cleri Romani.*] vel Cornelij Papæ.

q ¶*Cypriano.*] In chronicis non inuenitur quod aliquis Papa dictus fuerit Cyprianus: tamen quod fuit Papa, habes j. ea. de eo tantum. sed forte hic & ibi est mendosa littera.

Item ex epistola cleri Romani[p] *missa Papæ Cypriano*[q].

¶Reparationis beneficium non nisi post pœnitentiam potest concedi.
C. XXVI.

recuperabiliter † *detiicunt: quia qui simulatione pœnitentiæ, vel affectione honoris à Deo non consequitur veniam, nec ab ecclesia reparationem meretur.*

† *al. irrepa rabiliter.*

Vnde Augustinus scribit ad Bonifacium epist. 50.

¶Quare cõstitutum est in ecclesia, ne post pœnitentiam quis ad clericatum redeat. C. XXV.

3 Vt constitueretur in ecclesia, ne quisquam post alicuius criminis pœnitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatũ redeat, vel in clericatu maneat, non desperatione[b] indulgentiæ, sed rigore[c] factum est disciplinæ. Alioqui contra claues datas ecclesiæ disputabitur, de quibus dictum est [quæ solueritis in terra, soluta erũt & in cælo.] Sed ne forte etiam de ceteris† [d] criminib⁹, spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbe ageret pœnitentiam, seueriſſime placuit, vt post actam de crimine damnabili pœnitentiam, nemo sit clericus: vt desperatione temporalis altitudinis, medicina maior, & verior esset humilitatis. Nam & sanctus Dauid de criminibus mortiferis pœnitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et Beatũ Petrũ, q̃ amarissimas lacrymas fudit, vtique Dominum negasse pœnituit, & tamen Apostolus manſit. Sed non ideo[e] superuacua putanda est posteriorum diligentia, qui vbi saluti nihil detrahebatur[f], humilitati aliquid[g] addiderunt[h], quo salus totius muniretur, experti, credo aliquorum fictas pœnitentias per[i] affectatas honorum potentias[k]. Cogunt enim multas inuenire medicinas multorum experimenta[l] morbo rum[4]. Verum in huiusmodi cauſis, vbi per graues dissensionum scissuras non huius, aut illius hominis est periculum, sed populorum strages[m] iacent, detrahendum[n] est aliquid seueritati, vt maioribus[o] malis sanandis charitas sincera subueniat.

3 In capitul. adiectis. ca. 132. Pol. l. 6. tit. 20. Anſ. l. 8. c. 3. Iuo in plogo & p. 6. c. 386. Pan. in prolog. c. 8.

† *al. procedete.*

† *al. deteſtis.*

1 Anſ. lib. 8. c. 204.

2 Anſel. l. 8. c. 32.

1 Exaltior ter opa S. Cypr. lib. 4. ep. 7.

Absit à Romana ecclesia vigorem[a] suum tam profana facilitate dimittere, & neruos seueritatis euersa fidei[b] maiestate dissoluere, vt cum adhuc non tantum iaceant, sed & cadãt[c] euersorum fratrum ruinæ[d], properata[e] nimis remedia communicationũ vtiq; non profutura præstentur, & noua per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, vt miseris ad euersionẽ maiorem eripiatur & pœnitentia. Vbi enim potest indulgentiæ medicina proficere†, si etiam ipse medicus intercepta[f] pœnitentia indulget periculis? si tantummodo operit vulnus, nec sinit necessaria tẽporis remedia conducere cicatricem? Hoc nõ est curare, sed si dicere verum volumus, occidere.

a ¶*Vigorem.*] i. rigorẽ. b ¶*Fidei.*] i. disciplinę. c ¶*Sed etiam cadant.*] † *al. procedete.* vlterius. d ¶*Ruinæ.*] id est, euersi & ruentes fratres. e ¶*Properata.*] quia q̃ cõmittitur in Deum, remitti non possunt sine pœnitentia: & q̃a facilitas venię incentiuum tribuit delinquendi, vt j. 23. q. 4. si is qui, & c. est iniusta. f ¶ *Intercepta.*] id est, dimissa.

¶*Locupletatum est caput hoc ex originali.*

Item Cyprianus in sermone de lapsis.

¶Impœnitentibus venia concedi non potest. C. XXVII.

2 Si quis præpropera festinatione temerarius remissionẽ peccatorum[g] dare se cunctis putat posse, aut audet Domini præcepta rescindere, non tãtum nihil pdest, sed obest lapsis. Prouocasse est iram, non seruasse sententiam[h]: nec misericordiam prius Dei deprecandã putare, sed contempto Domino de sua facilitate præsumere. *&infra.* ¶Mandant aliqua martyres[i] fieri: si iusta, si licita, si nõ contra ipsum Dominum à Dei sacerdote facienda, sit obtemperantis facilis, & prona consensio, si petentis fuerit religiosa moderatio. Mandant aliquid martyres fieri, sed si scripta nõ sunt in Domini lege, quæ mandant, ante est, vt sciam[o] [k] illos de Deo impetrasse quod postulant, tunc facere quod mandant. Neque enim statim videri[l] potest de diuina maiestate concessum, quod fuerit humana pollicitatione promissum. Nam & Moyses pro peccatis populi petiit, nec tamen peccanti bus veniã cum petiisset, accepit.

Item Isidorus ad Massanum† *episcopum.*

¶Qui sunt reparandi post lapsum, vel qui non. C. XXVIII.

3 Domino sancto meritisque beato fratri Massano episcopo saluté. Quod in epistolis[m] venerabilis fraternitas tua innotuit, videlicet, quod in canone[A] Ancyrano, c. xix. † legitur, post lapsum corporalem restaurandum honoris gradum post pœnitentiam: alibi vero legitur, post huiusmodi delictum nequaquam reparãdum antiqui ordinis meritum, hæc diuersitas hoc modo soluitur. Illos enim ad pristinos gradus redire canones præcipiunt, quos pœnitentiæ præcessit satisfactio, vel condigna peccatorum confessio. At contra hi, qui neque à vitio corruptionis † emendantur, atque hoc ipsum carnale delictum, quod admittunt, vendicare[n] quadam superstitiosa[o] temeritate nituntur, nec gradum vtique honoris, nec gratiam communionis recipiunt. Ergo ita est determinanda sententia, vt necesse[p] sit illos restaurari in locum honoris, qui per pœnitentiam reconciliationem recepisse merentur diuinæ pietatis. Hi enim non immerito consequuntur ademptæ†, dignitatis statum, qui per emendationem pœnitentiæ recepisse noscuntur remedium vitæ. Id autem ne forte magis sit ambiguum, diuinæ auctoritatis sententia confirmetur. Ezechiel quidem propheta sub typo prquaricatricis Hierusalem ostendit post pœnitentiæ satisfactionem pristinum posse restaurari honorem. [Confundere, inquit, ô Iuda, & porta ignominiã tuam.] & post paululum: [Et tu, inquit, & filiæ tuæ reuertimini ad antiquitatem tuam.] ¶ Quod dixit [Confundere] ostendit post† peccati opus debere quemque erubescere, & post confessionem pro admissis sceleribus verecũdam frontem humi prostratam demergere, pro eo q̃ dignũ confusione per petrauerit opus. Deinde præcepit, vt post ignominiam, & deiectionem nominis sui, siue dignitatis reuertatur ad suam antiquitatem q̃. Ergo dum quisq; post op⁹ confessionis suæ cõfunditur, atq; ignominiam[r] portans, depositionem[s] suam cũ humilitate luget, reuocari secũdum prophetam ad priorem statũ poterit. Item Ioannes Euãgelista Angelo Ephesi ecclesiæ inter cetera quædã similia scribit. [Memor esto vnde cecideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac, alioqui veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco eius.] ¶Ecce[s], inquantum valui, concilij Ancyrani antiquam plane, & plenam auctoritatem sacris testimoniis explanaui, ostendens eum posse restaurari in proprio gradu, qui per pœnitentiæ satisfactionem nouerit propria delicta deflere. Qui vero negligit, nec luget quæ gessit, & lugẽda sine vllo pudore religionis, statim tenetur qs credere etiã bono viro. vt 9. di. ego solus. si. ff. quod cum fal. tut. l. 2. immo imputatur alicui, q̃nimis est credulus. 9. q. 3. non solum. 86. dist. si quid vero. ff. de eo per quem fac. l. 1. §. 1. Non ob. 23. q. 1. quid culpatur. vbi i dubio obeditur: quia ibi loquitur dum prælatus præcipit q̃ est dubiũ, hic de martyrib. qui non erant plati. 26. q. 5. nec mirum.

† *al. corporis*

† *al. adeptæ.*

Ezech. 16.

Apoc. 2.

a ¶*Vigorem.*] i. rigorẽ. b ¶*Fidei.*] i. disciplinę. c ¶*Sed etiam cadant.*] † *al. procedete.* vlterius. d ¶*Ruinæ.*] id est, euersi & ruentes fratres. e ¶*Properata.*] quia q̃ committitur in Deum, remitti non possunt sine pœnitentia: & q̃a facilitas venię incentiuum tribuit delinquendi, vt j. 23. q. 4. si is qui, & c. est iniusta. f ¶ *Intercepta.*] id est, dimissa.

1 Anſ. lib. 8. c. 204.

2 Anſel. l. 8. c. 32.

Omino sancto.] Casvs. Massanę eps inuenerat in cõcilio Ancyrano, q̃ lapsi i fornicationem post pniam poterant restitui. Alibi inuenerat eos nõ esse restituendos: & ió rogauit Isidorũ vt hãc cõtrarietatem ei solueret. Et resp. q̃illi qui vere pẽnitẽt, ad gradũ pristinũ restituuntur & honorem: qui vero ficte pœnitẽt, nõ restituuntur. & hoc probat au ctoritate Ezechielis & Io. Euangelistæ. In fi. dicit, quòd vbicum que inuenitur discors conciliorũ sententia, illa suscipiatur, q̃ ẽ antiquior & potior pietate. i. misericordior. m ¶*In epistolis.*] Massanus rogat Isid. vt solutionem canonum contrariorum circa restitutionem lapsorum ei referreret. n ¶*Vendicare.*] i. defendere. sic etiam ecõtra ponitur. o ¶ *Superstitiosa.*] ẽ. 8. dist. quo iure.

† *al. post confusionem, id est, peccati.*

p ¶ *Necesse.*] Ex hoc verbo, necesse, & ex illo verbo, ꝑcipiũt, q̃d supra ponitur, patet dispẽsationẽ q̃nq; eẽ debita[b], vt ẽ. e. vt cõ- b Ad hoc j. stitueretur. "& sic pa 23. q. 1. noli. tet, q̃ eps peccat si ñ vbi de hoc. dispẽsat, vbi patet 16 & j. e. si qs. dispensandi, vt 34. di. ver. q̃ si. vbi fraternitatis. ar. 2. q. 5. de hoc. arg. q̃to. tamen cum supę j. c, considere agi ꝑt officio iu randũ. Arc. dicis, vt fiat dispensa "Eps q̃nq; tio, vt ext. de iur. pat. peccat si ñ nullus. licet nõ possit dispensat. peti iure actionis, sicut potest d ci d elee mosyna pauperi debita, 47. dist. sicut.

q ¶ *Antiquitatem.*] i. mores antiquos.

r ¶*Atque ignominiã.*] Ex hoc verbo, & ex illo verbo, dpositionẽ, est ar. "q̃ eps ꝑt de- s Infamiam positum & infamẽ re poteſt eps stituere[c], qa ignomi- tollere. nia idem est, q̃ infa- c De hoc le. mia, vt ff. de jus q no. & not. ẽ. e. infa. l. 2. ignominiæ. & cõtumaces. sic patet, q̃ potest tollere infamiam, q̃ concedo[d] vbicũq; potest d Idem Io. dispensare, vt dixi. 2. d Fan. q ap q. 3. §. hinc colligitur. preccat ita s ¶*Depositionem.*] i. ſus totam gl. spẽsionem. sic 46. dist. clericus.

a ¶*Discors*

Universidad de Deusto
Biblioteca

«Canon canoni an pñ dicet.

a Videas qđ leg. & no. 18 di. qm̃ qđé.

1 ȷ.3.q.2.c. hoc ipsum.

b Et melius 25.q.1. violatores. & ȷ. c. px. in pr. & ȷ.e.si ille. Arch.

a ¶*Discors.*] Nonne illa sentẽtia est potius sequenda quæ maiorem cõtinet pietatem? vt 9.di.sana. «licet enim canõ Apostolorum potior sit, qa antiquior sit aliis canonib. tamẽ præiudicatur[a] ei per posteriores, vt 82.di.presbyter. idem patet in canone Hieron. vt 26.di. deinde. & c. acutius. Item quandoq; præiudicat ille canon, qui non est potior, vt 25.qu.1. cõtra statuta. quod ergo dicitur hic, intelige cũ ambæ cõstões sunt particulares, & locales: & de illis loqtur c.19.dif.in canonicis. sed si ambæ sunt gñales, sp posterior p iudicat, vt ext.de co. spi. c.1.ff.delę. non est nouum. Sed qualiter præfertur vnus canõ alteri, cũ omnes sint promulgati instinctu ſpiritus ſancti. 16.o.3. nemo [b] ? Resp.qđ duo canones possunt esse contrarij, & tamen vterque est iuste institutus. quod eñ vnus statuit, & iuste: alter cõtrarium potest statuere, & iuste. 63.di.§. verum. ext.de cõſan. & affi.non debet.

b ¶ *Cuius aut antiquior.*] ſi ambo sunt æqualis pietatis. 19. dist.in canonicis.

QVICVMQVE. Casvs. Cõcludit Gra.ex supradictis breuiter epilogando solutionem, quæ est supra in §.quomodo. sed huic solutio ii obiicit c. sequens, & alia vſq; ad §. sed illud.

SI *quis.* Casvs. Hoc c. diuiditur i duas part. In 1. par. probat Hormisda, qđ si aliqs clericus fuerit ĩ adulterio deprehẽſus, vel conuictus, vel confessus, non potest ad sũ honorem redire. Et hoc probat per verba Nicæni concilij 300. &18. episcoporũ. & re prehendẽdo deridet eos qui dicebãt ꝓgoremꝫ non esse seruandum circa delinquẽtes. In 2. par. quæ inc. ibi, *Quod si eos.* dr, qđ si clerici delinquẽtes vere pœnitent, restitui possunt exemplo Dauid. Si vero non resipiscunt, non est eis indulgendũ, cũ Deus nõ indulgeat. & si eis falso indulgeamus, in die iudicij dicturi sũt contra nos, qꝫ nos nõ debuissem[c] eis indulsisse, nec pmississe eos in delictis ꝓpter blanditias permanere, vel minas eorum. Et no. qꝫprima pars facit cõtra solutionem Gratiani: sed secunda pro eo. sequens c. patet.

2 Arausicũ. c.23. & Aurel.5.c.4. Pann.l.3. c. 98. Anſ.l.11. c.87.

3 Concord. cũ hoc tex. in l. ſi adulteriũ. cũ ibi no. per Bar. ff. de adul.

4 ȣ.c.miror.

b ¶ *Cuius aut antiquior.*] ſi ambo sunt æqualis pietatis. 19. dist.in canonicis.

c ¶ *Si quis diaconus.*] prima pars c. facit cõtra solutionem Gratiani, idem facit pro ea in 2. parte, quæ incipit ibi, *Quod si eos.*

d ¶*Ecce.*] vlq; ad hũc locum sunt verba Nicæni concilij.

e ¶*Ccexviij.*]Ergo videtur, qꝫ hoc sit statum Nicæni concilij, cui tot interfuerunt, vt 15. dist. canones. licet Damasus Papa de ccc. tantum loquatur. 10. q.1. hanc consuetudinẽ. sed minor numerus non excludit maiorem.

f ¶*Deprehensi.*] aliquo sequentium modorũ. Videtur ergo, quod sola deprehẽſio sufficit, vt hic, & 81.di. presbyter. & habes j. e. de his. sed nõ est ita, nisi sint conuicti vel confessi, vt ſequtur j.2. q.1. nos ĩ quemquam. & 12. q. 1. non dicatis. Vel intellige, deprehẽſi ita qꝫ factum sit notorũ ex facti euidẽtia[c], vt ext. de coh. cle. & mu lie. tua. talesenim qui in maleficio publice deprehendũtur, sine iudicio damnantur, vt C. đ def. ci. l. defensores. lex 7. est.

g ¶ *Non possunt.*] de iure.

h ¶*Pietate.*]ironice loquitur.

i ¶*In sancto.*]ſ. ea. miror.

k ¶*Remedia.*]i. pœnas contra illos, qui non seruant statuta.

l ¶*Omnibus.*]ar. qꝫ qui vni facto cõtradicit, omnib. cõtradicit. sic §. 4. di. deniq;. de pœ. dist. 5. fratres. & extr. de reg. iur. defleat. de consc. dif. 2. compertmus.

m ¶*Et inimicos.*] not. «qꝫ eo ipso, quod aliquis non obedit prælato, ei[e] est inimicus, vt 24. q.1. quoniam vetus. ſ.e. ſi quis præpostera.

n ¶*Palpare.*] id est, adulari.

o ¶*Deberemus.*]no. dispensationem esse debitam. vt ſ. e. vt cõſtitueretur. & 11. q.3. plerumque.

Additio. Dicas breuiter, qꝫ vbicumq; persona res, & locus eam exigit, debita est. 19. di. c.1. &2. ſ. e. di. duo. ver. præcipiũt. & ver. necesse. & ȷ. e. considerandum. Quod dic vt plene no. in Spec. de legato. §. genera autem. & not. extr. de sen. excom. pueris. Archid.

p ¶*Digna.*]quod nulli facit. 24. q.2. legatur.

q ¶*Dimiserit.*]non enim tã cito dimittit Deus sicut sacerdos absoluit. de pœ. dist. 1. quem pœnitet.

r ¶*Dicturi.*]Numquid voce tunc loquẽtur, cum Apostolus dicat, quod tunc linguę cessabunt, licet propheta contrarium dicat: Exultationes Dei in gutture eorum. Sed quidquid sit, tũc nullꝰ accusabit alium, «sed sola cõſcientia accusabit quemlibet. 9. q. 4. aliorum.

s ¶*Indulgemus.*]id est, indulsimus.

t ¶*Permittimus.*]idest, permisimus.

v ¶*Quia vno.*]scilicet Achor. 8. qu. 1. audacter. ȷ. 1. q. 4. §. itẽ peccato Achor. Ioan.

a ¶*Si quis.*] *Hinc vsque ad ver.* Ecce. *sunt ex c.23. concilij Arausici, quod videtur citatum fuisse ab Hormisda, siue alio quisquis fuerit huius capitis auctor, Anſelmus quidem & ipse Hormisdam citat.*

B ¶Sancto ſpiritu.] *Apud Anſelmum legitur,* à sancto Ioãne Papa trãsmissos, & cccxviij. tum Nicæni concilij, cui tot interfuerunt, vt 15. dist. canones. licet Damasus Papa de ccc. tantum loquatur. 10. q.1. hanc consuetudinẽ. sed minor numerus non excludit maiorem.

f ¶*Deprehensi.*] aliquo sequentium modorũ. Videtur ergo, quod sola deprehẽſio sufficit, vt hic, & 81.di. presbyter. & habes j. e. de his. sed nõ est ita, nisi sint conuicti vel confessi, vt ſequtur j.2. q.1. nos ĩ quemquam. & 12. q. 1. non dicatis. Vel intellige, deprehẽſi ita qꝫ factum sit notorũ ex facti euidẽtia[c], vt ext. de coh. cle. & mu lie. tua. talesenim qui in maleficio publice deprehendũtur, sine iudicio damnantur, vt C. đ def. ci. l. defensores. lex 7. est.

g ¶ *Non possunt.*] de iure.

h ¶*Pietate.*]ironice loquitur.

i ¶*In sancto.*]ſ. ea. miror.

k ¶*Remedia.*]i. pœnas contra illos, qui non seruant statuta.

l ¶*Omnibus.*]ar. qꝫ qui vni facto cõtradicit, omnib. cõtradicit. sic §. 4. di. deniq;. de pœ. dist. 5. fratres. & extr. de reg. iur. defleat. de consc. dif. 2. compertmus.

m ¶*Et inimicos.*] not. «qꝫ eo ipso, quod aliquis non obedit prælato, ei[e] est inimicus, vt 24. q.1. quoniam vetus. ſ.e. ſi quis præpostera.

n ¶*Palpare.*] id est, adulari.

o ¶*Deberemus.*]no. dispensationem esse debitam. vt ſ. e. vt cõſtitueretur. & 11. q.3. plerumque.

Additio. Dicas breuiter, qꝫ vbicumq; persona res, & locus eam exigit, debita est. 19. di. c.1. &2. ſ. e. di. duo. ver. præcipiũt. & ver. necesse. & ȷ. e. considerandum. Quod dic vt plene no. in Spec. de legato. §. genera autem. & not. extr. de sen. excom. pueris. Archid.

p ¶*Digna.*]quod nulli facit. 24. q.2. legatur.

q ¶*Dimiserit.*]non enim tã cito dimittit Deus sicut sacerdos absoluit. de pœ. dist. 1. quem pœnitet.

r ¶*Dicturi.*]Numquid voce tunc loquẽtur, cum Apostolus dicat, quod tunc linguę cessabunt, licet propheta contrarium dicat: Exultationes Dei in gutture eorum. Sed quidquid sit, tũc nullꝰ accusabit alium, «sed sola cõſcientia accusabit quemlibet. 9. q. 4. aliorum.

s ¶*Indulgemus.*]id est, indulsimus.

t ¶*Permittimus.*]idest, permisimus.

v ¶*Quia vno.*]scilicet Achor. 8. qu. 1. audacter. ȷ. 1. q. 4. §. itẽ peccato Achor. Ioan.

a ¶*Quicum*

a ¶*Quicunque.*]¶*Diuini.*]id est, ecclesiastici.

b ¶*Difficile.*]tale difficile habes. 47. di. quantumlibet. aliãs ponitur pro nõ. 2. q. 6. §. bidũ. ver. ſi aduersus. & 47. di. c. ſi.

Vi sub gradu.] Casvs. Aliqs existẽs in gradu sacerdotali mortaliter peccando cecidit, dr, qđ ille talis dẽt esse cõtẽtus baptizare, cõionem infirmis dare, & diuina officia celebrare. sed ad ſuperiores ordines ſi afcẽdat, vel diuina officia celebrare. sed ad ſuperiores ordines ſi afcẽdat, vel quemquam. & 12. q. 1. non dicatis. Vel intellige, deprehẽſi ita qꝫ factum sit notorũ ex facti euidẽtia[c], vt ext. de coh. cle. & mu lie. tua. talesenim qui in maleficio publice deprehendũtur, sine iudicio damnantur, vt C. đ def. ci. l. defensores. lex 7. est.

g ¶ *Non possunt.*] de iure.

h ¶*Pietate.*]ironice loquitur.

i ¶*In sancto.*]ſ. ea. miror.

k ¶*Remedia.*]i. pœnas contra illos, qui non seruant statuta.

l ¶*Omnibus.*]ar. qꝫ qui vni facto cõtradicit, omnib. cõtradicit. sic §. 4. di. deniq;. de pœ. dist. 5. fratres. & extr. de reg. iur. defleat. de consc. dif. 2. compertmus.

m ¶*Et inimicos.*] not. «qꝫ eo ipso, quod aliquis non obedit prælato, ei[e] est inimicus, vt 24. q.1. quoniam vetus. ſ.e. ſi quis præpostera.

n ¶*Palpare.*] id est, adulari.

o ¶*Deberemus.*]no. dispensationem esse debitam. vt ſ. e. vt cõſtitueretur. & 11. q.3. plerumque.

Additio. Dicas breuiter, qꝫ vbicumq; persona res, & locus eam exigit, debita est. 19. di. c.1. &2. ſ. e. di. duo. ver. præcipiũt. & ver. necesse. & ȷ. e. considerandum. Quod dic vt plene no. in Spec. de legato. §. genera autem. & not. extr. de sen. excom. pueris. Archid.

p ¶*Digna.*]quod nulli facit. 24. q.2. legatur.

q ¶*Dimiserit.*]non enim tã cito dimittit Deus sicut sacerdos absoluit. de pœ. dist. 1. quem pœnitet.

r ¶*Dicturi.*]Numquid voce tunc loquẽtur, cum Apostolus dicat, quod tunc linguę cessabunt, licet propheta contrarium dicat: Exultationes Dei in gutture eorum. Sed quidquid sit, tũc nullꝰ accusabit alium, «sed sola cõſcientia accusabit quemlibet. 9. q. 4. aliorum.

s ¶*Indulgemus.*]id est, indulsimus.

t ¶*Permittimus.*]idest, permisimus.

v ¶*Quia vno.*]scilicet Achor. 8. qu. 1. audacter. ȷ. 1. q. 4. §. itẽ peccato Achor. Ioan.

a ¶*Quicunque.*]¶*Diuini.*]id est, ecclesiastici.

b ¶*Difficile.*]tale difficile habes. 47. di. quantumlibet. aliãs ponitur pro nõ. 2. q. 6. §. bidũ. ver. ſi aduersus. & 47. di. c. ſi.

Vi sub gradu.] Casvs. Aliqs existẽs in gradu sacerdotali mortaliter peccando cecidit, dr, qđille talis dẽt esse cõtẽtus baptizare, cõionem infirmis dare, & diuina officia celebrare. sed ad ſuperiores ordines ſi afcẽdat, vel diuina officia celebrare. sed ad ſuperiores ordines ſi afcẽdat, vel

†*al. ex dictis Hieron.*

1 Pol. l. 4. tit. 39. Bur. l. 19. c. 78. Iuo p. 15. c. 91.

† *post lapsum*]deſsunt fere in oĩb. exempl.

2 Bur. l. 19. c. 80. Iuo p. 15 c. 93.

† *à suo gradu.*

a Etiã poterit rõe ordinis, qđ ñ poterit laicus. Io. de Fan.

« Baptizare ſoleniter laicus non pt.

b Dispensatiue. Hug.

c Sedm hũc intellectum poterit cõſi cere, & corpus Christi &alia facere, & ea sola pæna hic ȷ, ponitur in eũ, qa ñ pt amplius ꝓmoueri, secũdũ hoc ſi est cõtra 1. quæ. 1. sicut Christus. 3 Bure. l. 5. c. 40. & 41. Iuo p. 2. ca. 49. & 50. Poly. l. 6. tit. 12. C. 2. † *illum*]prica versio.

C. 3.

episcoporum sententias, *quod videtur conuenire cum his, quæ paulo inferius habentur,* Maior est in illis misericordia, quam in sancto Ioanne apostolico Papa?

Item Hieronymus.†

¶Difficile est post lapsum ad pristinum gradum redire. C. XXX.

1 QVicumque dignitatem diuini[a] gradus non custodiunt, contenti fiant animam saluare. Reuerti enim in pristinum gradũ post lapsum† difficile[b] est.

¶*Simile quiddam priori parti huius capitis habetur in can. 27. Basilij ad Amphilochium, & in can. 26. ſynodi in Trullo.*

Item Basilius.

¶Lapsus post pœnitentiam altario tantum ministret. C. XXXI.

2 QVi sub† gradu[c] ceciderit post pœnitentiam, cõtentus fiat baptizare[d], communionem infirmis dare, & altario tantũ modo ministrare[e].

A Basilius.]*Iuo citat ex dictis Augustini. Habetur nonnihil ad hanc rem faciens in epistola Basilij ad Amphilochium can. 27. Sed propius etiam ad hanc sententiam accedit can. 14. concilij Aurelianensis primi, & canon nonus concilij Neocæsariensis (qui habetur infra 15. q. 8. qui admisit.) præcipue ſi hic legatur, quemadmodum in pleriſque Gratiani codicibus,* communionem infirmis dare, non autem sacrificare, & altario ministrare. *Similem quamdam sententiam refert ex nouella Leonis Balſamon ad canonem. 21. ſynodi in Trullo.*

Item ex concilio Ancyrano, ca. 1. & ſequentibus.

¶De sacerdotibus, diaconis, & laicis, qui idolis thurificant. C. XXXII.

3 PResbyteros, qui immolauerunt[f], & postea certamen iterum inierunt[g], ſi[a] ex fide luctati sunt, & nõ ex compacto[h] ad ostentationem, vt caperentur, ipſi fecerunt, hos placuit honorem[i] quidem sedis propriæ retinere: oportere[k] autem illis, & sermonẽ ad populũ facere, aut aliquib[9] sacerdotalib[9] officiis fungi[l] nõ licere.

¶Diaconi similiter, qui immolauerũt, postea vero iterum reluctati sunt, aliàs† quidẽ honorem habere oportet: cessare autẽ debent ab omni sacro ministerio, ita vt nec panem, nec calicem[m] offerãt, nec Euangelium pronuntient, [c] nisi forte aliqui episcopotum cõſcij sint laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere. Penes[n] ipſos ergo erit de his potestas. ¶Qui autẽ fugientes cõprehenſi sunt, vel à domesticis traditi, vel ademptis facultatibus subſtinuere tormenta, aut in custodiam truſi proclamauerunt se Christianos esse, & eouſque adstricti sunt, vt manus eorũ comprehendentes violẽter attra-

g ¶*Iuierunt.*]ſcilicet ſuperbiæ causa.

h ¶*Et non ex compacto.*]id est, figmento.

i ¶*Honorem.*]ſcilicet beneficium.

k ¶*Offerre.*]id est, officium non retinent[d].

l ¶ *Fungi.*]hic dispensatur in beneficio, sed herẽt, & funestis sacrificiis admouerẽt, aut aliquid polluti cibi per necessitatem[o] sumere cogerẽtur, confitentes iugiter se Christianos esse, & luctum rei, quæ cõtigit, in cessabiliter ostendentes omni de iectiõe & habitu, & humilitate vitæ, hos velut extra delictum constitutos, à cõmunionis gratia non prohiberi decernimus. ¶Si vero prohibiti sunt ab aliquibus propter ampliorẽ cautelam[p], vel propter quorumdam ignorantiam: ſtatim recipiantur. ¶Hoc autẽ similiter, & de clericis, & de laicis ceteris obſeruari cõuenit. ¶Perquisitum est autẽ & illud, ſi possunt etiam laici, qui in has necessitatis angustias inciderunt, ad clericatus ordinẽ promoueri. ¶ Placuit ergo & hos, tãquam qui nihil pec cauerunt, ſi & præcedens eorũ vita probabilis sit, ad hoc officium prouehi. ¶[q]De his autem, qui negauerũt præter necessitatem, aut præter ablationem facultatũ, aut præter periculum, vel aliquid huiuſcemodi (quod factũ est sub tyrannide Licinij) placuit ſanctæ ſynodo, quamuis humanitate probentur indigni, tamen eis beneuolentiam commodari[q].

a ¶Si ex fide.] *Hic verba cocily ſunt in compendium redacta: ommno autem verſio Dionyſij, quam attulerunt Burchardus & Iuo, propius accedit ad verba græca. Sunt tamen non nulla in hoc c. emendata, & locupletata, ex verſionibus, quas Gratianus videtur ſecutus.*

c ¶Nec Euangelium pronuntient.] *In verſione antiquiore est,* nec pronuntient. *in alia, quam Burchardus attulit,* vel prædicando, *græce,* κηρύσσειν, *quod proprie ſignificat Euangelium, & fidei doctrinam prædicare.*

Sed illud Hormisdæ Papæ de ſidioſos, & negligẽtes, non vere pœnitentes reparari probibet. ¶*Illud autem Hieronymis fatetur hoc esse difficile, non impoſſibile.* ¶*Basilius*[t] *autem circa delinquentes rigorem iuſtitiæ ſeruandum oſtendit, quem circa pœnitentes alij relaxandum miſericorditer affirmant.* ¶*Poſſunt & aliter diſtingui præmiſſæ auctoritates.*[s] *Quorum enim crimina manifeſta ſunt, ante vel poſt ordinationem à ſacris ordinibus deiiciendi ſunt: quorum autem peccata occulta ſunt, & ſatisfactione ſecreta ſecundum ſacerdotis edictum purgata, in propriis ordinibus remanere poſſunt.*

Vnde Nicolaus Papa Carolo archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶Non potest restitui in sacerdotem, cuius crimen fuerit manifestum. C. XXXIII.

7 SAcerdotes, ſi in fornicationis laqueum ceciderint, & † criminis manifestus[u], ſiue ostenſus fuerit actus, ſacerdotis nõ poſſunt[x] habere honorem secundum canonicæ inſtitutionis auctoritatem.

d Dic plenius offerre i. i altari cõficere. q. d. bñficiũ reti nebit. sed ñ offĩ. sic ȷ. e. ſtudeat. i fi. 28. di. ꝑsbyterũ. ext. de cle. pu. i du. Hericus. sic ecõtra retinet qs offĩ sed ñ' bñficiũ. 1. q. 5. c. ȷ. lo. de Fan.

e sc. ſi digne pœniteante. 4 Cõc. Nicæ num 1. c. 11.

5 Raba. pœ. c. 1.

6 In gestis cõcilij Vormaciẽſ. c. 11. Vide Iuon. P. 10. c. 180.

7 Pan. l. 3. c. 136. † *al. aut.*

8 Adde ad hũc tex. qđ no. Bar. in l. ſi adulteriũ. ff. de adul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ad hoc 81 di. ministri. ext. de big. quia,&c. & forte cum hoc ꝓt dispẽsare eps, secũdũ id, qd no. Inn. ext. de cler. per.c.1.i gl, j.i ꝓbatiõe, 1 Bur.l.19,c. 150. Iuo p.6 c.400. Pan. l.3.c.152.

"Dephẽsus in crie pót per 20. horas detineri † *al. superpositas,*

1.Reg.2.

b Hoc facit ꝙ talis solꝰ Deũ habet vltorẽ.6.q.1 si oĩa.32,q.1 apud. Et De⁹ ñ sanat aliquẽ, nisi ex toto sanet. de pœ. dist. 3. sunt plures. &ex tra de bapt. maiores.

† *al.angelis.*

c Cõcor.l.3. §. mittãtur. rũ no. ff. de ven.inſp. & l. ab Anaſtaſio.C.man. 2 Anſ.lib.8. c.28.

† *al.tamen.*

"Sacerdos tpe pœnité tiæ an possit

d Sub. nisi & quòd

fit talẽ pec catũ ꝙ acta pœnitentia ñ possit ſor dine remanere,ext. de pœnit.or.c.vl.

e Cõcor.l.3. §. mittãtur. rũ no. ff. de ven.inſp. & l. ab Anaſtaſio.C.man. 2 Anſ.lib.8. c.28.

† *al.angelis.*

f ¶ *Si se per ieiunia.*] *Sic etiam in manuscriptis, & apud Iuonem, & Pannormiam. In originali autem legitur*, si veraciter pœnituerint, & se per ieiunia. *itemque Burchardus, qui c.hoc citat ex concilio Ilerdensi.*

4. *De lapsis etiam in hæresim hoc obseruandum est, vt ante sententiam concilij nullus eis communicet.*

Vnde Cyprianus Papa Antoniano ait inter cetera.lib.4.epist.2.

¶A communione abstineant, qui lapsis ante restitutionem communicant. C. XXXV.

2 DE eo autem†, quod statuẽdum esset circa causam lapsorum, distuli, vt cum quies, & tranquillitas data esset, & episcopis in vnum conuenire indulgentia diuina permitteret, tunc communicato [c], & librato de omniũ collatione consilio, statueremus, quid fieri oporteret: Si quis vero ante consilium nostrum, & ante sententiam de omnium consilio statutam, lapsis temere communicare voluisset, ipse à communicatione abstineretur.

5 [3] *Quod verò*[d] *supra de homicidio statutum legitur, intelligendum est, quando facultas effugiendi datur, nec necessitate claudun tur obsidionis. Cæterum, cum necessitate angustati effugere non possunt, si tunc homicidium admiserint, purgati per pœnitentiam, & officio, & communioni reddentur.*

Vnde in concilio Ilerdensi,c. 1.legitur.

¶Post duorum annorum pœnitentiam, officio, & communioni restituantur clerici, qui in obsidionis positi necessitate sanguinem fuderunt. C. XXXVI.

DE his clericis, quj in obsessionis necessitate positi fuerint, id statutum est, vt qui altario ministrant, & Christi corpus, & sanguinem tradunt, vel vasa sacro officio deputata contrectant, ab omni humano sanguine, etiam hostili se abstineant. Quòd si in hoc [e] inciderint, duobus annis tã officio, quàm communione corporis Domini priuentur [f], ita vt his duob⁹ annis, vigiliis, ieiuniis, orationibus, & eleemosynis pro viribus, quas Dominus donauerit, expientur: & ita demum officio, vel communioni reddantur: ea tamen ratione, ne vlterius ad officia potiora ꝓuehantur. Quòd si in definito tempore negligentiores circa salutem suam extiterint, protelandæ ipsius pœnitentiæ tempus in potestate maneat sacerdotis g.

Casu quoque si clericus homicidium fecerit, in proprio gradu ex dispensatione remanere permittitur.

Vnde Vrbanus II.scribit Guernerio Narbonensi episcopo.

f ¶ *Priuentur,*] ad cautelam, secundum H. "clerico in nulla necessitate licitum est occidere: immo potius debet permittere se occidi: sed nos intelligimus istud de necessitate euitabili: quia poterat bene exiuisse castrum ante aduentum Paganorum: si enim esset ineuitabilis necessitas, non imponeretur eis pœnitentia. vnde dicas, quod si est necessitas inuitabilis, sine omni dispensatione potest celebrare in ordine habito, sed non debet promoueri sine dispensatione, vt extra de hom. cap. continebatur. Sed ob. extra eod. lator. vbi dicitur, quod licite potest promoueri ad superiores ordines. Ioan. Sed illud est dispensatio. de hoc dixi ſ. eo.c. de his. Sed melius dicas,quod ibi fuit casus fortuitus.B.

g ¶ *Sacerdotis.*] " Vide quomodò circa canones pœnitentiales habet ipse sacerdos plena potestatem [g], vt 26.q.7,tempora. secundum leges dupl;catur tempus pœnitentiæ eis, qui non seruant pœnam & pœnitentiam iniunctam, vt ff. de pœn. aut damnum. §. inter eos.

a ¶*Clerico*

a ¶ *Clerico.*] Si iste dedit operam rei licitæ expellendo porcos de agro suo: tunc intellige quòd minus diligenter fecerit, aliàs in nullo puniretur, vt dixi ſ. eod. de his.

b ¶ *Pro amore.*] spirituali. talis enim amor non inducit simoniam, vt 1.q.1.filium, & c. latorem. & 35. q.9. veniam.

c ¶ *In pœnitentia.*] interiori: " qa sacerdos non facit publicã pœnitentiam nisi pro etate normi crimine, vt de pœ. dist.6. sacerdos. & 28. dist. presbyter.

Via te.] Casvs. Sichibertus episcopus Corsicæ inter angustias & iacula Sarracenorum positus, vt periculũ euitaret, quosdam interfecit ex illis. Super hoc consuluit dominũ Papam, qui rũdet ꝙ bene fecit, quia se obnoxium putat: sed quia non ſponte hoc fecit, secũdum canones non condemnabitur.

d ¶ *Iudicas.*] cũ nõ sis. e ¶ *Inde canonice.*] i. non secundum rigorem canonum: qa tũc nullo modo, vt ſ. eo. miror. nunc aũt miſe ricorditer toleratur. Vel intellige quando ineuitabili [a] necessitate hoc fecerit.

SI VERO. Casvs. Dictũ est ſ. qꝫ illi qui necessitate obsidionis vel casu aliquos occiderint, pñt in suis ordinibus remanere. Nunc vero dicit ꝙ si quis ira cõmotus aliquem occiderit, licet non habeat animum occidendi, perpetuo tamen depositus erit quod seqũenti c. probatur.

S Tudeat.] Casvs. Quidã presbyter percussit quendã diaconum equitantẽ: diaconus vero de equo cecidit: & fracta cerui ce interiit. vnde Nicolaus Papa ꝓcipit Hoſbaldo chorepiscopo Quadrantino vt suadeat ep̃o suo associare sibi ſex vicinos epiſcopos, q inſimul cũ Hosbaldo cognoſcãt, & si inuenerint ꝙ diaconus à sacerdote nõ est percussus ad mortem: nec ex percussione ipsius, sed ex cerui cis fractione mortuus est: iniuncta sacerdoti competenti pœnitentia suſpẽdatur ad tps a celebratione Missarũ: & postea ad sacerdotale redeat officiũ. Sivero ex qualicũque presbyteri percussione diaconus mortuus est: licet non habuit animum occidendi, tamen deponeturita vt ſi obediens apparuerit, assignetur ei beneficium de ecclesia sua, de quo ipse & sui possint habere solatium subſtentationis.

f ¶ *Studeat.*] Bart. intellexit hoc q. prout littera sonat, quòd licet ex percussione ceciderit & confregerit ceruicem, non ideo est sacerdos deponendus. argum. j. eod. quantum. nam si seruum tuum vulnerauı, & ille postea ex ictu alterius perit, non teneor de occiſo. ff. ad l. Aquil. huic scripturæ. § ſi seruus. & l. ita vulneratus. Et hanc

¶ Qui casu homicidium facit, ex dispensatione in ordine suo permaneat. C. XXXVII.

1 CLerico [a] iaciente lapidem puer dicitur interemptus: Nos pro amore [b] tuo in ſuo ordine eum permanere permittimus: vt tamen ſemper in pœnitentia [c], & timore permaneat.

Item Stephanus 5. Sichiberto Corsicæ episcopo.

¶De eodem. C. XXXVIII.

2 QVia te quasi obnoxium iudicas [d], eo quòd à Sarracenis captus homines interfeciſſe videris: bene facis. Sed quoniam non tua ſponte id feciſſe cognoſceris, inde canonice [e] nullo modo iudicaris.

Si vero ira presbyter commotus aliquem interfecerit, & si animum occidendi non habuerit: perpetuo tamen depositus erit.

Vnde Nicolaus Papa scribit Hoshaldo Chorepiscopo A Quadrantino.

A ¶Chorepiscopo.] *Antea legebatur*, coepiſcopo: *emendatum est ex omnibus, quæ collata sunt, vestutiq; Gratiani exemplaribus, optimeque conuenit verbis Nicolai.*

¶Perpetuo careat officio presbyter, qui ita commotus, licet extra animum, aliquem interfecerit. C. XXXIX.

3 STudeat [f] ſanctitas tua perſuadere ep̃o tuo, ſibi canoni cum ſociare numerum collegarum, id est ſex [g] ex vicinis prouinciis fratres, & coepiſcopos ſuos: quibus tecum iunctis, & decernentibus, diligenter inueſtigate, & omni niſu ſcrutari procurate, quatenus inuenire valeatis, vtrum percuſſione iam nominati presbyteri, an cerui cis fractione idẽ diaconus, vt fertur, extinctus est. Et ſiquidem à ſæpe fato presbytero non ad mortem percuſſus est, ſed ex equo cadens [h] ceruice fracta interiit [i]: ſecundum arbitrium veſtrum pro percuſſione, incaute agẽti presbytero pœnitentiã competentem indicite: & aliquanto tempore à Miſſarum ſolenniis ſuſpẽdatur: denuo poſt hæc ad ſacerdotale rediturus officiũ. [4] Quod ſi veraciter qualicumque percuſſione [k] iſtius presbyteri, ille mortuus est diaconus: nulla hunc ratione miniſtrare ſacerdotis more decernimus: quoniam etſi voluntatem [l] occidendi non habuit, furor tamen, & indignatio, ex quibus motio illa mortifera ꝓdiit [m], in omnibus, ſed præcipue in Dei miniſtris multipliciter inhibẽtur, atque vbique damnantur. Verũ ſi presbyter adeo veſtro ſtudio obnoxius † forte claruerit: præcipimus, vt tale beneficium [n] ſibi eccleſiæ ſuæ cõcedatur: quo & ipſe, & ſui [o] ſufficienter poſſint habere ſuæ ſubſtentationis ſolatium.

Item ex concilio Maticen. A *cap.6.*

A ¶Maticenſi.] *Burchardus, & Iuo citant ex concilio Moguntino. in nullo tamen eorum, quæ extant, habetur. Simile vero aliquid legitur in concilio Vormac.c.27.*

¶De eodem. PALEA. C. XL.

5 QVi vero odij meditatione, vel propter cupiditatem, Iudæum, vel paganum occiderit: quia imaginem Dei, & ſpem futuræ conuerſionis exterminat†, qua draginta dies in pane, & aqua pœniteat.

¶De eodem. PALEA. C. XLI.

6 SI quis homicidium fecerit, ſi epiſcopus eſt, xv. annos pœniteat, & deponatur, cũctos quoq; dies vitæ ſuæ peregrinãdo finiat, preſbyter xij. annis pœniteat, tres† ex his in pane, & aqua: & deponatur ſuperioris ſententia. Diaconus x. annis pœniteat, tres ex his in pane, & aqua. Clericus, & laicus ſeptem annis pœniteat, tres in pane, & aqua, & ad gradum cuiuſlibet ſacerdotij accedere nõ ꝓſumat.

Item ex concilio Ancyrano, c.22.§.eos vero.

¶ Quinquennio à communione abſtineãt, qui casu homicidium faciunt. C. XLII.

8 EOs vero, qui non voluntate, ſed casu [p] homicidium fecerint, prior quidẽ regula poſt ſeptem annorum pœnitẽtiam communioni ſociauit, ſecundum gradus conſtitutos: hæc [A] vero humana† quinquẽnij tempus tribuit.

A ¶ Hæc vero.] *Græce est*, ὁ δὲ λόγος τῶν κανόνων χρόνους πλείονας. *id est*: Secunda vero quinquennij tempus explebit. *Atque ita fere Burchardus, & Iuo ex Dionysij verſione, & Iacob.c.* Si quis voluntate.

Item ex concilio Eliberitano,c. 5.[9]

¶Quibus temporum ſpaciis à communione abſtineat, quæ voluntate, vel casu ancillam ſuam interfecerit. C. XLIII.

10 SI qua fœmina zeli furore ac cenſa, flagellis verberauerit men culpa præceſſerit caſum [d]: aliàs etiam clericus poſſet promoueri. extr. eo. ex parte, & c. ſignificaſti. & c. dilectus. in fi. immo talis miniſter Dei dicitur, vt 15.q.1. nec is.

q ¶ *Humana.*] ideo magis est tenenda, vt ſ. 9. dist. ſana. Ioan. Quid iuris ſit de hoc, notaui plene in quæſtionibus. B.

SI qua.] Casvs. Quædam domina furore iracundiæ accenſa, ita acriter ancillam ſuam flagellauit, ꝙ intra diem tertium expirauit

a Adde an excõicatus absolutus p cipiat fructus medij tpis. arg. q. nõ, in l.j. & l. ſi vt alleg as. C. d te. mil. & i aut. vt cũ de ap. cog. §. ſi vero. col. 8.

g ¶ *Sex.*] quia tot non erat in quincia illa [b]. b Vel dic p h ¶*Cadens.*] postea. i ¶*Interiit.*] nõ ex causa percussionis: sed ex alio casu, qa cecidit. k ¶ *Percussione.*] siue directa, siue occasionali. & Hug. l ¶ *Et ſi voluntatem.*] directam. m ¶ *Prodiit.*] Et sic pp vnum delictum impu tantur omnia quæ ſequuntur ex illo. j. eo. ſæpe. & ſ. eo. clericũ. n ¶ *Vt tale beneficium.* " Hic dispẽsatur in beneficio, non in offi cio, vt 28. dist. presbyterum. debet autem in officio. de iure carere [c] vtro- que: quia cui interdicitur vnum, interdicitur & reliquum: cũ ſ. eo. ſint connexa, vt 81. di. c. 33. Iuo p. ſi quis. nam male me riti continua egeſtate laboraret debẽt, vt † *al. extinct.* Sed ideo dispẽsatur, ne propter neceſſitatem victus ad turpia lucra conuertatur, vt 81. dist. ad reatum. o ¶ *Et ſui.*] Sui enim ſilij & ipſe eadẽ persona intelligũtur, vt 35. q. 3. §. hac auctoritate. in princ. & vxor dr pars viri. 33. q. 2. admonere. vnde vr, ꝙ licet clericus ſit ſuſpenſus ab homine vel canone, ꝙ tamen ei relinqui debeat vnde ſe & ſuos poſſit ſubſtentare. & eſt ſim. arg. ff. de preca. l. pe. ff. de vſu & ha. l. 2. maxime " cum etiam vxor & filij de eccleſiæ paſci poſſunt. poſſunt, vt 31. dist. omnino. nec totũ extorquendum eſt à debitore quod habet: ſed habenda eſt ratio, ne egeat. ff. de re iu. inter eos. in ſi. ille aũt qui excommunicatur, nihil percipiet nomine eccleſiæ. extr. de app. paſtoralis.

EOs vero.] Casvs. Quæritũ fuit in cõcilio Neocæſarien. quanta pœnitẽtia deberet iniungi eis qui caſu fecerunt homicidium. Et reſpondet ꝙ ſecundum antiquam regulã ſeptem annorum pœnitẽtia iniungetur poſt quam redditur communioni. Hæc vero eſt noua regula, quæ humanorem imponit pœnitẽtiam v. annorũ tm. p ¶*Sed caſu.*] dum tamen culpa præceſſerit caſum [d]: aliàs etiam clericus poſſet promoueri. extr. eo. ex parte, & c. ſignificaſti. & c. dilectus. in fi. immo talis miniſter Dei dicitur, vt 15. q. 1. nec is.

q ¶ *Humana.*] ideo magis est tenenda, vt ſ. 9. dist. ſana. Ioan. Quid iuris ſit de hoc, notaui plene in quæſtionibus. B.

SI qua.] Casvs. Quædam domina furore iracundiæ accenſa, ita acriter ancillam ſuam flagellauit, ꝙ intra diem tertium expi-

† *al. humanior.*

9 Et in cõc. Vorm. c. 39. 10 Rab. pœ. c. 54. Burc. l. 6. c. 19. Anſ. l. 11. c. 36. Iuo p. 10. c. 22. & 148. d Al. ei non imputatur. arg. 15. q. 1. ſi qs inſaniẽs. & not. ſ. e. clerico. dũ tñ daret operã ſuæ, vt ſi dec. hic j. all. dilectus. & c. tit. Ioan. & c. ſi. Arch.

† *al. quatuor* "vxor & filij "cum de bonis ec vxor & filij de eccleſiæ paſci bonis eccleſiæ paſci poſſunt. 7 Ex priſca verſione. Et nino. nec totũ extorquendum eſt à debitore quod habet: ſed habenda eſt ratio, ne egeat. ff. de re iu. inter eos. in ſi. ille aũt qui excommunicatur, nihil percipiet nomine eccleſiæ. extr. de app. paſtoralis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rauit.quæsitum fuit in concilio Eliberitano quando possit ad communionem admitti.& rñdet q̃ si voluntarie fecit,post septem annis̃am:si casu,post 5.poterit ad communionem admitti:& nõ ante, nisi intra hoc tempus fuerit infirmata.Seq. casum per te videbis.

a ¶*Ancillam.*]Hic habes q̃ æque punitur dñs occidẽs seruum suum sicut alienum,vt ff.de iis qui sunt sui vel alieni.iu.l.1. in fi.modica tamen castigatio pmittitur domino.ff.de iis qui sunt sui vel alieni.iu. l.2. "vnde secundum iura nostra seruus potest cõqueri de domino,si ꝙuiat in ipsum, vt 23.q.4.si ecclesia.& c.qui peccat.in fi. Et dic vt no.super illo c. si ecclesia. 2.q.7.quæritur.

"Dñs non p̃t in seruũ sæuire.

b *Si quis.*] ¶*Semper.*] i.horis statutis.fic 22.dist.sacrosanctæ.& 26.di.si quis vult.&de consec.dist. 5.numquam.

1 Iuo p. 10. c.39.

c ¶*In exitu.*]supple,si moritur ante finitum tempus pœnitentiæ: quia post tempus pœnitentiæ licite communicat, vt 26.q.7. fi quis de corpore.

ADDITIO. Hoc fit in quibusdam criminib. & præsertim si quis pœniteat solenniter. 26.q.7. si quis. secundum Hug.

2 Pandect. lib.47.tit.2. l.79.

Q*Vi saccum.*] CASVS. Quida ratus fuit saccum cum pecunia. Quæsitũ fuit an possit conuenirí actione furti nomine sacci.Et respondet quod sic:licet non habuit volũtatem furãdi saccum principaliter.

d ¶*Animus.*]Sed contra, furtũ fine affectu furandi non committitur. 13.q.vlt.c.vlt.& inst.de vsuc. §.item si is, "Sed dic q̃ ratione accessionis committitur furtũ:& quæ commodatis vel depositis reb.accedit,depositæ vel commodatæ intelliguntur fi.commo.l. si vt. §.vsq; adeo. Vel dic, animus,i.principaliter:sed fecidario & indirecte p quãdã cõsequentiam fuit ei animus saccum furandi:& sic nõ est contrarium. ff.de fur.si quid fur. §.1. sic & ff.quod me.cau.l.si mulier. §. pen. 15.q.1.merito.23. q.4.displicet.

"Furtũ cõmittitur rõe accessionis.

CONTRA. CASVS. Dictum est s̃,in c.si deat. q̃ si qs faciat homicidium sine voluntate,tñ punitur. Modo probat contrarium,sc. q̃ voluntas punitur,non opus.Et hoc probat vsque ad §. præmissis.

e ¶*Contra.*]Hucusque ostendit opus sine animo punirinunc ostendit contrarium.

"Occidens ludo an sit puniendus.

E*Vm qui.*]CASVS. "Quidã ludẽdo ictu calcis suum socium percussit,adeo q̃ mortuus est.Iudex loci pp hoc delictũ eũ voluit punire.consultus est Imperator, an ille dẽt puniri.Et resp. q̃ nõ dẽt puniri:immo debet liberari ab omni suspicione & pœna legis Corneliæ: & hoc si ꝓbauerit se casu,nõ voluntarie hoc crimẽ cõmisisse.

f ¶*Cum calce.*] quoniam fecit ludi causa.

g ¶*Si hoc.*]s.q̃ in ludo occidit. &istud obtinet cum ludus licitus est.

a Si ludus noxius,i.nocens est, im putatur. ff. ad l.Aq.na ludus.sed si est illicitus ludus,nõ excusat[a], vt extr.de præsum,c.1.ex quo aũt constat q̃ in ludo mortuus est,nõ est necesse probare q̃ casu occiderit, vt ff.ad l. Aqui. in lege.extr.de sen.exc. super eo.aliàs qui casum allegat,ipsum ꝓbare tenetur,vt C.de pig. act.quæ fortuitis. & C.de iniur.si non conuitij. Ergo si aduersarius dixit q̃ ipsum dolo occiderit,hoc probabit: quia q̃ dolum obiicit, ipsum probabit.ff.de prob.quoties.&intellige q̃ ludus fuit licitus, & secũdum hoc intellige q̃ nõ punitur talis lege Cornelia, ex quo nihil fecit dolo:punitur tamẽ l.Aquil. in qua venit leuissima culpa. ff.ad l. Aquil.in lege. h ¶*Adnotatione.*]id est,lege.

ancillã[a] suam,ita vt infra tertium diem animam cũ cruciatu effundat,eo quòd incertum sit, voluntate,an casu occiderit:si voluntate,post septem annos,si casu,post quinque annorum tempora (acta legitima pœnitentia)ad communionem placuit admitti. Quòd,si intra tempora cõstituta fuerit infirmata,accipiat communionem.

Item ex capitulis Martini Bracarensis episcopi,c.78.

¶De his, qui voluntate, vel casu homicidium faciunt. C. XLIIII.

1 S*I quis*[b] voluntarie homicidium fecerit,ad ianuam ecclesię catholicę semper subiaceat, & communionem in exitu[c] vitæ suę recipiat,Si autem non voluntarie, sed casu aliquod homicidiũ fecerit:prior canon septem annis agere pœnitentiam iussit: secundus canon quinque mandauit.

Item ff. in.de furt.l qui saccum.

¶De eodem. C. XLV.

2 Q*Vi saccum habentem* pecuniã furripuerit,furti actione, etiam sacci nomine, tenetur; quamuis non sit ei animus[d] sacci furripiendi.

Contra[c] *animum,non opus puniri,lib.9. C.ii,ad l.Cor.de sic. exemplo sacrarum litterarum Diocletiani,et Maximiani colligitur.*

¶De eodem. C. XLVI.

EVm,qui asseuerat homicidiũ se non voluntate,sed casu fortuito fecisse,cum calcis[f] ictu mortis occasio prębita videat,si hoc[g] ita est, neque super hoc ambigi poterit, omni metu, ac suspicione,quam ex admissę rei discrimine sustinet, secundum id, quod adnotatione[h] nostra comprehensum est,volumus liberari.

Item. Imperator Anastasius C. ad leg. Cor. de sicar. l.1.

¶PALEA C. XLVII.

FRater vester rectius fecerit,si se præsidi prouinciæ obtulerit. Qui, si probauerit non occidendi animo hominem à se esse percussum,remissa homicidij pœna secundum militarem disciplinam sentẽtiam proferet. Crimen enim contrahitur, si & voluntas nocendi intercedat.Ceterum ea, quæ ex improuiso, casu potius, quàm fraude accidunt: fato plerumque,non noxæ imputantur.

Hinc & Gelasius† Papa.

¶De eodem. C. XLVIII.

Q*Vantũ*[i] dicit iste Placidus†, anno præterito dictum est de vxore illius: quia subito inter caballos inuenta est,& dum traherentur caballi, collisa est illa,& abortũ fecit.¶Quod si ita est,forte si caballos alienos[k] tulerit: inde est culpabilis[l]. Nam de muliere, quę casu inter caballos conFracta est,vbi voluntas illius non agnoscitur[m] pernicioſa fuisse, non potest,nec debet addici per leges.

Item Nicolaus Papa.

¶De eodem. C. XLIX.

HI,qui arbores incidere videntur,si contigerit, vt cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles[n] sunt,atque innoxij:quia nec voluntate eorum,nec desiderio,homicidium perpetratum est. Si vero aliqua culpa eorum, vel neglectu,moriẽtis hominis interitus cognoscitur aduenisse: abiiciendi sunt à gradu, & in sacro ordine nullatenus suscipiendi.

Item ex concilio Vormacensi,c.29.

¶De eodem. C. L.

SÆpe contingit,dum quis operi necessario insistens arborem inciderit,vt aliquis subtus ipsam veniens deprimatur:Et idcirco,si voluntate,vel negligentia[o] incidentis arborem factum est,vt homicida,pœnitentiæ debet omnino submitti.Quòd si non voto, non incuria illius,nõ deniq; scientia contigit:sed dum ille operi necessario fortassis incumberet, iste insperatus P occurrens sub arbore improuiso deuenit, & sub ipsa oppressus est:incisor arboris non tenetur pro homicida.

Item ex concilio Triburiensi, c.30. [Sed ibi copiosius.]

negligentia mortui sunt,deponendi sunt,& non suscipiendi de cetero. Idem est casus sequentis c. Casus illius c.si duo. facilis est, & per te formabis.

n ¶*Inculpabiles.*]Si fecit in priuato loco:tunc enim non potuit diuinare,vt ff.ad l.Aquil.si putator. & extra vt eccl.benefi. vt nostrum. Si in publico,debuit clamare,caue caue, vt s.ead.si duo.

o *Sæpe contingit.*] ¶*Vel negligentia.*] Argum. quòd qui occasionem damni dat,&c. [b] sic 86.distin. paice.16.q.1. decimæ.& extra de homicid. presbyterum. 27.q.2. si tu.& 31.quæst.2.de neptis. & 1.quæst.1.placuit.3.B.argum.contra.15.q.1.inebriauerunt.& ff.de fser.cor.Neratius.§.si seruo.ff.de fur.verum. de eo qui fregit ostium meretricis, sed non ideo punitur amplius s[c] quia satis est punitus propter ignominiam.

p ¶*Insperatus.*] "Fortuiti em casus nullo hominũ cõsilio præuideri possunt.ff.de admi.re.ad ci.perti.l.2. C.de pi.act.l.quæ fortuitis.

a S*I duo.*] ff. ad leg.Aquil.si putator.

PRAEMISSIS. CASVS. 5.in illo c.de his clericis qui in subdiaconis,& in c.illo,clerico.dictum est quòd clericis lapsis permittitur in suis ordinib. ministrare:ad maiores vero ascendere non possunt.Idem dicitur in hoc 5.& hoc probat per sequens c.Sed postea exemplo B. Petri

1 Burch.l.6. c.21. Iuo p. 10.c.150.

,pbat, quòd lapsi post pœnitẽtiam ad maiora possunt ꝓmoueri.

b ¶*Præmissis.*]supra ead.de his clericis.

c ¶*Permittitur.*]allegando dicit propter seq.c.Ioan.

HI *qui.*] CASVS. Quidam clerici in sacris ordinibus constituti fornicati sunt, quæsitum fuit, vtrũ ad sua officia redire possint, & ad maiora promoueri.Et respondet concilium:si digne pœnituerint,in potestate sit episcopi vel veraciter afflictos nõ diu suspẽdere, vel desidiosos prolixiori tempore ab ecclesiæ corpore segregare:ita tamen,vt sua loca recipiãt, & ad altiora non promoueantur. qui si iterum ipsi lapsi fuerint, omni dignitate carebunt, nec habebunt nisi in fine communionem.

2 15.q.8.c. hi qui.Rab. pœn.cap.1. Burc.l.19.c. 74.Iuo p.15. c.87.

d ¶*Hi qui.*]Hoc c.habes 15.q.vlt.hi qui.

SED EXEMPLO. CASVS. Dictum est s̃. quòd lapsi post pœnitentiam non possunt ad altiora conscendere.Modo dicit Gratianus contrarium:scilicet quòd lapsi non solum restitui possunt ad antiquum statum, sed etiam ad altiora promoueri:quod probat exemplo B.Petri, qui post trinam negationem non solũ permansit Apostolus.sed etiam factus est pastor totius ecclesiæ, quod probatur duobus sequen.c.

CONsiderãdum.] CASVS. Quæritur hic quare Christ[e] permisit Petrum peccare negãdo seipsum ad vocẽ ancillę,quem facere dispofuerat pastorem ecclesiæ. Et respondet Gregor. hoc esse permissum ex magnæ pietatis dispensatione:scilicet vt Petr[e] suam fragilitatem cognosceret : & in sua culpa disceret qualiter aliorum delictis parcere deberet, & aliis misereri posset.

e ¶*Permisit.*] id est, non prohibuit.

f ¶*Debuisset.*]arg. dispẽsatione esse debitã.

3 Homil.21. in Euang.

"Petrus p q̃ verba fuit factus Papa. a d hoc plenius 21.dist. in nouo testamẽto.Ar.

"Eligẽdus

g ¶*Præpositi.*]hoc verbo, "Pasce oues meas:factus est princeps[a]. ext.de ele.significasti,non illo,Tu es Petrus,& super hãc petrã,&c. quia illud fuit ei dictum ante passionem.22.dist.sacrosancta.

Fidelior.]CASVS. Dicit Ambrosius in hoc c.quòd Petrus post negationem fortior resurrexit,& fidelior factus est,& maiorem gratiam recepit, quàm perdiderat. Factus est enim pastor ecclesiæ,vt qui infirmus fuerat in fide, cęteros in fidei stabilitate firmaret. Et pro solida deuotione quam habuit circa ecclesiam, & circa homines cõuertendos,dictus est petra:qd probat auctoritate Euangelij.

h ¶*Gratiam.*]Arg. "quòd potius est eligendus qui peccauit & pœnituit, quàm qui semper fuit bonus:quia magis scit compati peccatorib.vt s.c.prox.nã infirmus fortior resurgit.de pe.dist.1.potest.& ibidẽ distin.3.ille. Arg.contra 12.di.nos consuetudinẽ.& 16.q.1.legi. "Intonationibus.]id est,gentilibus.

ITEM OBIICITVR. Hæc est sexta pars huius dist. in qua loquitur de pœnitentibus cum solennitate, & de bigamis : & misTim ponit 14. auctoritates.Io.de Fan. CASVS. Adhuc obiicit Gratianus,quòd lapsi non possunt ascendere ad maiora : nam pœnitẽtes promoueri nõ debẽt:ergo nec ad maiora ascendere possunt.quod probat sex seq.c.quæ loquuntur de solenniter pœnitentibus.

EX *pœnitentibus.*] CASVS. Quidam episcopus ordinauit quemdam solenniter pœnitentem, quærebatur quam pœnam deberet pati episcopus vel ordinatus. & respondet quòd si episcopus ordinauit talem ignoranter, tantum ordinatus deponitur: quia tempore ordinationis suæ, suũ impedimentum non manifestauit episcopo.Si vero episcopus ordinauerit eũ scienter, etiam ipse potestate ordinandi priuabitur.Eãdem pœnam patiatur episcopus,q̃ scienter ordinauit bigamum, viduæ vel repudiatæ maritum.

k ¶*Si ignorantiam.*] Bene enim p̃t ignorare cũ non ipse,sed alij examinent. 24.distin. quando. ext.de of.archid.vt nostrum.

1 ¶*Non prodidit.*] Ex hoc cap. "videtur q̃ quilibet ordinandus teneatur prodere crimen suum[b],vt 24.dist. ca.quando.& c.vlt.& 81.dist.tantis. & c.quicunque. & 8.q.3.Arctaldus.in fi. Sic videtur quòd in iure teneatur quilibet confiteri delictum suum si interrogatus fuerit, vt 11.q.3.quisqs. & 35. q.6.si duo. & 15.q.vlt. c.1.& pen. Quod H. cõcedit,& dicit quòd quilibet in examinatione & in iudicio tenetur cõfiteri crimen suum:sed in examinatione sufficit vt dicat q̃ in genere confitea tur se criminosum:& sic petat dispensationem.sed si specialiter ꝙ aliquo crimine fuerit interrogatus:tunc respondebit, & dicet se fecisse inde pœnitentiam.nec obst.ſ. de pœn.dist.1.§.his auctoritatibus. vbi dicitur, non tibi dico prodas. quia illud loquitur de pœnitente, qui se non debet in publico prodere, nisi enim occultus peccator prodat crimen suum, dicit H. non posse dispensari secum. & coram pluribus debet dicere, & prodere se:" quia prodere est in publico dicere, vt 2.q.1.si peccauerit.sicut enim episcopus nõ potest audire causam criminalem,nisi cum clericis suis,vt 15.q.7.episcopus. sic nec solus potest dispensare. qualiter enim probaret aliquis secum dispensatum esse,nisi coram pluribus factum esset, vt ext.de schism.fraternitatis? Alij dicunt quòd nec in iudicio nec in examinatione tenetur aliq

[b] Matth.16. " Crimen suũ in ordinatione vel in iure, an teneatur q̃s prodere.

†*operis Christiani*]Ori.

†*al.solenniter pœnitentes.*]

b Hic ſi pro pbãt c. hic ꝓ in genere confitea inducta.Ar. 4 Pol.l.2.tit. 31. Anſl.l.7. c. 20.& 23. Burc.l.2.ca. 35. Iuo p.6. ca.136.& p. 15.ca.5.Pan. l.3.c.60.

" Prodere est in publico dicere.

c ſc. criminalẽ, cũ agitur ad depositionẽ, ſec⁹ ſi esset causa vbi age-

Universidad de Deusto
Biblioteca

retur ad pri
nationē bñ
ficij, secūdū
illud qd lē.
& not. 15. q.
vlt. inuen-
tum. Arc.

1 c. 69.

tur aliquis prodere se: quia Deus occultat peccatū, de quo aliquis
pœnituit, vt 32. q. 1. apud. & sic licitum est alicui redimere sanguinem suum quocumque modo potest. 2. q. 3. §. notādum. & ff. de bo. eo. qui ante sen. l. 1. fic & honorem suum. Sed numquid clerico pro
monendo præiudicat confessio sua, vt inde debeat puniri? Videtur
q̄ sic, vt ext. de elect. per inquisitionē. imo idem ēt vī si extra iudicium fieret confessio, vt extra de excess. præl. quàm sit graue. Dico q̄ nō, nisi in solo q̄ non admittitur ad ordines, vt 24. dist. quando. in fi. sic extra de excē. deniq;. & est ea ratio: q̄a licet confessus fuerit, tñ nō punitur: quia ad hoc nō agebatur, vt dixi 3. q. 6. hoc quippe. idē dico si testis confitetur crimen suum, vt probatur extr. de acc. inquisitionis. Ioan.

a ¶ *Priuetur.*] Hic figunantur cōtraria, quę soluta sunt. 36. distin. qui ecclesiasticis.

2 Anſ. l. 7. c. 17. 20. & 21.

Q*Vicumque.*]Casvs. Quidam pœnitentes, & bigami, & viduarum mariti ordinati fuerūt in minoribus ordinib. vel forte vsque ad subdiaconatum. quæsitum fuit à Siricio Papa, vtrū possint promoueri ad superiores ordines? Et respondet Papa quòd non, immo pro maximo beneficio debent reputare, si tolerentur in ordinibus in quibus inueniūtur, omni spe promotionis eis adepta.

†*Is vero* ma nuscript. & Orig.

b ¶ *Inuenitur.*] "Sic ergo facilius dispensatur in ordine sumpto, quàm in susc̄ipiendo, vt ext. de renunc. nisi cum pridem. quia tutius, &c. vt ext. de iureiur. quemadmodū. Vel vocat hic sacram militiam minores ordines, ad quos possunt promoueri, vt j. ead. placuit. & 6. q. 1. c. infames,

"Dispensatur facilius ī sumpto, q̄ in susc̄ipiendo ordine.

S*I vero.*] Casvs. Quidam in extremis laborans, pœnitētiam postulauit, cui sacerdos solennē pœnitentiā iniunxit, præbendo sibi cōmunionem corporis Christi. Postquam vero conualuit, pœnitentiam solennem sibi iniunctam non egit. quæritur an valeat promoueri? Et resp. q̄ ex quo caput solenni pœnitentiæ non suppositi, bene potest promoueri, si aliàs est dignus. ita posuit Benenent. hunc casum. sed quia hoc contra iura videtur, cum ille ante ægritudinem mortaliter secūdum hoc peccasset, & postea similiter non adimplendo pœnitentiam: ideo ego Bar. Brix. cum H. intelligo casum hunc de illo qui nō accipit corpus Christi vsque ad articulum mortis: vnde nō videbatur vere pœnitens. Qui tamen si non egit pœnitentiam solennem, nec modo est criminosus, promoueri potest. Vel forte de illo intelligitur qui pro occulto & paruo crimine solennem pœnitentiam facere promisit.

3 c. ex pœnitentibus. Polyc. l. 2. ti. 31. Anſ. l. 7. c. 22. & l. 11. c. 87.

3 Vt Bñdict.

c ¶ *Si vero.*] Quidam ita ponunt casum a. aliquis tempore ægritudinis tale recepit mandatum à sacerdote, vt postquam cōualescet, solennem faceret pœnitentiam, talis nō prohibetur à promotione, dum tamen non steterit inter pœnitentes. Sed iste casus non placet: quia postquam sanatus est talis, tenetur stare in ordine pœnitentium, vt 26. q. 6. qui recedunt b. Item cum pœnitentia talis non iecit manū iniungitur, nisi pro graui peccato mortali: ergo post mortale peccatum non debet promoueri, vt 26. q. 6. c. vlt. Alij sic ponunt casum: Quidam communionem non accepit quousque fuit in periculo mortis. dubitabatur de tali vtrum posset promoueri post fā nitatem: quia non videbatur tunc vere pœnitens, qui timore mortis pœnituit. Et respondetur quòd potest:

violētas in clericum: & pp inualetu dinē vel ali mētū nō pe accedere ad curiā, absol uitur ab in feriori, tñ te netur acce dere restitu ta cōualē cētia, vel op portunitate cū dist. ex. de sen. ex. & cetero. & in illa decre peruenit.

& postea conuincitur pœnitentiam accepisse, deiiciatur: ille ergo qui inuitus ad pœnitentiam agendam mittitur in monasterium f, (qui vtique nihil aliud, quàm pœnitens dicendus est) & qua conscientia ad sacerdotium venire permittitur? Nemo mihi alia quælibet contra auctoritatem sedis Apostolicæ, vel 318. episcoporum, vel reliquorum canonum constituta, obiiciat: quia quidquid contra illorum definitionem (in quibus Spiritum sanctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non solum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito.

Item Gelasius vrbis Romæ episcopus omnibus episcopis per Lucaniam, &c. c. 5.

¶Bigamus, vel quilibet post pœnitentiam sacris non applicetur ministeriis.
C. LIX.

4 Anſel. l. 6. c. 18. † *al. fortè bigamos.*

4 NOn cōfidat quisquā pontificū bigamos †, aut coniugia sortientes ab aliis derelicta, siue quoslibet post pœnitentiam, vel sine litteris h, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curiæ, publicarumq; rerum nexibus implicatos, aut passim nulla temporis congruentis i expectatione discussos, diuinis seruituros applicare ministeriis †.

Item Innocentius Agapito, & cæteris, epist. 6.

¶Pœnitētes nec etiam clerici fieri possunt.
C. LX.

5 In cōc. Nic cæno, c. 10.

5 CAnones apud Nicæam constituti, pœnitentes etiam ab infimis k officiis clericorum excludunt l.

Hoc non de quibuslibet pœnitentibus intelligitur, sed de illis tantum, qui post actam pœnitentiam sæcularis militiæ cingulum accipiunt. De quibus Innocentius episcopus scribit Victricio Rothomagensi episcopo, epist. 2. c. 2.

¶Non debet fieri clericus, qui post remissionem peccatorum, militiæ cingulum habuit. C. LXI.

SI ille, qui vltro petit pœnitentiam, quamuis eam perfecte agat, nō potest episcopus, aut presbyter ordinari: ita vt etiam si per ignorātiam ordinatus fuerit, vt j. 33. q. 2. admonere. 2. q. 1. in primis. Contra, ibi episcopi missi in monasterium ad agendam pœnitentiam, post sex menses restituuntur ordini suo: sed ibi temporaliter fuerunt missi, hic perpetuo. Vel dic quòd ad superiorem non potest promoueri, vt hic, sed ad eundem potest redire, vt ibi dicitur.

NOn confidat.] Casvs. In hoc c. nouem impedimenta ponuntur, quæ repellunt à promotione. Sequens c. patet.

h ¶ *Vel sine litteris.*] 3. 36. dist. c. illiteratos.

i ¶ *Congruentis.*] 7. 77. dist. in singulis, &c.

k CAnones.] ¶ *Pœnitentes.*] scilicet solenniter.

l ¶ *Excludunt.*]nisi in necessitate, vt j. ead. c. placuit.

HOC NON DE QVIBVSLIBET. Casvs. Dicit Gratianus in hoc §. quòd præd. c. loquuntur de pœnitentibus non ordinandis, qui post pœnitentiam cingulum sæcularis militiæ susceperunt: qui promoueri non possunt, vt probatur seq. cap. Alia ponitur solutio. j. seq. §. potest qui. §. patet. & per se planus est.

Si quis

"Pœnitentia solennis impedit clericatum.

1 Anſel. l. 7. c. 11.

a Et secūdū hoc ſi facit ad ꝓpositū Gratiani. H.

2 Libr. 2. de pœ. c. 10. de pœ. dist. 3. c. reperisti. &c. ſi.

3 Hug. lib. de ſacram. p. 14 c. 4. Ambr. ibid.

4 j. de pœ. di. 3. c. quis. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. Iuo part. 15. c. 14.

"Vilitas eſt fugienda.

SI quis *post remissionem.*] "Qui semel egit pœnitentiam solennem, non potest fieri clericus, nec etiam miles, vt 33. q. 1. admonere. nec laicalem habitum potest deferre, vt j. ead. c. vlt. tamen secundum regulam ecclesiasticam viuet, vt de pœ. dist. 5. contrarium. & c. falsas. & est tamen conueniendus sub iudice ecclesiastico, vt 11. q. 1. aliud. Ioan.

a ¶ *Remissionem peccatorum.*]i. baptisma a, vt 51. dist. si quis post acceptum. & intelligē de officiali, qui sæua executus est præcepta, vt 51. dist. c. 1.

Additio. dic q̄ intelligit de illa pœnitentia, in qua prohibitū est ei ne ad militiam redeat. de pœn. dist. 5. contrarium. & hoc ideo quia forte in ipsa militia cōmiserat pec catum propter quod egerat pœnitentiam, vt ead. dist. falsas.

POTEST ET ALITER. Casvs. Ponit hic aliam solutionem Gratianus, s. quòd est quædam pœnitētia solennis, quæ reiterari non potest: sicut nec baptismus. Et hoc probat auctoritate Ambrosij.

Q*Vamuis.*] Casvs. Macedonius inuenerat, quòd pœnitentiæ non est secundus locus, & quòd vnica est pœnitentiā sicut baptisma: dubitauit an quotidie peccantib. deberet pœnitētia denegari. & ideo quæsiuit ab Aug. quid iuris esset? qui respondit, quòd licet solennis pœnitentia semel tantum concedatur, ne vilis reputetur: tamē priuata pœnitentia non debet quotidie peccantibus denegari. Seq. §. patet. & quod in eo dicitur, probat duobus c. seq.

5 Capit. l. 5. c. 58. & l. 7. c. 310.

b ¶ *Ne medicina.*] "Hæc est vna ratio quare non iteratur, sicut vilis habeatur solennis pœnitētia, quæ est medicina, vt hic. Secunda quia est sacramentum, & significat eiectionem Adæ de paradiso b. j. ea. in capite. & non est facienda iniuria sacramento, vt de consec. dist. 4. ostenditur. & 1. q. 1. sacramenta. Gratianus tamen dixit, q̄ secundum consuetudinem quarumdam ecclesiarum iteratur, vt de pœn. dist. 3. §. ex persona.

"Pœnitentia solennis iteratur.

6 Burc. l. 19. c. 27. Iuo p. 15. c. 17.

b Sub. q̄ semel tm̄ facta est.

"Pœnitentia infirmis non est imponenda.

1 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

2 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

3 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

4 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

5 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

6 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

7 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

8 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

9 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

10 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

11 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

12 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

13 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

14 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

15 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

16 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

17 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

18 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

19 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

20 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

21 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

22 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

23 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

24 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

25 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

26 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

27 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

28 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

29 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

30 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

31 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

32 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

33 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

34 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

35 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

36 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

37 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

38 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

39 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

40 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

41 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

42 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

43 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

44 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

45 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

46 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

47 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

48 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

49 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

50 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

51 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

52 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

53 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

54 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

55 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

56 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

57 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

58 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

59 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

60 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

61 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

62 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

63 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

64 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

65 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

66 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

67 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

68 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

69 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

70 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

71 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

72 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

73 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

74 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

75 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

76 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

77 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

78 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

79 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

80 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

81 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

82 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

83 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

84 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

85 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

86 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

87 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

88 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

89 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

90 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

91 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

92 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

93 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

94 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

95 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

96 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

97 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

98 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

99 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

100 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

101 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

102 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

103 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

104 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

105 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1. & 2. Iuo part. 15. c. 14. & 15. Magiſter. l. 4. di. 14. c. 3. & 4. Hug. lib. de ſacram. p. 14. c. 4. Ambr. ibid.

106 Anſel. l. 7. c. 18. & l. 8. c. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiam, vt 33.q.2.admonere. & hæc intromissio sit à proprio sacerdote, nisi solenniter debeat reconciliari ecclesiæ, scilicet finito tempore pœnitentiæ: vel etiam ante si episcopo vilum fuerit expedire: hanc enim solus episcopus potest facere, vt 26.q.6.c.1.Item solennis pœnitentia non est imponenda, nisi pro crimine manifesto & enormi, quod totá vrbem commouit.26.q.6.c.vlt.

HANC. Casvs. Dicit Grat. in hoc §. quòd nulli clericorũ permittitur agere solennem pœnitẽtiam: & ideo huiusmodi pœnitentes non admittuntur ad clerum.

Confirmandum. Casvs. Dicitur in hoc c. quòd si presbyter vel diaconus aliquid commiserit, pp quod debeat à ministerio ecclesiæ remoueri: si tamen pp hoc eis solennis pœnitentia iniungatur, sicut laicis cõsueuit imponi. In fine dicitur, q rebaptizati ordinari non permittuntur.

a *Pœnitentibus.*] nisi sit depositus: tunc pt solennem pœnitentiam facere. & sic intelligunrur contraria de pœn. dist.6.sacerdos[2]. tamẽ publicam pœnitentiam potest facere sacerdos, vt 28. dist.presbyter.30. dist. si quis presbyter. & 81.dist. si quis episcopus. & hoc pro publico crimine, non pro priuato.

b *¶ Rebaptizati.*] scitẽter, vt j. de cõse. dist. 4. quia bis. tamen in habitu clericali vel regulari semper erunt, vt de consecra. dist.5. dictum.

Illud.] Casvs. Quæsitum fuit an laici, qui solennem pœnitentiam egerũt, mundati à cõtagione peccatorum omnium valeãt promoueri? Et respõdet Siricius Papa, quòd sicut clericis nõ permittitur agere solennem pœnitẽtiam: sic nulli laico si post solennem pœnitentiam potest promoueri, cum dudum fuerit vas vitiorum.

c ¶ *Par.*]i. æquum.

d ¶ *Instrumenta.*] i. ordines, vel vtensilia.

e ¶ *Qui dudum.*] ff. j. 61. dist. in sacerdotib. arg. cõtra. 3. eo. ferũ. & 33.q.2. admonere.

Additio. Item argu. contra 23.qu. 8. vides. iuxta fin. vbi de hoc. Archid.

Alienum.] Casvs. Quidã quæsiuit à Leone Papa, an presbytero vel diacono solennis pœnitentia sit imponenda? Et respondet, quòd non: quia sic est traditum ab Apostolis, vel Apostolicis: Sed huiusmodi lapsis secretus locus est requirendus, scilicet monasterium, vbi si digne pœniteant, valeant ad statum pristinum reduci. Quod dicitur in sequen. §. patet.

f ¶ *Alienum est.*] Hæc omnia capitula loquuntur de solenni pœnitentia.

g ¶ *Secessio.*] nec tamen credendum est statim, q causa pœnitentiæ fit in monasterio. nam quandoque boni viri ingrediuntur monasterium: quia meritum augere desiderant. 17.q.2. sunt qui dicunt.

pore Paschalis Pontif. claruit) *in libro suo de pœnitentia publice non iteranda. In vno tamen manuscripto Burchardi exemplari citatur ex pœnitentiali Romano. Sententia vero huius c. magna ex parte habetur in Pontificali. & ordine Romano à pag. 24. vsque ad 30.*

b ¶ Et presbyteri.] *Apud Burchardum legitur*, id est presbyteri.

¶ Hanc pœnitentiam nulli vmquam clericorum agere conceditur, atque ideo huiusmodi pœnitentes ad clerum admitti prohibentur.

Vnde in Carthaginensi concilio, 5. c. 11. statutum est.

¶ Clericis nõ imponatur manus, tamquam pœnitentibus. C. LXV.

1 COnfirmandum † est, vt si quando presbyteri, vel diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos à ministerio necesse sit remoueri: non eis manus tamquam pœnitentibus [a], vel tamquam fidelibus laicis imponatur, neque vmquam permittendum, vt rebaptizati [b] ad clericatus gradum promoueantur.

Vnde Siricius Papa Hymerio, epistol. 1. cap. 14.

¶ Nec clerico pœnitentiam agere, nec pœnitenti ad clericatum accedere permittitur. C. LXVI.

2 ILlud quoq; nos par [c] fuit prouidere, vt sicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita & post pœnitudinem, ac reconciliationem nulli vmquam laico liceat honorem clericatus adipisci: quia quamuis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta [d] suscipere, qui dudum [e] fuerunt vasa vitiorum.

Item Leo Papa Rustico Narbonensi, epist. 90. † cap. 2.

¶ Presbyteris, & diaconis tamquam pœnitentibus non debent manus imponi. C. LXVII.

3 ALienum est [f] à consuetudine ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore, aut in diaconij gradu fuerint consecrati, ij pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi: quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quòd scriptum est: [Sacerdos [a] si peccauerit, quis orabit pro eo?] Vnde huiusmodi lapsis ad promerendum mi

† al. 92.

Polyc.l.4. tit.39. Burch. l.19. c.71. Iuo p. 6.c. 67.

PLacuit.] Casvs. Statutum fuit in concilio Toletano, vt solenniter pœnitentes non promoueantur, si tamen necessitas, vel vtilitas exegerit, ad minores ordines poterũt promoueri, ita quòd ad maiores non promoueantur, in quibus epistolam, vel Euangelium legere possunt: si qui tamen eorum promoti fuerint in diacones, inter subdiacones religanturita tamen, quòd manũ altari non imponant, nec sacra contingãt. Item cũ dubitaretur quis esset solenniter pœnitens, responsum fuit in concilio, vt solenniter pœnitens diceretur, qui post baptismã p homicidio, vel pro alio graui crimine publicã gerés pœnitentiam sub cilicio diuino altari fuerit reconciliatus. Quod sequitur in §. patet.

h ¶ *Aut vsus.*] i. vtilitas: hæc enim inducunt dispẽsationem. 1. q. 7. tali. vel vsus, i. consuetudo. Sic est argum. "quòd consuetudo attenditur circa ordinãdos, vt dixi 12. dist. nos consuetudinem.

i ¶ *Epistolam.*]arg. "q difficilius dispensatur cum pœnitẽte, quàm cum bigamo [b], vt 34. dist. lector.

k ¶ *Non imponant.*] i. non ministrent in officio subdiaconatus, sed tantũ nomen habeant: & habeant locum subdiaconorum in choro, & in cibo. Et est sim. 15.q.8. qui admisit. & c. si quis presbyter.

APOSTATAE. Hæc est septima pars huius dist. in qua tractat de apostatis. Io. de Fant.

l ¶ *Apostatæ.*] "Apostatæ dicuntur retro abeuntes à fide, religione, vel clericatu. 26.q.vlt. non obseruetis. Ioan.

Hlqui.] Casvs. Quidam clericus relicto clericali habitu ad sæculũ rediens, quare quæsitum fuit in concilio Arelatensi, an debeant admitti ad communionem corporis Christi? Et respõdet, quòd non, nisi resipiscant, nec etiam ad clericatus officiũ admittantur. Post pœnitẽtiam vero habitum sæcularem non assumant: quod si fecerint, excommunicentur.

m ¶ *Ad sæcularem.*] quod fieri non licet: quia qui semel habuit tonsuram clericalem, semper vtetur ea, vt

† Consuetudo attenditur quòd circa ordinandos.

† Dispensatur cũ bigamo facilius quàm cum pœnitente.

b de Lapsis. hoc si est verum. arg. q magis est dispẽsandũ in dicto hoc verius quo contra. Io. de F.

† contrahere. si ferre si tonsuram, q in nouitio, contrahit. Sub. dicta: q dicit, vt cõsuluit Ost. & Io. de Fant.

32. distinct. si qui clerici. 20. quæst. 3. eos. Ioan. "Hoc tene pro certo, quòd in minoribus ordinibus constitutus potest contrahere, & ad sæculum redire, nec tunc debet ferre tonsuram: nec apostata iudicatur, vt extra de cler. coniug. Ioannes. Si autem retinendo eccle siam dimitteret tonsuram & habitum, vel religiosus religionem suam, apostata iudicatur, vt extra de apost. c. 1. & vlt.

n ¶ *Sæcularem.*] quidquid interim acquisierint, cedet monasterio. 18. quæst. 2. abbates. & C. de episcopis & clericis. l. vltim. §. hoc etiam.

o ¶ *Ab ecclesia.*] vt 3. ead. dist. si quis post remissionem.

Ecce.]

ECce.] Casvs. Supra ostensum est, quòd criminosi & solenniter pœnitentes promoueri non possunt. In hac vero 51. dist. ostendit Gratianus, quòd curiales, & arma ta militia vtentes, & aduocati promoueri non possunt. quod probat c. seq.

a ¶ *Adiecit quoque.*] Triplex assignatur rõ quare officiati siue curiales nõ promouentur. Vna est ratio, qa frequenter cõtrahũt irregularitatem ex officio suo, vt j. c. 1. & 2. Secũda, quia multum molestatur ecclesia, cum tales repetũtur, vt j. c. 2. & 3. Tertia ratio, quia præsumitur cõtra eos, q nõ causa religionis ordinẽtur, sed vt fugiant ratiocinia. 53. dist. legẽ [a]. Quidam addũt duas alias rationes, s. q ecclesia tristatur de eis cũ repetũtur, de quib. gaudere déret. Itẽ pp vocales. C. de epi. & cle.

† *Quantos enim.*] Orig. & p interrogationem. "Curiales dicuntur.

† *seuera.*] ori.

b Sub. siue quodcũque offi hnites honestũ vel inhonestũ. Qnq; vero stricte dñr curiales, q honesta cũ riæ officia p curãt, vt de curiones. Quãdoque strictius dñr curiales illi q erãt officiales in cã sanguinis, à cruore dicti secũdũ Lau.

"Cã sanguinis multos impedit, p- moueri. Al. vt 2. q. 7 sicut sacerdotes. nec iudex, &c. aliàs, vt 2. q. 7. si qs. & c. sacerdotes. d. 11. q. 1. clerici nullus. e pterea ad locatã nec agit, nec ac cusat, vt ff. de bo. li. cũ maior. 5. pe. f Adde

Adde qd obligat ad ratiocinia, nullatenꝰ pt promoueri. not. in l. offi ciales. C. de epi. & cle.

† Quantos enim.] Orig. & p interrogationem. "Curiales dicuntur.

† seuera.] ori.

b Sub. siue quodcũque offi hnites honestũ vel inhonestũ. Qnq; vero stricte dñr curiales, q honesta cũ riæ officia p curãt, vt de curiones.

Quãdoque strictius dñr curiales illi q erãt officiales in cã sanguinis, à cruore dicti secũdũ Lau.

DISTINCTIO LI.

1 *Ecce, quòd criminosi, vel nõ pœnitentes, vel publicã pœnitentiam agentes: à sacris prohibentur ordinibus.*

Adiecit quoque [a] sancta mater ecclesia, vt curiales, aut post baptisma militantes, aut in foro decertantes à sacris prohibeantur ordinibus.

Vnde alt Innocentius Papa episcopis in Toletana synodo cõstitutis, epistola 24. c. 2.

¶ Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, à sacris prohibentur ordinibus. C. I.

ALiquãtos † ex his, qui post [b] acceptã baptismi gratiam in forensi exercitatione [c] versati sunt, & obtinendi pertinaciam susceperunt, accitos ad sacerdotium [d] esse cõperimus, è quorum numero Rufinus, & Gregorius perhibentur: aliquantos ex militia [e], qui cum potestatibus obedierunt, sæua † necessario præcepta sunt executi: aliquantos ex curialibus [f], qui dum parent potestatibus, quæ sibi sunt imperata, fecerunt: aliquantos, qui voluptates [g], & editiones [h] populo celebrarunt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse: quorum omnium neminem, ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisse. Quæ si singula discutienda [i] mandemus, nõ modicos motus, aut scandala Hispanien sibus prouinciis, quibus mederi cupimus, de studio emendationis inducemus: idcirco remittenda [k] potius hæc putamus. Sed ne deinceps similia committantur, dilectionis vestræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vsurpationi saltem nunc finis necessarius imponatur: eo videlicet constituto, vt quicumque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

Idem Felici episcopo Nuceriano, epistol. 4. cap. 3.

¶ De quibus laicis aliqui ad clericatum non possunt peruenire. C. II.

1 DEsignata sunt genera laicorum, de quibus ad clericatum peruenire non possunt, id est si quis fidelis [k] militauerit, si quis fidelis causas egerit, hoc est postulauerit, si quis fidelis administrauerit [m]. De curialib [o] autem manifesta ratio est, quoniam etsi inueniantur huiusmodi viri, qui debeant [n] clerici fieri: tamen quoniam sæpius à curia † repetuntur, cauendum ab his est propter tribulationem, quæ sæpe [o] de his ecclesiæ prouenit.

Idem Victricio episcopo Rothomagensi, epist. 2. c. 11.

¶ Non admittantur curiales ad clericale officium. C. III.

2 PRæterea frequẽter quidam ex fratrib [p] nostris, curiales, vel quibuslibet publicis functionibus P occupatos, clericos facere quid est p me, & aliud contra me, magis nocet mihi, quod est contra me, quam prosit id quod est pro me, fic 56. dist. Ifmael. & ff. quib. ad lib. procl. non lic. l. vlt. [l] & ext. de of. dele. super quæstionum. §. i vero. in fi. arg. contra. ff. de iu. fil. non intelligitur. §. 1. & ext. de sen. & re iu. causam. in fi. Sol. primum regulare propter promptitudinem ad malum. 12. q. 1. omnes. alia catualia propter restrictionem doli mali. ext. de do. & cont. finem. & quia non est delegatus à principe.

o ¶ *Sæpe.*] Arg. aliquid statui propter cautelam futurorũ, vt 27. dist. de Syracusanæ. 54. dist. generalis. 23. dist. in nomine Domini.

Præterea.] Casvs. Quidam volebant promouere curiales. consultus fuit Papa super hoc à quodã archiepiscopo: s. an possent promoueri? Et respondet quòd nõ, propter tres rationes. Prima est: quia maiorem tristitiam habet ecclesia de eis reuocandis, quàm habuit gaudium de aduentu eorum. Nam Imperator præsens quandoque instituit supradicto archiepiscopo præsente, vt tales in minoribus non solum ordinibus ordinati, sed etiam ad sacerdotium promoti reducerentur. Secunda ratio est: quia tales in suis officiis voluptates turpes exercuerunt. Tertia ratio est: quia præfuerunt, vel interfuerunt apparitoribus & ludis mimorum.

p ¶ *Functionibus.*] i. officiis, & intelligitur de his, qui alicui officio obligati sunt, vt tutores & curatores vel procuratores, qui finito officio suo licite promouentur, vt ext. de obl. ad rat. c. vnico. Nam qui ex administratione aliqua est obligatus reipublicę, non potest prouehi ad honores, vt ff. de mu. & hon. rescripto. §. debitores. secus si obligatus est pro aliquo debito, vt ibi dr, & C. de epis. & cler. quisquis emerfis. "Sed quid si aliquis est obligatus ad scribendum aliquid, forte iuramento: numquid talis potest conuerti in monasterium? Dicit Hug. quòd sic: nec fit iniuria illi cui seruire tenetur: quia instinctu spiritus sancti fit. sic 14. q. 5. dixit. arg. pro eo ext. de vot. scripturæ. & ext. de conuer. coniu. ex publico. & c. vlt. & 33. q. 2. c. admonere. 19. q. 2. duæ. sicut soluitur ingratitudo religionis ingressu, vt 19. q. 3. c. 1. Sed econtra videtur, quòd etiam mortuus debitor non potest sepeliri inuito creditore, nisi satisfaciat ei, vt extr. de ap. qua fronte. Satis videtur quòd possit intrare: & quod monasterium non in amplius tenetur, quàm ad ipsum peruenerit, nisi postea ratione

[a] Adiecit quoque.] Triplex assignatur rõ quare officiati siue curiales nõ promouentur. Vna est ratio, qa frequenter cõtrahũt irregularitatem ex officio suo, vt j. c. 1. & 2. Secũda, quia multum molestatur ecclesia, cum tales repetũtur, vt j. c. 2. & 3. Tertia ratio, quia præsumitur cõtra eos, q nõ causa religionis ordinẽtur, sed vt fugiant ratiocinia. 53. dist. legẽ [a]. Qui dam addũt duas alias rationes, s. q ecclesia tristatur de eis cũ repetũtur, de quib. gaudere déret. Itẽ pp vocales. C. de epi. & cle.

[b] Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, à sacris prohibentur ordinibus. C. I.

[c] Quantos enim.] Orig. & p interrogationem. "Curiales dicuntur.

[d] seuera.] ori.

[e] Sub. siue quodcũque offi hnites honestũ vel inhonestũ. Qnq; vero stricte dñr curiales, q honesta cũ riæ officia p curãt, vt de curiones.

Quãdoque strictius dñr curiales illi q erãt officiales in cã sanguinis, à cruore dicti secũdũ Lau.

[f] Cã sanguinis multos impedit, p- moueri. Al. vt 2. q. 7 sicut sacerdotes. nec iudex, &c. aliàs, vt 2. q. 7. si qs. & c. sacerdotes. d. 11. q. 1. clerici nullus. e pterea ad locatã nec agit, nec ac cusat, vt ff. de bo. li. cũ maior. 5. pe. f Adde

[g] Adde qd obligat ad ratiocinia, nullatenꝰ pt promoueri. not. in l. offi ciales. C. de epi. & cle.

[h] Quantos enim.] Orig. & p interrogationem. "Curiales dicuntur.

[i] seuera.] ori.

[k] Sub. siue quodcũque offi hnites honestũ vel inhonestũ. Qnq; vero stricte dñr curiales, q honesta cũ riæ officia p curãt, vt de curiones.

Quãdoque strictius dñr curiales illi q erãt officiales in cã sanguinis, à cruore dicti secũdũ Lau.

[l] Cã sanguinis multos impedit, p- moueri. Al. vt 2. q. 7 sicut sacerdotes. nec iudex, &c. aliàs, vt 2. q. 7. si qs. & c. sacerdotes. d. 11. q. 1. clerici nullus. e pterea ad locatã nec agit, nec ac cusat, vt ff. de bo. li. cũ maior. 5. pe. f Adde

[m] Adde qd obligat ad ratiocinia, nullatenꝰ pt promoueri. not. in l. offi ciales. C. de epi. & cle.

[n] Quantos enim.] Orig. & p interrogationem. "Curiales dicuntur.

[o] seuera.] ori.

[p] Sub. siue quodcũque offi hnites honestũ vel inhonestũ. Qnq; vero stricte dñr curiales, q honesta cũ riæ officia p curãt, vt de curiones.

Quãdoque strictius dñr curiales illi q erãt officiales in cã sanguinis, à cruore dicti secũdũ Lau.

[q] Cã sanguinis multos impedit, p- moueri. Al. vt 2. q. 7 sicut sacerdotes. nec iudex, &c. aliàs, vt 2. q. 7. si qs. & c. sacerdotes. d. 11. q. 1. clerici nullus. e pterea ad locatã nec agit, nec ac cusat, vt ff. de bo. li. cũ maior. 5. pe. f Adde

Universidad de Deusto
Biblioteca

sui ad pinguiorem fortunam peruenīat per successionem aliquam, vt 19.q.vlt.si qua[a]. Vel dic quòd in monasterio existens potest exequi tale officium, dum tamen non negligat diuinum obsequium, vt 91.dist.clericus.

a ¶*Muneribus*]id est, officiis munerum mimorum.

aSub. vel aliquos libros scripsit. qđ tñ in zelligo deductis expē sis ciusdē. 16.q.6.de la psis. ff. de cess.bon.his q bonis. secundū Lau. †*al.adscitis.* †*al.muniis.*

†*al.vel munerum.*

contendunt,quibus postea maior tristitia, cum de reuocandis eis aliquid ab Imperatore præcipitur, quàm gratia nascitur de accito†.¶Constat enim eos in ipsis muneribus [a] † etiam voluptates exhibere,quas à diabolo inuentas esse non dubium est,& ludorum, & † mimorum apparatibus, aut præsse, aut forsitan interesse. Sit certe in exemplum solicitudo, & tristitia fratrum, quam sæpe pertulimus Imperatore præsente, cū pro his sæpius rogaremus, quam ipse nobiscum positus cognouisti:quibus † non solum inferiores clerici ex curialibus,verum etiam in sacerdotio cōstituti ingens molestia,vt redderentur, instābat[b].

Item ex concilio Toletano, 1.c.8.

¶ Non promoueatur ad diaconatum, qui post baptismum ad fidelem necandum accinctus fuerit. C. IIII.

SI quis [c] post baptismum militauerit [d],& clamydem sumpserit, aut cingulum [e] ad necandos [A] fideles, etiam si grauia non admiserit,si ad clerum [f] admissus fuerit [g], diaconij non accipiat dignitatem.

A ¶Ad necādos fideles.]*Verba hæc non sunt in codice Lucensi Regio.*

Item ex concilio Toletano, 4.c.18.

¶A quibus debet esse immunis, qui in episcopum ordinatur. C. V.

QVi in aliquo [h] crimine detecti sunt,qui infamiæ [i] nota aspersi sunt,qui scelera aliqua per publicam pœnitentiam se admisisse confessi sunt, qui in hæresim lapsi sunt,vel qui in hæresi baptizati, aut rebaptizati esse noscuntur, qui semetipsos abscīderunt, aut naturali defectu mēbrorum, aut decisione [A] aliquid minus habere noscuntur, qui secundæ vxoris cōiunctionem sortiti sunt, aut numerosa coniugia frequentauerunt,qui viduam,vel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas [k], aut fornicarias [B] habuerūt,qui seruili conditioni obnoxij sunt, qui ignoti sunt, qui neophyti,vel laici [l] sunt, qui sæculari militiæ dediti sunt,qui curiæ nexibus obligati sunt, qui in

a ¶*Militauerit.*] "milites (vt videtur) non possunt promoueri si ne licentia Papæ. 19.q.3.monasteriis.sed in telligo illud de his q irregularitatem contraxerūt [b]. vnde non casu ꝺ̄gitur concedo quòd hoc solum impediat promotionē, quòd gladium assumpsit & militiā, nisi fœua facta exercuit, vt ꝺ̄.53.dist. legē. si vero fœpe interfuit bellis,&per eum non stat quin occidat aliquem:licet non occidat, tamen pp ambiguum duplicitatis ad mitterem talē ad clerum. ar.23.q.5.excommunicatorum.

"Militēs an promoueri possint.

b Et in hoc c. si qs. hoc c. vt not.ꝺ̄.21.q.3.ꝺ̄sens. i g.ar.q̄,&c.

c ¶*Si quis.*] Pone casum ꝺ̄. de pœ.dist.1.si quis cum telo. Alij ponunt casum de officiali.

d ¶*Militauerit.*] "milites (vt videtur) non possunt promoueri si ne licentia Papæ. 19.q.3.monasteriis.sed in telligo illud de his q irregularitatem contraxerūt [b]. vnde non casu ꝺ̄gitur concedo quòd hoc solum impediat promotionē, quòd gladium assumpsit & militiā, nisi fœua facta exercuit, vt ꝺ̄.53.dist. legē. si vero fœpe interfuit bellis,&per eum non stat quin occidat aliquem:licet non occidat, tamen pp ambiguum duplicitatis ad mitterem talē ad clerum. ar.23.q.5.excommunicatorum.

e ¶ *Aut cingulum.*] id est,characterem militarem, vt 1.q.1. quod quidam.in fi.

f ¶ *Si ad clerum.*] id est,subdiaconatum.

g ¶ *Admissus fuerit.*] ex dispensatione.

Vi in aliquo.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes.In prima parte assignantur 26.impedimenta quæ repellunt ab episcopatu, vel archiepiscopatu, vel etiam ab alia dignitate.In secunda parte,quæ incipit ibi,*Sed nec ille.* dicitur quòd episcopus debet eligi à clero & à populo ciuitatis auctoritate metropolitaniqui postea legitime examinatus ab omnibus episcopis de prouincia, vel à tribus de consensu aliorū, die Dominica consecretur auctoritate metropolitani:&vbi ipse elegerit.Metropolitanus vero in ciuitate metropolitana ab episcopis suæ prouinciæ consecrabitur. Et si ordinati vel ordinatores contra hoc egerint, honoris sui periculo subiacebunt.

h ¶*Qui in aliquo.*]Primo ponit xxvj.impedimenta quæ impediunt promouendum episcopum. "Secundo dicit quòd episcopus ad minus à tribus episcopis est consecrandus ibi, *vbi metropolitano placuerit.* Metropolitanus autem est consecrandus in ciuitate metropoli à suis suffraganeis.

i ¶*Infamiæ.*] etiam de facto,vt dixi 2.q.7.c.ipsi Apostoli.

k ¶ *Qui concubinas.*] "Ex hoc videtur q̄ episcopus ipso facto non dispenset [c].si em ipso facto dispēsaret, quare hic puniretur ꝑmouens concubinarium, cum tamē cum ipso possit dispensare ipso facto? vt extra de iud.at si clerici. & facit ad hoc 81.dist.si q. & extra de schism.fra ternitatis. & extra de præb.referente. Item secundum hoc episcopus semper diceret se dispensasse,vt sic non puniretur. Quod autem ipso facto dispenset, probatur extra de in fil.presby.veniens. & 28.dist.diaconi. & extra qui matr.acc. non poss. per tuas.54.dist. si seruus. & extra de rest.spol.litteras.§.opinioni. vbi habes q̄ ecclesia mādando vel dissimulando dispensat. Et hoc credo q̄ circa notum solo facto dispensat,sed non circa ignotum: quia noti examinatione non egent,vt 47.dist. de Petro.Consulo tamen quòd testes vel litteras habeāt super dispensatione facta si bi. Vel dic quòd hic redarguuntur illi qui ex contemptu ordinant aliquos non examinando eos,vt 81.dist.in.dictum. & c.quicumque.& tantum in discreta dispensatio redarguitur hic, & in omnibus similib. ext. de præb.de multa.

"Cōcubina riū promotēs an vr cū ip so dispēsare c Ad hoc ꝺ̄ ficax an ext. fil.ꝑsb. ex iuxta fi. vbi ꝺ̄ cū re ligibus clerī cis dispensā sti,&c.ergo contrario cū gb.dispē satū nō ēt, cū dilectis scām Hug.

† *al. à*

l ¶*Laici.*] non enim repente de laico fiet episcopus. 61.dist.c.1. & 2.

m ¶ *Qui à decessoribus.*] nisi in hoc Papa dispensauerit,vt 7.q.1.petisti.

n ¶ *Dominica.*] hora tertia. 75.dist.in. quòd die.

o ¶ *Metropoli.*] "in propria ciuitate cōsecrandus est metropolitanus, vt hic, & 63. dist.metropolitano.

"Metropolitanus ꝓpria ciuitate cōsecrādus.

p ¶ *Conuenientibus.*] "Hic habes quòd metropolitanus consecrandus est à suffraganeis, vt 66.dist.c.1.extra de temp.ord. si archiepiscopus.& in authen.de eccle.tit.5.1. coll.9.Arg.contra.24. q.1.pudenda. vbi dicitur, quòd à Papa fit consecrandus.sed primum est de iure : Papa tamen iam præscripsit contra ius illud.

"Archiēs à quibus cōsecrādus.

Vi vero.] Casvs. Supra in prox.capitulo dicitur, q̄ qui per gradus ecclesiasticos non ascenderunt, non debent esse episcopi, cuius verbi occasione supponitur hic 52.dist. in qua ostenditur quòd si quis prætermisso ordine minori ascenderit ad maiores non superbia,sed negligentia : abstinere debet à maioribus donec prætermissum ordinem susceperit:quod probatur seq.c.

Solicitud

Solicitudo.]Casvs. Quidam clericus ordine subdiaconatus prætermisso,negligentia potius quàm contemptu factus est diaconus &presbyter.quare quæsiuit Constātien. episcopus an posset in officio diaconi vel presbyteri ministrare? Et resp. Ale. Tandiu cesset ab officio sacerdotali, donec in proximo quattuor temporum ie iunio recipiat subdiaconatum,

"Sacerdos qs fi efficiturfine aliis ordinibus. †*al.Rainaldo, al. Rumaldo.* †*al.Constantiensi.* 1 Iuo par.6. c.409. †*al.præpropero.*

a Vbi cōtra rio stādū ē, sec ūdū Hu. b Idē sentit Hug.&Lau.

a ¶ *Subdiaconatus.*]" Videtur ergo q̄ aliqs promouetur in sacerdotē qui nullum habuit ordinē, vt laicus qui fit sacerdos secundū Hug. sed huic ob. 40.di.ficut [a].&ext.de presb.nō bap. veniēs. Sed contra ext. de el. per ſal.promo.c. vnico. episcopus autem non pōt esse nisi fuisset sacerdos [b], vt ext. de excess.prælat.ex litteris. in fi.ꝺ̄ hoc dixi. 40.dist. sicut. Si vero non baptizatus promoueretur vel chrismaretur,nullum reciperet sacramentū: q̄ baptismus est ianua sacramētorum, vt 32. di.§.verum. nisi enim positū fit fundamentum, nihil potest superædificari,vt 1.q.1.cum Paulus. Et ē ar.q̄ præposteratio facti nō vitiat factum. Ar.cōtra. 7.q.1.nihil.23.di.quorumdam. de cōse.dist. 4.omnis.Io.Sol.dicas q̄ laicus recipit ordinem sacerdotij, & etiam episcopat [c] : q̄ character imprimitur,si cōferetur in forma ecclesię ab eo qui potestatem habet, vt ext.de cle.per ſal.pro mo.ca.1.& hoc dummodo sit baptizatus, nec decre. illa,ex litteris.in aliquo cōtradicit.B.

2 dist. 51. designata.

c Si intelligas q̄ primo recipiat sacerdotiū,& post epatū, verū dicit. Aliàs falsū est: q̄ nec i epatu imprimitur character, sēdm quosdā: sed alij contra,arg. ext. de ren. Post trāslationē.§.vlt. vbi de hoc ext. de ord. ab epi.q.re. ep.c.j. Arc. 3 Iuo p. 10. c.124.

Vnde Alexander secundus scribit Grimaldo † Constantiensi † episcopo.

¶De eo qui subdiaconatus ordine postposito, diaconus & presbyter est ordinatus. C. I.

1 SOlicitudo dilectionis tuæ studuit consulere, vtrum portitor istarum litterarum, diaconatus, & presbyteratus officium idoneus sit peragere, nec ne, cum ad id præpostero † cursu, subdiaconatus [a] ordine postposito, negligentia potius,quàm superbia cognoscatur ascendisse. Vnde nos consulendo charitati tuæ mādamus, vt ab officio sacerdotali eum pro hibeas, donec proximo quattuor temporum ieiunio subdiaconatus ministeriū sibi rite imponas, & sic deinceps ad maiora officia cum redire concedas.

¶ *In libro peruetusto est epistola eiusdem Alexandri ad Gerualium Rhemensem archiepiscopum : cui hoc idem consilium dat, quod Rumaldo Constantiensi episcopo se dedisse narrat.*

DISTINCTIO LIII.

Viriales [b] autem, vt supra scriptum est, laeo ordinari prohibentur, quia frequenter,dum ab ecclesia repelluntur, plurima incōmoda ecclesia consequitur: vel quia iidem curiales non voto religionis, sed vt officiorum suorum ratiocinia fugiant, ad ecclesiam se transferunt.

Vnde Greg.Papa scribit lib.7.reg.epist.11. episcopis Siciliæ de lege Mauritij Augusti.

¶Quare sit constitutum,ne curiales ordinentur. C. I.

3 LEgem,quam [c] piissimus Imperator dedit,ne fortasse hi, qui militiæ vel rationibus sunt publicis obligati,dum causarum suarum periculum fugiunt, ad ecclesiasticum habitum veniant,vel in monasteriis conuertantur, vestræ studui fraternitati transmittere, hoc maxime exhortans,quod hi, qui sæculi actionibus implicati sunt,in clero ecclesiæ præpropere suscipiendi non sunt [d],quia dū in ecclesiastico habitu non dissimiliter,quàm vixerāt,viuunt,nequaquam studeant sæculum fugere,sed mutare. Quòd si etiam tales quoque monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius à ratiocinis † publicis absoluti fuerint.¶Si qui vero ex militaribus [d] viris [A] in monasteriis conuerti festinant, non sunt temere suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et iuxta normam regularē debēt in suo [e] habitu per triennium [f] probari, & tunc monachicum habitum Deo auctore suscipere.

A ¶ Viris.]*In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus, & apud Iuonem legitur*, numeris, *vt significentur milites in breuiculo, seu matricula descripti.*

DISTINCTIO LIIII.

Eui g autem ordinari prohibentur, nisi a propriis dominis libertatem legitimam consequantur.

Vnde Leo episcopus scribit epistola prima omnibus episcopis per Campaniam, &c.

¶Seruus ad clericatus officium non promoueatur. C. I.

5 NVllus episcoporū seruum alterius ad clericatus officium promouere præsumat, nisi forte eorum [h] petitio, aut voluntas [i] accesserit, qui aliquid [k] sibi in eo vendicant potestatis. [A] Debet enim esse immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ est aggregandus,vt à castris dominicis,quibus nomen eius adscribitur, nullis ne cessitatis vinculis abstrahatur.

"Religiōis asperitas in quo habitu ꝓbāda est.

d ¶*Ex militaribus.*]milites non impedit religio sacramenti, quia & clerici sacramento tenentur episcopis,vt 23.dist.quamquam.& ramen eis inuitis possunt intrare religionem.19.q.2.duæ.

e ¶ *In suo.*]No. q̄ in suo habitu quisque probandus est,vt hic,& 54. di. multos.& ext.de reg.super eo.& 17.q.2.si quis incognitus. "Diuulgari

eunt tamen quidam, q̄ potius in monachali habitu probandus sit, quia non solum alij ipsum probabunt, sed etiam ipse probabit asse.Io.Sed certe licet iura quædam dicant, quòd in proprio habitu sit probandus quis, consuetudo tamen se in contrarium habet, & decr.etiā contradicit ext.de reg.statuimus.

f ¶ *Per triennium.*] "incognitus ꝓbabitur per triennium,vt hic & 17.q.2.si quis incognitus.sed laicus cognitus vel clericus ignotus per biennium. 19. qu.3. monasteriis. clericus notus per annum. 17.q.2. Gonsaldus [d]. vel forte notus statim potest recipi. ext. de reg.ad apostolicam.Sed hodie non debet per decre. Alexander quartus. extr. e. non solum. In cruce signatis statuitur dimidius annus. ext. de reg.c.i. [e]

"pbari qs quanto tpe debet.

4 Adde quæ no. 3.dist.5. in summa. in gl.vnic.

dVbi ꝺ̄ hoc videas.

†*al.actionibus*]Orig.

eNot.Ho. q̄ ꝺ̄t H. q̄ si vita ꝺ̄ condēnatus in hoīs sit nonq; par. annū. & sic loqtur ꝑce. cō.Gōsaldus. Si vero cōstet ignota, ꝓbatur ꝑ testes. In prima pericipaliter tractatur de seruis nō ordinandis, quod probatur per decem auctorita tes sanctorum. Secundo ibi, *Hoc tunc.* Tertia ibi, *Si seruus absente.* Quarta ibi, *De seruis.* Quinta ibi, *Quod autem.*Io.de Fan. Casvs. Hic inciditur54.dist. in qua dicitur, quòd seruus ordinari non debent nisi vel ꝓbari à dominis suis plenam libertatē fuerint consecuti. Ostenditur secūdo quid iuris sit si seruus fuerint promoti non adepta libertate.Tertio qualiter seruus Iudęorum, siue pagani,siue Christiani ab eorum dominio debeant liberari.

"Not.Ho. q̄ ꝺ̄t H. q̄ si vita ꝺ̄ condēnatus in hoīs sit nonq; par. annū. & sic loqtur ꝑce. cō.Gōsaldus. Si vero cōstet ignota, ꝓbatur ꝑ testes. In prima pericipaliter tractatur de seruis nō ordinandis, quod probatur per decem auctorita tes sanctorum. Secundo ibi, *Hoc tunc.* Tertia ibi, *Si seruus absente.* Quarta ibi, *De seruis.* Quinta ibi, *Quod autem.*Io.de Fan. Casvs. Hic inciditur54.dist. in qua dicitur, quòd seruus ordinari non debent nisi vel ꝓbari à dominis suis plenam libertatē fuerint consecuti. Ostenditur secūdo quid iuris sit si seruus fuerint promoti non adepta libertate.Tertio qualiter seruus Iudęorum, siue pagani,siue Christiani ab eorum dominio debeant liberari.

g ¶*Seruus.*] Primo ostēditur, quòd nec priuatorum, nec ecclesiarum seruus sunt promouendi, nisi libertatem sint cōsecuti. Secundo ostendit quid iuris sit si aliter sint ordinati.Tertio qualiter seruus Iudęorum à dominio ipsorum valeant liberari."No. ergo, quòd numquam seruus priuati est promouendus nisi plenam libertatem sit consecutus, ita quòd nihil iuris retineat in eo dominus, vt ꝺ̄.c. quicumque. & cap.nullus. Si vero sunt ecclesiarum, non possunt similiter promoueri nisi primo consequantur libertatē.ꝺ̄.c.3. ecclesia tamen non potest manumittere seruos suos pleno iure nisi det prælatus duos eiusdem meriti.12. q.2.episcopus qui,nec tunc pleno iure manumittit, vt ibidem colligitur. De hoc distingue vt ext.de ser.non ord.eo libentius. & de rebus eccl.non alie.consensus.

"seruus priuati fine libertate nō ꝑt,ꝓmoueri

6 Burc.l.2.c.22.in fi. Iuo p.6.c.64.

Nullus.]Casvs. Prohibet hic Leo Papa ne quis episcopus ordinet seruum aliquem,nisi prius eorum voluntas accesserit, qui in eo seruo sibi aliquid vendicant potestatis, ne postea in seruitutem redigatur, cum immunis esse debeat ab omni vinculo qui castris dominicis applicatur.

h ¶*Eorum.*]id est,illius vel illius,distributiue.sufficit enim vnius voluntas si plures sunt domini,vt inst.de dona.§.erat olim. C.de com. ser.man.l.1.§.si autem.

i ¶ *Aut voluntas.*]etiam si tacita,vt ꝺ̄.e.si seruus.

k ¶ *Qui aliquid.*] argumentum,quòd omnium consensus est requirendus, quorum iuri in aliquo detrahitur, vt hic, & 85.dist. Archidiaconum.& extr. de offic.delega. super eo. C.de auctor. præstan. l.vltim.& ff.de aqua plu.arcen.l. in concedendo. 66. dist. archiepiscopus.8.q.1.licet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVlli.]CASVS.quę situ fuit in concilio Triburiensi, vtrũ seruus sit promouendus? Et resp.q̃ nõ, nisi prius à domino plenam libertatẽ consequatur, chartula cuiꝰ libertatis prius in publico legatur, & si nullus contradixerit, ordinetur. Si vero aliqs seruus per obreptionem fuerit ordinatª, deponatur, & eiusdẽ sit conditionis cuius ipse ante fuit.

a ¶ *Cuius & c. in ambone publice legatur.*]ar. "q̃ si aliqua sunt publicefacta, nemo post ea auditur contradictor. 8. q. 1. licet. & 16. di. quod dicitis. & 12. qu. 2. qui & humanis. sim. extra qui ma. acc. pos. c. vlt. arg. contra. 15. q. 6. c. 1. in fi.

b ¶ *Ceciderit.*] ita sit seruus sicut prius, nisi sit presbyter, vel diaconus, vt j. e, ex antiquis. Sed nũquid gaudebit talis priuilegio clericali quantum ad canonem, si quis suadente. 17. q. 4. ar. q̃nõ, nus. Burc. l. ext. de for. comp. c. 2. 2. c. 37. Iuo p. 6. c. 137. & 17. q. 4. si quis deinceps. arg. contra. ff. de dec. l. 6. Ad hoc dico, q̃ iste in omnib. caret priuilegio clericali, præterquam in eo solo, q̃ non potest verberari sine sacrilegio, quia illud priuilegiũ datum est clericis nõ tantum fauore ipsorum, sed etiam odio laicorum: vnde in odium laicorum vtitur eo, vt ext. de sen. exc. contingit, & c. vniuersitatis. sed aliàs accusari potest à bigamis, & iudicari à laico[a], licet secus sit in clerico deposito. 81. di. dictũ. &hoc ideo est, q̃a iste fecit furtũ corporis sui. & C. de fer. fu. l. 1. Item numquid potest contrahere matrimonium? Non, quia nõ luit, q̃ facere potuit. extr. de cõuer. coniu. quidam. Io. Non credo excommunicatũ qui depositum percutit, cum sit priuatus omni dignitate, & priuilegio, quod habebat. arg. ad hoc 84. di. quisquis. B.

1 Poly. ibid. Burc. l. 2. ca. 21. Iuo p. 6. c. 41. Pann. l. 3. c. 48.

"Publice facti nemo cõtradicere potest.

2 Extra de ob. ad rat. fi ord. c. mag-

a Et est rõ, q̃a ista priuilegia data sunt, & in sui fauorẽ recidere pt, & qb. fecit indignũ. arg. C. de pac. l. si qui. Ioan. de Fan.

3 Iuo par. 6. c. 375.

Q*Vi ex.*] CASVS. Hoc ca. loqtur de seruis ecclesiarum, qui ordinari non debent, nisi prius libertatẽ ab episcopis cõsequantur. & si honeste in clericatu vixerint, poterũt ad maiores ordines promoueri. si vero in grati extiterint, in seruitutem redigantur. que pp ingratitudinẽ in seruitutẽ reuocari.

†*al. famulis.*

"Serui ordinati pñt q̃ uitutem redigantur.

c ¶ *Religet.*]"Hoc obtinet in seruis ecclesiæ tm̃, vt propter ingratitudinem reuocẽtur i seruitutem. 12. q. 2. Octaua[b]. etiam si psbyter sit. 12. q. 2. diaconi. sed in laicis secus. nam illi omne iꝰ quod habẽt in seruo, tenentur remittere. vnde non possunt reuocare i seruitutem, nec tenet lex. C. de epis. & cle. seruus. vbi habes, q̃ domino red ditur seruus si deserit monasterium, per id qđ habes ext. de cõd. ap. c. 2. sed si vult transire ad aliud monasterium, tunc distinguitur, vt ext. de ser. non ord. eo libentius.

b Concord. tex. in l. 1. & 2. C. de li. & posth. & in aut. vt cũ. ḋ ap. co. §. aliud quoq;. col. 8. & Sp. iud. §. 1.

4 Pol. l. 2. tit. 35. Burc. l. 2. c. 25. Iuo p. 6. c. 126. Pann. l. 3. c. 46.

QVI AVTEM. CASVS. Dicitur i hoc §. q̃ illi serui q̃ promoueri debẽt, à dñis suis plenã debent cõsequi liberatẽ, ita q̃ ipsi in nullo teneantur suis dominis obnoxij.

Q*Vicumque.*]CASVS. Statutum fuit in cõcilio Toletano, q̃ illi liberti ordinentur q̃ à dominis suis directa manumissione sunt liberati: ita q̃ nullũ in eis obsequium domini sui retineant, & illi sine crie appareant. si vero in eis obsequiũ retineatur, ordinari † *aut latens*] non debẽt, ne possint secundum voluntatem dominorum in seruitutem reuocari.

d ¶ *Nullũ obsequium.*] "Dicunt q̃dam, q̃ obsequium, quod consistit in nõ faciendo, s. libertis de nõ vocãdo in ius, vel quod in reuerẽtia consistit, vt de assurgendo, non potest patronus remittere: q̃a illud naturaliter debetur, vt C. de bo. li. l. vl. C. de i ius vo. l. 2. Sed hoc nõ est verum: q̃a super eo potest liber tus transigere. ff. de cond. ind. l. si non sortem. §. libertus. & bene concedo, q̃ generali remissione nõ tollitur (vt ibi dicitur) sed speciali[c] põt. Nec tenet quod est ext. de ser. non ord. c. nullus. Non enim in eo retinere potest aliquid iuris, licet sit ar. contra j. e. frequens. in fi. Io. Vel melius dic, q̃ honesta cõditio fuit ibi apposita, quam quia non seruabat, degradari iubetur in illa de creta. nullus. Bar.

"Pœnas iura pocã mittere.

† *ignoranter capitur.*

e ¶ *Ex clericis.*] quod tamẽ facere non possunt, nisi probata causa ingratitudinis, vt 15. q. 7. episcopꝰ sacerdotibus.

7 *Ex Concil. Tolet. I. c. 10*

SI quis.]CASVS. Dicitur hic, q̃ neq; adscriptitius, neque originarius, neque libertus ordinari debet: nisi probatæ vitę fuerit, & cõsensus patroni accesserit.

Dere

¶ Nullus.]*Caput hoc videtur confectum ex titulo, qui in codice canonum præponitur primo decreto Leonis primi, & ex parte posteriore ipsius decreti, in qua exceptio eorum, quæ prius statuit continetur: prior autem pars, quæ hic deest, habetur j. e. c. admittuntur.*

Item ex concilio[A] *Triburiensi.*

¶ De seruili conditione nullus ad sacros ordines deueniat. C. II.

1 NVlli de seruili conditione ad sacros ordines promoueantur, nisi prius à propriis dominis legitimam libertatem consequantur: cuius[a] libertatis charta ante ordinationem in ambone publice legatur, & si nullus contradixerit, rite consecrabuntur. Porro seruus non canonice consecratus, postquam de gradu cecidit[b], eius conditionis sit, cuius fuerat ante gradum.

A ¶ Concilio Triburiensi.] *Huius capitis in conc. Tribur. c. 29. sententia potius habetur, quam verba, quæ aliqua ex parte videtur convenire cum iis, quæ scribuntur primo libro capitularium, ca. 88. de ordinatione seruorum. ver. & quandoque.*

[*Ex concilio Carthaginensi*[A] I. c. 8.]
PALEA. C. III.

2 MAgnus episcopus Astigensis dixit, quid dilectio ni vestræ videtur, procuratores, actores, & executores, seu curatores pupillorum si debeant ordinari? Gratus episcopus dixit: si post deposita vniuersa, & reddita ratio cinia, actus vitæ ipsorum fuerint comprobati in omnibus, debent & cũ laude, cleri, si postulati fuerint, honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum ab aliquo sine consideratione fuerint ordinati, ecclesia[B] infamatur. Vniuersi dixerunt, recte omnia statuit sanctitas tua, ideoque ita est, & nostra ista quoque sententia.

A ¶ Carthag.] *In codicibus impressis citatur ex Moguntinensi. Emendatum vero est ex Burchardo, Iuone, decreto al. in c. vni. de oblig. ad ratioc.*

B ¶ Ecclesia infamatur.] *Sic emendatum est ex concilio, & decret. & Burchardo, & Iuone. Antea legebatur,* ab ecclesia infirmẽtur.

Item ex concilio Toletano nono, c. I I.

¶ Post donum libertatis famuli ecclesiæ reuocentur in clerum. C. IIII.

3 QVi ex familiis † ecclesiæ seruituri deuocantur in clerum ab episcopis suis, necesse est, vt libertatis percipiant donum: & si honestæ vitæ claruerint meritis, tunc demum maioribus fungantur officiis. Quos vero flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitus conditionis religet[c] in catenam.

Qui autem ordinandi, à dominis suis libertatem consequuntur, ab eorum patrocinio penitus debent esse alieni, vt in nullo eorum obsequiis inueniantur obnoxij.

Vnde in concilio Toletano quarto, c. 72. legitur.

¶ Ad clericatum suscipiuntur qui nullo obsequio retento à dominis suis libertatem percipiunt. C. V.

4 QVicumque libertatem à dominis suis ita pcipiunt, vt nullum sibi in eis obsequium[d] patronus retentet, isti si sine crimine † sunt, ad clericatus ordinem liberi suscipiantur: quia directa manumissione absoluti noscuntur. Qui vero retento obsequio, manumissi sunt, pro eo, quòd adhuc patroni seruitute tenentur obnoxij, nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promouendi, ne, quando voluerint eorum Domini, fiant ex clericis[e] serui.

[*Ex concilio Toletano*[D] 82. c.]
PALEA. C. VI.

6 DE seruorum ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos promouentur †, placuit omnibus cum sacris canonibus concordari debere: & statutum est, vt nullus episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promouere præsumat, nisi prius à dominis propriis libertatem consecuti fuerint. Et, si quilibet seruus dominum suum fugiens, aut † per litteras, aut adhibitis testibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate, vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit, decretum est, vt deponatur: & dominus eius eum recipiat. Si vero auus, vel pater ab alia patria in aliam migrans in eadem prouincia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrum seruus sit, ignotum † sit, & postea veniens dominus illius legibus eum acquisierit, sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. ¶ Si vero eum catena seruitutis à castris dominicis abstrahere voluerit, gradũ amittat, quia iuxta sacros canones, vilis persona manens sacerdotij dignitate fungi non potest.

D ¶ Toletano.] *Sic etiam citatur apud Burchardum, & Iuonem. In Pannormia à ver. si quilibet seruus, citatur ex primo libro capitularium, vbi integrum extat hoc caput, atque etiam caput post hoc, secundum.* De rebus vero illorum.

7 *Item ex concilio Martini Papæ* [*i. ex ca. Mart. episcopi Bracarensis, c. 46.*]

¶ Sine patroni consensu non ordinetur, qui patrocinio cuiuslibet est obligatus. C. VII.

SI quis obligatus est tributo seruili, vel aliqua conditione, vel patrocinio cuiuslibet domus, non est ordinandus clericus: nisi probatæ vitæ fuerit, & patroni consensus accesserit.

DE rebus.]CETERVM. CASVS. Dicitur hic q̃ si serui sine libertate ad ecclesiasticos honores irrepserint, presbyter amissione peculij mulctetur, diaconus det vicarium, vel in seruitutẽ reuocetur. Ceteri vero ab istis in seruitutem reuocẽtur: quod probatur seq. c. Et est iste secundus articulus huius distinctionis.

a ¶ *Ceterum.*] Hic agitur qd iuris sit, si seruus ordinatur nõ adepta libertate. "Vnde no. q̃ si sciente, & cõtradicente dño ordinatur, reuocatur i seruitutẽ, ẽt si sacerdos factus sit secundum quosdam, licet Hugo hoc neget[a], vt j. e. qs aut. Si sciente, & non contradicente dmino in clerũ fuerit ordinat[a], ex hoc ipse liber fit, & ingenuus, vt j. e. si seruus. secũdo. Si autem Domino nesciente, distinguitur: aut eꝓ scitẽte, aut ignorãte. Si scitẽte eꝓo, vel eo qui præsentat ipsum ordinetur, duplum restituet domino episcopus vel præsentans. j. e. o. si seruus absente. Si vero eꝓo & præsentatore ignorante, tunc locum habet hoc c. prox. j.

"Seruus fi ne libertate ordinati, an sint in seruitutem reuocandi.

1 Burch. l. 2. c. 23. Iuo p. 6. c. 38.

†*al. peculio.*

a j. e. proxi. de hoc ext. de ser. non ord. c. 2.

†*vendicare*] capi.

EX antiquis.] CASVS. Quidam episcopus seruos Amadi eo inscio, & ignorãte ordinauit quosdam i clericos, quosdam in diaconos, quos idem Amandus in seruitutẽ reuocare volebat. & sic quæstio delata est ad sedem Apostolicam. quare Dominꝰ Papa committit causam istam duob. episcopis, s. Martino, & Iusto, redarguendo episcopos qui tales ordinãt cõtra canones, & concilia, cum ex hoc plurimæ quæstiones ad sedem Apostolicã deferãtur. Postea præcipit eis, vt si præfati Amãdi procuratores probauerint aliquos de seruis suis non canonice ꝓmotos, sub hac forma procedãt, vt si presbyter est, amissione peculij mulctetur, & in suo remaneat ordine. Diaconꝰ vero dei vicariũ, vel reuocetur in seruitutem: ceteri vero reddantur dño, & nulla gaudebũt defensiõe.

2 Sensus in epist. ad episcopos per Lucaniam, &c. c. 16.

Pol. l. 2. ti. 31

Anl. l. 7. c. 29

3 Adde an omisso dñi seruitio possit religionẽ ingredi, not. in Aut. de mo. §. cũ aũc. col. j. in glos. in ver. nec seruus. i sum. 29. q. 2

†*al. culpa.*

4 Iuo par. 6. c. 353. Pann. l. 3. c. 164.

†*al. collatione.*

b ¶ *Ante fuerint.*] argumentur constõem extẽdi ad præteritaᵇ, 3. q. 4. omnes. & 10. q. 1. fic quidam. arg. contra ext. de const. cognoscentes[c].

bAdã an & q̃n id fiat, no. i l. iubemus. C. de test. vbi vid not. in add. c. fi. de cõst. tex. est. & Bar. in l. leges. C. de legibus.

c ¶ *Religioso priuilegio.*] ergo videtur, q̃ auferatur eis priuilegium clericale. ḋ hoc ar. 84. dist. quisquis.

d ¶ *Peculij.*] sed nonne peculium domini est? 13. q. 2. illud. quæ ergo est hæc pœna? Dic, peculij, id est, rerum quas post sacerdotium est lucratus, vel forte habuit vsum peculij, & ille auferetur ei.

c ¶ *Aut vicarium.*] sed vnde dabit, cum nihil habeat? Sed dic q̃ sũ videtur esse quod inuenitur apud ipsum, & lucratur conniuentib. oculis domini. ff. de ma. l. 3. Dominus enim recipiẽdo rem à seruo, ipsius videtur approbare dationẽ, vt C. ḋ cond. ob tur. cau. l. vl. simiter seruus reipublicæ cum manumittitur, dabit vicarium pro se, vt C. de ser. reipub. ma. l. 1.

[*Ex concilio Toletano*[A] *capitulo secundo.*]
PALEA. C. VIII.

1 DE rebus vero illorum, vel peculiari †, qui à propriis dominis libertate donantur, vt ad gradus ecclesiasticos iure promoueantur, statutum est, vt in potestate dominorum consistat quidquid ante libertatem habuerunt, vtrum illis concedere, an sibi retinere † voluerint.

A ¶ Toletano.] *Hæc palea in capitularibus habetur coniuncte cum palea antecedente. De seruorum, sed apud Burchardum, & Iuonem ex eodem Toletano separatim referuntur.*

Ceterum[a] *si à Dominis suis libertatẽ consecuti non fuerint, & ad ecclesiasticos ordines aliquo modo irrepserint, presbyteri peculij amissione mulctentur: diaconus vero, aut vicarium pro se præstabit, aut in seruitutem reuocabitur: ceteri vero gradus non possunt quemquam à nexu seruitutis absoluere.*

Vnde Gelasius scribit Martino †, *& Iusto episcopis.*

¶ Seruus si latenter irrepserit ad sacerdotium, peculij amissione mulctetur. C. I X.

2 EX antiquis regulis, & nouella synodali explanatione cõprehẽsum est personas obnoxias seruituti, cingulo cælestis militiæ non præcingi[3]. Sed nescio vtrum ignorantia: an voluntate rapiamini, ita vt ex hac causa † nullus pene episcoporum videatur extoris. Ita enim nos frequens, & plurimorum querela circumstrepit, vt ex hac parte nihil penitus pute tur constitutum. ¶[4] Actores siquidem illustris viri filij nostri Amãdi grauiter conqueruntur homines suo iuri debitos, alios iam clericos, alios iam diaconos ordinatos, cum solum post modernum concilium (quod tantorum collectione † Pontificum sub omnium saluberrime prouisionis assensu cõstat esse perfectum) huiusce modi personæ suscipi non deberent: verum etiam si qui forte in diuinæ cultu militiæ ante fuerint[b] ignorãtia faciente, suscepti: eliminati prorsus, & exuti religioso priuilegio[c] ad dominorũ suorum possessiones iusta debuerint admonitione cõpelli. Et ideo fratres charissimi, eos, quos supradicti viri actores in clericatus officio monstrauerit detineri, discussos, & obnoxios approbatos, custodito legũ tramite, sine intermissione restituite: ita vt si quis iã ex his presbyter reperitur, in eodem gradu peculij[d] sui † amissione mulctatus maneat. Diaconus vero aut vicarium[e] præstet, aut si nõ habuerit, ipse reddatur. Reliqua vero officia sciant neminẽ posse ab hac obnoxietate, si conuincitur, vendicari, quatenus hoc ordine custodito, nec dominorum iura, nec priuilegia vlla ratione turbentur.

"Pœnas iura pocã mittere.

Item Hereulentio, Stephano, & Iusto episcopis.

¶ Seruus, clericus factus, seruituti obnoxius maneat. C. X.

5 FRequẽs equidem, & assidua nos querela circumstrepit de his pontificibus, qui nec antiquas regulas, nec decreta nostra nouiter directa cogitantes, obnoxias possessionibus †, obligatasq; personas veniẽtes ad clericalis officij cingulũ non refutant. ¶[e] Nuper enim actores illustris feminæ Placidæ, petitorij oblatione conquesti sunt, Sabinũ Marcellianensis, siue Clusitanæ † vrbis antistitem, Antiochum seruum iuris patronæ suæ (absentis dominæ occasione captata) ad presbyterij honorem vsque perduxisse, eiusque fratrem Leontium clericalis officij priuilegio decorasse. Et ideo fratres charissimi, inter supradictos actores f, & eos, qui extremę conditionis repetuntur obiectu, cognitionem vobis nostra auctoritate deputamus, vt omni veritate discussa, si reuera obiectam sibi maculam, iustæ refragationis non poterit ratione diluere g, Leontium clericum, quem gradus præfinitus legibus non defendit, ad sequendã conditionis suæ necessitatem modis[g] omnibus reddi[h] iubeatis[g]: Antiochũ vero quia propter sacerdotium reconciliari † nõ potest, si in sua ecclesia in hoc, in quo est, honore collocare desiderat domina, non velut redditum sibi habeat, sed pro mysteriorum celebratione susceptum.

5 Poly. ibid. Anf. l. 7. c. 30

†*al. retolli.*

ADDITIO. Dicas, q̃ in spiritualib. nec incidenter, nec principaliter potest laicus iudex cognoscere. ext. de ord. cog. tuam. qui fil. sint leg. lator. cognoscet tamen summatenus an sit vxor, an non: & huiusmodi: quod dic vt extr. de sent. exc. si iudex. lib. 6. ibi videas Archid.

Sequens.]CASVS. Sabinus Marcellianẽsis vrbis epꝰ ordinauit duos seruos Placidæ, sc. Antiochũ ī ꝑsbyterum, & Leon †*al. sui sola.* tium in clericũ. Conquesta est Placida Papæ per suos procuratores. Papa vero reprehendendo eos qui talia faciunt, committit causam tribus epis, s. Herculentio Stephano, & Iusto, sub hac forma, vt Leontium omnino dominæ suæ reddant, si iuste non poterãt refragari: Antiochum vero, q̃ iam gaudet sacerdotij prerogatiua, si dña vult eũ in sua ecclesia col

f ¶ *Actores.*]i. procuratores, "& sic in causa "Procuratores liberali interuenit ꝓ tor in causa curator, cõtra id 2. q. liberali in. 6. si quãdo. Sed ibi so teruenit. quitur de eo qui im- †*al. possessopetitur: hic de eo qui ribus.* tra id. 6. q. vl. c. vl. Præ dPõt dici q̃ terea ei qui est in possi fuit diu in sessiõe libertatis, pro possessiõe libatio incumbit. Sed bertatis, adic q̃non habet ideo liàs cõtradi cõmoda possessoris, ceret. j. e. si q̃a vitiose fuit in possi seruus scieñsessiõe, vt C. de prob. te. & intelli l. vis eius. Vel dic, q̃ gitur de cle ideo probat, quia ser rico seculauus nõ ꝑt interuerte ri, secus de re possessionem suã. li monacho, cet sit fugitiuus. ff. de vt ibi no. fe ac. pos. re quæ nobis, cũdum Pet. Sed quare nõ conuenit istos coram sæculari iudice, cum seruꝰ fugitiuus, & gerẽs se pro libero, remittendus sit ad forum dominii: licet alibi inueniatur vt C. vbi & ꝯap. quem causa sta, l. 1. Sed hoc facit priuile gium ordinis.

g ¶ *Diluere.*]"hic habes, q̃ incumbit onª q̃nque reo "Probatio probationis[d] reo, cõ incumbit. tra id. 6. q. vl. c. vl. Præ dPõt dici q̃ terea ei qui est in possi fuit diu in sessiõe libertatis, pro possessiõe libatio incumbit. Sed bertatis, adic q̃non habet ideo liàs cõtradi cõmoda possessoris, ceret. j. e. si q̃a vitiose fuit in possi seruus scieñsessiõe, vt C. de prob. te. & intelli l. vis eius. Vel dic, q̃ gitur de cle ideo probat, quia ser rico seculauus nõ ꝑt interuerte ri, secus de re possessionem suã. li monacho, cet sit fugitiuus. ff. de vt ibi no. fe ac. pos. re quæ nobis, cũdum Pet. Sed quare nõ conuenit istos coram sæculari iudice, cum seruꝰ fugitiuus, & gerẽs se pro libero, remittendus sit ad forum dominii: licet alibi inueniatur vt C. vbi & ꝯap. quem causa sta, l. 1. Sed hoc facit priuile gium ordinis.

h ¶ *Reddi.*] Quæri consueuit quare seruus alienus consecratus domino reddatur, & non res aliena consecrata, vt 14. qu. vlt. comperi- "Consecramus? Respondeo, quia in rebus inanimatis nullus perpenditur dotio rei aliatę lus. fic. 7. q. 1. episcopus. "Item quia ibi est cõsecratio in superficie, & ianimatę sed in homine est in anima, & lex dicit, q̃ alia est ratio in homine, est diuersa.

quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm in alia re. ff. de log. 1. si domus. §. cum alicui.

QVis.] Casvs. Maxima illustris femina cõquesta est domino Papæ per ꝓcuratores suos, ꝙ Lucerinus epͤs duos seruos originarios, Siluestrum. ſ. & Candidum contra canones, &ea contradicente, in diacones ordinauit. de quoPapa eũ reprehendit, & præcipit Rufino & Aprili episcopis, vt si vera sint, à sacris officiis repellantur, cum non sint legitime ornati. Idem Rufino, & Aprili episcopis.

¶De eodem. C. XI.

1 QVis aut leges principum, aut patrum regulas, aut ad monitiones modernas dicat debere contemni, nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire commissum? Actores siquidem filiæ nostræ illustris, & magnificæ feminæ Maximæ, petitorij nobis insinuatione conquesti sunt, Silueſtrum, atque Candidum originarios suos contra constitutiones, quæ supradictæ sunt, & contradictione præeunte à Lucerino pontifice diacones ordinatos. Ideo, fratres charissimi, tantæ præuaricationis excessus noueritis sagacius inquirendos, & si constiterit querelam veritate fulciri, continuo, qui contradictione præeunte non legitime sunt creati, à sacris officiis repellantur [a].

Item epistopis per Lucaniam, & c. epist. 1. ca. 16.

¶Nec ad religiosæ vitę propositum, nec ad clericatus officium serui sine dominorum consensu admittantur. C. XII.

2 GEneralis etiam querelæ vitanda præsumptio est, qua propemodum causantur vniuersi passim seruos, & [b] originarios dominorum iura, possessionumque [A] fugientes sub religiosæ conuersationis obtentu, vel ad monasteria sese conferre, vel ad ecclesiasticũ famulatum, conniuentibus quoque præsulibus indifferenter admitti. Quæ modis omnibus est amouenda pernicies, ne per Christiani nominis institutum [c], aut aliena peruadi, aut publica videatur disciplina subuerti: præcipue cum nec ipsam ministerij clericalis hac obligatione fuscari conueniat dignitatẽ, cogaturq; pro statu militantium sibi, conditioneq; iurgari [d], aut videri (quod absit) obnoxia. Quibus solicita competenter interdictione prohibitis, quisquis episcopus, presbyter, aut diaconus, vel eorum, qui monasteriis præesse noscuntur, huiusmodi personas apud se tenentes non restituendas patronis, aut de inceps vel ecclesiasticæ seruituti [e], vel religiosis congregationibus putauerint applicandas, nisi voluntate forsitan dominorũ sub scripturę testimonio primit [f] absolutas, vel legitima trãsactione [f] cõcessas, periculum se proprij honoris non ambigant, communionisque subituros, si super hac re cuiusquam verax nos querela pulsauerit. ¶Magnis quippe studiis, secundum beatũ Apostolum præcauendum est, ne fides, & disciplina Domini blasphemetur. *Idem.*

¶Nihil perire credimus ecclesiasticis vtilitatibus, si, quæ sunt aliena [g], reddantur [h].

[a] ¶Possessionumque.] *Emendatum sic est ex decreto Gelasij, cum antea legeretur*, possessionemque. *Nam originarij non solum domi nis, sed fundis, ac possessionibus addicti erant. l. quemadmodum. & l. originarios, lib. 11. e. ti. de agric. Ac propterea supra in c. frequens. nõ est mutata vox*, possessionibus, *quamuis in plerisque vetustis codicibus legatur*, possessoribus.

[b] ¶Idem.] *Hæc non sunt inuenta apud Gelasiũ, neque apud ceteros collectores habentur.*

3 *Hoc tunc obseruandum est, cum dominus & seruus eiusdem professionis inueniuntur. Ceterum si Iudæus mancipium Christianum emerit, iudicis, vel episcopi auctoritate, etiã eo inuito, ad libertatem debet perduci.*

Vnde Gregorius Libertino præfecto Siciliæ, lib. 2. epist. 37. seu c. 76.

¶Ad libertatem perducantur mancipia Christiana à Iudæis comparata. C. XIII.

4 MAncipia [k] Christiana, quę cumq; Iudęum cõparasse patuerit, ad libertatẽ [l] iuxta legũ pcepta sine omniambiguitate perducite [m], ne, qđ absit, Christiana ber efficitur sine pretio, vt j. e. fraternitatem. Si autem causa mercimonij est emptus: si eum venalem non exponit intra tres menses, postea sine omni pretio liberatur: quia præsumitur quòd ad seruiendum eum emerit: vt eo. c. fraternitatem. Si autẽ intra tres men vt sibi dicetur. ses eum exponit venalem, & forte eum vendere non potest: si vult idẽ dicendo, fieri Christianus, liberatur relicto pretio duodecim solidorum, ext. de Iudæ. c. 1. Idem per omnia ĩ seruis Paganorum: licet Hugo dicat quòd si vernaculus Pagani fiat christianus, tenetur seruire domino suo [c] secundum illud Apost. Quicumque serui sunt sub iugo infide lium, Dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Et alibi, Serui subditi estote dominis, &c. Et secundum hoc potest Paganus esse dominus Christiani: sed non fieri.

Mancipia Christiana.] Casvs. Quidam Iudæi quosdam seruos Christianos emerunt: quæsiuit Libertinus episcopus, quid inde esset faciendum: & mandat ei Papa Gregorius vt eos ad liber tatem perducat, ne Christiana religio subiecta Iudæis polluatur.

[c] ¶Seruij.] Iudæorũ & vo

[d] ¶Aliena.] Ij. 12. q. 2. fraternitas. Ĵ. 14. q. 6. si res aliena propter quam.

[e] ¶Reddantur.] Postquam scit ecclesia ea esse alterius. [e] Sed ponęꝙ prælatus sciat rem non esse ecclesiæ, numquid statim tenetur restituere? videtur hic ꝙ sic, & ext. de fim, per tuas. in fi. & ext. de postu. bonæ. 2. quia bonam fidem debet agnoscere, vt ff. man. quintus. Dico ꝙ si diffidit de iure ecclesiæ, denuntiabit illi, quem credit dominum, vt rẽ petat: nec in hoc facit fraudem, vt ff. de ne. gest. at qui natura. §. cum me absente. & de hoc inuenies 34. q. 2. si verò.

[e] "Platus qđ dẽt facere de re, quã scit nõ esse ecclesię suę

[f] HOC TVNC. Casvs. Tangitur hic tertius articulus huius di. dictum est §. ꝙ serui nõ debent ordinari inuitis vel ignorantib. dominis. & si ordinati fuerint, sunt eis restituendi: quod verũ est cum dominus & seruus sunt Christiani. Sed si Iudæus mancipium Christianum emerit: iudicis vel epi scopi auctoritate debet eo ſuito ad libertatẽ perduci. Et hoc probat per sequentia capitula.

3 Iuo par. 1 c. 47.

† *al. scripti nis.*

[g] ¶Iudæus.] Distingue, aut seruus Iudæi est vernaculus, i. ex propria ancilla nat [a]: aut emptitus. Si est emptitius: aut emit eũ ante tequam fuit Christianus, aut post. Ité si emit eũ ante: aut emit eum cã seruiendi, aut cã mercimonij. [e] Vernaculus si vult fieri Christian [a], statim eri lũt baptipitur in libertatẽ nul ri an emlo pretio dato, vt C. đ epiſ. & cl. Deo nobis, §. vl. Si enim emptus ad seruiendum, sine p tio liberatur, si vult fieri Christianus: mul to magis qui natus ẽ ex ancilla propria, sine pretio liberatur, si vult fieri Christianus. Dicit enim Greg. pro illo solo dandum pretium, qui causa mercimonij est empt [a], vt j. e. fraternitatem. Si autẽ est emptus post quam fuerit Christia n [a], liber efficitur nullo pretio dato: quia commercium Christiani penit [a] est ei interdictum, vt j. e. mãcipia. Si autem esset emptus dum esset pa ganus: si causa seruitij est emptus, & vult fieri Christianus, liberatur efficitur sine pretio, vt j. e. fraternitatem. Si autem causa mercimonij est emptus: si eum venalem non exponit intra tres menses, postea sine omni pretio liberatur: quia præsumitur quòd ad seruiendum eum emerit: vt eo. c. fraternitatem. Si autẽ intra tres men vt idẽ dicendo, sibi emerũt, & nõ ad vendẽdum: ita posuit Beneuen. casum, & ita ẽt sentit Hug. ĩ sũma sua. Probabiliter tñ ꝑt dici, ꝙ principium c, vsq; ad locum illum, *Hi vero.* intelligitur đ Iudęis vel Paganis seruis, qui causa mercimonij non habebantur: qui indistincte perueniunt ad libertatem si volunt fieri Christiani. Reliqua vero pars loquitur de illis qui causa mercimonij emuntur. Tu tamen prudẽs lector deliberabis casum in melius commutando, sicut tibi videbitur.

[h] ¶Aliena.] Ij. 12. q. 2. si res aliena propter quam.

[i] ¶Iudæus.] Distingue, aut seruus Iudæi est vernaculus, i. ex propria ancilla nat [a]: aut emptitus. Si est emptitius: aut emit eũ ante tequam fuit Christianus, aut post. Ité si emit eũ ante: aut emit eum cã seruiendi, aut cã mercimonij. [e] Vernaculus si vult fieri Christian [a], statim eri lũt baptipitur in libertatẽ nul ri an emlo pretio dato, vt C. đ epiſ. & cl. Deo nobis, §. vl. Si enim emptus ad seruiendum, sine p tio liberatur, si vult fieri Christianus: mul to magis qui natus ẽ ex ancilla propria, sine pretio liberatur, si vult fieri Christianus. Dicit enim Greg. pro illo solo dandum pretium, qui causa mercimonij est empt [a], vt j. e. fraternitatem. Si autẽ est emptus post quam fuerit Christia n [a], liber efficitur nullo pretio dato: quia commercium Christiani penit [a] est ei interdictum, vt j. e. mãcipia. Si autem esset emptus dum esset pa ganus: si causa seruitij est emptus, & vult fieri Christianus, liberatur efficitur sine pretio, vt j. e. fraternitatem. Si autem causa mercimonij est emptus: si eum venalem non exponit intra tres menses, postea sine omni pretio liberatur: quia præsumitur quòd ad seruiendum eum emerit: vt eo. c. fraternitatem. Si autẽ intra tres men vt idẽ dicendo, sibi emerũt, & nõ ad vendẽdum: ita posuit Beneuen. casum, & ita ẽt sentit Hug. ĩ sũma sua. Probabiliter tñ ꝑt dici, ꝙ principium c, vsq; ad locum illum, *Hi vero.* intelligitur đ Iudęis vel Paganis seruis, qui causa mercimonij non habebantur: qui indistincte perueniunt ad libertatem si volunt fieri Christiani. Reliqua vero pars loquitur de illis qui causa mercimonij emuntur. Tu tamen prudẽs lector deliberabis casum in melius commutando, sicut tibi videbitur.

[k] ¶Mancipia Christiana.] ante emptionem.

[l] ¶Ad libertatem.] Ĵ. 17. q. 4. Iudas qui contra [d]. Sed hic de eo agitur quem constat esse Christianum, ibi de eo qui mentitur esse Christianum, vt euadat iugum seruitutis.

[m] ¶Perducite.] id est, perductos ostendite: quia statim liber est, ext. de Iud

1 ¶. dist. 10. c. 31. Iustin. nouel. cõst. 123. circ. fin. Deusdedit part. 4. Iuo p. 6. ca. 104. & p. 4. c. 179 Pa. l. 2. c. 150 a Et c. bonę me. 2. dñt q dã ista reg. locũ hñe in his quorum plentia, vel cõtradictio ñ ꝑt ꝙ totũ, qđ agitur cõfirmare, vel infirmare, seu infringere, aliàs sec [a], vt hic. Arch.

[a] *Repellantur.*] Ĵ. resti tuantur ei. Et sic hẽs hic, ꝙ plus valet contradictio, quã absentia. contra regulã ext. de ele. ꝙ sicut [a]. Item habes hic, quod id qđ post probabilẽ cõtradictionẽ factũ est, cassatur, numquid eodẽ modo eo ipso quod aliquid post probabilem appellationẽ factum est, cassandum est ſtatim? quod videtur, vt 2. q. 6. quoties. in fine. Dico ꝙ non, nisi ꝓbetur causa appellationis, vt ext. de testib. ex parte Adæ. ext. de rest. ſpol. audita. cum distinctione ext. đ ap. interposita. vel dic vt ibi, vel hoc est in optione petentis qđ maluerit. 2. qu. 1. in primis. Sed nõne est contrarium? Ĵ. e. si seruus. ibi enim episcopus sciens cõdem natur in duplum. Sed potest esse, ꝙ episcopus condemnetur, &

2 Polyc. l. 4. tit. 34. Ansl. l. 7. c. 196. Iuo par. 6. c. 100. seruus restituatur.

GEneralis querelæ.] Casvs. Multi cõquesti sunt Papę Gelasio de epis & abbatib. q ordinauerãt, vel receperãt seruos suos originarios í monasteriis suis: & eos in differenter ad clerica tũ admittebant, quos & reddere cõtradicebãt: propter q clericalis dignitas obfuscatur: & ió ꝓcipit Papa epis, vt tales deceteronõ ordinent, & abbatib. ne eos ĩ monasteriis suis recipiant, nisi de volnntate dominorum suorum: & si quos habẽt ordinatos vel ĩ monasteriis receptos, restituant, vel legitime cum dominis transigant. Nãnihil ecclesię deperit si ea quæ sunt aliena reddantur. Si vero contra fecerint, pœnam depositionis & excommunicationis subibunt.

[a] "Originarij qui sunt.

[b] Et *originarios.*] "Originarij sunt qui ex adscriptitiis nati sunt in ipso solo, vt C. de agr. & cen. l. colonus, li. 11. & tales sine gleba non possunt vendi, vt C. de agr. quemadmodum. nec videtur esse differentia inter eos & seruos, vt C. e. ne diutius. Adscriptitij aũt sunt q per 30. annos fuerunt in solo. C. e. cum satis. Io. " Adscriptitij enim duobus modis fiunt: aut præscriptione, aut duplici confessione per scripturam bis factam, vt C. de agr. & censi. cum scimus. Ber.

" Adscripti tij dupliciter fiunt.

b Facit ad hoc tex. ĩ l. 2. C. de ind. vid. l. memi nerint.

c ¶*Institutum.*] id est, ne fauore ecclesiæ aliquid iniuste statuatur [b]: quia prætextu pietatis non est facienda impietas, vt 14. q. 5. forte. & 1. q. 1. non est putanda.

d ¶*Iurgari.*] id est, litigari.

e ¶*Seruituti.*] id est, clericatui.

" Simonia vtrũ cõmitratur, si qs emat seipsum vt pro moueatur.

[f] ¶*Tranſactione.*] "Et nonne hoc est simonia, vt quis se emat vt pro moueatur, immo vt promotus maneat ĩ ordine, vt 5. e. ex antiquis. Sed dic q hic nõ fit trãsactio sup ordine, sed super libertate, vel sup ipso seruo: & super seruitio ꝑt fieri transactio. 36. q. 1. de rap. nec est magis simonia, q̃ si quis emeret terrã vt ibi ædificaret ecclesiã: sed tñ ipse seruus non ꝑt trãsigere cũ dño, vt C. de tránsa. interpositas.

[g] ¶*Aliena.*] Ĵ. 12. q. 2. fraternitas. Ĵ. 14. q. 6. si res aliena propter quam.

de Iudæ. c. 2. tamẽ coloni possunt esse Iudæorum, vt ibi dicitur. Sed numquid Christianus potest emere Iudæum mancipium? Sic tamẽ vt cum illo non moretur, vt 28. q. 1. ſæpe. & c. nullus Ioan.

Nvlla officia. casvs. In hoc c. duo dicuntur. Primum est, qđ publica officia non sunt committenda Iudæis, occasione quorũ possint offẽdere Christianos. Secundũ est, ꝙ serui Christiani ab eis circuncisi, vel Iudaico ritu maculati, ꝑtio nullo reddito ad libertatẽ pducantur.

[a] ¶*Nulla officia.*] Ĵ. 17. q. 4. constituit.

† *al. iudæos op. est agere*

[b] ¶*Occasio.*] ar. ꝙ nemo cogitur sibi eligere exosum, vt 63. di. c. vl. Io. arg. 54. dist. c. 1.

[c] ¶*Non reddito.*] secũdum legem decapitatur. C. ne Iudęus Christianum man. l. vnica. DE HIS AVTEM. Supra ostẽsum est qđ fieri dẽat de seruis Christianis, quos Iudæi emerunt. Nunc ostẽdit qđ iuris sit de seruis fidelib. & emptis ab eis. Et de hoc scribit Greg. Fortunato Neapolitano epiſcopo.

1 Io. diac. l. 4 nu. 47.

2 Iuo p. 13. c. 106. Pol. l. 7. tit. 14.

Fraternitatem.] casvs. Iudęi Neapolim habitãtes emẽrũt seruos pagnos vel Iudæos cã mercimonij đ extraneis finib. quos Neapoli hẽbãt, q volebant fieri Christiani: sed eorum dñi nõ permittebãt, imo eos vendebant. Quęsiuit Fortunatus eps Neapolitanus qđ de hoc esset faciendũ. Et resp. Greg. vt sua soli citudine í libertatẽ vẽ dicẽtur, nec aliis vendi patiatur: hac tamẽ consideratione seruata circa Paganos, vt intra tres menses ab eo tpe quo Neapolim ducti sũt, venales eos exponãt emptores Iudæi: intra quos si dũ emptor cui vendãtur si inuenitur, ad ecclesiam cõfugerint, Christiani fiant, & ptium recipiãt à Christiano emptore: vel alius recipiat, ꝓ eis si absẽtes sunt: idẽ est, & si extra ecclesiam dixerint se velle fieri Christiãos. Si vero intra tres mẽses eos venales nõ exposuerint, & nolũt fieri Christiani: nullus đ cetero emat eos ad seruiẽdũ: & nullo redditio ꝑtio ad libertatẽ pducantur: qa ꝑsumitur ꝙ tñ ad seruiẽdũ sibi emerũt, & nõ ad vendẽdum: ita posuit Beneuen. casum, & ita ẽt sentit Hug. ĩ sũma sua. Probabiliter tñ ꝑt dici, ꝙ principium c, vsq; ad locum illum, *Hi vero.* intelligitur đ Iudęis vel Paganis seruis, qui causa mercimonij non habebantur: qui indistincte perueniunt ad libertatem si volunt fieri Christiani. Reliqua vero pars loquitur de illis qui causa mercimonij emuntur. Tu tamen prudẽs lector deliberabis casum in melius commutando, sicut tibi videbitur.

† *al. extraneis.*

† *cui vendi debeant*] Orig.

† *al. dixerit.*

† *temere*]ori.

3 Io. diac. l. 4 c. 46.

† *intelligitur*] Orig.

† *al. reseruasse.*

Item ex concilio Toletano 3. c. 14.

¶Officia publica Iudæis non sunt committenda. C. XIIII.

Nvlla officia [a] publica Iudæis † iniungantur, per quæ eis occasio [b] tribuatur, Christianis pœnam inferre. Si qui vero Christiani ab eis iudaismi ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito [c] pretio ad libertatem, & religione redeant Christianam.

De his autem, qui in infidelitate empti, ad gratiam baptismi venire desiderant, quid fieri debeat, Gregorius Papa scribit Fortunato Neapolitano episcopo libro quinto, epistol. 31. seu c. 131.

¶In libertatem vendicentur serui, qui ab infidelitate ad fidem accedunt. C. XV.

[a] ¶*Fraternitatem.*] Casvs. Iudæi Neapolim habitãtes emẽrũt seruos pagnos vel Iudæos cã mercimonij đ extraneis finib. quos Neapoli hẽbãt, q volebant fieri Christiani: sed eorum dñi nõ permittebãt, imo eos vendebant. Quęsiuit Fortunatus eps Neapolitanus qđ de hoc esset faciendũ. Et resp. Greg. vt sua soli citudine í libertatẽ vẽ dicẽtur, nec aliis vendi patiatur: hac tamẽ consideratione seruata circa Paganos, vt intra tres menses ab eo tpe quo Neapolim ducti sũt, venales eos exponãt emptores Iudæi: intra quos si dũ emptor cui vendãtur si inuenitur, ad ecclesiam cõfugerint, Christiani fiant, & ptium recipiãt à Christiano emptore: vel alius recipiat, ꝓ eis si absẽtes sunt: idẽ est, & si extra ecclesiam dixerint se velle fieri Christiãos. Si vero intra tres mẽses eos venales nõ exposuerint, & nolũt fieri Christiani: nullus đ cetero emat eos ad seruiẽdũ: & nullo redditio ꝑtio ad libertatẽ pducantur: qa ꝑsumitur ꝙ tñ ad seruiẽdũ sibi emerũt, & nõ ad vendẽdum: ita posuit Beneuen. casum, & ita ẽt sentit Hug. ĩ sũma sua. Probabiliter tñ ꝑt dici, ꝙ principium c, vsq; ad locum illum, *Hi vero.* intelligitur đ Iudęis vel Paganis seruis, qui causa mercimonij non habebantur: qui indistincte perueniunt ad libertatem si volunt fieri Christiani. Reliqua vero pars loquitur de illis qui causa mercimonij emuntur. Tu tamen prudẽs lector deliberabis casum in melius commutando, sicut tibi videbitur.

[b] ¶*Occasio.*] ar. ꝙ nemo cogitur sibi eligere exosum, vt 63. di. c. vl. Io. arg. 54. dist. c. 1.

[c] ¶*Non reddito.*] secũdum legem decapitatur. C. ne Iudęus Christianum man. l. vnica. DE HIS AVTEM. Supra ostẽsum est qđ fieri dẽat de seruis Christianis, quos Iudæi emerunt. Nunc ostẽdit qđ iuris sit de seruis fidelib. & emptis ab eis. Et de hoc scribit Greg. Fortunato Neapolitano epiſcopo.

[a] ¶*Nulla officia.*] Ĵ. 17. q. 4. constituit

Universidad de Deusto
Biblioteca

a sc. defectū ga seruiē ñ est crimē, ſ̄ est defect⁹: ſ̄ ordinād⁹ peccat non manifestan do defectū vñ si bñ inſpicias. si est cōtra Hug. 1 Iustinia. de san. epi. §. si seruus. & in auth. si ſeruus. de epi, & cler. "Ordinato qñ ñ tēetur eps, puidere

2 Auth. de monach. §. hinc autē.

3 Tit. de san. epi. §. sed & quidem.

b Al. tacens hſ̄ .p contumace. ſ. 65. di. c. vlt. i gl. vl. eps inter ordinādum dz obseruare interſtitia tēporū.

4 Auth. epiſtolis. d epi, & cleri. eo. auth. sed epiſtolis. eo.

5 Aut. adſcriptitios. eo.

c ¶ *Seruilem,*] " plus enim valet ordo, quā scientia & militia, vt ff. de lib. cau. qui de li bertate. in fi.

d ¶ *Seruum suum.*] cū dist. 5. c. ex antiquis.

e ¶ *Per triennium.*] Ad monachatum datur triennium: ad clerica tū annus: quia clerici sunt in publico, "& monachi latent.

h ¶ *Episcopalis.*] &etiā sacerdotalis, vt 5. e. ex antiquis,

i ¶ *Sed non à curiali,*] Quidam dicunt, ista verba nō esse in ipsa lege: & verum est ꝙ in illa non ponuntur, sed alibi: vt in aut. de sanct. epiſ. §. sed hoc quidem. col. 9. sed ſecundū hęc iura cano nica hoc non tenet: quia cum ordo liberat à ſeruili fortuna, multo fortius à curiali ſoluit episcopalis dignitas: quæ autem dignitas liberat à potestate patria, habes in auth. constitutio. quæ de dig. col. 6. & C. de decu. l. vl. lib. 10. & in auth. vt

cEt ib subii cit c. seq. ꝙ hoc corrigit. Io. de F.

testimonium perhibent, aut eum ſupplicauerint [a] ordinari, ſimili redhibitioni teneantur [b] obnoxij. 10

Item constitutio noua.

¶De eodem. C. XX.

[1] SI ſeruus ſciente [c], & non contradicente domino, in clero fuerit ordinat[e], ex hoc ipſo, quòd constitutus est, liber, & ingenuus erit. Sed ſi ignorante domino, licet ei intra ſpatium vnius [d] anni & ſeruilem [e] fortunam probare, & ſeruum ſuum [f] accipere. [2] Verum etiam ſi legitimo probato experimento monachus efficiatur, euadit iugum ſeruitutis. Debent enim per triennium [g], antequam monachi efficiantur, in monaſterio permanere: poſtea vero ſi monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur. [3] Epiſcopalis [h] enim ordo liberat à fortuna ſeruili, vel adſcriptitia, ſed non à curiali [i], ſiue officiali: nam & poſt ordinationem durat. [4] Sed & ius patriæ poteſtatis ſoluit epiſcopalis dignitas. [5] Ad ſcriptitios vero in ipſis poſſeſſionibus clericos etiam præter voluntatem dominorum fieri permittimus: ita tamen, vt clerici facti impoſitam ſibi agriculturam adimpleant [k].

¶ *Extat hoc caput ad verbum in epitomis nouellarum conſtitutionum ab Iuerio deſcriptis, quæ poſt codicem poni ſolent, itemque in nouella 123. c. 26. per Iulianum antecceſſorem. Verba autem quæ addita erat in titulo,* Leo Imperator omnibus epiſcopis, *videntur illuc irrepſiſſe ex ſequenti titulo.*

Item Leo Papa omnibus epiſcopis, epiſt. 1. cap. 1.

¶De eodem. C. XXI.

[6] ADmittuntur paſſim ad ordinem ſacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur: & qui à dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium ſacerdotij (tamquam ſeruilis vilitas hunc honorem iure capiat) prouehuntur. *& infra.* Ab his itaque fratres chariſſimi, omnes veſtræ prouinciæ abſtineant ſacerdotes: & non tantum ab his, ſed etiam †ab aliis originariis [l], vel qui alicui conditioni obligati ſunt, volumus temperari, niſi forte eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vendicant poteſtatis.

a ¶ *Supplicauerint.*] Et ſic patet quòd non ſemper deponitur ordinatus qui occultat crimen ſuum: quod est contra H. vt dixi diſt. 50. ex pœnitentibus.

b ¶ *Teneantur obnoxij.*] Ité patet hic, ꝙ epiſcopus non tenetur prouidere ordinato cum alter eum examinat, vt ſ. 24. diſt. quando.

SI ſeruus.] Casvs. hoc c. habetur ex auth. de ſanc. epiſ. §. ſi ſeruus. & diuiditur in quattuor par. In 1. par dī ꝙ ſi dñs ſciat ſeruum ordinari, & non cōtradicat, ſtatim eri pitur in libertatem. " Si vero ignorat, intra annū recuperabit illū, ſi probauerit ſeruilem fortunā. In 2. par. dī, ꝙ ſi per triennium probatus monachus efficitur, euadit iugū ſeruitutis. In 3. dī, ꝙ ordo epiſcopalis libe rat à patria ptāte, &à ſeruili fortuna, vel ad ſcriptitia, ſed nō à curiali. In 4. dī, ꝙ adſcriptitij pñt clerici fieri inuitis dñis, ita vt agriculturāadimpleāt.

c ¶ *Sciente.*] ar. de taci turnitate ext. de his, quæ ſi. à præla. c. 2. & dixi 27. diſt. diaconus. & 28. diſt. diaconi,

d ¶ *Vnius.*] Sed qualiter hoc ſtare pt ī preſbytero, vel diacono? nam eps debet ſeruare interſtitia tēporū, q̄ ſunt ſ. 77. diſt. in ſingulis, ſ̄ ſi obſeruauit, conſtat ꝙ plus ſtetit. q̄ per annum. Reſp, di cunt quidā, qđ ſte fuit ordinatus ſine exami natione, & non obſer natis interſtitiis. vel dic ꝙ erat grādæuus: vñ vlq; ad annum potuit ꝓmoueri in diaconē, vt 77. di. monachus. Vel dic ꝙ annus iſte incipiat nō à tempore ordinatiōis, ſed à tempore ſcientiæ. arg. 17. q. 2. ſi quis incognitus.

e ¶ *Seruum ſuum.*] cū diſt. 5. c. ex antiquis.

f ¶ *Per triennium.*] Ad monachatum datur triennium: ad clerica tū annus: quia clerici ſunt in publico, "& monachi latent.

h ¶ *Epiſcopalis,*] &etiā ſacerdotalis, vt 5. e. ex antiquis,

i ¶ *Sed non à curiali,*] Quidam dicunt, iſta verba nō eſſe in ipſa lege: & verum eſt ꝙ in illa non ponuntur, ſed alibi: vt in aut. de ſanct. epiſ. §. ſed hoc quidem. col. 9. ſed ſecundū hęc iura cano nica hoc non tenet: quia cum ordo liberat à ſeruili fortuna, multo fortius à curiali ſoluit epiſcopalis dignitas: quæ autem dignitas liberat à poteſtate patria, habes in auth. conſtitutio. quæ de dig. col. 6. & C. de decu. l. vl. lib. 10. & in auth. vt

k ¶ *Adimpleant.*] Hoc non tenet, vt 5. e. quicumque [c].

ADmittuntur.] Casvs. Quidam epiſcopi admittebant indiſtincte ad ſacros ordines ſeruos & originarios, & aliis conditionibus obligatos: quos Leo Papa reprehendit, & mandat eis, quòd de cetero hoc non faciant, niſi voluntates eorum, qui in eis habēt aliquid poteſtatis, acceſſerint.

l ¶ *Originariis.*] Tales enim liberi ſunt, vt C. de agr. l. diffinimus. lib. 11. & l. ne diutius. & ext. de Iudæ. c. 2. [d] Ioan.

testatis.

4. De ſeruis monaſterij quæritur, an eccleſiaſticis officiis poſſint aggregari, an non. Sed famuli eccleſiarum non ſunt ordinandi ſicut ſupra dictum eſt, niſi à propriis epiſcopis libertatem conſequantur. Porro ſeruus monaſterij libertatem conſequi non [a] valet: non ergo ad clericatum ſibi accedere licet. Quòd autem liber fieri non poſſit, probatur auctoritate octauæ ſynodi, in qua ſic ſtatutum legitur.

a ¶ Non valet.] *In primo Vaticano poſt hæc verba ſequitur:* qui enim ſunt monaſterij. in nullius ius tranſire poſſunt. Vnde nec abbas poteſt dicere, hoc meum eſt: non ergo, &c. *Caput autem, quod nunc à Gratiano citatur, alibi repertum non eſt, quàm apud Iſidorum Hiſpalenſem in reg. monach. ca. de ſimil. vita.*

¶Monaſterij ſeruum abbati, vel monacho non licet liberum facere. C. XXII.

[7] ABbati, vel monacho monaſterij ſeruum non licebit facere liberum [m]. Qui enim nihil proprium [n] habet, libertatem rei alienæ dare nō poteſt. Nam ſicut etiam ſæculi leges ſanxerunt, nō poteſt poſſeſſio alienari [o], niſi à proprio [p] domino.

Hac auctoritate prohibentur ſerui adipiſci libertatem recedendi ab obſequiis monaſterij: ſed non prohibentur nanciſci libertatem promouendi ad ſacros ordines. Poteſt enim in ſacris ordinibus conſtitutus, monaſterij obſequiis perpetuo deſeruire: ac ſic ſeruus monaſterij & libertatem adipiſci, & ſacris officiis aſſociari valet. Vnde in alio [q] capitulo præfatæ conſtitutionis hæc cauſa redditur [*Iniuſtum eſt enim, vt monachis rurale opus facientibus, ſerui eorum otio torpeant, ac delitiis affluant.*]

b ¶Iniuſtum.] *Infra 17. q. 4. c. in vēditionibus. verſ. iniuſtum. hoc ipſum citatur ex concilio Agathenſi. vbi etiam extat. c. 56.*

Quod autem ſerui eccleſiarum (quo nomine etiam monaſterij ſeruos ſignificari intelligimus) ad ſacræ religionis propoſitum debeant aſſumi, auctoritate Gregorij probatur, qui in generali ſynodo reſidens † dixit.

¶Si conuerſationis probatæ fuerit famulus eccleſiæ, poteſt ordinari. C. XXIII.

[8] MVltos de† eccleſiaſtica familia, ſeu ſæculari militia nouimus ad omnipotentis Dei ſeruitium feſtinare, vt ab humana ſeruitute liberi in diuino ſeruitio valeant familiarius in monaſteriis conuerſari. Quos ſi paſſim dimittimus, omnibus fugiendi eccleſiaſtici iuris dominium occaſionem præbemus. Si vero feſtinantes ad omnipotentis Dei ſercularium virorum ſi velint fieri monachi, ſint indifferenter admittendi? Et reſp. ꝙ non: quia ſi indifferenter eos admittimus, damus eis occaſionem fugiendi dominos ſuos ſe ad eccleſiam transferendo. Si autem indifferenter repellantur, Deo negamus quædam. i. eos qui hoc petunt propter Deum, qui dedit omnia: & ideo prius in laicali habitu diligenter congruo tempore probati, ſi eorum vita inueniatur honeſta, monachi fiant: & ſi poſtea irreprehenſibiliter vixerint

vixerint, poterūt ad ſacros ordines ꝓmoueri p temporum interualla: dummō non ſint illis criminib. maculati, q̄ lege veteri morte puniebantur. Quod poſtea ſeqtur planum eſt vſq; ad diſtinctionem.

a ¶ *Negare.*]Ex hoc videtur, ꝙ ſerui eccleſiarum ſecundum præſcriptum modum probati, impediri nō poſſunt, ſi velint promoueri: "cum opus ſit pietatis manumittere ſeruos. 12. q. 2. cum redemptor. Sed dic ꝙ Gregorius non dat poteſtatem hic ſeruis cōuertendi [a], & ſe ſubtrahē di: ſed platos inſtruit, vt nō aliter manumittant q̄ probatione habita. Vel dic ꝙ loqtur de iam manumiſſis [b], vt etiam tales in diſtincte non ſint recipiendi, niſi proben tur per triennium in laicali habitu.

b ¶ *Omnia.*] & ita nō debemus omnes refutare; nec etiā omnes admittere: "& ſic media via tenēda eſt, vt 45. di. diſciplina. ff. de of. proc. l. ſolent.

c ¶ *Militia.*]non obſt. 19. q. 3. monaſteriis. & dixi 53. diſt. legem.

d ¶ *Morte.*] non tamē omnia nec ſola quæ tunc puniebātur mor te [c], hodie repelluntā promotione, quia ſurtum, & ſimplex forni catio non puniebantur morte, vt 36. qu. 2. deniq;. & in aliis mul tis, vt 22. qu. 2. ſi quis per vetus. hæc tamen hic repellūt à promotione. 49. diſt. hinc etenim.

e ¶ *Rohibēdum eſt.*] ¶ *Fuerint.*] i. vixerint: vel etiam eorū hæredes, vt C. de lib. & eor. lib. libertinæ. ſi lius tamen liberti po teſt, vt ff. de obſeq. li. hæredes. C. de opē. li. quod ex liberta. ſecus tamen eſt in libertis eccleſiarum, vt ſ. e. q

p ¶ *Proprio.*] ſim. extr. de iur. pa. quòd autē. HAC AVCTO. Casvs. Dicit Gratianus in hoc §. in quo caſu intelligitur ſupradictum c. Et dicit ꝙ ſer ui monaſteriorū non prohibētur fieri liberi, & ordines recipere, dummodo non recedant ab obſequio monaſteriorum: ſed prohibentur libertatem nanciſci, ſi ab eo rum ſeruitio recedere velint: quia turpe eſt, vt monachi laborent, & ſerui ſui otio torpeant: ſicut habetur in quadam conſtitutione 17. q. 4. in vendītionib. & quod ſerui monaſteriorū poſſint promoueri probatur ſeq. c.

q ¶ *In alio capitulo.*] ſ. 17. q. 4. in vēditionib[o].

MVltos.] Casvs. Quæſitum fuit ab Auguſtino, an ſerui eccleſiarum vel ſæ cularium fi velint fieri monachi, ſint indifferenter admittendi? Et reſp. ꝙ non: quia ſi indifferenter eos admittimus, damus eis occaſionem fugiendi dominos ſuos ſe ad eccleſiam transferendo. Si autem indifferenter repellantur, Deo negamus quædam. i. eos qui hoc petunt propter Deum, qui dedit omnia: & ideo prius in laicali habitu diligenter congruo tempore probati, ſi eorum vita inueniatur honeſta, monachi fiant: & ſi poſtea irreprehenſibiliter vixerint aut ipſi inſiſtebāt operi licito, aut operi illicito. Si illicito, repellantur: ſi licito, & ſunt vitiati in minimis membris, ſiue occultis, non repelluntur à promotione, vt ſ. e. qui partem. & c. eunuchus. Sed ſi in magnis, & manifeſtis, non promouentur, vt ſ. e. ſi Euangelica. Si ergo aliquis in principalibus membris, ſc. in oculo vel manu habet enorme vitium, non promouetur: ſecus ſi modicum: & quod nō generet ſcandalum, vt extr. de cler. ægro. vel debili. ca. presbyterum. ext. de corpo. vitia. capitu. 1. & 3. [d] Ioan.

d Ad ordines ſi ſi ad mittētur ſeruum, vt hic. Nec tenet, qđ legit. & not. ſ. c. ꝓ. in fi. Nam ibi lud. hic exrigitur. Io. de Fan.

d Et c. vlt. vbi de hoc. c. ꝓsbytero in quadam prouincia tum. Arc. 3 Ibid. c. 3. ſ. dist. 77. ſi qs

PRiſcis.] Casvs. & in pced. Tempore Gelaſij ecclēſiæ extant ita deſolatę officio clericorum propter hoſtilem rabiem, vt pauci vel nulli ſacerdotes inuenirentur, qui populis miniſtrarent diuina miniſteria: quæſitū fuit à Gelaſio, an de monachis vel laicis poſſint aliqui promoueri? Et reſp. quòd ſic, neceſſitate inſtante, dummodo ſint honeſtæ vitę: ſalua tamē honorificentia priſcorum canonum, qui tales prohibent, niſi neceſſitate per eccleſias ordinari. & hoc in 1. par. In 2. par. quæ incipit ibi, *Ne ſit.* ponit vndecim impedimenta, quæ prohibent ſupradictos promoueri etiam inſtante neceſſitate.

g ¶ *Vel ſufficientibus.*] "Vbi enim nō eſt copia aliorum, bene aſſumuntur minus legitimi; vt ff. de decu. generaliter. §. pe. ſic aliās in defectum probationum admittitur minus idoneus teſtis, vt 4. q. 3. §. item in criminali. verſ. item ſeruii. 14. q. 2. c. 2.

h ¶ *Monaſterialibus.*] Hic videtur quòd monachi non poſſunt eſſe prælati eccleſiarum ſæcularium niſi ex diſpenſatione. ext. de capel. mona. ca. in eccleſiis. extr. de ſtat. mon. ca. 2. Hug. dicit, quòd de iure poſſunt: dum tamen habeant & abbatis, & epiſcopi conſenſum. 16. q. 1. cū pro vtilitate. & c. docētos. De regularib. habes ꝙ licite poſſunt, vt ext. de ſtat. mon. c. quod Dei. Io. credo ꝙ de iure communi poſſunt ꝓmoueri, ſi poſſunt ſecum habere ſocium ſui ordinis, vt ext. eo. ti. monachi. Bar. De hoc ad plenū 16. q. 1. in ſumma,

"Legitimis deficientib. aſſumuntur minus legitimi.

† *al. celebra re.*

† *al. charitates.* Et iſta fuit ſnia Tan. & Gof. Dñt. n. ꝙ iſta dec. mōachi. cō tinetur ius cōe. ex diſpēſatiōe tſi epi, cū con ſenſu abba. ptmonach⁹ pfici eccleſię parochia li. 16. q. 1. in parochia. c. doctos. cū ꝓ vtilitate. c. ſi monach⁹. Et hoc de paupib. dñt intell. Arc.

Nvllus.] Casvs. Antiquitus facta fuit conſtitutio, vt nullus epi copus ordinaret pœnitentem, vel bigamum, vel viduæ maritum, vel corpore vitiatum, quam epiſcopi male ſeruabant: & ideo Arelaten. concilium nunc ſtatuit regulam ſeueriorem, vt quicumque amodo tales ordinauerit, anno integro ceſſet à celebratione Miſſarum: & ſi celebrauerit poſt excommunicationem, deponetur. Sequens cap. patet.

i ¶ *Seueriorem.*] Et nonne ſeuerior fuit illa conſtitutio, quę priuat tales poteſtate ordinandi, vt 36. diſt. qui eccleſiaſticis. & ſic hic adiici tur alia pœna.

k ¶ *Anno.*]Not. hic annum computari à tempore ſcientiæ, vt 17. q. 2. ſi quis

DISTINCTIO LV.

ORpore vero vitiati ſimiliter à ſacris officiis prohibentur. Vnde Gelaſius Papa epiſcopis per Lucaniam, & Brutios conſtitutis, epiſt. 1. c. 2. & 3. ſcribit dicens.

¶Qui de monaſterialibus diſciplinis ad clericale munus accedit, & de laicis, ante acta eius vita examinetur. C. I.

[1] PRiſcis igitur pro ſui reuerentia manentibus conſtitutis (quæ, vbi nulla vel rerum, vel temporum perurget anguſtia, regulariter conuenit cuſtodiri) eatenus [a] eccleſiis, quæ vel cunctis ſunt priuatæ [2] miniſtris, vel ſufficientib⁹ [g] vſqueadeo deſpoliatæ ſeruitiis, vt plebibus ad ſe pertinentibus diuina munera ſupplere nō valeant, tam inſtituendi, quàm promouēdi clericalis obſequij ſic ſpatia diſpenſanda concedimus: Vt ſi quis monaſterialibus [h] diſciplinis eruditus ad clericale munus accedit, etiam de laicis anteacta eius vita reqratur. [3] ¶Ne ſit aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, vel ab adoleſcentia ſordidatus, vel corpore vitiatus, vel ſeruilis, vel originariæ conditionis, vel curiæ, vel publicarum rerum nexibus implicatus, vel publica pœnitentia notatus, vel nulla conſtitutum temporis expectatione diſcuſſus.

a ¶ Eatenus eccleſiis.] *Reſtitutus eſt hic locus ex epiſtola Gelaſy, & Iuone.*

2 ¶ Monaſterialibus.]*Hic de induſtria videtur Gelaſij verba mutata, & in compendium redacta: integra autem referuntur infra diſt. 77. c. ſi quis. & ibi legenda.*

Item ex concilio Arelatenſi, 3. c. 3.

¶Annuæ ſuſpenſioni ſubiaceat, qui præter canonum formam aliquem ordinat. C. II.

NVllus pœnitentem, nullus bigamum, nullus viduarum maritos in prædictis honoribus audeat ordinare. Et licet hoc iam prope omnium canonum inſtituta contineant, tamen ne cuiquam ſacerdotum ſupplicantium (ſicut iam diximus) importunitas, vel ſuggeſtio iniqua ſubrepat: neceſſe fuit, vt nunc ſeueriorem [i] regulam ſibi velint Domini ſacerdotes imponere. Et ideo, quicumque ab hac die contra ea, quæ ſuperius ſunt comprehenſa, clericum ordinare præſumpſerit, ab ea die, qua ei potuerit hoc appobari, anno [k] integro Miſſas facere† non præſumat. Quam rem ſi quis obſeruare noluerit, & contra conſtitutum fratrum faciens Miſſas celebrare preſumpſerit, ecclēſiæ [c] communinone priuetur, & ab omnium fratrum communione † nouerit ſe alienum: quia dignum eſt, vt ſeueritatem eccleſiaſticæ diſciplinæ ſentiat, qui toties ſalubriter à ſanctis patrib. inſtituta obſeruare contemnit.

1 Ps

"Ecclesia nunquam moritur.

1 Iuo p. 3. c. 142. & 143. Poly. l. 2. tit. 31. Anſ. l. 7. c. 46.

2 Concord. tex. in l. gña liter. & ibi Cy. C. d ep. & cle. gl. & Bar. in l. 2. §. fi. ff. de don.

"Corpore vitiati ſunt à ꝓmotiōe repellēdi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Ann⁹ bissextil. duos dies facit vno. a Adde hic ad hoc, an possit p̃ cõsuetudinem &mesũ.

"Origenes se eunuchũ fecit.

4 In conc. Tribur. c. 33 Pol. l. 2. ti. 31 Bur. l. 2. c. 14 Iuo p. 6. ca. 58, Ans. l. 7. c. 35. Pann. l. 3. c. 43.

"Marcus sibi pollicem præscidit.

¶ Infertur ex isto text. q̃ aliqd impedir faciẽ qđ factũ tenet. l. non dubiũ. C. d leg. & l. 1. §. biduũ. ff. qñ ap. sit.

† *al. vindica ta.*

e Ad hoc 2. q. 7. §. is ita. 4. q. 3. c. vlt.

"Mẽbra p̃ q̃s q̃ñq; diminuere, vt Hierony. & Esa.

† *Si qui.* Orig.

PAenitentes. ¶ *Dissoluet.*]Ar. aliquem venire cõtra factũ proprium. fi. 35. not. in gl. fi. q. 9. quod quis. 12. q. 1. in l. 2. ff. de di. & tẽ. psc. stĩ. Ar. cõtra de cle. cõ &gl. in l. bis extus. ff. de verb. sign. b 13. di. vsq;, cVbi đ hoc, extr. de pb. cũ nõ ignores. in fi.

1 Ansel. l. 7. c. 16,

2 Ex prisca versione.

3 Ansel. l. 7. c. 37.

† *ista est gl. in vet erever sione.* C. 23. dAdđ an & q̃ñ q̃s possit cõtra factũ sequentib. capitulis.

c ¶ Ecclesiæ communione priuetur.] *Hæc verba non sunt in ipso concilio, et videntur idem significare, ac sequentia: sunt tamen in vetustis quoque Gratiani codicibus.*

Item Hilarius in concilio Romano ab ipso habito, c. 3. [*Paulo tamen aliter.*]

¶ Non ordinentur pœnitentes, vel illiterati. C. III.

1 PÆnitentes, vel inscij litterarum aut aliqua membrorũ damna perpessi ad sacros ordines aspirare non audeant. Quisquis autem talium consecrator extiterit, factum suum ipse dissoluet [a].

Corpore autem vitiati intelliguntur non casu, sed propria voluntate abscissi.

Vnde in canonibus Apostolorum, c. 22. & 23. legitur. [2]

¶ Qui semetipsum abściderit, non ordinetur. C. IIII.

3 SI quis abscidit [b] semetipsum [id est †, si quis amputauit sibi virilia] non fiat clericus [c]: quia sui est homicida [d], & Dei conditionis inimicus. ¶ Si quis cum clericꝰ fuerit abściderit semetipsum, omnino damnetur: quia sui est homicida.

Item ex concilio Arelatensi 2. c. 7.

¶ Non producantur ad clerum, qui seipsos abscindunt. C. V.

H† qui se, carnali vitio [e] repugnare nescientes, abscindũt, ad clerum peruenire nõ possunt.

Item Innocentius scribit Felici Nuceri no episcopo, epist. 4. c. 1.

¶ Non est ordinandus, qui partem digiti volens sibi abscidit. C. VI.

4 QVi partem cuiuslibet digi ti [f] sibi ipsi volens abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui vero casu aliquo contigit, dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non sponte percussit, hos canones præcipiunt [g] & clericos fieri, & si in clero fuerint reperti, non abiici. ¶ [3] In illis enim voluntas est iudicata†, quę sibi ausa fuit ferrum iniicere [A]: in istis vero casus [h] veniam meruit.

A ¶ Iniicere.] *In originali sequitur, q̃. s. & alij id facere dubitari non possit, in istis, &c.*

quòd Deus nihil superfluum creauit in nobis: & est arg. ad hoc 3. c. si quis. vbi dicitur quòd Dei conditioni est inimicus.

g ¶ *Præcipiunt.*]id est, permittunt. sic 31. q. 1. hac ratione.

h ¶ *Casus.*]sic simplicitati & ignorantiæ venia tribuatur.]. de consecra. di. 2. c. 3. & ext. de re. permu. cum vniuersorum [f]. tamen casus non excusat in amotione terminorum. ff. de termi. mo. l. 2.

SIMILITER. Casvs. Nunc dicit Gratianus, quòd illi qui à medicis secantur, vel à barbaris, vel qui castrãtur à dominis, possunt promoueri. & ad hoc inducit sequens c.

1 ¶ *Similiter.*]istud refert picit vltimam partẽ præced. c.

Similiter intelligendum est de iis, qui per languorem à medicis secantur, aut à barbaris abscinduntur, aut à dominis castrantur.

Vnde in Nicæno concilio, c. 1. legitur.

¶ Qui per languorem à medicis desecatur, ad clerum valet admitti. C. VII.

6 SI quis à medicis [k] propter lãguorem desectus est [l]: aut à barbaris excisus, hic in clero per maneat. Si quis autem seipsum sanus, abscidit, hunc & in clero constitutum † abstinere conuenit, & deinceps [B] nullum debere talium promoueri. Sicut autem hoc claret, quòd de his, qui hanc rem affectant, audentque [m] semetipsos abscindere, dictum sit, sic eos, quos aut barbari, aut domini [n] castrauerũt, si inueniuntur aliàs† dignissimi, tales ad clerum suscipit regula.

B ¶ Et deinceps.] *His verbis nihil respondet in græco vulgato codice: sed optime apud Balsamonem quemadmodum et in Carthaginen si 6. in capitulo Nicænæ synodi à Teilone, & Theariſto versis.*

Item ex canone Apostolorum 21.

¶ Licite ordinetur episcopus, qui per homi num insidias eunuchizatur. C. VIII.

FVnuchus [o], si per [p] insidias hominum factus est, vel si in P persecutione, eius sunt amputata virilia, vel si ita natus q̃ est, & est dignus, fiat episcopus [D].

c ¶ Per insidias.] ἐπιφόβως. id est ex insultu, & iniuria.

D ¶ Episcopus.] *In græcis exemplaribus non habetur vox ista, & videtur subintelligi* κληρικὸς.

Item ex Martino Brachar ensi episcopo in capitulis synod. græc. c. 21.

¶ Non excluduntur à clero, qui à medicis, vel à barbaris: vel à dominis suis castrantur. C. IX.

7 SI quis pro ægritudine naturalia à medicis secta habuerit, similiter & qui à barbaris, aut dominis suis fuerint castrati, & moribus digni fuerint visi, hos ca non admittit ad clericatus officiũ promoueri. Si quis autem sanus, non per disciplinam [r] religionis, capite punitur & seruus, & medicus, ff. de sic. l. 4. §. vlt. & locus in quo hoc factum est, confiscatur. C. de eun. l. 1.

o *Vnuchus.*] Talis enim vitiosus est, vt ff. de ædil. edict. cum autem, & quandoque pretiosior. ff. ad leg. Aqui. si seruus. §. & si puerum.

p ¶ *Si in persecutione.*] Non est ergo necesse seruare carnem illam, vel pulluerem, vt dicunt vulgares.

q ¶ *Natus.*]vt frigidus.

Si quis pro ægritudine.]Casvs. Dicitur in hoc c. quòd si quis propter infirmitatem à medicis sectus fuerit, vel barbaris, vel à domino suo castratus fuerit: si aliàs dignus est, poterit promoueri. Si quis vero cum sanus esset sponte sibi virilia amputauit, vt à carnali concupiscentia abstineret: propter hoc, & non ꝓpter abstinentiam non potest promoueri: & si promotus est, debet deponi. Sequens c. patet.

r ¶ *Non per disciplinam.*]vt videatur coram hominibus eius continentia. & forte hoc facit propter hypocrisim: sic 35. distin. ecclesiæ principes.

a ¶ *Si*

a *Si quis.*] ¶ *Claudius.*]non tamen vt oporeat ipsum ire cum baculo ad altare, vt de consecr. dist. 1. nullus eps. "tñ secũdum legẽ veterem claudus ñ ꝓmouebatur. 49. dist. c. 1. & vlt.

" Claudus an possit ꝓ moueri.

Ator præsentiũ.] Casvs. Flauius clericus captus à Normannis amisit digitũ sinistræ manus: & pp hoc Robert⁹ eps suus misit eũ ad Papã cum litteris suis: & q̃siuit si posset promoueri. Et rñ. Papa se vidisse qđ accideret. Vñ cõmendãs ep̃m de sua solicitudine đt, q̃si à barbaris sect⁹ fuerit, & aliàs dignus est, poterit ꝓmoueri: cum canones in similibus casibus idem dicant.

1 Côcordat Turiẽse cap. 33.

2 Burch. l. 2. c. 15. Iuo p. 6. c. 34. Pan. l. 3. c. 42.

3 Iuo p. 6. c. 118. Pann. l. 3. c. 44.

† *al. Flaxianus.*

c Normãni feroces sũt.

aDe Vngaris habes đ cons. dist. 1. concedim⁹. Arc.

b *A Normannis.*]"de istorũ ferocitate hẽs]. 7. q. 1. scisciteris [a].

c ¶ *Similtræ.*]idẽ si dex træ, dũ tñ nõ sit deformitas magna. ext. eo. c. 1. & ext. de cle. ægr. presbyterũ. maxime si non amisit aliquem de illis, per quos fit signum crucis.

Ræcepta.] Casvs. Presbyter Stephanus inter acutas fudes amisit bursam testiculorũ dum præsidio fugæ niteretur euadere imminentes gladios barbarorum, qui Thusciã præ omnib. prouinciis deuastabãt: & pp hoc Pãlladius eps priuauit eũ officio & beneficio. Stephanus vero conquest⁹ est Papæ de facto epi. præcepit ergo Gelas⁹ Palladio epo, vt sibi restituat vniuersa: quia sicut canones nõ patiuntur debilitatos per culpam suam in magnis membris ꝓmoueri: ita pro moti p casum fortuitũ debilitati in membris, nõ debẽt repelli. d ¶ *Debiles.*] scilicet voluntate, non casu.

" Mediocr⁹ potest promoueri.

4 Ansel. l. 7. c. 39. Iuo p. 6. c. 107. Pan. l. 3. c. 55. Pol. l. 2. tit. 31.

"Miles esse fi ꝑ q caret testiculis.

† *in eo actu]* Iuo.

† *al. indicio.*

b Adde hoc qđ le. & no. 1. q. 1. c. 1. in fi. in glos. in ea. ecclesia.

5 Adde q. de iure dicitur barbari, ho. gl. 1. pe. inst. §. quorum. ver. barbari cæ gentes.

e ¶ *Inferiores.*]Videbatur q̃ iste nõ posset esse sacerdos: "q̃a nec miles esse posset nisi hiret ad minus vnum testiculum. ff. de re mil. l. 1. qui cum vno.

f ¶ *Postmodum.*]Arg. q̃ licet quis peruenit ad statũ à quo non ꝑt incipere: tñ toleratur. 29. q. 2. per latũ. 36. q. 1. ad limina. 32. q. 7. hi q. & c. neque. Arg. cõtra ext. de æt. & qual. c. 1. Sol. hic nõ fuit in culpabili sic. 15. q. 1. c. fi. b

HOC AVTEM. Hæc est ij. pars dist. in qua dr qđ j. prox. cõtinetur. Io. de Pan. & sic continuatur. dictũ est §. in plurib. c. q̃ nõ repellitur à promotione q̃ casu vel ægritudine vel persecutione & abstinentiæ, sed per abscissionem plasmati à Deo corporis existimans posse à se carnales concupiscentias amputari, castrauerit se: non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quòd si iam ante fuerit promotus ad clerum: prohibitus à suo ministerio deponatur.

Item ex concilio Ilerdensi [a].

¶ Non prohibetur à sacris ordinibus, qui à medicorum incisione claudus efficitur. C. X.

2 SI quis in infirmitate positus clericus, medicorum incisione claudus [a] efficitur, promoueri ad sacros ordines eum non denegamus.

Item Stephanus Roberto Metensi epo.

¶ Non prohibetur à clero, qui digitum sibi casu abscidit. C. XI.

3 LAtor præsentium Flauius † scilicet clericus ad sanctam sedem Apostolicam veniens detulit à te nobis directam epistolam, qua indagare studuisti, eũ à Normannis [b] nuperrime captum sinistræ [c] manus digitum habere abscissum: scisciteris, si ob hoc ad ecclesiasticum ordinem valeat promoueri, an non. ¶ Quod & nos reperientes, quia solertia tua magis super hoc solicita à sede Apostolica doceri flagitat, normam iustitiæ semper sequi exoptans, studium tuæ sanctitatis merito collaudamus, reuerentiam tuam scire volentes, quoniam si ita est, q̃ à Normannis digitum ipsum habeat abscissum, ad promouẽdum (si aliàs dignus fuerit) nil ei nocebit: eo quod quid de his, qui à dominis vel medicis, siue à paganis non sponte tale quid patiuntur, sacri censeant canones, dilectionem tuam latere non credimus.

Item Gelasius Papa Palladio episcopo.

¶ Tempore sinceritatis dignitas accepta sequente debilitate non amittitur. C. XII.

4 PRæcepta canonum, quibus ecclesiastica regitur disciplina, sicut ad sacerdotium debiles [d] corpore nõ patiuntur venire: ita & si quis in [e] eo fuerit constitutus, ac tunc fuerit sauciatus, amittere non potest, quod tempore suæ sinceritatis accepit. ¶ Stephanus siquidem presbyter petitorio nobis defluit oblato, quod habetur in subditis, Olim sibi ante annos plurimos collatã presbyterij dignitatẽ, quam re vera immaculati corporis iudicio † susceperat: sed nuper propter prouinciæ vastitatem (quam Thusciæ præ omnibus, Barbarorum [f] feritas diuersa sectantium, & ambiguitas inuexit animorum) dum imminentes gladios euadere fugæ præsidio niteretur, acutis fudibus occurrentia sibi septa transiliens, inferiores [g] partes corporis inseruisse suggessit, q̃ vix adhibita curatione biennio potuissent abstergi †. Et ideo frater charissime, supradicto locum suum, dignitatemque restitue, quatenus sacrosancta mysteria, sicut consueuit, exerceat. Neque enim conuenit ob hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum [h] in inualetudinem corporis casu probatur faciente collapsus.

A ¶ Quod habetur.] *Sic est emendatum ex Ansel. & antiquis codicibus Gratiæ. Nam hæc est vsitata forma in epistolis Romanorum Pontificum, vbi propria verba petitionum subiungunt. Antea legebatur:* quod haberet.

2 *Hoc autem non de omnibus membris intelligendum est. Qui enim oculum casu amiserit, licet desit voluntas: tamen sacerdotium adipiscinon potest.*

Vnde Gelasius † scribit Rufino episcopo.

¶ Non sunt præstanda iura sacerdotij, cui oculus erutus est. C. XIII.

6 SI euangelica admonitio iracundiam nec vsque ad verbum furentem prosilire permittit, ne si Racha fratri suo quis dixerit, reus sit gehennæ ignis: quali putamus pœna plectendum esse, qui non solum pugno impie percussit in leuitici hominem officij ministerio seruientem: sed quasi non sufficeret ad cedem manus, ita (instigante se diabolo) raptus est ad iracundiam, vt fuste non solum percuteret, sed etiam erueret oculum fratris? Et quamuis huiusmodi excessus grauiori esset pœna plectendus: bene tamen fraternitas tua fecit ab officio cum presbyterij remouere. Hoc tamen solicitudinis tuæ sit, vt locum ei pœnitentiæ constituas, & in aliquo cum monasterio retrudas, laica tantummodo sibi communione concessa. In loco autem illius alium te necesse est ordinare presbyterum. [7] Nam illi, cui erutus est oculus, non possunt secundum canones sacerdotij iura concedi. Neque enim aliquid ei prodest, quòd oculũ inuitus ꝙ amisit: cum nec volens quisquam oculum amisisse credendus est: nec sacratissimos canones aliquem casum in amissione oculi, qui ad sacerdotium adipiscendum non impediret, suis excepisse [h] regulis inuenimus: sed hoc tantummodo ad prohibitionem sufficisse videmus patribus, vt qui careret oculo, sacerdotij officium adispici non possit. Sed nec illi vllatenus quasi in compensationem iniuriæ [i] sacratus ordo concedi poterit: qui ad tantam sacerdotem proprium potuit iracundiam prouocare [k], vt & ille of-

perdidit membrum: Nũc vero dicit Grat. q̃ hoc nõ intelligitur de quolibet mẽbro. Nam qui oculũ quali tercumq; amisit, promoueri non debet ad sacerdotium.

† *al. abstringi.*

Si euangelica.]Casvs. Quidam diacon⁹ ad tantã iracundiam quemdam canter dotem prouocauit, q̃ ille sacerdos non solũ percussit diaconũ fuste, sed & oculũ eius eruit. Iõ Rufinus eps priuauit eum officio presbyterij, post hoc factũ postulabat diaconus in sacerdotem promoueri duabus rationib. Tũ qa inuitus oculũ amiserat. Tum quia in recompẽsatione suę iniurię, quod totũ Rufinus eps Papę significauit. Precipit ergo Gelasius Papa, vt presbyterũ detrudat in monasteriũ: & loco eius aliũ ordinet: nec diaconũ in sacerdotem ꝓmoueat: qa sacri canones nullũ casum in monoculo excipiũt vt promoueri possit: nec ei pro dest, q̃ oculũ inuitus amisit: maxime cũ ad tãtã iracũdiam sacerdotem prouocauerit, vt ille officium, & iste promouendi facultatem amitteret.

† *al. Pelagius*

6 Poly. ibid. Ansel. l. 11. c. 169.

Matth. 5.

g ¶ *Inuitus.*]Arg. est ad q̃m, q̃ si sponsa est oppressa à sponso, non posset [c] intrare religionem: qa nõ ꝓdest ei, q̃ inuita est passa. Quid de hoc sit, ĩ q̃bus dixi. B. Dic q̃ ingredi poterit non obstante corruptela: qa non debet esse melioris condõnis malus q̃ bonus. nam nemo ex suo delicto, &c. vt ff. de reg. iu. nõ fraudantur. tamen q̃ oculum amiserit, remanet tutor, vt C. de excus. tu. frater tuus.

c Arg. cõtra q̃m sẽdm Hug.

h ¶ *Excepisse.*] Arg. q̃ vbi canon nõ excipit, nec nos excipere debem⁹. 2. q. 5. cõsuluisti.

i ¶ *Iniuria.*] "qa pœna vnius non dẽt cõuerti in præmium alterius. ff. ad Syll. l. si seruus. ff. quod metus cau. sicut in exceptione. §. Pedius.

7 Iuo p. 6. c. 111.

"Pœna vni⁹ nõ debet esse præmiũ alterius.

k ¶ *Prouocare.*]Grauiꝰ delinquit qui me ad iracũdiam puocat, q̃ ego. C. ad le. Iul. de vi priua. quoniam. & 23. q. 5. cum homo.

Presbyt

Universidad de Deusto
Biblioteca

Presbyterorum.] Hæc dist. diuiditur in tres partes. In prima parte probat, q̃ nullus illegitime natus promouetur nisi in cœnobiis vel canonia regulari: & hoc probat per c. Vrbani, quod solum c. continet ius commune. Secunda ibi, *Sed hoc.* Tertia ibi, *Contra.* Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 56. dist. in qua agit Gratian. de filiis presbyterorum, & ostẽdit qui eorum promoueri possunt, & qui nõ, allegando pro vtraq; parte, & solutionem ponendo.

a ¶ *Presbyterorum.*] "De legitimis filiis non est dubium, quin licite promoueatur. j. e. §. cum ergo. sed il legitimi nõ: si tñ sint in monasteriis vel canoniis regularibus, licite promouentur. vt j. eo. c. 1. & ext. eo. c. 1. & c. ad abolẽdam. qa ingressus monasterij tollit irregularitatẽ[a], vt 16. q. 1. legi. 19. q. vl. c. vl. & i aut. de mon. in prin. col. 1. Licet qdam cõtrarium dicat: & dñt q̃ religio circa eos nõ plus operatur, nisi q̃ facilius cum eis dispẽsatur, arg. q̃ eis. 55. dist. c. prisc is. & 50. dist. c. si ille, & dico epiſcopum posse dispensare circa tales, vt extr. eo. veniens. & c. ex transmissa[b], sed solus Papa dispẽlat cum eis in ẽpatu, vt ext. de elect. innotuit. Dicũt tamen quidam, q̃ circa paternas ecclesias immediate habendas solus Papa possit dispensare. arg. extra eo. ex tua. [c] quod nõ credo, per illam decret. veniens. Io. Sed certe solus Papa dispẽlat in hoc casu, vt ext. eo. c. dilectus filius. & extr. eod. c. vlt. vbi de hoc traditur. B.

Presbyterorum.] CASVS. Quẽritum fuit an filij presbyterorũ sint promouẽdi? Et resp. q̃ non, nisi in monasterio vel regulari canonia fuerint conuersati.

b ¶ *Presbyterorum.*] Idem de diaconis & subdiaconis, quia non est alia causa prohibitionis, nisi qa timẽtur in eis exempla paterni criminis, vt 6. q. 1. si q̃s cũ. & ẽt pp odium paternum, vt 15. q. vlt. cum multæ. & 24. distinct. quando.

c ¶ *Filios.*] Sed numquid hoc ad nepotes extenditur? & videtur quòd sic: "quia nomine filiorum nepotes continentur. ff. de ver. sig. liberorum. & arg. ff. ad Maced. filium. Sed non est ita: quia odia sunt restringenda, vt de pœ. dist. 1. pœnæ. ff. de lib. & posthu. cum quidam. tollitur enim vitium per successionem, vt j. eo. dominus. & licet senator non possit ducere illam cuius pater vel mater artem ludicram fecit: tamen potest illam ducere cuius auus, vel auia artem ludicram fecit, vt ff. de rit. nup. l. lege Iulia. §. 1.

d [*Cœnobris.*] Sed hoc ad facilitatem dispensationis referas, vt quidam dicunt. Idem est vbicumque conuersentur religiosi: "quia locus non sanctificat hominem, vt 40. dist. non loca. nam conuersati in monasteriis sæpe deteriores sunt aliis, vt 47. dist. quamtumlibet.

SED HOC. Hæc est ij. pars huius dist. in qua probare vult, q̃ si boni fuerint, non nocent illis natales parentum. & hoc vult probare per viij. auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus, q̃ supradicta intelligũtur de filiis sacerdotum, qui paternam incontinentiam imitantur. sed si sunt bonæ vitæ, non solum sacerdotes, sed ẽt Papæ fieri possunt. Quod probatur exẽplo Bonifacij, Felicis, & Agapiti, & multorum aliorũ, qui fuerunt filij sacerdotum: & tñ ad summũ sacerdotiũ sunt promoti.

e ¶ *Sed hoc intelligendum est.*] Istud spectat ad principium cap.

OSIVS.] Aliàs Orosius. Omnia ista exempla intelligende his, qui laicali statu vel minorib. ordinib. orõnib. parẽtũ susceptis sunt: q̃s filiis parẽtibus licebat vti vxoribus suis. j. eod. cum ergo. Arch.

VNdecumq;.] CASVS. Ab hoc loco vsque ad §. *contra.* probat Gratian. peccata parentum filiis nõ imputari. est ergo casus isti[a] c. talis. Duę quæstiones factę fuerunt Aug. Prima fuit, an peccata parẽtum filiis imputentur. Et respondet, q̃ nõ, si pa terna vitia nõ sequantur. Semen enim hominis ex quocunque homine bonum est, & Dei creatura est. secunda fuit, an mali filij coniugatorũ nuptias vituperent: & respondet q̃ non: sicut nec boni filij adulterorum eos ab adulterio excusant.

f ¶ *Nulla est.*] similis locutio: *Vestes quas geritis sordida lana fuit.*

g ¶ *Sic mali.*] Nota q̃ bonũ præcedens non excusat malũ sequẽs: nec bonum sequens purgat malum præcedẽs, vt 23. q. 5. relegentes. & 14. q. 5. forte. & c. neque. "Sed verum est, quòd non nocet delictum patris filio quantum ad vitã æternam: nocet tamẽ quo ad ordines: item quo ad successionem, vt 6. q. 1. si quis cum. item quo ad alias pœnas, vt 1. q. 4. §. item peccato. Mitius tamen loquitur lex de illis qui spurij sunt. quòd non obest eis hoc, quum possint eligi ad decurionatum: quia nõ est impedienda dignitas eius qui nihil admisit[d], vt ff. de decu. spurij. in prin. & l. generaliter. §. spurios. & Boetius, quid genus aut proauos, &c. & Iuuenalis:

Tolle tuum Hannibalem. Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis Facidæ similis, Vulcanique arma capessas: Quam te Thersitæ similem producat Achilles.

VNquam.] CASVS. Dicit Ioan. Chrysost. quòd numquam filius debet erubescere de vitiis parẽtum, dummodo sit virtuosus. Nam quantumcumque quis matrem habeat vilem & pollutam, numquam de eius vilitate obfuscabitur, vel pollueturque: quia si fornicatrix, vel fornicator post pœnitentiam ex vita nõ maculatur, multo minus maculatur filius de meretrice natus, si virtute propria decoratur: immo magis laudandus est, quàm natus ex bonis & nobilibus parentibus, si malitiam sequatur, & malus sit.

a ¶ *Nesc*

a ¶ *Nescio.*] Hoc vult dicere, q̃ ille q̃ natus est ex parẽtibus prorsus alienis à virtutibus, dum tamen ipse sit bonus, melior est quàm ille qui natus est de bonis parentibus, licet ipse etiam sit bonus[a].

b ¶ *Parentibus.*] id est, ratione parentum.

NAsci.] CASVS. Rufinus natus fuit ex adulterio, & ideo despicie bat creatorem, qui sic eum formauerat, & culpabilem & peccatorẽ se pp hoc reputabat. Sed Ioan. Chrysost. scribit contra eum, & docet, q̃ propter hoc non dẽt despicere Dominum, nec se peccatorem reputare: quia non ipse, sed qui eum de adulterio generauit, peccauit, semine abuteno: sicut nec peccat semen qđ in sulcis nascitur, sed peccat fur q̃ rapit: & consolatur eũ duob. exẽplis, s. Iepte, qui licet fuerit filius meretricis, tamen sanctus fuit. Et exemplo Esau, qui licet natus fuerit de legitimo cõiugio, tamen malus fuit & pessimus.

c ¶ *Quod fuum est.*] "Mulieres. n. ad hoc natura genuit, vt parentus ederent[b], vt C. de indi. vid. l. 2. & pudor est feminis nuptiarũ præmia non habere, vt 32. q. 2. pudor.

d ¶ *Sanctos.*] tamen in hoc non fuit sanctus, q̃ temerarium iuim voluit seruare, vt 22. q. 4. vnusquisque.

ADDITIO. Ibi inuenies hanc historiam secundum Hu.

e ¶ *Triticum.*] 24. q. 1. quoniam vetus.

SPonsus.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ Christ[e], q̃ quotidie vocat bonos & malos ad nuptias suas, nasci voluit & bonis & malis parentibus, vt eius exemplo discamus vitia parentum nobis non obesse.

f ¶ *Sponsus.*] "ecclesia sponsa Christi: quia adhuc per delictum separari[f] pt ab sponso ante consummatũ matrimonium, sed in futuro sæculo dicetur vxor, quæ modo spõsa dicitur. 7. q. 1. sicut vir.

SAtis.] CASVS. Quidam epi volebat priuare quosdam clericos officio, & beneficio propter peccata parentum. Sed dicit Grego. satis esse perueršum, vt deiiciatur ab officiis, vel gradu, quem proprium faciunt, vel culpa non deiicit.

g ¶ *Satis peruersum.*] Istud c. intelligitur de iam promoto. talis. n. pp delictum alterius nõ priuatur iure suo. non. n. priuandus est quis iure suo, nisi pro grauissimo delicto, vt 16. q. 7. inuentũ. & 74. di. gesta. excipiũt qui immo etiam (si quidda[g] à cõmuni opinione abhorrens dicẽdum est) nescio [a] quomodo ille magis resplendet, qui ex parentibus [b] à virtutibus prorsus alienis, ipse tamen fuerit de virtute mirabilis.

A ¶ *Quæramus.*] *In versione, quæ nunc vulgata est, legitur*, atque omnibus studiis assequamur nobiliori propriarum honore virtutum. *Græce integer locus ita habet,* ϖωλὼν γὰρ ἀμῶς διεστόνων μοιχοτεγυναικοπαιδων ἐστὶ τῶν πεγονότων κακῶς, ἀλλ' ἡμῶν ἐπιζητῶν, τὸν ἀρετῶν. *Antea legebatur, quemadmodum fere & in vulgata versione, & apud Iuonem*, vt considerat ius aliquid dicamus, aut expressius.

Item Hieronymus in epistola ad Pammachium contra errores Ioannis Hierosolymitani.

¶Non parentum, sed propria culpa quemquè condemnat. C. V.

1 NAsci de adulterio, non est eius culpa, qui nascitur, sed illius, qui generat. Quomodo in seminibus non peccat terra, quæ fouet: non semen, quod in sulcis iacitur: non humor, & calor, quibus temperata frumenta in germen pullulant: sed, verbi gratia, fur, & latro, qui fraude, & vi eripit semina: sic in generatione hominum recipit terra, id est vulua, quod suum est[c], receptum confouet, confotum corporat, corporatum in membra distinguit, & inter illas secretas ventris angustias Dei manus semper operatur, idemque est corporis creator, & animæ. Noli despicere bonitatẽ figuli tui, qui te plasmauit, & fecit, vt voluit. Ipse est Dei virtus, & Dei sapientia, qui in vtero virginis ædificauit sibi domum. Iepte inter virosanctos[d] Apostoli voce numeratus meretricis est filius. Sed audi. Esau de Rebecca, & Isaac genitus hispidus tam mente, quàm corpore, quasi bonum triticum [e] in lolium, auenasque denegerat: quia nõ in seminibus, sed in voluntate nascentis causa vitiorum est, atque virtutum.

Item Augustinus contra Faustum, libro 22. c. 64.

¶Iniquitates parentum filiis obesse non possunt. C. VI.

SPonsus [f] ille, qui vocaturus erat ad nuptias bonos & malos, suis congruens inuitatis, nasci etiam voluit de bonis & malis: quo exemplo discant fideles parentum suorum iniquitates sibi obesse non posse.

dam casum in eo qui ignoranter adeptus est beneficiũ pecunia patris, vt 1. q. 5. c. 1. Sed illud iõ perdit, qa furtiuum est. "Sed qd si pater commisit crimen læsæ maiestatis, nonne filius priuandus est beneficio, cum sit infamis factus, vt 6. q. 1. si quis cum. & infames promoti ẽt deiiciuntur, vt 6. q. 1. infames? Non, quia cum clericus sit, est à iurisdiõne principis exemptus †, vt 96. dist. duo. 1. q. 4. §. contra. in fi. Item fallit illud ext. de ecc. ædi. edi. ad audientiam. 2. & ext. de cle. ægr. c. 2. vbi q̃s sine culpa priuatur in re suo: hoc tñ scias, q̃ multoties quis punitur sine culpa, sed nõ sine causa, vt extra vt lit. non contest. quoniam. §. 34. dif. fi cuius vxorem.

DOminus noster.] CASVS. Hieron. fuit interrogatus, an ille qui nascitur de adulterio, repellatur à sacerdotio. Et resp. q̃ nõ, si est bonę vitæ: & hoc probat exemplo Christi, q̃ nasci voluit de adulterinis cõmistionibus & alienigenis: dans nobis fiduciam, vt vndecumque nascamur, si boni erimus, quod non repelimur à sacerdotio, & q̃ Christus natus fuit de adulterinis cõmistionib. probat per genealogia, incipiens à Iuda patriacha, qui cũ Thamar nuru sua incestũ & adulterium cõmisit, & ex illa generatione plures nati sũt, post quos Dauid, ex quibus Christus originem duxit.

Item Hieronymus.

¶Ex adulterinis nati coniunctionibus à sacerdotio non prohibentur. C. VIII.

2 DOminus noster Iesus Christus voluit non solum de alienigenis, sed etiam de adulterinis commistionibus nasci, nobis magnam fiduciam præstans, vt qualicũque modo nascamur, dum tamen eius vestigia imitemur, ab ipsius corpore non separemur, cuius per fidem membra effecti sumus. Et sicut ille verus est Pontifex ex adulterinis natus coniunctionibus: ita qualicumque ordine natus sit aliquis, tantum † vt perfectam fidem habeat, & quod fide tenet, operibus impleat, sitque litteratus, & vir vnius vxoris, nequaquam à sacerdotio [h] repellitur [i]. Iudas enim Patriarcha cõcubuit cum Thamar nuru sua, & ex illo cõcubitu nati sunt Phares, & Zaram: inde postea Salmõ, qui fuit dux in deserto: inde Obeth [A] : inde quoque Booz, inde postea Isai, qui fuit pater Dauid. Ex illa ergo progenie origo ducitur Christi, qui verus sacerdos est: ideoque si filij eius sumus: quæ ipse fecit, nos imitari debemus.

A ¶ Inde Obeth.] *In 1. cap. Euangelij S. Matthæi, Booz dicitur genuisse Obeth.*

Item Augustinus de vnico baptismo contra Donatistas, lib. 1. c. 15.

¶ A populo Dei non separat aliquem materna conditio, sed propria culpa. C. IX.

3 ISmael, vt separararetur à populo Dei, non obfuit mater ancilla, sed obfuit fraterna [k] discordia: nec profuit potestas [l] vxoris, cuius magis filius erat: quia per ipsius iura coniugalia & in ancilla seminatus erat, & ex ancilla susceptus.

DISTINCTIO LVI.

1 In cõcilio Claramontens. c. 25. & Melphiensi, & in cõcil. Innoc. ij. c. 19. Snia est in cõc. Late ran. sub Ale. iij. p. 19. c. 2.

[a] Filij presbyterorum à sacris prohibentur officiis. C. I.

2 PResbyterorum [b] filios [c] à sacris altaris ministeriis remouemus, nisi aut in cœnobiis [d], aut in canoniis † religiose probati, fuerint conuersati,

2 *Sed hoc intelligendum est* [e] *de illis, qui paternæ incontinentiæ imitatores fuerint. Verum si morum honestas eos commendabiles fecerit: exemplis & auctoritatibus non solum sacerdotes, sed etiam summi sacerdotes fieri possunt.*

[*Vnde Damasus Papa scribit.*[3]]

PALEA. C. II.

OSius Papa fuit filius Stephani subdiaconi. Bonifacius Papa fuit filius Iucundi presbyteri. Felix Papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciolę. Agapit[a] Papa filius Gordiani presbyteri. Theodorus Papa filius Theodori episcopi de ciuitate Hierosolyma. Siluerius Papa filius Silverij † episcopi Romæ. Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi. Felix enim tertius, natione Romanus, ex patre Felice presbytero fuit. Item Gelasius natione Afer ex patre episcopo Valerio natus est. Item Agapitus natione Romanus ex patre Gordiano presbytero originem duxit. Complures etiam alij inueniuntur, qui de sacerdotibus nati Apostolicæ sedi præfuerunt.

¶In nullo vetusto Gratiani codice adscribitur hic nomen Paleæ. In decimo Vaticano, & aliis quibusdam habetur coniunctè cum verbis superioribus Gratiani, à versicul. Felix enim tertius, *vsque ad finem. In alio autem satis etiam emendato ista eadem coherent cum superioribus: sed post illa verba,* ex patre Gordiano presbytero originem duxit, *sequitur,* vnde Damasus Papa scribit: Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi, Bonifacius Papa filius Iucundi presbyteri, Felix Papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciolæ, Agapitus Papa filius Gordiani presbyteri, Theodorus Papa filius Theodori episcopi de ciuitate Hierosolyma, Siluerius Papa filius Hormisdæ episcopi Romæ. Complures etiam, &c. *Nec vero magnopere mirandum est hæc omnia ex Damaso citari, qui vixit ante istos, qui hic enumerantur. Liber enim qui Pontificalis dicitur, vbi hæc scripta suis locis leguntur, à Damaso cœptus est scribi: ideoque licet ab aliis multa deinde sint addita, retinuit tamen primi auctoris nomen: Iuo quidem eadem fere ista refert ex Gestis Romanorum Pontificum. Omnino partem ali quam huius c. saltem illam, quæ in 10. Vatica no habetur, ab ipso Gratian. scriptam esse constat ex verbis Gratiani in extremo præcedente cap. & c. pen. huius dist. Auctor vero Palea, dum vnum per se caput conficere voluit, ordinem perturbauit, præsertim in repetitione Felicis ij. & illud de Osio temere adiunxit, quod nulli Romanorum Pontificum nomen fuit.*

Hinc Augustinus ait libro de bono coniug. c. 16.

¶Vitia parentum filiis non imputantur. C. III.

4 VNdecumque homines nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum recte colant, honesti, & salui erunt. Semeu enim hominis ex qualicumque homine, Dei creatura est: & eo male vtentibus male erit, non ipsum aliquando malum erit. Sicut autem boni filij adulterorum, nulla [f] est defensio adulterij †: sic malifilij § coniugatorum nullum est crimen nuptiarum.

Item Ioannes Chrysostomus homilia tertia in Matthæum[5].

¶De eodem. C. IIII.

6 VMquam de vitiis erubescamus parẽtum, sed vnum illud quæramus [A], & amplectamur, virtutem videlicet. Huiusmodi enim, etiam si alienigenam quis habeat matrem, etiam si fornicatione pollutam, vel quolibet eiusmodi dedecore sordidatam, nihil tamen de eius aut vilitate fuscabitur, aut crimine polluetur. Quòd si fornicatorem ipsum ad meliora conuersum nequaquam prior vita commaculat, multo magis ex meretrice natus, & adultera, si propria virtute decoretur, parẽtum suorum nõ dedecoratur opprobriis. *Item infrà.* ¶ Non est omnino, nec de virtute, nec de vitio parentum aut laudandus aliquis, aut culpandus: nemo inde vere, aut obscurus, aut clarus est:

Tolle tuum Hannibalem. Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis Facidæ similis, Vulcanique arma capessas: Quam te Thersitæ similem producat Achilles.

NVmquam.] CASVS. Dicit Ioan. Chrysost. quòd numquam filius debet erubescere de vitiis parẽtum, dummodo sit virtuosus. Nam quantumcumque quis matrem habeat vilem & pollutam, numquam de eius vilitate obfuscabitur, vel polluetur: quia si fornicatrix, vel fornicator post pœnitentiam ex vita nõ maculatur, multo minus maculatur filius de meretrice natus, si virtute propria decoratur: immo magis laudandus est, quàm natus ex bonis & nobilibus parentibus, si malitiam sequatur, & malus sit.

a ¶ *Nesc*

Universidad de Deusto
Biblioteca

licitia, vel potestate ipsarũ viri possent accedere ad ancillas suas[a], & filij ita nati dicebantur potius filij dominæ quàm ancillæ: sed erat legalis filius dominæ, & carnalis filius ancillæ. ita secundum legem Mosaicam mulieres poterant adoptare filios [b]. sed secundum legem Iustiniani nõ possunt, nisi filij eius sint in acie amissi, vt inst. de adop. §. fœminæ.

CONTRA. Hæc est tertia pars huius dist. in qua probat contra rium eius quod præmittitur. Io. de Fan.

CASVS. Hactenus probauit q̃ peccata parentum filiis non imputantur. Nunc vult probare contrarium per sequens c.

SI *gens.*] CASVS. Improperabatur Bonifacio in Italia & Francia, & ét ab ipsis paganis, quòd gens Anglorũ ducebat fœdam vitam adulterando & fornicando ad instar Sodomiticæ gẽtis. Scribit ergo Bonifacius martyr Regi Anglorum, dicẽs nõ esse mirũ, si nuper fuit in bello deuictus: cũ ex tali commistione vilis gens oriatur, & libidinosa, nec Deo amabilis: & hoc p̃bat exẽplo Hispanorum & Prouincialium & Burgundionum, qui tandiu fornicati sunt donec per Saracenos puniti & deuicti fuerunt.

a ¶*Degeneret.*] quo ad fortitudinem & nobilitatem, vt 35. quæst. 3. quædam.

b ¶*Permisit.*] Nota, q̃ propter delictum permittit Deus inferri [c] pœnas, vt 5. qu. 5. non omnis. 16. q. 1. & temporis. & c. reuertimini. & 7. q. 1. sciscitaris.

VNDE. Istud vnde, ita continuatur: peccata parentum nocẽt filiis: vnde nõ possunt promoueri nisi in cœnobiis, vel nisi dispensetur cum eis. Quod sequitur, planum est vsq; ad c. apostolicã.

c ¶*Vnde.*] istud vnde, continuatur ei quod dixi supra in illo §. sed hoc. in prin.

Apostolica.] CASVS. In quadam ecclesia epali duo fuerunt clerici: vnus fuit electus ab ecclesia, & canonice qui dignior erat: altero electo ab ecclesia, & digniori obiiciebatur, q̃ erat filius sacerdotis. Super hoc fuit cõsultus Papa, qui mandat electum canonice consecrandum, non obstante eo quòd dicitur filius sacerdotis: si aliàs dignus inueniatur.

d ¶*Ab ecclesia.*] "No, quòd dicitur ab ecclesia electus, qui à maiori parte capituli est electus, vt extra de elect. cum nobis. ff. ad munic. quod maior. extra de elect. cum inter. in princ.

e ¶*Ceteræ.*] Improprie ponitur. sic 26. dist. deinde [d]. vel nomine ceterorum, omnes [e] comprehenduntur, vt ff. de ver. sig. ceterorum.

HOC AVTEM. Dicit Gratianus, quòd supradicta c. in quibus dictum est, q̃ filij presbyterorũ pñt promoueri, ex dispẽsatione loquuntur, nec faciunt regulam generalem: quod probat seq. c.

Oenomanensem.] CASVS. In ecclesia Cenoman. electus fuit in eẽpm quidam filius sacerdotis: quare q̃siuit Barth. Turonen. archiepis, an ꝓpter hoc eum deberẽt repellere. Et resp. Papa, quòd nõ, si aliàs bonus est: non tamen volumus vt in posterum hæc regula recipiatur, sed vt ad tps necessitati ecclesiæ consulatur.

f ¶*Electum.*] "Hodie non sunt tales eligendi, sed postulandi à solo Papa: quia metropolitanus cum electo in episcopũ non possit dispensare, vt ext. de elect. innotuit.

g ¶*Sed ad tempus.*] j. 1. q. 7. tali. Ioan.

CVM ERGO. Iste §. respicit illum §. suprà. sed hoc intelligẽdum. Et dicit Gratianus, quòd isti qui dicuntur ibi esse promoti in summos pontifices, intelliguntur esse nati non de fornicatione, sed de iugio legitimo: quod olim fuit licitum omnibus sacerdotibus: nunc autem licet tantum orientalibus.

h ¶ *Cũ ergo.*] respicit primum §. huius dist.

i ¶ *De fornicatione.*] si dicit bñ: qa fi essent legitimi sine dispensatione promouerẽtur.

QVOD AVTEM. Casvs. Obicit Gratianus sibi in hoc §. & postea soluit dicens, quòd illud quod dictum est §. in c. vndecumque. quod vitium originis non imputatur femini: videtur contrarium ei qđ dicitur in ecclesiastico, q̃ adulterorũ filij abominatio sunt Domino. Sed dicit illud sic esse intelligẽdum, sicut intelligitur qđ §. dictum est de filiis presbyterorum, vt illi tantum dicantur abominatio esse Dño, q̃ paterna vitia vel flagitia eorũ sequuntur.

k ¶*Negatur.*] §. eo. vn decumque.

QVia.] CASVS. Hoc c. intelligitur ex dispẽsatione, sicut illud c. Cenoma. Petronius qui de adulterio natꝰ est, fuit i eẽpm Legion. electus: q̃ post electionem ad apostolicũ venies humiliter est cõfessus: Papa vero audiẽs ipsum esse bonæ famę & bonę vitę ab his q̃ secũ erat, ipsum confirmauit in dignitate ex dispẽsatione.

l ¶*Dignoscitur.*] Arg. contra. ff. de acq. hær. sed & si de sua.

m ¶*Et vitam.*] Ex quo plura fecerunt pro ipso: & tantum vnum faciebat contra ipsum, & non debuit impediri eius promotio. 28. dist. de Syracusanæ. & 13. dist. duo mala[f].

n ¶*Confirmamus.*] Et hoc fit ex dispensatione. Ioan.

Item

a Vt 32. q. 3. dixit.

b Adde sacerdotes habere idẽ ius cũ mulieribꝰ, not. in l. 2. §. illud. & in l. si pater §. fi. & in l. si arrogator. penult. ff. đ adopt. 1 Iuo par. 8. c. 224.

3 *Contra Bonifacius martyr scribens Echelbaldo Regi Anglorum.*

¶Vitia parentum etiam ad posteros transferuntur. C. X.

1 SIgens Anglorum (sicut per Sistas prouincias diuulgatum est, & nobis in Francia, & in Italia improperatur, & ab ipsis paganis improperium est) spretis legalibus connubiis, adulterando, & luxuriando ad instar Sodomiticæ gentis fœdam vitam duxerit, de tali commistione meretricum æstimandum est degeneres [a] populos, & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremum vniuersam plebem ad deteriora, & ignobiliora vergentem, & nouissime nec in bello sæculari fortem, nec in fide stabilem, & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem esse venturam: sicut aliis gentibus Hispaniæ, & Prouinciæ, & Burgundionum populis contigit: quæ sic à Deo recedentes fornicatæ sunt, donec iudex † omnipotẽs talium criminum vltrices pœnas per ignorantes [A] legem Dei, id est † per Saracenos venire, & sæuire permisit [b].

A ¶ Per ignorantes.] *In epistola B. Bonifacij martyris (quæ vnà cum multis aliis extat manuscripta in codice sæpe memorato bibliothecæ Dominicanæ) legitur:* per ignorantiam legis Dei, & per Saracenos, &c. *cum qua lectione concordant aliquot vetustæ Gratiani exemplaria, & fere etiam Iuo.*

Vnde [c] *Vrbanus in fine superioris capitis distinguendo subiunxit* [2].

¶Si religiosi inuenti fuerint filij sacerdotum, ordinentur. C. XI.

¶*Rubrica huius cap. abest ab aliquot vetustis (neque enim est vlla capitis distinctio) & præponitur sequenti capiti,* apostolica.

NIsi aut in cœnobiis, aut in canoniis † religiosè probati fuerint conuersari.

Idem Alexander II.

¶De eodem. C. XII.

3 APostolica auctoritate præcipimus vobis, vt si eum, qui ab ecclesia [d] electus est, altero digniorem esse, canonicamq; eius electionem probaueritis, fulti nostra auctoritate consecretis. Nam pro eo, quòd filius sacerdotis dicitur, si ceteræ [e] virtutes in eum conueniant, non reiicimus, sed suffragantibus meritis conniuendo eum recipimus.

Hoc autem, quod de filiis sacerdotum dicitur, ex dispensatione ecclesiæ introductum videtur: & quod ex dispensatione introducitur, ad consequentiam regulæ trahi non potest.

Vnde Vrbanus Papa II. scribit Bartholomæo Turon. archiepiscopo.

¶Filij sacerdotum non prohibentur ab episcopatu, si cæteræ virtutes in eis inueniantur. C. XIII.

4 COenomanẽsem electum [f] pro eo, quòd filius sacerdotis dicitur, si ceteræ virtutes in eum conueniunt, non reiicimus, sed suffragantibus meritis patienter suscipimus: non tamen, vt hoc pro regula in posterum assumatur, sed ad tempus [g] ecclesiæ periculo consulitur.

Cum ergo [h] *ex sacerdotibus nati, in summos Pontifices suprà* [i] *leguntur esse promoti, non sunt intelligendi de fornicatione* [i] *sed de legitimis coniugijs nati: quæ sacerdotibus* [A] *ante prohibitionem vbique licita erant, & in orientali ecclesia vsque hodie ea licere probatur.*

Quòd autem vitium originis semini imputari negatur [k]*, videtur esse contrarium illi sententiæ* [*Adulterorum filij abominatio sunt Domino.*] *Sed sicut suprà dictum est de presbyterorum filiis, ita & hoc de filiis adulterorum intelligendum videtur, vt illi dicantur esse abominatio Domino, ad quos paterna flagitia hæreditaria successione descendunt. Similiter & illud Vrbani intelligendum est, quod ipse scribit Petronio Legionen. episcopo.*

A ¶ Sacerdotibus ante.] *Hic ostendit aperte Gratianus, se in ea fuisse opinione, aliquando in Latina ecclesia presbyteris etiam licuisse vti coniugio, quod in ecclesia Græcorum & olim, & nunc permissum est. Id vero minime ita esse superius mitto dist. 31. est adnotatum. De illis vero, quos antea narrauit creatos fuisse summos Pontifices, dicendum est eos, antequam patres ipsorum vllo sacro ordine essent decorati, fuisse generatos.*

¶De eodem. C. XIIII.

6 QVia simpliciter ad sedem apostolicam veniens humiliter peccatum confessus es, quod Pontificij tui videbatur officium impedire, videlicet, quòd ex matre non legitima procreatus sis, quam viuente propria vxore pater tuus cognouisse dignoscitur † [1]: Nos Apostolicæ mansuetudinis gratia admonente, à ceteris, quæ sacerdotium impediunt, criminibus, tam tui professione, quàm fratrum testimonio, qui tecum sunt, immunem te agnoscentes, & vitam [m] tuam religiosam audientes, ab huius te peccati vinculo absolutum in suscepto sacerdotali officio confirmamus [n].

a ¶*Degeneres.*] quo ad fortitudinem & nobilitatem, vt 35. quæst. 3. quædam.

† *al. vindex.*

† *al. etiam.*

c Ad hoc 23 q. 5. remittũ tur. & §. hîc notandũ. & q. 4. si quos. Arc.

23. e. c. presbyterorum.

3 Anfel. l. 6. c. 29.

"Electus à maiori parte capituli dr electꝰ ab ecclesia. d Sic 7. cap. prox. e De hoc ét Ie. & no. 50. dist. vt cõsti tuerẽtur. & secũdũ hoc dic, ceteræ, i. si oẽs. Ar.

Item qui agritudine.] CASVS. Hic intitulatur 57. dist. in qua dicitur hominem in ægritudine baptizatum non promouendum.

¶*Agritudine.*] "In hac dist. traditur, quòd qui baptizatur in ægritudine non est promouendus: & "Baptizatus in ægritudine si est est intelligendum de ꝓmouẽdus. tali qui cum sanus esset, distulit baptizari: sed timore mortis petiit baptismum. causa autem huius constitutionis est, quia præsumitur non vere pœnitens qui mortis causa est pœnitẽs: & sic præsumuntur peccata nõ esse ei dimissa: si tamen statim moreretur, præsumeret ecclesia peccata ei dimissa esse, vt de pœ. dist. 7. nullus. & sic ecclesia circa idem factum habet contrarias præsumptiões, sed diuerso respectu. de consec. dist. 3. perlatum.

1 Pol. l. 2. ti. 31. Bur. l. 4. c. 43. Iuo p. 1. c. 237. & p. 6 c. 101.

†*al.* & *Si quis.*] CASVS. Quæritum fuit in cõcilio Neocæsarien. an ille qui est in ægritudine baptizatus, debeat ordinari presbyter. Et resp. quòd nõ, quia fides illius non præsumitur voluntaria, sed metu mortis factа: si tamen postea bonæ vitæ apparuerit, aut raritas hominum exegerit, poterit promoueri.

a §. *Si quis.*] intellige adultus: nam pueri ab hæreticis baptizati promouentur, vt 1. q. 4. placuit.

c ¶ *Sed ex necessitate est.*] præsumitur. & sic canon præsumit hoc in deteriorem partem [a]: similiter 30. q. 5. aliter. "Sed cũ hæc irregularitas proueniat a peccato, & baptismus tollat peccatum, quare non tollit irregularitatẽ ipsius? Resp. quia baptismus inducit hanc irregularitatem: vnde non potest eam tollere: quia eadem res non potest habere contrarios effectus. argu. extra de baptism. maiores. vltra medium, ibi, sed hæc tãquam impossibilia. sic 3. 26. distin. deinde. sic eadem causa non potest parere obligationem & liberationem, vt ff. de solu. qui hominem. §. vlt.

a sc. q̃ peccata ñ sunt ei dimissa: & hęc ꝓsum ptio nõ ꝓt tolli p baptismũ, cũ se cũdũ Laur. & Io. eã inducat, ſ tol ſtur p aliã ꝓsumptionẽ, ſ. per sequẽtẽ bonã cõuersationẽ, vt in c. continetur. Arch. "Baptismꝰ an tollat irregularitatem. 2 Paulo alias.

d ¶*Postea.*] & ita per sequens factum eliditur præcedens præsumptio. sic de consec. di. 4. tunc valere. 34. q. 1. cum per bellicam. sic quandoquè præsumptio sequens elidit præcedentem, vt ff. de in integ. rest. diuus.

e ¶*Raritas.*] Arg. quod propter raritatem hominum aliqua conceduntur, vt 55. dist. c. priscis. 1. q. 7. talis.

Item ex monachali.] CASVS. Suprà in 54. dist. dictum fuit, q̃ serui ordinari non debent, nisi voluntas dominorum accesserit. Sed quia in quibusdam locis monachi seruis cum parantur, cum non habeant proprium, nec sint suæ voluntatis, vt 12. q. 2. non dicatis. ideo Grat. ponit hanc 58. dist. in qua ostendit monachum ad ecclesiasticum officium non promoueri nisi de voluntate propriꝙ abbatis, & etiam de consensu conuentus.

"Clericus fine sui præ lati licentia non est trãſ ferendus. f ¶ *Item ex monachali.*] 5. 55. dist. c. priscis. dixerat, q̃ monachi possunt præfici parochialibus ecclesijs: "sed ne crederet aliquis, quòd hoc posset fieri sine licentia abbatis: ideo ponit hanc dist. &c.

Nullus.] CASVS. Quæritum fuit à Gregorio, an episcopus possit monachum promouere ad officium clericatus, vel ad dignitatem. Et respondet, quòd non, nisi eum abbas obtulerit propria voluntate sibi. Quod sequitur, planũ est, vbi dr, quod fit ex dispensatione, ad consequentiam trahi non debet. ad quod inducit seq. c.

g ¶*Abbas.*] No. quòd nullus monachus potest promoueri ad ecclesiasticos honores, nisi cum licentia abbatis, vt 16. q. 1. si quis monachus. & c. cum pro vtilitate. idem intelli-3 Et in Affi. ge de quolibet clericॱ co, vt sine licẽtia prælati sui non possit ab episcopo transferri [b] ad alium locum, cum nec clericus episcopi in vtroq; dignitate. Ad qđ omnium cõsensus est facit qđ le. requirendus quorum & no. 7. q. 1. ius læditur, vt 54. dist. nullus. 9. q. 3. per singulas. Et non solum voluntas abbatis est requirenda, sed etiam monachorum, vt 19. q. 3. statuimus. Nã hęc est quædam alienatio. vnde non potest fieri sine cõsensu omniũ, vt 12. q. 2. fine. Io. & quod dicitur de episcopo, credo falsum si causa subest. ext. de excess. prælat. sicut.

Si quis.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ episcopus non potest alienum monachum promouere ad clericatum, vel facere abbatem in suo monasterio, nisi de voluntate proprij abbatis, qđ si fecerit, cummunione suæ plebis fit contentus, & promotus remouebitur ab eo quod accepit.

h ¶*Maiorem.*] "Ex "Monachꝰ hoc loco videtur, q̃ ꝓt in ecclemonachus possit esse fia secularis prælatus in ecclesia esse ꝓlatus. sæculari. quòd episcopus possit esse, non est dubium, vt 18. q. 1. statutum. Item, quòd plebanus possit esse, habes 16. q. 1. monachos. & c. in parochia. Itẽ, quòd canonicus sæcularis possit esse, videtur 74. dist. quorundam. Item, q̃ vicedominus episcopi possit esse, videtur: quia episcopus debet habere testimonium à monachis, vt 2. q. 7. cum pastoris. sed œconomum debet habere episcopus, vt sit ei testis, vt 16. quæst. 7. quoniam in quibusdam. ergo potest esse œconomus, vel vicedominus episcopi. & istud H. admittit. arg. contra decimasexta quæstione prima, de præsentium. De hac materia notaui decimasexta quæstione septima, in nona. potest tamen intelligi [c], quod hic dicitur de ecclesia monachali, quæ episcopalis etiam fuit.

4 Ansel. l. 6. c. 28. Iuo p. 5. c. 102. 3. dist. 36.

†*temporis*] Orig.

†*al. ordinatores eius ceant.*

c Et vere sẽ cũdũ Laur. secũdũ quẽ iste intelle ctus q̃ seq̃ tur est ver. sic & intelli gitur 74. di. quorũdam. secũdũ. au. d Vel aliter c. 51. dist. q̃ i aliquo fecit métionẽ de illiteratis, & đ. ꝓmotis sine interſti tiis tẽporũ, inde sumpta occasiõe spãlẽ ponit Grat. tracta tũ đ his, do cẽs tales nõ esse ꝓmouẽdos, sed mB.

i ¶ *Sua.*] simil. suprà distinctio. decimaoctaua. placuit. Sed contra infrà quarta quæstione quinta. capitul. primo. Dic vt in dicto cap. placuit.

Item qui.] CASVS. Suprà distinctione quinquagesimaprima, in aliquo fecit mentionem de illiteratis & promotis sine interstitiis temporum, & inde sumpta occasione specialem ponit Gratianus tractatum de his, docens tales non esse promouendos. Casus istius cap. habetur suprà 36. distinct. qui ecclesiasticis.

k ¶ *Item.*] Dictum fuit suprà distinctione quinquagesima. non confidat. & quinquagesimaquinta distinctione. priscis. quòd nullus ordinandus est nisi seruatis interstitiis temporum, ideo ostendit hic, quòd ad instar sæcularium dignitatum nullus per saltum est ordinandus [d].

Item ex concilio Carthaginensi, 5. c. 13. [3]

¶De eodem. C. II.

SI quis de alterius monasterio repertum [A], vel ad clericatum promouere voluerit, vel in suo monasterio maiorem [h] monasterij constituere [B]: episcopus, qui hoc fecerit, à ceterorum communione seiunctus, suæ [i] tantum pleb is communione contentus sit: & ille neque clericus [c], neque præpositus perseueret.

3 Et in Affi. c. 47.

a ¶ Repertum.] *Græce legitur:* ἐὰν τὶς παρ' ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδέξηται τινα. id est, si quis ab alieno monasterio receperit aliquem.

B ¶ Constituere.] *Antea sequebatur:* sine licentia abbatis, & monachorum: *quæ verba sunt expuncta: quia absunt à concilio Carthaginen. & Africano, & plerisque vetustis Gratiani codicibus.*

c ¶ Clericus.] *Sequebatur,* neque canonicus, *quæ ob easdem causas sunt sublata.*

DISTINCTIO LIX.

Tem [k]*, qui ecclesiasticis disciplinis imbuti, & temporum approbatione discussi nõ sunt, ad summum sacerdotium non aspirent.*

Vnde ait Zozimus Papa ad Isichium Salonitanum episcopum epist. 1.

¶Non aspiret ad summum sacerdotium, qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus. C. I.

4 QVi ecclesiasticis disciplinis imbutus per ordinem non est, & temporum † approbatione diuinis stipendiis eruditus, nequaquam ad summum ecclesię sacerdotium aspirare præsumat: & non solum in eo ambitio inefficax habeatur; verum etiam in † ordinatores eius, vt careant eo ordine, quem sine ordine contra præcepta Patrum crediderant præsumendum.

4 Ansel. l. 6. c. 28. Iuo p. 5. c. 102. 3. dist. 36.

†*temporis*] Orig.

†*al. ordinatores eius ceant.*

Idem [A] *eadem epistola.*

¶ Ad sacerdotale officium, nullus, nisi per singulos gradus probatus accedat. C. II.

DISTINCTIO LVIII.

Item ex monachali [f] *habitu nullus assumitur ad ecclesiasticum officium, nisi fuerit oblatus voluntate proprij Abbatis.*

Vnde Gregorius scribit Mariniano episcopo Rauennati, lib. 7. epistola 18. [2]

¶Monachus non ordinetur clericus, nisi voluntate abbatis episcopo fuerit oblatus. C. I.

NVllus ad ecclesiasticum officium ex monasterio producatur monachus, nisi quem abbas [g] loci admonitus propria voluntate obtulerit episcopo.

tra decimasexta quæstione prima, de præsentium. De hac materia notaui decimasexta quæstione septima, in nona. potest tamen intelligi [c], quod hic dicitur de ecclesia monachali, quæ episcopalis etiam fuit.

i ¶ *Suæ.*] simil. suprà distinctio. decimaoctaua. placuit. Sed contra infrà quarta quæstione quinta. capitul. primo. Dic vt in dicto cap. placuit.

k ¶ *Item.*] Dictum fuit suprà distinctione quinquagesima. non confidat. & quinquagesimaquinta distinctione. priscis. quòd nullus ordinandus est nisi seruatis interstitiis temporum, ideo ostendit hic, quòd ad instar sæcularium dignitatum nullus per saltum est ordinandus [d].

Universidad de Deusto
Biblioteca

x Anselm.l.6. c.28.

† *al. plurimos*]Orig.

"Legitimatus à principe ñ é apud ecclesiã legitimatus.

"Gradatim ascenditur ad honores

† *al.dum per parochias.*

"Præsumitur plus ꝑ illo q̃ plura ẖ stipẽdia.

a Et 2.q.7.in fi&fub. hoc,& ideo cũ hoc ſi ſit rarum,ſi eſt magnũ.L. 2 Anſel.l.6. c.32. Pol.l.2 tit.1.

† *al.præpoſiti.*

b Ad hoc extra de elec. cũ ad nſam.

"Spes vtrũ induceat ſimoniam.

c Et hoc facit in arg.q. 6t in pſona probata, & exercitata ſi pmitten dũ, q̃ ſi ſtatutis gene ralib.cõtine tur,vt ibi dr Ité 81.di.c.2

"Legitimatus à principe, q̃ apud eccleſiam eſt legitimus, quod nõ credo. arg.ad hoc extr.q fi.fint leg. per venerabilem.de hoc not.10. di.c.1.ibi videas.Arc.

c ¶*Saltu.*]"Gradatim enim deferendi ſunt honores,vt 93.di.legimus.in fi,& ff.de mu. & ho.vt gradatim.nã caſum appetit q̃ per abrupta aſcenſum q̃rit, vt 48.diſt. ſicut.

d ¶*Stipendia.*]" Nota q̃ magis præſumitur pro illo qui plura ſtipẽdia habet in eccleſia: qa is gradu ceteros antecedit, quem labor prolixior & ſtipendia longiora fecerunt anteiure, vt C. de offi.ma.off. nemo, & 61.diſt. miramur.

e ¶*Rarum.*]ſic ĩ. 93.di ſtinct. legimus a.

f ¶*Conſuratur.*] arg. cũ ad nſam. q̃ nullus debet tonſu rari ad hoc, vt dignitatem conſequatur b, vt 16.q.7.per laicos. Quid iuris ſit de hoc, ibi notabiliter dicit, " q̃ ipſa ſpes nõ inducit ſimoniã, dũ tñ non interueniat pactio: quia ſola animi deſtinatio nõ inducit ſimoniam, vt ext. vt eccl.ben. vt noſtrum. Alij contrarium dñt, vt arg.8.q.3.Artaldus. Io. & certe decretalis vſ dicere, q̃ ſola ſpes inducat ſimoniam, ext.de fim.c.vl. & talis ſimonia per ſolam pœnitentiam aboletur, vt ibi dr. hoc tamen credo, quod ſpes pro honeſto ſeruitio, non inducit ſimoniam.

g ¶*Inculpatæ.*]No. q̃ ſemper præſumitur, q̃ in fraudem recipient or, quã ſi ſubito recipit, licet bene meritus ſit, aliãs ſic præſumitur, q̃ libertas in fraudem data ſit quandoque, licet ſeruus ſit bene meritus, vt ff. qui & à quib. mo.l.1.in fi. arg.ad hoc 61.diſt. miramur c.

h *Ordinatos.*]Casvs. Quidam archiepiſcopi ex laicis,& parum litteratis in eos ordinabãt, quod Papæ innotuit ex confeſſione cuiuſdam eorum. vnde præſumit Cæleſtinus alios ſimilia fe-

¹ Si officia ſæcularia a principẽ locum, non veſtibulum actionis ingreſſis, ſed per ſingulos† gradus examinatis, temporibus deferunt: quis b ille tam arrogans, tam impudens inuenitur, vt in cæleſti militia, quæ propẽſius ponderanda eſt, & ſicut aurũ, repetitis ignibus exploranda, ſtatim dux eſſe deſideret: cum tyro ante non fuerit, & prius velit docere, quàm diſcere? Aſſueſcat in Domini caſtris, in lectorum primitus gradu diuini rudimenta ſeruitij: nec illi vile ſit exorciſtã, acolythum, ſubdiaconum, diaconũ per ordinem fieri: nec hoc ſaltu c, ſed ſtatutis maiorũ ordinatione temporibus. Iam vero ad preſbyterij faſtigium talis accedat, vt & nomẽ ætas impleat, & meritum probitatis ſtipendia d ante acta teſtentur. Iure inde ſummi Pontificis locum ſperare debebit. Facit hoc nimia remiſſio conſacerdotũ noſtrorum, qui pompã multitudinis quærũt, & putãt ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri. Hinc paſſim numeroſa popularitas etiam his locis, vbi ſolitudo eſt, talium reperitur, dum† parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud ꝑſtare nõ poſſunt, diuinos ordines largiuntur. Quod oportet diſtricti ſemper eſſe iudicij. Rarum e eſt enim omne, quod magnum eſt.

a ¶*Si officia ſæcularia.*] i. ſæculares non deferunt principem locum ingreſſis, &c.

b ¶*Quis.*] Not. modũ argumentãdi, ex quo ita eſt apud ſæculares iudices, eodem modo erit apud eccleſiam. ſi 31. diſt. tenere. & c. ſi laicus. 3.q.5. qa. 19.q.3. monaſteriis. ſic 12. q. 2. eũ deuotiſſimam. Et eſt arg. ad cõnem illã.

c ¶*Saltu.*]"Gradatim enim deferendi ſunt honores, vt 93.di.legimus, in fi, & ff. de mu. & ho. vt gradatim. nã caſum appetit q̃ per abrupta aſcenſum q̃rit, vt 48.diſt. ſicut.

d ¶*Stipendia.*]" Nota q̃ magis præſumitur pro illo qui plura ſtipẽdia habet in eccleſia: qa is gradu ceteros antecedit, quem labor prolixior & ſtipendia longiora fecerunt anteiure, vt C. de offi.ma.off. nemo, & 61.diſt. miramur.

e ¶*Rarum.*]ſic ĩ. 93.di ſtinct. legimus a.

HOc.] Casvs. Quidã ex laicis honoris deſiderio inflammati repente fiebãt ſacerdotes, & epiſ: qui licet nondũ didiciſſent in eccleſiaſtica militia famularitatem duces eſſe volebant, & locũ regimi- nis obtinere, quod reprehendit Gregor. & prohibet ne fiat.

f ¶*Tonſuratur.*] arg. q̃ nullus debet tonſu rari ad hoc, vt dignitatem conſequatur b, vt 16.q.7.per laicos. Quid iuris ſit de hoc, ibi notabiliter dicit, " q̃ ipſa ſpes nõ inducit ſimoniã, dũ tñ non interueniat pactio: quia ſola animi deſtinatio nõ inducit ſimoniam, vt ext. vt eccl.ben. vt noſtrum. Alij contrarium dñt, vt arg.8.q.3.Artaldus. Io. & certe decretalis vſ dicere, q̃ ſola ſpes inducat ſimoniam, ext.de fim.c.vl. & talis ſimonia per ſolam pœnitentiam aboletur, vt ibi dr. hoc tamen credo, quod ſpes pro honeſto ſeruitio, non inducit ſimoniam.

g ¶*Inculpatæ.*]No. q̃ ſemper præſumitur, q̃ in fraudem recipient or, quã ſi ſubito recipit, licet bene meritus ſit, aliãs ſic præſumitur, q̃ libertas in fraudem data ſit quandoque, licet ſeruus ſit bene meritus, vt ff. qui & à quib. mo.l.1.in fi. arg.ad hoc 61.diſt. miramur c.

putamus q̃ iſti ſubiectis præſtaturi ſunt, qui anteq̃ diſcipulatus limen attingant, tenere magiſterij locum non formidant? Qua de re neceſſe eſt, vt quamuis inculpati ſi quiſque ſit meriti: ante tamen per diſtinctos ordines eccleſiaſticis exerceatur officiis.

Item Cæleſtinus epiſcopis Galliarum, epiſt. 2. c. 3.

¶ Nõ aſpiret ad ſummum ſacerdotium, qui eccleſiaſticis diſciplinis non eſt imbutus. C. IIII.

ORdinatos h vero quoſdam, fratres chariſſimi, epiſcopos, qui nullis eccleſiaſticis ordinibus ad tãtę dignitatis faſtigium fuerint inſtituti, contra Patrum decreta, huius vſurpatione, qui ſe hoc recognoſcit feciſſe, didicim9, cum ad epiſcopatũ his gradibus, quibus frequentiſſime cautũ eſt, debeat peruenire, vt minorib9 initiati officiis ad maiora firmentur. Debet enim ante eſſe diſcipulus, quiſquis doctor eſſe deſiderat, vt poſſit docere, quod didicit: omnis vitæ inſtitutio hac ad id, quo tendit, ſe ratione i confirmat k. Qui minime litteris operam dederit, præceptor non ꝑt eſſe litterarum. Qui nõ ꝑ ſingula ſtipendia creuerit, ad meritum ordinem ſtipendij non poteſt peruenire. Solum ſacerdotium inter iſta, rogo, vilius eſt, quod facilius tribuitur, cum difficilius l impleatur?

h ¶*Idem.*] *Caput hoc antea tribuebatur Vrbano. Emendata eſt inſcriptio ex pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus: habetur enim in eadem epiſtola.*

Item Gregorius lib.7.reg.epiſt. 110.

¶ Cuiuſlibet meriti laicus ad ſummum non aſpiret ſacerdotium. C. III.

2 HOc ad nos peruenire non diſſimili dignum deteſtatione complectimur, q̃ quidam deſiderio honoris inflati, defunctis epiſcopis tonſurãtur f, & ſiũt repẽte ex laicis ſacerdotes, atque inuerecunde religioſi propoſiti † ducatum arripiunt, qui nec eſſe adhuc milites didicerunt. Quid

i ¶*Ratione.*] vt prius ſit diſcipulus.

k ¶*Confirmat.*]i. confirmare debet.

l ¶*Difficilius.*]5.40.di. ante omnia.

ECce.] Casvs. 3. oſtẽſum eſt q̃ poſſint ad ſacros ordines promoueri, & qui nõ. in hac vero 60. di. oſtẽdit ex quib. ordinib. ſit aliquis eligẽdus in archipresbyterũ, vel præpoſitum, vel epiſcopum, vel archiepiſcopum.

m ¶*Ecce.*]Hic oſtẽdit ex quib. ordinib. aliqs eligẽdus ſit in præpoſitum, vel decanũ, vel archipresbyterũ, vel epm. " & dicit, q̃ nullus eligẽd9 eſt in præpoſitum, niſi ſit diaconus, vel ſbyter, nullus in archidiaconũ, niſi ſit diaconus, nullus in decanum vel archipresbyterum, niſi presbyter, nullus in epiſcopum, niſi ad minus ſit ſubdiaconus.

NVllus.] Casvs. Prohibetur in iſto c. vt ẽps nõ faciat aliquem archidiaconum, niſi ſit diacon9: nec aliquem faciat archipresbyterum, vel decanum, niſi ſit preſbyter.

n ¶*Nullus.*] Hæc duo c. dicit H. abrogata p id quod eſt ĵ. c. pen. & vlt. ext. de elect. cũ in cũctis c. vbi dicit, q̃ q̃ eſt in ſacris ordinibus ꝑt eligi in præpoſitũ vel archidiaconũ. ſed de ſubdiaconatus eſt hodie ſacer ordo. ext. de æta. & qual. à multis. §. verum. & hoc ſatis ſuſtineri ꝑt cũ acolythus ẽt poſſit eligi ad prælaturã, vt extr. de æta. & qual. præterea. vbi dr, q̃ diſpenſatiue ꝑt eligi. Vel dic, q̃ ex ponitur hæc dictio, ſit, i. fiat. ſufficit enim ſi talis ſit, q̃ in breui poſſit promoueri ad iſtos ordines, vt ext. de æta. & qual. præterea. nõ enim refert an iam ſit, an cito fiat, vt ext. de ver. ſig. c. 3. & de conſec. diſt. 4. quando. Sed quare ſtatuitur iſtud de iſtis dignitatibus, " cum in epm poſſit eligi ſubdiaconus? vt ĵ. ea. c. vl. Sed huius rationem aſſignat Gratia. ĵ. ea. diſt. §. horum. & de epo. ĵ. e. §. alterum. ſ. propter ordinis dignitatẽ. In quo autem ordine debeat eſſe cantor vel primicerius, conſuetudini relinquo. 32. diſt. placuit. " Licite ergo poteſt quis in minoribus ordinib. eligi ad has dignitates, dum tamen habeat ætatem f. Sed his ob. ext. de elect. dudum. t. in fi. Si vis ſuſtinere dictum H. exponẽ quod dicit illud c. præterea. diſpenſatiue, ſcilicet ex diſpenſatione canonis. Non ob. c. dudum. in fi. quia poteſt intelligi de defectu tali qui impediat promouendum ad talem dignitatem, de quo ibi fit mentio. vnde dicitur, quòd acolythus poſſit eligi ad illam dignitatem, vt videtur dicere littera, ſic ſcilicet intelligenda.

o ¶*Epiſcopus.*] Suprà " ergo collatio archidiaconatus ſpectat ad epiſcop

epiſcopum. 74. diſt. epiſcoporum. & 25. di. c. 1. & 21. diſt. c. 1. & 89. diſt. voluimus. Sed contra 93. diſt. legimus. & extr. de elect. cum in cunctis. vbi dicitur, quòd ad canonicos ſpectat. Dic quòd ad epiſcũ tantum ſpectat confirmatio, ad canonicos electio de iure: in talib. tamen conſideranda eſt conſuetudo, vt ext. de elect. cum eccleſia a.

a ¶ *Niſi presbyteri.*] ĵ. 23.q.4. ſicut excellentiam. contra. vbi dicitur, quòd non gradus elegantior, ſed vitæ melioris, &c. Sed dic, quòd non tantum ordo conſideratur, ſed ordo & meritum.

NVllus.] Casvs. Dicit Calixtus, q̃ nullus in præpoſitum, vel archiepiſcopum vel archidiaconum eligatur, niſi ſit diaconus, nec aliquis in decanum vel archipresbyterum eligatur, niſi ſit presbyter.

INouamus.] Casvs. Quidam erant electi in archidiaconos, q̃ non erant diaconi, quidam in archipresbyteros vel decanos, qui nõ erãt presbyteri. Inn. igitur ſecundus cõfirmans antiqua decreta prohibet ne hoc decetero fiat: & ſi qui ĵ. prænominatos ordines exiſtẽtes præſumpſerint ordinari, ſuſcepto priuentur honore. Item ꝑhibet ne adoleſcentibus, & in minoribus ordinibus cõſtitutis, & indignis prædicti conferatur honores.

b ¶*Vel presbyter.*]red. de ſingula ſingulis.

c ¶*Ordinari.*]" Cogitur ergo aliquis recipere ordinẽ, & ſic eſt contra hoc. 74. di. geſta. ſed illud ratione adiuncti ordinis. 73. diſt. c. ſi.

d ¶ *Ne adoleſcẽtibus.*] intra xxv. an. b. vt extra de electio. cum in cunctis. §. inferiora.

HORVM. Casvs. Dicit Gratianus, q̃ illud quod dictum eſt de clericis non promouẽdis in archipreſbyteros, vel decacos niſi ſint presbyteri, & in archidiaconos niſi ſint diaconi. ſtatutum fuit ex cauſa. ſ. ꝑpter illos qui promoueri conteneb ant adeptis dignitatibus. Nam etiam in epiſcopos diaconi promouentur, quod probatur ſeq. c.

NVllus in epiſcopum.] Casvs. Statuit hic Vrbanus, vt nullus eligatur in epiſcopum, niſi fuerit in ſacris ordinib. conſtitutus. Sacros autẽ ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum, quos ſolum legitur primitiua eccleſia habuiſſe. Subdiaconi vero neceſſitate exigente de licentia Romani pontificis, vel archiepiſcopi, ſi bonæ vitæ fuerint, poſſunt in epiſcopos eligi.

e ¶ *In ſacris.*]" poſtulari tamen poteſt in epiſcopum laicus. 61. diſt. c. Oſius. & 63. diſt. c. Valentinianus.

f ¶ *Habuiſſe.*] " ſupple ſacros. nam etiam ſubdiaconatus fuit temꝑore Apoſtolorum, vt 35. diſt. epiſcopus.

g ¶*Romani pontificis.*]Hodie licite eligitur, vt ext. de ætate & qual.

h ¶*Metropolitani.*] " ſicut ergo olim metropolitanus poterit diſpenſare circa ordinem, ſic videtur, q̃ adhuc poſſit, cum non auferatur ei hæc diſpenſatio, ſiue iuriſdictio. arg. extra de ſen. exc. nuper c.

ALTERVM VERO. Casvs. Reſpicit hoc illum §. horum vnum. vbi dictũ eſt aliquem non eſſe eligẽdum in archidiaconum, niſi ſit diaconus, vel in archipresbyterũ, niſi ſit presbyter. hoc fuit ſtatutũ pp̃ conſuetudinem illorum, q̃ promoueri nolebãt. Nũc aũt dicit, q̃ alterũ eſt ſtatutum pp̃ ordinis dignitatẽ. ſ. vt nõ eligatur ĩ epiſcopũ, niſi ſit in ſacris ordinib9.

Te laici.]hęc diſt. diuiditur in 4. partes, & qualita. in quarũ pri ma, ꝑbat per xvij. auctor. ſanctorum, q̃ ex laicis, licet ſint boni, nõ debet creari epus. Secunda ibi, *Econtra.* Tertia ibi, *Sed aliud.* Quarta ibi, *Item cleri ci.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic ponitur 61. di. in qua dr, q̃ laici nõ ſunt in epos eligendi, niſi prius p ſingulos ordines fuerint probati. & hoc probatur vſq; ad §. *Iiis omnibus.* Poſtea ꝑbatur cõtrarium in eodẽ §. & ibi dat ſolutionẽ. Et additur ẽt q̃ clerici alterius eccleſiæ ñ ſunt præferendi cleris de ꝑpria eccleſia beneme ritis ĩ electione. Tractatur etiam in vlt. c. diſt. de viſitatione eccleſ.

i ¶ *Item laici.*] Hic oſtẽdit, q̃ laici nõ ſunt eligẽdi ĩ epos. ſed ꝑſt poſtulari d. Ité oſtendit, q̃ tñ de propria eccleſia facienda eſt electio. Deinde oſtendit de viſitatore, q̃ nihil debet præſumere de rebus illius eccleſiæ, cui datus eſt viſitator. Et not. q̃ vocat hic laicos illos, q̃ non ſunt ordinati, & illos qui repente ſunt ordinati: & nec iſti, nec illi ſunt eligendi. Ioan.

Acerdotale.] Casvs. Brunichilda Regina Frãcorum faciebat laicos in epos promoueri. vñ Gregorius ipſam redarguit, & reprehendit.

k ¶*Subito.*]& ita inique & male. " Iniquitas eſt oſa præcipitat, vt ĵ. de pœn. diſt. 3. inter hæc hircum. ſi tamen neceſſitas eſt, in anno & dimidio poteſt laicus recipere omnes ordines, vt 77. diſtin. monachus. & capit. ſequen.

Sacerdotibus.] Casvs. Duo prohibet Hormiſda in hoc

c. Primũ eſt, laicos in epiſcopos nõ eſſe eligẽdos, & ſi fuerint probatę vitę, & bonę cõuerſationis. ꝑbatus. n. dẽt eſſe q̃s anteq̃ eligatur, & diſcere antequam doceat. Nam irreprehẽſibilis & emẽdatus eſſe debet, q̃ præfertur, & orat ꝑ populo. Secũdum eſt, q̃ peniten tes ad gradum ẽpalem aſpirare non ꝑſt: nam ꝑferens memorandi criminis labem non habet lucidam ſacerdotij dignitatem.

l ¶*Corrigendis.*]ſic 3.q.7. iudicet. & c. ſeq.

m ¶*Longa.*]ſic 5.28. diſt. priuſquam.

n ¶ *Præſtare.*]vnde nonpetere exemplum, ſed dare dignus erat. ad idem 16.q.1. prædicator.

a Quidã dñt q̃ nõ ly epo eligere archidiaconũ aliũde, niſi de eccleſia cathedrali. & hoc per decr. ext. de his q̃ fi. à pl. tua. i pr. ibi, aſſumatur.

b Nec. n. ſecũdũ eſt eũ legitimã tutelã agere. C. de legit. tut. l. vlt. Io. de Fan.

c Cõcordat Eugeni9 ij. i. concil. Rhemẽſi, c. 6. Pann. l. 8. c. 140.

"Ordinem recipere cogitur quis.

1 Anſel.l.6.c. 77. Poly.l.2. tit.1.

d Vt ĵ. eo. §. his omnib. c. ſtatuim9. & c. Oſius. §. ſed aliud.

2 Pol.l.2.ti.1 Anſel. l. 6. c.22.

"Iniquitas omnia præcipitat.

3 Anſ.ibid.

4 Anſ.ibid. Poly.ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Emendatiorem.*]sic 8.q.1.qualis,1.q.1.c.vltimus.

" Pontifex debet esse humilis.

b ¶ *Humilitatis.*]" qa nihil ita splendet in pontifice sicut humilitas, vt 100.dist.contra morem.

c ¶ *Teste.*] qa publica delicta publico egêt remedio, vt de pæ.dist.in.1. §.hoc ergo. & ff.de decur.l.vlt.

aNá peccãtẽ publice, &c. 45.dist. sed illud.32.q.3.nemo.

quamuis[a]. d ¶ *Memoradi.*]& hoc pp memoriã prẽteriti delicti.fi.25.di.c.vl.& 48.di.c.1. & 3.q.4.c.2.

b Ad idẽ 48 dist. §.j. Sed vt sufficere si p 2.mẽses apud magistriũ.ff.d ſe.3. seruis. §. ornatrici bº.Io.de F. † *al.miseran di*]Orig.

M *Iserum est.*] ¶ *Qui nunq̃.*] 3.59.di.ordinatos[b].

M *Iramur.*] Casvs. Quidam archiepi quosdam lai cos in episcopos pro mouebant occasione guerrę sedãdę.& popularis tumultus remouendi: quare Leo Papa eos ex hoc reprehẽdit dicẽs,q̃ pro nullius pſona faciendum est contra decreta sanctorũ patrũ. Et q̃ archiepi hoc facere nõ debeãt, probat quatuor rationib. Prima est, quia qui tales sublimat, nõ consulit populo, sed nocet. Secunda est, quia quod habet malũ initium, vix est vt bono perագatur exitu.tertia est, quia si minores ordines nõ dãtur sine discussiõe, multo minus ordo episcopalis est sine discussione dandus. Quarta est, quia si laic[e] laboris inexpertus notari solet ambitus, si dignitatẽ appetat sæcularem, multo magis ei[e] notari ambitus solet.q ambit administrõem diuinorũ.

1 Poly.ibid. Anſ.l.6.c.34

2 Iuo par.5. c.105.

f ¶ *Aut tumultum.*] ar. " q̃ nõ est deuian dum à iure cõi pp tumultũ populi non est multum popularem, violandum. nec propter sedãdam discordiam, vt 62.dist. docendus.18.q.2. si qs abbas.8.qu.1.licet.sic C. de pœn.l.decurionum.&arg.ext.de ap. 3 l.q.1.cap. principat[e]. Polyc.ibid. constitutus. arg.contra. ff.ad l.Cor.de fic. Anſ.l.6.c.2. l.pe.& 28.di.de Syracusanæ.& 11.q.3.ante † *al.ipso.* cessor.& 50.di.vt cõstitueretur.ext.de re. iur.q scandalizauerit. g ¶ *Discrimen.*]id est, periculum. h ¶ *Præsidetiũ.*]i.sacris officiis deputatorum. i ¶ *Principatus.*] 1.q.1. principatus.

[c] Eligẽdus est magis exercitat[e].

k ¶ *Inordinatum.*] " ſ. vt potius eligatur ille qui diu militauerit in ecclesia, vt ſ.co.q.d ꝑderit, vel êt ille q̃ est in maiori ordine constitut[e] [c], vt 75.di.c.vl. l ¶ *Quanto.*] no.quanto res est maior, tãto maior est inqſitio faciẽda, vt 59.di.ordinatos.& 47.di,quan-

quàm sumere. Emendatiorem [a] esse cõuenit populo,quem necesse est orare pro populo. Longa obseruatione religiosus cultus tradatur,vt luceat, & clericalibus obsequiis eruditus inseruiat,vt ad venerandi gradus summã perductus, quis sit fructus humilitatis [b], ostendat. *&* *infrà.* ¶ Nec tantum de laicis consecrari inhibemus:sed nec de pœnitẽtibus quidem quisquam ad huiusmodi gradum profanus temerator aspiret. Satis illi postulanti sit venia : qua conscientia absoluat reum, qui se peccata sua populo scit teste [c] cõfessum ? Quis enim quem paulo ante vidit iacentem, veneretur antistitem? Præferens memorandi [d] † criminis labem,non habet lucidam sacerdotij dignitatem.

¶ *In plerisque vetustis Gratiani codicibus caput hoc coniunctum est superiori, quemadmodum est in ipsa Hormisdæ epist.*

Item Innocentius Papa ad Aurelium Carthaginensem episcopum,epist. 12.

¶ De eodem. C. IIII.

1 Miserũ est eum magistrum fieri, qui numquam [e] discipulus fuit : eum summum fieri sacerdotem,qui numquam invllo gradu obsecutus fuerit sacerdoti.

Item Leo episcopus ad episcopos Africanos,epist. 85.*al.* 87.*c.*1.

¶ De eodem. C. V.

2 Miramur tantum apud vos per occasionem temporis impacati,aut ambientium præsumptionem, aut tumultum [f] valuisse popularem,vt indignis quibusque, & longe extra sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigium, & gubernatio ecclesiæ crederetur.Non est hoc consulere populis, sed nocere: nec præstare regimen, sed augere discrimen [g].Integritas enim præsidentium [h], salus est subditorum:&vbi est incolumitas obedientiæ, ibi sana est forma doctrinæ.¶ 3 Principatus [A] autem,quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus, atque actibus non offendit,ipsius † tamen initij sui est pernicioſus exemplo. Et difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. ¶ Quòd si in quibuslibet ecclesiæ gradibus prouideter, scienterque curandum est,vt in Domini domo nihil sit inordinatum [k],nihilque præposterum, quanto [l] magis elaborandum est, vt in electione eius,qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini ſtatus,&ordo nutabit,ſi,quod requiritur in corpore,non inuenia-

tur in capite. [4] Vbi est illa beati Pauli Apostoli per ſpiritum Dei emiſſa præceptio? qua in persona Timothei omnium [m] sacerdotum Christi numerus eruditur:&proinde vnicuique nostrum dicitur [Manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis.] [5] Quid [n] est cito [n] manus imponere, nisi ante maturitatem ætatis, ante tẽpus examinis, ante meritum laboris†,ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis , nisi talem effici ordinantem,qualis ille est,qui non meruit ordinari? ¶ [6] Sicut enim boni operis sibi comparat fructum,qui rectum tenet† in eligendo sacerdote iudicium:ita graui semetipsum afficit damno,qui ad ſuę dignitatis collegium ſublimat indignũ. Nõ enim in cuiusquam persona [o] prætermittendum est,quod institutis generalibus continetur:nec putãdus est honor ille legitimus, qui fuerit contra † diuinæ legis præcepta collatus. *&* *infrà.* ¶ Merito sanctorum Patrum venerabiles sanctiones, cũ de sacerdotum electione loquerẽtur,eos demum idoneos sacris administrationib[o] censuere, quorum omnis ætas à puerilibus exordiis vsque ad perfectiores † annos per disciplinæ ecclesiasticæ ſtipẽdia cucurriſſet,vt vnicuiq; testimonium prior vita præberet, nec posset de eius prouectione dubitari:cui pro laboribus [p] multis,pro moribus castis, pro actibus ſtrenuis celsioris loci præmium deberetur.¶ Si enim ad honores mundi sine ſuffragio temporis,sine merito laboris indignum est peruenire, & notari ambitus ſolent, quos probitatis documenta q̃ nõ adiuuant,quàm diligens, & quàm prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum,& cælestium dignitatum?

A ¶ Principatus.] *In plerisque manuscriptis Gratiani codicibus legitur*:Principatus,&c. & j. Quòd ſi,&c. *Id autem factum videtur, quia* j.1.q.1. *c.principatus. citatur hic versiculus,prout notatur in gloſ. quæ in illis etiam vetustis exemplaribus est:in quibus aliæ gloſſæ non habentur.*

B ¶ Quid est.]*Sic in ipſis manuscriptis legitur*:qd est cito manº imponere,&c.&j.Sicut em.*& in margine citatur*, j.di.78.c.qd est manº.

Item ex concilio Laodicensi,c. 12.

¶ Non sunt eligendi ad episcopatum,nisi quos probabilis vita commendat. C. VI.

7 Episcopum non oportet præter iudicium metropolitanorum,& finitimorum episcoporum constitui [r] ad ecclesiæ principatum.Nec eligantur, nisi hi, quos multo [s] ante nota, probatisque vita commendat,& nihilominus, si in sermone fidei,& † recta operatione per suam conuersationem fuerint probati.

Quid

tumlibet.42.di.quiescamus. & 7.q.2.c.vlt. &est hoc contra illos q dñt, q̃ in causis matrimonialib.nõ est ita districta examinatio facienda circa testes.

4 Anſ.l.6.c. pit.35.

1.Tim.5.

m ¶ *Omnium.*]Arg. q̃ vni dr,ad alios extẽdi tur,vt dixi 38.di.ignorantia. Et arg. 32.q.7. apostolus. & 31.q.1.q̃ fi.&C.de nat.li.auth. item si quis.

5 j.dist.vlt. quid est manus.

n ¶ *Quid est eito.*] vt 78.dist.c.quid est manus.& 86.dist.tanta.

† *al.obedientia.*

o ¶ *Persona.*]c" Not.q̃ pp personam [d] nõ recẽditur à iure cõi , vt hic, & 50.di.ex penitentib.&89.di.singula,59.dist.hoc ad nos. tñ q̃ndoq; receditur à iure pp personam, vt 7.q.1.nõ aũt. Item pp scandalũ,quòd timetur in persona, vt 23. q.4.nõ pt.Similiter ꝑ miseratione personę, vt 86.di.tãta.Sed dic, q̃ ibi personæ fauore ñ receditur à iure:sed pp vtilitatem prouenientem ex persona.

" "jus cõe pp pſonã ñ relinquitur. d i.pp aliã rẽ pſonã à receditur. † *al.salten.*

p ¶ *Pro laboribus.*] " No.q̃ eo ipso q̃ qs electº est, præſumitur esse melior aliis,vt di. 94.c.1.& dist.59.c.1.& 40.di.c.1.Arg.contra. 8.q.1.illud.

† *de præsumitur.* Orig. " Electus cit quę pmi meliore

q ¶ *Documenta.*] Hic mala vita probat aliquem ambitiosę puenisse ad dignitatẽ:sic econuerso merita alicuius excusant ipsum de ambitione, vt 1.q.1.quibusdam [e].

e Et ebr nũ.f.ad hoc q.7. hanc j. resp. Cre misericor publicã fi.Io.de

7 3.dist.5. c.episcopos.

E *Piscopum.*] Casvs. Dr in hoc c. q̃ eps consecrari non debet sine cõscientia & iudicio metropolitani &ſuorum ſuffraganeorum , & q̃ non dẽt eligi nisi probatę vitæ, & q̃ ante longo tẽpore probatus fuerit in sermone fidei & conuersatione.

† *al. prouectiores.*

r ¶ *Constitui.*] i.consecrari. Solus.n.nõ dẽt consecrare epm,licet solus ipſum possit cõfirmare,vt 64.dist.c.1. & 51.dist.c.vlt.dum tñ adsit cõsensus capitu li ſui, vt extr.de his q̃ fi.à præla.nouit.

s ¶ *Multo.*] sic 3.di.59. c.vlt.& 3.ead.in sacer dotibus.

† τοῦτ' ἐστὶ τὸν ἀληθινὸν λόγον.

Q *Vid proderit.*]Casvs.Cælestinus redarguit omnes qui laicos eligunt vel ordinãt in episcopos:quia ſi hoc fieret,nihil prodesset clericis diu in castris Dominicis militasse : quare prohibet ne hoc de cetero fiat : ſi contrà fiat, pœnam depositionis minatur promouentibus & promotis.

" Ecclesiæ seruire spe ſtipendiorũ licet.

1 Nicol. ad Mich. Imp. in epistola, q̃ incipit , *principatum.* Polyc. ibid. Anſ.l.7.c.33 a Ité arg.cõtra extr. de ele. cum ad nostrã.ibi ꝺ hoc.&adde qd not. 59. dist. hoc ad nos. Arch. † *al. præpositero.*

Item Cælestinus ad episcopos Apuliæ,& Calabriæ,epist. 3.c.2.

¶ De eodem. C. VII.

1 Quid proderit [a] per singula clericos ſtipendia militasse,& omnem egisse in Dominicis castris ætatem, ſi hi,qui præfuturi sunt, ex laicis requirantur? qui vacantes sęculo, & omnem ecclesiasticum ordinem nescientes, saltu præpropero† in alienum [b] honorem ambiunt immoderata cupiditate transcendere, & in aliud vitæ genus(calcata reuerentia ecclesiasticæ disciplinę)transire? Talibus itaq; fratres charissimi , qui iuris nostri, id est canonũ gubernacula custodim[o], necesse est ob uiemus: hisque fraternitatem vestram epistolis commonemus,ne quis laicum ad ordinem clericatus admittat,& sinat fieri,vnde& illum decipiat,& sibi causas generet , quibus reus constitutorum† decretalium fiat.

† *constitutis decret alib*º] Orig.

b ꝺ hoc no. 85.dist. Arc.

Item Leo epist. 85.*al.* 87.*c.*1.*ad episcopos Africanos.*

¶ Rudibus,& imperitis gubernacula ecclesiæ non sunt committenda. C. VIII.

2 Poly.ibid. Anſel.l.6.c. 138.Iuo p.5. c.105.in fi.

2 Statuimus[A], ne in aliquo Apostolica,& canonica decreta violentur,&ne his ecclesia Domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescij[3] , & totiùs humilitatis ignari , non ab infimis [c] sumere incrementum, sed à summis volunt habere principium , cum valde iniquum sit, & absurdũ, vt imperiti magistris, noui [d] antiquis,& rudes præferantur emeritis.

3 Concord. text. in aut. de def. ciui. cũ bon. gl. in ver. maxi morũ. §. q̃ igitur.col.j.

A ¶ Statuimus.] *In epistola ipsa coniungantur verba huius capitis cum extremis verbis capitis*, Miramur.*supra ea.hoc modo* : quàm diligens,& quàm prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum , & cælestium dignitatum:ne in aliquo apostolica, & canonica decreta violentur,& his ecclesia Domini,&c. *totaque oratio per interrogationem profertur.*

His omnibus [e] *auctoritatibus laici prohibentur in episcopatum eligi.*

2 *Econtra Beatus Nicolaus ex laico electus est in episcopum: beatus Severus ex lanificio assumptus est in archiepiscopum: beatus Ambrosius, cum nondum esset baptizatus in archiepiscopũ est electus.* ¶ *Sed sciendum est,quòd ecclesiasticæ prohibitiones pro priæs habent causas,quibus cessantibus cessant & ipsæ* [4]. *Vt enim laicus in episcopum non eligeretur,hæc causa fuit , quia vita laicalis ecclesiasticis disciplinis per ordinem non erudita nescit exemplo religionis de se præstare aliis,quæ in seipsa experimento non didicit.Cum ergo quilibet laicus merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, exemplo beati Nicolai, & Seueri, & Ambrosij,eius electio potest rata haberi.*

Vnde idem Ambrosius in epistola 82.*ad Vercellenses ait de seipso.*

C. IX.

N Eophytus prohibetur ordinari,ne extollatur in superbiam [f]. Sed ſi non deest humilitas competẽs sacerdotio:vbi causa [g] non hæret,vitium non imputatur. Itaq; ordinationem meam occidentales episcopi iudicio [h], orientales etiam exemplo [i] probarunt[5].

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc coniunctum est superiori. Nam Gratianus (quod sæpe facit) sententiam potius B. Ambrosij asserre voluit , quàm ipsa omnino atque eodem seruato ordine verba referre:locus enim integer sic habet.* Quàm resistebam,ne ordinarer, postremo cum cogerer , saltem ordinatio protelaretur.Sed non valuit præscriptio , valuit impressio. Tamen ordinationem meam occidentales episcopi iudicio, orientales etiam exemplo probarunt. Et tamen neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur ſuperbia.Si dilatio ordinatio ni defuit,vis cogentis est : ſi non deest humilitas competens sacerdotio , vbi causa non hæret,vitium non imputatur.

*Itẽ obiicitur illud Sardicensis concilij,c.*13.

¶ Scholasticus ex foro,aut ex administratione postulari potest episcopus. C. X.

6 Burcd.l.c. 27. Iuo p.5. c.71.

† *al.ex administratore.*

6 Osius episcopus dixit. Et hoc necessarium arbitror, vt diligentissime tractetur, ſi forte aut diues laicus [k] [A], aut ſcholasticus [l] de foro [m] aut de† administratione [n] episcopus fuerit postulatus, vt non prius ordinetur, nisi ante & lectoris [o] munere, & officio diaconi , aut presbyteri [P] fuerit perfunctus: & ita per ſingulos gradus (ſi dignus fuerit) ascendat ad culmen episcopatus.

k ¶ Laicus.] *Abest vox ista à concilio*: *sed ob gloſſam non est inducta.*

l ¶ *Scholasticus.*]id est, litteratus.

m ¶ *De foro.*] scilicet causarum ecclesiasticarum.

n ¶ *De administratione.*]ciuili vel curiali.

o ¶ *Ante lectoris.*]j.77. di. quicumque & 18. q.2. quàm sit.

P ¶ *Presbyteri.*] Hoc totum non potest fieri intra tres menſes:

" Constôis cã cessante, an cesset ip constitõ.

d Arg.ff.de pœ.ſi qs ali qd. §.aboritionis.1.q.j. principat[e].

" "& ita differri potest consecratio episcopo rum , quandoque vltra annum. vt 7.quæſtio. 1. constitutum. & 28.dist. de Syracusanæ.

" Consecratio eporum q̃nque differtur vltra annum.

SED ALIVD.Hæc est tertia pars distinc. in qua distinguit , & bene. Ioannes de Fant.

7 In ordine Romano.

Casvs. Nunc assignat Gratianus differentiam inter postulare & eligere. Nam postulatur qui est alteri subditus laicus vel clericus.& fit hoc ſimplici petitione. Ille vero eligitur , qui est in ſacris ordinibus constitutus. & hæc electio fit cum ſolennitate decreti. Et hæc differentia probatur ſequenti capitulo.

8 Et alibi ſę pe. & j.c.c. obitum.

" Postulatio qualiter fit.

e De hoc ſa tis no. Inn. ext.de post. c.fin.ibi videas.

q ¶ *Sed aliud est.*]" Postulatio fit his verbis.petimus vt facias te pro moueri [c],quia volumus te eligere,& tũc dicitur postulari a ſeipſo. Ab alio autem fit postulatio , vt ſi clericus vel laicus ſit de epatu alterius

Universidad de Deusto
Biblioteca

alterius:tunc postulatur ab episcopo loci, vt 71.dist.primatus.& etiam à seipso: quia vnius consensus non sufficeret. Si autem laicus diceret, nolo tonsurari nisi certus sim de electione, vel clericus diceret, nolo ordinari nisi certus sim de episcopatu: de hoc nullū patet interponendū, vt 59.dist. hoc ad nos. &16.q.7.per laicos.

"Bñficijsp ordinem re cipiens nō peccat.

nec peccat q hac spe recipit ordinem, dūtamen principaliter eo proposito non ordinetur:sed ad hoc vt possit prodesse.8.q.1. sunt in ecclesia. Si ergo clericus est de eodem episcopatu, ille non postulatur: & est monendus & etiam cogēdus suscipere sacros ordines, vt j.ea. bene.sed laicus de eo dem episcopatu à seipso postulatur, vt ꝫ. e. Osius. Ille autem à quo postulatur, non cogitur dare postulatum nisi velit, vt 63. di.literas.85.di. archi diaconum.76.di. dilectionis.in aut.de san. epis.§.nullum. col.9. potest tamen per superiorem cogi, vt ipsum det quando non subest iusta causa omittendi.arg.extr.de iu.pa.nullus.Sed quęro ad quem titulum ordinetur iste, cum adhuc nō sit electus, nec aliquod habet beneficium? dico ad titulum ecclesiæ ad quem est postulatus.

1 Poly.ibid. Anſ.l.6.c.11 Deuſdedit p.1.

Pone ergo, quod alium postea eligant.hoc enim facere possunt:qa per postulationem non est ius quæsitum postulato,vt ext.de post. bonæ,& c.postulationē. & ita tenebit electio alterius. "Dico quod licet nil iuris sit quæsitum postulato, tamen potest eos conuenire, vt prouideant ei in stipendio conuenienti,vt ext.de iur.pa.pastoralis. non enim debuerunt mutare consilium in alterius iniuriam, vt 22.q.2. primum.ff.de re.iu.nemo.si autem nondum elegerunt aliū, potest eos conuenire,vt eligant ipsum ad illum episcopatū:&hoc modo potest dici,quod possunt variare, si aliquis à seipso postulatur: si vero postulatur à superiore,& postulatio præsentata[a] est ei, & ille consentit : satis potest dici,quod non possunt variare postulationem , vt extr.de postu. bonæ.2. Item clericus alterius ecclesiæ bene potest eligi:sed post electionem est postulandus, vt 76.dist.di lectionis.63.di.literas.58. di.Florentinum. Sed laicus primo est postulandus:deinde eligendus.ext.de ele.in causis.

"Postulat pt postulantes cōuenire, vt sibi p uideant.

a Maxime postquā fuerit scrutiniū publicarū, ab ea postulatiōe recedere ſi pñt: &ita no. H. ext.de post. c.vlti.d ele. in causis.in gl. vlt. & c. publicato.

"Electio facta sine decreto tenet

¶Electio episcopi debet fieri cum solennitate decreti, omnium subscriptionibus roborati. C. XI.

EPiscopus, [a] dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti subscriptionibus [b] omnium roborati,& dilectionis tuæ testimonio litterarum ad nos sacrandus occurrat.

Sic beatus Ambrosius A *ante susceptum baptisma ab Imperatore est postulatus, non electus.*

A ¶Ambrosius.] *Quòd synodus elegerit Ambrosium , & non Imperator, ostenditur in c. Valentinianus. j. dist. 63. Ac de sua electione ipsemet Ambrosius refert aliqua lib.1.off.c.1. & de pœnit.lib.2.c.8.& in epistola ad Vercellenses.*

4 *Item clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi in electione iis, qui bene militant in propria ecclesia.*

Vnde Cælestinus Papa ad episcopos Galliæ,epist.2.c.4.

¶Extranei emeritis in suis ecclesiis non præponantur. C. XII.

NEc emeritis [c] in suis ecclesiis clericis peregrini, & extranei , & qui ante ignorati sunt, ad exclusionem eorum, qui bene de suorum ciuium merentur testimonio, præponantur.

Idem ead.epist.c. 5.

¶De eodem. C. XIII.

[2] NVllus inuitis [d] detur episcopus.Cleri[a],plebis,& ordinis consensus, & desiderium requiratur.Tunc autem alter de altera eligatur ecclesia,si de ciuitatis [e] ipsius clero, cui est episcopus ordinandus, nullus dignus(quod euenire nō credimus [f])poterit reperiri. Primum enim illi reprobandi sunt,vt aliqui de alienis ec clesiis merito præferātur.Habeat vnusquisque fructum [g] suæ militiæ in ecclesia,in qua suam per omnia officia transegit ætatem. In aliena stipendia minime alter obrepat : nec alij debitam alter sibi vendicare audeat mercedem. Sit facultas clericis renitendi, si se viderint prægrauari , & quos sibi ingeri ex transuerso agnouerint , non timeant refutare.

2 Deuſdedit ibid.Pol.lib. Anſ.l.6.c.25 Bur. l.1. c.7. Iuo p.5.c.61 Pan.l.3.c.7.

NVllus.] Casvs. Quæsitum fuit a Cælestino,an clericis inuitis episcopus dari debeat de aliena ecclesia? Et respondetur quòd non , ne alter subripiat honorem alterius. Clerici enim debent habere liberam electionem: & tunc de aliena ecclesia eligantur,quando in propria nullus inuenitur idoneus:& si clerici se viderint in hoc prægrauari,sit eis facultas appellandi & contradicendi.

d ¶ *Nullus inuitis.*] à principio. "sed si per negligentiam nemi- " Epſ an in nem elegissent, bene uitis poſſit daretur eis inuitis, vt dari. 89.dist.volumus. simiter vbi minor pars contradicit , nec habet iustā causam contradictionis, bene datur eis episcopus inuitis. Idem potest dici de laicis quòd eis inuitis non est dandus, si habent iustam causam contradictionis, vt 63.distin. si forte. De hoc not. 23. dist.c.illud.

e ¶ *Ciuitatis.*] "Numquid per hoc intelliges prius clericos totius "electio ad ciuitatis vel diœcesis esse reprobandos ? Videtur quòd sic, vt j.63. dist.sacrorum.& c.plebs.& c.nosse.& ext.de vsu pal.cum super.illi enim videntur esse de aliena ecclesia , cum totum non sit aliud à parte, vt extr. de elect. cum nobis olim. & qui in continentibus ædificiis demorantur, Romæ morari videntur, vt ff.de verb.sign.l. qui in continentibus. & l.ædificia. & l.pupillus. §.incola. sicut in tutela reprobandi sunt omnes de ciuitate, antequam eatur ad vicinas ciuitates, vt ff. de tu. & cur.l.diuus. & præses debet esse de diœcesi, vt C. de incol.l.verum.lib.x. & hoc concedit H. Sed credo sufficere,qd reprobati sunt omnes de maiori capitulo.arg.ext.de ver. sig.cum clerici.& de resc.cum Rodulphus. Sed quid si maior pars eligit extraneum , & minor eligit de gremio suo [b] ? Videtur quod hic prævalebit electio paucorum, vt 7.qu.1.denique.nam in postulatione omnes erant concordes, vt 63.dist.litteras.Io. Sol.hoc fallum est.sufficit enim quod duæ partes consentiant in postulatione. de elect.scriptum.B. Item minor pars iusſtam habet causam contra dicendi.Vnde licet sint pauciores,auditur eorum contradictio: vt extr.de his quæ fiunt à ma.part.ca.cum in cunctis.31.dist. Nicæna. Arg.contra ext.de ele.cum nobis olim.& ca.cum inter.Dico tene re electionem minoris partis, cum eligunt secundum formam canonum de suo gremio. Vnde si diuersi sunt clerici, prius examinatur ille,qui est de propria,quam qui est de aliena ecclesia,vt dist.85. archidiaconum Florentinum. Nec obstant præmissæ decre.ideo enim tenuit ibi electio maioris partis,quia nullus fuit ibi ex aduerso electus. Sed adhuc ob.ext.c.ti.in causis.vbi prævalet postulatio trium de aliena ecclesia electioni duorum de propria.Sed hoc fuit propter formam mandati:quia ita conuenerant, vt in quem maior pars conueniret,ille esset potior.& de hoc no.extr.de ele.cum inter canonicos. Sed quid si omnes eligunt de aliena ecclesia præter vnum qui eligit de propria? Hic dico non valere electionem vnius: quia nullum de propria potest eligere,cum quilibet eorum consentit in alium:vnde in seipsum non potest consentire. Item quid si data est aliquibus potestas vt eligant,& ipsi postulant extraneum? Tenet postulatio, vt extr.de renun.post translationem.ext.de elect.in causis.de postula.bonæ.licet autem aperte sint egressi fines mandati, tamen fecerunt id quod est vicinum mandato, vt ff.iud. sol.iam tamen.§.vlt. Io. Quidquid dicat Ioan.eius opinio non seruatur de electione [c] minoris partis de eadem ecclesia.vnde cum totum capitulum facere videatur, quod fit à maiori parte capituli, vt extr. de his quæ fiunt à ma.par. ca.cum in cunctis.tenebit electio extranei, vt dicit T.per decre.superius allegatas:quia multa fieri non debēt, tamen facta tenent:nam melior eligi debet,vt 8.q.1.licet.tamē sufficit si bonus eligatur, vt ext. de ele.cum nobis.& c.cum dilecti.& C.de stat.& ima.l.vlt.Bart.

c Idem ſcr tit Gof.ex de elect. in cauſis.

f ¶ *Non credimus.*] Nota benignam præsumptionem , quòd semper præsumitur quod aliquis sit dignus in ecclesia , vt j. ead. obitum.

g ¶ *Fructum.*]sic ff.de adop.nec ei. §.præterea.

a ¶*Præm*

a ¶*Præmium.*]l.obtinet,vt aliquis de ipsis eligatur.Per hoc videtur quòd licet aliqui perdiderint ius eligendi , quod possunt excipere contra illum qui datur eis:videtur tamen, quod excipere non possunt,sed tantum agere, vt ext.de ap.constitutus.in fi.

b ¶*Vel liberum.*]vel,id est,falsum.

¶*Studij.*] Casvs. Neapolitani elegerunt Petrum in episcopum:sed quia dicebatur simplex & vsurarius, mandat Greg. vt alium eligant cum illo de eadem ciuitate, vt si ille fuerit reprobatus , secundus confirmetur. sic dixit H.in summa.Beneuē. sic dixit: Neapolitani elegerunt Petrum minus idoneum: & quia idoneus non inuenitur, præcipit Greg.vt aliū inueniant de eadem ciuitate; i quem electio eorum valeat declinare,quem si nō inuenerint,graue ipsius cleri ent opprobrium. Potest tamen dici, quod antequam inuentus esset minus idoneus,mādauit eis, vt alium inuenirent in eadem ciuitate, & hoc videtur melius litteræ consonare.

1 Ex regula S.Benedicti c.64.

† *vel abbati bus, vel christianis vicinis clauerint.*

c ¶*Declinare.*] Arg. " quod ecclesia potest in duos cōsentire, vt si vnus nō obtineat[a], alter saltē obtineat. ar.85.di. Archidiaconum. & 8.q.1.in scriptu ris. maxime vbi dif fidunt de iure suo, vt ext.d post.bonæ. Sed nonne priuati debēt esse iure suo, vt extr. de ele.cum in cūctis? Sed hęc & similia loquuntur in eo casu, quando eligentes latebat vitiū electi, sic 28.di. de Syracusanæ. secundū alios secundus p̄t eligi sub conditione , vt si primus non obtineat, secundus maneat, vt 85.di. archidiaconū Florentinū. sic ext.de ele.cū terra.sic 7.q.1. quamuis. & cap. pastoralis. Hodie euacuatur totum p c.Inno.4.quod incipit,in electionib. de elect.lib.6.

a Dicas q hic nō dī q aliū debeat eligere añq Petr[a] reprobetur : ſ dī vt ꝓideat aliū quē Petro reprobato eligāt, & hoc planū est. Arc.

2 Anſel.l.6. c.13.

† *vt si forte huic ordini hic non videatur idoneus*]Orig. †*quo*]Orig.

3 Io.dia.li.3. c.22. Deuſdedit par.1. Anſ. libr.6. c.26.

¶*De eodem.* C. XIIII.

'IN ordinatione præpositi illa semper consideretur ratio, vt hic constituatur,quem sibi omnis concors congregatio secundum timorem Dei,siue etiam pars congregationis(quamuis parua)seniori consilio elegerit. Vitæ autē merito,& sapientia eligatur,qui ordinandus est,etiam si vltimus fuerit in ordine congregationis. Quòd si etiam omnis congregatio vitiis suis(quod absit)consentiētē personam pari consilio elegerit,& vitia ipsa aliquatenus in notitiam episcopi,ad cuius diœcesim pertinet locus ipse, vel † ad alios vicinos præpositos , vel Christianos clatuerint,prohibeant prauorum præualere consensum , & domui Dei constituant dignum dispensatorem.

A ¶ Palea.]*Hæc palea abest ab omnibus vetustis exemplaribus Gratiani,quæ sunt collata. Extat autem in regula S. Benedicti , ex qua nonnulla sunt emendata.*

Item Gregorius clero,& nobilibus ciuibus Neapolitanis,l.8.reg.ep.40.

¶De eodem. C. XV.

'STudij vestri sit,etiam alium, Squi aptus sit prouidere, vt † si forte Petrus, quem à vobis electum asseritis, huic ordini non videatur idoneus, sit in quem † se vestra declinare [c] possit electio. Nā graue cleri illius erit opprobriū, vt si hic fortasse approbatus non fuerit,alium se dicant,qui eligi debeat,non habere.

Item Gregorius Barbaro episcopo,lib.xi. epist.16.

¶De eodem. C. XVI.

[3] OBitum.]Casvs. mortuo episcopo Panormitano Gregori[a] posuit ibi quēdam visitatorem, cui quattuor cōmisit , vt admoneat clerum & plebem dignam personam in episcopum eligere:& vt ꝺ alia ecclesia nullū ibi eligi patiatur,nisi in ea nō inueniretur idoneus. Nec aliquis laicus ad hoc officium aspirare p̄sumat:&vt omnia monasteria ei[a] dispositione regantur,quousque illis proprius episcopus fuerit ordinatus.

d ¶ *Solenniter.*] i. ita plene quasi episcop[a] omnia disponet, vt 12.q.1.quonia Velina.

c ¶*Studio.*]id est,dissensione,vel inuidia.

f ¶*Et in periculum.*]Et ita videtur quod si vitiosa sit electio, imputatur visitatori.Et per hoc c.dicit Hug. "visitatorē habere ius in electione,vt j.c.prox.&63.di.plebs.alias non videtur quare pateretur pœnam. Sed dico, quod non plus habet iuris quàm per canonem nisterio dignus valeat reperiri, & à venerandis canonibus nullate- n[a] respuatur.Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omniū subscriptionib[a] roborati, & dilectiōis tuæ testimonio litterarū ad nos sacrandus occurrat. [4]

" Visitator an ius hēat in electiōe.

4 Poly.ibid.

¶Commonemus etiā fraternitatem tuam,vt nullum de altera eligi permittas ecclesia,(nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis,in qua visitationis impēdis officium,nullus ad episcopatum dignus,quod euenire nō credimus,potuerit inueniri)prouisurus ante omnia,ne ad hoc[a],cuiuslibet cōuersationis, vel meriti laicæ personæ aspirare præsumant,ne & conatus eorum habeatur inefficax , & in periculū [f] ordinis tui(quod absit)incurras. Monasteria autem si qua sunt in ipsius cōstituta parochia ꝫ,sub tua cura, dispositioneque,quousque illic proprius fuerit ordinat[a] episcopus,esse concedimus.

b ¶Ne ad hoc.] *Similis clausula est etiam eodem libr.proxima epistola 17. & lib.2.indict. 10.ep.19.Benenato episcopo,& epist.26.Ioanni episcopo Scyllaceno,& lib.7.indict.2.epist. 25. Fortunato episcopo Neapolitano. Ex quibus locis collatis veteribus codicibus harum epistolarum, emendatus est hic locus , vt non multum discrepet ab antiqua lectione Gratiani. Verum in recentioribus editionibus epistolarum beati Gregorij in epistola hic citata legitur*, ne ad id cuiuslibet conuersationis, vel meriti laicam personam aspirare permittas.

Item Pelagius Papa Eucarpo Messanen si episcopo.

¶De eodem. C. XVII.

[5] CAtinensis ecclesiæ visitationem tibi iniungimus, cuius episcopum de hac luce transisse suscepta cleri relatione didicim[a]. Impossibile [h] enim est, vt nos in prouincia illa dumtaxat in Syracusanis partibus alij cuilibet causas,quæ ad Deum pertinent,committamus , nisi forte talem per te Deus nunc in Catinensi ecclesia eligere voluerit, de cuius cōscientia possimus esse securi, vt à te labores istos paululum remouere possimus. Mox ergo dilectio tua ad supradictam Catinensem ecclesiam pergat,& hominē de clero,qui nec vxorem habeat, nec filios [i],nec crimen aliquod canonibus inimicum , eligi cum auxilio Dei compellat [k], atq; suadeat : & statim cum ad vrbem Romam cū decreto , & testificatione relationis tuæ transmitte.

5 Poly.ibid. Anſl.6.c.44 " Filiꝰ q̄ſq; facit quē ꝑ ſumi maior rem.

" Epatū ſuſcipere pōt quis cogi.

c Hoc ñ hꝫ hic,ſꝫ potiꝰ clerici sunt compellēdi ad faciendā electionē, ſcdm Hug. & sic non bene arguit gl.Arch.

Item Gregorius Passiuo episcopo,lib. 10.epist.13.

Bene

Universidad de Deusto
Biblioteca

BEne nouit.] Casvs. Aprutiana ecclesia diu fuit destituta pastore, & longo tempore quesiuit Greg. nec ibi dignum potuit inuenire. Tandem inuentus est ibi quidam Opportunus laudabilis vitæ quare præcipit Greg. Passiuo episcopo, vt illū Opportunum moneat vt i bonis studiis crescat: & si nulla crimina ei obstāt, monach⁹ vel subdiaconus fiat: & demum episcopus consecretur.

"Electio ex causa potest differri. a Etiam cuiuscūq; bñfi cij Lau. Et p hocvide qđ legi. & not. 85. di. c. 2.

† Aprutium ciuitas] ori. † destituta] Orig.

¶ Vbi diu.] "ar. quòd differri pōt electio [a], cū non inuenitur idoneus, & licet aliqui in tra tempus statutum iusto impedimēto detenti non eligant, nō priuantur electione, vt ext. de elec. ne pro defectu. nam non curit præscriptio cōtra illum, qui nō poterat eligere, vt ext. de con cess. præb. & eccl. non vacan. quia diuersitatem. & ar. C. de an. exce. l. 1. in fi. C. de inof. test. contra ff. ex qui. cau. ma. l. q. quidam [b].

b Ex p̄dictis patet, q̄ tp̄s deputatum ad elect. celebrandam est vtile nō cōtinuū: nā si currit iusto impedimēto detentis nec etiā ignorantibus. Arch.

b ¶ Vel monachus.] Sed quare monachus? forte quia erat monasterium cui deerat prælat⁹. Vel ideo q̄a si est monachus, citius potest promoueri ad sacros ordines, vt 77. di. monachus. Sed nonne hic diutius expectabitur quā per tres menses: q̄esse non debet, vt 50. di. postquā. sic 5. e. Osius. & 7. q. 1. constituturum.

QVoniam Festus.] Casvs. Capuanus archiepiscopus Romæ defunctus est: & ideo Papa præcipit cuidā episcopo, vt illuc visitator accedat: & nil de rebus ecclesiæ minui patiatur: sed & clerum & plebem illius loci moneat, vt in vigiliis mortuorum, & in obsequio diuino sedule seruiat & duote.

1 Anſ. lib. 5. c. 12.

c ¶ Visitator.] "Hic habes, q̄ Papa visitationis committit officiū. Sed an metropolitanus possit visitatorē constituere, sicut præses curatorem, vt inst. de cur. §. vl. Non credo. Io. Ego dico q̄sic: cum nō inueniam p̄hibitum. argumētum extr. de sent. exc. nuper. B.

"Visitatorē quis constituere pōt.

† al. prouectionibus.

d ¶ Reditu.] A quo custodiri debent bona vacantis ecclesiæ, no taui infra 2. q. 2. charitatem. & c. illud.

¶ Qui in episcopum eligitur, non sit reus criminum, quæ sacra lex morte punit. C. XVIII.

BEne nouit fraternitas vestra, quàm longo sit tempore Aprutium † pastorali solicitudine destitutū†: vbi diu [a] quæsiuimus, quis ordinari debuisset, & nequaquā potuimus inuenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus suis, in psalmodiæ studio, in amore orationis valde laudatur, & religiosam vitam omnimodo agere dicitur, hunc volumus, vt fraterni tas vestra ad se faciat venire, & de anima sua admoneat, quatenus in bonis studiis crescat. Et si nulla ei crimina, quæ per legis sacræ regulam morte mulctanda sunt, obuiant, tunc hortandus est, vt vel monachus [b], vel à vobis subdiaconus fiat: & post aliquantum temporis, si Deo placuerit, ipse ad pastoralem curam debeat promoueri.

Cui autem visitatio iniungitur, nihil de rebus eiusdem ecclesiæ à quoquam præsumi patiatur.

Vnde Gregorius Gaudentio episcopo, lib. 4. epist 12. seu c. 56.

¶ Non patiatur à quoqam præsumi de rebus ecclesiæ, cui eius fuerit iniuncta visitatio. C. XIX.

1 QVoniam Festus Capuanæ ecclesiæ episcopus in Romana ciuitate positus de hac luce migrauit, curæ nobis fuit (quæ vniuersis ecclesiis à nobis impenditur) ad fraternitatem tuam p̄sentia scripta dirigere, vt memoratæ ecclesiæ visitator [c] accedas: sic tamen, vt nihil de prouentionibus † clericorum, reditu [d], ornatu, ministeriisque, vel quidquid præfati loci esse patuerit, à quoquam præsumi patiaris, sed omnem vigilantiam, atque cautelam circa clerum, plebemque eiusdē ecclesiæ exhibere te conuenit, vt in vigiliis, obsequioque ecclesiastico sedulo, ac deuote debeāt seruire.

DISTINCTIO LXII.

BReuiter [e] *monstratum est, ex quibus ordinibus in quos gradus sunt eligendi. Nunc videndum est, à quibus sunt eligendi, & consecrandi. Electio, clericorum est, petitio, plebis.*

Vnde Leo Papa Rustico Narbonensi episcopo, epist. 90. al. 92. c. 1.

A ¶ Est.] *In vulgatis codicibus sequebatur*, consensus principis. *In manuscriptis vero partim legitur*, consensus plebis, *partim*, petitio plebis: *atque ita est emendatum.*

¶ Non sunt habendi inter episcopos, qui nec à clericis eliguntur, nec à plebibus expetuntur. C. I.

2 NVlla ratio sinit, vt inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi nec à plebibus [f] expetiti, nec à prouincialibus † episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Vnde cum sæpe quæstio de male accepto honore nascatur, q̄s ambigat nequaquam istis esse tribuendū [g], quod nec† docetur [h] fuisse collatum? [3] Si qui [i] autem clerici ab istis pseudoepiscopis in eis ecclesiis ordinati sunt, &c. *vt infra in causa simoniacorum.*

Item Cælestinus Papa ad episcopos Apuliæ & Calabriæ, epist. 3. c. 3.

¶ Populus non debet præire, sed subsequi. C. II.

4 DOcendus est populus, non sequendus: nosque, si nesciunt, eos quid liceat, quidue nō liceat, commonere, non his consensum præbere debemus. Quisquis vero conatus fuerit tentare prohibita, sentiet censuram sedis Apostolicæ minime defuturam. Quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est, vt per seueritatem [k] congruētem regulis vindicemus. Per totas ergo hoc, quæ propriis rectoribus carent, ecclesias volumus innotescat, vt nullus sibi aliqua spe forsitan blanditus illudat.

Nisi autem canonice electus fuerit, conse crari non debet.

Vnde Calixtus P P. ij.

¶ Non consecretur in episcopum, nisi canonice electus. C. III.

5 NVllus [l] in episcopum, nisi canonice electum consecret. Quod si p̄sumptum fuerit, & consecrans, & consecratus absque recuperatiōis spe deponatur.

DISTINCTIO LXIII.

1 ps

LAici [m] *vero nullo modo se debent inferere electioni.*

Vnde Hadria. PP. in 8. Syn. Constantino poli sub ipso celebrata.

a Vel facias cōtinuationē si ad .xi mā dist. sed ad 61. di. vbi dr, qđ laici si debēt eligi, sic nec eligere, vt i hac distin. Io. de Fan.

"Electioni nullus laic⁹ debet esse interesse. 1 Anſ. l. 6. c. 23. & 72. Iuo par. 5. c. 122. Pan. l. 3. c. 8. Deusde dit p. 1.

b Idem no. ſ. ea. distin. Reatina. 2 ſ. c. proxi. Pol. l. 2. tit. 3

bent consentire electioni, plenius hic prosequitur, quod nullo modo debēt interesse [a], & hoc facit vsque ad illum §. *His omnibus.* deinde probat cōtrarium vsque ad illum §. *Electiones.* & ibi soluit, deinde ostendit q̄ priuilegia fuerunt Imperatorib. data circa electiones, quæ postmodum fuerāt eis ex causa ablata. Vltimo dicit, quod

¶ Laici electioni Pontificum non se interent. C. I.

1 NVllus laicorum principū, vel potentum semet inserat electioni, aut promotioni Patriarchæ Metropolitæ, aut cuiuslibet episcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat cōfusio, vel contentio, præsertim cum nullam in talibus potestatē quemquam potestatiuorum, vel ceterorum laicorum habere conueniat. *& infra.* ¶ [2] Quisquis autem sæcularium principum, & potentum, vel alterius dignitatis laicus aduersus communem [a] & consonantem, atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentauerit, anathema sit, do nec obediat, & consentiat, quidquid ecclesia [b] de electione, & ordinatione proprij præsulis se velle monstrauerit.

¶ *Hic citantur partes quædam vigesimi secundi canonis octauæ synodi sub Hadriano Papa. ij. habitæ, & ab Anastasio bibliothecario latinitate donatæ.*

Item ex octaua synodo, actione prima.

¶ De eodem. C. II.

3 HAdrianus Papa secundus (quod Nicolaus prædecessor ei⁹ dispoſuerat [c]) missos suos, Donatum scilicet Hostiensem episcopum, & Stephanum Nepesinum episcopum, & Marinum diaconum sanctæ Romanæ ecclesiæ ad Basilium Imperatorem, & ad filios eius Constantinū, & Leonem Augustos [d], Constantinopolim direxit, cum quibus & Anastasius bibliothecarius [e] Romanæ sedis vtriusq; linguæ, græcæ, & latinę peritus perrexit: & synodo congregata (quā octauam vniuersalem synodum illuc conuenientes appellauerūt) exortum schisma de Ignatij depositione, & Photij ordinatione sedauerunt, Photium anathematizantes, & Ignatium restituentes. In qua sic statutum est: [4] Consecrationes† [f], & promotiones episcoporum concordans prioribus cōciliis, clericorum electione, ac decreto episcoporum collegij fieri sancta hæc & vniuersalis syno-

a ¶ Communem.]" cū ergo hæc tria requiruntur. s. communis, consonans, & canonica, si vnum istorum deest, vitiosa est electio, vt ar. 38. dist. quæ ipsis. non em̄ sufficit electionem esse communem, nisi sit canonica, vt hic. & 76. dist. c. 1. & c. antep. [c] Item est hic arg. quod si ali qui se̊paratim cōsenserunt in aliquem, qđ talis cōsensus non valet, qa nominationes citra cōcilium publicum factæ non valēt, vt 2. q. 6. nominationes. & priuata conuenticula in electionib. prohibētur, vt 79. di. c. 1. & c. nullus. H. ar. contra 63. di. quanto. ext. đ ele. quod sicut. & ext. de post. bonæ. 2. in fi. & seruitus seꝑatim conceditur. ff. de ser. rust. præ. per fundum. Dico nullā talem esse electionē, cum sit cladestina, vt ext. de ele. quia propter. ad fi. Io. Hoc hodie determinatū est, ext. de ele. in Genesi. vbi dicitur, quod singulares electiōes nō valent. Bar.

b ¶ Ecclesia.] ecclesiā hic vocat viros ecclesiasticos, quandoque vocatur congregatio fidelium, vt ſ. de conse. di. 1. ecclesia. De hoc dixi 7. q. 1. scire.

H Adrianus Papa.] Casvs. Ignatius patriarcha Constantinopolitanus iniuste fuit depositus, & Photius loco eius subſtitutus: q̄ p̄sumptionē Nicolaus voluit remouere, sed morte p̄uentus si potuit, sed Hadrianus successor eius misit nūtios tres Cōstantinopolim ad Basiliū Imperatorē, & ad filios eius, cū quib. fuit cācellarius Romanæ sedis, & ibi octaua synodus cōgregata, duo fecit. Primo Photiū deposuit, & Ignatiū restituit. Secūdo cōstituit, vt clericorum sit electio tm̄, & q̄ nullus laicus inserat se electioni patriarchæ metro

"Cōsentit plebis ad electionē quirendā

2 Pol. l. 2. ti. Bur. l. 2. c. Anſ. l. 2. c. 75. Iuo p. c. 65.

† al. comprouintialibus cū bene cundi Lau. & Io. de

In Pontificali est non habetur

3 ſ. 1. q. 1. qui.

4 Pol. l. 2. ti. 1 † promotiones & consecrationes] Orig.

politani vel episcopi: sed silere debet. & attendere qđ clerus faciat, nisi à clericis inuitaretur ad remouendos, & impugnandos malos.

c ¶ Dispoſuerat.] arg. successorem debere cōsummare quod antecessor inchoauit, vt hic [d]. & 12. q. 2. hæc huius. & q. 5. quia.

Additio. Ad idē ext. de rese. litteris. vbi de hoc. & 11. q. 3. si eps̄ ante dānati. Papa tū nō tenebatur ad hoc, nec hoc dicitur q̄ teneretur, beneti fecit. B. d ¶ Augustos.] no. q̄ si lij Imperatorū dr̄ et Augusti, qa sperabatur, q̄ eēnt futuri Imperatores, & quasi p auguriū hoc speraba tur. "Vel sicut Impator dr̄ Augustus, qa il lius, ppositi dēt esse, q̄augeat, sic & fili⁹ p̄t dici Augustus, qa & hoc, ppositū dꝫ hīe, cū hēbit imperium [e].

d Et 18. q. 2. dudum.

" Imperator quare dr̄ August⁹.

e ¶ Bibliothecarius.] i. cācellarius. ſ. 21. dist. submittitur.

f ¶ Consecrationes.] hęc sūt verba cōcilij. g ¶ Laicorum.] ſ. 96. di. bene quidem.

h ¶ Ad contractādū. i. simul tractandum.

i ¶ Inuitatur.]" hinc i uitantur laici ad electionē, alibi ad sermonē faciendū, vt 23. di. mulier. q̄nque ad cās mīmoniales, vt 35. q. 5. ad fedē. causs̄ ät fidei intererūt ēt si vocati, vt 96. dist. vbinā. Sed nūqđ subscribēt laici? ar. q̄ sic. 7. q. 1. episcopus de loco [f].

e Hoc vꝫ ad solutionem eius qđ hꝫ 21. dist. nūc autē. 7. q. 1. in apib⁹. L.

† al. concertandum] Orig. & alij collect.

" Laici ad aliqua spiritualia inuitantur.

† al. & eccle sia.

VAlentinianus.] Casvs. Cū ecclesia Mediol. vacaret pastore, mortuo Auxētio hīrtico, q̄ Medio lan. ecclesiā, vt lupus dilaniarat, venit ab oriēte Valentinianus Impator, & suasit episcōgregatis, vt talē in archiepm̄ elegerent, cui ēt ipse Impator se synceꝛ submittet⁹ posfit. epi vero cū rogarēt imperatorē, vt eligeret, ipse noluit assenti re. demū Ambrosium elegerūt nōdū bapti zatū. vñ Impator gratias referēs, q̄electus eēt ad saluādas aīas, cui curā corporū cōmiserat, cōfortauit eū vt nō timeret. dicēs: Deus te adiuuabit, & ego te semper defendā, & p̄ te pugnabo.

g Vt est ecclesia Rauennas.

" electio ad quē spectat de iure cōi.

k ¶ Per seueritatem.] ſ. excommunicatione. ferro enim resecanda sunt vulnera, &c. vt 16. q. 1. in canonibus.

NISI. Casvs. In hoc §. & seq. ca. dicitur, q̄ episcopus consecrari non det, nisi fuerit canonice electus: & casum per te videbis.

" In Pontificali est non habetur

l Nvllus.] ¶ Deposatio natur.] 1. q. 1. si quis episcopus. & c. si qui episcopi. 3. di. 50. ex pnibus. ſ. 36. dist. qui ecclesiasticis.

Laici.] hęc di. diuidi tur ī quatuor par. In prima probat per 8. auctoritates sanctorum, q̄laici non debent eligere, nec electioni interesse nisi vocati. Secunda ibi, *Contra.* Tertia ibi, *Principibus.* Quarta ibi, *Verum quia.* Ioan. de Fan.

Casvs. Supra dictum est, quòd electio est clericorum. Sed quia laici volebant interesse electionib. clericorum, ideo supponit hāc 63. dist. in qua primo ostendit, quòd laici non debent interesse electionibus, vsque ad §. *His omnibus.* Deinde probatur contrarium. Deinde in §. *Electiones.* ponit solutionem.

m ¶ Laici.] In præcedenti dist. ostensum est, quòd laici tantum debent

a ¶ Super

Universidad de Deusto
Biblioteca

"electio est periculo eligentium.
a Vt 61. dist. qd ꝑderit. & c. obstū.
b Et d sum. recu. l. vna. lib. x. Arch.
c Sic ēt no. j. c. quāto. i gl. 1. Ad idē ext. de ele. i causis. Electio tū sic celebrata ñ est initialis, sed ꝑparatoria ad electionē facie dā, secundū Io. & Gof.
1In epist. ad Vercellēses
dAdde Bal. plene hoc examinātē, & tenētē ꝑ opi. gl. i. ꝑæ. C. & doc. in c. venerabilē. ext. d ele, & Spe. ti. de Ieg. §. nunc ostendendum, ver. 39
2 Iuo par. 5. c. 357.
3 Iuo p. 5. c. 123. Pānn. l. 3. c. 9.
†al. episcop
e Sic ēt expōitur 8. q. 1 epo. 2. in fi.
†al. indictā Orig.
4 Bur. l. 2. c. 8 Iuo p. 8. c. 28 Anſl. 6. c. 38 al. 43. Deus ded. p. 1. & 4

a ¶ *Super vos.*] i. ad vos spectat. sic resp. Theodoricus. 17. dist. §. hinc. Vel ideo hic dicit, *super vos*: "quia electio est periculo eligētium[a]. si quis enim malum nominat, tenetur de omni damno, & dispēdio, quod per eum acciderit. C. de peric. nominatorum. l. 1. li. 11. Item si quis inhabilem nominat, & appellatur, tenetur dare sumptus quos fecerant aduersarij. C. de decu. l. 2. lib. 10. [b]

b ¶ *Electus.*] & ita marginalia dicit G. q̄ fuerit postulatus. 3. 61. dist. §. his oib. & §. sic beatus. in fi. Sed potes dicere, quod fuit electus in postulandum[c]: vt ext. de ren. post translationem. Io. & dicit T. q̄ clericus alterius ecclesiæ in sacris ordinib. constitutus eligi potest. Ita no. in illa decr. post trāslationem. nisi sit episcop⁹ vt videtur dicere dec. extr. de ele. cum inter canonicos. & postea debet postulari. B.

c ¶ *Corpora.*] & ita fuit curialis, sed absolut⁹ fuerat, nec ex officio contraxerat irregularitatem, alioquin nō promoueretur. 51. dist. si quis post.

d ¶ *Ordinem.*] ex hoc verbo dixerūt quidā, q̄ Imperator dēt habere ordinem subdiaconalem, sed non est verū[d], quia habet militarem characterem, vt 1. q. 1. quod q̄dam. gerit tamen officium subdiaconi cum mini strat episcopo.

Porro.] Casvs. Lotharius Rex nō p mittebat aliquem ad episcopatum eligi in regno suo, nisi fauentem sibi, i. nisi esset amicus suus, vel nisi sibi iuraret. Ideo p̄cipit ei Nicolaus, vt in ecclesia Treuerēsi, & in Agrippina colonia nullum eligi patiatur in episcopum, nisi prius sedi Apostolicæ referatur.

e ¶ *Fauentem.*] in crimine adulterij cum Gualdrada, Vel forte fecit eos iurare ei fidelitatem, quod clerici non debent facere laico. 22. q. vl. c. vl. nisi habeant ab ipso regalia. 22. q. 5. de forma.

f ¶ *Eligi.*] videtur ergo quod in illis duab. ecclesiis non possit fieri electio, nisi voluntas Papę requiratur, sicut est in ecclesia Rauennatæ, vel istud pro tēpore fuit statutū. Vel dic eligi, i. consecrari[e], vel, in stituti,

Si *per ordinationem.*] Casvs. Statutum fuit in concilio Parisiēsi, vt nullus per regiam potestatē ad honorē ascendat prælaturę: & si quis p̄sumpserit, ab aliis episcopis non recipiatur: & q̄ eum receperit, ab aliorum episcoporum communione segregabitur. Sequentia tria c. per se patēt.

medicamēta suscipiamus. Hęc cū dixisset Imperator, petiit synod⁹, vt magis ipse decerneret sapiens, & pius existēs. At ille, super[A] vos[a] est, inquit, talis electio. Vos enim gratia diuina potiti, & illo splendore fulgentes, melius poteritis eligere, Tunc sacerdotes egressi, de episcopali sede tractabant. *& infra.* ¶ Cum autem ordinatione diuina Ambrosius nondum baptizatus, electus[b] fuisset, exultans Impator ait: Gratias ago tibi Domine Deus omnipotens, & saluator noster, quoniam huic viro ego quidem commiseram corpora[c], tu autem animas, & meam sententiam ostendisti tuæ iustitię conuenire. Cumque sanctus Ambrosius contristaretur de hoc, q̄ acciderat (vt idem ipse in suis epistolis scribit[1]) confortauit eum Imperator, & ait: Noli timere, quia Deus, qui te elegit, semper te adiuuabit, & ego adiutor, & defensor tuus (vt meum ordinem[d] decet) semper existam.

A ¶ Super vos.] *Vera lectio est*, supra nos. *μᾶλλον ὑ καθ' ὑμᾶς. Sed ob gloss. non est restituta.*

Item Nicolaus Papa I. Lothario regi.

¶ Auctoritate apostolica, non regio fauore episcopus est eligendus. C. IIII.

Porro scias, quia relatum est nobis, quòd quicumque ad episcopatum in regno tuo proue hendus est, non nisi fauentem[e] tibi permittas eligi[f]. Idcirco Apostolica auctoritate sub diuini iudicij obtestatione iniungimus tibi, vt in Treuerensi vrbe & in Agrippina colonia nullum eligi patiaris, antequam relatum super hoc, nostro Apostolatui fiat,

Item ex concilio Parisiensi 1. c. 8.

¶ Non recipiatur à comprouincialibus, qui regia ordinatione episcopale culmen est adeptus. C. V.

Si per ordinationem regiam honoris istius culmen peruadere aliquis nimia temeritate p̄sumpserit, à comprouincialibus loci ipsius episcopis ꝓrecipi[g] nullatenus mereatur, quem indebite ordinatum cognoscūt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra interdicta ꝓ præsumpserit, sit à fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate semotus.

Item ex concilio Laodicensi, c. 13.

¶ De eodem. C. VI.

Non est permittendum turbis electionem eorum facere, qui sunt ad sacerdotium pro

g ¶ *Recipi.*] "tñ ille qui recipit ecclesiam à laico, nō est excommunicatus, sed est excommunicandus, vt ext. de iu. pat. præterea. nisi à sacramentis. 16. q. vl. c. quoniam. & c. si quis deinceps. si tamen post donationem laici accesserit consensus episcopi, confirmatur donatio[1], vt ext. de iur. pat. cura pastoralis. Io. Hodie etiam talis ineligibilis fit, vt ext. de ele. quisquis. Bar.

mouendi.

Item ex[A] septima synodo, quæ est secunda Nicæna, 350. episcoporum. c. 3.

¶ Irrita sit electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi à principibus facta.

C. VII.

Omnis electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi à principibus facta, irrita maneat, secundum regulam[h], quæ dicit [Si quis episcopus sęcularibus potestatibus vsus, ecclesiam per ipsos obtinuerit, deponatur, & segregentur[a] ab ecclesia omnes, qui illi communicant.]

A ¶ Ex septima.] *Citabatur antea ex secunda actione sextæ synodi. Restitutus est locus ex Iuone.*

a ¶ Et segregentur.] *In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus est*: segregetur. *Sed plerisque cum vulgata lectione conuenit. In canone 31. Apostolorum græce sic legitur.*

καθαιρεῖσθω καὶ ἀφορίζεσθω καὶ πανταχοῦ τὰς αὐτῷ κοινωνοῦντας. & infra 16. q. 7. c. Si quis episcopus. vbi hic idem canon ex alia reseruit versione legitur: & segregetur, omnesque, qui illi communicant, *eodemque modo est apud Anselmum. Verum in versione Anastasij bibliothecarij legitur, quem admodum apud Gratianum, & conuenit cum versione prisca, ac Dionysiana.*

Item ex concilio Martini Papæ, c. 1.[6]

¶ Non eligantur à populo, qui sunt promouendi ad clerum. C. VIII.

Non licet populo electionē facere eorum, qui ad sacerdotium promouentur: sed in iudicio episcoporum sit, vt ipsi eum probent, si in sermone, & fide, & spirituali vita edoctus sit.

His omnibus auctoritatibus laici excluduntur ab electione sacerdotum, atque iniungitur eis necessitas obediendi, non libertas imperandi.

2 *Contra*[i] *vero scribit B. Gregorius Ioanni episcopo primæ*[k] *Iustinianæ*[k] *Illyricæ, lib. 4. epist. 15. seu c. 59.*

¶ Voluntas principis in ordinatione Pontificis desideratur. C. IX.

Quia igitur susceptа fratrū, & coepiscoporum nostrorum relatio ad locum vos sacerdotij, totius concilij[l] vnito consensu, & serenissimi principis voluntate declarat accersiri, gratias omnipotenti Deo creatori nostro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actusque vestros ita de præteritis fecit esse probabiles, vt omnium vos, quod est valde laudabile, faceret placere iudicio. Quibus nos quoque in persona fraternitatis tuæ per omnia consentimus[m]: atque omnipotentem Dominum deprecamur, vt charitatem vestram, sicut sua gratia elegit, ita in omnibus sua protectione custodiat.

Idem Gregorius Ioanni subdiacono, libr. 2. Indict. ij. epistol. 30. seu cap. 69.

Quanto

1 Anſl. lib. 6. c. 26. Polyc. 1. tit. 5.

Quanto.] Casvs. Laurentio Mediol. archiepiscopo sublato de medio, Constantinus diaconus electus est in eius locū vnanimi consensu à clericis: qui supplicauerunt Papę vt ipsum confirmaret. Sed quia in petitione eorum non continebantur clericorum subscriptiones, ideo Greg. præcipit Ioanni subdiacono, vt Genuā proficiscereturꝰ: & voluntates Mediol. q̄ illic coacti barbarica seueritate detinebantur, inuesti garet. & si omniū voluntates in electione ei⁹ pdurare cognosceret, auctoritate apostolica faceret ipsum à suffraganeis consecrari.

a ¶ *Relatio.*] Ex hoc loco q̄dam dixerūt, q̄d electio posset variari vsq; ad subscriptionē: sed post, non. ar. 1. q. 7. saluberrimū. & 27. q. 1. oēs feminæ. & ar. ꝑ eis extr. de cen. olim. Alij dicunt vsq; ad cōfirmationem esse ambulatoriā volūtatem eligentium, vt ext. de præb. cū nō ignores. & ex eo q̄d dicit hic, pdurare. j. c. Salonitanæ. 28. di. de Syracusanæ. 71. dist. studij. vñ & priora stipendia retinet electus vsq; ad cō firmationē, vt ext. de ele. cū in cunctis. nec cogitur inscribere q excipit contra electū nō confirmatū: q̄a nō deiicitur ab obtento, sj ab obtinēdo, vt ext. de ac. super his. Item q̄s ante confirmōem nō renuntiat electus ep̄atui, cū adhuc nihil iuris sit consecut⁹, vt ext. d trāsl. inter. "Sed tu dicas, q̄ p consensum eligētium ius est acq̄situ electo: dū tñ ipse consentiat[a], vel cōsentire velit, vt ext. de ele. cum inter canonicos. i fi. Io. nec possunt post electionem variare: sed ante publicationem scruti nij possunt, vt ext. de ele. publicato. B. "Si q̄ras quale ius acquiritur electo p electionem, dico q̄d ius prælaturæ, & ius administrādi: sed non exercituum ꝓlaturæ vel ad administrationis. per cōfirmationem enim nihil iuris noui acquirit: sj tñ exercitium: ext. d resc. pastoralis.

"Electo ius acquirit p consensum eligētium. a Intellige secūdum id q̄d hī extra ti. 6. de ele. & sit. Gre. x.
† *al. Geronti.*
"Electꝰ q̄d ius habet.
2 Anſel. l. 5. c. 50.
† *al. nos.*
"Nominatio an tribuat aliq̄d ius nominato.
blīta ēt fuit hic suia H. quā fouet Gof. ext. de transla.

¶ Clerus, & populus Pontificis electioni interſint. C. X.

Quanto Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat ecclesiis: tanto inter multiplices curas, & illa nos valde solicitat, vbi ad consecrādum antistitem, nostrum expectatur arbitrium. Defuncto igitur Laurētio ecclesię Mediolanensis episcopo, sua nobis relatione clerus innotuit in electione se filij nostri Cōstātij diaconi sui vnanimiter consensisse. Sed quoniam eadem non fuit subscripta relatio[a], ne quid, quod ad cautelam pertinet omittamus, huius idcirco præcepti auctoritate suffultum Genuam[b] te ꝓficisci necesse est. Et quia multi illic Mediolanensium coacti barbarica[c] feritate cōsistunt, eorum te voluntates oportet conuocatis eis in commune perscrutari. Et si nulla eos diuersitas ab electionis vnitate disterminat, si quidem in prædicto filio nostro Constantio omnium voluntates, atq; consensum perdurare[d] cognoscis, tunc eum à propriis episcopis, sicut antiquitatis mos exigit, cum nostræ auctoritatis assensu[e] solatiante & auxiliante Domino, facias consecrari, quatenus huiusmodi seruata consuetudine, & Apostolica sedes proprium vigorē retineat, & à se concessa aliis sua iura non minuat.

Item Gelasius Papa Philippo, & Gerontio† episcopis.

¶ In electione episcopi populus debet adesse. C. XI.

Plebs Diotrensis data nobis petitione defleuit diu se sine rectoris proprij gubernatione dispergi. Ac sicut asseritur, is qui à vobis iā probatus dicitur, à paucis, & tenuibus[f] putatur electus, cum ad vos† pertinet, vniuersos assidua admonitiōe compellere, vt omnes in vnum quem dignum sacerdotio viderint, & sine aliqua reprehēsione, cōsentiant. Et ideo fratres charissimi diuersos ex omnibus g sæpe dicti loci parochiis presbyteros, diaconos, & vniuersam turbam[h] vos oportet sæpius conuocare, quatenus non, prout cuilibet libuerit, sed concordanti bus animis talem, vobis admonētibus[i], sibi quærant sola diuinitatis attentione personam, quam nulla contrarietas, à constitutis possit reuocare præscriptis.

Item Stephanus episcopus seruus seruorū Dei Romano Archiepiscopo Rauennati.

¶ De eodem. C. XII.

Nosse tuam fraternitatē volumus ad nostras aures fore peruētum, Imolensem[k] episcopum ab hac luce migrasse, in cuius successoris electiōe, populi diuisionem prouenisse audiuimus. Quod quia sæpe[l] cōtigere solet (quærentib. singulis quę sua sunt, non quæ Iesu Christi) nō adeo miramur. Verumtamē in hoc tuam plurimum oportet adhiberi solicitudinem, vt conuocato clero[m] & populo, talis ibi eligatur per Dei misericordiam, cui sacri non obuient canones. [4] Sacerdotū quippe est electio: & fidelis populi cōsensus adhibēdus est, quia docendus est populus, non sequendus.

Item Nicolaus Papa Ioanni Rauennati archiepiscopo.

¶ De eodem. C. XIII.

Episcopos per Æmiliam[n] non consecres, nisi post electionem cleri, & populi.

¶ In vetusto codice Mutinensi sex concilij Romæ habiti referuntur capitula, quorū secundum est hoc. Et de hac eadē re habentur multa in Pontificali manuscripto in gestis Nicolai primi.

Item Pelagius Papa Iuliano episcopo Grumentino.

h ¶ *Turbam.*] Hoc c. & omnia quæ dicunt laicos vocari ad electionem, intelligit H. de patronis. Dic vt 5. in prin. hius dist.

i ¶ *Admonentibus.*] Ergo patet hic, quod visitator non eligit, vt dixi 61. dist. obitum.

Nosse.] Casvs. Defuncto Imolensi episcopo vota populi se diuiserūt in partes in electione successoris. Vnde præcipit Stephanus archiepiscopo Rauennati, vt clero & populo conuocato monente eo talis in episcopum eligatur, cui non possint canones obuiare. Dicit etiam quòd clericorum est eligere: populi vero consentire. Sequens c. patet.

k ¶ *Imolensem.*] tamen tempore Stephani non erat Imola sedes episcopalis sed iuxta, in castro sancti Cassiani[d]. Et sic est argu. quòd non vitiatur rescriptum, licet quis nominetur episcopus non nomine cathedræ sed hoc ideo fecit, quia locus ille celebrior erat.

l ¶ *Sape.*] j. c. c. vlt. & j. 8. q. 1. nec nouum.

m ¶ *Clero & populo.*] Et no. verbum semel hic positū, æquiuoce ponit. sic 28. dist. presbyterorum.

n ¶ *Episcopos per Aemiliam.*] Aemilia dicitur à Rauenna vsque ad Placentiam.

Litteras

3 Ansel. l. 6. c. 36.

4 5. 62. di. c. docendus.

"ablētesvñ vocātur ad electionē.

"Electioni epi q debēt interesse.

d Tpe Imp. Fride. antiq & Othonis iiij. eps Imolēsis appellabatur eps Corneliēsis sicvide cōti neri in privilegio sdi cti Othōis, qd est ipsi epi Imolēs. in ecclesia vocabatur ecclesia Corbaliē. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Litteras.] Casvs. Iulianus episcopus Grumentinus significauit Pelagio, q̃ clerus & populus Marcellian. ecclesiæ postulabat in episcopum Latinum diaconum suum. Papa vero rescribit, q̃ gaudet, si vult ipsum concedere. & deinde si potest electus occurrat ante pascha, vt & tunc in sabbato immediate post pascha ordinetur.

a ¶*Omnes.*] Hic colligitur, quod omnes consentire debent in postulatiõe extranei, vt dixi. 3. 61. di. nullus. & ideo dicit decr. quod postulatio non admittitur in discordia, vt ext. de postul. præ. bonæ. quod tamen verũ est secundũ distinctiõnẽ eius q̃ legitur ext. de ele. scriptum est.

b ¶*Et vis.*] Hic habes q̃ cleric[a] alterius epi est postulãdus, vt 61. dist. 5. sed aliud. & c. Osius. & laicus etiam est postulãdus, vt ibi dr: & illegitimus, vt ext. de elec. innotuit. Item hic habes, q̃ eps non cogitur dare postulatum, vt 85. di. Florentium. Nemo enim cogitur emancipare filium suum, vt instit. qui. mo. ius pa. po. so. §. vl. "Sed pone q̃ eligatur talis clericus, & eps eius postea non consentiat: numquid isti sũt priuati electione, quia elegerunt eũ quem non poterant habere: vel numquid consensus illius ãquo erat postulandus, cõfirmat electionẽ? arg. q̃ non confirmat, ext. e. auditis. Argu. q̃ sic, ext. e. q̃ sicut. & ext. d iu. pa. cura pastoralis. Ad hoc dico, q̃ si eligitur i postulandũ [2], bñ tenet talis electio, vt ext. de renun. post trãslationem. Vel dic, quod si elegerunt eo ꝑposito, vt stati dẽat tenere electio, non ratificatur per sequẽtẽ cõsensum illius ãquo esset postulandus. Si vero sciebant electionem per se inualidã esse, sed sperabãt, qd Dominus Papa eam ratam haberet, tũc ratificatiõe Domini Papæ confirmatur. sic 9. q. 2. Lugdunensis. Similem distinctionem facit lex ff. de so. si qs offerenti. Vel dic, quod non est inconueniens, si clericus alienus eligatur, quia talis primo debet eligi, & postea postulari, vt dixi 61. di. §. sed aliud. Item obiicitur, cũ clericus contradicente episcopo possit fieri Monachus, vt 19. q. 2. c. 1. ergo multo fortius potest ꝑmouere i ad episcopale regimen, cum ille trãseat pro priuata vtilitate, iste pro communi, quæ ꝑiudicat priuatæ, vt 7. q. 1. scias. & 8. q. 1. in scripturis. ext. de post. bonæ. 1. Resp. monachus trãsit ad locum delectionis vbi nulla præsumitur ambitio: hic vero præsumitur ambitio ex eo, quod nolente episcopo vltro se ingerit, q̃ potius trahi deberet, vt 8. q. 1. sciendum [b]. male tamen facit episcopus si eum absque iustitia negat, vt 7. q. 1. omnis qui, & per superiorem cogi potest. arg. ext. de iu. pa. nullus principali.

1 J. dist. 76. c. vlt. Pol. l. 6. tit. 29. Anſ. l. 6. cap. 60. Iuo part. 6. c. 112.

a Anſ. lib. 7. c. 94.

"electio vel postulatio de clerico alteri subdito facta, an valeat.

† *al. hebdomada.*

b Et c. epiſcopatũ. 1. q. 5. ſicut. C. d epi. & cle. ſi quẽquã. ſecũdũ Io. de Fan. q̃ ſequitur hæc opinio ſupradicta.

¶De eodem. C. XIIII.

[1] Litteras charitatis tuæ ſuſcepimus, quibus ſignificas, Latinum diaconum tuum ad episcopatum eccleſiæ Marcellianenſis a clero, & omnibus, qui illic conueniunt, poſtulari. *& infra.* ¶ Sed nunc & hoc dicimus, vt ſi eum omnes [a] eligunt, & vis [b] eum concedere, gratum nobis eſſe cognoſce, & ſi poteſt, ante diem ſanctũ feſtinet occurrere, vt vel ſabbato ipſo noctis magnæ poſt baptiſmũ cum Dei gratia valeat ordinari.

Idem Laurentio epiſcopo Centumcellenſi.

¶Ex ſacra principis quis ordinatur. C. XV.

[2] PRincipali [c] deuotiſſimorum militum, qui illic in ciuitate Centumcellenſi conſiſtunt, relatione ad nos directa ſacram inſinuant ſe clementiſſimi principis impetraſſe, quæ eis presbyterum, diaconum, & ſubdiaconum fieri debere præcepit. Ideo hortamur dilectionem tuam, vt perſonas ipſas videas, & diligenter inquiras, ne aliquid contra canones commiſiſſent: & ſi eos inculpabiles repereris, & vitæ ipſorum laudabile teſtimonium videris, veniente mediana [e] ſeptima † Paſchæ, ſi Dominus voluerit, & ſi vixerimus [f] vnumquemque per officia, quæ prædiximus, non differas promouere.

† *al. hebdomada.*

a ¶Ex ſacra.] *Emendata eſt hæc rubrica, vt in dicet illum, de quo agitur, fuiſſe ad petitionẽ Imperatoris ordinatum: ſacra enim epiſtolam Imperatoris ſignificat.*

Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Auguſtis.

¶Papa rogat Auguſtos, vt Reatinam eccleſiam cuidam electo dignentur concedere. C. XVI.

[3] REatina [g] eccleſia, quę per tot temporum ſpatia paſtoralibus curis deſtituta conſiſtit, dignum eſt, vt brachio amplitudinis veſtrę ſubleuetur, ac gubernationis tegmine protegatur. Vnde ſalutationis alloquio præmiſſo veſtram manſuetudinem deprecamur, quatenus Colono humili diacono eamdem eccleſiam ad regendum concedere dignemini, vt veſtra licentia [h] accepta [i] ibidem eum Deo adiuuante, conſecrare valeamus epiſcopum. Sinautem in prædicta eccleſia noluerit is †, vt præficiatur epiſcopus, Tuſculanam † eccleſiam, quæ viduata exiſtit, illi veſtra ſerenitas dignetur concedere, vt conſecratus à noſtro præſulatu Deo omnipotenti, veſtroque imperio grates [k] peragere valeat.

a Facit ad hoc 63. diſt. c. 1.

b i. vt prius eligatur. ar. ad hoc 64. di. eporũ. ſe cundũ Lau. † *al. vt à veſtra.*

† *al. voluerit.*

† *al. aſculanam.*

[c] "Patronus vtrum inſti tuere poſſit.

Item Ritæ Comitiſſæ.

¶Regio præcepto ab Apoſtolico Colonus Reatinæ eccleſiæ ordinatur epiſcopus. C. XVII.

NObis dominus [l] Imperator, & imperatrix per ſuas epiſtolas dixerunt, vt Colonum in Reatina eccleſia, quæ paſtoris officio per longa iam tempora deſtituta videbatur, epiſcopum facere deberemus, ſicut & fecimus.

Item Stephanus Guidoui Comiti.

¶Imperatoris epiſtola in electionis confirmatione defideratur. C. XVIII.

[3] LEctis ſagacitatis veſtræ apicibus, qui defuncto eccleſię Reatinę antiſtite, clerum & plebẽ eiuſdẽ eccleſiæ elegiſſe ſibi futurum antiſtitẽ, nobiſq; conſecrandum veſtro ſtudio directum eſſe, ne ipſa eccleſia diu [m] ſine proprio cõſtet paſtore, fatebantur, nos de obitu prioris dolẽtes, nunc ipſum electum vnanimitate †, & canonica ipſius eccleſiæ electione, vt mandaſtis, tam citiſſime ordinare omiſimus, quòd imperialem noleſtaretur imperialis animus: eius petitionem non admiſit, ſed ſuadet commiti, vt acquirat epiſtolã imperialem, & tunc habita licẽtia iuxta eius voluntatem conſecrabitur.

b ¶*Principali.*] Ex c. iſto & ſeq. dicit H. patronum debere eligere cum aliis in eccleſia conuentuali. Alij dicunt q̃ eccleſia epiſcopalis nõ habet patronum.

c ¶*Mediana ſeptimana.*] l. cum cantatur, ſi tientes. Io.

d ¶*Principalis.*] Sed quare petebatur iſtud ab Imperatore? quia forte iſti curiales erant, vel forte patronus erat. Et ita eſt arg. "qd patronus nõ tantum prælatum, ſed etiam ſubdiaconum, & diaconũ poteſt inſtituere. ar. 18. q. 2. Eleutherius. 16. q. 2. ſi quis epiſcoporum. in auth. de ſan. epiſ. §. ſi quis oratorij domum. coll. 9. & extr. de ſil. præſ. ex tranſmiſſa. dum tamẽ hoc fiat cum conſenſu prælati, vt ext. e. ti. propoſuit. Sed verius credo hoc ſpectare ad ipſum [c] prælatum, vt ipſe poſſit miniſtros præficere, quos velit, vt ext. de iu. pa. poſtulaſti. Quid iuris habeat in electione patronus dicit decre. extr. de iur. patr. nobis. B.

e ¶ *Mediana ſeptimana.*] l. cum cantatur, ſi tientes. Io.

f ¶ *Si vixerimus.*] ſi habes vixeritis, planum eſt, ſi habes vixerim[e], eſt arg. quod mandatum & præceptum morte mandantis re integra [d] ſoluitur ext. de oſ. del. gratum. Io.

g ¶*reatina.*] hoc c. & duo ſeq. loquuntur in eadem materia.

h ¶ *Licentia.*] "conſenſus principis eſt requirendus electione celebrata, vt extra de elect. quod ſicut. niſi aliud ſuadeat ſcandalum. ext. eo. quia. vel præſcripta conſuetudo [c], vt extra de iure patr. nobis.

† *al. volueritis.*

† *al. aſculanam.*

[c] "Patronus vtrum inſti tuere poſſit.

i ¶ *Acceptа.*] 26. q. 7. decernimus.

k ¶*Grates.*] Spirituales, non carnales. 1. q. 1. filium. hoc enim eſſet ſimonia, vt 1. q. 1. ſunt nonnulli. & q. 2. ſicut. Immo videtur, quod non ſit ſimonia, dummodo ex poſt facto mere ſine aliqua ambitione petentis. 1. q. 2. ſicut epiſcopum.

l ¶ *Dominus Imperator.*] ex humilitate hoc fecit, cum ipſe ſit filius eccleſiæ, vt 96. diſt. ſi Imperator.

m ¶*Diu.*] id eſt, vltra tres menſes, vt 50. diſt. poſtquam. ni ſi cauſa neceſſitatis [f], vt 75. diſt. quoniam. & 7. q. 1. conſtitutũ. Et ita reſtringitur quandoque vaga ſignificatio alicuius verbi, vt 65. diſt. de perſona.

Metropolitano.] Casvs. Dicitur hic, q̃ defuncto metropolitano omnes ſuffraganei debent ad ſedem archiepiſcopalem conuenire, vt omnium ciuium & clericorum voluntate diſcuſſa, ex presbyteris vel diaconibus eiuſdem eccleſiæ optimus ordinetur.

a ¶*Ad ciuitatem metropolim.*] ibi enim conſecrandus eſt metropolitanus, vt 51. di. qui in aliquo. Et eſt arg. hic q̃ prouinciales epiſcopi intererunt electiõi metropolitani [a], vt 3. eo. Valẽtinianus.

b ¶*Ex presbyteris.*] presbyterum præmittit. qui enim prior eſt in ordine, erit prior in electione [b]. 75. di. c. vlt. & 61. di. ſtatuimus. vnde hæc dictio, vel, nõ dat illis optionem ſic vel ſic eligẽdi, ſed ordo verborũ oſtẽdit quo ordine debeant eligere. ſic J. de cõſe. diſt. 2. in Chriſto. 2. & optime hoc dr. ff. ad Treb. l. heredes. in fi.

c ¶*Vel diaconis.*] hodie ex ſubdiaconis poteſt eligi, extra de æta. & qual. à multis.

d ¶*Optimus.*] Sſi. 1 auth. de monach. §. ordinationem. coll. 1. Sed qs dicetur optimus? q̃ & principalem locũ tenet. "quod enim per ſuperabũdantiam dr, vni ſoli conuenit.

1 Anſl. 6. c. 19. al. 15. Iuo P. 5. c. 348. Deuſde. p. 1 † *al. metropolitanam.*

"Qđ p ſup abundantiã dr, vni ſoli conuenit.

Sin plebibus.] Casvs. Iſidorus docet hic, q̃ ad officium archidiaconi ꝑtinet, vt defuncto vel depoſito archipresbytero alicuius loci archidiaconus illuc vadat, & à clero, & à populo faciat electionem fieri, & ipſam plebẽ regat donec archipresbyter ibi ordinetur.

c ¶*Proficiſcatur.*] ſpeciali auctoritate epiſcopi, aliàs non liceret [c], vt ext. de of. arc. cum ſatis. niſi hoc habeat de cõſuetudine præſcripta. & ſic intelligo extr. de excеſſ. prælat. ad hoc. & ext. de ꝑb. bonę. & extra de inſtit. cum veniſſent. Quid tamen de hoc iuris ſit, dixit 25. diſt. perlectis.

† *al. presbyteris.*

c Arg. opt. 9. di. c. vlt. ſi. di. decr. hic all. cũ ſatis. ſi. ꝑbat, qñ logitur i cõ miſſione cu animarũ. hoc aũt c. ſi in plebibus loqtur d cu ſtodia vacã tis eccleſię, quod dic vt no. 16. q. 7. c. nullo. Arc. ſtin Pontifica li Vaticano. in decretis Agathonis, & tomo 2. conc. in decret. eiuſdẽ.

A Gatho.] Casvs. Conſuetudo erat, quòd electio Papæ ſubſcripta repræſentaretur Imperatori Cõſtantinopoli. & tũc temporis electus dabat quamdam ſummam pecuniæ Imperatori, ad quam ſummam releuandam mi ſit Agatho Ioannem epiſcopum Portuen. Conſtantinopolim, qui in octaua Paſchæ in eccleſia ſanctæ Sophiæ latine Miſſam coram Patriarcha & principe celebrauit, & ad ſuam poſtulationẽ accepit imperiale reſcriptum, per quod ſolita quantitas eſt ei relaxata: ita tamen vt electio Pontificis Imperatori ſemper repræſentaretur, vt cum Imperatoris conſcientia, & iuſſione pontificis ordinatio deberet proſpere fieri, ſicut factum fuit de Vitaliano, cuius electio fuit præſentata ipſis principibus, ſicut conſuetudo erat.

f ¶ *Quæ ſolita.*] Quilibet enim epiſcopus dare conſueuit aliquid Imperatori in electione ſua, vt J. ead. quia. dummodo redditus epiſcopales excederent duas libras auri, vt in auth. de ſanct. epiſc. §. 4. & forte tunc cum mos erat, crimen non erat [d], vt 32. q. 4. obiiciuntur. Sed nonne Imperator commiſit ſimoniam relaxando illud ius ſub cit, qđ not. hac conditione, vt conſenſus eius requiratur in electione? Sed dic, Io. B. & H. quòd non, quia prius ext. de ſim. vtrumque ius habuit, ſuam. & J. e. vnde modo alterum quia. potuit [e] remittere. i- e Ad hoc ad deo autem petiit à Pa de qđ leg. & pa hanc conſuetudi- not. extr. de nem tolli, quia con- rel. domib. tinebat ſpeciem ma- cõſtitutus. li, vt 1. q. 1. emendari.

† *iuſſionem.*] Orig.

d De hoc 13. q. 1. c. vlt. dic vt ibi. † *al. vnanimes*

[c] "Iudex eccleſiaſticus cãm ſangui nis alij com mittere ꝑt.

f Vnus eſt. Sol. intelligitur ꝑ ſingulas, ꝑuincias ſui imperij.

g Iſtã gl. ſequũtur Cy. Bart. & Bal. Sal. & Iaſ. in l. 2. col. 2. C. de ſum. tri.

h Adde hic an regesFrãciæ ſubiiciã tur impio. gl. in c. 1. in prin. de pa. iu. fir. tenet q̃ ſic: cõiter tñ tenetur contrariũ p tex. in c. per venerabilẽ. ext. q fi. ſint leg. Spe. tit. d ap. §. nũc tractemus. i prin. Bar. i l.

H Adrianus.] Casvs. Deſiderius Rex morabatur Papiæ, qui totam Italiam ſtimulauit, propter quem repellendum Hadrianus Papa fecit Carolum venire, qui Papiæ dimiſſo exercitu, Romã iuit, ibique honorifice receptus, Papiam reuarti. diit, & tamdiu eam obſedit, donec Deſiderium regem cepit. 3 In Põtific. in geſtis Viderium regem cepit. tahaniPapę Deinde Romam reuerſus, ſynodum congregauit, vbi Hadrianus cum cliij. epiſcopis dedit Carolo poteſtatem eligendi Papam, & ordinandi ſedem Apoſtolicam, & confirmandi omnes epiſcopos & archiepiſcopos per prouincias: & quicumque contra hoc priuilegium veniret, anathema eſſet: & niſi reſipiſceret, bona eius publicari præcepit.

Item ex hiſtoria eccleſiaſtica.

¶Imperator ius habet eligendi Pontificem. C. XXII.

[4] HAdrianus Papa Romam venire Carolum regem ad defendendas [g] res eccleſiæ poſtulauit. Carolus vero Romam veniens Papiam obſedit: ibique relicto exercitu in ſancta reſurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorifice ſuſceptus eſt. poſt ſanctam vero reſurrectionem reuerſus Papiam cepit Deſiderium regem: deinde Romam reuerſus conſtituit ibi ſynodum cum Hadriano Papa in patriarchio Lateranenſi in eccleſia ſancti Saluatoris: quæ ſynodus celebrata eſt à cliij. epiſcopis religioſis, & abbatibus. Hadrianus autẽ Papa cum vniuerſa ſynodo tradiderunt Carolo ius, & poteſtatem eligendi Pontificem, & ordinandi Apoſtolicam ſedem. Dignitatem quoq; patriciatus [h] ei conceſſerunt. Inſuper archiepiſcopos, & epiſcopos per ſingulas [i] prouincias ab eo in ueſtituram accipere diffiniuit: & vt niſi à rege laudetur, & inueſtitur, epiſcopus à nemine conſecretur: & quicumque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodauit, & niſi reſipiſceret, bona eius publicari [k] præcepit.

4 Pann. l. 8. c. 134.

i ¶ *Per ſingulas.*] ergo in Francia & in Hiſpania. vnus eſt enim Imperator, vt 7. quæſtio. 1. in apibus. quod cõcedo niſi probant ſe exemptos ab Imperatore, vt vigeſimatertia quæſtione octaua. §. ecce. vnde adhuc de capite ſuo da bunt tributum Imperatori omnes, cum non probent ſe exemptos ab Imperatore, vt ff. de cenſ. l. vltima. ſi enim dicunt ſe non ſubeſſe Romano Imperio, per conſequens dicunt ſe non habere aliquid proprij, vt ſuprà diſtinct. 1. ius Quiritum. fateamur [k] ergo Imperatorem eſſe dominum mundi, vt ff. ad legem Rhod. deprecatio. Obſtat [b] quòd Reges Hiſpaniæ cum non ſubeſſent Imperio, regnum ab hoſtium faucibus eruerunt.

k ¶ *Publicari.*] Hic eccleſia publicat bona laicorum, & quandoque deponit laicos à dignitatibus. 32. quæſt. 5. præceptorum. in fin. Vel dic quòd hic docet eccleſia quid fieri debeat. ſic 24. q. 3. de illicita. & 5. quæſt. vlt. delatori.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hostes.col.2 ff.de cap.& Bal.in d.c.j. ꝺ pa. iu.fit. reprobata. ibi gl. & ét ibi pōit An. de li. Ité p hoc addē cō cor.i apost. ad la.in l.j. C. de iur. tri. Idē d re ge Hispan. gl. mag. ad fi.in c.& ne cesse.de do. int.vi. &vx. Pan. c.vene rabilē.co.9. de ele. Ias.l. id quod a- pud hostes. de leg.1. 1 Pann.l.8. c.136.

a Ibi distin- guitur vtrū esset ibi do natiuū vel confirmati- uū. nā si ꝓpt donare si iā donatū erat vt i hac de- cre.in fi.l. j. de do.cir.fi. nec idē da- re & cōfir- mare simul & semel, ni si ostēdatur cōcessio prī cipalis pri- mo.ff.de iu. om.iud.l.& quia.Arc.

In synodo.] Casvs. In hoc c.continetur ꝙ sicut Hadrianus con- cessit priuilegium Caroloita Leo Papa in synodo Romæ cōgre- gata cōcessit idem priuilegium Othoni primo Regi Teutonicorū, & eius successorib.vt ipse eligat sibi successorem,&ordinet Roma- num Pontificem,& epos & archiepos, vt ab eo inuestituram acci- piant, nisi aliquorum inuestiturā cōcesserit Romanis Pontificib. vel archiepis:&q cōtra venerit, decreuit excōicationi subiacere: & nisi resipisceret, irreuocabiliter exiuit re:vel si laicus est,vlti mo supplicio affici.

Item Leo Papa.

¶Electio Romani Pontificis ad ius pertinet Imperatoris. C. XXIII.

IN synodo [a] cōgregata Romæ in ecclesia S. Saluatoris. Ad exemplum B.Hadriani Apostolicæ sedis antistitis, qui domino Carolo victoriosissimo regi Fran corum,& Lōgobardorum,Patri- ciatus dignitatem, ac ordinatio- nem Apostolicæ sedis,& inuestī- turam episcoporum cōcessit:ego quoque Leo episcopus seruus ser uorum Dei,cū toto clero,ac Ro- mano populo cōstituimus,& con firmamus [a], & corroboramus,& per nostram Apostolicam auc- toritatem concedimus,atque largi- mur domino Othoni primo [b] re- gi Teutonicorum,eiusque succes soribus huius regni Italiæ in per- petuum facultatem eligendi suc- cessorem [c], atque summæ sedis Apostolicæ Pontificem ordinan- di, ac per hoc [d] archiepiscopos, seu episcopos,vt ipsi ab eo inuesti turam accipiant, & consecratio- nem , vnde debent , exceptis his quos Imperator Pontificibus , & archiepiscopis cōcessit [e]:& vt ne- mo deinceps cuiusque dignitatis, vel religiositatis eligendi vel Pa- tricium , vel Pontificem summæ sedis Apostolicæ, aut quemcum- que episcopum ordinandi habeat facultatem absque cōsensu ipsius Imperatoris(quod tamen fiat ab- sque omni pecunia) & vt ipse sit Patricius [f],& rex. Quòd si à cle- ro, & populo quis eligatur episco pus, nisi à supradicto rege laude- tur, &inuestiatur, nō consecretur. Si quis contra hanc regulam , & Apostolicam [g] auctoritatem ali- quid molietur,hunc excōicationi subiacere decernimus:&nisi resi- puerit, irreuocabili exilio [h] puni- ri,vel vltimis suppliciis affici [i].

[a] ¶ In synodo.] *Initium huius c.videtur esse istud*: Ad exemplum,&c. *verba autem,quæ antecedunt,ipsa quoq; pertinere ad titulum, vt integer titulus ita habeat.* 1.eo Papa in sy- nodo congregata Romæ in ecclesia S. Sal- uatoris. *Est autem Leo octauus,de quo multa scribit Luitprandus in fine lib.6. & S. Anto- ninus par.2.tit.16.c.16.*

Item Gregorius libr.4.reg. epist. 34. seu c. 78.ad Constantiam Augustam.

¶Præcepto principum,Maximo remittitur, quòd absque auctoritate Apostolica ordinatur. C. XXIIII.

[2] SAlonitanæ ciuitatis episco- pus me, ac responsali meo nesciente, ordinatus est : & facta res est, quæ sub nullis anteriorib[9] principibus euenit.Quod ego au diens,ad eumdē præuaricatorem, qui inordinate ordinatus est,pro- tinus misi , vt omnino Missarum solennia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius à sereniss- mis dominis cognoscerem,si hoc fieri ipsi iussissent [k]. Quod ei sub excommunicationis [l] interpositione mandaui. Qui[t] contempto me, atque despecto, in audaciam quorumdam fœcularium hominum,quibus,denudata sua eccle- sia , præmia multa præbere dicitur,nunc vsque Missas facere præ sumit, atque ad me venire secun- dum iussionem dominorū noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens [m],eidē Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc, q[n] in ordinatione sua me,vel responsalem meum prætermitte- re præsumpsit, ita ex corde laxa- ui [n] , ac si me [o] auctore fuisset ordinatus. Alia vero peruersa il- lius,scilicet mala corporalia,quæ cognoui [P],vel quia cum pecuniis est electus, vel quia excommuni- catus Missas facere præsumpsit, propter Deum irrequisita relin- quere non possum. *& infrà.* ¶ Et si ad me diu venire distulerit, in eo exercere districtionem canoni- cam nullo modo cessabo.

stantinopolitanę ciuitatis ratā habuit eius ordinationem. Alia vero mala illius indiscussa relinquere noluit:ideoq; præcepit sibi,vt Ro- mā venire sī differret:& si sī venerit, districtione canonica ferietur.

k ¶*Iussissent.*] Ar. quòd auctoritas maioris excusat [b], vt 14.q.5.dixit. 28.di.diaconi.23.q.5.miles.Arg.contra 12.q.2. quicumque. & 16.q.1. in canonibus.Io.Sol. "in malo nulli est o- bediendum:nec aliqs excusatur, vt 11.q.3.si dominus.B.

l ¶*Sub excommunica- tionis.*] "Ex hoc vī q[ꝺ] per talia verba fiat ex communicatio:cū sic dī, præcipio tibi hoc sub pæna excommu- nicationis.Et est arg. ad idē ext.de eo q or. fur.re.c.1.Arg.contra ext.de iu,pa.relatum. in fi.&de sagit.c.vno. vbi de hoc.Hug.dicit quòd si talis prohibi- tio fiat à canone,non fit excommunicatio per illa verba , vt 30. di.per totum.fecus si ab homine [c]:quia ca- non mitius agit q[ꝺ] ho mo, vt 26.q.7.alligāt. & ff.de arbitr.Celsus. Alij dīt , quòd refert an diffinitō illa ver- ba proferātur, vt tūc per ea fiat excommu nicatio,an cōstituen- do ius:& tunc nō fiat excommunicatio per illa verba.Sed hæc ve ritas est,quòd illa ver ba nō habēt vim snię, sed tū comminatio- nis,vt C.commin.epi stolas , per totū. Hoc autem scias,quòd sub cōditione potest quis excommunicari:& ta liter hic intelligo la- tam sentētiam:vnde existente conditione ligat excommunica- tio,& non prius:& ta men à tali excommu nicatione potest ap- pellari:licet H.contra rium scripserit,vt ex- tre de ap.præterea.2. & hoc ideo, quia ex- communicatio tunc non trahit secū suam executionē:quia non cedit , nec venit dies ante existentem con- ditionem,vt ff. de ver bor.sign.cedere. Sed quid si excommuni- cans moritur priusꝙ exīstat condi- tio? tunc dico excom municatum quando extat conditio:"& i- ta aliquis excommu- nicatur à mortuo [d]. Vtrum autem condi- tione existente intelligatur retro fuisse excommunicatus , per id quod legitur.ff.qui pot.in pig.hab.l.potior.& ff.de man.test.Nera- tius.Vel tantum à tempore conditionis extantis,per id quod est.ff. de ædi.edi.bouem.§.si sub conditione.disputationi relinquo.Ioan. Ego credo quòd à die existentis conditionis per decret.illam, præ- terea.extra de appel.B.

b Etiā in a- trocioribus quo ad qꝺ vt no.86.di. an putatis. "Obedien dū si est ali- cui i malo. "Excōica- tur per hæc verba, ꝓci- pio sub pœ na excōica tionis.

2 Pol.l.1.ti.5

c Quia tunc est ligatus, vt hic.& ex tra de appꝓ terea.& ꝺ eo q fur.or. re.c.1.sedm Laur. q hic sequitur hāc sniam Hug.

"Excōica- tur quis à mortuo. dArg.cōtra 27.q.1.c.2.in prin.

m ¶ *Obedienꝫ.*] hoc dicit ex humilitate,quia ei præcipere non po- terant.Hug.

n ¶ *Laxaui.*] No. "episcopū remittere posse quæ ad ipsum spectāt, non quæ ad Deum [e]:argu. 23.q.4.si is qui prælatus.Sed nonne quæ fiunt in personam episcopi,vel alterius prælati, fiunt in contemp- tum ecclesiæ, & ideo in Deum? vtique, sed principaliter in præla- tum.ī.dist.45.& qui emendat.& 23.q.4.inter.

o ¶ *Ac si me.*]Ar.quòd ratihabitio sequens facit aliquid legitimum, quod ab initio factum fuit illegitime.extra de iu.pa.cura.18.q.2.de monachis.9.q.2.Lugdunen.

p ¶ *Cognoui.*] per auditum.2.q.5.quanto. 22.q.5.hoc videtur. non tamquam iudex.2.q.1.§.quando.

Eps au "posse inir- riātibi facta remittere. e Adde ad hāc gl.ext. l. si quis in hoc. cū sua auth. C. de fan.epis.

Cum

Cum longe.] Casvs. Cōsuetudo erat in Hispania,quòd quoties moriebatur episcopus, omnes episcopi cōprouinciales con- gregābatur,vt Regi de obitu præsulis significarent. Sed quia quan- doque nuntiorum impediebatur celeritas , ita quòd sine magno in commodo electio principis non valebat expectari:& si rec ederent, oportebat eos iterum conuenire ad confe- crationē electi : & sic eis difficultas maxi- ma incumbebat,simi liter & Regi immine- re difficultas, cum aliis negotiis impedi tus nō posset tam ci- to consulto episcopo rum respōdere, quod cōsultū numerosa ne cessitas expectabat:i- deo placuit omnibus episcopis Hispaniæ, vt archiepiscopus To letanus haberet pote statem cōfirmandi & ordinandi in quibus- libet prouinciis epis- copos , quos regalis potestas eligat saluo priuilegio cuiusliber prouinciæita tamen vt quicumque fuerit ordinatus, post suam ordinationē intra spa tium trium mensium proprio archiepiscō- po se præsentet.

†Dum] Ori. in quo hæc ꝙ ōō pendet ab alio prin cipio.

†al.iniuria- sa.

†al.Gallię.

a ¶ *Potestati.*]nihil tī hic Regi subtrahitur: quia sicut prius eligebat, ita & modo post priuilegium Toleta- no episcopo concef- sum.B.

b ¶ *Atque Galliciæ.*] connumerat hic Gal liciam Hispaniæ,cum tamen sit pars eius:& ita pars connumera- tur suo toti.fic ī.eod. ego. & C.de excu.tu. exactores. vbi dici- tur, onerib.& tutelis. Additio. Cū tamen omnistutela sit onus: & ita ius non respicit talem connumeratio nem. Vel locus est si- cut loquuntur pere- grini.vel non est pars eius, secundum Laur.

c ¶ *Priuilegio.*] i.iure. sic 9.q.3.saluo [a].ff.q.b. mo.pig. vel hyp.fol.fi debitor.§.1. potius er go onus quām ius pri matię concessum fuit huic Toletano episco po.cum enim Rex eli geret olim de cōsilio omnium episcoporū, hoc consilium conce ditur ei hic.

d ¶ *Maneat.*] Argu.pp loci &temporis diffi- cultatem electionem fieri à quo nō debeat: sic ext.de iu. pa.fi ve- ro.&24.q.1.pudenda. 23.dist.61.c. 93.dist.iuxta. nulli. Poly. e ¶ *Episcopis eligere.*]i. Ia.ext.r. & à Rege electos conse- cetert.vt ī. crare & confirmare.

f ¶ *Infra.*] ī.dī.93.iux- ta.ext.de iu. pat.fi vero. ī.65,dist.si quis contra.sed non est contra [b]. bsub.immo ECCLESIARVM. Casvs. Iste §. respicit prox.c.cum longe.Non so potē eccor dat, cū hic lum in Hispania eligebantur epi per Reges , sed ét electiones sum- morum Pontificum & episcoporum quondā Imperatoribus repre- sentabantur:sicut factum est de Ambros.& Greg.Vnde apparet lai cos ab electione non esse excludendos. Hanc vero contrarietatem soluit Grat.dicens,ꝙ laici non debent vocari ad electionem facien dam,sed ad præbendum electioni consensum.Nam clericorum est eligere, & populi consentire: sicut ī.in c.nosse.in fi. Et quòd laici vocentur ad electionem non vt eligāt, sed vt consentiant electioni, probat per duo seq.cap. quorum primum patet.

g ¶ *Bt beati Gregory.*] non in hoc volumine,nisi arg.ī.ea.Agatho.

h ¶ *Stephani.*] ī.ead.dist.nosse.

Vota.] Casvs.Dicitur in hoc c.quæ debeant in electione con- currere,s.conniuentia & consensus ciuium,bona fama popu li,maiorum laicorum arbitrium & voluntas, &electio clericorum, & subscriptio.

i ¶ *Vota.*]i.conniuen- tia & consensus, vt ī. dist.24.episcopus.

k ¶ *Ciuium.*] non ru- sticorum extra ciuita tem consistentium.

l ¶ *Honoratorum.*] sc. maiorum de populo, & clero.ī.ea.Hadria- nus. in fi.

m ¶ *Arbitrium.*] ī.dist. 23.c.1.24.di.c.nullus.

n ¶ *In ordinationibus.*] id est, electionibus.

o ¶ *Ordinis consensus.*] quia dicitur ordo cer donum,pelliparioꝝ, vel alterius corporis.

p ¶ *Et plebis.*] "nomi ne plebis cēlentur il- li,qui non sunt colle- cti ad aliqd corpus [c] faciendū:de quo cor- pore hēs ff. quod cu- iusque vni.l.1.&est ad hoc bonum simile.C. de epi.au.l.iubemus. PRINCIPIBVS. Hæc est iij.pars huius dist. in qua reddit ra- tionem, quare voca- bantur principes ad electiones.Arch.

Casvs.Hic duplex rō redditur, quare quon dā Regibus & Impe- ratoribus electiones repræsentābatur:s. vt nullus hæreticorū & schismaticorum ele- ctioni contraueniret, pro quibus sæpe ec- clesia periclitabatur: & vt ipsi principes tamquam filij deuo- tissimi cōsentirent in electum,quem sibi vi derent in patrem eli- gi.sicut de Ambros.fe cit Valentinianus. Et ꝙ principes interes- sent propter hæreti- cos & schismaticos, probat per sequens c. q ¶ *Legibus.*] 23.q.7.c. 1.& 2.&dī.8.quo iure.

"Plebis no mine q cen sentur.

c De hoc le. & no. ext.ꝺ excess pl. de epi.& per hoc bonum simile.C. Inn.extr.de of.ord.cum ab ecclesia rum.Arch.

35.c.Valen- tinianus.

4 Pan.l.3.c. 1. §. Stepha nus Papa.

Item ex concilio Toletano, 12.c.6.

¶In electione episcoporum,principis desi- deratur assensus. C. XXV.

CVm † longe lateque diffuso tractu terrarum, commean- tium impeditur celeritas nuntio- rum, quo aut non queat regis au- ribus decedētis præsulis transitus innotesci , aut de successore mo- rientis episcopi libera principis electio præstolari , nascitur sæpe, & nostro ordini de relatione ta- lium difficultas,& regiæ potesta- ti [a] ,dum consultum nostrum pro subrogandis Pontificibus substi- net,innumerosa†nec tas.vnde placuit omnibus Pōtificibus His- paniæ,atque Galliciæ† [b],vt saluo priuilegio [c] vniuscuiusq; prouin- ciæ , licitum maneat [d] deinceps Toletano Pontifici,quoscumque regalis potestas elegerit,& iam di cti Toletani episcopi iudicium di gnos esse probauerit,in quibusli- bet prouinciis & in præcedētium sedibus præficere præsules,& de- cedentibus episcopis [e] eligere suc cessores:sic tamen,vt quisquis ille fuerit ordinatus , post ordinatio- nis suæ tempus infra [f] trium men sium spatium proprij metropoli- tani præsentiam visurus accedat.

Electiones quoque summorū Pontificum, atque aliorum infra præsulum quondam Im- peratoribus repræsentabantur : sicut de ele- ctione B.Ambrosij,& B.Gregorij legitur. Quibus exemplis, & præmissis auctoritatibus liqdo colligitur,laicos non esse excluden- dos ab electione,neque principes reiiciendos ab ordinatione ecclesiarum. Sed ꝙ populus iubetur electioni interesse:non præcipitur ad- uocari ad electionem faciendam. sed ad con- sensum electioni adhibendum [g]. Sacerdotum enim (vt in fine superioris cap. Stephani h Papæ legitur)est electio,& fidelis populi est humiliter consentire. Desiderium ergo ple- bis requiritur , vt clericorum electioni con- cordet. Tunc enim in ecclesia Dei rite præfi- cietur antistes: cum populus pariter in eum acclamauerit , quem clerus communi voto elegerit.

Vnde Cælestinus Papa ait ad episcopos Galliæ,epist.2.c.5.

¶ Plebis non est eligere, sed electioni con- sentire. C. XXVI.

[2] CLeri,plebis,& ordinis con sensus , & desiderium re- quiratur.

a ¶ *Potestati.*] ī.dist.93.iux- ta.ext.de iu. pat.fi vero. ī.65,dist.si quis contra.sed non est contra [b].

ELECTIONES. Casvs. Iste §. respicit prox.c.cum longe.Non so lum in Hispania eligebantur epi per Reges , sed ét electiones sum- morum Pontificum & episcoporum quondā Imperatoribus repre- sentabantur:sicut factum est de Ambros.& Greg.Vnde apparet lai cos ab electione non esse excludendos. Hanc vero contrarietatem soluit Grat.dicens,ꝙ laici non debent vocari ad electionem facien dam,sed ad præbendum electioni consensum.Nam clericorum est eligere, & populi consentire: sicut ī.in c.nosse.in fi. Et quòd laici vocentur ad electionem non vt eligāt, sed vt consentiant electioni,

ramenta vel ꝓmissiones,nisi quæ fuerint de antiqua consuetudine. r ¶ *Præsente.*]ī.dī.19. dist.nullus.

s ¶ *Iuramenta.*] "videtur ergo,quòd ante electionem non sit præ- standum iuramentum de indemnitate ecclesiæ, vt 8.q.3. Artaldus. & 5.28.di.de Syracusanæ, præsumentur.n.hæc ideo facere vt eligē- retur. Dicunt tamen quidam,quòd fi est consuetudo,quòd præste- tur,præstari potest:& sic intelligunt quod dicitur hic in fi. Quid ta- men iuris sit de hoc,habes 8.q.3.in summa.

t ¶ *Consuetudo.*] "Per hoc videtur,quòd in spiritualibus seruanda sit consuetudo in recipiendis muneribus [d], vt ī.eod.Agatho.& in auth

"iurādū ne est de indē- nitate eccle siæ ante ele ctionem. "Consuetu do an possit inducere,vt aliquid reci piatur ī spi ritualibus. d Quia hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

assertiuè po nūt Ioan. Host. ext. de simo. tua. & facit adhoc p consuetu do facit nō delictū, qd alias esset delictū, 32. q. 4. obiciū tur. Ad idē hēs ar. opt. ext. de tēp. ordi. c. 2. ibi videas. Arc.

auth. de san. epi. §. 4. col. 9. & 1. q. 3. quæsitum. & 9. q. 3. conquestus, & ext. de simo. ad Apostolicam. Arg. contra ext. de sim. cum in ecclesiæ. & c. sicut. Ad hoc dicunt quidam, quòd licitum est aliquid pete re in spiritualibus, sed non pro spiritualibus, vt non petatur pro consecratione, sed pro consuetudine. Vel dic quòd si consuetudo illa pietatem contido non est, non potest peti: ramē superior cogere potest, vt seruetur talis consuetudo, vt dicit illa constitutio, ad Apostolicā. H. tamen dicit, quòd istud resecratur ad legatos Imperatoris, vt nō aliud Romana ecclesia petat ab eis, quàm ipsi soliti sunt facere, i. vt Papa non cogat eos aliud iuramentum facere Papæ, quam iuramentum fidelitatis, quod Imperator consueuit præstare, vt Iead. tibi. & hoc indicat illud verbum, minuatur.

4. Reg. 18.

VERVM. Hæc est quarta pars huius di. in qua dicitur, quare principes postea fuerūt prohibiti, scilicet quia impedimentum præstabant: & quia ip si renuntiauerunt. Io. de Fant.

CASVS. Dictum est ē. in c. quia. quòd constitutio facta fuit quon dam, quòd Imperatores deberēt interesse electioni Papæ & episcoporum, vt ē. patet in multis c. Nunc vero dicit Gratianus in hoc §. quòd postea statutum fuit contrarium propter tres rationes. Prima ratio est, quia Imperatores abutebantur priuilegio suo: quia non solum consentire volebant, sed etiam electionibus se ingerebant. Secunda ratio fuit, quia in hæresim labebantur, & sæpe ecclesiam impugnabant. Et quòd Apostolici potuerunt in contrarium statuere, & destruere constitutiones quas antecessores fecerunt pro bono, probat exemplo Ezechiæ, qui serpentem æneum, quem fecerat Moyses pro liberatione populi, destruxit:

1 Iuo par. 5. c. 16.

cum populus illum coleret sicut Deum. Tertia ratio est, quia Imperatores suis priuilegiis renuntiauerunt: & postea electiones Apostolicorum celebratæ sunt præsentibus & inconsultis legatis Imperatoris, quod probat sequens cap.

a ¶ *Excelsa.*] id est, templa idolorum in excelsis posita.

b ¶ *Ideo.*] quia iussu domini factus erat: & quia eum respicientes liberabantur.

c ¶ *Destruxit.*] "Hic Ezechias commendatur ex destructione imaginis, quæ erat occasio superstitionis. quare ergo Massilienses episcopus condemnatur, qui destruxit imagines, in quibus populus idolatriam committebat, vt de conse. dist. 3. perlatum? Dic quòd serpens iste fuit temporalis ad sanandum vulnera. vnde cessante causa cessare debuit effectus, sed causa imaginum perpetua est, vt habeatur in eis memoria Dei.

"Ezechiæ cōmēdatio.

d ¶ *Destruantur.*] Arg. "successores debere mutare facta & instituta, præcessorū etiam bona, si viderint esse ea perniciosa exsortū statuta emplo. 7. q. 1. c. 1. videntes. 35. q. 1. c. 1. & 96. dist. bene. in fi. di. 69. chorepiscopi. & ext. de deci. suggestū. vbi est arg. quòd priuilegium quod est exemplum mali, remouendū est. inst. vi bo. ra. §. sed ne dū talia.

"Successores d ¶ *Destruantur.*

CVm Hadrianus.]CASVS. Hadrianus secundus ab ecclesia S. Mariæ maioris deportatus est à clero & populo & proceribus certatim ad patriarchium Lateranense, quod audientes nuntij Ludouici Imper. molestè tulerunt, quòd cum præsentes essent, vocati non fuerunt: qui audientes quòd non fuit factum in contemptum eorū, sed ad cautelā futuri temporis, omnem indignationē medullitus sedauerunt, & accesserunt humiliter ad salutandum electum.

c ¶ *Traheretur.*] Debet enim ire quasi inuitus, vt argumen. 1. q. 6. sicut is. C. de episco. & cler. si quemquam. sic enim appellatur qua si proprio nomine: & quia portatur Papa in manibus, ne offendat ad lapidem.

f ¶ *Temporis.*] No. quæ non sunt mala, interdum debent omitti, ne sint exemplo perniciosa, vt ē. dist. 23. in nomine. ē. dist. 21. denique. 12. q. 2. liberti. 2. qu. 7. accusatio. & 30. q. 1. c. 1. inst. vi bo. rap. §. sed ne dum.

g ¶ *Et ad salutādum.*] arg. "eos consensisse electioni ex quo interfuerunt, & eum salutauerunt, & non reclamauerunt. sic ext. de his quæ fi. à maio. part. cap. ex ore, in fi. & ext. de priuile. cum olim. in fi. & extra de sen. excom. si aliquando [2]. & eo ipso quòd quis salutat alium, videtur consentire ei, ext. de sponsa. duorum. & ext. de off. deleg. cum super. in parte [3]. & eo ipso quòd Stephanus dixit, per legatur: intelligitur consensisse, vt 96. dist. bene. sic j. de consec. dist. 2. pacem.

2 Concord. tex. i. l. si hæredat. & §. 1. ff. de inof. test.

"Electū fruentes electiōi eius præbet cōsēsū.

a Ad hoc fac. q. 1. & 2. & no. ext. ff. pb. di. vt extra de off. deleg. ex ore. & ibi Abb. & Host. & Io. de Fant. Sed quæ sumitur ab illo, qui fuisse recusatū: & ideo non obfuit. ff. de interd. act. & arrest. §. vsum. Ad

EGo Ludouicus.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In j. parte dicitur, quòd Imp. Ludouic. concessit & confirmauit Paschali & eius successoribus Romam cum toto suo ducatu & territorio in perpetuum tenere, & habere quiete, sicut sui antecessores quiete possederunt. In secunda parte dicitur, quòd quando Papa de hoc mundo migrauerit, nullus electionē successoris cuiuscunque sit gentis impediat, vel electoribus contradicat: scilicet Cardinalibus, sed eo electo & consecrato nuntij dirigantur ad regem Francorum ad pacem & amicitiam inter eos sociandam. Secunda pars incipit ibi, *Idem quando diuina.* Seq. c. paret.

3 S. Antonin. p. 2. tit. 16. c. 1. §. 2. Volaterr. Ansl. 4. c. 6. Iuo p. 5. c. 1.

h ¶ *Confirmationis.*] Arg. quòd aliquid simul datur & confirmatur, vt no. ē. ead. in synodo.

i ¶ *Vicelin.*] id est, villulis. ff. ad mun. qui ex vico. nec posset Imperator illam donationem reuocare. nam dicit lex, quòd sola immensitas est mensura rerum donatarum in ecclesia. C. de sacrosan. eccle. authen. sed hodie. immo nec concedit hic, sed concessa confirmat. nam omnia hæc & alia plura iam prius fuerant ecclesiæ concessa. j. 96. di. Constantinus. "præterea quia Imperator potest alienare res imperij, vt ff. de leg. 1. apud Iulianum. §. vlt. Item quia per hanc concessionem non lædit ius imperium, ex quo res redit ad primum statum, vt ff. de pact. si vnus. §. pactus. & 35. dist. ab exordio. non ob. 12. quæst. 2. non liceat. quia ille non poterat legem imponere suo successori, extra de elect. innotuit.

"imperator imperij res alienare p. b Ad hoc ff. opt. q. le. & not. 16. §. placuit. ff. de iudic. cundum to. "Ciuitates appellare ab eius sententia ñ hendantur.

k ¶ *Et territorio.*] Quid sit territorium, quid sit oppidum, quid vrbs, habes ff. de verb. sign. pupillus. §. territorium. "Et sic est arg. quòd nomine ciuitatis non comprehenduntur eius territoria, vt 12. qu. 2. c. vlt. & ff. de verb. sign. l. 2. & ff. de arb. si cum dies. §. si arbiter. Arg. contra. ff. de verb. sign. qui in continentibus. & l. ædificia. ff. de iud. insulæ. ff. de off. præt. vrb. l. 1. ibi, *Cum vrbem.*

a ¶ *Seu.*

a ¶ *Seu.*] Hæc dictio, seu, potius auget donationem, quàm diffungat inter res donatas, vt ff. de aur. & arg. leg. l. si quis ita.

b ¶ *Migrauerit.*] "olim enim nullus audebat tractare de electione Papæ ante tertium diem post sepulturam præmortui, vt j. dist. 79. nullus. sed per contrariam consuetudinem hoc hodie abrogatū est.

"Papæ electio olim p triduum differebatur.

ADDITIO. Idem sentiunt hic Hugo. & L. quorum fuit hæc gl.

c ¶ *Omnes Romani.*] Nota quòd olim omnes Romani intererant electioni ex consuetudine. j. c. proxi. & c. seq.

"imperium Franci primo, deinde Teutonici habuerunt. a Not. hic. q. tūc Francia tenebat Romanus Imperator.

d ¶ *Francorum..*] "Non tamen imperiū prius Francorū fuisse, sed postea Teutonici virtutibus, meruerunt imperium, vt 28. q. 1. §. ex his. i quos hodie trāslatū est imperiū. ext. de elec. venerabilem.

CONSTITVTIO.] CASVS. Dicitur hic quòd primus Henricus & primus Otho constituerunt cū Romanis Pōtificibus, vt nullus eorum nūtius vel alius cuiuscumq; sit gentis vel cōditionis, in electione Romani Pontificis audeat contradicere: & qui contradicere voluerit, exilio perpetuo tradatur.

Tibi domino.] CASVS. In hoc cap. continetur qualiter Otho iurauerit fideli tatem Ioanni Papæ p suum procuratorem, in quo dicitur quòd in 8. c. tenetur.

e ¶ *Tibi domino.*] Arg. "quòd qui feudum recipit ab ecclesia, iuramentum fidelitatis non solū ecclesiæ, sed etiam prælatis præstare debet, vt ext. de iureiur. Ego N. episcopus [b]. dist. 23. quamquam. & 22. q. 5. de forma. ita. ro. in fi. immo etiam ipsi capitulo, vt extra de verb. sig. cum clerici. cum ipsi sint pars corporis sui, vt 6. qu. 1. fi quis cum [c]. Non obst. ext. de sim. ex diligenti. quia ibi nō erat ius feudi, de quo iure plene habetur in constitutione Friderici, de feudis.

"Vasalli" ecclesię cui d fidelitatis iurm pstare

bMeli" e. ti. ea re. §. nūc igitur. in pr. & de pscri.

3 In leg. Lobar. l. 5. ti. de Pēt. leg. 3 dDe cōsimi talibus verbis. Ego iuno. In ro in animam dominum l. 6. de ni mei, quòd ipse hoc teſt. psentiū seruabit [d]. Vel sic iuq est Inn. in rat. Dominus meus glo. scilicet iurat per me, quòd totius, &c. hoc seruabit: sic ipse "procurator sum Deus adiuuet. Sed qualiter obligat aliquis alium per iuramen reuocatus fi tum contra id quod legitur inſtit. de inut. ſtip. §. fi quis alij? Sed dic aliqua facit quòd dominus semet obligat, sed per alium, vt ext. de sen. exc. mu an teneant. tieres. ff. de admi. tu. ita autem. §. gesſisse. "Sed quid si dominus re-

f ¶ *Et iurare.*] "Nota quòd œconomus siue syndicus iurat in animam propriam, extra de iura. cal. in pertractandis. sed procurator iurat in animam domini, vt hic, & 100. dist. optatum. & 17. q. 4. metuentes. & extra de off. le. nouit. in parte decisa. Fit autem hoc iuramentum sub talibus verbis. Ego iuno. In ro in animam dominum l. 6. de ni mei, quòd ipse hoc teſt. psentiū seruabit [d]. Vel sic iuq est Inn. in rat. Dominus meus glo. scilicet iurat per me, quòd totius, &c. hoc seruabit: sic ipse "procurator sum Deus adiuuet. Sed qualiter obligat aliquis alium per iuramen reuocatus fi tum contra id quod legitur inſtit. de inut. ſtip. §. fi quis alij? Sed dic aliqua facit quòd dominus semet obligat, sed per alium, vt ext. de sen. exc. mu an teneant. tieres. ff. de admi. tu. ita autem. §. gesſisse. "Sed quid si dominus re-

ritimis littoribus, & portubus [a], seu cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis, ac villis in Thusciæ partibus. *Item infra.* ¶Quando diuina vocatione huius sacratissimæ sedis Pontifex de hoc mundo migrauerit [b]; nullus ex regno nostro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo sub nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publice, aut priuatim veniendi, aut electionem faciendi: nullusque in ciuitatibus, aut in territoriis ad ecclesiæ beati Petri Apostoli potestatem pertinentibus aliquod malum propter hoc facere præsumat: sed liceat Romanis cum omni veneratione. & sine qualibet perturbatione honorificam suo Pontifici exhibere sepulturam: & eum, quem diuina inspiratione, & beatri Petri intercessione omnes [c] Romani vno consilio, atque concordia sine qualibet promissione ad Pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate, vel contradictione more canonico consecrare: & dum consecratus fuerit, legati ad nos, vel ad nostros successores reges Francorum [d] dirigantur, qui inter nos, & illum amicitiam, & charitatem, ac pacem socient.

[*Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Augustis.*]

¶ Electio, & consecratio Romani Pontificis non nisi iusste, & canonice fiat.

C. XXXI. PALEA.

INter nos, & vos pacti serie statutum est, & confirmatum, quòd electio, & consecratio futuri Romani Pontificis non nisi iuste, & canonice fieri debeat.

[*Item constitutio [A] primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis Pontificibus.*]

¶ Ab Imperatore, vel nuntiis eius electioni Romani Pontificis nullum obstaculum generetur. C. XXXII.

PALEA.

2 CONstitutio primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis Pōtificibus. Vt nullus misforum nostrorum cuiuscumque impeditionis argumentum in electione Romani Pontificis com ponere audeat, omnino prohibemus. *Item.* [2] In electione Romanorum Pontificum neque liber, neque seruus ad hoc venire præsumat, vt illis Romanis, quos ad hāc

uocet mandatum [e], numquid intelligitur obligatus per tale iuramentum? ita, si non peruenit reuocatio ad procuratorem: sicut id quod facit iudex tenet, donec ignorat reuocatum mandatum, vt extr. de app. si duobus. & ratione ignorantiæ tenet sententia, vt 3. q. 7. §. tria. in prin. & 9. q. 1. ordinationes. ff. de off. præsi. si forte. ff. de procur. si procuratorem. in fin. ff. mand. si mandassem. Ioan. Si autem lis esset contestata, oporteret quòd reuocatio peruenire tur ad iudicem vel aduersarium: aliogn firmum est quod fit cum procuratore, vt extra de proc. mandato. Si autem non sit lis contestata, videtur sufficere si reuocatio peruenit ad procuratorem, vt dicit expresse decre. ext. de proc. ex insinuatione. & c. seq. B. Sunt tamen speciales casus in quibus requiritur perseuerantia: sicut cū matrimonium contrahitur per nuntium, si dominus reuocat mādatum, non dico dominum obligatum, licet nuntius ignoret reuocatum [f]: & cum pater mandat filio vt aliquem manumittat. ff. de manu. vin. si pater. & hoc ideo quia pater & filius cēsentur vna per sona, vt 35. qu. 3. §. hac auctoritate. Ioan. g ¶ *Meo.*] aliàs, meorum. sed quam cautionem potest de hoc facere, quòd sui non dent damnum, contra id ff. commod. ad eos? Vel qualiter potest se obligare ad alienum factum, contra id inst. de inut. sti. §. si quis alij [g] nec e- "Familiæ nim tenetur quis de delictū an facto familiæ suæ si dominum ipse non mandauit, obliget. nec ratum habuit, vt 1. q. 4. quia præsulatus. extr. de rest. spol. cum ad sedem. ff. de vi & vi arm. l. 1. §. ait prætor. Sed dic quòd intelligitur obligasse [g] se cu g ad hac ma. raturū, ne ab eis dam not. extr. de num daretur. 22. qu. 5. sponsi. sicut. de forma. sicut est cū Arch. quis permittit alium fisti in iudicio: tātum ad hoc tenetur vt operam det quàm potest. ff. de ver. ob. quoties quis. Sed littera il la, meorum, non est [f] *al. capitularium.* in libro meo. Ioan.

a ¶ *Et mun*

e Idē no. In. ext. de spōs. sup rubr. & j. 30. qu. vlt. nec illud. ibi videas. & hæc sñia ēt hodie approbatur proc. c. pro curator. sabest à Gratia. & Iuo

4 S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 1. §. 16. i med. Ans. l. 1. ca. 90. & l. 4. c. 36. f Concord. tex. in l. fideo quia pater & filius cēsentur vna per sona, vt 35. qu. 3. §. hac auctoritate. Ioan.

5 Ansl. 6. c. 6

[A] ¶ Constitutio.] *Ex antiquo exemplari Gratiani restitutus est hic titulus, in quo exemplari post titulum istum, interposita rubrica, incipit caput:* Vt nullus, &c. *vt etiam apud Iuonem. Verum, quia receptum est, vt initium huius cap. sit à dictione,* Constitutio. *relicta sunt hæc verba etiam in principio ipsius. Extat vero hoc cap. in vetustis quoque exemplaribus, in quibus paleæ esse non solent.*

Item constitutio Othonis.

¶ Iuramentum Othonis, quod fecit domino Papæ Ioanni. C. XXXIII.

4 TIbi domino [e] Ioanni Papæ ego rex Otho promittere, & iurare [f] facio per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, & per lignum hoc viuificę crucis, & per has reliquias sanctorum: quòd si permittente Domino Romam venero, sanctam Romanam Ecclesiam, & te rectorem ipsius exaltabo secundum posse meum, & numquam vitam, aut membra, & ipsum honorē, quem habes, mea voluntate, aut meo g consilio, aut meo consensu, aut mea exhortatione perdes: & in Romana vrbe nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te, aut ad Romanos pertinent, sine tuo consilio: & quidquid de terra sancti Petri ad nostram potestatem peruenerit, tibi reddam: & cuicumque Italicum regnum commisero, iurare faciam illum, vt adiutor tui sit ad defendēdum terram sancti Petri secundū suum posse. Sic me Deus [A] adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

A ¶ Sic me Deus.] *Addita hæc sunt ex Centio Camerario, in cuius libro habentur multæ formæ iuramentorum, & extat manuscriptus Romæ.*

Item ex 1. libr. capitulorum † Caroli, & Ludouici Imperatorum, c. 84.

¶ Liberum sit clero, & populo de propria diœcesi episcopum eligere. C. XXXIIII.

5 SAcrorū canonum non ignari, vt in Dei nomine sancta ecclesia suo liberius potiretur honore, assensum ordini ecclesiastico præbuimus, vt scilicet episcopi per electionem [h] cleri, & populi secūdū statuta canonū de propria diœcesi [i], remota personarum [k], cū illis genitiuis cleri populi: arg. ff. cōmo. si vt certo. ş. cōmodatū.

† *al. villulis.*

† *al. capitularium.*

i ¶ *Diœcesi.*] No. pro Hug. quòd examinandi sunt omnes de diœcesi prius quàm eligatur extraneus, vt dixi 61. dist. nullus.

k ¶ *Personarum.*] sic 8. q. 2. dilectissimi. & extra de inst. ad decorem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Et munerum.*]Cum talis eligatur,à Deo dicitur eligi.3.q.1.si ergo.Hug.
b ¶ *Vt exemplo.*] nam cœpit Iesus facere & docere,vt 26.dist. ecce. & §.ex his.

EX HIS.Casvs.Concludit Gratianus ex supradictis,quòd Imperatores renũtiauerunt priuilegiis quæ sibi concessa fuerant de electione summi Pontificis.Et cũ constet ex supradictis, ꝙ electio est clericorum tantummodo : nunc quæritur incidenter, an sit tantum canoni corum matricis ecclesiæ,an etiam aliorum religiosorũ eiusdem ciuitatis. Cui quæstio ni respondens primo probat auctoritate Nicæni & Gangrensis concilij,quòd sufficiant clerici matricis ecclesiæ ad episcopum eligendum. Postea videtur hoc corrigere per auctoritatem Nicolai, dicens quòd sicut electio Papæ non fit à Cardinalibus tantum , sed etiam ab aliis religiosis:sic & electio episcopi non à canonicis tantum , sed etiam à religiosis fieri debet, quod probat auctoritate Innocentij Papę.
c ¶ *Maioris.*]" Sic ergo nomẽ clericorum restringitur ad maioris ecclesiæ canonicos [a], vt 10.q.1. antiquos.8.q.1.c.2.ext.de verb.sig. cum clerici. benigne est in talibus seruanda consuetudo,vt extra de cau. posſ.cum ecclesia.
d ¶ *Non à Cardinalibus.*] vt 3.distinct.23. cap.1.&c.

Beuntibus.]Casvs.Constituit in hoc cap.Innocent. Papa,quòd cum vltra tres menses à tempore vacationis episcopalis ecclesia vacare non debeat:canonici sub vinculo excommunicationis non faciant electionem episcoporum religiosis exclusis , vt eorum consilio idonea eligatur persona. Si autem fuerit aliter factum , irritum erit & vacuũm. Nunc quærit Gratianus incidenter, si duo à partibus eligantur, quis sit alteri præferendus:quod per sequent.c.declaratur.
e ¶ *Sub anathematis.*] quid de hoc tenere debeas,dixi 3.eadem,Sanctorum.

"Electione dicitur qs tripliciter excludi.
f ¶ *Excludant.*] " dicit Hug.istos tripliciter excludi : tunc proprie excluduntur, cum non vocantur,vel si vocati non audiuntur,vel si sponte veniant,non admittantur. Credo hoc c.non tenere [b].aliud enim seruatur,& religiosi hic vocantur clerici ciuitatis,vel prælati episcopatus,arg.79.dist.si quis pecunia.
g ¶ *Religiosissimos.*] id est,prælatos aliarum ecclesiarum,
h ¶ *Exclusis.*]quia inuitæ nuptiæ,&c.31.q.2.§.1.
i ¶ *Assensu.*]" Videtur quòd non tantum consilium religiosorum,sed etiam consensus ipsorum requirendus est : & ita videtur quòd religiosorum personæ faciant partem in electione.argumen. extra de elect. cum in veteri. nam & sequaces sunt aliorum in electione, vt 79.distinct.cap.1.& cap.si quis pecunia,& 23.dist.cap.1. & satis potest dici, quòd nisi consilium ipsorum fuerit requisitum, quòd nulla sit electio:si tamen fuit habitum consilium,& non consensus,tenet electio, vt extra de arbitr.cum olim. & est simil.ff.de administ. tutorum. quidam decedens. §.Papinianus. & extra de regul. licet. C.de iure emphyteut.l.vltima. Et expone consensu requisito,licet non habito.
k ¶ *Eorum.*] Argum.quòd non sufficit religiosorum præsentia, nisi habeatur consilium. argum.3.10.quæst.2.cafellas. argum.12.quæst. 2.sine exceptione.§.1.
l ¶ *Et consuentia.*] Argum.quod aliquorum consensus fieri debet, eorum dissensu impeditur faciendum,& dissoluitur factum,vt 3.distinct.51.qui in aliquo. & 31.quæst.2.si verum.3.distinct.61.nulla ratio.1.quæst.1.ordinationes.10.quæst.2.cafellas. 12.quæst.2.alienationes.& cap.sine.15.quæst.7.episcopus nullius.33.q.5.quod Deo. & c. manifestum,20,quæst.2.puella,

al.septimo Nicæno concilio.

1 Nicol. ij. al.j.in cõci. Rom.c.1. 2Inn.ij.c.28

& munerum [a] acceptione,ob vitæ meritum, & sapientiæ donum eligantur,vt exemplo [b],& verbis sibi subiectis vsquequaque prodesse valeant.

Ex constitutionibus his, & pacto Ludouici Imperatoris deprehenditur, Imperatores illis renuntiasse priuilegiis, quæ de electione summi Pontificis Hadrianus Papa Carolo Imperatori, & ad imitationem eius Leo Papa Othoni primo Regi Teutonicorum fecerat. Cum ergo præmissis auctoritatibus cunctis liqueat electionem clericorum tantummodo esse, quæritur, quorum sit ipsa electio,an clericorum maioris [c] ecclesiæ tantum, an etiam aliorum religiosorum , qui in eadem ciuitate fuerint. Sed(sicut in breuiatione canonum Fulgentij Carthaginensis ecclesiæ diaconi inuenitur) in septimo capitulo † Nicæni concilij , & in Gangrensi statutum est, vt ad eligendum episcopum sufficiat ecclesiæ matricis arbitrium. Nunc autem sicut electio summi Pontificis non à Cardinalibus [d] tantum,verum etiam ab aliis religiosis clericis auctoritate Nicolai Papæ [1] est facienda: ita & episcoporum electio non à canonicis tantum sed etiam ab aliis religiosissimis clericis , sicut in generali synodo Innocentij Papæ [2] Romæ habita constitutum est.Ait enim.

¶Absque religiosorum virorum consilio canonici maioris ecclesiæ episcopum non eligant.
C. XXXV.

OBeuntibus sane episcopis, quoniam vltra tres menses vacare ecclesiam sanctorum Patrum prohibent sanctiones , sub anathematis [e] vinculo interdicimus, ne canonici de sede episcopali ab electione episcoporum excludant [f] religiosissimos [g] viros , sed eorum consilio honesta & idonea persona in episcopum eligatur. Quòd si exclusis [h] eisdem religiosis electio fuerit celebrata:quod absque assensu [i] eorum [k],& conniuentia [l] factũ fuerit, irritum habeatur & vacuum.

Nunc ergo quæritur [m] *, si vota eligentium in duas se diuiserint partes,quis eorum alteri sit præferendus. De his ita scribit Leo episcopus ad Anastasium Thessalonicensem episcopum epist. 82.al.84.c.5. [sed paulo aliter.]*

¶ Cum vota eligentium in duas se diuiserunt partes,quis sit præferendus alteri.
C. XXXVI.

SI forte [quod [a] nec reprehensibile , nec irreligiosum iudicamus] vota eligentium in duas se diuiserint [n] partes:metropolitani iudicio [o] is alteri præferatur , qui maioribus & studiis P iuuatur,&meritis,tantum vt nullus [q] inuitis , & non petentibus ordinetur, ne ciuitas †episcopum non optatum aut contemnat,aut oderit.

a ¶ *Quod nec reprehensibile,nec irreligiosum iudicamus.*] *Hæc verba , quæ à ceteris collectoribus non referuntur.non sunt inuenta apud Leonem,sed apud Gregorium,ex quo referuntur*] 8.q.1.c.nec nouum.

m ¶*Nunc ergo quæritur.*] Super isto §.posuit Hug.dist.quia cum eligentes dissentiunt, tria consideranda sunt, auctoritas, numerus,& bonus zelus. Auctoritas consideratur in dignitatibus, zelus consistit in animo,vt sine carnali amore eligant,sed secundum meritum personæ.

" Collatio numeri ad numerum, &c.est in electione faciendа.
3 Poly.c.1. tit.1. Ansl. 6.c.19. Iuo p.5.c.347. Pan.1.3.c.6.

" De numero patet, & dicit quòd vbicumque duo ex istis concurrunt,preponderant tertio. vnde si ex vna parte est auctoritas & bonus zelus,& ex altera numerus:pro priore iudicatur,vt 23.dist.cap.1.& 93.dist.miratus.7.q.1. denique.Item si ex vna parte est numerus & auctoritas,&ex altera est bonus zelus, pro primo iudicatur. argum.28.dist. de Syracusanæ.Ibi enim bono zelo cõtradicebãt qui significabant Papæ electum habere vxorem & filios : sed tamen quia plures erant ex alia parte , & maioris auctoritatis, consensit Papa illis. Itẽ si numerus & bonus zelus est ex vna parte, & ex altera parte auctoritas , ſtatur primo. 65.dist.ca.1. & 2.Hanc distin. non approbo : quia licet ex vna parte sit auctoritas & melior zelus,ex altera numerus , ſtatur pro numero,vt ex tra de elect.dudum.1. & extra de appel.constitutus.nisi numerus esset in paruo maior, & auctoritas aliorum longe præcelleret:& posset eo casu fieri compensatio,vt extr. de test.in nostra.nam vbi est par debitũ , & dispar numerus creditorum, semper numerus est hincinde. ff. de pact.maiorem. Similiter dico ad zelum decurrendum,cum par vel fere par numerus est hincinde." Sed quid si par est zelus,numerus & auctoritas hincinde?tunc recurratur ad meritum personæ,vt J.c.prox. Sed si omnia sunt æqualia,tunc cassetur [c] vtriusque electio, & nouus eligatur,vt 79.distinct.si duo.Vel rijudex cogat eos ad concordiam,vt institut.de latisd.tut.§.fin autem. Vel res sorte dirimatur, vt in Mathia,vt 21.distin.cleros.& C.commun.de leg.l. vlt.in princ.& ff.de iudic.sed cum ambo. Vel metropolitanus gratificet cui velit,vt extra de paroch.cap.1.& argum.ff. ad Syllan. l.3.§.si cum omnes.& ff.de relig.l.vlt. Vel præferatur ille qui prius ordinatus est, vt 75.dist.cap. vlt. vel senioi præferatur, vt 35.quæst.6.ca.1.ff.de fide instrum.l.vlt.Vel ille qui prius nominatus est, vt in authent.de monach.§.penult.collat.1. Vel præferatur ille qui quandoque deliquit,illi qui semper bonus fuit. Vel præferatur ille qui diutius militauit in ecclesia,vt 61.dist.quid proderit. Si autem vtraque electio est vitiosa,vtraque cassatur , vt extra de elect. consideraui mus;

Si forte.] Casvs, Quæritur fuit à Leone,si duo ad episcopatum eligantur,quis sit alteri præferendus?Et respondet,quòd iudicio metropolitani præferetur ille qui maioribus iuuatur meritis & studiis, & licet possit archiepiscopus alterum alteri præferre:tamẽ omnibus canonicis inuitis vel plebe non potest episcopum dare, ne quem nolunt,odiant & contemnant.
n ¶ *Se diuiserint.*] quia natura hominis prona est ad dissentiendũ. ff.de arbit.item si vnus, §. vlt. arg.20.q.3.procliuus.Et præsumit hic canon,quòd licet discordia sit in electione,quòd vtraque pars bono zelo moueatur,vt 8.q.1.nec nouum. Sed contra. 3.c.nosse. Illud est frequentius,hoc autem rarum. 12.q.1.omnis ætas.
o *Iudicio.*]Sed quid si metropolitanus non vult ipsum consecrare? videtur quòd tunc à suffraganeis petenda sit consecratio, vt 89.dist. volumus. Sed melius est,quòd à superiore petatur [d], vt 9.q.3.nunc vero. & 8.q.3. Artaldus, ext. de iu.pat.nullus.
p ¶ *Studiis.*] eligentium:quia magis appetitur iste quàm ille.
q ¶ *Tantum vt nullus.*] quasi dicat, " ſ timetur scandalum, tunc vtriusque electio cassabitur, vt 79. dist. si duo, tunc enim est aliquid detrahendum seueritati, vt 50. dist. vt constitueretur.

d ¶ hoc nota 65.dist.c.1.

"Electis de quarto gradu consanguinitatis licet contrahere matrimonium.

Hinc

Hinc considerandum.] Hæc dist. diuiditur in tres partes. In prima probat , quòd episcopus debet conferari in loco vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi , *Quia per ambitiones.*Tertia ibi,*Episcopum.*Ioan.de Fant.

Casvs. Supra ostensum est,à quibus episcopi sint eligendi. Amodo vult ostendere Gratianus, à quibus sacri ordines sint conferẽdi, & quo tempore sint tradendi,& in quibus locis patriarchæ,primates, archiepiscopi, epi,corepiscopi &reliqui sacerdotes sint ordinãdi. Et durat tractatus vsque ad 81.di. videlicet à quibus ordinentur episcopi, in Nicæno concilio definitum est. Vnde in hac 64. distin. docet, quòd episcopi sunt ordinandi ab archiepiscopo cum omnibus suffraganeis : vel saltẽ a tribus possunt ordinari de mandato archiepiscopi.

1 In concil. Nicæno 2. c.3. Ansl.l.6. c.4.& 54. Iuo par.5.c. 117.Burc.l.j. c.27.cõcor.

a ¶ *Hinc considerandum.*] Hic depingitur 64.dist. In præcedenti dist. docuit ad quos pertineat episcoporum electio. In hac orditur tractatũ suum vsque ad 81.dist. ostendendo à quibus sacri ordines sunt distribuẽdi, & quo tpe, & in quibus locis. A quib. hoc facit in hac dist. [a] Ex quo tempore.hoc facit in 75.dist. In quibus locis , hoc facit in 80.dist.Primo dicit de consecratione episcoporum.No. ergo,ꝙ electus in epi scopum confirmatus debet cõsecrari à metropolitano cum suis suffraganeis:vbi autẽ metropolitanus adest vult,præstabit auctoritatem hoc faciẽdi tribus ad minus, aliis omnibus per litteras suas consensum præbentibus.Item metropolitanus ab omnib suis suffraganeis debet consecrari,aut saltem à tribus.

a Et in seq. vsq; ad 65. dist. electus cõfirmat" à quo debet consecrari. 2 Dist.75.c. ordinatiões Ansl.l.6.c.53 Bur.l.1.c.15. Iuo p.5.c.69 Pan.l.3. c.12 &17.Poly.c. 1.2.tit.6.

b Quis metropolitan hoc delega re possit,p batur ext. d ele. suffraga neis, & de cranstla. c.1. & de of. or. quod sedẽ. 3 Burc.l.j.c. 30. Iuo p. 5. c.141. Pann. l.3.c.20.

al.vestris.

Episcopi.] Casvs. Quæstũ fuit in concilio à quot episcopis sit aliquis ordinandus in episcopũ? Et respondetur,ꝙ ab omnibus comprouincialibus episcopis,aut à tribus saltem præsente metropolitano, vel eo mandante, ita vt illi qui interesse non possunt, suum consensum litteris præbeant.Potestas autem conuocandi, vel confirmandi episcopos,spectat ad metropolitanum.Duo cap.sequentia plana sunt.
b ¶ *Tres episcopi.*] absque metropolitano,ext.de temp.ord.c.nec episcopi.Vel dic,quòd duo sufficiunt cum metropolitano.& secundum hoc dic, quòd hæc dictio,præter, ibi ponitur inclusiue. sic 15. q.7.felix.arg.ad hoc.J.ea.c.3.Ioan.Sed certe ibi non est, præter,nec littera contradicit.B.

"Absentes per per litas consentire.
c ¶ *Litera.*]arg.quòd in quocumque contractu vel causa consensus c Adde ad aliquorum desideratur , nil refert, an præsentes consensum exprihoc nota. p mant, " an absentes per litteras consentiant [c],vt 100.di.optatum. Bar.1.i.si qs Et est arg. de consensu absentium,vt dist.63.quanto. & dist.18.plamihi bona. §.iusſum.ff. cuit.Et est arg.matrimoniũ contrahi inter absentes,vt J.30.q.5.nec illud.& ext.de conuer.coniu.ex parte.ff.de spon.l.vlt.Nam in consde aeq.hær. sensu non exigitur verborum solennitas. ff.de act.& obl.consensũ. "Metropo- Sed licet ita sit in consecratione, secus est in electione, nisi per protitanus necuratorem fieret electio,vt ext. de elect.quia propter.Ioan. minem con d ¶ *Potestas.*] quo ad confirmandum. " nam conferare non potest sentiat cũ episcopum contempto minimo episcopo,qui in prouincia sit : nec suffraganeũ ille reciperet executionẽ,nec dico eum plus posse hoc casu, quam consecrat. alium episcopum. arg.9.q.3.c.1.& 2. Confirmare autem debet sta-

DISTINCTIO LXIIII.

1 ps

Hinc considerandum [a] *est, à quibus,vel quo tempore sacri ordines sunt tribuendi, vel quibus in locis patriarchæ , primates, archiepiscopi, episcopi, chorepiscopi, & reliqui sacerdotes sint ordinandi. A quibus ordinentur episcopi,in Nicæno primo concilio definitum est,in quo sic legitur,c.4.*

¶ Ab omnibus comprouincialibus episcopi ordinentur. C. I.

EPiscopi ab omnibus,qui sũt in prouincia sua,debent ordinari. Si vero hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente necessitate,vel itineris longitudine, certe tres episcopi [b] debent in vnum congregari : ita vt etiam ceterorum, qui absentes sunt, consensum in litteris [c] teneant,& ita faciũt ordinationem. Potestas [d] sane vel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitanum episcopum.

Item Anacletus ad episcopos Italiæ , epist.2.

¶De eodem. C. II.

ORdinationes episcoporum auctoritate [e] Apostolica ab omnibus , qui in eadem fuerint prouincia,episcopis sunt celebrandæ.*& infra.* ¶ Quòd si simul omnes conuenire minime poterunt:assensum [f] tamen suis apicibus [A] præbeant , vt ab ipsa ordinatione animo non desint.

A ¶Apicibus.]*In epistola est*,precibus. *Apud Iuon.& Burch.*precibus,& scriptis.

[Ex concilio Arausicano, 1.c.21.]

¶PALEA. C. III.

3 DE abiectione eius , quem duo præsumpserint ordinare episcopi in nostris † prouinciis, placuit de præsumptoribus, vt sicubi contigerit duos episcopos tertium ordinare †:& ipse [A] , & auctores damnabuntur , quo cautius ea , quæ sunt antiquitus instituta,seruentur.

¶ *In concilio ipso hoc est initium huius c.*Duo si præsumpserint ordinare episcopum,&c. *ac deinde tota res plenius exponitur. Apud ceteros vero collectores eodem fere modo habet, atque hic , & in multis vetustis Gratiani codicibus adest.*

A ¶Et ipse.] *Sic emendatum est ex originali, & ceteris collectoribus. Antea legebatur* , & episcopi,& auctores.

Item Anicetus in epistola ad episcopos Galliæ.

¶ Ceteris assentientibus cum tribus prouincialibus ordinetur episcopus.
C. IIII.

4 COmprouinciales episcopi, si necesse fuerit,ceteris consentientibus,à tribus, iussu [g] archi episcopi consecrari possunt episcopis.

Item Innocentius Papa ad Victricium episcopum Rothomag.epist.2.c.1.

¶Non ordinetur episcopus extra conscientiam metropolitani. C. V.

5 EXtra conscientiam metropolitani episcopi nullus audeat ordinare episcopum. Integrum enim est iudicium , quod plurimorum [h] sententiis confirmatur: Nec vnus episcopus ordinare præsumat episcopum,ne furtiuum [i] præstitum beneficium videatur.Hoc enim & synodus Nicæna constituit,atque definiuit.

Item Gelasius vniuersis per Dardaniam constitutis.

¶ Episcopi à suo metropolitano, & ipse ab eisdem consecretur. C. VI.

60 6 QVia per ambitiones [k] illicitas [l] non pudet quosdam ecclesiarum iura turbare, ac priuilegia,quæ metropolitanis [m], vel prouincialibus episcopis [n] decreuit antiquitas [o] temeraria presumptione peruadere , propter

Ordinationes.] e *Auctoritate.*]generali,vt huius *crare.* c.& similium.
f ¶*Assensum.*] sed quo modo præstabunt assensum,cum eis forte notus non sit qui eligitur, nec eũ viderũt vmquam , vel audierũt aliquid de eo?Sed dic,quòd sufficit si nõ contradicant.Vel dic, quòd quẽ indignum esse nõ nouit quis,dignum debet æstimare, & ei testimonium ferre,vt extra de scru. in ord.fac.ex part.

Comprouinciales.] ¶ *Iussu.*] Sed si ecclesia archiepiscopo vacat, cuius auctoritate hoc facient & conuenient? Resp. Apostolici , vel capituli matricis ecclesiæ.extr. de hær.ad abolendam.& ext.de elect.quia diligentia.
" Nã & penes vnum ſtat ius vniuersitatis. 12.q.2. non liceat aliquis.ff. quod cuiusque cui. ff. quod cuiusque vniuer.ficut.& 65. dist.
Extra conscientiam.]Casvs. Innocentius duo prohibet in hoc c. Primum est , vt nullus in episcopũ ordinetur præter conscientiam metropolitani:quia integrũ est iudicium, &c. Secũdum est, vt vnus episcopus alium ordinare non præsumat episcopum. Et hoc probat auctoritate Nicænæ synodi.

4Pol.l.2.ti.8 Bur.l.j.c.28. Pan.l.3.c.10 Iuo part. 5. c.139.

" ius vniuersitatis. sitatispenes vnum ſtat. 5 Poly. ibid. Iuo par.5.c. 113.Ansl.6. c.56.

h ¶*Plurimorum.*]nam dicit lex, ꝙ per ampliores homines perfecta veritas reuelatur. C.de fideic. l.vlt. & est simile ext. de of fic.dele. prudentiam. 1.resp. in fine.
i ¶*Ne furtiuum.*] ideo dicit furtiuum : quia quod ad omnes spectat, isti subripiũt, nil tamen vnus iure contra

6 Ansl.6.c. 41.al.39. ex Gelas.ad na talem espm ppe idem.

fert.66.dist.c.2. potius ergo hoc dicendo respexit similitudinem facti, quàm rei essentiam.Laurent.

Via per ambitiones.] Hæc est ij. pars dist.in qua probat,quòd metropolitanus debet à suis suffraganeis consecrari, & non ab aliis.licet littera sit obscura,ab isto intellectũ non recedatur.Ioan.de Fant.
Casvs. Ab antiquo fuit statutum,vt archiepiscus cum omnib.suis suffraganeis ordinaret & consecraret suos episcos, & suffraganei consecrarent suum archiepm.Sed hoc male in Dardania seruabatur:imo archiepiscus alienos suffraganeos , & suffraganei archiepm alienũ consecrabãt.Et ideo Gelasius monet oẽs episcos per Dardaniam, vel quamlibet prouinciam constitutos,vt ab antiqua cõsuetudine non recedant,ita quòd nullus archiepiscus ordinare præsumat alterius suffraganeos , & nulli episcopi consecrent archiepiscopum alienum, & præcepit eis vt regulas veterum seruent,sicut patres nostri fecerunt. Seq.c. eumdem habet casum cum primo c.huius dist.
k ¶ *Ambitiones.*]id est, dissentiones.
l ¶ *Illicitas.*]dimitte, quia, & incipe ibi, non pudet.
m ¶ *Metropolitanis.*]in consecrandis episcopis.
n ¶ *Episcopis.*]in metropolitanis consecrandis.
o ¶*Antiquitas.*]" Nor.quòd consuetudo priuilegium inducit.9.q.3. conquestus. & præstationes quæ fiunt à rusticis , tpe acquiruntur. à cõsuetud. C.de agr.litib.l.11.Arg.contra 10.q.3.quia.& dixi 18.q.2.seruitium.

"Priuilegiũ inducitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Vel impune.*]i. saltem de facto. Lau. aliàs est in tex. velut impune.
b ¶*Sinceritatis.*]quia catholicam sinceritatem non obseruant.
c ¶*Duximus.*]hic resume, quia, quasi dicat: quia hoc & hoc est, ideo duximus eam, &c.
d ¶*Meministis.*]& ideo debitum honorem eis exhibeatis.
e ¶*Et.*]id est, etiam.
f ¶*Decernentes.*]i. cõe. cõmunẽ vtilitatem considerantes, & adscrutinium venientes: vos omnes inquam vnanimiter.
g ¶*Statuatis.*] & hoc fieri.
h ¶*Antistites.*] substituti loco defunctorũ, sicut vetus, &c.
i ¶*Et vicissim.*] omnibus modis censeatis, metropolitanum subaudi.
k ¶*Sacrari.*] à comprouincialibus episcopis, si metropolitanus de hac vita, &c. hic est verus intellectus huius litteræ: nec habet contrariũ. Alij intelligunt sic, quòd mortuo metropolita no suffraganei possũt interim aliquem electum consecrare, secundum hoc hæc dictio, sacrari, ponitur passiue, & nõ subaudi tur ibi, metropolitanus, vt 65. dist. si forte. Sed cõtra 100. di. qm. ibi dicitur q vacante sede metropolitana non debent episcopi ordinari. " nec enim ecclesia sustinet semper vicem defũcti epi, vt 12. q. 2. si qua, & ext. de præs. c. 1. Sed illud c. quoniam. potest intelligi quãdo ille fuit in mora petendi pallium. Ioan.
l ¶*Patiamini.*] "& ita resistere põt quis pro iure suo[a]: ar. C. vnde vi. l. 1. ff. ad le. Aquil. l. scientiam. §. pen. arg. Vnde versus:
Cuilibet est homini licitũ sua iura tueri:
Quodque resisto tibi: non potes inde queri.
23. q. vl. igitur cum §. pe. ff. de pe. hær. illud. & sexagesima prima distinct. nullus.
Additio. No. tamen, q quis dicitur mouere controuersiam & resistendo. ff. de proc. non solum §. si datus. C. de euict. si controuersiam. & no. ff. ad se natusc. Treb. Lucius Titius. §. 1. Archid.
Episcopum.] Hæc est 3. pars distin. in qua idem dicit quod iam dictum erat, scilicet quòd episcopus sine consensu archiepiscopi ordinari non debet. Ioan. de Fant.
m ¶*Oportet.*]id est, congruum & oportunum est. Laur.[b]
n ¶*Difficile.*]s. dist. 61. catinensis. ibi, vt impossibile, &c. Laur. ita sumitur hic difficile, vt ibi impossibile.
Illud generaliter.]Casvs. Statuitur in hoc c. q si quis præter conscientiam metropolitani fuerit ordinatus in episcopũm, debet deponi. vel melius ab executione episcopalis officij remoueri.
o ¶*Si quis.*]j. dist. prox. c. 2. & 3. & 1. q. 1. ordinationes. & q. vlt. quoniam quidquid. §. 1.
Comprouincialium.]Hæc distict, diuiditur in tres partes. Secunda ibi, *Si autem.* Tertia ibi, *His auctoritatibus.* Ioan. de Fant.
Casvs. Dictum est supra, quòd comprouinciales episcopi debent interesse consecrationi episcopi. Nunc vero in hac 65. dist. dicit, quòd si aliqui contradixerint, obtinere debet sententia plurimorum. & est primus articulus huius distin. quæ quattuor habet articulos: qui per quatuor §. distinguuntur.
p ¶*Comprouincialium.*] Hic intitulatur 65. dist. " in qua quattuor, articuli ponuntur[c]. Primus est, quid iuris sit in ordinatione episcopi, si aliqui episcopi dissentiunt. Secundus, quòd metropolitanus non debet consecrare episcopum præter conscientiam primatis vbi primas est. Tertius, quòd episcopus non consecratus in præsentia archiepiscopi, debet eum intra spatium triũ mensium visitare. Quartus est, quòd si vnum tantum episcopum contingit in prouincia superesse, inuitare debet vicinę prouinciæ episcopos, & cum eis consecrare comprouinciales episcopos: aut si ipse negligit, episcopi conuenient ipso contradicente, & consecrabũt episcopos. In primo ergo articulo obtinebit sententia plurimorum.
" Hæc dist. 4. articulos cõprehẽdit.
c Concor. l. nominatio nũ. C. d decu. li. 10. & l. nulli. cũseq. ff. qđ cu. vn.
3 Ansl. 4. c. 42. Deusdedit p. 1.

¶Non erit episcopus, qui præter metropolitani sententiam fuerit ordinatus.
C. VIII.

ILlud generaliter est clarum, q si quis o præter sententiam metropolitani fuerit fact⁹ episcopus, hunc magna synodus diffiniuit episcopum esse non oportere.

DISTINCTIO LXV.

Omprouincialium p *episcoporum vniuersaliter desideratur consensus in ordinatione episcopi. Quòd si aliqui animositate ducti, contradicere voluerint, obtinet sententia plurimorum.*

Vnde in Nicæno concilio, c. 6.

¶Si ceteris consentientibus ordinationi episcoporum, duo, vel tres contradicant, obtineat sententia plurimorum.
C. I.

SAne si cõmuni omnium consensu rationabiliter probato secundum ecclesiasticam regulam, duo, vel tres animositate q ducti per contentionem contradicant r, obtineat plurimorum sententia sacerdotum.

a ¶ Consensu.] *Græce legitur:* Ὑφ' ὁμολόγου ἀνηγμένῃ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικὸν. *quod Dionysius vertit*, decreto rationabili, & secundum ecclesiasticam regulam comprobato.

Item ex concilio Martini Papæ.[4]

¶De eodem. C. II.

NOn debet ordinari episcop⁹ absq; consilio, & præsentia† metropolitani episcopi. Adesse autem oportet omnes, qui sunt in prouincia sacerdotes, quos per suam debet epistolam metropolitanus conuocare. Et quidem si omnes occurrerint †, bene, si aũt hoc difficile fuerit, plures oportet s occurrere. Qui autem non conuenerint, præsentiam t sui per epistolas faciant, & sic omnium facto consensu, ordinationem episcopi fieri oportet. Si autem aliter, præter quod terminatum est à nobis, fuerit factum, talem ordinationem nihil valere decernimus.

4 In capitula Marti. Brac. c. 3. ex concilio Antiocheno. c. 19.
r ¶*Contradicãt.*]"Sed quid si archiepiscopus solus contradicat, nec vult consecrare, & omnes alij volunt: vel ipse vult, & ipsi nolunt? Dico archiepiscopum præferendum, nisi ille malo zelo moueretur: vel nisi ipsi causam dissensus assignarent: & ordinabit ipsum cum episcopis vicinę prouinciæ secundum Hugon. Tu dic, quòd si archiepiscopus causam non assignet suæ contradictionis, pro cõsentiente habetur. arg. ff. fol. ma. dotem. extra de his quę fiunt à ma. par. cap. cum in cunctis. ff. de leg. 1. filiusfamilias. §. diuus. ext. de in. pa. pastoralis. & vnus omnibus resisteret, si causam assignauerit, 31. di. Nicęna. dist. tantis. & in auth. de sanct. epis. §. 2. coll. 9. Vel dic quòd peteretur consecratio à superiore[e], vt dixi 63. dist. c. vlt.
"Archiepiscopus in cõfirmõe nõ tenetur primatem consulere.
u Deusdedit p. 1. Iuo p. 5. c. 348.
tal. confirmatia.
tal. concurrerint.
e ¶*Præsentiam.*] "Exhibet ergo quis per suas litteras tantum præsentiam suam, & exoneratur procurator à satisdatione, ac si præsens esset cum litteris de rato f. ff. de procur. si procuratorem. Arg. contra de pœn. dist. 1. quem penitet. in fi. inst. de auctor. tutor. §. 1. & ff. de auct

NOn debet.]Casvs. Quęsitũ fuit qualiter debeat fieri ordinatio epi. Et resp. q debet fieri ab omnib. comprouincialib. epis, & metropolitano præsente: qui per suam epistolam conuocabit oẽs com: prouinciales epos: & si oẽs interesse non pñt, saltem tres conuenire debent, ceteris præstantibus consensum per suas litteras: & si aliter fiat ordinatio, nõ valebit. Si vero duo vel tres malitiose contradicant, obtineat sententia plurimorum. Idem est casus c. seq.
s ¶*Oportet concurrere.*]duos ad minus. 66. dist. porro.
Hæc fuit sniã Hugo. q intelligẽ ce verũ ibi metropolitan⁹ si male consecrat. & oẽs alij volũt. Arc.
"Præsentiri dẽ gs per litteras.
f d hoc arg. not. extr. de pc. accedẽs in g. 2. & c. mãdato. in gl. de mãdato. & c. de qđ dicit. 16. q. 1. monachi. f. d canõe. Ar.

de auct. tu. obligari. §. pupillus. similiter per legatum repræsentatur superioris auctoritas. 93. di. c. 1. & ext. de ap. cum parati. Lau.
SI AVTEM. Hæc est secunda pars dist. secundum Io. de Fan. & dicit hic Hug. quòd generaliter non seruatur quod hic dicitur.
a *Episcopus.*] ¶*Propriis litteris.*] Si etiam omnes contradicerent, & vnus consentiret, non potest ille vnus reuocare cõsensum suum. ff. quor. le. l. 1. §. si alter. cõtrariũ no. 3. 63. dist. quanto.
SI VERO. Hic est secundus articulus huius dist. vbi dicitur, q si prouincia primatẽ habeat, archiepiscopus sine eius cõscientia epiſcopum consecrare non debet.
1 c. 18.
b ¶ *Contemptis.*] i. omissis. ff. de mi. si iudex. 11. q. 3. qui resistit. nam neminem debemus contemnere.
c ¶*Plurimorum.*] Regulare est q præiudicet consensus maioris partis, vt hic dicitur[a], nisi in casu, vt ext. d resc. pastoralis. & in causa patronorum, vt ext. de iu. pa. quoniam. & cum examinatur causa criminalis episcopi, vt 6. q. 4. c. 1. & 2. & in re cõmuni. vt ff. com. diui. Sabinus. & in iudicibus delegatis à principe[b], vt C. de ap. in offerendis. & in causa liberali, vt C. de com. fer. ma. l. 1. §. 2. & dum quis plus iuris habet in re, vt C. de don. sanctimus. §. ne autem. Item dum quis facit hoc, quod religio requirit, vel natura rei, vt inst. de re. di. §. religiosum.
a Concord. text. in l. & sũũ hĩdẽ. §. fi. &l. seq. ff. de pact. &l. qd maior. ff. ad mun.
b De hoc vide qđ no. 2. q. 6. §. ité si plures. i gl. 1
d ¶*Episcopum.*] "Ex quo ergo primatem habet archiepiscop⁹, semper consulat eum super consecratione episcopi, & si primas forte nõ vult consentire, dicit H. cum superiore esse agendũ: ar. 8. q. 3. Artaldus. vel forte ex tunc Archiepiscopus poterit consecrare. In cõfirmatio ne autẽ facienda non dico primatem cõsulendum: quia non inuenio expẽssum[c]: nec primas consulat Papã super consecratione sui suffraganei, vt ar. 63. di. cum lõge. aliàs nulla vel modica esset auctoritas primatis. Quid iuris primas hi, dixis. 18. di. c. 1. &c.
Sub. & diffinitũ est, primates vel patriarchas nil, &c. 9. q. 3. cõquest⁸. extr. de off. ord. duo. sic 1. q. 3. q. a cognouimus. 16. q. 1. nulli eporũ. & 8. q. 3. hoc tm. 25. q. 2. amplitato. Ar.
e ¶*Fraternitatem tuam.*]O Anastasi patriarcha.
Additio. Subaudi, cui Papa loquitur, sc. vt ei assensum præbeat. in hoc enim versatur primatis iurisdictio. Similiter q à metropolitano ad eum appellatur: & q maiores causæ ad eum deferuntur. 9. q. 3. conquestus. 2. q. 6. c. 2. 18. dist. c. 1. Similiter confirmat archiepiscopi electionem, vt not. 63. dist. quia igitur. aliàs non reperitur, quòd maiorem habeat iurisdictionem in eum: nam concilium sine eo celebrare potest. ar. 92. dist. c. pe. 18. dist. c. 1. vbi no. Io. de Fan.

2 ¶ Si autem secundum canones ordinatio episcopi fuerit facta, & aliquis cum malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

Item ex concilio Antiocheno, c. 19.[1]

¶De eodem. C. III.

EPiscopus non est ordinandus sine consilio, & præsentia metropolitani episcopi, cui melius erit, si ex omni prouincia congregentur episcopi. Quod si fieri nõ potest, hi qui adesse non possunt, propriis litteris [a] cõsensum suum de ipso designent, & tũc demum post plurimorum siue per præsentiam, siue per litteras consensum sententia consona ordinetur. Quòd si aliter, quàm statutũ est, fiat, nil valere huiusmodi ordinationem. ¶ Si vero etiam secundum definitas regulas ordinatio celebretur, contradicant autem aliqui propter proprias, & domesticas simultates, his contemptis [b], sententia de eo obtineat plurimorum [c].

Si autem prouinciam primatem habere constiterit, nec etiam à metropolitano absque eius conscientia episcopum [d] *consecrare licebit.*

Vnde Leo Papa Anastasio episcopo, epist. 82. al. 84. c. 6.

¶Absque primatis consensu metropolitanus episcopus non ordinet. C. IIII.

DE persona autem cõsecrandi episcopi, & de cleri, plebisque consensu metropolitanus episcopus ad fraternitatẽ tuam [e] referat, quodque in prouincia bene placuit, scire faciat, vt ordinationem rite celebrãdam tua quoque confirmet [f] auctoritas. Quæ rectis dispositionibus nihil morabit [g], aut difficultatis debet afferre, ne gregibus Domini diu desit cura pastorum.

Item ex concilio Carthaginensi 2. c. 12.

¶De eodem. C. V.

PLacet omnibus, vt inconsulto primate cuiuslibet prouinciæ, tam facile nemo præsumat, licet cũ multis episcopis, in quocumque loco [h] sine eius, vt dictũ est, præcepto epiſcopum ordinare. ¶ Si autem necessitas fuerit [i], tres episcopi, in quocumque loco sint, cum primatis præcepto ordinare debeant epiſcopum.

Item ex concilio Nicæno, c. 6.

¶Vnicuique ecclesiæ proprius honor seruetur. C. VI.

[3] MOs antiquus [k] pdurat † in Ægypto, vel Lybia, & Pentapoli [l], vt Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem: quandoquidem & episcopo Romano parilis [m] mos est: ¶ Similiter autem & apud Antiochiam, ceteraſque prouincias honor suus vnicuique seruetur ecclesiæ [n].

e Hæc fuit sniã Hugo. q intelligẽ ce verũ ibi metropolitan⁹ si male consecrat. & oẽs alij volũt. Arc.
"Præsentiri dẽ gs per litteras.
f d hoc arg. not. extr. de pc. accedẽs in g. 2. & c. mãdato. in gl. de mãdato. & c. de qđ dicit. 16. q. 1. monachi. f. d canõe. Ar.
tal. Hieroſolymæ.
d Melius & planius secundũ Hug.
Placet.] Casvs. Hoc c. duas habet par. in 1. dicitur, q archiepiscopus inconsulto primate non debet episcopum cõsecrare. In 2. dicitur, q si archiepiscopus abest ex præcepto primatis, tres episcopi possunt epiſcopum ordinare. Secunda incipit ibi, *Si autem.*
h ¶*In quocumque.*]dũ 3 Ansl. 4. c. tamen honesto. nam 46. Poly. l. 2. dicit lex, q cum dicitur. tit. 22. tur, quidam sunt aliis † *perduret.*] præferendi, intelligẽdum est si sint honesti. ff. de mun. & ho. vt gradatim. ff. de recep. arbit. si cum dies. §. si arbiter.
i ¶ *Si autem necessitas fuerit.*] i. si archiepiscopus non est in prouincia.
Mos antiquus.] Casvs. dicitur in hoc c. q secundum antiquam cõsuetudinem honor proprius reseruatur per suas prouincias Alexandrino patriarchæ, qui similis est Romano. Idem dicit, de Antiocheno, & aliis patriarchis. In seq. c. dicit q honor, q prius deferatur Hierosolymitano patriarchiæ, ita q non fiat præiudicium metropolitano.
k ¶*Mos antiquus.*] ar. pro consuetudine seruanda, vt 9. q. 3. conquestus.
l ¶*Et Pentapoli.*] regio est.
m ¶*Parilis.*] i. similis quibusdam: quia vterque deponit epiſcopos. Vel dic[d] Ro. i. Cõstantinopol. sic ponitur. 24. q. 2. sane, pfertur. hęc em subest Papæ sicut aliæ. 9. qu. 3. cuncta. & 24. q. 1. quoties.
d *tal. Hieroſolymæ.*
n ¶*Ecclesiæ.*]j. dist. 99. ecce.
o ¶*Quoniam.*] ¶*Vt Aeliæ.*] Aelia vocata est ciuitas Hierosolyma, ab Helio quæstore [e], qui sitũ ciuitatis mutauit: "cum primo dilio Hadriacta fuit Salem, postea Hiebus, postea Salomonia à Salomone, in de dicta est Hierosoly ma à Hieron, qđ est sacra, & Salomõ, quasi sacra ciuitas Salomonis.
e Quæstore. imo ab Hadrianoimperat. Eusseb. hist. eccl. l. 4. c. 6 "Hierusalẽ varia habet nomina.
p ¶*Manente.*] vt nõ minuatur ab eo. electio enim epiſcoporum ad solum metropolitanum est referenda, sed consecratio non debet fieri sine notitia primatis.
QVI VERO. Casvs. Hic est tertius articulus, vbi dicitur, q episcopus consecratus de metropolitani licentia, absente tamen, eius se conspectui præsentet intra tres menses.
Si quis.]Casvs. Dicitur in hoc c. q si episcopus in sede metropolitana non fuerit ordinatus, intra tres mẽses à tempore ordinationis conspectui metropolitani se repræsentet, vt ab illo doceatur quid debeat obseruare: quod si negligat epiſcopus, in synodo corrigatur. Si vero ire non potest, hoc suis litteris studeat indicare.
q ¶ *Non fuerit.*] vbi enim vult metropolitanus, ibi ordinandus est epiſcopus, vt 51. dist. qui in aliquo.

a ¶*Imple*

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Epi inscio metropolitano conse crati, qd facere debēt.

a Quidā dīt ibi & hic intra tercionē dictū tium mensem hoc fa nō est verū: qa hic nō lo quit d eo q̄ pter cōscientia est pmo tus ad ordines, sed loq tur qñ ordinatur ex mādato archiepi cōfirmati nō cōsecrati, &sic ē sim. extr. de ele. fraganeis. & hoc hic tenebat Iac. de Al. Arc. tamen contra.

† al. non fuerint.

1 Burc. l. 1. c. 26. Iuo p. 5. c. 137.

b ¶Duobus.] ℈. dist. 63. cum longe, contra. sed potius consonat: quia

c ¶ Et si forte infirmitate.] simile ℈. dist. 18. episcopus ad synodum. 5. q. 3. c. 1. vbi de hoc tractaui, & ff. de leg. 1. si grege. ℈. fi. idē est in aliis impedimentis. & hoc pōitur gratia exempli.

HIS AVCTORITATIBVS, CASVS. Sucrati, &sic ē pra dictum est, quòd episcopi à comprouincialibus episcopis debent ordinari, sed nunc quæritur quid fieri debeat, si tantū vnus episcopus in prouincia remanserit ceteris defunctis. Et de hoc quid fieri debeat, vt in seq. c. dicetur.

SI forte.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Sardicensi, si contingat, quòd omnes episcopi prouinciæ sint defuncti præter vnum, & aliquis velit in episcopū promoueri siue ordinari, à quibus sit ordinandus. Et respondet quòd ille supstes debet episcopos vicinæ prouinciæ conuocare, vt cum ipsis ordinet. Si autem hoc negligat facere, populi cōueniant episcopos vicinæ prouinciæ, & illum solum episcopum qui in prouincia remansit, ipsi episcopi citabunt, vt veniat. Si vero non venerit, ipsi nihilominꝰ eum ordinabunt.

d ¶Si forte.] Hoc cap. semper ad hoc consueuit induci, q̄ vniuersitas stet in vno, vt ff. quod cuiusq; vniuersitatis. l. sicut. immo potius in contrarium potest induci, cum iste solus non possit id quod vniuersitas potuit. vnde dico, quòd vniuersitas perit cum redigitur ad vnum caput. ar. ff. de le. 1. si grege. Vnde satis dici potest, quòd si omnes delinquant in eligendo præter vnum, q̄ il le solus non potest eligere, cum non consistat in eo ius vniuersitatis. Io. quod credo falsum, vt ff. quod cuiusq. vni. l. sicut municipij. in fin. & extr. de elec. bonæ memoriæ. 2. Vnde dico, quòd si omnes peccent præter vnum, quòd ille solus potest eligere, per iura superius posita.

"Ius eligendi pt in vno remanere.

e ¶Superstes.]" & ita ius vniuersitatis deuoluitur ad vnum. inst. de leg. ℈. fi grex. ff. quod cuiusq. vniuer. sicut. ℈. in decurionibus. B. Sed quis dabit ipsis episcopis expensas? Ecclesia quæ vacat. arg. 4. q. 3.

dinatus, postquam susceptа bene dictione per metropolitani litteras honorem fuerit episcopi adeptus: id optimum esse decreuimus, vt postmodum statuto tempore, id est impletis a duobus b mensibus, se metropolitani sui repræsentet aspectibus, vt ab illo moniti ecclesiasticis instructus plenius, quod obseruare debeat, recognoscat. Quòd si forte hoc implere neglexerit, in synodo increpatus à fratribus corrigatur. Et si forte infirmitate c aliqua, ne hoc impleat, fuerit præpeditus, hoc suis litteris metropolitano indicare procuret.

3 *His auctoritatibus datur intelligi, quòd episcopi à comprouincialibus suis debeant ordinari. Sed quæritur si in prouincia plurimi episcopi fuerint †, & contigerit forte vnum remanere episcopum, quid fieri debeat. Ille, quia solus est, ordinare non potest episcopum: comprouinciales enim nō habet, cum quibus episcopum consecrare valeat. Cum ergo talis necessitas fuerit, quid faciendum sit, in Sardicensi concilio definitur, in quo, ca. 5. sic statutum legitur.*

¶Si forte vnus tantum in prouincia remanserit episcopus, ad consecrationem episcopi de vicina prouincia conuocentur. C. IX.

1 SI forte d in prouincia vnum tantum contigerit remanere episcopum, superstes e episcopos conuocet f episcopos vicinæ prouinciæ, & cum eis ordinet compuinciales sibi episcopos. Quod si facere neglexerit g, populi h cōueniant episcopos prouinciæ vicinæ, & illi prius commoneant episcopum, qui in eadem prouincia commoratur, & ostendant, quòd populi petant sibi episcopum rectorem, & doceant iustum esse, vt veniat i ipse, & cum eis ordinet episcopum. Quòd si litteris conuentus tacuerit 1, & dissimulauerit, nihilque rescripserit, tunc satisfaciendum est populis, vt cōueniant ex vicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum.

¶ *Capitulum hoc quomodo refertur à Gratiano, præcipue in priore parte, neque cum latino, quod geminum est in tomis conciliorum, multoque minus cum græco canone conuenit: quinetiam apud Burchardum, & Iuonem varie legitur. Huius vero concilij canones à Latinis latine, & à græcis græce à principio scriptos fuisse Nicolaus Papa Photio scribens in epistola, quæ incipit*, Innumerabi-

venturis. & 10. q. 3. cauendum. & 12. q. 2. charitatem. si est tenuis, comedent de suo, vt ext. de vit. & hon. cle. cum ab omni.

f ¶ *Conuocer.*] Sed nūquid tenētur illi conuenire ad conuocationē illius? Tenentur quidem, & nisi venirent, peccarent, arg. 11. q. 1. ficut enim. argum. dist. 90. præcipimus. & debent tunc cogi ab ipsorum prælato vel Papa. H. dicit q̄ ab isto compelli possunt auctoritate huius canonis. "nam quandoque pars in parem b habet imperium, vt 2. q. 6. placuit. 2. & 6. q. 4. c. 2.

f ¶ *Conuocer.*] ar. q̄ va cante ecclesia clerici possunt vicinos episcopos conuocare, vt 7. q. 1. Pontifices.

g ¶ *Neglexerit.*] Ar. q̄ si subditi negligunt facere quę debent, ea debeant suppleri à maiori vel per se vel per alium, & econuerso. arg. u. 9. q. 3. cum simus. arg. 89. dist. volumus. 8. q. 3. Artaldus.

h ¶ *Populi.*] large sumi tur hic populus, quia causa communis est, & ita non est contra. 9. q. 3. cum simus.

i ¶ *Tacuerit.*]" hic tacens pro contumace habetur. Alibi pro fugiente, 63. dist. sit rector. Alibi pro contradicente, vt ff. de proc. filiusfamil. §. in uitus. 86. dist. tanta. Alibi pro consentiente. 54. dist. si seruus. ff. de inter. act. de ætate. §. qui tacuit. Alibi p neutro. ff. de re. iu. qui tacet.

"Parī paré qñq; imperium habet.

b Certe in hoc casu iste eps si est par, immo est superior quo ad vocationē auctoritate hª canonis.

"Præsumitur in multis contra tacentem.

† al. admitti

ARchiepiscopus. hęc dist. diuiditur in duas par. Secunda ibi. *Deepiscopis.* Io. de Fan.

CASVS. Supra in duabus proximis dist. dictum est de ordinationib. episcoporum: nunc vero dicit Gratianus de ordinatione archiepiscoporū in hac 66. dist. in qua dicitur, quòd debet ab omnibus episcopis prouinciæ ordinari, & repetit de ordinatione episcoporū.

k ¶ *Archiepiscopus.*] hic depingitur 66. dist. in qua ostendit magister duo: scilicet qui debeant interesse in consecratione metropolitani: quia omnes suffraganei, & q̄ nullus debeat consecrari in episcopū à pauciorib⁹ quàm à tribus. Dicit ergo Hug. hoc referre inter consecrationem episcopi, & archiepiscopi, quia in consecratione archiepiscopi omnes episcopi interesse debent, nisi esset vrgentissima necessitas, in consecratione episcopi etiam si non sit gravis, dum tamen aliqua sit necessitas, sufficit per litteras consentire. 51. dist. c. fi.

"Consecratio epi & archiepi differt.

† Sic Iustinianus. nouel. 151. in prin.

ARchiepiscopus ab omnibus.] CASVS. Anitius Papa statuit in hoc ca. vt Archiepiscopus ordinetur ab omnibus episcopis suæ prouin

ciæ nec debet hoc mutari: quia qui omnib. episcopis debet præesse, debet ab omnib. approbari & constitui: quod si aliter factū est vel fuerit, irritum erit. Sequens §. patet, in quo dicitur quòd episcopus debet ordinari saltem à tribus episcopis.

"Electioni abbatis qs consentire debet.

1 Ext. d tēp. ord. c. fi. archiepis. Pol. l. 2. tit. 8. Ansel. l. 6. c. 39. Burc. l. 1. c. 28. Iuo p. 5. c. 139. Pan. l. 3. c. 10.

a ¶ *Archiepiscopus.*] Arg. "q̄si eligitur abbas alicuius monasterij, qui præest aliis monasteriis, omnes abbates illorum monasteriorū debent consentire, & electioni interesse.

b ¶ *Ab omnibus.*] Arg. quod omnes tangit, ab omnib. debet appbari, vt 8. qu. 1. licet. C. de auct. præstan. l. vltim. & 54. distinct. cap. 1.

c ¶ *Irrita.*] quo ad officij executionem.

d ¶ *Quam à tribus.*] Sed quare tres episcopi debent interesse? quia in trib⁹ est fidei fundamentum: quam puris & simplicibus verbis confiteri tenentur. 23. dist. qui episcopus. & 24. dist. quando.

2 Idē repetitur in epist. Aniceti. Polyc. ibid. Ansl. l. 6. c. 53. Bur. l. 1. c. 15. Iuo par. 5. c. 159. Pann. l. 3. c. 17.

"Tacob⁹ fuit primus archiepis.

"Iacob⁹ frater Dñi nūcupabatur.

a Arg. 22. q. 2. quæritur.

"Apostoli oēs vtrū fuerunt epi.

b Et 24. q. 1. legitur. iuxta princ.

cAd hoc vī facere qd dicit pſal. Moyses & Aaron in sacerdotibus. Dic sēctis. Dic se ctifū d. Hu. Card. q̄ rerera ſi legitur q̄ Moyses fuerit ſacerdos, niſi quia aliqua fecit q̄ pertinent ad ſacerdotē, iō pſal. dicit, Moyses & Aaron, &c.

† al. admittit

1 ¶ *Vt ciues.*] quib. debent præesse.

k ¶ *Sacerdotes.*] quibus debet associari: vel de quorum collegio est. Vel de clericis maioris ecclesiæ dicit: sine quorum consensu episcopus clericos ordinare nō debet, vt dixi 24. dist. episcopus.

l ¶ *Ieiunantes.*] tam ordinantes, quàm ordinati, vt infra de consecrat. dist. 5. vt episcopi. infra distinct. 75. quod à patribus.

3 Pot. ibid. Ansl. l. 6. c. 53

m ¶ *Diaconi.*] Nam ecclesiæ præcipue committuntur presbyteris & diaconis. 12. quæstio. secunda. diaconi.

n ¶ *Trium.*] infra. 1. quæstio. 1. placuit vt de ordinatione. vers. multorum. contra. Sed ibi multi possunt dici tres. institu. de iure person. ℈. vlt. supra distinct. 23. episcopus. contra, supra distinct. 23. lector. contra. Sed hoc de notis intelligitur: illud de ignotis. Vel hic cum occulte ordinat, & sine solennitate: illud cum publice, &c.

"Tres dicū tur multi. 4 15. q. 7. c. sexta. & ca. episcopus.

EPiscopus, &c.] Hæc est secunda pars distinc. & habes hoc 15. q. 7. ca. 1. Ioan. de Fan.

o ¶ *Solus.*] id est, sine aliis episcopis potest ordinare aliquos: sed sine aliis episcopis non potest deponere, vt 14. quæst. 7. felix. non autem ex

5 4. sen. dist. 25. B. Pol. l. 2 tit. 36. Ans. l. 7. c. 104. Pan. l. 3. c. 76

"Eps solus bñficia conferre nō pt ceſſante cō ſuetudine.

cludūtur clerici: "quia nec sine illis potest beneficia conferre, nisi hoc habeat ex consuetudine, vt ext. de his quæ fiunt à maio. parte ca. ea noscitur.

p ¶ *Auferre.*] 1. q. 3. episcopus. & 15. q. 7. c. vlt.

Quia magister. ℈. dist. prox. in pr. fecerat mētionem de chorepis: iō de ipsis interserit ī hac dist. secundūHug.

RElinquit.] CASVS. Dicitur hīc, quòd reliqui sacerdotes & diaconi à proprio episcopo sunt ordinandi: ita quòd ciues & alij sacerdotes consentiant: ita quòd ordinatio à ieiunantib. fiat. In ordinatione vero ceterorum sufficiunt tres testes, & episcopi approbatio. Quod sequitur planum est.

DISTINCTIO LXVII.

1 ps

*Resbyteri*ⁱʰ *vero, & chorepiscopi ab vno episcopo ordinari possunt.*

Vnde Anacletus epist. 2. ad episcopos Italiæ.

¶Sacerdotes ab vno episcopo possunt ordinari. C. I.

3 RElinquit sacerdotes à proprio ordinentur episcopo, ita vt ciues i & alij sacerdotes k assensū præbeant, & ieiunantes l ordinationem celebrent. Similiter & diaconi m ordinentur. Ceterorum autem graduū distributioni trium n veracium testimonium, cum episcopi scilicet approbatione, sufficere potest.

Item in Hispalensi concilio, 2. c. 6. legitur.

¶De eodem. C. II.

2 4 EPiscopus sacerdotibus ac ministris solus o honorem dare potest, solus auferre p non potest.

DISTINCTIO LXVIII.

1 ps

*Q*ueritur q de illis, qui ordinantur ab his, quos non constat fuisse episcopos, an sint iterum consecrandi, an nō. Quod vero consecrandi non sint, probatur auctoritate Gregorij, qui scribens Ioanni Rauennati episcopo, lib. 2. epist. 32. ait.

¶Semel consecratus iterum consecrari non debet. C. I.

5 SIcut r semel baptizatus iterū baptizari non debet: ita qui consecratus s est semel, in eodem

ordine apostolatus eft ordinandus, ſi contigerit eum ſine illis poteſt beneficia conferre, niſi hoc habeat ex conſuetudine, vt ext. de his quæ fiunt à maio. parte ca. ea noſcitur.

p ¶ *Auferre.*] 1. q. 3. epiſcopus. & 15. q. 7. c. vlt.

Veritur.] Hæc diſt. diuiditur in quattuor part. in quarum prima quæritur, ſi aliquis fuerit ordinatus ab eo de quo dubitatur an eſſet epiſcopus, vtrum debeat iterum ordinari. & primo probatur, quòd non, ſuperficialiter. Secunda ibi, *Inter epiſcopos.* Tertia ibi, *Hi vero.* Quarta ibi, *Quod autem.* Ioan. de Fan.

CASVS. Supra oſtendit Grat. de ordinatione eorum quos conſtat eſſe epiſcopos: in hac vero 68. diſt. quæritur, an illi ſint reconſecrandi qui ordinantur ab illis, quos non conſtat eſſe epiſcopos. Et primo probat, quòd non ſunt reconſecrandi qui ordinantur ab illis quos conſtat non eſſe epiſcopos. Poſtea probat contra. Tandem dat ſolutionem. ī. in §. *Quod ergo.*

q ¶ *Quæritur.*] Hic depingitur 68. diſt. in qua magiſter oſtendit quid iuris ſit de clericis qui ordinantur ab eis quos non conſtat eſſe epiſcopos: & quæ differentia ſit inter epiſcopos & chorepiſcopos d, & quare chorepiſcopi receſſerunt ab aula domini, quarto oſtendit, qui ſucceſſerunt in loco apoſtolorum.

SIcut.] CASVS. Ioan. archiepiſcopus Rauennæ de duobus quæſiuit. Primo, vtrum ſacerdotes ſemel conſecrati eſſent iterum conſecrandi. Et reſpondet quòd non: ſicut non ſunt rebaptizandi. Secundo, vtrum illi qui cum leui culpa ſunt ordinati presbyteri, debeant deponi. Et reſpondet quòd non, ſed eis debet pœniten tia imponi.

r ¶ *Sicut.*] Hoc ca. non facit ad propoſitum Grat. quia hoc ca. loquitur de illis qui ſunt ordinati à talibus quos conſtat eſſe epiſcopos: & illud contra quod ſequitur, ſimiliter male inducitur: quia nullo modo eſt contrarium: & ita ſuperficialis eſt argumentatio magiſtri.

s ¶ *Conſecratus.*] Prima q. 1. ſi 95 conſugerit. contra. & 1. q. 7. Daibertum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

" Ordinat" femel, an posſit iterũ ordinari.

a Hæc fuit lenia H. & L. &hicvideas qđ no. 15.q. vlt. in ſumma. &qđ q̃da mortalia ſint grauio ra, qđã leuiora, hſ de conſ.diſ.3.đ pœnitentibus.Arc.

1 Anſ.l.7.c. 110. Iuo p.6 c.117.

† *à quibus fuerint ordinati*]Orig.

tum.contra.ibi dicitur, " quòd ordinatus male vel baptizatus, iterum ordinatur. Sed illud verum eſt,cum extra formam eccleſiæ eſt ordinatus vel baptizatus:aliàs ſecus.de conſe.diſ.4.oſtenditur.ver. fi.& c.quomodo.

a ¶*Cum leui culpa.*]dicunt quidam,veniali:ar.25.di.§.criminis.Alij leuiã[a], id eſt, mortali præeunte,non tamen permanente: nã peccauit, ſed pœnituit. Sed qa poſt talem culpam ſe permiſit promoueri, aliam culpã contraxit,cum qua p motus eſt: de qua hic loquitur. tu dic quòd promoueri poteſt cũ culpa exiſtente & manente mortali, dum tamen leui. De huiuſmodi culpis collige exempla 5.q.4.1 loco. 21.q.4.c.vl.18.di.c.vl. de conſe.diſ.2.relatũ. Sed hic no. q̃ omnes concordantiæ iſtæ de promotis loquuntur. ſed ſi enorme peccatũ tacuiſſet, ſecus eſſet,vt 50.di.ex pœnitentib.Io.niſi eſſet occultum peccatum, vt ext. de temp. ord. quę ſitum. niſi in homicidio, vt ibi.B.

ECONTRA. Casvs. Modo vult probare contrarium : ſcilicet, q̃ ſunt conſecrandi.

Presbyteri.] casvs Quidam cum putarẽtur epi, quoſdam presbyteros ordinauerunt: ſed poſtea dubitabatur vtrum fuerint epiſcopi in veritate, aut nõ. vnde fuit quæſitum a Gregorio, vtrum illi ſint iterum à ꝓprio epiſcopo ordinandi & conſecrandi. Et reſpondetur q̃ ſic, ex quo ſcilicet dubitabatur : ſi tamen ſint bonæ vitæ, &eruditi i miniſterio Chriſti, & in lege,diuina.

b ¶*Qui ordinãt.*]Vera littera eſt, ordinãt.ad hoc facit 3.qu.4. omnes quos.

c ¶*Et conſecrentur.*] Hic in dubio potius præſumitur non ordinatus quam ordinatus. ſimiliter in dubio præſumitur potius non baptizatus quam baptizatus, vt de conſec.diſ. 4. paruulos. & in dubio potius p̃ſumitur eccleſia non conſecrata q̃ conſecrata,vt de conſe.diſt.1.ſolennitates. "Sed cum ita præſumitur in his ſacramentis:quare in ſacramento matrimonij potius præſumitur pro ipſo, quam contra ipſum, vt 33.qu.1.ſi quis acceperit? Reſp.ſine omni periculo eſt,ſi ſacramenta illa iterentur.Sed periculum eſſet,ſi iudicaretur non eſſe matrimonium vbi eſt. Item quare nõ creditur hic verbo illius, qui ſe dicit ordinatum:" ſicut creditur ei qui ſe dicit baptizatum,vt de conſe.di.4.placuit. & c.de infantibus ? Reſp.quia ſola fides confert alicui ſacramentum baptiſmi, vt ext.de presby.non bap.c.2. ſed ſola fides non dat ordinem. ad hoc facit.1.q.1.c.ſpiritus ſanctus[b].§.ecce quãdoq;.Item licet in viuo p̃c In hoc pũ ſumatur aliquis potius non baptizatus,tamen in mortuo præſumẽcto videas tur[c] potius baptizatus,vt de conſe.diſt.4.ſi eos. ſupple vt ſuffragia qđ no.3.q.4 eccleſiæ ei proficiant.13.q.2.non æſtimemus.& c.animæ.

"Sacramenta ſi p̃ſumitur, excepto matrimonio.

"Baptizatũ ſe dicenti creditur.

bAl.1.q.j.§. cũ honoris.

c In hoc pũ ſumatur[c] potius baptizatus,vt de conſe.diſt.4.ſi eos. ſupple vt ſuffragia qđ no.3.q.4 eccleſiæ ei proficiant.13.q.2.non æſtimemus.& c.animæ.

cõſanguine orũ.& ext.đ p̃ſum.illud. ĩ gl.ſed quare.& extr.q fil.ſint legi. lator. in gl. ſed vſ.Arc.

QVOD ERGO. Soluit Gratianus contrarietatem prædictam, dicens quòd illud c. ſicut intelligitur de eo quem conſtabat eſſe epiſcopũ: & ideo non deberet reordinari ordinatus ab eo.Illud autem.c.presbyteri,intelligitur de eo quem non conſtabat fuiſſe epiſcopum:& ideo ab eo ordinati reordinãtur:qui ſi prius non fuerint ordinati,ſecunda ordinatione vere recipiunt ordines.ſi vero in prima ordinatione ordines receperunt,in ſecunda nihil recipiunt niſi ſolam vnctionem. Et hoc probat ad inſtar baptiſmi. & idem dicit eſſe faciendum de eccleſiis.

"Baptizat" vel ordinatus pluries, an plures recipiatcharacteres.

d ¶*Non reiteratur.*]Hæc ſolutio eſt canonica.dixit tamen G." q̃ ſi millies ordinatur presbyter, tot p̃sbyterales ordines recipit quot recipit ſacerdotalia.Idem dicit de baptiſmo.aliter enim quomodo fieret iniuria ſacramento,vt j.de conſe.diſt.4. oſtenditur. vel quomodo diceretur quis bis baptizari, vt j.de conſ.diſt.4.qui bis. & c.

iterum ordine non debet conſecrari. Sed ſi quis forſitan cum leui culpa[a] ad ſacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet,& tamen ordo ſeruari.

Contra Gregorius tertius ad Bonifacium epiſcopum,epiſtola 2.ſcribens teſtatur.

¶De presbyteris, qui ordinantur ab eis, quos conſtat epiſcopos non fuiſſe. C. II.

1 Presbyteri, quos ibidem reperiſti, ſi incogniti fuerint illi,qui†ordinant[b],&dubium eſt eos epiſcopos fuiſſe, an non, qui eos ordinauerunt , ſi bonæ actionis,& catholici viri ſunt,ipſi preſbyteri , & in miniſterio Chriſti, omnique lege ſancta edocti, ab epiſcopo ſuo benedictionem preſbyteratus ſuſcipiant, &conſecrentur[c] : & ſic miniſterio ſacro fungantur.

Quòd ergo conſecratus,in eodem ordine iterum conſecrari prohibetur , de eo intelligendum eſt,qui conſecratus eſt ab illo,quem certum erat conſecrandi ius habere.Qui autem ab illo conſecratur,quem non conſtat ius conſecrandi habuiſſe , iterum conſecrandus eſt : quia ſi ille conſecrandi ius non habuit, iſte ex olei effuſione nil conſecrationis accepit. Et quia in ipſo ordine cõſecratus non erat , nunc quaſi primum ad conſecrationem veniens ab epiſcopo ſacerdotalem benedictionem, & conſecrationem conſequitur. Si autem ius conſecrandi habuit , in prima vnctione conſecutus eſt conſecrationem : in ſecunda vero non reiteratur[d] conſecratio, ſed ſola vnctio:ſicut, de quo dubium eſt,an ſit baptizatus , vel non , debet baptizari , qui ſi prius baptizatus non fuerat,conſequitur gratiam baptiſmi: ſi autem baptizatus erat,nihil accipit in ſecunda vnctione † : nec pertinet hoc ad reiterationem baptiſmi , ſed ad cautelam ſalutis. Hoc & de eccleſiis conſecrandis ſimiliter obſeruandum eſt.

Vnde in Nicæno concilio legitur.

¶Non debet iterum conſecrari eccleſia ſemel conſecrata. C. III.

2 Eccleſiis[e] ſemel conſecratis Deo nõ iterum debet conſecratio adhiberi , niſi aut ab igne exuſtæ , aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſcumq; ſemine[f] fuerint pollutæ: quia ſicut infans à qualicumque ſacerdote in nomine Patris, & Flij, &Spiritus ſancti ſemel baptizatus,non debet iterum baptizari:ita nec locus Deo dicatus, eſt iterum conſecrandus, niſi propter eas[g] cauſas,quas ſuperius nominauimus: ſi tamẽ fidem ſanctæ Trinitatis tenuerũt,qui eum conſecrauerunt.

2 *Inter epiſcopos, & chorepiſcopos[h] autem hæc eſt differentia,quòd epiſcopi non niſi in ciuitatibus , chorepiſcopi etiam in vicis ordinari poſſunt:epiſcopi formatas[i] tribuũt, chorepiſcopi non niſi commendatitias[k] , & pacificas dare valent. Epiſcopi ius conſecrandi habent , chorepiſcopi tantum minores ordines tribuunt,leuiticam[l] autem,& ſacerdotalem benedictionem non valent præſtare. De his ita ſcribit Leo. I. ad epiſcopos Germaniæ,& Galliæ,epiſt.86.al.88.*

¶In quibus chorepiſcopi ab epiſcopis differant. C. IIII.

3 Quamuis chorepiſcopis, & presbyteris plurima[m] cũ epiſcopis miniſteriorum communis ſit diſpenſatio: quædam tamẽ auctoritate veteris legis,quædam nouellis , & eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint: ſicut eſt presbyterorum & diaconorum, aut virginum conſecratio , ſicut conſtitutio altaris, ac benedictio, in qua ponit differentiam inter epiſcopos & chorepiſcopos. Ioan. de Fant.

Casvs. In hoc §. aſſignat Gratianus differentiam triplicem inter epiſcopos & chorepiſcopos , quia epiſcopi ponuntur tantum in ciuitatibus, chorepiſcopi in vicis. epiſcopi formatas tribuunt litteras , chorepiſcopi commendatitias ſiue pacificas tantum. Item epiſcopi conferunt ſacros ordines, chorepiſcopi tantum minores.

h ¶*Inter epiſcopos.*]Ponit tres differentias inter epiſcopos & chorepiſcopos. "Iſti autem chorepiſcopi aliquid habebãt ſupra presbyteros,ſed non bene determinat quid.

i ¶*Formatas.*] " formatæ ſiue dimiſſoriæ dicuntur litteræ , quibus quis eximitur à iuriſdictione ſui epiſcopi , quæ olim cum ſolennitate magna fiebant,vt 73.diſtinct.cap.1.Commendatitiæ ſiue pacificæ dicuntur, quæ dantur clerico viatori , quibus commendatur, vt pacifice poſſit exequi officium ſuum. Et licet Gratianus dicat, quòd chorepiſcopi dare tales poterant,illud non credo[e],ſed ſolus epiſcopus,vt de conſe.diſtinct.5.non oportet.71.diſtinct,extraneo. Quod archidiaconus eas dare non poſſit, habes ext.de off.archid. ſignificaſti.

k ¶*Commendatitias.*]arg.contra 71.diſt.extraneo.

l ¶ *Leuiticam.*]nec ſubdiaconalẽ,niſi tãtum lectoratum,vt j.prox. diſt.c.1.in fi.Sed G. fuit deceptus ex ca.ſeq. vbi non dicitur niſi de duobus ordinibus tantum.Io.de Fan.

Vamuis.]Casvs.In hoc c.10.enumerantur,quæ pertinent ad officium epiſcoporum , quæ chorepiſcopi ſibi vſurpare non debent, licet multa ſint communia chorepiſcoporum, & presbyterorum cum epiſcopis.

m ¶*Plurima.*]quo ad minores ordines conferendos, quo ad prædicationem , quo ad confeſſionem : ita tamen, quòd non poſſit conferre niſi lectoratum,& inferiores, oſtiariatum,& pſalmiſtatum.

a ¶*Erig*

"Altaria aſi conſecrõe erigi pñt.

a ¶*Erigere.*]in eccleſia conſecrata. "Nam ante conſecrationem licet presbyteris conſtituere altaria,ſed poſt non niſi de conſenſu epiſcopi, quod ſi fecerit,deponatur.arg.j.de conſe.di.1.nullus preſbyter. hæc expoſitio eſt illius verbi,conſtitutio altaris.

b ¶*Fidelibus baptizatis.*] Hugo intelligit litteram ſic, baptizatis,ſc. extra eccleſiam,& redeuntibus.ad eam, vt đ conſe.diſt. 4.ab antiqua. quod poſtea ſequitur , de hæreticis intelligit in eccleſia baptizatis. Vel dic q̃ idem reperitur i ſeq. littera. Alij intelligũt de inſolenniter baptizatis in neceſſitate à patre vel à matre.30. q.1.ad limina. quibus poſtea epiſcopus in confirmatione debet ea conferre,quæ collata eis non fuerunt, vt hic.1.q.1.§.ecce.ſequens vero littera intelligitur de baptizatis non in neceſſitate , & ita non repetit idem[a].

† *baptizandis*]Orig.& Iuo.

† *ex hæreſi.*] Orig.

† *al.lxx.*

a Hoc dicit Lau. ſed ſſa hoc ſi patitur,qa aperte loquitur de hæreticis.Io.de F.

c ¶*Hæreticis.*] ?.de cõſe.diſt.4.quamuis.

d ¶*Nec publice.*] quod ſolus epiſcopus põt. 50.di.in ea. niſi in neceſſitate, vt 26.q.6.c. vlt.& c.1.

HI VERO. Hæc eſt 3. pars diſt. in qua probat , q̃ chorepiſcopi receſſerunt ab aula. Io.de Fan.

Casvs. dicitur in hoc §. q̃ chorepiſcopi epiſcoporum officia vſurpabant, & ordo eorũ eſt hodie extirpatus.

e ¶*Vnde Damaſus.*]ſed tamen hũc Nicolaus eſt ſecutus , & ſic eſt contra di. 50. ſtudeat. ſed iam tempore Nicolai aboleuerat conſtitutio Damaſi , vel fuerunt prohibiti,nõ quin eſſent, ſed ne eſſent vt prius.

1 Poly.ibid. Anſelm.l.7. c.123.

† *al.lxxij.*

† *al. enim*

" Chorepi an fuerunt ab Apoſtolis inſtituti.

b Ad idem ext. de p̃ſcr. ſi q̃s.vbi de hoc. &23.q. 4.de tyriis. e Vide Nic. Euerar. de loc.lega.ab Etymolog. col.vlt.

Horepiſcopi. Casvs. Quæſitum fuit à Damaſo Papa, quare ordo chorepiſcoporum ſit hodie,p̃hibitus. Et reſp.propter duas rationes. Prima eſt:qa ſibi improbe vſurpabant officia epiſcoporum. Secunda eſt : quia tm̃ duos fuiſſe ordines legitur inter diſcipulos Chriſti,ſc. duodecim apoſtolorum , & ſeptuagintadũorum diſcipulorum. & cum non poſſit ratio reddi,vnde iſte tertius ordo proceſſerit,ideo merito extirpari debet. Et iſtud quod poſtea ſequitur, eſt pars c. vt dicit Hug. Alij tamen dicunt, quòd eſt §.Caſus patet per ſe.

f ¶*Vnde.*]id eſt,ex qua cauſa.

g ¶*Proceſſerit.*]quo ad talem præſumptionem.

h ¶*Ignoramus.*]Sed nonne per totum orbem fuerunt chorepiſcopi, ergo præſumendum eſt , " quòd fuerunt ab apoſtolis vel conciliis inſtituti,vt 12.diſt.illa. Sed hic non negat illos ab apoſtolis inſtitutos,ſed cauſam inſtitutionis ignorat. Et eſt hic ar. quòd à quocumque auctore aliquid ſit inſtitutum,& quamtumcumque diu obtentum,ſi non ſubeſt cauſa,vel ſi onerioſum eſt,extirpandum eſt,vt 12. diſt.omnia.?.de conſe.diſt.1.placuit.10.q.1.hanc. & 63.diſt.§.verũ. ext.de cenſi.peruenit.

i ¶ *Et quod ratione.*] inſtitutionis. Et eſt argumentum pro ratione reddenda[b], vt ext.de cenſi. peruen t. & C.de cod.l.pen.ff.ſol.matrim. dotem.

QVOD AVTEM. Hæc eſt quarta pars diſt.in qua probat,quòd filij eccleſiæ poſſunt fieri patres:ſcilicet poſſunt fieri epiſcopi loco apoſtolorum.Io.de Fan.

k ¶*Nomen non habent.*] arg.*Si re priueris,nec nomen*[c] *habere meretris*.32.qu.4.dicat.in fin.C.de fer.à nullo.argum.86.diſt.fratrem.16. quæſt.1.ſi cupis.

vel vnctio.Si quidẽ nec erigere[a] eis altaria, nec eccleſias, vel altaria cõſecrare licet,ne per impoſitionẽ manuum, fidelibus[b] baptizatis†,vel conuerſis hæreticis† [c] paracletũ Spiritum ſanctum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum fontes ſignare,nec publice[d] quidẽ in Miſſa quemquam pœnitentem recõciliare, nec formatas cuilibet epiſtolas mittere. Hæc enim omnia illicita ſunt chorepiſcopis,qui ad exemplum, & formam lxxij. †diſcipulorũ eſſe noſcuntur,vel preſbyteris,qui eamdem geſtant figuram:quoniam quamquam conſecrationem habeant,põtificatus tamen apicem non habent.

3 *Hi vero propter inſolentiam ſuam , qua officia epiſcoporum ſibi vſurpabant,ab eccleſia hodie prohibiti ſunt.*

Vnde Damaſus[e] Papa ait ad epiſcopos Africæ.epiſt.4.

¶Ordo chorepiſcoporum à ſacra ſede reprobatur. C. V.

1 Chorepiſcopi tam ab hac ſacra ſede, quàm à totius orbis fuerant epiſcopis prohibiti. Nimis ergo eorum inſtitutio improba, nimis eſt praua, quia vt hi de ſummo ſacerdotis miniſterio aliquid præſumant,omni auctoritate caret.*& infra.*Nã non amplius quàm duos ordines inter diſcipulos Domini eſſe cognouimus, id eſt duodecim Apoſtolorum,& ſeptuagintaꝫ diſcipulorum. Vnde[f] iſte tertius proceſſerit[g],funditus ignoram[ꝰ h]. Et quod ratione[i] ea ret,extirpari neceſſe eſt.4 ¶Quòd autem†epiſcopi non ſint,qui minus, quàm à tribus ſunt ordinati epiſcopis, omnibus patet:quoniã vt bene noſtis,prohibitum à ſanctis eſt patribus,vt qui ab vno,vel à duobus ſunt ordinati epiſcopis, nec nominentur epiſcopi. Si nomen non habent[k], qualiter officium habebunt?

Item Vrbanus ſecundus.

¶Apoſtolorum in eccleſia locum epiſcopi teneant. C. VI.

1 Quorum vices[l] in eccleſia habeant epiſcopi , & quis eis hanc dignitatem dare debeat, ſanctus Auguſtinus oſtendit , inquiẽs[Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij. Quid eſt pro patribus tuis nati ſunt tibi filij?Patres miſſi ſunt Apoſtoli:pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi.conſtituti ſunt epiſcopi.Hodie enim epiſcopi,qui ſunt per totum mundum , vnde nati ſunt?Ipſa eccleſia[m] patres[n] illos appellat, ipſa illos genuit[o] ,& ipſa illos[p] conſtituit in ſedibus patrum. Non ergo te putes deſertam,quia non vides Petrum,quia non vides Paulum : quia non vides illos , per quos ¶nata es[r] . de prole tua tibi creuit paternitas. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij,conſtitues eos principes ſuper omnem terram.] & infra. [Filios genuit eccleſia,conſtituit eos pro patribus ſuis principes ſuper omnem terram.]

DISTINCTIO LXIX.

1 ps *Tonſura vero[s] clerici de manu abbatis ſuſcipi poteſt , ſi eidem abbati manus impoſitio ab epiſcopo facta noſcatur.*

Vnde in ſeptima ſynodo c. 14.legitur.

¶Abbates,quibus ab epiſcopo manus imponitur,aliquos tonſurare poſſunt. C. I.

2 Quoniam videmus ſine manus impoſitiõe à paruula ætate tonſurã[s] cleri quoſdã accipientes,nondumque ab epiſcopo

*Lectoris.*Tertia ibi,*Simili modo.*Io.de Fan.

Casvs.Hic intitulatur 69.diſt.in qua oſtendit,quòd non ſolum epiſcopi poſſunt conferre minores ordines, ſed etiam abbates in prouinciis monaſteriis poſſunt conferre lectoratum : quibus abbatib. ab epiſcopo manus impoſitio facta eſt.

s ¶ *Tonſura vero.*] in hac 69. diſtinct. tractat de collatione minorum ordinum vſque ad lectoratum. " Et nomine tonſuræ , accipe hic tres minores ordines , pſalmiſtatum , oſtiariatum , & lectoratum. & hoc licet abbati tantum in ſuo monaſterio : exorciſtam tamen facere vel acolythum non licet. infrà ead. cap.vlt.

Vorum vices.] Casvs. Quæſitum fuit ab Vrbano quorum locũ epiſcopi hodie teneant in eccleſia,&quorũ vice fungantur.Et reſp.q̃ locum tenent apoſtolorum,&eorum vice funguntur.Et hoc probatur auctoritate Auguſtini dicentis, Pro patrib.tuis nati ſunt tibi filij,&c.quæ auctoritas durat vſq; in finem.

l ¶ *Quorum vices.*] j. 12.q.1. videntes.3.diſt. 21.in nouo.

m ¶ *Eccleſia.*] " ergo eſt eccleſia mater &filia. Item eccleſia quãdoque dicitur vxor.7. q.1.ſicut. & 21.q.2.ſicut.quandoq; mater. 12.q.2. qui abſtulerit. quandoque dicitur filia, vt de conſe. diſt.1. eccleſia. nam catholi corum collectio, quæ eſt eccleſia, per epiſcoporum prædicationem generatur,vt 23. q.4.recurrat. Item eccleſia etiã dicitur locus vbi Deum timentes veniam poſtulãt. in Auth.vt liceat ma. & auiæ. §. quia vero. col.8.

"Eccleſia ẽ mater,vxor & filia.

Pſal.44.

n ¶*Patres.*] quia eam ꝓtegũt,& defendũt.

o ¶*Genuit.*] per baptiſmum. &ita eccleſię filiꝰ datur ei curator, q̃ etiam lex dicit. ff.đ tu.&cur.datis ab his. l. is qui. dic vt notatur 12.q.1.c.vlt.

p ¶*Illos.*] "in hoc cõparatur patri epiſcopus , & eccleſiæ filio: quia ſicut filius non poteſt ſine auctoritate patris litigare , vt C.de bo. quæ li.l.vlt. ſic eccleſia ſine auctoritate prælati, vt ext. de iud.cauſam. & 16. q.1.monachi.Item ſicut filius non conuenitur,ſed pater nomine filij, vt C. de bon. ma.l.1. C.de an.exce. l.1.ſic ipſe prælatꝰ eſt conueniendus, nõ ecclęſia, niſi negotia ecclęſiæ diſtincta ſint à negotiis prælati , vt ext.đ reſc.c.edoceri. q ¶*Per quos.*] per eos pullulauit , & creuit, cum nulla eſſet tunc temporis.

"Eps patri, & eccleſia filio compatur.

r ¶*Nata es.*]id eſt, augmentata.

2 Iuo par.5. c.376.

s *Tonſura.*hæc diuiditur in tres part. Secũda ibi,

" Chorepi aliqd habebant ſupra preſbyteros. "Formatæ ſiue dimiſſoriæ. Et hic Io.de Fan. & ita ẽ arg. q̃ chorepiſcopi ſi prædicare licẽtiam clericis, vel laicis, vt ext. ĩ peregrinationẽ , q̃ ſi pñtẽ formatas dare poſſit. C.de cõdiil.&c.

" Tonſura q̃nque tres ordines cõprehendit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Hæc fuit sñia H. &L. q dñt idem quod prox. sequitur.
b Credo Angel. Clauas. ver. ordo. 2. §. 1. sp regri tur iurisdō nēquā epa lē i oi ordi necōferēdo
† *al. impositionem.*
† *Hæc non sunt in græco canone,*
c Hoc c. nō obstat, quia hic logtur impositiōe manus ordinaria, ſ3 cōtrariū d cōsecratoria, ſcdm Hu. & idem sentit Gof. ext. de æta. & qual, cum contingat. Arch.
† *al. promeſi*

a ¶*Lectoris.*]vel ét ostiarij, nō autem a exorcistæ, vel acolythi facien di ius habet: licet sit ar. contra extr. de or. ab epō qui renun. epiſc. c. 1. sed & ſi abbas ex priuilegio habeat, vt omnes minores conferat, bene potest. Sed numquid hodie abbas ꝑt conferre istos ordines? Credo b ꝙ ſic, ſi tamen manus ei est impoſita. ext. de æt. & qual. or. cum cōtingat. Io. Ego non credo, ꝙ possint cōferre tales ordines abbates, nisi lectoratum, vt vī dicere hoc c. & decr. cum cōtingat. Si autem esset sacerdos abbas, posset etiam cōferre ꝓalmi ſtatum, vt 23. di. Pſalmiſta. quia ꝓalmiſtatū dat ſimplex ſacerdos, vt 23. d. ꝓalmiſta.
b ¶*Manus impoſitione.*]§. 23. di. ſubdiaconus. contra c.
c ¶*Monaſterio.*]Sed & monachos alteri d monaſterij ꝑt ordinare, ſi inuitatus fuit. 9. qu. 2. Lugdunenſis.
d ¶*Impoſitio.*]quæ nō est niſi benedictio, vt 1. q. 1. manus.
e ¶*Secūdum morem.*] De quo habes 12. q. 2. alienationes. nec hoc poſtulabit à ſuperiore, nā ſufficit ſemel à iure concedi. ff. de cō di. inſt. l. quę ſub condition, §. fi.
f ¶*Præceptione.*]Generali: ar. 16. q. 1. cunctis. 64. dist. ordinatiōes. & 75. dist. ordinationes.

Non oportet. Casvs. dicitur hic, ꝙ non debent exorcizare in eccleſiis vel i domib. priuatorum. q nō ſunt ab epiſcopis conſecrati. Et nota ꝙ vnum vel duo neque, ſuperabundant.
g. ¶*Exorcizare.*]i. legere exorciſmos.
h ¶*Promoti.*]ad ordinem exorciſtæ.
i ¶*In domibus.*]i. in eccleſiis non ſacratis. Superfluunt duo neq;. Io.

B episcopis.] Casvs. Supra oſtenſum est, ꝙ clerici ſunt à proprio epiſcopo ordinandi. nunc autem vult oſtendere Gratianus ꝙ nullus epiſcopus debet ordinare clericum alterius ſine eius licentia: quod oſtendit.]. 71. di. Et oſtendit ꝙ nullus debet ordinari ſine titulo: &ſi ordine tur, irrita erit talis ordinatio quo ad executionem: quòd oſtēdit in hac 70. dist. c. 1. & 2. Ioan. de Pan,
k ¶*Ab episcopis.*]Hic depingitur 70. di. Quia dixerat presbyteros & reliquos clericos ab epiſcopo debere ordinari, inde ſumpta occaſione oſtēdit, quòd nullus ordinandus est ſine titulo, i. ſine eccleſia vel eccleſiaſtico beneficio. ſ3 & ſi fuerit ordinatus, debet deponi tā in iniuriam ordinantis quàm ordinati; quia permiſit ſe ſic promoueri. 16. q. 7. decernimus, 21. q. 2. c. 1. ſed quoniam epiſcopi hanc pœnam nullam reputabant, hodie prouiſum est, vt remaneant promoti, & epiſcopus vel etiam eius ſucceſſor eis prouideat. ext. de præb. epiſcopus. ext. e. tit. cum ſecundum.
l ¶*Alterius.*]hoc exequitur in diſt. ſequenti.
m ¶*A proprio.*]hoc exequitur in iſta diſt. &c.

Neminem.]Casvs. Statutum fuit in Nicæno concilio, vt nullus epiſ ordinet aliquem clericum ſine certo titulo alicui d eccleſie in ciuitate vel extra ciuitatem. & ſi ordinauerit aliquem clericū ſine titulo, in opprobrium ordinantis officij executione carebit.
n ¶*Neminem.*]etiam in minorib. ordinib. non debet ordinari. ar. 12. q. 1. videntes. 32. dist. ſi qui vero. cum enim habeat officium in eccleſia, ergo & beneficium debet habere. ext. de præb. dilectus. extr. de fil. presby. proposuit. ne dicatur; "Mendicat in plateis infelix clericus, vt 93. dist. diaconi.
o ¶*Absolute.*]id est, ſine titulo.
p ¶*Ciuitatis.*] hoc ideo dixit, "quia potius est præſentandus clericus qui est de ciuitate quàm extraneus, vt 7. dist. prox. hortamur. C. de epiſ. & cle. in eccleſiis.
q ¶*Siue poſſeſſionibus.*]dest, ſi ordinatur ad titulum patrimonij ſui, vt ext. de præb. c. tui. Vel hoc ideo dicit, quia potius ſunt illi clerici inſtituendi, de quorum bonis fundā d est eccleſia, vt ext. de reſcrip. cum adeo.
r ¶*In martyrio.*]Vbi ſunt reliquiæ martyrum. vel loquitur de regulari eccleſia. Colligitur etiam hic ex eo, quòd dicit, ſiue poſſeſſionis, arg. quòd ſi quis habet patrimonium ſufficiens, ordinari potest ſine titulo. ext. de præb. epiſcopus.
s ¶*Vacuam.*]quo ad executionem.
t ¶*Ad iniuriam.*]& etiam ſuum delictum: quia ſe ſic permiſit promoueri, aliàs alterius odio non debet alius prægrauari. C. de inoff. teſt. ſi quis in ſuo. ext. de his quæ ſi. à maio. par. cap. c. qſiuit. in fi.

Anctorū.] Casvs. In hoc c. quinque per concilium Vrbani ſtatuuntur. Primū est, vt ordinatio ſine titulo facta irrita habeatur. Secundum est, vt clericus perpetuo pſeueret in eccleſia in qua est intitulat e. tertium est, vt clericus ſi intituletur in duabus eccleſiis: quia licet ex diſpenſatione epiſcopi clericus poſſit duabus eccleſiis prę ſidere, canonicus tñ præbendarius in duab. eccleſiis eſſe nō potest. Quartum est, vt præpoſitus maioris eccleſiæ curam habeat de eccleſiis pauperib. q clericos ſuos ſuſtētare non poſſunt. Quintum est, vt præter nouem præfatiōes decima dicatur, quæ incipit: Aequū & ſalutare.
v ¶*Perpetuo.*]i. dū viuit. ff. p ſol. l. 1. filius enim non debet eſſe tēporalis nec hæres. ff. de adop. quæſitū f. & inſt. de hær. inſt. §. hæres.
x ¶*In duabus.*]Qui enim titulum habet in vna eccleſia, ſi recipit ſecundam eccleſiam vel præbendam pro titulo, perdit primā, vt ext. de cōceſ. præb. & eccl. non vacan. litteras. ſed ſi recipit ip ſam quaſi beneficium, & quaſi commendatam ſiue ſtipendium, tūc ſecus: & tunc non est canonicus ſecundæ præbendæ, nec cum eis potest eligere. Si quæras quare canon iſte permittit epō diſpenſare in eccleſiis, & non in ꝓbendis, dico ꝙ eque potest diſpēſare in ꝓbendis ſicut in eccleſiis, dummodo ſint de eodem epiſcopatu. Est ergo hæc veritas, ꝙ de iure communi non potest quis habere duas eccleſias vel præbedas in eodem epiſcopatu vel in diuerſis, niſi in caſib. notatis 21. qu. 1. in ſumma. "Sed numquid hodie beneficium huius canonis est ſublatum epiſcopis per illam nouam conſtitutionem, de multa, in tit. de præb. ex eo ꝙ dicitur ibi, per ſedem apoſtolicam poterit diſpenſari? Dico ꝙ non: ſed tantum vaga & indiſcreta diſpenſatio est ablata ab eis non probabilis: ſicut per remotionē appellationis non remouetur neceſſaria appellatio vel probabilis, ext. de ap. paſtoralis. ſic cum Dominus prohibuit iurare, non prohibuit iuramentum neceſſarium, ſed temerarium, vt 22. q. 1. ca. ita. ſic cum Dominus prohibuit vxorem ſeparari à viro, intelligendum est tātum de illa ſeparatione, quę ſit ſine ratione, vt 33. q. 2. quos Deus. "Si obiicias, ꝙ punitur epiſcopus, qui præmittit ipſum habere prius ſtipendium, vt ibidem dicitur ext. de præb. quia in tantum. de cler. non reſid. quia nonnulli. ergo diſpenſare non potest. Non ſequitur: quia epiſcopus punitur qui ordinat clericum cōcubinarium, vt 81. di. qui in aliquo. & tantum cum ipſo diſpenſare poteſt: ſed ideo punitur, quia indiſcrete diſpenſat. Si obiicis quod dicitur ibi per ſedē apoſtolicam: ergo non potest per aliūm, non ſequitur: quia eodem modo decretum dicit ꝙ ordinationes eporum faciēdæ ſunt auctoritate apoſtol. 64. di. ordinationes. & tamen propria auctoritate ſic ri poſſunt. Sic etiam alibi dicitur, ꝙ quilibet presbyter ꝑt & debet baptizare vel celebrare de licentia epiſcopi, vt 16. q. 1. cunctis. & tamen ſuo iure potest baptizare: ſed ideo dicit hoc, quòd eius auctoritate ſaltem generali debeat fieri diſpenſatio. Vel dic quòd tunc ſolus Papa diſpenſat, cum quis diuerſa beneficia in diuerſis epiſcopatibus vult habere propter repugnantiam quæ ex hoc proueniret: quia nemo duobus dominis potest ſeruire h, vt 21. quæſtio. 1. capit. 1. Ioan. Hæc gloſſa nihil valet: quia Papa tantum diſpenſat circa plures eccleſias habentes curam animarum, & plures dignitates, vt expreſſe dicit decret. de multa. ſed circa plura beneficia ſimplicia non videtur epiſcopo diſpenſare prohibitum.
x ¶*In duabus.*]Nec iure ciuili quis in duob. collegiis potest connumerari

tur: in quo ſic ſtatutum est canone 6.

¶Nemo ordinandus est abſolute. C. I.

Neminem n abſolute o ordinari presbyterum, vel diaconum, vel quemlibet in eccleſia ſtica ordinatione conſtitutum, ni ſi a manifeſte ĕ eccleſia ciuitatis P, ſiue poſſeſſionis q, aut in martyrio r aut in monaſterio, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicatæ vocabulum. Eos autē, qui abſolute ordinantur, decreuit ſancta ſynodus vacuam s habere manus impoſitionem, & nullum t tale factum valere ad iniuriam t ipſius, qui eum ordinauit.

1 Anſl. 7. c. 105. Pol. l. 1. tit. 31. Burc. l. 2. c. 6. Iuo p. 6. c. 26. Pan. l. 3. c. 27

a ¶Niſi manifeſte.]*Græce legitur: ἐὰ μὴ ἐπίτασιν ἢ ἐκκλησίας, οἵτινος ἢ κώμης ἢ μαρτυρίου, ἢ μοναστηρίου ἢ χωρεπισκόπου ἢ πολυτόπου. hoc est*, niſi proprie in eccleſia ciuitatis, vel pagi, aut martyrio, aut monaſterio, qui ordinatur, pronuntietur. *In ordine autem Romano ſit mentio talis pronuntiationis, epiſcopi nomine per archidiaconum factæ.* De titulo S. Stephani eligimus Petrum ad lectorem ad eundem titulum.
b ¶Nullum tale factum.]*Græce, μηδαμῶς ἀλλὰ ὅτι ὑγιῶς. id est*, numquam poſſe operari.
Item ex concilio Vrbani ij. habito Placētiæ.
¶Irrita ſit ordinatio ſine titulo facta. C. II.

Sanctorum canonum ſtatutis conſona ſanctione decernimus, vt ſine tulo facta ordinatio irrita habeatur, & in qua eccleſia quilibet titulatus est, in ea perpetuo u perſeueret.

¶Omnino autem in duabus x aliis, arg. quòd ſi quis habet patrimonium ſufficiens, ordinari potest ſine titulo. ext. de præb. epiſcopus.
s ¶*Vacuam.*]quo ad executionem.
t ¶*Ad iniuriam.*]& etiam ſuum delictum: quia ſe ſic permiſit promoueri, aliàs alterius odio non debet alius prægrauari. C. de inoff. teſt. ſi quis in ſuo. ext. de his quæ ſi. à maio. par. cap. c. qſiuit. in fi.

Sanctorū.] Casvs. In hoc c. quinque per concilium Vrbani ſtatuuntur. Primū est, vt ordinatio ſine titulo facta irrita habeatur. Secundum est, vt clericus perpetuo pſeueret in eccleſia in qua est intitulat e. tertium est, vt clericus ſi intituletur in duabus eccleſiis: quia licet ex diſpenſatione epiſcopi clericus poſſit duabus eccleſiis prę ſidere, canonicus tñ præbendarius in duab. eccleſiis eſſe nō potest. Quartum est, vt præpoſitus maioris eccleſiæ curam habeat de eccleſiis pauperib. q clericos ſuos ſuſtētare non poſſunt. Quintum est, vt præter nouem præfatiōes decima dicatur, quæ incipit: Aequū & ſalutare.
v ¶*Perpetuo.*]i. dū viuit. ff. p ſol. l. 1. filius enim non debet eſſe tēporalis nec hæres. ff. de adop. quæſitū f. & inſt. de hær. inſt. §. hæres.
x ¶*In duabus.*]Qui enim titulum habet in vna eccleſia, ſi recipit ſecundam eccleſiam vel præbendam pro titulo, perdit primā, vt ext. de cōceſ. præb. & eccl. non vacan. litteras. ſed ſi recipit ip ſam quaſi beneficium, & quaſi commendatam ſiue ſtipendium, tūc ſecus: & tunc non est canonicus ſecundæ præbendæ, nec cum eis potest eligere. Si quæras quare canon iſte permittit epō diſpenſare in eccleſiis, & non in ꝓbendis, dico ꝙ eque potest diſpēſare in ꝓbendis ſicut in eccleſiis, dummodo ſint de eodem epiſcopatu. Est ergo hæc veritas, ꝙ de iure communi non potest quis habere duas eccleſias vel præbedas in eodem epiſcopatu vel in diuerſis, niſi in caſib. notatis 21. qu. 1. in ſumma. "Sed numquid hodie beneficium huius canonis est ſublatum epiſcopis per illam nouam conſtitutionem, de multa, in tit. de præb. ex eo ꝙ dicitur ibi, per ſedem apoſtolicam poterit diſpenſari? Dico ꝙ non: ſed tantum vaga & indiſcreta diſpenſatio est ablata ab eis non probabilis: ſicut per remotionē appellationis non remouetur neceſſaria appellatio vel probabilis, ext. de ap. paſtoralis. ſic cum Dominus prohibuit iurare, non prohibuit iuramentum neceſſarium, ſed temerarium, vt 22. q. 1. ca. ita. ſic cum Dominus prohibuit vxorem ſeparari à viro, intelligendum est tātum de illa ſeparatione, quę ſit ſine ratione, vt 33. q. 2. quos Deus. "Si obiicias, ꝙ punitur epiſcopus, qui præmittit ipſum habere prius ſtipendium, vt ibidem dicitur ext. de præb. quia in tantum. de cler. non reſid. quia nonnulli. ergo diſpenſare non potest. Non ſequitur: quia epiſcopus punitur qui ordinat clericum cōcubinarium, vt 81. di. qui in aliquo. & tantum cum ipſo diſpenſare poteſt: ſed ideo punitur, quia indiſcrete diſpenſat. Si obiicis quod dicitur ibi per ſedē apoſtolicam: ergo non potest per aliūm, non ſequitur: quia eodem modo decretum dicit ꝙ ordinationes eporum faciēdæ ſunt auctoritate apoſtol. 64. di. ordinationes. & tamen propria auctoritate ſic ri poſſunt. Sic etiam alibi dicitur, ꝙ quilibet presbyter ꝑt & debet baptizare vel celebrare de licentia epiſcopi, vt 16. q. 1. cunctis. & tamen ſuo iure potest baptizare: ſed ideo dicit hoc, quòd eius auctoritate ſaltem generali debeat fieri diſpenſatio. Vel dic quòd tunc ſolus Papa diſpenſat, cum quis diuerſa beneficia in diuerſis epiſcopatibus vult habere propter repugnantiam quæ ex hoc proueniret: quia nemo duobus dominis potest ſeruire h, vt 21. quæſtio. 1. capit. 1. Ioan. Hæc gloſſa nihil valet: quia Papa tantum diſpenſat circa plures eccleſias habentes curam animarum, & plures dignitates, vt expreſſe dicit decret. de multa. ſed circa plura beneficia ſimplicia non videtur epiſcopo diſpenſare prohibitum.

"Ordinat⁹ ſine titulo deponi d3.

"Clericus infelix eſu rit i plateis.
"Clericus ciuitatenſis extraneo ꝓferendus, d Fundata. idē Arc. pre poſ. hic vidē Roc. Cur. d iur. pat. ver. honorificū, q. 18.

merari. ff. de col. j. l. 1. §. 1. nec duas militias habere. C. q mil. nō poſ. l. 1. §. in poſterū. nec duos honores. ff. ad mun. libertus. §. ſcriptio.
a ¶*Diuerſis.*]non conuentualib. cum enim nec canonicus in diuerſis conuentualib. eſſe poſſit, ergo multo magis nec prælatus, ita ꝙ ſit in eis canonicus.
b ¶*Cura.*]12. q. 2. bonæ rei. Lau.
c ¶*Præpoſito.*]i. epiſcopo, qui est ordinator in cunctis, vt in cōtrario hic ſignato. 25. di. c. 1. Vel dic ꝓpoſito, i. archidiacono. ar. ext. de ver. ſi. quamuis. & ſic nec illud erit contrarium.
d ¶*Tam de poſſeſſionibus.*] Ar. pro capel. vī decimæ debitæ maiori eccleſię ſic communicentur illis. Ar. cōtra 12. q. 1. videntes e.
e ¶*Prouideat.*]vt den tur vni, vel ſimul vni antur, vt 10. q. 3. vnio. de cōſ. di. 1. c. 2. & ext. de præb. expoſuiſti.
f ¶*Nouem.*] de conſe. dist. 1. inuenimus.

De clericis. Casvs. Hic ponitur 71. di. in qua oſtendit Gratian. q clericus vnius epiſcopi nō est ab alio epiſcopo ordinādus, vel in eccleſia recipiendus ſine licētia & litteris ſui epī: alioquin irrita erit ordinatio &re ceptio, niſi cauſa hoſtilitatis fuerit ab eccleſia ſua ejectus clericus: quia tunc dum durat hoſtilitas, recipi poteſt, vt 7. q. 1. paſtoralis. Io. de Fan.
g ¶*De clericis vero.*] In hac di. 71. oſtendit Gratian. q clericus vnius epiſcopi non est ab alio ordinādus epiſcopo, vel i aliqua eccleſia inſtituendus ſine litteris ſui epiſcopi. qđ ſi factū fuerit, irritabitur, niſi hoſtilitatis cauſa clericus exularet.]. e. clericos.

Illud.] Casvs. Quidam epiſcopi ordinabant & recipiebāt in ſuis eccleſiis aliorum epiſcoporū cleri cos, eis irregſitis: vnde cōtentiones & diſcordiæ naſcebātur: & ideo ſtatutum fuit in concilio Sardicen. ne hoc decetero fieret, niſi cū licentia ſuorū epiſcoporū: alioquin irrita erit talis ordinatio. Duo ſequentia c. plana ſunt, quæ fere idem dicūt cum iſto.
h ¶ *Contentionibus.*] "Nam communitas mater diſcordiæ est. ff. de lega. 2. cum pater. §. dulciſſimis.
i ¶ *Et ſine voluntate.*] Argum. expreſſum ad id quod dixi. 7. quæſt. 1. placuit.
k ¶*Ordinatio.*]niſi poſtea ratum haberet ſuus epiſcopus b, vt 63. di. Salonitanæ.

De aliena.] ¶*Exoratus.*] Sed numquid ſufficeret vt diſſimularet c? Non, vt 85. dist. Florentinum. & 63. di. litteras. vt no. j. 7. q. 1. c. placuit.

Si quis auſus.] ¶*Conſenſum.*] Ergo cum conſenſu eius poterit. C. de ſacr. ſan. eccc. qui ſub præxtu. & expreſſo conſenſu nō tacito. ff. de proc. filius famil. §. inuitus.

a Et 16. q. 1. qſiq;. vbi d hoc. ext. de ſpōſ. ex trāſmiſſa. vbi d hoc. Arc.

b Ex iſta gl. infertur, ꝙ ratihabitio retrahitur. Cōcor. tex. in l. vero. §. ſed & ſi. & ibi Bar. ff. d fol. & l. obſernat. §. fi. ff. d ſ. pcō. c Dicit ibi Lau. ſufficere vt me facere vt canonicū, ſ3 vt platū.

c Addē qđ ꝓ priedicatur ꝑpetuū, & qđ æternū, not. in l. eā debere cōſtāā. ff. de ſer. vrb. pd. 2. Antoninus par. 2. c. 1. §. 22. fAliās incipit, ſi tibi.

d "Epi verū hodie poſſint ca bificiorū pluralita dispēſare g Sed nūqd in caſu poterit legare cardinalat⁹? Dicit Roſſi. bene, ꝙ ria 13 q. 1. qa hoc ſpā liter fedi a poſt. refer natur & hoc ipſe not. in ſuo libello iuris can. h. "An plures ꝑbēdæ poſſint eſſe alicui cōferri. iux ta princi. ſed. qđ dem eſt, &c. Arc. h De hoc ꝑ no. 21. q. 1. c. & idē ſen tit H. e. can. q. 1. in pe. & Gof. & Vinc. de fide multa. Arc.

Clericos.] Casvs. Quæſitum fuit in Chalcedo. concilio, vtrum epō liceat ordinare in ſua ciuitate clericos alterius ciuitatis? Et diffinitum est ꝙ non: ſed vnuſquiſq; clericus perſeueret in ea eccleſia in qua ab initio conſueuit: exceptis illis, qui cauſa hoſtilitatis & neceſſitatis ſuas eccleſias perdiderūt & ciuitates. & quicumque epiſcopus contra fecerit, excommunicatus pmanebit cū eo quem ſuſcepit, donec ad ſuam eccleſiam reuertatur clericus.
n ¶*Sed quieſcant.*]niſi vocentur, & eligantur ad alias eccleſias. tūc. n. auctoritate maiores poſſunt trāſire ad alias, vt 7. q. 1. epiſcopus de loco.
o ¶*Ex neceſſitate.*]ſed pone ꝙ presbyter amiſit eccleſiā ſuam, epſ ciuitatem ſuam: tamen remanet in ali qua parte ſui epiſcopatus: "nūquid clericus recedet, quo voluerit ſine litteris epī? Dicunt quidā ꝙ non. nam adhuc prælatus remanet amiſſę eccleſiæ. Alij dicūt contra rium, vt dixi 7. q. 1. paſtoralis. Sed verior ē ratio prior: quia epiſcopus adhuc non deſinit eſſe ſuus prælatus: qa non tñ ratione beneficij, ſed etiā ratiōne ordinis est ꝑlatus ſuus. Alij dicūt in pendenti eſſe vtrū ſit prælatus. nā ſi poſt ea liberatur eccleſia, remanet eccleſiæ prę latus. alias non. 7. q. 1. paſtoralis. Et arguitur ad hoc ext. de cle. non reſid. fraternitatē. Item pone ꝙ epſ dat ei licentiam tran ſeundi ad alium epiſcopatum ſub ea conditione, vt ſi redierit ꝑ prior eccleſia ad liber tatē, redeat ad eam: nunquid epſ interim cōtra C. de eſt prælatus eius? Sic: non tamen potest eū excommunicare niſi fort e eccleſia liberata non velit redire. licet. n. interim ſit eius prælatus, ligatam tamen habet executionem. Item ſi ad aliam eccleſiam vellet eum reuocare, non poſſet niſi ad ſuam, ex quo ei licētiam dedit: niſi ei ſub hac cōditione licentiam dediſſet, vt poſſet eum quandocumq; vellet reuocare. Item ſi totus epiſcopat⁹ occupatus est à Saracenis: nunquid remanēt clerici iſtius epiſcopi, cum omnes ſint in epiſcopatu alterius? Dico ꝙ remanēt, ſed non habet iuriſdictionem liberam in eos. Item nūquid poſſunt eos vicini epi recipere ſine litteris eius? Sic: ipſe tamen ſi epiſcopatus eius eſſet liberatus, poſſet eos reuocare, etiam ſi eis licentiam dediſſet: niſi forte licentiando eos abſolueret. Vel dic quòd prior definit eſſe prælatus ipſorum, vt no. 7. q. 1. paſtoralis.
p ¶*Tamdiu.*]j. 21. q. 4. epiſcopi. Arg. j. 7. q. 2. c. 2. &c.

Fraternitatem.]Casvs. In eccleſia Benafrana erat quidam diaco nus nomine Gratianus: quem Fortunatus epiſcopus volebat in ſua eccleſia ordinare: & cum propter hoc poſtulauit à Papa. & quia in eccleſia Benafrana non erat epiſcopus hoſtilitate faciente à quo peti poſſet diaconus ille: Papa eum ſibi ſine mora conceſſit.

1 Pann. l. 3. c. 64. †*al. vſurpet.*

2 Burc. l. 1. c. 109. Iuo p. 5 c. 11. ex alia verſione. "Clerici an obedire teneātur epō q ciuitatē ſuā amiſit.

3 Anſl. 6. c. 125. & l. 7. c. 109. Iuo p. 6 c. 361.

4 Io. diac. l. 3 c. 20. Pol. l. 1 tit. 7. Anſel. l. 7. c. 80.

a ¶*Hab*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum, habituro [a] licentiam [b] diaconum illum, nostra interuenien te auctoritate, ecclesiæ tuæ, Deo propitio, constituere cardinalem.

[a] ¶ *Habituro.*]absolute ponitur sine verbo. 63. dist. Agatho.

[b] ¶ *Licentiam.*] " Sed nũquid capitulum dum ecclesia vacat posset ipsum licentiare? Non: quia quædam alienatio est, quæ non potest fieri vacante ecclesia. 12. q. 2. si qua. de hac materia habes 24. di. c. 2. Io. Sed quid si ecclesia habet visitatorem[a]? Videtur q̃ iste possit alienare, vt inst. de cu. §. vl. nam auctoritate metropolitani debet cõstitui visitator. Sed videtur contra quod dicit lex: quia ad ea q̃ solemnitate iuris desiderant, tutore opus est. ff. de consen. & auct. præst. l. curatorẽ. vnde non credo hæc fieri posse per visitatorem, cum solennitatem exigant. 10. qu. 2. hoc ius. Ioan.

[a] Sub. q̃n d; cõstituti autoritate metropolitani, Lau. q̃d dic, ve plene dixi 61. dist. c. vlt. & ibi de hoc.

P*Rimatus.*]Casvs. Episcopus Vegeselitanus surrexit in concilio Carthag. & suggessit concilio, vt statueret ne aliquis episcopus vsurparet clericũ vel parochianũ alterius, nec apud se retineret fine alterius episcopi licẽtia: cuius dictum Gratus episcopus approbauit: & per concilium Sardicen. cõfirmauit, & auctorizauit. Sequens c. patet.

c ¶ *Sine litteris.*]Ji. px. di. c. 2. & 3. & j. 76. di. c. vl. & 5. c. proxi. & 5. 61. di. Osius, & 85. dist. Florentinum, in fi. & 5. 63. dist. litteras.

c ¶ *Sine litteris.*]credem tamen & testes sufficere. C. de fi. inst. in exercendis. & ext. de cle. pere. tuæ. Lau.

[1] Burc. l. 2. c. 43. Iuo p. 6. c. 144. Anſ. l. 6. c. 124.

[a] al. priuat[a].

" Laicus and possit ordinari à non suo epo.

d ¶ *Obtineat.*] " Sed nonne extraneus episcopus potest ordinare laicum de alterius episcopatu, cum laicus possit transferre domicilium quo voluerit, Dico q̃ sic: sed domicilio non transl lato non potest eum ordinare: sicut nec alia sacramenta ab extraneo recipere possunt & ibi gl. & do. C. d rel. & fum. fun. No. Bal. Pe. d Bellap, & Cyn. in l. si qua p calũniam. C. de epi, & cle.

2 Ex isto text. inferturq̃ epi sunt authẽticæ: cũ (vt hic) faciant fidẽ. Cõcor. numẽtorũ. & ibi gl. & do. C. d rel. & fum. fun. No. Bal. Pe. d Bellap, & Cyn. in l. si qua p calũniam. C. de epi, & cle. † *ordinet.*] Orig.

3 Burc. l. 2. c. 139, Anſ. l. 7. c. 162, Poly. l. 4. tit. 31.

b Ad hoc C. de incol. c. l. 10.

4 Burc. l. 15. c. 30. Iuo p. 16. c. 31.

" Clerici de diœcesi sũt extraneis p ferendi.

" Laicus an d possit ordinari à non suo epo.

2 Ex isto text. inferturq̃ epi sunt authẽticæ: cũ (vt hic) faciant fidẽ. Cõcor. numẽtorũ. & ibi gl. & do. C. d rel. & fum. fun. No. Bal. Pe. d Bellap, & Cyn. in l. si qua p calũniam. C. de epi, & cle. † *ordinet.*] Orig. 3 Burc. l. 2. c. 139, Anſ. l. 7. c. 162, Poly. l. 4. tit. 31. b Ad hoc C. de incol. c. l. 10. 4 Burc. l. 15. c. 30. Iuo p. 16. c. 31.

" Clerici de diœcesi sũt extraneis p ferendi.

P*Rimatus* † episcopus Vegeselitanus dixit. Suggero sanctitati vestræ, vt statuatis non licere clericum alienum ab aliquo suscipi sine litteris [c] episcopi sui[2], neque apud se retinere, nec laicũ vsurpare sibi de plebe aliena, vt eum obtineat † [d] sine conscientia eius episcopi [e], de cuius plebe est. Gratus episcopus dixit. Hæc obseruantia pacem custodit: Nam & memini in sanctissimo concilio Sardicensi statutum, vt nemo alterius plebis hominem vsurpet: Sed si forte erit necessarius, petat à collega [f] suo, & per consensum habeat.

Item ex concilio Caleedonensi, c. 13.

¶ Sine litteris commendatitiis clericus extra suam ecclesiam non ministret. C. VII.

3 EXtraneo clerico, & lectori extra ciuitatem suam sine commendatitiis [g] litteris proprij episcopi nusquam penitus liceat ministrare.

Item ex sermone Sancti Augustini ad populum.

¶ De eodem. C. VIII.

4 HOrtamur christianitatem vestram iuxta sanctorum canonum instituta, vt in ecclesiis à vobis fundatis aliunde veniẽs [h] presbyter non suscipiatur, nisi à vestræ fuerit ecclesiæ cõsecratus episcopo, aut ab eo per commendatitias litteras suscipiatur.

Item ex concilio Antiocheno, c. 7.

¶ Absque formata clerici peregrini non suscipiantur. C. IX.

NVllum [i] absque formata[A], quam Græci epistolam dicunt, peregrinorum clericorum suscipi oportet.

A ¶ Formata.] *Græce est,* μηδένα ἄνευ ἐφοδίων ἐκκλησίας τῶν ξένων. *quod Dionysius vertit.* nullus peregrinorum sine pacificis, id est, commendatitiis suscipiatur epistolis. *atque ita Burc. & Iuo habent.*

DISTINCTIO LXXII.

Dimissorias [k] vero litteras episcopus nisi rogatus, non tribuat: sicut statutum est in synodo habita Romę. Vnde Leo Papa.

¶ Nisi eodem petente, nulli dimissoriæ litteræ præstentur. C. I.

5 EPiscopus [l] subiecto sibi sacerdoti, vel alij clerico, nisi ab ipso postulatus [m], dimissorias non faciat, ne ouis quasi perdita, aut errans inueniatur.

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 21.

¶ De eodem. C. II.

6 CLericum [n] alienũ, nisi concedente eius episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promouere in ecclesia sibi credita. Clericorum [o] autem nomen lectores, & psalmistæ, & ostiarij retinent †.

Item ex concilio Mileuitano, c. 15.

¶ In vna ecclesia ordinatus, in alia non suscipiatur †. C. III.

7 PLacuit [p], vt quicumque in vna ecclesia vel semel eligitur [q], ab alia ecclesia ad clericatũ non teneatur.

B ¶ Eligitur.] *In concilio Mileuitano est* vel semel legerit, *itemque in concilio Carthaginensi græco, c. 91.* κἂν ἅπαξ ἀναγνῷ, *In Africano autem. c. 57.* vel semel suscepto officio legerit.

DISTINCTIO LXXIII.

Valiter vero commendatitia, vel dimissoria, seu formata epistola facienda sit, videndum est. Debent namque litteræ græcæ interponi nuat semel, id est perfecte ita quòd confirmatus sit. ar. ext. de of. de leg. in litteris. & etiam si nondum est trãslatus, vt est arg. ff. de don. qui sa xum.

Valiter.]Casvs. Hic intitulatur 73. dist. quæ in scholis nõ legitur: quia ea quæ ibi continentur, in desuetudinem abierunt: nec modo locum habent: ibi enim continetur qualiter & quibus litteris vel græcis vel latinis formatæ debent fieri: sed nunc non sic fiunt: & ideo quia in ea nulla vel modica vtilitas continetur, ideo membranas occupare non debet. 19. dist. si Romanorum.

Qua

[i] ¶ *Nullum absque.*] ¶ *Peregrinorum.*]Clerici peregrini large possunt appellari omnes, qui non sunt de episcopatu ordinantis, siue sint clerici, siue laici: quia nulli talium debent recipi ab aliquo episcopo ad dignitatem, vel ordines, vel alia sacramenta ecclesiastica. 3. e. di. per totum. & specialiter. e. ti. primatus. & hoc ext. de cle. pereg. e. 2. & 3. Et q̃ omnes tales dicantur peregrini & extranei, est ar. 3. q. 6. peregrina. 6. q. 3. c. 1. & 2. Ig noti dicuntur quorũ origo, vita, & singularitas sunt ignota episcopo, non distincto, sint de eodem episcopatu, vel alio. 24. dist. quãdo. 42. dist. quiescamus. ver. si enim ĩ clero, &c. Ar. 2. q. 7. quærendum. ver. quorum vita. secundum Ra. & Goff.

[1] Ansel. l. 6. c. 122.

[k] ¶ *Dimissorias.*] Hic depingitur 72. di. Diserat supra magister, clericum sine cõmendatitiis litteris sui episcopi nõ esse recipiẽdum. nunc ostẽdit, q̃ episcopus non debet eas dare nisi instãter rogatus.

[6] Burc. l. 2. c. 42. Iuo p. 6.

[l] *Episcopus.*] ¶ *Nisi c. 14. ab ipso.*] sc. qui eum habere desiderat & postulat: sicut cum quis transit in familiam alterius, vt ff. de adopt. l. 2. sic 5. 70. dist. c. 2.

[m] ¶ *Postulatus.*]" Sunt enim quædam q̃ non cõceduntur nisi cum instantia, vt pallium. 100. di. prisca. & apostoli. 2. q. 6. post appellationem. bene accedit ad hoc, quia q̃ præest, parcissime debet commeatum dare. ff. de re mil. officium.

[n] *Clericum.*]¶ *Episcopo.*]sic C. de eman. iubemus.

[o] *Clericorum autẽ.*] 5. dist. 21. cleros. ergo & qui eos verberat, incidit ĩ canonem. 17. q. 4. si quis suadente.

[p] *Placuit.*] ¶ *Eligitur.*] Ar. ex electione ius acquiri quidam tamen dicũt contrarium & exponunt semel, id est perfecte ita quòd confirmatus sit. ar. ext. de of. de leg. in litteris. & etiam si nondum est trãslatus, vt est arg. ff. de don. qui saxum.

[d] c. 433. Qd dic vt not. 63. dist. quãto. & 16. q. 7. contra sanctorum. ibi Ioan. intelligit hoc c. i nomine tione. Ac q ri, Dic vt ibi cle. 1. vt ibi pend.

[q] *Eligitur.*]Ar. ex electione ius acquiri quidam tamen dicũt contrarium & expo-

8 Ex Attico ad finẽ cõci lij Chalced. Anſel. l. 6. c. 122. Iuo p. 6.

in ea epistola, & non sine causa. Græca enim elementa litterarum, numeros etiam exprimere, nullus qui vel tenuiter græci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis epistolis canonicis, quas mos latinus formatas vocat, aliqua fraus falsitatis temere præsumetur: hoc à patribus cccxviij. Nicææ congregatis saluberrime inuentum est, & constitutum: vt formatæ epistolæ hanc calculationis, seu supputationis habeant rationem: id est, vt assumantur in supputationem prima græca elementa patris, & filij, & spiritus sancti, hoc est α. ω. α· quæ elementa octogenarium, & quadringentesimum, & primum significant numerum: Petri quoque Apostoli prima littera, id est, σ. quæ numerum octoginta significat: eius quoque, qui scribit, episcopi † prima littera, cui scribitur, secunda littera, accipientis, tertia littera, ciuitatis quoque, de qua scribitur, quarta, & indictionis, quæcumque est illius † temporis, numerus assumatur. Atque ita his omnibus græcis litteris, quæ, vt diximus, numeros exprimunt, in vnum ductis, vnã, quæcumque fuerit collata, summam epistola teneat: hanc qui suscipit, omni cum cautela requirat expresse †. Addat præterea separatim in epistola etiam nonagenarium, & nonum numerum, qui secundum græca elementa significat ϡϑ.

† al. epistolam.

† al. expressam.

¶ Exemplar formatæ epistolæ, quæ in Nicæna synodo à cccxviij. Patribus facta est. C. I.

[1] Burc. l. 2. c. 227. Iuo p. 6. c. 434. simile qddã multoque magis c. 435.

IN nomine pattis. π, & filij. υ, & spiritus sancti. α. ω. Vualterio Spirensi episcopo. Ego Burchardus sanctæ Vuormaciensis ecclesiæ deuotus, gregis Christi famulus, in Deo vero summæ felicitatis beatitudinem. Cum sancta catholica ecclesia prompta sit sequi documenta Euangelica, quæ dicunt [Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, accipiet mercedem prophetæ: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet, &c.] & Apostolus iubeat hospitalitatem sectari, & necessitatibus sanctorum virorum communicare: tamen propter eos, qui cauteriatam habent suam conscientiam, dicentes se esse simplices, cum sint astutia diabolica repleti, & pro opere pietatis dicunt se de loco ad locum transire, cum sint, sua malitia faciente, fugitiui, & dicunt se esse ministerio sacro insertos, cum non sint, statutum est à sanctis patribus, neminem clericum alienum, & ignotum recipi ab aliquo episcopo & inthronizari in sua ecclesia, nisi habeat à proprio episcopo epistolam, quæ in canonibus nominatur formata. Ideo notum facimus fraternitati † vestræ, quòd præsens frater noster harum litterarum portitor nomine Hermanus † non pro sua nequitia expulsus est à nobis: sed postulantibus fratribus, eo quòd ex familia nostra fuit, & noster baptizatus, fecimus ei libertatem receptam in † cornu altaris canonice, & ordinauimus eum ad gradum presbyterij. Cui etiam has dimissorias, siue commendatitias litteras facimus, & eum ad vestram dilectam fraternitatem dirigimus, vt in vestra parochia sub vestro sacro regimine, & defensione consistere valeat. Ego, inquam, Burchardus humilis episcopus in nomine patris, † & filij, & spiritus sancti, & in vnitate sanctæ ecclesiæ, in qua Petro datum est ius ligandi, atque soluendi, absoluo Hermanum presbyterum de ciuitate Vuormacienſi indictione x. & licentiam do vobis inthronizandi eum in quacumque ecclesia vultis vestræ parochiæ. ¶ [2] Hanc ergo epistolam græcis litteris hinc inde munire decreuimus, & annulo nostrę ecclesiæ firmare censuimus. Fraternitatem vestram Christus nobis incolumen conseruet [A]. α ω α π β ι ſ ξ ἀμήν. Data Vuormaciæ. Idib. Martij, anno Dominicæ incarnationis, MXII. Indictione X.

† al. patris π. & filij υ. & spiritus sancti α.

[2] Iuo p. 6. c. 434. simile.

A ¶ Conseruet.]*In hoc & sequenti cap. ea tantum sunt emendata, quæ exemplarium auxilio restitui poterant. Ceterum quæ hoc loco sequuntur, etiam apud Burch. sunt depravata. Facile autem restitui possunt ex regulis initio distinctionis traditis. Quibus quidem regulis optime respondet exemplum ab Iuone allatum par. 6. c. 435. si litteræ in extremo 434. capitis positæ, ponantur loco earum quæ in ipso 435. asseruntur. Addita enim illis dictione, ἀμήν, resultat numerus ibi notatus, id est,* IↃCCLXXVIII. *Bene etiam procedet exemplum cap. 434. si vbi*

[3] ¶ *Quæritur.*] Hæc dist. diuiditur in tres partes, in quarum prima probat magister, q̃ clerici non sunt ad ordines compellendi. Secunda ibi, *Sane.* Tertia ibi, *Verum.* Io. de Fan.

Casvs. Suprà in pluribus locis facta est mentio de promotione clericorum. Sed quia clerici quandoque nolunt promoueri ideo Grat. annectit hãc 74. di. in qua quæritur, an aliquis inuitus sit promouendus. Et hoc ordine, q̃ cedit. Primo ꝓbat, q̃ clerici inuiti ꝓmoueri ſi debẽt p duo prima c. po 3 Anſ. l. 6. c. ſtea, ꝓbat cõtrarium: deinde solutionem dat. j. ead. §. verum.

[3] ¶ *Quæritur.*] Hic depingitur 74. di. in qua quæritur, " an qs inuit[a] fit ordinãdus: & præcise cõtinetur in quibusdã c. q̃ ſi, in q̃busdam q̃ ſic, vt. ſ. de nolentib. fiant volentes. cũ ergo nec aliq; vult promoueri, nec necessitas vel vtilitas ecclesiæ exigant: nõ est cogendus, vt j. eo. c. 1. & 2. ſi aũt necessitas ecclesiæ hoc exigit, cogitur, iuxta illud q̃d hẽs j. e. c. 3. & 4. & 23. q. 4. displicet. ſi aũt exigat vtilitas ecclesię, tũc dẽt cogi: iuxta id quod hẽs. j. ea. c. vlt.[a] Hæc tũ dist. vſ repro- bari j. eo. ca. eporũ. & ext. de ẽta. & qual. or. quæris. & 10 dici potest oia hæc referẽda ad arbitrium iudicis. Præterea qñ dices q̃ vtilitas ſit, & non necessitas? Tũc dico vtilitatẽ esse tũ cũ ecclesia indiget promotione aliquorũ q̃ nolunt promoueri, & tũ alig sunt in eadẽ ecclesia q̃ ꝓmoueri pñt, vt j. eo. c. vlt. Tũc aũt dico necessitatem esse, qñ ecclesia indiget ꝓ motiõe aliquorũ: nec alij sunt in ecclesia q̃ digne pñt ꝓmoueri, vt j. eo. c. 4. Si vis distinguere secundũ di ſtinctio. H. ſſi quis ſit promouendus: dic q̃ promouendus ad dignitatẽ cogitur p sub tractionẽ bñficiorũ. Alij dñt, q̃ per attractionem ẽt corporis ad ordines, vt j. 1. q. 6. c. vlt. 8. q. 1. in ſcripturis. 23. q. 4. displicet. ſi tñ ſit ſp inuitus, non cogitur. 20. q. 3. pſens. j. e. c. vbi. " Inuitis. n. ñ sunt dãdi honores. ñ sunt inuiff. de decur. l. 2. & 3. §. vlt. Sed promouẽdus ad ordines, vel honores suadẽte vtilitate, tũ cogitur ſecũdum quod hẽs j. ea. c. vlt. ſ. q̃ maiores sunt pluribus bñficiis honorandi, vt ibi dicetur. Necessitate cogẽte cogitur suſpẽſione ab offi cio. j. ea. ſi q. & c. placuit. " in quo intelligo & priuationẽ bñficij. regulariter. n. vno subtracto & reliquum est subtractũ, vt 81. di. ſi quis amodo. Credo tamen

[a] Vbi ð hoc in gl. 1.

" Honores ñ sunt dãdi honores. ñ sunt inuiff. de decur. l. 2. & 3. §. vlt. Sed promouẽdus ad ordines, vel honores suadẽte vtilitate, tũ cogitur ſecũdum quod hẽs j. ea. c. vlt. ſ. q̃ maiores sunt pluribus bñficiis honorandi, vt ibi dicetur. Necessitate cogẽte cogitur suſpẽſione ab offi cio. j. ea. ſi q. & c. placuit. " in quo intelligo & priuationẽ bñficij. regulariter. n. vno subtracto & reliquum est subtractũ, vt 81. di. ſi quis amodo. Credo tamen

" Ordinãd[a] fit ordinãdus: & præcise cõtinetur in quibusdã c. q̃ ſi, in q̃busdam q̃ ſic, vt. ſ. de nolentib. fiant volentes.

[a] al. inuit[a]

" Ordinãd[a] fit ordinãdus: & præcise cõtinetur in quibusdã c. q̃ ſi, in q̃busdam q̃ ſic, vt. ſ. de nolentib. fiant volentes.

" Honores ñ sunt dãdi honores. ñ sunt inuiff. de decur. l. 2. & 3. §. vlt. Sed promouẽdus ad ordines, vel honores suadẽte vtilitate, tũ cogitur ſecũdum quod hẽs j. ea. c. vlt. ſ. q̃ maiores sunt pluribus bñficiis honorandi, vt ibi dicetur. Necessitate cogẽte cogitur suſpẽſione ab offi cio. j. ea. ſi q. & c. placuit. " in quo intelligo & priuationẽ bñficij. regulariter. n. vno subtracto & reliquum est subtractũ, vt 81. di. ſi quis amodo. Credo tamen

" Offõ subtracto debet beneficiũ.

[a] al. ordinari

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen quòd debeat præcedere suspensio ab officio, quasi quædam excommunicatio, quam si contemnit, sequitur beneficij subtractio, vt 60. dist. innouamus. 23. q. 4. c. forte. Si vero nec necessitas nec vtilitas exigit, non est cogendus: & si episcopus eum cogat, vt causa odij & ingratitudinis eũ cogere. J. c. episcopus. & c. gesta. Quidam tamen volunt remouere distinctionẽ de necessitate & vtilitate, arg. j. e. episcoporũ. & dicunt q̃ diuersi canones diuersas pœnas imponunt nolentibus ꝓmoueri: & est in arbitrio epi quam imponat. Aliter tñ solutur hæc cõtrarietas extra de æta. & quali. quæris. Io. Quidquid dicat Ioan. decre. illa, quæris. dicit quòd cogi possunt, si vtilitas vel necessitas exigat, per subtractionem officij & beneficij. & tunc dico vtilitatem esse ecclesiæ, cum ille qui promoueri petitur, vtilior est in officio quam alter q̃ iam est promotus: & vtile est plures esse in ecclesia in eodẽ officio. Necessitas est cũ iam promotus non sufficit: vel non est aliquis promotus. B.

1 Pol. l. 2. tit. 33. Iuo p. 6. c. 379.

† *al. adducitur.*

EPiscopus.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ episcopus si debet promouere aliquem

2 In codice canonum.

inuitum vel reclamãtem, quod si fecerit, à celebratione Missarũ suspensus, annuæ pœnitentiæ subiacebit.

3 Iuo par. 5. c. 42.

a ¶ *Qui inuitum.*] aliquo indicio alio quã voce voluntatem ostendente.

b ¶ *Aut reclamãtem.*] voce vel signo. 50. dist. si qs diaconus. quãuis enim esset inuitus: si nec voce nec aliquo iudicio reclamaret, præsumeretur voluntarius. 54. dist. c. si seruus. aut reclamãtem signo saltem. " nam & per signa ita apparet voluntas, sicut per vocem [a]. 32. q. 5. nec solo. 20. q. 2. c. 1. & 2. Et sic no. differentiam inter inuitum & reclamantem, vt ff. de ser. vrb. præd. inuitum.

4 Burc. l. 2. c. 178. Iuo p. 6. c. 42. Ans. l. 6. c. 103.

† *ecclesiarum non obtemperauerint.*

" Voluntas manifestatur signis & voce.

c ¶ *Non præsumat.*] nihil ominus deponetur, vt j. eod. vbi.

GEsta.] CASVS. Natalis episcopus cum haberet archidiaconem suum exosum nomine Honoratum, quia contradicebat sibi, ne vasa sacra parentibus largiretur: illum inuitum vno eodemque tempore in sacerdotem promouit: & ab archidiaconatu remouit. Quod cum significatum esset Gregor, & cum deprehenderet quòd hoc malo zelo factum fuisset, reprehendit episcopum, dicens quòd sicut nemo compellitur promoueri inuitus, ita aliquis ab ordine non debet eiici sine culpa.

a Ad idem ext. de spõs. cum apud. Ita add Bal. in l. quãuis. C. de imp. & al. subst.

" Indignus minoribus ad maiora non promoueatur.

d ¶ *Gesta.*] Hoc c. & c. Honoratus. loquuntur de eadem materia: & idem est casus vtriusque.

e ¶ *Secretario.*] aliter sumitur 23. dist. non oportet.

f ¶ *Persona.*] Arg. " non debere promoueri ad maiora, qui minoribus indignus iudicatur. arg. 24. q. 1. miramur. & di. 44. nulli liceat. ff. de senatuscon. qui indignus. & cui interdicitur pomerium, &c. ff. de fer. expor. cui pacto. ff. de interd. & releg. l. relegatorum. §. vlt.

" Contraria allegãs audiri nõ dẽt.

g ¶ *Quæ tamquam.* Ji. & illa. Arg. " quòd contraria allegans non est audiendus. 13. q. 2. quàm præpositum. de consec. dist. 2. reuera. 23. q. 7. c. 3. extra de appel. solicitudinem.

" Monachi inuitis, an districtior vita possit imponi.

b Hoc asserũt tiue ponũt T. & B. ext. ne cleri. vel mo. relatũ. is hoc dem forte verũ é in clericis si pfessis. Arc.

h ¶ *Crescere.*] Argu. " q̃ monachis vel canonicis inuitis districtior vita non possit[b] imponi: arg. 15. q. 1. non est. & 20. q. 3. præsens. Io. 32. q. 1. integritas. B.

CONTRA. CASVS. Hucusque probauit, quòd aliquis non sit promouendus inuitus. modo vult probare contrarium per quatuor sequentia cap.

Si qui.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Carthaginensi, quam pœnam debeat pati clericus, qui propter necessitatem ecclesiæ suæ ad maiores ordines recusat ascendere. Et respondet quòd debet remoueri ab officio illius ordinis, à quo recedere noluit. Idem est casus sequent. cap.

¶ Annuæ suspensioni subiaceat episcopus, qui inuitum ordinare præsumit. C. I.

EPiscopus, qui inuitum [a], aut reclamantem [b] præsumpserit ordinare, annuali pœnitentiæ subditus Missas facere non ꝑsumat [c].

Item Gregorius Natali episcopo Salonitano, in 1. lib. reg. epist. 19.

¶ Nullus promoueatur inuitus. C. II.

1 GEsta [d], quæ nobis in concilij vestri confecta secretario [e] direxistis, in quibus archidiaconus Honoratus addicitur†, plena esse cognouimus semine iurgiorum: cum vno eodemque tempore vna persona [f] volens ad sacerdotij ordinem prouehitur, quæ [g] tamquam immerita à diaconatus officio remouetur. Et sicut iustum est, vt nemo crescere [h] compellatur inuitus: ita censendum puto similiter, ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deiiciatur iniuste.

Contra inuenitur in conc. Carthag. c. 31. [2]

¶ Qui ab episcopis suis promoueri contemnunt, à locis suis deiiciantur. C. III.

3 SIa qui clerici ab episcopis suis promoueri contempserint: nec illic maneant, vnde recedere [i] noluerunt.

2 ¶ *Qui inuitum.*] alij quo indicio alio quã voce voluntatem ostendente.

3 A ¶ Si qui.] *Verba huius c. sunt titulus seq. c. Placuit. qui est proprius canon 31. concilij Carthaginen. in codice canonum. & apud Græcos.*

¶ De eodem. C. IIII.

4 PLacuit, vt quicumque clerici, vel diaconi pro A necessitatibus ecclesiasticarum † rerum non obtemperauerint episcopis suis volentibus eos ad honorem ampliorem in ecclesia sua promouere: nec illic ministrent in suo gradu, vnde noluerunt recedere.

A ¶ Pro necessitatibus.] *Græce est, ἕνεκα τινων ἀναγκαιοτήτων ἐκκλησιαστικῶν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. id est,* ob quasdam cogentes causas suarum ecclesiarum.

Item ex concilio Agathensi, c. 23.

¶ Posteriores prioribus episcopi non præponant. C. V.

EPiscoporũ [k] etiam, quorum vita non reprehenditur, posteriorẽ priori nullus præponat, nisi † forte superbia elatus, quod pro necessitate ecclesię episcopus iusserit, implere contemnat.

2 ¶ Sane [l] si officium Archidiaconatus † propter simpliciorem [m] naturam implere, aut expedire ne quiuerit, ille loci sui nomen teneat, & ordinationem [n] A ecclesiæ, quem elegerit episcopus præponendum.

† *al. Archidiaconu.*

A ¶ Et ordinationem.] *Quamuis in recentioribus conciliorum editionibus Colonienses legatur*, & ordinationi ecclesiæ, quem elegerit episcop^s, præponatur: *tamen in vetere Colonienſi, duobus Parisiensibus, & duobus codicibus conciliorum Vaticanis est eodem modo, atque apud Gratianum.*

Item Gregorius Ioanni episcopo, Syracusano, lib. 11. epist. 34.

¶ In quo loco quisque ordinatus est, inuitus teneri non debet. C. VI.

QVorumdam ad nos relatione peruenit Cosmam, qui ex monacho monasterij sanctæ Luciæ à decessore vestro memorandæ † memoriæ Maximiano in

† *al. vocem ordinationis.*

a ¶ *Syracusana.*] quæ monachorum est, sicut & Cantuariensis. Et ita non est arg. hic, " q̃ monachus possit esse secularis canonicus: licet enim possit esse prælatus, tñ non pt præbendam habere, quæ priuat æ sit vtilitatis. H. contra sentit, vt dixi 63. di. c. 2. & 16. q. 7. in nona. b ¶ *Qualitate.*] arg. q̃ si quis translatus est de vna ecclesia in aliam ecclesiam, & deceptus est qualitate loci, restituendus est. " Et ita error qualitatis dissoluit matrimoniũ spirituale [a], & adde quod dixi 23. dist. cap. communis.

" Monachus non pt esse secularis canonicus.

" Error qualitatis dissoluit mrimoniũ spũale. a Idẽ dicerẽ i socio Lau. & facit pro restõe illius arg. ff. de adop. & fi pubes. I. de F.

† *al. contristationis.*

c ¶ *Et ideo.*] vt in aut. vt cum, de ap. cog. §. considerare. coll. 8.

d ¶ *Subiectos nostros.*] sic 95. dist. esto. 22. q. 5. de forma.

VERVM. Hæc est tertia pars huius dist. in qua soluit & dicit, q̃ præcise nõ est quis compellendus ad aliquam dignitatem. & hoc probat tribus auctoritatib. Io. de Fan.

CASVS. Soluit Gratianus prædictam contrarietatem, dicens q̃ illud c. gesta. intelligitur de his qui nõ causa necessitatis, sed causa odij volũt clericos promouere. Illa vero c. si qui. & placuit. intelligũtur de his clericis qui causa necessitatis contẽnunt promoueri. Et hanc dist. probat seq. cap.

VBi.] CASVS. Ioeps Rauennas cõsecrauit quendam Gregorium inuitum in episcopum, de quo conquestus est Papæ: quare Papa scribit archiepiscopo, & redarguit eum super hoc, & si de cetero talia fecerit, priuabit eum ordinatione Rauẽnatis, & Aemilien. ecclesię. Nam priuilegium meretur amittere, &c.

e ¶ *Honorem.*] " Hic patet, q̃ licet qs coactus ordinetur, tamen recipit ordinem. arg. 1. q. 1. quod quidam. & 45. dist. de Iudæis. Sed si absoluta esset coactio, tunc nullum reciperet ordinẽ, vt ext. de bapt. maiores. Sed nũquid iste qui conditionali coactione ordinatus est, tenetur continere? vñ q̃ sic, vt 45. di. de Iudæis. Item quia coacta voluntas est voluntas, vt 15. q. 1. merito. maxime secundum illos qui dicunt, q̃ ordini sit votum annexum, vt 27. dist. diaconus. 84. dist. cum in præterito. Dicunt quidam [b], q̃ talis teneatur cõtinere, & licet non debeat quis cogi ad recipiendum ordinẽ, tamen recepto cogitur seruare. Sed hoc non credo vbi metus talis est, qui cadit in constantem virum, vt ext. quod me. cau. c. per latum. & c. cum dilectus. quia integritas est res voti, & non præcepti. 32. q. 1. c. integritas. & continentia non debet esse nisi voluntaria, vt 31. di. c. ante triennium, & 20. q. 3. cap. præsens. nec dico talem in aliquo habere priuilegium clericis si tamen vult vti eo, potest: sed tunc continere tenetur. Secus autem in baptismo, quia illud est sacramentum salutis & necessitatis, ideo illud cogitur retinere, vt in c. de Iudæis.

" Posteriores prioribus episcopi non præponant.

[a] duob. casi. [b] est priori

" Simplicitas impedit

[b] Adde quis dicatur simplex, not. in l. 1. in pr. & de ædil. cur. & Scdm hãc sniam vide. vt ext. de bap. maiores. §. vlt. & not. ext. de cor. tex. & ff. de cl. ag. c. Iudæos. C. d pa. facri. & temp. 4 11. q. 3. c. priuilegiũ. 25. q. 1. c. de nunciamus autem.

a ¶ *Contra* ta. & C. quo. & quan. iu. aut. qui semel. Nec dicitur antea contumax quantum ad excommunicationem [c], vel missionem in possessionem: puniri tamen debet in expensis si in prima citatione non venit [d]. ff. si quis ius dicenti non obtemp. l. vna. & ita in publico conuentu responderunt Iac. T. & H. Et est argu. contra H. sententiam, quam not. 4. q. 1. in summa. Nam si post contumaciam infamis esset, non retineret ecclesiasticam dignitatem. C. de dignit. l. 2. lib. 12. extra de excess. prælat. inter.

f ¶ *Inuitum.* J. 23. q. 4. c. displicet tibi. contra. J. 1. q. 6. sicut is. & cõtra, & J. 7. q. 1. c. scias. [c] C. de epis. & cle. l. si quemquam. contra. Sed dico, q̃ semper ab initio debet esse inuitus, vt dixi J. 8. q. 1. i scripturis. Io.

c Vbi d hoc plene hi.

HOnoratus.] CASVS. Archidiaconus honoratus contradicebat episcopo Natali, ne sacra vasa consanguineis daret, propter

ecclesiæ, vel Æmilien sis noueris auferendas.

Item Gregorius Antonino subdiacono, li. 2. epist. 16. indictione 10.

¶ De eodem. C. VIII.

5 HOnorat [g] archidiaconus ecclesiæ Salonitanæ & à sanctę memoriæ decessore meo, missa supplicatione popoſcerat: vt ab antistite suo inuitus prouehi ad fortioris gradus ordinem contra morẽ nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri sibi non prouehendi gratia, sed causa ingratitudinis [h] perhibebat. Pro qua re tunc iam sanctæ memoriæ decessor noster scriptis suis Natali fratri, coepiscopoque nostro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconum inuitum proueheret, neve dolorem conceptę ingratitudinis diutius in corde retineret. Cumq; & à nobis hęc eidem summopere fuerint interdicta, non solũ mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum archidiaconum quasi ad fortiorem honorem [i] prouehẽs, conatus est arte callida degradare. Vnde actũ est, vt eo de archidiaconatus loco summoto aliũ ascisceret qui eius obtemperare moribus potuisset. Quem Honoratum archidiaconum arbitramur antistiti suo aliunde displicere nõ potuisse, nisi quòd eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam causam subtili voluimus, & tunc sanctæ memoriæ decessor meus, & nunc ego indagatione discutere, sed ipse suorum sibi actuum cõscius [k], personam ad iudicium postpoſuit destinare. Proinde experientiam tuam præsentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conueniens in Salona, Natalem fratrem, coepiscopumque nostrum saltem tot scriptis [l] admonitum studeat adhortari, vt supra memoratum archidiaconum in suo statim loco suscipiat. Quòd si facere hoc contumaciter, vt consueuit, forte distulerit, vsum ei pallij, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate

Anſel. l. 7. c. 75.

g ¶ *Salonitanæ.*] J. 93. dist. miratus.

h ¶ *Sed causa ingratitudinis.*] g alium propter odium, vel ingratitudinẽ nominat ad dignitatem, tenetur ei ad omne damnum quod ei inde accidit. C. si prop. inim. creat. fact. fit. l. 1. lib. 10.

i ¶ *Honorem.*] nam dicit lex, q̃ ex quo quis, promouetur ad maiorem dignitatem, amittit priorem. C. de primic. l. 1. li. 12. Et est ar. ff. ad mu. l. municeps.

k ¶ *Conscius.*] arg. q̃ q vocatus nõ venit, hoc ipso videtur diffidere de causa. 11. q. 1. Christianis. 3. q. 9. decernimus.

l ¶ *Tot scriptis.*] ar. hic, " q̃ nemo puniendus est pro prima contumacia. 92. dist. c. vlt. & 84. di. c. 1. sed fieri debet prout canon dicit. 23. q. 4. forte. quod non est verum. vt dixi 4. q. 5. quisqs [d]. In hoc cõueniunt T. Hug. & Iac. q̃ puniri debet in expensis citatus si in prima citatione non veniat, licet ius ei cõcedat trinam citationem, vt 24. q. 3. de illici

" Contumacia prima, an faciat aliquẽ puniri.

d In gl. sed obiicitur. i. bivideaspp id quod sequitur.

e Arg. cõtra J. 24. qu. 3. si qd potẽtib. vbi de hoc.

f Adde ad hoc Bar. Bal. & Alb. dRo. in l. sacim^m. C. de iudi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Contradices.*] attende archiepiscopum à subdito excommunicati posse, & eiusdem censuræ similitudine posse deponi illius auctoritate persónæ à quo fuit destinatus, vt 2.q.6.si episcopus. Bar.

b ¶*Adhuc.*] arg.q crescente contumacia debet crescere & pœna. ff. de interdict. & releg. relegatorum. " Et iste ordo est seruandus,

"Cõtumax quo ordine punitur.

† *al.contradicito*] Ori.

sedis Apostolicæ contradices† [a]. Quem si etiam amisso pallio adhuc [b] in eadem pertinacia perseuerare perspexeris, dominici quoque corporis, & sanguinis eumdem antistitem participatione priuabis [c].

Adhibenda est etiam disciplina, qua nolentes promoueri ad sacros ordines, ad obediendum episcopis suis prouocentur. In minoribus siquidem ordinibus constituti, paulatim per singulos gradus sunt prouehendi, vt contemnentes suis obedire episcopis, doleant sibi esse prælatos, quos prius habebant subiectos.

Vnde Gelasius scribit Victori episcopo †.

¶Cum maiores ordinari contempserint, de minoribus promoueantur ordinibus.
C. IX.

[1] COnsuluit dilectio tua de suorum promotione clericorum, perhibens, quòd diaconi ad presbyterij gradum quo ecclesiam tuam memoras indigere [d] venire detractant. Quapropter quia inuitos fieri ecclesiasticæ moderatio, grauitasque non patitur, vt ex nolentibus fiant volentes, ordinatio illa potest perficere †, si † quos habes vel in acolythis, vel subdiaconis maturiores ætate, & quorum sit vita probabilis, hos in presbyteratum studeas promouere, vt qui in suis ordinibus proficere noluerint, reddantur suis inferioribus post minores †, ipsaque commoda [e] presbyteri propensius [f], quàm diaconi consequantur, vt hac [g] saltem ratione [h] constricti & honorem, quem refugerant, appetere nitantur [i], & quæstum.

1 Anſl.l.7.c. 102.Iuo p.6 c.106.Poly. l.2.ti.31.

† *al.proficere* † *al.qui, scilicet si quos.* Iuo p.6. ca. 43.

DISTINCTIO LXXV.

Tempus autem [k] *consecrationis sicut in ordine Romano habetur, ad episcopi benedictionem non eligitur* [l]. *Omni tempore* [m] *benedicimur: dummodo ieiuni, & hora tertia benedictionem accipiant.*

Vnde Anacletus Papa scribit ad episcopos Italiæ, epist. 2. in princ.

¶Ordinationes episcoporum qua hora fieri debeant.
C. I.

[2] ORdinationes [n] episcoporum auctoritate [o] Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, episcopis sunt celebrandę. Qui simul cõuenientes scrutinium [p] diligenter agant, ieiuniumque cum omnibus celebrent precibus, & manus [q] in sanctis Euangeliis, quæ prædicaturi sunt, imponentes, Dominica die, hora tertia [r] orantes, sacraque vnctione, exemplo [s] prophetarum, & regum capita eorum more [a] Apostolorum, & Mosis [b] vngentes: quia omnis sanctificatio [c] constat in spiritu sancto: cuius virtus inuisibilis, sancto chrysmati [d] est permista: & hoc ritu solennem celebrent ordinationem.

Tempus autem consecrationis, trium mensium spatio clauditur: vltra quod, nisi necessitate cogente, episcoporum consecrationes post electionem differri non licet.

Vnde in Calcedonensi concilio, cap. 25. legitur.

¶ Vltra tres menses non differatur episcoporum ordinatio. C. II.

[1] QVoniam quidam metropolitanorum, sicut ad nos perlatum est, negligunt creditos sibi greges, & differunt ordinationes facere episcoporum, placuit sanctæ synodo intra tres [e] menses fieri ordinationes episcoporum, nisi forte inexcusabilis necessitas [f] coegerit tempus ordinationis† amplius protelari. Si autem [A] quis episcoporum [g] hæc non obseruauerit, ipsum debere ecclesiasticę condemnationi subiacere: reddittus vero eiusdem viduatæ ecclesiæ integros reseruari apud œconomum [h] eiusdem ecclesiæ placuit.

† τῶν κανόνων

A ¶Si autem quis.] *Sic etiam in prisca versione Græce est: ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο ποιήσει, ὑπακούσεται τῷ (al. τοῦτῳ) ἀκολουθήσαντι κανόνι. quæ alter interpres vertit.* Quòd si hoc minime fecerit, correptioni ecclesiasticæ subiacebit. *De metropolitano enim loquitur.*

3 Ceterorum vero ordinationes non nisi in temporibus certis, & diebus maxime sacerdotum, & leuitarum fieri debent, vespera sabbati, vel in Dominica in mane continuato ieiunio sabbati vsq; ad diem Dominicam, in quibus, i. intra quæ tempora ieiunis, & à ieiunantib. debet fieri consecratio. sic vt videtur Beneuen. & etiam mihi calus ponendus: licet non seruetur de consuetudine.

l ¶*Sabbati.*] Quidam intelligunt hoc c. de sabbato paschali, vt si qs tunc velit cõferre ordines, debeat eos con ferre i occasum solis: qa Missa tunc non est cantanda nisi die illa finita [c], vt J. de consc. di. 3. sabbato. quod patet ex eo qd dr tunc, in ieiuniis. Deus, q hãc sacratissi ibi videas. mam noctẽ. H. dicit q Pol.l.2. tit. 28. Anſl. l. 7. c. 43. Bur. l. 2. c. 23. & 47. Iuo p. 6. c. 3. Poly. ibid. Anſel. l. 7. c. 44. Iuo p. 6. c. 71. tps. ff. ad fil. Romano. ff. de ver. sig. & in l. more Romano. ff. de feri. & l. nuatio ieiunij. Præ- aut facta. § terea omnia iura diquòd tantum in sabbato conferendi sunt ordines, vt extra quòd omnes ordines sabbato conferuntur, & dicunt, quòd mane Dominicæ diei potius trahitur ad vesperam præcedentem, quàm vesperæ ad mane. Et ita siue conferantur vesperæ in sabbato, siue in mane sequenti, semper ficătione canonica con ferentur sabbato: & secundum hoc de iure debet continuari ieiuniũ. Inn. autem nõ determinat, an mane trahatur ad vesperam præcedentem, an vesperæ ad mane, de temp. or. litteras. con suetudo tamen habet, quòd tantum cir ca horam nonam sabbati fiunt ordinationes, secundum H. exponitur post diem sabbati. i. post finitum diem sabbati. Alij exponunt post diem sabbati. i. post incœptum diem sabbati. Ioan. certe H. opinio vera videtur, & male reprehenditur de continuatione ieiunij, quia iam incœpta est dies Dominica: & ideo est necessarium ieiunium, licet non seruetur de consuetudine, nisi velis dicere quòd hæc c. sint abrogata per decret. extra eo. ti. c. 3. B. in consecratione autem episcopi non est necessaria continuatio ieiunij: " cum tantum die Dominico consecretur, & in mane " quilibet intelligatur ieiunus, vt extra e. litteras. sed licet quis possit ordinare aliquem in sacerdotem in sabbato, & in mane in episco- " pum [e], tamen alium ordinem non posset eidem conferre in mane cui vnum contulerat in sabbato. extra e. litteras. Sed nunquid Dominico die in mane potest quis ordinari in sacerdotem, & eadem die hora tertia in episcopum? H. dicit quòd sic, quia numquam inuenitur prohibitum.

Item Leo episcopus Dioscoro Alexandrino episcopo, epist. 79. c. 1.

¶ Presbyteri, & leuitæ qua hora ordinandi sunt. C. IIII.

[3] QVod à patrib[o] nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, à vobis quoque volumus custodiri, vt non passim diebus omnibus sacerdotalis, vel leuitica ordinatio celebretur, sed post diem sabbati [l] eius noctis, quæ lucescit in prima [m] sabbati, exordia† consecrandi eligantur [n], in quibus his, qui consecrandi sunt, ieiunis, & à ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem [o] obseruantiæ erit, si mane, ipso dominico die, continuato [p] ieiunio [q] sabbati, celebretur: à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt: quod † ad diem resurrectionis (sicut etiam in Pascha Domini declaratur [r]) pertinere non dubium est.

Idem eodem capite.

† *texordia de ligantur, hoc est sub lege diuini officij subiiciantur*] Orig.

¶Ordinationes presbyterorum, vel leuitarum, qua hora fieri debeant.
C. III.

[2] ORdinationes [i] presbyterorum, leuitarumq;, tempore [k] congruo, multis coram adstantibus, solenniter agite, & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum societate, & adiumento plurimum gaudeatis.

Item Leo episcopus Dioscoro Alexandrino episcopo, epist. 79. c. 1.

¶ Presbyteri, & leuitæ qua hora ordinandi sunt. C. IIII.

[3] QVod à patrib[o] nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, à vobis quoque volumus custodiri, vt non passim diebus omnibus sacerdotalis, vel leuitica ordinatio celebretur, sed post diem sabbati [l] eius noctis, quæ lucescit in prima [m] sabbati, exordia† consecrandi eligantur [n], in quibus his, qui consecrandi sunt, ieiunis, & à ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem [o] obseruantiæ erit, si mane, ipso dominico die, continuato [p] ieiunio [q] sabbati, celebretur: à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt: quod † ad diem resurrectionis (sicut etiam in Pascha Domini declaratur [r]) pertinere non dubium est.

Idem eodem capite.

† *texordia de ligantur, hoc est sub lege diuini officij subiiciantur*] Orig.

Ordinationes presbyterorum, vel leuitarum, qua hora fieri debeant.
C. III.

[2] ORdinationes [i] presbyterorum, leuitarumq;, tempore [k] congruo, multis coram adstantibus, solenniter agite, & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum societate, & adiumento plurimum gaudeatis.

Item Leo episcopus Dioscoro Alexandrino episcopo, epist. 79. c. 1.

¶ Presbyteri, & leuitæ qua hora ordinandi sunt. C. IIII.

[3] QVod à patrib[o] nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, à vobis quoque volumus custodiri, vt non passim diebus omnibus sacerdotalis, vel leuitica ordinatio celebretur, sed post diem sabbati [l] eius noctis, quæ lucescit in prima [m] sabbati, exordia† consecrandi eligantur [n], in quibus his, qui consecrandi sunt, ieiunis, & à ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem [o] obseruantiæ erit, si mane, ipso dominico die, continuato [p] ieiunio [q] sabbati, celebretur: à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt: quod † ad diem resurrectionis (sicut etiam in Pascha Domini declaratur [r]) pertinere non dubium est.

Idem eodem capite.

† *texordia de ligantur, hoc est sub lege diuini officij subiiciantur*] Orig.

¶Ordinationes presbyterorum, vel leuitarum, qua hora fieri debeant.
C. III.

[2] ORdinationes [i] presbyterorum, leuitarumq;, tempore [k] congruo, multis coram adstantibus, solenniter agite, & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum societate, & adiumento plurimum gaudeatis.

Item Leo episcopus Dioscoro Alexandrino episcopo, epist. 79. c. 1.

¶ Presbyteri, & leuitæ qua hora ordinandi sunt. C. IIII.

[3] QVod à patrib[o] nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, à vobis quoque volumus custodiri, vt non passim diebus omnibus sacerdotalis, vel leuitica ordinatio celebretur, sed post diem sabbati [l] eius noctis, quæ lucescit in prima [m] sabbati, exordia† consecrandi eligantur [n], in quibus his, qui consecrandi sunt, ieiunis, & à ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem [o] obseruantiæ erit, si mane, ipso dominico die, continuato [p] ieiunio [q] sabbati, celebretur: à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt: quod † ad diem resurrectionis (sicut etiam in Pascha Domini declaratur [r]) pertinere non dubium est.

Idem eodem capite.

† *texordia de ligantur, hoc est sub lege diuini officij subiiciantur*] Orig.

a ¶*More Apostolorum.*] qui inunxerunt Iacobum. 3. 66. dist. porro.

b ¶*Et Moysis.*] qui inunxit Aaron & filios eius. 21. dist. §. 1.

c ¶*Sanctificatio.*] i. omnis vnctio sanctificans, & efficax est [a] spiritu sancto. " Et sic patet q in collatione sacramenti confertur gratia: & illa gratia inuisibiliter operatur. 1.q.1. multi. & si sacramentum aliquod confertur di gno, tunc corroborat virtutem priorem, vt de consec. di. 5. nouissime. & augetur in eo gratia. de consc. di. 4. non ex quo. Sed si sacramẽtum confertur indigno, solum sacramentum recipit, & illud recipit ad sui magnum: sed non recipit rem sacramenti. Hæc materia optime tractatur ext. de sa. vnct. cum veniſſet.

d ¶*Chrismati.*] Et ita chrisma est sacramentum, quod concedo. fic & aqua. 1.q.1. detrahe. & c. multi.

TEMPVS. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, quòd ecclesia episcopalis vltra tres menses vacare non dẽt: & post q electus fuerit, vtq; ad alios tres mẽses consecratur: interim ecclesia per œconomum gubernatur. & hoc probat per c. seq. Ioan. de Fant.

Casvs. Supra dictum est qua die, & qua hora debet eps cõsecrari: nũc aũt dicit intra quod tempus à tempore electionis & cõfirmationis debeat cõsecrari. Et dicit Gratian[a], quòd intra tres menses, nisi per necessitatem differretur.

† τῶν κανόνων

1 Pol.l.2. tit. 10. Burc.l.1. c.24. Anſl. 6.c.40. Iuo P.5.c.135.

2 3.dist.64. ordinatiões eporũ. Bur. l.1. c.15. Iuo p.5.c.69. Anſl.6.c.53 Pan.l.3.c.12 Pol.l.2.tit.6 De prophetis 3.Reg.19 De Moyse, Exod.29. De regibus 1.Reg.10.

QVoniam.] Casvs. Duo dicũtur in hoc c. Primum est q nullo archiepiscopus differat ordinationes episcoporum vltra tres menses, nisi necessitas compulerit amplius protelari. Secundum est q reditus viduatæ ecclesiæ debent esse in

3 *al.prophetarum exemplo reperiuntur, &c.*

"Electio d3 fieri intra trimestre.

potestate œconomi, donec episcopus eligatur, & confirmetur.

e ¶*Tres.*] " vsque ad tres menses fit electio. 50. dist. post quam. & vsq; ad alios tres menses consecratio, vt hic dicitur, & 100. di. quoniam.

f ¶*Necessitas.*] propter quam quandoque posset differri per totam vitam electi, maxime cõfirmati, vt si vitietur in corpore. arg. ext. de elect. cum in cunctis. licet sit arg. contrà ext. de æta. & qual. c. 1. vel si non reperiretur idoneus in ecclesia, nisi in minoribus ordinibus, vt 7.q.1. constitutum. 3. dist. 61. Osius. 28. dist. de Syracusanæ.

g ¶*Episcoporum.*] vel metropolitanorum, vel electorũ, qui epi sunt destinatione. cõtra vtrosq; enim pœna est statuta. 100. di. quoniam.

h ¶*Apud œconomum.*] De hac materia dixi J. 12. q. 2. illud.

CETERORVM. Hæc est tertia pars huius dist. in qua dicitur quòd ordinationes clericorum non debent fieri nisi congruo tempore. Ioan. de Fant.

Casvs. Supra dictum est quo tempore ordinentur episcopi. Nunc vero docet Gratian, quo tempore ceteri debeant ordinari. Et dicit q certis temporibus, f. sex, i. in quatuor temporibus anni. & in sabbato sancto, & in sabbato quod est ante Dominicam de passione Domini, vt J. eod. c. vlt. Minores etiam ordines possunt conferri in die Dominica ab episcopis, vt extra de temp. ord.

¶Casus seq. c. planus est.

i ORdinationes.] ¶*Leuitarum.*] Hoc idem in subdiacono, nisi in Papa tantum. ext. de temp. or. c. 1. sed secundum hæc decreta nondum subdiaconatus erat sacer ordo. arg. J. e. c. pe. 60. dist. c. fi.

k ¶*Tempore.*] & in maiori ecclesia, vt arg. 5. dist. 67. reliqui, & arg. 24. di. c. vlt. minores autem ordines, vbi, & quando libuerit potest epis copus conferre [b], vt extra ea. c. 3. & omnes simul si consuetudo habeat quando beat hoc in prouincia. extra de eo qui fur. ord. rec. cum H. lator.

b Ad idem j. Palea est.

QVod à patribus.] Casvs. Quæsiuit Dioscorus Alexandrinus patriarcha à Leone, vtrum indifferenter omnib. diebus sacri ordines pñt vel debent conferri. Et resp. q non, sed tantum post diem sabbati, & post exordia noctis, quę lucescit in prima sabbati, vel in Dominica in mane continuato ieiunio sabbati vsq; ad diem Dominicam, in quibus, i. intra quæ tempora ieiunis, & à ieiunantib. debet fieri consecratio. sic vt videtur Beneuen. & etiam mihi calus ponendus: licet non seruetur de consuetudine.

l ¶*Sabbati.*] Quidam intelligunt hoc c. de sabbato paschali, vt si qs tunc velit cõferre ordines, debeat eos conferre i occasum solis: qa Missa tunc non est cantanda nisi die illa finita [c], vt J. de consc. di. 3. sabbato. quod patet ex eo qd dr tunc, in ieiuniis. Deus, q hãc sacratissi ibi videas. mam noctẽ. H. dicit q Pol.l.2. tit. 28. Anſl. l. 7. c. 43. Bur. l. 2. c. 23. & 47. Iuo p. 6. c. 3. Poly. ibid. Anſel. l. 7. c. 44. Iuo p. 6. c. 71. tps. ff. ad fil. Romano. ff. de ver. sig. & in l. more Romano. ff. de feri. & l. nuatio ieiunij. Præ- aut facta. § terea omnia iura diquòd tantum in sabbato conferendi sunt ordines, vt extra quòd omnes ordines sabbato conferuntur, & dicunt, quòd mane Dominicæ diei potius trahitur ad vesperam præcedentem, quàm vesperæ ad mane. Et ita siue conferantur vesperæ in sabbato, siue in mane sequenti, semper ficătione canonica con ferentur sabbato: & secundum hoc de iure debet continuari ieiuniũ. Inn. autem nõ determinat, an mane trahatur ad vesperam præcedentem, an vesperæ ad mane, de temp. or. litteras. con suetudo tamen habet, quòd tantum circa horam nonam sabbati fiunt ordinationes, secundum H. exponitur post diem sabbati. i. post finitum diem sabbati. Alij exponunt post diem sabbati. i. post incœptum diem sabbati. Ioan. certe H. opinio vera videtur, & male reprehenditur de continuatione ieiunij, quia iam incœpta est dies Dominica: & ideo est necessarium ieiunium, licet non seruetur de consuetudine, nisi velis dicere quòd hæc c. sint abrogata per decret. extra eo. ti. c. 3. B. in consecratione autem episcopi non est necessaria continuatio ieiunij: " cum tantum die Dominico consecretur, & in mane " quilibet intelligatur ieiunus, vt extra e. litteras. sed licet quis possit ordinare aliquem in sacerdotem in sabbato, & in mane in episco- " pum [e], tamen alium ordinem non posset eidem conferre in mane cui vnum contulerat in sabbato. extra e. litteras. Sed nunquid Dominico die in mane potest quis ordinari in sacerdotem, & eadem die hora tertia in episcopum? H. dicit quòd sic, quia numquam inuenitur prohibitum.

m ¶*In prima.*] id est, mane die Dominico.

n ¶*Eligantur.*] id est, electi consecrentur. Hypallage. 18. quæstion. 2. diffinimus.

o ¶*Quod eiusdem.*] id est, conferantur ordines.

p ¶*Continuato.*] ab ordinatoribus vel ordinandis. Lau.

q ¶*Ieiunio.*] " quid si pransus conferat ordinem: numquid con- " fertur ordo? Hug. dicit, quòd sic, & idem dicit in aliis sacramentis, præterquam in eucharistia, & forte idem posset dici de eucharistia. arg. de consec. dist. 2. liquido. quòd concedo, quia pransus bene potest confiteri, licet non debeat, arg. illius c. liquido.

r ¶*Declaratur.*] Legitur enim in quadam Homilia Bedæ, quæ legitur nocte illa super Euangelio illo: Vesperæ autem sabbati, vbi dicit Beda, quòd in die ista noctes incipiunt præcedere dies, ideò forte, vt tres dies & noctes haberi possint in quibus Dominus fuit in ventre terræ, quod nec sic habetur nisi synecdochice [s], vel declaratur, quia Missa non decantatur in sabbato, sed in principio sequentis noctis, & dicitur, Deus qui hanc sacratissimam noctem, &c. & ita est de die Dominica nox illa. Lau.

"Eporum sacramẽta cõferri pñt post cõsecrationem.

fAliàs, adeo fed fi est bona ſa, & sic ét ponit L. & Io. de F.

g Ista est figura tributens toti, qđ est partis, vt

cũ dñ Ethi-
ops est alb⁹
pp dentes
quos h3 al-
bos. Nec.n.
Dñs stetit,
siue fuit in
vẽtre terrã
p tres dies
&noctes, ni
si sic loquẽ-
do. na & a-
liàs totũ po
nitur ꝓ par
te, vt 1.di.§.
scire. immo
totum si est
aliud à suis
partibus, vt
not. 61. dist.
null⁹. secun
dũ Io. de F.

Act. 13.
1 Iuo p. 6. c.
70. Pan. l. 3.
c. 13.

2 Ex isto tex
tu infertur,
ꝙ dies Dñi-
cus ñ accipi-
tur gñali
ter. si. in l. 1.
§. hoc autẽ.
&ibi Bar. ff.
d op. no. nũ.
2 Ar. ad hoc
95. dist. c. o-
lim. l. de F.

† *al. benedi-
ctiones tri-
buantur*]or.

† *dispositio-
num.*

3 Concord.
rex. in l. uno
ræ Roman.
not. ff. d fer.
Bar. in l. aut
facta. §. tps.
ff. ad Syl.

4 Ansel. l. 7.
c. 61.

† *al. non.*

5 Et Greg. 2.
epist. 3.
" Annus à
Martio q̃q;
incœpit.

6 Pol. l. 2. tit.
28. Ansl. l. 7.
c. 45. Iuo p.
6. c. 74. Pan.
l. 3. c. 25.

b Et ita at-
tẽditur hic
ꝓpis priori-
tas. sic 17. di.
§. vlt. extr. d

¶ Quare die Dominico sacerdotum ordinationes celebrentur. C. V.

4 QVòd A die 2 Dominico 2 ordinationes sacerdotũ b celebrentur, non tantum ex consuetudine, sed etiam ex Apostolica nouimus venire doctrina, scriptura manifestante, quòd eum Apostoli Paulum, & Barnabam ex præcepto spiritus sancti ad Euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes, & orantes imposuerunt eis manus: vt intelligamus, quanta & dantium, & accipientium deuotione curandum sit, ne tantæ benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo pie, & laudabiliter Apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum sacerdotem formam per ecclesias, quibus Dominus præesse te voluit, etiam ipse seruaueris, vt his, qui cõsecrandi sunt, nũquam benedictio†, nisi in die Dominicę resurrectionis tribuatur: cui à vespera sabbati initium constat adscribi †: & tantis diuinarum dispensationum 3 mysteriis est consecrata, vt quidquid c est à Domino insignius cõstitutum, in huius diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumpsit exordium: in hac per resurrectionem Christi & mors interitum, vita accepit initium, In hac, &c,

a ¶ Quòd die.] *Sumptum est c. hoc ex eodem loco, vnde & antecedens, mutato tamen verborum ordine, & nonnullis initio adiectis. In ipsa enim epistola post vltima verba præcedentis ca. sequitur continenter.* Nam præter auctoritatem consuetudinis, quam ex Apostolica nouimus venire doctrina: etiam sacra scriptura manifestat, quòd cum Apostoli, &c.

[*Item in ordine Romano, c. de gradibus ecclesiæ.*]

¶ De eodem. C. VI. PALEA.

4 QVando, & vbi libitum fuerit, vsque ad subdiaconatus officium ordinantur clerici: diaconi vero, atq; presbyteri num quam † nisi in publica ordinatiõe.

Item Gelasius ad episcopos per Lucaniam, epist. 1. c. 13. 5

¶ De temporibus ordinationis. C. VII.

5 ORdinationes presbyterorum, & diaconorum, nisi certis temporibus, & diebus exerceri non debent, id est quarti d mensis ieiunio, septimi e, & decimi f: sed & etiam quadragesimalis g initij, ac medianæ † h hebdomadæ, & sabbati ieiunio circa vesperam nouerint celebrandas: nec cuiuslibet vtilitatis causa, seu presbyterum i, seu diaconum his præferre k, qui ante ipsos fuerint ordinati.

DISTINCT. LXXVI.

1. ps QVibus temporibus 1 ieiunia celebranda sint, Calixtus Papa determinat scribens Benedicto episcopo, epist. 1.

¶ Quibus temporibus ieiunia celebrentur. C. I.

7 IEiunium, quod ter in anno apud nos celebrare didicisti, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus, vt sicut annus per quatuor voluitur tempora, sic & nos quaternum solenne agamus ieiunium per anni quatuor tempora.

Item ex concilio Moguntino primo, c. 34. [sed ibi fusius, hic summatim.]

¶ De eodem. C. II.

8 COnstituimus n, vt quatuor tempora anni ab omnibus communi † ieiunio obseruentur: id est in mense Martio, hebdomada prima: in Iunio, secũda: in Septembri, tertia: in Decẽbri, quarta.

¶ Auctor Micrologi c. 24. & 25. de hoc ipso Moguntini concilij canone disputans, aperte ait hoc ex ignoratione traditionis ecclesiasticæ fuisse profectum. Vnde Leo Papa ait: Huius obseruatione, &c. *quod refertur 3. ead. dist. c. 6. Et ne quis occasione horum conciliorum Germanicorum decipereturs, Gregorius VII. (quod in eodem Micrologo narratur) veterem Romanæ ecclesiæ consuetudinem renouauit. De qua re in concilio Claromontensi Vrbani secundi, canone primo sic statuitur:* Primum ieiunium quatuor temporum semper fiet prima hebdomada quadragesimæ: secundũ in hebdomada Pentecostes absq; genuum flexione, cum alleluia, & Gloria in excelsis Deo, & vestibus solennibus fiet: tertium plena hebdomada ante æquinoctium autumnale: quartum plena hebdomada ante Natale Domini, vigilia eiusdem accepta. *Et idem repetitur in altero concilio Placentiæ postea habito, quod est in bibliotheca Vaticana, & citatur 3. ea. c. statuimus.*

Item ex concilio Salegunstæ habito, c. 2.

¶ De eodem. C. III.

9 DE ieiunio autem incerto quattuor temporum hanc certitudinem statuimus, vt si calẽdę Martiæ o in quarta feria, siue antea euenerint, eadem hebdomada ieiunium celebretur.

Vibus temporibus.] Hæc obe. p tuas. dist. diuidi- Arch.
tur in tres cAliàs fãcta
partes, in quarum pri † *mediante*
ma dñ quando debẽt *quadragesi-*
fieri ieiunia quatuor *mæ die sab-*
temporũ, & hoc pro- *bati ieiu-*
bat per sex auctorita *nio*] Orig.
tes. secundum c. in fi.
nõ tenet, neq; prima
pars tertij c. tenet, sed
secunda pars tenet se
cundum Ioan. de Fan.
Secunda ibi, *Primum.*
Tertia ibi, *Non autem.*
Ioan. de Fant.
Casvs. Supra facta est
mentio de quatuor
temporibus, & ideo
Gratianus supponit
dist. 76. in qua primo
ostendit quando qua
tuor tempora sunt ce
lebranda, & vnde ori-
ginem habuerũt. Ad-
dit etiam ꝙ inter Pa-
scha & Pentecosten
non sunt ieiunia indi
cenda: nec genua flec-
tenda.

l ¶ *Quibus temporibus.*] in hac dist. 76. agit magister de tem poribus ieiuniorum. Ostendit etiam diuer sas origines eorum. Postea ponit differen tiam inter nos & He- 8 Capitul. ꝙ
bræos in computatio c. 86. Burc. l.
ne mensium d. Osten 13. ca. 2. Iuo
dit etiam, quòd nõ sit p. 4. c. 37.
ieiunandum à Pascha Pã. l. 2. c. 180
Domini vsque ad Pen Vt ʒ. e. fe-
tecosten, nec esse fle- ctenda ieiunium.
ctenda genua e. eVt ʒ. e. fe-
IEiunium.] Casvs. re. & c. seq.
Quæsiuit Benedi-
ctus episcopus à Ca-
lixto quoties quatuor
tempora essent in an
no celebranda, qui res
pondit dicens, quòd
hactenus ter celebra-
ta fuerunt: sed melius
est vt quater in anno
celebretur solenne ie
iunium, ad instar quæ
tuor temporum anni,
per quæ voluitur an-
nus.

m ¶ *Voluitur.*] " lex ta " Annus in
men in æstatem & in æstatem &
hyemen annũ distin- hyemẽ dis-
guit. ff. de aqua quot. uiditur.
& æstiu. l. 1. §. hoc in-
terdictum.

n ¶ *Constituimus.*] hoc c. est abro gatum.

De ieiunio.] Casvs. Hoc c. ha- 9 Burc. in fi.
bet duas partes. Pri- Iuo p. 4. c. 33
ma est abrogata, quia Pann. l. 2. c.
non habet locũ quod 181.
in ea dicitur. Secũda
est authentica, vbi di
citur ꝙ ieiunium æ-
stiuum celebrandum
est in prima hebdo-
mada post Pentecosten, in quo tempore diaconi dalmaticis induan tur, & alleluia cantetur, sed genua non flectimus. Ieiunium vero au tumnale celebratur in Septembri in tertio die Mercurij Septembris computando à prima die mercurij eiusdem mensis: Hyemale autem ieiunium celebrãdum est in mense Decembri ante vigiliam natiuitatis Domini. Secunda pars incipit ibi, *Et hoc sciendum.*

o ¶ *Martiæ.*] non semper, immo prima septimana quadragesimæ.

2 ¶ *Iunij.*

a ¶ *Iunij.*] nec hoc semper, immo in septimana Pentecostes.

b ¶ *Et hoc sciendum est.*] quod ab hinc dicitur manet immutatum, su periora per sequẽtem canonem mutantur, scilicet statuimus. & ita vtile non vitiatur per inutile. contra. 9. dist. si ad sacras. Laur.

c ¶ *Celebrari.*] cedit ergo in ieiunio minus dignum digniori. arg. ff. de min. verũ. §. vlt. ext. de consc. eccl. vel alt. c. quod in dubiis. Et est arg. ꝙ si festum alicuius Apostoli die lunæ euenerit, sabba to vigilia ieiunanda est: " quia ieiuniũ & Dominica simul con- "Dñica & ieiunium si mul concur rere ñ pñt. rentes. ext. de obser. ieiu. c. 1. arg. cõtra ext. de ver. sig. quæsiuit. Lau.

d ¶ *Ieiunium.*] infrà de conse. dist. 3. quoniam.

e ¶ *In Decembri.*] " Pri "Ieiunia 4. temporum. *ma quadragenæ seruat ieiunia veris. Pneumatis hebdomada seruare secunda tuberis. Tertia septembris cultum fert mercuris* a *iſtum. Sabbata ieiunent vigi lem præiuntia Christum.* Laur.

a Nominati ui casus, & feminini ge neris est.

STatuimus.] Casvs. In hoc c. rectè cõ tinetur in quib⁹ tem poribus ieiunia qua tuor temporum sunt celebranda, & corrigit & emendat illud c. constituimus, & pri mam partem illius c. de ieiunio.

f ¶ *In Septembri.*] secũdum distinctionem c. superioris. in fi.

IGitur.] Casvs. Do cet Leo, ꝙ post 50. dies lætitię cõpurandos à die resurrectionis, quos in honorem Domini celebrauim⁹, indicitur ieiunium, vt si quid per abundantiam lætitiæ deliquimus, abstinentia ieiu nij castigetur.

HVius.] Casvs. Dicitur in hoc c. ꝙ ex doctrina sancti Spiritus constitutum est, vt quaternũ ieiunium celebretur in qua tuor temporibus an ni. i. in vere, & æstate, & autũno, & in hyeme: ad instar quatuor elementorum, & qua tuor cardinum mũdi, & quatuor euangelio rum. Et primum est ie iunium in Quadrage sima. Secundum, fæ stiuum post Pentecosten. Antũnale est in Septembri. Hyemale in Decembri.

PRIMVM. Hæc est secunda pars huius di stinct. in qua dñ vnde habuerunt ortũ ieiu nia Iudæorum, qui ali ter computant quàm nos. Io. de Fan.

Casvs. Iste §. respicit illud c. ordinationes. §. 75. dist. in quo facta est mentio de primo mense, quarto, septimo, & decimo. Et dicit Grat. ꝙ debemus ibi intelligere primũ men sem & ceteros secundũ computationem nostram, & non secũdum computationem Hebræorum, apud quos Aprilis est primus mensis: quartus Iulius, septimus October, & Ianuarius decimus. Sed Ro mani olim primum mensem dicebant Martium: nunc vero Ianuarium. Præterea quare Hebræi, ieiunabant in Augusto, qui est eis quintus mensis, rationem assignat Zacharias in seq. cap.

g ¶ *Primum.*] accipe in superiori dist. c. vlt.

Ieiunium.] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima ponit Hiero. verba Zachariæ, vbi dicitur ꝙ Hebræi ieiunant in quarto, quinto, septimo, & decimo mense: & ostendit ꝙ Latini expositores hunc locũ variis modis exposuerũt & dissonantibus. In secũda parte ponit multiplices causas quare ieiu nant Iudæi in prædictis mensibus. In tertia parte primo expo nit verba Zachariæ se cundum litteram: po stea secundum anago gicũ intellectum. Se- 3 Poly. ibid.
cũda pars incipit ibi, *Cogimur.* Tertia ibi, *Hoc igitur est omne.* Et verba sunt prophetæ vsque illud, *In hoc loco.* & quod dicitur i bi, *Quarti, &c.* subau ditur mensis. *In hoc loco.* verba sunt Hiero nym. inserta illi au ctoritati.

h ¶ *Ieiunium quarti.*] Subauditur mẽsis. & arg. sumi pt ex hoc c. " ꝙ etiam ea, quæ mo "Præcepta ralia sunt, immutãtur ẽt moralia per ecclesiam hodie. sunt per ec Nam aliis temporib⁹ clesiam mu celebrabantur olim tabilia. hęc ieiunia, aliis nũc.

i ¶ *In hoc loco.*] Verba Hieron.

k ¶ *Dixerunt.*] Ostendendo causas constitutionis talis vel talis ieiunij.

l ¶ *De fonte.*] Collige in dubiis ad rei origi nem recurrendũ: " & " Magistro plus quã magistro quam plusquã di discipulis credẽdum, scipulis cre vt dixi di. 9. vt veterũ. dẽdum est. & dist. 20. de qbus. 24. q. 1. loquitur. §. dist. 12. præceptis. arg. contra nunquam ad rei origi nem recurrendum. ff. de le. & senatusc. & ió. nam dicit lex, ꝙ non 4 Poly. ibid.
de omnibus quæ con stituta sunt reddi ra tio potest, &c. ff. tit. e. non omnium.

m ¶ *De riuulis.*] argu. non valere sumptum fine originali. C. de e dend. auth. ibi posita, arg. contra ext. de fi deiuss. peruenit. Dicit Albe. " ꝙ si est tranſ- " Transferi criptum per manum ptum an va tabellionis, valet. arg. lear sine ori ff. de admin. tu. chiro- ginali. graphis. Azo dicit nõ valere nisi per iudicẽ fiat trãslatio, vt i aut. vt frat. fil. §. illud. col. 9. C. de test. publicati. 5 Ex isto tex. infertur, ꝙ Io. Hæc quæstio deter qñq; magis minatur hodie p de- cõsideratur cret. quam habes ext. accidẽtale. de fi. instr. c. vlt. vbi di cõcor. l. 2. §. citur ꝙ exemplata in exactis. ff. & struẽta aliqua iusta ori. iu. & l. j. causa auctoritate iudi §. bestias. ff. cis scripta candẽ vim de postu. habeant cũ auctenti- *Exod.* 32. cis & originalibus. B. *Hierem.* 52.

ADDITIO. De hoc no.

100. dist. contra morem, & extra de verb. sig. abbate. Archid.

n ¶ *Quærere.*] mensis, secundum Hebraicam computationem.

o ¶ *Quarti.*] cum inuenisset Iudæos conflasse vitulum, vt 45. dist. disciplina. & de pœ. dist. 2. §. item opponitur.

p ¶ *Abrecat.*] cum inuenisset Iudæos conflasse vitulum, vt 45. dist. disciplina. & de pœ. dist. 2. §. item opponitur.

q ¶ *Ciuitatu.*] à Nabuchodonosor, qui cum Chaldæis cœpit ciuita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem Hierusalem.23.q.5.§.hinc.in fi.

a ¶*Omnes.*] qui diffidere ceperunt:sed cum Moyses non diffideret, & esset maior xx.annis:quare non intrauit terram promissionis?rationem habes 23.q.4.§.his omnibus. Et dic omnes,qui à xx.ann. & supra exierunt de Aegypto.

b ¶*Multa.*]Sed quare inducit hoc de Tito & Vespasiano,cũ ante per multa tẽpora fuit illud ieiunium consti tutum ? & dicimus q istud nõ facit ad ppõ sitũ:vñ est arg.q qnq; aliqua inferuntur decretis,que nõ faciunt ad propositum princi pale. arg.ff.prox.dist. q die.vers.cui initiũ.

c ¶*Hierosolymis.*]Legi tur[a] i psalterio.Vt qd De[a] repulistι:"q Hie rusalem capta est eo tpe, quo interfecerũt Iesum Christum,sc.in Pascha:possumus dicere q tũc fuerit cap tased illæa conferuata in se vsq; ad Augu stinum,qñ fuit accẽsa ab Ismael qui Iudæus erat:& à gbusdã aliis.

d ¶*Hoc igitur est omne.*]i.hoc signat apud nos : nam apud Græcos decimus inuenitur Octobers,vt ff.dist. 18.propter.

e ¶*Anagogen.*]i.superiorem & spiritualem vel moralem intellectũ:nã ana, supra:gogę, ducere:inde pædagog[a] quasi ductor.

"hoc mõ exponitur: hic est enim quidam intellect[b] historic[c] b, allegoricus, moralis, siue tropologib.& anagogicus,sicut diximus ff.dist.37.vino.sic hæc vox,Hierusalẽ,historice signat ciuitatẽ illã terrestrẽ, allegorice ecclesiam,moraliter animã fidelẽ,anagogice cælestẽ Hierusalem.Moralis intellectus attendit quæ iux ta nos sunt, allegoricus q intra nos, anagogicus q suprà nos. hic ergo ponitur anagogicus,p allegorico.

f ¶*Et fames.*] j.8.q.2. audacter.

NON AVTEM. Hæc est iij.pars huius dist.in qua dicitur, q à Pascha vsq; ad Pentecosten nõ debemus de necessitate ieiunare.Ioan.de Fan.

Casvs. Dictũ est ff.in ca.de ieiunio. q post Pentecostẽ ieiunium quatuor temporũ est celebrãdum:mõ vult hic Gratian.ostẽdere quare nõ ante,f.quia à Pascha resurrectionis vsque ad Penteco sten nõ indicũtur ieiu nia ex necessitate. & hoc probat per seq.c.

g ¶*Non autem videntur.*] Improbat quod dictum est ff.de ieiuniis ff.ea.c.statuimus.& c.de ieiunio.in princ.

h ¶*Ieiunio.*]ff.de cõse.di.3.rogationes.cõtra.Sol.licet ibi ieiunemus tribus diebus, nihilominus tñ est ibi continuata festiuitas. "Nam dicit lex q perennis est siue cõtinuus fluuius, licet qñq; exaresc at. ff.de flu.l.1.1.resp.Vel dic consuetudinẽ sequendam[c] 12.di.illa.

c ¶*Scire debet.*] Casvs.Docet Ambros.q 50.dies à Pascha resurrectionis vsque ad Pentec.reputãtur velut dies resurrectionis & dies dominici, quia resurrectio die dominica fuit, & hos dies cum hominibus & discipulis suis fuerit : & ideo sicut in resurrectione gaudendum est,& non ieiunamus, sic & in his 50. diebus gaudendum est,nec ieiunia sunt indicanda,nec genua flectimus.

i ¶*Succedamus.*] quia vnũ genu succedit alij,& ita factũ notat.

k ¶*Quinquagesima.*] Si quadragesimam dixisset,melius dixisset: "nã post 40.dies ascẽdit ĩ cælũ. de cõse.di. 5.ieiuniũ. & sic ponitur totũ pro parte.sic 23.q.4.cũ supna.sic ecõuerso pars ponitur p toto.14.q.5.pẽnale.

l ¶*Eorum.*]arg. "pro oĩb.vigiliis Apostolorũ ieiunandis,vel pro nullis,qđ falsũ est:ecclesia tñ Romana con sueuit in vigiliis oĩm ieiunare.extr.de obs. ieiun. consilium, nisi Ioannis Philippi & Iacobi,vt ibi Laur.

m ¶*In apologia.*]i.sermone exculatorio de adulterio , qđ Dauid cõmisit cum Bethsabee.ab apo,qđ est re, & logos, qđ ẽ sermo, quasi rñsio ,p aliquo.

n ¶*Chirographo quoque.*] i.peccato quo tenebamur diabolo obligati tanquam chirographo.

o ¶*Euacuato.*]vt C.de plẽ pe.l.vna.& est ar. q cãcellato instrũ liberatur debitor[d],qđ verũ est nisi creditor probet cõtrariũ.ff.de prob.si chirographũ.

p ¶*Cantatur.*] j.de consec.dist.3.ne quis. & c.ieiunium.

NECESSARIO. Casvs.Cõcludit Gra. ex supradicto c.dicẽs q ecclesia necessario instituit ieiuniũ post Pẽtecostẽ,qđ dr ñ esse ieiunãdum in his 50. diebus,intelligitur ex necessitate : de facto tñ ieiunamus in vigilia Pentecostes, sicut in vigilia resurrectionis, & ad hoc inducitur sequen.cap.

q ¶*Obseruantiæ.*] hic male dicit &in seq.§. "imo vigilia Pẽtecostes necessario ieiunã da est, vt j.c.nosse.& c.de ieiunio.nõ ob. ca.scire.quia pro vno die,nec plus,nec minꝰ,[e]sed q ieiunari de beat hoc habet eccle się cõsuetudo gñalis.

Nosse credo.]Casvs. Docetur hic, quòd cum tanto gaudio celebrandus est dies Pentecostes, quanto dies resurrectionis. Et hoc probat per similem obseruantiam : quia vigilia Pentecostes celebratur sicut vigilia resurrectionis,vnde similis obseruãtia simili debet gaudere lętitia.

r ¶*Pernoctantes.*]per totam noctem significat.ff.de verb.sign.vrbana.§.pernoctare.

s ¶ *Necesse est.*] id est,conueniens est[f] secundum G.nam consilium est,nõ enim quidquid consulitur,iuris necessitati subiicitur.de pœ. dist.6.c.1.in fi.ff.de iudic.non quidquid.

OBSER

OBSERVANTIA. Casvs. Dicit Gratianus,quod similis obseruantia est,quo ad factum, & non quo ad necessitatem, consuetudo tamen ecclesiæ præiudicat ei quod Gratianus dicit.

Post Pascha.]Casvs. Quæritum fuit ab Isidoro, vtrum monachi vel clerici vel laici possunt ieiunare à resurrectione vsque ad pentecostem? qui respondet dicẽs, quod licet ecclesia relaxet ieiunia & abstinẽtiæ rigorem, si quis tamẽ vult ieiunare, potest ad instar Antonij & Pauli & ceterorũ patrum,qui ĩ his diebus in eremo ieiunauerũt,exceptis diebus Dominicis.

a ¶*Relaxauerit.*]inter dicendo ieiunia.

Vtinam.]Casvs. Lucinius quæsiuit à Hieronymo an sit peccatum ieiunare in 50. diebus post Pascha resurrectiõis, & in diebus dominicis.Et resp.q non. Et hoc probat exemplo Pauli & aliorum credentium , qui in illis diebus ieiunauerunt: non tamen cogitur quis ieiunare,sed vna quæque prouincia in sensu suo abundat,& leges maiorum interpretatur.

b ¶*In actibus.*]ff.30.di. si quis tãquam.cõtra.

c ¶*Contextas.*]i.inter sertas solẽnitates, vel contextas. i. iuges & cõtinuatas.ff.e.icire.

d ¶*Auferam.*] dicẽdo tunc esse ieiunandũ.

Additio. q.d. Nolo his diebꝰ indicere ieiunium.Arch.

e ¶*In suo.*], vt morem obseruet in ieiuniis, sicut dicitur đ vigilia Bartholomæi. ext.de obser.ieiu.consilium.

f ¶*Apostolicas.*] cõsuetudo enim interpretatur legem.ff.de verb. sig.anniculus.

Dilectionis.]Hoc c. inducitur ad ostendẽdum varietatem cõputationis inter Latinos , & Hebræos. Nam secundũ Latinos quartus est mensis Iunius,secundum Hebræos Iulius: & ita facit ad propositũ Grat.est ergo casus.Latinus diaconus ecclesię Grumentinę fuit electus ab omnibus in episcopũ Marcellianensem , quod negotium totum Petrus Pontinus episcopus Papæ significauit.Rescribit ergo Pelagius, q iam iusserat Latinum prædictum Romam venire , credens eũ habere litteras dimissorias à suo episcopo:quod si verum est,mittit Petro vt faciat eum venire ad Vrbem in sabbatho sancto:quia si tunc non venerit,cogetur sub sistere vsque ad ieiunia quarti mensis,id est,Iulij.

g ¶*Vt veniret.*]quia forte fuberat Papæ iste episcopus nullo medio.

h ¶*Ab episcopo.*] ar. quod clericus alicuius episcopi ĩ alia prouincia non debet eligi,nec ipse debet cõsentire nisi habeat litteras dimissorias quib.absoluatur ab obnoxietate sui episcopi.ar.85.di.Florentinum archidiaconum.& dist.71.fraternitatem.arg.contra, q scilicet non exigatur consensus episcopi,inst.de adop. §.sed si quis nepotis.De hoc dixi suprà 61.dist.§.fed aliud.

i ¶*Ad quarti.*]ff.75.dist.ordinationes.

Hi temporibus.]Casvs. Ostenso quib. temporib.sint clerici ordinandi,nunc in hac 77.dist.ostendit quæ vel quanta interstitia temporum in singulis ordinib.sint seruanda,&sic per hoc triplex regula seruatur. Nam alia seruatur in puberis,qui per interstitia promouentur,quæ sunt j.e.in singulis.& qui cumque.alia in grandæuis,qui intra 7.an.recipiunt ordines,vt j.e. quicumque.alia in monachis,quia monachus ex dispensatione intra annum promouetur,laicus intra annũ & dimidium,vt j.e.monachus.& docet 1.c.huius di.quòd gradatim debet fieri ordinatio.

k ¶*His temporibus.*]hic intitulatur 77.dist.[c]in qua tractat de interstitiis temporum obseruandis.No.ergo q si qs ab infantia sit mãcipatus militiæ clericali, anno 7. põt ordinari clericus,ostiarius, lector,&exorcista:&sic stabitvsq; ad annũ 12. exinde acolyth[g] vsq; ad annũ 20. & postea in 21. subdiaconus,in 25.an.diaconus,in 31. presbyter, exinde põt esse episcopus,vt j.e. in singulis.& c.quicũque.28.dist.de his. sed si adultus velit ordinari, sic põt fieri ordinatio, vt per 7.annos recipiat ordines omnes. in duob. primis quattuor minores, in reliquis quinque ordinetur acolythus,subdiaconus, diaconus, presbyter, & epꝰ si electus fuerit. j.e.quicumque. si autem secus factum fuerit, deponi dẽt.j.e. dist.subdiaconus.ex generali tamen consuetudine his omnib. capitulis derogatũ est. vbi vero maior necessitas ecclesię incumbit,laicus per annum & dimidium, monach[a] vero per annum potest recipere omnes ordines, vt j.e.c.vlt.

Illud.]Casvs.Docet Gelasius i hoc c.qsi quis vult ad episcopatum ascendere, debet gradatim promoueri , vt primo ostiari[o], deinde lector, &c. quod oportet p interstitia temporum fieri.

l ¶*Primum.*] ff.21.dist. cleros.contra.ff.di.32. seriatim.contra ff.44. di.non oportet.r. cõtra 59.di.si officia.cõtra. "nam ibi colligitur, q psalmistatus sit ordo primus:sed melius colligitur ext. de æt.& qual.cum cõtingat. Sed dic, qđ hæc dictio,primum,sequẽtia respicit, non q sit primus ordo ostiari[o], sed primus est respectu sequentium.

Additio. Ista fuit sententia Lau. Vel potest dici , q ideo tacet de psalmista hic & 92.dist.à subdiacono.quia ille ordo à simplici facer dote potest conferri.23.di.psalmista. & noluit enumerare nisi illos qui ab episcopis conferuntur secundum Hug.

In singulis.]Casvs. Zozimus docet hic tempora esse seruanda in ordinib.suscipiendis,vt si ab infantia litteras didicerit,à septennio vsq; ad annos duodecim recipit tres minores ordines, post annum 12. fiat acolythus.in 21.subdiaconus fiat.post 25. diaconus.post triginta presbyter,deinde mereatur episcopus ordinari. Eadem interstitia seruentur in defensorib. id est, patronis ecclesiæ,si voluerint ad clericatum promoueri.

m ¶*Si ab infantia.*]i.septimo ann.C.de iu.deli.l.si infanti.Ioan.

n ¶*Nomen.*] vt scribatur in matricula.50.dist.contumaces.

o ¶*Quinquennio.*]post septennium.j.e.c.subdiaconus.

p ¶*Exinde.*] post 12.annos cum voluerit.

q ¶*Vel subdiaconus.*] vel pro, id est, hoc probatur in c.seq.arg.C.de ver.si.l. vlt.arg.ext.de eo qui fur. or. re.c.2.

r ¶*Xtiq.annis.*] computatis à tempore septennij. hoc respicit quod dicit de infantia.i.septennio, & ita in 21. an. subdiaconus fiat.

r ¶*Xtiq.annis.*]hęc determinatio 14.an.non respicit nisi tantum subdiaconatum.quod patet ex c.se.vbi dicitur, quod ab accessu adolescentiæ

appellatur Augustus, cũ propter exploratores terræ sanctæ seditio orta esset in populo,iussi sũt non tem non ascendere,sed per xl.annos lõgis à † terra sancta circũire dispendiis , vt exceptis duobus, Chaleb,& Iosue,omnes[a] in solitudine caderent.In hoc mẽse & à Nabuchodonosor,& multa[b] post sæcula à Tito & Vespasiano templũ Hierosolymis[c] incensum est, atq; destructũ,capta vrbs Bethel, ad quam multa milia confugerãt Iudæorum : aratum templum in ignominiam gẽtis oppressæ à Tito Annio Rufo. In septimo vero, qui apud nos appellatur October, sicut supra diximus, occisus est Godolias , & Iudæ tribus , ac Hierusalẽ reliquiæ dissipatæ. Legamus Hieremiam,Mẽse decimo (qui apud nos Ianuarius dicitur, eo quòd ianua anni sit, atq; principium) Ezechiel in captiuitate positus audiuit,& cunctos populus captiuorum , quinto mense templum esse subuersum : quod plenissime in eodem propheta cognoscim[e].Hoc est igitur omne[d], quod dicitur. Dies planctus, & ieiuniorum,quos hactenus habuistis in luctum, sciatis vobis (quia cogitaui, vt benefaciam Hierusalem,&domui Iuda)in lætitiam,& gaudium,& solennitates esse vertendos:ita dumtaxat,si veritatem diligatis, & pacem. Iuxta anagogem[e] , quia tũc ieiunamus,quando spõsus aufertur à nobis,&non meremur eius habere præsentiã, cum reuersus fuerit Dominus ad nos, & cogitauerit, vt benefaciat nobis : omnis tristitia vertetur in gaudium, & fames[f] pristina testimonis Dei , præsentia doctrinarum eius, & cælestis panis saturitate pensabitur.

3 Non autem videntur ieiunia quarti mensis posse celebrari ante diem Pentecostes.A die enim Dominicæ resurrectionis vsque in diem Pentecostes non indicuntur obseruanda ieiunia[h].

Vnde Ambrosius in eiusdem diei sermone 61.qui sic incipit.

¶De eodem. C. VIII.

Sire[A] debet sanctitas vestra. Per hos 50. dies nobis est iugis,& continuata festiuitas: ita vt hoc omni tempore neque ad obseruandum indicamus ieiunia,ne que ad exorãdum Deum genibus succedamus[i] †.*& infrà.* ¶Instar ergo Dominicæ,tota 50.dierũ curricula celebrantur , & omnes isti dies,velut Dominici deputantur. Resurrectio enim Dominica est. Nam in Dominica resurgens saluator reuersus ad homines est, & post resurrectionẽ tota quinquagesima[k] cum hominibus commoratus est. Æqualis ergo eorum[l] necessariũ vt esset festiuitas,quorum æqualis esset & sanctitas †. Sic enim disposuit Dominus , vt sicut eius passione in quadragesimæ ieiuniis contristaremur : ita eius resurrectione in quinquagesimæ feriis lætaremur.Non igitur ieiunamus in quinquagesima, qa in his diebus nobiscum Dominus commoratur. ¶ *Item in Apologia*[m] *Dauid.* Hunc numerũ[quinquagesimum videlicet]læti celebramus post Domini passionem, remisso culpæ totius debito,chirographo quoq;[n] euacuato[o] ,ab omni nexu liberi,&susc ipimus aduenientem in nos gratiam spiritus sancti,die Pentecostes vacante ieiunio laus dicitur Deo,alleluia,cantatur[p].

A ¶Scire debet.] *In multis manuscriptis exemplaribus à c.*ieiunium.*vsque ad c.*post Pascha.*in aliquot etiam vsque ad vltimum,nulla est distinctio capitum. Tamquam enim vni eo contextu continentur multæ auctoritates à Gratiano citatæ : Ideo verba ista*, scire debet sanctitas vestra, *cohærent cum extremis verbis Gratiani ad ſi. præcedentis c. atque ita legendum.*Vnde Ambrosius in eiusdem diei sermone 61.qui incipit, Scire debet sanctitas vestra, *ac deinde subiungendum.*Per hos quinquaginta, &c. *Suo enim modo aptauit hunc locum Gratianus.Nam apud B.Ambrosium paulo aliter habetur.*

Necessario ergo ecclesia cõstituit,vt post diem Pentecostes ieiunia celebrentur.Sed q in illis 50. diebus ieiunandum esse negatur: ex obseruantiæ necessitate intelligitur.

Vnde idem Ambrosius in eiusdem diei sermone 60.qui sic incipit.

¶De eodem. C. IX.

Nosse credo[B] vos fratres.Nõ minore lætitia celebramus diem Pentecostes, quã sanctum Pascha curauimus.Tunc enim,sicut modo fecimus , ieiunauimus sabbato,vigilias celebrauim[q]:orationib[q] pernoctãtes[r] †instítimus: vnde necesse est[s] ,similem† obseruantiã similis lętitia subsequatur.

Ioan.16.

Num.14.

† *ad terram sanctam* Ior.

4.Reg.25. *Hier.49. & 51.*

a Dic legitur , i. hr in Iosepho, secundũ Gof. "Hierusalẽ quãdo fuit capta.

Hier.52. Ezech.33.

"Scriptura diuina quadrupliciter exponi põt. bHistoria secũdũ Isi. in 1.l.etym. dr ab histoire in Grẽce,qđ ẽ latine cognoscere, vel videre. apd vetereș ẽm null[b] scribebat historiã nisi q interfuisset. Alij dñt q dr ab histor ó Grẽce,qđ gesticulatio,i.ge stuũ reꝑsẽtatio : vñ & histrio vocatur gesticulator.i.aliorũ gestorũ recitator & repræsẽtator. Arc.

Fluuius ẽt qñq;arescẽs dr perẽnis.

c sc. an illi tres dies de qb[o] loqtur pdi.c.rogatiões.sint ie iunandi. Io.de Fan.

1.Pol.l.3.tit. 23. Act.13. 20.& 27.

† al.festiuis.

† al.sexagintа.]Orig.

2 ff.dist.63. litteras. Pol. l.2.tit.28. Anfl.6.c.59

† al. Cusilinatis.

3 ff.dist.74. c.frequens.

Gloss.a. d hoc nota. ext. de reb. eccl. sane. in gl. & sic.&ex to vlt. pend. eccles. 2.in fin.Arc.

† pernoctantes.]Orig.

† similis est similem seruantia. ff. *similem seruantiam subsequatur*) ot. f Adde q to. cõcor. l.1. de pupil. §. ministe. & l. 1. de no. op.nun. of. præfec. to.Arc.

5 Anfl.7.c. 49.Raba.de instit.cler.l. 1.c.13.

"Psalmistatus est primus ordo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lcentiæ vsque ad xx. annum fiat acolythus, & subdiaconus, sed in xv. anno acolythus, in 21. subdiaconus.

a ¶*Pontificatum.*]j. de consc. dist. 5. de his vero. 3. di. 18. si episcopus. & dist. 59. si officia.

b ¶*Defensores.*]id est aduocati castaldi. 1. q. 3. saluator[a].

c ¶*Ex laicis.*]j. di. 89. indicatum. contra. Sed hic isti laici erãt de foro ecclesiæ, ibi nõ. & constituti debent isti quo ad tẽporalia, nõ quo ad spiritualia. 16. q. 7. in nona.

d ¶*In ordine.*] contra. Nonne isti sunt grandæui, cũ eis committatur administratio. ergo per septem annos tantum possunt afcẽdere ad omnes ordines, vt j. c. px. quare ergo hic dr supradicta obseruatione. Resp. iõ vt gradatim omnes recipiant, & nullum permittant, nec tamen per tanta interstitia, vel hoc corrigitur. Io.

Quicumque.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas par. In 1. prosequtur de pueris: in 2. de grandæuis. In prima igitur dr quod pueri añ pubertatis annos baptizari debẽt, & fieri ostiarij, lectores, & exorcistæ, deinde vsq; ad xx. an. ita quod vsque teneatur includi: inde fiat acolythus & subdiaconus. post 25. diaconus: post 30. presbyter, post decẽnium computandum à 20. an. fiat epus: quia postq̃ est psbyter, statim potest fieri eps. In secunda vero parte dicitur quod si qs est grãdis ætatis, pri[b] baptizetur, & in primo biennio fiat ostiarius, lector & exorcista. In sequenti quinquennio fiat acolyt[c] & subdiacon[d]: postea diaconus, postea presbyter, episcopus. Secũda pars incipit ibi, *Qui vero iã.* Sed duo sequẽtia c. plana sũt.

e ¶ *Pubertatis.*] 1. annum 14. secũdũ quosdam: secundum H. an te 12. inst. qui, mo. tu. fi. in prin. ext. d desp. impu. puberes. 20. q. 1. illud. "vbi incipit adolescentia, exsufflatur & exulat pubertas. Io. quod dicit H. de 12. annis, nõ est verum in masculo, sed in puella, vt inst. qui. mo. fi. tute. in 1. col. B.

f ¶ *Baptizari.*] Sed quare dicit q̃ tũc debeat baptizari, cum sit dubium & periculosum intantum differri baptisma, vt de conse. di. 4. "Baptisma est oĩm sacramẽtorũ ianua. quando quis, & c. ne quod abfit? "ideo dicit quia cum baptisma sit ianua omnium sacramentorum, vt 32. dist. §. verum. in fi. non posset ordinari si non esset baptizatus, ext. de presb. non bap. c. 3. nõ quod debeat differri: sed si casu dilatum est, baptizari debet.

"Ordines minores an simul cõferri possint.

g ¶ *Acolythus.*] "Et ita videtur quod de iure non debeant minores ordines simul conferri: quod credo nisi dispensatiue: vel nisi sit consuetudo, vt ext. de eo qui fur. or. re. cum H. lator.

h ¶ *Ad diaconj.*] Continentia præcunte. ideo hic non dixit de subdiaconatu, quia nondũ erat sacer ordo tẽpore Syrici, qui antiquissimus fuit. 32. dist. erubescant, hodie vero est sacer ordo.

i ¶ *Exinde.*]j. e. di. episcopus. contra. Sed referas hoc ad xx. annum, de quo sermo præcessit, nõ ad quinquennium proximum: & sic erit in xxx. anno, vt ibi dicitur, & ext. de elec. cum in cunctis. Vel dicas esse constitutionum varietatem. Hug.

a Adde hic, q̃ defensor appellatur pronus siue aduocatus ecclesiæ, extra de elec. venerabilẽ. Itẽ reus dr defensor. 4. q. 4. ca. 1. Itẽ custos patronę Romanę ecclesię. 28. dist. quia sunt culpæ. Item custos cuiuslibet ecclesiæ, vt hic. Itẽ exorcista. j. e. monach[e] nouitius. Arch.

1 Iuo p. 6. c. 91. & 92.

Item Syricius Papa ad Hymerium Tarraconensem, epist. 1. c. 9.

De eodem. C. III.

Quicumque itaque se ecclesiæ vouerit obsequiis à sua infantia, ante pubertatis[e] annos baptizari[f], & lectorum debet ministerio sociari. Qui ab accessu adolescentiæ vsque ad[a] vigesimum ætatis annum, si probabiliter vixerit, vna tantum, & ea, quam virginem communi per sacerdotem benedictione percepit, vxore cõtentus, acolythus[g], & subdiaconus esse debebit, posteaq; ad diaconi[h] gradum (si seipsum primitus, continentia præcunte, dignũ probauerit) accedat. Vbi si vltra[a] quinque annos laudabiliter ministrauerit, congrue presbyterium consequatur. Exinde[i] post decẽnium episcopalem cathedram potenterit adipisci: si tamen per hæc tẽpora integritas vitæ, ac fidei eius fuerit approbata. Qui vero iam ętate grandæuus[k] melioris propositi conuersatione prouocatus, ex laico ad sacram militiam peruenire festinat, desiderij sui fructũ nõ aliter obtinebit, nisi eo, quo baptizatur, tempore, statim[l] lectorũ, aut exorcistarum numero societur: si tamen eum vnam habuisse, vel habere[m], & hanc virginem accepisse cõstet vxorem. Qui dum initiatus fuerit, expleto biennio, per quinquennium aliud[n] acolythus, & subdiaconus fiat, & sic ad diaconatum (si per hæc tempora dignus iudicatus fuerit) prouchatur. Exinde iam accessu temporũ, presbyterio, vel episcopatui, si eũ cleri, ac plebis euocauerit electio non immerito societur.

"Pubertas q̃ finitur.

1 Iuo p. 6. ca. 29. Pan. l. 3. c. 28.

2 Pol. l. 2. tit. 27. Burc. l. 2. c. 12. Iuo p. 6 c. 32. Pan. l. 3 c. 31.

Num. 8.

"Ætas virilis diuersimode interpretatur.

† In codice regio *admonemur* exemplis. *tal. sed.*

3 ¶ *Statim.*]ẽ. di. 47. §. 1. ar. contra. Sed non dicit statim, i. inconsideratẽ: sed statim, i. paulo post. tale statim habes. ff. de proc. qui, procuratorem. vel ibi nõ prohiberur, nisi de episcopatu & presbyteratu.

m ¶ *Vel habere.*] Ita tamen q̃ dudum iam promiserit continentiam. nam præire debet continẽtia, vt 28. dist. c. priusquam, præterea de isto grandæuo non exprimitur in canone. 26. dist. qui sine. distingue tamen inter ordinem & ordinem. & ita arbitrio boni viri relinquitur. ext. de of. del. de causis. ff. de iu. deli. l. 1.

n ¶ *Aliud.*] à biennio si esset in 15. ann. nec refertur ad antecedens quinquennium: quia non præcessit aliud. sic C. quomo. & quand. iud. Auth. qui semel.

Subdiaconus.] ¶ *Non minor xx. annorum.*] Ita vt compleuerit xx. annum. "hoc enim requiritur in honorib. ecclesiasticis, vt ext. de ele. cum in cunctis. licet secus sit in honorib. ciuilibus[d], vbi sufficit attigisse 25. an. vt ff. de mu. & ho. ad rẽ. licet sit arg. contra j. dist. prox. ca. presbyter. In vsuscapionib[e] sufficit attigisse vltimum diem, vt ff. de diuer. & temp. præsc. in vsucapione, & similiter quantum ad factionem testamenti sufficit attigisse vltimum diem 14. anni, vt ff. de test. qua ætate. Sed quantum ad excusationem ciuilium munerum requiritur quod annus sit completus, vt ff. de iure imm. maiores. Sed quantum ad beneficium restitutionis fit computatio de momento ad momentũ. vt ff. de min. l. 3. §. minorem. Sed in tempo ralibus actionib, oportet vt vltimus dies sit completus, vt ff. de act. & obl. l. in omnibus temporalibus. Ioan.

"ætas ĩ horibus & iudicis multis aliis necessaria é

d Etiã forte ro, q̃a honores eccle ẽtãt ad on[e] q̃ honorẽ. Io. de Fan. 2 Et concil. Carthag. cor dicis c. an. 16. 3 Burc. l. 2. c. 11. Iuo p. 6. c. 31. Pan. l. 3 c. 30. Pol. l. 2 tit. 27. Anl. l. 7. c. 96. 4 Iuo par. 5. c. 365.

P Lacuit.]j. 20. q. 1. placuit.

q ¶ *Salutent.*] Solebant forte lecturi in pulpito aliquam salutationem nobis ignotam præmittere, vel dicebant, Dominus vobiscum. vbi modo dicunt: Iube domine benedicere. 21. distinct. denique.

"character quam hodie sine Missa non confertur.

Episcopus benedictionem.] Casvs. Hoc cap. diuidicur in tres partes. In prima parte dicitur quod minor xxv. annorum fieri diaconus non debet. In secunda parte dicitur, quod si coniugatus iuuenis voluerit ordinari, requirenda est vxoris voluntas: & sequestrato cubiculo & religione promissa ordinetur. In tertia parte dicitur, quod ante xxx. annum presbyter vel episcopus non ordinetur. Secunda pars incipit ibi, *Sane.* Tertia ibi, *Presbyterum vero.*

r ¶ *Iuuenes.*]idem est de aliis regulariter. ar. 32. q. 5. per totum. si sunt senes bene potest alter conuerti: & alter in sæculo remanere. extr. de conuer. coniu. cum sis.

k ¶ *Grandæuus.*]ſ. 23. anno[b]. vel 30. quia hæc est virilis ætas. j. e. episcopus[c]. ętas enim multum facit ad eruditionem. 16. q. 7. hoc fit. & si sit 23. annorum, ita recipit omnes ordines intra 30. annũ, sicut quilibet alius, qui à pueritia deseruiuit ecclesiæ. Vel grandæuus, s. 18. annorum: arg. 28. dist. de his. & 32. dist. lectores.

b Hãc ſram ponit Laur. cui[a] fuit hæc gl. Sed Hu. ponit 18. vt 28. di. ẽ his. 32. di. lectores. sed hoc sẽm Hu. ſi v., q̃a tũc in septẽnio ſi posset recipere oẽs ordines.

c Concord. tex. cũ gl. in l. nõ aliter. ff. de le. 3. & l. 1. ff. d min.

ibid. c. 10.

Item ex sexta synodo, c. 15.

¶De eodem. C. IIII.

Vbdiaconus non minor viginti annorum [o] ordinetur. ¶ Si quis vero in aliquo ordine sacerdotali præter constituta tempora ordinatus fuerit, deponatur.

Item ex concilio Carthaginensi, c. 4.[2]

¶De eodem. C. V.

Placuit[p], vt ante vigintiqnque annos ætatis nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, & vt lectores populum non salutent[q].

Item ex concilio Agathensi. c. 16. & 17.

¶Minoribus xxv. annis leuitica non præsterur benedictio. C. VI.

[4] Episcopus benedictionem diaconatus minoribus, quã xxv. annorum, penitus non committat. ¶ Sane si coniugati iuuenes[r] consenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda

a ¶ *Sequestrato.*]j. 81. di. volumus. cõtra. Sed hic de suspectis. Vel dic q̃ thalamus tantum debet sequestrari, non ãt mansio[a]: & hoc obtinet in vxore promouendi: secus est in vxore illius q̃ vult conuerti: quia tunc vxor intrabit religionem. vel si est senex promittet continentiam, vt extr. de conuer. coniu. cum sis. & de illa materia no. 28. dist. q̃ sunt culpæ. "Quid si vxorarũ promouet epũs ad minores ordines? debet ne ab eo exigere cõtinẽtiã: cũ sine titulo eũ fi debeat ꝓmouere, & beneficium simul cũ vxore habere nõ possit: ext. de cle. coni. c. 1. & ca. diuersis? Sic: si tamen promouetur, nec exegerit, habebit beneficiũ: ar. 32. dist. si q. ab eo ãt qui vxorem non habet: nõ est exigenda cõtinentia. 15. q. 3. §. cum autem. Io.

b ¶ *Religione.*]i. castitate: q̃ qualiter ꝓmitti debet, dixi 32. di. seriatim. nec enim ista debet religionẽ intrare: q̃a nec vir eius intrat. secus est ĩ vxore monachi vel epi. ext. de coniu. coniu. sane.

c ¶ *Antequam.*] No. "q̃ canon aliter interpretatur virilem ętatem, aliter interpretatur lex. ff. de mi. l. 1. C. his qui veni. ętа. imp. l. vl. sed dicuersificant: q̃a diuersos habẽt respectus. q̃ætor non habuit ræspectum ni si ad rerum suarum administrationem. d ¶ *Ne per ætatem.* Jarratione ætatis præsumi, ꝑ aliquo vel contra, vt §. 34. di. quorũdam. 33. q. 2. antiqui.

d Etiã si ĩ veteri.] Casvs. Quidam epi ante 25. annũ leuitas ordinabant: sed Toletanũ cõcil. ꝓhibet ne hoc decetero fiat: sed post 25. annum leuitæ ordinẽtur: & ꝑs byteri post 30. quod ꝓbat auctoritate legis Mosaicæ & canonicæ.

"Leuitæ officium.

e ¶ *Leuitæ.*] "In veteri lege à 25. anno Leuitę deseruiebant tabernaculo, & custodiebant vasa taberna culi aurea. antea nõ.

"Tabernaculum.

f ¶ *Tabernaculo.*] "qd sit tabernaculum, habes ff. de ver. si. l. inde tabernacula.

g ¶ *Nos.*] commiscet se aliis, vt citius reprehendat.

"Puer quid significat.

h ¶ *Pueros.*]"Puer q̃n que seruũ, q̃nq; puellam significat. ff. de ver. si. pueri. quandoque dicitur puer 18. annorum. ff. de ali. & ci. le. l. mela.

"Leuita à leui dicitur.

i ¶ *Leuitæ.*]Omnes qui in templo seruiebant, dicebantur Leuitæ: "quia de tribu Leui assumebantur. Sed nũquid conferebatur eis tũc character? Sic. arg. de conf. dist. j. c. j. sed non idem qui hodie. ar. ext. de sacra vncti. cum veniſſet. in fi. 21. di. c. 1. quod est contra opi. Hug. quam dixi §. 75. dist. c. 1. q̃ scilicet sine Missa conferatur character. "Sed hodie immutata est forma per Christum. vnde nec Aaron sine Missa conferret hodie characterem.

Si quis.]Casvs. Dicitur hic quod si quis monachus voluerit promoueri, vita eius præterita requiri debet, si fuerit criminosus vel irregularis, contrahendo cum secunda vxore, vel repudiata.

k ¶ *Munus.*]id est, si vult ad ordinem promoueri. Archid.

Monachus.]Casvs. Hoc c. diuiditur duas par. In 1. loquitur de monacho. In 2. de laico. In prima ergo dicitur q̃ monachus nouitius, si bonæ vitæ & bonæ conuersationis fuerit, intra annum

2 Vſra idẽ dicere, cum dicat sequestrato mansionis cubiculo. ð hoc legi. & not. ext. d cõue. coniu. cõiugat[a]. ibi vid. "coniugati an possint promoueri. 1 C. 17. Burc. l. 2. c. 9 Iuo p. 6. ca. 29. Pan. l. 3. c. 28.

"Ætas ĩ horibus & iudicis multis aliis necessaria é

3 ¶ Si quis de religioso proposito, & disciplinis monasterialib[a] eruditus ad clericale munus[k] accedat, in primis eius vita præteritis acta temporibus inquiratur, si nullo graui facinore probatur infectus, si secundam non habuit fortassis vxorem, nec à marito relictam fortitus ostenditur, si[a] pœnitentiam publicam fortassis non gessit, nec vlla corporis parte vitiatus apparet, si seruiliaut originariæ non est conditioni obnoxius, si curiæ iam probatur nexibus absolutus, si assecutus est literas, sine quib. vix fortassis ostiarij possit implere ministerium.

a ¶ Si pœnitentiam.] *Hinc vsque ad finem addita sunt ex epistola ipsa, vt melius percipiatur nexus sequentis capitis. Nam post verbum,* ministerium, *continenter apud Gelasium sequitur,* vt si his omnibus, quæ sunt prædicta, fulcitur, continuo lector, &c.

Item eodem capite, & sequenti.

¶De eodem. C. IX.

Monach[a] [1] vero nouitius[m] morum honestate fulcitur, cõtinuo lector vel notarius[n], aut certe defensor[o] effectus, post tres mẽses existat acolythus: maxime si huic ætas etiam suffragatur: sex to mense subdiaconi nomen accipiat, ac si modestæ conuersationis, honestæque volũtatis existit, nono mense diaconus, completo que anno sit presbyter: cui tamẽ, quod annorum interstitia fuerãt collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse deuotio P. ¶ [4] Si vero laic[a] quispiam ecclesiasticis est aggregandus officiis, tanto sollicitius in singulis, quæ superius comprehensa sunt, huiusmodi decet examinari[q] per sonam, quantum inter mundanam, religiosamque vitam constat esse discriminis: quia vtique conuenientia[r] ecclesię ministeria reparanda[†] sunt, non incõuenientibus meritis ingerenda: tantoq; magis, quod sacris aptum possit esse seruitiis, in eorum quærendũ est institutis, quantum de tempore, quo fuerant hæc assequẽda, decerpitur, vt morũ habere docearur hoc probitas, quod prolixior consuetudo non contulit: ne[†] per occasionem supplendæ penuriæ clericalis, vitia[s] potius diuinis cultibus intulisse †, non legitimæ familiæ Domini computemur pro curasse compendia[t]: Quorum[u] promotionibus, super anni metas[x], sex mẽses nihilominus subrogamus: quoniam, sicut dictum est, distare[y] conuenit inter psonã diuino cultui deditam, & de laico rum conuersatione venientem. Quæ tamen eatenus indulgenda credidim[o], vt[c] ecclesiis ab hac occasione cessantibus[z] canonum paternorum vetus forma seruetur.

1 ¶ *Monachus.*]Hoc c. loquitur secũdum ea sum illum §. dist. 55. priscis. ſ. de dispensatione, procedente de iure communi.

m ¶ *Nouitius.*]quia de nouitio maior dubitas videbatur esse.

n ¶ *Vel notarius.*]A notis. i. litteris legẽdis[b]. Pedius tamen scripsit litteras nõ esse notas. ff. de bo. pos. sed cum patrono. §. notis. Notę autem quandoque dicũtur cicatrices. Vnde lex dicit, q̃ & note & nomina fugitiuorum ad magistratus sunt referenda. ff. de ser. fu. l. 2. iuxta illud: *Foliisque notas & nomina mandat.*

o ¶ *Defensor.*] exorcista. nã prius fit ostiarius, post exorcista. §. e. c. 1. dicitur exorcista defensor: quia defendit corpus à dæmonibus.

p ¶ *Deuotio.*] "Sicut enim ingenium supplet tempus in bene studente, sic & bonitas ætatem: & ita cõpensatur probitas cũ tempore. sic ergo bonitas supplet ætatem sicut tempus, vt C. de prępo. sacro. scr. l. 1. li. 12. & malitia dicitur ętatem supplere. C. simi. ma. se dix. l. 3. ext. de despon. impuber. de illis. ita probita & honestas supplet tempus. C. de his qui ve. ætа. impe. l. omnes. & ff. de decr. ab or. fa. l. 1. sic aliquid quod est minus, æquiparatur alij quod est maius, facta compensatione hinc inde. 7. q. 1. quæro. & 19. di. in canonicis. Istud idem considerat ĩ testib. quia fit compensatio auctoritatis ad numerum. extr. de testib. in nostra.

q ¶ *Examinare.*] Arg. quòd si laicus inducitur in testem, diligentius est examinandus quàm clericus, propter maiorem duritiam. 12. q. 1. duo.

r ¶ *Conuenientia.*]id est, conuenientibus ministris.

s ¶ *Vitia.*]id est, vitiosos clericos.

t ¶ *Compendia.*]id est, vtilitates, vel vtiles ministros.

v ¶ *Quorum.*]"Arg. potest colligi ex hoc quod tantum valeat testimonium quattuor clericorum, quantum sex laicorum. nam in sexquialtera proportione videtur quod se habeant, sicut se habent sex & quattuor: quia tantum potest clericus facere per annum, quantum laicus per annum & dimidium. 46. dist. c. pe.

x ¶ *Metas.*]ſ. e. di. quicumque. contra. Sed ibi de neophyto: hic de renato ab infantia loquitur. Vel illud regulariter & de iure communi: hoc specialiter ex dispensatione. vnde subiicit, quæ tamen, &c.

y ¶ *Distare.*]j. 8. q. 1. nec sufficere[c].

z ¶ *Cessantibus.*] Cessante causa concessionis, cessare debet pariter & conc

"Clericę laico ꝑcurtur.

c Ad idẽ 61. di. in sacerdotib[a]. ſ. 4. di. ſtatum[a]. & c. deniq;. 1. q. 1. vilissimus.

tal. deputanda.

"Ingenium & alia tẽs supplere possunt.

tal. nec.

tal. intuliſſe iudicemur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& concessum, vt 1.q.7. quod pro remedio. & c. exigunt. 5. dist. 55. prius. 56. dist. Ismael. ar. contra. C. fam. erc. l. 2. Lau.

ADDITIO. Dic vt no. 61. dist. neophytus. & 19. q. 2. duæ. Arch.

Quæ vero ætate.] CASVS. Supra in proxima dist. in c. episcopus benedictionē. dictum est quòd qui ordinatur in presbyterum debet esse 30. annorum. Nunc vero in hac 78. di. idem repetit, vt addat causā quare tunc, & non ante, s. quia Christus in 30. an. baptizat[a] fuit, & postea cœpit prædicare, vt j. e. presbyter. Et omnia plana sunt vsq; ad c. qd est. a ¶ *Qua vero.*] Hic intitulatur. 78. di. in qua ostendit magister nō debere ordinari sacerdotes de iure cōmuni ante triginta annos

" Christus qua ætate baptizatus est.

compleros: "quia in tali ætate Dominus baptizatus est, & prædicare cœpit: & quidam alij ꝓphetæ. sed quia & ante hoc tempus prophetæ ad prædicandum missi sunt, possunt necessitate imminente à 25. ann. ordinari. j. c. dist. c. vl. ar. ff. ad Tre. filiū. §. 1.

1 Pol. l. 2. tit. 20. Burc. l. 2. c. 10. Iuo p. 6. c. 30. Pan. l. 3. c. 29.

b S *I quis.*] ¶ *Non impleuerit.*] Ext. de ele. cum in cunctis. c ¶ *Sit dignus.*] arg. est non debere derogari iuri communi ꝓpter personam. 5. di. 50. ex pœnitentib. di. 61. mi ramur. Sed ꝓpter necessitatem vel vtilitatem derogatur iuri, licet non propter dignitatem tantum, vt 1.

a Ad idē 15. q. 7. c. tali[a].

q. vlti. c. vlt. & de hoc ēt no. j. e. c. vl.

2 Poly. lib. 2. tit. 27.

Q *Vid est manus.*] CASVS. Super epistolam ad Timotheum habetur. Manus cito nemini impositum qui ordinat aliquem ante congruam ætatem, & ante examinationē, & antequam sit docti & plinatus. Et ille communicat peccatis alienis qui efficitur mal[e]: sicut est ille quem ordinat, & in malo est ei similis.

d ¶ *Quid est.*] Hoc est in epistola ad Timotheum[b]: Manus cito nemini imposueris: neque communices peccatis alienis.

e ¶ *Communicare.*] Communicat peccatis alienis qui illis cōsentit, ar. di. 86. c. 1. & c. culpam. & c. faciētis. 83. di. c. quid enim. & e. error. licet ca non. qd est cōcil. Greg. x. ætatis. ꝓ-

f ¶ *Ante triginta.*] Potest tamen ei concedi in vigesimoquinto anno batio. cui in cumbit. incumbet probatio de ætate, si dubitatur de ætate? Dico quòd ei c Adde an d ætate filij credatur. libro pris vel ei[e] affertiōi. not. gl. i. l. ēt ff. d ꝓb. Bal. i l. neq; nata les. C. e. tit. d Nā factū

P *Resbyter ante xxx.*] CASVS. Dicitur hic, q presbyter ante xxx. annos ordinari non debet, licet sit vitæ probabilis: quia Christus tantum in trigesimo anno cœpit prædicare, & baptizatus est. regimen parochialis[b] ecclesiæ. ext. de elec. cum in cunctis. Sed cui qui agit, scilicet qui petit ordinem. vnde si maior est actor, ipse probabit se maiorem, siue minorem[c], vt C. de prob. cū te. C. de in int. restitu. mi. si minorem. ff. de min. minor ex aspectu. Sed si minor est reus tunc aduersarius probabit, vt C. qui & aduersus quos. l. 1. ff. de mi. de ætate.

g ¶ *Prædicauit.*] Sed sacerdotis officium est prædicare, vt 16. q. 1. adii cimus. Vnde est hic ar. contra id quod diximus quod debeat imple re trigesimum annum. Dicit Ioan. Chrysost. quod d trigesimo anno nondum attigerat Iesu nisi 30. dies. sicut in Euangelio continetur: Erat Iesus quasi annorum 30. Sed est ar. superficiale[d]: sed probatur per hoc quod ante xxx. annum non possit promoueri.

HOC REGVLARE EST. CASVS. Dicit nunc Grat. quod hæc quæ dicta sunt. 5. de 30. an. vera sunt, & seruanda de iure cōi. Et hoc probabat exemplo Christi, & Ioannis Bap. & Ezechielis qui tantū in xxx. anno prædicare cœperunt, sed dispēsatiue ante tale tempus potest

[a] ¶ Monachus.] *Quomodo hic locus in originali habeat, proxima superiore notatione indicatum est.*

c ¶ Vt eccleſiis.] *Hæc multo plenius à Gelasio exponuntur:* Vt illis, inquit, eccleſiis, quibus infestatione bellorum vel nulla penitus, vel exigua remanserunt ministeria, renouentur: quatenus his, Deo propitio, restituatis, in eccleſiaſticis gradibus subrogandis canonum paternorum vetus forma seruetur, nec contra eos vlla ratione præualeat, quod pro accidentis defectus remedio, quidetur, nō aduersus scita maiorum noua lege proponitur, ceteris eccleſiis ab hac occasione cessantibus, quas non simili clade vastatas pristinum faciendis ordinationibus conuenit tenere sententiam.

DISTINCTIO LXXVIII.

Vā vero [a] ætate sacerdotes ordinari debeant, Bonifacius [A] Papa diffiniuit dicens.

A ¶ Bonifacius.] *Ceteri collectores citant ex decretis Fabiani. Extat apud Martinum Bracarensem in ca. græc. ſynod. c. 20. ex Neocæsarien. c. xi.*

¶ Ante annos triginta presbyter non ordinetur. C. I.

1 S I quis [b] triginta ætatis suæ annos nō impleuerit, nullo modo presbyter ordinetur, etiam si valde sit dignus [c].

[Item in nouellis Authentica de sanctiſs. epiſcopis. §. clericos. apud Iulian. Antec. constit. 123. c. 19.]

¶ De eodem. PALEA. C. II.

2 NEmo presbyter consecretur, qui minor triginta annis sit: nemo diaconus, vel subdiaconus fiat, qui minor vigintiquinque annis sit: nemo lectoribus connumeretur, qui minor xviij. annis fuerit: nemo inter diaconissas consecretur sacrosanctæ eccleſiæ, quæ minor sit xl. annis, vel ad secundum matrimonium perueneriť.

Item Leo Papa ad epiſcopos Africanos, epiſt. 85. c. 1.

¶ Non est ordinandus sacerdos, nisi longo sit probatus examine. C. III.

3 QVid est [d] manus cito imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum obedientiæ †, ante experientiam disciplinæ, sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare [e] peccatis alienis, nisi talem effici ordinantē, qualis ille est, qui non meruit ordinari.

Item ex concilio Neocæsariensi, c. 11.

¶ Ante triginta annorum ætatem presbyter non ordinetur. C. IIII.

4 PResbyter ante xxx. [f] annorum ætatem non ordinetur, quamuis sit probabilis vitæ: sed obseruet vsque ad præfinitum tempus. Dominus enim noster Iesus Christus trigesimo anno baptizatus est, & tunc prædicauit [g].

5 *Hoc regulare est, vnde & Chriſtus, & Ioannes Baptiſta, & Ezechiel, & nonnulli prophetarum non leguntur ante hoc tempus prophetaſſe, vel prædicaſſe [h]. Verum, quia Hieremias, & Daniel ante iuuenilem ætatem ſpiritum prophetiæ accepiſſe leguntur, Dauid, & Salomon in adoleſcentia vncti inueniuntur, Ioannes etiam Euangeliſta, cum adhuc eſſet adoleſcens, à Domino in Apoſtolum electus, & cum aliis ad prædicandum miſſus inuenitur, Paulus quoque Apoſtolus in adoleſcētia à Domino electus, & ad prædicandum miſſus aſſeritur, eccleſia ſimiliter, neceſſitate exigente, nonnullos ante triginta annos ordinare conſueuit.*

Vnde Zacharias Papa, Bonifacio epiſcopo, epiſtol. 6. cuius initium [Benedictus Deus.]

¶ Necessitas exigente xxv. annorum presbyteri ordinentur. C. V.

S I triginta annorum non reperiuntur, & necessitas [i] exposcit [c], à vigintiquinque annis & supra leuitæ, & sacerdotes ordinentur.

DISTINCTIO LXXIX.

1 ps

Poſtolicus autem [k] non niſi à Cardinalibus, & religioſis clericis eſt inthronizandus.

Vnde Nicolaus Papa II. ait in epiſtola, qua ſynodum à ſe Romæ habitam refert, c. 1. c. 1. tractatum est de electione & confirmatione Papæ: nunc vero in hac 79. dist. idem repetit, vt aliquid addat. continet enim hæc dist. quattuor articulos. In primo dicit, quod Papa non debet eligi nisi à Cardinalib. In secundo dicitur quid iuris si duo apostolici eligantur. In tertio dicitur quod electio successoris debet fieri cū deliberatione prædecessoris. In quarto dicitur quod electio apostolicorū soli Deo referuatur, quæ omnia per suos §§. patebunt.

k ¶ *Apoſtolicus autem.*] Hic depingitur 79. dist. in qua specialiter magister agit de electione summi Pontificis, ostendens à quib. debeat eligi: "& dicit quod à Cardinalib. & quando: quia die tertia post depositionem defuncti, vt j. eo. nullus. ſubdit etiam quid iuris sit cum duo malo zelo eligunt, vt j. e. si duo. vel cum simoniace aliquis eligitur, vt j. ea. si quis pecunia [e]. & dicit quod à solo Deo poteſt deiici. de ordinatione eius non tractatur hic, quia de ea dictum est. 5. 23. dist. in nomine.

ADDITIO. Istud c, non fuit ibi introductum nisi propter ordinationem: & ideo repetit hoc de electione & inthronizatione, & non de ordinatione, secundum Hug.

S *I quis.*] CASVS. Statuit Nicolaus in hoc c. quod si quis sine concordi & canonica electione Cardinalium & aliorum religioſorum clericorū fuerit electus vel inthronizatus, non habeatur apostolicus, sed apostaticus.

a ¶ *Et canonica.*] Quam electionem vocas canonicā? "numquid dices idem esse qd in aliorū electionib. saltem quo ad hoc vt debeat esse de eadem eccleſia[a], vel vt melior eligi debeat[b], vel ēt prior[c], vel vt non sit aliquo mō irregularis? Sed breuiter dico, quod si est electus à duabus partib. amodo nulla admittitur contra ipsum exceptio, nec de vitio eligentium vel electi: quia non esset coram quo iudice exceptiones illæ præponerentur, vnde si tertia pars vellet probare electionem esse simoniacam[d], non audiretur, vt ext. de ele. licet. qui tamē sic eligunt, peccant: & electio talis vitiosa est.

b ¶ *Sequentium.*] Hi cōlentire debent: nō tamen vocandi sunt de necessitate.

c ¶ *Religioſorum.*] 5. di. 23. c. 1. contra. sed ibi dicit religiosos viros præduces, non respectu Cardinalium, sed respectu laicorum.

Si quis Papa.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas part. In 1. par. dicitur, q ille debet deponi qui Papa viuo & incolumi præsiterit fauorem catnalem pro Romano pontificatu: vel q eo incōsulto subscriptionem fecerit: vel sacramentum dederit alicui: vel suum suffragium pollicetur propter hoc: vel qui hac de causa priuata conuenticula facit. In 2. par. dicitur quod qui cumque huiusmodi coniurationes & insidias patefecerit & pbauerit, indulgētiam promerebitur & præmium. Secunda pars incipit ibi, *Propter occultas fraudes.*

d ¶ *Pro Romano.*] maximetur. ſic. nullus Pontifex.

e ¶ *Aut subſcriptionē.*] alias subscriptiones.

f ¶ *Pyctacia.*] Pyctacia hic dicuntur scripta obligatoria. 30. qu. 3. pyctacium. & secundū hoc dicitur pyctacium a pingendo, vel dicūtur munera quedam: & secūdum hoc dicitur à petendo.

ADDITIO. Quidam dicunt q est generis feminini vnde in quibusdam libris inuenitur hæc pyctacia: sed dico esse litterā corruptam: vel esse accusatiuum pluralē. & quod dī pyctaciolas. j. 16. q. 7. non obseruetis. dico nō esse verum: sed debet esse pyctaciola. Hug.

g ¶ *Diſtrictionis.*] id est, districtæ constitutionis sententia.

h ¶ *Pertulerit.*] Ar. in simonia aliquem de se confessum audiri cōtra socios eiusdem criminis[e]. Sed est ar. contra 15. q. 3. nemini. sed subintelligendum est ibi cum simonia. & ita per hoc ca. determinatur & suppletur illud. vnde colligitur quod crimen simoniæ & crimen læsæ maiestatis æquiualent, & æquis pass[i]b. ambulant, vt 15. q. 3. sane. & quidem quæcumque personæ recipiuntur in accusatione in crimine læsæ maiestatis, recipiuntur in crimine simoniæ: & cum ibi recipiantur socij initæ factionis contra se, similiter & hic. Item hic habetur q aliquis illum cum quo simoniam commisit, de simonia

"Electio Pape, aliqua specialia.

a Vt 63. dist. nullus.

b Vt 61. dist. metropolitanus.

c Vt 75. dist. c. vlt. in fi.

1 Pol. l. 2. ti. 4 Ansl. lib. 6. c. 15. j. ea. si qs pecunia.

d De hoc j. c. si quis pe cuniā. Arc.

¶ De eo, qui sine concordi Cardinalium electione inthronizatur. C. I.

j 1 S I quis [A] Apostolicæ sedi sine concordi, & canonica [a] electione Cardinalium eiusdem ecclesiæ, ac deinde sequentium [b] religiosorum [c] clericorum inthronizatur, non Papa, vel apostolicus, sed apostaticus habeatur.

A ¶ Si quis.] *Verba Nicolai in epiſtola, quæ in voluminibus conciliorum impreſſis poſt decreta Nicolai primi habetur, hæc ſunt.* Primo namque inspectore Deo est statutum, vt electio Romani Pontificis in potestate Cardinalium episcoporum sit, ita vt si quis Apostolicæ sedis sine præmissa concordi & canonica electione eorum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum, & laicorum consensu inthronizatur, &c. *Idem fere habetur ad finem illius ſynodi, & refertur infra c. ſi quis pecunia.*

Item Symmachus Papa in ſynodo Romana prima, c. 3. & 5.

¶ Papa superstite, eo inconsulto, de electione futuri Pontificis nemo audeat loqui. C. II.

ij 2 S I [A] quis, Papa superstite, pro Romano [d] Pontificatu cuiquam quolibet modo fauorem præstare conuincitur, loci sui honore, vel communione priuetur. Si quis presbyter, aut diaconus, aut clericus, Papa incolumi, & eo inconsulto, aut subscriptionem [e] pro Romano pontificatu commodare, aut pyctacia [f] promittere, aut sacramentum præbere tentauerit, aut aliquod certe suffragium polliceri, vel de hac causa priuatis conuenticulis factis deliberare, atque decernere, loci sui dignitate, atque † communione priuetur. *& infra.* ¶ Propter occultas fraudes, & coniurationum secretas insidias, quas huius sententia districtionis [g] consequitur †, si quis ad ecclesiasticam pertulerit [h] notitiam consilia eorum qui contra hanc synodum de pontificali egerint ambitu, & rationabili probatione conuicerit, particeps actionis huiusmodi non solum purgatus ab omni culpa sit, sed etiam remuneratione [i], quæ non indigna sit, subleuetur. Vniuersa synodus, &c.

A ¶ Si quis Papa.] *Intium hoc vsque ad verſiculum,* Si quis presbyter. *eſt caput ſecundum Hug.*

potest accusare: & ille punietur, & iste non: quod Hug. intelligit vbi res non processit ad actum: sad donationem vel receptionem pecuniæ. Tunc enim vterque debet deponi. Io. quod ego non credo: cum crimen istud procedat ad instar criminis læsæ maiestatis, vt 15. qu. 3. sane. in quo si socius criminis probat crimen, remuneratur. vt

dum ſuggeſtionis Eulgentij archidiaconi Romanæ eccleſiæ: quod vna cum tribus aliis capitulis, in tomis conciliorum, præcedit primam, vel ſecundam ſynodum ſub Symmacho, cum hac inſcriptione: Capitula primę synodi Romanæ sub Symmacho Papa. *In codice vero canonum prænotantur his verbis:* Tituli decretorum Papæ Symmachi numero quattuor.

2 ¶ Si quis presbyter.] *Hæc ſunt propria verba capitis tertij ipſius ſynodi, quod eſt ſecundum in codice canonum.*

Item ex concilio Stephani Papæ III.

[*Deus dedit addit, habita in baſilica Conſtantiniana, act. 3.*]

¶ In apostolatus culmen nullus, nisi ex Cardinalibus promoueatur. C. III.

4 OPortebat, vt hæc sacrosancta domina nostra Romana eccleſia (iuxta quod à beato Petro, & eius successoribus institutū est) rite ordinaretur, & in Apostolatus culmen vnus de Cardinalibus presbyteris, aut diaconis cōsecraretur.

Item ex eodem.

¶ De eodem. C. IIII.

5 NVllus vmquam laicorum, neque ex alio ordine præsumat, nisi per distinctos gradus ascendens diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacri Pontificatus honorem promoueri.

¶ In Pontificalibus manuſcriptis vno Vaticano, & altero Cardinalis Sirleti in vita Stephani Papæ III. referendo ſynodum ipſius tempore habitam, hæc leguntur ad caput hoc pertinentia. Tunc allatis sacratissimis canonibus, eisque liquido perscrutatis, prolata est sententia ab eodem sacerdotali concilio, sub anathemate interdicentes, ne vllus vmquam præsumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens, diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacri Pontificatus honorem promoueri: & alia plura, quæ canonica indigebant correctione, in eodem concilio statuerunt eadem emendanda.

Item ex eodem.

¶ Anathematizetur episcopus, monachus, vel laicus Romanam eccleſiam inuadens & in gradum filiorum eius prorumpens. C. V.

iij 6 S I quis ex episcopis, vel presbyteris, vel monachis, vel laicis cōtra canonū, & sanctorum patrū statuta prorūpens, in gradū filiorū sanctæ Romanæ eccleſiæ, id est presbyterorum [k] Cardinalium, & diaconorum ire præsumpserit, & hanc Apostolicam sedē

Dicitur enim hic quod si quis clericus vel laicus electioni cardinalium contradixerit, vel sedem apostolicam voluerit vsurpare, anathema sit: & non solum ipse, sed etiam omnes ei fauentes. In seq. c. dicitur, quod si quis contradixerit eligentibus Romanum Pontificem, anathema sit.

k ¶ *Presbyterorum.*] Ar. Cardinales presbyteros maiores esse diaconibus[h]: & ex illis primo debere eligi, & postea ex diaconis si illis non inueniatur idoneus: arg. 5. di. 23. in nomine. Arg. contra. 5. c. pro xi. quia ibi prius dicit diaconus, &c. Sed ordini litteræ non est standum. ff. de sol. nec enim.

ADDITIO. Et videas quod de hac materia no. 63. dist. c. metropolita no. Archid.

a Aliàs §. ve rum.

"Dicunt tū quidam "Simoniacum accusatum in simonia socius socium accusat. 15. q. 3. nemini. nisi qñ simul commit titur crimen læsæ maiestatis, vt hic. Et ad ca. sane, respondeo q; quo ad quædam, non quò ad omnia simoniæ æquis passib. ambulat cum crimine læsæ maiestatis. Sed videtur quod ille q accusat illum quē dicit fuisse socium i crimine, non esset audiendus: Tū ideo, quia stat in puniendus esset, ex quo sponte confessus est crimen suum, vt 2. q. 1. nos in quem quam. Tum quia turpitudinem suam allegans non auditur, vt ext. de don. inter dilectos. Sed dic esse speciale in hoc crimine, vt allegans suam turpitudinem audiatur, & vt cōfessio eius nō puniatur[g]. Tum quia non est directa cōfessio, quando quis ideo cōfitetur vt accuset. Sed licet confessio ac cusatoris non puniatur in simonia, tamen confessio testis punitur, vt ext. de ele. per inquisitionem. Sed qd si confessus non potest probare crimen quod intendit: Videtur q; tunc puniend[a] sit: quia tacere debuit crimē quod probare non potuit, vt 2. q. 7. plerique. 6. q. 2. si tan tū. quod concedo. Io. i ¶ *Remuneratione.*] si ipso facto, sed à iudice ea impetret, vt C. quib. ex cau. ser. pro præmio li. acci. l. 1. & ita inuitatur aliquis p præmium ad accusandum, vt 6. q. 1. §. verū. & l. si quis cum.

3 Deusd. ibi. Anfel. l. 6. c. 25. Pol. li. 1 tit. 4.

4 Deusd edit p. 1. Ansl. l. 6. c. 27. Ansl. 7. c. 95. Pann. lib. 3. c. 29.

5 S. Greg. in Ezechiel. hom. 2. Hier. 1. Daniel. 1. " Prælatus quilibet ſollicitus byter esse debet. Matth. 4. Act. 7.

" Papa à quibus & quan do eligendus. e Et j. e. c.

Deusd. ibi. Polyc. ibid. Ansel. l. 6. c. 24. S. Ant. l. 6. c. 24.

g. Ité qa nō agitur ad hoc vt crimē suū publicetur, ergo si fiat ei iudiciū, vt ff. de lib. ag. l. j. in fi. Arc.

h Adde not. p Alb d Ro. in rubr. C. d sum. tri. Sp. ti. d lit. cōt. §. iā nūc vi dēdū. ver. si vera omnia

" Accusato ribus qñq; præmium datur.

6 Deusd. ibi. Anfel. l. 6. c. 26. & 27. In Pōtifica li Rom. manuscr.

a Ad idē 15. q. 7. c. tali[a].

1 Pol. l. 2. tit. 27.

2 Poly. ibid.

3 Poly. ibid.

† al. vel C. 5.

† al. perſequitur.

a Burc. l. 1. c. 223. Iuo p. 5. c. 336. Pol. l. 2. tit. 4. Ans. lib. 6. c. 1.

e Adde tex. ſi ibi not. in l. qui. C. de teſt.

a ¶ *Perpe*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Perpetuum.*]donec pœniteat.10.q.1.quia sacerdotes. simile ext. de const.ex litteris.& inst.locati.§.adeo.Aliter sumitur. ff.pro so.l. 1.& 10.q.2.perpetua.ext. de iur.iu.veritatis.
Addito. De hoc no.70.dist.sanctorum.in 1.gl.& nqu.1.reperiuntur.in fi.Arch.

b *Si quis.*] ¶*Seu primatibus.*]Primates appellat quosdã forte nobiles, q̃ inter sunt vt populum arceant[a], q̃ si iuste moueretur, exaudirẽtur.

2 Ad hoc arctic.65.di.qa facta. 64.di.qa p ambitiones. Arc.

Nullus.] Casvs. Mortuo Apostolico vel eṕo aliquo, Cardinales vel canonici intantum festinabant, q̃ nihil curabãt ꝺ sepultura defuncti: quare statutũ fuit, q̃ nec Papa nec eṕo viuente, nec etiam eo defuncto electio fiat successoris, nisi tertia die post sepulturam.
c ¶*Viuente.*]Idem dicitur ext. ꝺ ele. bonæ. Sed nunquid mortuo Papa ecclesia erit mõstrum sine capite, vel numquid vniuersitas Cardinalium erit caput? Si hoc dicas, Cardinales tũc temporis possunt deponere episcopum: eadem rõne canonici mortuo eṕo possunt deponer clericum aliquẽ. Dic ergo & ecclesiam tunc viuere, & tñ carere capite.[c] Ar. tamen est, quod Cardinales supleant defectum mortui Papæ j.eo. si quis, Io.melius ext.de ma. & obe. his quæ.& ca. cum olim.B.

†*al. hanc canonicam.*

1 Deusſedit ibid. Ansſl. 6.c.28.

SED QVAERITVR. Casvs.Hic est secundus art. vbi quæritur quid iuris sit, si duo apostolici eligãtur temeritate certantium: & quis alteri sit præferendus : & quid de hoc fit,legitur seq. ca. ꝺ *Honorius.*] Sed q̃d spectat ad Imperatorem statuere aliquid de electionib. contra id 96.di, bñ? Sed istud fecit rogatu ecclesiæ.
[c] Et est ar. ad q. illam q̃ laicus de reb. eccle siasticis vel spiritualibus[b] possit iudicare. Ar. contra.§.dif.96.deniq̃. sed ibi intelligitur præter auctoritatem ecclesiastici prælati. De hoc dixi extr. de arb.contingit.

2 In Pontificali Rom. manusc.
[c] Cardinales an supleant defectum mortui Papæ.
3 Ansel.l.6. c.11.Deusſedit p.1.

4 In tomis cõciliorum inter epistolas Bonif. 57.dist.97.c. Victor Honorius.Ansſl. lib.6.c.17.

†*certantes*] Orig.

[c]Laicus an possit de re b[a] ecclesiæ iudicare.

Si duo. Casvs.Bonifacius Papa rogauit Imperatorem Honorium vt conderet legem, qua doceretur quid esset faciendum, si duo apostolici temeritate certantium eligantur. Cõstituit ergo Honorius, quòd neuter illorum duorum sit Papa.sed noua electione communi consensu tertius eligatur.
e ¶*Contra fas.*]Et ideo neuter obtinet, vt ext.de ele.cõsideraumus. nec priuantur Cardinales hoc casu potestate eligendi, contra id ext.de elec.cum in cunctis.[c] Sed quis erit Iudex de hoc an electio sit contra fas? Non ipsi Cardinales: quia si sic,essent iudices in proprio facto. nam nullus superior potest inueniri, vt ext.de ele.licet. in fi. Dic istud c.locum habere quando neuter est electus à duabus partibus. Vel dic quòd consilium conuocabitur.

[c]Electio facta p Cardinales, si dicatur cõtra fas esse, q̃s erit iudex.

f ¶*Nullum.*]ꝺ.di.63.si forte contra. Sed q̃d hic dicitur, sit cum vtraq; pars ducitur malo zelo.ibi cum vtraque pars bono zelo ducitur:& hoc patet per hæc verba,contra fas.
HOC AVTEM. Casvs. Dicit nunc Gratianus, quòd c.si duo.intelligitur quando vterque male est electus & non intelligitur quando vnus per apostasiam ordinatur. & alter canonice:cui[e] electio facta inuaderе quilibet ex supradictis tentauerit, & ad summum Pontificalem honorem ascendere voluerit, ipsi , & sibi fauentibus fiat perpetuum [a] anathema. *&* ¶Si quis resistere p̃sumpserit sacerdotibus,atque primatibus ecclesiæ, vel cuncto clero ad eligendum sibi Romanum Pontificem secundum canonicam† traditionem,anathema sit.
¶*Deusſedit presbyter Cardinalis tituli Apostolorum in Eudoxia, pa.2.c.131.refert multa ex synodo habita à Stephano tertio,in quibus caput hoc integrum continetur.*

Item ex concilio Leonis Papæ IIII.
¶Anathema sit,qui canonicæ electioni Romani Pontificis contradicere præsumpserit. C. VI.

iiij[i] SI quis ex sacerdotibus,seu primatibus[b] nobilib[9], seu cuncto clero sanctæ Romanę ecclesiæ,electioni Romani Pontificis contradicere præsumpserit, sicut in concilio Bonifacij, & Stephani Papæ legitur statutum,anathema sit.

Item ex concilio Bonifacij Papæ III.[2]
¶Nullius episcopi fiat electio nisi post diem tertium depositionis alterius. C. VII.

[2] NVllus, Pontifice Romano viuente [c], aut episcopo ciuitatis suæ præsumat loqui, aut partes sibi facere, nisi tertio die depositionis eius , adunato clero,& filiis ecclesiæ : & tunc electio fiat.

3 *Sed quæritur.si duo concertantium temeritate electi fuerint, quis eorum alteri præferendus sit? De his ita scribit Honorius[d] Augustus ad Bonifacium Papam.*[4]
¶Si temeritate concertantium duo fuerint ordinati. C. VIII.

[5] SI duo forte contra fas [e] temeritate cõcertantium† fuerint ordinati,nullum [f] ex his futurum penitus sacerdotem,sed illum solum in sede apostolica permansurum , quem ex numero clericorum , noua ordinatione diuinum iudicium,& vniuersitatis consensus elegerit.

4 *Hoc autem capitulum non de eo intelligendum est, qui vno per Apostasiam ordinato, à Cardinalibus, & religiosis clericis Apostolicæ sedi inthronizatur: etiam si ille apostaticus ita cathedram beati Petri violenter tenuerit,vt canonica electio intra Vrbem fieri non ualeat.*

Vnde Nicolaus Papa II.in concilio Romano statuit dicens.[6]

¶De eo qui per pecuniam,vel populari tumultu,non canonica electione ordinatur. C. IX.

v[7] SI quis pecunia,vel gratia humana,vel populari,seu militari tumultu,sine concordi, & canonica electione , ac benedictione Cardinalium episcoporum,ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum fuerit Apostolicæ sedi inthronizatus,non Apostolicus [g], sed apostaticus habeatur , liceatque Cardinalibus episcopis, cũ religiosis, & Deum timentibus clericis , & laicis [h] inuasorem etiam cum anathemate, & humano auxilio, & studio à sede Apostolica repellere,& quem dignum iudicauerint : præponere. Quod si hoc intra vrbem perficere nequiuerint,nostra auctoritate Apostolica congregati in loco, qui eis placuerit,eligãt quem digniorem, & vtiliorem Apostolicæ sedi perspexerint,concessa ei auctoritate regendi,& disponendi res, & † vtilitatem sanctæ Romanæ ecclesiæ , secundum quòd ei melius videbitur, iuxta qualitatem temporis, quasi iam omnino inthronizatus [i] sit.

5 *Electio vero Romani Pontificis etiam cum deliberatione prædecessoris fieri debet.*

Vnde Symmachus Papa ait in synodo Romana prima.c.4.
¶Si Papa de electione sui successoris ante decernere non potuerit. C. X.

[8] SI transitus Papę(quod absit) inopinat[9] euenerit, vt de sui electione successoris(vt supra placuit)non possit [k] ante decernere,

h ¶ *Laicis.*] infra distinct. 96.cap.1. contra. Sed illud generaliter prohibetur [b] in aliis quod specialiter contra inuasorem Apo. sedis permittitur, vel singulis referenda sunt singula : licet clericis anathematizare , & laicis humano auxilio à sede Apostolica pellere. Et sic aliquis punitur simul pœna canonica & ciuili [c] , contra id extra vt lit. non contestat. quoniam. in fine. Sed hoc speciale est in intruso, in quo non sufficit altera pœna. 23. quæstio.5.cap. quid ergo.
i ¶*Inthronizatus.*]si.23.dist.in nomine.

ELECTIO. Casvs. Hic est tertius articulus,vbi dicitur quod electio successoris debet fieri cum deliberatione antecessoris.

S*i transitus.*]Casvs. Symmachus Papa statuit, vt si mors inopinata contingat,ita vt antecessor non possit ante decernere de electione sui successoris,si quidem ab omnib. fuerit canonice electus, conſecretur.Si autẽ(vt fieri consueuit)duo eligantur, electus à pluribus præferatur, nisi fuerit simoniace electus.
k ¶ *Non possit.*] j.8.q.1. episcopo non.contra. Solutio[a] aliud est de sui successoris electiõe cum fratrib.deliberare, quod posset fieri, vt hic permittitur, & aliud est ex testamento quasi dignitatis suæ hæredem substituere, quod ibi penitus prohibetur, quia nec Papæ licet[a], quia hoc nec Moyses potuit.8.q.1.Moyses.nec est trahendum ad consequentiam factum Petri Clementę substituentis sibi. 8.q.1.

†*al. conuenerit.*

a Sed nũqd Papa p̃t dare licẽtiam alij , vt eligat sibi successores,certe sic, 7.q.1. petisti.quare ergo ñ p̃t sibi eligere? Resp. Hu. q̃ multa sunt, q̃ aliisindulgem[a] licite, nobis tñ talia indulgẽri licet. Eps ẽm sæpe cũ aliis dispensat, priuilegiũ vel honorẽ dat aliis. S; nũqd talia possit sibi impẽdere?ñ, q̃a nemo assumit sibi honorẽ 8.q.1. in scripturis. secũdum H.
1 Iuo par.5. c.238.

[a] *Sententia plurimorum.*]Sc. duarum partium ext.de ele.licet.
b ¶*Careat.*] acculabitur ergo iste de simonia, nec præiudicabitur Papæ,ârg.2.q.5.in terrogatum est.
SICVT. Casvs. Hic est quartus articulus in quo dicitur, q̃electio summorum Pontificũ soli Deo reseruatur,licet electio à Cardinalib.fiat. Quod probatur seq. c. cuius casus planus est.

c *Electionem.*] & ita fallit regula, ad quẽ spectat institutio,& destitutio. 16.q.2.visis. quia bene dicere potest,& male dicere,q̃ ligare, & ab soluere p̃t, vt 21.di.in ferior. & c. denique.

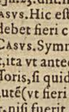

Oca vero.] Hæc.di. diuiditur in duas part. in quarũ prima quæritur vbi debeat fieri sedes patriarchalis, vel primatum vel metropolitanorũ vel episcoporum vel aliorum minorum. Secũda ibi, *Sedes autem.* Io. de Fan.
Casvs. Supra ostẽdit quando & à quib. cle rici debeant ordinari:nũc vero in hac 80. di. ostendit in quib. locis debeant præponi patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, & p̃sbyteri. Patriarchæ debent poni in capitib. quinciarum, vt j.99. dist. prouincię. archiepiscopi in singulis prouinciis, vt j.6.q.3. scitote. episcopi vero in ciuitatib. Presbyteri p castella & villas, vt j.c. episcopi.
d ¶*Loca.*] hic intitulatur 80. di. supra magister ostendit à quibus & quando sint ordinãdi clerici, nunc subdit in quib. locis ordinandi debeant ordinari. & quidem primates ibi cõstituuntur, vbi olim ponebantur [c] protoſlamines gentilium. archiepiscopi vbi [c] archiflamines. episcopi vbi eorum [c] flamines. & hoc ex maxima parte factum est institutione beati Petri, vt j.c.c.1.& 2.

2 Extat apd Stephanũ,j. epist.2.c.5.

3 Ansſl.lib.6. c.112.

[c] Protoflamines.
[c] Archiflamines.
[c] Flamines.

V *Rbes.*]Casvs. Hoc c. loquitur de primatib. gentilium & Christianorum. Est ergo casus. Lucius consultus fuit in quib. locis primates Christianorum sunt collocandi : qui respondet dicens, q̃ multo tempore ante aduentum Christi vrbes sunt statutæ,in quib. erant primates gentilium,ad quos ipsi gentiles pro maioribus negotiis appellabant, & in eisdem locis post aduentum Christi apostoli & eorum successores posuerunt primates Christianorum , ad quos (salua apostolica auctoritate) episcoporum maiora negotia sunt referenda.
e ¶*Statutæ.*]à gentibus.& ita est arg. quòd constitutiones gentiliũ sunt authenticæ.arg.99.dist.c.1.Nec est contra.13.q.1.c.1.nam illud de parochiis,hoc de ciuitatibus.

f ¶ *Appellabant.*] ergo bene dicitur,appello Papam,appello sedem Apostolicam,& Apostolus dixit,Cæsarem appello.
g ¶*Patriarchas.*]Repetitio est eiusdem,[c] quia idem est primas & patriarcha.99.dist.c.1.sicut.& dicit lex differentia tantum nominis est inter pignus & hypothecã. ff. de pi.res hypothecæ.§.inter pignus.

[c] Primas, & patriarcha idem.

Illis.]Casvs. Gẽtiles habebãt tres ordines sacerdotum, scilicet primiflamines, archiflamines, & flamines. Loco primi flaminum Petrus iussit poni patriarchas, qui de maiorib. aliorum episcoporũ causis cognoscunt. Loco archiflaminũ, archiepiscopos. Loco flaminum, episcopos, qui i singulis ciuitatib. singuli esse debent.
h ¶*Petrus.*] arg.à tempore Petri esse limitas prouincias.
i ¶ *In fide.*] j.24.qu.1. quoties. contra j. 16. q.1.frater noster. contra [c] vbi dicitur, q̃tum ad Petrum est referẽda quæstio fidei. sed expone hoc in fide, i. fideliter. Vel posſunt agitare causas fidei, sed non procedere ad sententiam. vel distingue qui sint qui dubitat. nam si laici, videtur, q̃ episcopi possint determinare. ext. de hær. ad abolendam. si clerici , Papa. ext. e.ti.cum Christ[9].
k ¶*Tenebant.*]i.reputabant.
l ¶*Singulos.*]ar.in vna ciuitate nõ plures esse debeẽ episcopos[b], de Augustino & Valerio fuit speciale, vt j. 7.qu.1. non autem. [c] Sed quid de Venetis qui patriarchã hñt & episcopum? Sed dicq̃ non est patriarcha Venetorum,sed Grãdensis, qui locus differt multum à Venetiis. m ¶*Vocabulo.*]nam olim,&c.95. dist.olim. n ¶*Par.*]ſ.di.21.in no uo.cõtra.24.q.1.loquitur.cõtra. Sed par fuit quo ad consecrationem, non quo ad administrationem.

1 ¶ *De eodem.* C. II.

[4] INillis vero ciuitatibus,in quibus olim apud ethnicos primi† flamines eorum, atque primi legis doctores erant, episcoporum primates poni, vel patriarchas beatus Petrus [h] præcepit, qui reliquorum episcoporum cau sas†,& maiora,quoties necesse foret negotia in fide [i] agitarent. *& paulo post.* ¶In illis autem ciuitatibus,in quibus dudum apud prædictos erant archiflamines , quos tamen minores tenebant [k] quàm memoratos primates, archiepiscopos institui præcepit. *& infra.* ¶In singulis vero reliquis ciuitatibus [5] singulos [l] , & non binos, vel ternos, aut plures , episcopos constitui præcepit , qui non primatum , aut archiepiscoporum, aut metropolitanorum nomine, quia matres ciuitatum non tenent[c], sed episcoporum tantum vocabulo[m] potirentur : quoniam nec inter ipsos Apostolos par [n] institutio fuit: sed vnus omnibus præfuit.

4 Leo ix.ep. 3. Pol.l.2.ti. 22. Burc.l.1. c.155. Ansſl. 6.c.113.

† *al. Archiflamines.*

†*iudicia*] Orig.

[c] Fidei quæstio est referenda ad sedem Petri.

†Add qd sit ciuitas , qd villa, & qd castrũ, not. Bar.in l.j.§. si autẽ.ff.de no.op.nun. &l.si heres. ff.de leg.j.

Item Anacletus epist. 3.c.2.
¶De eodem. C. III.

[6] EPiscopi non in castellis [o], aut modicis P ciuitatibus debent constitui: sed presbyteri per castella, & modicas ciuitates, atque villas debent ab episcopis ordinari,& poni : singuli q̃ tamen per singulos titulos suos. Et episcopus non ab vno, sed à pluribus debet episcopis ordinari,& vt dictum est, non ad modicam ciuitatem , ne vilescat [r] nomen episcopi: sed ad honorabilem vrbem titulandus,& denominandus est. Presbyter vero ad qualemcumque † locum, vel ecclesiam in eo constitutam est præficiendus.

[c] Leges vbi debẽt legi.
c Cõcor.l.1. C. de stu.li. vr.Ro.l.xj.
d 70.distin. sanctorum.
[c] Eps ñ dẽt esse solus.

Item Leo Papa ad episcopos Africæ,epist. 85.c.2.

[c] Veneti patriarchã, & eṕm habẽt.
e Idem est Clementis in epist.px. citata. Bur. l.1.c.4. Iuo p.5.ca.58.& 98.

†*quemcum que*]Orig.

consecrari ab vno episcopo,sed presbyter sic.
o ¶*Non in castellis.*]quandoque tamen episcopus est in castro.16.q. 1.& temporis. vbi dicitur Cumani castri sacerdos.
p ¶*In modicis.*][c] similiter leges in maioribus ciuitatibus & regalibus tantum sunt docendæ, vt in procemio.ff.
q ¶ *Singuli.*] argumen. nullum debere in duabus ecclesiis inſtitulari[d].
r ¶*Vilescat.*] quantum ad vulgi opinionem. nam propter hoc non est vilior episcopus , vt 93. distinct. legimus. Similiter sponsa non est statim tradenda , ne vilescat desideranti , vt 27.quæst. 2.institutum. est simile in fide suscepta per vim, vt 45.dist. de Iudæis. [c] Sic episcopus non erit solus , ne vilescat per hoc.93. dist. diaconi qui. Idem est in pœnitentia non iteranda. de pœnit.dist.3.quamuis. & 50.dist.quamuis.

Illud

Universidad de Deusto
Biblioteca

ILlud.] Casvs. Statuitur in hoc c. vt in minoribus locis, & vbi est paucitas hominum ponãtur presbyteri, & eorum cura sufficiat: episcopi vero in frequentioribus ciuitatibus, & maiorib. populis.
a ¶Et vbi.] vt & j. 16. q. 1. felix episcopus. & c. multis conciliis. & 16. q. 1. plures.
b ¶*Conserentur.*] nisi multitudo excreuerit, vel gens de nouo sit cõuersa ad fidem, vt j. 16. qu. 1. præcipimus. arg. dist. 99. nulli archiepiscopi. ext. de eccle. ædifi. ad audientiam[a].

1 Pol. l. 2. tit. 23. Burc. l. 1. c. 32. Iuo p. 5 c. 107. & 143

NOn debere.] Casvs. Laodicense concilium statuit vt episcopi si ponantur per vicos & villas, sed visitatores, i. archipresbyteri, qui debent visitare parochias: qui sine consilio & conscientia episcopi ciuitatis nihil agere dẽnt.
c ¶ *Sed visitatores.*] i. archidiaconos, vel archipresbyteros.
d ¶ *Similiter etiã presbyteri.*] j. 12. q. 2. abbatibus.
e ¶ *Sine præcepto.*] si volũt res ecclesię alienare. 12. qu. 2. abbatibus. vel intellige de præcepto generali[b], vt 16. q. 1. cunctis.

aldem & in alio casu 7. q. 1. temporis. 12. qu. 2. abbatibus. 2 ext. de priuil. c. 1.

† *al. castellis* b Sic ét no. 75. di. c. 1. & hoc rõe officij ecclesiastici, secundum H.

SEDES AVTEM. hęc est secunda pars di. in qua dicitur q̃ episcopales sedes debent esse vicinæ. Io. de Fan.

FAternitatẽ tuã.] Casvs. Præcepit Greg. Augustino Anglorum episcopo, vt ordinaret episcopos non longo interuallo inter se distantes, vt leuiter possint conuenire ad episcoporum ordinationem faciendam: quæ ad minus cum trib. episcopis, vel quatuor heri debet & cõuenit.
f ¶*Longo.*] Dicunt quidam longo, vt xx. miliarium. arg. ff. de ver. sig. l. 3. melius hoc relinquitur arbitrio boni viri, i. iudicis. ar. ff. de iu. delib. l. 1. ext. de of. iud. del. de causis. Vnde si multũ distant ciuitates illæ inter se, in locis intermediis debet poni eps, & conuenienti ergo interuallo debet distingui, habita consideratione situs & qualitatis regionis ipsius, & difficultatis viarum. fic 16. q. 1. & temporis.

3 Pann. l. 3. c. 16.

[illegible] sunt distinguendi interuallo cõuenienti.

g ¶*Tribus.*] ad minus. §. dist. 51. c. vlt. §. dist. 64. episcopum.

¶De eodem. C. IIII.

ILlud sane, quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum statuta seruari, vt non in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, & vbi [a] ante non fuerunt, episcopi consecrentur [b]: cum vbi minores sunt plebes, minoresque conuentus, presbyterorũ cura sufficiat. [2] episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis, & frequentibus ciuitatibus oporteat præbere: ne, quod sanctorum Patrum diuinitus inspirata decreta vetuerunt, viculis, & possessionibus, vel obscuris, & solitariis municipiis tribuatur sacerdotale fastigium.

Item ex concilio Laodicensi, c. 57.

¶De eodem. C. V.

NOn debere in vicis, & villis† episcopos ordinari, sed visitatores [c] id est, qui circumeant, cõstituì: hos autem, qui antehac ordinati sunt, nihil agere censem[e] sine cõscientia episcopi ciuitatis. Similiter etiam presbyteri [d] nihil sine præcepto [e], & consilio episcopi agant.
A ¶Sed visitatores.] *In codice græco impresso legitur, ἀ ϖεριοδευτὰς, in trib. autem manuscriptis, ἀλλὰ ϖερεδευτὰς.*

2 *Sedes autem episcoporum non longo interuallo debent disiungi, vt ad consecrationem sui comprouincialis sine difficultate possint occurrere.*

Vnde Gregorius Augustino Anglorum episcopo, responso octauo.

¶Episcopales sedes non longo interuallo à se debent disiungi. C. VI.

3 FRaternitatem tuam ita volumus in Anglia episcopos ordinare, vt ipsi sibi episcopi lõgo [f] interuallo minime disiungantur: quatenus nulla sit necessitas, vt in ordinatione alicuius episcopi cõuenire non possint. Nam episcoporum ordinatio sine aggregatis tribus [g], vel quattuor episcopis fieri non debet.

DISTINCTIO LXXXI.

HAec de ordinandis[h], & ordinatoribus, atque de singulorũ graduum distinctionib[o], & officiis dixissemus sufficiat. Verum quia aliquantulum diffusius in his immoratisumus, quædam præcedentibus cohærentia sub epilogo [i] ad memoriam subiiciamus. Debet ordinandus in episcopum (vt Apostolus scribit) esse sine crimine, id est sine pecca to mortali: quod non solum de episcopo, sed etiam de quolibet electo ad aliquam præposituram ecclesiæ oportet intelligi.

Vnde Augustinus scribit tractatu 41. ad c. 8. Ioannis.

¶Sine crimine, & graui peccato debet esse, qui ordinatur episcopus. C. I.

APostolus Paulus quando elegit [k] ordinandos vel presbyteros, vel diaconos, & quicumque ordinandus est ad præpositu ram [l] ecclesiæ, non ait, si quis sine peccato est: (hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur [m], nullus ordinaretur [n].) sed ait [si quis sine crimine est] sicut est homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtũ, fraus, o sacrilegium, & cetera huiusmodi.
Item. ¶ Crimen autem est peccatum graue accusatione, & damnatione P dignissimum.

2 *Quolibet itaque horum implicatus ordinari non debet, vel si iam ordinatus, ante tempus, vel post tempus suæ ordinationis ali quod eorum admisisse conuincitur, suscepti gradus officio priuabitur.*

Vnde Symmachus Papa ait.

¶Monitoris personam non recte suscipit, qui verbis non operibus docet. C. II.

NEmo recte monitoris q̃ personam suscipit, nisi qui actibus suis errata [r] condemnat, & amorem innocentiæ conuersatione demonstrat.

i ps

Archid.

k ¶ *Quando elegit.*] i. eligi præcepit. 6. q. 1. si facerdos.
l ¶*Ad præpositurã.*] i. ad quodcumq; eccle siasticum officium & ita patet "q̃ crimino- "Criminosus est etiã à minimo ordine prohibetur, vt hic, & 33. dist. c. 1. & 2. 34. dist. cognoscamus. 24. di. c. vlt. hoc hodie terminatur extra de temp. ord. c. vlt. sus ẽt à nimo ordine prohibetur.
m ¶ *Reprobaretur.*] j. de pœ. di. 3. septies. §. Niniuitæ. Beda ad Tit. 1.
n ¶*Ordinaretur.*] simi le de pœ. dist. 3. c. pe. & dist. 2. si enim.
o ¶*Fraus.*] hoc verum est, "cum fraudi do- "Fraus est genus dol. lus inest. nam omnis dolus est fraus: sed nõ cõuertitur, ff. de pac. iurisgentium. §. dolo. & sic sumitur ext. de rescr. ceterum. quandoque large sumitur fraus. ff. de re. iu. fraudis. Tit. 1. & 1. Tim. 3.
p ¶*Et damnatione.*] Iolet queri propter quę crimina quis depõ[t] debet. non enim pro quolibet deponitur. 7. qu. 4. in loco. Et est super hoc duplex opinio. "Quidam dicũt, q̃ pro quolibet crimine deponitur, nisi expressum sit in contrarium, q̃ pro eo deponi non debet. Alij dicũt, quòd nunquam deponi debet pro aliquo nisi expressum sit. pro quo ego dico, quòd pro quolibet crimine, in quo quis est incorrigibilis, deponi debet: sed statim tamen si deponitur aliquis pro prima contumacia, vt 45. dist. licet. & 74. distin. honoratus. illud autem non est crimen. 5. qu. 4. in loco. nec illa quorum exempla posui. 68. dist. c. 1. & multa exempla de hoc posui 15. q. 8. in summa.

QVOLIBET. Hic incipit secunda pars huius dist. in qua probat per 16. auctor. sanctorum patrum, quod si clericus ceciderit in lapsum criminis post ordinationem, debet deponi. Ioan. de Fan.

Casvs. Supra dictum est in cap. Apostolus, quod ordinandus debet esse sine crimine, vt homicidio, & adulterio, & similibus. Nunc autem dicit, quod si his criminibus aliquis est obnoxius, promoueri non debet nec ordinari. & si ordinatus talia conuincitur commisisse ante ordinationem vel post, debet deponi, vt probatur per seq. c.

NEmo.] Casvs. Dicit Symmachus in hoc c. quòd nullus debet assumere prædicandi officium, nisi qui suis actibus errata condemnat: & amorem innocentiæ suæ conuersatione demonstrat.
q ¶*Monitoris.*] id est, prædicatoris.
r ¶*Errata.*] id est, maiora[t]. 68. dist. c. 1. aliàs contradiceret proposito Grat. sic 25. dist. c. vlt. & 3. q. 7. iudices.

cVt j. c. sigs sacerdotũ. Arch.
d Vt j. e. clericus. & ca. seq.

4 Aug. ibid. sup. §. dist. 51. c. vnũ ora riũ. Ex libel lo Ennodij ꝓ defensiõe synodorum Romanarũ. Ad hoc ex tra de iudic. cũ si ab homine. Arc. "Crimina digna depositione quæ sunt.

e ¶*Examinati.*] cum ad maiora promouentur, s. ad episcopatum.
f ¶*Contra regulam.*] quæ interdicit tales ordinari.

QVicumque.] Casvs. Quidam criminosi ordinati sunt ignoranter ab episcopis: quidam vero scienter. Queritur an debeant deponi? Et respond. quòd sic.

a ¶Cõtemptu.] *Græce est in concilio vulgato ἐ κρὶ ϖροκειμένου τοῦ ϖροχειρισμένου, id est:* Vel etiam iis antea scientibus, qui ordinauerũt.

Item Innocentius ad Maximum, & Seuerum, epist. 5.

¶ Alienus fiat à ministerio, qui illud, viuendo illicite, polluit. C. VI.

3 MAximianus † [m] filius noster agens in rebus huiusmodi, qualem [n] querelam detulerit, libelli [o] eius series annexa declarat. Qui zelo fidei, & disciplinæ ductus, non patitur ecclesiam pol lui ab indignis ꝑsbyteris, quos in presbyterio filios asserit procreasse. Quod non licere exponerem, nisi nossem vestram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo, fratres charissimi, libelli, qui subiectus est, tenore perspecto [p], eos, qui talia perpetrasse dicuntur, iubebitis in medio collocari, discussisque obiectionibus, quæ ipsis presbyteris impinguntur, si conuicti fuerint, à sacerdotali remoueantur q̃ officio (quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt) atque alieni efficiantur à ministerio, quod viuendo illicite, polluerunt [r].

Item Eugenius Papa.

¶ Cuilibet ab ordine depositio, episcopi prouidentia, locus pœnitentiæ deputetur. C. VII.

3 SAcerdos, aut quiuis alius in ordine ecclesiastico prouectus, si in eo [s] scelere inuenitur, quo abiiciendus comprobatur, depositus, prouidentia episcopi, bene prouiso [t] loco constituatur, vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

Item ex concilio Moguntino.

¶Retrudantur in monasterium presbyteri, qui pœnitentiam agere contemnunt. C. VIII.

4 DIctum est nobis presbyteros propter suam negligentiam [u] canonice degradatos,

TAntis Daniel grauatus testimoniis, tanta facinorum accusatione pulsatus, sacrarum, vt dicitur, virginum pollutus incestu, episcopus asseritur ordinatus. Et, vt in nostri libellis scrinij continetur, quorum ad vos quoque exemplaria direximus, in Pontificij dignitatẽ, hoc tempore, quo ad causam dicendam, missis à nobis litteris [a], vocabatur, obrepsit [b]. Sacro nomini absit iniuria. Facilius est, vt hanc dignitatem tali dando, ipse amiserit ordinator, quàm eam obtineat ordinatus. Cui conuicto [c] sociabitur [d], qui sibi eum credidit, largiendo Pontificium, sociandum. Qualis enim ipse sit, quisquis tales ordinauerit, ostendit.

Item ex concilio Nicæno, c. 9.

¶ Non recipit ordo ecclesiasticus eum, qui sine examinatione, vel postea confessus ordinatur. C. IIII.

SI qui sine examinatione [e] promoti presbyteri sunt, & postea examinati [f], cõfessi sunt peccata sua, & cum confessi fuissent, contra regulam [g] venientes homines eis manus imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehẽsibile est, sancta† defendit ecclesia.

Item eiusdem concilij, c. 10.

¶ Lapsi per ignorantiam, aut contẽptu ordinantium, ordinati deiiciantur. C. V.

QVicumque ex his, qui lapsi sunt, per ignorãtiam [h] sunt ordinati, vel contemptu [i A] eorum, qui eos ordinauerunt, hoc non præiudicat [k] regulæ ecclesiasticæ. Cum enim compertum fuerit, deponuntur.

a ¶*Literis.*] Et ita res iam erat litigiosa. ex. de of. iu. deleg. gratũ.
b ¶*Obrepsit.*] "Ex quo autem se promoueri fecit, lite pendente deponendus est, ẽt si innocens inuenitur [a], ext. de acc. Deus omnipotẽs [b]. ff. de li. cau. qui de libertate. Ioan. quod falsum credo, prout notaui in quæstionib. B. de hoc no. 8. q. 4. nonne. Io. Si autem accusator per annum tacuerit, postea potest promoueri ele ctus, vt ff. de mu. & ho no. reus. sed in ẽpatu tm̃ tres mẽses dãtur, vt in auth. de san. epi. §. 3. colla. 9. nisi index breuius tps fuerit mo deratus, vt 4. q. 5. quisquis. ar. ext. de fi. inst. accepimus. ext. de ap. personas. in fi.
"accusatus lite pẽdẽte promotus, an sit depo nendus. aCũ ista gl. cõc. gl. not. in l. reus de mu. & ho. latus. ff. de b Ibi not. Gof. q̃ si ali qs pendẽte accusatiõe vel denunciatione mouẽatur remouerid3 quis innoxiẽ sit. de re mil. q̃ statu. & l. qui cũ vno. §. reus.
c ¶*Conuicto.*] de crimine, vel quòd post accusationem fuerit ordinatus.
d ¶*Sociabitur.*] Sic ergo sententia lata contra ordinatum prẽiudicat ordinatori, vt hic, & 59. dist. ordinatos. & hoc vi pp causæ cognitionem, vt di xi 3. q. 6. hæc quippe. Vel dic, q̃ tunc præiudicat ordinatori sententia lata contra ordinatum, qñ præsens est, & scit causam agi ordinati. cum. n. quasi sua causa agi videatur, & tacet: nec defendit cãm, sibi præiudicat, vt ext. de sen. & re iud. quamuis. & ff. de reg. iur. sæpe.
"Rab. lib. Pœ. c. j. Bur. l. 2. c. 13. Iuo p. 6. c. 33. An fel. l. 8. c. 13. & di. 24. c. vl.

e ¶ *Sine examinatione.*] "Sed quid de episcopo, qui sine examinatione tales ordinat? Dicit lex & canon eum deponendum. in auth. quo. opor. epis. §. opottet. & 1. q. 1. si qui episcopi. & 3. dist. 24. §. vlt. 3. dist. 50. de his vero. & c. ex pœnitentibus. Item quid si dicat ẽps se dispensasse cum eis? non est ei credendũ, nisi probet se cum eis dispensasse: vel nisi sibi bonas litteras dederit. nam hæc res commissa est episcopo quærenda, non negligẽda. ff. de trãsa. cum hi. §. si prætor[c]. debet ergo probari dispẽsatio, vt est expressum ext. de schism. c. 2. maxime cum ẽps dispensare non debeat sine consensu capituli vel maioris partis: aliàs post errores suos ꝑ mentiretur ẽps se cum eis dispensasse, quod verum credo etiam circa notum. hoc tamen[d] non nego, quin circa notam personam solo facto dispensat episcopus. Licet ita [illegible] tamen appara tus, vt dixi 3. di. 51. c. vlt. punitur tamen ẽps si indiscrete dispensat.
Ordinantis punitio. Et sic intelligitur extr. de ꝑsbyteris. Licet ita [illegible] ẽps dispensasse, quod verum credo etiam circa notum. hoc tamen[d] non nego, quin circa notam personam solo facto dispensat episcopus. Licet ita [illegible] tamen appara tus, vt dixi 3. di. 51. c. vlt. punitur tamen ẽps si indiscrete dispensat.

f ¶*Examinati.*] cum ad maiora promouentur, s. ad episcopatum.
g ¶*Contra regulam.*] quæ interdicit tales ordinari.

QVicumque.] Casvs. Quidam criminosi ordinati sunt ignoranter ab episcopis: quidam vero scienter. Queritur an debeant deponi? Et respond. quòd sic.

a ¶Cõtemptu.] *Græce est in concilio vulgato* ἐ κρὶ ϖροκειμένου τοῦ ϖροχειρισμένου, *id est:* Vel etiam iis antea scientibus, qui ordinauerũt.

Item Innocentius ad Maximum, & Seuerum, epist. 5.

¶ Alienus fiat à ministerio, qui illud, viuendo illicite, polluit. C. VI.

[illegible] Maximianus † [m] filius noster agens in rebus huiusmodi, qualem [n] querelam detulerit, libelli [o] eius series annexa declarat. Qui zelo fidei, & disciplinæ ductus, non patitur ecclesiam pol lui ab indignis ꝑsbyteris, quos in presbyterio filios asserit procreasse. Quod non licere exponerem, nisi nossem vestram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo, fratres charissimi, libelli, qui subiectus est, tenore perspecto [p], eos, qui talia perpetrasse dicuntur, iubebitis in medio collocari, discussisque obiectionibus, quæ ipsis presbyteris impinguntur, si conuicti fuerint, à sacerdotali remoueantur q̃ officio (quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt) atque alieni efficiantur à ministerio, quod viuendo illicite, polluerunt [r].

Item Eugenius Papa.

¶ Cuilibet ab ordine depositio, episcopi prouidentia, locus pœnitentiæ deputetur. C. VII.

3 SAcerdos, aut quiuis alius in ordine ecclesiastico prouectus, si in eo [s] scelere inuenitur, quo abiiciendus comprobatur, depositus, prouidentia episcopi, bene prouiso [t] loco constituatur, vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

Item ex concilio Moguntino.

¶Retrudantur in monasterium presbyteri, qui pœnitentiam agere contemnunt. C. VIII.

4 DIctum est nobis presbyteros propter suam negligentiam [u] canonice degradatos,

h ¶*Per ignorantiam.*] ordinantium: & dic ignorantiam iuris vel facti secundum Hug. i ¶ *Vel contemptu.*] id est, eis scientibus.
k ¶ *Non præiudicat.*] Factum enim prætoris iuri publico non derogat. ff. de fer. l. 1. l ¶*Compertum.*] Arg. q̃ quandocũq; de veritate constat, sequenda est. 8. di. qui cõtempta. nam diuturnitas temporis, &c. ext. de simo. nõ satis. inducit tamen dispensationẽ. 31. q. 8. de gradibus [c]. & ext. qui ma. ac. pos. per tuas.
"Aximianus. Casvs. Quidã presbyteri ex concubinis filios habuerũt, quos Maximianus zelo Dei accensus, corã Apostolico accusauit, cõmisit ergo causam Innocẽtius ꝓbusdam, & præcepit eis, si hęc vera inuenerint, remoueant eos ab officio sacerdotali.
m ¶*Maximianus.*] j. q. 2. quia ea.
n ¶ *Qualem querelã.*] subaudi criminalem. nam clericus erat iste. non enim laicus posset istos accusare. 2. q. 7. per totum. nisi forte patronus prælatũ de dilapidatione: qa tunc sua interest. arg. 16. q. 7. filiis. aliàs laic[e] non auditur de hoc crimine, vt 28. distin. consulendum.
o ¶*Libelli.*] Per hoc q̃ dicit, libelli, & postea presbyteris. argumentatur "q̃ quis in eodem libello plures ac cusare possit. Io. Quid iuris sit de hoc, not. plene 2. q. 1. prohibetur. in gl. quæ incipit, quæstus. B.
p ¶*Perspecto.*] videtur ergo, quòd non sufficiat si authentice ipsum exhiberet: sed vt etiam teneatur exhibere libellum quem porrexerat Papæ, vt 7. qu. ẽst. 1. præsentium. & 55. dist. præcepta. & maxime vbi procurator impetrauerat literas, & dubitatur an ille de hoc habuit speciale mandatum, vt extra de rescr. nonnulli. vel an fuerit excommunicatus, vt extra de prob. c. post cessionem.
q ¶*Remouẽantur.*] "ergo presbyter propter simplicem fornicationem deponitur, vt 27. q. 1. vt lex. contra. & j. 82. di. c. presbyter. & 34. dist. fraternitatis. Ioan. Communiter autem dicitur, quòd pro simplici fornicatione quis deponi non debet, cum pauci sine illo vitio inueniantur, vt 50. dist. quia sanctitas tua.
r ¶*Polluerunt.*] quantum ad se. 49. dist. c. vlt.

3 Ansel. l. 5. in princ.

4 In conc. Cabilonen. c. 40. Bur. l. 2 c. 191. Iuo p. 6. c. 236.

"Presbyter an ꝑ simplici fornicatione sit de ponendus.

SAcerdos.] Casvs. Dicitur in hoc cap. quòd si sacerdos de aliquo crimine conuincatur, deponi debet, & episcopus ei locum prouidere debet, in quo pœnitentiam agere possit.
s ¶*Si in eo.*] ergo pro omni causa non deponitur. B.
t ¶*Prouiso loco.*] id est, monasterio, vt c. seq.

DIctum.] Casvs. Dicitur hic, q̃ si sacerdos propter delictum vel negligentiam suam fuerit degradatus, detrudi debet in monasterium, vel canonicam regularem ad pœnitentiam agendam, nec debet amodo viuere sæculariter, & si contra facere præsumpserit, excommunicari debet.
u ¶*Negligentiam.*] no. "q̃ aliquis æquæ deponitur propter negligẽtia qñque dolo cõparatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gentiam, sicut propter dolum. 86.dist.c.1.& 11.q.3.placuit. & 100. di.quoniam.&ext. de sta.mo.cum ad monasterium.in fi.& C.de of. præfe.ori.fi quos.& ff.de cu.& exh.re.carceri.& l.milites.quod intelligo cũ crassa est negligẽtia,vt 1.q.1.qdqd.& ff.de ver.ſ.magna.

a ¶*Gradu.*]arg. pro illis qui dicunt exauctoratum priuari sacramento [a]. vnde colligitur talem posse verberari,sine sacrilegio. arg. est ad hoc 50.dist. accedens.

b ¶*Sæculariter.*] hic patet, q̃ depositus secundum regulam ecclesiasticam tenetur viuere.arg.ad hoc 32. di.ſi qui vero.& 20.q. 3.eos. "vnde verberans eos incidit in canonẽ, & ecclesia eos tueri debet, nisi sint incorrigibiles,vt ext. de iudic. cum non ab homine.Io. quod falsum credo,cum sit ex auctorat[e], & nudatus omni priuilegio [b].B. "Sed nũquid q̃ hoc mõ detruditur in monasterium,ibi cogitur esse perpetuo, quòd videtur di.50.c.i.j.ea. ſi q̃s clericus. Sed dic hoc esse in arbitrio iudicis,&secundũ qualitatem delicti: nam quandoq; ad rempus detruditur,vt 2.q.1.in primis. quandoq; iubetur peregrinari per orbem,vt de pœ.dist. 6.sacerdos. quandoq; traditur curiæ sæculari,vt 11.q.1.ſtatuimus. aliàs numquam cogitur quis inuitus ingredi monasterium nisi propter delictum, vt 20.q.1.sicut.&55.dist. ſi euangelica.Ioan.

[a] Arg.cõtra 1.qu.1. quod quidã. vers. ſi forte.

[b] Ad hoc 54.di.c.2. in fi.vbi d hoc "Detrusus in monasterium, an cogatur ibi perpetuo esse,

"clericũ depositũ verberans incidit in canonem.

Valet.] Casvs. Statuitur hic,q̃ ſi aliquis de crimine fuerit conuictus, dẽt separari à loco in quo commisit delictũ ad pœnitẽtiam peragendam. Nam interdum valet loci mutatio cũ affectus mentis sæpe cum loco mutetur, cum non videat vbi male gessit. Seq.duo c.plana sunt.q̃ de hac materia loquuntur.

[c] ¶*Valet.*]gratia cooperante.

[d] ¶*Interdum.*] interdum nocet, vt 5. dist. 74.quorumdam,& C. quo.&q̃n iu.l.5.sed valet ſi fiat ex charitate.

e ¶ *Mutatur locus.*] j. 35.q.6.ab isto die.j.distin.86.fratrem.

[e] Iuo p.8.c. 285.Pan.l.3. c.143.

[f] Pann.l.3. c.144.

"Delictorũ memoria an sit bona.

f ¶ *In aspectu.*] "Memoria delictorũ, quæ est concupiscentia de testabilis est [c]. 15.q.1. mulier.quę autem est ad compunctionem, illa bona est. Nullum enim tale delictorum remediũ est sicut eorum continua memoria.de pœ.dist.3.Iudas, de pœ.dist.1.§.his autoritatibus,vers.non tibi dico,& versũ.nunc autem. & quandoque bona est memoria rei ad terrorem,vt 7.q.1.denique. in fi.

[c] Ad hoc 32. q.7. ſi solũ.i pr.vbi d hoc 3 In cõc. Trib. bur.c.11. Rab.l.pœn. c.1.Ansl.11. c.29.Burc.l. 2.c.189. Iuo p.6.c.234. Pol.l.4.ti.31

† *Episcopus, aut presbyter, aut diaconus* Orig.

Si quis clericus.] ¶ *Communione.*] scilicet fidelium & sacramentorum.Hug.Alij dicunt,scilicet fidelium,non autem fratrum.arg.j.eod.ſi diaconus. Archid.

[h] Romanus.] ¶ *Romana.*]Sed qua ratione detruditur ibi,cum aliunde esset? quia ibi forte commiserat,vt in authen.vt nul li iudic.§.ſi vero.

& sæculariter gradu amisso viuere,& pœnitentiæ agendę bonum negligere. Vnde statuimus,vt gradu [a] amisso,agendæ pœnitentiæ gratia, in monasterium [A], aut in canoniam regularem mittantur. ¶Si vero hoc fieri causa quælibet prohibuerit,vbicumque sint, pœnitentiam agere non desistant. Si autem amisso gradu sæculariter [b] viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab ecclesiæ communione separentur.

A ¶ In monasterũ.] *In concilio Cabilonensi, vbi hic canon habetur(licet Burch.e tiam, & Iuo ex Moguntino citent)& apud ceteros collectores legitur,* in monasterio, aut canonico, aut regulari: *in vno autem peruetusto Gratiani codice,* in monasterio iuxta canonicam regulam.

Item Isidorus, Sententiarum de summo bono,lib.2.c.10.

¶Mutatio loci aliquando valet conuersis ad pœnitentiam. C. IX.

Valet [c] interdum [d] conuersis pro animæ salute mutatio loci. Plerumque enim dum mutatur [e] locus, mutatur & mentis affectus. Congruum est enim inde etiam corporaliter auelli,vbi quisque illicebris deseruiuit.Nam locus,vbi quisque praue vixit, hoc in aspectu [f] mentis apponit,quod sæpe ibi vel cogitauit, vel gessit.

Item ex 3 synodo Aurelianensi,c.7.

¶Clericus adulterasse conuictus, vel confessus,in monasterio detrudatur. C. X.

j [1] Si quis clericus adulterasse aut confessus,aut conuictus fuerit, depositus ab officio, cõione [g] concessa, in monasterio,toto vitæ suæ tempore detrudatur.

Item Pelagius Papa Constantino defensori.

¶De eodem. C. XI.

[2] Romanus ecclesiæ Thaanẽsis clericus pro crimine adulterij, quod admisisse perhibetur,à clericatus ordine depositus, in monasterio hic in vrbe Romana [h] ad agendam pœnitentiam ex nostra iussione detrusus est.

Item ex canone Apostolorum 25.

¶ In crimine captus presbyter, vel diaconus deponatur,non tamen communione priuetur. C. XII.

[3] Presbyter †, aut diaconus, qui in fornicatione,aut periurio,aut furto [i], aut [A] homicidio

[c] ¶ *Mutatur locus.*]j. 35.q.6. ab isto die,j.distin.86.fratrem.

[d] ¶ *Interdum.*] interdum nocet, vt 5. dist. 74.quorumdam,& C. quo.&q̃n iu.l.5.sed valet ſi fiat ex charitate.

[e] ¶ *Mutatur locus.*]j. 35.q.6. ab isto die,j.distin.86.fratrem.

[f] ¶ *In aspectu.*] "Memoria delictorũ, quæ est concupiscentia de testabilis est [c]. 15.q.1. mulier.quę autem est ad compunctionem, illa bona est. Nullum enim tale delictorum remediũ est sicut eorum continua memoria.de pœ.dist.3.Iudas, de pœ.dist.1.§.his autoritatibus,vers.non tibi dico,& versũ.nunc autem. & quandoque bona est memoria rei ad terrorem,vt 7.q.1.denique. in fi.

[g] *Si quis episcopus.*] ¶ *Inter laicos.*] hoc intellige,quando crimen venit in notitiam populi, vt ſ. 27. dist.presbyter[i].

[h] ¶ *Romana.*]Sed qua ratione detruditur ibi,cum aliunde esset? quia ibi forte commiserat,vt in authen.vt nulli iudic.§.ſi vero.

[i] ¶ *Furto.*] ſed qua liter laici probabunt istud esse " cum non possint testificari contra clericũ.2.q.7.epi. [k] *Captus est.*]& conuictus. extr.de iud.cũ non ab homine. de hoc dixi 50.di.de his. 1.& c.ſi q̃s diacon[n] vñ cum capitur,detineri debet per xx. horas diurnas,& noctur nas, vt videatur,vt ff. d adul.capite.ſed nec testibus admissis creditur,nisi à principio in clericũ i adulterio vi derint,nec laicis creditur de hoc:q̃a laici oppido nobis infesti sunt.2.qu.7.laici. Vel dic,captus per sentiam,vel p confessionem [e] priam,vel rei euidẽtia,vt ext.de coha.cle.vestra.& c.vlt. l ¶*scriptura.*] extr.de iud.at ſi clerici.de pœ. dist.3. §.auctoritas.ff. nau.cau.licet.§.vlt. m ¶*Bis.*]i.perfecte.

[i] *Aut furto.*] ſed qua liter laici probabunt istud esse " cum non possint testificari contra clericũ.2.q.7.epi.

[k] *Captus est.*]& conuictus. extr.de iud.cũ non ab homine. de hoc dixi 50.di.de his. 1.& c.ſi q̃s diacon[n] vñ cum capitur,detineri debet per xx. horas diurnas,& noctur nas, vt videatur,vt ff. d adul.capite.ſed nec testibus admissis creditur,nisi à principio in clericũ i adulterio vi derint,nec laicis creditur de hoc:q̃a laici oppido nobis infesti sunt.2.qu.7.laici. Vel dic,captus per sentiam,vel p confessionem [e] priam,vel rei euidẽtia,vt ext.de coha.cle.vestra.& c.vlt. l ¶*scriptura.*] extr.de iud.at ſi clerici.de pœ. dist.3. §.auctoritas.ff. nau.cau.licet.§.vlt. m ¶*Bis.*]i.perfecte.

[e] ¶ *Confessionem.*] ſ. *Aut furto.*

[n] ¶ *Si quis episcopus.*] ¶ *Inter laicos.*] hoc intellige,quando crimen venit in notitiam populi, vt ſ. 27. dist.presbyter[i].

[A] ¶Aut homicidio.] *Hæc dictio non est in canone 25. Apostolorum. Sed in concilio Triburiensi, cum Patres illi ita dixissent* : legimus in canonibus Apostolorum, quòd episcopus, presbyter,& diaconus,qui in fornicatione,aut periurio,aut furto captus est,deponatur:*hinc argumentatur idem multo magis statuendum esse de homicida, quæ fortasse causa fuit, quamobrem à Gratiano, & aliis collectoribus ea dictio huic canoni adiecta sit. In canone autem 32. Basilij idem statuitur de clericis peccantibus peccatum ad mortem, quod etiam de fornicatoribus expositum erat in canone tertio.*

B ¶Priuetur.]*In codicibus impressis sequebatur,*si paruerit sententiæ,*quæ verba sunt ex puncta, quia neque in originali,neque in vetustis Gratiani exemplaribus leguntur.*

Item.

¶De eodem. C. XIII.

ij [4] Si quis episcopus,aut presbyter, aut diaconus post diaconij gradum acceptum fuerit fornicatus, aut mœchatus,deponatur, & ab ecclesia proiectus,inter [A] laicos [n] agat pœnitentiam.

¶Proprius auctor huius c.non est inuentus:sed simile habetur in concilio Neocæsariensi, c.1. & in capitulis Martini Bracarensis,cap.27.

A ¶Inter laicos.] *Hæ duæ dictiones non leguntur in c.1.cocilij Neocæsariensis citato. 5.dist. 28.c.presbyter. (vt ibi notatum est) neque in capitulis Martini Bracarensis.*

Item ex concilio Aurelianen.1.c.11.& 14.

¶De eodem. C. XIIII.

[5] Si diaconus,aut presbyter crimen capitale commiserit,simul & ab officio,& à communione [o] pellatur. Si vero pro reatu suo se ab altaris communione sub pœnitentis professione submouerit:his† quoque si alij defuerint,& causa certa necessitatis P exoritur [p] poscentem baptisma liceat ¶ baptizare [r].

Item Gregorius VII.omnibus per regnum Italicum, & Teutonicorum debitam S.Petro obedientiam exhibentibus.

¶ Non ingrediantur ecclesiam presbyteri, diaconi,subdiaconi,qui in fornicationis crimine iacent. C. XV.

iij [7] Si qui sunt presbyteri,diaconi, vel subdiaconi, qui in crimine fornicationis iaceant, interdicimus eis ex parte Dei omnipotentis, & sancti Petri auctoritate, ecclesiæ introitum, vsque dum pœniteant [s],& emendent [t].

subdiaconi publice tenebãt cõcubinas,quib.omnib.Greg.officium interdixit donec pœnitentiam agerent, & ſi vellẽt in crimine perseuerare, præcepit omnib.vt eorum officia nõ audirẽt:quia eorum benedictio in maledictionẽ conuertetur.& hoc probat auctoritate prophetę dicentis:Maledicam inquit,&c. Et quicumque præceptis nostris non obedierit,peccatũ idololatriæ,& paganitatis incurret. ramur.vers.ſicut enim.

o ¶ *A communione.*] corporis Christi, vel ad tempus. & sic soluitur contra illius ca. presbyter. vel expone,i.beneficio , & sic soluitur contra.ſ.ea. c.presbyter[s].

p ¶*Necessitatis.*] arg. alicui licere causa necessitatis baptismum conferre, cui nõ licet aliud sacramẽtũ conferre. ſ. de conse.dist. 4.constat. 1.qu.1.ſicut Christus. contra.ſ.di. 50.c.qui sub gradu. q ¶*Liceat.*]cum solennitate. aliàs etiam laicus hoc posset.

r ¶ *Baptizare.*] dic vt 50.dist.qui sub gradu.

[s] *Si qui.*] Casvs. In Italia Teutonia presbyteri,diaconi & subdiaconi,quib.omnib.Greg.officium interdixit donec pœnitentiam agerent, & ſi vellẽt in crimine perseuerare, præcepit omnib.vt eorum officia nõ audirẽt:quia eorum benedictio in maledictionẽ conuertetur.& hoc probat auctoritate prophetę dicentis:Maledicam inquit,&c. Et quicumque præceptis nostris non obedierit,peccatũ idololatriæ,& paganitatis incurret.

s ¶ *Dum pœniteant.*] ex hoc determinantur contraria. ſ. dist.61.mi-

t ¶*Emendent.*] ex hoc videtur, q̃ sicut tales ipso facto suspẽduntur, sic ip

sic ipso facto per contrarium restituitur eis officium,vt dixi 32. dist. nullus.arg.ad hoc 15.q.6.nos sanctorũ.& 16.q.7.ſi quis deinceps[a].

[a] ¶ *Audire.*]ſ.32. dist.nullus. & c.præter hoc.fed ſ.15.q.8.ſcisciti antibus.contra.fed ibi ſoluam.

[b] ¶ *Maledicam.*]i.reprobabo,vel reputabo maledictionem cum benedixerint[b] vobis.

[c] ¶ *Paganitatis.*] i.infidelitatis.

[d] ¶ *Contemnit.*]Qualiter fit hoc intelligẽdum, dixi 22. dist.oẽs. 19.dist.in memoriam. & c.nulli.Ioan.

Si quis.] Casvs. Hæc 4.cõsequentia c. eumdem hñt causam,in quib.dr,q̃ ſi q in sacris ordinib.fuerint cõstituti,ad cõcubinas vel vxores accedere nõ debent,quod ſi contumaciter fecerint,officio & beneficio carere debent.

e ¶*Diaconus.*] vel subdiaconus, vt in c.ſeq.

f ¶ *Decidat.*] quo ad executionem, prout patet in ſequenti litera, "ſed nec ſtatim vxorem accẽpit,an ſtatim ſit ſuſpẽdendus.

"Beneficiũ q̃ſquis permittitur, & officium,vt 50.di.ſi non officiũ.

"eligensvnum,renunciat alteri.

Malach.2. 1 Iuo p.5.c. 36. li.35.moral.c.12.8.q. 1.c.ſciendũ. 1.Reg.15.

"clericus q̃ vxorem accẽpit,an ſtatim ſit ſuſpendẽdus.

3 Pann.l.3.c. 139.

Ad hoc 33. q.5.qdDeo. ſi videas qd not. 30.q.1. nosce.in gl. ille ſſ.in ſi. 4 Pan.l.3.c. 140.

[a] ¶ *Audire.*]ſ.32. dist.nullus. & c.præter hoc.fed ſ.15.q.8.ſcisciti antibus.contra.fed ibi ſoluam.

[b] ¶ *Maledicam.*]i.reprobabo,vel reputabo maledictionem cum benedixerint[b] vobis.

[c] ¶ *Paganitatis.*] i.infidelitatis.

[d] ¶ *Contemnit.*]Qualiter fit hoc intelligẽdum, dixi 22. dist.oẽs. 19.dist.in memoriam. & c.nulli.Ioan.

Si quis.] Casvs. Hæc 4.cõsequentia c. eumdem hñt causam,in quib.dr,q̃ ſi q in sacris ordinib.fuerint cõstituti,ad cõcubinas vel vxores accedere nõ debent,quod ſi contumaciter fecerint,officio & beneficio carere debent.

e ¶*Diaconus.*] vel subdiaconus, vt in c.ſeq.

f ¶ *Decidat.*] quo ad executionem, prout patet in ſequenti litera, "ſed nec ſtatim vxorem accẽpit,an ſtatim ſit ſuſpẽdendus.

[e] ¶ *Diaconus.*] vel subdiaconus, vt in c.ſeq.

[f] ¶ *Decidat.*] quo ad executionem, prout patet in ſequenti litera, "ſed nec ſtatim vxorem accẽpit,an ſtatim ſit ſuſpẽdendus.

Si qui vero in suo peccato perseuerare maluerint,nullus vestrum officium eorũ audire [a] præsumat: quia benedictio eorũ vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum,testante Domino per Prophetam[Maledicam [b], inquit,benedictionibus vestris.] "Qui vero huic saluberrimo præcepto obedire noluerit,idololatrię peccatũ incurrit, Samuele testante,& beato Gregorio adstruente [Peccatũ ariolandi est non obedire,& quasi scelus idololatriæ non acquiescere.]Peccatum igitur paganitatis [c] incurrit , quisquis dum Christianum se asserit, sedi Apostolicæ obedire contemnit [d].

*¶In regesto epistolarum Gregorij VII. non est inuenta hæc epistola, in qua sint omnia prorsus verba huius cap. Sunt tamen in eo multę, quæ huius decreti faciunt mentionem. Libro 1.epist.30.episcopo Salzburgensi. & lib.2.epi. 61.Leodiensi episcopo, & ſeq.epistola Sicardo Aquilegiensi.De quo decreto.vt ipſum exequi omnino curarent,eod.lib.2.epist.66. Burchardo Halberstatensi episcopo,& epist.ſequenti, Annoni Coloniensi Archiepiscopo diligentissime ſcribit. & lib.3.epist.4. Sigifredo Archiepiscopo Moguntino idem mandat,& lib.4.epist.10.comitissæ Flandriensi,& ſequenti,committ de eadem re ſcribit. Inter decreta etiam Innocentij ij. ſit istius decreti mẽtio. Verum propria verba huius c. vſq; ad vers.*Qui vero huic ſaluberrimo, *Marianus Scotus refert in ſi. ſuorum chronicorum. Sequentia autem verba valde sunt ipſi Greg.vij.familiaria.*

Item Alexander secundus, episcopis, & Regi Dalmatiarum.

¶ Officio & beneficio priuetur episcopus, presbyter,vel diaconus feminam accipiens, vel acceptam retinens. C. XVI.

iij [2] Si quis amodo episcopus, presbyter,aut diaconus [e] feminam acceperit,vel acceptam retinuerit,pprio gradu decidat [f] vſque dum ad satisfactionem veniat:nec in choro pſallentium maneat, nec aliquam portionem de rebus ecclesiasticis habeat.

Idem clero Mediolanensi,

¶De eodem. C. XVII.

iiij [3] Si quis sacerdotum,vel diaconorum,vel subdiaconorum,officium [g] contumaciter deserens feminam sibi potius eligit, sicut sponte ob fornicationem dimittit officium:ita ob prævaricationem dimittere cogatur [h] etiam inuitus beneficium.

Idem populo Mediolanensi.

¶De eodem. C. XVIII.

[4] Eos etiam, qui vt fornicari derelinquunt, & à Deo recedentes, diabolo & operibus eius seruiunt:sicut se iustissime ab officio alienos faciunt:ita beneficio [i] ecclesiarũ priuatos esse adiudicam [o].

Item Lucius Papa.

¶De eodem. C. XIX.

Ministri altaris presbyteri, siue diaconi ad Dominica tales eligantur officia qui continentiam seruent. ¶ Si vero post ordinationẽ suam ministros contigerit proprie vxoris [k] inuadere cubile,sacrarij nõ intrent limina, neque sacrarij [l] a portitores fiant, neque altare cõtingant,neque ab offerentibus [m] holocaustii [n] oblationem suscipiant:neque ad Dominici corporis portionem † accedant [o]:neq; propinent [p],neque sine maioris natu auctoritate minora [p] gerant officia:vrceum sane ad altare,vel calicẽ ne suggerant.

[a] ¶ *Audire.*]ſ.32. dist.nullus. & c.præter hoc.fed ſ.15.q.8.ſcisciti antibus.contra.fed ibi ſoluam.

[b] ¶ *Maledicam.*]i.reprobabo,vel reputabo maledictionem cum benedixerint[b] vobis.

[c] ¶ *Paganitatis.*] i.infidelitatis.

[d] ¶ *Contemnit.*]Qualiter fit hoc intelligẽdum, dixi 22. dist.oẽs. 19.dist.in memoriam. & c.nulli.Ioan.

Si quis.] Casvs. Hæc 4.cõsequentia c. eumdem hñt causam,in quib.dr,q̃ ſi q in sacris ordinib.fuerint cõstituti,ad cõcubinas vel vxores accedere nõ debent,quod ſi contumaciter fecerint,officio & beneficio carere debent.

e ¶*Diaconus.*] vel subdiaconus, vt in c.ſeq.

f ¶ *Decidat.*] quo ad executionem, prout patet in ſequenti litera, "ſed nec ſtatim vxorem accẽpit,an ſtatim ſit ſuſpẽdendus.

[e] ¶ *Diaconus.*] vel subdiaconus, vt in c.ſeq.

[f] ¶ *Decidat.*] quo ad executionem, prout patet in ſequenti litera, "ſed nec ſtatim vxorem accẽpit,an ſtatim ſit ſuſpẽdendus.

[g] ¶ *Officium.*]Ex his duob.cohẽs, q̃ cui interdicitur officiũ, & beneficium. "q̃ſq; tñ permittitur, & officium,vt 50.di.ſi deat. & 28.di.presbyterum.q̃ſq; ecõuerſo, vt 1.q.5.c.1.q̃ſq; ẽt punitur in pſona,& non in rebus, vt 16.q.6.cognouimus. & c.illud.

[h] ¶ *Cogatur.*] "Ergo per electionem vnius, vel per renuntiationem intelligitur alij abrenuntiatum. ſ. 8. di. quo iure.C.de fur. l.1.ff.de trib. quod in heredem.§.eligere.ff. de re.iu.nemo. §.quoties.arg.cõtra.ff.quo. le.l.1.§.3.& arg.plura de hoc inuenies.13.q. 1.in fi.Io.Sol.vbi funt aliqua repugnãtia:eligẽdo vnum, renũtiat alteri.aliàs secus. Bar. de pœn.dist.1.§.item ſi antequam.

[i] *Eos beneficio.*] j. 16.q.6.illud. argum.ff.de pecu.l.1.C. de vſur.l.vlt.

[k] *Ministri.*] ¶*Pro priæ vxoris.*] maxime:q̃a idẽ est in alnena. Et nõ q̃ dicit inuaderẽ,q̃a iam non est vxor quo ad debitum reddẽdum. ſ.77. di.eps. cũ qua votum emiſit [c]: "& ſi eã cognoſcat, incestũ commiſit, & illij eruint illegitimi, & ſerui.16.q. 1.cum multæ. est tñ vxor quo ad administrationẽ. 31.di.lex. & qua votum emiſit, ince q̃ cum soluta. H. arg. contra.j.di.prox. pro ſiũ committit poſuiſth.

[c] Vxore cognoſcẽs cũ plus peccat cum ista q̃ cum soluta. H. arg.

[l] ¶*Sacrarij.*]id est,sacrorum vasorum.

[m] ¶*Ab offerentibus.*]"i.facerdotib.qui offerũt,i.conficiunt. Vel expone,nec ad oblationem aliis porrigẽdam.q.d.nec ipſi sumant corpus Christi,nec aliis porrigant.Vel melius hoc vult dicere:diaconi nec exerceant officium diaconale,nec presbyteri presbyterale. Vel expone, nec ab offerentib.i.ſubdiaconis, qui offerre ſolent diacono patenam cum eucharistia.

[n] Additio. 91.distinct. cleros.

[n] ¶*Holocausti.*]id est, eucharistiæ.& dic in tranſitiue.

[o] ¶*Accedant.*]presbyteri,i. nõ confciant.

[p] ¶*Minora.*]i.minorũ ordinum officia sine licentia ſuperioris:& planum est capitulũ, vt 16.q.6.illud. Argu. contra.C.de vſurru.l. vlt.& ff.de ſup.le.l.1.

"Offerẽtes qui dñr.

[1] Hi j epist. 2. Clem. ad Iacobũ fratrem Dñi. Ansl.l.8.c.2. Pol.l.4.ti.31 Iuo par. 6. c.87.

"Lericus.] Hæc est tertia pars dist. in qua dr,q̃ archidiaconus non dẽt frequentare domos matronarum vel aliarum mulierum, nec mittere xenia per clericos, & hoc probatur in ſequen.c.Ioan.de Fant. Casvs.Hoc c.de trib. personis loquitur,ſc. de clerico, presbytero, & archidiacono. Dſ ergo hic, q̃ clericus ſolus non debet intrare tabernaculũ mulierum:nec etiam cum socio ſine iussu prælati.nec presbyter cum ſola femina cõſa buletur. Archidiaconus vero ſub prætextu officij ſui non frequẽtet domicilia matronarũ , nec illis per clericos ſuos vel domeſticos aliquid ſecrete mittat:de quo ſi conuincitur,& ille deponatur, & illa excommunicetur.

† *Lericus.*] Hæc est tertia pars dist. in qua dr,q̃ archidiaconus non dẽt frequentare domos matronarum vel aliarum mulierum, nec mittere xenia per clericos, & hoc probatur in ſequen.c.Ioan.de Fant. Casvs.Hoc c.de trib. personis loquitur,ſc. de clerico, presbytero, & archidiacono. Dſ ergo hic, q̃ clericus ſolus non debet intrare tabernaculũ mulierum:nec etiam cum socio ſine iussu prælati.nec presbyter cum ſola femina cõſa buletur. Archidiaconus vero ſub prætextu officij ſui non frequẽtet domicilia matronarũ , nec illis per clericos ſuos vel domeſticos aliquid ſecrete mittat:de quo ſi conuincitur,& ille deponatur, & illa excommunicetur.

[p] ¶*Minora.*]i.minorũ ordinum officia sine licentia ſuperioris:& planum est capitulũ, vt 16.q.6.illud. Argu. contra.C.de vſurru.l. vlt.& ff.de ſup.le.l.1.

† *al. portationem.*

[a] ¶*Iussione.*] *In epistola Clementis ſequitur:* Nec presbyter ſolus cum ſola adiungatur, ſed duobus adductis teſtibus viſitet infirmam:nec ſolus cũ ſola femina fabulas misceat : nec archidiaconus, aut diaconus ſub prætextu officij humilitatis frequẽtet, &c.

[*Idem.*]

¶De eodem. C. XXI. PALEA.

[7] Sed ſi forte aliqua interceſſio fuerit, episcopo ſuggeratur. Et ſi talis est, ad quam debeat ire pio interuentu, ipſe pergat:ſinautem,de latere ſuo dirigat [A], cum duobus, aut tribus teſtibus. Nemo tamen cum extranea habitet femina , niſi proxima , aut ſoror fuerit. Et hoc cum magna ſolicitudine fiat. Non enim ignoramus malitias ſatanæ.

[A] ¶ Dirigat.] *In epistola S.Clementis ſequitur h.& hoc tur communia cap. antecedenti.*

† *al. ſuggerat*

† *al. ſacer dotis.*] *al. principis.*

† *al. domeſticos eius.*

† *al. ſecreti aliquid.*

"ſumptio ſumitur ex ſolitudine & ſocietate

[6] Clem.Papa ibid. pau lo inferius. Iuo p.6. ca. 89. Ansl.7. c.147. Poly. l.4.tit.31.

† *al.frequenter.*

† *al. ac ſacer*

Decret.j.pars. n 2 Si quiſſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cele. mis. de homine. & 32.di.nemo. ibi videas.

†al. scire. 1 Poly. l. 4. ti. 31. ex Lucio Anſl. l. 8. c. 9. ex pœ. Romano.

2 Iuo p. 6. c. 76. Polyc. l. 4. tit. 31.

a Adde gl. l. vēdicatio. ff. d rei ven. Bar. in l. q d tota. e. ti.

Leuit. 20. « clerici cū mulieribus cōſanguineis habitare poſſunt.

Soph. 3. ſecūdum 70.

SI quiſpiam.] Hæc palea habetur extra de cohab. cler. & mul. c. 2. ibi exponitur.

a ¶ Iudicetur.] Nota quòd ratione delicti mulier efficitur de foro ecclesiæ. Archid.

OPortet.] Hæc eſt quarta pars diſt. in qua probat per 10. c. ſanctorū Patrum, quòd cum clericis nō debent cohabitare ſuſpectæ mulieres, nec ſolus cum ſola debet cōfabulari. Io. de Fan.

CASVS. Greg. monet hic presbyteros eſſe vigilantes ſuper gregem ſibi commiſſum: ne lupi morſibus, id eſt, diaboli lanientur. & reprehendit eos de conſortio mulierum: quia vbi fuerit cum mulieribus cohabitatio, antiqui hoſtis ſtimulus nō deerit, cum quibus ſi fornicētur, ſacrificare non debēt. Quod probat tribus auctoritatib. prophetarum, ſcilicet Moyſi, Sophoniæ, & Malachiæ. Seq. c. patet.

b ¶ Nefarium.] id eſt, horribile. nam ſi nefarium eſſet dicere, male faceret Gregor. dicendo.

c ¶ Stimuli.] Nam ex cohabitatione preſumitur acceſſus. 18. q. 2. diffinimus.

d ¶ Ne fallamus.] Publicum enim teſtimonium & opinio nō eſt fallenda. C. de lat. lib. tol. l. 1. §. ſed & qui ſcimus. & arg. 27. diſtin. quod interrogaſti.

e ¶ Qui fallitis.] Dicuntur enim fallere, ex quo habent volūtatem fallendi a. nec minus peccat. de pæ. di. 1. ſi cui. aliàs autem non fallunt. 24. quæſt. 3. Deus mentiri enim Deo, &c. de conſecr. diſt. 2. panem.

f ¶ Pollutos.] quantum ad ſacerdotes. 49. diſ. cap. vlt.

ADDITIO. Ad hoc 49. di. c. vl. de conſe. di. 4. quæris. & 1. q. 1. quod quidam. Archid.

g Volumus.] Qđ dicitur in iſtis c. videtur corrigi ext. de cohab. cle. & mul. ca. 1. Vel intellige illud quando perſonæ ſunt ſuſpectæ, vel ſecum habēt ſuſpectas. « Sed vſque ad quem gradum licet clericis cum conſanguineis habitare? Dicit poteſt, quòd vſque ad ſecundum in linea tranſuerſali. 7. ead. cum omnibus, ſed inaſcendente vel deſcendēte vſque ad ſeptimum, vel hodie vſque ad quintum: quia cum his naturale fœdus nihil ſæui criminis, &c. vt extra de cohab. cler. à nobis. & C. de epiſ. & cle. eum qui. etiam ſi illæ perſonæ iuuenes ſint. Vltra ſecundum vero diſtingue an ſuſpectæ, quia iuuenes ſunt: an non, quia ſunt ſenes, & tunc poteſt, in primo caſu, non. ſic etiam diſtingue in ancillis: & ſic intellige 7. eo. feminas. Sed contra, nonne clerici debent ſimul dormire. 12. q. 1. neceſſaria. ſed hoc de aliis qui ſimul non viuunt. Ioan. Et not. quòd illi decret. à nobis. eſt ſtandum, quæ vltima eſt de illa materia, & corrigit decret. primam illius tituli. B.

tur: cum duobus, ac tribus, qui hoc ſanare† debeant. Sane ad viſitandum mulierem infirmā nullus clericus ingrediatur, niſi cum duobus, aut tribus. Nemo tamen, &c.

[*Ex* A *decreto Eugenij Papæ.*

¶De eodem. C. XXII.

PALEA.

1 SI quiſpiam ſacerdotum, id eſt preſbyter, vel diaconus, vel ſubdiaconus de quacumque femina crimine fornicationis ſuſpectus, poſt primam, ſecundam, & tertiam admonitionem B inueniatur fabulari cum ea, vel aliquo modo conuerſari, excommunicetur: femina vero canonice iudicetur a.

A ¶ Ex decreto.] *Hic canon in concilio Romano primum ab Eugenio 3. editus, & poſtea à Leone quarto etiam in decretalibus tit. de cohab. cle. & mul. Et in pleriſque vetuſtis exemplaribus eſt ſine nomine.*

B ¶ Admonitionem.] *In eodem canone ſequitur*, metropolitani, vel alterius epiſcopi, aut eius, cui ſubiacere videatur.

Item Gregorius.

¶ Simul cum mulieribus ſacerdotes habitare non licet. C. XXIII.

4 2 OPortet ſacerdotes, quib⁹ Domini populus commiſſus eſt, cum magna animi conſtantia vigilare ſuper dominicas oues, ne lupinis morſibus, id eſt diaboli ſtimulis lanientur. ¶ Neque enim hoc ſilere debeo, quod cum graui animi triſtitia dico: ſacerdotes cum feminis habitare conſpicio: quod nefarium b eſt dicere, vel audire, & contra ſanctorum canonum ſancita. Vbi enim talis fuerit commorantium cohabitatio, antiqui hoſtis ſtimuli c non deſunt. Ideoque admonendi ſunt, vt non antiqui hoſtis decipiantur fraude, quatenus iuxta Apoſtoli vocem non vituperetur miniſterium noſtrum. Cauere enim nos oportet, fratres, ab illicitis, vt mundas valeamus ad dominum leuare manus: ſcriptum eſt enim [Sancti eſtote, quoniam ſanctus ego ſum Dominus Deus veſter.] Si quis vero præſumpſerit aliter agere, ſacerdotij ſui honore priuetur. Vnde omnimodo cauendum eſt, fratres, ne fallamus d populū, & illud prophetæ dictum impleatur in nobis [Sacerdotes mei contaminant ſancta, & reprobant legem] quos & alius Propheta increpat dicens [O vos ſacerdotes, qui fallitis e nomen meum, & dixiſtis, in qua re fallimus nomen tuum? quibus reſponſum eſt: offerentes ad altare meum panes pollutos f. Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, & ſacrificium non accipiam de manibus veſtris: quia polluti eſtis.]

h ¶ *Vel vxore.*] 5. di. 77. epiſcopus. arg. cōtrà: ſed hoc de ſenibus, illud de ſuſpectis. Vel loquitur ſecundum antiqua tempora. Vel ſol. vt ibi dixi. & quod dicit caſte: quia caſtitas, &c. 31. diſt. Nicæna.

Egitur.] CASVS. Dicitur hic, quòd ſacerdotes non debent cum mulieribus habitare. Et hoc probatur exemplo Aug. qui etiam cum ſorore noluit habitare propter aliàs mulieres quæ cum ſorore erant.

i ¶ *Legitur.*] argu. « quia etiam à licitis debemus abſtinere, ſi eorum occaſione perueniturad illicita. argu. diſ. 63. §. verum. 11. q. 3. priuilegium. & 21. diſt. denique.

k ¶ *Mea.*] & hoc intelige cū tales ſunt conſanguineæ, quæ ſine aliis eſſe non poſſunt.

« Vel intellige de epiſcopo, cui non licet aliquam habere ſecum. C. de epiſ. & cle. auth. epiſcopo. Lau.

l ¶ *Sorores meæ.*] « quia ſocius ſocij mei, ſociⁿ meus non eſt. ff. pro ſoc. nam ſocij. nec vasallⁱ mei vaſalli, meus vaſallus eſt: ſicut nec libertus mei liberti, libertus meus eſt. ff. de verb. ſig. Modeſtinus. nec frater fratris mei, frater meus. ff. de ritu nup. generali. §. inter priuignos.

In omnibus.] CASVS. In octaua ſynodo fuit conſtitutū, vt clericus cum talibus perſonis, & in tali loco & tempore cum mulieribus loquatur, vt omnis ſuſpicio remoueatur. Nam ſi clericus vult ire ad domum alicuius feminæ, meliusvadat cum alio quàm ſolus, ne ſi ceciderit, non ſit qui ſubleuet eum.

m ¶ *Vt certus.*] id eſt, ille ad cuius ſpectat officium. 18. quæſt. 2. in decima.

n ¶ *Loco.*] in hoc c. habes « præſumi contra aliquem, & pro aliquo ratione numeri, loci, temporis: ratione etiam perſonæ, & cauſæ. 23. quæſt. 8. occidit. & 29. diſtinct. ſciendum. & 18. qu. 2. diffinimus.

o ¶ *Duos.*] argu. quòd melius eſt eſſe duos ſimul quàm vnum, vt 7. q. 1. illud. 12. q. 2. nobis. argu. contra. ff. de admi. tu. l. 3. §. quod in tutoribus. ſi. ff. de exerc. act. ne in plures. & Adam dum ſolus fuit non peccauit, vt de pœ. diſt. 2. quando Adam. arg. contra. 21. diſ. q. 1. in apibus. Sol. horum brocardorum eſt vt referas te ad id de quo agitur: licet enim binarius reprobetur, 32. q. 1. nuptiæ. non tamen quo ad omnem ſignificationem. 28. q. 1. ſæpe. id eſt, non quo ad omnem locum in quo ponitur. & ſolue per cap. ſæpe.

Cum omnibus.] CASVS. Statuitur in hoc c. q⁹ clerici non habitent cum mulieribus, niſi ſint ſibi coniunctæ in primo gradu vel ſecundo conſanguinitatis, vt mater, auia, ſoror, & amita. Item cum ancillis, & pediſſequis quæ cum eis erant ante quam ordinarentur. Item cum nuribus, & vxoribus ſeruorum ſuorum.

2 ¶ *Ex*

Malac. 1. ſecūdum 70.

« Abſtinere à licitis q⁹ debem⁹. *ibidem.*

« Eps nullā ſecum hēat mulierem.]

3 Iuo par. 6. c. 81.

† *ſacerdotes qui in Corſica commorantur* ori.

« Socij mei ſocius ſ eſt meⁿ ſocius.

4 Apud Poſſidoniū i vita Auguſt. Iuo p. 6. c. 77 † *al. conſuerit.*

a ¶ *Ex familia.*] quis enim ferret coniuges à viris, vel patres à filiis ſeparari? C. com. vtriuſque iu. poſſeſſionum. arg. ad hoc 11. q. 3. quoniam multos. « dura enim eſſet talis ſeparatio. ff. de fun. inſtr. quæſitum. §. ſaltuarium.

b ¶ *Etiam antequam ordinarentur.*] idem ſi poſt: ſed ideo dicit, quia forte non haberet neceſſe tot perſonas recipere iam ordinatᵃ, vt filius duceret vxorem in domum patris clerici, ſed ſi prius aſi ordinationem patris iam eam habebat in domo, nō debet eam eiicere. Nam, Turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes. extra de iureiur. quemadmodum.

« Perſonarū cōiunctarū ſeparatio dura eſt.

Non oportet.] CASVS. prohibetur hic ne aliqs clericus, vel continens, nec etiam aliquis Chriſtianus communia lauacra cum mulieribus habeat: qa etiam gentiles hoc maxime reprehenduntur.

« Balnea multis periculoſa ſunt.

c ¶ *Omnino.*] « Vnde ſi vir accedit ad balneū extraneæ mulieris, priuatur donatione, pter nuptias, & mulier dote ſi cū viro alio habuit balneum. C. de repu. l. vl. immo etiam infamis eſt, qui tenet mulieres cuſtodientes balneatorum veſtes, vt ff. de iis qui no. infam. athletas.

1 Anſel. l. 7. c. 136.

Rhidiaconum. CASVS. Ianuarius epiſcopus bis ꝓhibuerat archidiacono ſuo, ne cum mulieribꝰ habitaret. Sed ipſe propter hoc nō dimittebat. præcepit ergo Greg. vt eū tertio admoneat, & ſi contemnit, eum ab officio deponat.

d ¶ *Qui niſi.*] vt 24. q. 3. de illicita.

e ¶ *Priuatum.*] poſt trinam communionē a, vt ext. de coha. cle. & mulier. ſi quiſpiam.

Eccl. 4.

Vidam.] CASVS. Quidam clerici cum nō haberent vxores, appetebāt extranearum mulierū, vel ſuarum ancillarum cōſortia. Quare Toletan. concilium ſtatuit, vt epiſcopus vendat tales mulieres, clericis pro tempore ad pœniten tiam relegatis. Caſus ſequentis c. patet.

ibidem. « ſūmpcio ſumitur re & cauſa. numeri, loci, tēporis, & perſonæ.

2 Anſl. l. 7. c. 148. Poly. l. 4. tit. 39.

a & dñt qđā q⁹ ſi ē canō latæ ſnīæ, ſz ferēde, vt p⁹ in decr. hic alleg. ſi qſpiam. Arc.

f ¶ *Mulierum.*] id eſt, ancillarum.

3 Pol. l. 4. tit. 31. Burc. l. 2. c. 110. Iuo p. 6. c. 72. & 187 Anſel. l. 7. c. c. 149. C. 3.

« mulierum cū clericis cōtrahētiū punitio.

g ¶ *Et venundentur.*] Et hoc ſi filios habuerint. « ſi autem filios non habuerint, claudantur in monaſterio, vt diſt. 34. fraternitatis. ne filij pereant propter eorum abſentiam. Item: hic ſubaudi quando contrahunt cum eis tamquam cum vxoribus, aliàs non concedo, q⁹ venundari debeant, vel in ſeruitutem redigi propter ſimplicem fornicationem. arg. 15. q. vlt. c. vlt. vt no. 32. diſt. eos. & 34. diſt. fraternitatis.

h *Feminas.*] ¶ *Synodus Nyœna.*] quæ eſt ſupra eadem, in omnibus.

Clerici.] CASVS. Idem fere eſt caſus iſtius c. cum illo 5. eo. clericus ſolus. Duo c. ſeq. plana ſunt.

i ¶ *Continentes.*] vt ſunt conuerſi & deuoti.

ADDITIO. 2. q. 2. duo. 27. q. 1. vt lex.

k ¶ *Aliqui.*] hoc non poteſt intelligi, niſi de laicis proprer litteram præcedentem. Sed quid ſi duo clerici dicunt me commiſiſſe fornicationem cum aliqua tali die, duo laici dicunt me fuiſſe ſecum tota die in alio loco? « dico prꝑponendos laicos b: quia ſtant pro reo, & ita patet hic, quòd clericus poteſt ſe purgare quandoque cum laicis, vt 18. q. 2. in decima. vt ibi dixi.

b ¶ *Etiam antequam ordinarentur.*] idem ſi poſt: ſed ideo dicit, quia forte non haberet neceſſe tot perſonas recipere iam ordinatᵃ, vt filius duceret vxorem in domum patris clerici, ſed ſi prius aſi ordinationem patris iam eam habebat in domo, nō debet eam eiicere. Nam, Turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes. extra de iureiur. quemadmodum.

1 Ancyranum.] Coguntur enim quandoque ſanctimoniales propter defectum rerum operas aliquas facere clericis, vel aliis, & cit qđ no. iu per talem familiarita aut. d hæ. & tem, & propter re rum defectum cogun tur aliqua turpia face re. « Præcipitur ergo ſertio h; i ſe hic, quòd ſi aliquæ implicitā ſint pauperes, quòd firmatiuā. Arch.

Item ex concilio Africano, c. 5. 4

¶ Niſi maiorum iuſſione ad feminarum domicilia clerici non accedant.

C. XXXII.

5 CLerici, vel cōtinentes i ad viduas, vel virgines, niſi ex iuſſu, vel permiſſu epiſcoporum, aut preſbyterorum, non accedāt. Et hoc non ſoli faciant, ſed cum conclericis, vel cum quibus epiſcopus, aut preſbyter iuſſerit. Nec ipſi epiſcopi, & preſbyteri ſoli habeant acceſſum ad huiuſmodi feminas: ſed vbi aut clerici præſentes ſunt, aut graues aliqui k Chriſtiani.

Item ex concilio Carthaginenſi, 4. c. 102.

¶ Epiſcopi prouideant, ne occaſione temporalium, clericorum familiaritatibus virgines ſocientur.

C. XXXIII.

6 ADreatum epiſcopi pertinet, vel preſbyteri, qui parochiæ præeſt, ſi ſubſtentandæ vitæ l preſentis cauſa adoleſcentiores viduæ, vel ſanctimoniales clericorum familiaritatibus ſubiiciantur.

Item ex eodem, cap. 103.

¶ De eodem. C. XXXIIII.

7 VIduæm, quæ ſtipendio eccleſiæ ſubſtentantur, tam aſſiduæ in Dei opere eſſe debent, vt & meritis, & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent.

DISTINCT. LXXXII.

1 ps

*Eneraliter*n *etiam paupertatibus, & iis, qui ſuis*o *manibus laborare non poſſunt* p, *eps neceſſaria prouideat.*

Vnde in concilio Aurelianenſi 1. cap. 18. legitur.

¶ De eodem. C. I.

EPiſcop⁹ pauperibus q, vel infirmis, qui, debilitate facientes, non poſſunt ſuis manibus laborare, victum, & veſtitū (inquantū† ſibi poſſibile fuerit) largiatur.

Item Innocentius r *Exuperio Toloſano epiſcopo, epiſt. 3. cap. 1.*

¶ Qui voluptatem officio præpoſuerit, modis omnibus ſubmoueatur.

C. II.

7 Pol. lib. Iuo p. 8. c. 327.

† *poſſibilitas habuerit.* Orig.

m *Vidua.*]]. 87. diſtinct. c. 1.

Generaliter.] Hæc diſt. diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, quòd epiſcopus debet prouidere pau peribus ſecundū poſſuſſum. Secunda ibi, *Pro poſſuſſt.* Tertia ibi, *qui autem.* Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur diſt. 82. in qua oſtendit, quòd clerici in ſacris ordinibus conſtituti nec ſuis vxoribus, nec cum aliis mulieribus debēt commiſceri carnaliter, & qualiter ſint puniendi qui poſt promiſſam continētiam fornicantur, vel de facto contrahunt, vel ſuis vxoribus commiſcentur, & quæ pœnitētia iniungatur preſbytero fornicanti. Et ſpectat hoc ad c. Apoſtolicæ regulæ, oportet epiſcopū eſſe ſine crimine. vel ad hoc, oportet epiſcopum eſſe monogamum. In principio tamen ponit de hoſpitalitate. Et primum ca. huius diſt. planum eſt.

n ¶ *Generaliter.*] Hic depingitur 82. diſt. in qua tractat adhuc magiſter de continentia miniſtrorum, & addit, q⁹ſi quis miniſtrorum fornicationem committit, & agat pœnitentiam, ex diſpenſatione poteſt remanere in ordinibus, vt]. ea. c. vlt. & referuntur hæc duo, quæ dicuntur in hac diſt. ad id, oportet epiſcopum eſſe ſine crimine. & ad id, oportet epiſcopum eſſe monogamum. tamen præmittit in c. 1. qualiter epiſcopi pauperibus, & infirmis debeant prouidere.

o ¶ *Quiſquis.*] pauper enim qui laborare pt, ſi ſe immiſcet eleemoſynæ Imperatoris, redigitur in ſeruitutem. C. de men. val. l. 1. lib. 11.

p ¶ *Non poſſunt.*] ei qui poteſt laborare, non debet eccleſia prouidere: integritas enim & robur membrorum in conferenda eleemoſyna eſt attendenda. C. de men. val. l.]. lib. 11. quia robuſti de cibo ſecuriſine labore, frequenter inſtitiam negligunt, vt 5. q. 5. non omnis. & dicit gl. ſuper Matthæum: Iuſtius feceris ſi iniuſte petentem correxeris quam ſi ei dederis, &c.

q EPiſcopus pauperibus.]]. diſt. 87. c. 1. & 2.

r ¶ *Innocentius.*] qui fuit tertius à Syricio.

« teſtes præ ferēdi ſunt qui pro reo deponunt.

bAd hoc ſa fal. §. ſi non abſunt. vbi tur aliqua turpia face dī, q⁹ alis aſre. « Præcipitur ergo ſertio h; i ſe hic, quòd ſi aliquæ implicitā ſint pauperes, quòd firmatiuā. Arch.

4 Concord. Carthag. 3. obiicias.]. de confec. c. 25, di. 5. numquam. « vbi 5 Anſl. l. 7. c. numquam permittitur, immo iubetur ne ſint otioſæ, ſed faciāt nialib⁹ paucalathos, vel ſimilia, perib. di. p illud intellige, quòd eccleſiæ poſſunt face re operas, non extraneo. 54. diſt. ſi ſeruus. in fine.

« Sanctimoniales pauperib⁹ otioſæ eſſe non debēt.

PRoposuisti.] Hæc est secunda pars dist. in quæ dicitur, quòd puniantur sacerdotes & diaconi, qui non seruauerunt sententiam Syricij de castitate. Ioan. de Fant.

Casvs. In archiepiscopatu Tolosano sacerdotes & leuitæ incontinenter viuebant, quod manifestabât filij ab eis generati: quod cum vidisset Exuperius archiepiscopus Tolosanus, quæ fuit ab Inno c.137. Ans.l. centio qd esset de his faciendum. Sed antequam responderet, dicit super hoc constitutionem factam à Syricio, quæ tales præcipiebat ab omni honore ecclesiastico remoueri. Deinde ostendit quòd sacerdotes & leuitę debẽt viuere cõtinenter, ita etiam vt cum vxoribus carnaliter nõ cõmisceantur. Et hoc probat vno exemplo, f sacerdotum & leuitarũ veteris testamenti, qui in hebdomada sua viuebant continẽter, ita etiam vt cum vxoribus non cõmiscebantur carnaliter, nec discedebant à templo: quibus propter sobolis successionem vxoris vsus fuerat relaxatus? Multo magis sacerdotes debent abstinere, cum quotidie sacrificẽt, & possint eligi de qualibet nationẽ, & vna auctoritate Pauli Apost. Postea docet, quòd illi clerici, qui in sacris ordinib. contraxerũt, vel suis vxorib. se iunxerunt, si possunt probare constitutionem Syricij non peruenisse ad eos, in suis ordinibus remaneant, sed ad altiores non ascendãt: de cetero tamen abstineant. qui autem contra Syricij constitutionẽ scienter contraxerint de facto, vel se propriis vxorib. miscuerint, deponantur.

1 Iuo p.6.c. 57. Pann.l.3. c.137. Ans.l. 8.c.8. Poly. l.4.tit.31.

2 PRoposuisti, quid de his obseruari debeat, quos in diaconij [a] ministerio, aut in officio presbyterij positos, incontinẽtes esse, aut fuisse, generati filij [b] prodiderunt. De his & diuinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Syricij episcopi [c] monita euidentia commearunt, vt incontinentes, in officiis talibus positi, omni ecclesiastico honore priuarẽtur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola [c] continẽtia oportet impleri. Est enim vetus admodũ sacræ legis auctoritas iam inde [d] ab initio custodita, quòd in templo [e], anno vicis [f] suæ habitare præcepti sunt sacerdotes, vt seruientes sacris oblationibus, puros † & ab omni labe purgatos sibi vendicent diuina ministeria, neque eos ad sacra † officia fas sit admitti, qui exercent vel cum vxore [g] carnale consortium: quia scriptum est, [h] [Sancti estote [i] 3, quia & ego sanctus sum, Dominus Deus vester.] Quibus vtique propter sobolis successionem, vxoris vsus fuerat relaxatus: quia ex alia tribu, & præterquam ex semine Aaron, ad sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere. Quo † magis [k] hi sacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus vel sacerdotium, vel ministerium sine successione est: nec præterit [l] dies, qua vel à sacrificiis diuinis, vel baptismatis [m] † officio vacent. Nam si beatus Paulus Apostolus ad Corinthios scribit, dicens [abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi] & hoc vtique laicis præcepit [n]: multo magis sacerdotes, quibus & orandi, & sacrificandi iuge officiũ est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere: qui †, si cõtaminatus fuerit carnali concupiscentia [o], quo pudore vel sacrificare vsurpabit, aut qua conscientia, quoue merito exaudiri se credit, cum dictum sit [omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum?] Sed fortasse hoc licere credit, quia scriptum est [vnius vxoris [p] virum.] Non [q] dixit hoc, vt per maneret [p] in concupiscentia generandi, sed propter incontinentiam [q] futuram [r]. Neque enim integros corpore non admisit, qui ait [vellem autem omnes sic esse, sicut & ego.] Quod & apertius declarat, dicens [qui autem in carne sunt [s], Deo placere non possunt. Vos autem iam non estis in carne, sed in spiritu.] Et [habẽtem filios] non, generantem dixit. Sed ea plane [t], dispar, & diuersa [u] sententia est. Nam si ad aliquos forma illa ecclesiasticæ vitæ pariter & disciplinæ, quę ab episcopo Syricio ad prouincias [x] commeauit, non probatur [y] † peruenisse, his nouauit Apostolorum constitutionem: "quia Apostoli nihil constituerunt de continentia. arg. 31. di. quoniam. & dicit Hug. quòd quæ dam constituit ecclesia, quæ non fuerunt statuta ab Apostolis, vt de continentia ministrorum. 35. q. 1. §. hac itaque. in fi. Quod autem dicitur. j. 83. dist. cum in præterito. quòd. sc. Apostoli docuerunt: verum est exemplo. 31. dist. omnino. non constitutione. sed de hoc dixi 28. dist. diaconi. Prima ergo constitutio Syricij fuit de continentia, vt quicunque vellet promoueri ad sacros ordines, faceret hoc non tantum promissa, sed etiam præeunte continentia, hoc innui videtur 77. dist. quicũque. sed quia illa non seruabatur à quibusdam prætendentibus ignorantiam, ideo aliam fecit cum distinctione. j. c. plurimos. nec fecit primam nisi in promouendis. promotos enim non posset adstringere sine suo velle, sicut nec posset Papa constituere de acolythis iam promotis ne contraherent. arg. 32. q. 1. integritas. Ioan. quod falsum est [d], cũ habeat plenitudinem potestatis. 2. q. 6. decreto. nec legib. adstringitur, vt ff. de leg. & const. princeps. & C. e. digna vox. Bart. nec in 1. vel in 2. c. habes, quòd Syricius aliquam constitutionem fecerit, sed inuehitur in 2. c. contra inconti-nentes, de quibus consultus fuerat, distinguendo, immo potius dispensando: quod patet ex verbo, monita. in princ. c. & per verbum, admonitionem. in fi. & dic commeauit non constituendo, sed igno scendo & dispensando, vt j. e. presbyter.

a Diaconij.] Ideo non dicit de subdiaconis, quia non erat tũc sacer ordo: non tamen poterant contrahere. 32. dist. si qui.

b ¶ Filij.] "illius en̄ m est argumentum ambulans super terram de incontinentia patris. 28. dist. priusquam.

c ¶ Quod sola.] i. à solis continentibus, vt 84. dist. cum in præterito.

d ¶ Iam inde.] id est, de hoc articulo.

e ¶ Quod in templo.] Sufficit ergo scholari ad hoc vt stipendium consequatur, vt sua vice seruiat ecclesiæ, scilicet cum ibi est.

f ¶ Vicis.] i. septimanæ. "aliàs est dies pro anno, vt 33. q. 2. hoc ipsum.

g ¶ Cum vxore.] multo ergo fortius si cum alia.

Additio. Dicit quòd propter reuerentiam sacramẽtorum vult eos esse sanctos, id est, mundos ab omni labe mortali vel veniali, spirituali vel corporali, quod non potest esse quando carnaliter vxori bus commiscentur, secundùm Hug.

h ¶ Scriptum est.] "Sufficit ergo ita scriptum esse, licet sit durum. arg. 19. dist. in memoriam. ff. qui & à qui. li. ma. prosp exit.

i ¶ Estote.] Arg. contra. 31. dist. Nicæna, nam castitas est cum propria coniuge [a].

k ¶ Quo magis.] id est, quanto magis.

l ¶ Nec præterit dies.] præter sabbatum magnum, & idem præcedentem, vt de cons. di. 3. in sabbato. Vel dic, sacrificiis, i. officiis diuinis.

m ¶ Vel baptismatis.] cum necessitas exigit. aliàs baptismus qui fit cum cerei benedictione, & ix. lectionibus, bis in anno tantum fit. & no. d cõs. dist. 4. proprie.

n ¶ Præcepit.] i. persuasit, vt 33. q. 4. Christiano. vel præcepit vxoribus nolentibus continere. Vel dic præceptum esse cum vir accipit coruua in negatiuam resolu itur.

o ¶ Vxorio.] id est, non ideo dicit eum esse virum vxoris vnius, vt ea vtatur tempore sacerdotij.

p ¶ Vt permaneret.] Arg. "voces affirmatiuas resoluendas in negatiuas. arg. 3. dist. 26. vna tantum. & c. vnius [c].

q ¶ Sed propter incontinentiam.] id est, vt ea mortua contineat, & secundam non ducat: & sic negatiue legitur, vnius, id est, non plurium. argument. extr. de testib. licet.

r ¶ Futuram.] id est, quam timebat.

s ¶ In carne sunt.] id est, carnaliter viuentes.

t ¶ Sed ea plane.] hic respondet consultationi, & reuertitur ad constitutionem Syricij, de qua dixerat. Dicit autem Hug. & alij, quòd Syricius bis emisit constitutionem: primo illam quæ erat data ab Apostolis, sc. vt in sacris ordinibus nullus contraheret: & si contraheret, deponeretur, vt 84. dist. cum in præterito. "hæc fuit primo ab Apostolis statuta: sed quia abo leuerat, renouata est à Syricio. procedente tempore referebatur quæstio de talibus, de quib. Innocentius hic loquitur: sed tũ quia quidam prætẽdebant ignorantiam primæ constitutionis Syricij, inde sumpta occasione Syricius aliam edidit humaniorem, mitigando rigorem primæ, sc. vt ignorantes excusarentur, vt j. ea. plurimos. & hanc formam scribit, s. secundæ, Innocentius Exuperio. & quòd scripsit bis Syricius, patet ex hoc c. & seq. ibi dicitur, quòd quidam excusantur ignorantia constitutionis Syricij. Sed qualiter hoc, dicetur in prima constitutione. Quidam dicũt, quòd nõ dedit de hoc facto nisi semel constitutionem, renouando constitutionem Apostolorum, & mitigando eam cum sua distinctione. & secundum hoc eadẽ est causa decisionis Innocentij, nisi quòd Innocentius vtitur distinctione circa constitutionẽ Syricij: & Syricius circa constitutionem Apostolorum. Tertij dicunt, quòd Syricius duas emisit constitutiones, sed in nullo re

† probatur] Orig.

" Apostoli đ cõtinẽtia nihil cõstituerũt, s. lo exemplo illam docuerunt.

a Vide §. di. 21. in prin. i gl. verb. sub diaconos.

" Filius am bulãs super terrã, testatur pr̃is incontinẽtiã.

" Dies pro anno intelligitur.

" sufficit ita esse scriptũ.

a Dñt q iuris apicibus inuigilant, regulare eẽ ignorãtiã si debere pha ri, sed sciam

† al. orationis.

1. Cor. 2.

" clericis cõtinẽtiam qs primo indixit.

† al. detegen tur.

b Ad hoc fa. le. & no. ext. de sent. exc. si vero. & de homi. & d iu. ca. c. 2. idẽ late laſ. §. si istæ. in ſ. de act. C ócor. gl. ſi. in l. ſi cui. & ibi Bar. ff. de accuſ.

" Collegiũ nũquid iurare poſſit.

1 Iuo p.6.c. 50. Poly.l. 4.tit.31.

" decretum non ligat ignorantes.

Leuit.20. Luc.1.

† al. puri, & purgati.

† al. sacrificia.

Leuitic.11. & 20.

3 §. dist.31. c, eos.

Numer.18.

† Quanto.] Orig.

c Cõc.tex. i fi.

d do. & l. ma.

etiam. ff. de inof. test.

Addition. Ad idem 12. q. 2. de laicis, vbi de hoc. Dic q̃ decretum secundum canones ligat ignorantes, vt dixi 19. dist. 1. super sum ma. ibi videas. Arch.

b ¶ Negabitur.] Arg. neminem ligari ante quam constitutio ad eum peruenit: arg. di. 31. ante triennium. 36. q. vlt. ſi autem. 12. q. 5. ſicubi. & 47. dist. quoniam. 14. q. 4. ſi qs obliti. 54. di. ex antiquis.

c ¶ Deteguntur.] eo ip ſo quòd non probant ignorantiam, cum ad omnes commeauerit.

PLurimos sacerdotes.] Casvs. Quidam ſignificauerunt Syricio Papæ, q̃ pluri mi ſacerdotes poſt lõ ga tempora ſuæ ordinationis filios habue runt tam ante ſacros ordines, quàm de vxo ribus, quas poſtea de facto duxerunt: quorum quidam allegabant hoc ſibi licere ad inſtar ſacerdotum & leuitarum veteris teſta menti. Quidam vero dicebant ſe per ignorantiam lapſos, & inde delebant: quare Syricius Papa reprehendit eos, q̃ ſuum crimen defendebant exemplo ſacerdotum veteris teſtamenti, cum alia cauſa fuerit in illis quàm in iſtis, & dicit eos eſſe deponendos, cum ex certa ſcientia deliquerint. Illi vero qui per ignorantiam dolent ſe lapſos fuiſſe, ad altiora non aſcendãt: ſed in ſuis ordinibus remaneant: ita tamen quòd decetero viuant continenter. Seq. §. patet.

d ¶ Solus ſucceſſionis cauſa.] præcipue. nam & cauſa incontinentiæ.

dum leges tenetur eam quilibet ſcire vſque ad duos menſes, vt in auth. vt fa. no. conſt. §. 1. col. 6. ſecundum canones vſque ad ſex menſes, vt 18. dist. decernimus. quia ergo præſumebatur peruenisse ad iſtos, tenebantur ipſi probare ignorantiam: "& hoc eſt generale q̃ propter præſumptionem cogitur probare aliquis ignorantiam, vt hic, & ext. de elect. in notuit. & 1. q. 1. ſi qui à ſimoniacis. & C. de peri. tu. l. pe. aliàs qui dicit aliquem ſciuiſſe, hoc tenetur proba re [a], vt 3. q. 9. indicas. & ff. de admi. tu. l. hoc autem. q̃ enim peccat qui præſentis legis inſcius priſtinam ſequitur obſeruantiam? vt C. de teſta. iubemus. in fi. Sed qualiter probat ſe aliquis ignoraſſe? dico ſuo ſacramento [b], vt 34. q. 2. in lectum. ext. de ſen. exc. ſi vero. vt no. 4. q. 5. quiſquis. in fi. [c] Io. Vel etiam alio modo ſi pt probare ſe fuiſſe in alio loco: & forte ſi præſumptio eſt contra eum, non credetur iuramento ſuo. B. "Sed quid ſi collegium vel aliquis conuentus dicit le ignoraſſe, numquid tunc omnes iurabunt? dico q̃ ſufficit, ſi epiſcopus cum maioribus de capitulo iurat, vt ff. de cond. & demon. munipicibus. Aliqui dicunt q̃ eo ipſo probatur ignorantia, q̃ non probatur ſcientia, vt C. qui mil. non poſ. ſit per ſeruis. lib. 12.

a ¶ Ignorantib⁹.] "De cretum nõ ligat ignorantes. ff. de decr. ab ord. fac. l. vlt. ff. loc. l. ſi ignorans.

Additio. Ad idem 32. q. 2. §. his ita.

e Qvia aliquanti.] ¶ Vt tua.] cum ergo hic ſcribat vni & in præcedenti c. dicatur quòd conſtitutio Syricij Papæ ad omnes prouincias commeauit: patet q̃ duas emiſit Syricius conſtitutiones: & etiam quia hic dicit ignorãtiam reſpectu primæ.

f ¶ Lapſos.] reſpectu ſcilicet ſecundæ conſtitutionis.

g ¶ Miſericordiam.] qa illa ignorantia iuris non eos excuſat [d] a to d. Add q̃ qñ to: ſed quia facilius q̃ iuris iguo cum eis diſpenſatur, tanta exen Alij dicunt, quòd vna ſat à pæna tantum emiſit, & di- pr cunt, ignorantia Apo to ſtolicæ cõſtitutionis, c h ¶ Deiecti.] i. lapſi. lita

i ¶ Priuilegij.] Argum. vt no. in l. 1. "contra eos qui præ C. d interd. tendunt ſe non debe ma. int. pup. re dare decimas, quia 2 Pol. ibid. prædeceſſores ſui nõ Iuo p.6. ca. dederunt: & ſic vti vo 50. §. quia. lunt priuilegiis ſuo- † ignoratio rum antiquorum. ex- ne] Orig. tra de decim. c. 2. & c. † al. detecti. quamuis. Itẽ arg. con "Conſuetu tra illos, qui pro ſui do antiqua iuris tuitione conſue nõ excuſat. tudines antiquas alle gant, vt 32. q. 4. nemo. & 1. q. 4. c. vlr.

k ¶ Cauere.] Arg. "ex "ſ̃ſumitur præſentibus futura ex ſ̃ſentib⁹ præſumi. arg. dist. 50. circa futura ſi quis diaconus. dist. 51. præterea.

Additio. Hoc no. 18. dist. peruenit.

l ¶ Vt abſcindantur.] ſic 16. q. 1. in canonibus. 24. q. 3. ecce.

QVI AVTEM. Hic incipit 3. pars huius dist. in qua quæritur, qualiter pœniten tia imponatur ſacerdoti lapſo in fornicationem, ita quòd poſſit poſtea celebrare. Et reſp. quòd decem annis debet pœnitere. Ioan. de Fan.

PResbyter.] Casvs. Hoc ca. loquitur de manifeſta fornicatione, pro qua in tempore Apoſtolorũ clerici deponebãtur. ſed ſancti patres in Gangrenſi concilio congregati hũc rigorem temperarunt, ſtatuentes vt ſi ſ̃bsyter ſponte confiteatur delictũ ſuum, & velit pœnitere, decem annis pœniteat iuxta modũ, qui in hoc c. exprimitur, poſtea poterit in honorem priſtinum reuocari. Eadem pœnitentia erit ſacerdotibus imponenda pro ſingulis delictis, quæ depoſitionẽ inducũt.

m ¶ Presbyter.] Hoc c. intelligũt quidam de diſpenſatione, alij de iure: q̃ eps poſt peractam pniam renetur diſpenſare: arg. 50. di. nicatione neminem deponendum, niſi in ea perduret, & ideo quia hodie fragiliora ſunt corpora noſtra quàm olim erant. 34. dist. fraternitatis. licet eadem ratione debes dicere de quolibet crimine, vt j. eo. c. verſ. eadem quoque. & no. ſ. prox. dist. c. Maximianus.

n ¶ Apoſtolorum.] "Hic concilium diſpẽſat cõtra Apoſtolum in pœnis, vt ſ. dist. prox. presbyter. ſic §. 34. dist. cognoſcamus. & c. lector.

o ¶ Auctoritatem.] Hãc nõ habemus in corpore canonũ B. Silueſtri.

p ¶ Decem annis.] Alibi dicitur, "quòd ſacerdoti pro fornicatione

† excidantur] Orig. 3 Poly.c.1.4. tit.39. Can. Apoſt. 25.

" Fornicõis cauſa hodie nemo depo nendus.

" [redacted].

" ſacerdotis fornicarij pœnitẽtia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

imponitur pœna xij. annorum, & episcopo xv. 30. q. 1. si quis sacerdos. & c. non debet. alibi vij. vt 33. q. 2. hoc ipsum. Sed varietas delicti inducit varietatem pœnæ: scilicet cum fornicatio est simplex, vel incestuosa, poterit sacerdos mitigare pœnam pro quantitate criminis, & qualitate personæ. 26. q. 7. tempora.

"Ieiunâtes in vespera comedere debent.

a ¶*In vesperam.*] "Nã ea hora debent comedere ieiunantes. de consec. dist. 1. solent.

b ¶ *Pœnitere.*] 3. dist. prox. si quis eps. contra. & 28. dist. presbyter. cõtra. Sed expone publice, i. solenniter.

"[redacted] c ¶*Sagimine.*] arg. "q licet comedere de sagimine illis dieb. qb. ouã & caseũ licet comedere. 4. dist. deniq;.

d ¶*In choro.*] vt ibi mi nistret.

e ¶*Vocem.*] quam non habemus in hoc corpore.

f ¶ *Tres legitimas ferias.*] "l. 2. & 4. & 6. fe riam, vt 3. c. inhuitur.

†*al. etiam.* "Feriæ legi time sunt 3.

"Feriæ legitimæ. de consec. dist. 3. ieiunia. & 22. q. 5. c. 1.

g ¶*Expleto.*] ergo reconciliandus est quis peracta parte pœnitentiæ: etsi tota finita non sit, vt 12. q. 2. de viro. extra de sur. ex litteris.

†*al. sanguine.*

h ¶*Denarium.*] Et ita ꝑt dare denarium pro ieiunio, quod ſpirituã le est. nec tamen ſimo niam committit: quia cum Deo intelligitur contrahere, ſicut nec lex Iulia de ambitu lo cũ habet in Romana ciuitate [a]. immo ſpiri tuale datur hic tm. ſc. eleem: oſyna pro ſpiri tuali. bũ facit ad hoc: quia ſicut ære pecca torum iſte ſe vẽdidit, vt 15. q. 1. nõ est q cuiquam. ita & pecunia ſua ſe redimat. de pæ. dist. 1. medicina. Et est arg. pro commutatio ne pœnæ. 36. qu. 1. de rap. "Numq̃d autem põt hic ieiunare per alium? quod vi[b]: quia denarium potest dare vt ſe redimat à ieiunio: ergo multo fortius per alterius ieiunium potest liberari. Item quia ieiunium viui liberat mortuũ, vt 13. quæſt. 2. animæ. de pœ. dist. 6. c. 1. quod cõcedo ſi per propin quam perſonam ieiu net. & debet iſte denarius esse talis, q̃ non euincatur ab eo cui donatur: aliàs non contingeret liberatio, vt C. de ſent. & inter, libera. ff. de leg. 3. qui concubinam. §. ſi hæres. quia non intelligitur datum quod eiici potest, vt ibi dicitur: arg. 14. q. 5. immolans. "Sed numquid pœnitens ſua auctoritate potest hanc commutationem facere? Dicunt quidam q̃ ſic "quod non concedo in pœnitentia imposita ab homine[d], vt ext. de vo. & vo. red. ex multa. in fi. Io. Sed certe quod hic dicitur de denario, auctoritate huius canonis facere poc Adde bo. tex. in l. ple rũq;. ff. d iu. do, & l. 2. ff. de lib. leg.

1 Epiſt. 2. a Adde nec ẽt ſimonia, no. gl. & Bar. i l. barbari[a]. vt 15. q. 1. nõ est q cuiff. d of. pret. & in l. j. gl. i ff. ad l. Iul. d ambit.

"Ieiunari ꝑt p alium.

2 Epiſt. 2. bAd hoc facit q̃ libe ratur q̃s iurãdo p aliũ, vt no. 63. di. tibi. arg. cõtra ext. d of. dele. c. fi. cũ ſimil. Arc.

†*operarius*] Polycarp.

"Pœnitẽtia impoſita au ctoritate p pria mutari non poteſt. c Adde bo. tex. in l. ple rũq;. ff. d iu. do, & l. 2. ff. de lib. leg.

d Vſ innue re [redacted] ſi ſo [redacted] ab ecc [redacted] S3 ꝑt uici re cũdũ Inn. q̃ I3 ieiunia in

dum pœniteat: tribus quidẽ mensibus priuato loco à ceteris remotus pane, & aqua à vespera in vesperam [a] vtatur: tãtum autem diebus Dominicis, & præcipuis festis modico vino, & piſciculis, atque leguminib[a] recreetur ſine carne, & ſagimine, ouis, & caseo [A], ſacco indutus humi adhæreat: die, ac nocte iugiter miſericordiam Dei omnipotentis imploret: finitis tribus menſibus continuis exeat: tamen in publicum non procedat, ne grex fidelis in eo scãdalum patiatur. Nec enim† debet ſacerdos publice pœnitere [b], ſicut laicus. Poſtea aliquantiſper reſumptis viribus, vnum annum, & dimidium in pane, & aqua expleat, exceptis Dominicis, & præcipuis feſtis, in quibus vino, & ſagimine [c] †, ouis, & caseo iuxta canonicam menſuram vti poterit. Finito primo anno & dimidio, corporis & ſanguinis Domini, ne indureſcat, particeps fiat, & ad pacem veniat, pſalmos cum fratribus in choro [d] vltimus canat, ad cornu altaris non accedat, iuxta beati Clementis vocem [e] ', minora gerat officia. Deinde vero vſque ad expletionem ſeptimi anni, omni quidem tempore, exceptis paſchalibus diebus, tres legitimas [f] ferias in vnaquaque hebdomada in pane & aqua ieiunet. Expleto [g] ſeptimi anni circulo, ſi ſui cõfratres, apud quos pœnituit, eius condignam pœnitentiam cõlaudauerint: epiſcopus in priſtinum honorem, iuxta beati Calixti Papæ [2] auctoritatem, eum reuocare poterit. Sane ſciendum eſt, quòd ſecundam feriam vnum pſalterium canẽdo, aut, vnum denarium [h] pauperib[9] dando (ſi opus † est) redimere [i] poterit. Finitis autem ſeptem annis, deinde vſque ad finem decimi anni, ſextam feriam [k] (nulla interueniente redemptione) obſeruet in pane & aqua. Eadem [l] quoq; pœnitentia erit ſacerdoti, de omnibus aliis peccatis, & criminibus, quæ eum in depoſitionem inducunt. Neque hoc cuilibet videatur oneroſum, ſi ſacerdos poſt lapſum, digne, vt ſupra dictũ est, pœnitẽs, ad priſtinos redeat honores.

A ¶Et caseo.] *In vulgatis ſequebatur*, vtatur: *quæ vox ſublata eſt auctoritate omnium fere exemplarium Grat. manuſcriptorum, & Polycarpi, & libri manuſcripti in ſuperiore notatione indicati.*

DISTINCT. LXXXIII.

1 ps

Rouidendum[m] *quoq; eſt, ne is, qui ad ordinandum eligitur, & ſi à proprio vitio videatur alienus, conſentiendo alienis inquietur. Vt enim Symmachus Papa ait* [3]: *non eſt grandis differentia, an lethum inferas* [n], *an admittas. Mortem enim languentibus probatur inſſ gere, qui hanc, cum poſſit, non excludit.*

Hinc Gregorius vij. ait in reg. libr. 6. cap. 12 Romanæ ſynodi celebratæ anno Domini 1080. *al.* 1078.

¶ Suſpendatur epiſcopus ab officio, clericorum ſuorum fornicationi conſentiens. C. I.

4 SI quis epiſcopus fornicationem preſbyterorum, diaconorum ſubdiaconorum [A], vel crimen inceſtus in ſua parochia, pretio [o] interueniente, vel precibus conſenſerit, vel commiſſum, ſibique compertum auctoritate officij ſui non impugnauerit, ab officio ſuſpendatur [P].

A ¶Subdiaconorum.] *Additum hoc eſt ex originali, & Anſelmo, quemadmodum & paulo poſt verba illa*, ſibique compertum. *Notum autem eſt à tempore Gregorij primi ſubdiaco nos eadem lege continentia, qua presbyteros, adſtrictos fuiſſe.*

Ité Gregorius prima parte paſtoralis, c. 2.

Casvs. Hucuſq; tractauit Gratianus, q̃ oportet prælatum esse sine crimine, quod in faciendo conſiſtit. ſed quia conſentiens malo alio rum dicitur committere crimen: ideo ſubiungit hanc 83. dist. in qua oſtendit, q̃ prælatus etiam conſentire non debet peccatis alienis: quia parum differt vtrum quis homicidium committat propria manu, vel facienti conſentiat: quia mortem probatur inferre, qui hanc eum poteſt non excludit.

m ¶*Prouidendum.*] In duabus ſuperioribus diſtin. tractauit magiſter, q̃ ordinãdus dẽt esse ſine crimine pro prio. In hac dist. oſtendit, quòd non debet alienis criminib. conſentire.

n ¶*Inferas.*] ſim. est j. 86. di. pasce. & ext. de ſen. exc. quantæ. & pate hic, quòd medicus gratis tenetur curare pauperem infirmum: quia plus debet valere apud eũ vita illius, quàm propria pecunia, vt 86. diſt. nõ ſatis. Sed quid ſi infirmus diues est, & nihil vult dare medico: numquid gratis tenetur eum curare? Videtur quòd non, cum nemo de ſuo cogatur facere beneficiũ, vt 10. q. 2. præcarie. cum ẽt medicus licite ꝑt recipere mercedẽ [c], vt e 14. q. 5. non sane. Dico q̃ tenetur eum curare ſuis impenſis [f]. & ſi conualuerit, repetat ab eo expẽſas: quia vtiliter geſſit negotium eius, de quo vt ff. de ne. ge. Pompo nius. etiã ſi moriatur æger, ꝑt petere impẽſas: quia ſufficit ſi vtiliter cẽpit gerere, licet euentus nõ ſit ſecut[9], vt ff. e. ti. ſed an vltro. ff. de of. preſi. illicitas. §. ſicuti. nec potest ei obiici, quòd cauſa pietatis fecerit ſumptus illos, niſi eſſet propinquus infirmo [g], vt C. eo. alimenta. ſed quid ſi infirmus prohibet ne aliquæ medicinæ dentur ei? tunc dicũt quidam, quòd medicus nullam habet actionem, vt C. de negot. geſt. l. vlt. Sed dico quòd eũ inuitum poteſt curare: ſicut in fu. ff. de iis qui no. infa. de domo ruitura.

23. quæſt. 4. ipſa pietas. Inuito enim poteſt conferri beneficium, vt 45. diſtin. & qui emendat [h]. immo preſumo ipſum fuiſſe furioſum, cum illa verba dixit in ægritudine, vt ff. de condit. inſtit. quidam. & extra de ſucceſſ. ab inteſtat. capit. finali. Sed quid dices, ſi quis vult me interficere niſi dem ei pecuniam: numquid teneor ei dare vt me liberem à morte? ita videtur, per hoc quod hic dicitur, & 86. diſtinct. non ſatis. in princip. Dicunt tamen quidam, ſolos prælatos ad hoc teneri, vt 12. quæſt. 2. gloria. & 16. quæſtione 1. capit. vltimo. Alij dicunt, quòd quilibet tenetur redimere vitam alterius. Vtrum autem quilibet teneatur defendere alium, dixi 23. quæſt. 3. non inferenda.

Si quis epiſcopus.] Casvs. Quidam epiſcopi pretio interueniente vel precibus conſentiebant clericis ſuæ dioœceſis in fornicatione ſtare vel inceſtu, & eos non puniebant. Quæritur fuit à Gregorio quam pœnam pati debeant? Et reſpondet quòd ſuſpendi debent ab officio & beneficio.

o ¶*Pretio.*] De hac materia inuenies. 16. quæſt. 7. decimas. & 1. quæſtione 1. cap. vlt. & cap. nullus epiſcopus. j. 23. quæſt. 4. cap. ſi is qui. & cap. ſi illic.

p ¶*Suſpendatur.*] id est, deponatur. 1. quæſt. 3. ſi quis epiſcopus. aliàs eſſet contra. 11. quæſt. 3. Tengualdum.

ADDIT.

ADDITIO. Vel dic quòd ponit pœnam ſolius conſenſus ſecundum Lcuius etiam fuerant verba quæ præcedunt. De hoc legitur & no. 5. 32. diſt. eos. ibi videas.

Nemo.] Casvs. Dicitur hic, quòd nemo magis in eccleſia nocet quàm prælatus delinquens: quia nullus audet eum redarguere propter ordinis reuerentiam: & alij ſumunt ab eo exẽplum delinquendi: & ideo

1 Poly. l. 4. ti. 31. Bur. l. 1. c. 209. Iuo p. 5 c. 323.

epiſcopus q̃ tales nõ corrigit, magis dicendus eſt canis impudicus quàm epiſcopus. a ¶*Redarguere.*] j. 8. dist. 40. ſi Papa. 6. q. j. oues. quia vult magis placere ſilendo, quàm diſplicere redarguẽdo.

"Delicta maiorũ aliorũ corrumpunt. 2 Burc. l. j. c. 203. Iuo p. 5 c. 317. ex Gregorio.

b ¶*Extenditur.*] "Delicta enim maiorum trahuntur ab aliis in exemplum, vt 11. q. 3. præcipue.

c ¶*Non corrigit.*] cum eſt clamor de talib[9], ext. de ſi. licet Heli.

ERror.] Casvs. Dicitur hic q̃ſi poſſum reſiſtere erratib. & perturbare peruerſos, & negligo: malo eorum videor appropare per conſenſum: & ſocius criminis ſũ, cum manifeſto faciniori non obuiem. Se quẽtia autem duo c. plana ſunt.

3 Deuſdedit p. 2. Eleuthe ri[o] Papa ad Galliæ prouincias, & orientales in epi. ad Iuliũ & Aegyptij in epiſt. ad Felicem I I.

d ¶*Cum poſſis.*] ex officio. hoc enim intelligũt quidam de plato. arg. 23. q. 4. ita plane. Sed H. d quolibet. 24. q. 3. tam ſacerdotes.

e ¶*Societatis.*] Impropriè ſumitur hoc nomẽ ſocietatis: quia in honeſtarum rerum ſocietas nulla eſt. ff. pro ſoc. nec mittendum.

f ¶*Vid enim.*] ¶*Non pollui.*] directe. nã occaſione alterius be ne polluitur ſi ei con ſenſerit.

g ¶ *Qui.*] j. 22. qu. 5. ſi quis.

h ¶*Conſenſum.*] De tri plici cõſenſu dicitur. 2. q. 1. notum. in fi.

4 Polyc. l. 4. tit. 31.

i ¶*Conſentire videtur.*] ¶*Corrigi.* j. 11. q. 3. qui cõſentit. j. 23. qu. 3. oſtendit. & 24. q. 3. qui aliorum.

k ¶*Non occurrit.*] ſi. ff. de iu. pat. adigere. ff. de nox. ſi ſeruus. in fi. ff. de iis qui no. infa. quid ergo. §. 1.

SICVT AVTEM. Casvs. Hucuſque oſtendit quòd aliquis peccatis alienis conſentire non debet. Nunc vero oſtendit, quòd laudib. malorum aliquis gloriari non debet, nec gratulari.

Nihil.] Casvs. Quidam prælati gloriabantur laudib. malorum. Sed dicit Anacletus, q̃ex hoc facto maxima pernicies oritur circa ſubiectos. quia prælatus qui laudibus gloriatur, timet corrige re delinquentes: & ſicut nouerca odit priuignum, ita negligentia eccleſia correctionem & diſciplinam.

a i. malorũ: in eccleſia eſſe. vſir cũ i ſint, & cũ q. oues.

l ¶*Luporum.*] id est laicorum [a]: qui quandoque dicuntur oues, vt 2. q. ues.

m ¶*Placere.*] ſic 21. q. 1. c. 1. ſimile ext. de cle. coniu. c. diuerſis. ſimile. ff. de ope. lib. duorum.

n ¶*Labiorum.*] id est, prædicandi: vel etiam redarguendi.

o ¶*Obligata.*] ſi. j. 8. q. 2. c. vlt. & c. dilectiſſimi.

p ¶*Negligentia.*] §. 38. dist. ignorantia.

QVAMQVAM. Hæc est ſecunda pars huius dist. in qua dicit, quòd licet mali ſacerdotes ſint culpandi: tamen non deſpiciendi. Ioan. de Fan.

ADDITIO. Et no. hic, malum prælatum lixiuio compararı: alibi lapideo canali, vt in prædic. c. ſi fuerit. Alibi monetario. 1. q. 1. quod qui dam. & vide quod dixi. 44. dist. c. 1. & in ſumma. & dic, lauat, ſ. conditionaliter, ſecundum Hug.

¶Maxime eccleſiam lædit qui ſub nomine ſanctitatis delinquit. C. II.

1 NEmo quippe in eccleſia nocet amplius, quàm qui per uerſe agens nomen vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namque hũc nemo redarguere [a] præſumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur [b], quando pro reuerentia ordinis, peccator honoratur. 2 Epiſcopus [A] itaq;, qui talium crimina nõ corrigit [c], magis dicendus eſt canis impudicus, quàm epiſcopus.

A ¶Epiſcopus.] *Hæc nõ ſunt ibi apud B. Gregorium. Simile citantur infra. 2. q. 7. cap. qui nec regimus. ex Auguſtino (cui etiam reliqua huius capitis antea tribuebantur) & ex eodem à Burchardo, & Iuone citantur. Cetera idem collectores, Burchardus quidem lib. 1. c. 13. Iuo autem part. 5. c. 67. referunt ali qua ex Origene, quæ cum his alsquamtulum conueniunt.*

Item Innocentius.

¶Qui non reſiſtit erroribus, conſentit. C. III.

3 ERror, cui non reſiſtitur, approbatur, & veritas, cum minime defenſatur, opprimitur. Negligere quippe, cũ poſſis [d] deturbare peruerſos, nihil aliud eſt, quàm fouere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis [e] occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

Item Pius, epiſt. 1. ad omnes Chriſti fideles.

¶Non prodeſt ſuo errore non pollui, qui alieno conſentit. C. IIII.

QVid enim prodeſt illi ſuo error non pollui [f], qui [g] cõ ſenſum [h] præſtat erranti,

Item Gregorius [A].

¶Qui non occurrit conſentie erranti. C. V.

4 COnſentire videtur erranti, qui ad reſecanda, quæ corrigi [i] debent, non occurrit [k].

A ¶ Gregonus.] *In epiſtola impreſſis Beati Gregorij non habetur. Verum libro 7. epiſt. 117. Syagrio epiſcopo Auguſtudunenſi poſtea verba*, qui non reſtiterit, *in regeſto manuſcripto peruetuſto & in Polycarpo, vbi ipſa epiſtola integra refertur, hæc ſequuntur.* Nam conſentire videtur erranti, qui corrigenda, vt reſecari debeant, non occurrit. Quia vero, &c.

Sicut autem aliorum vitia palpare non debet, ita nec malorum laudibus delectari.

Vnde Anacletus Papa, epiſt. 1. epiſcopis omnibus.

¶Miſerrimus eſt epiſcopus, qui malorum laudibus gloriatur. C. VI.

5 NIhil illo eſt paſtore miſerius, qui luporũ [l] laudibus gloriatur. Quib[9] ſi placere voluerit, atque ab his amari delegerit, erit hinc ouib[9] magna pernicies. Nullus ergo paſtorum, placere [m] lupis, & gregibus ouium poteſt. Perdit enim labiorum [n] [A] merjam mens terrenis obligata [o] carceribus, Sicut† artium in ſuo quoque opere inuenitur mater inſtantia, ita nouerca eruditionis eſt negligentia [P].

A ¶Labiorum.] *In epiſtola Anacleti legitur, laboris: apud Anſelmũ, & in vno ex veruſtis codicibus Gratiani, laborum, vnde potuit irrepſiſſe mendum, quod tamen ob gloſſam non eſt ſublatum.*

2 Quamquam ſacerdotem tam à ſuis, quàm ab alienis criminibus oportet eſſe immunem, tamen ſi aliorſum ſeſe habuerit, non ideo verba ſuæ prædicationis debent contemni. [6] *Sicut enim Hieronymus ait, vt lixiuium per cinerem humidum fluens lauat, & non lauatur: ita bona doctrina per malum doctorem, animas credentium lauat à ſordibus peccatorum.*

DISTINCT. LXXXIIII.

1 ps

Olicitum q̃ quoque, & vigilantem oportet eſſe epiſcopum circa defenſionem pauperum, reuelationem oppreſſorum, tuitionem monaſteriorum. Quòd ſi facere neglexerit, aſpere corripiendus eſt.

Vnde Gregorius Anthemio ſubdiacono Campaniæ, lib. 11. epiſt. 29.

¶Corripiatur epiſcopus, qui circa officium ſuum negligens extiterit. C. I.

PEruenit ad nos, fratrem, & coepiſcopum noſtrũ Paſchaſium ita deſidem, negligentemq; in cunctis exiſtere, vt in nullo, qa est epiſcopus, agnoſcatur: adeo vt neque eccleſia ipſius, neque monaſteria, ſiue filij eccleſiæ, vel oppreſſi pauperes† [r] eius egra ſe dilectionis ſtudium ſentiant, nec aliquam ſupplicantibus ſibi † in quibus iuſtum est, opem defenſionis accommodet, &(quod adhuc dici est grauius (conſilia [s] ſaliis epiſcopis, vel coram quibuſdam de nobilibus ſubiectis: quòd ſi ſe non corrigat, Romam est tranſmittendus: vbi ſaltẽ diſcat qualem conueniat eſſe ſacerdotem, vel prælatum eccleſiaſticum.

5 Anſl. l. 6. c. 154. Iuo p. 5. c. 237. in fi.

† *al.* ſicut autem.

r ¶*Pauperes.*] quorum curam non per ſe, ſed per archipresbyterum vel archidiaconum gerere debet, vt j. 88. diſtinct. epiſcopus gubernationem.

s ¶*Conſilia.*] Vnde Aug. dicit, "quòd à puero nondum anniculo patratus eſt doceri, vt 24. q. 3. ſi hẽs. aliàs ſtultus esſe conuincitur, vt 22. dist. de Conſtantinopolitana. "Qui enim bono cõſilio non acquieſcit, amittere dẽt dignitatem: exemplo Roboam, qui ſenioribus. nõ acquieuit. 7. qu. 1. denique. vel ad inſtar vxoris Loth, quæ conuerſa est in ſtatuam ſalis, & dicit lex quòd ea firmitate nituntur, quæ cõſiliũ geruntur. C. de repud. l. 3. cum etiam conſilio clericorũ debeat epiſcopus diſponere de rebus eccleſiæ. ext. de iis quæ ſiunt à præl. ſine conſen

6 Burc. l. j. c. 204. ex dimine. Nunc vero ſup ctis Hiero. ponit 84. dist. In qua Iuo par. 5. c. oſtendit Grat. quòd 318. prælatus debet habere ſolicitudinem circa ſubiectos. Et habet hæc dist. 4. articulos. In primo dicitur, quòd epiſcopus debet eſſe ſolicitus circa tuitionem pauperum & monaſterium. In ſecundo agitur de mũditia ſacerdotum. In tertio, q̃ epiſcopus debet eſſe monogamus. In quarto vnde dicatur presbyter.

q ¶*Solicitum.*] Tria c. apoſtolicę regulę hic breuiter tangit, q̃ epiſcopus debet eſſe prudens [b], cõtinens, monogamus.

b Prudentia conſiſtit in ſcia l farũ: ſi tus q in his quẽt agere & ſolicitũ: & præ- & ita p̃ q̃ esſe ſolicitus. refertur ad eſſe pruden tem, ſecunreprehendẽdo eum, dũm Hug.

Eruenit ad nos.] Casvs. Paſchaſius ſi vr eẽ aſtu epiſcopus i duob. de tus q in his linquebat. ſ. q̃ non cu rabat defendere monaſteria & pauperes & oppreſſos: & præ- & ita p̃ q̃ terea conſilia ſapientum audire nolebat. Scribit ergo Gre. Antheмio ſubdiacono reprehendẽdo eum, dũm talia permitteret, & mandat ei, vt eum corrigat coram

† *al. vel pauperes.* †*his*] Orig.

"Doctrina accipienda. eſt ab oib[a] "cõſilio bo nõ eſt acqe ſcendum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consen.ca.nouit.& iſte non excuſatur quando potuit ſcire,ſed no-
a Ad hoc 37 dist.§.vlt.c. non omnis. "Ignorãtia ſi excuſat illum q ſcire potuit p ſe, vel p alium.
luit[a].38.di.qui ea. nec iudici licet deuiare à reſponſis prudentum. inſt.de iu.nat.§.reſponſa. " & dicit lex quòd tunc non prodeſt alicui ignorantia,quando potuit ſcire per ſe vel per alium. ff. de bon. poſ.in bonorum.ff.de iur.& fac.ig.regula.

a ¶*Sapientum.*] 1.q.1. eſtote.

b ¶*Ab altero.*]§.di.38. c.vlt.

c ¶*Poſſit.*]Nam omne artificium, &c. ff. de le.3. ſeruis legatis.§. ornatricibus.

d ¶*Diſtuliſti.*] Hoc ió quia iſte erat legatus iſtius prouinciæ.

e ¶ *Sacerdotalis.*] i.epiſcopalis.

ADDITIO. hoc ideo vt magis verecundetur. H. & hoc ſi publice peccauit.45.di.ſed illud.aliàs ſec[a], vt in gl. ſeq.all.15.q.5.c.1.ſecũdum Io.de Fan.

f ¶*Diſcere.*]15.q.5.c.1.

g ¶ *Dei timorem.*] 28. dist.quia ſunt.

pauło plenius apud B.Greg.

†*vel*]Orig.

2 Ibid. paulo inferius.

NVntiatum.] Casvs.epi Campaniæ negligentes erãt circa eccleſias & monaſteria, & circa pauperes & oppreſſos. Scribit ergo Greg. Anthemio ſubdiacono, vt epos in vnum conuocet:&eos ſuper his rebus ita corrigat & emẽdet,q de cetero apud Papam q relatio itterari nõ poſſit. q ſi negligentes fuerint, Romam tranſmittantur, vt ibi per diſtrictionẽ ſentiant quàm graue ſit à prauis ſi corrigi.

"Vigilantib[b] iura ſcripta ſunt.

h ¶ *Vigilantes.*] " Nã vigilantib. ius ciuile ſcriptum eſt. ff. de iis quæ in frau.cre.pupillus.in fine.

i ¶ *Aliqua excuſatione.*]ar.in hoc caſu nõ licere appellare[b]. Ar. ſ.27.q.1.ſi cuſtos, & c. ſi homo.ar.ext.de ap. cum ſit Romana.& c. reprehẽſibilis.dic inſufficiẽti, ne ſit cõtra. ext.de off.deleg. c.ex parte.

†*al.ad* bHoc ió, qa vt appellõ interpõi ad malitiã cõfouẽdã. ar. C. de of. pt. præt.ori.l.j. ext.de app. ſuggeſtũ. §. & ad nram. Sz tu dic ex cuſatione ñ ſufficienti. aliàs ſecus, ext. d.of.le. ex parte.ſecũdũ l.d F.

k ¶ *In ſe vãleat.*] vt ſi ſtultus fuit i culpa, ſapiens ſit in pœna, vt 38.di.qui ea.& 27.q.1. ſi cuſtos.& ca.ſi hõ.

QVOD AVTEM. Hæc eſt 2. pars hujus diſ.in qua probat duabus auctoritatibus,q diaconi,presbyteri,& ſubdiaconi, debẽt eſſe caſti,Io.de Fan.

CASVS.ſupra in 82.di. oſtenſum eſt de munditia ſacedotũ &diaconorũ. Nũc vero dicit idẽ eſſe intelligendum de ſubdiaconis, & eſt iſte ſecũdus art.

3 ĩ Carthag. codicis can. c.3.& 4.

CVm in præterito.] Hæc duo c. intelligit H. & B. de matrimonio non contrahendo in trib. ſacris ordinib.& in eccleſia orientali.ĩſt ergo caſus. In primo concilio Carthag.conſtitutum fuit,vt epiſcopi, presbyteri, diaconi,& ſubdiaconi abſtinerent à matrimonio contrahendo ſicut à tempore Apoſtolorum fuit obſeruatum.Poſtea ſecundo fuit cõgregatum concilium ab ipſis epiſcopis:& forte alij plures etiam prædictam conſtitutionem confirmauerunt,& approbauerunt.

l ¶ *Cum in præterito.*] Scilicet in primo concilio Carthag. & ſequens intelligit H.de matrimonio contrahendo, quod ſcilicet non licet presbyteris vel diaconis.

m ¶ *Qui ſacramentis diuinis inſeruiunt.*] i.ſubdiaconi & quod dicit j.e.ab vxoribus.abſtinẽdũ, dicas de ducẽdis: & ſecundum hoc ſupletur hic, quod dicitur in c.ſeq. in quo ſit mentio de ſubdiaconis, per illud quod habemus 32.dist.placuit. in quo ſunt fere eadem verba. & eſt ſimiliter Carthag. concil. & hic dicit H. q Apoſtoli non inſtituerunt de nõ vtendo iã cõtracto: quia ſi Apoſtoli hoc inſtituiſſẽt, orientales hoc admiſſent[d]. Alij vero intelligũt ea de contracto: & quod dicit infra, etiam ab vxoribus. dicunt ante legitime ſibi copulatis, aut de facto. Nam dicunt,q iſta* ca. facta fuerunt ante tẽpus Gregorij, q introduxit cõtinentiam miniſtris. 31.dist. ante triennium.i. ſub diaconis: presbyteris vero & diaconis Syrici[e] introduxit. immo dicũt, q olim ſacerdotes poterãt contrahere ante Syricium,vnde & Moyſes cõtraxerit. Exponũt ergo Apoſtoli docuerunt ex emplo & opere, &ad monitione, ſecũdum Hug. nõ inſtitutione vel conſtitutione ſecundum alios.

†*al. conſtrictione caſtitatis per* 4 di.31.epos

d Vt contra 31.di. aliter.

5 dist. 31. c. aliter.

*vide not.5. di.31.i verba Gra.in pt. †al. &

n ¶ *Antiquitas.*]à tempore Syricij hic vocat antiquitatem. 82. dist.plurimos.

CVm de quorumdam.]Casvs.in concilio Carthag. 6. relatum fuit,q quidã clerici continentiam nõ ſeruabant,&ió ſtatutũ fuit,vt epi, preſbyteri,diaconi,& ſubdiaconi abſtineãt ab vxorib.ducendis,&ſi duxerint,deponãtur. Ceteri autẽ clerici ad c.25. hoc cogi ſi debẽt,ſed vniuſcuiuſq; eccleſiæ conſuetudo dẽt ſeruari. ſed ego Bartholo. Brixien.ſatis credo,q hæc duo ca. intelligi poſſunt ĩ eccleſia occidentali.& de matrimonio iam cõtracto, quo vti non debent clerici in ſacris ordinib. conſtituti. Et ita formabis caſum vt ſupradicti ſi vrãtur matrimonio iã cõtracto ꝓmiſſa iã cõtinentia cum vxorib, & bene etiam dixit quoſdam ſic intelligere.

6 ĩ cod.can.

†*al.propria.*

o ¶ *De quorumdam.*] ordo. cum referretur de incõtinentia quorumdam clericorum, placuit,&c.

p ¶*Vxores.*]cum quibus profeſſi erant continentiam ſeruare.

q ¶ *Et diaconos.*]& ſubdiaconos. 32.di. placuit. vbi ſunt eadẽ verba.

r ¶*Remouentur.*]§. dist.81.miniſtri.

s ¶*Conſuetudinem.*]32. di.c.placuit.& c. quoniam in quibuſdam.

SIMIL

SIMILITER. Hæc eſt tertia pars huius diſ.in qua probatur,quòd nullus bigamus poteſt eſſe clericus.Ioan.de Fan.

CASVS. Supra 26.dist.dictum eſt,quòd epiſcopus debet eſſe monogamus. Nunc autem dicit Grat.idem eſſe ſeruandum in aliis clericis,& iſte eſt tertius articulus.

QVisquis.]CASVS. Tarraconenſis epiſcopus quæſiuit à Syricio Papa quid debeat fieri de clericis, qui ducũt viduas, vel ſecũdam vxorem.Et reſp.q debent deponi,& de laicos redigi.

1 Anſ.l.8.c.5 Iuo p.6.c.51

a ¶ *Clericus.*]in mino rib. ordinib. conſtitutus, quia de aliis non poſſet intelligi[a].

a Nã ſi primó tales cõtraxiſſẽt bigamiã, ordinari ſi poſſent intelligi.

b ¶*Viduam.*] ſ.dist.34. lector.contra Ioan.

c ¶*Duxerit.*]& ita nõ incidit in canonem q ſent.32.dist. cũ verberauit. & hoc ſi qs viduam duxerit c, omni ecclẽ.50.di.nõ rũ. Syricij, qui præceſſit cõſidat. Ar. Innocentium qui edi dit illud.17.q.4.ſi quis ſuadẽte. Sed quid ho die?H. dicit, q incidit, quia iſte coronam tenetur portare. ext.de vi. & ho.cle. clericus.

"Clericꝰ cõ trahens cũ corrupta, p dit oẽ priui legiũ clericale.

"Tu dic, q vbi cõtra xerit cũ corrupta,vel vidua, ſtatim priuatur omni priuilegio, prout hoc ca.dicit. & c.altercationis,conſt.

2 Anſ.l.7.c. 96. Burc.l.2 c.5.Iuo p.6. c.25.

Greg.x.de big.li.6.Si vero cũ virgine, tunc eſt ĩ eius optione, an velit retinere priuilegium, an non. Si vult retinere,portabit coronam,& viuet clericaliter.ſi non,exuitur omni dignitate & honore clericali, licet q dam cõtradicant. Io. hoc hodie corrigitur per decre. ext.de cle. coniu.Io.B. Item patet hic, quòd priuilegium perditur per actum contrarium , vt ext. de conſt. cum acceſſiſſẽt. & c.cum M. d ¶*Quam.*]ſ.communionem.

Prou. 20. Num.11. Exod.29. †abſunt iſta ab Orig. Sap.4.apud 70.

†*al. hic.*

"Incorporalia dñr q̃ ꝙ poſſideri.

e ¶*Poſſidere.*] arg.ĩ corporalia poſſideri. de hoc dixi. 2.q.2.nullus.2. & ſcientia poſſidetur[b], vt 16.q.1.reuertimini. immo lex dicit plane, quòd ius poſſidetur.ff.com.præd.l.2.ext.de cau.poſ.cum eccleſia.& ita facit ad hoc, quòd reſtitutio communis poſſit peti vt aliarum rerum.

b&ideo ius eligẽdiſcreditur, quod dic, vt plene not. Gofred. ext.de elect.humana.& hic ad de qd not.j. q.j.nullꝰ eps

PRESBYTERORVM. Hæc eſt 4.pars di.in qua dicitur,q ſenes preſbyteri non vocantur niſi propter ſapientiam tantum, non autem propter ætatem.Ioan.de Fan.

CASVS. Hic eſt quartus articulus, vbi oſtendit,quòd licet presbyter dicatur propter ſenectutem , magis tamẽ congruę dicitur propter ſapientiam.

f ¶*Maturitatem.*]i.ſapientia,ſcientia,& morib.1.q.1.viliſſimus.

PORRO.]CASVS. Anacletus probat in hoc c.q duplici de cauſa dicitur presbyter.ſ.propter ætatẽ,& hoc oſtendit exemplo Moyſi, qui cum non poſſet ſuſtinere laborem ad populum gubernandum,eligit ex præcepto Domini lxx.presbyteros,i.ſeniores Iſrael, qui eum eo populum gubernarent.Similiter oſtendit,q presbyter vel ſenior dr propter ſapientiam.& hoc probatur exẽplo Abrahę, vſque ad tempus cuius,licet homines vixiſſent nongentis annis & amplius,nullus tamen dictus eſt presbyter,id eſt,ſenior,niſi Abraham,qui paucioribus annis legitur vixiſſe.

g ¶*Sapientiam.*]ſ.35.q.6.c.2.ſic 20.dist.de quib.ff.de in.immu.ſemper.ff.de ñ.inſtr.l.2.& l.vlt.arg.contra.ff.de ædil.edi.præcipiunt æ-

c Vbi patet q̃ qs repelli pp defectum ætatis. Arc.

h ¶*Alius.*] ante Abraham.Melchiſedech enim fuit ſacerdos cõtemporaneus Abrahæ.

ADDITIO. Quidam opponunt textui de iſto Melchiſedech: ſed dicit ſecundum Laur. quòd non legimus eum appellatum presbyterum, licet ſacerdotem. De hoc etiam notat.63.distinctione. porro. Archid.

3 *Similiter, quòd monogamus epiſcopus eſſe iubetur,etiam ad reliquos ordines eccleſiaſticos deriuari oportet.*

Vnde Siricius Papa Himerio Tarracon. epiſcopo,epiſt. 1.c 11.

¶Laica ſit tantum communione cõtentus clericus viduam,aut ſecundam ducens vxorem. C. V.

QVisquis clericus [a], aut viduam [b], aut certe ſecundã coniugem duxerit [c], omni eccleſiaſticæ dignitatis priuilegio mox nudetur , laica ſibi tantum communione conceſſa. Quam [d] ita demum poterit poſſidere [e], ſi nihil poſtea,propter quod hãc perdat,admittat.

4 *Prebyterorum vero nomen , quamquam à ſenectute ſit ſumptum, magis tamen maturitatem [f] indicat ſapientiæ , quàm caniciem corporis.*

*Vnde Anacletus ad epiſcopos Italiæ, epiſt.*2.

¶Presbyteri ſeniores dicuntur non tam ætate,quàm ſapientia. C. VI.

PORro Moyſi præcipitur , vt eligat presbyteros[†id eſt ſeniores.]Vnde &in prouerbiis dicitur [Gloria ſenum canicies,] hæc † vero canicies ſapientiam [g] deſignat,de qua ſcriptum eſt[Canicies hominum prudentia eſt.] Cumque nongentos , & amplius annos ab Adam vſque ad Abraham vixiſſe homines legerimus, nullus alius [h] prius appellatus eſt presbyter,id eſt ſenior,niſi Abraham, qui multo paucioribus vixiſſe annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam ſenectutem, ſed propter ſapientiam presbyteri nominantur.

DISTINCTIO LXXXV.

Oſpitalitas vero vſque adeo epiſcopis eſt neceſſaria , vt ſi ab ea inueniantur alieni , iure probi-

beantur ordinari.

*Vnde Gregorius ſcribit Ioanni epiſcopo, lib.*12.*epiſt.*6.[3]

¶Hoſpitalitatem neſciens non fiat epiſcopus. C. I.

ARchidiaconum † Florentium [i] eccleſiæ Anconitanæ, qui ad epiſcopatum fuerat electus, ſcripturæ quidem ſacræ ſcientiam habere , ſed ita ætatis ſenio [k] iam cõfectum accepimus, vt ad regiminis officium non poſſit aſſurgere: adiiciẽtes etiam ita illum tenacem [l] exiſtere, vt in domo eius amicus ad charitatem numquam introeat.Ruſticus autem diaconus eiuſdem eccleſiæ, qui ſimiliter electus fuerat , vigilãs quidẽ homo dicitur, ſed quantum aſſeritur , pſalmos ignorat. Florẽtium vero diaconum eccleſię Rauennatis, qui ab omnibus [m] electꝰ dicitur, ſolicitum eſſe nouimus,ſed qualis ſit interius omnino non ſcimus.Ideoque fraternitas tua vnà cum fratre, & coepiſcopo noſtro Armenio ſupraſcriptæ eccleſiæ Anconitanæ viſitatore, vt inquirant iſta,&primo de archidiacono,& poſtea de Ruſtico : q ſi inuenti fuerint indigni, cõſtrictione canonica ſecundum quod meruerint, ſine vlla dilatione priuentur. Et ſi quis non habuerit, ordinari prohibetur.

3 Ioã.Diac. l.3.c.11.

†*al.* Florẽtinus, *al.* Florẽtiũ archidia conum.

ARchidiaconum. CASVS. Vacãte eccleſia Anconitana tres fuerũt ibi electi, nõ temeritate cõcertantium, ſed bono zelo. Primo, archidiaconus eiuſdẽ eccleſię, q dicebatur Florentin⁹. Secundo, fuit electus Ruſticus diaconus eiuſdẽ eccleſię. Tertio, Florẽtinus diaconus eccleſiæ Rauennatis: ſed archidiacono Florentino tria obiiciebãtur.ſ.q erat ſenex, & nullo modo ad regimẽ aſſurgere poſſet, & q ſic erat tenax, q in domo ſua nũquam amicꝰ ad charitatem intraſſet, &qa iuraurat ſe numq̃ fore epiſcopum. Ruſtico vero licet hõ vigilãs eſſet, obiiciebatur, q pſalmodiã ignoraret. Florentinus vero Rauennatis eccleſię diaconꝰ neſciebatur qualis eſſet , licet ſolicitꝰ dicereturr. Scribit ergo Gre. Ioanni epo, vnà cũ epo Armenio Anconitanæ eccleſiæ viſitatore, vt inquirant iſta,&primo de archidiacono,& poſtea de Ruſtico : q ſi inuenti fuerint indigni, cõſtrictione canonica ſecundum quod meruerint, ſine vlla dilatione priuentur. Et ſi quis non habuerit, ordinari prohibetur.

†*al.* de vita, & moribus.

" Senectus impedit ꝓ mouẽdum.

†*al.* tenacitate.

"auaritia ꝓ mouẽdum impedit.

d Adde ad hoc qđ leg. &not.ext.đ ꝓb. cũ iadũ.16.qu.7. & hoc in fi. ver.& arbitror.

"Canonicꝰ de gremio ꝑfertur extraneo.

" Maiores minorib. in electiõe ꝑferuntur.

"Iurans ad epatũ ñ accedere , an ſit ab epatu repellẽdus.

e Ad idẽ 16. q.j.§.nos ât ſcdm Lau.

f Vel dr temerariũ.i. ꝺ re illicita facẽtiũ, vt not. 22.q.4.diffinitio.Arc.

m ¶ *Qui ab omnibus.*] i.à maiori parte capituli. Vel dic, quòd hic plures ſimul fuerunt electi,vt ſi quis reprobaretur, alter aſſumeretur,vt 61.dist.itudij,& 56.dist.apoſtolica.

n ¶ *Singulorum.*] item hic patet, quòd primo examinantur electi de propria eccleſia, quàm de extranea : & ſatis patet hic, quòd licet extraneus electus ſit à maiori parte , " quòd tamen præfertur ille,qui eſt de gremio eccleſiæ, vt dixi 61.dist.cap. nullus inuitis.& ca.quid proderit. Item hic prius examinatur archidiaconus tamquam maior, quàm diaconus : " quia maiores & ſeniores ſemper præferuntur in electione minoribus, vt 74. dist. epiſcoporum. & 75.dist.c.vlt.

o ¶*Sacroſanctis.*] "Videtur ergo, q propter tale iuramenrum aliqs repellitur ab epiſcopatu.quare.n.iuberetur de hoc inquiri,ſi,ꝑpter hoc non repelleretur?H.diſtinguit, ſi iurans hoc intellexit, q̃nollet recipere epiſcopatũ quæcumq; neceſſitas inſtaret,iuramẽtum tale nullum fuit:nec tenetur illud ſeruare, vt 7.q.1.ſcias.8.q.1.in ſcriptu ris[c]. Sed ſi alio modo intellexit,veniaIiter peccauit,quia temere iurauit,vt 22.q.4.§.illicitum. Semper autem intelligitur iuramentum eſſe temerarium cum non ſubeſt neceſſitas[f], vt ext. de iureiu. & ſi Chriſtus.Si autem ignoratur an generaliter intellexit,vel non:tunc præſumo, quòd tantum de licitis iurauerit , licet generaliter iurauerit, vt ext. de iureiu.ad noſtram. Sed numquid tale iuramentum excludit effectum. Non videtur,vt extr.de renun.cum inter.in fine. & de iureiur. ſicut noſtris. Nec temerarium iuramentum repellit à beneficio, vt extra de reſt.ſpo.ſolicite. nec à teſtimonio, vt extra de teſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

de testi. intimauit, ext. de testi. cog. peruenit. cum pœnitentia vnius anni imponatur pro temerario iuramento, vt 22. q. 4. qui sacramento. E contra videtur, q non possit eligi, vt hic patet: sicut nec eligere potest qui illud iurauit, vt extr. quod me. cau. ad aures. Item quia etsi esset illicitum, tamen propria auctoritate non pōt venire contra illud, vt 22. q. 4. innocens. ext. de ele. ve nerabilem. Itē qa lex dicit, q gratia ei facienda est, qui hoc iurauit. ſ. ſe ordini non interfuturum, vt ff. ad mun. Imperatores, nō ergo est ius commune. Sol. credo q possit eligi, dummodo pœnituit de tali delicto: quia temerarium iuramentum non irrogat perpetuam infamia iudicio meo, sed tantum ſolenne. Io. Ego credo Ioannem benedicere. B.

a ¶ *Quantos.*] de iure debet totum psalterium scire. 38. di. omnes. & 23. di. qui episcopus. ext. de elec. cū nobis olim.

b ¶ *Apud episcopum.*] no. q aliquis ante potest eligi, quàm postulari à suo episcopo. 76. dist. dilectionis. & 63. dist. litteras. ext. de ren. post translationē.

c ¶ *Voluntatem.*] ar. "episcopum non debere cogi, vt concedat clericū suum sine voluntare ſua. ar. dist. 63. litteras. 76. di. dilectio nis. nam nemo cogitur aliquem à ſua potestate liberare. C. de eman. nec cogitur qs inuitus mutare familiam. C. de adop. l. pe. §. 1. similiter nec abbas compellēdus est monachum ſuum cō cedere. 1. qu. 2. quàm pio, & 58. dist. c. 1. & 2. ita nec episcopus, in Auth. de ſanct. epi. §, nullum autem episcopum. Item ar. q mandatum Papæ ſic est in terpretandum, vt nul li faciat præiudiciū[a], vt 9. qu. 3. nunc vero. ext. de off. dele. ſuper eo. 99. dist. ecce. C. de manc. nec auus,

Octorem.] Hæc dist. diuiditur in 8. partes, in quarum 1. probat trib. auctoritatib. q eps & quilibet prælatus debet ſubditos corrigere benigne: ſin autē, eorū peccata imputātur illis. Sed a ibi, *Si aūt*. Tertia ibi, *In doctrina*. Quarta ibi, *Liberalem*. Quinta ibi, *in ipſa*, Sexta ibi, *Similiter*. Septima ibi, *Vel percuſſor*. Octaua ibi, *Prohibetur*, Io. de Fan. Casvs. Repetit hic Gratianus illud ca. apoſtolicæ regulæ, oportet epiſcopum eſſe doctorem, vt inferiorum culpæ in eum non refundantur: quod fieret ſi neſciret docere, vel negligeret. Et habet hæc 86. dist. 7. articulos, qui in ſuis locis diſtinguentur.

d ¶ *Doctorem autem.*] In hac dist. 86. repetit illud capitulum apoſtolicæ regulæ: oportet epiſcopum eſſe doctorem. "Hęc autem doctri na debet conſiſtere in diſciplina correctionis, & in ſermone prædicationis. In diſciplina, vt corrigat ex charitate, & cum lenitate: non ex odio: nec modū excedat in correctione. ſed ſi exceſſerit, veniam non cogitur à ſubditis poſtulare[b]. In ſermone prædicationis: ſcilicet vt prædicet ſcientiam ſacræ ſcripturæ, non humanæ. J. ea. cum multa. Repliçat etiam in hac diſtinctione capitulum, oportet epiſcopum eſſe hoſpitalem: ſed verbis aliis: ſcilicet oportet epiſcopum eſſe liberalem. Lau.

Additio. vt J. e. fratrem. cum c. ſeq. vſque ad §, ſimiliter. vbi repetit ca. non parcus. ſed alio modo in cap. fin. repetit. cap. non cupidus. Archid.

Inferiorum culpæ.] Casvs. Aquilegen. patriarcha non corrigebat vitia ſubditorum: vnde Leo ipſum reprehēdit, & oſtendit, quòd inferiorum culpæ prælatis negligentib. imputantur: & dum vitia corrigere negligunt, faciunt in populo peſtilentiam.

a fc. multū. ſic no. Io. & B, ext. dver, ſig. olim, in gl. viti. in fi, Arch.

† *al. concede re*] in recen tionibus e- ditoribus.

1 Anſl. l. 6. c. 155.

"ſubditum laxare non cogitur qs,

ſe ad epiſcopatum accedere. Sed & de Ruſtico diacono, quantos [a] pſalmos minus teneat, perſcrutādum est. Florentino autem diaco no Rauennati, ſi nullum, ſicut diximus, crimen eſt, quod obſiſtat, apud epiſcopum [b] eius agi neceſſe eſt, vt ei debeat ceſſionem concedere: non tamen ex noſtro mandato, vel dicto, ne contra ſuam voluntatem [c] eum cedere † videatur.

DISTINCTIO LXXXVI.

Octorem autem [d] *epiſcopum oportet eſſe, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit.*

Vnde Leo epiſcopus ſcribit Aquilegienſi epiſcopo, epiſt. 3. & 84. ſeu 86.

¶Negligentiæ rectorum imputantur culpę inferiorum. C. I.

Inferiorum culpæ [e] ordinum, ad nullos magis referēdę ſunt, quàm ad deſides, negligenteſq; [f] rectores: qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum auſteriorem [A] diſſimulant adhibere medicinam.

A ¶ Auſteriorem.] *Sic legitur in epiſtola 84. Verum in epiſtola tertia eiuſdem Leonis legitur*, neceſſariam. *Reliqua vtrobique eadem ſunt.*

Item Leo epiſcopus Ruſtico Narbonenſi epiſcopo, epi. 90 ſeu 92. in prin.

¶Homines ſunt diligendi, peccata odio habenda. C. II.

Odio habeantur peccata, nō homines [g]: corripiantur tumidi, tolerentur infirmi: & quod in peccatis ſeuerius caſtigari neceſſe eſt, non ſæuientis [h] plectatur animo, ſed medentis [i].

Item Ioannes VIII.

¶Qui negligit emēdare, quod valet facientis culpam habet. C. III.

Facientis [k] culpam proculdubio habet, qui quod poteſt corrigere, negligit emendare [l]. Scriptum quippe eſt [Non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus] participes iudicantur. ¶Et libat Domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa. Et negligere, cum poſſit detur bare peruerſos, nihili aliud eſt, quàm fouere. Nec caret ſcrupulo cōſensionis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Et probat odiſſe ſe vitia, qui cōdemnat errantes. Nec relinquit ſibi locum deuiandi, qui non peperciſſe excedenti. Et primus [m] innocentiæ gradus eſt odiſſe neſanda. Et latum pandit delinquentibus aditum, qui iungit cum prauitate conſenſum. Et nihil prodeſt alicui non puniri proprio, qui puniendus eſt alieno [n] peccato.

¶Caput hoc ex variis ſententiis hinc inde collectis confectum eſt: quarum prima uſque ad verſi. emendare, *ſumpta eſt ex epiſtola beati Gregorij 114. lib. 7. indi. 2. Theodorico, & Theoberto Regibus Francorum.*

2 *Si autem in corripiendo quis modum exceſſerit, non à ſubditis, ſed à Domino veniam petat.*

Vnde Auguſtinus de vita clericorum.

¶Veniam à ſubditis non petat, qui in corripiendo modum exceſſerit. C. IIII.

Quando neceſſitas diſciplinæ, minoribus coercēdis dicere vos verba dura [o] compellit, ſi etiam ipſi † modum vos exceſſiſſe ſentitis, non à vobis exigitur, vt ab eis veniam poſtuletis:

Dio.] Casvs. dicitur hic, quod peccatores timidi ſūt corrigēdi: & in firmi q ex fragilitate peccāt, tolerādi. & cum correctio fit, ex charitate fiat, non ex odio.

g ¶ *Non homines.*] 23. q. 4. duo iſta. J. de pœ. di. 1. quāobrem. ſ. diſt. 45. ſunt namque.

h ¶ *Non ſeuientis.*] "quia hoc ſolum bene agitur, vt vita hominū corrigatur, & c. J. de pœ. di. 1. importuna. & c. qa diuinitatis. 24. q. 3. cū ſancti.

i ¶ *Sed medentis.*] vt 23. qu. 5. prodeſt. eſt & opinio ſimilis ī auth. de man. prin. §. nō pmittas [c]. col. 3. Lau.

Facientis.] aliās incipit, culpā proculdubio facientis.

Casvs. Quidam prælati in propriis plonis non delinquebāt, ſed delinquentes corrige re negligebāt: ſed dt Io. Papa. Non ſufficit plātos nō peccare in ppria plona, ſi delinquentes nō corrigāt: ideo hortatur eos vt ſint vigiles circa delinquētes corrigēdos: ne plātis culpæ delinquētiū imputētur.

k ¶ *Facientis.*] Hic Io. "ligat arenas ſine cæmento. & idem decies dicit. B.

l ¶ *Emendare.*] Culpā hēt facientis q negligit. hoc exaudi poſt admonitionem: ar. 27 qu. 1. ſi cuſtos. nā aliās eſſet eadē pœna negligētiæ & cooperationis: qd falſum eſt. 1. q. 1. quidquid.

m ¶ *Et primus.*] "Nam tres ſunt innocentiæ gradus, 23. q. 4. ita plane. primus eſt, malū non facere: ſecundus eſt facientibus non conſentire. tertius peccantes ſi poteſt corrigere. 45. dist. c. tria. & c. duæ.

n ¶ *Alieno.*] J. 6. q. 1. qui crimen. in fi. 37. dist. legant. vnde expone, id eſt, alieno de conſenſu alieni peccati. nam regulariter de alieno peccato nullus punitur, ſaltem in alio læculo. 1. qu. 4. iam itaque. & c. crimen. & 83. dist. quid prodeſt. & J. ea. quid prodeſt. 7. q. 1. §. cum autem. Ioan.

SI AVTEM. Hæc eſt ſecunda pars huius dist. & ſecundus articulus, vbi dicitur, quòd ſi prælatus excedat in corrigendo, non debet petere veniam à ſubditis, ſed à domino.

Quando.] Casvs. Quidam prelati dum ex charitate corrigerēt ſubditos, exceſſerunt modum in corrigendo. Queſitum fuit ab Aug. vtrum debeant petere veniam à ſubiectis. Reſpondetur quòd non, ne propter nimiam humilitatem prelati vilipendantur à ſubditis: ſed à domino petere debent, qui nouit quòd ex benignitate hoc fecerint.

o ¶ *Dura.*] nimium. & tunc peccat prælatus venialiter. 23. qu. 4. qui peccat. in fi. ſic & qui pauperem exaſperat importune petentem. 25. di. §. criminis. J. 2. q. 7. nos ſi. contra. Sed illud ex humilitatis lenitate: hoc ex auctoritate prælaturæ: vel ſubaudi, illud eſt caſuale & voluntarium: hoc autem regulare & neceſſarium. "Vbi autem præ latus ex odio modum exceſſit, debet veniam poſtulare: quia tenetur iniuriarum. ff. ad l. Aq. quemadmodum. §. magiſtratus. Ideo autē magis parcitur prælatis ſ. in hoc caſu, quàm in aliis, quia vix poteſt quis in cura rei familiaris peccatum euitare. 25. dist. qualis. Vel hoc exaudi vbi modum ignoranter exceſſit: quo caſu non tenetur. ff. vi bon. rap. l. 2. §. ſi publicanus. officiatis enim facilius parcitur quàm aliis, vt ibi patet, vt ext. de ſen. exc. ſi vero.

a ¶ Nc

a ¶ *Ne apud eos.*] 2. q. 7. nos ſi incompetenter. contra.

b ¶ *Frangatur auctoritas.*] Augere enim ex ingenio debet dignitatem: "quia ſæpe nimia familiaritas contemptum generat. ff. de of. præſi. obſeruandum. ff. de of. proconſ. ne quidquam. §. circa. qd verum eſt inter fatuos. ita exponebat Azo, vt ab eo audiui. Io. illa ergo auctoritas, Vade priꝰ recōciliari fratri tuo anteq̄ offeras ad altare: de prælatis nō intelligitur, niſi quando ex odio procedūt.

"Familiaritas nimia parit contemptum.

c ¶ *Diligatis.*] id eſt, diligere debeatis.

IN DOCTRINA. hęc eſt 3. pars dist. & tertius articulus, vbi cō tinetur, q prælati debent proferre auctoritates diuinæ ſcripturæ in ſua doctrina, & non grammaticam exponere: quia ī ore pōtificis non bene ſonant laudes Iouis.

d ¶ *Ne laudes.*] Iuppiter ex alto periuria ridet amantum.

Vm multa.] Casvs. Multa bona relata ſunt Greg. de eſo Deſiderio: de quib. lætatus eſt Papa intantum ēt, q quidquid dignum peteret ab eo, cōcederet. Poſt ea fuit ei ſignificatū, q grammaticam ſuo populo exponeret, ꝓpter quod intantum Greg. eſt cōtriſtatus, q totum gaudium qd prius habuit, conuertebatur in luctū. Scribit ergo ei Gre. & docet ne de cetero talia faciat: quia laudes Iouis cum Chriſti laudibus non conueniunt.

1 Burch. l. 1. c. 97. Iuo p. 4. ca. 161. & P. 5. c. 199.

"Preces iuſtę ſūt exaudiendæ.

c ¶ *Vt negare.*] Ar. "q ſi ſubditus honeſtus eſt, ꝑlatus eius iuſtas preces eius debet ex audire. J. 12. qu. 2. religioſam. & 35. q. 9. veniam.

f ¶ *Grammaticā.*] Sed quomodo iſte exponebat grammaticam populo? quia forte diceba t: cum ego dico homo, intelligatis tā de mare quàm de femina: qa communis generis eſt. ff. de ver. ſ. hominis appellatione. Sed melius dic, q grammaticam hic appellat ſcientiā auctoritatum. "Recitabat em poetarūꝑui in eccleſia fabulas Iouis, mora uis, & eas moraliter expo- exponebat in prædicatione ſua [a].

"Fabulas cādo, mora liter expo- nere ſi mul tū laudatur

g ¶ *Veteremus.*] id eſt, deberemus vertere.

h ¶ *Laudibus.*] ſ. dist. 37. c. 1. & 2. c. legimus. & §. cur ergo.

a Et hoc pa i ¶ *Non capiunt.*] Vnde Ouidius: "*Non bene conueniunt, nec in vna ree ibi, cum ſede morantur Maieſtas & amor, &c.*

laudibus Io uis, &c. Lau.

k ¶ *Canere.*] Laudes Iouis, agmina Chriſti.

"Ouidius.

LIBERALEM. Hæc eſt quarta pars dist. & quartus articulus: vbi dicitur quòd epiſcopus debet eſſe liberalis circa egentes: aliàs vanū habet nomen epiſcopi.

l ¶ *Liberalem.*] Hic §. reſpicit illum §. prox. ſ. dist. 65. hoſpitalitas.

Additio. Et ſcias, quòd hoſpitalitas dicitur in recipiendo & procurando ſecum in domo: liberalis eſt, aliàs largus & munificus, licet non hoſpitetur alios, ſecundum Hug.

Fratrem noſtrum.] Casvs. Marinianus de monacho factus eſt epiſcopus: & nolebat aliud facere, niſi legere & orare, ſicut in monaſterio conſueuit facere: ſed de pauperibus & hoſpitibus nullam curam habebat. Vnde Gregor. ſcribit Secundo ſeruo Dei, vt moneat eum, quatenus habeat largam manum, & pauperibus prouideat.

"ꝑlatus non dū excedit i correctione debet a. ſubditis ve nia petere.

m ¶ *Marinianum.*] iſte de monacho factus fuit epiſcop[a]: & tota die volebat legere, vt in monaſterio faciebat.

ne apud eos [a], quos oportet eſſe ſubiectos, dum nimia ſeruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas [b]. Sed tamen petenda eſt venia ab omnium Domino, qui nouit etiam eos, quos plus iuſto forte corripitis, quanta beneuolentia diligatis [c].

A ¶ De vita.] *Inter opuſcula B. Auguſtini anno Domini 1481. Parmæ impreſſa, ſunt tres ſermones de communi vita clericorum, ex quibus in vulgatis tomis operum B. Auguſtini, tomo decimo referuntur duo ſub numero 52. & 53. ad fratres in eremo. Tertius autem cum epiſtola 109. omnino conuenit. Sed qua in epiſtola diriguntur ad monachas, in ſermone diriguntur ad viros. Ex iſtis tribus ſermonibus de communi vita clericorum multa capita accepit Gratianus (vt ſuis locis notabitur) & hoc quidem ex tertio.*

3 *In doctrina vero ſacræ ſcripturæ, auctoritatem debet epiſcopus præferre, non ſæcularium litterarum peritiam oſtentare. Non enim epiſcopalis officij eſt grammaticam exponere, ne laudes* [d] *Iouis perſonent ore pontificis.*

Vnde Gregorius ſcribit Deſiderio epiſcopo, lib. 9. epiſt. 48.

¶Sacram ſcripturam, non grammaticam debet epiſcopus exponere. C. V.

Vm multa nobis bona de veſtris fuiſſent ſtudiis nuntiata, ita cordi noſtro nata eſt læti tia, vt negare [e] ea, quæ ſibi fraternitas veſtra concedenda poposcit, minime valeremus. Sed poſt hoc peruenit ad nos (quod ſine verecundia memorare non poſſumus) fraternitatem tuam, grammaticam [f] quibuſdam exponere. Quam rem ita moleſte ſuſcepimus, ac ſumus vehementius aſpernati, vt ea, quæ prius dicta fuerūt, in gemitum & triſtitiam vertere- mus [g]: quia in vno ſe ore cum Iouis laudibus [h] Chriſti laudes non capiunt [i]. Et quàm graue, nefandumque ſit epiſcopis, canere [k], quod nec laico religioſo conueniat, ipſe conſidera.

4 *Liberalem*[l] *quoque neceſſitatem patien-*

n ¶ *Mutet.*] 5. dist. 81. valet. J. dist. 100. rationis.

o ¶ *Vt remotus.*] J. dist. 88. epiſcopus nullam. cōtra. Sed aliud eſt nulla neceſſitate faciente curam rei familiaris ſuſcipere, & lectionum atque orationū ſtudio tepide inhęrere (quod ibi interdicitur:) aliud in neceſſitate aliis ſubuenire: & propter proximo contemplationis ſtudium temperare: quod hic præcipitur.

p ¶ *Patientibus.*] magis tamen religioſis ſuccurrat. 16. q. 1. c. vl.

q ¶ *Vacuum.*] quo ad etymologiam: "quia non eſt ſuperintendens. 8. q. 1. qui epiſcopatum.

"Eps ſuper intendēs di citur.

r ¶ *Nomen.*] immo & nomine & repriuandus eſt, vt 88. dist. quę ipſis. 68. dist. chorepiſcopi [b].

IN IPSA. Hæc eſt ſ. pars diſtin. in qua dicitur, quòd epiſcop[o] non debet dare hiſtrionibus, nec venatoribus, nec meretricibus: niſi forſan in ſumma neceſſitate in tuitu naturæ. & hoc probat x. auctoritatibus. Io. de Fan.

b 2. c. 7. ſ. q. 2 b ergo. C. de fer. à nul lo. Arc.

Casvs. Hic eſt quintus articulus, vbi docetur, quòd in libera litate habendus eſt modus rerum & perſonarum. Rerum, vt non omnia dentur vni, ſed ſingulis diuidātur, quod ꝑbatur auctoritate pſalmi. Perſonarum, vt primo iuſtis ſubueniam [s], poſt ea peccatorib. quib[e] debemus ſubuenire in eo, quòd ſunt homines, & non in eo quòd ſunt peccatores: quod per ſequentia probat.

Pſal. 111.

s ¶ *Prohibemur.*] aliter debemus.

Onare.] Casvs. In iſtis quatuor c. ſcilicet donare qui venatorib. vident. reprehendit Auguſtinus illos, qui donant hiſtrionibus, venatoribus, & meretricibus eā tantum cauſa, vt malam exerceant artem, non attendentes in eis naturam Dei, ſed nequiſſimam artem: ſed ſi donarent eis quia homines ſunt, non eſſet peccatum.

Pſal. 9.

3 Iuo par. 13. c. 31.

s ¶ *Hiſtrionibus.*] "iſti hiſtriones prohibentur.

†*al. publicāt* "hiſtriones à promotione phibētur.

Qui venatoribus.] No. "q venatio quædam oppreſſiva eſt, & hæc illicita eſt, vt 5. dist. 6. §. vl. quædam arenaria, q̄dam ſaltuoſa. Arenaria eſt, cum qs pugnat in arena cum beſtia dentata, & ad hoc locat operas ſuas. hanc qui exercet, peccat mortaliter, & qui eam aſpicit: & qui eam exercet, infamis eſt: niſi gratia virium

tibus ſacerdotem eſſe oportet: aliàs autem vacuum portabit nomen epiſcopi.

Vnde Gregorius ſcribit, libr. 5. epiſt. 29. ſeu c. 129. Secundino ſeruo Dei inter cetera.

¶Sine liberalitate inane portatur nomen epiſcopi. C. VI.

Fratrem noſtrū Marinianū [m] epiſcopum verbis, quibus vales, excita, quia obdormiſſe eum ſuſpicor. *& infra.* ¶Dic ergo ei, vt cum loco mutet [n] & mentem. Nō ſibi credat ſolam lectionem, & orationem ſufficere, vt remotus [o] ſtudeat ſedere, & de manu minime fructificare: ſed largam manū habeat, neceſſitatem patiētibus [p] cōcurrat, alienam inopiam, ſuam credat: quia ſi hæc non habet, vacuum [q] epiſcopi nomen [r] tenet.

5 *In ipſa autem liberalitate modus adhibendus eſt rerum, & perſonarum: rerum, vt non omnia vni, ſed ſingulis quædam præſtentur, vt pluribus prodeſſe poſſimus, iuxta illud Prophetæ [Diſperſit, dedit pauperibus:] perſonarum, vt primum iuſtis, deinde peccatoribus: quibus tamen dare prohibemur* [s]*, non quia homines ſunt, ſed quia peccatores.*

Vnde Auguſtinus tract. 100. ad cap. 16. Ioannis.

¶Immane peccatum eſt res ſuas donare hiſtrionibus. C. VII.

Onare res ſuas hiſtrionibus [s] vitiū eſt immane, nō virtus. Et ſcitis de talibus [t] quàm ſit frequēs fama cum laude: quia ſicut ſcriptum eſt, [laudatur peccator [u] in deſideriis animæ ſuæ, & qui iniqua gerit, benedicitur.]

2 Iuo par. 11. c. 84.

Idem in pſal. 102. ad ver. [*Faciens miſericordias.*]

¶Grauiter delinquunt, qui venatori aliquid donant. C. VIII.

Qui venatoribus [x] donant: quare donant? dicant mihi, qua donant venatori? Hoc in illo amant †, in quo nequiſſimus eſt: hoc in illo paſcunt, hoc in illo veſtiunt: ipſam nequitiam publicā † ſpectaculis omnium. Qui do-

†*amat*] ori. & ſic deinceps.

"Dare turpibus, an ſit permiſſum. cArg. 23. q. 3 duo iſta. 11. q. 3. qū mul tos. in fi.

"Cithariſte & alij variis vtētes iſtriis an peccent.

tur à promotione. 33. dist. maritum. & à corpore Chriſti. de conſec. dist. 2. pro dilectione. & infames ſunt. 4. q. 1. c. 1. & ff. de iis qui no. in fa. l. 1. §. ait prætor.

t ¶ *Talibus.*] "dare cauſa vanæ gloriæ pro exercitio ſui vitij, immane peccatum eſt, ſed in neceſſitate [c] non. Idem de venatotib. & meretricibus: in talibus enim non vitium eſt fouendum, ſed natura ſuſtentanda eſt. "Sed quid de cithariſtis & aliis qui variis vtuntur inſtrumentis, numquid eſt licitum audire ea vel rangere, vel talibus perſonis aliquid dare? Et quidem ſi ad voluptatē vel luxuriam, nō: quia Deum manibus ſtimulat, qui populum vocibus delectat, vt 92. dist. in ſancta. ſed ad laudem Dei bene, vel ob aliam iuſtam cauſam, puta recreationis, quia debilis eſt vel infirmus. de conſec. dist. 3. peruenit. ver. ſi.

Additio. Dum tamen obſcenos motus corporum ante ſe fieri non patiatur. 34. dist. presbyteri. de conſe. dist. 5. non oportet. Arch.

u ¶ *Peccator.*] J. 23. q. 4. duo.

x Qui venatoribus.] No. "q venatio quædam oppreſſiva eſt, & hæc illicita eſt, vt 5. dist. 6. §. vl. quædam arenaria, q̄dam ſaltuoſa. Arenaria eſt, cum qs pugnat in arena cum beſtia dentata, & ad hoc locat operas ſuas. hanc qui exercet, peccat mortaliter, & qui eam aſpicit: & qui eam exercet, infamis eſt: niſi gratia

virium suarum experiendarum. ff.d̄ post. l.1. §. Item senatus. De hac loquitur hoc c. & duo seq. & 3. q. 7. §. tria. Saltuosa est, quæ sit in syluis & saltib. & hæc licita est: tamen est illicita ex tẽpore, vt in Quadragesima, & diebus ieiuniorum. ī. e. an putatis. nisi in necessitate. arg. ī. 23. q. 8. si nulla. Item ex persona: quia clerico non est licita, etiam si pauper sit secũdum quosdam, vt 34. di. quorumdam. quia potest aliàs victum q̄rere. 91. di. clericus. nã faciat cistas & calathos & retia. de cõse. di. 5. numquam. Laico licita est ob necessitatem pro pellib. & carnibus, non ob voluptatem: & hoc de ea, q̄ cum clamore fit. Ponere autem laqueum, vel rete sine strepitu & clamore & canib. licet etiã clericis: cũ monacho etiã liceat texere linum pro capiendis piscibus. de conse. di. 5. numquam. De saltuosa loqtur ī. e. Esau. & duo seq. ca.

2 Iuo par. 13. c. 32.

a ¶*Meretricibus.*]meretrix tamen non tur piter accipit, licet tur piter meretricium faciat. ff. de cõd. ob tur. cau. l. 4. §. sed q̄d meretrici. Sed nõne causa affectionis meretrib. dare possimus. ff. de do. affectionis? Dicunt quidam, q̄ sic pactione non præceden te, sed causa remunerandi bene possimus post factum, quod nõ credo: "quia semper peccatũ est dare. arg. 16. q. 1. legi. ff. de don. inter vir. & vx. l. 3. §. 1. Rem autem quam de meretrici, repetere non possum. Sed pignus nõ pignoratitia, sed rei vendicatione possum, vt C. de cõd. ob tur. cau. l. 2. non in tex. sed in gl. Hug. qa conuenitur tunc tam quam quilibet alius possessor a. ff. ad exhi. de eo. §. hæres.

3 Inter opa adscripta Hieronym. tom. 8.

4 Iuo p. 13. c. 33.

b "Meretrici sine pecato dari nequit.

5 Iuo p. 13. c. 34.

a Arg. cõtra C. d̄ don. l. 1 vbi de hoc,

6 Iuo ibid,

E*Sau.*]Casvs. hęc tria ca. intelligũntur de iis qui venantur cã delectationis. Dicitur ergo hic, q̄ Esau non venaretur nisi peccator fuisset. Nam piscatorem sanctum inuenimus, sed venatorem non.

b ¶*Venator erat.*] dũ venator pmanet, ne obiiciatur de Eustachio. 50. di. ferrum.

c ¶*Piscatores,*] "sed quare prohibetur venari, & non piscari? quia forte piscatio fit sine clamore, venatio non: vel quia maior est delectatio in venatione: dum enim quis est in venatione, nihil potest de diuinis cogitare.

Q*Vid prodest,*]Casvs. Dicitur hic, q̄ non prodest abstinẽtia ad vitam æternam si quis luxuriari in venationib. velit. Idem dr in seq. c. immo (quod plus est) non solum tenetur de suis peccatis: sed etiam de peccatis seruorum suorũ, quos secum ducit,

d ¶*Ieiunare.*]efficaciter ad salutem.

e A*N putatis,*] ¶*seruulos.*]non tamen serui debent ei obedire, 11. q. 3. non semper. excusantur tamen quo ad quid, vt 22. q. 5. qui compulsus. C. de sep. vio. l. 2. C. de iis qui sibi in test. adscr. l. vl. non in totum, quia in atrocib. nõ debent obedire. ff. de re, iu. ad ea. ff. de act. & obl. seruus. & dominus tenetur pro omnibus peccatis eorum. ext. de testi. sicut. & 22. q. 5. qui compulsus.

Additio. arg. ad hoc. C. de accu. l. non ideo. Arch.

nant histrionibus, qui donant aurigis, qui donant meretricibus [a], quare donãt? numquid non & ipsi hominibus donant? Non tamen ibi attẽdunt naturam operis Dei, sed nequitiam operis humani.

Idem ibidem paulo inferius.

¶De eodem. C. IX.

1 QVi venatoribus donant, non homini donant, sed arti nequissimæ. Nam si homo tantum esset, & venator non esset, non donares: honoras in eo vitium, non naturam.

Idem in psal. 147.

¶De eodem. C. X.

2 VIdẽt homines venatorem, & delectantur: væ miseris, si non se correxerint. Qui enim vident venatorem, & delectantur, videbunt Saluatorem, & contristabuntur.

3 *Item Hieronymus in psal. 90. ad ver.* [*Sperabo in Domino.*]

¶De eodem. C. XI.

4 ESau venator erat [b], quoniam peccator erat. Et peni tus nõ inuenim[o] in scripturis sanctis sanctum aliquem venatorem, piscatores [c] inuenimus sanctos.

Item Ambrosius in homilia 33 de Quadragesima.

¶De eodem. C. XII.

5 QVid prodest [d] ieiunare vi scribus, & luxuriare venatib[o]? abstinere cibis, errare peccatis?

Idem ibidem paulo inferius.

¶De eodem. C. XIII.

6 AN putatis illum ieiunare fratres, qui primo diluculo non ad ecclesiam vigilat, non beatorum martyrum loca sancta perquirit, sed surgens congregat seruulos [e], disponit retia, canes producit, saltus, siluasque perlustrat? seruulos, inquam, secum pertrahit, fortasse magis ad ecclesiã festinantes, & voluptatibus suis peccata acumulat aliena, nesciẽs reum se futurum tam de suo delicto, quàm de perditione seruorũ.

Item Ambrosius lib. 1. de officiis, c. 30.

NOn satis.] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres part. In 1. dicitur, q̄ nõ sufficit opera charitatis velle, nisi opus addatur exterius, si fieri pt, & econuerso. In 2. par. ostendit, q̄ in operib. charitatis nouem sunt considerãda. s. fides, causa, locus, tempus, modus proximitas, ætas, debilitas, & nobilitas. In 3. dicitur, q̄ misericordia communis & generalis ẽ omnib. & ab ea nullꝰ excluditur. Secunda pars incipit ibi, *Item perfecta.* Tertia ibi, *Nam & si.* Sequens c. patet.

¶Quæ sint in liberalitate seruanda.

C. XIIII.

7 NOn [a] satis est bene velle [f], sed etiam bene facere. Nec satis est iterum benefacere, nisi id ex bono [g] fonte, hoc est ex bona [h] voluntate proficiscatur. *& infra.*

¶Perfecta liberalitas [i] fide, causa, loco, tempore commendatur, vt primum opereris circa domesticos [k] fidei. Grandis culpa, si scien te te fidelis egeat, [8] si scias cũ sine sumptu esse, fame laborare, ærum nam perpeti, qui præsertim egere erubescat: si in causam ceciderit aut captiuitatis suorum [l], aut calumnię, & nõ adiuues: si sit in carcere & pœnis, & suppliciis propter debitũ [m] aliquod iustus excrucietur [n] (nam etsi omnibus debetur misericordia, tamen iusto am plius) si tempore afflictionis suæ nihil à te impetret: si tempore periculi, quo rapitur ad mortem [o], plus apud te pecunia tua valeat, quàm vita morituri, non est leue peccatum [p].

a ¶*Non satis.*]*Hinc vsque ad c.* si quid vero. *in aliquot vetustis Gratiani exẽplaribus, & apud Anselmum est vnicum caput.*

b ¶ Non est leue peccatum.] *Verba hæc non sunt ibi apud Ambrosium, sed tamen apud Anselmum, & in Polycarpo.*

Idem ibidem paulo inferius.

¶De eodem. C. XV.

9 DOminus† non vult simul ef fundi opes, sed dispensari, nisi forte, vt Helisæus, qui boues suos occidit, & pauit pauperes ex eo, quod habuit: vt nulla cura teneretur domestica, sed relictis omnibus in disciplinã se propheticam daret.

Idem ibidem continenter.

¶De eodem. C. XVI.

10 ESt probãda illa etiam liberalitas, vt ꝓximos seminis tui nõ despicias, si egere cognoscas. Melius [p] est enim, vt ipse subuenias tuis, quibus pudor est ab aliis sumptũ deposcere, aut alicui postulare subsidiũ necessitati: nõ tamen, vt illi ditiores eo fieri velint q̄, q̄d tu posses conferre inopi niendum, nec redimenda est pœna eius: quia eius pœna pretio remitti prohibetur. 1. q. 1. iubemus. si autem conuenitur ex cõtractu, non est cruciandus, sed sufficit, quòd cedat bonis, C. qui bo. ce. pol. l. 1. & inanis est actio, &c. ff. de do. ma. l. nam is. tenetur tamẽ si post perueniat ad pinguiorem fortunam. ff. de ces. bo. is qui [f].

n ¶*Excrucietur.*] de facto, non de iure. ext. de pign. c. 2. C. de act. & obl. ob æs. in Auth. vt nul. iud. §. quia vero. col. 9. Lau.

o ¶ *Ad mortem.*] qualiter hoc intelligi debeat, inuenies 23. qu. 5. reos.

p E*St probanda.*] ¶*Melius.*] arg. C. de serui. l. reos.

q *Velint.*] nam tanquam pauperibus debes dare, aliàs non. 12. q. 2. quisquis.

r ¶*Natura.*]"nam omnes fideles proximi sunt nostri, vt de pœ. di. 1. c. charitas. ver. proximos.

a ¶*Non gratia.*]vnde supple, & affectio.

b ¶*Putant.*]parentes tui qui volunt te dare bona ecclesiæ illis.

c C*onsideranda est.*]hic de ætate.

d ¶*Ingenuos.*]hic de conditione.

e ¶*In egestatem.*]Dicit Boethius. Inter omnes aduersitates fortunę, infelicissimum genus infortunij est fuisse felicem.

f ¶*Et maxime.*]i. tantum. Nã aliter nõ teneor [a] ei subuenire, vt ff. dep. l. bona fides. & 5. qu. 5. non omnis. sed verum est, q̄ redimere non teneor: sed da re eleemosynã bene.

g P*ulchra.*] Hic ite rum repetit de modo.

h ¶*Dato.*]quanto eũ minora sunt quæ spar guntur, tanto plures recipientes erunt. in Auth. de consul. §. si autẽ. col. 4. vnde pauperibus non sunt facienda sumptuosa cõ uiuia, vt 25. di. §. aliàs. in fi.

i ¶*Necessarias.*]ff.d̄ cu fu. l. vl. §. 1. Lau.

k ¶*Honore.*] ī. de con sec. dist. 1. c. 1. ī. 12. q. 2. gloria. contra. Sed ibi notantur illi qui hoc ita faciunt, q̄ sup Dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri præcipitur, vt cura pauperum relinquatur.

Additio. Arg. contra 12. q. 2. gloria. Sed ibi loquitur cõtra prælatos, qui neglectis pauperib. tẽpia gemmis & auro ornabant: hic autem ad verumque inuitat, sc. ad curam pauperum, & ad ornatum ecclesiarum. mediocritas enim seruãda est. Omne. n. quod non propter necessitatem, sed propter ve nustatem accipitur, elationis habet calũniam. 21. q. 4. ca. 1. Hu. Idẽ Lau. & Io. de Fan.

l ¶*Superfluas.*] Arg. ī. 21. q. 3. c. 1. Lau.

m ¶*Possumus.*] Quod sit cum nobis necessaria subtrahimus: ad quod nõ tenemur, vt 42. dis. §. 1. si autẽ hoc facimus, commendãdi sumus, vt 41, di. par simoniam. Nam dicit lex, "q̄ tunc tenetur libertus patronum alere quando supereſt sibi, & deest alij, vt ff. de li. agn. si quis. §. de alimentis. C. de op. li. l. 1. & dicit canon, q̄ intãtum debet dare, quantum sibi possibile est. 82. di. c. 1. dic ergo hic, quantum possumus, iuuemus, & plus interdum, quàm possumus [m]. Meli[q] est enim pro misericordia causas [n] præstare, vel inuidiam ppeti, quàm prætendere in clementiam, vt nos ali quando in inuidiam incidimus, qui cõfregerimus [o] vasa mystica, vt captiuos redimeremus.

a ¶Pulchra etiam.] *Apud B. Ambrosium legitur*: pulchra liberalitas erga ipsos quoque pauperes mensuram tenere. *Sed apud Anselmum, & in Polycarpo habetur vt apud Gratianum, & adest glossa in voce,* dato.

Idem ad c. 3. Lucæ, in ver. [*Generatio viperarum.*]

¶De eodem. C. XIX.

IN† singulis quoque generibus hominum conueniens tribuit sanctus Baptista Ioannes responsum, vnũ P omnibus q̄, ita: publicanis, ne vltra præscriptum exigant: militibus, ne calumniam faciant, ne prædã requirant, docens idcir co stipendia cõstituta militię, nedum sumptus q̄ritur, prædo grassetur [r]. Sed hæc, & alia officiorũ præcepta propria singulorum, misericordia † communis est vsus. Ideo commune præceptum omni bus officiis, omnibus ætatibus necessaria, & ab omnibus deferẽda. Non publicanus, non milles exci pitur, nõ agricola, vel vrbanus: dues, & pauper [s], omnes in cõmune admonentur, vt conferãt [t] nõ habenti [u]. Misericordia enim plenitudo virtutũ est. Et ideo oĩb. est ꝓposita perfectæ forma virtutis, ne vestimentis, alimentisque suis parcant. Misericordiæ tamen ipsius pro possibilitate conditionis humanę mẽsura seruetur, vt nõ si bi vnusquisque totum eripiat, sed qđ habet, cũ paupere partiatur.

Idem ad c. 18 Lucæ.

¶De eodem. C. XX.

CEterũ Dei traditio est, vt pri[q] pascas parentes. Nam si iuxta diuinum oraculum contumelia parentis morte luitur, quanto magis fames, quæ morte grauior est? Quo loco [x] insolentem [y] Dominus infrenat iactantiam, &c.

Idem in libro de officiis [A].

¶De eodem. C. XXI.

4 PAsce [z] fame morientem. Quisquis enim pascendo hominem seruare poteras, si non pauisti, occidisti [a] [5].

A ¶De officiis.]*Caput hoc nõ est inuẽtum apud B. Ambrosium, sed apud Anselmũ, & in Polycarpo ex eodẽ citatur, & Bartholomæus Vrbinas Eremita in Milleloquio, quod collegit ex dictis B. Ambrosij, affert hunc locum ex eodem Ambrosio in libro de alendis pauperibus, qui liber hactenus desideratur.*

Item Hieronymus in commentariis ad Galatas, c. 6 in ver. Alter alterius.

¶De eodem. C. XXII.

QVi clementiam non habet, nec indutus est viscera misericordiæ, & lacrymarum, quam uis [b] spiritalis sit, non adimplet† legem Christi.

6 *Similiter etiam oportet episcopum non esse percussorem, id est non ad vindictam facilem. Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Panormitano, li. 1. epist. 40.*

Si quid

a Videas qđ legi. & not. 11. q. 2. oĩno.

† *al. præmium.*

† *accusat.* Orig. & sic deinceps.

† *al. præscriptione.*

2 Anſ. ibid. Pol. ibid.

† *decore* lori.

" Libertus patronum qñque alere tenetur.

3 c. lib. c. 28.

b Ad hoc ar. 11. q. 3. nemo. & 26. q. ff. d̄ do. elegãter. 5. idẽ ff. depo. si hominem. Labeo. Arc. " Misericor dia q̄nq; est dolo proxima fuit [b]: iniusta. " & est quandoque iniusta misericordia. 23. q. est iniusta.

o ¶*Qui confregerimus.*] ī. 11. q. 2. aurum.

p I*N singulis.*] ¶*Vnum.*] ī. 23. q. 1. militare.

q ¶*Omnibus.*]de misericordia impendenda.

r ¶*Grassetur.*]i. impinguatur rapiendo & spoliando homines. Lau.

s ¶*Pauper.*]Argu. "q̄ pauper de eleemosy nis quas collegit, debet eleemosynam facere. ī. 12. q. 1. habeat.

t ¶*Vt conferat.*] Quid quid enim habes vltra id quod tibi sufficit, aliorum est, vt 47. *que.*]Orig. dist. ficut hi.

u ¶*Non habenti.*]"qa "Hñti dare habenti dare, nihil aliud est quàm perdere, vt 1. q. 2. pastor.

x C*ui terum.* ¶*Quo loco.*]i. qua au ctoritate.

y ¶*Insolentem.*] quæ erat, quia ipsi filij sua omnia dabant ecclesiis vel sacerdotib. & nolebant pascere parentes. 30. dist. ca. 1. " Nam etsi impius pater sit, tamen pascendus est, vt in Auth. de inceſt. nupt. §. si vero pascendus. contingit. col. 2.

z P*ascе.*]"Tempore. n. necessitatis cibaria omnia cõmunia sunt. ff. ad leg. Rho. de iac. l. 2. §. idẽ etiam.

a ¶*Occidisti.*]"Occidit quis alium p subtractionem panis corporalis, vt hic, & 14. q. 5. immolans. & spiritualis [c], vt di. 43. Ephesiis. Detractione occi dit q̄s odio, actu, mẽte, vt ī. de pœn. dist. 1. homicidiorum. & c. omnis. Negligentia. ī. dist. prox. c. vl. & 55. dist. si q̄s abstiderit. & est ſi. ff. de li. ag. necare. ī. 16. q. 1. decimæ. ff. de re mili. l. omnes. §. qui præpositum. 11. q. 3. non solum. 12. qu. 2. aurum. 5. dist. 50. Iæpe contingit. ī. 30. qu. 5. nullum ante. 5. di. 47. sicut.

" Eleemosy na de eleemosynis est facienda.

Matth. 15. Leuit. 20. Exod. 21.

b Q*Vi clementiã.*] ¶*Quamuis.*]ī. quãuis fa ciant opera spiritualia. Laur. SIMILITER. Hæc est 86. di. 6. pars dist. in qua dicit, q̄ prælatus cum discretione debet pu nire subditos suos: quod ꝑbat duab. auctoritatib. Io. de Fan. Casvs. Hic est sextus articulus huius distinctionis, in quo proſequitur illud capitulũ apostolicæ regulę, oportet episcopum eſſe non percussorem. Et exponit alio modo quam 5. in 45. dist. expoſuerit: quoniam hic dicitur, q̄non debe esse percussor, i. facilis ad vindictã. q̄d probat duob. seq. ca.

4 Anſ. l. 13. c. 28. Poly. l. 6. pars dist. 11. c. 32. ar. 5 Cõcor. cũ gl. text. in l. hoc c. & l. ua c. & in c. necare. & in glo. ff. de lib. agn.

" cibaria o mnia sunt in necessita te cõia.

" Panẽ subdit trahẽs aliũ occidit.

Ad idẽ 8. qu. 1. audadicter. Arc.

t adimplebit] Orig.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quid.] Casvs. Ioan. eps Corinthiorum statim cum audiebat aliquem deliquisse, causa incognita puniebat. de quo Greg. eũ reprehendit, & docet quòd si aliquid dicatur sibi de aliquo clerico, non statim credat: sed præsentib. senioribus ecclesiæ suæ veritatem inuestiget: & tunc, si oportuerit, culpam feriat delinquentis.

¶Ad vindictam episcopus facilis esse non debet. C. XXIII.

1 15. q.7. si quid.

[a] *Si quid.*] 15.q.7.c.2. Qualiter hoc c. debeas intelligere, hés ext. de fim. sicet Hely.

[b] ¶ *Non credas.*] j.22.q.3. innocens. contra. Ibi de incredulitate q̃ inter socios habenda est, loqtur: sed hic de illa quæ ad iudicẽ pertinet. vel refert vtrum bona vel mala de aliquo dicãtur. De hac materia no. 23.q.4. quàm magnum.

"Eps in cã inquisitiõis quos debet conuocare.

[c] ¶*Ecclesiæ.*] Cum hoc c. de causa inquisitionis loquatur, vt ext. d acc. qualiter. 2. " ergo in cã inquisitionis nõ habet necesse eps alios cõuocare, nisi ea nonicos tm. Nã nomine ecclesiæ tuæ maior ecclesia intelligitur. ar. extr. de ver. fi. cum clerici. Ar. cõtra. 18.q.2. si quis abbas. & extẽditur hoc nomen, ecclesiæ tuæ, ad omnes ecclesias diœcesis. extra de vsu pal. c. 1. Itẽ, est arg. hic, q̃eps non vocatis aliis epis posit sic sacerdotẽ condemnare. Sed dic q̃seniores hic vocat episcopos: cum iste Corinthiorum esset archiepiscopus[a]. Vel loqtur tm de causa pecuniaria, quam pót tractare eps tãtum cum suis clericis. Vel causa criminali potest episcop[o] cum suis clericis tractare & decidere. arg. 15, q. 7. in summa, Ioan.

2 j.q.7. tãta, Burch. l. 1. c. 197. Iuo p. 2 c. 78. & p. 5. c. 312.

[a] Subaud. & suffraganei sint de clero metropolitanę eccle siæ, vt colligitur 93. di. Io. de Fan. b ſ. ppetuæ. in fecus in tpa lib[o]. q̃d dic, vt not. Inn. ext. de exc. præl. c. 1.

† *al. hortamuraliquando reſpiſce.* † *al. compeſce.*

"Papa in absentẽ an sententiam ferre possit.

"Vnius dicto q̃nque creditur.

[b] ¶*Sed filius.*] Ar. "q̃ creditur dicto vnius, vt 7. 8. q. 3. talia. & 97. dist. nobilissimus. In forma iudicij [c] quãtum ad veram probationem vni testi non creditur, vt ext. de testi. licet. in fi. & e. ti. veniens. sed quãtum ad præsumptionem, vt C. de reb. cre. in bonæ. nisi casus aliquis specialis inueniatur, vt ext. de in int. rest. ex litteris. & de procu. ex infinuatione. & ext. quod met. cau. c. vl. & ext. de testi. in omni. Io.

Tanta nequitia.] Casvs. Ianuari[o] eps cum habuisset rixam cũ quodam suo subiect[o]: cõsilio quorumdã malorum mesſes illius ante Missarum celebrationem & die Dominica exarauit: & post Missam illuc reuertens, terminos agri euulsit & amouit. Quod cum Greg. audisſet, non credebat: sed postea certificatus est per abbatem Cyriacũ. Sed q̃a Ianuarius nimis erat simplex & senex, ppea Papa ei pepcit: monens eũ vt decetero talia non faciat. consiliarios tñ ipsius spatio duorum mẽsium cõione corporis & sanguinis Christi priuauit. d ¶*Tanta.*] j. 1. q. 7. tanta.

[e] ¶*Fixa.*] i. certa. " Sed cum iste absens esset, quomodo Papa ferret in eum sententiam? Dic q̃ hic loquitur de sententia comminatoria, s. comminando ei. Vel citatus fuit, & noluit venire: & dominus Papa recepit testes eo absente. De vno habes hic. De duob. habes 11. q. 1. fratris. Alij dicunt sententiam fuisse latam sub conditione, si scilicet constaret de iis quæ dicta fuerunt de ipso.

[f] ¶*Etiam terminos.*] In hoc peccauit grauiter & secundum leges talis punitur pœna quinquaginta aureorum, vel relegatione, vt ff. de term. mot. l. 2. & 3. cum distinctione vtrum sit iuuenis, an senex, vt ibi dicitur. secũdum legem autem diuinam maledictis reputatur. 12. q. 2. in legibus.

[g] ¶*Sed filius.*] Ar. "q̃ creditur dicto vnius, vt 7. 8. q. 3. talia. & 97. dist. nobilissimus. In forma iudicij [c] quãtum ad veram probationem vni testi non creditur, vt ext. de testi. licet. in fi. & e. ti. veniens. sed quãtum ad præsumptionem, vt C. de reb. cre. in bonæ. nisi casus aliquis specialis inueniatur, vt ext. de in int. rest. ex litteris. & de procu. ex infinuatione. & ext. quod met. cau. c. vl. & ext. de testi. in omni. Io.

Similiter vbi non sit præiudicium alij, creditur vni testi, vt de consec. dist. 4. cum itaque. B.

[h] ¶ *Quia simplicitatem.*] No. q̃ parcitur senectuti, vt 34. dist. fraternitatis. 26. q. 7. hoc sit. & ca. tempora. Item parcitur simplicitati, de consec. dist. 2. c. 3. & ext. de re. perm. cum vniuersorum.

sed quia simplicitatem [h] tuam[3] cum senectute nouimus, interim tacemus [i]. Eos [k] vero, quorũ consilio hæc egisti, in duobus mensibus excommunicatos [l] esse decernim[o]: ita tamẽ, vt si quid eis in tra duorum mẽsium spatium humanitus aduenerit, benedictione viatici non priuentur. Deinceps autem ab eorum consiliis cautus existe: te quoque solicite custodi, ne si eis in malo discipul[o] fueris, quibus in bono magister esse debuisti, nec simplicitati tuæ vlterius, nec senectuti parcamus.

[i] ¶*Tacemus.*] Non ergo semper qui tacet 3 Cõcor. l. j. consentit[d]: nec sem- ff. de don. & per idẽ est tacere q̃d l. tutor. ff. d voce consentire. ar. d ſ. ſ. tut. conſe. dif. 4. cum pro dSic ẽt no. paruulis. & 65. dist. c. ſi 1. q. 7. tanta. forte. de hoc 27. dist. diaconus.

[k] ¶*Eos.*] ff. de reg. iur. consilij. Lau.

ADDITIO. Videas q̃d legitur & no. institu. mãdati. ſ. tua gratia. ver. cuius generis.

[l] ¶*Excommunicatos.*] Ar. q̃ quandoque magis puniuntur consiliarij q̃ facientes[e]. di. e Sic aliqñ 96. duo. 11. q. 3. qui cõ- pl[o] puniti sentit. & 24. q. 3. qui a- cõsules, q̃ dliorum. Sed hoc ideo ipse idẽ fecit, quia i istis ceret q̃d cõ factum est, quia i istis ceret q̃d cõ non conueniebãt ea fuluit, vt ſi. propter quæ fieret di ad l. Põp. de spensatio circa eos. parric. vers. Sed licet iste debuit & no. e. tit. ad puniri, tamen indul- vt p; exẽplum est ei ratione æ- in medicis tatis & simplicitatis. q filio dedit VEL PERCVSSOR. venenũ vt Septima pars. daret patri. Casvs. Expositum est igitur in hoc pra Gratia. ne eps sit casu pl[o] percussor, i. ad vindi- nitur medicẽtã facilis, modo ex- cus q̃ ſi ipse ponit & alio modo. ſ. patre illius ne percutiat aliquẽ, p filij venenũ pria manu, vt j. e., px. fet. vt ibi ps cuius casus planus 4 Burc. l. 1. est. c. 202. Iuo m[n] Non licet.] q̃d[r] p. 5. c. 316. tamen pt per alium: etsi nõ per se, vt 5. q. 5. illi qui. & 14. q. 6. ca. 1. sicut & aliqs gerit & facit per aliũ. 88. dist. episcopus gubernationem. ita tamen, q̃ sit clericus. si enim per laicum per cutit, incidit in canonem. extr. de sent. excom. vniuersitatis. " Sed quid si clericum non habet? Tunc verberet per se, vt dixi 45. distinct. in summa.

[m] ¶*Non licet.*] Quidam viduæ & quidã orphani conquesti sunt Gelasio Papæ de violentia quorumdam, vnde præcipit duob. episcopis, scilicet Petro & Gerontio, vt eas personas tueantur. Et quòd hoc facere debent, probatur assertione diuina.

[n] ¶*Manibus.*] C. de episcop. & cler. Auth. sed neque propriis manibus.

PROHIBETVR. Hæc est octaua pars dist. in qua dicitur, quòd clerici non debent tractare res laicorum nec possessiones eorum conducere, nec esse tutores, nisi suorum propinquorum, id est, qui bus succederent ab intestato, nisi de mãdato episcopi egissent cau sas pauperum. Io. de Fan.

Casvs. Hic ponitur septimus articulus, in quo repetit Gratianus il lud c. Apostolicæ regulæ, ſ. oportet episcopum non esse cupidum, & turpis lucri sectatorem. quod de omnibus clericis generaliter est intelligendum.

Eruenit.] Casvs. Quidã episcopi, clerici, vel monachi possessionem laicorum causa cupiditatis conducebant, cum suæ possessiones ei sufficerent, & procurationes sæcularium negotiorum propter lucrum suscipiebant, officia sua penitus dimittentes: præcepit conci. Calcedo. ne hoc decetero fiat, excepta legitima tutela, vel cura miserabilium personarum, quam clerici suscipere debent ad iussionem suorum episcoporum. & quicumque contra hoc statutum fecerit, debet excommunicari.

o ¶*Conductiones.*] Contra ext. de deci. c. dilecti. "nam ibi non reprobantur monachi, qui habent terras ad firmam; sed dic, q̃ illud est cum sua eis non sufficiunt[f], vel cum ipſimet excolunt, non vt inde plus lucrentur, sed vt de fructibus viuant. Adeo autem hoc prohibet clericis, quòd si propter hoc deprehendãtur in fraude, non sub uenitur eis. ext. ne cle. vel mo. c. facerdotibus.

p ¶*Causas.*] de hoc notaui 15. q. 2. in summa.

[a] ¶*Auaritia.*] nam propter necessitatem bene possent. 91. dist. c. 2.

ADDITIO. Adde quod leg. & no. 88. dist. c. 1. in prin. ibi videas.

[b] ¶*Tutelas.*] j. di. 88 c. vlt. contra. 21. q. 3. Cyprianus. contra. " Sed illud Cypriani de testamentaria tutela, siue datiua, hic autem de legitima tutela intelligitur. Item, 16. q. 1. generaliter. contra. Ad hoc dic, q̃ clerici non coguntur recipere aliquam tutelã: possunt tamen legitimã recipere tutelam si volunt, vt hic dr. & est hoc priuilegium clericorum. q̃ licet ipſi possunt succedere alicui ab intesta to, " non tñ tenentur recipere tutelã, licet aliàs illud obtinet, vt inſt. de leg. pa. tu. §. 1. Sed eps vel monach[a] etiam volens nõ possit recipere legitimã tutelam. in auth. de sacrosc. epi. §. Deo amabiles. Vel dic, quòd illi authen. præiudicatur per canonẽ istum, vt eps & monach[a], si velint possint recipere legitimã tutelam, sed nõ datiuam, vel testamentariam. sed ad tutelã miserabiliũ pſonarũ oẽs clerici siue monachi[a] tenẽtur, vt 88. dist. c. 1. & c. episcopus gubernationem.

"tutelam si tenẽtur clerici recipe.

aVt hic, &c, px. dem est de mõachis intelligo cũ de cõminatiõe eius q̃d hſ 16. q. 1. q vere. & ea. monachi à monasterio Arch.

[c] ¶*Correctioni.*] id est, suspensione. Laur.

Vduis autem.] Hæc dist. distinguitur in tres partes, in quarum prima probat per sex auctoritates sanctorum patrum, q̃ viduis & orphanis debet sustentationis beneficium præberi ab ecclesia. Secunda ibi, *Libertos.* Tertia ibi, *Si expositus.* Ioan. de Fant.

Casvs. Supra dictum est, q̃ eps debet esse liberalis, sed quia hoc non sufficit nisi miserabiles personas tuea tur, ideo subiũgit hãc 87. dist. in qua ostẽdit, q̃ epi debẽt defendere viduas & miserabiles personas, & etiam libertos, qui sunt ecclesiæ commendati.

d ¶*Viduis.*] in hac dist. 87. ostendit magister,

"Oppressis ds prælatus patrocinari tal. prodesse

" q̃ viduis & pupillis, libertis & oppressis tenetur ſ latus patrocinium impẽdere, & ẽt manumissos defendere. Ad vltimum subiungit de expositis. ſ. ead. c. vlt.

Licet.] Casvs. Quidam viduæ & quidã orphani conquesti sunt Gelasio Papæ de violentia quorumdam, vnde præcipit duob. episcopis, scilicet Petro & Gerontio, vt eas personas tueantur. Et quòd hoc facere debent, probatur assertione diuina.

[e] ¶*Licet.*] 11. q. 1. Christianis.

[f] ¶*Plus tamen.*] no. q̃ ẽt causæ pauperũ & oppressorũ, & peregrinorum spectãt ad ecclesiam, vt 24. q. 3. ſi qs de porcẽtibus. & c. ſeq. & ſ. c. prox. & ext. de ver. ſig. ſuper quibusdam. in fi. ſpectant ẽt ad iudicium regis, vt 23. q. 5. regum. & c. administratores. "Similiter viduis & pupillis cõcessit Imperator magnum priuilegium. ſ. q̃ aliquis nõ possit illos trahere ad iudicium extra prouinciam, ipſi tamen possunt alios trahere. C. quan. imp. inter pu. & vid. l. vna. Vidua est quæ etiam maritum non habuit. ff. de ver. ſign. malum. §. viduam. Pupillus est q̃ intra pubertatẽ desiit esse i patris ptãte. ff. e. pupillus. in fi.

"Viduæ & pupilli sunt circa forum priuilegiati

Defensionis.] Casvs. Maximus & Ianuarius clerici paruuli desolati erant auxilio parentum & propinquorum, qui cum non possent violẽtias quorumdã sustinere, Gelasio sunt cõquesti. Præcepit ergo Gelasius Anastasio epo, vt eos tueatur à violẽtia improborum, cum diuina auctoritas hoc præcipiat. Seq. duo c. plana sunt.

[g] ¶*Pupillis.*] pupillo tu eris adiutor.

[h] ¶*Executionis.*] id est, defensionis.

[i] ¶*Commenta.*] fraudes.

parant, ad domos autem sæculariũ concurrunt, & ſubstantiarum eorum gubernationes auaritiæ [a] causa ſuscipiunt. Decreuit ergo sancta, & magna synodus, neminem horũ deinceps, hoc est episcopum, siue clericum, aut monachum cõducere possessiones, aut misceri sæcularibus procurationibus, nisi forte, qui legibus ad minorum ætatum tutelas [b], siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut cui ciuitatis ipsius episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum, ac viduarum, quæ indefensę sunt, & earum personarum, quæ maxime ecclesiastico indigẽt adminiculo, propter timorem Dei. Si quis vero transgressus fuerit hæc præcepta, correctioni [c] ecclesiasticæ ſubiaceat.

DISTINCT. LXXXVII.

1. ps

Iduis [d] autem, & orphanis ecclesiæ præsidium implorantibus episcopi debent adesse: & contra improborum violentias, protectionis patrocinium eis negare nõ debent.

Vnde Gelasius Gerontio †, & Petro epis.

¶Implorantibus patrocinium, episcopi debent adesse. C. I.

Licet [e] omnibus de nobis sperantibus non debeamus, inquantum possumus, nos negare: plus tamen [f] viduarum, & orphanorum causas, & impensius ducimus exequendas: quas tueri à nobis, vel ab omnibus diuina manifestat assertio.

Idem Anastasio episcopo.

¶De eodem. C. II.

Defensionis propriæ desolatis auxilio, & qui suis actibus adesse † pro ætatis infirmitate non possunt, oxoratum pontificem decet subuenire: quia pupillis [g] [A] tuitionem etiam diuinitas iussit impendi. Et ideo Maximo, & Ianuario, clericalis officij (qui se solatio parentum, vel propinquorum asserunt destitutos) auxilium ex nostra delegatione præstabis: vt aduersus improbitates aduersariorum suorum protecti, tuæ executionis [h] annisu noxia commenta [i] non sentiant.

[A] ¶Pupillis.] *In codicib. impreſis ſequebatur, & viduis. q̃ voces expunctæ ſunt, quia abſunt à pleriſque vetuſtis. Et quæ antecedunt, ac ſequuntur, oſtendunt agi hic tãtum de pupillis.*

Idem Leontio, & Petro episcopis.

¶De eodem. C. III.

Quisquis in negotiis suis nostri nominis intercessione sperat sibi remedia [k] posse conferri, prona nos [l] conuenit animositate [m] præstare.

Idem Honorio episcopo.

¶De eodem. C. IIII.

Diuinæ retributionis [n] memor ad pontificalem conscientiam non ambigas pertinere, egentium commodis piam solicitudinem non negare.

Idem Fortunato episcopo.

¶Tueatur ecclesia, quos in sui defensione susceperit. C. V.

Irreligiosum [o] prorsus, & execrabile iudicamus, si quisquã [A] vel extraneos in sua tuitione susceptos, non omni fide [p], & tota animi sui educaueritt sanctitate. Ac cum Olympius diaconus dilectionis tuæ, Felicis, & Olympij suggeratur auunculus, eoſq; paruulos ¶ tutelæ vice ſuſceperit nutriendos: vltra latrocinium esse iudicamus, quòd eos boniſculis † parentum (sicut asserunt) reliquit exorres: alia retinendo, alia contra leges [r], & iura vendendo.

[A] ¶Quisquam.] *In vulgatis codicibus ſequebatur vox, clericos, quæ in aliquot manuſcriptis, & apud Iuonem non habetur, ideoque ſublata eſt. Non enim hic clericos cum laicis, ſed extraneos cum ſanguine iuctis comparat.*

Item ex concilio Arausicano, 1. cap. 5. & sequentibus.

¶Conjugientes ad ecclesiam extrahere non licet. C. VI.

Eos, qui ad ecclesiam [s] cõfugerint, tradi non oportere:

[k] ¶*Visquis.*] ¶*Remedia.*] Arg. q̃ debeat qs de hoc de quo certus est vel securus, priuilegium Ro. ſedis impetrare, vt hic elicitur, cũ oẽs teneamur defendere tales specialius. arg. ext. de testib. licet vniuersis. ar. dist. 23. quamquam. l. 1 ¶*Nos.*] vt tamen primo coram suo iudice deferatur querela, vt extra de for. comp. ex transmissa. & in defectũ iudicis sæcularis.

[l] ¶*Immoſtrate.*] " in bona significatione sumitur, aliàs in mala. 65. dist. ſane.

" Animositas q̃nq; in bonã, q̃nq; in malã par tẽ sumitur.

[m] ¶*Diuinæ retributionis.*] q̃a nullum bonum irremuneratum. de pœ. di. 3. pium est. nec aliquod malum impunitum. de pœ. dist. 1. nullus. & est ſi. 81. dist. c. pe.

[n] ¶*Irreligioſum.*] Casvs. Olympus diaconus ſuſcepit curam duorum ſuorũ nepotum, ſ. Felicis & Olympij. Sed cum deberet res illorum fideliter administrare, partem illarum rerum vendidit, & partẽ sibi retinuit. quare Papa præcepit epi. scopo Fortunato, vt eos defendat, & omnia eis restituat faciat.

1 Iuo p. 6. c. 109.

[o] ¶*Irreligioſum.*] per hoc c. & ſ. proxi. dist. peruenit. "colligitur, " Clericus q̃ clericus bene pt le tutor esse gitimam tutelam ſuſcipere, ſed & etiam extranearum personarum ſi vult[b]. Laur.

pt ſi vult.

[p] ¶*Non omni fide.*] & ita videtur q̃ tutor teneatur etiam de leuiſſima culpa. C. de peri. tu. & cu. tutoribus. arg. contra. q. nõ teneatur nisi de leui. C. ar. tu. quidquid. Et q̃d dicit, fidei, est ar. contra perfidos aduocatos, q̃ plena fide clientulos non defendunt. ar. 2. q. 3. §. notandum. q ¶*Paruulos.*] No. q̃ ſi minor lædatur in contractu, habet actionẽ aduersus dantẽ & ac-

[a] *Si quid.*] 15. q. 7. c. 2. Qualiter hoc c. debeas intelligere, hés ext. de sim. sicet Hely.

[b] ¶ *Non credas.*] j. 22. q. 3. innocens. contra. Ibi de incredulitate q̃ inter socios habenda est, loqtur: sed hic de illa quæ ad iudicẽ pertinet. vel refert vtrum bona vel mala de aliquo dicãtur. De hac materia no. 23. q. 4. quàm magnum.

[c] ¶*Ecclesiæ.*] Cum hoc c. de causa inquisitionis loquatur, vt ext. d acc. qualiter. 2. " ergo in cã inquisitionis nõ habet necesse eps alios cõuocare, nisi ea nonicos tm. Nã nomine ecclesiæ tuæ maior ecclesia intelligitur. ar. extr. de ver. fi. cum clerici. Ar. cõtra. 18. q. 2. si quis abbas. & extẽditur hoc nomen, ecclesiæ tuæ, ad omnes ecclesias diœcesis. extra de vsu pal. c. 1. Itẽ, est arg. hic, q̃eps non vocatis aliis epis posſit sacerdotẽ condemnare. Sed dic q̃seniores hic vocat episcopos: cum iste Corinthiorum esſet archiepiscopus[a]. Vel loqtur tm de causa pecuniaria, quam pót tractare eps tãtum cum suis clericis. Vel causa criminali potest episcop[o] cum suis clericis tractare & decidere. arg. 15, q. 7. in summa, Ioan.

[d] ¶*Viſus.*] Ar. q̃ quandoque magis puniuntur consiliarij q̃ facientes[e]. di. e Sic aliqñ 96. duo. 11. q. 3. qui cõ- pl[o] puniti sentit. & 24. q. 3. qui a- cõsules, q̃ diliorum. Sed hoc ideo ipse idẽ fecit, quia i istis ceret q̃d cõ factum est, quia i istis ceret q̃d cõ non conueniebãt ea fuluit, vt ſi. propter quæ fieret di ad l. Põp. de spensatio circa eos. parric. vers. Sed licet iste debuit & no. e. tit. ad puniri, tamen indul- vt p; exẽplum est ei ratione æ- in medicis tatis & simplicitatis. q filio dedit VEL PERCVSSOR. venenũ vt Septima pars. daret patri. Casvs. Expositum est igitur in hoc pra Gratia. ne eps sit casu pl[o] percussor, i. ad vindi- nitur medicẽtã facilis, modo ex- cus q̃ ſi ipse ponit & alio modo. ſ. patre illius ne percutiat aliquẽ, p filij venenũ pria manu, vt j. e., px. fet. vt ibi ps cuius casus planus 4 Burc. l. 1. est. c. 202. Iuo m[n] Non licet.] q̃d[r] p. 5. c. 316. tamen pt per alium: etsi nõ per se, vt 5. q. 5. illi qui. & 14. q. 6. ca. 1. sicut & aliqs gerit & facit per aliũ. 88. dist. episcopus gubernationem. ita tamen, q̃ sit clericus. si enim per laicum per cutit, incidit in canonem. extr. de sent. excom. vniuersitatis. " Sed quid si clericum non habet? Tunc verberet per se, vt dixi 45. distinct. in summa.

[e] ¶*Licet.*] Casvs. Quidam viduæ & quidã orphani conquesti sunt Gelasio Papæ de violentia quorumdam, vnde præcipit duob. episcopis, scilicet Petro & Gerontio, vt eas personas tueantur. Et quòd hoc facere debent, probatur assertione diuina.

[f] ¶*Plus tamen.*] no. q̃ ẽt causæ pauperũ & oppressorũ, & peregrinorum spectãt ad ecclesiam, vt 24. q. 3. ſi qs de porcẽtibus. & c. ſeq. & ſ. c. prox. & ext. de ver. ſig. ſuper quibusdam. in fi. ſpectant ẽt ad iudicium regis, vt 23. q. 5. regum. & c. administratores. "Similiter viduis & pupillis cõcessit Imperator magnum priuilegium. ſ. q̃ aliquis nõ possit illos trahere ad iudicium extra prouinciam, ipſi tamen possunt alios trahere. C. quan. imp. inter pu. & vid. l. vna. Vidua est quæ etiam maritum non habuit. ff. de ver. ſign. malum. §. viduam. Pupillus est q̃ intra pubertatẽ desiit esse i patris ptãte. ff. e. pupillus. in fi.

[g] ¶*Auaritia.*] nam propter necessitatem bene possent. 91. dist. c. 2.

ADDITIO. Adde quod leg. & no. 88. dist. c. 1. in prin. ibi videas.

[h] ¶*Tutelas.*] j. di. 88 c. vlt. contra. 21. q. 3. Cyprianus. contra. " Sed illud Cypriani de testamentaria tutela, siue datiua, hic autem de legitima tutela intelligitur. Item, 16. q. 1. generaliter. contra. Ad hoc dic, q̃ clerici non coguntur recipere aliquam tutelã: possunt tamen legitimã recipere tutelam si volunt, vt hic dr. & est hoc priuilegium clericorum. q̃ licet ipſi possunt succedere alicui ab intesta to, " non tñ tenentur recipere tutelã, licet aliàs illud obtinet, vt inſt. de leg. pa. tu. §. 1. Sed eps vel monach[a] etiam volens nõ possit recipere legitimã tutelam. in auth. de sacrosc. epi. §. Deo amabiles. Vel dic, quòd illi authen. præiudicatur per canonẽ istum, vt eps & monach[a], si velint possint recipere legitimã tutelam, sed nõ datiuam, vel testamentariam. sed ad tutelã miserabiliũ pſonarũ oẽs clerici siue monachi[a] tenẽtur, vt 88. dist. c. 1. & c. episcopus gubernationem.

"tutelam si tenẽtur clerici recipe.

aVt hic, &c, px. dem est de mõachis intelligo cũ de cõminatiõe eius q̃d hſ 16. q. 1. q vere. & ea. monachi à monasterio Arch.

[i] ¶*Commenta.*] fraudes.

[k] ¶*Viſquis.*] ¶*Remedia.*] Arg. q̃ debeat qs de hoc de quo certus est vel securus, priuilegium Ro. ſedis impetrare, vt hic elicitur, cũ oẽs teneamur defendere tales specialius. arg. ext. de testib. licet vniuersis. ar. dist. 23. quamquam. l. 1 ¶*Nos.*] vt tamen primo coram suo iudice deferatur querela, vt extra de for. comp. ex transmissa. & in defectũ iudicis sæcularis.

[l] ¶*Immoſtrate.*] " in bona significatione sumitur, aliàs in mala. 65. dist. ſane.

" Animositas q̃nq; in bonã, q̃nq; in malã par tẽ sumitur.

[m] ¶*Diuinæ retributionis.*] q̃a nullum bonum irremuneratum. de pœ. di. 3. pium est. nec aliquod malum impunitum. de pœ. dist. 1. nullus. & est ſi. 81. dist. c. pe.

[n] ¶*Irreligioſum.*] Casvs. Olympus diaconus ſuſcepit curam duorum ſuorũ nepotum, ſ. Felicis & Olympij. Sed cum deberet res illorum fideliter administrare, partem illarum rerum vendidit, & partẽ sibi retinuit. quare Papa præcepit epi. scopo Fortunato, vt eos defendat, & omnia eis restituat faciat.

1 Iuo p. 6. c. 109.

[o] ¶*Irreligioſum.*] per hoc c. & ſ. proxi. dist. peruenit. "colligitur, " Clericus q̃ clericus bene pt le tutor esse gitimam tutelam ſuſcipere, ſed & etiam extranearum personarum ſi vult[b]. Laur.

pt ſi vult.

[p] ¶*Non omni fide.*] & ita videtur q̃ tutor teneatur etiam de leuiſſima culpa. C. de peri. tu. & cu. tutoribus. arg. contra. q. nõ teneatur nisi de leui. C. ar. tu. quidquid. Et q̃d dicit, fidei, est ar. contra perfidos aduocatos, q̃ plena fide clientulos non defendunt. ar. 2. q. 3. §. notandum. q ¶*Paruulos.*] No. q̃ ſi minor lædatur in contractu, habet actionẽ aduersus dantẽ & ac-

[a] Subaud. & suffraganei sint de clero metropolitanę ecclesiæ, vt colligitur 93. di. Io. de Fan. b ſ. ppetuæ. in fecus in tpa lib[o]. q̃d dic, vt not. Inn. ext. de exc. præl. c. 1.

† *al. hortamuraliquando reſpiſce.* † *al. compeſce.*

"Papa in absentẽ an sententiam ferre possit.

"Vnius dicto q̃nque creditur.

[b] ¶*Sed filius.*] Ar. "q̃ creditur dicto vnius, vt 7. 8. q. 3. talia. & 97. dist. nobilissimus. In forma iudicij [c] quãtum ad veram probationem vni testi non creditur, vt ext. de testi. licet. in fi. & e. ti. veniens. sed quãtum ad præsumptionem, vt C. de reb. cre. in bonæ. nisi casus aliquis specialis inueniatur, vt ext. de in int. rest. ex litteris. & de procu. ex infinuatione. & ext. quod met. cau. c. vl. & ext. de testi. in omni. Io.

[c] ¶*Fixa.*] i. certa. " Sed cum iste absens esset, quomodo Papa ferret in eum sententiam? Dic q̃ hic loquitur de sententia comminatoria, ſ. comminando ei. Vel citatus fuit, & noluit venire: & dominus Papa recepit testes eo absente. De vno habes hic. De duob. habes 11. q. 1. fratris. Alij dicunt sententiam fuisse latam sub conditione, si scilicet constaret de iis quæ dicta fuerunt de ipso.

[f] ¶*Etiam terminos.*] In hoc peccauit grauiter & secundum leges talis punitur pœna quinquaginta aureorum, vel relegatione, vt ff. de term. mot. l. 2. & 3. cum distinctione vtrum sit iuuenis, an senex, vt ibi dicitur. secũdum legem autem diuinam maledictis reputatur. 12. q. 2. in legibus.

2 j. q. 7. tãta, Burch. l. 1. c. 197. Iuo p. 2 c. 78. & p. 5. c. 312.

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Manumissi si ab ecclesia vbi sunt cõueniendi

a ¶ *Mancipiis.*] De istis manumissis ab ecclesia vel de commendatis ecclesiæ dicit H. " quòd si postea impetantur super libertate, ipsi coram ecclesiastico iudice debẽt respondere, vñ & si quis eos detinens nollet respondere, nisi sub sæculari iudice, posset statim eccle sia ipsum excommunicare. si vero non est manumissus in ecclesia,

aQuidã em manumittũtur in ecclesia, &charta manumissiõis legitur in ambone. 54. di. nulli. & tales gña liter ecclesiadefendet secundũ H.

C.7.

1 Iuo p.3.c. 254.& 245. Pan.l.2.c.84

† *coercebitur*] Orig.

2 Iuo p.3.c. 159. & p.16. c.51.Pan.l.2 c.82.

3 Burc.l.3.c. 186. Iuo p.6 c.246. & p. 16.c.52.Pan. lib.2.c.83.

tũc primo debet conueniri, qui eos molestat, sub sæculari iudice. &si non vult satisfacere per eum, tunc ecclesia eum compellet excommunicãdo, vel alio modo. Laur. dicit, quòd vbicumq; manumittantur, nisi manumittantur in ecclesia [a], vt clerici fiĕrẽt, vt ext. de ser. non or. c.1. in parte decisa, quòd semper primo couenienduꝫ est, qui eis litem facit, sub iudice suo seculari. Ioã. nisi hoc forte faceret laicus in fraudem, extra de iu. pa. relatum. §. ad hæc. B. Sed quæro, ad quid ergo ecclesia recipit libertos sub protectione sua, cum illud ius sit in aliis omnibus, quòd si aliquis non potest habere iustitiam coram iudice sæculari, accedit ad iudicem ecclesiasticum, vt extra de fo. comp. ex transmissa? Videtur ergo quòd liberti spectant ad iudicium ecclesiæ, vt 11. q. 1. Christianis. Vel dic, q̃ licet istæ personæ, & aliæ de quibus hic agitur, recipiantur sub protectione ecclesiæ: non tamen eximuntur à iudicio sæculari, vt extra de priuile. recepimus. &

est expressum in iudiciis, extra de foro compet. ex tenore.

b ¶ *Per omnes.*] in vna excommunicetur, in aliis denuntietur. Si dices, quòd nemo potest pluries excommunicari, dic vt not. 3. q. 4. c. vlt. & extra de sen. exc. officij.

c ¶ *Et per testamentum.*] extra de ser. non ord. c. 1.

"Crimẽ q̃d libet est ecclesiasticũ.

d ¶ *Coerceatur.*] nisi admonitus satisfaciat. & est ar. hic, "quòd omne crimen est ecclesiasticum, 35. q. 6. episcopus in synodo.

ADDITIO. Arg. ad hoc j. c. prox. vbi Laur. idem sentit dicens, quòd hoc etiam potest videri per auctoritatem domini, si peccauerit. 2. q. 1. si peccauerit. extra de ind. nouit. De hac ma. leg. & no. extra de off. ord. c. 1. & de purg. can. nos quidem. Arch.

sed loci sancti reuerentia, & intercessione defendi. ¶ Si quis autem mancipia clericorum pro suis mancipiis [a] ad ecclesiam confugientibus crediderit occupanda, per omnes [b] ecclesias districtissima dãnatione feriatur. ¶ In ecclesia quoque manumissos, & per testamentum [c] ecclesiæ commendatos, si quis in seruitutem, vel obsequium, vel ad colonariam conditionem reuocare tentauerit, animaduersione ecclesiastica coerceatur† [d].

Item ex concilio Agathensi, c. 29.

¶ In libertate ecclesia tueatur libertos.

C. VII.

2 LIbertos legitime à domi-
nis suis factos, ecclesia, si necessitas exegerit, tueatur: quos si quis ante audientiam aut perua dere, aut expoliare præsumpserit, ab ecclesia repellatur.

Item ex concilio Toletano, 4. c. 71.

¶ A sacerdotibus defendantur liberti, ne in seruitutem reuocentur.

C. VIII.

3 LIberti, qui à quibuscumque manumissi sunt, & ecclesiæ patrocinio commẽdati existunt, sicut regulæ antiquorum Patrum constituerunt, sacerdotali defen-

sione à cuiuslibet insolentia protegantur, siue in statu libertatis eorum, siue in peculio [c], quod habere noscuntur.

Item ex concilio Arelatensi, 2. c. 32. [4]

¶ Expositos defendat ecclesia, si quis eorum calumniator extiterit.

C. IX.

3 SI expositus [f] ante ecclesiam cuicumque fuerit miseratione collectus, contestationis ponat† epistolam, vt si is, qui collectus est, intra decem dies [g] quæsitus, agnitusque non fuerit, securus habeat [h] qui collegit. Sane, qui post prædictum tempus calumniator extiterit, vt homicida, ecclesiastica districtione damnabitur, sicut Patrum sanxit auctoritas.

DISTINCT. LXXXVIII.

1. ps. ROhibentur [i] *ergo clerici cupiditatis negotia suscipere, non pietatis curam viduis, & orphanis impendere.*

Vnde Melchiades [A] *Papa.* [5]

¶ De eodem. C. I.

DEcreuit sancta synodus nullum deinceps clericum aut

piunt, non habent aliquod ius in ipsis, vt extra de infant. vel lang. expos. c. 1. Bart.

g ¶ *Intra decem dies.*] De his x. diebus dic, quòd currunt à tempore scientiæ, & sunt continui: & si in tali loco est, quòd venire non potest, restituitur per clausulam generalem: arg. ff. ex quib. can. ma. l. 1. Alij dicunt quòd sunt vtiles: cum. s. experiri potest. ff. de ædil. edict. cum lex. & de diu. & temp. præ. l. 1. "Si vero ille qui colligit, expendit aliqua in puero eruditendo in aliqua arte, repetit à recolligente. C. de infan. exp. l. 1. quod autem causa alimenti expendit, non repetit nisi in duobus casibus: s. cum protestatus est. ff. de neg. gest. Nesennius. vel vbi collectus non vult ducere filiam suam in vxorem. C. de nupt. patrem.

h ¶ *Habeat.*] non in seruum. C. de infan. expo. l. vlt. & ideo dicit iste eum habere, quia alius iam non potest petere puerum: puer tamen bene recedet ab eo cum voluerit: & continebit epistola, sc. quòd si quis in eo aliquid iuris sibi vẽdicet, exeat & probet esse suum: aliàs non credetur ei. arg. contra, extr. qui fil. sint leg. transmissæ. "vbi creditur patri & matri dicentibus aliquem non esse filium suum: quia non est præsumendum aliquem denegare filium suum.

ROhibentur.] In hac dist. prohibetur cupiditas & mercatio omnibus clericis. Et diuiditur in duas partes: in quarum prima probat per decem auctoritates sanctorum Patrum, quòd clerici non debent esse mercatores. Secunda ibi, *Neque apud.* Ioan. de Fant.

CASVS. Facta interpositione miserabilium personarum, in hac 88. dist. redit Grat. ad materiam suam: s. ad cap. cupiditatis. cuius cupiditatis negotia clerici suscipere prohibentur: sed non prohibentur opera pietatis orphanis & viduis impendere.

i ¶ *Prohibentur.*] Facta interpositione de viduis, & libertis, & expositis, reuertitur in hac dist. 88. ad propositũ suum: scilicet ad illud cap. non cupidum. & ostendit clericos causa turpitudinis & cupiditatis non debere opera exercere. tandem subiicit quòd nullus presbyterum in testamento debet nominare tutorem, &c.

DEcreuit.] CASVS. Statuit Melchiades Papa in synodo sua, q̃ clerici causa cupiditatis & lucri non conducant possessiones, nec negotiis sæcularibus se immisceant, nisi in duobus casibus: s. propter curam miserabilium personarum, & propter curam ecclesiasticam ab episcopis sibi commissam, & quòd curam talem debeant suscipere clerici, probat duobus exemplis: s. Moysi & Angelorum ascendentium & descendentium per scalam quam vidit Iacob: ad instar quorum prælati ecclesiæ debent ascendere contemplando, & descendere curam subditorum habendo.

a ¶ *Cond*

a ¶ *Conducere.*] s. causa cupiditatis, vt no. 86. di. c. vl. & semper intelligo causa cupiditatis hoc fieri, nisi necessitas ꝓbetur. ar. 12. q. 1. c. 1.

b ¶ *Vbi patet.*] id est, propter quod patet.

"Prædicatores qsque dñr angeli.

c ¶ *Angelos.*] "Per angelos intelliguntur prædicatores, q̃ ꝓ ingenio auditorũ debẽt se aptare, vt 8. q. 1. c. oportet. & di. 43. sit rector. §. vl. vñ non pp Iacob, sed propter angelos indu citur hæc auctoritas.

tabsunt istę duæ voces fere ab oĩb. manuscrip.

Exod. 33.

Genes. 28.

"Negociatiões p clericos quacũ que causa exerceri nõ debent.

1 Cõcil. Aquisgranen. ca. 93. 14. q. 4. c. clerici.

2 Pol. l. 4. tit. 31.

Item Gregorius Romano defensori, lib. 8 epist. 11.

¶ Episcopus sæcularibus causis occupari non debet. C. IIII.

j EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus nequaquam sæculares curas [i] assumat: sin aliter, deiiciatur.

Item Gregorius Romano defensori, lib. 8 epist. 11.

¶ Episcopus sæcularibus causis occupari non debet. C. IIII.

3 PErlatum est ad nos reuerendissimum fratrem nostrum Basilium episcopum, velut vnum de laicis in causis sæcularibus occupari, & prætoriis [k] inutiliter deseruire. Quæres quoniam & ip sum vilem reddit, & reuerentiam sacerdotalem annihilat, statim vt experientia tua hoc præceptum l susceperit: eũ ita ad reuertendum districta executione compellat, quatenus ei illic te insistẽte quinque diebus [m] sub qualibet excusatione immorari non liceat: ne si quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiseris, cum ipso apud nos grauiter incipias esse culpabilis.

Item ex concilio Carthaginensi, 4. c. 18.

¶ Testamentorum tuitionem, & curam rei familiaris episcopus non suscipiat. C. V.

ij [4] EPiscopus tuitionem [n] testamentorum non suscipiat.

Item ex eodem, c. 20.

¶ De eodem. C. VI.

iij EPiscopus nullam rei familiaris curã ad se reuocet [o], sed lectioni, & orationi, verbi Dei prædicationi tãtummodo vacet.

Item ex eodem, c. 17.

¶ De eodem. C. VII.

iiij [5] EPiscopus gubernationẽ [p] viduarum, & pupillorum ac peregrinorum, non per seipsum, sed per archipresbyterum, aut per archidiaconum agat.

Item Gregorius Quertino expræfecto, epist. 30. lib. 10.

¶ Ratiociniorum causas clericus suscipere non debet. C. VIII.

I NUtile, & valde laboriosum est, hominem litteratum, ratiociniorum causas assumere, & in eis se, quod non expedit, obligare.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum.

¶ Fugiendus est clericus negotiator.

C. IX.

possessiones conducere [a], aut negotiis sæcularibus se miscere, nisi propter curam pupillorum. [& † orphanorum,] ac viduarum, aut si forte episcopus ciuitatis ecclesiasticarum rerum solicitudinem habere præcipiat. Vbi liquido patet [b], quia alia sunt negotia sæcularia, alia ecclesiastica. Nonne Moyses in sæculo erat, cũ crebro tabernaculum intraret, & exiret, qui intus contemplatione raptus, foris infirmantium negotiis vrgebatur? *& infra.* ¶ Sic & Iacob ascendentes, & descendentes Angelos [c] vidit: quia videlicet rectores ecclesiæ non solum Deum contemplando superna appetunt, sed deorsum quoque ad membra illius miserando descendunt. Et Domini sacerdotes horum facta imitantur, & se custodiunt, & sub ditorum onera portant.

A ¶ Melchiades.] *Caput hoc habetur in scripto de primitiua ecclesia, & munificentia Constantini, quod in antiquis conciliorum volumnibus continenter sequitur post decreta Melchiadis (quamuis in recentioribus concilium Neocæsariense sit interpositum) & ex illa conjunctione fortasse factum est, vt hoc quoque scriptum olim decretis Melchiadis adnumerari solitum esset: cum tamen in eo de Niceno concilio, & aliis, quæ post Melchiadem gesta sunt, mentio fiat, quod ex capite, ad futuram. j. 12. q. 1. apparet.*

Item Gelasius Papa ad episcopos per Lucaniam, c. 17.

¶ De eodem. C. II.

2 COnsequens [d] est, vt illa quoque de Piceni partibus nuper ad nos missa relatio nũtiauit, non prætereunda putaremus: id est plurimos clericorum negotationibus inhonestis, & lucris turpibus imminere †, nullo pudore cernẽtes euangelicam lectionem, qua ipse Dominus negotiatores è templo verberatos flagellis asserit expulisse, nec Apostoli verba recolentes, quibus ait: [Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus,] Psalmistam quoque Dauid surda dissimulantes aure, cantantem [e] [Quoniam non cognoui negotiationes [f], introibo in potentias Domini.] Proinde huiusmodi aut ab indignis post hac quæstibus nouerint abstinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio [g], vel cupiditate cessandum [h]: aut in quocumque gradu sint positi, mox à clericalibus officiis abstinere cogantur:

quoniam domus Dei, domus orationis & esse debet, & dici; ne per † officia negotiationis potius sit latronum spelunca.

Item ex septimo canone Apostolorum.

¶ In sacris ordinibus constitutus sæculares curas assumere non debet. C. III.

1 ¶ *Præceptum.*] j. 23. q. 4. iustum. j. 14. q. 4. clerici. *Luc. 19.*

m ¶ *Quinque diebus.*] ne officina negotiationis, & species [b] Item no. indicias & expectationes v. dierum: & hoc à tpe quo suscepit litteras.

n ¶ *Episcopus iuitionem.*] i. apertio ver. ob. Bal. insulã. ff. de aperiãtur, sed coram magistro cẽsus. C. de testam. l. consulta. Vel dic, tuitionem. i. ꝙ ipse aduocatus. aliàs per eum debet adimpleri [c], quod in testamen 3 Atisel. l. 6. tis relictum est. extra de test. fi hæredes. & de pe. hær. hæreditas. in fi. Io. Dic ergo vt dixi, non suscipiet ex hoc officium aduocationis.

o EPiscopus,] ¶ *Ad sereuocet.*] prin cipaliter vel per se: & tunc non est contra 86. dist. fratrem.

p EPiscopus gubernationem.] Sed per archipresbyterũ. nam partiri dẽt onera sua. ext. de of. archipresb. c. vl. ar. "per a- "Potest qs vti per se. 23. q. vl. c. fæ Dy. i reg. ꝙ pe. Similiter inueni- alteri. lib. 6. tur, quod licet nobis bon tex. & per alios, & per nos, ibi Barto. & vt dist. 95. illud super- Bal. in l. j. §. fluum, & cõuerso, qd ne autẽ. C. nõ licet nobis p nos, de cad. toll. nec per alios. 46. dist. e 63. di. Hasicut. 23. q. vl. his à qui drianus. 2. bus. & cõsequitur qs 4 Pol. l. 4. ti. 5 per alium quod nõ ꝓt per se. ff. de ſta. ho. Imperator. & id per se, quod non per aliũ. C. de iis q. ve. æta. imp. l. 5 Pol. ibid. 2. ff. de adop. post mortẽ. §. neque. 23. di. quorumdã. & qñq; plus ꝓ sevalet factũ q̃ p aliũ. de cõse. di. 4. illud. Io. Sol. gñale est q̃ qs ꝓt p se q̃d ꝓt per aliũ, & cõtra. sed in casibus specialib. fallit qñque rõe personæ, q̃ ꝓhibe tur per se facere, vt in hoc c. sed per aliũ nõ prohibetur [l], vel rõne f Hic vid qd rei: q̃a in causa crimi- leg. & not. nali aliqs agit per se, de cõf. di. 4. & nõ per alium, vt 5. quando. 2. q. 3. in criminali b. B.

ADDITIO. Circa hoc dicas, q̃ qñ aliquis ꝓt aliquid facere sua auctoritate: tũc non est ꝓhibeatur: sed vbi sua au ctoritate ñ ꝓt facere, sed alterius: tũc locũ hẽt q̃ nõ ꝓt alteri cõmittere. extra de off. deleg. quoniam apostolica. vbi Inn. sic no. Archid.

d An hoc, ꝓ Et valet ad qõnem q̃ cedat regu ecclesia possit alicui lariter, not. cõcedere gladium [c], in l. Labeo. licet ei non liceat eo ff. de vsuca.

e Dic, q̃ vbi psona à testatore deputata est, illa exequtur 12. quæ. 2. de laicis. in fi. Arch.

f Hic vid qd rei: q̃a in causa crimi- leg. & not. nali aliqs agit per se, de cõf. di. 4. & nõ per alium, vt 5. quando. 2. q. 3. in criminali b. B.

ADDITIO. Circa hoc dicas, q̃ qñ aliquis ꝓt aliquid facere sua auctoritate: tũc non est ꝓhibeatur: sed vbi sua au ctoritate ñ ꝓt facere, sed alterius: tũc locũ hẽt q̃ nõ ꝓt alteri cõmittere. extra de off. deleg. quoniam apostolica. vbi Inn. sic no. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

" Clericus taberná habere potest a Adde qd veniat appellatiõe tabernæ, not. l. tabernæ. ff. d ver. sig. & l. q tabernas. ff. de cõtrah. emp. 1 Iuo p. 8. c. 89. Pan. l. 7. b c. 26.

a *Negotiatorem.*] " Sed nũquid licet clerico habere tabernam a ? videtur quòd sic. C. de epis. & cle. l. 2. sed dicimus, q̃ licet lex concedat, ca non tamen non permittit. 16. q. 3. cum autem. Vel dic, quòd po test habere tabernam propter necessariam & honestam negotiationem.

b *Fornicari.*] ¶ *Semper non licet.*] i. nũquam. 32. q. 4. nemo. arg. contra. 31. q. 1. hac ratione. sed licet aliquando licentia pœnę. sed licentia culpæ non, quia non euadit culpam. dist. 4. c. denique.

2 paulo alter.

b Dic q̃ fornicatio nulli vnquã im pune cõceditur. 27. q. 1 nubẽdi. Ar. Psal. 70.

c ¶ *Non licet.*] Arg. q̃ propter mutationem ſtatus quod ipſi erat licitum, fit illicitum, & ecõtra. argu. dist. 31. c. lex continentiæ. argum. contra. 12. q. 1. q̃on dicatis.

NEgotiatorem a clericum, & ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge.

Item Augustinus in libro quæstionum veteris, & noui testamenti, c. 127.

¶ Clerico negotiari non licet. C. X.

1 FOrnicari omnibus semper non licet b : negotiari vero aliquando licet: aliquando non licet. Antequam enim ecclesiasticus quis sit, licet ei negotiari: facto iam, non licet c.

[*Item Ioannes Chrysostomus super Matthæum, [id est auctor operis imperfecti, hom.* 38. *ad c.* 21. *Matth.*]

¶ De eodem. PALEA. C. XI.

2 FEliciens Dominus vendentes, & ementes de templo, significauit, quia homo mercator vix, aut nũquam potest Deo placere. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator: aut si voluerit esse, proinciatur de ecclesia Dei, dicẽte propheta: [Quia non cognoui negotiationes: introibo in potentias Domini.] Quemadmodum enim qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens, & se commendare, sine maliloquio esse non potest (necesse est enim, vt isti male loquatur de illo, & illi male de isto) sic qui emit, & vendit, sine mendacio, & periurio esse non potest, *& paucis interiectis.* ¶ Sed est nec stabilis substantia eorum, neque ad bonum proficit, quod de malo congregatur. Quemadmodum enim si tritic cum, aut aliud † tale cernas in cribro: dum huc, & illuc iactatur, grana omnia paulatim deorsum cadũt, & tandem in cribro nihil remanet, nisi stercus solum: sic de substantia negotiatorum nouissime nil remanet, nisi solum peccatum. Sed omnes homines videntur esse mercatores. Ostendam ergo, quis non est negotiator, vt qui talis non fuerit, eum intelligas esse negotiatorem. Quicũque rem comparat, non vt ipsam rem integram, & immutatam vendat: sed vt materia sibi sit inde aliquid operandi, ille non est negotiator. Qui autem comparat rem, vt illam ipsam integram, & immutatam dando lucretur, ille est mercator, qui de templo Dei eiicitur. Vnde super omnes mercatores plus maledictus est vsurarius. Ipse namque rem datam à Deo vendit, non comparatam, vt mercator: & post fœnus rem suam repetit, tollens aliena cum suis: mercator autem non repetit rem venditam. Adhuc dicit aliquis: Qui agrum locat, vt agrariam recipiat, aut domum, vt pensiones recipiat, nõne est similis ei, qui pecuniam dat ad vsuram? Absit. Primum quidem, quoniam pecunia non ad aliquem vsum disposita est, nisi ad emendum. Secundo, quoniam agrum habens arando accipit ex eo fructum: habens domum, vsum mansionis capit ex ea. Ideo qui locat agrum vel domum, suum vsum dare videtur, & pecuniam accipere, & quodammodo quasi commutare videtur cum lucro lucrum: ex pecunia reposita nullum vsum capis. Tertio ager, vel domus vtendo veterascit. Pecunia autem cum fuerit mutuata, nec minuitur, nec veterascit [Et mensas nummulariorum subuertit.] Pecunia spiritualiter homines intelliguntur: quia sicut nummus habet charagma Cæsaris, sic homo habet charagma Dei. Et quemadmodum solidus, qui non habet charagma Cæsaris reprobus est: ita & homo, qui non ostendit in se imaginẽ Dei, reprobus æstimatur. Vnde Esaias dicebat ad Hierusalem [Pecunia tua reproba est, caupones tui miscent vinum cum aqua, &c.] Ideo ergo mensas nummulariorum euertit, significans, quia in templo Dei non debent esse nummi, nisi spirituales, id est, qui Dei imaginem, nõ diaboli portant. Aut certe mensas nummulariorum, sacerdotum dicit scripturas. Nouo enim testamento succedente priori, euersæ sunt scripturæ illorum.

† aliquã blatidi speciem.

Esa. 1.

¶ Hæc Palea (quemadmodum & sequens) est in aliquot vetustis exemplaribus, in quibus Palea raro habentur. Est autem sumpta ex auctore operis imperfecti (cuius multæ sententiæ partim reiiciendæ, partim in bonam partem interpretandæ sunt) & quidem multis locis de industria, quod ibi plenius, hic in summam redactum est, incolumi fere sententia. Quamobrem ea tantum mutata, aut locupletata sunt: quæ valde conducere visum est. Quod etiam in seq. capite est obseruatum.

Item ex verbis Augustini [hinc inde collectis, & in summam redactis ad ps. 70. *vers. Quoniam non cognoui.*]

¶ De eodem. PALEA. C. XII.

QVoniam non cognoui litteraturam.] Aliqui codices habẽt [negotiationes:] in quo diuersitas interpretum, sensum ostendit, non errorem inducit. Ergo si propterea iste tota die laudem Dei dicit, quia non cognouit negotiationes: corrigant se Christiani; non negotientur. Sed ait mihi negotiator. Affero ex lõginquo merces: mercedem laboris mei, vnde viuam, peto: dignus est operarius mercede sua. De mendacio, de periurio agitur, non de negotio. Ego enim mentior, non negotium. Possem enim dicere: tanto emi, tanto vendã: si placet, eme. Quomodo ergo reuocas à negotiatione? omnes artifices mentiuntur, sutores, agricolæ. Vis, vt optem carum tempus, vt possim vendere annonam, quam seruaui? Sed non hoc faciunt, inquis, agricolæ boni: nec illa negotiatores boni. Quid enim? Etiam & filios habere malum est: quia quando eis caput dolet, malæ & infideles matres ligaturas sacrilegas, & incantationes quærunt? omnia ista hominum, non rerum peccata sunt. Quære ergo episcope (dicit mihi negotiator) quomodo psalmistam intelligas, & noli me prohibere à negotiatione: negotiatio enim me non facit malum, sed iniquitas mea, & mendacium meum. Quęramus ergo negotiatores, qui præsumunt gloriari ex suis operibus: si sunt contra illam gratiam, quam hic psalmista cõmẽdat, vt nemo de suis operib. glorietur. Et sicut contra medicos superbos salutis pollicitatores vigilat hoc, quod dictum est [tota die salutem tuam] sic contra negotiatores de operibus suis gloriantes vigilat hoc, quod dictum est [os meum annuntiabit iustitiam † tuam.] Vnde & Dominus expulit illos de templo volentes suam iustitiam statuere, & ignorantes iustitiam Dei. Merito dictum negotium, quia negat otium: quod malum est, neque quærit veram quietem, quæ est Deus.

Psal. 87.

Psal. 70.

† iustitiam tuam, id est non meam. Aug. &c.

Item Cassiodorus in eumdem psalm 70. *in eumdem versiculum.*

¶ De eodem. C. XIII.

QVid est aliud negotium †, nisi quæ possint vilius comparari, carius velle distrahere? *& infra.* Negotiatores ergo illi abominables existimantur, qui iustitiã Dei minime considerantes per immodetatũ pecuniæ ambitũ polluuntur, merces suas plus periuriis onerando, quàm pretiis. Tales eiecit Dominus de templo dicens. [Nolite facere domum patris mei, domum negotiationis.]

† al. negotiari.

Luc. 19.

Item Cyprianus ad clerum, & plebem Furnitanorum, lib. 1. *epist.* 9.

¶ Nomine sacerdotis careat, qui Dei ministros à suis auocat officiis. C. XIIII.

Neque

Neque.] Hæc est 2. pars dist. & est pars illius 21. q. 3. Cyprianus. Cassv. Statutum fuit in concil. Calcedon. 3. 86. dist. in c. peruenit. vt nullus laicus clericum in testamento ad tutelam nominaret, contra quam constitutionem Victor cum moriebatur presbyterum Geminium Faustinum in testamento suo fecit tutorem: & ideo præcepit Cyprianus,

1 Iuo par. 6. c. 393.

vt pro eo nullæ oões in ecclesia fiant, nec oblatiões recipiãtur.

" Accusari pt quis post mortem. Adde q̃ regulariter fi pt. l. 1. 2. & 3. C. si re. vel accus.

a ¶ *Dei.*] Et nonne accusatur iste post mortem, contra id 23. dist. quorumdam. C. si reo vel ac. mor. fuer. l. 1. & 2. Sol. " dicunt q̃dam, q̃ accusari potest a q̃s post mortem per instrm, sicut hiciqa apparebat per instrm, i. per testamentũ eum decessisse in mortali peccato. Sed H. dicit, q̃ iste non accusatur: q̃a notoriũ erat eum impœnitentem decessisse b: aliàs nõ posset accusari post mortem nisi de hæresi. 23. q. 2. sane. & in illo casu. Item & in aliis secundum quosdam, vt 24. q. 2. in summa. C. ad l. Iul. ma. l. vl. Sed nõne debet præsumi p isto, q̃a ét in vltimo instanti potuit pœnitere, vt 26. q. 6. q. recedũt, &c. cognouimus? arg. cõtra de pœ. di. 1. agite. Dicit ergo H. q̃ cum mortaliter peccauerit, nec pœnituerit, nõ d; p eo orari. 13. q. vlt. c. vl. & punitur hic in quo deliqt. 12. q. 2. de viro. Vel hoc intelligas quo ad sepulturã tm. ext. de tornea. c. 1. Io. Credo c hoc ad ter hic Laur. & rorem institutũ: nec idem credit modo locum habere. Arch. Quod vltimo dr, seruatur de facto. 86. dist. c. vlt. B.

b Fecerat. n. cõtra id, q̃d in concilio continetur: & ita nptoriũ erat eũ impœnitẽtẽ decessisse & ió si fit, p eo oblatio i altari. 13. q. 2 pro obeuntibus. Arc.

c Idem not. 2 Pol. lib. 4. tit. 23. Anf. lib. 7. c. 108. Iuo part. 6. c. 344.

1. Tim. 3.

Omui quoque suæ.] Hæc distin. diuiditur in tres partes, i quarum prima dr, q̃ vni personæ nõ debent cõmitti duæ dignitates vel officia. Secũda ibi, *Volumus.* Tertia ibi, *Propinquis.* Ioan. de Fan.

Rom. 12.

Cassv. In hac 89. dist. repetit illud c. Apostolicæ regulæ: Oportet ordinandum domui suæ esse bene præpositum. Et ostendit quòd in hoc debet esse prouidus, vt sicut in domo sæculari diuersa officia vni personæ non committuntur, sed pluribus: sic episcopus in ecclesiasticis officiis obseruabit, singula officia singulis committendo: ita tamen quòd administrationem rerum ecclesiæ laicis non committat. Et habet hæc dist. quatuor articulos.

d Qualiter i statutis, & & qualiter i le gib. capitur hoc nomẽ, vi p. Bar. i l. 1. dex Cornelia. 5. domũ & l. nec Labeo. ff. de adult. e Vt j. c. 1. f Vt j. c. qa. & c. seq.

b ¶ *Domui.*] hoc c. tractauit magister s. 47. di. §. necesse. sed aliter hic & aliter ibi d. ibi enim exposuit, domui, id est, familiæ suæ, hic aliter, domui suæ, id est, ecclesiæ suæ. & illud est quasi præparatorium ad istud, vt in hoc §. innuit G. Ostendit ergo in hac dist. 89, qualiter & quibus personis ecclesiasticis beneficia debeat dispensare: quia plura non debet committere e vni, & quòd non debet laicos œconomos constituere in ecclesia vel vicedominos f: & quòd ecclesiastica officia propinquis non concedat. Laur. j. eod. decenter.

1 Ps.

Omibꝰ quoque suæ oportet episcopum bene esse præpositum, vt quædam inde quodammodo futuræ dispensationis argumenta sumantur. In dispensatione vero ecclesiæ hanc regulam obseruandam nouerit, vt nulli quantumlibet exercitatæ personæ duo simul officia committat: neque sæcularibus viris res ecclesiasticas gubernandas committat.

Vnde Gregorius scribit omnibus episcopis.

¶ Vni personæ duo non committantur officia. C. I.

2 NEque apud altare Dei a meretur nominari in sacerdotum prece, qui ab altari sacerdotes, & ministros voluit auocare. Et ideo Victor, cum contra formam nuper in concilio à sacerdotibus datam, Geminium Faustinum presbyterum ausus sit tutorem constituere, non est, quod pro dormitione eius apud vos fiat oblatio: aut deprecatio aliqua nomine eius in ecclesia frequentetur: vt sacerdotum decretum religiose, & necessarie factum seruetur à nobis.

DISTINCT. LXXXIX.

Singula.] Cassvs. Episcopi plura officia vni committebant personæ. sed docet Greg. hoc nõ esse faciendum. Nam sicut in humano corpore singula membra suum habent officium: ita in ecclesia Dei (secundum Pauli sententiam) singuli singula debent habere officia: nec vni personæ quantumcunque exercitatæ vno tempore sunt plura officia committenda: & sicut varietas membrorum per officia diuersa præstat corpori fortitudinem & venustatem, sic personarum varietas per singula officia distributa ecclesiæ præstat fortitudinem & venustatem, alioquin esset ibi confusio.

e ¶ *Singula.*] Not. q̃ difficile est, vt vnus vicem duorum obtineat g. ff. de pact. si plures. C. de assess. nemo. extr. de test. adhæc. C. de testa. consulta. vbi dicitur quòd absurdum est, si promiscuis actibus rerum turbentur officia. arg. contra 7. 21. q. 1. c. vlt. & ff. quod cuiusque vni. sicut. §. vlt. Similiter lex dicit quòd non potest quis per plures ciuitates plures habere potestarias. ff. ad mun. libertus. §. præscriptio. Sol. " regulare est, quòd vna persona non suppleat vicem plurium h, nisi in causa necessitatis, vt idem sit carnalis & spiritualis pa rum turbentur officia. arg. contra 7. 21. q. 1. c. vlt. & ff. quod cuiusque vni. sicut. §. vlt. Similiter lex dicit quòd non potest quis per plures ciuitates plures habere potestarias. ff. ad mun. libertus. §. præscriptio. Sol. " regulare est, quòd vna persona non suppleat vicem plurium h, nisi in causa necessitatis, vt idem sit carnalis & spiritualis pa rum i. 30. q. 1. ad limina. Vel prælatus in diuersis ecclesiis. 10. q. 3. vnio. vel idẽ sit eligens & confirmans. ext. de ibi elec. cum inter. vel vt ipsemet tradat sibi possessionẽ. ff. de cõtrah. empt. fistulas. §. fundum. vel nisi causa vtilitatis, vt cũ duę eccleſſę vni committantur. 16. q. 1. & temporis. vel vt idem ser uus vicẽ plurium dominorum sustineat. ff. de stip. ser. l. 1. §. communis. vel vt apud se metipsum aliquis ẽmancipetur vel adoptetur. ff. de adoptio. si consul. Laur.

" Vnus vicẽ pluriũ supplere ſi pt. h Cõc. tex. i fis ecclesiis. 10. q. 3. v- l. ſi plures. cum cõcor. & confirmans. ext. de ibi addi. ff. de pac.

i Ad hoc ff. de auct. tut. accipientis. ar. ff. de ma. vin. ſi rogatus. §. vlt. l. 3 videatur cõ tra. ff. de of. cõſ. l. 1. §. ſi. ſecundùm Io. de Fan.

ADDITIO. Vbi de hoc, & ext. de prob. ex litteris. ibi videas.

d ¶ *Ecclesiastici.*] Non ordinum, sed dignitatum. vnus enim bene habet omnes ordines: licet ab vno tantum denominetur, e ¶ *Singulis.*] j. 21. q. 1. c. vlt. contra. Sed illud ex speciali priuilegio, hoc ex generali iure. 16. q. 1. hinc. Laur.

f ¶ *Cõmittendum est.*] Alius habebit archidiaconatum: alius archipresbyteratum, & sic de aliis g. arg. j. 13. q. 1. c. 1. & 2. L. g ¶ *Quantumlibet.*] Iar gum. nõ esse derogandum iuri generali pp personę prerogatiua. 5. di. 6. miramur. 5. di. 78. ſi quis. Laur.

k. kad hoc pie ne facit qd not. extr. de conc. præb. litteras. 3 Pol. l. 4. tit. 22. Anf. l. 6. c. 145.

ABBITIO. Sed tamen propter personæ vtilitatem bene recedit. 1. q. ſi. tali. 15. q. vlt. c. 1. Io. de Fan.

h ¶ *Oculus.*] i. ſi omne officiũ attribuitur ei, qui dicitur in ecclesia oculus, vbi erit " audi tus. 1. auris. i. officium quod ei attribuitur, g dicitur in ecclesia au

" Oculus & auris quos, i ecclesia ſignificant.

ris? Per oculum intelligũtur maiores in ecclesia, qui sibi & aliis prouident. Per aurem in ecclesia discreti intelliguntur & scientes. Vel referas hoc ad illud quod dixit, q̃ diuersitas officiorum sit in ecclesia, aliàs non obstaret: quia si totum, &c. quasi dicat, si omnes in ecclesia essent vnius officij, quomodo implerentur corpus ecclesiæ, cum diuersis opus est?

i ¶ *Et pulchritudinem.*] Singula quæque locum teneant sortita decenter. Laur.

Volumus.] Hæc est secũda pars dist. in quã probat per quatuor c. q̃ in qualibet ecclesia debet esse œconomus. Ioan. de Fan. Cassvs. Pascha sius episcopus nec vicedominum, nec maiorem domus in sua ecclesia ordinabat, qui causis interesset, & hospitibus prouideret. Quare Gregorius præcipit Anthemio subdiacono, vt moneat Pascha sium quatenus vicedominum, & maiorem domus in sua ecclesia ordiner. Si vero hoc negligat, clerus ecclesiæ eligat aliquos, quorum personæ ad hoc valent ordinari.

k ¶ *Et vicedominum.*] Exponit H. i. œconomum rerũ episcopalium, qui rebus episcopalibus, & hospitibus superuentibꝰ prouideat.

l ¶ *Et maiorem.*] i. œconomum rerum canonicarum, & iste intellectus habetur ex rubrica quadã. m " Vel maioratus est quædam dignitas, quæ est in quibusdam ecclesiis, vt Vercellis in ecclesia S. Mariæ. m ¶ *Vel hospitibus.*] quia episcopus non potest in propria persona tractare talia negotia. 5. q. 3. quia episcopus. & referas quod dicitur de hospitibus, ad vicedominum.

" Maior est dignitas in quibusdam ecclesiis.

" Negligen tia prælati supplętur p subditos.

n ¶ *Cleris.*] ar. " quòd si prælatus nõ vult vel negligit facere ea quę debet, debent suppleri per subditos. & conuerso. argum. j. 9. quæst. 3. cum simus. & videtur quòd in talibus non sit necessaria admoni-

Universidad de Deusto Biblioteca

aAr.ad hoc tio [a], vt extra de sup. neg. præl. c. licet. extra de concess. præb. & ecext. d accu. clesi. non vac. quia. in fi.
sicut. & de for. com. ex transmissa. nã tps ei est p admonitõe. C. d iu. emphy. l. 2. extr. de loc. potuit. Arc. †episcopium

OFFICIVM. Casvs. Hic est secundus articulus: in quo docetur, quòd officium vicedomini est episcopatum disponere.

DIaconum.] Casvs. Clementina patricia postulauit à Gregor. Anatolium diaconum: Sed quia fecerat eũ vicedominum, vt gubernaret res episcopatus, non potuit eum sibi cõcedere: & magis propter hanc causam quàm propter aliquam aliam duritiam eum sibi non concessit.

a ¶*Vicedominum.*] Ex hoc c. patet, "q; vicedominus est qui habet potestatem super res ipsius episcopat', œconomus qui super res canonicorũ: cui. s. res ecclesiastica gubernanda mandatur. C. de sacrosanct. ecc. iubemus. in princ. Et sicut episcopus dispensat res episcopales sub testimonio vicedomini, sic canonici res ecclesiasticas sub testimonio œconomi: & econuerso, vt 16. qu. 7. quoniã. & 12. q. 1. manifesta. Iste œconomus in quibusdam ecclesiis appellatur præpositus.

"Vicedñs. 1 Ansel. l. 7. c. 77.

"Epŝ œconomũ corrigere pôt.

§ 16. q. 7. qñ in quibusdã. Ansel. l. 6. c. 143. Pol. l. 4. tit. 22. Deus dedit p. 4.

QVia in quibusdam.] Casvs. Dictũ fuit in concilio Calcedo. q; quidã sine œconomis res ecclesiæ gubernabant, præcepit ergo concilium, vt vnusquisq; episcopus habeat œconomum de proprio clero: qui arbitrio episcopi res ecclesiæ gubernet, ne pp absentiam œconomi res ecclesiæ disperg̃atur, & episcopo infamia generetur: & qui contra hoc fecerit, diuinis regulis subiacebit.

3 Ansel. l. 6. c. 146.

b ¶*Episcopos.*] vel etiam alios prælatos. quilibet enim prælatus debet œconomũ constituere. C. de epi. & cler. omnes. §. hoc nihilominus. arg. 9. q. 3. cum simus. extra de off. or. cum vos. De officio œconomi, syndici, actoris, no. 16. q. 7. quoniam. ar. "q epis copum posset corrigere œconomus res ecclesiæ dispensantem, sicut & archidiaconus [b]: arg. dist. 74. honoratus.

†committentes] Orig.

b Immo & pr̃onus, & q libet alius sub ditus. 16 q. 7 filius ar. secundum H.

c ¶ *Testimonio.*] Episcopo enim perhibent testimonium œconomi suæ administrationis: sed cubiculari sui perhibent testimonium suę conuersationis, vt 2. q. 7. cum pastoris. Ioan.

INdicatum est.] Casvs. Ioan. episcopus Carolitanus commiserat curam episcopatus in temporalibus quibusdam laicis, qui rusticos ecclesiæ suis bonis expoliauerunt: de quo rustici fuerunt Papæ conquesti. præcipit ergo Papa Ioanni episcopo, vt rei veritatem inquirat: & si laici inueniantur in culpa, cum pœna legali compellantur reddere vniuersa, & de cetero non committat curam episcopatus laicis, sed clericis, quos corrigere possit.

d ¶ *Inter eos.*] Sed nonne isti erant laici: ergo debent conueniri sub "Laici corã sæculari iudice, vt 11. q. 1. experientia. "Sed ideo conueniuntur coiudic. eccle siastico p̃sit comp. c. cum sit generale. & est hoc contra rectores ciuitatum, qui quandoq; compellunt rusticos ecclesiarum sub se respondere [c]. Alij dicunt conueniri, scilicet dños & liberos ecclesiæ sequi forum dominæ. i. ecclesiæ, vt dixi

c Dicit hic 11. q. 1. c. 2. rusticos autem non, sed sæculare, nisi ecclesia ab Imperatore consecuta esset iurisdictionem super eos. arg. 63. dist. extra de app. fi duobus. verius dicitur hic laicos istos conueniri in foro ecclesiæ ratione prædicta, & qa adhuc erant in administratione, vnde ratione administrationis rusticos conuenire poterant sub episcopo. arg. 2. q. 6. c. ei qui. §. nulli quoque. post depositam administrationem non, nisi forte in breui vel nisi fingerẽt. ep̃m, sed nõ in auth. vt iu. fine quo potuit. de quo iuste. §. fi quis autem. & §. necessitatẽ. Alij dicunt, q; iste episcopus reprehẽsus fuerat: quia œconomũ fecerat aliquem de istis laicis, qui tantum clericus esse debet: aliàs bene posset eis cõmittere curam rusticorũ, & aliorum bonorum episcopatus. 77. dist. c. 2. in fi.

Hinc [A] *colligi potest archidiaconi electionem à cuncto clero, si episcopus negligens, vel differens fuerit, canonice fieri posse. Officium vicedomini est episcopatũ †disponere.*

Vnde Gregorius Clementinæ patriciæ, lib. 1. epist. 11. post aliã.

A ¶Hinc.] *Verba hæc vsque ad vers. officium. absunt à pleriſque vetustis exemplaribus.*

¶Quod sit officium vicedomini. C. III.

DIaconum vero Anatolium, quem ad nos dirigi popoſciſtis, hoc nos facere non posse, causæ magis modus, quàm rigoris austeritas facit. Vicedominũ [a] enim eum constituimus, cuius arbitrio episcopium commiſimus disponendum.

Item ex concilio Chalcedonẽſi, c. 26.

¶De eodem. C. IIII.

QVia in quibusdam ecclesiis, sicut ad nos peruenit, sine œconomo episcopi res ecclesiasticas tractant: placuit omnes ecclesias habẽtes episcopos [b], etiam œconomum habere de proprio clero, qui gubernet ecclesiæ res cum arbitrio sui episcopi: vt non sine testimonio [c] sit gubernatio ipsarum rerum ecclesiasticarũ: & ex hoc eueniat res eiusdem ecclesiæ dispergi; & sacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si vero quis hoc non obseruauerit, diuinis subiaceat regulis.

¶ *Hic idem canon refertur 3. 16. q. 7. cap. quoniam in quibusdam. ex versione Dionysij. Hic enim est ex prisca, quæ extat in collectione Isidori.*

Item Gregorius Ianuario Caralitano episcopo, lib. 7 epist. 66.

¶Sæcularibus viris res ecclesiasticæ non committantur. C. V.

INdicatum est nobis, quòd laicis quibusdã curam vestri patrimonij commiseritis †, qui post modum in rusticorum vestrorum deprædationibus, atque [A] fatigationibus fuerint deprehẽsi: & reddere res, quas indecenter retinẽt habitas, quasi suæ ditionis, quippe vestrę non suppositi curationi, postponant, vobisque despiciant actuum suotum reddere rationem. Quod si ita est, districtè à vobis discuti conuenit, atque interrogari eos [d], ecclesiæque vestræ rusticos causam examinare subtilius. Et quidquid in eis fuerit fraudis inuentum, cum pœna [e] legibus statuta reddere compellantur. De cetero vero cauendum à fraternitate vestra est, ne sæcularibus viris, atque non sub regula nostra degentibus, res ecclesiasticæ committantur: sed probatis de vestro officio clericis. In quibus, si quid reperiri poterit prauitatis, vt in subditis [f], emendare quod illicite gestum fuerit, valeatis: quo [B] videlicet apud vos habitus sui officium magis conuenienter administrent, quàm accusent [g].

A ¶Atque fatigationibus.] *In plerisque manuscriptis legitur*, atque ex fatigationibus: *in editionibus epistolarum B. Gregorij*, atque per hoc & fatigationibus, *in vno autem vetusto earumdem epistolarum codice*, atque per hoc exfatigationibus.

B ¶Quo videlicet.] *Apud B. Gregorium legitur*, quos apud vos habitus sui magis officium commendet, quàm excusẽt.

3 Propinquis etiam, vel fauore sibi coniunctis ecclesiastica officia episcopus committere non audeat.

Vnde in Toletano concilio, 10. c. 3. legitur.

¶ Ecclesiastica officia non committat episcopus propinquis, vel fauore coniunctis. C. VI.

DEcenter omnibus placet, & in præsenti tale rescindere factum, & non esse de cetero faciendum. Quicũque †igitur pontificum deinceps aut sanguine [h] propinquis, aut fauore personis quibuscumque sibi coniunctis † talia lucra † commendare tentauerit: ad suum nefandæ præsumptionis excidium, & quod iussum fuerit, deuocetur in irritum: & qui ordinauerit, annuæ excommunicationi subiaceat. Quæ vero ablata fortasse fuerint, ab eo, qui tulerit, reddantur in duplum [i].

e ¶ *Cum pœna.*] Isti committebãt crimen concussionis, "cuius pœna quadruplũ est, vt 18. dist. quoniam. & hoc cum ciuiliter agitur. cum vero criminaliter, punitur pro arbitrio iudicis, vt 1. q. 1. concussionis. "& "Ecclesiã sic ecclẽsia suũ quandoq; potest cum aug mento repetere, vt 12. q. 2. c. in legibus [d]. sed arg. contra ead. quęst. fraternitas.

"Cõcussionis pœna.

&nor. 18. dist. qñ. in fi. ibi videas.

f ¶ *Vt in subditis.*] Videtur ergo quòd prædicti laici non sint de foro ecclesię: sed ideo hoc dicit, quia facilius coercentur clerici quam laici.

De hoc lege.

g ¶ *Quam accusent.*] i. accusabiles ostendãt.

PROPINQVIS. Hæc est tertia pars distinct. in qua dicitur, q; episcopus hoc officium nõ debet committere suis consanguineis. Ioan. de Fan. Casvs. Hic est 3. articulus, vbi dicitur, q; episcopus non debet committere consanguineis, vel fauore sibi coniunctis res ecclesiæ gubernandas.

†Nam quęsquis] Orig.

†deuincitur] Orig. †allota.

DEcenter.] Casvs. Querimonia facta fuit in concilio Toletano, quòd quidam episcopi res ecclesiæ dabant gubernandas consanguineis, vel fauore sibi coniunctis, per quos res ecclesię lædebantur. Ideo statuit concilium, vt talibus administratio non committatur: quod si factum fuerit, illi ab administratione remoueantur, & episcopis excommunicationi annuæ l. subiacebunt, & quæ male ablata sunt, reddantur in duplum ab iis qui abstulerunt.

h ¶ *Aut sanguine.*] sic 10. q. 2. hoc ius. in fi. Vel intellige de iis qui ma læ vitæ sunt. aliàs videtur esse contra. 5. dist. 86. non satis. quis enim carnem suam odio habuit? 13. q. 2. non æstimemus. Sed quare prohibet hoc de propinquis? ideo, "quia magis proni sunt episcopi ad dandum coniunctis personis, quàm alis. Sic sæpius & fortius propinquos prohibetur fornicatio: quia potius peccatur hoc genere peccati. 50. dist. quia tua. Item sicut magis punitur qui interfecit vxorem, quàm matrem: quia proniores sunt homines ad illud faciendum, vt 33. q. 2. admonere. "Item sicut hac ratione subuenitur mulieri cum intercedit, nõ tamen cum datur: quia promior est ad intercedendum, quàm ad dandum, vt ff. ad Vellei anum. l. 4. Item & alia ratione ipse hibetur dare propinquis: quia semper præsumitur, quòd res ecclesiæ latenter lædantur per eos. 1. quæst. 3. peruenit. & 10. quæst. 2. episcopus.

"Ep̃i cuiusq; alius dãn.

"Mulieri intercedit.

i ¶ *In duplum.*] sic 12. quæst. 2. cap. in legibus.

ADDITIO. Hoc cap. videtur potius contra. sed ibi dicam, & pro contrario hic alleg. Hug.

PORRO. Casvs. Hic est quartus articulus, vbi ratio redditur quare vni personæ non sunt danda diuersa officia.

AD hoc dispensationis.] Casvs. Gregorius & Bonifacius dicũt, q; ideo est constitutũ, vt diuersa officia diuersis committantur personis, quatenus ex obedientia minorum, & ex dilectione maiorum erga minores, recta fiat ad ministratio singulorũ officiorũ. aliter enim vniuersitas rerum rationabiliter gubernari non posset. & quod in ecclesia Dei deberent esse officia diuersa, probatur ad in stat. euiræ cęlestis, vbi quidã angeli sunt minores, & quidam maiores.

†al. dispositionis.

a *¶Diuersos.*] inter prælatum & subditum.

b *¶Et potiores.*] hoc erit vsque in diem iudicij tãtum. Dicit enim Apostolus, Dum mũdus iste durabit, homines præerunt homini bus, dæmones dæmonibus, Angeli Angelis. "Cum autẽ Deus erit omnia in omnib. cessabit omnis prælatio, non tamen ordo vel maioritas, aliquis enim maior erit alio. nam in domo patris mei, &c. de pœn. dist. 4. in domo. sed non præerit ei, & vide quo modo prælatus & subditus sibi connectuntur: vt 95. dist. efto. & hæc diuersitas ordinũ propter maiorẽ concordiam est statuta: vt 45. dist. licet. 2.

†vna concordiæ fieret ex diuersitate c ntẽtio] Orig.

"Platio q̃li bet post iudicium cessabit.

†æqualitate] Bon.

c *¶Vera.*] id est, per veram concordiam. Io.

d *¶ Contextio.*] infra 95. dist. efto. Io.

e *¶Vniuersitas.*] creaturarum.

f *¶ Qualitate.*] quia qualitas corporũ non potest manere in vno statu. de conse. dist. 5. ne tales. & dicit lex, "quia circa statũ humanũ nihil est stabile, vt in aut. de non al. aut perm. §. vt autem. coll. 2. vel dic, qualitate, i. æqualitate: quia non omnes possunt esse episcopi.

"Stratus humanus est instabilis.

Itigiosus.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. in quarũ prima probatur, quòd clerici non debent esse litigiosi: quia ex officio suo tenentur alios ad concordiam reuocare, & si talis fuerit, ordinari non debet: & hoc probat x. aucto. sanctorum. Secunda ibi, *Præcipimus.* Ioan. de Fan.

Casvs. Repetit hic illud c. Apostolicæ regulæ, non litigiosum: qui ordinari prohibetur. Nam cum discordantes debeat concordare, & oblationes dissidentium non recipere, non debet esse talis, vt inter alios discordiam ponat. hęc continuatio mihi placet, & littera hoc cõcordiã la videtur velle. Sed Beneuen. & H. sic continuant. 5. 46. dist. ostendit dẽt. Gra. episcopum non debere esse litigiosum in se. i. quòd non debet litigare amare. Nunc autem aliter repetit, scilicet vt non amet litigia in auth. de inter alios: sed discordantes reconciliet. Et est casus primus planus. mand. prin. §. deinde. & auit 46. dist. sed dissimiliter, ibi enim ostendit, q; episcopus non de col. 3. nõ tñ bet esse litigiosus, hic vero, q; discordantes debet ad concordiam pt eos coge reuocare. vtrimo additur, q; episcopi debent sibi vicissim præstare re. est. in auxilium ad pacem seruandam.

§. fi. in aut. h vt iuratur.

DIscordantes.] ¶*Ratione.*] i. amicabili compositione extra iudicium, & de plano. "nam iudex ad concordiam laborare dẽt. Gra. epiſcopum non debere esse litigiosum in se. i. quòd non debet litigare amare. Nunc autem aliter repetit, scilicet vt non amet litigia in auth. de inter alios: sed discordantes reconciliet. Et est casus primus planus. mand. prin. §. deinde. & auit 46. dist. sed dissimiliter, ibi enim ostendit, q; episcopus non de col. 3. nõ tñ bet esse litigiosus, hic vero, q; discordantes debet ad concordiam pt eos coge reuocare. vtrimo additur, q; episcopi debent sibi vicissim præstare re. est. in auxilium ad pacem seruandam. §. fi. in aut. h vt iuratur.

b Et ext. de re debet. 5. q. 2. si primates [a]. & litigantes reconciliare. ff. de vsufr. si fœn. exc. vt cuius. §. æquissimum. & de ofũ. præsi. illicitas. §. ne potentiores. Si ergo inter se compositionem faciant, remanebunt crimina impuni fama. ff. de ingen. iuris. fi. ta, contra illud. ff. ad le. Aquil. ita vulneratus [b]. sed hoc in crimine in iuriarum obtinet, quod quilibet potest remittere. sed fi criminaliter ageretur, esset falsum: sed si delictum tangeret ecclesiam, ibi nõ posset subditus componere cum prælato: vt 23. q. 4. si is qui. potest tamen renunciare accusationi, vt extr. de accu. veniens.

ADDITIO. Ad idem in auth. de man. prin. §. deinde. col. 2. Pacis enim turbator capite plectendus est. ff. de re mil. qui metu. Archid.

Vnde in concilio Carthaginensi quarto, c. 59. legitur.

¶Clerici discordes deiiciantur, vel reuocẽtur ad concordiam. C. I.

DIscordantes clericos episcopus vel ratione [b], vel potestate [1] ad concordiam trahat: inobedientes synodus per audientiam damnet.

Item ex eodem, cap. 93. & 94.

¶ Dissidentium fratrum, in ecclesia oblationum dona non recipiantur. C. II.

OBlationes [k] dissidẽtium fratrum neque in sacrario, neque in gazophylacio [l] recipiantur. *Similiter.* † ¶Dona [m] eorum, qui pauperes opprimunt [n], à sacerdotibus refutanda sunt.

Item Cyprianus de vnitate ecclesiæ.

¶ Extra ecclesiam esse probatur qui pacem cum proximo non habet. C. III.

NEque ad Cain munera respexit Deus. Neque enim pacatum habere Deum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? quæ sacrificia celebrare se credunt æmuli sacerdotum? An secum esse Christum, cum collecti fuerint, opinantur, qui extra Christi ecclesiam [o] colliguntur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec [p] sanguine abluitur [q]. Inexpiabilis [r], & grauis culpa discordiæ nec passione purgatur.

Item ex octaua synodo.

¶Murmurantes à fratrum vnitate alieni efficiantur. C. IIII.

ALienus sit à fratrum vnitate, qui murmurat, & opus [s] eius abiiciatur, qui murmurat rusticos, quia forte debet habere x. & accipit xij. dona eius non sunt respuenda de iure secundũ quosdam: quia transfertur dominium in huiusmodi, & fieri potest inde eleemosyna: nec est vera rapina, arg. 14. q. 5. non sane. si tamẽ propterea correctus nollet cessare, debent respui. Vel dic, quòd inde potest fieri eleemosyna, non tamen oblatio. Idem dico in meretrice vt dixi 14. q. 5. in prin.

1 ¶*Vel potestate.*] scilicet coercitione: vt ff. de of. præsi. congruit, & j. eo. placuit.

OBlationes.] Casvs. Dicitur, q; sacerdos nõ debet recipere oblationes discordantium fratrum, nec eorum qui pauperes opprimunt.

k ¶*Oblationes.*] cum odium eorum apertũ est & notorium: hoc intellige de voluntariis oblationibus, non de decimis & primitiis. ext. de decim. de ter ris. 16. quæst. 1. decimæ. Laur.

l ¶ *In gazophylacio.*] "id est, arca, vel locus vbi reponuntur oblationes, à gaza, qđ "Gazophi est diuitiæ, & phylacium quod est seruare. Dona.] dicit Hug. hoc generaliter intẽl ligendum esse de quo libet qui est in morta li peccato [c], & gratia exempli est illud positum, sc. diffidentium. Tu mælius dic, q; cum hæc sit pœna, nõ debet extendi nisi quatenus reperitur delictum, "nam specialiter de quibusdam per sonis inuenitur prohibitum, vt hic de isto. Item de eo qui paupe rem opprimit. Ité de sacrilego: vt 12. q. 2. de viro. Item de eo qui vi extrahit seruũ ad ecclesiam confugientẽ: vt 17. q. 4. miror. Item de raptore. ext. de rapto. super eo. Item de vsurario. extr. de vsur. quia in omnibus, sed etiam pœnitentes qñque prohibẽtur oblationes facere. de con se. dist. 4. eos. Idem dico de meretrice [d]. ſi qs [n] ¶*Opprimunt.*] ſi tamen officiatus opdAr. ad hoc bonũ i aut. de Ieno. in pr. & qd ibi not. col. 3.

1 Burch. l. 2. c. 215. Iuo p. 6. c. 290.

2 Burch. l. 4. c. 38. & 39. Iuo par. 2. c. 47. & 48.

j. c. eorum. †al. similiter dona eorum laciũ qd est.

c Subau. in quo qs cõtumaciter persistit, secũdũ Hug.

"oblationes facere multis est vitiũ.

"Desperanti dum est de nemine.

c Ad hoc vide qd legit. & discordat à fratribus, abiiciendus est ipse, & factum eius: & not. 1. q. j. qui ne exterminetur ab angelo exterminatore (sicut fuerunt exter minati Iudæi murmurantes in deserto) agere debet pœnitentiam ad arbitrium sacerdotis, iuxta magnitudinem peccati sui.

s ¶*Opus.*] id est, oratio eius si clericus est. opus enim eius est orare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

36. dist. c. vlt. vel si est laicus, opus eius, id est, oblatio eius. ℣. ea, dist. oblationes. & 12. q. 1. duo.

a ¶*Neque.*]sic 2. q. 7. §. de his etiam.

b ¶*Murmurauerunt.*]& perierunt in deserto. illa pœna est, vt citius moriatur. 11. q. 3. episcopi si sacerdotali.

c ¶*Ab exterminatore.*] id est, ab Angelo malo: qui exterminauit murmurantes in deserto a terra promissionis. B.

1 Cor. 10.

S*I quis monachus.*] Casvs. Quæritũ fuit q̃tam pœnam debeat pati monachus q̃ rixatur, vel fratrib. cõuitia infert? & resp. iuxta modũ peccati diuturna pœna purgentur ad arbitrium sui prælati. Idem est & si fuerit murmurator. Sequens c. planũ est.

d ¶*Vel manifestum.*]i. manifeste.

e ¶*Diuturna.*]videtur q̃ tãto tpe debeat q̃s esse in pœnitentia, q̃to fuit i peccato. 3. q. 2. ca. 1. e

"Pœnitentia est arbitraria.

" Sed dicimus hoc ponendum in arbitrio prælati, nã q̃nque inuenitur, q̃ dẽt esse tanta. de pœ. dist. 1. quamobrem. q̃nq; minor. de pœ. dist. vl. c. vlt. quandoque maior. de pœ. dist. 3. productior.

" abbas monachũ excõicatũ absoluere pt. 1 i reg. Isid. c. 17. Burc. l. 10. c. 62. Iuo p. 13. c. 63.

f ¶*Prioris.*]i. abbatis.

" abbas enim potest absoluere monachũ suum iniicientem manus in monachũ suũ. vel alterius. sed nõ pt si pcusserit clericum seculare g, vt extr. de *Iudæis & mul tis exempl.* sen. exc. cũ illorũ, &c.

S*Tudendum.* Casvs dicitur hic, q̃ eps dz absolui à discordantes clericos vel laicos dẽt ad eos reuocare, quod dic, cordiã reuocare, potius extra, de sen. exc. reli gioso. ibi vi deas. 2 In l. sententiarũ Patrũ, g. c. 96. ex statutis senioribus Burc. l. 10. c. 53. Iuo p. 23. c. 54.

h Accusator nõ pẽdẽre accusatiõe pt desistere, 3 Burc. l. 1. c. 62. Iuo p. 5. c. 172. 4 Burch. l. 1. ca. 101. Iuo p. 5. c. 203.

i *cohortentur*] vera lectio. B. Adq̃ an & q̃si pt accusator desistere. & not. Cy. i eps dẽat eos magis quàm ad iudiciũ coerceãt. & l. 2. C. de exhi. re. B. i J. athletas. ff. de fal.

c Et est tõ, q̃a expedit pœna nocẽtium, &c. vt dicta. ar. 12. q. 2. indigne. dz i gl. præ. secundũ R.

murans[A] extiteritne pœnam murmurantium incurrat: de qua Apostolus dicit [Neque [a] murmuraueritis, sicut quidam murmurauerunt [b], & perierunt ab exterminatore [c].] iuxta, mensuram itaque operis peccator (quod in hac sententia Apostoli plenius declaratur) sacerdotis iudicio pœniteat.

¶*In libello B. Basilij de institutis monachorũ Rufino interprete (qui nuper Coloniæ cum regula B. Benedicti est impressus.) c. 42. in vltima responsione habetur prima pars huius capitis vsque ad ver.* abiiciatur.

A ¶Qui murmurans.] *Eiusdem libelli, ca. 50. penultima interrogatio sic habet,* Si vero etiam quis murmuret propter elcã, quærga eum sententia seruabitur? Resp. Ea, quæ circa eos, qui murmurauerunt in deserto. Dicit enim Apostolus [neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerũt, & perierunt ab exterminatore.]

a ¶Iuxta.] *Hæc pars non habetur, in eo Basilij loco. Apud Burchardum vero & Iuonem (à quibus citatur ex concilio Moguntri.) sic legitur,* iuxta mensuram, opusque peccati, quia in hoc sententia, &c.

Item ex eodem.

¶Corripiantur, qui rixas, & contentiones amant. C. V.

1 SI quis monachus[A] †cõtentiones, vel rixas amauerit, vel manifestum [d] cõuicium fratri intulerit, iuxta arbitrium rectoris, modũque peccati, diuturna [e] expietur pœnitentia. *Item.* ¶ [2] Qui contentiosus, aut murmurans extiterit, secundum arbitrium prioris [f] tamdiu[a] pœniteat, quamdiu culpæ qualitas extat.

A ¶Si quis monachus.] *Hæc priorem partem Burchardus, & Iuo citant ex concilio Agathensi, in quo etiam habetur ex codice librorum sexdecim, lib. 5. c. 22. abest autem fere vbique, etiam in multis Gratiani exemplaribus, vox,* monachus.

a ¶Tamdiu.] *Apud Burch. ardum, & Iuonem (qui citant hanc partem posteriorem ex Moguntino, habetur autem in libro sententiarum Patrum, c. 96. ex statutis seniorum) legitur,* ita pœniteat, qualiter culpæ qualitas extat.

Item ex concilio Carthag. 4. c. 25.

¶Dissidentes episcopi ad concordiam redire cogantur. C. VI.

3 DIssidentes episcopos, si non timor Dei, synodus reconciliet.

Item ex eodem. c. 26.

De eodem. C. VII.

4 STudendum est episcopis, vt dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos, ad pacem [g] magis, quàm ad iudiciũ coerceãt. †[h]

Item ex eodem. c. 94.

¶Non recipiantur dona eorum, qui paupe res opprimunt. C. VIII.

5 EOrum, qui pauperes opprimunt, dona à sacerdotibus sunt refutanda.

Item ex concilio Agathensi, c. 31.

¶A cœtu alienentur fidelium, qui ad concordiam redire contemnunt. C. IX.

6 PLacuit etiam, vt (sicut plerumque fit) quicumque odio, aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacẽ reuocari diuturna [7] †obstinatiõe nequiuerint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur [i]: Qui si inimicitias de ponere pernicioſa intentione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissima excõmunicatione [k] pellãtur.

Item Fabianus Papa.

¶Inediis maceretur acerrimis, qui fratri suo reconciliari noluerit. C. X.

8 SI quis contristatus noluerit reconciliari fratri suo, satisfaciente [l] eo, qui contristauit, acerrimis maceretur inediis [m] vsque dum gratanti animo satisfactionem recipiat.

Item Innocentius secundus.

¶Episcopi ad pacem firmiter tenendam vicissim sibi consilium, & auxilium præstent. C. XI.

2 PRæcipimus [n], vt episcopi ad solum Deum, & salutẽ populi habentes respectum, omni tepiditate semota, ad pacem firmiter tenẽdam mutuum sibi consilium, & auxilium præbeant: neque hoc alicuius amore, vel odio prætermittant. Quòd si quis in hoc Dei opere tepidus inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

Item Victor Papa ad Afros, epist. 2.

¶Expellẽdi sunt à communione fidelium, qui sibi inuicem reconciliari noluerint. C. XII.

10 PErlatum est ad sedem Apostolicam, aliquos vestrum nocere fratribus † velle, & vt cadant, decertare: similiter in sacramentis, discrepare [o]: & ob id contentiones, & æmulationes fieri in ter vos: à quibus dissensionibus vos auertere, & in his omnib. con cordare P, & opem ferre vicissim mãdamus. Nam si hoc agere cito neglexeritis, & vicissim recõciliari non studueritis, ab Apostolicæ sedis, & totius ecclesiæ communione vos pelli non dubitetis.

k ¶*Excommunicatione.*] Videtur tamen, quòd primo iudex æcularis coget [d] eos ad concordiam: & si hoc non sufficiat, quòd tunc ex communicabuntur. 17. q. 4. de presbyterorum, &c.

S*I quis contristatus.*] Casvs. Quidam satisfacere nolebat alicui cui iniuriã fecerat: sed iniuriã passus recõciliari volebat. Quæsitum fuit, quid ã illo fieri debeat: & resp. quòd debet fame macerari, donec de nolente fiat volens.

l ¶*Satisfaciente.*]"imo etiam nõ satisfaciente eo, rancorem tenetur dimittere: vt de pœ. di. 5. c. vlt. quia nõ est licitũ nobis aliquem odio hre: vt 23. q. 4. c. cũ in lege. 11. q. 3. inter verba. ij actio nẽ iniuriarũ, i. satisfactionẽ, si tenemur dimittere. Nã ad remittẽdã iniuriã nullus ẽ cogẽdus [e]. 23. q. 4. si ille. immo bñ facit qui dimisso rancore agit iniuriarum. 45. dist. & qui emendat. 23. q. 5. sed de occidendis.

m ¶*Inediis.*]i. pœnis excommunicationis.

P*ræcipimus.*] Hæc est 2. pars dist. in qua probat pontifex opi debent sibi præstare consilium & auxilium ad pacem tenẽdam. Io. de San. Casvs. Dicitur hic q̃ ad pacem firmiter tenendam & obleruandam debẽt episcopi sibi mutuum auxiliũ exhibere; & qui hoc si fecerit, deponatur.

n ¶*Præcipimus.*]Perista c. patet, q̃ad iudicium ecclesiæ spectat facere pacem: vt hic, & ext. de treu. & pa. treugas. "Item patet hic q̃ episcopi puniũtur, qui sibi non præstãt mutuum auxiliũ, vt 3. q. 1. nulli, & etiã dist. quamquam.

d ¶*Vigiliæ.*]i. mortuorum exequiæ, vel generaliter ecclesiast. ea officia [a]. 61. dist. quoniam festus. "& propter causam hęc cautio fuit exacta ab episcopo isto: quia clerici sui negligentes erant circa diuina officia: aliàs de iure communi huiusmodi cautio nõ est in ordinatione episcopi exigenda. Sed videtur q̃ Eleutherij hoc modo P suis clericis obligari non potuit, promittendo eorum factum [b]. inst. de inutil. stip. §. si quis alium. Sed dic q̃ bene potuit, cum ad eius officiũ spectaret eos ad hoc cogere: & ita sua interfuit 3. præterea per illa verba vidętur promisisse se curaturum vt illi interessent, sicut cum quis promittit alium iudicio sisti: arg. ff. de verb. obl. quoties quis alium, & est sim. 5. 63. dist. tibi domino. Item est arg. hic "quod episcopus potest inducere consuetudinẽ no uam in sua ecclesia quo ad officia celebranda. 12. dist. nouit. & de conf. dist. 3. c. 1.

Lericus.] Casvs. Dicitur in hoc c. quod clericus quærere debet sibi victũ de artificio vel agricultura, dummodo officium suum non negligat: & si clericus (nisi propter infirmitatem suam) officium suum dimiserit, excõicari debet. Idẽ dicit in seq. c. Additur tñ, q̃si clericus vadat vagando per nũdinas, deponi debet: & q̃ si propter emptiones ab officio declinet, remouebitur ab officio. Aliud

1 ext. de cel. missa. c. 1. ex Agathensi. Burch. l. 2. c. 104. Iuo p. 6 c. 181. ex Nãnetensi.

a Vsi eorum culpa in eũ redũdabat. 86. dist. c. 1. "eps pt suo rũ subditorũ factũ præmittere.

† *al. artificio* Act. 2. & 1. Corint. 4. 1. Thessal. 2. & 2. Thes. 3.

† *al. opportunitatis.*

3 i reg. S. Benedicti. c. 16 Burc. l. 2. ca. 105. Iuo p. 6 c. 182.

Efal. 118. b Hãc gl. dẽ sing. Brix. in suo diction. ver. factum. ad hoc q̃d qs nõ pt P- mittere factũ alienũ. 3. Vsi bene obligabatur. instit. §. cæterum. & §. seq.

"Eps in sua ecclesia no nã cõsuetu. ducere põt circa officia

† *al. diuturna intentione.*

e Vide q̃d no. 1. q. 2. g platus. 1 g. ar. &c. vers. sed nũquid, &c. Arch.

7 No. doc. g iudex pt. co gere ad cõpromittẽdã eos, q̃ diu li tigauerũt, q̃d æstimauerunt. ff. cer. per.

8 Burc. l. 10. c. 59. Iuo p. 13. ca. 60. ex Fabiano.

9 In cõci. Late ran. ca. 9. ext. de treu. & pa. c. 1. & præcipim. ex Alex. iij. Pa. l. 8. c. 147

" Epi sibi mutuũ debent præstare auxilium.

10 Polyc. l. 6 tit. 13.

† *al. sæpe ret.*

" Baptizati forma dei esse simpli

QVi autem turpi.] Casvs. Supra in dist. 88. dictum est quod clerici negotiari non debent. Sed quia dubitari posset vnde viuere debeant, ideo subiungit hãc 91. dist. Gratian. vbi docet q̃ viuere debent de oblationibus, & de decimis: quæ si deficiant, ad instar Pauli querant sibi victum de aliquo artificio: dũmodo propter hoc officia sua non negligant, nisi essent infirmi.

a ¶*Qui autem.*]Dictũ est 5. 88. distin. clericis non licere negotiari: vnde oſtẽditur in hac 91. distinc. ex quo debeant sustentari, quia & de ecclesiasticis stipendiis. "vbi autem clerico nõ sufficit ecclesia, propriis manibus sibi q̃rere victum debet iuxta Apostolum: non tamen quod ex hac occasione sub trahatur ab ecclesiasticis officiis. H.

b ¶ *Quod absque inæqualitate.*]i. nisi cum inæquale est corpus exuberantia vel defectu humorum: hoc est ex causa infirmitatis.

E*leutherius.*]Casvs. Pelagius q̃s consecrauit Eleutherium, compulit eum ad præstandum cautionẽ, vt vigilias quotidianas i ecclesia sua faceret rite celebrari: in quo cum clerici sibi non obedirent, sed potius negotiationi intenderent, conquestus est Papæ: præcipit ergo Papa cuidã vt illos clericos contumaces compellat vigiliis insistere omnibus modis.

c ¶*Promisit.*]quæ pro mittenda sunt, no. 23. dist. quamquam.

d ¶*Vigiliæ.*]i. mortuorum exequiæ, vel generaliter ecclesiast. ea officia [a]. 61. dist. quoniam festus. "& propter causam hęc cautio fuit exacta ab episcopo isto: quia clerici sui negligentes erant circa diuina officia: aliàs de iure communi huiusmodi cautio nõ est in ordinatione episcopi exigenda. Sed videtur q̃ Eleutherij hoc modo P suis clericis obligari non potuit, promittendo eorum factum [b]. inst. de inutil. stip. §. si quis alium. Sed dic q̃ bene potuit, cum ad eius officiũ spectaret eos ad hoc cogere: & ita sua interfuit 3. præterea per illa verba videtur promisisse se curaturum vt illi interessent, sicut cum quis promittit alium iudicio sisti: arg. ff. de verb. obl. quoties quis alium, & est sim. 5. 63. dist. tibi domino. Item est arg. hic "quod episcopus potest inducere consuetudinẽ no uam in sua ecclesia quo ad officia celebranda. 12. dist. nouit. & de conf. dist. 3. c. 1.

C*lericus.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quod clericus quærere debet sibi victũ de artificio vel agricultura, dummodo officium suum non negligat: & si clericus (nisi propter infirmitatem suam) officium suum dimiserit, excõicari debet. Idẽ dicit in seq. c. Additur tñ, q̃si clericus vadat vagando per nũdinas, deponi debet: & q̃ si propter emptiones ab officio declinet, remouebitur ab officio. Aliud

DISTINCT. XCI.

QVi autem[a] turpi lucro, vel inhonesto negotio vi 10
tum sibi quærere prohibentur: de oblationibus ecclesiæ stipendia consequantur. Quòd si ecclesia ex[b] sufficere non poterit, proprio artificio †, vel agricultura (exemplo Apostoli, qui de labore manuum viuebat) sibi necessaria inueniat: ita tamen vt occasione sui operis vigiliis ecclesiæ non desit. Quod absque inæqualitate[b] sui corporis nulli impune conceditur. Vnde Pelagius † Papa.

¶ Corripiantur clerici, qui officiis matutinis, vel vespertinis se subtrahunt. C. I.

1 ELeutherius frater, & coepiscopus noster quæritur clericos suos sibi contra canones superbire, & id, quod nobis iubenti bus facta in scrinio cautione promisit [c], vt quotidianis diebus vigiliæ [d] in eius celebrarentur ecclesia, illis contemnentibus implere non posse: sed magis vnumquemque suis (postposito ecclesiæ seruitio) vacare negotiis. Et ideo experientia tua eos, quos tibi esse oſtenderit contumaces, debita obiurgatione compesce, & modis omnibus, vigiliis vacare compelle.

[*Item ex concilio Namnetensi.*]

¶De eodem. PALEA. C. II.

2 PResbyter mane, matutinali officio expleto, pensum seruitutis suę, canendo primam, tertiam, sextam, nonamque persoluat: ita tamen vt postea horis conpetentibus, & signis desinantibus iuxta possibilitatem aut à se, aut à scholaribus publice compleatur. Deinde peractis horis, in firmis visitatis, si voluerit, ad opus rurale exeat ieiunus, vt iterum necessitatibus peregrinorum, & hospitum, siue diuersorũ commeantium, infirmorum quoque, atque defunctorũ succurrere possit vsq; ad statutam horam pro qualitate temporis, & opportunitate †. *Item ex dictis S. Benedicti.* ¶ [3] Prophera dicente: [Septies in die laudem dixi tibi:] qui septenarius sacratus numerus à nobis sic implebitur, si matutinæ, primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, vesperæ, completoriiq; tempore nostræ seruitutis officia persoluamus: quia de his dixit propheta: [Septies in die laudem dixi tibi.] Nam de nocturnis vigiliis idem ipse propheta ait [Media nocte surgebam ad confitendum tibi.] Ergo his temporibus referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ.

Item in concilio quarto Carthaginensi, c. 52. & 49.

¶ Sine officij detrimento, artificiolo sibi clericus necessaria quærat. C. III.

4 CLericus victũ & vestimentum sibi artificiolo, vel agricultura [e], absque officij [f] sui dũtaxat detrimento, paret †. *Item.* ¶Clericus, qui absque corpusculi sui inæqualitate vigiliis [g] deest, stipendio priuatus [h] [A] excommunicetur.

A ¶Priuatus.] *In postrema Colonensi concilio rum editione legitur,* priuetur. *Sed in vetustioribus Colonensibus, duabus Parisiensibus, exemplaribus duobus huius concilij manuscriptis Vaticanis, & vno Sorbensi regio legitur, quemadmodum apud Gratianum.*

Item ex eodem, c. 51. 53. & 48. & 50.

¶ De eodem. C. IIII.

5 CLericus, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificiolo [i] victum quærat. *Item.* ¶ [6] Omnes clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificiola, & litteras discant. Qui vero non pro emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulant, ab officio suo degradentur. Interemptores [k] autem ab officio declinantes [l], vel negligendius agentes, ab officio suo remoueantur.

¶ *Caput hoc confectum est ex multis capitib. Carthaginen. quarti non suo ordine dispositis.*

A ¶Interemptores.] *In exemplaribus concilii etiam manuscriptis legitur* clericum intertentationes ab officio suo declinãtem, vel negligentius agentem, ab officio suo remouẽdum. *Contra enim in canone 42. iubet,* clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum. *Sed ob glossam non est mutatum. De tentationibus vero, ob quas (præter tyrannorum persecutionem) aliqui clerici officium suum deserebant, agit* B. *Ambrosius, epist. 17.*

Item ex concilio Aurelianensi, 1. c. 30.

¶De eodem. C. V.

CLerici vero, qui ad opus sanctum adesse contemperint, secundum arbitrium episcopi ecclesiasticã suscipiant disciplinam.

" Sed certe ego credo, quòd suum beneficium debet assignari alicui qui celebret pro eo, donec ipse est excommunicatus, vt extra de appel. peruenit. B.

i *Clericus.*] ¶ *Artificiolo.*] ex quali artificio clericus potest sustentare se, notaui 14. q. 3. in summa.

k ¶*Interemptores.*]id est, illiud secundum quod solet esse inter emptores, & sic idem repẽtit: & tunc sunt duæ partes, secundum quod est hic interemptores, est vna pars, "& vocat interemptores proxenetas, de quibus habes ff. de proxen. l. 2.

l ¶*Declinantes.*]scilicet clerici. Ioan.

1 Cor. 10. *Psal. 118.*

" Cleric⁹ locricus non potest operas suas per totam diẽ locare, cum non debeat officio deesse, vt 54. dist. si seruus. g ¶*Vigiliis.*]nõ tamen videntur puniendi si desint diuinis officiis, cum non possint percipere necessaria ab ecclesia, cum de altario debeant viuere: ese cus tamen est, quia ferunt sibi præiudicium, quando permiserunt se promoueri ad tam tenuem ecclesiam, sicut est in matrimonio carnali. arg. 32. q. 5. horiẽdus. "Vnde "Ecclesiam sicut vir tenetur mini ẽt pauperẽ, strare necessario vxori, quę tamen est talis, quod ei debitum reddere non valet, vt 32. q. 7. quod proposuisti. & c. 2. qui. ita iste tenetur officiare ecclesiã, licet pauper sit, & dicere cum Apostolo: Scio & abundare, & esurire, &c. 41. dist. qd dicit, & ministrent ei p manus, 21. q. 1. clericẽ. in fine. immo videtur quod debeat auferri ei ecclesia, eo quod ad tenue beneficium se promouendũ consensit, vt dicitur extra de præben. c. vlt. Sed qd si à principio fuit diues ecclesia cum ad eam p motus est, sed post vergit ad exigui tatem? dices clericum ad hoc teneri? sic. episcopus tamen in hoc casu, & præmisso debet eam vnire ecclesiis aliis. 10. q. 3. vnio. de conf. dist. 1. omnes. h ¶*Stipẽdio priuatus.*] fed cui applicabitur hoc? Potest dici, quod canonicis infimul cũ episcopo. Hoc verum est in eo, quod de communi percipiebatur: aliàs videtur, quod tantum canonicis. argum. C. de her. decur. & naui. l. 1. 2. & 3. nisi cum iniuste priuatus est. tunc enim omnia ipe recuperat quæ amisit. ff. de re mi litar. l. penul. C. eod. l. 1. libr. 12. Laurentius,

5 Burch. l. 2. ca. 102. Iuo p. 6. ca. 179. & 180. C. 53. C. 48. 6 Burc. l. 2. c. 102. Iuo p. 6 se promouendũ consensit, vt dicitur extra c. 285. Burc. l. 2. c. 51. C. 50.

4 Burc. l. 2. c. 103. Iuo p. 7. c. 180.

† *al. præparet.* C. 49.

" Excõicati beneficium cui est assignandum.

" Interemptores sunt proxenetæ.

Cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vm autem.] Hæc dist. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima dicitur, ꝙ corde Deo est cantādum, nō tantum voce: & hoc probat duab. auctoritatib. Secunda ibi, *A quibus*. Tertia ibi, *Nunc autem*. Quarta ibi, *Quòd autem*, Ioan. de Fan.

CASVS. Proxima distinctione supra dictū est, quod clerici debent vigiliis insistere, & conuenire ad officia celebranda. Nunc vero in hac 92. dist. ostēdit Gratianus, qualiter debeant celebrare, cantando, s. magis corde quàm ore. Et continet quinque articulos.

1 Ans l. 7. c. 70. — a ¶ *Cum autē.*] Ostendit magister in præcedenti dist. quod clerici debent celebrare diuina officia in ecclesia. In hac 92. dist. ostendit magister qualiter, quia scilicet non debent vocis modulationi insistere[a], adiici tur etiam quod in ecclesia Romana diaconi cantare non debēt, sed verbo prædicationis vacare[b]. Posthea mouet incidentē q. vtrum episcopi qui non recipiūtur in sua ecclesia, possint in alia parochia episcopale officiū exercere[c].

Ephes. 5.

a Vt l. c. 1. *tal. vollinien dās, vt*

b Vt j. c. 2.

c Vt j. c. 5. d *episcopis. cum c. seq.*

Antantes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponūtur verba apostoli, vsque ibi, *Audiant*. In secunda parte ponuntur verba Hieronymi, quibus reprehendit eos qui in ecclesia voce tantum cantant, & non corde, & vngunt fauces & guttur, vt dulcius resonent in conspectu populi.

2 Ans l. 7. c. 69. Pol. l. 4. titul. 31. Iuo p. 2. c. 79.

b ¶ *Cantantes.*] hæc sunt verba Apostoli.

c ¶ *Audiant.*] verba Hieronymi exponentis.

d ¶ *Non voce.*] tantum. nam & voce decātandum est, vt de cōs. di. 5. non mediocriter. & ibi, psallite Deo in iubilatione. "tamē magis cordis deuotione, quam vocis iubilatione, vt 38. dist. sedulo. Vnde versus: *Non vox, sed vorum mon chordulæ musica, sed cor: Non clamans, sed amans: cantat in aure Dei.*

"Cordis de notione magis, q̄ vocis iubilatiōe, cantādum: "vocē aptare ad clarī cantādū, nō est peccatū.

e ¶ *Litiendo.*] vt populum delectent: nam nec ipsa veritas pronunciāda sic est, vt quis hominibus placeat. 22. q. 2. primum. "Iinire autem vt melius cantent & pronuntient, vel vti electuario, peccatum non est, si ad laudem Dei, & non gratia laudis consequendæ deliniantur. arg. 32. q. 4. obiiciuntur. procurare enim debent, vt clara voce non rauca pronuntiet, vt 21. dist. c. 1. vt populus plane intelligens dicat, Amen. vt 38. dist. sedulo.

f ¶ *Theatrales.*] Tragœdi sic faciebant in theatro decantando tragœdias, & dicuntur à tragos, quod est hircus, & oda, quòd est laus: quia hirco remunerabatur, propter fœtidam naturam hirci.

" Tragœdi vnde dñr,

AB OFFICIO. CASVS. Dictum est s. quòd corde cantandum est. Nunc vero ostendit, quod diacones ab officio cantandi sunt exempti, ne dū student cantilenis, ab altāris officio remoueantur. Et hic est secundus articulus.

g ¶ *Exempti.*] hoc intellige quando induti sunt in ecclesia ad cantādum Euangelium, & sic intellige sequens cap.

In sancta. CASVS. In ciuitate Romana cantores assumebantur ad administrandum altari: & diaconi dum deberent insistere officio prædicandi, vel eleemosynarum largitioni, cantibus operam dabāt, & sæpe ad iactantiam cantabant, vt à populo laudarentur, ex quo Deus stimulabatur, quòd Gregorius valde reprehēdit: vnde statuit, vt diaconi tantum Euangelium dicant, alia vero officia, scilicet cantandi psalmos & lectiones per subdiaconos expleantur, & per minores ordines in necessitate. Et dicūt quidam, ꝙ hoc c. loquitur de diaconis Romanæ curiæ. potest tamē intelligi de aliis diaconis, qui dum ministrant altari, cantibus non debent intendere, cum duo officia simul exercere non possint.

h ¶ *Prædicationis.*] j. 16. q. 1. adiicimus. contra. sed illud ex causa dictū est propter quosdā improbos monachos hoc sibi vsurpantes, 16. q. 1. peruenit. aliàs etiam diaconi possunt prædicare. Vel hoc intelli ge ex delegatioe. "sacerdotis hàs solius sacerdotis solius est officiū est prædicare. Vel prædicationē appellat lectionē Euangelicam.

i ¶ *Stimulet.*] idest, exasperet contra se.

k ¶ *In hac sede.*] Apostolica. ex hoc dicunt quidam hāc prohibitionē in ecclesia Romana tantum locum habere. alij tātum de Cardinalib. intelligūt. H. vero gñaliter intelligit esse prohibitum, cū s. ad legendū Euāgelium induti sunt, qd patet ex illo verbo q̄d j. dicit, inter Missarū. & causa huius constitutiōis fuit honestas. l ¶ *Solumq́.* arg. q. dia conus nō nisi causa necessitatis debet legere epistolā. 25. di. c. 1. &c.

A QVIBVS. Hæc est secunda pars di. in qua dr, ꝙ null[a] debet 3 In capitulo cātare in pulpito nisi lis Martini sit ordinatus. & hoc Bracar. c. 65. probat per c. seq. Io. de Fan.

CASVS. Dictum est 3. à quib. clerici debēt esse immunes. Nunc vero ostēdit, ꝙ presbyteri, & ceteri inferiores à suis epīs debent ordinari. quod probatur seq. c. cuius casus plānus est: & est tertius articulus.

m ¶ *Psallere.* Jar. "pro laicis qui non cantāt in pulpito, sed alibi in ecclesia. n ¶ *Qui ab episcopo.*] vel abbate. 69. dist. c. 1. vel etiam à sacerdote, vt 23. dist. psalmista. Sed aliter accipitur ibi psalmista. "Laici an possint in ecclesia cantare.

DE EPISCOPIS. CASVS. Ostensum est supra à quibus, & in quibus locis episcopi sunt ordinandi. Nunc vero inciderer quæritur de episcopis ordinatis, qui à parochianis suis non recipiuntur, vel aliqua de causa illuc ire nolunt, an in alterius episcopi parochia possint episcopale officium exercere? Et respondet, quod non, nisi inuitarentur: sed officium sacerdotale possunt exercere. Et est iste quartus articulus.

NVNC AVTEM. Hæc est tertia pars dist. in qua dicitur, quod si episcopus ad parochiam ad quam ordinatus est, non potest venire: ex causa potest exercere officium suum in ecclesia presbyterali vbi prius fuerat, ita ꝙ nō sit epō iniuriosus, in cuius parochia fuerit: & hoc probat per quinq; auctoritates sanctorum patrum. Io. de Fan.

Si quis ordinatus.] CASVS. Aliquis ordinatus in episcopum non poterat ire ad ecclesiam, ad quam electus erat, non sua culpa interueniente, sed propter populi contentionem, vel aliam iustam causam. Quæritum est an in parochia alterius possit officia celebrare? Et respondet, ꝙ sic, tanquam sacerdos, ita tamē, vt de reb. ecclesiæ vbi diuina celebrat, nihil sua auctoritate vsurpet, sed expectet quid synodus de eo statuat. Idem est casus sequentis c. & quod dicitur ibi, honoris, id est, honorabilis officij, idest, presbyterij.

o ¶ *Si quis.*] hæc tria capitula loquuntur de eadem materia: "scilicet cum quis est ordinatus episcopus ad aliquam ecclesiam, sed nō audet ire illuc propter scandalum, vel propter hostilitatem, vel qa ibi non recipitur aliqua de causa, sine culpa tamen sua, iste non debet aliquid præsumere de rebus ecclesiæ ad quam diuertit, & expectābit quousque prouideat ei synodus alibi. 7. q. 1. pastoris.

"Epō ds fr nodus pur ad dere qui ad ecclesiā sua audeat accedere.

p ¶ *Pro contentione populi.* Jarg. contra. 16. q. vlt. si plures.

q ¶ *Aut pro aliqua.*] scilicet de iure: quia dicunt se non elegisse eum, vel dicunt quod renuntiauit episcopatui.

a ¶ *Contingere.*] idest, non episcopalia, nisi inuitatus sit. arg. extra de eo qui renun. episc. c. 1. 7. q. 1. c. episcopi.

b ¶ *Iudicare.*] nam aliam ecclesiam si vacat debent ei conferre. 7. q. 1. pastoralis[a]. "sed & populus est excommunicādus, qui eum non recipit cum iustā cām. non prætendat, nisi hoc fiat scandalum timeatur: qa loqtur sicut & ipse excommunicatur cū ad ecclesiōe. Arc. eclesiam illam ire non vult. j. eo. c. 3. Ioan. "Excōicandus est populus suum recipiens episcopum.

a & j. e. c. pe. sed hoc ca. pastoralis. — c *Si quis.*] ¶ *Cuius est.*] i. ad quam. d ¶ *Aliam.*] quam forte allegat.

tal. conuenit e ¶ *Et honoris.*] Vt contra s. prox. ca. sed dic, honoris, i. honorabilis ministerij: quia in vestibus episcopalib[a] exercebit sacerdotale officium, non episcopale, nisi inuitatus sit, vt dixi s. c. prox. & maior reuerentia exhibebitur ei, quā alij presbytero simplici.

ita in epist. Pela. 2. Pol. ibid. Burch. l. 1. c. 141. Iuo p. 5. c. 152.

ADDITIO. Et hoc in memoriam dignitatis, vt ff. de decur. l. vl.

tal. cui. f ¶ *Prouinciæ.*] quæ sci licet habet decem vel vndecim episcopos & metropolitanum.

tal. vitet. 6. q. 3. scitote. Laur.

Si quis.] CASVS. Quæritum est qd debeat fieri de illis episcopis, qui cum in suis episcopatib. non recipiantur, per seditiones plebes alienas volunt vsurpare? Et respondet quod fi vo lunt pacifice ministrare in ordine presbyterij, in quo prius erant ante quam essent episcopi, non sunt repelendi. Si autem facere voluerint seditiones, repelli debent. sic intelligit casum Hu. licet Beneuen. in medio c. aliter intelligat dicens: Si velint Pacifice permanere vt presbyteri in ecclesiis, vt prius fuerant, non abiciantur, &c.

g ¶ *Si quis episcopi ordinati sunt.*] i. si q clerici ordinati sunt epi.

h ¶ *Vbi prius.*] i. in quo loco, vel in quo ordine. "Sed numquid prior ecclesia tenetur eos recipere? videtur quod non. 72. dist. placuit. arg. contra. 21. q. 2. si quis iam translatus. Ad hoc dic quod si habuit corporalem possessionem per se vel per alium eius ecclesię ad quam modo non recipitur, nō tenetur prior ecclesia eum recipere, licet nondum eius beneficium sit collatum. Si nō habuit possessionem[b], tenetur: licet iam alius cōcessa fuerint eius beneficia, vel p eū ea, vt ext. de elect. cum in cunctis. 7. q. 1. eos. C. de rep. her. l. vlt. Per alium dixi quia idem est ac si per se. ext. de præb. accedens. arg. 3. q. 1. c. 1. in §. 1. Ioan. hæc gl. non adaptatur ad textum. B.

"Epō ds fr nodus pur ad dere qui ad ecclesiā sua audeat accedere.

i ¶ *Non abiiciantur.*] Arg. quod non debet electus in alia prouincia priuari beneficio priore ante quàm transferatur ad aliam.

k ¶ *Dignitate.*] Sed numquid est clericus huius episcopi? Distingue: quia si non vult renuntiare episcopatui ad quem electus est, non erit clericus eius: remanebit tñ ei prius beneficium, quod ius conseruauit ei. Si vero renuntiauit, eius clericus erit, & ab eo iudicabitur. ext. de renun. ad supplicationem. nisi in criminali causa: tamen non potest eum deponere in memoriam pristinæ dignitatis. ff. de decu. l. vlt. Quod ergo dicit, auferatur honor, dic quòd per Papam: arg. C. vbi Iona. vel clarissl. vlt. circa medium. Ratione autem delicti potest eum excommunicare si excesserit in sua diœcesi, non abrenuntiet episcopatui: quia & posset quemlibet archiepiscopum non suum. argum. 6. q. 3. placuit. ff. de off. præsid. præses. Hoc tamen tene, quod sine licentia Papæ non abrenuntiabit. extra de translat. episcop. inter corporalia. Laur.

Si quis episcopus.] CASVS. Dicit hic, qd si quis epūs negligit ire ad ecclesiam suam, debet communione priuari donec coactē vadat, vel donec synodus aliquid decreuerit de ipso. †ιναρχήσας, id est, abdicatos.

1 ¶ *Impositionem.*] i. ordinem episcopalem. m ¶ *Nec acquieuerit.*] intra tres menses. j. 100. di. quoniā spōsā. tū intra duos mēses, &c. ext. de conu. coniug. ex publico. Ioan.

3 Po. l. 2. ti. 12 Burc. l. 1. c. 7 Iuo part. 5. c. 148.

Si quis episcopus.] Quæritum est qd debeat fieri de epō, q cum nō habeat ecclesiam propriam, surripit sine concilio metropolitani vacātem epatum? Et resp. q debet abiici: etiam si populus quem seduxit, velit ipsum habere.

n *Episcopus vacans.*] i. vacās episcopatu, vel episcopatum non habēs: "sicut dī mulier vacans quæ virum nō cās est q̄ viuū habet. ff. ad l. Iul. de vi rū fi habet. publ. qui cœtu. §. qui vacantem. Ioan.

"Mulier va cans quæ virum nō cās est q̄ viuū habet. Burchar. l. 1. 54. dist. generalis. Sed si bene promotus esset, ecclesia non tenetur ei restituere: & ideo bonus deterioris est conditionis quam malus. Io. Sed contra extra de fim. de hoc. Sol. in simoniaco dicunt quidam, ꝙ nihil debet ei restitui: & qd dicit illa decr. veniēs. dispēsatio fuit. Alij dicunt, ꝙ propter delictum abbatis & monachorū hoc continget. s. dicit ꝙ clerico in læculo remanenti nil restituitur: secus si ad religionem transiit, vt 55. dist. 91. c. 27. q. 1. si quis rapuerit. De clerico autem sæculari qui remouetur ab ecclesia, quid iuris sit fi aliqua contulit[c]. no. ext. de cler. coniu. quod à te. B.

c In ipso intuitu. 6 In cap. M. ex. Tol. j. c. 5 d Cōc. tex. i aut. vt iu. fi. quoq. fust. §. cogitatio. coll. 2. e Dicvt dixi 63. dist. Salonitanę. Arc.

Intrusus recipiat an ecclesiæ contulit.

4 Apud Martin. Bra. c. 9. Burchar. l. 1. 5. c. 39. Iuo p. c. 150.

iij [3] SI quis episcopus per manus impositionem [l] episcopatum acceperit, & [a] sibi commissum ministerium subire negle xerit, nec acquieuerit[m] ire ad ecclesiam sibi commissam: hunc oportet communione priuari, donec susceperit coactus officium, aut certe de eo aliquid integra decreuerit eiusdem prouincię synodus sacerdotum.

a ¶ Et sibi.] It. *a etiam Burchardus, & Iuo. Sed in versione Dionysij, quam in ceteris partibus referunt, legitur*: & præsse populo constitutus ministerium subire, &c. *quod ad verbum de græco expressum est.*

Item ex eodem, c. 16.

¶ Sine concilio integri ordinis vacantem episcopus vacans ecclesiam non adeat. C. VIII.

iiij [4] SI quis episcopus [n] vacans in ecclesiam non habentem episcopum surripiens populos sine concilio integri ordinis irruerit[o], etiam si populus, quem seduxit, desideret Pillum: alienum eum ab ecclesia esse oportet. Inte grum autem, & perfectum q̄ concilium dicimus illud, cui metropolitanus [a] episcopus interfuit.

4 *Quòd autem supra clerici se vigiliis subtrahentes excommunicari iubēntur, de his intelligendum est, qui ab episcopo frequenter admoniti negligentiam suam corrigere contemnunt.*

Vnde in concilio Martini Papæ legitur. [6]

¶ *Hæc versio, quam & Gratianus, & Burchardus, & Iuo fecerunt, eadem fere est atque illa Martini Bracarensis. Dionysiana vero longe magis accedit ad verba græca.*

a ¶ Mētropolitanus.] *Addendum est*, Metropolitanus etiam. *Sic enim græce*: καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως.

tal. vt ad ea. — 1 Ans l. 7. c. 70. — a Vt l. c. 1. *tal. vollinien dās, vt* — b Vt j. c. 2. — c Vt j. c. 5. d *episcopis. cum c. seq.* — 2 Ans l. 7. c. 69. Pol. l. 4. titul. 31. Iuo p. 2. c. 79. — e *Litiendo.* — "Cordis de notione magis, q̄ vocis iubilatiōe, cantādum: "vocē aptare ad clarī cantādū, nō est peccatū. — "Tragœdi vnde dñr, — *Antantes.* — *Ephes. 5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quis presbyter.] Casvs. Dicitur in hoc c. quod si quis clericus noluerit diuinis officiis admonitus interesse, deponi debet.

a ¶ *Deputatus.*]Per hanc litteram dicũt quidam illum teneri ad hoc tantum qui alicui ecclesiæ intitulatus est: aliàs non, etiam si ordinatus sit ad titulum suæ possessionis. ext. de præben. episcopus. Tu dic enim & quèlibet clericum teneri ad hoc, licet nõ teneatur specialiter ad hanc vel illam ecclesiam. sic subaudi extra de reg. super eo.

"officia matutina & vespertina.

b ¶ *Matutinis.*] "Matituna dicũtur officia quę celebrãtur à mane vsque[a] ad nonam, vespertina à nona vsque ad noctem. 11. q. 3. si quis episcopus in concilio.

a Exclusiue tenetur, secũdũ Hug. † *al. sacrificium.*

Additio. Sed aliter ibi exponitur secundum Lauren. vt ibi dicam. Arch.

c ¶ *Conuenerit.*] Nam ex præcepto tenetur clerici ad horas. extra de cele. miss. dolentes. in fi. ibi videas. Arch.

" Offensa prima dꝫ impunita. † *al. ex ordine.*

d ¶ *Castigatus.*]" No. ꝙ pro prima offensa si est quis puniendus, vt 74. dist. honoratus. & ext. de of. cust. c. 1.

Bedientiam.]In hac dist. incipit 7. pars tractat[a] distinctionum. Et hæc dist. diuiditur in septem partes: in quarũ prima tractat de obedientia quam debent omnes catholici ecclesiæ Romanę

1 Clem. ep. 1. Anacl. ep. 1. Alex. epi. 1. Fabian. ep. 1. Cõc. Vasen. 1. c. 6. 2. q. 3. c. 15. Iuo p. 14. c. 22. Anſ. l. 1. c. 6. Pol. l. 1. tit. 16.

capiti suo, & hoc pro bat quatuor auctoritatibus. Secunda ibi, *Reliqui.* Tertia ibi, *Vt igitur ex præmissis.* Quarta ibi, *Compagis.* Quinta ibi, *Diacon.* Sexta ibi, *Hoc capitulo.* Septima ibi, *Hoc autem.* Ioan. de Fan.

Casvs. Supra ostensũ est in quib. locis prælati debeant ordinari, sed ꝙ prælatura con temptibilis est sine obediẽtia minorum; ideo in hac 96. dist. ostẽdit, quod minores gradatim debent maioribus reuerẽtiam exhibere: & primo docet, ꝙ Papę omnes subiecti sunt generaliter, intantum vt nulli liceat ei communicare cui ipse Papa pro suis malis actib. non communicat.

†al. habere] al. gratiare parare.

e ¶ *Obedientiam.*] Hic intitulatur 83. dist. in qua ostẽdit magister ha ẽtenus qualiter & à quibus & in quibus locis clerici & prælati debent ordinari: sed ꝙ dignitas prelatorum sine obedientia contẽptibilis est: ideo ostendit hic de obedientia quam debent inferiores superioribus. Et primo de obedientia quæ debetur Papæ. Secundo de obedientia quam debent minores maioribꝰ rõne ordinis: postea de obedientia quam subditi clerici debent epis suis. ostendit etiam diam inter presbyteros & diaconos, qñque loquens contra istos, qñque contra illos. ad vltimũ ostẽdit presbyteros maiores esse diaconis. " No, autem quod obedientia consistit in tribus. in reuerentia exhibenda, in mandato suscipiendo, in iudicio subeundo. Reuerentiam debet minor vt assurgat maiori, & cedat ei primum locum in sedendo & cundo, nisi minori maior administratio commissa sit. yñ archipresbyter vel presbyter archidiacono debet reuerentiam, licet ordine maior sit, ratione maioris administrationis. 25. dist. c. 1. hac consideratione qñque presbyter tenetur obedire diacono præ lato. In mãdato aũt & iudicio nemo tenetur obedire, nisi ei qui hẽt administrationem vel iurisdictionem super eum, & nisi ab eo absq; natur per appellationem, vel recusationem, vel si ei cõtrouersiam moueat, vel si prælatus deponatur. 8. q. 4. in summa. & c. nonne. I. f. ¶ *Clementu.*] in presbyterum. nam Petro viuente non fuit Clemens Papa, 8. q. 1. si Petrus.

" Obedientia in tribus consistit.

b id ẽ, si moueatur qõ inter platũ & clericum suũ. 11. q. 1. d pſona. extr. de fo. cõpe. si quis contra. Arch.

Additio. Ad hoc 14. q. 6. c. alius. & c. seq. Arch.

Si inimicus est.] Casvs. Petrus apostolus cum instituit sibi Clementem successorem, docuit populos & omnes subiectos vt omnibus præest, & per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si vero quis amicus fuerit his, quibus ipse amicus non est, & locutus fuerit his, quibus ipse non loquitur: vnus est & ipse ex illis, qui exterminare[n] Dei ecclesiam volunt, & cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est. Et est multo nequior hostis ° hic, quàm illi, qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem, quæ sunt inimica, gerit, & ecclesiam dispergit, ac vastat. Ideoque [A] charissimi his Apostolicis institutis vos monentes instruimus, vt effecta certior charitas vestra solicitius deinceps agere studeat, & cautius: ne peruersi, & infideles homines lædendi fideles, ac beneuolos habeant facultatem.

¶Excõmunicetur clericus, qui ab episcopo commonitus, matutinis, vel vespertinis horis adesse neglexerit.

C. IX.

V Si quis presbyter, aut diaconus, vel quilibet clericus ecclesiæ deputatus [a] si intra ciuitatem fuerit, aut in qualibet loco in quo ecclesia est, & ad quotidianum psallendi officium † matutinis [b], vel vespertinis horis ad ecclesiam non conuenerit [c], deponatur à clero: si tamen castigatus [d] veniam ab episcopo per satisfactionem noluerit promereri.

DISTINCT. XCIII.

Bedientiam [e] *autem inferiores ordines † superioribus debẽt. Summo enim Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit: nec in ecclesia esse poterit, qui eius cathedram deserit. Vnde Beatus Apostolorum princeps Petrus in ordinatione Clementis [f] populum alloquens inter cetera ait.*

¶ Cui pro actibus suis Apostolicus inimicatur, communicare non debemus. C. I.

1 SI inimicus est [g] iste Clemens Alicui pro actibus suis, vos nolite [h] expectare [i], vt ipse vobis dicat [k], cum illo nolite [l] amici esse: sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum: sed nec loqui his, quibus ipse non loquitur [m]: vt vnusquisque, qui in culpa est, dum cupit omnium vestrũ amicitias ferre †, festinet citius reconciliari ei, qui ipso quis suspectus est, quod inimicorum est amicus, arg. 3. q. 5. c. 3. & ob hoc filius matrem exheredat. C. de inoffic. testament. l. liberi. Et est simile extra de accus. cum oporteat.

" Inimicorũ amicꝰ est suspectus.

m ¶ *Non loquitur.*] hoc verum est in hoc casu, si qui scilicet excõicati sunt: secus si propter priuatum odium alicui non loqueretur.

n ¶ *Qui exterminare.*] 7. 24. q. 1. quoniam vetus.

o ¶ *Hostis.*]Vnde Boetius: " Nulla pestis efficacior est ad nocẽdum, quàm familiaris inimicus. arg. C. de dolo. l. 1. ata. vnde: Non est deterior hostis, quàm fictus amicus. Non odium grauius, quàm simulatus amor. vnde illud etiam: Mus in pera, &c. arg. 13. q. 1. §. item præcepit. sim. est 12. q. 1. certe. Ioan.

" familiares inimici sũt pestiferi.

Miratus valde sum.] Casvs. Gregorius excommunicauit Maximum archiepiscopum Salonitan. qui fuerat simoniace ordinatus, à cuius communione nullus se remouit, nisi episcopus Paulinus, & Honoratus eius ecclesiæ archidiaconus. vnde Gregorius oẽs alios reprehendit: qa quẽ Apostolica sedes repellit, oẽs debent habere repulsum, donec ab illatis criminib. mũdetur. Seq. c. patet.

p ¶ *clero.*]&ita quilibet episcopus suffraganeus est de clero metropolitani. arg. extra de post. præl. bonæ. arg. 86. dist. si quid vero. Forte iste fuerat canonicus, & ad hoc retinebat ibi præbendam, q ¶ *Vix.*]" quod ergo vix fit, tamen fit. ff. de iudic. vix. 19. dist. in memoriam. arg. contra. ff. ad Velleian. tutor. quia ibi dicitur vix fieri, vt quis pro se apud eumdem intercedat. & ita vix. idest, numquam. sic 2. q. 6. §. biduum. ver. si aduersus.

" qd vix fit, fieri dicitur

r ¶ *Ordinibus.*]arg. pro eis qui multitudinem nõ sequuntur, vt 7. q. 1. denique. " & quod consuetudo non excusat à delicto vel pœna. arg. 2. q. 1. multi. §. dist. 23. in nomine. arg. contra §. dist. 19. in canonicis.

" Multitudo facit delictũ

s ¶ *Filij.*] qui ergo priuati sunt à sacramentis, filij sunt ecclesiæ: quia

" Extra ecclesiam est, q cum eꝓo non est.

quia sunt episcopi, ſ. filij; " cum certum est, ꝙ qui non est cum eꝓo, extra ecclesiam est. ar. 7. q. 1. scire. Vel dic, quod iam erant absoluti, vel quia causa humilitatis hoc dixit. 2. q. 7. nos si incompetenter.

Vi cathedram episcopi.] Casvs. Dictum est §. ꝙ oẽs debẽt obedire Papæ. Nũc aũt dicit, ꝙ eꝓi q subsunt Papæ immediate, hanc ei reuerentiam debent, vt singulis annis curiam visitent. & hoc probatur seq. c.

Iuxta.] Casvs. Dicitur hic, ꝙ eꝓi qui subsunt Ro. eccl. nullo mediante, si vicini sunt, quoliber anno sedẽ Apostolicam visitent per se vel per alĩũ. Si vero sunt remoti, faciant sicut in chirographo suo cõtinetur. Et quicumq; hoc contempserit, nisi sit valitudine impedit[e], canonicis regulis subiacebit.

a ¶ *Iuxta.*] hoc ca. loquitur de eis qui subsunt Domino Papæ nullo medio.

b ¶ *Propinqui sunt.*] q scilicet in eadẽ puincia sunt, illos vocat lex præsentes. C. de præſc. x. an. l. vlt.

Additio. Ad hoc extra de ma. & obe. humilis. vbi de hoc.

c ¶ *Præsententur.*] per se vel per alios. extra de iureiu. ego N.

d ¶ *De longinquo.*] ar. rõne loci permittitur quod aliàs nõ permitit. ar. 24. q. 1. pudenda. 3. dist. 63. cũ longe. 3. dist. 29. c. 1. & 2. 3. di. 4. erit. 3. dist. 63. c. 1. & 2. Et dic de longinquo, vt sunt vltra Italiã constituti, vt ext. de elec. nihil est qd ecclesiæ.

" Vel remotos vocat vltra duas dietas, vt ext. de resc. nonnulli.

e ¶ *Iuxta.*] ar. " ꝙ expediri per alios suffi cit quod iuste impeditus per se facere nõ põt. 28. di. episcopus.

f ¶ *Chirographum.*]ex tra de elect. significasti. in parte decisa. 3. 65. dist. si quis. 5. q. 3. si ægrotans.

g ¶ *Canonicis.*] 3. dist. 18. si qs episcoporum.

RELIQVI. Hæc est 2. pars huius distin. in qua dr, ꝙ omnes minores in ordine, vel dignitate debent suis maiorib. reuerentiam præstare, & hoc probat per 7. aucth.

Casvs. Dictum est 3. qualiter oẽs debẽt obedire Papę. Nũc aũt dicit Grat. ꝙ in ecclesia ab ostiario vsq; ad eꝑm gradatim minor dẽt obedire supiori. quod, pbat per seq. c.

Subdiacono.]

Casvs. dr hic, ꝙ à subdiacono vsq; ad lectores debẽt oẽs obedire Cardinali diacono, deinde Pontifici presbyter, presbytero diaconus, &c.

h ¶ *Ad lectores.*] hic nomine lectorum omnes inferiores ordines comprehendit.

i ¶ *Honorem.*]ratione ordinis. hæc est enim iustitia, vt minor seruiat maiori. 33. q. vlt. est ordo. nisi minor in administratione maioris sit. 95. dist. c. 1. vel nisi obtineat locum superioris, ſ. eo. c. vlt.

k ¶ *Abbas.*] " logtur secundũ ea tpa cũ monachi non erãt clerici, vt ſ. 16. q. 1. generaliter.

" Monachi olim ñ erãt clerici.

" Vel forte quilibet clericus dignior est quolibet monacho. ſecularis est arg. 16. q. 1. alia est causa. & c. legi. hodie ma ior honor debetur ab batib. quam aliis cleri cis. arg. ext. de æta. & qual. c. 1. 69. dist. c. 1.

" Clericus dignior mo nacho.

l ¶ *Siue in gremio.*] ar. cõtra 95. dist. eps. 2. Nã ibi dr, quod in domo collega debet esse, prælatus in ecclesia.

Diaconi.]Casvs. Dr hic, ꝙ diaconi velut oculi episcopi debẽt oĩa considerare, & si viderint aliqua corrigenda, si significent eꝓo. & per hoc ostenditur, ꝙ debent eꝓo obedire.

5 Et l. 2. cõst. c. 48.

m ¶ *Oculi.*]Et no, ꝙ loco diaconorũ succeſerunt archidiaconi,

" Archidiaconi sunt oculi epi.

" qui dicuntur oculi episcopi, qui perlustrant. alia causa habetur ſ. eo. diaconi.

n ¶ *Oberrantes.*] Sunt & alij oculi circumlustrates synodales testes. 35. q. 6. eps in synodo. Vel ibi logtur de excessibus laicorum, hic clericorũ. H.

o ¶ *Præcipitio.*] ergo nõ tñ tenetur qs denũtiare iam commiſſum crimẽ, sed etiam committẽdum. quod verum est. 22. q. 5. hoc vr. ar. ext. de cog. spi. tua. de consecr. dist. 2. cum omne crimen.

6 Anſel. l. 7. c. 67.

Acerdotes vero.] Casvs. Probat Clemens in hoc c. ꝙ reuerẽtia est exhibenda, & hoc pbat auctoritate Petri dicentis: Vos estis sal terræ. & auctoritate Domini dicentis: Beati estis, &c.

Matth. 5.

p ¶ *Sal terræ.*]in omnibus enim operib. nostris sal offerre debemus. de conſe dist. 4. sal. & per sal sapientia intelligitur. 43. dist rectos.

7 Concord. cõc. Mogũt. sub Carolo, c. 22.

8 Burc. l. 2. c. 226. Iuo p. 6 c. 301.

q ¶ *Maledixerint.*] nõ ꝙ ex maledictione benedictionem qs consequatur, ſed ex patiẽtia quam sustinet. 11. q. 3. qui iustus. L.

Villa.] Casvs. Quæstum fuit quid dẽat fieri de illis clericis, q sub nullius epi disciplina gubernantur? Et resp. qd debent à suo officio remoueri. tales eñ acephali dñi: q vero suis maioribus recte obediunt, donum consequuntur à Deo. Seq. ca p. patet.

r ¶ *Nulla.*]] 18. q. 2. ab batibus.

s ¶ *Acephalos.*]priuile giati tamen qui Papę subsunt

Iuo par. 5. c. 361. † *al. quem.*

1 Leo epi. 4. c. 7. Pol. l. 4. c. 25. Anſ. l. 6 c. 164.

" Remoti q dicuntur. † *al. Idibus Maij.*

" impeditus, pallũ expedire pt officium suum.

2 Anſel. l. 3. c. 11.

3 Burc. l. 2. c. 224. Iuo p. 6 c. 299. Anſ. l. 7. c. 66.

4 No. ex isto text. ꝙ hæc dictio, à, ex cludit. simi. text. hẽs ſ l. rõne. §. fi. ff. de acti. em.

" qd vix fit, fieri dicitur

" Multitudo facit delictũ

" familiares inimici sũt pestiferi.

" Inimicorũ amicꝰ est suspectus.

" Obedientia in tribus consistit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Adde qđ acephali dicũtur illi q̃ sunt sine capite, vt hic. cõcor. gl. in aut. đ ap. §. gñalẽ. col. 4 " Eremitæ subsint epõ 1 Iuo par. 6. c. 245.

2 Pol. l. 2. tit. 38. Ans. l. 7. c. 69.

" Diaconi 7. debẽt esse in ecclesia episcopali.

† abest ab Orig.

3 Ex prisca versione. Ordo Ro. c. 9. Conc. Aqsgr. c. 64. 8 Burc. lib. 2. c. 219. Iuo part. 6. c. 294. & 295 Act. 7.

b Quia forte timore hæreticorũ ñ audet fodere. &hæc exposit o cõgruit illi lꝛæ, q̃ habet pol. Iuantur, aut desp iciatur.

¶ Illi in Deum scandalizantur, qui suo non obediunt episcopo. C. X.

1 ILle procul dubio scandalizatur [a] in Deum, qui recte non docet, & qui eius scandalizat episcopum, vel sacerdotem.

Item Euaristus ad episcopos Africanos, epist. 1.

¶ Septem debent esse diaconi in vnaquaque ciuitate. C. XI.

2 Diaconi [b] (qui quasi oculi videntur esse episcopi) in vna quaque ciuitate, iuxta Apostolorum constituta, septem debent esse, qui custodiant episcopum prædicantem: ne aut ipse episcopus † [c] ab insidiatoribus quoquo modo infestatur, aut lædatur à suis: aut verba [d] diuina, detrahendo [e] aut insidiando, polluantur, vel despiciantur, sed veritas spirituali redoleat [f] feruore, & pax prædicata labiis, animi cum voluntate [g] concordet.

Item ex concilio Neocæsariensi, c. 14. [3]

¶ De eodem. C. XII.

[8] Diaconi septem esse debent secundum regulam, quam uis [A] magna sit ciuitas. Regulæ autem auctoritas ista est, quod & liber Actuum [h] Apostolorum idem insinuat.

A ¶ Quamuis magna.] *Antea legebatur, quamuis non magna. Emendatum est ex canone græco, (qui etiam recitatur in sexta synodo c. 16.) & ex vulgatis etiam versionibus. In canonibus primæ Nicænæ synodi, qui ex Arabico in Latinum conuersi nuper editi sunt, canone 62. multa habentur ad hanc rem pertinentia: quem fortasse canonem significauit Andreas Colossensis septima actione synodi Florentinæ.*

3 *Vt igitur ex præmissis* [i] *apparet, diaconi debent obedientiam presbyteris, sicut presbyteri episcopis. Sed diaconi superbientes, sacerdotibus æquari, vel potius præferri quærebant: contra quorum insolentiam nullorum auctoritates manauerunt, eorum supercilium reprimentes, atque vt sacerdotibus condignam obedientiam exhibeant, decernentes.*

Vnde Gelasius A *Papa in epist. ad episcopos per Lucaniam, c. 9. & 10 ait.*

A ¶ Gelasius.] *Sic est in plerisque manuscriptis, & apud Burc. & Iuonem. Nam in impressis erat* Pelagius.

¶ Nihil eorum quæ sunt decreta primis ordinibus, vendicent diaconi. C. XIII.

4 Diaconos propriam constituimus seruare mẽsuram, nec vltra tenorem paternis canonibus deputatum [k] quippiam tentare permittimus: Nihil eorum suo ministerio penitus applicare, quæ primis [l] ordinibus propriè decreuit antiquitas. Absque episcopo [m], vel presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis fortassis ordinibus † longius constitutis, necessitas [n] extrema compellat. Quod & laicis Christianis o facere plerumque conceditur. & *infra.* ¶ [5] Sacri corporis prærogationem † sub conspectu põtificis, seu presbyteri (nisi his absentibus) ius non habeant exercendi.

Item in concilio Nicæno, c. 14. seu 18. [6]

¶ Inferiores presbyteris se diaconi cognoscant. C. XIIII.

7 PEruenit ad sanctum concilium, quòd in locis quibusdam, & ciuitatibus, presbyteris sacramenta P diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, vt hi qui offerendi sacrificij non habent potestatem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant. Sed & illud innotuit, quòd quidã diaconi etiam ¶ ante episcopos sacramenta [A] sumunt. Hæc ergo omnia amputentur: & in sua diaconi mensura permaneant: scientes, quòd episcoporum quidem ministri sunt, inferiores autem presbyteris habentur. Per ordinem ergo post presbyteros gratiam sacræ communionis accipiant, aut episcopo, aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio [r] presbyterorum diaconis liceat: quia si hoc fiat, præter regulam, & ordinem probatur existere. Si quis autem etiam post has definitiones obedire noluerit, à ministerio cessare debebit.

¶ *Prior pars huius c. vsque ad ver.* amputentur. *est ex prisca versione in can. 14. Reliqua vero pars est ex versione Dionysij in canone 18. quam quidem totam offerunt, & codex canonum, & Burchardus, & Iuo.*

A ¶ Sacramenta sumunt.] *Græce est:* τὰς ἁγιασμένας ἀπὸτων ἱερέων, *quod Dionysius vertit*, oblata contingant. *quamquam Burchardus, & Iuo hoc vno fere loco discrepantes habent, ille quidem*, sacra oblata contingant: *hic vero*, sacram oblationem contingant.

Item ex concilio Laodicensi, c. 20. [8]

qui contra. ibi in pœnam dicitur de diaconis, panem offerant, quare de iure licitum esse videtur. Ioannes. Sed illud intelligitur quando in principio secretorum diaconus accipiens patenam cum pane offert sacerdoti. Imponitur ergo diaconis ad pœnam, ne panem offerant altario ministrando: hic autem prohibetur ne post sacramenta confecta corpus Christi porrigant sacerdoti, vt sumat. B.

q ¶ *Etiam ante episcopos.* Idest, antequam episcopi sumant.

r ¶ *In medio.*] secundum consuetudinem diuersorum locorum hæc variantur [q]. in quibusdam enim locis hæc obseruantur: in quibusdam non.

k ¶ *Deputatum.*] scilicet diaconis. sic 18. q. 2. hoc tantum.

l ¶ *Primis.*] idest, maioribus: episcopali scilicet, & presbyterali: " & " Eparum ita episcopatus est ordo, vt 83. distinct. cum in præterito. 21. dist. clericos. ad idem 21. dist. c. 1. est ordo.

m *Absque episcopo.*] i. absente episcopo, vel presbytero: quibus solum baptizandi ministeriũ permissum est, vt de conse. di. 4. constat. & dic quòd absq; episcopo, i. præter auctoritatem eius.

n ¶ *Necessitas.*] No. " q̃ vbi necessitas exigit, & presbyter est absens, potest diaconus Xpi ægris etiam iure suo baptizare, & corpus Christi erogare infirmis, si consecratum est: sed in ecclesia in præsentia presbyteri nõ potest, etiam si necessitas exigat, nisi iussus à presbytero: puta cũ multi sunt qui indigẽt baptismo, & presbyter nõ potest omnibus sufficere, similiter si multi sunt qui volunt accipere corpus Christi: nec presbyter sufficit omnib. o ¶ *Christianis.*] Et ẽt hæreticis ", vt j. 1. q. 1. quod quidam, &c.

P *Eruenit.*] Casvs. Diaconi in tribus delinquebant. Primo, quia post consecratio nem porrigebant hostiam sacerdotib. Secundo, quia sumebãt sacramenta in Missa priusquam episcopi. Tertio quia sedebant in medio presbyterorum. Statutum ergo fuit in Niceno concilio, vt decetero talia nõ faciant, sed in sua mẽsura permaneant: & si quis obedire noluerit, cesset ab officio. Capitula quæ sequuntur, plana sunt vsque ad c. nonnulli.

p ¶ *Sacramenta.*] idest Eucharistiam confectam: sanguinem autem bene porrigunt. j. eod. diaconi sunt. & versi. sacerdotibus. & hæc est ratio quare sacerdos corpus Christi per se sumat, calicem autem de altari presbyteris sumere nõ licet, sed diaconus eis porriget: " quia sumptio corporis futura resurrectionem corporum significat, quam Deus sua virtute faciet sine omni ministerio. " Sed sumptio sanguinis significat redemptionem peccatorum, quæ fit intercessionibus aliorum. 13. q. 3. c. animæ. 3. dist. 50. presbyteros

a ¶ *On oportet.*] ¶ *Sed iussione.*] hoc obseruatur secũdum consuetudinem quarumdam ecclesiarum cum redit à lectione Euangelij. Laur.

b ¶ *On oportet.*] ¶ *Panem.*] i. corpus Domini. Dare, i. porrigere, s. aliis post confectionem sine licentia sacerdotis. Vel dic, dare, id est confiteri: quod ad solum presbyterum pertinet. 1. q. 1. dictũ. ext. de sum. tri. firmiter.

1 Ans. l. 7. c. 65. Burc. l. 2. c. 221. Iuo p. 6. c. 396.

c ¶ *Diaconi ita se.*] in Missa: nam alibi magis sunt ministri episcopi.

d ¶ *Resente.*] ¶ *Eroget.*] iussus vel non iussus, longe tamen positis episcopo vel presbytero. 3. ead. diaconus.

2 Aquisgra. c. 78.

e ¶ *Diaconus.*] ¶ *Loco.*] i. aliquo: de omni [a] tamen honesto. ff. d arb. si cum dies. §. si arbiter. & ff. de mun. & hon. vt gradatim. §. 1.

f ¶ *Diaconus in conuentu.*] vbi conueniunt ad synodum.

g ¶ *Loquatur.*] i. prædicet, nam officium prædicandi presbyterorum est. 16. q. 1. adiicimus. Hug.

h ¶ *Alba.*] i. dalmatica. arg. 11. q. 3. episcopus presbyter.

i ¶ *Vel lectionis.*] Euangelij.

a Sic 1. q. 7. si qs oẽm. 15 q. 1. mulier.

N *Onnulli.* Casvs. Quidam diaconi in choro volebant esse in loco digniori, volentes sacerdotib. præferri: sed concilio Toletanum statuit vt tam diacones quàm presbyteri perseuerent in locis sibi deputatis: ita vt diaconi cognoscant presbyteros esse maiores se.

k ¶ *Atque in primo.*] id est, in primo ordine, vt fit Parisius.

b i. maiores quasi fiẽt i vtroq; choro diuisi, ita q̃ sbyteri i primo, diacono in secundo. Pet. ibid. 4 Poly. ibid. Ansel. l. 7. c. 66. Burc. l. 5. c. 13. Iuo p. 2 c. 23.

5 Ans. ibid.

¶ Diaconus honorem exhibeat presbytero, & ipse ab inferioribus honorẽtur. C. XV.

j ¶ ON oportet diaconum coram presbytero sedere: sed iussione [a] presbyteri sedeat: similiter autem diaconus honorem habeat à sequentibus, id est à subdiaconis, & omnibus clericis.

Item ex eodem. c. 25. [2]

¶ Caliçem benedicere, & panem dare diaconis non licet. C. XVI.

ij ¶ ON oportet diaconos [A] panem [b] dare, nec calicem benedicere.

A ¶ Diaconos.] *In vetustioribus priscæ versionis editionibus est*, diaconem. *Græce est*, ὑπηρέτας, *quod Dionysius vertit*, subdiaconos, *& sic habetur in concilio Aquisgranensi.*

Item ex concilio Carthag. quarto [A] *37.*

¶ Sicut episcopis, ita & presbyteri diaconi ministrent. C. XVII.

3 Pol. l. 2. tit. 39. Ans. l. 7. c. 63.

3 DIaconi ita se [c] presbyteri, sicut episcopi ministros esse cognoscant.

A ¶ Quarto.] *Caput hoc cum duobus sequentibus habetur in concilio quarto Carthaginensi, & in codicibus Gratiani etiam manuscripti, itemque apud Anselmum titulo huius capitis erat additum:* Carthaginẽsi quarto, cui Papa Zozimus interfuit per Vicarios, *quod maxime conuenire ostendunt acta sexta synodi Carthaginensis: ad quam Zozimus Faustinum Potentinæ ecclesiæ episcopũ, Philippum, & Asellum legatos misit. Nam quarta habita est. Honorio iij. & Eutychiano coss. sexta vero Honorio xij. & Theodosio viij coss. id est anno vigesimo post. Quo anno (prout ex africano concilio can. 76. & sequentibus apparet) contra Pelagij, & Cælestij hæresim quædam sunt definita, cum Cælestinus ad Zozimum Papam appellasset: quod ex nonnulli manuscripti is Zozimi, & episcoporum Africæ ad ipsum epistolis, quæ in bibliotheca Vaticana seruantur, demonstratur. Quare, cum Zozimus in Pontificatu duos tantum annos, & menses aliquot vixerit, ne cessarium est multo ante ipsius Pontificatum quartã synodũ Carthaginensem habitã fuisse.*

Item ex eodem, c. 38.

¶ De eodem. C. XVIII.

4 PRæsente presbytero diaconus [d] Eucharistiam corporis Christi populo, si necessitas cogat, iussus eroget [d].

Item ex eodem, c. 39. 40. & 41.

¶ De eodem. C. XIX.

5 DIaconus sedeat quolibet loco [e], iubente presbytero. Item diaconus [f] in conuentu presbyterorum interrogatus loquatur ℈. Alba [h] vero tempore oblationis tantum, vel lectionis [i] vtatur †.

Item ex concilio Toletano 4. c. 38.

¶ Diaconi presbyteris se superiores non cognoscant. C. XX.

6 NOnnulli diaconi intãtam erumpunt superbiam, vt sese presbyteris anteponant, atque in primo [k] choro ipsi priores

caligæ episcopales, & est masculini generis. Ioan.

Additio. scilicet compagus compagi. Hug.

n ¶ *Nec mappulis.*] " i. ornamentis equorum, quæ Constantinus concessit cardinalib. j. 96. di. Constantinus. nam mappa ornamẽtum est equi. similiter in Auth. de consu. §. quantacumq; " c. & sunt quædam alba linteamina quibus cõperiuntur eq Cardinalium, cum p cessionem faciunt. Alij dicunt q̃ mappulæ sunt mitræ epales.

P *Eruenit.*] Casvs. Apostolicus conferat solis diaconi bus ecclesiæ Messan. vti cõpagis: quos tamen postea diaconus Catinensis ecclesiæ portare præsumpsit. Præcepit ergo Greg. Ioanni episcopo Syracusano, vt subtiliter inuestiget an p se, an alterius auctoritate hoc fecerit, qa si male vsurpata non punia ntur, via delinquẽtibus aliis aperitur.

o ¶ *Alicuius.*] Arg. ex hoc & seq. c. " habes quod illud videtur p vi, qd cõcedit qd non ostenditur esse concessum. ar. di. 100. contra morem. ar. contra 63. dist. 30. 9. 3. illud. & de despon. imp. c. 1. in fi.

p ¶ *Auctoritatem.*] Nã si maioris auctoritate hoc fecisset, hoc esset vtcumque excusabile. ar. dist. 63, Salonitanæ. & di. 28. diaconi c. & Ar. ad hoc ff. d of. procons. & l. 1. deque obseruare. §. antequam. & l. 1. deque ff. mand.

" Mappulæ qd signent. clde arg. C. nul. li. 1 fræ. &c. l. vnica. lib. 11.

† *al. sibi.*

P *Eruenit.*] Casvs. Apostolicus conferat solis diaconi bus ecclesiæ Messan. vti cõpagis: quos tamen postea diaconus Catinensis ecclesiæ portare præsumpsit. Præcepit ergo Greg. Ioanni episcopo Syracusano, vt subtiliter inuestiget an p se, an alterius auctoritate hoc fecerit, qa si male vsurpata non puniantur, via delinquẽtibus aliis aperitur.

o ¶ *Alicuius.*] Arg. ex hoc & seq. c. " habes quod illud videtur p vi, qd cõcedit qd non ostenditur esse concessum. ar. di. 100. contra morem. ar. contra 63. dist. quia. & 9. q. 3. conquestus. Et est ratio: quia hoc possideri non poterat de iure communi. arg. ext. de præscr. causam. " Nã & sunt " Præscribi alia iura quæ non præ nõ possunt scribuntur, vt subie- aliqua. ctio vel procuratio. *tal. præsumi* ext. de præscr. cum ex 11 Inter opa officij. vel via publi B. Hiero. to

ca. ff. de via pub. viam. arg. C. de aquæ du. diligenter. lib. 11. & est fi. mo 4. vel 9. C. de fund. rei priua. & fal. diuinæ domus. vsus aquæ. lib. 11.

7 Ioan. diac. l. 4. c. 8.

8 Ans. lib. 6. c. 74.

" Prohibitũ ff. qd cõcedi fum non otstenditur. ditur. ff. ad Ans. lib. 6. c. 74.

" Antiqtas non dat pri uilegium.

9 Ioan. diac. l. 4. c. 2.

10 Ans. lib. 7 c. 168.

" Præscribi aliqua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIO. Dicas q̄ sunt multa, quæ non præscribuntur: quod dic vt le. & no. ext. de præsc. cum liceat. in fi. & 16. q. 3. clerici. in fi. Archid.

Diacon.] Hæc est 5. pars huius di. in qua laudat diacones quat tuor modis: s. à significatione, quia significant septé candelabra aurea. A virtute, quia debent esse virtuosi. Ab officio, quia sine illis epi cātare nō debēt. Ab institutione, q̄a à Domino fuerunt instituti. Io. de Fan.

CASVS. Supra dictū é diacões subesse sacerdotib. sed ne sacerdotes nimium inde sup birēt, cōmendat Hieron. i hoc c. diacones. diuiditur ergo hoc c. in tres par. In 1. part. commendat Hieron. diacones quadruplici rōe. Rōe significōnis: q̄a significātur p septē candelabra aurea, & septē Angelos ecclesiarū. Rōne vitæ & cōuersatiōis. Rōe ministerij: q̄a sine his sacerdos minister esse q̄ mini- strat, q̄ cui ministratur. Et rōe institōis: q̄a à Deo sūt instituti. In 2. par. reprehendit rapacitatē eorum, qui volunt oia rapere, & oia sibi vendicant. In 3. par. ostendit, q̄ sicut in hoc mundo raptor punitur à iudice: ita eps q̄ bona clericorū rapit à Dño punietur, nisi vniuersa reddantur. Secunda pars incipit ibi, *Nūc aūt.* Tertia ibi, *Certe vt ipse.*

a ¶ *Angeli.*]i. prælati.

b ¶ *Candelabra.* quæ erant in templo Dñi.

c ¶ *Voces.*] auditæ à Ioanne in Apocalypsi.

d ¶ *Docentes.*] populū quo ad vitam actiuā.

e *Soli Deo.*] "quod solus Deus nouit eorū cōscientias, ei nam q; cor oē patet, & omnis loquitur voluntas, vt 24. q. 3. Deus[b],

f ¶ *Colloquentes.*] quo ad cōtemplationem: vel hoc dum sunt in oratione. de consecr. dist. 1. quando.

g ¶ *Patri.*] Hoc pt intelligi historice q̄do Moyses i vltionē ido lolatriæ c vituli consla ti, p̄cepit leuitis vt ne mini parcerēt, nec ēt patri. similiter diaconi non deberent eos cognoscere, i. amore Dei amorem eorum præponere. "Vel potest intelligi mystice de diabolo, & de concupiscentia carnis, & eius morib. vt in gl. hic de pictis.

h ¶ *Et matri.*]i. carnali concupiscentiæ.

i ¶ *Non noui.*] id est, nolo præponere vestrum amorem amori Dei.

k ¶ *Et filios.*]id est, illicitos motus.

l ¶ *Non agnoscentes.*]i. non nutrientes: sed ad petram illidentes.

m ¶ *Habet.*] "quia sine diacono episcopus Missam celebrare nō poterit, nisi necessitate instante: tunc enim etsi non posset habere diaconum, absque eo Missam celebrare poterit.

n ¶ *Minister.*] Hic commendat eos à ministerio.

o ¶ *Ministratio.*]id est, consecratio Eucharistiæ.

p ¶ *Sacramenti.*] s. præsentib. sacerdotib. corā eis, vt 3. di. e. diaconi.

q ¶ *Maiorem.*]id est, meliorem, vel hoc cum bene administrat.

r ¶ *Orant.*]i. prædicant, vt dist. 25. vnum. & 11. qu. 1. sicut enim. vnde exponendo subdit tunc demum. quod autem dicitur in altari ante poni, respicit quod de calice præmiserat, calicē non tollere, nisi eis traditus fuerit à diaconis. Vel dic, orant, id est, ad orandum inuitāt, cum dicunt, flectamus genua.

¶Sicut in ministerio, ita in dispensatione sine diacono episcopus non viuat. C. XXIII.

SIC Diaconi sunt, quos in Apocalypsi legimus, septem Angeli[a] ecclesiarum. hi sunt septem cādelabra[b] aurea: hi voces[c] tonitruorum. *& infra.* ¶Virtutum operatione præclari, humilitate prædīti, quieti, humiles, euangelizantes pacem, annūtiantes bona, dissensiones, & rixas, & scandala resecātes, docentes† d, soli Deo[e] colloquētes[f], in templo nihil de mundo penitus cogitantes, dicentes patri[g], & matri[h], nō noui† i vos, & filios[k] suos non agnoscentes[l], *& paulo post.* ¶Sine hoc sacerdos nomen[A] †non habet, ortū nō habet[m], officium non habet. Hic minister[n] Dei dicitur, quia scriptum est. [Quis maior est, qui ministrat, an cui ministratur?] Et sicut in sacerdotio ministratio †[o], ita in ministro est sacramenti[p] dispensatio, *& paulo post.* ¶Sacerdotibus etiam propter præsumptionē non licet de mensa Domini tollere calicem? nisi eis traditus fuerit à diacono. *& paucis interiectis,* ¶ Ita enim Deus noster omnipotens vniuersa disposuit, vt qui maiore[q] se esse crediderit, minor sit, & qui videretur minor, maior existeret. Denique quam hoc verum sit, ipse perpende. Leuitę inferūt oblationes in altari, Leuitę cōponunt mensam Domini: Leuitæ cum sacerdotibus, dum sacramenta benedicunt†, assistunt: Leuitæ ante sacerdotes orāt[r], vt si distinctio locorū creditur, etiā in altari Dei videāt sibi episcopi, si supbi sunt, diaconos anteponi. Si humilitatē diligunt, maiores se esse in eo, q̄ sunt humiles, cognoscant. Tūc demum† [s], vt aures habeamus ad Dominum, diaconus acclamat: ipse prędicat[t], ipse hortatur, ipse commonet adstātibus sacerdotibus[u], ne leuiter hanc vocem, quę loquitur hæc, & pacem annūtiat, aut negligenter aspicias, aut contemnēdam putes. Sufficit huic[x] ordini tantū, per Dominum fuisse concessum, vt non solus sacerdos in templo totum agere, & implere videatur. *& infra.* ¶Nunc autem ex quo in ecclesiis, sicut in Romano imperio, creuit auaritia, periit lex de sacerdote[y], & visio[z] de propheta. Singuli quique per† potentiam[a] episcopalis nominis, quam sibi ipsi illicite absque ecclesia[b] vēdicarunt[2], totum quod leuitarū est, in vsus suos redigūt, nec hoc sibi, quod scriptum† est, vendicant, sed cunctis auferunt vniuersa. Mēdicat infelix clericus in plateis, & ciuili† operi mancipatus publicam à quolibet deposcit alimoniam†. Et quidem[c] ex eo despicitur cunctis sacerdotale officium, dum misericordia desolatus, iuste[d] putatur ad hāc ignominiam deuenisse. *& infra.* ¶Solus incubat bonis †, solus ministerio vtitur[e], solus vniuersa sibi vendicat: solus partes inuadit alienas[f], solus occidit[g] vniuersos. *& paulo post.* ¶Hinc propter sacerdotum auaritiam odia consurgunt: hinc episcopi accusantur[h] à clericis, hinc principum † lites, hinc detractiōis† causa, hinc origo criminis. Etenim si vnusquisque ita in hoc† mundo visibili aliquid possidere[i] iubetur, vt sua tātum possessione contentus sit, ac res non inuadat alienas, non agrum pauperi tollat, non vineam, nō subuertorium† aliquod, non famulos, non fructus, quanto magis, qui ecclesiæ Dei præest, debet ita† omnibus seruare iustitiam, vt sibi[k] hoc tantum vendicet, quod sui iuris esse cognoscit? aliena non rapiat? aliena nō cōtingat? æqualē[l] se ceteris faciat? & sicut sine his in ministerio non viuit, ita in dispensatione[m] nō viuat? ¶Certe, vt ipse nosti, qui visibiliter in hoc mūdo ius inuadit alienum, accusatur à paupere, damnatur à iudice: Ita & in ecclesia Dei, cum vnusquisque stipendia sua perdit, clamat ad Deū, exauditur à Christo: nec differtur in hac parte vltionis[n] sententia, si non redduntur vniuersa. Moderatio enim Dei †, ac pietas solum nostrum reditū quærit, ac nos cupit sua longa† bonitate saluari. Sed si non cōuertimur, si duri corde fumus, si in peccatis vsq; ad mortem illicite perduramus, assidue[a] peccanti, sicut scriptum est, Deus non miseretur.

s ¶ *Tunc demum.*]s. circa finem Missę, cū diaconus clamādo dicit populo: Humiliate vos ad benedictionē.

t ¶ *Prædicat.*] i. 11. q. 1. sicut enim. scilicet le gendo Euangelium.

v ¶ *Sacerdotibus.*]quędam hic referuntur, q̄ ex toto bene non intelligūtur: q̄a nō omnib. ecclesiis hæc officia habet diaconus.

x ¶ *Huic.*]Commēdat hic eos ab inflōe. i. e. dominus. contra. 3. di. 21. §. 1. contra. Sed intelligas tantum per Deum principaliter: quia eius auctoritate hoc in vete. testa. fuit institutum. 77. dist. in veteri. ar. ext. de sent. ex c. mulieres.

y ¶ *Petiit lex de sacerdote.*] verba Esaiæ, idē, multi sacerdotes non adimplent legē.

z ¶ *Et visio.*] i. gratia prophetizandi, propter auaritiā: "q̄a oēs virtutes patiuntur de trimētū ab vno vitio, &c. de pœ. dist. 5. c. 1.

a ¶ *Per potentiam.*] in oēs ab vno vitio detrimētum patiuntur.

b ¶ *Absque ecclesia.*] i. in tali mōvt aliena vsurpent, aliter videtur contra. j. e. c. prox. 95. dist. olim.

c ¶ *Quidem.*]3. dist. 86. non satis.

d ¶ *Iuste.*]i. suis meritis.

e ¶ *Vtitur.*]i. non vult partiri onera administrationis cum fratribus. ext. de of. arch. c. vl. & de præsum. mandata. Vel dic, i. de rebus ecclesiast. cis.

f ¶ *Alienas.*] cum quod suum nō est, scire dēt ad alios pertinere. C. vn de vi. cū quæreb atur.

g ¶ *Occidit.*]hoc refertur ad laicos, quib. occasionem mortis præstāt. 11. q. 3. præcipue. 86. dist. pasce.

h ¶ *Accusantur.*] "nā epi omnia etiam ea, quæ d nouo eueniūt, in simul cum aliis debēt diuidere: ar. 12. q. 2. cognouimus. Item nec ea distribuere debet sine consensu canonicorū. ext. de his quæ fi. à prę. l. fine cōsen. ca. nouit. licet sit prędordinator in cunctis. 25. di. perlectis. ni si hoc sibi vendicaret episcopus ex consuetudine. ext. d his quæ fiunt à præl. ea noscitur. Et est ar. "quod semper præsumitur quod accusatio episcoporum fiat ex odio, vt no. 2. q. 7. si quis episcopus. Arg. contra. 6. q. 1. si omnia.

i ¶ *Possidere.*]Hoc ad laicos refertur. vnde caute dixit, in hoc mūdo. & in clericis secus, vt j. 12. q. 1. c. duo sunt.

k ¶ *Sibi.*]Arg. pro distributione portionum inter clericos.

l ¶ *Æqualem.*]si. 95. dist. episcopus. 2. & ille est vnus gradus humilitatis, vt 3. dist. 22. de Constantinopolitana.

m ¶ *Ita in dispensatione.*]id est, distributione præbendarum.

n ¶ *Vltionis.*]ex toto: quod non dicitur differri, "quia totum tempus huius vitę breuissimum reputatur. de pœ. di. 5. consideret. Nam quōd quandoq; pœna differatur, est expressum j. 23. q. 4. quod Christus. 45. di. licet. j. & est ratio quare quandoque differatur, vt de pœ. dist. 3. quid ergo. de pœ. dist. 1. prædixerat.

a ¶ *Assidue.*] i. iterato nen miseretur de facili. nam vulnus iteratum tardius sanatur, vt j. de pœ. dist. 3. inanis.

HOC CAPITVLO. Hæc est 6. pars huius dist. in qua laudat pśbyteros, & humiliat diaconos. Io. de Fan.

CASVS. Supra proximo c. diaconi sunt cō mēdati. sed q̄a nimis contra pśbyteros superbiebant: iō Hieronymus cōtra eorum supercilium scribit.

b ¶ *Insolescentes.*] "q̄a sæpe ex laudis præconio innascitur superbiæ inflatio, vt 6. q. 1. sunt plurimi. sup hiebant forte ex eo q̄ s. c. prox. commendati sunt.

Egimus.] CASVS. Euagrius epś q̄ fuit à Hieronymo, vtrū sacerdotes essent diaconus præferēdi? Et resp. q̄ sic, & probat tripliciter, s. rōne nominis siue appellationis: q̄a olim idē dicebatur presbyter & episcopus. Et hoc pbatur s. ptem auctoritatib. Ratione officij siue instōis: q̄a ad ma ius officium sunt instituti presbyteri q̄ diaconi: quia sacerdotes orant & p̄dicant: sed diaconi ministrāt. Et resp. obiectioni q̄ fecit sibi ipsi d diaconis rōe ecclesiæ, & rōe p̄motionis: q̄a diacon[a] promouetur in sacerdotem, & nō ecōuerso. & hæc p̄motio nō fit nisi de minori ad maiē. Ratio officij incipit ibi, *Quid enim facit.* Ratio prohibitionis est ibi, *Qui pro hibetur a mnori.*

c ¶ *In Esaia.*]32. c.

d ¶ *Fatua loquetur.*] No. arg. "q̄ qui fatua loquitur, fatuus est, vt 23. qu. 8. conuenior, & ff. de cond. inst. quidā. j. de pœ. dist. 1. §. potest. & 1. q. 1. ita fit.

e ¶ *Mensarum.*]quam iniuriam patitur.

f ¶ *Audi.*]ideo dicit testimonium, quia duo sūt per quos probat.

g ¶ *Philippis.*]nomē ciuitatis i Macedonia.

h ¶ *Cum episcopis.*]cum in vna ciuitate plures episcopi non debēat esse: arg. di. 80. in illis. & c. episcopi. & 13. q. 1. c. 1. & ideo hoc ipso nomine presbyteri intelliguntur.

i ¶ *Episcopos.*]id est, presbyteros, cum in vna ecclesia episcopi plures esse non debent.

k ¶ *Contentiose.*] quia singularum ecclesiarum singuli sunt episcopi, vt 7. q. 1. in apibus.

l ¶ *Reliqui.*]Verba Apostoli a d Titū c. 1. post fegtur ad Timotheum.

m ¶ *Luxuriæ.*]id est, de luxuria accusabiles. ideo non subditos, quia propter peccata filiorum citius rapitur quis morte. 47. dist. §. necesse. cum scilicet ipse est negligens.

n ¶ *Per prophetiam.*]id est, per electionem.

o ¶ *Presbyterij.*] scilicet presbyterij mei, & sic loquitur de seipso: cū tamen ipse Paulus esset episcopus, cum eum ordinaret.

p ¶ *Compresbyter.*]"Ecce Petrus se vocat presbyterum, cum tamen esset epś & summus. §. di. 75. q̄. die Dominico. in versi. sacerdotum.

q ¶ *Non ex necessitate.*]id est, ex gratia turpis lucri: arg. j. dist. 95. esto. Et ita est arg. quōd presbyter non debet locare operas suas: arg. 21. q. 2. præcipimus.

r ¶ *Significantius.*]s. q̄ episcopus dicitur presbyter. q. d. vbi pro episcopo dicitur presbyter, significantius dicetur sic: s. episcopum: q̄a magis accedit ad significationem vocabuli episcopus, quàm hoc nomen presbyter.

†*Dei preces, ac solum*] Orig.

† abest ab Orig.

"Laudis p̄coniū superbire facit.

1 Poly. ibid. Anſl. 7. c. 87 Esa. 32.

Philip. 1.

Act. 20.

"Fatuus est qui fatua loquitur.

tentia, si non redduntur vniuersa. Moderatio enim Dei †, ac pietas solum nostrum reditū quærit, ac nos cupit sua longa† bonitate saluari. Sed si non cōuertimur, si duri corde sumus, si in peccatis vsq; ad mortem illicite perduramus, assidue[a] peccanti, sicut scriptum est, Deus non miseretur.

A ¶ Nomen non habet.] *Sic etiam in originali, sed in multis Gratiani manuscriptis, & apud Anselmum est,* nomen habet, officium non habet.

6 *Hoc capitulo sacerdotum auaritia reprehenditur, diaconorum dignitas, siue officium commendatur. Sed quia, vt supra dictum est, diaconi insolescentes[b] etiam presbyteris se præferendos arbitrati sunt, contra eorum supercilium scribit Hieronymus ad Euagrium episcopum, epist. 85. tomo 2.*

¶Diaconi presbyteris debent subesse. C. XXIIII.

EGimus in Esaia[c] [Fatuus sa tua[d] loquetur.] Audio quēdam in tantā erupisse vecordiam, vt diaconos presbyteris, id est episcopis anteferret. Nam cum Apostolus perspicue doceat eosdem esse presbyteros, quos episcopos, quid† patitur mensarum[e], & viduarum minister, vt supra eos se tumidus efferat, ad quorum pces Christi corpus, sanguisque cōficitur: Quæris auctoritatem? Audi[f] testimonium [Paulus, & Timotheus serui Christi Iesu omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis[g], cū episcopis[h], & diaconis.] Vis & aliud exemplum? in actibus Apostolorum ad vnius ecclesiæ sacerdotes ita Paulus loquitur: Attēdite vobis, & cuncto gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos[i], vt regeretis ecclesiam Domini, quam acquisiuit sanguine suo.] Ac ne quis contentiose[k] in vna ecclesia plures episcopos fuisse contendat, audi & aliud testimonium, in quo manifestissime comprobatur, eumdem esse episcopum atque presbyterum. [Propter hoc reliqui[l] te in Creta, vt quæ deerāt, corrigeres, & cōstitueres presbyteros per ciuitates, sicut & ego tibi mandaui. Si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, filios habens fideles, nō in accusatione luxuriæ[m], aut nō subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse, quasi Dei dispēsatorem.] Et ad Timotheum [Noli negligere gratiam, quę in te est, q̄ tibi data est per prophetiam[n] per impositionem manuum presbyterij[o].] Sed & Petrus in prima epistola. [Presbyteros, inquit, in vobis precor compresbyter[p], & testis passionum Christi, & futuræ gloriæ, quæ reuelanda est, particeps, regite gregem Christi, & inspicite non ex necessitate[q], sed voluntarie iuxta Deum.] Quod quidem Græce significantius[r] dicitur ἐπισκοποῦντες, id est superintendentes: vnde & nomen episcopi tractum est. Parua tibi videntur tantorum virorum testimonia? Clangat tuba Euangelica, filius[s] tonitrui, quem Iesus amauit plurimum, qui de pectore Saluatoris doctrinarum fluēta potauit [Presbyter[t] Electæ[u] dominæ, & filiis eius, quos ego in veritate diligo.] Et in alia epistola [Presbyter Caio[x] charissimo, quem ego diligo in veritate.] Quod autem post ea[y] vnus electus est, qui ceteris p̄ poneretur, in schismatis remediū factum est, ne vnusquisque ad se trahens Christi ecclesiam rumperet. Nam & Alexandriæ à Marco Euāgelista vsque ad Heraclam & Dionysium episcopos, presbyteri semper vnum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, episcopū nominabant: quomodo si exercitus Imperatore[z] faciat, aut diaconi[a] eligant[b] de se, quem industrium nouerint, & archidiaconū copale: & fuit hæc prælatio facta à tēpore Petri. & hoc innuit hæc littera ibi, Nam & Alexandrię à Marco Euangelista vsque ad Heraclam & Dionysium: "quia Marcus fuit contemporaneus Petro & Clementi: arg. 24. q. 1. cum beatissimus. Heraclā autem & Dionysius fuerunt contemporanei ipsi Hieronymo: & ita est illud contra seda tum, 80. dist. in illis, & illud de cōsec. dist. 5. manus. Ante prælationem ergo ista nomina presbyter, episcopus, erant prorsus synonyma: & etiam administratio communis erat: quia communi consilio sacerdotum regebantur ecclesiæ. 95. di. olim. In schismatis ergo remedium (vt hic dicitur) facta est prælatio, vt vnus præesset & quo ad nomen, & quo ad administrationem, & quo ad quædam sacramenta quæ modo appropriantur episcopis.

s ¶ *Filius.*] "i. Ioānes: quia altius intonuit, & quia cū Iacobo assumptus in montem dicitur filis eorum audierūt vo tonitrui. cem nubis: Hic est filius meus dilectus.

t ¶ *Presbyter.*]Ecce Ioannes vocat se presbyterum, cum tamen esset episcopus.

u ¶ *Electæ.*] proprium nomen.

x ¶ *Caio.*]mitto salutē

y ¶ *Postea.*]Hic respōtacitę obiectiōi, quare hoc immutatū est: & ad hoc resp. "Sed quęritur quomodo fuit hęc prælatio? Si dicatur q̄ i officio, contra. de cōse. di. 5. manus. quia exercere episcopalia nō licuit, nisi his qui successerunt in locū Apostolorum. 68. dist. quorū vices. 21. dist. in nouo. & ita hęc prælatio ab initio facta fuit. Si autem dicatur, q̄ in nomine, obstat 80. di. in illis, quia ibi dicitur, quidā præpositi sūt, qui tantum episcoporum vocabulo, &c. Ad hoc dicūt quidā, q̄ in prima primitiua ecclesia commune erat officium episcoporum & sacerdotum, & nomina erant communia. 95. dist. olim. & officium erat commune: sed in secunda primitiua cœperunt distingui & nomina & officia. H. dicit[a] q̄ tantum in nomine fuit facta prælatio. primo. n. dicebantur sacerdotes: licet quidā fuit aliis prælati essent q̄ tum ad officium. Et quod dicitur 80. di. in illis, qui tantum episcoporū vocabulo potirentur, expone, i. nō archiepiscoporū, nec primatū: & ita excludit superius, nō inferius. Tertij dicunt, quòd prælatio hæc facta fuit & quo ad nomen, & quo ad administrationem, & quo ad quædam ministeria, quæ spectant tantum ad officium epis copos[1] te in Creta, vt quæ deerāt, corrigeres, & cōstitueres presbyteros per ciuitates, sicut & ego tibi mandaui. Si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, filios habens fideles, nō in accusatione luxuriæ[m], aut nō subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse, quasi Dei dispēsatorem.] Et ad Timotheum [Noli negligere gratiam, quę in te est, q̄ tibi data est per prophetiam[n] per impositionem manuum presbyterij[o].] Sed & Petrus in prima epistola. [Presbyteros, inquit, in vobis precor compresbyter[p], & testis passionum Christi, & futuræ gloriæ, quæ reuelanda est, particeps, regite gregem Christi, & inspicite non ex necessitate[q], sed voluntarie iuxta Deum.] Quod quidem Græce significantius[r] dicitur ἐπισκοποῦντες, id est superintendentes: vnde & nomen episcopi tractum est. Parua tibi videntur tantorum virorum testimonia? Clangat tuba Euangelica, filius[s] tonitrui, quem Iesus amauit plurimum, qui de pectore Saluatoris doctrinarum fluēta potauit [Presbyter[t] Electæ[u] dominæ, & filiis eius, quos ego in veritate diligo.] Et in alia epistola [Presbyter Caio[x] charissimo, quem ego diligo in veritate.] Quod autem post ea[y] vnus electus est, qui ceteris p̄ poneretur, in schismatis remediū factum est, ne vnusquisque ad se trahens Christi ecclesiam rumperet. Nam & Alexandriæ à Marco Euāgelista vsque ad Heraclam & Dionysium episcopos, presbyteri semper vnum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, episcopū nominabant: quomodo si exercitus Imperatore[z] faciat, aut diaconi[a] eligant[b] de se, quem industrium nouerint, & archidiaconū

1. Tim. 4.

Ad Tim. 1.

"Prælatio inter ministros ecclesiæ facta fuit.

1. Petr. 5.

Marc. 3. 1. Ioannis. 3. Ioannis.

Arch. †

† Et hęc Ar. d dria epis& pśbyte. Inia tenēda est. Vide cōcil. Trid. sess. 23. c. 4. & can. 7 S. Th. 2. 2. q. 184. 6. 1.

"Marcę, Petrus, & Cletus, & Euaristus fuerunt tres epi& presbyteri.

¶ Petrus se vocat presbyterum.

"Accusatio eporū plerumq; fit ex odio fieri.

"Vitæ pścessus ēpś breuitate dēt esse.

"Electio solū tacit ve rū impartor.

a ¶ *Diaconi.*]supple & quomodo diaconi eligunt, &c.

b ¶ *Eligant.*] Ecce q̄ episcopi non est archidiaconum eligere, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de Rof. in l. bñ à Zeno. ff. de qua. pſc. & Bar. i extraua. ad reprim. in ver. rege.

“ Diaconi Cardinales vtrũ ꝓpõnãtur omnib⁹ presbyteris

Vtrum? Sequitur de Portu. ut Episcopo subis Romę.

“ Consuetudo ſ̃gnalis ẽ sequenda.

a Cõc. tex. i l. obſeruare. ff. d. of. pcõ. l. idemq; ff. mand.

“ eps parue ciuitatis cõ ẽnitur ab idiotis.

c Paupertas ñ facit mulierem abiectam.

b Ad idẽ 16. q. j. ſunt nõ nulli. in fi.

† al. benedictionẽ corã presbyteris

Act. 6.

Arg. contra 74. diſt. epiſcoporum. Sed variæ ſunt conſuetudines. 21. diſt. ſ. 1. ext. de ele. eccleſia Vulterana.

a ¶ *Ordinatione.*] In ordinatione cetera intelliguntur quæ nõ fiunt, niſi ab epiſcopis. hæc continentur 3. di. 68. quamuis chorepiſcopis.

b ¶ *Nec altera.*] Reſponſio eſt ad tacitam ſtionem: “nonne diaconi Cardinales Romani preponuntur omnib. presbyteris, exceptis ſbyteris Cardinalibus quib. vñr pnificari? Reſp. qcõſuetudo Romanæ eccleſiæ nõ eſt trahẽda ad cõſequentiam. vel riſio eſt hic in prin. c. 1. ibi, audio quædam, &c. dicebãt enim quidam, q̃ ſicut Romæ honorabiles erãt diaconi: ita debebãt eſſe vbiq; locorũ.

c ¶ *Totius.*] immo fideles ſunt vna eccleſia: & hoc eſt quod ſequitur, & Galliæ, &c.

d ¶ *Maior eſt.*] “ Et ió magis ſequẽda eſt cõſuetudo generalis, vt 3. di. 12. nouit. 3. di, 40. nos q. & c. nõ loca a. Et eſt hic ar. q̃ ſtatuta cõcilij iudicat ſtatuto Papę ſi cõtradicãt, vt dixi 9. q. 3. nemo.

e ¶ *Eiuſdem meritj.*] q̃tum ad ſapiẽtes & peritos & diſcretos. “Nã idiotę & vulgares epiſcopum paruæ ciuitatis contemnere ſolẽt. arg. di. 80. epiſcopi.

f ¶ *Et paupertatis.*] Nã paupertas ciuitatis ũminuit prærogatiuã regni, vt j. 96. di. “ſicut. nec mulier, ꝓpter paupertatẽ dr̃ humilis vel abiecta. C. de ince. nup. l. humilem. Ar. cõtra. i aut. d def. ciu. §. nos igr. col. 3.

b

g ¶ *Diacont.*] Hoc nõ ſolũ Romæ fit, ſed ẽt aliarum eccleſiarũ cõſuetudo obſeruat: ſed forte tpe Hieronymi non fiebat: hodie fit. ext. de ſer. i or. fa. c. 1.

h ¶ *Vrbis.*] ſ. diſt. 11. qs neſciat. cõtra. & c. nolite. cõtra. Sed ibi de ea conſuetudine agitur, q̃ eccleſia Romana ſeruat, & aliis mãdat ſeruãdã: hic vero de ea, q̃ ſola ſeruat, nec vult ab aliis ſeruari. vnde ibi dr̃, quã Romanam eccleſiam viderit ſequi & docere. de conſecra, diſt. 1. baſilicas.

i ¶ *Conſuetudinem.*] q. d. non qd fiat, ſed qd fieri debeat conſiderandum eſt, vt ext. de ele. c. venerabilem. 12. q. 2. gloria. in fi. de of. præſid. ſed licet.

k ¶ *Paucitatem.*] quia pauci erãt tales diaconi: & ió ſuperbiebant.

“ Miraculũ eſt quod raro accidit, miraculum eſt, vt in auth. de conſule, §. itaque. col. 3.

l ¶ *Pretioſius.*] ſicut & pretia rerum in quibuſdam locis variantur ſecundum plus & minus ff. de eo quod cer. lo. l. ideo.

m ¶ *Menſis.*] viduarum & pauperum, ſed tũ inſtemius prædicationi.

n ¶ *Dignitatis.*] ſ. 8. q. 1. qui epiſcopatum. contra. Sed ibi iuxta etymologiam vis nominis deſignatur: hic quod ex vſu loquendi ex nomine concipitur. Vel dicendum, quòd non eſt nomen honoris tantum, ſed etiam oneris. 8. q. 1. illud inferendum.

o ¶ *Continetur.*] “ Nam in toto continetur & pars, vt 14. q. 5. pœnale. & ff. de reg. iu. in toto. & eſt ſi. ff. quod met. cau. l. 1. p ¶ *De minori.*] Hoc bene dicitur. ff. de mu. & ho. vt gradatim.

“ Pars cõtinetur i toto

Additio. Ext. de tranſla. c. 1. & c. licet.

q ¶ *Sacerdotibus.*] ſ. de pœn. diſt. 1. §. ex his itaque.

Dominus. Casvs. Cyprian⁹ ꝓbat q̃ diaconi debent reuereri ſacerdotes tãq̃ maiores. Et hoc probat duob. exemplis Chriſti, q̃ ſacerdotib. & Pontificib. Iudæorũ, licet mali eſſẽt, reuerentiam exhibuit. Et vna ratione: qa ſacerdotes à Domino, diaconi vero poſt Aſcenſionẽ ab Apoſtolis ſũt inſtituti. Primũ exẽplum eſt ibi, *Nam cum leproſum.* Secundum eſt ibi, *Item ſub ditus.* Tertium eſt ibi, *Meminiſſe autem.*

r ¶ *Sacrilegum.*] Ar. q̃ ſi dominus Papa aliquem ſuis priuilegiis primatẽ appellat, ex ipſa nominatione ius ei acq̃ritur. 32. q. 4. dicat. in ſi. 16. q. vl. cõtra ſanctorũ. ar. contra. 23. q. 6. hæc quippe. extr. de præſum. illud. C. dẽ iu. & fa. ig. non idcirco. “Et eſt ar. ex hoc, q̃ tam bonus q̃ malꝰ ſacerdos gaudet priuilegio clericali, 11. quæſtio. 1. ſacerdotibus.

“ Sacerdos tã bonus q̃ malus gaudet priuilegio clericali. Ioan. 18.

s ¶ *Vt nos.*] Sed debẽt eſſe fortes, i. debent præſtare exemplũ facti boni ex animo: i. ex dilectione: & non velint dominari.

t ¶ *Elegit.*] No. “q̃quãto à maiori quis ordinatur, tanto eſt maioris dignitatis, vt 1. q. 1. filium. extr. de ma. & obe. per tuas.

“ Ordinatus à maiori maioris dignitatis.

v ¶ *Conſtituerunt.*] hoc in nouo teſtamento. nam in veteri vterq; à Domino ſunt electi. ſ. ea. c. diaconi. cõtra. Sed illud in veteri te ſta. hoc in nouo. vel p Dominũ fit quod ab Apoſtolis ſtatuitur, vt 28. q. 1. ſic enim. tamẽ auctoritate eius. de conſe. diſtin. 4. quando.

† al. exhibit.

† al. presbyteros.

x ¶ *A quibus fiunt.*] ar. “quòd nemo debet ſe opponere illi à quo recipit beneficium, vt 22. qu. 5. de forma. & ext. de poſtu. c. vlt. ff. de inoff. teſta. ſi pars. in fi. §. hoc autem. 8. q. 2. illud[c].

“ Nemo ſe oppõat illi à quo beneficiũ recipit.

c 96. diſt. imperator. 1. q. 7. c. 1.

HOC AVTEM. Hæc eſt 7. pars huius diſtinct. in qua dicitur, quòd quando diaconus vel ſubdiaconus tenet locum patriarchæ, ſuperior eſt. Ioan. de Fant.

Casvs. Supra dictum eſt, quòd officium diaconorum minus eſt, quã officium ſacerdotum. quod verum eſt generaliter, niſi cum diaconꝰ eſt legatus patriarchæ, vel archiepiſcopi, vt ſeq. c.

Præcip

PRæcipimus.] Casvs. Statutum fuit in ſexta ſynodo, quòd diaconus non ſedeat ante presbyterũ niſi ſit legatus patriarchæ vel archiepiſcopi, pro aliquo negotio deciendo. In quo caſu honorandus eſt ſicut ille cuius vice fungitur. & ſi quis diaconus aliter facere præſumpſerit, repellitur ab officio ſuo.

a ¶ *Ante presbyterum ſedeat.*] in cõcilio. 17. diſt. epiſcopos. in fi.

1 Iuo par. 6. c. 123.

b ¶ *Tunc.*] ar. aliquem tamdiu habere priui legium, quamdiu tenet eius locũ[a]. 16. q. 1. generaliter. C. de teſta. mil. l. vlt. & hæc dictio, tunc, extremitatem, id eſt, finem iuriſdictionis complectitur. arg. ff. de cond. & dem. l. 4. §. ſi ita. item arg. quòd quis conſequetur ex alteri⁹ perſona quod non habet ex ſua. ff. quæ res pig. ob. pol. l. Ariſto. Et dicit lex, quòd ſi nõ poteſt, phibere me euntem per fundum, nec aliquẽ nomine meo. ff. de ver. obl. ſi ſtipulatus. tamen ea tãtum habet iſte quæ iuriſdictionis ſunt, non quæ ordinis. argum. ad primum, extra de off. deleg. ſane. 2.

a Concord. tex. in l. pe. in fin. C. de aquæd. li. 11. & Ale. d Im. in rub. d of. ei⁹ cui man. eſt iu. col. 4.

c ¶ *Pitimus.*] not. quòd qui deliquit in aliquo ordine, in hoc punitur, quòd poſtponitur aliis ſui ordinis, vt 50. diſt. accedens. & 19. q. 3. mandamus. 25. qu. 2. ſic decet. 24. diſt. §. 2. & 1. q. 7. c. 1.

2 Pann. l. 1. tit. 14. Anſ. l. 1. c. 26.

“ Præſentia non exhibetur p aliũ.

“ Papa laico cãm ſpirituale cõmittere pt.

“ Delegatꝰ nõ hz plus iuriſdõis, q̃ delegans.

Vbdiacono.] Hæc diſt. diuiditur i tres partes, i quarum prima dicitur, q̃ etiam ſummus Pontifex poteſt ſubdiacono committere vices ſuas, & hoc probat p c. ſeq. Secunda ibi, *Legatum.* Tertia ibi, *Archidiaconus.* I. de Fan. Casvs. Dictum eſt ſ. quòd diacono poteſt Patriarcha vel archiepiſcopus vices ſuas committere. Nunc autem dicit Gratianus in hac 94. diſt. quòd etiam ſubdiacono poteſt ſummus patriarcha committere vices ſuas. Et eſt iſte primus articulus huius diſt. quæ tres habet articulos.

d ¶ *Subdiacono.*] hic intitulatur 94. diſt. in qua magiſter idem dicit de ſubdiacono, quod dictum erat in ſuperiori c. de diacono. quod ſcilicet etiam legatus Papæ poteſt eſſe. Exponit tres §§. & in §. ſingulis, mutatur materia. In primo dicitur quod dixi. In ſecundo, q̃ ſi quis impedit legatum domini Papæ. excommunicandus eſt. In tertio, quòd archidiaconus vltra ſuum ſtatum exigere non debet. Io. Valde. Casvs. Symmachus intra Siciliam prouinciam commiſit vices ſuas Petro ſubdiacono. Vnde præcipit Symmachus, vt de eo non dubitent quem ipſe præuidit præferendum, ſed eum recipiant.

e ¶ *Omnia.*] ſ. diſt. 89. ſingula. contra. Sed dic, omnia quo ad cognitionẽ cauſarũ, non quo ad dignitates vel officia eccleſiaſtica. vt ibi.

f ¶ *Præſentes.*] arg. “quòd præſentia non exhibetur per alium. arg. contra. 65. diſt. cap. 2.

g ¶ *Præcipimus.*] arg. “quòd Papa etiam laico cauſam ſpiritualem committere poſſit. 32. diſt. §. verum. & §. ad hoc.

h ¶ *Repræſentetur.*] nam idem ipſe videtur cognoſcere qui dedit iudicem, vt extra de off. deleg. ſane. C. vbi & apud quem reſt. pe. deb. l. 3. C. de iudic. l. vlt.

i ¶ *Auctoritas.*] no. “q̃ delegatus non habet plus iuris, quàm delegans, ſiue par ſit alias delegatus. arg. ff. de dam. inf. qui bona. §. vlt. ſiue ſit maior. ff. de off. eius cui man. eſt iu. & ſi præcor. quandoque tamen habet minus quis ſi ex delegatione cognoſcat, q̃ ſi ex iure ſuo. ext. de of. dele. ſuper q̃onũ. §. ſi vero. arg. C. de proc. maritus.

k ¶ *Dubitare.*] arg. quòd ſi Papa ex certa ſcientia dat iudicem, quòd ille non poteſt recuſari. ff. de off. præſe. præt. l. vnica. ſic 7. 17. q. 4. §. qui auctem. extra de rer. perm. cum olim. & extra de app. nouit. Sed contra extra de app. cum ſpeciali. & c. poſtremo. Io. Sol. iudex poterit ſemper recuſari iuſta cauſa interueniente[b], “ etiam ſi eſſet legatus Papæ, vt extra de offic. leg. licet. cum legitimæ exceptiones cuilibet reſeruentur, vt extra de offic. deleg. ex parte. B.

LEGATVM. Hæc eſt ſecunda pars huius diſt. in qua dicitur, quòd nullus debet impedire legatos Romanæ eccleſiæ, & ſi fecerit, excommunicetur, vt in c. ſeq. Io. de Fan. Casvs. Hic eſt ſecundus articulus, vbi dicitur, quòd qui impedit legatum Apoſtolicæ ſedis, excommunicari debet.

b Ad. hoc ext. de offi. del. cũ olim magiſter, vbi de hoc. “ Delegatꝰ ẽt Papæ pt recuſari.

3 Conc. Triburien. c. 9.

I ¶ *Patrocinium.*] “ ergo Sicilia eſt de patrocinio beati Petri, vt argu. 10. q. 3. relatum. 11. q. 1. peruenit.

4 Burc. l. 15. c. 37.

“ Sicilia eſt de patrocinio Petri.

† al. euertit.

† al. arcend⁹

SI quis.] Casvs, Dicit Alexander in hoc c. quòd quicumq; legatum impedit, non vnius, ſed multorum profectum auertit†. Et ſicut multis nocet ᵒ, ita à multis arguendus eſt, & bonorum ſocietate priuandus†. Et quia Dei cauſam impedit ᵖ, & ſtatum contrahit eccleſiæ: ideo ab eius liminibus ᵍ arceatur†. Ab omnibus itaque† talis eſt cauendus, & non in communionem fidelium vſque ad ſatisfactionem recipiendus.

† al. quoque. † Concord. tex. in §. itẽ leg. Iulia. de vi, cũ gl. p q̃ habes concor. inſti. de pub. iud.

A ¶ Legationem.] *In epiſtola ipſa, concilio Triburienſi, & apud Burchardum additur,* veſtram. *Ea enim legatio videtur ſignificari, qua Apoſtolos, & epiſcopos pro Chriſto fungi docuit beatus Paulus 2. Corin. h. c. 5.*

“ “ Peccãs in multos gra uius peccat

3 *Archidiaconus vero, quamuis ex officio ſuo clericorum vitam diligenti examinatione debeat inquirere, & quæ corrigenda inuenit, epiſcopo nuntiare: tamen dominationem ſuper eos exercere, & cenſum ab eis exigere prohibetur.*

Vnde in Cabilonenſi concilio, c. 15. legitur.

¶ Archidiaconi ſuper presbyteros iuriſdictionem non exerceant. C. III.

5 Iuo par. 3. c. 134.

DIctum eſt, quòd in pleriſq; locis archidiaconi ſuper presbyteros parochianos quandam exercent dominationem, & ab eis cenſum exigunt. Quod magis ad tyrannidem, quàm ad rectitudinis[r] pertinet ordinem.

“ Archidiaconi multa re poſſunt.

¶ Si enim iuxta Apoſtoli ˢ ſenten

60 Ad hoc ext. de iudi. dud. 2. & ſ. archid. c. Arc.

auertit profectum vnius tantum, ſcilicet Cardinalis: ſed multorum, id eſt, familiæ ſuæ & parentum: & ſicut multis nocet ille, ſcilicet Cardinalis, ita à multis eſt redarguendus: & ita vſque in finem.

1 Petr. 5. impedit legatum, non

o ¶ *Nocet.*] ergo quicumque aliquid nocumenti ſentit, admittitur ad agendum vel accuſandum, vt 12. q. 2. non liceat.

p ¶ *Impedit.*] nec legatus delegatum impedire debet. extra de offic. leg. ſtuduiſti.

q ¶ *Liminibus.*] arg. “ in quo quis deliquit, in eo debere puniri. 12. q. 2. qui & humanis. 27. q. 4. frater. & coepiſcopus.

“ Punitur qs in eo in quo peccat.

ARCHIDIACONVS. Hæc eſt tertia pars diſtinctionis, in qua dicitur, quòd archidiaconi non debent facere collectas in ſubditos, & hoc probatur per c. ſeq. Ioan. de Fant.

Casvs. Hic eſt tertius articulus, vbi dicitur, quòd archidiaconi non debent grauare clericos auferendo eis pecuniam, & dominationem in eos exercendo, licet quæ corrigenda viderint, debeant epiſcopo nuntiare.

Dicitur.] Casvs. Quidam archidiaconi dominationem exercebant in presbyteros, & parochianos ſuos, & ab eis cenſum exigebant: quod etiam epiſcopis facere non licet, iuxta Apoſtoli ſententiam: ideo prohibetur ne archidiaconi de cetero iſtam cupiditatem exerceant: ſed teneant propriam menſuram, & faciant quod epiſcopi eis præceperint.

r ¶ *Rectitudinis.*] ſed numquid de conſuetudine præſcripta poſſunt archidiaconi multare? vtrũ tur, quòd non: extra de pœn. licet. “ Sed dic, quòd bene poſſunt, ex quo iudicare poſſunt de conſuetudine præſcripta[c]. arg. ff. de iudic. l. 2. §. vlt. extra de off. delega. ex litteris. Illud ergo exaudi cum pecuniaria pœna non timetur. aliàs ſi illa magis timetur, imponenda eſt, 23. q. 5. prodeſt. dum tamen pœna pro eodem peccato non inſligatur niſi ter in anno. C. de mo. mul. eos.

“ Archidiaconi multa re poſſunt.

s ¶ *Apoſtoli.*] id eſt, Petri, licet alibi dicatur, quòd nomine Apoſtoli, Paulus deſignatur. 16. q. 1. prædicator. 10. q. 3. quia cognouimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Archidiaco⁹ an habeat iurisdictionem de legaram,

a ¶*Ex animo.*]id est, ex dilectione, vt non velit dominari.

b ¶ *Iniungitur.*] "Videtur ergo, quòd archidiaconus non habeat nisi demandatam iurisdictionem. De hoc notaui. 25. dist. per electis.

Q*Vòd autem.*]Hæc dist. diuiditur in tres partes, in quarum prima quæritur vtrum sacerdotes possint chrismare siue confirmare pueros in fronte[2] & dicas, q̄ non: tamen vult probare per cap. Greg. q̄ possunt. 3. 93. distin. à subdiacono. H. Secunda ibi, *Sed quæritur.* Tertia ibi, *Chrisma.* Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum est 3, quòd sacerdotes episcopis debent obedire. Nunc in hac 95. di, dicit Gratianus, quòd hoc non debet ita intelligi q̄n possint Missam coram episcopo celebrare: sed quia debent eis sicut filij obedire. Et primo ponit quamdam contrarietatem: postea soluit eam in §. sed istud. Postea auctoritate Innocentij soluit duas quæstiones, vt 3. ead. istud. Ad vltimum repetit de dignitate presbyterorum, ostendens multa esse eis licita etiam in episcoporum præsentia.

c ¶ *Quòd autem.*] hic intitulatur 95. dist. in qua ponit Gratianus quamdam contrarietatem, & eam soluit.[2] postea ponit duas quæstiones, & eas soluit auctoritate Innocentij. Repetit postea de dignitate presbyterorum, ostendens multa licere presbyteris in episcoporum præsentia.

d ¶ *Chrismate.*] 3. de consec. dist. 5. manus. contra. & cap. nouissime, contra. 3. dist. 21. cleros. contra. Hoc ad tempus pro sedando scandalo fuit concessum: nunc vero antiquatum. vel in primitiua ecclesia presbyteri chrismabant, nunc vero minime. extra de consuet. quanto. Ioan.

a3. c. c. 5sby teros. §. sed istud. Arc. Pol. l. 3. ti. 10 Mag. 4. sen. dist. 7. c. 1.

† *baptizandos*]Orig.

† *baptizandos*]Orig.

[2] *Papa vtrũ possit delegare simplici sacerdoti vt in fronte chrismet.*

e ¶ *Concedimus.*] hoc expeditum est, quòd presbyter chrismando si sua auctoritate hoc facit, nihil agit, nec pueri aliquid recipiunt. extra de consue. quanto. "Sed numquid Papa ei demandare hoc potest? Quidam dicunt, quòd sic [b], ex quo omnia sacramenta quæ recipit presbyter, ex delegatione Papæ conferre potest. arg. hic. vnde quanto. §. 1. ibi, sua temeritate, &c. q. d. ibi non potest Papa ei demandare, vt conferat ordinem quem non habet, vel etiam vt conficiat corpus Christi: quia solis presbyteris dictum est: Hoc facite in meam commemorationẽ. arg. 1. q. 1. dictum. ex nra auctoritate b ne possent, & sic ibi intelligi. Host. *VideB. Th. 3. p. q. 72. 11. primum. & 4. sent. d. 7. q. 3. 1. 3. "eps demãdare pt ea, q̄ potest demandare nisi epo. arg. ext. de cons. eccl. aqua. Ea vero quæ sũt ordinis, iurisdictionis sunt & etiam demandare presbytero, sicut & reconciliare. 26. q. 6. presbyter, & c. Aurelius. Sed etiam inter ea quę iurisdictionis sunt, quędam non possunt demandari nisi eis qui admissi c culo ordinis illa exercere possunt, vt depouere, verberare clericum.

DISTINCT. XCV.

1. pe

Q*Vòd autem*[c] *sacerdotes supra iubentur episcopis tamquam subditi obedire, non ita intelligendum est, quasi non liceat eis, præsentibus episcopis sacra mysteria celebrare (sicut episcopali supercilio quidam ab his volebant presbyteros prohibere) sed quia presbyteri Pontificibus tamquam filij parentibus debent obedire. Baptizatos etiam chrismate* [d] *eis tangere conceditur.*

Vnde Gregorius scribit Ianuario episcopo Caralitano, lib. 3. epist. 26. indict. 12.

¶ Vbi episcopi desunt, baptizatos in frontibus presbyteri chrismate tangant.
C. I.

[1] PErueuit quoq; ad nos, quòdam scandalizatos fuisse, q̄ presbyteros chrismate tangere in fronte eos, qui baptizati † sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum vsum veterem ecclesiæ nostræ fecimus. Sed si omnino hac de re aliqui contristantur, vbi episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos † chrismate tangere debeant, concedimus [e],

PErueuit.] CASVS. Quidam presbyteri pueros in fronte chrismabant, quod cum Greg. prohibuisset, quidam ex hoc scandalizati fuerunt: & ideo propter scandalum remouendum concessit presbyteris, vt in absentia episcoporum chrismarent.

e ¶ *Concedimus.*] hoc expeditum est, quòd presbyter chrismando si sua auctoritate hoc facit, nihil agit, nec pueri aliquid recipiunt. extra de consue. quanto. "Sed numquid Papa ei demandare hoc potest? Quidam dicunt, quòd sic [b], ex quo omnia sacramenta quæ recipit presbyter, ex delegatione Papæ conferre potest. arg. hic. vnde quanto. §. 1. ibi, sua temeritate, &c. q. d. ibi non potest Papa ei demandare, vt conferat ordinem quem non habet, vel etiam vt conficiat corpus Christi: quia solis presbyteris dictum est: Hoc facite in meam commemorationẽ. arg. 1. q. 1. dictum. ex nra auctoritate b ne possent, & sic ibi intelligi. Host. *VideB. Th. 3. p. q. 72. 11. primum. & 4. sent. d. 7. q. 3. 1. 3. "eps demãdare pt ea, q̄ potest demandare nisi epo. arg. ext. de cons. eccl. aqua. Ea vero quæ sũt ordinis, iurisdictionis sunt & etiam demandare presbytero, sicut & reconciliare. 26. q. 6. presbyter, & c. Aurelius. Sed etiam inter ea quę iurisdictionis sunt, quędam non possunt demandari nisi eis qui admissi c culo ordinis illa exercere possunt, vt depouere, verberare clericum.

Alia sunt quę ẽt laicis demandari pũt: sicut iudicare in causa ciuili. Item dico q̄ epis nihil hẽt hodie quod sit meri imperij quod demãdari non possit: de quo lex loquitur. ff. de of. eius cui man. est iu. l. 1. q̄a omnia alij epo demãdare pt, nisi vsum pallij. ext. de vsu pal. ad hoc.

SVPRA. CASVS. Modo vult probare cõtrarium: & inducit c. 5. 68. dist. c. quãuis. & c. seq. cuius casus patet.

Supra Leo episcopus contra [2] *Quamuis chorepiscopis, &c.*]

Item Gelasius Papa episcopis per Lucaniam, & c. epist. 1. c. 8.

¶ Vltra suum modum presbyteri tendere non præsumant. C. II.

PResbyteros vltra suum modum tẽdere prohibemus: nec episcopali fastigio debita sibimet audacter assumere: non conficiendi chrismatis, non consignationis Pontificalis adhibendæ sibimet arripere facultatem.

Sed istud[f] *Gregorij pro scandalo sedando semel concessum legitur. Illud autem Leonis Papæ, & Gelasij, vsu approbante, præualuit, nisi forte, vbi aliquorum consuetudo hoc admisit, vt in absentia episcopi, extrema necessitate cogente, ex concessione Gregorij, presbyteri baptizatos in fronte liniant:* ¶ *Prohibitio vero Leonis, & Gelasij in eo casu intelligatur, cum episcopi præsentes sunt, vel cum non cogit vltima necessitas. Oleo vero sanctificato* [g] *permittitur eis vngere infirmos. Vnde Iacobus ait* [*Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesię, qui orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum.*]

2. ¶ *Sed quæritur, an episcopis liceat eodem oleo vngere infirmos: vel si impœnitentibus huiusmodi vnctio sit concedenda.*

De his vero ita scribit Innocentius Papa ad Decentium Eugubinum episcopum, epist. 1. c. vlt.[3]

¶ Oleo sanctificato non prohibetur episcopus infirmos tangere. C. III.

[4] ILlud superfluum videmus ad iectum, vt de episcopo [h] ambigatur, quod presbyteris licere non dubium est. Nam idcirco de mate, tenet vnctio? Videtur quòd sic: quia prope eadem vsia est: q̄a chrisma non est nisi oleum balsamo admistum. ext. de sacr. vnct. c. 1. sicut & tenet emptio cum acetum venditur pro vino: quia est prope eadem vsia, vt ff. de contrah. emp. l. in venditionibus. sed forte sic cus: quia non est forte prope eadem vsia. " Item numquid confert hoc sacramentum, si quis inungit oleo non consecrato? videtur q̄ sic: quia & baptismus confertur in aqua non consecrata. de consec. dist. 4. c. si quis. Alij dicunt contra, nec est simile*: quia vis baptismi tota est in verbis: hęc autem vis est in re ipsa: sin oleo. Sed ista ratio calumniam habet. extra de bap. c. pen. Sed numquid potest hoc sacramentum iterari? Dicunt quidam quòd non. 1. q. 1. quod quidam. de consecr. dist. 4. ostenditur. Si obiciatur de matrimonio, non variet: quia veritate inspecta matrimonium non iteratur. 31. q. 1. hac ratione. prius enim vnum deletur, quàm secundum contrahatur. "Alij dicunt, quòd potest iterari: quia cum quis secundo infirmatur, desinit in eo esse istud sacramentum quod prius accepit*.

SED QVAERITVR. Hæc est secunda pars distinct. in qua quæritur, si episcopus potest inungere infirmos, est dicendum quòd sic j. c. prox. Ioan. de Fant.

Illud,] CASVS. Quidam episcopus cum legeret in epistola Iacobi, inuenit cum dixisse tantum de presbyteris vt vngant infirmos: quare quęsitum est ab Innocen. an episcopus oleo sanctificato infirmos vngere possit. Et respondet quòd sic: & ideo tantum de presbyteris Iacobus fecit mentionem: quia episcopi aliis negotiis impediti non possunt infirmos visitare. Secundo quæsiuit, an hæc vnctio sit impœnitentibus concedenda. Et respondet quòd non: quia cui negantur cetera sacramenta, non debet istud concedi.

h *Vt de episcopo.*] Argum. " quòd licet minori ex officio, multo fortius maiori licere. argum. 33. quæst. 2. historia. 35. quæst. 6. si duo. argum. contra. 88. dist. episcopus gubernationem. argu. si per contrarium. 8. quæst. 1. si ergo.

a ¶*Dict*

a ¶ *Dictum.*]à Iacobo, vbi dixit, Infirmatur quis, &c. quamuis in hoc nomine presbyteri possunt intelligi episcopi. Argu. contra dist. 50. placuit. vers. vt manum non imponant.

b ¶ *Chrismate.*] id est, oleo: vel, vt dicunt quidam, episcopus chrismate, presbytero oleo inungit. H.

c ¶ *Non pœnitentibus.*] ita continua, vere ei, quem episcopus dignum duxerit ad visitandum, & ita in originali habetur, non pœnitentibus: quod intelligit de solenniter pœnitentibus.

d ¶ *Non potest.*] sic 50. dist. c. vlt.

e ¶ *Negantur.*] Arg. q̄ excommunicatus vel anathematizatus non possit contrahere matrimoniũ [a]: quod non est verum, vt extr. de eo qui du. in mat. quã poll. per adul. significasti, in fi. Hug. C. de sacrosanct. eccl.

a Adde an possit fieri monachus, no. Bal. fl. q sub ptextu.

f ¶ *Negantur.*] Argu. omnia eiusdem generis eodem iure censeri. arg. 3. dist. 4. deniq;. arg. 3. dist. 2. compermus. arg. cõtra. 50. dist. studeat. arg. dist. 81. si quis sacerdotum.

CHRISMA. Hæc est tertia pars dist. in qua dicitur, q̄ presbyteri debent chrismare à suo episcopo recipere: & episcopi debent honorare presbyteros: quia & ipsi presbyteri sunt: & inimul debẽt Dei ecclesiam gubernare. Quia autem vnus episcopus est maior, hoc fuit de consuetudine*. & hoc probat per octo cap. Ioan. de Fant.

1 De consec. di. 4. psbyteri. Burc. l. 4. c. 76. Iuo p. 1 c. 270. Pan. l. 1. c. 101.

* Vide not. 3. di. 93. c. le gimus. in glo. ad ver. postea.

CASVS. Nunc vero dicit, quòd presbyteri debent petere chrisma à suis episcopis quolibet anno nõ per clericũ minorem, sed aut per se, aut per sacrificium, vt 3. seq. cap. cuius casus idẽ dicit.

f ¶ *Presbyteri qui.*] j. de consec. dist. 4. presbyteri.

g ¶ *Episcopi.*]Peccant ergo abbates, qui volunt potius hoc accipere ab aliis, quàm à suis, nisi forte pruile giati sint, vt possint petere à quibuscumque velint.

b Si malum misit, imputatur, vt le. & no. 3. q. 7. in grauib*. i

* De hoc *rum tenet.*]i. per diconum. 23. dist. non oportet. 3. Et not. quòd ex quo rex datur certo nuntio, cuius est iam periculo cuius est nuntius, si nuntio rem dari voluit: secus si misit nuntium [b], vt eum admoneret, quòd ei res mittenda esset. arg. ff. de fol. si qs. & l. si solturus. ext. de pig. significante. seq. & est arg. ff. de sol. si qs. & l. si solturus. ext. de pig. significante.

g ¶ *Sanctificato.*] quo deficiente admisceturaliud. ext. de consec. ecclesi. vel alt. c. quod in dubiis. "Et est duplex causa quare infirmi inungũtur: s. quia venialia delẽtur: & præstat augmentum virtutibus, arg. de consec. dist. 5. c. 1. & 2. & extra de sa. vnct. c. 1. & quia infirmus citius libera tur ab infirmitate corporali: arg. hic. " Sed quid si quis nõ habet oleũ, & inungit chrisma? Videtur quòd sic: quia prope eadem vsia est: q̄a chrisma non est nisi oleum balsamo admistum. ext. de sacr. vnct. c. 1. sicut & tenet emptio cum acetum venditur pro vino: quia est prope eadem vsia, vt ff. de contrah. emp. l. in venditionibus. sed forte sic cus: quia non est forte prope eadem vsia. " Item numquid confert hoc sacramentum, si quis inungit oleo non consecrato? videtur q̄ sic: quia & baptismus confertur in aqua non consecrata. de consec. dist. 4. c. si quis. Alij dicunt contra, nec est simile*: quia vis baptismi tota est in verbis: hęc autem vis est in re ipsa: sin oleo. Sed ista ratio calumniam habet. extra de bap. c. pen. Sed numquid potest hoc sacramentum iterari? Dicunt quidam quòd non. 1. q. 1. quod quidam. de consecr. dist. 4. ostenditur. Si obiciatur de matrimonio, non variet: quia veritate inspecta matrimonium non iteratur. 31. q. 1. hac ratione. prius enim vnum deletur, quàm secundum contrahatur. "Alij dicunt, quòd potest iterari: quia cum quis secundo infirmatur, desinit in eo esse istud sacramentum quod prius accepit*.

SED QVAERITVR. Hæc est secunda pars distinct. in qua quæritur, si episcopus potest inungere infirmos, est dicendum quòd sic j. c. prox. Ioan. de Fant.

Illud,] CASVS. Quidam episcopus cum legeret in epistola Iacobi, inuenit cum dixisse tantum de presbyteris vt vngant infirmos: quare quęsitum est ab Innocen. an episcopus oleo sanctificato infirmos vngere possit. Et respondet quòd sic: & ideo tantum de presbyteris Iacobus fecit mentionem: quia episcopi aliis negotiis impediti non possunt infirmos visitare. Secundo quæsiuit, an hæc vnctio sit impœnitentibus concedenda. Et respondet quòd non: quia cui negantur cetera sacramenta, non debet istud concedi.

h *Vt de episcopo.*] Argum. " quòd licet minori ex officio, multo fortius maiori licere. argum. 33. quæst. 2. historia. 35. quæst. 6. si duo. argum. contra. 88. dist. episcopus gubernationem. argu. si per contrarium. 8. quæst. 1. si ergo.

presbyteris dictum [a] est: quia episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. Ceterum si episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate [b] sine cunctatione potest, cuius est ipsum chrisma cõficere. Nam non [c] pœnitentibus [c] istud infundi non potest [d]: quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur [e] quomodo vnum genus putatur posse concedi? His ergo, frater charissime, omnibus, quæ tua dilectio voluit à nobis exponi, prout potuimus respondere curauimus.

a ¶ Non pœnitentibus.] *In epistolis Innocentij tam impressis, quam manuscriptis (licet aliter testetur auctor glossæ) in concilio Vvormacien si, in quo hoc idem repetitur, apud Alcuinum, & Iuonem, & in aliquot Gratiani codicibus legitur sine negatione. Et in glossa, (vt est in antiquis exemplaribus) vtraque lectio exponitur.*

3 *Chrisma vero à suis episcopis ad baptismi sanctificationem presbyteri petant.*

Vnde in concilio Carthagin. 4. c. 36.

¶ Chrisma singulis annis à proprio petatur episcopo. C. IIII.

[4] PResbyteri, qui [f] per diœceses ecclesias regunt, non à quibuslibet episcopis [g], sed à suis: nec per iuniorem clericum, sed omni [A] anno [h] aut per scipsos, aut per [i] illum, qui sacrarium tenet, ante Paschæ solennitatem chrisma petant.

¶ *Hæc capitula rubrica est præposita ex aliquot vetustis exemplaribus.*

A ¶ Omni anno.] *Verba hæc non sunt in editionibus conciliorum Colonien sibus duobus, & quattuor tomis impressorum, neque infra de consecr. dist. 4. vbi hoc idem, sed ex concilio apud Valentias, refertur. Verum & in Colonien si prisca, ac trium tomorum, & duobus Parisien sibus, ausbusque codicibus Vaticanis habentur. Et in c. litteras. de consecra. dist. 3. à Fabiano Papa singulis annis nouum chrisma fieri præcipitur.*

Item Hieronymus ad caput primum epistolæ ad Titum, ad ea verba [*& constituas.*] ¶ Presbyter idem est qui episcopus, ac sola consuetudine præsunt episcopi presbyteris. C. V.

infir. §. sed quia distinctio nominum differentiam rerum declarat, vt 21. dist. cleros. fic. C. de cod. nec codicillos.

m ¶ *Consuetudine.*] Nihilominus ex institutione, vt 3. dist. 93. legimus. & ita exaudi quod sequitur, magis consuetudine communi: arg. extra de his quæ fi. à prælat. nouit.

[2] OLim † idem erat presbyter, qui & episcopus. Et antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis, [Ego sum Pauli [k], ego Apollo, ego autem Cephæ] comuni presbyterorum cõsilio ecclesię gubernabantur. Postquam vero vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi: in toto orbe decretum est, vt vnus de presbyteris electus superponeretur † ceteris, ad quem omnis ecclesiæ cura pertineret, & schismatũ semina tollerẽtur [l]. *& paulo post.* ¶ Sicut ergo presbyteri sciunt se ex ecclesiæ consuetudine ei, qui sibi præpositus fuerit, esse subiectos: ita episcopi nouerint se magis cõsuetudine [m], quàm dispẽsationis † Dominicæ veritate presbyteris esse maiores, & in commune debere ecclesiam regere.

Idem ad Rusticum Narbonensem episcopum de septem gradibus ecclesiæ [3].

¶ Coram episcopis, presbyteris docere licet†. C. VI.

[4] ECce [A] ego dico, præsentibus episcopis suis, atque adstantibus in altari presbyteros posse sacramenta cõficere. *& infra.* ¶ Sed quia [n] scriptum est [Presbyteri duplici [o] honore honorentur, maxime qui laborant in verbo Domini,] prædicare eos decet, vtile est benedicere [P], congruum confirmare [q], conuenit reddere communionem, necesse est visitare infirmos, orare pro inualidis, atque omnia [r] Dei sacramenta complere. *& infra.* ¶ Nemo hinc episcoporum inuidia diabolicæ tentationis inflatus irascatur in templo, si presbyteri interdum exhortentur plebem, si in ecclesiis prædicent, si plebibus, vt scriptum est, benedicant. Et enim abnuenti mihi ista sic dicam: qui non vult presbyteros facere, quæ iubentur à Deo: do benedicit priuatim sine solennitate [d], aliàs contra. 21. dist. denique. item contra. 26. q. 6. ministrare. Sed & illud similiter intelligitur de solenni benedictione. Vel dic quòd quando cantat Missam præsente episcopo, debet innuere episcopo vt ipse benedicat. & si vult episcopus benedicere, non benedicet presbyter. arg. de consecr. dist. 1. cum ad celebrandas. aliter presbyter suo iure potest benedicere. nam eo ipso quòd ei dat potestatem benedicendi, supponitur ei tamquam minor, & potest ab eo benedici: arg. ff. de iu. om. iu. l. est receptum. & ff. ad Treb. ille à quo. 5. rempestiuum. Hug. vel dic quòd eo ipso, quòd permittit ei Missam celebrare, per consequens omnia q̄ sine missa esse non pñt, vt ext. de of. del. præterea. q ¶ *Confirmare.*]in fide. 11. q. 3. quòd prædecessor. vel inungere oleo infirmorum, vel chrismate in vertice.

ANDREO. Prima expositio præualet secundum H. & hoc patet per Hieron. quod sequitur, ex hoc tentur. Archid.

r ¶ *Omnia.*] quæ ad eos pertinent. arg. vocabulum generaliter prolatum non omnia particularia comprehendere: arg. contra. 28. dist. de Syracusanæ [e].

[2] ECce *ego.*] CASVS. Rusticus Narbonensis episcopus non permittebat presbyteros prædicare, nec populũ benedicere, reprehẽdit ergo Hieron. ipsum, dicens, q̄ presbyteri prædicare possunt & benedicere. Et hoc probat 4. rationib. Prima est: quia presbyteri debẽt honorari duplici honore, s. officio & beneficio. Secunda est: quia concessum est eis non sacrificere corpus Christi, cui nihil præponit: multo fortius eis concedi debent quæ sunt minora. Tertia est: quia ex hoc maxima calamitas crescit in gregibus Domini, si. si sacerdotes remoueantur tãquam vitiosi. Quarta est: quia ab initio presbyteri fuerunt mandati iudices, & etiam appellati sunt episcopi. Quod probat 4. auctoritatibus. Prima est circa principium, Secunda ibi, *Et enim abeuntibus.* Tertia ibi, *Quis igitur hic vogo.* Quarta ibi, *Presbyteri negotiorum.*

n ¶ *Sed quia.*]Ita continua. dico q̄ præsentibus episcopis possunt conficere: quia non solum hæc. sed alia possunt facere. Ex vi litterę & ex probationis videtur, q̄ episcopi non prohibent presbyteros Missam cantare, sed benedicere & prędicare, & cetera quæ sequuntur.

o ¶ *Duplici.*] A clericis scilicet & laicis: vel quo ad obedientiam in spiritualib. & submistratione in temporalibus. Vel duplici, i. officio prædicandi, & sumendi tympanum, id est, rẽporalia: iuxta illud: Sumite Psalmum, &c.

p ¶ *Benedicere.*]"cum episcopus, absit. Sed hæc fol. non valet: q̄a hic loquitur cum præsens est episcopus. vel intelligas istud quan-

1. Tim. 5.

2 Anf. l. 7. c. 127. Polyc. l. 2. tit. 39. † *idem ergo est presbyter*] Orig. 1. Cor. 1.

† *supponeretur*] Orig.

† *dispositionis*] Orig.

3 Inter opa Hiero. tom. 4. vel 9. † *al. nõ licet* 4 Anfel. l. 7. c. 128.

"Presbyter simplex, an possit bene dicere epo præsente. dSed nec tales bñdictiones l. psbyteris dare ẽ psentia epo rũ, siue lcia eorũ, vt i c. hic al. 21. di. denique. se cisdũ Hug. e Add. p cõ cordia h. gl. an & q̄n ver bũ gñaliter prolatũ restringatur. gl. i l. 1. vnus quisq;. C. de ss. fan. eccl. Bar. in l. j. §. hoc aũt. ff. đ no. op. nũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Benedicere.*] id est, absoluere, vel priuatim reconciliari, non solenniter, vt 26.q.6.c.1.

b ¶*Non debet.*] Argu. cui licet plus, licet & minus, vt 16.q.2.c.1. Sed maius tripliciter dicitur efficacia, vt baptismus, vt 32.dist.§.verum. scilicet quia mortalia tollit & venialia. propter rem subiectam, & sanctitatem, vt corpꝰ Christi, vt hic. auctoritate ministrantium, vt quæ ad episcopos solos pertinent, vt j. de conse.di.5.manus. & quarto modo pp significationem, vt matrimoniū quod significat Christi & ecclesiæ coniunctionē. ext. de biga. debitū. quinto propter multitudinem conuersorum. i. q.1.interrogo.

c ¶*Nomen.*]Arg.C. de cur.fu.cum alius, in fi.

d ¶*Damnum gibbi inferatis.*] i. remoueatis presbyteros à consecratione & prædicatione, sicut illum qui gibbū habet, vt 5.dist. 69. hinc etenim. vel demum gibbi, qa non prædicatib, presbyteris incuruatur populus in delictis, & quasi gibbosus efficitur.

2. Tim. 3. e ¶*Patrimony.*]id est, rerum ecclesiæ, 5. 21. dist. in nouo.

f ¶*Negotiorum.*]i. causarum, vt 11.q.1. relatum. & 2.q.5.si quis.

g ¶*Sacerdotum.*]i. episcoporum. ergo & eos intererunt cōciliō metropolitani, vt 18. dist. c. pen. & vlt.

h ¶*Error.*]Hic collige q ea q̄ per errorē ītā tuta sunt, ex diuturna vtentium approbatione ius faciūt. Io. quod falsum est, cū consuetudo debeat eē rationabilis & pscripta [a], vt ext. de consu. c. vlt. nec ista littera contra dicit. B. vt ratiōe multitudinis excusentur à pœna, non à culpa, vt 5. di. 4. deniq;. quod enim factum est, infectum esse non potest. in auth. de æq. do. §. 1. colla. 4. ff. de capt. l. in bello. §. factæ.

Ioan. 13. Matth. 3. i ¶*Vel ad præsens.*] id est, amodo.

k ¶*Quod Romæ.*]Sc. vbi minores exercent sua officia præsentibus maioribus.

† *gregibus*] vera lectio.

† *consilio*] Orig.

1. Tim. 4.

a Adde q̄ sit cōsuetudo rōabilis & pscripta in l. de quibus. ff. de legib. Act. 20.

† *eorum*] Iori.

ESto subiectus.]Casvs. Quędā consuetudo pessima erat in quibusdam ecclesiis, s. quod presbyteri presentib, epis nō audebant prædicarę vel loqui. Sed Hieron, ostēdit q̄ subditi debēt obedire plato, & pręlatus nō debet subtrahere subditis debita. & hoc probat quinq; rationibus. Prima est ibi, *Scitum est illud.* Secūda ibi, *Quod autem Aaron.* Tertia ibi, *Vnus dominus.* Quarta ibi, *Recordemur.* Quinta ibi, *Sed si aliquid, vt in quit.* Omnia cap. tula quæ sequuntur vsque dicat, quis maior est Christo? aut quid corpori eius, aut sanguini poterit anteponi? Si presbyter Christum consecrat, cum in altario Dei sacramenta benedicit, benedicere [a] populo nō debet [b] qui Christum etiam meruit consecrare? *& paulo post.* ¶ Circa [a] laicos, ac mulieres iubētib [b] vobis, ô iniustissimi sacerdotes, presbyter Dei, benedictionis perdit officiū, amittit linguæ opus, non habet confidentiam prædicandi, trūcatus est omni parte virtutū, solū presbyteri nomē [c] habet, plenitudinem, ac perfectionem, quæ cōsecrationi eius competit, non retentat. ¶ Quis hic, rogo, ô sacerdotes, honor vester est, vt damnum gibbi [d] inferatis? Quoniā cū pastoribus per potentiā vestrā aufertur Deo digna diligētia, cōtagiū quoddā, & calamitas crescit in gregibus: ac Dñici [e] patrimonij [e] dāna conquiricis, dum solivultis in ecclesia potentari. *& paucis interiectis.* ¶ Presbyteri ab initio, vt legimus, negotiorum [f] iudices esse mādati sunt, presbyteri interesse sacerdotum [g] concilio †: quoniam & ipsi presbyteri vt legimus, episcopi nuncupantur, secūdum quod scriptum est ad [b] episcopū [Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij] & alibi ad maiores natu [Qui vos posuit episcopos regere ecclesiā Dei,] *& infra.* ¶ Sed oderunt hoc sacerdotes superbi in presbyteris nomen, qui nolunt esse hoc, quod Christus, qui discipulorum pedes lauit: qui baptizatus est à Ioanne, licet baptizandum se Ioannes à Domino proclamaret. Propterea hæc scribo, vt si præteriti temporis error [h] non potest iam revocari, vel ad præsens [i] in ecclesiis seruetur humilitas, vt presbyteri hoc in ecclesiis suis faciant, quod Romæ [k], siue quod in oriente, quod in Italia, quod in Creta, quod in Cypro, quod in Africa, quod in Illyrico, quod in Hispania, quod in Britānia, quod etiam ex parte per Gallias, quod in omnib [l] locis, vbi humilitas perseuerat, quod in cœlis fit (quod maius est) vbi sedes Angelorum † legis esse dispositas.

a ¶*Ecce ego.*]*Principium huius c. longe aliter legitur in libello de septem gradibus, & additur negatio.* Nec ego dico præsentibus episcopis, atque adstantibus altari, presbyteros posse sacramenta conficere: sed si forad distinct. plana sunt.

l ¶ *Quasi clericos.*] Hoc est contra supercilium episcoporum " qui subditos appellant filios, cum debeant eos appellare fratres, vt 8. q.1. quid autem. vel socios, vt 10.q.3. cauendum. caueant tamen clerici, ne cum scribunt episcopo, vocent eum fratrem, prout dicit dominus Imperator, q̄ iudices superioribus honorem debent facere in saluatione. C. de of. diuer. in l. 2. arg. C. de off. præfe. vr. l. 1. vbi hoc idem dicitur.

m ¶*Deferatur.*] Sed pone q̄ eps aliter se habeat contra istum quām debeat: numq̄d iste suo iure potest ei obedientiam negare? Videtur q̄ sic. arg. 45. dist. cum beatus. 22.q.5. de forma. " & fides non est seruanda non seruanti [b]. ext. de iure iu. peruenit. 2. secus tamen est [c]: consulo tamen ei, vt agat per superiorem. arg. 11.q.3.si episcopis. 9.q.3. nunc vero.

n ¶*Scitū est.*]i. sapienter dictum est. H. & 16 sciri dignum. I. au. hoc est, ita se debet habere eps erga presbyteros, sicut Aaron habuit se erga filios sacerdotes.

o ¶*Vt principem.*] Factum respicit, nam de iure tolerādus est prælatus vsque ad sententiam. 8.q.4. nonne.

p ¶*Me.*]Arg. q̄ frustra petit debitū q̄ quod debet non impendit, vt 28.qu.1.si infidelis. 32.q.5. non mœchabe ris. & c. si ducturi. 5. distin. 9. neque. in fi. 10. q.1. placuit. 22.q.vl. de forma. 18.qu.2. abbatibus. argu. contra. 11. q.3. inter verba. 93. di. dominus. 33.q.5. quod Deo. Hug.

q ¶ *Inuideant.*] Argu. " contra episcopos qui malunt habere illiteratos quām litteratos circa se.

r ¶*Reuelatum.*] 5. dist. 8. frustra. C. de off. re. pro. l. potioris.

s ¶*Sedenti.*] in loco inferiori.

t ¶*Taceat.*] deliberando in sermone, cum non debeat interrumpere verbum eius.

V NOn.] ¶ *Oportet.*]Tempore solēnium officiorum, vel cū redeunt à processione ad chorum.

x ¶*Et sedere.*]coniungas ingredi & sedere: aliās falsum esset.

y ¶ *In tribunalibus.*] Argument. C. de hæretic. & manichæis. cuncti.

y ¶ *In tribunalibus.*]i. in sede iudiciaria, vt iudicent sine eo.

z ¶*In peregrinationis.*] de licentia superioris. j. de consc. dist. 5. non oportet. &de consensu ipsius ecclesiæ. extra de vot. & vot. red. c. magnæ. & etiam domini Papæ.

" Epi subditos debent fratres appellare.

c ¶Prælati fidē fidei tā gatur eidē. b Ad hoc fd. qd dr in g. seq. arg. q8 &c.

c Adde not. gl. in l. vt re sponsum. & ibi Bal. C. de transa. gl. l. cū ꝓponas. C. de pact.

1 Anfel. l. 7. c. 121.

1 Iuo par. 5. c. 337.

2 In capitul. Mart. Brac. c. 52. de cōs. di. 4. 01 tpe. M. Brac. c. 56.

3 Anfel. l. 7. c. 188. Burc. l. 5. c. 44. Iuo p. 2. c. 53.

† ὑπὲρ τὸ καθῆκον

5 ¶ signo. Ro. 3. sub Symmacho. c. j. & seq.

" Basilius à Symmacho rogatus interfuit electioni Papę

† *gregibus*] vera lectio.

† *consilio*] Orig.

1. Tim. 4.

a Adde q̄ sit cōsuetudo rōabilis & pscripta [a], vt exp. de consu. c. vlt. nec ista littera contra dicit. B. vt ratiōe multitudinis excusentur à pœna, non à culpa, vt 5. di. 4. deniq;. quod enim factum est, infectum esse non potest. in auth. de æq. do. §. 1. colla. 4. ff. de capt. l. in bello. §. factæ.

Ioan. 13. Matth. 3. i ¶*Vel ad præsens.*] id est, amodo.

k ¶*Quod Romæ.*]Sc. vbi minores exercent sua officia præsentibus maioribus.

ESto subiectus.]Casvs. Quędā consuetudo pessima erat in quibusdam ecclesiis, s. quod presbyteri presentib, epis nō audebant prædicarę vel loqui. Sed Hieron, ostēdit q̄ subditi debēt obedire plato, & pręlatus nō debet subtrahere subditis debita. & hoc probat quinq; rationibus. Prima est ibi, *Scitum est illud.* Secūda ibi, *Quod autem Aaron.* Tertia ibi, *Vnus dominus.* Quarta ibi, *Recordemur.* Quinta ibi, *Sed si aliquid, vt in quit.* Omnia cap. tula quæ sequuntur vsque

a ¶*Episcopus.*] ¶*Non patiatur.*] ita q̄ nō liceat ei sedere, nisi presbyter assumeret sibi officium standi. C. de postu. q̄ quis. §. vlt.

b ¶*Episcopus.*] ¶*Collegam se.*]ita tamen quòd non contemnatur. ff. de off. præt. obseruandum. Ioan.

c ¶*Presbyter.*] ¶*Non signet.*]in vertice: quia in fronte non potest ēt auctoritate episcopi, vt de consecrat. dist. 4. presbyteri.

LIbet autem. In hac dist. probatur, q̄ cōstōnes laicorum nō præiudicāt ecclesiis: quia nihil iuris laicis de rebus ecclesiasticis concessum est, nisi sola defensio: & hoc probat per 12. auctor. Io. de Fan.

Casvs. Supra in dist. 79. posuit Grat. constitutionem Honorij latam sup electione Romani Pōtificis. sed ne aliquis crederet, q̄ laicis esset attributa potestas disponendi aliquid de reb. ecclesiæ, & faciendi constitutionem sup ipsis: ideo Grat. uūc dicit, q̄ illa cōstitutio nullius fuit momēti: cum à laico facta fuerit: qa nō habet ptātem aliq̄d disponendi de reb. ecclesiæ: quare constitutio Basilij nihil valebat, vt j. ea. c. 1. bene tū dicit, q̄ constitutio Honorij facta fuit auctoritate Papæ: ō valuit.

d ¶*Illud autem.*] Hic depingitur 96. di. magister posuit constitutionē Honorij Augusti latā super electione Romani Pōtificis. 79. dist. si duo. Sed ne viderentur laici habere potestatem constituendi vel disponēdi de reb. ecclesiæ: ideo reducit hic illam constitutionē ad memoriam, " vt oſtēdat q̄d laicus non habet potestatem suo iure constituendi aliq̄d de reb ecclesiæ. bñ tū pūt laici rogati concilius interesse, & de rebus ecclesiasticis cōstitute. non tñ vt valeat eorum constitutio, quia ipsi constituerunt: sed quia ratum habet ecclesia, vt dicit Gratia. j. dist. prox. §. 1. &c.

Bene quidem.] Casvs. Symmachus Papa ægrotans cum de salute corporis desperaret, timens schisma posse contingere post mortē suā, iniunxit Basilio, vt interesset electioni successoris post mortem suam pp schisma remouendum. tpe procedente quidā epi tractabant de electione successoris Symmacho adhuc viuente. quo audito Basilius cōgregauit cōcilium, & fecit constitutionē ne liceret electionem Papæ fieri sine eius pñtia: nec liceret Papę alienare res ecclesiæ, & si alienatæ essent, reuocari debere: & quædam alia, quę in capitulo recitantur, constituit. Symmachus autem postea reconualescens post mortem Basilij cōgregata synodo omnia post recitationem eorum retractauit. Et no. q̄ quandoque loquitur Symmachus, vt in principio: quandoque notarius, qui continuat verba diuersorum per totum hoc cap. quandoque synodus, quandoque Basilius: quandoque aliquis de synodo. & ego cum Hu. ad maiorem intelligētiam aliquantulum latius posui ea sim, q̄ Bened. Duo c. seq. per te videbis.

e ¶*Bene.*]Symmachus Papa laborabat in extremis, & timuit ne in electione sui successoris propter stupitus hæreticorum schisma interueniret. " rogauit Patritium Basilium, qui gerebat vices Odoacris regis, q̄ ipse interesset in electiōe sui successoris. Basilius statim Symmacho viuēte fecit quandam constitutionem, scilicet quòd sine eius cōsultatione non fieret electio summi Pontificis. Præterea, q̄ non liceret alicui prædium ipsius ecclesiæ alienare: q̄ constitutio retractatur hic: tum quia ibi quędam constituta sunt quæ à laico nō possunt constitui: tum qa res esset mali exempli. 63. dist. §. verum.

f ¶*Plenitudo.*] j. 6. q. 1. si omnia.

g ¶*Maxime.*]bene diffinuit, supple.

h ¶*Memoriæ.*] ergo iā decesserat Basilius tē pore huius synodi.

i ¶*Vel subscripsit.*] ar. " in contractibus rerum ecclesiasticarum non sufficere consensum clericorum: nec alienationib. nisi specialiter subscribant [a], arg. 10. q. 2. cafellās. 12. q. 2. abbatibus. & c. fine exceptione.

k ¶*Inde disputem.*] nō est disputandū de eo, de quo statim constare poterit. si ergo vxor petat sibi virum restitui, & vir paratus est incontinenti probare consanguinitatē, non est audienda. ff. vt in pos. le. si is à quo. arg. contra extra de restit. spol. c. litteras.

l ¶*Synodus.*] verba notāda.

m ¶*In Mausoleo.*]verba sunt scriptoris. " Mausoleum ꝓprie est sepulchrum principis. Et dicitur à Mausoleo Rege, cui vxor Arthemisia pudicitiæ insignis construxit sepulchrum mirę pulchritudinis. Vide & alia sepulchra sic sunt appellata.

n ¶*Electione.*]non tamen, vt aliquid inde cōstituere, & ita ex cessistis finem mandati Basili.

ad iustitiæ cumulum peruenit, dum sufficienter vniuersa complectitur: nec adiectione indiget plenitudo [f], maxime [g] de clericis, quos amor dominationis inuasit, & iugum disciplinæ ecclesiasticæ fecit respuere, *& paulo post.* ¶Quorum excessus enarrare difficile est: vnum tamen, quod occurrit, venerando ordini vestro intimare non differo. Dixerunt inter alia, scripturam quamdam illustris memorię [h] Basilium, quasi ꝓ ecclesiasticæ amore substantiæ, conscripsisse: in qua nullus Romanæ ecclesiæ, nec interfuit, nec subscripsit [i] antistes, per quē potuisset sortiti legitimam firmitatem. Ne vero ego inde disputem [k], vnde † potest vestrum iudicare concilium: requiratur, & deferatur in medium, vt ex lectione cognoscatis, cuiusmodi possit habere substantiam. ¶ Sancta synodus [l] respondit, deferatur in medium, vt cuiusmodi sit, possit agnosci. Et dum diceret, Hormisda diaconus recitauit. [ᵉ Cum [a] in † Mausoleo [m], quod est apud beatum Petrum Apostolum, resideret † sublimis, & eminentissimus vir præfectus prætorio, atque patritius, agens etiam vices præcellentissimi Regis Odoacris Basilius, dixit [7]. Quamquam studij vestri †, & religionis interfit, vt in episcopatus electione [n] concordia principaliter seruetur ecclesiæ: ne tamen † per occasionem seditionis, status ciuitatis † vocetur in dubium, admonitione † beatissimi viri Papæ nostri Symmachi [8] Simplicij, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatum, vt propter illum strepitum, & venerabilis ecclesiæ detrimentum, si eum de hac luce transire contigerit, non sine nostra consultatione, cuiusliibet celebretur electio.] Hæc cum legerentur, Cresconius episcopus ciuitatis Tudertinæ ecclesiæ, surgens è consessu dixit. [Hic perpendat sancta synodus, vti † prætermissis † personis religiosis, quibus maxime curæ est de tanto Pontifice, electionem laici in suam redegerint potestatem: quod contra canones esse manifestum est.] ¶ Itē Hormisda diaconus legit. [9] Nam & cum quid

a ¶*In peregrinationis commodo.*]*Sic prisca versio: sed Dionysius longe propius ad verba Græca,* nisi forsitan infirmitate detineatur, aut proficiscatur episcopus.

ωλλὸ ἀ μὴ ἀναγκαίως, ὃ ἀπὸ ἀσθ ἐ ὑπάρχοντος.

Item ex concilio Carthaginensi, 4. c. 34.

¶Episcopus non dominum, sed collegam se presbyterorum cognoscat.

C. IX.

EPiscopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur [a].

Item ex eodem, c. 35.

¶ De eodem. C. X.

1 EPiscopus in ecclesia, & in consensu presbyterorum sublimior sedeat. Intra domum vero collegam se [b] presbyterorum esse cognoscat.

Item ex concilio Martini Papæ.

¶Sine præcepto episcopi presbyter non signet infantes. C. XI.

2 PResbyter præsente episcopo non signet [c] infantes, nisi ab episcopo fuerit illi præceptum.

[Item ex concilio Neocæsariensi [A], c. 13.]

¶[De eodem.] C. XII.

PALEA.

3 PResbyter ruris, in ecclesia † ciuitatis, episcopo præsente, vel presbyteris ipsius vrbis, offerre non possunt, nec panem sacrificatum [B] dare, calicemque porrigere. Si vero absentes hi fuerint, & ad [c] dandam orationem vocentur soli, dare debebunt.

A ¶ Neocæsariensi.] *Antea citabatur ex Genuensi. Restituta est inscriptio ex ceteris collectoribus. Est autem hæc fere Dionysij versio.*

B ¶ Sacrificatum.] *Alibi vbique legitur,* sanctificatum, *Grace est in concilio impresso.* *ἁγιασθὲν ἄρτον ἐν χερσὶ.* *Sed apud Balsamonem,* *ἁγιασθὲν ἐν χερσὶ.* *Id est,* panē mysticæ præcationis.

c ¶ Ad dandam orationem.] *καὶ εἰς τὸν χρὸν κλασθῆναι μόνῳ & δοθῆναι.* Id est, & solus ad mysticam precationem vocatus fuerit, dat.

DISTINCT. XCVI.

4 ILlud autem [d] *Honorij Augusti, quod de electione summi Pontificis supra constituisse legitur, nullius esse momenti probatur: cum non solum de ordinibus, sed nec etiam de rebus ecclesiasticis legatur aliquando laicis attributa disponendi facultas. Vnde quæcumque à Principibus in ordinibus, vel in ecclesiasticis rebus decreta inueniuntur, nullius auctoritatis esse monstrantur.*

Vnde Symmachus episcopus catholicæ ecclesiæ vrbis Romæ synodo præsidens dixit [1].

¶De rebus ecclesiasticis disponendis, laicis nulla facultas relinquitur.

C. I.

BEne [e] quidem fraternitas vestra ecclesiasticis legibus obsecuta sub diuini timore iudicij, quæ erant statuenda, definiuit, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Ac ne confusioni.*] prosecutio legis, & continuantur verba sic, non celebretur de electione Papæ, &c. ac ne.

b ¶ *Nihil debuisset.*] hoc dicit, ppter quod dam, qui viuēte priore Symmacho tētauerunt alium eligere, vt dist. 79. ſi quis Papa. & c. nullus. Ioan.

c ¶ *Præferentes.*]i. primo ſtatuentes.

d ¶ *Rusticum.*] " quid ſit rusticum prędium, & quid ſit vrbanum prędium, habemus ff. de ſer. ruſt. prędi. & ff. de ſeru. vrb. prędi. per totum.

e ¶ *Titulis.*] ſiue donationis, ſiue emptiōis.

f ¶ *Maximus.*] ſic & iuriſperiti dicunt quid ſentiant. ff. de his quæ in teſta. delent. l. proxime.

g ¶ *Laico.*]" nō licuit laico iure ſuo, ſed ex delegatione Papę bñ: arg. 32. dist. §. verum. 10. q. 3. c. vl. Sed vtrum epiſcopus laico poſſit hoc committere, iam dicemus j. ea. c. q. nō. M. tñ dicit cōtra: quia mucro eſt epi: immo nec presbyter hoc pt. h ¶ *Munitum.*] nam ſi quis emit rē eccleſiæ, vel aliam rem in caſu illicito, nō pt præſcribere. Nam dicit lex, q nō eſt dubiū eū malæ fidei poſſeſſorem, qui cōtra legū interdicta mercatur. C. de ag. & cen. li. 11. quemadmodū. nā nec iuris ignorantia pt eum excuſare. ff. de iu. & fa. ign. l. iuris. & hoc benigne ſtatuerat: ſecus tñ eſt de iure: " quia bene præſcribit laicus rem eccleſiæ cū fructibus etiam percipiendis, ſi ſit malæ fidei poſſeſſor, de re. ſpol. grauis. ADDITIO. Ad hoc ext. de præſcr. ad audientiam. iuxta ſi. Super hoc videas quæſtionem B. quæ incip. eſto quōd res eccleſiaſtica, &c. & quod not. j. 16. quæſt. 3. vniuerſas, in gl. non dicit. Arch.

i ¶ *Perlegatur.*]ff. de legib. & ſenatuſconſul. l. ineiuile.

k ¶ *Heredes.*]turpia. n. litera ab heredib. ſumit. extorquenda. extr. de vſur. tua. ff. de calum. in heredem. Sed & alienator poſſet conueniri, vt not. 12. q. 2. monemus.

l ¶ *Reliquerit.*]in mor te. relinquendi nam q; verbum, &c. ff. de tab. exhib. l. 1. §. vlt.

m ¶ *Venditantur.*]argu. C. de admi. tut. lex.

n ¶ *Profiteant.*]hic ter minatur lex ipſa.

o ¶ *Mediolanenſis.*] ar. Mediolanenſis præro gatiuam ſedis habere

† veſtræ ſanctitatis.

" Prædium eſt duplex

" Laicus pt excōicare ex Papæ delegatione,

† al. ſuorum

† al. alienita tem. aĉt hēs hoc qđ hic dr. 16 q. 1. in cano nibus. Arc.

confuſionis [a], atque diſpendij venerabilis eccleſia ſubſtineret, miramur, prætermiſſis nobis, quidquam de rebus eccleſiæ fuiſſe tentatum, cū etiam ſacerdote noſtro ſuperſtite nihil ſine nobis debuiſſet [b] aſſumi. Quare ſi amplitudini veſtræ † vel ſanctitati placet, incolumia omnia q̄ ad futuri antiſtitis electionem reſpiciūt, religioſa veneratione ſeruemus, hāc legem ſpecialiter præferētes [c], quam nobis, heredibuſq; noſtris, Chriſtianæ mētis deuotione ſancimus: ne vmquam prædium, ſeu ruſticū [d], ſeu vrbanū, vel ornamēta, aut miniſteria eccleſiarū, q̄ nūc ſunt, vel quæ ex quibuſlibet titulis [e] ad eccleſiarū iura peruenerint, ab eo, q nūc antiſtes ſub electione cōmuni fuerit ordinādus, & illis, qui futuris ſęculis ſequentur, quocumque titulo, arq; cōmēto alienari liceat. Si quis vero aliquid eorū alienare voluerit, inefficax, atq; irritū iudicetur, ſitq; facienti, vel cōſentienti, accipientiq; anathema.] Maximus [f] epiſcopus Bleranæ eccleſiæ dixit. [Modo ſancta ſynodus dignetur edicere, ſi licuit laico [g] homini anathema in ordinem eccleſiaſticū dictare: aut ſi potuit laicus ſacerdoti anathema dicere, & contra canones, quod ei non cōpetebat, cōſtituere. Dicite, vobis quid videtur? De me licuit laico legem dare?] Sancta ſynodus dixit, Non licuit, & adiecit, lege ſequentia. ¶ ' Hormiſda diaconus legit. [Et is, qui prædium ruſticū, vel vrbanum iuris eccleſiaſtici fuerit conſecutus, nouerit ſe nulla lege, vel preſcriptione munitum [h] ad ſiue is, qui alienauerit, ſiue qui cum † ſequetur, volūtate contraria prædium huiuſmodi alienatum reuocare [i] voluerit, id cū fructibus reſtituat, quos † illic fuerit conſecutus. ¶ Hæc cū legeret, Stephanus epiſcopus Venuſinæ eccleſiæ ſurgens è cōſeſſu dixit, perlegatur [j]. Hormiſda diaconus legit. " Qua c pœna placuit accipientis etiā heredes [k] afficere. In qua re cuilibet clericorū contradicendi libera ſit facultas. Iniquum eſt enim, & ſacrilegij inſtar, vt quæ vel pro ſalute, vel pro requie animarū ſuarū † vnuſquiſque venerabili eccleſiæ, pauperū cauſa cōtulerit, aut certe reliquerit [l], ab his quos hæc maxime ſeruare cōuenerat, in alterū † transferantur. Plane quæcumque in gēmis, vel auro, atque argento, necnō & veſtibus minus apta vſibus, vel ornatui videbuntur eccle

† al. conſequenter.

† al. q illud.

a cap. 3. Baſilij verba.

† al. fuorum

ſiæ, q̄ ſeruari, ac diu manere non poſſunt, ſub iuſta æſtimatiōe vendantur [m], & erogationi † religioſæ proficiant [n].] ¶ Cumq; lecta fuiſſet, Laurentius epiſcopus Mediolanenſis [o] eccleſiæ dixit [Iſta ſcriptura nullum Romanæ ciuitatis potuit obligare Pontificem: quia non licuit laicos ſtatuendi in eccleſia, præter Romanum [p] Pontificem, habere aliquam poteſtatē, quos obſequendi manet neceſſitas, nō auctoritas imperādi [q], maxime cū nec Papa Romanus ſubſcripſerit, nec alicuius ſecundum canones metropolitani legatur [r] aſſenſus.] ¶ Petrus epiſcopus Rauennatis eccleſiæ dixit [Scripturam, quæ in noſtra congregatione vulgara eſt, nullis eam viribus ſubſiſtere manifeſtum eſt: quia nec canonibus [s] conuenit, & à laica perſona concepta videtur: maxime quia in ea nullus p̄ſul ſedis Apoſtolicæ interfuiſſe, vel ppria ſubſcriptione firmaſſe monſtratur.] ¶ Eulalius epiſcopus Syracuſanæ eccleſiæ dixit [Scripturam, quæ in ſacerdotali concilio recitata eſt, euidentiſſimis documentis conſtat eſſe inualidam. Primum, quōd contra Patrum regulas à laicis, quamuis religioſis [t] (quibus nulla de eccleſiaſticis facultatib[u] aliquid diſponendi legitur vnquā attributa facultas) facta videtur: deinde q, nullius præſulis Apoſtolicæ ſedis ſubſcriptiōe firmata docetur. Quōd ſi cuiuſlibet, puincię ſacerdotes intra terminos ſuos cōcilio habito, quidquid ſine metropolitani ſui auctoritate tētauerint, irritum eſſe debere [u] ſancti Patres ſanxerunt, quanto magis, quod in Apoſtolica ſede, nō † exiſtente præſule (qui merito † [x] beati Petri Apoſtoli per vniuerſum orbem primatum [y] obtinens ſacerdotij, ſtatutis ſynodalibus conſueuit tribuere [z] firmitatem) à laicis (licet conſentientibus aliquantis epiſcopis, qui tamen Pontificia quo cōſecrati † probantur, præiudicium inferre non potuerunt) præſumptum fuiſſe cognoſcitur, viribus carere [a] non dubium eſt, nec poſſe inter eccleſiaſtica vllo modo ſtatuta cenſeri.] ¶ Sancta ſynodus dixit. Licet † ſecundum proſecutionē venerabilium fratrum noſtrorum, Laurentij, Petri, Eulalij, Creſconij, Maximi, vel Stephani [b], nec apud nos incertū habetur hāc ipſam ſcripturam nullius eſſe momenti: verumtamen etiā ſi aliqua poſſet ratione

† al. erogationio religioſi proficiat.

" Diſputari vtrū poſſit de fide catholica.

" Causa q̄l quamlibet cauſam ec bet eccleſia ſtica p Papā mitti pōt.

" Laicus an auctoritate epiſcopi epi auctori tate poſſit i tuere in eccleſia vī, p eccleſia prædicare pt inuita- quid conſti tus à clericis. 23. dist. tuere. mulier. arg. ext. de fo. comp. nullus iudicū. Dic cū H. q nō pt ex delegatione epi cauſas ſpirituales tractare, nec excōicare. vñ nihil faciunt q p pueros excōicant & p ſeruientes. Cauſam aūt ciuilē laicis epſ commiſſere pt, & ita intel lige prædictā decr. in nona. Et quod dr de prædicatione, ſpeciale eſt. Quid ergo dices de tēplariis? nōne ipſi pñt excōicare fratrem ſuum? Dici pt, q ſic: quia ipſi non ſunt laici. argu. 12. q. 1. duo. Credo q nō pñt, niſi ſint presbyteri. ext. de ſent. exc. canonica. q ¶ *Imperandi.*]j. 16. q. vlt. non placuit.

r ¶ *Legatur.*] verū eſt, q nō legitur aſſenſus metropolitanorum ſe cundum canones, i. legitimus: bñ tñ legitur conſenſus eporum. arg. j. eod. c. 1. Illa aūt determinatio q̄ prædicedit, ſecundū canones, ſoluit contra.

s ¶ *Nec canonibus.*] cōiunctim accipe hęc duo diuiſa.

t ¶ *Religioſi.*] j. 16. q. vlt. laicis.

u ¶ *Debere.*] j. 9. q. 3. cap. 2.

x ¶ *Qui merito.*] §. 40. dist. non vos.

y ¶ *Primatum.*] j. 9. q. 3. nemo. & c. antiquis.

z ¶ *Tribuere.*]§. dist. 16. c. 1. & 2.

a ¶ *Carere.*] §. dist. 21. in tantum.

b ¶ *Vel Stephani.*] iſte tamen Stephanus nō dixit, niſi perlegatur: & ſic per tale verbum intelligitur aliq; conſentire, vt no. §. 63. di. cum Hadrianus.

c ¶ *Ratione.*] argu. ratione

† al. nunc

† al. prærogatiua.

† al. conſecrari.

† al. liquet.

tione auctoritatis aliqua repelli, licet ſint bona. arg. 16. dist. c. 1. 1. q. 1. principatus. ff. de re mil. l. 3. §. in bello. arg. contra. 1. q. 1. Dominus declarauit. arg. contra. 1. q. 1. nonne Sodomitæ.

a ¶ *Actione.*] dicitur prima actio: quia fiebat pro prima die in ſynodo. 16. quæ. 7. in nona.

b NOs.] ¶ *Intereſſe.*] Similiter ſolebat intereſſe electioni Papæ propter hæreticorum ſcandalum: arg. dist. 63. quia ſancta.

c ¶ *Inuenta.*] " Et ita videtur q̄ poſſit de fide catholica diſputari. c. cōtra. C. de ſum. tri. nemo. 24. q. 3. cum quib. Reſpondeo: dubitādo nō licet diſputare de ea: quia dubi[a] in fide, hæreticus eſt. ext. de hær. dubius. aliàs diſputatur. j. ea. ſatis. 23. dist. mulier. & 94. dist. valde. 5. qu. 3. qui eps. contra 79. dist. ſi duo. j. eod. denique. contra. Intelligēdum eſt non ſua auctoritate. " Sed numquid auctoritate epiſcopi epi auctori tate poſſit i tuere in eccleſia vī, p eccleſia prædicare pt inuita- quid conſti tus à clericis. 23. dist. tuere. mulier. arg. ext. de fo. comp. nullus iudicū. Dic cū H. q nō pt ex delegatione epi cauſas ſpirituales tractare, nec excōicare. vñ nihil faciunt q p pueros excōicant & p ſeruientes. Cauſam aūt ciuilē laicis epſ commiſſere pt, & ita intelige prædictā decr. in nona. Et quod dr de prædicatione, ſpeciale eſt. Quid ergo dices de tēplariis? nōne ipſi pñt excōicare fratrem ſuum? Dici pt, q ſic: quia ipſi non ſunt laici. argu. 12. q. 1. duo. Credo q nō pñt, niſi ſint presbyteri. ext. de ſent. exc. canonica. q ¶ *Imperandi.*]j. 16. q. vlt. non placuit.

r ¶ *Legatur.*] verū eſt, q nō legitur aſſenſus metropolitanorum ſe cundum canones, i. legitimus: bñ tñ legitur conſenſus eporum. arg. j. eod. c. 1. Illa aūt determinatio q̄ prædicedit, ſecundū canones, ſoluit contra.

s ¶ *Nec canonibus.*] cōiunctim accipe hęc duo diuiſa.

t ¶ *Religioſi.*] j. 16. q. vlt. laicis.

u ¶ *Debere.*] j. 9. q. 3. cap. 2.

x ¶ *Qui merito.*] §. 40. dist. non vos.

y ¶ *Primatum.*] j. 9. q. 3. nemo. & c. antiquis.

z ¶ *Tribuere.*]§. dist. 16. c. 1. & 2.

a ¶ *Carere.*] §. dist. 21. in tantum.

b ¶ *Vel Stephani.*] iſte tamen Stephanus nō dixit, niſi perlegatur: & ſic per tale verbum intelligitur aliq; conſentire, vt no. §. 63. di. cum Hadrianus.

c ¶ *Ratione.*] argu. ratione

1 Anſel. l. 3. c. 107.

a ſc. iſtud & tria ſeq.

2 Anſ. ibid. Deuſd. p. 3.

b Et ſcdm hoc ceſſat cōtrarium. 35. q. 1. ad ſe dem. Arc.

3 Anſ. l. j. c. 75 " Qđ oēs tā git, dēt ab omnib. ap- probari. c Concord. ext. de his q ſi. à pl. ſi. cō. capite. c. vlt. ibi videas.

d Conc. tex. in 1. 1. C. de ſum. tri. & l. mercatores C. d com. & mere. & l. 1. cum gl. C. d emnuc.

ſubſiſtere, modis omnibus in ſynodali cōuentu prouida beatitudinis veſtræ ſentētia eneruari con ueniebat, & in irritum deduci, ne in exemplum remaneret præſumēdi quibuſlibet laicis, quamuis religioſis, vel potentibus in quacumque ciuitate quolibet modo aliquid decernere de eccleſiaſticis facultatibus, quarum ſolis ſacerdotibus diſponendi indiſcuſſe à Deo cura commiſſa docetur.

A ¶ Cum in Mauſoleo.] *Hoc initium ſcripturæ Baſilij in tomis conciliorum, & codice canonum ſic habet*, Cum in vnum apud beatum Petrum Apoſtolum reſediſſent, ſublimis, &c. *Omnino autem multæ ſunt huius c. varietates in exemplaribus Gratiani, in variis conciliorum editionibus, & in codice canonum: ex quibus ea tantum partim indicate, partim notatæ ſunt, quæ maioris ponderis ſunt viſæ.*

B ¶ Reuocare.] *Sic eſt emendatum ex omnibus concilij exemplaribus & impreſſis, & manuſcriptis, cum antea legeretur*, retinere.

C ¶ Qua pœna.] *In omnibus editionibus conciliorum legitur*, Quam pœnam placuit accipientis heredes, proheredeſque reſpicere. *In codice vero canonum manuſcripto non eſt dictio*, proheredeſque.

Vnde in ſexta actione a *Chalcedonenſis concilij Martianus Imper. dixit inter cetera.*

¶ Imperatores ad fidem confirmādam, non ad potentiam oſtendendam ſynodo intereſſe debent. C. II.

1 NOs ad fidē confirmandam, non ad potentiam oſtendendam, exemplo religioſiſſimi principis Conſtantini ſynodo intereſſe [b] voluimus, vt inuenta veritate [c], non vltra multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet.

Item ex eadem ſexta actione, infi.

¶ De eodem. C. III.

2 QVædam capitula ſunt, quę ad honorem veſtræ reuerentiæ vobis ſeruauimus [d], decorum eſſe iudicantes à vobis hæc regulariter potius firmari per ſynodū, quàm noſtra lege ſanciri [e].

Item Nicolaus Papa in epiſtola ad Michaelem Imp. quæ incipit [propoſueramus.]

¶ Sydonali conuentui Imperatores intereſſe non conuenit, niſi vbi de fide agitur. C. IIII.

3 VBi nam [f] legiſtis, Imperatores anteceſſores veſtros ſynodalibus conuentibus interfuiſſe [g], niſi forſitan in quibus de ſtamento eadem perſona Rex erat & ſacerdos, & temporalia ſimul cum ſpiritualibus adminiſtrabat. Sed poſt quam Chriſtus venit in mundum, præcipit vt Rex tantum terrenis præſideret: Pontifex vero cæleſtia diſpenſaret: ne propter ſuperbiam dignitatis vtriuſque alteruter ſuperbiret. ſed fibi inuicem (ſi neceſſe fuerit) auxilium præbeant.

n ¶ *Cum.*]Hoc c. expoſitum eſt §. 10. dist. quoniam. ideo hic nō labores.

o ¶ *Ad verum.*] i. ad diſcuſſionem veri. vel i. ad tempus Chriſti.

p ¶ *Vſurpauit.*] " Arrogum. cum iſte poteſtates ſint diuiſæ, Imperator non habet gladium à Papa, vt j. ead. in ſcripturis. & c. duo. & cap. ſi Imperator. & 93. diſtin. legimus. & qa imperium à ſolo Deo eſt. 23. q. 4. quæſitum [c]. Argum. contra. 63. diſt. cap. 1. & cap. tibi dominio. Item quia Petro ſunt datæ claues cœleſtis & terreni imperij. 22. dist. c. 1. Item quia de- ponit Imperatorem. j. 15. q. 6. alius. & c. ſuratos. & 1. quęſtion. 4. quia prę ſulatus [d] quę- ſi n prin. ſed re. §. de hac materia. 10. dist. c. quoniam.

q ¶ *Propriis.*]id eſt, im perij & ſacerdotij: vel propriis quo ad Chriſtum. " quædam e- " Chriſtus nim geſſit tanquam dam vt Rex 2. quæſt. 7. accuſatio. & cum coronam de ſpinis portauit. quod eſt ſignum regni. 12. q. 1. duo. quædam geſſit vt ſacerdos: quādo ſeipſum obtulit in ara crucis pro ſacrificio.

r ¶ *Diſcrenit.*] Immo videtur contra: " quia non diſcreuit, ſed con fudit, cum ipſe vnus & ēidem vtrumque officium geſſit. Sed dic quōd eo ipſe vtrumque officium geſſit per ſe, vt notatur q. ex eodē fonte proceſſerūt. 21. dist. cleros. in fi. nam dicit lex, q̄ ſumma no bis dona à Deo conceſſa ſunt, ſcilicet ſacerdotium, & imperium. in auth. quo. o- por. epiſ. in prin. col. j.

s ¶ *Ruit ſus.*] Primus p ſuperbiam cecidit. vñ homines in infernum demergebātur. " Chriſtus autem nos humilitatē ſua ſurſum erexit, ſed ſi haberēt oēs omnia officia, ſuperbi rent, ſta quōd iterum demergerentur in infernum.

t ¶ *Pro æterna.*] j. de pœn. diſt. 1. multiplex.

u ¶ *Temporalium.*] Argum. " quod in cauſis ſpiritualibus (vt in matrimonio) non ſit vtendum legibus imperialibus. argum. 32. quæſt. 2. inter hæc. 11. quæſt. 1. continua. argument. de conſecrat. diſtinct. 3. celebritatem. Sed in aliis licet eis vti, ſi non obuient canonibus [e], argum. diſtinct. 10. ſi in aduitorium. argum. diſtinct. 54. ex antiquis. Ber.

x ¶ *Tantummodo.*] Hoc aduerbium determinat tantum illud adiectiuum, temporalium, non illud verbum, vterentur: & ſic eſt falſum hic notatum ab Hug. argum. quōd in cauſis ſpiritualibus, &c. Nam bene licet leges allegare in ſpiritualibus. 35. quæſt. 5. ad ſedem. 15. quæſt. 3. §. cum autem. Laur. [f] Vel dic tantummodo, id eſt, maxime. ſic ecōtra. 11. quæſt. 3. ſi quis epiſcopus.

1 Anſ. ibid. 2 Anſ. ibid. 3 Anſ. l. 3. c. 1. 4 Anſ. ibid. a Concord. text. in aut. vt ppo. nō. impe. in pr. col. 6.

" Impator vtrum héat iuriſdiōnem à Papa.

" Chriſtus militate ſua oēs erexit.

" Legib[a] an fit vtēdum in cauſis ſpiritualibus.

5 §. dist. 10. c. quoniam. Anſel. ibid.

† al. inferna.

" Chriſtus officiū facer dotis, & im peratoris

Genes. 14.

" Chriſt[a] hu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Atis.] Casvs. Ostendit hic Nicolaus, quòd Ignatius auctoritate Michaelis Imperatoris deponi non potuit: & hoc probat duobus exemplis, scilicet Constantini & Theodosij Imperatorum.

a ¶ *Ostenditur.*] in alia parte cap. quæ non hic non est.

b ¶ *Appellatum.*] legitur enim omnes clericos deos appellasse, vt 11. q. 1. sacerdotib. 12. q. 1. futuram. secundù hāc rōem nec ab eṗo poſſent iudicari clerici: sed hoc dixit vt oſtenderet quāti ſint hñdi. ſi. extra de iud. nouit.

c ¶ *Epheſinæ primæ.*] quia ſecūda nō eſt recepta in auctoritate.

d ¶ *Seu potius.*] optime corrigit ſe: "quia quæſtiones nō debēt fieri ſuper fide dubitādo. arg. ext. de hær. dubius. "Dogma aūt per g, eſt doctrina in fide, ſine g, eſt angulus: vnde illud, ſedebat domate domus. 25. q. 2. ſi quis.

"Dubitandum nō eſt de fide.

2 Rufinus in hiſt. li. 1. c. 2.

"Dogma & doma differunt.

Idem in eadem paucis interiectis.

¶ A ſeculari poteſtate Pontifex prorſus nec ſolui, nec ligari valet. C. VII.

1 Anſ. l. 1. c. 71

1 SAtis euidenter oſtenditur [a], ſà ſæculari poteſtate nec ligari prorſus, nec ſolui poſſe Pontificem, quem conſtat à pio principe Conſtātino (quod longe ſuperius memorauimus) Deū appellatū [b]: nec poſſe Deum ab hominibus iudicari manifeſtum eſt. [2] Sed & Theodoſius [A] minor ſanctæ ſynodo ſcribens Epheſinę [c] primę, dixit [Deputatus eſt igitur Candidian[9] magnificētiſſim[9] comes ſtre nuorum domeſticorū trāſire vſq; ad ſanctiſſimā ſynodū veſtram, & in nullo quidem iis, quæ faciendę ſunt de piis dogmatibus queſtiones, ſeu potius [d] expoſitiones, cōmunicare. Illicitū namq; eſt eum, qui nō ſit ex ordine ſanctiſſimorū epiſcoporum, eccleſiaſticis interm iſceri tractatibus †.] *& poſt pauca.*

¶ His itaq; manifeſte repertis apparet comminiſtrum noſtrū Ignatium per imperialem tantummodo ſententiam nullo modo potuiſſe prorſus expelli. In cuius damnatione, quia præſulum quoque aſſenſus eſt ſubſecutus [e], apparet id cauſa fuiſſe patratum adulationis, non legitimæ ſanctionis.

A ¶ Theodoſius minor.] *Verba hæc ſunt accepta ex epiſtola Theodoſij, ac Valentiniani Imperatorum ſynodo Epheſinæ per Candidianum miſſa: quæ eſt in extremo primæ actionis ipſius ſynodi. In verſione antiqua, quæ ſeruatur in bibliotheca Vaticana, & quæ Lutetiæ edita eſt, eadem plane hoc loco habentur verba cum his, quæ refert Nicolaus: & optime conueniunt cum Græcis.*

Idem Ludouico Imperatori. 3

¶ Facta Pontificum Imperator iudicare non debet. C. VIII.

4 IN ſcripturis [e] narratur Conſtantinus Imperator dixiſſe [Vere ſi propriis oculis vidiſſem ſacerdotem Dei, aut aliquem eorum, qui monachico habitu circumamicti ſunt, peccātē, chlamidem meam expoliarē †, & cooperirē [f] eū, ne ab aliquo videretur.]

5 In quib[9] deſideratiſſime fili neceſſario commonemini, vt quemadmodum fide, & religione, ac honoris paritate ei adæquari videmini: ita quoq; humilitate, atque deuotione æquiparari nihilominus anheletis: ita vt in nullo inferior eo, ſed potior inueniamini poſt illius exempla, qui talem ſe exhibuit ante alia † prorſus exempla. Sed hoc quidem diximus cautos vos reddere cupientes, vt ſi de Domini ſacerdotib[9], qui iure Patres dicūtur, aliquid cōtigerit vos audire, quod cōfuſioné piis mentibus ingerat, nō infrunitum, ſed pudoratos filios Noe imitātes paternam de reliquo verecundiam cōtegatis [g], vt affluenti, quemadmodū & illi benedictione repleri, moderante Domino mereamini.

Item ex epiſt. Gregorij vij. ad Hermannum Metenſem epiſcopum, lib. 8. epiſt. 21.

¶ Regum, & principum patres, & magiſtri ſacerdotes eſſe cenſentur. C. IX.

6 QVis dubitet ſacerdotes Chriſti, regū, & principum, omniumq; fidelium patres, & magiſtros cenſeri [7]. Nonne miſerabilis inſanię eſſe cognoſcitur, ſi filius [h] patrem, diſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubiicere: à quo credit non ſolum in terra, ſed etiam in cœlis ſe ligari poſſe, & ſolui?

Item Gelaſius Papa Anaſtaſio Imp. 8

¶ Auctoritas ſacra Pōtificū, & regalis poteſtas, huius mūdi gubernacula regūt. C. X.

9 DVo [A] ſunt [i] quippe Imperator Auguſte, quibus [k] principaliter hic mundus regitur: auctoritas [l] ſacra Pontificum, & regalis poteſtas. In quibus [m] tanto grauius pondus eſt ſacerdotum: quanto etiam pro ipſis regibus † hominū, in diuino ſunt reddituri examine rationem [n].] *& poſt pauca.*

¶ [Noſti itaque inter hæc ex illorum te pendere [o] iudicio P[p] non illos ad tuam redigi poſſe † voluntatem.] ¶ Talibus igitur inſtitutis, talibuſq; fulti auctoritatibus plerique Pontificum, alij Reges, alij Imperatores excōmunicauerunt. Nam ſi ſpeciale aliquod de perſonis principum requiratur exemplum, beatus Innocētius Papa Arcadium Imperatorē (quia conſenſit q, vt S. Ioannes Chryſoſtomus à ſua ſede pelleretur) excommunicauit. [r] [s] B. etiam Ambroſius, licet ſanctus, non tamen vniuerſalis eccleſiæ epiſcopus pro culpa, quæ aliis ſacerdotibus non adeo grauis videbatur [s], Theodoſium magnū Imperatorē excōicans ab eccleſia excluſit: qui etiam in ſuis ſcriptis oſtendit, q, aurū non tam pretioſius ſit plumbo, q̄ regia poteſtate ſit altior dignitas ſacerdotalis, hoc modo circa principium ſui paſtoralis ſcribens [10 Honor, fratres, & ſublimitas epiſcopalis nullis poterit cōparationibus adęquari. Si regum fulgori cōpares, & principum diademati, lōge erit inferius, q̄ ſi plūbi metallū ad auri fulgorē [t] cōpares: quippe eum perator cōtēdebāt de prēeminētia vnius ad alterū, & de præeminentia dignitatū. ſed Gelaſius oſtēdit hic, q, auctoritas Pōtificalis longe maior eſt, q̄ culmen imperiale. Et hoc, pbatur duab. rōnibus. Prima rō eſt: quia Papa de anima Imperatoris & aliorū reddit[9] eſt rōem. Sēda eſt, quia colla regū & principū ſubmittuntur genib. ſacerdotū. Et hoc, pbatur duob. exēplis, ſ. Innocentij, & Ambroſij, q, Arcadiū & Theodoſiū pp ſuos exceſſus excōicauerūt. Prima ratio eſt ibi, *in quib. tanto grauius.* Secūda eſt i fine. Exēpla ſunt i medio.

Genel. 9.

1 *Duo ſunt.*] In auth. quo. op. epiſ. in prin. col. 1. ſ. di. 1. humanū. ADDITIO. Ibi ſoluitur. facit ad iſta 2. q. 8. §. item cum Dauid. Arc.

k ¶ *Quibus.*] vt ab eis. ſunt aūt alia duo qb. aut per q̄ regitur, vt ſ. diſt. 1. humanū genus.

l *Auctoritas.*] neuter pendet ex reliquo. & ita eſt arg. p Imperatore: "quia diuinitus confecutus eſt impe rium. j. cad. c. prox.

m ¶ *In quibus.*] i. per quos. nam dicit lex, q, parū eſt ius in ciuitate eſſe, niſi ſint p quos ius reddatur. ff. de or. iur. l. 2. §. poſt originē.

n ¶ *Rationem.*] j. 18. q. 2. cognouimus.

o ¶ *Te pendere.*] quo ad ſpiritualia. j. de pœn. diſt. 1. multiplex.

p ¶ *Iudicio.*] "Zacharias quoq; Papa Regē Francorū depoſuit, & in locū eius Pipinum ſubſtituit, vt j. 15. q. 6. alius.

q ¶ *Conſenſit.*] arg. cōſentiētē maiori pæna adſtringi q̄ faciētem. ar. 24. q. 3. q, aliorū. ar. 3. 86. diſt. tāta neqtia.

r ¶ *Excommunicauit.*] "not. principē poſſe excōicari ēt à quouis epo. 3. di. 63. Valentianus. arg. j. 11. q. 3. ſi cari aūt vobis. vī tñ. qhoc fecerit ex delegatiōe ſynodi, quod innuitur ex illo, p culpa, q̄ ab aliis ſacerdotib[9], &c. Sed primū eſt verū.

s *Videbatur.*] ſed male: "qa licet p minimis cauſis nō ſit q̄uis epi. tñ qlibet cōtumacia digna eſt excōicatione, "immo tanto maior vī cōtumacia, quanto ex re minori conſurgit. 2. qu. 7. non poteſt.

t ¶ *Fulgorem.*] "& tanta eſt differentia inter ſolem & Iunam, "& tanta eſt differentia inter imperium & ſacerdotium. extra de ma. & obed. ſolitæ.

Si Imp

Si Imperator.] Casvs. Impator volebat iudicare de cauſis clericorū & ſacerdotū: ſed Papa, pbat, q, hoc facere nō dēt, qa ipſe filius eſt eccleſiæ, & nō præſul: & qa Deus voluit ſæculi principes, ſi fideles sūt, eſſe eccleſiæ ſubiectos. Si vero contra hanc Dei diſpoēm facere voluerit Imperator tamē ingratus pdat poteſtatem, quā ab ipſo eſt cōſecutus.

a ¶ *Filius eſt.*] j. 23. qu. vlt. conuenior. qui tamen prælati eccleſiarum dicantur: dixi 11. q. 3. præcipue.

b ¶ *Non docere.*] j. 16. q. 1. adiicimus.

c ¶ *Diuinitus.*] non ergo à Papa, nā imperiū à ſolo Deo eſt, vt 23. q. 4. q̄ſitum. nā à cæleſti maieſtate hēt gladij poteſtatem. C. d vet. iu. enu. l. 1. in pr. quod cōcedo de vero Imperatore. Sed q̄s eſt verus Imperator? "Dñt quidam q, Conſtātinopolitanus: ſed iſte aliq, curator eſt ſiue defenſor Romanę eccleſiæ. ar. de conſe. di. 5. i die. §. hinc. & huic Rom. eccle. concēdit gladij poteſtatem, & coronam. Sed contra ext. de ele. venerabilē. "Dicitur ibi quod Ro. ecc. trāſtulit imperiū i occidentē à Græcis, & ita iſte Roman[9] eſt verus Imperator.

"Imperator verus quis eſt.

ADDITIO. ad hoc ext. de iud. ſignificauerunt. in prin. Arch.

d ¶ *Quas.*] ergo debet dici, bona poteſtas eſt iſta.

"Papa tranſtulit imperium.

e ¶ *Ius.*] §. di. 10. imperium. & c. certum eſt. 11. q. 1. ſi tributum.

f ¶ *Beneficia.*] ar. clericum ſtātem cōtra eccleſiam vnde hēt, bñficiū, dēt illo priuari [a]: niſi forte pro talib. pſonis pro quib. licitū ſit ei contra quemlibet agere: quas hēs ff. de poſtu. l. hi qui. & 3. q. 7. §. tria. in fi. ſ. in p pria cā vel parentum ſuorum. Simile eſt in ter vaſallum & dominum, vt j. 22. q. vlt. de forma. Simile d aduocatis. C. de aduo. diu. iud. l. 2. C. de reu. do. l. 1. & 7. q. 1. qa frater. & dixi de hoc 3. q. 1. nulli. Hoc tamē exaudio de eccleſia ad q̄ intitulatus eſt, p qua ſtare pt cōtra qlibet eccleſiam, ēt in qua habet beneficium, quia ſaluum fuit i[9] primæ: immo ſi aliquod munus ei iniungitur ab eccleſia, nullam excuſationem pt prætēdere. C. de exc. tu. liber. g ¶ *Et diſcuti.*] "ergo ante q̄ effet aliqua cō

a In originalibus hæc pendent ex ſuperioribus. Poly. c. ibid. Anſelm. l. 6. c. 157. a Concord. tex. in l. qui maior. §. pe. & ſi. cū ibi no. ff. de bon. lib.

1 Poly. l. j. ti. 19. Anſ. l. 4. capit. 12. ex Ioanne 8.

3 Anſel. l. 4. c. 32. Deuſd. l. 4. c. 1.

"clerici nū re. C. de exc. tu. liberquā fuerūt de iuriſdlōe ſæculari.

¶ *Apud Anſelmum libro quarto pro rubrica capitis 32. hæc habentur.* Quòd Conſtantinus Imperator Papæ conceſſit coronam, & omnem regiam dignitatem in vrbe Roma, & Italia, & in partib. occidentalibus. *In principio vero eiuſdem capitis 32. hæc leguntur,* In geſtis beati Siluestri, &c. *vſque ad finem huius, & ſeq. palea, quemadmodum etiam in collectione Deuſdedit.*

¶ [De eodem.] C. XIIII. PALEA.

1 4 COnſtantinus [A] Imperator quarta die ſui baptiſmi priuilegiū Romanæ eccleſię pōtifici cōtulit, vt in toto orbe Roma nō ſacerdotes ita hunc caput habeant, ſicut iudices Regem. In eo priuilegio ita inter cetera legitur. [Vtile [a] iudicauimus vnà cum omnib. Satrapis noſtris, & vniuerſo ſenatu, optimatibuſq; meis, etiā & cūcto populo Romanæ gloriæ imperio ſubiacenti, vt ſicut beat[9] Petrus in terris vicarius filij Dei eſſe videtur cōſtitutus, ita & Pontifices, qui ipſi[9] principis Apoſtolorū gerunt vices, principatus poteſtatē, amplius, quàm terrena imperialis noſtrę ſerenitatis māſuetudo habere videtur, cōceſſam à vobis, noſtroq; imperio obtineāt, eligentes nobis ipſum principem Apoſtolorum, vel † eius vicarios firmos apud Deum eſſe patronos. Et ſicut noſtrā terrenam imperialem potentiam, ſic eius ſacroſanctam Romanā eccleſiam decreuimus veneranter honorari, & amplius, q̄ noſtrum imperium, & terrenū thronum, ſedē ſaeratiſſimā beati Petri glorioſe exaltari: tribuentes ei poteſtatē, & gloriæ dignitatem, atq; vigorem, & honorificentiam imperialem. Atq; decernētes ſancimus, vt principatum teneat tā ſuper quattuor ṗcipuas ſedes Alexandrinam, Antiochenam †, Hieroſolymitanā, Conſtātinopolitanam, q̄ etiam ſuper omnes in vniuerſo orbe terrarū eccleſias Dei: & Pontifex, qui p tempore ipſius ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ extiterit, celſior, & princeps cunctis ſacerdotib. totius mūdi exiſtat, & ei[9] iudicio, quæq; ad cultū Dei, vel fidei Chriſtianorū ſtabilitatē procurāda fuerint, diſponantur. *& infra.*] Eccleſias beatorum apoſtolorū Petri & Pauli p continuatione † luminariorū, poſſeſſionū prędia cōtulimus, & rebus diuerſis eas ditauimus, & p noſtram imperialem iuſſionē ſacram tam in oriente, q̄ in occidēte, vel etiam ſeptētrionali, & meridiana plaga, videlicet in Iudæa, Græcia, Aſia, Thracia, Africa, & Italia, vel diuerſis inſulis noſtra largitate ei† cōceſſimus, ea prorſus ratione, vt p man[9] beatiſſimi patris noſtri Siluestri ſummi Pōtificis, ſucceſſorumq; eius omnia diſponantur. *& infra.*] Beato Siluestro patri noſtro, ſummo Pontifici, & vniuerſalis vrbis Romæ Papæ, & omnib. eius ſucceſſoribꝫ. pontificib. qui vſq; in finem mundi in ſede beati Petri erunt ſeſſuri, de præſenti contradimus palatium imperij noſtri Lateranenſe, deinde diadema, videlicet coronam capitis noſtri, ſimulq; phrygiū †, necnon & ſuperhumerale, videlicet lorū, quod imperiale circūdare aſſolet collum, verum etiam & chlamidem purpuream, atq; tunicā coccineam, & omnia imperialia indumēta, ſed

a Anſ. l. 1. c. 71

4 In edicto Conſtātini, qd eſt poſt conc. Neocæſarienſe. Anſ. l. 4. c. 32. Deuſd. ibid.

† al. & eius ſucceſſores.

† *Antioc. Alex.*] Orig. impreſſum.

† al. eis liber tatem conceſſimus.

5 Iuo par. 5. c. 49. Pann. l. 4. c. 1.

† al. phrygium, id eſt mitram.

& dig

Universidad de Deusto
Biblioteca

& dignitatem imperialium pręsidentium equitum, conferentes etiã & imperialia sceptra, simulq; cũcta signa, atq; banda, [1] & diuersa ornamenta imperialia, & omnẽ ,pcessionem imperialis culminis, & gloriam potestatis nostræ. Viris autẽ reuerendissimis clericis in diuersis ordinib. eidem sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ seruientib. illud culmẽ, singularitate, potẽtia, & præcellentia habere sancimus, cuius amplissimus noster senatus videtur gloria adornari, id est patritios[b], atq; cõsules effici, necnon & ceteris dignitatibus imperialib. eos promulgamus decorari. Et sicut imperialis militia ornatur, ita & clerũ sanctę Romanæ ecclesiæ ornari decernimus. Et quemadmodum imperialis potentia officiis diuersis, cubicul[a]riorum nempe, & ostiariorũ atq; omnium excubitorũ ornatur, & ita sanctã Romanam ecclesiam decorari volumus. Et vt amplissime pontificale decus pręfulgeat, decernim[us] & hoc, clericorũ eiusdẽ sanctæ Romanæ ecclesiæ, manipulis & linteaminib. id est candidissimo colore decorari equos, ita & equitare. Et sicut noster senatus calceamẽtis vtitur cũ vdonib. id est candido linteamine illustratis, sic vtãtur & clerici, vt sicut cælestia, ita & terrena ad laudẽ Dei decorentur. Præ omnib. autem licentiam tribuimus ipsi sanctissimo patri nostro Siluestro, & successorib. eius ex nostro indicto, vt quẽ[c] placatus proprio cõsilio clericare volueri[t], & in religiosorũ numero clericorum cõnumerare: nullus ex omnib. præsumat supbe agere.

Decreuimus itaq; & hoc, vt ipse, & successores eius diademate, videlicet corona, quã ex capite nostro illi concessimus, ex auro purissimo, & gemmis ptiosis vti debeãt, & in capite ad laudẽ Dei ,p honore beati Petri gestare. Ipse vero beatissimus Papa, quia super coronã clericatus, quã gerit ad gloriam beati Petri, omnino ipsa ex auro non est passus vti corona, nos phrygium candido †nitore splendidũ resurrectionẽ Dominicam designans, eius sacratissimo vertici manibus nostris imposuimus, & tenẽtes frænũ equi ipsius ,p reuerentia beati Petri, stratoris officiũ illi exhibuimus, statuentes eodẽ phrygio omnes eius successores singulariter vt in processionib. ad imitationem imperij nostri. Vnde vt põtificalis apex nõ vilescat, sed magis, quã terreni imperij dignitas, gloria†, & potentia decoretur, ecce tam palatium nostrum, vt prædictum est, q̃ Romanam vrbem, & omnes Italiæ, seu occidẽtalium regionũ prouincias, loca, & ciuitates, præfato beatissimo Põtifici nostro Siluestro vniuersali Papæ cõtradimus, atq; relinquimus: & ab eo, & à successorib. eius per hãc diualem nostram, & pragmaticũ constitutũ decernimus dispondẽda, atq; iuri sanctæ Romanæ ecclesiæ concedimus pmansura. Vnde congruum perspeximus nostrũ imperium, & regni potestatem in orientalib. transferri regionibus, & in Bizantiæ prouinciæ optimo loco, nomini nostro ciuitatem ædificari, & nostrum illic constitui imperium: quoniam vbi principatus sacerdotum, & Christianæ religionis caput ab Imperatore cælesti constitutũ est, iustũ non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem. Hæc vero[e] omnia, q̃ per hãc nostram imperialem sacram, & per alia diualia decreta statuimus, atq; confirmauimus, vsq; in finem mũdi illibata, & inconcussa permanere decernimus. Vnde coram Deo viuo, qui nos regnare ,pcepit, & corã terribili eius iudicio obtestamur per hoc nostrũ imperiale constitutum omnes nostros successores Imperatores, vel cunctos Optimates, Satrapas etiam, amplissimum senatum, & vniuersum populum in tõto orbe terrarum nunc & in posterum, cunctis retro temporib. imperio nostro subiacentem, nulli eorum quoquomodo licere hæc aut infringere, aut in quoquam conuellere. Si quis autẽ, quod non credimus, in hoc temerator, aut contemptor extiterit, æternis condẽnationib. subiaceat innodatus, & sanctos Dei, principes Apostolorum Petrum & Paulum sibi in pręsenti, & in futura vita sentiat contrarios, atque in inferno inferiori concrematus, cum diabolo, & omnibus deficiat impiis. Huius vero imperialis decreti nostri paginam propriis manibus roborantes, super venerandum corpus beati Petri principis Apostolorum posuimus. Datum Romæ iij. Kal. Aprilis, Domino nostro Flauio Constantino Augusto quater, & Gallicano v.c. Coss.

[1] Suidas in hoc verbo, βάνδα.

†al. candidi nitoris ſplẽdidam.

†al. & gloria poẽtia.

¶Hæc palea in multis habetur exemplaribus, in quibus aliæ paleæ esse non solent.

a ¶Constantinus. Verba hæc vsque ad vers. In eo priuilegio, non solũ habentur apud Anselmũ, & Deusdedit, sed etiã in gestis beati Siluestri in his, quæ à Constantino per octo dies post baptismum acta referuntur.

b ¶Vtile. Hinc vsq; ad finem sumpta sunt ex gestis seu actis sancti Siluestri, in quib. multa præcedunt, ac multa demceps plenius narrantur. Sed hic ea tantũ videntur relata, quæ in collectionib. Anselmi, & Deusdedit habentur. Titulus proprius huius partis in gestis ipsis est huiusmodi. Priuilegium sanctæ Romanæ ecclesiæ, quod constituit D. Cõstantinus Augustus sancto Siluestro episcopo vrbis Romæ, & omnibus successorib. eius vsq; in perpetuum, & obtulit super corpus beati Petri Apostoli. De quo item priuilegio Leo nonus i epistola prima, seu libello aduersus inauditas præsumptiones Michaelis Constantinopolitani, & Leonis Acridani episcoporum, c. 13. sic loquitur: Pauca ex priuilegio eiusdem Constantini manu cum cruce aurea super cælestis claritatis venerabile corpus posito ad medium proferemus. De isdem gestis siue actis Gelasius in concilio LXX. episcoporum (& refertur 3. di. 15. in c. sanctã Romanã) sic loquitur, vt ea videatur approbare. Et i martyrologio Romano, & Vsuardi in festo S. Siluestri legitur, cuius actus clari habentur. Inueniuntur vero etiam hodie peruetustis litteris descripta in bibliotheca Vaticana, & Abbatiæ Nonantulæ: quorum inter pres in prooemio hæc ait: Historiographus noster Eusebius Cæsareæ Palestinæ vrbis episcopus cum historiam ecclesiasticam scriberet, prætermisit ea quæ in aliis opusculis sunt, vel quæ se meminit retulisse. Nam vigintiti libros omnium pene prouinciarũ, passiones martyrum, episcoporum, & confessorum, & sacrarum virginum, ac mulierum continere fecit. Deinde secutus, & ab Apostolo Petro, omnium episcoporum nomina, & gesta conscripsit, & earum vrbium, q̃ arcem põtificatus per Apostolicas sedes tenere noscũtur, vt vrbs Roma, Antiochia, Hierosolyma, Ephesius, & Alexandria. Harum vrbium episcoporum omnium ꝑteritorum nomina vsq; ad tps suum, & gesta græco sermone conscripsit. Ex quo numero vnum episcopum vrbis Romæ sanctum Siluestrum me de græco in latinũ transferre præcipisti domine sancte, ac beate pater. Quibus verbis, quicũque sit auctor istius ꝓœmij, eadem gesta ab Eusebio græce scripta fuisse clare profitetur. Quæ etiam in vetustissimis Pontificalib. & codicib. in quib. sanctorum vitæ sunt descriptæ, in vita beati Siluestri referuntur. Partem horum actorum (quod ad Baptismum Constantini, & imagines sanctorum Petri, & Pauli spectat) refert Hadrianus Papa in epistola Constantino Imperatori, & matri Irenę scripta, quæ in secũda actione septimæ vniuersalis synodi habetur. Ipsum autem priuilegium fere integrum refert Leo nonus loco superius indicato, & Theodorus Balsamon in Photij nomocanonem, ti. 9. ca. 1. quamquam aliis in rebus (quod Græci plerumque solent) Romanæ ecclesiæ non satis æquus. Hanc eamdem donationem ante Gratianum recitarãt Anselmus, Deusdedit, Iuo locis notatis: Quo ea pertinent, quæ Petrus Damianus in disceptatione synodali inter regium aduocatum, & Romanæ ecclesiæ defensorem scripsit. Lege, inquit, Constantini Imperatoris edictum, vbi sedis Apostolicæ constituit super omnes in orbe terrarum ecclesias principatum. Nam postquam supra corpus beati Petri basilicam fundator erexit, postquam patriarchium Lateranense in beati Saluatoris honore construxit, mox per imperialis rescripti seriem Romanę ecclesiæ constituit dignitatem, vbi nimirum beato Siluestro, suisque successorib. obtulit, vt regali more, & aurea corona plecterentur in capite, & ceteras regii cultus insulas vsurparent. Verum beatus Siluester ornamenta, quę sacerdotali congruere iudicabat officio, in prios vsus assumpsit: coronam vero, vel cetera quæ magis ambitiosa, quàm mystica videbantur, omisit. Cui etiam Constantinus Laterãnense palatium, quòd eatenus aula regalis extiterat, perpetuo iure concessit, regnum Italię iudicandum tradidit. Nam & ipsius Regis hæc verba sunt. Vnde congruum, inquit, prosperimus nostrum imperium, & regni potestatem orientalib. transferri, ac mutari regionib. & in Bizantina prouincia in optimo loco nomini nostro ciuitatem ædificari, & nostrum illic constitui imperium: quoniam, vbi principatus sacerdotum, & Christianæ religionis caput ab Imperatore cælesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem. De hac eadem refcribit Ado Viennensis in commentario ætatis sextæ, & Gosfredus Viterbiensis in chronicis par. 8. c. 2.

[e] "imperium non põt sacerdotium impugnare.

[f] "Laici sup clericos qñ que iurisdõ nem habẽt.

Sicut quamuis. Cassvs. Hoc c. habet duas par. In 1. dicitur, q̃ sicut aliqua parua ciuitas ñ minuit prerogatiuam regni, ẽt si sit ibi sedes regalis, sic Imperator progatiuã ecclesiæ minuere nõ ꝓt. In 2. dicitur, q̃ pontifex quantum cunque sit malus: dũmodo non sit hęreticꝰ, ab Imperatore puniri non potest. Secũda pars incipit ibi, Semper est.

a ¶Sicut. Sensus est: sicut parua ciuitas nõ ꝓt regnum impugnare: "ita nec imperiũ sacerdotium. Vel sic, licet episcopus sit in parua ciuitate. Rex tamen non ꝓt iudicare de clericis eius: secundum hoc dic, dispensationis religiosæ, id est, episcopi constituti in parua ciuitate.

b ¶Humanitus. Ji. consuetudine humana, i. fragilitate humanæ naturæ. H.

c ¶Non tamen contra religionem. Nã in eo casu posset à quocũque redargui. 40. di. si Papa. vel ẽt si schisma faceret. 23. q. 5. de Ligurib. "Et plures cas ius in quib. laici habent iurisdictionem super clericos, dixi 23. q. 5. principes.

d ¶Nullatenus. Jć3. di. Valentinianus.

Boni principis. Cassvs. Hic dr, q̃ officiũ principis est, ecclesias destructas restaurare, nouas ædificare: & clericos potiꝰ defendere quàm destruere, vel aliquo modo subiugare.

e ¶Contritas.] 25. q. 1. diuinis, &c.

f ¶Restaurare.] 27. qu. 4. diffiniuit. 16. q. 1. statuimus.

[1] Ansel. l. 6. c. 192.

[2] tal. regis

Hoc capitulo patenter.] Hæc dist. diuiditur in duas par. Secũda ibi, Sine signatis. Io. dFan. Cassvs. Hic intitulatur 97. di. in qua concludit Grat. ex illo capitulo, bene quidem, q̃ nullo laico de reb. ecclesiasticis iudicare licet sine auctoritate ecclesiæ. & si aliter fãctum fuerit, irritum erit, nisi ecclesia subscribat, vel auctoritatẽ præstet. Et ideo vꝰ q̃ constituto, q̃ fecit Honorius Imperator 8. 79. di. si duo. nõ valuit, cũ fuerit à laico fãcta. postea soluit dicens, quòd si laicus in uitetur ab ecclesia, vt de reb. ecclesiasticis faciat constitutionẽ, sicut fuit Honorius à Bonifacio "inuitatus, valebit constitutio.

g ¶Hoc capitulo.]Ref- sunt: nisi subscriptione Romani Pontificis fuerint roborata. [2] Vnde illud Honorij [h] Augusti, vt supra dictum est, vanum esse videtur, quod contra auctoritatem sacrorum canonum de electione summi Pontificis decernere tentauerit. Sed sicut ex eodem capitulo habetur, ecclesiæ precibus Imperator in pręsumptores valet decernere: sicut pro defensione fidei quondam decreuisse leguntur, ne hæretici [i] aliquid, nomine ecclesiæ, possiderent. Ab ea autem non inuitati [k] de rebus ecclesiasticis aliquid disponendi non habent facultatem, Honorius vero Augustus non sua auctoritate, sed beato Bonifacio supplicante, ecclesiasticæ quieti consulere, & concertantium ambitionem punire curauit.

[2] Dist. 79. si duo.

Vnde idem Bonifacius Episcopus supplicationis epistolam Honorio Augusto destinauit, dicens.

¶Epistola Bonifacij ad Honorium Augustum. C. I.

[3] epist. 1. ad Honorium.

[3] Ecclesiæ [l] meæ, cui Deus noster meum sacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputauit, nos cura constringit, ne causis eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus[m], qui à sacerdotibus vniuersis, & clericis, & Christianæ plebis perturbationibus agitantur[n], apud aures Christianissimi principis desim. Si enim secus, quã oporteat, eueniat, non vos id facere[o], qui cuncta æqua moderatione componitis, sed nos per nostram tacentem † p desidiam videbimur, quod ciuitatis quietem, & ecclesiæ pacem peruertere valeat, admisisse. Cum enim humanis reb[9] diuinæ cultor religionis domino fauente prouideas †, nostra culpa erit, si nõ id sub vestra gloria (quã certum est diuinis semper rebus animo promptiore fauisse) firmo, & stabili iure custodiatur, quod per tot annorum seriem, & sub illis q etiam principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit, id est, vt [a] licita seruẽtur, & sub vestræ imperio clementiæ minime, quæ sunt illicita, formidentur [r]. ¶Ipsa enim ecclesia deuotionem tuam Christianissime Imperator, meo † quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu †, quam Christus Deus noster, vestri fidus rector, & gubernator imperij, vni desponsatam sibi, & intactam virginem [s] seruat, ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum [t] fluctus illidi, & quietam faciem [u] tempestatis insolitæ tu more turbari, gloriosissime, & tranquillissime Imperator Auguste †. Ipsa ergo (quæ vni desponsata, nostra † tamen mater est) Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotibus commisit, appellat, præterita [x], præsentiaq; repetit [y]. Vobis, inquit, religiose

[h] Dist. 79. si duo.

[i] Ne hæretici.]5. dist. 8. quo iure. & 23. q. 7. c. 1. & 2. & 27. q. 3. c. minium.

[k] Inuitati.] 8. dist. 63. Hadrianus. & c. in sy- nodo.

Ecclesiæ.] Cassvs. Hæc est epistola Papæ Bonifacij, i qua supplicat Honorio Imperatori. In 1. par. ostẽdit Bonifacius, q̃ ipse est solicitus de ecclesiastico statu, nc fi ne gligẽs inueniatur, sit redarguẽdus. In 2. rogat Honorii de pace & qete ecclesiæ seruãda, ei multipliciter applaudendo. In 3. rogat eum, vt suos legatos honorifice recipiat. Secũda ibi, Ipsa enim ecclesia. Tertia ici pit ibi, Habet refugii.

[l] ¶Ecclesiæ.] j. c. prox. victor. contra. Sed vt ibi dr: iam erat in cõualescentia: adhuc tñ erat debilis, vt hic.

[m] ¶Conuentus.]i. conuenticulas. C. de epi. & cle. cõuenticulam.

[n] ¶Agitantur.] o. d. licet adhuc simus inuahdi. tñ cura ecclesiæ nos compellit vt inuigilemus ecclesiasticis negotiis. & pro eis in tereedam[z] apud vos: quia multi clerici turbant ecclesiam Dei. Archidiaconus.

[o] ¶Facere.] scilicet vi demini.

[p] ¶Tacentem.]ext. de test. quia ingredienti bus. & 63. dist. c. 1.

[q] ¶Sub illo.]vt 11. q. 1. facerdotibus.

[r] ¶ Formidentur.] à Christianis.

[s] ¶Virginem.]vt 27. q. 1. nuptiarum. in fi.

[t] ¶Procellarum.]i. hæreticorum.

[u] ¶Faciem.]Ecclesiæ.

[x] ¶Præterita.] bene ficta, sic intelligitur d cõse. di. 2. panis. q. 5. pro omni munere de bemus Deo grãtias referre, præsenti, ic. & præterito, nõ futuro:

[y] ¶Repetit.]i. recollit, & ad memoriam reducit,

[z] tal. tacẽtes.

[a] tal. ꝑsideas.

[b] tal. ñ meo.

[c] "Peccatum futurũ Deꝰ get. j. de pœ. di. 3. lane cauendum. nec pa ctũ valet, si fiat quòd non agam de futura iniuria. ñ. de pac. si vnus. 5. pacta.

[d] indulget.

[e] tal. affatu

[f] tal. semper. Auguste.

[g] tal. vestra.

imperan

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Tibi.*]ne sis ingratus.
b ¶*Euulsa.*]per effectum:id est,euellens.
c ¶*Prosequentibus.*] legationem nostram. Arg.ad quæstionem magistri P. quod archiepiscopus Bracaren. potuit eum spoliare.
d ¶*Postulatis.*]datiui casus.

VIctor.] Casvs. Honorius nũc rescribit Bonifacio:& primo salutat eũ referẽdo gratias Deo ꝺ fanitate sibi reddita: & depræcatur ipsum, vt dẽat orare ꝓ ipso, cõmẽdans eum in solicitudine sua: & significat ei,ꝙad postulationem suorũ legatorũ fecit constitoem, per ꝙ satis putat esse prouisum ecclesiasticæ qeti.tandẽ rogat vt constitutionem illam publicet, quatenus oẽs clerici sciant ab ambitionib. apostolicæ sedis esse cessandũ: ꝙa de cetero ad hoc nulle diss&tiões valebũt.
e ¶*Victor.*] Sed quare ꝑmisit hic Imperator nomẽ suũ? Forte hæc cõsuetudo erat olim. C.de sum.trī.iter claras. "Papa tñ alios sibi ꝓponit.12.q.1.dilectissimis.vel forte tũc nouella erat Ecclesia, & adhuc obtinebat illud, Quare fremuerunt gẽtes, &c. a post ea autem Imperator subiecit se Papæ, vt 23.q.4.displicet.
f ¶*Sua studia.*] idẽ,cõspirationes.simile 61. dist. obitum. alias in bonam partem. ead. dist. studij. Ioan. SINE. Casvs. Quia in superiori c. facta fuit mentio de signatis apicib. ideo nunc vult ostendere,ꝙ ecclesiæ Romanę mos est non suscipere legatum sine signatis apicibus.

NObilissimus.] Casvs. Mãdauit Nicolaus Papa cuidam principi, ꝙ licet mos sit Romanæ ecclesiæ nõ recipere legatum alicuius sine litteris sigillatis:sũ legatũ illi⁹ principis sine litteris recipit honorifice: & verbis eius fidẽ adhibuit:honorãs principem ĩ ꝑsona ipsius. g ¶*Nobilissimus.*] Ar. ꝙ sine litteris ñ est ad hibẽda fides legatis. 11.q.2. Lugdunensis. h ¶*signatæ.*] "Oportet ergo ꝙ legat⁹ exhibeat litteras legõis olim. in gl. suę ad hoc vt cedatur ei, vt hic, & 63. dist. ledũt & Gol. cũ eis hoc c.unica. Sed qd ꝓ esse verũ, nididit litteras, & vult si honestus ꝓbare⁵ amissionem? & not⁹esser. Dico ꝙ ꝓmõ tñ sufficit,ꝓbare tenorẽ litterę, nisi & probetur, vt in hoc c. ꝙ illa littera fuerit sine vitio, vt ext. de pri. cũ olim. in fi. & C. de fi. instr. l. vl. Sed nũquid sufficit mandatum sine litteris? Dico ꝙ legato non sufficit probare mandatum, vt C. de man. prin. l. 1. ga legati non fine periculo recipiũtur. Vnde maior est in eis facienda examinatio, vt 42. dist. sęsca- mus. "Sed delegatus ꝓt. ꝓbare mãdatũ sine litteris, vt in aut. de lit. §. omnẽ. col. 9. & ar. ext. de of. del. prudentiam. & ext. de rescr. ex parte. Io. Tan. & quidam alij dicunt, ꝙ in iudice delegato nõ sufficit ꝓbare amissionem rescripti, nisi ostendat authenticum, vt ext. de of. del. cum in iure. 25. q. 2. sancimus. & ext. de fi. instr. c. 1. Ita notat T. super illa decr. eũ olim. Sed pone, ꝙ partes viderunt & approbauerũt rescriptũ, & postea redactum fuit in publicam formã ꝑ tabellionẽ: nunqd amisso postea rescripto iudex ꝓcedere poterit adhuc satis credo ꝙ sic. Io. vt notaui in quæstionib. meis. B. Sed cũ hic indistincte dicat, ꝙ litterę debẽt esse signatæ: "vt à quocumque sint signatæ, ꝙ sufficiat ad hoc vt scriptura dicatur authẽtica, vt ext. ꝺ ap. personas. &ext. de fideiuss. peruenit. Nam & episcopus sigillat sigillo ecclesiæ suæ, vt 73. dist. in noie Domini. in fi. item & alieno annulo ꝓquis signare testamẽtum, vt insti. de test. §. posſunt at. Item & alienũ sigillum ꝺ etiam nõ iudicis sui fidem facit, vt ꝺ. dist. prox. ca. 1. & 2. Sed dic, ꝙ alienum sigillum facit fidem, si nõ habetur ꝓprium: aliàs nõ, vt ext. de ap. significauit. & 65. dis. episcopus. Item litterę non dicũtur signatæ si legi non possunt characteres, vt ext. de fid. instr. inter. & ff. de test. ad testiũ. §. si signa. & §. signum. Item si filum ruptũ, sit nõ dicuntur signatæ, vt ext. de cri. fal. c. licet. Si autem filum ex toto non est fractum, bene dicũtur signatę, vt ff. de bo. poſ. secundũ tab. l. 1. §. si linum. ext. de fide instr. sicut.
i ¶*Nihilominus.*] "Ergo & Cardinali ꝙ benę notus est in aliqua prouincia, credẽdum esset sine litteris: maxime cum non cõtingat Cardinalem vmquam abesse nisi legationis causa. Ioan.
k ¶*Credidimus.*] Ar. "ꝙ interdum voci & alterationi vnius credendũ sit, si ꝑsona sit honesta & authentica: ar. 8. q. 3. c. 1. Ar. cõtra. 9. di. ego solus. sic conuerso ex ꝑsona ꝓferẽtis instrumentum, minꝰ creditur instrumẽto, vt ff. de eden. si qs. §. 1. sic si malus aliqd dicat, nõ facile ei creditur, vt 24. q. 1. quisquis. Argu. contra. 19. dist. secundum.

Væ circa ordinandos.] Casvs. Egit. s. Gra. diligenter de ordinatione & electiõe clericorum: sed quia per mutationem locorum veritas occultatur: ideo i hac dist. 98. ostenditur vt clerici peregrini non recipiantur, nisi cum litteris quinque episcoporum, cum à proprio episcopo fuerunt commendati.
l ¶ *Quæ circa.*] Hic depingitur 98. distinct. in cuius principio vtitur Grat. tranfitu:in quo ostendit quid dixerit hactenus, & quid in hac dicturus sit. " Nam quia clerici sæpe mittuntur de prouincia ad prouinciam, breuiter ostendit, quòd non sunt recipiendi in alia prouin

Quæstio c dñicalis est, & incip. quã impetrauit refcriptum, &c.
"Iras esse à quocũque signatas, an sufficiat.

2 Dist. 79. ſi duo.
d Dũ tñ sit authẽticũ. arg. C. de bo. proscr. ſi qs intra. inſt. d Atti. tu. §. pen. Arch.

prouincia sine litteris episcoporum suorum.

NVllus.] Casvs. Dicitur hic,ꝙ nullus episcopus debet recipere clericum transmarinum in sua ecclesia, nisi habuerit litteras sigillatas quinq; episcoporum, vel eo amplius fuerit commẽdatus: quia multa per subreptionem solent euenire. Idem dicitur in seq. c.
a ¶*Nullus aliquã.*] ista ca. introducta sunt ad cautelam: vel legũtur de primitiua ecclesia: & sic secus hodie.
b ¶*Nisi quinque.*] Cõtra 71. di. c. 2. Sed hæc capitula loquuntur, qñ ita remoti sunt qd à patriarcha episcoporũ & etiã loca ignota sunt: illud quando episcopus, ꝙ inquus est, & eius sigillum bene cognoscitur: & hoc colligitur ext. de cle. peregrin. tuæ. Sed pone ꝙ non habet litteras: est ne recipiendus si probet per testes? ita. ext. ꝺ cle. pere. c. vlt. "Nã magis credẽdum est viuæ voci, ꝙ mortuæ. in auth. de fi. instr. §. si vero. col. 6. H. intelligit hæc capitula abrogata. olim enim habuit locum. hoc capitulum propter multi tudinem hæreticorũ. Sed illud capitulum, tuæ. euacuat opinionem istam. Sed certe non videtur recipiendus, & si mille sigilla haberet ignota: quia nõ plus fidei prælãt mille ignota, quã vnum ignotũ. præterea in testamẽto ita in uenis ꝙ cũ signa sunt ignota, conuocantur omnes illi, quorũ dicuntur sigilla, vt sciatur an ꝛecognoscant sua signa, vt ſi, quemadmo. testam. aperẽ ab initio. "ex hoc cõcedo, ꝙ nisi aliqua lis habeatur notitia de sigillis, & de illis remotis ecclesiis, ꝙ non sit eis credendũ, & si mille sint: ar. ext. de fid. instr. c. quod fuper his.
c ¶*Transmarinos.*] Idẽ intelligo de quolibet ignoto, qui sigilla repræsentat ignota. Ioan.[a] ꝺ ¶*Chirographus.*]i. litteris, in quib. continebitur de vita, de moribꝫ. de ordinib. & de irregularitate sua.
e ¶*Per subreptionem.*]sicut ext. de proc. c. 1. & 3. q. 3. induciæ.

AFros.] Casvs. Præcipit Greg. in hoc c, episcopo Squillatino, vt afros & peregrinos clericos ad ordines non suscipiat: quia q quam eorum sunt hæretici: quidam sunt rebaptizati: quidam vero sunt peregrini:& ordines quos non habent, se mentiuntur habere.
f ¶*Afros.*]Ratione prouinciæ præsumitur contra aliquem. ar. 24. di. quando. ff. de ædi. edi. c. quòd si nolit. §. qui mancipia.[b]
g ¶*Suscipiat.*] vt officient populum. alias bene: ext. de cle. pe. c. pe.
h ¶*Fortiores.*] Hæc est vna ratio, quare non admittuntur. aliæ assignantur 19. q. 2. duæ.

OMnes.] Casvs. In hoc c. statuitur, vt illi qui in peregrinatione sunt baptizati, non promoueantur: quia eorum vita est incognita, & possunt esse irregulares.

DE primatibus.] Hæc dist. diuiditur in tres par, in quarum prima dicitur, ꝙ vbi erant primates gentilium olimibi sunt modo primates, id est, patriarchæ, qui idem habẽt officium, licet nomina sint diuersa. Secunda ibi, *Nulli archiepiscopi.* Tertia ibi, *Vniuersalis.* Ioan. de Fan.
Casvs. Quia supra in 80. dist. c. 1. Gratianus fecerat mentionem de primatib. & patriarchis, nec assignauerat differẽtiã inter eos. ideo supponit hãc 99. di. in qua ostendit, ꝙ primates & patriarchæ quo ad officia non differunt, sed quo ad vocabula, ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellant episcopi. Ostendit ẽt ꝙ archiepi debẽt primatibus obedire in his, quæ iuste fuerint imperata.
k ¶*De primatibus.*] fecerat Gratianus 5. in di. 80. mentionem de primatib. & patriarchis:sed ne qs crederet, ꝓpter nominũ diuersitatem aliꝙ esse realem differentiam, ideo ostendit in hac dist. differẽtiam esse tãtum in nomine. Ostẽdit etiam de reuerentia quam debent archiepiscopi suis primatib. Ostendit etiã quòd nec Romanus Pontifex debet vniuersalis appellari.

PRouinciæ.] Casvs. Quæsitũ fuit ab Anacleto in qb. locis primates instituendi sint: & an archiepiscopi eis debeant obedire. Et resp. ꝙ leges ecclesiasticæ iusserunt poni primates vel patriarchas, qui eamdẽ formam tenent (licet diuersa sint vocabula) in capitib. prouinciarum, vbi olim erãt primates paganorũ: ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellatur. In aliis vero ciuitatib. metropolitanis dẽnt archiepiscopi residere, qui debent prædictis primatib. obedire, nec debent nominari primates, sed archiepiscopi vel metropolitani.
l ¶*Ante Christi aduentum.*] "Ergo ante tẽpus Gelasij & Dionysij distinctę erant pro ciuitatibꝫ, vnde reproba- tur quædam solutio, quæ ponitur 10. qu. 3. nec numerus. ꝙ. l. tũc non erant prouinciæ limitatæ. Sed dic ꝙ prouinciæ fuerunt diuisæ, vt hic, sed diœceses non nisi à tempore Dionisij. 13. q. 1.

DISTINCTIO XCIX.

1 ps *DE primatibus*[k] *autem (quorum supra mentionem fecimus) quæritur, quem gradum in ecclesia obtineant, an in aliquo a patriarcha differant, quã obedientiam archiepiscopi eis debeant. Primates,& patriarchæ diuersorum sunt nominum, sed eiusdem officij. Ab archiepiscopis autẽ quoties necesse fuerit, episcopi ad primates appellãt, sed à primatibus ad archiepiscopos appellare non licet. Debent ergo obedientiam primatibus archiepiscopi in omnibus, quæ sibi ab eis iuste fuerint imperata.*

Vnde Anacletus Papa ait ad episcopos Italiæ, epist. 2.

¶Quæ obedientia fit exhibenda primatibus,& patriarchis. C. I.

5 PRouinciæ multo ante Christi aduentum [l] tẽpore diuisæ sunt maxima ex parte, & post ea ab Apostolis,& beato Clemẽte prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata. Et in capite prouinciarum (vbi dudum primates legis† sæculi erant, ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur, quãdo eis necesse erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum[m] non erat[n], confugiebant pro oppressionibus, vel iniustitiis suis, ipsosq; appellabãt quoties[o] opus erat sicut in lege eorũ præceptum erat:) ipsis ꝑ quoq; in ciuitatibus, vel locis nostros† patriarchas, vel primates, qui vnam formam ¶ tenet, licet diuersa sint nomina, leges diuinę,& ecclesiasticę poni, & esse iusserũt: ad quos episcopi, si necesse fuerit, confugerent, eosque appellarent:& ipsi primatum nomine fruerentur,& non alij. Reliquæ vero metropolitanæ ciuitates, quæ minores iudices habebant) licet maiores† comitibus[r] essent) habe-

† *al. moris.*
"Voci viuę quandoque creditur.

e Concord. tex. i. l. ſi qs decurio. C. de fall. & l. Theopo. ff. de do. ſi regulariter tñ est cõtra.

† *al. maiorum comitum.*

"Cardinali noto fides Iris credit ſi

"Sigillis ignotis fides non est adhibenda.

† *al. leges.*

† *al. nostris.*

"Prouincię quo tempore fuerunt distinctæ.

"Metropolitani iurisdictio.

"Primatis iurisdictio.

"appellare ante ſniam ſcdm leges non licet.

cAdd qd ſit comitat⁹, & in quo differt a ciuitate, districtu vel territorio. ext. i. l. j. C. qñ Imp. int. pu. & vi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Nomine.*]ar.ex no minib. semper res no minum, i.res significatas per nomina de bere attendi.

Nvlli archiepiscopi.]Casvs. Quę situm fuit ab Anicето Papa, vtrū archiepiscopi sint appellan di primates vel patriarchæ. Et resp̃ō. q̃ nō, nisi multitudo populorum intātum ex excrescat, vt d archiepiscopo fiat patriarcha.

1 Pol.l.2.tit. 21. Iuo p.5. c.54. Pann. l.4.c.25.

b ¶ *Vocentur.*]C.de fi. cau, iubemus. C. de prob.nec epistolis.

c ¶ *Qui primas.*] sicut Romanus, Antiochenꝰ, Alexandrinꝰ. 5.21. di.cleros. Quid deVeneto? dic ergo quod ẽ primas respectu inferiorum. ext.de pric.antiqua.

d ¶ *Ad fidem conuerta tur.*]c Nā & apes accrescentes.7.q.1.in apib. de confecr.dist.5. numquam. & inuentus Romana excrescens nouam sibi ciuitatem ædificauit:arg. C.de fac.san.ec. iubemus. Et bene dicit,cōuertatur: nā aliās vix posset contingere, q̃ in aliquo loco intantum excrescēret populus, vt primate indigeret, vt 34.dist.fra ternitatis.

† *al. sedes.*

e ¶ *Constitui.*] ar.J.parochiam alicuius nō debere constitui ecclesiam, nisi multitudo fidelium excreuerit. "Sed numquid illo inuito cuius est parochia, poterit hoc fieri & irrequisito? Nō, vt 16. q.1.multis conciliis. &16.q.1.felix. & ca.seq. Sed si requisitꝰ nollet consentire: nō minus tamen fieret p maiorem,f.per Papa. ext.de ecc.ędif.c.3.cius tamen consensu primo requisito. Et no. quòd huiusmodi requisito faciendo est, cum ille locus esset,i quo excreuit multitudo fidelium, iam deputatus alicui episcopatui,aliās non.

"Multitudine excrescẽte an possit ecclesia ī alterius paro chia fine iussu consen su construi. 4 Polyc.l.2. tit. 25. Anſ. l.6.c.130.

† *al.hoc tam profanovoca bulo*]Orig.

† *al. fummus*]Orig.

f Primus.]i.patriarchalis.

VNIVERSALIS. Hæc est 3. pars distinctionis: in qua dicitur, q̃ Papa nō debet vocari vniuersaliso,de Fan.

5 Io.diac.l.3. c.vlt.

Vllus patriarcharum.]Casvs. Episcopi in suis epistolis appellabant patriarchas vniuersales: quare prohibet Pelagiusomnib.episcopis vt neminem de ceteris appellēt vniuersalem: quia si vnus appellatur vniuersalis, ceteris honor debitus subtrahitur.

6 Pol.l.2.tit. 26. Anſ.l.6. c.131.

Ecce.]Casvs.Eulogius Alexādri rent metropolitanos suos, qui prædictis iuste obedirēt primatibus,sicut & in legibꝰ,sæculi olim ordinatum erat: qui non primatum, sed aut metropolitanorum, aut archiepiscoporum nomine [a] fruerentur.

¶Hoc caput integrum repetitur à Gregorio vij.lib.6.reg.epist.35.Rothomagensi, Turonensi,ac Senonensi archiepiscopis,scripta,ex qua & originali nonnulla sunt restituta.

Item Anicetus ad episcopos Galliæ.

¶Non vocentur primates, nisi qui primas sedes tenent. C. II.

'Nvlli archiepiscopi primates vocentur [b], nisi illi, qui primas [c] tenent ciuitates†, quarū episcopos Apostoli, & successores Apostolorum, regulariter patriarchas,& primates esse constituerunt,nisi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur [d],cui necesse sit propter multitudinem corum†, primatem constitui [e]. Reliqui vero, q̃ alias metropolitanas sedes adepti sunt, non primates, sed metropolitani nominentur.

† *al. episcoporum.*

" Multitudine crescẽte multa fiūt.

2 Et Cartha. 3.c.26.

Item ex concilio Africano,c.6.[2]

¶Primæ sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos. C. III.

Primæ [f] sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum primæ sedis episcopus.

3 *Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur.*

Vnde Pelagius II. epist.omnibus episcopis illicite à Ioanne Constantinopo.connocatis,&c.

¶Nec etiam Romanus Pontifex vniuersalis est appellandus. C. IIII.

Nvllus patriarcharum vniuersalitatis† vocabulo vmquam vtatur:quia si vnus† patriarcha vniuersalis dicitur,patriarcharū nomen ceteris derogatur. Sed absit hoc, absit à fidelis cuiusquā mente, hoc sibi vel velle quempiam arripere,vnde honorem fratrum suorum imminuere ex quātulacumque parte videatur. Qua propter charitas vestra neminem vmquam suis in epistolis vniuersalem nominet, ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

Item Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino,lib.7.epist.30.indic.1.[3]

¶De eodem. C. V.

Ecce præfatione epistolæ, quam ad me ipsum,qui prohibui,direxistis,superbiæ appellationis verbum,vniuersalē me Papam dicētes imprimere curastis. Quod,peto,dulcissima mihi sanctitas vestra vltra non faciat:quia vobis subtrahitur [g], quod alteri plus,quā ratio exigit,prębetur [h]. Ego enim non verbis quæro proesperari,sed moribus, nec honorē esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est,honor vniuersalis ecclesię:meus honor est, fratrum meorū solidus vigor. Tunc ego vere honoratus sum,cum singulis quibusque honor debitus non negatur [i]. Si enim vniuersalem me Papam vestra sanctitas dicit negat se hoc esse [k], quod me fatetur vniuersum. Sed absit hoc.Recedant verba,quæ vnitatem inflant,& charitatem vulnerant.

*¶Apud B. Gregorium hæc sequuntur.*Et quidem in sancta Chalcedonesi synodo,atque post à subsequentibus patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra sanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum vti hoc vmquam vocabulo voluit,vt dū in hoc mundo honorem sacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem Deum custodi rent suum. *Quārem etiam plenius exponit, lib.4.epist.32.Refert autem B. Thomas in opusculo contra errores Græcorum totam illam synodum sancto Leoni sic acclamasse,*Leo sanctissimus Apostolicus, & œcumenicus, id est vniuersalis Patriarcha per multos annos viuat. *Et Leo ix. Michaeli Constantinopolitano archiepiscopo de hac eadem appellatione scribens ait,* Licet magno Leoni prædecessori nostro, & successorib. ipsius hoc sancta decreuit Chalcedonensis synodus. *Sed in multis quoque libellis,qui actionē tertia eiusdem synodi habentur, hęc est inscriptio,* Sanctissimo,ac beatissimo vniuersali Patriarchæ magnæ Romæ Leoni. *Et in codicibus multarum epistolarum ad Romanos Pontifices, quæ manuscripte in Vaticana bibliotheca seruantur (quarum multa exempla sunt penes priuatos) ad Hormisdam Papam plusquam trecenti Archimandritæ, ac monachi secundæ Syriæ sic scribunt*, Sanctissimo, ac beatissimo orbis terræ Patriarchæ Hormisdę continenti sedem principis Apostolorum Petri, deprecatio, & supplicatio minimorum Archimandritarum, & ceterorum Monachorum secundæ Syriæ. *Et in media fere epistola.* Quoniam Christus Deus noster principem pastorum, & doctorem, & medicum animarum constituit vos nostrum sanctum Angelum, dignum est passiones, quæ nobis contigerunt, exponere, &c. *Auitus quoque Galliæ episcopus ad eumdem Hormisdam sic scribit*, Dum religionis statui,& plenis catholicę fidei regulis perspicitis conuenire, vt gregem per tota vobis vniuersalis ecclesiæ membra commissum, pertūigil cura me adhortationis informat. *Et Ioannes episcopus Nicopolitanus ad eumdem,* Decenter ad vestras orationes concurro, vt iuxta consuetudinem Apostolicæ sedis vestrę cunctarum ecclesiarum, curam, & Nicopolitanorum habere dignemini, secundum antiquam speciālem dispositionem vestram. *Et in breuiario Liberati,ca.22. episcopus Patera hæc Imperatori de Syluerio Papa ait,* multos esse in hoc mundo reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est super ecclesiam mundi totius. *Et regino Germanus lib.11. Chronicorum de Nicolao primo loquens, sæpe illum vocat vniuersalem Pontificem. Sed istius dictionis, (quæ incipit,* A postolicæ sedis) *Patriarchæ Constantinop.scribens exponit his verbis,* Dicitur enim vniuersalis ecclesia, quæ de vniuersis constat ecclesiis, quæ græco sermone catholica nominatur: & secundum hanc acceptionem vocabuli ecclesia Romana non est vniuersalis ecclesia, sed pars vniuersalis ecclesiæ, prima videlicet, & præcipua:veluti caput in corpore, quoniam in ea plenitudo potestatis existit, ad ceteras autem pars aliqua plenitudinis deriuatur. Et dicitur vniuersalis ecclesia illa vna, quæ sub se continet ecclesias vniuersas. Et secundum hanc nominis rationem Romana tantum ecclesia vniuersalis nuncupatur: quoniam ipsa sola singularis priuilegio dignitatis ceteris est prælata, sicut & Deus vniuersalis Dominus appellatur (non quasi iam diuisus in species aut specialissimas, aut etiam subalternas) quoniam omnia sub eius dominio continentur. Est enim vna generalis ecclesia, de qua veritas inquit ad Petrum,[Tu es Petrus,& super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.]

Matth.16.

Episcopos.]Hæc dist.diuiditur in quinque par. & loquitur de pallio, quod est Pontificalis officij plenitudo,& ideo posuit in fine. In quarum prima parte dicitur, q̃ metropolitanus sine pallio ordinare episcopos nō debet. & hoc probat per c.seq. Secunda ibi,*Priſca.* Tertia ibi,*Causarum.* Quarta ibi,*Pallium.* Quinta ibi, *Priuilegia.* Io. de Fant.

Casvs. Supra tractatū est de patriarchis & archiepiscopis:sed quia eorum dignitas est impfecta sine pallio:ideo supponit hic centesimam distin. in qua specialiter de pallio tractatur,ostendēs primo,q̃ patriarchis, vel archiepiscopis sine pallio consecrare non licet. Secundo,q̃ intra tres menses à tempore consecrationis pallium sit petēdum, vt j.c.quoniā. Tertio ostēdit quib. pallium sit dādum,sibenemeritis, & instanter postulantib. vt j.e.c.priſca. Quarto quo tempore pallio sit vtendum,f.tantum in celebratione Missę,vt j.e.pallium. Quinto vero, q̃ cum donatione pallij noua priuilegia conceduntur, vel vetera confirmantur,vt j.c.rationis.

a ¶ *Episcopos.*] Hic intitulatur 100.di. &qa fecerat mētionem de primatib. &archiepiſcopis, &eorum dignitas videtur esse imperfecta sine pallio,vt ex tra de ele.significasti.

ió specialiter tractat de pallio, ostendens, q̃nisi habeant palliū, non possunt episcopalia exercęr officia.

" Ponit etiam intra quod tempus debeat peti & dari, quia intra tres mēses: & qb. quia benemeritis: & fortiter postulātib. a &quo tempore sit eo vtendū, vt in alio tēpore vti eo non possit:quia tantum in celebratione Missæ, nisi plus ex priuilegio alicui concessum sit, vt in alio tempore vti possit. & qualiter sit dandum:quia cum donatione noui priuilegij, vel renouatione veteris.j.eadem,optatum.

1 Pol.l.2.tit. 10. Burc.l.1. c.25. Anſ.l.6 c.92. Iuo p. 5.c.136. Pan.l.3.c.11.

a Adde ad hoc dubiū ex.in l.nec aucs. C. de emen.lib.& l.3. §.si quis principe. ff. ne quid in loc.pub.

Qvoniam quidam.]Casvs.Hoc c.in duas par.diuiditur.In 1.dicitur,q̃ si archiepiscopus vltra tres menses à tempore consecrationis pallium petere distulerit, carere debet dignitate sibi commissa, & alij metropolitani cum consilio summi pontificis viduatæ ecclesiæ prouidebunt.In 2.par.quę loquitur de episcopo,dicitur,quòd episcopus intra tres menses à tempore electionis debet cōsecrari. Sed si vltra menses quinque distulerit, nec ibi, nec alibi in episcopum consecrabitur,immo iudicio sui metropolitani cedat, & abrenuntiet vel recedat. Secunda pars incipit ibi, *Si vero consecrandi.*

b ¶ *Fidem.*]t.fidelitatem,vel etiam symbolum, vt j.ea.optatum.

" Archiepi scoporum, cum ecclesia vacāte comprouinciales episcopi aliquem consecrare in episcopum possint, vt 64.dist.quia, ext.de ele.quia diligentia? Item etsi ipse non habeat pallium, tamen alijs mandare possēt consecrationem,vt ext.de ele.suffraganeis [b]. Ad hoc potest dici, q.illud c.logtur quando electus est in mora petendi pallium.f. post tres menses elapsos:vnde ipse alijs non potest cōmittere consecrationem, nec etiam tunc suffraganei sui possunt consecrare ali quem,vt per hoc maior rubor incutiatur electo, cum viderit suum suffraganeum consecrari ab extraneis:quia non multum curaret,si sui consecraretur, sed vsque ad tres menses antequam sit in mora petendi pallium,satis videtur,q̃ comprouinciales episcopi possunt episcopalia iura supplere: cū semper vicini episcopi suppleāt defectum alicuius vacantis ecclesiæ,vt 7.q.1.pontifices.65.di.si tor te. Sed ipse electus licet sit consecratus,iura episcopalia nō potest exercere ante receptum pallium:nec virgines consecrare,nec ordinare clericos,nec synodum celebrare, vt ext.de elect. q̃ sicut.in fi. ext.e.significasti. "Sed numquid electus in archiepiscopum,& confirmatus potest confirmare eos qui sunt electi in episcopos? Dico, q̃ sic.ext.de ele.nosti,& c.transmissam.de transl.cum ex illo.immo & capitulum potest confirmare,quia supplet vicem prelati.ar.ext. de hær. ad abolendā. & ar.de concess.præb. nulla.Sed dico q̃ nec capitulum supplet in hoc defectum prælati,vt ext.ne se.va.illa. licet sit ar.q̃ sōlus Papa possit.24.dis.presbyteri.ext.de concess. præb. quia diuersitatem.

" Electus in archiepm, & cōfirmatos electos in epos cōfirmat.

d ¶ *Viduatis.*] olim nā post cōfirmationem electi iam est matrimonium inter eum & ecclesiam. de transla. prælato.inter copora lia.Vel dic,q̃ viduatē quo ad episcopalia.

e ¶ *Tres menses.*] accusatus de hoc coram Papa:aliās non.

3 Anſ.lib.6. c.93. Pol.l.2 tit.24.

f ¶ *Conſecrationis.*] i. confirmationis,si ante erat episcopus.

g ¶ *Post secundam.*]dicunt quidam facien dam ipsi metropolita no intra alios duos menses antequam deponatur:sicut possit quitur de episcopis, quod enim dicitur d episcopis. ī.hoc exaudi d metropoli. vnde hæc determinō post secundam,&c.determinat illud verbum, careat. & secundum hoc est hic ar. q̃mora potest purgari. " Alij dicunt,q̃ hęc admonitio debet fieri tantummodo à suffraganeis metropolitani, ad quos (vt dicunt) translata est potestas cum metropolitanus negligens existat. Si ergo suffraganei post admonitionē neglexerint consecrare vel eligere, vicini metropolitani consecrabūt consilio Papæ. " Sed quare aufertur capitulo potestas eligendi?Resp.Quia neglexerūt admonere suum electum ad petendum pallium:aliās dico reuerti ad eos ius eligendi. Sed quare descendit ad metropolitanum, cum tantum ad Papam deuoluuntur episcopatus,vt ext.de concess.præb.& eccl. non va.dilectus? Sed hic præcise non descendit ad Metropolitanum, sed ad Papam cum eis: vel tunc descendit ad Papam cum aliquis est negligens in eligendo [c]. Et est si.65.dist.si forte.Io. Hodie solus Papa facit hoc per decr.illam dilectus.B.

4 Io.diac.l.3. c.5.

5 Anſ.l.6.c. 90.Poly.l.2. tit.1.

6 t.q.1.c.de ordinōnib⁹.

" archiepm negligētem circa pallij petitionem quis monere debet.

" Prælati ne gligētia aufert capitu- lo iª eligēdi

h ¶ *Cum consulto.*]dicunt quidam hoc generale esse, quòd vbicumque per negligentiam vnius transfertur potestas ad alium,ille non procedet, nisi prius requirat auctoritatē superioris. sed hoc nego, & est hic speciale:aliās secus. 9.q.3.cum simus.arg. ff.de cond.inſt. quæ sub conditione.§.vlt.

" Hoc est fal sum. vt ext. de ele. ne p defectū.vbi dī q̃ ad pro ximū supio rē deuoluitur ī hoc ca su:qd dic vt ext. lib.6.e. tit. quāquā. " cōfirmat⁹ q̃nque deponitur.

i ¶ *Vltra tres menses.*] sed quare non dantur nisi tres menses archiepiscopo, vt 5.e.c.quia maius periculum est in mora metropolitani. 42.dist.quiescamus.

" Petēti instantia pro dest.Orig.

k ¶ *Cedat.*]ergo metropolitanus potest deponere electum.cōtra 7. q.1.mutationes. & 3.q.6.quamuis.ext.de transl.inter. " Sed hoc speciale est,vt confirmatum possit metropolitanus deponere, & abbitio in odium negligentiæ.Alius est casus 92.di.si quis episcopus p manus.Tertius 23.dist.illud. Sed certe hic non deponitur nisi ab obtinendo,non ab ordine quem habet, vt ext.de accu.c.super his,

Priſca.]Casvs.Docet hic Grego.Brunichildam Reginam,quòd pallium non datur nisi benemerito,& fortiter postulanti.

l ¶ *Et fortiter.*] sed si fortiter postulet, nō ne potest notari ambitio? Non:" quia cum quis suo iure vtatur,prodest instantia.de pœ. dist. 1.importuna.72.dist.c.1.& 2.q.6.post appellationem,

Nouit.]Casvs. Palea est,in qua præcipitur, vt pro recipiendo pallio nihil detur, sicut olim consuetudo erat, cum hoc habeat speciem simoniæ.

CAVSARVM. Hæc est 3. pars huius distin.in qua dicitur, quòd qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

pallium accipit, obedientiam iurare debet, & quòd canones seruet, quod nisi fecerit, pallium non habebit. & hoc probat tribus cap. Ioan. de Fan.

CASVS. In hoc §. exponit Gratianus quæ sunt merita causarum, & vt is qui postulat pallium, mereatur recipere, & fidem suam iuramento adstringat, vt apostolicis decretis & statutis synodalib. obediat. Postea ostendit, q̃ pallio non est vtendum nisi certis diebꝰ, & inter Missarum solennia. Et ad hoc probandũ inducit sequẽtia capitula.

Pallio autem non nisi certis diebus, & intra ecclesiam ad Missarum solennia cuiquam Metropolitano vti licebit.

Vnde Ioannes episcopus Vuliberto [a] Agrippinensi episcopo.

[a] ¶Vuliberto.] *Restitutum est hoc nomen ex Anselmo. Nam antea erat,* Giliberto. *Nam Regino in ea ætate, qua Ioannes octauus Romanæ ecclesiæ præfuit, meminit Vuliberti episcopi Agrippinensis: & inter epistolas Ioannis Papæ octaui, quæ in biblioteca Vaticana seruantur, est epistola alterius arg. ad eumdem, & Deusdedit refert integram eiusdem Ioannis epistolam ad eumdem Vuliberum.*

¶Nisi post consuetam fidei professionem, pallium dari non debet. C. IIII.

1 Ansel.l.6. c.92.

OPtatum tibi pallium nunc conferre nequiuimus: quia fidei tuę paginam minus [a], quàm oporteat, continere reperimus: cum videlicet in ea nullam sancta rum vniuersalium synodorum, in quibus fidei nostræ symbolũ continetur, nec decretalium Pontificum Romanorum cõstitutorum secundum morem feceris mentionem [b]: sed nec illam propria subscriptione [c] muneris, nec aliquem [d], qui hanc iureiurando [e] firmaret, miseris.

a Adde tex. l. si qs ex argentariis. §. si initiũ. ff. d eden. no. in aut. vt ppo. no. impe. in prin. & §. si qua. col. 5. 2 Ansel.l.6. c.90.

a ¶*Minus.*] arg. totum contractum vel rescriptum, vel instrumentum nil valere, & esse irritandum, si aliqua necessaria desinit in eo. ar. 38. di. quæ ipsis. 3. q. 9. pura. & idem facit plus quod minus, vt 9. dist. si ad scripturas sacras [a]. ar. cõtra: quia superflua nõ vigiant, vt de cõse. dist. 4. si non sanctificatur. ff. de re. iu. nõ solent.

b ¶*Mentionem.*] d eis conseruandis. Quid autem iurare debeat qui pallium petit, habes ext. de iurei. ego. & de ele. significasti. & notatur 23. dist. q̃q.

c ¶*Subscriptione.*] ar. "donationem episcopi nihil valere, nisi eius subscriptione firmetur, sicut cum concedit aliquem locũ, vel iurisdictionem alicuius loci alicui loco vel hospitali: arg. dist. 96. bene. ar. 12. q. 2. sine exceptione. & c. cum redemptor.

" Epi donatio sine subscriptione non valet.

d ¶*Aliquem.*] arg. quẽ per aliũ iurare. 5. dist. 63. tibi domino. 7. 47. q. 4. metuentes.

e ¶*Iureiurando.*] extr. de iu. cal. inhærentes.

Item Gregorius Aregio episcopo Francorum, lib. 7. epist. 111.

¶Qui pallium desiderat accipere, prius à se remouere illicita promittat. C. V.

2 IN ea synodo, quam contra simoniacam hæresim per fratrem, & coepiscopum nostrum Syagrium decreuimus congregari, sanctitatem vestram volumus interesse, atque eidem fratri ita pallium, quod transmissimus [f], tribui, si prius se promiserit illicita, quæ prohibuimus, per definitionem synodicam à sancta ecclesia remouere. De qua synodo omnẽ nobis subtiliter ordinẽ tuam fraternitatem volumus scriptis discurrentibus [g] nuntiare, vt ipse, cui us nobis sanctitas valde experta est, nos reddas de omnibus certiores.

Idem Virgilio episcopo Arelatensi, li. 4. epist. 51 seu c. 95.

IN ea synodo, quam [a] Casvs. Gregori[a] præcepit Syagrio archiepiscopo, vt deberet contra simoniacam hæresim synodum congregare: huic synodo vult Aregium episcopum Francorum interesse, præcipit ergo Greg. episcopo, vt illuc vadat, & pallium quod transmisit Syagrio episcopo concedat, si prius ꝓmiserit illicita, quæ prohibita sunt in synodo, ab ecclesia remouere. Item præcipit ei, vt omnem veritatem & ordinem de illa synodo scriptis planis & apertis debeat significare. Capitulum quod postea sequitur, planum est: in quo dicitur quando archiepiscopus, & vbi pallio vti debet.

" Actiones interuenire pñt in spiritualium donatione. " Si, non sp conditionẽ notat.

f ¶ *Quod transmissimus.*] Arg. "pactiones in donatione spiritualium posse interuenire, & conditiones: arg. contra. 1. qu. 2. quam pio. Sed ibi intelligitur pactio & conditio illicita, sed hæc est licita, cum ad eã nihilominus teneretur. Vel ante electionẽ nulla debet esse, sed post electionem, ante consecrationem potest esse, saltem licita, vt de rebus & consuetudine ecclesiæ, & fidei articulis, & huiusmodi obseruandis. & hoc à maiori non à minori exigi potest. arg. 27. dist. de Syracusanæ. vt no. 8. q. 3. in summa. "Vel dic quòd hæc dictio, si, non notat hic conditionem, sed quandam modificationem: arg. ff. de tutel. muto. §. secundo. sic ponitur ext. de elect. significasti [b]. immo nec dicitur conditio, cum subintelligatur. ff. de cond. & de. conditiones. Argu. contra. quia conditio est. Nam si dico: date illi si iurauerit: hoc est dicere, non date illi nisi iurauerit. ff. de condit. & dem. quibus diebus. §. 1. Ioan. Ego credo quòd honesta & licita conditio apponi potest in collatione spiritualium: vt extr. de elect. significasti. & ext. de ser. non or. eo libentius. B.

b Immo ibi expõitur ꝓ qa, vt not. ext. de spõs. di. c. j. in g. si de formatio. Arc. 3 Ansel.l.6. c.98.

g ¶*Discurrentibus.*] i. cito directis.

¶Non nisi ad missarum solennia archiepiscopo vti pallio licet. C. VI.

4 3 PAllium tibi transmisimus, quo fraternitas tua intra ecclesiam [h] ad sola Missarum [i] solennia vtatur.

h ¶*Intra tuam ecclesiam.*] id est, ecclesiam quamcumque tuæ diœcesis. ext. de vsu pal. cap. 1. non autem potest vti pallio alterius, vt ext. e. c. ad hæc. nec in alterius diœcesi. e. ti. c. ad honorem.

4 Ansel.l.6. c.87.

i ¶*Missarum.*] Et in synodo etiam vti potest: "sed non potest synodum congregare ante susceptionem pallij, vt ext. de elect. significasti. tamen ca. prox. dicere videtur, quòd tantum in ecclesia debeat vt pallio: nec in processione vtetur eo, vt extr. eo. c. 1.

" Archiepiscopi pallij susceptionẽ cõuocat synodum.

Item Ioanni episcopo Rauennati, in eadem epistola.

¶De eodem. C. VIII.

5 COntra morẽ quippe ecclesiasticum est, si non patientissime [k] toleratur, (quod à vobis absit) etiam iniusta correctio †. *& infra.* ¶Illud frater charissime tibi nõ putamus ignotum, q̃ pene de nullo metropolitano in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra Missarum tẽpus, vsum sibi pallij vindicasse. Et q̃ bene hanc cõsuetudinem generalis ecclesiæ noueritis, vestris nobis manifestissime significastis epistolis: quibus præceptũ beatæ memoriæ decessoris nostri Ioannis Papę nobis in subditis transmissitis annexũ, cõtinens omnes consuetudines [l] ex dum est. 3. dist. 31. ante triennium. & dist. 19. in memoriam. 23. qu. 1. quid culpatur.

5 Ansel.l.6. c.95. Pollit. 20.

† al. correptio.

k ¶*Patientissime.*] Ar. "quòd licet videatur iniustum quod præcipit prælatus, patienter tamen ferendum.

" Prælati ecclesiarum ꝺ iniustũ est faciendum.

l ¶ *Consuetudines.*] " Sed nunquid valet priuilegium ita generale? Sic, vt 19. dist. si Romanorum. Et est si. 9. qu. 2. episcopi. 23. dist. præterea. ff. de leg. 1. l. si quando. tamen cum hoc priuilegium obscure loquatur, & faciat mentionem alterius priuilegij vel consuetudinis, necesse est vt illud exhibeatur, vt 76. distin. ieiunium, in prin. & ext. de verbo. sig. abbate. vt no. 3. distinct. 9. vt veterum. Ad hoc dicunt quidam, quòd si in hoc priuilegio inseritur totus tenor primi, non est necesse primum exhiberi. extr. de iur. cal. inhærentes. C. de do. si donatio. ff. de do. ex hac scriptura. ff. de admin. tutor. chirographis. Sed certe illud non sufficit. nam adhuc potest esse falsitas in bulla vel filo, vt extr. de priuil. cum olim. in fin. Alij dicunt, quòd si auctoritate iudicis est rescriptum publicatum, non est necesse exhiberi, secus si per tabellionem: quia publicatio facta corã iudice fidẽ facit, licet postea perdatur, vt C. de test. publicati. & iudex diligentius singula consideret quàm tabellio. Sed istis ob. ext. de

" Priuilegia exhibere ꝛ trũ sufficiat.

a In fin. ver. veritate. vbi di, q̃ oia ge sta p̃sumun tur p̃ oia rite celebrata, si gesta à tabellione scribuntur. Arc.

" Priuilegio & iuri cõi; q̃q; inniti.

ext. de sen. & re iu. cum inter[a]. in fi. Ad hoc dico, q̃ sufficit si coram iudice est publicatũ: ita vt non teneatur exhibere prius instrumentum nisi aduersarius dicat se velle probare falsum: tũc enim debet illud exhibere, licet prius fuerit ei fides imposita: nisi iuret illud se perdidisse, vt C. de fid. instrum. l. vlt. Io. Hoc hodie determinatur ext. de fid. instr. c. vl. B.

a ¶ *Priuilegio.*] vide qualiter argumentatur ex quo per priuilegium hoc vendicatur: non ergo de iure communi hoc potest vendicari: quasi simul non possit quis inniti priuilegio, & iure cõmuni, vt 16. qu. 1. hinc est, & ff. de le. 1. si quã do. "Sed certe quandoque vtitur quis & priuilegio & iure cõmuni, vt ext. de consue. cum dilectus. nec renuntiat quis priuilegio militari, licet vtatur iure communi, vt ff. de mil. test. l. 3. sic ff. de pri. cre. l. antep. 23. dist. quamquã. in prin. Sic iuri communi, & etiam cõsuetudini potest quis inniti, vt extr. de cen. c. sopitæ. & 95. di. olim. Io. Sed certe quidqd dicat Io. non dicitur priuilegium de eo qd competit de iure cõmuni, cum priuilegium sit lex priuata. 8. di. 3. priuilegia. nec illa decre. de consue. cum dilectus. contradicit: immo concordat, cum confirmatio ad priuilegium, & electio ad ius commune pertinere dicatur. extra de ele. cum inter. ad fi. Bar.

"Priuilegio q̃ iuri cõi; q̃q; inniti.

"Consuetudo ecclesia rum p̃t esse vniformis.

b ¶ *Omnium.*] Vide qualiter argumentatur, ex quo aliæ ecclesiæ vtuntur tali consuetudine: ergo & ista debet vti eadem. arg. fi. ext. de cen. ex parte. Sed huic argumento posset responderi, "quòd consuetudo aliarum ecclesiarum non derogat consuetudini istius, vt 3. 12. dist. illud. & ext. de capel. mo. dilectus. circa fin.

3 Pol.l.2. tit. 21. Ansl.l.6. c.86.

" Tres reg. notabiles.

c ¶ *Ostendi.*] Hoc est contra tres regulas. "Vnam, quòd tenetur possessor dicere titulum suæ possessionis. hoc est contra id, 2. q. 5. §. 1. Aliam, quòd ab eo qui ius negat, non requiritur probatio: quod est contra id. ff. de prob. ab ea. Tertiam, quòd actore non probante reus non absoluitur. 6. qu. vlt. actor [b]. sed hoc est ideo quia præsumptio contra ipsum facit.

b Concord. tex. in l. qui accusare. C. de eden.

d ¶ *Non ostenditur.*] Qui enim priuilegium allegat, debet probare & ostendere: ext. de priui. porro. & c. seq. & c. pastoralis. nullus tamen tenetur edere, nisi illum articulum qui facit ad rem. ext. de fi. instrum. contingit. licet aliàs nemo posset iudicare de priuilegiis sedis Apostolicæ. extra de iudi. cum venissent. tamen qui defendit se per tale priuilegium, oportet vt illud exhibeat, vt extr. de fide instrum. accepimus. " Sic ergo canonicus, qui possidet duas præbendas, cum de iure non possit eas possidere: si contra eum agatur, ipse tenetur probare qualiter habet. secus si conueniatur super prima tantum. Dicunt tamen quidam, quòd canonico indistincte incumbit onus probandi, scilicet institutionem suam. extr. de app. personas. argumen. extr. de procura. ex insinuatione. argumen. 2. q. 1. legum.

" Canonic de cõi iure nõ pt duas præbendas possidere.

c ¶ *Te comprobes.*] Nonne præscriptione posset iste se tueri? Non: quia nullum ius proditum est, quo talia à talibus taliter possideantur. & quod de iure communi non possidetur, nec præscriptione acquiritur, vt hic, & 93. distinct. illud. & capitul. peruenitur.

" fides recta in principe splendet.

f ¶ *Splendidius.*] " Sic nihil est splendidius in principe quàm fides. C. de sum. trin. inter claras.

priuilegio [a] prædecessorum nostrorum concessas, vobis, ecclesiæ que vestræ debere seruari. Confitemini igitur aliam esse generalis ecclesiæ consuetudinem, postquam ea, quę vos geritis, vobis ex priuilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, vt arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium [b] metropolitanorum etiam à tua est fraternitate seruandus, aut si tuæ ecclesiæ aliquid specialiter dicis esse concessum, præceptumue à prioribus Romanæ vrbis Pontificibus, quòd hæc Rauennati ecclesiæ sunt concessa, à vobis oportet ostendi [c]. Quòd si hoc non ostenditur [d], restat postquam talia agere neque consuetudine generali, neque priuilegio vendicas, vt vsurpasse te comprobes [e], quod fecisti. *& infra.*

¶Decorari pallio volumus, forsan moribus indecori, dum nihil in episcopali ceruice splẽdidius [f] fulget, quàm humilitas, Oportet igitur fraternitatem tuam, si honores suos sibi quibuslibet argumentis stabili proposuit mente defendere, aut generalitatis vsum ex non scripto [g] sequi: aut ex scriptis † priuilegiis se tueri [h]. Quod si postremo nihil horum est, aliis metropolitanis huius te præbere nolumus præsumptionis exemplum.

5 *Priuilegia quoque cum vsu pallij semper debent concedi.*

Vnde idem Gregorius Syagrio episcopo Augustodunensi, lib. 7. epistola 112.

¶Cum vsu pallij aliqua priuilegia debent concedi. C. IX.

1 RAtionis ordo omnino nos admonet, vt cum vsu pallij aliqua simul, sicut diximus, largiri priuilegia debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento, cura [i] quoque solicitudinis debet accrescere, vt cultui vestium, actionis [2] quoque ornamenta conueniant, oportet, vt enixius in cunctis se studiis vestra fraternitas exerceat, & circa [k] subiectorum [k] actus sit cura vigilans, vt vestrum illis exemplum instructio, & vita magistra sit.

a ¶Et circa.] *Locupletatus est hic locus ex originali.*

Idem Ioanni episcopo primæ Iustinianæ Illyricæ, lib. 4. epist. 15 seu c. 59.

¶Vsus pallij conceditur, & antiqua priuilegia innouantur. C. X.

3 PAllium vobis ex more transmisimus, & vices [l] vos Apostolicæ sedis agere iterata innouatione decernimus.

Idem episcopis Epiri, lib. 5. epist. 7 seu c. 107. indict 14.

¶De eodem. C. XI.

4 SCriptorum vestrorum insinuatio, fratres charissimi, patefecit Andream fratrem nostrũ Nicomedianæ ciuitatis episcopum, Deo propitio, solenniter ordinatum [m]. *& infra.* ¶Suprascripto igitur Andreæ fratri & episcopo nostro pallium nos direxisse agnoscite, atque priuilegia [n], atque cuncta concessisse, quæ prædecessores nostri eius prædecessoribus contulere.

DISTINCTIO CI.

NVlla autem prouincia duo metropolitani esse non debent: sicut in Chalcedonensi concilio, c. 12. statutum est.

" Archiepiscopus à suis suffraganeis consecratur.

63. distinct. quanto. & potest perpendi ex hoc ca. & 5. eo. quoniam. & 44. distinct. quia. etiam sine licentia summi Pontificis potest consecrari: & ad Papam non spectat (vt videtur) nisi datio pallij. Alij dicunt istud obtinere, vbi metropolitanus habet primatem: vel cum hoc habet ex consuetudine. hodie tamen vult Papa, quòd petatur ab eo confirmatio cum pallio, vt extra de elect. quòd sicut. vt dixi 51. distinct. capit. vltim.

" Archiepiscopus à suis suffraganeis consecratur.

n ¶ *Atque priuilegia.*] Ista priuilegia fuerunt personalia, & transierunt cum persona. ff. de regu. iur. priuilegia. & extra de institu. cum venissent. "Sed licet transeant cum persona, tamen debent concedi successori cum petierit: & fit iniuria ei nisi concedatur sibi: beneficium tamen est si ei concederitur. ff. de aqua quot. & æstu. l. 1. §. penul. nam si impetrauit vt ducam aquam de flumine publico per prædium meum, & vendo tibi prædium, priuilegium non transit ad te [c]: sed tamen impettabile est à te, & iniuria fit tibi si non concedatur. Sed tamẽ multa potest iudex & debet facere, adquę compelli non potest. ff. de iudic. non quidquid. C. quomodo & quando iudex. l. 1.

" Priuilegia q̃dã licet p̃sonalia trãf eunt ad successores.

c cõcor. tex. in §. sed qđ principi. in verf. plane. cũ gl. i ver. psonales. in fi. de iu. na.

4 Ansel.l.6. c.100.

1 Pallium.] ¶*Vices.*] Per priuilegium fecerat eum legatum suum, sicut suus prædecessor fuerat. Vel ideo dicit, quia omnes vocantur ab eo in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis, vt 2. q. 6. decreto. Vel prius erat legatus, sed esse desiit factus archiepiscopus: arg. ff. de arb. non distingue mus. §. 1.

2 Add actionẽ hic capi p actu. ff. in l. j. ff. de off. pfe. vr. Ale. & in l. trãsla tiões. C. de transa. & in auc hoc ius. C. d fa. fã. ec.

Criptorum vestrorum.] ¶*Ordinatum.*] à suis episcopis: " nam hoc est regulare, vt à suis suffraganeis consecretur archiepiscopus. 63. distinct. quanto. & potest perpendi ex hoc ca. & 5. eo. quoniam. & 44. distinct. quia. etiam sine licentia summi Pontificis potest consecrari: & ad Papam non spectat (vt videtur) nisi datio pallij. Alij dicunt istud obtinere, vbi metropolitanus habet primatem: vel cum hoc habet ex consuetudine. hodie tamen vult Papa, quòd petatur ab eo confirmatio cum pallio, vt extra de elect. quòd sicut. vt dixi 51. distinct. capit. vltim.

3 Ansel.l.6. c.99.

" Dignitas augmentat vtilitatem.

4 Ansel.l.6. c.100.

1 Pallium.] ¶*Vices.*] Per priuilegium fecerat eum legatum suum, sicut suus prædecessor fuerat. Vel ideo dicit, quia omnes vocantur ab eo in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis, vt 2. q. 6. decreto. Vel prius erat legatus, sed esse desiit factus archiepiscopus: arg. ff. de arb. non distingue mus. §. 1.

NVnc autem.] Casvs. Quia supra facta est mentio de metropolitanis: ideo supponit hic distinct. 101. in qua ostendit, quòd in vna prouincia duo metropolitani esse non debent: quod verum est, nisi multitudo populi excrescat, vt 16. qu. 1. præcipimus. & 99. distinct. nulli. & hoc non potest fieri nisi de speciali licentia Papæ, vt 7. q. 1. mutationes.

Anſel.l.6.c.86

Peruenit

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Duo metropolitani in vna & eadem prouincia esse non debent.
C. I.

PEruenit.] Casvs. Relatũ est in concilio Chalcedonensi quòd quidam episcopi sine auctoritate Papæ per imperialem cõstitutionem vnam prouinciam diuidebant in duas: & ita duo metropolitani in vna & eadem prouincia inueniebantur: quare concilium statuit, vt episcopi qui talia de cetero facere tentauerint, deponantur.

1 Polyc.l.2. tit.24. Iuo p.5.c.146. Burc.l.3.c.35

a ¶ *Peruenit.*] supra, dist.10.c.1.

b ¶ *Per pragmaticum sacrum.*] i.principis rescriptum:pragma enim causa dicitur, " vnde pragmatica sanctio dicitur causa in consistorio principis ventilata coram procerib. sacri palatij: & constitutio principis facta ex cognitione causæ dicitur pragmatica sanctio, Ioan.

" Pragmatica sanctio.

1 PEruenit a ad nos, quòd quidam præter ecclesiasticas ordinationes affectantes potentiam, per pragmaticum sacrum b vnam c prouinciam in duas diuidant, ita vt ex hoc inueniantur duo metropolitani episcopi in vna d eademque prouincia esse. Statuit ergo sancta synodus deinceps nihil tale attentari à quolibet episcopo: eos vero qui aliquid tale e attentauerint, cadere de proprio gradu.

a ¶Pragmaticum sacrum.] *Versiones priscæ, & Dionysiana habent*, per pragmaticam formam: *græce autem est* διὰ πραγματικοῦ, *quod in eodem capite paulo post dicitur* διὰ γραμμάτων βασιλικῶν. *id est, per litteras Imperiales.*

Hactenus de electione, & ordinatione clericorum tractauimus. Nunc ad simoniacorum ordinationes transeamus. Et vt facile liqueat, quid super hac hæresi, sanctorum patrum decreuit auctoritas, causa deducatur in medium: cuius negotium & de scienter à simoniacis ordinatis, & de ignoranter à simoniacis consecratis, & de ordinationibus, quæ per pecunias fiunt, comineat.

c ¶ *Vnam.*] Nam ex quo princeps diuidit, duæ sunt prouinciæ. ff. de offic. assess. eidem.

d ¶ *In vna.*] quod fieri non debet nisi excrescat multitudo populi, vt 3.99.di. nulli. Io. Andr. in Clem. ¶ *Tale.*] Ar. quòd licet princeps legitimet aliquem a, non tamen erit legitimus quo ad ecclesiam: & ita erit legitimus quo ad vnum forum, non tamen quo ad aliud. ad hoc facit 10.distinct. cap.1. & 15.q.3. cum autem.

a Sequitur doc. in ca. p illum tex. ext. q fi. fiat leg. & Cy. in plexu. C. de incen. nu. & ,puincia. de rit. nupt.

PRIMÆ PARTIS DECRETI FINIS.

Excudit Ant. Blanc.

secũda pars Decreti, q̃ plixa & iudicia serie causas cõplectitur 36 intermisto, De pœnitẽtia tractatu. 7. distinctione contenue.

QVidam.] Casvs. Expedito tractatu de ordinationibus, promotionibus, & officiis clericorum: accedit Gratianus ad negotia, quorum quædam sunt ciuilia, quædam criminalia, in quorum prosecutione maiora minoribus præponit. Et quoniam omnia crimina iura ecclesiastica spiritualium rerum, vt administrationes, præbendæ, ius decimarum cœmiteria, ordo. hæc vendita transferuntur quo ad characterem tantum, non quo ad vitæ meritum. de facto enim non de iure procedit in talibus venditio. "Quandoque ipsæ res sacræ vt vasa, & omnia vtensilia: hæc bene vẽduntur clericis vel laicis cõflata & cõfracta, vt 10.q.2. hoc ius. In summa ergo scias, q̃ pro spiritualibus incorporalibus vt sunt beneficia & ordines, quandoque munus datur, p̃ digno, nec est peccatum si est munus à lingua. ȷ. ead. filium. sed & obsequiũ temporale, dum tamen sine pactione, extra de cler. non resi. de cetero. " De spirituali obsequio quin quandoque dari possit, nõ est quæstio, etiam ex conuentione. ext. de præben. significatum. immo semper præmium aliquod debet interuenire speciale scilicet meritũ hominis. talis enim simonia spiritualis non reprobatur, sicut nec spiritualis vsura. argu. 24.q.1. aduocauit. " Pecunia autem, p̃ spiritualib[a] incorporalib[a] nũquã interuenire dẽt nisi in 5.casib. In matrimonio. ȷ. ea. quidquid. 32. q.2. honoratur. In operis etiam quas clericus non debet, vt si sacerdos locat operas suas per annum. arg. ext. ne prælvi. suas. c. vl. 12.q.2. charitatem. Idem est & si sint debitæ, dum tamen ius dicat aliquid dãdum. arg. 10.q.3. relatũ. ext. de sim. cum sit. Item pro salute æterna, & peccatorum remissione. de pœ. dist. 1. medicina. 13.q.2. animæ. Itẽ secundum quosdam pro iure sibi competente, ne vexetur in eod. ȷ. ea. q. 3. quæsitum. ext. de vsur. c. 1. & ext. de sim. dilectus. Spirituale autem pro spirituali permutari potest. extr. de rer. perm. ad quæstiones. Pro spiritualibus autem corporalibus pecuniam dare non est simonia, vt pro calice, pro libro. 12.q.2. aurum. nisi inueniatur prohibitum, vt in ecclesia, in cœmiterio & chrismate, vt ȷ. e. placuit.

" Res sacræ quique pũt vendi.

" dari aliqd p reb. spũa lib. incorporalibus, an liceat.

" Pecunia p spũalib. interuenire nõ dẽt, nisi in 5.casibus.

1 Dens. d. in tract. de Simonia.

Gratia.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd non est gratia, quæ non est gratuita. Simoniaci igitur qui dant pretium, gratiam non accipiunt, quia gratia in rebus ecclesiasticis operatur, quam si non accipiunt, non habent: si tamen non habent, aliis eam dare non possunt. Quid ergo dant simoniaci? Vtique spiritum mendacij, quem solum habent.

¶ Hug. vero sic ponit casum. Dicit enim q̃ Leo hic intendit dicere, quòd simoniaci qui pretio ordinantur, gratiam cum ordine non recipiunt, & ideo cum alios ordinant gratiam quam non habent, cum ordinibus nõ conferunt, sed sicut cum peccato ordinati sunt, ita cum peccato alios ordinant. Quòd autem gratia non detur cum ordo pretio tribuitur, præmittitur in princ. cap.

" Nemo dat quod non habet.

" Diabolus pater mendacij.

SECVNDA PARS DECRETI.

CAVSA PRIMA.

QVidam a habens filium, obtulit eum diuitissimo cœnobio: exactus ab Abbate, & à fratribus decem libras soluit, vt filius susciperetur: ipso tamen (beneficio ætatis) hoc ignorante. Creuit puer, & per incrementa temporum, & officiorum ad virilem ætatem, & sacerdotij gradum peruenit. Exinde suffragantibus meritis in episcopum eligitur, intercedente obsequio, & paternis precibus, data quoque pecunia cuidam ex consiliariis archiepiscopi, consecratur iste in Antistitem, nescius paterni obsequij, & oblatæ pecuniæ. Procedente vero tempore nonnullos per pecuniam ordinauit: quibusdam verò gratis benedictionem sacerdotalem dedit: tandem apud metropolitanum suum accusatus, & conuictus sententiam in se damnationis accepit.

1.q. *Hic primum quæritur, an sit peccatum emere spiritualia.*

2.q. *Secundo, an pro ingressu ecclesiæ sit exigenda pecunia, vel si exacta fuerit, an sit persoluenda.*

3.q. *Tertio, an ingressum, vel præbendas ecclesiæ emere sit simoniacum.*

4.q. *Quarto, an iste fuerit reus criminis, quod eo ignorante pater admisit,*

5.q. *Quinto, an liceat ei esse in ecclesia, vel fungi ea ordinatione, quam paterna pecunia est assecutus.*

6.q. *Sexto, an illi qui ab eo iam simoniaco ignoranter ordinati sunt, abiiciendi sint, an non.*

7.q. *Septimo, si renuntians suæ hæresi sit recipiendus in episcopali dignitate, vel non.*

QVÆSTIO PRIMA.

1. ps

VOd autem spiritualia b emere peccatum sit, probatur multorum auctoritate.

Ait enim Leo Papa.

¶ Simoniaci gratiam non præstant, quam vendere quærunt.
C. I.

GRatia a c si non gratis d datur, vel accipitur e, gratia f non est. Simoniaci autem non gratis accipiunt: igitur gratiam, quæ maxime in ecclesiasticis ordinibus operatur, non accipiunt. Si autem non accipiunt, non habent: si autem non habent, nec gratis, nec non gratis cuiquam dare possunt g. Quid ergo dant? profecto, quod habent: quid autem habent? spiritum h vtique mendacij. Quomodo hoc probamus? quia si spi-

a Hoc apponitur ad excludẽdũ voluntatem, q̃ fignis exteriorib[a] fi de claratur, q̃ ab ecclesia fi punitur, q̃ a ei[a] pbõ non hr. 22. 9.5.c.vlt.

b Adde qv-bicũque in spũalib[a] qs iuitatur ad lucrũ est simonia. not. Bar. i. l. Titio cẽtum. ff. de cond. & de. " Simonia dicitur à Simõe Mago.

" Simoniæ definitio.

" Spiritualia cima trib[a] modis dicuntur.

c Vide 5.di. 23. c. his igitur. ver. pro dõ ficitis. & Turrecre. ȷ. 3. Saluator. & hic c.1. Quandoque dicitur dignitas ordinis, & omne sacr. ad 3. sacramentum ecclesiasticum præter matrimonium. Item & omnia

a ¶ *Quidam.*] quia hic tractatur de simonia, videamus quid sit simonia, & vnde dicatur, quibus modis contrahitur, quis ad accusandum vel testificandum in tali crimine admittatur, quę pena imponatur, quę dispensatio circa, tales admittatur. " Simonia enim est studiosa [a] cupiditas vel voluntas emendi vel vendendi, aliquid spirituale, vt ȷ. ead. qui studet [b]. nec oportet addi, vel annexum spirituali, propter illud cap. ȷ. quæst. 3. si quis obiecerit. videtur tamen quòd hoc addi debet. argum. extra de iure patr. de iure. licet quidam dicant iuspatronatus spirituale esse, & male. De fructibus vero non est quæstio: quia etiam dari porcis & vendi possunt, vt extra ne præla. vic. suas. c. fi. & de empt. & vend. cap. constitutus. " Dicitur autẽ simonia à Simone Mago, qui primo in nouo testamento huius sceleris auctor extitit. Sicut enim Giezi in veteri testamẽto voluit vendere sanitatem. Naaman Syro regi, sic & iste vòluit emere donum Dei, vnde Gieziticus est dicendus qui vendit gratiam: Simoniacus qui emit. vñ simoniaci sunt appellandi emptores. Contrahitur aũt tribus modis, à manu, ab obsequio, & à lingua, vt 5. ead. sunt nonnulli. Et contrahitur quandoque ex parte dantis, quandoque ex parte accipientis, quandoque ex vtraque, quandoque ex neutra. extra de sim. & si quæstiones. & not. ȷ. ea. q. 5. c. 1. Admittitur autem quilibet contra simoniacum, sicut in crimine læsæ maiestatis. 15.q.3. sane. si tamẽ clericus accusatur, cum distinctione admittitur laicus, s. si est bonę famæ, contra eum: non tamen secundum distinctionem. extra de fi. per tuas. 2.q.1. in primis. in fi. Imponitur autem eis pæna quadruplex, quandoque excommunicatio, quandoque in monaste rium detrusio, vt ȷ. c. reperiuntur, quandoque spoliatio omnium bonorum, vt 23.qu.5. de Liguribus. quandoque depositio, vt hic, & in multis cap. Clerici enim deponuntur. vt ȷ. ea. statuimus. & sunt infames, vt ȷ. ea. q. 3. c. fi. & accepta tenentur restituere. extra de simo. de hoc. ȷ. ea. q. 3. si quis dator. Dispensatur autem circa tales quandoq; vt laicam habeant communionem, vt ȷ. ea. q. 7. c. 1. & ministrãt quandoque in minoribus ordinibus constituti, vt ȷ. ea. q. 5. c. 1. quandoque remanent in acceptis. ȷ. eaq. q. 7. saluberrimum. Quis autem valeat dispensare, habes ȷ. ead. q. 5. c. fi. Ioan.

QVod autem.] Hæc q. diuiditur in 15. partes, in quarum prima probatur 16. auctor. quòd pro ministeriis ecclesiasticis nihil debet dari. Ioan. de Fan. Secunda ibi, *Quia ergo*. Tertia ibi, *Sed obiicitur*. Quarta ibi, *Item opponitur*. Quinta ibi, *Sed obiicitur*. Sexta ibi, *Sed notandum*. Septima ibi, *Patet ergo*. Octaua ibi, *Ex his*. Nona ibi, *Sed notandum*. Decima ibi, *Nemo*. Vndecima ibi, *Hoc ergo*. Duodecima ibi, *Ex his*. Tertiadecima ibi, *Sicut ergo*. Quartadecima ibi, *Quia ergo*. Quintadecima ibi. *Quoliber*. I. de F.

Casvs. Hic ponitur prima q. in qua quæritur an emere spiritualia dicuntur. & probatur quòd sic, per sequentia cap.

b ¶ *Spiritualia.*] " Spiritualia autem dicuntur trib. modis. Vno modo dicuntur gratię virtutum, & dona Dei. hęc non possunt emi vel vendi quantum in eis est, non enim conferuntur nisi gratis. ȷ. ea. q. 1. c. Simon Petrus. & hic c. 1. Quandoque dicitur dignitas ordinis, & omne sacramentum ecclesiasticum præter [c] matrimonium. Item & omnia

c ¶ *Gratia.*] id est, donum spiritus sancti, vel ecclesiastica dignitas, vel ordo.

d ¶ *Si non gratis.*] sine munere aliquo non debito.

e ¶ *Accipitur.*] Arg. contra 23.q.4. ille gladium, quia ille dicitur gladium accipere, qui illicite accipit.

f ¶ *Gratia.*] id est, cum gratia, id est, cum charitate, id est, non conferatur gratia nisi gratis, &c.

g ¶ *Possint.*] Arg. quemquam non posse dare quod non habet. 1.q.7. Daibertum. ff. de reg. iu. nemo. de consec. dist. 4. quomodo, ȷ. ead. q. qui perfectionem. de consec. dist. 4. solet. Contra, creditor distrahit pignus, cuius dominium non habet. Vnde argum. contra, ff. de acq. rer. dom. non est nouum. & ext. de elect. suffraganeis. Ioan. Sol. generale est, quòd nemo de iure dare potest quod non habet. fallit in certis casibus. B.

h ¶ *Spiritum mendacij.*] id est, effectum diaboli, " qui pater est mendacij: quia isti sunt mendaces, cum sint hæretici, & omnis hæreticus est mendax est, infrà ead. si quis inquit. vel dic spiritum, id est, charaterem sine executione.

"Contraria contrariis opponitur.

Matth.10.

"Voluntas sola facit simoniacum.

1 Pol.l.2.ti.1 Anſl.6.c.79 2 Sub.& pu nitur.&hoc ꝓbãtcõcor. 4.q.3.prox. ꝓ cõtrariis in ducũtur.De hoc no.6.q. 1.ſi quis cũ. Arch.

" Simonia qũo deletur 2 ℣.e.q. 3.c. altare.

a ¶ *Teſtante.*] cum ait, Gratis accepiſtis gratis date, &c. arg.à contrariis. " contraria enim contrariis opponuntur, 3.diſt.9.c.1. & 25. q.2.deceſſorum. & 24.q.2.ſane.32.diſt.hoſpitiolum.5.q.6.delatori.& de pœn.diſt.2.c.1. & vide quod no.8.q.1.ſciendum.iuxta fi.

Q*Vicumque.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd quicumque per pecuniam eſt ad ſacerdotiũ promotus, in veritate non eſt ſacerdos, ſed tantum nomen ſacerdotis habet inane.

b ¶ *Studet.*]" Hic ergo ſola voluntas facit hominem ſimoniacũ, vt ℣.ead.reperiuntur. & q.3.nõ ſolum. ſicut ſpes ſola facit hominem vſurarium, vt 14. q.3.c.1.Itẽ hic voluntas ſine effectu imputatur[a]. & dicit Baz.ꝙ huiuſmodi peccatum ſi non proceſſerit ad actum, ſola voluntate deletur, ſicut & ſola volũtate commiſſum eſt. arg.ext. de reg.iu. omnis. Vel intellige hoc verbum, ſtudet, cum effectu. ℣.36.q.2. ſi quis non dicã. contra, arg.ſ. diſt.51. ſi qs poſt. Io. Sol. " hodie ſola pœnitentia ſine reſignatione quæſitorum ſufficit, cum ſimonia in animo gerebatur vtrinque, vt extr. de ſim.c.fi.B.

c ¶ *Concupiſcit,*] i. ex ſua concupiſcentia, ſequitur, vt inaniter dicatur ſacerdos.

P*Reſbyter.*] Casvs. Dicitur hic ꝙ ſi quis emit eccleſiam per pecuniam, & eam perdet, & præterea deponi debet: quia emere decimas vel altaria eſt ſimonia. Seq. c. patet.

d ¶ *Sacerdotiũ.*] Hoc verum eſt, " ſi in modum accuſationis eſt cõiunctus. ſed ſi in modum exceptionis, ſequeus, vt extr. de acc. ſuper his [b]. Itẽ, ſi in modũ inquiſitionis cõuincitur, tunc priuatur beneficio, & non ordine. extr. de ſim. dilectus.2. Dic vt in decretal. inquiſitionis. quandoque etiam nõ priuatur omnibus beneficiis in eo caſu, vt extr. de elec. per inquiſitionẽ. Itẽ regulariter hæc vera ſunt, ꝙ perdit prõpria beneficia, ſi eo ſciente fuerit data pecunia. aliàs ſine culpa ſua primaretur, eo quòd eſſet legitime adeptus, vt 16. q. 7. inuentum. hoc nec ipſum beneficium nec ordinem perdet, ſi in fraudem ipſius fuerit data pecunia, vt extra de ſimon. ſicut. & cap. nobis, ℣.q.6. §. vltimo.

e ¶ *Et ſpiritum ſanctum.*] id eſt, ordinem, & alia officia, quæ dona ſunt ſpiritus ſancti.

f ¶ *Simoniacam hæreſim.*] Arg. ℣.ead.q.3.altare, ℣.ea.q.1.quicumque ſacros. ℣.ead.q.5.c.1.

g ¶ *Benedictio illa.*] ¶ *Ad hoc.*]id eſt, qui ſic honorem accepit, hæreſim incurrit. Eſt enim, vt, conſecutiunum [c], nõ cauſatiunum, vt diſt.74. conſuluit. & 3.q.7. §. item. & 6.q.1.ex merito. Et eſt ſimile, Lex ſubintrauit, vt abundaret, delictum. ſimile C. de obſe. pa. præſt. ſi manumiſſori. & ff. ad l. Aquil. l. ſi ex plagis. §. 1. ſic & C. de iudic. properandum. in princ.

Q*Viſquis per pecuniam.*] Casvs. Dicitur hic, quòd ſi quis per pecuniam ordinatur, ipſum eſſe hæreticum eſt manifeſtum. & qui contra talem vehementer

ritus veritatis (teſtante [a] ipſa veritate, de qua procedit) gratis accipitur, proculdubio ſpiritus mendacij eſſe conuincitur, qui non gratis accipitur.

A ¶ Gratia.] *Simillima primis verbis huius c. habentur in epiſtola Leonis 1. Niceæ Aquilegienſi epiſcopo ſcripta, quæ eſt 84. Loquens enim de gratia ait,* quæ niſi gratis detur, non eſt gratia, ſed merces. *Reliqua apud ipſum non ſunt inuenta.*

Item Gregorius Syagrio epiſcopo Augu ſtudunenſi, lib.7.epiſt. 110.

¶ Inaniter ſacerdos dicitur, quicumque ſimoniace ordinatur. C. II.

1 Q*Vicumque ſtudet* [b] *pretij* 20 *datione ſacrum ordinem mercari, dum non officium, ſed nomen attendit, ſacerdos non eſſe, ſed dici tantummodo inaniter concupiſcit* [c].

¶ *Caput hoc ex originali eſt emendatum, & locupletatum.*

Item ex regeſto.

¶ Spolietur honore, qui eccleſiam per pecuniam obtinet. C. III.

2 P*Reſbyter ſi per pecuniam ec* 40 *cleſiam obtinuerit, non ſolum eccleſia priuetur, ſed etiam ſacerdotij* [d] *honore ſpolietur: quia altare, & decimas, & ſpiritum ſanctum* [e] *emere, vel vendere, ſimoniacam hæreſim* [f] *eſſe nullus fidelium ignorat.*

¶ *Non eſt inuentum in regeſto B. Gregorij, vnde videtur citari. ſimilia habentur apud Gregorium vij. lib.6.reg. in indice concilij eo anno habiti; & in concilio Turonenſi ſub Carolo magno, c.15. in Remenſi, c.21. Maguntino ſub Rabano, c.12. & altero Maguntino ſub Arnulpho, c.5. &* ℣.ead.q.3.c.altare, *quod ibi citatur ex Paſchali.*

Idem Gregorius I.d.epiſt. 110 *lib.7.*[3]

¶ De eodem. C. IIII.

4 B*Enedictio illi in maledi-* *ctionem conuertitur, qui ad hoc* [g] *vt fiat hæreticus, promouetur.*

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus c. hoc continctum eſt ſuperiori, & præter epiſtolam* 110. *indicatam, eadem ſententia habetur lib. 4.epiſt.55. & lib.5.epiſt.107. epiſcopis Epiri.*

Idem in eodem.

¶ Partem habebit cum Simone, qui contra ſimoniacos vehementer non exarſerit. C. V.

5 Q*Viſquis per pecuniam or-* *dinatur, ad hoc vt fiat hæ* 80 *reticus promouetur. Quiſquis er go cõtra ſimoniacam, & neophytorum [h] hæreſim pro officij ſui loco vehementer non exarſerit [i], cum eo ſe nõ dubitet habiturum portionem, qui prius commiſit hoc piaculare [k] flagitium.*

¶ *Verba prorſus ipſa huius c. non ſunt inuenta in epiſtolis B. Gregorij. Verum Paſchalis Papa 11. (vt eſt apud Iuonem, ac Polycarpum) citat hæc ex ipſo B. Gregorio: ac ſimillima prioris partis huius c. ſunt lib.4.epiſt.55. & 56. poſterioris vero partis lib.10.epiſt.33. Victori epiſcopo: Et Ioannes Diaconus, lib.3. c.4. ſcribit generalem ſententiam à B. Gregorio contra ſimoniã & neophytorum hæreſim prolatam in epiſtola Victoris ſcripta contineri. Capitulum 42. concilij Meldenſis ab Iuone p.5.c.75. citatum partim conuenit cum ipſa epiſtola Victori ſcripta, & partim cum iis, quæ Iuo, & Polycarpus citant ex Paſchali, & cum his, quæ hoc loco refert Gratianus. De qua hæreſi e Gallia extirpanda Gregorius lib.4.epiſt.51. ſcribit Virgilio Arelatenſi, & lib.7.epiſt.110. Syagrio, & aliis epiſcopis Galliæ.*

Item Geleſius Papa ad epiſcopos per Lucaniam conſtitutos, epiſt. 1.c.2.6.

¶ Simonis damnatio dantem & accipientem pariter inuoluit. C. VI.

6 Q*Vos* [l] *conſtiterit indignos* meritis ſacram mercatos eſſe pretio dignitatem: conuictos oportet arceri, non ſine periculo facinus tale perpetrantes: quia dantem pariter & accipientem damnatio Simonis, quam ſacra lectio [m] teſtatur, inuoluit.

Item Ambroſius [A] *in libro paſtorali.*

A ¶ Ambroſius.] *Caput hoc in libro paſtorali B. Ambroſij vnde citatur, non eſt inuentum. Habetur tamen in concilio Toletano 8.cap.3. quem canonem integrum Anſelmus, lib.6.c. 85. patem vero ipſius Iuo p.5.c.83.ex dicto concilio citant.*

¶ Anathematis ſententia damnatur, qui ſimoniace ordinatur. C. VII.

7 R*Eperiuntur quamplurimi* *negotio† muneris perituri, mercari velle [n] gratiam ſpiritus ſancti: dum vile pretium donant, vt pontificalis ordinis ſublime cul men accipiant, obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem [Pecunia tua tecum ſit in perditionem: quoniam donum Dei exiſtimaſti per pecuniam poſſideri.] Proinde, quia & vſitatum [o] eſt tantum malum, & maiorum frequen ter conſtat mucrone ſuccisum P,*

† *al.diuini doni.*

† *al. religetur.*

" Peccator quilibet oc culte [e] eſt ſuſpenſus.

" Simoniacus, an ſit ſuſpenſus eſt quo ad ipſo iure ex cõicatus.

" Piaculare dicitur piaculare, qa flagitium. ſecundum leges com paratur ei quod morte expiatur. 15.q.3. fane.5.q.6.delatori, &c.

Q*Vos conſtiterit.*] Casvs. Dicitur in hoc c. ꝙ conuicti de ſimonia deponi debent, non ſine pœna ſimoniam committentes, tam dãtes, quàm accipien tes, cum ſint ſimoniaci, vt lectio actuum Apoſtolorũ teſtatur.

l ¶ *Quos.*]hic vocat ar gum. à contrario ſenſu. ℣.ea.q.3. Saluator. ver. quiſquis. ibi, propter ſua lucra. arg. ℣.c.ſi qs epiſcopus. arg. ſ. diſt.61. miramur.

m ¶ *Sacra lectio.*] " actuum Apoſtolorum, cum dixit, Pecunia tua tecum ſit in perditionem. ℣.c.prox. & c. qui ſtudet. & cap. Petrus. Ioan.

R*Eperiuntur quã-* *plurimi.*]Casvs. Quidam obliti verborum Petri dicentis ad Simonẽ, Pecunia tua tecum, &c. epiſcopatus per pecuniam acquiſierunt, & licet de hoc iam pœna fuerit ſtatuta, Ambroſius tñ huic vulneri cancero ſo ferrum ignitum ap ponit, ſtatuentes, vt quicumque detectus fuerit ſimoniam com miſiſſe, à communione altari ſit ipſo iure ſuſpenſus, & ſi per ac cuſationem fuerit depoſitus, in monaſterium detrudatur. Venditor vero puniatur, vt emptor. Si vero laicus ſit qui ſimoniam commit tit, excommunicari debet.

" sacra lectio.

† al. negotiatione.

n ¶ *Velle.*] " ita ſola voluntate eſt ſimoniacus [d]. hoc intelligo de voluntate ad actum aliquem exteriorem producta: aliàs non eſt ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ. & ſic etiam exaudi. ℣.ead. qui ſtudet. & ſ. e. quicumque. 24. diſt. quando epiſcopus. extra de ſimon. tanta.

o ¶ *Quia & vſitatum.*]arg. quòd mos [e] non excuſat à crimine. ℣.c.q. 3.c.ſi. argum. contra. 63. diſt. Agathola. & c. quia. ſ. diſt. 4. denique. ℣. 32.q.4. obiiciuntur.

p ¶ *ſuccisum.*]per canones.

a ¶ *Iniicimus.*] Hoc dicit quia adiecit pœnam. Vel dic, iniicimus, id eſt, iniectum eſſe oſtendimus, &c.

b ¶ *Anathematis.*]Arg. ꝙ ipſo iure ſit anathematizatus clericus ſimoniacꝰ, vt ℣.c.q. quicũq; 3. & c. placuit. Vel dicit anathema ſeparationẽ à corpore & ſanguine Chriſti: vnde ſubdit atq;, pro, id eſt, &c. nam poſtea excommunicandus eſt. ℣.ea.q.qui ſtudet. & q.3.ex multis. quod eſt pro quolibet mortali peccato. ſed ad deteſtationem ipſius [a] dicitur, quod generaliter intelligitur. hoc tamen eſt ſpeciale in notorio crimine fornicationis, & ſimoniæ, ꝙ ſ. verum. ſed arg. tamen eſt, ꝙ ſimoniacꝰ non ſit ipſo iure ſuſpenſus. ext. ea. ex tuę. Dicas ergo, ꝙ omnis peccator occultus ſuſpẽſus eſt quo ad ſeipſum, vt ℣.ead. facerdotes, & 23.q.4. forte. Ioan.

† al. turpiſſimo.

" Taciturnitas in publicis crimibus non exceptis q ad accuſandum nec ad teſtificandum admittuntur teſtes, niſi ſint integrę famę, niſi accuſatus antea ma

1 ¶ *Vel quemquam.*] id eſt, archipresbyterũ, archidiaconum, monachum, vel quemlibet officio eccleſiaſtico mancipatum, vt dicitur ℣.ea.q.3. Saluator. hoc exaudi per id quod legitur 18.qu.2. quidam. in authen. de ſanct. epiſc. §. ſed neque. coll.9.

m ¶ *A dignitate.*] id eſt, a præfatura.

n ¶ *Vel ſolicitudine.*]i. adminiſtratione.

o ¶ *Mediator.*] item nota infamię iſti per celluntur, vt ℣.qu.3.c. vlt. hi omnes ſimonia ci ſunt, nec recipiuntur ad teſtimonium, vt extra de teſt. veniens. Huiuſmodi autem mediator, dum tamen non participauerit, recipitur teſtis in crimine ſimoniæ. extra de ſimo. §. quamuis. quod tamẽ ſubaudi cum vita accuſati ante talis extiterit. arg. 2.q.1.in primis. in fin. In aliis autem cõtractibus non recipitur interuentor in teſtimonium, niſi de voluntate partium. in authen. de teſti. §. quoniam vero. col.7. Nota ergo, quòd in criminibus non exceptis. ſc. adulterij, & homicidij, & huiuſmodi, quicunque admittitur ad accuſandum, & ad teſtificandum, vt 4.q.3.c.1. arg. à cõtrario ſenſu. nam tantum integrę famę admittuntur in illis, niſi propriã iniuriam proſequantur. 4.q.6. omnibus. in quo caſu non admitterẽtur ad teſtimonium. vt extra de teſtib[b]. de cetero. " & ſecundum Hug. in eadem ſeruatur regula in exceptis: qa nec ad accuſandum nec ad teſtificandum admittuntur teſtes, niſi ſint integrę famę, niſi accuſatus antea ma

3 Nouel.6. c.1. & nou. 123.c.3. apd Iulianũ anteceſſorem. Anſl.l.6.c.7. Iuo par.5.c. 121.

" Teſtes in eadem ſeruatur regula in exceptis q nec ad accuſandum nec ad teſtificandum admittuntur.

" Caſtaldiã emere peccatum eſt.

læ extiterit opinionis. arg. 2.q.1.in primis. Sed lex canonica ſecus in exceptis dicit. nam admittit infamem ad accuſationẽ contra quem libet clericum, qui prauæ opinionis eſt. arg. extra de ſimon. c. tanta. ſed non ad teſtificandum, niſi aliqua præeunte præſumptione. arg. extra de ſimo. licet. verſ. præſertim. cum alia, &c. Nam teſtes in his crimibus torquendi ſunt. 4.q.3.§. item in criminali. verſic. item ſi res exegerit. 5.q.5. illi qui. in aut. de teſti. §. ſi vero ignori. col.7. " ſed " tormẽta ſi tormenta ſine præſumptione non ſunt infligenda. extra de reg. iu. ſunt ſine pcum in contemplatione. ff. de q.l.1. C. e. ti. milites. §. oportet. No. tñ, ſumptione q; non niſi præeunte præſumptione admittitur criminoſus teſtis in infligenda. exceptis: non tamen quilibet: quia non inimicus, non conſpirator, ext. de ſim. licet. in fi. licet ibi ageretur non criminaliter, ſed denun tiatiue. ibi etiam exaudi tales non fuiſſe admiſſos de rigore iuris, ſed ſecundum temperantiam æquitatis. Præterea ibi accuſatus excipiebat de minoribus criminibus contra eos, quam de quo ipſi teſtificabantur, maxime cum de crimine iam eſſent emendati. ext. de ſim. per tuas. & de hoc dixi 2.q.1.in primis. in fi. 15.q.3. ſane. Ioan. Andrio. Et 79. diſt. ſi quis Papa. ibi videas. Archid.

p Q*Vi per pecunias.*] ¶ *A ſacerdotio.*] " cuius nomine quilibet quilibet or ordo eccleſiaſticus intelligitur, præſertim facer, vt 5. diſtin. 81. ſi quiſpiam. 23.q.4. Guiliſarius. §. 2. Vel expone, à faciſticũ cõcerdotio, id eſt, ab adminiſtratione temporalium.

" facerdotiũ

a ¶ *Teſtante.*] cum ait, Gratis accepiſtis gratis date, &c. arg.à contrariis. " contraria enim contrariis opponuntur, 3.diſt.9.c.1. & 25. q.2.deceſſorum. & 24.q.2.ſane.32.diſt.hoſpitiolum.5.q.6.delatori.& de pœn.diſt.2.c.1. & vide quod no.8.q.1.ſciendum.iuxta fi.

Q*Vicumque.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd quicumque per pecuniam eſt ad ſacerdotiũ promotus, in veritate non eſt ſacerdos, ſed tantum nomen ſacerdotis habet inane.

b ¶ *Studet.*]" Hic ergo ſola voluntas facit hominem ſimoniacũ, vt ℣.ead.reperiuntur. & q.3.nõ ſolum. ſicut ſpes ſola facit hominem vſurarium, vt 14. q.3.c.1.Itẽ hic voluntas ſine effectu imputatur[a]. & dicit Baz.ꝙ huiuſmodi peccatum ſi non proceſſerit ad actum, ſola voluntate deletur, ſicut & ſola volũtate commiſſum eſt. arg.ext. de reg.iu. omnis. Vel intellige hoc verbum, ſtudet, cum effectu. ℣.36.q.2. ſi quis non dicã. contra, arg.ſ. diſt.51. ſi qs poſt. Io. Sol. " hodie ſola pœnitentia ſine reſignatione quæſitorum ſufficit, cum ſimonia in animo gerebatur vtrinque, vt extr. de ſim.c.fi.B.

c ¶ *Concupiſcit,*] i. ex ſua concupiſcentia, ſequitur, vt inaniter dicatur ſacerdos.

P*Reſbyter.*] Casvs. Dicitur hic ꝙ ſi quis emit eccleſiam per pecuniam, & eam perdet, & præterea deponi debet: quia emere decimas vel altaria eſt ſimonia. Seq. c. patet.

d ¶ *Sacerdotiũ.*] Hoc verum eſt, " ſi in modum accuſationis eſt cõiunctus. ſed ſi in modum exceptionis, ſequeus, vt extr. de acc. ſuper his [b]. Itẽ, ſi in modũ inquiſitionis cõuincitur, tunc priuatur beneficio, & non ordine. extr. de ſim. dilectus.2. Dic vt in decretal. inquiſitionis. quandoque etiam nõ priuatur omnibus beneficiis in eo caſu, vt extr. de elec. per inquiſitionẽ. Itẽ regulariter hæc vera ſunt, ꝙ perdit prõpria beneficia, ſi eo ſciente fuerit data pecunia. aliàs ſine culpa ſua primaretur, eo quòd eſſet legitime adeptus, vt 16. q. 7. inuentum. hoc nec ipſum beneficium nec ordinem perdet, ſi in fraudem ipſius fuerit data pecunia, vt extra de ſimon. ſicut. & cap. nobis, ℣.q.6. §. vltimo.

e ¶ *Et ſpiritum ſanctum.*] id eſt, ordinem, & alia officia, quæ dona ſunt ſpiritus ſancti.

f ¶ *Simoniacam hæreſim.*] Arg. ℣.ead.q.3.altare, ℣.ea.q.1.quicumque ſacros. ℣.ead.q.5.c.1.

g ¶ *Benedictio illa.*] ¶ *Ad hoc.*]id eſt, qui ſic honorem accepit, hæreſim incurrit. Eſt enim, vt, conſecutiunum [c], nõ cauſatiunum, vt diſt.74. conſuluit. & 3.q.7. §. item. & 6.q.1.ex merito. Et eſt ſimile, Lex ſubintrauit, vt abundaret, delictum. ſimile C. de obſe. pa. præſt. ſi manumiſſori. & ff. ad l. Aquil. l. ſi ex plagis. §. 1. ſic & C. de iudic. properandum. in princ.

Q*Viſquis per pecuniam.*] Casvs. Dicitur hic, quòd ſi quis per pecuniam ordinatur, ipſum eſſe hæreticum eſt manifeſtum. & qui contra talem vehementer

ritus veritatis (teſtante [a] ipſa veritate, de qua procedit) gratis accipitur, proculdubio ſpiritus mendacij eſſe conuincitur, qui non gratis accipitur.

A ¶ Gratia.] *Simillima primis verbis huius c. habentur in epiſtola Leonis 1. Niceæ Aquilegienſi epiſcopo ſcripta, quæ eſt 84. Loquens enim de gratia ait,* quæ niſi gratis detur, non eſt gratia, ſed merces. *Reliqua apud ipſum non ſunt inuenta.*

Item Gregorius Syagrio epiſcopo Augu ſtudunenſi, lib.7.epiſt. 110.

¶ Inaniter ſacerdos dicitur, quicumque ſimoniace ordinatur. C. II.

1 Q*Vicumque ſtudet* [b] *pretij* 20 *datione ſacrum ordinem mercari, dum non officium, ſed nomen attendit, ſacerdos non eſſe, ſed dici tantummodo inaniter concupiſcit* [c].

¶ *Caput hoc ex originali eſt emendatum, & locupletatum.*

Item ex regeſto.

¶ Spolietur honore, qui eccleſiam per pecuniam obtinet. C. III.

2 P*Reſbyter ſi per pecuniam ec* 40 *cleſiam obtinuerit, non ſolum eccleſia priuetur, ſed etiam ſacerdotij* [d] *honore ſpolietur: quia altare, & decimas, & ſpiritum ſanctum* [e] *emere, vel vendere, ſimoniacam hæreſim* [f] *eſſe nullus fidelium ignorat.*

¶ *Non eſt inuentum in regeſto B. Gregorij, vnde videtur citari. ſimilia habentur apud Gregorium vij. lib.6.reg. in indice concilij eo anno habiti; & in concilio Turonenſi ſub Carolo magno, c.15. in Remenſi, c.21. Maguntino ſub Rabano, c.12. & altero Maguntino ſub Arnulpho, c.5. &* ℣.ead.q.3.c.altare, *quod ibi citatur ex Paſchali.*

Idem Gregorius I.d.epiſt. 110 *lib.7.*[3]

¶ De eodem. C. IIII.

4 B*Enedictio illi in maledi-* *ctionem conuertitur, qui ad hoc* [g] *vt fiat hæreticus, promouetur.*

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus c. hoc continctum eſt ſuperiori, & præter epiſtolam* 110. *indicatam, eadem ſententia habetur lib. 4.epiſt.55. & lib.5.epiſt.107. epiſcopis Epiri.*

Idem in eodem.

¶ Partem habebit cum Simone, qui contra ſimoniacos vehementer non exarſerit. C. V.

5 Q*Viſquis per pecuniam or-* *dinatur, ad hoc vt fiat hæ* 80 *reticus promouetur. Quiſquis er go cõtra ſimoniacam, & neophytorum [h] hæreſim pro officij ſui loco vehementer non exarſerit [i], cum eo ſe nõ dubitet habiturum portionem, qui prius commiſit hoc piaculare [k] flagitium.*

¶ *Verba prorſus ipſa huius c. non ſunt inuenta in epiſtolis B. Gregorij. Verum Paſchalis Papa 11. (vt eſt apud Iuonem, ac Polycarpum) citat hæc ex ipſo B. Gregorio: ac ſimillima prioris partis huius c. ſunt lib.4.epiſt.55. & 56. poſterioris vero partis lib.10.epiſt.33. Victori epiſcopo: Et Ioannes Diaconus, lib.3. c.4. ſcribit generalem ſententiam à B. Gregorio contra ſimoniã & neophytorum hæreſim prolatam in epiſtola Victoris ſcripta contineri. Capitulum 42. concilij Meldenſis ab Iuone p.5.c.75. citatum partim conuenit cum ipſa epiſtola Victori ſcripta, & partim cum iis, quæ Iuo, & Polycarpus citant ex Paſchali, & cum his, quæ hoc loco refert Gratianus. De qua hæreſi e Gallia extirpanda Gregorius lib.4.epiſt.51. ſcribit Virgilio Arelatenſi, & lib.7.epiſt.110. Syagrio, & aliis epiſcopis Galliæ.*

Item Geleſius Papa ad epiſcopos per Lucaniam conſtitutos, epiſt. 1.c.2.6.

¶ Simonis damnatio dantem & accipientem pariter inuoluit. C. VI.

6 Q*Vos* [l] *conſtiterit indignos* meritis ſacram mercatos eſſe pretio dignitatem: conuictos oportet arceri, non ſine periculo facinus tale perpetrantes: quia dantem pariter & accipientem damnatio Simonis, quam ſacra lectio [m] teſtatur, inuoluit.

Item Ambroſius [A] *in libro paſtorali.*

A ¶ Ambroſius.] *Caput hoc in libro paſtorali B. Ambroſij vnde citatur, non eſt inuentum. Habetur tamen in concilio Toletano 8.cap.3. quem canonem integrum Anſelmus, lib.6.c. 85. patem vero ipſius Iuo p.5.c.83.ex dicto concilio citant.*

¶ Anathematis ſententia damnatur, qui ſimoniace ordinatur. C. VII.

7 R*Eperiuntur quamplurimi* *negotio† muneris perituri, mercari velle [n] gratiam ſpiritus ſancti: dum vile pretium donant, vt pontificalis ordinis ſublime cul men accipiant, obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem [Pecunia tua tecum ſit in perditionem: quoniam donum Dei exiſtimaſti per pecuniam poſſideri.] Proinde, quia & vſitatum [o] eſt tantum malum, & maiorum frequen ter conſtat mucrone ſuccisum P,*

† *al.diuini doni.*

† *al. religetur.*

" Peccator quilibet oc culte [e] eſt ſuſpenſus.

" Simoniacus, an ſit ſuſpenſus eſt quo ad ipſo iure ex cõicatus.

" Piaculare dicitur piaculare, qa flagitium. ſecundum leges com paratur ei quod morte expiatur. 15.q.3. fane.5.q.6.delatori, &c.

Q*Vos conſtiterit.*] Casvs. Dicitur in hoc c. ꝙ conuicti de ſimonia deponi debent, non ſine pœna ſimoniam committentes, tam dãtes, quàm accipien tes, cum ſint ſimoniaci, vt lectio actuum Apoſtolorũ teſtatur.

l ¶ *Quos.*]hic vocat ar gum. à contrario ſenſu. ℣.ea.q.3. Saluator. ver. quiſquis. ibi, propter ſua lucra. arg. ℣.c.ſi qs epiſcopus. arg. ſ. diſt.61. miramur.

m ¶ *Sacra lectio.*] " actuum Apoſtolorum, cum dixit, Pecunia tua tecum ſit in perditionem. ℣.c.prox. & c. qui ſtudet. & cap. Petrus. Ioan.

R*Eperiuntur quã-* *plurimi.*]Casvs. Quidam obliti verborum Petri dicentis ad Simonẽ, Pecunia tua tecum, &c. epiſcopatus per pecuniam acquiſierunt, & licet de hoc iam pœna fuerit ſtatuta, Ambroſius tñ huic vulneri cancero ſo ferrum ignitum ap ponit, ſtatuentes, vt quicumque detectus fuerit ſimoniam com miſiſſe, à communione altari ſit ipſo iure ſuſpenſus, & ſi per ac cuſationem fuerit depoſitus, in monaſterium detrudatur. Venditor vero puniatur, vt emptor. Si vero laicus ſit qui ſimoniam commit tit, excommunicari debet.

" sacra lectio.

† al. negotiatione.

n ¶ *Velle.*] " ita ſola voluntate eſt ſimoniacus [d]. hoc intelligo de voluntate ad actum aliquem exteriorem producta: aliàs non eſt ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ. & ſic etiam exaudi. ℣.ead. qui ſtudet. & ſ. e. quicumque. 24. diſt. quando epiſcopus. extra de ſimon. tanta.

o ¶ *Quia & vſitatum.*]arg. quòd mos [e] non excuſat à crimine. ℣.c.q. 3.c.ſi. argum. contra. 63. diſt. Agathola. & c. quia. ſ. diſt. 4. denique. ℣. 32.q.4. obiiciuntur.

p ¶ *ſuccisum.*]per canones.

a ¶ *Iniicimus.*] Hoc dicit quia adiecit pœnam. Vel dic, iniicimus, id eſt, iniectum eſſe oſtendimus, &c.

b ¶ *Anathematis.*]Arg. ꝙ ipſo iure ſit anathematizatus clericus ſimoniacꝰ, vt ℣.c.q. quicũq; 3. & c. placuit. Vel dicit anathema ſeparationẽ à corpore & ſanguine Chriſti: vnde ſubdit atq;, pro, id eſt, &c. nam poſtea excommunicandus eſt. ℣.ea.q.qui ſtudet. & q.3.ex multis. quod eſt pro quolibet mortali peccato. ſed ad deteſtationem ipſius [a] dicitur, quod generaliter intelligitur. hoc tamen eſt ſpeciale in notorio crimine fornicationis, & ſimoniæ, ꝙ ſ. verum. ſed arg. tamen eſt, ꝙ ſimoniacꝰ non ſit ipſo iure ſuſpenſus. ext. ea. ex tuę. Dicas ergo, ꝙ omnis peccator occultus ſuſpẽſus eſt quo ad ſeipſum, vt ℣.ead. facerdotes, & 23.q.4. forte. Ioan.

† al. turpiſſimo.

" Taciturnitas in publicis crimibus non exceptis q ad accuſandum nec ad teſtificandum admittuntur teſtes, niſi ſint integrę famę, niſi accuſatus antea ma

1 ¶ *Vel quemquam.*] id eſt, archipresbyterũ, archidiaconum, monachum, vel quemlibet officio eccleſiaſtico mancipatum, vt dicitur ℣.ea.q.3. Saluator. hoc exaudi per id quod legitur 18.qu.2. quidam. in authen. de ſanct. epiſc. §. ſed neque. coll.9.

m ¶ *A dignitate.*] id eſt, a præfatura.

n ¶ *Vel ſolicitudine.*]i. adminiſtratione.

o ¶ *Mediator.*] item nota infamię iſti per celluntur, vt ℣.qu.3.c. vlt. hi omnes ſimonia ci ſunt, nec recipiuntur ad teſtimonium, vt extra de teſt. veniens. Huiuſmodi autem mediator, dum tamen non participauerit, recipitur teſtis in crimine ſimoniæ. extra de ſimo. §. quamuis. quod tamẽ ſubaudi cum vita accuſati ante talis extiterit. arg. 2.q.1.in primis. in fin. In aliis autem cõtractibus non recipitur interuentor in teſtimonium, niſi de voluntate partium. in authen. de teſti. §. quoniam vero. col.7. Nota ergo, quòd in criminibus non exceptis. ſc. adulterij, & homicidij, & huiuſmodi, quicunque admittitur ad accuſandum, & ad teſtificandum, vt 4.q.3.c.1. arg. à cõtrario ſenſu. nam tantum integrę famę admittuntur in illis, niſi propriã iniuriam proſequantur. 4.q.6. omnibus. in quo caſu non admitterẽtur ad teſtimonium. vt extra de teſtib[b]. de cetero. " & ſecundum Hug. in eadem ſeruatur regula in exceptis: qa nec ad accuſandum nec ad teſtificandum admittuntur teſtes, niſi ſint integrę famę, niſi accuſatus antea ma

3 Nouel.6. c.1. & nou. 123.c.3. apd Iulianũ anteceſſorem. Anſl.l.6.c.7. Iuo par.5.c. 121.

" Teſtes in eadem ſeruatur regula in exceptis q nec ad accuſandum nec ad teſtificandum admittuntur.

" Caſtaldiã emere peccatum eſt.

læ extiterit opinionis. arg. 2.q.1.in primis. Sed lex canonica ſecus in exceptis dicit. nam admittit infamem ad accuſationẽ contra quem libet clericum, qui prauæ opinionis eſt. arg. extra de ſimon. c. tanta. ſed non ad teſtificandum, niſi aliqua præeunte præſumptione. arg. extra de ſimo. licet. verſ. præſertim. cum alia, &c. Nam teſtes in his crimibus torquendi ſunt. 4.q.3.§. item in criminali. verſic. item ſi res exegerit. 5.q.5. illi qui. in aut. de teſti. §. ſi vero ignori. col.7. " ſed " tormẽta ſi tormenta ſine præſumptione non ſunt infligenda. extra de reg. iu. ſunt ſine pcum in contemplatione. ff. de q.l.1. C. e. ti. milites. §. oportet. No. tñ, ſumptione q; non niſi præeunte præſumptione admittitur criminoſus teſtis in infligenda. exceptis: non tamen quilibet: quia non inimicus, non conſpirator, ext. de ſim. licet. in fi. licet ibi ageretur non criminaliter, ſed denun tiatiue. ibi etiam exaudi tales non fuiſſe admiſſos de rigore iuris, ſed ſecundum temperantiam æquitatis. Præterea ibi accuſatus excipiebat de minoribus criminibus contra eos, quam de quo ipſi teſtificabantur, maxime cum de crimine iam eſſent emendati. ext. de ſim. per tuas. & de hoc dixi 2.q.1.in primis. in fi. 15.q.3. ſane. Ioan. Andrio. Et 79. diſt. ſi quis Papa. ibi videas. Archid.

p Q*Vi per pecunias.*] ¶ *A ſacerdotio.*] " cuius nomine quilibet quilibet or ordo eccleſiaſticus intelligitur, præſertim facer, vt 5. diſtin. 81. ſi quiſpiam. 23.q.4. Guiliſarius. §. 2. Vel expone, à faciſticũ cõcerdotio, id eſt, ab adminiſtratione temporalium.

" facerdotiũ

a ¶ *Iniicimus.*] Hoc dicit quia adiecit pœnam. Vel dic, iniicimus, id eſt, iniectum eſſe oſtendimus, &c.

b ¶ *Anathematis.*]Arg. ꝙ ipſo iure ſit anathematizatus clericus ſimoniacꝰ, vt ℣.c.q. quicũq; 3. & c. placuit. Vel dicit anathema ſeparationẽ à corpore & ſanguine Chriſti: vnde ſubdit atq;, pro, id eſt, &c. nam poſtea excommunicandus eſt. ℣.ea.q.qui ſtudet. & q.3.ex multis. quod eſt pro quolibet mortali peccato. ſed ad deteſtationem ipſius [a] dicitur, quod generaliter intelligitur. hoc tamen eſt ſpeciale in notorio crimine fornicationis, & ſimoniæ, ꝙ ſ. verum. ſed arg. tamen eſt, ꝙ ſimoniacꝰ non ſit ipſo iure ſuſpenſus. ext. ea. ex tuę. Dicas ergo, ꝙ omnis peccator occultus ſuſpẽſus eſt quo ad ſeipſum, vt ℣.ead. facerdotes, & 23.q.4. forte. Ioan.

† *al. turpiſſimo.*

" Taciturnitas in publicis crimibus non exceptis q ad accuſandum nec ad teſtificandum admittuntur teſtes, niſi ſint integrę famę, niſi accuſatus antea ma

1 ¶ *Vel quemquam.*] id eſt, archipresbyterũ, archidiaconum, monachum, vel quemlibet officio eccleſiaſtico mancipatum, vt dicitur ℣.ea.q.3. Saluator. hoc exaudi per id quod legitur 18.qu.2. quidam. in authen. de ſanct. epiſc. §. ſed neque. coll.9.

m ¶ *A dignitate.*] id eſt, a præfatura.

n ¶ *Vel ſolicitudine.*]i. adminiſtratione.

o ¶ *Mediator.*] item nota infamię iſti per celluntur, vt ℣.qu.3.c. vlt. hi omnes ſimonia ci ſunt, nec recipiuntur ad teſtimonium, vt extra de teſt. veniens. Huiuſmodi autem mediator, dum tamen non participauerit, recipitur teſtis in crimine ſimoniæ. extra de ſimo. §. quamuis. quod tamẽ ſubaudi cum vita accuſati ante talis extiterit. arg. 2.q.1.in primis. in fin. In aliis autem cõtractibus non recipitur interuentor in teſtimonium, niſi de voluntate partium. in authen. de teſti. §. quoniam vero. col.7. Nota ergo, quòd in criminibus non exceptis. ſc. adulterij, & homicidij, & huiuſmodi, quicunque admittitur ad accuſandum, & ad teſtificandum, vt 4.q.3.c.1. arg. à cõtrario ſenſu. nam tantum integrę famę admittuntur in illis, niſi propriã i

Universidad de Deusto
Biblioteca

“ Simonia quatuor exemplis est detestabilis

Qui studet.] Dicitur in hoc c. quòd qui spiritualia emit, deponi debet, nec poterit de iure communi amplius reuocari. “ Quòd autem detestabile sit crimen simoniæ, quatuor exemplis probatur. Primo exemplo Giezi, qui propter simoniam, quam commisit, factus fuit leprosus. Secundo exemplo Iudæ, qui vendidit redẽptorem omniũ: propter quod laqueo se suspendit. Tertio exẽplo Simonis magi, qui propter simoniam quam committere voluit, fuit à Petro dãnatus. Quarto exemplo Christi, q omnibus peccatoris in templo dimissis, solos simoniacos in detestationem criminis excluſit. In fi. dicit, qp qui simoniaci sunt, spiritus sancti gratiam habere non possunt.

Deusd. p. 2 & 4.

Concord. ex. iuncta sua gl. in l. si quę quęrã. C. de epi. & cl.

Casvs. Dicitur, qp simoniacus non possit in ordine remanere, sed talis à communione remouendus est: & quam graue sit peccatum, probat exemplo Giezi, Iudæ, Simonis, & Domini, q vendentes eiecit de templo.

a ¶ *Studer.*] cum effectu. verba enim iunt recipienda cum effectu. ff. quod quisque iu. l. 1. ext. de cler. non resi. relatum. vel sufficit, quòd det operam.

b ¶ *Ordine.*] “ bene dicit, ordine: quia si qs emit ordinẽ, non posset dispẽlari circa ipsum, vt j. ead. erga. & ext. de simo. nobis. in fin. nisi à patre suo, & eo ignorante esset empteus ordo, tũc dispẽlari posset. 1. q. 5. c. vlt. Sed secus est in beneficiorum emptione. cum enim renuntiat quis beneficio empto, potest in illo vel in alio tolerari, vt j. c. q. 5. c. 1. & in decre. de simo. ex insinuatione. Illa tamen decr. loquitur cum à patre ipso ignorãte est commissa simonia.

Ioan. 2.

c ¶ *Perm. nere.*] j. e. si quis. nisi ex dispensatione. j. ead. q. 5 præsentium.

d ¶ *A communione.*] “ numquid pro sola voluntate est excommunicãdus quis, cum sit simoniacus? Certe non: quia ex voluntate non scandalizatur ecclesia nisi processerit in actum. arg. 24. q. 3. Deus. & di. 32. erubescant. & intellige à communione. s. fidelium. ab alia ipso iure seperatus est etiam occultus, quod tenendum est, extr. de sim. c. tanta. Ioannes. quod forte hodie correctum est, extra de temp. ord. c. fi. B.

“ simoniacę ex sola voluntate ſi est excõicãdus

Deusd. p. 4 ex Palchali. j. c. placuit.

e ¶ *Capitale.*] j. mortale, vel dignum depositione.

“ Medicus p sanitate conferenda pt pecuniã recipere.

¶ *Sanitatis.*] “ numqd ergo licitum est medico recipere pecuniam pro conferenda sanitate? Sic: quia illud potius dicitur honor, quàm pretium, vt 14. q. 5. non iane. vnde non recipit pecuniam pro danda sanitate, cum illud sit gratiæ, sed pro labore suo. & sic magister non recipit pecuniam pro scientia quam dat, sed pro labore, vel honore, sicut propheta recipit, vt j. ead. q. iudices. hic Deus recipit decimas pro honore, non pro pretio, vt 16. q. 1. decimæ.

“ Iudas vendens Christũ cõmisit simoniam & plagium.

¶ *Iudæ.*] “ Sed numquid Iudas commisit simoniam? Certum est. Et quidem plagium commisit in eo, quòd liberum hominem vendidit. ff. ad l. Flau. de plag. l. 1. Simoniam etiam cõmisit in eo, q rem sacram vendidit. Dicit H. q Dominus non potest vendere seruum iam ordinatum, commutare tñ potest, vel alio genere contractus alienare. Quidam tamen dicunt contra, vt hic, & 54. dist. generalis.

Item Gregorius Nazianzenus.

¶ De eodem. C. XI.

1 Vi studet a donũ Dei pretio mercari, in sacro ordine b nulla ratione de cetero permanere c, aut reuocari posse dubium non est. Talis à communione d omnibus modis abscindatur. Nam spiritus sancti donũ pretio comparari, quid aliud est, quàm capitale e crimen, & simoniaca hæresis f? quod quàm detestabiliter in vtroq; testamento vindicatum sit: multorũ exemplis facile apparet. Giezi 3 gratiam sanitatis Naaman Syro vendidit, eamdem gratiam sanitatis f, Helisæo vindicante, leprosus factus amisit. Iudas g omnium redemptorem vendidit h, mox laqueo suspẽsus eamdem redemptoris † gratiam non obtinuit, & merito, quia nemo potest retinere, quod vẽdidit. Simon etiam magus cum eamdem spiritus sancti gratiam emere vellet, damnationis sententiam à Petro audiuit [Pecunia tua i tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possideri.] Dominus etiam, vt vendentes, & ementes huius gratiæ expertes ostenderet, cunctos peccatores per gratiam in templo dimisit k, singulariter vendentes, & ementes increpans, & flagellãs de templo eiecit, in quo vẽditores, & emptores suos gratia spiritus sancti constat destitutos esse, & vacuos. Quos enim Christus eiecit de templo, numquid spiritus Christi faciet sibi templum.

¶ *In operibus B. Gregorij Nazianzeni, quæ multa græce, & latine extant, nihil tale reperitur. Habentur autem similia in epistola Tarasij ad Hadrianum.*

Item Gregorius.

¶ Simoniaci, sacerdotes esse non possunt. C. XII.

4 Vicũque sacros ordines l vendunt, aut emunt, sacerdotes esse non possunt. Vnde scriptum est m [anathema danti, anathema accipiẽti, hoc est simoniaca hæresis n.] Quomodo ergo, si anathema sunt, & sancti nõ sunt, sanctificare alios possunt? & cum in Christi corpore non sint, quomodo Christi corpus tradere o, vel accipere possunt? Qui maledictus est, benedicere quomodo potest?

¶ *Deusdedit in tractatu contra Simoniacos refert hoc ex epistola Paschalis Papæ secundi ad Mediolanenses.*

Idem Gregorius Syagrio, & de aliis episcopis, lib. 7. epist. 110.

¶ De eodem. C. XIII.

5 Vm liqueat hanc hæresim cante omnes A P radice pestifera surrepsisse, atque in ipsa origine q sua, apostolica esse detestatione damnatam, cur non cauetur? cur non perpenditur: quia benedictio illi in maledictionem conuertitur, qui ad hoc, vt fiat hæreticus, promouetur?

A ¶ Omnes.] *Antea legebatur, omnia, sed gl. videtur magis conuenire lectioni restitutæ, quæ est in aliquot manuscriptis, & ipso originali.*

Item Ambrosius de ministeriis †, seu de dignitate sacerdotali, c. 5.

¶ Qui pretio ordinat, lepram, non officium confert. C. XIIII.

6 Vm ordinaretur episcopus, quod dedit, aurũ fuit: quod perdidit, anima fuit: cum alium ordinaret, quod accepit, pecunia fuit: quod dedit, lepra fuit r.

Idem ibidem.

¶ De eodem. C. XV.

7 Ratiam, cum ordinareris, non suscepistiq: quia gratuito eam non meruisti s.

Idem lib. 4. ad c. 4. Lucæ.

¶ De eodem. C. XVI.

8 Ito turpem sequitur lepra mercedem, & pecunia corpus, animumq; male quæsita commaculat. & *paulo post.* ¶ Vides, quia facto auctoris successio damnatur

dere.] id est, digne exercere officium sacerdotis.

Cum laqueat.] Casvs. Cum in nouo testamento præ ceteris criminibus simonia, quæ hæresi comparatur, sit damnata, cur non præcauetur, cum benedictio in simoniaco in maledictionem conuertatur? Duo seq. cap. plana sunt.

P ¶ *Ante omnes.*] contra de conse. distin. 2. prima. sed hoc verum est post resurrectionem, vel ante, id est, præ omnibus aliis.

q ¶ *Origine.*] no. q dicit origine. Hoc verum non est, quo ad nouum testamentum: nam Iudas ante commisit a. Vel dic satis fuisse in origine, quam cito hoc fecit, fuit damnatus statim. j. ead. cito.

r *Vm ordinaretur.*] ¶ *Lepra fuit.*] id est, peccati vulnere se infecit ut reddidit.

s *Ratiam.*] ¶ *Non meruisti.*] argumen. vigesima prima quæst. quarta, cap. vlt.

Ito.] Casvs. Tágitur hic quod dicitur in 4. lib. Reg. q Naaman Syrus postquam ab Helisæo lepra mũdatus esset recessit: Giezi aũt puer Helisæi vidẽs q dñs suus nihil acceperat ab eo, cĩa secutus est eũ dicẽs: duos filios prophetarũ venisse ad dñm suum, mãdareq; ei Helisæum, vt mitteret sibi talentũ argenti, & duo mutatoria vestimentorum, quæ cum misisset, accepit ea Geizi, & abscondit. Dum autem postea staret coram domino suo, dixit ei Helisæus, vnde venis? respondit, Seruus tuus non iuit quoquam. at ille, cor meum erat in præsenti. nunc autem accepisti argentum & vestes, & lepra Naaman adhærebit tibi & semini tuo in æternum. & egressus est ab eo leprosus sicut nix.

1 fac. ad hoc c. l. cũ heres fide diu, & tẽp. psc. & l. Papinianus. a §. 1. ff. d acq. posſ. & l. vltia. C. e.

Ital. ministerij.

2 Deusd. p. 2

t ¶ *Inexpiabilis est.*] quo ad ordinis executionem, vel dic, q in detestationem criminis dr, & sicut culpa discordiæ, quæ forte nec passione purgatur, vt 3. dist. 90. neq; ad Cain. vel quia pœnitet vsque ad mortem, vt j. ead. si quis.

“ Peccatum mortale an priuet quẽ libet ab introitu ecclesiæ. ar. de pœ. dist. 1. q. sanctus sacerdos. 33. q. 4. vir cũ propria. fiæ.

DENIQVE. Casvs. Dicitur etiam, q Ammonitæ & Moabitæ, qui processerunt ex filiis Loth, restituũt filiis Israel venientibus de Aegypto, pp idololatriã ad quam eos induxerunt, & ideo prohibiti sunt intrare ecclesiam vsque ad tertiã & quartam generationem. Casus ergo huius c. talis est.

5 Io. diac. l. 3 c. 4. Poll. l. 2. tit. 1. Bur. l. 3 c. 12 t. deuitã. p. 2. Ino p. c. 75. 3. c. benedictio.

Ital. nisi vt vitiorum.

Intendit Ambr. probare, q crimen simoniæ sit grauius, quam crimen idololatriæ. Nam crimen idololatriæ vsque in tertiam & quartam generationem punitur, cum semen idololatrum vsque in tertiã & quartam generationem in trare ecclesiam prohibeatur: semen vero simoniacorum in æternum punitur. Semen aũt mystice intelligitur in successione vitiorum, & non in successione generis. sicut accipitur ibi: vos ex patre diabolo nati estis. Simoniaci autem & Giezitici hic large intelliguntur omnes cupidi, & omnes auari. Et poteris prius ponere casum, & postea narrare historias, & econuerso.

Rom. 9. Io. 8.

b ¶ *Moabitæ.*] isti Moabitæ & Ammonitæ idololatræ erant, & cũ redirent filij Israel de captiuitate Aegyptiaca, & scirent isti, q finitim patiebantur, obuiauerunt eis cum pane sine potu: ducentes secum Balaam ariolum, vt eis malediceret, propter quod peccatum

a Proselyti præcepit Dominus ne eos factos proselytos a reciperent in ecclesiã illi qui fiam Dei vsque in septimam generationem: licet secundum aliam veniebãt ad translationem, dicatur vsq; in x. sed non contradicunt sibi: nam desc populi Iu- cendentes per sexum masculinum non recipiebantur vsque in septidaici ritũ, q timam: per femininum vsque in x. Sed Hebræus dixit, quòd nihil afi erãt orũ liud erat recipere eos ad ecclesiam Dei, nisi dare eis nuptui filias di d populo suas, historiam de illis Moabitis habes 33. dist. c. sexto die. iudaico. Ar.

c ¶ *Vsque ad tertiam.*] id est, nisi habeant fidem Trinitatis, & quatuor genera virtutum, vel quatuor Euangeliorum.

“ Culpa & dolius purgatur tpe.

d ¶ *Multiplicis.*] arg. “ culpam vel dolum purgari processu temporis, vt 2. q. 1. in primis. 35. q. 8. de gradibus. ff. de hær. vel act. ven. l. ven ditor. ff. de act. & ob. is qui. ext. de fi. presby. per totum. ext. qui ma. ac. posſ. insuper. arg. contra. j. ea. ventum. ff. depos. l. 1. §. fi rem. ff. de cond. fur. l. qui furtum. & l. vltim. Sed rei veritas est, quòd licet non possit purgari processu temporis quo ad præsentem casum, purgatur tamen per ecclesiæ dispensationem, vt 23. q. 4. ipsa pietas. verific. est enim. Vnde versus:

Compositio lacte fœtenti quæso cibate.
Qui putat exclusum crimen per tempora vsum.

de consuet. c. quanto. in gl. solam consuetudinem.

“ cõmissum est sceleratio qđ punitur durius.

niaci non nisi spiritum mendacij accipiunt, secundum Gregorium apud simoniacos sacerdotium non subsistit A, benedictio eorum in maledictionem conuertitur, apud eos manet anathema dicti & accipienti, cum sancti non sint, nec in Christi corpore constituti, cum sint maledicti, nec sancti ficare alios possunt, nec corpus Christi tradere, vel accipere, nec benedicere aliis valent. secundum Ambrosiũ vero anathematis opprobrio condemnantur, atque à participatione corporis & sanguinis Christi alienantur, cum accipiatur aurum, & lepra detur, cum inexpiabilis sit culpa venditi mysterij †, secundum Chalcedonense concilium ex tali ordinatione nihil proficere indicantur, secundum Gelasium Simonis damnatione inuoluuntur, secundum Gregorium Nazianzenum in sacro ordine permanere, aut renouari nulla ratione possunt, ab Helisæo lepra perfunduntur, à Petro in perditionem damnantur, à Christo vero de templo eiiciuntur, quid aliud simoniacus simoniaco in sua ordinatione potest conferre, nisi quod Innocentius de ceteris hæreticis testatur dicens epistola 18. ad Alexandum, cap. 3.

A ¶ Non subsistit.] *Simoniaci recipiunt quidem charakterem, sed sunt ipso facto suspensi. Ita ratione habita vsus, vere dici potest ipsorum sacerdotium non subsistere, ac propterea rectissime B. Gregorius lib. 10. epist. 33. Victori episcopo scribens simoniacam ordinationem vocat illicitam, & effectu carentem.*

¶ Qui spiritus perfectionem non habent, ipsam dare non possunt. C. XVII.

4 Vi perfectionem spiritus, quam acceperant, perdiderunt, non eius dare plenitudinem k possunt (quæ maxime operatur in ordinatione b) quam per suã perfidiã perdiderunt. *& iterum.*

¶ Qui honorem non habuit, honorem dare non potuit: nec aliquid ille accepit, quia nihil erat in dante: sed damnationem, quàm habuit, per prauam manus impositionem dedit.

¶ In hoc c. non referuntur ipsa prorsus verba Innocentij, quæ tamen habentur partim j. ea. c. Arianos, partim in c. nunc sequenti, vẽtum est, in vers. Sed contrario.

Idem Rufo, & aliis episcopis, epist. 22. c. 3.

5 Sup. c. reperiuntur.

Vi perfectionem.] Casvs. Hoc cap. intelligitur de illis qui in ecclesia catholica ordinati fuerunt, sed postea labuntur in hæresim: & sic gratiam spiritus sancti quam acceperant (quæ maxime in ordinibus operatur) amiserunt. cum ergo eam non habeant, eam dare non possunt. quia qui non habet honorem, eum alij dare non potest: sed damnationem dabit, quàm cum vero ordine habet.

k ¶ *Plenitudinem.*] j. executionem ordinis. hic interserit magister de ordinibus hæreticorum b. Sed quidquid Io. de Fan. & alij de hac materia dixerunt, istud est tenendum, “ q quilibet episcopus siue catholicus siue hæreticus, siue in ecclesia siue extra cõferat ordinem, dũ tñ cõferat secundũ formã ecclesiæ, recipit ordinatus ordinem, licet non recipiat executionem ordinis. similiter si taliter ordinati alios ordinent, idem est, & sic in infinitum, vt j. ea. quod quidam. 9. q. 1. ordinationes. Idem dico de conficiendo corpore c Christi. j. ea. dominus declarauit. & c. non nocet. j. de conse. dist. 4. non in vobis. loquitur ergo principium capituli de his qui in forma ecclesiæ receperunt ordinem. Secunda pars de illis qui extra formam, illi nihil recipiunt, nec aliquid conferunt: quia nemo dare potest, &c. vt 5. c. 1. & j. q. 7. Daibertum.

6 Deusd. p. 2 tuo p. f. 6. 9

7 Iuo ibid. Deusd. ibid.

8 Iuo par. c.

b & hoc vsq; ad §. cõstat. j. e.

“ Epus ẽt hæretic cõfert ordiné, sz ñ ordinis exe cutionem.

c ¶ hoc no. 9. q. j. in sum ma. Sed cõtra ¶ cõf. di. 2. vtrũ. & c. quid sit. vbi contra not. Archi.

Additio. Dicit Lau. de huiusmodi hæreticis multa mendacia scripta sunt & inutiliter. Ioan. de Fan. & Goff. dicunt, quòd hæreticus

4 Ansel. l. 6. c. 73.

5 Epist. 22. c. 3. ad epos Maced. i fi.

† al. ministerij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui recipit vltimam manus impositionem extra ecclesiam, non confert, sed contulit eos. j. ead. q. 7. conuenientibus. Archid.

¶ Simoniacus per prauam manus impositionem, non benedictionem, sed damnationem præstat.
C. XVIII.

VEntum est [a] ad tertiam quæstionem, quæ pro sui difficultate [b] longiorem exigit disputationem. Cum nos dicamus ab hæreticis ordinatos, vulneratum [c] per illam manus impositionem habere caput [d], vbi vulnus [e] infixum est, medicina [f] est adhibenda, qua possit recipere sanitatē [2]. Quæ sanitas post vulnus secuta fine cicatrice [g] esse non poterit, atque vbi pœnitentiæ remedium necessarium est, illic ordinationis honorem locū habere [h] non posse decernimus [3]. Nam si vt legitur, quod tetigerit immūdus, immundū erit, quomodo ei tribuetur [i], quod mūditia, ac puritas consueuit accipere? ¶ [4] Sed econtrario asseritur, eum, qui honorem amisit, honorem dare non posse, nec illum aliquid accepisse [k]: quia nihil in dante erat, quod ille posset accipere. Acquiescimus, & verum est certe, quia quod non habuit, dare nō potuit. Damnationem [l] vtique, quam habuit, per prauam manus impositionem dedit, & qui particeps effectus est damnato, quomodo debeat honorem accipere, inuenire non possum [m].

¶ [5] Sed dicitur [n] vera, ac iusta legitimi sacerdotis benedictio [o] auferre omne vitium, quod à vitioso fuerat iniectum [6]. Ergo si ita est, applicentur ad ordinationem sacrilegi, adulteri, atque omnium criminum rei: quia benedictione ordinationis crimina, vel vitia putantur auferri: nullus sit pœnitentiæ locus: quia id potest præstare ordinatio, quod longa satisfactio præstare consueuit. [7] Sed nostrę [p] lex [q] ecclesiæ est, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati sunt, per manus [r] impositionem, laicam tātum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum [s] subrogare.

3 *Sed obiicitur: alij hæretici à fide exorbitant, simoniaci autem & si gratiam spiritus sancti venalem putāt, tamen à fide alieni non sunt: atque ideo, quod ab Innocētio de ceteris hæreticis decernitur, non valet de his consequenter intelligi. Hīc* [t] *ita respondetur. Simoniaci & si fidem tenere videantur, infidelitatis tamen perditioni subiiciuntur.*

Vnde B. Ambrosius in 2. lib. de pœnitent. c. 4. *aduersus Nouatianos scribit dicens.*

¶ Simoniaci fidei integritatem non habent.
C. XIX.

PEtrus Simoni, qui magicæ artis cōsuetudine deprauat [9] u putasset, q. gratiam Christi per impositionem [x] manus, atque infusionem spiritus sancti compararet pecunia, ait [Non est tibi pars, neque sors in hac [A] fide [y]: quia cor tuum non est rectum apud Deum, &c.] Vides quòd hūc magica vanitate blasphemantem in spiritum sanctum, apostolica auquin ordinari possit. q. d. " id quod nihil est, non debet præstare impedimentum, vt extra de iu. pa. quod autem, in fi. Sed hoc fallit extra de spon. c. ad audientiam.

l ¶ *Damnationem.*] id est sacramentum quod damnabiliter habuit, damnabiliter dedit: & ita factus est particeps damnationis. j. ea. q. 7. si quis. j. ead. q. 4. §. cum ergo. j. de consc. dist. 4. ab antiqua. m ¶ *Non possum.*] de mero iure. nam ex dispensatione possum. j. ead. q. vlt. conuenientibus.

n ¶ *Sed dicitur.*] id est obiicitur. & hæc erat secūda obiectio, quæ fiebat Innocētio. prima fuit ibi, sed cōtra o ¶ *Benedictio.*] quæ est cum ab hæreticis rediens reconciliatur ecclesiæ. Vel quæ erat secundum illos contra quos hic agit Innocen. quando reuertentes ad ecclesiam iterum ordinantur, vel quandocumque aliquis ordinatur. H. p ¶ *Sed nostre.*] scilicet occidentalis. Hæc est tertia ratio.

q ¶ *Lex.*] " id est, consuetudo. C. de eman. li. 1. 1. alibi ponitur. p regula. j. ead. q. 7. c. 2. alibi ponitur pro ratione. 1. dist. consuetudo. alibi pro canone. 3. dist. 31. Nicæna [b].

r ¶ *Per manus impositionem.*] q. d. non solum qui ab hæreticis ordinati sunt, nō possunt habere honorē de ecclesia: sed etiam qui apud eos baptizati sunt tantum, ita q̄ non ordinati, vt j. ea. q. 7. qui in qualibet.

s ¶ *Vel exiguum*] secus in orientali ecclesia, quæ illos per vnctionem chrismatis reformat, vt j. de consecr. dist. 4. ab antiqua. j. ea. qu. 4. placuit. contra.

Sed ibi de infantibus, hic de adultis & discretis. de consec. dist. 4. c. sicut [c].

SED OBIICITVR. Hæc est tertia pars quæstionis, in qua dicitur quòd non videtur idem de simoniacis quod de hæreticis: & respondet quòd idem est quòd simoniaci sunt infideles: & hoc probat per quatuor auctoritates. Ioan. de Fan.

Casvs. Dictum est §. in §. quia. & c. seq. quòd simoniaci comparantur hæreticis. obiicit nunc Gratianus dicens: Hæretici fidem non habent: sed simoniaci sic, licet gratiam spiritus sancti venalem putant, & quod dictum est in illo c. qui perfectionem. non potest de hæreticis intelligi. Ad hoc respondet dicens quòd simoniaci & si fidem habere videantur, tamen infidelitati subiiciuntur, quod probatur per cap. sequens.

t ¶ *Hīc.*] dictis à se. Nam sibi ipsi opponitur propter comparationem inter simoniacos & hæreticos. in §. quia. in fi. & ita sub alternatione venit vsque ad §. constat ergo.

PEtrus.] Casvs. Apparet ex historia, quæ talis est. Legitur in actibus Apostolorum quòd cum Simon magus nuper ad fidem conuersus videret ad vmbram Petri infirmos sanari, vt hoc donum caritas aliis venderet, voluit à Petro emere, & obtulit ei pecuniam, quem Petrus damnauit dicens: Pecunia tua sit tecum in perditionem, quia existimasti, & cætera. & ideo quia cor eius apud Deum rectum non erat, eum damnauit. Sequens capitulum patet.

u ¶ *Deprauatus.*] Similiter dicit c. de Salue, quòd deprauatus causa peccati ad hoc se contulit, quòd damnauerat. 26. q. 5. nec mirum, vt ra medium.

x ¶ *Per impositionem.*] scilicet vt cuicumque imponeret manum, ac ciperet & spiritum sanctum, & ei infunderetur spiritus sanctus.

y ¶ *In hac fide.*] scilicet nostra catholica: sed in actibus Apostolorum habetur in sermone isto, vt j. ead. eos qui. vnde potest dici, in fide tua, id est, in eo quod credis obtinere, scilicet, vt pecunia infundatur spiritus sanctus [d]. In hoc facit ad propositum Gratiani, quia dicit, non est tibi pars in hac fide, & ita infidelis, ergo hæreticus. & sic exaudi cap. sequens, &c.

1 Pol. l. 2. tit. 31. & l. 7. ti. 7 Ansl. 6. c. 73 al. 70. Iuo p. 6. ca. 59. Pan. l. 3. c. 130.

2 tex. est sim. l. archiatri. & ibi Bar. C. de prof. & med. lib. 10.

3 j. e. Ariãos Num. 19. Leuit. 15. Aggæi 2.

4 §. q perfectionē. ver. q honoré.

5 ea. epi. c. 4

6 Iuo par. 6 c. 60.

7 Iuo in pro œm. Pan. l. 3 tit. 5. c. 17.

a Tres sōes a sc. primo, ibi rū scribit archiep. Rothomag. sed pōt esse ciusdē q. mi illis. Arch.

b ¶ *Pro sui difficultate.*] quia fuit quæstitum si ordinati ab hæreticis accepissent honorem, & si ad ecclesiam reuerti recipiantur in honorem clericatus.

c ¶ *Vulneratum.*] id est, capitalem & sacramentalem dignitatem cum vulnere, id est, cum damnatione susceptā tenere.

" Anima p homine po nitur.

d ¶ *Caput.*] id est, animam culpæ macula vulneratam, " & anima ponitur pro homine. de consec. dist. 5. ne tales.

e ¶ *Vulnus.*] Vbi enim malum contingit, ibi moriatur, &c. 2. quæst. 1. peccauerit.

f ¶ *Medicina.*] Hoc videtur sic exponendum, i. reiterandum est in his sacramentum. j. ea. q. vlt. per illicitam. hoc enim videtur intelligendum cum omissa fuit forma. ar. t. q. vl. Daibertū. vbi hoc inducitur.

" Irregularitas p pœnitētiam non aboletur.

g ¶ *Cicatrice esse.*] " quia & si pœniteat, tamen irregularitas manet, quæ non aboletur per pœnitentiam, vt 25. dist. primum. & 50. dist. illud. & 1. q. 7. si quis omnem.

h ¶ *Habere.*] j. 23. q. 4. ipsa pietas. contra. Sed ibi de ordinatis catholicis, & post in hæresim labentibus: hic de his quibus hæretici manus imposuerunt. Vel hoc de rigore, illud de misericordia.

" Vxor viro leproso debitum viro leproso. Arg. contra. 32. q. 7. omnes. & q. 5. si quis vxo- rem. Vide de hoc cui est standum, extra de coniug. lepro. c. 1. & 2. nō tenetur.

i ¶ *Quomodo ei tribuetur.*] Argu. " quod vxor non tenetur reddere debitum viro leproso. Arg. contra. 32. q. 7. omnes. & q. 5. si quis vxorem. Vide de hoc cui est standum, extra de coniug. lepro. c. 1. & 2.

k ¶ *Accepisse.*] Alias accipere, & supple: & ideo non debet ei nocere

" Impedimentū non pōstat quod nihil est.

a ¶ *Puram conscientiam.*] quæ etiam ad actum progressa est. sic exaudi de pœnit. distin. 1. c. si cui etiam non contingat.

b ¶ *Fidei.*] Et in hoc facit ad propositum.

" Auaritia est idolorū seruitus. 1 Ansl. l. 13. c. 44.

c ¶ *Vm omnis auaritia.*] " ideo dicitur auaritia specialiter seruitus idolorum, quia tanquam Deo exhibet auarus nummo reuerētiam. j. 11. q. 3. pauper.

d ¶ *Idolorum.*] arg. 6. q. 1. quæro.

e ¶ *Perditione.*] & ita est hæreticus secundū propositum Grat.

f ¶ *Subiicitur.*] Potius enim vocatur [a] quàm sit. j. 24. q. 2. sane. & j. 22. qu. 5. cauete. 8. q. 1. sciendum. j. 23. quę. 4. forte. Ioan.

a 2. sc. fidelis. 86. di. q clemētiā. Arc.

Eos.] Casvs. Sicut beatus Petrus Simonem damnauit, ita omnes simoniacos non immerito damnat & deponit, quod sex rationibus probatur. Prima est, quia deteriores sunt Macedonianis, qui spiritum sanctum dicunt esse seruum patris & filij. Isti vero seruum suum faciunt ipsum vendentes. Secunda est, quia blasphemant in Deum: sicut illi qui dicebant Christū in Beelzebub eiicere dæmonia. Tertia, quia similes sunt Iudæ proditori. Quarta, quia sunt damnati in canone Apostolorum, quinta exemplo Hieroboam, de quo legitur in iij. lib. Reg. quòd ipse dabat sacerdotij principatum impletibus manū suam. Sexta exemplo Giezi de quo habetur in 4. lib. Reg. Seq. c. patet, in quo quæ iam dicta sunt, repetuntur.

2 Ansl. 6. c. 86. al. 75. Deusd. p. 2.

g ¶ *Diuinus.*] in bona significatione à deitate sumitur [b], vel à diuinitate. sic §. 38. dist. omnes. non à diuinatione, vt j. e. nūquam.

Matth. 12. bSic. 16. q. 1. prædicator. in prin.

h ¶ *Et eorum.*] id est, sequacium eius.

Matth. 26.

i ¶ *Effuiunt.*] scilicet, quantum in se est, sicut emere & vendere dicuntur. j. e. cau. q. 3. Saluator. B.

Additio. 49. dist. c. vlt. de consc. dist. 4. c. quæris. j. e. iudices.

Act. 8. Arc.

k ¶ *Si vult.*] nihil enim tam consonum, &c. inst. de re. di. §. per traditionem. C. de contrah. empt. dudum. in fi. nisi vbi lex inhibet venditionem. extr. de iur. patr. de iure. C. de reb. al. l. vlt. " Immo & quandoque compellitur vendere. C. de com. ser. man. l. 1. ff. de reli. fi quis sepulchrū.

" Vendere q̄que. quis cōpellitur.

ctoritate condemnet: & eo magis, quia puram conscientiam [a] fidei [b] non habebat?

A ¶ In hac fide.] *Vulgata editio habet, in sermone isto, græce est,* ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ.

Item Gregorius lib. 9. epist. 53. ad Theodoricum Regem.

¶ Simoniacus, infidelis esse probatur.
C. XX.

1 CVm omnis auaritia [c] idolorum [d] sit seruitus, quisquis hanc, & maxime in dandis ecclesiasticis honoribus vigilanter non præcauet, infidelitatis perditionis [e] subiicitur [f], etiam si tenere fidem, quam [A] negligit, videatur.

A ¶ Quam negligit.] *Sic est emendatum ex manuscriptis exemplaribus, & originali. In vulgatis enim legebatur, fidem verbis, quam negat facto, videatur.*

Item ex epist. Tharasij Constantinopolitani episcopi missa Papæ Hadriano.

¶ Simoniacorum hæresis, ceteris damnabilior esse probatur. C. XXI.

2 EOs, qui per pecunias manus imposuerunt, vel imponunt, Petrus diuinus [g] Apostolus (cuius cathedram sortita est sanctitas vestra) tamquam Simonem magum deponit. & *infra.* ¶ Tolerabilior est enim Macedonij, & eorum [h], qui circa ipsum sunt, spiritus sancti impugnatorum impia hæresis. Illi enim creaturam, & seruum Dei patris, & filij, spiritum sanctum delirando fatentur: Istivero eundem spiritum efficiunt [i] suum seruum. Omnis enim dominus, quod habet, si vult [k], vendit, siue seruum, siue aliquid aliud eorum, quę possidet. Similiter & qui emit, dominus eius volens esse, quod emerit, per pretium pecunię [l] illud acquirit. Ita & qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt [m] spiritui sancto: æqualiter peccantes his, qui blasphemāuerunt dicentes Christum in Beelzebub eiicere dæmonia: atque vt verius dicamus, Iudæ comparantur proditori, qui Iudęis Dei occisoribus Christum vendidit. Cum ergo [n] spiritus sanctus consubstantialis sit Christo, eiusdem omnino & ipsi portionis erunt. Et proculdubio in eis non est gratia spiritus sancti, id est sacerdotij sanctitas. Nam quod non acceperunt, non habent. Ait enim Petrus Simoni, [Non est tibi pars, neque sors in sermone isto, quia existimasti donum Dei pecunia possideri.] & *supra.* ¶ Nam & vicesimus nonus canon sanctorum [o] apostolorum, & actus eorundem, & tertius P & quartus sliber regnorum alienum omnino à sacerdotio pronūciant eum, qui aliquando dederit, vel acceperit pecuniam in aliquo tempore, siue ante manus impositionem, siue in ipsa manus impositione, siue post. Accipere [r] enim est quandocumque accipere. 3

¶ *Caput hoc est pars epistolæ Tarasij ad Hadrianum. Sed immutata est aliquot locis series verborum, & epitome quædam adhibita: quemadmodum & apud Anselmum. Integra habetur manuscripta post septimam synodum in Vaticana bibliotheca, & in græcis eius synodi codicibus, & in latina ex versione Anastasij bibliothecarij. Extat etiam latine impressa apud Balsamonem. Sed in ea versione, aut interpretis, aut exemplaris, quod secutus est, vitio, flagitiosum mendum, inest. Nam vbi Tarasius Hadrianum mirifice laudat, interpres reprehendentem inducit his verbis,* Fraterna ergo vestra sacerdotalis sanctitas, quæ non iure, nec ex Dei voluntate pontificale munus administrat, magna laborat infamia. *quamuis cum alia multa tum proxime sequentia verba manifesto repugnent: in quibus cum vocat virum desideriorum spiritus, & alijs præclaris titulis ornat. Exemplaria quidem græca Vaticana, & septimæ synodi, & ipsius Balsamonis optime habent. Quare necessarium visum est priorem epistolæ partem cum græce, tum noua cum versione afferre. Reliqua ex Balsamone impresso peti poterunt.*

Τῷ δὲ πάντα ἀγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Ἀδριανῷ Πάπα τῆς Πρεσβυτέρας Ῥώμης.

Ταράσιος ἀνάξιος ἱπέκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως εὐαγγελικῶς καὶ ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς διδασκόμεθα ἀφιλάργυρον τὸν τρόπον ἔχειν ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης ἀγαθείᾳ, ἢ μὴ χρυσίζεσθαι ἢ ἀργυρίζεσθαι, ἢτι φετερίζεσθαι ἐπὶ χειροτονίᾳ πάντως ἱερατικὸς ἀνδρὸς, ὡς ὑποδεξόμενον ἐν ταῖς καθ' ὑποτεταμένας χρήσεσιν ἀπὸ τεχναφικῶν ἐνεργειῶν, καὶ πανεικῶν διδασκαλιῶν. Οἱ δὲ ἐπιτιθέντες τὰς χεῖρας ὑπηρέται τῶν πνευμάτος εἰσὶν, οὐχὶ πρᾶται τῶν πνευμάτος. Δωρεὰν δὲ λαβόντες τὴν χάριν τῶν πνευμάτος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν μέλλουσιν ἁγνῶς ἀπεφήνατο ὁ κηρυκὸς φωνῆς ταύτην τὴν ἐλευθεριότητα εἰληφότες. Εἰ δέ τις ἐλεγχθείη χρυσίῳ ταύτην ὠνησάμενος, ἀποκήρυκτον διαγορεύσει τὸν τοιοῦτον τῆς ἱερατικῆς τάξεως†. Καὶ εἰ μὴ ὀνόματι τὴν ἱερωσύνην κεκλήρωται· ἀλλ' ὃν διαψεύσεται ὁ λόγος ἐπὶ τῷ πράγματι. ὅθεν δὲ θεὸς δωρεὰν ἐλευθέρωσεν δύναται, καὶ μαμωνᾶ, ὡς εὐαγγελικῶς ἐμάθομεν. Καὶ ἐπεὶ ἠκούσαμεν προφητικῶς τοῦ θεοῦ βοῶντος, [ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσαλήμ,] αὐθις τε ἐπαπειλοῦντος, καὶ λέοντος. [ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην καὶ μὴ σημάνῃ τῷ

3 Concord. text. in l. si fraudator. §. si procurator. ff. de his q i fraud. cre.

" Pretiū in emptione debet esse in numerata pecunia.

a ¶ *Puram.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

σάλπισιν καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω.] φόβῳ τοῦ τῆς σιωπῆς καθαρίματος ἀναγγέλομεν τοῖς προέδροις πᾶσι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν: ἵνα μὴ παρρησίας καθὸ τὸν θεῖον ἀπόστολον ἔπορμεν, καθαροὶ ἐσμὲν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παραινόντων τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ πάνυ γε μᾶλλον τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτονησάντων ἢ χειροτονησάντων, Πέτρου τοῦ θείου ἀποστόλου, ὃν καὶ τὴν καθέδραν ἐπλήρωσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἁγιότης, ὡς Σιμωνατὸν μάγον, τούτους καθελόντος. τούτου ἕνεκεν οὐχ ὑποφελλόμεθα τοῦ ἀναγγέλλειν τὴν ἀλήθειαν, φυλάττοντες & κρατοῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων καὶ πανυθρήμων ἀποστόλων καὶ τῶν ἀοιδίμων πατρῶν ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα. καὶ ἔστι τοῦτον παρεδόθη ὑπό τινων, βδελυττόμεθα. ὑ οὐ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἀρχιερατικὴ ἁγιωσύνη ἐνθέσμως καὶ κ' θεοῦ βούλησιν πρυτανεύουσα τὴν ἱεραρχικὴν ἀγωγήν, λαβόντων ἔχει τὴν δόξαν, ἔρρηξε δὲ διὰ τοῦ προφήτου ὁ πρῶτος ἡ μέγας ἀρχιερεὺς ὁ χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν [ζῆ, ἐγὼ, ἀλλ' ἢ τὰς δοξάζοντας με δοξάσω.] οἶδας δὲ αὐ'ερ ἐπιθυμεῖν τῶν τοῦ πνεύματος, ὅτι φορητοτέρα μᾶλλον ἔσται Μακεδονίου ἡ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἡ δηλονότι αἵρεσις. ἐκεῖνον δὲ κλῖσμα ἡ δοῦλον τοῦ θεοῦ ἡ πατρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα λογομαχοῦντων, οὗτοι ἑαυτοὺς, ὡς λοκοῦσι, δοῦλον αὐτὸν ποιοῦσι. πᾶς δὲ λεπότης ὅτι αὖ ἔχοι, εἰ βούλοιτο. ποιπράσκει, εἴτε οἰκέτην, εἴτε ἕτερον ὧν κεκτηται. ὠσάτως & ὁ ἀγοράζων λεπότης βελόμενος εἶναι τοῦ ἠγορασμένου διὰ τιμὴν ἀργυρίου τούτο κτᾶται. ὅλως ὁ ταύτην τὴν ἀθεσμον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι καθεζάζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἴσα ἁμαρτάνοντες τοῖς βλασφημοῦσιν ἐν βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν χριστὸν, ἢ, εἰ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν, παροιξάσιν ἰουδα τῷ προδότῃ, ὃς τοῖς θεοτόκνοις τιμῆς ἀργυρίου τὸν κύριον ἀπημπολήσατο. ὡς οὖν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμοούσιον ἐστι χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, & αὐτῆς παντὸς τοῦ ὄλου ἓν συνταγμεῖδος, ὡς ἀποδέδεικται. εἰ δὲ οὐ ποιπράσκεται, πρόδηλον δὲ οὐδαμῶς, ἀναμφιλέκτος †ἔστιν οὖν ἔχειν ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος ἢ τοῖς ἢ τῆς ἱερωσυνῆς ἀγαθείας, καθ' ὃ οὐκ ἔλαβον, οὐδὲ ἔχουσι. μνησθήτωσαν τοῦ ἁγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντα οὕτως ἐγγόντος, [οὐκ ἐστ ἴσοι μερὶς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ.] εἰ δὲ ἀπεμπολεῖται ἡ τῆς †ἁγα ἱερωσύνης ἀξία, ἆρα † πεφιτὴ παρ' αὐτοῖς ἡ χάρις τὸν βίον σεμνὴ πολιτεία, καὶ ἡ ἐν ἁγνείᾳ καὶ ἀρετῇ ἀναστροφὴ. πεφιτὸς κατ' ἀλλὰς καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀποστολος διδάσκων δεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικὸν, ἐγκρατῆ, νηφάλεον, αὐτεχθμὸν τοῦ καλοῦ τὴν διδαχὴν πιστὸν λόγῳ, ἵνα δυνατὸς ἢ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν οἴχεται τοίνυν ταῦτα πάντα ἀπὸ τοῦ πράτου, καὶ ἀγοραστοῦ τῆς ἱερωσύνης. αἱ οὖν ὑποκείμεναι ἀγολελοι χρήσεις ἀλλήτειαν πάλη τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνοναι, τὸν πολε

λόντα ἢ λαβόντα ἐν οἱωδήποτε χρόνῳ, εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ, εἴτε καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. λαβεῖν γὰρ ἐστ τὸ λαβεῖν ὅτε δήποτε. ἀλλὰ ἢ πάσας τὰς ὀφειλὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀφορίζουσιν †ἐπὶτῇ τῶν χρημάτων δόσει. †ἀφορίσεως

Fratri, & comministro vsquequaque sanctissimo, & beatissimo domino Hadriano Papæ veteris Romæ,

Tarasius indignus episcopus Constantinopolis nouæ Romæ, In Domino S.

Multipliciter, multisque modis ex Euangelio, & Apostolorum, patrumque præceptis docemur in sanctificatione sacerdotij mores ab auaritia longe alienos præstare: neque in vllius sacerdotalis viri ordinatione aurum, argentumve accipere, aut aliud quidpiam nobis vendicare: quod sententiæ ex diuinis scripturis, & patrum doctrinis infra subiectæ demonstrabunt. Qui enim manus imponunt, ministri sunt spiritus, non venditores spiritus. Nam cum gratis gratiam spiritus acceperint, gratis etiam iis, qui ab ipsis accipiunt, dare iussi sunt ex voce Domini hac ipsa libertate, potestateque accepta. Quod si quis eam auro emisse conuictus fuerit, hunc ex sacerdotali ordine † excidisse pronuntiant: quam- †al. dignitate quam nomine sacerdotium sortitus est, sed in eum falso nomen istud conferri re ipsa comprobatur. Nemo enim potest Deo, & mammonæ seruire, pro vt ex Euangelio didicimus. Et quoniam audiuimus Deum per os prophetæ clamantem [Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem] rursusque minantem; ac dicentem [Si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram, huius igitur, quæ ex silentio imminet, condemnationis metu, omnibus earum, quę apud nos sunt, ecclesiarum præfectis annuntiamus: ita vt fidenter diuinum Apostolum imitantes, dicamus, mundi sumus à sanguine eorum, qui transgrediuntur canonicas constitutiones, & multo magis eorum, qui ob pecunias ordinauerunt, aut ordinati sunt: quippe cum Petrus diuinus ille apostolus, cuius & cathedram sortita est fraterna vestra sanctitas, hos deposuerit, vt Simonem Magum. Propterea non refugimus, quin veritatem prædicemus, seruantes, ac retinentes ea, quæ à sanctis, & omni quaque benedictis Apostolis, & ab inclytis patribus nostris canonice sunt tradita. Et si quid horum ab aliquibus violatum est, auerfamur. Fraterna igitur vestra summo sacerdotio congruens sanctitas, legitime & apte ad voluntatem Dei facerdotalem sanctificationem administrans, celebrem adepta est gloriam. Dixit enim per prophetam primus & magnus Pontifex Christus. [Viuo ego, nisi eos, qui me glorificant, glorificabo.] Nesti enim ô vir eorum desideriorum, quæ spiritus sunt, longe tolerabiliorem esse Macedonij, & eorum, qui ab illo, sancti spiritus impugnatorum hæresim. Nam cum illi sanctum spiritum Dei, & patris creaturam, & seruum negentur, hi suum ipsorum, quantum putant, seruum ipsum faciunt. omnis enim dominus, quidquid habet, cum libuerit, vendit, siue famulum, siue aliquid aliud ex his, quæ possidet. Similiter & qui emit volens emptæ rei dominus fieri, argenti pretio eam acquirit. Ita qui hoc nefarium facinus admittunt, sanctum deprimunt spiritum, æque peccantes, atque illi, qui Christum in Beelzebub eiicere dæmonia ore blasphemo dicebant: vel, vt verius dicam, Iudæ proditori sunt similes, qui Dei interfectoribus Iudæis argenti pretio Dominum vendidit. Quando igitur spiritus sanctus consubstantialis est Christo Deo nostro, perspicuum omnino est, eos in eadem parte, ac sorte numerandos esse, vt demonstrauimus. Quòd si non venditur, quemadmodum certe non venditur, compertissimum quoque est in istis sancti spiritus gratiam non esse, aut sacerdotij sanctificationem: Et quod non acceperunt, non habent. Meminerint sancti Petri ad eum, qui id procurarat, hoc modo dicentis [Non est tibi pars, neque sors in sermone isto.] Nam si venditur sacerdotij dignitas, superuacua igitur apud ipsos est honesta vitæ institutio, & puritatis, virtutisque cultus: superuacuus apud ipsos & Paulus diuinus Apostolus, docens oportere episcopum esse sine crimine, temperantem, modestum, aptum & ad docendum, continentem, sobrium, insistentem fideli secundum doctrinam sermoni, vt potens sit & exhortari in doctrina sana, & contradicentes refellere. Pereunt igitur hæc omnia ex eo, quòd sacerdotium venditur, & emitur. Subiectę igitur sententiæ ex sanctis collectæ alienum omnino à sacerdotio pronuntiant eum, qui quocumque tempore dederit, vel acceperit, siue ante ordinationem, siue in ordinatione, siue post ordinationem. Accipere enim est, quam documque accipere. Sed & omnes ecclesiasticas promotiones, in quibus pecunia interuenit, irritas esse iubent.

aPlac

a PLacuit vt de.] Arg. propter indignos hanc prohibitionem instituta fuisse: porrigitur tamen ad omnes. j. ea. q. 3. peruenit. j. 19. q. secunda, duæ.

b ¶*Oportet.*] 3. dist. 85. c. 1.

c ¶*Per multorum.*] 3. dist. 87. reliqui, in fi. contra. 3. 23. dist. lector. contra. & 20. q. 2. oportet. fi. 3. dist. 75. c. 3. Sol. hic appellātur multi duo vel tres. Vel hoc intelige cum clerici sunt ignoti.

EX ILLA. Casvs. Concludit Gratianus ex duobus capit. supraposit is: scilicet ca. Petrus. & c. cum omnis. quòd simoniaci, sicut hæretici à fide deuiant.

1 Iuo p. 5. c. 128.

Matth. 10.

ITEM OPPONITVR. Hæc est 4. pars quæstionis, in quavult probare sophistice, quòd dare aliquid p rebus ecclesiasticis, non est peccatum.

2 3. c. q cūqs.

Casvs. In hoc 5. & sequenti capitulo proposit Gratianus superficialiter quòd vendere spiritualia non sit peccatum. Et hoc facit tribus exemplis.

†al. obnoxij

Exemplo Saulis, qui nō iuit ad Samuelem sine munere pro vaticinio expetendo. Exemplo vxoris Hieroboam, quæ non iuit sine munere ad hominem Dei: scilicet Achiam propheteam. Et exemplo Christi, qui venditus auriculam ferui sanauit. Sed has obiectiones soluit sequenti c. & §. cum ergo. capit. numquam.

†oportet ergo] orig.

†al. hoc

d ¶*Item opponitur.*] Ei scilicet, quod proposit um est principaliter:

1. Reg. 9.

3. Reg. 14. quòd scilicet vendere spiritualia sit peccatum, vel quòd ordo venditus non habet gratiam spiritus sancti.

Luc. 22.

e ¶*A Iuda.*] Huius obiectionis solutionem ponit. j. in §. cum ergo. in c. numquam.

IVdices f, inquit, eius g in mune ribus iudicabant, & sacerdotes eius in mercede respondebant, & prophetæ eius in pecunia diuinabant, & super Dominum requiescebant h dicentes. Nonne Dominus in nobis est? non venient i super nos mala k. Idcirco propter vos Sion quasi ager arabitur l, & Hierusalem, vt custodia pomarij erit. m [Nemo ambigit Hierusalem propter scelera, quæ in hoc capitulo describuntur, fuisse subuersam. *& infra.* ¶Poterat vtique Petrus Simoni mago vendere, quod petebat, immo poterat simulare vendentem (spiritus enim sanctus nec venundari, nec emi potest:) sed oblatam pecuniam cum offerente damnauit. *& paulo post.* ¶Nec quemquam moueat illud, quod in primo Regum † libro legimus, Saulem n volentem ire ad Samuelem dixisse puero suo, ad eum se ire non posse, quia pretium quod offerret pro vaticinio, nō haberet, & puerum respondisse. [Ecce inuenta est in manu mea quarta pars sicli pecuniæ, & dabo viro Dei, & annuntiabit nobis viam nostram.] Non enim scriptum est, quòd Samuel acceperit, aut quòd illi obtulerint: quin potius à propheta pascuntur, & inuitantur ad prandium. Sed faco eum accepisse: stipes magis æstimandæ sunt tabernaculi, quā munera prophetiæ: siclus enim vigin ti obolos habet, & quarta pars sicli, quinque sunt oboli p. Et nostri igitur sacerdotes, si volunt vendere prophetiam, & columbas in cathedris suis proponere, quas Dominus flagello subuertit, quinque s tantum obolorum sint mercede contenti: qui vtinam q non pretia villarum, sed quinque obolos acciperent.

¶Hoc ipsum sonat, & in tertio regnorum libro, quòd vxor r

Item ex concilio Bracharensi, 2. c. 3.

¶Et qui dat, & qui accipit, vt ordines sacri præstentur, anathema sit.

C. XXII.

1 PLacuit, vt de ordinatione clericorum, episcopi munera nulla accipiant: sed sicut scriptū est, quod gratis donante Deo accipiunt, gratis dent. Non aliquo pretio gratia Dei, & impositio manuum venundetur: quia antiqua definitio patrum ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens. [2 Anathema sit danti, & accipienti.] Propterea, quia aliquanti a multis sceleribus obruti †, sancto altario indigne ministrantes, non hoc, testimonio bonorum actuum, sed profusione munerum obtinent, oportet b †non per gratiam munerū, sed per diligentem prius discussionem, deinde per multorum c testimonium clericos ordinare.

Ex illa auctoritate beati Ambrosij, & Gregorij patet, quòd simoniaci (sicut & alij hæretici) à fide exorbitant, & ideo consequenter de illis intelligitur, quod de aliis decernitur.

4 *Item opponitur* d, *quòd prophetia donum spiritus sancti est: hæc † autem in veteri testamento à sanctis prophetis vendi consueuerat. Vnde Saul ad Samuelem pro vaticinio expetendo non nisi cum munere ire præsumpsit. Vxor etiam Hieroboam ad hominem Dei non nisi cum munere accessit. Item Christus à Iuda* e *venditus auriculam serui sanauit. Exemplo itaque Saulis, & vxoris Hieroboam patet, quòd donum spiritus sancti emere, vel vendere non est peccatum. Exemplo Christi liquet, quòd spiritus sanctus esti iniuste à simoniacis venalis putetur, virtutis tamen suæ non obliuiscitur, nec desinit effectum suæ gratiæ etiam venditus præstare. Sed de prophetia beatus Hieronymus in caput tertium Michææ competenter soluit, malos tantum accepisse, non bonos denuntians.*

¶Mali prophetæ, non boni prophetiam vendebant.

C. XXIII.

ta pecunia Simone condemnantis. Tertio, excusat Samuelem de quarta parte sicli à Saule oblata. Quarto, excusat Achiam de panibus sibi ab vxore Hierboboam oblatis. Quinto, Helisæū de pecunia quàm Azael nuntius Benadab sibi obtulit: quia non est verisimile quòd acceperit.

g ¶ *Eius.*] populi Iudaici. Ioan.

Mich. 3.

h ¶ *Requieſcebant.*] "cūdum 70. Ille dicitur requies- "regescere cere super dominum super dūm qui obtentu a sacerdo qs dicitur.

a al. cōtēptu

tij vel prophetiæ non viuit luxuriose. & exfēdm Laur. pone, requiescebant, ideſt, gratiam eius habebant secum, secundum opinionem suam.

i ¶ *Non venient.*] quasi impunitatem sibi promittebant.

k ¶ *Mala.*] quæ minantur nobis prophetæ.

l ¶ *Arabitur.*] hostili aratro, id est, desolabitur, & esse desinet: argum. ff. quib. mod. vſusfruct. amit. fi vſus fructus. & hoc factū est à Romanis.

Act. 8.

ADDITIO 70. distinctio. ieiunium. Archid.

m ¶ *Pomarij erit.*] Custodia enim pomarij collectis pomis deseritur: & ideo hoc dicit.

1. Reg. 9.

†al. regnorum

n ¶ *Saulem.*] Historia. Legitur in primo libro Regum, quòd cum Saul cum quodam seruo suo asinas quæsiuisset patris sui, & non inuenisset: dixit seruus Saul: Hic est vir Dei, qui fine ambiguitate loquitur: eamus & quæramus ab eo. & ait Saul. Quid feremus si? iam panis deficit in sitarchiis nostris, & sportulam non habemus, ait seruus: Habeo in manu mea quartam partem stateris argenti. & iuerunt ad prophetam: & inuncius est Saul in regem à Samuele de præcepto Domini.

o ¶ *Sed fac.*] ideſt, pone. & ita secundum canones potest pars ponere fallum. de confe. distinct. 4. sanctum.

p ¶ *Quinque sunt oboli.*] Argument. in delicto quantitatem rei attendi. infra. 14. quæstio. vltim. capi. vltim. infra 17. quæstio. quata. quicumque. infra decimaseptima, quæ-

3. Reg. 14.

stio. vlt. quæsti sunt.

q ¶ *Qui vtinam.*] Et hoc negatiue legas, ideſt, vtinam non plus acciperent. simile etiam habes 23. q. 4. si ea. & 26. q. 5. episcopi. & ideo forte hoc dicit, quia si plus non deberent accipere, nullus esset qui vellet simoniam committere, vel ideo forte, quia quanto minus quis acciperet, tanto minus peccaret b. secundum quòd dicitur de abigeo: minus enim punitur pro porco vel oue quam pro boue. ff. de abigeis. l. 1. 1. resp. Vel posset intelligi secūdum illam decr. ext. de fimo. & si quæstiones. Arg. contra j. 14. q. vlt. c. vlt. 17. qu. 4. quicumque. extr. de fimo. ex tuæ. Sed hæc contraria habent locum quando mens corrumpitur.

b Concord. tex. in l. aut facta. §. quā titas. ff. de pœn. & ibi gl. cū cōcor.

r ¶ *Quod vxor.*] Historia. Legitur in tertio libro Regum, quòd cum ægrotaret primogenitus filius Hieroboam, dixit vxori suæ: Tolle tecum munera, & mutato habitu, vade ad Achiam prophetam vt indicet tibi quid futurum sit de puero. Quæ cum venisset

ad pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad prophetam: etsi præ caligine oculorum videre non poterat, dixit tamen: Ingredere vxor Hieroboam: quare te aliam simulas? ego missus sum ad te durus nuntius. & cum multa nuntiasset ventura super domum Hieroboam, subintulit: Vade in domum tuam, in introitu tuo in vrbem morietur filius tuus: qui solus de femine Hieroboam in sepulchra patrum suorum inferetur. Historia de Helisæo, pphe-ta in littera patet.

a ¶ *Achiam hominem Dei.*] qui ei prædixit mortem filij Abiæ: & qui ei peccata sua exprobraret, & suam vltionem prædiceret, vt j. ead. si quis inquit. dic vt 23. quæstio. vlt. ca. vlt.

b ¶ *In sumptum.*] Ad sumptus enim & sustentationem accipere licet. extra de sim. cum sit. 23. qu. 5. dicat.

†al. Regnorum. 4. Reg. 8. "Presbyter pauper pro celebratiõe Missæ accipere põt. * id est, posse locare operas suas

ff. de officio proconsulis, solent. ff. de offi. præsidis, plebiscito" si pauper est, accipere potest pro celebratio ne Missæ. ext. de præbendis, significatum. nisi sit proprius sacerdos. de consec. dist. 1.

ADDITIO. quod no. 21. q. 2. c. vlt.

c ¶ *Heliseus.*] qui misit lignum in aquam, & natauit ferrum. j. de consec. dist. 2. reuera.

d ¶ *Ad Azaelem.*] suarum rerum dispensatorem.

e ¶ *Bona.*] id est, aliqua de omnibus bonis, id est, de omni genere bonorum. ff. de regu.

4. Reg. 5. iuris. aliud. §. refertur.

f ¶ *Obtulit.*] Argu. in eodem facto secundum diuersitatem intentionis alterũ peccare, & alterum non, vt 32. quæst. 5. proposito.

g ¶ *Viuit.*] Hęc iuratio erat in veteri testamento. 22. q. 1. & iurabunt.

h ¶ *Faceret.*] Arg. contra Cathalanos.

a Cõcor. gl. in l. si hæreditatem. ff. de cond. & demand. & de cons. dist. 5. "Diuinatio non põt esse prophetia.

NVmquam.] Casvs. Dicitur hic, quòd diuinatio raro in bonam partem accipitur. vnde illi, qui pro indicatione futurorum pecuniam accipiebant, non erant veri prophetæ, sed diuini: licet se crederẽt esse prophetas.

i ¶ *Numquam.*] id est, raro a, p maiori enim parte dictum est. aliter falsum est, vt 3. ea. & eos qui.

k ¶ *Diuinatio.*] "Hoc enim impossibile est, quòd diuinatio sit prophetia. expone ergo sic: facta est diuinatio, id est diuinatio eorum, quæ credebatur esse prophetia. eorum enim declarata est non esse prophetia.

ADDITIO. Vt hoc melius intelligas. scias quòd prophetia est rerum latentium præteritarum, præsentium, vel futurarum ex diuina inspiratione manifestatio, secundum Papiam.

Hieroboam infirmante filio pergit ad Achiam hominem Dei a, & defert ei decem panes, & crustulam, & vas mellis, quia c hæc magis in sumptum b prophetæ, quàm muneri prophetiæ reputãda sunt. Licet potuerint hi, qui ad ariolos ire consueuerãt (quia multi diuini, & arioli erant in Israel) mala consuetudine æstimasse id ipsum etiam de prophetis, & voluisse sanctis viris offerre, quod diuinis offerre consueuerant. ¶ Vnde in quarto libro Regum† legitur, [quòd Helisæus c venit Damascum, & Benadad Rex Syriæ ægrotabat, annuntiauerunt que ei dicentes, Venit vir Dei huc: & ait Rex ad Azaelem d: Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens, si euadere de infirmitate hac potero. Iuit igitur Azael in occursum eius, habens secum munera, & omnia bona e Damasci, onera quadraginta camelorum.] Sed non est credendum accepisse: sicut de eodem Helisæo legitur, quòd Naaman mundatus à lepra obtulit f ei munera dicens [Obsecro, vt accipias benedictionem à seruo tuo. At ille respondit, Viuit g Dominus, ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret h, penitus non acquieuit.]

¶ *Caput hoc in vno vetusto exemplari coniunctum est superiori, & loco primæ dictionis, Iudices, legitur,* Duces. *quemadmodum est apud B. Hieronymum in versione 70.*

A ¶ Quinque tantum obolorum sint merce de contenti, qui.] *Ista omnia absunt à recentioribus editionibus B. Hieronymi, atque etiam à vetustioribus, præter dictionem,* qui. *Sed non sunt expuncta, quia sententiæ non of ficiunt.*

B ¶ Decem panes.] *Sic in vulgata Latina B. Hieronymus habet,* panes, & vuas passas, & vasculum mellis. *In Græca autem & crustula, & vuæ passæ commemorantur, ἄρτους, inquit, καὶ κολλυρικοὺς τινας αὐτῷ, καὶ σταφίδας.*

c ¶ Quia hæc magis.] *Ista vsque ad v. Licet non habentur hic apud B. Hieronymum, sed loco eorum hæc.* Dicitur enim, quid secum illa portauerit: & tamen propheta non scribitur accepisse: quippe cum & corripuerit eam, & venturum luctum prædixerit. licet, &c.

D ¶ Vnde in quarto.] *Hæc vsque ad finem non sunt inuenta apud B. Hieronymum.*

Idem in eodem capite.

¶ Quòd diuinatio in bonum non accipitur. C. XXIIII.

NVmquã i diuinatio k in scripturis in bonam partem ac cipitur. [Non est augurium in Iacob, neque diuinatio in Israel.] Videbantur sibi quidem esse prophetæ: sed quia pecuniam accipiebant, prophetia ipsorum facta est diuinatio.

¶ *Hoc etiam caput in aliquot vetustis est coniunctum superiori, & legitur vt in originali,* Numquam enim.

Cum ergo secundum l Hieronymum boni prophetæ non munera prophetiæ accipiebant, sed stipes tabernaculi: malis autem, qui accipiebant, prophetia, quæ Dei erat domum, in diuinationem, quæ diabolica est, conuertebatur, quid aliud colligitur, nisi quòd simoniaci (quod superius dictum est) nullã spiritualis gratia cooperatur? Cum enim in sacramentis neque qui plantat, neque qui rigat, sit aliquid, sed qui incrementum dat, Deus, quis operatur in eis, si Dominus, qui incrementum dat, in eis non lucet, sed est otiosus? Item, quod dicitur de Christo, quòd sicut Christus venditus auriculam restituit Malcho, & fecit miracula, sic & spiritus sanctus possit vendi, & in ipsa venditione suam gratiam operari, non valet hæc similitudo. Non enim hoc operatur spiritus sanctus spiritualiter in perfidis mercimoniis auaritiæ, quod Christus gessit corporaliter certi mysterij causa ad exemplum patientiæ. Si enim omnifaria est similitudo, cum credatur posse vendi, sicut Christus, credatur etiam spiritus sanctus posse crucifigi: quod impossibile est. Potest etiam intelligi (vt à similitudine non recedamus) quòd sicut Christus venditus non venditori, vel ementi, sed eis, qui nescientes aderant, dona suæ gratiæ contulit, pro quibus etiam in cruce supplicauit, sic & spiritus sanctus non vendenti, vel ementi sed his, qui de manibus eorum, ignorantia ducti, sacramenta Dominica accipiunt, suæ gratiæ effectum largiri probatur. Item obiicitur m, quòd est malum sit ecclesiastica emere, tamen sæpe sinistra principia ad felices perueniunt exitus. Vt Iacob per supplantationem n peruenit ad benedictionem, vt Isegeus, quæ leprosa manu scripsit, munda tamen metitur, vt ex adulterino concubitu pulchra soboles nascitur, sic & pecunia, quæ per simoniam acquiritur, felicem habet exitum, cum pauperibus profutura erogatur. Sed nihil horum simoniacis patrocinatur. Ait enim Leo episcopus ad Mauros episcopos, epist. 85. al. 87.

¶ Quæ malo inchoantur principio, nõ perãguntur bono exitu. C. XXV.

PRincipatus, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus, atque actibus non offendit o: ipsius† tamen initij sui est pernicios us exẽplo p. Et difficile est q, vt bono r peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio s.

1. c. vlt. & q. 3. si sacerdotes. extr. de iur. patr. cura pastoralis. Ioan. Si quis semper habet malam fidem, numquam habebit exitum bonum: secus in contrariis. B.

Cum

a CVm Paulus dicat.] ¶ *Fundamentum.*] Arg. contra. Debile principium melior fortuna sequetur. Et argu. "non baptizatum non suscipere ordinem. 24. q. 1. vbi fana. j. c. q. 3. si quis per ignorantiã. & j. c. si quis conjugerit. ext. de presb. non bap. veniens. &c. si quis.

"Ordinẽ su scipere non põt q. baptizatus si est.

NOn est putanda.] Casvs. Ostendit Greg. in hoc c. q̃ nullus debet simoniam cõmittere, vt postea ex pecuniavelit ecclesias constituere, vel eleemosynas facere: tũ quia scriptum est: Honora Deum de tuis iustis laboribꝫ. Tũ quia dicit Salomon, Qui offert sacrificium de substantia pauperis, &c. Et hæc in 1. par. instruit clericos ad dignitatem, vt antequam accedant ad dignitatem, vires suas metiantur, vt ad quam se sufficere credunt, cum metu accedant. Vel sic.

1. Cor. 3.

Casvs. In prima part. probatur triplici auctoritate, quod de illicite acquisitis nõ est eleemosyna facienda. Prima auctoritas est illa. *Hostiæ impiorum,* &c. Secunda, *Honora Deum.* Tertia, *Qui offert sacrificium,* &c. In 2. parte dicitur, q̃si aliquis ad honorem debet accedere, pri vires suas consideret: & etiam si se sufficientem videat, cũ timore accedat: aliter nullo modo accedat.

1 Ioan. diac.

b ¶ *Ex illicitis rebus.*] Hic dicitur q̃ de mala acquisitis non debet fieri eleemosyna: quod verum est cum dominũ non est transl atum: vel si repetitio competit, vt dixi in summa, 14. q. 5. sed vbi non competit repetitio, bene: vnde & meretrix potest facere eleemosynam, sed nõ latro: arg. ff. de cond. ob tur. cau. l. idem. §. quoties. Sed quid si ex pecunia simoniaca fundata est ecclesia? Dico q̃ non demolitur. 14. q. 6. comperimus. & 12. q. 2. aurum. Sed quid de iure patronatus a illius ecclesiæ? Dic q̃ datur eccle siæ cui facta est ignominia. ext. de simo. de hoc autem. in aut. de fan. epi. §. pro omnib. ff. de cal. generaliter. §. illud. Ité quid si ex pecunia simoniacaqs emit vineam, numqd de fructu faciet eleemosynam? Non: quia eodem iure cẽsentur cum pecunia: cũ fructus in locum pecuniæ succedant. ar. ext. de vsu. cum tu. in fi. ff. de le. 2. Imperator. §. vl. & l. seq. & ẽ. 94. dist. c. 1. Arg. contra. ff. de fur. qui vas. §. pe. & vlt.

2 Pol. l. 2. ti. 1 Anſ. lib. 5. c. 30. Pan. l. 2. c. 194. Iuo p. 5. c. 112.

Proverb. 22. Prouerb. 3. a fe. empto pecuniã. p pecuniã. lo. de Fant. contra id ex tra d iu. pa. de iure.

Ecclꝭ. 34.

"Facere amicos de mammona iniquitatis, quid.

c ¶ *Facere.*] Sed opponitur, Fac tibi amicos de mammona iniquitatis. "sed fic exponitur, i. de diuitijs, solicitudinib. & laborib. acquisitis: vel quib. abstulisti sua, restitues b, vel eorum parentib. vel illis mortuis sacerdotib. offeras: & isti omnes facti tibi amici orabunt pro te ad Dominum. licet enim dictum sit: Quæ in malum acquisierunt, in malum expendere: nihil videas pro te ad Dominum. licet enim dictum sit: Quæ in malum acquisierunt, in malum expendere: nihil obstat. 14. q. 5. iusti, in bonum expende: non tamen id tibi patrocinabitur. H. male qd hic ibi acquirere propter eleemosynam, & id in bonum expendere, nihil fed hic ibi acquirere propter eleemosynam, & id in bonum expendere, nihil exponitur aliud est quàm filium in conspectu patris mactare. 14. q. 5. immolan pdicta auct. tis. aliter autem acquisitum. vt amore filiorum, & in bonum expen

Item Gregorius Antiocheno episcopo, li. 7. epist. 47. indict. 2.

¶ Non superædificatur bonum opus, vbi Christus fundamentum non est.

C. XXVI.

CVm Paulus dicat [Fundamẽtum a aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus:] consequẽter probatur, quia vbi Christus non est fundamentum, nullum boni operis est superædificium.

1. Cor. 3.

¶ *Apud B. Gregorium sic legitur.* Prædicator autem egregius dicit [fundamentum, &c.] Quisquis ergo cum dilectione Dei, & proximi, fidei, quæ in Christo est, firmitatem tenet, eumdem Iesum Christum Deum & hominis filium apud se posuit fundamẽtum. Sperandũ ergo est, quòd vbi Christus fundamentum est, bonorum quoque operum sequatur ædificium.

Idem Syagrio, & aliis episcopis, libr. 7. epist. 110.

¶ Non potest fieri eleemosyna ex pecunia simoniace acquisita.

C. XXVII.

2 NOn est putanda eleemosyna, si pauperibus dispensetur, quod ex illicitis b rebus accipitur, quia qui hac intẽtione male accipit, vt quasi bene dispẽset, grauatur potius, quàm iuuatur c. *& paulo post.* ¶ Vnde etiam illud certum est, quia etsi monasteria, aut xenodochia, vel quid aliud de pecunia, quæ pro sacris ordinibus datur, construantur, mercedi non proficit. *& paulo post.* ¶ Ne ergo sub obtentu eleemosynę cum peccato aliquid studeamus accipere, aperte sacra scriptura nos prohibet dicens [Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere.] Quidquid enim in Dei sacrificio ex scelere offertur, omnipotentis Dei non placat iracũdiam, sed irritat. Hinc rursus scriptum est [Honora Dominum de tuis iustis laboribus.] Qui ergo male tollit, vt quasi bene prębeat, constat sine dubio, quia Dominum non honorat. Hinc quoque per Salomonem dicitur. [Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi victimat filium in cõspectu patris.] Quantus autem dolor patris sit, perpendamus, si in eius conspectu filius victimetur. Et hinc facile cognoscimus, quantum apud Deum dolor exasperatur, quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo delinãdum est, dilectissimi fratres, sub obtentu eleemosynæ, peccata simoniacæ hæreseos perpetrare. Nam aliud est propter peccata eleemosynas facere c: aliud propter eleemosynas peccata commit tere †. *& post pauca.* ¶ Quisquis ergo sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad vtilitatem adipisci desiderat, pri vires suas d cum hoc, quod est subiturus, one re metiatur, vt si impar est, abstineat e, & ad id cum metu etiam, cui † se sufficere existimat, accedat.

a ¶ Iuuatur.] *Si hic interponatur caput, Elee mosyna. j. 14. q. 5. erit integer hic locus.*

b ¶ Committere.] *Hic apud B. Gregorium in tericiuntur c. Hoc quoque. dist. 59. & c. Sicut neophytus. dist. 48.*

Item Theodorico, & Theoberto † Regibus Francorum, lib. 7. epi. 114.

¶ Pastor simoniacus nullam ouibus præbet medicinam. C. XXVIII.

3 FErtur simoniaca f † hæresis (quæ prima contra Dei ecclesiam diabolica plãtatione subrepsit, & in ipso ortu g suo, zelo † Apostolicæ vltionis percussa, atque damnata est) in regni vestri finibus dominari: cum in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita. Si enim vita deest, fides h meritum non habet, beato Iacobo attestante, qui ait [Fides sine operibus i mortua est k.] Quæ enim opera esse valeãt sacerdotis, qui honorem tanti sacramenti conuincitur obtinere per præmium? *& post pauca.* ¶ Hinc igitur nõ solum in ordinatoris, & ordinati animam lethale vulnus infligitur, verum etiam l excellentiæ vestrę regnũ†, episcoporum culpa (quorum magis intercessionibus iuuari debuerat) prægrauatur m. Si enim dignus is sacerdotio creditur, cui ñ actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur m, restat, vt nihil sibi in iud. sæpe. Ioan. "Hoc breuiter tene, quòd res inter alios acta, aliis non nocet generaliter nec crimen alterius alij nocet, in casibus tamen specialibus fallit qui in iure expresse inueniuntur. extr. de re iud. quamuis. & 6. q. 1. §. verum. & aliis similibus casibus, vt 2. q. 6. §. diffinitiua.

3 Poly. ibid. Ansel. lib. 6. c. 78. Iuo p. 5. c. 111.

m ¶ *Suffragatur.*] Nã dicit lex qualiter quisque meretur, non quantum dare sufficiat æstimetur. C. de episcop. & cleric. si quem quam. Sed quæritur quare scribit Papa regi, cum non habeat, potestatem super his. 11. qu. 1. sacerdotibus? Ideo, quia participes erant: vel quia erant incorrigibiles, vt j. e. q. vlt. c. vlt. 17. dist. nec licuit. ext. de iud. cum non ab homine.

a ¶ *Vlto*

e ¶ *Abstineat.*] Hic præsumitur contra indignum prælatum statim q̃ male sit electus: ar. à contrario sensu, 61. di. miramur. vers. nec putandus est honor.

"Horatius in arte poetica.

†al. perpetrare.

FErtur.] Casvs. Gregorius reprehendit hic reges Frãciæ eo q̃ in suis finib. sinũt simoniam vigere. Et ostendit hoc esse damnum regi: quia simoniaci nocent regimini eorum de suis iniustis oratiõib. quorũ intercessionib. deberet adiuuari. quis enim de ipsorum orationib. confidere potest, quos int. cognoscat esse vulneratos? & qualis fructus pro ducitur cum radix est infecta?

†al. qui

f ¶ *Simoniaca.*] Notat Gregorius primo de negligẽtia reges istos Franciæ, "eo q̃ dominatur simonia in regno eorum. Secũdo dicit q̃ ipsorum prælatorum culpa in eorũ regimen retorqueatur. Tertio timẽdum est de his qui tales apud Deum intercessores habent, qui in se prouocant iram Dei, quam placare debẽt.

"Simonia dominatur in Francia.

†al. Theodeberto.

g ¶ *Et in ipso ortu.* quo ad nouum testamentum: & intellige post resurrectionem: & sic nõ est contra de consec. dist. 2. primas.

4 *al. crimẽ alterius* 4 *al. regimen vestrorum e pisc oporum.*

h ¶ *Fides.*] professionis scilicet.

i ¶ *Operibus.*] exterioribus.

k ¶ *Mortua est.*] si tempus datur vel locus. de pœ. dist. 3. c. vlt.

Iac. 2.

l ¶ *Verum etiam excellentiæ.*] "Ecce q̃ crimen alicuius nocet innocenti[5], aug. dist. 61. miramur. ver. sicut enim. arg. ea. q. domi nus, contra j. ea. q. 4. c. 1. arg. 8. q. 4. c. 1. contra dist. 81. si qui sunt presbyteri. argu. dist. 37. §. vt itaque. arg. de consec. distin. 1. in sancta. Arg. contra, 24. q. 1. non turbatur. argu. 6. quæst. 1. ex merito. argu. 49. dist. 5. 1. arg. 2. quæst. 7. cap. sicut. 2. arg. j. c. qui. multi. Et est arg. quòd res inter alios acta aliis nõ præiudicat. j. de pœnit. distinct. 6. c. 1. ii. de re

"crimẽ alterius nocet innocenti.

5 *Sic contigit, q̃ Theodoricus fuit decapitat[a] apud Coloniã & Theodebertus in coxicatus à brunichilda*

c d hoc no. B. ext. d pæ. quibusdam.

"Res inter alios acta aliis regulariter nõ nocet.

al. regimen vestrorum e pisc oporum.

Sic contigit, q̃ Theodoricus fuit decapitat[a] apud Coloniã & Theodebertus in coxicatus à brunichilda

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Vltoris.*]id est, prælati, qui vitia aliorum debet vlcisci.
b ¶*Vlciscendus.*]id est, propter peccata[a] puniendus.
c ¶*Prouocant.*]in se, non in illos pro quibus supplicant. & ita etiam exaudi 3.q.7.in grauibus.

CVM ERGO. Concludit Gratianus ex omnibus supradictis, q̃ ex malo initio bonus exitus non speratur.

a.ppria.q.d. assumit officiũ vltoris ille, de quo debet vltio sumi.

S*Icut.*] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃si cut eunuchus fuit q Ioseph comparuit: sic eunuchi sunt, i. sine humore gratiæ qui simoniam committũt. & in eis ignis spiritus sancti non viget. Qđ probatur exẽplo Antiochi, quo vendente sacerdotium ignis q vixerat sub aqua septuaginta annis, extinctus est. Et nota duas historias in hoc c. scilicet de Ioseph, & ignem. “Legitur enim in Genesi q̃ Ioseph venditus est a fratrib. suis Ismaelitis eunt ibus in Aegyptũ: qui postea vendiderunt eum Phutifare eunucho Pharaonis Regis: quẽ exi stimo miraculose eunuchizatum: ideo q̃ emerat Ioseph vt eo abuteretur, cum ante constet eum vxorem habuisse & filiã. “Ité legitur ĩ libro Machabæorum q̃ filiis Israel ĩ perfidiam deductis, Hieremias cum q̃busdam aliis ignem sacrificij absconderunt in valle vbi erat puteus occultus: post multos autem annos ad pręceptum regis Persidis quæsitus est ignis ille: quo inuẽto hauserũt aquam, qua ligna cõposita aspergebantur, & statim ardebãt. p quo miraculo Rex super puteum illum templum ædificauit. tempore vero procedente cũ Rex Antiochus regnum susciperet & regnaret in Indæa, Iasõn frater sum mi sacerdotis adito rege obtulit ei talẽta 40. & accepit ab eo summi sacerdotij pricipatum: & statim ex tinctus est ignis sacrificij. Sequentes duo §§. plani sunt.

“ Ioseph venditio.

“ Ignis diu occultati miraculosa inuentio.

d ¶*Sicut eunuchus.*]“< Phutifar qui primo habuit vxorem filiam Pharaonis: cum postea fuisset ordinatus sacerdos Heliopolis, fuit exectus. Vel vt quidam dicunt, ficcauit Dominus genitalia eius, qa ad turpes vsus emerat Ioseph.

“ Phutifar genero Pharaonis in sacerdotio fuit exect[d].

e ¶*Viuum semen.*]scilicet boni operis.

f ¶*Sub aqua.*]Arg. dist. 81. c. si qui. Arg. tamen contra 28. dist. c. vlt. & j. c. Dominus. Ioan.

g ¶*Antiocho.*]“<iste Antiochus Græcus fuit: & multum Iudæos oppressit: & vendidit sacerdotium templi. Et est ar. hic quod in vete. est, simonia erat ordinem emere.

“ Antioch[g] multa facinora perpetrauit.

h ¶*Non lucere,*]“<Ignis missus à Hieremia in puteum: qui tamẽ post numquam fuit inuentus: sed aqua pinguis lapidi supposita illum comburebat. de isto igne habes de pœ. dist. 3. inter hæc hireum. & puteus erat in valle Iosaphat: vbi Rex Persarum fecit fieri templum, & appellatum est à Hieremia nepthar, quod interpretatur purificatio. Ioan.

“ De igne Hieremiæ.

SED OBICITVR. Hæc est 5. pars huius qu. in qua vult probare qđ si catholicus malus, f. toleratus conferat sacramentum aliquod, bene valet, dummodo accipiens non sit in culpa: & idem credo de sacramentis ab hæreticis collatis in forma ecclesiæ. In tali tamẽ indiget manus impositione propter immanitatem hæresis. & hoc probat 18. autho. Ioan. de Fan.

i ¶*Sed obiicitur.*]In defensione simoniacorum probando, quod habent effectum sacramenta ab eis collata. Ioan.

S*Iustus.*] Casvs. Hic ostenditur, quod si sacerdos iustus fuerit, est bonus minister sacramentorum, & nõ actor: quod probatur exemplo Pauli. si vero malus est, sua mali tia sacramentis non obest: quia sicut aqua sterilis non est quam uis per canalem steri lẽ fluat: ita virtus spiritualis etsi per immundos transeat, tamen ab illuminandis excipitur. Et no. q̃ ab isto supradicto capitulo vsq; ad ca. etiam corde, probatur q̃ vera sunt sacramẽta malorum sacerdotum: & vere ab eis conferuntur, dummodo in forma Ecclesię conferãtur.

k ¶ S*i iustus.*] Ab isto ca. vsque ad illud, etiam corde. “<ostẽdit magister, quod sacramenta hæreticorum vera sunt, & vere ab eis conferuntur, si in forma ecclesiæ conferantur: non tamen quo ad virtutem: cũ distinctione tamen: quia sacramenta necessitatis[b] si in necessitate quis sumat ab hæretico, vel etiam si ignoranter sumat: & virtutem & veritatem quidem accipit sacramenti. Si vero non necessitate vel scienter accipit: veritatem quidem accipit sacramenti, non virtutem, si tamen fictę accipit, & post agat pœnitentiam, habebit vtrumque. de consecratio. distin. 4. tunc valere. & §. sed notandum [c]. j. ead. In sacramento vero dignitatis, vt in ordine, distingue secundum illam distinctionem. 11. quæstio. 1. ordinationes. & in summa ibi posita. In sacramento Eucharistiæ dicimus quòd de manu hæretici sumendum non est: 24. quæstione 1. capi. vlt. & 32. distinctio. §. verum. si tamen accipiatur, verum est corpus, si in forma ecclesiæ est confectum: licet quidam dicunt, quòd ipsi non conficiunt. 24. q. 1. schisma.

Addition. Arg. de conse. dist. 2. quid sit. Arch.

l ¶*Iam tam.*]prædicando.

m ¶*Rigatur.*]baptizando.

n ¶ *Transit,*] infra eadem, sic populus. contra. Sol. “<hoc de sacramentis necessitatis, quæ semper habent effectum nisi culpa suscipientis impediat, & ibi de sacramentis dignitatis. vel hic de sacte ordinatis: ibi de his quos ecclesia tolerat. Vel dic quod sunt pollutа quantum ad illos, vt 49. distinctio. capitul. vltim. 15. quæst. vlt. c. fin.

E*x catholica.*]Casvs. Dicit Aug. quòd à catholica ecclesia vera sumpserunt hæretici sacramenta, qui sic habent & conferunt sicut habebant ante quàm de ecclesia exirent. Sequentia tria c. plana sunt, & per se patent.

o ¶*Ex catholica.*] In hoc & in duobus c. sequentibus dicitur quòd vera sunt sacramenta hæreticorum, quæ in forma ecclesiæ celebrantur.

p ¶*Omnia.*]id est, omnium sacramentorum veritas & forma.

q ¶*Habeantur.*]Arg. contra. j. c. extra catholicam. fed ibi expone, ideſt, extra formam catholicæ ecclesiæ.

Sic autem

a S*Ic autem Deus.*]Deus dicitur adesse talibus sacramenti, vt veritas subsistat, & vt virtus præstetur ei qui accipit ignoranter. s. e. si iustus.

“ Verba in sacramẽtis sunt necessaria. ‡Alg. l. 3. c. 2 Iuo part. 1. c. 117.

† al. si

b ¶*Et verbis suis.*]“<Et ita verba necessaria sunt: arg. j. e. detrahe.

c S*acramenta.*]¶*Non mutastis.*] id est, non extra formam ecclesiæ stradidistis.

d ¶*Iniuriam.*]ar. 8. q. 1. vereor. Ad hoc j. c. quã multi vbi de hoc in gl. ex his. Arc.

† al. & S*icut ficti.*] Casvs. dicitur hic q̃ sicut si quis adultus ficte vel sine contritione accedit ad baptismum, ve runtamen recipit sacramentum: sic & vera sunt sacramenta, q̃ schismatici & hæreti ci in forma ecclesiæ conferunt. Seq. c. pater.

e ¶*Ficti.*] Sed nũquid dãdum est baptisma ei, qui ficte accedit? Dic q̃ sic, sed post cõpellẽdus est fidem ob seruare: ar. 45. di. de Iudęis. Vtrũ autem baptizetur ignorans vel inuitus, vel dormiẽs, habes ext. de bapt. & eius effectu. ca. maiores. §. item quæritur.

f ¶ *Non emendamus.*] j. de conse. di. 4. ostenditur. & c. solet queri. j. e. si quis inquit. Sed contra. j. e. q. sicut vrgeri. Sed hic de fictione accipientis, quæ non impedit: ibi de fictione dantis, quę impedit: vel quando nõ in forma ecclesiæ. 32. dist. 5. verum.

g N*Eque in homine malo.*]i. tolerato[a], vel in necessitate. & sic nõ est contra 5. dist. 32. nullus. & c. præter hoc. H.

“ Iudæi peiores fuerũt Sodomitis.

N*Onne.*] Casvs. Hic ostenditq̃ apud malos erant sacramenta. “<Nam peiores Sodomitis erãt Iudæ: & tamen Dominus eorum sacramenta vera esse probauit, dum ad ea celebrãda leprosos quos mũdauerat misit: & ds eius Angelus Zachariæ in templo ministranti astitit: & eum exauditum denuntiauit. nec etiã gentilium verba reprobãt sancti patres, vbi verum dixerunt.

h ¶*Nonne.*] vult probare Aug. in hoc c. qđ apud hæreticos sunt vera sacramẽta: quia erant apud Iudæos, q̃ peiores erãt Sodomitis. item & alia ratione: quia filgentiles ali quid boni habuerũt, hoc sancti viri nõ reprobauerũt. “<Quod autem apud Iudæos essent vera sacramenta, probat exemplo Domini & Zachariæ. Zacharias tamen bonus fuit: vnde ratione personæ nulla est probatio: sed iste eodem modo sacrificabat quo & alij Iudæi.

“ Iudæorũ facta fuerunt vera.

i ¶*Peiores.*]j. 24. qu. 1. non afferamus: quia illi tantum naturalem legem transgressi sunt, Iudæi etiam scriptam: illi prædicatores non habuerunt, isti etiam Iesum Christum: apud illos nulla miracula facta sunt[b], apud istos multa facta sunt: & præterea isti Christum crucifixerunt. de pœ. dist. 1. periculose.

k ¶*Iusta.*]ideſt, minus mala. ar. 8. q. 1. vereor. comparatione melioris vitæ, non potestate iudicij.

l ¶*Talia.*] ideſt, tale sacrificium est qualis sacrificans. j. e. Dominus declarauit. vers. item nos dicimus.

Addition. quasi dicat non. j. e. Dominus. H.

m ¶*Quæ.*] scilicet sacramenta. vt circunci sionem quando cum hostiis in templo fuit præsentatus. de confec. dist. 4. proprie. in fine.

n ¶ *Et ea Zachariæ.*] Ecce per bonos offẽdit sacrificium fuisse apud Iudæos.

o ¶*Angelus.*]Historia. Narratur historia in nouo testamento, qđ fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zacharias, & eius vxor nomine Elizabeth. Dauid autem volens ampliare cultum Domini, xxiiij. instituit summos sacerdotes, quorum tamen vnus maior erat, qui princeps sacerdotum dicebatur, quorum de numero vnus fuit Zacharias, qui cum in die propitiationis incensum poneret, prædixit ei Angelus filium nasciturum de vxore sua, qui vsq; ad diem partus obmutuit, quia credere noluit.

p ¶*Et rectum.*]Jargum. “<propter personæ de testationem non reprobari dicta illius. s. 37. dist. si quid veri. & c. turbat. j. 23. quæst. 4. quid ergo. j. c. q. 1. Dominus declarauit. s. 19. dist. secundum. 1. q. 2. si de area. contra. 9. distin. si ad sacras, contra dist. 16. canones. Dic vt in decret. si ad sacras. Vel dic quòd vtile vitiatur per inutile: cum alteri fit prædicium. 65. dist. c. 1.

“ Personæ detestatio non facit illud auctoritatis.

M*Vltæ autem.*] Casvs. Multæ sunt operationes spiritus sancti, quas hic non enumerat Aug. sed non misit ad Apostolum qui enumerans eas subiungit. Omnia autem hæc, &c. Earum operationum quædam sunt in bonis & malis, quædam in bonis tantum. In bonis & malis, vt sacramenta, baptismus in Simone, & prophetia in Saule, quorum vterque malus erat. In bonis tantum, vt charitas & alię virtutes.

q ¶*Operationes.*]j. mul ta sunt dona quæ spiritus sanctus operatur. 30. q. 1. peruenit.

r ¶*Cum quodam loco.*]id est, in epistola prima ad Corinthios, 12. c.

s ¶*Vt in Saul.*] “<Et in Caipha, Expedit vt vnus moriatur, &c. j. e. q. prophetauit.

“ Caiphas ꝓphetauit.

t ¶*Boni.*]scilicet per gratiam inhabitantem. j. 24. q. 3. de illis qui. & ead. cau. q. 1. vbi sana. H. Ioan. de Fan.

Remisto

Universidad de Deusto
Biblioteca

Remissionem.]Casvs. Dicitur hic quod cum aliquis baptizatur à quocumque siue bono siue malo, remissionem peccatorum quam consequitur per baptismum, non dat ei malus, sed meritum ecclesiæ. Nam bonis tãtum dictum est, Cuicumque remiseritis pec cata. &c. Illa sola columba pacem habet, & ideo ligat & soluit. & solus ille soluitur qui cum columba, id est ecclesia habet pacẽ. Vel sic, dictum est supra quasdam operationes spiritus sancti esse in malis, vt baptismum, quasdam vero non esse in malis, vt remissiones peccatorum quę dantur ad preces bonorum ecclesiæ, qui cum colũba, id est, ecclesia habent pacem. non enim malis, sed bonis, dictum est, Quorum remiseritis peccata, &c.

a ¶ *Auari.*] id est, idololatræ, id est, quilibet mali. 28. q. 1. idolo latria.

" Auari nõ dant peccatorum remissionem.

b ¶ *Auari non dant.*]" id est, indigni sunt da re. j. de consec. dist. 4. quomodo. Vel intelli ge de præcisis, quia non dant in veritate nisi sacramentum in necessitate, & eius etiam virtutem.

c ¶ *Quæ per orationẽ.*] "quia facilius precibꝰ iustorum qui sunt in ecclesia, obtinetur remissio a, vt j. 23. q. 4. obtineri. Vel quia per vinculum charitatis ecclesiæ dimittuntur peccata. j. de consec. dist. 4. ecclesiæ charitas.

" Iustorum preces faciliꝰ exaudiuntur.

a De hoc de pœn. dist. 1. multiplex.

d ¶ *Foris.*] sic intelligas c. de toleratis, dic foris, idest, extra ecclesiam, quæ comple ctitur tantum grana. sed si de præcisis, dic foris, idest, extra ecclesiam militantem, quæ cõplectitur grana cum paleis. 7. q. 1. §. cum vero.

e ¶ *Aperte.*] cum sit Christian⁹ ecclesiam impugnans manifeste, siue perturbãs ecclesiam occulte. 32. q. 4. recurrat. ver. si.

SI ERGO. Casvs. Infert Grat. ex supradicto c. si iustus fuerit. quòd simoniacorum sacramenta aliis vtilia sunt, & si iustis non profint, similitudine aquæ currentis per canales, & lucis, quæ ab immundis non coinquinantur. Sed obiicit de sacramentis hæreticorum, quæ vera sunt quãtum ad formam, & quo ad effectum. Sed soluit dicens, quòd sacramenta necessitatis cum effectu conferunt, sed sacramenta dignitatis, quo ad formam tantum, quę carent officio diuersis ex causis.

23. di. 62. c. j. Burc. l. j. c. 11

Iuo p. 5. c. 65

f ¶ *Sacramenta.*] respicit illud c. si iustus fuerit. §. e.

g ¶ *Et non inania.*] Verum est hoc in sacramento necessitatis. 24. q. 1. si quem forte.

SED NOTANDVM. Hęc est 6. pars q. in qua facit differentiam inter sacramenta necessaria & voluntaria. Necessaria enim sacramenta sine quib. nemo saluatur (vt est baptismus) possunt recipi à quocumque. Sed sacramenta voluntaria (vt sunt ordines) nisi rite dentur, data non sunt: sed cessant vel loco, vel ordine, vel promotione: de quibus multa ponit exempla, quæ probat per 6. c. Ioan. de Fan.

h ¶ *Sed notandum.*] scilicet contra simoniacos. respondet enim per distinctionem sequentem suæ conclusioni, "sacramentum enim male ac ceptum, duplici caret effectu, aut quia in eo præsitto non percipitur gratia, sed arguitur malitia recipientis: & hoc omnib. sacramentis est commune: vel quia negatur executio, quòd speciale est in sacramentis dignitatis.

"Sacramentũ male acceptum du plici caret effectu.

Idem eodem libro, c. 18.

¶Licet sacramenta mali ministrent, remissionem peccatorum non præstant. C. XXXIX.

1 Poly. ibid. Ans. l. 9. c. 31

†*Remissam*] Orig.

1 REmissionem † peccatorum nauari a non dabant b: quæ per orationes c sanctorum, id est per columbæ gemitus datur, quicumque baptizet, si ad eius pacem illi pertinent, quibus datur. Non enim raptoribus, & fœneratoribus diceret Dominus [Si cui dimiseritis peccata, remittuntur illi, si cui tenueritis, tenebuntur.] Foris d quidé nec ligari aliquid potest, nec solui, vbi non sit qui aut ligare possit, aut soluere: sed soluitur, qui cum columba fecerit pacem, & ligatur, qui cum columba non habet pacem, siue aperte e foris sit, siue intus esse videatur.

Ioan. 20.

Si ergo sacramenta f in modum lucis ab immundis coinquinari non possunt, sic in modum pur fluuij per lapideos canales ad fertiles areolas peruenunt, patet, quòd simonia. ci sacramentum vnctionis sibi quidem inutiliter, & pernicioſe habent, aliis autem vtiliter, & salubriter eamdem vnctionem administrant. Sicut ergo sunt vera sacramenta hæreticorum quantum ad formam, ita sunt vera, & non inania g quantum ad effectum.

6 *Sed notandum h est quòd sacramentorum alia sunt necessitatis i, alia dignitatis. Quia enim necessitas non habet legem, sed ipsa sibi facit legem, illa sacramenta quæ salati sunt necessaria, quia iterari non possunt, cum sint vera, auferri, vel amitti non debent: sed cum pœnitentia vtata esse permittuntur. Illa k vero sacramenta, quæ sunt dignitatis, nisi digne fuerint administrata ita vt digni digne à dignis prouehantur, dignitates esse desinũt: non vt minuatur veritas sacramenti, sed vt cesset officium administrandi, vel loco, vel tempore, vel promotione.*

Loco, vt ait Leo ad Rusticum Narbonen sem episcopum, epistola 90. al. 92. c. 1.

¶De his, qui à pseudo episcopis ordinantur. C. XL.

2 SI qui clerici ab istis pseudo episcopis l in eis ecclesiis ordinati sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu, & iudicio præsidentium facta est, potest rata haberi, ita vt in ipsis ecclesiis m perseuerent: Aliter autem vana est habenda ordinatio, quæ nec loco fundata est, nec auctoritate munita.

¶ *Caput hoc emendatum est, ac locupletatum ex ipsa epistola, & refertur* §. *dist. 62. c. 1. §. si qui.*

Ecce aliquis à pseudo episcopis ordinatus, si locum suæ ordinationis mutauerit, vana est, & sine administratione erit talis ordinatio.

Tempore, vt ait Innocentius epist. 22. c. 5. de ordinatis à Bonoso.

¶Quæ pro necessitate cõceduntur, eadem cessante cessabunt. XLI.

3 QVod pro necessitate temporis n statutum est, cessante necessitate, debet vtique cessare pariter quod o vrgebat p: quia alius est ordo legitimus, alia vsurpatio, quam q ad præsens fieri tempus impellit.

A ¶ Quam ad præsens.] *Hæc sunt addita ex Innocentio, cuius verba in hoc capite in summam redacta, infra autem 9. 7. c. quod pro re medio plenius referuntur.*

Ergo aliquis alio tempore ab eo qui Bono so similis sit, ordinatus cessabit ab administratione, quæ pro necessitate illius temporis fuit permissa.

Item promotione, vt ait Leo epistol. 3. ad Iulianum † Aquilegiensem.

¶Qui ab hæreticis redeunt sine spe promotionis in suis ordinibus recipi possunt. C. XLII.

4 SI quis P hæreticæ communionis contagione se macularit r, hoc in magno habeat beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis q in quo inuenitur r ordine, permaneat.

B ¶Maculârit.] *Hic apud B. Leonem cum alia verba sunt interiecta, tum ca. faluberrimum. infra qu. 7. caput enim hoc est quasi summa quædam, quemadmodum, & c. omnis. infra eadem, tametsi illud paulo plenius sit.*

Ecce si clericus vel ordinatione, vel quotidiani sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu, & iudicio præsidentium facta est, potest rata haberi, ita vt in ipsis ecclesiis perseuerent: Aliter autem vana est habenda ordinatio, quæ nec loco fundata est, nec auctoritate munita.

¶ *Caput hoc emendatum est, ac locupletatum ex ipsa epistola, & refertur* §. *dist. 62. c. 1. §. si qui.*

Ecce aliquis à pseudo episcopis ordinatus, si locum suæ ordinationis mutauerit, vana est, & sine administratione erit talis ordinatio.

Tempore, vt ait Innocentius epist. 22. c. 5. de ordinatis à Bonoso.

¶Quæ pro necessitate cõceduntur, eadem cessante cessabunt. XLI.

3 QVod pro necessitate temporis n statutum est, cessante necessitate, debet vtique cessare pariter quod o vrgebat p: quia alius est ordo legitimus, alia vsurpatio, quam q ad præsens fieri tempus impellit.

A ¶ Quam ad præsens.] *Hæc sunt addita ex Innocentio, cuius verba in hoc capite in summam redacta, infra autem 9. 7. c. quod pro re medio plenius referuntur.*

Ergo aliquis alio tempore ab eo qui Bono so similis sit, ordinatus cessabit ab administratione, quæ pro necessitate illius temporis fuit permissa.

Item promotione, vt ait Leo epistol. 3. ad Iulianum † Aquilegiensem.

¶Qui ab hæreticis redeunt sine spe promotionis in suis ordinibus recipi possunt. C. XLII.

5 SI quis P hæreticæ communionis contagione se macularit r, hoc in magno habeat beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis q in quo inuenitur r ordine, permaneat.

B ¶Maculârit.] *Hic apud B. Leonem cum alia verba sunt interiecta, tum ca. faluberrimum. infra qu. 7. caput enim hoc est quasi summa quædam, quemadmodum, & c. omnis. infra eadem, tametsi illud paulo plenius sit.*

Ecce si clericus vel ordinatione, vel quotidiani sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu, & iudicio præsidentium facta est, potest rata haberi, ita vt in ipsis ecclesiis perseuerent: Aliter autem vana est habenda ordinatio, quæ nec loco fundata est, nec auctoritate munita.

¶ *Caput hoc emendatum est, ac locupletatum ex ipsa epistola, & refertur* §. *dist. 62. c. 1. §. si qui.*

Ecce aliquis à pseudo episcopis ordinatus, si locum suæ ordinationis mutauerit, vana est, & sine administratione erit talis ordinatio.

Tempore, vt ait Innocentius epist. 22. c. 5. de ordinatis à Bonoso.

¶Quæ pro necessitate cõceduntur, eadem cessante cessabunt. XLI.

3 QVod pro necessitate temporis n statutum est, cessante necessitate, debet vtique cessare pariter quod o vrgebat p: quia alius est ordo legitimus, alia vsurpatio, quam q ad præsens fieri tempus impellit.

A ¶ Quam ad præsens.] *Hæc sunt addita ex Innocentio, cuius verba in hoc capite in summam redacta, infra autem 9. 7. c. quod pro re medio plenius referuntur.*

Ergo aliquis alio tempore ab eo qui Bono so similis sit, ordinatus cessabit ab administratione, quæ pro necessitate illius temporis fuit permissa.

Item promotione, vt ait Leo epistol. 3. ad Iulianum † Aquilegiensem.

¶Qui ab hæreticis redeunt sine spe promotionis in suis ordinibus recipi possunt. C. XLII.

5 SI quis P hæreticæ communionis contagione se macularit r, hoc in magno habeat beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis q in quo inuenitur r ordine, permaneat.

B ¶Maculârit.] *Hic apud B. Leonem cum alia verba sunt interiecta, tum ca. faluberrimum. infra qu. 7. caput enim hoc est quasi summa quædam, quemadmodum, & c. omnis. infra eadem, tametsi illud paulo plenius sit.*

Ecce si clericus vel ordinatione, vel quo-

ta dignitatis, & alia, & causam differentiæ.

a ¶ *Infamia.*] quæ etiam sine culpa contrahitur. 6. q. 1. §. verum.

b ¶ *Munditiæ.*] vt in illo qui contrahit cum ancilla. 34. distin. si quis viduam.

c ¶ *Istud solum.*] scilicet ordinem.

S I qui episcopi.] Casvs. Dicitur in hoc c. quod si quis ordinauerit indignũ, etiam si depositionem euadat, de cetero non ordinabit, nec intererit illi ordinationi, quam contulit indigno.

d ¶ *Talem.*] ext. de tẽp. ord. litteras.

e ¶ *Qualem.*] extra de præb. graue.

f ¶ *Aliquo modo.*] "dispensatiue. f. cum punitur aliquis in eo in quo deliquit. In increpatione vt 45. di. cum beatus. Item in scientiæ recognitione. 16. q. 1. reuertimini. in fi. Item in potestate ligandi vel soluendi. 24. qu. 3. de illicita. Ité in priuilegiis. 11. q. 3. priuilegium. Item in ordinis collatione, vt in c. presenti, si qui episcopi. Item in honoris ablatione, vt di xi 99. dist. nullus. Item in armorum retentione, vt 1. q. 7. c. 1. H. g ¶ *Ordinationis.*] §. dist. 50. ex pœnitentibus, contra §. dist. 36. qui ecclesiasticis. contra §. 55. dist. nullus. §. dist. 51. c. 1. in §. 1. Sol. ibi de his qui ex pertinatia contra canones ordinant tales: hic de illis qui ex fola negligentia hoc faciunt, intelligitur a. arg. 2. qu. 1. in primis. nec est contra ext. de tempor. ord. litteras. quia ibi non indignum, sed indigne ordinauit. "alias semper est hæc veritas, quod qui promouet indignum, depositionem meretur, vt 50. dist. ex pœnitentibus. & arg. hic ibi. euaserint, ita tamẽ si scienter hoc facit, cum & ille sit in notorio crimine. aliter non posset eum repellere ab ordine suscipiendo. ext. de temp. ord. ex tenore. Vel dic, quòd variæ sunt pœnæ, hodie mitius agitur, vt ext. de præb. graue.

1 25. q. 2. c. fi q. epi. Anf. lib. 6. c. 74. Iuo part. 5. c. 107.

† *nec ei sacramento*] Orig.

a Et sic vt intelligere Grat. j. §. 1.

"Ordinantium indignos punitio.

h ¶ *Non habebunt.*] scilicet aliquis punitur in eo in quo deliquit.

i ¶ *Illi.*] Baz. dicit, quòd illum eumdem ordinem non potest conferre, sed minorem vel maiorem bene. ar. ext. de temp. ord. litteras. " quia hæc pœna est, & ideo non debet amplius extendi, quam iuriatur delictum. H. contradicit quòd hæc actio illi, facit simplicem relationem.

"Pœna infligatur secundum delictum.

k ¶ *Vmquam.*] " ar. in eo puniendum esse aliquem in quo deliquit. 12. q. 2. de viro. & c. qui & humanis. j. e. qu. 5. c. 1. §. dist. 81. valet. 17. q. 4. frater. & 7. q. 1. fi quis de ordine. & 33. q. 2. admonere. j. 27. q. 2. qui dormierit.

"in quo quis deliquit, in eo puniri debet.

ECCE. Casvs. In hoc §. ostendit G. quare sacramentũ ordinis magis discrete conferendum est, quã cetera sacramenta, quia alia pro accipiente tantum, istud vero pro aliis confertur, vnde debet conferri non solum sine omni culpa, sed etiam sine omni infamia.

l ¶ *Ecce.*] adhuc perseuerat assignando differentiam, & causam differentiæ.

Hi quoscumque.] Casvs. dicitur in hoc c. quod episcopi, qui seruientes, vel seruos suos indignos ordinant, rei sunt infidelitatis eorum qui scandalizantur propter hoc. Quæ sequuntur plana sunt vsque ad c. dedit. Sed scias, quòd §. ille, Patet, respicit supradicta c. scilicet si iustus fuerit. & c. ex catholica.

m ¶ *Quoscumque.*] id est, aliquos indignos, quòd collige ex illo ver

libet sacramento hæreticis communicat, cessans à promotione vix in suo ordine perseuerat. Non est enim de sacramento hoc, vt de ceteris. Cetera enim vel ad culpas abluendas dantur, vt baptismus, & pœnitentia, vel pro culpis non in æternum, sed ad horam negantur, vt Eucharistia, quæ in articulo mortis pœnitenti eiam de nefariis peccatis conceditur: Hoc solum non solum pro culpa, sed etiam pro infamia † interdicitur †, & pro imminuta munditia b sua, vel extrinsecæ, vel intrinsecæ perfectionis prærogatiua, vt bigamia, vel viduæ maritij, vel illiteratie, vel corporis qualibet parte vitiatis denegatur: quibus tamen baptismus, vel Eucharistia non negatur. Potest etiam talis cetera sacramenta administrare, qui istud solum c non valet conferre.

† *al. interdĩ etiam pro* "Prælati in multis excedunt.

Vnde Leo ait ad episcopos Africæ, epist. 85 *al.* 87. c. 2.

¶De episcopis, qui talem consecrant, qualem consecrare non licet. C. XLIII.

1 SI qui episcopi talem d consecrauerint facerdotem, qualem e non liceat, etiam si aliquo modo f damnum proprij honoris euaserint, ordinationis g tamẽ ius vlterius non habebũt h: nec † illi i vmquam k sacramento intererũt, quod neglecto diuino iudicio, immerito præstiterunt.

Ecce cum honoru periculum euadant, vt cetera sacramenta sacerdotaliter administrare permittantur, ab hoc solo non modo pro hæresi, vel pro qualibet maiori culpa, sed etiam pro negligẽtia remouentur. In qui bus omnibus solicite notandum est, quòd sacramentum sacerdotalis promotionis præ ceteris omnibus magis accurate, & digne dandum, vel accipiendum est: quia nisi ita collatum fuerit, eo desines esse ratum, quo non fuerit rite perfectum. Cetera enim sacramenta vnicuique propter se dantur, & vnicuique ta lia sunt, quali corde, vel conscientia accipiuntur. Istud solum non propter se solum, sed propter alior datur: & ideo necesse est, vt vero corde, mundaque conscientia, quantum ad se sumatur, quantum ad alios vero, non solum sine omni culpa, sed etiam sine omni in-

famia propter scandalum fratrum: ad quorum vtilitatem, non solum vt præsint, sed etiam vt prosint, sacerdotium datur.

Vnde Hieronymus ad c 3. Michææ.

¶Simoniaci rei sunt infidelitatis eorum qui à se scandalizantur. C. XLIIII.

H I, quoscumque m de assectis suis ordinant, clericos, & vitam eorum in scandalum n populis exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.

Rectores enim qui ad hoc eliguntur, vt ceteris præsint, sicut præordinantur dignitate, sic præmimere debent sanctitate. Alioquin, cur ceteris præferuntur, qui nulla meritorum gratia à ceteris assumuntur? Hinc etiam Symmachus Laurentio Mediolanensi episcopo post sextam synodum Romanam.

¶Sicut honore, ita & scientia quisque præcellere debet. C. XLV.

V Ltissimus † o computandus est, nisi P præcellat scientia, & sanctitate, qui est honore præstantior.

7 *Patet ergo q illud Augustini (q sacramenta videlicet Christi per hæreticos ministrata sibi non carere effectu) non de omnibus intelligi generaliter, sed de sacramento baptismi.*

Vnde idem Augustinus ait tractat. 5. in Ioannem.

¶Baptismus siue per bonum, siue per malum ministretur, reiterari non debet. C. XLVI.

D Edit r baptismum Iudas, & non baptizatum est post Iudam: dedit s Ioannes t, & baptizatum est u post Ioannem, quia qui datus est à Iuda, baptismus Christi erat x, qui autem à Ioanne dat⁹ est, Ioannis erat. Non Iudam Ioanni, sed baptismum Christi, etiam per Iudæ man⁹ datum, baptismo Ioannis etiam per manus Ioannis dato recte præponimus. *& paulo post.* ¶ Quos baptizauit Ioannes, Ioannes baptizauit: quos autem baptizauit Iudas, Christus baptizauit. Sic ergo quos baptizauit e-

b Assecla dr assecutor, ab assequẽdo, eo qd se quatur aliquẽ lucri cã scdm Pap.

c Concord. rex. 11. l. fi qs ad se. cũ ibi not. C. ad l. Iul. d vi pu.

o *Vltissimus.*]ꝫ. di. 25. §. nunc autem.

p ¶ *Nisi præcellat.*] " "scientia sola id est, nisi habeat illam discretionẽ, quæ in prælato exigitur, etsi non eminentem, tamen sufficientem, ext. de elect. cum nobis olim. sufficit enim, quòd sit bonus d. 65. dist. cap. vlt.

d Grauitas & industria in plato. reperitur. §. e. c. fertur. ver. si Salomon. de hoc 8. q. 1. licet.

PATET ERGO. Hæc est 7. pars huius q. in qua dicitur quod sacramentum collatum in forma ecclesiæ à malo catholico tolerato, ratum est. Ioan. de Fan.

† *Vltissimi compar andus*] Orig.

2 §. c. ex catholica. & c. iustus.

q ¶ *Patet ergo.*] respicit illud capit. ex catholica. & cap. si iustus. Ioan.

D *edit.*] Casvs. In catechumeno baptizando non attenditur meritũ dantis, vt probatur exemplo Iudæ: quia quos baptizauit, non sunt postea baptizati: quia Christus eos baptizauit. sed bene baptizati à Ioanne sunt postea baptizati: quia Ioannis erat baptismus. Sic ergo quos baptizat ebri⁹, adulter, & homicida, Christus baptizat.

r ¶ *Dedit.*] quia baptismus collatus à Ioanne erat quoddam sacramentale, quo ab luebatur corpus exterius tãtum. de consec. di. 4. baptismꝰ. & valebat ad affuefactionẽ.

s ¶ *Dedit.*] in nomine Christi, vel in nomine patris, & filij, & spiritꝰ sancti: & ideo non fuit, &c. de consec. dist. 4. aliud.

t ¶ *Dedit Ioannes.*] in nomine venturi. &c. & ideo fuit Ioannis.

v ¶ *Et baptizatum est.*] j. de consec. dist. 4. non regenerabantur.

x ¶ *Baptismus Christi erat.*] i. quarto lib. sententiarum legitur. "Hic considerandũ est si baptizati sunt baptismo Christi à Ioanne baptizati: & qua forma verborum sit vsus Ioannes. Illi resp. qui baptizati sunt à Ioanne nescientes spiritum sanctum esse, ac spẽ ponentes in illius baptismo, postea baptizati sunt baptismo Christi. baptismus autem Ioannis tantum dabatur in nomine venturi. Vnde Hiero. super Io. Qui dicit se in Christũ credere, & non credit in spiritũ sanctum, nondum habet claros oculos. Vnde baptizati à Ioanne in nomine venturi, i. dñi nostri Iesu Christi: qui dixerunt, sed neq; si spiritus sanctus est audiuimus, iterũ baptizati sunt in noie Christi explicite. Illi vero q spẽ in baptismo Ioannis hẽbant, & patrẽ, & filiũ, & spiritũ sanctũ credebant: nõ fuerũt postea baptizati: sed impositio ne manuum ab Apostolis sup eos facta spiritũ sanctum receperũt, Alij vero qui non ita credebant, baptizati sunt baptismo Christi, vt dictum est. Vnde Hieron. Qui spiritum sanctum nescíebant cum baptismum à Ioanne acceperunt, iterum baptizati sunt, ne quis ex Iudęis vel gentilibus putaret aquam sine spiritu sancto sufficere ad salutem. De hoc etiam Ambrosius. Quidam negauerũt se scire spiritum sanctum cum baptizatos se dicerent baptismo Ioannis: quos tñ in aduentientis Iesu non in suo baptizauit nomine. Isti ergo qui nec in

"Baptizati à Ioanne an de buerunt rebaptizari baptismo Christi.

dillos casus ponit etiã hic Hug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec in Christi nomine, nec cum fide spiritus sancti baptizati fuerant, non poterant accipere baptismi sacramentum. Baptizati sunt igitur in nomine Christi, nec iteratum est in eis sacramentum, sed innouatum. "Sed quæritur, cum in baptismo Ioannis non conferretur remissio peccatorum, vt de conse. dist. 4. non regenerabantur. nec ad veritatē baptismi valeat fides alicuius, vel infidelitas officiat. de conse. dist. 4. quomodo. & seq. ca. cur reiteratur baptismus in quibusdam à Ioāne baptizatis, maxime cum per circūcisionē originale fuisset deletum, vt ext. de bap. maiores. §. caute. Nam si dicas baptismum Christi necessarium esse etiam circuncisis, concluditur ergo, quod in omnib. baptizatis à Ioanne necessarium est, siue bene crederent, siue male. Si autem dicas nō esse necessarium: quare ergo baptizati sunt baptismo Christi iam à Ioanne baptizati. cum iidem essent circuncisi? potest dici forte, quod ante passionem Christi nulli erat baptismus necessarius [a], sed tātum baptizati sunt ab Asi nōdū erat postolis ne putarent aperta. ext. aliqui baptismum fide bapt. maiores. Arc. ne spiritu sancto sufficere ad salutē, quod credo. Vel forte à baptismo Christi, id est, postquā Christus baptizatus fuit, omnib. baptismus fuit necessarius, siue Ioannis*, siue Christi: sed baptismus Christi tanquā à seipso ratus non indiget fidei adminiculo. secus in Ioannis baptismo, vnde bapti zati sunt quib. recta fides non affuit: quod locum habuit in baptismo Ioannis. Vide quod no. de conse. di. 4. ex quo.

a sc. quia ia nua paradi

Ephes. 5. *Vide B. Th. p. 3. qu. 38. p tota, & p ser tim ar. 6. Iac. 2.

1 Alg. l. 3. c. x

a *Ebrius.*]ita tamen, quōd sentiat quid faciat: quia intentio baptizati, & baptizantis exigitur [b], vt j. de cō fe. di. 4. solet. quia nemo dicit quod nō sen tit. ff. de sup. le. l. Labeo. & ita non est cōtrā. j. e. §. ecce.

Colos. 3. b Arg. cōtra de cōs. di. 3. baptismus. i fi. & c. non illud. Arch.

Sicut vrgeri.] Casvs. Donatista dicebat, quod hæreticus si baptizat, pecca ta dimittit: quod Augustinus negabat. Sed dicit Aug. ergo eadem ratione auarus, id est, simoniacus dimittit peccata, quod ipsi hæretici negabant, veruntamen si attendas vim meriti, neuter dimittit. sed si vim sacramenti attendas, vterque dimittit. Nam quo ad merita vtrumque membrorum mortuum est, & ad hoc, vt reuiuiscant, opo tet alterum ab hæresi, alterum vero ab auaritia separari. Seq. §. patet.

"Instructio respōdētis. c Instātiam gl. sing. secūdū Iaf. i l. vlt. in fi. C. fufficit assignare rationem. 28. q. 1. fic enim. Et dicit Aristoteles octa vñ lib. Gl. si milis i l. cre ditoris, d op. no. nun. vbi Alex. & Ial.

b ¶ *Dimittit peccatum.*]s. ea. remissionem.

c ¶ *Sic & ego.*] argu. "sufficere respondenti dare instantiam: alibi sufficit assignare rationem. 28. q. 1. fic enim. Et dicit Aristoteles octa uo Topicorum: optima instantiarum est dicere quare non sic. Similis i l. cre ordinabis argumentum. hæreticus iuste baptizat: ergo dimittit peccatum, q ego nego, & insto: auarus baptizat iuste, ergo dimittit peccatum, quod non concederent ipsi: sed dic instantiam nō valere, quia secundum suam opinionem cōcludit. fic 27. q. 1. nuptiarū.

briusᴬ [a], quos baptizauit homicida, quos baptizauit adulter, si baptisma Christi erat, Christus bap tizauit. *Ite paucis interiectis.* ¶ Quod sacramentum tam sanctum est, vt nec homicida ministrante polluatur.

A ¶ Ebrius.] *Addita sublata, & emendata sunt nonnulla in hoc capite ex originali, non tamen vox ista ob glossam. Legendum est enim*, ebriosus.

Idem de baptismo contra Donatistas, li. 4. cap. 4.

¶ De eodem. C. XLVII.

[a] Sicut vrgeri videor, cum mihi dicitur, ergo hæreticus dimittit [b] peccata? sic & ego [c] vrgeo, cum dico ergo qui cælestia mandata non seruat, auarus, raptor, fœnerator, inuidus, verbis, non factis sæculo renuncians dimittit peccata? si per vim sacramenti Dei, sicut & ille, ita & ille. Si per meritū suum, nec ille, nec ille. Illud enim sacramentum & in malis hominibus Christi esse cognoscitur. In corpore autem vnicæ [d] columbæ, incorruptæ, sanctæ, pudicæ, non habentis maculam, aut rugam, nec ille, nec ille inuenitur. [Vt si cuius [a] manus esset arida, verum quidē esset membrum, quamuis sine sanguine, & inefficax esset, & mortuum: sic & fides, cum sit vera, tamen sine operibus mortua est.] *item paulo post.* ¶ Sic ergo in hæresi baptizatus in nomine sanctæ Trinitatis, tamen non fit templum Dei, si ab hæresi non recesserit, quomodo neque in auaritia in eodem nomine baptizatus fit templum Dei, si ab auaritia non recedat, quæ est idolorum seruitus.

B ¶ Vt si cuius.] *Verba hæc vsque ad versicu.* Item. *in vulgatis beati Augustini codicibus eo loco non leguntur, neque apud ceteros collectores.*

8 *Ex his itaque verbis apparet baptisma, quod ab hæreticis tribuitur, virtute sua remissionem conferre peccatorum.*

Sed idem Augustinus econtra testatur libro sexto de baptismo contra Donatistas, c. 1. dicens,

¶ Baptisma Christi, etsi nulla peruersitate violetur, apud hæreticos tamen caret effectu. C. XLVIII.

d ¶ *Vnicæ columbæ.*] quæ complectitur tantum grana sine palea. 23. q. 4. recurrat. s. contra, remissionem. in gl. fi.

EX HIS. Hæc est 8. pars. q. in qua dicitur, quòd baptismus in forma ecclesiæ datus à quocumq; tenet, sed præcisus baptizatus non salvatur, sicut membrum præcisum à corpore non habet spiritum vitæ. Ioan. de Fan.

[a] Etiam [c] corde tardiores, quātum existimo, intelligunt baptismum Christi nulla peruersitate hominis, siue dantis, siue accipientis posse violari. Sed quia [f] aliud est sacramentum ab effectu sacramenti, cum eos, qui in ipsa vnitate ecclesiæ perdite viuunt, constet remissionem peccatorum nec dare, nec habere posse, quia non malignis, sed bonis filiis dictum est [Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei, si cui tenueritis, tenebuntur,] patet ergo hæreticos & tantum dare, vel accipere sacramentum baptismi, & non dare remissionem peccatorum.

A ¶ Sed quia aliud.] *Hinc vsque ad finem verbis beati Augustini in summam redactis sententia tamen manet incolumis. Integer locus habetur de consec. dist. 4. Quomodo. §. Non ob aliud.*

Idem in sermone 11. de verbis Domini, de blasphemia in spiritum sanctum.

¶ De eodem. C. XLIX.

[a] Orporalia [h] sacramenta, quę portāt, & celebrant etiam segregati ab vnitate corporis Christi, formam possunt exhibere pietatis [i]: Virtus vero pietatis inuisibilis, & spiritualis ita in eis non potest esse, quemadmodum sensus non sequitur hominis membrum, quando amputatur à corpore.

¶ In aliquot vetustis codicibus hoc & sequens caput sunt coniuncta superiori.

Item Ambrosius in libro de initiandis rudibus.

¶ De eodem. C. L.

[a] Non sanat baptismus [k] perfidorum, non mundat, sed polluit [a]: quia in diluuio [l] aquarū multarum ad Dominum non approximatur, quia, vt per Apostolum dicitur. [Quidquid non est ex fide [m], peccatum est:] & ipsis qui faciunt, & quibus faciūt, non solum non prodest, sed & ad iudicium est.

A ¶ Polluit.] *Hucusque Ambrosius. Sed Algerus libro tertio, cap. 1. referens hunc locum, addit vsque ad vers.* approximatur, *ac deinde ca. 13. citans etiam eumdem librum beati Ambrosij, adiungit reliqua huius capitis vsque ad finem.*

B ¶ *Pietatis.*]id est, sanctæ religionis & veritatis: sed ideo dicit, quia tunc est ibi pietas, cum & veritas, &c.

[a] Non *sanat.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd baptisma perfidorum non prodest. Et hoc probatur Apostoli auctoritate dicē tis, omne quòd non est ex fide, peccatum est: immo potius nocet assumentibus illud baptisma.

k ¶ *Baptismus.*] datus extra formam ecclesiæ, vt j. ead. §. fed notandum.

l ¶ *Qui in diluuio aquarum.*] "id est, multiplicatæ diuersarum sententiarum, vel sectarum [c], vel in diluuio tantum, quia solus baptismus non sufficit nisi & gratia detur.

m ¶ *Ex fide.*] id est, cum fide operante per dilectionem.

HI *qui.*]Casvs. Dicitur hic, quòd hi qui ab hæreticis baptizantur, per impositionem manus episcopi sunt confirmandi, vt sic gratiam spiritus sancti in ecclesia recipiant: baptisma tamen rei terari non debet, dicente Apostolo: Vnus Deus, &c.

a ¶ *Baptizati.*]nam tunc nihil acceperunt ab eis. 68. dist. §. hi vero.

b ¶ *Vnus.*] id est, incommutabilis.

c ¶ *Vna.*]id est, ab vno veniens.

d ¶ *Vnum.*] i. vnam habēs efficaciam in omnibus siue paruulis, siue adultis, nisi malitia suscipientis impediat, vel vnum, quia non iterandum.

e ¶ *Vt quod.*] s. sanctitatis virtute, gratiam remissionem peccatorum, exaudi tamen, vt dicit Gratianus. j. ea. §. nemo. Nam aliter constitutus in necessitate accipit. 32. dist. §. verum.

SED NOTANDVM. hęc est 9. pars q. in qua dicitur q; quidam hæretici nō baptizant in forma ecclesiæ, & talis baptismus iteratur. Alij hæretici dant in forma ecclesiæ, & talis non reiteratur. Io. de Fant.

Casvs. Soluit tunc Gratianus dicens, q; supradicta c. maxime ea. non sanat. intelligūtur de his qui non baptizati sunt in forma ecclesiæ, qui debent iterum baptizari. Et hoc probat per seq. cap.

f ¶ *Quorum.*]vt Arianī, qui dicunt filium non coæternum patri. 24. q. 3. c. quidam. vers. Ariani.

g ¶ *Personarum.*]"vt Sabelliani, qui dicunt eamdem personā esse patris, & filij, & spiritus sancti, vt 24. qu. 3. quidam. vers. Sabelliani.

h ¶ *Ecclesiæ.*] quæ necessaria est. 32. dist. §. verum. & j. eod. cap. detrahe.

SI *quis confugerit.*] Casvs. Statutum fuit in Nicæno concilio, vt baptizati à Paulianistis præter formam ecclesiæ, ad nos redeuntes debeant iterum baptizari, & eorum clerici, si alias fuerint inculpabiles, post baptisma apud nos ordinentur. si vero minus idonei inueniantur, repellantur.

i ¶ *Paulianistis.*] "qui dicebant Christum non fuisse semper, sed à Maria sumpsisse initium, vt j. 24. q. 3. quidam. §. Paulianistæ.

k ¶ *Cataphrygæ.*] Cataphrygæ dicunt spiritum sanctum paruulum hominem, &c. vt in præd. c. quidam. vers. Cataphrygæ. qui non baptizant in forma ecclesiæ. & sic soluuntur cōtraria. j. de conse. di. 4. qui bis. "sed hic non fuit facta iniuria sacramento, cum nullum præcesserit. ibi contra. Vel hoc intelligendum est per illud. Nam ibi dicitur, nisi necessitas, &c. Item cōtra. j. ea. si quis per ignorantiam. sed hoc de dispensatione, illud de rigore. Vel hic loquitur de iure: quia cum hic nullum fuit prius baptisma, nec ordo, vnde non fit hic iniuria alicui sacramento: sed tantum baptizantur, & ordinantur. nec tangit illud cap. hoc: quia ibi alius casus, scilicet quia ibi sunt duæ quæstiones secundum vnum casum.

l ¶ *Rursus.*] arg. "quòd non baptizatus nullum recipit ordinem. ex tra de presb. non bapt. c. si quis presbyter. j. eo. tit. si quis per ignorantiam. s. ead. cum Paulos.

m ¶ *Deponi.*]de facto [a]. vel deponi, id est, non admitti.

n ¶ *Aulianistæ.*]Isti non baptizabant in forma ecclesiæ: sed Nouatiani sic: sed rebaptizabant iam baptizatos. Sed illi qui ab eis in forma ecclesiæ sunt baptizati, si eis communicant in hæresi: tūc effectū sacramenti non recipiunt, quem nullus sine fide conseq; pt.

o ¶ *Alij.*]hic §. respicit §. 5. positum, sed notandum.

p ¶ *In patria.*]quia nemo propheta est acceptus in patria sua.

q ¶ *Non poterat.*]id est, nolebat: vel quia potentiæ suæ non congruebat. arg. 32. q. 5. si Paulus. quia ipsi erant increduli. Sed nonne poterat facere ne essent increduli, & ita facere miracula? nam dicit regula iuris, q; qui potest facere, vt possit, dicitur posse, vt ff. de reg. iu. qui potest. sed lex illa intelligitur de eo qui tenetur ex necessitate, & adstrictus est ad aliquid faciendum.

Detrahe verbū.] Casvs. Ostenditur hic, quòd si verbum Euangelicū sub forma debita apponatur ad aquam, ipsa fit sacramentū: in qua tanta virtus est, vt corpus tangat, & corabluat: nō tamen quia verbum dicitur, sed quia fides adhibetur. Seq. §. patet.

r ¶ *Detrahe.*] "id est, "si aliquis immergat aliquem, & non proferat verba, non baptizat: quia nec solum ibi elementum, nec sola verba ad hoc sufficiunt. Vel aliter, quidam baptizant tantum in nomine patris & spiritus sancti, & tunc expone, detrahe verbum, id est filium: quid est aqua ni si aqua? quasi dicat, nō est ibi baptismus, de conse. dist. 4. in fynodo. Vel aliter, detrahe verbū ab aqua, id est formam, & non erit sacramentum baptismi. "Et no. quòd Gandulphus dixit, q; ipsa aqua fit sacramentum, scilicet ipsum elementum, argum. de conse. dist. 2. c. sacrificium. vnde si asinus bibat aquam illam, bibit sacramentum: sicut de mure diximus. de consecr. dist. 2. qui bene non custodiunt. Alij dicunt, quòd impossibile est, quòd asinus bibat sacramentum. "nam dicunt, q; aqua illa in eodem instanti incipit & desinit esse sacramētum, scilicet in vltima prolatione ipsius formæ, Baptizo te in nomine patris, &c. vt not. de consecr. dist. 4. c. 1. sed per alias orationes, quæ primo funduntur super ipsam aquam, non fit aqua sacramentum, & hoc ita verum est secundum eos, quòd si in eo instanti quo forma finitur, & aqua fit sacramentum, puer non esset in aqua, puta ante quàm dixisset, & spiritus sancti, lenasset eum de aqua: nō esset baptizatus. Nec est mirum si incipiat & desinat esse in eodem instanti, cum sit idem etiam in aliis casibus secundum legem. nam si quid mihi debetur sub conditione, & illud accepero, tuli ante existentiam conditionis: si post existat conditio, eodem instanti inci pit & desinit esse debitum. ff. de accept. l. antep. & l. quod in diem. vt dicit lex. Sed fallum est quod lex dicit: quia intelligitur olim libe ratus, vt ff. de sol. sub conditione debitor. Melius potest poni exemplum in seruo dato vxori à viro, vt eum manumittat. nam in eodem instanti incipit & desinit habere dominium. ff. de do. inter vi. & vx. quod autem. §. vlt. arg. hic in fi. contra: quia alius est sonus, &c. sed quod dicit, quòd virtus permanet, non intellige in aqua, sed in puero. Item arg. cōtra. ff. de vsufr. Titio morietur. Item aliud exemplum potest poni vbi quis simul incipit & desinit esse debitor, vt ff. ad Velleia. debitrix. Quidam autem intelligunt aliter illam litteram.

s ¶ *Verbum.*]nam verba necessaria sunt. arg. in l. 1. ff. de ver. ob.

t ¶ *Et fit sacramentum.*] i. sacramentum fit ibi ex forma verborum & aquæ: quod est baptismus. "Sed quæritur si in littore maris baptizetur quis, an tota aqua consecretur, an non? Dicendum est, q; illa in tantum quæ puerum tangit. arg. ff. de relig. l. 2. §. Cellus. nam ibi dicitur, q; sola terra, quæ tangit corpus hominis, est religiosa. Vel potest dici, q; etiam illa quæ istam tangit, vt ff. de rei ven. quæ religiosis. sed exaudi per canonem. 11. q. 3. quoniam multos. quia excommunicatos

"Error Sabellianorū.

"Error Pauli anistarum.

"Baptismo non fiat iniuria per reiterationem

"Ordinari nequit qui baptizatus non est.

"Diluuium aquarum.

"Baptismus in maris lit tore factus non consecrat totum mare.

"Aqua baptismi, an ipsa sit sacrm.

"Idem inci pit & desinit in eodē instanti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

municatio non transit in tertiam personam: sic nec religio.

a ¶ *Faciente.*] id est, in forma Euangelij: in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.

b ¶ *Creditur.*] §. ead. sicut. Videtur ergo, quòd mutus possit baptizare: quia matrimonium potest contrahere, maxime si tres personas pót exprimere, quod concedo si est mutaster: aliter si loqui nó potest, non baptizabit [a], & quod dicitur, sed quia creditur, hoc ad suscipientem refertur: quia non exigitur fides conferentis, sed suscipientis. de consecr. dist. 4, tunc valere. ab ipso enim dante sola intentio requiritur, vt dixi §. ead. sicut.

a Adde idé esse i surda stro. fac. gl. in fi. in l. fi. ff. de leg. tu.

c ¶ *Sonus.*] est sonus vocalis, & est sonus mentalis.

d ¶ *Aliud.*] i. efficacia à Deo sibi collata. j. de consec. dist. 4. c. solet. & c. quamuis. & c. ecclesia paradiso.

Alg. l. 3. c. 42.

e ¶ *Cumulari.*] ad cumulum supplicij. 32. q. 7. vsque adeo.

Vnitas]ori.

Exod. 7.

Act. 9. & 8.

Luc. 10.

TEneamus.] Casvs. Dicitur hic, quod extra vnitatem ecclesiæ non prosunt dona etiam miraculosa. & hoc probatur exemplo populi Israel, & magorum Pharaonis, qui fecerunt miracula, & tamen damnati sunt: sed populus non fecit miracula, & tamen saluabatur, vt quidam Christiani in nouo testamento saluantur, licet miracula non fecerint, sed Simon Magus, qui damnatus fuit, miracula fecit. Seq. c. patet.

f ¶ *Teneamus.*] Probat baptismum posse cõferri à malis, & ipsi possunt miracula facere. j. ead. prophetauit.

g ¶ *Nihil est.*] quo ad vitam æternam.

h ¶ *Magi.*] Ioannes & Mambres. " isti magi. f. Ioannes & Mambres tria fecerunt miracula, virgas in serpétes conuertentis, & aquam i sanguinem, & fecerunt aquam ranis ebullire. Sed Cyniphes [b] non potuerunt educere vt Moyses. vnde dixerunt [c], Digitus Dei est hic. & ita defecerunt in quarto miraculo, f. in tertia plaga, [b] quia primum non fuit plaga. & ideo quandoque dicuntur defecisse in tertio miraculo, quia in tertia plaga. 26. q. 5. c. nec mirum.

a 5. e. c. hi q. c Ioannes & Mábres magi, tria fecerunt mira cula. Ephes. 4.

b 37. di. c. legimus. §. hinc etiam. c Exod. 8. d 26. q. 5. nec mirum. ver. nec ideo.

i ¶ *Hanc.*] Hoc c, est pars illius c. 5. ead. hi qui. & repetit hic finem illius cap. vt exponat in §. sequenti.

NEMO. Hæc est x. pars quæst. in qua dicitur quòd baptismus potest dari à quocunque. & hoc vsque ad §. hoc ergo. Io. de Sant. Casvs. Supra in quibusdam c. dictum est q. baptizati ab hæreticis consequuntur effectum baptismatis, & remissionem, vt §. c. si iustus fuerit. & in c. sequentib. postea dictum est in quibusdam c. contrarium. vt in c. etiam. & seq. Nunc Gratianus soluit hanc contrarietatem, dicens q. illi qui ignoranter vel in necessitate & in forma ecclesiæ recipiunt baptisma ab hæreticis, cõsequuntur remissionem, alias non. & hæc est bona solutio & vera quæ probatur per seq. c.

e Arg. l. ea. q. quidam. in prin.

k ¶ *Nemo.*] Arg. ad quæst. de iquisore, vtrum per eum possit præsentari clericus in ecclesia, & si per hæreticum sententia iusta detur c. de consec. dist. 2. & dixit Dominus. Io. quorum vtrumque falsum est, tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente [a] verbo? non quia dicitur: sed quia creditur [b]. Nam & in ipso verbo aliud est sonus [c] transiens, aliud [d] virtus manens.

De his etiam, qui in hæresi, vel schismate baptizantur, scribit Augustin. lib. de fide ad Petrum diaconum, c. 36. dicens.

¶ Extra ecclesiam baptizati perniciem sibi cumulant, si ad ecclesiam non redierint. C. LV.

1 FIrmissime tene, & nullatenus dubites extra ecclesiam baptizatis, si ad ecclesiam non redierint, baptismo cumulari [e] perniciem. Tantum enim valet ecclesiasticę societatis communio [f] ad salutem, vt baptismo non saluetur, cui non ibi datur, vbi oportet, vt detur.

Idem tractatu 13. ad c. 3. Ioannis.

¶ Infirma sunt dona, quæ præter vnitatem ecclesiæ habentur. C. LVI.

TEneamus [f] fratres mei vnitatem. Præter vnitatem, & qui facit miracula, nihil est [g]. In vnitate enim erat populus Israel, & nõ faciebat miracula: præter vnitatem erant magi [h] Pharaonis, & faciebant similia Moysi. Populus Israel, vt dixi, non faciebat miracula. Qui erant salui apud Deum, qui faciebant, an qui non faciebant? Petrus Apostolus resuscitauit mortuum. Simon magus fecit multa. Erant ibi multi Christiani, qui non poterant facere, nec quod faciebat Petrus, nec quod faciebat Simon. Sed vnde gaudebant? quia nomina eorum erant scripta in cœlo.

Item Leo ad Nicetam episcopum, epist. 77. al. 79. c. 7.

¶ Baptisma semel traditum non est reiterandum. C. LVII.

2 HAnc [i] regulam, vt scitis, seruandam omnibus ecclesiis prædicamus, vt lauacrum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo [vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma.] Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est: sed, vt diximus, sola sanctificatio sancti spiritus inuocanda est, vt quod ab hæreticis nemo accipit, à catholicis sacerdotibus consequatur.

10 Nemo [k], *In hæresi, vel schismate constitutus intelligendus est. Ceterum si cum fidei integritate, & animi puritate de manu hæreticorum in forma [l] ecclesiæ aliquis baptisma acceperit, tunc impletur illud Augustini* [" *per lapideum [m] canalem aqua transit ad areolas*] *& iterum* [*spiritualis virtus sacramenti, &c.*]

Idem sermone 11. de verbis Domini, de blasphemia in spiritum sanctum.

¶ Etiam per malos boni colliguntur. C. LVIII.

4 SPiritus sanctus in sancta ecclesia, etiam isto tempore, quo velut granum † cum palea trituratur, sic operatur, vt nullius veram confessionem aspernetur, nullius simulatione fallatur [n], atque ita reprobos [o] fugiat, vt etiam per eorum ministerium probos [p] colligat.

Ecce quando † ab hæreticis baptisma cum sua virtute accipitur: cuius tam necessaria administratio est, vt nec etiam à pagano [q] datum possit retractari. Vnde in ecclesiastica historia legitur [s], q. Alexander episcopus Alexandriæ, cum Petri martyris solennia celebraret, post expleta Missarum sacramenta vidit super aram maris puerorum ludum imitantium, vt fieri solet, episcopum, & gerentium ea, quę in ecclesia geri mos est. Mox eos ad se perduci iubet: & quid egissent, percunctatur. Illi rei ordinem pandunt: baptizatos à se esse quosdam catechumenos confitentur per Athanasium [s] puerum, qui illis fuerat episcopus simulatus. Vbi ex responsis eorum vidit secundum religionis nostræ ritum cuncta constare: statuit, illis quibus, integris interrogationibus [t], & responsionibus aqua fuerat infusa, iterari baptismum [u] non debere [x], sed adimpleri [y] ea, quæ [z] sacerdotibus mos est.

Hinc etiam Isidorus ait.

¶ De his, qui per ignorãtiam ordinantur, antequam baptizentur. C. LIX.

6 SI quis [a] per ignorãtiam ordinatur, antequam baptizetur, [v ¶ *Baptismum.*] " arg. nõ iterari sacramentũ, licet nõ sit perfectum. [x ¶ *Non debere.*] Argu. simulationem alicui præiudicare §. §. dist. 27. quod interrogasti. j. 22. q. 5. ecce. j. de consec. dist. 4. solet quæri [h], con tra. j. ead. 22. q. 2. quod ait. ff. de act. & obl. obligationum.

y ¶ *Sed adimpleri.*] Arg. 23. dist. quorumdam. 7. q. 1. nihil.

z ¶ *Ea quæ.*] Scilicet vt in vertice & pectore & in scapulis vngantur. extra de sac. non iter. c. 1. in fi. Ioan.

Si quis.] Casvs. Aliquis ante quàm baptizaretur fuit ordinatus in presbyterũ, & ante baptisma multos baptizauit. Modo quæritur vtrum baptizati ab eo debeant iterum baptizari, & an debeat ipse à promotione repelli: Et respondet Romanus Pontifex q. non debent iterum baptizari: sed de ordinatione non respondet. Et legitur littera interrogatiue vsque ibi, Sed Romanus Pontifex.

a ¶ *Si quis.*] Quidam ponunt ita casum istum. Duæ quæst. fiunt hic Isidoro. Prima, vtrum baptizati ab ordinato ante baptisma sint rebaptizandi? Secunda, vtrum ipse debeat ordinari [1]? Ad primam q. respondet ab illo loco, Sed Romanus. Secundæ quæst. non respondet: sed potest decidi per c. §. ea. si quis cõsugerit. & secundum hoc legitur

legitur totum sub interrogatione vsque ad illud, sed Romanus. Sed supplebis secundum hoc in littera, vlterius non ordinetur: sed, id est, quia, &c. Et ita respondet vni quæstioni, nõ alij. arg. ext. de præsump. nonne. inst. de inut. stip. §. quoties. C. de diu. rescr. l. 1. & hoc verum est, cum sint connexæ. alij legunt c. plane. & dicunt q. baptizati ab eo debent rebaptizari. Sed male dicunt, vnde illud, sed Romanus, est correctiuũ. & ipse vlterius non ordinetur. & hoc corrigitur §. ea. si quis confugerit. Vel hic loquitur de rigore secundum Isidorum, secundum casum quem ponit Isid. secundum falsam quorumdam opinionem, q. scilicet tales debent rebaptizari. vnde corrigit se statim ibi, sed Romanus. q. d. ita alij dicũt, sed Romanus, &c.

a ¶ *Non ordinetur.*] de rigore, aliàs sec[a]. ext. de cle. non or. mi. c. 1. b ¶ *Paganus.*] §. dil. 32. §. verum. j. de consec. dist. 4. quos à paganis contra, sed ibi præter formam ecclesię fuerunt baptizati: hic autem de eo baptismo agitur, quod in forma ecclesiæ traditur.

QVOD AVTEM. Casvs. Dictum est §. q. sacramentum baptismi sumptũ ab hæretico in necessitate vel ignoranter, valet, cetera vero sacramenta ab eis ministrari nõ possunt, & si fiant ab eis, inania sunt, & intelliguntur sequentia ca. de sacramentis hæreticorum in quibus forma ecclesiæ prætermittitur, vel quando recipiuntur ab eis præter necessitatem & scienter.

c ¶ *Non possint.*] cum effectu gratiæ. no. facti gratiam nocere. Item no. nõ quod quis faciat, sed cuius auctoritate quid faciat, considerandum.

Sic *populus.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd oblationes hæreticorum vel vota, si ue pro pace, siue pro peccatis fiant, item sacrificia, ieiunia, & eleemosynæ, & castitas eorum, omnia sunt contaminata in conspectu Dei. Sequentia c. vsque ad c. fi quis inquit. plana sunt: quia de eadem materia loquuntur, & idem repetunt, & per te videbis.

d ¶ *Sic populus.*] Sic, consecutiuum est, & hæc sequentia cap. loquuntur quando fortè non. scienter præter necessitatẽ sacramen ta recipiuntur.

e ¶ *Vel vota.*] generale est, & postea subdiuidit per partes.

f ¶ *Vel pro salute.*] pro salute, & pro peccato dicit, quasi sint nomina sacrificiorum [a]: quorum vnum ad salutem conferuandam, alterum ad peccata purganda offerebatur: quidam codices non habent se-

1 Ext. c. 1. de psb. fi ba. li. 6. cap. c. 93. Bur. l. 4. c. 74 Iuo part. 1. c. 268. Pan. l. 1. c. 96.

2 Alg. l. 3. c. 2 Deusd. p. ma l. 2. c. 2 Anf. l. 9. c. 49.

[1] antea lectura recipiuntur.

[a] *Sacrificium.*] Sequebatur, & omnes, quos prius baptizauit: *quæ sunt expuncta, quia non habentur in d. c. 1. de presbyt. non bap. neque in c. ventens. eod. tit. vbi referuntur, licet habeantur in aliis locis indicatis.*

Quòd autem cetera sacramenta ab hæreticis ministrari non possint [c], *testatur Hieronymus in Aggæum prophetam, c. 2.*

¶ Non placent Deo quæ ab hæreticis offeruntur. C. LXI.

SIc † populus [a] *d* iste hæreticorum omnium est in conspectu meo, dicit Dominus, omne quod fecerint, quod mihi obtulerint, vel [b] vota [e], vel pro salute [f], vel pacifica [g], vel pro peccato, vel pro delicto, vel in holocaustũ [h], siue eleemosynas, siue ieiunia, siue victus continentiam, & corporis castitatem, contaminata erunt in conspectu meo [i]. Quamuis enim sancta videantur specie [k] sui, quæ offeruntur à talibus: tamen, quia tacta sunt ab eo, qui pollutus in anima est, omnia polluentur.

a ¶ Sic populus.] *In originali legitur*, sic populus iste, & sic gens ista, Iudeorum videlicet, atque gentilium, & hæreticorum omnium, &c.

b ¶ Vota.] *Ibidem habetur*, vel vota pro salute: *sed ob gloſſam non est mutatum.*

Item in Amos prophetam, c. 5.

¶ De eodem. C. LXII.

2 ODit Deus sacrificia hæreticorum, & à se proiicit: & quotiescumque sub † nomine Domini fuerint congregati, detestatur fœtorem eorum, & claudit nares [l] suas.

Idem in Oseæ, c. 6.

¶ De eodem. C. LXIII.

ILli offerũt panem sacrilegum, & dant eleemosynas, & sectari videntur humilitatem. Quæ ego, si vere [m] fiant, holocausta interpretor. Cum autem scientiam Dei reliquerint: frustra truncato [n] capite fidei, cetera membra habere se iactant.

Idem in epistolam ad Gal. c. 1.

¶ Sine fide, & charitate nec Euangelium habetur, nec prosunt aliqua bona. C. LXIIII.

MArcion [o], & Basilides [p], & ceteræ hæreticorum pestes non habẽt Dei Euangelium: quia non habent spiritum sanctum, sine quo humanum [q] fit Euangelium, quod docetur. Nec putemus in verbis [r] scripturarum esse Euangelium, sed in sensu [s]: non in superficie, sed in medulla: non in sermonum foliis, sed in radice rationis.

Idem ad c. 5. eiusdem epistolæ.

¶ De eodem. C. LXV.

VIde quantum bonũ sit charitatis. Si ita martyrium fecerimus †, vt nostras velimus ab hominibus reliquias honorari: si opinionem vulgi sectantes, intrepidi, sanguinem fuderimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatem propriam dederimus: huic operi [t] non tam præmium, quàm pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta sunt, quàm corona [u] victoriæ.

Item ex concilio Laodicensi, c. 32.

¶ Hæreticorum benedictio, maledictio est. C. LXVI.

3 NOn oportet hæreticorum benedictiones [x] accipere: quoniam magis sunt maledictiones, quàm benedictiones.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 70. [4]

¶ Neque cum hæreticis, neque cum schismaticis licet orare. C. LXVII.

NOn liceat clericis, vel laicis ab hæreticis culogias accipere: quia maledictiones sunt magis, quàm benedictiones: neque liceat aut cum hæreticis, aut cum schismaticis [y] orare.

Item Leo ad Anatolium Constantinopolitanum episcopum, epist. 48. c. 2.

¶ Extra ecclesiam non sunt vera sacrificia. C. LXVIII.

idioris videntur benedictiones, vel benedictionum abusiones.

[y] *Non liceat.*] ¶ *schismaticis.*] j. de consec. dist. 1. episcopus nullum. contra. Sol. illud antiquitus [b], illud de consuetudine ecclesiæ roboratum. H.

i ¶ *In conspectu meo.*] Ecclesiastica enim dignitas non facit eum Christianum, vt j. 2. q. 7. nõ omnes episcopi.

k ¶ *Specie sui.*] quantum ad superficiem.

l *Dit.*] ¶ *Et claudit nares.*] humana loquitur simili tudine, vt 24. q. 1. odi.

m *Lis.*] ¶ *Vere.*] i. ex charitate & fide. de pe. di. 4. c. pe. & vl.

n ¶ *Truncato capite.*] " i. fide, quæ est fundamentum omnium bonorum. §. ead. cum oĩm bonor. Paulus.

o MArcion.] iste Marcion dixit duo esse principia, vnũ superiorum, aliud inferiorum. 24. q. 3. quędam. versic. & Marcionistæ.

p ¶ *Basilides.*] " iste negauit Christũ fuisse passum, vt 24. q. 3. c. quidam.

q ¶ *Humanum.*] id est, non diuinum, non conferens gratiam.

r ¶ *In verbis.*] Argum. " verba rebus, nõ res verbis deseruire. præfertur enim intentio verbis. arg. 13. q. 1. §. 2. ver. verba. arg. 38. dist. sedulo. arg. 22. q. 5. humanæ. & q. 2. ne quis. arg. 23. q. 1. paratus. & q. 8. occidit. arg. 29. distinct. regulæ.

s ¶ *Sed in sensu.*] arg. 11. q. 3. antecessor. & c. quod prędecessor. argum. ff. de leg. & senatusc. scire leges. argu. extr. de ver. sig. propterea. & c. intelligentia. arg. 22. q. 2. is qui.

t ¶ *Opert.*] Arg. q. dare eleemosynam ad vanam gloriam sit peccatum. arg. 23. q. 1. militare. 24. q. 1. odi.

u ¶ *Quam coronæ.*] §. dist. 90. neque. in fi. & ca. fi quis autem. j. de pœ. di. 3. §. pe. contra. ibi dicit Augu. " quis non habens charitatem patitur martyrium, & si non prodest ei ad vitam æternam, prodest tamen ei ad minus suppliciũ subeundum. Sol. ibi agit de illis qui bono zelo, etsi non secundũ conscientiam martyrium subeunt: hic de illis qui arrogãter, vt hic innuitur. Ioan.

x *Non oportet.*] ¶ *Benedictiones.*] j. sacramenta, vel dogmata, vel hoc dicit ironice, benedictiones, i. dignitates & prędicationes. quę idè dicuntur, quia non habent spiritum sanctum, sine quo humanum fit Euangelium, quod docetur. Nec putemus in verbis scripturarum esse Euangelium, sed in sensu: non in superficie, sed in medulla: non in sermonum foliis, sed in radice rationis.

Idem ad c. 5. eiusdem epistolæ.

¶ De eodem. C. LXV.

VIde quantum bonũ sit charitatis. Si ita martyrium fecerimus †, vt nostras velimus ab hominibus reliquias honorari: si opinionem vulgi sectantes, intrepidi, sanguinem fuderimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatem propriam dederimus: huic operi [t] non tam præmium, quàm pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta sunt, quàm corona [u] victoriæ.

Item ex concilio Laodicensi, c. 32.

¶ Hæreticorum benedictio, maledictio est. C. LXVI.

3 NOn oportet hæreticorum benedictiones [x] accipere: quoniam magis sunt maledictiones, quàm benedictiones.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 70. [4]

¶ Neque cum hæreticis, neque cum schismaticis licet orare. C. LXVII.

NOn liceat clericis, vel laicis ab hæreticis culogias accipere: quia maledictiones sunt magis, quàm benedictiones: neque liceat aut cum hæreticis, aut cum schismaticis [y] orare.

Item Leo ad Anatolium Constantinopolitanum episcopum, epist. 48. c. 2.

¶ Extra ecclesiam non sunt vera sacrificia. C. LXVIII.

idioris videntur benedictiones, vel benedictionum abusiones.

[y] *Non liceat.*] ¶ *schismaticis.*] j. de consec. dist. 1. episcopus nullum. contra. Sol. illud antiquitus [b], illud de consuetudine ecclesiæ roboratum. H.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Nec vera.*] quantum ad habendum rem sacramenti, & licitam executionem.
b ¶ *in nostre proprietate.*] id est, vera fide incarnationis, qua credimus Christianos Deo reconciliari nascendo, moriendo & resurgendo, &c. 23. dist. qui episcopus.

1 Lanfran. in l. de Eucha ristia. Alg. l. 1. c. 10. Iuo p. 2. c. 9.

ADDITO. Vel in sua propria natura humana. q. d. non sunt rata & vera quo ad effectū executionis, vel gratiæ & salutis. sine fide mediatoris, i. nisi credatur Christus verus Deus: & nos reconciliasse patri. sine hac fide nil valet offerentibus quo ad vitam & salutem, & similiter sumentibus. Per.

2 Ansel. l. 9. c. 40.

c *Manifestum est per crudelissimam.* Ioi. Arianam.
d ¶ *Eximitum.*] vt 24. q. 3. resecandæ.
e ¶ *Intercepta.*] i. prorsus quo ad effectum[a] consumpta. & ita dicit Ouidius in sexto metamorph. in fabula ranarum:

† *al. vasaniam.*

Colla intercepta vidēntur.

a i. salutē. f. ministrorū & susc. pientium. Arc.

3 l. j. epist. 6. ad Magnū, vbi declarat Jocū Pauli ad Tit. 3. 4. sent. di. 25

SI quis.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima dicit Cyprianus, q. si quis sequitur hæresim iam dānatam, seipsum damnare videtur, nec cum eo cibum vel potum sumere debemus: sicut testatur Apostolus, & hoc etiam probatur per historiam de Abdo[b] propheta. In secunda dicitur q. sacramenta nō sunt ab eis recipienda: quia falsa sunt, cum nec cibus temporalis sit cū eis sumendus: & q. falsa sint, multipliciter probat. In tertia parte dicit, q. quicumque eos defendūt, punientur, & nō solum duces & auctores, sed etiam participes. Et hoc probatur auctoritate Mosi, & Oseæ prophetæ. Secunda pars incipit ibi, *An debet.* Tertia ibi, *Quare qui.* Ioan. etiam posuit in suo apparatu casum, & eum videbis.

b idē ad Iubaianum.

CASVS. Intendit Cyprianus probare, q. non debemus vti sacramentis hæreticorum. Primo auctoritate Apostoli, q. cibum corporalem prohibet cum eis sumi. Secūdo auctoritate Domini, qui prohibuit Abdon prophetā cū eis cibum sumere. Tertio, quia hæretici more simię imaginem tantum habēt sacramentorū, sed nō habent vera sacramenta. Quarto, quia si mali qui sunt in ecclesia, post trinam monitionē comparantur ethnicis & publicanis, vt cum eis non sumamus cibum, multo

c Vel dic dā fortius ipsi hæretici præcisi. Quinto, quia non tm ipsi puniuntur, natus est. i. sed etiam eis fauentes, & eorum sacramentis vtentes. Sexto auctoipse fecit vīā titate Oseæ prophetę dicentis, sacrificia eorum esse panem luctus. merito dā- f ¶ *Exierit.*] id est, egerit, propter quod meretur exire & damnari. ar natus est. si. gum. 24. q. 3. si quis non recto.

11. q. 3. pla- g ¶ *A semetipso.*] id est, ad suum effectum, siue factum cadendo in cuit vniuer hæresim iam damnatam, vt j. 4. q. 5. c. 1. j. 24. q. 1. c. 1. 2. & 3.

fo, &c. & c. h ¶ *Damnatus est.*] id est, ipse mecit se in excommunicationem[c]. 7. 50
ipse ligan- quæst. 1. demique.
di. Arch.

1 ¶ *Ad Hieroboam.*] historia. Legitur 3. lib. Reg. quòd cum cum Abdo

IN ecclesia Dei, quæ corpus Christi est, aliter nec rata sunt sacerdotia, nec vera[a] sacrificia, ni si in nostræ proprietate[b] naturæ ver[9] nos Pōtifex recōciliet, verus immaculati agni sanguis emūdet.

Idem Leoni Augusto, epist. 73.

¶ Impiorum manibus diuina sacramenta se subducunt. C. LXIX.

MAnifestum est per crudelissimam[c], insanissimamq; sæuitiam † in Alexandrina sede omne cælestium sacramentorum lumen extinctum[d]. Intercepta[e] est sacrificij oblatio: defecit chrismatis sanctificatio: & parricidalibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria.

Item beatus martyr Cyprianus in epistola contra hæreticos [3].

¶ Sacramenta extra ecclesiam ministrari possunt, salutem vero conferre non possunt. C. LXX.

SI quis, inquit, de ecclesia hæretica præsumptione, exierit[f], à semetipso[g] dānatus est[h]. Cum huiusmodi, secundū Apostolum, nec cibum quidem sumere debemus. [4] Declaratur hoc in libro regnorum, vbi cum homo Dei ad Hieroboam [i] missus esset, qui ei peccata sua exprobraret, atque vltionem futuram prædiceret: panem quoque apud illum † edere, & aquam bibere vetaretur. Quod cum non custodisset, diuina sententia inde rediens, morsu Leonis in itinere interiit. ¶ [5] Et audet quisquam dicere aquam baptismi salutarem, & gratiam cælestem communem cum hæreticis † esse posse, cum quibus nec terrestris cibus, nec sæcularis potus debet esse communis? Constat autem oleum, vnde baptizati vnguntur, sanctificari, & Eucharistiam fieri apud illos omnino non posse[k], vbi spes nulla est, & fides falsa, vbi omnia per mēdacium [l] geruntur. [6] Nam hæreticus † similarum more, quę cum homines non sint, humana tamen imitantur, vult ecclesiæ catholicę auctoritatem sibi, & veritatem vēdicare, quando ipse in ecclesia non sit. [7] Benedicit à Deo maledictus, vitam pollicetur mortuus: Deum inuocat blasphemus, sacerdotium administrat profanus, ponit altare sacrilegus. [8] Ad hæc omnia accedit & illud malum, vt antistes diaboli audeat Eucharistiam facere, quando nec sanctificari oblatio illic possit, vbi spiritus sanctus non sit, nec cuiquam Dominus per eius orationes, & preces prosit, qui Dominum ipse violauit. [9] Si enim qui ecclesiam contemnunt & ethnici, & publicani habentur, multo magis vtiq; rebelles, & hostes, falsa altaria, & illicita sacerdotia, & sacrificia sacrilega, & nomina adulterata fingentēs inter ethnicos, & publicanos necesse est computētur: quos omnes constat à charitate, atque ab vnitate ecclesiæ recessisse.

[10] Ergo omnia quæcumque faciunt hæretici, carnalia sunt, & inania, & falsa, ita vt nihil eorum, quæ illi gesserint, à nobis probari debeat. Non statim [m] suscipienda sunt, & assumenda, quæ iactantur in Christi nomine, sed quæ geruntur in Christi veritate. Quomodo enim perficere quæ agunt, aut impetrare aliquid illicitis conatibus de Deo possunt, qui cōtra Deum, quod eis non licet, moliuntur?

¶ [11] Quare, q. hæreticis †, & schismaticis patrocinantur, censura [A] diuina in eorum probantur facinore, & pœnis nō solum duces, & auctores, sed etiam participes destinari, nisi se à cōmunione malorum separauerint [n], præcipiente per Moysem Domino, ac dicente [Separamini à tabernaculis hominum istorum durissimorum, & nolite tangere ab † omnibus, quæ sunt eis, ne simul pereatis in peccato eorum.] Et quod comminatus per Moysem [o] Dominus fuepropheta mitteretur ad Hieroboam, vt eū de idololatria redargueret, dictū est ei ne comederet, vel biberet in Samaria, cumq; negotio finito reuerteretur, decepit eum propheta, & in Bethel induxit eum, vt secū comederet: cumq; comedisset, locutus est ei prophetа in spiritu dicēs, q. a cōtra verbū Dei in loco prohibito comedisti, & bibisti, non inferetur cadauer tuū in sepulchra patrū tuorū. cū ergo sedens super asinum rediret, inuasit eum leo, & interfecit.

7 Ex cōcilio eodē loco.

i ¶ *Ad Hieroboam.*] vt 7. q. 1. dehinq;. qui fecerat duo idola, & vnū posuerat in Bethel, aliud in Dan.

k ¶ *Non posse.*] " quia scilicet effectū[8], vel res sacramēti si est apud illos: sed nec veritas sacramēti secūdū Cyprianū, vt j. de cōsec. di. 4. quo. 3. di. 32. §. verum. Sed cōtra eū est. j. ea. q. c. per Esaiam. §. dist. 19. secundum.

8 Ex epist. 7. l. 1. ad Epictetum. "Sacramentum non est apud infideles & hæreticos.

l ¶ *Per mendacium.*] hic errauit Cyprian. prout dicit Aug. & eū corrigit. 32. di. §. verū. j. de cōse. dist. 4. quo.

9 Ex eadem epistola ad Magnum.

Quidā tñ volūt eum hic excusare: q. a intelexit hoc de hæreticis, q. formā ecclesiæ nō tenēt: vel hoc verbum vbi ofa p mēdacium. & c. eum excusat. arg. de cōse. di. 4. solet q̄ri. Vel hoc dixit contra hæreticos quos semp insequebatur, sicut & Pelagius. 24. q. 1. schisma. & fuit ibi excessus veritatis. arg. de cōse. dist. 2. ego Berēgarius. Magis tamen credo Augu. qui dicit eum errasse.

m ¶ *Non statim.*] Arg. "quòd nō omni verbo doctrinæ credendum est. j. 24. q. 1. adūocauit. 3. dist. 19. secundum. arg. contra. 3. 50. dist. si quis præpostera. j. 23. q. 4. ille. & q. 5. miles. & q. 1. qd culpatur. 8. q. 1. scien-dum. ar. 11. q. 3. si quis eps. & cap. non semper, & ca. si dominus. arg. H. " Hic est arg. cōtra sigilla, quæ non statim debent recipi. arg. extra de prob. c. cū 3. nam litteræ apostolicæ sunt. ff. de pro cur. si procuratorem. ff. quòd cuiusque vni. item eorum. §. quòd si actor. non tamen si gillum reprobatur, si nomen auctoris non habet. extra de eo qui mit. in pos. cum sicut in par te decisa.

"non omni verbo credendum est.

Ex eadē ad Magnum.

"Nō stante fine errore substantiæ. Ori. 24. q. 1. c. dilect. Mag. nimus.

"Sigilla ab hæreticis non habent vim. Num. vē. Mari. Sotus. Ex eadem epistola ad Magnum.

n ¶ *Separauerint.*] hic

"Mari. Sotus. quæ abiudicat re fe. abyssi. Ex cōc. 24. q. 1. c. 1. Ex eadem epist. 12.

Ibid. pan lo superius.

n Anfel. l. 9. c. 18. Pan. l. 3 c. 19.

o Vult hæc gl. inferre, q. sacerdo-tes magis ceteris pec cent. arg. l. pbyteris. de epi. & clec. & l. mo ri. 5. istæ fe-ræ. ff. d pœ.

guinem: licet in probando consanguinitatem defecerit, debet ab eis stinere ab eius toro, etiam iubente episcopo ne abstineat. arg. dist. 50. si quis præpostera. Quid ergo si episcopus eum excommunicate? peccet episquomodo. & c. quid obest. j. ead. vt euidenter. H.

o ¶ *Per Moysen.*] historia legitur in lib. Nume. quòd Chore, Dathan, & Abyron, & alij 250. viri de tribu Leui cum eis volētes habere honorem sacerdotij surrexerunt contra Moysen, & Aaron, & murmurauerunt contra eos serpentes eorum sacrificia, & conficientes propria. Misit autem Moyses, & vocauit eos: qui dixerūt, nō veniemus. ad quos Moyses: Vos inquit & omnis congregatio vestra state contra Dominum, & Aaron. Similiter locutus est Dominus ad Moysen, & Aaron: Separamini ab inuicē de medio congregationis huius

huius peruersę. & cum omnis turba recessisset à tētoriis eorum per circuitum, & Dathan, & Abyron essent in introitu papilionum suorum cum filiis, & vxoribus: aperta est terra sub pedibus eorum, & deuorauit eos cum vniuersa familia & substātia eorum: sed & ignis egressus est à Domino, qui interfecit 250. viros tenentes thuribula sua & offerentes incensum: præcepitque Dominus per Moysen Eleazaro filio Aaron, vt thuribula eorū acciperet, & produceret ea in laminas, & affigeret altari, vt esset in signum filiis Israel, ne quis auderet accedere & ponere incēsum Domino, nisi de semine Aaron. Sequens c. patet.

Oseæ 9.

a ¶ *Sic etiam per Oseę.*] Oseæ 9.

b ¶ *Peccato.*] i. cōsensu peccati eorum. 8. qu. 1. §. cum autem. & 23. q. 4. ita plane. & c. fi quis à catholica.

c *Extra catholicā Ecclesiam.*] 1. ex

a Formā. idē B. Tho. in 4. d. sent. dist. 13.

tra formam[a] ecclesię. d ¶ *Veri.*] ſone effectū[b].

Vperueniente.] CASVS. Pater Ermigildi misit ad filiū Arianum episcopum hæreticum, vt de sua manu cōmunionem acciperet, quam quia filius accipere noluit, pater eum occidit.

"Noctis quatuor sūt partes.

c ¶ *Noctis.*] "quatuor sunt partes noctis: conticinium, intempestum, gallicinium, matutinum, & diluculum: vt ad vētum. Dicitur enim longū est vi hic, q. licet laici q. ab hæreticis recipiantur, & re per in Ardeae in Archidiaco. in per impositionē manus hoc loco. nus recipiantur, & reciliter pœnitentes: tamē clerici, qui ab eis reuertuntur, non reciuntur cum clericatus vel sacerdotij dignitate: hoc ideo, q. a tantum baptisma rātū est apud ipsos, nec reconciliari possunt nisi tantum sub imagine publicæ pœnitentiæ. Seq. §. f. item legitur, cū seq. patet.

b Ibid. in 5. lib. etym. dicq; 7. sunt par-tes, f. vespe crepusculum, gallicinium, matutinum, & diluculum.

d Vperueniente.] Pater Ermigildi misit ad filiū Arianum episcopum hæreticum, vt de sua manu cōmunionem acciperet, quam quia filius accipere noluit, pater eum occidit.

e ¶ *Noctis.*] "quatuor sunt partes noctis: conticinium, intempestum, gallicinium, matutinum, & diluculum.

f ¶ *Percuperet.*] Quare in necessitate possunt accipere? & *infra.* ¶ Qui particeps effectus est damnati †, q. quomodo debeat honorem accipere, inuenire non possum.

A ¶ Pestes.] *Antea sequebatur*, de restamur: *quod est sublatum, quia neque in vetustis codicibus, neque in ipsa epistola, neque apud Anselmum, aut in Pannormia habetur.*

B ¶ Qui tetigerit.] *In epistola est*, quod tetigerit immundus: *sed ob glossam non est mutatum, atque huius etiam lectionis sententia habetur iisdem indicatis scripturæ locis.*

Ex eo[t] *autem, quòd manus impositio*[s] *iterari præcipitur*[t], *sacramentum non esse ostenditur.*

Vnde Augustinus lib. 3. de baptismo contra Donatistas, c. 16.

¶ Manus impositio non est sacramenti iteratio. C. LXXIIII.

MAnus[u] impositio[x] non, sicut[y] baptism[o], repeti[z] non potest. Quid enim est aliud, nisi oratio super hominem?

Cum ergo Innocentius solum baptisma hæreticis ratum esse permittat, cum Gregorius sacrilegum vocet consecrationem Arianorum, cum Cyprianus quæcumque ab hæreticis fiunt, carnalia, & inania, & falsa iudicet, cum Hieronymus omnia, quæ ab eis offeruntur, contaminata in conspectu Dei asserat, cum Leo extra ecclesiam nec rata sacerdotia, nec vera sacrificia esse testetur, patet, q. sacramenta e ecclesiastica præter baptisma, vt supra dictum est, ab hæreticis ministrari non possunt.

1 ¶ *Quoniam.*] Hæc ratio nō videtur sufficiens: sed facias vim in hoc quod dicit, auctores eorū. nam tunc sunt auctores eorum, cū illi & isti sunt extra ecclesiam. Vel dic q. sufficiens est quo ad hoc quòd non possunt conferre de merito vitæ. 40. dist. multi.

¶ *Perfectionem.*] id est, sanctitatem, & offi. ij executionem.

ADDITIO. Hic vide quod leg. & no. ea. q. qui perfectionem.

n ¶ *Vt eorum.*] i. q. a eorū, vt sit relatium cū cā: & ita p hoc pcedēs lectio approbata non videtur, i. ideo non videtur, quia, &c.

o ¶ *Imperfectos.*] quia non receperūt gratiā per illud baptisma.

3 5. e. c. q. p fectionem.

p ¶ *Qui tetigerit.*] tactu mentis. extra de sen. excom. nuper.

q ¶ *Damnati.*] i. damnationis, vel auctoris iam damnati, &c.

d Ad hoc vi r ¶ *Ex eo.*] Nō est ratio deas qd le. hæc: q. a sunt quædam & nor. 5. ea. sacramēta q. iterātur, ventū. Arc. quędam nō, vt vnctio infirmorū, & dedica-

4 Innocent. tio ecclesiarū. de con epis Macesec. di. 1. solennitates. doniæ, epis ¶ *Impositio.*] reconci stol. 22. c. 3. liatoria. & intelligas † *al. Quomo* de priuata: quia solen *do fieri ponis* non reiteratur. *test.*

t ¶ *Præcipitur.*] quotiescumq; reuertūtur ab hæresi. 5. ea. hi qui baptismum, &c.

5 j. e. c. ventum est.

e *Manus impositio.* CASVS. Dicitur hic (licet obscure) q. manus impositio reconciliatoria quando que reiteratur, etsi ba ptisma reiterari non possit. & est similitudo per contrarium.

Num. 19. Leuit. 22. et c. Arianos. de cōf. dist. 4. antiqua. & c. Arianos qui. sēdm Hug. † *al. damnato.*

u ¶ *Manus.*] sensus est: manus impositio pōt repeti, vt j. de cōse. di. 4. quomodo. baptismus non. 68. di. sicut.

x ¶ *Impositio.*] "con- "Impositio fecratoria[1]: sed confir manus est matoria nō, Item nec multiplex. ordinatoria: sed cura-

f Vñ Apost. toria bñ iteratur, de i. ad Tim. 5. qua dr: Sup ægros ma nemini cito nº imponēr, &c. vt 96 manū impo dist. §. sed illud. Recōnas. i. nullū ciliatoria similiter, vt cito cōsenhic. imponitur. n. re- crabis. Io. ō conciliatoria manus Fan. ne hoc hæreticis reuersis, vt hī 23. di. epi 5. ea. Arianos. de con- scopus. Arc. se. di. 4. quo. & excom

6 Pol. l. 3. ti. x municatis, vt 9. qu. 3. Ansel. l. 9. c. 24 cum aliquis. & pœnitentibus, vt 50. dist. in capite. Et in hęreticis vel excōicatis non est sacramentum: & ideo repetitur. In pœnitentibus fi est publica *, *Nō qa pu- est sacramētū: & ideo blica fit la- nō iteratur: & conue- cramētum nit tm epis, vt 17. q. 6. priuata nō c. 1. & 50. di. in capite. fit: ideo illa Si est priuata, non est nō iteratur, sacramētū. & iteratur: hæc itera- & conuenit ēt pres- tur, sed ob byteris, vt 26. q. 6. ca. eas cās quæ presbyteri. §. ecce. afferūtur. c.

y ¶ *Non sicut.*] i. licet. quis. d pœ.

z ¶ *Repetit.*] j. ead. q. q. dist. 3. vid ēt quīdam. contra. Sol. Turrec. ibi.

sed ibi manus impositionem consecrationē nominat: hic verō manus extensionem super pœnitentem cum oratione inuocato sancto spiritu paraclito. Vel ibi prohibet reiterationem manus impositionis fieri in publico: hic autem permittit fieri in occulto.

CVM ERGO. Concludit Grat. ex 4. supradictis c. f. Arianos. si quis inquit. fic populus. & c. in ecclesia. quòd nullum sacramentum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum præter baptisma potest ab hæretico ministrari.sed contra.hoc obiicitur.

Sicut Christus.]Casvs. Luciferianus dicebat malum sacerdotem verum baptisma conferre:sed Eucharistiam nullo modo conficere.quod Hieronymus reprobat.dicit enim,aut vtrumque approbet, aut vtrumque reprobet. Nam qui pro 1 Tom.2. fanus est ad vnũ,non est sanctus ad alterũ: & econuerso.

a ¶*Baptizat.*]interius. 2 Alg.l.3.c.x de consc.dist.4.nemo. vel cum effectu.

b ¶*Vnde oro te.*]Putabat iste eum qui homicida vel adulter fuerat,mundari in baptismo; nõ ita tamen vt dignus esset sacerdotio. Gratianus tamen hoc intelligit de occulto peccatore.

c "Homicida & adulter, an conficere possunt. "Nam dicebant quidam de tali, & male, quòd licet posset baptisma dare, non tamen conficere.& hic tales reprehenditur. & secundum hoc est arg.contra. 50.di.qui sub gradu. Sed dic de posito, cum quod dispensatur vt baptizet:hic de tolerato.

c ¶*esse sacerdotem.*]i. sacramẽta posse conficere.

d ¶*Potest fieri.*] Arg. "Concesso aliquo eius cohærens conceditur. "ꝙ vno de duobus quę sunt eiusdem iuris concesso, alterum conceditur.ex quo enim aliqd alicui conceditur:eius cohærẽs conceditur a, vt j.3.q. a Concord. tex.i.l.2.ff.d iu.om.iu.& l. ad rẽ mobilẽ. & l.ad Jegatum. ff. de proc. 6.hęc qppe.& 16.q.1. si monachus.& q.2.c. 1.5.8.dist.quo iure.H.

SED HOC.Casvs. Dicit Grat.supra dictum c.de malo catholico intelligi: & non de hæretico, alioquin idem Hieronymus esset sibi contrarius, vt probatur sequenti c.& 5.sequenti,quæ per se patent. 3 Sent. 4. dist.19. Malach.2.

e ¶*Cooperante.*]Istud cooperãte falsum est quantum ad dantem, vel facientem: non quantum ad recipientem.j.ea.Dominus.

f ¶*Maledicam.*]aliam expositionem huius verbi habes.j.ead.multi fæcularium.

HOC ERGO. Hæc est 11.pars huius q.in qua probat quòd malitia sacerdotis nõ nocet aliis in sacramentis, quamuis sibi noceat: & hoc vsque ad 5.ex his.I.de Fan.

Intra catholicam.] Casvs. Hęc omnia 4 De consc. dist.2. verũ. Mag. 4.sen. dist.13. † al. ministerio. c.vsque ad c.sacerdotes,leguntur de malis presbyteris catholicis adhuc in suo officio toleratis. Dicitur in hoc c. quòd in traditione veritatis sacramenti non distinguuntur merita conferentis vel conferentis:sed potius virtus creatoris. Nam sicut Christus est qui baptizat : ita ipse est qui per spiritum sanctum hanc suam carnem efficit. Seq.c.patet.

g ¶*Intra.*] Ab isto loco vsque ad c. sacerdotes.loquuntur omnia c. de malis sacerdotibus toleratis ab ecclesia.

h ¶*Recreantur.*]quo ad sustentationem corporis,& post animæ,vt

Item obiicitur illud Hieronymi aduersus Luciferianos. 1

¶ Qui in baptismo sanctus est, ad altare peccator non erit.

C. LXXV.

2 SIcut Christus est, qui baptizat a : ita Christus est,qui sanctificat. Vnde oro te b, vt aut sacrificandi licentiam ei tribuas, cuius baptisma probas, aut reprobes eius baptisma, quem non putas esse sacerdotem c. Neque enim potest fieri d,vt qui in baptismo sanctus est,sit ad altare peccator.

¶Initium huius cap.vsque ad ver. oro te. *non est eo loco apud* B. *Hieronym. Est tamen apud Algerum,li.3.c.10.apud quem etiam nonnulla verba ex iis, quæ sequuntur , eodem modo habentur atque apud Gratianum,licet apud* B. *Hieronymum aliter legantur.*

Sed hoc de peccatore A *tantum catholico,non de hæretico intelligendum est. Quidquid enim cum fide catholica pro officio suo facit , licet indignus , tamen diuina gratia cooperante* e *ratum esse creditur. Alioquin si de hæretico dictum intelligeretur,ipse sibi contrarius esset, cum dicat ad cap. 5. Amos* [*Sacrificia eorum odit Dominus*] *& alibi in persona Domini.*

A ¶ Peccatore.] B. *Hieronymus eo loco argumentatur,vt solent Dialectici dicere, ad hominem:neque id agit,vt constituat,ac sanciat aliquid , sed tantum vt aduersarium modestum reddat. Nam posteaquam illum eò adduxit,vt se non amplius aduersarium,sed discipulum profiteatur. tunc verisimani ei rationem exponit , cur ecclesia episcopos recipiat, qui in Arrimensi concilio imprudentes hæreticos consenserant.*

¶Benedictionibus hæreticorum Deus maledicit. C. LXXVI.

3 MAledicam f benedictionibus vestris] hoc est, quidquid à vobis benedicitur, à me erit maledictum.

¶Hæc sunt in glossa interlineari ad eum Malachiæ locum ex Hieronymo.

11 *Hoc ergo intelligendum est de hæretico: illud autem aduersus Luciferianos de ecclesiastico peccatore. De quo Augustinus* A *ait in libro de corpore Domini.*

A ¶Augustinus.]*Caput hoc etiam ab Algero lib.3. c.8. citatur ex Augustino in lib. de corpore Domini:sed Posidius in indiculo operum* B. *Augustini nullam huius libri mentionem facit,& ad verbum(excepio vltim.verficulo) hæc leguntur in libro Paschasij abbatis de corpore,& sanguine Domini, c.12.ex quo etiam libro sunt cap. iteratur,cum sequentibus j. de consec.dist.2.*

¶ Boni & mali sacerdotes æque corpus Christi conficiunt.

C. LXXVII.

4 INtra g catholicam ecclesiam in mysterio† corporis,& sanguinis Domini nihil à bono mai°, nihil à malo minus perficitur sacerdote,quia non in merito consecrantis , sed in verbo perficitur creatoris , & virtute spiritus sancti. *& infra.* ¶ [5] Si enim in merito esset sacerdotis , nequaquam ad Christum pertineret. Nunc autem sicut ipse est , qui baptizat, ita ipse est,qui per spiritum hanc, suam efficit carnem, & transfundit in sanguinem. Credendum A est enim , quòd in verbis Christi sacramenta conficiantur. Cuius prius creantur imperio , eius vtique verbo recreantur h ad melius.

A ¶Credendum.]*Hæc eodem modo leguntur apud Algerum. Sed Paschasij verba, c.15. hæc sunt:*Cuius ergo potẽtia creata sunt prius, eius vtique verbo ad melius recreantur: quia nemo creator alicuius rei, aut recreator, nisi vnus Deus, catholicæ prædicatur. Properea veniendum est ad verba Christi, & credendum, quòd in eiusdem verbis ista conficiantur.

Item Augustinus lib. 2.contra epistolam Parmeniani,c. 10.

¶De eodem. C. LXXVIII.

6 OMnia sacramenta cum obsint indigne tractantibus, prosunt tamen per eos digne sumentibus:sicut &verbum i Deiꝰ. Vnde dictum est k [Quæ dicunt, facite : quæ autem faciunt,facere nolite.]

Idem in Psalmum 103 versi. Qui tegis.

¶ De iis, qui sanctis male vtuntur.

C. LXXIX.

PRophetauit l & Saul malus rex,& tunc prophetauit,cum Dauid sanctum persequeretur. *& infra.* ¶ Non ergo se iactent,qui forte sine charitate habuerint hoc munus Dei sanctum : sed videant,qualem rationem habituri sunt cum Deo , qui sanctis non sancte vtuntur. Ex his erunt, qui dicturi sunt [In nomine tuo prophetauimus.] Non illis dicetur, nouimus vos,&c.]

¶In tractatu 7.in epistolam Ioannis sunt aliqua , quæ ad sententiam huius c. referri possunt , atque inde antea citabatur. Sed ipsa prorsus verba sunt loco indicato.

Spiritum ergo prophetiæ dicendi sunt habuisse,non meritum.

Item Hieronymus in c.2.Aggæi.

¶Quisque non tam sanctificatur ex hostiis, quàm pro peccato polluitur.

C. LXXX.

OPropheta n, qui altari tantum extructo,&domo mea diruta o hostias mihi offers in altaribus ipsius Cyri prohibitus est in ædificatione templum reædificare,quod in ipso Aggæo plenius patet.

o ¶*Domo mea diruta.*]id est, ędificatione virtutum. "dirnitur enim remotis

remotis virtutibus anima. 15.q.1.merito.

Ita sit verbum.]Casvs. Dicitur quòd tunc peccat hæreticus in spiritum sanctum, cum de schismate ad vnitat ẽ & cõgregationem ecclesiæ redire contemnit: in qua ecclesia spiritus sanctus per catholicum & fictum & reprobum operatur remissionem peccatorũ: & mali per talem colliguntur.

a ¶*Ita sit verbum.*]i. blasphemia.j. de pœ. dist.1.§. poteſt.&dist. 4.§.fiue. H.

b ¶*Cõgregationem.*]i. vnitatem ecclesiæ.

c ¶*Numquam.*] " & ita peccatum in spiritum sanctum est hinc impœnitentia : de qua dicit Aug. de pæ. dist.7.c.1.& fi. & not. 25.dist.qualis.

d ¶*Et tamen.*] Hoc dicit : quia ab isto possum accipere etiam si ne necessitate.

Vt euidenter.] Casvs. Ostenditur in hoc c. ꝙ nõ homo , sed spiritus sanctus peccata remittit: & hoc ꝓbatur auctoritate Domini dicentis : Si cui dimiseritis peccata , &c. & ideo euenit ꝙ ille,quem sacerdos tolerat, sit extra ecclesiã,si ei Christus non aperit:& iniuste excommunicatus sit intus.

e ¶ *Quodam loco.*] ita & aduocatus ꝑt allegare vt dicit quędam lex 45.di.cum beatus. ADDITIO. Ad idem ꝟ. ead. multæ.45.dist.§. hinc etiam. & 32.q.7. quædam.Arch.

f ¶*Et continuo.*] Arg. verborum ordinẽ ſpe ctandum eſte , vt 20. dist.§.1.argu. ex serie verborum aliqd perpẽdi.j.24.q.1.alienus.

g ¶*Dimiseritis.*]Bene dixit, dimiseritis,non cui putaueritis dimittendi.a

h ¶*Hoc est spiritus.*]j. Legitur enim in j.lib. Reg. ꝙ cum Saul persequeretur Dauid,ipse fugiẽs venit in Ramatha ad Samuelem: quod cum nũtiatum esset Sauli,misit lictores vt caperent eum, qui cum vidissent cœtum prophetarum,& Samuelem stantẽ super eos, factus est in eis spiritus Domini: & prophetare cœperunt etiam ipsi:quod cum nuntiatum esset Sauli, misit alios nuntios:prophetauerunt & illi.rursus misit & tertios,& ipsi prophetauerunt:&iratus Saul abiit, & factꝰ est spiritus Domini super ipsum,&prophetauit cum ceteris corã Samuele:& cecinit nudus tota die ac nocte, vnde exiuit prouerbium:Saul inter prophetas.

l ¶*Prophetauit.*]" hic probat quod malus sacerdos potest confi cere:quia Saul malus erat, & prophetauit: immo mali habent omnia dona spiritus sancti prẽter charitatem. ſ. ea.multæ. Historia autem erit hic pro casu.

m ¶ *Non nouit.*] i.non approbaui. " ita dicunt aliqui scholares qui noti sunt aliquibꝰ in scholis, cum vidẽt eos in terra ſua, dicunt, non nouimus vos, vel quando sunt diuites dicũt pauperibꝰ: non nouimus vos, vel (ad peius est) nolunt loqui cum eis.

Propheta.]Casvs. In hoc c. Matth.7. mali sacerdotes reprehenditur:qui etsi verum corpus Christi cõficiant in altari, ex hoc nõ sanctificãtur, sed potius ex suis malis operib. polluũtur. teram intelligitur de Babylonica captiuita te. " Nam Cyro dante licentiam reuertendi de Babylonica captiuitate,populꝰ Israel ædificauit altare, & deiecerũt fundamentum tẽplis:sed per litteras Cambysę ducis proceder ę visque aliãs Hirobaal,& Heliæ prophetę qui bonus fuit.

Cum scriptura.] " Hic intendit Ambrosius probare quòd spiritus sanctus tempore hoc operatur inuisibiliter in sacramentis ecclesiæ:quod ex eo probat,quia olim visibiliter operabatur in legalibus sacramentis.

"Impœnitẽtia finalis est pẽctũ in spiritũ sanctũ.

aVt de pœ. dist.1.quem pœnitet.ar. 50.dist.ſi qs ꝓpoſtera.A. §ni l.50.homicid.hom.23

"Iudiciũ, est parvum iudicium.

Ioan.20.

"Spiritꝰ sanctus olim vi fibiliter nũc inuisibiliter operatur.

1 Iuo par.2. c.104. †dicitur] Orig.

2 ℈. e. spiritꝰ sanctus.

Matth.18.

4.Alg.l.3.c.x †hieroboal] dictus est Gedeon b, Orig.Amb. sed hoc nõ faceret ad ſ. scriptura, propositum Gratian. *Hierobaal.* Iud.6.

Vlti.] Casvs. 3.Reg.18. Hoc c. diuidi- † *sacrifi* tur in 4.partes. In pri *cium conse* ma parte Gregorius *crauit*]Ori. redarguit quosdã qui bAb ea nopeccata ꝓpria negligẽte quaDns gentes, vitã sacerdo- dixit ei, dẽtum reprehẽdunt, & ſtrue aram eorũ ſacramenta con Baal,qđ&ſe temnunt. In 2. parte cit , exinde ostendit vnde dicatur Gedeon di mysteriũ, & vũ sacri- ctus est Hie ficium, & vnde sacra- robaal. Hie mentum, & vnde Eucharistia.In 3.parre di cit , ꝙ ad preces myſticas malorum facer dotum vera Christi sa cramenta celebrãtur. In quarta parte exponit verbũ Oſeæ prophetæ,ſc. Maledicam (inquit)benedictioni bus veſtris. Secunda pars incipit ibi, *Mysterium.* Tertia ibi, *Siue ergo.* Quarta ibi, *Maledicam inquit,&c.*

¶ *Multi.*] Hoc c. intelligitur de malis to lerandis:ꝙa generaliter loquitur de omnibus ſacramẽtis. In prima parte reprehendunt quidam laici, qui vitã sacerdotum reprehendendo, diuina sacramenta ab eis collata contẽnebant: gerentes trabem in oculis ſuis , & feſtucam volentes mouere de oculis aliorum. In ſecunda parte dicitur, quòd quamtumcũmque ſit sacerdos malus, ſacramenta tamen eius vera ſunt: nec magis ſanctificantur à bono. In tertia oſtendit quid ſit myſterium, &quid ſit ſacrificium. Vltimo ponuntur verba Oſeæ prophetæ.

p ¶*Læderet.*]Arg. alterius crimen non nocere innocenti c, ead. q.4.c.1. ℈.ea.q. fertur contra.H.

q ¶ *Spernunt.*] Ex his conuincitur ꝙ Missa malorũ sacerdotum vel ĩ corpꝰ. &ſic logitur cõtrariũ hic ſignatum.

cHoc est generaliter ve rum,nisi no ceat occaſionaliter, ſcđm Hug.

Cuius scriptura.]quã ñ habemus:ſed eſt ĩ ſcriptura 70.interpretũ. m ¶*Testetur,&c.*]quaſi diceret,cũ nullus dubitare hic debet,mendaciter apoſtuit Grat.ſicut datur intelligi vſq; ibi,ignis, nec reddit rationem Ambroſ.quare olim viſibiliter, nũc vero inuiſibiliter operetur ſpiritus ſanctus:nec fit ibi malorum mentio ſacerdotum, vt c.

A ¶ Proinde.] *Verba ipsa huius partis non sunt inuenta apud* B. *Augustinum. Simillima habentur apud Origenem homil.14.ad ca.24. Leuit. & referuntur j.24.q.3. c.cum aliquis. & c.si quis non recto.*

B ¶Aperuerit.]*In nonnullis vetustis codicibus legitur*, aperuit:*un aliis*,aperiat : *ab vno autem abest negatio.*

Item Ambrosius de iis,qui initiantur mysteriis,c. 5.

¶Dominus non merita personarum,ſed ſacerdotum officia conſiderat.

C. LXXXIII.

4 CVm ſcriptura l tibi testeturm,ꝙ ad Hieroboam†n preces,ignis deſcendit de cęlo,& rurſus precante Helia ignis est missus, qui ſacrificia† cõſumeret: datur A intelligi,ꝙ Deus non merita personarum cõſiderat,ſed officia ſacerdotũ. *& paulo post.* ¶Ignis illis viſibilis mittebatur,vt crederent : nobis inuiſibilis operatur, qui credimus. *& paucis interiectis.*

¶ Crede ergo adeſſe Dominum Ieſum inuocatum precibus ſacerdotum,qui ait[Vbi fuerint duo,† vel tres,ibi & ego ſum.]

A ¶ Paruerit intelligi.]*In originali nõ sunt hæc verba. Sed cum antecedentia pendeant ex superioribus , hic noua incipit periodus.* Non merita personarum conſideres, ſed officia ſacerdotum. *nonnullæ autem aliæ varietates, & quidem non minimi ponderis in margine sunt indicatæ.*

Item Gregorius.

¶ Non merita ſacerdotum , ſed virtus diuina ſacramenta ſanctificat.

C. LXXXIIII.

5 MVlti o ſæcularium hominum,cũ plus ſacerdotum vitam, quàm ſuam diſcutiunt, in magnum contemptionis diuinorum ſacramentorũ crimen incurrunt. Magna enim trabe vulneratos habentes oculos,eamq; negligẽtes,feſtucã tenuem in aliorum cõſpiciunt oculis,quam dum incaute feſtinant auellere,erroris in foueam delabuntur:minus quidẽ conſiderantes,ꝙ non eos ſacerdotum vita læderet P, ſi ipſi humiliter bonis ſacerdotum admonitionibus aurem accommodarẽt. Sed dum hypocritarum more plus illorum famam , quàm propriam vitam, vel vitæ negligentias diiudicant,ſpernunt q ſancta monita, &ſpiritualia dona. Vnde fit,vt nõ ſolum ab eis dicta reſpuant , ſed (quod eſt deterius) diuina etiam myſteria contemnant,vt nec corporis communionem, aut ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti eorũ miniſterio confectã aſſumant:

audiri poſſit, & ſi prohibitum ſit in caſu, vt j. 15.q.vlt.c.vlt. j.8.q.3. c.vlt.ſ.19.dist.c.ſi.contra.ſ.di.32.nullus. di.81.ſi qui presbyteri. Sed illud de publico vel de damnato.ſed hic de tolerato.H.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Minus.*]i. non.
b ¶*Incõprehẽsibiliter.*]
" altaris my sterium incomprehensibile. " Nõ.n.à nobis com prehendi ꝑt qualiter transubstantiatio sub specie panis & vini corpus Christi &sanguis fiat.
ADDITIO. Vt de consec.dist.2.panis.& intellige qđ dicit Grat.
c ¶*Itaque.*] & qa occulte & inuisibiliter.
d ¶*Dispensationem.*]i. virtutẽ&gratiã aDeo dispensata & collatã.
e ¶*Quia prece.*] Sacri
† al.sanctifi cando 1 Isid.l.6.etym.c.19. ficia veteris testi non faciebãt quod figura bant.arg.de conse.di. 2.sacrificiũ,&qđ dicit prece mystica consecretur,hoc referas ad specié facti secũdum
" Corpus Christi non cõsecratur, nec panis. H. " quia nec corpus Christi cõsecratur,qa & prius corpus sacratissimum erat:nec panis,quia ibi desinit esse statim.
f ¶ *Quid melius corpore.*]certe anima Christi. vñ hoc dictũ intelligas dũtaxat amplificationis gratia.simile j.32.q.6. nihil. & q.7.
" Corpus Christi excedit alia sacramenta quo ad reuerentiam. quid in omnib.." Vel die hoc maius inter sacramẽta ecclesiastica quo ad sanctitatẽ & reuerẽtiam,vt j.de conse.di.2.nihil.&c.
† al.eãdem qui manducat. & 95. dist.ecce.Vel inter res eiusdẽ generis,f.inter corporalia.Vel intelli ge de corpore, quod est Christus.arg.j.ea. q.1terrogo cõtra. Sed ibi expone verbũ, i.filiũ.Et sic nõ est cõtra. de pœ.dist.1.verbum.
g ¶ *Attenuatur.*] sed contra.3.81.dist.fi qui sunt presbyteri.
h ¶*Vel quia.*] ista duo vel respiciũt tm ,pximum membrũ, cuius duæ inueniũtur expositiones per sequẽtia.
Significastis.] CAsvs.Hic probatur malos sacerdotes tolerãdos duplici exem
† al.visibiliter. plo Christitũ qa Phariſæos & Scribas docuit esse audiendos: sed nõ in malis operi bus imitandos:tũ qa misit Iudã traditorẽ suum ad euangelizan
2 Hactenus ãsidorus. dũ cũ aliis discipulis, &eum vsq; in finẽ toleravit: nec Apostoli etiam sacramenta talium despiciebant.
i ¶ *Non congruenter.*] ideo vitabant eorum sacramenta.
k ¶*Docuerunt.*] Ergo
3 Hieron.in c.j.Malach. nec nos præsumere, vel inuenire debem⁹, vt 3.dist.37.q.de mẽsa. j.2.q.5.cõsuluisti. j.37. q.1.q.fi.3.di.55.si euãgelica.3.di.45.c.episcopum.7.q.1.c.1.
4 Idẽ in c.2. *Non quales.*]CAsvs. Quidã cõtinebat sacramẽta malorum sacerdotũ : sed probat Nicolaus hoc putantes hanc minus [a] esse sancti ficatam,si illorũ fiat officio, quorum vita corũ oculis videtur ignobilis.¶Heu in quàm magnum laqueum incidunt,vt diuina,& occulta mysteria plus ab aliis sancti ficata posse fieri credãt:cum vnus idemque spiritus sanctus in ecclesia diffusa per totum orbem terrarum incõprehensibiliter [b] ea mysteria,& occulte,atq; inuisibiliter & operando sanctificet, & benedicendo † benedicat.¶ 'Mysteriũ [A] itaque [c] fratres, ob hoc dicitur,q; secretam , & reconditam habeat dispensationem [d]:sacrificium autem,quasi sacrũ factum:quia prece [e] mystica consecratur pro nobis in memoriam Dominicæ passionis,*&infra.* ¶Sacramentum vero est in aliqua celebratione,cum res gesta ita fit, vt aliquid significare intelligatur, quod sanctè accipiendum est.Sunt autem sacramenta, baptisma, chrisma, corp⁹, & sanguis Christi : quæ ob id sacramenta dicũtur,quia sub tegumento corporalium rerum virtus diuina secretius salutem eorumdem † sacramentorum operatur, Vnde & à secretis virtutibus, vel sacris,sacramenta dicuntur.Quæ ideo fructuose penes ecclesiam siunt , quia sanctus in ea manens spiritus eorũdem sacramẽtorum latẽter operatur effectum. Cuius panis, & calicis sacramẽtũ Græce Eucharistia dicitur , Latine bona gratia interpretatur.Et quid melius corpore [f], & sanguine Christi?
¶Vnde siue per bonos,siue p malos ministros intra Dei ecclesiam dispensetur,sacramentum tamen est : quia spiritus sanctus mystice illud viuificat,qui quondam Apostolico in tempore visibilibus† apparebat operibus. Nec bonorum meritis dispensatorum amplificatur,nec malorũ attenuatur [g]:quia neque qui plãtat,est aliquid,neq; qui rigat,sed qui incrementũ dat Deus. [2] Hoc de corpore,& sanguine Domini nostri Iesu Christi , hoc etiam de baptismate , & chrismate sentiendũ est,&tenendum:quia virtus diuina secretius operatur in eis,& diuina solũmodo hęc est virtus,siue potestas,nõ humanæ efficaciæ. [3] Polluimus [B] itaq; panẽ,id est corpus Christi, quando indigni accedimus ad altare , & sordidi mundum sanguinem bibimus.*&infra.* ¶ [4] Maledicam [C] , inquit , benedictionibus vestris hoc est iis, quæ nunc meis benedictionibus possidetis , seu quidquid à vobis bñdicitur,maledicam:vel quoniam [D] nõ benedicũt sanctis ex vero corde:vel qa [h] qui inique agunt , benedicuntur ab eis , adulanturque peccatoribus,dummodo diuites sint.
¶ *Caput hoc collectum est partim ex sententiis B. Gregorij , partim ex verbis ipsis B. Isidori atque Hieronymi.*
A ¶Mysterium itaque.]*Hæc vsque ad versic.* hoc de corpore.*sunt apud Isidorum,non tamen eodem prorsus ordine.*
B ¶Polluimus.]*Sumptum est ex B.Hieronym. in commentarijs ad c.1.Malachiæ in illis verbis*,& dicitis, in quo polluimus,&c.
C ¶Maledicam.] *apud eumdem ad c.2.sic habetur.*& maledicam,inquit,benedictionib. vestris,hoc est,quæ nunc meis benedictionibus possidetis:siue quidquid à vobis benedicitur, à me maledictum erit : & maledicam illis , subaudi , benedictionibus vestris:quoniam noluistis intelligere,quæ dicuntur,hoc est enim quod dicitur [non possuistis super cor.]
D ¶ Quoniam.] *Sumptum est ex eodem loco paulo inferius : vbi hæc leguntur* , vel certe, quia ad sacerdotes proprie mandatum est, vertuntur benedictiones eorum in maledictionem : quando non benedicunt sanctis ex vero cordis affectu, sicut Isaac Iacob,& & Iacob patriarchis, & Moyses duodecim tribubus:sed per dulces sermones,& benedictiones decipiunt corda innocentium,& qui inique agunt,benedicuntur ab eis,adulanturque peccatoribus,dummodo diuites sint,atque eorum vitiis blandiuntur.

Item Fabianus Papa episcopis orientalibus,epist.2.

¶ Non sacerdotum vitam,sed quæ docent, & ministrant considerare debemus.

C. LXXXV.

SIgnificastis insuper plerosq; attẽdere,multos in ipsis honoribus ecclesiasticis nõ cõgruenter [i] viuere sermonibus,& sacramentis,quæ per eos populis ministrantur. O miseros homines,qui hos intuendo, Christum obliuiscuntur : qui & multo ante prædixit,vt legi Dei potius obtempere tur,quàm imitandi videantur illi, qui ea,quę dicunt,non faciunt:& traditorem suum tolerans vsq; in finem,etiam ad euangelizandum cum ceteris misit. Nam Apostoli talem consuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt [k].

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori , in epist. quæ incipit, [Proposueramus.]

¶De eodem. C. LXXXVI.

NOn quales sacerdotes Domini sint , sed quid de Domino loquantur, est vobis magnopere prævidẽdũ:nec in vicariis B.Petri Apostoli vobis est attendendũ,qui sint:sed quid pro correctione ecclesiarũ,quid pro salute vestra satagãt.Nec enim illos [1] inferiores dicetis Scribis, & Pharisæis sedentibus super cathedrã Moysi : de quibus Dñs præcepit dicẽs [Quæcumque dixerint vobis,obseruate,& facite:secundum opera vero eorũ nolite facere.]Ergo Imperator considera,si illos dixit audiendos,qui super cathedrã Moysi sedebant,quanto potius his,qui super cathedrã Petri residẽt,esse existimetis obaudiendũ?

Item Augustinus contra litteras Petiliani,lib.2.c.22.

¶ Sacerdotum immunditia,sacramenta non polluit.

C. LXXXVII.

DOMINVS DECLARAVIT [m] in vno

" Errores Petiliani. duas opiniones Petiliani: " q Petilianus dicebat,immunditiam malorum mundis obesse:Dicebat etiam, q; mali sacerdotes non conferebant vel conficiebant vera sacramenta. Dicit ergo in 1.parte, q; immunditia malorum bonis & mundis non obest. In 2.ponit quãdam obiectionem Petiliani, quæ non tangit propositũ, & eam solcœtu [a] hominum eadẽ sacramenta sumẽtium, aliquorũ immunditiam mundis obesse non posse. *& infra.* ¶ ' Petilianus dixit [b]. Aut si quisquam carmina sacerdotis me moriter teneat,numquid inde sacerdos est, quod ore sacrilego carmen publicat sacerdotis? Augustinus respõdit. Ita ĩstud dicis quasi modo quæramus quis sit verus sacerdos,&non quid sit verum baptisma. c Vt enim sit quisq; verus sacerdos,oportet, vt non solo sacramento [d], sed iustitia quoq; induatur,sicut scriptum est.[Sacerdotes tui induãtur iustitia.]¶Qui autem solo sacramento sacerdos est,sicut fuit põtifex Caiphas persecutor vnius &verissimi sacerdotis,quamuis ipse non sit verax,qđ dat tamen verum est , si non det suum [e] sed Dei. *Item [f] paulo inferius.* ¶Dixit quidem ex ipsis proprius eorum propheta.Cretenses semp mendaces,malæ bestię,ventres pigri [g] testimonium hoc verum est.] Si ergo [g] Apostolus nescio cuius alienigenæ testimonium,quia verum comperit,etiam ipse attestatus est, cur nos apud quẽlibet inuenerim⁹,quod Christi est, & verum est, etiam si ille, apud quem inuenitur,peruersus,& fallax est, nõ discernimus vitium,quod homo habet [h] , & veritatem , quam non suam,sed Dei habet? & dicimus, sacramentũ hoc verum est, sicut ille ait, testimonium hoc verum [i] est? Numquid ideo dicim⁹, etiam ipse homo verax est , quia dicimus sacramẽtum hoc verum est? *& paulo post.* ¶ Vos autem necesse est,vt semper erretis, quamdiu propter hominum vitia, Dei sacramenta violatis [k] ,aut nos propter Dei sacramẽta, quæ in nobis† violare nolumus,etiã vestri schismatis sacrilegium [l] assumere putatis.*Item.* ¶ [3] Baptismi ergo puritas à puritate, vel immũditia conscientiæ,siue dantis,siue accipientis omnino distincta est.*Itẽ.*¶ [4] Memento ergo sacramentis Dei nihil obesse mores malorum hominum , quò illa vel omnino non sint , vel minus sancta sint. *Item.* ¶ Quæro si non habeat Saul [m] sacramenti sanctitatem, quid in eo Dauid venerabatur? si autem habebat innocentiam , quare innocẽtem persequebatur? Nam eum propter sacrosanctam vnctionem & honorauit viuum , & vindicauit occisum.Et quia vel pannic ulum [n] ex eius veste præscidit,percusso corde trepidauit.Ecce Saul non habebat innocentiam, & tamen habebat sanctitatem, non vi tæ suæ [A](nam hoc sine innocentia nemo potest)sed sacramenti Dei, quod & in malis hominibus sanctum est.*Item.*¶ Nos dicimus tale cuique sacrificium fieri, qualis accedit,vt offerat, & qualis accedit , vt sumat:& eos de sacrificiis talium manducare, qui ad illa tales accedunt quales & illi sunt. Itaq; si offerat Deo malus,& acciat inde bonus, tale cuique esse, qualis quisq; fuerit , quia & illud scriptum est[Omnia mũda mundis [o]]Per hanc sententiam veridicam,& catholicam etiam vos Optati [P] sacrificio [q] non estis polluti [r] , si facta eius displicebant vobis.Nam vtique panis illius,panis luctus erat, sub cuius iniquitatib. Africa tota lugebat:sed panem luctu , omnibus vobis communem esse , omnium vestrum malum schismatis facit. *Item.* ¶Gratias Deo, quia tandem confessus es posse valere inuocatum nomen Christi ad aliorum saluté etiam si à peccatoribus inuocetur. Hinc ergo intellige , cum Christi nomen inuocatur , non obesse aliorum saluti aliena peccata.

A ¶Vitæ suæ.]*sequebatur*,sed vnctionis:*quæ voces absunt ab omnibus vetustis Gratiani exemplaribus,licet in codicibus etiam B. Augustini impressis legantur.*

Idem in psalmum 10.in vers.Iustus autem quid fecerit?]

¶ Etiam per malum ministrum dona Dei ad eos perueniunt,qui cum fide accipiunt. C. LXXXVIII.

CHristus quid fecit [s] vobis, qui traditorem suum tanta patientia pertulit, vt ei primam [t] Eucharistiam confectam manibus suis , & ore [u] suo commendatam , sicut ceteris [x] Apostolis, traderet? Quid vobis fecit Christus , qui eumdem traditorem suum,quem diabolum nominauit [y] ,qui ante traditionem Domini, nec loculis [z] Dominicis fidem potuit exhibere,cum ceteris discipulis ad prædicãdum regnũ

" Optatus malus fuit catholicus.
" Sacerdos præcisus cõficere pót.

a Adde ad hoc de cõs. di. 2. quid si sanguis.ver. qualis. vbi de hoc.

Ti.1.

b Ibid.c.52.

Matth.23.

Matth.10.

c Ad idẽ 13. q.j.§.adhoc vbi đ hoc.f.

neſcio,sed credo quòd ibi, qui intingit mecum manum, &c. argu. 7 ¶*Loculis.*]arg. contra infideles seruientes quòd sint sicut diaboli. de pœ.dist.1.§.hoc idem.[c]

a ¶*Non*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Non nocet.*] ¶ *Ad eccleſiæ.*] j. de conſe. di. 2. eccleſiis. contra, ſed illud quando forma ſeruata non eſt.

b ¶ *Conſecrationem.*] dum tamen eſſet omnis pactio vel aliqua turpis promiſſio, alioquin execrata potius quàm conſecrata dici debet, vt j. e. q. 4. eccleſia. ſed hoc in odium conſecrantis. nam reuera

a Dúmodo forma eccleſiæ fuerit ſeruata. d cõſ. diſt. j. eccleſiis. qd ẽt vr cõtra. Io. de Pant.

SED OBIICITVR. Casvs. Nunc obicit Grat. cõtra prædicta, & ita alternatim modo ex vna parte, modo ex alia allegando procedit in hac quæſtione, & ſolutiones inferendo.

c ¶ *ſed obiicitur.*] reſpicit §. ſi ergo. §. prox. poſitum. Nam inducit iſta lex c. quædam directe: quẽdam à ſenſu cõtrario ad probãdum q̃ malꝰ ſacerdos non poſſit cõficere ſacramẽta, ſed ibi reſp. in ſeq. §. cum vita.

Sacerdotes.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ non tm̃ verba: ſed ẽt merita ſacerdotum concurrere debent, quia ſcriptũ eſt, Nec maculã habens ad ſacrificandum accedat.

1 Iuo par. 2. c. 110. Sequentia tria c. plana ſunt, in quib. dr̃ q̃ mundi debent eſſe ſacerdotes qui pro aliis intercedunt, quia facilius exaudiuntur.

d ¶ *Imprecantis.*] i. innocantis p preces. H.

e ¶ *Non vitam.*] quãrũ ad rem ſacramenti. l. vt digne conficiant, Leuit. 21. aliàs vita nõ exigitur vt conficiant.

Additio. Sub. ſed vt proficiant offerẽti. j. e. cum vita. Arch.

f ¶ *Macula.*] mortalis bHicvideas qd̃ no. 51. di. de his. ĩ gl. vlt. iuxta fi. & ext. d cel. miſ. de homine. Arc. peccati b ar. de conſe. di. 2. quotidie. vel venialis, & tunc eſt conſilĩ. ar. di. 6. teſtamẽtum. H. Tamẽ hæc auctoritas ſt̃elligitur de macula corporali, vt 2 Iuo par. 2. c. 69. & p. 6. c. 45. 49. diſt. hinc etiã. & ita ſophiſtice inducit §. non accedat. dum. n. æſtuauerit in pectore precãtis ignis alienꝰ q̃ eſurit. & non ſatiat: non ſ̃t digne accedere ad altare. de pœ. 3. c. inter hæc hircum. « Sacerdos quilibet. p mortali peccato ſuſpendus eſt quoad ſe. 3 Iuo par. 2. c. 90. & p. 6. c. 110. « Vnde notatur hic q̃q libet ſacerdos. p macula mortalis peccati ſuſpenſus eſt quo ad ſe, quo ad accipientes. vero non, niſi vt notatur 32. diſ. §. verum. & c. nullus.

Ipſi ſacerdotes.] g ¶ *Comedunt.*] i. obiata pro peccatis c. c ſic j. q. j. qa « Sacerdotes comedunt peccata populi. « vel dicuntur comedere peccata populi, quia delent, & ſic comedunt peccata populi ordinationib ſuis, vel forte quia exemplo bonæ operationis, & verbo prædicationis corrigunt homines, & ita quantum in ſe eſt delent. 36. di. §. ecce. ver. ex quib. ſolus enim Deus delet peccatum. i. d Vt ſ. e. q. vt euidẽter. peccati reatum d. ſacerdos pœnam infligendã pro peccato oratiõib. minuit e propter quod peccatum delere dicitur. 13. q. 2. animæ. e Vt 13. q. 2. animæ. H. Vel illi dicũtur comedere peccata populi, qui de ſuis poſſunt ſuſtentari, & tamen percipiunt de eccleſiaſticis. 12. q. 2. illud. cum habenti dare, &c. 1. q. 2. paſtor.

h *Sacroſancta.*] i. religioſa ſacramentorum reuerentia. vel. i. Euchariſtia, vel quodlibet aliud ſacramentum. ſ. e. ventum.

i ¶ *Conſecrationem.*] quam diuinum miniſterium fecit, non miniſtri adminiſtratio, vt j. de conſe. diſt. 4. non eſt aqua.

k ¶ *Aduemet.*] Aduenit quidem magis ad conficientis detrimentum, quàm ad ſalutem. vt de conſe. diſt. 2. c. & ſancta.

l *Eccleſie eſt.*] ¶ *Vaſa.*] i. ſubditorum animas, quia Dominus in eis ſedet l. vt 23. q. 4. Nabuchodonoſor. 23. q. 5. ſi Paulus. quorum ſanguis requiritur de manibus noſtris. 43. diſt. Epheſius. f al. iacet m ¶ *Ad interiora.*] i. ſpiritualia & cæleſtia. Vel dic. i. ad vitia: & tunc dic per ducendas vapulaturas à primo mãcipio gehennę. 40. di. ſi Papa.

Interrogo.] Casvs. Dr̃ hic q̃ equali diligentia audiendũ eſt verbum Chriſti, ne d corde labatur, ſicut Euchariſtia eſt obſeruanda, ne in terrã decidat negligẽtia miniſtrãtis: q̃a vterq; reus eſt, ſ. q negligẽter verbum Dei audit, & qui corpus Chriſti in terrã cadere pmittit, & ita ſacerdos nõ debet indigne miniſtrare.

n ¶ *Verbum.*] i. “prædicatio. q̃ plures cõuertit, & plus facit compungi hominem, ita vt omnia peccata per eam tollãtur. ſed per corpus Chriſti tantũ venialia tolluntur, vt de cõſe. di. 2. iteratur. & cap. quotidie. & ſic non ob. §. e. multi.

n ¶ *Verbum.*] i. id quod verbo ſignificatur, vel per verbũ cõcipitur.

o ¶ *Cadere.*] de conſe. diſt. 2. qui bene.

Neque.] Casvs. dr̃ hic q̃ ad hoc vt rite & recte ſacrificiũ offeratur, dẽt ab honeſto miniſtrari, & à iuſto recipi: & hoc dicit littera. Pro q̃b. offertur, ſupple digne. p ¶ *Neque.*] No. q̃tria dicũtur hic: ſ. q̃ ſacramenta Domini nõ rite vel recte conferuntur niſi à dignis conferantur, & à dignis ſumantur, & in forma eccleſiæ. Primum notatur ibi, *Niſi per ſacerdotem.* Secundum ibi, *Nec niſi.* Tertium ibi, *Atque id, &c.* Quidam diuiduntur ca. in duas partes. In prima fit mentio de ſacrificio, quod ab eo accipitur. p quo offertur, & hoc vſq; ad illũ locum, *Atque id.* In ſecũda fit mẽtio de ſacramento qd̃ non accipitur ab eo pro quo offertur: & dic, ſine vitio. i. ſine peccato.

q ¶ *Rite.*] quo ad offerentem & accipientem.

r ¶ *Pro quibꝰ offertur.*] ſupple, nec poteſt rite offerri niſi ab eis.

s ¶ *Sine vitio.*] id eſt, non ſit citra formam eccleſiæ, ſed in ipſa forma eccleſiæ.

t ¶ *Vt pro vitioſis.*] Expone vt recte poſſit offerri pro vitioſis, id eſt, Venialia habẽtib. Sed intellige generaliter, quia offertur etiam pro habentibus mortalia g.

v ¶ *Mundandis.*] id eſt, venialis peccati maculam habentibus.

CVM VITA. Casvs. Iſte §. reſpicit illud c. ſacerdotes. vbi dicitur quòd bona vita ſacerdotis neceſſaria eſt ad conficiendum corpus Christi. Modo ſoluit & dicit quòd intelligendum eſt hoc non de tempus. conſecratione, quia in veritate conficit etiam malus ſacerdos, ſed de Fante. de effectu confectionis, quia nihil prodeſt ſi ſumatur ab indigno, & q̃ malus ſacerdos conferat gratiam digne ſumentibus, ſequenti capitulo probatur.

x ¶ *Cum vita.*] Reſpicit hoc capitulum ſacerdotes, & bene ſoluit, & ad

mysterij conſecrationem i cæleſtis ſpiritꝰ inuocatus † aduenietk, ſi ſacerdos, & † qui eum adeſſe deprecatur, criminoſis plenus actionibus reprobetur?

Item Gregorius.

¶ Sacramentis, epiſcopi malitia non nocet. C. LXXXIX.

NOn nocet malitia epiſcopi neque ad baptiſmum infantis, neque ad eccleſiæ a conſecrationem b: quia baptiſma à Deo datur, non ab homine venit. ſic & Euchariſtia & omnia, quæcumq; in altari ponuntur, non ab homine, ſed à Deo ſanctificationem accipiunt.

Sed obiicitur c illud Hieronymi in Sophoniam, c. 3.

¶ Nou verba, ſed merita ſacerdotum Euchariſtiam faciunt. C. XC.

SAcerdotes, qui Euchariſtiæ ſeruiunt, & ſanguinem Domini, populis eius diuidũt, impie agunt in legem Chriſti, putantes Euchariſtiam, imprecantis d facere verba, non vitam e, & neceſſariam eſſe tantum ſolẽnem orationem, & nõ ſacerdotum merita, de quib. dicitur [Et ſacerdos, in quo fuerit macula f non accedet offerre oblationes Domino.]

Item Alexander, epiſt. 2.

¶ Tanto facilius ſacerdotes exaudiuntur, quanto apud Deum ſunt digniores. C. XCI.

IPſi ſacerdotes pro populo interpellant, & peccata populi comedunt g, quia ſuis precibus, & oblationibus ea delent, atque conſumunt: in quanto digniores fuerint, tanto facilius pro neceſſitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur.

Item Geleſius Elpidio epiſcopo.

¶ Non ad eũ ſacramentis ſpiritus ſanctus, quæ per criminoſos miniſtrantur. C. XCII.

SAcroſancta h religio, quæ catholicam continet diſciplinam, tantam ſibi reuerẽtiam vendicat, vt ad eam quilibet, niſi pura conſcientia, non audeat peruenire. Nam quomodo ad diuini

& ad confirmandam ſuam ſolutionem inducit c. ſequens.

Dilium.] Casvs. Hic primo probatur per verba Domini & exemplo Caiphæ, q̃ apud malos ſacerdotes vera ſunt ſacramẽta, & quòd ex officio ſuo gratiam hominib. transfundunt. Secundo q̃ tanta eſt vis ſacerdotij dignitatis, q̃ ſine eo etiam apud bonos non eſt auctoritas benedicendi.

a ¶ *Dictum eſt.*] Probat Augu. q̃ benedicere non tãtũm meritum, ſed etiam ordinem requirit. In prima ergo parte ponit auctoritatem Domini vſque ibi, *Quanta.* In ſecunda probat intentionẽ ſuam & auctoritatẽ, & exemplo Caiphæ.

b ¶ *Vos ponite.*] id eſt, innocate a.

c ¶ *Prodeſſe.*] hic colligitur, quòd licet voluntas ſacerdotis nõ ſit vt profit, prodeſt tamen, j. de conſe. di. 4. non illud te. Sed q̃ ſi cantet Miſſam, vt Deus perdat aliquos? conficiet reuera, ſed debet puniri. ar. 26. q. 5. quicumque.

QVOD VERO. Casvs. dictum eſt §. in §. ſi ergo ſacramenta. q̃ ſacramẽta dignitatis ab hæreticis collata non habẽt effectum, contra quod allegat Gra. auctoritatem Anaſtaſij, quam friuolã eſſe oſtendit auctoritate Gelaſij, & Felicis, qui cum Hormiſda excommunicauerunt Acacium ante q̃ excõmunicaſſent Anaſtaſium. Sed H. exponit ante quã Anaſtaſium, i. ante quàm Anaſtaſius eſſet d papa: quia Acacius mortuꝰ fuit ante Anaſtaſium, & Anaſtaſius ſucceſſit illi. Et ita cum ſucceſſerit Gelaſio, non fuit excommunicatus ab eo, nec à præcedẽtib. d ¶ *Quòd vero.*] Dictũ eſt §. in §. ſi ergo. q̃ ſacramenta dignitatis ab hæreticis collata effectum non habẽt: contra quod allegat auctoritatem Anaſtaſij, quam oſtendit friuolam eſſe auctorita te Gelaſij & Felicis.

e ¶ *In tractatu.*] p hoc probatur, quòd Gratianus nõ diuſit per diſtinctiones hoc opus. arg. 11. q. 3. §. euidenter.

ITEM OBIICITVR. Casvs. Dictum eſt §. in ca. Arianos. & §. in §. cum ergo Innocentius. quòd ſolum baptiſma rarum eſt apud hæreticos. contra quod obiicitur modo in hoc capitulo.

f ¶ *Item obiicitur.*] ei ſcilicet quod dictum eſt §. e. §. cum ergo Innocentius. & c. Arianos.

Quod quidam.] Casvs. Quidam dixerunt, quòd catholici ab eccleſia recedentes retinent poteſtatem conferendi baptiſma, ſed non poteſtatẽ conferendi ordinem, ſed eam amittũt. Contra quos probat Auguſtinus quatuor rationibus hoc eſſe falſum. Primo, quia qua ratione perditur vnum, & reliquum, cum vtrumque quadam conſecratione conferatur. Secundo, quia conſuetudo eſt eccleſiæ, quòd tales non reordinantur cum redeunt, ne fiat iniuria ſacramento. retinet ergo vtrumque, ſed ad perniciem. Tertio, quia ſi aurum, vel argentum furtiue fuerit ſignatum, ſi fur poſtea deprehenditur à principe punitur, ſed ſignum monetæ non

1. Cor. 11.

2 ſ. c. facerdotes.

a Et logtur ſacerdotib. de his mini ſteriis ſiue bñdictiõib. vbi ordo ſacerdotalis exigitur. Ar. 2 Iuo p. 2. c. 100. Pan. l. 3. c. 79.

Num. 6.

Io. 11.

3 ſ. diſt. 19.

4 Et Paſt. p. 2. c. 2.

† al. inſerquens

5 Iuo par. 2. c. 97. Pan. l. 3 c. 77.

† al. ordinati † al. vnitatis pace.

b Adde. p in tellectu h gl. q̃ olim ſi gnabantur milites qua dã nota ſeu figura ſ illi ab aliis diſcretionẽ. l. ſ ſigmata. C. de fab. li. ii. not. in l. pe. ff. ex quib. cau. ma.

6 Iuo par. 2. c. 107.

Sacerdotes nomen Domini inuocant, Dominus autem benedictionem præſtat. C. XCVI.

DIctum eſt a à Deo in Numeris ad Moyſem, & Aaron ſacerdotes: [Vos ponite b nomen meum ſuper filios Iſrael: ego Dominus benedicã eos:] vt gratiam traditio per miniſterium ordinantis transfundat hominibus: nec voluntas ſacerdotis obeſſe, aut prodeſſe c poſſit, ſed meritum benedictionem poſcentis. ¶ Quanta autem ſit dignitas ordinis ſacerdotalis, hinc aduertamus. Dictum eſt enim de nequiſſimo Caipha interfectore Saluatoris, inter cetera [Hoc autem à ſemetipſo non dixit, ſed cum eſſet princeps ſacerdotum anni illius, prophetauit.] Per quod oſtẽditur ſpiritum gratiarum non perſonam ſequi aut dignis, aut indignis, ſed ordinationem traditionis, vt quamuis aliquis boni meriti ſit, non tamen poſſit benedicere, niſi fuerit ordinatus, vt officium miniſterij exhibeat. Dei autem eſt, effectum tribuere benedictionis.

Quòd vero d per hæreticos ſacramenta dignitatis miniſtrata dicuntur carere effectu, improbatur auctoritate Anaſtaſij Papæ, qui ordinationem Acacij, quamuis hæretici, ita ratam approbat, vt etiam eis, quos poſt damnationem ſuam baptizauit, per ordinauit, in nullo ream perſonam nocuiſſe aſſerat. Sed hoc eum illicite & non canonice, immo contra decreta ſuorum prædeceſſorum feciſſe probant Felix, & Geleſius, qui Acacium ante Anaſtaſium excommunicauerunt, & Hormiſda, qui ab ipſo Anaſtaſio tertius eumdem Acacium damnauit. e *Vnde etiam*

reprobatur. Quarto, quia character militiæ non reiteratur circa reuertentem, cum miles ad gratiam principis reuocatur. Quinto, concludit ex præmiſſis, quòd non debent iterari ſacramenta ab eis collata, ne fiat iniuria ſacramento. Prima ratio eſt ibi, *Primo quia.* Secunda ibi, *Nam ſi quando ex ipſa.* Tertia ibi, *Si enim aliqui.* Quarta ibi, *Si forte.* Quinta ibi, *De his qui.*

ab eccleſia Romana repudiatur, & à Deo fuiſſe percuſſus legitur in geſtis Romanorum Pontificum hoc modo [Anaſtaſius ſecundus natione Romanus, &c.] Require retro in tractatu e decretalium epiſtolarum.

a ¶ Sed hoc eum.] *Supra di. 19. c.* Anaſtaſius, *oſtenſum eſt immerito reprehenſum eſſe Anaſtaſium, & veriſſima eſſe, quæ ipſe de Acacio ſcripſit, & decreuit.*

Item obiicitur f illud Auguſtini lib. 2. contra epiſt. Parmeniani, c. 13.

¶ Qui recedit ab eccleſia, nec baptiſma, nec ius dandi amittit. C. XCVII.

4 QVod quidam g dicunt, Baptiſma, quod h accepit, nõ amittit, qui recedit ab eccleſia, ſed ius tamen dandi h quod accepit, amittit i, multis modis apparet fruſtra, & inaniter dici. ¶ Primo, quia nulla oſtenditur cauſa, cur ille, qui ipſum baptiſmum amittere k non poteſt, ius dandi l amittere poſſit. Vtrumque enim ſacramentum eſt, & quadam conſecratione vtrumque m homini n datur, illud, cũ baptizatur, iſtud, cum ordinatur: ideoque in catholica vtrumque non licet iterari. ¶ Nam ſi quando ex ipſa parte o venientes etiam prępoſiti pro bono pacis correcto † ſchiſmatis errore ſuſcepti ſunt, etſi viſum eſt opus eſſe, vt eadem officia gererent, quæ gerebant, non ſunt rurſus ordinandi †, ſed ſicut baptiſmus in eis, ita ordinatio manſit integra, quia in præciſione fuerat vitium (quod vnitate † pacis eſt correctum) non in ſacramentis p, quæ vbicumque ſunt q, ipſa vera ſunt. Et cum expedire hoc videatur eccleſiæ, vt prępoſiti eorum venientes ad catholicam ſocietatem, honores ibi ſuos non adminiſtrent, non eis tamen ipſa ordinationis ſacramenta detrahuntur, ſed manent ſuper eos. Ideoq; nõ eis in populo manus r imponitur, ne non homini, ſed ip ſi ſacramento fiat iniuria. *& infra.* ¶ Sicut autem habent in baptiſmo, quod p eos dari poſſit, ſic in

7 Sent. 4. Secundo ſic: quia conſuetudo eccleſiæ Alg. l. 3. c. 10 eſt, quòd cum tales Pan. l. 1. ti. 2. redeunt, non ſolent c. 80. reordinari ſi eos eccleſia vult tolerare. Tertio dicit quòd ſi cut recedens ab eccleſia vtrumque retinet. ſ. c. 77. netiſſe videtur, quòd vtrumque poteſt conferre aliis extra eccleſiam, licet male conferat, & cum quis recipit ſacramentum extra eccleſiam, ſi reuertitur ad eccleſiam non eſt ſacramentum iterandum in eo. Et hoc probat triplicit̃, per baptiſmum datum à laico, quod non iteratur licet illud iniuſte detur: per ſignum publicæ monetæ impreſſum ab eo, qui nõ debuit imprimere, & per charãterem militię qui nõ repetitur b.

h ¶ *Dandi.*] ſcilicet ordinem.

i ¶ *Amittit.*] charãterem enim non poteſt amittere, licet videatur aliter dici 11. quæſtio. tertia. epiſcopus.

k ¶ *Amittere.*] nam vbi eadem ratio, & idem ius. ff. ad legem Aquil. illud. An tamen hoc ſit verum, notatur vigeſimaoctaua. quæſtione prima. ſic enim. trigeſimaſecunda. quæſtio. ſeptima. Apoſtolus. ſupra ead. qu. §. cum ergo.

l ¶ *Ius dandi.*] ſcilicet ordinem. de confecr. diſtinct. 4. oſtenditur.

Vel poteſtatem con-

7 ſ. c. eſt ius dãdi, quia ſi h; niſi ex pmiſſione: ij ſi cõfert eſſve rũ ſacrim, q̃ dic, vt le. & no. d cõſ. di. 4. ſactũ. Ar. * hñticiſpũt ligare, & ſolvere: & ſi ſe cerint, nihil actũ eſt, q̃a jurisdõne ſi hñt. B. Th. 2. 2. q. 39. art. 3. & 4. diſt. 19. q. 1. ar. 2. q. 3. ‡ Aliàs, 68.

ferendi baptiſma. j. 32. q. 7. licite.

m ¶ *Verumque.*] ſcilicet baptiſmus & ordo.

n ¶ *Homini.*] hoc de baptiſmo ſacerdotis, in quo poteſtas baptizandi eſt ſacramentum. in laico eſt quædam licẽtia, non ſacramentũ c. arg. quòd ſententia hæretici valeat, & ligatio & ſolutio, cum iuſ ligandi, iudicandi, atque ſoluendi à tempore conſecrationis accepe rit. ſ. diſt. 48. d c. 1.

o ¶ *Parte.*] collectio enim hæreticorum, rectiſſime pars appellatur, à partiendo, id eſt, diuidendo.

p ¶ *Non in ſacramentis.*] ſuit vitium ſcilicet.

q ¶ *Sunt.*] quia à quocumque dentur, iterari non debent, & ideo ipſa ſunt, id eſt, firma & vera ſunt, & bona.

r ¶ *Manus.*] ſ. e. q. c. manus impoſitio. contra. ſed hic de cõſecratoria.

a ¶ *Dand*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Dandi.*]id est,consecrandi.vel dandi ipsam ordinationem.
b ¶*Aliud.*] ar.contra illud generale quod est ext. de transl.inter corporalia.& 7.q.1.factus.ff.si quis cau.quoties.arg.63.di.Salonitanæ. 45.dist.de Iudæis.7.q.1.episcopus.
c ¶*Necessitate.*]hic aperte colligitur,"q laici non habent ius baptizandi: nisi large dicatur[i] vel potestas. id est, permissio, vt j. de consc.dist. 4.constat.& c.à quodam.& 30.q.1.ad limina.
d ¶*Nescio.*]id est,non approbo, si quis dixerit repetendum.
e ¶ *Veniale delictum est.*]"hic philosophi cum temperamẽtum est: nam in veritate nullum est.Et est similе,22.q.2.in quibus.
f ¶*Habebitur.*]ar.contra extr.de iurepa.qđ autem,in fine.
g ¶*In monetis.*] id est, signis,vel sigillis,numismatib. vel instrumentis monetam cudendi.
h ¶*Punitis.*]isti variis pœnis puniuntur.C. de fal.mo.per totum. parcitur tamẽ illi qui formauit, si ante quã signum imprimat pæniter. ff.ad l.Corn.de fa.qui falsam,&c.
i ¶ *Exhorruit.*] "qui forte fugit de bello publico:&ita infamis effectus est[a]. 6.q.1. in fames.& hoc intelligitur de militibus illis qui iurauerunt se mortem non euitaturos pro re publica. & isti habebant stigmata,vel alia signa de aliquo colore, de quibus dictum est, Milites nostros arma scire volumus nõ leges. C.de iur.delib.sancimus. Vel sensus est huius litteræ, quòd si aliquis præter auctoritatẽ principis adeptus est militiæ cingulum,& post reconciliatur ipsi principi,erit ne in eo iterandus charact'? quasi dicat,non.

"Baptizandi ius ſi habent laici.

"Philosophicũ tẽperamentum.

† al. alicui pereunti.

"Infamis ẽ de bello publicofugiés a Concord. tex.in l.non oẽs. §.itẽ q desertorẽ. cum ibi no. per doct. ff. de re mil.

ADDITIO. Et secundũ istam lectũram dic ex horruit, scilicet quia à principe non accederat.&no.hic militib. charactẽrem imprimi.Io.de Fan.
k ¶*De his.*] repetit, q̃ iam dicta sunt dubitatur hic fore §. sed nõ est dubitandum,quia non est.
EX HIS.Hęc est duodecima pars huius q. in qua intendit probare, quòd sacramentum ecclesiæ tale est illi qui accipit,qualis est ille qui accipit:vel qualis est qui sacrificat. nec malitia dãtis impedit bonitatem: & hoc pbat per multas similitudines quas ponit in hoc §.& per nouem auctoritates. & hoc probat vsque ad ca.statuimus.2.Io. de Fan.
CASVS. Infert Gratianus ex supradicto capitulo,quòd vera sacramenta a sunt apud hæreticos quantum in se,sed ad damnationem sunt dantium,accipientium, vel habentium, nisi redeant, sicut verum aurum sunt Crassonociuum.
I ¶ *Ex his.*] infert ex præcedenti c.quòd sacramenta vera sunt apud hæreticos indistincte vsque ad §. opponitur.& ibi obiicit Augst.prout ipse intelligit Aug. dicere vsq; ad §.sed ne. ibi ponit vnam solutionem vsque ad §. quamuis.vbi ponit aliam bonã & catholicam , ad quam probandam inducit quattuor exempla,quę notabo in litera.
m ¶*Perimant.*]illa,id est, eorum abusio[b]. b Ista finis ab isto loco dicit Io. expositio de Fant. quòd verba H.& L. sunt Aug. vsque ad §. opponitur.Hug.contra, immo Gratiani, vt in notula hic apparet.j.e.
n ¶*Crassus.*] "iste dictator fuit cõtemporaneus Iulio Cæsari, & Pompeio:& à Parthis auro feruenti interfectus est.

"Marc' Crassus,& fuit eius Cæsar, & Pompeius fuerunt cõtẽporanei.

ITEM AVRVM.
CASVS. Dicitur hic, quòd æque verum est aurum in arca furis, & in arca Regis,sed à fure illicite datur , & illicite retinetur : & ideo fur & communicator furti puniuntur:nisi innocentiam suam allegauerint. Et est §. Gratiani ab illo loco, ex his. vsque ad c.per Esaiam, sicut dicit H.
o ¶*Aurum.*] cuius ope vel consilio furtũ committitur[c], tenetur. ff.de con.fur. pro inde. "est autem differentia inter furem, &communicatorem: quia communicator "fur & manifestus ·esse non potest. ff.de fur.is qui runt. opem.
p ¶*Furti.*] videtur ergo & tenetur quis se purgare de conscientia. argu.inst. de obl. quæ ex delic.§.sed hę actiones. C. de fur.ciuile.argu.1.qu.4.quia præsulatus. cum furis concor. "Et ita est ar. quòd quis potest & tenetur indicare fu- indicare. rem.argu. ext.de fur. qui cum fure.cum cõ cor.ibi positis.ar.con tra.ff. de cond.ob tur. cau.idem. & si ob furtum.§.vltim. &ff. de præscrip.verb.l.solet. Nam in vtraque dicitur, quod licite possum accipere[d] pecuniam à domino, vt æs accipiatur Io.Sol.in calu accipies. & isto videtur posse dici ciũdũ cangi, q̃ secundum canones, &fic est dum leges.B.
q ¶*Vt perhibet.*] hic qui cum ſ apparet potius hæc re. Arch. esse verba Gratiani, quam

"furem' tenetur

Eod.2.lib. c.19.

c Concord. text. in Lyon. nor. ff. de vsurc. cũ ibi communicator. sur.leg.

1 ℣.c.ſi qs ẽpus. ℣.c.q Perfectione

Matth.13.

Matth.17.

Luc.24.

1.q.1 factus ecclesia,& post ſtmodũ . sit hæretic⁹,or dinẽ cõfert. Sed q extra ecclesiã recipit vltimã manꝰ impositionẽ. i.ex tra ecclesiã factª est eps ordines cõferre nõ pt: & qui à tali ordinatª est nihilrecipit sedm Hug.

Matth.25.

1.Cor.13.

Iac.2.

2 ℣.c.c.Aria nos.

3 ℣.c.hi q.

" Christus transfiguratus est, bis i carne cum esset in carne in transfigura vna transfiguratione tus est.

A ¶ Quod accepit.] *Sic etiam Algerus, licet paulo aliter habeat originale.*
B ¶ Neque vllo modo.] *hæc vsque ad verbum,* violabitur, *addita sunt ex originali:ex quo etiam aliis locis caput hoc locupletatum est.*
C ¶Vel argentum.]*In codicibus* B. *Augustini impressis sequitur* , sed æs , *in duobus autem scriptis Vaticanis,*vel æs.

12 *Ex his*[a] *verbis Augustini constat,in omnibus tam apostatis , quàm hæreticis, vel damnatis permanere Christi sacramenta vera,quantum ad se,& sancta,& nisi pœnitentia , vel indulgentia subuentum fuerit , ad damnationem vsurpatoris peruenient , vel habentis,vel dantis, vel accipientis. Quid ergo prodest , quòd vera , & sancta sunt , cum vsurpatores suos æque perimant*[m]*, ac si essent mala , & noxia? Crassus*[n] *aurum sitiuit, & aurum bibit:æque periit vero auro, sicut vero veneno* ¶ *Item aurum*[o] *æque verum est in arca furis , sicut in thesauris regis. Sed à fure , quia illicite habetur , illicite datur. vel accipitur : à rege autem licite habetur, licite datur , & accipitur : ideo ipse fur, & communicator furti (nisi forte de conscientia furti*[p] *se purgauerit) vt perhibet*[q] *Gelasius ad Anastasium Imperatorem Romanum. Ex his verbis Augustini constat, quòd sacramenta vera sunt apud hæreticos quantum in se, sed ad damnationem sunt dantium, accipientium, vel habentium, nisi redeant, sicut verum aurum sunt Crassonociuum.*

a ¶ *Ex his verbis.*] *Sic Algerus, licet paulo aliter habeat originale.*
b ¶ *Sed ne.*] *hæc vsque ad verbum,* violabitur, *addita sunt ex originali:ex quo etiam aliis locis caput hoc locupletatum est.*
c ¶ *Furem.*] *In codicibus* B. *Augustini impressis sequitur* , sed æs , *in duobus autem scriptis Vaticanis,*vel æs.

quàm Augustꝰ.
OPPONITVR. CASVS. Opponit hic Gratian.contra supradicta scilicet quòd hæretici non possunt conferre ordines, & si baptizare possint. Nam sacerdos etiam depositus etsi baptizare possit, conficere tamen non potest:nec episcopus depositus potest ordines conferre , etsi possit baptizare. Sed huic oppositioni opponit dupliciter solutionem. Prima hæc est, quæ incipit ibi, *Sed ne.* quòd qui extremam manus impositionem recipiunt in ecclesia, eius potentiam retinent, etiam recedẽtes ab ecclesia , ac similitudinem characteris matrimonij , qui post diuortium , vel votum retinet,: secus si extra ecclesiam. Ponit & aliam solutionem Gratian. quæ incipit ibi, *Quamuis.* vbi dicit, quòd sacramenta hæreticorum vera sunt, dummodo in forma ecclesiæ sint ·celebrata,sed non habent effectum in male ministrantibus , & male suscipientibus. Quod probatur quattuor rationibus. Primo per veram Eucharistiam traditam proditori. Secundo per veram pœnitentiam Christi in patria sua , quæ ibi non habuit effectum, quia ibi fidem non inuenit. Tertio,per duplicem transfigurationem Christi, quarum vna incredulis non profuit. Quarto, quia ita virginitatem habuerunt tatuæ virgines , vt prudentes. Demum concluditur, quòd vera sunt hæreticorum sacramenta in se:sed obsunt male suscipientibus,&male ministrantib. Et ad hoc inducit sequens capitulum.
a ¶*Opponitur.*] hoc modo procedit in hoc §. primo ponit obiectionem suam contra August. quam tangit vsque ad §. *Sed ne.* ibi ponit quadam solutionẽ suam , quæ protenditur vsque ad §. *Quamuis.* & ca.ibi autem ponit aliam quæ magis communis est, ad quam probandam inducit quadruplex exemplum. primum ibi , *Ipsa enim.* Secundum ibi , *Quod vt plane.* Quartum de decem virginibus , quod incipit ibi, *Sic & omnes , &c.* Vltimo concludit ab illo loco : *Sciendum vero.* & ad probandam conclusionem suam inducit c. per Esaiam.
b ¶ *Sententiæ.*] capit. præcedentis , vbi dicit, quòd vtrumque quadam consecratione datur,& ita videtur pariũcare ordinem &baptismum.
c ¶ *Pagano.*] ℣. ead. quæst. si quis per ignorantiam. ℣. ead. §. ecce quando.j.de conse.dist.4. quos à pagans. j.de consec. distinct.4.à quodam.
d ¶ *Consequenter.*] noli hic reprehendere magistrum. nam opponendo dicit hoc, vt pateat ex solutionibus sequentibus, maxime ex secunda.
e ¶ *Potestas.*] id est, executio potestatis , & sic verum dicit. aliàs mentitur. nam potestas sacrificandi, id est, ordo sacerdotalis in eo remanet.
f ¶ *Potestatem.*] non bene argumentatur: quia si vocet potestatem sacerdotalem ordinem vel sacramentum,nec hic,nec ibi amisit potestatem:sed si executionem,& hic & ibi amisit.
g ¶ *Largiendi.*] sed cum hæreticus præcisus posset conferre tam baptismã, q̃ ordinem, quæ specialitas erit in baptismo? Dico q̃ in casu necessitatis non peccat baptizans. quod numquam est in collatione ordinum.
h ¶*Non amisit.*] in necessitate , & cum solemnitatib.50.dist.qui sub gradu.
i ¶ *Sed ne.*] hoc dicit Gratianus ac si Aug. intellexisset,ius dandi habent,id est, executionem. & ita soluit.
k ¶ *Vnitatem.*] hic tangit Gra.opi.Io.de Fan.dicentis,q.qui recepit vltimam manus impositionem in ecclesia, &c. [a]hæc opinio videtur expresse confirmari, ext. de a 1.q factus schisma. cap.1.sed ex est eps i ecpresse , reprobatur. clesia,& po 9. quæstio. 1. ordinationes.
l ¶*Sacramento tenus.*] id est,quia si ordinãt, Sed q extra hæretic⁹,or conferunt ordines, ecclesiã relicet non credebant esse ,quod erat , videbant & eum aliumᵗ , quàm erat? Eccein vtraque visione , sua erat præsentia , & veritas : sed in vna exercebatur fides , vt magis crederent, quàm credebant: in altera tenebatur incredulitas,ne etiam agnoscerent, quod videbant. Sacramentum ergo corporis & sanguinis sui aliis est ad salutem , aliis ad iudicium. Fides etiam,quamuis sit vera, tamen sine operibus mortua est. Sic & omnes decem virgines æqualiter erant virgines: sed ex his quinque erant fatuæ,& quinque prudentes. Aequa erat virginitatis veritas , sed pro eiusdem virginitatis intentione non omnibus æqua meriti identitas. Sic etiam est æs sonãs[u], aut cymbalum tinniens, martyrium vel eleemosyna , quam nescit charitas[x]. Si vero cæcus cæco[y] lucernæ ministret veritatem , neuter tamen ideo magis suam illuminat cæcitatem: Sic & malus ministrat malo vera sacramenta , sed non ideo dona spiritualia: quia malis eorum meritis spiritus sanctus impeditur , ne in eis[z] , quod suum est operetur. Vnde Innocentius[a] , cum hæreticorum baptismа concedat esse ratum non tamen ex illo baptismate concedit haberi spiritum sanctum. [3] Et Leo hos , qui formam baptismatis acceperunt , non sinit rebaptizari : sed iubet spiritum sanctum, quem ab hæreticis nemo accipit,per eius inuocationem , & manus impositionem à catholicis sacerdotibus consequi. Sciendum vero est , quòd sacramenta hæreticorum dicuntur irrita, vel etiam damnanda, falsa, & inania , non quantum ad se, cum sint sancta , & vera etiam ab hæreticis celebrata, sed quia , cum illicite & ultra modum perfidia sint ad iudicium,illicite ab eis accipientibus non conferunt spiritum sanctum. Irrita , & non vera dicuntur, quia quod promittit, & contra

Luc.24.

Matth.17.

Matth.13.

Matth.25.

1.Cor.13.

Iac.2.

2 ℣.c.c.Aria nos.

3 ℣.c.hi q.

" Christus transfiguratus est, bis i carne cum esset in carne in transfigura vna transfiguratione tus est.

" Cæcus cæco ducatũ ſtare ſi dẽt

sicque bonum , effectum bonum non habuit, quia vbi illud faceret , non inuenit. ¶*Item Dominus in patria sua præsens , & verus assuit : non per malum ministrum , sed per seipsum nihil potuit, quia fidem non inuenit, pro perfidia aliorum non caruit sua veritate. sed effectus boni virtute.* ¶*Quod , vt plane in omnibus sacramentis ostenderet, bis q̃ est transfiguratus , cum esset in carne. In vna transfiguratione , sicut solᵗ , apparuitᵇ mirabilis, vt fides credentium augeretur ad contemplandum cælestem gloriam super se eleuatam. In altera , vt peregrinus , & incognoscibilis de se dubitantibus ire longius se finxit, & ne agnosceretur,oculos eorum tenuit : ad quid aliud? nisi, vt quia per fidem non erat in cordibus eorum , longius se ab eis recedere ostenderet , & quia ipsum non credebant esse , quod erat , viderent & eum aliumᵗ , quàm erat? Ecce in vtraque visione , sua erat præsentia , & veritas : sed in vna exercebatur fides , vt magis crederent, quàm credebant: in altera tenebatur incredulitas,ne etiam agnoscerent, quod videbant. Sacramentum ergo corporis & sanguinis sui aliis est ad salutem , aliis ad iudicium. Fides etiam,quamuis sit vera, tamen sine operibus mortua est. Sic & omnes decem virgines æqualiter erant virgines: sed ex his quinque erant fatuæ,& quinque prudentes. Aequa erat virginitatis veritas , sed pro eiusdem virginitatis intentione non omnibus æqua meriti identitas. Sic etiam est æs sonãsᵘ, aut cymbalum tinniens, martyrium vel eleemosyna , quam nescit charitasˣ. Si vero cæcus cæcoʸ lucernæ ministret veritatem , neuter tamen ideo magis suam illuminat cæcitatem: Sic & malus ministrat malo vera sacramenta , sed non ideo dona spiritualia: quia malis eorum meritis spiritus sanctus impeditur , ne in eis[z] , quod suum est operetur. Vnde Innocentius[a] , cum hæreticorum baptismа concedat esse ratum non tamen ex illo baptismate concedit haberi spiritum sanctum. [3] Et Leo hos , qui formam baptismatis acceperunt , non sinit rebaptizari : sed iubet spiritum sanctum, quem ab hæreticis nemo accipit,per eius inuocationem , & manus impositionem à catholicis sacerdotibus consequi. Sciendum vero est , quòd sacramenta hæreticorum dicuntur irrita, vel etiam damnanda, falsa, & inania , non quantum ad se, cum sint sancta , & vera etiam ab hæreticis celebrata, sed quia , cum illicite & ultra modum perfidia sint ad iudicium,illicite ab eis accipientibus non conferunt spiritum sanctum. Irrita , & non vera dicuntur, quia quod promittit, & contra*

Item Dominus in patria , &c. Tertium ibi, *Quod vt plane.* Quartum de decem virginibus , quod incipit ibi, *Sic & omnes , &c.* Vltimo concludit ab illo loco : *Sciendum vero.* & ad probandam conclusionem suam inducit c. per Esaiam.

&c. quasi diceret in carne mortali, id est, in vna transfiguratione, scilicet in monte Thabor, in altera post resurrectionem, in specie scilicet peregrini apparens.
ADDITIO. Scilicet duobus discipulis in castellum Emaus euntibus.H.
r ¶*Sol.*]scilicet Christus.& hoc est primum exemplum.
s ¶ *Apparuit mirabilis.*] coram Iacobo , Petro, & Ioanne in monte Thabor.
t ¶ *Aliumᵗ.*]id est,alterius modi.
v ¶*Sonans.*]quia se ipsum constringit alij sonum præstans.
x ¶ *Charitas.*]℣.c.q.vide.
y ¶ *Cæco.*]"si cæcus cæcum conetur ducere secum , in foueam ductor primum cadet,inde secutor.
z ¶*Ne in eis.*] existendo in hæresi, vel quo ad effectum:nisi in causa necessitatis,vel ignoranter.℣.c.q.superueniente.
a ¶*Innocentius.*] ℣.c.q.qui perfectionem.j.e.q.7.c.5. §.item Inno.& c.quod pro remedio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Sacrificia.*]vt dicitur 3.e.q.5.sed hoc.3.e.illi. & c.Dominus.ver. nos dicimus. & c.si quis inquit.

b ¶ *Non quantum.*] distinctio. 49. sacerdotes.J.ead. quæst.3. saluator.

PEr Esaiam.] Hoc c.diuiditur in tres partes. In prima parte pronuntur verba prophetæ. In secunda dicit Auguſt.quòd vbicumque malus offert ſacrificium,ſibi perniciem irrogat,ſed non illis qui digne aſſumunt. In tertia parte dicit, quòd ſpiritus ſanctus diſciplinæ effugit fictum, nec operatur per eum remiſſionem peccatorum. Secunda pars incipit ibi, *Quilibet.* Tertia ibi, *Spiritus ſanctus.*

Casvs. Primo ponuntur verba prophetæ. Secundo, dicit Aug. quòd vbicumque malus Deo offert ſacrificium, ſibi perniciem irrogat,non digne ſumenti. Tertio, dicitur,quòd ſpiritus ſanctus diſciplinæ ſcilicet dator effugiet fictum. nam per eum nõ operatur remiſſionem peccatorum,ſed per officium operatur, & de malis toleratis intelligitur qđ hic dicitur.

c *Vitulum.*]talis eſt, & ita agit,quaſi &c.

d *Coquit.*] aliàs colit. id eſt in cultu quaſi colendo in ſacrificio offert. "Et eſt ſimilago flos farinę,de quo fiebat panis pro poſitionis.

e *Hoc vt.*]quod dicit prophetа.

f *Audire.*] ſcilicet ſibi dictum eſſe.

g *Non illis bonis.*] ac cipientibus ab eis ſacramenta.

h *Non aliis.*] Argumentum, quod de vno, &c. vt diſt.45.diſciplina.ibi, meus nõ eſt.arg.contra J.23.q. 4.forte.

i *Mercedem.*] id eſt, retributionem æternam.

k *Regenerationem.*] vt infantum.

l *Vel ædificationem.*] vt adultorum.

m *Non deſerit.*] 3.e. c.remiſſionem.

CONSTAT ERGO.Casvs.Superius in c.1. huius quæſtionis dicit Leo, quòd Simoniaci non accipiunt niſi ſpiritum mendacij,& damnationem. in ca.fertur, dicit Grego. quòd ſimoniaci vulneratam habent animam lethali vulnere. In cap. ventum, dicit Innoc. quòd ordinati ab hæreticis vulneratũ habent caput. per quæ cap. infert Gratianus idem eſſe de hæreticis & ſimoniacis, ſed ſuæ concluſioni ſtatim obiicit ibi, *Sed obiicitur.* Et ibi, *Immo.*

ferre creduntur,non tribuunt: & ideo damnanda,vt ea dari,vel recipi ab hæreticis non approbetur, ſed interdicatur. Non enim quantum ad ſe,pollu a ſunt, quamuis ab hæreticis pollui dicantur. [1] *Vnde Gregorius communionem Arij vocat execrationem, & Innocentius vocat Bonoſi ordinationem, damnationem: non quòd ita in ſe ſint, ſed quia male dantibus, vel accipientibus id efficium. Sic etiam Hieronymus in Oſee ſacrificia*[a] *eorum panem luctus vocat, non quantum*[b] *ad ſe,ſed quantum ad effectum: quod ip ſemet oſtendit, ſubiungens [Quicumque comederit ex eo, contaminabitur, quia ſibi ad iudicium ſumet.]*

Hinc etiam Auguſtinus li. 2. contra epi. Parmeniani, c. 5.

A ¶Sed ne Auguſtinum.] *Hic Gratianus ita videtur loqui de B. Auguſtino,quaſi ipſius hac in re ſit dubia, aut incerta ſententia. cum tamen nemo ipſo melius, ac fuſius in libro contra Donatiſtas rem hanc expoſuerit, omnino que cum Chalcedonenſi concilio,& Innocentio concordat.*

¶ Sacramenta quamuis obſint indigne tractantibus, proſunt tamen digne ſumentibus. C. XCVIII.

2 PEr Esaiam Dominus dicit [Facinoroſus, qui ſacrificat mihi vitulum c, quaſi qui canem occidat:& A qui coquit d ſimilaginem,quaſi ſanguinem porcinum, & qui offert thus in memoriam, quaſi blaſphemus.] *& paucis interiectis.* ¶Quilibet vbilibet offert ſacrificium tali † corde, vel factis hoc,† e vt mereatur audire f, per niciem ſibi infert, non illis bonis g, qui accipiunt ab eis ſacramenta eadem,qui ſecundum propheтam Ezechielem gemunt, & mœrent peccata,quæ fiunt in medio eorum, quamuis non ſe inde corporaliter ſeparẽt.*& infra.* ¶ Sacrificia impiorum eis ipſis oberunt, qui offerunt impie. Nam vnum atque idem ſacrificium propter nomen Domini,quod inuocatur, & ſemper ſanctum eſt, & tale cuique fit, quali corde ad accipiendum acceſſerit. [Qui enim manducat,& bibit indigne,iudicium ſibi mãducat,& bibit.] non ait,aliis h,ſed,ſibi.*& infra.* ¶ i Sacrificium tali † corde, vel factis hoc,† e vt mereatur audire f, per niciem ſibi infert, non illis bonis g, qui accipiunt ab eis ſacramenta eadem,qui ſecundum propheтam Ezechielem gemunt, & mœrent peccata,quæ fiunt in medio eorum, quamuis non ſe inde corporaliter ſeparẽt.*& infra.* ¶ Sacrificia impiorum eis ipſis oberunt, qui offerunt impie. Nam vnum atque idem ſacrificium propter nomen Domini,quod inuocatur, & ſemper ſanctum eſt, & tale cuique fit, quali corde ad accipiendum acceſſerit. [Qui enim manducat,& bibit indigne,iudicium ſibi mãducat,& bibit.] non ait,aliis h,ſed,ſibi.*& infra.* ¶ k Hoc pene in omnibus talibus quæſtionibus intelligendum admonemus, ſcilicet quia omnia ſacramenta cum obſint indigne tractantibus, proſunt tamen per eos digne ſumentibus.*& infra.* ¶ Spiritus ſanctus in eccleſiæ præpoſito,vel miniſtro ſic ineſt,vt ſi fict° non eſt, operetur per eum ſpiritus ſanctus, & ad eius mercedẽ i in ſalutem ſempiternam, & eorum regenerationem k vel ædificationem l,qui per eum ſiue conſecrantur, ſiue euangelizantur. Si autem fictus eſt,quoniam veriſ ſime ſcriptum eſt [Spiritus enim ſanctus diſciplinæ effugiet fictũ,] deeſt quidem ſaluti eius, vt auferat ſe à cogitationibus, quæ ſunt ſine intellectu:miniſterium tamẽ eius non deſerit m, quo per eum ſalutem operatur aliorum.

A ¶ Et qui coquit.] *Apud beatum Auguſtinum legitur,* & qui ſimilaginem, quaſi ſanguinem porcinum,& qui offert thus, quaſi benedicat idolo, *& ſic etiam Iuo : niſi quod habet,* & qui ponit ſimilaginem,*ſicut etiam beatus Auguſtinus contra litteras Petiliani lib.2.c.52. Lectioni græcæ vulgatæ optime reſpondet verſio beati Hieronymi ſecundum LXX.* Iniquus autem,qui immolat vitulum, quaſi percutiens virum, ſacrificans de grege,quaſi qui occidat canem:qui offert ſimilam,quaſi qui ſanguinem ſuillum : qui dat thus in memoriale,quaſi blaſphemus.*Vulgata autem latina ex Hieronymo ſecundum hebraum exemplar ſic habet.* Qui immolat bouem,quaſi qui interficiat hominem, qui mactat pecus quaſi qui excerebret canem, qui offert oblationem , quaſi qui ſanguiné ſuillum offerat, qui recordatur thuris, quaſi qui benedicat idolum}.

6 Conſtat n *ergo vt Innocentius ait,de ceteru hæreticis , ordinatos a ſimoniacis per prauam manus ſimoniacæ impoſitionem vulneratum habere caput.* ¶*Sed obiicitur*o *quòd in ordinatione ſimoniacorum hoc ſolum reprehenſibile inueniatur, quòd gratia ſpiritus ſancti ſub pretio redigi putetur:alior ſum autem in omnibus integra forma ſacramentorum ſeruetur. Cum ergo illicita ſacramenti vſurpatio per pœnitentiam correcta fuerit, vi gratio ſpiritus ſancti gratuita, & non venalis exiſtimetur, integer debet adeſſe vnctionis effectus: Immo etiam ſi non ſequatur pœnitentia,licet ſimoniace,tamen reuera conſecratus reputetur* q : *ſicut illi, qui quondam non niſi pretio dato , nec ad ſacri baptiſmi regenerationem,nec ad ſanctæ communionis participationem admittebantur,ſi cet ſimoniace , tamen non ideo minus baptizati, vel ſacræ communionis participes reputati ſunt:ſed hoc, tantum † ſacris canonibus conſtitutum eſt,ne de cetero ſacramẽta Chriſti ſimoniace diſtribuantur.*

Vnde Gelaſius ad epiſcopos per Lucaniam,epiſt. 1.c.7.

¶A baptizandis, vel conſignandis pretia non exigantur. C. XCIX.

7 BAptizandis , conſignandiſque r fidelib.ſacerdotes pretia nulla præfigant s , nec illationibus quibuſlibet impoſitis exigi tare cupiãt renaſcẽtes t : quoniã, quod gratis accipim°, gratis dare mandamur. Et ideo nihil à p dictis prorſus exigere u moliãtur x quo Concludit tamen quòd ſacramenta non debent ſimoniace concedi.

n ¶ *Conſtat.*] Superius introduxit magiſter multa capitula per quæ oſtendit "de hæreticis & ſimoniacis idem eſſe. ex quibus infert concluſionem ſuam in iſto §. a ſed. ſuæ conclusioni obiicit ſtatim dupliciter, ibi ſed obiicitur.& ibi, immo.

o *Sed obiicitur.*] Ad hoc quod dixit de ſimoniacis locum habere quod de aliis hęreticis dicitur.

p ¶ *Hoc ſolum.*] quod non eſt in ordinatione hæreticorum.

q ¶ *Reputetur.*]verum eſt quantum ad characterem.

B *Apizandis.*]Casvs. Dicitur in hoc c. quòd nec pro baptiſmo , nec pro chriſmatione debet pretium exigi,ne pro pter paupertatem vel indigentiam hominęs ſuam negligant ſalutem , & qui hoc decreto fecerit,depo netur.

r ¶ *Conſignandiſque.*] id eſt,chriſmandis. id eſt in quolibet ſacramento. ext.de ſi.cum in eccleſiæ.

s ¶ *Præfigant.*] ſic J. 10.q.vl.nec numerus. id ſecundum quòd ibi eſt in littera numerus, eſt ſimile. aliàs ſi eſt numerus , non eſt ſimile.

t ¶ *Renaſcentes.*]id eſt. renaſci volẽtes volũtate ſua vel parentũ.

v ¶ *Exigere.*] aliquid tamen ſponte oblatum recipi poteſt, vt 5.diſt.18.de eulogiis.

x ¶ *Moliantur.*] Sed quid ſi ſacerdos nullo modo vult baptizare, niſi ei detur pecunia? Dicunt quidam quòd ſi baptizandus eſt adultus, nihil ei debet dare, quia ſola fides ei ſufficit.de conſec.diſt.4. baptiſmi. vel ipſemet baptizet ſe.argum.ff. de adopt. ſi conſul. argu.contra,extra de baptiſmo & eius eff. debitum.Io.“Sed certe ſi in neceſſitate tali aliquis ſeipſum baptizet,non eſt tamen baptizatus[b], licet ad patriam,ſi decederet, conuolaret , vt dicit decret.illa, debitum. B. Si eſt puer , baptizet eum offerens, vel pater:ſed ſi illi ita debiles ſunt, vel neſciunt formam baptiſmi, vel nullus eſt alius qui baptizet in neceſſitate, non ideo danda eſt pecunia, & committenda ſimonia,potius permittatur mori ſine baptiſmo.arg.hic,& J.e.placuit. Ego tamen potius daré pecuniam quàm eum ſic dimittere mori, & bene, licet non deberem facere.argu.hic, & J.e. placuit.

a ¶ *Cor*

a ¶ *Correxerint.*]relinquendo honorem,& perpetuo pœnitendo.vt J.e.q.5 quis neque.Ioan.

N *Vllus.*] Casvs. Dicitur in hoc c.quòd nullus clericus à percipiente gratiam communionis pretium exigere debet. quod ſi quis fecerit,deponetur.

b ¶ *Diaconus.*]J.de cõſe.di.2. peruenit.contra.ibi dr , q presbyter dare dẽt Euchariſtiã,ſed hoc in neceſſitate.93.di.diaconis. & c.præſente.H.

c ¶ *Exigat.*] cum effectu[a] vel ẽt ipſe conatus puniendus eſt in deteſtationem criminis.3.e. qui ſtudet.ar. 6.q.1.§.verum, ar.47. diſt.quoniam.H.

Q *Vidquid.*] Casvs. Dẽ hic , qp pro ſacramentis vel ordinibus conferẽdis aliquid accipi nõ debet, niſi qđ ſponte fuerit oblatũ. &clericus q cõtra fecerit,deponetur.& ſi ſciente epo & negligẽte corrigere aliqd fueritexactum:duob. mẽſib. communione priuetur. Si vero ipſo ignorante clerici aliquid acceperint : pro qualitate perſonarũ & ordinum puniẽtur pœnis hic poſitis, &nihilominus deponentur.

d ¶ *Inuiſibilis.*] i.ſacramentum in quo gratia inuiſibilis continetur p ſignificationẽ.

c ¶ *Conſolatione.*]No. coniugium non eſſe his ſacramentis, q tribuit gratiã, vt decernit concil. Trid. ſeſſ.24. c.1. & ideo dare pecuniã, p eo, vt eſt ſacrim, il licitũ eſt:licitum aũt, quatenꝰ eſt naturꝰ offin Rth.2.2.1. q.100.art.2. ad 6.

2 Iuo p.1.c. 73. & par.5. c.126.

1 Matth.10.

“ Gratia in ſepultura ñ conferetur.

“Immo,qua tenus ſacrim tribuit gratiã,vt decer nit concil. Trid. ſeſſ.24. c.1. & ideo dare pecuniã, p eo, vt eſt ſacrim, il licitũ eſt:licitum aũt, quatenꝰ eſt naturꝰ offin Rth.2.2.1. q.100.art.2. ad 6.

“ Ergo ſi corrigẽs ſubditũ, eſt ſuſpẽdendus.

a i.exigẽdo recepit, ſic ff.de rer. di. l.ñ.aliàs cõtra. de pœ. di.j.cogitationis.Arc. † *al.gratia.* 1uo par.2. c.92.

1 Si *presbyter.*]Hanc leuem pœnam antiquitus ſuſtinuit:ex poſteriorib. autem decretis ,p huiuſmodi ſui honoris periculo ſubſint, & nota infamiæ percelluntur,vt 3.e.q.baptizandis.& 1.q.3.c.vlt.

k ¶ *Excommunicatione.*]“Hic grauius punitur ſacerdos quàm epiſcopus.arg.contra.40.diſt.homo[b]. Sed hic presbyter in duob. deliquit,&quia contemnit,& quia ſimoniam committit,epiſcopus tantum in negligentia[c].Et qđ dicit,quat tuor mẽſium excommunicatione plectatur,hęc pœna nõ excludit depoſitionem. Alij intelligunt hoc hoc capitulum tantũ de negligente[d], non de committente. ſed huic intellectui obuiat illud, accipiendum:& illud, cupiditatib. Sed exaudi hoc pẽ illud.extr.de ſim. nemo.cum.ſ.quis celat crimen alterius ,p pecunia: ar.3.e.c.ibi, cõtexit.B. Sed ad hucc cõtradicit huic intellectui quod dicit de pœna.quia minor im ponitur maiorib.Sed dic quod maior pœna eſt epiſcopo ceſſare per duos menſes, quàm presbytero per quattuor. 40. diſtinctio. homo Chriſtianus.

l ¶ *Clericus.*]&ſecundum hoc clericus in minoribus ordinatio nibus poteſt eſſe prælatus.

m ¶ *Competẽti pœna.*] depoſitionis. J.c.q.3. c.vlt.

P *Lacuit, vt nullus.*] Casvs. Statuitur hic, vt nullus epiſcopus ,p chriſmate tremiſſem exigat , ſicut olim epiſcopi facere conſueuerunt, ne ipſi † venũdantes, ſicut Simon magus voluit emere , damnabiliter venumdentur.

n ¶ *Balſami.*] i. chriſmatis. nam poſt conſecrationem chriſma eſt. “ Chriſma ergo vendi non poteſt,nec etiam in neceſſitate, cum ſit ſacramẽtum. 1.quæſt.1. multi. & 1. qu. 3. ſi quis præbendas. & 3. ead. quidquid.

o ¶ *Tremiſſem.*] “tertia pars ſolidi eſt tremiſſis. De hoc tremiſſe habes C. de veſte milit. fortiſſimis. lib. 12. & inde dicitur tremiſſis ſecundum Iſidorum, quaſi termiſſus ſolidum conſtituat.

P *Lacuit.*] Casvs. Statuit in hoc c. vt pro baptiſmi collatione nihil exigatur : ſponte tamen oblatum poteſt recipi,& ſi timore extorſionis aliquis ſe ſubtraxerit à baptiſmo, anima periclitantis à tali presbytero requiretur.

p ¶ *Eorum.*]ar.“ꝙ in eadẽ ſit pditione & q dãni cãm,vel occaſionẽ dat,& q damnum dediſſe vr.J.23.q.5. de occidendis. & c.cum homo.con

i ¶ *Si presbyter.*]Hanc leuem pœnam antiquitus ſuſtinuit:ex poſteriorib. autem decretis ,p huiuſmodi ſui honoris periculo ſubſint, & nota infamiæ percelluntur,vt 3.e.q.baptizandis.& 1.q.3.c.vlt.

k ¶ *Excommunicatione.*]“Hic grauius punitur ſacerdos quàm epiſcopus.arg.contra.40.diſt.homo[b]. Sed hic presbyter in duob. deliquit,&quia contemnit,& quia ſimoniam committit,epiſcopus tantum in negligentia[c].Et qđ dicit,quat tuor mẽſium excommunicatione plectatur,hęc pœna nõ excludit depoſitionem. Alij intelligunt hoc hoc capitulum tantũ de negligente[d], non de committente. ſed huic intellectui obuiat illud, accipiendum:& illud, cupiditatib. Sed exaudi hoc pẽ illud.extr.de ſim. nemo.cum.ſ.quis celat crimen alterius ,p pecunia: ar.3.e.c.ibi, cõtexit.B. Sed ad hucc cõtradicit huic intellectui quod dicit de pœna.quia minor im ponitur maiorib.Sed dic quod maior pœna eſt epiſcopo ceſſare per duos menſes, quàm presbytero per quattuor. 40. diſtinctio. homo Chriſtianus.

l ¶ *Clericus.*]&ſecundum hoc clericus in minoribus ordinatio nibus poteſt eſſe prælatus.

m ¶ *Competẽti pœna.*] depoſitionis. J.c.q.3. c.vlt.

P *Lacuit, vt nullus.*] Casvs. Statuitur hic, vt nullus epiſcopus ,p chriſmate tremiſſem exigat , ſicut olim epiſcopi facere conſueuerunt, ne ipſi † venũdantes, ſicut Simon magus voluit emere , damnabiliter venumdentur.

n ¶ *Balſami.*] i. chriſmatis. nam poſt conſecrationem chriſma eſt. “ Chriſma ergo vendi non poteſt,nec etiam in neceſſitate, cum ſit ſacramẽtum. 1.quæſt.1. multi. & 1. qu. 3. ſi quis præbendas. & 3. ead. quidquid.

o ¶ *Tremiſſem.*] “tertia pars ſolidi eſt tremiſſis. De hoc tremiſſe habes C. de veſte milit. fortiſſimis. lib. 12. & inde dicitur tremiſſis ſecundum Iſidorum, quaſi termiſſus ſolidum conſtituat.

P *Lacuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

mo. contra. 26. q. 6. si presbyter. ℑ. 27. q. 2. si tu abstines. 3 di. 55. si quis abscíderit. ℑ. 17. q. 4. diffiniuit. 5, 50. dist. studeat. & c. fæpe. ℑ. 16. q. 1. de cimæ. Io. Sol. hoc intelligẽdum est de causa proxima, maxime cum malo zelo causam vel occasionem præstant. H.

a ¶*Perditio.* Inihil enim intereſt an occidat quis, an cauſam mortis præbeat. ff. ad l. Cor. de ſic. nihil. vnde ſi præſtito impunitatis ſacramento ſeruos fugientes ad eccleſiam ſacerdos non reddiderit, & poſtea fugerint: fuga eorum à ſacerdote quærẽda eſt, vt ℑ. 17. q. 4. diffiniuit. qui enim occaſionẽ damni, & c. ff. ad l. Aqui. qui occidit. §. vlt.

b ¶*Requiratur.* Iuo. q. pro loco, & tempore illicita reddũtur, quæ ſimpliciter licita ſũt, vt 27. qu. 1. neque viduas.

1 Burc. l. 4. c. 101. Iuo p. 1. c. 295.

E*Mendari.*]Casvs. dicitur hic, quòd pro baptiſmo nihil recipiatur, nec pedes baptizandorũ lauentur. Sequentia duo c. plana ſunt, in quib. dicitur, q̃ pro ſacramẽtis, vel ordinib. ſepultura, chriſmate, communione, & luminaribus, nihil exigi debet.

c ¶*Non mittant.*] præſumitur enim ſimonia[a]. ſimilis præſumptio eſt ex tempore vel loco. ℑ. 31. q. 1. relatum. 5. dist. 81. in omnib. ℑ. 8. q. 3. c. 1. & 2. 5. dist. 57. ſi quis in ægritudine. ℑ. 18. q. vl. Eleutherius. contra. extr. de simo. cum ſit Romana. ℑ. e. q. 2. placuit. Solu. exãdi hoc de nummis exactis, nam ſponte oblatos accipere poſſum. arg. ℑ. c. prox. Alij dicunt hoc vitandũ propter ſpeciem mali. arg. ext. de transa. conſtitutus. ff. ad l. Iul. de ambitu. l. vna. vbi dicitur, q̃ accuſatus non debet intrare domum iudicis.

a Vnde ſubdit, ne ſacerdos, &c.

2 Burc. l. 4. c. 93. Iuo p. 1. c. 287. Pann. l. 1. c. 98.

5 "Opus p ſe laudabile rõe tẽporis reprobatur.

"Hic argue opus per ſe laudabile ratione temporis reprobari, & ne malignandi occaſionem inducat. licet enim nummos in concham mittere opus pietatis ſit, tempore tamen ſuſcipiendi baptiſmi ſimoniæ ſuſpicionem inducit. ar. eſt ff. ad l. Iul. de ambitu. l. vna. in fi. adeo vt ſi etiam ſub aliquo prætextu tempore prohibito detur, præſumptio ſimoniæ non euanescat. arg. 57. dist. ſi quis in ægritudine[b]. 8. q. 3. c. 1.

b Et no. ℑ. 18 q. 2. diffiniimus.

"abſtinẽdũ e ab omni ſpecie mali.

"Lotio Medianẽſiũ.

c "Pedes in cioſi pedes euangelizantium pacem, &c.

Iris ſacris ſi f gnificãt affectiones.

d ¶*Ne ſacerdos.*]arg. "non ſolum abſtinendum eſſe à malis, ſed etiã ab omni ſpecie mali. a. g. 5. 54. dist. generalis.

e ¶*Lauandi ſunt.*]" quia Mediolanenſes primo aqua cõſecrata puerorum pedes lauant, & poſtea baptizant. & non peccant, quia auctoritate Ambr. hoc faciunt: quia qui eſt mundus totus, non indiget niſi vt pedes lauet. "Tamen in illa auctoritate intelliguntur pedes, i. affectus, ſcilicet, vt habeant cor purũ, iuxta illud: Quam ſpeciosi pedes euangelizantium pacem, &c.

f ¶*Sacramus.*] ¶*Luminaribus.*]Etiam in cõficiendo chriſma neceſſariis fraudem remouet. Nota pro tẽpore etiam luminum prætium interdici in extrauag. Alexan. iij. de his ſane. Hug. ſatis dicitur ext. de simo. non ſatis, & c. cum eccleſiæ.

Additio. Adde ad hoc quod legitur, & no. ℑ. e. emendari. Arch.

SICVT ERGO. Hæc eſt 13. pars huius gu. in qua intendit probare magiſter, quòd ſi aliquis ignoranter ordinatus fuerit à ſimoniaco, vel etiam compulſus, quòd diſpenſatur cum tali. Si autem ſcienter fuerit ſimoniacus, vel ordinatus à ſimoniaco, non diſpenſatur cum illo. & hæc probat per ſex auctorit. Io. de Fan.

Casvs. Infert Grat. quòd ſicut hæc ſacramenta, ſcilicet baptiſma & perditio[a] requiratur[b], quorum ſpolia pertimeſcentes, à baptiſmi gratia ſe retraxerunt.

Item ex concilio Eliberitano, c. 48.

¶Qui baptizatur, nullos nummos in concham mittat. C. CIIII.

E Mendari placuit, vt qui baptizantur (vt fieri ſolebat) nummos in concham non mittant[c]: ne ſacerdos[d], quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur. Neq; pedes eorum lauandi ſunt[e] à ſacerdotibus, vel clericis.

Item ex concilio Triburienſi.

¶Pro perceptione baptiſmi, vel chriſmatis aliquid exigi non debet. C. CV.

1 Burc. l. 4. c. 101. Iuo p. 1. c. 295.

D Ictum eſt ſolere in quibuſdam locis pro perceptione chriſmatis nummos dari, ſimiliter pro baptiſmo, & communione. Hoc ſimoniacæ hęreſis ſemen deteſtata eſt ſancta ſynodus, & anathematizauit, & vt de cetero nec pro ordinatiõe, nec pro chriſmate, vel baptiſmo, vel pro baſſamo, nec pro ſepultura, vel communione quidquam exigatur, ſtatuit, ſed gratis dona Chriſti gratuita diſpenſatione donentur.

Item ex concilio Cabilonenſi tempore Caroli magni, c. 16.

¶Non pro dedicandis baſilicis, vel pro ceteris ſacramentis eccleſiæ conferendis aliquid exigi debet. C. CVI.

2 Burc. l. 4. c. 93. Iuo p. 1. c. 287. Pann. l. 1. c. 98.

S Tatuimus, vt ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis oratoribus nihil accipiendum eſt, ita etiam pro baſſamo, ſiue luminaribus[f] emendis, nihil presbyteri chriſma accepturi dent. Epiſcopi itaq; de facultatibus eccleſiæ baſſamum emant, & luminaria ſinguli in eccleſiis ſuis concinnanda prouideant.

13 *Sicut gergo hæc ſacramenta*[h] *licet ſimoniace ministrentur, tamen benedictionis effectum conferunt accipienti, ſic & ſacerdotalis vnctio, licet simoniace ministretur, ſuo tamen non debet carere effectu.*[i] *Sed, ſicut ſupra dictum eſt, illa ſacramenta ſunt neceſſitatis, hæc dignitatis, & ideo priuilegia illorum non poſſunt generare communem legem istorum. Habent ergo simoniaci vulneratum caput per simoniacæ manus prauam impoſitionem. Hoc autem de illa intelligitur, quos nec excuſat ignorantia, nec attractionis violentia, qui ab illis ordinantur, quos indubitanter sciunt esse simoniacos, siue simoniace, siue non simoniace ordinentur ab eis. Vt enim distinguit Nicolaus Papa, alij simoniace ordinantur à simoniacis, alij simoniace à non simoniacis, alij non simoniace à simoniacis.*

Hanc distinctionem innuit Nicolaus Papa ſecundus ſcribens omnibus epiſcopis.

¶De triplici genere simoniacorum. C. CVII.

4 Tatuimus[i] decretum de ſimoniacis tripartita hæreſi, id eſt, de simoniacis simoniace ordinatoribus, vel ordinatis, & de ſimoniacis ſimoniace à non ſimoniacis, & de ſimoniacis non ſimoniace à ſimoniacis. ¶Simoniaci ſimoniace ordinati, vel ordinatores ſecundum eccleſiaſticos canones à proprio gradu decidãt.[5] Simoniaci quoque ſimoniace à non ſimoniacis ordinati, ſimiliter ab officio male accepto removeantur. ¶Simoniacos autem non[k] ſimoniace à ſimoniacis ordinatos, miſericorditer[l] per manus impoſitionem pro temporis neceſſitate in officio concedimus permanere[m].

Sed hoc[n] *intelligendum eſt de iis, qui ordinantur à simoniacis, quos ignorabant eſſe simoniacos. Hos facit simoniacos non reatus criminis, ſed ordinatio ſimoniaci.*

De quibus Vrbanus Papa in concilio Placentino, c. 3. & 4. ait.

¶De iis, qui non ſimoniace à ſimoniacis ordinantur. C. CVIII.

6 S I qui[o] à ſimoniacis nõ ſimoniace ordinati ſunt, ſi quidẽ timum membrum intelligitur de illis qui ordinantur non ſimoniace à ſimoniacis, quos ignorabant eſſe ſimoniacos, quos non reatus proprius facit ſimoniacos, ſed ordinatio ſimoniaci.

n ¶*Sed hoc.*] reſpicit vltimam partem capituli præcedentis, ſ. ad ſimoniacos non reatu, ſed propter ordinationem, ℑ. c. proximo.

Si qui à ſimoniacis.] Casvs. Dicitur hic, quòd ſi aliquis gratis ab episcopo, ſed alias ſimoniaco fuerit ordinatus: ſi probauerit illum tunc temporis ab eccleſia toleratum, & neſciuiſſe illum ſimoniacum fuiſſe, poterit cum illo miſericorditer diſpenſari. ſi vero ſciuerit illum ſimoniacum eſſe, deponi debet. Sequens c. patet, quod eſt notabile.

o ¶*Si qui.*] H. intelligit hoc c. de præciſis, qui tamen neſciebantur præciſi eſſe ab ordinatis. "Nam opinio eius eſt, quòd ſi occultum eſt eum ordinatorem eſſe ſimoniacum, qui toleratur, ordinatus à ſimoniacis ſuſcipit executionem, vt 15. quæſt. 7. c. vlt. niſi ſit notorium, vt 32. eo occiſus. distinct. §. verum. Vel niſi teſtibus hoc probari poſſit, vt ſupra ead. an recipiat ordinis executionem. quiſquis. & ideo vt locum habeat ſecundum eum quod hic ſequitur, miſericorditer, &c. neceſſe habet legere de præciſis. Nos vero qui aliter ſentimus. argu. infra ead. quibuſdam. & ſupra cap. reperiuntur. legimus hoc capitulum de occultis. nam quantumcumque occulti ſint, & etiam ignoretur, iſte non conſequitur executionem, & hoc in ſimoniaco in ordine, & licet ſine culpa iſtius ordinati contingat, indiget tamen diſpenſatione, & hoc in de

in deteſtationem criminis, & ideo dicit miſericorditer, & licet hoc ignorante. ſecus tamen in eo qui coactus eſt, vt ℑ. ead. conſtat. Nam ille de iure admittendus eſt ad executionem: & ea eſt ratio, quia magis conſtat nobis de voluntate coacti, quam ignorantis. nec intelligas illud cap. de abſolute coacto, quia non recipiet characterem. ext. de bap. maio res. §. ſi autem.

a ¶*Probare.*]per ſacramentum. extr. de ſen. exc. ſi vero. Vel probatur eo ipſo, quòd non probatur contra. C. q mil. non poſ. ſuper ſer uis. lib. 12. " Sed pone prælatum meum eſſe ſimoniacũ, & vult me ordinare, ſi probare poſſum, nõ debeo ab eo ordines recipere, ſi non poſſum, debeo recipere ordines ſecũdum plurimos doctores: exequi tamen non poſſum ordines ſine diſpenſatione Papæ tantum ſecũdum quoſdam, ſecundum alios cuiuſcumque ſuperioris. Iſta tamen diſpenſatio debet fieri in occulto, ne infametur ille prælatus cuius crimen occultum eſt. huic tamen obuiat extra c. p tuas. Io. Hoc teneas, p certo, q̃ ſi ego ſcio ſimoniacum eſſe aliquem, licet occultum, non debeo recipere ordines ab eo, vt in præd. decr. per tuas, & ℑ. ea. de cetero. & ſi vellet me cogere, potius debeo pati excommunicationem, vt extra de ſen. exc. in gſitioni. B.

a "firmoniaq̃ ſi vult ſubditũ ordinare, ſi probare poſſum, nõ debeo ab eo ordines recipere, ſi non poſſum, debeo recipere ordines ſecũdum plurimos doctores: exequi tamen non poſſum ordines ſine diſpenſatione Papæ tantum ſecũdum quoſdam, ſecundum alios cuiuſcumque ſuperioris. Iſta tamen diſpenſatio debet fieri in occulto, ne infametur ille prælatus cuius crimen occultum eſt. huic tamen obuiat extra c. p tuas. Io. Hoc teneas, p certo, q̃ ſi ego ſcio ſimoniacum eſſe aliquem, licet occultum, non debeo recipere ordines ab eo, vt in præd. decr. per tuas, & ℑ. ea. de cetero. & ſi vellet me cogere, potius debeo pati excommunicationem, vt extra de ſen. exc. in gſitioni. B.

1 Iuo par. 5. c. 79. Pan. l. 3 c. 126.

a ¶*Probare.*]hinc arg. "quòd qui ignorantiam allegat, eam probare debet[a]. & cum probatio tripliciter fiat, tunc, ſ. directe cũ teſtibus ex eo quo id quod intendit, neceſſario aut verisimiliter ſequitur: ignorantiæ verisimilis p batio ſufficit: quod patet ex eo quòd dicitur, tunc pro catholicis habebãtur. ex his quoque verbis ſeq. ſi tamẽ eos laudabilior vita commendat, argui poteſt precedentia merita ad delicti poſt commiſſi veniam impetrandam prodeſſe. ar. ff. de re mil. non omnis. Io. arg. allegantem ignorantiam debere eam probare, vt ℑ. 9. q. 1. ordinationes. ℑ. 34. q. vlt. in lectum. extra de elect. innotuit. 5. dist. 82. propoſuiſti. contra. ℑ. 3. q. 9. indicas. contra. B.

"Igñorãtiã allegans, eã probare tenetur.

a Concord. rex. in l. vero. & ibi gl. & in l. cũ d fario. & ibidebito. in fine ver. ignoranti. de prob. Magiſt. ibi. Deuſd. p. 2. Io. par. 5. c. 79. Pan. l. 3. c. 125.

b ¶*Et quod tunc.*]15. q. vlt. c. vl. ar. ℑ. 9. q. 1. c. 3. cõtra. Sol. ibi namq; dr q̃ ſi q ab hæreticis nominatim excõicatis fuerint ordinati, ignorantes illos eſſe dãnatos: eorum ordinationes ratæ habebũtur. hic aũt dicit tũc ratas eſſe ſi eorum ordinatores pro catholicis habebãtur. vnde colligitur q̃ſi tũc non catholici ſed dãnati habebãtur, talium ordinatio nõ toleratur. "ſed ſciendum eſt q̃ nõ ſemper contrarius ſenſus auctoritatis pro lege & certa ratione ſuſcipiendus eſt: ſicut in nonnullis decretorũ locis diligẽtia lectoris inuenitur. Vel dicatur ſtrictius ſe habere in ſimoniacis pp odium ipſius horrẽdi criminis, & mitigantius in aliis peruerſis ordinationibus: quod illo c. demon ſtratur. 9. q. 1. ab excommunicatis. Vel quod hic dicitur catholicis, non ad ordinantes, ſed ad ordinatos refertur. B.

"ſenſus cõ trarius non ſemp ſuſci piendus.

c ¶*Non dubitat.*]quia eſt notorium, vel per ſententiam. H. ſed contradicit littera.

d ¶*Sententiam ſubeant.*]Tu intellige de eo quem probare potuit ſi moniacum, qui eſt ordinandus. melius intellige ſecundum quod dixi in gl. ℑ. prox. c. in gloſſa, per ſacramentum. ver. hoc teneas. A.

E*gta ſimoniacos.*] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ ſimoniaci ad aliquam dignitatem promoti deponi debent, & nulla cum eis poterit fieri diſpenſatio. Patet ſequens §. vbi excipit violenter attractos: ſiue à ſimoniacis, ſiue ab hæreticis attracti fuerint.

e ¶*Nullam.*]ℑ. ead. ſi quis. neque ℑ. ea. q. 7. requiritis. ℑ. ea. q. 5. c. 1. contra. Sol. hic ſimonia eſt in promoto & promouente.

f ¶*In dignitate.*]id eſt, in ordine. extra de ſimon. tanta. & no. ℑ. ea. q. 5. c. 1.

b cum enim furtiuus ſit character. ℑ. ead. ordinationes. non poteſt diſpenſari. M. ſecus dixit extra de ſim. ex inſinuatione.

Conſtat.] Casvs. Dr hic, q̃ ſi qui per coactionem ab hæreticis fuerint ordinati, ſi eorũ cõioni nõ cõſenſerint, ſed ſtatim ceſſante violentia ad eccleſiã redierint, ſufficienter excuſantur: at qui poſt mẽſem redeunt, rei tunc ſunt acceptæ dignitatis.

Subaudiendum eſt, niſi violenter attracti fuerint. De his enim, & à quibuſlibet hæreticis violenter ordinatis ait Innocentius ad Epiſcopos Macedoniæ, epiſt. 22. c. 5.

¶De iis, qui inuiti ad hæreticorum ordinationem trahuntur. C. CXI.

C Onſtat multos vim paſſos, atque inuitos, attractos, repugnanteſque ab hæreticis ſtordinatos. ſed huiuſmodi aliquis, ſi poſt ordinationem talem non interfuit, cum illi conficerent ſacramenta, ſi communioni eorum participatus non eſt, ſi ſtatim g diſcedentibus illis[a] peſſimo conciliabulo eorum abrenuntiauit, & ad Eccleſiam rediit[b]: iſte talis poteſt habere colorem aliquem excuſationis[i]. Ceterum qui poſt[k] menſem, aut amplius[l] redierunt, cum ſe conſiderarent ab hæreticis ordinatos, quamuis nihil ab eis acceperunt, rei ſunt vſurpatæ dignitatis.

a ¶Illis.]*In editione trium tomorum legitur,* diſcedens de eius peſſimo, *Sed editio quatuor tomorum, & codex canonum habet vt Gratianus: multa autem in hoc cap. collector arbitratu ſuo aptauit.*

Tales[m] *plerumque intuitu pietatis reformat catholicæ manus impoſitio cum ſatisfactione, & medicina pœnitentiæ: ſed damnationem ſimoniacorum, & eorum, qui eis conſenſerunt, legimus: medicinam vero authenticam*[n] *ex hac hæreſi nominatim non legimus, niſi quòd, ſicut vſurpatum eſt*[o] *in Nouatianis* p, *vel Donatiſtis, minoribus* q *vtique hæreticis non canonice, ſed ex intuitu pietatis, ita etiam*[r] *ex his poſſe fieri coll: gimus, ideo etiam, quia aliorſum*[s] *per omnia orthodoxam habent fidem, niſi quòd ſpiritum ſanctum credunt eſſe venalem.*[t] *Et, vt ait beatus Auguſtinus, hæretici, cum redierint, qua parte ſe abſciderint ab eccleſia, curẽtur, qua vero parte adhæſerint, cognoſcantur.*

b & no. ext. de ren. poſt tranſlõem. ibi videas.

"Coactio i ordinib. excuſat.

"Inſtrm p parte verſũ

1 ¶ *Amplius.*]a. g. ad probandum conſenſum interfuiſſe matrimonio, ſi non ſtatim diuertit dum poterit. 16. q. 1. reuertimini.

TALES. Casvs. Dicitur in hoc §. quòd tales, ſcilicet ab hæreticis violenter attracti: ſiue ſtatim redierunt, ſiue non, quandoque de miſericordia tolerantur: ſed cum ſimoniacis non diſpenſatur, nec authenticam, id eſt, fructuoſam poſſunt agere pœnitentiam, niſi renuntiauerint rei quam ſunt ſimoniace adepti: & tunc diſpenſatur cum eis, vt cum minoribus hæreticis diſpenſatur. Seq. cap. patet, in quo oſtenditur qualiter cum hæretico diſpenſetur.

m ¶*Tales.*]ſcilicet qui cõſenſerint hæreticis, vel ſtatim receſſerũt, vel non ſtatim. idem intelligo etiam poſt momentum ſi iam cõſenſiſſent: & idem poſt centum annos ſi non conſenſiſſent. Nam ſemper accuſarentur. ff. de re mil. non omnes. §. qui captus. factum ergo tangit hoc dicendo, ideo tamen dicit, qui poſt menſem: quia & ſi intra mẽſem redierint, ſemper fuiſſe inuiti præſumũtur, niſi contrarium probaretur: ſed poſt menſem præſumerentur conſenſiſſe, niſi contrarium probaretur. Et eſt ſi. C. ad Vell. l. ſi mulier perfecte.

n ¶ *Authenticam.*] id eſt, fructuoſam, niſi executioni rei adeptæ renuntiauerint, vt ℑ. ead. q. ſi quis neque.

o ¶*Vſurpatum eſt.*]i. contra rigorem factum eſt. arg. C. de in. do. vbi

p ¶*Nouatianis.*]ℑ. ead. q. 7. maximum. & c. donatum.

q ¶*Minoribus.*]non. n. cũ maiorib. hereticis diſpenſatur, vt ℑ. q. 7. c. 1.

r ¶*Ita etiam.*]cum ſimoniacis eſt diſpenſandum, vt iam habebitur.

s ¶*Aliorſum.*]quaſi dicat, & hoc facit ad diſpenſationem.

t ¶*Cognoſcantur.*] arg. "q̃ ſi inſtrumentum ſit falſum in aliqua parte, & in aliqua verum: vbi verum eſt, debemus illud recipere. C. de falſum eſſe tranſ. ſi ex falſis. arg. contra. 9. di. ſi ad ſacras. & 42. di. c. quieſcamus.

3 Sup. c. re miſſionẽ. §. ſed notãdũ.

4 iiij. ſent. dist. 25. Pan. l. 3. c. 127.

5 Adde ad hũc text. no. in l. ſi quis. C. dep. &c.

6 Magiſter ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Mnis.* ¶*Haheat.* Si tamen iterata vnctione non fuerit maculatus, vt j. q. 7. saluberrimum.

b ¶ *Inuenitur.* Si tamen illos ordines simoniace non reciperet, & cum quibus dispensetur, & cum quibus non, dicunt a isti versus:

aEt no. 9. q. 1. in sum. ibi videas. nam ibi ponitur cócor. ad ea que sequntur. Arc.

Si bis ordo datur, seu baptismus repetatur.
Vt subueniatur fidei
status ordo petatur.
Vel si præsletur quod
vtrumque simon
operetur.

Versus. *Vt dispensetur. spes irrita prorsus habetur.*

ẽ. cad. si quis.

DE HIS. Casvs. Prosequtur de his Gratianus hic qui simoniace à non simoniacis ordinantur, & casus planus est.

Ordinationes.] Casvs. Dicitur hic quòd falsa iudicatione. & tur ordinatio q̃ prej. e. q. 7. c. satio, precibus vel obsequio. luberrimũ. quio confertur. idem Pol. l. 7. tit. 4. dicitur de ordinatio- Pan. l. 3. c. 13 ne eius qui canonice non eligitur: quia taliter ordinatus non intrat per ostium, sed fur est & latro. Patet seq. §.

c ¶ *Pretio.*] dato, vel retento vel promisso. C. de transa. trasactio. nam remittere dare est, extra de test. veniens. 1. ff. de his quæ in frau. cre. si pignus.

c Beneficij renũciatio "Item nunquid est si monia abrenuntiare vt alij detur beneficio vt alij denõ est semp tur? Non, nisi deducatur in simoniaca. tur in pactum, vt ext. de preb. dilecto. spem

b Spem not. tamen b inde habere Pan. Fel. i. c. non est simonia. extr. cõsultones. de pact. cum pridem. d sim. Ang. Itẽ qualiter regnum & legiste in Dei pecunia possit el. sed & si le mi: cum nihil sit spiri ge. §. cõsul- tualius. de pœn. dist. tit. d pe. hẽ. 1. medicina. & non or 2 Poly. l. 2. do vel honor ecclesia tit. 38. Iuo sticus. & est ratio: quia p. 5. c. 81. cũ vendente regnum cœlorum non potest esse malitia: hic fec. sed fallum est regnũ Dei emissed ex miseriordia meritisq; præ †irritæ] Orig. & Poly. cedentib. acquiritur. 13. q. 2. animæ. de pœ. 10. 10. dist. 1. medicina.

d ¶ *Vel precibus.*] Hoc de precibus pro indigno, & carnali amore impensis, vel à se porrectis, aliàs non, vt j. ead. latorem.

c Preces quæ simoniã inducũt d ¶ *Vel precibus.*] c "Hic habes quod preces inducunt simoniam, vt j. ead. sunt nonnulli. 8. q. 1. Moyses. & hoc verum est si aliquis pro scripso petat. talis autem se ingerit, quod nõ licet, vt 8. q. 1. in scripturis. & ext. de iu. pa. per. nostras. Alij dicunt quòd aliquis pro se, si est dignus, potest petere. nam Petrus dixit: Quid ergo fiet nobis qui secuti sumus te? & ita pro seipso petiit. Sed si preces porrigunturab alio, distinguitur, vt 8. q. 2. in summa. & q. 1. c. Moyses. Io.

e ¶ *Intentione.*] Ergo sine ea intentione non est simoniaca: aliàs secus, vt not. extra de simon. nemo. H.

c simoniae' furi compa ratur. f ¶ *Fures.*] c "Videtur ergo cum simoniacus furi comparetur q̃ cum simoniaco nemo possit dispensare, nisi renuntiet ordini male susceptoi, vt j. ead. si quis neque. & ẽ. ead. erga. & extra ead. nobis. in fi. quia nec vitium furti purgatur, nisi res furtiua redeat in potestatem domini, vt 14. q. 6. si res aliena. Istud satis concedi posset, & secundum hoc posset dici, quòd simoniacus nec etiam characterem

c Papa dispensare pt cũ simonia adeptus. reciperet: quia simoniacus debet renuntiare rei quam vitiose est adeptus. Constat quòd executioni non renuntiet: quia executionem nũquam habuit, characteri etiam nõ potest renuntiare. Vnde licet ordini satis videtur, q̃ non receperit characterem, nisi velles dicere q̃ remale susceperit possessionem characteris: sicut fur dicitur habere rem furpro non renunciet. tuam, id est, possessionem rei. c "tamen credibilius est vt dicatur q̃ habeat characterem, & quòd Papa possit cum eo dispensare, licet

Hinc & Leo Ianuario A *Aquilegiensi, epistola tertia.*

A ¶Ianuario.] *Sic etiam citatur* j. *ead. q. 7. c. saluberrimum. & sic habetur in manuscriptis Leonis codicibus, quamuis in excusis sit, Iuliano. Caeterum verba ipsa epistolæ referuntur in d. c. saluberrimum. & ex parte.* ẽ. *ead. c. si quis hæretica. Nam hic sententia potius asseritur.*

¶ Qui ab hæresi ad ecclesiam redeunt, in quo inueniuntur ordine, ex beneficio persueuerent.
C. CXII.

1 OMnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicam deserens vnitatem, hæreticæ, vel schismaticæ coniunctionis contagione se maculauerit: si ad ecclesiam redierit cum legitima satisfactione, & erroris sui damnatione: hoc in magno beneficio habeat a, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inuenitur b ordine permaneat.

De his autem, qui ordinantur simoniace à non simoniacis (vt pote illi, qui data pecunia archidiacono, vel consiliarijs episcopi, episcopo ignorante, hoc efficiunt, vt de manu eius sacros ordines accipiant) ita scribit Gregorius VII. lib. 6. Reg. in synodo Romæ habita, anno Domini 1078. die 19. Nouembris, cap. 5.

¶ Ordinationes, quæ simoniace fiunt, falsæ iudicantur. C. CXIII.

2 ORdinationes, quę interueniente pretio c, vel precibus d, vel obsequio alicui personę ea intentione e impensо, vel quæ non communi consensu cleri, & populi secundum canonicas sanctiones fiunt, & ab iis, ad quos consecratio pertinet, nõ comprobantur, falsas † esse diiudicamus: quoniam, qui taliter ordinantur, non per ostium, id est, per Christum intrant: sed, vt ipsa veritas testatur, fures f sunt, & latrones.

14 *Quia ergo simonia tripliciter in capitulo notatur, videndum est, quot modis pretium in hac hæresi detur. Hoc beatus Gregorius in Euangeliorum tractatu hom. 4. in fin. exponit dicens.*

¶De multiplici genere simoniacorum.
C. CXIIII.

3 SVnt nonnulli, qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt g, & tamen sacros ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largita te eadem, laudis solummodo retributionem quærunt. ¶ Hi nimirum, quod gratis acceptum est, gratis non tribuunt: quia de impẽso officio sanctitatis, nummum expetũt fauoris. Vnde bene, cum iustum virum describeret h prophetа, ait [Qui excutit manus suas ab omni munere.] Neque enim dicit, qui excutit manus suas à munere, sed adiunxit [ab omni:] quia aliud est munus ab obsequio i, aliud munus à manu, aliud munus à lingua 4. Munus quippe ab obsequio est subiectio † indebite impensa. Munus à manu, pecunia est. Munus à lingua, fauor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni k munere manus excutit: quando in diuinis rebus non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam l non requirit.

Idem in regesto.

¶Aeternam damnationem inueniet, qui quolibet munere ad sacros ordines accedit. C. CXV.

SI quis neque sanctis pollens moribus, vel neque à clero, populoque vocatus m, vel pulsatione coactus, impudenter Christi sacerdotium iam quolibet facinore pollutus, iniusto cordis amore n, vel sordidis precibus oris, siue co-

& si quæstiones. vel nisi det xenium aliquod, vt ff. de offi. proconl. l. solent. §. vlt. vel nisi recipiat illud ad stipes templi, vt ẽ. e. iudices.

k ¶ *Ab omni.*] vt omnia particularia & singularia comprehenderet. 3. 19. di. si Romanorum. si. j. 14. q. 3. putant. j. ea. q. 3. saluator. contra. 31. q. 1. q̃ si dormierit d. No. q̃ dicit indebite. nam si debite impenda tur, non ita fit, vt j. ea. q. 3. saluator. Et exponit Bazianus indebite, cum indebite dignus, vel debite indignus seruit pro beneficio. aliàs non. arg. inst. de societate. §. de illa.

l ¶ *Gratiam.*] ẽ. 24. dist. quando.

SI *quis.*] Casvs. Si quis per simoniacam prauitatem ordinem vel dignitatem ecclesiasticam acceperit, nisi iu vita reliquerit, & finaliter pœnituerit, in æternum peribit. Planum est sequens c. & per se patet.

m ¶ *Vocatus.*] Et etiam licet valde dignus sit, non tamen effręna ta temeritate, sed trepida deliberatione onus sacerdotij debet subire, vt supra eadem, non est putanda. & distinct. 13. nerui. 61. dist. miramur.

n ¶ *Amore.*] c "Ex hoc collige omnem illum esse simoniacum, qui ductus amore alicui indigno beneficium confert. arg. extra de simo. nemo. nam ex quo fauor tertij nimium fauoris inducit: multo magis ipsius qui ordinatur. Vel expone hoc ita quòd cesset iste intellectus, iniusto cordis amore, id est, cupiditate & ambitione.

a ¶ *Comitatu.*

a ¶ *Comitatu.*] id est, seruitio.

b ¶ *Fraudulento.*] c "Fraudulentum est munus cum dicit se aliàs voluisse hoc ei dare, vt ext. ea. & ſi quæstiones. Vel quando altera pars dicit se expensas fecisse, & illas petit vt credat beneficio, vt extra de pact. cum pridem.

c ¶ *Non sponte.*] Hoc idem de quolibet crimine, sed hoc dicitur ad terrorem. Et nota q̃ dicit sponte: quia si cogeretur iuris ordinem dimittere, nisi sponte, non valeret ei ad salutem.

c Mun^a fraudulentum. c Pœnitẽtia nõ valet ad salutẽ, nisi perseueret vsq; in fin.

d ¶ *Mors.*] c "Ex hoc (vt dixi) in quolibet crimine nõ valet pœnitentia ad salutem, nisi perseueret animo vsq; in finem. de pœnitentia. 1. §. his autem. versi. item illud. Io. Et licet de omnibus aliis criminibus possit quis pœnitere ordine retento, vt 82. di. presbyter. 50. dist. de his. hic nõ. nisi renuntiet ordini. extr. de si. tanta. vnde non videtur quòd hic locum habeat admonitio vel denuntiatio. arg. contra. j. q. vit. cap. patet. dic vt extra de accusa. super his.

3 Anſel. l. 6. c. 83. Bur. l. 5. c. 113. Iuo p. 5. c. 86. Pan. l. 3. c. 121.

ẽ. dist. 100. c nouit. Anſl. l. 6. c. 90 Pol. l. 2. tit. j. tal. donum

e DE ordinationibus. ¶ *Supplicationem.*] j. ead. latorem. contra: vbi Papa ad supplicationem quorumdam ordinat quẽdã. Sed distingue: aut aliquis petit pro se: aut alius pro ipso, vt ẽ. ea. ordinationes. 8. q. 1. §. his. vel dic, ibi de carnali, hic de spirituali.

Esa. 33.

tal. Helledã

2 Et eo. l. ep. 51. & 55. & l. 5. epist. 7.

4 Concord. rext. in c. nõ Mæur. & de hæret. in fi. & là pecora. & ibi Cor. bona gl. C. mandi. † al. seruitus

3 Burch. l. 1. c. 21. Iuo p. 5 c. 108.

Vibusdam narrantibus.] Casvs. Dicitur hic sacros ordines

Matth. 21. vel ecclesiasticos gradus non gratis, sed commodi datione ac ceptos diu stare non posse, cum intus orti per consecrationem iam decidant. Secundo, quia Dominus ea thedras vendentium columbas de templo euertit. Tertio, quia paratiores sunt aliis vendere quod emerunt. Quarto, quia ipsorum hæresis in primitiua ecclesia fuit damnata. Secũda ratio est ibi, *Scimus quippe.* Tertia ibi, *Qui videlicet.* Quarta ibi, *Et cum primo.* Patet cap. seq. per se.

f ¶ *Quibusdam.*] Primo dicit Greg. se dolere, q̃ in illis partibus nemo promouetur ad sacrũ ordinem sine commodi datione. Secundo proba-

Matth. 10. tur auctoritate Domini simoniacos ipso iure esse suspensos. Tertio prohibet hoc de cetero fieri: & statuit pœnam in committentes.

g ¶ *Stare.*] quo ad id in quo nunquam stetit: ſ. quo ad executionem. arg ff. de const. pec. id quod. arg. contra. 32. q. 2. Moyses.

h ¶ *Eorum.*] Et ita simoniaci etiam occulti ipso iure sunt suspensi: non tamen vitandi sunt secũdum quosdam cum probari nõ potest

mitatu a, siue manuali seruitio, siue fraudulẽto b munusculo episcopalem, seu sacerdotalẽ, non lucro animarum, sed inanis gloriæ auaritia fultus dignitatem acceperit, & in vita sua non sponte c reliquerit, eumque insperata A mors d pœnitentem nõ inuenerit, proculdubio in æternum peribit.

A ¶ Insperata.] *In aliquot vetustis Gratiani codicib. legitur, in aspera mors pœnitentia.*

Hinc idem Gregorius Ioanni Corinthiorũ episcopo, lib. 4. epist. 55. seu c. 99 scribit.

¶Pro ordinationibus nihil omnino accipiatur. C. CXVI.

1 DE ordinationibus aliquid accipere sub. districta interdictione vetuimus. Oportet ergo, vt neque per commodum †, neque per gratiam, aut quorumdam supplicationem e aliquos ad sacros ordines consentiatis, vel permittatis adduci.

Item vniuersis episcopis per Elladem † prouinciam constitutis. eod. lib. epist. 56 seu cap. 100.

¶Nec pretio, nec prece, nec gratia, nec supplicatione aliqui ad sacros ordines accedant. C. CXVIII.

3 QVibusdam f narrantibus agnoui, q̃ in illis partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perueniat. Quod si ita est, flens dico, gemẽs denuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare g non poterit. ¶ Scimus quippe ex Euangelio, qd redemptor noster per semetipsum fecerit: quia ingressus in templum cathedras vendentium columbas euertit. Columbas quippe vẽdere est, de sancto spiritu (quem sibi consubstantialem Deus omnipotens per impositionem manuum hominibus tribuit) commodum temporale percipere. Ex quo, vt prædixi, innuitur, quid sequatur: quia, qui in templo Dei colũbas vendere præsumpserũt, eorum h, Deo iudice, cathedræ ceciderũt.

¶ Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque, qui ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa prouect^a sui radice vitiat^a, paratior i est aliis vẽdere, quod emit. Et vbi est, quod scriptum est? [Gratis accepistis, gratis date.] Et cum primo contra sanctam ecclesiam simoniaca hæresis sit exorta, cur nõ perpẽditur, cur non videtur: quia eum, quem quis cum pretio ordinat, prouehẽdo agit, vt hæreticus fiat? Ideoque hortamur, vt nullus vestrum denuo hoc fieri patiatur, sed neque gratia alicuius, neque supplicatione aliquos ad sacros ordines audeat promouere, nisi eum, quem vitę, & actionis k qualitas ad hoc dignũ esse mõstrauerit. Nam si aliter factum denuo senserimus, districta, & canonica illud noueritis vltione compesci.

Item Symmachus ad Cæsarium, epist. 1. cap. 5.

¶Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedat. C. CXVIII.

4 NVllus itaque per ambitum ad episcopalem honorem permittatur accedere. Nam cum hic excessus in laica conuersatione culpetur l, quis dubitat, quin religiosis m, & Deo seruientibus incutiat opprobrium?

Item Gregorius Adeodato episcopo, lib. 2. indict. 11. epist. 48.

¶De eodem. C. CXIX.

ESTote ergo præcipue in ordinatione soliciti, & ad sacros ordines † nisi prouectiores ætate, & mundos opere nullatenus admittatis, ne forte semper esse desinãt, quod immature esse festinãt. Eorum enim, qui in sacro sunt ordine collocandi, prius vitam, moresque discutite: & vt dignos huic officio adhibere possitis, nõ vobis potentia, aut supplicatio quarũlibet subrepat personarum. Ante omnia autẽ cautos vos esse oportet, vt nulla proueniat in ordinatione venalitas: ne (quod absit) & ordinatis, & ordinantibus periculum maius immineat. Si quando igitur de his tractari necesse est, graues n, expertosque viros consiliis † vestris adhibete participes, & eum eis communi de hoc deliberatione pensate.

¶ *Caput hoc duobus locis, vbi vsum est expedire, lacuplet. atum est ex originali.*

Idem Columbo episcopo, libro 2. indict. 11. epist. 48.

¶Neque fauore, neque venalitate ad sacros ordines quisquam promoueatur. C. CXX.

5 PVeri o ad sacros p ordines nullatenus admittantur, ne

ne vel fauore, non debet indignus aliquis promoueri. Seq. §. cum seq. cap. patet.

o ¶ *Pueri.*] c "pueri dicuntur intra xiiij. annum, extra de æta. & qual. c. indecorum. vel pueri, id est, Neophyti 2. 48. dist. sicut Neophytus.

p ¶ *Ad sacros.*] nam minores ante xiiij. annum bene possunt accipe-

c Sub. vñ nõ est opus c sione. arg. pec. l. pe lij. §. pe. fi. ſ suffic. factũ cõ mari. ff. de suc. l. cũ vir.

c "Aesopus, c "Horatius in epistolis.

c "pces carnales p digno porrecte simoniã nõ faciunt.

c "Bona quæ stio.

c "pdere verba leue est.

4 Anſel. l. 6. c. 6.

†al. consilij vestri.

5 Anſel. l. 7. c. 46.

c "Pueri qui sunt.

a Hocverbũ puer, alias h3 significõ nes, vt not. 77 di. iveteri

c "Gradus altior aggranat delictũ.

†ordines aspirare, nisi] Orig.

c "Infamia irrogatur diguitatẽ petenti.

re, licet non omnes. & ita intelligatur 77.dist. c.3. quia non acolythatum. 77.dist.in singulis. "Tamen si puer ordinetur in sacris ordinibus, bene recipit characterem, cum possit recipere minores ordines, vt in d.c.in singulis. Sed numquid tenetur continere? sic, si est doli capax: alias non potest doli capax. extra de deli.pu.c.1.sed religioni non, vt not. 27.qu.2. §.cum ergo. 20.q.2.c.2.

p ¶*Ad sacros.*] si tamē ordinentur, ordines suscipiunt sacros etiam septennes.

a ¶*Quanto cetius.*] 3. dist.48.sicut.nam cassum appetit, &c. "Gerendorum enim honorum nō promiscua facultas est. nō enim prius gerere debet maiorem honorem, quam minorem. ff. de mun. & ho. honor. §. gerendorum.

ADDITIO. Ad idem 38.dist.c.1.& 2.

b *Latorem.*] ¶*Per intercessionem*] Nam læpe Papa ad intercessionē laicorum ordinat vel dispensat vel tolerat, vt 28.dist. de Syracusanæ. 50.di. clerico. 63. dist. Salomitanæ.

c ¶*Prosicere.* Jextra de ma. & obed. per tuas. extr. de temp. or. cum in distribuendis.

ADDITIO. Istæ cōcor. probant quōd iste sine licentia Papę non poterat promouere: & ad hoc inducuntur. Arch.

Ilium.] CASVS. Helias abbas rogauit Papam vt quemdam suum clericum promoueret, & eum postea sibi transmitteret. Ad cuius preces Papa eum in diaconum promouit. sed eum sibi non transmisit: quia non est consuetudo ecclesiæ Romanæ, cum sit in ea consecratus: & quia absentiam illius abbatis in eius præsentia voluit compensare.

d ¶*Mandastis.*] & ita mandat minor maiori. sic 11.q.3.rogo.

e ¶*Non habet.*] sine licentia eius. 63. dist. literas. & quo ad hoc nihil est speciale in ecclesia Ro. vt 21.q.2. c.1.70.di. sanctorum.

"Ordinati à Papa licet inter alios digni honore sint, subsunt tamen episcopis. ext. de ma. & ob. per tuas. ff. de al. scri. l. vlt. & præferentur eis tantum qui sunt eiusdem ordinis. ff. e. l. 1. & ab episcopo potest deponi[b] ordinatus à Papa.

NON ITAQVE. CASVS. Grat. soluit hic contrarietatem præmissorum ca. quam fecit de precibus, & interserit quędam verba in §. ibi, non solum. propter sequens c. cuius casus cum seq. §. paret.

f ¶*Ordinandi.*] "ita aliquis potest pro se dignas preces offerre. quod H. non concedit [c], in quo non credo eum benedicere: quia multos condemnat. arg. pro Io. 14.q.5. non sane. 16.q.1. reuertimini.

g ¶*Per principalem.*] Hoc c. habes 9.q.3.§. vlt.

h ¶*Potestatem.*] Hoc idem potest[d] episcopus. 2.q.7. cum pastoris. extra de cler. non resi. de cetero.

" Preces dignas, p se pt & qs offerre.

ADDITIO. Idem tenet Ioan. de Fan. de hoc legitur & no. 43. dist. c. 1. & 11.q.3. qui resistit. Archid.

QVOLIBET. Hæc est 15. pars q. in qua intendit probare, quōd sicut ordines pretio non sunt dandi, ita nec pretio restituendi. & ꝙ est H. §. Lau. sic simoniacus (f. indirecte) & sacrilegus qui promotionem vel electionē alicuius impedit, vel ecclesiæ consecrationem vel fundationem: & hoc probat per tres auctoritates sanctorū, & per sex leges

tanto periculosius cadant, quanto citius [a] conscendere ad altiora festinant. Nulla sit in ordinatione venalitas: potentia, vel supplicatio personarum nihil aduersus hæc, quæ prohibemus, obtineat. Nam proculdubio Deus offenditur, si ad sacros ordines quisquam non ex merito, sed ex fauore (quod absit) aut ex venalitate prouehitur.

Econtra idem Gregorius quibusdam supplicantibus vnum acolythum, & alterum diaconum legitur ordinasse: sicut ipse scribit lib.7. indict. 1. epist. 2. Petro [a] episcopo Corsicæ, inter cetera.

A ¶Petro.] *in codicibus impressa epistola vnde cap. hoc sumptum est, inscribitur* Chrysantho episcopo. *Verum in codice peruetusto Vaticano, earumdem epistolarum, inscribitur* Petro episcopo per Corsicam. *Ansel. autem eodem modo habet ac Gratianus. Ad Petrum episcopum Alexandriæ de Corsica legitur epistola alia 5. lib. cap. 122. quamuis sit fortasse mendum in voce*, Alexandriæ, *& scribendum videatur*, Aleriæ.

¶Episcopo interueniente, Papa quemdam acolythum ordinauit.

C. CXXI.

1 LAtorem præsentium per † intercessionem [b] sanctitatis vestræ acolythum fecimus: quem ad obsequia vestra transmisimus, vt si in lucrandis animabus amplius seruierit, proficere [c] amplius possit.

Idem Heliæ presbytero, & abbati, lib. 4. epist. 30. seu c. 74.

¶ Quisquis in Romana ecclesia sacrum ordinem acceperit, ab ea vlterius egredi non poterit.

C. CXXII.

2 FIlium vestrum † Epiphanium mandastis [d], vt ad sacrum ordinem prouehere deberemus, vobisque transmittere. Sed in vno vos audiuimus: in alio autem minime audire potuimus. Diaconus quidem factus est. Sed quisquis semel in hac ecclesia ordinem † acceperit, egrediendi ex ea vlterius licentiam non habet [e]. Si ergo vos videre non potui, hac ex re consolationem habeo: quia in filio vestro requiesco.

Non itaque quorumlibet precibus ordinationes factæ, falsæ diiudicantur, sed hæ demum, quæ precibus ordinandi [f], vel eius amici, non spirituali, sed carnali affectu porrectis fiunt, cum aliàs futuræ non essent: quas non charitas interueniens, sed ambitio supplicans extorquet. Non solum autem clericos cuiuslibet episcopi summus Pontifex in ecclesia Romana valet ordinare, verūetiam opportunitate exigente monachos, & quoslibet clericos conuocare potest, & inuitare.

Vnde Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in epist. quæ incipit [Proposueramus.]

¶De eodem. C. CXXII.

3 PEr principalem [g] beatorum Apostolorum Petri & Pauli potestatem [h] ius habemus non solum monachos, verumetiam quoslibet clericos de quacumque diœcesi, cum necesse fuerit, ad nos conuocare, atque ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

15 *Quolibet ergo munere interueniente falsa diiudicatur ordinatio. Sicut autem pretio interueniente sacri ordines non sunt tribuendi: ita nec restituendi. Vt enim ait beatus Ambrosius, sacri ordines nec pretio sunt emendi, nec redimendi [1]. Hinc etiam Gregorius VII. ait libr. 6 reg. in concilio habito anno Domini 1078. pontificatus sui 6. cap. 10.*

¶ Pretio interueniente sacerdotale officium non restituatur.

C. CXXIIII.

4 NVllus episcopus grauamen, seu seruile [k] seruitium ex vsu [l] contra ecclesiasticam [m] normam abbatibus, seu clericis suis imponat: vel interdictum sacerdotale officium pretio intercueniente restituat [n]. Quod si fecerit, officij sui periculum subeat.

Qui autem [o] pecuniam accipiunt, vt ordinandi sacros ordines non tribuant, vel vt canonicæ electioni assensum non præbeant, aut ecclesias ædificandis, vel consecrandis

quot. & ęsti. & extra de verb. sig. c. abbate.

m ¶*Ecclesiasticam normam.*] Nam iusta de causa bene potest ab eis auxilium petere. ext. de censi. cum Apostolus. Et sic non est contra. 18.q.vlt. seruitium. quia illud intelligitur de licitis, hoc de illicitis.

n ¶*Restituat.*] nec absoluere potest pro pretio, nisi sit consuetudo. extra de sim. nemo. Item nec reconciliare. extra de sim. c. nemo. Sed numquid ipsi clerico licet redimere, cum iniuste suspensus est? Videtur q; non. §. prox. in fi. ext. de si. Matthæus. Arg. contra scilicet q; possit redimere ius suum & vexationem suam. 3.q.3. quæsitum. & ext. de vsu. c. 1. & ext. de sim. dilectus. dic vt ibi: immo & si quid dederit, repetere poterit. C. de cond. ob tur. cau. quod euitandi. Quidam dicant quōd non potest in aliquo casu redimere. Alij contra, sciliceet cum iniuste suspenditur. hoc no. 15.q.7. decimas. 3.

QVI AVTEM. CASVS. Dictum est §. quōd simoniam committit qui pro munere ecclesiastico conferendo pecuniam accipit. Nunc dicit Grat. quōd etiam ille simoniam committit, qui pecuniam accipit vt ordines non conferat, vel munus aliquod ecclesiasticum illi cui esset conferendum. & ad probandum vtrumque inducit leges seq. c. paret.

o ¶*Qui autem.*] Tractauit magister quæst. istam affirmatiue. Nunc autem

autem vult tractare eam negatiue, scilicet vtrum sit simonia dare pecuniam vt non ordinetur quis. Sed quoniam non habuit canones, induxit leges, quę in hoc faciunt ad propositum, vbi in eis aliquid dicitur negatiue. Quōd autem hoc fit simoniacum, habetur extra de simonia, nemo. in fi.

a ¶*Infames.*] & simoniaci large. arg. extra de si. nemo. arg. C. de inoffi. test. si quando. Sed alij contra, propter descriptionem simoniq: sed mortaliter peccant. 3. ea. q. 3. vendentes. L. Sed certe si quid quod hactenus est constitutum: quasi ratione præscriptionis, vt angarias facerdotibus non imponat. Cū enim de aliqua rerū præscriptione agitur, inspiciendū est vtrum communi iure talia à talibus possideri valeant, necne. Primo casu sola longę vsurpationis detentione currit præscriptio [f], vel 16. q. 3. & 4. per totum. saluo eo quod de limitib. dicitur ea. causa. & q. c. licet. & c. inter memoratos. Secundo casu non currit præscriptio. Præscriptio enim ius adquocat creatūr: nouum autem non creat, vt 33. qu. 5. quod Deo. & dist. 100. contra morem. & di. 93. illud autem. 16. q. 1. c. vlt. & q. 3. §. potest etiam. & q. 7. decimas. & 3. e. q. 3. quæsitum. in his omnibus, & in aliis infinitis casibus præscriptio euanescit: quia si est proditum ius commune scriptum, vel non scriptum, quo tale talis valent possidere. Io. Hæc regula fallit extra de causa poss. cum ecclesia. & ext. de præsc. auditis. Io. Sed certe non fallit: quia iura incorporalia quasi possidentur: & interdicta pro eis possessoria constituta sunt. ff. de seruit. quotes. B.

l ¶*Ex vsu.*] "Nā tempus nō est modus, & c. 10. q. 3. qa cognouimus. ff. de act. & obl. obligationum fere. §. placet. nisi forte curius non extat memoria. argum. ff. de aqua

lapidem benedictum, vel consecrationem sub trahant, multis argumentis acceptæ pecuniæ rei, & infames [a] esse probantur.

Ait enim Paschalis secundus.

¶Sacrilegi sunt iudicandi, qui ecclesiam Dei non permittunt regulariter ordinari. C. CXXV.

SVnt quidam, qui vel violentia, vel fauore non permittunt ecclesias regulariter ordinari. Hos etiam decreuimus vt sacrilegos [b] iudicandos.

Codicis libr. 9. ad leg. Iuliam repetundar. Imppp. Grat. Valent. & Theod.

C. CXXVI.

IVbemus [c], & hortamur [d], vt si quis forte honoratorum, decurionum, possessorū, postremo etiam colonorum, ꝰ cuiuslibet ordinis iudice fuerit aliqua ratione concussus, si quis scit de iure venalem fuisse sententiam, si quis pœnam vel pretio remissam, vel vitio cupiditatis ingestam, si quis postremo quacumque de causa improbum iudicem potuerit approbare, is vel administrante [e] eo, vel post administrationem depositam in publicum prodeat, crimen deferat, delatum approbet, cum probauerit, & victoriam reportaturus [f], & gloriam.

Item in digestis, lib. 3. tit. de calumn. l. 1. [Vlpianus lib. 10. ad Edictum. [2]

¶De eodem. C. CXXVII.

INeum, qui vt calumniæ causa negotium faceret, vel non faceret, pecuniam dicetur † accepisse, intra annum vtilem [A] g, in quadruplum [h] eius pecuniæ, quam accepisse dicetur, post annum simplū in factum actio competit. [i]

¶*In hac, & sequentibus legibus, quæ ex ff. citantur, reposita sunt tituli ex vetustis exemplaribus Gratiani, quæ cum Pandectis Florentinis valde conueniunt.*

A ¶Vtilem.] *Hæc dictio non est in antiquis codicibus Gratiani, neque in Pandectis. sed ob glossam non est sublata.*

Ibidem lib. 47. tit. 13. l. 2. de concussion. Macer, lib. 1. publ. iud.

C. CXXVIII.

COncussionis [k] iudicium publicum [l] non est. Sed si ideo pecuniam quis accepit, quōd crimen minatus sit, potest iudicium publicum esse ex senatusconsultis [m], quibus pœna legis Cornelię [n] teneri iubentur, qui in accusationem innocentium [o] coierint, quiue ob accusandum, vel non accusandum, denūtiandum, vel non denuntiandum testimonium, pecuniam acceperint.

[Ibidem, libr. 48. tit. 11. ad leg Iuliam repetund. l. 3. Macer lib. 1. publ. iud.]

PALEA. C. CXXIX.

LEge Iulia repetundarum tenetur, qui cum aliquam potestatem haberet, pecuniam ob iu dicandum, vel non iudicandum, [A] decernendumue acceperit [Venuleius Saturninus l. vel quo, eo. ti.] vel quo magis, aut minus quid ex officio suo faceret.

A ¶Vel non iudicandum.] *Sic etiam in digestis vulgatis: sed à Pandectis Florentinis absunt iste voces. Est autem Palea ista fere in omnibus vetustis exemplaribus Gratiani: & à cap.* sunt quidam. *vsque ad finem quæstionis nulla est distinctio capitum.*

Idem eodem tit. l. 6.

¶De eodem. C. CXXX.

EAdem lege tenetur [p], qui ob denuntianūm, vel non denuntiandum testimonium pecuniam acceperit [A]. *& post pauca.*

¶ Lege Iulia repetundarum cauetur, ne quis ob militem legendum [q] mittendumue [r], æs accipiat, neue quis ob sententiam in senatu, consilioue publico dicendam pecuniam accipiat, vel ob accusandum vel nō accusandum. ¶Macer lib. 1. pub. iud. l. 7. Lex Iulia de repetundis præcipit, ne quis ob iudicem, arbitrumue dandū [s], mutandum, iubendumue, vt iudicet, neue ob non dandum, non mutandum, non iubendum, &c. neue ob litem æstimandam [t], iudiciumue capitis, pecuniæue faciendum, vel non faciendum aliquid accipiat. *& infra.* ¶ Hodie ex lege Iulia repetundarum extra ordinem puniuntur: & plerumque vel exilio puniuntur, vel etiam durius, prout admiserint. Venuleius, eodem titul. l. 6. Hac lege damnatus testimonium publice dicere, aut iudex esse postulareue prohibetur.

r ¶ *Mittendumue.*] vt mittatur in legationem qui non est mittendus, vel non mittatur qui mittendus est.

s ¶*Dandum.*] puta non ad probandos fideiussores, vel loco iudicis recusati.

¶*Aestimandam.*] ne. s. æstimet litem minoris vel maioris pro pecunia: quod quique facere tenetur. ff. ad l. Aquil. proinde. §. notandum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Equitur.] Hæc est secunda quæstio, quæ diuiditur in duas partes, in quarum prima quæritur vtrum pro ingressu ecclesiæ sit dandum aliquid. & primo dicitur q̃ non. Secunda ibi, *Item opponitur*. Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur 2. quæst. qua quæritur an pro ingressu ecclesiæ pecunia sit exigenda, vel exacta persoluenda. Et primo probat per duas historias, de Anna, f. & Anania, q̃ pro ingressu ecclesiæ pecunia sit exigenda. Sed statim respondet Gratianus, quòd Anna nõ fuit exacta, sed sponte quædam obtulit. Ananias vero non ideo damnatus est, q̃ sua nollet conferre, sed quia fuit mẽtitus.

a ¶ *Acceperit.*] In *Pandectis sequitur versiculus*, Hæc lege damnatus. *qui reponitur in fine huius capitis.*

QVÆSTIO II.

1. ps

Equitur [a] *secunda quæstio, qua quæritur, an pro ingressu monesterij, pecunia sit exigenda, vel exacta persoluenda. Hoc vtrumque licite fieri, vtriusque testamenti scyte comprobatur. Legitur enim in 1. libro Regum, quòd Anna detulit secum Samuelem, postquam ablactatus fuerat in trib. vitulis, & tribus modiis farinæ, & amphora vini ad domum Domini in Silo. ¶ In actibus vero Apostolorum legitur, quòd multitudinis [b] credentium erat cor vnum, & anima vna: nec aliquid eorum, quæ possidebant, quisquam proprium esse dicebat: sed erant illis omnia communia, & singuli vendebant prædia sua, & ponebant pretia eorum ante pedes Apostolorum: quorum vnus, Ananias nomine, dum partem sibi reseruaret. cũ vxore sua Sapphira, sententia maledictionis acepta, ante pedes Apostoli cecidit mortuus. ¶ Hinc liquido apparet, quòd ingressui monasterium sui debent offerre rectoribus: nec aliter c sunt recipiendi, nisi sua obtulerint. Sed aliud est sua sponte offerre: aliud, exacta persolucre. Anna mater Samuelis non exacta, neque petita, sed sponte [d] munera sacerdotibus obtulit. Credentes sua sponte offerebant Apostolis, vt indigentium necessitatibus deseruirent, quæ instante persecutione infidelium, eis possidere non licebat. Ananias quoque nõ ideo damnatus est, quia sua nollet offerre: sed quia spiritui sancto mentitus pretia eorum, quæ Apostolis obtulerat, ex parte [e] fraudabat. Non ergo his auctoritatib. permittitur rectoribus ab ingressuris aliquid exigere: sed sponte oblata suscipere: quia illud damnabile est, hoc vero minime.*

Vnde in concilio Brachar ensi, 2. cap. 5. legitur. [1]

¶ Pro dedicandis ecclesiis nihil exigatur. C. I.

[2] Placuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad consecrandas ecclesias episcopi inuitantur, non quasi ex debito [f] mun[g] aliquod [g] à fundatore requirant: sed si ipse quidem aliquid ex suo voto obtulerit, non respuatur: si vero aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tamen vnusquisque episcoporum meminerit, vt non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem [h] basilicæ & obsequium ipsius per donationem chartulæ confirmatum † accipiat. Nam non leuis culpa est ista temeritas, si sine luminariis, vel sine substantiali substetatione eorum [i], qui ibidem [k] seruituri sunt, tamquam domus priuata, consecretur ecclesia.

Item Bonifacius vrbis Romæ episcopus scribit omnib. Carolitanæ ecclesiæ cœnobiis.

¶ Ab iis, qui ad conuersionem accedunt nihil est exigendum, nec pretio aliquis ad conuersionem est inuitandus.

C. II.

QVàm pio [l] mentis affectu, fratres charissimi, vestræ destitutioni Romana compatiatur ecclesia, vobis fortassis est incognitum: sed cognitori omnium non incognitum habetur. Dubitationi autem vestræ quod idoneum demus respõsum [m], Deum testificor, ipsa quoque me dubitatio reddit anxium [n], & ineptum. Nusquam † enim legimus Domini discipulos, vel eorum ministerio conuersos quempiam ad Dei cultum aliquo muneris interuentu [o] prouocasse, nisi forte de pauperum alimento [p] quis inconcinne [q] proponat, quorum [r] nulli, cuiuscumque professionis esset, victualia negabantur [s]. Scimus equidem, quòd omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descendens à patre luminum, à quo bonæ voluntatis donum accipit, qui sancto deliberationis arbitrio gratis Deo seruire disponit. Restat ergo, vt qui pro aliqua ecclesiastica susceptione munus accipit, donum Dei, quod à patre luminum descendere debuit, vendat: munus autem largiens importunus emat. Quid autem de diuini doni venditoribus, vel emptoribus consequatur, concludi necesse non est. ¶ Cauete ergo fratres, quàm sit ambiguum quod petitur collat. 1. 1. 16. q. vlt. pie. & c. Frigentius. sed hic omissum fuit, & ideo est restaurandum. vel iam dederat prius, sed hic debet facere instrumentum. vnde si dotem non dedisset prius, nunc est compellendus, quia ibi fecit poni primarium lapidem, sicut in eo qui promisit reipublicæ pecuniam dare. ff. de pollic. l. 1.

i ¶ *Eorum.*] Pluribus ergo sufficere dz ecclesia, vt 7. q. 1. illud. & de conse. di. 1. hoc quoq;

k ¶ *ibidem.* Jar. " contra clericos, qui alibi morantur. 3. dist. 37. de quibusdam. contra. 3. † *al. confir.* 16. q. 1. generaliter. 3. *matam.* 12. q. 2. concesso.

" Clerici in sua ecclesia morari debent.

QVam pio.] Casvs. Cũ quoddam monasterij longo tẽpore caruisset abbate, tandem monachi sibi abbatem de alio monasterio pauperrimo elegerũt: sed ille venire recusabat, vel monachi eũ nõ concedebant, nisi illi monachi suo pauperi monasterio aliqua conferrẽt. vnde præfati monachi consuluerunt Papam, si hoc eis liceret, quod penitus ꝓhibet, docens exemplo Apostolorum neminẽ ad religionem, fidem, vel ecclesiæ regimen interuẽtu munerum debere accedere, cum sit simonia cum: quia nunquam à sanctis patribus talia petita fuerunt. Sed si electus ad eos sponte venerit, & omni pactione cessante, postea poterunt illi pauperi monasterio aliqua gratis offerre, & hunc casum ponit H. quem ego Bart. Brix. approbo magisquam casum Beneuen. qui breuior fuit.

† *al. Numquam*

l ¶ *Quam pio.*] Quidã petebãt ab aliis vt da rent eis abbatem ipsorum: sed hoc illi nolebant facere gratis, cum esset eis vtilis, & hæc est cõsultatio an eis liceret aliqd dare.

Iac. 1.

m ¶ *responsum.*] Non dubitauit Papa quid iuris esset in quæstione, sed ironice hoc dicit.

n ¶ *Anxium.*] quia dubitatis vtrum ad Dei cultum quispiam ꝓuocãdus sit, sed dubitandum non est, extr. de si. & si quæstiones.

o ¶ *Interuentu.*] 3. 23. q. 4. debet. 3. 45. di. qui syncera, contra. Sed non videtur prohibe

a ¶ *Pactio.*] non remouetur, nisi pactio inhonesta. nam honesta non remouetur. arg. 23. dist. quaquam. 2. dist. c. in ea synodo. argu. 18. q. 2. Eleutherius. extra de præb. significatum. 16. q. 7. per lacios. 3. dist. 59. hoc ad nos. 7. q. 1. mutationes. hoc no. 8. q. 3. in summa.

b ¶ *Conuentio.*] nomen conuentionis generale est. ff. de pact. l. 1. § 2.

c ¶ *Postmodum.*] arg.

"Licet post quod non licet ante. a Concord. text. in l. qd ante. & l. fe. ff. de his q i frau. cre.

" q licet post, quod non licet antea, vt 3. 8. q. 3. talia. & c. Artal dus [a]. Arg, quòd non licet ante [b], nec post, vt 3. e. q. 1. eos. ad fi. & quòd licet ante quod non post, vt 3. dist. 4. in istis. 2. q. 6. quoties epi scopi. & 8. q. 2. dilectissimi. 3. ea. q. 1. eos. contra. Sol. ibi ex pactione datum fuit qd quid datum fuit, hic vero ex mera liberalitate vel gratia subdij conceditur. extra de sim. & si quæstiones. Ioan.

† *al. expistis* bNec i ipso actu. 3. e. q. 1 emẽdari. & facit 8. q. 2. dilectissimi.

d ¶ *Subsidij.*] vel honoris, vt 3. e. q. 3. ex multis. & ff. man. si remunerandi. & certe hoc casu idem esset ante & post. sed hoc fit hic propter præsumptionem vitandam. & hoc soluit contrarium. 3. ea. q. 1. eos. sed ex quo ambitio præcessit, & petitio pecuniæ, nocere certe debuit ẽt post, vel gratia subsidij debuerunt percipere. arg. 3. ea. sicut episcopum. in fi. à contrario sensu.

1 Ansl. 6. c. 91. Pann. l. 3. tit. 2. c. 7. luo par. 5. c. 109. Pol. l. 2. tit. 1. B. Gre. l. 4. epist. 44 & l. 12. post epist.

† *placiti*] Orig.

Sicut episcopum.] Casvs. Dicitur hic, quòd sicut episcopus nõ debet aliquid accipere pro ordinatione: sic diaconus nõ debet aliquid accipere, ꝓ Euangelio quod legitur, vel notarius pro scriptura quam fecit ordinato in testimonium suæ ordinationis. Sed post negotium expeditum si quid sponte offeratur, recipi potest.

e ¶ *Minister.*] i. archidiaconus, cum examinat vocando ordinandos. 24. dist. quando.

f ¶ *Vocem.*] i. lectione Euangelicam. extr. de si. c. 1. & ar. in superiori palea. § regulã, &c.

g ¶ *Calamum.*] i. scripturam quam ordinatus recipit ab ordinatore, ne dubitetur de eius ordinatione, vt 3. 2. q. 1. legum. hoc olim H. Vel hoc intelligit cũ habet salarium de publico alias deputatum [c]. hoc tamen dico, quòd in collatio cũ multis. ne ordinis non est dispensandum an habeat salarium de publico, vel non: " nam dicit, quòd in collatione ordinis, nec pro labore, nec pro charta debet aliquid recipere, sed " Notarius scripturam, si pagano vel hæretico detur vt Christianus fiat. ext. de si. quærelam. Sed videtur contra, quòd cum me possim pecunia redimere, vt c de pœn. dist. 1. medicina. videtur quòd & aliunde possim, & Silvester promisit omnibus munera qui vellent baptizari.

c Adde ad hoc not. i. l. cũ multis. & ibi gl. C. de prim. ag. in re. lib. 12. Notarius scriptura possit ab ordinato aliquid accipere.

† *al. Numquam*

i ¶ *Conuersionem.*] i. fidem & cultum Dei. 61. dist. §. his omnibus.

ITEM OPPONITVR. Hæc est 2. pars q. in qua probat, q̃ diuites non debent sumere partes de bonis ecclesiæ, quod intelligitur de illis qui corporaliter non seruiunt ecclesiis, & hoc probat per quattuor auctoritates sanctorum patrum. Ioan. de Fan.

[2] Sicut episcopum non decet manum, quam imponit, vendere, ita minister [e], vel notarius non debet in ordinatione eius vocem [f] suam, vel calamũ [g] venumdare. *& paulo post.* ¶ Is autem, qui ordinatus fuerit, si non ex placito †, neque exactus, neq; petitus, post acceptas chartas, & pallium, aliquid cuilibet ex clero, gratiæ tantummodo causa, dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia eius oblatio nullam culpę maculam ingerit, quæ non † ex ambientis [h] petitione processit.

Auctoritate Bonifacij patenter ostenditur, quòd i sicut nullus pretio est inuitandus ad conuersionem i: ita nulli, pecuniæ interuentu, ecclesię largiri oportet ingressum. Auctoritate vero Gregorij datur intelligi, quòd pro ingressu eccl. siæ non licet pecuniam exigere, sed spontanee oblatam licet suscipere.

2 ¶ *Item opponitur* [k] *illud Apostoli, 1. ad Timotheum, c. 5.*

C. V.

VIduas honora [1] quæ vere viduæ sunt [m]. *[Quæ autem non sunt vere viduæ, id est, quæ suis, vel parentum opibus subsistentari possunt, non recipiantur* [n].*]* *vt ecclesia sufficiat iis, quæ vere viduæ sunt.*

¶ *Caput hoc in multis vetustis codicibus est coniunctum superiori.*

Item Hieronymus ad Damasum Papam. ¶ *Infra etiam 16. q. 1. c. fi. citatur ex Hieronymo. Ac similia habentur in regula monachorum ex dictis Hieronymi, in c. de paupertate. & in glossa ordinaria ad c. 5. primæ ad Timotheum ex Hieronymo.*

¶ Qui sumptibus propriis substentari potest, ab ecclesia stipendia non accipiat. C. VI.

[3] Clericos autem illos conuenit ecclesiæ stipendiis substentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibus suis substentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt [p], sacrilegium [q] profecto committunt, & per abusionem talium, iudicium sibi manducant & bibunt.

Item Prosper de contemplativa vita, lib. 2. cap. 9. & 10. [4]

¶ Quibus sua sufficiunt, ecclesiæ alimentis non substententur.

C. VII.

k ¶ *Opponitur.*] ad id, quod dixit nihil exigendum ab ingressuris, quasi dicat indifferenter omnes debent Iuo] suscipi, vt pascantur de rebus ecclesiæ, exceptis talibus de quibus loquitur in cap. sequen. [d]

2 ext. d sim. c. 1. Polyc.] Anſ. ibid.

Viduas honora.] Casvs. Præcipit hic Apostolus, vt ecclesia prouideat viduis: illis scilicet quæ parẽtum opibus substentari non possunt, vt circa pauperes pl[o] abundent, diuites autem nõ recipiantur.

† *al. pacto* dQ loqtur de iam suſceptis, ſi de ſuſcipiẽdis, ſedm Hug.

l ¶ *Viduas honora.*] [e] q debent sumptibus ecclesiæ substentari [e], & vidua quandoque dicitur quę virum nondum habuit. ff. de ver. malum. §. viduam.

† *al. ex accipientis ambitu non procedit*] Orig. " Viduę sũt sumptib. ecclesiæ substentandæ. e Vt 81. dist. c. pe. & vlt. & 31. q. j. quo vñ exponehonora, i. q sumptib. ecclesię suſtẽta. Arc.

m ¶ *Quæ vere viduæ sunt.*] i. quę sicut à viris, ita & à rebus & amore mundi sunt destitutæ.

n ¶ *Non recipiantur.*] vt substententur sumptibus ecclesiæ, nisi sua dent ecclesiæ. 12. q. 1. illi. 3. dist. 42. §. 1. 3. dist. 47. ficut.

" ſuſcipiẽd nõ est aliqs vltra facultates ecclesiæ

o ¶ *Sufficiat.*] arg. " q non teneantur canonici suscipere aliquẽ vltra quàm facultates ecclesiæ sufficiũt, vt de consec. distin. 1. omnes. & extra de institut. c. 1.

C Lericos autem.] Casvs. Dicitur hic, quòd clerici, qui de bonis parentum substentari possunt, si aliquid accipiunt de bonis ecclesiæ, sacrilegium committunt. Idem repetit in sequenti capitul. Addit tamen, quòd pauperes accipiunt nõ peccata, sed alimenta, diuites vero econtra. & hoc c. pars est illius c. 16. q. 1. cap. quoniam quidquid.

3 16. q. j. c. fi.

p ¶ *Accipiunt.*] & in malos vsus conuertunt, & sic intelligę sequentia capitula, cum scilicet male diſpenlant. 3. 12. quæſt. 1. illi qui.

Ecclesiæ stipẽdia nõ sunt diuitibus danda.

4 In cõc. Agſgr. c. 107.

q ¶ *Sacrilegium.*] argument. " quòd stipendia ecclesiæ non sunt danda iis quibus propria sufficiunt, vt 12. quæſt. 1. illi qui. argum. extra de simon. cum sit Romana. nec vlla ecclesiastica. argum. contra. 12. quæſt. 2. charitatem. ff. de reg. iur. secundum naturam. Sol. quod hic dicitur, exhortatio est, non præceptum. vel de his loquitur qui occasione patrimonij ampliãd: quod habent, se à diuinis subtrahunt obsequiis, quibus se absentantibus dandum non est [f]. Vel dic de quarta pauperibus debita, quæ dari prohibetur abundantibus. Panis enim egentium, &c. vt 3. 14. q. 5. c. 2. & in summa. Si abundantes de bonis ecclesiæ suſcipiunt, siue absentes, siue præsentes sunt, licet non debet eis denegari portio, quia nemo cogitur suis stipendiis militare, mortaliter tamen peccant [g], præsertim si ex cupiditate sua reseruant. infra ead. §. verum. cum cap. sequenti. [h]

f Arg. 16. q. 1 generaliter.

g Ista ẽ sẽia Lau. q̃ segtur Io. dẽ Fan. ar. op. 42. di. §. 1. 47. dist. sicut.

h Dic si sint tales hũtes primonium amplũ q bñ dispẽsãt dã do paupib[o] & aliis, qb[o] debẽt dare. talespñt bñ hre stipẽdia ecclesiæ. ar. 12. q. 1. illi q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prosperi ibid. c.10.

a ¶*Pauper.*]Panis egentium vita pauperis est: qui fraudat illum, homo sanguinis est, vt j.14.q.5.ca.2.& 3.q.1.nulli.

VERVM.Casvs. Cõcludit Grat.ex supradictis,q relinquẽtes ꝓpria,ꝑ Deo,sunt recipiendi, alij vero non:sed Hu.intellexit

Oseæ 4. de susceptis iã in ecclesia.q non debẽt ali de bonis ecclesiæ, si aliunde hñt. vñ dicit Gratianus non rectè procedere.

b ¶*Suscipi.*]i. susceptiali mẽti. non.n. tũ de suscipiẽdis loquitur.

c ¶*Petrus.*]Nõ vr comparetur exẽplũ de Petro,q fuit pauper piscator, & ita reliquit

Matth.4. Luc.19. Act.4. paupertatẽ tãtum ꝓp amorem Dei,& sic facit multa templarij, & hospitalarij hodie, & quasi omnes religiosi:sed Petrus seipsum abnegauit.

«Petrus ꝓp Christũ se ipsum abnegauit.

SI *q.t.*] Casvs.Hoc dicit,quia clerici, q bona sua parẽtibus vel pauperibus eccle

Et j Aqsgr. c.108. siis reliquerunt, vel q à natiuitate sua pauperes fuerunt, viuere debẽt de bonis ecclesiæ,& ꝓbatur auctoritate Apostoli dicẽtis; Qui in sacrario,&c. licet Apostolus noluerit de Euangelio viuere:sed suis manib. vi-

PAstor ecclesię iis, quibus sua sufficiunt,non debet aliquid erogare,quando nihil aliud sit,habẽtibus dare,quàm perdere. Nec illi, qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi pecca to suo,vnde pauper [a] victurus erat,accipiunt.De clericis quidem dicit per prophetam spiritus sanctus [Peccata populi mei comedunt.] Sed sicut nihil habentes proprium , non peccata, sed alimenta,quibus indigere videntur, accipiunt:ita possessores non alimenta, quibus abundant,sed alie na peccata suscipiunt.

Verum his auctoritatibus prohibentur ab ecclesia suscipi [b] *non illi, qui quondam fuerunt diuites, postea vero omnia relinquerũt, vt Petrus* [c]*, & Matthæus, & Paulus, aut pauperibus distribuerunt , vt Zacchæus , aut ecclesiæ rebus adiunxerunt,sicut illi,qui prędia sua vendentes ponebant pretia ante pedes Apostolorum , vt essent omnia communia:sed illi,qui in domibus paretium residentes, vel sua relinquere nolentes , ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant De quibus in eodem libro Prosperi,c. 10. subinfertur* [a].

¶Qui sua relinquere non vult,non debet sumptibus ecclesiæ subsistentari.

C. VIII.

SI quis propter hoc non vult sua relinquere,vt habeatvnde viuat, vt quid [d] accipit vnde rationem reddat? vt quid peccatis alienis [e] sua multiplicat? *Idẽ ibidem paulo superius.* ¶ Non est meum dicere, quali peccato cibos pauperum præsumendo suscipiunt, qui ecclesiam , quam iuuare de propriis facultatibus debuerant, suis expẽsis insuper grauant, propter hoc fortassis in congregatione viuentes , ne aliquos pauperes pascant,ne aduenientes excipiant,aut ne suum censum expensis quotidianis imminuant. ¶ Quòd si aliquid de fructibus suis ecclesiæ,vel lut [f] pro ipsa expensa sua contulerint,nõ se præferant inani iactantia [g] illis,quos nihil habentes pascit,& vestit ecclesia : quia perfectior [h] est ille,qui se mundi rebus expoliat [i] ,aut [†] qui cum nihil habuerit, nec habeat desiderat,q̃ ille,qui ex multis, quæ possidet,ecclesiæ aliquid præstat,ac se de eo, quod præstiterit,forsitan iactat.

Ecce, qui prohibentur ab ecclesia suscipi. Illi vero, qui omnia sua relinquunt, vel pauperibus distribuunt , vel ecclesiæ rebus adiungũt, & ab ecclesia laudabiliter suscipiendi sunt, & eius opibus substentandi.

Vnde in eodem lib, c. 11. legitur [a].

¶Qui sua relinquunt,vel pauperibus distribuunt, vel ecclesiæ rebus adiungunt, laudabiliter ecclesiastica dispensant. C. IX.

SAcerdos,cui dispensationis [k] cu ra commissa est,non solum sine cupiditate, sed etiã cũ laude pietatis accipit [l] à populo dispensanda,& fideliter dispẽsat [m] acceptæ:quia omnia sua aut parẽtibus reliquit, aut pauperibus [n] distribuit, aut ecclesiæ rebus adiunxit, & se in numero pauperũ,paupertatis amore constituit:ita vt vnde pauperibus subministrat, inde & ipse tamquam pauper volũtarius viuat.Clerici quoq; quos papueres aut voluntas,aut natiuitas fecit,cũ perfectione [o] virtutis,vitæ necessaria siue in domibus [p] suis, siue in cõgregatione viuẽtes accipiant:quia ad ea accipiẽda nõ eos habendi ducit cupiditas , sed cogit viuendi necessitas. *& infra c.* 14. ¶ [q] De talib' dicere vr Apostolus [Qui in sacrario [q] operantur,quæ de sacrario sunt,edũt:& qui in altario deseruiunt,cũ altario participant.] Qui nisi de hoc de cõtẽptoribus facultatũ suarũ vellet intelligi, nũquam secutus adiungeret:[Ita & Deus ordinauit his, qui Euangelium adnuntiant, de Euangelio viuere.]De Euangelio viuũt,qui nihil proprium habere volunt:qui nec habẽt,nec habere aliquid concupiscũt, nõ suorum, sed communiũ possessores. Quid est aliud de Euangelio viuere, nisi laborantem inde,vbi laborat, necessaria vitæ percipere [r] ? Apostolus tamen,qui sic Euangeliũ prędicauit,vt nec de Euangelio viue ret , sed necessaria sibi suis manibus [s] ministraret,de se confidẽter eloquitur[Ego autẽ nullo horum vsus sum [t] .]Et quare hoc dixerit, secutus aperuit dicens [Expedit mihi mori magis, quàm vt gloriã meam quis euacuet.]Euacuari dicit gloriam [u] suam, si ab eis,quibus prædicabat, voluisset accipere vitę temporalis [†] expẽsam.Nolebat quippe in præsenti laboris sui fructũ,sed in futuro recipere.

a ¶Aut parentibus.] *In aliquot manuscriptis Gratiani legitur* , Aut pauperibus relinquit. *in vetusto autem Prosperi codice, & in concilio Aquisgranensi legitur* , quia omnia sua aut reliquit , aut ecclesiæ rebus adiunxit. *Sed quoniam multæ exemplaria Gratiani , & Prosperi habent vulgatam lectionem, nihil est mutatum.*

Item ex concilio Agathensi,c. 36.

¶Iuxta meritum laboris,ecclesiastica stipendia sacerdotes distribuat. C. X.

CLerici omnes,qui ecclesiæ fideliter, vigilanterque deseruiunt [x] , stipendia sanctis laboribus debita secundum seruitij sui meritum [y] per ordinationem canonum à sacerdotibus consequantur.

Multorum [a] *auctoritatibus luce clarius constat,quòd ab ingressuris monasteriumnon licet pecuniam exigere, ne & ille,qui exigit,& ille,qui soluit,simoniæ crimen incurrat.*

a ¶Multorum.]*In vulgatis codicibus huic* §.Multorum.*præponebatur hic titulus,* Item ex concilio Vrbani Papæ habito Aluerniæ, *qui sublatus est,quoniam abest ab omnibus vetustis exemplaribus collatis,& in plerisque huic §.est initium sequentis tertiæ quæstionis.* Sed

SEd *adhuc obiicitur.*] Casvs. Hic tractatur tertia q.in qua quæritur an ingressum ecclesiæ,vel prębendas emere sit simoniacum.Sed de ingressu ecclesię est expeditum in r. q. Et certum est , q emere prębendam(secundum quod dicitur prębenda ius spirituale) simoniacum est : sed prębenda,i. fructus prębendæ emere non est simonia cum. Sed obiicit hic adhuc, q pro ingressu monasterij aliquid sit dandum : quia qui monasterium intrat, non religionem , sed stipendia emit. Et respõdet Grat. q simonia est,quia nõ solum emere spiritualia,sed spiritualib.annexa simoniacum est, &hoc probatur auctoritate Malachiæ prophetæ.

a ¶*Sed adhuc.*]Hic dipingitur 3.quæst.an.f. ingressum, vel prębẽdas emere sit simonia cum. primum membrum expeditur hic.“ Not. q prębenda [a] dicitur quandoque ius quod dam spirituale [b] percipiendi ecclesiam, vel ipsam prębẽdam hoc modo emere simonia cum est. Quandoque dicuntur ipsi fructus prębendæ: quos eme re non est simoniacũ, vt ext. ne præla.vices suas.c.vl.nisi quis forte emeret fructus ab initio suæ ordinationis,vel institutionis ipsa ecclesia , vt hẽat dum vixerit.arg.j.e.fi qs obiecerit. & c.Saluator. tunc enim ita sunt annexa,vt q priuetur officio , priuetur & illis,vt 81. dist.fi quis facerdotum.

b ¶*Annexa.*] ar.quod idem iuris sit in vno cohærentium &connexorum,quod in altero. vnde qui priuatur officio, & beneficio,vt j. di.28.decernimus.8. dist.81.fi quis facerdotum.& c. eos. 8.di.50.studeat. contra. ibi de gratia, hic de rigore.

c ¶*Qui claudat ostia.*] Idest,q gerat officium ostiarij. “ Vnde vr, q emere huiusmodi officiũ ostiarij, vel pulsandi campanas, sit si

“ Emptio administrationis ecclesiasticæ est simoniaca.

“ Nõ est,qa si ministretur, quia fideliter administret recõpensatiõe ei? qd dedit.ar. ff.de pb.cũ ꝓ indebito. l9.de Ean.

QVÆSTIO III.

SEd *adhuc* [a] *obiicitur,ꝙ qui ingressuri monasterium pecunias tribuunt, non propositum religionis, sed participationem stipendiorum ecclesiæ emunt.Temporalia ergo,non spiritualia ementes , nequaquam simoniaci habendi sunt.* ¶*His itaque respondetur. Non solum, qui spiritualia, sed etiam qui temporalia eis annexa* [b] *pretio accipiunt, vel tribuunt* [†] *simoniaci iudicantur. Vnde Malachias loquens ex persona Domini* [*Quis est,inquit, in vobis , qui claudat ostia* [c] *, & incendat altare meũ gratuito? Non est mihi voluntas in vobis,dicit Dominus exercituum,& munus nõ suscipiam de manu vestra.*] *Ostia claudere non est sacri muneris officium, sed tantum sibi adiunctum.*

Item Gregorius scribit vniuersis episcopis Hispaniis.

¶Deiis , qui sacros ordines munerum acceptione dispensant. C. I.

AVdiumus [a] dilectissimi , quod nos audisse oportuit: sed audisse profecto non libuit:quosdam scilicet esse sacrorum ordinum professores , qui sub munerum datione,vel acceptione, Dei ecclesias,vel earum sibi beneficia vlurpant. Quod quidem seculus nos non iamdudum acriter correxisse vehementer admiramur. Iuste enim vterque corripiendus est, & à sanctæ liminibus ecclesiæ [50] submouendus,&qui pro ecclesię ambitu munera largitur,& qui vt ecclesiam adeat,quidquam præsumit accipere. Iste quippe donum Dei emere , hic autem præsumit vendere. A sacrilegio [d] quoque hoc facinus non dispar dixerim: [60] cum id,quod sponte,& sacro deliberationis arbitrio gratis fieri debuit,sub pecuniæ pactione cau satur [e] . Quare fratres charissimi, quæ taliter facta sunt, curiosè refellite,infecta prohibete,vestrisq; iussionibus resistentes digno ana [70] thematis vinculo percutere non

[illegible]

Item Rothomagensi episcopo,& Gallicis omnibus.

¶De iis , qui ecclesias,vel ecclesiastica beneficia vendunt. C. II.

SI quis daror,vel acceptor,Dei ecclesias, vel ecclesiastica be- [80] neficia (quæ quidam prębendas vocant) sub pecuniæ interuentu susceperit,siue dando emerit,siue accipiendo vendiderit,à Simonis non excluditur perditione.Sed si perseuerãs fuerit , perpetua mulctetur damnatione. Nam qui sub religionis obtentu Deo famularí voluerit, si quid accipit, & meritum perdit, & beneficio accepto frustratur. Rationis ergo vigore cogitur,quod iniuste receperit,restituere [f] , & quidquid turpis lucri gratia receperat,non tenere.

Item Gregorius vij. Papa li.6.reg.in synodo,c.4.

¶Ab officio suspendatur episcopus beneficia,vel ecclesiastica officia vendens. C. III.

SI quis episcopus prębendas, archidiaconatus, præposituras,vel aliqua ecclesiastica officia vendiderit,vel aliter,quam statuta sanctorum Patrum præcipiũt, ordinauerit,ab ecclesiæ officio su [40] spendatur [g] .Dignum est enim,vt sicut gratis episcopatum accepit, ita membra [h] eiusdem episcopatus gratis distribuat.

Item ex concilio Vrbani Papæ habito Aluerniæ.

¶Nec altaria , nec prębendas episcopis vendere licet. C. IIII.

QVæsitum est [i] de episcopis, qui altaria monasteriis data [k] frequenter redimi compellebant pecunia:quia quidam simoniacæ prauitatis vsus in Galliarũ partibus iam diutius inoleuit, vt ecclesiæ,vel decimæ(quæ vulgari vocabulo apud eos altaria nuncupantur)monasteriis datæ, sæpius ab episcopis sub palliata auaritia vendantur:mortuis nimirum,seu mutatis clericis , quos personas† vocant.Nos auctore Deo venalitatem omnem tam ex rebus, [70] quàm ex ministeriis ecclesiasticis propellentes [l] , hoc vlterius fieri auctoritate Apostolica prohibemus, sicut etiam prębendas omnes venumdandas interdicimus. Porro quæcumque altaria, [80] vel decimas ab annis triginta [l] , quem ex eisdẽ eccle- siis habere consueuerunt. Sequens c.patet.

d ¶*Sacrilegio.*]& crimine læsæ maiestatis.15.q.3.sane.2.q.1.i primis.

e ¶*Causatur.*]i.in causam ducitur, vel pro cã,i.pro acceptione,vel datione pecuniæ sit:vel causatur,i facit vñ causari,i.accusari dẽat.

SI *quis dator.*]Casvs. Dicitur hic,ꝙ simoniacus dator & accẽptor Simonis perditione, & perpetuo anathemate si perseuerauerit damnatur, & quod iniuste acceptũ est,restituatur.

f ¶*Restituere.*] “Sed “Pecunia si cui dices restituendã talem pecuniam? Videtur,q ei in cuius ig nominiam data est. 17.q.4.si quis in atrio. 15.q.vlt. cum multæ. 27. q.1. si quis rapuerit. ext.de sim.de hoc in auth.de san.epis.§. sed neque. colla.9. & ext.de sim.audiuim?. Ecõtra videtur,qđlli qui dedit eã,vt ext. e.veniens.Item videtur,ꝙ illa pecunia nõ dẽbet remanere pẽnes ecclesiam. cũ Petrus dixerit : Pecunia tua, &c. [d] Item quia si ꝺ 3. e. q.j.Pesco competit persecutio eorum,quæ scelere conquisita sunt. ff. de iu.fil.Lucius. ff.de do.inter vi.& vx.cum hic statur.§.fi. trus. & c. q & Act. 8. Pol.l.x.ti.4

Sl *quis episcopus.*] Casvs. Dr hic,ꝙ si quis episcopus beneficium, vel dignitatem ecclesiasticam si moniace contulerit, ab officio debet suspendi: quia iustũ est, vt qui gratis acquisiuit episcopatum, minora stipendia gratis conferat.

g ¶*Suspendatur.*] i.deponatur. 83.dist.ca.1. Vel dic,vt 3.e.q.1.qdquid.

h ¶*Membra.*] j.3.q.9. pura.ar.j.12.q.2.cognouimus. 3.dist.63.in synodo.ar.“ est hic q idẽ iuris est in toto, quòd in parte : & in maiori, quòd in minori. 23. qu.1. de forma. extr.de præ.maiorib. 95.dist.esto.ff.pro derelicto.l.3. “ius idẽ est & in parte.

Qvæsitum est.] Casvs. Cum quidam monachi Franciæ quasdam ecclesias ab episcopis haberent, & in illis presbyteros sæculares,toties eas redimere cogebantur, quoties ꝓsbyteri mortui vel alia causa mutabantur,& ideo præcepit Papa , vt quasspatio 30. an. sub hac redemptione possederant, amodo ea cessante , quiete possideant , saluo annuo censu episcoporum, quem ex eisdẽ eccle- *ſ.al.personatus*

2 Addeidẽ cẽ et ꝓ horibꝰ cõse quẽdis. ꝓhibitũ em est. no. Bal.l.1.1. & p tot.tit. ff. ad le.Iul. de amb.

i ¶*Quæsitum est.*]Secundum H.casus talis est. Quidam episcopi consueuerant ecclesias quasdam cum omni iure suo quibusdam locis religiosis. mortuis personis illarum ecclesiarum collatarum episcopi volebant in ecclesiis instituere clericos pro sua voluntate, nisi Abbates darent eis pecuniam, dicitur,quòd talis datio pecuniæ simoniaca est [e] .ar.ad hoc 17.q.2.c.1. Alij casus inutiles consueuerunt hic notari:quos omitto.

e Ex parte eporũ recipientiũ,monasteria tñ crimẽ simoniæ fi incurrebãt, q ius suũ redimebãt,sed ꝫ H.

k ¶*Data.*]à prædecessoribus,suis pro redemptione animarũ suarum.

l ¶*Triginta.*] propter quòd credebant aliquod ius acquisitum episcopo, quia per xxx.annos & vltra recepit huiusmodi redemptionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

“ Simonia nũq̃d committit dans pecuniã p spũalib⁹ ſi cutaccipies

à monasteriis:ſed non eſt ita,quia furtiue recepit,& ideo non præſcripſit. “Item licet monachi ſingulis annis emerẽt ius inſtituendi, non tamẽ epis ex hoc fuit ius quæſitum inſtituendi.Et licet hic fuerit ſimonia ex parte epiſcoporum,non tamen ex parte monachorum:quia illi quod eorum fuit redimebant:quod licite facere poterãt, vt dixi ſ.e.q.1.nullus. & ſic ſimonia eſſe poteſt ex vna parte,& nõ ex altera.Simile fuit i Giezi. ſicut ẽt ſponſalia poſſunt eſſe ex vna parte,& non ex altera. ext.de deſp.impu.de illis. & plura ſimilia notaui 32.q.5. p poſito.& licet epiſcopus peccet recipiẽdo pecuniam:tamen monachi non peccabant dando,vt 23.q.1. quid culpatur. Cõtrarium huic ſignatur. j.16.q.4. poſſeſſiones.ſed nõ eſt contra,quia monachi licite q̃erant iſta altaria, vnde non habuerunt ea iure præſcriptionis,ſed ex iuſta donatione.

a ¶*Et ſupra.*] hæc dicto,ſupra,ad modicũ tempus refertur ². ff. ẽ verũ aliàs. ex qui.cau.ma. ab ho ſed hic ſi eſt ſtib. §.ſed quod.ar.ff. ſicut patet de ver.ſi.hęc adiecto. ĩ eo qd no. §.Io.d Fan.

b ¶*Redemptione.*] ſed numquid eſt licitũ redimere i⁹ ſuum? Hoc no.§.qu. 1. nullus epiſ. c. 2. grauamen.& 16.q.vl. decimas 2. Dici.n. poteſt q̃ vbicumq; quis ſcit aduerſarium ſuũ nõ credere ſe i⁹ habere,redimat vexationẽ ſuam. Sed quare non deponuntur iſti epiſcopi? Dic,quia non a- “Sn̄ia dicta gebatur ad hoc, “& ri dẽt ſcdm ſententia debet dicta petitionis ri.ſecundum formam formam petitionis,ext.de acc. qualiter & quando.

c ¶*S.aluo vtique.*]non eñ pleno iure omnino videtur donaſſe ecclęſias epiſcopus,nec poteſt donare ſine cõſenſu capituli. ext.de don.paſtoralis.

d EA, *quæ.*] ¶*Vel promiſſa.*] Tertium caſum habes,ſ. vel retenta, vt ext.de tranſa.ſuper eo. Nam remittere,ẽ dare.ext, de teſt. veniens. & ff. “trãſactio ĩ de cal.l.2. “Et ita in ſpiritualib. non poteſt interuenire transactio: ſp̃ualib. incum his tribus modis tantum fiat tranſactio. C.de tranſa.l.tranſeruenire ſactio.ff.e.l.1.Sed nec permutatio poteſt fieri ſuper beneficio habito pr,ſed bene vel habendo:aliàs bene.ad hoc ext.de re.per.quæſitum. nec etiam amicabilis tranſactio,vt ext.de tranſa.ſuper eo.ar.contra ext.de of.iud.deleg. compoſitio ſi quando.Sed ibi fuit facta tranſactio non ſuper beneficio,ſed ſubDe hoc di per proprietate : & ſic intellige extr.de deci.ex multiplici.Io.Item xi §.e.q.2.q̃ ſuper re ſpirituali tamquam proprietatẽ poteſt fieri permutatio. pio. ibi videas.Arc. extr.de rer.permut. ad quæſtiones. non tamen vt detur temporale pro ſpirituali.extr.de rer.permu. cap.vlt. illud autem dubium non eſt,quin amicabilis compoſitio interuenire poſſit,extr.de tranſact. cap.2.Item ex auctoritate iudicis poteſt interuenire pecunia. extr. de præb.niſi,in fine,& extr.de tranſact.ſtatuimus.ff.de iis,qui not. infa.furti,Ioan.

T*Otum.*] Casvs.Dicitur hic quòd nomine pecunię intelligitur quidquid ab hominibus poſſidetur.& ideo ſi aliquid tale pro ſpiritualibus datur,ſimoniacum eſt.

c ¶*Totum.*] probatur per hoc c.quòd ſicut in pecunia ſimonia com c Dicit lex, mittitur,ita & in alia re,

q̃ pecunia f ¶*Pecunia.*] ſtrictius accipitur tantum pro pecunia numerata.ĵ.14. eſt qdqd p̃ q.3.c.1.2,& 3.

pecunia ac g ¶*Pecunia.*] Nomen enim pecuniæ etiam iura continet quandocipitur. ff.d que.ff.de ver.ſig. pecuniæ. Item quandoque etiam ſpeciem & rem cal.l.1.§.vl. quamlibet⁶,vt hic.& ff.de leg.3.quiſquis.Item quandoque ea tan- & l.2. tum quæ conſiſtunt in pondere,numero,vel menſura. ff. de leg.1.l.

talis ſcriptura ᵈ. Prætium autem non conſiſtit niſi in numero tantum,vt inſt.de emp.& ven.§.item prætium.

Si quis obiecerit.] Casvs. Quidam ſimoniaci excuſabant ſe dicentes ſe non emere præbendas, ſed fructus præbendarum: ra.ff.de le.j. ſed dicit Paſchalis, quòd ſi quis pro temporali fructu pecuniam & l.2. §. ité offerat ſine quo eccleſiaſticum beneficium eſſe non poteſt, neutrum inuẽditum derelinquit, nec ſolum pecuniam, ſed nec paſtum vel paſilum ante vel poſt offerre. ¶*Sed res.*] “non de c.123. rebus corporalibus, ſed de iure ſpirituali cui cohæret officium,intelligitur.Vel intellige de iure perpetuo ipſi officio adhærentibus, vel de rebus conſecratis,vt in fine.arg.17.q.4.ſi quippe.j.16.q.2.ca.1. §.vl.Vel intelligas de rerum adminiſtratione ᵉ.Et ſit in hoc cap. de duobus mentio: & ſcilicet de conſecratione & adminiſtratione ex ordine prouenit. & facit ad hoc 1.quæſt.6.§.1.vel de iure ᶠ quo res ipſæ percipiuntur.Vel hoc intellige de rebus ip ſis ſecundum Hug.& tunc quando quis promouendus eſt ad eccleſiam vel ordinem. alio autem tempore emere non eſt peccatum,vt extr. ne prælati vices ſuas. capitulo tertio. 12. quæſtio. 2. alienationes.

i ¶ *Aut epiſcopus.*] id eſt, dignitas epiſcopalis.

k ¶ *Aut abbas.*]id eſt, dignitas abbatialis.

l ¶*Nullo.*] Bene accedit ad id quod legitur in Auth. vt iudi. ſine quoquo ſuſ. §.cogitatio. “Nam ibi dicitur quòd fiſcus abundare dicitur ſi vtatur ſubiectis locupletibus, vt ſ.e.q.2.contra.ſ.ead,q.1.eos.contra.Sed hoc cum ex pacto præcedenti.

m ¶*Nec anima.*]ideſt,ipſum collegium.vel ad litteram.

n ¶*Viuit.*] exercendo ſenſus corporeos: [redacted]

o ¶ *Neutrum.*] ar.idem iuris eſſe.in vno connexorum quod in reliquo:ar.ſ.diſt.8.quo iure.3.q.6.hæc quippe.& 16.q.2.c. 1. & ff.de iureiu.eum qui.§.ſi libertus.

p ¶ *Paſtum.*] ar.contra in Auth. de ſanct. epiſ.§.pro conſuetudinibus.col.9.

q ¶*Vel poſtea.*]ar.ff.de pact.iuriſgentium.§.dolo.ibi,ne quid fiat ei quod ante promiſit.

r ¶*Soluat.*]non etiam ſub obtentu conſuetudinis.ĵ.e.q.c.vl.contra. Dic vt ibi.

S*alnator.*] Casvs, Hoc c. diuiditur in duas par.In 1.par. oſtendit Vrbanus auctoritate Chriſti mundi finem imminere ex eo q̃ pſeudoapoſtoli & pſeudoprophetæ apparent multos ſeducentes, quib.à bonis fortiter eſt reſiſtendum, vt qui probati ſint manifeſti fiant.In 2.parte oſtendit quòd rem eccleſiaſticam vendere ſimoniа eſt,quòd probat quinque rationibus. Primo per damnationem Simonis donum Dei emere volentis, vt poſtea venderet, per quod c Sic ext.de res eccleſiaſtica intelligitur. Secundo per ſynodum Chalcedonenproc. petiſem, in qua procurator vel defenſor eccleſiæ, vel quilibet regutio.Arch. læ ſubiectus fieri per pecuniam prohibetur. Tertio auctoritate

Paſcha

Paſchalis,quam ſ.habuimus. Quarto auctoritate Aug.q̃ reprehendit præpoſiturarum venditiones. Quinto auctoritate Euangelij clamantis contra ſimoniacos.Vos feciſtis domum patris,&c.nec excuſat ſiue in eccleſia ſiue extra eccleſiam res eccleſiaſtica vendatur.

Secunda pars incipit ibi,*Igitur quia.*Vel ſic:

Casvs. In 1.par.oſtendit auctoritate Buã gelij, hæreſes debere circa finem ſæculi im
1.Cor.11. minere. vnde oportet nos ex aduerſo cõſurgere cũ propheta, & cum Apoſtolo pro domo Iſrael.In 2.oſtẽditur quinq; auctoritatib. quòd vendere ec
Ezech.13. cleſiaſtica beneficia
Act.14. ſit ſimoniacum.
Rom.8. a ¶*Sed tamẽ portas.*]i. vitia & etiam hereſes quib.intratur i infernum,quæ non præua
“ Eccleſia ſp aliquos lent eccleſiæ, “quia ſemper aliq boni ſũt
bonos h3. in eccleſia ᵃ.24. q.1.à
aPro qua ro recta.& c.pudenda.
gauit dñs. b ¶*Oporteт.*]i.vtile eſt
21.di.§.t.de vt nos excitent. j.24.
pœ.diſt.2.ſi q.vlt.c.vlt.
enim. verſ. c ¶*Eccleſiaſticam.*]i.ec
Petrus. cleſiaſticũ bñficium,
vel aliq̃ rem conſecra
Act.4. tam in caſu non conceſſo, pura calice ᵇ ſe
b ĩ hoc no. cũdum quoſdã. “Nã
10.q.2. hoc & nomẽ rei generale
ius. ibi vide eſt.ff.de ver.ſi.rei ap
as.ad hoc j. pellatione.ſ.e.quæſi
e.q.res.Ar. tum.Vel dic eccleſia
“Res eſt no ſticã rẽ,i. adminiſtramen gñale. tionẽ. & ſic bene ada
ptatur littera Calcedonenſis ſynodi.
d ¶ *Et donum.*] i. officium per quod datur
Sap.1. ſpiritus ſanctⁿ, ſ.ptãs faciendi miracula.
e ¶ *Sed ambitionem.*]
“ Affectus ar. “affectum vel conſine effectu natũ ſine effectu puniri.arg.22.diſt.c.1.
punitur. f ¶ *Quiſquis.*]“hic col
“ Simonia lige quòd corporales
ẽ emere vel res eccleſiæ emeſ vel
vendere res vendere ſimonia eſt
corporales in tali caſu cum quis
eccleſiæ. intrat eccleſiam,vt ſ.
e.in prin.
g ¶*Propter ſua.*]hic va
cat ar.ac õtrario ſẽſu,
vt ſ.e.q.1.quos cõſtiterit. & c. ſi quis epſs.
j.29.q.2.perlatum.
h ¶ *Sed ad propria.*] i.
precib.quas p ſe quis
offerre non põt, ſecũ
dum H.vt no.ſ.c.q.1.
ſunt nõnulli.ſed quid
teneas,ibi dixi.
i ¶*Calcedonenſis.*]ſi il
li q̃ emũt vel vẽdunt
res eccleſiaſticas,non
ſũt ſimoniaci.cur,&c.
k ¶*Milites.*]clerici,ſe.
“Clericorũ qui tales milites ſũt,
arma q̃ ſũt. “quorum arma lacry
mæ ſunt.13.q.vl.con
uenior. vel oratiões.
23.q.8.c. reprehenſibile,vel excommunicatio.16.qu.2.c.1. & caſtra
eorum ſunt eccleſiæ.54.diſt.c.nullus.
l ¶*Non militantes.*]cõtra.ſ.di.19.nulli fas.ĵ.8.q.1.illud.& 32.q.5.qui
viderit.ſ.di.40.homo.ĵ.11.q.3.præcipue.ĵ.25.q.1.nulli fas.ĵ.e.q.per
uenit.contra.Sol.poteſt dici, q̃ ideo dr laicus peccare magis, quia
peccat in duob,& quia rem eccleſiæ emit,& quia ſuo officio nõ de
bitam:ar.ff.de re iu.culpa.clericus autem in vno,quia emit tantũ.
m ¶*Damnabilitus.*]i,damnabiliter,arg.27.q.2.coniuges. Vel hic appellat non militantes eccleſiæ,non laicos,ſed clericos qui eccleſiæ
non ſeruiunt. illi enim,qui emunt & non ſeruiunt,magis peccant,
quoniam in plurib. quàm qui emunt & ſeruiunt. & ſecundum hoc
c Sic ext.de non ſunt contraria quæ hic ſignantur.
proc. petin ¶*Procuratoris.*]Generaliter ſumitur hic nomen procuratoris.ar.
tio.Arch. ff.de procu.l.1.

Pressuras, ſed tamen portas ᵃ inferi aduerſus eccleſiam non præualituras.Proinde(quia, vt ait Apoſtol⁹,oportet ᵇ hæreſes eſſe,vt qui probati ſunt,manifeſti fiant)oportet nos cum propheta ex aduerſo conſurgere, & murum opponere pro domo Iſrael, & cum eodem Apoſtolo p multas tribulationes intrare in regnum Dei: quoniam non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futurã gloriam quæ reuelabitur ĩ nobis. ¶Igitur, quia innotuiſti nobis,q̃ tibi obiicitur, vtrum vendere eccleſiaſticam ᶜ rem ſimoniacum ſit,hoc ſimoniacum eſſe patẽter colligitur ex hoc, quod beatus Apoſtolus Petrus ait Simoniſ Pecunia tua te cum ſit in perditionem: quia exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri.] Donum ᵈ quippe Dei eſt ſpiritus ſanctus,& donum Dei eſt res ipſi eccleſiæ oblata.Et ſi bene animaduertis,Simon magus, qui ad fidem ſictæ acceſſit, non ſpiritum ſanctum propter ſpiritũ ſanctum,quo ipſe erat indignus(quoniam,vt ſcriptum eſt, ſpiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictũ) ſed ideo,quantum in ipſo erat,emere voluit, vt ex venditione ſiguorũ, quæ per eumdem fierẽt, multiplicatam pecuniam lucraretur. Nec Apoſtolus emptionem ſpiritus ſancti(quam bene fieri non poſſe nouerat) ſed ambitionem ᵉ quæſtus talis,& auaritiam,quę eſt idolorum ſeruitus,in eodem Simone exhorruit,& maledictionis iaculo perculit.' Quiſquis ᶠ igitur res eccleſiaſticas(quę dona Dei ſunt, quoniam à Deo fidelib.& à fidelibus Deo donãtur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent),ꝓpter ſua§ lucra vendit,vel emit,cum eodem Simone donum Dei poſſideri pecunia exiſtimat.Ideo, qui eaſdẽ res nõ ad hoc,ad quod inſtituꝝ ſunt,ſed ad propria ʰ lucra munere linguæ,

Additio. Aliquando procurator actoris vocatur reſpõſalis, vt ext. de reſt.ſpo.ex conqueſtione.in fi.

o ¶*Præpoſitum.*]“Sed q̃ differentiam facit inter iſta nomina,poteſt dici quod nomen præpoſiti generale eſt,& cõfiniet alia ſubſe. arg. ext.de ver.ſi.quamuis. Vel dic quod præpoſitus & œconomus nomina diuerſa ſunt,ſed idem ſignificãt ſicut primas & patriarcha. 99.di.c.1. vel bñ poſſunt eſſe in eadem eccleſia præpoſitus & œconomus.De vicedomino planum eſt, Coloſ.3. quia ille eſt qui præeſt C.2. rebus epiſcopi.89.di. c.volumus.vicedominus in rebus epiſcopi,œconomus ᵈ in re d Addꝛ gl.& bus canonicorum: fæ Bar.in l.1.§. pe tamen vnum poni aduocatos. tur pro alio. ff.de var. & extraor.co.

p ¶ *Oeconomum.*]Oeconomus eſt cui res eccleſiaſtica gubernãda mandatur. C.de fa croſan.ec.iubemus.

q ¶*Aduocatum.*]Qui † *al.militan* præeſt tantum cauſis *tes* tractãdis, qui aliàs dicitur ſyndicus.

r ¶ *Caſtaldum.*]ſc.qui habet curam externa rum rerum, qui dicitur aliàs maior domꝰ. 89.diſt.volumus. 23.e.c.ſi qs.

s ¶ *Et iudicem.*] ſicut in eccleſia Bono. Sed nõne iſti tres poſſunt eſſe laici, ſic fine dubio. Qualiter ergo in iſtis officiis,quæ nihil ſpiritualitatis habent annexũ,ſimonia commƚittitur? dꝛcit H. “q in omni adminiſtra- † *al.intelli* tione rei eccleſiaſticę *git.* cõmittitur ſimonia, “Emere ad ſi ematur, ſicut no.ſ. miniſtrõem ea.in prin. & hoc eſt rei eccleſia ſimoniacum,quia p̃ ſticæ ſimohibitum, nõ ideo pro niacum eſt. hibitum, quia fuit ante ſimoniacũ. ſed alij non ita late extendũt ſimoniam, inhærẽtes conſuetudini genera li. dicunt enim q̃tunc tãtum eſt ſimonia in empta adminiſtratione,i.dignitate, ſi talis eſt q̃ habeat aliquod ſpirituale annexum ſi bi,aliàs non.

t ¶*In ſubiecto vero.*]“ nonne etiam œconomus cleric⁹ debet eſſe? vtique prout con- 3 Tract.to.ĩ cilium Hiſpalen.inter c.2. Ioannis ſtatur 16.q.7.ĩ noua. “œconom⁹ Dic ergo quòd iſtud, debet eſſe vero, potius aduerſa clericus. tur officio quàm ordini.nam circa alia con ſiſtit officium œconomi, & circa alia archi presbyteri, & aliorũ hic ſequentium. Qui dam autẽ intelligunt hoc totum de clericis,in quibus dicunt ſimoniacum eſſe huiuſmodi officia emere:& quod dicit, in ſubiecto vero,&c.ideo dicit, quia illi magis ſunt ſubiecti regulæ eccleſiaſticæ quàm iſti: licet omnes ſint clerici.nam dum illi verſantur circa exteriora negotia & adminiſtrationes,iſti circa diuina officia: & ideo dicit, mancipatum officio,& non dixit,ordini.vel ideo dicit,in ſubiecto,&c. vt notetur quòd iſti habent curam animarum annexam.& quod dicit de canonico vel monacho, non referas ad adminiſtrationem, ſed ad emptionem præbendæ,vel ingreſſus monaſterij.Vel ideo dicit,in ſubiecto regulæ,quia eos ligat illa cõſtitutio,Nemo militans Deo,&c. e 21.q.3.c.1. Superior autem adminiſtratio circa temporalia.& eos non ligat il &.2.Tim.2. la conſtitutio,Nemio militans Deo.

Additio.Hic adde quod no.ĵ.e.q.7.ſi quis omnem.Arch.

v ¶*Archidiaconum.*]Hoc totum intellige de dignitatibus ipſis.

a ¶*Laudat*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Laudat.*]i eo q laudat, nõ committit simoniam, sed in eo qd vendit: qa qd commendandi ca dr, pro non dicto habetur. ff. d do lo, quod venditor. sed hoc verum est, dũ cõmendatio consistit in genere. Nã vbi descẽdit ad specialia, tenetur ex eo, p cõmẽdando plus vendidit, nisi qd commendando dicit, sit in euidenti. ff. de contrah. ea quæ.

Ioan.2.

b ¶*Indefinite.*]"no. ex indefinita colligi vniuersalẽ, vt ff. qu. 1. eos q ff. de aleat. l. 1. §. qd autem. ex quo. n. à canone nihil excipitur, nec nos excipere debemus, vt 31. q. 1. q si dormierit. j. 2. q. 5. consuluisti. ff. di. 19. si Romanorũ. arg. ff. di. 55. si euãgelica. ff. e. q. 1. sũt nonnulli. ar. contra. j.

"Vniuersalis ex indefinita colligitur.

Matth.21.

a Immo est arg. pro. de hoc no. ext. de consu. le prof. c. 2.

27. q. 1. idololatria[a].

c ¶*Hæc circa.*]hęc pars ticula de capitulo nõ est, &c.

EX multis.]In hoc c. Alexander reprehẽdit Lucenses, q non nisi per pecunia clericis quis dignis ecclesiastica bñficia conferebãt, q. Alexander detestatur, & auctoritate Calced. concilij ostẽdit eos deponẽdos, & auctoritate Christi eos ẽ ecclesia deiiciendos, & ne tm malum de manib. Alexandri requiratur, statuit & decreuit ne decetero aligs p ecclesiastico bñficio cõferẽdo pecuniam sumat: nec aligs pro eo habẽdo conferat: & q cõtrahoc fecerit, dpo natur, & ecclesia priuetur, & nisi resipuerit, anathematizetur. Casvs. In prima part. reprehẽdit Alexãder oẽs simoniacos, & specialiter Lucẽses, inducendo auctoritatem Calcedonẽsis cõcilij & Dñi qui vendẽtes & ementes eiecit de tẽplo. In 2. constituit, qd nullus committat simoniam. In 3. constituit pœnã depositionis contra transgressores huius constõis.

"Papa fi dispensat in duob. casib.

d ¶*Nisi ei.*] simile habes. 32. di. interdixit.

e ¶*Ex principalibus.*]"Papa tamen bene pt dispensare contra, si non fit in articulis fidei. 15. di. sicut sancti. vel de vniuersali statu ecclesiæ, vt no. 25. q. 1. c. sunt quidam. 5. dist. 16. sancta.

Deusd. p. 2.

f ¶*Inexpugnabili.*]quãtum ad ordines retinendos.

g ¶ *Illos.*] sc. ementes ecclesiasticum beneficium.

h ¶*Istos.*]sc. ementes sacram manus impositionem.

ergo aliquis emere columbam: vnusquisque laudat[a] præpositũ[b] suum, quòd vendit, &c.]Ecce venerabilis Augustinus de præpositurę distractione agens, nomine columbæ sancti spiritus venditionem, vel emptionem accipit, sicut & omnes huius Euangelici capituli tractatores. Pensandum vero est, qua pœna mulctentur, qui iam Deo, & ecclesiæ suæ oblata vendunt, vel emunt: si cum flagellis à Dei tẽplo iecti sunt, qui, quæ Deo erant offerenda, vendebant, vel emebant. Si de offerendorum venditoribus, vel emptoribus dictum est [Vos fecistis domũ patris mei, domum negotiatiõis, & speluncam latronum,] quid dicetur de ecclesiæ iam oblatorum venditoribus, vel emptoribus? Et ne quis insanus obiiciat merito hoc Dominum tam acerbe vindicasse, quia tũc illa in Dei templo vendebantur, ecclesiasticæ vero res modo extra templum distrahuntur, attende superius Augustinum non determinantem locum venditionis, vel emptionis præpositorum, sed tantum indefinite[b] dicentem [Circuit aliquis emerẽ columbam, vnusquisque præpositum suum laudat, quòd vendit.] non adiiciens, in templo, vel extra templum. Hæc circa[c] vendito res, vel emptores rerum sacrarum sufficiant.

¶*Integram epistolam, Vrbani ij. dilecto filio L. præposito ecclesiæ B. Iuuenty apud Ticinum referri Deus fecit in sua collectione.*

A ¶Propter spiritum sanctum.]*Additæ sunt hæ duæ voces, & totus hic locus emendatus ex ipsa epistola, quemadmodum & alia nonnulla.*

B ¶Paschalis.]*Antea legebatur*, Paschasius libro de consecratione, *verũtamen autem est locus ex vetustis codicibus, & originali. Citatur enim hic, quod habetur in capite antecedente ex epistola Paschalis Papæ.*

C ¶O quot præposituras.]*Apud B. Augustinum (cuius multi vetusti codices hoc loco collati sunt) legitur.* ô quot proposita fecerũt: alterum propositum, &c. *apud Vrbanum vero vbique est*, proposita, & propositum.

D ¶ Præpositum suum.] *Apud B. Augustinũ legitur*, vnusquisque ad propositum suum laudat, quod vendit. *In epistola vero Vrbani*, vnusquisq; propositum suum laudat, quod vendit. *Nomine autem propositi apud B. Augustinum interdum significari sectam quandam constat ex 2. li. contra Cresconium, c. 56.*

Item Alexander secundus episcopus seruus seruorum Dei Lucensis ecclesiæ clero, & populo salutem perpetuam.

¶ Ministri, & seruitores ecclesiæ absq; vlla venalitate ab episcopis ordinentur. C. IX.

EX multis temporib. hoc de testabile malum intra vestrã ecclesiam inoleuisse cognouim[e], vt nulli vmquam clerico, quamuis religioso, quamuis scientia & moribus prædito ecclesiasticum beneficiũ concederetur, nisi ei d, qui profano pecuniæ munere illud emere studuisset: fiebatq; ecclesia, & res eius ita venalis, veluti quædam terrena, & villis merx à negotiatoribus ad vendendum exposita. Quod malum, quàm detestabile, quantum Deo, sanctisq; sit contrarium, & sacri canones docent, & fere omnibus manifestum existit. ¶ Chalcedonense namque concilium vnum ex principalibus[e], simili pœna condemnat eos, qui ecclesiæ beneficium interuentu pecunię acquirunt, & eos, qui sacram manus impositionem (p quã spiritus sanctus cõfertur) mercari dinoscuntur. Vtroq; enim auctoritate inexpugnabili[f], illos[g] à beneficio, istos[h] à sacro ordine iubet expelli. Vnde humani generis redemptor omnes ementes, & vendentes de templo eiiciens, cathedras vendentium columbas euertit, nummulariorum effudit æs, præcepti sui auctoritate denuntians, & dicens [Nolite facere domum patris mei domum negotiationis.] Illud quoq; in eodem facto solicite considerate, quòd per totum textum sancti Euangelij nusquam repetitur Dominum tanta seueritate, tam districta censura iustitiæ, peccantes corripuisse, cum non solum eloquio increpans, verum etiam facto flagello de funiculis verberãs omnes eliminauit de tẽplo, aperte demonstrans, quòd tales negotiatores, non sicut ceteri peccatores sunt corripiendi[i], sed à templo Dei, idest à sancta ecclesia[k] lõgius sunt proiiciendi. Nam sicut per columbarum venditores illi denotantur, qui sacram manus impositionem vendere conantur, sic per nũmularios, ecclesiastici beneficij venditores designantur, qui domum Dei, teste Euangelio speluncam latronum efficiunt. Quapropter ego Alexander sanctæ Romanæ ecclesiæ, & Apostolicę sedis episcopus (immo minister indignus) tot & tanta mala in multis ecclesiis, & maxime in Lucensi ecclesia, ex iniqua concupiscentia fieri cõspiciens, ne sanguis[l] iniquorum à dextricto iudice de manu[m] nostra requiratur, illa extirpare, & penitus eradicare decreuimus. Cõstituimus itaque, & præsenti decreto firmamus (sicut olim nostri decessores fecisse noscuntur) vt nullus deinceps episcoporũ, beneficium ecclesiæ (quod quidam canonicam†, vel præbendas, seu etiam ordines†vocãt) pro aliquo pretio, vel munere clericis audeat vmquam conferre[n]: sed omnes ministros, & seruitores ecclesiæ gratis, & absque vlla venalitate in sancta ecclesia studeãt ordinare. Nec eligant in domo Domini, qui maiores sacculos pecuniæ conferant, sed eos, qui moribus, & disciplina atque scientia diuites pro officio suo ipsam valeant substentare ecclesiam. Constituimus, & eodem modo firmamus, vt nullus cuiuscumque gradus clericus pro ecclesiæ beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricæ ecclesiarum, vel donariis ecclesiarum, seu etiam quod

a ¶*Scrip*

a ¶*Scriptura.*]5. e. q. 1. non est putanda. 14. q. 5. forte.

b ¶*In Chalcedonensi.*]5. e. q. 1. si quis episcopus.

c ¶*Posit.*]ar. cum simoniaco non posse dispensari in ordine, vel beneficio simoniace acquisito. ar. j. e. q. 7. requiritis. 5. e. q. c. si quis ne

"Dispẽsare cũ simonia eo quis pt.

que. Io. "tamẽ cum eo q scienter committit simoniam, solus Papa dispensat. 25. q. 1. §. his ita. ver. fic & summæ. sed si eo ignorãte simonia commissa fit, vel fit tm in animo, epus dispensat, vt ext. de sim. de regularib. & c. ex infinuatione. & c. si. immo cum solo animo cõmittitur simonia, sola pœnitentia sufficit. ext. d sim. c. fi. & ita dixit T. sup dec. de sim. nobis. Io. Vel sic, in prælatione non potest episcopus dispensare, nec in ordine p simoniam acq sito, sed in beneficio sic[a], vt innuit illa decre. nobis. B.

5. e. q. 1. c. si est putãda.

aDũt qdãq; cũ simonia cis q adepti sũt, bñficiũ simoniã i nullo casu pt epus dispẽsare. arg. ext. eo. nobis. Arc.

Vendentes.] Casvs. Aug. triplicit exponit Euãgelij verba, vbi dicitur, q Christus eiecit de templo vendentes, & ementes. Et dicit primo, q emẽtes, & vendentes intelligũtur, q emũt vel vẽdunt spiritualia. Secũdo, q cõtra iustitiam vendũt q de iure facere tenẽtur. Tertio, qui quod debent proximo, per soluere nolũt gratis. d ¶*Competit.*]ar. q in trãsactione illicite pecunia interuenit, cũ remittitur alicui q de iure erat illi remittendum.

2 Iuo par. 5. c. 88. Pan. l. 3 c. 119.

"Sententia p pecuniã data ẽ nulla

e ¶*Iustitiam.*] arg. "q sñia ẽt iusta si p pecuniam data fuerit, nullius momenti fit, & simoniam committit, vt 14. q. 5. non sane. 11. 3. q. 3. q. recte[b]. sed quia ꝑmisit expositionem de simoniacis, vt, q in his duob. modis non sit simonia, quod verum est: alias tñ grauis peccatũ committitur, & sententia nõ valet. 2. q. 6. 5. diffiniti ua, ver. venales. C. de pœ. iu. qui ma. iu. l. 1. Dicunt tamen quidã, q si causa est ecclesiastica, q. qui iusti tiam emit, simoniam committit, nisi in matrimonio. j. e. q. 1. quidquid iniustibilis.

b Vbi d hoc de pœna iudicis corruꝑti, no. 2. q. 6. §. hoc etiã. ¶ *al. acceptione*

f ¶*Debitam.*] "videtur ergo, q theologi, & decretistæ non possunt aliquid percipere ex eo, qd docẽt. nã ad hoc tenẽtur, vt 43. di. Ephesius. 16. q. 1. re uertimini. ar. contra. 28. q. 1. iam nunc. 12. q. 2. charitatem. Sed dic accipi posse licitæ[c], vt 5. e. q. 1. qui studet. super verf. sanitatis. Sed pone promissionem factam: quando tenetur sibi soluere? Dico, quòd in principio anni. arg. C. de profes. l. medicos. lib. 10. Item aduocatus in principio debet salarium accipere[d]. ff. loc. qui operas. arg. contra. C. de suff. l. vna. Salarium autem non debet excedere summam centum aureorum. ff. de var. & extraor. cog. l. 18. si cui cautum est.

3 Iuo par. 5. c. 97. Pan. l. 3 c. 124.

"Theologi & Decretiste docẽtes, aliquid pũt accipere.

f ¶*Debitam.*] Casvs. Non dicuntur tantum simoniaci qui ordines, vel beneficia ecclesiastica pretio largiuntur, sed etiam ij, qui officium suę dignitatis, scientiæ, vel alterius doli nolũt exercere, nisi causa retributionis humanæ, quia faciunt contra auctoritatem Apostoli dicentis: Qui loquitur. &c. sequens c. patet. in quo dicitur, quòd qui res quæ intuitu cõsecrationis ecclesiæ proueniunt, illicite alienat, simoniam committit.

pauperibus sit tribuendum, quia (teste[A] scriptura [a 1]) qui aliquid male accipit, vt quasi bene dispẽset, potius grauatur, quàm iuuatur. Quòd si aliquis diuinorum præceptorum, & animarum salutis immemor, præfatum beneficium ecclesiæ, iniqua cupiditate ductus vendere, vel emere temerario ausu præsumpserit, sicut in Chalcedonensi[b] concilio definitum est gradus sui periculo eum subiacere decernimus: nec ministrare possit[c] ecclesiæ, quam pecunia venalem fieri concupiuit, & insuper terribili anathematis mucrone pfossus (nisi resipuerit) ab ecclesia Dei, quam læsit, modis omnibus abscindatur.

¶*Extat integra hæc epistola in bibliotheca Vaticana post librum Anselmi Lucensis.*

A ¶Teste scriptura.]*Hic referuntur verba ipsa beati Gregorij ex epistola ad Syagrium, quæ habentur. 5. e. q. 1. c. non est putanda.*

Item Gregorius homilia 39.

¶Qui dona Dei vendunt, vel emunt, pariter à Deo damnantur. C. X.

2 Iuo par. 5. c. 88. Pan. l. 3 c. 119.

VEndentes, & ementes è templo eliminat Christus, quia vel eos, qui pro munere impositionem manuum tribuunt, vel eos, qui donum spiritus emere nituntur, damnat. *Item infra.* ¶ Vendentes in templo sunt, qui hoc, quod quibusdam iure competit[d], ad præmium largiuntur. Iustitiam[e] enim vendere, est hãc pro præmij acceptatione† seruare. Ementes vero in templo sunt qui dum hoc persoluere proximo, quod iustum est, nolũt, dumque rem iure debitã[f] facere contemnunt, dato patronis pretio† emunt peccatum.

Item Beda ad c. 2. Ioannis.

¶Qui gratiam, quam à Deo accipiunt, non gratis exercent, venditores columbarum sunt. C. XI.

3 Iuo par. 5. c. 97. Pan. l. 3 c. 124.

NOn solum venditores sunt columbarũ, & domum Dei faciũt domum negotiationis, qui sacros ordines, largiẽdo pretium pecuniæ, vel laudis, vel etiam honoris inquirunt, verum ij quoque qui gradum vel gratiam[g] in ecclesia spiritualem, quam Domino[h] largiente perceperunt, non simplici intẽtione, sed cuiuslibet humanæ causa retributionis[i] exercent, contra illud Petri apostoli [Qui loquitur, quasi sermones Dei[k]: qui ministrat[l], tamquam ex virtute, quã administrat Deus, vt in omnib. honorificetur Deus per Iesum Christum] Quicumque ergo tales sunt, si nolunt veniente Domino de ecclesia auferri, auferant ista de actibus suis, ne faciant domum Dei, domum negotiationis.

Item ex epistola Vrbani Papæ.

¶ Quæ ex consecratione proueniunt, in suum ius vi, vel munere nemo conuertat. C. XII.

REs ecclesiæ quæ ex consecratione proueniunt, in suum ius, vel vi, vel aliquo munere aliquẽ[m] conuertere non debere docens sanctus Vrbanus[n] ait[o] "Quisquis[a] res ecclesiasticas (quæ dona Dei sunt, quoniam à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur, quęque ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter sua lucra vendit, vel emit, cũ eodem Simone donum Dei pecunia possideri existimat.

a ¶ Quisquis] *Hæc sunt ex epistola Vrbani ij. q refertur 5. c. saluator. Verba autem antecedentia nusquã reperta sunt: quamuis similia quædam, dissimili tamen sententia, legantur in epistola B. Vrbani primi. In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus caput hoc sic citatur*, Item Beda ex epistola Vrbani Papæ: *quod non coharet.*

Item Gregorius septimus.

¶Simoniacus est episcopus, qui decimas, & oblationes laicis, non clericis distribuit. C. XIII.

5 1.Petr. 4.

5 PEruenit[o] ad nos fama sinistra[p], quòd quidam episcoporum non sacerdotibus proprię diœcesis decimas, atque Christianorum oblationes q cõferant, sed potius laicalibus[r] personis, mlitum videlicet, siue seruitorũ, vel (quod grauius[s] est) conſanguineis. Vnde si quis amodo episcopus inuentus fuerit huius diuini præcepti transgressor, inter maximos hæreticos, & interantichristos non minimus habeatur.[t] & sicut Nicæna synodus de

g ¶ *Vel gratiam.*] alicuius scientiæ, vel alterius doni.

h ¶*Domino largiente.*] j. 16. q. 1. reuertimini.

i ¶*Retributionis.*] Cũ enim sint litterati, & aliis donis ꝑditi, nolũt nisi intuitu humanæ retributionis hæc exercere ẽ ecclesia, vt 5. e. q. 2. q pio. & extr. d magistris. c. 1. 2. & 3.

"Laus cuiuslibet sapiẽtię.

"nã dicit ẽt lex, q ciuilis iuris sapientia ñ sit ꝑtio nummario de honestãda, &c. ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. 1. dicit tũ lex, q tutor p facultate pupilli debet magistro dare. ff. de admi. tut. l. cũ plures. §. fi tutor.

k ¶*Dei.*]id est, Deo attribuit, non sibi.

l ¶*Qui ministrat.*]i. loquitur & ministrare dẽt.

m ¶*Res ecclesię.*] ¶*Aliquem.*]Et ita vr q simoniacę fit violentus raptor vel detentor[c] sicut alias dicitur cõmittere sacrilegium qui res ecclesiæ promissas non dat. arg. 17. q. 4. c. 2.

45. ea. c. saluator.

c Et sic tãq violẽtus tenetur de vi: & verũ est, q violẽtia cõmittit. q ñ gratis accipit & quodãmõ ab initio extorquet, secundũ Io. d Fat.

n ¶*Vrbanus.*] Hic vn[o] Vrbanus de alio facit mẽtionem: & ita fuerunt duo. 81. dist. & si qui sunt.

PEruenit.] Casvs. Dñ hic q iter maximos hæreticos dẽt computari qui laicis extraneis, seruientib. vel cõsanguineis & non sacerdotib. decimas & oblationes cõcedit: & q dant & qui recipiunt, æterno incendio puniuntur. qđ H. videtur intelligere de iure spirituali: sed Bene. intelligit etiam de temporali fructu. Sequens c. paret.

5 j. 16. qu. 7. c. peruenit. Pol. l. 3. ti. 11. peruenit.

o ¶*Peruenit.*]j. 16. q. 7.

p ¶*Sinistra.*] Nota de epis q oia agunt sinistre, vt 35. di. ecclesiæ.

q ¶*Oblationes.*]to. q. 1. quia sacerdotes.

r ¶*Laicalibus.*]qđ fieri non debet, vt extr. de deci. prohibemus. Vnde nota, q fructus bene possunt dari laico ex causa: "sed ius decimale nequaquã: nã aliud est ius, aliud est ipsa res: sicut dicit iurisperitus, quòd cũ dicimus vitulum esse fructum vaccæ, non

"Decima nunquid ꝑt dari laico.

6 In canõib. Nicænis ex Arabico versis. c. 49.

ius, sed corpus demonstramus. ff. de eui. l. vaccæ. possunt ergo dari decimæ, i. res ipsæ in feudum, sed tamen non trãsibit ad heredes. ext. de deci. ad hoc. vnde forte secundum quod feudum proprie accipitur, non possunt dari in feudum. ext. de deci. quamuis[1]. De hoc dixi. 16. q. 1. c. vit. Et no. quòd si dantur decimæ laicis, & aliqua cessant noualia, non accrescunt eis decimæ noualiũm, sed ecclesiis. ext. de ele. c. tua. Et dicit Innocentius quòd in his restringenda est potestas, non proroganda. ext. de dec. c. tua nobis.

f Vbi d hoc 16. q. 3. §. sic etiam. ibi videas.

s ¶*Grauius.*]No. q minus peccatum propter adiũctum grauius punitur. minus. n. peccatum est dare consanguineo q extraneo. 86. di. non satis. hęc est ordinata charitas: sed qa prouidẽdo cõsanguineis

enorm

Universidad de Deusto
Biblioteca

enormiter lædunt ecclesias,idcirco dicit, ꝙ peius est dare consanguineis,i.inde grauiorem læsionem sentit ecclesia.si.j.33.q.2. latorem. Vel dic grauius,i.communis,32.q.7.quid in omnib. nam cæci sunt episcopi circa nepotes.8.q.2.dilectissimi. vnde tãtus impetus in eo omnia fundendi fuit restringẽdus,vt dicit],in alio casu. ff.ad l.Iul.de adul,nec in ea.

a *Altare.*] i. ꝺ in altari offerun tur: vel in administra tione altaris:vel in ec clesia,

b ¶ *Et decimas.*]Si ep̃s ab aliquo milite redi meret decimas, non est simoniacũ: sed rei ecclesiasticæ liberatio.sed si emeret à lai cis cũ nollent tribue re,simoniacum esset.

ADDITIO.De hoc no. 16.q.7. decimas.ibi vi deas.Arch.

Si quis prebendas.] CASVS. Dr hic ꝙ beneficiũ vel dignitaté vel sacramẽtum ab ecclesia p pecuniã acqrit, acq̃sito careat & emptor & vẽditor & interuẽtor nota in famiæ percellantur. Vnde statuitur vt nec pro pastu nec sub obtẽtu alicui[1] cõsuetudinis aliquid exigatur.

c ¶ *Prebendas.*] vel benedictiões nubentiũ: vel sepulturas.ext.de sim.cum in ecclesiæ.

d ¶ *Sacramentum.*]in quo confertur gratia: aliter sumi pot pecunia.32.q.2.honoratur. M.tamen contrarium dicit.ar.ext.de of.dele.causam.ext.de spõ. du.duobus.

e ¶ *Et consecrationes.*] "Sed nũmqd consecratio altaris est sacramẽtũ? Sic,large sumptum, cũ sit sacræ rei signum,vt hic,& ext. de sim. cum sit Romana. arg.24.q.1.§.sed illud.

f ¶ *Interueniente.*]milii tiam sæcularem bene pt quis emere [a]. ff.de ac.emp.creditor.§.in ter venditorem, & §. sed quod ante,

g ¶ *Percellantur.*] i.in perpetuum. s.e.q.3.si qs. & c.saluator.s.ea. q.1.si quis episcopus.

h ¶ *Consuetudinis.*]ar. "cõsuetudinem non ꝺ excusat gam non facere ad li centiã vel excusationem simoniæ,extr.de sim. cum in ecclesiæ. Ar. contra in auth. de sanc.epi. §.pro cõsuetudinib.col.9.9.qu.3. conquestus.§.100.di. c.nouit,§.e.q.1.reperiũtur.§.dil.4.deniq. ar.cõtra.j.32.q.4.obii ciuntur.contra.§.di.8.si consuetudiné.j.8.q.2.quæsta est.Io. Hodie ptextu cõsuetudinis nihil peti pt,nec ante nec post,vt extr.de sim. Iacobus.B.nisi hoc reperiatur à iure pmissum,vt no.§.q.2.placuit.

i ¶ *Diminutione.*]nisi cũ ex causa detinet fructus eps:vt ext.vt eccl. benefi.sine dimi.vt nostrum.Et ita si dignitas deferatur alicui dimi nuta,insolidum potest eam petere,ar.ext.de inst.cum veniffent.

Nunc ergo.] Hæc q.diuiditur in quattuor par.Et quæritur hic vtrum teneatur filius pro paterno crimine:&in hac prima parte quæstionis probat per x,auct.quòd non tenetur. Secunda ibi, *Sed obiicitur.* Tertia ibi, *His itaque,* Quarta ibi, *Notandum.*Ioan.de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 4. quæstio qua quæritur an quis reus sit criminis quòd eo ignorante pater admisit:& quòd ignorãtia eum excusat,multorum auctoritatibus probatur.Sequens c.patet.

k ¶ *De quarta.*]"Ad intelligentiam huius q.no. ꝙ triplex est pœna, "Pœna est triplex. æterna, corporalis, & spiritualis. Aeterna pœna numquam punitur vnus pro alio,vt j.e.c.1.& c.iam itaque. "Corporalis pœna duplex est.quædam circa corpus ipsum:"& illa sæpe punitur vn[o] pro alio. "Pœna corporalis est duplex. j.ea. §.item peccato. quędam circa ſtatum rei, vt est seruitus vel infamia: & illa etiam punitur filius pro pa tre, vt 6.q.1.§.verum. 15.q.vlt.cum multę." "Pœna spiritualis est quadruplex. Spiritualis quadru plex est. nam quædã excommunicatio nis: & illa numquam punitur vn[o] pro alio, vt 24.q.3.si habes. Alia interdicti: & illa punitur vn[o] pro alio, vt extr. de spon. non est vobis. Alia est remotio ab oblatione: & illa similiter punitur vnus pro alio. 17. q.4.miror. Alia est ordinis: & illa similiter punitur vnus pro alio. nam propter delictum vxoris vir remouetur à promotione, vt 34.di.si cuius.Item si pater nesciente filio emerit ei ecclesiam, ille pro peccato non remouetur à promotione: sed tamen perdit ecclesiã, vt j.q.5.c.1.Ioan.

QVESTIO IIII.

Nunc ergo de quarta quæstione est pertractandum, an paternum crimen huic imputetur,quod eo ignorante constat admissum. Quod ignorantia hunc excusset, multorum auctoritatibus probatur.

Ait enim Augustinus, epist.48.ad Vincentium.

¶ Alienum crimen nescientem non maculat. C. I.

NVllius [1] crimen maculatm nescientem.

Item eadem epistola.

¶ De eodem. C. II.

QVis locus innocentiæ relinquitur, si alienum crimen maculat nescientem?

¶ *Verba B. Augustini sunt hæc,* Quis locus innocentiæ reseruatur, si crimen est proprium,nescire crimen alienum?

Item in Africano concilio,c.14.legitur.[3]

¶ De infantibus,qui ab hæreticis baptizantur. C. III.

[4] PLacuit de infantibus, qui ab hæreticis baptizãtur,ne, quod non suo fecerunt iudicio, cum ad ecclesiam Dei salubri proposito fuerint conuersi, parentum illos error impediat,quominus promoueantur [n] sacri altaris ministri.

Item in eodem,c.24.

¶ De eodem C. IIII.

[5] QVi apud Donatistas paruuli [o] baptizati sunt, nondũ scire valentes erroris eorum interitum,& postea quàm ad ætatem rationis capacem peruenerunt, agnita veritate falsitatem eorum ab horrentes, ad ecclesiam Dei catholicam per vniuersum mundum diffusam , ordine [p] antiquo per manus impositionem recepti sunt , tales ad suscipiendum munus clericatus non debet impedire nomen erroris.

Item Leo quarius †Ebrunio, & Adelfrido episcopis.

¶ Consanguineorum maleficia in nullo clericis obsunt,nisi conscij fuerint. C. V.

QVia præsulatus nostri(quod bene nostis) magisterium non solum de sacerdotum,verum etiam de sæcularium vtilitatibus cuset,multorum auctoritatibus probatur.Sequens c.patet.

k ¶ *De quarta.*]"Ad intelligentiam huius q.no. ꝙ triplex est pœna, "Pœna est triplex. æterna, corporalis, & spiritualis. Aeterna pœna numquam punitur vnus pro alio,vt j.e.c.1.& c.iam itaque. "Corporalis pœna duplex est.quædam circa corpus ipsum:"& illa sæpe punitur vn[o] pro alio. "Pœna corporalis est duplex. j.ea. §.item peccato. quędam circa ſtatum rei, vt est seruitus vel infamia: & illa etiam punitur filius pro pa tre, vt 6.q.1.§.verum. 15.q.vlt.cum multę." "Pœna spiritualis est quadruplex. Spiritualis quadru plex est. nam quædã excommunicatio nis: & illa numquam punitur vn[o] pro alio, vt 24.q.3.si habes. Alia interdicti: & illa punitur vn[o] pro alio, vt extr. de spon. non est vobis. Alia est remotio ab oblatione: & illa similiter punitur vnus pro alio. 17. q.4.miror. Alia est ordinis: & illa similiter punitur vnus pro alio. nam propter delictum vxoris vir remouetur à promotione, vt 34.di.si cuius.Item si pater nesciente filio emerit ei ecclesiam , ille pro peccato non remouetur à promotione: sed tamen perdit ecclesiã, vt j.q.5.c.1.Ioan.

[1] *Nullius.*]Sed alteri[o] nam suum quãdoque commaculat, vt de pœ.di.2. sciendum.32.q.7.quemadmodum. & ita non comprehenditur per sona de qua fit sermo.

m ¶ *Maculat.*]j.15.q.1. mulier. & qu.vi. cum multę.j.17.q.4.miror. 34.di.si cuius. & 6.q. 1.§.verum. 24.q.1. nõ turbatur.Ioan.

PLacuit.]CASVS.dicitur hic ꝙ illi nõ debent à promotione repelli qui infantes perfidiã parẽtum ab hæreticis baptizãtur,si hęc suo iudicio non fecerunt, nec ex posttacto consenserunt.

n ¶ *Promoueantur.*]Sed e.q.1.ventum est.contra.j.e.q.7.qui in qualibet.contra. Solu.illud ex nimio rigore: hoc ex dispẽsatione. Vel ibi de his q̃ postmodum in adulta ętate hæresi cõsentiunt: vel qui adulti ab hæreticis baptizantur: hic de istis q̃ non acquieſcũt,vel qui pueri baptizantur ab hæreticis [b].

[2] *Qui apud.*] CASVS.Dicitur hic ꝙ paruuli ab hæreticis baptizati,si tamen postquam ad discretionem puenerint,errori non consenserint,recepti ab ecclesia poterunt promoueri.

o ¶ *Paruuli.*]id est,doli non capaces.de conse.dist.4.paruuli.

p ¶ *Ordine.*]id est,secundum antiquam regulam ecclesiæ.

Via præsulatus.]CASVS. Quidam presbyter iniuste fuit sua ec clesia spoliatus , quam alius presbyter simoniace acquirere non erubuit.vnde consanguinei primi presbyteri dolore concũcti secundum presbyterum comprehendentes , ei oculos eruerunt;ꝙ quo facto primus presbyter fuit excommunicatus.Sed quia primus sacerdos (vt dicebat)nullo modo cõsensit:mandat de hoc Papa inquiri:& si inculpabilis inueniatur,absoluatur. Sequens lex, & c. quòd sequitur,plana sunt.

Ablata

a ¶ *Ablata.*] Et ideo erat ei restituẽda,licet hoc expresse nõ dicatur. sufficit enim conqueri de spoliatione,licet expresse non petatur restitutio, vt 2.q.1.notum.ext. de eau.pos.cum ecclesia. hic tamen nõ respondet ad hoc:sed respondeo eum innocentẽ, ergo & restituendum.arg.C.de diuer.resc.l.1.ext.de coniu.lep.c.2.

b ¶ *Voluntate.*]Arg.ꝙ nudam volũtatem teneatur quis purgare si suspectus habetur: "Voluntas nuda est qũ que plectẽda. "& alibi nuda voluntas legitur grauiter plectenda,vt j.de pœ. di.1.si quis eum. & c. si quis presbyter.& 32. q.5.qui viderit. Ar.cõtra de pœ.di.1.cogitatiõis. Dicas igitur, & pro.i. Vel dic de volũtate in actum productã: aliàs non tenetur purgare eam:ar.23.q. vlt.c.vlt. & est si.ext. de homi.Petrus.extr. de testi.constitutis.

c ¶ *Canonice.*] Ar."ꝙ si consanguinei alicui us clerici absq; eius consensu episcopum suum offenderẽt, pro pter hoc ep̃s non potest priuare clericum beneficio.ar.24.q.3.c. 1.ipse tamen ep̃s non debet cõqueri de consanguineis,si creditꝙ ita acerbe eũ puniãt. Sed nũnquid teneatur eis remittere actionẽ iniurię, cum sciat ꝙ si non remiserit, intẽrficient eum fratres suį? Non,dum tamen ipse eis nihil dicat:rancorem tenetur dimittere.90.dist. si quis contristatus. "Eps bñficio priuare si fit clericũ cuius parẽtes ipsum offenderũt.

d ¶ *Remissio.*] Nullam enim pœnã patietur iniuste excommunicatus,vt 9.q.3.non debet.abſit.n.vt iniuste, &c.C.de pę.sancim[o].

e ¶ *Crimen.*] ¶ *Ex suo admisso.*] Non.n.debet aliquis alieno odio prægrauari.C.de inof.test.si qs in suo.§.legis. & hoc est verum in pœnis: secus in vsucapionib. quia vitium trãsit ad heredem.ff.de ac.po. Põponius.Item ꝙ hic dr,regulare est, vt 56. di. vndecunque. & c. nasci.& c.satis. in casu tamen quandoque aliter inuenitur de temporali pœna,vt 6.q.1.§.verum.& c.ex merito.15.q.vl. cum multæ.& 14.q.3.§.is ita.§.q.1.fertur.8.q.1.audacter.& dist.48.§.ecce.cũ multis aliis capitulis.

f ¶ *Vdæi.*]¶ *Fideles.*] Sed nihil speciale cõstituitur hic circa Iudæos. Idem enim fit in filiis aliorum damnatorũ. C.de bo.dam.auth. bona, nisi in damnatis crimine læsæ maie. vt 6.q.1.§.verum. "Præterea si conuertantur filij ad ecclesiam , non possunt eos parentes exheredare.ext.de Iu.Iudæ.Quid iuris sit de filiis hæreticorum, di 23.q.7.in prin.Ioan.

"Exheredatio filios ad ecclesiã cõpellens non tenet.

"Iudæi filios suos non possunt.

[3] ExCarth.3

[4] paulo aliter in originali.

[5] Deuſ.b.2

[6] Ezech.18.

[7] Iob.21.

[8] Exod.20.

[9] Iob 25.

[10] Ezech.18.

[11] Iob.21.

[12] Iob.21.

[13] Iob.21.

[14] Iob.21.

[15] Iob.21.

[16] Iob.21.

[17] Iob.21.

[18] Iob.21.

[19] Iob.21.

[20] Iob.21.

[21] Iob.21.

[22] Iob.21.

[23] Iob.21.

[24] Iob.21.

[25] Iob.21.

[26] Iob.21.

[27] Iob.21.

[28] Iob.21.

[29] Iob.21.

[30] Iob.21.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Africanum concilium valeant promoueri, sola ignorantia excusẽtur. Nam vt ait Aug. peccata parentum filiis non imputantur: nec spirituali pœna propter hæc puniuntur: quare ab officio & beneficio ecclesiæ propter hæc priuari non debent, cum sit pœna spiritualis. Præterea si excusatur qui ignoranter à simoniaco ordinatur: ergo iste de quo dictum est in themate, excusandus est: quia per ignorantiam simoniace ordinatur. Innoc. 5. q. 1. ventum est. in fin. Africanum concilium s. c. q. placuit. Sicut Augustin. 24. qu. 3. si habes. Vrbani. 5. q. 1. qu. 1. si qui à simoniacis.

1 s. q. 1. c. ventum.

2 s. ea. qui apud.

a ¶ *Cum ergo.*] Hic ostendit quòd ignorantia excusat infantes ab hæreticis ordinatos: & à simili videtur excusandus qui ignoranti patet ecclesiam adeptus est.

b ¶ *Ignorantia.*] sed nõ semper. de pœn. dist. 2. sciendum. & j. cap. prox. turbatur. §. notandum.

c ¶ *Non imputantur filiis.*] s. ea. q. placuit.

d ¶ *Pœna.*] scilicet excommunicationis. j. 24. q. 3. si habes. sed alia bene. extra de fil. presby. c. 1. & j. c. qu. 1. c. 1. & ideo sophistice procedit de vna ad aliam. arg. contra 56. dist. c. 1.

e ¶ *Item si excusatur.*] vt s. e. q. 1. si qui à simoniacis.

3 s. ea. q. 1. si qui à simoniacis.

f ¶ *Excusandus.*] Excusantur à reatu criminis sed non quin priuentur beneficio. j. e. q. 5. ca. 1. & c. præsentium.

SED OBIICITVR. Hæc est secunda pars quæst. in qua probatur contrarium per tres auctoritates. Io. de Fan.

g ¶ *Ecclesia.*] ¶ *Pactione.*] j. 18. q. 2 Eleutherius. contra. Solu. "aliud est non prius consecrare nisi aliquid ex pacto detur vel promittatur, quod hic penitus reprobatur. aliud est post dedicationẽ pacisci de annuo reditu ex oblationib. ecclesiæ suggerente episcopo, & eius ecclesię presbyteris pro futuro: quod ibi fieri permittitur. H. contra 7. q. 1. episcopus. s. e. q. 1. non nocet. Sed dic quòd hic non fuit consecrata in forma ecclesiæ: & ideo debet consecrari. de consecr. dist. 1. ecclesias. Vel dic in odium consecrantis hoc dici. simile 24. q. 1. pudenda. & ideo ita interpretatur Grat. j. §. his ita. ver. in detestatione. quia reuera est consecrata.

"Consecrõ an possit fieri interueniente pro missione.

4 Ansel. l. 5. c. 20.

"Punitur tẽporaliter vnus p alio.

ITEM PECCATO. Casvs. "Hic probat quòd vnus punitur pro alio temporaliter: & primo per historiam de Achan. Secundo per historiam de Achab. Tertio per plagas Aegyptiorum. Quarto per arcæ domini captionem. Quinto per historiam filiorum Heli, quæ habetur 36. dist. legant. Sexto per prophetas propter peccata populi captiuatos.

h ¶ *Item peccato.*] Hic probat, quòd vnus punitur pro alio temporaliter. primo per historiam de Achan. secundo per historiam de Amalechitis. tertio per plagas Aegyptiorum. quarto per arcę captionem. quinto per prophetas propter peccata plebis captos.

i ¶ *Acquisita.*] Idem est de vsura. extr. de vsu. cum tu. & est ratio, quia in vitium succedunt parentum. ff. de diuer. & tem. præsc. cum heres. nam turpia lucra sunt ab heredib. extorquenda. ff. de cal. l. in heredem. Arg. contra. C. ne ex delict. defun. l. vnica. sed de canonica æquitate semper tenetur, etiam si nihil ad eum perueniat ex maleficio, vt dixi 16. q. 6. si episcopum.

Cum ergo[a] de baptizatis ab hæreticis Innocentius scribat [1 *Lex est ecclesiæ iis, qui ab hæreticis baptizati sunt, per manus impositionem laicam tantum communionem præbere, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum subrogare,*] *patet, quòd infantes, qui ab hæreticis baptizati sunt, sola excusat ignorantia*[b], [2] *vt iuxta illud Africani concilij ad suscipiendum clericatus officium non eos impediat nomen erroris.*

Item sicut Augustinus scribit ad Auxilium episcopum, epist. 75.

¶De eodem. C. X.

NOn imputantur[c] filiis peccata parentum, quæ post eorum natiuitatem à parentib. committitur: nec pro peccatis parentum spirituali pœna[d] filij sunt plectendi.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus & caput hoc, & sequentia vsque ad finem quæstionis coniuncta sunt superiori. Nã sententius hinc in de acceptis, verba fere de suo (quod sæpe facit) in his Gratianus affert. Et huius quidem partis sententia est apud B. Augustinum loco indicato. Verba autem ipsa referuntur infra 24. q. 3. c. si habes.*

Officio autem, vel beneficio ecclesiæ priuari, spiritualis pœna est: non igitur hanc ex peccato patris prometur filius. Item si excusatur[e]*, qui ignoranter à simoniaco ordinatur, vt supra in cap.*[3] *Vrbani legitur, & iste excusandus est*[f]*, qui per ignorantiam simoniace ordinatur.*

2 *Sed obiicitur illud Gregorij.*[A]

A ¶ Gregorij.] *In aliquot vetustis codicibus legitur*, Augustini. *Anselmus vero citat ex Alexandro secundo.*

¶De ecclesia, quæ pactione consecratur. C. XI.

4 ECclesia, quæ pactione[g] consecrata fuerit, potius execrata, quàm consecrata dici debet,

Item peccato[h] *ciuium, thesauri Hiericho anathematizati leguntur. Vnde Achan, qui regulam auream, & quædam alia pretiosa furatus est, de anathemate dicitur tulisse.*

¶ *Item peccato Amalechitarum, animalia eorum iussa sunt interfici: quibus quia Saul pepercit, audiuit à Samuele* [*Nescis, quia peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere?*]

¶ *Item peccato Aegyptiorum possessiones eorum grandini traditæ, iumenta, & primogenita eorum, morte consumpta sunt.* ¶ *Item peccato Israelitarum, arca Domini Philistæis tradita est. Si ergo quæ sensa carent, vt ecclesia, altare, arca Domini, lapides Hiericho vel execrantur, vel peccatoribus traduntur, vel anathematizantur, vel grandine deuastantur, si ea quæ vim intelligendi non habent, vt animalia Aegyptiorum, & Amalechitarum, peccatis hominum perduncuntur morte, patet, quòd nullum excusat ignorantia criminis: maxime cum ex eo vtilitas deferatur ignoranti, veluti si quispiam de latrocinio, & rapina filio suo ignoranti diuitias congreget, non excusat filium ignorantia, quin post mortem patris cogatur reddere male acquisita*[i].

¶ *Item peccato Achan,*[k] *plebs Israelitica in manibus hostium tradita est.*

¶ *Item peccato filiorum Heli, populus in manu*[l] *Philistinorum corruit.*

¶ *Peccato quoque plebis, electi eorum sæpe sunt impediti, & tandem cum eis prophetæ ducti sunt captiui.*

3 *His ita respondetur. Insensibilia, & irrationabilia peccato hominum vel execrantur, vel anathematizantur, vel morte perduntur, non participatione peccati, sed causa sacramenti*[m]*, vel detestatione peccati, vel flagello delinquentium. Causa sacramenti, vt thesauri Hiericho*[o]*, & animalia Amalechitarum. Hiericho enim Luna interpretatur, & significat mundum istum, Amalechitæ interpretantur lingentes sanguinem, & significant cupidos, & auaros, & dæmonas. Israelitæ interpretantur viri videntes Deum, & significant multitudinem sanctorum. Lapides ergo, & thesauri Hierico anathematizantur, animalia Amalechitarum*[p] *interfici iubentur ad examinandam*[q] *cupiditatem Israelitice plebis. & vt significaretur, quòd muri vitiorum, & huius mundi thesauri, qui per lapides, & thesauros Hierico designãtur, irrationabiles quoq; vitiorum motus qui per animalia Amalechitarum intelliguntur, non debẽt transire in sortem sanctorũ. animalia*[r] *Casvs.* Respondet Gratia. quòd ita punitur vnus pro alio: hoc accidit vel ex causa sacramenti, vel ex detestatione peccati, vel ex imperitia patientiæ, vel propter flagella eorum[q] delinquunt opere vel consensu. Et ad hanc quadrimembrem diuisionem præmissas historias competenter adaptat.

m ¶ *Sacramenti.*] id est, figuræ.

n ¶ *Vel flagello.*] aliter enumerat hic istos modos: & aliter exequitur in littera.

o ¶ *Hiericho.*] Historia. Legitur in libro Iosue, quòd Dominus anathematizauit vrbem Hiericho, & omnia quæ in ea erant præter metalla. quæ in primitias operum Dei conseruabantur. Capta ciuitate Achã filius Charmi furatus est chlamydem coccineam, & centum sicl. argenti[s] & tegulam auream quinquaginta siclorum, & ira tus est Dominus contra filios Israel. & cum Iosue mitteret tria millia expugnatorũ ad expugnandam ciuitatem Hai: cecidерunt ex eis 36. homines: & ceteri fuerunt in fugam cõuersi. Relatumque est Iosue prostrato in terram populus aliquid tulerat de anathemate: & ideo illud accideret populo. surrexit itaque ex præcepto Domini: & cõuocato populo misit sortes per tribus: & cecidit sors super tribũ Iuda. Secũdo per familias: & cecidit sors super familiam Zare. Tertio super domos: & cecidit sors super Domũ Charmi. Quarto sup capita: & cecidit sors super Achan: & dixit ei Iosue: Fili da gloriã Deo, ei confitendo quid feceris. cumque confiteretur, iussit eum lapidari à populo: & familiam eius quam habebat comburi.

p ¶ *Amalechitarum.*] Historia. Legitur in primo libr. Regum. q cum Saul ex præcepto Samuelis pugnaret contra Amalechitas, præcepit ei vt homines & animalia interficeret. percussit ergo Saul Amalechitas, & omne vulgus interfecit: & apprehendit Agag Regem pinguissimum; & pepercit ei & omnib. gregibus ouium & armentorum, & vniuersis quæ pulchra erant visu: nec voluit disperdere ea: quidquid fuit inutile & reprobum, hoc destruxit & demolitus est. Dixitque Dominus ad Samuelem. Pœnitet me feciss Saulem Regem. venitque Samuel ad Saulem, & dixit: Quænam vox est gregũ & armentorum quæ resonat in auribus meis? Et ait Saul: Tulit populus oues & boues pingues ad sacrificandum. dixitque Samuel, peccasti: quia melior est obedientia quàm victima. & ait Saul, peccaui. sed hac vice supporta peccatum meum. Rediit ergo Samuel cum Saule, & iussit Agag adduci Regem pinguissimum, & interfecit eum, & in frusta consecidit.

q ¶ *Ad examinandam.*] id est, vt examinentur cupidi à non cupidis. Alia littera est, ad exterminandam.

r ¶ *Animalia.*] hic de flagello delinquentiũ. simi. 16. q. 1. reuertimini. legyp

a ¶ *Aegyptiorum.*] Historia. Legitur in Exodo quòd cum Pharao nollet dimittere populum Israelem exire de Aegypto, percussit Dominus Aegyptum x. plagis, quæ in Exodo exponuntur.

b ¶ *Eorum.*] simile 16. q. 1. reuertimini.

c ¶ *In detestationem.*] Hæc est detestatio criminis.

d ¶ *Ecclesia.*] De consec. dist. 1. Arianorum. & cap. ecclesias. Ista duo ca. male inducit Gratia. quia Arianorum ecclesię non consecrantur à catholicis in detestationem criminis: sed quia nõ fuerunt consecratæ in forma ecclesiæ: ergo melius potuisset inducere. s. ead. q. ecclesia quæ pactione.

Pſal. 106.

1. Ioan. 2.

e ¶ *Sanctificationem.*] s. ea. q. 1. qui studet.

Act. 8.

f ¶ *Carebant.*] id est, extra formam ecclesiæ cõsecrabant: aliàs fallum esset.

g ¶ *Item populus.*] Hic addit quartam.

SIC ET NAVICVLA. Casvs. Nũc redit Gratianus ad propositum, vt probet alios puniri pro peccatis aliorum. Et primo per exemplum Ionæ. Secundo per peccatum Dauid populum numerantis. Tertio per paruulos Sodomitarum. Quarto per paruulos Dathan & Abiron. Quinto per Chanaan, qui patre peccante factus est seruus. Sexto per successionem Giezi. Septimo per reliquias Iudæorũm. Octauo per quattuor successores Achab. Nono per Idumæos, qui descenderunt ab Esau.

1 De consc. dist. 1. c. Arianorum.

h ¶ *Ionæ.*] Historia. Legitur in Iona, quòd cum vellet Dominus Iona mittere in Ninuem, vt prædicaret, surrexit Ionas vt fugeret à facie Domini in Tharsis: & descendit in Ioppem, & intrauit nauem euntem in Tharsis, & descendit ad inferiora: & dormiuit sopore graui. cum autem tempestas immineret, miserunt sortes vt scirent cur hoc accideret: & cecidit sors super Ionam. At ille dixit ad eos: mittite me in mare; quia propter me hoc accidit vobis, & miserunt, & stetim cessauit tempestas.

Ioan. 1.

3. Reg. c. vlt. Prouerb. 14. Sedũ 70.

Geneſ. 19.

i ¶ *Pro meritis.*] 7. q. 1. ex merito. j. 2. q. 7. c. 1.

k ¶ *Portantes.*] id est, tolerantes.

l ¶ *Dauid.*] Historia. Legitur in secundo libro Regum, quòd Dauid præcepit Ioab principi militiæ vt populum numeraret: numeraueruntque ergo, & dedit numerum Regi: & factus est sermo Domini ad Gad prophetam dicens: Vade & loquere ad Dauid, hæc dicit Dominus: Elige vnum de tribus quod volueris: aut septem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies inimicos tuos, aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Cum autem Dauid vltimum elegisset, misit Dominus pestilentiam in Israel à mane vsque ad tempus constitutum: & mortui sunt de populo extra Hierusalem septuaginta millia hominum. cumque extendisset Angelus manum suam super Hierusalem vt percuteret eam, aperti sunt oculi Dauid. & videns Angelum exclamauit dicens: Ego sum qui peccaui: conuertatur obsecro manus tua super me, & contra domum patris mei. Tunc autem pepercit ei Dominus, & iussit Angelo vt manum suam contineret.

m ¶ *In lata.*] hoc soluit statim.

n ¶ *In diminutione.*] Argum. quòd in eo punitur quis, in quo deliquit. j. decimaseptima, quæstione quarta, frater. j. 16. q. 1. reuertimini. j. duodecima, quæst. 2. de viro. & cap. qui & humanis. s. distinct. 81. valet.

o ¶ *Paruulos.*] historiam habes 42. dist. §. 1.

p ¶ *Pariter.*] hic habetur alia responsio.

vero Aegyptiorum[a]*, & possessiones eorum*[b]*, & primogenita grandine, & morte consumpta sunt: vt in illis puniretur, quorum felicitate lætabantur: & vt daretur intelligi, quòd mundus peribit, & concupiscentia eius. Sed & terra Israelitarum in fastigium versa est, & segetibus eorum imbres aduersi sunt, animalia eorum sterilitate, & morbo confecta sunt: vt auctorem suum, quem per beneficia cognoscere noluerunt, saltem inter supplicia sentirent. In detestationem*[c] *vero peccati, pecunia Simonis damnata est, cui dictum est* [*Pecunia tua tecum sit in perditionem: quia existimasti donum Dei pecunia possideri.*] *In detestationem quoque eiusdem criminis altare, &*[d] *ecclesia, quæ per simoniam consecrantur, non tam consecrari, quàm execrari dicuntur: quia qui interuentu pecuniæ oleum consecrationis effundit, non consecrare, sed execrare dicendus est.*[1] *Hinc est, quòd beatus Gregorius ecclesias ab Arianis consecratas iterum consecrari præcepit: quia sanctificationem*[e] *consecrationis, quæ non nisi in fide trinitatis perficitur, præstare non poterant, qui fide carebant*[f]*. Arca vero, & prophetæ peccato suorum ciuium hostibus traditi sunt. Electi quoque, qui murmure eorum impediti sunt, non in pœnam criminis, sed in experimentum, & exemplum patientiæ hæc passi sunt.* ¶ *Item populus*[g]*, qui peccato Achan, & filiorum Heli in manibus hostium traditus est, significat subditos corporaliter flagellari, vt inter ipsa flagella peccata prælatorum seruentur: sicut Achan sorte deprehensus, lapidibus obrutus est.*

Sic & nauicula Ionæ[h] *periclitatur, vt fugitiuus sorte deprehensus fluctibus immergeretur. Aliquando pro meritis*[i] *prælatorum de prauatur vita subditorum, vt prælatis suis subditi fauentes ad malum cum eis simul corruant: sicut filij Israel diu portantes*[k] *peccata sacerdotum, tandem cum eis ceciderunt in manibus hostium. Item Dauid*[l] *populum numerauit: quo peccato gladius Domini desæuit in populum. Sed in lata*[m] *gente gloria regis est, in diminutione plebis contritio principis. Qui ergo de numerositate suæ gentis superbiuit, iure in eius diminutione*[n] *punitus est.* ¶ *Item paruulos*[o] *Sodomitarum non excusauit ignorantia, quin pro paterno scelere cælesti igne consumerentur: sed igne hoc pœna illis diminuta est: quibus successio paterni sceleris est adempta. Pariter*[p] *etiam demonstratum est peccatis parentum paruulos aliquando corporaliter flagellari* q. *Illud idem intelligendum est de paruulis, qui peccato Dathan, & Abiron viui descenderunt ad inferos.* ¶ *Item Cham peccante, Chanaan*[r] *filius eius maledicitur: Giezi delinquente, lepra transmittitur ad posteros. Iudæis clamantibus* [*Sanguis eius super nos, & super filios nostros*] *etiam reliquiæ eorum*[s] *pœnæ mortis Christi addictæ*[t] *sunt. Achab*[v] *quoque peccante posteri eius*[x]*, regni solium amiserunt:* [2] *& qui de eius semine in regno Iudæ nati sunt, vsque ad purgatam labem illius familiæ, à genealogia Domini sunt exclusi. Odium quoque Esau*[y] *(vt Malachias testatur) transiuit ad Idumæos. Ex quibus omnibus colligitur, quòd ignorantia peccati non excusat aliquem.* ¶ *Sed his exemplis*[z] *non probantur teneri peccato aliorum: nisi imitatores nequitiæ eorum. Quicumque enim de semine Esau, & ceterorum ad Deum conuersi paternam malitiam detestati sunt, non odium, sed Dei clementiam experti sunt.*

Item vt Ambrosius ait sermone 11.

C. XII.

3 TVrbatur[a] nauicula Petri, in qua erat Iudas: quia, qui suis meritis erat firmus, turbatus est alienis.

¶ *Huius etiam capitis sententia sumpta est ex sermone 11. Ambrosij, & libro 5. capit. primo coment. ad capit. 5. Lucæ 1. ipsa autem verba habentur j. 24. quæst. 1. capit. non turbatur.*

Ignorabat autem Petrus peccatum Iudæ. Non ergo ignorantia excusauit illum. Sed turbatio hæc non peccati coniuratio, sed corporalis persecutio intelligitur: quia meritis malorum nonnunquam adeo premuntur boni, vt eorum turbetur firmitas. Non itaque his auctoritatibus sit-

q ¶ *Flagellari.*] licet etiam in eis crimen paternum non timeretur.

r ¶ *Chanaan filius.*] & ideo maledixit Chanaan, & non Cham, quia Dominus benedixit ei: & ideo non fuit ausus ei maledicere: vel ratio in lege est, vt ff. quod me. cau. isti quidem.

Num. 16.

Gen. 9. 4. Reg. 5. Matth. 27.

s ¶ *Etiam reliquiæ eorum.*] id est, isti additi sunt pœnæ propter mortem Christi.

t ¶ *Addictæ.*] ff. de pœ. dist. 3. §. ecce.

3. Reg. 21.

v ¶ *Achab.*] Historia. Iste Achab fuit Rex Israel maritus Iezabel nequissimæ mulieris: cuius filiam duxit in vxorem Ioram Rex Iuda filius Iosaphat: cuius filius nepos & pronepos, scilicet Ochozias, Ioas, & Amazias, qui & ipsi succedentes fibi in uicem reges Iuda fuerunt, in generatione Domini à Matthæo præmittuntur: sed à Ioram transitum facit ad Oziam, qui fuit quartus[a] post eum: quia dictum fuit per prophetam in throno regni quemquam non esse sessurum de domo Achab, nisi in quarta generatione. tamen illi tres qui omissi fuerunt, bene

2 Hieron. ad c. 2. Matth.

Malach. 1.

a Vñ dic, quòd excluſi, i. ipſi termiſſi à Matthęo in Euangelio: vbi iſti inter alios nõ cõnumerantur. Arc.

x ¶ *Posteri eius.*] Euangelista enim transitum facit à Ioram vsque ad Oziam: qui fuit quartus[a] post eum: quia dictum erat per Heliam prophetam in throno regni quemquam non esse sessurum de domo Achab, nisi in quarta generatione. tamen illi tres qui omissi fuerunt, bene

a Vñ dic, quòd excluſi, i. ipſi termiſſi à Matthęo in Euangelio: vbi iſti inter alios nõ cõnumerantur. Arc.

3 j. 24. q. 1. c. si turbatur.

y ¶ *Esau.*] Historia. Legitur in Genesi, quòd Dominus Iacob dilexit: Esau autem odio habuit. Esau autem dictus est Edom: vnde & Idumæi, qui ab ipso nati sunt: ad quos testante propheta Malachia transiuit odium Domini.

y ¶ *Esau.*] qui alio nomine dicitur Edom. Inde dicuntur Idumæi, quasi Edomæi.

ADDITIO. Ad istos testante propheta Malachia transiuit odium Domini. Etenim de Esau legitur ibidem quòd Dominus dilexit Iacob; Esau autem odio habuit. Archid.

SED HIS. Casvs. Respondet illos pro peccatis aliorum puniri, qui sunt imitatores nequitiæ iplorum: aliàs non.

z ¶ *Exemplis.*] scilicet postremis de Cham, Giezi, Achab, Esau. Ioan. de Fant.

Turbatur nauicula.] Casvs. Adhuc ostendit quòd iustus punitur pro impio, vt Petrus pro Iuda: sed illa turbatio non fuit peccati coinquinatio, sed temporalis persecutio, & ita prędictis auctoritatibus non probantur simoniaci pro quibus ignorantibus pecunia data fit.

a ¶ *Turbatur.*] infra vigesimaprima, quæstione prima, non turbatur. infra septima, quæstione prima, aduersitas. infra de consecratione distinct. 1. in sancta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOTANDVM. Hæc est quarta pars quæstio. in qua distinguit inter ignorantiam iuris & facti. Io. de Fant.

CASVS. Hic innuit Gratia, talem distinctionem. Ignorantia alia facti, alia iuris. Facti, quod scire nō oportet, vt si apponatur tibi ignorantia idolothitum ad comedendum: facti, quod scire oportet, vt eorum quę dicta sunt per prophetas de adventu Christi. Ignorantia iuris, alia iuris naturalis, quæ omnibus adultis damnabilis est. Alia iuris ciuilis, quæ in damno vitando nulli nocet. In tali casu, scilicet, si minor filio familias pecuniam dederit, mutuam repetet: sed maior non repeteret: vel si talis casus incidit vt successionem sine iudice diuidas cum alio, quem putabas coheredem, cum nō sit: vel si soluas per errorem, vel promittas pecuniam indebitam iure naturali tantum, vel tam iure ciuili, quàm naturali: sed in delictis ignorantia iuris nullum excusat.

1.Cor,10.

a ¶ *Omnis ignorantia.*] "Est ignorantia facti, & ignorantia iuris. Ignorantia facti semper excusat, siue ignoret de alieno facto, siue de propriis, dum tamen probabilis sit. Ignorantia proprij facti excusat, vt 34. quæst. 2. in lectum. & 1. q. 1. si qui à simoniacis. magis tamen excusat error in alieno facto quàm proprio: quia probabilis est ignorantia in alieno facto, vt ff. pro suo. l. vltim. sed non est verisimile quòd quis dubitet siue erret de proprio facto, vel de propria re, vt C. de rescinden. vend. quisquis. Licet autem sit ignorantia de alieno facto: dum tamen non sit probabilis, non excusat, vt 12. quæst. 2. qui & humanis. 16. distinct. quod dicitis. ad hoc autem vt quis probabiliter dicatur errare, non requiritur quòd sit nimis scrupulosus & diligens & curiosus in inquirendo: nec quod sit nimis negligens & dissolutus non inquirendo, vt ff. de iur. & fact. igno. nec supina. "Ignorantia iuris, alia est iuris naturalis, alia iuris canonici siue ciuilis. Ignorantia iuris naturalis neminem excusat, quia ibi nihil interest in vitio decipere, vel decipi, vt 16. quæstione 1. si cupis. & C. de in ius vocand. l. secunda. & de hac ignorantia dicitur: Ignorans ignorabitur. 37. distinct. §. vltimo. 38. distin. qui ea a, Ignorantia iuris canonici siue ciuilis neminem excusat, vt 38. dist. si in laicis. & capit. quæ ipsis, & hoc intellige cum ius tale est, quod aliquis de facili per seipsum scire potuit, vel etiam per alios, dum tamen habuerit copiam iurisperitorum, vt ff. de iur. & fac. igno. regula. & ff. de bon. possess. in bonorum. vbi enim de bona fide agitur, non est de iuris apicibus disputandum, vt ff. mand. si fideiussor. quædam. "& hæc vera sunt nisi sint milites b, rustici, minores, & mulieres. istos enim excusat iuris ignorantia. Item iuris ignorantia si est de damno vitando, excusat: si est de lucro captando, non, vt ff. eod. iuris. Si quæras ergo quæ sit differentia inter has quattuor personas, & inter alias quantum ad ignorantiam iuris, cum nulli noceat in damno vitando, vt d. l. iuris. dic quòd licet omnibus aliis noceat in lucro, non tamen istis, aliter non esset aliquod speciale in istis. Sed tamen not. differentiam inter istas quattuor, quia non concedo quòd mulieribus & rusticis noceat in lucro, nisi vbi expresse inuenitur, quod not. c nam nocet quandoque, vt C. eo. si emancipata, alias vbi expresse inuenitur. sed vbi non inuenitur expressum, non subuenitur eis. Subuenitur enim eis in Velleiano, & in aliis casibus not. C. eodem. l. vltima. Sed militibus & minoribus vbique subuenitur, nisi vbi expressum ingenitur quòd non sit subueniendum. Item ignorantia iuris ciuilis siue canonici nocet omnibus in damno vitando, vt in temporalibus præscriptionibus: quia præscriptio introducta est ad rigorem iuris conseruandum, idem est in constitutione, si quis in tantam. C. q adm. & est vnde vi. Hug.

"Ignorātia est duplex, scilicet facti & iuris.

"Ignorātia iuris 4. gña personarū excusat.

b Sub. q pp rē publ. occupātur in castris, quos magis arma vult scire Impator q leges. Arc. cCū ista gl. concor. l. fi. & ibi Bart. C. de iur. & fa. ig. & Ful. in iuris. C. q adm. & est vnde vi. Hug.

d mēte Bar. in l. j. ver. q. gl. C. de

moniaci probantur, pro quibus ignorantibus pecunia data est. Non ergo potest probari iste reus crimina, cuius non habuit conscientiam.

4. *Notandum quoque est, quòd non omnis ignorantia* a *aliquem excusat. Est enim ignorantia, alia facti, alia iuris. Facti, alia est eius facti, quod oportuit eum scire: alia, quod non oportuit eum scire. Quod non oportuit eum scire, sicut Apostolus ait [si quis infidelium vocauerit vos ad cœnam, & vultis ire, quidquid vobis appositum fuerit, comedite, nihil interrogantes. Si quis vobis dixerit* b *hoc idolis immolatum est, nolite comedere.*] *Ecce quod vocatum ad cœnam non oportuit* d *scire carnes sibi appositas fuisse idolis immolatas. Quod oportuit eum scire, sicut ignorantia Iudæorum* e, *& reliquorum infidelium qui ea, quæ à prophetis de Christo fuerunt prænuntiata, adhuc ignorant esse completa: vnde à Iudæis ad. huc expectatur venturus. Hæc neminem excusat.* ¶ *Item ignorantia iuris, alia naturalis, alia ciuilis. Naturalis omnibus adultis damnabilis* f *est. Ius vero ciuile aliis* g *permittitur ignorare, aliis non. Iuris ciuilis ignorantia nemini obest in damno vitando, si negotium* h *inde contigerit, vt si minor pecuniam dederit filio familias* i *repetitur: in maiore vero quasi delictum est* k ¶ *Item si successionem etiam tibi maiori delatam cum alio, sine iudice* l *diuidas, putans testamentum iure subnixum, cum non esset, solidam successionem obtinebis: vel si id, quod nullo iure debuisti, aut iure naturali* m *non debuisti, sed ciuili, tamquam ex chirographo soluas, aut promittas, repetis* n *: non ita, si delictum.*

Nam si putat rem suam sibi per legem licere rapere, incidit in constitutionem A *illam codicis libro octauo, titulo, vnde vi* 1.

[*Imperator Valentinianus Augustus.*]

PALEA. C. XIII.

SI quis in tantam furoris audaciam peruenerit, vt possessionem rerum apud fiscum, vel apud quoslibet homines constitutarum ante euentum † iudicialis arbitrij violenter inuaserit, dominus quidem constitutus, possessionem, quam abstulit, restituat possessori, & dominium eius † rei amittat: Sin vero alienarum rerum † possessionem inuasit, non solum eam possidentib. reddat, verumetiam æstimationem earumdem rerum restituere compellatur.

A ¶ Constitutionem.] *In plerisque vetustis codicibus legitur*, incidit in constitutionem, si quis in tantam. *reliqua vacant.*

In hoc autem non fuit ignorantia iuris, sed facti, & illius, quod non oportuit eum scire. A reatu ergo criminis eum ignorantia excusat paterni delicti: quod & si oportuisset eum scire, infirmitate tamen ætatis deprehendere non poterat o.

guum, & vndecima, quæstione tertia, non solum. in princ. c ¶ *Nolite comedere.*] expresse ergo nocent, non tacita: argumen. ff. de conditione & demonstratione. non numquam. & ff. de euict. serui venditor. diuersa est enim causa voluntatis expressæ, & eius quæ inest. ff. de verb. obl. eum qui certarum.

d ¶ *Oportuit.*] hæc non excusat, cum sit iuris naturalis. trigesi vlt. col. octaua, distinctione quamuis.

e ¶ *Iudæorum.*] hæc ignorantia iuris etiam dici potest, eo quòd ignorabant prophetas: quia si eos intelligerent, non ignorarent facta eorum, id est, Christum natum.

f ¶ *Damnabilis.*] "velut de patronis absque venia impetrata ab eorum libertis: nec enim in ea re par cendum est rusticitati, cum naturali ratio ne huiusmodi personis honor debeatur, vt C. de in ius vocan. l. 2.

g ¶ *Aliis.*] non in lucro captando, quia in damno vitando omnibus. ff. de iur. & facti ignor. l. iuris ignorantia.

h ¶ *Negotium.*] id est, si erat in contractu: nam aliter est in maleficio, in quo nec etiam minor excusatur d. C. si aduer. delict. l. 1. & 2.

i ¶ *Filio familias.*] maiori. nam tunc potest repetere. ff. de mino. verum. in fin. Si autem filius familias minor esset, non repeteret, si consumpta esset vel deperdita. ff.

k ¶ *Quasi delictum est.*] ff. ad Maced. l. 2. & bene dicit, quasi delictum. nam si vere esset delictum, nec minori subueniretur.

l ¶ *Sine iudice.*] secus si per iudicem. ff. famil. ercisc. nam putarem. & hoc cum fidem & confessionem eius iudex secutus est. nam alias repetere posset. C. de iur. & fact. ign. si post.

m ¶ *iure naturali.*] cum quis soluit indebitum, aut indebitum est iure ciuili tantum: quale est illud quod potest per Falcidiam retineri. C. ad leg. Falcid. error. hic si per ignorantiam facti soluit, repetit. C. de iuris & facti ignorantia. cum quis. C. ad legem Falcidiam. error. "Si per ignorantiam ius soluit, non repetit, vt in legibus prædictis, nisi à minore, vel muliere, vel alia persona priuilegiata soluatur. ff. de probationibus. cum de indebito. §. si autem. & ff. de conditione indebiti. interdum. aliàs indebitum aut est de iure naturali tantum, quale est illud ad quod per chirographum obligamur, vt spe futuræ numerationis, aut indebitum vtroque iure. In his duobus casibus quacumque ignorantia soluat, repetit. ff. de conditione indebiti. indebitam. & ff. de probationibus. cum de indebito. aut per e exceptionem tantum, & tunc si temporalis est exceptio: dum tamen sit certum debitum, non remaritus. Si autem est perpetua & fauorabilis, hic quacumque occasione soluit, repetit. C. ad Vellei anum. l. quamuis. ff. per, &c. de conditione indebiti. l. qui exceptionem. Si est odiosa, vel sciens soluit, vel ignorans. si ignorans: aut ius, aut factum. his duobus casibus non repetit. ff. de conditione indebiti. l. qui exceptionem. aliàs si rigore iuris conseruandi gratia est exceptio introducta: hic sciens si soluit, non repetit. ff. de conditione indebiti. l. Iulianus. si ignorans, repetit secundum Pium, cum illa exceptio sit perpetua, & non odiosa. Alij vero contra. nam & post sententiam remanet debitum naturale: quia sententia de iure ciuili est, & ideo ea quæ iuris naturalis sunt, tollere non potest §. quare si soluat, non repetit: argument. ff. de conditione indebiti. l. Iulianus. Si autem dubitatur an temporalis, an perpetua, hic repetit. ff. de conditione indebiti. l. sufficit.

n ¶ *Repetis.*] hoc tamen intra biennium, & hoc cum promittit spe futuræ numerationis.

o *Si quis.*] ¶ *Poterat.*] & ita dupliciter eum excusat.

Quòd

Quòd vero.] Hæc quæstio diuiditur in tres partes. In prima parte probat, q. filij non possunt tenere beneficium emptum à patre cum erat puer. Secunda ibi, *hoc autem*. Tertia ibi, *Ex hac*. Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur quinta quæstio, qua quæritur an liceat ei esse in ecclesia, vel fungi ea ordinatione, quà paterna pecunia est assecutus ignoranter. De primo casu quid iuris sit, dicitur in primo capitulo. De secundo dicitur in capitulo, præsentium.

a ¶ *Quòd vero.*] Huius quæstionis duo sunt articuli. "Primus an liceat isti esse in ecclesia, quam paterna pecunia eo ignoranter est assecutus. Secundus est, si pater ei ió emit ecclesiam, sed ordinem, an liceat ei illo ordine fungi. De prima quæstione dicas, quòd postquam ecclesiam dimisit ex gratia potest ibidem manere, vt 3. c. 1. & ex tra de simo. de regularibus. "In secunda dico, quòd si per patris pecuniam adeptus est ordinem, ita tamen quòd simonia non fuit in ordinante, postquam ordini renunciat, potest eodem ordine ex miseri cordia fungi, vt 3. ea. c. vlt. si autem ipse dedit, vel simoniæ conscius fuerit, tunc distinguitur, aut accepit ordinem vel dignitatem aliquam, vel aliquod beneficium ecclesiasticum. si ordinem vel prælationē, deponitur, nec debet secum dispensari, vt 3. ead. q. 1. erga. & c. si quis neque. & 3. q. 7. si quis omnem. & ca. requiritis. si vero ecclesiam vel præbendam vel simile beneficium de iure deponitur, vt 3. ea. qu. 1. presbyter. sed ex dispensatione post renuntiationem potest in eodem beneficio manere, vt 3. c. prox. Io.

"Ecclesiā à pīe emptā vtrū qs pot fit retinere. 1. Ansel. l. 7. c. 109. C. 5.

"Ordine quē pr emit. an quis pot fit fungi. 2 C. 6.

Quicumque.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima dicitur quòd quidam paruuli fuerunt quibus ignorantibus patrentes emerunt ecclesias, de quibus dicit Vrbanus, q. post renuntiationem possunt ex misericordia in eisdem ecclesiis tolerari, & à faeris ordinibus propter hoc non debent repelli. In secunda dicitur quòd qui adulti sibimet emerunt ecclesias, illis repudiatis de misericordia poterunt in aliis ecclesiis in suis ordinibus ministrare. q. si ad alias transire non poterunt, in eis de misericordia poterūt in minoribus ordinibus ministrare: ita q. ad maiores non ascendant. In tertia dicitur, q. si ante canonice ordinati postea ecclesias emūt, eis dimissis in eisdem poterunt de misericordia tolerari. sed in eis præ laturas non habebunt. Secunda pars incipit ibi, *Illi vero*. Tertia ibi, *Si quis tamen*. Seq. §. cum seq. c. patet.

b ¶ *Paruuli.*] hic præsumitur pro ætate. 3. q. 4. placuit.

c ¶ *Partes.*] id est, præbendas. & sic non est contra. 21. q. 2. sicut. extr. de præb. maioribus.

d ¶ *Pro magna.*] & de iure: cum enim non peccauerint isti, non sunt priuandi ordinibus suis. arg. 3. §. ex hac.

e ¶ *Concedimus.*] vt & primum locum ibi obtinere possint, & illud, ibidem, non respicit nisi quod sequitur in fi. c. secundum vnum intellectum.

f ¶ *Si malis.*] hic præsumitur contra ætatem, vt 3. ea. q. 7. qui in qua libet. 3. dist. 81. valet. contra. 3. ea. q. 1. si qui à pseudoepiscopis. sed ibi illam ecclesiam licite fuerat adeptus.

QVÆSTIO V.

1 ps

Vbi vero[a] *quinto loco quæritur, an liceat ei esse in ecclesia, vel fungi ordinatione, quam paterna pecunia est assecutus, auctoritate Vrbani definitur, qui scribens de simoniacis ait inter cetera in concilio Placentino, ca. 5. & sequentibus, itemque in concilio Romano.*

¶ De parnulis, qui cupiditate parentum, ecclesias emunt. C. I.

QVicumque sane cupiditate parentum, cum adhuc paruuli b essent, ecclesias, vel ecclesiarum partes c A per pecunias adepti sunt, postquam eas omnino dimiserint, si canonice in eis viuere voluerint pro magna d misericordia ibidem eos esse cōcedimus e, neque pro hoc facto à sacris ordinibus remouemus, si alias digni inueniantur. ¶ Illi vero, qui per seipsos, cum iam maioris essent ætatis, nefanda ducti cupiditate eas emerunt, si in aliis f ecclesiis canonice viuere voluerint, seruatis propriis ordinibus pro magna misericordia g ibi eos ministrare permittimus. Quòd si ad alias forte transferri non potuerint, & in eis canonice viuere promiserint, minoribus ordinibus contenti ad sacros ordines h non accedant, salua i tamen in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate.

3 C.7.

¶ [5] Si qui tamē ante emptionem k catholice ordinati sunt, cum ea, quæ emerūt, dimiserint, & vitam canonicam egerint, in suis gradibus permittantur l: nisi m forte eiusmodi ecclesia sit, vt ibi primū n locum debeāt obtinere. Primum enim, vel singularem, vel præposituræ o locum in emptis p ecclesiis eos habere non patimur.

A ¶ Partes.] *In concilio ipso legitur*, beneficia. *sed ob glossam non est emendatum.*

B ¶ Præpositurę.] *In concilio subiungitur*, vel officij.

2 *Hoc autem eum non in præiudicium canonum, sed ex misericordiæ dispensatione dixisse, ex epistola eiusdem colligitur missa Vitali presbytero in hæc verba.*

¶ In dignitate seruanda simoniacis misericordia potest impendi, si eos vita commendat. C. II.

EOs, qui ecclesiam emerunt, si persona talis fuerit, quam vita commendet, videlicet, vt in canoniis †, vel monasteriis regulariter viuat, in sui honoris officio, misericorditer condescendendo, ministrare concedimus, absq; tamen P sanctorum canonum præiudicio.

¶ *In libro manuscripto decretorum Pontificum hic canō citatur ex Nicolao ad Vitalem presbyterum Pruuiensem.*

3 *Ex hac itaque auctoritate colligitur, quòd ignorantia tales excusat à reatu criminis, vt supra dictum est, non à fructu emptionis, cum in ecclesiis, quas parentum pecunia adepti sunt, non nisi, postquam eas omnino dimiserint* q, *& ex misericordia, ibidem eis esse conceditur. In quo patet, quòd & si illis ignorantibus simoniæ peccatum sit admissum, fructum tamē paternæ emptionis reportare* r *non possunt. Quòd vero à crimine excusentur, hinc patet, quia pro hoc facto à sacris ordinibus non remouentur. Si enim illius criminis participes essent, ad sacros ordines conscendere non possent. Illud idem intelligendum est de eo, qui per pecuniam est adeptus sacerdotij dignitatem, non episcopo, sed cuidam ex principibus eius datam: vtroque tamen, ordinatore videlicet & ordinato, hoc ignorante.*

Vnde Vrbanus secundus scribit Alberto Metensi episcopo.

¶ De quodam, pro quo incuria parentum pecuniam dedit non episcopo, sed vni principum eius. C. III.

PRęsentium s portitoré, quem tur, q. de rigore debēt deponi simoniaci quocūq; modo. Io. de Fan.

P *Eos qui.*] ¶ *Absque tamen.*] 3. dist. 55. princ. quasi non de iure communi, sed ex dispensatione.

EX HAC. Hæc est tertia pars quæstio. in qua dicitur, q. si ordinatus fuerit inuit[e] simoniace eo ignorāte, cū eo dispēsatur. Io. de Fan. CASVS. Infert Gratia. ex illa auctoritate, quicumque, q. ignorantia excusat tales, cum possint ad sacros ordines ascendere, sed à fructu emptionis non excusantur. Idem intelligitur de eo, qui sacrum ordinem habuit per pecuniam, eo & ordinatore ignorantibus.

q ¶ *Dimiserint.*] hoc idem habes ext. de simo. de regularibus.

r ¶ *Reportare.*] nam ex alieno dolo alius lucrum deportare non debet. ff. de eo per quem fa. erit. l. vlt. r. resp. & hoc verum est, nisi in casu. extr. de simo. nobis. scilicet per fraudem alterius.

PRæsentium. CASVS. Data pecunia cuidam amico, vel familiari principi epi, quidam ordinatus est presbyter ab epō vtroque ignorante pecunia esse datā, qui presbyter ex quo factū cognouit, rogauit episcopum vt eum deponeret. vnde Papa episcopo super hoc cōsulenti rescribit dicens, q. ex misericordia (licet de rigore deberet deponi) toleretur in eodem ordine: & si ecclesia in qua deseruit, non habet penuriam sacerdotum, à sacerdotali officio cesset. Sed si vtilitas ecclesiæ exegerit, vt locum regiminis accipiat, poterit de licentia episcopi sacerdotale officium exercere.

s ¶ *Præsentium.*] tria pro isto faciunt: coactio accipiendi illum ordi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem, scilicet, sacrum spontanea confessio, renuntiatio. Duo faciunt contra, detestatio criminis, & disciplina ecclesiastica.

a ¶*Incuria.*] id est, negligentia, vel stultitia, vel ignorantia iuris.

b ¶*Cuidam.*] idem si episcopo. 5. ead. q. 1. statuimus.

c ¶ *Inuitum.*] id est coactum à parentibus, vel inuitum postquam sciuit,

d ¶*Culpam.*] not. fermonis impropriet̃atem. nam exponitur, culpam, id est, defectum. 5. distin. 56. cap. vltim.

e ¶*Istam.*] hic collige rationem cum quis obicit aliquid esse culpam, non quòd culpa sit, sed solet esse. sic 15. quæst. 1. capi. mulier.

f ¶ *Supplicauit.*] vnde mitius cum eo agendum fuit. 3. 12. quæst. 1. non dicatis. 5. dist. 50. quia te. C. ne tur. vel cura, vec. conducant. l. vna. Sed nonne male rogabat, "cum deposito sequatur infamia. ff. de his qui notan. infam. l. 2. §. igno minię. nec etiam quis deponi debeat nisi proximo crimine. 81. dist. Apostolus. Dic ergo, rogauit vt deponeretur, id est, ab exe cutione suspenderetur.

g ¶ *Fratrumque.*] & hic episcopus in tali casu dispensare non potest sine consensu & auctoritate fratrũ. arg. 15. q. 7. episcopus nullius. nam in omni dispensatione consensus capituli requiren dus est. præterea per c. ástud not. dispensari circa simoniam cõmissam in ordine. nã si ipse ordinatus dedit pecuniam vel alius: dum tamen det episcopo, non potest episcopus hoc casu dispensare. & hoc notauit cum dixit, nõ episcopo. q. d. secus si episcopo esset data. vnde strictior erit episcopi potestas dispensandi in simonia commissa in ordine, quàm in beneficio. 3. ead. q. cap. 1. sed hoc non ad

" Infamia sequitur de positum.
† *al. quia* ‡ *al. deseruisti*

" Epis an di mitto. " vnde dico, q spẽtare pos sue simonia fuerit commissa in ordine, siue in beneficio, dum tasit in simonia ordinis fare: sed in hoc dico esse differentiam, q si episcopo data fuerit pecunia pro beneficio: tunc non episcopus, sed quilibet superior possit dispensare siue in illo beneficio, siue in alio, secundum eum modum quem dicit Rayn. dicit sic dispensare siue in illo beneficio, siue in alio, secundum eum mo cũ eo q recidum qui traditur. 3. ead. c. 1. Sed si fuerit episcopo data pecunia pro p̃t simonia ordine, tunc non possit secum dispensari nisi à solo Papa, vt 3. q. 1. cũ bñficiũ, erga. & c. si quis neque. & 7. q. 7. si quis omnem. & c. requiritis. Illud postquã autem expeditum est, q episcopus vel capitulum potest dispensare signanter in eum eo qui ignoranter est adeptus beneficium etiam simoniace, vt executione ext. de simo. ex insinuatione. Io. Quid autem iuris hodie seruetur, ordinũ post dixi per decre. 3. q. 3. multis. in vlt. gl. B.

legitimã pe nitẽtiam p̃ eps suus si ab illo sit

peccato im ctione, vel vt decretum fiat electionis, vel vt confirmetur, vel vt munis, alio non resistatur electioni. Et dicit Gratianus, q tales iudicandi sunt quin metro simoniaci, sicut illi qui pro consecratione pecuniam dant. politan⁹ de h ¶ *Quid vero.*] Hæc quæstio determinata est per ca. quod G. indubita discre- cit. 3. q. 1. si qui à simoniacis. tióe adhibi i ¶ *Nunc autem.*] hic ponit incidentem quæstionem, quæ dubitali iudicio k ¶*Rerum.*] 3. q. 3. si quis obiecerit. dispẽsare. A. l ¶ *Per electionem.*] 3. dist. 40. sicut viri.

parẽtum incuria[a] per pecuniam non episcopo, sed cuidam[b] principum eius datam, inuitum[c] sacerdotij dignitatem obtinuisse significasti, licet sancti canones deponendum esse testentur, tamen, quia culpam[d] istam[e] nescientes, & coactus commisit, & quia ab eodem ordine vt deponeretur, supplicauit[f] vltroneus, ex considera tione discretionis (quæ mater est omnium virtutum) magis, quàm ex rigore canonum, misericordiæ viscera adhibendo, ipsum in eodem ordine esse fraternitati tuæ consulimus: ita tamen, vt si[†] eccle sia illa cui deseruit[‡], sacerdotum penuriam non patitur, suspensus à sacerdotali officio permaneat: Quòd si fortasse ecclesiæ vtilitas exegerit, vt curam regiminis assu mat, liceat ei ex concessione sui episcopi, fratrumque[g] obedientia sacerdotali officio fungi.

QVÆSTIO VI.

Vid vero[h] *de his fieri de beat, qui ignoranter à simoniacis ordinati sunt (quod sexto loco quæsitum est) supra, in capitulo videlicet Vrbani, quod sic incipit* [*'Si qui à simoniacis, &c.*] *requiratur. Nunc autem*[i] *de illis quæritur, qui non pro ordinatione pecunias offerunt, sed pro electione, vel vt decretum electionis fiat, vel vt subscriptione firmetur, vel vt electioni non resistatur, aliquibus præmia largiuntur, an eorum electio vitiosa sit iudicanda. Non enim videntur spiritus sancti donum emere, qui non pro consecratione, sed pro electione munera largiuntur, cum nullius spiritualis gratiæ aliquos faciat electio participes. Sed sicut ecclesiasticarum rerum*[k] *emptores simoniaci iudicantur, quia ecclesiasticis officiis ita adiunctæ sunt, vt alterum sine altero ali-*

[h] ead. q. 1.

m ¶*Electione.*] simi. 3. 15. q. 3. sane.

Si quis.] Casvs. Statuitur in hoc cap. vt nec aliquo timore, nec aliquo pretio, nec potentum suffragio episcopus confirmetur, aut electioni subscribatur.

n ¶*Pecunia.*] 3. 18. q. 2. cap. 1.

cui non prouenit, ita quia per electionem[l] *venitur ad consecrationem, perinde simoniacus habetur, qui pro electione*[m] *præmia largitur, ac si pro consecratione munera dedisset.*

Vnde Symmachus scribit Cæsario episcopo epist. 1. cap. 5.

¶De iis, qui muneribus ordinationem faciunt. C. I.

[2] SI quis autem episcopatum desiderat, data pecunia[n] potentes personas minime suffragatrices[o] adhibeat: nec ad decretũ sibi faciendum clericos, vel ciues ad subscribendum[p] adhibito cuiuslibet generis timore[q] compellat, vel præmiis quibuslibet exhortetur.

Item Gregorius Salonæ, †*consistentibus, lib. 5. epist. 26.*

¶Simoniacus est, qui, vt eligatur, præmia largitur. C. II.

[3] EGo autem & vestræ dilectioni prouidens, & meæ animæ omnipotentis Dei iudicium pertimescens, eiusdem Maximi[r] causam subtiliter exquiri[s] desidero, si nullis criminib. pressus, quæ sacro ordini contradicunt, si non per simoniacam hæresim, id est, præmia quibusdam se eligentib. præbendo, ad sacerdotale pertingere officium conatur. Tũc enim liber pro vobis apud Dominum intercessor erit, si non obligatus de suis, ad locum intercessionis[t] venerit.

Item Gregorius Syagrio episcopo Augustudunensi, & aliis episcopis, li. 7. epist. 110.

¶Sicut ordinatio, sic electio, vel consensus sine venalitate debet præferri. C. III.

[4] SIcut is, qui inuitatus renuit[u] quæsitus refugit[x], sacris est altaribus admouendus, sic qui vltro ambit, vel importune[y] se ingerit, est proculdubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora con

quòd sicut is, qui inuitatus renuit dignitatem, est promouendus: sic qui se ambitiose ingerit, est repellendus. Vnde statuit Greg. vt in sacerdotibus ordinandis, & eligendis omnis venalitas cesset, & omne suffragium venditorum. Sequens §. planus est, & multum vtilis est, & per te videbis.

v ¶*Renuit.*] dum tamen non esset perseuerans, quia si semper esset inuoluntarius, non esset cogendus, vt 74. dist. ista. sed faciendum est, vt de nolente fiat volens[c], & sic licite ordinatur, vt 23. q. 4. displiceat. 40. dist. ante omnia. 8. q. 1. in scripturis. & 16. q. 1. vos autem.

x ¶*Refugit.*] sed mirum est, quod hic dicitur, q fugere debet, cum alibi dicatur: Qui episcopatum, &c. vt 8. q. 1. qui episcopatum, &c. nam si illud gerit in animo, & aliud exterius indicat, peccat. Nam ita mẽtitur quis simulatis operib. ficut ore[d]. 22. q. 5. cauete. & q pec cet, patet 22. q. 2. cum humilitatis. Dicunt quidam, q istud mendacium non est mortale, licet nõ sit benignitatis, vel iocositatis, quia caret dolo, & ideo non est mortale. Dico, q iste debet esse nolens, & debet fugere, i. timere ne forte non sit sufficiens, vt 40. dist. ante omnia. vnde metiri debet vires suas, 3. q. 1. non est putanda. Vel dic, quòd intelligitur fugere qui dignus est, si se non ingerit: qui quæritur, & non quærit.

y ¶*Vel importune.*] nam eo ipso, q se ingerit, est suspectus. ff. de procu. quæ omnia. idem in tutore. ff. de test. tut. ex sententia. " arg. contra, q quis potest petere honorem. ff. de decur. l. eos. & pecuniam pro eo dare. ff. de off. præsi. Barbarius. arg. 8. q. 1. qui episcopatum. ff. de mu. & ho. reus. Ad has leges respondent quidam, q publice peri

potest, non in occulto. Alij, vt Py. dicunt, q meritis potest quis pe-
a De hoc ẽt pbyter. in gl. & ita, &c. tere, aliàs non, quia lex Iulia de ambitu non habet locum Romæ[a]. not. 82. dist. ff. ad leg. Iul. de ambi. l. 1. Vel dic, q quondam à populo potuerunt peti: modo vero ab Imperatore. vel aliud in dignitatibus sæcularibus, vnde & militia sæcularis emi potest. ff. de act. emp. l. creditor. §. inter venditorem.

Multum contradicit solutioni huic ext. de si. nobis. vbi semper nocet datio pecunię, nisi cũ data est ab aduersario. Sed ideo hic excusatur, quia nihilominus erãt eum ele cturi. sic extra ea. & si quęstiones. & hoc tenet H.

1 Ansel. l. 6. c. 80.

Vnc autem.] Hæc quæstio diuiditur in septẽ partes: in quarum prima probat duabus auctoritatibus, q non est cum talib. dispensandum. Secũda ibi, *Conuenientibus.* Tertia ibi, *Ex hac.* Quarta ibi, *Nisi rigor.* Quinta ibi, *Ecce quibus.* Sexta ibi, *Breuiter.* Septima ibi, *Sancimus.* Io. de Fant. Casvs. Hic intitulatur septima quæstio, qua quæritur, an renuncians suæ hæresi sit recipiendus in episcopali dignitate. Et idẽ intellige de quoli bet ordine, & certe de rigore iuris sunt deponẽdi, sed ex dispensatione tolerandi, nisi in casibus qui consueuerunt notari. 9. qu. 1. in summa.

a ¶ *Recipiendus.*] non de iure, sed de dispensatione. sic 23. q. 4. ipsa pietas. " Sunt tamen quidam casus, in quibus ecclesia non con sueuit dispẽsare, quos no. 3. q. 9. q. 1. in summa. Et determinatur hæc quæstio. 3. ea. 5. ex hac auctoritate. Io.

" Ecclesia dispensat in aliqb. casib. 2 Deusd. p. 2. & 4. Ansel. 8 c. 39.

Si qui presbyteri.] Casvs. Dicit in hoc ca. Cyprianus, q si clerici in ecclesia catholica ordinati, postea hæretici facti ecclesiæ resisterunt, vel apud eos ꝓmoti fuerunt, si reuertãtur ad ecclesiam, ad laicam tantum communionem admittantur, vt non retineant arma quibus contra nos re bellauerunt.

b ¶*Ordinatione.*] 3. 23. q. 4. ipsa pietas. cõtra.

" Clericus duas habẽs ecclesias, v- nã cõtra al- terã sustine re si debet. Adde no. i l. quisquis. C. de postu.

c ¶ *Quibus.*] nota puniri aliquem in eo in quo deliquit. arg. 12. q. 2. qui & humanis.

d ¶*Contra.*] arg. " q si clericus beneficiatus est in duabus ecclesiis, non potest præstare patrocinium vni contra aliam[b]. arg. 96. dist. si Imperator. 3. q. 1. nulli. si tamen habet administrationem in vna, potterit contra aliam stare[c]. arg. ff. de in ius voc. quæsitum. & 3. q. 7. §. si quis omnem.] Hoc cap. septem habet partes. In prima 7. synodus præcipit omnem traditionem ecclesiasticã scriptam, vel nõ scriptam obseruari. In secunda dicit, q clericus conuictus de simoniam quamuis Deus indulgeat peccatorib. per pœnitentiam, non tamen restituit primam prærogatiuam. quod probat exemplo Dauid & Manasse, & quorundã aliorum, quib. Deus indulsit, & tamen non sunt postea sacerdotes facti. Quarto ostendit lapsum in formi-

[1] Ps

Vnc autem de septima quæstione tractãdum est, an venientibus suæ hæresi sit recipiendus[a] *in episcopali dignitate.*

De his ita scribit Cyprianus, lib. 2. epistola prima.

¶Qui redeuntes ab hæresi in suis ordinibus recipiantur. C. I.

[2] SIq presbyteri, aut diaconi, qui vel in ecclesia catholica prius ordinati fuerint, & postmodum perfidi, ac rebelles cõtra ecclesiam steterint, vel apud hæreticos à pseudoepiscopis, & antichristis contra Christi dispositionem profana ordinatione[b] promoti sint, & contra altare vnum, atque diuinum, sacrificia foris falsa, ac sacrilega offerre conati sint, eos quoque hac conditione susc̃ipi conuenit[c] cũ reuertuntur, vt com municent laici[‡], & satis habeant, quòd admittuntur ad pacem, qui hostes pacis extiterint, nec debere eos reuertentes ea apud nos or

cationem post baptismum à promotione repelli. Quinto replicat de ordinatione, quam simoniacam 3. dixit, vt addat de electione loci religiosi. Sexto prohibet episcopum esse percussorem. Septimo prohibet ecclesiam vel ordinem sæcularem potestatẽ obtineri. Secunda pars est ibi, *Omnis.* Tertia ibi, *Sed dicunt.* Quarta ibi, *Et si in formacionem.* Quinta ibi, *Item episcopum.* Sexta ibi, *Similiter percussor.* Septima in fi. c. & prima, in prin. Casvs. Intendit 7. synodus, ꝑbare, q licet p pœnitentia subueniatur cuilibet peccatori: tñ post pœniten tiam non pot de iure promoueri. immo si post peccatũ promotus est, vel post promotionẽ peccauit, deponẽdus est. & dicit hoc regulare fuisse tã ante institutionẽ baptismi q̃ post. & hoc probat exẽplis tã veteris testa. q̃ noui. & hoc sonat litera illa: nullum eorum q ante bap tismũ, &c. nã illi q an te baptismum peccãt ꝓmoueri ꝑsit, vt ex- ꝑsitũ 26. di. deinde. e ¶*Omnem.*] i. aliq̃ de oĩb. si. 15. qu. 1. mulier.

f ¶ *A sacerdotio.*] arg. " q legitime factũ fu perueniente delicto irritatur. 3. 27. q. 2. qui dormierit. 3. 30. q. 1. de eo. & c. ad limina. cõtra. 5. ea. q. 5. c. 1. cõtra. 3. 32. q. 7. c. hi qui. & c. neque cõtra. 5. dist. 94. si qs. 3. 25. q. 2. si qui episcopi. 3. 17. q. 4. ff. 3. 12. q. 2. q & humanis.

f ¶*A sacerdotio.*] i. ecclesiastica dignitate, vt 3. ead. q. 1. qui per pecuniam.

g ¶*Indulget.*] de pœ. dist. 1. c. verbum.

h ¶ *Pœnitentiam.*] Et adeo hoc verũ est, q si qs ẽt perueniat ad summum malorũ, ĩub ueniatur ei p pœnitẽtiam, vt de pœ. dist. 3. talis. nã in quacumq; hora ingemuerit peccator, &c. nec tibi dico septies, &c. de pœ. dist. 3. adhuc instant.

i ¶ *Et quod dixerit.*] & ita synodus inducit hanc auctoritatẽ ac si primo peccasset Dauid, & postea Dñs di xisset ei: inueni, &c. quod tñ sec̃ fuit, sed synodus non curauit de ordine, sed de veritate, "quia Dñs sic ei dixit, &ille pœnituit, nec tñ post pœniten tiam pmissus est ædificare. in hoc facit ad ꝓpositũ. Vel retulit se synodus ad diuinã ꝑscientiam, vbi iã pñs erat futurũ peccatũ Dauid.

k ¶ *Scio Manassem.*] Ezechiæ filium, qui acta pœnitentia restitutus est ad regnum. arg. de pœ. dist. 2. sic enim inquit.

l ¶*Peccauit.*] arg. "ꝑ baptismum nõ oboleri infamiam, cũ ẽt post baptismum impediat promouendũ, quod non est verũ: quia omnia crimina & ẽt sequela peccati dimittuntur in baptismo, vt 25. dist. pri. mum. 26. di. deinde. & sic non est obiectio de Paulo, qui ante baptismũ peccauit[d]: & qd hic dicitur, refert se ad id, quod tũc accidit: q̃ tunc non fuit visum, q̃ aliquis talium ꝓmoueretur ante baptismũ. de ꝑsona. 1. sic vacat hic arg. notatũ ab H. non aboleri infamiam per baptismũ. ad Ti. 1. & hĩ m ¶*Quod.*] scilicet, quòd fuerunt promoti. (lista. Act. 9.

n ¶*Karo.*] sicut in Matthæo, q fuit telonarius, & tñ post fuit Euãgelista. o ¶*Nulla.*] ar. q̃ licet aliq̃d in ecclesia accidat: tñ lex efficitur. 3. di. 77. monach[e]. 3. di. 55. priscis. 3. di. 56. Cænomanẽsem. 3. di. 54. multos.

p ¶ *Lex.*] i. regula, vel ius commune, alibi dicitur consuetudo, vt 3. ead. q. 1. ventum est. similiter dicitur, regula. 31. dist. Nicæna.

" Honor ꝑpetui

" Baptismꝰ vtrũ tollat peccata, an infamiam.

" Dauid ẽt dixit, post pœnitentiã ſ est pmissus ꝙdificare tẽplũ

3 Ex actione 1. in 7. anathematiſ. Deusd. p. 2. Iuo par. 4. c. 198. Ex epiſ. Tarasadoñẽ. Iuo p. 5. c. 121. Ansel. 6. c. 87.

" Factũ legi time irritatur delicto ſupueniẽte.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Can.30. Apost.

a ¶ *Traditio.*] i. ad inuentitia machinatio, quia per simoniam sacerdotium obtinuit à Romanis.

b ¶ *Etsi in fornicatione.*] hoc intelligit G.&M.cum ipso iure infamis est, puta deprehensus in adulterio,& in aliis,quę infamãt.6.q.1. §. porro. arg.25.dist.primum.& hoc de rigore iuris. sed de misericordia secus, vt 34.dist.fraternitatis,vt ibi not.Dicit tamen Hu.hoc esse verum, quod dicitur hic, licet durum sit.25.dist.vlt.

Ioan.11. Act.8. Can.16.Ap. 1 Cõc.Neocæs.ca.9.15. q.8.c.1. Pol.l.6,ti.12

c ¶ *Pœnitenti.*] C.de sum.tri.liquet igitur.

d ¶ *Sacerdotio.*]i. clericatui.arg.extr.de cohabi.cle.si quisquam.

e ¶ *Religiosarum.*] & ita in hospitali committitur simonia.

f ¶ *Orphanotrophiorum.*]arg.cc simoniam esse dare pecuniã pro administratione pauperum, & hospitalis. j.23.q.8.§.quãuis. in Auth.de sanct.epis.§. sed neque.colla.9.

g ¶ *Timeri.*]§.45.dist. quid autem.

1.Tim.3. cc Simonia est dare pecuniam pro hospitali.

h ¶ *Qui per seculares.*] j.16.q.7. si quis deinceps.

¶In epist.Tarasij ad Hadrianũ,&in 7.syno.ca.5, ex can.Apost. 30. 1 ea. epis. & c. 5, ex cõc.Chalced.c.2, nouel.123.c.84 apud Iulianũ anteces. cõc.Neocæs.c.9.

C *Onuenientibus*] Hæc est secunda pars q.in qua probat,q tales sunt recipiendi de mera consuetudine canonum. Io.de Fant. In prima parte huius ca. ponũtur verba notarij. In secunda dicitur q sancti patres in Nicæna synodo præfidêtes,& de futuro statu ecclesiæ inquirentes,decreuerunt ab hæresi reuertentes ad statum pristinũ esse reparandos. ita q per scripturam abnegent hæresim,& fidem catholicam confiteantur.illi tamen non sunt recipiendi qui spõte sunt ab hęreticis ordinati, vel q studiose ad subuersionem nostræ fidei elegerunt ab hæreticis ordinari, & ad robur sui appositi sancti patres in synodo residentes multas auctoritates sanctorum patrum induxerunt. Secunda pars incipit ibi,*Dignum est.*

Casvs. Conuenerunt sancti patres in septima synodo vt tractarent qualiter episcopi ab hæreticis venientes recipi debeant.In prima parte ponũtur verba notarij. In secũda dicitur sic eos esse recipiendos sicut vniuersales synodi receperunt. postea auctoritatib. sanctorum patrum probatur, q recipiendi sunt, nisi cem prius Mariam: post conuersionem, quamuis sancta, & casta, tñ inter diaconissas non est computata. Sed qd hoc dico? Sequẽs sanctos Apostolos,& venerabiles patres cum oĩ fiducia clamo. Qui per simoniam ordinatus est, siue epõs,siue presbyter,siue diaconus, alienus est à sacerdotio:neque enim venalis est gratia spiritus sancti.Caiphæ traditio [a],& adinuentio Simonis, à sancto sacerdotio est aliena. ¶ [b]Et si in fornicationẽ lapsus est aliquis post baptismũ,in sacerdotium nõ recipitur. Canones cũ hoc peccato ad sacerdotiũ prouectus est, cognitus degradetur. *Item paulo post.* ¶ Ẽpm,qui per pecuniam ordinatus est,cõfiteor, qa per pœnitẽtiã recipitur. Deus enim bonus est in oĩb,&aperta visscera eius oĩ homini pœnitenti [c], Sed qm̃ iuxta Apostolum, oportet epm̃ irreprehensibilẽ esse, qui cumque per pecuniã, vel ordinauerit aliquẽ,vel ordinatus est, ab omni sacerdotio [d] alienus sit.¶ Tarasius Patriarcha dixit. [e]Quicum que per pecuniam vel ordinãt,vel ordinauerũt, vel ordinati sunt episcopi,vel presbyteri, vel diaconi, vel quilibet de numero sacerdotali,repellãtur oĩno à sacerdotali honore,sicut Simon magus à Petro. Quicũque [f]per pecuniã dispensationẽ , vel curã sortiti sunt monasteriorũ, vel ecclesiarũ, vel religiosarũ [g] domorum,gerontocomiorum,xenodochiorũ,orphanotrophiorum [h],cum depositione expellãtur à dispensatione illa, & cura.Qui post baptismũ cadẽs in fornicationem ordinatus est,si postmodum confessus fuerit,cesset à ministerio,si vero conuictus ab aliquo,deponatur omnino. [3] Si militer percussor epõs,aut presbyter,aut diaconus per se, vel p aliquem alium quasi per hoc timeri [4] volẽs,deponatur. *Item.* ¶ [i]Qui per sæculares [k] potestates ordinatus fuerit,aut ecclesiam obtinuerit, deponatur:si vero [l]religiosam domum expellatur,

c ¶Si quis.] *Caput hoc ex magna parte collectum est ex variis locis septimæ synodi,sed non ex versione Anastasij bibliothecarij,qua aliquoties sæpe uti solet Gratianus.Initium quidem est in actione prima anathematismo septimo.*

d ¶Omnis episcopus.] *Hinc vsque ad versum Tarasius Patriarcha,sumpta sunt ex epistola Tarasij ad Ioannem presbyterum, omissis tamen interdum nonnullis verbis: quæ quidem epistola in versione Anastasij est post actiones, & canones septimæ synodi:sed in noua versione impressa in tomis conciliorum, est ante ipsam synodum.*

e ¶Ante baptismum.] *Hoc quidem loco perspicuum erratum est, quod auctori glossæ negotium exhibuit.* δ'ἀνὰ δι πέντε εἰς ἡγουμένου ἀξιῶ μαθητὰ,ἀ μᾶλλα πρὸ τοῦ βαπτίσματος & τότε πίπρακται.

Id est, neminem vero horum in sacerdotio adnumeratum, nisi si forte ante baptismum hoc admisit.

f ¶Etsi raro.] *Longe plenius in noua versione.* Quòd si autem id semel, atque iterum factum est, non tamen confestim legem in ecclesia præscribit.*Græce est*, ἀλ' ηὰ ἅπαξ & γέγονεν,ὰ νόμον & ἐκκλησίας τίθησι.

g ¶Tarasius.] *Hæc videntur sumpta ex epistola Tarasij ad Hadrianum (de qua dictum est. 3.q.1.ad c.eos,qui.) aut ex quinto capite septimæ synodi:quibus locis refertur canon trigesimus Apostolorum.*

h ¶Quicumque per pecuniam.] *Hæc habentur etiam nouella 123.c.24. apud Iulianũ antecessorem.*

i ¶Si vero religiosam.] *Hæc non sunt in canone Apostolorum.*

[Item ex concilio Meldensi,c.43.5]

¶De eodem. PALEA. C. III.

C Auendum est,& summopere studendum †,ac per virtutem Christi sanguinis interdicendum & episcopis, & regibus, & omnibus sublimioribus potestatibus, atque cũctis fautoribus, & electoribus quorumcunque,atque consensoribus,seu ordinatoribus in gradu ecclesiastico,vt nemo per simoniacam hæresim,regiminis locum obtineat,quacumq; factione,calliditate,promissione, seu commoditate,aut datione per se,aut per submissam† personam.

Item in eadem synodo septima, actione 1.

¶Qui redeuntes ab hæreticis recipi possunt,vel non. C. IIII.

2 C Onuenientibus [i] apud Nicæan Bithyniæ,& confidentibus Petro archipresbytero, & Petro presbytero, & abbate monasterij sancti Sabæ,locum tenentibus Hadriani Papæ, & Tarasio archiepiscopo Constantinopolis, & Ioanne [k],& Thoma apochrisariis [l] Apostolicarũ sedium orientalium [m],& ceteris episcopis, epi Siciliæ dixerunt.Dignum est [a],vt de futuris inquiramus. ¶Item Basilius [n] epõs Ancyræ dixit.Cõstitutio [o] ecclesiastica habet canonice tradita ab antiquo à sanctis Apostolis)& successoribus eorum,sanctis patrib.nostris, & magistris & sanctis vniuersalibus [o] sex synodis,&localib.synodis orthodoxis, vt qui ab aliqua hæresi reuertuntur ad orthodoxam fidem,& traditionem catholicæ ecclesię,scripto [p] negare debeant hæresim suam , & confiteri catholicam fidem. ¶Item Tarasius Patriarcha dicit, Videtur vobis, vt sedes suas recipiant, qui ab hęresi reuertuntur? ¶Religiosissimi monachi [q] dixerunt:sicut receperunt vniuersales sex synodi ab hæresi reuertentes , ita & nos recipimus. ¶Sancta synodus dixit:placet oĩb.nobis.Et iussit Basilius [r] episcopus Ancyræ,& Theodor[o] episcopus Myrorũ† ciuitatis, & Theodosius episcopus Amorij sedere in gradib,& in sedibus suis. ¶Item Cõstanti-

vbi ad fidei subuersionem sunt ab hæreticis ordinati.

i ¶ *Conuenientibus.*] verba notarij, quibus credẽdum est. Arg.ff. quod mer.cau. metũ. §.sed quod prętor.nã ibi interlocutoria sententia ius facit.

Additio. Ad huius declarãem videas qd̃ no.Inn.ext.de of.del. cum in iure. in gl. hic videtur.& de probat. quoniam.in gl.propter hoc satis,&c.

k ¶ *Et Ioanne.*] qui dixit esse meli[x] iurantẽ peierare, q̃ sacramentũ in fractione sacrarum imaginum seruare,vt 22.q.4.actione.

l ¶ *Apochrisariis.*]apostolicis nuntius, & chrisis aurũ, quasi de aurati nũtij. tales hodie non sunt Papæ , sed aplumbarij.

m ¶ *Orientalium.*]Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymis.

n ¶ *Item Basilius.*]non videtur q̃ ille Basilius debebat loqui [a],qa erat hereticus,vt j.per 12. lineas ibi, & iussi sunt,&c.Sed dic q̃ loquebatur vt excusaret se.vel forte adhuc de hæresi non constabat.2.q.1.multi.

o ¶ *Vniuersalibus.*]vniuersales synodi dicũtur quib. interest Rom. Pontif.vel eius legat[o]. Locales quas congregãt primates vel metropolitani absq; præsentia dñi Papæ, vel eius legati. Hic ergo colligitur ista dist.synodorũ alia vniuersalis , alia localis, & est arg.quòd authenticæ sunt locales sicut vniuersales.

p ¶ *Scripto.*] Hic colligitur q̃ illi qui ab hęresi reuertuntur ad fidẽ catholicã , scripto debent negare hæresim suã, vt j.ea.q.quoties. & c.si qs.j.de cõsec.dist.2.ego Berengarius.j.26. qu.6. his qui tempore.

q ¶ *Monachi.*] Et ita monachi interesse debent synodo,qd verũ est in abbatib.vt 18. distin.epõs non debet.

Additio. Nota sub nomine monachorũ siue fratrum,abbates cõtineri,vt patet ext. de si.c.vlt.& de priui. c.ex ore.Archid.

r ¶ *Basilius,&c.*] isti tres reuertebantur ab hæresi.

a ¶ *Oportet.*] Sed ad quid respõdet iste sic? Dic quòd reprehendit Tarasium , qui dixerat , videtur vobis, &c. & ideo statim respondet iste Tarasius reprehendendo Constantinum.

b ¶ *Sed aliorum.*] vt §. ea.qu.1. vlissimus. & est arg. contra malos doctores. nam qui alios docere debent, &c. ff.de eden.si quis ex argentariis.§. prætor.

c ¶ *Si aliqua alia.*]quę impediat dispensationem.§.q.5.c.1.in fi.

d ¶ *Romæ exulatus.*]i. per excommunicationem exilio condemnatus.§.dist.16.fexta.

e ¶ *Macharius.*] pronuntiatus.

f ¶ *Quotidie.*]j.24.q.3. dixit Apostolus.

Additio. Nam ibi dicitur post secũdam & tertiam admonitionẽ hæreticum esse videndum. Sed illud intellige quantum ad secreta fidei nostræ , non quantum ad admonitionem.42.di. in manda tis. Archi.

g ¶ *Mittebat.*]§.di.19. Anastasius.contra.

h ¶ *Princeps.*] i. promulgator vel auctor canonũ,vt dist.16. sexta.ver.quarta.Ioan.

i ¶ *Item vere.*] quasi dicat licet parentes, sci licet episcopi hæretici fuerunt, nõ tamen filij in hæresi susceperunt & ordinati cum ad ecclesiam redierunt mi nus recipiendi sunt in ordinibus, vt §.dist.19. Anastasius.

k ¶ *Moritur.*]quasi dicat,tamdiu morietur, quãdiu pœnitentiam nõ agit, & sic facit ad propositum.

l ¶ *Ordinatio.*] facta p hæreticos in forma ecclesiæ : & ideo non est reiteranda, vt §.ca. q.4.Iudæi.j.24. q.3.§. his ita.

m ¶ *Ordinatos.*] Arg. pro opinione dicentium,quòd ille qui recipit vltimam manus impositionẽ extra ecclesiam,ordines confert , quod est contra Io. de Fant. vt dixi 9. q.1.in summa. nam recipiuntur hic in ordinib.ordinati ab illis q̃ receperunt in hæresi episcopalem vnctionem,vt à Sergio, Petro,Paulo,Pyrrho.

n ¶ *Non recipiatur.*]in casu sequenti , vel de iure.

EX HAC. Hæc est tertia pars q.in qua dicitur quòd simoniacus in ordine in perpetuum est susp̃sus, & hoc probat per ca. Leonis.Io.de Fant.

Casvs.Infert Gratianus ex supradictis ca nus episcopus Cypri dixit: non oportet[a] nos,qui episcopi sum[9], indigere doctrina,sed aliorum [b] esse doctores[1]. ¶Item Tarasius episcopus dixit malorum[n] doctorum mala est doctrina. Ecclesia de malis doctorib. sacerdotes non recipit. ¶Item Ioãnes[o] Apochrisarius orientalium sedium dixit:hæresis separat omnem hominem ab ecclesia. ¶Item Tarasius episcopus dixit , Ecce multi canonici libri, & synodici , & paterni lecti sunt: & ab hęresi reuertentes docuerũt nos recipere,si aliqua[p] alia [c] causa non est in eis. ¶Item Petrus[q] Apochrisarius Papæ dixit,Romæ exulatus [d] est Macharius [e] hęreticus à sancta sexta synodo, & quadragintadierum inducias dedit illi pater noster Benedictus Papa,& quotidie [f] mittebat [g] ad eum Bonifacium consiliariũ suum, & instruebat eum cõmonitoriis verbis ex diuina scriptura,& nullatenus voluit emendari. Hoc autem faciebat , vt eum reciperet in ordine suo. ¶Item Tarasius episcopus† dixit:quid dicitis de Anatolio?non ne etiam in quarta synodo factus est princeps [h]? &ecce ab ipso Dioscoro ordinatus est? Et nos igitur ita recipiamus eos,qui ab hæreticis ordinati sunt, sicut & Anatolius recept[9] est. ¶Item vere [i] vox Dei est, qm̃ non moriuntur filij pro patribus , sed vnusquisque in peccato suo morietur [k]:addatur, quoniam ex Deo est ordinatio [l]. ¶Item Tarasius Patriarcha dixit: audiuimus paterna mãdata. Quid igitur? Oportet recipere ab hæreticis ordinatos [m]? ¶Sancta synodus dixit : audiuimus domine,& oportet nos recipere. ¶Tarasius Patriarcha dixit:Plures eorũ, qui in sexta synodo conuenerunt , à Sergio,Pyrrho,Paulo,& Petro ordinati sunt, qui fuerunt princeps hæreseos Monothelitarum:quoniam isti cõtinuatim† in Constantinopolitana sede sederunt : & ab vltimo eorũ,Petro scilicet, vsque ad sextam [u] synodum non fuerunt plures quã duodecim anni. Thomas vero,& Ioannes,& Constantinus ab hæreticis illis archiepiscopi facti sunt, & tamen propter hoc non sunt reprobati. ¶Sancta synodus dixit, hoc manifestum est.¶Constantinus episcopus Cypri dixit: sufficiẽter ostensum est, q̃ ab hæreticis venientes recipiendi sunt. Si vero quis spõte ad hæreticum vadit, & accipit ordinationẽ, non recipiatur [n]. ¶Item Tarasius Patriarcha dixit. Et ego refuto eos,qui ob huiusmodi causam ad fidei subuersionem ordinati sunt:& maxime cum præsentes essent orthodoxi episcopi , à quibus poterant ordinari. Sic est enim paternus intellectus. Si vero [1] synodalis consonantia fuerit, & vnitas ecclesiarum de orthodoxis,qui præsumpserint ab immundis hæreticis ordinari,depositioni subiaceant. Sancta synodus dixit:hoc est iustum iudicium.

¶ *Hoc etiam caput collectum est ex variis locis primæ actionis eiusdem septimæ synodi,omninoque operæpretiũ est integram illa actionem perlegere:nonnulla tamen notabuntur.*

a ¶Dignum est.] *Locus hic est post recitationem nomina episcoporum, qui conuenerant: sed valde concise refertur:quod in aliis etiam locis huius capitis euenit.*

b ¶Cõstitutio.] *Verba,quæ proxime huic parti antecedunt,sunt hæc,* ἀπὸ λόγου τοῦτου ἔτους. *Id est*, vt interpretatur Anastasius, ex libello legit ita. *Non enim sententiam dicit nunc Basilius , sed abiurat hæresim , in quam cum aliis lapsus fuerat : quam abiurationem vna cũ professione catholicæ fidei oportuit ipsum ex libello, quod nunc etiam in more positum est, recitare. Libellus vero hic incipit*,Constitutio,&c.

c ¶Constantinus.] *Post receptionem Basilij,Theodori,& Theodosij accesserunt alij episcopi,qui in eamdem hæresim lapsi, admitti se à sancta synodo eodem modo postulabant, & cum vnus ipsorũ excusationis gratia, dixisset, se a malis magistris seductum fuisse,Constantinus episcopus Constantiæ,quæ in Cypro est,hoc ei exprobrauit.Exprobratio Græce sic habet* ἔδει ὑμᾶς ἐπανελθόντας ὀρθοῖς μὴ διδασκάλοις ἀκοῦσαι ἀλλὰ διδαχθῆναι ὑπὸ τούτων, *quæ sic Anastasius vertit*, Oportebat vos , cum effectis episcopi, discendi nullam necessitatem habere : sed magistros esse potius aliorum.

d ¶Malorum.] *Cum Hypatius,& alij episcopi,qui à sancta synodo admitti petebant,dixissent, a malis magistris malas se doctrinas accepisse, respondens ei Tarasius Patriarcha inquit :* ἀπεθάνετε ἂν ἐκεῖνα μανθάνοντες παρὰ τῶν διδασκάλων, ἢ ἐκκλησίαν ἐκ κακῶν διδασκάλων ὑμᾶς ἐγχειρίσαι ἢ παρεδέχετο, *id est*, Quando quidem dixistis, malorũ doctorum malæ disciplinæ : ecclesia,vt ex malis doctoribus sacerdotes admittat,non facile adducitur. *Ex quo apparet Tarasium non contradicere Constantino,vt auctor glossæ putauit.*

e ¶Item Ioannes.] *Post recitata verba Tarasij,cum in synodo dubitaretur, an etiam his,sicuti tres priores recepti erant, statim essent recipiendi, Ioannes Apochrisarius Patriarchæ Antiochiæ, & Constantinus episcopus Constantiæ Cypri petierunt,vt canones,& sanctorũ Patrum libri eò spectantes legerentur,vt maturius posset constitui, quomodo reuertentes ab hæresi ad ecclesiam catholicam essent recipiendi,& cum de octauo canone primæ Nicænæ synodi(in quo de Catharis recipiendis agitur)differeretur, Ioannes hæc est interlocutus.*

f ¶Si aliqua alia causa.]*Græce est* ηρὶ ἐκεῖ τῆς αἰτίας ποιησῶ ὅτι ὕστερον φανεῖται. *quæ Anastasius vertit*, nisi forte in eis maligna fuerit noxa reperta. *& paulo post*,si non est in illis aliqua causa nefaria.

g ¶Petrus.] *Post multos canones lectos:& multas sanctorum Patrum auctoritates recitatas cum Tarasius ex illis collegisset, ab hæresi reuertentes esse recipiendos in catholicæ ecclesiæ,Petrus legatus Hadriani Papæ,exemplo Benedicti Papæ id confirmat.*

h ¶Vsque ad sextam.]*Græce est*, ἕως τῆς ἕκτης συνόδου ἐπαλλήλου ὁ διάστημα. *Id est*, vsque ad sextam synodum non intercesserunt anni plures,quàm quindecim.

i ¶Si vero synodalis.]*Græce legitur*, ἐὰν δὲ συνοδικὴ ὑπόφασις γένηται κατὰ ἐμέτερον τῶν ἐκκλησιῶν ὑπ' ὀρθοδόξου, ὁ πολλῶν, ἀπὸ τῶν βιβλίων ἁρμονικῶν χειροτονεῖσθαι τῷ καθαιρεθέντι τὸν τόπον ἀπαιτῶ, *Quæ Anastasius vertit:* Si autem synodica promulgatio,& concordia ecclesiarum,causa orthodoxiæ,facta fuerit, qui præsumpserit à profanis hæreticis ordinari, depositioni succumbet.

3 *Ex hac auctoritate datur intelligi, q̃ qui ab vnitate catholicæ fidei in hæreticorum societatem transierit: vt de manibus eorum,ecclesiasticæ dignitatis sacramenta percipiat,vel qui contemptis orthodoxis ab hæreticis ordinari desiderauerit , & si postea suæ abrenuntians hæresi ad ecclesiam redierit , officio tamen accepto fungi non poterit. Auctoritate vero Cypriani*[o] *prohibentur ab administratione ecclesiastica , qui intra catholicam ecclesiam ordinati ad fidei impugnationem dilabuntur. Porro simoniaci nec ab hæreticis ordinantur ad fidei subuersionem , nec intra ecclesiam catholicam ordinati aduersus fidẽ armantur. Quamuis enim nonnullos per pecuniam ordinẽt, non tamen fidem impugnant, nec gratiam spiritus sancti venalem prædicant. Vnde veraci pœnitentia , cum hæresim suam detestati fuerint , præmissis auctoritatibus non prohibentur recipi in suis gradibus. Verumtamen*

2 §.ea.l.fi q presbyteri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Pec. si hy ter si per pecuniã. & c. q studet. & qi si q̃s dator. & c. a. si quis eps. H. 1 forte ſ. e. quæſt. 1. qui p pecunias. aut q. 7. c. si qs oem. §. q cunque per pecuniam. 2 ſ. ea. q. 7. fi quis. q. 3. ca. vlt. q. 1. cap. Arianos. 3 q. 1. c. fi qs confugerit. & c. qui ſtudet. & ca. ſi quis eps p pecuniam. 4 Iuo par. 5. c. 115.

a *Si quis.*] ſ. ea. q. 7. ſi quis [2].

b ¶ *Et Innocentij.*] ſ. ea. q. 3. c. vlt. ſ. ea. q. 1. Arianos.

c ¶ *Et aliorum.*] ſ. ea. q. 1. ſi quis confugerit. c. qui ſtudet. & c. ſi quis epiſcopus per pecuniam.

d *Equiritis.*] ¶ *Vendere.*] id eſt, emere. nam veteres indifferenter vtebantur his verbis. ff. de actio. emp. veteres. Nam de venditore non videtur dubium quin remanere poſſit. "vnde loquitur de emptoribus, quia agere pœnitentiam non poſſunt in ordine empto niſi purgetur vitium rei furtiuæ, id eſt, niſi dimiſſo quod ſimoniace acquiſierunt [b], ſed vendentes poſſunt ſi vitium occultum eſt. Vel indifferenter de emptoribus, & vendi toribus intelligitur, quòd non poſſunt agere pœnitentiam remanendo in ordinibus ſuis, niſi ex diſpenſatione, ſi crimen ſimoniæ ſit notum. Loquitur enim de cõuictis, & quorum crimina ſunt publica. de talibus quidem interrogatus eſt Papa, & de talibus reſpondet.

e ¶ *Vtrum poſſint.*] id eſt, vtrum poſſint retinere ordines poſt pœnitẽtiam [c], & hoc notat ſequens littera, an tantummodo, &c. & exaudi de conuictis, vt infra ſequitur. nam cum ſponte confeſſo mitius eſt agendum.

f ¶ *In ordine.*] hinc colige ſubditum poſſe accuſare prælatum de ſimonia non præmiſſa priuata admonitione. arg. contra. ſ. ea. q. vlt. patet. & hęc eſt ratio, quia de aliis crimi nibus poteſt quis pœnitere, & eſſe in ordinibus, vt dixi 83. diſt. presbyter. de ſimonia vero pœnitere non poteſt, niſi prius dimittat ordines, vt ſ. e. q. 1. ſi quis neque. ſ. 27. qu. 1. quæ Chriſto. & c. a. nec aliq. qua. ſ. 32. q. 7. fidelis.

4 Polyc. l. 7. tit. 15. Anſ. l. 2. c. 34. Iuo p. 3. c. 141.

b Arg. inſt. d vſuc. §. furti næ. in fin. & not. ſ. e. q. 1. ordinatio nes. Arc.

c Sub. vt ſic p dignã pœnitẽtiã poſſint vel me reantur i or dinib⁹ mini ſtrare, an omnino deji ci. Arc.

capitulo illo Niceænæ ſynodi [1], ſi quis per pecuniam, & c & illo alio ſeptimæ ſynodi [2], ſi quis [a] omnem traditionem, & c. & Innocentij [b], & aliorum [c] multorum auctoritatibus irreparabiliter damnari iubentur.

Hinc etiam Leo quartus epiſcopis Britanniæ.

¶ In ordine male accepto ſimoniaci pœnitentiam agere non poſſunt. C. V.

4 RE quiritis de iis, qui turpiſſimo lucro columbas in templo Domini vendere [d] non pertimeſcunt, & ſua facta, improba temeritate, Simonis hæreſi coniungunt, vtrum poſſint [e] in ordine [f] pœnitentiam agere, an tantummodo extra ordinem, & ſacerdotalem fieri gradum. Quod nos qui dem conuictis & iis, qui tam dete ſtabile nefas (quod iam multis eſt damnatum conciliis) peregiſſe no ſcuntur, nulla poſſumus pœniten tia ſubuenire [g], & tot ſpiritualib. Patribus obuiare [h], ſed in illorũ patrum me ſententia conuenire omnibus certum ſit.

¶Epiſtolæ huius Leonis quarti ad epiſcopos Britanniæ magna pars, (in qua etiam eſt hoc caput) habetur in codice peruetuſto.

4 *Niſi rigor diſciplinæ quandoque relaxetur ex diſpẽſatione miſericordiæ. Multorum enim crimina ſunt damnabilia, quæ tamen ecclęſia tolerat pro tempore, pro perſona, intuitu pietatis, vel neceſſitatis, ſiue vtilitatis [k], & pro euentu rei. Pro repore: ſicut Geloſius, qui cum neceſſitate temporis videret Italicam eccleſiam propter belli famiſque incurſionem fere omnium clericorum officio deſtitutam, adeo vt pleriſque [l] populis ſubſidia regendarum deeſſent animarũ, conceſſit de monachis [m], vel de laicis clericos aſſumi, ita dicens epiſcopis per Lucaniam, epiſt. 1. c. 1.*

¶ Pro temporum neceſſitate Apoſtolicæ ſedis decreta temperantur. C. VI.

5 NEceſſaria rerum diſpenſatione conſtringimur, & Apoſtolicæ ſedis moderamine conuenimur ſic canonum paternorum decreta librare, & retro præſulum, deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri, vt quæ præſentium neceſſitas temporum in reſtaurandis eccleſiis relaxanda depoſcit, adhibita diligenti conſideratione (quantum poteſt fieri) temperemus.

Item Priſcis igitur, &c. [e] [*Require ſupra in tractatu ordinandorum.*] *Item Innocentius Papa cum pro neceſſitate temporis, ne nimium ſcandalum eſſet in eccleſia, ordinatos à Bonoſo hæretico ſuſciperet, ait in decretis ſuis, epiſt. 22. ad epiſcopos Macedoniæ, cap. 5.*

¶ Ceſſante neceſſitate debet ceſſare quod vrgebat. C. VII.

7 QVod pro remedio, ac neceſſitate temporis ſtatutum eſt, conſtat primitus non fuiſſe. & *infra.* ¶ Quod ergo neceſſitas pro remedio reperit, ceſſante [n] neceſſitate [o] debet vtique ceſſare pariter quod vrgebat P. [p] quia aliud [q] eſt ordo legitimus, aliud, quod vſurpatio [q] ad præſens fieri tempus impellit.

A ¶ Quia aliud.] *In originali, & apud Iuonẽ, & in multis manuſcriptis Grattani legitur,* alius eſt ordo legitimus, alia vſurpatio, quã ad præſens fieri tempus impellit.

Similiter ex diſpenſatione etiam in Niceno concilio, c. 8. de Nouatianis ſtatutum eſt, vt ad eccleſiam redeuntes ordinentur [r].

¶ Iterum ordinentur, qui ex Nouatianis ad eccleſiam redierint. C. VIII.

8 SI qui voluerint [6] venire ad eccleſiam catholicam, & Apoſtolicam ex Nouatianis, placuit ſancto concilio, vt [s] ordinentur, & ſic maneant in clero. Ante omnia autem hanc ab eis confeſſionem nati ab hæreticis tolerantur.

Quod pro remedio.] Casvs. Dicitur hic, q̃ diſpenſatio quę facta fuit ex neceſſitate, de iure communi non fuit. "vnde ceſſante neceſſitate ceſſare debet diſpenſatio. Aliud enim eſt, quod legitime & de iure fit, aliud diſpẽſatione. Seq. §. cum c. patet.

n ¶ *Ceſſante.*] arg. cauſa ſublata tolli conſtitutionem ex eadem cauſa ortam. ceſſante enim neceſſitate ceſſare debet id, quod [t] vrgebat. ſ. diſt. 61. §. vt ſ. diſt. 28. de Syracuſanæ. ſ. e. q. 1. quod pro remedio. & ſ. diſt. 48. his omnibus. & c. neophytus. ſ. q. 1. quod pro neceſſitate. ſ. diſt. 48. quoniam multa. ſ. 9. q. 1. ordinationes. & 63. diſt. §. verum.

o ¶ *Neceſſitate.*] futura: ſed non iam facta.

p ¶ *Quod vrgebat.*] arg. ff. de adopt. in omni fere iure. arg. ff. de ſtatu homo. homo liber.

q ¶ *Vſurpatio.*] id eſt, diſpenſatio, vel iuris derogatio impellit, vt pro inoueantur.

r ¶ *Ordinentur.*] i. vt promoueantur, vel ordinentur, ſi ante non fuerint ordinati, vel forte extra formam eccleſiæ.

s *Si qui voluerint.*] ſ. ea. q. 1. ſi quis confugerit.

2 ¶ *Per ſcripturam.*] ſ. ea. q. maximum. & c. ſi quis epiſcopus. ſ. ea. q. conuenientibus. arg. contra. ſ. de pœ. diſt. 1. quem pœnitet. nam ibi dicitur, q̃ viua voce debet confiteri. Sed illud verum eſt: ſed nihilo minus poſtea per ſcripturam debet confiteri.

b ¶ *Vt fateantur.*] ſ. 23. q. vlt. peſſimam.

c ¶ *Conſenſu.*] aliud eſt ergo iurare ſtare mandatis eccleſiæ, aliud

2 Arg. cõtra 7. q. 1. ſcire. & ext. d his q̃vi me. cau. c. 1. §. vlt. vbi d hoc. & d ſen. ex tenore. Arc.

epi [a], & ex hoc ſoluitur contrarietas illorum c. ext. de ap. quæſtioni. & c. pterea. immo idē eſt ext. de ſen. exc. ex tenore. Ioan.

Voties.] Casvs. In hoc c. conti neꝛ quali ter iurare debeant reuertentes ab hæreſi. Dicitur enim, q̃ epiſcopus reuertẽs ab hæreſi ad eccleſiã, iurat propter cautelã futu

1 Anſel. l. 6. c. 161. Poly. l. 7. tit. 6.

rorũ ſummo Pontifici pariter cũ ſuis ſociis, q̃ ab vnitate eccleſię, & cõmunione Romani Pontificis nũquam recedet, & iuramẽto per manũ notarij ſcripto, tã ille, q̃ ſocij pro voluntate ſubſcribat.

d ¶ *Magna cautela.*] ar. q̃ cum abundantiori cautela faciẽdum eſt, in quo timetur regreſſus. ſ. diſt. 28. de his. ſ. 20. q. 2. c. vlt. & q. 3. c. 1. ſ. di. 23. quamquam.

e ¶ *Sub ordine.*] ſimili ter obligatur aliquis ſub pœna bñficij ſui, vt ext. d ele. cũ dilectꝰ. i fi. & ext. d ri. fal. c. fi.

f ¶ *Anathematiz.*] imprecatio eſt, "non eſt quiſquam poteſt ſe ex communicare. Similis eſt imprecatio de confec. diſt. 2. ego Berengarius. & 11. q. 3. ſi is q. Nec poteſt apud ſe aliq̃s obligari. ff. de fideiuſſ. ſi q̃s. p eo. §. 1. g ¶ *Et per te.*] arg. contra inſt. de inutil. ſtip. §. ſi quis alij. quia ibi dicitur, q̃ alteri ſtipulari, vel pacifci nemo poteſt, niſi ſit ſeruꝰ eius, vt ibi, vel procurator pñis. ff. de ver. ob. ſi curatori pñs. Dicergo ideo hoc fieri, qa Papa ſeruus eſt B. Petri. "Vnde dicit de ſe in epiſtolis ſuis, ſeruꝰ ſeruorũ Dei. Vñ vers⁹:

"Excõicare ſeipſum ne mo poteſt.

"Papa dici tur ſeruus ſeruorum.

Serui erant tibi Roma, prius domini domi norum:
Seruorum ſerui nunc tibi ſunt domini. Vel hoc fic fauore religionis: ſed credo iure cauonico me teneri [b], ſi promitto tibi me datorum Titioio. arg. 22. q. 5. iuramẽti maxime ſi interuenerit ſacramentũ. ar. ff. de cõſti. pec. l. 1. & l. eum q. h ¶ *Euangelia.*] ſ. 11. q. 3. Imperatores. arg. con tra ſ. 22. q. 1. §. ſic ẽt. ſ. cau. prox. q. 5. qua de cauſa. ſ. 22. q. 1. clericum. & c. mouet. contra. Dic, vt 22. q. 1. ſi aliqua.

i ¶ *Salutem.*] i. per eum, cuius iudicio ſalus dominorũ meorum conſiſtit. ſic enim iurando per has creaturas reſpectũ habebat ad creatorem, & ideo non peccabat. & ſic intelligitur 22. q. 1. §. ſic etiam. ff. de iureur. qui per ſalutem. Et quod dicit in man. b & c. eſt arg. q̃ epiſcopus cum iurat, tangere debet Euangelia. & ſic eſt contra 11. q.

1. nec honore. Ioan. & eſt expreſſum hodie, "q̃ epiſcopus cum iurãt, non debet tangere librum, vt ext. de iur. cal. c. vlt. B.

Addito. Huic decreta. bene ſtandum eſt, niſi forte hoc in abiuratione hæreſis fit ſpeciale in deteſtationem criminis. Io. de Fant.

k ¶ *Dominorum.*] ſ. 22. q. 1. clericum. & c. mouet. contra.

per ſcripturam [a] exigi oportet, vt fateantur [b] ſe communi conſenſu [c] eccleſiæ catholicæ, & Apoſtolicæ ſtatuta obſeruaturos.

2 ¶ Vt ordinẽt.] *Γραικὸς ἐστὶ χορεβεπισκόπους ἀντὶ πρεσβυτέρων ὅτως ἐν τῷ πλήθει, quod Dionyſius vertit,* vt impoſitionem manus accipientes ſic in clero permaneant. *At Taraſius Patriarcha Conſtantinopolitanus in actione prima ſeptimæ ſynodi poſt recitationem iſtius canonis, iſtam vocem, χορεβίσκους, interpretatur benedictionem, non ordinationem.*

Item Gregorius lib. 10. reg. epiſt. 31.

¶ Iuramentum à ſchiſmate redeuntium. C. IX.

1 QVoties cordis oculus nube erroris obductus, ſuperne illuſtrationis lumine ſit ſerenus, magna cautela [d] nitendum eſt, ne latenter auctor ſchiſmatis irruat, & ab vnitatis radice eos, qui ad eam reuerſi fuerant, telo iterum erroris abſcindat. Et ideo poſtquam ego ille, A ciuitatis illius epiſcopus, comperto diuiſionis laqueo, quo tenebat, diutina mecum cogitatione pertractans, propria, & ſpontanea voluntate ad vnitatem ſedis Apoſtolicæ diuina gratia duce reuerſus ſum, & ne non pura mente, ſed ſimulata reuerſus exiſtimet: ſpondeo ſub ordinis [e] mei caſu, & anathematis [f] obligatione, atque promitto tibi, & per te [g] ſancto Petro Apoſtolorum principi, atque eius vicario beatiſſimo Gregorio, vel ſucceſſoribus ipſius, me numquam quorumlibet ſuaſionibus, vel quocumque alio modo ad ſchiſma, de quo redemptoris noſtri miſeri cordia liberante ereptus ſum, reuerſurum, ſed ſemper me in vnita te ſanctæ Eccleſiæ catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permanſurum. Vnde iurans dico per Deum omnipotentem, & hæc ſancta quattuor Euangelia [h], quæ in manibus meis teneo, & ſalutem† [i] dominorum [k] noſtrorum Rempublicam gubernantium, me in vnitate, ſicut dixi, eccleſiæ catholicæ, & communione Romani Pontificis ſemper, & ſine dubio permanere. Quòd ſi (quod abſit) aliqua excuſatione, vel argumento ab hac me vnitate diuiſero, periurij reatum incurrens, æternæ pœnæ obligatus tus inueniar, & cum auctore ſchiſmatis habeam in futuro ſæculo portionem. Hanc autem profeſſionis, promiſſionisque meæ chartulam notario illi cum conſenſu presbyterorum, & diaconorum, atque clericorum, qui me in hac vnitate obligantes, in ſupra ſcriptis omnibus prona ſimul voluntate ſecuti, atque propriis manibus ſcripturi ſunt, ſcribendam dictaui, & propria manu ſubſcribens tibi tradidi. Acta in loco illo, die illo, & conſulibus [l] ſupraſcriptis. Subſcriptio epiſcopi illius. Ego ille, epiſcopus ciuitatis illius, huic confeſſioni, promiſſionique meę, præſtito de conſeruandis ſupraſcriptis omnibus ſacramento [m] ſubſcripſi [n].

c ¶ Ego ille.] *reposita eſt antiqua nota, ille ex codicibus epiſtolarum B. Gregorij impreſſis, ac manuſcriptis, quæ quidem nota in hoc capite multoties repetitur. Pro ea in vulgatis Gratiani exemplaribus erat N. aliqua vero alia, quæ parum ab originali diſcrepabant, nihil cauſæ viſum eſt, cur mutarentur.*

Ceterum ex canonum rigore contra ſcribit Felix Papa tertius omnibus epiſcopis, epiſt 1. ca. 5.

¶ Qui extra eccleſiam baptizati fuerint, vel rebaptizati, ad eccleſiaſticam militiam non admittantur. C. X.

2 QVi in qualibet ætate [o] alibi, quàm in eccleſia catholica aut baptizati [p], aut rebaptizati [q] ſunt, ad eccleſiaſticam militiam prorſus non † permittantur accedere. Quibus ſatis eſſe debet, quòd in catholicorum numero ſunt recepti. Quoniam de ſuo ordine, & communione videbitur ferre iudicium, quiſquis hoc violauerit inſtitutum, vel, qui non re mouerit eum, quem ex † eius cœtu [r] ad miniſterium clericale obre piſſe cognouerit.

Pro perſona [s] ſicut beatus Gregorius ſcribens Ianuario epiſcopo. lib. 7. indict. 2. epiſt. 1. ait.

¶ Rigor canonum pro perſona aliquando relaxatur. C. XI.

3 TAnta nequitia [t] ad aures meas de tua ſenectute peruenit, vt eam, niſi adhuc humanitus penſaremus, fixa iam maledictione feriremus. *& infra.* ¶ Et quidem pœnæ ſententia in te fuerat iaculanda: ſed quia ſimplicitatem tuam cum ſenectute nouimus, interim tacemus [u].

l ¶ *Conſulibus.*] hoc non habet hodie locum. nam ſufficit apponere nomen Papę, & Imperatoris, vt no. 2. q. vlt. [c] vlt.

m ¶ *Sacramento.*] "hæc ſex presbyterũ faciũt iurare coactũ, vt ſit recta fides, vt obediat [d], vt bona fama. Ne verũ pereat, ne res ſacra, vel data damna. a. 28. diſt. de Syracuſanæ.

n ¶ *Subſcripſi.*] ſc. hoc quod ſtatutum eſt in concilio Nicæno. ſ. e. q. ſi. qui voluerint.

CETERVM. Casvs. Dictum eſt ſ. q̃ cum tales recipiuntur (vt in ca. ſi qui voluerint. & ſequenti) fit ex diſpenſatione: cum aliud ſit de rigore canonum, vt probat per ſequentia ca.

Qui in qualibet.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ ſi quis in quacumque ætate doli capax fuerit baptizatus apud hæreticos, aut rebaptizatus, numq̃ debet ad clericatum admitti: & qui talem receperit, vel iam promotum non reiecerit, in ſe videtur ferre dãnationem. *Ex eius cœtu.* i. ex cœtu hæreticæ prauitatis.

o ¶ *Ætate.*] diſcreta. & ſic ſoluitur contrarium. ſ. ea. q. 4. qui apud. & c. placuit.

p ¶ *Baptizati.*] Hic diſpenſari conſueuit. ſed non in caſu ſequenti: cum ſcilicet rebaptizatur, vt de conſe. diſ. 4. qui bis. & no. 9. q. 1. in ſumma. in prin.

q ¶ *Aut rebaptizati.*] ſ. ea. q. 1. ventum eſt. & ſ. diſ. 50. confirmandum. ſ. e. q. 4. placuit. cõtra. fol. ibi. ſ. de conſec. diſt. 4. qui bis. ſ. di. 51. c. vlt.

r ¶ *Ex eius cœtu.*] vel ſi in adulta eorum ætate conſenſerint, vel ſi dem impugnauerint. Vel de adultis in adulta ætate baptizatis loquitur.

PRO PERSONA. Casvs. Gratia. dicit hic, quòd intuitu per ſonæ rigor canonum temperatur. Et ad hoc inducit ſequens ca. cu ius caſus patet, & quę ſequuntur vſque ad c. quoniam.

s ¶ *Pro perſona.*] Arg. 56. diſt. miramur. Sed verum eſt quod ibi di

citur, quòd propter amorem, &c.

s ¶ *Pro perſona.*] id eſt, propter ſimplicitatem perſonæ.

t *Anta nequitia.*] ſ. diſt. 86. tanta.

¶ *Tacemus.*] Arg. qui tacet, non conſentit [v]. ff. com. diuid. Sabinus. ver. ſicut prohibere, &c. ff. de procur. filiusfamilias. §. inuitum. ſ. de conſec. diſt. 4. cum pro paruulis.

1 Eps iurãs ſi debet tan gere librũ.

cAl. 3. q. 5. c. ſacramẽtũ.

"Iurare cofaciũt iurare coactũ, gũtur ꝓsby teri in ſex caſibus.

d Ext. d ma. & obe. cũ i eccleſiis. & de iureiu. ego. Sed dic, vt no. 23. di. q̃q̃. extr. de ma. & ob. le gebatur. Ar.

2 Anſl. 7. c. 17. Burc. l. 4. c. 293. Iuo p. 1. c. 293.

† *ne vmquam* Ori.

† *ex eis ad miniſt.* Ori.

e Sic ẽt not. 86. diſt. tãta. ſed plenius 65. di. ſi forte. ibi videtur. Arc.

3 ſ. diſt. 86. tanta. Bur. l. 1. c. 197. Iuo p. 2. c. 78. & p. 5. c. 312.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c Pietas mul ta facit.
a Et quique rei sectu hoc nestatis ecclesiæ, vt hic. Arc. 1 3. dist. 36. il literatos.
a ¶ *Pietatis.*]"Dicitur autem pietas quãdoque respectu naturæ[a], vt quia nostra natura hodie fragilis est, vt exercenda est pietas. vt 34. dist. fraternitatis. Item aliàs propter fragilitatem: vel pietatis intuitu dispensatur. 33. q. 2. antiqui. Itẽ adhibetur pietas propter innocentiam. sic puer baptizat⁹ ab hæretico admittitur ad sacros ordines propter pietatem innocẽtię. vt 3. e. q. 4. placuit.
b *Si qui.*] ¶ *Tales.*] pro quib. supponit istud tales, non poterit haberi ex c. nisi ex §. præcedẽtis: sed credendũ est Gratiano, qui vidit originale. & est simile 3. c. tali. & 33. q. 5. ca. 2.
c ¶ *Necessitatis.*]vt 50. dist. de eo.
d ¶ *Metropolitani.*] 3. dist. 65. c. 2. & 3.
†*consecretur*]Orig.
Voniam.] Casvs. Quidam episcopus præter notitiã sui metropolitani fuit ordinatus. Sed ꝓpter graue scandalum, quod propter hoc ab vtraque parte fiebat, Papa tolerat quod factum est, ita q⁹ de cetero simile non fiat.
e ¶ *Ab alterutra.*] i. ab altera. Sed ramen aliter intellexit G. vt patet per præcedentem §. vnde potest dici ab alterutra proprie: qa iam forte metropolitanus aliquid fecerat vnde scandalum esset ortum.
f ¶ *Vel consensum.*] 3. 64. dist. c. vlt. 3. 65. dist. c. 1. 2. & 3.
3 In j. actiõe 7. synodi.
Voties.]Casvs. Dicitur hic, q⁹ propter multitudinem, delictũ sæpe inultum remittitur propter scandalum quod timetur: & Dei iudicio relinquitur. Sed ne de cetero tale quid accidat, præcauendum est.
4 Iuo in pro log. Pan. in prolog. c. 23
g ¶ *A turba.*] extra de cle. excom. latores.
h ¶ *Propter multitudinem.*]Arg. "quòd parcendum est multitudini, vt 44. dist. comes sationes. 50. dist. vt cõstitueretur. 23. q. 4. ipsa pietas. & c. non potest. 9. qu. 1. ordinatores. Sed quot dicẽtur multi? Dic quantum ad hoc q⁹ multi dicuntur, quo ad respectũ. nam aliàs 40. dicũtur multi. ext. de cle. exc. latores, aliàs xxiij. milia dicuntur pauci. 45. disciplina præterea. Arg. contra, ext. de regu. iu. qui scandalizauerit. de pœ. dist. 6. c. 1. in fi. 25. q. 2. ita nos. vbi non parcitur multitudini. Sol. videtur ha
" Multitudini est parcendum.
5 Iuo ibid. Pan. ibid. c. 24.

Pietatis a *intuitu: sicut de illiteratis, & corpore vitiatis Gelasius ait episcopis per Lucaniam epist. 1. c. 18.*
¶ Canonum decreta pietatis intuitu nonnumquam relaxantur. C. XII.
'Si qui, vel temeritate propria, vel b ante suscepti sunt, in his, in quibus constituti sunt, locis eatenus perseuerent, vt nihil vmquam promotionis accipiant, satisfque habeant hoc ipsum sibi pro nimia miseratione concessum.
*Necessitatu*c *intuitu, sicut Hilarius Papa, qui cum de quodam episcopo præter notitiam atque consensum metropolitani*d *ordinato loqueretur, ne in vtroque graue scãdalum fieret, ait in epistola*2 *sua ad Ascanium, & vniuersos episcopos Tarraconẽsis prouinciæ.*
¶ Necessitatis causa quædam in ecclesia tolerantur. C. XIII.
Voniam quidquid ab alter utra e parte est indicatum, omni videmus peruersitate confusum, temporum necessitate perspecta, hac ratione decernimus ad veniam pertinere quod gestum est, vt nullus f deinceps præter notitiã, atque consensum g metropolitani ordinetur †antistes.
2 Ante c. 1, 3 dist. 65. c. 2. & 3.
†*consecretur*]Orig.
A ¶ Nullus.]*Hoc loco verba Hilarij summatim referuntur.*
Item Innocentius episcopis Macedoniæ, epist. 22. cap. 6.
¶ De eodem. C. XIIII.
Voties à populis, aut à turba h peccatur, quia in omnes propter multitudinem h non potest vindicari, inultũ solet transire. Priora ergo dimittenda dico Dei iudicio, & de reliquo i maxima solicitudine præcauendum.
*Item ex epistola Cyrilli missa Maximo diacono Antiocheno.*3
¶ Ex dispensatione quædam tolerantur, quæ canonum rigor condemnat. C. XV.
Dilici à diligendo mihi Paulo Monacho, quia recusat pietas tua vsque hodie cõmunionẽ reuerendissimi episcopi Ioannis amplecti, pro eo, q⁹ quidam in Antiochena ecclesia male adhuc cum Nestorio vel sentiãt, vel iam senserint quidem, sed forsitan resipuerint. Probet igitur tua modestia, vtrũ aliquando hi, qui dicuntur colligi, nude, ac irreuerenter cum Nestorio sentiãt, & inuicem colloquãtur: k licet aliquãdo cauteriatã l habuerint cõscientiam: colligantur autem nunc acta pœnitentia super iis, in quibus subrepti sunt m quamuis confiteri n fortassis reuereantur excessum. *& infra.* ¶ o Vt autem non æstimemur amare contentionem, amplectamur episcopi reuerendissimi Ioannis communionem, indulgentes ei: & causa dispensationis eius negotium non subtilius, vel districtius o, siue vehementius erga se recognoscat agitari. Dispensationis enim gratia, sicut dixi, eget negotium multum p.
3 In j. actiõe 7. synodi.
4 Iuo in prolog. Pan. in prolog. c. 23
5 Iuo ibid. Pan. ibid. c. 24.

¶ *Hæc epistola beati Cyrilli refertur in actione primæ septimæ synodi. Et quoniam in magni ponderis argumento versatur, ac prudentissime scripta est, multa autem in hac versione corrigenda fuissent, placuit græcã ipsam epistolam cum interpretatione noua afferre.*

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Μαξίμῳ διακόνῳ Ἀντιοχείας, ὑπομνηστικὸν.

Ἐμαθον παρὰ τῆς ἀγαπητῆς μου νέας ζοντος Παύλου, ὅτι παρατείνῃ ἡ σὴ θεοσέβεια μέχρι σήμερον τὴν κοινωνίαν τὴν πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἰωάννην, διὰ τό τινας ἐν τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ ἢ φρονοῦντας ἔτι ὡς τὸν Νεστορίου, ἢ σφέρονκότας μὴ, ἀποσχολμοὺς ὄντως εἶναι. δοκιμασάτω τοίνυν τὸν σὸν ἐπιτηδὲς, πότερον ποτὲ οἱ λεγόμενοι συνάγεσθαι γυμνῶς, καὶ ἀναιχυνόντως τὰ τοῦ Νεστορίου φρονεῖν, ἢ λαθοῦσιν ἕτεροις, ἢ κεκτημένοι μὴν μὴ ἐσχήκασί ποτὲ τὴν σωτηρίαν, σωλγοντας ὑνῦ μεταμεληθέντες ἐφ' οἷς συνεφάγησαν, αἰσχυνόμενοι ὅτως ὁμολογεῖν τὸ πταίσμα: σωζειν γάρ τινα τοιοῦτα περὶ τῶς ἀπειπηθέντας γίνεσθαι: κἂν εἴδῃς σωτρέχοντας νῦν τῇ ὀρθῇ πίστει, ἀμνησικάκει περὶ τῶν παρελθόντων: βούλομεθα μᾶλλον ἀριθμοῦς αὐτὸς ὁρᾶν, ἢ ἀναιχύντω γνώμῃ σωπλοροῦντας τὰς Νεστορίς κακίας. ἵνα δὲ μὴ λοκῶμεν τιμᾶν τὸ φιλόνικον, ἀπασώμεθα τὴν ὄφις τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Ἰωάννην κοινωνίαν, συγχωρούντες αὐτῷ, καὶ οἰκονομίας ἕνεκα μὴ ἀκριβολογέμθοι σφόδρα, περὶ τῆς μεταγνώσκοντας: οἰκονομίας γὰρ, ὡς ἔφην, δεῖται τὸ πρᾶγμα πολλῆς.

Sancti Patris nostri Cyrilli archiepiscopi Alexandrini ad Maximum diaconum Antiochenũ admonitio.

Cognoui ex dilecto Monacho Paulo pietatem tuam vsque adhũc diem recusare communionem religiosissimi epi Ioãnis: eo quòd aliqui sunt in ecclesia Antiochena, qui vel adhuc cum Nestorio sentiunt, vel senserũt quidem, nunc autẽ ab eo fortasse abstinent. Perpendat igitur æquitas tua, vtrũ tandẽ, qui dñr conuenire, palam, atque impudenter Nestoriana & sentiant, & cum aliis ẽt loquantur: an aliqñ quidẽ cauteriatam habuerint cõscientiam, nunc aũt ideo cõueniant, quòd ipsos pœnituerit erratorum, quib. simul abrepti fuerant, pudeat autẽ fortasse lapsum suum fateri. Solet enim fere tale quiddam iis, qui decepti sunt, vluuenire. Quod si illos nũc ad rectam fidẽ conuersos videas, malorum præteritorũ memoriam depone. Malumus em eos videre negantes, q⁹ defendentes Nestorij vitia. Ceterũ, ne videamur contentionis cupidi, religiosissimi Ioannis cõmunionem amplectamur, indulgẽtes ei, atque vt cõueniens in his reb. moderatio teneatur, nõ nimiũ diligenter in eos, qui resipiscunt, inquirentes. Res enim, vt dixi, magnæ eget moderationis.

a ¶ *Arch*

aArchimandrita. erat enim princeps antioc.
a ¶ *Archimandritam.*] Archos princeps: mandros ouis: vnde archimandrita princeps ouium[a].
Dispensationes.]Casvs. Dicitur hic, q⁹ oportet quosdam excommunicari & eiici extra ecclesiam, ne multitudo pereat: sicut in naufragio quædam merces abiiciuntur, vt cetera salua permaneant. patet seq. §.
b Ad hoc 18 dist. de his. in fi.
c ¶ *A debito.*] i. à iure communi, quod omnibus æqualiter debetur. & ita dispensatio non est ius, vt 31. qu. 1. hac ratione. quandoque tamen dispensatio debetur[b], vt 50. distin. vt cõstitueretur.
c ¶ *Exonerant.*]3. 22. q. 4. non solum. 3. 13. q. vlti. animæ. ff. si qs cau. l. 4. ff. ad leg. Rho. qui leuandæ.
d ¶ *Despicimus.*]i. committimus: quia easdẽ res non habẽt pro derelicto. " Vnde male faciunt Reges Hispaniæ, qui naues fractas occupant. nam dicit lex, q⁹ si ẽcus non debet dirẽscere calamitatibus miserorum. C. de naufr. l. 1. lib. 11. cõmittit etiam furtum, si quis inde quid accipit, cum distinctione tamẽ. ff. de fur. falsus. §. vlt.
"Regũ Hispaniæ reprehensio.
1 Ead. act. 1. septimę synodi ex verbis Anastas.
2 Iuo in pro log. Pan. in prolog. c. 25.
e ¶ *Dispendia.*]Esse solent magno dãna minora bono.
Illi.]Casvs. Si raptor ducat raptam in quem rapta numquam consensit, filius de tali cõtubernio natus non potest promoueri, nisi propter necessitatem vel vtilitatem, vel propter personæ prærogatiuam. Vel intelligas. loqui secundũ eos qui dicunt inter raptorem & raptam non esse matrimoniũ. sed verior est opinio, quin ter eos sit verum matrimonium.
"Matrimonium tenet inter raptã & raptorẽ.
f ¶ *Tali coniugio.*]"sed nõne inter raptam & raptorem tenet matrimonium, vt 36. qu. 2. tria? Quare ergo filij cum legitimi sint, repellũtur à promotione? Resp. hoc non tenet. Vel dic, q⁹ hic loquitur de monialibus raptis, cum quib. matrimonium nõ tenet. &dic, coniugio, i. conIunctione vel coniugio de facto: aliàs legitimi essent, nisi forte quo ad episcopatũ. extr. de ele. innotuit. Sed certe illa decreta lis loquitur tantum in concubina.
HVIC PETRVS. Hoc adaptatur ad ꝓximè dictum: quasi dicerẽt, non est mirum, si spurius promoueretur, cum Deus non sit personarũ acceptor.
g ¶ *Huic.*]scilicet vt necessitate vel vtilitate promoueantur tales.
h ¶ *Petrus ait, &c.*]quia apud Deum nõ est personarum acceptio.
i ¶ *Pro cuentu.*]Et hoc ad necessitatem, vel vtilitatem, refertur.
Exigunt.] Casvs. Quidam de laicis non seruatis interstitiis pro moti sunt in episcopos minus prẽcipitanter: quia debebant de iure deponi: sed ex misericordia Leo dicit eos tolerãdos, in quibus aliud reprehensibile non inuenitur, nisi ꝙ nimis festinanter promoti fuerint, ita ꝙ ex hac remissione nõ sumant licentiã delinquendi. & prohibet ne de cetero fiat; ne cogatur iuste punire, quod nunc ex misericordia inultum dimittitur.
k ¶ *Causæ.*] Cum ergo hic sit rigor, & ibi misericordia: "potius debet iudex sequi misericordiam, quàm rigorem[c], vt extr. de fortil. c. 2. & C. de iud. placuit. ri antepo- "& sic iã vt ꝙ dispen nenda. fatio sit debita, quia c Ad hoc 9. præceptũ misericordi- di. sana. vbi dię omnib. est cõmune, vt 86. dist. nõ satis. "Dispensa- & sentẽtia, quę miseratio est qñq; ricordiã vetat, fugien debita. da est, vt 50. dist. põde Act. 10. ret. in fi. quod concedo quod qñque sit debita: & iudex peccaret si non dispẽsaret: non tñ est prodirũ ius per qd petatur dispẽsatio: sicut ad eleemosynam tenemur pauperi[d]: pauper tamen eam nullo iure petit. tamẽ ad petendã dispensationẽ ꝑt implorari officiũ iudicis. & si nollet episcopus dispensare, petet hoc à superiore. & est si. extra de iur. pat. nullus.
d Vt 47. dist. ficut. 86. di. pasce. 16. q. 1 qm. Arc.
l ¶ *Quòd ex laicis.*] 3. 77. di. monachis. 3. 59. dist. si officia. contra, 3. dist. 61. quid proderit. contra, 3. dist. 61. c. 1. & 2. contra. Sol. ibi ius cõe, hic dispensatio.
m ¶ *Quia remissio.*] 3. 23. q. 4. est iniusta. in fi. contra, 3. dist. 93. peruenit. & 35. q. 9. loci. 3. 21. q. 2. placuit. Sol. ibi factũ respicit, hic ius. & expõe quod sequitur.
n ¶ *Non dar.*]i. non debet dare. nam leges, quæ periuria puniũt, &c. C. de ind. vid. l. 2. argu. C. vnde vi, meminerint. 3. de consc. dist. 4. quæris. arg. de pœ. dist. 3. §. sed verba. & c. fanè. Sed aliud est impunitas occasione amplius peccãdi cõfidentiam sumere: qđ ibi dicitur. aliud pro vno concesso reliqua similia vsq̃uequaque concedere: ꝙ hic negatur. Vel dic non dat, id est, non dare debet.
ADDITIO. Sub. & non debet quis inde sume re audaciam & confidentiam delinquẽdi. Dic ergo, remissio, i. impunitas, i. dispensatio, qua impune peccata dimittuntur. non dat licentiam, i. laxamentum delinquendi in similibus. secũdum Io. de Fant.
Maximum.] Casvs. Maximus Donatista fuit: sed postea conuersus ad fidẽ ex laico est in epm promotus. Leo Papa eum tolerat: mandat tñ sibi, vt in libello ad Papã misso se esse catholicũ manifestet. Sequẽs c. patet, in quo tolerat Donatũ cum sua plebe conuersum. mandat tñ ei, vt mittat libellũ in quo confiteatur fidẽ, & abneget hęresim illã. & mãdat Leo, vt hoc de cetero nõ fiat.
o ¶ *Ex laico.*] Iste fuerat factus episcopus non seruatis interstitiis temporum in minoribus ordinibus[e]: & ideo dicit tex. ex laico arg. superficiale pro illiteratis. 3. 61. dist. ca. 1. 2. & 3. & ca. quid proderit. contra. Ioan.
" Misericordia est rigo
e De qb⁹ hĩ 77. dist. in fin gulis. & ca. seq. Arc.

¶ *In eandem sententiam scribit Ioannes Antiocheno patriarchæ in epistola, quæ habetur tomo 5. act. concilij Ephesini nuper Inglostadij impressis hu verbis.* Optamus autem, vt omnes, res suas agant, neque turbas ecclesiis per Christi gratiam, doctorumque vbilibet agentium prudentiam vtcumque iam sedatas denuo excitent, neque vel sibiipsis, vel aliis negotia facessant. Ceterum si sunt, qui à Nestorio aliquando steterunt, nunc vero ex animo respicentes à nugis illis discedere, mutataque voluntate rectã, inculpatam que fidem complecti cupiunt, eos placide suscipere oportet, nec cuiquã illorum, præteritorum gratia conuicium facere: ne qua ratione ansa quibusdam præbeatur, vt cunctatius ad meliora festinent.

*Idem ad Gennadium presbyterum, & archimandritam.*a

¶ De eodem. C. XVI.
Dispensationes rerum nonnumquam cogunt parum quidem à debito b quosdam foras exire, vt maius aliqd lucri faciant. Sicut enim ij, qui mare nauigant, tempestate vrgente, nauique periclitante anxiati quædam exonerãt c, vt cetera salua permaneant, ita & nos cum non habemus saluãdorum omnium negotiorum A penitus certitudinẽ, despicimus d ex iis quædam, ne cunctorum patiamur dispendia. e B
A ¶ Negotiorum.] *Græce est,* οὕτω καὶ ἡμῖς ὑμῶν τῶν πράγματων. ὅταν μὴ ἐξῇ τὸ λίαν ἀκριβὲς παρασῶσαι τινά. *id est,* Sic & nos in negotiis vbi non licet exquisitissimam illam rationem seruare, despicimus quędam.
B ¶ Dispendia.] *Omisit hic Grattanus ex hac epistola ea referre, quæ ad propositam quæstionem maxime faciunt. Sunt autem hæc, quæ Iuo etiam recitat:* Et hæc scribo cognoscẽs, q⁹ pietas sua tristetur in sanctissimũ, & Dei cultorem fratrem, & cõministrum nostrum Proclum episcopum, eo ꝙ admiserit in cõmunionem Aeliẽsium Hegumenum, quem quidem ecclesiæ leges, Palestinæ præpositum non nouerunt. *& infra.*
¶ Igitur ne refugiat pietas tua sanctissimi, & Deo amicissimi Procli episcopi communionem. Vna enim fuit cura mihi, & sanctẽ tati eius, & dispensationis modus nulli sapientium displicuit. *Vocem autem* hegumenon, *id est, præpositum, videtur suppleſſe Anastasius, vt exprimeret locutionem græcam,* τὸν τῶν ἀλλοτρίων, *aut fortasse illam in suo codice habuit.*

Vtilitatis intuitu: sicut in Meldensi concilio, c. 64. perhibetur de filiis virginum viraptarum, & sic ad coniugium raptorum applicatarum.

¶ Vtilitatis intuitu quædam in ecclesia tolerantur. C. XVII.
TAli coniugio f generati, ecclesiasticis ordinibus non applicentur: nisi forte eos aut maxima ecclesiæ vtilitas, vel necessitas postulet, vel euidens meritorum prærogatiua commendet.
f ¶ *Tali coniugio.*]"sed nõne inter raptam & raptorem tenet matrimonium, vt 36. qu. 2. tria? Quare ergo filij cum legitimi sint, repellũtur à promotione? Resp. hoc non tenet. Vel dic, q⁹ hic loquitur de monialibus raptis, cum quib. matrimonium nõ tenet. &dic, coniugio, i. conIunctione vel coniugio de facto: aliàs legitimi essent, nisi forte quo ad episcopatũ. extr. de ele. innotuit. Sed certe illa decreta lis loquitur tantum in concubina.
Huic g *Petrus*h *concordans ait* [*In veritate comperi, quia non est acceptor personarum Deus, &c.*] ¶ *Pro cuentu*i *etiam rei quędam in ecclesia toleratur: sicut Leo in decretis suis de laicis subito contra decreta canonum ordinatis episcopis ait, epist. 85. al. 87. c. 1. episcopis Africæ.*
¶ Laicis, qui contra decreta canonum ad episcopatum promouentur, ex misericordia susceptum officium relinquitur. C. XVIII.
EXigunt k causæ k vt nõ solum in tales præsules, sed etiam in ordinatores eorum vltio competens proferatur. Sed circumstant nos, hinc mansuetudo clementię, hinc censura iustitię, vt credamus quædam delicta vtcumque toleranda, quædam vero penitus amputanda. Illos ergo, quorum prouectio hoc tantum reprehensionis incurrit, q⁹ ex laicis l ad officium episcopale delecti sunt, locum suum tenere permittimus, non prejudicantes Apostolicæ sedis statutis, nec beatorũ Patrum regulas soluentes: quia remissio m peccati non dat[n] licentiam delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi: ne[n], quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta post hæc vltione plectamus.
g ¶ *Huic.*]scilicet vt necessitate vel vtilitate promoueantur tales.
h ¶ *Petrus ait, &c.*]quia apud Deum nõ est personarum acceptio.
i ¶ *Pro cuentu.*]Et hoc ad necessitatem, vel vtilitatem, refertur.
A ¶ Exigunt causæ.] *In ipsa epistola Leonis hæc antecedunt,* Cum ergo inter vos tãtum valuerint aut studia popularium, aut ambitus superborum, vt non solum laicos, sed etiam secundarum (*sic enim recte legitur in epistolis cum aliis beati Leonis operibus Colonæ impressis, no* secularium, *vt in tomis conciliorum*) vxorum viros, aut viduarum maritos ad officiũ cognoscamus pastorale prouectos, nonne aptissimæ exigunt causæ, vt ecclesiæ, in quibus ista commissa sunt, iudicio seueriore purgentur, & non solum in tales præsules, &c. *Est vero caput hoc multis locis in summam redactum, omissa narratione delictorum illorum, quibus minime sanctissimus ille Pontifex ignoscit.*
B ¶ Ne, quod ad tempus.] *Hæc quæ repetuntur 3. c. donatum, sumpta sunt ex secundo capite eiusdem epistolæ.*

Idem in eadem epist. cap. 3.

¶ Donatistæ, & Nouatiani, quamuis reprehensibiliter ordinati, tamen ex necessitate tolerantur. C. XIX.
MAximum quoq; ex laico o, licet reprehensibiliter, ordinatum, tamen si Donatista iã non est, & à spiritu schismaticę prauitatholicũ manifestet. Sequẽs c. patet, in quo tolerat Donatũ cum sua plebe conuersum. mandat tñ ei, vt mittat libellũ in quo confiteatur fidẽ, & abneget hęresim illã. & mãdat Leo, vt hoc de cetero nõ fiat.
o ¶ *Ex laico.*] Iste fuerat factus episcopus non seruatis interstitiis temporum in minoribus ordinibus[e]: & ideo dicit tex. ex laico arg. superficiale pro illiteratis. 3. 61. dist. ca. 1. 2. & 3. & ca. quid proderit. contra. Ioan.
" Misericordia est rigo
e De qb⁹ hĩ 77. dist. in fin gulis. & ca. seq. Arc.

a ¶ *Ab*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Ab'episcopali.*]ʃ.16.q.vlt.inuentum.
b ¶*Quoquo.*] i. non legitimo, sicut illud : Quos genui quocunque toro.
c ¶*Dignitate.*]Quid si patronus labsus in hæresim:an reuersus recuperet iuspatr.quod habebat?Arg.quòd sic, extr. de elect.quia diligentia.ff.de in ius vo. l.sed si.ff. de bo.lib. l. 3. §.si deportatus. Io. tamen si lata fuisset sententia cõtra eum de amissione inrispatronatus, amplius nõ recuperat.extr.de diuor. de illa. ext.d cõuer.coniug.c.vlt.Ber.
d ¶*Libello.*]ʃ.7.q.1.§. ecce. & c.qualiter. §. ea.o.si qui voluerint.

†al.edito

†al.Semina censem.

D*Onatam autem.*]
e ¶*Causarum.*]Colli ge ex hoc intelligentiã eius quod dici soleret in litteris, "salua Apostolica auctoritate.

"salua Apostolica auctoritate.

1 Ibid.c.2.

f ¶*Antiquis.*] id est,secundum antiquas regulas,& ita nisi expri meretur hoc, videretur constitutio perpetua. arg. C. de pœ.ferr uus [a]. Sed tamẽ quid iuris sit superhoc,no. 61. dist. §.ex his omnibus.

a Vt sit glo. planior.sub. sic dẽt.n.lex esse ppetua &cõis.4.di. erit. nisi ex aliquaillarũ cãrũ.29.dis. sciẽdũ.facta fuerit. quo casu cessan te causa,&c Io.de Fan.

S*Aluberrimũ.*] Casvs. Dicitur in hoc c.quòd si quis clericus ab hæresi ad ecclesiã reuertatur, pro fiteatur in scriptis hæresim suam cum auctore eius esse damnatam, ne amplius corrumpatur,cũ sæpe professioni non possit de cetero obuiare.&pro magno beneficio habeat,si adempta omni spe promotionis, in quo inueniatur ordine permaneat:dũ tamen iteratatinctione nõ fuerit maculatus.

†al.Iuliano

2 Iré epi.83. adSeptimũ Ansl.12.ca. 39. Iuo p.6. c.97. 1.qu.1. omnis cuiuslibet.

g *Sensibus.*]i.opinionibus hæreticorum.
h ¶*Professio.*]C.de nõ nu.pec.generaliter.ʃ. 2.q.1.legum. ʃ.27.q.1. omnes fœminæ. extr. de app.personas.
i ¶*Maculati.*]Idem est si fuerunt rebaptizati. arg. de consec.dist. 4.q.ius.& c.eos quos. Vel si ad subuersionẽ fidei adhæserunt hæreticis. [b] §.e.q.conuenientibus.

bIn istis casib9 Papa sibi referuat dispẽsationẽ: & i casu quẽ habes ext.de apostа.c.vlt.vbi d hoc.Arc.

S*I quis.*] Casvs.Si quis pro aliqua hæresi excommunicatus fuerit, non debet ad communionem admitti,nisi prius cum debita satisfactione fuerit in concilio reconciliatus.

k ¶*Concilio.*] Hodie sufficit solus episcopus. extr. de hæret. ad abolendam.§.quia vero.
k ¶*Concilio.*]§ 50.dist. de eo.
l ¶*Libello.*]§.ea.q.si qui voluerint.
m ¶*Purgationem.*] idem etiam si de simonia suspectus sit. extra de purg.can.quoties.
n ¶*Opinione.*]§.dist.30.c.vlt.

ECCE QVIBVS. Hæc est quinta pars q. in qua quæritur qualiter debeat dispensari:quod probat per c.sequens.Io. de Fant.
o ¶*Distinguit.*]& protinus agit de illis quæ dispensari solent.

E*Tsi illa.*]Casvs.Hug.sic ponit hunc casum, Quamuis dispensabilia ex causa quandoque relaxantur: indispensabilia tamen nulla causa sunt relaxanda. & si illa numquam relaxari debent, nisi ex magna causa:quanto magis ista ex nulla causa sunt relaxanda? ¶Beneuẽta.sic ponit casum. Quamuis toleremus quæ per exempla non nocent:in illis tamen dispensare non debemus, quæ scãdalum vel deformitatem inducunt.nam si in præmissis tantum pro necessitate vel vtilitate dispensamus: quare his causis absentib.iura communia mutilamus,quæ nisi pro necessitate mutilari non debent?
p ¶*Et si illa.*]vt dispensabilia.
q ¶ *Simenda sunt.*] id est dispensanda [c]:& ita ceterorum impropriе sumitur. argum. ff.de min.patri.26.distinct. deinde.

c In capitul. Mart.Brac.

r ¶*Quæ si ceterorum.*] id est, quæ dispensari possunt.

c Logtur.n. in princi.de his q dispẽs. ſari pñt. Io.

s ¶ *Illa.*] Hoc de illis quæ dispensari non possunt.

t ¶*Decoloratione.*]puta si esset latro, vel eбriosus [d], vt ext.de regu.iur.estote.

d Sub. q̃ qbñ est in beningnorem parte inter prætãdi, cũ sint manifesta.Hug.

v ¶*Et si ea ipsa.*] & sic forma constructionẽ. si illa nullatenus sunt mutilanda, quę nullo detrimento,&c. quãto magis nec illa sunt mutilanda. & est sensus:si in dispensabilibus non debet iudex dispensare nisi ex magna causa:quanto magis in iis quæ sunt indispensabilia , nullo modo debet iudex dispensare.14.dist.c.2.

x ¶ *Vel rerum temporumque.*] vel personarum.nam pro qualitate personarum & actio formatur, & condemnatio moderatur. ff. de neg. gest. Pomponius in negotiis.

"Habes ergo hic cau sas propter quas est dispensandum , scilicet causa vtilitatis & necessitatis. Sed nunquid ex causa probabili,videtur arg.quòd fic,57.distin.c.1. quod concedit Alanus.Ego contra [e].Nec obst.57. dist.c.1.quia si post fides ei[f] appareat probabilis, aboletur irregularitas ibi præsumpta, & promouetur de iure communi.

"Dispensationes quas extorquet necessitas,cessante necessitate mutilandæ sunt:quæ vero regulariter fiunt, non,vt ʃ.9.q.1.ab excommunicationis. §. dist.50.placuit. ʃ.7.q. 1.mutationes.

e *Illud fortè dictũ L. & hoc ẽt refert Io.Gra.*

a ¶*Præcepta.*] quædã, non omnia.

BREVITER.Hæc est 6.pars q. in qua quæritur si ordinati ab hæreticis sint iterum reordinandi.& dic quòd non,si fuerint ordinati in forma ecclesiæ. & hoc probat per tres auctoritates. Io. de Fan.

§ *quidam.*

Casvs.Hic mouet Gratia.incidentem quæstionem,vtrum si ordinati ab hæreticis debeant iterum ordinari.& primo probat quòd nõ, auctoritate Gre.& Aug.& postea soluit,& male:dicens vt circa baptizatos & in ordine sacerdotali,vel episcopali inuentos,sacramẽtum non reiteretur. Ea vero quæ cum quadam distributione vasorum vel indumentorum præstantur interueniente episcopali benedictione,vt ordo leuitarũ,& ʃ. eum ordines positi reiterari possint cum ab hæreticis conferuntur:nec dicitur aliquid iterari,cum nihil ab eis sit receptum.ad quod inducit sequens cap.

Item ex concilio Martini Papæ,c.3 6.[3]

¶Ab hæresi redeuntes,hæresim,& eius auctores publice detestentur. C. XXII.

SI quis episcopus, siue alicuius episcopi presbyter, aut diaconus in alicuius hæresis opinionẽ offenderit,& ob hanc causam fuerit excommunicatus,nullus episcopus eum in communionem recipiat,nisi prius in communi concilio [k], porrecto fidei suæ libello [l], satisfaciat omnibus,& ita liberã suam teneat purgationẽ [m]. Hoc idem & de fidelibus laicis sit decretum,si in aliqua hæresis opinione [n] fuerint nominati.

5 *Ecce quibus de causis quædam in ecclesia tolerantur,quæ eisdem cessantibus pia fuerit tate vindicantur. Quando autem toleranda sint,quando resecanda, Gelasius Papa distinguẽs dicens episcopis per Lucaniam,epistola prima,cap.* 11.

¶Quando in ecclesia,aliqua sint tolerանda. C. XXIII.

ETsi illa [p] nonnunquam sinẽda [q] sunt,quæ, si ceterorũ [r] cõstet integritas,nocere sola non valeant:illa [s] tamẽ sunt magnopere præcauenda , quæ recipi, nisi manifesta decoloratione [t] nõ possunt. Ac,si ea ipsa [u],quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur,vel rerum temporumque [x] cogit intuitus, vel accelerate [y] prouisionis respectus excusat , quanto magis illa nullatenus mutilanda [z] sunt,quæ nec vlla necessitas, nec ecclesiastica prorsus extorquet vtilitas?

Aliquando enim pro necessitate, vel vtilitate ecclesiæ mutilantur,& laxantur præceptа canonica.

6 *Breuiter ostendimus , qui reuertentes ab hæresi,in suis ordinibus [b] valeant recipi,vel qui non. Nunc autem quæritur de ijs, qui ab hæreticis ordinati sunt,si ad vnitatem catholicæ matris ecclesiæ redierint , virum in eodem ordine [c] iterum valeant ordinari [d]. Semel enim consecratus (vt ait beatus Gregorius) [d] iterum consecrari non debet. ¶Item sacramenta,quæ ab hæreticis in forma ecclesiæ ministrãtur (sicut Augustin [e] testatur)*

a ¶*Reit*

a ¶*Reiterari.*]vt ʃ.ea.quæst.1.ventum.

D*Aibertum.*] Casvs.Nezelon ordinatus fuit ab hæreticis in episcopum præter formam ecclesiæ,& sic ordinem episcopalem nõ recepit:qui postea Daibertum præter formam ecclesiæ vel cum forma(non refert)in diaconum ordinauit.Sed quia illum ordinem conferre nõ potuit, Daibertus nihil accepit ab eo. vnde Vrbanus cum dispensaret cum eo, fecit illum ordinari auctoritate Damasi Papæ & Innocentij.

†al.ordinationis

b ¶*Daibertum.*] per hoc c.probat Io.opinionem suam:scilicet q̃ recepit vltimam manus impositionẽ, extra ecclesiam,nihil recipit.Nos qui dicimus contrarium,hoc intelligimus cum nõ ordinabat in forma ecclesiæ.

c ¶*Et beati.*]Et ita cũ faciat hic mẽtionem de illo cap. supra 1.q. 1. ventum est. intelligendum est, illud, sicut & istud de non ordinatis in forma ecclesiæ.

d ¶ *Quia nihil.*] §.ea. q.1.gratia.ʃ.de consecra.dist.4. quomodo. arg.§.ea. quæst.1. qui perfectionem.

1 Pã.l.3.c.81

"q nihil hs nihil dat.

e ¶*Dare.*]Argu. "qui nihil habet, nihil dare potest. Arg.contra ext.de elect.suffragatis [a]. Item arg.quòd pro non dato habetur quod datur ab eo, qui de iure dare non potest,vt ext.de iure pat.quod autẽ.in fin. ibi videas.

a Et extr.de elect.fuſſragatis ex causis

f ¶ *Reiterari.*] quo ad speciem factiinon rei essentiam. "Nam fæpe quod male fit, vel minus plene,ex interuallo eſt agendum : sicut in satisdatione.ff. qui sat.cog. de die.§. si seruus. & in iuramento. ff. de inreitur. qui per salutem. & in libelli confectione.2. q.vlt.c.vlt.argu.ff.qui sat.cog. si ab arbitro. §. quod & si. Nam in his omnibus non est aliquid iterãdum:sed quod omissum est, re staurandum. extra de sacra.non ite.ca.vno.

2 §.1.quæ.1. ventum.

"Qd minus plene fit.eſt iterandum. 3. c.seq.per totum eſt agendum : sicut in satisdatione.ff. qui sat.cog. de die.§. si seruus. & in iuramento. ff. de inreitur. qui per salutem. & in libelli confectione.2. q.vlt.c.vlt.argu.ff.qui sat.cog. si ab arbitro. §. quod & si. Nam in his omnibus non est aliquid iterãdum:sed quod omissum est, re staurandum. extra de sacra.non ite.ca.vno.

ſicitam.

b Idẽ ſentit Io. Male dicit [b] Ioannes hic : cum quoad quod sequi rei essentiam sit iterũ ordinatio facienda: quia prima ordinatio non erat in forma ecclesiæ.Ber.

3.9.q.1.per illicitam.

g ¶*Ex integro.*]§.ea.q. 1.si quis cõfugerit.ʃ. de consec.dist.4. si nulla.extra de censi.scientes.

h ¶*Diaconum.*]Iste Daibertus extra formam ecclesiæ fuerat ordinatus à Nezelone.

P*Er illicitam.*]Casvs. Quidam fuerunt ab hæreticis præter formam ecclesiæ ordinati:vnde mandat Papa,vt iterum tales ordinentur,cum nihil acceperint ab hæreticis.

i ¶*Per illicitam.*]id est,non iustam.
k ¶*Vulneratum caput.*]i.mentem macula culpæ infectam.
l ¶ *Medicinam adhiberi.*] id est, reiterari, vt ita & illud intelligatur de ordinatis in forma ecclesiæ.
m ¶*Reiterari.*]Not.hanc expositionem,&c.& hęc expositio est sub intelligenda §.ea.q.1. ventum.vbi eadem sunt verba.
n ¶*Legitime.*]Arg.ex hoc loco q. si potestas translata est in aliquem vt eligat episcopum,& ipse minus bonum eligit,iterum possit eligere. ar.7.qu.1.factus. 8.dist.quæ contra.nam reproba pecunia non liberat debitorem.ff.de pig.act.eleganter.§.qui reprobos.& est ar. ad hoc ext.de ele.in causis.in fi. [c] Arg.contra ext.de off.del.in litteris.nam functus est officio suo.Nã etiam ipsi canonici male eligendo priuantur potestate eligendi.ext.de ele.cum in cunctis.& no. [d] 61.dist.studui.Quid iuris sit, no.in quæstionibus.Bar.

c Item ar.ad hoc qd not. §.px.c. i gl. quo ad speciẽ.itẽ ar.ad hoc ff.d op. leg.1.a. pter ea cũ ñ teneat electio perinde est ac si nõ ele gisset.Arc.

d Adde qd no.Bar.&gl. in l.cũ qda. 2.ff.de le.2.

o ¶ *Quomodo.*] §.19. dis.secundum. contra. Sed illud cum auctoritate sua generaliter est prohibitum:illud in ecclesia catholica confirmatum. nã pro nõ dato habetur, &c. ext.de iur. patr. quod autẽ. & ff.si quis cau. l.quoties.Arg.contra extr.de iure pat.consultationibus.

S*Ancimus.*]Hęc est 7. pars quæst. in qua ponitur pœna simoniacorum,quæ est infamia,& depositio, & damnatio pecuniaria.Io.de Fant.

5 Tit.27.l.6.

Casvs. Hanc legem inducit Gratianus ad probandum, q̃ honores ecclesiastici per pecuniam dari nõ debent:quia pro honoribus fæcularib.adipiscendis dari pecunia prohibetur. Dicitur ergo in hac l.quòd ad prouincias regendas eligi non debent, nisi homines probatæ vitæ: & q̃ pretio vel ambitione nõ adipiscantur honores. qui cum electi fuerint,iurabũt se nihil dediſſe, & q̃ non dabũt per se vel per mediam personã pro administratione sibi cõcessa vel cõmissa:& quòd durãte administratiõe,vel post, occasiõe sui officij nihil præter salariũ accipient. Et licet nullus immemor suæ salutis esse credatur:tñ si qs contra prędictũ sacramentum tam dator q̃ acceptor de hoc conuictus fuerit , pœna quadrupli puniatur.

†al.fuæ.

p ¶*Sancimus.*] Iex est canonizata.

q ¶*Non ambitione.*] §. ea.q. 1.nullus itaque.

r ¶*Tuæ.*]loquitur præfecto.

s ¶*Iurati.*]§.23.distin. quamquam. ʃ.8.qu.3. Artaldus.& ca.talia.

t ¶*Sortiendis.*] "Dignitates enim non debent venales esse [e]:sicut nec matrimonia. ff.de don.inter vir. & vxor.l.2.

"Dignitates & matrimonia non debent esse venalia.

e Concord. tex.in l.1.ff. ad le.Iul. & ibi gl.

v ¶*Postmodum.*]§.1.q. 1.eos qui.§.dist.46. sicut non suo.

"Testis pñs mitur nolle peierare.

x ¶ *Per se.*] extr.de pecu.cler.inquirendum. extr.de senten.excom. mulieres.

y ¶*Cuiusque.*] Sed videtur contra.ff.de pol.l.1.§.1.Sed aliud est publice promittere aliquid Reipublicæ : aliud occulte alicui , vt eius suffragio promoueatur.

ADDITIO. Et sic soluitur aliud quod videtur contra.ff.de do.hoc iure,in prin.de hoc no.§.ea.q.6.c.vlt.Io.de Fan.

z ¶*Salariis.*] ʃ.23.q.1. militare.§.dist.86.non satis.Io.de Fant,

a ¶*Arbitremur.*]Arg. "pro teste præsumendum esse,quòd nolit peierare.ext.de test.cum tu fili.& dicit canon,quos scimus nolle peierare,&c. 2.q.5.si mala fama. Sed licet præsumatur, est tamen nota dignũ quòd lex non sat huic præsumptioni:immo subiicit pœnam in peieratione.ʃ.ea.ibi, quadrupli,&c.

a ¶*Publi*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Publicum crimen.*] ff. 6. q. 1. §. vlt.

b ¶ *Conuictus.*] Nam post depositam administrationem debet esse præsens per 50. dies. C. vt om. iud. tam ci. quam mil. l. 1. & conueniunt sub episcopo loci. in auth. vt iud. sine quoq. suff. §. necessitatem. coll. 2. Sed ex contractu non potest iudex cõueniri post depositam administrationem, si contractum aliquem fecit nomine ciuitatis, vt ff. de admi. rer. ad ciui. perti. curatores. §. in eum. & ff. de euic. illud. §. 1. sed pro curator negotiorum bene conuenitur post a depositũ officium, vt ff. de procu. procurator. Bart.

ADDITIO. De hoc no. ext. de immu. eccl. ad uersus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in contractu: quia qui contrahit, solam intuetur personam venditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de contrahen. emp. l. rem alienam. In iudicio autem potius persona domini inspicitur, secundum Io. de Fant.

PAtet.] CASVS. Cũ omnia crimina ad comparationem simoniæ pro nihilo reputentur, patet quòd simoniaci sunt ab omnibus respuendi, & ab extraneis potestatibus opprimendi fi non respuerint.

c ¶ *Ab exteris.*] id est, laicis, qui extra ecclesiam habent hanc potestatem, vt 3. dist. 17. nec licuit. 7. 23. quæst. 5. principes.

d ¶ *Pro nihilo.*] Hoc in detestationem huius sceleris dicitur. 3. dist. 90. neque. & 3. ea. quæst. 1. cito. 7. 32. q. 7. quid in omnib. & ca. non solum. & extr. de euic. illud. §. 1. sed pro curator negotiorum bene conuenitur post a depositũ officium, vt ff. de procu. procurator. Bart.

ADDITIO. De hoc no. ext. de immu. eccl. ad uersus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in contractu: quia qui contrahit, solam intuetur personam venditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de contrahen. emp. l. rem alienam. In iudicio autem potius persona domini inspicitur, secundum Io. de Fant.

PAtet.] CASVS. Cũ omnia crimina ad comparationem simoniæ pro nihilo reputentur, patet quòd simoniaci sunt ab omnibus respuendi, & ab extraneis potestatibus opprimendi fi non respuerint.

c ¶ *Ab exteris.*] id est, laicis, qui extra ecclesiam habent hanc potestatem, vt 3. dist. 17. nec licuit. 7. 23. quæst. 5. principes.

d ¶ *Pro nihilo.*] Hoc in detestationem huius sceleris dicitur. 3. dist. 90. neque. & 3. ea. quæst. 1. cito. 7. 32. q. 7. quid in omnib. & ca. non solum. & extr. de euic. illud. §. 1. sed pro curator negotiorum bene conuenitur post a depositũ officium, vt ff. de procu. procurator. Bart.

ADDITIO. De hoc no. ext. de immu. eccl. ad uersus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in contractu: quia qui contrahit, solam intuetur personam venditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de contrahen. emp. l. rem alienam. In iudicio autem potius persona domini inspicitur, secundum Io. de Fant.

a Post. falsũ est, nisi se noſe suo ob liquerit, vel nisi vt doceat de mãdato qd negatur.

dantem, accusandi cunctis, tamquam publicum crimen a, concedimus facultatem, quadrupli pœna eo, qui conuictus b fuerit, modis omnibus feriendo.

Item Paschalis Papa.

¶ De eodem. C. XXVII.

PAtet simoniacos, veluti primos, & præcipuos hæreticos, ab omnibus fidelibus respuẽdos, & si commoniti non respuerint, ab exteris c potestatibus opprimendos. Omnia enim crimina ad comparationem simoniacæ hæresis quasi pro nihilo d reputãtur e.

¶ *In tribus vetustis exemplaribus post caput, Iancimus: omissa inscriptione Paschalis, & capite isto,* Patet. *sequuntur continenter subiecta Gratiani verba,* His breuiter, &c.

His breuiter præmissis ad ea veniamus, quæ ecclesia, seueritate disciplinæ parata est vlcisci, ostendentes, quibus accusantibus, vel testificantibus quilibet sint conuincendi, quo iudice quilque debeat condemnari vel absolui si causa vitiata fuit, quo remedio possit subleuari, si accusatores defecerint, an reus sit cogendus ad purgationem. Et vt facilius pateat quod dicturi sumus, exemplum ponatur sub oculis, in quo auctoritates hinc inde õuertentes distinguantur, & quid sanctorum Patrum sentiat auctoritas, liquido intimetur.

CAVSA II.

Vidam episcopus de lapsu carnis a laico impetitur. Duo monachi, vnus subdiaconus, & duo leuitæ aduersus ipsum, testimonium ferunt. A metropolitano conuictus, ad Romanam sedem appellat. Quæritur, an ad accusationem admittendi sint.

Vidam.] CASVS. In superiori causa actum est de crimine simoniæ: & prius de eo, quod grauissimum est: sed quia crimina sine ordine iudiciario puniri non debent, ideo congrue hanc causam anecctit, in qua de ordine iudiciario tractat, ostendens quòd nemo condemnandus est nisi conuictus vel confessus, & quòd spoliatus præter iuris ordinem, sit restituendus, & qualiter puniantur, qui in accusatione deficiunt, qualiter obiecta crimina non probata purgentur, & qualiter sententia releuetur per appellationem, & vtrum laici admittantur ad accusationem clericorum, & qualiter sit accusatio facienda. Vt autem competentius agat, proponit thema, de quo octo elicit quæstiones.

Vod autem.] Hæc quæstio diuiditur in quinque partes, in quarum prima probat per 13. auctoritates, quòd nullus sine iudice debet damnari, id est, nisi canonice sit damnatus. Secunda ibi, *Hu en nibus.* Tertia ibi, *Sed sciendum.* Quarta ibi, *Quando vero.* Quinta ibi, *Quando autem.* Ioan. de Fant.

CASVS. Hic ponitur prima quæstio, in qua probatur, quòd præter iuris ordinem non est aliquis condemnandus præterquam in notorio crimine.

f ¶ *Quod autem.*] Tu dicas, quòd in manifestis requiritur ordo iuris vndecima, quæstione tertia, eorum. sed non in notoriis, vt dicam infra eadem, manifesta. & habes extra de iureiurando. ad nostram.

b ¶ *Conuictus.*] Nam post depositam administrationem debet esse præsens per 50. dies. C. vt om. iud. tam ci. quam mil. l. 1. & conueniunt sub episcopo loci. in auth. vt iud. sine quoq. suff. §. necessitatem. coll. 2. Sed ex contractu non potest iudex cõueniri post depositam

CAVSA II.

Vidam episcopus de lapsu carnis a laico impetitur. Duo monachi, vnus subdiaconus, & duo leuitæ aduersus ipsum, testimonium ferunt. A metropolitano conuictus, ad Romanam sedem appellat. Quæritur, an ad accusationem admittendi sint.

e ¶ *Reputantur.*] hoc dicitur in detestationem criminis, & ad terrorem: sicut illud, Omnis peccator, &c. extra de simo. tanta. "Vel est crimen dici ceteris grauius.

b Sub. spãli ideo hoc dicitur quia nulla certa pœnitentia pro hoc crimine indicitur, nisi quòd vsque ad mortem aspere pœniteat. 3. ea. q. 1. si quis neque. Ioan.

HIS BREVITER, CASVS. Transitu vtitur, scilicet colore rhetorico, quo dicta dicendis continuat, & dicenda dictis, summatim dicenda perstringens.

Vidam.] CASVS. In superiori causa actum est de crimine simoniæ: & prius de eo, quod grauissimum est: sed quia crimina sine ordine iudiciario puniri non debent, ideo congrue hanc causam anecctit, in qua de ordine iudiciario tractat, ostendens quòd nemo condemnandus est nisi conuictus vel confessus, & quòd spoliatus præter iuris ordinem, sit restituendus, & qualiter puniantur, qui in accusatione deficiunt, qualiter obiecta crimina non probata purgentur, & qualiter sententia releuetur per appellationem, & vtrum laici admittantur ad accusationem clericorum, & qualiter sit accusatio facienda. Vt autem competentius agat, proponit thema, de quo octo elicit quæstiones.

Vod autem.] Hæc quæstio diuiditur in quinque partes, in quarum prima probat per 13. auctoritates, quòd nullus sine iudice debet damnari, id est, nisi canonice sit damnatus. Secunda ibi, *Hu en nibus.* Tertia ibi, *Sed sciendum.* Quarta ibi, *Quando vero.* Quinta ibi, *Quando autem.* Ioan. de Fant.

CASVS. Hic ponitur prima quæstio, in qua probatur, quòd præter iuris ordinem non est aliquis condemnandus præterquam in notorio crimine.

f ¶ *Quod autem.*] Tu dicas, quòd in manifestis requiritur ordo iuris vndecima, quæstione tertia, eorum. sed non in notoriis, vt dicam infra eadem, manifesta. & habes extra de iureiurando. ad nostram.

"Et notandum, quòd quædam sententia est diffinitiua, quædam interlocutoria, quædam præcepti. Quælibet istarum requirit ordinem iuris: & si diffinitiua sententia fuerit lata omisso ordine iuris, ipso iure nulla est, vt infra eadem quæstione sexta, §. diffinitiua. "Hoc tamen scias, quòd duplex est ordo iuris. Vnus qui est de natura siue de substãtia iudiciorum, scilicet, vt quis post citationem habeat inducias, vt fiat litis contestatio, & testes recipiantur, & quòd sententia feratur in scriptis, si contra hũc ordinem feratur sententia, non tenet dicto §. diffinitiua. Est alius ordo qui non est de substantia iudiciorum, scilicet vt sententia nõ feratur sub conditione, & non prius pronuntietur de possessione, quàm de proprietate. si tamen hoc non seruatur, nihilominus tenet sententia, infra eadem quæstione sexta. biduum. & C. de appellationib. lege, prima. Item sententia in terlocutoria siue sit excommunicationis, vel suspensionis, vel missionis in possessionem, requirit ordinem iuris. De ordine excommunicationis sententiæ habes infra eadem. nemo. & trigesimaquarta quæstione tertia, de illicita. & melius extra de sententia excommunicatione. sacro. De ordine suspensionis habes infra eadem. nomen. Si tamen iste ordo non fuerit seruatus, tenet excommunicatio vel suspensio, vt vndecima, quæstione tertia, si episcopus. "Item in sententia missionis in possessionem requiritur semiplena causæ cognitio, vt extra vt lit. non contest. quoniam frequenter. in fin. Et siue talis ordo fuerit seruatus, siue non, si absens potest probare se non fuisse contumacem, sententia talis retractatur. vt extra de sententia & re iudicata. cum Bertholdus. & ff. quibus ex causis in possessione eatur. l. Fulcinius. §. quid sit autem latitare. & ff. de priuileg. creditor. l. Imperatores. Sententia præcepti est, cum iudex sine causæ cognitione præcipit alicui, vt soluat alij decem, quæ petit. si ille soluat, & pecunia illa debita est, licet iudex præceperit c iniuste, tamen non potest repetere pecunia, vt ff. quod metus causa, lege, vltima. A prædicta regula plerique doctores excipiunt infamatos, circa quos non requiritur ordo iuris, vt infra eadem quæstione quinta. presbyter. & extra de simonia. quoties. quod non admitto, vt dicemus in loco suo in illo capitulo presbyter. & in illa decretal. quoties. habita fuit causæ cognitio. Item excipiunt dilapidatores, vt tertia, quæstione secunda, quia ea. quod non est verum, quia in hodie propter solam suspicionem non remouetur quis ab administratione, vt extra de simonia. licet Hely. Ioannes de Fant.

"Sententia est triplex.

"ordo iuris est duplex.

†al. illecti.

"Sententia est missionis in possessionem regrit semiplenã causæ cognitionem

c De ista sententia & ei. ext. de ver. sig. ex parte. ff. de ver. sig. & de ea. dicta. ff. de ne. gest. & ff. de in integrum. Arch.

QVÆSTIO I.

IPse Vod autem[f] nullus sine iudiciario ordine damnari valeat, auctoritatibus multis probatur.

De eo namque ait Augustinus homilia 50. de vilitate pœnitentiæ.

¶ Damnari non valet, nisi aut conuictus sponte confessus. C. I.

NOs in quemquam sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictum g aut sponte confessum[h].

Nos in quemquam.] CASVS. huius cap. est, quòd non debemus aliquem condemnare, vel in aliquem ferre sententiam, nisi probationibus vel confessione sua conuincatur. Idem est casus sequentis cap.

g ¶ *Conuictum.*] "Quatuor sunt modi conuincendi, aut iure, scilicet instrumentis vel testibus, aut facti euidentia, vt extra de cohabitatione clericorum. tua. & infra eadem quæstione. quæ Lotharius. aut iuris interpretatione, vt sæpius citatum esse reum, vt tertia, quæstio. nona. decernimus. aut violenta suspicione seu præsumptione. trigesimasecunda, quæstione prima, dixit. & C. de adulter. authentica, si quis.

"Conuict dupliciter.

h ¶ *Confessum.*] "Habes ergo hic, quòd sententia ferenda est in confessum: hoc verum est etiam si aduocatus alicuius confiteatur, nec reuocat confessionem suam, vt extra de sententia. capitulo olim. & est ferenda sententia in confessum in causa ciuili, vt ff. de confessis. lege, Iulianus. & etiam in crimin

"Sententia ferenda in confessum

"Cõfessiõi metu tormentorũ facta non ſtatur

1 In capitulo p Hadrianum collectis, c. 37.
2 Capit. s. c. 156. Bur. l. 16 c. 6. Pan. l. 4. c. 111.

"Confessio confitenti non nocet, nisi multa interueniãt

3 Ansel. l. 3. c. 30.

4 Ansel. l. 3. c. 74. Poly. l. 5. tit. 1. Pan. l. 4. c. 115.

a Sunt ista ab originali

5 Et Zephe- rinus epi. 1. ad epos Sicilię, vsque aduer. aliter

6 Ansel. l. 3. c. 68. Burc. l. 1. c. 157. Iuo p. c. 242. & 247. Pan. l. 4 c. 13. n. 3. vtriusq.

7 Et ideo ſtũ ad ſpos litigã tes ius ex ſtis factum ſtit, poſtq; ſtrasſiet iu dicatã. ext. de re iu. cũ ſimilib. in fin. Arch.

8 Ansel. l. 3. c. 93.

"Confessus in iudicio ſtat pro confeſſo

"Nisi aliquis metu tormentorum aliquid confiteatur dum est in carcere. tali enim confessioni non ſtatur, vt ff. de quæſt. l. 1. §. diuus. & §. ſi quis vltro. nisi post tormenta in confessione perseueret, vt ff. de quæſt. l. 1. §. quæſtioni. Mentitur ergo lex, quæ dicit q; nullæ sunt partes iudicis in confitentem, vt ff. ad le. Aqui. proinde. §. vlti. Sed dicq; nullę sũt quantũ ad examinationem causæ, sunt tamen aliquæ q̃tum ad prolationẽ sententię. Vel dic q; si post recẽptionem libelli & inducias datas reus cõfitetur, tũc iudex fert ſententiam, ſed ſine omni porrectione libelli. Si ex abrupto confiteatur, tũc non est ferenda sententia: ſed iudex ſimpliciter præcipiat ei vt ſoluat ff. de iud. ſi debitori. "Quæ autem cõfessio præiudicet, his versibus collige. *Maior sponte, sciens, contra se, ius ſit & hoſtis. Nec natura neget, fatuor, & lis, ius ve repugnet.* Maior, ff. de cõfeſ. certum. in ſi. Sponte, 31. q. 2. Lotharius. Sciẽs. C. de iur. & fac. ig. error. Cõtra ſe, ff. de interro. ac. de ætate. Ius ſit, ext. de iud. at ſi clerici. Hoſtis, ff. de interrog. act. l. vlt. Nec natura neget, ff. de interrog. act. Cõfeſſiomb. Fanor. C. de li. cau. in terrogatum. Et lis. ff. ad leg. Aq. inde Neratius. §. vlt. Iusve repugnet, ff. de pac. ſi vn. §. pacta. Melius, ff. de interro. act. l. ſi is cuius. 32. q. 2. ſolet queri.

Item Constantinus Imperator.[1]

¶ De eodem. C. II.

[2] IVdex criminoſum[a] diſcutiẽs, non ante ſententiam proferat capitalem, quàm aut reum ſe ipſe cõfiteatur, aut per innocẽtes[b] teſtes conuincatur.

¶ Habetur caput hoc Cod. Theodos. l. 9. ti. 40. in legis primæ interpretatione, itemque in capitulis Hadriani, c. 57. & capitul. 5. c. 156.

Hoc idem teſtatur Auguſtinus, & eiſdem verbis.

A ¶ Hoc] *Abſunt iſta ab vno ex pernetuſtis exemplaribus.*

Item Gregorius lib. 8. epiſtola 50.

¶ De eodem. C. III.

[3] SIcut ſine iudicio quemquam nolumus condẽnari, ita quæ iuſte[B c] diffinita fuerint, nulla patimur excuſatione[d] differri.

B ¶ Iuſte.] *Abeſt vox iſta ab originali. In vno autem manuſcripto Gratiani eſt*, iuſta ſunt diffinita ſententia.

Item Eleuterius epiſcopus ad epiſcopos Galliæ.

¶ De eodem. C. IIII.

[4] NIhil ſ contra† quemlibet accuſatum] abſque legitimo, & idoneo accuſatore fiat: Nam & Dominus noſter Ieſus Chriſtus Iudam furẽ eſſe ſciebat: ſed quia non eſt accuſatus, ideo non eſt eiectus.

Item Felix Papa 1. ad Paternum epiſcopum.[5]

¶ De eodem. C. V.

[6] PRimates[e] accuſatum diſcutientes epiſcopum, non ante ſententiam[f] proferant damnationis: quàm Apoſtolica[c] freti auctoritate, aut reum ſe ipſe confiteatur, aut per innocentes & canonice† examinatos regulariter teſtes conuincatur. Aliter irritam eſſe cenſemus, & iniuſtam epiſcoporum damnationem, & idcirco à ſynodo retractandam g, ita vt oppreſſis ab omnibus in cunctis ſubueniatur cauſis.

c ¶ Apoſtolica freti auctoritate.] *Hæc addita ſunt ex epiſtola Felicis, & Zepherini. Nam damnati epiſcopi ſine conſenſu, & auctoritate Romani Pontificis nec tunc poterant, nec nunc poſſunt. 3. q. 6. c. diſcutere. & alibi.*

Idem decreuit Zepherinus Papa.[7]

Item Auguſtinus.[D]

D ¶ Auguſtinus.] *Sic in multis vetuſtis exemplaribus, quamuis verba huius capitũ apud ſanctum Auguſtinum non ſint inuenta.*

¶ Multi per tolerantiam ſubſtinendi ſunt, quamuis ſententia diuini iudicij ſint condemnati. C. VI.

VNus[h] ex vobis me traditurus eſt. ¶ Bene dixit, ex vobis, & nõ ex nobis. Ex vobis enim eſt, à quibus per iudiciariam poteſtatem confeſſus, aut conuictus, excluſus non eſt. A me vero, qui nullis in digeo argumentis, & omnia certiſſime noui, ſeparatus & diuiſus eſt. Tale enim eſt, ac ſi diceret, etſi ego eum per occulti iudicij ſententiam damnatum habeo, vos tamen adhuc illum per tolerantiam ſubſtinete. i

Item Gregorius Ioanni defensori eunti in Hiſpaniam, lib. 11. epiſt. 50.

¶ Nullum ſeruetur iudicium, niſi rationabiliter habitum. C. VII.

[8] IN primis[k] requirendum eſt de perſona presbyteri dilectiſſimi, vel ad ſedem Apoſtolicã tranſmittatur. Si vero mortuus eſt, & alius loco eius ſubſtitutus, remoueatur ab eccleſia, ita tamen, quòd in alia eccleſia poſſit eligi, nunquam ad illam reuerſurus de qua remotus eſt. Iſti vero qui ſubſtituerunt ordinauerunt, per ſex menſes in monaſterio detrudantur à communione ſuſpenſi, niſi in mortis articulo. Sed ſi metu ipſius principis ſe dixerit feciſſe, tempus pœnitentiæ abreuietur. In ſuper compellatur Comitiolus reſtituere omne damnum eidem epiſcopo, quod ſcilicet per illius violentiam eſt paſſus, præſtito prius iuramento ab eodem Ianuario. In tertia parte mandat Papa inquiri de Stephano, vtrum crimina, quæ ei obiiciebantur, eſſent vera, vel non vera, & ſi ordo iudiciarius fuerit in eo ſeruatus, & quales accuſatores, & quales teſtes fuerunt, & qualiter ſententia lata fuerit. Si vero crimina falſa fuerunt, eccleſiæ ſuæ reſtituatur, & illi qui iniuſte damnauerunt eum, ſex menſibus in monaſterio detrudantur excommunicati. De pœna ſubſtituti, & ordinantium eum, & de pœna Comitioſi idem dicitur, quod dictum eſt in perſona Ianuarij. In quarta parte probat, quòd circa ea non fuit ordo iudiciarius obſeruatus. Nam ſacerdos tantum coram ſuo epiſcopo erat conueniendus, vt probatur cauſa vndecima. Similiter de Ianuario actum eſt contra leges, cum fuerit de eccleſia ſua violenter abſtractus. Nam qui hoc faciunt, capite puniuntur, vt probatur lege ſequen. ſi quis in hoc. Deinde multipliciter probat, quòd circa perſonam Stephani non fuit ordo iudiciarius obſeruatus: quia fuit à non ſuo iudice condemnatus, & ſi metropolitanum non habuit, erat ad ſedem Apoſtolicam remittendus. Item quia fuit à ſeruis accuſatus, quod fieri non debuit etiam in crimine læſæ maieſtatis, cum ſcilicet fuerit bonæ opinionis, & quia eo abſente vilißimi teſtes contra eum recepti ſunt, nec etiam ſententia lata fuit in ſcriptis, quod fieri non debuit. Et hoc probatur duabus legibus, & ſequen. cap. Secunda pars incipit ibi, *De epiſcopi perſona.* Tertia ibi, *Quia igitur Stephanus.* Quarta ibi, *De perſona presbyteri.*

k ¶ *In primis.*] arg. "q; prius eſt cauſa pauperis tractanda quàm diuitis, vt

ipſo iure nulla irrita eſt, nec indiget retractatione maiore, qã ſi tẽt ſedm Hu. & adde qd no. 3. c. in ſum. ver. hoc ſti, &c. Arch.

† abeſt ab epiſt. Zeph.

7 Zepherin. loco proxi. indicato.

Matth. 26.

"causa pauperis est tractãda prius quã diuitis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uitis, vt 16.q.6.de lapsis. & C.de epis.&cle.si quis ad declinandam. Sed dic, q̃ hic vltimo iubetur tractari causa episcopi, vt ea melius memoriæ commendetur, vt ℣. de cor.sec.dist.2.liquido[a]. Sed quare iubet inquiri, scilicet an ordo iuris fuerit seruatus, cum ipsi deposi ti essent a non suo iudice, vnde statim deberent restitui: Dic q̃ hoc ordo postu fuit propter scandalantiũ, ne si lum Comitioli, & est honori posilatiũ locus detur, mediocres desideria sua si ferãt ff.d of. pcõ. nec q̃quã. § obseruare sedm Lau. forte legẽ dum, & dilectissimi.

a Vel dic, q̃ aliqs d; esse fuit propter scandalantiũ, ne si lum Comitioli, & est honori positilatiũ locus detur, mediocres desideria sua si ferãt ff.d of. pcõ. nec q̃quã. § obseruare sedm Lau. forte legẽ dum, & dilectissimi.

b ¶ *Mora, siue probatio.*] siue, pro &: & tunc planum est. non enim eo solo, quòd quis est accusatus, reus est, vt 15.q.vlt. c. vlt. Vel dic, mota, ita quòd si infamatus, & in purgatiõe deficiat. hoc enim solum sufficit ad depositionem, vt extra de si. de hoc. & c. insinuatum. hoc verum est, quãdo crimen, in quo deficit, inducit depositionẽ.

c ¶ *Præsente.*]& intelligente. aliàs non diceretur præsens. ff. de verb. sign. coram. Io. Quid iuris sit de hoc, habes 3.q.9. in sum.

d ¶ *Et genus causæ.*]Scilicet an sit ciuilis, an criminalis, quia alij testes admittuntur tã in vna quàm in alia, vt 14.q.2. super prudẽtia. Vel dic, genꝰ causæ, i. an tale sit crimẽ quod inducat depositionem, vel non: quia non omne crimen inducit depositionem. dist.81. Apostolus. & 5.q.4.in loco.15.qu.8. in sum.

e ¶ *Modus probationis.*]non intelligas vt inquiratur, an ciuiliter an criminaliter agatur, [c]nam propter crimen ciuiliter prorogatum remouetur qs à beneficio, vt ext. de of. cust. c.1. extr. de fideiuss. peruenit. de iureiur. querelam. Sed dic modus probationis, i. an excipiendo vel denuntiando, vel alio modo probatum sit crimen: quia si excipiendo vel denuntiando, non est remouendus, vt ext. de acc. super his. Si autem dicrẽte agatur de crimine, licet ciuiliter, bene remouetur ab administratione: sed non à dignitate, vt ext. de si. per tuas. in fi.

[c] Criminis ꝓbõ an sp remoueat promotum.

f ¶ *Peruerse.*]quid iuris de hoc sit, habes 3.q.9. in summa.

Additio. De hoc etiam no. ext. de do. & contu. veritatis. Et not. q̃ pñtia & absentia dicitur multis modis, prout no. ff. de ꝓc. præsens.

g ¶ *Repellatur.*]Nisi fecisset ignorãter, vt 7.q.1. pñtium. & c. eum q.

h ¶ *Ab ipso.*]non vt ab ipso iudicetur, vt 3.q.5. quia suspecti.

i ¶ *Sex mensibus.*]post hoc tempus forte ipso iure restituuntur. arg. ff. de postula l. Imperator. ℣. dist.50. si ille. contra, sed ibi erant detru si in monasterium, vt ibi perpetuo essent.

[d] Metus q̃si attenuat peccatũ.

k ¶ *Metu.*][e]metus hic attenuat peccatum, vt ext. quod met. cau. sa cris, quandoquidem penitus excusat, vt 50. dist. presbyteros. quandoque in nullo excusat, vt ℣. de consec. dist. 4. eos. & 11.q.3. quisquis.

l ¶ *Sua sponte.*]ar. q̃ mitius agitur cum sponte confesso, quàm cum conuicto, vt 50. dist. c. 3. arg. ext. de elect. innotuit.

[f] Fides mala defuncti, an noceat successori.

m ¶ *Quia leuiores.*] Cum enim sit singularis successor, mala fides defuncti nõ nocet successori. Secus si esset vniuersalis successor. C. de acq. pos. l. vitia. & ff. de di. & tem. præscr. an vitium. & l. cum hęres. purgatur ergo hoc vitium per successorem. sic ext. de fil. pres b. ex transm. ſſa. vnde dicit lex, q̃ non videor vi possidere, si recipiam possessionem ab eo qui possidet, licet ille vitiosè possideat, vt ff. vti po. l. si duo. etſſ ext. de rest. ſpo. cum ad sedem. in fi. Io. Hodie tamen ſpoliatus potest conuenire quemlibet possessorem condictione ex canone, vt ext. de rest. spol. sæpe contingit. Ba.

Additio. Ad huius gl. declarationem vide quod le. & no. & ext. de iud. quia V.

n ¶ *Reuersurus.*] arg. q̃ dignitas non conualescit in inuasore, si eiectus moritur. ar. ℣. 21. q.1. relatio.

o ¶ *Expendisse.*] " de expensis cõsueuit no tari ext. de pœ. calũniam. immo melius de dol. & contu. cum dilecti. sed hic aliqua adiciam. Dico ergo, q̃ omnes expensę sol uuntur, quæ factę sũt in eundo & redeundo, ext. de ele. vt prętentæ. etiam circa ad uocatũ. vt C. de iud. l. fancimus. & hoc obti net cum victus succumbit victori: secus est si quis condemna tur pro cõtumacia tunc enim tantũ soluit expensas factas à tempore cõtumaciæ, vt ext. de do. & cont. cum dilecti. illas tamẽ expensas dico de ducendas, quas domi cõsueuit facere, vt ff. ad exh. sed & si. §. 1. & ff. de pe. hę. l. sed & si. §. quod autem. & ff. de rei vend. si res. nec illas petit quæ casu fortuito factę sunt, vt ff. man. l. inter causas. §. non omnia. Itẽ istæ expẽsę erunt medio res, & non delicatæ, vt ff. de pig. ac. l. si fer uos. in fi. & ff. de dam. infe. inter quos. t. §. 2. & l. fe. q. solas enim illas pręstabit quæ pro pter ipsam causam factæ sunt, vt ext. de se. po. & fructu. ad hoc. in fi. & solas necessarias non vtiles prætas. tamen de audi tu & de credulitate mit. in pos. cum venit sent. in fi. Illud autem non obstat ei, q̃ minores facere potuisset, vt ff. man. l. fi quis. §. impendia. Item index prius taxabit expensas, quàm pro eis iuretur, vt 3.q.3. §. spa tium. vers. quod fieri. & est istud speciale quod probatur aliq̃d proprio iuramẽto, & hoc ideo est: quia res talis aliter nequit pro bari. sic per sacramen

[g] "Exceptio in testẽ. qñ è obiicienda.

[h] "Excõicatus. q̃ modi cõmunia fi ferenda.

p ¶ *Dato sacramento.*]Si aliter nequit probare. C. vnde vi, l. fi qñ. Io.

q ¶ *Accusatores.*]id est, accusator. nõ enim plures accusatores admittũtur[d]: quia posset esse, quòd vnus ꝓbaret, & alter deficeret in pro batione. sed si plures sunt, iudex eliget magis dignũ, vt ff. de acc. l. si sep. vnus. ff. de iudic. l. inter ac cusatores. & ff. de publ. in rem. l. si plures. & ff. de accusa. l. si sep. vnus. ff. de iudic. l. si plures. tñ intantũ præiudicabit eis, q̃ qui semel apparuerit inter ac cusatores, nõ poterit postea in illa cã testificari, vt ext. de acc. c. cũ P. col. de. C. de ac. & Ale. de Im. i l. ita demũ. col. 2. d. pc. bVt ℣. c. 9. 7. quærẽdum.

r ¶ *Si eo præsente.*] Testes iurare debent præsente vtraque parte, vel vbi de hoc altera per contumaciã absente. ext. de testi. in nomine Domini. sed ℣. Ioan. testimonium non debent dicere coram partib. exemplo Danielis, qui solus secrete quærebat à testib. 2.q.7. §. his ita. ver. item Daniel. Ego credo, q̃ quæcumque pars velit interesse interrogationibus[e], & ita ꝙ potest; quia partes melius nouerunt quærere omnes circunstantias: &

in lis apud. col. 2. C. de eden. & add fin. in c. per tuas. d testi. Sp. ti. d test. §. iam de in terrogatoriis.

[a] Adde Bal. i l. criminis. C. de ac. & Ale. de Im. i l. ita demũ. col. 2. d. pc. bVt ℣. c. 9. 7. quærẽdum.

[b] "Inimicitias.] capitales, vt ext. de fi. per tuas. & in aut. de testi. §. fi quis vero odiosus. inſt. de exc. tut. §. inimicitię. ℣. 3. 9. 5. c. 2. c ¶ *Ex auditu.*] ℣. 9. 9. testes. tamen de audi tu & de credulitate quęritur à teste, extra de testi. cum causam. d ¶ *Specialiter.*]i. affiguata causa scientiæ, vt no. 4.q.3. §. sola. e ¶ *Scriptis.*] ℣. 9. 9. 1. fi quis cum clerico. contra. sed illud in causa ciuili, ibi in criminali. vel illud speciale in episcopo.

f ¶ *Leuiora.*]an grauio ra. ℣. 3. qu. 10. placuit. contra. Sed hic nõ dr, q̃ secundo sit admittẽdi ad accusandum.

[g] ¶ *Qualiber iniuria.*] Ergo ꝓ modica vt pro magna iniuria ꝓbet qs taliter puniri. arg. 14.q.6.c.vlt. tñ ꝓ modica iniuria nõ excõicatur qs. 11.q.3. nulli. ext. de sen. exc. perue nit. Ioã. Et male dicit Io. q̃ excõicatus est, sed nõ debet mitti ad sedem Apostolicã nisi velit eps, vt dicit illa decret. peruenit. B.

[h] ¶ *Capitali.*] hæc est lex Cornelia. Sed contra. C. de epis. & cle. auth. sed nouo. ibi. n. de nouo iuri stabitur.

tias: & hoc ꝓbatur ff. de adul. si postulauerit. §. qstioni. sed hoc sciãt partes, q̃ qcũq; pars semel interfuit, amodo nõ ꝓt alios te stes producere super illo articulo, vt ext. de testib. fraternitatis. in auth. eo. §. quia vero. col. 7. Io. Sed certe sicut testimoniũ dr in secreto, ita & interrogationes fiunt in secreto, & dãtur in scriptis: & ita seruatur de facto. Barth. Brix.

a ¶ *Quærendum.*] Sed nõ vr hoc modo esse quærendũ: " cũ excepꝯio, q̃ testi est obiicienda, ante publicationẽ dẽat opponi, vt extr. de testi. pñtium. & qa non refert cuius opinionis testis sit, dũmodo eo tpe quo tulit testimonium, ni hil fuit obiectũ testi, vt C. de testi. l. 1. Resp. reus bene obiicit, q̃ testes tales nõ essent admittendi, sed iudex ſpretis istis exceptio nib. admisit eos[a]: vñ C. de ac. & tẽtiam debet inquiri de opinione testiũ[b], vt ext. de testi. ex par te Adæ, vel reo absente fuerũt ibi testes inducti: & cum iudex de suo officio deberet ingrere de opinione testiũ, nõ quęsiuit.

[b] ¶ *Inimicitias.*] capitales, vt ext. de fi. per tuas. & in aut. de testi. §. fi quis vero odiosus. inſt. de exc. tut. §. inimicitię. ℣. 3. 9. 5. c. 2. c ¶ *Ex auditu.*] ℣. 9. 9. testes. tamen de audi tu & de credulitate quęritur à teste, extra de testi. cum causam. d ¶ *Specialiter.*]i. affiguata causa scientiæ, vt no. 4.q.3. §. sola. e ¶ *Scriptis.*] ℣. 9. 9. 1. fi quis cum clerico. contra. sed illud in causa ciuili, ibi in criminali. vel illud speciale in episcopo.

f ¶ *Leuiora.*]an grauio ra. ℣. 3. qu. 10. placuit. contra. Sed hic nõ dr, q̃ secundo sit admittẽdi ad accusandum.

[g] ¶ *Qualiber iniuria.*] Ergo ꝓ modica vt pro magna iniuria ꝓbet qs taliter puniri. arg. 14.q.6.c.vlt. tñ ꝓ modica iniuria nõ excõicatur qs. 11.q.3. nulli. ext. de sen. exc. perue nit. Ioã. Et male dicit Io. q̃ excõicatus est, sed nõ debet mitti ad sedem Apostolicã nisi velit eps, vt dicit illa decret. peruenit. B.

[h] ¶ *Capitali.*] hæc est lex Cornelia. Sed contra. C. de epis. & cle. auth. sed nouo. ibi. n. de nouo iuri stabitur.

[c] "Nam propter crimen ciuiliter prorogatum remouetur qs à beneficio, vt ext. de of. cust. c.1. extr. de fideiuss. peruenit. de iureiur. querelam. Sed dic modus probationis, i. an excipiendo vel denuntiando, vel alio modo probatum sit crimen: quia si excipiendo vel denuntiando, non est remouendus, vt ext. de acc. super his. Si autem dicrẽte agatur de crimine, licet ciuiliter, bene remouetur ab administratione: sed non à dignitate, vt ext. de si. per tuas. in fi.

[d] "Excõicatus. q̃ modi cõmunia fi ferenda.

[e] "Metus q̃si attenuat peccatũ.

[f] "Fides mala defuncti, an noceat successori.

[g] "Quia leuiores.] Cum enim sit singularis successor, mala fides defuncti nõ nocet successori. Secus si esset vniuersalis successor. C. de acq. pos. l. vitia. & ff. de di. & tem. præscr. an vitium. & l. cum hęres. purgatur ergo hoc vitium per successorem. sic ext. de fil. pres b. ex transm. ſſa. vnde dicit lex, q̃ non videor vi possidere, si recipiam possessionem ab eo qui possidet, licet ille vitiosè possideat, vt ff. vti po. l. si duo. etſſ ext. de rest. ſpo. cum ad sedem. in fi. Io. Hodie tamen

personis accusantium, ac testificantium subtiliter quærendum[a] est, cuius conditionis, cuiusve opinionis, aut ne inopes sint, aut ne forte aliquas contra prædictum eꝰm inimicitias [b] habuissent, & vtrum testimonium ex auditu [c] dixerunt, aut certe se scire speciali ter [d] testati sunt, si scriptis [e] iudicatum est, & partibus præsentibus sententia recitata est. Quòd si forte hæc solẽniter acta nõ sunt, nec causa probata est, quæ exilio, vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus reuocetur. Hi vero, qui eum cõtra Dei timorem, & canonũ statuta condemnauerũt, excommunicati in monasterium ad agendam pœnitentiã sex mensibus mittẽdi sunt: ita sane, vt si cuiquam eorũ mortis contigerit imminere periculũ, viatici benedictio non negetur. Ipse autem, qui eo viuente locum eius temerarie ambiuit, priuatus sacerdotio, ab omni ministerio ecclesiastico repellatur, atq; eidem dilectissimo fratri, & coepiscopo nostro tradatur, vt eũ aut ipse ad nos transmittat, aut apud se in custodia habeat. Episcopi vero, qui eum ordinare præsumpserunt, vel peruersæ ipsius ordinationi præbuere consensum, iidem communione priuati, sex mensibus ad agendam pœnitẽtiam in monasterio deputentur. Si autem episcopi in præiudicium condemnationis, vel depositionis memorati Stephani se metu iudicis consensisse, ac talia fecisse nõ sua sponte, professi fuerint, tẽpus eis abbreuiandũ est, & modus pœnitentiæ temperandus. Si igitur is, qui prędicti Stephani locum inuasit, fortassẽ defunctus est, atq; alius in ecclesia eius episcopus ordinatus est, illud de eo statuendum est, quod superius de causa fratris, & coepiscopi nostri Ianuarij diximus.

¶ Quòd si forte aliqua de obiectis contra memoratum Stephanum episcopum probata sunt, aliqua vero doceri minime potuerunt, cauta omnino cõsideratione pensandum est, vtrum leuiora [f] capitula, an certe grauiora ꝓbata sint, vt ex eis, qualiter definitionem tuam formare debeas, possis scire.

¶ Gloriosus vero Comitiolus, si suprascriptus episcopus innocẽs esse claruerit, quidquid de rebus eius, vel ecclesiæ ipsius tulit, ei sine aliqua restituat dilatione. Sed & quæq; se in persecutionem, ac violentiã eius expẽdisse, vel damnum idem episcopus pertulisse iu rauerit, idem memoratus Gloriosus Comitiolus reddat, ac satisfaciat. Si autem episcopum antedictum talem culpam commisisse constiterit (quod absit,) &c. *vt infra in causa monachorũ.* De persona presbyteri, &c. *vt infra in causa*[1]. Clericus aduersus clericum. *Et infra eadẽ epistola 54. vndecimi libri*[2]. De persona Ianuarij episcopi sciendũ est grauiter omnino, & contra leges esse actum, vt violẽter de ecclesia traheretur, dum si quamlibet [g] iniuriam à quocumq; episcopus passus fuerit in ecclesia, iniuriantem lex capitali [h] pœna percutiet, & si cut maiestatis reum omnibus det accusandi illũ licentiam, vt huius legis series loquitur Codicis lib. 1. tit. vj. constitutione x.[3] Si quis in hoc [1] genus sacrilegij proruperit, vt in ecclesias catholicas irruens, sacerdotibus, & ministris [k], vel ip si cultui, locoq; aliquid importet iniuriæ, &c. *& infra in eadem epistola*[4]. De persona Stephani episcopi hoc attendẽdum est: quia nec inuitus ad iudicium [l] trahi, nec ab episcopis alieni concilij debuit iudicari[m]. *& infra.* ¶ Cõtra hæc si dictum fuerit, quia nec metropolitanum habuit nec patriarchã: dicendum est, quia à sede Apostolica (quæ omnium ecclesiarum caput est) hæc causa audienda, ac dirimenda fuerat: sicut & prædictus episcopus petiisse dinoscitur, qui episcopos alieni concilij iudices habuit omnino suspectos. Quia ergo sententia non à suo iudice[n] dicta nihil firmitatis obtineat, lectionis huius tenor ostendit libro Cod. vij. &c. *& infra.* ¶ Quòd autẽ dicitur à seruis suis accusat[o], scien dum est, quia audiri minime debuerunt. *& infra.* ¶ Si vero de crimine ꝰ † maiestatis dicitur accusat[o], nec ipsum de eo credendum fuit, si vita, vel opinio eius talis ante non extitit [p]. *& infra.* ¶ Quod autem dicit idem episcopus, quia se absente, aliqui sint viliſſimi testes exhibiti: hoc si verum est, nullius esse mementi lege noscendũ est. *& infra.* ¶ Testes autem quales, vel cuius opinionis ad testimonium admittẽdi sunt, plurimę leges ostendũt, quę pene nulli habẽtur incognitæ: quæ eitam sanciunt, vt viliſſimis testibus sine corporali [q] discussione credi nõ debeat.

¶ Quod autem dicitur, quia nihil scriptis iudicatum est, legendus est tit. 44. libri 7. Codicis: quia scriptis debuit iudicari. Nam ibi inter alia dicitur, atque præcipitur, vt sententia, quæ sine scripto dicta fuerit, ne nomen quidem sententiæ habere mereatur.

[a] ¶ Exilio.] *In vulgatis sequebatur*, vel deportatione: *quæ voces subla tæ sunt, quia neque in vetustis Gratiani, neque apud B. Greg. leguntur.*

[1] ¶ Si autem episcopi in præiu.] *Hæc vsque ad versic.* Quod si forte,

[2] vel stabitur huic legi, cum sit canonizata. 11. dist. c. 1.

[3] ¶ *Si quis in hoc.*]ℑ. 17. qu. 4. §. qui autem de ecclesia.

[4] ¶ *Et ministris.*] "No ta diligẽter, q̃ in hoc casu crimen sacrilegij cõparatur crimini lę sæ maiestatis. qs suadentre. §. q aũt. immo si laicus extrahatur de ecclesia, tale crimen comparatur crimini lædę maiestatis, vt C. de iis qui ad eccl. confug. l. 2. l ¶ *Ad iudicium.*] alienũ. hoc patet per verba sequentia, l. ab episcopis alienis, &c.

m ¶ *Iudicari.*] ergo comprouinciales episcopi sunt iudices episcopi, vt ℣. 9. 6. c. 2.

n ¶ *A suo iudice.*] ℑ. 11. q. 1. cap. pe. C. si à non comp. iud. l. vlt.

o ¶ *Crimine.*]no. q̃ ét in istis exceptis crimi nib. ſi ois admittitur ad accusationem vel testimoniũ, nisi malæ famæ fuerit accusat[o], vt hic, & ℑ. ead. q. 7. §. accu. & ext. de test. veniens. Si vero malæ famæ fuerit accusat[o], omnes admittũtur, vt ext. de si. tanta. & ext. de testi. qm. nisi odio venerit ad accusationem, vt ext. de fi. licet Hely. & c. ꝓ tuas. Alij dñt ſpãle esse in epo. decret. tñ vr dicere, q̃ contra eum ét q̃ fuit malæ famæ, nõ admittũtur criminosi in exceptis criminib. cum criminaliter agitur, sed vbi ciuiliter agitur, tũc admittuntur criminosi cõtra regulares prælatos, sed nõ cõtra fæculares: sed si sunt emendati de crimine, tunc admittuntur contra eos de æquitate, non de rigore, vt extra de simon. per tuas. Ipan.

p ¶ *Non extitit.*]extra de præsum. mandata. & eo. ti. cum in iuuen tute. ff. de susp. tu. l. 3. ff. ad l. Iul. maie. famo si. 28. distin. quia sunt culpæ. ff. de re milit. l. non omnes[c].

q ¶ *Corporali.*]ℑ. 5. q. 5. illi qui.

† Si vero dictũ fuerit q̃ hoc accusatus est, qđ ad maiestatis crimẽ attinet] Orig.

e Et sic not. q̃ ꝑsumitur ex vita ꝑterita circa ꝑ sens. siue de pñti. ext. de ꝑsũ. scribã. vbi de hoc. & 44. di. mul tis. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a STatutis.] ¶*Vt sententia.*]Per hanc legem non potest Greg. probare, q̄ in criminalib. causis debeat interuenire scriptura: qa lex illa tm̄ de ciuilib. causis loquitur. nam ep̄s inter subditos suos sine scriptura iudicat, vt 11.q.1.si quis cū clerico. & C. de sen.ex breu. rec. auth. nisi. similiter fœcularis iudex in modicis causis, vt ibi dicitur, & in aut. de man. prin. §. si tibi. col. 3. & q̄ partes illud mutuo consensu possunt remittere, vt C. de epis. & cle. auth. & generaliter, in fi. & C. de pri. eo. qui in sa. pal. cōsi. I. quoties. in fi. libr. 12. Dicas cum Greg. q̄in criminalib^b causis requiritur scriptura, & etiam in ciuili. ext. de prob. q̄s cōtra, nisi in casib. ŝ. exceptis, & in causa dilapidationis, vt in auth. vt ind. sine quoquo suffr. necessitatem. coll. 2. Io.

b ¶ *Requiratur.*] tñ si appellauerit, vī q̄ de beat prosequi appellationē, vt ext. de sen. & re iu. sentētia. quia appellatio confirmat sententiam, ff. rem ra. ha. l. 3. §. falsus. ext. de off. deleg. coram.

LEgum.] Casvs. Probat hic Hinc marus, q̄ in causis gestorū interuenire debet scriptura. nā baptizādus nomen suum debet in scriptis dare, & electio & ordinatio debet fieri cū scriptura, & similiter excommunicatio & reconciliatio, & alia similia, debēt fieri cum scriptura.

c ¶ *Fontem.*] ʒ. de con se. di. 4. baptizandi. 2.

d ¶ *Prouehitur.*]ŝ. dist. 61. ep̄s dum fuerit.

e ¶ *Societate.*] vt hæreticus, vt ŝ. 1. q. 7. quoties.

f ¶ *Excommunicatur.*] 11. q. 3. debent. & cap. curæ.

NOtum.] Casvs. Quidam presbyter nomine Christophorus non conuictus, vel confessus de aliquo crimine iniuste fuit ab ecclesia sua expulsus, & alius loco eius substitutus: quia non potuit vel noluit dare, quod substitutē eius q̄nulus dedit, cū trina facta fuerit contra eū inquisitio, nec culpabilis est inuentus, vñ conquestus est Christophorus Papę, quare mādat ep̄o, qui eum expoliauit, vt eū restituat, nec excusatur si dicat se nō facere, cum fieri permittat. Nam faciens & consentiens pari pœna puniuntur.

g ¶ *Per tres.*]not. sæpius posse inquiri de eodem crimine.

h ¶ *Nisi.*]istud, nisi, non ponitur hic exceptiue.

a Tū iurisdō i ¶ *Monemus.*]per hoc verbum non præcipitur a, vt ʒ. 28. quæst. 1. sic datur. ext. d enim. & ff. de leg. 3. fideicommissa. §. hæc verba. & 11. q. 3. rogo. & 3. test. ca. 1. de q. 9. reuera. & 2. q. 7. sicut inquit. in gl. 2. hoc ét ʒ. ea. k ¶ *Tua.*]remittitur hæc causa ad eū à quo appellatū est, ñ vt ipsum q. 7. sicut. ſ̄ iudicet, sed vt ipsum restituat, & sic non obstat ext. de app. accepta. 90 hic tenetur l ¶ *Restituendo.*]causa prius cognita ne obstet ʒ. 7. q. 1. præsentium. ꝑceptiue. A, m ¶ *Et consentientem.*]hoc ideo dicit, quia ipse eum nō priuauerat,

addita sunt ex epistola: quemadmodum & paulo inferius à verbo, dilatione, vsque ad vers. Si autem episcopum, vt orationis cursus sit expeditior. Nam Gratian. referebat se ad superiora, in quibus habentur similia, hoc modo, & c. vt supra de causa Ianuarij episcopi. *Quorum autem capitum initia citantur ex inferioribus, causis, ea sic relicta sunt quemadmodum antea se habebant, vt modus citandi Gratiano vsitatus agnoscatur.*

Item Cod. lib. 7. tit. de sent. ex breuic. rec. Imppp. Valentin. Valens & Grat. AAA.

¶ Vltima sententia debet de scripto proferri. C. VIII.

STatutis generalibus iussimus, vt vniuersi iudices, quib^9 reddendi iuris in prouinciis permissimus facultatem, cognitis causis vltimas definitiones de scripti recitatione proferant. Huic adiicimus sanctioni, vt sententia [a], quæ dicta fuerit, cum scripta nō esset, nec nomen quidem sententiæ habere mereatur, nec ad rescissionē perperam decretorum, appellationis solennitas requiratur [b].

¶ *In duobus vetustis codicibus hoc, & seq. caput non habentur, & hanc legem Codicis B. Gregorius in præcedenti capite manifestē medicauerat.*

Item ex concilio apud S. Medardū. Hincmarus Rhemorum Archiepiscopus dixit.

¶ De eodem. C. IX.

LEgum ecclesiasticarum consuetudo, & auctoritas talis est, vt in causis gestorum semper scripturam requirant: adeo, vt qui ad sacrum fontem [c] accedit, suum dare nomen præcipiatur. Qui ad summum sacerdotium prouehitur [d], decreto manibus omnium roborato eligitur. Ordinatus autem à suis ordinatoribus litteras accipere iubetur. Qui etiam ab ecclesiastica societate [e] quolibet excessu discinditur, libelli† inscriptione aut recipitur, aut eiicitur. Sed &[A] qui accusatur, aut excommunicatur [f], seu recōciliatur, per scripturā accusari, vel reconciliari iubetur. Et sic in cæteris huiusmodi in tātum scriptura deposcitur, vt sicut beatus Gregorius in commonitorio ad Ioannem [g] defensorem ex Romanis legibus sumens scribit [Sententia, quæ sine scripto profertur, nec nomen sententiæ habere mereatur†.]

A ¶ Sed & qui.]*In originali est.*]sed qui accusatur, vel qui excommunicatur, reconciliatus per scripturam accusari, vel reconciliatus commendari iubetur. Et sic, &c.

Item Nicolaus Papa Girardo † Turonensi Archiepiscopo.

¶ Restituendus est, quem neque cōuictum, neque confessum constat esse eiectum. C. X.

NOtū sit tuæ fraternæ charitati, quòd iste presbyter pauper, nomine Christophorus de sua angustia ad nostrā clementiā lacrymabiliter sit conquestus: dicens se falsis criminibus impetitum, & ab ecclesia sua non conuictum, neque confessum, irrationabiliter fuisse eiectum. Nam, vt ipse refert, tua diligentia per tres [g] vices inquisitione facta, nulla in se neq; de fornicationis crimine, neque de homicidij cōsensione [A] (de quibus impetebatur) reperiri potuit culpa, nisi [h] quia suæ paupertatis causa, quæ petebātur aut cōsentire noluit, aut implere non potuit. Quæ suus tamen æmulus vltroneus egit, qui iniuste illius ecclesiam præripuit. Idcirco magnopere monemus [i] reuerētiam tuam, vt etiam quæ, te forte ignorante, gieziaca cupiditate peracta esse videntur, tuæ [k] fraternitatis censura celeri emendatione corrigantur: scilicet restituendo [l] ecclesiæ propriæ iam dictum sacerdotem, atque ei reddendo tua pietate pristinū, quem perdidit, honorem: & nullatenus canonica instituta alicuius temeritate contemni permittas: quia facientem & consentientem [m] par pœna constringit.

A ¶ Consensione.]*Sic est emendatum ex plerisque Veritatis exemplaribus. Nam antea legebatur,* confessione. *Iuo autem habet,* consensu.

Item de libro constitutionum.

¶ Antequam causa probetur, aliquis excommunicari non debet. C. XI.

NEmo episcopus, nemo presbyter excommunicet [n] aliquem, antequā causa probetur [o], propter quam ecclesiastici canones hoc fieri iubēt. Si quis autem aduersus eam † excōicauerit aliquem: ille quidem, qui excommunicatus est, maioris sacerdotis auctoritate P ad gratiam sanctæ communionis redeat: is autem, qui nō legitime excommunicauit, in tantum abstineat tēpus sacrosancta communione, quantum maiori sacerdoti visum fuerit: vt quod iniuste fecit, ipse iuste patiatur.

Item Augustinus in epistol. 137 ad clerum & vniuersam plebem Hyponensem.

¶ Incerta, & dubia iudicari non possunt. C. XII.

NOmen presbyteri propterea non ausus sum de numero collegarum eius vel supprimere [a], vel delere, ne diuinæ potestati, sub cuius examine causa adhuc pendet, facere viderer iniuriam, si illius iudicium meo vellem iudicio præuenire: quod nec in negotiis fœcularibus iudices faciunt, quando causæ dubitatio ad maiorem potestatem refertur, vt pendente relatione [b] aliquid audeant commutare. Et in episcoporum concilio constitutum est, nullum clericum, qui nondum conuictus sit, suspendi [c] à communione debere, nisi ad causam suam examinandam se non præsentauerit.

Item Melchiades Papa episcopis Hispaniæ.

¶ Nec suspicionis arbitrio, nec ante verum, & iustum iudicium aliquis condemnetur. C. XIII.

PRimo semper ante omnia diligenter inquirite, vt cum iustitia, & veritate† definiatis, neminem condemnetis ante verum & iustum iudicium: nullum suspicionis [d] arbitrio iudicetis: sed primum probate, & postea charitatiuam proferte sententiam: & quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere.

Item ff. libro 48. ti. de accusationibus, & inscriptionibus. l. Qui accusare.

¶ Qui ab accusatione prohibeantur, & qui recipiantur. C. XIIII.

PRohibētur accusare alij propter sexū, vel ætatem, vt mulier, vt pupillus. Alij propter sacra mentum [e], vt qui stipendium merent. Alij propter magistratum [f] potestatemve: in qua agentes sine fraude [g] in ius vocari† nō possunt. Alij propter delictum proprium, vt infames. Alij propter turpem quęstum [h], vt qui duo iudicia aduersus duos reos subscripta habent, nummosve [i] ob accusandū, vel non accusandum acceperint. Alij propter conditionem suam, vt libertini† contra patronos. Alij propter suspicionem calumniæ, vt illi, qui falsum testimonium [k] subornati dixerūt. Nonnulli propter paupertatem [l], vt sunt, qui min^9, quam quinquaginta aureos habent. Hi tamen omnes, si suam iniuriam exequantur, mortemve propinquorum defendant, ab accusatione nō excludūtur. Liberi, libertique non sunt prohibendi suarum rerum defendendarū gratia de facto parentum, patronorumve queri, putat† si dicant, vi se de possessione [m] ab his expulsos: scilicet non vt crimen [n] vis eis intendant, sed vt possessionem recipiant. Nam & filius quidem non prohibit^o est de facto matris queri, si dicat suppositū ab ea partum, quo magis coheredem haberet: sed eam ream lege Cornelia facere permissum ei nō est. ¶ Ab alio delatū alius deferre non potest [o]: sed eū, qui abolitione publica [p], vel priuata interueniente, aut desistente accusatore de reis exemptus est, alius deferre non prohibetur. ¶ Mulierem propter publicam vtilitatē ad annonam [q] pertinentem audiri à præfecto annonæ deferentē Diui Verus† & Antoninus rescripserūt. Famosi quoque accusantes sine vlla dubitatione non audiuntur. Item in vno libello non potest duos accusare, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur, vt in illa l. hos accusare. nisi cum crimen commune est, vt ff. de adult. qui pupillam. §. 1. sed in crimine adulterij non possunt duo simul accusari. C. de adul. reos.

i ¶ *Nummosve.*] " Accusatori licet nobis dare pecuniam in causa sanguinis, sed qui dat ri in cā sanpecuniam & non in guinis l; pe causa sanguinis, pro cuniā dare. conuicto habetur, vt ʒ. qu. 3. §. prævaricator. versi. in omnibus causis. sed non licet acculanti recipere, vt ŝ. 1. q. 1. concussionis. tamen post finitam accusationem quandoque remuneratur accusator, vt ŝ. 79. dist. si quis Papa. & ʒ. 3. q. 5. accusatores. 6. q. 1. si qs cū. versi. sane si qs.

i ¶ *Qui falsum testimo* †*al. libertinum.*]sti repelluntur, licet nō sint infames, vt extra de ord. cogn. cum dilectus. in fi.

k ¶ *Paupertatem.*] lege. ix. " propter hoc repelluntur testes, vt 4. q. 3. testium. dum tamen ratione paupertatis lege. xi. fit suspectus, vt instit. " Paupertas de susp. tu. §. vlt. pauqñque repertas enim non est pellit à tede numero malorum. stimonio. 15. q. 1. illa. in fi.

m ¶ *A possessione.*]non tamen ab eis possunt repetere possessionē per interdictum vnde †*al. veluti* vi [c]. licet enim nullū eVerū est q̄ interdictum infamet, cōtra eos ñ tamen diminuit & ſu datur inter gillat opinionē eius dictū vñ vi, contra quem propo- nisi esset vis nitur, vt ff. de obse. l. armata, qa 2. nec etiam in inte- tunc bñ dagrum restitutio petitur. ff. de vi, tur contra parentes &vi ar. l. j. §. vel patronos, vt C. interdictū. qui & aduers. quos in integ. rest. l. vlt.

n ¶ *Non vt crimen.*] ni si atrocem iniuriam fecissent, vel nisi nomine alieno conueniantur, vt ff. de in ius voc. sed & fi. §. pen. & vlt. & 12. q. 2. §. qui ma numittitur. Alias non potest agere pro iniu lege. xiij. ria contra tales personas, vt ff. de iniur. † *al. Seuerus* non solum. §. quamrepostta hic quam. fūt aliquot AB ALIO. Ca- verba ex pā svs. Dicitur hic, quòd decūis Flor. accusatus durante ac "abolitiofit cusatione illa ab alio tripliciter.

accusari nō potest, nisi abolitio interueniat, vel accusator ab accusatione desistat, & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, q̄ propter vtilitatem publicam quidam admittuntur ad accusationem fraudatæ annonæ, qui aliàs non admitteretur. vt mulier, infames, milites, & serui. Secunda pars incipit ibi, *Mulierem.*

o ¶ *Non potest.*] siue enim quis sit condemnatus, siue absolutus, tamen super eodem crimine sæpius agi non potest, vt extra de accusat. de his.

p ¶ *Abolitione publica.*] " Tripliciter fit abolitio, aut publice ob diem insignem, vel ob rem prosperę gestam [1]: aut priuatim accusatore petente: aut ex lege quando accusator desistit, vel mortuus est [2]. In publica abolitiōe potest accusator repetere reum finitis feriis, intra triginta dies, vt ff. ad Turpil. si quis. & l. sequen. Sed in aliis duabus non admittitur ille qui destitit, vt ff. ad Turpil. qui desistit. Sed alius bene admittitur intra triginta dies infra ead. quæst. vltima, in fine.

q ¶ *Ad annonam.*] cum hoc crimen, scilicet fraudatæ annonæ, porū natur inter excepta crimina, & istud crimen æquiparatur crimini dilapidationis, videtur quòd ibi quilibet admittatur. Nam & semina cuius non interest, si pietate ducitur, admittitur ad crimen suspecti tutoris. inst. de suspect. tut. §. concimine Pe. & Cy. l. 1 tenetur quis inscribere, vt in auth. vt iud. sine quoquo suffrag. §. necessitatem. collat. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

HIS OMNIBVS. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua probat, quòd in notoriis non obseruatur ordo iuris, nec accusator est necessarius, & hoc probat per tres auctoritates. Io. de San. Casvs. Concludit Gratianus ex supradictis, q̃ in causis criminalib. semper est ordo iudiciarius obseruandus, nisi sint crimina manifesta, in quibus ordo iudiciarius nõ seruatur, & hoc probatur trib. c. seq. & appellat hic Gratia. manifestum. i. notorium.

¶ Casus seq. ca. pater, & ideo positione non indiget.

a *Manifesta.*] De notorio loqmur, & quid sit notoriũ, ignoramus. Scias ergo, q̃ aliud est fama, aliud manifestũ, aliud notoriũ. Fama q̃nq; ex scientia, q̃nq; ex suspicione procedit, q̃nque ex certo, q̃nque ex incerto auctore, vt de consi. di. 4. sanctum. in fi. Manifestum est quod sp ex sciẽtia, & ex certo auctore pcedit, & quod potest probari[a], vt ff. de test. hæredes pa- a Idẽ Ale. l i. si vero. §. q̃ p rei. ff. q̃ sa. lam. Itẽ etiam q̃nque dicitur occultũ, quod co. & rex. in potest probari. C. de l. ea quidem C. de accus. app. cos. §. 2. & occultũ dicitur quod quin que sciunt, vt de pœ. di. 1. §. hæc ergo secreta. Item notorium dicitur manifestũ. quod 1 Ansel. l. 12. c. 35. patet vel per confessionem, vel per probationem, vel per euidentiam rei, vt ext. de ver. sig. cum olim. Notorium triplex est. est enim notorium facti, notorium iuris, & notorium præsumptionis. Notorium facti est, quod exhibet & offert se oculis omnium, i. quod ita habet facti euidentiam, q̃ non potest negari, supple probabiliter, vt extra de coha. cle. tua. & ext. co. tit. vestra. in tali non audiatur appellans. ext. de ap. cum sit Romana. & c. præterea. & c. peuenit. & creditur simplici assertioni officialis, vt 4. q. 4. § aliquando. Nec requiritur hic scientia omnium, sed plurium, vt j. e. de manifesta. Est autem quoddã factum continuum siue permanens [b], quoddam interpolatum, quoddam statim transiens. In notorio facti continui nullus ordo iuris exigitur, vt in decret. tua. In notorio facti interpolati semiplena probatio requiritur, vt ext. de vsur. cum in diœcesi. Notorium actu non permanens probabiliter potest negari, vt ext. de sort. ex tuarũ. Notorium iuris est de quo aliquis est condemnatus vel confessus, tamen in hoc notorio quandoque contra negantem se esse conuictum requiritur probatio, vt ext. de sen. & re iu. sicut. Item quandoque non sufficit, quòd quis sit confessus, nisi sit confessus & conuictus, vt j. ea. q. 6. §. sunt etiam quorum. versi. in occultis. Notorium præsumptum est, vt si aliquis publice habitus est pro filio alicuius, ibi non requiritur aliquis ordo iuris, vt ext. de fi. presb. Michael. & c. q̃n. hoc enim q̃ aliquis sit alterius filius, non potest vere probari, vt ff. de cond. & dem. Lucius. sed potius per præsumptiones.

b Puta si eps sine licẽtia Papæ trãsit ad aliam ec clesiã. ext. de cle. bonæ. i. & de transl. Arc.

c Q̃ illo forte facit qd not. Vin. & Gal. 5.

Q*Væ Lotharius Rex.*] Casvs. Lotharius Thebergam vxorem suam legitimam abiecit, & Gualdradam pellicem accepit, & publice tenuit. De hoc Nicolaus Papa scribit Carolo Regi dicens, q̃ scelus neporis sui accusatione non indiget, cum sit manifestum, nec potest quis conqueri eum iniuste damnatum.

b ¶ *Manifesta.*] j. 11. q. 3. eorum. contra. Sed ibi nõ erat notorium, sed manifestum, & sic non obstat. 3. q. 5. qua suspecti. Etiam si sit notorium, tamen nihilominus hæc citatio forte c est facienda [d], j. ead. §. quando. 24. q. 3. de illicita. & j. e. Deus omnipotens, & sententia ferenda est, vt extra de ap. cum sit Romana. in fi. sed neque probatio, neque purgatio est requirenda, vt j. e. Deus omnipotens. & ext. de pur. can. cum dilectus. sit tamen probatio quandoque ex abundantia extra de elect. bonæ. 1. & ff. de ma. causam. in princ. & 24. q. 1. pudenda. in fi. nihil enim tam indubitatum est, quin solicitam dubitationem admittat, vt in auth. de tabel. in med. coll. 4.

IN MANIFESTIS. Casvs. Docet hic Grat. q̃ crimen dicatur manifestum, si quod negari non potest: cum se ingerat oculis omnium: in quo ordo iudiciarius non requiritur, qui inuẽtus est, vt innocẽtia nõ damnetur, & delinquentis culpa puniatur. 2 Vide §. c.

Tertio quæritur, quæ sint manifesta, & quæ non manifesta.

D*E manifesta.*] Casvs. Stephanus in hoc ca. inducit auctoritatem Ambr. exponentis sententiam Apostoli de Corinthio fornicatore, 3 Iuo p. d. c. quæ talis est, q̃ iudex 431. Pan. l. 2. non debet aliquem si c. 117. am. non accusatore damna ad c. 5. 3 C. re. Vnde Dominus 23. q. 4. li. 5. Iudam furẽ non condemnauit, quia accusatus nõ fuit. Sed hoc verum est cum est occultum crimen: sed si crimen est adeo manifestum, q̃ negari non possit, quale fuit crimen Corinthi: nõ est opus testibus, vel accusatore: & hoc ideo quia omnes crimen eius sciebant. Ideo Apostolus trahidit eum absentem satanæ, vt spiritꝰ eius saluus fiat, c ¶ *Pluribus.*] ergo nõ regitur omniũ scientia. forte sufficiunt x. vt 10. q. 3. vnio. iudici tamen debet esse notum. 23. q. 4. cum quisque. Vnde potest contingere, q̃ aliquid est notorium apud delegatum, quod non est notorium apud delegantem. & si causa aud diretur coram delegante, ille procederet secundum ordinem latum. & si iuris, sed delegatus non, vt extra de pur. can. cũ dilectus. Idem est in inquisitione. Potest enim esse, quòd delegans possit inquirere de crimine alicuius, si apud eum est infamatus: sed delegatus non. extra de acc. cum oporteat.

Vnde Augustinus in homilia de pœnitentia (quæ est 50.) cap. 12. [1]

¶ Quando aliqui sunt corrigendi, quando tolerandi. C. XVIII.

[2] MVlti corrigũtur, vt Petrus: multi tolerantur, vt Iudas: multi nesciuntur, donec veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum. *& infra.* ¶ Nos vero à cõmunione prohibere quem quam nõ possumus [a] (quamuis [b] hæc prohibitio nondum sit mortalis [c], sed medicinalis [d]) nisi aut sponte confessum, aut in aliquo, siue sæculari [e] siue ecclesiastico iudicio nominatum, atque conuictum. Quis enim sibi vtrumq; audeat assumere, vt cuiquam ipse sit & accusator [f] & iudex? Cuiusmodi regulam etiam Paulus apostolus in eadem ad Corinthios epistola breuiter insinuasse intelligitur, cum quibusdam commemoratis criminibus, ecclesiastici iudicij formam ad omnia similia [g] ex quibusdam daret. Ait enim [Scripsi vobis in epistola nõ commisceri fornicariis [h] huius mundi, aut auaris, aut raptoribus, aut idolis seruientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse.] [3] Non enim possunt homines in hoc mundo viuẽtes, nisi cũ talibus viuere: nec eos possunt lucrifacere Christo, si eorum colloquium conuictumq; vitauerint. Vnde & Dominus cũ publicanis, & peccatoribus comedens. [Non est opus, inquit, sanis medicus, sed male habẽtibus[b]. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.] Et ideo sequitur Apostolus, & adiungit. [Nunc scripsi vobis non commisceri. Si quis [k] frater nominatur [l] in vobis, aut fornicator, aut idolis seruiens, aut auarus, aut maledic[9], aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi nec quidem cibũ simul sumere. Quid enim mihi de his, qui foris [m] sunt iudicare [n]? Nonne de his, qui intus sunt, vos iudicatis? De his autem, qui foris sunt, Deus iudicabit. Auferte malum à vobis ipsis] Quibus verbis satis ostẽdit nõ temere, aut quomodolibet, sed per iudicium auferẽdos esse malos ab ecclesiæ communione: vt si per iudicium auferri non possunt, tolerentur potius, ne peruersè malos quisq; † euitando, ab ecclesia ipse discedens, eos, quos fugere videtur, vinciat † ad gehennam. Quia & ad hoc nobis sunt in scripturis sanctis exẽpla proposita: velut in messe, vt palea sufferatur vsque ad vltimum ventilabrum: vel intra illa retia, vbi pisces boni cum malis vsque ad segregationem, quæ futura est in littore, id est in fine sæculi, æquo animo tolerẽtur. Non enim cõtrarium est huic loco id quod alio loco dicit Apostolus [Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo Dño stat aut cadit.] Noluit enim hominẽ ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis [o], vel etiam extraordinario [p] vsurpato iudicio: sed potius ex lege Dei secundum ordinem ecclesiæ, siue vltro confessum, siue accusatum, atque conuictum. Alioquin illud cur dixit? [Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis seruiens, &c.] nisi quia eam nominationem intelligi voluit, quæ fit in quemquam, cum sentẽtia ordine iudiciario, atq; integritate profertur? Nam si nominatio q̃ sola sufficit: multi damnandi sunt innocentes, quia sæpe falso in † quoquam crimina nominantur. ¶ Non ergo illi, quos monemus agere pœnitentiam, quærant sibi comites ad supplicium: nec gaudeant, quia plures inuenerint. Non enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt.

Idem sermone 16. de verbis Domini.

¶ Peccatum, quod tãtum iudici notum est, ab eo damnari non valet. C. XIX.

SI peccauerit, inquit, in isti credãt eum innocentem, & illi sciant eum nocentem. nec obest ei illa sententia quo ad beneficium, vel quo ad ordinẽ. ext. de excep. deniq;. de ord. cog. cum dilectus. in fi. Sed forte pt ipsum cogere ad pœnitentiam. nã ẽt in causa correctionis tenuis probatio, & scientia sufficit, vt ext. de spons. pterea. 22. q. 5. hoc vr. immo sufficit vnus testis quo ad sententiam medicinalẽ animæ, vt ext. de test. co. peruenit. de consc. di. 4. cũ itaq;. ext. de consan. & aff. super eo. & extr. de test. super eo. ℓ ¶ *Accusator et iudex*] quod fieret si occultos tales accusarem[o]. g ¶ *Similia.*] ar. q̃ licet aliqd spãliter de vno dicatur, tñ extẽditur ad oĩa similia, vt j. ea. Deus omnipotẽs. 32. † f. quousq; q. 7. Apostolus. 16. q. 3. licet. dist. 61. miramur. & 3. di. 5. ad eius. ff. de fun. inst. quæsitum. §. vlt. ff. de adi. le. legata. Matth. 3. ff. de ali. & cib. le. verba. ff. de sup. le. legata. 16. q. 1. hinc est ẽt. arg. cõtra. C. d. pc. maritꝰ. h ¶ *Fornicarius.*] Iudęis vel Gentilibus. i ¶ *Fornicarius.*] Occultis, nisi in casibus. q. d. non est aliqua pars mundi, in qua non sint tales mali. k ¶ *Si quis.*] q. d. quare hic nõ dicis de aliis q̃ de fratribus? Respon. l ¶ *Nõminatur.*] per sententiam. m ¶ *Qui foris.*] i. non nostri iuris. 17. quæst. 4. constituit. 3. dist. 45. qui syncera. cõtra dic, vt not. 28. q. 1. læpe. n ¶ *Iudicare.*] Quãtum ad excõicationẽ, sed corporaliter pñe puniri[c], vt 17. q. 4. constituit. arg. q̃ excõicatus nõ pt iterum excõicari. de hoc inuenies 3. q. 4. Engeltrudam, sed quia scit se non accessisse, eam noluit diuulgare, sed occulte à se dimittere: quare quæ in secreto fiunt, corripienda sunt in secreto: quæ publice, corã omnibus arguenda sunt. Et ita concordant duæ auctoritates, quæ videntur cõtradicere, vna Domini, scilicet si peccauerit in te, &c. quę intelligitur de occultis: alia Apostoli, scilicet, peccantẽ corã omnibus argue. cuius tenor hic ponitur, quæ intelligitur de manifestis,

1 Beda. 1. Corint. 5.

2 Ansel. l. 3. §. 70. Polyc. l. 7. tit. 7.

1. Cor. 4.

3 23. q. 4. c. infideles.

1. Cor. 5.

Matth. 9.

1. Cor. 5.

a Laico. Idẽ tur de laico[a], quasi dicat. an in d. c. si clerici.

b Quamuis.] interpositio est.

c ¶ *Mortalis.*] An tecontẽptũ. 24. q. 3. notãdũ.

d ¶ *Medicinalis.*] vt spiritus eius saluus fiat, 11. q. 3. audi. nisi sit incorrigibilis, vt 11. q. 3. nemo episcoporum. & j. 24. q. 3. corripiantur. & c. notãdũ. in fi.

e ¶ *Sæculari.*] i. de reb. sæcularibus, vel loqui sæcularibus, vel coram sæculari, clericum coram ecclesiastico, vitare possumus vt reddamus singula singulis, & sic non est contra extr. de iud. at si clerici. arg. huius c. "fibia super ie in cleri ẽ ta i cã cõuictus per cõfessiõis reconfectiõe in ipsum à laico per reconuẽtionẽ, vt 6. q. 1. beatus Petrus. & c. infames. arg. ext. de testi. decetero. & 3. q. 5. de accusatoribus. 35. q. 3. cõiunctiones. 3. q. 8. cuius. immo si coram quocumque in modum exceptionis probatur crimen, cogetur ad pœnitentiam. nam vndecumq; clarũerint crimina, &c. 24. q. 3. ecce. nam & iudicium hæreticorum certificat ecclesiam, vt j. 24. q. 1. quisquis. & c. subdiaconus. & in auth. de san. epis. §. si vero crimen. col. 9. & sententia in vno iudicio lata, fidem facit in alio [b]. ff. de iurciu. si duo. C. de li. cau. iubemus. Io. hoc verum est inter easdem personas, quia res inter alios acta, &c. ext. de re iud. quamuis. cum si. B. Similiter fit fides sæculari iudici per iudicem ecclesiasticũ, vt 11. q. 1. statuimus. & hoc satis pt ex ratione, admitti. Iudex tñ ecclesiasticus nõ pt clericũ ratione illius sententiæ punire quasi conuictum. si tñ infamia crebrescit, ex tali sententia pt ẽps ipsum cogere ad purgationem, in qua si defecerit, punia tur, vt ext. de si. de hoc. nec testes purgationis sunt cõtrarij priorib. testibus: qa isti iurãt de credulitate, & illi de sciẽtia: & bũ pt esse, q

M*ulti corriguntur.*] Casvs. Cap. istud diuiditur in tres partes. In j. parte dr, q̃ multi corriguntur, & propter scandalũ multi tolerantur: multi autem nesciuntur esse criminosi, qui diuino iudicio reseruantur. In ij. parte, quæ incip. ibi, *Nos vero.* dr, q̃ nos non debemus aliquem à cõione repellere, nisi sponte confessum, aut in iudicio accusatum, & conuictum. Si enim (sicut dicit Apostol[a]) vellemus oẽs occultos peccatores vitare, non oporteret de hoc mundo exire, qui tales docet tolerãdos vsq; ad vltimum ventilabrum, vt possimus eos lucrifacere Christo, nec vitandos nisi essent per sentẽtiam nominati, & sic docet eos tñ iudicio ecclesiæ condẽnandos, nõ arbitrio suspicantis, sed ordine seruato. Hoc idem probatur exemplo Domini, qui comedit cũ publicanis, & peccatorib. inquiens, non est medicus necessarius sanis, sed male habentibus. In iij. parte quæ incipit, *Non ergo.* dr, q̃ illi qui hortantur ad pœnitentiam, non debẽt gaudere eo q̃ multos habeãt socios ad supplicium: quia non minus ardebunt, &c.

a ¶ *Non possumus.*] nominatim, sed in genere, vt 5. qu. 1. quidam. extra de off. ord. si sacerdos.

Additio. Et dicas, nõ possumus de iure, id est, non debemus. Hnã id possumus, quod de iure possumus.

b ¶ *Quamuis.*] Quamuis. fim. gl. in c. ¶ *Mortalis.* sed aliter. fim. gl. in c. ¶ *Medicinalis.* ad hoc pro.

c ¶ *Mortalis.*] An tecontẽptũ. 24. q. 3. notãdũ.

d ¶ *Medicinalis.*] vt spiritus eius saluus fiat, 11. q. 3. audi. nisi sit incorrigibilis, vt 11. q. 3. nemo episcoporum. & j. 24. q. 3. corripiantur. & c. notãdũ. in fi.

e ¶ *Sæculari.*] i. de reb. sæcularibus, vel loqui sæcularibus, vel coram sæculari, clericum coram ecclesiastico, vitare possumus vt reddamus singula singulis, & sic non est contra extr. de iud. at si clerici. arg. huius c. "fibia super ie in cleri ẽ ta i cã cõuictus per cõfessiõis reconfectiõe in ipsum à laico per reconuẽtionẽ, vt 6. q. 1. beatus Petrus. & c. infames. arg. ext. de testi. decetero. & 3. q. 5. de accusatoribus. 35. q. 3. cõiunctiones. 3. q. 8. cuius. immo si coram quocumque in modum exceptionis probatur crimen, cogetur ad pœnitentiam. nam vndecumq; clarũerint crimina, &c. 24. q. 3. ecce. nam & iudicium hæreticorum certificat ecclesiam, vt j. 24. q. 1. quisquis. & c. subdiaconus. & in auth. de san. epis. §. si vero crimen. col. 9. & sententia in vno iudicio lata, fidem facit in alio [b]. ff. de iurciu. si duo. C. de li. cau. iubemus. Io. hoc verum est inter easdem personas, quia res inter alios acta, &c. ext. de re iud. quamuis. cum si. B. Similiter fit fides sæculari iudici per iudicem ecclesiasticũ, vt 11. q. 1. statuimus. & hoc satis pt ex ratione, admitti. Iudex tñ ecclesiasticus nõ pt clericũ ratione illius sententiæ punire quasi conuictum. si tñ infamia crebrescit, ex tali sententia pt ẽps ipsum cogere ad purgationem, in qua si defecerit, punia tur, vt ext. de si. de hoc. nec testes purgationis sunt cõtrarij priorib. testibus: qa isti iurãt de credulitate, & illi de sciẽtia: & bũ pt esse, q

Universidad de Deusto
Biblioteca

& hoc intelligendum est non solum quando in nos peccatur, & nobis scientibus, sed etiam quando nescitur nisi præsumptiue, & hoc in prima parte. *In secunda parte quæ incipit ibi, Nescio.* dicitur, q prælati sæpe corrigunt peccatores occultos aliis nescientibus: quia nolunt manifestare eorum delicta. homines tamen credunt, q ipsi hoc non faciant, & ideos reprehendunt.

Matth.18. a ¶ *In te.*] f. læsum, vel testem. " Quidam tollentes in te, &c. de quo peccato debet intelligi.

te a frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum. Quare? quia peccauit in te. Quid est [In te peccauit?] Tu scis, qa peccauit. Quia enim secretum fuit, quando in te peccauit, secretū quære, cum corrigis, quod in te peccauit. Nam si solus nosti, quia peccauit in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es correptor, sed proditor b. Attende, quemadmodum vir iustus Ioseph, tanto flagitio, quod de vxore fuerat suspicatus c, tāta benignitate pepercit: antequam sciret, vnde illa conceperat, quam grauidam senserat, & se ad illam non accessisse nouerat d. Restabat itaque certa adulterij suspicio: & tamen, quia ipse solus senserat, ipse solus sciebat, quid de illo ait Euangelium? [Ioseph autem, cum esset vir iustus, & nollet eam diuulgare.] Mariti dolor non vindictā quæsiuit: voluit prodesse peccanti, non punire peccantē. [Cū, inquit, nollet eā diuulgare, voluit eam occulte e dimittere.] *& infra.*

¶ Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus, quę peccantur coram omnibus. Ipsa vero corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Distribuite tempora & cōcordat scriptura f. Sic agamus, & sic agendum g est, non solum, quando in nos h peccatur, sed etiam, quando peccatur ab aliquo, vt ab altero nesciatur, in secreto debemus corripere, *& paulo post.* ¶ Nouit enim nescio quem homicidam episcopus i, & alius illum nemo nouit. Ego nolo †illum publice corripere, & tu quæris inscribere? Prorsus nec prodo, nec nego: corripio in secreto, pono ante oculos eius Dei iudicium, terreo cruentam conscientiam, persuadeo pœnitentiam. Hac k charitate prædita esse debemus. Vnde aliquando homines reprehendunt nos, quòd quasi non corripiamus: aut putant nos scire, quod nescimus: aut putant nos tacere, quod scimus. Sed forte quod scis, & ego scio: sed non coram te corripio, quia curare volo, non accusare. ¶ Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant: aliquando nobis produntur ab vxoribus suis, plerumque zelantibus l aliquando mari torum salutem quærentibus. Nos non prodimus m palam, sed in secreto arguimus. Vbi cōtingit malum, ibi moriatur malum. Non tamen vulnus illud negligimus, ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, sauciamque gerenti conscientiam, illud vulnus esse mortiferum.

Matth.18. b ¶ *Proditor.* "Sed nonne Dominus pro nō quid reprehendit crimen Iudæ, cū ueluti amicum secum mensa[m] b in pa- b f hoc lege ropside, 3. ea. vnus. & & no. d Paulus crimen Iudæo dissi. c. cū rorum tribuno, vt 23. q. ne. in fi. 3. Maximianus? Resp. divite. ibi. ve illi quibus dicebatur, deas. poterāt tm prodesse. 22. q. 5. hoc videtur. Ité cōtra. ff. de iniur. eum qui. Sed illud intelligitur qn quis directe vult aliquē accusare.

c ¶ *Suspicatus.*] 32. q. 1. dixit Dominus.

d ¶ *Nouerat.*] vnde conceperat.

e ¶ *Occulte.*] i. non accedere ad eam: nō tamen voluit eam à se repellere. 27. q. 2. prius quam. Vel occulte, i. sine probatiōe: quod hodie non licet. 35. q. 6. multorum.

f ¶ *Scriptura.*] Euange. & lica cum Apostolo di cente: Peccantem co ram omnibus argue. g ¶ *Sic agendum.*] 6. q. 2. si tantum. 11. q. 3. sanctī, ext. de off. ord. si facerdos.

h ¶ *Quando in nos.*] i. vno vel altero sciēte: sed ēt qñ nullus scit, dū tm præsumptio sit cōtra eum q peccat. Genes. i ¶ *Nouit &c. episcop.*] de le loquitur Aug.

k ¶ *Hac charitate.*] f. Euangelica, aliās charitate, in originali Augustini.

l ¶ *Zelantibus.*] ar. malo zelo denūtiantem crimen fratris audienti dum: hoc est verum si prosequatur suam in iuriam, vt j. qq. 7. ff quis erga.

4 *Quando vero crimen est notum aliis, & non iudici, nec tunc sine examinatione ferendum est: quia in crimen sibi occultum iudex sententiam ferre non debet.*

Vnde Euaristus Papa ait epistola 2. [1]

¶ Sententia non præcipitanter ferenda est. C. XX.

[2] DEus omnipotens, vt nos à præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret, cum omnia nuda, & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret, quæ dicebātur. Vnde ipse ait [Descendam n, & videbo, vtrum clamorē, qui venit ad me, opere compleuerint: an non est ita, vt sciam o.] Deus omnipotēs, cui nihil est absconditum, sed omnia ei manifesta sunt, etiam antequam fiant: non ob aliud hæc, & alia multa (quæ hic prolixitatem vitantes non inseruimus) per se inquirere dignatus est, nisi, vt nos

m ¶ *Non, prodimus.*] ad querelam earum.

QVANDO VERO. Hæc est quarta pars huius q. in qua vult probare, q si notum est aliis, & non iudici tanquam iudici, nihilominus est causa examinanda: & hoc probat per c. seq. Io. de Fant.

CASVS. Hic ponit Gratianus secundum membrum suæ distinctionis: scilicet quando crimen est notum aliis, & non iudici: & in hoc casu seruandus est ordo iuris, & hoc ostendit per seq. cap.

Deus omnipotens.] CASVS. Sodomitæ erant in notorio delicto, quia seipsis abutebantur: Dominus tñ, licet manifesta essent ei facta Sodomorum, quem nil latet, noluit eos iudicare statim: sed ipse cum fidelibus testib. diligenter veritatem inquisiuit antequam eos iudicaret. Cuius exēplo monemur ne præcipites simus in sententia ferēda: quia si Dominus, q sciebat factū, veritatem diligenter inquisiuit: multo fortius homines iudicantes, qui veritatē nescirunt, debent inquirere diligenter omnia, & neminem ante probationem condemnare, veritate dicente: Nolite iudicare, & non iudicabimini. & Apostolo dicente: Tu qui es qui iudicas, &c.

n ¶ *Descendam.*] Angelos mittendo, vt j. sequitur.

o ¶ *Sciam.*] tamquam iudex. si habes, sciam: tunc transpone litteram sic, vt sciam an non est ita, i. an non hoc sit ita. & nunc incipit versus ibi: Deus omnipotens. si habes, sciat: tunc incipiens versum. An non est

non est ita vt sciat: & leges interrogatiue vsque ad locum illum: non ob aliud hæc, &c.

a ¶ *Præsumat.*] Præsumendum est enim quemlibet esse bonum, vt 11. q. 3. absit. extra de præsum. dudum.

b ¶ *Quam probare.*] id est, examinare.

c ¶ *Quoquo modo.*] i. diffinitiue, vel interlocutorie.

d ¶ *Audita.*] 3. dist. 81. si quid vero. j. 11. q. 3. in cunctis. & extra de præsum. dudum.

e ¶ *Inquirat.*] Cum istud c. locum habeat tantum in causa inquisitionis, eo quòd dicit, fidelibus. & ea. decre. dicit, de prouidis & honestis. & dec. dicit, vbi de simonia agitur, propter immanitatem sceleris admittuntur criminosi, & loquitur ibi in causa inquisitionis: & sic videtur quòd in minoribus criminibus non sint admittendi criminosi, vt ext. de sim. pertuas. Sed est arg. contra, extr. de re iu. cum I. & A. Satis potest dici, quòd si extranei testes inducūtur in causa inquisitionis, requiritur q non sint criminosi: sed in illis q sunt testes de ipsa ecclesia, sufficit qualescumque sint: dummodo non sint inimici vel corrupti. Ioan. Quidquid Ioan. dicat, ego non credo, quòd testes criminosi admittantur in causa inquisitionis, nisi essent de crimine emendati. extra de testib. testimonium. In exceptis tamen criminibus bene admittuntur criminosi, nisi sint conspiratores, vel capitales inimici. extr. de si. per tuas. 2. quod intelligunt ēdam si ille contra quem fit inquisitio, fuerat malę famę: alioqn criminosi non admitterentur, vt innuit illa decretal. per tuas. & 3. ead. in primis. versi. de persona Stephani. ibi, quod autem, &c. B.

QVANDO AVTEM. Hæc est 5. pars q. in qua dicitur, q si notorium est omnibus & iudici, scilicet per euidentiam facti: tunc potest iudex illum punire, & hoc probatur per seq. c. Io. de Fan.

CASVS. Hic ponit Grat. tertium membrum suæ dist. scilicet quando crimen notum est iudici & aliis, & tunc subdistinguit: quia aut negat, aut confitetur, vel notorium est ita q inficiari non potest. Si negat, ordo iuris seruari debet, licet iudex & alij multi sciant. Si ipse confitetur, vel factum est ita notorium, quòd inficiari non potest, tunc post secundam & tertiam admonitionem, si incorrigibilis erit, poterit condemnari: & in hoc casu intelliguntur cap. manifesta. quæ Iotharius. & cap. de manifesta. Sequens §. patet. & per te videbis.

f ¶ *Iudicis.*] non sedentis pro tribunali. si enim pro tribunali sederet: & contingeret te aliquid ibi facere, posset te statim punire, ac si probaretur per testes coram eo. melius enim probatur aliquid per ipsum factum, quam per testes. ff. de fer. l. 2. in fi. & extra de ap. dilecti. & ff. de mi. minor. & 27. q. 1. nec aliqua. "Sed pone q reus neget aliquid esse notorium: nūquid sufficiunt duo testes ad probandum aliquid esse notorium? Sic, sicut duo possunt probare famam, vt extra de testi. tam litteris. & per duos testes probatur q septem interfuerunt a. C. de bon. post. bonorum. & per duos probatur subscriptio trium, vt C. de fi. instr. comparationes. g ¶ *Correctionem.*] Arg. admonitionem debere præcedere in notoriis, vt j. ea. q. vlt. c. vlt. 12. q. 2. indigne. Ioan. b

Matth.7. "Inquirens quos testes admittere debeat.

1 30. q. 1. nullum ante.

"Notorium & fama per duos testes probari pñt.

a Concord.

Scelus.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ostenditur, q scelus Lotharij erat omnibus manifestum, quod ipse quēad. test. ligenda est auctoritas illa Ambrosij, & Nicolai [3 *Manifesta, accusatione nō indigent.*] *Fornicator enim ille, in quem, sine examinatione, sententia Apostolica processerat, publice coram omnibus nouercam suam pro vxore habebat Lotharius quoque, de quo Nicolaus scribit, similiter publice vxorē suam dimiserat, & aliam super duxerat.*

Vnde idem Nicolaus Papa scribit archiepiscopis, & episcopis per Galliam, Italiam, & Germaniam constitutis.

¶ Sine accusatione, manifesta ferienda sunt. C. XXI.

[3] SCelus, quod Lotharius Rex (si tamen h Rex veraciter dici possit, qui nullo salubri regimine, corporis appetitus refrænat, sed lubrica eneruatione magis illicitis eius motibus cedit) in duabus i feminis, Thietberga scilicet, & Gualdrada commisit, omnibus manifestum est. ¶ Sed & dum episcopo Thietgandum, & Gunterium in tali facto eum habuisse tutores, atque fautores pene totus nobis orbis vndique ad limina, seu sedem confluens Apostolicam referebat k. *& infra.* ¶ Igitur decernente nobiscum sancta synodo in præsentia depositi, & ab officio sacerdotali excommunicati, atque à regimine episcopatus alienati indubitāter existunt.

QVÆSTIO II.

Vōd autem l expoliatus ante iudicem stare non possit, multis auctoritatibus probatur,

Ait enim Ioannes Papa I. ad Zachariam archiepiscopum. [4]

¶ Ante litem contestatam possessori cuncta sunt restituenda. C. I.

[5] ANtiquitus decretum est, vt omnes possessiones, & omnia sibi sublata atque fructus m cunctos ante litem contestatam n perceptos ^A episcopus, vel primas possessori restituat o.

A ¶ Perceptos.] *In vetustis exemplaribus, & epistola Ioannis, itemque Eusebij est,* perceptor, vel primas possessori restituat.

Vōd autem.] CASVS. Hic intitulatur ij. quæstio, qua quæritur, an expoliatus sit restituendus antequām iudice tur, vel cogatur venire ad causam, & certe quòd restituendus sit, multorum auctoritatibus probatur, nisi in modum exceptionis probetur spoliatio.

¶ *Quod autem.*] Hæc est differentia inter q. istam & illam quæ est j. 3. q. 1. quia. Hic petitur restitutio in modum exceptionis: ibi in modum actionis.

ANtiquitus.] CASVS. Statuitur in hoc c. quòd iudex possessiones & omnia ablata cum fructibus ante litem perceptis faciet expoliato restitui, qui ante spoliationem possessor extiterat. Idem fere dicitur in illo c. Omnes leges de hac materia loquentes.

m ¶ *Fructus.*] perceptos & percipiendos, vt extra de rest. spo. grauis. & restituendus est ad omnem causam in qua esset, si non fuisset spoliatus. ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. non solum.

n ¶ *Ante litem contestatam.*] Ideo autem dicitur, ante litem contestatam, "quia exceptio spoliationis est dilatoria, & sic est ante lit. contest. proponenda: tamen si vult directe agere de spoliatione, etiam post lit. cont. hoc potest facere, vt ext. de eau. pos. pastoralis.

o ¶ *Restituat.*] tamen si in modum exceptionis probatur spoliatio, non ideo fit restitutio, vt ext. de or. cog. cum dilectus. Dico tamen decr. illam hic non habere locum: quia vbi excipitur de spoliatione "contra illum qui crimen intendit, bene restituitur si spoliationem probat, prout intelligo omnia hæc iura. secus vbi vtraque quæstio est ciuilis, vt in illa decr. cū dilectus. "In hoc tamen cautus sis, q si aduersarius tuus cōuenit te super re aliqua, si vis dicere te spoliatū esse eadem re, vtilius est tibi vt directe petas restitutionem: quia si probas spoliationem directe agēdo, duo cōsequeris, & q prius au-

4 Et Eusebi Papa epist. 2

5 Pann. l. 4. c. 47.

"Exceptio spoliationis est dilatoria

"Cōuēt fit cautus circa opponēdā.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dieris, & quòd restitueris. si prius probes restitutionem, licet aduersarius prius proposuerit actionem suam, vt extra de rest. spol. ex conquestione. Sed si de alio agit aduersarius, & tu super alio dicis te spoliatum, vtilius est tibi vt in modum exceptionis proponas spoliationem, si aduersarius te præuenit in querela. Nam si directe velles agere, prius aut diretur aduersarius quàm tu. secus si excipiẽdo, vt ext. de or. cog. cum dilectus.

Item Nicolaus Papa.

¶ De eodem. C. II.

[1] 31.q.2.historia.§.hęc oĕs. In pfatione Isido. in collectio nem suam.

[1] NVllus *episcoporum.*] Casvs. Dicitur in hoc cap. q̃ nullus episcopus potest vel debet ab aliquo accusari, nisi prius possessiones & omnia ablata quacumq; fraude ei fuerint restituta cum fructibus ante accusationem perceptis: & hæc faciant primates & synodus. a ¶*Ingenio.*] Qui ergo dolo alterius renuntiat, iuri suo restituendus est [a], sicut si esset violentiam passus: qa in hoc casu vim & fraudem æquiparat sibi canon. 15.q.6.ca.1. & j.caus. proxim.q.1. redintegranda. Io. Andreo. De hoc no. 7.quæst.1. suggestum. in gl. vlt. Archid.

[2] Bur.l.1.c. 142. & 141. Iuo par.5.c. 155. & 156. Cõcor. Pan. l.4.c.49.

[a] Cũ dolus dedit causã cõtractui. de quo no. ext. d em. & ven. c.3.1 fi. & 7.q.1. ca. suggestũ. in gl. vlt. Arc.

IN *scripturis vestris*] Casvs. Quidam episcopi à propriis ciuibus fuerunt accusati, aliqui ex suspicione, aliqui ex certa ratione. sed quia rebus suis fuerant expoliati, mandat dominus Papa q̃ non vocentur ante restitutionem ad causam vel synodum. Idem dicitur in capitulis sequent. eo addito quod episcopi recte iudicantes tales causas debent in ecclesia tractare, vt ipsi possint esse testes singulorum: nec debent etiam accusati respondere nisi prius restituantur.

[4] Et ĩ decretis Ioãnis I.

[4] Ansel.l.3. c.44. Iuo p.5 c.249. Pan. l.4.c.45.

[b] ¶ *Nec in aliquo iudicari.*] [c] A spoliatore nullum potest obiri crimen spoliati. Sed ab alio potest accusari de aliis criminibus: sed nõ de illo pro quo est spoliatus. arg.5.q.2.si primates [b]. à contrario sensu, extr. de app. ad hoc, & ca. proposuit. alioquin delictum eius maneret impunitum, si de nullo crimine posset accusari ab aliquo. I. Ego non credo, quòd in aliquo spoliator admitratur contra spoliatum, nisi prius facta restitutione, vt extra de ordin. cogn. cum dilectus. & vt dicitur in hac quæstione per totum, & j.3.q.1.c. 1.2. & 3. vbi generaliter videtur dici, quòd nullum crimen possit spoliato obiici. B.

[b] Supto ar. à contrario ibi, nec respondere æmulis, L. & secundũ L. & Hug.

[c] NVllus *potest.*] ¶ *Omnia iura.* Etiam incorporalia, vt extra vt lit. pen. à memoria. Et est ratio, "quia inermes non possunt resistere inimicis, vt j.3.q.2.c.3. & c.si quis episcopus. & etiam communio hominum est restituenda, si est iniuste excommunicatus vel suspensus. arg. j.q.5. super causa. in fi. quia verbum restituendi, plenam & perfectam habet significationem. arg. j.c. prox. & arg. extra vt lit. non cont. accedens. in fi. ff. de vsur. l. videamus. §. in Fauianã.

"inermes si nõ sint inimicis resistere

Item Eusebius fratribus constitutis per Alexandriam, & Aegyptum, epist. 2. [3]

¶ Nec conuocari ad synodum, nec in aliquo debet iudicari spoliatus. C. IIII.

[4] IN scripturis vestris reperimus, quosdam episcopos vestris in partibus à propriis ouibus accusatos: aliquos videlicet ex suspicione, & aliquos ex certa ratione: & idcirco quosdam suis esse rebus expoliatos: quosdam vero à propria sede pulsos. Quos sciatis nec ad synodum conuocandos, nec ad generalem posse vocari, nec in aliquo iudicari [b], antequam cuncta, quæ ei sublata sunt, legibus potestati eorum redintegrentur.

Item Iulius Papa in epistola ad Orientales, cap. 3 5. & 8.

¶ De eodem. C. V.

[5] NVllus potest conuocari, aut iudicari, antequam omnia sibi ablata, & omnia iura [c] ei in integrum restituantur: quia non habet priuilegium, quo possit exui iam nudatus.

¶ Caput hoc confectum est ex decretis Iulij 35. & 8. verbis tamen mutatis & alio modo dispositis.

Item Zepherinus Papa ad episcopos Ægypti, epistola 2. [6]

¶ De eodem. C. VI.

[7] PRæceptum ergo est in antiquis statutis, episcopos electos, atque suis rebus expoliatos ecclesias [d] proprias recipere, & primo sua omnia eis reddi, & dehum, si quis eos iuste accusare voluerit, æquo periculo facere: iudices esse decernentes episcopos recta sapientes, & in ecclesia conuenientes, vbi testes [e] essent singulorum, qui oppressi videbantur: nec prius eos respondere debere, quàm omnia sua eis, & ecclesiis eorum, legibus integerrime restituantur.

QVÆSTIO III.

Vt autem [f] pœna ferendi sint, qui in accusatione deficiunt, canonum censura definit. Pœnam enim illati criminis cum dispendio existimationis accipient.

Vnde Gaius [A] Papa [8].

A ¶ Gaius.] *Sic est in pleriſque vetustis, & habetur hoc cap. in epistola vnica ipsius, in qua proxime hic antecedunt verba capitis.* Si quis episcopus. *j.ead. q. 7. In vulgatis autem hic citabatur Gelasius.*

¶ De iis qui non probanda obiiciunt. C. I.

SI quis circa huiusmodi personas non probanda detulerit, auctoritate huius sanctionis intelligat se iacturam infamiæ substinere §, vt damno pudoris, & existimationis dispendio discat sibi alienæ verecũdiæ impune insidiari saltem de cetero nõ licere.

Item Damasus Papa ad Stephanum archiepiscopum, epistola 3.

quòd testis nullo modo substinet vel se obligat ad pœnam talionis, vt no. 33.q.5. hæc imago. Si autem tulerit alias falsum testimonium, punitur extra ordinem. 6.q.1. quicumque. De teste posuit Gratian. in themate, sed hic omisit.

S*i quis.*] Casvs. Si quis aliquem accusauerit, & crimen illatum non poterit probare, infamis efficitur: & de cetero ad accusandum non admittitur, cum contra eum de calumnia præsumatur.

g ¶ *Substinere.*] non tamen ipso iure, sed per sententiam, vt ff. ex quibus causis irrogatur infam. Athletas. §. calumniator, & infra eadem. §. notandum.

Calum

C*Alumniator.*] Casvs. Calumniator si in accusatione defecerit, pœna talionis, id est, pœna simili punietur. Idem dicitur in sequenti c. si quis episcopum.

[c] Calũniator nõ semper punitur talione.

a ¶ *Calumniator.*] "Fallit in sex casibus, vt 33.q.5. hæc imago. & j. 5. q.6.c.3. tamen satis punitur qui admittit sacerdotium quod receperat. 23.q.4. Gui turus erat. lisarius. Item fallit extra de accu. super his. & in priuatis crimini bus. ff. ad Tur. l.1. & l. in priuatis. & forte in denuntiatione. extr. de cal. cum dilectus. fed in ingsitione non est pœna ordinaria statuta: & ideo in arbitrio iudicis relinquitur. ext. de of. iud. dele. de causis.

[1] 4.q.4. nullus introducatur.

[2] Concord. tex. in l.1. ff. ad Turp. & l. q crimẽ & ibi Cy. C. q ac. non pos. & Fabia no. j. 3.q.6. c.j. & ex Six to. j.e.qu.8. qui crimen.

b ¶ *Talionem.*] id est, aliam pœnam similem, vt j. e.c. proxi. ff. de iur. deli. l.1. ext. de transa. ca. fi. Dic quòd pœna quæ à lege statuitur, retractari non potest, quæ ab homine bene potest. ff. de verbor. significat. l. penul.

S*I quis episcopum.*] Casvs. Si quis episcopum vel alium clericum falsis criminibus accusauerit: si defecerit, etiam in fine non erit ei communio danda.

[3] Ansl.l.3.c. 92. Iuo p.6. c.240. Burc. l.2.c.195.

c ¶ *Si quis episcopum.*] ff. de re mi. l. omne. §. 1. & ext. de sent. exc. à nobis.

d ¶ *Communionem.*] nisi resipiscat, vt 3. di. 50. pœnitentes. contra. 23.q.10. eos. 27.q. 1. virgines.

ALIVD. Hæc est secũda pars huius q. in qua dicitur, quòd si aliquis irato animo verba contumeliosa dixerit, nõ est habendum pro accusatiõe. & hoc probat per ca. seq. Io. de Fan.

Casvs. Dictum est ĩ. quòd calumnioſe accusantes si in accusatione defecerint, sunt puniendi. Nunc dicit Gratian. quòd aliud est crimen falsò obiectum non probare: & aliud si conuicium non probauerit. primum sine abolitione nulli conceditur: hoc omnibus licet.

S*I quis iratus.*] Casus huius ca. talis est. Si aliquis calore iracundię alicui conuicium intulerit, hoc non est habendum pro accusatione. Si autẽ quod iratus obiecerit, voluerit probare: hoc faciat per scripturam, se ad pœnam talionis obligan do. Si autem quod per iracundiam dixerit, noluerit probare, reus obiecti criminis non habebitur.

e ¶ *Si quis iratus.*] "Ira rescindit contractum. ff. de publ. licitatio. in prin. & minuit delictum, vt C. de adul. Gracchus.

f ¶ *Pro accusatione.*] Sed pro iniuria [a]. ff. de iniur. item apud. §. priquod dic vt mo. per totum. infra 11. quæstione prima. si qui sacerdotum. contra. no. 1.q.1. in vbi deponitur & curiæ traditur, qui dicit episcopo conuicium. fi. & fic ĕt in Sed ibi loquitur de eo qui ex deliberatione, & sæpe loquitur con-

[5] Bur.l.1.c. 144. Iuo p.5. c.257. Pann. l.4.c.46.

[6] Capit. 6. & 287. Et in capitulis Hadriani c.2. [7] Iuo par.5. c.246. Pan. l.4.c.43.

[8] In cap. Hadria. c.2. in epistol. Sixti ij. cod. Theod. l.16. ti.2.

4 Cod. Theo. l.9. tit. 1. l. 1. interpr. & l cap. l.7. c.364. & in epist. Sixti j. Cs. & in ca. Hadr. c.51.

[a] Ansl.l.3.c. 89. Iuo p.6. c.224. Pann. l.4.c.74.

uicia.

g ¶ *Tractandi.*] id est, deliberandi. Et per hoc est argu. quòd ibi non erratur, vbi ex deliberatione aliquid fit. Item ex hoc argumen. est, quòd etiam accusatori dandæ "sunt inducię: argu. contra. 3.q.3. §. spatium [b].

"accusatori an dandæ sint inducię

b Adde & §. ei autẽ. Sed de præsump. capitul. fi ob. q.a loq. primo.

[b] *Iterare.*] Hoc ideo dicit, quia si iteraueritque conuicium, non vi detur ex iracundia, sed ex deliberatione dixisse. fic C. ad Vell. l. fi mulier. 2. in fi.

c Adde hic Ale. de Im. in l.1. C. de erro. cal.

SED ALIVD EST. Hæc est tertia pars quæstionis, in qua dicitur, quod si aliquis est deceptus promissione testium, parcitur ei, si autem pecunia defecerit, non parcitur illi: & hoc probat duabus auctoritatibus. Ioan. de Fant.

Casvs. Adhuc distinguit Gratianus, & dicit, quòd aliud est non probare crimen, quia falsum est illatum crimen: quo casu non parcitur aliud promissione aliqua deferere accusationem, in quo casu venia datur: quia' deceptus fuit promissione pecuniæ: vel quia testes ei promiserunt se veritatem de crimine commisso dictu ros.

[6] Pol.l.j.ti.6 Ansl.l.3.c.113

PAulum. Casvs. Paulus episcopum suum accusabat: promissione eius deceptus destitit ab accusatione. Dicit Papa, quòd licet valde deberet puniri, tamen ei pœnam remittimus.

[k] ¶ *Promissione.*] non promissione pecuniæ, talis enim non posset petere abolitionem [d]. nam solus ille petit, qui errore vel temeritate, vel calore iracundiæ ad accusandum venit: vel qui suam iniuriam prosequitur: vel qui suos consanguineos accusauerit. C. de abolit. lege, secunda. ideo dic, promissione, scilicet testium qui ei promiserant ferre testimonium contra illum. sed tunc sequens ca. non facit ad propositum magistri.

[d] *al. agatur* Quæ sit tripliciter vt no. 3. e. q. 1. prohiben tur. Arc.

l ¶ *Culpam.*] sed non infamiam, vt infra eadem. indulgentia.

[7] Ansl.l.8. c.36.

EVphemium. Casvs. Isti duo episcopum suum accusabant: sed ab eodem ad sacros ordines promoti fuerunt, vt ab accusatione desisterent: quare dominus Papa eos deposuit ab omni officio priuando.

m ¶ *Pro deferenda.*] Qui ex pacto desistit, fortius incidit in Turpilianum, quam alter: quia etiam femina in hoc casu incidit, quæ aliàs non incideret, vt C. ad Turpilia. fi femina. ff. ad Turpilia. mulier.

HINC

Universidad de Deusto
Biblioteca

HINC COLLIGITVR. Casvs. huius §. sic ponitur. Dictum est 3. in illo c. Paulum. quòd Dominus Papa culpam remisit: & sic per consequens videtur quòd infamiam possit remittere. Sed contradicit Gelasius: qui dicit quòd quamquam animas saluare per pœnitentiam possumus, infamiam tamen abolere non possumus. Similiter Stephanus contradicit: qui dicit: Hos enim sub nota infamiæ perpetuæ ad pœnitentiam suscepimus, soluit statim vbi dicit, vel non fiunt: & dicit quòd non omnes sunt infames secundum canones quos sæculi leges infames dicunt, & ita Paulus non fuit infamis secundum canones, licet secus sit secundum leges. Sed hoc probatur exemplo mulieris, quæ nubit intra tempus luctus: quæ non est infamis de iure canonum, licet sit secus secundum leges. Sed opponit Gratianus huic solutioni. nam dicit Stephanus: Omnes infames dicimus quos sæculi leges infames pronuntiant: & ita Paulus & mulier quæ nubit intra tempus, &c. erunt infames secundum canones. Sed soluit dicendo quòd illud Gelasij & Stephani, quamquam animas saluare, &c. & hoc, sub nota infamiæ per petuæ, &c. intelliguntur de iis quibus est infamia irrogata per ciuilem iudicem, quæ aboleri non potest nisi per ciuilem iudicem. Nec est contrarium quòd dicitur de muliere, quæ nubit intra tempus luctus, ei quod dicit Stephanus, infames dicimus, &c. quia in matrimonio leges sacros canones imitantur: & ipsa mulier nō est infamis, nec Paulus: cum ei nondum sit infamia per ciuilem iudicem irrogata.

1 Iuo p.9.c. 23. ofa hæc ex Calixto, i cuius 2. epistola hñr.

2 3. px. añce denti c.

3 l.1.ff.ad senatusc. tur.

4 6.q.1.infames. & i ca pi. Hadriani c.21.

1.Cor.7.

a ¶ Infamiam.] Non facit[a], sed iuris. Sed videtur quod potest, vt 7.6. quæst.1. illi qui. contra extra de simo. ex diligenti. 3. 15. quæst.6. auctoritatem. 3. 1. quæst. 1. ventum. contra. vel supple non possumus nisi post pœnitentiam, vt 7. prox. c.q.4. consanguineorum. vel non possumus per pœnitentiam, sed per in integrum restitutionem. “ Vnde bene concedo, quòd episcopus possit tollere infamiam in omni crimine in quo potest dispensare. nam & senatus tollit infamiam, vt ff. de postu. l. prima. §. de qua. & ecclesia comparatur senatui, vt 7.16. quæst.1. ecclesia.

2 Cōcor. l.in bello. §. fatæ. ff. de capi. & l.1. C. d sen. pas. & l.1. §. de qua. ff. de postu.

“Infamiam tollit eps.

b ¶ Infamem.] id est, infamandum per sententiam, non ipso iure: vt ff. ex quibus causis irroga. infa. l. Atletas. licet M. hic notauerit. *Hic fuit eo plane tempore Gratianę, qui enim citra abolitionem* desistit, non infamatur, sed punitur[b] in quinque libr. auri, vt ff. de præua. l.3. §. vltim. sed tantum per sententiam infamatur, vt C. ad Turp. l.2.

bđ hoc leg. &no. 7. e. 5. prauricationē ver. si qs aurem. &7. e. si quē. dic vt ibi. Arch.

c ¶ *Sed illud.*] Sue solutioni obiicit quod est sexta quæstio. prima. infames.

d ¶ *Quo-um.*]ext. qui fil. sint leg. per venerabilem. contra.

e ¶ *Non nisi ad ciuilem.*]nisi velis dicere, quòd Reges iurisdictionem habeant à Papa.

f ¶ *Sequi.*] in authentica, vt cler. apud proprios episcop. §. penult. coll. 6.

NOTANDVM. Hæc est quarta pars huius quæst. in qua dicitur quòd si pœnituerit aliquem accusasse, ante litis contestationem potest desistere, & hoc probat per quamdam legem Lombardam. Ioan. de Fan.

Casvs. Soluit quod dictum est, & alio modo, vt locum habeat lex Lombarda, quæ sequitur, vt dicit Gratianus, quòd est aliud, cū quis pœnitet aliquem innocentē criminaliter accusasse, & ab eo absolutur: aliud est cum pecuniam accepit à nocente, vt ab accusatione desistat. Et ad hoc inducit legem sequentem.

cum aliquem pœnituerit criminaliter accusasse. & inscriptionem feciſſe, ſi ab innocente fuerit abſolutus: aliud, ſi pecuniam à nocente acceperit, vt à probatione eius, quod obiecerat, deſiſtat.

Vnde in libro capitularium, cap. 175. legitur.[5]

¶De eo, quem pœnitet criminaliter accusasse. C. VIII.

6 SI quem pœnituerit[h] accusasse criminaliter, & inscriptionem[i] fecisse de eo, quòd probare non potuerit, si ei cum accusato innocente conuenerit[k], inuicem se absoluant. Si vero iudex eum, qui accusatus est, criminosum esse cognouerit, & interreum, & accusatorem per obreptionem conuenerit de colludio, pœnā accipiat legibus[l] constitutum.

5 cod. Theo. lib. 9. tit. 37. c. j. in interpretatione.

6 Iuo par. 16 c. 251.

7 tit. 16. ad senatusc. Tur.

a ¶ Per obreptionem.] *Apud Iuonem legitur* factum per corruptionem consensum, de colludio pœnam excipiat legibus constitutam. *Sed interpretatione legis primæ, quæ est in Codice Theodosiano, hoc modo,* per corruptionem de absolutione reatus conuenerit, is qui reus probatur, remoto colludio pœnam excipiat legibus constitutam.

5 *Notandum quoque est, quòd sicut digest. libro quadragesimo octauo. titulo de abolitionibus criminum. lege, prima, legitur.* [¶[7] *Accusatorum temeritas tribus modis deregitur, & tribus pœnis subiicitur. Aut enim calumniantur, aut prævaricantur, aut tergiuersantur. Calumniari*[m] *est falsa crimina intendere: prævaricari vera crimina*[n] *abscondere: tergiuersari in vniuersum ab accusatione desistere. Calumniatoribus*[o] *pœna legitime † irrogatur. Sed non vtique, qui non probat quod intendit, protinus calumniari videtur. Nam eius rei inquisitio arbitrio cognoscentis committitur: qui eo absoluto*, punitur quam pœna 5. lib. auri, vt ff. de pœ. absentem. 6. 2. Io.

NOTANDVM. Hæc est 5. pars quæstionis, in qua facit differentiam inter calumniatorem & tergiuersatorem, & prævaricatorem. Ioan. de Fan.

Casvs. Supra in primo, secundo & tertio c. huius quæstionis fecit mentionem de calumniatoribus, & in illo c. Paulum. de tergiuersatore, & ideo hic dicit, quid sit calumniator, quid prævaricator, & quid tergiuersator, & qua pœna puniatur.

ACCVSATORVM. Casvs. Acculator tripliciter delinquit. Aut enim calumniatur, id est falsa crimina intendit. Aut prævaricatur, id est, vera crimina abscondit. Aut tergiuersatur, id est, in totum ab accusatione desistit sine iudicis auctoritate. Sed qui non probat, non statim calumniari videtur, immo iudex inquirere debet, qua mente, & qua intentione ad accusationem prosiliit, & si in eo iustum errorem deprehenderit, absoluet eum. si eum in calumnia deprehendet, condemnabit. sed si ita pronuntiauerit, calumniator es, cōdemnabit eum. & si pœnam nō dixit, quæ legis auctoritate imponitur, & non arbitrio iudicantis. Si autem ita pronuntiauit, non probasti, vel eum temere accusasti, pepercit ei. temeritas enim, &c.

m ¶ *Calumniari.*] Immo sic videtur quòd calumnietur, vt 3. ead. q. prox. qui non probauerit. Sed intellige in his “ quos excusat necessitas, pietatis officium, & criminis enormitas. & iustus dolor. C. de adul. quamuis. C. qui acc. non possunt. l.2. & C. de fal. mon. l.1. & C. de calum. l.2.

n ¶ *Crimina.*] id est, probationes.

o ¶ *Absoluto.*] id est, absoluendo[f]. ne sit contra. C. de calum. l.1. Vel dic ab

g ¶ *Si ab innocente.*] & voluntate iudicis, vt C. de abol. l.1. & vl.

Si quem pœnituerit] Casvs. Si quē pœnituerit innocentem criminaliter accusasse, & cum eo conuenerit, ad inuicem se absoluant. Si autem nocentem accusabat, & per obreptionem, id est, deceptionem accepta pecunia ab accusatione desistit, statuta pœna punietur.

h ¶ *Pœnituerit.*] dum tamen non accusauerit[c] fallaciter, vt C. de abol. l. fallaciter.

i ¶ *Et inscriptionem.*] Nam ante inscriptionem potest desistere. ff. ad Turp. quæstum. & extr. de accu. licet. in fine.

k ¶ *Conuenerit.*] Immo etiam eo inuito intra 30. dies potest: nisi res iam sit passus aliquam iniuriam, vt C. de abol. l. fallaciter.

l ¶ *Legibus.*] pœna 40. solidorum, vt est in Lombardia: “ nam secundum legem Lombardā qui desistit ab accusatione criminis, condemnatur in 40. solidis: sed secundum legem Romanam qui desistit ab accusatione publici criminis. punitur 5. lib. auri. ff. de præua. l.3. & hanc pœnam nemo præstat, ni si qui desistit à publico crimine. ff. ad Turp. l. si quis. §. si Stelliona tus[d]. sed qui desistit ab accusatione priuati criminis, infamis est, & extra ordinem arbitrio iudicis punitur, vt ff. ad Turp. & in priuatis. & C. e. l. 2. Sed si accusator absens est, & citatus noluerit procedere in accusatione, tum grauius

7 tit. 16. ad senatusc. Tur.

d Adde vbi ad qd ēpsole fistere licet ab accu. fi ne pœ. no. Bar. l. augustum. ff. ad Turp.

7 tit. 16. de senatusc. Tur.

1 l.5. Accusator.

3 l. fi. eo. tit.

4 d. l. 1. ad senatusc. Tur. §. prævaricatorem.

“Iudex pœnā arctare quòd ex causa & per & ampliare & ratione potest. *Vel consistit*

“Quinimo dupliciter ponitur.

“Transigi licitis, aliqb[2] transigere. “ sed in priuatis criminibus non inuenio prohibitum quin possit transigi. Sed videtur quòd secundum canones non

dic absoluto quo ad animum, vt ff. de verb. sig. fugitiuus. Vel dic q̄ si iudex ex officio suo vult punire calumniantem, hoc faciat ante sententiam absolutionis, vt C. de cal. l.1. sed aliquo accusante ipsum de calumnia quandocumque potest vel idem iudex, vel alius, C. de aduo. diuer. iud. l.1. & ff. ad Turpil. l.1. in prin.

a ¶ *Quæ mente.*] id est, quo animo venit ad accusandum.

b ¶ *Legis.*] forte secundum dist. quę est ff. de pœ. absentem. in fi.

c ¶ *Arbitrio.*] id est, in quisitione.

d ¶ *Voluntati.*] vt 3. 3. 9. 7. iudicet. C. de pœ. fi operis. C. ad le. Iul. de pu. seruos. in fi. & ff. ad Tur. l.1. in princ. Sed contra C. de infa. & fi seuerior. 45. di. omnis qui contra. & 3. 23. q. 5. c.1. contra, de pœn. dist.1. §. pœnæ. In omnibus istis contrariis dicitur, quòd iudex potest moderari pœnam. Quidam dicunt istud loqui de ordinariis pœnis, illud de extraordinariis. Sed hoc nihil est, quia in illo c. circum celliones. 23. qu. 5. c.1. loquitur de ordinatio crimine. “ Sed dic homicidio. “ Sed dic ne scandali, potest iu dex arctare vel ampliare pœnam. Ex causa, vt 50. distin. vt constituerentur. & ff. de pœn. aut facta. §. vlt. Ex persona, 23. q. 1. qui contra. & ff. de pœn. capitalium. §. vlt. vbi dicitur maiores puniri minori supplicio, & seuerius seruos quàm liberos, famosos quàm integri status. Aetate, 86. distinct. tanta nequitia. Ratione scandalī, vt 3. quæst. 1. in primis. Vel dic, non potest sine causæ cognitione, sed cum causæ cognitione potest. Vel dic, non potest post sententiam, sed ante potest, vel in sententia. C. de pœn. l. pœnam. vbi dicitur, sua dicta præsidi reuocare non licet. ff. de re iud. cum quadrifariam.

e ¶ *Et inconsultus.*] arg. non esse imputandum quod fit cum impetu mentis, vt 3. cod. fi quis iratus. C. fi quis Imperatori maled. l. vna. contra. infra 17. quæstio. 4. sunt qui opes. & extra de cler. maled. inalbi exponi not nit[3].

PRAEVARICATOR EST. Casvs. Præuaricator dicitur ille, qui simulat diligere vnam partem & iuuare, & alteram tur tenere. i. prima facie, secundū iuuat, & dicitur proprie præuaricator in publico iudicio. Aduocatus non proprie dicitur præuaricator. Vnde si præuaricatus sit eis, aliàs ob causā, aliàs ob causas non proprie dicitur præuaricator. omnis autem præuaricator extra ordinem punitur, & de cetero non quæst. l. vlt. in publico iudicio vel priuato, extra ordinem punietur. omnis 70 tiuet qd hic accusat: sed qui accusatorem sum corrumpit (nisi in causa sanguinis) habetur pro conuicto. Ponit etiam aliam acceptionem dr. De hoc huius nominis præuaricator, & hoc in prima parte. In secunda dr. ext. d cō. cunda parte quæ incipit ibi, *Si quis autem.* dicitur quòd coniug. dudum Arch. nullus debet cessare ab accusatione sine abolitione, alioquin punitur. Dicitur etiam qualiter debeat abolitio impetrari, & quòd de singulis criminibus debet impetrari iudice pro tribunali sedente.

f ¶ *Quinimo.*] “ correctiue ponitur. sic ff. de hæ. inst. si ita fuerit scriptum. aliàs pro vel, ponitur. C. de sacrof. eccle. iubemus. §. œconomus. non proprie, sed abusiue.

g ¶ *Prodiderit causam.*] vel qui reuelauit secreta causæ aduersario, vt ff. de re mil. omne. §. exploratores.

h ¶ *Sciendum.*] lex secunda.

i ¶ *Accusator.*] hæc est lex quinta.

k ¶ *In omnibus.*] Scias quòd in omni crimine capitali quod irrogat pœnam sanguinis, licet transigi, præterquam in crimine adulterij. Sed in aliis capitalibus quæ non irrogant pœnam sanguinis, non licet transigi, nisi in crimine falsi, vt C. de transactio. l. cet. 1. aliqb[2] transigere. “ sed in priuatis criminibus non inuenio prohibitum quin possit transigi. Sed videtur quòd secundum canones non

de accusatoris incipit consilio quærere, qua mente[a] *ductus ad accusationem processerit: & si quidem iuſtum eius errorem reperit, abſoluit eum: ſi vero in euidenti calumnia eum deprehendit, legitimam pœnam ei irrogat. Quorum alterutrum ipſis verbis pronūtiationis manifeſtatur. Nam ſi quidem ita pronuntiauerit, non probaſti, pepercit ei: ſinautem pronuntiauerit, calumniatus es, cōdemnauit eum: & quamuis nihil de pœna ſubiecerit, tamen legis*[b] *poteſtas aduerſus eum exercebitur. Nam vt Papinianus reſpondit, facti quidem quæſtio in arbitrio*[c] *eſt iudicantis: pœnæ vero perſecutio non eius voluntati*[d] *mandatur, ſed legis auctoritati reſeruatur. Si autem cinter loquendo diuerit, Titius temere accuſaſſe videtur, non calumniatorem pronuntiauit. Temeritas enim facilitatis veniam continet: & inconſultus*[e] *calor calumniæ vitio caret: & ob hoc nullam pœnam huic irrogari oportet.] Vl-*
Tit. 15. *pianus libro 47. titul. de prævaricatoribus. lege, prima* [¶[6] *Prævaricator eſt quaſi varicator, qui diuerſam partem adiuuat prodita cauſa ſua. Quod nomen Labeo à varia cretatione tractum ait. Nam qui prævaricatur, ex vtraque parte conſtitit † quinimo*[f] *ex alteva. Is autem prævaricator proprie dicitur, qui publico iudicio accuſauerit. Ceterum ad vocatus non proprie prævaricator dicitur. Quid igitur de eo fiet? Siue priuato iudicio, ſiue publico prævaricatus eſt, hoc eſt prodiderit cauſam, hic extra ordinem ſolet puniri.* ¶[7] *Sciendum*[h] *eſt, quòd hodie iis, qui prævaricati ſunt, pœna inniungitur extraordinaria] & infra.* ¶[8] *Accuſatori*[i] *de prævaricatione conuictus, poſtea ex lege non accuſat.* ¶[9] *In omnibus*[k] *cauſis (præterquam in ſanguine) qui delatorem*[l] *corrumpit, pro victo habetur.] & infra libro 48. titul. de abolitionibus criminum.* ¶[10] *Prævaricatorem eſſe cum oſtendimus, qui conludit*

a ¶ *Quæ mente.*] id est, quo animo venit ad accusandum.

b ¶ *Legis.*] forte secundum dist. quę est ff. de pœ. absentem. in fi.

c ¶ *Arbitrio.*] id est, in quisitione.

d ¶ *Voluntati.*] vt 3. 3. 9. 7. iudicet. C. de pœ. fi operis. C. ad le. Iul. de pu. seruos. in fi. & ff. ad Tur. l.1. in princ. Sed contra C. de infa. & fi seuerior. 45. di. omnis qui contra. & 3. 23. q. 5. c.1. contra, de pœn. dist.1. §. pœnæ. In omnibus istis contrariis dicitur, quòd iudex potest moderari pœnam. Quidam dicunt istud loqui de ordinariis pœnis, illud de extraordinariis. Sed hoc nihil est, quia in illo c. circum celliones. 23. qu. 5. c.1. loquitur de ordinatio crimine. “ Sed dic homicidio. “ Sed dic ne scandali, potest iu dex arctare vel ampliare pœnam. Ex causa, vt 50. distin. vt constituerentur. & ff. de pœn. aut facta. §. vlt. Ex persona, 23. q. 1. qui contra. & ff. de pœn. capitalium. §. vlt. vbi dicitur maiores puniri minori supplicio, & seuerius seruos quàm liberos, famosos quàm integri status. Aetate, 86. distinct. tanta nequitia. Ratione scandalī, vt 3. quæst. 1. in primis. Vel dic, non potest sine causæ cognitione, sed cum causæ cognitione potest. Vel dic, non potest post sententiam, sed ante potest, vel in sententia. C. de pœn. l. pœnam. vbi dicitur, sua dicta præsidi reuocare non licet. ff. de re iud. cum quadrifariam.

e ¶ *Et inconsultus.*] arg. non esse imputandum quod fit cum impetu mentis, vt 3. cod. fi quis iratus. C. fi quis Imperatori maled. l. vna. contra. infra 17. quæstio. 4. sunt qui opes. & extra de cler. maled. in-

PRAEVARICATOR EST. Casvs. Præuaricator dicitur ille, qui simulat diligere vnam partem & iuuare, & alteram partem tenere. i. primā facie, secundū iuuat, & dicitur proprie præuaricator in publico iudicio. Aduocatus non proprie dicitur præuaricator. Vnde si præuaricatus sit causa, sed non obstat, aliàs ob causā, aliàs ob causas non proprie dicitur præuaricator. omnis autem præuaricator extra ordinem punitur, & de cetero non accusat: sed qui accusatorem sum corrumpit (nisi in causa sanguinis) habetur pro conuicto. Ponit etiam aliam acceptionem huius nominis præuaricator, & hoc in prima parte. In secunda parte quæ incipit ibi, *Si quis autem.* dicitur quòd nullus debet cessare ab accusatione sine abolitione, alioquin punitur. Dicitur etiam qualiter debeat abolitio impetrari, & quòd de singulis criminibus debet impetrari iudice pro tribunali sedente.

f ¶ *Quinimo.*] “ correctiue ponitur. sic ff. de hæ. inst. si ita fuerit scriptum. aliàs pro vel, ponitur. C. de sacrof. eccle. iubemus. §. œconomus. non proprie, sed abusiue.

g ¶ *Prodiderit causam.*] vel qui reuelauit secreta causæ aduersario, vt ff. de re mil. omne. §. exploratores.

h ¶ *Sciendum.*] lex secunda.

i ¶ *Accusator.*] hæc est lex quinta.

k ¶ *In omnibus.*] Scias quòd in omni crimine capitali quod irrogat pœnam sanguinis, licet transigi, præterquam in crimine adulterij. Sed in aliis capitalibus quæ non irrogant pœnam sanguinis, non licet transigi, nisi in crimine falsi, vt C. de transactio. l. cet. 1. aliqb[2] transigere. “ sed in priuatis criminibus non inuenio prohibitum quin possit transigi. Sed videtur quòd secundum canones non possit transigi super aliquo crimine, quia secundum canones nullum crimen irrogat pœnam sanguinis. 23. quæstione, octaua. his à quibus. & ita super publico crimine non licet transigi. item nec super priuato, quia secundum canones omne crimen publicum est[b]. In causa ciuili licet quandoquē ab accusatione desistere, etiam sine iudicis auctoritate: sue pecunia accepta, siue gratis, nisi sit actio famosa, vbi requiritur iudicis auctoritas. ff. de iis qui not. infa. furti. §. pactus. & §. qui iusfu. In causa criminali ante inscriptionem semper potest recedere, dum tamen gratis fiat. ff. ad Turp. mulier. & l. quæsitum. & extra de accusa. licet. led postea non licet nisi iudicis auctoritate, & rei consensu, si reus fuerit. aliqua tormenta passus. sed si non fuerit aliquid passus[†] *vel accusatus*, tunc vsque ad crimē ginta dies potest accusator, eo inuito, desistere accusationem. si accusator C. de aboli. l.1. & vlt. fraudulēter secundum canones impetret eā forte non licet recedere ab accusatione non pro pecunia, nec tran de abol. sigi: quia omne crimen videtur secundum canones esse publicum, vt hic, & extr. de colla. dere. cap. 1. & 2. argumen. tamen quod possit auctoritate iudicis. quinta, quæstione secunda. si primates. & extra de offic. archid. ea quæ. in parte decisa. contra supra nonagesima distinctione. diffidentes. argument. contra. secunda, quæstione septima. quapropter[c], extra de simon. nemo. Sed in causa spirituali nullo modo licet pecunia accepta desistere, quia in ea non licet transigi pro pecunia. extra de rerum permuta. ca. fi.

b Vt colligitur ex cano ne. 6. q. 1. in fames. vt ibi. not. & in seq.

cum reo, & tranſlatitie munere accuſandi defungitur, eo quòd propriæs quidem probationes diſſimularet, falſas vero rei excuſationes admitteret. ¶ *Si quis autem ab accuſatione citra abolitionem deſiterit, puniitur. Abolitio priuatim*[m] *à præſidibus † poſtulari, ac impetrari ſolet: item pro tribunali, non de plano: nec præſes hanc cognitionem alteri demandare*[n] *poteſt. Si plura crimina idem eidem intulerit, ſingulorum*[o] *abolitionem debet petere, alioqui, prout quid admiſerit †, eius nomine ſenatus conſulti pœnam patietur.] & titulo eodem,* [5] *Deſiſtiſſe eum accipimus, qui in totum animum*[p] *agendi depoſuit, non qui diſſulit accuſationem: ſed qui permiſſa Imperatoris ab † accuſatione deſiſtit, impunitus eſt.] Abolitio*[q] *enim pœnam remittit*[6], *infamiam non tollit. Vnde Imppp. Valentinianus, Valens, & Gratianus AAA. libro nono. Cod. eod. titulo de generali abolitione dixiſſe leguntur.* ¶[7] *Indulgentia, Patres conſcripti, quos liberat, notat*[r], *nec infamiam criminis tollit, ſed pœnæ gratiam facit. Si autem, reſtituo te in integrum, princeps dixerit, infamiam tollit.] Vnde in eodem libro, titulo de ſententiam paſſis, & reſtituris cuidam deportato in inſulam Imperator Antonius dixiſſe legitur* [8] *Reſtituo te in integrum proniciæ tuæ.*] *& adiecit. [Vt autem ſcias, quid ſit in integrum reſtituere, reſtituo te honoribus & ordini tuo, & omnibus*[s] *ceteris.]*

7 *Indulgentia, Patres conſcripti, quos liberat, notat, nec infamiam criminis tollit, ſed pœnæ gratiam facit. Si autem, reſtituo te in integrum, princeps dixerit, infamiam tollit.]* “ Gratianus ſique decetptus fuit.

INDVLGENTIA. Casvs. princeps alicui damnato pœnam remittit, non tollit infamiam, ſecus ſi dicat, te in integrum reſtituo. Et hoc probatur lege ſequenti, cuius caſus patet.

dEt expone notat. i. notatos, infamia relinqt niſi ſpāliter nominatim ei ēt remittat infamiā, vel in integrū ad oīa reſtituat. A.

r ¶ *Notat.*] ſi. 1. quæſtio. prima. ventum. & ſupra eadem. §. hinc colligitur[d].

s ¶ *Et omnibus ceteris.*] Argum. quòd reſcriptum principis eſt latiſſime interpretandum, vt 12. quæſt. 2. §. qui manumittitur. & extra de dona. cum dilecti. in fin. Fallit hoc, nam licet mulier reſtituatur famæ, quæ nubit intra tempus luctus, tamen ſemiſſem bonorum tenetur dare filiis prioris matrimonij. C. ad Tertul. ſi qua mulier. Sed forte hoc fallum eſt ſecundum ius canonicum, “ cum mulier quæ nubit intra tempus luctus, non notetur aliqua infamia: & in hoc leges non dedignantur ſacros canones imitari, vt extra de ſecun. nup. cap. penul. & fin. nec canon aliquam pœnam imponit ſic nubenti. Ioan. & ſic non punietur aliqua pœna ex eo quòd nubit intra tempus luctus.

e Dic q̄ prima pars ve ra eſt, & hoc c. quapp. in telligitur in cā denūtiatiōis, vbi de linquēs pœniteſ ſi vult. nō ob. ext. d collu. c. 2. ga locū hꝫ poſt q̄ d crimine cōſtat, quod vndecūque clarueriteſt puniēdū. 24 q. 3. ecce. ſe cundū Tan.

“ Mulier nubens luctuſ infamatur.

Deficien

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deficientibus.] Hæc quæstio diuiditur in quattuor part. In prima par. probat per quattuor auctoritates Sanctorum, quòd sacerdotes ex leui causa iurare non debent. Secunda ibi, *Verum.* Tertia ibi, *Iuramento.* Quarta ibi, *Sed qualibet.* Io. de Fan. & potest superaddi quinta ibi, *Contra in concilio.* Arch.

Casvs. Hic intitulatur quinta quæst. qua quæritur, vtrum deficiéte accusatore reus cogatur ad purgationem, & allegat pro vtraque parte, & primo q̃non: quia clerici iurare non debent. Et ponitur hic quæstio quinta vel vitio scriptorũ, vel ex oblitione vel negligentia Gratiani: vel quia magis erat affinis tertiæ quàm quartæ. Dicitur ergo in hoc §. quòd ſicut aliquis nõ cogitur dicere titulũ ſuæ poſſeſſionis, ita deficientibus accuſatoribus. reus non cogitur ad purgationem, quia clerici iurare nõ debẽt. Et probat hoc per ſeq. c.

1 Burc.l.1.c. 193. Iuo p.5. cap. 308. & p.12.c.77.

a ¶ *Cogendus.*] Primo probat, quòd non ſit cogendus clericus ad purgationem, quia clerici non debent iurare. Sed not. "quòd vulgaris expurgatio prohibetur, quia fabricante diabolo eſt inuenta, vt j.ca. Mennam. Et contrariæ causæ ſunt abrogata, cum ſint contra præceptũ Domini: Non tentabis dominum Deum tuum. Canonica purgatio indicitur cum deficiente accuſatore reus laborat infamia: aliàs non[a], vt 6.qu.5. quod autem fama aut tem orta à detractoribus vel malis non inducit purgationem, vt 11.qu.3. in cunctis. item nec orta ab inimicis. extr. de pur.ca. cum in iuuentute [b], ſed ſola illa quæ ex p babili præſumptione eſt orta. Quidam tamen dicunt, quòd vn decumque ſit orta, in ducit purgationem. arg. extr. de acc. accedens. Sequitur videre quota manu ſit ex purgatio facienda, epiſcopus xij. ſacerdotes, vij. diaconus tertia ſui ordinis, vt j.e. ſi legitimi. & c. preſbyter. &c. omnib. ſub diaconus vel inferior poteſt ſola manu, nam à ſolo epiſcopo iudicari poteſt in crimine. 15.q.7. felix. hodie ſunt arbitrariæ expurgationes, vt j.e. omnib. expurgatio fiet publice coram omnibus, ſi eſt publice infamatus. j.e. presbyter ſi à plebe. ſi apud clerum, tunc tantum priuatim, 5.15.q. 5.c.1. Ioan.

"Purgatio eſt duplex.

2 Iuo p.12. c.77.

a d hoc j.e. c. oĩb⁹. 1 gl. aut pro, &c. ibi videas. ſi hoc dictum hic approbat L. & per idẽ c. 53 arcótra j.e. legitimi. & ibi dicam. Arc. b Al.c.pen.

b ¶ *Non cogitur.*] vt j.6.q.5. ca.1. & vlt. niſi in caſibus quinque, ſcilicet cum quis poſſidet pro herede vel pro poſſeſſore, vt C. de pe. he. l. cogi. Et etiam fundata intentione actoris, vt C. de proba. ſiue. Et cum aliquid poſſidetur contra ius commune. 100. diſt. contra morem. Et cum iam eſt præſumptio contra eum. C. de fur. ciuile. Et cũ poteſt probari, quòd quandoque alieno nomine poſſederit. ext. de præſc. ſi diligenti. C. de præſcr. 30. an. male. Item & in vi. caſu, cum ordinatus[c] miniſtrat, vt 5.e. quæſt. 1. legum. & ext. de app. perſonas. aliàs ſemper obtinet quod hic dicitur, & C. de rei ven. l. vlt. & ff. vti Io. de Fan.

c Id eſt, ſi is q̃ de ſe ordinatũ miniſtrat ſacra i aliqua eccleſia, ſecundũ Io. de Fan.

QVÆSTIO V.

¶ Quintam ponit poſt tertiam, quia harum quæſtionum ſimillimum eſt argumentum.

1 pars

Eſficientibus vero accuſatoribus reus non videtur eſſe cogendus[a] ad purgationem. Sicut enim rei poſſeſſor de ficiente actore titulum ſuæ poſſeſſionis probare non cogitur[b], ita qui impetitur, ad innocentiam ſuam probandam cogendus eſſe non creditur. Auctoritate quoque Papæ Cornelij, & Triburienſis concilij ſacerdoges iurare prohibentur, niſi pro recta fide.

Ait enim Cornelius epiſtol. 2. ad Rufum epiſcopum orientalem.

¶Iuramentum à ſacerdotibus non eſt exigendum. C. I.

1 SAcramentum[c] hactenus[d] à ſummis[a] ſacerdotib⁹, vel Dei miniſtris exigi, niſi pro fide recta, minime cognouimus: nec ſponte eos iuraſſe reperimus.

¶In veruſtis codicibus caput hoc coniunctum eſt cum duobus ſequentibus, quæ ſunt ex eadem epiſtola Cornelij Papæ.

a ¶Summis.] *Sic habet originale. Sed Burchardus & Iuo in quinta parte*, ab epiſcopis, & reliquis ordinibus exigi, *Idem vero Iuo in parte* 12. à ſummis ſacerdotibus, vel reliquis Dei miniſtris.

Item paulo inferius.

¶De eodem. C. II.

2 NOs ſanctorum exempla ſequentes, ſanctorum Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorũ iura firmamus, & ſacramenta incauta fieri prohibemus.

Item ibidem.

¶De eodem. C. III.

NOs ſacramentum epiſcopis neſcimus oblatum: nec vmquam fieri debet[a].

a ¶Debet.] *ſequebatur*, niſi pro recta fide, *quæ ſublata ſunt: quia neque in optimis manuſcriptis, neque in ipſa epiſtola hoc loco habentur, ſed 3.e.a.c.1.*

Item ex concilio Triburienſi.c.21.

¶Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum querimoniam habeat, epiſcopo præcipiente terminetur. C. IIII.

Sacramentum.] Casvs. Dicit Cornel. quòd ſacramentum à ſacerdotibus fieri non debet niſi pro fide. Idem prohibet ſacramenta incauta fieri, & dicit ſe neſcire ſacramentum oblatum ab epiſcopo.

c ¶ *Sacramentum.*] ſcilicet incautum.

3 SI quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum aliquam habet querimoniã controuerſiam, epiſcopo præcipiente† [c], ſine perſonarum acceptione finiatur [a], & laicus per iuramentum† (ſi neceſſe ſit) ſe ex purget† : presbyter vero vice iuramenti †, per ſanctam conſecrationem [f] interrogetur, quia ſacerdotes ex leui cauſa iurare non debent. Manus enim per quam corpus, & ſanguis Chriſti conficitur, iuramento polluetur? abſit: cum Dominus in Euangelio diſcipulis ſuis (quorum vicem nos indigni in ſancta gerimus eccleſia) dicat [Nolite omnino iurare, Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt, non, non. Quod autem his abundãtius eſt, à malo eſt.]

2 Verum his auctoritatibus non omnimoda iuramenta prohibentur fieri à ſacerdotibus, ſed tantum incauta, & ea, quæ pro qualibet cauſa temporali iudicio offerantur. Cum autem populari infamia ſacerdotes opprimuntur, tunc ad innocentiæ ſuæ aſſertionem iuramenta debent offerri.

Vnde Gregorius Papa tertius ad Bonifacium, epiſt. 1.[5]

¶Sacerdos à populo accuſatus iuramento innocentiam ſuam aſſerat. C. V.

6 PResbyter, vel quilibet ſacerdos, ſi à populo accuſatus fuerit, & certi non fuerint teſtes, qui crimini illato approbẽt veritatem, iuſiurandum [g] in medio [h] erit, & illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda & aperta ſunt omnia.

Item ex regeſto Gregorij lib. 2. indict. x. epiſt. 23. ad Iuſtinum prætorem[a].

a ¶Prætorem.] *In codicibus Gratiani eſt*, Imperatorem, *in epiſtola excuſa legitur.* Iuſtino presbytero, *emendatum vero eſt ex duobus vetuſtis codicibus epiſtolarum, & Polycarpo, eſtque idem Iuſtinus, ad quem ſcripta eſt ſecunda epiſtola primi libri, in libris etiam impreſſis incorrupta inſcriptione.*

d ¶ *Hactenus.*] vt C. de epiſ. & cle. cum clerici. & 22.q.5.c.vl. Sed forte hoc obtinet in ſacramẽto calumniæ, quod clerici per ſe prohibentur præſtare, ſed per alium poſſunt, vt ext. de iu. cal. c.1. & 2. ſed ca. in pertractandis. contra. "Iurant tamen pro recta fide pro obedientia & pro pace, & p indemnitate eccleſiæ. extr. de elect. ſignificaſti. vltra mediũ. 28. diſt. de Syracuſanæ. & cum quis abſoluitur ab excommunicatione, vt extr. de ſent. excom. cap. nuper.

3 Burch.l.2. c.182. Iuo p.6.c.227. Pã. l.5.c.10.

† *al. regente*

4 Concord. tex. in l.j.C. deve. iu. en. & in aut. de monac. §.1. colla.1.

† *al. preſtamento*

† *al. conſtringatur*

† *al. preſtamenta*

"Clerici quæ licite iurant.

5 SI quis.] Casvs. Si qs presbyter cũ laico controuerſiam habuerit, laicus iuramento ſe expurget, presbyter per ſuam confecrationem adiuretur: quia ſacerdotes qui cõficiunt corpus Chriſti, ex leui cauſa iurare non debent, cum gerant vicem Chriſti diſcipulorum, quibus fuit præceptum ne iurarent.

Matth.5.

e ¶ *Præcipiente.*] ſed quare hic actor nõ ſequitur forum rei, contra id 11.q.1. experientiæ. & C. de iurisd. omn. iudi. l. iuris ordinem. Sed dic, quòd loquitur ſecundum ea tempora [d], quando omnes cauſæ determinabantur ab eccleſia, vt 11.qu.1. relatum. & 9.3. cum apud. Vel loquitur ſecundum cõſuetudinem quorum dam: ext. de for. compen. quòd clericis. aliàs, ſi clericus.

5 & l.7. capitul. c.28.

d Quã ſibyteri iudices negotiorũ eſſe mãdati ſunt. 9. dist. ecce. ſecundũ Bar.

6 Anſel.l.3. c.79. But.l.2 c.186. Iuo p.6.c.231. Pan.l.5.c.9.

f ¶ *Conſecrationem.*] immo ſufficit ſiue per ſalutem, ſiue per aliquid aliud iuretur. 22. quæſt. 5. c. 2. & ff. de iureiuran. non erit ratum. Sic ergo aliquis poteſt ſe obligare ſub pœna ordinis ſui, vt 1.q.7. quoties. & etiã ſub pœna anathematis, vt ibi dicitur. "Sed numquid ille qui obligat ſe ſub pœna ordinis, vel beneficij, eſt priuandus ordine vel beneficio, ſi non ſit obligat? Sic. ext. de ele. cum dilectus. in fi.

"Obligare ſe põt aliqs ſub pœna beneficij.

VERVM. Hæc eſt ſecunda pars quæſtionis, in qua probatur contrarium eius quòd præmiſſum eſt, ſcilicet, quòd ex cauſa iuſta ſacerdotes poſſunt iurare. Io. de Fan. & hoc probat per 13. auctoritates ſanctorum patrum. Io.

Casvs. Dicitur hic, quòd per ſupradicta prohibentur à ſacerdotib. fieri incauta iuramenta. ſed ſi eſſent infamati à populo iurare debent. Et hoc probat per ſequentia c.

verum illud ad quod ſe

g [*Iuſurandum.*] j.6.q. vlt. c. vlt. contra. Sed dic quando infamatur, ibi quando non infamatur.

h [*In medio.*] j.15.qu.5. c.1. contra. Sed illud verum eſt, cum non eſt publice infamatus. ſic 23. diſt. illud.

Præſbyter.] Casvs, Si presbyter fuerit infamatus, & teſtes non inueniantur, ſuo iuramento expurget ſuam innocentiam.

Habet

Habet.] Casvs. Leo epiſcopus erat infamatus, quare Papa de hoc quæſiuit diligenter, & in eo crimen aliquod nõ inuenit. verumtamen ne ſibi aliqua ambiguitas remaneret, eum ſuper corpus beati Petri fecit iurare. eo ſic expurgato mandat Imperatori, vt habeat eum pro epiſcopo, & ei tamquam epiſcopo reuerentiam præbeat.

a ¶ *Proprium.*] ex abũdanti ſiunt aliqua ad ſuperandam hominum malitiam, vt C. de iud. Auth. iubemus. 11.q.3. inter verba. extr. de ele. bonæ. ext. de dolo & contr. cum olim. Et quæ abundant, non ſolent vitiare contractum. ff. de re. iur. non ſolẽt. & ff. de verb. ob. quæ extrinſecus. Sed quare dicit, ex abundanti. Dicunt quidam [a], quòd ita exilis, id eſt, leuis vel modica fuit infamia, quòd nec erat neceſſaria expurgatio. Certe ſecundũ hoc non debuiſſet facta fuiſſe inquiſitio: "quia inquiſitio nõ eſt facienda niſi ita publica ſit infamia, q̃ vl terius ſine ſcandalo non poſſit tolerari, vt ext. de accu. qualiter. Meli⁹ dicas, quòd iſte non tenebatur expurgare ſe. Nam cum inquiſitio præcedit expurgationem, ſi teſtes per quos fit inquiſitio, dicunt ipſum reum, ſtatim punitur, nec auditur expurgatio ſua. ſed ſi ſemiplene probant, tunc inducitur expurgatio, vt ext. de pur. can. inter. Sed ſi per dicta teſtium nulla eſt ſuſpicio contra ipſum, tũc non eſt onerandus ex purgatione, vt hic. "Sed quid ſi infamatus vult expurgare ſe. iudex autem vult inquirere de fama eius? Videtur quod iudex potius inquirere poſſit, vt hic. & ext. e. inter. Sed contra, illud eſt Ordinarium, quòd infamatus ſe expurget: ergo beneficiũ illud non eſt ei auferendum [b]. 3. e. q.1. multi. circa fi. Sed dic, quòd epiſcopus ſi vult põt inquirere: quia crimẽ quandoque per inquiſitionem reuelatur, quod per purgationẽ occultatur. Sol. ſi infamia orta eſt contra eum, iudex inquirere poteſt. extr. de ac. qua liter.

aVt Lau.

"Inquiſitio quando fieri debet.

2 Poly. ibid. Burch. l.1.c. 196. Iuo p.5. c.311. Pan. l.5.c.6.

Matth.5.

b ¶ *Dubietas.*] ergo poſt purgationem nõ poteſt accuſari ab aliquo ſuper illo crimine, vt ext. de acc. de his criminibus. & 23.q.4. ſi illic. Nec enim ſæpius quærendum eſt de delicto eiuſdem hominis, vt ff. nau. cau. ſta. licet. arg. contra. 33.q.2. admonere. 25. diſt. primum. ext. de accu. veniens, vbi etiam poſt abſolutionem cogitur ad expurgationem. "Tu dicas, quod illum qui ſemel eſt abſolutus, amplius ſemel, i.e. a nullus poteſt accuſare ſuper illo crimine, niſi in duobus caſibus [c], ſcilicet ſi ſuam iniuriam proſequatur, & probet ſe ignoraſſe accuſationem fuiſſe ab alio inſtitutam, vt ff. de accu. ſi cui. §.1. & cum vult probare de præuaricatione prioris accuſatoris, vt ff. de præuar. l.3. C. l.3. Io. Decreta. tamen videtur dicere, quòd ſolum iſti prohibentur accuſare, qui prius ſtabant contra ipſum, vt ext. de accuſ. cum P. magiſtra. in manconella.

"Abſolutus ſemel non poteſt accuſari.

c Adde gl. & ſic ſtari poteſt.

¶Quomodo Beatus Gregorius Mennam epiſcopum iuramento purgari fecit. C. VII.

2 MEnnam vero reuerendiſſimum † fratrem & coepiſcopum noſtrum, poſtquam ea, quæ de eo dicta fuerant, requirentes, in nullo inuenimus culpabilẽ eſſe, qui inſuper ad ſacratiſſimũ corpus beati Petri Apoſtoli ſub iureiurando ſatisfaciens, ab his quæ obiecta eius opinioni fuerant, ſe demonſtrauit alienum: reperiendi illuc purgatum, abſolutumque permiſimus: quia ſicut dignum erat, vt ſi in aliquo reus exiſteret, culpam in eo canonice puniremus, ita dignum non fuit, vt eum adiuuante innocentia diutius retinere, vel affligere in aliquo deberem [a]. ¶ [3] Purgationem [A] tamen ante te duobus ſibi ſacerdotibus iunctis, vbi accuſator ceſſauerit [c], eumdem ex ſe præbere tuo committimus arbitrio [d]. Vulgarem denique, ac nulla canonica ſanctione fultam legem, feruentis ſcilicet, ſiue frigidæ aquæ, ignitique ferri contactum, aut cuiuſlibet popularis inuentionis (qa fabricante hæc ſunt omnino ficta inuidia) nec ipſum exhibere, nec aliquo modo te volumus poſtulare, immo Apoſtolica auctoritate prohibemus firmiſſime.

10 num

20

30

Matth.5.

A ¶ Purgationem.] *Hic erat gratiſſimus error. Comunicte enim hæc legebantur cum ſuperiorib. quæ Brunichildæ ſunt ſcripta: quaſi purgatio presbyteri à* B. *Gregorio multeri committeretur. Sed nihil tale legitur in epiſtola* B. *Gregorij, ex qua prior pars huius capitiu eſt accepta. Verum Iuo p.10.c.15. & Pan.l. 5.c.8. citant hoc ex epiſtola Alexandri ſecundi Raynaldo Cumano epiſcopo, cuius epiſtolæ initium eſt, infra eadem cap.* ſuper cauſa. *Et hic verſiculus, Purgationem. continenter legendus eſt poſt extrema verba illius capitis. Ac propter citationes doctorum hinc quidem motus non eſt: ſed additum eſt in margine no men Alexandri ſecundi. Ita nihil loci relinquitur admirationi auctoris gloſſæ. Nuſquam enim Romani Pontifices huiuſmodi cauſas mulieribus leguntur commiſiſſe.*

Item Gregorius Caſtorio Notario Rauennæ lib. 7. indict. 2. epiſt. 80.

¶De Maximo Salonitano epiſcopo, qui ſacramento ſe ipſum purgauit. C. VIII.

QVãto à nobis credi tibi, & neceſſarias vides cauſas iungi, tanto te ſtrenuum debes & ſolicitũ exhibere. Proinde, ſi Maximus Salonitanus præſtito ſacramẽto firmauerit ſe ſimoniaca hæreſi, nõ teneri, atque de aliis ante corpus ſancti Apollinaris tãtumodo requiſit [9] innoxiũ ſe eſſe reſpõderit [f], & de inobedientia ſua

40

50

60

Imponebatur ei, quòd fornicationem commiſiſſet, & ideo à Papa fuit excommunicatus. nihilominus tamen excommunicatus celebrauit. Dominus Papa volens eidem epiſcopo gratiam facere, præcepit notario ſuo Rauennæ moranti, vt ſi per iuramentum ſuum de ſimonia ſe purgauerit, & de fornicatione, & aliis quæ ſibi obiiciebantur, ſe reſponderit innocentem, & de eo, quòd excommunicatus celebrauerit, pœnitentiam egerit, reddat ei epiſtolam, in qua ei gratiam ſuam reddit, & abſolutum oſtendit. De eodem loquitur c. 63. diſt. Salonitanæ.

70

80

90

e ¶ *A nobis.*] Maximus Salonitanus archiepiſcopus ſine licentia Papæ fuit conſecratus: propter quod à Papa fuit excommunicatus, & poſtea miſſam celebrauit, ſimiliter imponebatur ei ſimonia & fornicatio.

f ¶ *Reſponderit.*] exilis enim hæc fuit infamia [b], & ideo vnius iuramentum admittitur.

"Papa q̃q; nimiũ papa liter diſpen ſat.

d Hoc dicẽ bat L. & eſt ſenſus, quia deſtitit accuſator.

3 Alex. ii. Raynaldo epiſcopo. Iuo p.10. c. 15. Pann. l.5. c.8.

e ſc. lex .px. allegata.

f Poteſt dici ſcdm Io. q̃ hoc totum ideo fuit, vt fama ei⁹ cla rior appare ret. ar.5.q.1. quidam.

g Adde ad hoc gl. & ibi Bar. in l. aut priuatim. & ſolutus ab inſtantia in l. muher. ff. ad Turp. no. in l.1. C. ſi reus vel ac. mor. fu.

h pp quã ſi indicitur purgatio, vt p3 in eo qđ legi. & not. 33. diſt. habuiſſe.

a ¶ *Pen-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Pœnitentiam.*]Sed quæro an ei soli sit credendum? De hoc videtur quod sic: quia in nullius vergit præiudicium. sic ff. de confe. dist. 4. placuit.

b ¶*Epistolam.*]ergo quis potest absolui per litteras & excommunicari[1], vt ext. de sim. accusatum. & 3. q. 1. de manifesta. Quid si more

2 Adde ad hoc not. fl. seruū. §. publice. ff. de procō. & in l. absentem. C. de acc.

pœnitētiam[a] sicut dicebatis) egerit, volumus, vt ad consolandum illum, epistolam[b], quam ad eum scripsimus (vbi ei & gratiam nostram, & communionem nos reddidisse signauimus) experientia tua dare debeat: quia sicut in contumacia persistētibus seueros nos esse conuenit, sic iterum humiliaris, & pœnitentibus[c] negare locum veniæ non debemus[d].

Idem Mariniano episcopo Rauennæ, lib. 7. epist. 79.

¶De eodem. C. IX.

1 Polyc. l. 2. tit. 37.

QVæ de causa[e] Maximi sint agenda, ex epistolis, quas ad vos ante transmisimus, agnouistis. Sed quia, qualis de hac re fraternitatis vestræ voluntas sit, ac magis petitio, à præsentium latore Castorio chartulario nostro renuntiante cognouimus: ideo, si idem Maximus corā vobis, & prædicto chartulario nostro, de simoniaca hæresi præstito se sacramento purgauerit, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris (vt scripsimus) tantummodo requisitus liberum se esse responderit, causam ipsius, fraternitatis vestræ, de eo, quòd excommunicatus Missarum solēnia agere præsumpserit, iudicio committimus, qua debeat pœnitētia, talis culpa purgari. Et ideo quidquid[f] vobis secundum Deum placet, securi disponite: nec aliquod de nobis dubium habeatis. Nam quidquid à vobis de hac causa fuerit ordinatum, nos & grate suscipimus, & libenter admittimus.

Item Sixtus Papa III. epist. ad orientales episcopos, c. 1.

¶Qualiter Sixtus semetipsum purganit. C. X.

2 Nic. epist. 7. ad Michaelem.

MAndastis[g], vt scriberem vobis, qualiter instans iurgium cōtra me suscitatum sit, vel à quo, vt vestro adminiculo pellerer, & causa mea firmaretur. Sciote me criminari à quodam Bassō, & iniuste persequi. Quod audiens Valētinianus Augustus nostra auctoritate[h] synodum congregari iussit. Et facto concilio, cum magna examinatione satisfaciens omnibus, (licet euadere satis aliter potuissem[i]) suspicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgaui, me scilicet à suspicione, & æmulatione liberans: sed non aliis, qui noluerint, aut sponte hoc non elegerint, faciendo† formam[k], exemplumque dans.

Item Alexander Raynaldo Cumano episcopo.

¶De causa Guillandi presbyteri. C. XI.

3 VPer causa[l] Guillandi presbyteri tui de morte episcopi sui, prædecessoris tui, infamati in medium consuluimus: itaque circumstantium fratrum vnanimi assensu tuæ dilectioni rescribimus[m], præfatum Guillandum presbyterum ante te præsentandum, vbi si certi accusatores defuerint, tunc dictante iustitia sine omni controuersia presbyter, quæcumque ob hoc iniuste amisit, ac sacerdotium accipiat, & integra beneficia[n].

Andastis.] Casvs. Papa accusabatur à quodam Basso: cuius auctoritate Valentinianus Imperator synodum congregauit, in qua sponte se purgauit, non dans formam ceteris successoribus suis se purgandi, si noluerint: & quia quidam episcopi quærebant qualiter hoc negotium processisset, Papa rescribit eis narrando factum.

g ¶ *Mandastis.*] mandat hic minor maiori. nā præcarium verbum est, mando, vt C. com. delegat. l. 2. in prin. sic 1. quæst. 1. filium.

h ¶ *Auctoritate.*] 96. dist. vbi nam.

i ¶ *Potuissem.*] quia Papa à nullo potest iudicari, vt 9. q. 3. alior. nec etiam ab vniuersali concilio, vt 17. dist. §. hinc etiam. ff. de le. princeps. præterquam i hæresi. 40. dist. si Papa.

k ¶ *Formam.* Ja. 4. qu. 5. dixit. Ioan.

3 Pan. l. 5. c. 7

Vper causa.] Casvs. Gillandus presbyter infamatus fuit de morte episcopi sui, & propter hoc fuit ab officio & beneficio spoliatus. cōmittit negotio Dominus Papa hoc modo, vt si accusatores defuerint, restituantur ei omnia ablata, præstita tamen purgatione.

4 Iuo p. 2. c. 15. & ep. ad Vildebertum Cenom. manentem.

l ¶ *Causa.*] Forte hic non intētabatur possessorium[c], aliàs non obstat crimen petenti restitutionem, vt ext. de rest. spol. in literis, &c. item cum quis. nam alij dicunt, quòd cum spoliator obiicit exceptionem, quam vult stātim probare, prius est audiendus, quàm ille restituatur. arg. 31. q. 2. Lotharius. in Authen. de testa. §. si vero quis. col. 7. & arg. ext. de l. 5. c. 2. Sed nunqd à beneficio suspenditur? Videtur q̄ non: q̄a pœnæ sunt emoliendæ, & q̄a crescente cōtumacia crescere dēt & pœna, vt dist. 74. honoratus. Sed contra vī, q̄a hęc duo sunt connexa. 81. dist. si quis sacerdotū. & 32. di. præter hoc. Sed dic, q̄ non est prius secundū ordinē iuris. ext. de iud. c. 1. nisi forte propter scādalum. 3. c. super causa. & cum magna laborat infamia, vt ext. de purg. can. inter.

c Sub. & restitutio nō datur, nisi petenti.

a ¶ *Suspendatur.*] hic colligitur, q̄ infamatus statim debet suspēdi vsq; ad dignam satisfactionem. ar. j. 3. q. 2. quia ea. ext. d pur. ca. inter. & ext. e. ex tuarum. Sed cōtra. 3. e. q. 1. nomē[b]. & ext. de acqualiter, & quando. ext. de pur. can. c. 2. & vl. In his hēs, q̄ prius ingrendum est de crimine, quam priuetur officio ille q̄ est infamatus, & ar. 3. q. 2. audiuimus. "Notādum ergo, q̄ cum clericus aliquis coram iudice suo est infamatus, prię figet[c] eps certum tēpus volēti accusare. ext. de cland. despon. c. vlt. & si accusatores apparuerint, canonice audientur. j. e. omnib. nobis. 15. q. 5. c. 1. ext. d pur. ca. c. ex tua rū. Si vero accusator non apparet, & mala fama crebrescit, tunc eps vocatis ecclesiæ seniorib. procedat ad inquisitionem. ext. de acc. qualiter. 86. dist. si quid vero. & ipsemet episcopus inducet cōtra eum testes si alius non apparet. 11. q. 3. p cipue. i fi. ext. de acc. cū oporteat. 5. e. presbyter. & lite non cōt. hoc facer pt, vt ext. vt li. non cont. quoniam frequenter. & si fuerit conuictus, canonice punitur. Si autē non conuincitur, & adhuc mala fama perdurat,

bAl. notum

a Hoc obtinet q̄n scandalū immittet ex eius celebrōne, vt hic dī.

b Bificio qs priuari li q̄s nisi secūdū ordinē iuris

c Spoliatus restituat, an recipiat fructus medij temporis.

d Io. Gal. l. Gallus. & q̄d li. & pol. li. & De hoc j. e. q. 1. in pr. nis in gl.

†al. suspēdatur ab offō & pbyterv̄sq;

a ¶ *Suspendatur.*] forte secundum distin. ext. de pur. ca. c. 2. §. 33. di. c. vlt. contra dic, q̄ ibi fuit exilis infamia.

a ¶ *Suspendatur.*] a hoc est versū secūdum distinct. si fuerit notorium, vel manifestū, vel famosum. extr. de coh. cle. vestra. & c. fi. & tunc refert, si fuerit famosum sine scandalo vel cum scandalo. ext. de coh. cle. tua, cōtra. 28. di. consulendū. Sol. ibi non imminebat scādalum, hic sic, puta ex eius celebratione. ext. de coha. cl. tua. j. 28. q. 1. iam tūc. & 3. q. 2. audiuim[a]. aliter obtinet. 5. e. q. 1. c. 2. Sed nunqd à beneficio suspenditur? Videtur q̄ non: q̄a pœnæ sunt emoliendæ, & q̄a crescente cōtumacia crescere dēt & pœna, vt dist. 74. honoratus. Sed contra vī, q̄a hęc duo sunt connexa. 81. dist. si quis sacerdotū. & 32. di. præter hoc. "Sed dic, q̄ non est priandus beneficio: nisi secundum ordinem iuris. extr. de iud. c. 1. nisi forte propter scādalum. 3. e. super causa. & cum magna laborat infamia, vt ext. de purg. can. inter.

a ¶ *Suspendatur.*] hic colligitur, q̄ infamatus statim debet suspēdi vsq; ad dignam satisfactionem. ar. j. 3. q. 2. quia ea. ext. d pur. ca. inter. & ext. e. ex tuarum. Sed cōtra. 3. e. q. 1. nomē[b]. & ext. de acqualiter, & quando. ext. de pur. can. c. 2. & vl. In his hēs, q̄ prius ingrendum est de crimine, quam priuetur officio ille q̄ est infamatus, & ar. 3. q. 2. audiuimus. "Notādum ergo, q̄ cum clericus aliquis coram iudice suo est infamatus, prię figet[c] eps certum tēpus volēti accusare. ext. de cland. despon. c. vlt. & si accusatores apparuerint, canonice audientur. j. e. omnib. nobis. 15. q. 5. c. 1. ext. d pur. ca. c. ex tua rū. Si vero accusator non apparet, & mala fama crebrescit, tunc eps vocatis ecclesiæ seniorib. procedat ad inquisitionem. ext. de acc. qualiter. 86. dist. si quid vero. & ipsemet episcopus inducet cōtra eum testes si alius non apparet. 11. q. 3. p cipue. i fi. ext. de acc. cū oporteat. 5. e. presbyter. & lite non cōt. hoc facer pt, vt ext. vt li. non cont. quoniam frequenter. & si fuerit conuictus, canonice punitur. Si autē non conuincitur, & adhuc mala fama perdurat, suspendatur† [a] vsque ad dignam satisfactionem, ne populus fidelium in eo scādalum patiatur. Digna vero satisfactio est (sicut[A] à maioribus cōstitutum esse docetur) quando siue secundum canones, siue ad arbitrium [b] episcopi septem sibi collegas adiungit, & iurat in sacrosancto [B] Euangelio coram posito, quòd crimen sibi illatum non perpetrauit. Et hac satisfactione purgatus, secure deinceps suum exequatur officium.

A ¶ Sicut à maioribus constitutum.] *Hoc loco sicut & paulo inferius, plura sunt verba apud ceteros collectores.*

B ¶ Sacrosancto.] *Apud eosdem legitur,* in sacro coram posito Euangelio, *quò facit. c. te stimonium, in ver. nemo clericum,* j. 11. q. 1.

[Item Syluester Papa.]

¶De eodem. PALEA. C. XIIII.

ACcusatum simoniacum necesse habuimus summopere per scripturam prohibere, ne Missarum solennia celebrare debuisset, donec quid esset verius, potuissemus cognoscere.

¶ *Citatur hic ex Syluestro. fere idem est in decret. ti. de simo. c. accusatum, & ibi tribuitur Deodato Pontifici. Sed in nullis horum duorum Pontificum scriptis, quæ extent, tale aliquid est inuentum. In regestis B. Gregorij lib. 5. epist. 3. Maxime præsumpsit ecclesiæ Salonitanæ hæc leguntur.* Peruenit itaque ad nos, quòd per simoniacam hæresim fueris ordinatus. Sed alia de te multa hic dicta sunt, de quibus vnum quàm maxime fuit, propter quod necesse habuimus te summopere per scripta nostra prohibere, ne Missarum solennia celebrare debuisses, donec quid esset, vere potuissemus addiscere. *Et ex hac epistola videri potest accepta hæc palea, & c. accusatum. & ca. quoties. extr. de simo. Nam initium ipsius epistolæ est,* Quoties contra, &c.

[Item in concilio Triburiensi.]

PALEA. C. XV.

1 NObilis homo, vel ingenu[a], si in synodo accusatur, & negauerit, si cum constiterit fidelem esse, cum duodecim ingenuis se expurget, si antea deprehensus fuerit in furto, aut periurio, aut falso testimonio, ad iuramentum non admittatur, sed (sicut qui ingenuus non est) feruenti aqua, vel candenti ferro se expurget.

¶ *Burchardus etiam citat ex concilio Triburiensi ca. 10. & in Triburiensi illo. quod extat impressum, habentur nonnulla ad hanc rem facientia.*

Item Hincmarus Rhemorum episcopus.

¶De eodem. C. XVI.

2 SI mala fama de presbytero exierit, & accusatores, ad testes legales defuerint†, ne, contra Apostolum, infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur ministeriū nostrum, ne ve securiores presbyteri existentes licentius in peccatum prolabantur, secundum decreta[A] maiorum cum denominatis sibi vicinis presbyteris quos scimus se nolle[c] peierare, sacramento famam suam purget.

¶ *In concilio Rhemensi Trosleiano 9. ca. refertur synodus ab Hincmaro Rhemorum archiepiscopo habita, in qua habetur hoc caput.*

A ¶ Secundum decreta.]*In synodo legitur,* leundum decretum Gregorij iunioris sit iurandum in medio, & habeat malæ famæ presbyter in sacramento purgationis suæ eum testem, quem habebit & iudicem.

Item Innocentius Aquileiensi patriarchæ, & Mantuano episcopo.

¶De eodem. C. XVII.

1 VOties frater noster Tridētinus episcopus in nostra præsentia de simonia sit impetitus, prudentiam vestram latere non credimus: cuius causa tandem in nostra præsentia ventilata producti sunt aduersus eum ac cusatores viua† voce, & scripto asserentes, quòd ecclesiam sancti Petri de Pado †, presbytero Paulo dederit pro quattuor modiis frumenti †, quos ab eiusdem ecclesiæ laicis acceperit. Verum quoniam nec accusatores, nec testes secūdum formam canonum, & sanctorum Patrum statuta in causa ipsa procedere potuerunt, communi fratrū nostrorum concilio iudicamus, vt tertia manu sui ordinis & quattuor† abbatum, & religiosorum sacerdotum de supradicta simonia in vestra præsentia se debeat expurgare. Porro purgationis tenor erit huiusmodi. Idem episcopus super sancta Euangelia primum iurabit, quòd pro ecclesia sancti Petri de Pado presbytero Paulo danda neque ipse per se, neque per submissam personam, neque alius pro eo, se sciente, pretium receperit. Deinde vero purgatores super sancta Dei Euangelia iurabunt, quòd sicut ipsi credunt, verum iurauit. Nos itaque causæ huius seriem committentes prudentiæ vestræ, mandamus vobis, vt congruo loco in vnum cōuenire curetis, & ita causam ipsam iuxta præsentium tenorem præstante Domino restauretis: quatenus, & omnis decetero huius quæstionis scrupulus auferatur, & vtrique parti sua iustitia conseruetur. Si quis vero de vobis, certa præpediente causa, interesse non poterit, vos, qui adesse poteritis, idem iudicium terminate. Quòd si prædictus frater noster A. prædictam purgationem fecerit, vos ei auctoritate nostra prædictum officium & Tridentinam ecclesiam restituite. Hanc autem purgationem ante proximam purificationem beatæ Mariæ Virginis adimplere iubemus.

admoneat ipsum primo seorsum, postea coram testib. vt se corrigat: q̄si non fecerit, tunc demum suspendat eum vsq; ad dignam satisfactionem. ext. de pur. can. c. 2. in quo casu intelligo q̄ hic dicitur. nūquā. n. à principio suspendat eū nisi enormitas delicti vel scandali hoc expoſcat. ext. e. inter. & hęc est digna satisfactio, vt purget se ad iuncto sibi legitimo numero, vel ad arbitrium sui episcopi, vt hic, & j. e. omnib. ext. e. ex tuarum. & eodē deficiente in purgatione puniatur: & puniat eum tamē conuictum vel confessum, ext. de ac. cum P. ext. de sim. insinuarum. & de pur. can. cum P. & ibi de hoc.

†al. vna

b ¶ *Arbitrium.*]hiē no. compurgatores arbi-

† al. Paio

trio epi sumendos.

Si mala.] Casvs. Idē dicitur in hoc c. quod in præcedentib. eo addito, q̄ compurgatores debent ēe se tales, de quib. non sit suspicio quòd velint peierare.

†al. farina

c ¶ *Se nolle.*]bonæ opinionis, & qui vitam eius nouerint & mores, vt extr. ea. c. cum dilectus. sed non fiet rigide examinatio te stium, ext. ea. c. consti tut[a]. immo frater potest purgare fratrem. ext. de præsum. c. literas. Io.

†al. quarta manu

Caput hoc extat in decre. tit. de purg. canon. & tribuitur Innocentio tertio. Sed vsum est ibi esse mendum, vt iij. sit positum pro ij. Nam collector Decret. aliunt solet in Pontificibus hanc ordinem obseruare, vt eos qui antecesserunt prius citet. Ita cum ibi hoc caput habeatur ante alquot canones Alexandri, ac Lucij tertij, qui præcesserunt Innocentium iij. non videtur huic posse tribui, quamquam habeatur ettam eidem ad scripturn inter opera ipsius post sermones, & in conciliis, quæ in quattuor tomos sunt diuisa, tomo tertio. A plerisque autem manuscriptis Gratiani codicibus, etiam iis, in quibus paleæ esse solent, totum istud caput abest. A versiculo autem, Nos itaque, *vsque ad finem abest ab omnibus.*

IN

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN PRAEMISSIS. Hoc allegando dicit Grat. propterduo c.f. Sixti & Leonis.

a ¶*Se purgare.*]falsum dicit allegando.

ADDITIO. Dic vt j.ea.c.vlt.

b ¶*Sixti Papæ.*]j.eod. mandastis. Io.

c ¶*Et Leonis.*] hoc est in seq.c.Io.

1 Burc.l.1.c. 198.Iuo p.5. c 313. Pann. l.5.c.4.

In præmissis auctoritatibus subintelligitur, si reus se purgare a voluerit, vt sacri canones modum, non necessitatem purgandi accusato imponant: sicut apparet ex fine capitu li Sixti Papæ b, & auctoritate Leonis c qui data purgatione ait de se ipso.

¶De Leone qualiter se purgauit. C. XVIII.

AVditum est, fratres charissimi, qualiter mali homines in me grauia crimina confinxerunt. Quamobrem ego Leo Pontifex sanctæ Romanæ ecclesiæ purifico me in conspectu vestro coram Deo, & angelis eius: quia istas criminosas, & sceleratas res, quas illi mihi obiiciunt, nec perpetraui, nec perpetrari iussi d. Hoc autem faciens non legem præscribo ceteris, qua id facere cogantur e.

¶*Caput hoc est Leonis tertij. Tota vero historia falsæ accusationis & purgationis ipsius refertur in vetustiis Pontificalibus, ex quibus magnã partem accepit S. Antoninus p.2. hist. tit.14.c.1.§.8. de qua etiam re meminit Marianus Scotus, & Aymoinus lib.4.c.90. Apud Burchardum & Iuonem plenius est hoc caput, atque hæc visa sunt notatu digna.* Quãobrem ego Leo Pontifex S. R. E. à nemine iudicatus, neque coactus, sed spontanea mea voluntate, purifico me in conspectu vestro coram Deo & Angelis eius, qui conscientiam meam nouit, & beato Petro principe Apostolorum, in cuius conspectu consistimus, quia istas criminosas, & sceleratas res, quas illi mihi obiiciunt, nec perpetraui, nec ppetrari iussi. Testis est mihi Deus, in cuius iudicium vẽturi sumus, & in cuius conspectu consistimus. Et hoc propter suspiciones malas tollendas mea spontanea voluntate facio, non quasi in canonibus inuentum sit, aut quasi ego hanc consuetudinem, aut decretum in sancta ecclesia successoribus meis, necnon & fratribus, & coepiscopis nostris imponam, sed vt melius à vobis abscindatis rebelles cogitationes.

Ecce qualiter summus Pontifex semet ipsum purgat, nec tamen ceteris necessitatem f purgandi præscribit. Vnde datur intelligi, quòd satisfactio purgationis in voluntate consistit accusati, non in arbitrio iudicis. 2 Sed cum in Herdensi concilio presbyter inbeatur suspendi vsque ad dignam satisfactionem, cum etiam decreto h Leonis in arbitrio ponatur episcopi, quota manu sacerdos purgare se debeat, patet quod ad purgationem cogendus est, nec in sua voluntate, sed in arbitrio iudicis consistit.

Vnde Leo Papa scribens ad Carolum Regem ait.

¶ Qualiter sacerdotes se purgare debeant. C. XIX.

3 OMnibus vobis visu aut auditu i notum esse nõ dubitamus, quòd sæpissime, suadente antiquo hoste, sacerdotibus crimina diuersa obiiciãtur. Sed qualiter † ex eis ab his rationabilis examinatio, & satisfactio fiat, licet tempore bonę memoriæ Domini genitoris vestri† Pipini, siue priscis temporibus à sanctis patribus, & reliquis bonæ deuotionis hominibus sæpissime ventilatum fuerit, nos tamen pleniter, & ad liquidum definitum reperire minime quiuimus. Nostris quippe temporibus id ipsum, à sanctis episcopis, & reliquis sacerdotibus, & ceteris ecclesiasticæ dignitatis ministris vestris † in regnis, seu in aliis Deo degentibus, nobisque vnà cum eis agentibus sæpissime propter multas & nimias reclamationes, quę ex hoc ad nos ex diuersis partibus venerunt, ventilatum est. Sed qualiter consultu Domini & patris nostri Leonis Apostolici, ceterorumque Romanæ ecclesiæ episcoporum, & reliquorum sacerdotum, siue orientalium, & græcorum patriarcharum, & multorum sanctorum episcoporum, & sacerdotum, nec non & nostrorum A episcoporum. omniumque ceterorum sacerdotum, ac leuitarum auctoritate, & consensu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum consiliariorum nostrorum consultu definitum est, vos† omnes vtriusque ordinis ministros scire volumus. Statutum est namque ratione, & necessitate, ac auctoritate prædicta consultu omnium, vt quotiescũque cui quam sacerdoti crimen imponitur, si ipse accusator talis fuerit, vt recipi debeat (quia quales ad accusationem sacerdotum admitti debeant, in canonibus k pleniter expressum est) si autem, vt dictum est, ille accusator, qui canonice est recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum testium approbare in conspectu episcoporum poterit, tunc canonice diiudicetur: & si culpabilis inuentus fuerit, canonice damnetur. Si vero eum suprascripto prætextu approbare ipse accusator minime poterit, & hoc cano nice definiatur. Ipse ergo sacerdos, si suspiciosus, aut l incredibilis suo episcopo a, aut reliquis suis cõsacerdotibus m, siue bonis n & iustis de suo populo, vel de sua plebe hominibus fuerit, ne in crimine, aut in prędicta suspicione remaneat, cũ tribus, aut quinque, vel septem bonis, ac vicinis sacerdotibus, exemplo Leonis Papæ, (qui duodecim o episcopos in sua purgatione habuit) vel eo amplius, si suo episcopo visum fuerit, aut necesse propter tumultum populi inesse prospexerit, & cum aliis bonis & iustis hominibus se sacramento coram populo super quattuor Euangelia dato purgatum ecclesiæ reddat. Si quis autem scire desiderat, quales testes ad accusationem sacerdotum recipi debeant, & quidquid† de ac cusatore faciendum sit, pleniter in canonibus reperire poterit.

¶*Apud collectores caput hoc ita refertur, quasi acceptum sit ex aliqua decretali epistola Leonis ad Carolum. Verum ex lib. quinto capitularium (vbi hoc ipsum est caput 34.) atque ex ipsa etiam orationis forma satis constat editum fuisse hoc capitulare nomine Caroli Magni, ipso Leone tertio consulto, & cum consilio multorum episcoporum. Quod tamen pius princeps, quia sibi iurisdictionem in presbyteros arrogasse videbatur, libro septimo capitularium, c.281. emendauit, ita scribens.* Omnibus vobis, tam præsentibus, quãm & futuris scire cupimus, IN

a Dicit Io.d Fan. hoc nõ credo. cum conscientia suã ñ teneatur. qs purgare, nisi vbi inuenitur expũssum, vt i casu illi a l. C. de his q ad ec. cõfu. præsenti. cũ sim. Arch.

b ¶*Iusti.*] "nec consilium dedi, nec defensionem præstiti, nec sciẽte me factum est, vt ext. de purg. canoquoties. 50. dist. si quis viduam. addunt quidam, nec volui a, vt 5. 1.q.4. quia præsulat a. quod valde durum videtur. Sed numquid hic iurabo, quia cũ scire prohibere potui, & non prohibui. & hoc quòd non habeam ratum quod factum est, cum etiam in malefi- cus ratihabitio mandato æquiparetur. ff. de vi & vi ar.l.3. §.cũ procur. & ext. de rest. spo. cum ad sedem. in fi. 5.e.q.1. notum. in fi. e ¶*Cogantur.*]quia ab æmulis hæc infamia ꝓcesserat. Vel dic ceteris Apostolicis.

c "Purgãs se, quid debet asserere.

ECCE. Casvs. Infert ex supra dictis duob. c.q purgatio voluntaria est, & non necessaria. Sed ſtatim dicit contrarium per alia ca. & ad hoc inducit seq.c.

d ¶*Iussi.*] "nec consilium dedi, nec defensionem præstiti, nec sciẽte me factum est, vt ext.de purg. canoquoties. 50. dist. si quis viduam. addunt quidam, nec volui a, vt 5. 1.q.4. quia præsulat a. quod valde durum videtur. Sed numquid hic iurabo, quia cũ scire prohibere potui, & non prohibui. & hoc quòd non habeam ratum quod factum est, cum etiam in malefi- cus ratihabitio mandato æquiparetur. ff. de vi & vi ar.l.3. §.cũ procur. & ext. de rest. spo. cum ad sedem. in fi. 5.e.q.1. notum. in fi. e ¶*Cogantur.*]quia ab æmulis hæc infamia ꝓcesserat. Vel dic ceteris Apostolicis.

e ¶*Necessitatem.*] ext. de ele. innotuit.

f ¶*Datur.*]allegando dicit.

g ¶*In decreto.*]Leonis j.c.prox. & seq. Ioan.

2 3.e. ꝓsbyter si à plebe. c. seq.

h ¶*Omnibus vobis.*] Casvs. Leo tertius interrogatus fuit à Carolo Rege, & suis subditis, qualiter sit procedendum, si crimẽ sacerdoti obiicitur. Et resp. Leo & dicit, q̃sta quæstio fuit sæpius ventilata à tẽporib. multis, nondũ tamen fuit ad plenũ definita. verumtamẽ post reclamationes multas, habito concilio multorum episcoporũ, & aliorum prælatorum, & sacerdotũ, & aliorum multorũ statuit & definiuit, ꝙ si legitimus apparuerit accusator, & probauerit crimẽ ꝓ punitur accusatus: & si nõ probauerit, puniatur accusator de calumnia. tamẽ si sacerdos accusatus remanserit infamatus, indicatur ei purgatio cum iij. v. vel vij. manu sacerdo

3 capitul. 5. c.34. Iuo p.6 c.2. 419. Pan. l.5.c.3.

† *al. quoniã qualiter.*

† *al. nostri* ‡ *cap.*

IVRAMENTO. Hæc est 3. pars quæst. in qua quæritur si parentes debent se purgare igne vel aqua filios non oppressisse? Resp. q̃nõ. & hoc probat per c. seq. Io. de F. Casvs. In §. isto dicitur, ꝙ vulgaris probatio indici non debet. Et hoc probatur per sequens cap.

Consuluisti.] Casvs. Quidam paruulos filios suos secum collocabant in lecto: qbus dormientibus filij eorum inuenti sunt mortui. Quærebatur vtrum iudicio candentis ferri, vel aquæ feruentis se expurgare deberẽt filios non oppressisse? respõdet Stephanus, & dicit, ꝙ talis examinatio non approbatur in canone. sed mo nendi sunt parentes, vt filios suos secum nõ habeant in lecto, sed cum occultum sit eos filios oppressisse, puniri nõ debent nisi de hoc conuincãtur, vel fuerint spõte confessi: & tunc puniantur, quia sunt homicidæ, cum homicida dicatur etiam qui conceptum in vtero deleuerit per abortũ.

a ¶*Homicidij.*] qui homines occidit, si animum occidendi non habuit, non tenetur l. Cornelia de sica. vt ff. ad l. Cor. de sica. l.1. §. diuus. tenetur tamen lege Aquil. licet etiam nocere noluerit, dum tamen fuerit in culpa licet leuissima. ff. ad l. Aquil. sed & si quemcumque. §. 2. & l. in lege. quod nõ est in l. Corn. de sic. ff. de sicar. in l. culpa autem est. quòd à diligente potuerit præuideri, & non est præsumptum. ff. ad l. Aqu. si putator. tenetur etiam quantum ad Deum, vt hic, & 50. dist. clerico. & 34. q.2. in lectũ. non tamen punitur ratiõe homicidij, sed ratione negligentiæ, vt 15. qu.1. inebriauerunt. minor etiam iungitur pœna siue pœnitentia ab ecclesia pro negligentia, vt 50. dist. eos. & ca. si quis voluntate. & 15. q.1. si quis non iratus.

b ¶*Superstitiosa.*]vtili enim & necessaria a, licet, vt 33. qu.2. quos liquido. 28. qu.1. sic enim. in prin. tit. Et est argum. aliquid inhibitum, ex eo quòd non est concessum. 40. dist. si Papa. & ff. de coll. illic. 3. Reg. 8. l. 3. §. 1. arg. ext. de vo. & vot. red. ex multa. Contra extra de sent. exc. nuper. j. ea. c. mo

† *al.* Lamberto

1 Iuo p.10 c.27.

4 Concord. text. in l. 3. crilegij. ff. de var. & extraor. co. & l. Cicero. ff. d. pœn.

† *al.* nostris] cap.

quia de consultu sedis Apostolicæ, & omnium nostrorum episcoporum, ac reliquorum sacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium nostrorum de criminatorum purgatione sacerdotum causam tractauimus, eamque cum testibus (sicut in anteriori capitulari nostro cõtinetur) fieri decreui mus: quoniam nesciebamus eandem causam, à beato Gregorio Papa esse definitam. Nam cum Vvormaciæ generalem conuentum habuissemus, allata est nobis, à Riculfo Magontiacensi metropolitano episcopo beati Gregorij Papæ, in qua inter cetera continebantur hæc: [De presbytero vero, vel quolibet sacerdote, à populo accusato, si certi non fuerint testes, qui crimini illato approbẽt veritatem, iusiurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentię suę puritate, cui nuda, & aperta sunt omnia, sicque maneat in proprio gradu.] Ista vero omnia, quia vires nostras excedunt, in iudicio episcoporum iuxta canonicam sanctionem definienda relinquimus, vt hæc, quando orta fuerint, ita definire satagant, vt nec secundum sæculum iustam reprehensionem, nec penes Dominum (quod absit) damnationem. sed ęternę beatitudinis, ipso auxiliante, qui omnia infucata præstat, præmia consequantur.

A ¶ Nostrorum episcoporum.] *In vulgatis legebatur*, nostrorum Romanorum episcoporum, *sed vox*, Romanorum, *abest non modo à capitulari, sed etiam a vetustioribus Gratiani codicib. & ab Iuon. Pannormia autem habet*, nostrorum episcoporum, omniumque Romanorum sacerdotum.]

B ¶ Qui duodecim.] *Hæc vsque ad versic.* habuit, *sunt etiam apud ceteros collectores: sed non in capitulari.*

3 *Iuramento vero, candentis ferri, vel feruentis aquæ purgatio non est adiicienda. Vnde Stephanus quintus Humberto † episcopo Moguntino.*

¶ Candentis ferri, & feruentis aquæ iudicium in ecclesia fieri prohibetur. C. XX.

1 COnsuluisti de infantibus, qui in vno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur, vtrum ferro candente, aut aqua feruente, seu alio quolibet examine parentes se purificare debeant, eos non oppressisse. Monendi sunt namque, & protestandi parentes: ne tam tenellos secum in vno lecto collocent: ne negligentia qualibet proueniente suffocentur, vel opprimantur: vnde ipsi homicidij a rei inueniantur. Nam ferri candentis, vel aquæ feruẽtis examinatione confessionem extorqueri quolibet sacri non censent canones: & quod sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa b adinuentione nõ est præsumendũ. Spontanea enim confessione, vel testiũ approbatione publicata delicta habito, præ oculis Dei timore, cõmissa sunt regimini nostro iudicare. Occulta vero, & incognita illi sunt relinquenda, qui solus nouit corda filiorum hominum. Hi autem qui probantur, vel confitentur talis reatus se noxios, tua ꝙs castiget moderatio: quia, si ille, qui conceptum in vtero per abortum c deleuerit, homicida est: quanto magis, qui vnius saltem diei puerulum peremerit, homicidam se esse excusare nequibit?

Hoc autem d vtrum ad omnia genera purgationis, an ad hæc duo tantum, quæ hic prohibita esse videntur, pertineat, non immerito dubitatur propter sacr ficium Zelotypiæ: & illud Gregorij [2 *Si vir e, qui frigidæ naturæ esse dicitur, per verum iudicium probare potuerit vxorem suam numquam se cognouisse, separetur ab ea.*]

C. XXI.

IN libro namque Numerorum † legitur *Dominum præcepisse Moysi, vt loqueretur filiis Israel, & diceret eis. [Vir, cuius vxor erraverit, maritumque contemnens dormierit cum altero viro, & id maritus deprehendere nequiverit, sed latet adulterium, & testibus argui non potest, quia non est inuenta in stupro, si spiritus zelotypiæ concitaverit virum contra vxorem suam, quæ, vel pollutа est, vel falsa suspicione appetitur, adducet eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem tritici farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypiæ est, & oblatio inuestigans adulterium. offeret igitur eam sacerdos, & statuet coram Domino, assumetque aquam sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu Domini: discooperiet caput eius, & ponet super manus illius sacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: Ipse autem tenebit aquas amaritudinis, in quibus cum execratione maledicta congessit, adiurabitque eam, & dicet: si non dormuit vir alienus tecum, & si non polluta es deserto mariti thoro, non nocebunt tę aquæ istæ amaritudinis, in quas maledicta congessi. Si autem declinasti à viro tuo, atque polluta es, & concubuisti cum altero viro: his maledictionibus subiacebis: det te Dominus in maledictionem, & exemplum cunctorum in populo tuo: putrescere faciat tuum femur, & tumens venter tuus dirumpatur: ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & vtero tumescente putrescat femur tuum. Et respondebit mulier, amen, amen. Scribetque sacerdos ista maledicta in libello, & delebit ea aquis amaritudinis, in quas maledicta congessit, & dabit ei bibere, quas cum exhauserit, tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiæ, et eleuabit illud coram Domino, imponetque illud super altare: ita dumtaxat, vt vnus pugillum sacrificij tollat de eo quod offertur, & incendat super altare, & sic potum det mulieri aquas amaritudinis. Quas cum biberit, si polluta est, & contempto viro adulterij rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computrescet femur, eritque mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. Maritus A vero absque culpa erit, & illa reciniet iniquitatem suam. Quòd si polluta non fuerit, innoxia erit, & faciet liberos.*

4 *Sed qualibet huiusmodi purgatio videtur esse inhibita, cum in præmissa auctoritate Stephani Papæ dicitur [spontanea confessione, &c.]*

¶*Capiti huic in vulgatis erat præpositum nomen Paleæ: sed in omnibus, quæ collata sunt, in manuscriptis habetur sine vllo nomine Palea, & qui-*

nomachiam. & vbi ca non non excipit, nec nos, vt 5. di. 12. omnia. 55. dist. si euangelica. & 31. q.1. quòd fi dormierit. C. de here. vel act. ven. l. vlt. ff. de pu. act. de pretio. ff. de alea. l.j. §. quod autem. ff. de rit. nupt. palam. in fi. ext. de decim. ad audientiã. 22. q.5. hoc videtur. argu. contra. 27. q.2. lex diuinæ. Io. Sol. "omnia concessa intelliguntur de iure communi, nisi pro "Concessa hibita in certis casibus inueniantur, vt innuit c. lex diuinę. & ext. de sen. exc. nuper. B. & ff. de testib. quæsitum. C. de testi. l. fancimus.

c ¶ *Per abortum.*] & hoc si puerperium est formatum, vt 32. q.2. Moses. & c. quod vero. Sed licet secũdum legem Mosaicam non sit homicidiũ. tamen punitur lege Cornelia de sica. ff. ad l. Cor. de sicar. si mulierem. & etiam l. Aquil. ff. ad legem Aquiliam. si feruus. §. si mulier. tamen qui opprimunt infantes, puniuntur pœnitentia trium annorum. ext. de his qui fil. oc. de infantibus b.

d ¶ *Hoc autem.*]hic §. legitur.

e ¶ *Si vir.*] 33. q.1. cap. quod autem. Ioan.

† al. Numeri Num. 5.

b Adde ad hoc & ad fi. nena sterilitatis, dicigl. Bar. & gl. tur homicida, vt ext. 1. i l. necare. de hom. si aliquis. vbi ff. d li. ag. & de hoc. l. si quis. §. ff. de pœn. abortiuus.

HOC AVTEM. Dicitur in hoc §. ꝙ dubitari potest, vtrũ purgatio ferri cãdentis, & aquæ feruentis sint tantum interdicta, & in aliis concessa. & merito dubitatur, quia aliqua mulier probat se virginem per verum iudicium, i. per aspectum corporis. Similiter in veteri testamẽto probatur vtrum mulier cõmiserit adulterium per quasdam aquas amaritimas, & ſtatim respondet Gratianus in sequenti §.

2 33. q.1. c.1. & 2.

intelliguntur q̃ prohibi ta nõ sunt.

† al. Concordia

SED QVAELIBET. Hæc est quarta pars quæstion. in qua quæritur vtrũ monomachia, vel alia vulgaris purgatio sit concessa? & respondet ꝙ nõ. & hoc probat per duas auctoritates sanctorum patrum. Ioan. de Fant.

Casvs. Dicit quòd quælibet talis purgatio prohibetur, cum Stephanus dicat, confessione, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

MOnomachiam.] Casvs. Singulare certamen inter duos prohibetur: quia tales videntur Deum tentare. nec est trahendum ad consequentiam quod fecit Dauid cum Golia, cum instinctu spiritus sancti fuerit factum.

a ¶*Monomachiam.*] Istos etiam lex Romana condẽnat, vt C. de glad.

" Eucharistia gladiatoribus nõ est danda.

l. vna. lib. 11. " Eucharistia ergo nõ est danda talibus, cum peccent mortaliter. de consecr. dist. 2. §. sed si non. Dicunt quidam,

* Immo & quòd * defendens posse peccat, cui omissa libet licitum est defendere se. Sed non defendendi rõe ad phibitá se confert. conc. Trid. sess. 25. c. 19.

quòd defendens posse peccat, cui omissa libet licitum est defendere se. Sed non defendendi ne Dauid peccauit? Non: quia instinctu spiritus sancti fecit, vt Samson, & alij. 23. q. 5. §. si non licet. & extr. de diuort. gaudemus. Et

1 Burch. l. 9. c. 51. Iuo p. 8 c. 187.

est hic arg. quòd non est arguendum ab exemplis. 26. q. 2. non sta

1. Reg. 17. † *in legem assumi nusquam* Orig.

tim, & ca. non exemplo. 14. q. 5. dixit. 22. q. 2. si quis per vetus. j. de consec. dist. 2. liquido, extra de elect. licet. C. de sen. & interloc. om. iud. nemo.

b ¶*Tentare.*] 23. q. 8. si nulla vrget. & 22. q. 2. quæritur cur.

CONTRA IN CONCILIO. Hic allegat in contrarium eius quod permittitur, & intendit probare per quattuor c. seq. quòd vulgaris purgatio possit fieri, & potest dici, quòd hic incipit quinta pars. Archid.

SAepe contingit.] Casvs. Per ista quattuor cap. probat Gratianus posse adhuc fieri purgationem vulgarem. Dicitur hic, quòd si furtum sit in monasterio, abbas debet Missam celebrare: & in fine corpus Christi singulis dare, dicens: Corpus Domini Iesu Christi sit tibi hodie ad probationem.

c ¶*Sæpe.*] huic cap. est derogatum a: quia fuerunt ibi spectus non est danda dicẽs, q. ibi Eucharistia, vt infra de consecr. dist. 2. tribus. extra de purgat. can. cum dilectis.

a Ad hoc cõ cor. Io. d Fã. c. nõ tenet.

2 Burc. l. 11. c. 66.

INterrogatum.] Casvs. Si duo adulterium commiserunt, scilicet masculus & femina, & vxus confitetur, & alter negat, confitenti pœnitentia imponatur: negans vero probabili iudicio se expurget, id est, candenti ferro, vel aqua feruenti. Et ita facit ad propositum Gratian.

† *al. debeant*

d ¶*Inculpati.*] id est, infamati. Non enim possunt duo accusari

b Idẽ tenẽt simul de crimine. C. Cy. Alex. de de adulte. reos. simile Im. & Mod. in l. si duo. 2 col. ff. d iur. ff. de inoffic. test. nam & si. §. filius.

c ¶*Professetur.*] Notandum

" Confessio vnius an aliqueri noceat.

b quòd victoria vnius prodest alteri: sed condemnatio non nocet. ff. de adult. denuntiasse. extra de adult. si. vnius an aliquificati. ff. de inoff. test. posthumus. §. si quis ex his. ff. si ser. ven. loci. §. competit. Item argu. " quòd confessio vnius non nocet alteri.

dem coniunctum cum precedenti c. Ac certe versic. Sed quælibet, *videtur indicare locum hunc Numerorum ab ipso Gratiano recitatum fuisse.*

A ¶Maritus vero.] *Hæc vsque ad ver.* quod si, *sunt huc transposita ex extremo eiusdem 5. capitis Numerorum.*

Item ex decretis Nicolai Papæ,

¶In nouo testamento monomachia non recipitur. C. XXVI.

1 MOnomachiam A vero in lege non assumimus †, quam præceptum fuisse non reperimus: quia licet quosdam iniisse legerimus, sicut sanctum Dauid, & Goliam sacra prodit historia, nusquam tamen, vt pro lege teneatur, alicubi diuina sanxit auctoritas: cum hoc, & huiusmodi sectantes, Deum solummodo tentare b videantur.

¶Epistola scripta Carolo Regi patruo Lotharij, (ex qua caput hoc est acceptum) extat Romæ in codice sæpe citato monasterij Dominicanorum. In qua inter alia refertur, Lotharium, cum scire vellet an Theuperga, siue Thietberga (vt Vocat Rhegino) ipsius vxor adulterium patrasset, voluisse duos homines monomachiam committere: ita vt, si ille, qui partes Theupergæ tueretur, caderet, ipsa plane adultery conuicta censeretur. Hoc ab valde reprehendit Nicolaus, docens hanc non esse legitimam rationem probandi crimina (quam usus in Longobardicis constitutionibus, & in Capitularibus habeatur) sed potius nihil aliud esse, quam Deum tentare. Addit vero denegatam fuisse a Lothario Theupergæ iustam purgationem, his verbis, sed de adulterio illa coram missi nostri præsentia purgare se voluit, sed ipse non annuit. Totam hanc historiam describit Rhegino libr. 2. Chronicorum. Ex his vero ostenditur rubricam huius capit. apud Gratianum nimis esse generalem, quippe cum Nicolaus hoc tantum velit demonstrare, non esse vtendum monomachia ad purgationem.

5 *Contra in concilio Vormacien si, c. 15.*

¶ Si furta in monasterio fiunt, iudicio monachi se expurgent. C. XXIII.

2 SÆpe c contingit, vt in monasteriis furta perpetrentur, & qui hæc committant, ignoretur. Idcirco statuimus, vt quando ipsi fratres de talibus se expurgare debuerint †, Missa ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse abbas præceperit, præsentibus fratribus: & sic expleta A Missa, omnes communicent in hæc verba: Corpus Domini sit mihi ad probationem hodie.

A ¶Sic expleta.] *In hoc c. addita sunt nonnulla verba ex concilio, quæ à collectoribus videbantur omissa. Sed hoc loco satis visum est, varietatem indicare. Nam in concilio ipso sic*

8. q. 3. talia. ff. de dor. præl. Theopompus. Item plures duobus requiruntur. j. ead. nullam. & c. præsul. Tres requiruntur in depositione pecuniæ. in auth. de fi. instr. §. fi quis igitur. coll. 6. Item quinque requiruntur dum contractus excedit libram auri in ciuitate. C. si certe. part. auth. sed nouo. & in codicillis. & in donatione causa mortis similiter quinque, vt C. de don. cau. mor. l. vlt. quandoque xv. vt C. de prox. sacr. scrin. vnicuique. lib. 12.

a ¶*Et patris.*] Pater põt esse testis in causa filij in testamento, vt ff. de testa. l. qui testamento. aliàs non, vt 4. q. 3. dicto c. si teste. §. testes quos. hic autem isti mẽtiri non poterant. Vel dic testimonium meum, & patris mei, i. de patre meo & me dictum, scilicet testimonium prophetarum.

2 Cor. 13. Hebr. 10.

† *al. lapidabatur*

b ¶*Vel trium.*] vt com prehendant actorem pro vno teste. extr. de testib. in omni. Illa tamen loquitur in causa denuntiationis. vel ideo dicit, trium, quia quandoque secũdum canones plures quàm duo requiruntur: sed numquam pauciores, vt extra de testi. licet. Vnde in testamentis bene requiruntur vij. C. qui test. face. pos. hac consultissima. nisi in iis quæ ecclesiæ relinquuntur, vt extra de test. cum esses. & cap. relatum. Ioan. Quod dicit Ioan. de testamentis, non credo verum. vnde dico cum T. de cre. illas, cum esses. & relatum. in quolibet testamento loqui. B.

1 Et capitul. l. 5. c. 240.

2 Burc. l. 2. c. 202. Iuo p. 6 c. 276. Pan. l. 4. c. 97.

† *al. macula fornicationis*

PLacuit.] Casvs. Dicitur quòd si aliquis accusat aliquẽ de fornicatione, põt probare crimẽ duob. vel trib. testibus: & si non probauerit, punietur pœna talionis. Patet seq. §.

3 Burc. in fi. operis. Iuo p. 15. c. 173. d Ista gl. de Bar. sing. 1. reos. C. de adul. ad hoc & adulter & adultera pñt in eode libello accusari. qñ agitur ad thori separationem. eldẽ no. hic. H. qui dicp hoc pt esse in purgãe. præsertim vbi grari. fed si directe, &c. vt sequitur in gl.

4 Burc. ibid. Iuo part. 1. c. 180. † *al. decidebat*

Præsul.] Casvs. Dicitur hic quot testes sufficiant ad condemnationem episcopi, Cardinalis, presbyteri, & aliorum clericorum Romanæ ecclesiæ. In fine dicitur quòd testes sine infamia debent esse.

Vbi d hoc. & j. qu. 6. si gñ. i gl. regu. fare etiã B.

c ¶*Præsul.*] id est, Cardinalis episcopus. Sed numquid contra Papam duplicabuntur testes * non, immo duo sufficiunt. & in hoc est deterioris conditionis: quia ipse fine comparatione aliorum creatus est maior: & ideo fine spe veniæ condemnandus est vt diabolus. de pœnit. dist. 2. principium.

Wide q dñr hoc notatione ad hoc c.

f ¶*Testes.*] extra de testib. personas. & c. super eo.

NVllam.] Casvs. Si episcopus Cardinalis de crimine accusatur, duodecim episcopi debent de causa cognoscere: nec potest conuinci nisi septuagintaduobus testibus. In secunda parte dicitur qualiter testes iurare debent, & quid. In tertia parte dicitur, quòd si appellauerit ad Papam, audiri debet: nec alius debet de causa cognoscere. Secunda pars incipit ibi, *Et prius.* Tertia pars ibi, *Et si inter.*

g ¶*Nullam damnationem.*] episcoporum. Sed hoc non videtur posse stare: quia nullus potest iudicare clericos Romanæ ecclesiæ nisi solus Papa. " Item quia episcopi episcopum deponere non possunt, vt tertia quæstione sexta. quamuis. Respon. quòd loquitur in eo casu quando Papa committit aliis causam suorum clericorum, ne ipse suspectus habeatur, vel ne fauore pro eis, vel odio contra eos iudicaret, ff. de iurisd. omnium iudicum. l. prator.

" Epi epm deponere ñ possunt.

5 Iuo par. 5. c. 116.

g ¶*Nullam damnationem.*] infra tertia quæstione sexta. accusatus. & ca. quamuis.

h ¶*Episcoporum.*] infra 5. quæst. 4. duodecim.

6 Zepherin. epist. 1.

i ¶*Falsum.*] " Quinque causas iurabit que capitula iurabũt que testes: scilicet vt dicãt veritatem, vt bent. tertia quæstione nona. cap. hortamur. & quòd testentur pro vtraque parte veritatem, vt decimaquarta quæstione quinta, non sane. quòd non admisceãt falsitatem, vt hic. quòd nec amore, nec odio, nec proprio commodo testentur, vt extra de testibus. quoties. Item quinto requiritur, q dicant quidquid de re ipsa nouerint, siue fuerint interrogati, siue non, vt extra de accusation. cum dilectus. quod non credo, nisi hoc liqueat ex forma iuramenti, vt infra.

" testes quæq; vna fuisse dicãt, plures duobus, quinquin.

7 Et in decreus Sixti tertij c. 3.

SED HOC. Modo dicit quare de tot testibus fuit statutum: propter scilicet priuilegium clericorum Romanę ecclesiæ. & hæc solutio q̃ sint publi est vera. vel propter malitiam hæretico- q. 3. item q rum fuit statutum de falso. Arc. omnibus clericis, qua cessante cessabit constitutio. Sed verius est, quòd propter malitiam hæreticorum vel malorum hominum statutum fuit de clericis Romanæ ecclesiæ, quibus hoc priuilegium datum fuit, quod non cessat causa cessante: & hoc innuit B.

Equitur.] Hæc quæstio diuiditur in octo partes: in quarum prima probat per nouem auctoritates sanctorum patrum, quòd quandocumque quis grauatus fuerit, poterit appellare: & eius appellatio tenebit. Secunda ibi, *Cum ergo.* Tertia ibi, *Qui vero.* Quarta ibi, *Post datam.* Quinta ibi, *Non silent.* Sexta ibi, *Notandum.* Septima ibi, *Si vero.* Octaua ibi, *Diffinitiua.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur sexta quæstio, in qua quæritur quo remedio causa vitiata subleuetur: de quo non fecit in themate mentionem, & si remedium dandum sit ei qui causa dilationis appellat: de quo fecit in themate mentionem. Causa autem vitiata remedio appellationis subleuatur: & hoc probat per sequens cap.

monium verum est.] *Hinc consequenter contra eos argumentatur dicens:* [*Si duorum hominum testimonium verum est, quare testimonium meum & patris a non accipitis?*] *Item Paulus in epistola ad Corinthios* [*In ore duorum, vel trium b stabit omne verbum.*] *Item in epistola ad Hebræos* [*Quis præuaricans legem Moysi duobus, vel tribus testibus conuictus, sine miseratione lapidabitur* †.]

Item ex concilio Bracharensi, 2. c. 8. i

¶ Quot testibus quisque clericorum conuinci debeat. C. I.

2 PLacuit, vt si quis aliquem clericorum in accusatione † fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli Apostoli duo, vel tria c testimonia requirantur ab illo. Quòd si non potuerit datis testimoniis approbare quod dixit, excommunicationem d accusati accusator accipiat.

2 *Ex præmissis itaque colligitur, quòd duorum, vel trium testimonio episcopus conuinci, & damnari potest. Porro Siluester Papa in generali synodo resistens è contra dixit* 3.

¶ Quot testibus episcopus, vel presbyter vel reliqui clerici sunt conuincendi. C. II.

4 PRæsul e non damnabitur nisi cum † lxxij. testibus: nec præsul A summus à quoquam iudicabitur, quoniam scriptum est [Non est discipulus super magistrum.] Presbyter autem Cardinalis † nisi cum xliij. † testibus non damnabitur: diaconus vero Cardinalis vrbis Romæ, nisi cum xxvij. testibus † non condemnabitur. Subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius, non nisi septem testibus non condemnabitur. Testes f autem, & accusatores sine aliqua sint infamia.

A ¶Nec præsul summus.] *Ex concilio Romano sub Siluestro, & ceteris locis indicatis (excepta Pannormia) addita sunt hæc vsque ad vers.* presbyter. *Ac mirandum est de auctore glossæ, qui putauit Pontificem Maximum minore numero testium posse condemnari, quam diaconum Cardinalem, atque ostiarium: cum tamen ipse Pontifex à generali saltem præ-*

sulis nomine minime esset excludendus.

Item Leo quartus in epistola episcopis Britanniæ.

¶ Episcopi non nisi lxxij. testibus condemnandi sunt. C. III.

5 NVllam damnationem g episcoporum vmquam esse cẽsemus, nisi aut ante legitimum numerum episcoporum n (qui sit per duodecim episcopos) aut certe probata sententia per lxxij. testes idoneos, qui tales sint, qui & accusare possint. ¶ 6 Et prius ad sacra Christi quattuor Euangelia sacramenta præstent, quòd nihil falsum i depromant: sicut A nobis beat9 Siluester tradidit, & Romana sancta videtur tenere ecclesia. ¶ Et, si inter eos, quos damnandos esse dixerint homines, fuerit episcopus, qui suam causam in præsentia Romanæ sedis episcopi petierit audiri, nullus super illum definitiuam præsumat dare sententiam: sed omnino eum audiri decernimus.

A ¶ Sicut nobis.] *Hinc vsque ad dictionem,* ecclesia, *non leguntur in epistola Leonis manuscripta: habentur tamen apud Iuonem.*

Sed hoc vel speciali priuilegio de clericis Romanæ ecclesiæ intelligitur, vel propter improbitatem quorundam: qui cum non sint spectatæ vitæ, & scientiæ, in accusationem ministrorum Dei repente prosiliunt. Quorum vero vita adeo laudabilis est, vt omnibus imitanda appareat, de quorum assertione, nulla dubitatio nasci poterit, eorum testimonio duorum, vel trium testium quilibet iure conuinci & damnari poterit.

QVÆSTIO VI.

1. ps

Equitur sexta quæstio, qua quæritur, quo remedio causa vitiata subleuetur: & si remedium illud sit dandum ei, qui causa dilationis vocem appellationis exhibuerit. Causa vero vitiata remedio appellationis subleuari poterit.

Vnde Fabianus Papa ait ad Hilarium episcopum, epist. 3. c. 3. 7

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Liceat.*] ¶ *Appellationis.*] Appellatio est prouocatio iniquæ sententiæ querelam cõtinens. ff. de min. præfecti. tamen & in iis quæ extra iudicium aguntur, appellatur, vt in electione, vt extra de ap. constitutus. Quis appellet, dicetur j. ea. non solent. & hoc in ciuili causa. In criminali autem quilibet etiam inuito reo appellat. ff. de ap. non tantum. & in causa liberali, vt ff. de lib. cau. l. f. & 2.

¶ Causæ vitiatæ remedium appellationis subueniat. C. I.

1 LIceat appellatori vitiatam causam remedio appellatio nis [a] subleuare.

[*Idem paulo ante.*]

¶ De eodem. PALEA. C. II.

2 APpellantem non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare custodia.

Item Anacletus Papa, epist. 1. in fi.

¶ De eodem. C. III.

OMnis [b] oppressus libere [c] sacerdotum [d] (si voluerit) appellet iudicium, & à nullo prohibeatur: sed ab his fulciatur, & liberetur. Si autem difficiles causę, aut maiora negotia orta fuerint, ad maiorem [e] sedem referãtur. Et si illic facile discerni non potuerũt, aut iuste terminari, vbi fuerit summorum congregata congregatio [A], (quæ per singulos annos bis fieri solet, & debet) iuste, & Deo placite coram patriarcha [f], aut primate ecclesiastica [g] negotia, & coram patritio sæcularia [g] iudicẽtur negotia in cõmune [h] †.

† *al. cõmuni*

Dicas q̃ si j. ea. §. iudicibus. ver. litigatoribus. ff. de appel. à sententia. §. vlt.

QVANDO APPELLANDVM SIT. Secundum leges appellatur tantum post diffinitiuam sententiam, nisi in casibus no. j. ea. non ita. extra de ap. super eo. 2. Secundum canones & ante litem contest. & post, vt extra de ap. cum sit Romana. j. ea. non ita. ext. lib. 6. de ap. cordi. q̃ licet hoc sit correctum per constitutionem nouam, extra eo. vt debitus, vbi dicitur quòd causa appellationis debet assignari. Item est Inn. iiij. cũdum canones appellatur quoties superior iudex inuenitur, vt & hoc cũ à j. ead. omnes. secundum leges bis tantum, vt j. ead. post secundam. iudice appellatur ad Papã: & hoc ibi intelligit. Ho. Ioan. hoc pro certo teneas, quòd ante sententiam potest appellari quoties pars grauatur, & allegatur causa, vt extra eod. vt debitus. Sed post diffinitiuam sententiam tantum bis, vt dicunt leges præallegarę: nec assignatur tunc causa, sed dicit, appello ab iniqua sententia. Sententia tamen in causa matrimonij non transit in rem iudicatam, vt extra de sentent. & re iudicata. lator. & cap. consanguinei. §.

INTRA QVOD TEMPVS SIT APPELLANDVM. Item appellatur vsque ad decem dies continuos, vt j. ead. anteriorum.

INTRA QVOD TEMPVS DEBET APPELLATIO PROSEQVI. Appellanti datur annus vel biennium, vt j. eadem. si quis appellat. " Tamen iudex potest moderari tempus recisius. extra eod. cum sit Romana. & c. reprehensibilis. Item appellatione pendente nihil innouandum est, vt infra ead. §. appellatione. nisi appellans suspectus sit, vel depopulator, vt j. eadem, quoties. 2. In causa criminali reus custoditur: vel dabit fideiussorem, si est suspectus. C. de appel. eos. verũ. super his. Iudicis officium est libellos dimissorios dare. j. ead. post appellationem. Iudex autem ad quem appellatur: si appellatur à sententia, secundum priores allegationes vel infirmabit, vel confirmabit sententiam, vt j. ead. §. diffinitiua. in fin. potest tamen nouas allegationes audire. C. de ap. eos. §. 1. ff. de ap. scio quæritum. in fi. extra de fide instrument. cum lecturis. Quando autem non est necesse appellare, habes j. ea. §. diffinitiua. " Tu bibetur autem appellatio, quia à principe non appellatur, 9. q. 3. cuncta. nec à præfecto prætorio. C. de off. præfect. prætor. l. 1. nec à senatu, vt ff. à quib. ap. non lic. l. 1. nec ab arbitro. C. de arb. l. 1. nec appellat officiatus j. ead. §. diffinitiua. ver. nulli. Item propter fœderis magnitudinem non appellatur. C. quo. ap. non re. l. 2. & extra de ap. cum sit Romana. Item in momentanea possessione, vt j. ead. §. diffinitiua [b]. versi. de possessione. secundum leges, sed ceret. §. sũt per canones sic. extra de testib. significauerunt. & de rest. spol. cum ẽt quorum. ad fedem]. Item in re quæ non capit dilationem. ff. de ap. re. l. vlt. & ver. de pos. extra de rap. in litteris. Argum. contra extra de ap. qua fronte. in fi. ybi de hoc. Ibi appellatio non retardat sententiam, nisi ad tempus. Item à sententia maioris partis capitũli, extra de his quæ fiunt à maiori part. ca. c. 1. Item contumax non appellat, vt 24. q. 3. de illicita. j. ea. §. sunt etiam quorum. C. de iud. properandum. §. fin autem. Item ab executore non appellatur. j. ead. §. diffinitiua. versic. ab executore.

OMnis.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd si aliquis grauetur à minori prælato ad sacerdotem, id est episcopum debet appellare: & si ibi propter aliquam difficultatem negotium non poterit terminari, metropolitanum appellet: & si ibi negotium non fuerit terminatum, vel grauabitur, ad cõcilium recurrat, in quo patriarcha vel primas præsidet, & in quo causæ maiores ecclesiasticæ tractari debent, & coram patritio sæculari iudice sæculares.

A ¶ Congregatio.] *In vulgatis sequebatur*, sub metropolitano: *quæ sublata sunt, quia in nullo manuscripto neque in originali habebantur, & in sequentibus verbis exponitur, coram quibus sit habendum concilium.*

B ¶ Ecclesiastica negotia.] *In epistola legitur*, primate ecclesiastico, & coram patritio sæcularia, &c.

Item Sixtus Papa epist. 2. omnibus rectoribus ecclesiæ scribit dicens.

¶ Quisquis pulsatus fuerit, Apostolicam sedem appellet. C. IIII.

SI quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam, & Apostolicam [i] sedem appellet, & ad eam, quasi ad caput, fuffugium habeat, ne ipse innocens damnetur, aut ecclesia sua detrimentũ patiatur.

Item Grato [A], *epistola prima.*

A ¶ Grato.]*Sic est restitutum ex pleriſque vetustis (nam in vulgatis erat.* Item Gregorius) *quamquam in tomis conciliorum hæc epistola tribuatur Sixto I. I. illa vero, ex qua caput antecedens, Sixto primo.*

¶ In grauioribus causis pulsati Apostolicam sedem appellent. C. V.

OMnes episcopi, qui in quibusdam grauioribus pulsantur, vel criminãtur causis, quoties [k] necesse fuerit, libere Apostolicam appellent sedem, atque ad eam, quasi ad matrem cõfugiant.

Item Marcellus Papa, epist. 1. ad episcopos Antiochenæ prouinciæ.

¶ Ab omnibus appelletur ad Romanam ecclesiam. C. VI.

1 AD Romanam ecclesiam omnes episcopi, qui voluerint [a], vel quibus necesse fuerit, quasi ad caput suffugere, eamque appellare debent, vt inde accipiant tuitionem, atque [A] consecrationem [b]. Quod omnibus minime conuenit denegare episcopis: sed absque vlla custodia [c], aut excommunicatione [d] vel damnatione, vel expoliatione libere ire concedatur.

A ¶ Atque consecrationem.]*In originali est*, vt inde accipiant tuitionem, & liberationem, vnde acceperunt informationem, atque consecrationem. *sed ob glossam non est mutatum.*

Item Victor ad Theophilum Alexandrinum, epist. 1. cap. 3.

¶ Qui à proprio metropolitano se grauari putauerit, maiorem sedem appellet. C. VII.

2 SI quis putauerit se à proprio metropolitano grauari, apud patriarcham, vel [e] primatem dicẽ cesos, aut penes vniuersalis Apostolicæ ecclesiæ iudicetur sedem.

Item Zepherinus vrbis Romæ episcopus, epistola 1.

¶ Ad Romanam ecclesiam, quasi ad matrem appelletur ab omnibus. C. VIII.

3 AD Romanam ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis appellandum est, & concurrendum quasi ad matrẽ [f], vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressionibus releuentur: quia non potest, nec debet mater obliuisci filium suum.

Item Iulius Papa in decretis, siue in rescripto ad orientales, c. 22.

Romanam ecclesiam.] Casvs. Dicitur quòd omnes episcopi qui volunt, vel quibus necesse est, libere sedem Apostolicam appellant absque excommunicatione vel impedimento aliquo damnationis, vel spoliationis, vel custodiæ.

2 *Qui voluerint.*] Ergo frustratoria admittitur, vt extra eod. consuluit. ergo audiendus est qui causa dilationis appellat, vt extra de ap. cum sit Romana. & c. personas. sed contra, ius eum punit, vt C. de appell. à proconsulibus. & C. quor. app. non rec. ab executore. in fi. vbi in 50. libris auri punitur frustratorie appellãs. ergo ius non debet eam admittere, vt 23. q. 4. qui peccat. immo non debet per eam negotium impedire. extra eod. pastoralis. Respon. dubia frustratoria est admittenda: sicut occultus peccator ad Eucharistiam. de consecr. dist. 2. non prohibeat. Hodie autem ipso iure est inhibita appellatio ante sententiam, nisi tam euidens causa proponatur, quæ si probata esset, debeat appellatio legitima reputari, vt extra eod. vt debitus. Sed cum hodie ipso iure sit inhibita appellatio, quid prodest scribere remota appellatione? Resp. si appellatio remouetur in litteris, tunc in telligitur remota etiam post sententiam. Alias etiam rationes assignaui super illa constitutione, vt debitus. sed fi non apponitur in litteris, tantum ante sententiam est remota. Ego credo quòd nihil pro dest remotio appellationis nisi ad remouẽdam frustratoriam appellationem [a], vt dicit decret. expresse extra de app. ex parte B. Hoc scias quòd nisi iudici euidenter pateat appellationem tenere, nũquam defertur ei. vnde fi nõ credit tenere appellationem, non defertur ipsi: licet superior possit retractare qd factum est, vt ext. eo. pastoralis. Sed pone quòd dubitat de appellatione: aut defert tali appellationi, aut non. si defert, mentitur ergo constitutio & decretalis. Nam constitutio dicit, quòd nisi talis causa sit proposita, quæ si foret probata, legitima esset appellatio, non est deferenda appellationi. Item decret. pastoralis. dicit, quòd in solis illis casibus deferendum est appellationi, vbi à iure indulgetur expresse, quòd possit appellari. Si dubitatur de appellatione: ergo non debet cognoscere de causa, cum dubitet an sit iudex. arg. 11. q. 3. graue. Ad hoc dico, quòd si iudex dubitat de causa appellationis, summatim potest inquirere de causa: vel seorsum extra formam iudicij inquirendo de causa. Et si videtur causa probabilis: & præterea talis quòd ea probata legitima iudicaretur, defert ei: vnde non sufficit appellanti proponere talem causam, quæ si probata esset, debeat appellatio legitima iudicari: sed etiam requiritur, quòd sit probabilis, & quòd iudici iusta videatur.

b ¶ *Confecrationem.*]Si metropolitanus distulerit. 8. q. 3. Artaldus.

c ¶ *Custodia.*] Qui appellat, nec cogitur dare cautionem de prosequenda appellatione, nec custodiri debet, nisi sit causa criminalis, & suspectus sit, vt C. de ap. l. eos. §. super his.

d ¶ *Excommunicatione.*] pro aliis tamen bene potest excommunicari, vt extra de appel. ad hoc. & c. proposuit.

Si quis putauerit.] Casvs. Si grauatur aliquis à metropolitano suo, patriarcham appellet, deinde ad sedẽ Apostolicã recurrat. e ¶ *Vel primatem.*]vel pro id est.

AD *Romanam ecclesiam.*] Casvs istius cap. & sequentis facilis est & planus: quia per superiora patet: & littera plana est.

f ¶ *Matrem.*]Nec præsumitur esse mater, ni fi diligat filium, vt extra de præsumpt. afferte.

g ¶ *Lacuit.*] ¶ *Maior.*] ff. de app. l. 1. §. fi quis. j. ead. anteriorum.

¶ Quoties aliquis appellauerit, audientia sibi non denegetur. C. IX.

4 PLacuit, vt à quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos (vbi est auctoritas maior g) fuerit prouocatum, audientia non negetur.

Item cap. 30.

¶ Iniuste damnati, restitutionem, & oppressi auxilium à Romana ecclesia debent habere. C X.

IDeo huic sanctæ sedi præfata priuilegia specialiter sunt concessa, tam de congregandis conciliis [h], & iudiciis, ac restitutionibus [i] episcoporum, quàm & de summis ecclesiarum negotiis, vt ab ea omnes oppressi auxilium, & iniuste damnati restitutionem sumant: Et talia ab improbis ne præsumantur absque vltione, nec exerceantur absque damnatione.

2 *Cum ergo* k *Zepherinus dicat ab omnibus esse appellandum, maxime tamen ab oppressis, & Marcellus scribat [Omnes episcopi, qui voluerint, vel quibus necesse fuerit, appellare debent:] patet, quòd accusato (siue grauetur siue non) vox appellationis non est deneganda. Quidam tamen ita distinguunt, vt [volentes] ad consecrandos, [necessitatem patientes] ad oppressos referãt, vt sit sensus, omnes, qui voluerint à Romana ecclesia consecrationem accipere, & ab aliquibus impediuntur, eam debent appellare, quibuscumque in suis oppressionibus necesse fuerit ad eam suffugere, similiter vocem appellationis exhibeant, vt isti tuitionem, & illi consecrationem ab ea accipiant. Similiter, & illud Zepherini distinguitur [Ab omnibus est appellandum ad Romanam ecclesiam] intelligendum est, qui ab ea consecrationem voluerint accipere, vel qui à prælatis suis aliquam iniuriam passi fuerint, maxime tamen ab oppressis. Secundum primam interpretationem, oppressi intelliguntur aliqua iniuria affecti: iuxta secundum vero, oppressi dicuntur à iudice iniuste condemnati. Secundum hanc distinctionem, qui in aliquibus negotiis non ad releuandum, sed ad differendum, vocem appellationis exhibuerint, appellandi auctoritatem non habent.*

cellum dictum est §. in c. ad Romanam. quòd qui volunt appellare possunt: infert Gratianus quòd siue quis grauatur, siue non in accusatione, appellare potest. Quidam tamen dicunt appellandum esse frustratorie: & distinguunt ita dicentes, quòd dictum est supra in c. ad Romanam. Vt volentes, &c. refertur ad eos qui volunt recipere consecrationem à sede Apostolica. & si ab aliquo impediantur, appellabunt. Necessitatem patientes, refertur ad oppressos, & iniuste per sententiam condemnatos, vt isti defendantur & illi accipiant consecrationem. Eodem modo intelligitur illud Zepherini. Sed certe dicit Gratianus, quòd secundum primam interpretationem, id est, opinionem, quæ est in princ. §. quæ dicit, quòd siue quis grauetur, siue non, appellare licet: oppressi intelliguntur aliqua iniuria affecti. Sed secundum secundam, qua dictum est, vt volentes ad consecrationem, necessitatem patientes ad tuitionem referantur, oppressi intelliguntur per sententiam iniuste damnati. & secundum hanc vltimam opinionem non licet frustratorie appellare.

k ¶ *Cum ergo.*] magister magis approbat opinionem, quæ dicit, quòd frustratoria admittitur. & probat hoc seq. 4. c. & suspenditur constructio vsque ad illum §. patet ergo. vnde in titulo cuiuslibet cap. ponitur hæc dictio, cum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed cum Gregorius scribat omnibus per diuersas prouincias.

¶ De causa appellationis cognoscere non licet, nisi ei, ad quem appellatur.
C. XI.

1 DEcreto nostro vestram rogantes charitatem mandamus, vt si aliquis (quod non optamus) suorum æmulorum [a] Aldricum Cœnomanensis ecclesiæ episcopum accusare damnabiliter attentauerit: vt [A] honoretur beati Petri Apostolorum principis memoria, ecclesiæque Romanæ, cui præsedit, priuilegiũ, nostri nominis auctoritas: licet illi post auditionem [b] primatum diœceseos (si necesse fuerit) nos appellare, & nostra auctoritate aut ante nos, aut ante legatos [c] nostro † ex latere missos iuxta patrum decreta suas exercere, atq; diffinire actiones [d], nullusque illum ante hęc iudicet, aut iudicare præsumat. Sed si quid (quod absit) graue, intoleranduque ei obiectum fuerit, nostra erit expectanda censura, vt nihil prius de eo, qui ad sinum sanctæ ecclesiæ Romanæ confugit, & eius implorat auxilium, decernatur: quàm ab eiusdem ecclesiæ auctoritate fuerit præceptum: quæ vices suas ita aliis impertiuit ecclesiis, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. *& infra.*

¶ Si autem (quod nõ arbitramur) à quoquam secus præsumptum fuerit, ab officio cleri submotus [e], auctoritatis † Apostolicæ reus ab omnibus iudicetur: ne lupi, qui sub specie ouium subintraueruntbestiali lætitia quosq; audeant lacerare: & quod sibi fieri nolunt, aliis inferre præsumant.

[A] ¶ Vt honoretur.] *Hinc vsque ad verſa auctoritas, addita sunt ex ipſa epiſtola, quæ extat in bibliotheca Dominicana, & videtur esse Gregorij quarti, ex qua etiam sumptum est c. Nullis fas, dist. 19. & apud Iuonem vtrumque caput simul habetur. Illius Autem Aldrici (vt ex catalogo epiſcoporum eccleſiæ Cœnomanenſis colligitur) mentio eſt in concilio apud S. Medardum, quod paulo poſt Gregorium tuũ. habitum fuit. Itaque defenſio ipſi à Gregorio præſtita profuit.*

Item cum Vigilius Papa in epiſtola ad Eutherium, cap. vlt. dicat.

¶ Iudicia appellantium ab eis sunt audienda, ad quos appellatur.
C. XII.

2 QVi se scit [f] aliis esse præpositum, non moleste ferat aliquem esse sibi prælatum. Ipsa namque ecclesia, quæ prima est, ita reliquis ecclesiis vices suas credidit largiendas, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Vnde omnium appellantium Apostolicam sedem episcoporum iudicia, & cunctarum maiorum negotia causarum eidem sanctę sedi reseruata esse liquet, præsertim cum in his omnibus eius semper sit expectandum consultum: cuius tramiti si quis obuiare tentauerit sacerdotum, causas se non sine honoris sui periculo apud eamdem sanctam sedem nouerit redditurum.

¶ Reſtitutum eſt cap. hoc Vigilio antiquorum exemplarium auctoritate. Antea vero tribuebatur Iulio, in cuius etiam epiſtola 1. habetur prior pars huius c. vſque ad ver. ipſa namque. (quem admodum & apud Leonem epiſtol. 84. quod refertur 3. dist. 23. cap. quamquam. & in cap. ſequenti, qui sunt.) & etiam ſententia, ceterarum partium.

Item cum Nicolaus Papa in Hincmarum Rhemenſem Archiepiſcopum inuehatur, qui Rhotandum † epiſcopum appellatem Apoſtolicam ſedem damnare auſus eſt, ita dicens [3].

¶ De Rhemensi Archiepiscopo, qui appellantem Romanam sedem iudicare est ausus.
C. XIII.

4 ARguta sapientia tua, vtinam in bono accepta, fomitem iudicij, & materiam depositionis aduersus Rhotandum assumpsit, & ab itinere Apostolicæ sedis remouit †, & continuatim [g] Apostolicam sedem appellantem damnauit, & carcerali [h] custodiæ mancipauit. *& infra.* ¶ Priuilegia tamen Apostolicæ sedis vos obliuioni tradere nullatenus debuistis, quibus venerandi canones iudicia totius ecclesiæ ad hanc deferri iubent. *& infra.* ¶ [5] Hæc quippe nos in Rhotando idcirco noueritis operatos, vt priuilegia sedis Apostolicæ; quæ male à vobis violata videbantur, & à nobis tot impensis laboribus, vestra resistente contumacia, recuperari non poterant, auctoritate Apostolica, & cana patrum deliberatione pristino tamdem genio, & prorio decorarentur honore [i].

[A] ¶ Cana.] *Cum antea legeretur, canonica, emendatum sic eſt ex epiſtola ipſa, quæ habetur manuſcripta & nuper eſſe impreſſa in appendice bibliothecæ: & in libro Ennodij pro Symmacho legitur, cana miracula, et canum genium. iuxta illud Virgilij:*

Cana fides, & Veſta, Remo cum fratre Quirinus, iura dabant.

Item Leo Papa ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem epiſcopum, epiſt. 2. al. 84.

¶ Quisque eam obedientiam maioribus exhibeat, quam ab inferioribus desiderat.
C. XIIII.

QVi scit [k] se quibũsdam esse præpositum, non moleste ferat aliquem sibi esse prælatum: sed obedientiam, quàm exigit [l], ipse etiam dependat: sicut non vult grauis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alij importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis, & mitis magistri dicentis [Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.] Matth. 11.

PAT

1 Polyc. l. 1. tit. 7. Iuo p. 5. c. 349. Anſ. l. 2. c. 19.

†al. noſtros

a ¶ Æmulorum.] Si æmuli erant, quomodo admittebantur ad accusationem: cum de iure hoc sit prohibitum, vt j. ea. q. 7. ſi qui sunt. & 3. q. 5. ca. 2. 3. & 4. Respond. " omnes accusatores vulgo dicuntur æmuli. præsumitur enim q̃ semper inuidiæ causa fiat accusatio. Vnde canon vocat accusationem illaudabilem intentionem, vt j. ead. q. 7. ſi quis episcopus. nam non solum videtur esse discordia inter accusatorem & accusatum: sed etiam inter domesticos & amicos accusatoris & accusati, vt ff. de legi. ſciendum. §. 2.

b ¶ *Auditionem.*] Videtur hic quòd non licet appellari ad Apostolicum omisso metropolitano, vt j. q. 7. metropolitanum. & 3. ead. ſi quis putauerit. & ff. de ap. Imperatores. Sed nõ tenet hoc in foro eccleſiaſtico. 3. ea. ſi quis. Sed subaudi, maxime.

c ¶ *Legatos.*] Ad hoc destinatos. Vel dic q̃ in legato Papæ speciale est secundum quos dã vt de crimine possit diffinire, vt 16. q. 1. frater. aliàs secus, vt ff. de offi. proconsul. l. ſolent. & ff. de eo cui man. est iur. l. 1. immo nec dico legatum Papæ hoc posse facere sine mandato speciali, vt extra de off. leg. quòd translationem.

d ¶ *Actiones.*] Notandum actiones esse, ponendas. 11. q. 1. experientiæ. & ext. de mu. pet. c. 1. extra de iudi. examinata. Arg. contra, extra eod. tit. dilecti. Ioan. Sol. " secundũ canones ſi est de necessitate ꝓponenda. vt extra de iud. dilecti. Sed si ꝓponatur inepta, cadit à causa proponens, vt extra eo. tit. examinata. B. a

2 Anſ. l. 2. c. 20. Polycar. l. 1. tit. 14. " Actio secũdũ canones ſi est de necessitate ꝓponenda. De hoc le. &no. 8. dist. quo iure. ibi videas.

3 Anſel. l. 2. c. 60.

e ¶ *Submotus.*] Ecce pœna illius qui non defert appellationi, sed secundum leges punitur in 30. pondo auri. C. de ap. quoniã.

Vi se scit.] Casvs. Minores Prælati obedire debent suo maiori: nec molestè hoc ferre. vnde quilibet ꝑt recipere appellationem ad sedẽ Apostolicam factam: cum appellationes episcoporum & magna negotia ei reseruentur, & qui contra hoc fecerit, deponatur.

f ¶ *Qui se scit, &c.*] 3. q. 6. quamuis, &c.

Addvtio. Et c. multũ. & c. dudum. Laur.

Argvta.] Casvs. Archiepiscopus Rhemen. Rhotandum ad sedem Apostolicam appellantem de facto depositit, & incarcerauit. Dominus Papa ex hoc audito eum restituit: quo restituto, scriptorũ parabit illa archiepiscopo, & in eum uehitur contra eum, c. 67. dicẽs quòd ideo eum restituit, scilicet episcopum, ne priuilegia sedis Apostolicæ violentur. Casus seq. c. facilis est: & per te ꝓ nere potes.

†al. Rothadum

3 In appẽdi bibliotheca

4 Anſel. l. 2.

†al. reuocauit Orig.

g ¶ *Continuatim.*] id est, iterum & iterum.

h ¶ *Et carcerali.*] Q̃ potest fieri in causa criminali, si condemnatus appellans est ſpectus: nec potest dare fideiussorem, vt C. de app. eos.

i ¶ *Honore.*] Vt sicut de facto fuerat depositus: sic de facto restituatur [b], vt de app. ad hæc sicut. & c. ad præsentiam. 3. ead. q. 1. primates.

5 Anſel. l. 1. c. 85. bis. Rhotandus ep̃s.

k *Vi scit.*] Ita facit hoc ca. ad propositum, quia sicut episcopus vel alius prælatus ecclesiæ vult deferri appellationib⁹ ad ipsum factis: sic & ipse tenetur deferre appellationibus factis ad sedem Apostolicam. & est simile. bonũ C. de of. præf. vrb. l. 1. vbi dicitur, quòd est societas muneris, quod magistratus gradum superioris agnoscat.

l ¶ *Exigit.*] ſi. 32. q. 6. c. 1. & 2. & 74. dist. quorumdam. & dist. 9. neque. in fi. ff. de adult. ſi vxor. §. iudex. Ioan.

PATEAT. Casvs. Ab illo c. decreto. est suspensiua constructio vsque ad hunc §. Ex supradictis ergo infert, quòd appellari potest etiam frustratorie: si tamen frustratorie appellauerit à iudice appellationis, punietur. Postea dicit quòd appellari potest, quoties grauamen infertur. & ad hoc inducit capitula sequent.

a ¶ *Condemnabitur.*] Si appellatio alicuius fuerit pronũtiata frustratoria, tunc si prior iudex à quo est appellatum, non admittit appellationem in criminali negotio, lite perdita notatus abscedat. C. de ap. à procõsulibus. sed si prior iudex admisit appellationem, ꝑ arbitrio iudicis punitur, vt C. eod. l. eos. §. ne temere. "Sed si in ciuili negotio per calumniam appellat, punitur in 50. libris argenti. C. quor. ap. non reci. ab executore. l. fi. Si fine calumnia, non punitur nisi in expensis. extra de ap. fæpe. extra de eo qui mit. in pos. cau. rei ſer. cum venisſent. Item remittitur ad eum à quo appellauit. extra eo. cum in ecclesia. Dicũt tamen quidam, quòd nisi eui dens sit aliquem calumnioſe appellasse, non debet puniri in expensis. Argum. optimum. ff. de le. 2. qui ſoli dum. §. etiam. alio quin quilibet metu expensarum relinqueret ius suum indefensum, vt ff. de pet. hær. illud. tunc autem præsumitur non fieri calumnioſe, cũ iuratum est de calumnia, vt 1. 9. 7. ſancimus. ſed hoc non credo, immo sẽper in causa appellationis condemno vsticum, vt j. ead. omnino. & in consti. noua

"appellans aliãs sniam q̃ calũniam ad quid punitur.

1 Et Victor epiſt. 1. & Iulius 3. e. c. ſi quis putauerit. 1. 3. c. 7. 2 Pol. l. 1. ti. 6 Anſl. l. 2. c. 9. & 11. Pan. l. 4. c. 126.

Innocent. de ap. vt debitus. & ff. de ap. negotiorum. in princ. & 3. ſi. ma. par. ead. cum in cunctis. nec prius est audiendus appellans à iudice ad quem appellauit, quàm conſtet ipſum appellasse ab aliquo grauamine. Aliter enim remittendus est ad eum, à quo appellauit, vt ext. de ap. cum in ecclesia. "Videtur ergo quòd quilibet tenetur assignare causam appellandi, vt hic, & ext. de ap. cõstitutus. 2. & ff. de ap. appellanti. sicut in suspecto iudice causa est assignanda, licet alibi probanda sit. sed quòd non sit assignanda, probatur: quia frustratoria appellatio secundum hæc iura est admittẽda. Item non videtur esse necessarium quòd allegetur causa, quia potest ab ea recedi. ff. eod. scio quæsitum. in fi. extra eo. tit. constitutus. Item quòd non sit necesse causam assignare, probatur ext. vt lit. non cont. accedens. 2. Et dicit lex, quòd cum coram iudice appellatur, sufficit dicere, appello, vt ff. de ap. licio. Dicas ergo, q̃ semper appellans tenetur assignare causam, vt ext. eod. vt debitus [c]. tamen ſi causam non assignat, & postea contra iudicem appellationis probat iustam fuisse causam appellandi, bene cassabitur quod factum est, vt ext. vt lit. non conte. accedens. 1. Et ita prior iudex bene facit non deferendo appellationi, cum causa appellationis non sit expressa. Secundus ſi militer bene excusat quod factum est, cum iusta causa subfuerit appellandi. Alij exponunt dictam causam, id est lit. non contesti. quia ante lit. contest. non est appellandum, vt ext. de ap. reprehenſibilis. nisi fiat apertum grauamen, vt ext. eo. consuluit. 1. & c. cum sit Romana. Ioan. Hodie ante sententiam qui vult iudicem recusare, semper proponat causam, vt extra eo. vt debitus. & offerre debet proponens se velle eam probare coram arbitris ſi iudex petit, alioquin eius appellatio non valet, vt extra de ap. interposita. Si vero non recusset iudicem, sed aliam causam proponat, alleget talem, qua probata sit legitima, & eam coram iudice offerat se probaturum ſi iudex petit. B.

b ¶ *Putauerint.*] licet non grauentur, & sufficit quòd putent hoc, & sufficit probare probabilem causam appellandi. extra de ap. bonæ. in fi. & ff. eo. appellanti. nisi sit remota appellatio: tunc enim requiritur quòd sit probabilis, & quòd sit talis, qua probata legitima sit appellatio, vt extra eo. vt debitus. Ioan. Ego credo indistincte quòd hodie debet esse causa probabilis & legitima, vt extra eo. vt debitus. quod intelligo ante sententiam. B.

"Iudex ſuccesſus dupellationem [b], vel etiam per recusationem, vt hic, & ext. eo. postre. mo. & 3. c. prox. & ext. vt lit. non conteſt. accedens. 1. & quidquid fit post recusationem, æque cassatur sicut fieret post appellationem, vt ext. de eo qui mit. in poſ. cum sicut. in fi. Refert tamen cum dicit Inn. Non cõcedi tur, recuſo iudicem vt suspectum, quo casu loquitur decr. ext. de ap. nunc, ꝑ à iu secundo requiris. Vel ſi fic dicatur, habeo iudicem suspectum. quo ad hoc audito eum restituit: quo restituto, scriptorũ parabit illa archiepo, & in eum uehitur contra eum, c. 67. dicẽs quòd ideo eum restituit, scilicet episcopum, ne priuilegia sedis Apostolicæ violentur. Casus seq. c. facilis est: & per te ꝓ nere potes.

†al. Rothadum

3 In appẽdi bibliotheca

4 Anſel. l. 2.

†al. reuocauit Orig.

g ¶ *Continuatim.*] id est, iterum & iterum.

h ¶ *Et carcerali.*] Q̃ potest fieri in causa criminali, si condemnatus appellans est ſpectus: nec potest dare fideiussorem, vt C. de app. eos.

i ¶ *Honore.*] Vt sicut de facto fuerat depositus: sic de facto restituatur [b], vt de app. ad hæc sicut. & c. ad præsentiam. 3. ead. q. 1. primates.

5 Anſel. l. 1. c. 85. bis. Rhotandus ep̃s.

k *Vi scit.*] Ita facit hoc ca. ad propositum, quia sicut episcopus vel alius prælatus ecclesiæ vult deferri appellationib⁹ ad ipsum factis: sic & ipse tenetur deferre appellationibus factis ad sedem Apostolicam. & est simile. bonũ C. de of. præf. vrb. l. 1. vbi dicitur, quòd est societas muneris, quod magistratus gradum superioris agnoscat.

l ¶ *Exigit.*] ſi. 32. q. 6. c. 1. & 2. & 74. dist. quorumdam. & dist. 9. neque. in fi. ff. de adult. ſi vxor. §. iudex. Ioan.

Patet ergo, quòd nulli appellanti sunt inducię denegãdæ. Ceterum ſi cauſa frustratoriæ dilationis appellauerit, à iudice, ad quem prouocatum fuerit condemnabitur a. *Tempus vero appellationis eſt ante datam, vel poſt datam ſententiam. Quoties enim quis ſe grauari ſenſerit, libere poteſt appellare.*

Vnde Sixtus Papa ij. epiſt. 1. ad Gratum epiſcopum ait 4.

¶ Qui grauatur à proprio metropolitano, primatem, aut vniuersalis ecclesiæ sedem appellet.
C. XV.

2 SI quis putauerit se à proprio metropolitano grauari, apud primatem diœceseos, aut penes vniuersalis Apostolicæ ecclesiæ Papam iudicetur.

Item Felix ij. ad epiſcopos in Alexandrina ſynodo congregatos, c. 9.

¶ Romanam sedem appellet, qui iudicem suspectum habet.
C. XVI.

3 QVoties episcopi se à suis comprouincialibus, vel à metropolitano putauerint [b] prægrauari, aut eos suspectos habuerint, mox Romanam appellent [c] sedem, ad quam eos absque vlla detentione, aut suarum rerum ablatione libere liceat ire: & dum prædictam Romanam matrem appellauerint ecclesiam, aut ab ea se audiri [d] popoſcerint, nullus eos aut excommunicare [e], aut eorum sedes surripere, aut res eorum aut ferre, aut aliquam eis vim inferre præsumat, ante quàm eorum causa Romani Pontificis, auctoritate finiatur. Quòd ſi aliter à quoquam præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus carebit.

Item Iulius Papa in reſcripto ad epiſcopos orientales, cap. 30.

¶ De eodem. PALEA.
C. XVII.

4 IDeo huic sanctæ sedi præfata priuilegia specialiter concessa sunt, vt ab ea omnes auxilium oppressi, & iniuste damnati restitutionem sumant.

¶ Eſt ſumma quædam capitis recitati 3. ead. c. idem. & habetur in veteribus exemplaribus, in quibus Paleæ eſſe non ſolent.

Oppreſſi, & ſe prægrauari putantes intelliguntur ante datam ſententiam: iniuſte damnati, poſt datam ſententiam.

Vnde Eutychianus vrbis Romanę epiſcopus ſcribit epiſcopis per Siciliam, epiſtola 2. cap. 1.

¶ Ante exitum causæ per appellationem recedere licet.
C. XVIII.

5 NOn ita [f] in ecclesiasticis agendum est negotiis, sicut in sæcularibus. Nam in sæcularibus legibus, postquam vocatus quis venerit, & in foro decertare cœperit, non licet [g] ei ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero, dicta causa [h], recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægrauari viderit.

3 *Qui vero ex contumacia iudicibus obtemperare noluerit, communione priuetur.*

4 ¶ 3. e. c. ideo

5 Anſel. l. 3. c. 73. Pol. l. 5. tit. 3. Iuo p. 6 ges quàm secundum c. 336. Pann. canones põt fieri appellatio à manifesto grauamine. Alij dicũt quòd ante sententiam secundum leges non appellatur, nisi in casibus iure expressis. h ¶ *Dicta cauſa.*] i. assignata causa appellationis, sed non oportet ibi probari, sed coram iudice ad quem appellat, vt C. de ap. eo. & j. ea. q. in fi. nisi in casu. C. de prec. imp. off. auth. quæ supplicatio. & ext. de his quæ fiã ma. par. ea. cum in cunctis. nec prius est audiendus appellans à iudice ad quem appellauit, quàm conſtet ipſum appellasse ab aliquo grauamine. Aliter enim remittendus est ad eum, à quo appellauit, vt ext. de ap. cum in ecclesia. "Videtur ergo quòd quilibet tenetur assignare causam appellandi, vt hic, & ext. de ap. cõstitutus. 2. & ff. de ap. appellanti. sicut in suspecto iudice causa est assignanda, licet alibi probanda sit. sed quòd non sit assignanda, probatur: quia frustratoria appellatio secundum hæc iura est admittẽda. Item non videtur esse necessarium quòd allegetur causa, quia potest ab ea recedi. ff. eod. scio quæsitum. in fi. extra eo. tit. constitutus. Item quòd non sit necesse causam assignare, probatur ext. vt lit. non cont. accedens. 2. Et dicit lex, quòd cum coram iudice appellatur, sufficit dicere, appello, vt ff. de ap. licio. Dicas ergo, q̃ semper appellans tenetur assignare causam, vt ext. eod. vt debitus [c]. tamen ſi causam non assignat, & postea contra iudicem appellationis probat iustam fuisse causam appellandi, bene cassabitur quod factum est, vt ext. vt lit. non conte. accedens. 1. Et ita prior iudex bene facit non deferendo appellationi, cum causa appellationis non sit expressa. Secundus ſi militer bene excusat quod factum est, cum iusta causa subfuerit appellandi. Alij exponunt dictam causam, id est lit. non contesti. quia ante lit. contest. non est appellandum, vt ext. de ap. reprehenſibilis. nisi fiat apertum grauamen, vt ext. eo. consuluit. 1. & c. cum sit Romana. Ioan. Hodie ante sententiam qui vult iudicem recusare, semper proponat causam, vt extra eo. vt debitus. & offerre debet proponens se velle eam probare coram arbitris ſi iudex petit, alioquin eius appellatio non valet, vt extra de ap. interposita. Si vero non recusset iudicem, sed aliam causam proponat, alleget talem, qua probata sit legitima, & eam coram iudice offerat se probaturum ſi iudex petit. B.

"Appellãs sniam q̃ cã vtrum sit assignanda.

c Hoc meli⁹ hꝰ e. ti. cum speciali. vbi In. no. q̃ suf ficit ei q̃ re cusat, cãs re cusatiõis le gitime, ꝓ po nere. Arc.

QVI VERO. Hæc est tertia pars quæst. in qua dicitur, quòd contumaces sunt puniendi secundum maius & minus: tamen gratius semper poterit appellare: & hoc probat per tres auctontates sanctorum patrum. Ioan. de Fant.

Casvs. Dicitur hic qualiter puniri debet contumax, & ad hoc inducit sequens cap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Q Visquis.] Casvs. Si aliquis præcepto vel sententiæ iudicis parere nō vult, significet hoc superiori, & ille excōicabit eum, & facier euitari donec pareatur sententiæ vel præcepto.

a ¶ *Quisquis.*] Istud c. intelligunt quidam de delegatis iudicibus, quorum sententiam episcopus loci tenetur mandare executioni, vt ext. de of. deleg. fi-

« Delegati inferiorum suas sententias exequi non pñt. ı Pann. l. 4. c. c. 132.

gnificasti. « Alij intelligunt de iudicib, datis ab ipso episcopo, qui suam sententiam non possunt mandare executioni: ga tantum delegati à principe possunt mandare suas sententias executiōi. ff. de re iu. à diuo. sed hoc non est uerū, quia subdelegati hoc possunt. vt ext. de of. dele. ex litteris. & ext. de sent. & re iud. cum Bertholdus. Ioan. Feremones dicunt, quod subdelegatus non potest sententiam mandare executioni per legem. ff. de re iu. à diuo. & si excommunicare possit, vt extr. de off. delega. ex litteris. quia iubere cauere, & in possessionē mittere, magis est imperij quàm iurisdictionis, vt ff. de iu. om. iu. iubere. B. Sed q̄ pōt mittere in poss. causa rei seruandæ habetur extr. de eo qui mit. in poss. cau. rei ser. c. 3.

b *Prohatum.* Iergo q̄ dicit aliquem contumacem, hoc probabit [a], sicut qui dolum vel infrā, obiicit. arg. §. q. 1. c. 1. vel citōnes, & c. nemo. ext. de req̄ in scriptis redigendæ sunt, ext. de probat. qū. Bernard.

c *Liceat etiam in criminalibus.*] Immo potius in criminali quàm in ciuili, vt ff. de app. non tantum. & ¶. ead. non solent. & §. est autem quando. ver. nullus.

Vnde in concilio Milevitano, c. 24.
¶ Excommunicetur, qui iudicibus suis obtemperare non vult.
C. XIX.

1 Q Visquis [a] probatus fuerit per contumaciam nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ sedis episcopo fuerit probatum [b], det litteras, vt nullus ei communicet episcoporum, donec obtemperet.

Item quòd post datam sententiam appellari possit, Fabianus Papa testatur dicens Hilario episcopo, epist. 3, c. 2. [2]
¶ Non denegetur appellatio ei, quem in supplicium sententia destinauit.
C. XX.

3 Liceat etiam in criminalibus [c] causis appellare: nec appellādi vox denegetur ei, quem supplicio† sententia destinarit.

Quod paulo ante idem affirmat eodem c. [3]
¶ Ante datam sententiam licet alicui appellare. C. XXI.

4 Si quis iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat.

Post datam vero sententiam, qui appellare voluerit, intra quinque dies [d] appellet, & intra eosdem, à quo pronocauit, litteras dimissorias accipiat, & intra eosdem, ad quem appellauit, iter arripiat.

Vnde in Theodosianis [A] legibus [e] sic statutum inuenitur.

A ¶ Theodosianis.] *Hoc & 4. sequentia capita, quæ citantur ex legibus Theodosianis, habentur libro 5. sentent. Iulij Pauli cum interpretatione. Ex quo apparet Gratiani etiam tempore has sententias coniunctas fuisse cum codice Theodosiano, seu breuiario Alarici. Alaricus autem in præfatione profitetur se volumen illud non ex solo Theodosiano codice, sed ex variis libris collegisse, & in legum collectione, atque interpretatione episcoporum præcipue opera vsum fuisse.*

¶ Post latam sententiam intra quod tempus quisque appellare debeat.
C. XXII.

5 Propter superfluam appellatorum licentiam, ne in retractandis, vel reuocandis sententiis liberum habere arbitrium videatur, & tempora appellationis, & pœnę constituꝛę sunt: vt quicumque apud iudicē, qui causam eius audiuit, appellare, & ad alium iudicem appellare † voluerit, intra quinque dies appellet, & his ipsis quinque diebus ad iudicem, ad quem prouocauerit, sine aliqua dissimulatione perueniat: & ipse dies, quo accepit litteras, in his quinque diebus specialiter computetur. Quòd si longius iter sit, exceptis his quinque diebus, ad iudicem ad quem appellauit perueniat: & si maius spatium ad iter fuerit necessarium, dabitur ei.

f *Quo iter.*]vt semper viginti milliaria pro die computentur [b], vt ff. si quis caut. l. 1. & si quid supererit, hoc etiam pro die computetur, vt ff. de verb. sign. l. 3.

spacium dierum, quo iter [f] agi possit, computetur.
C. XXIII.

6 Habita dinumeratione xx. millium diurnorum per singulos dies, computetur.

¶ Caput hoc abest à vetustioribus Gratiani codicibus, & ab originali, & Iuone, & Pannormia. In vno autem Gratiani valde emendato est in margine superioris capitis tamquam glossa quædam.

Item ibidem titul. 34.
¶ A quo appellatur, ad quem appellatum fuerit, dimissoriæ litteræ dirigantur.
C. XXIIII.

7 Ab eo, quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cognituꝛus est, dimissoriæ litteræ dirigantur, quæ vulgo Apostoli appellantur, quarum† postulatio, & acceptio intra quinque § dies ex officio finiēda† est. [¶ Ista iam superius sub titulo de cautionibus, & pœnis appellationum interpretata sunt.] ¶ Qui intra statuta [h] tempora dimissorias non postulauerit, vel acceperit, vel reddiderit: præscriptione ab agendo submouetur, & pœnam appellationis ferre cogitur.

Item ibidem tit. 35. cap. 2.
¶ De his, qui causa dilationis appellant.
C. XXV.

8 Vicumque [i] non confidentia iustæ causæ, sed causa afferendæ moræ, ne contra eum sententia proferatur, appellauerit, vel si de facto suo confessus, ne addicatur†, appellare voluerit: huiusmodi appellationes non recipiuntur.

Item ibidem tit. 36. c. 1.
¶ Cum possessor appellat, dum euentus causæ dubius est, possessionis fructus sequestrentur. C. XXVI.

9 Qvoties post auditam causam iudici possessor appellat, fructus possessionis, de qua agitur, dum secundæ audientiæ euentus dubius est, merito sequestrantur [k]. Nam si petitor appellauerit, hoc ab eo postulari non potest: quia non potest sequestrari, quod non habet. [10] Si propter prædia vrbana, vel mancipia appelletur, pensiones eorum, vel mercedes, vecturæ etiam, si de nauigio agatur, deponi solent.

Item ibidem tit. 37. cap. 1.
¶ Iniuste appellans omnino puniendus est.
C. XXVII.

11 Omnino [A] puniendus est, vt quoties [l] iniusta appellatio quorum appel. non recip. ab executore.

Omnino.] Casvs. Si aliquem iniuste appellasse pronuntiatum fuerit, aduersario condemnabitur in expensis, non tantum in simplum, sed in quadruplum.

Vide in Theodosianis legibus.] qui has leges allegat, falsarius est, vt C. de vet. iu. enu. l. 2. §. hæc igitur oia. & C. de no. cod. confir. in fi.

Propter.] Casvs. Si quis duxerit appellandum, intra quinque dies appellet, & intra eosdem litteras accipiat dimissorias, &

A *Beo.*] Casvs. Dicitur hic, q̄ litterę dimissorię porrigi debent iudici ad quem appellatur, intra v. dies, & intra eosdem peti & accipi: & si hoc appellans non fecerit, cadit à causa: & verba ista, scilicet *Ista iam, vsq; ibi, Qui intra*, &c. non sunt de lege, sed Gratiani, vel alterius. *Superius*, id est, in codice Theodosiano. & hoc similiter est abrogatum.

g ¶ *Intra quinque.*]ho die xxx. vt ¶. e. q. in fi. §. penule.

h ¶ *Statuta.*]sic & hoc hodie non tenet, vt C. eo. quoniam.

i *Vicumque.*]Casvs. Non auditur fruſtra torie appellans [c], vel qui in iure confessus fuit contra se.

i ¶ *Quicumque.*]quod obtinet in ciuili, vt confessus non audiatur appellans: in criminali aliud, vt ¶. ead. sunt quorum [d], nisi alia probatio iudicem instruat. ff. de quæst. l. prima. §. diuus. secundo. Ioan.

Q Vties post auditam causam.] Casvs. Dicitur hic, quòd si possessor rei immobilis confessus fuit, & de appel. condemnatus fuit ad restitutionem rei, si appellauerit, causa pendēte fructus sunt sequestrandi: quod in petitione fieri nō potest, cum nihil possideat. Sed si propter prædia vrbana, id est, domus vel mancipia, vel iumenta fuerit appellatum, pensiones, mercedes & vecturæ debent sequestrari: quod intelligi debet. & si propter nauem nauilum fuerit acquisitum, quod datur nautis proter aliqua in naue ferenda.

k ¶ *Sequestrantur.*] hoc non tenet hodie, vt infra 16. quæstio. 4. volumus. infra ea. ap pellatione pendente. & extra de sequestra. ad hoc. Vel tenet in casu qui est ff. de app. Imperatores. scilicet quando possessor dilapidat fructus, vt ibi dicitur. hoc expresse patet de sequest. cap. pen. & fin. « Vel dic, quòd si appellatur ab executore, quòd tunc sequestrātur fructus, sed non res ipsa, vt C.

« Appellantis iniuste punitio.

a ¶ *Sumptus.*] « secundum canones punitur in expēsis, vt hic, & ext. e. reprehensibilis. secundum leges punitur in ciuili causa. in 50. libris argenti. C. quo. ap. non rec. ab executore. in criminali infamis est, & litem perdit, vt C. de ap. à proconsulib. nisi primus iudex admisisset appellationem, quia tūc arbitrio iudicis punietur. C. d ap. eos. §. nec temere.

b ¶ *Quadruplos.*] hodie simplos, vt C. de fruc. & li. expen. non ignorat. & l. terminato. Vel forte duplos, vt 3. q. 4. libellum. Dic vt ext. de dol. finem.

PRAEMISSIS. Casvs. Repetit supra dicta Gra. vt corrigat, & ad hoc inducit sequens authenticum, anterior um legum.

Anteriorum.] Casvs. In lege veteri cauebatur, vt qui ꝓpriam causam p se agit, intra biduū appellet: qui vero p pro curatorem, intra tertiam diem. Sed quidā legum ignari pp hoc decipiebantur putantes sibi licere semper posse intra triduū appellare, & sic à cā cadebāt. quare hoc corrigit Imperator, & statuit, q̄ cuilibet liceat appellare à sententia intra decē dies in qua cumq; cā, &à quocūque iudice, excepto præfecto prætorio.

c ¶ *Anteriorum.*] in auth. de ap. & intra q̄ tempora debeat app. col. 4. in prin.

d ¶ *Dierum.*]sed num quid ille dies in quo appellatur, computatur inter illos decē dies? Nō vr: quia dies illa in qua ꝓmissio alia fit, non computatur cum illo tempore, nisi excipiatur, vt ff. si quis caut. l. 1. sed contra dies in quo fit diuortium, computatur inter sexaginta dies, q̄ dantur accusatori à tempore diuortij, vt ff. de adul. pater. §. 1. Ité licet dicat intra decē dies, tñ decimus dies comprehenditur intra illud tempus, vt ff. de suc. edi. l. 1. §. quod dicimus. & ff. de ver. si. fi quis sic dixerit. « immō idem videretur, si diceret: ante decē dies, q̄ adhuc ī decimo die posset appellare, vt ff. de ver. ob. l. cum qui. §. q̄ ita. & facit ad hoc §. e. propter. Resp. q̄ si tm̄ supereſt de die, quòd potest deliberare cōdemnatus, tunc illa dies computatur pro vno die. Ioan. Ego credo quòd semper computetur, & ita seruatur de facto. B.

« Appellōis dies cōputatur in decēdio, quod datur ad appellandum.

« Appellōis tps an sit vtile an cōtinuum.

e ¶ *Aexecutatione.*] « numquid hoc tempus vtile est, sicut fuit tēpus biduī? quod vī, aliter. n. videretur esse diminutum beneficium antiqui iuris, maxime cum lex noua nihil exprimat. de hoc ergo veteri iuri ſtandum est. C. de ap. præcipimus. in fin. & quod non mutatur, quare ſtare prohibetur, vt C. de test. sancimus. quare ergo dicit hic, à recitatione ſnīæ, cum secundum legem antiq̄ à tempore sentētiæ computētur « hi decē dies, vt ¶. e. biduum? Dic ergo, q̄ quantum ad sui initium vtile est: sed continuum ꝙtum ad sui progressum, q̄a tēpus hoc computabitur à tempore scientiæ, vt C. quo. & quan. in. ab eo. & ff. de ædil. edi. cum sex. & ¶. e. c. biduum. Cum enim illi decem dies dentur ad deliberandum, an velint ſtare ſnīæ, vel non: qualiter posſet ignorans deliberare? Currit ergo hoc tēpus à tempore scientiæ, & ēt à tempore quo pt agere. ¶. ea. biduum. §. palam. ver. si ad-

pronuntiatur, ſumptus [a], quos dum sequeretur aduersarius, impendit, reddere cogatur non simplos, sed quadruplos [b].

A ¶ Omnino puniendus.] *In sententiis Pauli legitur*, omnimodo probandum est, &c. *Sed quia est inuitum capituli, & de huiusmodi punitione multa sunt à doctoribus adnotata, no est mutatum. Tantummodo ductus orationis est emendatus, addita particula*, vt.

Præmissis auctoritatibus intra quinque dies post datam sententiam cuique appellare permittitur Quod postea Iustinianus in constitutionibus suis corrigens intra decem dies appellationis remedium cuique dandum decreuit, dicens.

Imperat. Iustinianus Augustus. [1]
¶ Intra decem dies remedium appellationis conceditur. C. XXVIII.

1 Nouella 23 apud Iulianum antecessorem.

Anteriorum [c] legum acerbitati plurima remedia imponentes, & maxime hæc circa appellationes facientes, & in præsenti ad huiusmodi beneficium peruenire duxim[e] esse necessarium. Antiquitate etenim cautum erat, vt si quis per se litem exercuerit, & fuerit condemnatus, intra duos dies tantummodo licentiam appellationis haberet: sinautem per procuratorem causa ventilata sit, & in triduum proximum eam extendi. Ex rerum autem experientia inuenimus hoc satis esse damnosum: Plures enim homines ignaros legum subtilitatis, & putantes in triduum esse ꝓuocationes porrigendas, in promptum periculum incidisse, & biduo transacto causas perdidisse. Vnde necessarium duximus huiusmodi rei competēter mederi: Et sancimus omnes appellationes, siue per se, siue per procuratores, seu per defensores, vel curatores, & tutores ventilentur, posse intra decem dierum [d] ſpatium à recitatione [e] ſententiæ enumerandum, iudicibus ab his, quorum interest, offerri, siue magni, siue minores sunt, excepta videlicet sublimissima prætoriana præfectura, vt liceat homini intra id ſpatium plenissime deliberare, siue appellandum ei sit, siue quiescendum, ne timore instāte opus appellatorium frequentetur, sed sit omnibus inspectionis copia, quæ & indiscussos hominum calores potest refrænare. ¶ Ad hæc sancimus, si quando lis f[f] speratur inferri nostrum consistorium, si forte contigerit Imperatoriam maiestatem occupatā publicis causis ex mundanis profusionibus, non posse conuocare patres quatenus causa agitetur, non ex hoc litem periclitari. Quod enim vitium § est litigantium, si culmen Imperatorium occupetur? vel quis tantæ est auctoritatis, vt nolentem principē possit ad conuocādos patres, ceterosque ꝓceres coarctare? Sed si qd[h] tale euenerit, causa intacta permaneat, donec Imperator [i] sua sponte motus, & conuocari proceres iusserit, & litem inferri patiatur, & omnia secundum morem procedere. ¶ Illud etiā in tertio capitulo disponendum est, quod antiquitas bene statuit, nouitas autē neglexit. Cum enim venerāda vetustatis auctoritas [j] ita magistrat[o] digesserit, vt alij maiores, alij medij, alij minores sint, & appellationes à minoribus iudicibus nō solum ad maximos iudices remitte rentur, sed ad spectabilium iudicum tribunal, quatenus & ipsi sacro auditorio adhibito litē exercerēt: euenit, vt super minimis causis [k] maximi nostri iudices inquietentur, & homines ꝓpter minimas causas magnis fatigentur dispendiis, vt forsitan totius litis æstimatio ad sumptus [l] iudiciales nō sufficeret. Ideoque sancimus, si quando ex Ægyptiaco tractu, vel adiuncta ei vtraque Lybia prouocatio speratur vsque ad decē[m] librarum auri [n] quantitatem: aliter quàm antiquitus seruabatur. Nam pro minimis causis ad maximos iudices appellabant, ita vt totius litis æstimatio vix ad sumptus iudiciales sufficeret. ideo statuitur hic, vt in Aegypto & in vtraque Lybia vsque ad decem libras auri non appelletur ad vrbem regiam, sed ad præfectum augustalem, qui cognoscat de causa, appellatione remota. In Asia vero & Ponto vsque ad prædictam quantitatem appelletur ad spectabiles, qui de causa cognoscant sine appellationis remedio. In oriente vero vsque ad prædictam quantitatem appelletur ad comitem orientis, virum scilicet spectabilem.

k ¶ *Causis.*]quod fieri non debet, vt in auth. vt omnes obed. iud. §. hoc considerantes. col. 5.

l ¶ *Ad sumptus.*] id est, ad victualia, quæ dantur iudicibus, vt extr. de vi. & hon. cle. cum ab omni.

m ¶ *Ad decem librarum.*]no. x. lib. auri minimum quid dici.

n ¶ *Auri.*] hic vocat minimam summam vsque ad x. libr. auri: alibi vsque ad

2 Concor. l. ſtituitur. ff. de eo per semp. ff. de quem factum erit, ex iur. im. & l. hoc edicto. ar. contra testamenta. ext. de in inte. rest. ex litteris. ibi enim non datur actio contra de cipientē, sed restituitur contra sentētiam. sed hoc fuit quia impediens non poterat soluere quod peteba tur. Ioan. Hodie secūdum canones non perit instantia iudicij, si propter impedimentum causa intra trien nium terminari non potuit, vt ext. de iud. venerabilis. B.

ILLVD ETIAM. Casvs. Iudicum quidam maximi sunt, & dicuntur illustres: quidam minores. & appellantur clarissimi: quidam medij, & spectabiles nuncupātur. Appellabāt homines

5 in sententiis Iulij Pauli cū interp. Aniani li. 5. tit. 33. c. 1. Iuo par. 5. c. 281. Pan. l. 4. c. 127.

† *al. prouocare*

3 Ans. l. 2. c. 11. Burc. l. 1. c. 148. Iuo p. 5. c. 261. Pan. l. 4. c. 122.

† *al. supplicium*

4 Iuo p. 5. c. 248. Ans. lib. Burc. ibid. Pann. l. 4. c. 120.

a Sic ēt nor. ext. de app.

super eo. §. vl. & d exce.

Pia. in gl. ſtic dicas. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vsque ad 20. marcas: alibi vsque ad duos aureos. ff. de dol. si oleum, alibi quinquaginta solid. C. de defen. ciui. l. 1.

" Appellãs a ¶ *Post diffinitiuam sententiam.*] "no. casus in quib. secũdo non audit. appellãs. C. de epi. aud. Aut. si quis litigãtium. C. de asser. tol. l. 1. C. de ap. iubemus, &c. l. in offerendis. in auth. de sanc. epi. §. si quis vero. col. 9. [2]

secũdo, male tis in casib. nõ audiunt. [1]

a Dicit L. q. b ¶ *Sacri cognitoris.*] i. ista l. 1. corri principis,

gitur p aut. de dec. i. de hoc ẽt not. extr. de appel. Arc.

ILLO VIDELICET. Casvs. Statuitur hic, vt à minori iudice ad maiorem appelletur. vnde à spectabilib. ad spectabiles nõ est appellãdum in quacũq; quantitate. sed ad illustrissimã pfecturam, q simul cũ quæstore cognoscant. tamen q à ducibus, vel à spectabilibus qui priuati sunt, i. sine administratione, ad spectabiles non appelletur. licet habeãt administrationem, & videantur maiores nõ habẽtib. sed vbi delegatur cã prefidialis alij minori iudici nõ spectabili, ad spectabilem appellatur. Vbi vero cã à principe delegatur illustri vel spectabili qui hẽt ducatũ, vel spectabili qui est sub ducatu, & si nõ est dux, in regia vrbem ad competentem iudicem appellatur. Sic mihi Bar. vt casus ponẽdus sine piu dicio hois prudẽtioris, & prudẽs lector, si ei videbitur, casum in melius reformabit.

c ¶ *Quæ vna cum.*] l. spectura illustrissima.

d ¶ *Viroque.*] sc. p toris & quæstoris. q stor. n. q præfuit seriniis Imperatoris, audiuit causas appellationis.

e ¶ *Subministrante.*] id est, cognoscente.

"Appellare f ¶ *Ita tamen.*] "sensus non licet à est, nõ est appellandũ maiori ad à iudicib. qui sunt illustres, ad spectabiles q minorem. sũt minores. nec à spectabilib. ad alios spectabiles. cũ sint pares, sed à prẽsidib. qui sũt minores, appellandũ est ad spectabiles.

†qui] Orig. g ¶ *Primati.*] q si delegatur eis cã. sed pendẽte iudicio fiunt spectabiles, vt C. de ap. præcipimus. in fi. "& sic nõ semper cõsideratur principium accepti iudicij. sic 3. q. 7. §. tria. in fin. sic ff. de pig. act. l. si rem. §. fin. ar. cõtra ext. de prob. ca. post cessionem. de ele. dudum.

" Iudicij principium non semper cõsideratur.

h ¶ *Non gradatim.*] C. de ap. præcipimus.

i ¶ *Sed à præsidibus.*] q sunt clarissimi & minores.

k ¶ *Datis.*] non tamen delegatis.

l ¶ *Referetur.*] appellatio ad iudices spectabiles.

m ¶ *Sub quacumque.*] hoc verum est cum appellatur à spectabilib. sed si à clarissimis, tunc non appellatur ad vrbem, nisi sit supra decem lib. auri, vt 3.

n ¶ *Ad competentes.*] per hoc no. appellationem ad alium fieri quã ad delegantem, contra id ff. quis & à quo ap. l. 2. & ext. de of. del. su per quæstionum. fic 3. e. placuit, vt presbyteri.

o ¶ *Quæ in appellationibus.*] id est, ad principem. vt C. de excus. tu. non in hanc regiam vrbem eam venire, sed ad præfectum Augustalem, qui audiat, & causam dirimat vice sacri cognitoris, nulla ei penitus post diffinitiuam [a] sententiam appellatione porrigenda. Si milique modo quoties in Asiana diœcesi, vel Pontica tale aliquid emerserit vsque ad prædictã quãtitatem decem librarum auri appellationes ad viros spectabiles, comites forte, vel procõsules, vel prætores, vel moderatores, quib[o] specialiter easdem lites peragendas deputauimus, remittãtur: quatenus & hi ad similitudinem præfecti Augustalis, vice sacri cognitoris [b] intercedant, & causas sine spe quidem appellationis, Dei ta men, & legum timore perferant decidendas: Orientalem autem tractum causas appellatione suspensas, & vsque ad decem librarum auri quantitatem limitatas, ad virum spectabilem comitem orientis mittere, simili modo audientiam, & finem eis imposituram: Illo videlicet obseruando, vt viri spectabiles duces, vel alij spectabiles iudices non ad alios eadem spectabilitate decoratos iudices suas transmittant appellationes in litibus, quãtæcumque sint quantitatis (cum non oporteat ad compares iudices appellationes referri, sed à minori iudicio in maius tribunal ascendere) sed ad Illustrissimam præfecturam illorum appellationes, cuiuscumque sint quantitatis (vt dictum est) dirigantur, quæ † vnà cum [c] viro excelso pro tempore quæstore eas dirimat, vtroque [d] officio submini strãte [e], id est tam ex sacris scriniis more solito, quàm præfectorio. Ita tamen [f] hæc sancimus, vt nec à ducibus, vel aliis spectabilibus iudicibus (quibus forte, & si priuati [g] sint, imperialis maiestas causas iniunxerit) appellatio ad memoratos spectabiles iudices currat, ne causa non gradatim [h] procedere, sed perperã videatur: sed à præsidibus [i] quidem prouinciarũ & iudicibus à nobis datis [k], quinquaginta. ff. quando ap. sit. l. 1. §. si quis.

Biduum.] Casvs. Dicitur hic, q biduum, vel triduum cõputandum sit à tẽpore latæ sententiæ ad appellandũ: sed vbi sententia lata est sub conditione, q tñ sic ferri nõ debet, similiter à die sententiæ & nõ existẽtis conditionis est appellandũ intra biduum vel triduum. q d seruandũ est non solum in sententia, sed ẽt extra sententiam, vt puta cum q s ad tutelam, vel ad alia munera nominatur. hoc ẽt intelligas, vt hoc tempus computetur à tẽpore sententiæ, si potuit copiã iudicis hre, vel illius à quo appellauit, vel ad quem appellauit. p ¶ *Sub conditione.*] de futuro: tũc tũ suspẽditur sententia. ff. si cer. pe. respiciendũ. conditio autem de psenti, vel præterito nõ suspẽdit sententiã. ff. si cer. pe. cum ad præsens. & l. seq. "tñ sententia excommunicationis lata sub conditione tenet [b]. 63. dist. Salonitanæ. extr. de sen. exc. à nobis. 1. & ext. de appel. præterea. 2. ff. de iud. di. de Iudæis. ff. de interd. & rele. relegatorum. §. ad tempus.

r ¶ *Sententia.*] diffiniti ua, sed interlocutoria sic, vt j. 17. q. 4. si quis suadẽte. & ext. de appellatione. præterea. 2. quæ est huic legi contraria.

s ¶ *Statim.*] i aliis præscriptionib. non nisi à tempore cõditionis existentis currit præscriptio. ff. quand. act. de pecu. est annalis. l. 1. §. annus. & C. de præsc. 30. an. cum notissimi. §. aliud. " Sed obiicitur, hæc sententia non continet in se *ptum.* absolutionẽ vel condemnationem, ergo absolutio nulla est, vt C. de sen. nẽ aut cõde & interl. prẽses ergo. nationẽ cõ nec ab ea appellari é tinere dẽnecesse. vt j. e. §. diffinitiua. vers. est autem quando. Respon. licet modo nulla sit, speratur tamen & timetur, q sit valitura [c]. nam i conditionali obligatio. spes est debitum iri, vt ff. de ver. si. cedere diem. insti. de ver. ob. §. ex conditionali. vnde licet appellatio non inuentiat q extinguat [d], tamẽ cõditione existente retrotingitur extitisse: vt ff. de sol. sub conditione debitor. & effectus sententiæ retrotrahitur quandoque, vt ff. d iis qui no. infa. furti.

" Sententia absolutio. "Sententia condẽnatoria.

b Nõ tñ nisi biduũ. ff. q

c Concordat. ex. in l. 1. §. fin. ff. q condẽs, vt in l. hic alt. ff. ad Turpil. l. 1. §. vlt. g. e. in gl. in allis. Arc.

t ¶ *Non profertur.*] vt in electionibus, & præsentationibus, vt extr. de ap. constitutis. & cã. reprehensibilis. & extr. de offic. deleg. super eo. & est hic argu. quòd à tempore electionis vsque ad decem dies potest appellari.

v ¶ *Excusatio.*] no. q quinquaginta dies dantur ad excusandum se li, q vocatur ad munus ciuitatis: similiter ad munus tutelæ, sed si ex cusatio non fuerit admissa, tũc poterit appellare, vt inst. de exc. tu. §. qui autem. ff. quand. app. sit. l. 1. §. si quis tutor. C. de excus. tuto. l. quin

l. quinquaginta. nec tenetur nũc appellare cum nominat tutor, sed tunc cum excusatio eius non admittitur, vt ibidem dicitur. Sed cũ aliquis eligitur ad dignitatem aliq, statim tenetur appellare ante, q se excuset, vt ff. quand. ap. sit. l. 1. §. si quis tutor. nisi eligatur, vt sit defensor ciuitatis, ibi non habet locum appellatio, vt in Auth. de defen. ci. §. item illud. coll. 3.

"iudex vsq; ad quã horam expectare debet

a ¶ *Suprema hora.*] " videtur, q iudices vsque ad suprẽmam horã tenẽtur expectare partem aduersam, sicut totus dies quo pecunia debetur, cedit arbitrio soluentis. [a] in fisit. de verb. ob. §. 2. & ibi. sed i in dicit lex: Audient iudiciis secus, dices vespere, mane, vtcolligitur & meridie, vt in Aut. extr. de offi. de iud. §. fede bũt. col. del. c. cõsul- 6. & qui ante calẽdas uit. iuxta si. promisit, idẽ est acsi extr. vt lit. si in calendis promisit. cõt. c. 1. & ff ser, vt ff. de ver. obl. q dol. prout. ante. arg. contra. ff. de ori. iu. l. 2. §. & q a magistratib. vbi dicitur, q incongruum est, q iudices vespere præsideant. sed distingue, vt dicitur extr. de offi. iud. dele. consuluit.

aHoc est ve rũ in cõtra-

b ¶ *An imputetur.*] pro pter hoc verbum di- "Appellan cunt quidam, "q non du est iudi- possit appellari, nisi i ce præsente præsentia iudicis: qa si eo absente põt appellari, ergo non refert siue subtrahat se iudex, siue non, & est ar. pro eis. extr. e. cum fit Romana. Sed contra eo. suggestũ. extra de alie. iu. mutan. c. 1. C. quo. & quan. iu. ab

Val. an

Et ff. q eo. & C. de iud. l. vl. b ap. ff. l. 1. & c ¶ *Appellauit.*] id est, io dicebat appellare voluit. Go. q appel d ¶ *Libellos daret.*] ipsi latio emissa se iudex, sc. dimisso- in absentia rios. vel intellige de li iudicis bñ bellis appellationis, excusat si fi quos appellans vult fit fraudulẽ dare iudici. ter. hoc ipse e ¶ *Quòd eum.*] facto not. i pdi. c. cum sicut voce quis suggestũ. A. appellat, vt ext. de ap c. Cõc. rex. i pel. dilecti [c]. l. j. §. libelli. ET PALAM. Casvs. scibi Bar. ff. de ap.

Val. quidam

" Excõmunicatio lata sub condõe tẽ. Nõ tñ nisi condẽs, vt in l. hic alt. ff. ad Turpil. l. 1. §. vlt.

d Nã per appellationẽ extinguitur. punctiarũ.

" Appellans à grauamine, iuste appellat.

" Metropolitanus potest cognoscere de causa fe criminali episcopi, & talem ferre sententiã, iudico te esse deponendum, sicut hic

† al. scripsede mi. Papinianus ait. vit

† al. præcia

† al. accipimus.

Cauſa nõ inuenitur q d extinguat. ff. de iudi. §. fi. Ita causa dicitur pro pria alicuius, cuius damnum, vel emolumẽtum principaliter ad eum spectat. sed fi sententia contra absentẽ lata sit, non curit ei tẽpus nisi à tempore scientiæ, nisi per procuratorem fuisset defensus: quia tunc difficile audiretur.

f ¶ *Palam est eam.*] potest enim damnum pertinere ad aliquem, & fieri non suo nomine. 12. q. 2. §. qui manumittitur. 14. q. 2. super prudentia.

g ¶ *Scit.*] simile ext. de ap. super eo. ver. fi. C. quo. & quan. iu. ab eo.

" Difficile h ¶ *Difficile.*] "id est, non: nam alibi ponitur hęc dictio, difficile, pro dupliciter vix. 47. dist. quamvitur. quamvis. i ¶ *Audiatur.*] No. cum aliquis est absens post lit. conte. aut abest ex vtrum subueniatur. aut ex probabili tantum "Si abest ex causa necessaria & probabili, d sed nõ ad vt ex cã reipub. tunc si est legitime defensus restituitur ad appellan tora cãm & dum [d], vt ff. de in inte. rest. l. vlt. si vero nullo modo est defensus vel ita intelligi fuit minꝰ. legitime, ad totam causam restituitur, vt C. ex qui. cau. tur. ff. ex q. ma. l. 1. & C. de proc. quia. Si abest ex causa probabili tantum, vt ex cau. ma. is q causa peregrinationis vel studiorum, tunc si est legitime defensus, vbi de i in- ad utilium restituitur: & ita log tur hæc lex. ff. ex qui. cau. ma. l. necregũ. aliàs non. Si autem non est legitime defensus, tunc si constituit procuesset. cõtra. torem, vel potuit constituere, ad nihilum restituitur, nisi ille procu ff. e. sed &si. rator quem reliquerat, mortuus sit, vel forte soluendo non sit, vt ff. §. vlt. Arc. ex qui. cau. ma. sed & fi. §. 1. dec. tamen dicit indistincte retractan-

dum quod factum est, si probatur iusta cã absentię, vt ext. de sen. & re iu. cum Bertoldus. nec distinguitur an potuerit constituere procuratorem, an non, vel an abfuerit. ex pbabili cã. non. & est ar. ad hoc C. quo. & quan. iu. l. ab eo. ibi enim vt q non fit opus restitutione, sed q de iure cõi possit appellare, si absit ex cã necessaria tantũ, vt

latori. Nam vbi primum copiam eius habuerit, prouocare poterit. Ergo si statim se subduxit, simili modo subueniendum est. Quid igitur, si conditio horæ effecit, vt se reciperet? Si forte dicta sit sententia iam suprema [a] hora, vtique nõ videbitur se subtraxisse. ¶ Adeundi autem facultatem semper accipimus, si in publico sui copiam fecit. Ceterum, si non fecerit, an imputetur [b] alicui, quòd ad domum eius non venerit, quodq; in hortos non accesserit, & vltterius quòd ad villam suburbanam? Magisque est, vt non debeat imputari. Quare si in publico eius adeundi facultas non fuit, melius dicetur facultatem nõ fuisse adeundi. ¶ Si quis, ipsius quidem, à quo appellauit [c], adeundi facultatem non habuerit, *vt ei libellos daret* [d], ei [e] autem, quem appellauit, habeat copiam, videndum est vt ei præscribi possit, quòd eum [e] nõ adierit. Et hoc iure vtimur, vt si al terutrius adeũdi fuerit copia, præscriptio locum habeat. In propria causa biduum accipitur. Propriã causam ab aliena quemadmodũ discernimus? Et palam est eam [f] propriam esse causam, cuius emolumentum, vel damnum ad alium quem suo nomine pertinet. *& infra.* ¶ Si aduersus absentem fuerit pronuntiatum, biduum, vel triduum, ex quo quis scit [g], computandum est, non ex quo pronũtiatum est. Quod autẽ dicitur absentem posse prouocare, ex quo scit, sic accipit †, si non in causa per procuratorem defensus est. Nam si ille nõ potuit, difficile [h] est, vt hic audiatur [i]. ¶ Si quem † in insulã deportãdum [k] adnotauerit [l] præses prouinciæ, & Imperatori [m] scripserit vt deportetur, videamus, quãdo sit pronouncandum, vtrum cum Imperator rescripserit † vt deportetur, an cum ei scribitur. Et pũtem tunc esse appellandum, cum recipi eum præses iubet sententia [n] prolata. Imperatori scribendum, vt deportetur. Ceterum verendum est, ne sero sit, vt tunc [p] uocetur, cum Imperator insulam ei assignauerit. Cõprobata enim sententia præsidis, tunc solet insulã assignare. ¶ Rursus illud verendum est, si mendaciis apud principem onerauit eum, quem deportandum laborabat, intercludi illi viam prouocandi. Quid ergo est? Recte dicetur humanitate suggerente, vt & hoc, & illo tempore non frustra prouocaretur: quia nõ aduersus principem, sed aduersus [m] iudicis calliditatem prouocauit. *& infra.* ¶ Illud quoque videamus, si cum Imperatori [n] scribere tur, exemplum litterarum litigatori editum sit, neque is appellauerit, & postea contra eum rescriptum sit, an appellare à litteris prídẽ sibi editis possit [o]? quia, qui tunc [o] non appellauit, vera esse, quæ scripta sunt, consensisse videtur: nec est audiendus, si dicat euentum sacri rescripti se substinuisse.

a ¶ Vt cum quis.] *Hinc vsque ad ver.* non admittitur, *non sunt in Pandectis: sed quia supe rius in eadem lege sententia ipsorum exprimi tur, non sunt expuncta, sed descripta aliis characteribus.*

b ¶ Vt ei libellos daret.] *Verba hæc non sunt in Pandectis, sed ob glossam non sunt inducta.*

c ¶ Imperatori scripserit.] *Sic est emendatiũ ex Pandectis. Antea legebatur,* Imperator re scripserit.

d ¶ Sententia prolata.] *Hæc vsque ad ver.* Ceterum, *sunt addita ex Pandectis.*

e ¶ Possit.] *In vulgatis codicibus sequebatur,* certe non possit: *quæ neque in vetustis, neque in Pandectis habentur.*

præses indicet deportandum.

m ¶ *Aduersus.*] "Ergo qui appellat à grauamine, iuste appellat, licet remota sit appellatio in rescripto: quia non aduersus literas principis, sed aduersus malitiam iudicis appellat. sic ext. de of. iud. del. c. fane. in fi. ff. de cust. reo l. diuus. C. de rela. l. 2.

ILLVD QVOQVE. Hæc est vltima lex istius tit.

n ¶ *Imperator.*] consulendo ipsum, vel referendo. H. & tunc litigato ribus edi debet consultatio, vt C. de rela. l. 2. ext. de ap. intimasti.

o ¶ *Qui tunc.*] " dic manifeste videtur, quod si quis non appellat à suspecto iudice cum recipit litteras iudicis, vel si quis non protestatur causa suspitionis vel appellationis, q postea non possit appella re vel recusare, vt ar. extr. de sen. & re iu. quod ad consultationem. & ext. de of. del. gratum. sed contra petitis inducias à iudice potest ipsum recusare etiam allegata causa absentiæ coram eo, vt extr. vt lit. non cont. accedẽs. immo & post præstitam cautionem standi iuri potest appellare, vt ext. de eo qui mit. in pos. cum venisset. & 3. q. 3. §. offeratur, & non videtur consensisse in iudicẽ, qui postulat sibi edi genus actionis. ff. de iud. non videtur. & post receptas litteras iudicis, quas remittit Papæ, possem iudicem recusare, vt ext. de off. del. cum olim. 2. item argu. ext. de rest. spo. ex conquestione. Dic q semper potest à grauamine appellari, vt ext. de ap. vt debitus.

"appellans aut iudicẽ recusare, nõ semp licet.

Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOn solent.] Hæc est quinta pars q.in qua ponit sex casus diuersos, Ioan. de Fan. Casvs. Dicitur hic, q̃ potest appellare is ad quem negotium pertinet, vel verus eius procurator, vel negotiorũ gestor. Similiter mater pro filio potest appellare, nec tunc intercedere videtur, licet ab initio eum defendere non possit.

a ¶ *Interest.*] sic ext. de of. del. super eo. ff. de inof. testa. si suspecta. immo etiam si non interest, dummodo qualecumq; timetur præiudicium fieri, vt ff. e. à sententia, in prin. & extr. de sen. & re iud. cum super.

b ¶ *Mox.*] i. intra decem dies, quia ratum debeo habere quod meo nomine factum est, cum adhuc agere possim. ff. rem ra. ha. l. pe. Vel dicit, mox, id est, modico temporis spatio, quod magis in tellectu quàm locutione exprimi potest, vt ff. de sol. ratum. ff. rem ra. ha. quo enim.

lege. 2. ibidem.

"appellõnẽ p me factã an teneat ratificare.

c ¶ *Ratum.*] "sed non si aliquis appellat p altero, ille cogitur habere ratam appellationem, cum negotium eius vtiliter sit gestum, vt ff. de negot. gest. Pomponius? Arg. contra quòd tantum in crimin. b. appellatur inuito condemnato, vt ff. de app. non tantum.

"Appellat cõiũctus p coniuncto.

d ¶ *Pronouc auerit.*] "p filio condemnato vel pro consanguineo etiam possunt appellare aliqui, vt exe. de reiu. cum in contemplatione. in parte decisa. melius de reg. cum simus. in parte decisa.

2 lib. 49. digest. tit. 7. e ¶ *Litem.*] appellationis: quia si ab initio defenderet, oporteret eam satisdare: qa in aliena re nemo idoneus est defensor sine satisdatione. ff. de proc. qui proprio. sed hoc est vile officium. C. de proc. alienum.

"mater pro filio agere non potest. f ¶ *Ab initio.*] " pro filio non potest mater agere, vel ipsum defendere, quia hoc est virile officium. C. de proc. alienam. potest tamen postulare pro parentibus valetudine detentis. ff. de proc. feminas. sed aliena negotia potest mulier gerere extra iudicium. ff. de nest.

"cautela ad obligandas mulieres. ge. l. 3. §. 1. "Si tamen vis recipere mulierem interdentem pro aliquo, facias eam renuntiare auxilio Velleiani, vt C. quando mulier tu. of. fungi. l. vlt.

ANTE SENTENTIAM. Hic ponit tres casus, in duobus appellatio conceditur, qui satis sunt faciles, & in tertio prohibetur.

" Quæstio in quibus causis fit. g ¶ *Si quæstionem.*] "In criminibus tantum fit quæstio, vt § 9. 5. illi. ff. de quæst. l. 1. in prin. sed in pecuniariis causis non facile, nisi cum aliter veritas non potest liquere. ff. de quæ. Diuus pius, liberi etiam torquentur si facto interfuerint, ff. e. vnius. §. testes. aliàs non. C. de quæst. decuriones.

h ¶ *Si contra leges.*] id est, si vult torquere aliquẽ nulla præsumptione præcedente: quod non licet, vt ext. de re. iu. cum in contemplatione.

i ¶ *Eius qui.*] Hoc intelligunt omnes cum nuntium misit. Sed aliud est si per se, in propria persona & ante citationem iter arripuit, vt ext. de ap. meminimus. & c. suggestum. Sed contra hanc distinctionem est argu. extr. de off. del. cum causa. vbi differtur causa propter missionem nuntij, & est hodie expressum in decr. de appel. ad hoc. sic non obstat eod. titul vt debitus honor. illud enim intelligitur quando hoc tantum dicit, & non probat. & ibi dicitur, quòd primo conuenit qui primo litteras dedit iudici. hodie statur decre. vt debitus.

Post appellationem.] Casvs. Dicitur q̃ iudex à quo appellatur, debet dare litteras dimissorias appellanti ad eum ad quem appellauit, continentes qualiter appellauit, & si appellans instanter petat, licet iudex ei non dederit, non nocebit ei.

"Apostolos k ¶ *Post appellationem.*] similiter si appellationem non recipit dati petẽs inbit litteras appellanti, vt eas det superiori, in quibus significabit tra tẽsx. die ei quare appellationem non recipit, vt ff. de appel. reci. vel non. rũ vt renun sciendum.

ciare appel. l ¶ *Tempus.*] "xxx. dierum, vt 7. e. §. vl. in fi. & si intra id tempus non petierit, videtur renuntiare appellationi, vt 5. e. ab eo. §. ista. & C. e. quoniam. nec iudex ad quem appellauit, eum audiet: iudex tamen etiam non petenti tenetur offerre apostolos, vt C. e. eos. in fi.

m ¶ *Instanter.* 3. 100. dist. prisca.

n ¶ *Per eum steterit.*] Ergo si per ipsum stet, hoc ei nocebit, vt iudex superior ipsum non audiat sine apostolis. hoc autem hodie in paucis locis seruatur, tamen Innoc. iiij. hoc idem statuit.

Item Vlpianus lib. 49 in tit. de recipiendis appellationibus, vel non, l. 1.

C. XXX.

NOn solent audiri appellantes, nisi hi, quorũ interest [a], vel quibus mandatum est, vel qui negotium alienum gerunt, quod mox [b] ratum [c] habetur. Sed etsi mater [A] cum filij rem sententia versam animaduerterit, prouocauerit [d], pietati dans, dicendum est [&] hanc audiri debere, & si litem [e] præparandam curare maluerit, in tercedere non videtur, licet ab initio [f] defendere non potest. ¶ *Scæuola libro quarto regularum.*[1]

Ante sententiam appellari potest, si quæstionem [g] in ciuili negotio habendam iudex interlocutus sit, vel in criminali, si contra leges [h] hoc faciat. ¶ *Macer libro 1. de appellationibus lege 4.* Eius, qui [i] ideo causam agere frustratur, quòd dicit se libellum Principi dedisse, & sacrum rescriptum expectare, audiri desiderium prohibetur: & si ob eam causam prouocauerit, appellatio eius recipi sacris constitutionibus vetatur.

A ¶ Mater.] *Antea breuius legebatur*, sed & si mater ex pietate prouocauerit, dicendũ, &c. *Multa vero alia in hoc, & sequenti ca. ex ipsis Pandectis sunt emendata.*

Item Martianus lib. 2. de appellationibus tit. de libellis dimissoriis, l. vnica.[2]

¶ De dimissoriis libellis. C. XXXI.

POst appellationem [k] interpositam litteræ dandæ sunt ab eo, à quo appellatum est ad eum, qui de appellatione cogniturus est, siue principem, siue quem alium: quas litteras dimissorias, siue apostolos appellant. Sensus autem litterarum talis est, appellasse, puta, Lucium Titium à sententia illius quæ inter illos dicta est. Sufficit autem petiisse intra tempus [l] dimissorias instanter [m], & sic pius: vt & si nõ accipiat, id ipsum contestetur. Nam instantiam repetentis † dimissorias, constitutiones desiderãt. Æquum est igitur, si per eum steterit [n], qui debebat dare litteras, quominus det, ne hoc accipienti noceat.

¶ *Vlpianus lib. 4. de appellationib. tit. nihil innouari appellatione interposita, l. vnica.*[4]

Appellatione [o] interposita [P], siue ea recepta fuerit, siue non, medio [q] tempore nihil [r] nouari oportet.] *& infra.* ¶ Si quis [s] ex pluribus facinoribus condemnatus, propter quædam [t] appellauit, propter quædam non, vtrum differenda pœna eius sit, an non, quæritur. Et si quidem grauiora [u] sunt crimina, ob quæ appellatio interposita est, leuius autem id, propter quod non appellauit, recipienda est omnino appellatio, & differen

FORMA. Casvs. Ponit hic magister qualiter formari debeant libelli appellationum, dicens: Ego N. sanctæ Bonon. &c. Postea dicit, quòd huiusmodi libelli fieri debent in scriptis.

a ¶ *Mexli.*] dicit Hugo, quòd hic est falsa littera: quia non sunt tot anni, quòd liber iste compositus fuit: fuit enim editus docente Iacobo Bononiensi in legibus, & Alexandro in theologia, qui fuit postea Papa Alex. tertius, "& fuit anno domini Mcl. vt ex chronicis patet.

"Decretum fuit editum anno Mcl. "appellatio plurium. b ¶ *Si autem vnus.*] "si plures condemnati sunt, & volunt appellare, libellus appellationis omnium nomina continebit: sed si vnus est ex pluribus condemnatus, si vnum in libello non expressit, illi non nocebit, vt ff. e. scio quæ situm.

c ¶ *Syndici.*] possunt ergo esse duo syndici, vel procuratores, vt hic, & ex. de test. insuper. & extr. de dol. & contumæ. cum dilecti. & ext. de sen. & re iud. cum I. & A. melior tamen erit conditio occupantis, vt ff. de procur. plurib. [a] arg. tamen contra. ff. d. adm. tu. decreto. iii. & ff. de procur. si quis cum. "Tu dicas, quòd bene possunt esse plures procuratores, sed tãtum vnus aget causam: quia si ambo agerent, forte quod vnus concederet, alter negaret. immo & si plures sunt qui agunt, omnes debent consti tuere vnum procuratorem, ne causa spargatur in plures aduersarios, vt ff. famil. erc. familiæ. ff. de ædil. edi. quod si nolit. §. fi plures. Melius potes distinguere: qa si plures sunt rei qui conueniuntur, omnes tenẽtur dare vnum procuratorem, ne causa spargatur in plures aduersarios. sed si plures sunt illi qui conueniunt aliquem, nõ habet necesse dare vnum procuratorem. sic distinguit lex ff. iud. fol. iam tamen. §. vlt. Io. H. tamen dixit, quòd plures procuratores possunt simul agere, sicut notauit in distinctionibus suis. B.

[a] ff. de pc. non iniuste. vbi de hoc. & ibi nota.

"Appellans absente iudice, qd debet facere.

d ¶ *In scriptis.*] si coram iudice appellat, sufficit si dicat appello. ff. e. l. 2. "sed si appellat sine iudice, tunc scribet quis, & à quo, & contra quem appellet, & à qua sententia. ff. e. l. 1. in fi. Idem videtur si à grauamine appellat: immo sufficit si dicat, appello. ext. e. cordi.

Catholicus.] Casvs. Dicitur, quòd si catholicus condemnatus ad iudicẽ alterius fidei appellauerit, debet excommunicari.

e ¶ *Fidei iudicis.*] infidelibus enim sunt interdicta officia publica. C. de Iudæ. l. vlt. 17. q. 4. constituit.

f ¶ *Excommunicetur.*] Inisi sit sub rege infideli, vt Paulus, qui appellauit ad Cæsarem. 23. qu. 1. paratus. 10. dist. si in adiutorium. 11. qu. 3. Iulianus.

NOTANDVM. Hæc est sexta pars q. in qua probat, quòd ab arbitris non est appellandum: & licet verum dicat, tamen superficialiter inducit canones, quia loquuntur in iudicibus ordinariis electis à partibus ex causa, excepto c. seq. quod intelligitur in arbitro, secundum Ioan. de Fan.

Casvs. Modo dicit Gratianus à quibus appellari non licet. Et hoc probat per sequens c. cuius casus facilis est, & intelligitur de arbitris, vt dicit sequens §.

g *Iudicibus.*] Si consensistis in iudicem aliquem, propter iniquitatem personæ non potes appellare, vt hic, & extr. de offi. deleg. super quæstionum. sed ab iniqua sententia potes appellare quia licet reprobare dicta, sed nõ personam, vt 4. q. 3. si quis testibus. vnde appellatur si vocauerit litigatores ad inhonestum locum. ff. de arbit. si cum dies. §. si arbiter. vel ad periculosum locum. extr. de appel. ex parte. 1. "Dicas ergo, quòd nisi remota sit appellatio, bene appellatur à iudicibus de communi consensu electis: da pœna. Si vero grauiorem sententiam meruit ex ea specie, ex qua non est appellatum, omnimo do pœna imponenda est.

Forma Apostolorum hæc est. Ego illæ sanctæ Bononiensis ecclesiæ episcopus te presbyterum Rolandum capellanũ sancti Apollinaris ad Apostolicam sedem, quam appellasti, ab obseruatione mei iudicij his apostolis dimitto. Forma vero appellantis ante sententiam hæc est. Ego Adelinus sanctæ Rhegi[n]æ ecclesiæ minister (licet indignus) sentiens me prægrauari à Domno Gualterio sanctæ Raucennatu ecclesiæ archiepiscopo Romanã sedem appello, & apostolos peto. ¶ *Si vero post datam sententiam appellare voluerit, hic erit vi modus appellandi. Ego A. sanctæ Rhegi[n]æ ecclesiæ minister (licet indignus) contra sententiam Domini G. S. R. [n]. ecclesiæ archiepiscopi iniuste in rae latam pridie Kal. Maij, anno Domini incarnationis Mexli.* A [a] indictione quarta, Romanam sedem appello, & apostolos peto. ¶ *Si autem vnus* [b] *vel duo pro pluribus appellare voluerint, sic appellabunt. Ego P. & G. syndici canonicorum S. B. E. sentientes nos prægrauari, vel contra sententiam, &c. Romanam sedem appellamus, & apostolos postulamus. Et huiusce modi appellationes in scriptis* [d] *fieri debent.*

A ¶ Mcxli. *In vulgatis erat* Mclxj. *qui numerus, vt recte in glossa dicitur, constare non potest. Quod hinc etiam confirmatur, quia quarta indictio, de qua hic est mentio, non conuenit cum anno illo. In manuscriptis autem cum varia sit lectio, hæc visa est melior, quæ notarum tantum transposit ione restituit po- tuit, & quarta indictio cum hoc anno concurrit.*

Ad iudicium autem alterius fidei, catholico appellare non licet.

Vnde in concilio Carthaginen 4. c. 7.

¶ Excommunicetur catholicus, qui committit causam suam iudicio alterius fidei. C. XXXII.

CAtholicus, qui causam suam siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis [e] prouocat, excommunicetur [f].

6 *Notandum vero est, quòd quidam iudices sunt, à quibus appellari non oportet.*

Vnde in concilio Mileuitano, cap. 24. legitur.[1]

¶ A quibus iudicibus prouocari non licet. C. XXXIII.

[2] AIudicibus [g], quos communis consensus [h] elegerit, nõ liceat prouocare.

Quod de arbitris intelligendum est. Iudicium enim alij sunt ordinarij, alij arbitrarij. Ordinarij vero sunt, qui ab Apostolico, vt ecclesiastici, vel ab Imperatore, vt pote sacularis. legitimam potestatem accipiunt. Arbitrarij sunt, qui nullam potestatem [i] *habentes, cum consensu litigantium in iudices eliguntur, in quos compromittitur, vt eorum sententiæ stetur. Horum alij sunt ordinarij & arbitrarij, alij arbitrarij tantum. Ordinarij* [k] *& arbitrarij sunt, qui legitimam potestatem habentes, ab eis eliguntur ad arbitrandum, qui non sunt suæ ditioni suppositi. Ab his, etsi vt arbitrarij † sedeant, & non vt ordinarij, priuilegio tamen ordinariæ dignitatis grauatus aliquis appellare valebit.*[1]

Vnde in concilio Carthaginensi 3. c. 10.[3]

¶ A iudicibus, qui eliguntur communi consensu, prouocare licet. C. XXXIIII.

4 SAne, si ex consensu partium iudices electi fuerint, etiam à pauciore numero, quàm constitutum est, licebit [m] prouocari.

n ¶ Liceat.] *Hunc canonem citat Gratianus (quod ipsemet aperte profitetur) vt ostendat ab huiusmodi iudiciibus licere appellari. Verum in concilio Carthaginensi tam impresso, quàm manuscripto cum variis exemplaribus collato, & vnico codice canonum etiam impresso, ac manuscripto, & græco, quod cum ipso concordat, & Africano, vbi hoc reperitur, & apud Iuonem legitur*, non licet. *Et quæ in ipso canone antecedunt, & referuntur* 1. c. hoc etiam. *ostendunt omnimo cum negatione legendum esse.*

"Appellare à iudice cõi ter electo, an licitũ sit.

"Arbitrorũ 2. sunt gña. ra arbitrorum. quidam sunt arbitratores, qui componunt inter partes. & talium arbitrium si est iniquum, est reducendũ ad arbitrium boni viri, vt ff. pro soc. si societatem. Sed arbitrium illorum qui eliguntur sub pœna, licet sit iniquum, tamẽ tenet. ff. e. diem. §. ista ri. sed à superiori potest retractari, vt ext. de arb. non sine. Item si per dolum sententiam tulerunt, licet non retractetur per appellationem, tamẽ per exceptionem retractatur. ff. eo. ti. non distinguemus. §. cum quidam.

h ¶ *Communis consensus.*] secus in causa criminali, vbi consensus rei sufficit. 11. qu. 1. ca. 3.

QVOD DE ARBITRIS. Casvs. Not. q̃ iudicum alij sunt ordinarij, vt pote dati à principe, vel à lege. Alij arbitrarij, à quos compromittitur, nullam tamen habent potestatem. sed istorum arbitrorum alij sunt ordinarij & arbitrarij, vt pote qui legitimam potestatem habentes, ad arbitrandum eliguntur. Alij arbitrarij tantum. Ab his qui sunt ordinarij possunt esse & arbitrarij appellari licet ratione ordinariæ potestatis, & iurisdictionis. Et ad hoc inducit c. seq. i ¶ *Potestatem.*] eius rei de qua est ordinarius iudex, potest amicabiliter componere, vt 23. quæst. 8. si quis membrorum. in auth. coll. 9. vt dif. iud. §. si vero. 5. quæst. 2. si primates. sed non potest in se recipere arbitrium secundum vnam lectu ram, vt 3. q. 7. §. tria. circa fi. si finem. Ioan.

[i] 4 Iuo par. 6. c. 363. Anfl. 3. c. 123.

[k] "Ordinarij & plegarius possunt esse arbitri. bldẽ Spe. ti. de arbi. §. 1. vers. arbitrator. & not. Bal. & Sal. l. t. C. de arb. & ff. de le. 2. cũ quã. 2. & ibi p Im. & Bal. l. fi seruus pluriũ. §. fi. d le. 1. & Pe. de An. i cle. fæpe. d ver. si. p Paul. de Ca. i l. nã & posteà. §. si mino. d iur. cSub. immio bũ & Grat. q. 3 nisi, &c. secundũ L. d Sub. maxime cum ap pellõ sit tpe peritura, nõ dã expectare cõiudicẽ. ar. ff. d adm. tut. tutor q. §. j. fcdm L.

Placuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

PLacuit.] Casvs. Quidam clerici conuenti coram episcopis suis, iusta de causa recusabant eos. Dicitur, quòd vicini episcopi electi à partibus de consensu suorum episcoporum cognoscant de causa, à quibus non appellatur, nisi ad Africana concilia, vel prima tes. si ad concilia transmarina appellauerint, excommunicétur. Sed dicit Gratianus, hoc verum esse, nisi ad eadem Apostolicam appellauerint, vt in seq. §. dicitur.

1 & Afric. c. 92.

a ¶ *Verùm.*] recusando eos, & intra triduum alios eligendo.

2 11. quæ. 3. presbyteri.

b ¶ *Vicini.*] forte non erat metropolitanus,

"Suffraganei quique supplent defectũ archiepiscopi.

"& ideo prouinciales episcopi supplent defectum metropolitani.

c ¶ *Consensu.*] maxime. Vel ideo dicit, quasi sine licentia eius non potest clericus renuntiare foro. ext. de for. comp. si diligenti. sed de licentia episcopi potest adire iudicem ecclesiasticum, vt ext. de fo. comp. significasti. vel ideo dicit ex consensu, quia episcopus delegabit ei causam: tamẽ ille non cogitur eam recipere: quia par in parem nõ habet potestatem vel imperium. & est simile 6. q. 4. si quis episcopus.

d ¶ *Concilia.*] casus vbi non appellatur ad delegãtem, hoc ideo fit, quia est suspectus. & est simile 3. e. anteriorum. in fi.

3 Nicol. in epist. ad Michaelẽ, q̃ incipit [Proposueram?] & 1 epist. ad eños apud Cõuicinum cõgregatos Iuo par. 5. c. 27. conc. Afri. c. 101.

HIS AVTEM. Casvs. Dicit Grat. q̃ appellator non debet remitti ad eum, à quo appellauit. Et hoc probatur seq. c.

Si quis episcopus.] Casvs. Aliquis episcopus damnatus fuit ab episcopis suæ prouinciæ: appellatum fuit ab eis ad Romanum põtif. Et certe dicitur hic, quòd si Papa receperit appellationem suam, & æquam reputauerit, vt causa reuocetur vel renouetur, committat causam episcopis vicinę prouinciæ, qui cognoscant de causa cũ aliquo legato Domini Papæ, si ei placuerit aliquem destinare: alioquin soli episcopi procedent in causa.

Item ex concilio Mileuitano, c. 22.[1]

¶ Qui de episcoporum iudiciis queruntur, à vicinis episcopis audiantur, vel ab aliis ex consensu eorum adhibitis. C. XXXV.

2 PLacuit, vt presbyteri, diaconi, vel ceteri inferiores clerici in causis, quas habuerint, si de iudiciis episcoporum suorũ questi fuerint [a], vicini [b] episcopi audiant, & inter eos quidquid est finiant, adhibiti ab eis ex consensu [c] episcoporum suorum. Quòd si & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent, nisi ad Africana concilia [d], vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communione suscipiatur.

Nisi forte [A] *Romanam sedem appellauerint. Is autẽ qui appellauerit, ad eum, à quo appellauit, remitti non debet.*

Vnde in Sardicensi concilio, c. 7.

A ¶ Nisi forte.] *Hæc in antiquis codicibus scribuntur tamquam Gratiani verba. Et ad hæc sententiam demonstrandam asserunt sequens caput ex concilio Sardicensi.*

¶ De eodem. C. XXXVI.

3 SI quis episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit, qui deiectus fuerit, & confugerit ad beatissimum Romanæ ecclesiæ episcopum, & voluerit se [A] audiri, si iustum putauerit, vt, reuocetur [e], vel renouetur examen, scribere episcopis dignetur his, qui in finitima [f], & propinqua [g] prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quòd [c] si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit episcopum Romanum, vt de latere suo presbyteros mittat, erit in potestate eius, & quid velit, & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui præsentes cum episcopis iudicẽt, vt etiam habeant auctoritatem [h] personæ illius, à quo destinati sunt, erit in eius arbitrio. Si vero crediderit sufficere episcopos [B], vt negotio terminum imponant ordinario iure cognoscant. arg. 3. c. prox. & sic ordinarius & delegatus simul poterunt cognoscere de causa. Quid ergo iuris est si illi dissentiant in sententia? Dic vt 3. c. 5. si plures. ext. de sen. & re iu. c. fi.

ARBITRARII. Iste §. diuiditur in duas par. In prima dicitur, arbitrarij tantum sunt qui non habent potestatem, à quibus non appellatur: & imputet sibi qui tales elegit. Secũdo dicitur, q̃ si sententia iudicum à quibus appellatur, fuerit retractata, non obest eis nisi conuincantur iniustam tulisse sententiam inimicitia vel gratia deprauati: & hoc probat per sequens c.

i ¶ *Arbitrarij.*] Hæc verba habes. ff. de arbit. l. diem. §. ftari. nisi cõtra ius sit quod profertur. j. ea. §. est autẽ quando.

HOc etiam.] Hæc est 7. pars qu. in qua ponit x. diuersos casus in x. ca. Ioan. de Fant.

Casvs. Dubitabatur vtrum iudices puniri debeant, quorum sententia per appellationem fuit retractata: & statuitur in concilio quòd propter hoc puniri non debent, nisi conuicti fuerint odio vel gratia vel pecunia sententiam protulisse.

k ¶ *Obsit.*] nisi quantũ ad hoc quòd in aliis causis possint suspecti recusari. extra de ap. ad hæc. & c. proposuit.

l ¶ *Si conuinci.*] "Argumentum, quòd cõ pro illo qui tra aliquem ex officio aliqd facit suo faciẽtem aliquid ex officio. non fit malum præsumendum nisi conuincatur. 11. qu. 3. absit. & c. fi episcopus forte. 9. qu. 2. Lugdunensis. ext. de renun. in præsentia. de sen. & re iu. Hodie non præsumitur pro solo iudice, nisi hoc legitimis constiterit documentis. vt ext. de probat. quoniam contra falsam.

"præsumitur

m *Vel iniquo.*] "Si iudex par suam impunitatem dentiam iudicauerit iniquitatem, punitur quantum iudici videtur æquum. ff. de var. & extraor. cog. l. vlt. sed si per imprudentiam assessoris, tunc assessor tantum punitur. vt ff. quod quisq. iur. l. 2. [b] Sed si iudex per dolum, vel per gratiam, vel odium, vel pro pecunia male iudicauerit, punitur in dicauerit, punitur in veram litis æstimatio nem: & etiam infamis fit. C. de pœn. iu. qui ma. iud. l. 2. & infr. de obl. quæ ex quasi delic. nas. §. 1. Si autem iudex non vult iudicare, facit litem suam, vt 32. q. 1. dixit Dominus. dic vt ibi dixi.

"ignorantiam iudicis punitio] *vera lectio.*

c. 6.

b Adde per Doct. de hac materia in l. 2. & ff. de pœn. iu. qui ma. iud. l. 2. & infr. de obl. quæ ex quasi delic. nas. §. 1. Si autem iudex non vult iudicare, facit litem suam, vt 32. q. 1. dixit Dominus. dic vt ibi dixi.

QVAERITVR. Casvs. Mouet hic Gra. q. an iudex à quo appellatur, possit esse testis in causa propter quam est appellatum ab eo: & probat quòd non, sequenti c.

Tatutum.] Casvs. Appellatum fuit à sententia iudicis: alter litigatorum coram iudice appellationis volebat ducere in testimonium iudicem, à quo appellatum est: similiter assessoré vel aduocatum, quæritur vtrum possit? Et Respondet quòd non. In fin. dicitur, quòd clericus ad testimonium compelli non potest.

a ¶ *Apostolico.*] id est, canonico.

b ¶ *Decisio.*] id est, sententia.

c ¶ *Clericorum.*] id est, iudicum.

d ¶ *Disputerit.*] & ideo appellauerit.

e ¶ *Præses.*] id est, præsidium ferens, i. aduocat[a] vel assessor. præses enim dicitur defensor. 32. q. 4. nemo.

a 4. q. 3. testes. ext. l. 6. de test. c. Roman. q̃ est lan. iiij.

f ¶ *Cognitor.*] "Instrumento tamen iudicis creditur super his q̃ acta sunt coram eo: & ét deõ suo creditur, vt ext. de test. spol. olim. in fi. & ca. cum ad sedem. & ext. de sen. & re iu. cum super. & c. sicut. & ext. de eo qui mit. in pos. ca. 2. & de testi. cum à nobis. C. de contrah. stip. optimam. C. de fal. si qs decurio. Arg. contra. C. de reli. l. 1. C. de arb. ne in arbitris. ff. de cu sto. re. diuus. §. ead. bidduum. in fi. ext. de cõdi. appo. per tuas. ext. de accus. cum dilecti. in fi. Creditur tamen iudici cum aliis admiculis. ext. de testib. cum à nobis.

† al. cognitor, vel præses] Orig. Tal. *ecclesiastica cuiusliber ordinis.*

"Iudicis instio & dicto creditur

f ¶ *Vel cognitor.*] "Probitas ergo ne iudex, vel aduocatus, vel assessor fiat testis in causa illa: iudex enim offensus & suspectus est appellanti, vt extr. ea. proposuit. Item quia iudex semper vellet tueri suam sententiam: & ita non esset ex vtaque parte, quod est of ficium testis, vt 14. qu. 5. non sane. instruere tamen potest eum qui cognoscit de appellatione, vt 18. dist. cap. 1. licet fit arg. contra. ff. de iud. eum qui. Nec etiam assessor potest esse testis: quia ipse libellis & sententiis & cognitionibus præsentibus præsentibus. ff. de assess. l. 1. licet sit argum. quòd possit. ff. quod metus cau. l. metum. §. fed quod prætor. in fin. Item aduocatus [b] executor negotij non potest esse testis, vt ff. de testib. l. vltim. & 4. quæstio. 3. testes quos. circa medium. sicut nec aducatus iudex potest esse: nedum aduocationis suæ memor, &c. C. de assessor. nemo. Ioan. Quidam dixerunt, quòd in principali negotio non admittuntur hæ personæ: sed super his quæ acta sunt in causa, sic extra de accusa. cum dilecti. hoc tenet Hug. Alij vero contra. B.

"Recusari pt quis non tamẽ ab eo appellari.

1 Tit. 70.

Vnde in 7. libro Codicis, titulo, [1] *ne liceat in vna eademque causa tertio prouocare, lege vnica Imperator Iustinianus scribit.*

¶ [*Si quis in quacumque lite iterum prouocauerit, non liceat ei tertio in eadem* [m] *lite super eisdem* [n] *capitulis prouocatione vti, vel sententias excellentissimorum præfectorum prætorio retractare, licentia d andalitigatoribus, arbitro* [o] *dato, ipsius audientiam qui eump dedit, ante litis contestationem* ¶ *inuocare* [r], *& huiusmodi petitione minime prouocationis vim obtinente.*] ¶ *Cum autem in causa capitali, vel status interpellatum fuerit, non per procuratores, sed per seipsos appellantes causam suam agere oportet.*

Vnde Hadrianus Papa ait in capitulis à se collectis, c. 44.[2]

¶ Appellationem in causa capitali, vel status interpositam, per procuratorem exequi non licet. C. XL.

3 SI quando in causa capitali [s], vel causa status [t] interpellatum fuerit, non per exploratores [u] †, sed per seipsos est agendum.

g ¶ *Ad testimonium.*] Regulare est, quòd in ciuilibus negotiis cogi potest quilibet testificari. 11. quæstio. 3. quisquis metu. C. de testib. si quando. sed clerici non coguntur ad testimonium: sicut nec ad alia officia publica, vt 16. quæst. 1. generaliter. quia clerici non de facilis debent iurare. 2. quæst. 5. si quis presbyter. Sed si aliter veritas cõsti non potest manifestari: tunc per episcopum possunt cogi clerici ad testificandum. 14. quæstio. 2. quamquam. Item & si gratia, odio, amore vel timore se subtrahuit. extra de testib. cog. cap. 1. & c. dilectorum.

h ¶ *Pulsetur.*] id est, cogatur.

AB EIS. Casvs. Modo probat Gratianus quòd non licet tertio super eodem negotio appellare.

SI autem.] Casvs. Quæritum fuit vtrum ei qui bis appellauit super eodem articulo, liceat super illo, tertio appellare. Et resp. quòd non: sed eligantur iudices de consensu partium, à quib. non prouocetur. Et quòd ita intelligi debeat cap. probat Gra. §. seq. qui per se patet. & l. seq.

i ¶ *Si autem.*] pone casum 3. e. à iudicibus.

k ¶ *Vt ab ipsis.*] "Si hæc dictio, vt, ponitur consecutiue, vt Gra. vult, tunc intelligas prout dixi 3. e. à iudicibus. sed si ponitur modaliter, nihil est hic iuris: quia taliter bene possunt eligi iudices, vt non liceat prouocari, vt C. de tem. ap. l. vlt.

l ¶ *Eademque.*] Argum. contra aduocatos: "quia eadem causa dicitur eadẽ appellationis cum principali. sic 3. e. fi episcopus. & 16. dist. haben. Arg. contra. 6. q. 4. Osius. Sol. eadem est causa, id est negotium: sed non est idem iudicium: quia alij sunt iudices. Ioan. & pronunciant appellationem iustam vel iniustam, vt 3. e. a. §. vlt. sed in priori causa pronuntiatur de ipso principali. & hoc notaui in quæstionibus meis. B. [c]

"eadem causa

SI QVIS. Casvs. Tria dicuntur in hac lege. Primum est, quòd in vna causa & super eodem articulo non licet tertio prouocare. Secundum est, quòd sententia præfecti prætorio retractari nõ potest. Tertium est, quòd si in causa in qua secundo appellatum est, datus fuit iudex delegatus: licet ab eo appellari non possit, recusari tamẽ potest ante lit. conteſt. & implorari audientia de legantis.

m ¶ *Tertio in eadem.*] Ergo qui bis appellauit, non auditur tertio appellans. hoc ideo, quia præsumitur quòd toties iuste condemnatus sit, & non grauetur. Vnde idem potest dici secundum canones. ext. de ap. sua nobis. Sed quid est quod dicit hic, "aliquis potest recusari, non tamen appellari, ab eo: cum tamen à suspecto iudice possit appellari. vt ext. vt lit. nõ cont. accedens. 2. 3. e. quoties. Item secundum decr. vbicumque inhibetur appellatio, & recusatio, vt ext. ea. super eo. 2. & ca. consuluit. Sed dic quòd inhibetur simplex & vaga recusatio vbicumque inhibetur appellatio: tamen expresse non potest inhiberi remedium recusationis, vt C. de sent. & interlo. om. iud. l. vl. Potest dici quòd tertio appellatur non à sententia, sed à suspecto iudice. Sed qualiter potest hæc lex stare: quia si iste qui appellauit, impetrauit iudices: ipse non potest eos recusare, vt dixi 3. e. à iudicibus. si aduersarius eos impetrat, aut ante terminum appella tionis, aut post termi num: si ante terminũ, tunc litteræ non valent, vt extr. de ap. oblatæ. & c. fæpe. sed si l. 7. c. 357. post terminum, stultus est impetrans si c. 88. vtitur litteris illis, cũ sententia iam teneat, vt 3. e. ei qui. Dicas & intelligas quando ad ueršarius impetrat litteras: & ante terminum appellationis, non ab homine: sed ante terminum appellationis datum à lege: quod facere potest, vt infra ead. appellatore. Vel intellige quando idem qui appellauit, impetrauit iudicem illum: quia eum potest recusare propter nouam causam superuenientem, vt ext. de offi. del. insinuante.

"Libellus est in causa appellõnis porrigẽdus

"Recusari pt quis non tamẽ ab eo appellari.

1 Tit. 70.

2 In Cod. Theod. lib. 5 tionis, aut post termi sent. Pauli, num: si ante terminũ, tit. 35. c. 1. in tunc litteræ non valent, vt extr. de ap. oblatæ. & c. fæpe. sed si l. 7. c. 357. post terminum, stultus est impetrans si c. 88. vtitur litteris illis, cũ sententia iam teneat, vt 3. e. ei qui. Dicas & intelligas quando ad ueršarius impetrat litteras: & ante terminum appellationis, non ab homine: sed ante terminum appellationis datum à lege: quod facere potest, vt infra ead. appellatore. Vel intellige quando idem qui appellauit, impetrauit iudicem illum: quia eum potest recusare propter nouam causam superuenientem, vt ext. de offi. del. insinuante.

Ansel. l. 3. interpretatione. capit.

3 Ansel. l. 3. tus est impetrans si c. 88. vtitur litteris illis, cũ sententia iam teneat, vt 3. e. ei qui. Dicas & intelligas quando ad ueršarius impetrat litteras: & ante terminum appellationis, non ab homine: sed ante terminum appellationis datum à lege: quod facere potest, vt infra ead. appellatore. Vel intellige quando idem qui appellauit, impetrauit iudicem illum: quia eum potest recusare propter nouam causam superuenientem, vt ext. de offi. del. insinuante.

n ¶ *Super eisdem.*] 3. e. omnes. in prin.

o ¶ *Arbitro.*] id est, iudice delegato [d]. Vel intellige de arbitro coram quo probanda est causa recusationis.

d Sui. dato casu in quo secundo appellatũ est, secũdum B.

p ¶ *Qui eum dedit.*] Per hoc patet, quòd cum delegatus recusatur, & recusatio sit probata, statim euanescunt litteræ, & remittitur negotium ad delegãtem. sed si ordinarius recusatur, tunc tenet illud quod est in illa constitutione speciali. ext. e. ad hæc. 1. & 7. 11. q. 1. per uenit. Ioan.

q ¶ *Litis contestationem.*] quia est dilatoria exceptio, vt 3. q. 6. §. exceptio. sic 3. q. 5. quòd suspecti. de hoc dicemus 7. 3. q. 3. §. offeratur. Et sic pater quòd in causa appellationis est lis contestanda. ext. de testam. Raynaldus, "ergo & libellus est porrigendus: ramen aliter fit de consuetudine. Ioan. Certe immo de consuetudine porrigitur libellus talis: Peto sententiam confirmari vel infirmari latam inter me & talem. B.

"Libellus est in causa appellõnis porrigẽdus

r ¶ *Inuocare.*] & istum recusare.

CVM AVTEM. Casvs. Dicit Gratianus quòd causa status vel criminalis si appellatum fuerit, non agitur per procuratorem. Et hoc probatur seq. c. cuius casus planus est. H. tamen intellexit idem ante appellationem, vt dicit in summa.

s ¶ *Si quando in causa capitali.*] 7. 5. q. 3. in criminalibus.

t ¶ *Status.*] In causa status non constituitur procurator, nisi ille qui constituit, sit in possessione libertatis, vt 54. dist. frequens. & C. de asser. tol. l. 1. in prin.

u ¶ *Per exploratores.*] id est, procuratores. sed in causa appellationis in his casibus admittitur procurator etiam in causa criminali [e], & e De hoc not. ff. de ac cu. l. vlt. in causa status. vt ff. de ap. non tantũ. & ff. de li. cau. l. 1. vbi filius pro patre, & econuerso, potest appellare, etiam ipsis inuitis: quia inter eos filiorum parentes habere liberos, & econuerso, vt ibi.

v ¶ *Per exploratores.*] Regulare est, quòd per procuratorem non agitur de crimine: "sed fallit de crimine iniuriarum, vt 3. qu. 9. §. nisi. Item quis se excusare potest de crimine conuentus & accusatus "pcurator per procuratorem. 5. quæstio. 3. reos. Item excipere. extra de accusa. in causis criminalibus. ff. de acc. leuia. Item si crimen non excedit pœnam relegationis, vt ff. an per alium causæ appellationis exerceri possint. l. 1. Item si agatur ad pecuniariam pœnam, licet infametur reus, vt in eadẽ lege. Item in crimine suspecti. ff. de procur. non solum. §. vltim. Item vbi quis alium vult accusare de ingratitudine. ff. de procur. sed & hæ. §. 1. Item in actio ne populari interuenit procurator ad defendendum, sed non ad agendum, vt ff. de popul. act. qui populari. Item secundum quosdam per nuntium potest agi in causa criminali, vt extr. de rest. spo. litteras. Item cum causa non est pure criminalis, vt extra de procuratore. Item per socium litis agitur in causa criminali. vt 3. quæstio. 6. hæc quippe. & extra de dol. & contum. cum dilecti. in princ. & 2, quæst. 5. statuit.

"pcurator in causis criminalibus quandoque interuenit

TEM

Universidad de Deusto
Biblioteca

TEMPVS. Casvs. Modo ostendit, quòd annus vel biennium datur ad prosequendam appellationem, & hoc probatur l. sequenti.

Et *qui appellat.*] Casvs. Quæritum fuit intra quod tempus debeat quis appellationem suam prosequi. Et certe respondetur quòd intra annum, & iusta causa interueniente dabitur ei biennũ. Sed si infra hoc tempus suam appellationem non fuerit prosecutus solus vel cũ aduersario, rata manet sententia.

a ¶ *Alius.*] Idem beneficium dant antiquæ decr. vt extr. de ap. ex ratione. & ca. cum sit Romana. Similiter noũæ. ext. e. constitutus. hoc tamẽ tempus iudex potest arctare. extra e. reprehensibilis, & c. cum sit Romana. licet sit arg. contra ff. de re iu. l. 4. §. si 95. vbi dicitur q̃ iudex bene ficium legis non potest diminuere.

Additio. De hoc dicve no. in prædictis ca. cum sit Romana.

[c] Appellãti à diuersa tpa dãtur ad p- sequendum

¶ *Annus.*] [c]Si appellatur ad alium quàm ad principem, tunc viꝫ dẽtur sex menses dandi. Item si appellatur à delegato qui nõ recipit appellationem, dantur tres mẽses. C. eo. si appellationem, sed si à delegato principis: tunc nouẽ menses. C. de temp. ap. l. 2. §. quòd si secundum. si à pedaneis iudicib.

† *al. in expensis*

tunc duo menses, in auth. de iud. §. audiant ergo. colla. 6.

c ¶ *Manet.*] quia fingitur non prouocasse, vt C. de tem. app. l. vl. circa fi. fuit tamen extincta sententia per appellationem, vt ff. ad Turp. l. 1. in fi. sed ante sententiam appellans si non prosequatur appellationem, stabit iudicio eius à quo appellauit. extr. eo. personas. nec post auditur appellans, vt extr. eo. reprehensibilis. & c. consuluit. & c. personas. Ioan. nisi iterum grauetur, vt extr. eod. vt debitus. & c. directe. B.

2 ℸ. e. anteriorũ. C. eo. ti. Auth. sed & lis, l. 2.

APPELLATORE. Casvs. Dicitur in hac lege, quòd si appellator nõ prosequatur intra biennium, victor in vltimo mense debet adire iudicem: & requisito reo, siue inueniatur siue non, procedatur in causa, absente omnino in expensis condemnando. Si vero neuter adierit iudicem intra biennium, rata manet sententia.

d ¶ *Vtus maxsis.*] Hic habes quòd victor potest præuenire legalem terminum appellationis per mensem, vt C. de temp. app. l. vlt. §. in his autem casibus, sed victa pars potest quattuor diebus præuenire, vt ea. l. §. præced. [e] Et no. quòd triplex est terminus appellationis. quandoque statuitur terminus ad iter arripiendum, vt extr. de sen. & re iu. cum ex causa. ext. de ap. peruenit. quandoque statuitur terminus ad præsentandum se[a] iudici appellationis, vt extr. e. cum sit. & c. significauit. tertius terminus est qui statuitur à lege, scilicet annus vel biennium: & intra illum debet esse finita causa appellationis, vt hic, & C. de tem. app. l. nemo. & l. vlt. circa medium. & in auth. de ap. circa medium. col. 8. Hoc autem scias, quòd terminum statutum ab homine non potest altera pars præuenire, vt ext. e. ꝛæpe, sed terminum legalem potest præuenire, cum modicum superest de tempore, vt hic dicitur, & ext. eo. oblatæ. Secundum legem antiquam poterat & debebat elapsa medietate termini legalis victor se exhibere iudici appellationis, vt C. de temp. app. nemo. sed tamen (vt patet ex illa decre. oblatæ.) quandoque ante terminum potest altera pars prosequi causam appellationis, dum tamen altera pars non præueniat diligentiam alterius. arg. 16. q. 3. placuit. 2. & ext. de ap. vt debitus.

[e] Appellõis terminus est triplex.

[a] Obtinuit i curia qd is cui talis ter mi[n]s est ꝑfi xus à iudice si corã iudice ad quem appellauit cõstitutus ꝛ vult agere, non cogitur. Arc.

e ¶ *Inuento.*] [c] Hic patet quòd etiam in causa ap. partes sunt citandæ [b]. si tamen altera pars non venerit, iudex ea absente potest procedere, vt hic dicitur: quia priuilegium eius est qui de app. cognoscit, quòd possit vna parte absente litem audire, vt C. de temp. app. l vltim. §. penul. Si tamen absens probat iustam causam absentiæ, bene retractatur quod factum est, vt ext. de sen. & re iud. cum Bertholdus.

[c] Citandæ sunt partes in appellõis causa.

b Ad idem ext. de ap. ꝑ tuas. & not. e, ti. sæpe. in gl. istud no &c.

f ¶ *Omni casu.*] id est, siue vincat, siue vincatur, vt extr. de ap. reprehensibilis. & cæpe. & C. de iud. properandum. §. fi autem. &23. q. 3. libellum.

SED LIS. Casus istius legis habetur 5. ead, ca. anteriorum. §. ad hoc.

SI VERO. Casvs. Modo ostendit Gratian, quòd quilibet potest suæ appellationi renuntiare, etiam si libellos appellatorios receperit, & hoc probat lex sequens, quæ satis plana est: & per te casum formabis.

Tempus autem exequendæ appellationis annus est, vel si iusta causa intercesserit, biennium.

Vnde in authenticis constit. 11. collatione 5. legitur.

¶ De eodem. C. XII.

Et, qui appellat, impetitur annus, intra quem, secundum se, communiter cum aduersario item exequatur: aut, si iusta causa intercesserit, alius [a] annus [b] indulgeatur: quo transacto, lite non completa, rata manet [c] sententia.

¶ Appellatore cessante, cum vnus mensis [a] supereſt ex biennio, licet victori ingredi, vt reus quæratur: quo siue inuento [c], siue nõ, suas afferat allegationes, & vel confirmetur, vel rescindatur sententia, omni casu [f] absente expensis [†] condemnando secũdum tempora fatalium dierum. Neutro vero cõcurrente post secundum fatalem permaneat sententia rata. *Cõstitutione secũda in collatione quarta.*

¶ Sed lis, quæ speratur in consistorium principis inferri, absque damno moræ manet intacta, donec ipse faciat eam introduci, & à proceribus secundum morem dirimi.

Si verò is, qui appellauit, pœnitentia ductus ab appellatione desistere voluerit, non prohibetur: sicut in 7. lib. Codicis, tit. de appellationibus, lib. 28. Impp. Archadius, & Honorius statuisse leguntur. ¶ *Si quis libellos appellatorios ingesserit, sciat se habere licentiam arbitrium commutandi [h], & suos libellos recuperandine iustæ pœnitudinis humanitas imputetur.* ¶ *Est autem, quando appellationem interponi non est necesse. In eodem namque libro, & eodem titulo. l. 27. iidem Impp. decreuerunt.* ¶ *Nominationes vero libellis, vel edictis factæ citra concilium † publicum i non valent, de quibus nec appellare [k] necesse est. si solennitas desit.*

8 *Definitiua [l] quoque sententia, quæ condemnationem, vel absolutionem nõ continet, pro nulla habetur.* ¶ *Item sententia citra solitum ordinem [m] iudicorum à præside prolata, auctoritatem rei iudicatæ non obtinet.*

¶ *Item si sententia lata fuerit cõtra res prius iudicatas [n], à quibus prouocatum non est. sententiæ auctoritatem non obtinebit, & ideo appellare non est necesse.* ¶ [4] *Item si sententia iurabit [d], & sic potest cõmittere vices suas alicui de ecclesia sua, vt d ext. de ele. quia propter. De hac materia notatur 7. q. 1. factus est. & c vocabuntur qui sunt in prouincia, vt ext. e. corã. Hodie statur consuetudini. ext. de ele. in Genesi. Item patet hic quòd licet omnes canonici elegerint aliquem seorsum non conuocato concilio, quòd electio non valet. 63. dist. c. 1.*

[k] *Appellare.*] Appellatio tamen tuetur electionem minus benefactam, vt ext. de ele. considerauimus.

DIFFINITIVA. Hæc est 8. pars, in qua ponit xx. casus diuersos. Ioan. de Fan.

Casvs. Dicitur hic, quòd sententia quæ absolutionem vel condemnationem non continet, nulla est ipso iure. Idem dicitur de sententia lata contra solitum ordinem iudiciorum. Idẽ dicitur de sententia lata contra sententiam à qua non fuit appellatum: nec in his casibus appellatio necessaria est.

[l] ¶ *Diffinitiua.*] [c] "Diffinitiua sententia est, quæ finem imponit negotio. ff. de arb. qualem" & c 11. quæst. 3. fummopere. alia omnis est interlocutoria. sufficit tamen proferre verba, quæ habent vim condemnationis vel absolutionis, vt extr. de verb. signifi. in his. & ff. de arbi. quid tamen. §. fi arbiter. Item si continet condemnationem, sed tamen incertam, non valet, vt si iudex præcipiat solui debitum, vt C. de sent. quæ sine certa quantitate proferrur. per totum. quandoque etiam tenet sententia, licet non contineat condemnationem vel absolutionem, vt in sententia sub conditione lata, vt 5. e. biduum.

"Sententia est duplex.

m ¶ *Citra solitum ordinem.*] scilicet generalem. nam si primum sententiam fuerat de proprietate quàm de possessione: licet hoc fieri non debuerit, tamen nisi appelletur, sententia tenet. C. de app. l. 1. T.

† *al. consilium*

§ lib. 3. C. de sen. & interloc. ex le. 3.

n ¶ *Iudicatæ.*] [c] "nisi in causa matrimoniali. 25. qu. 9. §. quia ergo. Et in crimine falsi. C. de fal. l. querela. Et vbi negatur iudicatum. ff. quæ sententiæ sine ap. re. l. 1. in princ. Et cum dolo omisit exceptionem quæ competebat ex prima sententia, vt extr. de sen. & re iud. inter. quæ huic legi videtur contraria. sed dec. intelligo [e] cum aliquis ex valet. certa scientia & ex dolo omisit exceptionem, volens decipere aduersarium. arg. ff. ad Vell. si decipienti. hæc autem lex loquitur cum ex ignorantia omisit exceptionem rei iudicatæ: vel etiam si ex certa scientia omisit. sed ideo omisit, quia non poterat eam tunc temporis probare. hoc enim non præiudicat, vt j. eadem quæst. 7. plerumque. Item fallit ff. de iureiur. admonendi. vbi retractatur prior sententia propter periurium. Io. Ego intelligo decr. inter. cum prima lententia non valebat, vt ibi dicitur: quod poterat esse ex multis causis. B.

"Sententia contra res iudicatas non est ipso iure.

ITEM SI SENTENTIA. Casvs, dicitur hic, quòd si sententia lata fuerit contra ius scriptum, nulla est ipso iure, nec ab ea necesse est appellari: veluti si pronuntietur defunctum fuisse minorem 14. an. & rite testamentum fecisse. Si autem fertur sententia contra ius litigatoris, tunc est appellatio necessaria: veluti si pronũtietur minorem 14. an. annum impleuisse. & rite testamentum fecisse.

a ¶ *Contra*

a ¶ *Contra ius.*] nisi iudex æstimet leges illas non iuuare causam: vt ff. de re iud. cum prolatis. M. Sed hoc est falsum: quia error iudicis non debet excusare sententiam: vt ff. quæ sententiæ sine appel. re. l. 1. in prin. & illa lex, cum prolatis, loquitur quando contra ius litigatoris sententiatum fuerit. "Et sic patet quòd sententia lata contra ius litigatoris quantum ad litigatores transit in rem iudicatam: vt hic, & extr. de sent. & re iud. cum in ter. in fi.

esnia cõtra ius litigatoris lata v3.

1 Ead. le. §. quod si.

ITEM SI PLVRES. Casvs. Si plures iudices dati sunt, & vnus tantum pronuntiauerit, nulla est sententia ipso iure nec exigitur appellatio ipso iure. Item si iudex punit aliquem vltra modum sibi à lege præfixum, pœnam maiorem quàm debeat irrogando, talis sententia non valet: nec ab eo appellari oportet.

1 Le. 4. ibid.

3 Le. 5.

b ¶ *Iudices.*] Siue iudices sint ordinarij, siue delegati, siue arbitri, & omnes sint præsentes: quidquid maior pars statuit, illud tenet: vt 65. distin. ca. 1. & 2. & ff. de re iu. duo ex tribus. & ff. de arb. item si. §. vltim. & l. diem. §. si plures. nisi in solo casu quem habes extra de rescri. pa floralis. "Sed si impari numero dissentiant, tunc si sint arbitri, neutra sententiarum tenet: vt ff. de arbit. diem. §. fi plures. & tunc iudex ordinarius coget arbitros aliquam personam eligere, cuius auctoritati stetur: vt ff. de arb. item si. §. principaliter. In delegatis autẽ iudicibus tenet vtriusque sententia, sed suspenditur quousque altera confirmetur à superiore. ff. de re iud. duo iudices. nisi velit dicere aliud esse in delegatis à principe [a], vt C. de app. in offerendis. vbi dicitur, quòd si dissentiunt, eligant tertium. In ordinariis vero si dissentiant in pari numero, tenet sententia pro reo lata, nisi in causa liberali, vt extra de pro bat. ex litteris. ff. de re iud. inter pares. similiter tenet sententia lata pro testamento. ff. de inoff. testam. si pars. Tertius casus pro matrimonio: vt 33. quæstio. prima. si quis acceperit. & extra de præsumptione. Quartus in dote, extra de sententia & re iudicat. cap. fin. vnde versus:

4 Le. 5. si ca

6 Le. j. c. quorum appel. non recip.

[c] Iudices si in plures si in finita discordent, quid iuris.

aNon est in his casibus appellatio necessaria, vt hoc vis, vt ꝑ j. c. quod legi. & not.

Intelligo ut supra

Stat testamentum libertas coniugium, dos.
Si sunt æquales qui producuntur vtrinque.

Et hæc quæ supra dixi, vera sunt, quando omnes iudices sunt præsentes. si autem quis abest, & non per contumaciam, sententia aliorum nulla est: vt hic. & ff. de arbitris. item si. §. vltim. & l. sequen. & extra de offic. deleg. quamuis. & capit. causam. Ioan. & ponit hodie totam hanc distinctionem de sententia & re iudicat. capit. vltimo. B.

[a] Sententia lata contra ius scriptum feratur, veluti dum defunctus, & minor 14. annis fuisse & testamentum iure feciſſe dicitur, nullas vires obtinet, nec contra eam est necessarium auxilium prouocationis. ¶ [1] *Si vero contra ius litigatoris sententia dicatur, veluti dum minor 14. annis, annum 14. impleuisse, ac per hoc testamentum iure feciſſe pronuntiatur, ad prouocationis remedium oportet confugere.*

¶ [b] *Item si plures iudices dati sunt, & vnus tantum ex eis pronuntiasse proponitur, non videtur appellandi necessitas fuisse, cum sententia firmitatem iure nõ obtineat.* ¶ [3] *Item cum certa ratione, & sine iudices mulctare possunt. si aliter cõtra statutum legis modum mulctam irrogauerint, quod contra ius gestum videtur si mitatem non tenet, & sine appellatione potest rescindi.* ¶ [4] *Venales quoque sententias, quæ in mercedem à corruptis iudicibus proferuntur, etiam citra interpositæ prouocationis auxilium infirmas esse decretum est.* ¶ [5] *Item si propter infirmitatem ætatis ad honorem, ad quem nominatus es, inhabilem te esse probaueris, prætermissa appellatione, iniqua nominatio remouebitur.*

¶ [6] *Sunt etiam, quorum appellationes non recipiuntur. Non enim potest recipi eius appellatio, qui per contumaciam [c] absens, cum ad*

[c] Si in alio nouo articulo grauetur, & ita loquitur ista decisio. secundũ Vin. Tan. & Go. quãuis Lau. ibi not. ꝙ sic erat decr.

[b] Iudices. si ꝑ tuas. & not. e. ti. sæpe. in gl. istud no &c.

[c] Citandæ sunt partes in appellõis causa.

[a] Obtinuit i curia qd is cui talis ter mi[n]s est ꝑfi xus à iudice si corã iudice ad quem appellauit cõstitutus ꝛ vult agere, non cogitur. Arc.

[c] Appellõis terminus est triplex.

e ¶ *Iudices.*] [c] "Sententia contra res iudicatas non est ipso iure.

[e] Intelligo ut supra

[c] Si in alio nouo articulo grauetur, & ita loquitur ista decisio. secundũ Vin. Tan. & Go. quãuis Lau. ibi not. ꝙ sic erat decr.

[c] Appellãti à diuersa tpa dãtur ad ꝑsequendum

[a] Sententia est duplex.

[c] Sententia contra res iudicatas non est ipso iure.

[c] Citandæ sunt partes in appellõis causa.

[a] Obtinuit i curia qd is cui talis ter mi[n]s est ꝑfi xus à iudice si corã iudice ad quem appellauit cõstitutus ꝛ vult agere, non cogitur. Arc.

[c] Appellõis terminus est triplex.

[b] Iudices. si ꝑ tuas. & not. e. ti. sæpe. in gl. istud no &c

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt extra de test. veniens. 2. & ff. de iud. si prætor. De hac materia plene inuenies 25. q. 2. & si non cogiitio.

a ¶*Defuncti.*] arg. contra. extra de ap. qua fronte. in parte decisa. sed ibi debitum erat liquidum: vnde ibi valebat appellatio ne corpus sepeliretur ante satisfactionem.

b ¶*Fatuerit.*] Nota, q̃ dicit, patueritex hoc est argum. quòd satis est pro illo qui intentauit possessiorium, q̃ aliquam præsumptionem pro se habeat, licet non perfecte probet.

c ¶*Possessionem.*] quia ibi non auditur appellans, vel aliqua exceptio, nisi prius fiat missio in possessionem: vt C. de edict. diui Had. tol. l. 2.

d ¶*Ignauam.*] "nota iudicem puniri, qui recipit friuolas appellationes.

DE POSSESSIONE. Casvs. Si pronuntiatum fuit de aliquo mittendo in possessionem causa restitutionis, vel alia de causa, appellari non debet: & si fuerit appellatum, nihilominus mandabitur sententia executioni.

e ¶*Momento.*] id est, de momentanea possessione. "momentaneam possessionem vocat illam quæ restituitur ei qui spoliatus est, & vocatur momẽtanea, quia apta est per momentum durare, si aduersarius in momento probet de proprietate. Io.

f ¶*Effectum.*] secundũ canones tamen appellatur à momentaneæ possessionis sententia: vt extra de testi. si

1 l. vnic. C. si de momen. pos.

2 l. 1. C. si vnus ex plurib. appel.

"appellões friuolas recipiens punitur.

3 l. 2. e. tit.

4 ibid.

5 l. si appellationem. in fi. eod.

"Possessio momentanea.

6 l. litigator. eod.

7 l. hos, qui. eod.

eli[a] *testamento scripta reseretur, vel ne ij, quos scriptos patuerit*[b] *hæredes, in possessionem*[c] *mittantur, & is, cuius de ea re notio erit, appellationem receperit: & iudex, qui tam ignauam*[d] *commentiam adhibuerit, & litigator, qui tam importune appellauerit, viginti libris argenti mulctentur.* ¶[e] *De possessione etiam, & eius momento,*[f] *si causa dicatur (quæ sententia interlocutoria appellatur) quamuis pronocatio interposita fuerit, tamen lata sententia fortiatur effectum.*[g]

¶[2] *Quandoque vnam, & eamdem plures si mul reportant condemnationem, nec diuersitas factorum separationem accipit: quo casu, si omnes appellauerint, & vno ex his agente, eorum appellatio iusta pronuntiata fuerit, emolumentum victoriæ etiam ad alios*[h] *pertinebit.*[3] *Si autem vnus tantum appellauit, eiusque appellatio iusta pronuntiata est, ei quoque prodest, qui non appellauit.*[4] *Quòd si ex tis*[i] *auxilio vnus contra sententiam restitutionem impetrauerit: maiori, qui suo iure non appellauit, hoc rescriptum non prodest.*[5] *Iudicibus autem non solum suscipiendæ appellationis necessitas videtur imposita, verum etiam xxx. dierum spatia ex die sententiæ definita sunt, intra quæ gesta*[k] *vna cum relatione*[l] *litigatoribus conuenit præstarim.* ¶ *Similiter arbiter appellationem suscipere, & relationem dare compellitur, si delegatus fuerit.* ¶[6] *Litigatoribus vero copia est etiam non scriptis libellis illico voce appellare, cum res iudicata poposcerit, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus causis.*

¶[7] *Ab eo autem, qui de appellatione cognoscit, non potest fieri recursus ad iudicem, à quo fuerit pronocatum. Quapropter remittendi litigatores ad prouincias remotam si. bi occasionem, atque exclusam penitus intel-*

8 Adde q̃ si cõtra iniuriã quis, & quia cuilibet dictum est hoc, Si peccauerit in te, &cæter. vigesimasecunda, quæstione quinta, hoc videtur. vigesimaquarta, quæstione tertia. tam sacerdos. Argument. contra trigesimaquinta, quæstione sexta, episcopus in synodo. & extra de accusa. cum oporteat. Quid iuris sit de hoc, not. supra eadem quæstione prima. si peccauerit.

ligant, cum super omni causa interpositam pronocationem vel iniustam tantum liceat pronuntiare[n]*, vel iustam.* ¶ *Hæc omnia in 7. lib. Codicis inuenies à tit. de appellationibus vsque ad tit. ne liceat in vna eademque causa.*

c ¶Si quis libellos.] *Hinc vsque ad finem huius capitis varias leges Codicis Gratianus refert, quarum non retulit eadem omnino verba: sed quæ ad quæstionem suam facere iudicauit.*

QVÆSTIO VII.

1. ps

Vòd vero[o] *laici in accusatione episcoporum non sint audiendi, Euaristus Papa testatur dicens*[8] *episcopis per Aegyptum,*

epistola 2.

¶Laici in episcoporum accusationem non sunt recipiendi. C. I.

9 NOn est à plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accusandus episcopus, licet sit inordinatus: quia pro meritis P subditorum disponitur à Deo vita rectorum. *& infra.* ¶Ideo ista dico, quia insidiator bona sæpissime solet conuertere in malum, & in electis ponit maculam.

Item Siluester Papa in epilogo concilij Romani.

Vod vero.] Hæc quæstio diuiditur in 7. partes. In prima parte probat per duodecim auctoritates sanctorum patrum, quòd laici clericos accusare non possunt: & quia sunt minores: & quia ad eumdem ordinem promoueri nõ possunt: & quia eos non recipiunt in sua accusatione: & (quod est validius) quia oppido eis sunt infesti. Secunda ibi, *His auctoritatibus.* Tertia ibi, *Huic oppositioni.* Quarta ibi, *De his.* Quinta ibi, *Item pœnitentes.* Sexta ibi, *Item cum Balaam.* Septima ibi, *Item illud.* Ioannes de Fantu.

Casvs. Hic intitulatur septima quæstio, qua quæritur, an laici sint admittendi ad accusationem episcoporum, vel clerici inferiores, vel monachi: & allegat G. pro vtraque parte. & primo quòd non admittantur: & postea quòd admittantur, opin. plures faciendo, & inferendo solutiones. Quid autem iuris sit de hoc, in summa huius quæstionis inuenitur.

o ¶ *Quod vero.*] "Secundum Baz. laici si sunt bonæ famæ, admittuntur ad accusationem clericorum. argument. infra ead. clericos aut laicos. & G. idem sentit. Alij dicunt, quòd laicus proprium prælatum propter delictum accusare potest: quia sua interest habere prælatum bonum: vt dixi vigesimasecunda distinctione. illud. Communior est opinio quòd non possit nisi suam iniuriam prosequatur: vt quarta, quæstione sexta. omnibus. extra de testibus. de cetero. supra eadem quæstione prima. prohibentur, nisi in crimine hæresis. infra eadem, sacerdotes. & cap. omes. & in simonia. extra de simon. tanta. & in crimine læsæ maiestatis. decimaquinta, quæstione tertia, sane. Cod. de episcopis & clericis. si quemquam. & in crimine sacrilegij secundũ quosdam. decimasexta prima, quæstione quarta. §. qui autem. & in crimine dilapidationis: vt duodecima, quæstione secunda, non liceat. vt dixi, 16. quæstione 1. constitutum. In his autem omnibus ità demum admittuntur, si bono zelo denuntient crimina. extra de simon. licet Hely. in fi. & si accusatus fuerit vitæ suspectæ. supra eadem quæstione 1. in primis. quia si accusatus est suspectæ vitæ, admittuntur laici malæ vitæ. si autem bonæ vitæ, tunc tantum laici bonæ vitæ. extra de simon. per tuas. "Clerici vero contra clericos admittuntur, nisi sint criminosi vel irregulares: vt infra eadem præsumunt. & capit. lator. & capi. ipsi Apostoli. tales tamen qui sunt eiusdem ordinis cum eis vel inferioris: vt infra eadem ipsi Apostoli. & capitul. restes. similiter monachi audiuntur. extra de accusatio. ex parte. & capitulo olim. & hæc vera sunt de solenni accusatione. Sed in denuntiatione criminis (vt dicunt quidam) omnes admittuntur. argument. vigesimaquarta, quæstione prima. quisquis. & quia cuilibet dictum est hoc, Si peccauerit in te, &cæter. vigesimasecunda, quæstione quinta, hoc videtur. vigesimaquarta, quæstione tertia. tam sacerdos. Argument. contra trigesimaquinta, quæstione sexta, episcopus in synodo. & extra de accusa. cum oporteat. Quid iuris sit de hoc, not. supra eadem quæstione prima. si peccauerit.

"Laici an possint clericos accusare.

"clerici clericos accusare pñt.

Non est.] Casvs. Quærebatur hic, an laici possint accusare episcopum suum male & inordinate viuentem. Et respondetur quòd non, duabus rationibus. Vna est, quia pro meritis subditorum quandoque dantur mali prælati, & quia Diabolus quandoque infamat bonos, & bona conuertit in malum.

p ¶*Pro meritis.*] infra octaua, quæstio. prima. audacter. & 6. quæstio. 1. ex merito.

a ¶*Nullus*

1 Burc. l. 1. c. 151. Anf. l. 3. c. 24. Iuo p. 5 c. 264.

a NVllus laicus.] ¶*Clerico.*]Vel moniali. ext. de accu. meminimus[a].

IN sancta.] Casvs. Quærebatur à Iulio Papa, vtrum excõmunicati vel laici possunt clericum accusare. Et respõdet q̃ non admittuntur excommunicati, nec laici: & hoc probat plurib. rationib. Vna, quia non recipiunt clericos in suam accusationem: & quia clerici sunt ipsis maiores: & q̃a portãt onera omnium: & funguntur vice Apostolorum.

b ¶ *Anathematizatus.*] j. 3. qu. 4. nullus. hoc proprie est, vel i. separatus à conuersatione clericorũ: quia laicus. 3. c. laici. & 24. q. 3. certum. & 6. q. 1. illi qui. & c. omnes.

c ¶ *Super illos.*] 3. dist. 20. certum. & c. suscipitis.

d ¶ *Ita nec obligari.*] i. accusari. 21. dist. inferior.

e ¶ *Quod magnum.*] 38. dist. 93. legimus. Io.

LAicos.] Casvs. Dicitur hic q̃ laici non admittuntur ad accusationem clerico rum quattuor rationibus, quia non sunt eiusdem cõuersationis cum clericis, & quia nolunt imitari grauitatem eorum: quia nolunt accipere clericos in suam accusationem.

f ¶ *Laicos.*] Certũ est, q̃ laicus prosequens propriam iniuriam ad mittitur ad accusatio nem clerici corã clerico iudice, vt extra de Clericus test. de cætero. "Nun quid ergo & econuer so accu- sari non pt. fo clericus admittitur ad accusationem laici coram laico iudice, si prosequatur suam iniuriam? Dicunt quidã quòd non. nã vbi crimen irrogat pœnam sanguinis, clericus in terfle non potest: vt

¶ Laicus clericum non accuset. C. II.

1 NVllus laicus audeat clericũ a crimen inferre.

Item Marcellinus Papa ad episcopos orientales, epist. 2.

¶De eodem. C. III.

2 LAico non licet quemlibet clericum accusare.

Item Iulius Papa in decretis, c. 36.

¶Anathematizatus sacerdotes accusare non potest. C. IIII.

IN sancta Nicæna synodo statutum est, vt nemo anathematizatus † b in nostra suscipiatur accusatione: nec illi qui nos in sua nolunt recipere querela, vel accusatione: cum nos super illos c scimus à Domino constitutos, non illos super nos: & sicut maior non potest à minore iudicari, ita nec obligari † d, quia rarum est omne, quod magnum e est. Portamus onera omnium, qui grauantur: quinimo hæc portat in nobis beatus Apostolus Petrus, cuius vice fungimur legatione, & cuius regula informamur, quatenus eius fulti auxilio ab omnibus nũc, & in perpetuum tueamur auersis.

Item Eusebius ad episcopos Galliæ epist. 1.

¶De eodem. C. V.

3 LAicos f non accusare episcopos g hactenus obseruatum, & constitutum est: quia eiusdem non sunt conuersationis, & oppido eis quidam infesti existunt, quippe cum vita eorum, & conuersatio debeat esse secreta, & à laicorum actibus remota, nec ab eis imperi debeant, qui eorum castitatem, & grauitatem nolunt imitari, maxime cum nec hi eos in suis volunt recipere accusationibus.

Item Fabianus Papa ad episcopos Orientales, epist. 2.

¶ Nec clerici in accusatione laicorum, nec laici in accusatione clericorum. sunt suscipiendi. C. VI.

4 SIcut sacerdotes, vel reliqui clerici à sæcularium laicorum excluduntur accusatione, ita illi ab istorum sunt excludendi, & alienandi criminatione: & sicut isti ab illis, ita illi ab istis non recipiantur: quoniam sicut Domini sacerdotum segregata debet esse conuersatio ab eorum conuersatione, ita & litigatio h, quia seruum Domini non oportet litigare.

Item ex concilio Maguntino.

¶De eodem. C. VII.

5 DEcretum est, vt presbyteri suos plebeios † & accusare, & attestimoniare possint. Si autem neglexerint, sui gradus periculo subiacebunt.

¶*Caput hoc abest à plerisque antiquis exemplaribus Gratiani, neque hic recte collocatur: sed exstat apud Burchardum, qui pro voce,* plebeios, *habet,* plebesanos.

Item Clemens ad Iacobum epistola 1.

¶Laici clericos accusare non debent. C. VIII.

6 SAcerdotes, & reliqui ecclesiæ ministri, omnesque plebes episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiam si ipsi aliter (quod absit) agant i, nisi in fide erraverint.

¶*In hoc, & sequenti capite non referuntur ipsa prorsus verba sancti Clementis.*

Item ad eundem epistola secunda.

¶De eodem. C. IX.

7 QValis condemnatio eis imminet, qui in patres peccant, scriptura diuina ostendit: Si enim Cham k, quia non operuit pudenda patris, maledictus est, multo ampliori l condemnatione digni sunt, qui patribus legationem Dei fungentibus cõtumeliam inferunt.

Personæ inferiorum ordinum in superiorum accusationem recipiendæ non sunt.

Vide Syluester Papa in epilogo concilij Romani[6].

¶Minores non debent accusare maiores. C. X.

7 CLericus m aduersus exorcistam, exorcista aduersus acolythum, acolythus aduersus subdiaconum, subdiaconus aduersus diaconum, diaconus aduersus presbyterum, presbyter aduersus episcopum accusationem dare, aut testimonium ferre non valet.

A ¶Aut testimonium ferre.]*Hæc non sunt in originali, neque in aliis locis indicatis, ac totus etiam ordo in enumeratione est immutatus, sita enim in concilio, & apud cæteros.* Fecit hos gradus in gremio synodi, vt non presbyter aduersus episcopum, &c.

Item Zepherinus Papa ad episcopos Siciliæ, epistola prima.

¶De eodem. C. XI.

8 MAiorum n quispiam minorum accusationibus non impetator o.

In originali, quemadmodum, & apud Iuonem est, nec summorum quispiam minorum accusationibus impetatur, aut dispereat.

Item Anacletus Papa, epistola 3.[9]

¶De eodem. C. XII.

10 SEntentia Cham filij Noe damnantur, qui suorum doctorum, vel præpositorum culpam produnt P, cæu q̃ Cham, qui patris pudenda non operuit, sed magis deridenda monstrauit.

Item Eusebius Papa ad episcopos Alexandriæ epist. 2.[10]

Sicut.] Casvs. Sicut clerici remouẽtur ab accusatione laicorũ, ita & laici remoueri dẽnt ab accusatione clericorũ: q̃a sicut discreti & separati sunt laici à cõuersatione clericorũ: sic ẽr dẽnt esse clerici diuisi ab accusatiõe laicorũ. h ¶*Litigare.*] extra de synd. c. vno.

Acerdotes.] Casvs. In hoc c. dicitur q̃ quilibet inferior plato suo obedire dẽt, ẽr si mali[c] sit, nisi error i fid. i ¶*Agant.*] "si plati sũt hæretici vel excõicati, vel nõ seruãt canones, vel simoniaci, vel notorij fornicatores, tunc pt recedi ab eis ante sententiam. 19. dist. nulli. 16. q. vlt. fane. 32. dist. nullus. in alio crimine ante sententiam[c] non est recedendũ ab eis. 8. q. 4. nonne. & 15. q. 6. c. vlt. Io. hoc corrigitur pro parte, extra de temp. ord. c. fin. B.

Valis condemnatio.] Casvs. Dicitur quòd quilibet obedire dẽt suo plato, nec ei detrahere, & hoc probatur exẽplo Chã, qui male dictus fuit, q̃a nõ operuit pudẽda patris sui. sed multo forti[e] esset maledictiq̃ patrib. suis & spiritualib. detrahũt, & cõtumelias inferũt. Magũti. sub k ¶*Chã.*] 24. q. 3. sed q. Arnulpho, l ¶*Ampliori.*]arg. "q̃ c. 12. in eodẽ genere delicti 7 plus peccam[d] erga patres spũales[d] q̃ carnales: vt 30. q. 3. Pictaciũ. PERSONÆ. Casvs. Ostẽsum est 5. q̃ laici nõ admittuntur ad accusationẽ clericorum. modo ostẽdit q̃ clerici inferioris ordinis si admittũtur ad accusãdũ superioris, vsq; ad 8. his auctoritatib. Clericus.] Casvs. Quærebatur à Siluestro vtrum minores clerici irregulares vel infames pñt accusare superiores, & certe rñdetur q̃ nõ, nec contra eos testificari pñt. Alia c. plana sunt. m ¶*Clericus.*] hoc ca. non tenet. Vel loquitur de his qui propter irregularitatẽ nõ pot sunt ad altiora promoueri. vt bigami, & corpore vitiati. aliàs esset contra omnẽ rationẽ: vt j. e. lator. Et dic ele ricus, scilicet psalmista & ostiarius.

n *Maiorũ.*] Hoc ca. similiter non tenet.

o ¶*Impetatur.*] criminose. si de clericis intelligas.

Sentẽtia Chã, &c.] p ¶*Produnt.*] tales deponuntur 45. di. accusatores.

q ¶*Ceu.*]id est, sicut.

1 Genes. 9. c Ista gl. reputatur fin. per doct. ad hoc q̃ ab epõ si seruãte canones pt recedi vt excõmunicato.

6 capit. l. 1. 7 Pol. l. 5. ti. 1 Bur. l. 1. c. 151 Iuo par. 5. c. 264.

d Peccamus pl[o] erga patres spũales q̃ carnales.

d Dicit L. patres spũales dñr sacerdotiẽ superioris, vsq; tes. 6. qu. 1. ver. hi q̃dẽ. aliàs est, casper se.

8 Iuo par. 5. c. 245.

9 Isidor. l. 3. sent. c. 39.

10 Ecl. 5. ti. 1 Syn. nodo sub Symmacho & Greg. patt. p. 3. c. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Oves.*] ¶*Eum*] criminose, si de clericis intelligas, dic, hoc cum prælatus eorum est bonæ opinionis.
b ¶*Oris.*]id est,locutionis.
c ¶*Gladio.*]id est,lingua.
d ¶*Reprehendendo.*]id est,reprehensibilia.j.ea.nos.fi.ne sit contra. 3.21.dist.nolite.j.6.q.1.oues.

HIS AVCTORITATIBVS. Hæc est 2. pars q.in qua vult probare, q̄ laici si boni sunt, accusant clericos:sed huiusmodi allegatio superficialis est, quia aliter canones intelliguntur.hoc in l.quēquā tamen probare nititur.& ibi do. & tus per 9.auctorit.Io. bo.gl. C.de epi.& cle.

1 Pol.l.5.ti.j. Ansel.l.3. c. 44.Burc.l.1. c.139.Iuo p. 5.c.258.Pan. l.4.c.39.

2 Concor.x. in l.quēquā

† *al.teste*

CASVS. Modo concludit G. ex supradictis q̄ subditi laici vel clerici nō accusant suos prælatos:sed dicit G. q̄ hoc intelligendum est de infamibus &criminosis, qui parati sunt reprehendere suos prælatos:& hoc probat per sequētia.

e *Laici.*]¶*Nolunt imitari.*] Propter hoc verbum inducit Grat.hoc cap.Sed hic vacat ar. à contrario secundum H. & Lau. vnde subaudi, maxime. Hic videas quod no.81.dist.presbyter.in gl. cum capitur, &c. Archid.

Accusatio.] CASVS. Quæritum fuit ab Anacleto vtrū episcopi possint accusari à malis hominib.

3 Deusd.p.4 Ansl.l.3.c.31 Iuo par.5.c. 238.Pan.l.4. c.58.

& sceleratis. Et certe respondet quòd non, sed à bonis & fide dignis vel fidelib. sunt potius supportandi, & hoc probat exemplo Domini qui per seipsum ementes & vendentes eiecit de templo. Et exemplo etiam Domini sęcularis fortiter indignantis cum videt seruum suum ab aliquo alio iudicari:& hoc in prima parte. In secunda parte,dicitur,quòd si detractores quorumcumque grauiter puniuntur, multo fortius detractatores famulorum Dei. In tertia parte dicitur, q̄ Apostoli, & eorum successores talia considerantes statuerūt, ne facile quis attentet accusare vel lacerare prælatos. & si qs eos accusare vel conuenire voluerit, primo eos charitatiue admoneat: quod si non fecerit,excōmunicetur. Secūda pars incipit ibi,*Et paulo post.* Tertia incipit ibi,*Hæc & alia.*

Ioan.2.

f ¶*Suspicionibus.*] Suspecti ab accusatione & testimonio repelluntur.j.ead.testes.3.q.5.accusatoribus.

g ¶*Sacerdotes.*]id est, simoniacos.

" Laicus est in exceptis crīb.non ad mittitur cō tra clericū.

h ¶*Aut prauæ vitæ.*] arg. "quòd nec etiā in excepto crimine laicus prauæ vitæ est admittendus contra clericum, quod verum est, nisi prius clericus fuerit malæ famæ vel opinionis,vt 5.e.q.1.in primis. in fi.& ext.de fi.licet Hely.& c.per tuas.vt dictum est 5.in summa.

i ¶*Seruum suum.*] Dominus est iudex in causa serui suiivt hic,& hoc de cōsuetudine:aliàs falsum est,vt ext.de fo.comp.cum contingat.

k ¶*Columna.*]sic & prohibet lex columnas cuiuslibet domus tolli.

¶Oues pastorem suum(nisi à fide exorbitauerit)non possunt accusare.
C. XIII.

1 OVes, quę pastori suo comisę sunt, cum a nec reprehendere(nisi à recta fide exorbitauerit)debent, nec vllatenus accusare possunt 2:quia facta pastorum oris b gladio c ferienda non sunt, quamquam recte† reprehendenda d videantur.

Hu auctoritatibus probatur, q̄od subditi siue sint laici,siue clerici,prælatos suos accusare non possint. Verum de criminosis, & de infamibus hoc intelligendum est, qui vitam suorum prælatorum parati sunt reprehendere,non imitari:quod ex verbis Anacleti datur intelligi,qui ait.

¶Quare laici in accusatione episcoporum non audiantur. C. XIIII.

Laici in accusatione episcoporum audiendi non sunt,quia oppido eis quidam infesti sunt:& indignum est, vt ab eis accusentur, qui eorum grauitatem nolunt imitari. e

¶*Apud Anacletum,ex quo citatur,nō extat. Eadem tamen fere verba habentur in epistola Eusebij supra eadem c.laicos.*

Idem Anacletus ad episcopos Italiæ,epistola 2.

¶Sacerdotes non nisi à viris idoneis,& probatis accusari possunt. C. XV.

3 ACcusatio quoque eorum, super qua nos consulere voluistis, non nisi ab idoneis, & probatissimis viris,qui & suspicionibus f,& sceleribus carent, fieri debet:quia Dominus sacri sui corporis tractatores à vilibus & reprobis,ac non idoneis personis in famari noluit,nec calumniari permisit:sed ipse proprio flagello peccantes sacerdotes g à templo eiecit. Vnde liquet,quòd summi sacerdotes, id est episcopi à Deo sunt iudicandi, non ab humanis, aut prauæ vitæ h hominibus lacerandi,sed potius ab omnibus fidelibus portādi:ipso Domino exemplum dante,quando per se ipsum, & non per alium vendentes,& ementes eiecit de templo. *& paulo post.* ¶Nullus enim(vt reor)inuenitur inter nos, qui velit suum seruum i ab alio,quàm à se iudicari. Quòd si præsumptum fuerit, aut multa ipse indignatione irascitur, aut potius vltionem quærit super cum.*& infra.* ¶Vnde & Dominus per propheram inquit [Qui vos tangit,tāgit pupillam oculi mei.] *& paulo post.* ¶Si detractores quorumcumque grauiter iudicantur, & in perditionis laqueum cadūt, multo magis lacceratores,& detractores, atque accusatores memoratorum Dei famulorum, atque persecutores damnantur,& in barathrū (nisi se correxerint, & per eorum satisfactionem cōdignam egerint pœnitentiam)indubitanter cadunt †, & vindicibus flammis exuruntur.*& infra.* ¶Hæc & alia periculosa considerātes Apostoli statuerunt, ne facile commouerentur,aut lacerarentur, vel accusarentur columnæ k sanctæ Dei ecclesiæ,quæ Apostoli,& successores eorum non immerito dicuntur. 4 Sed si quis l aduersus eos, vel ecclesias eorum commotus fuerit,aut causas habuerit,prius m ad eos recurrat charitatis studio, vt familiari colloquio commoniti ea sanent, quæ sananda sunt, & charitatiue emendent, quæ iuste emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priusquā hoc egerint, lacerare, accusare, aut infestare præsumpserint, excommunicentur,& minime absoluantur, antequam per satisfactionem n (vt iam dictum est) condignam egerint pœnitentiam: quoniam iniuria o eorum ad Christum pertinet, cuius legatione funguntur.

Item Alexander epist. 1. c. 3.

¶Communione priuetur,qui publicet† aduersus episcopum conqueritur, priusquam familiariter eum conuenerit. C. XVI.

5 SI quis erga episcopum,vel actores p ecclesiæ quamlibet querelam iustam se habere crediderit,nō prius primates,aut alios iudices adeat, quàm ipsos, à quibus se læsum æstimat, conueniat familiariter,& non semel, sed sæpissime q̄,vt ab eis,aut suam iustiam accipiat, aut iustam excusationem.*& infra.* ¶ ° Si autem secus egerit,ab ipsis & ab aliis communione priuetur a, tamquam Apostolorum, Patrumque aliorum contemptor.

Item Euaristus Papa episcopis per Aegyptum,epist.2.

¶Nisi opinione discussa,non audiantur accusatores episcoporum. C. XVII.

1 SI qui sunt vituperatores b, aut accusatores episcoporum c, vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos à iudicibus ecclesiæ audiri, antequam eorum discutiatur æstimationis suspicio, vel opinio,qua ihtentione d, qua fide,qua temeritate,qua vita,qua cōscientia e,quoue merito, si pro Deo, aut pro vana gloria, aut inimicitia,vel odio,aut cupiditate f ista præsumpserint nec ne.

Item Calixtus Papa ad episcopos Galliæ, epist.2.

¶Maiores natu non accusent,nisi qui sint rectæ fidei,& conuersationis. C. XVIII.

2 QVærendum est g in iudicio, cuius sit conuersationis,& fidei is, qui accusat h, & is qui accusatur:quoniam hi,qui nō sunt rectæ conuersationis, ac fidei, & i quorum vita accusabilis, & quorum fides, vita, & libertas nescitur k,non permittuntur maiores k natu accusare. Neque viles personæ in eorum recipiantur accusatione.

Item Sixtus Papa ij. ad episcopos Hispaniæ,epist.2.

¶Absque duobus,vel tribus testibus non recipiantur episcoporum accusationes. C. XIX.

ij ACcusatio episcoporū non est facile l recipienda, dicente Domino [Non suscipies vocem mendacij.]Et Apostolus increditur propter periculum vitandum potius,quàm non:vt ext.de sent.excom.per tuas.& c.cum desideres.9.secundę quæstionis.sic in impetratione veniæ ætatis tenetur impetrans probare institutā morū suorum,& testimonium vitæ honestioris, & animi probitatem,i.se esse idoneum:vt C.de his qui ve.ætā.impe.l.2.aliàs circa notos potius præsumitur quis dignus, quàm indignus, vt extr.de præsump.dudum.

i ¶*Nescitur.*] per hoc patet cap. hoc loquī de ignotis.

k ¶*Maiores.*]id est,clericos.

Accusatio.] CASVS. Quæritum a Zach.2. "Admonitio præcedat denunciationem.

fuit ab Anacleto vtrū episcopi possint accusari à malis hominibus,& sceleratis. Et certe respondet quòd non, sed à bonis & fide dignis vel fidelibus, qui potius supportandi, & hoc probat exemplo Domini qui per seipsum ementes & vendentes eiecit de templo. Et exemplo etiam Domini sęcularis fortiter indignantis cum videt seruum suum ab aliquo alio iudicari:& hoc in prima parte. In secunda parte,dicitur,quòd si detractores quorumcumque grauiter puniuntur, multo fortius detractatores famulorum Dei. In tertia parte dicitur, q̄ Apostoli, & eorum successores talia considerantes statuerūt, ne facile quis attentet accusare vel lacerare prælatos. & si qs eos accusare vel conuenire voluerit, primo eos charitatiue admoneat: quod si non fecerit,excōmunicetur. Secūda pars incipit ibi,*Et paulo post.* Tertia incipit ibi,*Hæc & alia.*

a Sub.immo debet. 23.qu.4. si is qui.Arc.

b Adde idē temuisseBar. & Bald.in l. vnica. C.ne quis in sua cau.iu.Arc. 1 Pā.l.4.c.59

c Arg.cōtra 16.q.6.consuetudo. in prin. vbi de hoc.

Si qui sunt vituperatores.] CASVS. Quæritum fuit ab Euaristo, vtrum clerici indistincte sint admittēdi ad accusationem episcoporum & aliorum clericorum.Et respondet q̄ non, sed prius examinari debent accusatores vtrū sint bonæ famæ, vel non, & qua intentione veniant ad accusandum: vtrum pro Deo, vel vana vel inani gloria,vel odio,vel inimicitia, vel etiam cupiditate fiat ab eis accusatio. Idem fere dicitur in sequenti capitulo:eo tamen addito, quòd ignoti & viles non recipiuntur ad accusationem.

3 Steph.1.e. pist.2. c.10. Con.Car.4. c.96.Bur.l.1 accusatio. Idem fere dicitur in sequenti ca 4.c.57. Iuo p.c.289.

3 Mutat' est verborum ordo.

b ¶*Vituperatores.*] id est, conuitiatores:qui depositi curiæ tradentur. 11.q.1.si quis sacerdotum. nisi fecerint ex calore iracundiæ: vt 5.ead.q.3.si quis ira tus.Io. "Hoc hodie d depositus si falsum est, q̄ tradunt curiæ sęculari, nisi sacerdotium recuperauerit. Et sic Imperator est iudex in causa fiscali c. ff. de his quæ in testa. delen.l. proxime.& tamen res fiscī,Imperatoris dicitur. ff.ne qd in loco pub.l.2.§.hoc interdictum.

c ¶*Episcoporum.*]hæc duo capitula loquuntur de suspectis vel ignotis,& de his qui suam iniuriam non prosequuntur.

d ¶*Qua intentione.*]an faciant animo nocendi:vt 23.q.5.prodest.

e ¶*Conscientia.*]si sit conscius criminis.

f ¶*Aut cupiditate.*]pecuniæ.5.ea.q.1.prohibentur.

Quærendum est.]Hic dicitur idem quod in præcedenti capitulo. "Et dic quærendum est,scilicet à iudice, etiam si aduersarius non quærat.ff.de postu.l.quos prohibet.& 30. q.5.iudicantem.& 7.ead.alieni.& ar.C.de quæst.seruos. & loquitur hoc c.& præcedens de ignotis,vel de notis & suspectis: quia tales personæ integri statūs esse debent.ff.de testi. quæritum. Sed obiicio tibi,si iudex quærat de cōuersatione huius testis, oportet quòd quærat ab aliis. Similiter oportet, q̄ quærat de conuersatione illorum de quibus quæritur de conuersatione istius. & sic in infinitum procedet iudex:quod reprobatur ext.de resc. cum in multis.lib.6. Si autem iudex ab ipso teste quærat, an sit fur vel homicida, stulta pro notus,bene potest ab eo quærere an sit liber,vel seruus. Ab aliis autem tenetur pro notis inter quos est conuersatus, quæret de fama istius. Potest etiam iudex in genere quærere sic dicendo ei, Es tu talis, vt possis esse testis:vt ff.de quæst.l.1.§.qui quæstionem.

g ¶*Accusat.*]in accusationibus ergo nō præsumitur quis dignus nisi hoc probetur f.].ea.criminationes. Sic in oblatione Eucharistiæ, vt de consec.dist.2.tribus gradibus.Et in ordinibus.24.dist.quando. & in eleemosyna.42.dist. quiescamus. Item excommunicatus quis quit aduersus presbyterum inscripti onem nō recipiendam absque duobus, vel tribus idoneis testibus.Si hæc de presbyteris,vel ceteris fidelibus sunt præcauenda, quanto magis de episcopis?

Item ex concilio Aurelianensi primo,capit. 8

¶ Pro sola conuentione episcopi non submoueatur aliquis à communione. C. XX.

SI quis ab episcopo suo, vel de ecclesia,vel de proprio iure aliquid crediderit repetēdum, si nihil conuicij m, aut criminationis obiecerit, eum pro sola conuentione à communione ecclesiæ nō liceat submoueri.

Item Euaristus Papa,epist.2.

¶ Quare subditi prælatos suos reprehendere non possunt. C. XXI.

SVnt nonnulli, qui præpositos suos peruerse reprehendunt, si vel parum ipsis molesti extiterint.

Ex his omnibus datur intelligi, quòd illi ab accusatione remouentur, qui non affectione charitatis. sed prauitate suæ actionis vitam eorum diffamare, & reprehendere quærunt.

¶ *Quòd vero præmissis auctoritatibus criminosi prohibeantur ab accusatione prælatorum, testatur Augustinus in lib.Soliloquiorum n vita dicens.*

¶Non omnes subditi,sed criminosi tantum prohibentur accusare prælatos. C. XXII.

PRæsumunt prælati non debere se reprehendi, vel accusari o,pro eo,quòd canones non eos passim constituunt accusandos.

Quod tamen negatur solis criminosis p,cum de reprehendendo q veritas ipsa constituat [Si male locutus sum,testimonium r perhibe de malo,&c.]

Ioan.18.

scopo.Vel dic,si conuicium redundat tantum in personam episcopi:quia dicit,tu es filius rustici, tunc non potest.sed si dixit eum simoniacum:quia hoc redundat in ecclesiam, bene potest.

SVnt nonnulli.]EX HIS OMNIBVS. Infert Grat.ex supradictis, q̄ illi remouentur ab accusatione, qui mala intentione veniunt ad accusandum, & non ex charitate, & quòd criminosi similiter remouentur.Et hoc probat per sequens cap.

n ¶ *In libro soliloquiorum.*] "id est psalmorum, id est solius spiritus sancti eloquium:quia solo instinctu spiritus sancti ibi locutus est:de quo habetur de pœ.dist.2. quærendum.

" Soliloquium est psalmus.

Præsumunt prælati.] CASVS. Quidam prælati dicebant se nullo modo esse accusandos,eo quòd canones statuerunt eos non esse passim accusandos. Sed Aug. dicit hoc esse intelligendum de criminosis. Et hoc probat exemplo Domini esse verum, qui cum accusaretur, dixit: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo.

o ¶*Vel accusari.*]arg.laicos posse accusare clericos.j.ea.clericos. & 24.dist.illud. & C.de of.rec.prouin.iustissimos.sed corrigitur talium opinio extr.de testi.decetero.

p ¶*Criminosis.*]scilicet clericis.

q ¶ *Reprehendendo.*] supple, sed non debent præsumere, cum de se,&c.

r ¶*Testimonium.*]cum debeat exemplificare de accusatione, exemplificat de testimonio:quod ideo facit,quia qui admittitur ad vnū, admittitur & ad reliquum.4.q.3.testes.Io.

Universidad de Deusto
Biblioteca

OPPONITVR. Casvs. Dictum est 3. in §. ex his omnibus. & ca. præsumunt. q. subditi criminosi suos prælatos accusare nō possunt. Et fic videtur, q. illi qui non sunt criminosi, bene possunt accusare. Sed opponitur huic dist. illud c. oues, &c. vbi dicitur, q. non admittuntur subditi, nisi à fide exorbitauerint prælati: & ita innuitur, q. ex eo solo casu admittātur subditi. Sed Gratianus soluit dicens, q. illud c. intelligitur tātum de criminosis, & criminosi, & infames, & serui contra quemlibet admittuntur in hæresi. Et hoc probat per sequentia.

1 3. c. oues.

2 ¶ *Opponitur.*] dixerat in illo §. his auctoritatibus [a], quòd subditi criminosi, siue clerici fuerint, siue laici, & c. præsumūt. q. subditi criminosi, &c. secūdūm Brix. non admittantur ad accusationem prælatorum, vnde colligitur à contrario sensu, q. alij admittantur. Huic distinctio. obiicit, & postea secundam opinionem soluit: quę talis est, quòd laici non criminosi possunt accusare clericos, quod falsum est, vt extr. de testi. decetero. nisi suam, vel suorum iniuriam prosequantur, & tunc non admittuntur ad testimonium.

a Vel dic, Dicti est 3. §. rici fuerint, siue laici, accusationem admittuntur. vnde colligitur à contrario sensu, q. alij admittantur.

HVIC OPPOSITIONI. Hęc est 2. pars huius q. in qua probatur, q. mali non possunt accusare prælatos suos, vel illi qui ad eumdem gradum pertinere non possunt: & hoc probat per 6. ca. Io. de Fant.

2 ¶ 3. q. 4. c. alieni.] in decretis Iuij. c. is. Ans. 13. c. 65. Pol. 15. tit. 1.

Lieni erroris.] Casvs. Dicitur in ca. isto, q. hæretici apostatæ, & schismatici non admittuntur ad accusandum (vt Dionysius dixit) contra rectè credentes, & constitutionib. obtemperantes. Et inducitur hoc c. à contrario sensu. vt apparebit in §. fęq. Et dicitur hic apostata qui recedit à proposito regulari vel clericali, vel à fide.

3 Concord. tex. in auth. nazaros. C. de hæ. & j. ea. cau. & q. 6. beati.

b ¶ *Alieni erroris.*] ex tribus locis istius ca. argumentatur Gratianus à contrario sensu in sequenti §.

c ¶ *Recedentem.* Jid est, àpostatam.

d ¶ *Non obedientem.* Jid est, schismaticum: vt 19. dist. nulli. & 25. qu. 1. violatores.

e ¶ *Non possumus.*] arg. q. iudex potest infamē repellere, licet reus ipsum recipiat [b], 45. dist. licet. 30. q. 5. iudicantem. C. de quæst. seruos. in prin. 4. q. 3. parentes. Item arg. q. iudex examinabit accusatores sicut ordinandos, vt eos repellat. 24. dist. quando. & Grego. præcipit Ioanni, vt inquirat de persona accusatoris. 3. ea. q. 1. in primis. sic 23. dist. illud. & j. e. criminationes. & prætor suæ dignitatis tuendæ gratia indignos à postulatione remouet. ff. de postu. l. 1. in prin. & repellit militem, licet aduersarius velit eum admittere. ff. de proc. filiusfamilias. §. milites. & quos prætor prohibet, in totum & omnino prohibet, etiam si aduersarius consentiat c: vt ff. de postu. quos prohibet. immo vbi aduersario non competit exceptio, iudex ex officio suo excipiet, vt ext. de ap. constitutis. & ff. de pet. hær. l. vlt. Sed contra. nonne sic videtur iudicare secundum conscientiam? & scis quia nihil ea ingenio suo & domesticæ voluntatis motu facere debeat vt j. c. prox. & 3. q. 7. iudicet. Respondeo iudicat in hoc casu ex his quæ percipit in exercitio causæ, quæ ante eum agitur. nam cum eorum se videt infamem admitti, potest ipsum repellere: sicut cum scit tempora appellationis elapsa esse, supplet de facto. C. de app. l. 2. in fi. sic temp. 28. dist. priusquam. & de facto quod constat iudici tan quam iudici. extr. de postu. bonæ.

2 ¶ *Iudex par te si petēte multa potest facere.*

b Sed cōtra j. e. q. his ita §. 2. ver. respondetur. in fi. ibi dicam. Arch. c Adde ad hoc id qd de. & no. ext. de excep. c. exceptioné. & li. 6. e. tit. c. pia. Arc.

Opponitur huic distinctioni. Ipsi sacri canones distinguunt, in quo casu pastores sint accusandi à subditis dicentes [1] *Oues pastores suos non accusent, nec reprehendant, nisi à fide exorbitauerint.*] *Ecce in quo casu sunt accusandi à subditis, in aliis autem minime.*

3 *Huic oppositioni respondetur sic. Distinctio illa canonum de criminosis, & infamibus intelligitur: Oues enim criminosæ, & infames pastorem suum accusare, vel reprehendere non possunt, nisi à fide exorbitauerit. Ceterum si à fide exorbitauerit, tanta est labes illius criminis, quòd ad eius accusationem, & serui aduersus dominum, & quilibet criminosi, & infames aduersus quemlibet admittantur.*

Vnde Dionysius Papa ad Seuerum episcopum, epist. 2.

¶ Infames & hæretici, homines bonæ famæ accusare non possunt.
C. XXIII.

¶ In multis vetustis exemplaribus rubrica huius capitis sic habet, Infames accusare possunt hæreticos. *In aliis vero nonnullis*, Infames non possunt accusare catholicos.

2 ALieni erroris [b] socium, vel à sui voluntarię propositi tramite recedentem [c], aut sacris Patrum regulis, & constitutionibus non obedientem [d] suscipere non possumus [e], nec debemus: nec impetere recte credentes, vel sanctorum Patrum sanctionibus obtemperantes permittimus: quia infames omnes esse censemus, qui suam aut Christianam præuaricantur legem [f], aut Apostolicam, vel regulārē libenter postponunt auctoritatem.

Item ex concilio Toletano quarto, ca. 63.

¶ Christianos accusare, vel in eos testificari non possunt, qui fidem acceptam deseruerunt.
C. XXIIII.

NOn potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidus. Iudæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem præuaricati [f] sunt, ad testimonium dicēdum admitti non debent, quamuis esse se Christianos annūtient: quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita & in testimonio humano dubij habentur [g]. Infirmari [g] ergo oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docentur, nec eis est credendum, qui veritatis à se fidem abiecerunt.

Item Caius Papa Felici episcopo.

¶ Hæretici, Iudæi, vel pagani Christianos accusare non possunt.
C. XXV.

5 PAgani, vel hæretici, siue Iudæi non possunt Christianos accusare [h], aut vocem [i] eis in famationis [k] inferre.

¶ Verba epistolæ sunt, Primo quidem scias paganos, & hæreticos non posse Christianos accusare, &c.

In hoc capite decernitur, vt hæretici non impetant recte credentes. Vnde è contra intelligitur, quòd hæretici ab hæreticis impeti possunt. Item à tramite sui propositi voluntarie recedentes non possunt impetere seruantes limitem suæ professionis. Ex hoc datur intelligi, quòd recedentes à suo proposito, similiter recedentes criminari possunt. Item non obedientes sanctionibus sanctorum Patrum, non possunt accusare obtemperantes sacris constitutionibus. In quo similiter intelligitur, quòd inobedientibus inobedientes accusare licet. Vnde generaliter colligitur, quòd in accusatione æqualitas fidei, & conuersationis inter accusantem & accusatum semper cōsideranda est. vt is qui accusat, vel par, vel superior inueniatur. Item nouellarum constitutionum, nouella 4 5. in fine. [6]

Casvs. Dictum est 3. in c. alieni. quod hæreticus nō accusat catholicū: apostata non accusat illum, qui nō est apostata, nec schismaticus potest accusare illū, qui non est schismaticus. Concludit ergo Gratianus à contrario sensu, q. hęretici admittuntur contra hæreticos, schismatici contra schismaticos, apostatę contra apostatas, quia æqualitas fidei & cōuersationis est seruāda inter accusantem & accusatum. Et hoc innuit sequens capitulū, & allegando dicit, quòd sufficit, q. aliquis sit bonus ad hoc, vt possit accusare. Item hæreticus non admittitur, cum sit excommunicatus: vt j. 11. q. 3. cum excommunicato.

f ¶ *Præuaricati.*] ergo si non sunt præuaricati, videtur q. sunt admittendi, non obstan te præcedenti delicto, sicut & alius qui fuerit in mortali [d]: vt 3. q. 1. diffinimus. quod qui dam negant, cum nec vbi de hoc ad ordines admittatur qui quandoque fuit criminosus: vt 25. dist. primum. & 6. q. 1. qui crimen. & ff. de ritu nup. palam. vbi dicitur, turpitudo licet intermittatur, non tamen deletur. sic ff. de fur. qui ea mente. Io. Quid iuris sit de hoc, dicitur ext. de testi. testimonium. vbi corrigitur hoc. Ber.

d Ad hoc 3. q. 5. sic pri. dist. 1. Ino p. 13. c. 96.

g ¶ *Infirmari.*] §. 19. dica. fi. vel aliter arg. q. non valet dictum testis, si postea detegitur eius infamia.

h ¶ *Pagani.*] ¶ *Accusare.*] nisi suam iniuriam prosequantur: vt 4. q. 6. omnibus. sed hæretici non: quia excommunicati sunt. ext. de hær. vergentis. & ca. excommunicamus. "Sed nunquid "Pagani & isti, scilicet pagani & Iudæi "in exceptis criminibus? minimè. si ita Dic q. non. secundum audiendi H. sic. sed q. Iudæi possint, videtur ext. de Iudæ. c. Iudæi. sed dicr. expresse contradicit, quæ dicit, q. testis debet esse fidelis: vt ext. de testib. licet. 1. & ea ratione, quia sunt in peccato mortali. & sic non sunt audiendi [e]. e Idē tu hic extr. de testi. super eo. i ¶ *Aut vocem.*] oportet tamen clericos ha bere testimonium bo num ab his qui foris sunt. j. 8. qu. 1. licet. de conse. dist. 1. iubemus. k ¶ *Infamationi.*] vt se expurgare debeant.

5 Anfel. l. 2. c. 46. Panorm. l. 4. c. 63.

IN HOC CAP. Casvs. Si hæreticus. In hoc capitulo tria dicuntur. Dicitur enim quòd si hæreticus litiget contra hæreticum, inter se admittitur testis hæreticus: sed si orthodoxus contra hæreticum litiget, testimonium hæretici pro orthodoxo valet. sed si inter se litigent orthodoxi, testis hæreticus non admittitur.

¶ Hæreticus hæreticum accusare, & contra eum testificari potest. C. XXVI.

'SI hæreticus [a] contra hæreticum litiget, liceat cuiuis eorum hęreticum testem adducere. Sin autem orthodoxus contra hæreticum litiget, pro orthodoxo quidem etiam hæretici testimonium valeat: contra orthodoxum autem solius orthodoxi testimonium valeat. ¶ Orthodoxis autem litigantibus ad testimonium nulli hæretico pateat aditus.

Sed quæritur c. si flagitiosissimus Catholicus possit conuenire hæreticum de alio crimine, quam de hæresi? Huic quæstioni ita respondetur. In quo hæreticus inferior est, videlicet in regula fidei, in eo à malo catholico accusari potest. In quo autem superior fuerit, videlicet in conuersatione vitæ, in eo à flagitiosissimo conueniri non potest. ¶ [2] *Item quod dicitur, pastores* [d] *pro suis actibus magis sunt tolerandi, quàm corripiendi, dupliciter intelligitur, vel quia à criminosis tolerandi sunt, & non corrigendi: vnde ibi subinfertur, quia sæpe pro meritis subditorum deprauatur vita rectorum. Quorum ergo merito (Deo permittente) vita rectorum deprauatur, ab eis potius sunt tolerandi, quàm corrigēdi. Vel quia sunt quidam, qui sæpe deseruntur publicis documentis, & crimen, quod intendunt, probare non valent.*

De quibus in homilia de pœnitentia, capit. 12. Augustinus ait [3].

¶ Quæ publicis documentis probari non possunt, toleranda sunt.
C. XXVII.

PLerumque [a] boni viri propterea sufferunt aliorum peccata, & tacent [e], quia sæpe deseruntur publicis documentis, quibus ea, quæ ipsi sciunt, iudicibus [f] probare non possunt.

a ¶ Plerumque.] *In aliquot vetustis codicibus legitur*, plerique, *quem admodum & apud Bedam, & in originali, cuius tamē non ipsa prorsus verba hic referuntur.*

4 *De his* [g] *etiam illud Anacleti* [h] *intelligitur* [4] *sententia Cham filij Noe damnantur, qui suorum doctorum, vel præpositorum culpam produnt seu Cham, qui patris pudenda non operuit, sed magis deridenda monstrauit.*] *Hæc enim auctoritate subditi non probibentur ab accusatione, sed à proditione. Aliud est enim prodere, aliud accusare. Prodit, qui non probanda defert, accusat, qui reo præsente crimen iudici offert probaturus quod intendit* [5]. *Cham solus vidit pudenda patris, & ideo per eum intelliguntur, qui cum soli sint conscij criminum suorum prælatorum, at que ideo accusare non possunt, vitam tamen eorum infamando aliis videndam offerunt.*

¶ *Item obiicitur, quòd subditi etiam religiosi prælatos suos accusare non possunt. Legitur enim in Exodo* [i], *quòd Maria soror Aaron, quæ prima post transitum maris rubri sumpto tympano hymnum cantare meruit, postea murmurans in Moysem, eo quòd Aethiopissam duxerat in vxorem, à Domino lepra percussa est.* ¶ *Item in libro Regum legitur, quòd cum Dauid fugeret à facie Saul, latuit in spelunca, in quam cum Saul diuertisset ad purgandum ventrem, Dauid præcidit oram chlamydis eius, quod se feciße postea grauiter doluit, & vehementer pœnituit. Saul à Domino erat reprobatus, & ex inuidia Dauid persequebatur, vt eum morti traderet. Dauid erat vir humilis, & mitis, Sauli à Domino substitutus, per Samuelem vnctus in regem: sed tamen, quia præcidit oram chlamydis Sauli, grauiter fleuit, cum à Saule sola administratione vnctionis superaretur. Vnde datur intelligi, quòd subditi, quamuis religiosi sint, prælatos suos criminosos accusare non possunt.* [6] *Nam per Saulem, qui ventrem purgabat, prælati intelliguntur, qui malitiam suam corde conceptam in opus producunt.*

¶ *Item legitur in libro Regum, quòd cum arca Domini reduceretur de Gabaa in Hierusalem, bubus recalcitrantibus arca inclinata est: cui dum Oza leuita manum adhiberet, vt eam erigeret, à Domino percussus* [k] *interiit. Per arcam prælati intelliguntur, per Ozam subditi, per inclinationem arcæ casus intelligitur prælatorum, per illum qui manum adhibuit, intelliguntur reprehendentes, vel accusantes vitam doctorum, qui à Domino percussi timentur.* ¶ [l] *Hâc ita respondetur. Verum est per arcam significari prælatos, & per Ozam subditos. Illud verò falsum est, quòd per inclinationem arcæ casus significetur prælatorum.* ¶ *Aliud est enim inclinari, vel descendere, aliud cadere. Legitur enim quòd Saluator noster se inclinauerit, sicut quando digito scribebat in terra, & de montibus frequenter descenderit, in quos ascendebat, vel vt pernoctaret in oratione, vel vt discipulos*

f ¶ *Iudicibus.*] Iudici ergo facienda est probatio [a], non aduersario: vt quarta, quæstio ne tertia. §. itemin cri minali. verſic. fæpe. & ver. qb^a. & Cod. de cond. ob turpem causam. l. prima. §. verum. in argument. contra. 1. quæstio. 1. fi quis episcopus.

a Ad idem ext. de pba. ex lris. §. 1. ele. scriptū. Concord. tex. l. libel lorū. ff. d ac cu. & d priu. delict. l. 1. cū concor.

DE HIS. Hæc est quarta pars huius q. in qua probat, quòd subditi secrete & pacifice possunt suos prælatos redarguere, non autem palam, ni si peccassent in publico: & ita omnes auēcto. quas inducit, debent intelligi, & hoc probat per quatuor exempla, & per decem auctoritates sanctorum patrum. Ioan. de Fant.

Exod. 15. Num. 12. 1. Reg. 24.

Casvs. Qui soli sciūt, tamen accusant, & infamant, intelligitur (vt dicit Grat.) quod dicitur supra cap. sententia, de Cham, qui pudenda patris non operuit: sed ridenda mōstrauit. sed hæc auctoritate non prohibentur subditi ab accusatione, sed à proditiōe: sicut fecit Cham per quem intelliguntur illi qui soli sciunt, alios tamen infamant.

1. Reg. 16. 6 Gl. ord. 1. Reg. 24.

g ¶ *De his.*] qui accusant prælatos de crimine quod non possunt probare.

2. Reg. 6.

h ¶ *Anacleti.*] §. ead. c. sententia.

ITEM OBIICITVR. Casvs. Opponitur adhuc, scilicet quòd subditi etiā religiosi prælatos suos accusare nō possunt. Et hoc probatur quatuor obiectionibus. Prima est de Maria sorore Aaron, quę lepra percussa est, quia murmurauit in Moysem, quia duxerat Aethiopissam in vxorem. Secunda obiectio est de Dauid, qui cum fugeret à facie Saulis, & latitaret in spelunca, ab scidit oram clamydis Saulis purgantis ventrem: De quo idem Dauid seipsum postea reprehendit. Tertia est de Oza, qui cum arca Dōmini reduceretur de Gabaa in Hierusalem, & bobus recalcitrantibus inclinaretur, manū apposuit. Quarta est, quòd infames efficiuntur qui accusant prælatos suos, & ideo accusare non possunt. Has obiectiones soluit, & dat cuilibet obiectioni suam solutionem Gratian. concludendo, quòd propter hoc non remouentur subditi ab accusatione prælatorum. Et primo soluit quòd dictum est de arca, & innuit quòd per Mariam, Dauid & Ozam, & per eos qui reputabantur infames, intelliguntur illi, qui bonam fidem & bona facta suorum prælatorum reprehendunt, bonitatem eorum obfuscare volentes. Sed malos prælatos bene possunt accusare: quod probat sequēti capitulo, quia mali prælati non sunt prælati.

i ¶ *In Exodo.*] melius in libro Nume. 50. dist. §. econtra.

k ¶ *Percussus.*] quia ea nocte non se ab vxoris amplexu abstinuerat.

l ¶ *His ita.*] Incipit respondere his tribus obiectionibus, & primo respondet vltimæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan.8. a ¶ *Altiora doceret.*] Argum. quod magister debet docere in alto.
b *Hos etiam.*]scilicet spirituales prædicatores.
2.Cor.11. c ¶ *Peccatorem.*] in hoc tamen non peccauit, quia adhuc non erat prohibitū [a], nec
Genes.28. hodie est si sub hac
aArgum.ad hoc 32.q.4. conditione ducitur vt fiat fidelis.28.quæstio. prima. non oportet.
obiiciūtur. &c. dixit. Ioan.
vel dic sēd 3 d ¶ *Item.*] ad hoc simi
H.q fecit in liter tripliciter respōstinctu spiri det,& vltimo male.
tussanctī.ar. ADDITIO. Et est hic re
25.q.1.§.hac sponsio ad secundam
itaque.Io. obiectionem. Arc.
e ¶ *Per Dauid.*] secunda solutio.
f ¶ *Saul.*]tertia responsio.
g ¶ *Solus.*]& tamen cū sociis suis.
h ¶ *Respondetur.*] quibus dicitur, quōd subditi non possunt accusare prælatos.
Iac.2. *Paulus.*]CASVS. Ianuarius episcopus die Dominica ante missam, & etiam
Eccl.7. post, exarauit messem cuiusdam laici violenter. de quo reprehendit eum Papa. Ille autem dicebat se non esse arguendum. Et hoc probat auctoritate Pauli, qui dicit, Seniorem ne increpaueris. sed Gre. respondet & dicit hoc esse seruandum cum seniores boni sunt, sed cum suo exemplo iuuenes corrumpuntur, increpandi sunt seniores: & hoc probat duabus auctoritatibus.
¶ Greg.past. p.3.c.5. i ¶ *Paulus.*] scilicet in epistola prima ad Ti-
2 Nicol.in epistol.7.ad k ¶ *Regula.*]Arg.quōd Michaelem possumus interpretari & arctare generaliter verba Apostoli [b], vt
b Arg.cōtra 3.q.9.cōsul- 33.quæstio.quos Deus
tuiſti. 31.q.1. coniunxit. 32.quæst.5.
q si dormie- hoc videtur. &ff.de in
rit. ius voc.l.quamuis. & ff.de testi.quæsticum.
3 ¶ *Prælatorū* l ¶ *Obseruanda.*] sex-
exépla ma- empla enim prælato-
la alios cor- rum & senum facilius
rumpunt. corrumpunt, & ideo magis sunt puniendi:
4 ad c.4. vt ti.3.3.præcipue. &
c& gñaliter 85.dist.tanta[c].
qcūq; publi m ¶ *Scriptum.*]scilicet
ce peccat, in Esaia.
exēplū pec n ¶ *Laqueus.*] scilicet
candi cuili- malo exemplo.
bet tribuit: o ¶ *Puer* [d].] Canō pro
& i tōtā ec pter malitiam aliquo
clesiā delin rum fingit aliquid es-
quit.16.q.2. se quod non est, & esse illud. se conuerso. quadragesi
cūdūL.&H. ma distin. multi sacer
5 ē.c.fnia. dores.
dDic q pue- *Non omnes episcopi.*] CASVS. Herat vsq; ad Iodorus quæsiuit à
rilis ætas du pubertatē, Hieronymo, an præla
vt l. pueri. ti essent accusandi & cū glo.ff.de eiiciendi. Et respon-
verb.sign. det quōd boni, vt Petrus & Stephanus nō

in monte altiora doceret [a] *præcepta, vel vt turbas fugiens, ex altitudine montis eas respicere, & libere posset docere. Inclinatio vel descensio humilitatem significat qua spirituales nonnumquam carnalibus condescendunt, & eorum infirmitati compatiuntur, iuxta illud Apostoli. [Quis infirmatur, & ego non infirmor?] Hoc etiam* [b] *significauerunt Angeli, quos Iacob vidit in scala descendentes. De his etiam per Prophetam dicitur, [Inclinauit cælos, & descendit.] Per arcam ergo inclinatam intelliguntur prælati, qui subditorum culpam misericorditer portant, & eorum infirmitati humiliter compatiuntur. Vnde bene dicitur, quōd bubus recalcitrantibus arca inclinata est. Boues quippe recalcitrantes subditos significant suis doctoribus non obedientes, quibus dum prælati compatiuntur, quasi bubus recalcitrantibus arca inclinatur. Leuita qui manum adhibuit, significat illos, qui misericordiæ compassionem in prælatis suis reprehendunt, eosque in seueritatis amaritudinem erigere volunt. Vnde bene Leuita iste Oza dicitur. Oza quippe robustus dicitur. Illi enim robusti dicuntur, qui cum de sua iustitia præsumunt, misericordiam peccantibus negandam putant, & inpendentes reprehendunt. Vnde à Domino percussi intereunt, quia iudicium sine misericordia erit illis, qui nolunt facere misericordiam delinquentibus: Cui per Salomonem dicitur [Noli esse nimis iustus, quia est iustus qui perit in iustitia sua.] Sic & illud Moysi intelligitur. Per Moysem enim prælati intelliguntur, per Aethiopissam peccatores designantur. Moyses Aethiopissam vxorem ducit, cum quilibet prædicator peccatorem sibi copulat, vt ex eo sobolem bonorum operum Deo gignere valeat. Hanc copulam dum Maria, id est, subditi reprehendunt, lepra peccati inficiuntur. Vel per Mariam synagoga intelligitur, quæ in Moysem, id est in Christum murmurauit. quia Aethiopissam, id est ecclesiam de gentibus sibi copulauit, quos lepra perfidiæ, & erroris sordidos fecit.* [1] *Non ergo his auctoritatibus subditi prohibentur ab accusatione suorum prælatorum: sed monentur, ne reprehendant misericordem compassionem eorum.* ¶ [2] *Item* [d] *per Saulem prælati intelliguntur & per Dauid* [e] *subditi. Saul* [f] *purgans ventrē eos significat qui malitiam corde conceptam foras in opus producunt. Sed in præcisione chlamydis non* [a] *significatur nisi reprehensio peccati. Per chlamydem enim regni potestas intelligitur. Hanc præcidit, qui prælatum sententia damnationis ferit: quod nulli subditorum licet.* [3] *Facta enim pastoris, oris gladio, id est sententia damnationis à subditis ferienda non sunt. Hinc est, quōd Hieronymus ait super Marcum* [4] *de Pontifice qui scidit vestimenta sua. Scissio vestis scissionem significat sacerdotij, quod in proximo erat scindendum, & auferendum Iudæis. Vel per Dauid significantur, qui nequitiam suorum prælatorum videntes maiora eorum peccata contemnunt, minima vero & leuia, quasi extremam oram chlamydis præcidentes reprehendere. & lacerare fatentur. Vel quia Saul solus diuertit in spelunca, in qua Dauid* [g] *solus latebat.* ¶ [5] *Item super hoc potest intelligi, quod de Cham dictum est, qui solus vidit pudenda patris, quæ non cooperuit, sed videnda monstrauit. Hæc itaque auctoritate non inhibetur subditis accusare prælatos, si accusabiles fuerint. Ité probatur, quōd subditi prælatos suos accusare non possunt, etiam si religiosi fuerint. Infames enim sunt eo ipso, quōd suorum doctorum vitam reprehendere conantur. Infames enim sunt (vt canonum tradit*

auctoritas) omnes, qui in Patres armantur, & qui doctorum suorum vitam reprehendunt, vel accusant. Nullus autem infamis in accusatione prælatorū est audiendus, nisi forte à fide exhorbitauerit, vt supra dictum est. Cum ergo subditi eo ipso, quōd in accusationem prælatorum prosiliunt, infames efficiantur, infamibus autem copia accusandi denegetur, patet, quōd subditi prælatos suos accusare non possunt. ¶ *His ita respondetur* [h]: *non omnes prælati pro prælatis habentur. Nomen enim non facit episcopum sed vita.*

a ¶ Non significatur.] *In aliquot vetustis exemplaribus legitur*, non significatur reprehensio peccati: *in aliis vero nonnullis*, significatur reprehensio peccati.

b ¶ Dauid solus.] *Primo regnorum, ca.24. legitur.* Porro Dauid, & viri eius in interiore parte speluncæ latebant.

Vnde Gregorius Ianuario episcopo scribit lib.7.indict.2. epistola prima.

¶ Quem ætas, non vita seniorem facit, grauiter est increpandus.
C. XXVIII.

[c]PAulus [i] dicit [Seniorem ne increpaueris.] Sed hæc eius regula [k] in eo † seruanda [l] est, cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda iuniorum. Vbi autem senior iuuenibus exemplum ad interitum præbet, ibi districta increpatione feriendus est. Nam scriptum [m] est [Laqueus [n] iuuenum omnes vos.] & rursus Propheta dicit [Maledictus [a] puer [o] centum annorum.

a ¶ Maledictus puer.] *In codicibus B. Gregorij partim isto fere modo legitur partim vero*, & peccator centum annorum maledictus est, *quem admodum & apud Ioan. diaconum, & in vulgata, nisi quōd hæc habet nō*, est, *sed*, erit. *Septuaginta autem, vt est apud B. Hieronymum, habuerunt*, & qui moritur peccator centenarius, maledictus erit.

Item Hieronymus ad Heliodorum, epistola prima, de Laude vitæ solitariæ.

¶ Dignitas non facit episcopum, sed vita. C. XXIX.

NOn omnes episcopi sunt episcopi P. Attendis Petrum: sed & Iudam considera. Stephanum suspicis: sed & Nicolaum q respice. *& infra.* ¶ Non facit ecclesiastica dignitas Christianum. Cornelius [r] centurio adhuc ethnicus [s] dono sancti spiritus mundatur: presbyteros [t] Daniel puer iudicat. *& infra.* ¶ [7] Non est facile stare loco Pauli, tenere gradum Petri, iam cum Christo regnantium, *& infra.* ¶ Infatuatum sal [u] ad nihilum prodest, nisi vt proiiciatur [x] foras, & à porcis [y] conculcetur.

Item Augustinus tractatu sexto in ca. 1. Ioannis.

¶ Non episcopi nomen, sed vita reuerentiam meretur. C. XXX.

NOn omnis, qui dicit, pax vobiscum, quasi columba est audiendus. *& infra.* ¶ Corui [z] de morte pascuntur. Hoc columba non habet: de frugibus terræ viuit, innocens eius victus est.

Secuti.

1 Et ibi gl. ord. SEcuti.] CASVS. Beda pōit in hoc c. verba Petri in epistola canonica, & exponit ea intendens probare, quōd prælati possunt accusari à suis subditis etiam laicis: quia Balaam malus propheta redargutus fuit ab asina quam equitabat. Mali prælati comparantur
2.Petr.2. Num.22. † al. mutum hominis Balaam, & fontibus sine aqua, & nebulis tenebrosis. Per asinam vero etiam subditi laici intelliguntur.
a ¶ *Secuti sunt.*]prælati & doctores mali.
b ¶ *Balaam.*]supple venientis.
c ¶ *Et Bosor.*] verba sunt Petri vsque ad ver. plerumque. vbi Beda exponens verba Petri in canonica dicit, quōd hæretici à gentibus reprehensi comparantur Balaam correpto ab asina. cōparantur etiam & mali prælati reprehensi à laicis.
d ¶ *Redarguantur.*]nō dicit accusentur. vnde non potest hic sumi argum. quōd laici possint accusare clericos, vt supra vigesimaprima distinct. nolite. in fin. contra. Sol. ibi, quōd triplex est reprehensio: quod ibi vide.
e ¶ *Fontes.*] verba Petri.
f al. magis QVI. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis cap. q mali prælati possunt accusari à subditis, nō excusante eos officio vel auctoritate, quia criminaliter peccans alteratur, & capite minuitur: quōd probat sequenti cap.
f ¶ *Quia.*] infert ex his tribus cap. quōd mali prælati cum criminaliter peccāt, possunt à subditis accusari. & ad hoc inducit cap. sequentia.
g ¶ *Alteretur.*] idest, in alterius statum cōmutetur. transit enim de familia Dei ad familiam diaboli. vigesimaquarta, quæstione tertia. si quis non recto.
h ¶ *Vt ita dicam.*]vide tur etiam, quōd infamis capite minuatur. ff. de var. & extraord. cogni. cognitionum. §. extīmatio.
3 ē.c.fnōes. & c. nō ois. QVi nec.] CASVS. Dicit Augusq qui nec tinus, quōd laici nec filiosua delicta nec filiorum corrigit, non est dicendus episcopus, sed canis impudicus.
i ¶ *Crimen.*] talis. n. al. vel ad accusationem vel ad testimonium non admittitur, vt 37. dist. legant. 3. c. quæstio. 1. Ioan. 8. qui crimen.

Item Beda ad cap. 2. epistola secunda Petri.[1]

¶ Docti ab indoctis, clerici à laicis quandoque merito reprehenduntur.
C. XXXI.

SEcuti sunt [a] viam Balaam [b] & Bosor [c], qui mercedem iniquitatis amauit: correptionem vero habuit suę vesaniæ: Subiugale mutum in hominis † voce loquens prohibuit prophetę insipiētiam.] Plerumque hæretici tam stulta dogmata, tam execranda proferunt sacramenta, vt etiam hæbetum sensus, & paganorum, & qui ratione diuinæ agnitionis omnimodis carent, illorum detestetur insaniam, & illorum distorta, & Deo contraria itinera fanius sapiendo redarguat. Et (quod peius quia frequentius est) nonnumquam multi catholicorum in tantum mercedem amant iniquitatis, vt etiam docti ab indoctis, à laicis clerici merito redarguantur [d]: qui iure comparantur propheræ, qui verbis asinæ contra naturam loquentis corripitur, nec tamen à proposito praui itineris retardatur. [e] Quibus etiam aptissime nomen congruit ciuitatis, de qua Balaam venisse perhibetur. Bosor namque carneus, siue in tribulatione [A] interpretatur. Neque enim alia maior † causa luxuriosis exitit, verbum veritatis amore pecuniæ, vel desiderio rerum temporalium adulterare, quàm quōd carnis se concupiscentiæ mancipauerunt. *& infra.* ¶ Sed & nomen ipsius Balaam, qui vanus populus, siue præcipitans eos interpretatur, talibus conuenit. Qui enim agnitam veritatis viam sponte ipsi deserunt, quid nisi vanus sunt populus? Quid, nisi in præcipitium suos mergunt auditores, quibus non salutaria, quæ corrigant, sed quæ illos delectant, erronea prædicant? de quibus bene subditur [Hi sunt fontes [f] sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reseruatur.]

A ¶ Tribulatione.] *sequebatur*, positus, *quæ dictio sublata est, quia neque apud Iedam, neque apud B. Hieronymum in nomine hebraicorum interpretatione habetur.*

[3] *Quia ergo non omnes episcopi sunt episcopi, presbyteri à Daniele puero iudicantur, sal infatuatum à porcis conculcatur, & quē dicit, Pax vobiscum, plerumque non columba, sed coruus reputatur, patet quōd non semper pro officio, atque † auctoritate persone ab accusatione est cessandum: immo contra prauos est agendum, cum omnis persona criminaliter peccans alteretur* [g], *& (vt ita dicā)*

legibus capite minor censeatur. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati tam in pœna, quam in culpa.

Vnde Augustinus ait.

¶ Qui susceptum officium non administrat, non est episcopus, sed canis impudicus. C. XXXII.

[4] QVi nec regiminis in se rationem habuit, nec sua delicta detersit, nec filiorum crimen [i] correxit, canis impudicus dicendus est magis, quàm episcopus.

¶ *Caput hoc apud B. Augustinum, ex quo citatur, non est inuentum. Burchardus & Iuo citant ex Gregorio, & eadem fere verba ipse quoque Gratianus 3. dist. 83. subnectit capiti,* Nemo quippe. *quod est Gregorij. Simile quid dam Burchardus l.1.c.13. & Iuo p.5.c.67. asserunt ex Origene.*

Quibus ergo Hieronymus [k], *Augustinus, Gregorius auferunt nomen columbæ, episcopi, seniorie, nonne & priuilegium est auferendum dignitatu, vt possint à subditis reprehendi? Vnde scriptura dissimulans* [l] *priuilegium prauæ senectutis, ait* [5] *Maledictus] non senior. sed [puer centum annorum]. Apparet ergo, quōd hi ex accusatione prælatorum infames fiunt, qui eorum vitam reprehendere, & lacerare conantur, qui locum sui regiminis non nomine tantum, sed vita, & moribus tenent. Alij autem potius laudabiles fiunt ex accusatione prælatorum suorum, quàm infames. Item, quōd dicitur.* [6] *Maiorum quispiam minorum accusationibus non impetatur.] minores intelligendi sunt non dignitate, sed vita.*

Vnde Hieronymus ait de Paulo super epistolam ad Galatas.

¶ Maiores & minores non dignitate, sed vita intelligi oportet.
C. XXXIII.

PAulus Petrum reprehendit: quod non auderet, nisi se non imparem [m] sciret. [n]

¶ *Caput hoc, quod citatur in plerisque exemplaribus ex B. Hieronymo. & in aliquot ex B. Augustino, in neutrius libris inuentum est: sed in glossa ordinaria ad ea verba ipsius epistolæ ad Galatas,* In faciem eius restiti, *additur hæc interlinearis explanatio*, quod non auderet, nisi se non imparē sentiret. *Et in commentariis B. Ambrosij in illum eumdem locum hæc leguntur.* Nam quis eorum auderet Petro primo Apostolo, cui claues regni cælorum Dominus dedit, resistere, nisi alius talis, qui fiducia electionis suæ sciens se non imparem, constanter improbaret, quōd ille sine concilio fecerat?

Hoc non de officio ecclesiasticæ dignitatis, sed de puritate vitæ, & sanctitate conuersationis intelligitur. Solus enim Petrus inter Apostolos primatum gerebat.

Hinc Augustinus ait ad Hieronymum epist. 19. prope finem.

¶ Non episcopi nomen, sed vita maiorem facit. C. XXXIIII.

QVamquam secundum honorum vocabula, quæ iam ecclesiæ vsus obtinuit, episcopatus maior presbyterio sit tamen Augustinus q in multis rebus Hieronymo minor est.

humi-

QVIBVS ERGO. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis, & dicit, quōd cū mali prælati amittunt nomen episcopi seniores & columbæ, merito poterunt à subditis accusari & auocari. Infames ergo sunt qui bonos accusant; qui vero malos, laudabiles fiunt. In fi. §. exponit quōd dicitur 3. c. maiorum. Et dicit, quōd minor ibi intelligitur nō dignitate, sed vita. Et hoc clare in seq. c. probatur.
k ¶ *Hieronymus.*]scilicet in tribus prox. ca.
l ¶ *Dissimulans.*] "audi fertur enim alicui no mē propter suam malitiam. 33. q. 2. admonere. 3. 19. di. secundum. & 1. q. 4. §. item peccato. 3. ea. q. 1. scelus,
Paulus.] CASVS. istius cap. planus est. Et inducuntur 5. capi. ad probandum, quōd licet aliquis sit in minori dignitate alio, maior tamen est eo vita & sanctitate.
m ¶ *Imparem.*] meritis: non tamen administratione. dist. 80. in illis.
n ¶ *Sciret.*] Ex hoc patet, quōd aliquis scit se habere charitatem per reuelationē. "Paulus alibi dicit. Scio quod neque mors, neque vita, neque aliquid aliud me poterit separare à charitate Dei. alibi tamen dicit, Nihil mihi conscius sum, &c. vt 3. 40. dist. c. vlt.
ADDITIO. ista concor. respicit litteram, non imparem, secundum Laud. Ad idem 21. q. 4. sicut excellentiam.
o ¶ *Hoc non de officio.*] quōd non possit esse impar Paulus Petro.
Quamquam.]CASVS. Aug. hic commendat Hieron. & dicit q quamuis Aug. sit episcopus, & Hieronymus presbyter: tamen Hieronym. est maior Augustino vita & sanctitate.
p ¶ *Secundum vocabula.*]quia episcopus est nomē dignitatis, presbyter nomen ætatis. 93. dist. legimus.
q ¶ *Augustinus.*]Aug. forte hoc credebat. nō est licuit ei mētiri pro

4 Burc. l.1.c. 203. Iuo p.5. c.317.

"Nomen fertur enim alicui no mē propter suam malitiam.

"Pauli charitas magna fuit.

6 5.e.c.maiorum.

Gal.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

"eps maior est ps byter o Cardinali. a ista gl. reputatur à doctoribus sin. ad hoc q de eo no. ma ior ē ps byter o Cardina li. s. dignitate respectu ordinis ep a lis. vnde epi dic tummi sacerdotes, vt ca. 1. post gl. in l. epali C. d epi. au. & ñ hñt ma ioré dignitaté Cardinales q epi, s hñt mai offm, vt inquit Bar. l. 1. §. si qs. co. j. ff. d ap. facit rex. i c. si ab bate. d ele. li. 6. & no. p Ab. in c. ecclesia vra. vlt. de elec. col. pe. & vl. 1 Iuo p. 5. c. 24.

† *al. custodius*

† *al. prouehitur*

humilitate. 22. q. 2. cum humilitatis. & cum Hieronymus fuit presbyter Cardinalis, "patet q̄ quilibet episcopus a maior est presbyte ro Cardinalis.

PVto.] Casvs. Probatur in capitulo isto, quod concilia vniuersalia præferuntur vel prouincialis concilij, quia licet Cyprianus & Paulus fuit in martyrio Petro æquales: tamen Petrus maior est dignitate, & ista tuta eius sunt magis seruanda quàm aliorū. licet. n. vna sit martyrij corona, tamen in cathedris est differentia.

a ¶ *Exiſtam.*] sic dicam Cyprianum in omnibus æqualem.

b ¶ *Cuilibet.*]ß. 21. dist. in nouo. j. 24. qu. 1. loquitur. contra.

Additio. Dic q̄ ratione ordinis Petrus fuit par allis Apostolis & ceteris episcopis, sed ratione administrationis fuit maior.

c ¶ *Promouetur.*]ita vt in hoc videantur ipsi esse pares, & etiam statuta eorum.

d ¶ *Quanto, &c.*]& est hic argu. quod potius statur ei quod à pluribus, quā quod à pauciorib⁹ dicitur. & 19. dist. in canonicis.

Idem libr. 2. de baptismo contra Donatistas. c. 1.

¶ Episcopi licet pares sint meritis, gradu tamen differunt dignitatis.

C. XXXV.

PVto, quòd sine vlla sui contumelia Cyprianus episcopus Petro Apostolo comparatur, quantum attinet ad martyrij coronam. Ceterum magis vereri debeo, ne in Petrum contumeliosius existam a. Quis enim nescit illum Apostolatus principatum cuilibet b episcopatui præferendum? Sed etsi distat cathedrarum gratia, vna tamen est martyrum gloria. *Item infra.* ¶ Cum Petrus à Paulo posteriore corrigitur, & pacis atque vnitatis vinculo custodito † ad martyrium promouetur † c, quanto d facilius, & fortius, quod per vniuersæ ecclesiæ statuta firmatum est, vel vnius episcopi auctoritati, vel vnius prouinciæ concilio præferendum est?

Idem tract. 30 in Ioannem, in fin.

¶ Non in honore, sed in veritate filius æquatur, vel præponitur patri.

C. XXXVI.

QVæritur e pater de malo filio, aut queritur filius de duro patre: Seruamus honorificentiam, quæ debetur patri à filio, quæ deficit à filio. Nō æquamus f filium patri in honore, sed præponimus, si bonam causam habet: filium & æquamus patri in veritate: & sic tribuimus honorem debitum, vt non perdat æqualitas † meritum.

Item Ambrosius sermone 66. de natali Petri & Pauli.

¶ Aequales fuerunt meritis (licet gradu differentes) Petrus & Paulus.

C. XXXVII.

BEati Petrus & Paulus eminent inter vniuersos Apostolos, & peculiari quadam prærogatiua præcellunt: verum inter ipsos, quis cui præponatur, incertum est. Puto enim illos æquales esse meritis, qui æquales sunt passione, & simili eos fidei deuotione vixisse, quos simul videmus ad martyrij gloriam peruenisse.

¶ Non enim sine causa factum putemus, quòd vna die, vno in loco vnius tyranni tolerauere sententiam. Vna die passi sunt, vt ad Christum pariter peruenirent, vno in loco, ne alteri Roma deesset, sub vno persecutore, vt æqualis crudelitas vtrumque constringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute h. Et in quo tādem loco iidem martyrium pertulerunt? in Vrbe Roma, quę principatum, & caput obtinet nationum, scilicet vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quieſceret sanctitatis, & vbi gentilium principes habitabant, illic ecclesiarum principes morarentur.

¶ *Sermo vnde hoc caput sumptum est, inter sermones B. Ambrosij est 66. inter sermones B. Augustini de sanctis vigesimus septimus, & apud Maximum Taurinensem, quintus in festo eodem: qui num. 54. est.*

5 *Item pœnitentes* 1, *bigami sacerdotes accusare non possunt. Vnde generaliter colligitur, quòd quicumque sacerdotes non sunt, vel esse sacerdotes non possunt, in sacerdotes accusationem, vel testificationem proferre non possunt.*

Vnde Fabianus ait epistola secunda ad episcopos Orientales.

¶ Qui sacerdotes esse non possunt, sacerdotes accusare non valent.

C. XXXVIII.

2 IPsi Apostoli, & eorum successores olim statuerunt, vt sacerdotes Domini non accusent, nec in eos testificentur, qui sui ordinis k non sunt, nec esse l possunt.

Item pœnitentes.]solenniter. j. 6. q. 1. qui crimen.

Ipſi Apostoli.]Casvs. Quæritū fuit à Fabiano Papa qui repellantur ab accusatione in testimonio sacerdotū. Et respondet q̄ illi re moueantur, qui non sunt sacerdotes, nec esse possunt, intellige ratione criminis vel irregularitatis.

k ¶ *Ordinis.*]in criminali. sed in ciuili possunt omnes. ext. de testib. tam litteris.

l ¶ *Necesse.*]Ex his duobus ca. d colligitur, q̄ d hæc tria, accusatio, testimoniū, & ordo, pari passu ambulant, vt quicunq; nō admittitur ad vnū, nec ac reliquū. Sed obiicitur qui cunq; semel in peccato mortali fuerit, non admittitur ad ordines, vt 25. dist. primū. ergo nec ad testimoniū. Itē si crimē ciuiliter fuerit probatū, non admitti tur ad ordines, vt dist. 24. qñ. ext. de accu. super his. ergo nec ad testimoniū. "&secundū hoc nullus inuenitur fit testis, cū nemo sine crimine viuat. 25. di. 5. no mine autē. Tu dicas q̄ regula quæ hic traditur, locū habet cū criminaliter agitur. Si enim ciuiliter agitur: aut crimē est occultū qd obiicitur testi, aut manifestū. si occultū, præsumo eum inde egisse pœnitētiam: quia occultū in meliorem partē interpretamur. ext. de fortil. c. ex tuarū. & ext. de re. iur. e-ftore. Si autē manifestū, probabit se egisse pœnitētiam per sacerdotē: quod facere potest, vt ext. de si. nemo. 50. di. in capite. 2. q. 1. si peccauerit. in fi. nisi tā le sit crimē, quod etiā post pœnitentiam irroget infamiam, vt cū aliquis conuictus est tit. 1. Mart. de periurio, vt 3. q. 7. 5. ta est verbo rum. Si autem crimi naliter agitur: siue fit occultū, siue manifestum: siue inde egerit pœnitentiā, siue nō, repello eum, vt 6. q. 1. qui crimē c. Vel distingue e sicut notaui super illo c. qui crimē. Io. & ext. de test. testimoniū. vbi diffinitur breuiter. B. circa hanc materiā consueuit quæri: "si quis vi nū non potest bibere, an possit promoueri: cū ipsum ministrantem oporteat cōmunicare. de conse. di. 1. episcopus Deo. & dist. 2. perata? Dic q̄ nō. Nec etiam accusare potest f ille qui casu membrum amisit. 55. di. c. vlt. tamē inferiorem vel parē potest accusare: quia potest remanere in executione illius ordinis. di. 55. præcepta. nā qui est intra 30. annos, potest accusare sacerdotes. Item clericus bigamus nō potest accusare clericū cōiugatum qui vnicam & virginem habuit in vxorē: quia clericus coniugatus gaudet priuilegio clericali. 32. dist. si qui vero. Hug. dicit q̄ sacerdos depositus aliū potest accusare. Sed hoc non placet: nam ex quo est de crimine cōdemnatus, statim est delictū eius notorium. ext. de coha. cle. vestra. "Item nec ille admittitur ad accusationem, cui crimen est in modū exceptionis proba-tum, per q̄ est repulsus à testimonio, licet nō sit infamis. arg. ext. de modum. ecclesiast. super eo. & 2. q. 1. prohibentur, grauata est tamen eius opinio si ceptionis. cut illius qui ancillā oppressit. C. de adult. & si libidine. Nā in hoc statū est tales ad ordines admitti. vt dicit lex de his qui supponuntur fustibus ab ædilibus g, licet nō sint infames. ff. de dec. eos. nisi fit ne ab cessitas. ff. de mu. & ho. l. vt gradatim. & hoc ideo, quia opinio eius de nocte. in nullo vacillabit, vt 33. dist. laici. & no. 3. e. q. 1. in primis. in fi. Io. & d of. file. probatur hodie tota hæc dist. in decre. de testibus. ca. testimonium. l. 1. & 2.

Quid

Quid iuris sit de ordinando, notaui supra 25. dist. primum. B.

Testes.] Casvs. Idem quærebatur in hoc c. q̄d quęsitum fuit in superiori. & respondetur quòd testes debent esse sine omni macula & suspicione: quia sacerdotes criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eumdem honorem prouehi nō possunt. & sic intelligitur §. sequens.

a ¶ *Suspicione.*]Repelitur testis propter suspicionem a, vt §. ead. accus. in prin. Ar. contra de consecr. dist. 2. non prohibeat.

Additio. Dic quòd assumptio corporis non nocet nisi sumenti: sed accusatio alij nullus laicus.

b ¶ *Sic & illud.*]ß. ead.

c ¶ *Non possunt.*] qualiter hic intelligitur, habetur j. 4. quæstio. 1. c. 1.

ECCE. Casvs. §. probatum est quòd subditi non possunt accusare prælatos: & responsum est contra ris auctoritatibus. Nunc econtra ostenditur, quòd subditi possunt accusare prælatos: & hoc probatur exemplo Domini & Petri. Nam Dominus permisit Iudæos contra se testificari: & ita per consequens eum accusare potuerunt. Nam cui permittitur testificatio, & accusatio. Sed ad hoc duplici ter respondetur. Primo respōsio est, quòd licet Christus sit pastor ouium: non tamen secundum legem veterem & nouam in regem vel sacerdotem inunctus erat: quæ vnctio præmaturam confert. Vel dicas quòd Dominus hoc fecit ex humilitate, & non de rigore iuris. Paulus similiter reprehendit Petrum, qui maior erat eo. Sed respōdetur quòd non fuit mirum: quia cogebat gentes iudaizare, & à fide recedere: in quo casu bene accusantur prælati à subditis. Item Petrus fuit reprehensus à fratribus: quia intrauit in domum Cornelij gentilis. Sed huic obiectioni respondetur in sequenti ca.

d ¶ *Nec in regem.*] immo nec regnum eius erat de hoc mundo. 23. q. 3. §. 1.

Petrus.] Casvs. Iudæi reprehendebant Petrum, qui intrauit domum Cornelij Gentilis. sed di-

Item Damasus Papa ad Stephanum archiepiscopum, epist. 3. ca. 3.

¶ Sacerdotes accusare, vel in eos testificari non valent, qui ad sacerdotium prohibentur eligi.

C. XXXIX.

1 TEstes a absque vlla infamia, aut suspicione a, vel manifesta macula, & verę fidei plenitudine b instructi esse debent, & tales, quales ad sacerdotium eligere iubet diuina auctoritas. ¶ Quoniam sacerdotes (vt antiqua traditauctoritas) criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eumdem non debent, nec possunt pro uehi honorem.

a ¶ Testes.] *Damasi verba hæc sunt.* Accusatores autem episcoporum, & testes, super quibus rogitatis, absque vlla infamia aut suspicione, &c. *ſicque referuntur à Burchardo & Iuone: Pannormia autem habet vt Gratianus.*

b ¶ Plenitudine.] *In epistola ipsa legitur*, pleniter. *Burchardus vero & Iuo habent*, vera fi de pleniter.

Sic & illud Siluestri intelligitur [2 *Laicus non accuſet clericum, &c.*] *ideſt, qui in inferiori gradu constituti ad superiorē ascendere non possunt* c, *in superioribus agentes accusare non debent.*

¶ Ecce ostensum est, quid respondeatur auctoritatibus, & argumentis, quibus subditi ab accusatione prælatorum videbantur repelendi. Nunc demonstrandum est, quibus rationibus probentur recipiendi, & quid contra respondeatur à prælatis. Christus, qui erat pastor pastorum, ouibus suis, de quibus ait [*Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel, &c.*] *inter opprobria, & verbera, quæ ab eis patiebatur, ait* [*Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo, &c.*] *Item.* [*Quis ex vobis arguet me de peccato?*] *At quicunque ad testificandum in aliquem, vel ad arguendum admittuntur, ad eumdē accusandum admitti possunt. Cum ergo oues, vt aduersus pastorem suum testimonium ferant, & vt ipsum (si possunt) reprehendant, admittantur, patet quòd subditi possunt accusare prælatos suos.* ¶ *His ita respondetur. Christus, quamuis esset pastor suarum ouium, quas verbo & exemplo pascebat, tamen quantum ad officiorum distributionem (ex qua hodie in ecclesia alij præsunt aliis, vnde quidam prælati, quidam subditi vocantur) in populo suo † pastorale officium non gerebat. Mystica enim & visibili vnctione nec in regem* d, *nec in sacerdotem vnctus erat: quæ solæ duæ personæ in populo illo prælaturæ nomen sibi vendicabant.* ¶ *Non ergo ex hac auctoritate subditi probantur admittendi in accusatione prælatorum, sed tantum ostenditur, quòd auditores eos reprehendere possunt, & in eos testificari, qui cum officia ecclesiastica non habeant, verbo tamen & exemplo quoscunque valent, lucrari Deo tagunt. Respondetur & aliter. Aliud est, quod de rigore coginur seruare disciplinæ, aliud, quod admittitur ex perfectionis consideratione. Christus ad se arguendum Iudæos admisit perfectione humilitatis, non fecerita-te iuris. Si enim legis rigore essent admissi, hac auctoritate criminosi, & infames in accusatione religiosorum essent recipiendi, cum es sent sceleratissimi, qui de Christi nece tractantes innocentem condemnare volebant. Hoc ergo exemplo prælati non coguntur recipere subditos in accusatione sui, sed permittuntur.* ¶ *Item Paulus Petrum reprehendit, qui princeps Apostolorum erat. Vnde datur intelligi, quòd subditi possunt reprehendere prælatos suos, si reprehensibiles fuerint. Sed hoc facile refellitur, si vnde sit reprehensus aduertitur. Petrus cogebat gentes iudaizare, & à veritate Euangelij recedere, cum Iudæis gregem faciens, & à cibis gentilium latenter se subtrahens. Par autem in se est, à fide exorbitare, & alios exemplo vel verbo à fide deiicere. Ergo hoc exemplo non probantur prælati accusandi à subditis, nisi forte à fide exorbitauerint, vel alios exorbitare corgevint.* ¶ *Item cum Petrus intrasset ad Cornelium, conquesti fratres sunt, qui erant in Iudæa, & reprehenderunt eum, quòd ad gentilem diuertisset. Ecce, quòd prælati iure possunt reprehendi à subditis. Sed huic oppositioni B. Gregorius respondit dicens Theotistæ patriciæ, lib. 9. epist. 39.*

¶ Petrus à fidelibus interrogatus cur ad gentes intrasset, non ex potestate respondit, sed humiliter rationem reddidit.

C. XL.

PEtrus potestatem regni acceperat: & tamen idem Apostolorum primus querimoniæ contra eum à fidelibus factæ, cur ad gentes intrasset, non ex potestate officij (qua posset dicere, oues pastorem suum non accusent, nec reprehendant:) sed ex ratione diuinæ virtutis, qua gentiles acceperant spiritum sanctum, respondit. e

¶ *Operæpretium fuerit ad ipsum B. Gregorium adire: copiose enim exponit, quæ hic à Gratiano concise referuntur.*

2 *Cum ergo Petrus potuit ex officio repellere querelas, sed noluit: non hoc exemplo prælati coguntur suscipere reprehensionem subditorum. Ex hac etiam humilitatis dispensatione intelligitur illud Leonis quarti Ludouico Augusto dictum.*

¶ *Apud Iuonem huius capitis hæc est inscriptio.* Quòd in præsentia legatorum Imperatoris Leo Papa causam suam examinari voluerit, idem Nicolaus Imperator.

¶ Imperiali iudicio Apostolicus se emendare promittit, si quid erga subditos iniuste commisit.

C. XLI.

3 NOs, si incompetenter aliquid egimus, & in subditis iustæ legis tramitem non conseruauimus, vestro, ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio: quoniam si nos, qui aliena f debemus corrigere peccata, peiora committimus, certe non veritatis discipuli, sed (quod dolentes dicimus) erimus præ ceteris erroris magistri. Inde magnitudinis vestræ magnopere clementiam imploramus, vt tales ad hęc, quæ diximus: perquirenda missos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, & cuncta (quemadmodū si vestra præsens fuisset imperialis gloria) diligenter exquirant: & non tantū hæc sola, quæ superius diximus, quærimus, vt examussim & exagitent, sed siue minora, siue etiā maiora illis

regul

e Cū ex ſequi tia pſecuto ris virt⁹ patrię claruerit in vtroque. Hug.

† *al. æquitas*

† *al. meritum*

f ¶ *Non æquamus.*] sic Celsus corrigit dicta patris sui. ff. de cond. cau. da. l. dedi. §. fi quis quasi statu liber. Itē arg. q̄ aliquis potest esse maior & minor altero diuerso respectu. ß. e. quamquā. 25. dist. perfectis.

g ¶ *Præponimus filium.*] arg. q̄ veritas à quocunque prolata amplectenda est. Et est etiam arg. contra testimonium honorabilium personarum. simile dist. 9. ego.

BEati.] Casvs. Probat Ambro. in hoc ca. Petrum & Paulum fuisse æquales in passione, & fidei deuotione, quia eodem die, eodem loco, & sub eodem persecutore susceperunt martyrij coronā, vt vbi erat caput superstitionis, vigeret caput sanctitatis.

h ¶ *Pro virtute.*]scilicet vt parem virtutem & constantiam c contra persecutionem in passione habuisse videantur.

ITEM POENITENTES. Hæc est 5. pars huius q. in qua dicit, quid sit in hac quæst. tenendum: & dicit q̄ tales qui sacerdotes esse non possunt, nec eos accusare, nec in eos testificari possunt: rederguere tamen possunt occulte & pacifice: & hæc probat per tria exempla & v. auct. sanctorum patrum. Ioan. de Fant.

Casvs. Probatum est ß. in multis ca. q̄ criminosi accusare nō possunt. Idem dicit Gratia. de pœnitentibus & bigamis. & ita colligi-

Concord. Ale. de Im. i l. est receptū. ff. de iur. om. iu. in gl. 2. vbi dr idē esse in rege Frācorū, nō recognoscē te supiore, q̄ pt esse iudex i ppria cā, q̄ intelligeru quo ad fibi subditos, si quo ad alios, vt ps i c. nouit & ibi Ho. & Io. An. extr. de iud.

Iuo par. 5. c. 22.

Gal. 2.

Act. 11.

Act. 11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

regulariter vel inubitanter, vel perfecte: quia amussis est instrumentum plumbeum cum quo rectificantur parietes vel pſumbantur.

ITEM CVM BALAAM. Hæc est sexta pars huius quæstio. in qua probat quod probatum erat quòd subditi possunt prælatos reprehendere, & etiam accusare, si ad eundem ordinem venire possunt, non autem debent eos de occultis vel pene occultis diffamare, & hoc probat per vij. exempla. & per x. auctoritates sanctorum patrum. Io. de Sant.

CASVS. Adhuc probat Gratian. quinque exemplis, quòd subditi possunt accusare prælatos, scilicet exemplo Balaam: qui fuit ab asina reprehensus: & exemplo Dauid qui fuit à Nathan propheta reprehensus: & exemplo iniquorum presbyterorum qui fuerunt à Daniele reprehensi, & exemplo Damasi & Symmachi, qui fuerunt à suis subditis reprehensi & accusati, Sed singulis obiectionibus singulas ponit solutiones per ordinem respondendo.

Num.22. 6 *Item, cum Balaam* a *violus* a *iret ad maledicendum populum, Angelus Domini, astans, cui insidebat, in via se opposuit, euaginatoque gladio eam ab itinere compescuit, quam dum ille verberibus affligeret, in vocem prorupit, & prophetæ vesaniam redarguit. Si ergo animal mutum angelica virtute, prophetæ insipientiam reprehendit, multo magis subditi possunt accusare prælatos suos.* ¶ *His ita respondetur. Verum est, quòd per asinam subditi significantur, & per Balaam, prælati: non tamen hoc exemplo probantur prælati accusandi à subditis: sed subditis tantum forma datur humiliter venientibus prælatis: si forte eos ad malum cogere voluerint. Balaam namque asinam vrgens, vt ad maledicendum populo Dei eum reveret, significat eos, qui verberibus, & cruciatibus à subditis exigunt, vt eis in malo fautores, & coadiutores existant. Sed quia Angelus, quilibet videlicet prædicator, euaginato gladio aperte scilicet prædicato timore, & horrore futuræ vindictæ, à consensu alienæ malitiæ illos revocat, licet eis in huiusmodi vocem conquestionis prorumpere, & prælatis suis dicere, cur nos verberibus affligitis? cur nobis iniuste irascimini? numquid vobis inobedientes aliquando fuimus? nisi nunc, cum ad malum cogimur? videte illum, qui prohibet ab incepto. Non ergo hinc prælati probantur accusandi à subditis.* ¶ *Item cum Dauid adulterium, & homicidium commisisset, missus est à Deo Nathan propheta, vt eum redargueret. Ecce, quòd prælati sunt arguendi, & reprehendendi à subditis.* ¶ *Sed notandum est, quòd duæ sunt personæ, quibus mundus iste regitur, regalis videlicet, & sacerdotalis. Sicut reges præsunt in causis sæculi, ita sacerdotes in causis Dei: Regum est corporalem irrogare pœnam, sacerdotum spiritualem inferre vindictam. Dauid ergo etsi ex regali vnctione sacerdotibus, & prophetis præerat in causis sæculi, tamen subeerat eis in causis Dei. Vnde reges à prophetis, & à sacerdotibus vngebantur, & eorum oblatione peccata regum expiabantur.* ¶ *Sicut ergo Ozias à Domino lepra percussus est, quia sacerdotum officia vsurpare voluit, sic sacerdotibus, & prophetis regum vsurpare officia non licuit. Nathan ergo propheta cum regem redarguit, suum est executus officium, in quo erat rege superior, non vsurpauit regis officium, in quo erat rege inferior: monuit eum, vt per pœnitentiam peccata sua expiaret; non tulit in eum sententiam, qua tamquam adulter, & homicida morti addiceretur.* ¶ [1] *Sic & beatus Ambrosius Theodosium, & beatus Innocentius Imperatorem Arcadium excommunicauit, & ab ecclesiæ ingressu prohibuit.* ¶ *Sicut enim non sine causa iudex gladium portat, ita non sine causa claues ecclesiæ sacerdotes accipiunt. Ille portat gladium ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum: isti habent claues ad exclusionem excommunicandorum †, & reconciliationem pœnitentium. Hoc ergo exemplo subditi probantur reprehendendi à prælatis, non prælati à subditis.* ¶ *Item, Daniel nulla legitima potestate functus iudices à populo constitutos de falso testimonio conuicit, & conuictos damnauit. Constat ergo, quòd nullam potestatem habentes possunt redarguere dignitatibus sublimatos.*

¶ *His ita respondetur. Miracula (& maxime veteris testamenti) sunt admiranda, non in exemplum nostræ actionis trahenda* b. *Multa enim concedebantur tunc, quæ nunc penitus prohibentur. Tunc enim Samuel Agag pinguissimum regem Amalech in frusta diuidendo concidit: nunc nulli ecclesiastico iudicium sanguinis* c *agitare licet. Tunc Phinees Iudæum coeuntem cum Madianita interfecit, & reputatum est ei ad iustitiam: hodie sacerdotibus in perniciem sui officij verteretur. Exemplo ergo Danielis non solum accusandi, vel redarguendi, sed etiam iudicandi potestatem subditi sibi in prælatos vendicarent, si illud in argumentum nostræ actionis liceret assumi, quòd nulla vnquam auctoritate permittitur. Magis ergo ex hoc facto datur intelligi, quòd in nouissimis temporibus suscitaret Deus spiritum pueri iunioris, illius videlicet, de quo per prophetam dicitur [Puer natus est nobis] & iterum, [Ecce puer meus] qui iudices iniquitatis, scribas scilicet, & pharisæos falsis criminibus Susannam, idest ecclesiam accusantes, & ream adulterij pronuntiantes, eo quod Christum sequeretur, conuinceret, & condemnaret.* ¶ *Item Hieronymus* A *refert in libro virorum illustrium quòd Damasus Papa à subditis de adulterio accusatus cum quadraginta † duobus episcopis se purgauit.* ¶ [2] *Item Symmachus Papa † in Romana synodo dignitate sua expoliatus prius statui suo reddi decernitur, vt tunc veniret ad causam, & si ita recte videretur, accusantium propositionibus responderet. Digna res visa est maximo numero sacerdotum, quæ mereretur effectum: & cum postmodum ordinaretur, quomodo esset accusandus, præsatus Papa, vt causam diceret, occurrebat: sed ab æmulis est impeditus.*

A ¶ Hieronymus.] *In catalogo B. Hieronymi, aut aliis ipsius libris nihil tale legitur: in vetustis tamen Pontificalibus in vita Damasi hoc refertur.*

Item Gregorius ait de se ipso.

¶Redarguendi se licentiam beatus Gregorius aliis præstat.
C. XLII.

3 SI quis [d] super his nos arguere voluerit, vel extra auctoritatem nos facere contenderit, veniat ad sedem Apostolicam, quòd omnia ecclesiastica negotia, de quibus quæstio habetur, confluere iussa sunt: vt ibi ante confessionem [e] sancti Petri mecum iuste decertet, quatenus inibi vnus ex nobis sententiam susciꝑiat suam.

¶ *Est Gregorij quarti in epistola citata 5. ead. qu. 6. c. decreto nostro. & dist. 19. nulli fas. in qua epistola cum multa dixisset de priuilegiis, & primatu Romanæ ecclesiæ, ista adiungit.*

Ex his omnibus colligitur, quòd subditi possunt reprehendere, & accusare prælatos f *suos. Sed sicut de Christo dictum est, quando Iudæis dixit, [Si male locutus sum, &c.] ita de istis intelligendum est, quòd suo exemplo prælatis dederunt facultatem recipiendi subditos in accusationem sui, sed non coegerunt. Item.*

¶De eodem. C. XLIII.

4 PAulus Dyaclinæ † ciuitatis episcopus accusatur à subditis de lapsu carnis, conuincitur, deponitur, alius loco eius substituitur. ¶ *Hoc an ex dispensatione accusati, an ex rigore iuris fit dictum.*

factum voluntate vel necessitate, sequenti capitulo declaratur.

LAtor.] CASVS. Paulus episcopus depositus fuit: & Nemesion fuit ei substitutus: quem Paulus more prædonis episcopatum ingressus ab ecclesia proiecit, & ad necem fere perduxit, res ecclesiæ auferendo, de quibus omnibus Nemesion conquestus est Papæ. Papa mandat Ioanni, episcopo, vt si dictus Paulus res ecclesiæ abstulit: eum reddere compellat. Si vero ipsi Ioanni constiterit eum tantum res proprias abstulisse: licet grauiter deliquerit (ne addatur afflictis afflictio) eas permitta tur habere: ita tamen quòd si damnum ecclesiæ intulit, restaurare modis omnib. compellatur: & si de cetero ad episcopatum aspirare tentauerit, in monasterium ad agendam pœnitentiam perennem detrudatur.

Dan.13. Dan. 13.

Num.25. Num. 25.

Esa.9. & 42. Esa. 9. & 42.

Paulus.] CASVS. Paulus Dyaclinæ ciuitatis episcopus fuit accusatus à subditis de lapsu carnis: de inde conuictus depositus fuit episcoporũ iudicio: & substitutus fuit ei postea Nemesion: quod an fuerit factum voluntate vel necessitate, sequenti capitulo declaratur.

LAtor.] CASVS. Paulus episcopus depositus fuit: & Nemesion fuit ei substitutus: quem Paulus more prædonis episcopatum ingressus ab ecclesia proiecit, & ad necem fere perduxit, res ecclesiæ auferendo, de quibus omnibus Nemesion conquestus est Papæ. Papa mandat Ioanni, episcopo, vt si dictus Paulus res ecclesiæ abstulit: eum reddere compellat. Si vero ipsi Ioanni constiterit eum tantum res proprias abstulisse: licet grauiter deliquerit (ne addatur afflictis afflictio) eas permitta tur habere: ita tamen quòd si damnum ecclesiæ intulit, restaurare modis omnib. compellatur: & si de cetero ad episcopatum aspirare tentauerit, in monasterium ad agendam pœnitentiam perennem detrudatur.

a ¶ *In corporali.*] scilicet adulterio vel incestu, vt 30. q. 1. non debet. [c] secus si de simplici fornicatione, pro qua hodie non deponitur, vt 82. dist. presbyter. & 34. dist. frater nitatis. nisi de rigore factum fuerit. 81. dist. si quis episcopus. & c. presbyter aut diaconus [a].

[c] fornicatio simplex nõ est digna depositiõe.

a Adde ad hoc text. i l. si adulterii. no. p cũ ibi no. p Bar. ff. d. ad.

b ¶ *Nemesion.*] Nota quòd Papa non vocat cum fratrem, licet esset episcopus. hodie aliud effet. ext. de crimi. fal. quàm graui.

c ¶ *Excusatione cessante.*] iusta tamen excepti o, vel excusatio admittitur. ext. de of. de leg. ex parte. 2.

d ¶ *Reddere.*] Cum de mero iure deberet iniste in exilium relegari centum milliariis à ciuitate remotus. C. de epis. & cle. quicumque. Item cadere debuisset à iure suo [b]. C. vnde vi, si quis in tantam. 16. qu. 6. placuit. sed melius est vt eum sua auferre sinat ecclesia, quàm in perniciem ecclesiæ amplius incandescat, vt j. 17. q. vlt. §. vlt.

b Quòd iste fi fuit puni tus, de misericordia factum est, aut no. I. & Io. 16. q. 1. placuit.

† al. dicto

e ¶ *Proprium.*] Hic videtur quòd spoliator possit spoliato referre quæstionem proprietatis. extr. de cau. pol. cessante. fi cap. cum ecclesia [c]. & probat hoc seq. quòd non est vere simpliciter: rum, vt extr. de restit. spo. item cum quis. & quia bi vtrũque fuit ca. in litteris. sed dicque tus fuit dedactũ in pensatiue cum ipso actum est, vt patet in gl. præcedenti.

f ¶ *Vt non à vobis.*] Loquitur primati: quia apud metropolitanũ prius est conueniendus, vt j. c. proxi. & 9. quæst. 3. nullus primas. & c. conquestus.

g ¶ *Tulit.*] Arg. contra. 16. qu. 6. placuit. & cap. de lapsis. vbi dicitur, quòd monasterio traduntur res depositi. sed illud verum est quando detruditur in monasterium, sed hic non fuit depositus.

HOC EDICTO. CASVS. Concludit Gratianus ex suprædicto c. lator. quod cum accusatores episcopi vel depositores non puniuntur, sed contra depositum proceditur vt amplius ad episcopatum non aspiret: apparet quòd subditi admissi sunt contra suum prælatum, non ex dispensatione, sed ex censura canonum. Et quòd admitti possunt, probat per sequentia cap.

h ¶ *Hoc edicto.*] Verba sunt Gratiani vsque ad illum locum, vt si vltra. & à loco illo ad locum illum, quem ergo, sunt verba Greg. exin de sunt verba Gratiani.

i ¶ *Dispensatione.*] i dest, voluntate.

dict. 2. epist. 8. ita dicens.

A ¶ Innocentio.] *In originali impresso est*, Vincentio, atque quamplurimis episcopis. *In vetusto autem exemplari Vaticano exprimuntur nomina episcoporum, ad quos hæc epistola scribitur hoc ordine.* Vincentio, Innocentio, Mariniano, Libertino, Agathoni, & Victori episcopis Sardiniæ.

¶Quòd subditi prælatos suos accusare possunt. C. XLV.

METropolitanum [k] vestrum in aliquo [l] postponere non præsumatis, excepto si (quod non optamus) contra eumdem habere vos aliquid causæ contingat, vt ob hoc sedis Apostolicę iudicium petere † debeatis.

Item vniuersis episcopis concilij Bizacij, lib. 10. epist. 37.

¶ Vitam prælatorum subditi nulla dissimulatione negligant. C. XLVI.

SIcut (inquit) laudabile, discretumque est reuerentiam, & honorem debitum exhibere prioribus, ita rectitudinis, & Dei timoris est, si qua inter [f] eos correctione indigent, nulla dissimulatione postponere, ne totum (quòd absit) corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite. Quędam [m] enim ad nos de Clementio primate vestro perlata sunt, quæ quoniam ita grauia sunt, vt transire indiscussa vllo modo non debeant, fraternitatem vestrã hortamur [n], vt cum omni solicitudine, ac viuacitate mentis indagare multis modis de beatis illata, & si sunt, vt audita sunt, vltione canonica resecentur.

¶ Admonemus autem, vt non cuiusquam personæ gratia, non fauor, non quodlibet blandimentum quemquam vestrum, vel ad discutiendum, quæ nobis nuntiata sunt, molliat, vel à veritate excutiat: sed sacerdotaliter ad inuestigandam vos propter Deum veritatem accingite. Nam si quis in hoc piger, aut negligens esse præsumpserit, dictis criminibus apud Deum se nouerit esse participem, cuius zelo ad perscrutandas subtiliter nefandi causas facinoris non mouetur.

k ¶ Quædam.] *Et hic summatim referuntur verba B. Gregorij. Quare pauca tantum quædam sunt addita, quæ necessaria videbantur.*

METropolitanũ.] CASVS. Præcepit Greg. Inno. & aliis episcopis Sardinię, vt in causis suum metropolitanum non deserant, nisi velint agere contra eum in quo causa ad Apostolicum recurrant.

k ¶ *Metropolitanum.*] Ex contemptu [d] aliàs omisso eo possunt adire Papam, vt 5. e. q. 6. c. 2. & 3. Item intellige istud quando episcopi inter se litigant. nam si episcopus litigat contra clericum, tunc coram arbitris est litigandum. 11. q. 1. si clericus. Ex contemptu ergo intellige fieri, quando sine causa declinatur eius iurisdictio sicut dico, [e] quando sine causa non potest quis declinare iurisdictionem episcopi etiam per querelam facta m Papæ [e], vt plene dixi in constitu. vt de bitus. extra de appel. arg. non esse appellandum omisso medio. sed hic non loquitur de appellatione.

l ¶ *In aliquo.*] Episcoporum enim est iudex ordinarius primo loco metropolitanus. 10. q. 3. quia cognouimus. 11. q. 1. si clericus aduersus.

[d] Adde Ale. de Im. i l. si videtur. §. hoc iudiciũ co. 4. ff. si quis ius di. fi ob.

† *al. iudicio requiratis.*

STeut.] CASVS. Clementius patriarcha fuerat de quibusdam criminibus accusatus: quare Papa delegat causam episcopis concilij Bizacij, & præcipit illis, vt cum omni solicitudine ac viuacitate quæ dicta sunt inuestigentur, & si vera fuerint, canonice puniatur, & si quis in hoc fauore personæ, gratia vel quolibet blandimento negligens fuerit, apud Deum istorum criminum particeps reputabitur,

m ¶ *Perlata.*] à subditis, & sic facit ad propositum Gratiani [f], aliter hoc ca. nihil facit ad propositum Gratia. nisi velis dicere eo ipso quòd dedit aliis licentiam iudicandi, ergo & accusandi.

[f] Cùm isti cognoscere debeant ex delegõe Papæ. L. idem sentit. hic H. & I. d. Fa.

n ¶ *Hortamur.*] Nota quòd per verbum, hortamur, & monemus, mandatur iurisdictio. sic supra eadem. quæstione prima, notum. ff. de offi. præsid. sæpe. "videtur tamen quòd prouinciale concilium ordinario iure cognoscat de primate, siue de metropolitano siio. nam cum concilium iudicet de Papa in his in quibus ipse non potest iudicari: ergo concilium metropolitani potest iudicare de ipso. Ad hoc infra eadem. l. si quis. argum. contra. dicima septima di stinct. multis. nam ibi appellatur à concilio ad metropolitanum: ergo cum concilium sit minus metropolitano, non potest ipsum iudicare. 21. distinctione. infetior. Sed potest dici, quòd quantum ad sua negotia est minor metropolitanus concilio: quantũ ad aliorum negotia

[e] Cõcilium prouinciale non potest de archiepo cognoscere

Universidad de Deusto
Biblioteca

negotia est maior. Sed in c. multis. non appellat à concilio, sed à quadam congregatione episcoporum ad metropolitanum: sed adhuc obstat 21. dist. nunc autem. Sed potest dici, q̃ potest iudicare de ipso concilio: non tamen eum condemnare potest. Sed q̃ possit iudicari à concilio, bene facit. 9. q. 3. saluo. & c. fi autem. & 63. dist. Salonitanæ. Sed est arg. contra. 3. ca. prox. Io.

a Gelas. epis p Lucaniã, & Brutiũ, & Siciliã constitutis, epi, 1. c. 30.

HAEC SI QVIS. CASVS. Dicit Gratia. q̃ quæ supra dicta sunt, q̃ subditi possunt accusare prælatos, generalia sunt, & nõ specialia: & si quis dicat ea esse specialia, audiat quid dicit Gelasius de omnibus clericis generaliter cuiusque ordinis.

† al. huius

QVapropter.] CASVS. Hoc ca. continuatur illi c. 12. q. 2. quatuor. vbi dicitur, q̃ de redditibus ecclesiæ quattuor debent fieri portiones: prima episcopo: secũda clericis: tertia fabricæ: quarta pauperibus est assignanda. Dicitur ergo in hoc c. q̃ si quis clericus viderit prælatũ suum in istis quartis distribuendis peccantem & excedentem, statim debet Romano Pontifici nuntiare, & probare q̃ nuntiat, vt cũ ordinis, puniatur excedens: quod si non fecerit, deponatur.

† al. prompsi nius

† al. nostras

† al. sui vero modis oĩb⁹ que pontifi cũ ordinis, & honoris elisor.

a ¶ *Quapropter.*] Videtur hic specialis casus, in quo quilibet possit accusare suum episcopum, & hoc c. continuatur illi 12. q. 2. quattuor.

b ¶ *Protinus.*] Nonne necessaria est admonitio? certe sic. Ideo expone protinus, ideſt, post tertiam admonitionem [a], vt ſ. ead. q. 1. ſi peccauerit. ſic extra de ſimo. liceat.

c ¶ *Pontificu.*] vel alterius superioris. Io.

ADDITIO. Idem sentit Hug. in suo casu huius cap.

d ¶ *Deferre.*] ideſt, denuntiare. "Hic habes q̃ aliquis cogitur accusare, vt i. q. 1. quisquis. & 5. q. 5. c. 1. extra qui ſil. ſint leg. c. causam. & 24. q. 3. tam sacerdotes [b]. arg. contra ext. de accu. licet. in fi. & 5. q. 2. ſi primates. & 3. q. 4. clericus. & C. vt nemo inuit. agere. l. vna. Sol. ad denuntiationem quilibet tenetur, de qua hic loquitur, non autem ad accusationem, vt in contrariis.

a Idẽ sentit hic H. & L.

b Ad idẽ C. ḋ ing. & ma. diffamari. C. de priua. car. l. j. cjr. fi. Et est ſpãle ĩ dilapidãe vt quilibet clericus teneatur de nũtiare: & ſ ratio, q̃ a in ſimul debẽt adminiſtrare, aliàs ſecus. Sed cõtra quo ad hoc, ſ. c. px. ibi, aut i his q̃ ſunt, &c. vñ diſco, q̃ q libet clericꝰ tenetur de-

e ¶ *Interdictio.*] forte ſpeciale est in dilapidatione. vt quilibet teneatur denuntiare.

f ¶ *Sin vero.*] ideſt, ſi non fecerit quod dictum est de quattuor portionibus. 12. q. 2. quattuor.

g ¶ *Supprimenda.*] ſ. q. 5. ſi primates. contra. ſed illud de crimine in iurtarum, de quo potest episcopus componere cum clericis suis, ſi ue inter partes.

SI quid.] CASVS. Præcipit Papa quibuſdam clericis, vt ſi viderint pontificem ſuum damnificantem res ecclesiæ, vel facere contra prohibitionem, denuntient ſibi, vt puniatur.

h ¶ *Relatione.*] ex hoc patet quòd loquitur in denuntiatione, &c. ſicut c. ſuperius. Io.

CLericos.] CASVS. Videtur in hoc c. dici, q̃ clerici & laici qui proni ſunt, & faciles ad accuſandum alios, nõ debent admitti ad accuſandum epiſcopos vel clericos, niſi prius eorum opinio & vita diſcutiatur. Beneuen. tamen intellexit aliter, hoc modo ſcilicet, q̃ clerici vel laici non admittantur, exceptis criminibus, niſi accuſati ſint de crimine infamati. Sed prima poſitio magis conſonat litteræ. & verior videtur.

i ¶ *Aut laicos.*] accuſantes epiſcopos aut clericos decernimus non eſſe recipiendos paſſim, & ſine probatione. Ioan.

k ¶ *Eorum.*] i. laicorum vel clericorum, ſi ſunt ignoti, vt ſ. ea. quærendum. vel eorum, i. epiſcoporum qui accuſantur: "q̃ ſi vita eorum antea bona fuit, laici in nullo poſſunt eos accuſare, vt ſ. e. q. r. in primis. in fi. & extra de teſt. veniens. ſi vero mali, & laici & quilibet criminoſi admittuntur [c], niſi inimici & cõſpiratores. extr. de ſi. licet Hely. & de ſen. & re iud. cũ I. & A. Et ex hoc loco Baz. fundauit ſuam opinionem, vt dixi in ſumma: ſed intelligas loqui in illis cauſis, in quibus laici poſſunt accuſare clericos.

"Laici an poſſint eſſe accuſatores.

a In cap. Hadriani, c. 24.

b Hoc intellige in exceptis cribus Io. de Fan. Caius in epiſt. ad Feliciam. c. 2. Sixt. 3. epiſ orienta. c. 2. Lib. 7. capit. c. 438.

SI quis epiſcopus.] CASVS. Dicitur hic, q̃ ſi quis accuſauerit epiſcopum vel diaconum, vel alterius ordinis clericum, de quo vix aliquis cõmendatur accuſator, cum ex odio fieri præſumatur, ſciat ſe debere talia crimina inferre, quæ probationibus & documẽtis valeat plenarie demonſtrare.

l ¶ *Quia alibi.*] arg. q̃ ſolus epiſcopus habet merũ imperium in ſua diœceſi, vt 11. q. 1. de perſona. 5. q. 6. delatori. "hoc enim eſt merũ imperium, ſcilicet cognoſcere de criminibus. ff. de of. eius cui man. eſt iuriſ. [d] & l. 1. ff. de of. præſi. illicitas. §. qui vniuerſas. & C. de prob. ſciant.

m ¶ *Illaudabilis intentionis.*] Accuſationem vocat illaudabilẽ intentionem: quia cauſæ materiam criminibus creare nolũt. C. de ind. properandum. & præſumitur ſemper, quòd inuidię cauſa fiat accuſatio, vt 6. qu. 1. ſi omnia. & quia vix ſine culpa ex periri poteſt: ideo clerici ab ea abſtinere debent, vt de præ. diſt. 5. qualitas. ſ. e. q. 6. de creto. Vel dic illaudabilem quo ad vulgi opinionem. Nam præſumitur aliàs quis bono zelo accuſare, vt extr. de do. & contu. veritatis. in parte deciſa. "Ex charitate enim debet prouenire accuſatio. ext. de accu. ſi quis epiſcopus. & qui accuſat, publicæ ſalutis cuſtodiam gerit, vt C. de famoſis libel. l. vna.

n ¶ *Probationibus.*] ſic C. de proba. ſciant. Ioan.

CRiminationes.] CASVS. Dicitur q̃ ſi aliqui ſint ignoti, qui ve lint alios accuſare, quòd non ſunt admittendi, niſi prius coram iudice ſe probent irreprehenſibiles eſſe, & omni ſuſpicione carere. Si intelligas c. de notis, dicitur, quòd non ſunt admittendi ad accuſationem ſacerdotum niſi probent coram iudice, &c. quod probatur eo ipſo quòd contrarium non probatur.

o ¶ *Per alios.*] ideſt, procuratores. ſ. 3. q. 9. abſens.

p ¶ *Et actus.*] i. actionibus [e] vel litteris epiſcoporum ſuorum, vt 19. q. 1. duæ. & hoc ſi ſunt ignoti. & eſt ſi. ſ. 3. q. 5. canonica. vel tantum va let eis teſtimonium populi, quantum examinatiõ, vt 24. dist. c. 1. Io.

COLLIGITVR. CASVS. Grat. ex ſupradictis infert, quòd ſubditi bene poſſunt accuſare prælatos. Sed poſtea quærit an monachi poſſunt accuſare epiſcopos, & videtur quòd remoueantur, & hoc probat per ſequen. cap.

placuit.

PLacuit.] CASVS. Hoc c. intelligitur de monachis ſecundum Gra. Sic ergo pone caſum. Quæſitum fuit ab Hadriano, an monachi vocem accuſandi epiſcopos, vel contra eos teſtificandi habeant. Et reſpondet q̃ non, quia mortui ſunt non humanis actibus, quia loquuntur vt alij homines, vel quia interſunt contractibus, vt emptio nis vel vẽditionis, ſed diuinis, i. accuſationibus epiſcoporũ, quæ Dei timore fieri debent in cõcilio etiam Chalcedonen. præcipitur vt non præſumant eccleſiaſticas actiões attrectare. Quidam tamen intelligũt hoc ca. de criminoſis qui mortui ſunt non humanis vocibus, i. malitiis, ſed diuinis, i. bonis operibus: vel humanis, quia vocem habent, vt alij homines. & ſecundum hoc non facit ad propoſitum Gratiani.

1 Anſel. l. 3. c. 88. Iuo p. 16 c. 332. Pan. l. 5. c. 45. C. l. pen. qui ac. non poſ.

† al. intercidis

a ¶ *Placuit.*] Hoc cap. idem Hadrianus [a] intelligit de infamibus, vt ſ. 3. q. 4. hi qui. & ſ. 3. q. 5. canonica. Vel in actis all. fit tellige cum Grat. de Hadriani, vt monachis, ſcilicet cri mi noſis: nam certum eſt q̃ monachi accuſare poſſunt, vt extr. de accuſ. c. ex parte. & ſ. ea. cum paſtoris.

a. idẽ ſentit hic I. ſi vt bona ita, cũ nulli ſi ſtorũ ſ. c. hic all.

3 Anſel. l. 3. c. 63. Polyc. l. 4. tit. 34.

b ¶ *Mortuos eſſe.*] quãtum ad ciuiles actus, & etiam ad diuinos: quia non poſſunt baptizare, ſepelire, prædicare, pœnitentiam dare, vel te 16. q. 1. ca. 1. & c. qui vere.

c ¶ *Quia ſumeſtam.*] quia ſemper debent ſtere. 18. q. 1. placuit.

NVllus.] CASVS. Dicitur hic, q̃ nullus monachus præſumat aliquem accuſare, vel perturbare ſęcularia negotia, vel eccleſiaſtica, quia in talibus mortua eſt vox eorum.

d ¶ *Nec ſæcularia.*] ideſt, tutelam & procurationem.

e ¶ *Aut eccleſiaſtica.*] i. baptizare, quod olim non licebat eis. 16. q. 1. placuit.

7 Item Iacius Papa epiſt. vnica. 8 Iuo par. 6. c. 326.

"Imperij meri eſt de criminibus cognoſcere d Sub. & ibi gnali cõmiſſione nõ trãſferitur, vt illa hic all. & ff. d pu. obligõe. & legi. & not. ext. d offi. quòd tralla tione. Arc.

7 ff. dist. 83. ea. error. & dist. 86. c. fi cientis.

SED ALIVD. CASVS. Soluit Grat. & dicit, q̃ monachi non admittuntur ad accuſandum epiſcopos ex præſumptione temeritatis, ſed neceſſitate charitatis bene admittuntur, vnde præcipitur, vt cubicularij epiſcopi ſint clerici religioſi, vel monachi, vt de eius vita teſtimonium dicere poſſint. & q̃ poſſint admitti etiam monachi, probat per ſequentia c. & primi c. caſus eſt planus.

ITEM ILLVD. Hæc eſt 7. pars q. in qua probat, "q̃ vnuſquiſque tenetur obuiare peccantibus, & eos corrigere in quantum poterit ſalua pace, alias tenetur ipſe. & ad hoc probandum adducit 6. auct. Ioan. de Fant.

f ¶ *Eligere.*] *Cum poſit.*] videtur de prælatis tantum loqui.

g ¶ *Derurbare.*] i. prohibere & remouere à malo, & hoc cum commode poteſt illud facere. aliàs non peccat qui ſic nõ prohibet. 22. q. 2. primum. & c. faciat. & ſecundum hoc quilibet tenetur prohibere iniuriam à proximo. 23. q. 3. non in ferenda. Alij hoc cap. intelligunt de prælatis, vt 23. q. 4. duo iſta. & ca. ita plane. & q. vlt. præterea. Vel intellige de atrocibus, vt tunc quilibet teneatur. arg. ext. de ſen. ex. quantæ. 23. c. vlt. & de pœ. dist. 1. periculoſæ. Vel dic, q̃ quilibet tenetur prohibere proximum à peccato commitendo. 22. q. 5.

Malos nõ corrigere, an ſit pctm.

b Quo ad hoc videtur. ſecus in commiſſo. 93. dist. diaconi. Ioan. [b]

SIgnificu.] ideſt, ſuſpicione.

"Sancta quippe.] CASVS. Quidam monachi erant valde in ſe religioſi, ſed circa correctionem aliorum erant tepidi & remiſſi. Tales reprehendit Hie. dicens q̃ ſancta ruſticitas tantum ſibi prodeſt. & quantum ex vitæ merito ędificat eccleſiam, tantum nocet ſi deſtruentibus eam non reſiſtat.

¶ Monachi ſacerdotes accuſare, vel in eos teſtificari non poſſunt. C. LIII.

1 PLacuit [a] eorum accuſandi ſacerdotes & teſtificandi in eos vocem obſtruere, quos non [a] humanis, ſed diuinis vocibus mortuos eſſe [b] ſcimus: quia vocem funeſtam [c] interdici † potius, quàm audiri oportet.

a ¶ Non humanis.] *In epiſtola Stephani eſt,* quos humanis, & diuinis vocibus damnatos, vel mortuos eſſe cognoſcimus, *in epiſtola autem Melchiadis eſt. quemadmodum hic reſtitutum eſt ex vetuſtis exemplaribus Gratiani, & capitulo Hadriani: ſed ſubiungitur.* Quoniam infidelis homo mortuus eſt in corpore viuente: *& fortaſſe ſignificatur locus Mat. 8.* Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos: *aut locus Pauli. 1. Timot. 5.* viuens mortua eſt. *Quamobrem quod proprie pertinet ad homines infames, maximiſque flagitiis obnoxios (vt eſt infra 23. q. 5. c. canonica) non bene videtur hic referri ad monachos: ſed minime id malitioſe factum eſt, cum Gratianus monachus eſſet.*

2 *Item in concilio Chalcedonen. c. 4. præcipitur, vt eccleſiaſticas actiones monachi attrectare non præſumant.*

Item Pelagius II. epiſcopis Italiæ.

¶ Monachi in accuſatione non ſunt audiendi. C. LIIII.

3 NVllus monachus talia vnquam arripiat, nec ſæcularia [d], aut eccleſiaſtica [e] negotia perturbare præſumat: quia mortua in talibus vox eſt eorum.

Sed aliud eſt, quod ex præſumptione aſſumitur temeritatis: aliud, quod ex neceſſitate geritur charitatis. Monachi enim ex præſumptione epiſcopos accuſare non poſſunt, ex charitate poſſunt. [a] *Vnde & in canonibus præcipitur, vt cubicularij epiſcopi ſint vel religioſi clerici, vel electi monachi, vt de eius vita teſtimonium dicere poſſint.*

7 ¶ *Item illud Eleutherij Papæ in epiſtola ad Gallię prouincias, omnibus generaliter dicitur.*

¶ Conſentire conuincitur, qui cum poſſit, peruerſis negligit obuiare. C. LV.

5 NEgligere, cum poſſis [f] deturbare [g] peruerſos, nihil aliud eſt, quàm fouere. Nec caret ſcrupulo [h] ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

Item Hieronymus tam de ſe, quàm de aliis monachis in primo prologo bibliæ [a] *ſcribit* [b] *dicens.*

a ¶ Bibliæ.] *Impleriſque vetuſtis Gratiani codicibus legitur,* bibliothecæ.

¶ Quantum ex vitæ merito quis eccleſiam ædificat, tantum nocet, ſi deſtruentibus non reſiſtat. C. LVI.

SAncta quippe [i] ruſticitas [k] ſolum ſibi prodeſt: & quantum ædificat ex vitæ merito eccleſiam Chriſti, tantũ nocet [l], ſi deſtruentibus non reſiſtat.

Item Gregorius.

¶ Subditi vitia prælatorum reprehendere ſtudeant. C. LVII.

ADmonendi [m] ſunt ſubditi, ne plus quàm expedit, ſint ſubiecti: ne cũ ſtudent plus quàm neceſſe eſt, hominibus ſubiici, compellantur vitia eorum venerari.

¶ *Collecta eſt hęc ſententia ex verbis B. Gregorij tertia parte paſtoralis, admonitione decima octaua, vbi de elatis & humilibus loquitur.*

Item generali ſynodo præſidens dixit, c. 2. [7]

¶ Clerici, ſiue electi monachi ſint cubicularij epiſcopi. C. LVIII.

8 CVm paſtoris [n], vita [o] eſſe diſcipulis ſemper debeat in exemplo, plerumque clerici, qualis in ſecreto ſit vita ſui pontificis, ne ſciunt, quam, vt dictum eſt, ſæculares pueri [o] ſciunt. De qua re præſenti decreto cõſtituo, vt quidã [p] ex clericis, vel etiam ex monachis electi miniſterio cubiculi pontificalis obſequantur, vt is, qui in loco regiminis eſt, tales † habeat teſtes q̃, qui vitã eius in ſecreta conuerſatione videant, qui ex viſione fedula exẽplum profectus ſumãt.

1 Anſel. l. 6. c. 88. & poſt lib. 12.

2 Iuo p. 3. c. 151. Anſel. l. 7. c. 161. Pol. l. 3 tit. 12. & li. 4 tit. 18.

3 Anſel. l. 3. c. 115.

4 Accuſare quis q̃que cogitur.

5 Ad hoc 4. q. 3. c. 1.

6 Ad Pauli- num. fructuoſa, vt extra de renun. nificũ pridem. & extra de reg. licet.

7 lib. 4. reg. c. 88. & poſt lib. 12.

8 Anſel. l. 6. c. 134. Pol. l. 4. tit. 5.

9 Hoc ſtatuit Greg. ſũdo laicos oẽsà ſuo miniſterio remouit, vt re ſtatur Ant. i hiſtor. p. 2. f. 160. f. 69.

† habeat tales, qui vitam] Orig.

a ¶ Monachi neq; accuſare poſſunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Peruenit.] Casvs. Episcopus Massylien. prauos homines habebat in sua conuersatione, & præcipue quemdam presbyterum fornicatorem. hoc peruenit ad notitiam Greg. quare præcipit Vigilio episcopo, vt Massylien. vltione compescat. & presbyterum fornicatorem cogat pœnitere. Casus autem sequentis c. planus est, quia nihil aliud dicitur, nisi q episcopi secum debent habere homines boni testimonij, vt irreprehensibiles appareant.

a ¶ *In societate.*] nota q præsumitur contra aliqué vel pro aliquo ex societate, vt 28. q. 1. fœpe. 81. dist. clericus, & 18. qu. 2. diffinimus. Ioan.

b *Episcopi lectioni.*] ¶ *Possint.*]3. dist. 13. diaconi.

ITEM IOANNES. Casvs. Per hunc §. probat Grat. quod subditi possunt accusare prælatos, & dicit, q Io. redarguebat Iudæos ad se venientes.

c ¶ *Ioannes.*] probat cũ hic eremita accusabat, q monachi possunt accusare, quod verũ est si habent speciale mandatum abbatis. 16. qu. 1. quæ vero [a], nisi forte requiri non possit sine magna difficultate. ar. ff. de iniu. sed si vnius. §. filio. vt notaui 12. q. 1. non dicatis.

ITEM EX. Casvs. Nunc cõcludit Grat. ex supradictis. Dictũ est supra, q illi possunt accusare sacerdotes, qui ad eumdem gradũ ascendere possunt: sed monachi possunt prouehi ad sacerdotium, ergo possunt accusare sacerdotes.

1 Tim. 3. 1 ℣. e. c. sacerdotes. Luc. 3. *Et accusatione.*] Hęc quęstio diuiditur in duas partes, in quarũ prima probatur, q accusator debet esse præsens, & obligare se proprio scripto ad talionem. Secunda ibi, *Quæ vero.* Ioannes de Fantu.

Casvs. Hic ponitur 8. q. qua quæritur, an accusatio debeat fieri in scriptis, & probat primo, quòd fic: postea probat contrarium, & postea soluit in §. *sed Calixtus.*

"Accusatio & denuntiatio, & infamatio diuersa sunt.

d ¶ *De accusatione.*] "Circa hoc notandum est, q aliud est infamatio, aliud denuntiatio, aliud accusatio. Infamatio prohibetur. ℣. dicit. q. prox. accusatio. 5. q. 1. c. 1. & 2. Secunda, scilicet denuntiatio præcipitur. ℣. ea. q. 1. si peccauerit. ℣. q. prox. quapropter, & sic fine inscriptione. 4. q. 4. §. aliquando. Tertia scilicet accusatio permittitur: & in ea inscribitur & subscribitur, ℣. ea. libellorum. Fallit tamẽ hoc in sex casibus. "Non enim semper cogitur quis inscribere, vt in leuibus

"Accusator cõ semp cogitur se ad pœnam talionis inferre.

criminibus. ff. de acc. leuia. & in crimine abigeatus [b]. C. de abigeis. l. vna. & in casu vbi mulier accusat. 15. q. 3. de crimine. & secundũ quod dam in crimine apostasiæ, & vbi Christianus Iudæam duxisse accusatur, C. de apost. apostatarum. C. de Iudæ. ne quis. & vbi maritus accusat vxorem iure mariti. 4. q. 4. d. c. nullus. §. item. C. de adult. si maritus. C. de adul. quamuis. & l. iure. Io. fed hoc falsum est secundum ius canonicum, vt ext. de proc. tuæ fraternitatis. Item quando officium denuntiat crimen alicuius. C. de accu. ea quæ. 4. q. 4. §. aliquando. B. Et cum crimen in modo exceptionis proponitur, secundum q distinguitur ext. de accu. super his. Nunc videndum quid iuris sit circa singulos modos agendi. Et quidem denuntiationem præcedet admonitio, aliàs remouetur denuntians à denuntiatione, vt ext. de accus. super his. & c. si quis episcopus. & ℣. ea. q. 7. accusatio. & c. si quis ergo. Item crimino si, infames, inimici, possunt à denuntiatione repelli, vt 3. q. 7. qui sine peccato. & c. postulatus. & c. 35. q. 6. episcopus in synodo. & ext. de testi. cog. præterea. ext. de accus. cum oporteat. & dictum est ℣. ea. q. 1. si peccauerit. & extra ea. qualiter. 2. [c] pœna sic conuicti modica est, quia debet pœnitere de crimine; & exedo eum non esse remouendum ab ordine, vel dignitate, nisi si delicti qualitas aliud requirat, vt in simonia. 1. q. 1. si quis neque. & q. 7. requiritis. seu scandalum inde oriretur, extr. de noui ope. nunt. cum ex iniuncto. Si autem agatur in modum inquisitionis, similiter inscriptio non est necessaria, & potest procedi sine ipso qui impetrauit inquisitionẽ, sicut & cum ipso, sed fama debet præcedere inquisitionem, non semel, sed sæpius, & apud bonos & graues, vt extr. de accusq qualiter. & c. cum oporteat. & de simo. licet. Citari etiam debet infamatus, vt audiatur eius exceptio, vt eisdem c. habetur. & ext. de sen. & re iu. cum I. & A. Et in hoc casu possunt testes recipi lit. non contes. vt extr. vt lit. non conte. quoniam frequenter. §. 3. "Pœna huius talis est. prælati sunt ab administratione removendi, minores sunt beneficio priuãdi. extra eo. qualiter. & de simo. dilectus. Sed fi in modum exceptionis obiicitur crimen, distingue vt ext. eo. super his. & ext. de ord. cogn. cum dilectus. & debet esse præsens. ex tra eod. qualiter. & in hoc casu laici bonę famæ admittuntur ad agendum, excipiendum, & testificãdum. ext. de testi. tam litteris. & 23. dist. Sed cum crimen obiicitur in modum accusationis, semper est necessaria inscriptio, vt ℣. e. libel. Iorum. fallit in sex casibus ℣. not. & in septimo secundum quosdam cum officialis ac cusat. C. de accusa. ea quæ. "In hoc casu pœna est depositio, vt ℣. prox. q. lator. & extra de simo. dilectus.

"Denũtiatio punitio.

"Inquisitio punitio.

[1] *al. quęre. quam accusator credat.*

[2] *al. scribitur.*

Accusatorem.] Casvs. Quæritum fuit à Calixto, an accusatores recipi de punitione beant sine scriptura, & accusato absente. Et certe respõdetur quòd non.

"Accusari matrimonium.

e ¶ *Nec absente.*] C. de pœn. ne diu. contra. Sed illud speciale est in apparitore, sic ℣. ead. quæst. 6. §. fi sunt quorum. & notaui 1. quæst. 4. nullius.

f ¶ *Quibuslibet.*]7. §. quæst. 2. relatum. Sed contra, 5. q. vltim. Epiphanium:

Sciant.] Casvs. Dicitur in hac lege, q accusatores accusationem suam debent deferre in publicam notionem, quàm possint testibus & aliis probationibus iudici demonstrare.

g ¶ *Indicis.*] 32. q. 7. dicit. & 35. q. 6. c. 1. Sed contra. 3. q. 9. absens. Sed ibi non accusatur, sed tantum libellus accusationis proponitur. ff. de adult. miles. §. fexaginta. Hoc verum est nisi absens sit per contumaciam [c], vt 3. q. 9. decernimus.

Visquis.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd qui vult alium accusare, in iudicium veniat, & indicet nomen rei, ad pœnam talionis obligando, ita quòd accusator vel accusatus in custodia habeantur, considerata dignitate personæ: & si accusator non probauerit, puniatur pœna talionis. In secunda parte quæ incipit ibi, *Qui vero*, dicitur, quòd qui vadunt ad sortilegos, & magos, non admittuntur ad accusationem.

¶ Casus seq. c. planus est.

h ¶ *Quisquis.*] hoc ponitur C. de accu. l. vlt.

i ¶ *Vinculum inscriptionis arripiat.*] idest, obliget se ad talionem. 4. q. 4. §. inscriptio. Archi.

k ¶ *Dignitatis.*] quia pari iure cęsetur accusator & accusatus. 3. q. 9. c. vlt. C

QVÆSTIO VIII.

Accusationẽ vero, qualiter fieri valeat, in canonibus aperte decernitur.

Ait enim Calixtus Papa ad episcopos Galliæ, epist. 2. [2]

¶ Accusatio semper fiat in scriptis. C. I.

Accusatorum personę num quam recipiantur sine scripto: nec absente [e] eo, quem accusare voluerint, quibuslibet [f] accusare permittatur.

¶ *In epistola Calixti, itemque apud Burchardum, & Iuonem sic habetur.* Rimandæ sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptũ autem num quam recipiantur: quia per scripturam nullus accusare, vel accusari potest, sed propria voce, & præsente eo, quem accusare voluerit, cuicumque † accusatori credatur. *Quorũ verborũ bona pars refertur.*]. 3. q. 9. c. *absente. 1. qđ sumptũ est ex eodẽ epistolæ loco. Cod. lib. 4. tit. de probationibus, l. fi.*

¶ De eodem. C. II.

Sciant cuncti accusatores eam se rem deferre debere in publicam notionem, quæ munita sit idoneis testibus, vel instructa apertissimis documẽtis, vel indiciis g ad probationem indubitatis, & luce clarioribus expedita.

Item Eutychianus Papa episcopis Siciliæ, epist. 2. [4]

¶ Accusatio semper debet fieri in scriptis. C. III.

Quisquis [h] ille est, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis arripiat [i], custodiæ similitudinem (habita tamen dignitatis [k] æstimatione †) patiatur, nec impunitã fore sibi nouerit licentiam mẽtiendi, cũ calumniandi sine scriptura, & accusato absente. Et certe respõdetur quòd non.

e ¶ *Nec absente.*] C. de pœn. ne diu. contra. Sed illud speciale est in apparitore, sic ℣. ead. quæst. 6. §. fi sunt quorum. & notaui 1. quæst. 4. nullius.

f ¶ *Quibuslibet.*]7. §. quæst. 2. relatum. Sed contra, 5. q. vltim. Epiphanium:

g ¶ *Indicis.*] 32. q. 7. dicit. & 35. q. 6. c. 1. Sed contra. 3. q. 9. absens. Sed ibi non accusatur, sed tantum libellus accusationis proponitur. ff. de adult. miles. §. fexaginta. Hoc verum est nisi absens sit per contumaciam [c], vt 3. q. 9. decernimus.

Visquis.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd qui vult alium accusare, in iudicium veniat, & indicet nomen rei, ad pœnam talionis obligando, ita quòd accusator vel accusatus in custodia habeantur, considerata dignitate personæ: & si accusator non probauerit, puniatur pœna talionis. In secunda parte quæ incipit ibi, *Qui vero*, dicitur, quòd qui vadunt ad sortilegos, & magos, non admittuntur ad accusationem.

¶ Casus seq. c. planus est.

h ¶ *Quisquis.*] hoc ponitur C. de accu. l. vlt.

i ¶ *Vinculum inscriptionis arripiat.*] idest, obliget se ad talionem. 4. q. 4. §. inscriptio. Archi.

k ¶ *Dignitatis.*] quia pari iure cęsetur accusator & accusatus. 3. q. 9. c. vlt. C

"Dignitate c. vlt. C. de exhib. re. l. vlt. "Tamen ratio dignitatis in hoc habetur, q ditus min⁹ punitur q alter.

"Denũtiatio punitio.

Vi crimen.] ¶ *Sed Stephanus.*] Casvs. Probauit supra G. quòd accusatio debet fieri in scriptis, modo videtur probare contrarium, & probat super ficialiter.

1 In cap. Hadria. 6. c. 67. ℣. 3. q. 5. c. cõstituimus. Iuo part. 6. c. 333.

Per scripta.] Casvs. Quæritum est, vtrum per epistolam possit quis alium accusare? Et respondetur quòd non, sed voce propria & accusato præsente, quia absens ab aliquo accusari non potest.

"Accusato absente põt dari libell⁹.

b ¶ *Absens.*] "potest enim libellus dari ab sente accusato, vt 5. q. 6. Epiphanium. C. de exhib. re. l. 2. & etiam die feriato, vt ff. de adulte. miles. §. fexaginta. prius tamen de nuntiabit eum accusator quem vult accusare: aliàs non audietur, vt ff. de adult. denuntiasse. & C. de accus. absentem. deinde det libellum iudici: iuxta tamen non prius libellũ recipiat, quàm inscriptio sit facta, & fideiussorem dederit de lite prosequenda. C. ad Turpil. l. 1. & C. qui acc. non poss. l. 3. Postmodum vocandus est reus [a] secundum legem. C. de exhib. reis. l. 2. & nomen rei. Vin. nomina reorum. & ita no. Vin. & eius recipietur inter se. de elec. hoc fit cũ lis est contestat. ff. de adult. si magistratus. & c. cum oporteat. & de simo. dilectus.

2 Et Stephan. epist. 2. c. 11.

3 ℣. q. 9. c. ab sente. Bur. l. 15. c. 17. Iuo p. 5. c. 289.

"Inquisitio punitio.

Accusatorem.] Casvs. Quæritum fuit à Calixto, an accusatores recipi de punitione beant sine scriptura, & accusato absente. Et certe respõdetur quòd non.

"Accusari matrimonium.

e ¶ *Nec absente.*] C. de pœn. ne diu. contra. Sed illud speciale est in apparitore, sic ℣. ead. quæst. 6. §. fi sunt quorum. & notaui 1. quæst. 4. nullius.

f ¶ *Quibuslibet.*]7. §. quæst. 2. relatum. Sed contra, 5. q. vltim. Epiphanium:

2 Et Fabian⁹ epistol. 3. ℣. 3. q. 6. c. 1. ℣. 2. q. 3. c. 3. & 6. Bur. l. 16. c. 3 ex concilio Araufico. Pan. l. 3. c. 75

3 Ad hoc C. de cal. non dum prib. ff. d. iu. hib. reis. l. 2. & nomen ligatus. & eius recipietur inter no. Vin. nomina reorum. & ex. de elec. hoc fit cũ lis est contestat. ff. de adult. si magistratus. & c. cum oporteat. & de simo. dilectus.

4 C. d accusat. l. 2. vt. l. 1. vt. Cod. Theod. l. 5. ti. 1 ritus. §. præscriptiones. & ff. de iur. ff. fiscus. & prius habebit dam cum officialis ac cusat. C. de accusa. ea quæ. "In hoc casu pœna est depositio, vt ℣. prox. q. lator. & extra de simo. dilectus.

o. d. l. 9. ti. 1. c. 1. & In cap. Hadria. c. 6. Pol. l. 5. ti. 1. Iuo p. 6. ca. 33. Pan. l. 4. c. 76.

al. exhibitione.

Accusatorem.] Casvs. Quæritum fuit à Calixto, an accusatores recipi de punitione beant sine scriptura, & accusato absente. Et certe respõdetur quòd non.

"Accusari matrimonium.

e ¶ *Nec absente.*] C. de pœn. ne diu. contra. Sed illud speciale est in apparitore, sic ℣. ead. quæst. 6. §. fi sunt quorum. & notaui 1. quæst. 4. nullius.

f ¶ *Quibuslibet.*]7. §. quæst. 2. relatum. Sed contra, 5. q. vltim. Epiphanium:

5 Cod. l. 3. ti. 1 cus. & ff. de adul. l. 3. §. fi. & Cod. l. 9. ti. 1. c. 17. & Nouel. 17. c. 8. & Bur. l. 3. c. 177 & Nouel. 3. c. 55 & Pan. l. 3. c. 53. & 55.

6 Adde q. rõ est, q. locus aggrauat rẽ gestã. l. prętor. §. fi. ff. d in u. &. l. aut se velle profequi. accusationem, & ibi facta. §. locę ff. de pœnarum talionem si nõ probauerit. Ioan.

7 Sed si aliud.] l. eodem modo est procedendum, si aliud crimen obiciat.

†ab est a Panormitano. Florẽt.

†al. libellos

h ¶ *Reo.*] hoc etiam fiat elapso biennio, vt C. vt intra cert. temp. l. vltim.

i ¶ *Videbimus.*] ff. ad Turpilia. l. in senatus. §. vltimo.

†al. aliave *libelli*

†al. aliave *causa*

Videbimus.] Casvs. Supra in proxima causa tractauit de ordine iudiciorum, & de rest. spol. Sed quia non ad plenum dixerat, ideo supponit hãc causam tertiam, in qua plenius tractatur de rest. spol. & de iudiciis dandis, & an infames sint admittẽdi ad accusandum, & quales testes sint admittendi, & qualis debeat esse iudex, & de multis aliis: quæ omnia, vt apertius patebit, tema proponit. de quo vndecim

†al. *causa*

Videbimus.] ff. ad Turpilia. l. in senatus. §. vltimo.

†al. aliave *libelli*

†al. *causa*

Videbimus.] Casvs. Supra in proxima causa tractauit de ordine iudiciorum, & de rest. spol. Sed quia non ad plenum dixerat, ideo supponit hãc causam tertiam, in qua plenius tractatur de rest. spol. & de iudiciis dandis, & an infames sint admittẽdi ad accusandum, & quales testes sint admittendi, & qualis debeat esse iudex, & de multis aliis: quæ omnia, vt apertius patebit, tema proponit. de quo vndecim

Universidad de Deusto
Biblioteca

possedit.j.10.q.3.quia cognouimus.& extra de excess.præl.cum ad quorumdam.Item si possedit,vt colonus.ff.de vi & vi arm.cum fundum. "Hoc autem scias,quòd quattuor sunt auxilia producta,per quæ petitur restitutio, actio, interdictum, condictio ex canone,iudicis officium. Actione petitur restitutio, vt actione quod metus causa datur restitutio contra quemlibet [a] possessorem. ff. quod met.l.metu.§.volenti.Item actione de dolo petitur restitutio: tulit. ff. qd & per illam non fit remet.caus. si restitutio, nisi contra il lum qui dolum fecit. cũ excep- ff.de dolo. l.si plures. tiõe.§.2. C. Item per interdictum e.tit.nõ in- restitutio datur contra terest. Arc. illum solum qui vim fecit, vt extra de rest.spol. cum ad sedem.in fi. Per condictionem ex canone datur restitutio contra quemlibet possessorem,vt extra de ap. bonæ memoriæ.& extra eo.c.fæpe.& j.ea. redintegranda. Item per iudicis officiũ petitur restitutio, cum aliquis propter absentiam perdit rẽm suam, de qua agitur. ff.ex quib.caus.maio. l.1.& per totum.& illa potest agi contra quemlibet possessorem, vt 16.quæst.3. §. porro.

1 Mutatis verbis, sed incolumi sententia. Anſl.l.3.c.46

2 Anſl.l.3. c.50.

[1] *Vòd restitutio.*] Casvs. Hic instituitur prima quæstio,qua quæritur an restitutio sit danda omnibus expoliatis.Et probatur quòd sic per c.sequentia.

Episcopis.] Casvs. Quæsitum fuit vtrum crimẽ aliquod possit obiici episcopis rebus suis expoliatis,vel de sedibus suis eiectis ante restitutionem? Et certe respondet Papa,quòd non. a ¶*Omnia.* ietiam deposita,vt ff.deposit.l. 1.§.qui autem.&ff.de vi & vi ar. l.1. §.quod autem,

b ¶*Nullum crimen.*] pro quo fuerunt spoliati secundum Hug. vel nec illud nec aliud potest obiici à spoliatore, 2.quæst.2. in scripturis, & c.nullus. Sed mirum est, si aliquis non potest eum de crimine illo accusare,vt j.quæst.2. cum ecclesiæ. & cap. prox.cum res inter alios acta aliis non præiudicet. Item numquid

b Adde q̃ ẽt criaiter cõ cor.tex.in l. fi. C. de or. co. & in l.si maritus.C. de don.int. vir.& vxor.

c ¶ *Episcopi.*] "si tamen spoliatus velit agere contra spoliatorem, "Spoliatus reconuenire potest ab eo,vt argum.ff.de iud.l.2.§.item.Sed hoc verum est,cum non agit de spoliatione,extra de ord.cogn.cum dilectus.& melius in c.fi.potest etiam eum reconuenire de alio spolio. extra de rest.spol.c.vlt.

à spoliatore reconueniri potest.

accusatores testes de domo sua producunt, & alios sibi inimicos extra suam prouinciam: reus crimino ſo iudici effertur ab vno tantum audiendus, & iudicandus. Quidam de accusatoribus, & testibus absentes per epistolam illum accusare, & in eum testificari contendunt:cum multa capitula ei obiicerentur,in primo accusatores deficiunt: demum accusatio in accusatorem vertitur.

1 *Hic primum quæritur, an restitutio danda sit quibuslibet expoliatis.*

2 *Secundo de induciis, an post restitutionem tantum, an etiam post vocationem ad causam quibuslibet concedendæ sint.*

3 *Tertio, quo spatio mensium vtrique sint concedendæ.*

4 *Quarto,an infames,& non legitime coniuncti,ad accusationem sint admittendi.*

5 *Quinto, an testes de domo accusatorum sint producendi, vel inimicorum vox sit audienda.*

6 *Sexto, an extra prouinciam reus sit producendus.*

7 *Septimo, an sit audienda eius sententia, quem cum reo par inficit malitia.*

8 *Octauo, an ab vno tantum episcopus sit audiendus,vel iudicandus.*

9 *Nono,an accusatores,vel testes in absentem vocem accusationis, vel testificationis exhibere valeant.*

10 *Decimo,an deficientes in primo capitulo sint admittendi ad sequentia.*

11 *Vndecimo, an accusato liceat accusationem in accusatorem vertere.*

QVÆSTIO I.

[2] *Vòd restitutio qaibuslibet danda sit,multis auctoritatibus probatur.*

Ait enim Caius Papa,epist. vnica ad Felicem episcopum,cap.3.

¶ Expoliatis, vel eiectis omnia sunt redintegranda. C. I.

[1] Episcopis suis rebus expoliatis, vel à propriis sedibus eiectis, omnia [a], quæ eis ablata sunt, legibus sunt redintegranda: quia priusquam hoc fuerit factum,nullum crimen [b] eis obiici potest.

Item Fabianus epistola 2.episcopis orientalibus.

¶De eodem. C. II.

[2] Episcopi [c], si à propriis sedibus, aut ecclesiis sine auctoritate [A] Romani Pontificis expulsi fuerint:antequam ad synodum vocentur,proprius locus,& sua omnia eis redintegranda sunt. Nulla enim permittit ratio, dum ad tempus eorum bona, vel ecclesiæ, atqueres ab æmulis,aut à quibuscumque detinentur, vt aliquid illis obiici debeat: Nec quicquam poteſt eis quoquo modo quilibet maiorum , vel minorum obiicere [d],dum ecclesiis,rebus,aut potestatibus carent suis.

A ¶ Sine auctoritate Romani Pontificis.] *Sunt hæc verba etiam apud Anſelmum, licet non sint expressa in originali : cuius hic sententia potius , quam ipſamet verba referuntur vsque ad versic.* Nulla.

Sed notandum est, quòd restitutionis sententia sola non sufficit,nisi præsentialiter omnia iudicis officio restituantur,vt eiectus,vel spoliatus etiam naturalem [e] possessionem recipiat,siue animo suo,& corpore alieno:veluti per procuratorem,siue animo, & corpore suo. Cuncta quoque, quæ sibi ablata fuerant, quacumque conditione, in eodem loco, vnde surrepta fuerant,reuocanda sunt.

Vnde Ioannes vrbis Romæ episcopus scribit Zachariæ Archiepiscopo, epistola prima[3].

¶De eodem. C. III.

[1] Redintegranda sunt omnia expoliatis,vel eiectis episcopis præsentialiter ordinatione Pontificum,&in eo [A] loco [f] vnde absceſſerant funditus reuocanda, quacumque conditione temporis , aut captiuitate [g], aut dolo [h],aut violentia † maiorum,aut per quascumque iniustas causas,res ecclesiæ, vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur ante [B] accusationem , aut regularem ad synodum vocationem eorum,& reliqua.

A ¶ In eo loco.] *Apud Ioannem & Symmachum legitur* , & in eorum vnde absceſſerunt, potestatem, funditus reuocanda. *Apud Eusebium vero*,in eorum vnde absceſſerunt,loca funditus reuocanda..

B ¶ Ante accusationem.] *Hæc vsque ad finem addita sunt ex originali , quibus oratio absolvitur,& quorum pars in fine huius quæstionis a Gratiano repetitur.*

Item Eusebius Apostolicæ sedis episcopus,epist.2.ad Aegyptios.

¶ *Obiicere.*] quid si numquam velit petere restitutionem, vt sic nõ puniatur de crimine pro quo est spoliatus,cum tñ inde grauiorem pœnam mereatur:Dicerem,quòd in tali casu bene possit accusari ante restitutionem [c], ne fraus fit ei lucrosa.arg.extra de iud.intelleximus.& 11.q.3.priuilegium.sed si minorem pœnam de illo crimine meretur, tunc non est accusandus de illo , cum satis sit punitus. arg.2.q.6.si quis ex pluribus. Dic tempus præfigẽdum, vt extra de rest. spol. frequens.lib.6.

SED NOTANDVM. Casvs. Dicit Grat. in hoc §. quòd non sufficit, si restitutio fiat solis verbis, vel per sententiam,ni si præsentialiter omnia restituantur officio iudicis, vt expulsus habeat ciuilem & naturalem possessionem per se , vel animo suo,& corpore alieno, vt per procuratorem. & in eodem locovnde ablata sunt fiat restitutio , quod probatur per seq.c.

e ¶*Naturalem.*] nec sufficit dare pignora, extr. de sen.& re iud. cum aliquib. "similiter in prætorium pignus est quis corporaliter mittendus. ff. de pig.act.non est mirum. secus in conuentionali.ff.ad.l.1. & ff. de dolo.l.si plures.

Edintegranda sunt.] Casvs. Quæritũ fuit à Ioan. Papa per Zachariam, qualiter debeat fieri restitutio expoliatis &eiectis.Et resp. Papa q̃ oĩa corporaliter sunt eis restituenda in eo loco vñ ablata sunt, quacũq; cõditione fuerint eis ablata, siue per dolũ, siue per violẽtiam,vel quacumque alia iniu- † *al.virtute* sta causa.

f ¶ *In eo loco.*] etiam vltra mare,&sunt reuocanda sumptibus spoliatoris. ff. de rest vend.si vero.

h ¶*Captiuitate.*] j.16. q.3.porro.& c.præce.

g ¶*Captiuitate.*] "Si enim per vim aliquid ab eo extortum est, vel ablatum,intra annũ potest agere contradruplum:post annum in simplum.ff.de vi & vi ar.l.1.Sed si per metum est extortum ali quid,tunc contra omnem possessionem agitur intra annum in quadruplum cum nõ vult restituere.ff.quod met.causa.si cum exceptione.§.1.2.& 3.

h ¶*Aut dolo.*] & tunc vsque ad biennium potest conueniri qui dolum committit, vt C.de dol.l.vlt. "sed perpetuo potest conueniri actione in factum de eo, quod ad eum peruenit, vel si dolo fecit quominus ad eum perueniret, vt ff.de dolo.in hæredem. & l.eaenus.& l.dolove. Cum autem canon æquiparet dolum, metum vel violentiam, videtur quòd condictione ex hoc canone quilibet possidens possit conueniri.arg.ad hoc ext.de iud.quia.&ext.de transa. veniens.& ext.de emp.& vend.peruenit.ext.vt lit.pen.ecclesia. & ext. de ap.bonæ memoriæ.& est expressum,ext.de rest.spol.sæpe.

h ¶*Aut dolo.*]ar.q restituendus sit qui dolo suo iuri renũtiat,vt j.15. q.6.c.1.& j.30.q.1.dictũ.&C.de inof.test.cum qui.1.resp.ext.de his quæ vi met.cau.fi.cum dilectus.contra.& 20.q.3.constituit.contra. Nulli

Vlli dubium est.] Casvs. Quidam episcopi iniuste fuerunt expoliati,&à suis sedibus eiecti,alij episcopi non iuuabant eos: immo (quod deterius est) ponebant insidias, diabolo instigante, quos Alexander reprehendit dicens tales esse schismaticos,& Christum crucifigentes in ipsis expoliatis episcopis.&quod facere non debent, hoc probat, quia sæpe boni diabolo cooperante tribulationem patiuntur per malos.

[1] Ansl.ibid.

a ¶*Auxilio.*] Episcopi sibi inuicem debent præstare mutuum auxilium, vt 8.distin.90. præcipimus. & ideo inducit hoc cap.scilicet, quòd semper sit subueniendum spoliatis.

"Ecclesiam sũa quilibet defendere tenetur.

b ¶*Vestro.*] Argu. "q̃ quilibet tenetur patrocinium pro sua ecclesia præstare.95.dist. 1.Petr.5. a Vbi d hoc 5.1.q.7.c.1. ibi videas. & qd leg.& nota.16.q.1. nos autẽ.& 11.q.3. quid ergo.Arc.

[2] Imperator [a], & si cõtra ecclesiam suam præstaret, priuandus esse eo quod habet ab ea.1.q.7.c.1.C.loc. milites.& est expressum extra de postul. c ¶*Naturalem.*] nec sufficit dare pignora, extr. de sen.& re iud. cum aliquib. "similiter in prætorium pignus est quis corporaliter mittendus. ff. de pig.act.non est mirum. secus in conuentionali.ff.ad.l.1. & ff. de dolo.l.si plures.

"Pignus prætorii & cõuentionale.

Ose. 4. 15.1.q.1.ipſi sacerdotes. Marcell.l.1.c. 19.fino p.f. c.29.

Pſal.132.

Edintegranda sunt.] Casvs. Concludit Gratianus ex supradictis, quòd expoliati non debent restituto expoliatis mana sub epis&eiectis. Et resp. Symmacho. Papa q̃ oĩa corporaliter sunt eis restituenda in eo loco vñ ablata sunt, quacũq; cõditione fuerint eis ablata, siue per dolũ, siue per violẽtiam,vel quacumque alia iniusta causa.

[3] Et Eusebius epistola prima.

¶De eodem. C. IIII.

[1] Redintegranda sunt omnia expoliatis,vel eiectis episcopis,&c. *vsque* funditus reuocanda *eodem modo,vt supra.*

Item Alexander Papa epistola secunda in principio.

¶Non est sacerdos, sed schismaticus,qui fratrum se subtrahit obsequis.

C. V.

NVlli dubium est , quia boni à malis semper persequuntur,& tribulantur. Propter quod humiliemur sub potenti manu Dei,vt liberet nos in tempore tribulationis.Nam,sicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret: sic diabolus non cessat circumire,& quærere, quos ex fidelibus perdat, & maxime illos, quos ardentiores in seruitio Saluatoris, eique familiares inuenerit.Familiares dico eos , quos sibi sacrari, & in ordine Apostolatus constitui voluit. Ipsi enim pro populo interpellant , & populi peccata comedunt , quia precibus suis,& oblationibus ea delent,atque consumunt.*& infra.*¶ "Qui autẽ ex vestro collegio fuerit,&ab auxilio [a] vestro [b] se subtraxerit,magis schismaticus, quàm sacerdos esse probabitur. [Ecce (inquit Propheta) quàm bonum , & quàm iucundum habitare fratres in vnum.] Illi vero in vnum non habitant, qui à fratrum solatio se subtrahunt, aut (quod deterius est) fratribus insidias præparant, aut laqueos ponunt. *& infine epistolæ 3.* Dominum crucifigunt, qui eum in sacerdotibus suis persequuntur, quia crux à cruciatu dicitur. Magnum vero cruciatum substinet qui vim patitur.

Item Pelagius Papa secundus episcopis Italiæ.

¶Dum possessiones, vel res episcopi deriuentur,aliquid sibi obiici non potest.

C. II.

[6] CVm ecclesiæ alicuius episcopi, aut possessiones , vel

a Adde ad c ¶ *Si quis pecunia.*] & 11.q.3.distin.79.si quis pecuniã. ext.d cunia. hoc tamen ibi & no. "non dicitur , sed meret.spol.o- rem.& vi est 23.dist.in nomine. vt etiam nulla ei audientia detur. De illo inpotest.in fi. glo. de test. heredes palam.vel continuato cum primum poterit [b].ff.ad Tertul.l.2.§.confestim.

b Adde ad c ¶ *Si quis pecunia.*] hoc.

¶ *Non continuato.*] id est,si non interponitur contrarius actus.ff. 90 go tempore erit restitutus.fic 90.dist.si quis monachus.in fi.

Quæst. II. Decret.ij.pars. z 2 spoliat

De induciis.] Hæc quæst.diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per octo auctoritates, q̃ inducię post restitutionem sunt dandæ spoliatis & restitutis , vt diu gaudeant commodo possessionis antequam spoliatoribus respondeant:quæ tamen arbitrariæ sunt. Secunda ibi, *Quod si male.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur 2. q. qua quæritur an dandę sint inducię post restitutionem.& probat Grat. per seq. cap.quòd sic.

c ¶*De induciis.*] "qn "Induciarũ que sunt genera indu quinq; sunt ciarum , restitutoriæ, genera. præparatorię,citatoriæ, deliberatoriæ,& iudicatoriæ,siue executoriæ [c].In causa cri minali restitutoriæ ſi appellões erũt minores vj. men sibus,nec maiores an sunt, q̃ non no , & habent locum sunt cõtem ante vocationem in nendæ,ext. ius in causa crimina- de deci.tua. li.j.ea.eiectis. vel ve- idem not.se rius est, quòd sint ar- cundùm L. bitrarię,vt j.e.ſi epil- copus.Citatoriæ erũt vnius vel duorum vel trium mensium, vt 4. q.5.c.1. & 5.q.3.c.1.& habent locum post citationem & contesta tionem.illæ autẽ quæ habentur 5.q.2.c.præsenti. sunt paternales 3 5.dist.79.ſi adiectiones, de quib [a] qs pecunia. mentiuntur quidam, quòd sint clericorum minorum vel laicorum,tamẽ arg.est pro eis 15.q.7.ſi autem. Aliæ sunt presbyterorum vel diaconorum, vt dicunt quidã. Præparatoriæ,erunt anni & dimidij , vel vnius anni, vel sex mẽsium, vt j.ead.q.3.de inducciis.& hę dantur ante lit.contest.&post.5.q. 2.ſi primates.In ciuili autem causa sunt in duciæ deliberatoriæ xx.dierum, vt j.ea.q. 3.offeratur.Citatoriæ xxx. dierum. in auth. de liti.§.omnem.col. 9.& per trinum edictum, vt 24.q.3.de illi cita.Iudicatoriæ quat tuor mensium , quæ dantur iudicatis, vt extra de off.iu.deleg. quærenti. In criminali vero non dantur de liberatoriæ [d],quia cer tus debet esse reus vtrũ velit crimen confiteri,an negare,cum sciat se esse reum, vel non.Item nec iudicatoriæ dantur,quia ibi pœna non differtur nisi in casibus,vt 11.q. 3.cum apud.

4 Et Euseb. epist.2.

5 j.e.c.priꝰ. ipſa prorſus verba.

d Tu dic,q̃ opi.contraria est verior , vt per doct. in c.2. de dil.&per Bal.&Sal.in auth. offera tur. C.ſi lit. cõt.&Ale.& Im. in l.v.ff. de edendo. post prin.

6 Ansel.l.3. c.63.

[7] *Quanto tempore.* Casvs.Dicitur in hoc c. quòd tantum tempus dãdum est expoliatis ante quàm ad synodum vocentur,quanto tempore fuerunt expoliati , vt sub eodem tempore eis in-

duciæ dentur.

f ¶*Quanto.*]id est,quali.id est,ſi longo tempore fuit spoliatus,lon-

Vm ecclesia.] Casvs. Dicitur hic quòd nihil potest obiici spoliato, nisi primo ei omnia fuerint restituta,quibus fuerat

Universidad de Deusto
Biblioteca

spoliatus, & nisi post restitutionem habuit tempus à patribus diffinitum. Casus autem seq. c. facilis est, & per te videbis.
a ¶*Sponte.*] arg. quòd spoliatus suo iuri potest renunciare. arg. contra extra de rest. spol. solicite.

"Spoliatus respondere nō tenetur.

b *Portet.*] ¶*Nudi.*]" ecce ratio canonis quare spoliatus non tenetur respondere, & est forte ideo statutum, quia cum est spoliatus, nō potest sufficere ad sumptus iudiciales, nec inuenit homines adeo fauorabiles: & per hoc videtur quòd nec spoliatori nec alij teneatur respondere super aliquo, quod ei obiicitur. arg. 5. ea. cum ecclesiæ, & 5. q. prox. c. a. Item videtur quòd si modicum esset ei ablatū, quòd tunc quilibet & pro qualibet causa tenetur respondere, vt extra de rest. spolia. frequens. lib. 6.

1 Pol. l. 2. tit. 31. Bur. l. 1. c. 140. Iuo p. 5 c. 254. Anſ. l. 3. c. 45.

AVdiuimus quosdam.] Casvs. Quidam quosdam episcopos infamauerunt, & à propriis sedibus expulerunt, & eis expulsis alios loco eorum substituerunt expulsis vniuersitatibus: quare Greg. Papa reprehendit eos grauiter, & mandat deiectoribus vt deiectos restituant, & substituros deiiciāt, quos precipit infames heri, & ab honoribus ec clesiæ arceri. Si autem isti deiectores aliquā querelam contra eos habuerint, eis restitutis apud Romanam sedem proponant. Casus autem seq. ca. planus est.

c ¶*Infamatos.*] de facto, vel ab æmulis. alias enim non restituerentur si essent infames de iure, vt 2. q. 5. presbyter si. B.
d ¶ *Quia alibi.*] 5. 80. dist. episcopi.
c ¶ *Habueritis.*] sed quam possunt habere querelam? crimina lem nō possunt, cum sint inimici, extra de rest. spoliat. item cum alia decr. si vī inhibere nisi añ restō nem, vt ibi not. Goff. q. post restō né bū pt, vt in hoc c. aut diuinus. & arg. extr. de ord. cog. c. vlt. Arch.

quis [a] non ciuilem, qui a ceciderunt a iure suo. 16. q. 6. placuit, forte loquitur de his qui suam iniuriam prosequuntur, vt 4. q. 6. omnibus.

2 In vulga. legebatur, Gelasius.

E*lectis.*] ¶*Antiuuerſario.*] ad arg. extr. de plus, vel sex mensium ad minus.

P*ius ergo.*] Casvs. Hoc eidem dicit cum superiori c. cum ecclesiæ. Sequēs vero cap. idem dicit cum illo c. quanto.

S*i episcopus.*] Casvs. Aliquis episcopus erat spoliatus rebus suis, vel ecclesiæ, vel erat de ecclesia electus. Quæritum fuit à Felice Papa, vtrum posset compelli venire ad synodum, & respondere obiectis ante restitutionem. Et respondetur, quòd non, nisi suo statui & honori primo fuerit restitutus, nec vocati poterit nisi spōte venerit pro suis negotiis: minime tamen indicandus, cum propter hoc non venerit: post restitutionem vero gaudebit inducijs, prout iudices viderint expedire.
g ¶*Detentione.*]si detines me ne possim intrare possessionem, com-

petit mihi interdictum vnde vi. ff. ne vis fiat ei qui in possī. mi. l. 1. §. siue autem. & 92. dist. si quis. & in constit. extra de rest. spol. sæpe.
h ¶*Conuocari.*] Sed numquid veniet allegare priuilegium [b], vt ext. de app. cum parati. & c. si duobus? Resp. non: cum constet eum esse spoliatum. sic ff. de pec. eo tempore. "Scias ergo, quòd vbi euidens est citationem non te nere, reus nō tenetur venire etiam ad allegandum suum priuilegium. Scias ergo, quòd quandoque citatio non valet, quia intra angusta tempora fit, vt 5. q. 2. c. vltim. & quandoq; non valet: quia non exprimitur causa quare fiat citatio, vt 5. q. 2. c. vl. quan doque non valet: quia nimis maturatur peremptorium, vt ext. de dila. dilecti. quandoq; non valet citatio ratione temporis, vt si fiat tempore feriato, vt 15. q. 4. c. 1. & 2. & ff. de fer. l. 1. quandoque non valet rōe loci, vt si citatur extra pro uniciam [c] vltra duas dietas, vt ext. de rescta. nonnulli. vel si citatur ad locum periculosum vel inhonestū, vt ext. de ap. ex parte. ff. de arb. si cum dies. & §. si arbiter. quando que non tenet ratione iudicis, vt si euidēs est ipsum non esse iu dicem qui citat, vt ex tra de off. iu. deleg. ex litteris. & extr. de ap. si duobus. Item non valet si reſcriptum Apostolicum non inferitur, vt extr. de dila. præterea. & extra de off. iud. deleg. cum in iure. Item si euidens est iudicem esse inimicum [d], vt 3. q. 5. quia. Item non valet si ille qui citatus est, spolia tus est, vt hic. Item non valet si ad quere lam liberti citatur patronus. 4. q. 3. liberti. & generaliter vbicūque euidenti exceptione reus se tueri potest. ff. de iud. non videtur. Sed si dubium est, an citatio teneat, tunc tenetur venire ad allegandum suum priuilegium, vt extra de ap. si duobus. & c. cum parati. ff. de iud. si quis ex aliena. Inuenio tamen, quòd citatio quandoque nulla est, & tamen nisi defendatur citatus, procedatur cōtra ipsum, vt ff. iudic. fol. si reus. Item inuenio, quòd citatio est iniusta ex persona agentis, cum agens agit calumnio se: & tamen nisi citatus venerit ad iudicium, punitur, vt extra de acc. veniens. & arg. ff. ne quis eum qui in ius voc. est, vt exim. l. pen. Ioan. Turius tamen est, quòd citatus vadat allegaturus priuilegium suum, vel appellaturus, si eum grauauerit, nisi quando constat eum non esse suum iudicem. B.

1 ¶*Vel præiudicari.*] id est, præiudicium fieri.
k ¶*Sponte.*] hic assignant quidam aliquem posse iuri suo renunciare. 7. q. 1. quām periculosum. & C. de epīsc. & cler. si quis in conscrie conui- cle dine. si vero ciuiliter tantum, ab administratione, ext. de simon. per tuas. in fi. & regulares prælati ex modicis causis remouentur ab administratione, vt in eadem decr. per tuas. in fi. Irem si ideo quis remouetur, quia dolose administrauit, infamis est factus. sed si propter negligentiam remoueretur, non fit infamis [c], vt C. de susp. tu. l. vlt. Hoc autem scias, quòd quandoque administrat quis temporalia, quandoque spiritualia: & secundum hoc remouetur ab istorum ipsius tempore moderamine detineri.

"Inducię sunt arbitrariæ.

a ¶ Maximiliani.] *In vulgatis sequebatur, presbyteri, quæ vox inducta est: quia in nullo vetusto codice Gratia. ex iis, qui collati sunt, habetur. Grat. ianus autem caput hoc de episcopo, non de presbytero accepit.*

QVÆSTIO III.

1. ps

Vòd vero g *post vocationem venienti ad iudicium, induciæ negandæ non sint, Felix Papa secundus in epistola ad Fratres Aegypti, c. 8. testatur dicens.*

¶ Venienti ad iudicium, induciæ non negentur. C. I.

CVm accusatus ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit [a], induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi [h] sibi tribuantur.

a ¶Et necesse fuerit.] *Hæc addita sunt ex epistola ipsa, Iuone, & Pannormia, habenturque infra ead. c. inducia. 2.*

Item ex eadem epistola ad fratres Aegypti, cap. 20.

¶ Quot mensium induciæ episcopis præstandæ sint. C. II.

2 DE inducijs [i] vero episcoporum [k], super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellēdā impetitorum [l] machinamenta, & suas præparandas responsiones [k], & testes confirmandos [l], & consilia episcoporum, atque amicorum [m] quærenda annum, & [†] sex mandauerunt menses [n] concedi: Quidam [o] autem [†] sex] Orig.

1 Iuo p. 6. c. 335. Pan. l. 4. c. 98. Anſ. l. 3 c. 55.

"Inducię sunt arbitrariæ.

Dic vt no. in ſdi. c. cū ſ. ſit. ext. d of. del. ſrenti. ext. de pcu. c. dilectus. Arch.

a ¶ Quintus.] *Addita est hæc vox ex vetustis codicibus, & restituta vox,* Leodiensi: *cum antea legeretur,* Laodicensi. *Nam manus. de quibus in subiecto capite agitur, ostendunt non ad Græcum episcopum, sed Germanum, vel Gallum hæc fuisse scripta.*

¶ Ante litem contestatam violenter ablata restituantur. C. III.

OPortet, vt primum vos tam de inuasis ciuitatibus, & monasteriis, & mansis, quàm de reliquis generaliter rebus redimuesti ri faciatis: quia nec nudi [b] contendere, nec inermes inimicis nos debemus opponere.

Item Euaristus Papa epist. 2.

¶ Deiiciantur à clero, & infames fiant, qui loca expulsorum adulterina fœditate inuaserunt. C. IIII.

1 Pol. l. 2. tit. 31. Bur. l. 1. c. 140. Iuo p. 5 c. 254. Anſ. l. 3. c. 45.

AVdiuimus quosdam à vobis infamatos [c], & dilaceratos episcopos, ac è ciuitatibus propriis pulsos (quia alibi [d] episcopi constitui non possunt, nisi in ciuitatibus non minimis) & alios in eis, ipsis viuentibus constitutos. Ideo hæc vobis scribimus, vt sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari. & integerrime restitui debere. Illos vero qui adulterina fœditate sponsas suas, (quas & vxores eorum præfixo tenore esse intelligimus) tenent, eiici vt adulteros, atque infames fieri, eosque ab ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis [e], his peractis inquirendum erit, & auctoritate huius sanctæ sedis terminandum.

Item Gaius [3] *epistola 1. ad Felicem.*

¶ Inducię sex mensium electis, vel expoliatis præstentur. C. V.

ELectis, vel expoliatis, post integram restitutionem annitra de acc. veniens. & arg. ff. ne quis eum qui in ius voc. est, vt exim. l. pen. Ioan. Turius tamen est, quòd citatus vadat allegaturus priuilegium suum, vel appellaturus, si eum grauauerit, nisi quando constat eum non esse suum iudicem. B.

1 ¶*Vel præiudicari.*] id est, præiudicium fieri.
k ¶*Sponte.*] hic assignant quidam aliquem posse iuri suo renunciare. 7. q. 1. quām periculosum. & C. de epīsc. & cler. si quis in conscrie conui- cle dine. si vero ciuiliter tantum, ab administratione, ext. de simon. per tuas. in fi. & regulares prælati ex modicis causis remouentur ab administratione, vt in eadem decr. per tuas. in fi. Irem si ideo quis remouetur, quia dolose administrauit, infamis est factus. sed si propter negligentiam remoueretur, non fit infamis [c], vt C. de susp. tu. l. vlt. Hoc autem scias, quòd quandoque administrat quis temporalia, quandoque spiritualia: & secundum hoc remouetur ab istorum ipsius tempore moderamine detineri.

"Inducię sunt arbitrariæ.

a ¶ Maximiliani.] *In vulgatis sequebatur, presbyteri, quæ vox inducta est: quia in nullo vetusto codice Gratia. ex iis, qui collati sunt, habetur. Grat. ianus autem caput hoc de episcopo, non de presbytero accepit.*

QVÆSTIO III.

1. ps

Vòd vero g *post vocationem venienti ad iudicium, induciæ negandæ non sint, Felix Papa secundus in epistola ad Fratres Aegypti, c. 8. testatur dicens.*

¶ Venienti ad iudicium, induciæ non negentur. C. I.

CVm accusatus ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit [a], induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi [h] sibi tribuantur.

a ¶Et necesse fuerit.] *Hæc addita sunt ex epistola ipsa, Iuone, & Pannormia, habenturque infra ead. c. inducia. 2.*

Item ex eadem epistola ad fratres Aegypti, cap. 20.

¶ Quot mensium induciæ episcopis præstandæ sint. C. II.

2 DE inducijs [i] vero episcoporum [k], super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellēdā impetitorum [l] machinamenta, & suas præparandas responsiones [k], & testes confirmandos [l], & consilia episcoporum, atque amicorum [m] quærenda annum, & [†] sex mandauerunt menses [n] concedi: Quidam [o] autem [†] sex] Orig.

1 Iuo p. 6. c. 335. Pan. l. 4. c. 98. Anſ. l. 3 c. 55.

"Inducię sunt arbitrariæ.

Dic vt no. in ſdi. c. cū ſ. ſit. ext. d of. del. ſrenti. ext. de pcu. c. dilectus. Arch.

a ¶ Quintus.] *Addita est hæc vox ex vetustis codicibus, & restituta vox,* Leodiensi: *cum antea legeretur,* Laodicensi. *Nam manus. de quibus in subiecto capite agitur, ostendunt non ad Græcum episcopum, sed Germanum, vel Gallum hæc fuisse scripta.*

¶ Ante litem contestatam violenter ablata restituantur. C. III.

OPortet, vt primum vos tam de inuasis ciuitatibus, & monasteriis, & mansis, quàm de reliquis generaliter rebus redimuesti ri faciatis: quia nec nudi [b] contendere, nec inermes inimicis nos debemus opponere.

Item Euaristus Papa epist. 2.

¶ Deiiciantur à clero, & infames fiant, qui loca expulsorum adulterina fœditate inuaserunt. C. IIII.

1 Pol. l. 2. tit. 31. Bur. l. 1. c. 140. Iuo p. 5 c. 254. Anſ. l. 3. c. 45.

AVdiuimus quosdam à vobis infamatos [c], & dilaceratos episcopos, ac è ciuitatibus propriis pulsos (quia alibi [d] episcopi constitui non possunt, nisi in ciuitatibus non minimis) & alios in eis, ipsis viuentibus constitutos. Ideo hæc vobis scribimus, vt sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari. & integerrime restitui debere. Illos vero qui adulterina fœditate sponsas suas, (quas & vxores eorum præfixo tenore esse intelligimus) tenent, eiici vt adulteros, atque infames fieri, eosque ab ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis [e], his peractis inquirendum erit, & auctoritate huius sanctæ sedis terminandum.

Item Gaius [3] *epistola 1. ad Felicem.*

¶ Inducię sex mensium electis, vel expoliatis præstentur. C. V.

ELectis, vel expoliatis, post integram restitutionem annitra de acc. veniens. & arg. ff. ne quis eum qui in ius voc. est, vt exim. l. pen. Ioan. Turius tamen est, quòd citatus vadat allegaturus priuilegium suum, vel appellaturus, si eum grauauerit, nisi quando constat eum non esse suum iudicem. B.

1 ¶*Vel præiudicari.*] id est, præiudicium fieri.
k ¶*Sponte.*] hic assignant quidam aliquem posse iuri suo renunciare. 7. q. 1. quām periculosum. & C. de epīsc. & cler. si quis in conscrie conui- cle dine. si vero ciuiliter tantum, ab administratione, ext. de simon. per tuas. in fi. & regulares prælati ex modicis causis remouentur ab administratione, vt in eadem decr. per tuas. in fi. Irem si ideo quis remouetur, quia dolose administrauit, infamis est factus. sed si propter negligentiam remoueretur, non fit infamis [c], vt C. de susp. tu. l. vlt. Hoc autem scias, quòd quandoque administrat quis temporalia, quandoque spiritualia: & secundum hoc remouetur ab istorum ipsius tempore moderamine detineri.

"Inducię sunt arbitrariæ.

a ¶ Maximiliani.] *In vulgatis sequebatur, presbyteri, quæ vox inducta est: quia in nullo vetusto codice Gratia. ex iis, qui collati sunt, habetur. Grat. ianus autem caput hoc de episcopo, non de presbytero accepit.*

QVÆSTIO III.

1. ps

Vòd vero g *post vocationem venienti ad iudicium, induciæ negandæ non sint, Felix Papa secundus in epistola ad Fratres Aegypti, c. 8. testatur dicens.*

¶ Venienti ad iudicium, induciæ non negentur. C. I.

CVm accusatus ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit [a], induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi [h] sibi tribuantur.

a ¶Et necesse fuerit.] *Hæc addita sunt ex epistola ipsa, Iuone, & Pannormia, habenturque infra ead. c. inducia. 2.*

Item ex eadem epistola ad fratres Aegypti, cap. 20.

¶ Quot mensium induciæ episcopis præstandæ sint. C. II.

2 DE inducijs [i] vero episcoporum [k], super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellēdā impetitorum [l] machinamenta, & suas præparandas responsiones [k], & testes confirmandos [l], & consilia episcoporum, atque amicorum [m] quærenda annum, & [†] sex mandauerunt menses [n] concedi: Quidam [o] autem [†] sex] Orig.

1 Iuo p. 6. c. 335. Pan. l. 4. c. 98. Anſ. l. 3 c. 55.

2 ¶*Diu.*] dicitur diu quod est vsque ad quattuor menses. sic 63. dist. lectis. sic hæc dictio, mox, ampliatur 30. q. 2. c. 1.
b ¶*Vel quinque vel sex.*] arg. "inducias esse arbitrarias. extr. de app. cum sit Romana. ff. de iud. nonnumquam. Sed arg. contra in auth. de nup. §. sed hoc quidem. 2. 8. dist. de his. in fi. & j. eod. q. 3. c. 1."
c ¶ *Ante conuocatus.*] q possibilitas ei sit.
d ¶ *Si iustè.*] i. si iustū crimen ei obiicitur.
QVOD SI MALE. Hæc est 2. pars q. in qua probatur, q di lapidator remouebitur ex sola suspicione. Sed hoc hodie correctum est per decr. extra de sim. licet Hely. & de of. dele. venerabili. quia primo probari debet, & ea probata datur illi coadiutor vsque ad finem litis. Io. de Fan.
Casvs. Supra dictum est generaliter expulsos esse restituendos, nec aliter cogi possunt respondere. Modo excipit Gratianus casum, in quo non videtur restituendus ab causæ cognitionem, puta si suspect[a] est de dilapidatione: exemplo tutorum & curatorum. & hoc probatur seq. cap.
QVia ea.] Casvs. Clerici quidam accusabāt Maximilianum de dilapidatione: quare Pelagius commisit causam Petro presbytero, cui præcipit, vt eū ab administratione remoueat. & c. ¶ *Quia ea.*] ideo forte remouetur suspectus ab administratione, quia forte timor est ne corrumpat iudices: & ideo ne creditores ei soluentes liberantur. ff. de sol. quod si forte.
f ¶*Donec causa.*] crimine dilapidationis speciale est, quòd sequestra tur possessio à possessore antequam fit conuictus, contra id 16. q. 4. volumus. nam & post appellationē sequestratur ab eo possessio. ff. de ap. Imperatores. & 2. q. 6. quoties. 2. quam cito ergo aliquis accedere dq; fuit, statim [b] ab eo remouenda est administratio, vt hic, & C. de fu Pisio. si qua ex apertissimis argumentis eum suspectum. ff. de susp. tu. l. 3. §. præ Pisius sum- terea. "Suspectum autem dicimus illum qui moribus talis est, vt ne ab eo suspectus dici debeat, vt ff. de susp. tu. suspectum. Nec audiretur ta- ad q. vt Pa- lis licet vellet satisdare, quòd bene administraret, vt inst. de susp. tu. ner. in c. ve 6. nouissime. Hodie tamen videtur, quòd non est remouendus ab natis. & do. administratione, nisi probetur suspicio, vt extr. de sim. licet Hely. & contin. de off. deleg. venerabili. dic vt ibi "Item ad accusationem quilibet "Suspectus admittitur, vt in auth. de non alien. aut permut. in fi. C. de susp. tu. l. quis est, eum. & l. pietatis. & absens potest condemnari, vt C. de pœ. ne diu. "suspectus nec enim aliquo deber gaudere priuilegio, qui suos contubernales an posse ab affixit, vt C. vbi de ratioc. agi opor. l. 2. tamen probabilius videtur, omnibus ac quòd soli illi admittantur quorum interest, vt 16. q. 7. filius. & 5. 2. q. 7. quapropter. vel saltem soli clerici, vt 12. q. 2. non liceat. nam in po pularib. actionib. nō admittūtur infames, vt ff. de pop. ac. populari. Ité nec ad accusationē talium iudex statim remouebit accusatum ab administratione, sed summatim cognoscet an calumniose accusetur, an non. arg. ff. de præto. ſtip. l. 1. §. vlt. & si qui sciuerint suspectū, & passi sint eum per aliquod tempus esse in administratione, non videtur, quòd tales possint dicere eum suspectum, vt ff. de pri cred. si creditores. & arg. extr. de his quæ fi. à ma. par. cap. ex ore. & arg. de acc. nulli. Credo verum si scientes & negligentes, sed scien- "Qui autem criminaliter conuictus est, remouetur ab or- dantur trinæ inducię. ff. de fer. l. vltim. ergo causa prorogatur vltra ter punitur. tuas. in fi. & regulares prælati ex modicis causis remouentur ab administratione, vt in eadem decr. per tuas. in fi. Irem si ideo quis remouetur, quia dolose administrauit, infamis est factus. sed si propter negligentiam remoueretur, non fit infamis [c], vt C. de susp. tu. l. vlt. Hoc autem scias, quòd quandoque administrat quis temporalia, quandoque spiritualia: & secundum hoc remouetur ab istorum ipsius tempore moderamine detineri.

"Inducię sunt arbitrariæ.

a ¶ Maximiliani.] *In vulgatis sequebatur, presbyteri, quæ vox inducta est: quia in nullo vetusto codice Gratia. ex iis, qui collati sunt, habetur. Grat. ianus autem caput hoc de episcopo, non de presbytero accepit.*

QVÆSTIO III.

1. ps

Vòd vero g *post vocationem venienti ad iudicium, induciæ negandæ non sint, Felix Papa secundus in epistola ad Fratres Aegypti, c. 8. testatur dicens.*

¶ Venienti ad iudicium, induciæ non negentur. C. I.

CVm accusatus ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit [a], induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi [h] sibi tribuantur.

a ¶Et necesse fuerit.] *Hæc addita sunt ex epistola ipsa, Iuone, & Pannormia, habenturque infra ead. c. inducia. 2.*

Item ex eadem epistola ad fratres Aegypti, cap. 20.

¶ Quot mensium induciæ episcopis præstandæ sint. C. II.

2 DE inducijs [i] vero episcoporum [k], super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellēdā impetitorum [l] machinamenta, & suas præparandas responsiones [k], & testes confirmandos [l], & consilia episcoporum, atque amicorum [m] quærenda annum, & [†] sex mandauerunt menses [n] concedi: Quidam [o] autem [†] sex] Orig.

1 Iuo p. 6. c. 335. Pan. l. 4. c. 98. Anſ. l. 3 c. 55.

"Inducię sunt arbitrariæ.

Dic vt no. in ſdi. c. cū ſ. ſit. ext. d of. del. ſrenti. ext. de pcu. c. dilectus. Arch.

a ¶ Quintus.] *Addita est hæc vox ex vetustis codicibus, & restituta vox,* Leodiensi: *cum antea legeretur,* Laodicensi. *Nam manus. de quibus in subiecto capite agitur, ostendunt non ad Græcum episcopum, sed Germanum, vel Gallum hæc fuisse scripta.*

¶ Ante litem contestatam violenter ablata restituantur. C. III.

OPortet, vt primum vos tam de inuasis ciuitatibus, & monasteriis, & mansis, quàm de reliquis generaliter rebus redimuesti ri faciatis: quia nec nudi [b] contendere, nec inermes inimicis nos debemus opponere.

Item Euaristus Papa epist. 2.

¶ Deiiciantur à clero, & infames fiant, qui loca expulsorum adulterina fœditate inuaserunt. C. IIII.

1 Pol. l. 2. tit. 31. Bur. l. 1. c. 140. Iuo p. 5 c. 254. Anſ. l. 3. c. 45.

AVdiuimus quosdam à vobis infamatos [c], & dilaceratos episcopos, ac è ciuitatibus propriis pulsos (quia alibi [d] episcopi constitui non possunt, nisi in ciuitatibus non minimis) & alios in eis, ipsis viuentibus constitutos. Ideo hæc vobis scribimus, vt sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari. & integerrime restitui debere. Illos vero qui adulterina fœditate sponsas suas, (quas & vxores eorum præfixo tenore esse intelligimus) tenent, eiici vt adulteros, atque infames fieri, eosque ab ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis [e], his peractis inquirendum erit, & auctoritate huius sanctæ sedis terminandum.

Item Gaius [3] *epistola 1. ad Felicem.*

¶ Inducię sex mensium electis, vel expoliatis præstentur. C. V.

ELectis, vel expoliatis, post integram restitutionem annitra de acc. veniens. & arg. ff. ne quis eum qui in ius voc. est, vt exim. l. pen. Ioan. Turius tamen est, quòd citatus vadat allegaturus priuilegium suum, vel appellaturus, si eum grauauerit, nisi quando constat eum non esse suum iudicem. B.

1 ¶*Vel præiudicari.*] id est, præiudicium fieri.
k ¶*Sponte.*] hic assignant quidam aliquem posse iuri suo renunciare. 7. q. 1. quām periculosum. & C. de epīsc. & cler. si quis in conscrie conui- cle dine. si vero ciuiliter tantum, ab administratione, ext. de simon. per tuas. in fi. & regulares prælati ex modicis causis remouentur ab administratione, vt in eadem decr. per tuas. in fi. Irem si ideo quis remouetur, quia dolose administrauit, infamis est factus. sed si propter negligentiam remoueretur, non fit infamis [c], vt C. de susp. tu. l. vlt. Hoc autem scias, quòd quandoque administrat quis temporalia, quandoque spiritualia: & secundum hoc remouetur ab istorum ipsius tempore moderamine detineri.

"Inducię sunt arbitrariæ.

a ¶ Maximiliani.] *In vulgatis sequebatur, presbyteri, quæ vox inducta est: quia in nullo vetusto codice Gratia. ex iis, qui collati sunt, habetur. Grat. ianus autem caput hoc de episcopo, non de presbytero accepit.*

QVÆSTIO III.

1. ps

Vòd vero g *post vocationem venienti ad iudicium, induciæ negandæ non sint, Felix Papa secundus in epistola ad Fratres Aegypti, c. 8. testatur dicens.*

¶ Venienti ad iudicium, induciæ non negentur. C. I.

CVm accusatus ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit [a], induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi [h] sibi tribuantur.

a ¶Et necesse fuerit.] *Hæc addita sunt ex epistola ipsa, Iuone, & Pannormia, habenturque infra ead. c. inducia. 2.*

Item ex eadem epistola ad fratres Aegypti, cap. 20.

¶ Quot mensium induciæ episcopis præstandæ sint. C. II.

2 DE inducijs [i] vero episcoporum [k], super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellēdā impetitorum [l] machinamenta, & suas præparandas responsiones [k], & testes confirmandos [l], & consilia episcoporum, atque amicorum [m] quærenda annum, & [†] sex mandauerunt menses [n] concedi: Quidam [o] autem [†] sex] Orig.

1 Iuo p. 6. c. 335. Pan. l. 4. c. 98. Anſ. l. 3 c. 55.

Universidad de Deusto
Biblioteca

triarię. §. ead. quæst. 2. si episcopus.
a ¶ Sex. in auth. de sanct. epis. §. 3. coll. 9.
b ¶ *Communicatores.* id est, episcopos[a].

Induciæ.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd magnæ induciæ dandæ sunt ne inordinate aliquid fiat: quia multa fiunt per obreptionem.

c ¶ *Induciæ.* ergo tam actori quàm reo dandæ sunt induciæ. 15. q. 7. si autem. ff. de ser. l. vlti. nisi in casu, vt j. ead. §. iudicantes.
d ¶ *Per subreptionem.*] sic 98. dist. transmarinos.

Nduciæ.] SPATIVM. Hæc est secunda pars quæstion. Io. de Fant. & hic tractat de induciis præparatoriis in causa ciuili, & etiam in criminali, quæ pares videntur. B.
Casvs. Hic tractat de induciis præparatoriis in causa ciuili, & etiam in criminali, quæ pares videntur secundum leges.
e ¶ *Inuenitur.* in l. 1.
HAC RATIONE. Casvs. Quæsitum fuit ab Imperatore sub quanto spatio induciæ præparatoriæ deberent dari. Et respondet dicens, quòd si instrumenta vel testes petuntur in ea prouincia vbi lis est, dantur tres menses. si ex conuicinis prouinciis, sex menses. si ex transmarina, dantur nouem menses: nec has inducias putant iudices semper pro suo arbitrio tribuendas: sed tunc demum cum necessitas exegerit: nec facile amplius quàm semel, ne causa protrahendæ litis dilatio tribuatur.
f ¶ *Vt est ex ea.*] hoc non est principium legis: quia lex incipit, quoniam plerumque.
g ¶ *Persona.* id est, testis vel aduocatus.
h ¶ *Ex continentibus.* id est, quæ modico freto distant, vt ff. de verb. sign. notionem. §. 1.
i ¶ *Exegerit.* vsque in finem litis.
k ¶ *Amplius.*] " in causis pecuniariis non datur amplius dilatio quam semel, nisi inopinatu quid emergat: sed in criminalibus datur actori dux [b], reo tres, vt ff. de seru. l. vlt. sed in crimine adulterij nulla datur dilatio. ff. de adult. in crimine. licet sit arg. contra. 33. q. 2. hinc de coniugij fœdere.
l ¶ *Quam semel.*] hic habes quòd tantum semel danda est dilatio. & sic est contra. extra. de testi. in causis. & c. signi ficauerunt. C. de iud. auct. iubemus. " vbi habes quòd ad testes inducendos tres dilationes sunt concedendæ. Sol. licet plures productiones non possint dari: tamen sub vna dilatione possunt mille fieri productiones. Alij intelligunt q de iure tres possunt dari dilationes ad testes producendos: & dicunt hanc legem loqui de dilationibus, quæ indulgentur à iudice: sed auth. & decr. de dilationibus quæ conceduntur à iure communi. H. Dominus meus notauit super legem illam de feriis, quòd in pecuniarijs causis vna dilatio danda est tantum: sed tertia illorum, si impedimentum interueniat, dabitur alia cum causæ cognitione. & ita propter multa impedimenta multæ induciæ dantur. & auth. de testib. §. quia vero. colla. 7. non est contrarietas quia vna dilatione multæ possunt fieri productiones. Vel si dicas introductionem id est, dilationem, dic quòd vtra primam non habebit fine causæ cognitione secundam vel tertiam. Multi tamen dicunt, q auth. corrigit. l. vlt. de fer. Io. sed certe quod dicit H. nō seruatur de facto: quia plures dilationes dantur: & plures quàm tres productiones fiunt. B.
m ¶ *Irahendi.* id est, differendi.
EI AVTEM. Casvs. Aliquis impetrauit litteras ab Imperatore ad iudicem extraordinarium: postea petebat inducias. Quæsitum fuit ab Imperatore an deberet ei dari. Et respondet quòd non. Ei vero qui ad iudicium vocatur, dandæ sunt ad probanda mendacia precum, & ad proferendos testes & instrumenta, quibus instructus esse non potuit, qui præter spem ad iudicem trahitur alienum.
n ¶ *Ei autem.* hoc est C. de dilat. ii quando.

a sc. cōprouinciales. q oēs cōtercause inter esse debent. 3. q. 6. ii q. 3 eporum.

1 Pan. l. 4. c. 102.

2 Burc. l. 16. c. 30. Iuo p. 6. c. 317. Pan. l. 4. c. 103. Ansl. 3. c. 56

3. Ansl. 2. c. 96. Iuo p. 5. c. 287. Pan. l. 4. c. 101. Leg. 1. §. qđ hæc ratione ‡ *al. episcopis*

" Dilones ‡ causis dādæ b Hoc ideo q̄ ſi eſt ſic ꝓcedē lū in cibꝫ[a] ſicut i ciuilib. arg. ff. de q̄ſt. l. r. §. diuus. C. d req. re. l. 2. " teſtes mul ti ſubvna di produci. c Tangit ſen q dfr, q̄ in qualiber i ſtatūdilonū pſit ꝓduci teſtes, quos q̄s voluerit, refrænata tñ multitudine. Arc.

o ¶ *Deneganda.*] nisi forte casus inopinatus emergat. ff. de iu. interdum. & de fer. oratione.
o ¶ *Deneganda.*] " hic habes, quòd si petit actor inducias ad inducendos testes, quòd non dabuntur ei quidam hoc volunt intelligere de inducijs deliberatorijs, sed littera eis contradicit: quia loquitur de præparatorijs.

" Actori negantur inducię.

Codicij, tit. 11. de dilationibus inuenitur c, *hac ratione moderandum est, vt si ex ea* f *prouincia, vbi lis agitur, vel persona* g, *vel instrumenta poscentur, non amplius quàm tres menses indulgeantur. Si vero ex continentibus* h *prouinciis, sex menses custodiri iustitiæ est. In transmarinâ autem dilatione nouem menses computari oportebit. Iudicantes* ^ *autem hac ratione non sibi concessum intelligant dandæ dilationis arbitrium: sed eandem dilationem (si rerum vrgentissima ratio flagitauerit, & necessitas desideratæ institutionis exegerit i) non facile amplius* k *quàm semel* l, *nec vllatrahendi* m *arte sciant esse tribuendam.* ¶ 4 *Ei autem* n *dilatio penitus est deneganda* o, *quire scriptum ad extraordinarium iudicem deportauerit* † p. *Illi autem qui in iudicium vocatur, danda est ad probanda* † *precum mendacia, vel proferenda aliqua instrumenta, vel testes: quoniam instructus esse non potuit, qui præter spem ad alienum iudicium trahitur.* ¶ 5 *Cum vero ad appellationem, consultationemve à principe rescriptum fuerit: siue sit primo iudicio petita dilatio, & ea tributa non sit, siue nec petita quidem, eam dari cuiquam non licebit* q *eadem ratione, qua ne in iudicio* r *quidem cognitionum imperialium dilatio tribui solet.* ¶ 6 *A iudice* s *procedente dilationem non conuenit postulari, etiam si vtraque parte præsente tribuatur* t, *cum non aliàs, nisi causa cognita, indulgeri queat: & cognitio causæ* v *non interpellatione planaria, sed considerante* † x *magistratu iudice legitime colligatur, vt si forte dilationis petitio fuerit improbata, suscepta quæstio per sententiam iudicis dirimatur*] *Constitutione* y *septima in collatione septima.*
¶ 7 *Libellum* z *vero non aliàs actor dirigat, nisi prius & in ipsum, quem dicit obnoxium, & in negotij executorem* a *exponat cautionem* b, *se vel intra duos menses litem contestaturum, vel omne damnum ei, qui conuenitur, contingens restituturum* c *in duplum*] *In collat 4. const. 6.*
3 [d *Offeratur ei, qui vocatur ad iudicium libellus, & exinde præbitis sportulis* e, *data fideiussione* f *xx. dierum audeat inducias, quibus deliberet, cedat ne, an contendat: atque iudici ne alium sociari* † g *petat, an recuset eum, nisi ille* h *sit is, quem ipse alio recusato* i *iam petierit. Denique præsens interrogetur, an hoc tempus litis transierit: quod non modo* † *ex ipsius responsione: sed etiam ex libelli subscriptione manifestetur, quam in initio facere debet. Litis ergo contestatio contra hoc indultum* † *habita pro nihilo est* † k.] *Ibidem.* [¶ 8 *Quod fieri* l *non debet, nisi actor satisfecerit, certam promittens quātitatem se daturum, si litem non exequatur, aut exequens non vincat causam. Si igitur post tempus à se constitutum intra decem dies reo præsente non occurrat: dimittatur reus exacto* k, *eo quod promissum est: & si quid circa litem plus impendisse cum taxatione iudicis iurauerit* l.] 4 *Exceptio* m *fori dilatoria est, atque ideo in initio litis debet opponi, & probari. Peremptorias autem exceptiones, vt sunt præscriptiones longi temporis, sufficit in initio litis contestari.*

4 Ibid. lege 5. sed mutata est verborum series. † *al. reportauerit* † *improbam. da*] Orig.

5 Lege 5. mutatis quibusdā vocibus.

6 Lege 4.

" Sportulæ c ¶ *Sportulis.*] " In iudicijs[d] debitæ.
e ¶ *Sportulis.*] " In iudicibus delegatis expressum est de sportulis, scilicet quòd habebunt duos aureos in principio, & duos in fine causæ. in authen. coll. 6. de iud. §. ne au tem. In ordinarijs nō inuenimus nisi in clericis, qui præstant quattuor siliquas. C. de episc. & cler. authent. sed hodie. debet autem vtraque pars soluere officialibus pro labore.
f ¶ *Fideiussione.*] iudicio sisti, cum sit possessor rerum immobilium, si qui sat. cog. sciendum. non autem iudicatum solui: quàm cautionem nemo præstat conuentus suo nomine, insti. de satisd. §. sed hodie die. " sed numquid sufficit dare pignora? non videtur, cum sit præ- " fideiubere debenti an toria hæc satisdatio, vt videtur ff. de præ. stip. prætoræ. Sed non est fideiussor dare verum, licet enim non teneatur dare pignora, potest tamen si vult. re pignora. ff. de coll. bo. l. r. §. iubet. vers. an pignoribus. immo expresse dicitur ibi de sola fideiussione. in auth. de exhib. re. §. sancimus. coll. 5. cum tamen hæc auth. indistincte dicit dari debere fideiussorem, credo q̄ siue sit possessor rei mobilis, siue immobilis, q̄ debit fideiussorem. Io. Dom. H. & alij doct. legum dicunt, quòd auth. non corrigit legem, sed distinguit. B. Item hic habes, quòd licet quis dedit fideiussorem standi iuri, quòd adhuc potest recusare iudicem, sicut appellare potest, licet iurauerit stare iuri, vt extra de ap. ad hæc. 2. &j.
g ¶ *Sociari.*] quando ordinarius recusatur. f ¶ *Nisi sit ille.*] 32. q. 5. horrendus. simil. ff. de neg. gest. Pomponius. Ioan.
h ¶ *Alio recusato petiit.*] si quis ergo petiit iudicem aliquem, illum non potest amodo recusare, vt hic, & extra de off. deleg. sufficit. per quæstionum. immo si procurator alicuius petiit iudices, dominus non potest à sui procuratoris recusare, vt extr. de causa poss. cum olim. tamen appellare potest ab eo, vt no. 5. 2. q. 6. à iudicibus.
i ¶ *Pro nihilo est.*] quantū ad hoc[b] quin possit adhuc recusari: quasi lis non sit contest. vt in auth. de exhib. reis. §. illud. col. 5. Reuera tamen tenet litis contest. sic facta, vt ibi perpenditur.
QVOD FIERI. Casvs. Hæc auth. con tinuatur ei quod dicitur 3. ea. ei autem dilatio. vbi dicitur, quòd quis quandoque trahitur ad extraordinarium iudicem. Dicitur ergo hic, q̄ hoc fieri non debet, nisi actor prius satisfecerit certam promittēs quantitatem, si non exequatur causam, & exequens non vincat: & si post tempus statutum à iudice intra decem dies reo præsente non occurrat, dimittatur reus exacto eo quod promissum est. Et si quid circa litem plus impenderit, cū taxatione iudicis iuramento præstito exigatur.
k ¶ *Exacto.*] id est, reus exiget ab actore. quod tamen numquam vidi. Hic nor. duo specialia, vt certa quantitas promittatur, & tamen plus exigatur, & quòd expectatur actor post triennium vsque ad decem dies. tamen coram ordinario iudice expectaretur per annum, & per tres menses secundum quosdam, vt C. quom. & quand. iud. authent. qui semel. sed verius est quod hic loquitur, cum absolutur à iudicio illius iudicis: & loquitur lex ista cum quis trahitur extra prouinciam per rescriptum principis, vt in authen. colla. 5. de exhiben. reis. in princ. sed illa auth. qui semel. loquitur cum penitus absoluitur.
l ¶ *Iurauerit.*] Nota quoties petitur interesse ex delicto alicuius, illud declaratur per iuramentum, vt hic, & 2. q. 1. in primis [c]. C. vnde vi. fi quando. C. de fid. instr. l. vlt. sed fi petatur interesse ex contractu, illud probabitur debito modo. ff. de minor. fi in emptionem, & ff. de prætor. stipul. l. vlt. ff. de eden. l. argentarius. §. vlt. inst. de verb. oblig. §. vlt.
Vod vero.] Casvs. Hæc est quæstio quarta, qua quæritur an infames vel non legitime coniuncti possint admitti ad accusationem episcoporum, & etiam aliorum. Sed quòd remoueri debeant, multorum auctoritatibus probatur.
m ¶ *Quod vero.*] maxime: nam etiam post admittuntur, vt 5. quæst. 1. qui crimen.
Alieni.] Casum istum habuisti 3. 2. quæst. 7. alieni. & ibi videbis plenarie.
Beatus.] Casvs. Quæsitum fuit ab Anacleto vtrum apostata sit recipiendus ad accusandum vel testificandum. Et respondet quod non, immo omnis apostata refutandus est ante reuersionem: quia hoc statuit Clemens cum suis sanctis collegis.

a ¶ Iudicantes autem.] *In codice Iustiniani legitur*, Quod ita constitutum iudicantes sentire debebunt, vt in hac ratione, &c.
b ¶ Exceptio fori.] *Postrema hæc pars abest à plerisque vetustis exemplaribus. In vno autem est in margine cum hoc titulo*, glossa Ioannis. *Eadem autem verba leguntur infra ead. q. 6. c. si quis episcoporum. §. exceptio. & ibi sunt in omnibus antiquis codicibus.*

c ¶ Infames eos, qui sunt bonæ famæ, accusare non possunt. C. 1.

6 A Lieni erroris societatem † sectantem, vel à sui propositi tramite recedentem, aut Apostolicæ sedis iussionibus inobedientem suscipere non possumus: nec impetere recte credentes, vel sanctorum patrum iussionibus obtemperantes permittimus †: quia inter fideles & infideles magna debet esse discretio.

Item Anacletus Papa, in prima decretali.

¶ Qui legem suam sponte transgreditur, ante suam reuersionem recte agentes accusare non potest. C. 2.

7 BEatus prædecessor noster Clemens vir Apostolicus, & spiritu Dei plenus, vna cum reliquis sanctis collegis suis statuit dicens. Accusandi, vel testificandi licentia denegetur his, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte legis suæ, eiusque violatores, & recedentes, apostatæ nominantur. Omnis enim apostata refutandus est ante reuersionem suam, non in accusatione recte agentium, aut testimonio suscipiendus est.

7 Ansl. 3. c. 9 tur Pā. l. 4. c. 60.

per se vel per legitimum procuratorem causam aget vsque in finem: & si conuictus fuerit iniuste litem mouisse, præstabit decimam partem rei petitæ in libello. Si autem cautionem istam dare non potest, super hoc præstabit iuratoriam cautionem. hoc totum habes C. de epis. & cler. auth. generaliter. Io. ista hodie de consuetudine non seruantur. B.

1 Cōcor. cū hoc §. tex. i cem, vel officialem. & auth. offera expone, & pro vel: & tur. cum ibi habes hanc Auth. de not. C. d lit. executoribus. §. sanci cont. Actor mus. collat. 7.
libellū offe b ¶ *Restituturum in* rēs duplicē *duplum.*] ita tamen vt cautionē p- cautio non excedat ſtare debet. xxvj. aureos, vt in au a C. de lit. then. de exec. in prin. cont. auth. collat. 7.
offeratur. In OFFERATVR. Casvs. Hæc auth. Ioquitur de induciis de lianus ante ceſſor no- liberatoriis. Quæsitū mel. 53. c. 3. fuit à Iustiniano qua- ‡ al. ſſociari liter fit procedēdum ‡ al. mox in causa, cum inducię deliberatoriæ postulantur. Et respondet
† priule- gium] Orig. ‡ al. ducenda quòd priusdari debet libellus reo: deinde ſſt] Orig. præbitis sportulis & 3 C. de dila. data fideiussione habeat inducias xx. dieaut. qđ fieri. rum, in quibus debiret an cedat vel con-
4 Ex C. đ ex ce. l. vlt. & l. 7. c. q. 6. c. q̄s eporū. tendat, vel recusēt iu dicem ſuſpectum, niſi ille ſit quem petiit a- lio iam recuſato: vel petat alium ſociari ſu ſpecto iudici: & cum reus ad iudicium venerit interrogetur, an xx. dies tranſierint: quod ex eius reſponſione & libelli ſubſcri ptione dignoſci pote rit, quām reus facit cum recipit libellum: aliter autem litis con teſtatio facta pro nul la habetur.

" Sportulæ iudicib⁹ debitæ.
e ¶ *Sportulis.*] " In iudicibus delegatis expreſſum eſt de ſportulis, ſcilicet quòd habe bunt duos aureos in principio, & duos in fine cauſæ. in authen. coll. 6. de iud. §. ne au tem. In ordinariis nō inuenimus niſi in clericis, qui præſtant quattuor ſiliquas. C. de epiſc. & cler. authent. ſed hodie. debet autem vtraque pars ſoluere officialibus pro labore.
1 q. 2. q. 7. c. alienū. ex Dionyſio. in re ligioſus. in re ſcrip. ad O- nient. c. 15.
14. quæſt. 5. non ſane. de hoc dic vt extra/de vita & honeſt. cler. cum ab omni.
d ¶ *Fideiuſſione.*] iudicio ſiſti, cum ſit poſſeſſor rerum immobilium, ſi qui ſat. cog. ſciendum. non autem iudicatum ſolui: quàm cautionem nemo præſtat conuentus ſuo nomine, inſti. de ſatisd. §. ſed hodie die. " ſed numquid ſufficit dare pignora? non videtur, cum ſit præbeant an toria hæc ſatisdatio, vt videtur ff. de præ. ſtip. prætoræ. Sed non eſt fideiuſſor da- verum, licet enim non teneatur dare pignora, poteſt tamen ſi vult re pignora. ff. de coll. bo. l. r. §. iubet. verſ. an pignoribus. immo expreſſe dicitur ibi de ſola fideiuſſione. in auth. de exhib. re. §. ſancimus. coll. 5. cum tamen hæc auth. indiſtincte dicit dari debere fideiuſſorem, credo q̄ ſiue ſit poſſeſſor rei mobilis, ſiue immobilis, q̄ debit fideiuſſorem. Io. Dom. H. & alij doct. legum dicunt, quòd auth. non corrigit legem, ſed diſtinguit. B. Item hic habes, quòd licet quis dedit fideiuſſorem ſtandi iuri, quòd adhuc poteſt recuſare iudicem, ſicut appellare poteſt, licet iurauerit ſtare iuri, vt extra de ap. ad hæc. 2. &j.
" Exceptio fori. " cum exceptio talis ſit dilatoria: & ſic vſque ad lit. conteſt. poſt. Sed quid eſt quod dicit quòd vſque ad xx. dies debet iudex recuſari. Iudex recu teſt opponi, vt extra de ſen. & re iud. cum inter? Sol. quidquid ab illa- ſatoria eſt lis cantetur, ego credo quòd proponēda eſt hæc exceptio vſque ad dilatoria. xx. dies tantum. nec dicitur ideo dilatoria, quòd vſque ad litem con teſt. poſſit obiici: ſed ideo, quia ſemper ante lit. conteſt. eſt obiicien da. ſi enim poſſet quandocumque obiici vſque ad lit. conteſt. quare diceret lex, quòd ſi iudex abſens eſt qui eſt recuſandus, debet reus Proteſtari coram aliis quòd habet iudicem ſuſpectum, vt C. de iud. cum ſpecialis. vnde dico, quòd ſi quis omittit exceptionem de ſuſpecto iudice, & proponat alias exceptiones, amodo non poteſt re- nio ſuſcipiendus eſt. uerti ad iſtam. arg. optimum. ff. de iud. ſed & ſi ſuſceperit. item cum
a i hoc pun multas forte recepit ſententias pro ſe [a], qualiter poſſet ipſum amo

do recuſare? arg. ad hoc extra de off. deleg. inſinuante. j. ead. q. 6. §. exceptio. Ioan. quia ſi probo aliquid coram iudice, ſcilicet aduerſarium meum eſſe excommunicatum, videor approbare iudicem, nec de cetero potero recuſare eum. & ita ſemel Tancr. reſpondit in ſcholis. B.

ſint, multorum auctoritatibus claret.

Ait enim Iginus Papa, epiſt. 2.

¶ Infames eos, qui ſunt bonæ famæ, accuſare non poſſunt. C. 1.

6 ALieni erroris ſocietatem † ſectantem, vel à ſui propoſiti tramite recedentem, aut Apoſtolicæ ſedis iuſſionibus inobedientem ſuſcipere non poſſumus: nec impetere recte credentes, vel ſanctorum patrum iuſſionibus obtemperantes permittimus †: quia inter fideles & infideles magna debet eſſe diſcretio.

Item Anacletus Papa, in prima decretali.

¶ Qui legem ſuam ſponte tranſgreditur, ante ſuam reuerſionem recte agentes accuſare non poteſt. C. 2.

7 BEatus prædeceſſor noſter Clemens vir Apoſtolicus, & ſpiritu Dei plenus, vna cum reliquis ſanctis collegis ſuis ſtatuit dicens. Accuſandi, vel teſtificandi licentia denegetur his, qui Chriſtianæ religionis, & nominis dignitatem, & ſuæ legis, vel ſui propoſiti normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Tranſgreſſores enim ſponte legis ſuæ, eiuſque violatores, & recedentes, apoſtatæ nominantur. Omnis enim apoſtata refutandus eſt ante reuerſionem ſuam, non in accuſatione recte agentium, aut teſtimonio ſuſcipiendus eſt.

e ¶ *Sociari.*] quando ordinarius recuſatur. f ¶ *Niſi ſit ille.*] 32. q. 5. horrendus. ſimil. ff. de neg. geſt. Pomponius. Ioan.
g ¶ *Alio recuſato petiit.*] ſi quis ergo petiit iudicem aliquem, illum non poteſt amodo recuſare, vt hic, & extra de off. deleg. ſufficit. per quæſtionum. immo ſi procurator alicuius petiit iudices, dominus non poteſt à ſui procuratoris recuſare, vt extr. de cauſa poſſ. cum olim. tamen appellare poteſt ab eo, vt no. 5. 2. q. 6. à iudicibus.
h ¶ *Pro nihilo eſt.*] quantū ad hoc[b] quin poſſit adhuc recuſari: quaſi lis non ſit conteſt. vt in auth. de exhib. reis. §. illud. col. 5. Reuera tamen tenet litis conteſt. ſic facta, vt ibi perpenditur.
QVOD FIERI. Casvs. Hæc auth. con tinuatur ei quod dicitur 3. ea. ei autem dilatio. vbi dicitur, quòd quis quandoque trahitur ad extraordinarium iudicem. Dicitur ergo hic, q̄ hoc fieri non debet, niſi actor prius ſatisfecerit certam promittēs quantitatem, ſi non exequatur causam, & exequens non vincat: & ſi poſt tempus ſtatutum à iudice intra decem dies reo præſente non occurrat, dimittatur reus exacto eo quod promiſſum eſt. Et ſi quid circa litem plus impenderit, cū taxatione iudicis iuramento præſtito exigatur.
i ¶ *Quod fieri.*] ſcilicet vt reus teneatur reſpondere coram ordinario iudice per reſcriptum ad eum impetratum.
k ¶ *Exacto.*] id eſt, reus exiget ab actore. quod tamen numquam vidi. Hic nor. duo ſpecialia, vt certa quantitas promittatur, & tamen plus exigatur, & quòd expectatur actor poſt triennium vſque ad decem dies. tamen coram ordinario iudice expectaretur per annum, & per tres menſes ſecundum quoſdam, vt C. quom. & quand. iud. authent. qui ſemel. ſed verius eſt quod hic loquitur, cum abſoluitur à iudicio illius iudicis: & loquitur lex iſta cum quis trahitur extra prouinciam per reſcriptum principis, vt in authen. colla. 5. de exhiben. reis. in princ. ſed illa auth. qui ſemel. loquitur cum penitus abſoluitur.
l ¶ *Iurauerit.*] Nota quoties petitur intereſſe ex delicto alicuius, illud declaratur per iuramentum, vt hic, & 2. q. 1. in primis [c]. C. vnde vi. ſi quando. C. de fid. inſtr. l. vlt. ſed ſi petatur intereſſe ex contractu, illud probabitur debito modo. ff. de minor. ſi in emptionem, & ff. de prætor. ſtipul. l. vlt. ff. de eden. l. argentarius. §. vlt. inſt. de verb. oblig. §. vlt.
Vod vero.] Casvs. Hæc eſt quæſtio quarta, qua quæritur an infames vel non legitime coniuncti poſſint admitti ad accuſationem epiſcoporum, & etiam aliorum. Sed quòd remoueri debeant, multorum auctoritatibus probatur.
m ¶ *Quod vero.*] maxime: nam etiam poſt admittuntur, vt 5. quæſt. 1. qui crimen.
Alieni.] Caſum iſtum habuiſti 3. 2. quæſt. 7. alieni. & ibi videbis plenarie.
Beatus.] Casvs. Quæſitum fuit ab Anacleto vtrum apoſtata ſit recipiendus ad accuſandum vel teſtificandum. Et reſpondet quòd non, immo omnis apoſtata refutandus eſt ante reuerſionem: quia hoc ſtatuit Clemens cum ſuis ſanctis collegis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI quis.] Casvs. Dicitur hic quòd omnis apostata infamis efficitur, nec recipitur ad accusandum. Secundo dicitur quòd primo fides & conuersatio est perscrutanda: & si irreprehensibiles apparuerint, admittuntur ad accusandum.

" Infamis an possit ac cusare.

a ¶ *Infamis.*] " Dic quòd infamis non admittitur ad accusationem, nisi suam vel suorum

Item Pius Papa, epist. 1.

¶ A suo proposito discedentes sunt infames. C. III.

1 SI quis† vero à suo proposito 10
Sretrorsum exorbitauerit, & iussum Apostolicæ sedis libenter transgressus fuerit, infamis a efficitur. Reprobari ergo oportet eorum redargutiones, qui in recta fide suspecti sunt. Fides autem, & conuersatio primum scrutanda 20
est, & deinde †, qui irreprehensibiles apparuerint, sunt recipiendi, & non prius.

Item Calixtus Papa ad episcopos Galliæ, epist. 2. c. 4.

¶ Incestuosi & non legitime coniuncti, sacerdotes & legitime coniunctos accusare non possunt. C. IIII.

2 COnsanguineorum coniunctiones, nec legitimæ sunt, nec manere possunt: sed sunt repellendæ. *& infra capite* 5. ¶ Quisquis ergo non legitime coniunctus, vel absque dotali b titulo, ac benedictione sacerdotis constat 40
copulatus, sacerdores, vel legitime coniunctos criminari, vel in eos testificari minime potest: quoniam omnis incesti macula pollutus, infamis est, & accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hi reiiciendi sunt, & infames efficiũtur, sed etiam omnes eis consentientes c. ¶ Similiter de raptoribus, vel eis, qui seniores impetunt, fieri censemus. Hos ergo leges sæculi interficiunt, sed nos misericordia præeunte sub infamiæ d nota ad pœnitentiam recipimus.

Idem in eadem epistola.

¶ Qui non sunt recipiendi in accusatione. C. V.

3 COnspiratores e in nullius accusatione sunt recipiendi, nec eorum vel anathematizatorum vox vllum nocere, vel accusare † potest.

Item Stephanus Papa, epist. 2.

¶ De eodem. C. VI.

4 NVllus anathematizatorũ † suscipiatur, nec à quoquã credantur f, quę ab eis dicuntur, vel conscribuntur. Eos † dico anathematizatos esse, quos episcopi suis scriptis g anathematizauerunt, aut eorum h statuta anathematizant i.

Item Fabianus Papa, epist. 1. ad ecclesiæ ministros.

¶ Anathematizati, fideles accusare non possunt. C. VII.

5 OMnes, quos sanctorum patrum statuta tam præteritis, quàm futuris temporibus anathematizant, submouemus 6, & ab omni accusatione fidelium alienamus.

Item Stephanus Papa, epist. 2. c. 8.

¶ Clericus, qui episcopum accusauerit, infamis efficitur. C. VIII.

CLericusvero, qui episcopum suum accusauerit k, aut ei in sidiator extiterit, non est recipiendus: quia infamis effectus est, & à gradu debet recedere, ac curiæ tradi l seruiturus.

Item Alexander Papa, epist. 1. c. 1.

¶ Infames, & exules fiant, qui episcopos persequuntur. C. IX.

7 HI qui m episcopos suos a persequuntur, & amouere nituntur iniuste cõtra Apostolicam auctoritatem, etsi à morte prohibentur, dicente Domino [Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat] perpetua tamen notantur infamia, & exilio n digni iudicantur finitimo: de quibus à temporibus Apostolorum, & infra ista tenemus, atque decreta habemus 8, quibus eorum accusandi episcopos, vel testificandi in eos vocem obstruimus, quos non humanis, sed diuinis actibus mortuos esse scimus.

a ¶ Suos.] *Vox ista abest à plerisque manuscriptis & originali: sed ob glossam non est sublata.*

Item Zephyrinus Papa, epist. 1. ad episcopos Sicilien.

¶ Detractores, & inimicorum auctores episcopos non accusent. C. X.

9 DEtractores o (qui diuina auctoritate eradicandi sunt) & auctores † inimicorum p ab episcopali submouemus accusatione, vel testimonio.

Item Eutychianus Papa I. epist. 2. ad episcopos Siciliæ.

¶ Infamis, vel sacrilegus religiosum Christianum accusare non potest. C. XI.

10 NVlli vmquam infami, atque sacrilego de quocumque negotio liceat aduersus religiosum Christianum, (quamuis humilis q seruilisque r persona sit) testimonium dicere, nec de qualibet re, actione, vel inscriptione Christianum impetere.

diatur s sed intellige vel pro, i. vel loquitur de excommunicato.

r ¶ *Seruilisque.*] ergo loquitur de criminali causa: quia seruus in causa ciuili se defendere non potest, sed in criminali potest, vt ff. de accus. seruos. & l. eos. §. seruos.

NOTANDVM VERO. Casvs. Supra in c. cõpiratores. & c. nullus. & c. sequenti facta fuit mentio de anathemate. ideo Gra. ponit hic hunc §. vt assignet differentiam inter excommunicationem & anathema. & ad hoc inducit sequens c.

ENgeltrudam.] Casvs. Ad suggestionem Engeltrudæ vxoris Bo

Notandum vero quòd aliud sit excommunicatio, & aliud anathematizatio.

Vnde Ioannes Papa VIII. scribit cuidam episcopo.

¶ Aliud est excommunicatio, aliud anathematizatio. C. XII.

1 ENgeltrudam vxorem Bosonis noueris non solum excommunicatione, quæ à fraterna societate separat, sed etiam anathemate a, quod ab ipso Christi corpore (quod est ecclesia) recidit crebro percussam esse.

¶ *Epistola hæc Ioannis VIII. non est inuenta. Verum Nicolaus primus in concilio à se Romæ habito, de Metensi synodo penitus abolenda, c. vlt. narrat hanc Engeltrudam bis à se fuisse anathemate percussam. Cuius mulieris flagitia, ob quæ iustissime hanc pœnam tulit, refert Regino libro secundo chronicorum. Potuit autem tempore Ioannis octaui viuere hæc femina, quoniam Hadrianus secundus, qui inter Nicolaum primum, & Io. VIII. intercessit, quintum sui Pontificatus annum non impleuit.*

Vnde datur intelligi, quòd anathematizati intelligendi sunt non simpliciter à fraterna societate, sed etiam à corpore Christi (quod est ecclesia) omnino separati.

QVÆSTIO V.

VOd verob testes de domo accusatorum produ cendi non sunt, & quod vox inimicorum non sit audienda, multorum auctoritatibus probatur.

Ait enim Calixtus Papa, epi. 2. ad episcopos Galliæ.

¶ Consanguinei, & familiares aduersus extraneos testimonium non dicant. C. I.

2 COnsanguinei 3 accusatoris† aduersus extraneos testimonium non dicãt, nec familiares c, vel de domo prodeuntes d: sed si voluerint, & inuicem consenserint, inter se parẽtes e tantummodo testificentur, & non in alios.

Item Anacletus Papa epist. 3. c. 5.

¶ Nuper inimici, accusatores, vel testes esse non possunt. C. II.

4 ACcusatores, & testes esse non possunt, qui ante hesternum f diem aut nudiustertius inimici fuerunt, ne irati nocere cupiant, vel læsi se vlcisci velint. Inoffensus igitur accusatorum & testium affectus quærendus est,

testib. §. si vero odiosus. colla. 7. Item consanguinei omnes secundum Alanum possunt admitti, si tales appareant qui veritatem gratiæ præponant. 4. q. 3. §. eos testes. Sed hoc non credo verum c, cum etiam iudex propter hoc possit recusari. extra de appel. postremo. extra de offi. iud. deleg. causam quæ. Sed in causa matrimonij admittuntur consanguinei. 35. q. 6. c. 1. & 2. & arg. ff. de prob. etiam matris. extr. qui mat. acc. po. videtur. quod verum est vbi agitur de consanguinitate probanda, vel impro banda. aliàs repellerentur quasi suspecti, 55. Poly. l. 5. vt extr. de test. super tit. 1. Bur. l. 3. eo. Io. Sed certe male c. 171. Iuo p. dixit Io. quoniam pa- 5 c. 289. Panrentes bene admit- l. 4. c. 85. tuntur super fœdere 3 Cum isto matrimonij, vt in illa text. iuncta decre. super eo. & in sua gl. condecr. videtur in fin. & cor. Ale. de ita seruatur d facto. B. Im. in l. 9 iu CConsanguinei.] risdõni. ver. Casvs. Dicitur 2. fallit. ff. de in hoc ca. q consan- iur. om. iu. p guinei accusatorum, l. quetiã. de vel familiares eorum arb. Pro devel de domo sua pro- clarõe tñ hꝫ deuntes contra extra c. dic q i cri neos testificari non minali ñ pt possunt: sit tamen par eé iudex pãrtes consenserint, con in cã filiorũ fanguinei inter se tẽ- & aliorum, stificentur, & non in de qbꝫ hic fi alios. opponatur c ¶ Nec familiares.] ff. et absq; alide verb. si. pronuntia qua excusatio. §. 1. & l. seq. & ff. tione facta de fur. si libertas. ext. rõe suspicio de test. in litteris. nis allegan d ¶ Prodeuntes.] tem- dæ, pbatur pore iudicij: quia ex tex. in l. 1. hoc suspectus esse tu lex Corne. i dex. ff. ad l. Iul. de am- prin. d iniu. bi. l. 1. in fi. similiter qui prodiit de domo iudicis, non potest esse testis alterius, vt 4. q. 4. c. vlt.

c ¶ *Parentes.*] j. 4. q. 3. §. parentes. contra. Sed illud intelligẽ de remotis parentibus: istud de vicinis. Vel illud de collateralibus, istud de descendentibus vel ascendentibus: contra c. collateralem enim non cogitur quis testificari vsque ad quartum gradum, vt 4. q. 3. §. lege Iulia. & hoc intelligunt quidam in criminalibus causis tantum. Sed in ciuilibus (vt dicunt) licite admittitur contra fratrem frater, & pro ipso: quia nulla lege est prohibitum: & edictum de testibus est prohibitorium, vt ff. de testib. l. 1. Item quia in priuatis iudiciis filius potest habere patrem iudicem, vt j. e. q. 7. §. cognitores. & ff. de iud. l. in priuatis. Io. ego hoc non credo: quia propter consanguinitatem aliquis recusatur, vt extra de app. postremo. potest tamen dici, quòd collaterales admittantur post tertium gradum, ea ratione: quia vsque ad gradum illum non coguntur inter se dicere testimonium. Dominus Hug. dicebat, quòd filius potest habere patrem iudicem, nisi recusetur: quia recusari potest, vt d. c. postremo. B. Sed quid si testis est consanguineus illius pro quo indu- Sygrio, epi citur, & illius contra quem inducitur? Satis videtur quòd tunc stol. 64. Anspar affectionis causa suspicionem fraudis excludit. ff. de rit. nupt. l. 3. c. 13. Bur. non solum. §. primo. Vel videtur quòd in ciuili causa admittuntur l. 1. c. 152. Iuo consanguinei siue propinqui siue remoti in testimonium: licet non par. 5. c. 239. possint esse iudices. minor enim causa repellit iudicem quàm te- Pan. l. 4. c. 84 stem, vt dicitur j. ead. accusatores. hoc ideo, quia facilius habẽnf H. expouit tur mille iudices quàm vnus testis. ad hoc facit extra de appella. hic parẽtes, i. cõsanguinei. postremo. neinã sẽdm

ACcusatores.] Casvs. Quæritur fuit ab Anacleto, vtrum illi eũ hic vulqui ante hesternum diem vel nudiustertius fuerunt inimici, ciri, sint in testimonium admittendi? Et respondetur quòd non: ne gariter loquitur cap. læsi se velint vlcisci: quare quærendi sunt testes inofensi, & non quitur cap. suspecti. Et dic: ante hesternum diem generaliter pro præterito "Testificari tempore ponitur: nudiustertius pro die tertia, id est, nunc est ter- cõtra collatia dies. terales ne-

f ¶ *Hesternum.*] argum. " quòd repellitur accusatur & testis æque mo cogitur per præteritas sicut per præsentes inimicitias, sic 6. quæst. prima. "Inimicitię qui crimen. & hoc in memoriam prioris offensæ, vt ff. de decurio. repellũt ab l. vltim. ff. de quæstionibus. l. vnius. §. seruus. Et est hic argum. ex accusãdo & recentia temporis aliquid præsumendum esse, vt 31. quæst. 1. si quis testificãdo viuente. 50. distin. si quæ femina. Sed numquid quælibet inimici- g Vbi d hoc tiæ repellant. Videtur quòd tantum criminales & capitales, vt ex- cu. cũ opotra de simon. per tuas. in fine, & institu. de excu. tut. §. inimicitiæ. teat. & ext. & ff. de arbitr. licet. nam non quilibet amicus repellitur, sed solum vt lit. fi cõt. ille qui maxima familiaritate coniunctus est. ff. de verbo. sig. late. accedens. i §. amicos. Item lex dicit, quòd propter leues inimicitias non ex- gl. sed nontinguitur legatum, sed propter graues, vt ff. de adimen. leg. l. ter- ne. Arc. tia. in fin. Et contra videtur, quòd inimicitiæ non solum capitales,

sed etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed etiam aliæ repellant: quia ab accusatione repellitur quis propter ciuilem cõtrouersiam. ext. de rest. spo. item cum quis. nec etiam tales inimici admittuntur ad purgandum, vt ext. de purg. can. cum in iuuentute. in fi. Tu dicas, q̃ semper inimicus repellitur, nisi sint leues & modicæ inimicitiæ. arg. ext. de sim. licet Hely. & hoc relinquitur inquisitioni iudicis, quales inimicitiæ repellant, vt in auth. de testi. §. si vero dicatur. col. 8. & 4. q. 3. §. si quis testib. De tali inimico dicit lex, q̃ non semper repelli tur quis propter inimicitias: sed iudex æstimabit an ei credi debeat, vel non. ff. de quæst. l. 1. §. quæstionem. in fi. Et est simile. ff. de excu. tu. propter litem. Ioan.

Accusatoribus.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas par. In prima par. dicitur, q̃ synodus prohibuit vt accusatorib. inimicis, vel qui cum inimicis morantur, vel de domo inimici, q̃ deuotib. vel suspectis non credatur volentib. accusare: & si quis prohibita infringere tentauerit, si est clericus de ponatur: si monachus vel laicus excommunicetur. In secunda par. dicitur, q̃ qui pontificib. illatas secretas vel manifestas infidias ad ecclesiasticam notitiam pertulerit, puniendo & condemnando ea, quæ huiusmodi sententia complectitur, potiatur honore. Illi vero qui aduersus eos molíuntur, & deponantur, & rebus ablatis perpetuo tradantur exilio.

a ¶*Inimicis.*] C. de inof. test. liberi. "vbi filius exheredare potest matrem, si copulauerit amicitias cum suis inimicis, vt ext. d accus. cum oporteat. ext. de ap. ex infinuatione.

b ¶ *Pertulerit.*] " admonitione præmissa si in modum denuntiationis agitur: aliàs esset proditor criminis: 2. q. 1. si peccauerit. si autem in modũ accusationis, non est necessaria admonitio. extr. de simo. licet Hely. Et habes hic, q̃ remuneratur accusator. sic 79. dist. si quis Papa.

1 ℣. 2. q. 7. c. quærẽdum. Polyc. ibid. Ansl. l. 3. c. 16

"Filius matrem q̃sique pt exhĩdare

"Admonitio q̃sq; est necessaria, q̃sque non.

Vspectos.] Casvs. Hic enumerantur septem genera personarum quas Apostoli & Papa statuerunt esse remouendas ab accusatione & testimonio deferẽdo. quia testes esse non possunt. ff. & C. d ac.

2 Ansel. l. 3. c. 16.

a Concord. tex. in l. 1. & 2. & p tot. ti. c ¶ *Litigantes.*] id est, litigiosos: qui secundum Apostolum non promouentur. 46. di. §. primo.

3 ℣. 3. q. 1. nos sequentes.

De accusationibus.] Casvs. Episcopi Galliarum quæ fuerunt ab Eusebio Papa qui accusatores non admittuntur contra clericos. Qui respõdit dicens q̃ illi non admittuntur à tẽpore Apostolorũ in ciuitate Romana, quos leges laicũ non admittunt: nec eos admittimus, vestigia patrum sequentes: dicit Eusebius, nec iudices tales recipiant.

d ¶ *Exterarum.*] i. Romanorum. Sed quare vocat eos exteros, cum ecclesia eos approbet, vt 10. di. per totum? Resp. quia Gallis loquitur, qui leges illas nõ tenet. Si. 12. qu. 2. cum dilectissimam. vbi Papa Reginæ Francorũ Lombardam non Romanã legem inducit. Alia littera, exterarũ consuetudinem.

e ¶ *Publicæ.*] id est, sæculares[b].

b Sub. q. 3 p cæteris de publicis iudiciis tractant, sedm Hug. & Lau.

Canonica.] Casvs. Hic enumerantur 8. genera hominum, qui omnino remouentur ab accusatiõe episcoporum, infames, &c. ita q̃ista tria, fides, vita, & libertas, pro vno genere ponantur.

4 Ansel. l. 3. c. 59.

f ¶ *Gentis vel eorum fides.*] de ignotis[c] loquitur, qui non promouentur. 24. dist. quando. 98. dist. per totum. aliàs iniquum esset quod hic dicitur, q̃ Theutonicus non posset testificari contra Gallicum.

c Su. prius in quorũ vita & libertas nescitur nec fides, sedm Hug. & Lau.

g ¶ *Mortuos.*] in peccatis, vt 2. q. 7. placuit. Ioan.

Accusatores.] Casvs, dicitur hic, q̃ lex diuina repellit omnes accusationes & accusatores, & eorum negotia, id est testimonia, quę sæculares leges non admittunt, & generaliter omnes laici repellun tur, cum sint inferiores, & à clericis nolunt accusari.

5 Ivn. cap. Hadriani, c. 11. Cõcor. Dan masus. epist. ad Stepha.

h ¶ *Negotia.*] id est, testimonia.

6 Ansel. l. 3. c. 20.

i ¶ *Funditus.*] Regulariter contra clericos non admittuntur laici. 5. 2. qu. 7. laicos. & c. sicut.

¶ *Fundit⁹* Orig.

k ¶ *Superiores.*] id est, clericos.

Accusatores.] Casvs. dicitur hic, quòd omnes remouet Stephanus ab accusatione, quos leges sęculi repellunt, & Apostolici prohibuerunt. & hoc in prima parte. In secunda par. quæ incipit ibi, *Nullus alienigena* fit epi scoporum accusator vel iudex: & hoc pro batur actoritate vet. test. Item nullus seruus, nullus libertus, & nulla suspecta vel infamis persona accuset nostros.

7 Conc. Telephorus ep. vnic. c. a Iulio ad orãe. c. 3. Polyc. ibid. Ansl. l. 3. c. 17 Iuo part. 3. c. 257. & p. 6 Add q̃ na tus in extra neo retrito rio, prie of alienigena. l. 5. C. de testib. Gen. 19. *Vestfrarum* Orig.

l ¶ *Vt iudices.*] à diectis ergo malorum possumus argumentari, trigesimaseptima distinctio. si quid veri.

m ¶ *Aut libertus.*] qui non potest ordinari, nisi pleno iure sit emancipatus. 54. dist.

10 Et ita Hadr. c. etc

Item Eusebius Papa, epistol. 3. ad episcopos Thusciæ.[10]

¶ Infames, qui ad sortilegos, & diuinos concurrunt, nec accusatores, nec testes esse possunt. C. IX.

1 Constituimus iterũ, firmantes cana patrum statuta, cũ omnibus, qui nobis cum sunt episcopis, sicut dudum decretum reperimus, vt homicidę, malefici[a], fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, suspecti, criminosi, domestici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel falsum[b] testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos†, diuinosque concurrerunt[c], similesque[c] eorum nullatenus ad accusationẽ, vel ad testimonium sint admittendi, quia infames[d] sunt, & iuste repellendi, quia funesta est vox eorum.

a ¶ *Malefici.*] ¶ "qui faciunt ne viri possint cognoscere vxores suas, vel qui volunt futura scire. & hoc est crimen publicum. C. de pag. & sa. & temp. co. l. 2. & vlt.

"Malefici qui sunt.

1 Poly. ibid. Ansl. l. 3. c. 19

b ¶ *Vel falsum.*] ext. de or. cog. cum dilectus cõtra. Sed ibi nõ fuit lata sententia contra testem[a], sed contra reum. si vero contra testem, secus esset. cõtra testem enim potest ferri, vt C. de test. nullum. in fi.

a Quod no. 5. q. 6. c. pseudo byteri.

c ¶ *Similesque.*] alij adduntur j. 6. q. 1. §. quicumq;. & c. infames.

2 ℣. 2. qu. 8. quisquis.

d ¶ *Quia infames.*] hęc non referas ad omnia supradicta, quia suspecti & domestici non sunt infames. Et ita est arg. q̃ verbum sequens in priuilegiis nõ refertur ad omnia supradicta. ſi. de cõse. d. 2. cum omne. ſi. ff. de in rem verſo. ſi. p parte. §. idem. ff. de le.

b Ver. quãq; vbi de hoc. 3 Poly. ibid. Ansl. l. 3. c. 21

1. l. talis scriptura. §. vlt. & l. ſi ſeruus plurium. §. vlt. Ar. contra ext. de do. cũ dilecti.

ADDITIO. Dic vt legitur & no. ext. de ap. ſecundo requiritis. & c. inquisitioni. Arch.

Similiter.] ¶ *Aut gratioſi.*] i. adulatores. 46. di. clericę. 11.

e ¶ *Aut gratioſi.*] vt j. ea. acculatores. C. de transa. præſes.

c *Similiter.*]

f ¶ *Vel affines.*] j. c. q. 9. absens. ſimile ff. de in iur. l. lex Cornelia. in princ. tamen inter ſe bene admittentur affines: quia affinis potest accusare affinem. C. de abol. l. vlt.

Nullus. Casvs. In hoc c. enumerãtur 9. genera personarum, quæ ab accusatione episcoporũ repelluntur.

Accusatores.] Casvs. Quæritum fuit a Calixto, vtrum potiant accusare vel testificari suspecti, vel familiares, vel de domo prodeuntes: vel vtrum consanguinei eius ad testimonium admittantur. Et respõnon: qa propinquitatis, vel familiaritatis, vel donationis affectio veritatem impedire solet. Et carnalis amor & timor & auaritia sensus hoium confueuit hæbetare.

7 Conc. Telephorus ep. vnic. c. a Iulio ad orãe. c. 3. Polyc. ibid. Ansl. l. 3. c. 17 Iuo part. 3. c. 257. & p. 6 Add q̃ na tus in extra neo retrito rio, prie of alienigena. l. 5. C. de testib. Gen. 19. *Vestfrarum* Orig.

g ¶ *Ac dominationis.*] dis enim aduersarij nõ potest esse iudex.

8 Iudex faci lius repelli tur q̃ testis, vt ibi. & c. inquisitioni. Arch. fium. & pba no. & c. ſimiliter ſi iudex

¶ *Nam quid.*] prima ratio.

h ¶ *Ad impetendum.*] id est, ad puniendum vel iudicandum.

Constituimus.] Casvs. In hoc c. enumerantur xv. genera hominum, qui ab accusatione vel testimonio repelluntur, quia infames sunt, & vox eorum est funesta in talib. Seq. c. paret, in quo enumerantur 8. genera hominum qui ab accusatione vel testimonio repelluntur.

Malefici.] ¶ *Malefici.*] "qui faciunt ne viri possint cognoscere vxores suas, vel qui volunt futura scire. & hoc est crimen publicum. C. de pag. & sa. & temp. co. l. 2. & vlt.

1 Poly. ibid. Ansl. l. 3. c. 19

Vel falsum.] ext. de or. cog. cum dilectus cõtra. Sed ibi nõ fuit lata sententia contra testem[a], sed contra reum. si vero contra testem, secus esset. cõtra testem enim potest ferri, vt C. de test. nullum. in fi.

a Quod no. 5. q. 6. c. pseudo byteri.

Similesque.] alij adduntur j. 6. q. 1. §. quicumq;. & c. infames.

2 ℣. 2. qu. 8. quisquis.

Quia infames.] hęc non referas ad omnia supradicta, quia suspecti & domestici non sunt infames. Et ita est arg. q̃ verbum sequens in priuilegiis nõ refertur ad omnia supradicta. ſi. de cõse. d. 2. cum omne. ſi. ff. de in rem verſo. ſi. p parte. §. idem. ff. de le.

b Ver. quãq; vbi de hoc. 3 Poly. ibid. Ansl. l. 3. c. 21

1. l. talis scriptura. §. vlt. & l. ſi ſeruus plurium. §. vlt. Ar. contra ext. de do. cũ dilecti.

ADDITIO. Dic vt legitur & no. ext. de ap. ſecundo requiritis. & c. inquisitioni. Arch.

Similiter.] ¶ *Aut gratioſi.*] i. adulatores. 46. di. clericę. 11.

e ¶ *Aut gratioſi.*] vt j. ea. acculatores. C. de transa. præſes.

c *Similiter.*]

f ¶ *Vel affines.*] j. c. q. 9. absens. ſimile ff. de in iur. l. lex Cornelia. in princ. tamen inter ſe bene admittentur affines: quia affinis potest accusare affinem. C. de abol. l. vlt.

Nullus. Casvs. In hoc c. enumerãtur 9. genera personarum, quæ ab accusatione episcoporũ repelluntur.

Accusatores.] Casvs. Quæritum fuit a Calixto, vtrum potiant accusare vel testificari suspecti, vel familiares, vel de domo prodeuntes: vel vtrum consanguinei eius ad testimonium admittantur. Et respõnon: qa propinquitatis, vel familiaritatis, vel donationis affectio veritatem impedire solet. Amor carnalis, & timor h, atque auaritia plerumque

7 Conc. Telephorus ep. vnic. c. a Iulio ad orãe. c. 3. Polyc. ibid. Ansl. l. 3. c. 17 Iuo part. 3. c. 257. & p. 6 Add q̃ na tus in extra neo retrito rio, prie of alienigena. l. 5. C. de testib. Gen. 19. *Vestfrarum* Orig.

8 Iudex faci lius repelli tur q̃ testis, vt ibi. & c. inquisitioni. Arch. fium. & pba no. & c. ſimiliter ſi iudex

¶ *Nam quid.*] prima ratio.

h ¶ *Ad impetendum.*] id est, ad puniendum vel iudicandum.

neus aduersarij, vel de terra aduersarij, vt ext. vt lite non cont. accedens. 2. Item si quandoque appellasti ab eo, vt ext. de ap. ad hoc.

h ¶ *Timor.*] 11. q. 3. quattuor. Ioan.

Omnes.] Casvs. Statuit Gelasius in hoc cap. quòd omnes illi qui aduersus patres carnales vel spirituales armantur eos sensus hæbetant humanos, & peruertunt opiniones, vt quæstum pietatem putent, & pecuniam, quasi mercedem prudentiæ.

Item Pelagius† Papa secundus, epi. 1. c. 4.

¶ Qui inimici, vel suspecti sunt, & qui odio quoslibet insequuntur, ab accusatione remoueantur. C. XIII.

6 Omnes, qui aduersus patres armantur i, vt patrum inuasores, & mactatores, infames esse censemus & *infra*. ¶ Horum ergo vitiorum auctores vel patratores, non sunt in accusatione pontificum recipiendi, sed penitus repellendi: quoniam iubent canonica decreta patrum, vt accusatio, vel testimonium eorum, qui odio quoslibet persequuntur, vel inimici, aut suspecti habẽtur, nullo modo recipiantur.

† Antea legebatur, *Gelasius.*

i ¶ *Armantur.*] conuitiando vel infamando[d] vt 6. q. 1. sacerdotes. Ioan.

6 Proclus ad Domnũ in act. 14. concil. Chal. Ansl. l. 3. c. 6. d Su. vel vereet quia iplorum caliditate innocens opprimi solet. Idem est de inimico iudice & suspecto, à quo nullus est condemnandus, quamuis crimina sint manifesta, & si condemnatus fuerit, debet restitui, sicut factum fuit de Anastasio, qui ab inimico patriarcha depositus fuit. Et quod inimicus iudex esse non debeat, probatur seq. c.

7 ext. de accusa. c. nulli.

[*Item Paschalis Papa. 7.*]

¶ De eodem. PALEA. C. XIIII.

NVlli episcoporum ab accusatione sua repellere liceat, quos a, antequam ab eis impeteretur, à sua communi familiaritate neglexerit separare.

a ¶ *Quos antequam.*] In *eodem codice legitur*, quos & antequam ab eis impeterentur, à sua communi familiaritate neglexerunt separare. *In aliis vero nonnullis, in quibus hęc Palea habetur hoc loco, legitur quos*, antequam ab eis se impetendos cognoscerent, à sua, &c. *In decretalibus autem non multo secus* antequam se ab eis impetendum cognosceret, à sua, &c.

¶ *In vno perueţusto exemplari Gratiani, à quo pleraque Paleæ absunt, caput hoc habetur, non hic, sed supra, 2. qu. ſi. poſt cap. Beati Petrus & Paulus. vbi etiam citatur ex Paſchali* II.

Quòd vero inimici ab accusatione prohibeantur, inde est, quia eorum calliditate, innocentia frequenter opprimi solet. Sed cum Athanasius† suæ cathedræ reddi præcipitur, quia de inimicitia sui Patriarchæ conqueſtus est, patet quòd etsi manifeſta crimina alicuius sint, non tamen condemnandus est accusatione inimici.[8]

† al. Anaſtaſius

8 Concord. tex. in l. qui accusare. li. cet gl. videa tur dissentire cum ibi. no. per doc. C. de accuſ. † al. Quia

Vnde Nicolaus Papa scribit Michaeli Imperatori in epistola, quæ incipit [*Proposueramus.*]

¶ Qui inimici sunt, iudices esse non possunt. C. XV.

QVòd† suspecti[k], & inimici iudices esse nõ debeant, & ipsa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis[l]. ¶ Nam quid[m] gratius, & amabilius dare quis inimico potest, quã si ei ad impetendum[n] commiserit, quem lædere

k ¶ *Quod ſuſpecti.*] q̃ non fit quis condemnandus ab inimicis vel suspectis, probatur duabus rationibus. vna est in princ. cap. altera in fi. Item duobus exemplis, scilicet Chalcedonensis synodi, & Ioann. Chrysostomi, & tribus auctoritatibus Constantinopolit. synodi, & Gelasij, Papæ, & Iustiniani Imperatoris.

l ¶ *Exemplis.*] à quibus licet argumentari. 10. dist. de quibus. C. de q̃ dist. prima. an in totum. & 10. dist. ſi in aduitorium.

m ¶ *Nam quid.*] prima ratio.

n ¶ *Ad impetendum.*] id est, ad puniendum vel iudicandum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

forte voluerit? [1] Quod prouide [a] Constantinopolitana synodus canonum suorum sexto [A] dinoscitur [b] prohibere capitulo. *& infra.*

¶Veniamus [c] ergo & ad sanctam Chalcedonensem synodum, & quid nobis de Athanasio Pæræno rum episcopo referat, audiamus. Is enim antistes tertio euocatus ad synodum, quia non occurrit, à Patriarcha suo canonice [d] condemnatus extiterat: sed solum [e], quia cum vocaretur ad synodum, quòd inimicus suus esset ipse, qui iudicabat [f], clamauit, à sancta Chalcedonensi synodo [2] ad causas illatas sibi, examinandas reiatur: & nisi denuo conuincatur, recipere ecclesiam propriam iudicatur. Quòd si Athanasius à patriarcha suo depositus, quia de inimicitia ipsius conquestus est, iterato ad iudicium renouandum dirigitur, & si [g] manifesta sibi officiant crimina, tamen suæ reddi ecclesiæ præcipitur, quanto magis Ignatius, qui non à patriarcha, sed ipse potius existens patriarcha, minime debuit ecclesia propria (inimicis, & suspectis iudicibus decerntibus) expoliari? *& paulo post.* ¶ [3] Veniat [h] & facundissimus noster Papa Gelasius, hæreticorum expugnator fortissimus, & quod de Constantinopolitanis episcopis more solito tunc ægrotantibus [i] dixit, etiam nunc nobis edisserat. [Quæro, inquit, tamen ab his iudicium, quod prætendunt, vbi nam possit agitari? an apud ipsos? vt iidem inimici sint & testes [k] & iudices? Sed tali iudicio, nec humana debent committi negotia.] Quòd si iudicio [l] vbi iidem sunt inimici qui iudices, nec humana debent committi negotia, quanto minus diuina, id est ecclesiastica? Qui sapiens est, intelligat.

¶ [4] Etre vera hinc Iustinianus [m] Imperator pius legibus suis promulgasse dinoscitur dicens. [Liceat ei, qui suspectum iudicem putat, antequam lis inchoetur [n], eum recusare, vt ad alium recuratur. Nam quodammodo [o] naturale est suspectorum iudicum insidias declinare & inimicorum iudicium semper velle refugere.

¶Hinc P S. Athanasius inimicorum sæpe declinauit insidias. Hinc S. Ioannes os aureum concilij contra se congregati renuit intrare ¶ collegium.

a ¶ *Quod prouide.*] prima auctoritas.
b ¶ *Dignoscitur.*] hoc nescio vbi sit.
c ¶ *Veniamus.*] primum exemplum.
d ¶ *Canonice.*] Forte ideo dicit, canonice, quia tribus edictis citatus erat, vnde debuisset [a] mississe responsalem. Vel dic ꝙ sufficit isti pro
b ad hoc no. 3. e. q. 2. ſepſ. 1 Iuo par. 5. c. 55.

testari suspicionem, & quidquid post illâ protestationẽ fit, non tenet, sicut si post appellationem esset factum. extr. de ɔo qui mit. in poss. causa rei ser. cum sicut. in fin. immo licet non protestetur, tamẽ si postea probatur suspicionẽ, cassatur quod fit contra eum, vt extr. vt lit. non contẽ. accedes. 1.

c ¶ *Sed solum.*] ergo cum ordinarius recusatur, non est necesse probare causam recusationis, sicut nec causa appellationis assignatur tunc, licèt hoc hodie corrigatur, vt extr. de ap. vt debitus. & c. cum speciali.

d ¶ *Iudicabat.* Iar. ordinarium iudicem recusari posse, vt 5. 2. q. 6. placuit, vt presbyteri. C. de iu. om. iud. nemo. & extr. de for. compet. si quis. quod negant quidam, & dicunt associandum episcopum, vt 5. q. 3. oferatur. in Authen. vt diff. iud. § . si vero. col. 9. C. de iud. apertissimi.

e ¶ *Et si manifesta.*] arg. ꝙ notorium crimẽ non obest petẽti
b Ad hoc facit qd not. In. extr. d excel. pl. inter. in prin.
2 Actio. 24. in fi.
A iudex ordinarius recusari pot.

restõnem [b], ad idem cum quis, & quòd in notorio crimine etiã iudex recusatur. arg. extr. de rest. spo. item contra ext. de ap. pronitorio ad posuit.
3 In commo Faustum.

h ¶ *Veniat.*] hæc est secunda auctoritas.
i ¶ *Tunc ægrotantibus.*] id est debilib. in fide.
k ¶ *Et testes.*] propter hoc inducit Grat. capitulum.
l ¶ *Quòd si iudicio.*] verba Nicolai.
m ¶ *Hinc Iustinianus.*] tertia auctoritas.
n ¶ *Inchoetur.*] non tamẽ semper ante litis conte. vt dixi 3. e. q. 3. offeratur. vsque ad triduum autem cogitur alios eligere. C. de iud. l. vlt. Sed tamen illa lex loquitur, quãdo eliguntur iudices ad causam principalem audiendam. vnde secus videtur, si eligantur ad probandã causam recusationis. Quid autem iuris sit de suspecto iudice, dixi in constitutione illa extra de appel. vt debitus. & cap. cum speciali.
4 C. de iudi. aptissimi,

o ¶ *Nam quodammodo.*] alia ratio.
p ¶ *Hinc factibus.*] hoc est secundum exemplum.
q ¶ *Intrare.*] misit tamen excusatorem forte, vel ideo nõ venit, quia citatio non tenuit.

Xtra prouinciam.] Hæc est sexta quæstio, in qua probat magister, quòd vnusquisque debet à iudice proprio iudicari, nisi ex causa fuerit appellatum. probat etiam, quòd episcopus non debet deponi nisi à solo Papa. Et diuiditur in tres par. in quarum prima probat per 9. auctori. quòd vnusquisque debet à suo iudice iudicari. Secũda ibi, *Aliquando.* Tertia ibi, *Alias autem.* Ioan. de Fan.

CAsvs. hic intitulatur sexta quæstio, qua quæritur, an reus sit extra prouinciam producendus, vt coram suo iudice non conueniatur, sed coram alio. Et certum est, ꝙ non, vt probatur per sequentia, nisi in casibus qui notantur in summa huius quæstionis.

1 ¶ *Extra prouinciam.*] "regulariter quilibet coram iudice est conueniendus, vt j. ead. pulsatus. & 11. quæst. 1. experientiæ. aliquin pœnam patiatur [c] actor. 11. quæst. 1. inolita. & ca. placuit. & C. de iurisd. om. iud. l. in criminali. Sed fal lit ratione possessionis. extra de fo. compe. sanc. & C. vbi de poss. agi oportet. l. 1. & C. de præd. minorum. si prædium. Item ratione contractus. ff. de iud. hæres. extra de foro compet. Romana. §. contrahentes. libr. 6. Item ratione criminis conuenitur quis vel vbi deliquit, vel vbi inuenitur, vel vbi domicilium [d] habet. C. vbi de crimine agi oportet. l. 1. vel cum est quæstio de fide. 24. quæstione 1. quoties. Trahitur etiam propter loci opportunitatem ad aliam prouinciam. 34. quæst. 2. sicue. Item propter appellationem. Item propter iussionem Papæ, vt j. ead. quæst. vnaquæque. & c. peregrina. vt patet in versibus hic notatis: *Contractus, crimen, reus, & res, religio, que. Vir, ratio similis, vel prouocat, atque recusat, Excellit, iustus, vel si consentit vterque. Contractus,* ff. de iudic. hæres absens. *Crimen,* vt hic & C. vbi de crimine agi oportet. l. 1. *Reus:* quia actor debet forum rei sequi, vt infra ead. neminem. *Et res.* argument. extra. de foro compet. *Religioque,* vt causa iurispatronatus & decimarum. extra de ind. quanto. & cap. de cernimus. Vir quia vxor forum viri sequitur. ff. de iurisdict. omn. iud. l. penul. Ratio similis, in mutua reconuentione extra de mut. pet. ex litteris. Vel prouocat. j. c. peregrina iudicia. Atque recusat, extra de foro compet. si quis contra clericum excellit: quia episcopus non deponitur nisi à Papa. infra e. quamuis. Iussus. infra eod. vnaquæque prouincia. & c. vltra prouinciarum. Vel si consentit vterque. ff. de iurisd. omn. iud. est receptum. & 2. quæst. 7. nos si. Item in feudo, extra de iud. ceterum. Item si sæcularis iudex est negligens. extra de foro comp. licet. Item in scholaribus. vt in constitutione Friderici, C. ne fil. pro patre. Authen. habita. de hoc inuenies per Azo. in summa.

Ibi sem

IBi *semper.*] CAsvs. Quæsiuit Hilarius episcopus vbi causa criminalis debet agi, & qualem pœnam calumniator patiatur. Et respondet Papa, quòd causa semper debet agi vbi crimen committitur, & calumniator debet pœna talionis puniri.

a ¶ *Ibi semper.*] "vel vbi domicilium habet, vel vbi reperitur. C. vbi de cri. agi oport. l. 1. sed si grauius est crimen, remittitur pumendus ad iudicem vbi deliquit: si est leuius, ibi potest puniri, vt in Auth. vt nulli iu. §. si vero cognoscatur. coll. 9. & §. sed illud. & de re mi. defertorem. in prin. Nec admitto illud, quod quidam dicunt, quòd semper primo cognoscat iudex ex prouincia de qua reus est, an crimen commiserit: & postmodum remittat eum ad iudicem vbi deliquit: quia iudex vbi deliquit, cognoscet & puniet crimen. ff. de accu. l. vlt. potest tamen si vult transmittere eum puniendum. cum litteris suis ad suæ prouinciæ iudicem. quod tamen non facit nisi ex causa. ff. de cust. & exhib. reo. non dubium. sicut Pilatus remisit Christum ad Herodem. Sed numquid iudem in clerico, vt si clericus Mutinen. delinquat in diœcesi Bonon. sit iudicandus & deponendus à Bononien. episcopo. Resp. vt ext. de fo. com. postulasti. & c. 1. & ff. de cust. & exhi. re. de militib. & ff. de acc. l. vlt.

b ¶ *Causa.*] "Sed quid si metropolitan[e], vel alter episcopus deliquit in alterius diœcesi, numquid ab illo potest puniri? argu. ɔp non 9. q. 3. si autem. & in Auth. de def. ciu. §. non habẽte. coll. 3. 21. di. inferior. & c. nolite. extr. de sent. exc. à nobis. ff. de arb. l. 3. in fin. Sed contra. C. vbi de cri. agi oportet. auth. qua in puincia. & reatus omnem huiusmodi honorem excludit, vt C. vbi sena. vel clarissl. 1. in fi. & 16. quæst. 3. placuit. in fi. [a] Item pone, quòd sic tulerit episcopus sententiam: Qui hoc fecit, sit excommunicatus. dicit Hu. etiam si archiepiscopus hoc fecit in diœcesi episcopi est excommunicatus non ab homine, sed à canone: quia sententia sequitur factum iam damnatum. 24. quæst. 1. cap. 1. 2. & 3. Sed contra extra de sent. excom. à nobis. 1. Laurentius dicit, quòd archiepiscopus non sit de foro illius, cum ipse sit iudex ordinarius totius prouinciæ. 9. quæst. 3. cap. 2. 8. distin. quoniam. vnde eum non potest excommunicare, sed alium quemlibet episcopum potest excommunicare, non tamen deponere. Ioan. Ego credo H. bene dicere, quia propter crimen efficitur archiepiscopus subiectus episcopi propter rationes superius allegatas. B. ff. de offi. præ. l. 3. de hoc per B. extra de sent. excom. à nobis. 1. Ioan.

Sl *quis episcoporum.*] CAsvs. Quæsitum fuit si episcopus accusatur super aliquibus criminib. coram quibus debet accusari. Et respondet Papa, quòd coram episcopis eiusdem prouinciæ, & non alibi. Sequens autem §. patet.

c ¶ *Ab omnibus.*] ad minus à xxij. vt 7. ead. quæst. 8. suggero. 15. q. 7. Felix.

d ¶ *Exceptio.*] " exceptionum alia est dilatoria, alia peremptoria, alia media siue mista. Dilatoriarum alia declinatoria iudicij, alia dilatoria solutionis. Declinatoria iudicij in principio litis est proponenda, & probanda, vt extra de senten. & re iud. inter monasterium. & C. de excep. l. vlt. Nisi exceptio illa de nouo ad notitiam eius perueneriit, vt extra de procur. in nostra. & extr. de exce. pastoralis. vel nisi de nouo competere cœperit, vt extra de off. delega. infinuante. & ff. de arbit. non distinguemus. §. cum quidam. & de tali loquitur hic. Dilatoria solutionis debet ante lit. contesta. obiici, sed probari debet, postquàm actor fundauerit suam intentionem. C. de excep. si quidem. & C. de proba. exceptionem [b]. Per-
"Criminosus vbi debet puniri. 15. 2. q. 3. qui fi. pbauerit. & qu. 8. qui crimen. & 7. c. fi.
c in Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. l. x.
7 Anſl. 3. c. 47. Pan. l. 4. tit. proui-de.
vel. tamen "Metropolitanus delinquens in alterius diœcesi an possit puniri.
altiſic parti ecclesiæ ſta
de eſt ſedm H. & ber. vt nor. extr. de rapt. ca. 1. & ide ibi nor. Gof. arg. ff. de of. preſi. l. 3. & idem ſentit hic Io. de Fan.
3 Pol. l. 1. ti. 7 Iuo p. 6. ca. 333. Pan. l. 4. c. 123.
4 Capit. l. 7. c. 367.

qꝛ ergo emptoria dicitur, quæ potest opponi & probari quandoque, dum tamen ante sententiam, vt C. ſen. reſcin. ꝑ. ſ. vlt. in hoc habet ſimilitu dinem cum peremptoria, quòd post lit. conteſt. poteſt obiici. ſc. ſi exceptiones conmilitudinem cum dilatoria, quia poteſt ponãtur. ſequandocumque ante cũdũ Gof. ꝙ ſententiam obiici, vt ita no. j. ſpd. extra qui matr. accuſ. dec. extr. de poſt. c. per tuas. ſed in hoc habet ſimilitudinem cum dilatoria, 8 Et Iulius quia ante lit. conteſt. in reſcr. ad poteſt obiici, vt extr. orient. c. 3. de exc. exceptionem. 9 Pol. ibid. Sunt adhuc aliæ exceptiones anomalæ, quæ Burch. l. 1. c. etiam post ſententiam 176. & 144. obiiciuntur, vt exceptio Velleiani, & Maceadoniani, & armatæ cedoniani, de quibus a- ſ. *al. à comgitur.* ff. ad Maced. militiæ, de quibus a- ſ. *al. diffiniri* metſi non. & C. de iu. & fact. ig. l. 1.
Iuo p. 5. c. 61. Anſl. 2. 257. Pan. l. 4. c. 125.
prouincialibus
†*al. diffiniri*

Item Sixtus Papa ij. epiſt. 1. ad Gratum epiſcopum.[8]

¶A comprouincialibus accusatus, vel iudicatus, Apostolicam sedem appellet. C. V.

9 ACcusatus, vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa episcopus licenter appellet, & adeat Apostolicæ sedis Pontificem, qui aut per se, aut per vicarios suos eiusdem retractari negotium procuret. Et dum itero to iudicio Pontifex causam suam agit, nullus alius in eius loco [g] ponatur, aut ordinetur episcopus: quoniam quamquam comprouincialibus † episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, non tamen diffinire† [h] inconsulto Romano Pontifice permissum est.

Item Damasus Papa Stephano Archiepiscopo, epiſt. 3. c. 2.

¶De eodem. C. VI.

10 DIscutere episcopos, & summas ecclesiasticorum negotiorum causas, metropolitano vnà cum omnibus suis comprouincialibus (ita vt nemo ex eis desit, & omnes in singulorum concordent negotiis) licet: sed diffinire eorum, atque ecclesiasticarum summas querelas causarum, vel damnare episcopos absque huius sanctæ sedis auctoritate minime licet, quam omnes appellare, si necesse fuerit, & eius fulciri auxilio oportet.

¶*Caput hoc in aliquot vetuſtis exemplaribus non habetur, neque in ipſum adeſt gloſſa.*

Item Eleutherius Papa ſcribens ad Galliæ prouinciales, c. 2.

¶Comprouinciales, & metropolitani episcoporum causam audire, sed diffinire non possunt. C. VII.

11. q. 1. clericum. Nec obst. j. c. non licet. ext. de fo. comp. si diligenti. & 6. q. 3. denique.

HOC AVTEM. CAsvs. Iste respicit illud c. ibi, vbi dicitur, ꝙ sem per causa agitur, vbi crimen committitur. Sed dicit Gratianus, hoc verum est, cum alibi de crimine liquere non potest. & hoc allegando dicit, vel nisi ad maiorem iudicem recurratur per appellationẽ, vel per recusationem primi iudicis.

VLtra. CAsvs. Dicitur in hoc c. quòd vltra suam prouinciam reus trahi non debet vel accusari, nisi ad Papam fuerit appellatum.

ACcusatus. CAsvs. Quidam episcopus accusatus fuit & condemnatus à prouincialibus episcopis. Ille volebat appellare, & retractare iudicium, quæritur an possit? Et respondet, quòd sic: & donec iudicium eius pendet, alius non subſtituatur: quoniam licet episcopi comprouinciales possint causam criminalem episcopi examinare, non tamen possunt diffinire inconsulto Papa.

g ¶ *Loco.*] 8. q. 4. nonne.

h ¶ *Non tamen diffinire.*] suspendere & excommunicare potest metropolitanus. 12. dist. de his. 11. q. 3. si quis episcopus. & 18. dist. propter. Item absoluere potest secundum pleroſque [d], si est innocens. C. vbi sena. vel clarissl. 3. Ioan. Ego contrarium credo, vt hic. & 5. q. 4. c. 1. & 2. B. Sed obiicitur. 6. q. 3. denique. & 21. q. 5. si quis à proprio. vbi dicitur, quòd primas vel concilium deponit episcopum. Sed illud fuit de licentia Papæ. Vel loquitur secundum ea tempora quando causæ episcoporum non deferantur ad sedem Apostolicam. 19. dist. si Romanorum.

d Vt B. & H. & idem no. 12. dist. c. 2.

Quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVamuis.] Casvs. Quæsitum fuit à Papa, vtrum cõprouinciales episcopi, vel archiepiscopi vel primates possent diffinire causas criminales episcoporum. & respondetur, q; non, sine auctoritate speciali Papæ, licet possint eas examinare. Sic statutum fuit à tempore Apostolorum, & eorum successorib. & donec Papa causas corũ diffiniat, alij loco eorũ non ponãtur. Causas vero aliorum clericorum, & diffinire & vẽtilare possint.

1 Iuo p.6.c. 316. Pan.l.4. c.134. &136. † *al. prouinciales*

MVltum.] Casvs. Anastasius metropolitanus Thessalonicen. citauit quẽdam suum suffraganeum, vt veniret aduersario responsurus, ille vero non venit, infirmitatis causam ꝓtendens, consuluit Anastasius Papam quid de eo faciendum esset: sed tamen pẽdente consultatione ipsum deposuit, eo solo, q; vocatꝰ non venit. Leo ergo commendat eum in benefactis, sed in hoc facto vehementer eũ redarguit duabus rationib. Vna est, qa pẽdente consultatione nil debuit fieri, sed expectatꝰ esse quid Papa respondisset. Alia est quia & si peccatum commisisset propter quod deponi deberet, à solo Papa erat deponendus.

a ¶ *Infirmitatis.*] hæc est iusta causa absentiæ, vt extr. de procu. querelam. quid d hoc iuris sit, dicã 5.q.3.c.r. *Vdum.*] Casvs. Orientales episcopi i duobus delinquebant, s. in congregandis conciliis vniuersalib. & deponendis episcopis absq; licentia Papæ. Sed docet Iulius Papa, q; hoc facere non debẽt: qa conciliũ & omnes maiores cãe solo Romano Põtif. referuantur: qui vice Petri apostoli omnib. principatur, & caput est omnium aliorum.

† *al. iudicaneris*

b ¶ *Voluerunt.*] sic ergo concilia dederunt primatum Romanæ ecclesiæ: quod verum est secũdario: sed ipse Christus principaliter, vt 21.di. quamuis. 17.di.§. hinc etiam, & 9.q.3. aliorum.

c Christus ecclesiæ Romanæ primatũ dedit

ALIQVANDO. Hæc est 2. pars q. in qua dicitur, q; quandoque pro bono pacis, & ꝓ vitando scandalo fustinet Papa episcoporum depositiones, dũ tamen aliàs causa subsit, ꝓ qua possent deponi à Papa. & hoc probatur per ca. seq. Ioan. de Fan.

†*præfatis* Orig.

Casvs. Dictum est §. in multis c. q; solꝰ Papa debet epos deponere, alioquin quod factum erit irritabitur: tũc ostẽdit Gra. q; multoties Romana ecclesia ab aliis depositos, & alios loco eorum substitutos, ꝓ bono pacis tolerauit. quod ꝓbatur se. c.

HAec quippe.] casvs. Dolen. ecclesia dixit se esse archiepiscopa lẽ, & omnes epos Britãniæ suos esse suffraganeos. huius partem fouebat Salomon Rex Britonũ. Sed Turonen. ecõtra dicebat, s. omnes epos Britanniæ ad se spectare: cuius partem Carolus tuebatur. Contingit q; Dolensis ad fauorẽ, & metũ regis Salomonis quosdam epos deposuit, & alios loco eorum subrogauit. Turo. vero conquestus est de hoc Papæ, & super hoc priuilegia ostendebat, per q; docebat præfatos epos sibi fore subiectos. Præcipit igitur Papa Salomoni, vt omnes epi scopos sui regni non differat mittere ad Turon. archiepm, maxime cũ videatur ad eũ tis spectare quatenus co ram ipso appareat, an ipsi epi quo ad delicta, & si nõ quo ad ordinem sint canonice destituti, & alij eis legitime substituti. qd si hoc si vult, mittat Romã duos de expulsis, & duos de subrogatis cum legato ecclesiæ suæ, vt ibi veritas super hoc negotio cognoscatur: qõe tũ de sede metropolitana reseruata, donec inter Salomonem & Carolũ pax reformetur. verũ si de hoc ipso velint cognosci, mittãt Romam quatenus Apostolico libramine, q; sit archiepiscopalis ecclesia innotescat, vt deinceps nulla possit dubitatio remanere.

2 Capit.l.6. c.287. † in vulgata legebãtur, *consistentiam.*

c ¶ *Suffraganei.*] i. pro suffraganeis sunt habẽdi: qa ille fuit i possessiõe, & ita erit vsq; ad sniam 16.q.4. volumus. “ Et ita non est hic ar. interlocutoria non obesse. Vel dic, q; ideo nõ obest, qa agebatur ad hoc. sed de hoc solum an epi essent iuste deiecti[a], an a crimen ab ipsis commissum esset deiectio ne dignũ. ar. ad hoc. J.e.c. ibi, nihil. n. quæro, &c. & q; interlocutoria nõ obsit, habes ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. l. pe. & ext. de ord. co. cum dilectus. Non. n. quid quid iudex profert, est habendũ pro sententia. vt C. de sen. & interlo. om. iud. ex ſti pulatione. & C. cominationes & epistolas. l. 1. tſi per interlocutoriam bene aliqd determinatur, & transit in rem iudicatam, sicut diffinitiua sententia, vt ext. de ele. cum dilectus, in fin. & ext. d test. significauerũt. ſi. ext. de sen. & re iu. cum inter. & quando que ius facit, vt ff. qd̃ me. cau. metum. §. sed quod prætor. sic ergo semper est considerãdum ad quid agatur, & an iudex inciden-ter, vel racite, vel expresse, vel diffiniẽdo, vel interloquendo aliqd dicat, vt ext. de test. veniens. C. de his qui no. infa. interlocutio. & 2. q. 3. §. notandum. 2. & 22. q. 2 queritur.

a Ad hoc Dom. de S. Gemin. c. ſi ſuã inter locutoria vtrũ abſit.

d ¶ *His amotis.*] Sed quare nocet ſnia ꝓ destitutis lata ipsis substitutis, cum res inter alios acta, aliis non præiudicet? vt ext. de fi. instr. inter dilectos. & est contra illud quod est ff. de adul. denuntiasse. & ext. de adul. significasti. sed hoc est propter causæ cohærentiam. sic 7.q.1. præsentium. & 21. dist. tantis. in fin. & 45. dist. disciplina. nam si pronuntiatum est Petrum esse virum Mariæ, per consequens probatũ est Martinum non esse. ext. de ſpon. ex parte. vides enim quòd causæ eligentium, & electi sunt connexæ. “ quia lata sententia contra electores ꝓiudicat electo, licet absenti, vt ext. de ele. dudum. t. in fi. nisi appelletur ab altero illorum, vt ext. de of. iu. del. super eo. a-liud videtur esse inter præsentantem & præsentatum. Nam tunc sententia lata contra vnum non nocet alteri absenti, vt extr. de ele. ꝙ relam. hoc ideo est, quia illorum causæ ita sibi non cohærent. Vel dic, ꝙ numquam sententia præiudicat alij, nisi præsens fuerit. ar. 54. dist. si seruus.

“ Sniа lata contra electores iudicat electo

a ¶ *Subrogati.*] Iar. si aliqua duo sunt connexa, prohibito vno ꝓhibitum est & reliquum. sic 31. dist. si laicus. 26. dist. deinde. 34. di. si quis viduam. & 8. di. quo iure. 1. q. 3. si qs obiecerit. ext. de hær. fraternitatis[a]. sic cõ si de hoc ipso velint cognosci, mittãt Romam quatenus Apostolico libramine, q; sit archiepiscalis ecclesia innotescat, vt deinceps nulla possit dubitatio remanere.

2 Arg. 44. di. in prin. vbi uerso aliquid permittitur ratione connexitatis. & xionis, vt 81. dist. cum quidam. & 1. q. 3. sicut omnibus. Christus. Arc. b ¶ *Dixerunt.*] s. ipse, nec ego dico.

† *al. eiusque iusta sententia*

c ¶ *Suffraganei.*] i. pro suffraganeis sunt habẽdi: qa ille fuit i possessiõe, & ita erit vsq; ad sniam 16.q.4. volumus. “ Et ita non est hic ar. interlocutoria non obesse. Vel dic, ꝙ ideo nõ obest, qa agebatur ad hoc. sed de hoc solum an epi essent iuste deiecti[a], an a crimen ab ipsis commissum esset deiectio ne dignũ. ar. ad hoc. J.e.c. ibi, nihil. n. quæro, &c. & q; interlocutoria nõ obsit, habes ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. l. pe. & ext. de ord. co. cum dilectus. Non. n. quid quid iudex profert, est habendũ pro sententia. vt C. de sen. & interlo. om. iud. ex ſtipulatione. & C. cominationes & epistolas. l. 1. tſi per interlocutoriam bene aliqd determinatur, & transit in rem iudicatam, sicut diffinitiua sententia, vt ext. de ele. cum dilectus, in fin. & ext. d test. significauerũt. ſi. ext. de sen. & re iu. cum inter. & quando que ius facit, vt ff. qd̃ me. cau. metum. §. sed quod prætor. sic ergo semper est considerãdum ad quid agatur, & an iudex incidenter, vel racite, vel expresse, vel diffiniẽdo, vel interloquendo aliqd dicat, vt ext. de test. veniens. C. de his qui no. infa. interlocutio. & 2. q. 3. §. notandum. 2. & 22. q. 2 queritur.

a Ad qd̃ gl. fing. Iac. i. 2. §. 1. col. 2. fol. ma.

b De hoc erant xii. episcopi no. 7. c. 9. 8. sic 23. di. illud. 24. dist. in fin.

b Ad hoc Dom. de S. Gemin. c. ſi ſuã inter locutoria vtrũ abſit.

c Regino lib. 2. Chro. “ ſnia inter locutoria vtrũ abſit.

d ¶ *His amotis.*] Sed quare nocet ſnia ꝓ destitutis lata ipsis substitutis, cum res inter alios acta, aliis non præiudicet? vt ext. de fi. instr. inter dilectos. & est contra illud quod est ff. de adul. denuntiasse. & ext. de adul. significasti. sed hoc est propter causæ cohærentiam. sic 7.q.1. præsentium. & 21. dist. tantis. in fin. & 45. dist. disciplina. nam si pro

subrogati[a] sunt, ecclesias suas ipsi recipiant. Nam cum antecessores mei præsules eiectionem eorũ episcoporum, qui ab ecclesiis suis expulsi sunt, nec admiserunt nec approbauerunt, nec ipsos, qui eis subrogati, post sunt, viuentibus illis legitimos episcopos dixerũt[b]. Sane, si ad Turonensem forte archiepiscopum mittere præfatos episcopos dedignaris, ſtude duos episcopos de expulsis[c], & duos de subrogatis vna cum ecclesiæ tuæ legato ad Apostolicam beati Petri sedem transmittere: vbi digna examinatione præmissa, qui legitimi episcopi sunt, appareãt, & suas ecclesias irregulariter non amittant: Nihil enim queo aliud in ꝑsenti negotio diffinire. Quia vero magna, quis sit metropolitanus apud Britannos cõtentio est, licet nullius memoria teneat vos in vestra regione vllam habuisse metropolitanam ecclesiam, tamẽ si libet (postquam Deus omnipotens pacem inter vos, & dilectum filium nostrum Carolum regem gloriosum constituerit) facile hoc poteritis aduertere. Quòd si adeo contentiosè creditis agere, ad nostrum Apostolatum destinare cõtendite, quatenus nostro libramine, quæ fuerit apud vos antiquitus archiepiscopalis ecclesia, luce clariꝰ innotescat: & deinceps omni ambiguitate recisa, quam se qui episcopi vestri debeant[d] incunctanter e agnoscant. Neque enim ecclesias Dei per discordias regum, diuisiones aliqua patiãtur damna necesse est, cum (quantum ex se est) pacem, quam prædicant, seruare studeant inuicem, & omnes.

a ¶ Subrogati post sunt.] *Sic restitutum est ex aliquot vetustis & valde emendatis codicibus. Antea legebatur*, subrogari possunt.

3 *Aliàs autem irrita erit episcoporum sententia, & à synodo retractanda.*

¶ Damnatio iniusta irrita est, & à synodo retractanda. C. XI.

2 IRritam[f] esse censemus & a iniustam episcoporum damnationem, & idcirco à synodo retractandam, ita vt oppressis ab omnibus, in cunctis subeniatur causis.

A ¶ Et iniustam.] *Sic in originali, & ante excidit vox, aliter: sed in decretis Iulij, & in concilio Carthaginensi quarto (vide citatur ſ. 11.q.3.c. irritam.) & in capitulis Hadriani, & apud Anselmum est*, irritam esse iniustam episcoporum damnationem, &c. *quæ lectio videtur magis conuenire cum rubrica huius capitis.*

Quòd autem metropolitanum suum contemnere, & aliorum iudicium alicui expetere non liceat, Sixtus Papa III. testatur in epi. ad orientales episcopos. c. 3. dicens.[3]

¶ Peregrina iudicia sint submouenda. C. XII.

4 PEregrina iudicia (salua in omnibus Apostolica auctoritate) generali sanctione prohibemus: quia indignum est, vt ab extraneis † & iudicentur, qui comprouinciales, & à se electos[h] debent habere iudices, nisi fuerit appellatum.

Item Anacletus Papa, epist. 1. c. 3.

¶ De eodem. C. XIII.

LEges ecclesiæ Apostolica firmamus auctoritate, & peregrina iudicia submouemus. Vnde & Dominus mentionem faciens Loth, per Moysem[i] loquitur dicens [Ingressus es quidem (inquiunt) vt aduena, numquid vt iudices?]

Item Innocentius Papa ad Victricium Rothomagensem episcopum, epist. 2. c. 3.[5]

¶ Nulli liceat aliarum prouinciarum iudicium expetere. C. XIIII.

6 NOn liceat cuiquam (sine præiudicio[k] tamen Romanæ ecclesiæ, cui in omnib. causis reuerentia, & auctoritas debetur) relictis his sacerdotibus, qui in eadem prouincia Dei ecclesias tentiam eis fuerat assignatus. Archid.

ALIAS AVTEM. Hæc est 3. pars quæstionis, in qua probat quod probatum fuit in prima parte, s. quòd vnusquisque debeat à suo iudice iudicari. Ioan. de Fan. & sic continuatur. Dictum est 5. in §. aliquando, quòd pro bono pacis Papa tolerauit depositiones episcoporum ab aliis factas. Nunc vero dicit Gratianus, quòd aliàs nisi pro bono pacis tolerasset, irrita esset deppositio, vt in seq. c. dicetur.

1 Et decretis Iulij, ca. 26. Cap. Hadria. c. 58.

2 11. q. 3. c. irritam. ex Carth. 4. ca. 28. Anſ. l. 3. c. 69.

Irritam esse. Casvs. Quidam episcopi depositi fuerunt sine auctoritate Papæ, & ideo dicit Felix Papa irritam esse eorum damnationem, & à synodo retractandam, vt oppressis omnib. subueniatur plenarie.

f ¶ *Irritam.*] factam sine auctoritate Romani Pontificis.

QVOD AVTEM. Casvs. Dictum fuit supra in c. hæc quippe, quòd suffraganei debent ire ad iudicium sui metropolitani, scilicet ad Turonensem, & ideo Gratianus vult modo oter tendere, q; suffraganei iudicium sui archiepiscopi declinare non debent, & ad alium iudicem ire. Et hoc probat ꝓ sequentia capitula.

3 Et inter decreta Higinitan. c. 4. in epist. 2. Felicis in capi. Hadri. c. 19. in adiectis capitu. 4 Pol. l. 5. ti. 1 Anſ. l. 3. c. 77 tia capitula. Burch. l. 1. c. 147. Iuo p. 5.

Peregrina iudicia.] Casvs. Quæsitũ fuit à Sixto vtrum valeant illæ sententiæ † *al. externis* quæ à iudicibus extraneis proferuntur. Et respondet q; non, nisi fuerit appellatũ, vel Papa propria voluntate causam delegauerit: quia indignum est, vt qui comprouinciales electos debent habere iudices, ab alienis iudicentur.

† *al. externis*

Genes. 19.

g ¶ *Ab extraneis.*] Arg. iudicem ad quem ap pellatur, non esse ordinarium[d]. 6. q. 3. scitote. & sic archiepiscopus est extraneus, vt ibi videtur, & ext. de of. iud. ord. pastoralis. H. Sed potius est hic arg. contra, quia dicitur hic, quòd oportet habere iudices cõprouinciales, & archiepiscopus est comprouincialis. Illa Innocentij. ergo exceptio, nisi. ad principiũ refertur. l. c.

d id est, extraneũ. & ccopus est extraneus, vt de ſ. iud. ord. pastoralis. H. Sed potius est hic arg. contra, quia dicitur hic, quòd oportet habere iudices cõprouinciales, & archiepiscopus est comprouincialis. Illa Innocentij. ergo exceptio, nisi. ad principiũ refertur. l. c.

5 Et Marcel lus epi. 1. in codice can. inter decre. 6 Capit. l. 6. c. 287.

Anſ. l. 2. c. 53 & 3. c. 79.

e Istam gl. si gnat H. & L. sup ver. j. e.

nisi fuerit appellatũ, & melius & clarius ponitur ibi. A.

h ¶ *Electos.*] cum ordinarij sint ſuspecti. 2. q. 6. placuit. vel loquitur in causa criminali presbyteri vel diaconi, vt 15. q. 7. ſi autem.

Leges ecclesiæ.] Casvs. Anacletus in hoc capitulo confirmans constitutiones ecclesiæ dicit, quòd alienigena iudex esse non debet. Et hoc probat exemplo Loth, cui dictum fuit à Sodomitis, & Ingressus, &c.

i ¶ *Per Moysem.*] quia ipse Moyses loquens per spiritum Domini introduxit in Genesi Sodomitas ita loquentes.

Non liceat cuiquam.] Casvs. Quæsitum fuit vtrum episcopo liceat agere vel respondere sub iudice non suo. Et respondet quòd non, saluo tamen in omnibus Romanæ ecclesiæ reuerentia: quod si facere præsumpserit, deponatur.

k ¶ *Præiudicio.*] Hoc ideo dicit, quia spretis omnib. ordinariis ad eum po

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum potest appellari. Ar. 3.1.q.7.ca.1.2.& 3. nam ipse est ordinarius omnium. ext. de ele. cum nobis olim.

5 Cleric an possit foro renuntiare.

a ¶ *Expetere.*] "Hic patet q̃ clericus sine consensu sui episcopi non potest consentire in alium iudicem. nam sic posset euacuari iurisdictio episcoporum, si omnes consentirent in alium iudicem. ad idē facit 2. q.6. placuit. 2. & in auth. de fan. epi. §. œconomus. coll. 9. Arg. contra. §. e. pulsa tus. Sed ext. de fo. cōpe. si diligenti: expedi tum est, q̃ non potest per pactum renuntia re foro. De hac mate ria no. 11. q.1. inolita. Ioan. Quod dicit Io. q̃ expeditum est, in il la dec. ext. de fo. com pe. si diligẽti, non est verum[3], quia illa de cre. loquitur, q̃ cleri cus nō potest consen tire in laicum. sed ho die nec in clericum consentire potest, nisi de consensu sui episcopi, vt extr. de foro comp. significasti. B.

REVERENTIA. Casvs. Quia §. in ca. non liceat. mentio fe cit de reuerentia Papæ ideo Grat. dicit q̃ sit illa reuerentia, sc. cū appellatur ad eū, vel cum ab eo iudices extranei concedūtur.

†al. experiri

†al. cuius

a imo est ve rū, vt patet ver. cum er go. Arc.

1 §. ea. peregrina.

VNaquaque.] Casvs. dicitur hic, q̃ quelibet prouincia

2 Anſ. l. 3. c. 80.

proprios debet habe re iudices, ad quos eō prouinciales recurrāt, nisi sedes Aposto lica aliter decreuerit.

†al. externos

NEminem.] Casvs. Hoc c. diuidit in duas part. In 1. parte dicitur, q̃ nul lus debet trahi extra suam prouinciam vel comitatū, ita q̃ actor semper forum rei sequatur, nisi fuerit appellatum ad maiorē

3 In cap. Hadrian. c. 5. 8. 10. Felix 1. epist. 2.

4 Iuo par. 5. c. 248. & p. 6 c. 331.

iudicē, vel nisi ad inf ionem maioris iudicis datus fuerit iudex. In 2. parte dicitur, q̃ in qualibet prouincia synodus causas audire debet, & termina re intra suæ prouinciæ terminos, & omnis accusatio fiat intra prouinciam, sicut in Nicæno concilio continetur. Secunda pars incipit ibi, *Illa quæ sunt.*

5 §. e. vltra.

6 ℣. 5. q. 4. c. duodecim. §. item Hadrianus.

b ¶ *Neminem.*] Est autem hoc ideo statutum, quia alibi non possunt habere testes vel amicos, vt 33. q. 2. siue. 2. q. 2. præceptum. & in auth. vt omnes obed. iud. §. 3. col. 5. "Vnde dico, quòd si aliquis impetrat rescriptum ad iudicem alterius prouinciæ, non sufficit q̃ vltra duas dietas non trahat aduersarium, vt dicit illa constitutio, ext. de reser. nonnulli. Sed etiam requiritur quòd extra prouinciam eum non trahat, nisi in litteris fiat mentio de prouincia. Cum enim de iure extra prouinciam nemo sit trahendus, vt hic dicitur, ergo nisi rescriptum principis de eo faciat mentionem, non potest auctoritate rescripti trahi extra prouinciam, licet minus sit spatium ad quod trahitur, quàm duæ dietæ. est tamen arg. contra ext. de of. iud. ord. significauit. Ioan. Certe tamen non nocet contra. sed illi constitutioni, non nulli. statur. Ista opinio hodie non habet locum, immo contrarium obseruat Romana curia.

"Rescripto si pt qs trahi extra suā prouinciā.

b Intellige vulgarem, vt dixi 7. q. 1 §. factus.

SI quis clericus.] Casvs. Dicitur hic, quòd de quocumque crimine quis accusatur, tantum in sua prouincia respondeat, nec accusator eum ad aliam prouinciam trahere nitatur. Sequens c. planum est, & per se patet.

nutu diuino gubernant, ad alias cōuolare prouincias, vel aliarum prouinciarum episcoporum iudicia expetere† a, vel pati. Quòd si quis præsumpserit, & ab officio cleri submotus, & iniuriarū reus ab omnibus iudicetur.

a ¶ Cui.] *In epistola & Marcelli & Innocentij legitur*, sine præiudicio tamen Romanæ ecclesiæ, cui in omnib. causis debet reuerentia custodiri: *quamuis à postrema conciliorum in quattuor tomis editione absint illæ duæ voces*, sine præiudicio: *quemadmodum, & paulo inferius ille*, vel aliarum prouinciarum episcoporum iudicia expetere, vel pati: *quæ tamen habentur in aliis locis indicatu.*

Reuerentia autem, quæ Apostolicæ debetur Ecclesiæ, & eius auctoritas intelligenda est, cum vel ad ipsum appellatum fuerit, vel ab ea iudices electi concedantur. [1] *Vnde Sixtus Papa cum diceret [Comprouinciales & à se electos debent habere iudices] statim subiungit, [nisi fuerit appellatum.]*

Item Anacletus Papa, epist. 1. c. 3.

¶ Absque Apostolicæ sedis decreto extraneos iudices adire non possumus. C. XV.

2 VNaquæque prouincia tam iuxta ecclesiæ, quàm iuxta sæculi leges, suos debet iustos, & non iniquos habere iudices, & nō extraneos†, nisi Apostolicæ sedis huius decreuerit auctoritas.

Item ex Romana synodo.[3]

¶ Nisi per appellationem, alterius prouinciæ iudices adire non oportet. C. XVI.

4 NEminem exhiberi de prouincia ad prouinciam, vel ad comitatum oportet, nisi ad re lationem iudicis, ad quem[a] fuerit appellatum, ita vt actor rei forū sequatur. *& infra.* ¶ [5] Illa[b], quæ sunt per vnamquamque prouinciam, ipsius prouinciæ synodus dispenset, sicut in Nicæno constat decretum esse concilio. ¶ [6] Vltra prouinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur. ¶ Omnis accusatio intra prouinciam audiatur, & à comprouincialibus terminetur, nisi prælatus sit, qui accusatur.

a ¶ Ad quem fuerit appellatum.] *Hæc sunt addita ex Hadriano, epistola synodica Felicis, & Iuone.*

b ¶ Illa quæ.] *Hinc vsque ad finem in capitulis tantum Hadriani sunt inuenta.*

c ¶ Nisi prælatus sit, qui accusatur.] *Verba hæc neque in capitulis Hadriani, neque in antiquioribus Gratiani exemplaribus leguntur, in aliis vero, loco ipsorum, sunt hæc,* nisi ad sedem Apostolicam fuerit appellatum.

Item Sixtus.

¶ De eodem. C. XVII.

7 SI quis clericus super quibuslibet criminibus accusatus fuerit, in prouincia in qua consistit ille, qui accusatur, suas exerceat† actiones: nec existimet† eum accusator suus alibi, aut longius ad iudicium pertrahendum†.

¶ Caput hoc, quod citatur ex Sixto, in nulla epistola Pontificum huius nominis est inuentum. In aliquot vetustis exemplaribus est tantum, Item, *vt videatur citari eadem synodus Romana, quæ in superiori capite, id est quæ continetur in capitulis Hadriani. Iuo autem par. 6. c. 318. citat. ex Eleutherio: c. autem 329. citat ex Felice primo.*

Item ex decreto Hadriani Papæ.[8]

¶ Vbi crimen admittitur, ibi causa ventiletur. C. XVIII.

9 QVi crimen obiicit, sciat† se probaturum. Reuera ibi causa agatur, vbi crimen admitti tur.

QVÆSTIO VII.

1 ps

VOd iudex[c] *esse non possit, quem cum reo par, aut maior macula inficiat, multis authoritatibus probatur.*

Dicit enim sancta Romana synodus.

¶ Infames, iudices esse non possunt. C. I.

10 INfamis[d] persona, nec procurator[e] esse potest, nec cognitor.

Tria sunt[f]*, quibus aliqui impediuntur, vt iudices non fiant.* [*Natura vt surdus, & mutus, & qui perpetuo*[g] *furiosus est, &* possit esse procurator[e] secundum canones, vt ℣. 5. quæst. quarta. quia episcopus. nec obstat institu. de exce. §. vltim. quia loquitur de iudi. hic de infami per sententiam: ibi de tali qui est aliàs infamis, si rā- men iudex tolleratur in officio, eius tenet sententia. 8. quæstio. 4. nonne. Sed infamis potest esse arbiter, vt ℣. ead. §. tria. Versi. cognitores.

TRIA SVNT. Casvs. Dicitur in hoc §. quòd tribus de causis repellitur aliquis ne iudex fiat, scilicet natura, lege, & moribus. Natura impeditur surdus, mutus, & perpetuo furiosus & impubes. Lege, vt ille qui remouetur à senatu propter suam turpitudinem. Moribus, vt mulier & seruus: non ideo quia iudicare bitere esse non possunt: sed quia moribus obtentum est ne ciuilibus fungantur officiis. sed si delegatur causa seruo, qui putatur liber, eius tenet sententia.

f ¶ *Tria sunt.*] hoc est sumptum à lege. ff. de iud. cum prætor. §. non autem omnes.

g ¶ *Et qui perpetuo.*] secus si ad tempus. vt ff. de iud. cum furiosus.

a ¶ *Amotus.*] immo & si eius electio fuerit cassata propter eius vitium, vt extra de electi. c. super.

b ¶ *Moribus.*] id est, consuetudine. immo etiam lege, siue canone. 33. q. 5. mulierem. Nec obstat 15. q. 3. §. 1. dic vt ibi dixi.

c ¶ *Iudicium.*] id est, discretionem.

d ¶ *Verumetiam.*] §. & verba Gratian.

†amotus; ſori. "Opinio cōis multū operatur.

e ¶ *Dum putaretur.*] "ecce quantum communis opinio operetur, vt extra de iure pa. consultationibus. ext. qui fi. sint le. cum inter. & 1. q. 1. si quis à simoniacis. C. de testa. l. 1. ar. contra extr. qui fi. sint le. per tuas. & §. 24. dist. ca. vlt. 29. q. 2. si quis ingenuus. & dist. 8. veritate. & ff. de iud. l. 2. in prin. Sed numquid idem est si excommunicatus ferat sententiā, qui publice habetur pro nō excommunicato? no. ext. de sen. & re iu. ad probandum. Et est ratio quare aliud sit in seruo: quia seruus in multis casibus habet personam ſtādi in iudicio, vt 12. q. 2. §. qui manumittitur. sed ex cōmunicatus in nullo. Vel dic (quod verius credo) quòd nec sententia serui teneret, nisi confirmata esset à principe. Ioan.

2 lib. 3. tit. 1.

INfames.] Casvs. In hac lege hoc ordine proceditur. Primo dicitur, q̃ infames nō pñt esse ꝓcuratores vel aduocati. Secūdo quid sit postulare. Postulare est. f. defideriū suum vel amici sui in iudicio expōere. Tertio ponit tres ordines hominum qui ad uocare non possunt. In primo ordine ponuntur illi, qui nec ꝓ se nec pro aliis possunt aduocare, vt mi nores xvij. annis. & il li qui nihil audiunt. In secundo vero ordine ponuntur illi qui possunt pro se postulare: sed pro aliis nō, nisi pro pupillis, vel adultis, quorum tutelam vel curam gerūt, in quo ordine sunt quinque genera hominum seu personarum, s. mulieres, & vtroq; lumine orbati, & illi qui sponte mutilebria passi sunt, vt Sodomitæ, vel qui de capitali crimine aut de calūnia sunt damnati, & ij qui locauerunt operas suas, vt cum bestiis seu feris pugnarent in arena. In tertio autem ordine ponuntur alij infames, qui pro se & quibusdam certis personis possunt aduocare, quæ infra continentur, & hoc propter quinque causas, scilicet propter reuerentiam, vt in parente & patrono: propter consanguinitatem: propter affinitatem: propter misericordiam miserabilium personarum: propter tutelam, vel curam eis iunctam. Secunda pars est ibi, *Est autem.* Tertia ibi, *Nam vt præmissimus.*

3 Concord. ext. in l. 1. §. secundo lo. 6. ff. d post.

†al. calumnię publici iudicij.

"Infames qñq; postulare pñt.

f ¶ *Postulare.*] "postulare est pro tribunali petere, & non alibi. ff. de iudi. infect. dies. §. hoc autem.

"Postulare quid est.

g ¶ *Omnino.*] etiam pro se.

h ¶ *Non audiat.*] nullus enim adeo surdus est quin aliquid audiat, vt *impubes: quia iudicio carent. Lege, qui senatu amotus*[a] *est. Moribus*[b] *feminæ, & serui: non quia non habeant iudicium*[c]*, sed quia receptum est, vt ciuilib. officiis nō fungantur.*]

¶ *Prior pars huius c. vsque ad vers.* cognitor. *habetur in epist. 2. Felicis I. in qua refert synodum à se habitam, quod in principio epistolæ commemorat his verbis,* Nos vero ad supplementum vestrum fratres, & coepiscopos nostros vocauimus amplius quàm septuaginta: Cum quibus hæc, quę subtus habentur inserta, regulariter tractanda decreuimus. *Eadem pars habetur in capitulis Hadriani quæ (vt superius ead. q. 5. c. accusationes. adnotatum est) nomine Romanæ synodi interdum citantur. Reliqua vero huius capitis videntur esse Gratiani: sumpta tamen fere ad verbum ex l. cum prætor. vers. quidam enim. ff. de iudic. quemadmodum & in seq. ca pite multa colliguntur ex variis legibus digestorum, & Codicis. Quamobrem in antiquioribus codicibus omnia hæc vsque ad cap. qui sine peccato. coniunctè habentur.*

Verumtamen[d]*, si seruus, dum putaretur liber, ex delegatione sententiam dixit, quamuis postea in seruitutem depulsus sit, sententia ab eo dicta rei iudicatæ firmitatem tenet.*

In digestis, tit. de postulando.[4]

C. II.

INfames non possunt esse procuratores, vel patroni causarum. Sunt autem tres ordines eorum, qui postulare[f] prohibentur.

¶ [2] Est autem postulare, desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere. ¶ Nam, vt præmisimus, non postulantium tres ordines sunt. Quidam prohibentur omnino[g] postulare, vel propter ætatem, vt minores decem, & septem annis, vel propter casum, vt surdus, qui prorsus nō audit[h]. Alij prohibentur, ne pro aliis postulent, vel propter sexum, vt fœminæ: vel propter casum[i], vt vtroque lumine orbati[k]: vel propter notam turpitudinis, vt ij, qui corpore suo muliebria passi sunt, nisi forte vi prædonum[k], vel hostium stuprati probentur. Similiter qui capitali crimine, vel calumniæ† causa publico iudicio sunt damnati, vel qui operas suas locauerunt, vt cum bestiis depugnarent in arena[l], pro aliis postulare prohibentur. His personis pro se allegare permittitur, pro aliis postulare prohibetur, nisi forte tutelam impuberū, vel curam adolescentium nō affectatam, sed necessariam administrent. Pro his enim quorum curam gerunt, eis postulare conceditur. Alij enim[m] omnes, qui vt infames[n] notantur, nisi pro se, & pro certis personis, postulare non possunt, nisi in integrum restitutionē acceperint.

¶ [4] Permittitur[o] autem eis postulare pro parente, pro patrono, patronave, liberis, parentibusque patroni, patronæque: pro liberis etiam suis, fratribus, & sororibus, vxore, socero, socru, genero, nuru, vitrico, nouerca, priuigno, priuigna, pupillo, pupilla, furioso, furiosa, fatuo, fatua, muto, surdo, prodigo, & adolescente. ¶ [5] Item pro iis, quibus propter infirmitatem curatores dari solent, & qui negotiis suis aliquo perpetuo morbo superesse non possunt.

¶ [6] Omnes autem, qui non sponte, sed necessario funguntur officio[p], sine offensa edicti postulare possunt, etiam si ij sint, quibus nō nisi pro se ipsis postulare permittitur. ¶ [7] Affinitates vero non eas accipere debemus, quę quondā q fuerunt, sed præsentes. Nurus & generi appellatione, & soceri, & socrus, & vlteriores, quibus [pro] præpositio[r] solet accedere, continentur.

2 ¶ Arcentur etiam à professione aduocatorum (*sicut in 2. libro Cod. tit. de postulando inuenitur*[s]) qui sub nomine honorariorum ex ipsis negotiis, quæ tuenda susceperint emolumentum sibi certæ partis[s], cum graui damno litigatoris, & deprædatione poscentes, inueniuntur. ¶ [9] Item si quis adeo procax fuerit, vt non ratione, sed probris putet esse certandum, opinionis suæ imminutionem patiatur. ¶ Præterea non licet aduocato vllum contractum[t] inire, vllam pactionem conferre cum eo litigatore, quem in propriam re- vt nullum pactum ineat cum eo quem in propria cura susceperit, post lit. contest. quod intelligit H. si antea fecit pactum. alioquin se cus. & vt iurgia ex industria non protrahat.

i ¶ *Vel propter casum.*] ff. de iud. cæcus. ℣. 15. q. 1. §. vlt.

k ¶ *Prædonum.*] tunc enim non est imputandum, vt ff. de adult. vim passam. 32. q. 5. ille.

l ¶ *In arena.*] nisi causa virtutis hoc faciant. ff. eod. l. 3. §. quod si.

m ¶ *Alij enim.*] "not. q̃ omnes qui maiori infamia sunt notati, non nisi pro se & pro iis quorum sunt tutores, possunt postulare, & illi sunt de secundo ordine. Sed minori infamia notati possunt pro se & pro quibusdam certis personis aduocare, & illi sunt de tertio ordine postulantium, scilicet de minori.

"Infames

n ¶ *Infames.*] minori infamia.

4 Ex l. 2. & 3. eod.

o ¶ *Permittitur.*] vt sunt illi de secundo ordine.

p ¶ *Officio.*] vt tutores & curatores.

q ¶ *Quæ quondam.*] ergo vno coniugum defuncto soluitur affinitas. inst. de nup. §. affinitatis. Sed cōtra. 35. q. 10. c. 1.

a Ver. porro.

"Sed potes dicere, quòd quo ad impedimentū matrimonij non deletur, sed quo ad alia, aut quo ad beneficia huius edicti.

r ¶ *Præpositio.*] scilicet patribus istorum, vel viris istarum, & dicitur pro socer, i. pater soceri. progener, i. maritus neptis. nam gener filij mei est mihi progener.

5 Ex l. 6.

ARCENTVR. Hæc est 2. pars q. in qua ponit 12. articulos legales vsque ad c. *qui sine.* Ioan. de Fant.

6 Ex l. 6.

Casvs. Dicitur hic, q̃ illi qui paciscūtur de certa parte litis cum eo cuius causam defendunt, repelluntur ab aduocando.

s ¶ *Partis.*] de parte litis non licet paciſci, vt ff. de pactis. sumptus. sed super certa re licet. argum. C. de sententiam passis, si debitor.

b Secūdùm Azo. Io. Ber. & I.

b licet M. dixerit, quòd licet de aliquota re paciſci sine graui detrimento partis: vt hic. tamen vltra centum aureos non licet paciſci, vt ff. de variis & extraordina. cognitionibus. lege, prima. §. in honorariis.

8 tit. 6. l. 5.

PRAETEREA. Casvs. Tria prohiber Imperator, vt aduocatus rationibus pugnet, non probris: alioquin erit infamis,

7 Ex l. 3. eod.

9 L. 6. cod. c

"Aduocato qualiter fit satisfactio.

t ¶ *Contractum.*] ex post facto, ab initio tamen potest. 11. quæst. tertia. non licet. "sed si non fecit pactum, postea ei dabitur pro modo litis, & facundia aduocati, & pro consuetudine regionis, vt ff. de var. & extraordinar. cognitio. l. prima. §. in honorariis. Vel loquitur de tali qui sponte se vinci sustinet in aliqua exceptione, vt si afferat se non posse fouere causam nisi augmentetur salarium, quod fieri non debet, argumento medici, vt ff. de var. & extraord. cognit. medicus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sic erit in medio ff. de var. & extr. cog. medic.

a ¶ *Ex industria.*] quod si fecerit, eum iudex puniat in duabus libris auri[a]. C. de iud. properandum. §. illo proculdubio.

APVD VRBEM. Casvs. Quæritum fuit verum honorati qui Rome sunt, i. qui honorem habent sine administratione, possint aduocare. Et resp. quòd sic, quamdiu volunt, dummodo tamen turpi lucro pecuniæ, vel alterius rei non corrumpantur.

b ¶ *Apud vrbem.*] de eadem lege est.

c ¶ *Etiam honoratis.*] etiam melioribus.

d ¶ *Eligendum.*] vt sint aduocati.

e ¶ *Maluerint.*] id est, quousq; tale officium voluerint exercere. vnde non est hic argumentum, quòd aduocati tamdiu audiantur, quamdiu volunt

r L. 7. cod. e. b Adde q; ſi debent esse verboſi in allegãdo. l. Neſennius. cũ ibi no. ff. de neg. geſt. "Aduocato q; nque silentium impo nendum est "doctoribꝰ bona dona danda sunt.

allegare[b]: "quia iudex potest aduocatos remouere cum voluerit, vt ff. de iis quæ in test. del. l. 3. in fi. & C. de iu. auth. iubemus.

f ¶ *Non ad turpe.*] i. ad modicum, & vile. Et est arg. "quòd bona dona danda sunt doctoribus, & ff. de admin. tut. cum plures, & ff. de ori. iu. l. 2. §. vl.

g ¶ *Pecuniaque.*] modica.

SI VERO. Casvs. Dicitur in hac lege, quòd ſi duo vel plures in aliquo auditorio prætoris meliores fuerint aduocati, & alter litigatorum velit habere partem bonũ aduocatorum, officio iudicis fiat æqualis distributio cauſidicorum: & ſi quis aduocatus monitus noluerit obedire ſine

cepit fidem, nec ex industria [a] iurgium protrahere. ¶ Apud vrbem [b] Romam etiam honoratis [c], qui hoc putauerint eligendum [d], eousque liceat orare, quousque maluerint [e], videlicet, vt non ad turpe [f] compendium, ſtipemque deformem hæc arripiatur occaſio. Nam ſi lucro pecuniaque [g] capiantur, veluti degenes inter viliſſimos numerabuntur. ¶ [1] Si vero [h] in vno auditorio duo tantum præ ceteris fuerint, vel plures, quorum fama ſit hilarior, in iudicãtis officio ſit, vt par [i] cauſidicorum diſtributio fiat, & exæquetur partibus auxilium ſingulorum. ¶ Si quis vero monitus à iudice, ea excuſatione, quæ nequeat comprobari, cuicumque parti patrocinium denegauerit, careat foro [k], ſciat etiam numquam ſibi ad agendum copiam poſſe reſtitui. ¶ Si quis autem ex litigatoribus derectus fuerit ſepe ratim tractaſſe cum plurimis, & aduerſario ſuo tali fraude ſubtraxiſſe paris defenſionis copiam: oſtendet proculdubio iniquam [l] à ſe litem foueri, & auctoritatem iudiciariam à ſe eluſam

iuſta excuſatione, careat ſpſe officio aduocandi ſine ſpe aliqua reſtituendi.

h ¶ *Si vero.*] C. eod. prouidendum.

i ¶ *Vt par.*] illud olim obtinuit cum ſalaria dabantur de publico: hodie vtraque pars ſibi debet prouidere, vt C. de iud. l. properandum. §. ..... Tamen pueris, & debilibus, & pauperibus prætor dabit aduocatum [c], vt ff. de poſtul. l. 1. §. ait prætor.

k ¶ *Foro.*] ff. de pœn. l. moris. §. 1.

SI QVIS AVTEM. Casvs. Quæſitum fuit ab Imperatore, ſi alter litigatorum ſubtraxerit aduerſario copiam aduocatorum corrumpendo eos ne ipſum iuuarent, quam pœnam pati deberet. Et reſpõdet, quòd puniri debet extra ordinem, & oſtendit ſe iniquam litem fouere.

l ¶ *Iniquam.*] ſic ext. de teſt. c. intimauit. & ext. de teſt. cog. peruenit.

QVAMVIS. Casvs. Quidam fuerunt aduocati fiſci, poſtea volebant præſtare patrocinium priuatis contra fiſcum. Quæſitum fuit an poſſint. Et reſpond. quòd ſic hodie, licet olim fuiſſet ſecus: dummodo declinent cauſam illam, in qua fuerunt aduocati pro fiſco.

m ¶ *Quamuis.*] verba Gratiani.

n ¶ *Tamen hodie.*] verba legis.

o ¶ *Cauſam.*] niſi ſuam, vel parentum ſuorum, vel pupillorum ſuorum iniuriam proſequantur. ff. cod. l. pen. §. vlt.

SI CONTRA. Caſum ſic pone. Ego quondam fui aduocatus contra patrẽ Petri, pendente cauſa mortuus eſt pater Petri, cui Petro datus ſum tutor legitimus, datiuus, vel teſtamentarius. Quæritur vtrum poſſem defendere eamdem cauſam Petri pupilli mei? Et reſpondet, quòd ſic, quamuis olim ego fui contra patrem eius.

p ¶ *Si contra patrem.*] male ponit litteram, quæ eſt ff. eod. l. vlt.

q ¶ *Tutor.*] Arg. q; ratione officij licet quod aliàs non liceret, vt 94. diſt. præcipimus. & C. de admin. tut. cum quidam. Item arg. q; ſi iudex ſucceſſit appellanti, quòd poteſt propriam ſententiam impugnare. ff. de iudic. l. Iulianus ait. " Item arg. quòd ſi iudex à quo appellatur, efficitur illius iuriſdictionis cuius eſt ad quem appellatur, quòd poſſit cognoſcere, vt ff. q. 3. ſi epiſcopus. 2. quia iam videtur alia perſona. ff. quan. ap. ſit. l. 1. §. ſed & ſi præſes. Arg. contra. ff. de iu. om. iud. prætor. Ioan. Sol. conſueuit dici, quòd debet cauſam alicui delegare, vt ff. de iu. om. iu. prætor. Vnde gloſſatur ibi, poteſt, id eſt, debet, alioquin poſſet recuſari. B.

" Iudex an poſſit qnq; propriam ſententiam impugnare.

COGNITORES VERO. Casvs. Hæc ſunt verba Gratiani, & reſpiciunt ad finem primi cap. huius quæſt. vbi dictum eſt, quòd in famis perſona non poteſt eſſe cognitor, id eſt, iudex. Sed ne aliquis idem intelligeret de arbitro, dicit quòd arbiter poteſt eſſe infamis. Filius (vt lex dicit) poteſt eſſe arbiter de re patris.

r ¶ *Cognatores.*] Exponit primum cap. huius quæſt.

s ¶ *Non ex arbitrio.*] ff. de arb. Pædius.

t ¶ *Filius.*] ff. de arb. quin etiam.

u ¶ *Et vt iudicium.*] Sed contra. ff. de iu. om. iud. qui iuriſdictioni. vbi dicitur, q; iudex nec ſibi nec liberis ſuis ius dicere poteſt. Sed illud intelligas in criminali cauſa: ſecus in ciuili, "ſed tamen in criminali cauſa [d] poteſt vſque ad litis conteſtat. dicere ius ſuis, vt ff. de off. præſi. l. ſenatus. tamen delegatus iudex non poteſt eſſe filius in cauſa patris, vt extra de ap. poſſ. ff. de poſtul. ſtremo.

SI QVIS VERO. ff. de poſtul. Casvs. Dicitur hic, q; iudex nõ poteſt com pellere partes in ſe compromittere de il " iudex an lo negotio de quo ip ſe eſt iudex, & ſi ſententiam arbitri nemo infamatur. ff. e. l. quid ergo. §. ex cõpromiſſo. ſed hæc diſtinctio non videtur habere locum ſecundum canones: cũ omne mortale crimen infamet, vt 3. ead. q. 5. conſtituimus. & 6. q. 1. infames. & c. omnes.

a ¶ *Pœne.*] Hoc falſum eſt: quia ſola pœna non infamat, C. e. l. nullam.

b ¶ *Sicut.*] aliqua euidenti cauſa præcedente, ex qua ſi eſſet condemnatus, infamaretur. ff. de iis qui notan. infam. ictus fuſtium. ſicut eſt in furto, cum quis in manifeſto furto deprehenditur.

c ¶ *Qui damnantur.*] ſine ſententia: & ſic non eſt hoc mẽbrum ſuperfluum.

d ¶ *Priſtinum quidem ſtatum.*] ff. libertatem. e ¶ *Declarati.*] Quandoque etiam ſi non declaratur, vt cum miliſti detrahuntur inſignia militiæ, licet nõ dicatur cauſa, vt ff. eodem, l. 2. §. 1.

f ¶ *Per ſententiam.*] Iſtud non videtur differre à prædictis, niſi quòd duo membra coniũgũtur in vnum, niſi velis dicere, quòd aliquid operantur iſta verba cum dicitur ei, Sycophanteis, id eſt, calumniaris.

g ¶ *Intra tempus.*] Hoc tamen non tenet ſecundum canones, vt extra de ſec. nupt. ſuper illa.

IDEM. Casvs. Hoc relatiuum, idem, reſpicit primum cap. huius quæſt. Idem, ſcilicet quod Romana ſynodus. Cætera quæ ſequuntur, plana ſunt.

h ¶ *Contemnatur.*] id eſt, contemptibilis habeatur, non tamen contemni debet, vt 1. q. 1. ſi fuerit. & c. multi. & 15. q. vlt. c. vlt.

" Iudex de ſubditis iuſtitiã ſi exhibens poteſt conueniri. Iud. 20.

[1] Vi ſine peccato.] Hæc eſt tertia pars quæſt. in qua probat per quinque auctor. quòd criminoſi iudices eſſe non debent: & quòd ſecundum allegata debent iudicare. Io. de Fant.

Casvs. Probat Gregor. in hoc cap. iniquum hominem iudicare non poſſe vel punire: & hoc oſtendit duobus exemplis, ſ. Iudæorum qui cum vellet lapidare mulierem peccatricem, à Chriſto ſunt repulſi, & redarguti, & populi Iſrael, qui cum vellent vlciſci iniquitatem, quã fecerat tribus Beniamin, proſtratus cecidit in prælio prima die & ſecunda: tertia vero die cum iam eſſet purgatus, deleuit tribum peccatricem.

i ¶ *Vlciſci.*] Arg. " q; ſi iudex non exhibet iuſtitiam de aliquo ſubdito, ipſe conueniendus eſt, vt 23. q. 2. dominus noſter. & in conſtitutione Friderici. C. ne fil. pro patr. auth. habita. vbi dicitur quòd ſi iudex ciuitatis debitam iuſtitiam non ex hibet, conueniri poteſt.

k ¶ *Pene.*] quia tantum ſexcenti remanſerunt, & ſic hæc dictio, pene, ad magnã quãtitatem refertur. ſic ponitur 23. quæſt. 5. quali[a].

l ¶ *Funditus.*] ar. quòd poſt pœnitentiam re ſtituitur aliquis priori dignitati. 26. q. 5. quicumque. & 50. diſt. domino ſancto. & c. qa tua ſanctitas. Sed illud intellige quo ad iudicandum & prædicandum: non ad accuſandum vel teſtificandum, vt 6. q. 1. qui crimen.

Vdicet ille.] Casvs. Docet Ambroſ. in hoc c. quòd nullus iudex, niſi bonus ſit, de beat alios iudicare, cum iudex nõ debeat eſſe criminoſus, nec leuitate vel odio debeat ad pronuntiandum adduci: & ſi rancorem vel amorem habeat aduerſus alterum litigatorum in cuius partem voluntas ſenſualitatis declinaret, non obediat c. tunc propriæ voluntati: ſed ſecundum leges, & ſicut audit, & natura negotij ſe habet, decernere debet & iudicare. De domo, id eſt, de corde ſuo.

† *abſunt iſte duæ voces ab originali*

a *In prin. tſi dſ, q; hæc dictio ad modicã q̃titatẽ refertur: & hæc dictio ponitur ẽt 7. q. 1. facẽ. i prin. Arc.*

m ¶ *Condemnet.*] id eſt, dignum ſit condemnatione.

† *al. nouit a te*] Orig.

n ¶ *Nullo odio.*] 11. q. 3. quattuor.

ADDITIO. & 23. q. 4. vindicta, in prin. H. & dicit B. ad Eugenium, de vultu illius: iudi- †*ſcitis*] Oricium meum prodeat opto, cui inſit amor, error abſit, & perturbatio.

o ¶ *Voluntatis.*] Sed nonne iudex poteſt iudicare ſecundum quod ſibi iuſſum videtur, vt ff. de arbitr. qualem. & ex ſententia ſui animi æſtimabit quid aut credat, aut parum eſſe probatum videatur, vt 4. q. 3. ſæpe. & potius debet iudex ſequi ſuam opinionẽ quàm conſilium alterius, vt extra de conſuet. ad no

" Iudex de ſubditis iuſtitiã ſi exhibens poteſt conueniri. Iud. 20.

5 Anſel. l. 3. c. 34.

† *autem*] ori.

† *ſcitis*] Ori.

" Iudex opinionẽ ſuam potius quã aliorum ſequi debet.

actione famoſa, tunc infamatur, vt ff. de iis qui not. infa. quid ergo. §. vlt. ſed §. ille non bene dicit: ſed hoc expreſſe habetur. ff. de pub. iu. l. infamem. Sed ſi ciuiliter agatur, non. ff. de cri. ſtel. l. 2. niſi in cauſibus, ſcilicet in actione furti, vi bo. rap. iniuriarum. & doli mali, vt ff. de iis qui not. infa. Athletas. §. vlt. Item fallit in crimine expilatæ hereditatis, vt C. de iis qui no. infa. ſi te ex pilaſſe, & in crimine ſepulchri violati, vt ff. de ſep. violat. l. 1. Et quando mulier calumnioſe ſe mitti facit in poſſeſſionem tamquam ſit grauida, vt ff. e. l. notatur. "Sed pro actionibus quæ ex contractu deſcendunt, nemo ſit infamis, niſi in quattuor caſibus, vt ff. de iisqui no. infa. furti. §. manifeſti. ſcilicet cum dicitur ſe conuenitur actione tutelæ, mandati, depoſiti, & pro ſocio, vt ibi dicitur. Per ſententiam arbitri nemo infamatur. ff. e. l. quid ergo. §. ex cõpromiſſo. ſed hæc diſtinctio non videtur habere locum ſecundum canones: cũ omne mortale crimen infamet, vt 3. ead. q. 5. conſtituimus. & 6. q. 1. infames. & c. omnes.

a ¶ *Pœne.*] Hoc falſum eſt: quia ſola pœna non infamat, C. e. l. nullam.

b ¶ *Sicut.*] aliqua euidenti cauſa præcedente, ex qua ſi eſſet condemnatus, infamaretur. ff. de iis qui notan. infam. ictus fuſtium. ſicut eſt in furto, cum quis in manifeſto furto deprehenditur.

c ¶ *Qui damnantur.*] ſine ſententia: & ſic non eſt hoc mẽbrum ſuperfluum.

d ¶ *Priſtinum quidem ſtatum.*] ff. libertatem. e ¶ *Declarati.*] Quandoque etiam ſi non declaratur, vt cum miliſti detrahuntur inſignia militiæ, licet nõ dicatur cauſa, vt ff. eodem, l. 2. §. 1.

f ¶ *Per ſententiam.*] Iſtud non videtur differre à prædictis, niſi quòd duo membra coniũgũtur in vnum, niſi velis dicere, quòd aliquid operantur iſta verba cum dicitur ei, Sycophanteis, id eſt, calumniaris.

g ¶ *Intra tempus.*] Hoc tamen non tenet ſecundum canones, vt extra de ſec. nupt. ſuper illa.

IDEM. Casvs. Hoc relatiuum, idem, reſpicit primum cap. huius quæſt. Idem, ſcilicet quod Romana ſynodus. Cætera quæ ſequuntur, plana ſunt.

h ¶ *Contemnatur.*] id eſt, contemptibilis habeatur, non tamen contemni debet, vt 1. q. 1. ſi fuerit. & c. multi. & 15. q. vlt. c. vlt.

[1] Vi ſine peccato.] Hæc eſt tertia pars quæſt. in qua probat per quinque auctor. quòd criminoſi iudices eſſe non debent: & quòd ſecundum allegata debent iudicare. Io. de Fant.

Casvs. Probat Gregor. in hoc cap. iniquum hominem iudicare non poſſe vel punire: & hoc oſtendit duobus exemplis, ſ. Iudæorum qui cum vellet lapidare mulierem peccatricem, à Chriſto ſunt repulſi, & redarguti, & populi Iſrael, qui cum vellent vlciſci iniquitatem, quã fecerat tribus Beniamin, proſtratus cecidit in prælio prima die & ſecunda: tertia vero die cum iam eſſet purgatus, deleuit tribum peccatricem.

i ¶ *Vlciſci.*] Arg. " q; ſi iudex non exhibet iuſtitiam de aliquo ſubdito, ipſe conueniendus eſt, vt 23. q. 2. dominus noſter. & in conſtitutione Friderici. C. ne fil. pro patr. auth. habita. vbi dicitur quòd ſi iudex ciuitatis debitam iuſtitiam non ex hibet, conueniri poteſt.

k ¶ *Pene.*] quia tantum ſexcenti remanſerunt, & ſic hæc dictio, pene, ad magnã quãtitatem refertur. ſic ponitur 23. quæſt. 5. quali[a].

l ¶ *Funditus.*] ar. quòd poſt pœnitentiam re ſtituitur aliquis priori dignitati. 26. q. 5. quicumque. & 50. diſt. domino ſancto. & c. qa tua ſanctitas. Sed illud intellige quo ad iudicandum & prædicandum: non ad accuſandum vel teſtificandum, vt 6. q. 1. qui crimen.

Vdicet ille.] Casvs. Docet Ambroſ. in hoc c. quòd nullus iudex, niſi bonus ſit, de beat alios iudicare, cum iudex nõ debeat eſſe criminoſus, nec leuitate vel odio debeat ad pronuntiandum adduci: & ſi rancorem vel amorem habeat aduerſus alterum litigatorum in cuius partem voluntas ſenſualitatis declinaret, non obediat c. tunc propriæ voluntati: ſed ſecundum leges, & ſicut audit, & natura negotij ſe habet, decernere debet & iudicare. De domo, id eſt, de corde ſuo.

m ¶ *Condemnet.*] id eſt, dignum ſit condemnatione.

n ¶ *Nullo odio.*] 11. q. 3. quattuor.

ADDITIO. & 23. q. 4. vindicta, in prin. H. & dicit B. ad Eugenium, de vultu illius: iudicium meum prodeat opto, cui inſit amor, error abſit, & perturbatio.

o ¶ *Voluntatis.*] Sed nonne iudex poteſt iudicare ſecundum quod ſibi iuſſum videtur, vt ff. de arbitr. qualem. & ex ſententia ſui animi æſtimabit quid aut credat, aut parum eſſe probatum videatur, vt 4. q. 3. ſæpe. & potius debet iudex ſequi ſuam opinionẽ quàm conſilium alterius, vt extra de conſuet. ad no

reprehendãt. Hinc eſt, quòd cum tribus Beniamin in carnis ſcelere fuiſſet obruta, collectus omnis Iſrael vlciſci [i] iniquitatem voluit: ſed tamen ſemel, & iterum in bel li certamine ipſe proſtratus eſt. Conſulto enim † Domino, ſi ad vlciſcendum ire debuiſſet, iuſſum eſt, [vt † iret,] qui iuxta diuinæ vocis imperium perrexit, & ſemel, & ſecundo perdidit: & tunc demum peccatricem tribum valde feriens pene [k] funditus [l] extinxit. Quid eſt, quòd in vltionem ſceleris inflammatur, & tamen prius ipſe proſternitur? niſi quòd prius ipſi purgandi ſunt, per quos aliorum culpæ feriantur, vt ipſi iam mundi per vltionem veniant, qui aliorum vitia corrigere feſtinant.

Item Ambroſius ſuper [Beati immaculati] ſermone 20. ad verſ. [Miſerationes tuæ Domine.]

¶ Ille de vita alterius iudicet, qui non habet in ſe ipſo quod puniat.

C. IIII.

[5] Vdicet ille de alterius errore, qui non habet quod in ſeipſo cõdemnet [m]. Iudicet ille, qui ad pronuntiandum nullo odio [n], nulla offenſione, nul la leuitate † ducatur. *& poſt pauca.*

¶ Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſticæ propoſito voluntatis [o]: ſed iuxta leges, & iura pronuntiat, ſtatutis † iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, nihil paratum, & meditatum domo defert: ſed ſicut audit [p], ita iudicat, & ſicut ſe habet negotij natura, decernit: obſequitur legibus, non aduerſatur, examinat cauſæ merita, non mutat. Diſcite iudices ſæculi, quem in iudicãdo tenere debeatis affectum, quam ſobrietatem, quam ſinceritatem. *& paulo poſt.* ¶ Qui iudicat, non voluntati ſuæ obtemperare debet, ſed tenere quod legum eſt.

tiat, iniuriam feciſti, hereditatem expilaſti, calumniat [q] es. Aliquando genere pœnæ [a]: ſicut [b] illi, qui damnantur [c] in opus publicum, qui priſtinum quidem ſtatum [d] obtinent, ſed damno infamiæ etiam poſt impletum tempus ſubiiciuntur. Aliquando genere pœnæ, & delicti declarati [e] per ſententiam [f], veluti dum fuſtibus cæſo per præconẽ dicitur [g] *vapulavit*, id eſt calumniatus es. [1] Aliquando ipſo genere facti, vt exercentes improbum fœnus, & illicite exigentes vſuras vſurarum, & mulier, quæ intra tempus [g] quo moris eſt lugere maritum, contrahit matrimonium: & qui ſciens eam vxorem duxerit.

Item [A] *teſtatur Felix Papa & iiſdem verbis.* ¶ [b] *Item in Euangelio, qui trabem geſtat in oculo, probatur non poſſe educere feſtucam de oculo fratris ſui.* ¶ *Item Dauid in libro pſalmorum.* [*Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum? &c.*] ¶ *Item Gregorius:* [3] *Cuius vita deſpicitur, reſtat, vt eius prædicatio contemnatur* [h].

¶ *Caput hoc (quemadmodum in ſuperiori notatione ſignificatum eſt) in vetuſtioribus exemplaribus non eſt ſeiunctum à ſuperiori, & eſt collectio variarum legum facta à Gratiano. Sed quoniam pleraque verba ſunt ipſorummet auctorum, & in vulgatis eſt diſtinctum caput, ideo iiſdem characteribus impreſſum eſt, quibus cetera auctorum capita.*

A ¶ Nihil enim refert.] *Verba legis, ex quibus hunc, & verſiculum, ſeruus arbiter, Gratianus accepit, ſunt hæc.* Pædius libro nono, & Pomponius libro 33. ſcribunt, parui referre, ingenuus quis, an libertinus ſit, integræ famæ quis ſit arbiter, an ignominioſus. In ſeruum Labeo compromitti non poſſe, libro vndecimo ſcribit, & eſt verum.

Idem in moralibus, lib. 14. in Iob, c. 15.

¶ Qui aliorum vitia puniunt, ſua prius corrigere ſtudeant.

C. III.

[3] [4] Qvi ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat.] Ad aliena quippe punienda peccata ibant, & ſua reliquerant. Reuocantur itaque intus ad conſcientiam, vt prius propria corrigant, & tunc aliena

ſtram. " Sed dico quòd tenetur ſequi opinionem ſuam, ſed non voluntatem. quandoque tamen ſequitur opinionem aliorum potius quàm ſuam, vt extra de app. cum ceſſante.

p ¶ *Audit.*] Argum. quòd ſecundum allegata eſt procedendum, vt ff. de off. præſi. illicitas. §. veritas. & 2. q. 1. Deus omnipotens. ſ. 11. q. 3. illa. & c. ſummopere. & c. ita. & c. tunc vera. & 6. q. 2. ſi tantum, & c. placuit. Sed contra. 30. q. 5. nullum. & c. iudicantem. contra. ſ. eod. poſtulatus. contra. Sed ſecundum H. delegabit cauſam, ſi conſcientia non concordat allegatis. ſed ſecundum alios poteſt determinare ſecundum allegata: quia aliud facit aliquis in eo quòd iudex eſt, aliud in eo quòd homo eſt, vt 23. q. 4. ſi eccleſia. & ſic iudicare poteſt [b] ſecundum conſcientiam, quam habet vt iudex, non vt homo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

b Id est, debet, secundū Inn. extr. de cen. venerabili. in gl. 1. ver. respondeo, / quia quādo, &c.

arg. extra de off. ord. si sacerdos. & extra de off. deleg. pastoralis. § quia vero. & extra de elect. quod sicut.

IN *grauibus.*] CASVS. Dicit Greg. in hoc c. quòd iudex ecclesiasticus donec peccato suo premitur, subiectorum delicta nō potest diluere. Et hoc probat 5. rationib. Prima est ibi, *Cunctis enim.* Secunda ibi, *Victima.* Tertia ibi, *Hinc est.* Quarta ibi, *Dona.* Quinta ibi, *Item longe est.*

a ¶ *In grauibus.*]no. q imputatur alicui, si malum nuntium vel stultum procuratorem misit, vt ff. commo. argentū. ff. de min. cum mādato. arg. ff. de pu. cum si exhibuissent, & extra de app. sæpe. in princ.

b ¶ *Prouocatur.*]Ex vitæ merito non potest malus sacerdos dimittere peccata: sed ex officio potest. 15. q. vl.

c ¶ *Quid.*] quia Deus non considerat datū, sed affectum offerentis, vt 24. q. 1. odi, & proieci. quandoq; tamen considerat quid offeratur, vt 49. dist. c. vlt. quandoque considerat pro quo offeratur, vt 1. q. 1. dictum.

Postulatus.] CASVS. Iudæi quadā muliere in adulterio deprehensa postulauerunt à Christo, vt de ea iudicaret, an esset lapidanda ab eis, vel non: quos redarguere volens, & repellere ab accusando, scripsit in terra se inclinando: si quis sine peccato est, primus in illam lapidem mittat: vel terra terrā accusat. Ipsi autem scripturam legētes confusi exiuerunt de templo vnus post aliū. In quo facto nos figuraliter docuit, q cū alios accusare vel reprehendere vel iudicare volumus, ad conscientiam recurramus: & quid in ea cōditori placeat, examinemus, iuxta auctoritatem Apostoli dicentis: Fratres, si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos q spirituales estis, &c. Seq. cap. planum est.

d ¶ *Scribebat.*] Hoc. l. terra terram accusat. vel hoc, si q̄s sine peccato, &c. & hic est ar.

"Sententia pōt in pariete scribi. " q̄ sufficit si sententia scribatur in pariete: nam & ibi edicta prætorum olim scribebantur in albo. ff. de iur. om. iu. l. si quis. e ¶ *Obnixe.* Ji. instāter. f ¶ *Delicto.*] Vos q spirituales estis, iudicate huiusmodi. 50. dist. ponderet. Arg. quòd mali non possunt iudicare.

1 Past. p. 1. c. 11.

" orationes malorū, an noceant.

Prouerb. 15.

2 14. q. 5. scripti. est, ex epist. 126. l. 7 ad Recaredū Regem.

† *quid daſ.*] Orig. Gen. 4.

Ecclī. 34.

Prouerb. 15.

& post pauca. ¶ In iudicando magis cordi sit veritatis custodia, quam obedientia voluntatis.

Item Gregorius præfationis in Iob, cap. 3. aliàs 6.

¶ Grauatus criminibus iudicare non valet.
C. V.

IN grauibus [a] peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. ¶ [1] Cuncti enim liquido nouimus, quia cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus proculdubio ad deteriora prouocatur [b]. ¶ Scriptum quippe est [Victimæ impiorum abominabiles Deo sunt, vota iustorum placabilia.] [2] Neque enim in omnipotentis Dei iudicio, quid † [c], sed à quo datur, inspicitur. ¶ Hinc est enim, quòd scriptum est [Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius: ad Caim autem, & ad munera eius non respexit.] Dicturus quippe, quia Dominus respexit ad munera: præmisit solicite, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus, sed munera ab offerente placuerunt.

¶ [Dona [A] quippe iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes eorum: nec in multitudine sacrificium corū propitiabitur peccatis. [*Item* ¶ Longe est Dominus ab impiis, & orationes iustorum exaudiet.]

A ¶ Dona.] *Hæc non leguntur ibi apud* B. *Gregorium: sunt tamen Eccli. c. 34. & repetuntur* 7. 14. q. 5. c. *scriptum.*

Item Beda, in cap. 8. Ioannis de iudicio adulteræ.

¶ Primum nosmetipsos, deinde proximos debemus corrigere.
C. VI.

POstulatus Dominus iudicare de peccatrice, non statim dat iudicium, sed prius inclinans se deorsum, digito scribebat [d] in terra: ac si demum, quam obnixe [e] rogatur, iudicat: nos videlicet typice instituens, vt cum quælibet proximorum errata conspicimus, non hæc ante reprehendendo iudicemus, quam ad conscientiam nostram humiliter reuersi, digito eam discretionis solerter exculpamus, & quid in ea conditori placeat, quidue displiceat, sedula examinatione dirimamus, iuxta illud Apostoli: [Fratres, si præoccupatus fuerit homo in ali quo delicto [f], &c.] *& infra.* ¶ Qui sine peccato est vestrum, id est, primo vos ipsi iustitiam legis implete, & sic innocentes manibus, & mundo corde ad lapidandam ream concurrite.

Item Augustinus ad quendam comitem.

¶ In vetusta impressione epistolarum B. *Augustini extat epistola longissima ad Iulianum comitem: in recentioribus autem omnium operum editionibus habetur 4. tomo sub tit. de salutaribus documentis in cuius libelli ca. 52. est hoc caput.*

¶ Sacerdos primum sua peccata, deinde aliena detergat.
C. VII.

[3] SAcerdos [g], vt sapiens, & perfectus medicus, primum sciat curare † peccata sua, & postea [h] aliena vulnera detergere, & sanare, & non publicare [i].

Item in Euangelio sal infatuatum ad nihilum vtile esse dicitur, nisi vt proiiciatur foras, & ab hominibus conculcetur. ¶ Ex quibus omnibus datur intelligi, quòd criminosus, alterius criminis iudex esse non potest: & seipsum condemnat, dum in alterius crimen sententiam profert. Sed obiicitur. Saul cum à Domino esset reprobatus, populum Dei iudicabat, & eius iudicium vniuersus populus expetebat. Item, Dauid cum esset adulter & homicida, interrogatus à prophetæ sententiam in diuitem dedit, qui ouem pauperis rapuit, dicens [Iudicium mortis est viro huic.] Item Salomon cum amore mulierum Deos gentium coleret: tamen vniuersa plebs Israelitica ad eius iudicium confluebat. Sic & Achab [k] quamuis coleret Baal, tamen decem tribus indicabat. Multi etiam alij tam in veteri testamento, quàm in nouo inueniuntur, quorum vita cum esset blasphemabilis, tamen eorum sententia, quia ex officio suo seruata iudiciarij ordinis integritate processit, inuenitur seruata. Vnde & Dominus ait in Euangelio [Super cathedram Moysi sederunt scribæ, & pharisæi, &c.] Hinc liquido constat, quòd mali pastores, dum sententia iusti examinis aliorum crimina feriunt sibi ipsis nocent, dum sine exemplo suæ emendationis aliorum vitia corrigere curant: subditis vero prosunt, si eorum increpatione correcti, vel sententia coerciti, vitam suam in melius commutare didicerint. Ac per hoc, dum ab ecclesiatoleruti fuerint, eorum iudicium subterfugere non licet.

QVÆSTIO VIII.

VÒd autem [1] episcopus ab vno tantum audiri, vel † iudicari non debeat, Zephirinus Papa testatur epistola prima ad episcopos Siciliæ dicens.

g *Acerdos.*] sic 42. dist. §. 1.

h ¶ *Et postea.*] Arg. presbyterum post pœnitentiam posse restitui. 50. dist. de his vero.

i ¶ *Et non publicare.*] " Ea quæ quis ei in secreto dixerit, aliàs deponitur. 7. de pœn. dist. 6. sacerdos. hodie ponitur in arctum monasterium ad agēdam pœnitētiam perpetuam, vt extra de pœ. & remiss. omnis. in fi.

" cōfessionis reuelantis punitio. Gal. 6. Ioan. 8.

IN EVANGELIO. CASVS. Adhuc probat Gratian. criminosum iudicem non posse iudicare, sed repellendum esse ad instar salis infatuati. Postea obiicit ostendendo, quòd iudices licet sint criminosi, tamen iudicare pñt. Quod probat quinq; exemplis, scilicet Saulis, & Dauid, Salomonis, & Achab, & Phariſæorum vel Scribarū: qui omnes licet mali essent & peccatores, tamen iudicabāt. Ad vltimum dat solutionem, dicens quòd iudicare possunt ex officio eis concesso, & sententiæ latæ ab eis valent donec ab ecclesia tolerantur.

k ¶ *Sic & Achab.*] 21. † *al. diluere* q. 2. vtilem.

† *al. vocatur*

Vòd autem.] CASVS. Hic intitulatur 8. q. 4 quæritur, an episcopus possit ab vno tantum iudicari vel audiri. Et respondet quòd in ciuili potest, & in criminali à papa vel eius delegato: aliàs non potest ab vno iudicari vel audiri. Sed in accusatione episcopi debent esse duo decim episcopi præter metropolitanum: & in accusatiõe presbyteri sex: in accusatione diaconi tres, vt 7. 15. q. 7. Felix. & ca. si autem. Finis tamen causæ criminalis episcopi summo Pontifici reseruatur, vt 7. c. 1. & 7. ead. q. 6. quamuis. & c. dudum.

Matth. 5.

1 ¶ *Quòd autem.*]" Ab " Epi causa omnibus episcopis à quibus est prouinciæ debet audiri causa episcopi, vt 3. e. q. 6. si quis episco porum [a]. vel à doude a cim ad minus, quos 6. q. 3. scitote ipse metropolitanus re. & q. 4. c. 5. eligit, vel ipse reus si 2. 3. & 4. & electos à metropolita 9. q. 3. falsa. no habet suspectos. Arc. 7. ead. q. 1. c. 1. & tales coepiscopi non sunt iudices, sed assessores: sicut nec clerici sunt iudices, qui debent interesse, cum episcopus audit causam clerici. 15. quæst. 7. episcopus. argu. tamen est, quòd sunt ordinarij, vt 6. q. 3. scitote. & si Papa delegat causam episcopi, videtur quòd eodem modo intererunt xij. epi. 3. e. q. 6. hæc quip pe. & 34. di. quorunda.

" Absens in criali pt in bois puniri.

4 15. q. 7. Felix. in conc. Triburien. c. 10. Anſl. l. 3 c. 46. Bur. l. 1 c. 149. iuo *tal. opinatur*

P. 5. c. 262.

Et sic dēt itelligi ext. d do. & cōt. veritatis. se vbi plene d hoc. Arc.

" Testes lite non cōtest. pñt qñque recipi.

Et sic dēt itelligi ext. d do. & cōt. veritatis. se vbi plene d hoc. Arc. Item in causa appellationis, vt C. de temp. app. l. vlt. extra de app. sæpe. & 2. quæst. 6. ei qui. Item in absentia actoris, vt extra de dolo & contum. causam. quæ est hodie correcta per decre. quoniam frequenter. sicut credo. C. quom. & quan. iud. auth. qui semel. Item vbi agitur iudicis officio. C. si min. se ab hær. abstin. in auth. ibi posita. ff. de min. in causæ. §. causa. Item in causa surreptionis. extra de sen. & re iud. cum olim. Item secundum quosdam in causa libertatis. C. de ingen. ma. diffamari. Item in petitione legati, vel fideicommissi. Argument. C. de vsu. & fru. legat. vel fideicommiss. l. 2. Item in Trebelliana restitutione. C. ad Trebel. l. penul. §. cum autem. Item cum electus non comparet. extra de elect. dudum. 1. in fine. Aliàs numquam ferenda est sententia ante lit. contest. sed procedit contra absentem, prout traditur extra vt lit. non contest. quoniam. in fine. Quod dicitur de officio iudicis, hodie certum est. extra de off. iud. cap. vltimo.

Accusatores.] CASVS. Hoc c. diuiditur in iiij. partes. In j. parte dicit Zepherinus, q̄ accusatores episcoporū debent esse bonæ famę, & sine suspicione. In ij. parte dr, q̄ sententia à non suo iudice dicta, nullū ligat. In iij. parte dr, q̄ in accusatione episcopi debent esse xij. episcopi, qui ab accusando sunt eligendi: & isti simul cū archiepo causam examinabunt: sed Papæ ipsius depositio reseruetur. In iiij. parte dr, q̄ absens iudicari non debet, nisi ex contumacia fuerit absens. Secunda pars incipit ibi, *Nullum namque.* Tertia ibi, *Iudices xij.* Quarta ibi, *Absens.*

1 Anſl. 2. c. 38. Iuo p. 5. c. 245.

a ¶ *Nullum.*]Magis extra de iud. at si clerici. CVIVS IN AGENDO. CASVS. Hæc lex non est de cap. sed de bet legi postea: inserta tamen fuit à Gratiano occasione illius verbi: nullū constringit sententia à nō suo iudice dicta, quod vero rum est nisi reconueniatur. Nam si ego conueni aliquem sub iudice suo, & ipse vult me reconuenire corā eodē iudice, non possum eum recusare in respondendo: cum in agendo elegerim ipsum: & eius sententia lata contra me valet in hoc casu, licet non sit mens iudex ordinarius. Nam *cuius in agendo*, &c. *Arbitrium*, id est, forum, vel examen, vel iudicium.

2 5. q. 4. duo decim iudices. Anſl. 3. c. 45.

" Clericus b ¶ *Iudicem.*] " Ex an possit re hoc videtur, q̄ clericus possit reconueniri coram laicis etiam in spiritualibus, nisi iudice sæculari. cus possit reconueniri coram laicis etiam in spiritualibus, nisi clericus passus sit violentiam à laico, vt extra de iu. pa. relatum. in fi. & ff. de iud. l. 2. §. item si extra. Nam qui aliter non potest esse iudex, ratione reconuentionis potest, vt ext. de mu. pe. prudētiam. C. de or. iud. adire. fic ff. de iu. om. iu. si idem. 1. resp. Sed q̄ non possit reconueniri, est arg. ext. de iud. decernimus. & c. quanto. " Nam quandoque cessat reconuentio [a], vt C. qui le. perso. l. vlt. Item in criminibus cessat reconuentio, vt 7. ead. q. 11. prius. Item in possessione repetenda, ext. de rest. spol. ex conquestione. ext. de or. cog. c. 1. & C. de compen. l. vlt. quod concedo, & dico q̄ laicus etiam inciderit non potest cognoscere de causa spirituali. ext. qui fil. sint le. lator. Item videtur q̄ non tenet sententia lata super altera questione tantum. ff. quan. app. sit. l. 1. in fi. ff. de var. & extra or. cog. l. 1. nam iudex vna sentētia vtramque dirimet, vt ext. de or. cog. cū dilectus. c ¶ *In eodem.*] " Sed nonne est alia causa reconuentionis quàm sit principale negotium? Vtique, vt ext. de mu. pe. c. 1. & 2. Sed dicit eadem, quia iidem sunt iudices & litigatores: & quia vna sentēria determinandum est vtrumque [b], ext. de or. cog. cum dilectus. & quia ipse metropolitanus re. & q. 4. c. 5. eligit, vel ipse reus si 2. 3. & 4. & electos à metropolita 9. q. 3. falsa. no habet suspectos. Arc. 7. ead. q. 1. c. 1. & tales coepiscopi non sunt iudices, sed assessores: sicut nec clerici sunt iudices, qui debent interesse, cum episcopus audit causam clerici. 15. quæst. 7. episcopus. argu. tamen est, quòd sunt ordinarij, vt 6. q. 3. scitote. & si Papa delegat causam episcopi, videtur quòd eodem modo intererunt xij. epi. 3. e. q. 6. hæc quippe. & 34. di. quorunda.

a Anſl. 1. 2. c. 38. Iuo p. 5. c. 245.

b Anſl. 1. 3. c. 45.

" recōuentio sit cōtra cer- tū casibus. a Quia non hōe cēſo, si pergōis de- fert effe ac latiuis. ff. d pub. iis q. ad. e. q. 11. c negāda. 2. causa re- dēdi. cōtentionis eadē. cū pal. Papinianus. ded. ff. de in- ter. ff. de in- ter. ff. de in- ter

Universidad de Deusto
Biblioteca

" Snia lata cõtra eũ ad quẽ citatio ñ peruenit, an valeat.
1 ſi reſcripto Iuſtꝫ c.24. in cõc. Carth. 4. c. 30. in capi. Hadri. c.53. In cap. l.7. c. 219.
2 Burc.l.16. c.44. Anſl.3 c.27. Iuo p. 6. c. 319.
3 Concord. rer. l.1. ea. q. & ibi gl. eũ concord. C. quõ&cquſi iu.
4 12. q.8. c.1. Anſl.3. c.55 Bur.l.r.c.171 Iuo part. 5. c.289.
† al. quicunque accuſatori
a Vbi ð hoc ext. d excep. ſil. ex l. fiis. & videas q ibi no. In. ad hꝫ declarõnem. Arc.
5 Anſel.l.3. c.62.

Item Eleutherius Papa in epiſtola ad epiſcopos Galliæ[1].

¶ Abſente aduerſario ſententiam ferre non licet. C. II.

2 CAueant[a] iudices eccleſiæ, ne abſente eo, cuius cauſa ventilatur, ſententiam proferant: quia irrita erit[3]: immo etiam & cauſam[b] in ſynodo pro facto dabunt[c]. Proditoris vero nec calumnia, nec vox audiatur.

Item Calixtus Papa, epiſtola 2. ad epiſcopos Galliæ.

¶ Reo abſente, accuſator non audiatur. C. III.

3 ABſente eo, quẽm accuſare voluerit quiſpiam†, accuſatori non credatur: quia ſine ſcripto difficile[d], per ſcriptum autem numquam recipiatur: quia per ſcripturam nullus accuſare, vel accuſari poteſt: ſed propria voce, & præſente eo, quem accuſare voluerit, ſuam quiſque agat accuſationem.

Item Cornelius Papa ad Rufum, epiſtola 2. cap. 2.

¶ Quæ in abſentes geruntur, omnino euacuentur. C. IIII.

4 OMnia, quæ aduerſus abſentes[e] in omni negotio aut loco aguntur[f], aut iudicantur, omnino euacuẽtur: quoniam abſentem nullus addicit[g], nec vlla lex damnat.

Item Marcellus Papa ad Maxentium, epiſtola 2.

¶ Non iudicetur, qui præſentialiter non accuſatur, vel conuincitur. C. V.

5 NOn oportet quemquam iudicari, vel damnari: priuſquam legitimos habeat preſentes accuſatores, locumque[h] defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Item Damaſus ad Stephanum archiepiſcopum, epiſt. 3. c. 8.

¶ De eodem. C. VI.

6 HAbetur quoque in decretis ſanctorum patrum ſancitum, non fore canonicum quemquam ſacerdotum iudicare, vel damnare: antequam accuſatores canonice examinatos[i] præſentes habeat, locumque defendendi accipiat, id eſt inducias[k] eccleſiaſticas ad abluenda crimina.

[*Idem Damaſus ibidem continentur.*]

PALEA. C. VII.

7 NEc extra propriam[A] fiat prouinciam primo †, diſcuſſionis accuſatio, ſine Apoſtolica præceptione: cui in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri: quoniam & antiqua docet hoc patrum regula, in qua & imperialiter pariter ſtatuta concinunt. Crimina, inquiunt, diſcuſſio ibi agenda eſt, vbi crimen admiſſum eſt. Nã alibi criminum reus prohibetur audiri. Et alibi in canonibus precipitur [Quæcumque negotia in ſuis locis, vbi orta ſunt, finienda ſunt] & reliqua talia, & his ſimilia: ſalua tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate, vt nihil in his definiatur, priuſquam ei placere cognoſcatur, qua omnes ſuffultos eſſe oportet.

A ¶ Propriam.] *Sic eſt emendatum ex epiſtola ipſa Anſelmo, & Iuon. Antea legebatur*, Nec extra patriam fiat prouincia. *Addita autem & nonnulla ſunt ex epiſtola.*

Idem ad epiſcopos Italiæ, epiſt. 6.

¶ De eodem. C. VIII.

8 QVi accuſare alium elegerit, præſens per ſe, & non per alium accuſet, inſcriptione vi delicet præmiſſa[l]. Neque vllus vmquam iudicetur, antequam legitimos accuſatores præſentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Item ex concilio Toletano ſexto, cap. vndecimo.[10]

¶ De eodem. C. IX.

11 DIgnum eſt, vt innocentis[m] vita nulla maculetur pernicie accuſatorum: ideo ſi quis † à quolibet criminatur, non ante accuſatus ſupplicio detur†, quàm accuſator præſentetur, atque legum, & canonum ſententia exquiratur. Quòd ſi indigna ad accuſandum perſona inuenitur, ad eius accuſationem non iudicetur, niſi[A] vbi pro capite regiæ maieſtatis cauſa verſatur.

A ¶ Niſi.] *Hæc ſunt addita ex originali.*

Item Bonifacius Papa ad Gallos, epiſtola ſecunda.

¶ Sententia feriatur, qui cauſæ ſuæ negligit adeſſe. C. X.

12 DEcernimus † [n] veſtram † debere intra prouinciam eſſe iudicium, & congregari ſynodum ante diem Calendarum Nouembrium: vt ſi adeſſe voluerit[a], præſens, ſi confidit, ad obiecta reſpondeat: ſi vero adeſſe neglexerit, dilationem ſententiæ[b] de abſentia non lucretur. Nam manifeſtum eſt[c], confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi[d] ſe occaſione non vtitur. Nihil enim intereſt, vtrum in præſenti examine non[A] omnia[e], quæ dicta ſunt, comprobentur: cum ipſa quoque pro confeſſione procurata toties conſtet abſentia.

A ¶ Non omnia.] *In originali, & apud ceteros collectores, & in vno peruetuſto Gratiani codice eſt* omnia: *ſed quia idem ſenſus elicitur, & adeſt gloſſa, non eſt mutatum.*

Item Felix Papa ad epiſcopos Galliæ epiſtola ſecunda[1].

¶ Abſentes nec accuſari, nec iudicari poſſunt. C. XI.

2 ABſente aduerſario non audiatur accuſator, nec ſententia, abſente alia parte, à iudice dicta vllam obtineat firmitatem[3].

Item Nicolaus Papa Gallioni archiepiſcopo Senenſi†.

¶ Altera parte abſente, diffinitiua non feratur ſententia. C. XII.

4 REuera iuſtus mediator non eſt, qui vno litigante, & altero abſente, amborum emergentes lites decidere non formidat. His ita præmiſſis, volumus & Apoſtolica auctoritate monemus[f], vt ſi preſbyter, de quo agitur, poſt excommunicationem[g] ſuam, Apoſtolicam ſedem adire voluerit, nullus iter eius impedire præſumat.

Item Zepherinus Papa ad epiſcopos Siciliæ, epiſtola 1.

¶ In abſentem non eſt ferenda ſententia. C. XIII.

5 ABſens vero nemo iudicetur: quia & diuinæ, & humanæ hoc prohibent leges.

Niſi fuerit[h] abſens ex contumacia. Pro præſenti namque eum contumacia[i] haberi facit.

Item Nicolaus Papa Gallioni Senenſi† archiepiſcopo.

¶ De eodem. C. XIIII.

INdicas Hermannum †[k] epiſcopum ſuper quibuſdam frequenter fuiſſe accuſatum: pro quibus (quia[l] ex parte ipſius, perſona deeſt) nos vni parti ad diſcrimen alterius credere proculdubio non poſſumus: quamuis[m] nec vſque adhuc, qui fuerint[n] illi exceſſus, dixeris, nec vtrum[o] ſanæ mentis erat idem antiſtes, nec ne, cum ipſos exceſſus perpetrabat, euidenter oſtenderis. Peſſatiuſque arbitramur, quamlibet interim infirmitatem ad pœnam peccati, quàm ad ipſum pertinere peccatum, cui magis conſulendum ſit, & compatiendum, quàm puniendum, vel aliquo modo feriendum.

Item Calixtus Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſtola 2.

¶ Teſtes non dicant teſtimonium, niſi de his, quæ præſentialiter, & veraciter nouerunt. C. XV.

6 TEſtes per quamcumque ſcripturam[r] teſtimonium non proferant, ſed præſentes[s] de his, quæ nouerunt, & viderunt[t] veraciter teſtimonium dicant. Nec de aliis cauſis, vel negotiis dicant teſtimonium, niſi de his, quæ ſub præſentia[u] eorum acta eſſe noſcuntur.

De his etiam, qui audierunt[x], ſi ad hoc conuocati ſunt, in ciuili cauſa teſtimonium

matus; & Papa committit iſtis vt in modum inquiſitionis procedant, & ſi non venerit vt ſe purget, vel ſi defecerit in purgatione, videtur confiteri de crimine. vnde poteſt condemnari, vt ext. de ſi. de hoc. & c. infinuatum. Vel intelliges quòd hic fuit lis conteſt. ſicut in ſumma intellexi hoc cap. vel non loquitur de diffinitiua ſententia, ſed de interlocutoria, vel excommunicatiõe[a], vel miſſõe in poſſeſſionem. Videtur tamen quòd etiam li. non conteſt. ferri poſſit diffinitiua ſententia, ſed non dẽ crimine, ſed depoſitionis pro contumacia, vt videtur colligi extra de do. & contu. veritatis. Ioan.

a ¶ *Voluerit.*] Maximus Valentinæ ciuitatis epiſcopus.

b ¶ *Sententiæ.*] ferendæ. contra. ff. de pœ. abſentem. illud ſecundum leges.

c ¶ *Manifeſtum eſt.*] Præſumptiue, vt ff. de re iu. contumacia. §. 1. ſic 34. q. 3. de illicita. in fi. Sed vr◌ꝰ ſemper liqueat de cauſa, quia aut probat auctor qđ aſſerebat, & tũc condemnandus eſt reus. aut nõ probat, & tũc eſt abſoluendus reus, vt 6. q. vlt. auctor. Reſpond. iſtud obtinet cum vterque eſt præſens& prꝫterea quòd reus abſoluitur, non procedit ex eo qꝫ de cauſa liqueat, “ ſed quia partiũ iura ſunt obſcura, & in dubio fertur ſententia pro reo, vt iuſt. de interd. §. commodum. extra de fi. inſtr. inter. in fi. nam quandoq; actor probat intentionem ſuam, & tamen iudici non liquet de cauſa. ff. de re iu. l. Pomponius.

d ¶ *Purgandi.*] id eſt, oſtendendi innocentiam ſuam, vel cauſam abſentiæ.

e ¶ *Non omnia.*] dum tamen illa quæ proba ta ſunt, ſufficiant ad condemnationem, & omnia ſimul obiciantur, vt 23. diſt. illud. Argum. ĩ. ead. quæſt. 10. placuit.

Antea legebatur] profeſſio ex ꝓcurata]

1 & in capi. Hadria. c. 4.

2 Pol. l. 5. ti. i. Anſl. 3. c. 7. Iuo par. 5. c. 248. & p. 6. c. 331. Pan. l. 4. c. 54.

3 Concord. rer. in l. abſentẽ. ff. de pœ. & l. ſeruum. §. publice. ff. de procur.

1 *al. Senonenſe*

4 Snia hĩ in epiſtol. Nic. ad epos, q i Conuicium cõuenerãt, nup impſſa. “ Sententia in dubio fer tur pro reo.

7 Anſl. 3. c. 51. Iuo p. 6. c. 348.

8 C. de crimi. ag. op. l. j. & cod. Theod. l. 9. tit. 1. in expoſitione legis x.

† *al. quiſquis*

† *al. delicta*

† *al. debet putari*

9 Anſl. 3. c. 51. Iuo p. 6. c. 348.

10 Et Vuormacienſe. c. 42

11 Burc. l. 16. c. 5.

† *al. quiſquis*

† *al. delicta*

† *al. debet putari*

m ¶ *Quamuis.*] ſecunda ratio eſt.

n ¶ *Fuerint.*] & ita non tenebatur venire, vt 5. q. 2. ſi primates.

o ¶ *Nec vtrum.*] tertia ratio eſt.

p ¶ *Oſtenderis.*] archiepiſ bñ fatebatur, qꝫ qñq; fuerat furioſus: ſed tñ dixit eum modo eſſe ſanũ, & in ſanitate occidiſſe hominẽ, aliàs tenetur ille potius probare, qꝫ dicat aliquem in furore peccaſſe, vt ext. de ſuc. ab inteſt. cum dilectus. & C. de cod. l. non codicillos. q ¶ *Conſulendum.*] q. d. ſatis ipſo furore puniri. ſic 3. di. 5. baptizari. ff. d. of. præſi. diuus. † *al. Senoiudex* tñ diligẽtiſſime *nenſi* ingret, an fuerit furioſus qa multi fingũt furorem, vt ſic excuſentur, vt ff. de curat. fur. obſeruare. & ĩ. ea. hortamur.

5 5. q. 8. c. 1, Burc. l. 16. c. 13. Anſl. 3. c. 55. Iuo p. 5 c. 62. Iuo p. 5 c. 245.

† *al. Heri- mannum*

Teſtes.] Casvs. Hoc c. introducitur pro alia parte quæſtionis, ſ. qꝫ nõ dẽt qs teſtificari cõtra ◌ꝰ ſentem. Dr ergo hic p Beneuen. quòd Calixtus fuit interrogatus vtrũ in cauſa crimina li teſtes abſentes poſſent teſtificari p ſcripturã? Et reſp. qꝫ nõ, ſed præſentes debẽt dicere veritatẽ de iis qꝫ viderũt & nouerunt, & non de aliis negotiis niſi de his, qꝫ ſunt acta in eorũ pñtia. poſſet ẽt hoc intelligi i qualibet cauſa, qa ſp dẽt eſſe præſens ille contra quem inducuntur teſtes, vñ teſtes abſentes nõ pñt p ſcripturam teſtificari, ſed in præſentia partium.

r ¶ *Scripturam.*] Numquid litteræ eꝑorum nõ valẽt? Nõ in ferendo teſtimonio, qa teſtibus nõ teſtimoniis credẽdum eſt, vt extr. de cohab. cle. & mul. tua. De hoc no. ĵ. 11. q. 3. curæ[b]. arg. ff. de eu. re. diuus. alias extra iu diciũ ſec◌ꝰ eſt, vt 11. q. 3. curę. 71. diſt. extraneo.

s ¶ *Sed præſentes.*] Fallit ff. de iu. iur. ad perſonas. extra de teſt. ſi quis teſtium.

6 Burc. l. r. c. 171. Anſl. 3. c. 55. Iuo p. 5 c. 289. Pan. l. 4. c. 93.

b Adde qđ not. 12. q. 6. ſtatuẽdum. in gl. inſtructorum, &c.

t ¶ *Qui nouerunt & viderunt.*] id eſt, aliquo ſenſu corporeo perceperunt◌ꝰ. large enim ſumitur viſus, vt ibi, Guſtate & videte. & legi- tur in Exod. Videbant voces, id eſt audiebant. vnde ſi auditu aliqui conſtat ſunt de aliquorum fornicatione, bene poſſunt de hoc teſtificari. ext. de teſti. præterea. & quòd de auditu recipiantur teſtimonia, patet extra de teſti. cum cauſa. nam ſufficit qualitercumque aliquid ſciatur. 22. q. 5. hoc videtur. “ Si ergo aliquis eſt mutus, dum tamen audiat, & ſcribere ſciat, bene teſtificatur, vt C. qui teſta. fac. poſſ. diſceretis. Similter cæcus teſtificatur, ſi voces contrahentium habet notas. Nec obſtat ſi dicas quòd cæcus poteſt in voce decipi, vt 27. q. 1. nec aliqua, nam in viſu poſſumus decipi, vt 31. q. 1. quomodo & in tactu. 34. q. 2. in lectum.

c Sequitur Ale. d Im. in l. bñ ad cognitionem. col. 6. ff. ſi cer. pe.

“ Mutus & ſurdus teſtificari pñt.

t ¶ *Nouerunt.*] ergo de iis quæ pupillus vidit, non poteſt eſſe teſtis, quia hæc ætas ignorat quid videat. C. de fal. mo. l. i.[d]

d Sed cõtra ñ ¶ *Præſentia.*] dum tamen intelligant. nam aliter non dicuntur præ- ſentes, vt ff. de ver. ſig. coram. Non intellige præſentem prout poniꝫ tur 16. q. 3. §. poteſt. ſed intellige præſentem ſiue in eadem domo, ſiue alibi fit, dum tamen audiri poſſit, vt ff. ad Syl. l. 1. §. eod. tecto.

de cõſ. di. 3. placuit de infantib◌ꝰ, & c. ſe. vbi de hoc 37. di. re latum. Arc.

DE HIS. Casvs. Supra in cap. teſtes. dictum eſt quòd teſtes teſtificantur de iis quæ viderunt & nouerunt. Nunc autem vult oſtendere caſus in quibus etiam de auditu ferunt teſtimonium ſi vocati ſunt ad hoc: ſed certe ſi bene inſpiciatur, in l. ſeq. non teſtimonium de auditu proprie, ſed de confeſſione facta in oculis eorum, qui ad hoc vocantur.

“ Teſtimonium de auditu ſæpe admittitur.

x ¶ *Audierunt.*] “ plures poſſunt notari caſus vbi fertur teſtimonium de auditu. Vnus hic. Alius cum probatur voluntas obmutẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

centis, vt 26.q.6. qui recedunt, & c. his qui. Alius in matrimonio, vt 35.q.6. de parentela. Alius in probatione periurij, 22.q.5. c. hoc videtur. Alius in memoria facti operis, vt ff. de proba. si arbiter. Alius extra de testi. præterea. & extra eod. tit. cum causam. Sed certe non concedo, quòd alicubi sit testimonium de auditu, nisi vbi testatur quis quòd sic audiuit recitari à maioribus, vt dicitur extra de testi. quoties. & hoc tantum contingit in matrimonio, & in memoria facti operis, licet hodie circa matrimonium illud ex parte sit immutatum. extra de testi. licet. 2. nisi quis velit dicere ibi ideo esse testimonium de auditu, quia melius in talibus comprehendimus per auditum quàm per visum. Vnde si duo interessent contractui quorū vnus esset surdus, & alter cæcus, vnus audiret verba cōtractus, alter videret numerare pecuniam, per illos forte nō probaretur contractus, quia singularis. extra de elect. cum dilecti. Sunt tamen hic alia duo specialia, scilicet quòd valet confessio extra ius, sicut & alibi. extra de exces. prælatis. quàm sit graue. & in alio casu quādo quis confitetur se debere pecuniam causa adiecta, vt C. de non num. pec. generaliter. in casu sui quidem habetur de fecūda cautione quam mulier post biēnium emisit. C. ad Velleia. si mulier. " & generaliter dicunt quidam valere confessionem facta extra ius qñ ctam extra ius, vbi teque valet. " Confessio extra ius debeāt esse rogati. aHoc est falsum, vt C. d codic. l. vlt. §. fi.

1 & Nouella. 90. non iisdem omnino verbis.

2 Ansel. l. 3. c. 58.

" Testes an " Item aliud speciale est hic quòd non valent testes nisi sint rogati, & iidem requiruntur in testamentis, & in codicillis a. C. de testi. auth. rogati. & in matrimonio, vt videtur 30. q. 5. nostrates. & in diuortio. ff. de diuort. l. nullum, aliàs non requiritur quòd testis sit rogatus, vt j. prox. causa. q. 3. ad fi. Io. consueuit generaliter dici, & est verum, quòd confessio extra iudicium non præiudicat, nisi causa adiiciatur, vt confiteor me tibi debere centum ex causa mutui, vt C. de non num. pec. l. generaliter. B. & scias quòd omnes isti testes rogati dicuntur interesse, quia rogati sunt audire, licet ad aliud venerint, vt ff. de testam. heredes palam. auth. tamen generaliter. videtur dīcere quòd testes debeant esse rogati, vt C. de test. auth. rogati. sed hoc verum est cum contractus est in scriptis.

SI DEBITVM. Casvs. Debebant alicui pecuniam per scripturam, tempore procedendi in præsentia testium pecuniam sibi soluit, vel confectus fuit sibi esse solutam, quæstium fuit ab Imperatore an solutionem illam vel confessionem possum probare per testes qui interfuerunt? Et respondet quòd sic, si ad hoc fuerunt vocati, alioquin non. Idem est in eo casu quando debitor confitetur se debere pecuniam creditori, scilicet vt testes ad hoc probandum non valeant, si ad hoc non fuerunt vocati.

a ¶ *Pro memoria.* Ires hic ponit casus, quòd testes rogati possunt testificari vel pro solutione quam voluit facere creditori debitor, vel pro solutione ei facta, vel pro confessione creditoris.

b ¶ *Confessione.* Immo magis est pro debitore confessio creditoris quàm si sit ei redditum instrumentum b. C. de fol. pecuniæ.

bSup hocvideas q̄ le. & no. §. 76. di. c. hunc numerū. Arc.

SIMVL. Hæc est 3. pars, in qua probat q̄ testes debent se concordare, & nil falsi admiscere. & hoc probat per tres auctor. Io. de F. Casvs. Supra in c. testes. dictū est, q̄ testes debēt ferre testimonium de iis quæ viderunt. Dicit hic Gratianus, quòd simul videre debēt: & si diuersis temporibus viderunt, non valet eorum testimonium.

Nihilominus quoque.] Casvs. Quæsitum fuit à Leone qualiter puniendi sunt testes qui falsum testimonium dicunt? Et respondet quòd puniendi sunt sicut accusatores qui calumniantur, nec voces eorum sunt audiendæ tamquam plurium, qui diuersis temporibus aliquid vidisse testantur.

c ¶ *Puniendi.*] In criminali punitur testis capitali pœna. 33. q. 5. hæc imago. hoc secundum leges veteres secūdum canones infamis est. 6. q. 1. quicumque. 22. q. 5. si quis. sed secundum legem accusatur de crimine falsi. ff. ad l. Corn. de falsi. eos qui. Non obit. ff. de iis qui no.

dicere possunt, vt in Authenticis colla. 7. tit. de testib. b *legitur.* ¶ *Si debitum scriptum sit, & probatio solutionis proferatur à litigantibus per testes sine scriptura, tunc susceptibilem eam apud Iudicem esse volumus, dum ad hoc ipsum testes assumantur, vt perhibeant testimonium pro facienda solutione, aut pro memoria* a *alicui iam factæ solutionis, & pro confessione*b *eius, qui pecunias accepit. Hæc autem inania, & ex transitu perhibita testimonia (vt si propter aliud opus aduenientes audiuit aliquem dicentem se accepisse ab aliquo aurum, aut debere alicui) nulla ratione valere censemus.*

3 *Simul autem necesse est vt videant. Quòd si alius vno, alius alio tempore viderit, diuersitas temporum, eorum testimonium non admittit.*

Vnde Leo Papa.

¶ Non admittuntur ad testimonium, quos non eodem tempore, negotio interfuisse constiterit.
C. XVI.

NIhilominus quoque puniendi c sunt testes, qui ad calumniam aliquid testificantur, nec eorum voces tamquam plurium admittuntur, quos temporum d qui dem diuersitas simul e interfuisse prohibuit.

Item Ambrosius in libro de Paradiso, cap. 12.

¶ Ad seriem gestorum, testis ex suo nihil adiiciat.
C. XVII.

2 PVra f, & simplex a g testimonij series intimanda est. Plerumque testis, dum aliquid h ad seriem gestorum ex suo adiicit i, totam testimonij fidem partis mendacio decolorat. Nihil igitur, vel quod bonum videtur, addendum k est.

A ¶ Simplex.] *Integer locus B. Ambrosij est* Pura, & simplex mandati forma seruanda vel testimonij series intimanda est.

Item Felix Papa ad episcopos Galliæ, epistola 2.

¶ Absens per alium nec accusare, nec accusari potest.
C. XVIII.

3 ABsens per alium accusari, aut accusare 4 non potest, nec affinis l testis admittitur.

4 ¶ *Nisi in crimine iniuriarum, in quo illustris persona etiam per procuratorem* m *intendere, & excipere potest, seruatis ceteris solennitatibus, vt Cod. tit. de iniuriis. l. vlt.*

Item Pelagius Papa Studiosæ A *magistro militum.*

A ¶ Sindulæ.] *Iuo p. 8. c. 67. refert aliud quoddam caput epistolæ à Pelagio ad Sindulam magistrum militiæ scriptæ.*

¶ Reo n absente libellus accusationis frustra offertur.
C. XIX.

CHarte, quas dedit nobis Lucidius, si illo tempore aduersarius ipsius illic præsens fuisset, validæ erant. Sed quia aduersario absente o gesta, quæ nobis recensuit, facta leguntur, talia leges non recipiunt.

tio, licet facta sit à diuersis personis. 16. q. 3. §. potest d. ver. quòd si ab eo. sicut etiam vnus dicitur proconsulatus, licet diuersæ personæ ipsum exercuerint, vt ff. de off. procon. meminisse. Item quid si conueniant in tempore, sed discordant in officiis? vnus dicit de missa, alter dicit de vesperis? Eadem est quæstio si vis probare solutionem decimæ, & vnus dicit frumentum solutum, & alter dicit fabam. Et resp. quòd non valet testimonium: quia omnes sunt in suo testimonio singulares, vt extra de elect. cum dilectus. diem forte non tenetur testis exprimere, sed mensem, vt 3. 2. q. 8. libellorum.

PVra.] Casvs. Quæsitum fuit ab Ambr. si testis admiscet vero ali quid falsitatis, an eius testimonium valet? Et respondet, quòd non: quia pura & simplex est testimonij series intimanda.

f *Pura.*]id est, sine dolo.

g ¶ *Simplex.*]qualiter hoc intelligitur, dixi 4. q. 3. in testibus.

h ¶ *Aliquid.*] arg. vtile per inutile vitiari, vt 12. q. fi quos de seruis. 5. dist. 37. si quid veri c. Sed contra, ff. de excu. tu. qui testamento. 5. dist. 9. si ad scripturas. Sol. " vtile per inutile vitiatur, vbi in iure inuenitur expressum, aliàs non. arg. 15. q. 3. §. cum autem.

i ¶ *Adiicit.*]vel subtrahit, vt 5. q. vlt. presbyteri. ext. de ver. sig. forus. §. vlt. arg. 11. q. 3. quisquis metu. 25. q. 2. præcipitione. 22. q. 2. cum humilitatis. C. de testib. testium.

k ¶ *Addendum.*]quia non præiudicaret hoc alicui, si de hoc non iurasset, vt extra de testib. c. de testibus.

ABsens.] Casvs. Dicitur hic, quòd absens non potest accusare vel accusari per procuratorem, nec testis affinis recipitur.

l ¶ *Nec affinis.*]§. eod. q. 5. similiter f.

NISI. Casvs. Excipit Grat. vnum casum in quo absens potest accusare per procuratorem, vt illustris persona in crimine iniuriarum.

m ¶ *Per procuratorem.*]de hoc dixi 5. 2. q. 6. si quando.

n ¶ *Reo.*]hæc rubrica est falsa, quia non intelligitur de libello accusationis, sed de libello attestationum.

CHarte.] Casvs. Quidam accusatus fuit, vel conuentus coram Sindua magistro militum Domini Papæ. In absentia autem rei sunt testes recepti: reus statim cum sciuit, appellauit ad Papam. Sindua vero misit attestationes Papæ per Lucidium accusatorem vel actorem: quas cum audiuit à Lucido fuisse receptas absente reo dixit esse inualidas.

o ¶ *Absente.*]supra 2. q. 1. in primis. extra de test. in nomine Domini. & cap. de cetero.

Hortam

HOrtamur.] Casvs. Pelagius commisit quandam causam Decorato patricio. hortatur ergo vt sicut cōsueuit, ita pure procedat super hoc negotio, & faciat à testib. qui veritatem illius causæ nouerunt, omnem formidinem amputari, vt præstito sacramento dicant testimonium veritatis. & omnib. patefactis causam decidat.

a ¶ *Amputari.*]hic est " Testibus præstāda securitas. ar. " q̄ iudex præstabit conductum & securitatem testib. ext. vt lit. non cont. accedens. & de electio. bonæ memoriæ. extr. de ap. ex parte. 33. qu. 2. siue.

b ¶ *Præsentari.*] sic 3. ea. testes.

c ¶ *Nouerunt.*] Testis enim pro vtraq; parte testabitur. 14. qu. 5. non sane. & iurabit, q̄ nihil falsitatis dicet. 2. q. 4. nullam.

Idem Decorato patricio.

¶ Testes corporaliter præstito iuramento testimonium dicant. C. XX.

HOrtamur, vt sub timore Domini consuetam cōscientiæ vestræ sinceritatem in hoc quoq; negotio conseruantes, omnem personis, quæ veritatem causæ istius scire possunt, faciatis amputari a formidinem, & vestris præsentari b cōspectibus, tactis sacro sanctis euangeliis, præbito etiam legaliter sacramento, quæ in veritate rerum nouerunt c ', professione suæ testificationis aperiant, vt patefactis omnibus, quæ secundum leges, & iustitiam censenda sunt cognoscatis, & competentem † legibus, & veritati terminū detis.

Item Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum Archiepiscopo.

¶ Accusator, & accusatus simul debent adesse. C. XXI.

NEcesse est secundum sacrarum scripturarum documēta, ac secundum iustitię tramitem & accusatum & accusatorem simul adesse, & vnam partē, quamtacumque d, & qualicumque prędita sit auctoritate, sic prorsus audiri, vt alteri parti nullum præiudicium e irrogetur.

QVÆSTIO X.

Vòd f vero deficientes A *in primo capitulo non sint admittendi ad sequentia, ex concilio Carthaginensi septimo confirmatur, in quo sic c. 3.*

f *statuum legitur.*

A ¶ Deficientes.] *In vulgatis codicibus legebatur*, testes deficientes: *sed expuncta est vox*, testes, *quæ abest à plerisque vetustis codicibus. Quæ enim in hac quæstione afferuntur, non ad testes, sed ad accusatores pertinent. Et superius inuito causæ in propositione huius quæstionis decimæ nulla est mentio testium.*

¶ Qui in primo capitulo deficit, ad cetera non admittatur. C. I.

3 PLacuit, vt quotiescumque clericis ab accusatorib° multa crimina obiiciūtur, & vnum ex his, de quo prius egerint, probare non valuerint, ad cetera iam non admittantur g.

Probatur illud idem auctoritate Arelatensis concilij secundi, in quo sic ca. 24. diffinitum est. 4

¶ Qui falsa fratribus obiiciunt, vsque ad exitum non communicent. C. II.

EOs, qui falsa fratribus capitula † obiecisse h conuicti fuerint, placuit vsque ad exitum non communicare, (sicut magna synodus 5 ante constituit) nisi digna satisfactione pœnituerint.

Item Felix Papa in secunda decretali, episcopis Galliæ.

¶ Qui quod obiicit, probare non valet, de cetero ad arguendum non admittitur, nisi propriam causam ciuilem dumtaxat afferere voluerit. C. III.

6 SI accusatorum personæ in iudicio episcoporum culpabiles i apparuerint, ad arguendum episcopos A de cetero non admittantur, nisi proprias causas afferens (non tamen k criminales, vel ecclesiasticas l) voluerint.

A ¶ Episcopos de cetero.] *voces istæ absunt ab omnibus vetustis codicibus, & ceteris locis iudicatis. Auctor tamen casus eos habuit, & ponderauit.*

Cum ergo qui falsa fratribus obiiciunt, vsque ad exitum vitæ à communione prohibeantur, cum illi, qui in episcoporum iudicio culpabiles inueniuntur, ad arguendum de cetero admitti prohibeantur, apparet, quòd in primo capitulo deficientes, tamquam falsorum obiectores ad sequentia procedere non valent. 7

¶ Quidam sic ponunt casum. Accuso te super plurib. criminib. simul, & eodem libello, & litem super his omnib. contestor: licet in vno deficiam, tamen admittor ad sequentia, licet iam sim infamis, & hoc est ideo: quia tempore li. conte. fui bonę famę, vt ff. de pub. iūd. is q. & 2. q. 1. in primis. ibi, an grauiora, &c. Si autem te primum accuso de vno crimine, & deficio, non admittor postea ad alia. Io. Sed certe mirum videtur de istis opinionibus. nam si litem contestatus est accusator super plurib. criminib. publicatis attestationib. postea nō admittitur ad probandum aliud, sed si super vno tantum litem contestatus est, & non probauit, videtur calumniari, & ita nō admittitur postea ad sequētia, vt hęc capitula dicunt, quæ in hoc casu intelliguntur. B.

g ¶ *Non admittātur.*] sed videtur, quòd huiusmodi exceptio nō possit obiici post litem conte. vt ff. de adul. si maritus. §. præscriptiones. maxime cum exceptio, scilicet tu es calumniatus, sit dilatoria: quia tantum declinatoria est iudicij. §. qu. 6. §. 1. quod ex hoc patet: nam ab alio adhuc accusari potest. Respon det quidam speciale esse in adulterio, vt etiam peremptoriam ibi aliquis non possit obiicere post lit. contest. scilicet hanc, tu per quinquennium tacuisti, vt C. de adul. adulter. sicut & speciale est in illa exceptione, extr. qui mā. ac. pos. cum in tua. Alij dicunt, quòd hæc exceptio, tu es calumniatus: bene potest obiici post litem conte. Sed me lius dic, quòd hic lis non fuit contestata, nisi super eo in quo decidit. Vnde cum vult procedere ad alia super quibus lis non est contestata, iuste admittitur huiusmodi exceptio contra illum. Vel dic, quòd illa exceptio de nouo cœpit competere, vnde potest ea vti post litem contestatam. vt ext. de off. dele. insinuante.

EOs.] Casvs. Dicitur in hoc capitulo, quòd si qui conuincantur falsa crimina aliquibus obiecisse, debent excommunicari vsq; ad mortem, nisi ante resipiscant.

h ¶ *Obiecisse.*]calumniose subaudi.

Si accusatorum.] Casvs. Quidam repeti sunt culpabiles in accusatione episcoporum, quæritur vtrum isti sint de cetero admittendi ad accusandum? Et respondetur, quòd nō, nisi in propriis causis ciuilibus: in criminalibus tamen vel ecclesiasticis non admittitur. Dicit hoc contra episcopos. sed contra alios bene agent proprias causas criminales, vel ecclesiasticas.

i ¶ *Culpabiles.*]idest, calumniosę subaudi.

k ¶ *Non tamen.*] suam iniuriam non prosequendo, sed publico iudici accusando, vel speciale est in calumniatore episcopi, ne sit contra. 4. q. 6. omnibus. & 3. 2. q. 1. prohibentur.

l ¶ *Ecclesiasticus.*] hoc ideo dicit, quia causa ecclesiastica non est agenda nisi per hominem bonæ opinionis. 5. q. 3. quia c.

CVM ERGO. Casvs. Concludit Gratianus ex illo c. eos. & ex illo, si accusatorem. quod deficientes in primis non admittuntur ad sequentia.

Ab ac

1 Testes rex. solet allegari, q̄ notarius vel testis fi ęs appōere in actu suo, nisi quæ vidit & cognouit. t3 infā opin. t3 Pe. d An. in j. fi. de fals. co. de fals. in. j. fi. Alex. in. j. fi. de testi. & Ale. in. j. fi. de fals. co. de victim. C. de transf.

2 Et Afric. c. 97.

3 Pol. l. 5. ti. j. Iuo par. 5. c. 248. & p. 6. c. 331.

4 Adde text. ff. de his quib. ex falsis. co. de testi. & Ale. in. j. fi. de fals. co. de victim. C. de transf.

c Vide late de hac q. Bu. in l. fi. C. d testi. Cin. & Petr. il. de ętium. e. tit.

5 Arelat. t. c. 14.

6 j. 4. q. 6. si accusatorū. In cap. Hadria. c. 4. Capit. l. 5. c. 241. Ansl. l. 3. c. 86. Iuo p. 6. c. 418.

7 Cōcor. l. q. crimē. & ibi Cy. C. q. ac. nō pos. gl. i. l. fi. C. de ac.

* Accusator f ¶ *Quòd vero.*] " vbi quis simul de pluribus criminibus accusat, si deficiens in in vno deficiat, bene admittitur ad alia, vt 5. 2. q. 1. in primis b dummodo non sit calumniator, vt 2. qu. 3. Paulum. nam & condemnatus, an admittatur ad tus prosequitur crimen, de quo inscripserat pendente accusatione, vt j. cad. qu. proxi. neganda. 2. & ff. de publ. iud. l. iis qui. §. illud. f Sed capitula hic posita loquuntur, vbi quis de calumnia conuictus fore. per eū vult accusare aliquem, & deceptus fuit. secus si in promissione aliquā deceptus fuit, vt 2. qæstio. 3. Paulum. H. & alij distinguunt vtrum deficerit in minori, vel maiori: si in minori, admittitur ad sequentia, aliàs non. vt 2. quæst. 1. in primis. In ciuilibus autem causis quantia, aliàs non. vt 2. quæst. 1. in primis. In ciuilibus autem causis

AB *accusato.*]Hæc q. diuiditur in tres partes: in prima quarum probat per tria c. quòd accusatus accusare non potest de minori vel pari prius quàm probauerit se innocentem: potest tamen libellum iudici porrigere. Secunda ibi, *Aliquando.* Tertia ibi, *Causa vero.* Ioan. de Fan. Casvs. Ponitur hic 11. q. qua quæritur an accusatus possit vertere accusationem suam in accusantem. & certum est, quòd non, in aliquo crimine, si nomen accusati iam receptum sit inter reos. vt ff. de adult. si maritus. §. præscriptiones. si non est receptum, non potest illum accusare nisi de maiori crimine, vel nisi suam iniuriam prosequatur. si vero in modum exceptionis crimen obiicit, vt repellat accusatorem ab accusando, semper prius auditur excipiens de quocumque crimine, vt C. de adult. quoniã Alexandrum. & 32. q. 6. nihil iniquius.

1 In Cod. Theod. l. 9. tit. 1. leg. 12.

2 Burc. l. 1. c. 164. Ansl. l. 3. c. 74. Iuo p. 5 c. 274. Pan. l. 4. c. 67.

QVÆSTIO XI.

1 ps

B accusato[a] *vero accusationem in accusatorem verti multorum auctoritatibus prohibetur.*

Ait enim Stephanus Papa, epist. 2. ca. 7.[1]

¶Accusati, nisi prius se purgauerint, alios accusare non possunt. C. I.

j[2] NEganda[b] est accusatis[c] licentia criminandi[d], priusquam se crimine, quo premũtur, exuerint: quia non est credẽdum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicati sunt, nisi se prius probauerint innocẽtes: quoniam periculosa est, & admitti non debet rei[e] aduersus quemcumque[f] professio.

Lib. 9. codicis titulo primo, l. 19.[3] *Imppp. Valentinianus, Valens, & Gratianus, AAA.*

¶De eodem. C. II.

jj[4] NEganda est accusatis (qui non suas[g] suorumque in iurias persequuntur†) licentia criminandi in pari, vel minori, priusquam se crimine, quo premũtur, exuerint, secundum scita veterum iuris conditorum: ita tamen, vt & ipsi inscriptiones contra eos etiam pendente accusatione deponere possint.

Item ex decreto Hadriani Papæ, c. 33.[5]

¶De eodem. C. III.

6 NOn est credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicantur, nisi se prius probauerint innocentes: quia periculosa est, & admitti nõ debet rei aduersus quemcumque professio†.

Hoc autem intelligendum est in pari, vel minori crimine. Ceterum si de maiori crimine eum accusare voluerit (veluti, si accusatus de fornicatione, de periurio, de homicidio, vel simonia, vel quolibet alio huiusmodi crimine accusatorem suum impetere voluerit) his auctoritatibus non prohibetur.

¶*Aliquando enim criminalis quæstio præiudicat ciuili. Aliquando*[A] *criminali. Vnde in lib. 3. codicis titul.*[7] *de ordine iudiciorum lege quarta legitur.* ¶*Ciuili quæstione† interrumpi*[i] *sæpe fit*[h]*, vt de crimine iudicetur, quod, vt pote maius, minori merito præfertur.*

A ¶Aliquando criminali.] *Antea legebatur, aliquando ciuilis criminali, expuncta est dictio, ciuilis, auctoritate veterum codicum.*

Nam hic tantum agitur, quando causa criminalis ciuili, aut criminali præiudicat. In sequenti autem c. §. aliquando ciuilis, exponitur, quando ciuilis, & ciuili, & criminali præferatur.

Item libro nono codicis, tit. Qui acc. non possunt, l. 1.[8]

C. IIII.

PRius[i] est, vt criminibus, quæ tibi, vt grauiora ab aduersario tuo obiiciuntur, cædis atque vulnerũ respondeas: & tunc ex euentu causæ[k] iudex æstimabit, an

1 tit. 19. l. 2.

2 ibid. l. 3.

3 & l. 1. & 4. alio mõ ap tatis verbis.

4 Iuo p. 16. c. 61.

5 Iuo ibid. c. 62.

6 Ansl. l. 3. c.

7 tit. 8. l. 4.

8 tit. 1.

volens prosequi iniuriam suam, vt ff. de accusa. qui iudicio. multo magis ergo si fuerit absolutus, licet non prosequatur iniuriam suã. Vel aliter ex euentu si condemnatus es, non permittitur tibi. si absolutus es, bene permittitur. sed secundum hoc obstat. ff. de publ. iudi. l. is qui. vbi dicitur, quòd inchoatas accusationes bene potest postea persicere, vt §. e. neganda. 2. Sed dic inchoatas contra alios, non contra accusatorem. Vel pone casum si cœpit te aliquis accusare, quòd si bi eius seruum surripuisti tali die, tu obiicies ei, quòd ille seruum illum interfecit anteriori die, & tunc ex euentu causæ patebit an possit te accusare, vel non.

ALIQVANDO CIVILIS. Casvs. Supra ostẽsum est, quòd criminalis quæstio quandoque præiudicat ciuili, & quandoque criminali. Nũc vult Gratianus ostendere, q̃ ciuilis quãdoque præiudicat ciuili, & quandoque criminali. & exempla de vtroque ponit.

SI DE HEREDITATE. Casvs. Aliquis petebat à me hereditatem: obieci sibi, q̃ erat seruus meus: quæritur quæ quæstio debeat præferri? Respondetur, quòd quæstio libertatis.

SI CRIMEN. Casvs. Hæc lex & sequẽs sunt in codice de ordine cognitionum li. 7. Hugolinus casum sic intellexit. Accusabam aliquem de crimine, alius dicebat eum seruum suum esse, quærebatur quæ causa præponi debeat? Et respondetur, quòd causa libertatis, quia primum scire oportet vtrum sit liber, vel seruus, vt cum crimen fuerit probatum, iudex puniat eum tamquam seruum. & hoc modo Beneuen. ponit casum. Ponit etiam alio modo sic. Accusabam aliquem de crimine, ille replicauit contra me, quòd ego eram seruus suus, quæritur quæ causa prius agi debeat? & respondetur, quod causa libertatis: quoniam ante scire oportet an ille qui accusat, sit liber vel seruus.

CIVILI. Casvs. Petebam ab aliquo hereditatem ex testamento, in quo continebatur, quòd ego eram institutus heres. sed eum demonstrauit testamentum, aduersarius dixit illud esse falsum. quæstium est ab Imperatore, quæ quæstio præcedere debet? respondet, quòd de crimine falsi prius est cognoscendum tamquam de maiori.

h ¶ *Sæpe fit.*] nam quandoque aliter fit. extra de rest. spol. item cum quis. C. de dona. inter vir. & vxor. si maritus, posset tamen illud intelligi, cum crimen in modum exceptionis obiicitur, vel directe fuit propositum, sed accepta pagina inscriptionis, vt C. de fal. satis.

*Pr*ius.] Casvs. Ego Bartho. Brix. sic audiui ab Hugolino casum hunc. Tu accusabas me de furto, ego te de homicidio reaccusabam. quærebatur ab Imperatore, quæ quæstio præcedere deberet. & certe quæstio homicidij præcedere debet, vt pote maior, & post ea ex euentu causæ apparebit vtrum ille qui primo accusabat de furto, possit aduersarium reaccusare.

i ¶ *Prius.*] Not. " si duæ sunt quæstiones principales, & ambæ sint ciuiles, quæ prius proponitur, prius est determinanda, licet sint inæquales, dummodo se non contingant, & directe proponantur, vt extra de ordin. cognit. cum dilectus. ff. de iud. qui prior. Si sint criminales & inæquales, & directe proponuntur, maior præponitur. sed si altera est criminalis [d], & altera ciuilis, de criminali prius agitur. Si vero non sunt ambæ principales, sed vna incidit alteri, & incidenti prius cognoscitur. Incidit autem quandoque criminalis criminali, quandoque ciuilis ciuili, quandoque criminalis ciuili, quandoque ciuilis criminali. Criminalis incidit criminali, vt si accusanti de adulterio obiicio lenocinium. & ponit aliud exemplum in hac lege, prius. Ciuilis ciuili, vt si petenti hereditatem obiicitur quæstio status. Criminalis ciuili, vt si agenti per aliquod instrumentum obiicitur quæstio excipiendo de falsitate. Ciuilis criminali, vt si accusanti obiicitur quæstio status.

k ¶ *Causæ.*]quia si prosequaris iniuriam tuam, bene pores, alias nõ. hoc nõ placet. quare enim diceretur, quòd ex euentu causæ posset: nam etiam si esset condẽnatus, bene admitteretur ad accusandum

tibi permittendum sit eumdem accusare, tametsi prior inscriptionem deposuisti.

2 ¶ *Aliquando ciuilis præiudicat ciuili, aliquando criminali. Sicus enim in septimo libro codicis, titul.*[1] *de ordine cognitionum l. si de hereditate, legitur.* ¶[*Si de hereditate, & libertate controuersia est, prius agi causa libertatis debet*] *Item lege sequenti.* ¶[2] [*Si crimen aliquod inferatur ei A, qui ingenuus esse dicitur, ante liberalis causa suo ordine agi debet, cognitionem suam præside præbente: quoniam necesse est ante scire, si delictum probatum fuerit, vtrum vt in liberum, an vt in seruum*[a] *constitui oporteat iudicium.*] *Item.* 3 ¶[3] [*Qui confitetur se pati controuersiam status, frustra postulat sibi dari potestatem accusandi eum: qui se suum dominum esse fatetur.*

¶*Causa*[b] *vero liberali terminata, si seruus pronunciatus fuerit, dominum suum accusare non poterit.*]*Codicis libro 9. titul. 1. l. penultima.* ¶[4] [*Si quis*[c] *ex familiaribus*[d]*, vel ex seruis cuiuslibet domus, cuiuscumque criminis delator, atque accusator emerserit, eius existimationem, caput, atque fortunas*[e] *periturus, cuius familiaritati, vel dominio inhæserit, ante exhibitionem testium, atque examinationem iudicij, in ipsa expositione criminum, atque accusationis exordio, vltore gladio seriatur. Vocem enim funestam intercidi oportet potius, quàm audiri. Maiestatis autem crimen excipimus.*] *Similiter*[f] *vltima.* ¶[5] [*Si liberti accusatores*[g] *manumissorum, heredumve esse præsumpserint, eodem quo serui supplicio tenebuntur, luituri pœnas ante prohibitæ dilationis exordium.*

1 tit. 19. l. 2.

5 In cap. Ilatus. secundum cano nes autem cum quis est damnatus de crimine: amodo non po teſt accusare nec ſuũ §. c. neganfatorem, vt vndecima quæstio. prima. qui crimen. nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur. quarta. quæstione sexta. omnibus.

dria. c. 33.

6 tit. 2. l. con fessio

NOn est credendum.] HOC AVTEM. Casvs. Exponit hic Gratianus in quo casu intelliguntur supradicta. c. cum lege inserta, scilicet de pari vel minori crimine. sed si de maiori crimine ante litem conte. velit accusatorem reaccusare, potest. vnde si quis accusat aliquis de fornicatione alium, potest accusatus reaccusare illum de periurio, vel homicidio, vel simonia.

7 tit. 8. l. 4.

ALIQVANDO. Casvs. Supra in l. neganda. dictum est, q̃ persecutio suæ iniuriæ, vel suorum præiudicat aliis criminibus vel præfertur. Nunc vberius de simili præiudicio prosequitur Gra. & dicit, quòd criminalis quæstio quandoque præiudicat ciuili: & quandoque ciuilis criminali, & de vtroque ponit exemplum.

8 tit. 1.

CIVILI. Casvs. Petebam ab aliquo hereditatem ex testamento, in quo continebatur, quòd ego eram institutus heres. sed eum demonstrauit testamentum, aduersarius dixit illud esse falsum. quæstium est ab Imperatore, quæ quæstio præcedere debet? respondet, quòd de crimine falsi prius est cognoscendum tamquam de maiori.

h ¶ *Sæpe fit.*] nam quandoque aliter fit. extra de rest. spol. item cum quis. C. de dona. inter vir. & vxor. si maritus, posset tamen illud intelligi, cum crimen in modum exceptionis obiicitur, vel directe fuit propositum, sed accepta pagina inscriptionis, vt C. de fal. satis.

*P*rius.] Casvs. Ego Bartho. Brix. sic audiui ab Hugolino casum hunc. Tu accusabas me de furto, ego te de homicidio reaccusabam. quærebatur ab Imperatore, quæ quæstio præcedere deberet. & certe quæstio homicidij præcedere debet, vt pote maior, & post ea ex euentu causæ apparebit vtrum ille qui primo accusabat de furto, possit aduersarium reaccusare.

i ¶ *Prius.*] Not. " si duæ sunt quæstiones principales, & ambæ sint ciuiles, quæ prius proponitur, prius est determinanda, licet sint inæquales, dummodo se non contingant, & directe proponantur, vt extra de ordin. cognit. cum dilectus. ff. de iud. qui prior. Si sint criminales & inæquales, & directe proponuntur, maior præponitur. sed si altera est criminalis [d], & altera ciuilis, de criminali prius agitur. Si vero non sunt ambæ principales, sed vna incidit alteri, & incidenti prius cognoscitur. Incidit autem quandoque criminalis criminali, quandoque ciuilis ciuili, quandoque criminalis ciuili, quandoque ciuilis criminali. Criminalis incidit criminali, vt si accusanti de adulterio obiicio lenocinium. & ponit aliud exemplum in hac lege, prius. Ciuilis ciuili, vt si petenti hereditatem obiicitur quæstio status. Criminalis ciuili, vt si agenti per aliquod instrumentum obiicitur quæstio excipiendo de falsitate. Ciuilis criminali, vt si accusanti obiicitur quæstio status.

k ¶ *Causæ.*]quia si prosequaris iniuriam tuam, bene pores, alias nõ. hoc nõ placet. quare enim diceretur, quòd ex euentu causæ posset: nam etiam si esset condẽnatus, bene admitteretur ad accusandum

suos vel heredes eorum, eodem supplicio sunt puniendi quo serui puniuntur.

f ¶ *Similiter.*]hoc est verbum Gratiani, & I. C.

g ¶ *Liberti accusatores.*] q̃ hic dicitur, verum est de priuatorum libertis. secus est de libertis ecclesiæ. nam tales reuocantur in seruitutem, vt 12. q. 2. episcopus qui mancipium. & c. octaua discussio.

Vbi apud Gratianum legitur, vtrũ. vt in liberum, & ingenuum, an vt in seruum, *in lege est*, vtrum vt in liberam, & ingenuam, an vt in ancillam. *Duas etiam, quas proxime recitat leges, Gratianus suo modo in summam redegit.*

CAVSA IIII.

*Q*VIdam *in excommunicatione*[h] *constitutus episcopum accusare dispo nit adolescentem infra decimum & quartum ætatis annum ad assertionem suæ causæ adducit: prohibitus ab accusatione adolescentem accusatorem*[i]*, & se testem facit, adolescens personam accusatoris, & testis gerere cupit: die statuta ad iudicium electorum iudicum episcopus minime occurrit: a communione suspenditur: tandem renouato iudicio accusator culpabilis in accusatione inuenitur: demum ad assertionem propriæ causæ procedit.*

1 *Hic primum quæritur, an in excommunicatione constitutus alium accusare valeat.*

2 *Secundo, an infra decimum quartum annum in criminali causa testari quis possit.*

3 *Tertio, an ab accusatione prohibitus, per ſonam testificantis possit assumere.*

4 *Quarto, an idem possit esse accusator, & testis.*

5 *Quinto, an die constituta non occurrens à communione sit remouendus.*

6 *Sexto, si in episcoporum iudicio accusatoris persona culpabilis inuenta fuerit, an ad assertionem propriæ causæ de cetero sit admittenda.*

*V*idam.] Casvs. §. 3. quæstio. 7. §. tria. dictum est, quod quidam repelluntur ab accusatione propter crimẽ, vel infamiam. Nunc supponit Gratianus quartam causam, qua quæritur, an propter excommunicationem repellatur quis ab accusatione. Addit etiam in qua ætate admittitur quis vel non admitti tur ad testimonium: qua occasione interserit legalem tractatum de testibus, & quærit an idem possit esse accusator & testis, & de induciis expectatoriis. Vnde thema proponit, de quo sex elicit quæstiones.

h ¶ *Quidã in excõmunicatione.*] De prima " Excõicat" quæstione non est du an possit bium, scilicet quòd post absolũ excommunicatus nõ ne accusare potest aliquem accu- b Sed cõtra sare, sed transfert se 84. di. hono H. " ad quæstionem ratus. vbi hĩ illam, scilicet an ex- q̃ prima cõ communicatus post tumacia nõ ablolutionem possit punitur. dic aliquem accusare. Se vt ibi no. in cundum H. excom- l. j. glos. arg. municatus etiam post hic, &c. absolutionem non c Cõcor. l. oẽ admittitur ad actus delictũ i pr. legitimos. argum. 46. & ver. cõtradistinct. accusatores. macia. ff. de Item quia nemo est re mili. & p excommunicãdus ni Bar. & ibi est si propter contuma- bõa gl. i l. si ciam. 11. q. 3. nemo. & c. certum. Præterea inobedientia grauissimum filius. j. ff. de crimen est. 8. q. 1. sciẽdum. & qui semel fuit criminosus, repellitur [b], int. act. q. ad 6. q. 1. qui crimen. 25. di. ca. vl. Item in veteri testamento puniebatur hoc alleg. p cõtumacia capite. 11. q. 3. absit. ergo hodie repellitur à promotione. fing. lm. i l. 54. di. multos. Item grauissima est pœna contumaciæ 24. q. 3. corri- pe. §. ad cri piantur. ergo grauissimum peccatum est [c]. 24. q. 1. non afferamus. im men. col. 24 mo est crimen idolatriæ inobedientia, vt 8. q. 1. sciendum ergo ma ff. de pu. iu. xima pœna puniendum. 14. q. 1. non afferamus. Sed hoc non credo, dSub. &tũc quia absolutio tollit quod inducit excommunicatio. 2. q. 3. §. notan tenetur op. dam. extr. de ele. quia diligentia. Ioan. Fab. distinguit, si est excom- H. ar. 5. q. 4. i municatus pro crimine & contumacia, tunc repellitur eriam post loco. sed m absolutionem. secus si pro contumacia tantum. Alij autem dicunt, quòd sub. aut crimen pro quo est excommunicatus, infamat [d], aut non. & nisi fuerit i quod dicitur quòd inobedientia morte puniebatur, hoc intelligo integrũ re- vbi quis erat præuaricator legis, vel cum quis non obediuit iudici stitutus. 2. q. in iis quæ spectãt ad vindictam malefactorum, vt 23. q. 5. miles. quis 3. & vlt. genim diceret quòd talis contumax morte puniretur, qui nollet sol " Excõicat" uere pecuniam ad mandatum iudicis? Conueniri autem potest ex- an pt recon communicatus. ext. de iud. intelleximus. & extr. de sen. exc. si vere. uenire, &ex " Sed an potest reconuenire aliquem excommunicatus? Videtur cipere, &cõ quòd non, vt ext. de her. vergentis. & ext. de sen. exc. per tuas [e]. Vi- pensare. detur tamen quòd possit, quia qui alias non potest accusare, si ac- e in ver. i a cusatus fuerit, accusat. ff. de bo. li. qui cum maior. §. si libertus. Item liis euitari, quæritur an possit excipere? videtur quòd sic, quia ex quo permitti & hoc verũ fur ei respondere ergo & omnia consequentia, vt ext. de of. iud. de est, extra de leg. præterea. ff. de iur. om. iud. l. 2. Econtra videtur quòd non, quia exce. cũ intunc cogeretur iurare. sed non potest tangere sacramenta, cum ea ter. i fi. Arc. non possit negredi. [f] fi. 5. di. 5. ad eius vero. vel cui prohibentur alia f Hoc sane sacramenta. & illud. vt 95. di. illud. Item quæritur an compensare intellige, q̃ possit? Videtur, quòd sic: quia licet quis non possit petere, potest ta dic vt not. j. men compensare, vt in naturali debito. ff. de compen. l. etiam. Sed q. 3. q. studet. 90 contra, per exceptionem repelleretur fi ageret, ergo non posset &23. q. 4. vi compensare. ff. de compen. quæcumque. Sed hæc quæstio est soluta cũ propria. extra de excep. cum inter.

Arch.

De prima

Universidad de Deusto
Biblioteca

E prima.] Casvs. Hic intitulatur prima q. qua q̃ritur an excommunicatus possit alium accusare. Et dicendum est indistincte quòd non potest siue iuste siue iniuste sit excommunicatus, dummodo excommunicatio teneat, vt j. c. 1. & 2. nec potest etiam alium ciuiliter conuenire, vt 3. q. 4. nulli.

Iffinimus.] Casvs. In hoc ca. ponuntur sex genera personarum, quæ repelluntur ab accusatione, inter quas excommunicati ponuntur, qui accusare non possunt in excommunicatione perseuerantes.

a ¶ *Adhuc.*] ergo postea restituitur ad accusationem, vt 6. q. 1. illi, & ca. omnes. 2. 32. q. 5. præceptum. i fi. quod est contra H. sed secundum eum vacat hic ar. à contrario sensu.

b ¶ *Histriones,*] j. de consec. dist. 2. pro dilectione.

Vòd autem.] Casvs. Ignatij patriarcha Cõstantinop. anathematizauit quosdã subditos suos, qui eundem Ignatium postea accusauerunt, ad quorum accusationẽ depositus fuit. Sed Nicolaus probat quod anathematizati eum accusare non potuerũt. Et hoc ostẽdit auctoritate cõcilij Constantinopolitani, in quo statuitur, q̃ hæretici, à sacramentis eiecti, anathematizati schismatici, & illi qui ab aliis excommunicati sunt, non possunt episcopos accusare. Et no. q. quando quæ ponuntur verba synodi, quãdoque verba Nicolai, vt per te videbis.

d ¶ *Vniuersalis.*] Cõstantinopolitanæ, vt 3. dist. 16. sancta, & 23. q. 4. ipsa pietas.

e ¶ *Si vero ecclesiasticum.*] vt simonia, hæresis, vsura. 11. qu. 1. si quis cũ clerico. immo omne crimen est ecclesiasticum[a], vt ext. de iud. nouit.

f ¶ *Sed ne hoc.*] verba Nicolai.

g ¶ *Hæreticos.*] verba synodi.

h ¶ *Ab ecclesia.*] sc. excommunicati. Not. q. omnis excommunicatus dicitur hæreticus, vt j. 23. q. 4. ipla pietas.

i ¶ *Laicali.*] laici vero absoluti possunt clericos accusare: est intelligendum de clericis depositis, quibus quandoque laica communio conceditur, vt 11. q. 3. Thic tenendum?

Ecunda autem.] Hic intitulatur 2. q. & 3. Hæc q. diuiditur in quatuor partes, in quarum prima determinat magister q. 1. secundum & tertiam, & hoc per c. seq. in prima parte cuius determinatur 3. q. 1. quòd nullus potest esse accusator, & testis. In secunda parte determinat 2. q. 1. quòd minor 14. annorum non possit esse testis. Secunda ibi, *Item in criminali.* Tertia ibi, *Item lege Iulia.* Quarta ibi, *Item qui falso.* Ioan. de Fan.

1 in Africano c. 95 & 96

2 Iuo p. 14. c. 69 Pan. l. 4. c. 72.

3 Iuo p. 16. c. 64. C. 2. eiusd. c ¶ *Pagani.*] 2. q. 7. pagãi vij. Carth. & c. 90. Afr. 4 Concord. tex. in l. j. C. de sum. trinit. Gazaros. C. de hæret.

5 Anst. l. 1. c. 71. Iuo p. 14. c. 70.

QVÆSTIO I.

E prima quæstione sic statuum legitur in primo & secundo capite concilij Carthaginensis septimi, cui interfuit Faustinus Romanæ ecclesiæ legatus.

¶ Ad accusationem non admittatur, qui in excommunicatione perseuerat. C. I.

Iffinimus eum recte ad accusationem non admitti, qui postquam excommunicatus fuerit, in ipsa adhuc [a] excommunicatione constitutus, siue sit clericus, siue laic⁹, accusare voluerit.

¶ [1] Omnes etiam infamiæ maculis aspersi, ideſt histriones [b] ac turpitudinibus subiectæ personæ hęretici etiam, siue pagani [c], siue Iudæi ab [a] accusatione phibentur.

A ¶ Ab accusatione prohibentur.] *A concilio absunt hæc verba. subintelliguntur enim illa ex principio capitis,* ad accusationem nõ admittantur.

Item Nicolaus Papa in epistola ad Michaelem Imperatorem, cuius initium est [*Proposueramus.*]

¶ Hæretici probantur, qui schismate vel excommunicatione ab ecclesia sunt separati. C. II.

QVòd autem hi, qui à iamfato fratre, & comministro nostro Ignatio depositi, excõmunicati, vel anathematizati fuerant, nullã aduersus eum damnationem intorquere potuerint ex prolato, secundæ vniuersalis [d] synodi capitulo declaratur, cum dicitur. [Si vero ecclesiasticũ [e] fuerit crimẽ, quòd episcopo illatum extiterit, tunc probari oportet accusantium personas, vt primo qui dem hæreticis non liceat accusationes contra orthodoxos episcopos [p] ecclesiasticis negotiis facere.] Sed ne hos [f] hæreticos [g] esse denegetis, audite sequentia. [Hæreticos autem (inquiunt) dici mus tam eos, qui olim [a] ab ecclesia [h] proiecti sunt, quàm qui post hęc à nobis anathematizati sunt] Porro, si adhuc nec sic creditis, audite, quod subditur. [Præter hos autem (aiunt) & eos, qui fidẽ quidem sanam simulant confiteri, schismaticos [c] etiam, & eos, qui seorsum à communicantibus nobis episcopis collectas faciunt. Deinde vero, & si quidam ab ecclesia super causis quibusdam reprehensi fuerunt, & proiecti, aut excommunicati, siue ex clero, siue ex laicali [1] ordine, nec his licere accusare episcopum, antequã proprio crimine primitus exuantur. Similiter autem & eos, qui sub accusatione priori cõsistunt, non ante esse acceptabiles in accusatione episcopi, aut aliorum clericorũ, quàm innoxios semetipsos illatorum sibi ostenderint criminum [Quid autem periculi regulæ huius immineat contemptoribus, non ignoratis.]

A ¶ Ex prolato.] *Nicolaus hic citat canonem qui apud Græcos est sextus concilij primi Constantinopolitani, cuius canonis priorem partem paulo superius in eadem epistola recitarat, & significatur* 3. q. 5. ca. fi. *Eo autem loco Nicolaus de isto capitulo hæc verba addidit.* Quod tamen non apud nos inuenitur, sed apud vos haberi prohibetur. *Nam non modo hic canon, neque in versione Dionysij, neque in prisca habetur, sed de omnibus illius concilij canonibus hæc scribit B. Gregorius ad Eulogium lib. 6. epist. 31.* Romana autem ecclesia eosdem canones, vel gesta synodi illius hactenus non habet, nec accipit. In hoc autem eamdem synodum accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum.

B ¶ Olim ab ecclesia.] *Statuitur in hac parte canonis, perinde pro hæreticis habendos esse Macedonianos, & Eudoxianos, qui in isto primo Constantinopolitano concilio damnabantur, atque habendi erant Paulianistæ, & Ariani, quos olim Nicæna synodus à catholica ecclesia abscinderat. Quãobrem non de quolibet excommunicato hæc sententia pronuntiatur, quod putauit auctor glossæ.*

c ¶ Schismaticos etiam.] *Ira in epistola Nicolai, & apud Iuonem. Græce autem est,* ὡρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸς τῶν ψευδῶς μὲν τὴν ὀρθὴν προσποιουμένων ἐμλογεῖν, ἀποχωροῦντας δὲ, καὶ σύνοδον γινομένης τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις. *id est,* Præterea vero & illos, qui fidem quidem sanam simulant confiteri, schisma autem faciunt, & aduersus regulares nostros episcopos conuentum habentes *nihil mirandum sit, istos etiam pro hæreticis censeri, quẽadmodum & Balsamon interpretatur. Simulant enim illam tueri fidem, quam oppugnant.*

QVÆSTIO II. & III.

Ecunda autem [k], & tertia quæstio [l] eodem concilio Carthaginensi septimo, vno eodẽque capitulo quarto terminantur.

Illud vero est huiusmodi.

¶ Qui ab accusatione repelluntur, aut ad annum xiiij. nondum peruenerint, testes esse non possunt. C. I.

[7] Testes autẽ ad testimonium non admittendos esse censemus, qui nec ad accusationem [m] admitti præcepti sunt, vel etiam, qui falso. Ioan. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur 2. & 3. q. secunda q. est, an intra annos 14. post aliquis testificari. Et respondetur q. non, vt j. c. 1. Iulia. post 14. post in causa ciuili testificari, vt j. c. c. 1. ar. In criminali vero non admittitur nisi habeat 20. an. vt j. c. §. in testimonium. Tertia q. est, an ille q. repellitur ab accusatione, repellatur à testimonio. Et respõdetur q. sic, vt j. ca. 1. fallit tamen in casib. notatis in summa huius q.

k ¶ *Secunda autem.*] hic quæritur, an ante 14. ann. aliquis sit admittẽdus ad testimonium. Et quidem in ciuili causa post 14. annos admittitur, vt j. c. c. 1. sed in criminali nõ ante 20. annos, vt j. ca. in §. in testimonium. Io. Hoc tamen scias, q. puella post 12. an. in ciuili causa recipitur ad testimoniũ, quia tunc tutela est finita, vt inst. quib. mo. tu. fin, circa medium. præterea tũc nubere potest puella, vt extr. de despon. impu. c. vl. tunc etiam potest intrare religionem, vt 20. q. 2. puella. Ità post illam ætatẽ testamentum facere potest, vt ff. qui test. fa. pos. qua ætate. Io. Et agere causam matrimonij, vt extra de procurator. tuæ. B.

l ¶ *Tertia quæstio.*] tertia qu. est, "an omnis qui repellitur ab accusatione, repellatur an à testimonio? Et dicẽdum est, quòd sic, sed non in omnib. casib. in quib. quis repellitur ab accusatione, repellitur à testimonio. Nam in priuatis delictis non potest accusare ille cuius non interest, tamẽ bene potest testificari ibi. Similiter q. admittitur ad accusationem, admittitur &ad testimonium: sed non vbicũque quis accusat, potest testificari, vt ext. de testi. decæteris. Fallit tamen prædicta regula in muliere: nam secundũ legẽ mulier i paucis casib. admitti tur ad accusationem, sed in multis admitti tur ad testimoniũ, nõ tñ i testamẽti, vt 15. q. 3. de crimine [b]. Item b ista cõcor. hæc regula, qui nõ ad respicit pri mittitur ad accusatio mũ dictũ, si illud ad de nem, nec ad testimo- illud ad testi nium, intelligẽda est ctũ admitti in testimonio i crimi tur ad testi nalib. causis. Sed in ei monii. Arc. uilib. causis bene ad- 6. & in Afric. mittuntur testes, sicut 98. capit. illi qui sunt irregula- l. 7. c. 101. res, nõ ratione crimi- 7 Raban[a] in nis, vt mutilati, biga- pœnit. c. 5. mi, vel alias irregula- Burc. l. 16. c. res, qui in criminali- 20. Iuo p. 6. bus non testificantur contra clericos, sed in ciuilibus bene. extr. de testi. tam litteris.

Testis.] Casvs. Hic tria genera hominũ à testimonio repelluntur, scilicet illi qui ab accusatione repelluntur, & quos accusator de domo sua produxerit, & impuberes.

m ¶ *Accusationem.*] nisi in casu, vt 15. q. 3. de crimine.

a ¶ *Ad te*

"Impuberes testificari non pñt.

2 ¶ *Ad testimonium autem.*] "intra 14. annos impubes non recipitur ad testimonium, vt hic, & inst. de test. §. testes. tamẽ quia talis ætas plena est periuriis, vt extr. de deli. pue. c. 1. & quia nec iurare cogitur, 22. q. 5. pueri. & c. paruuli. & c. honestum. Nec obstat. j. e. §. in testimonium. quia illud loquitur in criminalib. causis. Sed obiicitur, melius elicitur veritas à pueris, quàm à senioribus. secundũ Salomonem. Item impubes ferula cæditur, p veritate dicẽda. ff. ad Syl. l. 1. §. impubes. & ab impubere sumitur initium quæstionis, sicut à timido, vt ff. de quæ. vnius. in prin. & impubes non iurat. ff. de li. cau. l. vl. in fi. Respon. ideo non iurat, qui non potest peierare, vt ff. de iureiu. l. qui iurasse. & q. a hæc ætas nescit quid agat. C. de fal. mo. l. 1. & obtinent p̃dicta in contrariũ allegata in exceptis criminib. & in nece occisi domini, & in crimine læsæ maiestatis. argum. 6. q. 1. §. fi quis cum.

†al. Matisconẽsi

†ext. d testi. c. 1. Bur. l. 16 c. 35.

†al. testimonare

†al. inferre infamiam

IN CRIMINALI. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua ponit quattuor leges in quibus probatur quæ sint attendẽda in testibus, & hoc vsque ad l. illam, Item. l. Iulia. Ioan. de Fan.

Casvs. Hæc sunt verba Gratiani, quæ autem sequuntur, sunt verba legis.

"testis q. se mel contra quẽm de ponat, aniterũ contra eundẽ testi ficari possit. athoc est pp rorem laborationis. Arc.

b ¶ *In criminali.*] Hoc verbum non est in lege. ff. de testib. produci. Quidam sic intelligunt legẽ istam, "quòd si aliquis testis inductus est semel contra aliquem, amodo ille testis nec in illa causa nec in alia potest esse testis contra illum. videtur enim esse suspectus, & prombaui in modum exceptionis, modo velim probare directe, vt extr. e. c. veniens. 2. tunc autem ante publicationem testium possum eumdem iterum testem inducere, si forte primo non habuit omnia in memoria, vt in aut. e. ti. §. quoniam vero multi. ff. de quæ. repeti. Item idem testis potest redire, & errorem suum corrigere, vt ext. de testi. cog. præterea. & 35. q. 6. de parentela. ibi, discordasse. Item si testis aliquid obscure dixit [b], potest ab eo etiam post publicationem quæri interpretatio, vt ff. de test. hæredes. §. 1. licet fit ar. contra de prob. in præsentia. sed ibi forte ex causa omisit iudex interrogare testem in fauorem religionis. Alij exponunt reum testimonium, ideſt, malum testimonium & falsum. argu. ad hoc extr. de sup. eo. & 2. qu. 1. prohibentur. De hoc autem non est dubium quin in alia causa idem testis possit induci denuo contra eumdem, vt ext. de testi. c. fraternitatis.

b Videas qd no. j. c. in testibus gl. j.

PRODVCI. Casus iste dupliciter poni consueuit. Vno modo sic. Aliquis contra aliquem reum, id est, falsum testimonium dixit: posset ea in alia causa producebatur contra eum, quærebatur an recipi de beat? Et respõdetur, quòd non. Alio modo sic. Aliquis fuit inductus in testimonium contra aliquem in aliqua causa, modo quæritur, an possit in alia causa induci contra eum? Et respondetur, quòd non, cum videatur ex odio toties testificari contra eum, & forte prima positio verior est.

"testis de positiones cõrariæ an fide faciat.

"Testes.] Casvs. Inducti fuerunt testes in causa aliqua, quærebatur quorum testimonia iudex deberet sequi. & respondet Iurisconsultus, si omnes sint bonæ famę, & sine suspicione, iudex debet sequi dicta omnium, si omnes concordant, & dicunt naturæ negotij competentia. Si autem discordant, licet in pari numero, tamen iudex debet sequi eos qui verisimiliora, & aptiora negotio dicunt: & qui sunt sine omni suspicione, licet sint pauciores aliis: quia non est semper ad multitudinem recurrendum, sed ad eos qui syncera testimonia dicunt. Et potest hoc intelligi de testib. vnius partis tantum, & de testib. vtriusque partis. Et quidquid hic dicatur per Bart. vel alios, ego Barth. Brix. hunc casum verum esse credo.

c ¶ *Eorum.*] "c Casvs. Hic contrarietatem testium plene distinguas, vt si vnus testis contradicat sibi expresse, testimonium eius non valet, vt 3. q. 9. pura. 23. q. 7. quod autem. ext. de app. solicitudinem. C. de lib. cau. cum precum. nisi hoc fecerit corrigendo se, & incontinenti. ext. de testi. cog. præterea. Idem videtur si quis testis pro parte inuenitur falsus, quòd tunc in nullo valet testimonium eius, vt 3. dist. 9. si ad scripturas. j. ead. item qui falso. Si vero vnus testis contradicit pluribus, talis contrarietas nõ obstat, quia testimonium vnius nec c. veniens. 1. inuenies. 1. ribus testibus cum quibus ipse scriptus est in aliquo instrumento. & c. licet. 1. ff. quemad. test. ape. l. 1. in fi. Si vero plures testes contradicunt pluribus, distinguunt quidam, quia aut contradicunt testibus ex ea- d hoc 3. q. 4. dem parte productis, aut ex aduersa. Si ex eadem parte productis in prin. Arc. contradicant, nullius testimonium valet, vt 3. qu. 9. nihilominus. & videtur hoc expressum extr. de prob. licet. sicut cum diuersæ scripturæ ex eadem parte producuntur, quæ sibi contrariæ sunt, ex illis nulla valet, vt C. de fid. instr. scripturæ. & extr. de fid. instr. imputari. Sed si contradicunt testibus aduersæ partis, tunc prævalet testimonium plurium testimonio paucorum, nisi illi pauciores meliores sint, vel magis veresimiliter loquantur, vt hic dicitur. Hanc distinctionem nõ approbo, licet enim testes vnius partis sibi contradicant, non dico, quòd in hoc casu testimonia omnium succumbant, licet ita sit in instrumentis, quia instrumenta sua potest quis præuidere, an sibi contradicant. vnde imputet sibi si contraria instrumenta exhibet. sed in testibus nescit quid dicturi sint. Dicas ergo, quòd si testes contradicant testibus, sive ex eadem, sive ex altera parte productis, primo concordabit iudex contrarietatem illam si potest, vt extra de test. cum tu fili. j. de pœn. dist. 1. periculose. extra de verbo. sign. nihil obstat. 11. qu. 3. antecessor. Idem potest dici de contrariis instrumentis, vt extra de consue. cum dilectus. nisi manifesta sit contrarietas, vt 3. qu. 9. nihilominus. 35. qu. 6. de parentela. vbi ergo testes contrarij sunt, nec possunt concordari, semper testimonium plurium prævalebit, nisi ex altera parte sit tanta dignitas, vt merito debeat præiudicare numero, vt extra eodem in nostra. vel nisi pauciores verisimiliora loquantur: vt hic, vel nisi per pauciores testes plura probentur, quàm per plures. verbi gratia. Plures testes probant me possedisse rem aliquam per 40. annos: pauciores probant eumdem rem te possedisse per 40. annos, & præterea probant titulum possidendi: tunc dicerem prævalere testimonium paucorum. vt extra de proba. licet. & hæc vera sunt vbi testes de eodem tempore inducti sunt. Si vero testes alterius partis inducuntur contra testes alterius partis, vt si mei testes probassent me contraxisse cum aliquo in aliquo loco, & tu induceres testes ad probandum, quòd ego non fuissem tunc temporis in illo loco, hic posset videri, quòd secundis testibus potius esset credendum quàm primis, vt extra eod. ex tenore. & c. series. extra de excep. denique. Sed hoc non credo, immo credo in tali casu, quòd si secundi debent reprobare dicta priorum, quod etiam plures debeant esse testes, & longe melioris famæ, vt C. de contrahen. stip. optimam. hoc ideo, quia præsumitur magis subornatio post publicatas attestationes, quam ante. "si autem testes ex omni parte sunt pares, & in numero & in dignitate: tunc fertur sententia pro reo: vt extra de proba. ex litteris. extra de fid. instr. in ter dilectos. in fi. Ioan. nisi in matrimonio, & in causa liberali, & pro testamento, & in dote, vt extra de senten. & re iud. cap, vlt. B. Si autem neuter possidet, sed vterque rem ab aliquo extraneo petit, tunc si testes vtriusque partis sunt pares, res diuidatur si potest, vt extra de præsump. afferte. Si est res indiuidua, potest iudex gratificari & dare cui vult. extra de paro. cap. 1. vel res forte diuidatur, vt 26. quæstio. 2. ca. fors. Si vero testes contradicant instrumento, aut contradicunt instrumento proprio, aut extraneo. Si proprio, scilicet in quo sunt scripti, prævalent testes instrumento. extra de probationib. tertio. extra de condi. appo. per tuas. ff. quemadmod. test. ape. l. 1. prima. in Authen. de fide instrumen. §. fi vero. coll. 6. "Si vero contradicant alij instrumento, in quo non sunt scripti, dixerunt quidam, quòd semper præiudicat viua vox mortuæ, vt in Authen. de fide instrumen. §. fi vero. coll. 6. Alij dicunt, quòd si factum est remotum ab hominum memoria, potius creditur instrumentis, quàm testibus. sed si factum est recens, potius creditur testibus quam instrumentis, tum ideo quia memoria hominum quandoque non habetur vltra annum, vt ff. de probatio. si arbiter. tum ideo quia testes consueuerunt fidem suam variare ex tractu temporis. ff. de car. edict. l. 3. §. duæ. ff. de dam. infect. l. qui bona. §. vlt. "Ego credo quod contra quodlibet instrumentum admittuntur "testes cõtestes, quantumcumque sit publicum, vt extra de præscrip. ad autẽdientiam. C. de proba. cum precibus. non tamen concedo, quòd te stimonium duorum vel trium prævaleat instrumento. nam cum instrumentum obtineat vicem duorum testium, & præterea tabellio æquipolleat, vel maior est vno teste, oportet quòd ad minus per quattuor testes reprobetur instrumentum, vt extra de fid. instrum. cum Ioannes. fallit tamen hoc in duobus casibus, vbi videtur, quòd contra instrumentum non admittuntur testes [d], sicut contra inuentarium publice confectum non admittuntur testes, vt C. arbitrium tut. l. vlt. & in confessione quæ fit à muliere in instrumento in quo confitetur se recepisse pecuniam pro intercessione, vt C. ad Vellia. antiqua. Quædam tamen sunt quæ melius probantur per instrumentum, quam per testes, vt sententia lata, & arbitrium & commissio facta iudicibus. 97. dist. nobilissimus. extra de offi. deleg. cum in iure.

tra quodlibet instrm admitti pñt

d ¶ *In pari.*] id est, quòd tot sunt ex vna parte, quot ex alia. Vel dic impari, vt sit vna pars, quod plus valet.

a ¶ *Ad mul*

2 ti. 5. l. produci.

†al. omnia

† abest ab Orig.

†al. impari] Orig.

"Testes si cõtradicũt instro, quid iuris.

dHoc est pp nimiã ipsi[a] solennitatẽ, scũm Gof.

"Snia pro reo ferenda est data paritate, pbationũ, in fi. in 4. casibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

aAd hoc fa. qd le. & no. 23. dist. tales. Arc.

a ¶ *Ad multitudinem.*] arg. pro paucitate contra multitudinem[a], vt 31. dist. Nicæna. 24. q. 1. ordi. ff. de pact. maiorem. nam maior pars est quæ maiori nititur ratione, vt 40. dist. multi. in fi.

IN TESTIBVS. Casvs. Dicitur hic, q̃ in testib. quattuor sunt consideranda, s. fides, dignitas, mores, & grauitas. & ideo si qui eorum in dictis suis vacillant. non valent.

b ¶ *Dignitas.*] videtur ergo, q̃ semper præualet testimonium eorum qui sunt in dignitate cõstituti[b], vt hic, & 97. di. nobilissimus. & 40. di. c. 1. & 11. q. 3. absit. & ff. de fi. instr. l. vlt. Sed cõtra, non est quærendum quis vel qualis dicat, sed quid dicat, vt 19. dist. secundum. & 3. q. 9. c. vlt. & 2. q. 7. queritur. & 6. q. 2. placuit. Sol. semper præsumitur pro multitudine contra digni tatem[c], nisi ex altera parte tanta sit dignitas, vt merito possit ꝓponderare, vt ext. e. in nostra. sed in electione etiam præiudicat numerus dignitati. ext. de ele. dudum. 1. d sed hoc ideo, quia inter multos præsumendum est aliquos esse idoneos, vt 61. di. nullus.

Adde ad hoc gl. in §. scimus. i gl. in ver. p dignitatem. i auth. d test. col. 7. & l. 3. ff. e. tit.

† *testimoniis*] Orig.

Dignitatẽ hoc falsum sedm Host. Pann. Fel. in c. in nostra. de te sub.

dDic vt no. eo. ti. eccle. sig. 2. & leg. c. ti. in cõci lio Gre. si quãdo. Arc.

c ¶ *Examinanda.*] i. in quirenda.

d ¶ *Vacillant.*] dubitando talis tenetur crimine falsi. ff. de fal. eos qui. & est si. 3. q. 9. para. & ff. de quæstio. de minore. in fi. & l. ex libero. in prin. & ext. d acc. super. ext. vt eccl. benefi. vt nostrum.

TESTIVM. Casvs. Dicitur in hac lege, q̃ nouem sunt in quib. iudex debet testẽ exa minare, & demum si testis careat suspicione, vel propter personam à qua profertur vel propter causam: quia gratia, vel lucro vel odio non corrumperetur, recipiendus est. Personam suspectam, secũdum se, causam, quæ in rebus & personis consistit secundum Isid.

e ¶ *Explorandæ.*] à iudice, vt 2. q. 7. quærendum. 30. q. 5. iudicantem.

f ¶ *Quis decurio.*] arg. quòd testimonium nobilis præualet. ar. 41. dist. non cogantur. similiter electio, vt in aut. de defen. ci. §. 1. col. 3. & ar. extr. de app. constitutus.

"Diues aut pauper fieri nemo appetat.

g ¶ *Locuples.*] in Salomone legitur: "Diuitias & paupertates ne dederis mihi, ne repletus mendax fiam: & ne pauper periurem nomẽ Domini. sic 2. q. 1. prohibentur. si tamen alias caret suspicione, bene admittitur, vt inst. de suspec. tuto. §. vlt.

h ¶ *Sit.*] supple talis vt. &c.

i ¶ *Inimicus.*] capitalis, vt extra de simo. per tuas. & de hoc notaui 3. q. 5. c. 2.

k ¶ *Lege iulia.*] hic incipit tertia pars huius quæstionis, quæ protenditur vsque ad l. 7. c. qui falso. in qua ponuntur certæ personæ, quæ non coguntur dicere testimonium inuitæ, & quædam quæ accusare non possunt. so. de Fan.

Casvs. Hic continentur septem genera personarum, quæ à testimonio repelluntur, quæ in ipsa littera si volueris numerabis.

l ¶ *Ab eo.*] scilicet reo.

m ¶ *Liberauerit.*] 12. q. 2. episcopus qui mancipium.

n ¶ *Publico.*] secundum canonem, idem est de priuato. extra eo. super eo[c].

eHoc tũ intellige sed dec. e. ti. testimonium. Io. de Fan.

o ¶ *In vinculis.*] pro crimine, quòd per sententiam infamaret, vt C. de in. l. 1. extr. de acc. super his. aliàs nomine vinculorum priuata vincula intelliguntur. ff. de ver. sig. vinculorum. Hic patet, quòd secundum leges repellitur criminosus, etiam si nondum in eum fit lata sententia. & in fi. idem innuitur vbi dicit, iudicatus, &c.

p ¶ *Custodiaue.*] donec sit purgatus.

q ¶ *Fecerit ve.*] & sufficit si quandoque fecit, vt ff. de rit. nup. palam.

LEGE IVLIA. Casvs. hic nouem species hominum continentur, contra quos quis inuitus testificari non compellitur, scilicet contra socerum, &c. vt ibi dicitur.

r ¶ *Ne inuito.*] volens ergo admittitur, vt 5. prox. q. c. 1.

NE LIBERTO. Casvs. Repete semper per singulos gradus hæc verba cum hoc datiuo, liberto. Item hac lege cauetur, ne denuntiet liberto ipsius, s. patroni accusati, vel liberto liberorũ eius. s. rei accusati, vel liberto viri eius, sc. vxoris, quæ accusatur dicere testimonium contra eum, vel liberto vxoris eius. s. viri q accusatur, dicere testimonium contra eam. & ita suppleas semp in supradictis omnib. Itẽ cauetur hac lege ne denuntietur liberto patroni dicere testimonium aduersus patronã accusatam, vel ecõtra. Item cauetur hac lege ne denuntietur liberto patroni dicere testimonium ad uersus[a] cõlibertos suos. idem dices de liberto patronæ. Hæc autem variis modis exponũtur pro varietate doctorum. & hãc legem intelligunt doctores in causa criminali tantum, excepto eo, "q̃ libertus contra patronum non admittatur causa ciuili. Sed Huguitio & Orthophagienfis intelligunt eã in ciuili & in criminali. Quę sequũtur, plana sũt vsq; ibi, *Inuiti.*

s ¶ *Ipsius.*] accusati.

t ¶ *Eius.*] s. accusati, vel liberto supple parentum rei. hic vult dicere, quod libertus alicuius non potest ferre testimonium contra ipsum nec liberꝰ filiorum suorum, nec libertus parẽtum suorum, nec libertus vxoris suæ. Et repete hãc dictionem liberto, cũ quolibet genitiuo.

v ¶ *Ne patroni.*] genitiui casus, & est sensus: Ne denuntietur liberto patroni eius, vel liberto, scilicet accusati vel rei, vel liberto, scilicet patronæ eius, scilicet rei, vt dicat testimonium aduersus eum, scilicet reum, id est, vnus libertus aduersus conlibertum suum ciusdem patroni non cogitur testari. vel melius patronum, vel patronam hic vocat eum, qui est patronus alicuius liberti, & tamen idem est alterius libertus, & fic est patronus & libertus.

x ¶ *Imperant.*] fallit hoc in matrimonio, vt ext. qui mat. acc. possunt. videtur. in fi. ergo vxor non erit testis pro marito, quia ei subiecta est. 33. q. vlt. mulierem.

y ¶ *Serui.*] ff. de prob. cum probatio.

z ¶ *Cum alia.*] si. 14. q. 2. c. vlt. C. de hær. l. vlt. sic propter defectum ad mittuntur minus boni, vt 55. dist. c. 1.

a ¶ *Probatio.*] plena. "nam præsumptio aliqua debet præcedere. nõ enim à tormentis est incipiendum, vt ext. de re. iu. cum in contemplatione. & intellige cum de suo facto interrogatur seruus, vt 5. c. serui. & illud dicitur responsum, non testium, nec creditur ei tunc sine tormentis, vt 5. q. 5. illi qui.

INVITI. Casvs. hic ponuntur nouem ꝓspecies hominum, qui ad testimonium dicendum compelli non debẽt, inter quos est ille qui abest non causa detractandi testimonij, & qui conducit annonam exercitui, & etiam pupillus, qui testis esse non potest.

b ¶ *Senes.*] maiores lxx. ann. ff. de excu. tu. l. 2. in prin. sed ad domum eorum est mittendum. extra eo. si qui testium.

c ¶ *Non licet.*] propter turpitudinẽ: quibus interdictũ est certo loco.

d ¶ *Publicani.*] id est, telonarij.

e ¶ *Non detractandi.*] i. euitandi, vt ille qui est in aliena prouincia, vt extra de fideiusso. constitutus. & C. de fid. instru. iudices. nam ad tales est mittendum. Vel intellige quando iam per xv. dies fuerunt coram iudice. tunc enim licite recedunt, vt C. de testi. si quando.

a ¶ *Prębenda conduxerit.*] vehenda.

IN TESTIMONIVM. Casvs. Ego accusabam aliquem & contra ipsum inducebam condemnatum in publico iudicio ad testimonium. quærebatur an possum? Et respondetur quòd non: neque minorem. 20. an. possum

† *qui quid exercitui prębendum conduxerit*] Orig.

cõtra eum inducere. In seq. lege dicitur, q̃ cõdemnatus in famo so crimine est intestabilis, i. nec testis esse potest, nec facere testamentum.

b ¶ *Reus.*] i. accusatus. si. 81. dist. tantis.

c ¶ *Ob carmen famosum.*] ff. de iniur. lex Cornelia. nec ipse potest esse testis, nec testamẽtum facere. nec aliter, ꝓ ipso est testis in testamento. ff. qui test. fa. pos. cum lege.

1 Ibid. sed paulo aliter

SI RES. Casvs. Dicitur in hac lege, q̃ si res exegerit: non solũ priuati, sed etiam magistratus possunt testificari. Prætor etiã in causa adulterij testificari potest. Si autem ea sit conditio causæ, vt turpis persona sit inducẽda in testem, vt puta in excepto crimine, ei nõ creditur sine tormentis.

d ¶ *Magistratus.*] qualiter iudex possit esse testis, dixi 3. 2. q. 6. statuendum[a].

aAliàs incipit, statutũ.

† *al. falsa, vel varia*] Orig.

e ¶ *Conditio.*] s. in exceptis criminibus.

f ¶ *Arenarium.*] qui pugnauit in arena, vel in loco tali.

g ¶ *Sine tormentis.*] 5. q. 5. illi qui.

TESTES. Casvs. Tria genera personarum enumerãtur hic, quæ à testimonio repelliũtur: scilicet domestici, aduocati, & iudices in causis in quibus fuerunt aduocati & iudices. Vel intellige executores secundum quosdam, id est, apparitores. Sed partibus volentibus testes admitti possunt, vt in auth. de testi. §. quoniam vero. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ad legem, Hermaphroditus.

h ¶ *Patroni.*] qui non possunt simul esse testes iuris & facti, vt C. de assess. l. nemo. possunt tamẽ testificari de transactione facta pro causa sua. ext. de transa. ex litteris[b].

i Adde ad hoc gl. qd i ¶ *Patrocinium.*] De hoc dixi 2. q. 6. statuendum.

k ¶ *In executoribus.*] id est, procuratoribus & curatoribus.

¶ *In executoribus.*] Sed nonne executor iudicis potest esse testis? quare enim destinaretur à iudice, si non crederetur dicto suo? nam & nuntio creditur[c], vt extr. de app. cum parati. ff. de rebus eor. qui sub tu. l. magis. §. illud. & 65. dist. c. pe. in fi. nec de illorum actib. dubitandum est, qui ad officium tale admittuntur, vt 94. dist. valde. ff. de ol. præf. præt. l. 1. qualiter enim probaret quis se non citatum, vt de. no. 92. ꝓpositi de ol. præf. præt. l. 1. & ff. de ele. bonæ? Respondeo: creditur eis donec probetur contrarium, saltem per suum iuramentum. ar. 82. dist. proposuisti. ff. de cu. & exhi. re. l. diuus.

QVI FALSO. Hæc est 4. pars quęst. in qua ponit quasdam leges, quibus probatur quales testes faciunt fidem, & quales non. Ioan. de Fan.

l ¶ *Varie.*] Si extra vt eccle. bene. vt nostrum. ext. de conces. præ. post electionem.

m ¶ *Prodiderunt.*] dicta.

"Hermaphroditus

HERMAPHRODITVS. "Quæritur vtrum herma phroditus, id est, qui habet sexum maris & feminæ, possit esse testis in testamento? & respondetur quòd si magis appetit ea quæ viri, an possit esse testis, vt ff. de ver. sig. vinculorum. Hic patet, quòd si sunt, potest: aliàs non. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ibi, *In testibus.*

n ¶ *Ad testimonium.*] scilicet in testamento, vbi mulier non potest esse testis secundum legem, vt inst. de testa. §. testes. in iudicio autem esse potest. 15. q. 3. de crimine. Sed quid si in omnibus est parilitas? Item numquid talis potest ordinari. Item an contrahet cum viro, an cum muliere: & si prius cum viro contraxit, an possit eo mortuo pro tuo cum muliere cõtrahere? Io. sed certe in omnibus his respici de bet sexus qui magis incalescit, demonstro possunt fieri monstruosę quæstiones. Hug.

"Mſ & pr

o ¶ *Filio.*] ff. de prob. etiam contra. "vbi dicitur quòd mater potest testificari pro filio: sed illud intellige quòd potest pro ætate, vel etiam pro cognatione filij testificari. Item pater testificatur pro filio in causa religionis. 20. q. 3. præsens.

o ¶ *Filio.*] siue emancipato, vel non. in castrensi autem peculio si filius ante missionem[d] testamentum fecerit, pater potest testis eis adhiberi. ff. d test. qui testamento. sed postquam missus est, non. insti. de testa. §. in testibus.

d Quia tũc testatur in militari, & ex priuilegio, qa tũc pr pot esse testis. sed post missio né testatur iure cõi, & n pt pr esse testis. Arc.

p ¶ *Sua.*] sc. propria. item nec in communi: quia quod commune est, vtriusq; est. ff. de ritu nup. illud. nisi indirecte, vt in testamẽto: vbi quilibet legatariorum testis est. inst. de testa. §. legata riis.

2. l. repetunt darum. † *testamentum*] Orig.

p ¶ *Sua.*] contra. 3. 14. q. 2. super. sed illa non est sua, vt 12. q. 2. §. qui manumittitur. "Res enim sua est cuius commodum vel emolumentum spectat ad aliquem suo nomine, vt 2. qu. 6. biduum. in ver. palam. Sed cõtra: ff. finium reg. l. pe. vbi venditor potest esse testis pro emptore, q ¶ *Ad fidem.*] nisi in casibus notatis 3. 3. q. 9. si debitum.

† *al. affirmare*

† *al. admittitur*

"Res sua q dicitur.

3 l. testiũ. §. tu magis. & paulo aliter

r ¶ *Duo.*] Si. de conse. di. 1. hoc quoque. si. ff. de man. test. libertas. §. vlt. arg. contra ff. de opt. leg. l. 1.

IN TESTIBVS. Casvs. In testibus iudex debet considerare vtrum sine fraude testimonium dicãt: vel vtrum videatur meditatus sermo quẽ protulerunt: & vtrum ex tẽpore verisimilia respondeant: s. quia dixerunt de nocte, & nõ est verisimile q̃ factum sit de nocte, vel ex tempore, id est, statim respondeant, id est, sine deliberatione: quibus tanta fides non adhibetur.

"Testis obscurus est suspectus.

s ¶ *Simpliciter.*] i. sine adiectione causæ. vel simpliciter. id est, non obscure, vt 3. qu. 9. pura. sic 5. dist. 4. erit. 23. dist. quia episcopus. "nam obscurus testis est suspectus, vt ff. de iur. fis. non intelligitur. & obscure dictum pro non dicto habetur, vt ext. de prob. in præsentia. ff. de interrog. act. de ætate. argum. extra de accus. cum dilecti. & obscure scripturam pro non scripto habetur, vt ff. de iis quæ pro non scrip. ha. l. 2.

"Testes an sint de tpe interrogãdi

t ¶ *Ex tempore.*] "Ergo videtur q̃ testes sunt interrogandi de tempore, vt ext. e. ti. cum causam. 3. q. 9. nihilominus. sed nõ est verum, vt ff. de prob. si arbiter. 2. q. vlt. libellorum. nisi testes essent suspecti. tunc enim posset quæri de qualitate temporis & testium: & quocumque modo posset iudex inuestigare veritatem, vt C. de eden. is apud quem. 30. q. 5. iudicatem. Vel ex tempore, id est, ex mora: quia prius cogitabit qualiter respondeat, vt 50. dist. ponderet. nam testimonium repentinum non valet, vt 5. q. 5. §. sed aliud.

"Fama p se nihil pbat. eCerte hoc nec credo ibi non dr: verũ. I. Fan. sed suia gl. approbat i Spe. de not. cri. vers. sed qualiter. A.

v ¶ *Responderint.*] sponte. non enim de hoc sunt interrogandi, vt dixi. Ioan. sed certe de tempore in quo res dicitur facta, bene interrogantur, vt extr. e. cum causam. sed de qualitate temporis non, nisi sint suspecti. B.

SAEPE. Casvs. Quærebatur vtrum veritas in causis sine instrumentis possit deprehendi. Et respondetur quòd sic quattuor modis: scilicet numero testium, dignitate, auctoritate, & fama perpetua.

x ¶ *Sæpe.*] Iudici enim facienda est fides, vt 2. q. 7. plerique. & C. de cond. ob turp. cau. l. 1.

y ¶ *Fama.*] ergo per famam aliquid probatur, vt 5. 2. quæst. 5. si mala fama. matrimonium enim probatur per famam. extra de præsumpt. illud. 32. quæst. 4. dicat. Argu. contra. 35. qu. 6. si duo. extra de eo qui cogn. consan. vxo. suæ. super eo. "Verum est quod fama per se nihil probat: sed si adesset testimonium vnius cum fama per illud pro bare potest. arg. extra de prob. sicut. C. de reb. cre. in bonæ. & si iudex dubitat de fama, quærat à vicinis. ff. de magi. conue. l. 1. §. fi præses. & magis valet fama quàm vnus testis, vt extra de consan. & af. super eo. potest autem fama probari per duos testes, vt extr. e. tam litteris[c].

"Testis sufficit

z ¶ *Vnam probationis.*] ext. de sen. & re iu. causam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ALIA. Casvs. Aliqui testificabantur per scripturam sine iuramẽto: vel sine causa & circunstantiis, cum de hoc essent interrogati, quærebatur vtrum eis esset fides adhibenda. & respondetur q̃ non: quia alia est fides testium, quæ valet: alia testimonium si, q̃ non valet.

2 ¶ *Alia.*] Hoc est expositum ſ. causa prox. q. 9. c. testes.

b ¶ *Alia.*] extr. de cohab. cle. tua.

SOLI. Casvs. Quærebatur vtrum solum modo testes sufficiant ad ꝓbationem ingenuitatis: & respondetur q̃ non: immo etiã instrumenta sufficiũt, & expone, soli, i. solo modo, vel præpone negationem, non soli, &c. & verba quæ posuit ibi Gra. nisi in strumentis, &c. non sunt de lege codicis. Vnde Gratianus non intellexit illam, vt intelligunt eam doctores legum.

c ¶ *Instrumentis.*] Verba sunt Grat. & male intelligit: hoc enim vult lex dicere, q̃non tantum per instrumẽta, sed etiam per testes potest probari libertas.

d ¶ *Domestici.*] fallit C. de rep. l. consensu. circa fin. ext. de testi. veniẽs. 2. in fi. ext. qui ma. acc. pos. videtur.

SOLAM. Casvs. Quidã sine iuramento vel sine iudice testificati sunt, vel non allegauerunt causam dicti sui: cum de hoc essent interrogati, q̃rebatur vtrum eorũ testimonium valeret. Et respondet Imperator q̃ non. Quæ sequuntur plana sunt vsq; ibi, *Qui intendit.*

e ¶ *Sola.*] id est, fine adiectione causæ.

e ¶ *Sola.*] aliter ponitur ſ. dist. 8. si solus.

f ¶ *Attestatione.*] "Causa à teste inquirenda est, vt ext. eo. cum cauſam. si tamen non fuerit quæsita, & testis de causa nihil dixerit, non ideo minus valet testimonium: q̃a dixit omnia quæ nouit: licet non causam omnium. arg. ad hoc. ff. de no. ope. nun. de pupillo. §. qui opus. Arg. ext. de sen. & re iu. sicut[a].

g ¶ *Inuitatus.*] id est, iudici. No. quòd sufficit si iudici sit probatũ, 22. q. 3. ca. 1. vt ext. de resci. inter. ſ. ea. sæpe.

h ¶ *Nec volentes.*] contra ſ. 3. q. 5. c. 1. sed hic vocantur parentes ascendentes & descendentes, non collaterales: prout prælumitur ff. de in ius voc. l. 4 §. 1.

QVI INTENDIT. Casvs. Quidam petebat ab aduersario suo vt demonstraret sibi instrumenta sua, per quæ suam intentionem fundaret. nunc quæritur vtrum sit audiendus? & respondetur q̃ non: sed suas debet habere probationes paratas.

i ¶ *Aduersarium.*] Actor non potest petere vt reus exhibeat sibi instrumenta sua, vt 6. q. vlt. c. vlt. ext. de proba. ex epistolæ. "nisi reus sit eis vsurus, vt ext. de fid. instru. contingit. Item cum instrumenta netur edere sint communia, vt C. de eden. procurator.

SERVI. Casvs. Dicitur hic quòd responso serui non est credendum neque pro domino, neque contra dominum: sed de facto suo potest interrogari, cum per eum res sunt depositæ, vel commodatæ aliis.

k ¶ *Seruo.*] nisi in casu, vt 12. q. 2. §. in patronos.

l ¶ *Sed pro facto suo.*] quando per eum dicitur aliquid commodatum vel depositum, vt C. de quæst. instrumenti. ff. de ædil. edi. quæro. & sic patet quòd viles personæ recipiuntur vbi de ipsorum facto agitur. sic extra de elect. per inquisitionem. & extra de sent. & re iud. cum l. & A.

IVRISIVRANDI. Casvs. Tria hic dicuntur: ſ. quod testes prius iurent antequam testimonium dicant: & quòd potius fides honestiorib. testib. adhibeatur quàm aliis: item quòd vni testi non creditur, & ſi præfidiali honore præfulgeat. Sequens responsum planum est.

m ¶ *Iusiurandi.*] sic 3. q. 11. 9. hortamur. nisi remittatur à parte, vt ext. de test. tuis.

n ¶ *Vnius.*] 11. qu. 1. quicumque contra. sed illud non tenet. sed fallit hoc ext. de test. co. peruenit. 1. Item vni creditur, vt C. de fal. ſi quis 9 decurio. ff. de do. prælegata. Theopompus. "& generaliter creditur vni quo ad præsumptionem: sed dictum vnius non iustificat, neque condemnat, vt 33. q. 2. admonere.

o ¶ *Omnibus in re propria.*] Arg. contra. C. de fideicom. l. vlt. Sed ibi impropriè ponitur iudex & testis.

LIBERI. Casvs. Dicitur hic quòd si aliquem accusamus de crimine, liberos debemus inducere testes contra eum, ſi socij non sunt & criminis participes: sed causa & ratio facti debet ab eis quæri. Vel hic vult dicere, q̃ ipsi debẽt subiici tormentis ad veritatem eruendam: & quicumque testes postulauerit induci, eis sumptꝰ necessarios exhibebit: siue in causa criminali siue in ciuili introducantur.

p ¶ *Si socij.*] sed fallit ſ. 79. dil. ſi quis Papa. Item fallit in crimine læsæ maiestatis. 15. q. 3. nemini. & in crimine simoniæ. ext. de simo. quamuis. Sed ob stat ext. de testib. veniens. 1. Solu. "locius repellitur. sed non crimínis tantum.

q ¶ *Sed fides.*] 2. causa.

r ¶ *Venturis.*] De hoc notaui q. d iudici vel testi. dandum fit. 11. q. 3. non licet. videbatur quòd vtraq; pars debet prouidere testibus, quia pro vtraque testantur. 14. q. 5. non sane. sed secus est, vt dicit G.

LIBERTI. Casvs. Dicitur hic quòd liberti cõtra patronos debent, nec debent ad hoc compelli: & ſi vocati fuerint, non debent cogi venire.

SI QVIS. Casvs. Induxi testes contra aliquem in aliqua causa contra me isdem in

[4] Concord. tex. i. Lolli. C. de test. & in l. nullus. ff. eod.

[5] Le. quousque liberi. Paulo aliter

6 L. liberto rũ aliquo verbis præterm.

[c] Die q̃ & hoc dixi. q. 6. in prin. in addit. ad contra. &c. Arc. d Hæc glo. vera est, si hi ex testib. dt., ex testib. depositor. nib. Sed. dt., alias depositor. bus. sed q̃ fis. Arc.

[e] Quod approbo non reprobo. b Concord. tex. in l. ponitis. ff. de neg. gest.

tur. Vnius [n] vero testimonium ne mo iudicium in quacumque causa facile patiatur admitti: immo vnius testis respõsio omnino non audiatur, etiam si præclaræ curiæ honore præfulgeat. *Item l.* 9. ¶ Omnibus in re propria [o] dicendi testimonij facultatem iura submouerunt. [4] *Item l.* 10. [5] ¶ Liberi testes ad causas postulantur alienas, si socij [p], & participes criminis non dicantur, sed fides [q] ab iis notitiæ postuletur. Venturis [r] autem ad iudicium, per accusatorem, vel ab iis, per quos fuerant postulati sumptus competens ministrentur, etiam si in pecuniaria causa ab alterutra parte testes producendi sint. *Item l.* 11. [6] ¶ Liberti aduersus patronos sponte prodire non audeant, sed ne vocati quidem in iudicium venire cogãtur. *Item l.* 13. ¶ Si quis testib[q] vsus fuerit, iidemq; testes aduersus eũ in alia lite producãtur [s], non licebit ei personas eorum excipere, nisi ostenderit inimicitias inter se & illos postea emersisse, ex quibus testes repelli leges præcipiunt, non adimenda scilicet ei licentia ex ipsis depositionibus testimonium eorum arguere [t]. Sed & ſi liquidis probationibus datio-

ducebantur: volebam eos repellere. quæritur an possum? Et respondetur quòd non, nisi probem postea capitales inimicitias intercessisse inter me & illos: arguerè tamen potero eorum testimonia ex dictis eorum, ſi contradicant sibi: vel ſi probauero eos corruptos promissione, vel etiam datione pecuniæ.

s ¶ *Producantur.*] "Testem inductum pro me teneor recipere contra me, vt hic. Similiter illum qui fuit iudex pro me, teneor recipere contra me, vt 3. q. 8. cuius in agendo [b]. Item allegationem vel ratione pro me inductam, recipiam contra me. ſ. 19. di. ſi Romanorum. Similiter instrumentum. ext. de cen. cum olim. Item iuramentum. C. de fæb. cre. generaliter. Arg. contra ista. 2. qu. 7. ſi hæreticus. 37. dist. ſi quid veri. Sol. ista sunt specialia fauore fidei.

t ¶ *Arguere.*] Sed hoc non potest fieri nisi per alios testes: ergo visis attestationibus possunt induci alij testes: quòd est contra id extra eo. fraternitatis. Consueuit responderi, quòd directè non possunt induci testes contra testes: sed indirectè, vel probando corruptionem, vt extra eo. series. extra de proba. licet. Vel probando testes aut personas fuisse in alio loco tunc temporis. extra eo. ex tenore. Sed contra. hæc est causa quare non admittantur testes post publicationem, quia timetur subornatio: sed subornari possunt, licet testes indirectè inducantur. Item ſi testes aduersarij volunt probare de alio tempore: ergo ego inducam testes ad probandum de eodem tempore. iniquum enim esset, quòd aliquid permitteretur impugnanti, & non permitteretur defendenti. ff. de reg. iur. non debet. cum dicta meorum testium possim confirmare, vt dixi ſ. 3. q. 3. de induciis. Ad hoc potest dici, quòd speciale est in causa matrimonij, vt inducantur testes quandocumque, etiam post sententiam; quia ibi non transit sententia in rem iudicatam [c], vt extra de sent. & re iud. lator. & c. consanguinei. Vel ideo mulier fuit admissa in illa decre. ex tenore. quia ignorauit de quo die testes vellent testari. sed ſi quis scit de quo die velit quis probare: & ante publicationem non protestatur, quòd die illo non fuerat in loco tali, post publicationem eum non admitterem. & quòd hic dicitur, quòd post testẽ obiici in dicta, verum est ostendendo eos esse contrarios sibi [d]. Item instrumentum induci potest post publicationem. extra de fide instrumen. cum dilectus. Si quæritur quare visio instrumento induci possunt testes, vt C. de contrah. stip. optimam. & non visis attestationibus? Respon. ideo quia ſi vnus vult improbare instrumentum per testes, reliquus potest per testes instrumento fidem

fidem facere: quod non est in testibus. Io. Ego credo quòd publicatis contestationibus ſuper nouo articulo (ſicut dicit T.) possunt induci testes: licet legistæ dicant contrarium. & hoc non solum est in causa matrimonij, sed etiam in alia causa, vt extr. de fid. instru. cum Ioannes. & ext. de testi. ex tenore. & c. veniens. 2. In causa appellationis inducuntur testes super nouis articulis pendentibus ex veteribus. extra c. fraternitatis. Legistæ secundum opi. Io. inducunt ſuper nouis, & ſuper veteribus articulis. C. de ap. l. eos. B.

a ¶ *Obtenderit.*] vel etiam infamiam postea contractam, vt ex tra de testi. cog. præterea. simile ſ. dist. 19. ſi Romanorum. extra de accu. nulli.

SED OBIICIVR. Casvs. Dictum est ſ. in c. testes autem. quòd intra 14. annum non possunt aliqui testificari. sed cõtra hoc obiicit Gratia. de puero triginta dierum. Nam cum de fornicatione accusaretur beatus Bricius, & diceretur filium genuisse triginta dierũ: in medio populi protestus est ille puer Bricium suum patrẽ non esse. Sed soluitur hoc, quòd miracula diuina non sunt trahenda ad consequentiam, nec in exemplum actionis humanæ.

[1] Sulpicius Seuerus l. 3. vitæ S. Mart.

[2] Anſl. 3. c. 8. Burc. l. 16. c. 8. Io. 9. 6 c. 30. Pann. l. 4. c. 81.

[3] Concord. rum prima probat tex. l. 6. ff. de me. cau. quòd nullus debet esse iudex & l. 2. ff. de le. & l. ſi quis. & l. ſi qs. ff. de testi. & l. ſi qs. ff. de testa. 2. ff. de dam. in.

[4] ¶ *De quarta vero.*] Hæc quæstio diuiditur in tres partes: in quarum prima probat duabus auctoritatib. quòd nullus debet esse accusator & iudex & testis. Secunda ibi, *Inscriptio.* Tertia ibi, *De domo.* Io. de Pant.

Casvs. Hic intitulatur quarta quæstio, qua quæritur "an idem possit esse accusator & testis. Et respondetur quòd non, vt 3. c. 1. & 2. nisi forte in causa matrimonij: vbi dicunt quidam, quòd idem potest esse accusator & testis. arg. 35. qu. 6. ca. 1. & 2. & in summa vbi notauit Hug. & Ioan. hoc dicit.

b ¶ *De quarta vero.*] Hic quæritur, an aliquis simul possit esse testis & accusator? Et est dicendum quòd non, vt] ead. c. 1. & 2. q. 1. multi. nec enim simul debet quis fungi pluribus officiis, vt 16. q. 1. presbyteros. & 79. dist. singula. In matrimonio est speciale vt idem sit accusator & testis, vt no. 35. q. 6. c. 1. tamen impropriè dicitur in matrimonio accusatio. nam mista dicitur inter ciuilem & criminalem, vt extra de proc. tuæ. In denuntiatione autem idem est denuntiator & testis, vt ext. de testi. in omni negotio. & ext. de sim. licet. sed ex quo semel quis apparuit inter accusatores, amodo nõ potest esse testis, vt ext. de accu. cum P. Manconella.

Vllus.] Casvs. Dicitur in hoc c. q. nullus debet simul accusator esse & testis vel iudex: quoniam in omni iudicio quattuor debent esse diuersitates personarum: scilicet accusatores, rei, iudices, & testes, & ostenditur quòd sit officium cuiuslibet eorum: quod in littera patet.

c ¶ *Accusator.*] nisi in causa matrimonij, vt 35. q. 6. c. 1.

d ¶ *Quattuor.*] ext. de verb. sig. forus. contra. Sed dic quòd quattuor sunt personæ, id est, quattuor genera personarum, vel dic q̃ appellat ibi tres testes, id est, tria genera probationũ, scilicet instrumentorum, testium, & famæ [a]. Sed obiicit de crimine notorio, vt ext. de sententiis. elect. venerabilem. ſ. nos igitur. & vbi quis confitetur aliquid, & vide quòd iudex ex officio procedit. in his enim non est accusator. Sed loquitur hic cum ordinario iure procedituri: scilicet in forma iudicij. Item. & c. ¶ *Aequitate.*] C. de iud. placuit. 45. dist. omnis qui.

e ¶ *Ad minuendam.*] non tamen vt falso inducat aliquod ius. Sed quid tenetur aduersario dicere iura quæ pro ipso faciunt? non: tamen in corporali bello licitum est decipere hostem, vt 22. q. 2. vtilẽ. & 23. q. 2. dominus.

Vllus.] Casvs. Dicitur hic, quòd iudex in iudicio non debet vti acceptione personarum inter accusatorem & reum: sed æqualiter audiat vtrumque. & quòd per se debet esse accusator, per se reus, per se iudex, per se testis, & vnusquisque debet esse in suo officio.

g ¶ *Personaliter.*] "id est, cum acceptione personæ, vt 3. q. 9. ca. vlti. quia honor vnius personæ non debet obesse alij, vt C. de dig. l. 3. li. 12. 11. quæst. 3. ſi quis vero. C. de ſta. & ima. l. 4. iudex tamen magis dignum potest honorare, vt 2. quæst. 7. quæritur. & quæst. 8. quisquis. non tamen sedebit cum iudice cum agitur in causa, vt C. de off. ci. iud. l. 1.

INSCRIPTIO. Hæc est secunda pars huius quæstionis, in qua ponit Grat. quatuor casus, in quibus non est inscribi necesse. Io. de Fant.

Casvs. Dicit Gratianus quòd inscriptio semper in accusa- [4] Pol. l. 5. ti. 1 tione debet fieri, vt Burc. l. 16. c. accusator obliget se 31. Pann. l. 4. ad pœnam talionis, c. 80. Iuo p. vt probatur nono li- 6. c. 337. bro Codicis de accusationibus, &c. Hug. tamen videtur velle, quòd omnia supradicta verba sint de præcedenti capitulo, vsque ibi, *Vt codice.* postea sunt verba Gratia. Idem videtur velle Beneuen. in casibus suis: sed ego habeo. §. ibi, *Inscriptio, &c.*

h ¶ *Inscriptio.*] Et si non fuerit facta, nihil valet quod actum est. 2. quæst. 1. in primis. ibi, quòd si forte hæc solenniter. Sed an obligabit se accusans ad talionem? arg. quòd sic, extr. de acc. super his. C. de fid. instru. l. 2. contra. C. de aduo. diuer. iud. l. 1. Dico quòd sic, licet quidam legistæ secus dicant. [b]

i ¶ *Semper fiat.*] Nisi in casibus notatis. 2. q. 7. in summa.

k ¶ *Vt codice.*] Istud vt, respicit verba sequentia.

ALIQVANDO. Casvs. Dictum est ſ. in §. Gratiani, vel in c. secundum, quod supra not. quòd in accusatione est inscriptio facienda semper. Nunc autem ponit Gratianus quattuor ſpeciales casus, in quibus inscriptio non exigitur. Primus est quando per officiales nuntiatur præsidibus aliorum delicta. Secundus quando vir vult accusare vxorem suam de adulterio iure mariti intra sexaginta dies vtiles computandos à tempore diuortij. Tertius est quando quis de abigeatu accusatur. Quartus est in crimine iniuriarum. In aliis vero criminibus semper debent fieri inscriptiones, quæ crimen & tempus designent, vt alterutram partium legum auctoritas terrere possit. Sed in quibusdam male dicit Gratianus hic, vt dicit Hug. in summa, & vt Io. notauit in hoc loco.

l ¶ *Per officiales.*] Hoc exemplum non valet: quia ibi non fit accusatio. "loquitur enim in notorio crimine ista lex, quod solum officiari denuntiant. ſi enim denuntiat officialis aliud crimen, ei non creditur: nisi probet legitime, vt C. de accu. ea quæ. C. de curio. l. cu fiſci. lib. 12.

ADDITIO. In hac lege non dicitur quòd inscribant: sed dicitur quòd ſi non probant, puniuntur vt calumniatores, secundum Lauren.

m ¶ *Sexaginta dies.*] A tempore diuortij computandos, vt ff. de adulc. l. is cuius ope. §. penult. sed iure extranei potest eam accusare post hos dies etiam: dum tamen causa non excesserit quinquennium. ff. eod. tit. mariti. sed ad thori separationem etiam post septennium potest, vt 33. quæst. 2. admonere. "Consistit autem ius mariti in hoc, quòd ex suspicione violenta facit vxorem tenere: & quòd præfertur aliis accusatoribus: & quòd non inscribit: & quòd non punitur quasi calumniator, secundum quosdam: nisi euidens sit calumnia, vt C. de adulter. iure mariti. ff. eod. is cuius. Iure tamen nouo tenetur [c] vir inscribere, vt in authen. vt lic. mat. & auiæ. §. causas. collat. 9. & extra de procur. tuę. secundum canones non vetor an detur, quòd sustineat pœnam talionis, vt 33. quæstio. 5. hæc imago. Sed hoc est verum, cum agitur ad thori separationem: secus ſi agatur ad

[1] Tit. 20.

[2] Concord. Ale. de Im. in l. bene. ff. ſi cer. pe.

[†] *testatione*] Orig.

[3] L. nimis graue] mutata verborum serie.

Paulo aliter

Paulo aliter

" Testis an teneatur dicere causam ſuę depositionis.

a Arg. cõtra 22. q. 3. ca. 1. ver. ſi. forte. vbi de hoc.

" Reus in 2. casibus tenetur edere instrumẽta.

" Testi ſoli ſ. ſine creditur.

" Quod approbo non reprobo. b Concord. tex. in l. ponitis. ff. de neg. gest.

" Officiales ſolum notoria denũtia re debent.

" Maritus duplici iure præfertur vxorem accusare. c Imo & lex antiqua dt ꝙ ſolennia accusatiõis implere dz. ff. de adult. miles. ſ. q̃d fecisse dum l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur ad pœnam legalem, vt ext. de procu. tuæ.
a ¶*Quam ex suspicione.* l3. q.1.c.1. & 2.
b ¶*Abactis.* id est, cum quis gregem abigit, vel partem gregis.
c ¶*Inscriptionibus.* id est, cum agitur criminaliter.
d ¶*Obseruatione.* id est, cum agitur ciuiliter.
e ¶*Si quis.* C. de acc. si quis se.
f ¶ *Non ad stationarios.* id est, non pedaneos iudices.
g ¶*Aut libellos.* Cum criminaliter.
h ¶ *Aut querelas.* Cũ ciuiliter.
i ¶*In aliis.* Male explicat magister vbi non cogitur quis inscribere. sed veros causus posui 3.2. q.3. notandum. & q.vltim. in summa.

DE DOMO. CASVS. Iste §. respicit illa duo ca. supra posita nullus. & nullus. vbi dictum est q̃ non debet esse idem accusator & testis & iudex. Nunc vero dicit, q̃ de domo iudicis nõ debet produci actor vel testis, ne iudex habeatur suspectus.

CONTRA RITUM.] CASVS. Corã Imperatore accusabatur quidam de domo imperiali: & producebatur accusator & testis cui poterat imperari. sed Nicolaus reprehendit hoc, dicẽs hoc esse contra legẽ: & ex hoc iudices suspecti fiunt.
k ¶*Leges.* Extra de of si. iud. dele. causam. 2. ff. de iurisd. omn. iud. qui iurisdictioni.
l ¶*De imperialibus aditibus.* id est, de domo cuiuslibet iudicis [a]. De huc dixi 3.q.5. accusatores. iudex tamen suos domesticos causa, vbi cogitur recipere contra se, vt C. de assess. si post.

DE *quinta vero.* CASVS. Hic intitulatur quinta quæstio, qua quæritur an sit excommunicandus accusatus si die statuta non veniat ad causam. Et certum est, quòd sic. si ex contumacia abest. & agitur hic de induciis citatoriis siue expectatoriis.

"citatio de iure debet esse trina.
m ¶*De quinta.* "De iure ter est citandus quilibet, vt 24.q.3. de illicita. si tamen ad primam citationẽ non venerit, delinquit: quia sperat mandatum iudicis, & punitur. ff. si quis in ius voc. non ierit. l.2. ff. si quis ius. dic. non obtem. l. vnica. & præstabit sumptus litis de illa factos, vt de iud. sancimus. Et agitur hic de induciis citatoriis siue expectatoriis, quæ dantur episcopis: & eædem dantur presbyteris & diaconibus, vt 15.q.7. si autem. & dictum est de his 3.3. quæst. 2. in summa.

Vxoris suæ accusare voluerit, quam ex suspicione [a] sola ream facere valet, non continetur vinculo inscriptionis. Item cap. de Abigeis l. vnica [*Abactis*] [b] *animalis accusatio non solum cum inscriptionibus* [c] *sed etiam sine obseruatione* [d] *proponitur.*] ¶*Item cod. de accus. l.* 8. [*Si quis* [e] *se iniuriam ab aliquo passum putauerit, & querelam deferre voluerit, non ad stationarios* [f] *decurrat sed præsidia lem adeat potestatem, aut libellos* [g] *offerens, aut querelas* [h] *suas apud acta deponens.*] ¶*In aliis* [i] *autẽ criminalibus causis dignum est, vt inscriptiones præponantur, quæ magni tudinem videlicet criminis, tempusque desig nent, vt alterutram partẽ digna legum terrere possit auctoritas* [B].

A ¶In aliis autem. *Lex 16. cod. de accus. sic habet*, in causis criminalibus, *cetera vero eodem plane modo atque à Gratiano inseruntur.*

B ¶Auctoritas.] *In vulgatis hic repetebatur versiculus.* Inscriptio, *ex capitulo Damasi: sed abest à vetustioribus codicibus, & frustra repetitur.*

De domo etiam iudicis accusator, vel testis produci non debet, ne in causam suspicionis incidat iudex.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imper. epistola, cuius initium est [*proposueramus.*

¶Suspicionis incidet in crimen iudex, de cuius domo, vel accusator, vel testis producitur. C. III.

CONTRA ritum ecclesiasticum contraque venerãdas leges [k] producitur accusator de imperialibus ædibus [l], & cui imperari potest, ad falsum dicendum testimonium adhibetur. Fiunt suspecti iudices, & mercenarij, & lupi custodes, qui videbantur esse pastores.

¶ *Caput hoc emendatum est ex ipso originali Romæ impresso.*

hoc obtinet cum ex accusatione orta est infamia cõtra episcopum: & ideo cogitur accusator procedere, vt j. prox. q.1. quidam. & q. vlt. Epiphanium. Vel hic inscriptum fuit: & ideo cogebatur procedere, vt extra de accus. licet. in fin. Si autem nec accusator, nec accusatus venit: tunc neuter est puniendus [a]. ff. si quis in ius vocan. non ier. l.

a Idem si accusator non venit & reus, vel econtrario in causa absentie, & si potuit adesse cãe: quia vt dicit Hu. & Lau. citatio de iure debet esse trina.

ipsi adimatur [a] facultas causæ per agendæ, si se ad diem occurrere non noluisse †, sed non potuisse probauerit [b].

A ¶ Electorum iudicum.] *Istæ duæ voces absunt ab editione Colonensi conciliorum in quattuor tomis.*
B ¶Vniuersale.] *In concilio ipso additur*, anniuersarium. *quod in Africano concilio, cap. 62. ostenditur de vniuersali concilio Africæ esse intelligendum.*
C ¶Nec in sua ecclesia.] *Sic in ceteris conciliorum editionibus, & codice canonum, & apud ceteros collectores. Sed in editione quattuor tomorum, est*, nec in sua plebe communicet. *Græce, cap. 19. legitur,* ὡς ἐν τῇ ἰδίᾳ παροικίᾳ, ὡς ἐν παροικίᾳ κοινωνῶν, *Id est*, neque in propria ecclesia, neque in parochia communicabit.

QVÆSTIO VI.

EXta vero quæstio eodem septimo capitulo concilij Carthaginensis tertij terminatur, in quo sequitur.

¶In ciuili, & proprio dumtaxat negotio ad arguendum admittitur, qui in episcopi accusatione culpabilis inuenitur. C. I.

[1] ILlud vero placuit, vt cum agere cœperit in episcoporum iudicio, si fuerit accusatoris persona culpabilis, ad arguẽdum† non admittatur [c], nisi proprias causas, non tamen ecclesiasticas, vel [b] criminales asserere† voluerit.

b ¶Vel criminales.] *Abest hoc à concilio, & ceteris collectoribus, sed retentum est ob causam, & repetitur in ca. si accusatorum.*

Item ex concilio Carthaginensi 7. cap. 2. prope finem.

¶Propriam causam agere valet, cui accusare non licet. C. II.

[2] OMnibus [d], quibus accusatio denegatur, in causis propriis accusandi licentia non est deneganda.

Item Felix Papa omnibus episcopis per Galliæ prouincias constitutis, epist. 2.

¶In accusatione episcoporum deficiens ciuiliter tantum experiri poterit. C. III.

[3] SI accusatorum personæ in iudicio episcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, nisi proprias causas asserere, non tamen criminales, vel ecclesiasticas voluerint.

Item Hadrianus Papa in capitulis, ca. 5.

¶De eodem. C. IIII.

QVòd si accusatorum personæ in iudicio episcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur, nisi proprias causas habuerint, nõ tamen criminales, vel ecclesiasticas.

CAVSA V.

AN infamiam cuiusdam episcopi chartula accusationis occulte conscribitur: tamdem accusator procedit in publicũ. Episcopus autem semel litteris euocatus, causæ suæ die statuta adesse non valens, per procuratorem iudici se præsentauit: absque synodali audientia damnatur. Demum iudicio per appellationem renouato, de accusatoris inimicitia episcopus conqueritur: tamdem in ipsa probatione deficit accusator.

1 *Primo, quæritur, qua pœna sit feriendus, qui famosum libellum clanculo scribens, probare negligit, quæ litteris mandauit.*
2 *Secundo, quoties sit vocandus ad causam, antequam sententiam damnationis accipiat* †
3 *Tertio, an per procuratorem causam suam agere valeat, qui per se ipsum causæ suæ adesse non potest.*
4 *Quarto, an absque synodali audientia sit damnandus.*
5 *Quinto, an ideo aliquis habendus sit inimicus, quia crimen alterius indicat.*
6 *Sexto, qua pœna sit plectendus, qui, quod intulit, probare non valet.*

QVÆSTIO I.

DE *prima quæstione Hadrianus Papa scribit in capitulis, capitulo quadragesimo, alias quinquagesimo, dicens.*

¶Flagelletur, qui scripta in alterius famam neglexerit probare. C. I.

[4] QVi in alterius famam publice [f] scripturam, aut verba contumeliosa confinxerit, & repertus scripta non probauerit, flagelletur [g]: & qui [h] ea prius inuenerit, rumpat, si non vult auctoris facti causam incurrere. [i]

f ¶Publice.] *Hadrianus, Capitulare Caroli, & suo habent*, in publico.

QVI *in alterius.*] CASVS. Quæritur fuit ab Hadriano quam pœnam debet ille pati libellum scribit famosum, vel alia turpia in alterius iniuriam. Et respondet, si apparet, & non probat, debet verberibus flagellari, & quicumque talem scripturam inuenerit, rumpat si non vult pœnam auctoris incurrere.
f ¶*Publice.* id est, in publico loco.
g ¶*Flagelletur.*] secundum leges capite punitur. j. ead. si quis. Nota pœnas corporales infligi secundum canones, vt 3. 45. distinct. cum beatus.
h ¶*Et qui.*] sic C. de furtis, ciuile.
i ¶*Incurrere.*] potest tamen probare crimen, si vult. ff. de iniur. eum qui. Ioan.

[1] Anſel. l.3. c.121. Bur. ibid. Iuo ibid. Pann. ibid. [a] *Adde no. i l. ferũ quo que. §. publi. ff. de pc. & l. pe. §. ad crimẽ. ff. de pub. iud. vbi d hoc & 86. dist. tanta.* [2] Iuo p.16. c.64.

[3] 3.q.10.c.fi. Iuo part. 7. c.418.

[a] *Accusare debet prohibetur aliqui.*

[1] Et Felix epistol. 2. ad epos Galliæ

[2] Anſl. l.2. c. 160. Iuo p.5. ca.270. Pal. 4.c.106

[3] *J.5.q.3.fi* bNot. hic. *quando talis excõica. non est excõica. ff. de pœnis. fi. ff. de solu. fi* c *Qualiter & quando iudex sit suspendendus, vel excommunicandus.* [a] *Suspendi debet qui sententiam excommunicationis in se iniustam timet.* [b] *Excommunicari debet qui excommunicationem non timet.* [c] *Accusare debet qui scit.*

[1] *Et al. ad accusandum, vel agendum*

[2] *Et al. dicere*

[a] ¶ *Non communicet.*]in sacramentis.
[b] ¶*Damnationis suæ sententiam.*]cum lis est contestata, vt dixi 3.q.9. decernimus. vel legitur de sententia excommunicationis.
[c] ¶*Communicet.*] arg. "cp qui est suspensus in vna ecclesia, & in altera: quia cum sit tantum vna ecclesia, non potest esse partim intra, & partim extra ecclesiam, vt 24.q.1. loquitur. & 6.q.1. si quis presbyter. arg. contra. 58. dist. si quis alterius.
[d] ¶ *Accusator.*]"sed quare cogitur iste accusare, contra illam regulam C. vt nemo inuitus agere vel accusare compellatur? Item none cogitur primo accusator esse admonendus, vt C. qui accu. non pos. qui crimen. Forte hoc est speciale in epo, sicut aliud. j. cau. prox. q.2. c.3. & hoc

[1] *Et al. ad accusandum, vel agendum*

[2] *Et al. dicere*

[3] *Et al. excipiat*

[a] *Adde no. i tholdus. arg. contra de iud. ca. cum Bertus. Io. Im. pe. Bar. Ioã. Bal. Cy. & Bal. l. quis. C. de iud. l. fi. C. de fil. dis. l. fi. C. de ed. Bal. l. fi. C. de ed. & l. fi. C. de fil. dis

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVidam.] Casvs. Gregorius nitebatur quamdam sedare discordiam per quemdam notarium suum nomine Castorium. Sed quidam maligni scripsit libellum in iniuriam Castorij, & eum nocte posuit in loco publico ciuitatis, in quo continebatur, & Papæ significabatur, q̄ Castorius nolebat controuersiam terminare. Dicit Greg. q̄ si ille non vult exire, sit à corpore Christi remotus. Si vero adhuc latere præsumpserit, anathema sit. si vero vult exire, & quod dixit probare, vel publice confiteri errorem suum, non sit suspensus à corpore Christi, vel anathematizatus. Seq. ca. patet.

Item Gregorius lib. 5. epi. 30. siue c. 130.
¶De eodem. C. II.

1 QVidam maligni spiritus consilio repletus, contra Castorium Notarium, ac responsalem nostrum nocturno silentio in publico[a] ciuitatis loco contestationem posuit in eius crimine loquentē, mihique etiam de facienda pace callide contradicentem[B]. Et quia quisquis veraciter loquitur, semetipsum innotescere non debet formidare: oportet, vt publice exeat, & quæcumque in contestatione sua loqui præsumpsit, ostendat. Quòd si non exierit[a] neque publice[b] cōfessus fuerit, quisquis ille sit, qui hoc agere præsumpsit, vel consensum in tantæ iniquitatis consilio præbuit, ex Dei, & Domini nostri Iesu Christi spiritu definimus, vt sancti eius corporis, ac sanguinis participatione priuatus sit. Si vero, quia later, & quoniam nescitur, teneri ad disciplinam† c non valet, si tanti mali conscius, etiam prohibitus, corpus, ac sanguinem Domini percipere præsumit, anathematis vltione percussus sit, vt fallax, ac pestifer à sanctæ ecclesiæ corpore sit diuisus, *& infra.* ¶ Sin autem in eadē ciuitate, egressus ad publicum potuerit[d] docere, quæ dixit, vel certe sciens se nō posse, quæ scripsit, ostendere, errorē[e] suum fuerit aperte confessus: Dominici corporis, ac sanguinis participatione non sit priuatus, neque à corpore sanctæ ecclesiæ alienus existat.

Iuo p. 6. c. 81.

† *à disciplina* orig.

a ¶ Publico.] *Hæc vox abest à manu scriptis, & originali, & Iuone: sed ob casum est retenta, & in aliquot vetustis est glossa interlinearis.*

a ¶ *Non exierit.*] nonne debuit admonitio præcedere excommunicationem. vt 12. q. 2. indigne. sed forte hic præcessit, & quia illud tempus hic non additur vsque ad quod tempus teneatur exire, statim tenetur exire: quod si nō fecerit, ex quo est in mora, statim incidit in excommunicationem: arg. a. q. 7. quapropter. 1. q. 1. constat, ff. de manum. test. libertas. Sed vide tur q̄ quamdiu potest exire, non sit excommunicatus. ff. de verb. obl. ita stipulatus. §. 1. Petrus Hispanus dixit expectandum vsq; ad quadraginta dies. ext. de purg. cano. c. q. vlti.

b ¶ Contra Iuo. p. 6. c. 81.

b Contradicentem.] *Quæ sequuntur vsque ad versiculum*, Quòd si, *addita sunt extra ipsa epistola, & referuntur etiam ab Iuone.*

c ¶ Hæc tamen veritas est, q̄ cōditio affirmatiua aliter exponitur quam negatiua. cum enim dicitur, si intraueris capitolium, exponitur sic, i. si cū primū potes intrare, intres, vt ff. de condi. & dem. conditio. sed cōditio negatiua sic exponitur, si non intraueris, i. cum primum desinis posse intrare, vt ff. de verb. ob. ita stipulatus. §. 1. nisi in casu hic posito, & in casu libertatis, vt ff. de manu. test. libertas. §. 1.

c Percussus sit.] *Antea legebatur*, percutiatur, *sed cum ea, quæ antecedunt, ipso facto ligent, quia ad occultum delictum referuntur, emendatum hoc est, quemadmodum alia multa, ex epistola ipsa. Apud Iuonem vero legitur*, anathematis vltione percussus, vt fallax, &c.

Item in concilio Eliberitano, c. 52.
¶Anathematizentur, qui famosos libellos in ecclesia ponunt.
C. III.

2 SI qui inuenti fuerint famosos libellos in ecclesia ponere, anathematizentur.

Item Codice lib. 9. titulo de famosis libellis, lege unica. Impp. Valentinianus, & Valens AA. ¶ *Si quis famosum libellum domi, siue in publico, vel quocumque loco ignarus reppererit, aut corrumpat prius, quàm alter inueniat, aut nulli confiteatur inuentum: Sin vero non statim eosdem chartulas vel corruperit, vel igne consumpserit, sed vim earum manifestauerit, sciat se quasi auctorem huiusmodi delicti capitali[f] sententiæ subiugandum.* & infra. [*Huiusmodi autem libellus alterius opinionem non ladat.*

f *Capitali.*] si capitale fuit crimen conscriptum, aliàs non, vt 3. cau. 5. q. proxi. q. 3. §. ob carmen.

QVÆSTIO II.

Ocatio autem eius, qui impetitur, non semel, sed bis & tertio per congruum spatium rationabilibus scriptis fieri debet.

Vnde Damasus Papa Stephano Archiepi scopo epist. 3 scribit dicens.
¶Vocatio ad synodum eius, qui impetitur, & in scriptis, & per spatium fiat congruum. C. I.

3 VOcatio[g] ad synodum iuxta decreta patrum canonica eius, qui impetitur, rationabilibus[h] scriptis per spatium fieri debet congruum, atque canonicum: quia, nisi canonicè vocatus fuerit suo tempore, & canonica ordinatione, licet venerit[h] ad conuentum quacumque necessitate, nisi sponte voluerit, nullatenus suis respondebit insidiatoribus.

g *Addantur.*] similē C. de iud. auth. iubemus. extra de dolo & contu. cum olim.

h ¶ *Communione.*] sed nonne est eadem hæc pœna cū prima? nam cui interdicitur ecclesia, interdicta sunt sacramenta ecclesiæ, vt 12. q. 2. de viro. & 33. q. 2. latorem. Item non potest intelligi de cōmunione fideliū, quia de illa loquitur in fin. Sed dic q̄ loquitur de cōmunione fratrum, i. q̄ non communicabit aliis fratrib. vel in choro, vel in mensa, vel in dormitorio.

g ¶ *Vocatio.*] si ter citetur quis, licet non dicatur peremptorie, tamē sufficit hoc, vt per emptorie fit citatus, vt C. quo. & quan. iu. l. consentaneum. & l. tres denuntiationes. & l. cessante. [c] *Illud tamen apponere debet iudex, q̄ peremptorie citet.* & debet commi nari parti si non venerit, q̄ procedet. ff. de iud. in peremptorio. & vel in prima, vel secunda, vel tertia citatiõe potest citare peremptorie, vt extra de in integr. resti. tum ex litteris, in fin. & ff. de iudic. nonnumquam. dummodo non maturetur peremptorium nimis, vt extra de dil. dilecti.

[c] *iudex citãs peremptorie hoc dicere exprimere.*

h ¶ *Venerit.*] [d] si aliquis inuenitur Romæ pro sua necessitate, vel ex causa delationis vel appellationis, non cogitur ibidem respondere, sed potest domum reuocare, vt ff. de iud. l. 2. §. ea quoque. ff. quib. ex cau. in pos. ea. l. ad cognitionē. & in auth. de san. epis. §. si vero episcopi. colla. 9. secus est si ibi ex voluntate, vt in auth. ea. §. si quis episcopus, aut clericus. C. de epis. & cler. omnes. §. in hac. Nam Roma communis patria est, vt ff. ad muni. Roma. nam cum episcopi faciunt concilia, bene tenetur ibi quilibet respondere. ext. de libel. obla. c. 1. nam illuc quilibet generali citatione citatur, vt dist. 18. per totum. Quare ergo dicit hic, q̄ non teneantur respondere coram synodo? Dic q̄ appellat hic synodum aliquem cōuentum episcoporum, qui propter necessitatem aliquam fit, non tamen synodi causa conueniunt. Vel dic q̄ speciale est in accusatione vt accusatus non teneatur respondere coram synodo, ni si habeat inducias. secus in ciuilibus causis.

[d] *Testimonium.*] iudiciale. [e] nam per litteras potest aliquis pro hibere alij testimoniū famæ suæ, vt 71. distin. extraneo. & c. hortamur. & de consecr. di. 1. iubemus. Sed iudiciale non.

[e] *Ira.*] quia tempore iræ non discernit homo quod iustum est, vt 11. q. 3. illa.

Præsenti.] Casvs. Quidam dicunt, q̄ hoc ca. loquitur de inducijs citatoriis inferiorum ordinum, vel laicorum, qui sunt in eadem ciuitate, vel in locis propinquis. Est ergo casus. Siluester Papa statuit in hoc ca. q̄ illi qui accusantur, citari debeant & expectari primo per vij. dies sine aliqua pœna, postea per alios vij. ita vt ecclesiam non ingrediantur ad officia diuina audienda, postea per duos, pace & communione ecclesiæ eis interdicta, postea per alios duos dies sub eadem pœna, deinde expectentur per vnum diem, quo elapso anathematizentur. hodie tamen quidquid hic dicatur, inducię iudicis arbitrio relinquuntur.

i ¶ *Præsenti.*] vel intelligitur hoc cap. de raptoribus rerum ecclesiasticarum, propter odium eorum, vel de clericis in eadem ciuitate constitutis[3], quibus minores dantur inducię quàm remotis, vt 3. e. q. 3. si ægrotas, vel de laicis, vel sunt paternales adiectiones, vel per quas quis expectatur etiam postquam canonice, & per tempus legitimū citatus nō venerit, vel non tenet per illud. 3. 24. q. 3. de illicita.

[3] Pol. l. 5. tit. 3. Anfl. l. 3. c. 120. Bur. l. 3. c. 156. Iuo par. 5. c. 266.

[a] *Hãc sniam teneas sedm Lau. & Ioan.*

[b] *Communione.*] *Nã illud intelligitur in ciuili: hẽt ergo tales inducias. 19 dierũ anteq̃ cõdemnetur, secundũ Io.*

[c] *Exceptio reuocandi domum.*

[a] ¶ Deportentur.] *Antea legebatur, expectentur. Emendatum est ex Polycarpo, Anselmo, & vetustis Gratiani exẽplaribus, in quorum nonnullis hæc est glossa interlinearis*, id est expectentur.

Item Damasus Papa ad episcopos Italiæ, epist. 6.
¶Nullius accusatio per scripta suscipiatur. C. III.

1 RElatum est ad sedem Apostolicam, vos accusationes fratrum per scripta[c] susciperе absque legitimo accusatore. Quod deinceps in omni terrarum orbe fieri Apostolica auctoritate prohibemus, & quod nuper factum est, absque vlla retardatione corrigere† curamus: nec vmquam prius per scripta eorum, qui accusantur, causam discutere liceat, quàm per querelantium institutionem† vocati canonice ad synodum veniant, & præsens per præsentem agnoscat veraciter, & intelligat, quæ ei obiiciuntur. *& infra.* ¶ [2] Leges enim sæculi accusatores præsentes exigunt, & non per scripta absentes. Vnde canonica Patrum constituta non semel, sed sæpissime clamāt, nec accusationes, nec testimonium† [d], vllum per scripta posse proferre, nec de aliis negotiis quicumque testimonium dicant, nisi de his, quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur.[3] Si militer, & qui alium accusare elegerit, præsens per se, & non per alium accuset, inscriptione videlicet præmissa. Neque vllus vmquā iudicetur, antequam legitimos ac cusatores præsentes habeat, locūque defendēdi accipiat ad abluendа crimina. Curandum namque† est, neira[e] quemquam subripiat†, faciatque citius omne, quod non licet.

[1] Anfl. l. 3. c. 48. Poly. l. 5. tit. 1.

[2] Cap. lib. 6. c. 243. Poss. l. 3. tit. 21. Anfl. l. 3. c. 89 Iuo par. 3. c. 251. & 4. c. 354. Bur. l. 3. c. 199.

[3] Pol. l. 5. tit. 3. Anfl. l. 3. c. 120.

† *testimonia* orig.

† *al. personaliter.*

Item Felix Papa secundus Athanasio, & omnibus orientalibus episcopis, epist. 1. c. 3.
¶Vi, aut timore electi, aut suis rebus expoliati ad synodum non vocentur.
C. IIII.

4 SI primates, accusatores episcoporum eum eis pacificare[f] familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad synodum canonice conuocatam, non intra angusta tempora canonice conuocent, & nō prius, quàm eis per scripta significent, quid eis[g] opponitur, vt ad responsionem præparati adueniant. Nam si aut vi, aut timore electi, aut suis rebus expoliati fuerint, nec canonice vocari ad synodum possunt, nec respondere æmulis debent, antequam canonice restituantur, & sua eis omnia legaliter reddantur.

[4] Burc. l. 1. c. 221. Iuo p. 5. c. 335.

[f] *familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad synodum canonice conuocatam, non intra angusta tempora canonice conuocent, & nō prius*

[g] *opponitur, vt ad responsionem præparati adueniant. Nam si aut vi, aut timore electi, aut suis rebus expoliati fuerint, nec canonice vocari ad synodum possunt, nec respondere*

His auctoritatibus euidentissime datur intelligi, quòd nisi quis canonice vocatus fuerit, etiam si aliqua occasione ad synodum veniat, suis nullatenus cogitur respondere insidiatoribus. Canonica autem vocatio est, quando seruato dierum interstitio, secundum auctoritatem beati Siluestri, causæ suæ litteris adesse iubetur, quibus, quid ei obiiciatur, auctoritate Felicis Papæ significari oportet.

QVÆSTIO III.

Vòd autem[h] per procuratorem suum, causam agere valeat, qui impeditus causæ suæ adesse non valet, auctoritate Romanæ synodi, quæ tempore Hadriani Papæ celebrata est, probari videtur, in qua c. 5 sic statutum legitur.

¶Pro se legatum ad synodum mittat, quem grauis necessitas præmit. C. I.

5 SI ægrotans fuerit episcopus, aut aliqua eum grauis necessitas, vt 3. quia episcopus. & illustres personæ, vt C. de proc. l. vlt. De hoc plenius inuenies. 3. 2. q. 6. si quando.

[5] in cap. Hadrian. c. 5. & Felix. 1. ep. 2 Pol. l. 5. ti. 1. Bur. l. 1. c. 51. Iuo par. 5. c. 161. Pan. l. 4. c. 19.

[h] *Vòd autem.*] Casvs. Hæc est quæstio tertia in qua quæritur, an aliquis possit per procuratorem causam suam agere. Et certū est, q̄ non in causa criminali, vt † al. quoque † al. cuiquā subrepat] in causa criminali, vt ff. ea. in criminalibus. nisi in quattuor casib. vt in crimine iniuriarum, in quo illustris persona agit per procuratorem, vt 3. q. 9. §. nisi. & in crimine suspecti tutoris, vt ff. de proc. non solum. §. vlti. Item ad allegādum causas absentiæ, vt 3. c. 1. & 2. Item in minoribus criminibus. ff. an per alium causæ ap. l. prima. quia in leuibus criminibus non fit in scriptio. ff. an per alium causę ap. l. 1. quia in leuibus criminibus nō fit inscriptio. ff. de accu. leuia. & ad allegandum causas absentiæ in ciuili dari potest procurator, [c] *sed in actione populari non potest procurator dari. ff. de procu. licet. & in causa status, vt Cod. de asser. tol. l. prima. quidam etiam coguntur dare procuratorem, vt epis copi[c], vt 3. q. 9. §. nisi. & in crimine suspecti tutoris, vt ff. de proc. non solum. §. vlti. Item ad allegādum causas absentiæ, vt 3. c. 1. & 2. Item in minoribus criminibus. ff. an per alium causę ap. l. 1. quia in leuibus criminibus nō fit inscriptio. ff. de accu. leuia. & ad allegandum causas absentiæ in ciuili dari potest procurator, [c] sed in actione populari non potest procurator dari. ff. de procu. licet. & in causa status, vt Cod. de asser. tol. l. prima. quidam etiam coguntur dare procuratorem, vt epis copi[c], vt 3. q. 9. §. nisi. & in crimine suspecti tutoris, vt ff. de proc. non solum. §. vlti. Item ad allegādum causas absentiæ, vt 3. c. 1. & 2. Item in minoribus criminibus. ff. an per alium causę ap. l. 1. quia in leuibus criminibus nō fit inscriptio. ff. de accu. leuia. & ad allegandum causas absentiæ in ciuili dari potest procurator, vt epis copi, vt ff. de procu. licet. & in causa status, vt C. de asser. tol. l. 1. Quidam etiam coguntur dare procuratorem, vt epis copi & sacerdotes, vt 3. c. quia episcopus. & illustres personæ, vt C. de procu. l. pen. De hoc plenius inuenies. 3. 2. q. 6. si quando. in apparatu.

[c] *pcurator in cā populari non potest dari.*

[c] *Hoc est falsum, vt patet extr. de iu. cal. c. vlt. Arc.*

h *Quòd autem.*] In causa iniuriarum datur procurator. Item in crimine suspecti, vt ff. de procu. non solum. §. vlt. & in minoribus criminib. ff. an per alium causæ ap. l. prima. quia in leuibus criminibus non fit in scriptio. ff. an per alium causę ap. l. 1. quia in leuibus criminibus nō fit inscriptio. ff. de accu. leuia. & ad allegandum causas absentiæ in ciuili dari potest procurator, [c] *sed in actione populari non potest procurator dari. ff. de procu. licet. & in causa status, vt Cod. de asser. tol. l. prima. quidam etiam coguntur dare procuratorem, vt epis copi[c], vt 3. q. 9. §. nisi. & in crimine suspecti tutoris, vt ff. de proc. non solum. §. vlti. Item ad allegādum causas absentiæ, vt 3. c. 1. & 2. Item in minoribus criminibus. ff. an per alium causę ap. l. 1. quia in leuibus criminibus nō fit inscriptio. ff. de accu. leuia. & ad allegandum causas absentiæ in ciuili dari potest procurator, [c] *

Universidad de Deusto
Biblioteca

excommunicari: nisi aliena, id est, grauis eum necessitas præoccupauerit.

"pcuratore nō tenetur iustam cām absentiæ.

a ¶*Legatum.*] "sed numquid tenetur infirmus vel absens ex iusta causa, ex necessitate procuratorem mittere responsurum nomine absentis? non videtur, extra de proc. querelam. nam si contra absentem feratur sententia, & ipse postmodū probet iustam causam absentię, retractatur sententia, licet non miserit procuratorem, vt 4.q.5.c.vnico. extr. de sent. & re iud. cum Bertholdus. & 7. qu. 2. præsentium. immo & si sub pœna promissum esset aliquis stare iudicio ad certā diem si probaret iustā causam absentiæ, subueniretur ei, vt ff. de arbit. si cum dies. §. si quis ex litigatoribus. Nam ęgritudo. iudicis vel partis prorogat diē. ff. de re iud. quęsitum. immo etiam si probabili causa abfit, non proceditur cōtra eū, vt extr. de off. del. consultationibus. Item secundum hoc nō esset melior cōditio illius, qui abest ex iusta causa, quā illius qui abest ex iniusta causa: quia qui non vult interesse, sufficit ei si mittat procuratorem, vt ff. de proc. l. 1. & generaliter traditur pro regula, quotiescumque quis abest ex necessitate, non ex voluntate, subuenitur ei, siue habeat procuratorē, siue non, vt ff. ex quib. cau. ma. fed & si. §. vlt. Item sufficere debet talis qui alleget causam absentiæ, vt 65. dist. si quis. Econtra probatur, quòd non sufficit mittere procuratorem qui alleget causam absentiæ, nisi alleget causam causæ, vt 18. distin. episcopus. nam sicut quis potest mittere nuncium, sic & procuratorem, vt extra de app. constitutus, nec excusatur quis per iustam absentiam qui fiat missio in possessionem bonorum suorum, si non sit qui defendat eum, vt extra de eo qui mit. in poss. cap. vlt. nec exuli subuenitur si non reliquit procuratorem, vt ff. de min. Papinianus. nec ei qui appellationis causam prosequitur, vt ff. eum. qui app. in prouincia debere defendi. l. 1. & 2. nec subuenitur absenti causa reipublicæ, vt C. de in integ. rest. ignorare. Ad hoc dicunt quidam, quòd actor semper tenetur mittere suum procuratorem, siue possit, siue non possit venire, per id quod legitur. ff. de diuer. & temp. præscrip. l. 1. reus autem non tenetur. Melius potest dici, quòd siue sit reus, siue sit actor, si habet iustam causam absentiæ, nō tenetur mittere, nisi sub hac forma sit citatus, vt veniat, vel procuratorem mittat, vt probatur extra de dol. & contu. cum dilecti. in fi. alioquin sufficeret talem mittere qui alleget causam absentiæ. 18. dist. placuit. & ext. de sent. & re iud. tenor. tamen si diutino impedimento quis est detentus, si tale

a Vel dic, q̄ sit negotium, quod possit expediri[a] per procuratorem, ita vt plene vti ipsa de- index possit instrui per procuratorem sicut per dominum, bene tecre. ꝙ relam. netur mittere procuratorem talem sufficienter instructum. Et ego not. Go. q̄ credo, q̄ decret. querelam, tales causas appellat graues, quæ ita in- cāæ graues tricatæ sunt & inuolutæ, quod non de facili per procuratorem possqb[a] peura sunt expediri: sed tamen non nego quin semper possit actor mitti tor interue in possessionem rerum absentis ex quacumque causa reus absit, vnire si p̄t est bi actio est tempore peritura. Ioan.

cā status cū b ¶*Nisi.*]id est, si non.

quis vēdica c ¶*Aliena.*]vel quia vocatur à Rege, vt 18. dist. si episcopus. tamen ca tur in seruū non alia tria excipit, ætatem, & ægritudinem & grauiorem necessi C. de ad. rol. tatem, vt 18. dist. placuit. Item si ad testimonium dicendum, vel ad l. 1. in pr. 54. municipales necessitates vocetur. ff. si quis cau. l. 2. in princ. Item si diff. frequēs. occupatio propriorum negotiorum eum vrgeat, vt ff. de re iud. con secus si q̄s tumacia.

clamat in li- REOS. Casvs. Dicitur quòd si quis de capitali crimine accusabertatē. 2. q. tur, potest se excusare per procuratorem qui impedimentum allec. si qñ. Arc. get absentis.

d ¶*Defendi.*]scilicet ad excusationes proponendas, & etiam ad exceptiones obiiciendas, vt extr. de accu. veniens. & c. super his. Melius est enim qualemcumque procuratorem admitti quàm absentem. & c. ff. de proc. ferunt. §. publice. C. de proc. exigendi. licet M. dicat per legem istam, quòd post lit. contest. potest interuenire pro curator ad defendendum in crimine.

ECCE. Casvs. Concludit Grat. ex supradictis, q̄ in causa criminali poterit quis procuratorem mittere si est impeditus, non vt causam agat principalem, sed vt excusset absentem. Causam enim criminalem nullus per procuratorem agere potest, sed per seipsum, vt 3. c. 1.

In criminalibus.] Casvs. Hadrianus fuit interrogatus, an per procuratorem quis accusare possit, vel respondere in causa criminali, & respondet dicēs, quòd non: sed in propria persona sit accusator, & etiam accusatus.

e ¶*in criminalibus.*]ni si in casibus not. 2. q. 6. si quando.

Item Anacletus Papa.

¶*Hoc capitulum, quod ex Anacleto citatur, habetur in concilio Eugenij Papæ secūdi, tempore Ludouici, ac Lotharij Imperatorum habito. c. 19. Quod etiam à Leone quarto est repetitum. Ex quo canone Lotharius libr. 2. legum Longobard. tit. de aduocatis, & Vicedominis, octauum capitulare composuit.*

¶In omnibus causis, præterquam in criminalibus, episcopi, & sacerdotes pro se aduocatum habeant.

C. III.

QVia episcopus f, vniuersique sacerdotes ad solam laudem Dei, bonorumque operum actiones constituuntur, debet vnusquisque eorum tam pro ecclesiasticis, quā etiam pro suis actionibus (excepto publico g videlicet crimine) habere aduocatum h non malæ famæ suspectum, sed bonæ opinionis, & laudabilis artis inuentum: nedum humana lucra attendunt, æterna præmia perdant.

QVÆSTIO IIII.

Vod autem absque synodali audientia damnari non debeat, auctoritate Iulij Papæ probatur, qui epistola prima ait.[2] quia causæ materiam criminibus creare noscuntur, vt Cod. de iud. properandum. in principio. habet ergo quælibet ecclesia œconomum, vt 89. distinctione. quia. & nona, quæstione tertia. cum scimus. decima sexta, quæstione septima. quoniam in quibusdā. & constituetur auctoritate episcopi. C. de episcop. & cleric. omnes. §. hoc nihilominus. "Sed quid si canonici aliqui contra episcopum volūt agere, tunc à superiore [b] dandus est procurator ad litem, sicut cum pupillus agit contra tutorem. C. de in lit. dando tut. vel cur. l. secunda & vltima. Sed secundum iura nostra canonici per se sine episcopo constituent procuratorem. Ioan. sed certe procuratorem ad agendum contra alium ab episcopo non possunt constituere sine auctoritate episcopi, nec esse in iudicio, vt extra de iudic. causam. & extra de procurat. capit. 1. B. Item habes hic, quòd procurator non potest esse infamis, vt dixi tertia, quæstione septima, capit. primo. Item habes hic, quòd episcopus & sacerdos semper debent litigare per procuratores. Et sic patet, quòd ante litis contestationem & post, potest clericus secundum iura nostra constituere procuratorem, & per ipsum iurare de calumnia, vt probatur extra de iuram. calum. cum causam. nisi velis exponere ibi procuratorem, id est œconomum. vt extra de iurament. calumn. in pertractandis. Et lex dicit, quòd vbi conuenitur monasterium, vel ecclesiastica persona, possunt constituere procuratorem, vt in authentica de sanctissimis episcopis. §. fi vero episcopi. columna nona. Alij vero comparant prælatos tutoribus: & dicunt, quòd sicut tutor vel curator non potest ante lit. contestat. constituere procuratorem, vt Cod. de procurator. neque. sic neque. prælatus: quod non concedo. "Nulla est enim comparatio inter tutores & prælatos, quia tutor est temporalis, prælatus est perpetuus. tutor non vtitur bonis pupilli, sicut prælatus bonis ecclesiæ. tutela est onus, sed prælatura est honor. prælatus habet liberam & generalem administrationem in bonis ecclesiæ, & dare potest bona aliqua, si hoc habeat consuetudo ecclesiæ, sed tutor non. extra de donation. cap. ceterum.

g ¶*Publico.*]c publicum vocat hic crimen, de quo solenniter & publice potest quis accusari. idem enim est in priuatis criminibus, vt C. de iniur. l. vlt. quia nec in illis interuenit procurator, vt 3. c. in criminalibus.

h ¶*Aduocatum.*]id est, procuratorem.

Vod autem absque.]Casvs. Hic intitulatur quarta quæstio, qua quæritur an episcopus sit damnandus, sine synodali auctoritate. Sed hæc quæstio tractata fuit supra tertia, quæstio octaua. sed hoc solum adiicitur hic, quòd Romanus Pontifex potest episcopum sine concilio damnare, vt infra ead. §. quod vero.

NVllus *episcopus.*] Casvs. Quæritum fuit à Iulio vtrum episcopus sit condemnandus absque synodo episcoporum? Et respondet, quòd non: quæ debet congregari suo tempore, & auctoritate Papæ speciali. sed si aliter præsumptum fuerit, vanum erit.

a ¶*Auctoritate.*]generali audiri enim potest causa episcopi: sed non potest terminari sine speciali mandato Apostolicæ sedis, licet absolui posset, vt 3. q. 6. quamuis. & ca. dudum. tamen hoc non credo, vt dixi 3. q. 6. ac custatus. Et arg. j. cap. proxi. in fi.

† *al. quibustis* † *al. id est*

Dvodecim iudices.] Casvs. Dicitur hic, q̄ si necesse fuerit, episcopus accusatus duodecim habeat iudices à se electos, qui crimen examinabūt episcopi: sed Papa sententiam dabit, si necesse fuerit, quod est si metropolitanus non eligit, vel suspectos eligit.

b ¶*Ipsi.*] j. 9. q. 3. cuncta. & c. ipsi. & c. saluo.

QVOD VERO. Casvs. Dictum est 3. in c. nullus. q̄ episcopus condemnari non debet nisi sine synodo cōgregata, quod intelligi debet absq; prędicto Romanæ sedis. Nam Romanus Pontifex quoslibet potest absoluere & condemnare absque synodo cōgregata, quod duabus auctoritatib. probat Grat. scilicet Gelasij. & Hadriani, & sequēti §. dicitur, quod in synodo vbi episcopus accusatur, non debet aliquis facere: stre pitum, vel tumultum, vel aliquid simile.

† *al. vocato*

c ¶*Sicut in Nicæno.*]3. 3. q. 6. neminem.[3]

IN *loco benedictionis.*]Casvs. Dicitur in hoc ca. quod in synodo vbi episcopus accusatur, vel causæ difficiles tractantur, nullus debet facere strepitum, vel tumultum, nec contentiosis vocibus acclamare, & hoc probatur auctori tate Apostoli. & Isaiæ prophetæ, sed omnia debent humiliter pro ferri ne contentiosis vocibus sensus turbetur auditorum, & vigor iudiciarius eneruetur propter tumultum. & si quis fecerit strepitum, vel tumultum, eiiciatur velut irrisor auctoritate Salomonis dicentis: Eiice derisorem, &c. & sententiam excommunicationis per triduum patietur.

d ¶*In loco benedictionis.*]id est, synodi.

e ¶*Mitissima.*]vt C. de obseq. patrono præ. l. si manumissori. & 3. 3. qu. 7. si quis adeo. lex punit talē vltimo supplicio, vt C. de his qui ad ecc. confu. denuntiamus.

f ¶*Tumultu.*]sic præsumitur de iniusta electione illius, qui per clamorem est electus. ext. de elect. Ofius. 8. q. 1. si ergo. Et est simile de consec. dist. 3. irreligiosa.

¶Nisi in legitima synodo episcopus iudicari, vel audiri non debet. C. I.

NVllus episcopus, nisi in legitima synodo, & suo tempore Apostolica auctoritate [a] conuocata super quibusdam † criminationibus pulsatus audiatur, vel iudicetur, vel damnetur. Sin aliter præsumptum à quibusdam fuerit, in vanum deducatur, quod egerint, nec inter statuta [A] ecclesiastica vllo modo reputetur.

A ¶Statuta.]*Abest hæc dictio ab originali, & ceteris locis indicatis.*

Item Zepherinus Vrbis Romæ Archiepiscopus, epist. 1. episcopis Siciliæ.

¶ Episcopus accusatus à duodecim audiatur, causæ vero finis ad sedem Apostolicam deferatur. C. II.

DVodecim iudices quilibet [b] episcopus accusatus, si necesse fuerit, eligat, à quibus eius causa iuste iudicetur: nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quā ipsi [b] per se eligantur, & regulariter vocatus † ad suorum primo conuentum episcoporum, per eos eius causa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur. Finis vero eius causæ ad sedem Apostolicam deferatur, vt ibidem terminetur: nec antea finiatur (sicut ab Apostolis, vel successoribus eorum olim statutum est) quàm eius auctoritate fulciatur.

Quòd vero absque synodali audientia episcopus damnari prohibetur, sine præiudicio Romanæ sedis oportet intelligi, quæ sua auctoritate, quoſque valet damnare, vel damnatos absoluere. Vnde Gelasius Papa [Ipsi sūt canones] infra causa nona, [Sententia † excommunicationis notatus.] ¶*Item Hadrianus, ca. 8. [Saluo Romanæ ecclesiæ in omnibus primatu, manifestum est, quòd illa, quæ sunt per vnamquamque prouinciam, ipsius prouinciæ synodus dispenset: sicut in Nicæno [c] constat decretum esse concilio.] Cum vero accusatus ad concilium venerit, quicquid considentium consultationibus agitur, aut ab accusantium parte proponitur, non contentiosis vocibus, sed mitissima verborum relatione proferatur.*

Vnde in Toletano concilio 11. c. 1. *legitur.*

¶In cognitione causarum contentiosi locum non habeant. C. III.

[3] IN loco benedictionis [d] considentes Domini sacerdotes nullis debent aut indiscretis vocibus, perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbari †, nullis etiam vanis fabulis, vel risibus agi, & (quod deterius est) obstinatis dissceptationibus tumultuosas voces effundere. [Si quis enim, vt Apostolus ait, putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, si de cibo securus iustitiam negli-

86. di. pasce. quia illud de eo qui ad mortē ęsurit. sic 11. q. 3. quoniam

gens Ecclesiæ] seductor est, non pastor. Et ideo si quis episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel quilibet ex clero, non solum in conuentu fratrum, sed etiam in quolibet cœtu, vel in conspectu laicorum, vel in publico, vel in priuato, vel in quacumque congregatione, vel in conuiuio, vel in quolibet loco, vel tempore, vel ordine, vel habitu, vel quacumque occasione, vel ratione, vel causa, vel quolibet modo, vel quolibet ingenio, vel quacumque arte, vel quacumque machinatione, vel quacumque fallacia, vel quacumque simulatione, vel quacumque dissimulatione, vel quacumque fictione, vel quacumque falsitate, vel quacumque mendacio, vel quacumque hypocrisi, vel quacumque ypocrisi, vel quacumque ypocrisi, vel quacumque

Universidad de Deusto
Biblioteca

multos. Et est hic arg. quòd excommunicato non est danda eleemosyna. De hoc dixi 42. dist. quiescamus.

a ¶*Patriarchas.*] Iacob & filios eius, qui per famem coacti iuerunt in Aegyptum.

"Voluntas potius quã factũ attendi debet.

b ¶*Flagello.*] not. "voluntatem potius spectandam, quàm factum, vt 23. q. 1. paratus. di. 5.

ad eius vero. & qualitas facti ex persona facientis præsumitur. 11. q. 3. abstr. & 33. q. 4. ea vindicta.

1 *Ioã. 33. q. 4. nimiũ. Pan. c. sivir, d adul.*

NON osculatur.] CASVS. Probat hic Ambros. quòd si ex charitate delinquentes corrigantur, bonũ est. Et hoc probat exemplo patris, & auctoritate Salomonis, dicẽtis Dulciora sunt, &c.

c ¶*Amarissime.*] id est, amare.

EX HIS. CASVS. Concludit Gratia. ex supradictis cap. quòd melius est aliorum crimina ex charitate iudicare, quàm celare.

Gen. 42.

2. Cor. 12.

Sed Eusebius videtur dicere cõtrarium, qui sponte aliorum crimina confitentis repellit ab accusatione episcoporum. Et ad hoc inducit sequentia ca.

Illi qui.] CASVS. In hoc ca. continentur tria genera personarum, quæ repelluntur ab accusatione episcoporum, scilicet in fide catholica suspecti, inimici, & illi qui sponte aliorum crimina confitentur publice, scilicet detractores, quos si contingat recipi in excepto crimine in accusationem vel testimonium contra eos, quia tales quamuis veritatem sciant, non est eis tamen sponte confitentibus credendum sed elicienda est ab eis veritas per tormenta à iudice ecclesiastico, scilicet archiepiscopo cum reliquis episcopis, vt de suis latebris veritas eruatur. Sequens cap. planum est.

d ¶ *Sponte crimina.*] ideſt, detractores. tertia, quæstio. quarta. de tractores. & 46. distin. accusatores. Vel aliter, id est, sine discretione.

e ¶ *Et ideo replicanda est.*] id est, sæpius quærenda contra damnatos, secũdum quosdam, quod non placet, sed contra confitentes tantum, quia inimici & infideles numquam admittuntur.

2 Anſ. l. 3. c. 25.

f ¶*Religiosus.*] sed qualiter exercet religiosus vir causam sanguinis. contra illud. 23. q. 8. his à quibus? "Sed dic quòd ecclesiasticus iudex potest virga punire, vt 23. q. 5. ca. 1. & hoc non est iudicium sanguinis. sed hic facit quæstiones in causa ciuili, quod fieri licet in defega punire. "Testes viles possunt torqueri.

"iudex ecclesiasticus potest virgã punire, vt 23. q. 5. ca. 1. & hoc non est iudicium sanguinis. sed hic facit quæstiones in causa ciuili, quod fieri licet in defega punire. "Testes viles possunt torqueri. Cum probationum. ff. de quæst. diuus. & etiam in ecclesiastica criminali. 2. q. 1. in primis. in fi. "Quidam etiam ex hoc loco dicunt iudices contra clericos generaliter admitti cum tormentis: sed falsum est, quia tantum in exceptis criminibus admittuntur viles, vt 3. 4. q. 3. 6. si autem ea conditio.

f ¶*Religiosus.*] Illud obtinet in exceptis criminibus, in crimine læsæ maiestatis, vbi accusator torquetur, vt sexta, quæstione prima. §. verum. Cod. ad legem Iuliam maiest. nullus. in fin. sed in ciuili causa

gebat, quàm esurienti panis frangitur, vt iniustitiæ seductus acquiescat'. Et qui phreneticum ligat, & qui lethargicum excitat, ambobus molestus ambos amat. ¶Quis nos potest amplius amare, quàm Deus? Et tamen nos non solum docere suauiter, verum etiam salubriter terrere non cessat. Fomentis lenibus, quibus consolatur, sæpe etiam mordacissimum medicamentum tribulationis adiungens, exercet fame Patriarchas [a] etiam pios, & religiosos, populum contumacem pœnis grauioribus agitat, non aufert ab Apostolo stimulum carnis tertio rogatus, vt virtutem in infirmitate perficiat. *& infra.* ¶Noueris [A] aliquando furem auertendis pecoribus pabulum spargere, & aliquando pastorem flagello [b] ad gregem pecora errantia reuocare.

A ¶Noueris.] *Apud B. Augustinum legitur, & noueris, pendetque hæc pars ex superiore periodi parte.* & putas nullam vim adhibendam esse homini, &c.

Item ex sermone 84. Ambrosij, qui sic incipit. [*Amavior fortasse.*]

¶Non odio habetur, sed diligitur, qui castigatur, & corripitur.

C. III.

NOn osculatur semper pater filium, sed & aliquando castigat. Ergo, quando castigatur, qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor pias suas, quæ dulciores sunt, cum amarissime† [c] inferuntur. Dulcior enim est religiosa castigatio, quã blanda remissio. Vnde ait prophe-

†*al. amarius*

Prouerb. 27.

ta. [Dulciora sunt vulnera amici, quàm voluntaria oscula inimici.]

Ex his verbis datur intelligi, quòd magis confert vtilitati fraternæ, qui crimen accusando, vel indicando perſequitur, quàm qui celando fouere nititur. Eusebius autem Papa contrasiatuere videtur, dum aliorum crimina sponte confitentes in episcoporum accusatione recipi prohibet dicens epist. 1. ad episcopos Galliæ.

¶Ad accusationem non admittantur aliorum crimina sponte confitentes. C. IIII.

2 ILli, qui aut in fide catholica, aut inimicitia suspecti sunt, ad

2 Anſ. l. 3. c. 25.

numquam voluetur aliquis, nisi in defectum probationum, vt in authentic. de testibus. §. sancimus. collatione septima. Vel dic quòd prima pars loquitur de accusatore secunda de teste. viles enim testes bene torquentur in exceptis criminibus, vt quarta, quæstione tertia. si autem ea. & etiam in ciuilibus negotiis in defectum probationum, vt dixi.

g ¶*Exigere.*] non per se, sed per alios, vt nonagesima sexta dist. ne. non liceat. per clericos autem, non per laicos. extra. de sententia excommunic. vniuersitatis. habes ergo hic, quòd prælatus potest subditos corporaliter punire, vt quadragesimaquinta dist. cum beatus.

h ¶*Vt dum.*] hoc non refertur ad omnia prædicta, sed tantum ad illos qui sponte confitentur. inimicus enim non potest esse testis in aliquo crimine. extra. de simon. licet Hely. potest tamen dici, quòd inimicus torqueri quando, potest, & æstimabit iudex an adhibebit ei fidem, vel non, vt ff. de quæstio. l. prima. quæstioni. in fin.

" Sed vtrum clerici debeant subiici veribus pro testimonio dicendo dubitatur, quod videtur [d], vt hic, & infra eadem quæstione proxima. quia. & capit. presbyteri. & quadragesima quinta distinctione. cum beatus. Dicunt tamen quidam minores clericos posse torqueri, sed non maiores. Alij dicunt omnes suspectos posse torqueri. nam & liberi vacillantes torquentur, vt extra. de accusatio. [e] super his. ff. de quæstionib. de minore. & ecclesia virgis potest aliquos corrigere, vigesimaquarta, quæstio. quæstio. capit. primo. hoc certum est, quòd minores clericos indistincte pro quolibet crimine verberibus subiiciuntur, vt trigesimaquinta distinctione. ante. Sed maiores non, nisi pro enormibus, vt distinct. quadragesimaquinta. in summa. tamen licet clerici torqueantur pro delicto, non tamen pro testimonio dicendo secundum plerosque qui dicunt

"Clerici an possint pro testimonio torqueri.

d Dicit. H. no tãdũ esse. q. clerici sint de aliorũ est ne mina cõtes indifferenter subiiciuntur verberib. si res exigat tales recipi testimonij, vt à monitis, vt à hoc cessãte. & ita ipse not. 45. dist. summa. Ar. b Al. de pœ

†*trigoro sũ*] orig.

†*incuſſatur*

†*ratus sit ad loquendum*

†*gin vero quia dixi.*

non tenere istam legem. infra eadem quæstione sexta. presbyteri. Vel dic quòd clerici suspecti possunt torqueri non à laico, sed ab episcopo.

Qui ambulat fraudulenter.] SED ALIVD EST. CASVS. Soluit modo Gratianus dictam obiectionem dicens, quòd accusare aliquem ex charitate ad hoc vt corrigatur à iudice, officium est pietatis, & ad bonos pertinet, sed falso hic reprehendere, vel falsa crimina alicui obiicere, officium est impiorum, & quorum vita ad malos pertinet. Et hanc solutionem probat sex auctoritatibus, quarum quinque sunt de prouerbiis Salomonis.

c Vel dicit. bDe hoc ar sic not. ext. de homi. fi. cut. dignũ. §. vlt. Arc.

i ¶*Repentinus.*] Quale ergo erit responsum testis? nam si cito respondet, videtur mendax, si in mora, videtur dubius, vt 50. distin. ponderet[f].

Qui

Vi autem.] Hæc quæstio diuiditur in tres partes, in prima quarum probatur, quod qui calumniatur, tenetur ad pœnam talionis, & hoc probat per tres auctoritates. Secunda ibi, *Presbyteri.* Tertia ibi, *Epiphanium.* Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur sexta quæstio, quã quæritur qua pœna sit puniendus qui deficit in probatione criminis quod obiecit. Sed quæstio tractata est 3. 2. q. 3. Sed Gratianus eam repetit, vt addat quædam ca. de hac materia loquentia, & vt addat de commutatione & recompensatione pœnæ, vt qui non potest pati pœnam legitimam, patiatur aliam loco eius. Prima duo ca. sequentia per se patent.

1 capit. l. 2. c. 177.

2 Anſl. l. 3. c. 92.

a ¶ *Qui autem.*] hæc quæstio expedita est 2. q. 3.

b *OMnis.*] ¶*Puniatur.*] si cõuictus fuerit de calũnia, vt 2. q. 3. §. notandum. 2.

Vi.] CASVS. Quidam subdiaconus crimen cuidam diacono obiecit, sed defecit in probatiõe. Quæritur quid fuit à Greg. qualiter debeat puniri? & respondet pœna talionis puniri non potest, cum sit diaconus, sed careat promotione sacerdotij, quam habere poterat, & exercutione officij quod habet & tamquam rerum infamis verberibus castigetur velut laicus cõuictus de crimine, & illud verbum velut laico, in apparatu exponitur multipliciter, sed certe per casum positum debes hoc intelligere.

3 Ioan. diac. lib. 4. vite B. Greg. c. 31.

c ¶*Manus.*] presbyteri enim & diacono tantum manus imponitur, vt 20. di. presbyter. & cap. diaconus. Sed contra. 49. dist. c. 1. vbi & clerico iubetur manus imponi, sed illud de manu benedictionis, hoc de manu consecrationis. Vel dic q. pro quolibet crimine verberibus subiiciuntur, vt trigesimaquinta distinctione. ante. Sed maiore non, nisi pro enormibus, vt distinct. quadragesimaquinta. in summa. tamen licet clerici torqueantur pro delicto, non tamen pro testimonio dicendo secundum plerosque qui dicunt quòd habiturus erat. argu.

d ¶*Sacerdotio.*] quod

" Perdit qs quãquam habuit. a Ex 23. q. 1. c. quorumdam. vbi de hoc in fi.

" ¶ quis dicitur perdere quod numquam habuit. 30. q. 1. puellæ. 17. dist. concilia. 23. q. 4. Guilielmus. 27. q. 2. §. ex his[a].

e ¶*Cãstigat.*] hic vna pœna commutatur aliam pœnam corporalem. sic. 11. q. 2. §. libertus. & 68. di. presbyter. 14. q. vlt. c. 1. ff. de accu. hos. §. omnibus. in fi.

f ¶*Veluti.*] hic vult dicere, q. subdiaconus conuincitur veluti laicus quantum ad hoc, scilicet q. sicut causa laici ab episcopo vno audiri potest. sic causa subdiaconi, vt 15. q. 8. Felix. secus est in diacono. qui adem etiam referunt hoc ad qualitatem testium, vt sicut bigami admittuntur contra laicum, sic contra subdiaconum, quia possunt ex dispensatione fieri subdiaconi, vt 34. dist. lector. sed eadem ratione homicida admittitur contra sacerdotem, cum secum dispensari possit à Papa[b].

PRESBYTERI. CASVS. Quæritur fuit ab imperatore an presbyteri cum ferunt testimonium sint verberibus subiiciendi? Et respondet q. non propter prærogatiuam sacerdotij, hac tamen conditione, vt falsa non dicant. cæteri vero clerici prout leges præcipiunt, audiantur. sed presbyteri falsitatem dixerint, licentiam habeant litigatores de falso eos redarguere, & quãto in maiori honore sunt positi, tanto maiori pœna debent affici, si crimine reperiantur falsi

QVÆSTIO VI.

1. ps

Vi autem[2], *quod inutile, probare non valet puniendus est.*

Vnde Hadrianus Papa ait in capitulis, cap. 41.[1]

¶Puniatur, qui aliis falsa intulerit. C. I.

2 OMnis, qui aliis falsa intulerit, puniatur [b], & pro falsitate ferat infamiam.

Item Gregorius Papa.

¶De eodem. C. II.

Qui calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam si probasset, reus vtique subſtineret.

¶Hic Gratianus partem sequentis capituli, quasi quamdam per se sententiam, quod non raro solet, proponit.

Item in regesto.

¶Qua pœna feriatur, qui crimen illatum non probat. C. III.

3 QVia iuxta canonicas patrũ sententias, qui calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam si probasset, reus vtique subſtineret, ac per hoc, quia subdiaconus crimen diacono probare non potuit, quoniam impositionem manus [c] (quam carere potuisset) non habuit, non solum [A] sacerdotio [d], sed officio caruit, tamquam reuera infamis meruit verberibus castigari [e]. Nã cui cum tribus testibus, veluti [f] laico crimen quodlibet approbatur, non est mirum, quod obiecit dum probare non sufficit, si corporali infamiæ, quemadmodum laicus, ex iuris similitudine subiugatur. Quod enim esset diacono gradum amittere, hoc fuit subdiacono famæ plenitudine caruisse.

tatis & illud verbum, & leges præcipiunt, id est, forte in quibus casibus laici torquentur, & ipsi torqueantur.

g ¶*Presbyteri.*] bonæ opinionis, secundũ H. secus si suspecti sunt, vt 5. e. q. 5. illi. sed hoc nõ placet [c], minores ergo clerici possunt coram episcopo torqueri nõ à laico, vel nõ credo tenere quod hic dicitur.

c Vñ gñaliter intelligas lſam vt ſonat. secundũ B. Iſid.

h ¶*Leges.*] circa laicos infames.

i ¶*Qui suo.*] i. propter suum honorem.

PRESBYTERI. CASVS. Quæritur fuit à Iustiniano, qua pœna debent puniri presbyteri & diaconi, si de falso testimonio conuincantur? Et respondet, si in ciuili causa falsum dixerint testimonium, seperati à ministerio duntaxat per tres annos detrudantur in monasterium. Sed in criminali primum degradẽtur, deinde pœnis legitimis subiiciãtur. Cæteri vero clerici sine delectu causæ legales pœnas patiantur.

†*al. eum*

k ¶*Presbyteri.*] qualiter statuit hic imperator aliquid de rebus ecclesiasticis, cõtra id

†*al. sub*

96. di. bene quidẽ. nisi hoc fecerit aucto. Apostolica, 97. di. eccle sie. & c. victor. Sed hic instruit iudicem ecclesiasticũ quid facere debeat. sic j. c. dilatori.

†*al. si in ocl ¶ Legitimis pœnis.*] quæ sunt. ff. de fal. l. r. §. vl. vbi dicitur, q. pro crimine falsi, si est liquæ sunt. ff. de fal. l. r. §. vl. vbi dicitur, q. pro crimine falsi, si est liberdeportatur, & omnia eius bona publicãtur. si est seruus, patiatur vltimum suppliciũ. Vel intellige de pœnis canonicis, put dicitur di. 50. si episcopus. Vel dic cũ iudex ex officio suo punit te ipsum secundum suum arbitrium punit eum, vt C. de testi. nullum. secus si directe accusã testis [d], vt 50. dist. si epiſcopus. & ff. de fal. l. 1. §. vlt.

culto inuenire. *miatur crimen.*

4 Concord. §. q manus. ff. de re mil. & l. ſi subyteris. C. de epi. & cl. Crimẽ falsi qua pœna punitur. 5 C. e. ti. aut. ſequenti. Presbyteri Nouell. 123. §. reuerentur dissimis. d Et videas, qd no. 2. q. 3. in ſumma. i eſt 3. pars quæ. in qua vult probare qua liter sunt puniẽdi qui nõ probant quod obiicium. & ad hoc posnit. 2. c. Io. de Fant. Arch.

†*al. myſterium*

†*al. Sardorum*

EPiphanium.] Hæc est 3. pars quæ. in qua vult probare qua liter sunt puniẽdi qui nõ probant quod obiicium. & ad hoc posnit. 2. c. Io. de Fant. Arch. CASVS. Quidã absentes libellũ accusationis, vt Epiphanium in famarent miserunt episcopo suo, Iſanta-

3 EPiphanium [m] presbyterum quorumdam sacerdotum † litteris [n] criminaliter accusatũ [o]:

rio, qui cum libello accusationis prædictũ Epiphanium ad Papam misit. tunc Papa examinata causa, & cognita innocentia Epiphanij, eum absoluit, & mandat episcopo, vt illos accusatores excommunicet caret, nisi venirẽt & probarent crimen quod obiecerant. ita posuit Hugo casum. Beneuen. vero sic ponit casum, Epiphanius presbyter dicebatur rem cum quibusdã mulieribus habuisse: quod scelus quidam sermone tacito nomine suo significauit Domino Papæ Greg. quo audito præcepit Greg. Sabino defensori, vt mulieres illas quas presbyter Epiphanius dicebatur cognouisse, & alios qui eiusdem rei veritatem scirent, Romam adducat: quo facto & omnibus in præsentia Papæ positis, cum nullum crimen in Epiphanio inueniret, remisit eum ad Ianuarium episcopum, coram quo si ille, qui talem epistolam misit, nõ apparuerit paratus quod obiecit probare, à communione remoueatur. Sed primus casus mihi magis placet. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ad finem, quantum ad casus positionem.

m ¶*Epiphanium.*] de eo agitur ext. de testi. quoniam.

n ¶*Litteris.*] sed qualiter hoc fecerit, cum non sit admittenda accusatio per litteras, vt 2. q. 8. per scripta. & 3. q. 9. absentẽ? sed hic non plene examinauit causam.

o ¶*Accusatum.*] id est, infamatum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Discutientes.*] de plano, non in forma iudicij. extra de accusat. olim.
b ¶ *Absoluimus.*] ab obseruatione iudicij, vnde postea admittitur accusatio.
c ¶ *Paratus.*] nonne potuit accusator pœnitere, & dicere se errasse, vt 3. ea. q. 1. quidam.

55 accusator an & qñ pt desistere.
a Qñ cõiter not. oẽs do. in ista decr. licet solutio nẽ, q primo sequitur, vsi de canõ cures. Arc.

55 "& ante lit. cõt. potest desistere accusator, vt ext. de accu. licet[a]. in fi. sed istud est speciale in accusatione episcopi, vel cũ orta est infamia, vt dixi 3. 4. q. 5. quisquis.

Dilator.] confesso.

e ¶ *Lingua.*] sed qualiter dat Papa iura de pœna sanguinis contra illud 23. q. 8. his à quibus. sed hic docet quid facere debeat iudex sæcularis. sic 27. q. 1. si quis rapuerit. Io. de Fant.

1 in cap. Hadria. c. 49.

Vo fornicatores.] Casvs. Supra in 2. & 4. causis in multis capitulis docuit Gra. q̃ crimino&, & infames repelluntur ab accusatione & testimonio: sed quia quędam sunt crimina excepta in quibus criminosi vel infames admittuntur, ideo annectit hãc causam, vt ostendat, q̃ in crimine excepto criminosi & infames admittuntur. Ostendit etiam, quòd simplici assertioni episcopi nõ creditur, cum vult alium accusare, & q̃ episcopus accusatus ad alium archiepiscopũ ire non debet, vt hæc & alia faciat, proponit thema, de quo quinque elicit quæstiones. Sunt autem crimina excepta (vt dicit H. crimen læsæ maiestatis: crimẽ perduellionis, quod est species criminis læsæ maiestatis, crimen hæreseos, crimen simoniæ, crimen sacrilegij, crimen fraudati census vel annonæ. Inter hęc est crimen simoniæ, quod magis in ecclesia frequentatur.

2 Cap. l. 6. c. 244. 3 Bure. l. 6. c. 27. Iuo p. 10. c. 156.

Vod autem.] Hæc quæstio diuiditur in quatuor partes. In prima probatur per 16. auctoritates sanctorum, q̃ infames, excommunicati, & inimici nõ possunt alios accusare. Secunda ibi, *Cum itaque.* Tertia ibi, *Quicunque.* Quarta ibi, *Verum.* Ioan. de Fant. Casvs. Hic intitulatur prima quæstio, qua quæritur an crimi nosi & infames repellãtur ab accusatione?

4 in regula ffid. c. 17.

5 Ansl. 3. c. 116. Bur. l. 15. 2. q. 1. in primis. nisi in c. 5. Iuo p. 6. c. 367. & p. 16. c. 6. Et certum est q̃ sic, vt 89. dist. fi quis Papa. & 15. q. 3. sane. & procedit hoc ordine Gra. in hac quæstione. Primo probat, q̃ criminosi & infames non debent admitti ad accusandum, vsque ad §. sed licet. Postea dicit, q̃ in crimine excepto & in crimine simoniæ bene admittuntur testes isti & similes.
f ¶ *Quòd autem.*] in simonia quilibet auditur accusans contra laicũ, etiam meretrix, vt 89. di. si quis Papa. & ext. de sim. tanta. & hoc ideo, quia omnia crimina nulla reputantur respectu istius, vt 1. q. vlt. patet. secus si accusatus sit clericus, & bonæ famæ, vt 2. qu. 1. in primis. in fi. immo eadem est distinctio in laico. an prius fuerit bonę famę, an non, vt ff. ad leg. Iul. maie. famosi. 60 "Licet autem in exceptis admittantur crimino si, non tamen sine tor mento, vt 4. q. 3. si ea. Si ergo clericus est bonæ famæ nullo crimine suspectus, non auditur contra ipsum, vt extr. de testi. veniens. Si est malæ, quilibet admittitur ad accusandum & testificandum, vt extr. de si. per tuas. Quidã tamen dicunt, q̃ licet viles admittantur ad accusationem, non tamen ad testimonium, quia tota vis negotij pendet ex testimonio, sed non in accusatione. Vel dic, vt dixi 2. q. 1. in primis. in fin.

clericum † fatigare tentauerit. & conuictus fuerit, ab ecclesiæ liminibus, & à catholicorum communione, nisi digne pœnituerit, coerceatur †.

clerum] orig.

al. arceatur.

CAVSA VI.

Vo fornicatores, & infamia notati, quendam religiosum episcopum de simonia accusare nituntur: reus alterius prouinciæ archiepiscopi iudicium expetit: tandem in probatione deficit accusator: reus cogitur ad suæ innocentiæ assertionem.

1 *Hic primum quæritur, an crimine irretiti, vel infamia notati ad huiusmodi † accusationem sint admittendi.*
2 *Secundo, si episcopus in eos accusationem vertere voluerit, an simplici assertioni suæ sit fides habenda.*
3 *Tertio, si liceat sibi expetere iudicium ar chiepiscopi alterius prouinciæ.*
4 *Quarto, cuius iudicium sibi sit expetendum, si circa suam sententiam episcopos suæ prouinciæ discordare contigerit.*
5 *Quinto, si in probatione deficit accusator, an reus sit cogendus ad probationem suæ innocentiæ.*

al. huius

QVÆSTIO I.

Vòd autem crimine irretiti alios accusare non possunt, Anacletus Papa testatur, epist. 2. episcopis Italiæ dicens.

¶ A criminosis sacerdos accusari non permittitur. C. I.

SI sacerdos sine crimine eligi præcipitur g, nullatenus ab hominibus criminibus irretitis accusari, aut calumniari permittitur, nec ab aliis, quàm ab iis, qui sine crimine sunt, & iuxta [a] electionem sacerdotes ordinari possunt, & tales per omnia inueniuntur, quales sacerdotes eligi iubentur.

Item ex octaua synodo. [4]
¶ Qui innocentem falso crimine maculare rit, sacerdotis arbitrio pœna diuturna purgetur. C. VII.

SI quis falsum dixerit, vel personam innocentis falso crimine maculauerit, iuxta sacerdotis arbitrium diuturna pœnitentia expurgetur.

Capit huic in vulgatis erat præpositum nomen palea, quod sublatum est auctoritate omnium vetustorum exemplarium, quotquot collata sunt. Erat autem in regula monachorum. B. Isidori, c. 17.

Item ex concilio Agathensi, ca. 32.
¶ A communione coerceatur vel sæcularis, vel laicus, qui ecclesiam, vel clericum per calumniam fatigauerit.
C. VIII.

5 SI quis vero sæcularium per calumniam ecclesiam, aut

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 21.

¶ Infames, & qui culpis exigentibus ad sacerdotium prouehi non possunt, sacerdotes non accusent. C. II.

j 6 OMnes vero infames esse dicimus, quos leges h fæculi liquerint, B. Dicunt tamen quidam, q̃ infamia, quæ est irrogata per sententiam, vel quæ contrahitur ipso facto, vt cũ aliqua deprehenditur in adulterio, vel cum aliquis contrahit binas nuptias: de qua agitur ff. de his qui not. infa. "quid ergo infamia hæc non purgatur per quamtamcunque pœnitẽtiam [a], vt 2. q. 3. §. hinc colligitur. nisi restitutus sit ab illo qui potest restituere, vt à principe, vel à senatu, vt 2. q. 3. §. notandum. 2. in fin. ff. de pœnis. l. 1. §. de qua. Alia est infamia facti, de qua agitur 3. ea. sunt plurimi. & melius dicitur infamatio quæ inducit purgationem. & illa aboletur purgatione præstita, vt 15. q. 5. de crimine. Est etiã quædam infamia canonica, quę irrogatur ex quolibet peccato mortali, vt hic, & 32. q. 5. præceptum. in fi. & aboletur per pœnitẽtiam, vt j. e. illi qui. tamen (vt dicunt quidam) talis non admitteretur ad accusationem vel promotionẽ: quia nõ sufficit, quòd admittitur ad accusandum & testificandum, nisi eis a famosis sit restituta fama. Item infamia contracta ex sententia excommunicationis rollitur per absolutionem, vt 3. q. 1. c. 1. sicut finito tempore relegationis tollitur infamia orta ex sententia. ff. ad munici. ordine.

Gal. 5.

1 Cor. 5. b Hoc determinatur ex tra de tem. ord. c. vlt.

a ¶ *A minoribus.*] Honestate morum, id est, criminosis, ne sit contra 2. q. 7. præsumunt. & c. lator.

Illi qui.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in duas partes. Prima loquitur de peccatoribus non excommunicatis. Secunda de anathematizatis. In prima ergo parte dicitur, quòd illi qui mortaliter peccata committunt, non debent recipi ad accusandũ: quia infames sunt, & in bathrum dilabuntur: nisi eis à sacerdotibus sit subuentum: vnde sunt ad pœnitentiam compellẽdi. In secunda parte dicitur, q̃ anathematizati repelluntur similiter ab accusatione: quia infames sunt: nec possunt communicare nobiscum, nisi absoluantur. secunda pars incipit ibi, *Similiter.* Sequens capitulum patet.

2 Ansl. ibid. Ioan. 8.

b ¶ *Illi qui.*] Secundum quosdam prima pars loquitur de criminosis non excommunicatis. secunda de excommunicatis. Secũdum alios loquitur prima pars de occultis: secunda de manifestis criminosis.
h ¶ *Leges.*] Sed q̃ alios dicimus infames secundum canones, qui nõ sunt infames secũdũ leges, vt bigamos, & corpore vitiatos, sicut nec omnes dicimus infames secundũ canones qui secundũ leges sunt infames, vt mulier, quæ nubit intra tempus luctus. Io. Sed certe bigami & corpore vitiati non sunt infames, & si sint irregulares, cũ non debeant repelli, sicut docuit beatus Petrus, scilicet criminosi & irregulares, scilicet qui ad eumdem ordinem non possunt promoueri: & infames, & laici omnes, qui debent sacerdotibus subesse: quia non debent maiores à minoribus iudicari vel accusari. Ab humano die, id est, carnali sensu.

c Infamia an possit p pœnitentia purgari.
a Quia pœnitẽtia, &c. vt no. 15. q. 5 presbyter. i gl. quia pœnitẽtia, &c.

fames appellãt, & omnes, qui culpis exigentibus ad sacerdotium non possunt prouehi. Indignum est enim, vt illi eos accusent, qui ese nõ possunt, quod ipsi sunt: quoniam sicut maiores à minoribus [a] non iudicantur, ita nec criminari possunt.

Item Fabianus Papa, epist. 2. episcopis orientalibus.
¶ Infames sunt, qui regnum Dei consequi non valent. C. III.

ILli, qui [b] illa peccata perpetrãt, de quibus Apostolus ait [Quoniam, qui talia agũt, regnum Dei non consequentur] valde cauendi sunt, & ad emendationem, si voluntariè noluerint, compellendi [c]: quia infamiæ maculis sunt aspersi, & in barathrum delabũtur, nisi eis [d] sacerdotali auctoritate subuentum fuerit. ¶ Similiter, & illis, de quibus ipse ait [Cum huiusmodi [e] hominibus nec cibum sumere:] quia infamia sunt notati, antequam sacerdotali auctoritate sanentur, & in gremio sanctę matris ecclesię redintegrentur: quia, qui extra nos sunt, nobiscum communicare non possunt.

Item Fabianus, epist. 1.
¶ Ante satisfactionem excommunicati ad accusationem non admittantur. C. IIII.

2 1 OMnes illi sunt ab accusatione repellẽdi, quos Apostolus commemorat, dicẽs [Cum eis nec cibum sumere,] & ante satisfactionem [f] ecclesiæ non sunt suscipiendi.

Item Clemens Papa Iacobo Hierosolymorum episcopo, epist. 1.
a ¶ Hierosolymorum.] *Antea erat* metropolitano. *Emendatum est ex pleriſque manuscriptis codicibus. Nam & Clemens in epistola sic ipsum Iacobum vocat.*
¶ Sacerdotes non nisi à coæqualibus accusari debent. C. V.

2 BEatus Petrus homicidas, & adulteros, & cunctos crimi nalibus nexibus alligatos, & qui eis coæquales non erant, ab episcoporum † vexatione, & accusatione dicente † [g] Domino prohibebat, & non nisi coæqualibus aliquid eis inferri debere docebat. *et paulo post.* ¶ Infames etiam omnes, & quos primates, & leges sæculi non suscipiunt, sed & laicos ab eorũ accusatione, & vexatione semper repelli debere rogabat [h], & cunctos illis subditos esse præcipiebat: cunctorum sacerdotum vitam superiorem, sanctioremque, ac discretam à sæcularibus, & laicis hominibus esse, & spirituales quosque, atque sacerdotes super carnales, ac laicos semper constituendos docebat, quoniam pro minimo [i] nobis esse debet, vt à talibus [k] arguamur, & iudicemur, vel ab humano [l] die. Maiores vero à minoribus nec accusari, nec iudicari vllatenus posse dicebat: quoniam non solum hoc diuinas, sed & leges sæculi inhibere docebat.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 68.
¶ Qui criminosus fuerit, sacerdotes accusare non potest. C. VI.

3 QVi crimen [m] intendit, agno scendum est, si ipse ante [n] non fuit criminosus: quia periculosa est, & admitti non debet rei o aduersus quemcumque professio. *& infra. c. 72.* [4] ¶ Testes autem sine aliqua sint infamia, vxores, & filios habentes, & Christum omnino prædicantes.

Non solum autem criminosi, sed etiam quilibet alij ab accusatione episcoporum repelluntur.

Vnde Anacletus Papa, epist. 1. ait.
¶ Deo non placet, qui seruos suos accusat. C. VII.

tiis: sicut ille qui est periurus, vt infra ea. quicumque. & licet quilibet criminosus etiam non conuictus repellatur, vt extra de testib. super eo. tamẽ si probat se egisse pœnitentiam, bene recipitur, maxime in ciuili. arg. 50. distinct. ferrum. & ff. de ædil. edict. quod ita. licet sit arg. contra arg. de simo. per tuas. vbi dicitur quòd in exceptis criminibus licet ciuiliter agatur, potius admittatur de æquitate quàm de rigore. Ioan. "Iudicas breuiter, quòd si probatur crimẽ contra aliquem, semper repellitur in causa criminali, vt supra secũda, quæst. septima. quærendum. & extra de testib. testimonium. nisi in exceptis criminibus, secundum distinctionem pluries dictam su perius. B.

g ¶ *Dicente.*] cum dixit, Qui sine peccato, &c. 3. q. 7. qui sine.
h ¶ *Rogabat.*] id est, præcipiebat. sic 11. q. 3. rogo.

eorum] orig.

docente] orig.

i ¶ *Quoniam pro minimo.*] sic continua: quoniam & si boni sumus.
k ¶ *Vt à talibus.*] scilicet illis qui semper parati sunt reprehendere: de quibus 11. q. 1. quæst. 3. senti. sed aliorum reprehensiones attendendæ sunt: qui licet mali non sint, tamen ideo reprehendunt, quia eos malos esse credunt, vt 11. q. 3. non sunt. 12. quæstio. 1. nolo.
l ¶ *ab humano die.* id est, qui tantum humana [d] non diuina quærunt. 8. q. 1. sunt in ecclesia.

d Humana dies appellatur humana spes ritas. Arc.

Q *Vi crimen.*] Casvs. Quæritum fuit ab Hadriano qui repellantur ab accusatione & testimonio? Et respondet quòd si à tempore baptismi fuit criminosus, repellitur ab accusatione: quia vox malorum non est admittenda. Infames autem omnes à testimonio repelluntur: & qui non habent filios & vxorẽ fideles. Habentes, id est, si habuerint, habeant tales.

1 Cor. 4.

3 Ansl. 3. c. 88.

m ¶ *Qui crimen.*] Si vis dicere quòd qui peccauit post baptisma, potest promoueri si egerit pœnitentiam, tunc dicas illum hic appellari criminosum, qui per sententiam [e] conuictus est. Vel de enormibus criminibus intelligas, quæ irrogant infamia ipso iure: vel de illo in tellige qui pendente accusatione qua & ipse fuit accusatus, voluit accusare alium: quod non licet. tertia, quæst. vltim. neganda. Baz. autem facit vim in hoc verbo, criminosus, scilicet plenus vi-

4 5. q. 11. neganda. e Ad hoc fa. qd no. 3. q. 3. c. 2. in glo. 1. adaptatis. in fi.

n ¶ *Si ipse ante.*] licet de illo non sit condemnatus. argum. extra de testibus. super eo. "Et est hic argumentum, quòd post pœnitentiam accusatur quis de crimine, trigesimatertia, quæstio. secunda admonere. 1. quæst. 7. si quis omnem. 50. dist. peruenit. 48. distin. quoniam multa [f].

"Testes repellitur, probato crie cõtra ipsum

o ¶ *Rei.*] id est, accusati.
p ¶ *Christum.*] non tamen obest eis si eos instruxerint. 47. dist. quamuis libet. & 43. dist. Ephesiis. Aliud si neglexerint eos corrigere, vt 37. dist. legant.

f Concord. tex. 1. q ea mẽte. cũ ibi no. ff. de fur.

Si omn

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si omnia.] Casvs. Hoc ca. loquitur de occultis peccatis, quæ soli Deo punienda relinquuntur. Est ergo casus. Quidam æmuli accusabant prælatos suos de occultis criminibus, quæ nullo modo probare poterant: & dicebât se pro bono hoc facere, scilicet vt prælati sui fierent meliores. quæritum fuit ab Anacleto an bene facerent? Et respondet, q̃ non: quia si omnia de licta occulta & manifesta accusarentur & vindicarentur in hoc sæculo, in futuro nil Deo reseruaretur: cui soli occulta relinquûtur: & illi qui talia dicunt in vanum laborant, qui Deum volût adiuuare: & plus stimulis inuidiæ, quàm amore charitatis agitantur.

a ¶ *Si omnia.*] De occultis loquitur[a], quæ soli Deo reseruantur. 32. dist. erubescant.

b ¶ *Inuidiæ.* Hic canon præsumit potius accusationé fieri causa inuidiæ quàm charitatis, vt dixi 2.q.7. si quis episcopus.

Acerdotes.] Casvs. Hoc ca. dividitur in duas partes: in prima parte dicitur, q̃ populus, i. laici non sunt admittendi ad accusationem sacerdotum: quia subesse debent eis, & non præesse. In secunda parte dicitur, q̃ accusatores non sunt recipiédi nisi sint idonei: & omnes illi qui armantur contra patres spirituales accusando eos calumnioſe, sunt infames. secunda pars incipit ibi, *Hi qui non sunt.*

Ves.] Casvs. Quidã laici vel clerici criminosi accusabant & reprehendebant episcopos ex suspicione: quod dicit Pius Papa non esse faciendum. Et hoc probat tribus rationibus. Prima est: quia nõ debet esse discipulus supra magistrum. Secunda: quia episcopi à Deo sunt iudicandi. Tertio: quia laici vel subditi à prælatis talia pati nolunt.

c ¶ *Oues.*] Sic 2.q.7.oues.

d ¶ *Suspicio.*] Sic 2.q.1. c.1. [e] Suspicioni temerariæ [b] nõ creditur. 11. q.3. cunctis probabilis inducit præsumptionem, ff. quod me. cau. l. vlt. 7.q.5. presbyter. violentam condemnat. 32.q.1. dixit. & C. de adult. quamuis, licet sit arg. cõtra. ext. de præsump. littera.

IPSA AVTEM. Casvs. Quia supra c. oues. & c. sacerdotes. & c. ff omnia. facta est mẽtio de detractione: ideo subiungit §. istũ, vt ostendat q̃ quamuis detractio in se mala sit: tamen iusto Dei iudicio permittitur, vt qui nimis de se præsumũt propter bonum quod habent, & aliorum laudibus extolluntur in altum, per detractionem inuidorum humilientur. Quod probat per duo capitula sequentia.

c ¶ *Domestica.* Id est, propria vel domesticorum persona.

Imitare.] Casvs. Quidam iactabant se de bonis quæ faciebant: & putabant se cadere non posse. Sed Ambrosius ostendit, q̃ nemo de se præsumere debet, nec multum per iacturam subleuari. Et hoc probat duobus exẽplis, scilicet Petri, & Dauid, qui nimis de se præsumentes ceciderunt. Vel sic: Nemo debet se iactare de bonis, ne cadat, vt Petrus & Dauid.

f ¶ *Tertio.*] [c]Hic videtur, q̃ toties pœnitentiam faciam, quoties cõmitto fornicationem etiam cum eadẽ muliere: & q̃ quasi pro diuersis delictis sit mihi pœnitentia indicenda, vt de pœ. dist. cõsideret. & de pœ. dist. i. mensuram [c]. Item si post primam fornicationem quis pœnitet, iniũgitur ei pœnitentia. si secundo accedit ad eandem, secundo iniũgitur ei pœnitentia. talis ergo erit melioris cõditionis si nõ pœniteat à principio, quàm si pœniteat postea. Item si secundo accedit ad aliam mulierem, æquale peccatum committit, sicut si secundo accederet ad priorem. sed pro illo secundo peccato quod facit cum altera, noua pœnitentia sibi indicitur. ergo & noua pœnitentia est indicenda sibi, si ad eamdem denuo accedat: cum par sit peccatum: & hoc concedi potest [d]: licet secundũ leges qui sæpius rem contrectat, non committit diuersa furta. ff. de fur. ei qui.

g ¶ *Petrus.*] Arg. à maiori. fi. 32.q.5. si Paulus.

h ¶ *In abundantia.*] id est, confidentia bonitatis meæ.

Vnt.] Casvs. Dicit Greg. q̃ Deus permittit bonos à malis infamari & reprehendi, vt si qua nascitur elatio in corde bonorũ ab ore laudantium, per eos vituperãtium suffocetur. Et hoc probat exẽplo Pauli, qui dicit: Apud quosdam habiti sumus vt seductores: apud quosdam habiti sumus veraces.

i ¶ *Laudant.*] hoc est veniale peccatum. 25. dist. criminis. sed qui commendant mortalia vitia, mortaliter peccant. 46. dist. sunt nonnulli.

k ¶ *Inter infamiam.*] i. quidam desipiẽtes dicebãt eos veraces: quidam non. 41. dist. quod dixit Dominus.

VERVM. Casvs. Hic ostẽdit Grat. q̃ illud cap. scilicet oues, loquitur de malis & criminosis qui bonos prælatos accusare nõ debent vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigãte, vt per tales reprehensiones subditi à prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in ima: & sic pericli tentur. & ostenditur q̃ detractores deterius delinquunt, quam illi qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eo. ca. 1. inferiori parte eiusdem ca. Scriptum est, in Esaia.

] *Verum hac auctoritate.*] scilicet 3. c. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi. c. oues.

m ¶ *Sicut scriptum est.*] In Elaia.

Quiescite.]

Quiescite.] Casvs. Docet Felix Papa in hoc ca. quòd boni prælati non sunt arguendi: & hoc probat auctoritate Nicenæ synodi. Quiescite à vexatione & persecutione bonorũ prælatorũ.

Exmerito.] Casvs. Docet hic Greg. quòd omnes homines feruare aures & oculos & linguam sine macula & vitio: & simplicitatem colum bæ habere: nec debẽt alios & maxime prælatos infamare, & hoc probat auctoritate Dauid prophetæ dicentis: Sedens inquit, &c. quoniam propter mala merita plebis permittit Deus prælatos damnari & depraui, vt qui sequuntur, prociuius corruant: & vt capite languente cetera membra languescant. Seq. cap. patet.

a ¶ *Deprauantur.*] id est, praui episcopi cõstituuntur. non enim propter aliorum merita efficiuntur mali, sed mali, propter malorũ merita plati fiũt, vt 8.q.1. audacter.

b ¶ *Cadant.*] [c]Quia componitur orbis Regis ad exemplum argum. 11.q. præcipue.

c ¶ *Audiat.*] Sic j. 11.q. 3. non solum.

d ¶ *Vnquam.*] Scilicet per detractores: ne fit cõtra 3.5.quæst.5. non vos. vel dic per eos, id est, per curiosos. Vnde Iuuenalis:

Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.

Sapiens.] Ita ordina litteram. Omnis qui nocet non est sapiens, id est, nullus qui nocet est sapiens, sapientia virtutis, id est, sapore virtutis: Sed forte est sapiens sapientia scientiæ, id est, sciens. sic enim & mali sunt sapientes: sed soli boni sunt sapientes sapore virtutis, qui sapientia dicitur. Et taliter ille qui nocet non est sapiens. Nam innocẽs dicitur ignorat q̃d noceat.

D*Eteriores.*] Casvs. Hic detractores reprehenduntur qui suos doctores & prælatos infamant, & dicitur quòd sunt deteriores quàm illi qui bona rapiunt temporalia: quia detractores auferunt ea quæ extra nos sunt: detractores vero corrumpunt bonos mores nostros: & ideo merito sunt in fames.

¶ *Deteriores.*] Peius est persuadere, quàm facere, vt ff. de ser. cor.

Languidum, & omne cor merens, à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas] *Quapropter manifestum est diabolum, (qui sicut Leo rugiens circuit quærens, quem possit deuorare) cordibus plebium suadere, vt doctoribus, atque pastoribus suas detractiones irrogent, vel eos accusent, vt plebes languescentes (non tenentibus pastoribus frena eorum) laseiuiant, atque in ima ruant, vt saltem sic periclitari possint. Multum vero distant damna morum à damnis rerum temporalium, cum ista extra nos sint, illa vero in nobis*] & *infra* [Peius [a] malũ fore non existimo, *quàm Christianos suis inuidere sacerdotib.*]

a ¶ Capitulo.] *Quæ subiungit Gratianus, capite languescente, &c. sunt in epistola 3. Anacleti & apud Isid. de summo bono lib. 3. c. 38.*

b ¶ Peius.] *Sunt in prima epistola Alexandri primi.*

Hinc etiam Felix I I. ait episcopis in Alexandrina synodo congregatis.

¶ Deo recte famulantes persequi non licet. C. XII.

Quiescite (inquit sancta, & magna Nicæna synodus,) & nolite persequi eos, qui recte † Deo famulantur, & sincera voluntate superni † Dei mandata custodiunt, & nostris legibus subiungantur, quia nec decet, nec ordo patitur, vt iniqui, & carnales spirituales persequantur.

Item Anterus Papa epistola vnica.

c ¶ Anterus. *Sic restitutum est ex plerisque vetustis. Nam antea erat* Gregorius. *Consultum autem caput hoc est magnam partem ex Anacleti sententiis in epistola 3.*

¶ Subditi prælatos suos accusare non debent. C. XIII.

EX merito plebis nonnumquam episcopi deprauantur [a], quatenus procliuius cadant [b], qui sequuntur. [c] Capite languescente cetera corporis mẽbra inficiuntur. Deteriores sunt, qui vitam, moresque bonorum corrumpunt, his, qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt. [d] Caueat vnusquisque, ne aut linguam, aut aures habeat prurientes, id est, ne aut ipse aliis detrahat, aut alios audiat [e] detrahẽtes, [Sedens (inquit) aduersus fratrem tuum loquebaris] detrahendo [Et aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum, &c.] Parcant singuli detractioni linguæ, custodiantque sermones suos, & sciãt, quia cuncta, quæ de aliis loquuntur, sua sententia iudicabuntur. [f] Nemo inuito auditori libenter refert. Officij singulorum sit, dilectissimi, non solum oculos castos seruare, sed & linguam, nec quid in cuiusquam domo agatur, & alia domus per eos † vnquam [d] nouerit. Habeant omnes simplicitatem columbæ, nec cuiquam machinentur dolos, & serpentis astutiam, ne aliorum supplantentur insidiis. [e]

Item Lucius Papa epist. vnica, episcopis Galliæ, & Hispaniæ scribens. [7]

¶ Sapiens nocere non cupit. C. XIIII.

[8] SApiens non est, omnis qui nocet.

Item Anacletus Papa, epist. 3.

¶ Raptoribus deteriores sunt episcoporum detractores. C. XV.

[9] DEteriores [e] sunt, qui doctorum vitam, moresque corrumpunt, his, qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt. Ipsi enim ea, quæ extra nos, licet nostra sint, auferunt: nostri autem detractores, & morum corruptores nostrorum, siue, qui aduersus nos amantur, proprie nos ipsos diripiunt [b]: & ideo iuste infames sunt, & merito ab ecclesia extortes fiunt. [10] Pro meritis ergo plebis sæpe pastores deprauantur ecclesiæ, vt procliuius corruant, qui sequuntur.

b ¶ Deripiunt.] *Antea legebatur*, nos ipsos decipiunt. *Emendatum est ex Isidoro lib. 3. de summo bono, c. 38. Anacleti verba, quantum conijci potest referente, & optime conuenit cum iis, quæ antecedunt. Verum in duobus antiquis exemplaribus epistolarum Anacleti, altero Vaticanæ, altero Florentinæ bibliothecæ, habetur*, non nos, sed proprie seipsos decipiunt.

Item Alexander Papa, epist. 3.

¶ De eodem. C. XVI.

SVmma iniquitas est, fratres de trahere [f], & accusare [g]. Vnde scriptum est [Omnis, qui detrahit fratri suo, homicida est: & omnis homicida non habet partem in regno Dei.]

Patet ergo, vt præmissum est, quòd carnales prohibentur ab accusatione spirituali, non spirituales ab accusatione carnalium.

2 Cum itaque criminosi, & infames ab accusationibus prohibeantur, videndum est, quos canonum sacra auctoritas infames appellet. De his Stephanus Romanæ ecclesiæ episcopus scribit Hilario, epist. 1. ca. 1. dicens.

¶ Quę personę infames habeatur. C. XVII.

[11] INfames esse eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, id est omnes, qui Christianę legis normam abiiciunt, & statuta ecclesiastica contemnunt [h]: similiter fures [i], sacrilegos, & omnes capitalibus crimi nibus irretitos, sepulchrorũ quoque violatores, & Apostolorum, atque successorũ eorum, reliquorumque patrum statuta libenter violantes, & omnes, qui aduersus patres armãtur, qui in omni mundo infamia notantur: similiter & incestuosos, homicidas, periuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de bellis publicis † [k] fugientes, & qui indigna sibi petunt [l] loca tenere, aut facultates ecclesiæ abstrahunt iniuste, & qui fratres calumniantur, aut accusant, & non probant, vel qui contra innocentes principum animos ad iracundiam [m] prouocant [n], & omnes anathematizatos [o], vel pro suis sceleribus, ab ecclesia pulsos, & omnes, quos ecclesiasticæ, vel sæculi leges infames pronunciant. Hi nimirum † omnes, nec serui ante legitimã [p] libertatẽ, nec pœnitentes, nec bigami, nec illi,

a ¶ *Curie.*

l. 1. §. persuadere, & l. vt tantũ. & 86. di. tãta.

f *Vnus.*] ¶ *Detrahere.*] 5. dist. 46. accusatores.

g ¶ *Et accusare.*] 5. 2. q. 7. si quis episcopus. de pœ. di. 1. homicidiorũ.

PATET. Casvs. Cõcludit Grat. ex suprà dictis dicẽs, quòd carnales & peccatores non possunt accusare spirituales. Et quia fãcta est mentio de infamibus, qui ab accusatione repelluntur, ideo ostẽdit qui secundum canones infames appellentur.

CVM ITAQVE. Hæc est secunda pars huius q. in qua enumerat omnes infames qui accusare non possunt. & hoc probat per c. seq. Io. de Fant.

Nfames.] Casvs. Quæsuit Hilarius episcopus à Stephano Papa quæ personę sint infames secũdum canones. Papa vero Stephanus rescribit assignans xx. species infamium personarũ & quasdam alias personas, quæ propter irregularitatem vel alias causas, nec ad sacros ordines ascendere, nec sũmos facerdotes accusare possunt.

h ¶ *Contemnunt.*] 5. 19. dist. nulli.

i ¶ *Fures.*] Ex hoc c. patet "quòd omne crimen infamat secundum canones. & 3. c. omnes. & c. seq. Item ex hoc ca. videtur, q̃ omne crimẽ sit publicũ secundũ canones.

k ¶ *De bellis publicis.*] Tales sunt rei læsæ maiestatis, vt ff. ad le. Iul. maie. l. 3. & capite puniuntur: nisi quando dominum defendere non potuerint. ff. de re militari, omne. 5. qui in acie.

l ¶ *Petunt.*] Ambitiose, vt 3. 1. q. 6. sicut.

m ¶ *Ad iracundiam.*] extra de hom. sicut dignum. 5. illi vero.

n ¶ *Prouocant.*] id est delatores, vt 5. q. vlti. delatori.

o ¶ *Anathematizatos.*] 3. 3. q. 5. constituimus.

p ¶ *Legitimam.*] i. plenam. aliter enim non promouentur, nec ali quem possunt accusare, vt 3. sequitur.

1. Ioan. 3.

h ¶ *Contemnunt.*] 5. 19. dist. nulli.

i ¶ *Fures.*] Ex hoc c. patet "quòd omne crimen infamat secundum canones. & 3. c. omnes. & c. seq. Item ex hoc ca. videtur, q̃ omne crimẽ sit publicũ secundũ canones.

k ¶ *De bellis publicis.*] Tales sunt rei læsæ maiestatis, vt ff. ad le. Iul. maie. l. 3. & capite puniuntur: nisi quando dominum defendere non potuerint. ff. de re militari, omne. 5. qui in acie.

l ¶ *Petunt.*] Ambitiose, vt 3. 1. q. 6. sicut.

m ¶ *Ad iracundiam.*] extra de hom. sicut dignum. 5. illi vero.

n ¶ *Prouocant.*] id est delatores, vt 5. q. vlti. delatori.

o ¶ *Anathematizatos.*] 3. 3. q. 5. constituimus.

p ¶ *Legitimam.*] i. plenam. aliter enim non promouentur, nec ali quem possunt accusare, vt 3. sequitur.

8 Iuo p. 3. c. c. 140.

9 3. ea. c. ex merito.

10 Anſl. l. 6. c. 137.

11 Pol. l. 1. ti. 1 Deusd. p. 3. Anſl. l. 3. c. 5. Burch. l. 1. c. 173. Iuo p. 5. c. 291. Pann. l. 4. c. 66.

"Delinquũt pluries, plures pœnitent.

a Concord. ex in l. seruos. C. ad l. Iul. d. vi pu. & l. 4. C. de episc. aud.

b Euseb. in epist. ad Gal. Ilæ epos. li. 6. ad apostolicæ. vet. deiecrauit, &c. Arc.

c "Crimen quodlibet infamat.

† paulo aliter in origi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Curiæ.*]54.dist.c.1.&2.
b ¶*Mentem.*]vt furiosi.
c ¶*Manifestantur.*]5.33.dist.maritum.

Qvicumque.] Hæc est tertia pars, in qua ponit pœnam periuro:& specificat de infamibus.Io. de Fant.

CASVS.

Quæsitum fuit quam pœnam debeat pati qui sciens committit periurium.Et respondetur quòd debet pœnitere per quadragin ta dies in pane & aqua,& septem sequētes annos, & in testimonium numquam recipiatur: communionem tamen post pœnitētiam recipiat.
d ¶*Periurauerit.*] 5.3. quæstio. 5. constituimus.
e ¶*Septem.*] 22.quæstio.4. qui sacramento.contra.Solu.ibi.
f ¶*Sine pœnitentia.*]in teriori. si.50.dist. clerico.
g ¶*Testimonium.*] etiam post pœnitentiam peractam,vt 7.vi gesimasecunda, quæstione quinta. paruuli.Et hoc est verum in testibus [a].secus videtur in accusatore, vt 22.quæst.5. si quis conuictus.
h ¶*Recipiatur.*] alibi dicitur, quòd iuramētum solum Deum habet vltorem, vt C. de reb.credit.l.2. non ergo incurrit infamiam. Item alibi legitur, quòd periurium continetur sub crimine stellionatus, vt ff. de cri.stel.l.2. sed crimen stellionatus non infamat, vt ff.de crim. stellio. l. 2. ergo nec periurium. "Sol. vbi iuramentum non cedit in præiudicium alicuius, solum Deum habet vltorem. Dicunt autem quidam, quòd si iuramentum est de futuro, semper infamat:quia ibi frangitur fides Deo & homini : secus si est de præsenti, vel de præterito,vt C.de transa. si quis maior. Alij dicunt, quòd iuramentum quod interuenit in contractibus, non infamat:secus in iuramento quod fit in iudiciis:hoc est certum, quòd omne iuramentum infamat canonica infamia [b].Verum autem temerarium iuramentum repellat à legitimis actibus, dixi 85.dist.Florentinum.& extra de testi.& attesta tio. causam quæ.

Nos sequentes.]CASVS.In hoc ca.dicitur,quòd quæcumque per sonæ repelluntur ab accusatione secundum leges,eædem repelluntur,secundum canones.

SED LICET. CASVS.Dictum est à principio causæ,quòd infames ab accusatione prohibentur. Nunc vero dicit Grat.quòd licet generaliter prohibeantur, non tamen prohibentur ab accusatione huius episcopi,qui simoniacus est.& hoc probat tali ratione, quia hæreticus vel simoniacus minor est catholico:sed hoc an generaliter intelligatur : scilicet vt hæreticus sit minor quolibet catholico. Augu.noluit definire.
i ¶*Sed licet.*]infert ex prædictis.
k ¶*Ab huiusmodi.*]id est,simoniæ.
l ¶*Maiores.*]vt 2.q.7.per totum.

Qværo.] CASVS. Duæ sunt in hoc cap.quæstiones. Prima est,vtrum ille qui ignoranter incidit in hæresim, grauiùs pecoet, quàm ille qui scienter est auarus. Et respondet Augustinus. secundum illam regulam,qua peccata scienter facta præponuntur peccatis ignoranter perpetratis : auarus ergo videtur grauius peccare. Sed si forte tantum facit hæresis magnitudo, quantum auaritia scienter admissa : æqualiter peccant. Secunda quæstio fuit,an pessimus catholicus illi hæretico præponatur, qui nullum habet peccatum præter hæresim, Respondet Augustinus.se hanc quæstionem præcipitare. Grat.tamen hanc vltimam quæstionem determinat supra secūda,quæstione septima , sed quærit.
m ¶*Nesciens.*] ille est ignoranter hæreticus, qui sequitur opinionem quam putat verissimam [c],vt vigesima quarta,quæstio.tertia. hæresis.
n ¶*Secundum illam.*] de pœn.dist.2. scien dum.
o ¶*Vincit.*]Vide quaeliter argu. licet enim dit, peccatum sit maius peccato:quia hic scié tia præponitur ignorantiæ : tamen facta compensatione scien ter peccans potest æquiparari ignoranter peccanti. similis com penfatio est.nona distinctio.in canonicis. "Quòd? autē minus sit peccatum ignoran tis quàm scientis,habes vigesimasecūda, quæstione septima, quemadmodū.quandoque videntur plus peccare ignoranter peccantes quā scienter, vt vigesimaquarta, quæstione prima, schisma. quandoque parificantur,vt hic.
p ¶*Præcipitare.*]Gratianus tamen in simili quæstione præcipitat sententiam, vt secunda,quæstione septima. §.sed quærit. & Vrbanus eamdem videtur soluere, duodecima,quæst.prima. scimus.

VERVM.Hæc est quarta pars quæstio. in qua quærit vtrū infamis possit episcopum accusare de simonia,cum esset bonæ famæ : & primum dicit quòd nō, & hæc est vera solutio:sed postea impugnat quod dixerat. Ioannes de Fant.

CASVS. Iste §.respicit quod dictum est supra capit.quæro.in fi. capit. & supra ea. §.licet. vbi videtur probatum, quòd infames contra hæreticos & simoniacos admittuntur. Et dicit Gratianus quòd de illis loquuntur, quos constat esse hæreticos per præsumptionem. & ideo quilibet criminosi & infames contra eos admittuntur. hic autem episcopus de quo in themate agitur, in omnibus religiosus apparet : & ideo infames ab eius accusatione repelluntur.

VERVM. Grat.tamen illi ca.quæro.& illi §.sed licet.in quibus probauerat infames admittendos contra hæreticos:& ita contra simoniacum:& eius solutio durat vsque ad §.hæc licet ratione. & ibi incipit suam solutionem impugnare.
q ¶*Constat.*]si constat,ergo non est necessarius accusator. expone ergo constat, id est,tale est crimen, quod constat esse hæresim. Vel manifestū dic quòd constat per famam:quia sunt malæ famæ.
r ¶*Apparens.*]Hæc solutio est canonica:quia concordat cum Greg. 2. quæst.1. in primis. & impugnatio quam ponit in sequens. §.allegando ponitur.

HAEC

hibetur,vt supra patuit in ea† causa,vbi de accusatione minorum aduersus maiores[1] disputatum est.[2]

Item.

C. XX.

Cvm maiores scientia, & moribus à minoribus accusari prohibeantur,nō æquales ab æqualibus, vel minores à maioribus, ab huius» ergo accusatione non sunt hi prohibendi, cum hæreticus catholico minor sit. Sed hoc an generaliter accipiendum sit, Augustinus non† definiuit libro 4.de baptismo contra Donatistas,cap. 5.dicens.

¶*Caput hoc in plerisque vetustis exemplaribus coniunctum est superiori. Quare coniicere licet hæc esse verba Gratiani.*

» ¶Ab huius ergo.] *Locus hic emendatus est ex manuscriptis. In impressis legebatur* ab ac cusatione huiusmodi sunt prohibendi : *ex qua lectione vix apta sententia elici poterat.*

¶Dubium est,an sciens auarus,an nesciens hæreticus grauius peccet.

C. XXI.

QVæro ergo, quis peccet gra Quius,an qui nesciens[m] in hæresim incurrerit , an qui sciens ab auaritia , id est ab idololatria non recesserit ? Secundum quidem illam[n] regulam,qua peccata scientium peccatis ignorantium præponuntur,auarus cū scientia vincit [o] in scelere. Sed ne forte hoc fiat , facit in hæresi sceleris ipsius magnitudo,quod facit in auaritia scientis admissio,vt hęreticus nesciens auaro scienti coæquetur.

Item cap.20.eiusdem libri. Vtrum autem catholicum pessimis moribus alicui hæretico, in cuius vita, præter id,quòd hęreticus est,non inueniunt homines, quod reprehendant , præponere debeamus, non audeo præcipitare [p] sententiam.

4 *Verum hoc Augustini, & illud de infamium accusatione de his intelligendum est, quos constat* q *esse hæreticos, non de his, qui se negant in hæresim lapsos.Hic autem in omnibus religiosus apparens[r],dum se negat hæreticæ communionis aliquando macula infectum, infames , atque alios huiusmodi à sua accusatione ipse repellit.*

CASVS. Istę §.respicit quod dictum est supra capit.quæro.in fi. capit. & supra ea. §.licet. vbi videtur probatum , quòd infames contra hæreticos & simoniacos admittuntur. Et dicit Gratianus quòd de illis loquuntur , quos constat esse hæreticos per præsumptionem. & ideo quilibet criminosi & infames contra eos admittuntur. hic autem episcopus de quo in themate agitur, in omnibus religiosus apparet : & ideo infames ab eius accusatione repelluntur.

VERVM. Grat.tamen illi ca.quæro.& illi §.sed licet.in quibus probauerat infames admittendos contra hæreticos:& ita contra simoniacum:& eius solutio durat vsque ad §.hæc licet ratione. & ibi incipit suam solutionem impugnare.
q ¶*Constat.*]si constat,ergo non est necessarius accusator. expone ergo constat, id est,tale est crimen, quod constat esse hæresim. Vel manifestū dic quòd constat per famam:quia sunt malæ famæ.
r ¶*Apparens.*]Hæc solutio est canonica:quia concordat cum Greg. 2. quæst.1. in primis. & impugnatio quam ponit in sequens. §.allegando ponitur.

HAEC

HAEC LICET. CASVS. Obiicit modo Grat.contra supra dicta: & dicit quòd licet videantur quæ dicuntur in §. ratione niti: tamen exemplo criminis læsæ maiestatis falsa intelliguntur:in quo non quæritur, an cogitare contra animam principis sit maiestatem lædere : sed an de eius nece tractauerit. eadem ratione non debet quæri , an simonia sit hæresis , sed an commiserit simoniam iste episcopus. & ad hoc inducit legem sequētem.
a ¶ *Tractauerit.*] Sic supple in simonia nō est quærendum,an simonia sit hæresis. iste enim episcopus negauit simoniam esse hæresim, & male, vt 1.q. 7.patet.& sic concludit in fin.

†*Quisquis*] Orig. & est initiū legis.

S*I quis.*] CASVS. Statuerunt Imperatores Honorius & Arcadius , quòd si quis cōtra principem fecerit coniurationē, vel dederit vel susceperit sacramentum de morte , non solum Imperatoris , sed etiā virorum illustrium & senatorū, vel de morte cuiuslibet militis, qui militat Imperatori,cogitauerit, sacramenta dando vel reciendo , vel etiam aliud faciendo, gladio feriatur,omnibus suis bonis confiscatis. filij vero eius (quibus vitam imperiali specialiter lenitate concedimus (paterno enim debent perire supplicio,in quibus paterni, hoc est hæreditarij criminis exēpla metuuntur † [f])à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hæredi tate , ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant , sint perpetuo egentes,& pauperes,infamia eos paterna semper comitetur , ad nullos vmquam honores,nulla sacramenta perueniant , sint postremo tales , vt his perpetua egestate sordentibus, sit & mors solatium, & vita [g] supplicium. Denique iubemus etiam eos notabiles esse sine venia, qui pro talibus vmquam apud nos interuenire [h] tentauerint.& *infra.* ¶Sane,si quis ex his in exordio initæ factionis , studio veræ laudis accensus, initam prodiderit factionem, præmio & honore à nobis donabitur.Ipse vero, qui vsus fuerit factione,si vel† sero,tamen incognita adhuc consiliorum arcana patefecerit,absolutione tantum, ac venia dignus habebitur.

¶Hæc licet ratione niti videantur, exemplo tamen læsæ maiestatis vana intelliguntur:ad cuius accusationem dum socius initæ factionis admittitur,non quæritur,an cogitare contra animam principis sui maiestatem lædere, sed an aliquis de nece eius tractauerit[a].

Vnde Impp. Arcadius, & Honorius in no no libro codicis,tit.ad legem Iul.maiestatis, le. 5.scripsisse legimtur.

C. XXII.

SI quis† cum militibus vel priuatis [b], vel barbaris etiam scelestam inierit factionem, aut factionis ipsius susceperit sacramentum,vel dederit,de nece etiam virorum illustrium,qui consiliis, & consistorio nostro intersunt, senatorum etiam(nam & ipsi pars corporis nostri sunt)vel cuiuslibet potestremo, qui nobis militat,cogitauerit (eadem enim sceueritate voluntatem [c] sceleris,qua effectum puniri iura voluerunt) ipse quidem, vtpote, maiestatis reus gladio feriatur , bonis eius omnibus fisco [d] nostro addictis. Filij vero [e] eius , quibus vitam imperiali specialiter lenitate concedimus (paterno enim debent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hæreditarij criminis exēpla metuuntur † [f])à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hæredi tate , ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant , sint perpetuo egentes,& pauperes,infamia eos paterna semper comitetur , ad nullos vmquam honores,nulla sacramenta perueniant , sint postremo tales , vt his perpetua egestate sordentibus, sit & mors solatium, & vita [g] supplicium. Denique iubemus etiam eos notabiles esse sine venia, qui pro talibus vmquam apud nos interuenire [h] tentauerint.& *infra.* ¶Sane,si quis ex his in exordio initæ factionis , studio veræ laudis accensus, initam prodiderit factionem, præmio & honore à nobis donabitur.Ipse vero, qui vsus fuerit factione,si vel† sero,tamen incognita adhuc consiliorum arcana patefecerit,absolutione tantum, ac venia dignus habebitur.

¶Hoc,& sequens caput in vetustis exemplaribus sunt coniuncta antecedenti, quare nec rubricas habent.

Porro simoniæ accusatio ad instar publici criminis læsæ maiestatis procedere debet, sicut Leo Imperator in primo libro Codicis decreuisse legitur,titulo de episcopis & clericis,l.si quemquam.[1] Quod de accusatione, non de pœna[k] intelligi oportet.

Vnde Imppp. Valentinianus,Valens,& Gratianus A.A.A.libro nono Codicis,titulo ad l. Iuliam maiestatis,l nullus.[2]

C. XXIII.

NVllus omnino, cui inconsultis,ac nescientibus nobis fidicularum [l] torméta inferuntur, militiæ [m] vel generis [n] aut dignitatis [o] vti defensione prohibeatur, excepta [p] tantum maiestatis causa,in qua sola omnibus æqua conditio est.

Sed cum omnes illi assumantur in hac accusatione simoniæ,qui possunt accusare de crimine maiestatis , constat, quòd sicut ibi non dubitatur de crimine maiestatis,sed an reus commiserit illud , sic & hic non negatur hæresis sed impetitur accusatus,an commiserit hæresim.

QVÆSTIO II.

*Vòd autem*q *quæritur,si episcopus in accusatorem accusationem vertere voluerit , an suæ simplici assertioni fides sic adhibenda: facile solvitur , si sanctiorum Patrum auctoritas diligenter attendatur.*

†*al.metuentur*

†*al.accusationes*

"Iusm vtrū infamet.

2 3.qu.5.de accusationi b*.§.idcirco Anſ.l.3.c.25

†*al.huius*

bCū ista gl. cōcor.Bart. post gl.in l. Lucius. ff.d infa.& Ale. de Im.in l.si ex falsis. C. de transa.

†*al.sciens peierauerit*

†*al.eadem*

†*al.si vera*

"simoniace ordinatus ordinatorē fatores confequantur suū conuenire nequit.

a Ext.de ap. quæstiōi.ibi videas. de pſumt. Iras. &d pur.c.1. & de testib. testimoniū. Arch.

1 Pol.l.6.tit. 11. Bur.l.12. c.8.Iuo p.12 c.65.

k ¶*Pœna.*]in crimine enim simoniæ conuictus deponitur, vt 15. quæst. 3. sane. sed hic capite punitur.Qualiter isti parisicentur, notaui 15. quæst.3. sane.& c.nemini. "Sed numquid ordinatus si moniace potest ordinatorem suum conue nire de hoc:cum accu do [b].licet dicatur hic quòd omnes accusatores admittantur.

b Et bene. arg.3.q.5.c. vit.secundū

Nvllus.] CASVS. Iudex in causa criminali volebat mitescere expōsa, litem,vel nobilem ali similis est quem, vel in dignitate constitutum verbe vt accusatores subiicere. Quæres admittā fitum fuit ab Imperatore,an possit se tueri tates seruāe ratione militiæ vel generis,secūdū neris vel dignitatis. Ber.Iſid. Et respōdet quòd sic; 1 Tit.3.l.29. non tamen in crimi- 2 Tit.8.l.4. ne læsæ maiestatis, in quo omnibus æqua est conditio.
l ¶*Fidicularum.*]id est chordarum,quæ ligātur circa frontem hominis,& stringitur caput per eas , & est fides idem quod chorda,vt ibi, *Me fide perspicuus Troiæ munitor amauit.*
m ¶*Militiæ.*]C. de quæstio.milites.
n ¶*Vel generis.*] C. de poe.l.decurionum.
o ¶*Aut dignitatis.*]C. de quæstion.decurriones.
p ¶*Excepta.*] vbi nullus potest se excusare aliquo priuilegio, tenet lex. vndecima, quæstione prima. qui cumque.

SED CVM. CASVS. Hic concludit Gratianus ex supradictis hoc modo. Cum simonia & crimen læsæ maiestatis paria sint in accusatione,ergo sicut in crimine læsæ maiestatis non dubitatur,an sit crimen læsæ maiestatis,sed an commiserit illud:sic in crimine simoniæ nō dubitatur simoniam esse hæresim,sed an commiserit simoniam, licet neget hæresim esse. Sed nota,quòd Gratianus bene soluit in illo §. verum. & illa solutio concordat cum Græco.2. quæstio.prima,in primis.& quæstio.septima, accusatio. & quæ postea dicuntur in sequentibus §.sunt allegationes. hoc dicit Ioan. & etiam Bene. H. tamen & Cardinalis non excusant eum, sed dicunt eum male dixisse , nisi in illo. §.verum. Posset etiam dici, quòd episcopus iste de quo agitur in principio thematis , infamatus erat, licet religiosus appareret : ideo non prodest ei si negat simoniam esse hæresim , sed an commiserit. vnde infames bene admittuntur contra ipsum, & ita secundum hoc bene dixit Grat. per totum §. nisi in §.illo , *verum.* vbi loquitur allegando secundum hunc intellectum.

Vod autem.]CASVS. Hic ponitur secunda quæstio. qua quæritur , si episcopus accusatus vertat accusationem suam in accusatorem , an sit suæ simplici assertioni credendum, scilicet sine testib. Et respōderur quòd non, vt infra eadem. ca.primo,secundo, & tertio.

Sed licet[i] infames ab accusatione episcoporum prohibeantur , non tamen isti ab huiusmodi† accusatione prohibendi sunt. Hæreticos namque accusare infamibus non pro

Item Fabianus Papa.

¶Infamis efficitur,qui sciens peierare præsumit. C. XVIII.

3 QVicumque† sciens se peierauerit [d] , quadraginta dies in pane,& aqua,& septē [e] sequentes annos pœniteat, & numquam sit sine pœnitentia [f],& nūquam in testimonium [g] recipiatur [h],communionem tamen post hæc percipiat.

Item Eusebius Papa,epistola prima ad episcopos Galliæ.

¶Accusatores†,& personas,quas leges sæculi non admittunt,ecclesiasticæ quoque repellunt.

C. XIX.

2 NOs sequentes patrum vestigia pro saluatione seruorum Dei,quascumque ad accusationem personas leges publicæ non admittunt , his impugnandi alterum & nos licentiam submouemus: & nullæ accusationes à iudicibus audiantur ecclesiasticis, quæ legibus sæculi prohibentur.

4 *Verum hoc Augustini, & illud de infamium accusatione de his intelligendum est, quos constat* q *esse hæreticos, non de his, qui se negant in hæresim lapsos.Hic autem in omnibus religiosus apparens[r],dum se negat hæreticæ communionis aliquando macula infectum, infames , atque alios huiusmodi à sua accusatione ipse repellit.*

Vnde Impp. Arcadius, & Honorius in no no libro codicis,tit.ad legem Iul.maiestatis, le. 5.scripsisse legimtur.

C. XXII.

SI quis† cum militibus vel priuatis [b], vel barbaris etiam scelestam inierit factionem, aut factionis ipsius susceperit sacramentum,vel dederit,de nece etiam virorum illustrium,qui consiliis, & consistorio nostro intersunt, senatorum etiam(nam & ipsi pars corporis nostri sunt)vel cuiuslibet potestremo, qui nobis militat,cogitauerit (eadem enim sceueritate voluntatem [c] sceleris,qua effectum puniri iura voluerunt) ipse quidem, vtpote, maiestatis reus gladio feriatur , bonis eius omnibus fisco [d] nostro addictis. Filij vero [e] eius , quibus vitam imperiali specialiter lenitate concedimus (paterno enim debent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hæreditarij criminis exēpla metuuntur † [f])à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hæredi tate , ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant , sint perpetuo egentes,& pauperes,infamia eos paterna semper comitetur , ad nullos vmquam honores,nulla sacramenta perueniant , sint postremo tales , vt his perpetua egestate sordentibus, sit & mors solatium, & vita [g] supplicium. Denique iubemus etiam eos notabiles esse sine venia, qui pro talibus vmquam apud nos interuenire [h] tentauerint.& *infra.* ¶Sane,si quis ex his in exordio initæ factionis , studio veræ laudis accensus, initam prodiderit factionem, præmio & honore à nobis donabitur.Ipse vero, qui vsus fuerit factione,si vel† sero,tamen incognita adhuc consiliorum arcana patefecerit,absolutione tantum, ac venia dignus habebitur.

¶Hoc,& sequens caput in vetustis exemplaribus sunt coniuncta antecedenti, quare nec rubricas habent.

Porro simoniæ accusatio ad instar publici criminis læsæ maiestatis procedere debet, sicut Leo Imperator in primo libro Codicis decreuisse legitur,titulo de episcopis & clericis,l.si quemquam.[1] Quod de accusatione, non de pœna[k] intelligi oportet.

Vnde Imppp. Valentinianus,Valens,& Gratianus A.A.A.libro nono Codicis,titulo ad l. Iuliam maiestatis,l nullus.[2]

C. XXIII.

NVllus omnino, cui inconsultis,ac nescientibus nobis fidicularum [l] torméta inferuntur, militiæ [m] vel generis [n] aut dignitatis [o] vti defensione prohibeatur, excepta [p] tantum maiestatis causa,in qua sola omnibus æqua conditio est.

Sed cum omnes illi assumantur in hac accusatione simoniæ,qui possunt accusare de crimine maiestatis , constat, quòd sicut ibi non dubitatur de crimine maiestatis,sed an reus commiserit illud , sic & hic non negatur hæresis sed impetitur accusatus,an commiserit hæresim.

QVÆSTIO II.

*Vòd autem*q *quæritur,si episcopus in accusatorem accusationem vertere voluerit , an suæ simplici assertioni fides sic adhibenda: facile solvitur , si sanctiorum Patrum auctoritas diligenter attendatur.*

†*al.metuentur*

†*al.accusationes*

"Iusm vtrū infamet.

2 3.qu.5.de accusationi b*.§.idcirco Anſ.l.3.c.25

†*al.huius*

bCū ista gl. cōcor.Bart. post gl.in l. Lucius. ff.d infa.& Ale. de Im.in l.si ex falsis. C. de transa.

†*al.sciens peierauerit*

†*al.eadem*

†*al.si vera*

"simoniace ordinatus ordinatorē fatores consequantur suū conuenire nequit.

a Ext.de ap. quæstiōi.ibi videas. de pſumt. Iras. &d pur.c.1. & de testib. testimoniū. Arch.

1 Pol.l.6.tit. 11. Bur.l.12. c.8.Iuo p.12 c.65.

k ¶*Pœna.*]in crimine enim simoniæ conuictus deponitur, vt 15. quæst. 3. sane. sed hic capite punitur.Qualiter isti parisicentur, notaui 15. quæst.3. sane.& c.nemini. "Sed numquid ordinatus si moniace potest ordinatorem suum conue nire de hoc:cum accu do [b].licet dicatur hic quòd omnes accusatores admittantur.

b Et bene. arg.3.q.5.c. vit.secundū

Nvllus.] CASVS. Iudex in causa criminali volebat mitescere expōsa, litem,vel nobilem ali similis est quem, vel in dignitate constitutum verbe vt accusatores subiicere. Quæres admittā fitum fuit ab Imperatore,an possit se tueri tates seruāe ratione militiæ vel generis,secūdū neris vel dignitatis. Ber.Iſid. Et respōdet quòd sic; 1 Tit.3.l.29. non tamen in crimi- 2 Tit.8.l.4. ne læsæ maiestatis, in quo omnibus æqua est conditio.
l ¶*Fidicularum.*]id est chordarum,quæ ligātur circa frontem hominis,& stringitur caput per eas , & est fides idem quod chorda,vt ibi, *Me fide perspicuus Troiæ munitor amauit.*
m ¶*Militiæ.*]C. de quæstio.milites.
n ¶*Vel generis.*] C. de poe.l.decurionum.
o ¶*Aut dignitatis.*]C. de quæstion.decurriones.
p ¶*Excepta.*] vbi nullus potest se excusare aliquo priuilegio, tenet lex. vndecima, quæstione prima. qui cumque.

SED CVM. CASVS. Hic concludit Gratianus ex supradictis hoc modo. Cum simonia & crimen læsæ maiestatis paria sint in accusatione,ergo sicut in crimine læsæ maiestatis non dubitatur,an sit crimen læsæ maiestatis,sed an commiserit illud:sic in crimine simoniæ nō dubitatur simoniam esse hæresim,sed an commiserit simoniam, licet neget hæresim esse. Sed nota,quòd Gratianus bene soluit in illo §. verum. & illa solutio concordat cum Græco.2. quæstio.prima,in primis.& quæstio.septima, accusatio. & quæ postea dicuntur in sequentibus §.sunt allegationes. hoc dicit Ioan. & etiam Bene. H. tamen & Cardinalis non excusant eum, sed dicunt eum male dixisse , nisi in illo. §.verum. Posset etiam dici, quòd episcopus iste de quo agitur in principio thematis , infamatus erat, licet religiosus appareret : ideo non prodest ei si negat simoniam esse hæresim , sed an commiserit. vnde infames bene admittuntur contra ipsum, & ita secundum hoc bene dixit Grat. per totum §. nisi in §.illo , *verum.* vbi loquitur allegando secundum hunc intellectum.

Vod autem.]CASVS. Hic ponitur secunda quæstio. qua quæritur , si episcopus accusatus vertat accusationem suam in accusatorem , an sit suæ simplici assertioni credendum, scilicet sine testib. Et respōderur quòd non, vt infra eadem. ca.primo,secundo, & tertio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPiscopus.] CASVS. Dicitur hic, quòd si episcopus imposuerit crimen aliquod alicui clerico vel laico, probare debet illud in synodo, & conuentu clericorum. Et quod dicitur de laico, intelligas de crimine ecclesiastico, vt est crimen vsurarum, hæreseos, simoniæ, adulterij, scilicet quò ad thori separationem, & omne crimen quò ad denuntiationem ad pœnitentiam.

1 35.q.6. c.vlt.

a ¶*Laico.*] sed huic c. est contra 11.q.1.experientiæ. & c. si quis cũ clerico. Sed quod hic dicitur, intelligas de ecclesiasticis criminibus. "potest tamen clericus iudicare de omni crimine quantum ad iniungendam pœnitentiam. 5.ea.q.1.illi qui. & 22.q.1.prædicandum. & extr.de iud.nouit. a Vel loqui tur secundum tempora Apostolorum, quãdo omnes caulæ defebãtur ad ecclesiam, vt 11.q.1.relatum.

"Clericus an de omni crie possit iudicare.

aEt optime ext. vt eccl. ben.c.j.ver. & ideo. & not.extr.de of.or.c.1.licet aliter vi deatur not. p Bar. & In. ext. de pur. ca.nos inter 2 Iuo par.5. c.364.

b ¶*Synodum.*] i. conuentum clericorum, qui concilium appellatur.12.q.2 placuit.& c. episcopus.2. qui fine, eorum præsentia non debet causas audire.15.q.7.episcopus nullus. & hoc intelligo de criminali negotio, sed in ciuili causa eligunturque arbitri, vt 11.q.1.si clericus.

SED OBIICITVR. CASVS. Dictum est 3. in §. quod autem. q. soli episcopo non est fides adhibenda. Nunc vero obiicit, id est, incidenter quærit, quid sit faciendum cum episcopus sciat aliquius delictũ, sed testibus probare non potest. & de hoc respondet per seq. ca.

Si tantum.] CASVS. Quidam episcopus solus nouit crimen sui parochiani, vel quia solus vidit eum peccantem, vel quia peccator sibi dixit: nolebat corrigi, episcopus eum volebat remouere à communione aliorum, quæsitum fuit in concilio Vasensi quid iuris sit, respondet q episcopus debet eum secreto monere, vt respiscat: sed non debet publicare crimen eius, cum probare non possit. Si autem ille factus pertinacior se ingerat publicę communioni, quãdiu episcopus probare non potest, indemnis erit quò ad episcopũ, sed stabit in communione omnium, nisi in communione episcopi, supple priuata, vel si voluerit episcopus, tamen non vitabit eum in publico, sed in secreto. Quidam tamen vt Bene. intelligunt hoc ca. de excommunicato, quem episcopus non potest probare fuisse excommunicatum, ideoque publice communicabit ei, secreto autem vitabit illum.

"Criminosus occultus an déat vitari à scietib' ipsum esse talem.

c ¶*Si tantum.*] Hæc duo ca. intelligit H. de occulto peccatore, "& dicit, q. si scio aliquem esse in mortali peccato, licet sit occultum, debeo ipsum vitare occulte, sed non publice: nec possum eum de hoc accusare cum non habeam testes: sed illud est perdurum, vt omnem quem sciam peccatorem debeam euitare, & est illud contra 2. q.1. multi. Sed tu ponas casum fic. Episcopus aliquis solus scit aliquem in canonem incidisse[b], debet eum corrigere priuate, & si incorrigibilis sit, priuate vitabit eum, non publice, ne sit proditor criminis, vt extr. de sent. excom. cum non ab homine. in princ.

buic fuit ca sus Ben. qui cõprobatur per decr. de sent. exc. cũ nõ ab hoie. sed G. intelexit hoc c. si tñ de excõicato fiãt, vt 11.q.3.§. euidenter. i fi. Arc.

d ¶*Proferat.*] accusando publice.

e ¶*Indemnatus.*] sic ordina litteram, ille tamen indemnatus, id est, sed non damnatus, in communione omnium permanebit.

f ¶*His.* Id est, quantum ad eos qui nihil sciunt de excommunicatione illius, vel de crimine eius, vt ext. de sent. excom. cum illorum.

g ¶*Ad tempus.* Id est, dum est in peccato.

h ¶*Iubeatur.*] iubere enim potest prælatus aliquem, vt abstineat à sua priuata communione, vel etiam à communione sacramentorũ: quia in secreto potest præcipere talia hominibus peccantibus. 33. dist. habuisse. tamen per sententiam non potest aliquis aliquem secreto separare à participatione sacramentorum, vel etiam suspendere. potest etiam quis cum scit aliquem criminosum, suo prælato dicere vt ipsum corrigat, vt 22.q.5. hoc videtur. Vel expone, iubeatur. id est, moneatur. fic 31.q.1. hac ratione. secundum præmissa patet, q. non obstat j. de consec. dist. 2. non probibeat. 93. dist. si inimicus. 7.q.1. scire. & 11.q.3. quibus episcopi. vbi dicitur, quibus episcopi non communicant, nec nos communicare debemus, quia illa c. de publicis excommunicatis intelliguntur c.

Item ex concilio Africano. cap. 99. & 100.[3]

¶De episcopo, qui sibi soli dicit aliquem crimen suum fuisse confessum. C. III.

4PLacuit, vt si quando episcopus dicit aliquem sibi soli i Propriũ crimen fuisse confessum, atque ille neget†, non putet ad in iuriam suam episcopus pertinere quod illi soli non creditur. Et si scrupulo propriæ conscientiæ se dicit neganti nolle communicare B quamdiu excommunicato k non communicauerit suus episcopus, eidem episcopo ab aliis non communicetur episcopis, vt magis caueat l episcopus, ne dicat in quemquam, quod aliis documentis conuincere non potest.

B ¶Communicare.] *Sic in Carthaginensi septimo, c. 5. cui ad verbum respondet hoc caput. In Africano autem, hic sequitur,* secretetamen † interdicat ei communionem, donec obtemperet, *quemadmodum & apud Burchardum. Sequentia autem verba,* Quamdiu, &c. *sunt initium capitis centesimi.*

QVÆSTIO III.

Vdicium[m] *vero archiepiscopi alterius prouinciæ alicui expetere non licet.*

Vnde Gregorius ait ref ponsi. 9. ad Augustinum Augiorum episcopum.

¶Alterius parochianum alicui iudicare non licet. C. I.

SCriptum est in lege [Per alienam messem transiens, falcem mittere[n] non debet, sed manu spicas conterere, & manducare.] Falcem ergo iudicij mittere non potes in eam segetem, quæ alteri diu non communicauerit ei tamdiu ab aliis episcopis non communicetur ei.

3 & Carth. 7 c. 5.

4 Burc. l. 19. c. 127. Iuo p. 5. c. 363.

i ¶*Sibi soli.*] non tamquam Deo, ne fit contra de pœ. dist. 6. sacerdos. j. 11.q.1. quicumque cõtra. Sed illud non tenet. fic ergo dicto solius episcopi non creditur, nec etiam scripto nisi adsit subscriptio, vt ex tra de testib. cum à nobis. nisi hoc habeat consuetudo, vt extra de fid. instr. cum delictus. nam litteris suis creditur quibus significat se aliquem excommunicasse, vt 11.q.3. curæ.

† *negetur, & putet. & c. Alii nitere nolle rit, non putet. & c.*

k ¶*Excommunicato.* id est, quem dicit excommunicatum.

l ¶*Caueat.*] ecce pœna illius qui iniuste vitat aliquem vel iudicat, sic 2.q.1. nemo.

Deut. 23.

Vdicium.] CASVS. Hic ponitur tertia quæstio, in qua quæritur, an liceat sibi expetere iudicium alterius metropolitani: & respondet quòd non, vt j. ea. ca. 1. 2. & 3. nisi de licentia sui metropolitani, vt 2.q.6. placuit. & 11. q.1. clerum.

m ¶ *Iudicium.*] Nulli licet habere iudicem alterius prouinciæ, nisi per appellationem, vt 3.q.6. non liceat.

SCriptum.] CASVS. Docet hic Greg. q. iudex iudicare non debet alterius parochianũ, & hoc probat auctoritate legis Mosaicæ, scilicet in Deuter. vbi præcipitur, q. transiens per messem alienam falcem immittere non debet, sed conterere spicas manibus potest, & comedere. Hanc auctoritatẽ exponit Greg. dicens, q. in alienam messem, i. in alienum iudicium non debes manum extendere, sed prædicatione & bonis operibus debes homines à vitiis separare.

n ¶*Mittere.*] nec ordinare, nec aliqua sacramenta dare potest in alterius episcopatu. 9.q.2. c. 1. & 2. secus de proconsulibus qui in insignia sua extra prouinciam ferunt, & voluntariam exercent iurisdictionem. ff. de off. proconsl. l. 1. & 2.

a ¶ *Admonendo.*] non tamen publice eis prædicando tanquam iuris in eis habens. 71. di. hortamur. & 9.q.2. episcopum. arg. 13.q.1. c. 1. 16.

Quidã dñt hoc esse ve ũ si inuite tur. 7.q.j. epi vel presby teri. vbi de hoc. Arc. taſſetium] orig.

q.1. interdicimus. sed fine solennitate ad bonum monendo [2], quod quilibet potest facere, & etiam monachus. 16.q.1. c. 1. & c. quia iuxta. secundum alios possunt prædicare, non tamen concitando turbam. 16.q.3. placuit. 2. quia illud non consistit in contentiosa iurisdictiõe. Nec refert quis prædicet, sed qd prædicet. 19. distinct. secundum Ioan.

SCitote eerum esse.] CASVS. Docet hic Pelagius, q. dicatur certa quincia, s. q. habet x. vel xj. ciuitates, & vnũ Regẽ, &c. & q. ad iudiciũ comprouincialiũ omnes causæ eporum & reliquorũ sacerdotũ debent referri, vt ab eis voce consona discernantur, nisi appellatũ fuerit ad maiorẽ.

1 Pol. l. 5. tit. 2. Anſal. l. 6. c. 107. Pann. l. 4. c. 24.

b ¶*Episcopos.*] Hoc ideſt statim, quia causa episcopi coram xij. episcopis tractãda. 15. 9.7. si quis tumidus.

† *episcopum* orig. † *suffraganeos* orig.

c ¶*Omnes.*] arg. archidiaconos non esse in diceses.

d ¶*Secundum ordines.*] "ergo medio præter missio nõ est ad superiorẽ eundũ, vt 2.q.6. c. anteriorũ. versi. illo videlicet. & c. decreto. & 9.q.7. metropolitanum. Et sic est ar. q. omisso archidiacono nõ itur ad epm, vt extra de off. arch. c. 1. & 18.q.2. cognouimus. & arg. contra extr. de præben. referente. Aug. 11. Vbi de hoc, & ext. de app. dilecti. dic vt ibi Arc. de hoc etiam habes 25. dist. perlectis.

tal. externis tal. iudicatis

e ¶*Ab extraneis.*] ergo metropolitan[e] est extraneus iudex. non est ergo iudex. puinciæ. Quid iuris sit de hoc. q. 1e 9.q.3. c. 2. Io.

Item Pelagius Papa ij. epist. 1. omnibus episcopis,

¶Quot ciuitates vnaquæque prouincia habeat. C. II.

1 SCitote certam prouinciam esse, quæ habet decem, aut vndecim ciuitates, & vnum regẽ, & totidẽ minores potestates sub se, & vnum metropolitanum †, alioſque suffraganeos † x. vel xj. episcopos b iudices: ad quorum iudicium omnes c causæ episcoporũ, & reliquorum sacerdotum, ac ciuitatum referantur, vt ab his omnibus iuste, consona voce discernantur †, nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab iis, qui iudicandi sunt, appellatum. Vnde non oportet vt degradetur, vel dehonoretur vnaquæque prouincia: sed apud semetipsam habeat iudices, sacerdotes, & episcopos, singulos videlicet secundum d ordines suos: & quicumque causam habuerit, à suis iudicibus iudicetur, & non ab alienis: id est à suæ iustis iudicibus prouinciæ. & non ab extraneis e †, nisi (vt iam est prælibatum,) à iudicandis † fuerit appellatum.

Item Nicolaus Papa.

¶Non aliorum, sed primatis sui iudicio quisque se subiiciat episcopus. C. III.

DEnique Suffredus, si tale in se crimen nouerat, quo recte posset episcopatu priuari, vel infirmitate f se sentiebat forsitan prægrauari, qua impeditus nullis posset proximis sua prælatione prodesse: primatis sui debuerat, & non aliorum diœceseos antistitum prestolari iudicium. Quòd videtur esse commissa: sed per effectum † boni operis frumenta Dominica vitiorum suorum paleis expolia, & in ecclesiæ corpus monendo [2], & persuadendo, quasi mandendo, conuerte.

EST TAMEN. CASVS. 5. in c. scriptum. dictum est, quòd aliquis non debet mittere manum in messem alienam: sed quia casus est in secus ſ acquo potest quis alienum iudicare parochianum, ideo Grat. ponit istum §. vt illum ostendat casum.

PLacuit.] CASVS. Statutum fuit in conc. vt nullus episcopus doleat, si eius parochianus excommunicetur ab alio episcopo propter prædam quam fecit in suo episcopatu.

pre. decr. ex ore. secundũ Gof.

h ¶*Parochianũ.*] "sed "Exempti nonne episcopus potest punire exẽptos, in diœcesi qui delinquunt in sua epi an posdiœcesi? Videtur q. sint ab eo sic, per c. istud. & 5. 3. q. 6. c. 1. & ext. de her. ad abolendam. in fin. vbi dicitur, quòd nul lũ priuilegium iuuat. & ext. de priui. tuarũ. in fi. Itẽ negligẽtiam talium potest supplere, vt ext. de supp. neglig. præl. sicut. extra de priuil. patentibus. Item quia ratione de lictẽ perditur priuilegium. 11.q.3. priuilegium. Item quia reatus omnem honorem excludit, vt C. vbi se. vel clar. l. 1. Item qua in prouincia quis deliquit, illic iuri subiaceat: nullo se excusaturus priuilegio. C. vbi de cri. agi oport. auth. qua in prouincia. non enim prætextu priuilegij cõcessi, flagitiorũ crescet auctoritas, vt C. de prischo. l. 2. li. 12. ad idem in auth. de man. prin. §. quòd si delinquentes inueneris. colla. 3. vbi dicitur: non permittas nocentes aliquib[e] vti priuilegiis. Econtra probatur, q. non possunt puniri, vt ext. de priuil. sane. & c. cũ capella. 16.q.1. frater noster. & expresse dicitur extr. de supp. neg. præl. sicut. si enim tales possunt puniri sicut & alij, inutile esset eorum priuilegium. Item proconsul non potest se intromittere de causis fiscalibus, sic nec episcopi de iſtis, qui quodammodo fiscales facti sunt per priuilegium. ff. de offic. proconſ. si in aliqua. §. 1. Solut. quidam dicunt, quòd pro occulto delicto à solo Romano Pontifice possunt puniri: sed pro notorio possunt puniri ab episcopo loci, per id, quod legitur extra de priuileg. tuarum. Melius dicas, quòd si priuilegiatus delinquit circa rem non exempram, vt in contractu, vel in maleficio, occidendo hominem, vel adulterando cum aliqua, tale delictum potest punire episcopus loci: quia & si fit persona exempta: tamen res in quam delinquitur, non est exempta. Si vero deliquit circa rem exemptam, puta male gerendo se in officio suo, vel alienando res ecclesiæ suæ: in his à solo Papa punitur. vbi ergo factum exempti prædicium affert non exemptis, bene episcopus loci punit in his in quibus delinquens contingit suam iurisdictionem: secus si non afferat alicui prædicium. & hæc distinct. probatur extra de priuileg. cum capella. Et dicit, quòd cum delictum eorum publicum est, potest puniri ab episcopo, vt supra dictum est, & vt dicit decret. patentibus. & c. tuarum. extra de priuil.

2 Burc. l. 1. c. 12. Iuo p. 14. tu priuilegij cõcessi, c. 82.

3 Ext. d rap. c. 1. Bur. l. 71. cap. 45. Iuo p. 14. c. 109.

† *al. rapinas*

i ¶*Rapinam.*] quo ad res mobiles.

† *al. recipiant*

k ¶*Depradationes.*] quo ad res se mouentes, vt animalia.

l ¶ *Excommunicentur.*] scilicet ab ipsius loci episcopo, vel in cuius iurisdictione deliquerunt. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porro.] Casvs. Hic intitulatur 4.q. scilicet cuius iudicium sit expetẽdum, si comprouinciales iudices inter se discordant in causa vel sententia episcopi. Et certe consueuit distingui, vtrum sint iudices delegati, vel ordinarij, vel arbitri. & hæc distinctio consueuit notari. 2. qu. 6. §. diffinitiua. ver. item si plures. & in pluribꝰ aliis locis, legibus scilicet & decretis, & decretalib.

2 ¶ *Porro.*] Hæc quæst. expedita est 2. q. 6. §. diffinitiua. versi. item si plures.

Si quis.] Casvs. Episcopi xij. examinabant causam criminalẽ episcopi. Sex dicebant eum absoluendum: alij dicebãt eum condemnandũ, & sic dicebant eũ remittendum ad Papã, diuersas sentẽtias inter se, i. opiniones habentes. Quæritũ fuit in Laodicenſi concil. quid sit in ista discordia faciendum. Et respõsum fuit, cp archiepiscopus vicinæ prouinciæ cum aliquot episcopis vocari dẽt qui pariter residẽtes dirimãt quæstionem, vt eum absoluãt, vel iudicent condemnandum, & vt negotium ad Apo. sedem transmittatur. Idem est casus c. seq. sed in eo nõ fit mentio de episcopis vicinę prouincię. Et intelliguntur ista duo c. de iudicibus ordinariis secũdũ Beñ.

1 Burc. l. 1. c. 150. Iuo p. 5. c. 263.

† *al. de aliquibus causis criminalibus*

2 Facit ad hũc tex. l. 1. & ibi gl. & do. ff. d va. & extr. cog.

b ¶ *Si quis.*] ſtud c. vi derur cõtinere iniquitarem, cum ex eo, cp nõ ſtatur hic iudicio maioris partis.[a] tum quia ex eo, cp alienus iudex iudicat nõ ſuũ ſubditũ, ſed expone prout hic notaũ. Iõ.

a Contra id ff. de re iud. duo.

c ¶ *Episcopos prouincie.*] In pari numero.

d ¶ *Sententias.*] i. opiniones, quibuſdã ſcilicet volentibus eum abſoluere, qui buſdã volentibus reſeruare ſententiam Papæ.

e ¶ *Prountiare.*] non ſententiando, ſed opinionẽ ſuam recitando, & ideo ſic exponẽne ſit contra. ff. de re iud. duo. & l. inter pares. & 2. q. 6. item ſi plures. vbi dicitur, cp ſi diſcordant delegati, ad delegantem eſt recurrendum.

3 in capitul. ſyno. græc. c. 13.

f ¶ *Aduocarit.*] per Papę refcriptum. i. Papa committat metropolitanis, & epiſcopis vicinę prouincię negotium illud. ſic exponitur ſecundum illos qui de iudicibus à Papa delegatis hoc intelligunt, vel etiam de epiſcopis ipſis qui ſui iudices ſunt, intelligas: & ſecundum hoc eſt ſpeciale, cp par pari poteſt cauſam delegare.

" Par pari põt cauſam delegare.

QVÆSTIO IIII.

Porro[a] cuius iudicium ſibi expetendum ſit, ſi iudices electi inter ſe diſcordare cœperint, in concilio Antiocheno, c. 14. ſic inuenitur diffinitum.

¶A quo ſit ferenda ſententia, quando comprouinciales epiſcopi diſcordant.

C. I.

1 Si quis b epiſcopus criminaliter † in iudicio epiſcoporum fuerit accuſatus, cõtingat autem epiſcopos prouinciæ c, qui conuenerint, diuerſas habere ſententias d, & alios quidem innocẽtem eum pronuntiare e, alios reum, propter huiuſmodi cõtrouerſiam amputandam, placuit ſanctæ ſynodo, metropolitanum [A] epiſcopũ alterius prouinciæ vicinæ aduocari [f 2], & aliquantos cum eo epiſcopos alios: qui pariter reſidẽtes, quæcũque fuerint, dirimãt quæſtiones: propter hoc, vt firmũ ſit iudiciũ, quod ab vnius prouinciæ epiſcopis fuerit promulgatũ.

¶ *Caput hoc in multis etiam vetuſtis Gratiani exemplaribus citatur ex concilio Laodiceno. In vno tamen peruantiquo eſt ex concilio Antiocheno, in quo etiam extat, & eſt antiqua verſio.*

A ¶ Metropolitanũ.] *Græcum exemplar hic valde diſſentit ab hac verſione. Nã ex his verbis colligitur concilium vnius prouinciæ, in quo neceſſe eſt adeſſe proprium metropolitanum, poſſe aduocare vicine prouincie metropolitanum, cum aliquot epiſcopis. Quod mirtinus etiam Bracharenſis in ſequenti capite, quod ex concilio Antiocheno accepit, confirmat. Græce vero locus ita habet:*

ὥρισε τὰ ἁγία σύνοδος τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας σὺν ἑτέροις τισὶν ἐπισκόποις τῶν κατὰ γειτονίαν τόπων συγκαλεῖσθαι, καὶ τῶν ἀμφὶ τὴν κρίσιν διακόνων. & βεβαιοῦσθαι τὰ κριθέντα τὸ πλειόνων ἐπισκόπων ψηφίσμασιν.

Quod Dionyſius, quem admodum etiam eſt in codice canonum, ſic vertit, Sanctæ ſynodo placuit, vt metropolitanus epiſcopus à vicina prouincia iudices alios conuocet, qui controuerſiam tollant, vtper eos ſimul, & per comprouinciales epiſcopos, quod iuſtum viſum fuerit, appebetur. *Ac ſane, cp metropolitanus ad alterius metropolitani vocationem deberet venire, atque in eodem concilio duo metropolitani futuri eſſent, vix videtur conuenire.*

Item ex concilio Martini Papæ, [id eſt, epiſcop Bracharenſis, c. 13.[3]

¶ Quando iudices electi de ſententia inter ſe diſcordes extiterint, de vicina prouincia archiepiſcopus aduocetur.

C. II.

Si quis epiſcopus in aliquibus cauſationibus iudicatur, & viderit ipſos epiſcopos, qui in prouincia ſua ſunt, inter ſe iudicio diſcrepare, & alij videantur eum, qui iudicatur, iuſtificare, alij condemnare, pro definitione huius diſſenſionis, hoc placuit ſancto concilio, vt de prouincia vicina alter metropolitanus cõuocetur epiſcopus, vt per eum confirmetur, quod ſecundum rectum placuerit canonem.

Niſi eadem prouincia primatem habuerit, ad quem negotia, quæ per metropolitanum terminari non valent, referenda ſint.

Vnde Bonifacius Pap 1, epiſcopis Gallię.

A ¶ Epiſcopis.] *Sic eſt emendatum ex aliquot vetuſtis codicibus, Burchardo, Iuone, & Polycarpo: Antea erat,* populis. *Simillima vero huic capiti leguntur Nouella 123. cap. 34. apud Iulianum anteceſſorem.*

¶ Primati deferantur negotia, quæ metropolitanus explicare non valet. C. III.

4 Si inter epiſcopos eiuſdem concilij dubitatio emerſerit de eccleſiaſtico iure, vel de aliis negotiis g, primum metropolitanus eorum cum aliis in concilio conſiderans rem diiudicet, & ſi non acquieſcat vtraque pars iudicatis, tunc Primas h regionis inter ipſos audiat, & quod eccleſiaſticis canonibus, & legibus veſtris conſentaneum ſit, hoc definiat, & nulla pars calculo eius valeat contradicere. i

[*Item Alexander Papa.*]

¶ De eodem. PALEA. C. IIII.

5 Si metropolitanus à quocum que comprouinciali epiſcopo A in cauſa propria appellatus eum audire diſtulerit, in proxima ſynodo negotij ſui habeat licentiam exercendi, & quidquid per † iuſtitiam, à comprouincialibus ſuis fuerit ſtatutum, debet cuſtodiri.

A ¶ Epiſcopo.] *Burchardus, & Iuo addunt,* bis fuerit in cauſa, &c.

Sed ſi omnium comprouincialium concordi ſententia fuerit damnatus, manebit ergo eum immobilis cenſura.

Vnde in Antiocheno concilio, c. 15. legitur.

¶ Epiſcopus, qui ab epiſcopis ſuæ prouinciæ conſonam ſententiam reportauerit, ab aliis iudicari non poterit. C. V.

Si quis epiſcopus criminaliter accuſatus, ab omnibus [k], qui ſunt intra prouinciam, epiſcopis, acceperit † vnam, conſonamque

Aliquis epiſcopus accuſatus fuit, & depoſitus concorditer ab epiſcopis prouinciæ. Dicitur hic, quòd de cetero ab aliis iudicari non poteſt: ſed ſententia firma permanebit, niſi appelletur, vt j. c. prox. cuius caſus planus eſt.

k ¶ *Ab omnibus.*] per hoc videtur, quòd ſpeciale ſit in epiſcopo, vt ab omnibus debeat abſolui, vel condemnari.

NISI EADEM. Casvs. Dictum eſt 3. q. archiepiſcopus vicinæ prouinciæ debet vocari: ſed dicit Gra. hoc eſſe verum, niſi eadem prouincia primatẽ habeat, ad quẽ recurrendum eſt, vt ſeq. cap. patet.

Si inter epiſcopos.] Casvs. Hoc c. loquitur in cauſa ciuili: & eſt caſus talis. Controuerſia mota eſt inter duos epos eiuſdẽ prouinciæ de rebus ſpiritualibus, vel aliis negotiis: quæritũ eſt quis debeat negotiũ terminare? Et reſp. cp metropolitanus eorũ cum quibuſdam epiſcopis debet negotiũ terminare: & ſi alterutra partium non pareat ſententiæ, defertur cauſa per appellationem ad primatẽ: vt per eũ negotium diffiniatur: cuius ſententiæ nullus valebit contradicere.

g ¶ *Negotiis.*] not. pro ciuilib. negotiis poſſe celebrari ſynodum, vt 3. diſt. 18. propter.

h ¶ *Tunc primas.*] arg. cp maiora negotia prouinciæ non licet face re metropolitano ſine auctoritate primatis. ſic 66. diſt. de perſona. & 99. diſt. c. 1. & 16. q. 6. placuit. ſed illud intellige ſi appellatur ad ipſum, vt 18. di. c. 1. & 9. q. 3. conqueſtus.

i ¶ *Contradicere.*] ecce caſus vbi non auditur ſecundo appellans, vt dixi 2. q. 6. anteriorum.

Si metropolitanus.] SED SI OMNIVM. Casvs. Dictũ eſt 3. in præcedẽtibus cap. cp ſi prouinciales non concordauerint, & recurrendũ eſt ad archiepiſcopum vicinę prouinciæ. Nũc oſtendit exponit, vt dic Gratianus, quòd ſi concorditer ſententiam ferant condemnationis, manebit ſententia firma.

Si quis epiſcopus.] Casvs. Hoc c. de delegatis iudicib. loquitur, vt dicũt Ben. & H. & dicit etiam H. quòd ſi prima duo cap. poſſunt ſimiliter de delegatis iudicibus & tenet intelligi: poſſunt etiam intelligi de iis qui bene habent priuilegium deponendi epiſcopos ſuos. Eſt ergo caſus huius capit.

[a] Vel dic. id eſt, coram ſumpſit. cum in iuuentute.

[b] Accuſator.] Casvs. Ad hoc vt lex faciat ad propoſitum Gratiani, debet hic eſſe accuſator, vt videtur dicere Benen. licet in l. C. ſit actor. & ſecundum hoc ſic pones caſum. Quidam profitebatur coram iudice ſe non poſſe probare crimen contrarium. Quæritum fuit ab Imperatore quid iuris eſſet. Et reſpondet, quòd per rerum naturam nulla eſt probatio illius, qui factum negat: vnde reus ad

Quod bene.] Casvs. Quæſitum fuit à Nicolao, vtrum ſententia ſemel bene lata iuramentis etiam interpoſitis poſſit retractari. Et reſpondetur, quòd non, niſi ad maiorem fuerit appellatum.

a ¶ *Diffinitum eſt.*] à iudice per ſententiam, vel etiam à quocumque. Et intellige de iuramento quod iudex parti defert, nõ quod pars defert partiꝯ ga illud non poteſt retractari, vt C. de reb. cre. generaliter. & ff. de iureiur. admonẽdi. Item argum. quòd qui iurat ſtare vel parere ſententię vel mandato alicuius, cp poteſt appellare. ff. rem rat. hab. l. 3. §. falſus. ff. iu. ſol. cum apud. extr. de ap. ad hæc. 2. & c. præterea. & c. quæſtioni.

[c] iurm an poſſit retractari.

b ¶ *Maior.*] extra de iureiur. veniens.

Sius epiſcopus.] Casvs. Oſius in concilio Sardicenſi ſurrexit dicens: ſi aliquis epiſcopus fuit condemnatus, ſi putat ſe bonam cauſam habere, appellet ad Papam, & hoc ſignificetur Papæ, vel ab his epiſcopis, qui eum examinauerunt, vel ab epiſcopis vicinæ prouinciæ, & ſi placuerit ei, renouetur iudicium, aut ſententia confirmetur. Reſponderũt omnes, placet. Caſus tamen non facit mentionem de appellatione condemnati. & dicit H. *Adiudicatus.* id eſt, male iudicatus.

1 Burc. l. 9. c. 49.

[c] ¶ *Oſius epiſcopus.*] ar. aliam eſſe cauſam appellationis à principali. argu. contra. 31. q. 2. Lotharius. & notaui 2. q. 6. ſi epiſcopus. & 8. poſt ſecundam.

[d] ¶ *Vel ab his.*] [c] ille enim iudex, qui tulit ſententiam, ſi non deferat appellationi, reſcribet ei ad quem appellatur opinionem ſuam, & quare non deferat appellationi, vt ff. de app. rec. vel non. l. ſciendum.

2 Nic. epiſs, q. in Conciliũ cõuenerũt.

Vod autem.] Casvs. Hæc eſt quinta quæſtio, qua quæritur, an deficiente accuſatore reus ſit cogendus ad purgationem: & quidem ſi propter hoc laborat infamia, cogitur ad purgationem: alias non, vt 5. 2. q. 5. presbyter. & c. ſi mala fama. Eadem quæſtio tractatur ſupra 2. quæſt. 5. vbi de hac materia latis dicitur. Et nota, quòd ſequentia duo capitula intelliguntur de illis qui non ſunt de crimine infamati, & ideo non coguntur ad purgationem.

3 Anſl. l. 2. c. 77.

c ¶ *Quòd autem.*] Reus non eſt cogendus ad purgationem niſi labo ret infamia, vt j. ead. quòd autem. & 2. q. 5. presbyter. vbi plene de hoc inuenies. Ioan. de Fant.

Vod autem.] Casvs. Maximus dum accuſaretur à quibuſdam ſupplicauit Greg. vt mitteret aliquem Cardinalem vel Legatum ad eum, vt coram eo probaret ſe innocentem. Reſpondet Greg. vtcumque eſſet excuſabile, ſi ratio vlla cogeret reum oſtendere ſe innocentem: ſed quia hoc onus accuſatoribus incumbit, ideo mandat ei, vt ad eum veniat ſine mora, forte ſe defenſurus. Sequens §. patet.

[d] ¶ *Qua.*] id eſt, per quam [a]. ſic 3. 4. q. 3. qui intendit. & extra de præſump. cum in iuuentute.

Accuſator.] Casvs. Ad hoc vt lex faciat ad propoſitum Gratiani, debet hic eſſe accuſator, vt videtur dicere Benen. licet in l. C. ſit actor. & ſecundum hoc ſic pones caſum. Quidam profitebatur coram iudice ſe non poſſe probare crimen contrarium. Quæritum fuit ab Imperatore quid iuris eſſet. Et reſpondet, quòd per rerum naturam nulla eſt probatio illius, qui factum negat: vnde reus ad hoc cogi non debet. Etſi ſit ibi actor, idem eſt caſus, ſed intelligitur in cauſa ciuili. Sequens §. patet.

g ¶ *Accuſator.*] ex hac lege duæ habentur regulæ. Vna, " quòd niſi actor probet quod intendit, reus abſolvitur[b]. Secunda eſt, quòd ne gantis factum nulla eſt probatio. Prior regula recipit exceptiones.

" Actore ſi pbãte reus abſolvitur regulariter.

b Cõcor. l. q accuſare. C. de eden. & l. actor, cp ad ſeuerat. C. de prob. cQq; ecõtra à reo. ſi actorẽ trãſfertur. pbõ. ff. de pro. ſi chirographũ. & l. ſi de indebito in prin. §. 1. & ſeu c. 125.

sententiam, ab aliis vlterius iudicari non poterit: ſed manere circa cum oportet tamquam conuenientem, quę ab omnibus prolata eſt, firmam, ratamque ſententiam.

Sublntelligendum vero eſt, niſi ad iudicem maioris auctoritatis fuerit prouocatum. Tunc enim per appellationem ſoluta ſententia firmitatem non obtinet.

Vnde Nicolaus Papa ait in epiſtola ad Carolum regem, cuius initium [Nunquam doloremgenerat.]

¶ Semel definitum retractari non licet, niſi vbi maior auctoritas fuerit. C. VI.

Vod bene ſemel definitum eſt [a], & interpoſitis iuramentis deliberatum, nulla debet iteratione (niſi fortaſſis, vbi fuerit maior [b] auctoritas) retractari.

1

Item ex concilio Sardicenſi, c. 4.[c]

¶ In renouatione iudicij, beati Petri memoria eſt habenda. C. VII.

Sius epiſcopus [c] dixit. Quòd ſi aliquis epiſcopus adiudicatus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere, vt iterum iudicium renouetur, ſi vobis placet, ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus, vt ſcribatur vel ab his [d], qui examinauerunt, vel etiam ab aliis epiſcopis, qui in prouincia proxima morantur, Romano epiſcopo [e]. Et, [5] ſi iudicauerit renouandum eſſe iudicium, renouetur, & det iudices. Si autem probauerit talem cauſam, vt ea non refricentur, quæ acta ſunt, quæ decreuerit Romanus epiſcopus, confirmata erunt. Si hoc ergo omnibus placet, ſtatuatur: ſynodus reſpondit, Placet.

3

QVÆSTIO V.

Vòd autem [c] deficiente accuſatore non ſit reus cogendus ad probationem, auctoritate Gregorij probatur, qui libro 5. epiſtola 25. ſcribens Maximo, ait.

¶ Onus probationis reo non incumbit. C. I.

Quòd autem poſtulas, vt illuc perſonam dirigere debeamus quat [f] de his, quæ dicuntur, poſſit eſſe probatio, eſſet vt cumque excuſabile, ſi vmquam ratio ei, qui accuſatur, neceſſitatem probationis imponeret. At poſtquam non tibi, ſed accuſantibus hoc onus incumbit, ad nos, ſicut præfati ſumus, dilatione ceſſante venire non deſinas.

Item accuſatus non negationem, ſed exceptionem probare debet. Cod. libro 4. tit. de probationibus. l. actor.[7]

¶ De eodem. C. II.

Accuſator † [g], quod aſſeuerat, probare ſe non poſſe profitendo, reum neceſſitate mon ſtrandi contrarium non adſtringit: cum per rerum naturam [h], factum negãtis [i] probatio nulla ſit.

Hoc autem ſeruandum eſt, quando reum publica fama non vexat. Tunc enim auctoritate eiuſdem Gregorij [8] propter ſcandalum removendum, famam ſuam reum purgare oportet.

Nam ratione præſumptionis trãſfertur probatio ad reum [c], vt ex tra vt eccleſ. benefic. & vt noſtrum. & extr. de procur. ex inſinuatione. in fin. & ff. de don. inter vir. & vxo. quintus. Item cum actor intentionẽ ſuam fundauit iure communi, vt C. de prob. ſiue. 28. dist. quia ſunt culpæ. & 100. dist. contra morem. Item cum reus ſponte aſſumit ſibi onus probandi, vt ff. de probat. circa. Item in communibus iudiciis vtriuſque probatio auditur, vt extrà de prob. ex litteris. Item cum vterque contendit ſe poſſidere, extra de probat. licet. Item in crimine falſi vtriuſque teſtes audiuntur, vt C. de fal. vbi. Similiter in crimine læſæ maieſtatis, & in ſacramentis deſertis, & in proditione patriæ, & in crimine peculatus vtriuſque teſtes audiuntur, vt C. de abolition. falliciter. in fi.

" Et de ſecunda regula notabis, quòd triplex eſt negatiua, facti, iuris, & formæ, ſiue qualitatis. Negatiua facti eſt, in qua negatur aliquid factum eſſe. hæc ſi non habet determinationem loci vel temporis, numquam poteſt probari, vt ſi quis dicat ſe citatum non eſſe, vel ſe non contraxiſſe cum Berta, tales improbari poſſunt, ſed probari minime. de tali loquitur hic: & hoc ideo, quia negationum non ſunt cauſæ. Si autem adiciatur tempus vel locus, tunc poteſt probari, ſi probatum fuerit de alio tempore, & de alio loco, vt extra de teſtib. ex tenore. & C. de contrahend. ſtipulation. optimam. Idem dico de hac negatione, quòd capitulum non fuit citatum, quod cum determinatione temporis poteſt probari, licet contrarium innuatur extra de electione. bonæ. ſed illud non eſt propter vim negationis, ſed potius ſingularitatis. Quandoque tamen negatiua probatur ſine determinatione temporis, vt extra de probationibus, tertio. Sed illa potius eſt præſumptiua probatio quàm violenta. Et ſic intelligitur quod eſt extra de teſtibus, tam litteris. in fine. Item negatiua facti probatur cum habet implicitam affirmatiuam, vt extra de renunciatio. ſuper hoc. Item negatiua iuris bene probatur, vt ff. de probationib. ab ea parte. quia qui negat aliquid iuſte factum, dicit illud iniuſte factum: & quia præſumitur aliquid potius iuſte quam iniuſte factum: ideo illud tenetur probare. Negatiua formæ ſiue qualitatis dicitur iſta: Iſte non eſt idoneus, non eſt legitimus, non eſt ſoluendo. & talis eſt probanda [d] ab eo qui eam proponit, vt extra de præſumptionibus. dudum. & digeſtis, de legatis ſecundo. lege, cum quidam. & lege, cum pater. paragrapho, rogo. & Cod. de inofficioſo teſtamento. omnimodo.

" Negatiua eſt triplex.

7 tit. 19. l. 23.

[f] ¶ *Aliquam.*] id eſt, per conſuetudinem cauſarum. Item iſte intellectus perpenditur per id quod legitur trigeſima quinta, quæſtione quinta. capit. vltimo, in fine. ſic extra de fide inſtrumentorum. cap. inter dilectos. & ſic extra de cauſa poſſeſſionis & proprietatis. cum eccleſia. & extra de fide inſtrumentorum. cap. ſecundo.

i ¶ *Negantis.*] ſic extra de cauſa poſſeſſ. & propriet. cum eccleſia. & extra de probat. quoniam.

† *Actor* iori.

8 5. 2. q. 5. c. quãto, &c. q de cauſa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vidam episcopus.] Casvs. Supra 6.q.3.c.denique.facta fuit mentio de renuntiatione episcopatus. Vnde Gratia. nactus occasionem subiicit causam istam, in qua tractat de renuntiatione, & an prælato viuente alius sit ei substituendus, & de mutatione sedis, & quibusdam aliis, quę omnia, vt competentius agat, thema proponit, duas inde eliciens quæstiones. Est ergo casus. Ad preces cuiusdam ægrotantis episcopi Papa loco eius alium substituit: postea cum conualuisset, volebat repetere cathedram cui renuntiauerat.

†al. inualetudine

†al. accesserat

Vòd autẽ viuente.] Hæc quæst. diuiditur in ix. partes. In prima probatur xv. auctoritatibus, q̃ nullus debet priuari iure suo sine culpa sua: nec etiam pro infirmitate, nisi ipse renuntiauit, nec alius potest eligi altero non renuntiante, nisi de Papæ licentia speciali. Secunda ibi, *Ne autem.* Tertia ibi, *Ecce quòd.* Quarta ibi, *Ambitionis.* Quinta ibi, *Quòd vero.* Sexta ibi, *Hoc non solum.* Septima ibi, *Ecce in quibus.* Octaua ibi, *Item cum aliquis.* Nona ibi, *Hoc etiam tunc obseruandum.* Io. de Fan. Casvs. Hic intitulatur j.q. in qua quæritur, "an viuente episcopo alius possit loco eius substitui, & reſponder, q̃ nõ, nisi in casibus. s. nisi deponatur, vt 50. di. postquã. & nisi renuntiet, vt j. ead. q. qualiter. & nisi mutetur sedes de licentia Papæ, vt j. ead. mutationes. & nisi per ambitionem transtulerit se ad aliam ecclesiam: quo casu carebit vtraq;, habita. l. & ambita, vt j. e. si qs episcopus. ad instar inuaſoris, qui amittit rem inuasam, & aliud tantumdem, vt C. vnde vi, si quis in tantam. vel nisi intrauerit monasterium, vel canonicam regulam de licentia Papę, vt j. ead. hoc nequaquam. Probat ergo primo per concilium apud Aruerniam celebratum, quòd episcopo viuente alius substitui non debet, nisi depositus sit.

1 in concil. Aurelianẽsi 5. c. 12. Bur. l. 1. c. 186. Iuo p. 5. c. 302.

"epo viuente an possit alius subrogari.

2 Pol. l. 2. tit. 17. Ans. l. 6. c. 201. Bur. l. 1. c. 188. Iuo p. 5. c. 304.

3 Poly. l. 2. tit. 19.

a ¶ *Quod autem viuente.*] Dicendum est, q̃ nõ, nisi sit depositus. 50. dist. postquam. vel nisi renuntiauerit de licentia Papæ, vt j. e. c. mutationes. vel nisi per ambitionem se transtulerit ad aliam, quo casu carebit habita, & ambita. j. e. si quis episcopus, ad instar inuaſoris, qui amittit rem inuasam, & aliud tantumdem, vt C. vnde vi, si quis in tantam. In ægrotante autem distinguunt quidam, si ægritudo est incurabilis, vt tunc alter substituatur, vel etiam si nimis senex est, iuris ordine ad instar iudicis. ff. de iud. si longius. C. de of. præf. ori. l. si quos. Sed seruato, vt hoc nõ admitto nisi in leproso, qui à dignitate remouetur propter ext. de acc. scandalum. ext. de cle. ægr. tua. Hoc etiam scias, q̃ epileptici, & alij ad peritiodium turno morbo laborantes non promouentur, vt 33. di. communẽ. i fi. vbi d ter. & ext. de elect. cum inter. sed promotum morbus non deiicit, hoc approbatHo. licet magna quando-que viuenti episcopo alter adiungitur, vt j. ead. non Ber. ibi alias autem. & idem de quolibet clerico intelligas. sed abbates facti inuidentes tiles remouentur penitus. 18. q. 2. si quis abbas. sicut etiam fit in iuvideatur p dice. C. de off. præf. ori. si quos. cũ ét ex modicis causis remouean eũ tit. c. qua tur [a]. ext. de si. per tuas. vbi autem electus sue confirmatus ante or liter. 2. in fi. dinationem fit inhabilis, remouendus est, vt videtur ext. de ætat. &

CAVSA VII.

Vidam episcopus longa ægritudine † grauatus alium sibi substituí rogauit, cuius precibus summus Pontifex annuit, & quod rogauerat, ei concessit. Postea vero conualuit idem episcopus, & quod prius fecerat, cupit rescindi, aduersus eum, qui sibi successerat †: quæstionem mouet, suamque cathedram tamquam sibi debitam reposcit.

1 Hic, primum quæritur, vtrum viuente episcopo alius possit in eadem ecclesia ordinari.

2 Secundo, an iste valeat reposcere cathedram, quam sua intercessione alter accepit.

QVÆSTIO I.

Vòd autem viuente [a] episcopo alius superponi, aut superordinari non possit, ex concilio apud Aruerniam [A] celebrato [1] definitum est, in quo legitur [vt nullus viuente episcopo, alius superponatur, aut superordinetur episcopus, nisi forsitan in eius locum, quem capitalia culpa detexerit.]

A ¶ Aruerniam.] Burchardus etiam, & Iuo citant ex Aruernensi, c. 13. extat autem in Aurelianensi quinto, cap. 12.

Item ex regesto Gregorij Papæ, lib. 9. epistol. 41. ad Anatolium Constantinopolitanum diaconum.

¶ Pro molestia corporis suo honore non priuetur episcopus.

C. I.

[2] Scripsit mihi tua dilectio, piissimum dominum nostrum reuerendissimo fratri meo Ioanni primæ [b] Iustinianæ episcopo pro ægritudine capitis, quam patitur, præcipere succedi: ne forte, dum episcopi iura eadem ciuitas non habet, (quod absit) ab hostibus pereat [3]. Et quidem nusquam canones præcipiunt, vt pro ægritudine episcopo succedatur: & omnino iniustum [c] est, vt si molestia corporis irruit, honore suo priuetur ægrotus. Atque ideo hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatũ in mea anima ex eius depositione veniat. Sed suggerendum est, vt si is, qui est in regimine, ægrotat, dispensator [d] illi requiratur talis, qui possit eius curam omnem [e] agere, & locum illius in regimine ecclesiæ (ipso non deposito) ac in custodia ciuitatis imple re, vt nec omnipotens Deus offendatur, neque ciuitas inueniatur esse neglecta.

¶ *Caput hoc emendatum, & locupletatum est ex originali.*

Item libro 2. epist. 5. ad Candidum episcopum.

¶ Flagellatis à Domino, afflictio addi non debet.

C. II.

[4] Cvm percussio corporalis imminet, vtrum pro purgatione [f], an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur: & ideo non debet à nobis addi flagellatis [g] afflictio [h] [5]: ne nos culpæ (quod absit) offensa respiciat.

¶ *In decretalibus tit. de cler. ægro. c. 1. affertur initium tantummodo huius capitis, & ex ipso quid agendum sit, definitur.*

Idem Gregorius libr. 3. epist. 13. Maximiano [A] episcopo Syracusano.

A ¶ Maximiano.] *Sic est emendatum ex originali tam impresso, quam manuscripto. Nam antea erat*, Clementino episcopo primati Bizanceno.

¶ Infirmitatis causa loco suo quis priuari non debet.

C. III.

Præsentium latoris Adeodati querelam, qui se à sui presbyteratus loco incongrue dicit expulsum, licet subditæ tibi textus petitionis explanet: tamen paulo latius indicauimus, apertiusq; retexendam. Asserit namq; à Quintiano fratre, & coepiscopo nostro in loco suo pro quibusdam se suis ordinandis negotiis relaxatum, copus de vrbe veteri ipsum beneficio ecclesiæ spoliauit. super quo cum Greg. querela pulsaretur, præcepit Candido, quatenus omnia sibi restituat: quia si pro ægritudine ecclesia priuaretur, & Deus offenderetur, & alij non inuenirentur, hoc exemplo deterriti, qui vellent ecclesiæ militare. Et iste casus colligitur ex hoc capit. & ex decret. quæ est extra de cler. ægri. cum percussio.

f ¶ *Purgatione.* Id est, probatione. j. ead. aduersitas.

g ¶ *Flagellatis.* Iusficienter, "sed non sufficienter afflictis addi po- "Afflictio tentiam non poterit quis accusari [c] de crimine: similiter nec duplici cum afflictione. Hoc arg. ff. de cond. ob turpem. & ff. de cond. ob cau. si c. Hoc arg. ff. de lib. & posth. & ff. de iure do. iure

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Anſ.l.6. c.59.

a ¶ *Ouatianus.*] ¶ *Diuiſa.*] 24. q.1.loquitur.

b ¶ *Humanum.*] id eſt, non ſpiritualem.

c ¶ *Initio.*] Arg.cõtra nouitios magiſtros,q primo feruent,& poſtea deficiunt. 23.q.4. diſplicet. & c. non inuenitur. & c.ſi eccleſia. immo à minimis eſt incipiendum, vt 48.diſt.ſicut.

Scire debes.] Casvs. Scribit Cyprianus ad Puppianũ, q̃ ſolus Cornelius eſt epiſcopus: & ei obedientes ſunt in eccleſia. Nouatiani vero, q̃ cum ſacerdotib[a] Dei pacem nõ habent, & per obreptionem dignitatem arripiunt, non ſunt in eccleſia. quæ tantum vna eſt, nec poteſt eſſe diuiſa. *Cum epiſcopo non ſit*: ſcilicet in communione epiſcopi.

d ¶ *In eccleſia.*] 6.q.2. ſi tantum. contra. ſed ibi ſolutum eſt. " hic dicitur eccleſia epiſcopus. alibi eſt idem quod eccleſiaſtici viri, vt 3.63.diſt.c.1.alibi ponitur p̃ maiori parte, vt 3.51.diſt. Apoſtolica. quandoque pro congregatione fidelium. j. de cõſec.di.1.ecclesia. Et dic p exẽpla varias ſignificationes, vt ext.de teſta.relatum. & ext.de verb. ſig.cum clerici. extra de vſu pal.c.1.

†*covetur*] orig.

" Eccleſia multiplicifer dicitur.

Quam periculoſum.] Casvs. Cornelius Papa volebat renuntiare papatui propter tribulationes, quas à Nouatiano ſuſtinebat: ſed Cyprianus dehortatur eum, & dicit hoc nõ eſſe ei faciendum: q̃a ſibi eſſet periculoſum, ſi in tãta tribulatione eccleſiam dimitteret: & præterea ſi modo renuntiaret, de cetero repetere non poſſet. Et hoc probat exẽplo Eſau, q̃ ius primogenituræ cui renuntiauit, repetere non potuit.

e ¶ *Quam periculoſũ.*] Arg. " q̃ q̃ iuri ſuo renuntiat, illud repetere nõ poteſt. j.ea. eos.

2 Iuo p.5. c.360.

" iuri ſuo renuntians, il edi.l.r.§.qui ſemel. & Iud repetere non põt.

C. de pact. poſtquam. j. e. hoc nequaquam. & ff.de ædil.edi.quæritur.§.ſi vẽditor. vbi dr̃, q̃ remittẽdo ſub.actiones ſuas non eſt dandus regreſſus ad eas.

† al. eccleſia catholica quæ vna.

92.diſt.ſi quis epiſcopus.18.q.vlt.dudũ. & notaui 6.q.3.denique.

f ¶ *In diuinis.*] tempo re periculi, vt j. ead. ſuggeſtum.

g ¶ *Primatus.*] ius ergo primogenituræ (vt dicunt) eſt dignitas tã

1 NOuatianus [a] epiſcopus nõ eſt, qui Cornelio epiſcopo in eccleſia à ſedecim coepiſcopis facto, adulter, atq; extraneus epiſcopus fieri à deſertoribus per ambitum nititur: & cum ſit à Chriſto vna eccleſia per totum mundum in multa membra diuiſa [a], item epiſcopatus vnus, epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus, ille poſt Dei traditionem poſt connexam, & vbique coniunctã catholicæ eccleſiæ vnitatem, humanã [b] conatur † eccleſiam facere, & per plurimas ciuitates nouos Apoſtolos ſuos mittit, vt quædam recentia inſtitutionis ſuæ fundamenta conſtituat: cumque iampridem per omnes prouincias, & per vrbes ſingulas ordinati ſint epiſcopi in ętate antiqui, in fide integri, in preſſura probati, in perſecutione proſcripti: ille ſuper eos creare alios pſeudoepiſcopos audet: quaſi poſſit, aut totum orbem noui conatus obſtinatione peragrare, aut eccleſiaſtici corporis compaginem, [B] diſcordiæ ſuæ ſeminatione reſcindere, neſciẽs ſchiſmaticos ſemper inter initia [c] feruere, incrementa vero habere nõ poſſe: nec augere, quod illicite cœperint, ſed ſtatim cum praua ſua æmulatione deficere. *& infra.* ¶ Qui ergo nec vnitatem ſpiritus, nec coniunctionem pacis obſeruat, & ſe ab eccleſiæ vinculo, atque à ſacerdotum collegio ſeparat, epiſcopi nec poteſtatem poteſt habere, nec honorem, qui epiſcopatus nec vnitatem voluit tenere, nec pacem.

A ¶ Nouatianus.] *Recte aptatum eſt à collectoribus hoc inſtitum, ne ſuperiora etiam aſſeuerenda eſſent. Nam apud Cyprianum ſic legitur poſt multa*: niſi ſi epiſcopus tibi videtur, qui epiſcopo in eccleſia, &c.

a ¶ Corporis compaginem.] *Sic emendatum eſt ex aliquot vetuſtis, & Anſelmo, & ipſo originali: antea enim legebatur*, ordinis compaginem.

Idem ad Florentium Puppianum, eodem l.4. epiſt.9.

¶ Non eſt in eccleſia, qui cum epiſcopo pacem non habet. C. VII.

2 SCire debes epiſcopum in eccleſia [d] eſſe, & eccleſiam in epiſcopo, & ſi qui cum epiſcopo non ſit, in eccleſia non eſſe, & fruſtra ſibi blandiri eos, qui pacem cum ſacerdotibus Dei nõ habentes obrepũt, & latẽtes apud quoſdam communicare ſe credunt, quando eccleſia †, quæ catholica vna eſt, ſciſſa nõ ſit, neque diuiſa.

Idem ad Iubaianum.

¶ Suo iure quis cedere non debet. C. VIII.

QVam [e] periculoſum ſit in diuinis [f] rebus, vt quis cedat iure ſuo, & poteſtate: ſcriptura ſancta declarat, cum in Geneſi Eſau primatus [g] ſuos inde perdiderit: nec recipere id poſtmodum potuerit; quod ſemel ceſſit.

Idem lib. 1. epiſt. 6. ad Magnum.

¶ Perditionem ſibi acquirunt, qui ab epiſcopis recedentes vnitatem eccleſiæ ſcindunt. C. IX.

DEnique quàm ſit inſeparabile vnitatis ſacramentum, & quàm ſine ſpe ſint, & perditionem ſibi maximam de indignatione Dei acquirant, qui ſchiſma faciunt, & relicto epiſcopo alium ſibi foris pſeudoepiſcopum conſtituunt, declarat in libris regnorum ſcriptura diuina, vbi à tribu Iuda, & Beniamin decem tribus ſciſſæ ſunt, & relicto rege ſuo [h] † alterum ſibi foris conſtituerunt. [Et indignatus eſt, inq̃t, Dominus in omne ſemen Iſrael, & dimouit eos, & dedit eos in direptionem, donec abiiceret eos à facie ſua: quia diſſipatus eſt Iſrael à domo Dauid, & cõſtituerunt ſibi regem Hieroboam filium Nabat.] Indignatum eſſe Dominum dicit, & eos in perditionem deditſſe, quòd ab vnitate diſſipati eſſent, atque alterum ſibi regem cõſtituiſſent. Et tãta indignatio Domini extitit aduerſus illos, qui ſchiſma fecerant, vt etiam cum homo Dei ad Hieroboã miſſus eſſet, qui ei peccata ſua exprobraret, atque vltionem futuram prædiceret, panem quoq; apud illos edere, & aquam bibere vetaretur. Quod cum non cuſtodiſſet: & contra præceptum Dei prandiſſet, ſtatim diuinæ cenſuræ maieſtate percuſſus eſt, vt inde regrediens impetu, ac morſu leonis in itinere necaretur. *& paucis interiectis.* ¶ Satiat [a] adhuc in Euangelio ſuo Dominus, & maiorem intelligentiæ lucem manifeſtat, quòd iidem, qui [i] ſe tunc à tribu Iuda, & Beniamin ſciderant; & Hieroſolymis derelictis Samariam ſeceſſerant, inter prophanos, & gentiles computarentur. Nam, cum primum diſcipulos ſuos in miniſterium ſalutis mitteret, mandauit, & dixit [In viam nationum ne ieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne introieritis.] Ad Iudæos prius mittens, gentiles adhuc præteriri iubet. Addendo autem & ciuitatem Samaritanorum debere omitti, vbi erant ſchiſmatici, oſtendit ſchiſmaticos gentilibus adæquari [k]. *& poſt pauca.* [3] ¶ Quòd vero eumdem, quem & nos Deum patrem, eũdem filium Chriſtum, eundem ſpiritum ſanctum noſſe dicuntur, nec hoc adiuuare tales poteſt. Nam & Core, & Dathã, & Abyron cum ſacerdote Aaron, & Moyſe eumdem Deum nouerãt: pari lege, & religione viuentes vnum, & verum Deum, qui colendus, atque inuocandus fuerat, inuocabant: tamen quia loci ſui miniſterium tranſgreſſi cõtra Aaron ſacerdotem, qui ſacerdotium legitimum dignatione Dei, atque ordinatione perceperat, ſacrificandi ſibi licẽtiam vendicauerũt, diuinitus percuſſi pœnas ſtatim pro illicitis conatibus repẽderũt: nec potuerũt rata eſſe, & proficere ſacrificia irreligioſe, & illicite contra ius diuinæ diſpoſitionis oblata. Thuribula quoque ipſa, in quib[o] incẽſum illicite fuerat oblatum, ne in vſu de cetero eſſent ſacerdotibus, ſed potius indignationis, & vltionis diuinæ memoriam corrigendis poſteris exhibe rent: iuſſu Domini conflata, atque igne purgata in laminas ductiles producuntur, & affiguntur altari, ſecũdum quòd loquitur ſcriptura diuina [" Memoriale [a], inquit, filiis Iſrael, vt nõ accedat quiſquam alienigena, qui non eſt ex ſemine Aaron, imponere incenſum ante Dominum; vt nõ ſit, ſicut Core.] Et tamen illi ſchiſma [b] non fecerant, nec foras egreſſi, contra Dei ſacerdotes impudenter, atque hoſtiliter rebellauerant. Quod nunc hi eccleſiam ſcindentes, & contra pacem, atque vnitatem Chriſti rebelles, cathedram ſibi conſtituere, & primatum aſſumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vendicare conantur.

A ¶ Satiat adhuc.] *Antea legebatur*, Sed adhuc. *Emendatum eſt ex vetuſtis codicibus Cypriani, quos Romana editio hoc loco ſecuta eſt. Hoc verbo vtitur etiam in libro de opere, & eleemoſynis ſic ſcribens*, deprecationes ſolas parum valere, niſi factorum, & operum accẽſſione fatentur. *ita enim habent veteres codices, et cetera editiones præter Romanam, in qua operarum culpa, eius verbi loco, poſitum eſt* adiuuentur.

Item Leo iiij. Vernoni Duci Britanniæ.

¶ Non eſt defendendus, qui vtentis locum inuadit. C. X.

NOn furẽ [c], nec latronẽ, qualem Gillandũ eſſe ſentimus in Nannetica ſede, qui vtentis (quod non licuit) locũ non timuit vſurpare pro cuiuſcumque munere donis vltra debes defenſare.

Item Euariſtus Papa, epiſt. 2. omnibus epis.

¶ Non licet epiſcopo eccleſiam ſuam dimittere. C. XI.

2 SIcut vir non debet adulterare [d] vxorem ſuam: ita nec epiſcopus eccleſiam ſuam, id eſt vt illã dimittat, ad quã ſacratus eſt, abſque ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione, & alteri ſe ambitus cauſa coniungat. Et ſicut vxori non licet dimittere virum ſuum, vt alteri ſe, viuẽte eo, matrimonio ſociet, aut eum adulteret [e], licet fornicatus ſit vir eius, ſed iuxta Apoſtolum, aut viro ſuo recõciliari debet, aut manere innupta: ita eccleſiæ non licet dimittere epiſcopum ſuum, aut ab eo ſe ſegregare, vt alterum, viuente eo, accipiat: ſed aut ipſum habeat, aut innupta maneat: id eſt alterum epiſcopum, ſuo viuente, non accipiat, ne fornicationis, aut adulterij crimen incurrat. Si vero adulterata [g] fuerit, id eſt, ſi ſe alteri epiſcopo iunxerit, aut ſuper ſe alterum epiſcopũ adduxerit, aut eſſe fecerit, vel deſiderauerit: per acerrimam pœnitentiam, aut ſuo reconcilietur epiſcopo, aut innupta permaneat. *& paulo poſt.* ¶ Epiſcopum vero oportet opportune, & importune, atque ſine intermiſſione eccleſiam ſuam docere, eamque prudenter regere, & amare, vt à vitiis ſe abſtineat, & ſalutem conſequi poſſit æternam. Et illa cum tantareuerentia eius doctrinam debet ſuſcipere, eumque amare, & diligere vt legatum Dei [h], & præconem veritatis.

Ecce hic auctoritatibus patenter oſtenditur. q̃ epiſcopo viuente alius ſuperordinari non poteſt nec etiam pro eius ægritudine [i]. Sed illud Gregorij intelligendum eſt, quando ille, qui ægrotat, aliũ ſibi ſubſtitui non rogat. Ceterum, quando aliquis vel ſenectute, vel infirmitate grauatus ſuſceptum officium admiſtrare non valet, ſi alium ſibi ſubſtitui petierit, rationabiliter fieri poteſt [k]. Vnde in eodem capitulo ſequitur [Si A. vero[k] idem Ioannes forteſſe pro meleſtia ſua petierit [l], vt ab epiſcopi honore debeat vacare, eo petitionem ſcripto dante, concedendum eſt: aliter autem facere pro omnipotentiu Dei timore omnimodo non audemus.] Hinc etiam beatus Auguſtinus epiſcopo ſuo nondum defuncto, ſed ſenectute grauato cathedram epiſcopalem ſuſcepit.

Vnde in epiſtola Paulini vnica ad Romanianum legitur.

A ¶ Si vero idem Ioannes.] *Hæc ſunt in regeſto B. Gregorij libr. 9. epiſt. 41. & ſequuntur poſt c. ſcripſi. 8. eadem.*

¶ Auguſtinus non tam ſucceſſit quàm acceſſit. C. XII.

NOn autem tantũ hoc ſcribimus gratulandum, quòd epiſcopatum Auguſtinus acceperit, ſed q̃ hãc Dei gratia curã meruerint Africanę eccleſię, vt verba cęleſtia Auguſtini ore perciperẽt: qui ad maiore Dñici muneris gratiam nouo more [m] prouectus, ita cõſecratus eſt, vt nõ ſuccederet [n] communicari, ſequeretur abſurditas. nam omnib[a] illis mortuis, & aliis ſubſtitutis eſt d cõſ. di.1.d. eadem eccleſia: ergo fabrica. Ar. adhuc eſſet excõica- ta, ſi priores canonici non petiiſſent abſolu tionem adhuc. de hoc 102. Iuo p.5. not.12.q.2.eps qui.2. c.182.

busdam. in gl.1.verſ.ité & aliis ſubſtitutis eſt d cõſ. di.1.d. 1 Pol.l.1.ti.8. c.306.

h ¶ *Vt legatum Dei.*] Epiſcopus dicitur legatus Dei: & tñ eſt iudex ordinarius. vnde patet, quòd legatus Papæ eſt iudex ordinarius, vt proconſul.

1.Cor.7.

ECCE. Casvs. Concludit Grat. ex ſupradictis. & bene ſoluit dicens, quòd propter ęgritudinem non dẽt alius epiſcopo ſubſtitui, niſi ipſe infirmus ſingulariter hoc poſtularet: & tunc licite fieri poteſt, ſi hoc in ſcriptis poſtulauerit. Et hoc probatur per c.5.ead.ſcripſit. & ad hoc inducit exẽplum de Aug. qui poſtulante Valerio ſenectúte grauato, factus eſt epiſcopus, vt in eod.c. no.3. Sed in originali quod ſequitur poſtea planum eſt.

3 Burc.l.1.c. 189.Iuo p.5. c.305.

i ¶ *Sed illud Gregorij.*] 3.ead.c.ſcripſit.

k ¶ *Si vero.*] Hoc habetur in originali vnde hoc extractum eſt.

l ¶ *Petierit.*] Ergo nulli infirmo dandus eſt coadiutor, niſi hoc petat, j.ea. qualiter. & c. quamuis. & c.ſcripſit. arg. contra ext. de ęc. ædif. ad audientiam.

4 5.e.c.ſcripon. eccleſiæ viuo & pſit.

NOn autem.] Casvs. Paulinus ſignificauit Romano. q̃ Valerio epiſcopo Hip incolumi poſtulante, coepiſcopus factꝰ eſt ei Aug. de cuius promotione & electione nõ ſolum. j.ratus eſt, ſed etiã j.ratur quòd Africana eccleſia talẽ epi.41. meruit hꝛe paſtorem.

5 L.9.reg.

m ¶ *Nouo more.*] Sed contra. in nullius perſona eſt omittendum, quod ſtatutis generalibus cõtinetur. 61.di. miramur. Sed illud non fit propter vtilitatem perſonæ, ſed eccleſiæ.

ADDITIO. Dicit Laur. quòd iſtud fuit ſpeciale ad eccleſiam Hipp. quod dicit littera.

n ¶ *Vt non ſuccederet.*] " Sic ergo vterq; inſolidũ eſt epiſcopus. vt.21.q.1. relatio. & vterque poteſt homicidã. 6B. Aug. ep. nem per ſe ſoluere & ligare. ff. de adm. tu. ſi plures. ff. de exert. l.1.r. §. ſi plures. & ff. de of. procon. l.1. Sed numquid quem vnus ligat, poteſt alter abſoluere? & videtur quòd non: quia pares ſunt. vnde vt quòd ſententia pro reo teneat. ff.

" Epi duo ſolidũ eſt epiſcopus. qñque poſſunt eſſe.

de regnl. iur. inter pares. Item si simul ferant contrarias sententias, cuius sententia tenebit? Videtur quòd mutuo se impediant. ff. de vsufruct. quoties. & hæc forte vera sunt vbi simul administrant [a]. sed hic forte Valerius cessit administrationem Augustino: quia facilius expeditur administratio per vnum quàm p plures. ff. de adm. tu. l. 3.

[a] ¶ *Accederet.*] Videtur tamen quòd Aug. in administratiõe fuit §. vlt. vel die, quòd licet vterq; habeat dominium & iurisdictionem in solidũ, tamen vnus sine altero non potest iudicare, ad instar plurium iudicũ, vt 2. q. 6. §. diffinitiua. verſi. si plures. extr. de off. dele. quamuis. & c. causam. nisi aliter fuerit eis cõcessum à Papa. sicut quibusque fuit in duob. legatis Alemanię. sed tamen ex hoc posset oriri discordia, vt quę vnus condemnaret, alter absolueret. "Item numquid eodem modo pũt esse duo Apostoli, argu. q. nõ. 3. ea. factus. & Dominus tantum vnum cõstituit. 24. q. 1. ita loquitur. & ca. qcumq; quidã cõtrà q dispensari nõ potest. 25. q. 1. sunt quidã. præterea quia vna est ecclesia catholica, & vnum caput, & tamen plures Imperatores fuisse legimus. 21. dist. nunc autem. sed hoc non est ita, quia offenderetur illa regula, Vnam sanctam catholicam, &c. 23. dist. qui episcopus. Item numqd Papa potest renuntiare? Vtiq;. nam Marcellus renuntiauit. 21. dist. nunc autem. & Clemẽs Papa: sed post Linũ & Cletũ iterũ recepit cathedram. 8. q. 1. si Petrus.

[b] Hoc affert giuedicebat L. dicẽs qa ipsi Augusti datus est locus à Valerio.

[a] Alij dñt, q̃ tẽr sñra pro reo, vt in l. pdi. inter pares, nisi i ca sib. qd dicvt not. extr. de rei iud. duobus. Arc.

1 Burc. l. 1. c. 189. Iuo p. 5. c. 305.

"Papæ duo nõ pũt esse.

t al. arguentium

in cathedra episcopo, sed accederet. [a] Nam incolumi Valerio Hipponensis ecclesiæ episcopo, coepiscopus Augustinus est.

Hoc idem probatur auctoritate B. Gregorij, qui Ariminensi episcopo dolore capitis laborani, alterum subrogauit, ita scribens, in 7. lib. regestũ sui indi. 2. epist. 49. ad Marinianum episcopum Rauennæ.

¶ Episcopo grauato infirmitate alius subrogari potest. C. XIII.

QValiter ordinati à nobis sacerdotis, corporis, qua nostis, impediente molestia, Ariminensis ecclesia pastorali hactenus sit regimine destituta, dudum fraternitas vestra cognouit. Quem, dum habitatorũ loci illius precib[b] permoti sæpius hortaremur, vt si de eadem capitis, qua detinebatur, molestia melioratum se esse sentiret, ad suam auxiliante Domino reuerteretur ecclesiã: datis induciis in hoc quadriennio [b] expectatus est. Quem, dum monitu cleri, ciuiumq; illinc venientium, nosque precibus vrgentium † instantius hortaremur, vt si valeret, cum eis auxiliante Domino remearet: data [c] in scriptis supplicatione nos petiit: vt quia ad eiusdem ecclesiæ regimen, vel susceptum officium pro eadem, qua detinetur, molestia assurgere nullatenus posset: ecclesiæ ipsi ordinare episcopũ deberemus. Vnde, quia cunctarum ecclesiarum iniuncta nos solicitudinis cura constringit, ne diutius gregi fidelium desit custodia pastoralis, illorum precibus, huiusque ex sui impossibilitate renũtiatione compulsi [d], visum nobis est eidem Ariminensi ecclesiæ debere episcopum ordinari: & datis ex more præceptis, clerum, plebemque eiusdem ecclesiæ non destitimus admonere: quatenus ad eligendum sibi Antistitem concordi prouisione concurrant. Hortamur igitur, vt fraternitas vestra eum, quẽ vno consensu omnes elegerint, sicut & ipsi à nobis popposciſſe noscuntur, ad se faciat euocari: quem cauta ex omnibus examinatione discutite, & si ea, in eo, quæ in textu decreto electionis ad ordinem suscipiendum: & ibi incipit constitutio: Dudum vestra fraternitas cognouit qualiter Ariminensis ecclesia pastorali hactenus ac sacerdotali sit regimine destituta, impedięte molestia corporis. *Sacerdotes*, id est, episcopi ordinati à nobis.

b ¶ *Quadriennio.*] Quadriennium enim datur, vt possit abesse causa curationis: sed annus datur ei tãtum ad experiẽdum si possit cessante irritatur electio: eo mortuo, dein de confirmatur. ar. j. e. pastoralis. 61. dist. stu dij. ext. de ele. cũ terra. 85. dist. Florẽtinum. & est si. C. de cu. fu. cum aliis. Quidam dicũt quòd modo tamquam administrator eligitur, sed eo mortuo in episcopum. NE AVTEM. Hæc est 2. pars q. in qua dicitur, q vbi fuerit copia facerdotum, semper debẽt esse duo: ita vt si vnus ecciderit, & alius ieiunus incipiat vbi alter dimisit, & finiat. Ioan. de Fan. CASVS. 3. in c. quãuis. facta est mẽtio de mẽtis alienatiõe: Sed q hæc alienatio in officio sæpe contingit, ideo constituũ est, vt vnusquisq; presbyter alios secum habeat, q̃ ministeria inchoata perficere valeant.

ILlud diuini. CASVS. Cõstitutum fuit in concilio Toletano, vt vbi loci vel temporis vel cleri copia suffragatur, quilibet sacerdos habeat coadiutorem secum: qa si dum officium celebratur, casus inopinatus euenerit, q̃ corpus obrui faciat, mentẽ alienet, vel terrore cõfundat: eius vices exequatur. *Copia temporis.* i. opportunitas. Nã si guerra esset, nõ posset vel non audiret alũ secũ habere. *Loci*, vt si loc⁹ sit dives. *Cleri*, quia forte est ibi copia clericorum.

c ¶ *Adiutorem.*] j. 21. q. 2. sicut contra. Sed dicas talem coadiutorẽ vel socium, non prælatũ. Vel loquitur de ecclesiis conuentualib. vel quando sufficiunt facultates. sic 93. dist. diaconi. 2. & de consec. dist. 1. c. hoc quoque. & c. episcopus Deo.

d ¶ *Elisus.*] Per hoc dicũt quidam loqui de infirmo: quod falsum est: qa infirm⁹ nisi cõualuerit, nõ celebrabit. j. e. q. 2. in litteris.

Nihil contra.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas par. In 1. par. dicitur, q̃ solẽnia Missarum ex quo sunt incœpta, inexpleta remanere non debent, sed perfici per eum q̃ incœpit, vel per alũ, scilicet episcopũ. vel facerdotẽ, si casus inopinatus cuĩgat: quæ congruo ordine perfici debent. Nihil enim interest an per

[a] ¶ *Ministrentur.*] sed male meriti publica debẽt egestate laborare, vt ff. depo. bona fides.

[b] ¶ *Eligenda.*] Ar. contra. 5. di. 79. si quis Papa. & ext. de pac. accepimus. & ext. de concess. præb. & ec. non va. nulla. sed omnia illa continent ius commune. Vel dic q̃ ille fuit electus sub tali conditione, sæculo vita tenuerit, sumptus ei debiti de eadem ecclesia ministrentur [a]. Enimuero, si nullo tempore ad sanæ redit mentis officium, persona fidelis, ac vitæ probabilis est eligenda [b], quæ ad regimen ecclesię idonea possit existere, atque de animarum vtilitate cogitare, inquietos sub disciplinæ vinculo restringere, ecclesiasticarum rerum curam gerere, & maturum, atque efficacem se in omnibus exhibere: qui etiam si episcopo, qui nunc ægrotat, superstes extiterit, loco eius debeat cõsecrari.

2 *Ne autem huiuscemodi passionibus sacerdotibus subito occupatis cœptũ officium inexpletum remaneat, institutum est, vt sacerdos siue psallens, siue sacrificans alios secum habeat, qui si huiusmodi casus interueniat, inchoata ministeria perficere valeant.*

Vnde in concilio Toletano I I. c. 14.

¶ Quisque sacrificans sacerdotem sibi vicinum habeat, qui cœpta sacramenta expleat, si ei aliqua necessitas ingruerit. C. XV.

ILlud [a] diuini oraculi monentis singuli pręcauẽtes, quo scribitur [Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem,] sum opere verendum nobis est, & cauendum, ne horis illis, atque temporibus, quibus Domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officiis insistenti pernicioſa passio, vel corporis quælibet inualetudo occurrat, q̃ aut corpus subito subrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro huiusmodi ergo casibus præcauentes, necessarium duximus instituere, vt vbi temporis, vel loci, siue cleri copia suffragatur, habeat quisquis † illic canens Deo atque sacrificãs post se vicini solaminis adiutorem [c]: vt si aliquo casu ille, qui officia impleturus accedit †, turbatus fuerit, vel ad terram elisus [d] à tergo semper habeat qui eius vicem exequatur intrepidus. *Sed si [e] hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimodo ab oblatione prohibeatur.*

[a] ¶ Illud.] *In concilijs impressis legitur*, Et illud. *In codice vero Lucensi regio*, Væ illud. *In duobus autem Vaticanis*, vt illud: *& sic est in fra de consc. dist. 1. c.* vt illud. *& apud Burch. & Iuonem.*

2 ¶ Sed si hoc.] *Hæc sunt impressa aliis characteribus, quia non sunt in concilio Toletano, neque in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus. In codice per antiquo sunt glossæ ad verbum*, vicem. *& post verbum* prohibeantur, *additur*, vt j. ead. qu. 2. c. in litteris tuis. *Apud Burchardum vero, & Iuonem, qui citant decretã Soteris Papæ, & j. de consc. loco citato, horum verborum loco legitur hæc*, & officium incœptum adimpleat.

eum, an per alium compleantur. Nam cum omnes vnum corpus simus in fide Christi, nihil contrarium format, id est, inducit diuersitas personarum. In 2. part. dicitur, quòd nullus cantet Missam nisi ieiunus, & quòd nullus nisi propter impedimentum dimittat officium imperfectum: & qui contra præsumpserit, excommunicetur.

Item ex concilio Toletano 7. c. 2.

¶ Si sacerdos necessitate præoccupatus fuerit, cœpta sacramenta per alium expleantur. C. XVI.

NIhil contra ordinis statutum temeritatis ausu præsumatur: neque illa, quæ summa veneratione censentur, vel minimo præsumptionis actu [c] soluantur [c], cum ad hoc [d] tantum fieri iussa sunt, ne interrupta noscantur, vel languoris prouentu robore salutis priuetur natura. Non ergo fragilitati solum consulitur humanæ, sed etiam sacro [e] honori mysteriorum Dei prouida cauetur solicitudine. Censuimus ergo cõuenire, vt cum à sacerdotibus Missarum tempore sancta mysteria consecrantur, si ægritudine acciderit quilibet euentus, quo cœptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberum episcopo vel presbytero [f] alteri consecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysteriis competit, quàm aut incipientis, aut subsequentis completa [g] benedictio sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleatur [g]. Cum enim simus omnes vnũ in Christo, nihil contrarium personarum diuersitas format: vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repręsentat. Quod etiam consultum cuncti ordinis clerici indiuiduum [o] sibi esse non ambigant: sed, vt præmissum est, præcedentibus libenter alij pro complemento succedant. Ne tamen, quòd naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis pernicię conuertatur, nullus post cibum, potumque quamlibet minimum [h] sumptum Missas facere, nullus absque prouentu patentis molestiæ minister, vel sacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerate præsumpserit, excommunicationis sententiam subsistinebit.

[c] ¶ Actu.] *Sic est emendatum ex codice regio: nam in impressis conciliorum codicibus, & apud Burchardum, & Iuonem est*, tactu.

[d] ¶ Cum ad hoc tantum.] *Magna est hoc loco varietas. In codice regio legitur*, cum ad hoc tantum quaqua fieri iussa sunt interrupta noscuntur, ne languoris, &c. *Apud Burchardum*, cum adhuc tatum fieri iussa sunt, nec interrupta noscuntur, ne languoris, &c. *Apud Iuonem*, cum ad hoc. &, nec languoris. *cetera eodem modo.*

[e] ¶ Sed etiam sacro.] *Hic quoque magna varietas. In codice regio plenior est oratio,*

[a] Burc. l. 3. c. 70. Iuo p. 2. c. 124.

"Missa per vnũ inchoata, an possit p alterum terminari.

aNõ obstat. qa ibi loquitur cũ exceptã fuit Missa ab epõ. nec imminet ne cessitas. Ar.

Item ex concilio Toletano 7. c. 2.

Secunda pars ibi, *Nullus post cibum.*

[e] ¶ *Soluantur.*] i. ne inexpleta remaneãt.

[f] ¶ *Vel presbytero.*] "Presbyter ergo potest supplere Missam ab episcopo inchoatam. ar. hic, & 25. di. c. 1. vbi dicitur, q̃ archipresbyter supplet defectũ absentis episcopi in cantando. Sed contra j. de consc. dist. 2. c. vl.

[g] ¶ *Compleantur.*] Ar. nihil credas actũ, &c. si. 38. dist. quæ ipsis. 23. di. quorumdam. Item ex eo q̃ ordo turbat⁹ irritat factum, vt 61. di. miramur. & 68. dist. sicut. quod verum est de ordine qui est de substantia rei.

ADDITIO. Vt extra de reser. cum dilecta. & de rest. spo. Pisanis.

[h] ¶ *Minimum.*] "¶ Præsõ si licet celebrare [b] Missa non sã, vt hic, & ¶ cõfdi. 2. liq. do nec baptizare nec signare. de consc. dist. 5. vt ieiuni. & c. se. sed est forte abrogatũ id quod est j. de consc. dist. 1

[a] Burc. l. 3. c. 70. Iuo p. 2. c. 124.

"Missa per vnũ inchoata, an possit p alterum terminari.

aNõ obstat. qa ibi loquitur cũ exceptã fuit Missa ab epõ. nec imminet ne cessitas. Ar.

[b] Text. est p hoc in l. cũ Syllanianũ. C. ad Syl. & in l. 1. ff. de in ius voc.

"Celebrare [b] Missa non licet, 2. liq. do nec baptizare nec signare. de consc. dist. 5. vt ieiuni. & c. se. sed est forte abrogatũ id quod est j. de consc. dist. 1

[c] Contra vt dicã j. ead. ece quod in verb. necture.

dist.1.sacramenta. vbi dicitur, quod in cœna Domini pransus ſit celebrare. & intellige ſi eodē die pranſus eſt, vt dies à media nocte incipiat: & etiam ſi ante medium noctis comederet, & adhuc ſentiret eructationes: quia nondum eſt cibus digeſtus: "quam diu ſentiet cibum, abſtinebit. J. de conſ. dif. 2. tribus. medicinam ſorte poteſt ſumere: quia illa nō connumeratur inter alimenta, vt ſi. de penu le. l. non omne. quod non credo: ſed nec aquam calidam poteſt ſumere, vt ext. de cel. Miſſa. ex parte.

" celebrare nullus debet ante digeſtionem.

ECCE. Hæc eſt 3. pars huius q. in qua dicitur quod ꝓpter ſenectutem vel ſimplicitatē datur coadiutor: q̄ probatur per duo c. Ioan. de Fan. Casvs. 3. in c. ſcripſit.

1 S. e. c. non autem. & c. quamuis. dictum eſt, quòd infirmitate grauato, niſi voluerit, alius ſubrogari non debet: ſed ei coadiutor dabitur, ſimiliter ſenectute grauato dabitur coadiutor. & hoc probatur perſequens capitulum.

Petiiſti vt cum. Ica svs. H. caſum iſtū ſic ponit. Iſte archiepiſcopus tria petiit à Papa, ſ. quòd ſibi coadiutorem adiungeret, & q̄ eligeret ſibi ſucceſſorem, & q̄ ordinaret eum epiſcopum in eadem eccleſia, vt ſic eſſet ſibi coepiſcopus in eadem eccleſia. Primum ſibi concedit: quia de iure nō potuit denegare, cum eſſet ſenectute grauatus. Secundum licet eſſet cōtrarium eccleſiæ, concedit tamen ei ſpeciali priuilegio: ſi vt in articulo mortis eligat eum ſibi ſucceſſorem. Tertium autē quod ſimiliter erat cōtra ius cōmune, ei ex toto denegat. ſ. vt ipſo viuente in eccleſia debeat ipſum ordinare epiſcopum. Beneuē. vero ſic ponit caſum. Bonifacius archiepiſcopus Moguntinus tria poſtulauit à Zacharia Papa, ſ. vt coadiutorem ſibi habere liceret, cum eſſet ſenectute grauatus. Secundum, vt liceret ſibi ſucceſſorem eligere. Tertiū, vt in vita ſua liceret ſibi illum conſecrare in epiſcopum. Sed Zacharias primum & ſecundum ſibi conceſſit: tertium vero concedere noluit. Sed quia littera videtur aliquantulum diſcordare, tu aptabis eam ſequtur, ad caſum ſecundum, ex text. ñ hꝰ, quod melius eſt. *Ordinabit*, id eſt, facies & ſentibꝰ cum conſtitues illum epiſcōpum, &c. & copum, ideſt, ſuperinde ſibi de tendentem iis quibus cōſenſu, vel coadiutor debet inſic contine tendere.

a Certe id ſequtur, ad caſum ſecundum, ex text. ñ hꝰ, quod melius eſt. *Ordinabit*, id eſt, facies & ſentibꝰ cum conſtitues illum epiſcōpum, &c. & copum, ideſt, ſuperinde ſibi de tendentem iis quibus cōſenſu, vel coadiutor debet inſic contine tendere.

batur in for a ¶ *Præſentibus.*]8. q. 1. ma gratiæ. c. 2. cōtra. ſed illud eſt Archid. diſpēſatio. Et habes

ſed etiam honori miſteriorum Dei prouidetur abunde, dum ab offenſionis caſu procurator etiam caueri ſolicite.

F ¶ Completa benedictio.] *Sic reſtituntur eſt ex codice regio, cum quo aliquot editiones conueniunt: multaque etiam alia in hoc capite emendata.*

G ¶ Indiuiduum.] *In codice regio eſt*, indultum.

3 *Ecce quòd epiſcopo petente, precibus eius populi, infirmitate grauato alius poſſit ſubrogari, patenter monſtratur. Senectute autem grauato, non ſucceſſor, ſed coadiutor dari debet, qui ei decedenti in locum regiminis ſuccedat.* [1] *Sic Auguſtinus dicitur acceſſiſſe, non ſucceſſiſſe Hipponenſium epiſcopo.*

Hinc etiam Zachariæ Papa ſcribi Bonifacio Moguntino archiepiſcopo.

¶ Senectute grauato coadiutor eſt dandus, qui morienti ſuccedat. C. XVII.

PEtiiſti, vt cum noſtro conſulto pro ſuperueniente tibi ſenectute, atque corporis imbecillitate, ſi poteris inuenire alium in eadem ſede, in qua præes, pro tui perſona debeas collocare. Nos vero, adiutore Deo, conſilium præbemus tuæ ſanctitati, vt pro ſalutē animarum rationabilium, fautore Chriſto ſedem, quam obtines, Moguntinæ eccleſiæ nequaquam relinquas. Sin vero Dominus dederit iuxta petitionē tuam hominem perfectum, qui poſſit ſolicitudinem habere, & curam pro ſalute animarum, pro tui perſona illum ordinabis epiſcopum, eritque in Euāgelio tibi credito, & miniſterio Chriſti portando in omni loco requirens, & confortans eccleſiam Dei. *Item ad eundem epiſtola vltima.* ¶ Si eumdem diuina voluerit clementia poſt tui diem tranſitus ſupereſſe, ſi eum aptum cognoueris, & in tua volūtate fuerit diffinitum, ea hora, qua te de præſenti fæculo migraturum cognoueris, præſentibus [a] cunctis, tibi ſucceſſorem deſigna, vt huc veniat ordinandus. Hoc nulli concedi alij patimur, quod tibi charitate cogente largiri cenſuimus. *Item ibidem paulo ſuperius.* ¶ De eo autem, quod tibi ſucceſſorem conſtituere dixiſti, vt te viuente in tuo loco eligatur epiſcopus, hoc nulla ratione concedi patimur: quia contra omnem eccleſiaſticam regulam, vel inſtituta patrum eſſe monſtratur: ſed volumus, vt tibi miniſtret [b], & ſit in Euangelium Chriſti adiutor. *& infra.* ¶ Nimis enim reprehenſibile eſſe manifeſtum eſt, vt te viuente tibi alium ſubſtituamus, ſed hoc commonemus, vt quamdiu te diuina iuſſerit clementia ſupereſſe, ſine intermiſſione orare non ceſſes, vt tibi Deus illum ſucceſſorem concedat, qui ei poſſit eſſe placabilis, & populū irreprehenſibiliter regere valeat.

¶ *Prior pars huius capituli vſque ad ver.* Item ſi eumdem, *ſumpta eſt ex epiſtola Zachariæ Papæ, cuius intitulum eſt*, ſacris liminibus: *quæ extat Romæ manuſcripta in bibliotheca Dominicana, quam etiam edidit frater Laurentius Surius in vita B. Bonifacij, ſed ex codice parum emendato. Reliqua habentur in epiſtola vltima in tomis conciliorum.*

Item Pelagius Papa clero Narnienſi †. ¶ Non ſucceſſor, ſed coadiutor viuenti epiſcopo datur. C. XVIII.

QVia frater, & coepiſcopus noſter Ioannes eccleſiaſticæ vtilitatis ſtudio ſuadente, & naturæ ſuæ ſimplicitate [c] laudabili conſideratione tractata, ob hoc, quòd ſe in gerēda patrimonij gubernandi cura, vel in diſciplina eccleſiaſtica conſeruanda minime fateatur idoneum: Cōſtituti [d] presbyteri ad hæc explenda ſibi expoſcit adhiberi perſonam: vt ea, quæ ſunt neceſſaria, competēti diſponente ſolicitudine fiant, nihil indecens fieri, vel inutile permittatur. Ideoque præſenti vobis iuſſione præcipimus, vt ſeruata primo [e] in loco epiſcopo memorato reuerentia, quam vos cōuenit inculpabiliter exhibere, in omnibus, quę ad diuini cultus obſequium pertinent, vel quæ eccleſiaſticæ vtilitatis peragere cura fuaſerit, prębeatis obedientiam [f] Conſtituto competentem, in nullo diſpoſitionibus eius ſpiritu cōtumaci reſultantes: immo competēti vigilantiæ veſtræ ſtudio, quæ pro eccleſiaſtica vtilitate gerenda Conſtitutus monuerit, adimplentes: vt his ita diſpoſitis, & conſueta vobis ſtipendia miniſtrentur, & quæcumque in præfatæ eccleſiæ patrimonio, vel de rebus ad eā pertinentibus repetendis [g] ſunt neceſſaria, compleantur.

[2] *Illud vero Cypriani* [h] *de hæreticis intelligendum eſt, qui catholicorum eccleſias ſibi vſurpare contendunt.*

¶ [1] *Illud vero Euariſti* [i] *Papæ tunc intelligendum eſt, quando nec incuitabilis neceſſitas, (perſecutorum videlicet) nec Apoſtolica, aut regularis mutatio, ſed ambitioſa ſola epiſcopum de eccleſia ad eccleſiam tranſire cogit.* ¶ *Vnde cum in principio ſui capituli diceret.* [*Epiſcopus non debet dimittere eccleſiam ſuam,*] *ſubſequenter adiunxit*, *Abſque incuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione, & alteri ſe ambitus cauſa coniungere.*

† al. Naurienſi, al. Narinenſi.

[a] Adde pro hoc text. i l. ita eorū. §. fi decuriões ff. qd cu. vn. 2 et 3 Aqſgr. c. 43. 3 Anſl. 6. c. 112. Bur. l. 2. c. 97. Iuo p. 6. c. 174.

[b] Clericus eccleſiā mutat quinque cauſis.

[c] Quod eſt ei ꝑ perſecutionem recedit. l.

[d] ¶ *Conſtituti.*] ꝓprium nomen.

[e] ¶ *Primo.*]5. di. 8. quæ cōtra. Vel aliter, huic obediunt in ſpiritualibus, coadiutori in temporalibus. 8. q. 1. ſi Petrus.

[f] ¶ *Obedientiam.*] Ar. quòd ſi epiſcopus ꝓcipit alicui ꝓ vtilitate eccleſiæ ire Romam: quòd illud teneatur facere. 16. q. 1. vos autem [b].

[g] ¶ *Repetendis.*] Ergo qui adminiſtrat res eccleſiæ poteſt agere: & conueniri, vt extr. de reſcr. edoceri. ILLVD. Casvs. Supra in c. quādis. & c. quali ter. dictum eſt, quòd epiſcopo viuente alter poteſt ſubſtitui. Sed quia duo c. ſuperius poſita videbantur contraria, ſ. ea. factus eſt. & c. ſicut vir. in quibus videbatur dicere, quod non poſſet fieri ſubſtitutio: ſi Grat. ea exponit, & dicit quod illud ea. factus. intelligitur de hæreticis, i. ſchiſmatici, qui eccleſias vſurpant. ſed illud c. ſicut vir. intelligitur de illo qui cauſa ambitionis vult eccleſiam ſuam deſerere, & non cauſa religionis, vel regularis mutationis: quòd probat per litteram eiuſdem c. quam Gratianus de illo ea. ſubtraxit.

[b Ar. 24. q. 1. vbi de hoc.

[h] ¶ *Illud vero Cypriani.*]3. e. factus. & c. Nouatianus.

[i] ¶ *Euariſti.*] 3. ea. ſicut vir.

AMB

AMBITIONIS. Hęc eſt quarta pars huius q. in qua probat per 15. auct. q̄ nullus ſine licentia poſſit dimittere eccleſiam ſuam, & tranſire ad aliam: & ſi fecerit, reuocabitur. Hoc intelligo in epiſcopo, & 3. in aliis autem credo, quòd poſſint renuntiare ſi volunt. S. e. quàm periculoſiſm. ext. de ſer. non ord. co. libentius. alias videntur ſerui. quod falſum eſt. Io. de Fan.

Casvs. Dicit Gratia. qd ſi quis tranſit cauſa ambitionis ad aliā eccleſiam, debet reuocari ad ſuam eccleſiā: & ſi redire contemnit, aliena carebit & propria. Et ad hoc in ducit ſequentia c.

a ¶ *Ambitionis.*] Adhuc enumerat Gratianus cauſas propter quas fiūt mutationes: & quare clericus amittit eccleſiam ſuā.

" Sunt autem quinq; cauſæ mutationum, ſ. cauſa leuitatis, cupiditatis, neceſſitatis [a], vtilitatis, & humilitatis. Cum cauſa neceſſitatis tranſit, neceſſitate ceſſante recuperat ecclęſiam, vt ſ. e. paſtoralis. Cum cauſa cupiditatis tranſit, tunc vtraque caret, vt ſ. e. c. eos. & ſi quis epiſcopus. ſed tamen eccleſia poteſt eum repetere, vt ſ. e. c. 1. & cogitur tunc redire, vt ſ. e. ſi qui vero. In cauſa leuitatis ē vis aliquāta. H. dicit quod idem ſit in cauſa leuitatis, qd in cauſa ambitionis, quòd. ſ. ſine admonitione poteſt priuari ſi ex cā leuitatis adhęſerit alij: niſi prior eccleſia velit eum repetere. ſi autem non ad hæſerit alij: aut eccleſia habet eum pro derelicto, aut non. ſi habet, puta ſi contrahat matrimonium, vel ſit miles: tunc poteſt priuari. Item ſecundum H. ſi defuerit per tres ſeptimanas vel duos meſes, & ſine iuſta cauſa, & abſque licentia prælati eſt in ſtudio vel in peregrinatione. in his omnibus ſine admonitione poteſt priuari, vt dicit. honeſtum tamē eſt, vt admoneatur, vt ſ. ea. ſi quis presbyter. & c. ſi quis in clero. & extr. de coha. cler. & mu. c. ſi quiſquam. verius credo quòd ſemper primo admonendus eſt, vt extr. de ap. peruenit. 2. & ter admonendus eſt vt ext. de ſen. excom. in audientia. Item arg. ad hoc ſ. ea. per & ibi. extra de cle. non reſi. ex parte. & ext. eo. ex tuæ. Nec enim de facili credendum eſt aliquem habere eccleſiam ſuam pro derelicto. extra de renun. ſuper hoc. nec enim ex ſola abſentia præſumitur habere eccleſiam pro derelicto, cum poteſt quis ex iuſta cauſa abeſſe, vt ext. vt li. non conte. quoniam frequenter. ſi autem non inuenitur, fiat prout dicitur in illa decreta. ex tuæ. De vtilitate patet: quia cauſa vtilitatis tranſire poteſt ad aliam eccleſiam auctoritate maioris, vt ſ. e. mutationes. Item ſi cauſa humilitatis tranſit ad monaſterium, nō poteſt eam repetere, vt ſ. e. hoc nequaquam. Alio modo etiam conſueuerunt quidam diſtinguere, vt inuenies in illa gloſſa, cum quis.

a ¶ *Ambitionis.*] Cum quis ſine licentia prælati recedit de eccleſia, ſi quidem ex cauſa neceſſitatis, adhuc eam retinet, vt 5. e. præſentium. ſi ex cauſa voluntaria, perdit eam. 21. q. 2. ſi quis iam traſlatus. ſi autem ex vtili cauſa recedat, nō perdit eam, ſed punitur alio modo à iudice. de conſ. dis. 5. non oportet. 2. & 91. di. clericus. Sed ſi accedit ad aliam eccleſiam, videtur renuntiare primæ [b], vt ext. de præb. ſi multa. & de conſec. præb. litteras. in fin. populus tamen eum ſi vult repetere poteſt. ſ. e. non oportet. Si autem prælatus per tres ſeptimanas abeſt, per triennium ſuſpenditur. ſ. e. ſi quis in clero. Si per duos menſes, priuatur eccleſia. 5. e. præſentium. Si per quinque annos, deponitur. ext. de cle. non reſi. c. 2. prælatus vero ſi diebus ſolennibus defuerit ab eccleſia, punitur. ſ. e. ſi quis in clero. immo & clericus ſi vna hora defuerit, 92. diſt. c. vlt. ibi deponitur.

[a] Clericus ſi vna hora defuerit, 92. diſt. c. vlt. ibi deponitur.

[b] Vide vt no. ext. de cle. ſi de multa. & de conſec. præb. litteras. in fin. populus tamen eum ſi vult repetere poteſt. ſ. e. non oportet. Si autem prælatus per tres ſeptimanas abeſt, per triennium ſuſpenditur. ſ. e. ſi quis in clero. Si per duos menſes, priuatur eccleſia. 5. e. præſentium. Si per quinque annos, deponitur. ext. de cle. non reſi. c. 2. prælatus vero ſi diebus ſolennibus defuerit ab eccleſia, punitur. ſ. e. ſi quis in clero. immo & clericus ſi vna hora defuerit, 92. diſt. c. vlt. ibi deponitur.

NOn oportet.] Casvs. Omnia ſequentia ca. loquuntur de tranſeuntibus ambitioſe: quod ab initio ſemper præſumitur, cum ſua auctoritate hoc faciunt. Dicitur ergo hic, quòd nec epiſcopus, nec presbyter, nec diaconus debet de ciuitate ad ciuitatem tranſire, & ſi quis præſumpſerit, eccleſiæ ſuæ reſtituatur.

b ¶ *Non oportet.*] Hoc c. reſpicit primam partem.

4 *Ambitionis* [a] *enim cauſa, quicumque eccleſiæ ſuæ mediocritate deſpecta ad maiorē eccleſiam tranſire voluerit, debet reuocari ad propriam* [1]. *Quòd ſi redire contemſerit, caveat aliena, & propria.*

Vnde in Nicæno concilio c. 15. legitur. [2]

¶ Epiſcopus, vel quilibet clericus relicta ſua eccleſia non debet ad aliam tranſire. C. XIX.

[3] NOn oportet [b] epiſcopum, vel reliquos ordines de ciuitate ad ciuitate migrare, non epiſcus, non presbyter, nō diaconus trāſeat. Si quis autem poſt definitionem ſanctī, & magni cōcilij tale qd agere tētauerit, & ſe huiuſmodi negotio mācipauerit, hoc factum prorſus in irritum dū catur, & eccleſiæ reſtituatur [c], cu ius fuit epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus ordinatus.

¶ *Ex duobus codicibus collectionis Anſelmi in vno emendatiore caput hoc ita habet, vt verba hæc,* Quòd non oporteat epiſcopum, vel reliquos ordines demigrare. *ſit rubrica, & capitulum hoc modo incipiat.* Vt de ciuitate ad ciuitatem, non epiſcopus, non presbyter, non diaconus tranſeat. *In altero vero eadem rubrica eſt nigris litteris ſcripta, & eſt initium capituli, vnde videtur caput hoc eſſe concinnatum, quemadmodum eſt apud Gratianum, ſalua ſententia ipſius canonis.*

Item Gregorius Anthemio ſubdiacono, lib. 5. epiſt. 23 ſiue c. 123.

¶ In monaſterio deputetur epiſcopus, qui in eccleſia ſua reſidere contemnit. C. XX.

[4] PEruenit ad nos Pimonium Amalphitanæ ciuitatis epiſcopum [d] in eccleſia ſua reſidere non eſſe contentum, ſed foris per diuerſa loca vagari. *& infra.* ¶ Idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, vt ſupradicto epiſcopo interminari non deſinas, quatenus hoc de cetero facere non præſumat, ſed in eccleſia ſua ſacerdotali more reſideat. Quem ſi forte non emendari poſt tuam intermi nationem [e] cognoueris, in monaſterio eum deputare [f], & nobis curabis modis omnibus indicare: vt quid facere ſ debeas, noſtra ite rum præceptione cognoſcas.

Item ex concilio Carthaginenſi 5. c. 5. [5]

¶ Epiſcopo nulli conceditur principalem cathedram reliquere, & ad aliam eccleſiam ſe transferre. C. XXI.

[6] PLacuit, vt nemini ſit facultas, relicta [h] principali cathedra, ad aliquam eccleſiam in diœceſi [i] conſtitutam ſe conferre, vel in re propria diutius, quàm oportet, conſtitutum, curam vel frequentationem propriæ [k] cathedræ negligere.

Item ex eodem Carthaginenſi 5. c. 8. 7

¶ Interceſſori cathedram, cui datus eſt, tenere non licet. C. XXII.

COnſtitutum [l] eſt, vt nulli interceſſori licitum ſit cathedrā, cui interceſſor datus eſt, quibuſlibet populorum ſtudiis, vel ſeditionibus retinere: ſed dare operam ecclęſiæ ſe transferre.

[a] ¶ *Ambitionis.*] Cum quis ſine licentia prælati recedit de eccleſia, ſi quidem ex cauſa neceſſitatis, adhuc eam retinet, vt 5. e. præſentium. ſi ex cauſa voluntaria, perdit eam. 21. q. 2. ſi quis iam traſlatus. ſi autem ex vtili cauſa recedat, nō perdit eam, ſed punitur alio modo à iudice. de conſ. dis. 5. non oportet. 2. & 91. di. clericus. Sed ſi accedit ad aliam eccleſiam, videtur renuntiare primæ [b], vt ext. de præb. ſi multa. & de conſec. præb. litteras. in fin. populus tamen eum ſi vult repetere poteſt. ſ. e. non oportet. Si autem prælatus per tres ſeptimanas abeſt, per triennium ſuſpenditur. ſ. e. ſi quis in clero. Si per duos menſes, priuatur eccleſia. 5. e. præſentium. Si per quinque annos, deponitur. ext. de cle. non reſi. c. 2. prælatus vero ſi diebus ſolennibus defuerit ab eccleſia, punitur. ſ. e. ſi quis in clero. immo & clericus ſi vna hora defuerit, 92. diſt. c. vlt. ibi deponitur.

[a] Clericus ſi vna hora defuerit, 92. diſt. c. vlt. ibi deponitur.

[b] Vide vt no. ext. de cle. ſi de multa. & de conſec. præb. litteras. in fin. populus tamen eum ſi vult repetere poteſt. ſ. e. non oportet. Si autem prælatus per tres ſeptimanas abeſt, per triennium ſuſpenditur. ſ. e. ſi quis in clero. Si per duos menſes, priuatur eccleſia. 5. e. præſentium. Si per quinque annos, deponitur. ext. de cle. non reſi. c. 2. prælatus vero ſi diebus ſolennibus defuerit ab eccleſia, punitur. ſ. e. ſi quis in clero. immo & clericus ſi vna hora defuerit, 92. diſt. c. vlt. ibi deponitur.

[a] Anſl. 6. c. 178.

[c] ¶ *Reſtituatur.*] Eccleſiæ, ſi eccleſia eum repetit [c], ſ. e. ſi quis epiſcopus. & tunc cogitur redire, vt ſ. e. ſi qui vero.

PEruenit.] Casvs. Pimenius Amalphitanæ ciuitatis epiſcopus non reſidebat in eccleſia ſua: ſed foris per diuerſa loca vagabatur. Præcepit ergo Gre. Anthemio ſubdiacono, vt illum admoneat ad eccleſiam ſuam re dire: & ſi contemnat, detrudat eum in monaſterium: & hoc Papæ ſignificet, vt quid ſit poſtea factuurus agnoſcat.

d ¶ *Epiſcopum.*] Epiſcopus ad plus ſecundum iura canonica per ſex menſes aberit, vt extra de cler. non reſiden. ex tuę. tamen dat annū, vt in auth. quo. opor. epiſc. §. illud. colla. 1.

e ¶ *Interminationem.*] Ergo admonendus eſt.

f ¶ *Deputare.*] " Hic ſubditus ſuſpendit ſuum prælatum. ſic 74. di. honoratus, hoc etiam laicus poſſet. 32. diſt. §. verum. & ſemina, vt 2. qu. 5. Mennam. Sed certe in hoc non erat ſubditus: quia faciebat hoc ex delegatione domini Papæ. Idem eſt de aliis.

" Et ita hoc ſtatutū eſt i eccleſię. ſ. ꝓpt fauoꝛe eccleſię. ſ. ꝓpt eſt repetere ſed ſi cogit eū recipe. ar. 32. q. 1. de bñdicto. Ar.

" Platus qñ que ſuſpenſus ditur à ſubdito ſuo.

5 Et in Afri. c. 83.

6 Anſl. 6. c. 176.

g ¶ *Facere.*] Arg. quòd ſi Papa mandat alicui vt excommunicet aliquem, idem non poteſt eum abſoluere, ar. 27. q. 1. ſi homo. Sed hoc verum eſt, cum hoc alicui ſpecialiter demādatur. ſi autem mandatur deciſio cauſæ alicuius iudici, & alteram partem excommunicet, poteſt illam abſoluere.

7 Et in Afri. c. 41.

PLacuit.] Casvs. Statuitur in hoc capitu. vt nullus prę latus relicta cathedra principali ad aliam diœceſim ſe præſumat conferre: ne propter propriam vtilitatem ſuam, curam eccleſię poſſet negligere.

h ¶ *Relicta.*] Clericus inconſulto epiſcopo non poteſt dimittere eccleſiam ſuam. extr. de renun. admonet. & ſi transit de vna eccleſia ad aliam de eodem epiſcopatu, ibi ſufficit tacitus conſenſus epiſcopi: quia tacitus diſſenſus diſſoluit matrimonium carnale, vt 33. q. 5. qui vxorem. Sed ſi transfert ad aliam diœceſim, tunc quaſi liberatur à patria poteſtate: quod non poteſt fieri niſi expreſſo [d] conſenſu epiſcopi. C. de eman. lib. 1. 3. & expreſſe dicitur 71. diſt. c. 1. & 19. q. 2. c. 1. & 21. q. 2. c. 1.

d De hoc no. 71. di. c. 3 &21. q. 2. c. j. &hāc ſnām ſegtur V. & not. 71. di. c. 3

i ¶ *In diœceſi.*] Niſi cauſa viſitandi, vt 10. q. 1. placuit. ſeruato quod dicitur. J. de conſe. diſt. 3. epiſcopus.

k ¶ *Propria.*] No. quòd prælatus non debet præponere ſuam vtilitatem vtilitati eccleſiæ. & ſi in hoc paſſa ſit eccleſia damnum, illud de proprio reſarciet. 12. q. 4. quicumque.

Tan. in ꝑdi. c. admonet.

CONſtitutum eſt.] Casvs. Quidam interceſſores vel viſitatores vacantium eccleſiarum nitebātur retinere illas eccleſias ſtudiis populorum, vel ſeditionibus. Facta eſt ergo conſtitutio, vt hoc de cetero non fiat: ſed det operam interceſſor, quatenus intra annum epiſcopus eligatur. Si vero neglexerit, anno elapſo remoueatur, & aliis intereſſor dētur.

l ¶ *Conſtitutum.*] Curam debet habere viſitator in electione [e]: & ideo prohibetur eligi, ne poſſit malignari: ſicut tutor prohibetur ducere pupillam ante reddita ratiocinia, ne poſſit malignari. C. de C. qui bo. ced. poſt. l. 4. Item viſitator non debet ſibi honorem aſſumere. 8. qu. 1. in ſcripturis. & ſic ratione officij aliquid prohibetur, vt 10. q. 1. hoc ius porrectum. in fi. & ff. de contrahen. emp. ſi in emptione. §. tutor. " & eſt contra regulam illam quòd nulli debet ſuum officium eſſe damnoſum. extra de fideiuſſori. peruenit. ff. de q̄ſtio. & extra de offic. vic. lecundum. Iſte viſitator mortuo epiſcopo conſtituitur: & iſte debet admonere clericos vt eligant futurum epiſcopum, vt 61. diſt. obitum. & c. Catinenſis. & ſi plures eligantur, poteſt examinare, quis ſit melior, vt 85. diſt. Florentinum. Item cuſtodit reditus eccleſiæ, vt 61. diſt. quoniam. Quandoque tamen redditus eccleſiæ cuſtodiuntur ab œconomis, ſi eos habeat eccleſia, vt 75. diſt. quoniam quidam.

e Et ita fit eligēdi ſecūdū Hu. Alij cōtra de hoc obitum. Ar.

" Officium ſuum officium eſſe q̄ſq; eſt dāſur. ſi ſeruus communis. noſtum.

a ¶ *Vt in*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Vt intra annum.*]3.65.dist.obeuntibus.

S*I qui vero.*] Casvs. Dicitur hic quòd nullus clericus relicta sua ecclesia debet recipi in aliena ecclesia, sed cogi debet redire: quòd si non fecerit, excommunicetur.

b ¶*Cogantur.*]si.ff.de decu.l.1.

c ¶*Vt redeant.*] si ecclesia vult eũ repetere[a], ipse tamẽ non potest. ext. de ren. quòd ꝙs ꝑsbyter. in dubiis.32.q.1.de be &c.siqs epꝰ nedicto.sic 33.q.5.mu scdm Hug. lier. Sed nonne hodie

†al.exempto ipso iure perdit priorem ecclesiam, vt ext. de præb.de multa? Respon. perdit ꝙtum ad se, sed non quantum ad priorem prælatũ.

S*I quis presbyter.*] Casvs. Quæritũ fuit in cõcilio Antiocheno q̃ pœnam debet pati clericus ille, q̃ sua auctoritate ad alienam transit ecclesiam. Et resp.quòd si monitus ab episcopo suo nõ redierit, debet ſuſpendi. & ſi poſtea contumax fuerit, dẽt deponi ſine ſpe reſtitutionis. episcopꝰ autem qui depoſitum receperit, à coepiſcopis increpabitur.

d ¶*Spem.*] Ergo reſtitui nõ poteſt clericus depoſit⁹ ab epiſcopo, & hoc verum, cũ pro crimine deponitur, ſecus ſi pro cõtumacia. 50.di.contumaces.

e ¶ *Alius episcopus.*]ſi ab vno epõ quis ſuſpẽditur, vbiq; habendus eſt ſuſpenſus, vt hic, & 4.q.5.quiſquis. quia quantum ad officium ſententia ius facit. Secus ſi eſt ſuſpẽſus à beneficio: «ſed i «Excõicatus nihil poſſidere poſſidet nomine eccleſiæ. excõicato idem eſt, quia cum ſit extra ec cleſiam, nihil põt poſ ſidere nomine eccleſiæ. 23.q.7.c.2.&3. & 8.di.quo iure.&ar.11. q.3. ſi quis à proprio. 3.70.di.ſanctorum.& extr. de ap.paſtoralis.

b Vbi d hoc in fine[b].

E*Piſcopũ.*] Casvs. Dicit, ꝙ nullus epiſcopus auctoritate ad alienam migret eccleſiã, & ſi à populis fuerit violẽter attractus, vel ei ab epiſcopis ſuadetur, ſed in ſua permaneat. Sequentia duo c. plana ſunt.

f *Lacuit.*] 13.qu.1. c.1.

E*Piſcopus.*]Casvs. Statuitur hic, ꝙ nullus epꝰ dẽt in aliena diœceſi clericos ordinare, vel altaria conſecrare: qđ ſi fecerit, clerici deponẽtur: ſed altaria manebunt conſecrata, & ordinator epiſcopus vno anno ceſſabit à Miſſarũ celebratione.

g ¶*Amotis.*]1.16.q.5.c. 1.9.q.2.1.Lugdun.con- 4 3. ea. non tra. Sed ibi nomine al oportet. ex terius conſecrauit, & Nicæna ſy- ille ratum habuit, hic nodo.lib.ca nomine proprio, vt pit.6.c.236. 13.q.1.c.1. Vel ibi Dominus ratam habuit ordinationem.

h ¶*Altaris.*]"ſi res inanimata fuerit conſecrata Domino, non reſtituitur, vt 14.q.6.comperimus. ſecus in re animata, 54. dif. frequens. quia animata delinquere poteſt, ſed inanimata non.

i ¶*Vno anno.*] 9.q.2.nullũ. contra, vbi ꝑ tali culpa deponitur. Sed illud eſt ex diſpẽſatiõe.

¶Alienæ plebes ab epiſcopo non vſurpentur. C. XXVII.

5 PLacuit[f], vtà nullo epiſcopo vſurpentur plebes alienæ, nec aliquis epiſcoporũ ſupergrediatur in diœceſi collegam ſuum.

Item Anacletus.

¶Alienos clericos ordinare, & altaria conſecrare epiſcopo non licet. C. XXVIII.

6 EPiſcopus in diœceſim alienam ad alienos clericos ordinandos, vel conſecranda altaria irruere nõ debet. Quod ſi fecerit, amotis[g] his, quos ordinauit, altaris[h] tamen cõſecratione manẽte, trãſgreſſor canonum vno anno[i] àMiſſarum celebratione ceſſabit.

Item ex concilio Agathenſi,c.64.

¶Diebus ſolennibus clericus eccleſiæ ſuæ deeſſe non debet. C. XXIX.

ij SI quis in clero[k] conſtitutus, ab eccleſia ſua diebus ſolennibus[l] defuerit, ideſt natiuitate Domini, Epiphania, Paſcha, vel Pentecoſte, dum potius ſæculari bus†lucris ſtudet, quàm ſeruitio Dei parere, conuenit, vt triennio à communione ſuſpendatur. ¶Similiter diaconus, vel presbyter, ſi per tres[m] hebdomadas ab eccleſia ſua defuerit, huic damnationi ſuccumbat.

Item Hilarius Papa epiſcopus Tarraco.c.3.

¶Remouendus eſt epiſcopus ab eccleſia, cui irrepſerit, & ad ſuam cogendus eſt redire. C. XXX.

7 REmoto[n] ab eccleſia Barcinonenſi, atque ad ſuam remiſſo Irenæo epiſcopo, ſedatis ꝑ ſacerdotalẽ modeſtiam voluntatibus, quæ ꝑ ignorantiam eccleſiaſticarum legũ deſiderãt, quod non licet, obtinere: talis protinus de clero proprio Barcinonẽſibus ordinetur epiſcopus. qualẽ te prę cipue frater Aſcani oportet elige re, & decet conſecrare: ne ſi forte aliter†factum ſit, non ſine obiurgatione tui maxime nominis retũ dat noſtra pręceptio, quod ad iniuriam Dei (à quo ſpecialiter ſacerdotalium eſt gratia dignitatum) didicerimus admiſſum.

Item Leo epiſcopus vrbis Romæ Anaſtaſio Theſſalonicenſi epiſcopo,epi.82.al.84.c.8.

¶Qui alienam cathedram appetit, ab ea ex pulſus etiam propria careat. C. XXXI.

8 SI quis epiſcopus mediocrita te ciuitatis ſuæ deſpecta, adminiſtrationem celebrioris loci ambierit, & ad maiorem[o] plebem ſe quacumque ratione tranſtulerit, nõ ſolum à cathedra qui dem pellatur aliena, ſed carebit& ꝓpria: vt nec illis præſideat, quos ſi *Iquis.*]Casvs. hoc 5 Burc.l.1.c. diuiditur i duas 64. Iuo p.5. par. In 1. dicitur, quòd c.173. ſi clericus ſ minorib. ordinibus conſtitutus non ex iuſta cã in diebus ſolennib. defuerit à ſua eccleſia, ſc. in natiuitate Domini, Epiphania, Paſcha & Pentecoſte, triennio 6 in Aure- ab officio ſuſpẽdatur. liañ.3.c.15. In 2.par. dicitur, quòd ſi presbyter vel diaco nus per tres hebdomadas defuerit ab ec cleſia ſua, eamdem pœnam patiatur. Secunda pars inci pit ibi, *Similiter.*]

k ¶*In clero.*]Maxime, quia laicis non licet. 3. de cõſe. di. 1. ſi quis. & dist.3. c. nulli.

l ¶*Solennibus.*] immo nullo tẽpore deerit, vt 91. dist. Eleutherius. & c. clericus. & 92. di. c. vlt. Sed quid ſi plures habet eccleſias vel prębendas? Tunc dicas eccleſiam ſecũ diſpẽſaſſe, vt ad iſtud non cogatur. *†al. singulari lucro*

m ¶*Per tres.*]3.e. preſentium. contra ibi dicitur de duob. meſib. Sed ibi factũ narrat, hic ius commune. Vel idem eſt in vtroque dum tamen abſit de licentia ſuperioris.

R*Emoto.*] Casvs. Irenæus epiſcopus per ſeditionẽ vo lebat Barcinonen. eccleſiam retinere: ſed 7 Anſel.l.6. Hilarius Papa præce- c.109. pit Aſcanio archiepiſcopo, vt inde illum re moueat, & ad ſuã ſaciat reuerti eccleſiã, & in eccleſia Barcino nenſi talẽ faciat eligi, qualẽ deceat illũ co n fecrari: ne ſi aliter fiat pœnã patiatur, quod in iniuriam Dei factũ *†al.similiter* fuerit. *Retundar.* ideſt, puniat & emendet, vel corrigat. cHoc ió dr, rẽtia Hu. di

n ¶*Remoto.*]ab officio viſitatiõis[c], vel etiam ab ipſo epiſcopatu, quem occupauerat. Ireneus eps factus erat viſitator in ita eccleſia

S*I quis.*] Casvs. Anaſtaſius Theſſalo nicenſis epiſcopus ꝙ- ſuit à Leone ꝙ pœnã pati debeat epiſcopꝰ, qui minore ciuitate deſerta ſe trãſfert ad maiorem ambitioſe. Et reſpondetur quòd ſuam perdere debet, &illam quam per am bitionem concupiſcit. Idem eſt caſus ſequentis c.

o *Ad maiorem.*] multo fortẽ ſi ad parem: quia facilius diſpenſatur in maiori quàm in pari. extr. de tranſla. licet ad minorem etiam difficilius quam

quam ad parẽ. ext. de transl. cum ex illo. & eſt hic præſumptio canonis, quia eoipſo ꝙ trãſit ad maiorem, ꝓſumitur eſſe ambitio potius quam leuitas: quia nullus trանſit ad minorẽ. ext. de cle. non reſi. c. 1.

QVI VERO. Casvs. Dictũ eſt ſ. de ambientib. Nunc vero dicit de his qui pretio vacãtem eccleſiam ingrediũntur, q̃ ſunt deponendi.

S*Ancitum.*]Casvs. Statutũ fuit inRothomagẽſi concilio, vt quicumq; pecuniã dederit, vel aliud munus clerico vel laico pro aliqua eccleſia vacante, ab officio ſuo repellatur.

a ¶ *Aut aliam pecuniam.*]Aliam bene dicit, quia quidquid habent homines, pecunię nomine cenſetur. 1.9.3. per totum.

1 Burc.l.3.c. 47. Iuo p.3. c.52. Pan.l.2 c.45. *†al. aſpirare conuenderit*

Additio. ad idem 18. q.1. ſi infidelis. in fin. Archid.

QVOD VERO. Hæc eſt 5. pars q.in quas ꝓ bare intẽdit, quod de licentia Papæ ex iuſta cauſa bene poſſunt fieri mutationes, & ꝙ vnus debet eſſe prælatus in vna eccleſia. & hoc probat ꝑ ſex auctoritates. Io. de Fant.

2 In cap.l.7. Casvs. iſte §. reſpicit 9.106. Burc. illum §.5.e. illud vero 3.c.114. Iuo metio de mutatione p.3.c.90. epiſcoporum, ꝙ poſ Pan.l.2.c.49 ſet fieri auctoritate populi, & communi conſilio epiſcoporũ. probat hoc vſque ad §. *Hoc non ſolum.*

M*Vtationes.*] Casvs. Docet Anterius Papa in hoc capitulo, ꝙ mutationes epiſcoporum poſſunt fieri pro communi vtilitate, vel neceſſitate, & auctoritate ſedis Apoſtolicę: & hoc probat tribus exemplis, ſ. Petri, Euſebij, & Felicis: q de minoribus locis ad maiora ſunt trãſlati, nec dicũtur iſti tranſire, vel ſedem mutare, cũ hoc non faciunt ꝑ ambitionem, ſed inſpecta cõi vtilitate vel neceſſitate hoc faciunt.

b ¶*Petrus.*] 22. dil. ſacroſancta.

c ¶*Parua.*]l. Vercellina. & regulare eſt, vt à minori promoneatur ad maius, vt 93. di. 3 Pol.l.1.ti.9 Anſel.l.6.c. legim[a]. in fi. ff. de mu. 104. Burc.l.1. & hon. vt gradatim. c.73. Iuo p.5 3.c.69. & non econuerſo.

†al. non licuit cuiuſquam, aut dominatione.

d ¶ *Nec transferatur.*] præſumit enim canõ locum non mutari, cum animus non ſit mutatus: ſicut virgo cenſetur, cum non ſit animus corruptus, licet etiã cet corpus ſit corruptum. 32.q.5. ita ne. ſic propter animum bonum iudicat canõ etiam iniuſtum factum bonum. 23.qu.8. occidit. & q.7. quod autẽ & 32.q.3. propoſito.

Class.]Casvs. Quidam dicebant, nec cauſa vtilitatis, nec cauſa neceſſitatis poterũt epiſcopi mutare ſedes. quare Benignus Archiepiſcopus quæfuit à Pelagio, vtrũ bene dicerent. Et reſpondet, quòd non: quia plurimorum vtilitas præferenda eſt vnius vtilitati vel voluntati. Nec dicuntur iſti tranſire vel mutare, qui hoc non faciunt per ambitionem, ſed potius mutari. Vnde male dicebant illi qui aſſerebant epiſcopos non poſſe ſedes mutare cauſa neceſſitatis vel vtilitatis.

e ¶*Plurimorum.*] illuc potius accedat præla tus vbi plus lucri poteſt facere, licet maior ſit ibi pœna ſua, vt ſ. e.c.1. & hic appa ret ratio, quare epiſcopus non debeat ſie ri monachus inuito Papa: quia ibi conſulit ꝓpriæ vtilitati tantum: vt 2.qu.7. ſancta. ſed hic communi & propriæ, quæ duo ſunt prę ferenda propriæ tantum, vt 2.q.7. ſancta. 4 Plura ſunt verba in o- riginali.

f ¶ *Præferenda eſt.*] "vtilitatem nam cum quis vocatur ad prælaturã, non præponet priuatum commodum communi, vt hic, & 8.qu.1. in ſcripturis. & 16.qu.6. vos autem. Et hoc in telligas cum per publicum nõ impeditur priuatum, aliàs enim ſuam vtilitatẽ poteſt præferre. ff. de iudi. ſi longius. ff. de arbi. licet autem. ff. ad l. Aq. l. ſi quis fumo. ff. de præſcr. verb. l. qui ſeruandarum. aliud tamen videtur in præla to, vt ille ſemper teneatur præponere vtilitatem eccleſiæ, ſuæ propriæ vtilitati, vt 12. q.4. quicumque[a]. Cum ergo detrimentum quis patitur pro publica vtilitate, põt ſuam præponere vtili tatem. 19. q.2. duæ. 14. di. quòd ait. quia ordinata charitas à ſe incipit. 23.q.5. ſi non licet. de pœ. dist 6. qui vult. Vel dic, ꝙ quando priuata vtilitas includitur i communi, tũc præponitur communis, vt eſt in præla tura, vt arg. ff. pro ſo. l. actione. §. Labeo. Vel diſtingue aut vtilitas in acqrendo conſiſtit, aut in damno vitando, tunc ſecus, vel econuerſo. *†al. electionis] al. dilectionis*

Additio. De hoc no. extr. de poſtu. prælatione. 1. de reg. licet. Archid. 6 Concord. tex. cũ gl. in ver. eo tpe. i l. actione. §. Labeo. ff. pro ſoc. & gl. i l. 1. & ibi Pet. Cyn. & Bar. ff. ſol. mat.

g ¶*Aliud.*]vt 5. dist. 6. teſtamentum. & ext. quod metus cauſ. ſacris.

O*Mnis.*] Casvs. Quidam dicebant epiſcopos expulſos à ciuitatibus non eſſe recipiendos, & in aliis eccleſiis collocãdos. Item aſſerebant, quòd cauſa vtilitatis non debebant mutari de minori ciuitate ad maiorem. Sed docet Pelagius exemplo Dauid eos eſſe recipiendos, q̃ ſi ſcirent 1. Reg. 22.

ac populorum conſilio tranſlatus eſt Epheſum. Non enim trãſit de ciuitate ad ciuitatem, nec trãſfertur[d] de minori ad maiorem, qui hoc non ambitu, nec propria volũtate facit, [4] ſed aut vi à propria ſede pulſus, aut neceſſitate coactus, aut vtilitate loci, aut populi, non ſuperbe, ſed humiliter ab aliis trãſlatus, & inthronizatus eſt. *& infra.* ¶ Nam ſicut epiſcopi habent poteſtatem ordinare regulariter epiſcopos, & reliquos ſacerdotes, ſic quoties vtilitas, aut neceſſitas coegerit, ſupradicto modo & mutare, & inthronizare poteſtatem habent. [non tamen ſine ſacroſanctæ Romanę ſedis auctoritate & licentia.] *& infra.* ¶ Alia etenim†eſt cauſa vtilitatis, & neceſſitatis, alia auaritiæ, ac præſumptionis, aut propriæ voluntatis.

A ¶ Auctoritate huius ſanctæ ſedis, &c.] *Hæc verba non leguntur in epiſtola Anteri, neque in Pannormia, neque apud Burch. & Iuonem. Sunt tamen apud Anſelmum, & in Polycarp. & vetuſtis Gratiani exemplaribus. Idem quoque eſt de verbis illis prope finem capitis,* non tamen ſine ſacroſanctæ Romanæ ſedis auctoritate, & licentia: *quæ propter hanc cauſam virgulis ſunt incluſa.*

Item Pelagius Papa ſecundus Benigno Archiepiſcopo, epiſt.2.

¶Cauſa neceſſitatis mutationes epiſcoporum fieri poſſunt. C. XXXV.

5 SCias frater dilectiſſime, aliud eſſe cauſam neceſſitatis, & vtilitatis, aliud cauſam præſumptionis, ac propriæ voluntatis. Nõ ergo mutat ſedem qui non mutat mentem, id eſt, qui non cauſa auaritiæ, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, vel ſuæ delectationis† migrat de ciuitate ad ciuitatem, ſed cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis mutatur. Nam[e] plurimorum e vtilitas vnius vtilitati, aut voluntati prę ferẽda eſt[f]. Aliud[g] eſt enim mutare, & aliud mutari. *& infra.* ¶ Nã aliud eſt ſponte tranſire, & aliud eſt coacte, aut neceſſitate venire. Vnde non iſti mutant ciuitates, ſed mutantur: quia non ſponte, ſed coacte hoc agũt. *& infra.* ¶ Non ergo bene intelligunt eccleſiaſticas regulas, qui hoc negant cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis fieri poſſe, quoties communis vtilitas, aut neceſſitas perſuaſerit.

Idem in eadem epiſtola paulo inferius.

¶Chriſtum negare conuincitur, qui neceſſitatem patientibus miſericordiam non impendit. C. XXXVI.

O*Mnis,* q̃ gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat, & venie

a De hoc le. & not. ſ. ea. c. placuit. *†Pol.l.1.ti.9* Anſel.l.6. c.97.

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse peccatum, expulsos à Saule non recepisset. non enim peccant expulsi: sed potius qui cogunt eos fugere. Similiter causa vtilitatis licite sit mutatio de minori ad maiorem, & qui contradicunt, mile ricordiam negant. s. qui nolunt mutare, id est, mutando tradere epi scopum causa vtilitatis vel necessitatis, vel deiectum recipere.

a ¶ *Scitur.*] ut. q. eo ip so videtur aliquid bo num & iustum, q. a bo no factum est. 37. dist. qui de mensa. & 9. q. 2. Lugdunensis.

b ¶ *Noctte.*] precib. su pernorum. sic 3. c. qua liter. videtur. n. q. non possit cogi, vt 74. dist. vbi. Vel dic, q. potest quis cogi, vt de nolē te fiat voles[3], vt 23. q. 4. displicet. & 74. dist. placuit. Papa tamē ab solute potest aliquem cogere, vt 9. qu. 3. per principalem.

c ¶ *Minor.*] sed num qd tenetur minor po pulus suum episcopū maiori concedere, cū nemo cogatur de suo beneficiū facere. 10. q. 2. precarię? Resp. sic, si alium potest habe re æque idoneum[b], vel loqtur in eo casu cum ibi magis vtilis erit, vt ff. loc. si domo. d ¶ *Doctiorem.* Omnia comparatiua positi ue hic ponuntur.

e ¶ *Et vtiliorem.*] scilicet illis.

a Hoc no. 3. 1. q. 6. sicut. ibi videas.

b Arg. ff. sol. ma. l. 2. i pr. ff. de eui. in creditorem. cū suis sim. fcdm I. d Fā.

c Et male. in pdi. c. gesta. fcdm H. & L. secōpelli pt à Papa iolū, sit, vt extra de excess. vt 3. df, scd3 L. & H.

E *Piscopus.*] Casvs. Constituit Carthagin. concilium, q. nec episcop[c] nec cle ricus inferioris ordi nis transeat de loco ignobili ad nobilem per ambitionem: sed si vtilitas exegerit, e piscopus transeat au ctoritate Papæ, & in præsentia synodi, de creto clericorum & laicorū porrecto epis copis pro eo, q. debet

† *al. mutari* trāsferri. Alij vero cle rici transferuntur de voluntate suorum e piscoporum.

f ¶ *Gradus.*] quod ve rum est de iis q. subsunt epis nullo me diante, vt 71. di. clericos. & ext. de ren. ad monet. sed si aliis sub sunt, vt abbatibus vel aliis, eorum cōsensus requirendus est, vt 54. di. c. 1. & 2. & 9. q. 3. cō questus. & 63. di. quan to. "Quid si clericus non vult transire de minori ad maiorem? Dico, q. non pt cogi ab epo, q. a nemo cre scere cogitur inuit[e]. 74. di. gesta. & 63. dist. quanto. hoc autē Papa pt. Sed si ad alium episcopatum vocatus est epus, necessarius ē consensus epi. 71. di. p totum. 85. di. Florenti nū. Ioannes. Ego cre do[c], q. epus pt cogere clericum vt transeat ad maiorem locum, cū maiora facere pos sit Papa tolū, sit, vt extra de excess. præla. sicut. & ad hoc facit extr. de ætat. & qual. quæris. B.

bat ad Dauid] Si ergo piissimus, atque iustissimus Dauid sciret[a] peccatum esse persecutionem fugientes, & transeuntes de loco ad locum, & de ciuitate ad ciuitatem recipere, tales nequaquam recipe ret, nec secū teneret, nec in aliis ciuitatibus eos collocaret. Qui enim persequuntur Domini episcopos, eos que de ciuitatibus ad ciuitates transire compellunt: non eos tantum persequuntur, quantum Dominum nostrum Iesum Christū, cuius legatione fungun tur. Nec ipsi in hoc peccant episcopi, quoniam non sponte, sed co acte[b] hoc agunt, sed illi, qui eos persequuntur: nec ipsis episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos hoc agere cogunt. *& infra.*

¶ Qui autem negant misericordiam faciendam fugientibus, ac necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia, & veritas. *& infra.* ¶ Negat misericordiam necessitatem patientibus, qui populis indigentibus diuinis ministeriis †, & non habentibus proprium episcopū, qui eos instruat, causa vtilitatis, atq; necessitatis, ex alia ciuitate, li cet minor[c] sit, in eam, quę nō habet episcopum doctiorem[d], vel vtiliorem[e], meliori consilio, non sponte trāseuntem, sed maiorum exhortatione mutare†, aut episcopum eiectum, & persecutionē patiētem causa vtilitatis, aut necessitatis inthronizari non permittit,

† *mysterium.*

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 27.

¶ Non ambitione, sed synodali auctoritate, de ecclesia ad ecclesiam episcopus transeat. C. XXXVII.

1 Iuo par. 5. c. 125. Pann. l. 3. c. 70.

" Clericus an possit p epm cogi transire ad maiorem ecclesiam.

E Piscop[9] de loco ignobili ad nobilem per ambitionē non transeat: nec quisquam inferioris ordinis clericus. Sane, si vtilitas ecclesiæ fiendum popoſcerit: decreto pro eo clericorum, & laicorum episcopis porrecto in præsentia synodi transferatur, nihilominus alio in locum eius episcopo subrogato. Inferioris vero grad[f] sacerdotes, vel alij clerici cōcessio ne suorum episcoporum possunt ad alias ecclesias transmigrare.

Item ex eodem Carthaginensi, 4. c. 33.

¶ In proprio gradu episcopi, vel presbyteri in aliena suscipiantur ecclesia. C. XXXVIII.

E Piscopi vel presbyteri, si causa vsitandi ad ecclesiam alterius episcopi venerint, in gradu g h

Episcopi.] ¶ *In gradu.*] id est, honore.

¶ *Inuitentur.*] aliàs non licet. 9. q. 2. nullus. & 6. q. 3. scriptum.

Sicut alterius vxor.] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres par. In 1. dicitur, q. sicut vxor alicuius non debet cognosci vel dispōni nisi à proprio viro, ita ecclesia, vel parochia episcopi non debet iudicari vel dispōni nisi à pro prio episcopo: & sicut vxor (vt dicit Apostolus) mortuo viro suo potest nubere cui vult, ita defuncto epi scopo ecclesia pt alte ri cōcedi. In 2. par. dicitur, q. si epus non pt permanere in sua ecclesia, fugiat ad aliā. hoc probat auctorita te Christi. In 3. par. dicitur, quod episcop[a] causa vtilitatis & fra trib. inuitātib. potest mutari: sed hoc cum auctoritate sedis Apostolicæ fiat. Secunda pars incipit ibi, *Si vos persecuti.* Tertia ibi, *Si autem vtilitatis.*

i ¶ *Iudicari.*] ff. de iur. om. iu. qui iurisdictio ni. cōtra. vbi dicitur, q. nullus sibi vel suis ius dicere potest. Respon. "iudicare po test maritus vxorem corrigēdo eam. 23. q. 4. duo ista. sed nō ver berando eam, vt C. de repu. consensu. quia illa aliena sunt ab ingenuis, vt ibi dicitur: sed temperate potest eam castigare, quia est de familia sua. 33. q. 5. hæc imago. sicut dominus seruum. instru. de iis qui sui vel al. iu. sunt. §. fin. & etiam mercenarium suum. ff. de pœ. respiciendum. non autem est eam iudicare.

k ¶ *Regulariter.*] idest, homini suæ professio nis. 28. quæst. 1. caue. Vel sine suspicione turpitudinis, 32. q. 1. si quis vxorem.

HOC NON SOLVM. Hæc est sexta pars q. in qua reprehendit eos qui occupant locum viuentis, cum duo simul esse non possint. Ioan. de Fan.

Casvs. dictum est 3. c. sicut. quòd episcopo viuente sua ecclesia nō debet alteri nubere. Nūc dicit idem esse intelligēdum de quibuslibet ministris ecclesiæ, sicut de archidiacono, vt in ca. prox.

Evm qui contra.] Casvs. Natalis episcopus Salonitan[a] iniuste repulit Honoratum ab archidiaco natu, & eo viuente alterum sibi substituit. sed Gre. deposuit illum substitutum, & si præsumeret in eode loco vlterius ministra re, sacra communione le nouerit esse priuatum.

Item Hieronymus ad Rusticum monachum, epist. 4.

deponi, vt 3. q. 2. audiuimus. & 2. q. 1. in primis? Sed iste excusabatur

a Hāc rōem abbat H. dist. diaconi.

auctoritate maioris [a], qui hoc fecerat. 14. q. 5. dixit Dominus. & 28. dices, q. io excusatur & dispensatur cum eo. & idem I.

¶ *Imperator.*] arg. q. omnes reges coronabit Imperator, vt dixi 63. dist. Hadrianus. 2. cū plures sunt reges, vt 6. q. 3. c. 2. Ioan.

b ¶ *Vnus.*] tamen quādoque fuerūt duo Imperatores de facto, vt 21. dist. nunc autem. Quid ergo dicemus de græculo[b], videtur, quòd iste sit Imperator: quia Cōstantinus illuc transtulit imperium, vt 96. dist. Constantinus. & Imperator appellatur, vt ext. de ma. & obe. c. solitę. sed non est ita, quia Romana ecclesia tran stulit imperium ad Alemannos ab oriente. ff. de ele. ca. venerabilem. Ioan.

c ¶ *Iudex vnus.*] sed im mo decem sunt iudices prouincię, vt 6. q. 3. scitote. sed hic apellat iudicem regē. Gen. 25. 3. & 10. Dic, q. nō pellat iudicem regē. est ver[ē] nec alibi tamen videtur, vniuersalis quod vnus sit iudex imperator, prouinciæ præter regem, vt 23. qu. 4. duo ita.

d ¶ *Roma.*] ff. de re. di. l. vl. cōtra ibi dicitur, q. ideo Romulus interfecit Remum, quia muros transiliit: Respondeo. Nam potuit hoc idem fecisse ex inuidia.

e ¶ *Parricidio.*] large sumpto nomine, vt ff. ad leg. Pompeiam de parricidiis. l. 1.

f ¶ *Archidiaconi.*] i. in quolibet archidiaconatu erit vnus archidiaconus. non autem prohiber quin in vna ecclesia possint esse plures archidiaconi, vt 93. distinct. diaconi.

ECCE IN QVIBVS. Hæc est 7. pars q. in qua probatur de mutatione causa necessitatis, & leuitatis. Io. de Fan.

Casvs. Ostendit 3. Grat. in quibus casibus viuenti prælato alius potest substitui. Nunc ostendit, quòd si veritatem inspiciamus, suprādictis casibus nō succedit quis viuo, sed mortuo. Nam ex quo quis renuntiat ecclesiæ vel transfertur in aliam ciuitatem, quodammodo dicitur esse mortuus quo ad ecclesiam primam, quia in ea desinit esse prælatus. Ideoque qui succedit huic, non dicitur succedere viuo, sed defuncto. Et ostendit differentiam inter istum qui necessitate hostilitatis, & illum qui vtilitate transfertur: quoniam qui in hostilitate trāsfertur, hostilitate recedente redit ad ecclesiam suam quam dimisit: secus si vtilitate.

g ¶ *Desinit.*] 21. q. 2. si quis iam translatus.

h ¶ *Defuncto.*] cum enim loco eius succedit, pro mortuo habetur. ff. pro soc. l. actione. §. publicatione.

Astoralis.] Casvs. Ioannes Lisitanæ ciuitatis episcopus ab hostibus est repulsus, & ideo Grego. dedit ecclesiam Scyllatinam ei hac conditione, vt cessante hostilitate ad suam ecclesiam reuerteretur. Si vero continua premeretur captiuitate, perpetuo ibi permaneret.

¶ *Gubernare.*] videtur, quòd iste episcopus sub conditione[c], vel ad certum tempus fuerit institutus: "sed beneficia sub conditione non dantur. 1. quæst. 2. quām pio. nec ad temporis, vt 3. c. quamuis. & 70. distinct. sanctorum. nec conuenit moribus nostris temporales filios habere. ff. de adoptionibus, quæritur. sic ff. de regu. porales. actus. sicut nec libertas ad tempus datur. ff. de manu. testa. libertas. nec hereditas instituto. de hered. instit. §. heres. nec matrimonium. 32. quæstio. 2. folet. Potest dici puram esse institutionem, sed sub cōdone resoluitur, vt ff. de in diem addic. l. 2. simile extra

a Pol. l. 1. ti. 8. Anc. l. 6. c. 103. Bur. l. 3. c. 49. Iuo p. 3. c. 53. & p. 5 c. 101.

† *al. episcopi, vel presbyteri.*

† *al. ab alterutro diuidi-tur.*

Rom. 7.

c Marius vxorem exstigare pōt.

3 ibid.

c Verū est à dere repro bata, & sic longitur ca. fi. pio. & ext. d pacē. c. fi. eq. fim. Hic add. loquitur qñ é ne cessaria con ditio à iure dicitur. a Ar. c. Beneficia indubita. sub cōdone nium. non datur.

4 Iuo p. 6.

de fil. presbyt. veniens. & simile extra de pignoribus. cap. illo. vel dic, quòd iure postliminij restituitur ei prior episcopatus, sic 16. quæst. 3. prima. non enim potest dici, quòd maneat episcopus prioris ecclesiæ. Sic enim esset episcopus vtriusque: contra illud quòd est 21. quæstio. 1. relatio. & est simile C. de cu. fur. cum aliis. & tunc dices, quòd prior locus definit esse religiosus, vt ff. de relig. cum loca. sed postea eam repetit iure post liminij, vt 24. quæst. 1. cum per bellicam. Vel dic, quòd Papa sub conditione vel ad certum tempus potest aliquem instituere prælatum: sicut miles sub conditione & ad certum tempus instituit heredem. ff. de mili. testa. in fraudem. §. similes. Ioan.

k ¶ *Reuocari.*] Argu. quòd restituta re in pristinum statum, omnia iura restituuntur[d]. vt extra de ele. Arg. cōtra ibi quia diligentia. 16. 10. q. 7. & his quæstio. 3. prima. & si dixim[e]. vbi quis peruenerit ad de hoc. & meliorem fortunam, ext. d ven. fi. tenetur ad prīst

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, ꝙ non ipso recessu perdat quis eccle-
a ✠ hoc no. 3. e. §. ambi. tionis. & vid qđ no. 92. di. fi q epi. i gl. j. i quo. Arc.
siã[a]. Sed breuiter pôt dici, ꝙ ille fuit admonitus, & per sententiã fuit ecclesia adiudicata. Vel dic, ꝙ cum de iure debuit vacare. licet super hoc nõ esset lata sententia, potest alij adiudicari, vt ext. de reu. ex trãsmissa. ext. de conc. præb. & eccle. non vacan. c. litteras.

1 Io. diac. in vita B. Gre. l. 3. c. 17. Ansel. l. 6. c. 98. Burc. l. 3. c. 89. Iuo p. 3 c. 179. Pann. l. 2. c. 37.

a ¶ *Tamdiu vacet.*] & sic videtur, ꝙ eo mortuo possit repetere ecclesiam: sed nõ est verũ. sic ergo quod hic dicitur, in fauorẽ ecclesiæ dicitur, quia eũ nõ vult repetere. Vel ideo qa ecclesia post mortem huius eum potest repetere. "Sed pone, moritur substitutus, ecclesia reperit primum. ille non vult redire, potest ne compelli? Non videtur, videtur eũ ecclesia renuntiasse iuri suo nõ repetendo, cũ potuit eum repetere, & noluit, sed alium præelegit. immo videtur, ꝙ ipse repetere possit ecclesiam viuo secundo: & si obiicitur ei. ꝙ habuerit ecclesiam ꝙ dereliꝛto, replicabit, quod illa alij adhæsit, vt ext. de diuor. significasti. ꝙ non credo, vt 22. qu. 6. nihil. ff. ne quid in loco pub. l. 2. §. idem ait. Ioan.

Tamdiu vacet. sacerdotij dignitate, qui suam deseruit ciuitatẽ, donec successor eius quiescat in Domino.

Episcopalium etiam sedium mutationes, metu hostilitatis interueniente nõnunquam fieri solent.

Vnde Gregorius scribit Ioanni Episcopo Vellitrano, libro 2. epist. 11.

¶ Necessitate temporis episcopalium sedium mutationes fieri possunt.
C. XLIIII.

TEmporis qualitas admonet, episcoporum sedes antiqui tus certis ciuitatibus constitutas ad alia, quæ securiora putamus, eiusdem diœcesis loca transponere[b], quo & habitatores nunc† degere, & barbaricum possint periculum facilius declinare. Propterea tẽ Ioannem fratrem coepiscopum nostrum Vellitrensis ciuitatis, sedemque tuam in loco quon dã† Arenata ad sanctũ Andream apostolum præcipimus exinde transmigrari: quatenus ab hostilitatis incursu liberior existere valeas, & illic consuetudinem[A] solen nium festiue disponas.

2 Iuo p. 7. c. 149. b ¶ *Transponere.*]j. de cõsec. di. 1. tribus. j. 16. q. vlt. si quis. & q. 1. & temporis. vbi de hoc notaui plene.

ITEM. Hæc est 8. pars q. in qua quæritur de illis qui causa pœnitẽtiæ relinquũt episcopatum, vtrum possint fieri episcopi. Quid iuris sit, habes ext. de renun. post translationem. Dicas tamẽ breuius, ꝙ si fuerint postulati, potuerunt fieri episcopi, nisi ꝙ crimine dimiserint episcopatum. Et hoc probat per 5. c. Io. de Fan. CASVS. Ostendit Gra. † λόγῳ ἐκε

A ¶ Consuetudinem.] *Apud Ioannem Diaconum legitur*, consuetudine solenni festa disponas. *Apud Burchardum & Iuonem*, consuetudinem solennium festorum. *In variis B. Gregorij epistolarum editionibus*, consuetudinum solennium festa disponas.

8 *Item cum aliquis causa humilitatis Apostolica concessione de episcopali sede ad monachalem descenderit subiectionem, alius loco eius subrogari poterit: ille vero ad pontificatum vt surgere nequaquam vlterius valebit. Vnde in quinta*[A] *actione Constantinopolitanæ synodi CCCLXXXIII. Patrum, sub Ioanne Papa octauo, cui præfuit Petrus presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus episcopus. & Eugenius Ostiensis episcopus Apocrisarij Papæ dixerunt.*

A ¶ In quinta.] *Apud Iuonem par. 7. c. 149. pro indice huius capitulj leguntur hæc*, Ex actione quintę synodi Constantinopolitanæ trecentorum & octoginta trium Patrum sub Ioanne Papa octauo, cui præfuit Petrus presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus episcopus, & Eugenius Ostiensis episcopus. *Initiũ vero ipsius capitis est*, Aprocrisarij Papæ dixerunt, Hoc nequaquam, &c.

¶ Episcopus, qui causa humilitatis monachus efficitur, ad Pontificatum redire non valet. C. XLV.

2 HOc nequaquam apud nos habetur, vt quicumque de pontificali ordine ad monachorum, ideſt pœnitentium descendere rit vitam, vlterius[c] possit ad pontificatum reuerti. *Item.* ¶ Præcepit sancta synodus, vt quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam, & ad pœnitentiæ descẽderit locum, nequaquam iam ad pontificatum resurgat. Monachorum enim vita subiectionis habet† verbum, & discipulatus, non docendi, vel præsidendi, vel pascendi alios.

¶ *Hæc synodus sub Ioanne octauo extat græca in Vaticana bibliotheca. Cuius synodi tres tantum canones cum explanatione Balsamonis editi sunt Lutetiæ, & apud ipsum inscribitur, Synodus in templo sapientiæ habita sub Photio Patriarcha. In secundo autem trium illorum capitulo habetur sententia huius capitis. visum autem est, vt omnia melius percipiantur, locum hunc græce, & cum noua interpretatione esse adscribendum.*

¶ Φῶτιος ὁ πανεμάρχης εἶπε, πῶς ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ζάγματος ἐνηδὲς εἰς τὴν τῶν μοναχῶν καταλεγόντων χώραν, ἆρα εἰς ὑποταγὴν ἐλυθοῦς παραδόντες δύνανται ἔτι οἱ αὐτοὶ ἀνὴρ ποιμενικῆς ἀρχίας ἐξεπεσόντες, οἱ ἀγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῶν πρεσβυτέρας Ῥώμης εἰσὶν, τῶν παρ' ἡμῖν ὄντων, ὧδε σώζει; ὅσοις δὲ ἐὰν ἀπὸ ἀρχιερατικῆς καταστάσεως εἰς τὴν τῶν μοναχῶν, τυγχάνοντων καταλεγόμενοι χώραν, ἆρα δύνανται ἔτι τὸ τῆς ἀρχιεροσύνης ἐνεργῶ διακόνειν ἀξίωμα. Βασίλιος καὶ Ἡλίας οἱ τοποτηρηταὶ τῶν ἀναλογικῶν θρόνων εἶπον, ὧδε παρ' ἡμῖν ἐφωράθη τῶν ποτὲ ἡγουμένων, τὸν ἀνηλίον μὲν οὖν μοναζόντες πρόσωπα εἰς ἀρχιερέας, ἀπὸ δὲ ἀρχιερέων εἰς μοναχὸς καθερχόμενοι ἀρχιερεῖς μένειν ἐδύναντο), ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν, ὁριοθήτω δὲ περὶ τούτου κανών, πολλάκις δὲ ἐν ἡμῖν ἀμφιβολίαι γένονται περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, τῶν μὴ λεγόντων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς μοναχοὺς μηνορθοῦσθαι τῶν ἀρχιερέων τελεῖν· τῶν δὲ συνευδοκούντων ἐπιτίθημι. οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ εἶπον, ἐκλεγήσθω κανών. ἁγία συνόδος εἶπεν, ἔτι δὲ ἀξιοῦμεν ἐκλεγῆναι κανόνας περὶ τῶν εἰς τοῦτο μανίας, καὶ ἀπονοίας ἑλληνίων καϊκῶν, ὥστε ἀρχιερεῖς· ἢ ἱερεῖς θεοτύπτην, ἢ φυλακίζειν, καὶ ἐξοντα.

¶ Φώτιος ὁ Πατριάρχης εἶπεν, εἰ κελεύει ἡ ὑμετέρα ἀγιοσύνη, ἀναγνωσθήτωσαν οἱ κανόνες· ἐκ λαῶν Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, καὶ πρωτονοτάριος ἀνέγνω, εἰ μὲν μέχρι νῦν ἔνιοι τῶν ἀρχιερέων εἰς τὸ τῶν μοναχῶν κατάλογον ἐπιθῆς τῆς ἀρχιεροσύνης ἐδιάζοντο διαμένειν ὑπὲρ, καὶ τοῦτο πράττοντες παρεφρόνουν, ἀλλ' οὐκ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος καὶ τοῦτο ῥυθμίζεται παράρραμα, καὶ πρὸς τὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μεγάπεως θεσμὸς τὴν

alium casum, in quo viuẽte prælato potest alius substitui episcopus, si quando ingredi tur monasterium causa humilitatis de licẽtia Papæ, quia de cetero non potest ad episcopatum resurgere. & ad hoc inducit sequens c.

Hoc nequaquã.] CASVS. Statutũ fuit in synodo Constantinopolitana, vt quicumq; episcopus descenderit ad vitam monachorum, decetero non possit ad pontificatũ reuerti, quia monachus discere debet, & nõ docere. Sed credo ꝙ Grat. melius dixisset, si dixisset propter conscientiam criminis ad agẽdam pœnitentiam, vbi dixit causa humilitatis, qa tũc resurgere posset. Sed si vis eum saluare, dicas ꝙ causa humilitatis trãsiuit, & ideo non potest redire ad episcopatum per se, sed de licentia Papæ. Idem est casus sequẽtis ca. Hoc scilicet ingredi monasterium, quibusdam concedi tur ad agendam pœnitentiam, sed non ad quietem seruandam.

c ¶ *Vlterius.*]tamẽ monachus qui numquã fuit episcopus, bene potest esse episcop[a], vt 16. q. 1. vos autẽ. & 8. q. 1. in scripturis. & 18. q. 1. c. vnico. Item si plebanus aliquis fit monachus, postea potest fieri plebanus, vt 16. q. 1. si quos à clericatu. "Dicunt quidã, ꝙ cum quis dimittit episcopatũ vbi plus proficere potuit, præsumitur quòd proficere conscientiam criminis hoc fecerit. sed hoc non est verum: quia sæpe ingreditur quis monasteriũ propter merita augenda, vt 27. q. 2. sunt qui dicunt. Intelligo ergo hoc c. de eo qui conuictus est de crimine, & detruditur in monasteriũ propter hoc[b], vt extr. de ren. post translationem. Vel intellige de eo q cur gliscit humilitatis causa tra fiuit, & de licentia Papæ. & talis per se non potest redire ad episcopatum, sed de licentia Papæ, vt extr. de ren. & c. in parochia. Io.

a "Semel monachus, semper monachus."

b Sub. vñ re

Suggest

ἀτακτον τοῦτην ἐπανάγουσα πράξειν ἔσεσεν, ἵνα εἴτις ἐπίσκοπος ἢ ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος πρὸς τὸν μοναδικὸν θελήσας καλεθεῖν βίον, καὶ τὸν τῆ μέλανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, μηκέτι τοῦτον τῆ ἀρχιερατικῆς ἀλιποιεῖας ἀξίας· αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν σωφρόναι ὑπολαμβάνεις ἔχουσι λόγον τῆ μαθήσεως, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας ἢ προεδρίας, ὧδε ποιμάνειν ἄλλους, ἀλλὰ ποιμένες ὑπαγγέλλονται. διὸ καθὰ προείρηται, θεσπίζομεν, μηκέτι τινὰ τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ, καὶ ποιμένων ἐξεζεζομένων εἰς τὴν τῶν ποιμαινομένων, καὶ μεταβαίνειν χώραν ἐξουσίαν μεταβαίνειν. Εἰ δέ τις τοῦτο τολμήσας πράξει μετὰ τὴν σκοφώνησιν, ἐδιάγνωσιν τῆ νῦν ὑπερωνημένης ψήφω, ἀλλος ἐξουσίαν ἀρχιερατικῶν ἀποστερήσας βαθμοῦ, ὃν ἐπὶ πρὸς τὸ πρότερον, ὅπερ διὰ τῶν ἔργων ἠθέτησεν, ἀξίωμα ἐπαναγρέψει. *id est,*

¶ Photius Patriarcha dixit. Quid censetis de iis, qui ex Antistitum ordine seipsos in monachorum locum conferunt? Num qui seipsos subiectos esse voluerunt, possunt adhuc iidem idem in gregem imperium tenere? Sanctissimi locum tenentes antiquioris Romæ dixerunt. Id apud nos minime fit, neque in more est positum. Quicumque enim ex antistitum ordine monachorum, ideſt pœnitentium ordini adnumeratus fuerit, is antistitis dignitatem non potest sibi amplius vendicare. Basilius, & Helias locum tenentes orientalium sedium dixerunt: neque apud nos id vnquam euenisse obseruatum est. Nam contra quidem monachi ad antistitum ordinem prouehuntur, at qui ex antistibus ad monachos defecendunt, hi antistites manere non possunt. Sancta synodus dixit, de hac etiam re canon constituatur. Nam & apud nos sæpe hac de causa dubitationes exoriuntur, nonnullis quidem ita dicentibus, non prohiberi antistites, quo minus cum monachi facti fuerint, antistitum muneribus fungantur: nonnullis vero hanc sententiam minime probantibus. Sanctissimi locum tenentes dixerunt, feratur canon. Sancta synodus dixit, Præterea vero æquum ducimus ferri canones de laicis illis, qui eò insaniæ, ac superbiæ deuenerunt, vt antistites vel sacerdotes Dei verberent, aut custodiæ tradant, & reliqua.

¶ Photius Patriarcha dixit, fiue stra sanctitas iubet, legatur canones, eosq; in manus sumens Petrus Deo amicissimus Diaconus, & protonotarius legit. Quamuis hucusque: nonnulli antistes ad monachorum habitum descendentes conati sint in antistitum fastigio manere, cumque id facerent, ea res neglecta est: Sancta tamen, & œcumenica hæc synodus hanc quoque negligentiam corrigens, atque inordinatam hanc actionem ad leges, quæ de statu ecclesiastico sunt, reuocans statuit, vt si quis episcoqus, siue quis alius antistitis dignitatem obtinens, ad vitã monasticam descendere, & pœnitentiæ locum implere voluerit, hic antistitis dignitatem amplius non retineat. Monachorum enim institutа ad obedientiæ ac disciplinę rationem pertinent, minime vero ad magisterij, vel præfecturæ: atque eorum sunt, qui non alios pascere, sed pasci profiteantur. Quocirca quemadmodum dictum est, decernimus, ne quis posthac eorum, qui in antistitum catalogo sunt, atque in pastorum numero censentur, in eorum, qui pascuntur, ac pœnitentiam agunt, locum se transferat. Quòd si quis posit promulgationem, ac notitiam huius, quæ nunc pronuntiatur, sententiæ, id facere ausus fuerit, quando ipse seipsum antistitis gradu priuauit, pristinam, quam factis contempsit, dignitatem amplius non recuperabit.

Hoc ad pœnitentiam agendam, non ad quietem seruandam quibusdam conceditur.

Vnde Liberius Papa scribit omnibus episcopis, epist. 2.

¶ Pro infestationibus malorum non licet episcopo gregem relinquere. C. XLVI.

1 Iud. l. 4. ti. 15 SVggestum.] CASVS. Multi episcopi propter tribulationes extrinsecas monasterij quietem appetentes, greges sibi commissos relinquebant, & plures in futuro relinquere volebant: quod cum audisset Liberius Papa, scribit omnibus episcopis hortans eos, ne greges sibi cõmissos

1 SVggestum nobis est, quòd pro præteritis laboribus, & infestationibus, nonnulli vestrum assignatas sibimet, & à Deo commissas relinquant plebes, & in futuro plures relinquere velint eas, quas tueri debent, ecclesias, & pro ouibus sibi commissis laborare negligant, & monasteriorum se quieti contradere festinent, & vocationem ab episcopatus laboribus eligere, & silentio, atque otio vitam degere magis appetant, quàm in his, quæ sibi commissa sunt, permanere, dicente Domino [Beatus, qui perseuerauerit vsque in finem.] Vnde namque est beata perseuerantia, nisi de virtute patientiæ? quoniam secundum Apostolicum prædicationem, [Omnes, qui volunt in Christo pie viuere, persecutionem patiuntur.] Ideo fratres charissimi, non vos afflictionum amaritudo à pio mentis vestræ proposito coarctet recedere. Considerate namque, quanta pro absolutione nostra, & liberatione creator, dominusque, & redemptor noster pertulerit, quibusue se contumeliis afficiendum tradiderit, vt nos à vinculis potestatis diabolicę liberaret. Attendite itaque vobis, & omni gregi, in quo vos spiritus sanctus constituit episcopos, regere ecclesiã Dei, quam acquisiuit proprio sanguine: vt nõ sit, qui vos decipiat[a], aut seducat in subtilitate sermonis, vt plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis, & vt vos solummodo saluetis, & filios orphanos relinquatis.

Matth. 10.

2. Tim. 3.

a ¶ *Decipiat.*] Arg. ꝙ si quis dolo renunciet, quòd tenet renuntiatio: quod non est verum, vt 3. q. 1. redintegranda.

Item Nicolaus Papa Humifrido Morinensis ecclesiæ episcopo.

¶ In persecutionibus episcopus ecclesiam suam non deserat. C. XLVII.

SCiscitaris itaque per Guldagarium presbyterum, vtrum cum à Normannis de episcopo depellaris, debeas de cetero in monasterio conuersari. In quo scias charissime frater, quòd, si pernicioſum est proretam[b] in tranquillitate nauim deserere, quanto magis in fluctibus? Vbi[c] non dicimus, quòd persecutorum non fugiamus[d] (maxime paganorum) in fidias, cum ad tempus sæuiunt, & ob multitudinem delictorum nostrorum nocendi facultatem diuinitus[e] assequũtur: præsertim cum eis prodire[f] vltro non debeamus, & multos prophetas & Apostolos, ipsumque Dominum huiusmodi fugisse insecutores luce clarius constet: sed, quòd præcipue nos, qui tanquam arietes[g] ducatum gregibus præbemus, immo qui & horũ pastores sumus, Deo auctore eum eis in periculis pro viribus persistere pro certo conueniat: & cum tranquilitas redderelinquãt propter laborem vitã dum, & quietem apperẽdam: sed potius perseuerẽt humiliter tribulationes sustinẽdo. Et hoc probat duabus auctoritatib. s. Domini, & Pauli, & exẽplo Christi, qui pro nobis redimendis passionẽ substinuit in cruce.

b *Proretam.*] "ideſt, rectorem nauis, à pro ra quæ est anterior pars nauis.

c ¶ *Vbi.*] i. quo exemplo non dicimus, &c.

d ¶ *Non fugiamus.*] i. fugere debeamus.

e ¶ *Diuinitus.*] "Deus propter peccata hominũ mittit flagella & persecutiõs. 16. di. si gẽs. 16. q. 1. reuertimini. & 23. q. 4. si quos. & secundũ quosdam potestatem nocendi dat Deus, qñ permittit quosdam nocere, eoipso ꝙ se non obiicit. secundũ alios prope dat potestatem, sed ipse ex se habet potestatem nocendi. vnde Satanę potestas nocẽdi Iob data fuit. Omnia enim q̃ fiunt in ciuitate, aut iusto Dei iudicio, aut eo permittente fiunt, vt 26. q. 5. nec mirum. Io.

f ¶ *Prodire.*] pugnãdo cum eis, quod in nullo casu possunt clerici, si aliàs possunt euadere. 50. dist. de clericis. Sed possunt alios hortari ad pugnã iustam, & etiam interesse, vt 23. q. 8. igitur. & c. vt pridem.

g ¶ *Arietes.*] alibi dicuntur episcopi canones[a]. 12. q. 7. qui nec regiminis.

Io. 8.

" Proreta est nauis rector.

" Persecutiones pp peccata mittuntur.

a Ad hoc 38 dist. nemo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Duersitas.] Casvs. Gregorius docet, quòd in tribulationibus non debet quis perturbari: quia ipsa tribulatio est probatio virtutis, & non est iudicium reprobationis. & quod quis non debet perturbari propter aduersitatem, probatur exemplo Pauli, qui cum veniebat in Italiam, naufragium passus est: & tamen in corde non fuerat turbatus.

a ¶*Bonis votis.*] id est, propositis.

b ¶*Probatio.*] ſ. ead. cum percussio.

Additio. Et die probatio, id est, examinatio, & experimentum virtutis, i. constantiæ. Vel probatio virtutis, scilicet vt probatione melior quis efficiatur. & ita appareat, vt in prædicto c. cum percussio. secundum Hug.

c ¶*Nauis cordis.*] id est, constantia fidei.

HOC ETIAM. Hæc est 9. pars quæst. in qua dicitur quando debet prælatus reliquere subditos, & quando non. Io. de F. in c. suggestum. & c. ita illud, hoc scilicitaris. quod præmare magnum, & spatium sum, & sequitur ibi naues pertrahunt. Plal. 103. Arc. Act. 27.

dita diuina fuerit pietate, sopitaque furentium infestatio, mox gregem requirere, & in vnum colligere, & eius animos cælestis patriæ pace, ac potissimum securitate prædicata sursum erigere debemus. Et tandiu super eorum cautela oportet nos esse solicitos, vt si Dei iudicio præsentis temporis commoda fortassis amittunt, futuræ vitæ se sperent gaudia absque ambiguitate percipere sempiterna.

Item Gregorius lib. 7. epist. 126. ad Reccaredum regem.

¶Non est reprobatio, sed virtutis probatio, bonorum aduersitas.

C. XLVIII.

A Duersitas, quæ bonis [a] votis obiicitur, probatio [b] virtutis est, non iudicium † reprobationis. Quis enim nesciat, quàm prosperum fuit, quòd beatus Paulus apostolus prædicaturus ad Italiam veniebat? & tamen veniens naufragium pertulit: sed nauis cordis [c] in maris fluctibus integra stetit.

9 Hoc[d] *tunc seruandum intelligitur, quando inter subditos aliqui inueniuntur, quibus prælatorum vita proficiat: quando nec specialiter prælatus quæritur, nec per alios tuta potest esse ecclesiæ salus, nec si desernere incipiat, quibus prodesse potest, dicatur de eo* [*Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues proprie, videt lupum venientem, & deserit oues, & fugit.*] *Cum vero specialiter quæritur, fugiat exemplo Christi, qui à facie Herodis fugit in Ægyptum: fugiat exemplo Pauli, qui à fenestris per murum submissus est in sporta.* [e] *Vnde Augustinus ait* [f] *Fugiat minister Christi, sicut ipse Christus in Ægyptum fugit, fugiat &*

Ioan. 10.

Matth. 2. Act. 9.

1 Gl. ord. ad cap. 11. 2. ad Cor. in fi. ex Aug. ep. 180 ad Honora.

"Perſecutio eſt duplex.

" platus an pp pſecutio nem licite poſſit eccle ſiã deſerere

e ¶*In psalmo.*] Exaudi Deus orationem.

f ¶ *Vt occasionem.*] Et ita peccat quis eo quòd dat aliis occasionem peccandi, vt 55. dist. si euangelica. & 22. q. 4. inter.

g ¶*Salus.*] Ergo videtur quòd pro rebus temporalibus non debeat prælatus mori, vt 23. q. 5. non est nostrum.

qui specialiter quæritur, dum per alios firma est ecclesiæ salus.] *Hinc etiam ait Dominus discipulis* [*Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.*] *Hinc etiam idem abscondit se, & exiuit de templo, quando Iudæi lapides tulerunt, vt iacerent in eum. Hinc etiam Augustinus ait de eodem in psal.* c 54. [2 *Ecce elongaui fugiens. illud tangit, quòd Christus vitabat persequentes, vt occasionem* f *iræ demeret, & manebat in desertis orans. in quo docebat nos in secreto conscientiæ orare, & quiescere, cum à malis premimur.*] *Cum vero non prælatorum tantum, sed totius ecclesiæ salus* g *quæritur, fides* h *impugnatur, necesse est, vt ex aduerso ascendant, & in die belli scipsos murum opponant pro domo Domini, & animas suas ponant pro ouibus suis: vt exemplo suæ passionis accendant, quos sermone doctrinæ diutius confirmare non valent. Et hoc quidem de manifestis persecutionib. Est & aliud genus persecutionis* i, *in quo Apostolus laborabat dicens* [*Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror* k *&c.*]

3 *Hinc Augustinus in ps.* l 10 [*Ossa, id est, fortes, quorum frixorum sunt, qui scandalizantur tantum enim frigitur* m *bonus, quantum amat.*] ¶*Hinc idem in ps.* xxx. n [*Iratus scitur in his pro peccatis palearum, non tamen odit* o, *in quo extingueretur oculus* q *venter* p *pro interioribus* r, *quæ turbantur, quando nec corripi possunt impij, quibus non* † *clamat* s *quia defecit* t *in dolore vita, videns non proficere quod prædicat.*] ¶*Hinc idem ait in ps.* 69. x *vtrumque hoc genus persecutionis distinguens* [† *vox tribulatorum*y *Christo, id est, martyrum, inter passiones pericitantium, sed de capite* z *præsumentium*a. *Cum illi*b *vox omnis iusti, cui ex charitate, abundans iniquitas etiam Christianorum est passio: vt Loth corporalem persecutionem à nullo in Sodomis substinuit, sed à malis factis eorum, cum* † *quibus habitabat. Est ergo persecutio iusti, vel à leone* c *in impetu, vel à dracone* d *in insidiis, vnde omnes* e *clament* Deus in adiutorium meum intende.

¶ *Cum autem* f *vitij subditorum prælatus affligitur, aliquando omnium est vna, & insatiabilis obstinatio, aliquando mali inueniuntur bonis admisti. Quando boni simul cum malis habitant, non sunt deserendi boni propter malos: ne peruerse malos euitando*

h ¶*Fides.*] per hæresim aliquam.

i ¶*Persecutionis.*] id est, compassionis.

k ¶*Non vror.*] compatiendo.

¶*In psalmo.*] Domine exaudi. ibi, Quia defecerunt sicut fumus dies mei, & ossa mea sicut in frixorio confixa sunt.

m ¶*Frigitur.*] id est, confligitur, id est, tantum dolet de malo interitu, quantum salutem eorum diligit.

n ¶*xxx.*] In te Domine speraui. vsque, Miserere mei Deus, quoniam tribulor, & conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & venter meus: quoniam deficit, &c.

o ¶*Palearum.*] id est, malorum, qui sunt sine fructu.

p ¶*Odit.*] supple id, in quo scilicet, odio extingueretur ocu- ficut † frixo lus rationis, si habe- rio] &Bed. ret illud odium. Vel dic, non odit homines, sed peccata eorum. 86. dist. odio.

q ¶*Oculus.*] id est, intellectus.

r ¶*Venter.*] id est, prælatus, qui quandoque ventrosus est.

s ¶*Pro interioribus.*] id est, subditis.

t ¶*Non clamat.*] id est, subditis.

u ¶*Defecit.*] dicens supple: quia defecit, quasi dicat, omnino conturbatus est oculus meus: quia defecit in dolore vita mea ex magna iniquitate malorum. & quare dicat hoc, occulte subdit, videns non posse pro ficere, &c.

x ¶*Lxix.*] scilicet, Deus in adiutorium meum intende.

y ¶*Tribulatorum.*] id est, illa vox, Deus in adiutorium meum, est vox martyrum in manifesta persecutione, & etiam vox iustorum in occulta & intrinseca.

z ¶*Sed de capite.*] id est, Christo.

a ¶*Præsumentium.*] id est, confidentium.

b ¶ *Cum illis.*] id est, martyribus. & hic innuitur intrinseca persecutio.

c ¶*Vel à leone.*] id est, à diabolo aperte sæuiendo.

Additio. Sicut per Saracenos & apertos hæreticos. Archidiaconus.

d ¶*Dracone.*] id est, à diabolo occulte persequendo, vel à falsis fratribus.

e ¶ *Omnes.*] id est, tam illi qui extrinsecam, quàm qui intrinsecam persecutionem patiuntur.

CVM AVTEM. Casvs. Supra in §. proximo tractatum est qualiter fiat persecutio intrinseca, scilicet à subditis malis, & per compassionem: Nunc vero distinguitur sic. Aut inter subiectos sunt aliqui boni, aut sunt omnes mali, & obstinati. Si sunt ibi aliqui boni, non debet prælatus deserere bonos propter malos, sed tolerare debet patienter, & hoc probat quattuor auctoritatibus. Si autem omnes sunt mali & obstinati, tunc licet prælato ab eis recedere, exemplo beati Benedicti, qui monachos suos deseruit: quia conspiranerant in necem eius.

f ¶*Cum aut em.*] hic §. loquitur de intrinseca persecutione.

a ¶*Vincamus.*] i. magis sumus digni gehenna, quàm ij quos fugimus.

b ¶*Abel.*] i. similis Abel in patientia nõ vult esse, qui non potest tolerare consortium malorum. " nam qui suis malos non tolerat, ipse sibi per intolerantiam testis est quòd bonus non est, vt 23. quæst. 4. hæc autem. & c. tu bonus.

c ¶*Cain.*] id est, fratris Abel.

d ¶*Non exercet.*] i. malos nõ allicit. significat, vt illos corrigat.

e ¶ *Lima.*] id est, persecutio.

f ¶*Tu bonus.*] ſ. 23. q. 4. hæc autem. & cap. tu bonus.

g ¶*Bonorum.*] arg. q. si per aliquem non fiat quo minus faciat, idẽ est ac si fecisset. 43. di. Ephesius.

h ¶*Coniunctione.*] Sumus enim malum in hoc, quòd non coniungimur malis: quia diligimus. [3 *Malus malum in separatione bonorum* g *committimus, quàm in coniunctione* h *malorum fugimus.*] & *infra.*

¶ [*Tali non imputat Deus sua peccata, quia non fecit, non aliena, quia nõ approbauit, non neglegentiam, quia non tacuit, non superbiam, quia in vnitate permansit.*] ¶ [4 *Hinc idem in psal.* 54. [Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ?] *non ait sicut corvo. Columba à molestiis quærit auolare, sed dilectionem non amittit, & semper gemit. Sic bonus vult separare se corpore, non amore, ah his, quibus non potest prodesse.*] & *infra.*

¶ [*Sed aliquando ligatur, non visco cupiditatis sed cura, & officio, vt deserere non possit* i, *nisi soluatur. Quòd si non soluitur, tunc dicat*: Cupio dissolui, & esse cum Christo: Sed manere in carne necesse est propter vos: *& sic est meritum ex desiderio.* ¶ [5 Ecce elongaui fugiens, *non loco, ne rumpatur charitas bonorum, ne perdatur exercitium malorum, quos Deus admiscet, vt Iudam Apostolis:*] *quem, quamuis sciret furem esse, tamen ad prædicandum misit, & ei Eucharistiam dedit,* 6 *docens in ecclesia tolerari malos, nec obesse bonis malorum consortia. Quando vero omnium subditorum est obstinata malitia, nec prodest eis prælatorum præsentia, tunc etiam corpore licet ab eis recedere: ne & illorum nequitia seruper in deterius proficiat, & isti quidem fructum amittãt, quem de aliorum profectu possent inuenire. Sic beatus Benedictus deseruisse legitur, quos in necem suam vnanimiter viderat conspirasse. Hinc etiam beatus Gregorius Petro diacono interroganti, an liceat prælato gregem semel susceptum deserere, lib. 2. Dial. c. 3. respondit dicens.*

a ¶ Vnde Augustinus.] *Multa in hac disputatione citat Gratianus ex Augustino quorum sententia quidem apud illum habetur, sed verba ipsa sunt in glossa ordinaria locis indicatis. De hac vero quæstione, quando liceat episcopo recedere ab ecclesia sua, disserit B. Augustinus epistol. 180. Honorato episcopo scripta.*

b ¶In prima causa.] *Indicat causam 23. in qua primum de hæreticis ex proposito agitur: qui mos citandi habetur, ettam. 1. q. 7. necessaria. & alibi.*

¶ Quando liceat prælatis subditos deserere, vel non.

C. XLIX.

IBi adunati æquanimiter portandi sunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur, boni. Nam vbi omnimodo de bonis fructibus deest, fit aliquando de malis labor superuacuus † : maxi-

† Labor est remuneranda.

† *al. veniamus ad gehennam.*

Philip. 1.

† Glo. interlinearis ex Aug. in ps. 54

† vacuus. orig.

me è vicino causę ſuppetant, quę fructum Deo ferre valeant melio rem. *& paulo post.* ¶ Sæpe agitur in animo perfectorum, quod silentio prætereundum non est: quia cum laborem [k] suum sine fructu esse considerent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Vnde ille quoque egregius prædicator, qui dissolui cupit, & cum Christo esse, cui viuere Christus est, & mori lucrum, qui passionum certamina non solum ipse appetiit, sed ad toleranda hæc, & alios accẽdit: Damasci persecutionem passus, vt possit euadere, murum, funem, sportamque quæsiuit, seq; latenter deponi voluit. Nunquid † Paulũ mortem dicimus timuisse, quam se ipse pro amore Iesu te ſtatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem sibi fructum adesse conſpiceret, ad grauem † laborem se alibi [l] cum fructu seruauit: fortis etenim prælıator Dei teneri intra claustra noluit, certaminis campum quæsiuit.

Multorum auctoritatibus apparet, quando viuentibus episcopis alij possint substitui, & quando non.

QVÆSTIO II.

Vòd autem m *iste valetudine recepta sua possit repetere cathedram, nulla auctoritate ratum habetur. Celebrationem vero sacrificiorum. ſ† infirmitatis causa dimiserit, valetudine recuperata exequi non prohibetur.*

Vnde Alexander secundus scribit Gebonardo Viuariensi † archiepiscopo.

¶De quodam presbytero, qui caduco morbo laborabat.

C. I.

7 IN tuis litteris continebatur sic. Hic clericus ordinem habet presbyterij: sed quia caduco morbo laborat, & ipſi in præsentiarum hoc agnouimus, non ausi fuimus concedere sibi vt offerret, vel Missam celebraret. Quia vero languor in culpa non est, super hac re auctoritatis nostræ decreto consulendo deliberauimus. Consulimus itaque, vt si frequenter [n] hoc morbo tangitur, ab oblatione, & Missarum celebratione modis omnibus prohibeatur. Indecens enim est, & periculosum, vt in consecratione Eucharistiæ

7 Iuo p. 6. dictus archiepiſcopus an iſte presbyter posſet Missarum solennia celebrare. Nũc Papa reſcribit dicens, quomodo ei constitit q̃ iſte cadebat. vnde mandat ei, quòd ſi iſte presbyter frequenter cadit, & vexetur morbo caduco: non debet celebrare. ſi autem conualuerit, non prohibeatur.

n ¶*Frequenter.*] Ideo quidam [c] dicũt quòd ſi raro accidit, poteſt celebrare, dummodo habeat ſocium. ſupra eadem quæſt. 1. capit. illud. vel ſupple, maxime. vel diſtingue, vt

c. 405.

† *al. num nam*

† *grauilabore ad laborem* Jorig.

Sub. nec diſtinguenſunt. ℨ. ea. q. 1. c. illud. dũ eſt q̃ fue niſi ita debiles ſint, q̃ rit gritudo cœptum officium ne dũmõ, &c. queant adimplere. & vt ſequitur. niſi habeãt morbum " Epilepticaducum. 33. diſt. com cus. an poſmuniter. Tamen cum ſit celebradiſtinctione an morre. bus iſte ſit cum ſpuma & clamore, vt tũc non poſſint. vel fine ſpuma & clamore, & tunc poſſint, vt ibi no tauì. ſed quidam [b] indiſtincte dicunt quòd non debent celebrare infirmi.

b Vt Rayn.

In tuis litteris.] Casvs. Quidam preſbyter morbum patie batur caducum: quaſi. Gebonardus Viua rien. archiepiſcopus ei celebrationem Miſ ſæ interdixit, & per illum presbyterum conſuluit Alexãdrum 33. diſt. com muniter. Tamen cum ſit celebradiſtinctione an morre. bus iſte ſit cum ſpuma & clamore, vt tũc non poſſint. vel fine ſpuma & clamore, & tunc poſſint, vt ibi no tauì. ſed quidam [b] indiſtincte dicunt quòd non debent celebrare infirmi.

† *al. quam nenſi*

c Laur. & H.

Universidad de Deusto
Biblioteca

"infirmitas nō repellit ab officio diuino.

a ¶ *Interdicimus.*] " Sic ergo propter infirmitatem non repellitur quis ab officio diuino, vel à perceptione sacramentorum, vt 5. dist. 5. ad eius vero.

NVper Foro.] Casvs. Clerici Foropopulenſis eccleſiæ vna cum Sabino & Pelagio & laicis Romam venerunt, & dixerunt Gelaſio, quòd epiſcopus eorū lædebatur morbo caduco frequenter, aſſerentes ſe de eius voluntate veniſſe. quare Papa illi eccleſiæ duos dedit viſitatores, ſcilicet Ruſticum & Fortunatum. ſed quia idem epiſcopus poſtea Romam pergens dixit omnia quæ de eo dicta fuerunt, falſa eſſe: ideo Papa præcipit eiſdem viſitatoribus narrando prædicta vt veritatem perquirant: & ſi prædictū epiſcopum inuenerint fuiſſe repēte prolapſum cum voce confuſa, & ſpumæ iactatione, quæ celebrare prohibeāt. ſi autem hoc inueniri non poteſt: præcipit Ruſtico vt faciat eum carnibus vti xxx. diebus indifferenter.

†al. Foropopulenſis.

b ¶ *Seguius.*] No. quòd in magnis rebus diligentior inquiſitio eſt facienda, vt 42. diſtin. quieſcamus. & 61. diſt. miramur. Et ideo hic actore non probante, reo indicitur purgatio, vt ext. de cau. poſ. & propriet. cum eccleſia. in fi.

c ¶ *Xxx.*] contra 33. di. communiter. Sed ibi certum fuit eum eſſe dæmoniacum: ſed hic dubium. & omnes cibos ideo iuberur comedere, ne morbus poſſit occultari. quod phyſicum eſt. vnde ſignatur contrarium. 3. de conſec. diſt. 5. con-

aNō eſt cōtraria[a]. " Ideo autem tra, qa hic hic dantur omnes car logtur d ex nes iſti præter hœdi perimentis nas quæ prouocant medicinæ q dæmones.

bona ſūt & neceſſaria, vt hic. ibi ät logtur d ni

Vidam epiſcopus.] Casvs. Quia in ſuperiori mio vſu me cauſa in illo ca. petii dicinę, q eſt ſti. fuit conceſſum pri phibit vtq nilegium Moguntino fieiunetur: de eligendo ſibi ſuc vel aliud ſi ceſſorem: ne aliquis mile, qđ eſt dubitaret hoc eſſe li contra legē citum de iure com diuinā. Arc. muntideo Grat. hanc "carnes hœ 8. cauſam ſupponit. in dinæ puo cat dęmões qua oſtendit, quòd nulli licet eligere ſuc ceſſorem, & quòd amicorum patrocinia in electionibus conualeſcere non debēt: & quod non eſt ſimoniacus qui poſt electionem præſtat canonicis iuramentum de indemnitate eccle ſiæ: & alia plura, quæ omnia vt plenius eluceſcant, ponit thema de quo quinque elicit quæſtiones.

Vòd autem.] Hæc quæſtio diuiditur in quattuor partes: in quarum prima probat magiſter per 4. auctorit. ſanctorum patrum, quòd poteſt epiſcopus ſeu prælatus ſibi eligere ſucceſſorem: & hoc vſque ad §. *His omnibus.* vbi dat ſolutionem, poſtea quædam adiungit ad electionem pertinentia. Secunda ibi, *Olim.* Tertia ibi, *Oportet eum.* Quarta ibi, *Audaciter.* Ioan. de Fant.

morbo victus epileptico cadat. Si vero Dei miſericordia conualuerit (quandoquidem non culpa, ſed infirmitas eſt in cauſa) eum ſacrificare iam nō interdicimus[a].

Item Gelaſius Ruſtico, & Fortunato epiſcopis.

¶ A regimine ſuſpendatur eccleſiæ, qui in terram frequenter eliditur.

C. II.

NVper Foropopulenſis † eccleſiæ clerici, vnà cum Sabino epiſcopo, & Pelagio, & laicis propria ſuggeſtione referarunt, præſulem ſuum graui quadam neceſſitate vexari, cuius eum dicerent incurſione frequenter eliſum. Quod ne ſcandalum ſidelibus videretur ingerere, & eccleſiam Dei vbique poſitam hac offenſione turbare, præcipue, cum eodem ipſo volente huc ſe perreXiſſe firmarent, ad dilectionem veſtram ſcripta direximus, vt eccleſiæ, cuius rector tali caſu tenetur adſtrictus, viſitationem congruam reddatis. Verum, quia nunc idem ipſe venit huc pontifex, falſaque omnia de ſe iactata diſſeminat, ſub diuini contemplatione iudicij, veſtræque conſcientiæ, exiſtimationiſque reſpectu, rerum fide ſolertiſſime perquiſita, ſi aliquando ſcilicet, vel in domo, vel in proceſſione, vel in alio quocumque loco probatur repente collapſus, voceſque deciſſe confuſas, & ſpumas ore iactaſſe, quāta fieri poteſt examinatione quęratur. Quod tamen, ſiue non poſſit aliquorum factum teſtificatione firmari, ſiue nūquam contigiſſe dicatur, non putandum eſt poſſe ſufficere, ſed certum, manifeſtumque documentum, quia de tanta re nō ſegnius[b] agendum eſt. Faciat rem tua dilectio, frater Ruſtice, ſui moris, & aptam magno pontifici, vt eum triginta[c] A diebus tecum eſſe conſtituas, cumque carnibus indifferenter vti neceſſaria probatione compellas.

A ¶ Triginta.] *In duobus vetuſtis codicibus legitur*, octuaginta.

CAVSA VIII.

Vidam epiſcopus agens in extremis ſucceſſorem ſibi ex teſtamento inſtituit: inde ſuorum amicorum patrocinio in eundem epiſcopatum eligitur, poſt electionem pro indemnitate eccleſiæ canonicis iuramentum præbuit: accuſatur de ſimonia tanquam munus ab obſequio præſtiterit: ante tempus ſententiæ à clericis ſuis derelinquitur, ſine litteris Apoſtolicis † ad eccleſiam ſuam reuertitur epiſcopus.

1 *Hic primum quæritur, an liceat epiſcopo, ſibi ſucceſſorem inſtituere.*

2 *Secundo, an amicorum patrociniain electione debeant conualeſcere.*

3 *Tertio, an ſit habendus ſimoniacus, qui poſt electionem huiuſmodi iuramentum canonicis præſtat.*

4 *Quarto, an liceat clericis ante ſententiæ tempus ab epiſcopo ſuo diſcedere.*

5 *Quinto, an ſine litteris Apoſtolicis † debeat redire ad propriam eccleſiam.*

QVÆSTIO I.

Vòd autem epiſcopo ſucceſſorem ſibi inſtituere liceat, ex verbis Zachariæ Papæ conijcitur, quibus Mogūino archiepiſcopo permiſit adiutorem ſibi ſtatuere, qui ei defuncto in plenitudinem poteſtatis ſuccederet.

¶ *Item ex verbis Symmachi Papæ dicentis*

[2] *Si tranſitus Papæ inopinatus euenerit, vt de ſui electione ſucceſſoris non poſſit ante decernere[e], &c.] apparet, quòd epiſcopi ſucceſſores ſibi inſtituere poſſunt.* ¶ *Item exemplo beati Petri illud idem probatur, qui beatum Clementem ſibi ſucceſſorem inſtituit.*

Vnde Ioannes tertius ſcribit epiſcopis Germaniæ, & Galliæ, epiſtola vnica, c. 2.

¶ Quòd Petrus Linum, & Cletum adiutores ſibi aſciuit, ſed Clementem ſucceſſorem.

C. I.

[3] SI Petrus [f] princeps apoſtolorum adiutores ſibi aſciuit Linum & Cletum, non tamen poteſtatem pontificij, aut ſoluendi, aut ligandi eis normam tradidit, ſed ſucceſſori ſuo ſancto Clementi: qui ſedem Apoſtolicam poſt eum, & poteſtatem pontificalem, tradente [h] ſibi beato Petro, tenere promeruit. Linus vero, & Cletus miniſtrabant exteriora: princeps autem apoſtolorum Petrus verbo, & orationi inſiſtebat.

PALEA. C. II.

VNde ipſe Clemens [4] in epiſtola ad Iacobum Hieroſolymitanum miſſa inter vnam computationem fuit ſecundus. & ſecundum aliam fuit quartus, vnde verſus:

Diſputat hic mundus, quartus fuerit ve ſecundus.

h ¶ *Tradente.*] ad hoc inducitur capitulum.

VNde.] SED IN ANTIOCHENO. Casvs. Hucuſque probauit Grat. ſuperficialiter epiſcopo litere ſibi eligere ſucceſſorem: nunc autem probat contrarium.

Epiſcop

EPiſcopo.] Casvs. Statutum fuit in Antiocheno concilio, vt nullus eligat ſibi ſucceſſorem: & ſi factum fuerit irritum ſit: ſed tñ eligatur à clericis epiſcoporum iudicio. Idem eſt caſus ſeq. c.

a ¶ *Succeſſorem.*] Verum eſt quòd non poteſt de iure communi, ſed de diſpenſatione Papę. 7. q. 1. petiiſti. nec obſt. 20. q. 3. præſens. vbi pater volebat quòd eo mortuo filius eius ſie ret monachus. ſed ibi ſi erat ſucceſſio iuris.

1 Anſl. t. c. 3

b *Epiſcopo.*] ¶ *Epiſcoporum.*] Hoc requitur in ordinatione. ſed non in electione. 64. diſt. per totum.

[1] Omittuntur hic aliquot verba.

Perique.] Casvs. Quidam epiſcopi in mortis articulo conſtituti deſignabāt ſibi nominatim ſucceſſores, vt non legitima electio expectaretur: ſed hoc prohibet Hilarius Papa in ſynodo: quia iura ſpiritualia non poſſunt aliquo hereditario iure concedi.

c ¶ *Accelamatum eſt.*] ab vniuerſis.

d ¶ *Quæ Dei ſunt.*] vt eccleſiaſticæ dignitates[a], vt 16. q. 1. in cano

2 7. q. 5. remoto. in fi.

nibus. & 23. q. 8. conuenior. Ioan.

3 Pol. l. 2. tit. 17. Anſl. l. 6. c. 17. Bur. l. 1. c. 15. Iuo p. 5. c. 304.

MOyſes.] Casvs. Hieronym. reprehendit hic illos epiſcopos qui inſtituebant ſibi ſucceſſores conſanguineos vel amicos, vel illos qui vt clerici fierent, muneribus impetrabant. & docet hoc non eſſe faciendū, exēplo Moyſi, qui filios potuit inſtituere ſucceſſores in principatu: ſed nolluit, immo extraneū, & de alia tribu elegit, ſcilicet Ieſum, qui Ioſue & Ieſus Naue dictus eſt.

e ¶ *Facie.*] id eſt, familiariter.

f ¶ *Deus locutus eſt.*] ſecundum quoſdam

4 in capit. Matri. Brac. 63.

apparuetat per angelum in ſpecie viſibili, ſicut dicitur deſcendiſſe per Angelos. 2. quæſt. 1. Deus. Ioann. autem dicit in canonica epiſtola: "Deum nemo vidit vmquam. nemo ex eo quod dicitur Moyſem vidiſſe poſteriora Dei: dicūt quidam eum vidiſſe in ſpecie viſibili.

5 Burc. l. 1. c. 3. Iuo p. 5. quæſt. 1. Ioan. 1. Ioan. 4. Ioan. 5. c. 3. Ioan. 6. Ioan. 8. Ioan. 12. Ioan. 14. Ioan. 15. Ioan. 16. Ioan. 17. Ioan. 18. Ioan. 19. Ioan. 20. Ioan. 21. Ioan. 22. Ioan. 23. Ioan. 24. Ioan. 25. Ioan. 26. Ioan. 27. Ioan. 28. Ioan. 29. Ioan. 30. Ioan. 31. Ioan. 32. Ioan. 33. Ioan. 34. Ioan. 35. Ioan. 36. Ioan. 37. Ioan. 38. Ioan. 39. Ioan. 40. Ioan. 41. Ioan. 42. Ioan. 43. Ioan. 44. Ioan. 45. Ioan. 46. Ioan. 47. Ioan. 48. Ioan. 49. Ioan. 50. Ioan. 51. Ioan. 52. Ioan. 53. Ioan. 54. Ioan. 55. Ioan. 56. Ioan. 57. Ioan. 58. Ioan. 59. Ioan. 60. Ioan. 61. Ioan. 62. Ioan. 63. Ioan. 64. Ioan. 65. Ioan. 66. Ioan. 67. Ioan. 68. Ioan. 69. Ioan. 70. Ioan. 71. Ioan. 72. Ioan. 73. Ioan. 74. Ioan. 75. Ioan. 76. Ioan. 77. Ioan. 78. Ioan. 79. Ioan. 80. Ioan. 81. Ioan. 82. Ioan. 83. Ioan. 84. Ioan. 85. Ioan. 86. Ioan. 87. Ioan. 88. Ioan. 89. Ioan. 90. Ioan. 91. Ioan. 92. Ioan. 93. Ioan. 94. Ioan. 95. Ioan. 96. Ioan. 97. Ioan. 98. Ioan. 99. Ioan. 100. Ioan. 101. Ioan. 102. Ioan. 103. Ioan. 104. Ioan. 105. Ioan. 106. Ioan. 107. Ioan. 108. Ioan. 109. Ioan. 110. Ioan. 111. Ioan. 112. Ioan. 113. Ioan. 114. Ioan. 115. Ioan. 116. Ioan. 117. Ioan. 118. Ioan. 119. Ioan. 120. Ioan. 121. Ioan. 122. Ioan. 123. Ioan. 124. Ioan. 125. Ioan. 126. Ioan. 127. Ioan. 128. Ioan. 129. Ioan. 130. Ioan. 131. Ioan. 132. Ioan. 133. Ioan. 134. Ioan. 135. Ioan. 136. Ioan. 137. Ioan. 138. Ioan. 139. Ioan. 140. Ioan. 141. Ioan. 142. Ioan. 143. Ioan. 144. Ioan. 145. Ioan. 146. Ioan. 147. Ioan. 148. Ioan. 149. Ioan. 150. Ioan. 151. Ioan. 152. Ioan. 153. Ioan. 154. Ioan. 155. Ioan. 156. Ioan. 157. Ioan. 158. Ioan. 159. Ioan. 160. Ioan. 161. Ioan. 162. Ioan. 163. Ioan. 164. Ioan. 165. Ioan. 166. Ioan. 167. Ioan. 168. Ioan. 169. Ioan. 170. Ioan. 171. Ioan. 172. Ioan. 173. Ioan. 174. Ioan. 175. Ioan. 176. Ioan. 177. Ioan. 178. Ioan. 179. Ioan. 180. Ioan. 181. Ioan. 182. Ioan. 183. Ioan. 184. Ioan. 185. Ioan. 186. Ioan. 187. Ioan. 188. Ioan. 189. Ioan. 190. Ioan. 191. Ioan. 192. Ioan. 193. Ioan. 194. Ioan. 195. Ioan. 196. Ioan. 197. Ioan. 198. Ioan. 199. Ioan. 200. Ioan. 201. Ioan. 202. Ioan. 203. Ioan. 204. Ioan. 205. Ioan. 206. Ioan. 207. Ioan. 208. Ioan. 209. Ioan. 210. Ioan. 211. Ioan. 212. Ioan. 213. Ioan. 214. Ioan. 215. Ioan. 216. Ioan. 217. Ioan. 218. Ioan. 219. Ioan. 220. Ioan. 221. Ioan. 222. Ioan. 223. Ioan. 224. Ioan. 225. Ioan. 226. Ioan. 227. Ioan. 228. Ioan. 229. Ioan. 230. Ioan. 231. Ioan. 232. Ioan. 233. Ioan. 234. Ioan. 235. Ioan. 236. Ioan. 237. Ioan. 238. Ioan. 239. Ioan. 240. Ioan. 241. Ioan. 242. Ioan. 243. Ioan. 244. Ioan. 245. Ioan. 246. Ioan. 247. Ioan. 248. Ioan. 249. Ioan. 250. Ioan. 251. Ioan. 252. Ioan. 253. Ioan. 254. Ioan. 255. Ioan. 256. Ioan. 257. Ioan. 258. Ioan. 259. Ioan. 260. Ioan. 261. Ioan. 262. Ioan. 263. Ioan. 264. Ioan. 265. Ioan. 266. Ioan. 267. Ioan. 268. Ioan. 269. Ioan. 270. Ioan. 271. Ioan. 272. Ioan. 273. Ioan. 274. Ioan. 275. Ioan. 276. Ioan. 277. Ioan. 278. Ioan. 279. Ioan. 280. Ioan. 281. Ioan. 282. Ioan. 283. Ioan. 284. Ioan. 285. Ioan. 286. Ioan. 287. Ioan. 288. Ioan. 289. Ioan. 290. Ioan. 291. Ioan. 292. Ioan. 293. Ioan. 294. Ioan. 295. Ioan. 296. Ioan. 297. Ioan. 298. Ioan. 299. Ioan. 300. Ioan. 301. Ioan. 302. Ioan. 303. Ioan. 304. Ioan. 305. Ioan. 306. Ioan. 307. Ioan. 308. Ioan. 309. Ioan. 310. Ioan. 311. Ioan. 312. Ioan. 313. Ioan. 314. Ioan. 315. Ioan. 316. Ioan. 317. Ioan. 318. Ioan. 319. Ioan. 320. Ioan. 321. Ioan. 322. Ioan. 323. Ioan. 324. Ioan. 325. Ioan. 326. Ioan. 327. Ioan. 328. Ioan. 329. Ioan. 330. Ioan. 331. Ioan. 332. Ioan. 333. Ioan. 334. Ioan. 335. Ioan. 336. Ioan. 337. Ioan. 338. Ioan. 339. Ioan. 340. Ioan. 341. Ioan. 342. Ioan. 343. Ioan. 344. Ioan. 345. Ioan. 346. Ioan. 347. Ioan. 348. Ioan. 349. Ioan. 350. Ioan. 351. Ioan. 352. Ioan. 353. Ioan. 354. Ioan. 355. Ioan. 356. Ioan. 357. Ioan. 358. Ioan. 359. Ioan. 360. Ioan. 361. Ioan. 362. Ioan. 363. Ioan. 364. Ioan. 365. Ioan. 366. Ioan. 367. Ioan. 368. Ioan. 369. Ioan. 370. Ioan. 371. Ioan. 372. Ioan. 373. Ioan. 374. Ioan. 375. Ioan. 376. Ioan. 377. Ioan. 378. Ioan. 379. Ioan. 380. Ioan. 381. Ioan. 382. Ioan. 383. Ioan. 384. Ioan. 385. Ioan. 386. Ioan. 387. Ioan. 388. Ioan. 389. Ioan. 390. Ioan. 391. Ioan. 392. Ioan. 393. Ioan. 394. Ioan. 395. Ioan. 396. Ioan. 397. Ioan. 398. Ioan. 399. Ioan. 400. Ioan. 401. Ioan. 402. Ioan. 403. Ioan. 404. Ioan. 405. Ioan. 406. Ioan. 407. Ioan. 408. Ioan. 409. Ioan. 410. Ioan. 411. Ioan. 412. Ioan. 413. Ioan. 414. Ioan. 415. Ioan. 416. Ioan. 417. Ioan. 418. Ioan. 419. Ioan. 420. Ioan. 421. Ioan. 422. Ioan. 423. Ioan. 424. Ioan. 425. Ioan. 426. Ioan. 427. Ioan. 428. Ioan. 429. Ioan. 430. Ioan. 431. Ioan. 432. Ioan. 433. Ioan. 434. Ioan. 435. Ioan. 436. Ioan. 437. Ioan. 438. Ioan. 439. Ioan. 440. Ioan. 441. Ioan. 442. Ioan. 443. Ioan. 444. Ioan. 445. Ioan. 446. Ioan. 447. Ioan. 448. Ioan. 449. Ioan. 450. Ioan. 451. Ioan. 452. Ioan. 453. Ioan. 454. Ioan. 455. Ioan. 456. Ioan. 457. Ioan. 458. Ioan. 459. Ioan. 460. Ioan. 461. Ioan. 462. Ioan. 463. Ioan. 464. Ioan. 465. Ioan. 466. Ioan. 467. Ioan. 468. Ioan. 469. Ioan. 470. Ioan. 471. Ioan. 472. Ioan. 473. Ioan. 474. Ioan. 475. Ioan. 476. Ioan. 477. Ioan. 478. Ioan. 479. Ioan. 480. Ioan. 481. Ioan. 482. Ioan. 483. Ioan. 484. Ioan. 485. Ioan. 486. Ioan. 487. Ioan. 488. Ioan. 489. Ioan. 490. Ioan. 491. Ioan. 492. Ioan. 493. Ioan. 494. Ioan. 495. Ioan. 496. Ioan. 497. Ioan. 498. Ioan. 499. Ioan. 500. Ioan. 501. Ioan. 502. Ioan. 503. Ioan. 504. Ioan. 505. Ioan. 506. Ioan. 507. Ioan. 508. Ioan. 509. Ioan. 510. Ioan. 511. Ioan. 512. Ioan. 513. Ioan. 514. Ioan. 515. Ioan. 516. Ioan. 517. Ioan. 518. Ioan. 519. Ioan. 520. Ioan. 521. Ioan. 522. Ioan. 523. Ioan. 524. Ioan. 525. Ioan. 526. Ioan. 527. Ioan. 528. Ioan. 529. Ioan. 530. Ioan. 531. Ioan. 532. Ioan. 533. Ioan. 534. Ioan. 535. Ioan. 536. Ioan. 537. Ioan. 538. Ioan. 539. Ioan. 540. Ioan. 541. Ioan. 542. Ioan. 543. Ioan. 544. Ioan. 545. Ioan. 546. Ioan. 547. Ioan. 548. Ioan. 549. Ioan. 550. Ioan. 551. Ioan. 552. Ioan. 553. Ioan. 554. Ioan. 555. Ioan. 556. Ioan. 557. Ioan. 558. Ioan. 559. Ioan. 560. Ioan. 561. Ioan. 562. Ioan. 563. Ioan. 564. Ioan. 565. Ioan. 566. Ioan. 567. Ioan. 568. Ioan. 569. Ioan. 570. Ioan. 571. Ioan. 572. Ioan. 573. Ioan. 574. Ioan. 575. Ioan. 576. Ioan. 577. Ioan. 578. Ioan. 579. Ioan. 580. Ioan. 581. Ioan. 582. Ioan. 583. Ioan. 584. Ioan. 585. Ioan. 586. Ioan. 587. Ioan. 588. Ioan. 589. Ioan. 590. Ioan. 591. Ioan. 592. Ioan. 593. Ioan. 594. Ioan. 595. Ioan. 596. Ioan. 597. Ioan. 598. Ioan. 599. Ioan. 600. Ioan. 601. Ioan. 602. Ioan. 603. Ioan. 604. Ioan. 605. Ioan. 606. Ioan. 607. Ioan. 608. Ioan. 609. Ioan. 610. Ioan. 611. Ioan. 612. Ioan. 613. Ioan. 614. Ioan. 615. Ioan. 616. Ioan. 617. Ioan. 618. Ioan. 619. Ioan. 620. Ioan. 621. Ioan. 622. Ioan. 623. Ioan. 624. Ioan. 625. Ioan. 626. Ioan. 627. Ioan. 628. Ioan. 629. Ioan. 630. Ioan. 631. Ioan. 632. Ioan. 633. Ioan. 634. Ioan. 635. Ioan. 636. Ioan. 637. Ioan. 638. Ioan. 639. Ioan. 640. Ioan. 641. Ioan. 642. Ioan. 643. Ioan. 644. Ioan. 645. Ioan. 646. Ioan. 647. Ioan. 648. Ioan. 649. Ioan. 650. Ioan. 651. Ioan. 652. Ioan. 653. Ioan. 654. Ioan. 655. Ioan. 656. Ioan. 657. Ioan. 658. Ioan. 659. Ioan. 660. Ioan. 661. Ioan. 662. Ioan. 663. Ioan. 664. Ioan. 665. Ioan. 666. Ioan. 667. Ioan. 668. Ioan. 669. Ioan. 670. Ioan. 671. Ioan. 672. Ioan. 673. Ioan. 674. Ioan. 675. Ioan. 676. Ioan. 677. Ioan. 678. Ioan. 679. Ioan. 680. Ioan. 681. Ioan. 682. Ioan. 683. Ioan. 684. Ioan. 685. Ioan. 686. Ioan. 687. Ioan. 688. Ioan. 689. Ioan. 690. Ioan. 691. Ioan. 692. Ioan. 693. Ioan. 694. Ioan. 695. Ioan. 696. Ioan. 697. Ioan. 698. Ioan. 699. Ioan. 700. Ioan. 701. Ioan. 702. Ioan. 703. Ioan. 704. Ioan. 705. Ioan. 706. Ioan. 707. Ioan. 708. Ioan. 709. Ioan. 710. Ioan. 711. Ioan. 712. Ioan. 713. Ioan. 714. Ioan. 715. Ioan. 716. Ioan. 717. Ioan. 718. Ioan. 719. Ioan. 720. Ioan. 721. Ioan. 722. Ioan. 723. Ioan. 724. Ioan. 725. Ioan. 726. Ioan. 727. Ioan. 728. Ioan. 729. Ioan. 730. Ioan. 731. Ioan. 732. Ioan. 733. Ioan. 734. Ioan. 735. Ioan. 736. Ioan. 737. Ioan. 738. Ioan. 739. Ioan. 740. Ioan. 741. Ioan. 742. Ioan. 743. Ioan. 744. Ioan. 745. Ioan. 746. Ioan. 747. Ioan. 748. Ioan. 749. Ioan. 750. Ioan. 751. Ioan. 752. Ioan. 753. Ioan. 754. Ioan. 755. Ioan. 756. Ioan. 757. Ioan. 758. Ioan. 759. Ioan. 760. Ioan. 761. Ioan. 762. Ioan. 763. Ioan. 764. Ioan. 765. Ioan. 766. Ioan. 767. Ioan. 768. Ioan. 769. Ioan. 770. Ioan. 771. Ioan. 772. Ioan. 773. Ioan. 774. Ioan. 775. Ioan. 776. Ioan. 777. Ioan. 778. Ioan. 779. Ioan. 780. Ioan. 781. Ioan. 782. Ioan. 783. Ioan. 784. Ioan. 785. Ioan. 786. Ioan. 787. Ioan. 788. Ioan. 789. Ioan. 790. Ioan. 791. Ioan. 792. Ioan. 793. Ioan. 794. Ioan. 795. Ioan. 796. Ioan. 797. Ioan. 798. Ioan. 799. Ioan. 800. Ioan. 801. Ioan. 802. Ioan. 803. Ioan. 804. Ioan. 805. Ioan. 806. Ioan. 807. Ioan. 808. Ioan. 809. Ioan. 810. Ioan. 811. Ioan. 812. Ioan. 813. Ioan. 814. Ioan. 815. Ioan. 816. Ioan. 817. Ioan. 818. Ioan. 819. Ioan. 820. Ioan. 821. Ioan. 822. Ioan. 823. Ioan. 824. Ioan. 825. Ioan. 826. Ioan. 827. Ioan. 828. Ioan. 829. Ioan. 830. Ioan. 831. Ioan. 832. Ioan. 833. Ioan. 834. Ioan. 835. Ioan. 836. Ioan. 837. Ioan. 838. Ioan. 839. Ioan. 840. Ioan. 841. Ioan. 842. Ioan. 843. Ioan. 844. Ioan. 845. Ioan. 846. Ioan. 847. Ioan. 848. Ioan. 849. Ioan. 850. Ioan. 851. Ioan. 852. Ioan. 853. Ioan. 854. Ioan. 855. Ioan. 856. Ioan. 857. Ioan. 858. Ioan. 859. Ioan. 860. Ioan. 861. Ioan. 862. Ioan. 863. Ioan. 864. Ioan. 865. Ioan. 866. Ioan. 867. Ioan. 868. Ioan. 869. Ioan. 870. Ioan. 871. Ioan. 872. Ioan. 873. Ioan. 874. Ioan. 875. Ioan. 876. Ioan. 877. Ioan. 878. Ioan. 879. Ioan. 880. Ioan. 881. Ioan. 882. Ioan. 883. Ioan. 884. Ioan. 885. Ioan. 886. Ioan. 887. Ioan. 888. Ioan. 889. Ioan. 890. Ioan. 891. Ioan. 892. Ioan. 893. Ioan. 894. Ioan. 895. Ioan. 896. Ioan. 897. Ioan. 898. Ioan. 899. Ioan. 900. Ioan. 901. Ioan. 902. Ioan. 903. Ioan. 904. Ioan. 905. Ioan. 906. Ioan. 907. Ioan. 908. Ioan. 909. Ioan. 910. Ioan. 911. Ioan. 912. Ioan. 913. Ioan. 914. Ioan. 915. Ioan. 916. Ioan. 917. Ioan. 918. Ioan. 919. Ioan. 920. Ioan. 921. Ioan. 922. Ioan. 923. Ioan. 924. Ioan. 925. Ioan. 926. Ioan. 927. Ioan. 928. Ioan. 929. Ioan. 930. Ioan. 931. Ioan. 932. Ioan. 933. Ioan. 934. Ioan. 935. Ioan. 936. Ioan. 937. Ioan. 938. Ioan. 939. Ioan. 940. Ioan. 941. Ioan. 942. Ioan. 943. Ioan. 944. Ioan. 945. Ioan. 946. Ioan. 947. Ioan. 948. Ioan. 949. Ioan. 950. Ioan. 951. Ioan. 952. Ioan. 953. Ioan. 954. Ioan. 955. Ioan. 956. Ioan. 957. Ioan. 958. Ioan. 959. Ioan. 960. Ioan. 961. Ioan. 962. Ioan. 963. Ioan. 964. Ioan. 965. Ioan. 966. Ioan. 967. Ioan. 968. Ioan. 969. Ioan. 970. Ioan. 971. Ioan. 972. Ioan. 973. Ioan. 974. Ioan. 975. Ioan. 976. Ioan. 977. Ioan. 978. Ioan. 979. Ioan. 980. Ioan. 981. Ioan. 982. Ioan. 983. Ioan. 984. Ioan. 985. Ioan. 986. Ioan. 987. Ioan. 988. Ioan. 989. Ioan. 990. Ioan. 991. Ioan. 992. Ioan. 993. Ioan. 994. Ioan. 995. Ioan. 996. Ioan. 997. Ioan. 998. Ioan. 999. Ioan. 1000. Ioan.

cetera ſcribit, quòd Petrus adhuc viuens Clementem in epiſcopum elegit.

¶ Simon Petrus in ipſis diebus, quibus vitæ finem ſibi præſenſit, apprehenſa manu mea repente conſurgens in auribus totius eccleſiæ, hæc protulit verba: [2] Clementem hunc epiſcopum vobis ordino, cui ſoli meæ prædicationis, & doctrinę cathedram trado, quem præ ceteris expertus ſum Deum colentem, homines diligentem, caſtum, diſcendi ſtudiis deditum, ſobrium, benignum, iuſtum, patientem, & ſcientem ferre nonnullorum, etiam ex his, qui in verbo Dei inſtituuntur, iniurias.

Sed in Antiocheno cōcilio hoc omnino fieri prohibetur: in quo c. 23. ſic ſtatutum legitur.

¶ Epiſcopo ſucceſſorem ſibi conſtituere non licet. C. III.

[3] EPiſcopo non licere pro ſe alterum ſucceſſorem [a] ſibi conſtituere, licet ad exitum vitę perueniat. Quòd, ſi tale aliquid factum fuerit, irritum ſit huiuſmodi conſtitutū. Seruetur autem ius eccleſiaſticum id continens, non oportere aliter fieri, niſi cum ſynodo, & iudicio epiſcoporum [a], qui poſt obitum quieſcentis poteſtatem habent, cum, qui dignus exiterit, promouere,

a ¶ Epiſcoporum.] *In codicibus Gratiani etiam manuſcriptis ſequebatur*, & electione clericorum: *quæ ſunt expuncta, quia neque in originali, neque apud ceteros collectores legūntur.*

Item ex concilio Martini Papæ, c. 8. [4]

¶ De eodem. C. IIII.

[5] EPiſcopo non liceat ante finē vitæ alium in loco ſuo conſtituere ſucceſſorem. Si quis autem hoc vſurpare tentauerit, talis conſtitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, niſi cum conſilio, & iudicatu epiſcoporū [b], qui poſt exitum prædeceſſoris poteſtatem habent dignum eligere.

Itē Hilarius Papa in ſynodo Romana, c. 5.

¶ De eodem. C. V.

[6] PLerique ſacerdotes in mortis confinio conſtituti in locum ſuum feruntur alios deſignatis nominibus ſubrogare: vt ſcilicet non legitima expectetur electio, ſed defuncti gratificatio pro populi habeatur aſſenſu. Quod, quàm graue ſit, æſtimate. Atque [A] ideo, ſi placet, etiam hanc licentiam generaliter de eccleſiis auferamus: ne, quod turpe dictu eſt, homini quiſquam putet deberi, quod Dei eſt. Ab vniuerſis acclamatum eſt [c]. Hæc præſumptio numquam fiat. Quæ Dei [d] ſunt, ab homine dari non poſſunt.

A ¶ Atque ideo.] *Hæc vſque ad verſ.* Ab vniuerſis. *addita ſunt ex ipſo concilio, Anſelmo, Polycarpo, & Iuone.*

Item Hieronymus ad Titum, c. 1. [7]

¶ De eodem. C. VI.

MOyſes amicus Dei, cui facie [e] ad faciem Deus [f] locutus eſt, potuit [g] vtique ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & poſteris propriam relinquere dignitatem: ſed extraneus de alia tribu [h] eligitur Ieſus: vt ſciremus principatum in populos, non ſanguini [i] deferendū eſſe, ſed vitæ [k]. At nūc cernimus plures hāc rem beneficium facere, vt non quærant eos in eccleſia erigere columnas, quos plus cognoſcant eccleſiæ prodeſſe: ſed quos, vel ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit [l], & (vt deteriora [m] taceam) qui, vt clerici fierent, muneribus impetrarunt.

Item Innocentius Papa II. in concilio Romano, c. 16.

¶ De eodem. C. VII.

[8] APoſtolica auctoritate prohibemus, ne quis eccleſias, & præbendas [n], præpoſituras, capellanias †, aut aliqua eccleſiaſtica officia hereditario iure valeat vendicare, aut expoſtulare præſumat. Quod ſi quis improbus, aut ambitionis reus attentare præſumpſerit, debita pœna mulctabitur, & poſtulatis carebit.

His omnibus auctoritatibus prohibentur epiſcopi ſucceſſores ſibi inſtituere. Sed aliud eſt de ſui ſucceſſoris electione cum fratribus deliberare: aliud eſt ex teſtamento, tanquam ſuæ dignitatis heredem ſibi quærere. Illud fieri permittitur: hoc autem penitus prohibetur. Illud autem B. Petri apoſtoli ab illis valet in argumētum aſſumi, qui tales ſibi ſubſtitem, dicens quòd tractare cum fratribus de electione ſucceſſoris licet, ſed eligere non licet. Exemplum vero Petri non debet trahi ad conſequentiam, niſi ab his qui talem vellent eligere ſucceſſorem, qualis fuit Clemens. verum quia conſueuerant eligere conſanguineos & malos: conſtitutum eſt vt clerici vel patroni eligant prælatos tales qui Deo digne ſeruire valeant. quod ſi facere recuſauerint: iure ab eccleſia repudientur, quod probat per ſequent. capitulum.

hic, & 1. q. 1. ſunt nonnulli. Et dici cōſueuit, quòd ſi preces fiunt pro digno, nō inducunt ſimoniam, vt 1. q. 1. quibuſdam, in fi. hoc verum eſt ſi non ſint conſanguinei ſui, vt ext. de æta. & qual. tuam. in fi. Io. Non credo quod preces conſanguineorum inducant ſimoniam ſi fiant pro digno, vt 1. q. 1. latorem. & maxime cum quis poſſit pro ſe rogare ſi dignus eſt, vt ext. de fim. tua, nec illa decre. tuam, contradicit ſi bene inſpiciatur. B.

m ¶ *Vt deteriora.*] Color eſt rhetoricus, qñ dicit quod dicit ſe vel le tacere: & dicitur præoccupatio.

Poſtolica.] Casvs. Statuitur in hoc c. ne quis iure hereditario ſibi vēdicet vel poſtulet eccleſias, præbēdas, præpoſituras, capellanias, vel aliqua eccleſiaſtica officia: quod ſi quis præſumpſerit, careat eiſdē in perpetuum.

7 in cōmen. ad ea verba n ¶ *Præbendas.*] " Epiſcopo non licet filios inſtituere in paternis eccleſiis. extra de fil. presb. præſentium. ni " ſi per mediam perſonam, vt ext. e. ex tranſ miſſa. prębenda autem poteſt habere in eadem eccleſia, ſi eſt legitimus. ext. e. ti. ad hæc. ſed licet ſit legitimus, beneficium tamen paternū non poteſt habere: ſicut hic dicit. ſed illegitimus in eadem eccleſia ſæculari eſſe non poteſt canonicus, vt ext. eo. tit. ad abolendam. tamen per illam conſtitutionem videtur q etiam legitimus non poſſit habere beneficium cū patre. & hoc intelligas de omnib deſcendentib. arg. ex tra de iure pa. conſuluit [b]. extra de inſt. ad decorem. & ff. de ver. ſig. filij. Forte aliud in collateralib. & aſcendētib. arg. de pœ. di. 1. pœnæ. licet ſit ar. con tra. extra de inſtit. ad decorem. Io. Sed certe poteſt probabiliter dici, quòd hoc non ex tenditur ad nepotes: quia pœnæ ſunt reſtringendæ. ff. de lib. & poſthu. cū quidam. in fi. nec ſemper nomine filiorum nepotes intelliguntur, vt inſt. qui da. tut. poſ. in fi. ti. B. Sed quid de illo qui renuntiat,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Beatus.*] Sed numquid adhuc Papa posset facere sibi successorem? Non: quia hoc esset immutare statutum ecclesiæ, vt 25.q.1.quę ad perpetuam. & quia statutum facit in id tempus, in quo non est futurus iudex. ff. de iur. om. iud. eum qui.

OLim.] Hęc est 2. pars q. in qua redarguit electos & dignos qui nolunt recipere prælationē: & hoc facit per 4. auctor. Io. de Fant.

Casvs. In veteri lege præcipiebatur, q̄ frater duceret vxorē fratris sui defuncti, vt ei sobolem susciteret, q̄ soboles defuncti fratris diceretur: quod si recusabat, in faciem eius conspuebatur, & discalceabatur vno pede. Exinde domus eius vocabatur domꝰ discalceati. Sic vnusquisque prædicator debet Christo, q̄ pro nobis mortuus est, filios suscitare: q̄ Christiani à Christo vocētur. Quod si recuset, respuitur ab ecclesia tanquā vno pede discalceatus: & portabit opprobrium illius nō figuratū, sed figurās: qā hoc significat opprobrium illius. qui vero hoc adimplet, vtroque pede dicitur calceatus.

b ¶ *Sobolem.*] tñ istius erat carnalis filiꝰ: sed erat filius mortui legalis, vt 56. di. Ismael. & Matthæꝰ ponit carnales patres vbi dicit, qui genuit. Et Lucas ponit legales, cum dicit, qui fuit. "duos. n. habebat patres huiusmodi filius, carnalem & legalem.

c ¶ *Nomine.*] id est, filium mortui.

d ¶ *Vtroque pede.*] quia & de se curat, & de proximo.

e ¶ *Non figuratū.*] Sed etiam signum & figuram. & hoc est dicere, factū istius[a] signū est & figuræ & figurati. Vel hoc vult dicere, catū, factū q̄ factum istius nō figuratum factum illius & signās & factum istiꝰ &c. vt sequitur.

IN *scripturis.*] Casvs. Quidam cum eligebantur ad prælaturas, recusabant eas, dicentes se velle esse in contēplatione. Sed Greg. dicit, q̄ ex hoc se magis esse dignos ostendunt: quia sicut ambitiōsus magis est dignitas deneganda: sic est renuentib. concedenda. Et docet q̄ qui eligūtur ad dignitates, & ad officium prædicandi, nō debēt renuere, si digni sunt. Quod tribus rationibus vel auctoritatibꝰ probat: & hoc in prima parte ostendit quòd in secunda parte ostendit quòd quietem contemplationis debemus desiderare, cum necesse est, postponenda est propter multorum vtilitatem. Quod probat duobus exemplis, scilicet exemplo Hieremiæ,

[a] Sub. qa factū istiꝰ est & figuræ & figurati. Vel signifi

[1] Iuo p.5. c.350.

[†] *al. scriptis*

Deut.25.

[2] OLim iussus est frater prǽmortui fratris vxorem ducere, vt non sibi, sed illi sobolem[b] suscitaret, eiusque vocaret nomine[c], quod inde nasceretur. Quod si recusaret, discalceatus vno pede conspui solebat in faciē. Nunc Euangelij quisque prædicator ita debet in ecclesia laborare, vt defuncto fratri, id est Christo, suscitet semen, qui pro nobis mortuus est: & quod suscitatum fuerit, eius nomen accipiat. At vero qui electus ab ecclesia ministeriū euangelizandi renuerit: ab ecclesia ipsa merito, digneque cōtemnitur. Qui enim & sibi prodest, & ecclesiæ, bene intelligitur vtroque pede[d] calceatus. Vñ illud [Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.] Qui autem curā lucrandorū refugit aliorum, discalceati illius non figuratum[e] significauit, sed in se impletum portabit opprobrium.

¶ *Hic verba B. Augustini, & in summam redacta, & interdum mutata sunt, quod aliis etiam locis est adnotatum.*

[a] ¶ Euangelizandi.] *sequebatur in vulgatis,* & baptizandi: *quæ sunt expuncta, quia in manuscriptis non leguntur, sicut neque in originali.*

Item Gregorius Papa in regesto, lib. 6. epist. 5 siue c. 169. Cyriaco episcopo.

¶ Locus regiminis sicut desiderantibus est negandus, ita fugientibus est offerendus. C. IX.

[1] IN scripturis[†] vestris vos magnopere requiē quæsisse narratis: sed per hoc ad pastoralem solicitudinem vos congrue venisse f ostenditis: quia, sicut locus regiminis desiderantibus negandus est, ita fugientibus g offerendus. ¶ Et sicut scriptū est[h] [Nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron:]

[2] & rursus [i] idem prædicator egre

[2] Concord. tex. i simil. i Litē eorū. §.

[1] Ar. ad hoc 50. dist. quid est. 24. qu. 3. dixit.

[2] Cor. 5.

[1] Hier. 1.

[1] Aug. 50. dist. ante omnia. C. de episc. & cler. si quemquam. & §. 74. dist. episcopus. contra. Sed illud de penitus inuito: "sed ab initio aliqs debet cogi vt consentiat: nam nullus eligendus est nisi ab initio dissentiat. 1.q.6.c.vlt. repide tamen debet dissentire, sicut femina. 32.q.2. honorantur. aliàs si diceret, nolo, cum forte vellet: face ret contra conscientiam. ext. de præsum. c. vlt. vel si forte dicere t, non sum dignus. licet Hug. dixerit q̄ possit simulare se nō esse idoneum. arg. 22. q.2. vtilem.

[†] *al. animo*

[h] ¶ *Scriptum est.*] in epistola ad Hebræos.

[i] ¶ *Et rursus.*] in secunda epistola ad Corinthios.

[k] ¶ *Minime.*] Ergo qui se dignum credit, & prælaturam sibi obla tam non recipit, mor taliter peccat, vt 5. c. prox. & j. c. qui episcopatum.

[l] ¶ *Opere.*] Arg. diuersarum personarū sententiam vtram que tenere. 22. quæst. 2. beatus. & de consec. dist. 2. quotidie. & 35. qu. 5. ad sedem. Item argu. pro diuersis consuetudinibus. 12. dist. illud. 31. dist. aliter. & de consecr. dist. 4. de trina. Item arg. pro diuersitate testium, extra de verb. sign. nihil obest. & de pœ. dist. 1. periculosæ. 23. quæst. 7. quicumque. 3. dist. 5. ad eius. & extra de testib. cum tu fili.

[m] ¶ *Plene.*] Ecce responsio illius qui ad episcopatum desiderat, &c. & dicit q̄ episcopatus est nomen laboris, & non honoris tantum, vt ille, q̄ præficitur, pro subiectis debeat laborare: & si præesse voluerit, & si prodesse, episcopum se putare non debet. In ij. parte dr q̄ otiū contemplationis est desiderandū: dignitas

[3] Concord. tex. l. 3. §. fi. C. d. primip. lib. 12. & l. 2. ff. ad munic.

[†] *al. habeat*

[†] *al. habeat ab*

[4] Anscl. 6. c. 18.

[1] Tim. 3.

[†] *al. eligatur*

[1] Clericus inuito epō ter non fit epūs, sed bñ moriachus.

C. 12. 1. Reg. 15.

[1] Aug. 50. dist. ante omnia. C. de episc. & cler. si quemquam. & §. 74. dist. episcopus. contra. Sed illud de penitus inuito: "sed ab initio aliqs debet cogi vt consentiat: nam nullus eligendus est nisi ab initio dissentiat. 1.q.6.c.vlt. repide tamen debet dissentire, sicut femina. 32.q.2. honorantur. aliàs si diceret, nolo, cum forte vellet: face ret contra conscientiam. ext. de præsum. c. vlt. vel si forte dicere t, non sum dignus. licet Hug. dixerit q̄ possit simulare se nō esse idoneum. arg. 22. q.2. vtilem.

[†] *al. animo*

[h] ¶ *Scriptum est.*] in epistola ad Hebræos.

[i] ¶ *Et rursus.*] in secunda epistola ad Corinthios.

[k] ¶ *Minime.*] Ergo qui se dignum credit, & prælaturam sibi obla tam non recipit, mor taliter peccat, vt 5. c. prox. & j. c. qui episcopatum.

[l] ¶ *Opere.*] Arg. diuersarum personarū sententiam vtram que tenere. 22. quæst. 2. beatus. & de consec. dist. 2. quotidie. & 35. qu. 5. ad sedem. Item argu. pro diuersis consuetudinibus. 12. dist. illud. 31. dist. aliter. & de consecr. dist. 4. de trina. Item arg. pro diuersitate testium, extra de verb. sign. nihil obest. & de pœ. dist. 1. periculosæ. 23. quæst. 7. quicumque. 3. dist. 5. ad eius. & extra de testib. cum tu fili.

[m] ¶ *Plene.*] Ecce responsio illius qui ad episcopatum desiderat, &c. & dicit q̄ episcopatus est nomen laboris, & non honoris tantum, vt ille, q̄ præficitur, pro subiectis debeat laborare: & si præesse voluerit, & si prodesse, episcopum se putare non debet. In ij. parte dr q̄ otiū contemplationis est desiderandū: dignitas

per altaris calculum purgatum vidit, i. per carbonem sumptum de altari, vbi erat ignis perpetuus ad opus sacrificij. Prima auctoritas vel ratio est ibi, *Et sicut scriptum est, &c.* Secunda ibi, *Et rursus.* Tertia ibi, *Et pastori.* Secunda pars incipit ibi, *Quies itaque, &c.*

[f] ¶ *Veniſſe.*] per electionem. vel forte volebant recusare.

[g] ¶ *Fugientibus.*] sic 40. dist. ante omnia. C. de episc. & cler. si quemquam. & §. 74. dist. episcopus. contra. Sed illud de penitus inuito: "sed ab initio aliqs debet cogi vt consentiat: nam nullus eligendus est nisi ab initio dissentiat. 1.q.6.c.vlt. repide tamen debet dissentire, sicut femina. 32.q.2. honorantur. aliàs si diceret, nolo, cum forte vellet: face ret contra conscientiam. ext. de præsum. c. vlt. vel si forte dicere t, non sum dignus. licet Hug. dixerit q̄ possit simulare se nō esse idoneum. arg. 22. q.2. vtilem.

[†] *al. animo*

[h] ¶ *Scriptum est.*] in epistola ad Hebræos.

[i] ¶ *Et rursus.*] in secunda epistola ad Corinthios.

[k] ¶ *Minime.*] Ergo qui se dignum credit, & prælaturam sibi obla tam non recipit, mor taliter peccat, vt 5. c. prox. & j. c. qui episcopatum.

[l] ¶ *Opere.*] Arg. diuersarum personarū sententiam vtram que tenere. 22. quæst. 2. beatus. & de consec. dist. 2. quotidie. & 35. qu. 5. ad sedem. Item argu. pro diuersis consuetudinibus. 12. dist. illud. 31. dist. aliter. & de consecr. dist. 4. de trina. Item arg. pro diuersitate testium, extra de verb. sign. nihil obest. & de pœ. dist. 1. periculosæ. 23. quæst. 7. quicumque. 3. dist. 5. ad eius. & extra de testib. cum tu fili.

[m] ¶ *Plene.*] Ecce responsio illius qui ad episcopatum desiderat, &c. & dicit q̄ episcopatus est nomen laboris, & non honoris tantum, vt ille, q̄ præficitur, pro subiectis debeat laborare: & si præesse voluerit, & si prodesse, episcopum se putare non debet. In ij. parte dr q̄ otiū contemplationis est desiderandū: dignitas

[n] ¶ *Purgatum.*] Arg. pro H. "quòd promouendus debet episcopo confiteri crimen, & episcopus debet eum purgare, id est, secum dispensare

dispensare. Esaias enim adhuc immundus obtulit se: & postea fuit purgatus. Item est hic arg. q̄ si aliqs eligitur, qui adhuc est in mortali peccato, q̄ ideo non est vitiosa electio si ipse velit corrigi[a], vt 3.50. dist. quid est. Item est hic arg. quòd duo simul possunt eligi, vt si vnus succumbat, alter obtineat, vt dixi 5.61. dist. studij.

SCiendum.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dr q̄ cū qs inuitatur ad dignitatem & ad profperā, & obediat, si anhelanter alpiret, nulla est talis obedientia, q̄ non hēt meritum: quia de suo proprio motu hēt, & de ambitione. Si vero incitatur ad opprobria & cōtumelias, & nō obedit libēter, nullum hēt meritum ex obediētia. In ij. parte commendat Greg. obediētiam, eam victimis vitæ præponēdo, & vtiuperat inobedientiam, eam idololatriæ cōparando. Secūda pars incipit ibi, *Et paulo superius.*

a ¶ *Si de suo.*] i. ex ambitione. ponitur enim in mala significatione, vt 3. q. 9. pura.

b ¶ *Non habuerit.*] de propria voluntate.

c ¶ *Propria.*] "Hic patio quare epō in uito non pōt clericus eius vocari ad episcopatum, vt 63. dist. litteras. sed inuito eo fit monachꝰ. 19. q. 2. duę. quia iste præsumitur facere ex ambitione, & facit ad suum commodū. ille nequaquā. d ¶ *Inuitus.*] Arg. q̄ re munerari non debemus de eo quod inuiti facimus, vt 13. q. 2. q̄ præposterum. 20. q. 1. illud. & 32. q. 5. ille.

e ¶ *Inobedientia.*] In hoc patet quòd inobedientia æquiparatur hæresi, vt dixi 4. q. 1. in fum.

f ¶ *Ex aduerso.*] "i. ex eo q̄ vnū contrarium commendatur, aliud vituperatur, vt j. de pœ. dist. 2. §. ecōtrario. & not. hic q̄ optima est probatio q̄ fit per suum contrarium, vt hic, & 1. q. 1. cap. 1. & 13. q. 2. animæ. & ff. de offi. eius cui mand. est iur. l. 1.

g ¶ *Sola est.*] id est, necessaria. sic 5. dist. 8. c. si solus.

[a] Clericus c ¶ *Propria.*] "Hic patio quare epō in uito non pōt clericus eius vocari ad episcopatum, vt 63. dist. litteras. sed inuito eo fit monachꝰ. 19. q. 2. duę. quia iste præsumitur facere ex ambitione, & facit ad suum commodū. ille nequaquā. d ¶ *Inuitus.*] Arg. q̄ re munerari non debemus de eo quod inuiti facimus, vt 13. q. 2. q̄ præposterum. 20. q. 1. illud. & 32. q. 5. ille.

e ¶ *Inobedientia.*] In hoc patet quòd inobedientia æquiparatur hæresi, vt dixi 4. q. 1. in fum.

f ¶ *Ex aduerso.*] "i. ex eo q̄ vnū contrarium commendatur, aliud vituperatur, vt j. de pœ. dist. 2. §. ecōtrario. & not. hic q̄ optima est probatio q̄ fit per suum contrarium, vt hic, & 1. q. 1. cap. 1. & 13. q. 2. animæ. & ff. de offi. eius cui mand. est iur. l. 1.

g ¶ *Sola est.*] id est, necessaria. sic 5. dist. 8. c. si solus.

[†] *al. habeat*

[†] *al. habeat ab*

[4] Anscl. 6. c. 18.

[1] Tim. 3.

[†] *al. eligatur*

[1] Clericus inuito epō ter non fit epūs, sed bñ moriachus.

C. 12. 1. Reg. 15.

[1] Aug. 50. dist. ante omnia. C. de episc. & cler. si quemquam. & §. 74. dist. episcopus. contra. Sed illud de penitus inuito: "sed ab initio aliqs debet cogi vt consentiat: nam nullus eligendus est nisi ab initio dissentiat. 1.q.6.c.vlt. repide tamen debet dissentire, sicut femina. 32.q.2. honorantur. aliàs si diceret, nolo, cum forte vellet: face ret contra conscientiam. ext. de præsum. c. vlt. vel si forte dicere t, non sum dignus. licet Hug. dixerit q̄ possit simulare se nō esse idoneum. arg. 22. q.2. vtilem.

[†] *al. animo*

[h] ¶ *Scriptum est.*] in epistola ad Hebræos.

[i] ¶ *Et rursus.*] in secunda epistola ad Corinthios.

[k] ¶ *Minime.*] Ergo qui se dignum credit, & prælaturam sibi obla tam non recipit, mor taliter peccat, vt 5. c. prox. & j. c. qui episcopatum.

[l] ¶ *Opere.*] Arg. diuersarum personarū sententiam vtram que tenere. 22. quæst. 2. beatus. & de consec. dist. 2. quotidie. & 35. qu. 5. ad sedem. Item argu. pro diuersis consuetudinibus. 12. dist. illud. 31. dist. aliter. & de consecr. dist. 4. de trina. Item arg. pro diuersitate testium, extra de verb. sign. nihil obest. & de pœ. dist. 1. periculosæ. 23. quæst. 7. quicumque. 3. dist. 5. ad eius. & extra de testib. cum tu fili.

[m] ¶ *Plene.*] Ecce responsio illius qui ad episcopatum desiderat, &c. & dicit q̄ episcopatus est nomen laboris, & non honoris tantum, vt ille, q̄ præficitur, pro subiectis debeat laborare: & si præesse voluerit, & si prodesse, episcopum se putare non debet. In ij. parte dr q̄ otiū contemplationis est desiderandū: dignitas

[n] ¶ *Purgatum.*] Arg. pro H. "quòd promouendus debet episcopo confiteri crimen, & episcopus debet eum purgare, id est, secum dispensare

gatus adire quisquam sacra ministeria audeat, aut quem superna gratia elegit, sub humilitatis specie superbe contradicat.

Idē in moralib. lib. 35. c. 13. ad c. 42. Iob.[1]

¶ Locus deiectionis in voto, dignitatis sem per sit in necessitate. C. X.

[2] SCiendum summopere est, q̄ obedientia aliquando si de[a] suo aliqd habeat, nulla est: aliquando autem, si de suo aliquid nō habuerit[†][b], minima. Nam cū huius mundi successus præcipitur, cum locus superior imperatur: is, qui ad percipienda hæc obedit, obedientiæ sibi virtutē euacuat, si ad hæc etiam ex proprio desiderio anhelat: Neque enim se sub obedientia dirigit, qui ad accipienda huius vitę, pspera libidini, pprię[c] ambitionis seruit. Rursus, cū mundi despectꝰ[d] præcipitur, cū probra adipisci, & contumeliæ iubentur, nisi ex se ipso animus hæc appetat, obedientia sibi meritum minuit: quia ad ea, quæ in hac vita despecta sunt, inuitus[d] nolensque descendit. *& paulo superius.* ¶ Obedientia quippe victimis iure præponitur: quia per victimas aliena caro, per obediētiam vero volūtas propria mactatur. Tanto igitur quisq; Deum citius placat, quanto ante eius oculos repressa arbitrij sui superbia, gladio præcepti se immolat. Quo contra, arioládi peccatum inobedientia[e] dicitur, vt quanta sit virtus obedientiæ, demonstretur. Ex aduerso[f] igitur melius ostēditur, quid de eius lau de sentiatur. Si enim [Quasi ario landi peccatum est repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere] sola est[g], quę fidei meritum possidet, obedientia[†]: sine qua quisq; infidelis esse conuincitur, etiam si fidelis esse videatur.

Iē Augustlib. 19 de ciuitate Dei, c. 19.

¶ Qui præesse, & non prodesse desideraт, episcopari non debet. C. XI.

[4] QVi[h] episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Exponere voluit, quid sit episcopatus: quia nomen est operis, non honoris. Græcum est enim atque inde ductum vocabulum, q̄ ille, qui præficitur, eis, quibus præficitur, superintendit, curā eorum scilicet gerens. *Hinc*, quippe, *super*, *πρόεδρος* vero, inrentio, est. Ergo episcopos[a], si velimus, latine superintendentes possumus dicere: vt intelligat nō se esse episcopum, qui

[1] Aug. Ser. 50. ad fratres in eremo.

[2] Polyc. l. 6. tit. 22.

[1] Ibidem.

[1] Ans. l. 6. c. 18.

[1] Tim. 3.

[a] Clericus c ¶ *Propria.*] "Hic patio quare epō in uito non pōt clericus eius vocari ad episcopatum, vt 63. dist. litteras. sed inuito eo fit monachꝰ. 19. q. 2. duę. quia iste præsumitur facere ex ambitione, & facit ad suum commodū. ille nequaquā. d ¶ *Inuitus.*] Arg. q̄ re munerari non debemus de eo quod inuiti facimus, vt 13. q. 2. q̄ præposterum. 20. q. 1. illud. & 32. q. 5. ille.

e ¶ *Inobedientia.*] In hoc patet quòd inobedientia æquiparatur hæresi, vt dixi 4. q. 1. in fum.

f ¶ *Ex aduerso.*] "i. ex eo q̄ vnū contrarium commendatur, aliud vituperatur, vt j. de pœ. dist. 2. §. ecōtrario. & not. hic q̄ optima est probatio q̄ fit per suum contrarium, vt hic, & 1. q. 1. cap. 1. & 13. q. 2. animæ. & ff. de offi. eius cui mand. est iur. l. 1.

g ¶ *Sola est.*] id est, necessaria. sic 5. dist. 8. c. si solus.

[†] *al. habeat*

[†] *al. habeat ab*

[4] Anscl. 6. c. 18.

[1] Tim. 3.

[†] *al. eligatur*

[1] Clericus inuito epō ter non fit epūs, sed bñ moriachus.

C. 12. 1. Reg. 15.

[1] Aug. 50. dist. ante omnia. C. de episc. & cler. si quemquam. & §. 74. dist. episcopus. contra. Sed illud de penitus inuito: "sed ab initio aliqs debet cogi vt consentiat: nam nullus eligendus est nisi ab initio dissentiat. 1.q.6.c.vlt. repide tamen debet dissentire, sicut femina. 32.q.2. honorantur. aliàs si diceret, nolo, cum forte vellet: face ret contra conscientiam. ext. de præsum. c. vlt. vel si forte dicere t, non sum dignus. licet Hug. dixerit q̄ possit simulare se nō esse idoneum. arg. 22. q.2. vtilem.

[†] *al. animo*

[h] ¶ *Scriptum est.*] in epistola ad Hebræos.

[i] ¶ *Et rursus.*] in secunda epistola ad Corinthios.

[k] ¶ *Minime.*] Ergo qui se dignum credit, & prælaturam sibi obla tam non recipit, mor taliter peccat, vt 5. c. prox. & j. c. qui episcopatum.

[l] ¶ *Opere.*] Arg. diuersarum personarū sententiam vtram que tenere. 22. quæst. 2. beatus. & de consec. dist. 2. quotidie. & 35. qu. 5. ad sedem. Item argu. pro diuersis consuetudinibus. 12. dist. illud. 31. dist. aliter. & de consecr. dist. 4. de trina. Item arg. pro diuersitate testium, extra de verb. sign. nihil obest. & de pœ. dist. 1. periculosæ. 23. quæst. 7. quicumque. 3. dist. 5. ad eius. & extra de testib. cum tu fili.

[m] ¶ *Plene.*] Ecce responsio illius qui ad episcopatum desiderat, &c. & dicit q̄ episcopatus est nomen laboris, & non honoris tantum, vt ille, q̄ præficitur, pro subiectis debeat laborare: & si præesse voluerit, & si prodesse, episcopum se putare non debet. In ij. parte dr q̄ otiū contemplationis est desiderandū: dignitas

[n] ¶ *Purgatum.*] Arg. pro H. "quòd promouendus debet episcopo confiteri crimen, & episcopus debet eum purgare, id est, secum dispensare

præesse dilexerit, non prodesse. Itaque[i] à studio cognoscendæ veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium. Locus vero superior, sine quo regi populus non potest, & si ita teneatur, atque administretur, vt decet: tamen non decenter appetitur[k]. Quamobrem otium sanctū quærit charitas veritatis: negotium iustum suscipit necessitas charitatis: quam sarcinam si nullus imponit percipiendæ, atque intuendæ vacandum est veritati: si autem imponitur, suscipienda est propter charitatis necessitatem: sed nec sic omnimodo veritatis delectatio deserenda est: ne subtrahatur illa suauitas[l], & opprimatur[m] iusta necessitas.

[a] ¶ Episcopos.] *Apud S. Augustinum, & Anselmum legitur: ἐπισκοπῶν*, si velimus latine, superintendere possumus dicere.

[a] ¶ Opprimatur.] *In originali est*, & opprimat ista necessitas: *sed ob glossam non est emendatum.*

Item Petrus.[5]

¶ Pro ingenio discentium doctor moderetur verba doctrinæ. C. XII.

[3] OPortet eum, qui docet, & instruit animas rudes, esse talem, vt pro ingenio[n] discētium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipse præcipue apprime[o] esse eruditus, & doctus P, irreprehēsibilis, matur[o][q], pauidus †[q]: sicut ipsi probastis † fore[r] hunc Clementem post me.

Item eiusdem.[6]

¶ Qui omnibus præest, singulos releuare contendat. C. XIII.

CLemens, tamquam qui omnibus præesse te noueris, singulos, prout potueris, iuua[s], & singulos releua[t], qui & singulorum onus & solicitudinem portas.

Item Hieronymus ad Titum, c. 1.[7]

¶ Contra Christum faciunt, qui gratia, non meritis gradum ecclesiasticum tribuunt. C. XIIII.

QVi vos spernit, me spernit. Ex quo manifestum est eos, qui Apostoli lege contempta, ecclesiasticum gradum non merito voluerint alicui deferre, sed gratia, contra Christum facere: qui qualis in ecclesia presbyter constituendus sit, per Apostolū suum in sequentibus executus est.

Item Hieronymus in libro Leuitici.[8]

¶ *In hoc & duobus seq. cap. pro Origine citatur B. Hieronymus harum homiliarum interpres. Quod cur fieri potuerit, 3. dist. 36. cap. si quis. est adnotatum.*

[a] Ad hoc fa. 45. dist. licet. & 50. dist. qd le. & no. ponderet. in fin. quia statim non debet punire, sed tenetur æ pius remittere, vt 45. dist. licet. & 26. q. 7. al ligant.

[b] Ad hoc fa. j. 22. q. 4. in nocēs. in fi.

[1] Origenes homil. 6. ad c. 8. Leuitic.

[2] in epist. ad Iacobū.

[3] in cōmen. ad ea verba [& constituas per ciuitates] Luc. 10.

[4] Clemens.] ¶ *Iuuat.*] largus enim erit. 86. dist. fratrem.

[5] *Portet.*] Hæc est tertia pars 5 quæst. in qua ostendit Clementis magister quales debent esse qui eligūtur vt præsint aliis, scilicet tales quòd ad eorum comparationem ceteri grex dicantur. & hoc probat per sex auctoritates. Ioan. de Fant.

Casvs. Petrus elegit Clementem sibi successorem: & docuit q̄ prælat[a] debet esse doctus, & irreprehensibilis ad instar Clemētis, vt animas rudes docendo pro capacitate audientium possit instruere. Sequentia duo c. plana sunt.

n ¶ *Pro ingenio.*] simile 42. dist. sit rector.

o ¶ *Apprime.*] id est, valde.

p ¶ *Et doctus.*] Quę sacerdotes vel episcopi scire debeant, habes 38. dist. nulli. & c. seq. sufficit tamen medio cris scientia, vt extra de elect. cum nobis.

q ¶ *Pauidus.*] id est, timens peccare.

r ¶ *Fere.*] id est, futurum esse.

s ¶ *Clemens.*] ¶ *Iuuat.*] largus enim erit. 86. dist. fratrem.

t ¶ *Releuat.*] Arg. iudicem potius debere seruare misericordiā, quam rigorem[b], vt

[1] *impauidus*

[†] *al. probatus*

6 in ead. epi.

7 in cōmen. ad ea verba [& constituas per ciuitates] Luc. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Licet.]Casvs.Hoc c. diuiditur in duas partes. In j. parte dicitur, q̃ electio prælati fieri debet in præsentia populi, ne aliqua postea retractatio fiat, & vt sciant omnes quis sanctior & melior ad episcopatū eligitur. Et hoc probatur exemplo Moysi, qui in electione Iosue totam congregauit synagogam, & auctoritate Pauli. In ij. parte dicitur, q̃ congregare synagogam siue populum, est qñ prælatus & electus cõgregat omnes virtutes animi simul & sensus, & bonas cogitationes, sciẽtiam & bonos mores, vt ille electus intra se conferẽs intelligere possit q̃id sit pontifex, quid vnctio, quid indumenta episcopi. Secunda pars incipit ibi, *Ego tamen.*

Leuit. 8.

a ¶*Præcepisset.*]arg. q̃ quandoq; licet iudici excedere fines mãdati, dum tñ aliàs sñia nihil cõtineat iniqui. arg. extra de sen. & re iu. causam. Nam q̃ datur ad eligendum, pt postulare, vt extra de elect. in causis[a]. & de renun. post translatio nem. in prin. Et procurator datus ad rem vendicandam, potest agere ad exhibendũ. ff. de proc. ad rem mobilem. sufficit enim q̃ fiat id quod est vicinum mãdato: licet ipsum nõ sit mãdatum, vt ff. iud. fol. iam tñ. §. vlt. ff. man. l. vl. [a]Item arg. q̃ licet contradicere rescripto vel mãdato principis qñq; ext. de of. dele. ex parte. q̃a licet mãdet soli episcopo, q̃ det alicui præbẽdã: tñ non facit hoc sine consensu canonicorum, vt no. 7. q. 1. petisti.

†*al. attestante*

1. Tim. 3.

a Vbi d̃ hoc & 61. di. nullus. in gl. 2. in fin. & 22. qu. 4. innocens. in fi.

¶ *Principis mandato contradicere licet.*

†*al. qua*

b ¶*Etiam populi.*]5. di. 63. plebs Diotrẽfis. & c. nosse. & ca. vlt. & 3. 1. q. 1. ordinationes.

e ¶ *Qui præstantior.*] ‹‹ Hic comparatiua temperat H. secundũ cum sufficit q̃ bonus eligatur. est aũt aliqs bonus eo ipso q̃ non est malus, vt extra de præsum. dudum. & ff. de le. 2. cum pater. §. rogo. nec. n. maior bonitas vnius alij debet facere præiudicium, vt 3. q. 9. necesse. & 1. q. 1. teneamus. & C. de sta. & imag. l. vlt. Si autem aliquis de alia ecclesia eligitur, ipse debet optimus esse, sicut si tutor de eadem ciuitate sumitur, satis est si est bonus, si de alia, tunc erit optimus. ff. de tu. & cu. da. diuus. Alij dicunt[b] meliorem semper esse præferendũ, vnde si pauciores volunt eligere optimam, maior pars minus bonum, si minor pars appellat, tenet eorum appellatio. nam iustam causam assignant, vt ext. de his quæ fi. ã ma. par. ca. cum in cunctis. sed si illi elegerint, cassanda est eorũ electio, cũ semper optimum debuerunt eligere, vt 63. di. metropolitano. 61. dist. nec emeritis. 75. dist. c. vlt. 74. dist. episcoporum. non obst. 16. q. vlt. monasterium. vbi dicitur, sufficit quòd nõ sit malus, q̃a illud intelligũt cum alius ibi melior non est, in monachis ẽ obtinet q̃ semper melior est eligendus. in auth. de mona. §. vlt. coll. 1. ego magis adhæreo opinioni H. nam cum non sit vitium in eligentibus, nec in electo, quare erit ele ctio cassanda? nam appellatio non debet cassare nisi ea quæ iniuste facta sunt, ext. de res. spol. audita. & ext. de elect. cum nobis. Item si bonus iuste potest eligi, ergo contra illam electionem non admittitur appellatio: quia contra ea quæ perpetuo decreto sancita vel statuta sunt, non admittitur appellatio. ff. de ap. rec. vel non. l. pe. & vlt. non enim est quærendum de meritis personæ, cum maior sit numerus ex vna parte quàm ex altera, vt ext. de elec. dudum. sic vides in simili, nã semper de eadẽ ecclesia dẽt prælatus eligi, si tñ maior pars eligat de ecclesia aliena, licet post appellationẽ, præualet electio maioris partis, cum altera pars neminen eligit, vt ext. de elec. cum inter. R. immo ex aliorum opinione sequeretur, quòd quilibet peccaret bñ faciendo, q̃a bene posset meliorem rem facere: & magister peccat in legendo, quia posset melius facere, scilicet orare.

¶ Ad sacerdotium non eligatur, nisi qui ceteris & sanctior, & doctior habetur.
C. XV.

LIcet ergo Dominus de constituendo principe pcepisset[a], & Dominus elegisset: tamen conuocatur etiam synagoga. Requiritur enim in ordinãdo sacerdote, & præsentia populi [b], vt sciant omnes, & certi sint, quia qui præstantior [c] est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminẽtior, ille eligitur ad sacerdotiũ, & hoc astante† populo [d]: nequa postmodum rẽtractatio [e] cuiquam, ne quis scrupulus resideret. Hoc est autem, quod & Apostolus præcepit in ordinatione sacerdotis dicẽs [Oportet aũt illum, & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt.] Ego tamen, & amplius aliquid video in eo, quod dicit, [quia conuocauit Moyses omnem synagogam:] & puto q̃ conuocare synagogã hoc sit colligere omnes animi, & in vnum congregare virtutes: vt cum sermo de sacerdotalib[9] sacramentis habetur, vigilẽt omnes animi virtutes, & intẽtæ sint, vt nihil in eis sapientiæ, nihil scientiæ, nihil desit industriæ: sed adsit omnis multitudo sensuum, adsit omnis congregatio sanctarum cogitationum: vt quid sit pontifex [f], quid vnctio, quid† indumenta [g] eius, conferens intra sacrarium cordis sui, possit aduertere.

Idem ex libro Numerorum.[1]

¶ Populi gubernatio diuina electione præsetur. C. XVI.

SI ergo tantus ille, ac talis Moyses nõ permittit† iudicio suo de eligendo principe populi, de constituendo successore, quis erit [h], qui audeat, vel ex plebe, quę sæpe clamoribus [i] ad† gratiã, aut ad pretium fortasse excitatis moueri solet, vel ex ipsis etiam sacerdotibus, quis erit, qui se idoneũ [k] ad hoc iudicet, nisi si cui oranti, & petenti à domino reueletur[2] sicut & Deus dicit ad Moysem [Assume ad te metipsum Iesum filium Naue hominem, qui habet spiritum Dei in semetipso, & impones manus tuas super eum: & statues eum coram Eleazaro sacerdote, & præcepta ei dato in conspectu totius synagogæ, & præcipe de ipso coram eis: & dabis claritatem tuam super illum, vt audiant illum filij Israel.] Audis euidenter ordinationem principis populi tam manifeste descriptam, vt pene expositione non egeat? Nulla hic populi acclamatio [l], nulla cõsanguinitatis ratio, nulla propinquitatis habita contemplatio est. Propinquis, agrorum, & prædiorum relinquatur hereditas. Gubernatio populi illi tradatur, quẽ Deus elegerit, homini scilicet tali, qui habet, sicut scriptum audistis, in semetipso spiritum Dei, & præcepta Dei in conspectu eius sunt, & qui Moysi valde notus, & familiaris sit: id est, in quo sit claritas legis, & scientia, vt possint eum audire filij Israel.

Item Gregorius clero, & ciuibus Neapolitanis, lib. 8. epist 40.

¶ Non ex fauore, sed ex iudicio debet venire electio. C. XVII.

NEc nouũ [m], nec reprehensibile [n] est in eligendo episcopo populi se vota in duas partes diuidere: sed graue est quando huiusmodi causis nõ ex iudicio, sed ex solo fauore venit electio.

[3] *Cum autem gubernatio populi ei tradi iubetur, quem Deus elegerit: datur intelligi, quòd aliquando quibusdam traditur, quos Deus non elegit.*

enim ad clamorẽ populi manumittit aliquem, videtur coactus ma numittere. C. qui manumit. non pos. l. 2. ff. qui & à quib. si priuatus. Quandoque ad vocem populi aliquid fit. 28. dist. de Syracusano. 50. dist. constitueretur. attamen ad clamorem populi remittitur alicui pœna. ff. de ficar. l. pen. De hoc not. 61. dist. miramur.

k ¶ *Qui se idoneum.*]arg. nullus potest se eligere. 5. ead. in scripturis.

l ¶ *Acclamatio.*] 3. c. prox. contra. Sed ibi bonum testimonium populi auditur: hic vero strepitus negatur. 5. q. 4. in loco.

Nec nouum.] Casvs. Neapolitani non solum discordabant in electione archiepiscopi, sed etiam eligebant aliquos nõ considerata bonitate, sed potius amore & cõsanguinitate. quare Gregor. scribit eis dicens non esse nouum nec reprehensibile vota eligentium se in duas partes diuidere: sed tũc est reprehensibile cum electio non prouenit ex iudicio, sed ex fauore.

m ¶ *Nec nouum.*] simile 63. dist. nosse. quia quot sunt homines, tot sunt sententiæ: quot sunt sententiæ, tot sunt opiniones. j. de consti. c. 3.

n ¶ *Nec reprehensibile.*] si non est reprehensibile, quare ergo cassatur electio quæ fit in schismate, vt extra de elect. quia. [q]

CVM AVTEM. Casvs. Supra in hoc c. si ergo. dictum est, q̃ gubernatio populi traditur illi quem Deus elegit, de quo colligitur à sensu

à sensu contrario, quòd aliquando traditur dignitas illis quos non elegit Deus. 7. c. prox.

1 Origenes hom. 4. i lib. Iudicum, & gl. ord. ad c. 4. Iudic.

Vdaciter.] Hæc est 4. pars qu. in qua dicitur quòd quandoque dat Deus malos prælatos propter peccata populi. & hoc p̃bat per c. istud & sequens. Ioan. de Fant.

Casvs. Hieronymus docet i hoc c. q̃ prelatus ecclesiæ q̃nq; datur bonus q̃nq; malus pro meritis subditorum. Et probat exemplo Sauli, qui nõ fuit electus Deo iubente, sed prout mala merita populi exigebant, fuit electus Deo permittẽte. Elegerat permittendo, & elegerat p. Samuelẽ ad instantiam populi petẽtis. Fieri iusserat, nõ secũdũ voluntatẽ Dei spõtaneam, sed extortã.

†*al. populo*

a ¶*Arbitrium.*]appro batum, ne sit contra 7. 23. q. 1. q̃d culpatur. vbi dicitur, q̃ non est potestas nisi à Deo iubente vel finente. 26. q. 5. nec mirũ. sed non approbat [a], sed permittit eos regnare. si. aliqua est 6. q. 1. ex merito.

Osee 8.

a sc. oẽm potestatẽ: quia mala. sed rñ pmittit De[9] regnare eã pp peccata populi. Vñ Iob. Facit Deus regnare hypocritã pp æternitatem populi, subintelligitur pueniẽdã vel ne dãdã, sed H. & Lau.

b ¶ *Et non per me.*] cõprobantem, sed tamẽ iubẽtem. Et ita est ar. q̃ qñq; aliquid iubemus quod non approbamus: & est ar. contra ea quæ per improbitatem obtinẽtur, q̃ illa dicũtur fieri inuito dante, vt ext. de re peto. fubla. l. 1. & 7. q. 1. scias. vbi habes, q̃ q inuitus aliquid facit, potius dicitur pati q̃ facere, vt 3. dist. 6. testamentum.

c ¶ *Per consilium.*] id est, approbationem.

Amos 8.

Vnde Hieronymus[1].

¶ Non ex arbitrio Dei aliquando datur princeps ecclesiæ. C. XVIII.

AVdacter fortassis aliquid dicimus: tamẽ quod scriptum est, dicimus. Nõ semper princeps populi †, & ecclesiæ iudex per Dei arbitriũ [a] datur: sed prout merita nostra deposcunt. Si mali sunt actus nostri, & operamur malignum in cõspectu Domini: dantur nobis principes secũdum cor nostrum. Et hoc tibi de scripturis probabo. Audi namque quod Dominus dixit. [Fecerunt sibi regem, & non per me [b]: principem, & non per consilium [c] meum.] Et hoc dictum videtur de Saul illo: quem vtique ipse Dominus elegerat, & regem fieri iusserat. Sed quoniam non secundum voluntatem Dei, sed secundum peccatoris populi meritum fuerat electus, negat eum cum sua voluntate, vel consilio constitutum. Tale ergo aliquid intelligamus etiam in ecclesiis fieri: quod pro meritis populi, aut in verbo, & opere potẽs à Deo tribuitur rector ecclesiæ: aut si malignum faciat populus, in conspectu Domini [A], talis ecclesię iudex datur, sub quo famen & sitim populus patiatur, non famẽ panis, neque sitim aquæ, sed famẽ audiendi verbum Domini.

A ¶ Domini.] *In vulgatis sequebatur, & tales perseuerent, quæ sunt inducta auctoritate manuscriptorum, homilię ipsius, & glossæ ordinariæ. In vno autem manuscripto sunt glossa interlinearis.*

Item Augustinus tractatu 46. ad c. 10. Ioannis.

¶ Non sunt filij sed mercenarij, qui honorẽ ab hominibus appetunt. C. XIX.

SVnt in ecclesia quidam præpositi, de quibus Paulus Apostolus dicit [sua quærentes, non quæ Iesu Christi] Quid est [sua quærentes?] non Christum gratis diligentes, non Deum propter Deum quærẽtes, temporalia commoda sectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes. Hæc quando amantur à præposito, & propter hæc [a] seruitur Deo, quisquis talis est, mercenarius est: inter filios se nõ cõputet.

2 Anscl. 6. c. 9. Pol. l. 2. tit. 1.

2 Anscl. 7. c. 146.

Phil. 2.

Non ergo qui præficiuntur, semper ceteris meliores intelliguntur.

Vnde Hieronymus ad Titum, c. 1.[3]

¶ Ex electione non præciuntur episcopi, sed comprobantur. C. XX.

QValis enim ædificatio erit discipuli, si se intelligat magistro esse maiorem [d]? Vnde non solum episcopi, presbyteri, & diaconi debent magnopere prouidere, vt cunctum populum, cui præsident, cõuersatione, sermone, & scientia præcedant, verum etiam, & inferior grad[9], exorcistæ, lectores, æditui, acolythi [A], & omnes omnino, qui domui Dei seruiunt: Quia vehemẽter ecclesiam Christi destruit meliores [h] laicos esse, quàm clericos.

A ¶ Acolythi.] *Est hæc dictio in omnibus vetustis Gratiani exemplaribus, quæ tamen apud B. Hieronymum non legitur.*

Idem ad Titum, c. 1.[5]

¶ Populus iudicabit episcopum sua officia non agentem. C. XXII.

VEreor [i], ne quomodo Regina Austri veniens à finibus terræ audire sapientiam Salomonis iudicatura [k] est homines temporis sui, & viri Niniuitæ acta pœnitentia ad prædicationem Ionæ condemnabunt [l] eos [m], qui maiorem Iona saluatorẽ audire cõtemperunt, sic plurimi in populis episcopos iudicent [n] subtrahentes se ab ecclesiastico gradu, & ea, q̃ episcopo non cõueniunt exercẽtes.

Item Ambrosius in increpatione ad populum. serm. 83.

¶ Qui clericos suos non corrigit, populum corrigere non valet. C. XXIII.

QVid autem ego vos arguo, cum possitis me vno sermone conuincere [o]? cõuincor enim, quòd indignus digni tatem recipere non debeat, probatur exemplo patris, qui propter delicta filiorum repellitur à dignitate.

d ¶ *Meliores.*]ar. q̃ non plus debet pro aliquo præsumi ideo quia habet dignitatem. 40. di. non loca. & c. multi. & 2. q. 7. queritur. & dist. 9. ego solus. ar. contra 11. q. 3. abfit. & 61. dist. miramur. in fi.

e ¶ *Prohibent.*]Propter negligentiam [b], vt 3. 47. dist. §. necesse.

b Sub. q̃ facit pctm p̃priũ. ar. 7. q. 1. §. cũ auth. ver. tali.

QValis. Casvs. Dicitur hic, q̃ non solum epi, presbyteri, & diaconi, sed ẽt quilibet clericus inferioris ordinis debet præcellere laicos in sermone, & vitæ conuersatione: quia vbi laici sunt meliores, nulla potest esse ędificatio. g ¶ *Maiorem.*]sic 3. 96. dist. quis dubitet. & 3. dist. 61. statuimus. & c. quid proderit. vnde q̃dam discipuli in hoc decepti nimis festinãt ad cathedram, & dum delectãtur in loco gloriæ, fiunt aliis auctores ruinæ, vt 48. dist. quoniam. ‹‹ cum magister faciat cathedram, non cathedra magistrum, vt 40. dist. ca. vlr. magistri enim moribꝰ. & scientia, & facundia debẽt alios præcedere, vt C. de p̃ fest. & med. magistros. lib. 10. & erit talis magister cuius compara tione sui discipuli pa leæ dicantur, vt 25. di. §. criminis.

‹‹ Cathedra non facit magistrum,

h ¶ *Meliores, &c.*]i. clericos esse deteriores quam laicos. sufficit enim clerico si est bonus.

4 In comm. ad locum [Nemo te cõtemnat]

Vereor.] Casvs. Dicit Hieron. se timere ne plures laicorum iudicent episcopos male sua officia exercentes p̃ comparationem melioris vitæ, sicut regina Austri, quę venit de finibus terræ audire sapientiam Salomonis, iudicatura est homines sui tẽporis in die iudicij cõparõne melioris vitæ, & Niniuitæ cõuersi ad prędicationẽ Ionæ, iudicaturi sunt illos Iudæos, q̃ Christum maiorem Iona contempserunt.

i ¶ *Vereor.*]id est, vereor ego.

k ¶ *Iudicatura.*]nõ potestate iudicij [c], quia illud feminæ non habent. 3. q. 7. §. tria. ff. de reg. iur. l. 2.

l ¶ *Condemnabunt.*] melius viuendo.

m ¶ *Eos.*] s. Iudæos.

n ¶ *Iudicent.*] 3. di. 28. c. vl. contra 3. di. 21. no lite. cõtra 6. q. 1. oues. contra. sed non dicuntur subditi corrigere siue iudicare prælatos potestate officij, sed vitæ comparatione, vt 11. q. 1. nonne.

¶ In comm. ad ea verba [sed hospitalem] Matth. 12. cDicas iudicatura i die iudicij com parõne melioris vitæ.

Vid autem.]Casvs. Ambro. cũ increparet populũ delinquentẽ, dixit, q̃ populus potest eum cõuincere vno sermone, & sibi pudorem inferre, cũ clericos habeat incorrigibiles, quos emenda re non possit, nec eos vult nominare, cum peccata eorum sint latentia, sed vnusquisque consulat suam conscientiam.

o ¶ *Conuincere.*] & ruborem incutere ex hoc, quòd laici meliores sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt clericis. non enim posset ob hoc reprehendi. 47.dist. quod ad
« Reus innocentia purgatur. nos. quia non criminis relatione, « sed innocentia reus purgatur.
ff.de pub.iud.is qui.
a ¶*Cum fratres.*]aliàs Ioeij dicuntur.10.q.3.cauendum.
b ¶*Succenseam.*]id est,irascar.
c ¶*Neminem.*]contra, 3.5. qu.5. non vos.sed hic loquitur quando crimen nõ potest probari, ibi quando potest. occulta enim crimina non habent vindictam.6.qu.1.si omnia.22.di.erubescant.

Nec sufficere.]Casvs. Quidã prælati putabant sufficere si adæquarentur laicis, & negligentibus.in fide,vel in operib.sed dicit Beda hoc non sufficere, nisi præcellant eos scientia & doctrina.
1 Simile qdã auctor opis imperfe. in Matth. homil.4.
d ¶*Credendi.*]Quantũ ad articulos fidei. laicis tamen sufficit pictura pro doctrina. de cons.di.3.perlatũ.

NE ERGO.Casvs. Concludit Gratianus ex supradictis dicens: ne prælati malos sibi eligerent successores. ideo statutum est, vt nemo sibi eligat successorem.
2 3. Apostolica.

Vèd autem.]Casvs. Hic ponitur secũda q. vbi quæritur an amicorũ patrocinia, cõualescere debeant in electione alnquorum.Et certe si consistant in pecunia vel obsequio,simonia est,vt 3.1.qu.1. sunt nonnulli.In precib⁹ distinguitur. aut enim sunt carnales, aut spirituales.Carnales pro digno non inducunt simoniam, vt 1.q.1. quibusdam.pro indigno fie,vt 1.en.1:i d ordinationib. Spirituales vero valẽt,nec per eas inducitur simonia, vt 1.q.1. latorem. In obsequio erũ consueuit distingui, vtrum sit honestũ vel non : & si honestum, vtrũ exprimatur.; vel deducatur i pactum, q̃ seruiat vt præbenda sibi conferatur.
c ¶*Patrocinia.*]patrocinia aut consistunt in pecunia, vel obsequio «, & tunc sit simonia:aut in precibus, & tunc aut sunt carnales, aut spirituales.si spirituales,valent:nec per eas simonia committitur⁸, vt 1.q.1.latorem.carnales etiam pro digno sunt recipiendæ,vt 1.qu.1.quibusdam.in fi.sed preces carnales pro indigno factæ, inducunt simoniam.1.q.1. de ordinationibus & dic,vt 3.e.Moyses.
«« Simonia, an inducatur per amicorum patrocinia.
a Adidẽ 50. dist.clerico. vbi de hoc.

Illud.]Casvs.Præcipit Gregorius Antonio subdiacono, cũ quædam episcopalis ecclesia vacaret, vt nullam personam eligi permittat per pecuniam vel per preces carnales amicorum, quia qui taliter sublimatur, illis compelluntur obedire quorum preces, vel pecunia interuenerunt:& sic per eos res ecclesiæ dilapidantur. Tales ergo in illa ecclesia eligatur persona, quæ sit vita & morib. decoratæ,& tanto ordine digna.
f ¶*Patrocinia.*]nisi dignus sit ille pro quo petitur,vt 3.1.q.1. nullus itaque.& c.pueri.& c.quibusdam.in fi.
g ¶*Patrocinio.*] sed nonne suffragium patris prodest filio. ff. quod cuiusque vniuer.t.l.illud? Sed illud quantum ad numerum eligentium.
«Bificij collatori reuerentia debetur.
h ¶*Compellitur.*]quia ad antidora tenetur, vt ff.de pe.hær.fed & si. §.consuluit. & 83.dist.nihil. & ext.de testam. cum in officiis.humanum enim est«,vt quis exhibeat ei reuerentiam à quo percepit beneficium,vt 16.q.2.visis.

cum in hac parte clericos vobis magis video negligentes.Quomodo enim possum corrigere filios, cum fratres[a] emendare non possim? aut qua fiducia succenseam[b] laicis, cum à consortibus pudoris verecundia conticescam? Ego autem fratres non de omnibus loquor : sunt certe quidam deuoti, sunt & alij negligentes.Ego nemi nem[c] nomino:conscientia sua vnumquemque conueniat.

Item Beda super Matthæum[1].

¶Episcopo ad salutem non sufficit moribus,& vita populo adæquari.
C. XXIIII.

NEc sufficere nobis ad salutẽ arbitremur, si turbis negligentium, vel quorumlibet indoctorum,fide, vel actibus adæquemur, quibus, sacris litteris vnica est credendi[d] pariter & viuendi regula præscripta.

Ne ergo (vt supra dictum est) tales sui officij successores aliquis sibi quæreat, probibentur episcopi alterum pro se successorem sibi statuere, ac designatis nominibus in locum suum alium subrogare.

QVÆSTIO II.

Vòd autem amicorum patrociniæ in aliquorum electione conualescere nõ debeant, auctoritate beati Gregorij Papæ probatur, qui in secundo libro Regesti,indict. 11.epist.22.seu ca. 61 scribit Antonio subdiacono dicens.

¶In electione episcopi, non munerum datio,nec aliquorum patrocinia conualescant. C. I.

1 Illud quidem præ omnibus tibi curæ sit,vt in hac electione nec datio quibuscumque modis interueniat præmiorum, nec qua rumlibet personarum patrocinia[f] conualescant. Nam, si quorumdam patrocinio[g] fuerit quisquam electus,voluntatibus eorũ, cum fuerit ordinatus, obedire,re
3 Polyc.l.2. tit.3. Iuo p. 5.c.129.
«« Bificij collatori reuerentia debetur.
h ¶*Compellitur.*]quia ad antidora tenetur, vt ff.de pe.hær.fed & si. §.consuluit. & 83.dist.nihil. & ext.de testam. cum in officiis.humanum enim est«,vt quis exhibeat ei reuerentiam à quo percepit beneficium,vt 16.q.2.visis.

Dilectissimi filij.] Casvs. Vacante ecclesia Mediolan.vnusquisque clericorum nitebatur amicum suum præficere inspecta tantum vtilitate propria,& neglecta communi. sed docet Greg.vt hoc non faciant,ne friuola æstimatione fraudentur, siue fallantur: quia mens quam cupiditas ligat,personam præferendam non examinat iudicio recto: quare præcipit,vt ante electionem subtiliter iudicantes talem eligant, cui debeant semper obedire : quia post electionem non poterunt iudicare de ipso.
i *Libero.*] sic 83.di.nihil.sic 11.q.3.quatuor. Additio.Etc. pauper. per quæ iura & hic habet ar. q̃ iudex pecunia vel alia affectione corruptus non potest recte iudicare secundùm Hugo.
k ¶*Iudicari.*Jar.«« quoties cum quem semel cõprobasti , non potes postea reprobare[b], vt 7.j.32.q.5.horrendus.ar. extra de his , quæ fi. à ma.par.cap.ex ore. in fi.5.dist.4.erit.& ca.in istis.5.ea.q.prox. c.licet. simile.ff.d decur. l.pe.in fin.& arg.ff.de pact. dot. conuenire. ff.de neg.ge. Pompo nius. arg.contra.C.de lib.causa.non idcirco. & l.non mutant.& C. de professi. & medi. l. grammaticos. libr.10. extr.de ele. cum dilectus. cõtra vbi patientia non æquialet electioni,contra id quod est.ff.de pup.fi ego.§. 1.Sol.electus semel approbatus non potest amplius reprobari ab eligentib. nisi ex causa noua , vel de nouo ad eorũ notitiam veniente.tunc enim bene potest ab eis reprobari, vt ext.de off.deleg.infinuante.& ext. de exce. pastoralis. & ff.de mune.& hon. vt gradatim. §.reprobari. & ita intelligitur il la decret. & illa lex, grammaticos.

Vòd autem.] Hic intitulatur 3. quæstio , qua quæritur,vtrum sit simoniacum præstare canonicis iuramentum post electionem pro indemnitate rerum ecclesiæ. Et respondet quòd non, nisi ante electionem pepigit,quòd post electionem præstaret iuramentum, vt ead. Artaldus. Si vero ante electionem iuret, vel pactum faciat, simonia est, vt infra ead.c.talia. & hæc vera sunt, cum minoribus, & subiectis præstatur iuramentum. præstare autem superiori ante electionem,non videtur simonia: argum.supra 100, distinct. optatum.
4 Poly.ibid. Iuo part.5. c.130.
«« Electus se mel approbatus, an possit post ea reprobari.
bAr.ad hoc ext. d desp. imp.de illis §.vlt. vbi de hoc. & ext. de reg. ad nostram. ibi videas i gl.t. Ad id ext.lib.6.de elect. nulli. Arc.

l ¶ *Quod autem.*] « & ante & post electionem licite secundùm quosdam petitur cautio,quæ habetur ex iure vel consuetudine.63. dist.quia.1.q.3.quæritum.extra de præben.significatum.A superiore vero quælibet cautio peti potest. 28.dist. de Syracusanæ.10.q.3. c.vlt.18.q.2.Eleutherius.100.di.optatum.& c.contra morem. Quidam tamen dicunt, quòd ante electionem nulla cautio potest petitis& si præstetur, simonia est,quia videtur eam facere, vt eligatur.j. ea.c.1. Idem est si promittat ante electionem se iuraturum post electionem, vt 1.quæst.2.quam pio. sed post electionem bene potest«, quia tunc nihil sperat ab eis:sed à superiore,vt dixi, potest peti, & ei præstari tale iuramentum,siue ante electionem siue post.100.di. optatum,28.dist.de Syracusanæ. & 23.distin.quamquam. tamen id quod prius dixi verius videtur , maxime si quilibet canonicorum ita iurat : Ego iuro, quòd si fuero factus episcopus, nihil alienabo de rebus ecclesiæ:quia tutor eligitur sub tali conditione,si fatisderit
«Cautio in ratoria an possit peti ab eligẽdo, vel electo. «« præstari iusti subditis, nec tũc peccat, nec ipsi pñt vendere contra electionem. mat.& siue fi. scdm H.B.& Lau.extr.de elec.publicato.Arc.

QVÆSTIO III.

Vòd autem simoniacus habendus non sit, qui post electionem pro indemnitate ecclesiæ iuramẽtum præstitit, facile probatur. Aliud est enim ante electionem iuramentum facere, vel se facturum pacisci ad hoc vt eligatur: aliud est ,nulla præcedente conuentione post electionem huiusce modi iuramentum offerre. Illud ab officio tamquam munus impensum deiicit : hoc autem consecrando nullum impedimentum generat.

De priori casu scribit Pelagius Papa clero Catinensi.

¶Qui in episcopum eligitur, de rebus ecclesiasticis aliquam securitatem nulli faciat. C. I.

1 Anst.l.6.c. 40.Poly.l.1. tit.3.

1 Alia quidem iam dudum ad fratrem, & coepiscopum nostrum Eucarpum de visitatione Catinensis ecclesiæ scripta direximus , vt in eis iudicium nostrum potuissetis agnoscere. Verumtamen , quia quosdam ibi non sana intentione,sed prauis studiis dissensiones suscitare , vestra etiam relatione,cognouimus,qui scientes se ad episcopatum nec ætate, nec scientia,nec vitæ meritis posse perduci, ad hoc tantummodo inquietate ecclesiam volunt, vt si bi de his, quæ ex ipsa præsumpta sunt,impunitatem[a] futurus promittat episcopus,& fiat rapinę securitas,episcopatus ambitio,hoc etiam vos duximus commonendos, vt decretũ in Elpidium diaconum factum,& subscriptum ab omnibus,quos vestra relatio designauit,ad nos cum prędicti visitatoris epistola,& cum eodem diacono maturetis , Deo propitiante, perducere. *& post pauca.* ¶Cum igitur huc filius noster magnificus vir Leo prætor venisset, retulit nobis de singulis,quæ ibi mota sunt , & quomodo vota propetotius ciuitatis in Elpidio diacono concordarent. Vnde quia de memorati viri[b] testimonio dubitare omnino non possumus,idcir co,sicut dictum est,Elpidium diaconũ ad nos facite ꝓperare: nec expectetis vlterius,vt admonitio ad eum nostra debeat destinari†. Quem tamen hoc per vestram dilectionẽ in præsenti iussione specialiter admonemus,nec cui se aliquid dare,vel daturum esse promittat:[2] sed neque de ecclesiasticis præteritis causis aliquam secu ritatem cuiquam audeat facere,si ue promittere, aut quasi factus episcopus ea quæ direpta sunt nõ repetat, sed apud eos,à quibus direpta sunt, permanere libere patiatur:sciens, quòd si tale aliquid fecit,vel fecerit, nec à nobis omnino permittitur valere ipsa pro
a ¶*Impunitatem.*] vt remitteret eis ea quæ abstulerãt.illud enim est simonia.remittere enim est dare, vt ext. de testi. veniens. 1.ff. de cal.quinetiam.
b ¶*Viri.*]arg.testimonio vnius credi, vt ff. de dot.præl.Teopompus.3.97.di.nobilissimus.3.dist.86.tanta.j. 23.q.4.inter querelas. 20.q.3. præsens.argu. contra.33.q.2. admo-
2 Obtinet nere[a]. vbi aliter fi c ¶*Iudicij.*]idest,quod iudicetur, vel circa eum fecimus, forma iudi nos mutabimus. cij fi agitur, d ¶*Damno.*] quia refedmHu.vel tractabimus quod fevri nõ tenet dicve no.gl. cimus.
&c. de hoc 18.dist. plasuit. & 80. dicãta.Arc.

Artaldus.] Casvs. Artaldus fuit electus in episcopum Arelaten.ecclesiæ , post electionem præstitit iuramentum canonicis de indemnitate rerũ ecclesiæ, propter quod archie piscopus Narbon.noluit eum consecrare, ideoque Romam iuit, & consecratus est ab Vrbano:prius tamen præstito iuramento, quòd nullam conuentionem fecerat ante electionem ad hoc vt eligeretur , & quòd propter nullum aliud crimen ipsum repellebat. Et sunt verba notarij scribentis gesta Vrbani.
taliter ari
3 Emẽdatus est hic loco ex Anselmo &Polycarp.
e ¶*Iuramento.*]arg.quòd solus episcopus sola manu se expurgat,vt 2.q.5. quanto.sed istud obtinet cum non habet compurgatores.
f ¶*Vt eligeret.*] arg.contra,28.dist. de Syracusanæ.
g ¶*Nullius.*]ex hoc verbo dixit Io.Fab.quòd infamatus de vno crimine,expurgabit se de omnibus aliis.sed certe hic non fuit generale iuramentum,sed solum iuranit,quòd nullius criminis conscius erat , & quòd archiepiscopus ei aliud crimen non obiecerat. Sed quare Papa consecrauit istum pendente adhuc obiectione archiepiscopi?Sed dic,q̃ archiepiscop⁹ in forma iudicij nihil obiecit ei.
h ¶*Me sciente.*]ar.«« bonum ad interpretandum negatiue dicta testium , vt cum testis iurat se non vidisse tale quid , intelligendum est,quòd ipse sciat[b],sic in Auth.de hær. & fal.§.fancimus.in fi.§. & si vero.in 8.col.t.
«« Negatiua testis deposition est benigne interpretanda.
b Ad hoc fa cit q̃ not. ext.de elec. bonæ memoriæ.i gl. dus ante sententiam sic esset.&c. condemnationis:siue in priu. feratur sententia ab homine , vel à canone. Et dicitur , quòd non,vt 3.ca.vno. & 3. 17.q.4.si quis suadente.
i ¶*Quòd autem.*]cleri ci ante suspensionem vel depositionem prælati non negabunt ei obedientiam. 16.q.4. volumus. 15.q.vlt.ca. vlt.Nec obstat.32.dist. nullus. 81.dist.si quis. &16.q.vlt.sane. quia ibi de suspensis à canone loquitur. nam in illis tribus criminibus est speciale, scilicet in simonia, & in hæresi, & in notorio fornicatore[c]. sed de
c Ad hoc ẽt simonia occulta vide not.2.q.7.latur. correctum extra cerdotes. ide tempo. ord.ca.vlt. bi vide.
Sed numquid statim post sententiam recedenc ab ipso,cum adhuc possit appellare, & appellatio extinguit pronuntiatum: item quia sentẽtia nõ est statim executioni † *al. sacermandanda.*vt extr.de dotio me resen.& re iud.quod ad pellat. consultationẽ. Econtra videtur , q̃ statim per sententiam amittit dignitatem. ff. de pœn. qui vltimo.& l. quòd ad statum. «Itẽ « Prælatus quid si pendente appellatione excommunicat subditũ suum, si appellan est ille excommunicatus?Distingue qa rim possit si est ꝑsecutus appellationem suam , tunc cõicare. licet appellatio sit pnuntiata iniusta excõmunicatio tenet quã fecit. sed fi répora appellationis sunt lapsa & non est prosecutus appellationem, idem est ac si non appellasset : & secundum hoc non est excommunicatus, vt distinguitur. ff. de his qui not.infa. furti. §.1.& ff.de iniu. rup.test.si quis. §.antepe.1o.Ego credo, q̃ pendente appellatio ne clerici debeant ei 3 Iuo p.6.c. obedire,cum pendente appellatione, vel li te nihil sit innouandũ, vt 3.2.q. 6.appellatione interposita. & extr.vt lit.pen. nihil innouetur,per totum.ff.ad Turp.l.1. in fi.& ex communicatio tenet.cum ſtatim trahat secum suam executionem, vt ext.de ap.pastoralis.Bar.
340.& 341.

Nonne.] Casvs.Symmachus Papa docet in hoc c.quòd nullus clericus debet deferere suum ꝓlatum ante sententiam,quamuis sit accusatus:& qui contra fecerit,pœnam patietur.
k ¶*Sententia.*]ola ergo accusatio non constituit aliquem reum vel « Solui pocriminosum, vt 15.q.vlt.ca.vlt. « vnde reo accusato potest solui id, test reo acquod ei debetur, vt ff.de sol.reo. sola enim nominatio non sufficit, cusato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt 2.q.1.multi. & lex dicit, quòd si condemnatus appellauit, status eius integer est. ff.nil inno.pen.ap.l.vnica. nec inter infames interim est habendus. ff.de his qui no.infa.furti. impeditur tamen inter tim ab honoribus, vt 81. dist.tantis [a]. & ext.de accu. Deus omnipotens. nec procurator esse potest. C.de proc.reum.

2 Adde ad hoc gl. op. i §.si qs autē. in gl.f. inst. de iusp.tut.

a ¶ *Priusquam.*] sic ext.vt lit.pend.c.2.ſi. 33.q.2.ſæculares. &35. q.6. multorum. & 25. q.vlt.c.vlt.

Ine.] Casvs. Hic ponitur 5.qu. qua quæritur vtrum episcopus accusatus vocatus ad sedem Apostolicam si sententia pro eo feratur, debeat ad ecclesiam suam sine litteris Papę reuerti. Et respondetur, quòd nō, vt j.c.seq.

Vilibet.] Casvs. Sixtus Papa docet hic, q̃ si eps accusatur corā Papa, si non potest sibi crimen probari, nō debet ad ecclesiam suam reuerti sine litteris Apostolicis, in quibus contineatur qualiter suam causam finierit, & post reuersionem suam vicini episcopi hoc cognoscere possint: quoniam episcopi sicut ab Apostolis sūt instituti Domino disponente, ita à sancta sede Apostolica debent defendi, dispositioni cui[b] omnia maiora sunt iudicia reseruata.

t.al. Apostolici

1 Ansl.2.c.8

b ¶ *Repræsentaverit.*] clericus etiam se non repræsentabit Papę si ne litteris sui episcopi, vt C.de epis. & cle. si qua per calūniam. & in Auth.quo.opor. episco. §. non alter. coll.1.

c ¶ *Ambiguitate.*] si. ext.de of.ord.ex parte. ext.de fi. inſt.quod super.

d ¶ *Eorum.*] idest, Apostolorum.

Entētia ex communicationis.] Casvs. Supra in viij. causa ostensum est de episcopis qui vsurpant sibi eligere successores. Nunc vero vult tractare de episcopis excommunicatis, qui præsumunt clericos ordinare, & de archiepiscopis, qui damnant clericos sui suffraganei inconsulto illo, quæ omnia vt competentius ostendat, thema proponit, & tres inde elicit quæstiones.

e ¶ *Sententia excommunicationis.*] In superiori causa dictum est, quòd episcopi quandoque vsurpant sibi aliquid de iure suorum clericorum, quandoque sibi constituunt successorem: hic agit qualiter vsurpant quandoque de iure vicinorum episcoporum, & ostendit hic quòd nemo ordinabit clericos alterius episcopi eo non requisito, nec etiam iudicabit, & quòd metropolitanus clericos sui suffraganei non potest iudicare. & vt hæc & alia, &c.

Vòd ordinatio.] Casvs. Hic intitulatur prima quæstio, qua quæritur, vtrum ordinatio facta ab excommunicatis possit rata haberi. Et certe de hoc ita dicit H. quòd quilibet episcopus siue excommunicatus siue non, siue catholicus siue non, siue vltimam manus impositionem recepit in ecclesia siue extra, ordinem confert, & ordinati ab eo ordines recipiunt, dummodo in forma ecclesiæ hoc fiat: & si illi alios ordinauerint, ordinati erunt, & sic in infinitum, vt 1.quæst.1.quod quidam. & infra ca.ordinationes. idem dicit de corpore Christi. arg.de consec. distinct.4. ostenditur. sicut in sacramentis. 1.quæst.1. Dominus declaravit. Sed in hoc est differentia, quia ordinati ab eo qui recepit vltimam manus impositionem in ecclesia, siue scienter siue ignoranter, si digni sunt tolerantur ex misericordia, vt infra c.2. & 3. nisi in quattuor casibus notatis in apparatu. Sed si ab eo qui non recipit in ecclesia, si scienter, non tolerantur. si ignoranter, & hoc probauerint, tolerantur, vt infra ead. ordinationes. Rufinus tamen & Io. Fauentinus dicebant, quòd episcopus qui recepit vltimam manus impositionem extra ecclesiam, id est, ordinem episcopalem, quia post illum nullus est ordo, ordinem conferre non potest, & qui ordinatur à tali, nihil recipit: secus si intra ecclesiam recipiat vltimam manus impositionem. De corpore Christi dicebant, quòd nullus extra ecclesiam constitutus conficiebat. argu.24. quæstio.1. schisma. & forte Gratian. fuit huius opinionis, vt j.ca. §.sed excommunicati. & 1. quæst.1. §. sed opponitur. Ibi tamen post hanc opinionem ponit Gratianus catholicam veritatem. Et videtur hic primo probare Gra. quòd talis ordinatio non valeret.

f ¶ *Quòd ordinatio.*] Hic quæritur an ordinatio facta ab excommunicato sit rata. Excommunicatus hic dicitur præcisus ab ecclesia propter hæresim, vel schisma, vel aliquā aliam causam. Dicit Ioan. Fa. & Rufinus, quòd qui recipit vltimam manus impositionē, id est ordinem episcopalem in ecclesia, ordines confert, sed non executionem ordinis. Si autem extra, nihil confert nec ordinem nec executionem, cum tales nihil habeant: argum.1. quæst.7. Daibertum. 19. distinct. ca. propter. 1. quæst.1. si quis confugerit. sed hæc opinio reprobatur.1. q.7. conuenientibus. j.c. ordinationes [b]. Dicas ergo, q̃ siue quis recipiat vltimam manus impositionem in ecclesia, siue extra, dum tamen forma ecclesiæ seruetur in ordinando, semper ordinem confert, sed nō semper executionem: & hoc siue scienter siue ignoranter ordinentur ab eo. Sed in hoc solo est differentia, quòd ordinati ab episcopis, qui recipiunt vltimam manus impositionem in ecclesia siue ignoranter siue scienter, si aliàs digni fuerint, possunt tolerari, vt j.ea.ca.2. & 3. nisi in quattuor casibus. Si sunt maculati iterata vnctione, vt 1.qu.7. saluberrimum. in fi. Vel si sunt ordinati simoniace à simoniaco, vt j.ea. ab excommunicatis. Vel si sunt rebaptizati, vt de conse.distin.4. eos. Vel si ad subuersionem fidei adhæserint hæreticis, & in contemptum ecclesiæ voluerint ordinari ab eis[c], vt 1.qu.7. conuenientibus. Si autem sunt ordinati ab episcopo, qui extra ecclesiam recipit manus impositionem, si scienter, numquam tolerantur. si ignoranter, & hoc probauerit, tolerantur, vt j.ea. ordinationes. Hæc ergo sit fides tua, q̃ hæretici & excommunicati & depositi vera sacramenta conferunt, & verum corpus Christi conficiunt, vt no.1.q.1. dominus declaravit. Io. Quod Io. dicit de deposito, non credo esse verum, vt 50. dist. c. accedens. B.

b Q̃ leg. & not 3. l. 9. ff. §. oppositū. 2 Pol. l. 2. tit. 37 Iuo p.14. c.74. & p.5. c.134.

c Cū possint ordinari à fidelibus. & istū casum ponit H. pę nitus aliena à sipiori c. f. si ad subuertionem. &c. vt de H. 1.q.7. conuenientibus. & q.1. si qs hæreticæ. vbi hoc notatur

Nos.] Casvs. istius capituli patet, & intelligitur de eo qui præter formam ecclesiæ ordinem confert, vel in odium consecrantium sicut dictum est. vel secundum Rufinum & Io. Fauen. & Grat. intelligitur de eo qui vltimam manus impositionem recipit extra ecclesiam.

g ¶ *Nos consecrationem.*] 5.1.quæst.7. conuenientibus. & c. Daibertum.

h ¶ *Ab excommunicatis.*] id est, hæreticis vel schismaticis. tales enim ipso iure sunt excommunicati.

i ¶ *Celebrata.*] præter formam ecclesiæ. Vel dic quòd in odium eorum hoc dictum est, sicut ecclesia per pactionem consecrata, potius dicitur execrata quam consecrata, vt 1.quæst.4. ecclesia. 24. qu. 1. pudenda.

SED

SED EXCOMMVNICATI. Casvs. Videtur hic Gra. ponere opinionem Rufi. & Io. Fauentini, dicēs q̃ ordinationes eorum qui nūquam fuerunt catholici, irritæ sunt, sed ordinationes eorum q fuerunt episcopi catholici, licet postea fuerint excommunicati, misericorditer ab ecclesia tolerantur. & ad hoc inducit sequens c.

Abexcommunicatis.] Casvs. Quidam catholici episcopi excōmunicati fuerunt, & in tēpore suæ excommunicationis quosdam clericos ordinauerunt. Quæritū fuit ab Vrbano vtrum possent in suis ordinibus tolerari. & resp. q̃ fic, si sint bonæ vitæ, & non sunt ordinati simoniace, vel nō constat episcopos esse simoniacos: sed & extero non ascendant ad ordines superiores, ni si necessitas vel vtilitas exegerit.

a ¶ *Quondam.*] hic habuit Io. Fau. fomentū sui erroris, & pro se inducit. 1.q.1. si qs inqt. & 1.qu.7. Daibertum. & extr. de schism. c.1. & 2. sed hoc ideo dicitur, quia facilius dispensatur cum ordinatis a talib. [a] qui vltimam manus impositionem receperūt in ecclesia. & capitula q̃ additur ecclesia. & capitula q̃ inducit, intelligo cū non fuit forma seruata: & contra eum expresse est j. de consedi. 4. ostenditur. & ca. quomodo. & 1.q.1. q̃d quidam. Videtur autē hic q̃ siue scienter, sine ignoranter ordinet, non debeat cū eo dispensari: quod verum est, nec obstat 1.q.1. si qui à simoniacis. vbi innuitur si ignoranter à talib. qs ordinatur, q̃ possit secum dispēsari. sed illud intelligimus cum G. de præsato tolerato ab ecclesia, hic de præciso. vel ibi non fuit simoniacus & hæreticus. hic aūt dicit, si quis ergo est ordinatus simoniacus & christicus. [c] "Si quis ergo est ordinatus à simoniaco etiam ignoranter, executionem nō recipit, cum simoniacus sit sine spūs ipso iure, vt 1.q.1. reperiuntur. extr. de sim. tata. Sed quid faciendum est huic, si sūt eps quē scit esse simoniacū, vult ipsum promouere. H. dicit q̃ promouetur à simoniaco prælato suo adhuc tolerato, non peccat, & libere pōt suum officium exeq. sed contrarium legitur extra de simo. pertuas. De hoc dixi 5.1.q.1. si qui à simoniacis.

a Vñ de Hu. illud ver- bo, quòd, &c. additur ecclesiæ. & capitula q̃ inducit, intelligo cū non fuit forma seruata: & contra eum expresse est j. de consedi. 4. ostenditur. & ca. quomodo. & 1.q.1. q̃d quidam. Videtur autē hic q̃ siue scienter, sine ignoranter ordinet, non debeat cū eo dispēsari: quod verum est, nec obstat 1.q.1. si qui à simoniacis. vbi innuitur si ignoranter à talib. qs ordinatur, q̃ possit secum dispēsari. sed illud intelligimus cum G. de præsato tolerato ab ecclesia, hic de præciso. vel ibi non fuit simoniacus & hæreticus. hic aūt dicit, si quis ergo est ordinatus simoniacus & christicus. [c] "Si quis ergo est ordinatus à simoniaco etiam ignoranter, executionem nō recipit, cum simoniacus sit sine spūs ipso iure, vt 1.q.1. reperiuntur. extr. de sim. tata. Sed quid faciendum est huic, si sūt eps quē scit esse simoniacū, vult ipsum promouere. H. dicit q̃ promouetur à simoniaco prælato suo adhuc tolerato, non peccat, & libere pōt suum officium exeq. sed contrarium legitur extra de simo. pertuas. De hoc dixi 5.1.q.1. si qui à simoniacis.

SED ET ILLVD. Casvs. Supra in §. sed excommunicati. dicitur, quòd illud c. nos consecrationem. intelligitur de his qui nunquam fuerunt de numero catholicorum. Nunc vero ostendit, quòd poterit intelligi de nominatim excommunicatis, quorum ordinationes scienter receptæ non tolerantur quo ad executionem.

Ordinationes.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In 1. pār. dicitur, quòd illi qui receperunt ordines ab episcopis ordinatis in hæresi vel ab intrusis, non tolerantur in suis ordinibus quo ad executionem, nisi probent se nescisse in tempore ordinationis eos fuisse damnatos. In 2. parte dicitur, quòd illi qui receperunt ordines à schismaticis quondam tamen catholicis episcopis, ex misericordia in suis ordinibus tolerantur, si boni sunt, propter necessitatem: sed cessante necessitate sacri canones proprium robur obtineant. Secunda pars incipit ibi, *Qui vero.*

PALEA. C. II.

EXcommunicati illicite manus imponunt: quia potestatem ordinandi non habent. Vbi autem illicita est manus impositio, vulnus infigitur. Vnde reiterari necesse est, quod minime probatur esse collatum.

¶ Hæc & sequens Palea absunt à pleriſque vetuſtis exemplaribus: habentur tamen in vno valde emendato, in quo pauca haberi ſolent. Prior autem hæc videtur eſſe ſumma quædam ſequentis.

[Vnde Damasus Papa epist. 4. ait.]

PALEA. C. III.

PEr illicitam manus impositionem vulneratum caput illi, qui videbantur aliquid accepisse, habebant: & vbi vulnus infixū est, necesse est medicinam adhibere, qua infixa sanetur macula, id est, reiterari necessum est, quod legitime actum, aut collatum minime probatur, si perfectum esse debebit. Nam quomodo honorē possit retinere, qui ab illo acceperit, qui potestatē dare legitime non habuit inuenire non possum.

[2] Sed excommunicati hic intelligendi ſunt, qui in ipſa ſua ordinatione pœnam excommunicationis contraxerunt, qui numquam in numero catholicorum fuerunt. Ceterum, qui inter catholicos prius deputati ſunt, ſi poſtea excommunicationis ſententia notati fuerint, ordinationes tamen eorum ab eccleſia miſeri corditer tolerantur.

Vnde Vrbanus Papa secundus scribit dicēs.

¶ Ordinationes ab excommunicatis non simoniacæ factæ, ex misericordia tolerantur. C. IIII.

[3] AB excommunicatis, quondam [a] tamen catholicis episcopis ordinatos, si quidem non simoniace ordines ipsos acceperunt, & si ipsos episcopos simoniacos non fuisse constiterit, ad hæc, si eorum religiosior vita, & doctrinæ prærogatiua visa fuerit promi seri, pœnitentia indicta, quā congruam duxeris, in ipsis, quos acceperunt, ordinibus permanere permittas. Ad superiores autem conscendere non concedimus, ni si necessitas, vel vtilitas maxima flagitauerit, & ipsorum sancta cōuersatio promeruerit.

[4] Sed & illud Gregorij de nominatim excommunicatis intelligitur: quorum ordinatio nes ſunt irritæ, ſi eorum damnatio non erat ordinandis incognita.

Vnde idem Vrbanus ait in synodo Placentina, c. 9. & ſequentibus.

¶ Qui nominatim excommunicati sunt, & qui aliorum sedes inuadunt, alios ordinare non possunt. C. V.

ORdinationes, quæ ab hæresiarchis [b] nominatim excommunicatis factæ sunt, & ab eis, qui catholicorum adhuc vigentium episcoporum sedes inuaserunt, irritas esse iudicamus, nisi probare [c] valuerint, se cum or dinarentur, eos nescisse [d] damnatos. ¶ [e] Qui vero ab episcopis quondam catholice ordinatis, sed in schismate à Romana ecclesia separatis consecrati sunt, eos, nimirum, cum ad ecclesię vnitatem redierint, seruatis propriis ordinibus misericorditer suscipi iubemus: si tamen vita, & scientia eos commendat. ¶ [f] Amodo vero, qui cumque à prædictis schismaticis, sanctæque Romanæ ecclesiæ aduersariis se ordinari permiserit, nullatenus hac venia dignus habeatur. ¶ [g] Quamuis autem misericordiæ intuitu, magnaque necessitate cogente hanc in sacris ordinibus dispensationem constituerimus, nullum tamen præiudicium sacris canonibus fieri volumus: sed obtineant proprium robur, & cessante necessitate illud quoque cesset, quod pro necessitate [h] factum est. Vbi enim multorum [i] strages iacet, ibi subtrahendum est aliquid seueritati, vt [k] addatur amplius charitati.

a ¶ Vt addatur, &c.] *Hæc ſunt addita ex concilio ipſo.*

Electio quoque, niſi à catholicis facta fuerit, irrita eſſe probatur.

Vnde Gregorius scribit Mediolanensibus, lib 8. epist. 65.

¶ Irrita sit electio, quæ non à catholicis facta probatur. C. VI.

NOs [l] in hominem, qui nō à catholicis † eligitur [g], nulla præbemus ratione consensum: nec, si alicuius præsumptionis vsurpatione factus fuerit, in locum vel ordinem, illum sacerdotis suscipimus.

b ¶ *Hereſiarchis.*] id est præcisis ab ecclesia, qui numquam catholici episcopi fuerunt. De aliis habes 5. c. prox.

c ¶ *Niſi probare.*] isti forte erāt pueri, cum illi erant præcisi. Vel forte Romæ à Papa fuerant præcisi, & tanquam fama crebre te quam fama crebre sceret, fuerunt aliqui ordinati ab eis, aliàs in his quæ publicę sunt, non potest quis ignorantiam allegare. 16. dist. quod dicitis. Et est hic arg. "q̃ "ignorātiā qui allegat ignoran- allegās, illā tiam, ipsam probabit. probare d̃z. 2.q.9. indicas. 1.qu.1. si qui à simoniacis. extra de elect. innotuit. 82. dist. proposuisti. & hic manifeste reprobatur distinctio Ioan. & Rufi. hic enim distinguitur inter ordinatos ab illis qui receperunt vltimam manus impositionem extra ecclesiam, & tam hi, quàm illi recipiunt ordinem, scilicet characterem, sed non executionem.

d ¶ *Neſciſſe.*] ff. de probation. verius. contra. Sed hic præsumebatur eos scire. sic 82. distinct. proposuisti. in fi.

e ¶ *Multorum.*] simile 5.44. distin. comessationes. & supra distin. 50. vt constitueretur.

ELECTIO. Casvs. Dictum est supra quòd ordinatio hæreticorum irrita est. Nunc dicit G. quod electio facta à non catholicis irrita est, sicut habetur in seq. cap. cuius casus planus est.

f Nos.] Simile 24. quæstione prima. aperte. & c. miramur.

g ¶ *Eligitur.*] constat quòd suspensus non potest eligere, vt extra de consuetu. cum dilectus. & extra de ætat. & qualitat. cum bonæ. Sed quid si maior pars fuerit excommunicata, an possint alij eligere sine ea? ar. quòd non. ext. de concess. præ. & ec. non va. quia diuersitatem. Item quid si vnus est excommunicatus, & eligit cum aliis, an tota electio [b] vitietur? non, nisi ipsi communicent consentiendo. extr. de sent. & re iud. ad probandum. vbi cassatur sententia iudicum, quia vnus iudicum fuit excommunicatus. Et arg. ad hoc extra de off. de vlt. de proc. lega. cum super. & ff. de recep. ar. Pædius. argu. contra. ff. quod cum fal. tu. l. 1. §. 1. vbi dicitur, quòd non obest ff. tutor falsus interponit auctoritatem suam cum tutore vero. quia tenet quod actum est. suspensus autem hodie eligit, vt extra de cler. excommunic. mi. si celebrat.

b Pol. c.7. ti. 16. & l.2. tit. 38. C.9. &10

7 Poly. l.2. tit.r. 1 catholicis, & maxime aLangobardis] Lorig.

8 C.13.

9 Concord. tex. in l. libe rorū. cū gl. ff. de his qui not. infa. & tex. if l.j. pr. C. de ca. toll.

b Tota. dic p Pan. c. vt de vlt. de proc.

10 C.12.

Quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vod autem.]Hæc q. diuiditur in duas par. in 1. quarum quæritur si quis debet ordinari ab extraneo episcopo siue litteris? & resp. quòd non: & hoc probat 6. auctor. Secunda ibi, *His auctoritatibus.* Ioan. de Fan.

CASVS. Hic ponitur 2. q. qua quæritur an episcopus vel archiepiscopus possit ordinare clericos alterius episcopi sine propriis litteris. Et resp. q. non, vt probatur per sequentia c.

"Eps clericũ alterius epi non ordinet.

a ¶ *Quod autem.*] "certum est, q. nullus episcopus debet ordinare, vel recipere clericos alterius episcopi sine litteris sui episcopi, vt 71. dist. per totũ. nec sufficiunt ad hoc litteræ archidiaconi, vt ext. de of. arch. significasti.

1 Ansl. 6. c. 120. Iuo p. 14. c. 72. & p. 5. c. 236.

† abest ab orig.

Vllus.] CASVS. Calixtus Papa docet hic, q. nullus episcopus debet terminos alteri[i] vsurpare, vel alterius parochia num ordinare, dãnare vel excommunicare: qa talis ordinatio, damnatio, & excommunicatio irrita erit: & q. hoc fieri non debeat probatur auctoritate Deut. & Prou. dicentis, Ne transgrediaris, &c.

Deut. 19. Prouerb. 22.

b *Iudicare.*] nisi in casib. vt de pœ. di. 6. placuit. §. 6. q. 3. c. vlt. §. 3. q. 6. peregrina. & c. 1. & 10. c. 3. nec numer[o].

2 sent. 4. dist. 21. g. De pœnit. di. 6. c. fi. a Qui no. 3. q. 6. in prin.

2. q. 5 Mennam. & q. 7. nos si incompetẽter. & in casibus vbi quis fortitur forum, [a] & cũ quis negligit suum Iocum conuertere ad fidem. 16. q. 3. placuit. 2. & cum episcopus solus est in vna prouincia, vt 65. dist. si forte. in fine.

tal. pro ignorantia.

c ¶ *Rata.*] "Sed quæritur si vnus iudex sententiam excommunicationis latã ab alio, ratam habere possit? ar. quod sic, ℣. c. Lugdun. & 3. q. 6. hæc ppe. 63. di. Salonitanæ. nam factum falsi procuratoris possum ratum habere. extra de of. del. cum olim. ff. de ind. licet. & electionẽ quæ nulla est, possum ratam habere. ext. de ele. q. sicut. Item adoptio iniusta p̃t confirmari. ff. de ado. adoptio. Item sententia feminæ & serui confirmatur, licet nulla sit, vt 3. qu. 7. infamis. §. tria. in pr. & ff. de of. prætor. Barbarius. extra de arbit. dilecti. & est ar. ad hoc inst. de test. milit. §. sed si quis. nã & per appellationem p̃t confirmari, quod nullum est. ff. rem rat. habe. l. 3. §. falsus. Sed contra ext. de consue. ad nostram. Item quod meo nomine gestum non est, ratũ habere non possum, vt ff. de neg. ge. si pupillis. §. sed & si ego. Item cuius præsentia desideratur, eius ratihabitione non p̃t confirmari, vt inst. de auct. tu. in fi. Item si sententia excommunicationis confirmaretur, retro esset quis excommunicatus, quod esset absonum. Dicas ergo, q. sententia q̃ nulla est, non p̃t ratihabitione confirmari: quia sententia plus habet iuris, quam facti, & in illa l. ff.

3 Pol. l. 2. tit. 24. Burc. l. 1. c. 66. Ansl. 6 c. 119. Iuo p. 5. c. 201. Pan. l. 4. c. 28.

4 ℣. epm] ver. nam si.

QVÆSTIO II.

1 pa

Vod autem [a] episcopus, vel quilibet superiorum clericos alterius sine propriis litteris ordinare non debeat, Calixtus Papa scribit epistola 2. ad episcopos Galliæ dicẽs.

¶ Alterius ecclesiæ parochianum nullus iudicare præsumat. C. I.

[1] NVllus alterius terminos vsurpet, nec alterius parochianum iudicare [b], vel ordinare †, aut excommunicare præsumat: quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio nec rata [c] erit, nec vires vllas habebit: quoniam, nullus alterius iudicis, nisi sui, sententia tenebitur, aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens, [Ne trãsgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.]

[Vnde Vrbanus Papa 1.]

a ¶ Vnde.] *Antea erat*, Idẽ, *hoc est Calixtus: quia cum Palea hæc non dum esset inserta, sẽ quebatur. c.* nullus primas, *quod est Calixti.* *Hinc autem Paleam citat Gratianus ex Vrbano secundo, ℣. de pœn. dist. 6. c. fi.*

PALEA. C. II.

[2] PLacuit, vt deinceps nulli sacerdotum liceat quemlibet commissum alteri sacerdoti recipere ad pœnitẽtiam sine eius cõsensu, cui prius se commisit, nisi per ignorantiam† illius, cui pœnitens prius confessus est. Qui vero contra hæc statuta facere præsumpserit, gradus sui periculo subiacebit.

Item Calixtus epist. 2.

¶ In alterius parochia, nisi eo vocante, nulli aliquid agere licet. C. III.

[3] NVllus primas, nullus metropolitanus [d], nullusque reliquorum episcoporum, alterius adeat ciuitatem, aut ad possessionẽ accedat (quæ ad eum non pertinet, & alterius episcopi est parochiæ) super cuiusquam dispositione, nisi vocatus [e] ab eo, cuius iuris esse dignoscitur, aut quidquã ibi disponat, vel ordinet, aut iudicet, si sui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter præsumpserit, dãnabitur, & non solum illi, sed cooperatores, eique consentientes: quia sicut ordinatio, ita eis & iudicatio, & aliarum rerũ dispositio prohibetur. [f] Nam qui ordinare [e] nõ poterit, qualiter iudicabit? nullatenus proculdubio iudicabit [f], aut iudicare poterit.

Item ex concilio Nannetensi, c. 1.

¶ De eodem. C. IIII.

[5] IN Dominicis, vel festis diebus presbyteri, antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in ecclesia sit, qui proprio contempto presbytero ibi Missam velit audire. Quem si inuenerint, statim ab ecclesia abiiciant, & ad suam parochiam redire compellant.

¶ Hoc & sequens caput absunt a sex vetustis vbus & emendatioribus Gratiani exemplaribus. In cæteris autem habentur sine nomine Palea, quemadmodum & in excusis. Extat autem vtrumque in concilio Nannetensi, & ex eo citatur hoc primum in Decretalibus ti. de paroch. c. 2. & à Burchardo, & Iuone. sicque emendatum est, cum antea citaretur ex concilio Meldensi.

Item ex eodem concilio Nannetensi, c. 2. [6]

¶ De eodem. C. V.

[7] NVllus presbyter, aut [a] diaconus alterius plebanum† (nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit) ad Missam recipere audeat.

a ¶ Aut diaconus.] *Iste duæ voces neque in concilio, neque in capitularibus, neque apud Burchardum leguntur.*

Item ex concilio Antiocheno, c. 13.

¶ Ad ordinationem clericorum, vel ecclesiarum alterius episcopi, nisi ab eodem inuitatus, non accedat episcopus. C. VI.

[8] NVllum episcoporum aude re debere ex alia prouincia ad aliam transitum facere, & ordinare aliquos in ecclesiis, aut proferre ad sacrum ministerium. Nec † ab aliis illuc trahatur episcopis: nisi forte per litteras rogatus abierit, non solum à metropolitano [g], sed & ab his, qui cum eo sunt, omnibus ipsius prouinciæ episcopis. Quòd si nullo inuitãte inordinate supuenerit, & aliquos, vel ordinare p̃sumpserit, vel quoslibet actus illi ecclesiæ competentes, qui ad se minime pertinent, vsurpare tentauerit, vacua [h] quidem & inania erunt omnia, quæ gesserit: ipse vero huius indisciplinati ausus, & irrationabilis cœpti dignas causas expendat†, tãquam depositus à sancta synodo, & propter huiusmodi præsumptionem iam prædamnatus.

f ¶ *Iudicabit.*] sæpe tamen iudicat qui non potest ordinare, vt archidiaconus, vt 25. dist. perlectis. & extra de tempo. ord. cum in distributionis.

g *Vllum.*] ¶ A *metropolitano.*] hoc intelligas in arduis negotiis [b]. aliter sufficit voluntas episcopi, vt 3. c. prox.

h ¶ *Vacua.*] quantum ad executionem altaris, tamen consecratio manebit, vt 7. q. 1. episcopus in diœcesi.

Hoc

¶ *Hæc est prisca versio. Dionysij autem interpretatio, qua & conciliorũ tomis est inserta, & à Burchardo, & Iuone affertur, aptius exprimit sententiam canonis græci. Tamen, quoniam neque ipsa omnibus locis omnino respondet, visum est verba græca noua cum versione apponere.*

Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἀπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν ἢ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίαις τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μὴ ὢ εἰ σωεπάγοιτο ἐμοῦ ἕτερος, εἰ μὴ παρακληθεὶς ἀφήκοιτο διὰ γραμμάτων τῶν τε μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν χῶραν παρέρχοιτο. Εἰ δ' ὁμηδενὸς κωλυθεὶς ἀπέλθοι ἀζήλως ἐπὶ χειροθεσίαι τινῶν, ἢ κατασταθῶσι τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσηκόντως αὐτοῦ, ἄκυρα μὴ τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα τυγχάνῃ, ἢ αὐτὸν ὑπέχειν τῆς ἀξίας αὐτοῦ καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως τὴν προσήκουσαν δίκην, καθηρμένον ἐνθένδε ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου.

Nullus episcopus audeat ab vna prouincia in aliam transire, & in ecclesia aliquos ordinare ad promotionem liturgiæ †, nec si alios vnà secum adducat: nisi accitus venerit per litteras metropolitani, & eorum, qui cum illo, episcoporum, in quorum regionem accedat. Quod si nemine vocante inordinate aduenerit, vt aliquos ordinet, ac negotia ecclesiastica ad se minime pertinentia conficiat: irrita quidem sunto, quæ ab eo gesta fuerint: verum & ipse suæ impudentiæ, & iniqui incœpti iustam pœnam subeat: hinc iam à sancta synodo depositus.

Item ex eodem Antiocheno, c. 22.

¶ Ad ordinationem ecclesiæ, quæ sibi commissa non fuerit minime accedat episcopus. C. VII.

[1] EPiscopum non debere in alienam irruere ciuitatem, quæ illi probatur non esse subiecta, neque in regionem, quæ ad eius curam minime noscitur pertinere, ad aliquid [a] ordinandum [2], neque presbyteros, aut diaconos constituere, ad alios [b] episcopos pertinentes, nisi forte cum voluntate, & testimonio [b] c propriæ regionis episcopi. Quòd si quispiam, horum quid tale facere voluerit, irrita quidem erit huiusmodi ordinatio: & quæ male [b] vsurpauerit, à synodo arguantur. [2] Nam si ordinare nõ potuerit, nullatenus ad alios pertinentes iudicare præsumat.

a ¶ Ad aliquid.] *In hoc etiam canone Dionysij versio purior est: hic autem habet: super ordinatione cuiusquam: quod Græce est, περὶ χειροτονίας τινός. id est*, vt quempiam ordinet.

b ¶ Ad alios episcopos.] *eodem fere modo Dionysius, Græce legitur, περὶ τίνος ἑτέρου ἐπισκόπου οἰκουμένου. id est*, in locis alteri episcopo subiectis.

c ¶ Et testimonio.] *Græce tantum est*, μετὰ γνώμης, *quod Dionysius vertit*, cum consilio & voluntate.

d ¶ Et quæ male.] *Sic est emendatum ex vetustis exemplaribus, & ex cæteris editionibus conciliorum, præter hanc postremã quatuor tomorum. Dionysius habet*, & ipse coerceatur à synodo: *quod Græce est.* καὶ αὐτὸν ὑπομεῖναι τὰς ἐπιτιμίας τὰς τῇ συνόδῳ τοιαύτας, *id est*, & ipse puniatur à synodo.

e ¶ Nam sit.] *Tota hæc clausula in Græco canone, cuius tria exemplaria manuscripta collata sunt, minime habetur: sed & prisca versio, & Dionysiana habent. Similis sententia legitur ℣. nullus primas.*

Item ex synodo Constantinopolitana prima, c. 2.

¶ Non accedant episcopi ad ecclesias, quæ sunt extra eorum diœcesim. C. VIII.

[1] EPiscopi, qui extra diœcesim [c] sunt, ad ecclesias, quæ extra terminos eorum sunt, non accedant, neque confundant, & permisceant ecclesias. Secundum [a] regulas statutas, Alexandriæ quidem episcopi ea, quæ sunt in Ægypto tantummodo gubernent. Orientales autem episcopi solius orientis curam gerant, seruatis tamen honoribus primatus ecclesiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicænę synodi cõtinentur. Sed & Asianæ diœcesis episcopi ea, quæ sunt in Asia, & quæ ad Asianam tantummodo diœcesim pertinent: gubernent. Ponti autem episcopi, Ponticæ tantum diœcesis habeant curam. Thraciæ vero, ipsius tantummodo Thraciæ.

a ¶ Secundum.] *Mutata est interpunctio, vt magis respondeat Græco canoni*, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας τοὺς μὲν Ἀλεξανδρείας, &c. *quod Dionysius vertit*, sed iuxta canones Alexandrinos antistes, &c. *In editione autem conciliorum in tribus tomis deerant hæc verba*, ea quæ sunt in Aegyto tantummodo gubernent. Orientales autem episcopi.

Item ex eodem, c. 3.

¶ De eodem. C. IX.

[2] NOn inuitati episcopi vltra diœcesim accedere non debent super ordinandis aliquibus, vel quibuscumque disponendis ecclesiasticis causis, seruata regula, [a] quæ supra scripta est de vnaquaque diœcesi. Manifestum nãque est, quòd per singulas quasq; prouincias prouincialis synodus administrare, & gubernare omnia debeat, secundùm ea, quæ sunt in Nicæa definita.

a ¶ Seruata regula.] *Ita in omnibus editionibus huius priscæ versionis: sed in Græco canone hic est initium periodi, & quæ sequuntur ex ipso pendent, quemadmodum Dionysius vertit*, seruata vero quæ scripta est de gubernationibus. [regula, manifestum est, q. p illa, quæ sunt per vnamquamque prouinciam, ipsius prouinciæ synodus dispenset, &c.

2 His auctoritatibus prohibentur quilibet episcopi clericos alterius ordinare. Sed quæritur, si contingat eos aliquibus sacros ordines distribuere, an ordinati ab episcopis suis in propriis ordinibus recipi possint.

De his ita scribit Vrbanus Papa Hugoni Lugdunensi archiepiscopo.

¶ Clerici ab episcopo alterius parochiæ ordinati à proprio in suis ordinibus recipi possunt. C. X.

[3] LVgdunensis parochiæ † clericos, quos contra statuta canonum ab alterius parochiæ episcopis ordinatos litterarum tuarum significatione monstrasti, cum graduum suorum honore recipere religionis tuæ prudentia poterit [d], si eos aliàs canonice, & sine prauitate aliqua ordinatos constiterit: si tamen eorum probabilem vitam id indulgentiæ perspexeris promereri. [4] Legimus quippe sanctum Epiphanium episcopum ex diœcesi sancti Ioannis Chrysostomi quosdam clericos ordinasse: quod tra 73. di. sanctissimo. sed ibi de collocando in ecclesia secunda. Item numquid sufficiunt litteræ archidiaconi, nõ: vt ext. de of. ar. significasti. sed hoc verum est, vbi non est consuetudo præscripta. ℣. ea. quæst. 3. conquestus.

† *περὶ τῶν ἀναγκαίων.*

EPiscopus.] CASVS. Statuitur in hoc c. quòd quilibet episcopi suas regant ecclesias vel parochias, & ad alienas non accedãt: sed quilibet in sua prouincia disponat quæ disponenda sunt.

c ¶ Diœcesim.] [e] id est, "diœcesis, p prouinciam siue regionem. sic contra notur & contra mẽ regionis pro diœcesi ponitur ℣. c. prox. sic & ℣. prox. quæst. p singulas. 2. valet hoc considerare ad instrumenta & diuisiones prouinciarum, vt 6. q. 3. scitote.

"regiõe ponigionem.

NOn inuitati.] CASVS. Dicitur in hoc c. episcopi non debent ire ad alienas parochias super ordinandis, aliquibus vel disponendis ecclesiasticis causis: sed vnaquæque synodus ordinet intra suam prouinciam quæ disponenda sunt, sicut in concilio Nicæno statutum est.

HIS. Hæc est secunda pars q. secundum Io. de Fan.

CASVS. Cõcludit Gra. ex supradictis, q. nullus episcop[i] clericos alterius ordinare debet: & quærit inciden ter, si contingat clericos ordinari ab episcopo non suo: an possint in suis ordinib. to lerari à suis episcopis. Et resp̃odet quòd sic, vt dicitur in proxim. cap.

LVgdunensis.] CASVS. H. Lugduné. archiepiscopus quæsiuit ab Vrbano vtrum in suis ordinibus posset tolerare quosdam clericos suos ab aliis episcopis ordinatos, cũ eis dispẽsando, Et respondet quod sic, ex misericordia, si bonæ vitæ sint: & si sine prauitate fuerint ordinati: iniũcta eis pœnitentia competenti. Et hoc probat exemplo Io. Chrysost. qui clericos suos ordinatos à sancto Epiphanio tolerauit: & i suis ordinib. recepit: quod non fecisset si sciret eos non recepisse ordines.

† *περὶ τῶν ἀναγκαίων.*

d ¶ *Poterit.*] Ar. quòd sequens ratihabitio confirmat quod primo fuit inutile, vt 63. dist. Salonitanæ. & 16. q. 1. c. vlt.

4 Soerates l. 6. Histo. c. 12 & 13. Trip. l. 10. c. 11. Nicepho. l. 13. c. 11.

a ¶ *Quod*

a ℣. nullus primas.

b Et totam prouinciã cõtingeret vt dixi in littera.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Quod sanctus vir.*] Sic 3.37.di. qui de mēsa.7.q.1.omnis:Sed non ne iste epūs delingt ordinando clericos alterius,quomodo ergo sanctus fuit? Omissis multis solutionib.dic,q excusatur ideo quia vtiliter gessit,& quia credebat hoc Io. placere[a]: sicut non facit furtum qui credit hoc placere domino,vt inst. de ob.quæ exqua.delic.nascuntur.§.1.[b]

b ¶ *Moderatio tua.*] Permittitur hic epūs copo dispensatio canonis vel criminis pęnalis.fi.ē 3.1.q.5.c.vlt. in fi. sed nō permittetur si simoniace fuisset ordinati. 1.q.1.erga.de pœnitentialib. non est dubium,quia hoc potest quilibet sacerdos,vt 26.q.7.tempora pœnitudinis.

Vod autem.] Casvs. Hic intitulatur 3.quæst.qua quæritur, an archiepiscopus possit absolure vel damnare clericos sui sufraganei illo inconsulto:& certū est q non, nisi cū appellatur ad eum: vel habetur de consuetudine:vel si epūs decederet,& res arbitrio archiepiscopi dispēsari voluerint clerici,vt j.e. conquestus. vel nisi epūs sit negligens.vt j.ea.cum simus. vel nisi controuersia fit inter episcopum & suum clericum,vt j.11.q.1.si clericꝰ. vel nisi dissensio est de electione episcopi, vt 63.distin.si forte. Sed hoc hodie corrigitur per constitutionem Innocentii Papæ. Sed quia communia negotia pouinciæ,vt synodum congregare, episcopum examinare potest facere: non tamen fine consensu aliorum, vt j.c.1.2.3.4.& 5.Et procedit hoc ordine.Primo probat superficialiter,q archiepiscopꝰ pōt absoluere & damnare parochianos,sui suffraganei illo inconsulto, vsque ad §. *Sed contra.*deinde probat contrarium vsque ad §.*Sola.*in quo tractat de excellentia Papæ: & hoc vsque ad §. *vltimum.* in quo soluit contrarietatem.Dicit ergo q sicut ecclesiæ totius ep'atus sunt in potestate episcopi, sic ecclesiæ totius archiepiscopatus sunt in potestate archiepiscopi: ita q episcopo nō licet aliquid agere sine consilio metropolitani: sed intellige in iis quæ pertinent ad generalem statum prouinciæ totius episcopatus.

[a] Quot.5. e.c.1.in gl.2 in fi. [b] idē t; Bar. i l.inter oēs §. recte. ff. de fur. †*al.eis*

1 in capit. Mart. Brac. c.4.

†*al. primatum metropolitani episcopi.*

2 Apost.can. 34.

†*al. sibi assumat*

[c] Metropo c ¶ *Quod autem.*] [c] Metropolitanus episcopo inconsulto non polit.anus cle- test iudicare clericos suos,nisi in casibus specialibus,scilicet quanricos sūfra do causa per appellationem defertur ad ipsum,vt j.ea.conquestus. ganei iudi- vel nisi causa sit inter epūscopum & clericum,vt 11.qu.1.si clericus. care fi pōt. Item cum dissensio est de electione epūscopi, vt 63.distin.c.vlt.hoc c Versi.vt is vero non tenet hodie per id quod est extr.de elect. quia propter collationēa Item cūm sufraganeus est negligens, vt j.ea.cum simus. Item ombita eliga- nia male acta potest punire & retractare,vt 26.qu.5. quicumque.& tur,&c.q.d. 12.di.de his.Item si de consuetudine aliquid obtinuit:aut si episcolicet cogni pus decessit,vt j.e.conquestus. Aliter de specialibus negotiis epīsrio electio- copatuum se non potest metropolitanus intromittere;sed communū &electo nia negotia,que non magis pertinent ad vnum quàm ad alium:sed rū ptinęt ad statum totius prouinciæ,vt congregare synodum,examinare ead metro- pūscopum & ordinare,hoc potest:non tamen sine consilio aliorum polit.anū: ſi epūscoporum,vt j.e.c.1.2.3.4.& 5.

PEr singulas.] Casvs. Dicitur hic quòd episcopi in singulis prouinciis debent recognoscere suum metropolitanum,sibi obediendo:& nihil agere de communibus negotiis sine metropolitani consilio. Similiter nec metropolitano licet sine consilio epūscoporum aliquid facere de negotiis communibus.

d ¶ *Cognoscere.*] id est,reuereri,id est,diligere, vt ibi. Non no ui vos.7.q.1. sicut vir. in fi.

e ¶ *Agere.*] Quod ad 3 Apost.can. statum communem 34. pertinet,vt j.e.archiepiscopus.fic 5.80.di. non debere.

PEr singulas.] Casvs. In Nicæno concilio fuit statutum, vt archiepiscopus per singulas prouincias curam gereret, & ad archiepiscopum appelletur: sine cuius consilio episcopi nihil agere possunt nisi de his quæ ad proprias eorū parochias spectant:& conuerso metropolitanus sine consilio epūscoporū nihil agere potest.

f ¶ *Per singulas.*] Simile 2.q.7.metropolitanum.

g ¶ *Totius prouinciæ.*] Hic videtur quòd archiepiscopus est iudex ordinarius totius prouinciæ[d]. nam habet procurationem & visitationem totius dioœcesis, vt extra de c. vt no.3.c. præscrip. cum ex officij. & quia vnus est iudex prouinciæ, vt 7.qua.1.in apibus. ex quo enim archiepiscopus est iudex episcopi, ergo est iudex dioœcesis suæ.argu. ff. de pecu. ser. si seruus meus. Nam ex eo q vicarius est in peculio ordinarij, ergo & peculium vicarij, vt ibi dicitur:& prætera hic dicit quòd omnes qui causas habent, concurrant ad metropolitanum. Item quia determinat causas delatas ad ipsum per querelam, vt 10.quæst.3.quia cognouimus. "Sed licet posset dici quòd sit an fi. ordinarius, se tamen non potest intromittere de causis subditorum,nisi in casibus exceptis, vt extra de offi.ordin. pastoralis. in prin. si tamen ferat sententiam aliquam in subditos sufraganei sui,bene tenet:cum sit iudex ipsorum.argumen. in authen. de defen.ciuit.§.& iudicare. & §.seq.vbi dicitur,quòd præses vel maiores iudices non possunt ferre sententiam vltra summam ccc. aureorum. si tamen tulerint,tenet. vt ibi innuitur. H.dicit non tenere talem sententiam , cum metropolitanus fert in subditos sufraganei : quia metropolitanus iudex alienus est respectu subditorum sufraganeorum, vt sexta,quæstio.tertia.scitote. & tertia, quæstio. sexta. peregrina. sicut absoluere non potest nisi appellertur ad eum. extra de sententia excommun. per tuas. extra de offic. delega. cum contingat. Item quia dicitur quidquid fecerit, irritum est, vt infra eadem, nullus. Hoc scias quòd de causis episcopi potest per solam querelam cognoscere. 11. quæstio. prima. si clericus aduersus. Ioann.quod dicit H.verum est,vt extra de offi.ordin. pastoralis.B.

d ¶ *Hoc verū est fi. de iudi. c. fi.*

h ¶ *Singulis.*] Potest ergo anathematizare aliquem inconsulto metropolitano:immo & quilibet faceredo inscio suo episcopo,vt extr. de offi.ord. cum ab ecclesiarum. nec tenet quod legitur.11.quæst.3. nemo episcoporum.

NISI

NISI FORTE. Casvs.Dictum est supra, quòd archiepiscopo nihil agere licet sine consilio episcoporum.quod verum est,nisi episcopi post annuntiationem contempserint in suis ecclesiis œconomos ordinare,vt probatur sequenti capitulo.

CVm simus.] Casvs.Statutum fuit in synodo Constantinopolitana, vt omnes regulę sanctorum patrum custodiantur:& præcipue illa quæ præcipit œconomos debere esse in vnaquaq; ecclesia: quod si metropolitanus facere neglexerit, licentiam habeant episcopi in sua ecclesia œconomū ordinare.& econuerso. Idē seruandum est in monasteriis.

[a] Œconomus quid.

a ¶ *Oeconomes.*] "Œconomus dicitur cui res ecclesię gubernāda mandatur, vt C.de sacrosā.ec.iubemus.

b ¶ *Oeconomum.*] qui clericus erit:& de proprio clero debet esse. 89.dis.c.quia. & 16.q. 7.in nona actione.De hoc notauit 16.q.7.quo niam.

†*augeris*

c ¶ *Episcopis.*] Ergo sicut superiores inferiorum,sic inferiores superiorum supplent defectum, vt ext.de con cess.præb.&eccle.non vacan.nulla.& 89.dis. volumus.

PROBATVR. Casvs. Adhuc probat,q archiepiscopus incon sulto suffraganeo suū possit parochianū absoluere, exemplo Pauli metropolitani Corinthiorum , qui Corinthium fornicatorem tradidit satanę:& postea reconciliauit.

d ¶ *Corinthium.*] & in hoc supplevit negligentiam Apollinis,vt j.ea.c.vlt.

SED CONTRA. Nunc probat Gratianus contrarium,scilicet q metropolitanus non potest disponere de negotiis episcoporum/sine consensu ipsorum.& omnia c.vsque ad §.*Sola.* intelliguntur de communibus negotiis , vel de specialibus,cum episcopi non sint negligentes,sed diligenter agunt quæ debent.H.

SAluo. Casvs.Quæsitum fuit ab Eugenio vtrum archiepiscopus possit cognoscere de causis criminalibus episcoporum sine consensu aliorum episcoporum. Et respondetur q non, saluo Romanæ ecclesiæ Priuilegio.

e ¶ *Saluo.*] Debet quis ius suum protestari, ne fiat ei præiudiciū. sic 28.dist.diaconi.& 7.q.1.Pontifices. ff.quib.mod.pig.vel hyp.fol. 1.si debitor. §. fi in venditione.

APPLICATIO. Ad hoc facit C.de his qui spoliati.mu.fub.l.1.lib.10.sed arg. contra.ff.de cond.insti.quod quis.ff.de act.& obl.obligationum. §. ¶ *Quæsitum.*]id est,præsentia.

[c] Causa in- placet.de hoc leg.& not.28.dist.c.1. terpm & ¶ *Aliquorum.*]scilicet episcoporum. [d] ſi cō- ¶ *Causas.*]ſi criminales, vt 3.q.8.suggero. "Et not.q cum causa est quo dēat h inter clericum & episcopum,q metropolitanus in synodo compro- tractari.

uinciali tractabit causam.11.q.1.ſi clericus.nisi velis dicere,quòd hodie solus metropolitanus obtinet vicem synodi quantum ad istud. 18.dist.c.1.& 10.q.3.quia. De hoc dixi 6.q.2.epūscopus.

Archiepiscopus.] Casvs. Anicius Papa statuit vt archiepiscopus de causis epūscoporum aut communibus, ſ. criminalibus nihil agat sine consilio suorum suffraganeorum, nec epūscopi sine consensu archiepi- 2 Et Iulius scopi aliquid agāt,tū- c.4. si quantum ad suas parochias pertinet.

i ¶ *Archiepiscopus.*] Hoc ca. exponit præmissa. 3 Burch.l.1. c.65.Iuo p.5 c.99.& 174.

Sl autem.] Casvs. Quæsitum fuit ſi archiepiscopus super be vult de causis criminalibus vel ciuilib. epūscoporum cognoscere sine eorum voluntate.vel eos in aliquo grauare : quid sit faciendum, & respondetur,quòd corrigi debet à suffraganeis : & si fuerit incorrigibilis, significetur Papæ, quatenus per ipsum sic puniatur, vt ceteri timorem habeant. †*al.causas eorum*

k ¶ *Inobediens.*] "Hic habemus quòd metropolitanus potest coerceri à suffraganeis. sic 8.eo.saluo. in fi.simile 63. dist.Salonitanæ. Sed qualiter subditi possunt eum coercere? Respondet, reprehēdere[a] possunt a Dic q est ex charitate.2.q.7.prę sumunt.& c.fecuti. I- prehēsio,vt ste autem qui defert no.3.21.dist. querelā ad metropoli nolite.in fi. tanum , sine appella- 5 Pol.l.1.tit. tione,patiatur dispen 24.Burc.l.1. dium litis.ar.in auth. c.63. Pann. col.3.de defen.ci. cir- l.4.c.26. ca medium. §.non habente.in fi. hoc ideo, quia traxit aduersariū suum ad alienum iudicem,vt 11.q.1. inolita. Ioan.

4 Can. Apostol.34. "Metropolitanꝰ à suffraganeis reprehēdi pt.

Vllus.] Casvs. Hoc c.diuiditur in duas partes. Prima pars loquitur de specialibus negotiis suffraganeorum. Secunda pars de communibus. Dicitur ergo in prima , quòd nullus primas vel metropolitanus debet se intromittere de specialib. 6 Cócor.Lu negotiis sui suffraga- cius ep.j.c.3 nei absque eius licentia vel volūtate:quod 7 Pol.ibid.6. si fecerit, irritum erit Bur.l.1.c.60 quidquid fiet , & ipsę Iuo p.5.c.10 deponetur. In secun- & p.14.c.72 da parte dicitur,quòd Pan.l.4.c.27 primas vel metropolitanus non debet agere causas criminales, vel communia negotia sine consensu epiſcoporum,nec ipsi sine consensu metropolitani vel primatis de

bent aliquid agere, nisi de his quæ pertinēt ad propriā parochiam, vt omnia concorditer fiant. Secunda pars incipit ibi. *Sed quidquid.* "Si vinco I ¶ *Aliquem.*]Licet non possit iudicare de ecclesia suffraganei, potest vincēte te, tamen de episcopo iudicare.11.q 1.ſi clericus. "Et sic fallit illa regu vinco te:qſi la:Si vinco vincentē te,multo fortius vinco te. ff.de di.& tem.præſ. que fallit. de accessionibus.§.1.item fallit.ff.qui pot.in pig.ha.Claudius.est li- "Excōicatū bertus liberti mei,non est meus libertus,vt ff.de ver.ſi.Modestinus. ab epō non & non oēs quæ sunt cū sorore mea,sorores meæ sunt.81.di.legitur. absoluꝰ ar- m ¶ *Vel aliquid.*] "Ergo nec absoluere potest excommunicatum à chiēps.

Universidad de Deusto
Biblioteca

suffraganeo suo, ext. de sent. exc. per tuas. episcopus tamen absolvere potest excommunicatum ab archidiacono: quia archidiaconus est vicarius episcopi, vt extr. de of. archid. c. 1. sed episcopus nō est archiepiscopi vicarius. Quid de hoc iuris sit, dixi 25. dist. per lectis.

a ¶*Irritum.*]i. irritandum. si dicas q̄ habet iurisdictionē ordinariam

1 Anſl. l. 3. c. 66.

prouinciæ. sed si stet proprie, tunc erit hic ar. q̄ metropolitanus non habet iurisdictionē ordinariam totius prouinciæ. Quid iuris sit de hoc, nota. 3. c. 2.

Onqueſtus eſt.] Casvs. Archiepiscopus Narbonensis conquerebatur de Rodulpho patriarcha Bituricēsi. q̄ erat suus patriarcha, q̄ ipse cōpellebat clericos suos eo inuito ad suum iudicii venire: & res ad ſam ecclesiam pertinētes eo inscōsulto dimittere ponebat. Præcipit ergo sibi Nicolaus vt de cetero hoc nō faciat, nisi fuerit ad ipsum appellatum: vel nisi mortuo ep̄o clerici voluerint res ecclesiæ dispēſari p ipsum: quia primates nil priuilegij super ep̄os habent, nisi quantū canones concedunt, vel cōsuetudo antiqua: vel nisi Roma na ecclesia aliquē voluerit suo priuilegio decorare. *Epiſcopo ſcribit*, hæc sūt verba Bedæ. *Et angelo Epheſi*, &c. sunt verba Ioānis. Vnde melius esset ibi principiū capituli, vt dicit Hug. Dicit ergo Beda exponens verba Ioannis, & dicit q̄ Io. scribit illi ep̄o de cui[a] manu Ioannes requirebat peccata subditorū eius, vt esset diligēs: ne sine ei[a] cōsilio de suis subditis iudicaret, nisi esset negligēs.

tal. cum omnium.

Matth. 20.

Matth. 23.

b ¶ *Archiepiſcopas.*] ¶Hic patet quod archiepi subsunt primatibus & patriarchis, vt 21. dist. c. 1. & 65. dist. de persona. 17. di. multis.

c ¶ *Prouocauerint.*] ¶Hic patet quod nec archiepis, nec primas potest cognoscere de causis subditorū epi nō potest. cognoscere de subditorū epiſcoporum, nisi per appellationē deuoluantur ad ipsum. 11. q. 1. pōnit, & ext. de of. del. cum nō ignoretis. Idē dico in legato Papæ, vt dixi 2. q. 6. c. 2. pter hos casus est alter 12. a ¶Stud, ité, di. de his. Ité cum[a] ab respicit tex solutus ab archiepo tū. nā i ſto non vult parere epiſcopo. extr. de off. ord. archiep̄s est ad reprimendā. Item iudex competens. cum est causa inter epiſcopum & clericū. 11. q. 1. ſi clericus. & 3. 6. q. 2. c. 2. & hoc cum epiſcopus est reꝰ. sed ſi est actor, non videtur, q̄ archiepiscopus ſit iudex rei, vt ext. de off. ord. paſtoralis. Ité cū episcopus non vult absoluere excommunicatum, vt ext. de ap. qua fronte. Item cum archiepiscopus prouinciam visitat. extr. de præſcri. cum ex officij. sed illud non dico esse generale, nisi vt dixi 3. q. 2. nullus primas. Item cū cuidēs est sententiā episcopi iniuſtā esse, ext. de ap. ſolicitudinē.

d ¶*Iudicio tuo.*]aliter enim non potest. 12. q. 2. non liceat.

à nobis confirmatū. i. id est, ſi quis metropolitanus epiſcopus (niſi quod ad ſuam ſolummodo propriā pertinet parochiam) ſine consilio, & voluntate omnium comprouincialium epiſcoporū extra aliquid agere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit: & quod egerit, irritū[a] habeatur, & vacuū. Sed quidquid de prouincialium coepiſcoporum cauſis, eorumque eccleſiarum, & clericorum, atque ſæcularium neceſſitatibus agere, aut diſponere neceſſe fuerit, hoc communi† conſenſu comprouincialium agatur Pontificū: nec aliquo dominatiōis faſtu, sed humillima atque concordi adminiſtratione, ſicut Dominus ait, [Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare.] & alibi [Qui maior est veſtrum, erit miniſter veſter.] Similiter, & ipſi comprouinciales epiſcopi cuncta cum eius conſilio (niſi quātum ad parochias proprias pertinet) agāt, iuxta ſanctorū cōſtituta patrum. *& infra.* ¶Vt vno animo, vno ore concorditer ſancta glorificetur Trinitas in ſæcula.

Item Nicolaus Papa Rodulpho Bituricenſi Archiepiſcopo.

¶In ſuſtraganei parochia nihil abſque eius conſilio metro. olitanus agat.

C. VIII.

[2] Onqueſtus est Apoſtolatui noſtro frater noſter Sigedolus Archiepiſcopus[b] Narbonenſis, quòd clericos ſuos eo inuito ad iudicium tuum venire compellas, & de rebus ad eccleſiam ſuam pertinentibus, eo inconſulto, qua ſi iure patriarchatus tui diſponas: cū hoc nec antiquitas (cui patres ſanxerunt reuerentiam) habeat, & auctoritas ſacrorum canonum penitus interdicat: niſi forte pro cauſis, quę apud ſe terminare nō poſſunt, ad te quaſi ad patriarcham ſuum prouocauerint[c], vel ſi epiſcopus ſuus deceſſerit, res eccleſiæ ſuæ iudicio tuo[d] diſpenſare voluerint. Primates enim vel patriarchas nihil priuilegij habere præ ceteris epiſcopis, niſi quantum ſacri canones[e] concedunt, & priſca conſuetudo[f] illis antiquitus contulit, deſinimus: ita vt ſecundum Nicænas regulas ſua priuilegia ſer

e ¶*Canones.*]ſic 18. q. 2. hoc tantum.

f ¶*Conſuetudo.*] "Ergo ratione conſuetudinis poteſt aliquid peti, vt 18. q. 2. ſeruitium. ff. de pub. & vect. licitatio. §. earum. ff. commu. præd. venditor. Arg. contra. 10. q. 3. quia. Item ratione diuturnitatis probatur negatiua: quia aliter non probatur. ff. de proba. ſi arbiter. "Conſuetudo multa tribuit.

uentur eccleſiis: præterquam ſi Apoſtolica ſedes aliquam eccleſiam, vel ipſius rectorem quolibet ſpeciali[g] priuilegio decreuerit honorare.

Item Beda ſuper Apocalypſim [& Angelo Epheſi eccleſiæ ſcribe[3].]

¶De eodem. C. IX.

Epiſcopo[i] ſcribit, de cuius manu peccata ſubditorum requirit: ne ſine eius conſenſu, ſubditos iudicare debeat.

¶*In gloſſa ordinaria ſic legitur*, & Angelo,] id est, epiſcopo ſcribit: de manu cuius peccata ſubditorum requirit, & ſine cuius con ſenſu ſubditos iudicare non præſumit ipſe Ioannes.

Sola enim Romana eccleſia, ſua auctoritate valet iudicare de omnibus: de ea vero nulli iudicare permittitur.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem in epiſtola, cuius initium [Propoſueramus.]

¶Apoſtolicæ ſedis iudicium à nemine eſt retractandum. C. X.

Patet[k] profecto ſedis Apoſtolicæ (cuius auctoritate maior non eſt) iudicium à nemine ſo re retractandum: neque cuiquam de eius licere iudicare[l] iudicio: iuxta quod[a] Innocentius[m] Papa Ruffo, & ceteris epiſcopis per Theſſaliam conſtitutis ſcribens ait [Nemo vmquam Apoſtolico culmini (de cuius iudicio nō licet retractare) manus obuias audaciter intulit[n]: nemo in hoc rebellis extitit, niſi qui de ſe voluit iudicari,] & beatus Papa Gelaſius. ['Nec de eius iudicio: (id est, Romanæ eccleſiæ) canones vmquam præceperunt iudicari: ſententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolui: cuius potius ſequenda de creta mandarunt.]

¶*Caput hoc apud ceteros etiam collectores, multis verbis omiſſis in ſummam quamdam redactum eſt.*

a ¶Innocentius.]*In epiſtola Nicolai, & apud reliquos collectores eſt*, Bonifacius. *Verum neque in Bonifacij, neque in Innocentij epiſtolis inuentum eſt quod hic aſſertur. In ea vero epiſtola Nicolaus refert etiam alia quædam ex epiſtola Bonifacij ad epiſcopos per Theſſaliam.*

Item Athanaſius patriarcha Papæ Felici ſecundo[6].

¶Ab aliis damnatos, vel excommunicatos Apoſtolica ſoluit auctoritas. C. XI.

[7] Vit ſemper veſtræ ſanctæ Apoſtolicæ ſedi licentia iniuſte[o] damnatos, vel excommunicatos poteſtatiue ſua auctoritate reſtituere, & ſua eis omnia reddere, dem, capite punitur. ff. de re mi. l. omne. §. 1. & 2. irreuerens miles, & contumelia parentis capite punitur. 86. dist. non ſatis, in fi.

Vit.]Casvs. Dicitur in hoc quòd ſemper fuit licentia ſedi Apoſt. iniuſte damnatos vel excommunicatos reſtituere, & eos qui iniuſte damnant vel excommunicant punire.

o ¶*Iniuſte.*]& iuſte. 35. q. 9. Gregorius.

Antiquis

Antiquis.] Casvs. In regulis antiquis fuit conſtitutum, vt ſiue in prouincia remota ſiue in vicina quis appellet in cauſa ciuili vel criminali, nihil debeat innouari antequam cauſa ad Apoſtolicum deferatur, vt per ipſum ſententia confirmetur, vel infirmetur. Se quen. c. patet.

a ¶*Vt quidquid.*]i. vt ſi appellatur Romam, vel à remotis vel à vicinis partibus: nil attentaretur ante ſententiam Papæ. 5. dist. 17. multis.

b *Nemo.*] Niſi ſe alicuius iudicio ſubmittat, vt 2. q. 7. nos ſi. & in cauſa hęreſis. 40. dist. ſi Papa. "& cum ſubmittit ſe confeſſori ſuo, tenetur ei parere: & ligabit eum ſententia illius. Argu. contra eſt quod dicitur de dedicatione eccleſiarum, ext. de pœ. & remiſſ. quod autē. Item cum Papa peccat, poteſt eius peccatum etiam eccleſiæ denuntiari ſecundum admonitionem Euangelij, vt 3. 2. q. 1. ſi peccauerit, hoc determinaui 40. dist. ſi Papa.

c ¶*Neque ab omni clero.*] Arg. q̄ concilium non poteſt Papam iudicare, vt ext. de ele. ſignificaſti. vnde ſi totus mundus ſententiaret in aliquo negotio contra Papam, videtur q̄ ſententiæ Papæ ſtandum eſſet, vt 24. q. 1. hæc eſt fides. arg. cōtra: quia orbis maior eſt vrbe. 93. dist. legimus.

Liorum.] Casvs. Quæſtum fuit à Symmacho vtrū cauſa ſedis Apoſt. poſſit ab homine iudicari. Qui reſpondet, dicens q̄ Deus aliorū cauſas voluit per homines terminari: ſed Romanum Pōtificem ſuo examini reſeruauit: apud quem nō habebit aliquis de allegationis nitore ſubſidium: quia idem, ſcilicet Deus erit iudex & teſtis. ſed alij omnes à Papa inducent alium in te & in tomis ſtem: ſed hoc ideo, q̄ a concil. de ipſorum teſtimonio non eſt dubitandum[c]: ſicut Dominus c Ad hoc 8. 9. 3. talia. Sodomæ per angelos probauit. 2. q. 1. 7 Iuo p. 5. c. 15. Deus.

n ¶*Intulit.*] Qui manus intulit præpoſito, vel contumax eſt erga ducem vel præſi

Formidinem.] "ſine vlla mo ſine venia debet puniri, ſicut diabolus, qui maximus comparatione aliorum creatus eſt, vt 3. de pœ. di. 2. principium.

e ¶*Replicabo.*] hoc eſt dicere, cū ipſe ſit ma & illos, qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerunt, Apoſtolico punire priuilegio: ſicut etiam noſtris, & anterioribus cognouimus actum temporibus.

Item ibidem paulo inferius.

¶De eodem. C. XII.

[1] Antiquis regulis ſancitum† est, vt quidquid[a] (quamuis in remotis, aut in longinquo poſitis prouinciis) ſuper epiſcoporum querelis, aut accuſationibus ageretur, non prius tractandum, vel accipiendum eſſet, quàm ad notitiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductum, vt huius auctoritate iuxta[a] quod fuiſſet faciendum, pronuntiatio infirmaretur, aut firma retur.

a ¶Iuxta quod.]*Iuo legit*, iuxta quod fuiſſet pronuntiatio, infirmaretur, aut firmaretur. *In corpore conciliorum*, iuſta quæ fuiſſet pronuntiatio, &c.

Item Innocentius Papa[2].

¶Prima ſedes nullius iudicio ſubiaceat. C. XIII.

[3] Nemo[b] iudicabit primam ſedem iuſtitiam[a] temperare deſiderātem. Neque enim ab Auguſto, neque[c] ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex, iudicabitur.

In omnibus vetuſtis Gratiani exemplaribus citatur ex Innocentio. Sed fere eadem habentur in concilio Romano ſub Silueſtro, c. 20. & ex ipſo citant indicati collectores.

a ¶Iuſtitiam temperare deſiderantem.] *Sic etiam in Pannormia ex Silueſtro. Sed in vulgata concilij editione eſt*, quoniam omnes ſedes à prima ſede iuſtitiam deſiderant temperari.

Item Symmachus Papa[4].

¶De eodem. C. XIIII.

[5] A Liorum hominum cauſas Deus voluit homines terminare, ſed ſedis iſtius præſulis† ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio. Voluit beati Petri Apoſtoli ſucceſſores cælo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhibere conſcientiam. Nolite æſtimare eas animas inquiſitionis† non habere formidinem[d], quas Deus præ ceteris ſuo reſeruauit examini. Non habet apud illum reus de allegationis nitore ſubſidiū, quando ipſorum factorum vtitur eo teſte, quo iudice. Dicas forſitan, omnium animarū talis erit in illa diſceptatione conditio: replicabo[e], vni dictū, [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: & quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.] Et rurſus ſanctorum[f] voce patet, Pontificum dignitatem ſedis eius, factam toto orbe venerabilē: dum illi, quidquid fidelium eſt vbique, ſubmittitur: dū totius corporis caput eſſe deſignatur. De hac mihi videtur dictum per prophetam g. [Si hæc humiliatur[h], ad cuius confugietis auxilium? & vbi relinquetis gloriam veſtram?

Item Anterus Papa ad epiſcopos prouinciarum Bæticæ, & Toletanæ.

¶De eodem. C. XV.

[6] Facta ſubditorum iudicātur à nobis: noſtra vero iudicat Deus. *& infra.* ¶Deteriores ſunt qui vitam, moreſque bonorū corrumpunt[i], his, qui ſubſtantias aliorum prædiaque diripiunt.

Item Geleſius Papa ad Fauſtum legatū.[7]

¶De eodem. C. XVI.

[8] Ipſi ſunt canones[k], qui appellationes totius eccleſiæ ad huius ſedis examen voluere deferri. Ab ipſa vero nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt: ac per hoc illam de tota eccleſia iudicare, ipſam ad nullius commeare iudicium:[9] nec de eius vmquam præceperunt iudicio iudicari, ſententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolui, cuius potius de creta ſequenda mandarunt.

Idem omnibus epiſcopis.[10]

¶De eodem. C. XVII.

[11] Vncta per mūdum nouit eccleſia, q̄ ſacroſancta Romana eccleſia fas de omnibus habeat iudicandi: neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio[11]. Siquidē ad illam de qualibet[l] mundi parte appellandum eſt: ab illa autem nemo[m] eſt appellare permiſſus. ¶Sed nec illa prætermittimus, q̄ Apoſtolica ſedes ſine vlla ſynodo præcedente, & ſoluēdi, quos ſynodus inique damnauerat, & damnandi, nulla exiſtēte ſynodo, quos oportuit, habuit facultatem: & hoc nimirum pro ſuo principatu, quem beatus Petrus Apoſtolus Domini voce & tenuit ſemper, & tenebit. ¶*Omnia, quæ in hoc capite leguntur, habentur in epiſtola Gelaſij ad epiſcopos per Dardaniā: ſed non eodē ordine compoſita. Caput autem ſequens, in quo multa huius ipſius capitis verba continentur, in eadem epiſtola eodem prorſus modo habetur. Itaque fieri poteſt, vt ex alia epiſtola caput hoc ſumptū ſit, quæ non extet, aut Gratianus hæc duo tantum diuerſa capitula referat, q̄ apud antiquiores etiam collectores diſtincta reperierit. In epiſtola etiam Nicolai ad epiſcopos Galliæ, quæ nuper eſt impreſſa in appendice bibliothecæ, hoc citatur ex Gelaſio.*

Idem epiſcopis per Dardaniam conſtitutis.

¶De eodem. C. XVIII.

[12] Vncta per mundū nouit eccleſia, quoniam quorumlibet ſententiis ligata Pontificū, ſedes beati Petri Apoſtoli ius habeat reſoluendi, vt pote, quæ de omni eccleſia fas habeat iudicandi, &c.

Item Sixtus Papa ſecundus Hiſpanorum epiſcopis, epiſt. 2. cap. 4.

¶De eodem. C. XIX.

[13] Fratres, quos timore terreno iniuſte damnaſtis, ſcitote à nobis iuſte eſſe reſtitutos: quibus ex ſancti Petri & Apoſtolica auctoritate omnia, quæ eis ablata ſunt, integerrime reddi præcipimus, ſi nō vultis & vos, & principes veſtri à collegio noſtro, & mēbris eccleſiæ ſeparari.

i Fācta.] ¶*Corrupunt.*] 3. q. 4. 1. a De iſta hi ex merito. & ca. dete- 3. 32. di. 5. ec riores. ce. 2. q. 7. §. d

k Ipſi ſunt canones.] his etiā. 24. ſicut Imperator q. 3. qa. i qua eſt lex animata in ter- ſignificabiris, vt in auth. de con- tur ſedes Ro ſulibus. in fi. coll. 4. mana.

l Vncta.] Casvs. 7 Nicolaus Hoc ca. diuidi- ad Michae- tur in duas partes. In lem, epiſt. 7. prima parte dicitur, 8 Anſl. l. 2. c. q eccleſia Romana de 56. Iuo p. 5. omnibus iudicat: ipſa c. 9. vero à nemine iudica tur. Item q̄ ad Papam de omni parte mundi 9 5. e. patet appellatur: ab eo ve- in fi. ro nullus appellat. In ſecūda parte dicitur, q̄ eccleſia Romana ſemper habuit poteſtatē & habebit quoſlibet absoluere & dā- 10 in epiſt. nare nulla ſynodo cō- ad epos per gregata. Secūda pars Dardaniam incipit ibi, *Sed nec il-* conſtitutos. *la.* Seq. c. planum eſt.

l ¶*De qualibet.*] Ergo à legato appellatur, vt ext. de ſent. & re iu. 11 Pol. l. 1. ti. 8 c. vlt. & ext. de offi. le- Anſl. l. 1. c. 47 licet. Sed numquid à & l. 2. ca. 16. laico appellatur ad Pa- & 24. Pann. pam? Non, niſi in his l. 4. c. 9. quæ ſpectant ad iuriſdictionem eccleſię, vt ext. de app. ſi duobus. m ¶*Nemo.*] A principe enim & à ſenatu appellari nō valet, vt ff. à quib. appel. non lic. 1. ſi.

Fratres.]Casvs, Epiſcopi Hiſpaniæ auctoritate regū quoſdam iniuſte damnauerant, quos Sixtus papa reſtituit, & præcepit epiſcopis, vt omnia eis integre reddant, niſi ipſi & principes eorum velint ab eccleſia ſeparari,

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVnc vero.] Casvs. Gualbertus patriarcha antistitem Cumensis ecclesiæ consecrare nolebat, sed Stephanus scripsit ei vt eum consecraret, & quia eum adhuc non consecrabat, iterum scribit ei præcipiens vt eum debeat consecrare: & si non fecerit, dicit quòd si Romam venerit, consecrabit eum.

a ¶*Priuilegium.*] Rescriptum Apostolicum sic interpretaberis, vt nulli afferat præiudicium, vt hic & extra de consuet. cum olim. in fin. 63. dist. quanto. sic 99. dist. ecce. C. de eman. nec auus [2], c. 13.

2 Ad idé 85. di. c. 1. in fi. vbi de hoc, & 25. q. 2. fer de qualibet parte mũ natis. in pr. di monachos vel clericos sæculares ad se vocare, & opportunitatibus exigentibus inuitare ad ordinẽ vel dignitatem vel officium aliquod.

b ¶ *Per principalem.*] Hoc c. est 3. 1. q. 1. c. per principalẽ. post principium.

c ¶ *Ad nos.*] sicut Papa priuat aliquem clerico suo, eadem ratione potest Imperator aliquem priuare seruo suo. C. qui. ex cau. fer. pro præ. lib. accipi. l. 1. Item alicui potest rem suam auferre, vt C. de quadr. præ. bene. ¶ Similiter auferre potest & Papa beneficium. 19. dist. in memoriam. Item potest alicui auferre ius præsentandi, etiam legatus Papæ, vt ext. de off. leg. dilectus. & ext. de concess. præb. & eccl. non vac. quia diuersitatem. & episcopum deponere. Sed numquid omnes simul? Non, quia sic vniuersalem ecclesiam turbaret, quod esse nõ debet. 1. q. 7. & si illa.

SED ALIVD.

Casvs. 3. probauit Grat. q̃ archiepiscopus pòt iudicare parochianum sui suffraganei eo inconsulto: postea probauit contrarium. Nunc autem solui dicens, q̃ quando suffraganei fauẽt subditis suis ad malum, & circa eos sunt negligentes in corrigendo, potest tunc archiepiscopus soluere vel ligare inuitis suffraganeis, quando vero sunt solliciti circa subiectos, non potest tunc eis incõsultis. Et hanc solutionem probat auctoritate Martini & duobus exemplis, scilicet Pauli & Ioan.

1 Ansl. 6. c. 31. Iuo p. 5. c. 13.

2 3. 1. quæ. 1. Ansl. 1. 1. c. 72 & l. 2. c. 14.

Item Stephanus episcopus Gualberto Patriarchæ.

¶Cuiuslibet ecclesiæ clericos Papa valet ordinare. C. XX.

1 NVnc vero iterato tibi scribimus, nolentes alicuius ecclesiæ priuilegium [a] infringere, licet Apostolica prærogatiua possimus de qualibet ecclesia clericum ordinare: desine iam cuiuspiam zelo Cumensis [A] ecclesiæ antistitem protelare: quia si protelaueris, & eum consecrare iam toties monitus non maturaueris procul dubio ad nos veniens, consecratus abibit.

A ¶Cumensis.] *Sic etiam Anselmus, sed apud Iuonem plenius:* Desine iam cuiuspiam zelo electum à clero, & expetitum à populo Lintuardum Cumensi ecclesiæ antistitem protelare.

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in epistola, cuius initium [*Proposueramus.*]

¶De eodem. C. XXI.

1 PEr principalem [b] beatorum Apostolorum Petri & Pauli, de qua supra partim exposuimus, potestatem, ius habemus, non solum monachos, verũ etiam quoslibet clericos de quacumque diœcesi, cum necesse fuerit, ad nos [c] conuocare, atque ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

Sed aliud est, quod ex temeritate assumitur præsumptionis: aliud quod ex necessitate geritur charitatis. Cum suffraganei Archiepiscoporum, subditis suis ad malum fauere cœperint, atque circa eorum correctiones negligentes [d] extiterint, tunc licet metropolitanus præter illorum voluntatem, & ligandos damnare, & reconciliandos absoluere. Cum vero episcopi zelo diuinæ charitatis accensi, bonos verbo & exemplo ædificant, & malorũ vitia aspera increpatione redarguunt: absque talium consilio non licet metropolitanis in eorum parochia aliquid agere, vel disponere. Vnde in fine capituli Martini Papæ non simpliciter dictum est 3 [*nihil agat*] *sed cũ de terminatione* [*nil præsumptiue assumat absque eorum consilio*] *vt vitium præsumptionis videatur improbatum, non officium charitatis* [4]. *Sic & Apostolus, quia Corinthios vidit negligentes circa correctionem fornicatoris, sua auctoritate illum damnauit* [5]. *Ioannes vero, quia episcopum Ephesiorum vidit paratum ad corrigendã vitia subditorum, sine eius auctoritate illos corrigere noluit: sed illum tantum de eorum correctione admonuit.*

3 ℨ. c. per filgulas. 1.

4 5. c. simus. 5. c. batur.

5. episcopo

CAVSA X.

Q Vidam laicus [c] *basilicam à se factam à diœcesana lege segregare quærit: episcopus ecclesiam cum omni dote sua ad suam dispositionem pertinere contendit: tandem cuincit episcopus, & per parochias militibus comitatus crudeliter desæuit: quæ ecclesiæ sunt, tamquam sibi debita, vsurpare contendit.*

1 *Modo primum quæritur, an basilica cum omni dote sua ad episcopi ordinationem pertineat.*

2 *Secundo, an res ecclesiarum episcopis vsurpare liceat.*

3 *Tertio, quid nomine cathedratici à suis sacerdotibus exigere valeat.*

QVÆSTIO I.

1 ps *E prima quæstione sic definitur in concilio Ilerden si, c. 3.*

¶Basilica, quæ consecratur, à diœcesana lege non segregatur. C. I.

SI ex laicis quispiam à se factã basilicam consecrari desiderat, nequaquam eam sub monasterij [f] specie vbi congregatio [g] non colligitur [A], à diœcesana lege audeat segregare.

A ¶Colligitur.] *In concilio impresso, ac manuscripto sequitur*, vel regula ab episcopo non constituitur.

piscopo quo ad legem diœcesanam, & quo ad legem iurisdictionis, vt ℨ. ead. q. fere per totum. & 16. q. 7. omnes basilicæ. sed monasteria exempta sunt à lege diœcesana, vt ℨ. ead. cap. 1. & quæst. 3. inter. & 16. quæst. 1. cum pro vtilitate. & hoc in fauorem religionis. sed non sunt exempta à lege iurisdictionis, vt 16. quæstio. prima. interdicimus. Idem est de capellis monasteriorum. Est autem lex diœcesana qua episcopus recipit cathedraticum [e], tertiam, scilicet vel quar tam partem decimationum secundum diuersas consuetudines, qua vocat clericos ad synodum vel exequias. Lex iurisdictionis est qua episcopus potest clericos ordinare, altaria & ecclesias & virgi nes consecrare, corrigere, suspẽdere, cognoscere de causis ciuilibus & criminalibus, & generaliter ad suam iurisdictionem pertinet omnia sacramenta conferre.

c Quod ea pertinebat ad ius parochiale. ff. de iudic. l. 1. & 2. Arech.

SI ex laicis. Casvs. Quidam laicus capellam quamdam construxit, & cum peteret eam consecrari, volebat eam non subesse episcopo quantum ad legem diœcesanã, sicut nec monasteria. Quæsitum fuit in concilio Ilerdẽsi. an hoc fieri posset. Et resp. quòd non, sine voluntate episcopi.

f ¶ *Sub monastery.* Id est, quasi ibi velit monasterium construere.

g ¶ *Vbi congregatio.*] sed quot homines faciunt collegium monachorum

chorum? Respondet duo vel tres, vt extr. de ele. c. 1. secundum leges tres. ff. de verb. sig. Neratius. Sed decem homines faciunt populum, vt 10. q. 3. vnio. ff. vi bo. rap. prætor. 5. 1. & decem oues gregem, licet quattuor vel quinque porci gregem faciant. ff. de abigeis, oues. Sed duo non faciunt familiam, vt ff. de verb. sig. fi detestatio. in fi.

[e] Ecclesiæ cõcedẽs alicui an possit ipse sibi ab epi administratõe expere. ¶ Et in Vvormact. c. 6. & 16. & in Mogut sub Arnulpho c. 4. & Trosl. c. 6. a Bur. l. 3. c. 20. Iuo p. 3. c. 23. Panno. 2. c. 12.

1 *al. canonum*

SIc *quidam.*] Casvs. "Quidam postulabant ecclesias, quas ædificauerant, postulant consecrare, vt dotem, quam eidem ecclesiæ contulerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere [2]. Quod factum taliter [A] in præterito corrigatur, vt & in futuro, ne fiat, prohibeatur: sed omnia secundum cõstitutionem antiquam ad episcopi [b] ordinationem, & potestatem pertineant.

A ¶Taliter.] *Sic est in antiquioribus editionibus & duobus Vaticanis conciliorum codicibus: sed in Colonienſi quattuor tomorum editione, & in codice Lucenſi Regio, & in concilio Vvormacienſi, & Moguntino, & in Pannonia hoc modo*, quod factum, & in præteritum displicet, & in futuro prohibetur.

Item ex concilio 2. Cabilonensi.

¶Ecclesiæ, & omnia iura earum ad ordinationem episcopi pertinent. C. III.

3 DEcretum est, vt omnes ecclesiæ cum dotibus [c] suis, & decimis, & omnibus suis [A], in episcopi potestate cõsistant, atque ad ordinem suam semper pertineant.

A ¶Suis.] *In vulgatis sequebatur*, iuribus, *quæ vox abest ab omnibus collatis manuscriptis. Apud Iuonem, & Burchardum est*, omnibus rebus suis.

Item Leo Papa quartus in epistola ad episcopos Britanniæ, c. 2.

¶Vnaquæque parochia, episcopi prouisione regatur. C. IIII.

REgenda est vnaquæque parochia sub prouisione, ac tuitione episcopi per sacerdotes, vel ceteros clericos, quos ipse cum Dei timore prouiderit, cui iure pertinere videtur, & circumire, vt sibi necessarium visum fuerit ecclesiastica vtilitate cogente.

Item ex concilio Antiocheno, c. 24.

¶Iudicio & potestate episcopi res ecclesiasticæ gubernentur. C. V.

4 QVæcumque [A] res ecclesiæ sunt, conuenit cum omni diligentia, & bona fide, quæ Deo debetur, qui omnia prouidet, atque iudicat, gubernari, & dispensari cum iudicio & potestate episcopi, cui totius plebis animæ [d] vi-

3 Bure. l. 3. c. 46. Iuo p. 3 c. 111.

4 12. q. 1. Pet. test [2]. ff. de pact. ius publicum.] ex blicum. extra de foro a Sub. & sic breuiter dicas, quòd il b Sub. fidi. i lud pactum est contra naturam illius contra quod ea naturaliter q̃ natura illius contra quam ipse q̃ ẽtus, & est contra leges omnes ecclesiasticas. ff. de ra res omnes ecclesiastici. ff. de ra res omnes ecclesiasticæ. ff. de pact. l. in traditionibus. ¶ *Ad episcopi.*] in ecclesiis autem monachorum abbati presbyter respondebit in temporalibus, episcopo in spiritualibus, vt 16. q. 2. sane. & extra de cap. mon. in ecclesiis.

lati, vt ext. de off. ord. cum ab ecclesiarum. & ℨ. q. 2. c. pen.

d ¶ *Vacumque.*] ¶ *Animæ.*] 12. q. 1. præcipimus.

Addition. 8. & 18. q. 2. cognouimus.

e NOuerint.] ¶ *Nullam.*] ℨ. 17. q. 4. sunt qui. ℨ. 16. q. 7. decernimus. contra. Sed ibi habent potestatem tantum defendendi ecclesias. [b]

b Sub. hoc aũt dicit, q̃ si hñt ptãe dilapidõnis ſcdm L. & hic add qd not. 16. q. 7. piæ mẽtis. 1 pars oblationum epiſ gl. vlt. d cõſ. coporeſeruetur. Quid dist. ſi quis autẽ iuris ſit de hoc, in apparatu dicetur. 5 Pol. l. 3. tit. f ¶ *Tertia.*] alibi dicitur, q̃ nihil habeat c 203. Iuo p. 3. præter cathedraticũ, c. 255. Pann. vt ſ. c. q. 3. c. 1. aliàs de l. 2. c. 4. medietate. vt ℨ. c. pro- d hac ma. xi. No. ergo q̃ tempo- not. extr. de re primitiuo cum pau ceſſũ olim, peres eſſent epiſcopi, vbi Ho. de ſtatutum fuit vt epiſ- hoc not. po copi de epiſcopalibus nit hãc ſnĩã eccleſiis, & omnibus & eã attribonis eccleſiæ ſume- buit Bar. p. rent medietatem, vt uin. q. ita ad in c. ſeq. ſed in omni- ſram ſenſit bus parochialibus ec ſicut hic dr eccleſis tertia. 16. q. 1. cõ per Bar. ſtitutum. procedente 6 Pol. l. 3. tit. tempore ex parochia 11. Bur. l. 3. c. libus tantum tertiam 136. Iuo p. 3. oblationum & deci- c. 202. Pan. marum haberent, vt l. 2. c. 61. ℨ. ea. cap. decreuimus. poſtmodũ quartam. 12. q. 2. vobis. & c. conceſſo. & ca. quattuor. Hodie autem nec ter tiam parté parochialium habebunt niſi ad fabricam reparãdam, nec illam habebunt niſi velint fabricam reparare, vt ℨ. q. 3. c. 1. & 3. Vel dic, quòd ſecundum conſuetudinem iſta dantur, vt extra de ſepult. certificari. hodie autem cum ſint diuites, nihil habebunt præter cathedraticum, vt ℨ. q. 3. c. 1. Io. parochialis eccleſia tantũ habet quartam decimarum, & epiſcopus aliã pro ſe, alias quartas duas retinet epiſcopus pro fabrica & pauperibus, vt 12. qu. 2. concesſo. & ca. ſeq. de aliis reditibus nihil habet de cõ ſuetudine generali & preſcripta epiſcopus, licet prædicta c. & aliа videantur dicere 7 Burc. l. 1. c. contrarium, & ita fuit 219. Iuo p. 5. ſententiatum pro epi c. 341. ſcopo Bononienſi cõ- † *al. Delata* tra eccleſiã ſancti Io. in Perſiceto. & hoc vi detur expreſſum. 12. q. 2. vobis. B.

DE *his.*] Casvs. Dicitur in hoc ca. q̃ omnia bona ecclesiarum mobilia & immobilia in episcoporum potestate consistunt, ita quòd tertia pars oblationum epiſ gl. vlt. d cõſ. coporeſeruetur. Quid dist. ſi quis autẽ iuris ſit de hoc, in apparatu dicetur. 5 Pol. l. 3. tit. f ¶ *Tertia.*] alibi dicitur, q̃ nihil habeat c 203. Iuo p. 3. præter cathedraticũ, c. 255. Pann. vt ſ. c. q. 3. c. 1. aliàs de l. 2. c. 4. medietate. vt ℨ. c. pro- d hac ma. xi. No. ergo q̃ tempo- not. extr. de re primitiuo cum pau ceſſũ olim, peres eſſent epiſcopi, vbi Ho. de ſtatutum fuit vt epiſ- hoc not. po copi de epiſcopalibus nit hãc ſnĩã eccleſiis, & omnibus & eã attribonis eccleſiæ ſume- buit Bar. p. rent medietatem, vt uin. q. ita ad in c. ſeq. ſed in omni- ſram ſenſit bus parochialibus ec ſicut hic dr eccleſis tertia. 16. q. 1. cõ per Bar. ſtitutum. procedente 6 Pol. l. 3. tit. tempore ex parochia 11. Bur. l. 3. c. libus tantum tertiam 136. Iuo p. 3. oblationum & deci- c. 202. Pan. marum haberent, vt l. 2. c. 61. ℨ. ea. cap. decreuimus. poſtmodũ quartam. 12. q. 2. vobis. & c. conceſſo. & ca. quattuor. Hodie autem nec ter tiam parté parochialium habebunt niſi ad fabricam reparãdam, nec illam habebunt niſi velint fabricam reparare, vt ℨ. q. 3. c. 1. & 3. Vel dic, quòd ſecundum conſuetudinem iſta dantur, vt extra de ſepult. certificari. hodie autem cum ſint diuites, nihil habebunt præter cathedraticum, vt ℨ. q. 3. c. 1. Io. parochialis eccleſia tantũ habet quartam decimarum, & epiſcopus aliã pro ſe, alias quartas duas retinet epiſcopus pro fabrica & pauperibus, vt 12. qu. 2. conceſſo. & ca. ſeq. de aliis reditibus nihil habet de cõ ſuetudine generali & preſcripta epiſcopus, licet prædicta c. & aliа videantur dicere 7 Burc. l. 1. c. contrarium, & ita fuit 219. Iuo p. 5. ſententiatum pro epi c. 341. ſcopo Bononienſi cõ- † *al. Delata* tra eccleſiã ſancti Io. in Perſiceto. & hoc vi detur expreſſum. 12. q. 2. vobis. B.

ANtiquos.] Casvs. Statutum fuit in Aurelian. concilio, vt epiſcopus habeat medietatem oblationum matricis eccleſiæ, & clerici eiuſdem eccleſiæ aliam medietatem habebunt. Idem eſt de fructibus prediorum, & in omni vtilitate eccleſiæ, ita quòd prædia & bona eccleſiæ in epiſcopi poteſtate conſiſtant.

g ¶ *Medietatem.*] ſecundum diſtinctionem decret. extra de teſtam. requiſiſti.

RElata.] Casvs. Quidam epiſcopi negligebant ſuas parochias viſitare ſingulis annis ad prædicandũ, vel confirmandos pueros: procurationes tamen exigebãt ac ſi eccleſias viſitarẽt, quod ex auaritia & negligẽtia procedebat. & ideo ſtatutũ fuit in cõcilio Toletano, vt hoc de cetero nõ faciant epiſcopi, ſed ſolicite & diligẽter ſuos greges viſitẽt, cupiditaté vitantes, & negligẽtiam dimittẽtes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Aliquo pretio.*] si isti parochiales ita soluerunt aliquos denarios aliquot annis, numquid episcopus postea potest ad procurationem petendam redire? arg. q. sic, ext. de cen. olim. arg. contra. ff. quemad. scr. amit. si communem. vbi dicitur, quòd qui vna seruitute vtitur pro alia, perdit primam. Sed quid si partem procurationis recepit aliquot annis, numquid per partem intelligitur retinuisse totum? videtur quòd sic. ℨ. de pœ. dist. 1. vulgaris. ff. quemadm. serui. amit. si stillicidium. §. vlt. & l. seq. vbi dicitur, quòd per partem retinere totum videtur. ff. de ser. rust. præd. vna est via. arg. contra. ext. de præscr. auditis. extr. de cap. mo.

t al. alio

b *Burc. l. 1. c. 87. Iuo p. 3. c. 193.*

a ¶*Ordinatori.*] id est, sacerdoti. & hoc verũ est si partem fabricæ recepit. ℨ. ea. q. 3. vnio. aliter non tenetur: sed tamen conferre debet cum aliis, vt 16. q. 1. si monachus. ext. de ecc. ædi. de his[a].

SI AVTEM. Hęc est secunda pars qu. 3. in qua dicitur, vt hic & in seq. ca. continetur. Io. de Fant.

CASVS. ℨ. in c. decreuimus. & c. relata. dictum est, quòd episcopi debent suas parochias visitare. sed nũc Grat. dicit, quòd si est valetudine impeditus, officium visitationis aliis iniungat.

c *Ipsi scribi nõ pt, p curatio*

d *Redimant.*] tamen redimi potest procuratio, vt ℨ. ea. quæst. 3. relatum.

c ¶*Parare.*] vel præparare.

EPiscopum.] CASVS. Statutum fuit in concilio Toletano, vt episcopi suas parochias visitent: q si non possunt, presbyteros bonos vel diaconos mittant, qui omnia diligenter inquirant, scilicet basilicarum reparationem, & vitam sacerdotum.

Bur. l. 3. c. 33 Iuo p. 3. c. 38

Bur. l. 3. c. 85 Iuo p. 1. c. 75 & p. 5. c. 191.

DEcreuimus.] CASVS. Statuitur hic vt episcopi singulis annis suas ecclesias visitent, & si qua basilica fuerit destructa, præcipiatur ordinatori suo, vt eam debeat reparare. de omnibus autem reditibus episcopus tertiam tollat.

Visitatio quoties fieri debet.

b ista q. melius esset gl. si no

Burc. l. 1. c. 87. Iuo p. 5. c. 193.

manſiones, quibus in profectione vti debuerant, aliquot pretio [a] redimant [b], qui parare [c] debebant. Quæ duplex infamia, negligẽtiæ, & auaritiæ, ſanctæ ſynodo magno fuit horrori. Statuerunt itaque, ne quis vltra exerceat id cupiditatis ingenium, & vt ſolicitiores ſint episcopi de ſuis gregibus viſitãdis.

Item ex concilio Tarraconenſi, c. 8.

¶Annuis vicibus eccleſiæ ab epiſcopis viſitentur. C. X.

DEcreuimus, vt antiquæ cõſuetudinis ordo ſeruetur, & annuis vicibus ab epiſcopo diœceſes viſitentur: & ſi qua forte baſilica fuerit reperta deſtituta, ordinatori [d] eius reparari præcipiatur: quia tertia pars ex omnibus, per antiquam traditionem, vt accipiatur ab epiſcopis, nouimus eſſe ſtatutum.

d ¶*Ordinatori.*] *In exemplaribus concilij impreſſis, & manuſcriptis, apud Burchardum, & Iuonem legitur*, ordinatione ipſius: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum. Reliqua vero ex iſtis eadem ſunt emendata. Burchardus autem, & Iuo addunt præterea in extremo*, ex principibus nouimus ſtatutum.

2 *Si autem epiſcopus inualetudine impeditus diœceſes ſuas per ſemetipſum viſitare nõ poterit, viſitationis officium committat aliis.*

Vnde in concilio Toletano quarto, ca. 35. legitur.

¶Inualetudine grauatus epiſcopus, viſitationis officium aliis committat. C. XI.

EPiſcopum per cunctas diœceſes, parochiaſque ſuas per ſingulos annos [e] ire oportet, vt exquirat, quo vnaquęque baſilica in reparatione ſui indigeat. Quòd ſi ipſe aut languore detentus, aut aliis occupationibus implicatus id explere nequiuerit, presbyteros probabiles, aut diaconos mittat, qui reditus baſilicarum, & reparationes, & miniſtrantium vitam in quirant.

e *Annos.*] "cum neceſſaria cauſa ſubeſt, tũc ſingulis annis poteſt viſitare, vt hic, & ℨ. e. q. 3. cauendum. imo tunc quandocumque ſe ſignata que & quotieſcumque opus eſt, poteſt omnes eccleſias viſitare, vt ſup ver. pſ- extr. de off. arch. mandamus. ſed ſi non eſt neceſſitas, de triennio in triennium viſitabit, vt extra de off. arch. vt archidiaconus. vel horta eã ponit die bis in anno, vt extr. de cen. cum venerabilis. Sed qualiter [b] iſtud mandatur aliis, cum iſtud ſit officium archidiaconi, vt 15. dist. perſe-

b de hoc no. e. ti. c. 1. & 12 q. 3. quatuor Arch,

Ioan. de Fant.

CASVS. ℨ. in c. decreuimus. & c. relata. dictum est, quòd episcopi debent suas parochias visitare. sed nũc Grat. dicit, quòd si est valetudine impeditus, officium visitationis aliis iniungat.

EPiscopum.] CASVS. Statutum fuit in concilio Toletano, vt episcopi suas parochias visitent: q si non possunt, presbyteros bonos vel diaconos mittant, qui omnia diligenter inquirant, scilicet basilicarum reparationem, & vitam sacerdotum.

Bur. l. 3. c. 85 Iuo p. 1. c. 75 & p. 5. c. 191.

Visitatio quoties fieri debet.

b ista q. melius esset gl. si no

Burc. l. 1. c. 87. Iuo p. 5. c. 193.

a *Hoc no. e. ti. c. 1. & 12 q. 3. quatuor Arch,*

Ioan. de Fant.

gant. Et si recte quidem inuenerint, Deo gratias agant, sinautem minime, docere debent ignaros [f], & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui canones iubent [4], vt ante viginti dies ß baptiſmi, ad purgationem [h] exorciſmi concurrant catechumeni, in quibus vigin ti diebus omnino † catechumeni ſymbolum, quod eſt [Credo in Deum patrem omnipotentem] ſpecialiter doceantur. Poſtquam ergo in his ſuos clericos diſcuſſerint, vel docuerint epiſcopi, alia die [i], conuocata plebe ipſius eccleſiæ, doceant illos, vt errores fugiant idolorum, vel diuerſa crimina, id eſt, homicidium, adulteriũ, periurium, falſum teſtimonium, & reliqua peccata mortifera, & quod nolunt ſibi fieri, alteri ne faciant: & vt credãt reſurrectionem omnium hominum, & diem iudicij, in quo vnuſquiſque ſecundum opera ſua rəcepturus ſit. Et ſic poſtea epiſcopus de eccleſia illa proficiſcatur ad aliam.

f ¶*Ignaros.*] arg. contra illos qui ſtatim ſuſpendunt ſimplices ſacerdotes, vt 38. dist. ſe dulo [e]. & c. quando. Item argu. pro illo qui cõſecutus eſt præbendam dũ finxit ſe ſciolum, id eſt ſimulatorem ſcientiæ.

g ¶*Dies.*] Paſchæ.

h ¶*Purgationem.*] non tamen ſtatim purgantur vitia: ſed ſunt ſigna futuræ purgationis. ℨ. de conſec. dist. 4. ſicut.

i ¶*Alia die.*] ℨ. e. q. 3. cõtra. inter cetera. in fi. vbi dicitur, quòd tantum per vnam diem morabitur in qualibet baſilica. ſed dic, q vno die erit cum ſacerdote, altero cum populo.

4 De conſe. dist. 4. ante viginti.

t al. omnes

Tomo 4.

QVia.] Hæc eſt 4. pars qu. in qua dicitur, & probatur q laici non debent accipere oblationes de altaribꝰ vel crucibus, quę deferũtur ſacerdotibus ratione officij, cũ laici pro ſe vix orare poſſint. Ioan. de Fant.

CASVS. Laici in ciuitate Romana auferebãt oblationes de altaribꝰ, & comedebant. quare Damaſus Papa quæſiuit à Hieronymo qd de his deberet fieri. Et reſpondet, q debent excommunicari, vt ceteri metu terreantur: quia cum non orent pro populo, oblationes populi comedere non debent.

k ¶*Comedere.*] hic habes decimas appellari nõ ſolũ ipſa iura, ſed ęt ipſos prouẽtus, & q ęt prouentus nõ poſſunt cõcedi laicis. arg. contra. ext. ne præl. vic. ſu. c. vlt. Sed dic vt dicitur 1. q. 3. ſi quis obiecerit q. ad tẽpus poteſt decima laicis concedi, nõ tamen in perpetuum.

Sanctorum.

SAnctorum.] CASVS. Licet ne laici de altari alicuius eccleſiæ oblationes auferant, & vt eccleſiæ à laicis non incaſtellentur, vel in ſeruitutem redigantur.

a ¶*Oblationes.*] laici ergo poſſunt cogi ad oblationes. 16. q. 1. ſtatuimus. ſicut ad decimas & primitias. 16. q. 1. reuertimini.

b ¶*Et ſub diſtrictione.*] de hoc dic vt 63. dist. Salonitanæ.

c ¶*Incaſtellari.*] vt inde fiant propugnacula.

Pol. l. 3. ti. 9

ADDITIO. Hoc intelligę, ſecundum quod habetur extr. de cuſt. Euch. c. 2. & ad hoc 12. q. 1. neceſſaria. & c. nulla. Arch.

HAnc conſuetudinem.] CASVS. Damaſus prohibet in hoc ca. ne Romani auferant oblationes de altaribus, & comedãt: ſed ſolum ſacerdotibus relinquant, qui quotidie pronobis orant. & hoc probat exemplo veteris teſtamenti, vbi ſolum ſacerdotibus permittebat panes propoſitionis comedere. Si quis vero contra conſtitutum 318. patrum Nicæni concilij venerit, anathematis vinculo ſit obligatus.

Poly. ibid.

t al. vigere

d ¶*Comedere.*] arg. q clerici concubinarij non debent comedere bona eccleſiæ. 32. dist. præter hoc. Arg. contra. 32. dist. ſi qui vero. & 31. dist. omnino.

e ¶*Aaron.*] illi vero ſacerdotes ſemper comedebant panem dũ ſuũ: quia quolibet ſabbato ponebantur eis illi xij. panes "qui fuerunt dicti panes propoſitionis. Sed numquid de illo pane poterant paſcere familiã ſuam, vel etiam canes ſuos? non: ſed tantum in neceſſitatibus poterant, quia tunc etiam aliis licebat comedere eos. Vnde Dauid & Abimelech excuſantur, vt 25. q. 1. §. ſi ergo. & §. his ita reſpondetur.

1. Reg. 21.

Pol. l. 3. ti. 9 c. Ad idē 21. q. 2. i Gallia rũ. magis. n. monẽdo, q cõmũdo, &c. 44. dilect. 1. & 2. & 44. dilect. ca. meſſatores. 17. q. 1. de viduis. Arc.

PRAEMISSIS. CASVS. Infert Grat. ex ſupradictis, q eccleſiæ, & oblationes, & res eccleſię in epiſcopi poteſtate conſiſtũt.

SEd cum in epiſcoporum.] Hæc quæſt. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima probat, q res eccleſiæ nõ ſunt alienandæ niſi in caſibus quos ponit. Secunda ibi, *Perpetua*. Tertia ibi, *Epiſcopus habeat*. Quarta ibi, *Si vero*. Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 2. q. qua quæritur an epiſcopo liceat auferre, diſtrahere, vel dilapidare res eccleſiæ. & certe dilapidare nõ poteſt, nec etiam alienare, niſi in caſibus conceſſis à iure. & hoc probatur per ſeq. c.

f ¶*Sed cum.*] quæritur an liceat epiſcopo vſurpare res eccleſiæ. Hæc q. non habet dubitationem: quia conſtat, quòd non poteſt vſurpare.

CAſellas.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, q omnia bona eccleſiarum mobilia & immobilia debent eſſe in poteſtate epiſcoporum, ita vt non liceat eis vendere directa venditione, vel indirecta: niſi imminente neceſſitate vel vtilitate eccleſiæ, qua primitus comprobata fiat vẽditio coram duobus vel tribus vicinis epiſcopis ſubſcribentibus venditioni cum aliis clericis. Si vero aliter fiat, irrita erit venditio. In ſecunda parte dicitur, q epiſcopus poteſt peregrinis, vel clericis concedere in vſum poſſeſſiones minus vtiles ſaluo iure eccleſiæ. Secunda pars ibi, *Minus vero vtiles*. Indirecta eſt quando ſolus vſusfructꝰ alienatur. Et ſcias, q hodie coram proprio epiſcopo poteſt fieri alienatio.

g ¶*Pauperes.*] quia qd quid habet eccleſia, pauperum eſt. 16. q. 1. quoniam quidquid.

h ¶*Exceptā.*] 12. q. 2. ſacrorum.

EA enim.] CASVS. Lex iſta loquitur tantum de poſſeſſionibus eccleſię Cõſtantinopolitanæ, cuius poſſeſſiones habitæ, vel habendæ debent intactæ cuſtodiri ſicut propria eccleſia.

HOC IVS. CASVS. ℨ. in l. antiqua iubemus. cuius pars hic ponitur, ſcilicet ea enim, dictum fuit, quòd poſſeſſiones Conſtantino politanæ eccleſiæ alienari non poſſunt. Sed Iuſtinianus hoc ius extendit ad omnem locum venerabilem ſuper rebus immobilibus donatis ab Imperatore loco venerabili, quæ nullo modo poſſunt alienari. In aliis autem rebus hæc forma ſeruetur, vt ſi debitum vrget, vendantur primo mobilia, ſcilicet granum & huiuſmodi [a], deinde vaſa non conſecrata, poſtea conſecrata vẽdantur locis venerabilibus, vel conflata cuilibet, geſtis omnibus diligenter, habitis coram epiſcopo. aliter autem facta nõ ualent. ſi quis emerit, & ſi debitum ſoluatur, tenetur reſtituere. ſi vero de rebus mobilibus ſolui nõ poteſt, obligetur res immobilis pignori creditori, qui reputet fructus tam in ſortes, quam in vſuras vſque ad quartam centeſimæ, quod ſi creditor nolit recipere, iurabit œconomus coram epiſcopo, & maiori parte clericorum ibi ſeruientium conſentiente, q debitum ex mobilibus ſolui non poteſt. poſtea per viginti dies prædium exponatur venale: etſi nullus emere velit, detur creditori in ſolutum re diſtrictę æſtimata, addita in pretio decima parte totius æſtimationis, & hoc fiat

a Adde q. p hibitus alie nare, poteſt res alienabiles, vel conflata cui re quæ ſer uari ſi pñt, habitis coram epiſco no. gl. ſi. i c. po. aliter autem facta 1. ď cle. ægr. venditio irrita erit. Si li. 6. & i l. lex vero de rebus mobili q̃ tutores. ĩ bus debitum ſolui nõ fi. C. de adpoteſt, obligetur res min. tut. immobilis pignori cre 3 tit. 2. le. 17. ditori, qui reputet fru 4 tit. 2. le. iu ctus tam in ſortes, bemus. ver. quam in vſuras vſque

Ecclesiæ resaliquãdo

1 *Ab imperiali.*] "ecce caſus vnus in quo in nullo caſu poſſunt alie nullo modo nari res, item in alio caſu non poſſunt alienari ob aliquam cauſam, pñt alienari

cum conſenſu epiſcopi & maioris partis capituli. Iſtud autem prædium ſit mediocre, & creditor ſit talis qui probare poſſit pecuniam eſſe verſam in vtilitatem eccleſiæ, & aliter venditio facta non tenet, neque valet. Sed hodie ex toto hoc non ſeruatur de conſuetudine.

i ¶ *Hoc ius.*] quod eſt. C. de ſacroſ. eccl. iubemus. quod loquitur tantum de Conſtantinopolitana eccleſia.

k ¶*Immobilibus.*] conſenſu tamen Imperatoris poſſunt alienari. ℨ. e. precariæ. in Auth. de alie. & emphy. §. ſanctiſſimas. coll. 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scilicet cum sub ea conditione datæ essent ecclesiæ, vt non alienentur, in auth. de alie. & emphy. §. sanctissimas. coll. 9. & ext. de condi. ap. c. verum. sed hoc non est verũ. non enim valet hoc pactum, cum
a Sub. & privata dispositio, vt ext. de test. ꝛeq. fisti, & Auth. præterea] c. tit. Iulian. cõst. 120. §. fi.
sit contra legem [a] Dei, vt 12. q. 2. aurum.
a ¶ *Constat.*] quia ad profanos vsus non debent redigi, vt 7. de consecr. dist. 1. in sancta. & 12. q. 2. aurum. tamẽ in necessitate potest obligari ad tabernam, & sub eadem forma, vt ext. de pig. c. 1. Dicunt tamen quidam, q̃ nec obligari possunt, cum sint res sacræ. C. quæres pig. obli. non poss. l. 4. & dicunt ibi non esse nexum pignoris, sed solum detentionẽ habet quousq; reddatur ei sua pecunia, sicut aliàs pignus detineri pòt pro ea pecunia pro qua non est obligatũ, vt C. etiam ob chirographariam pecu. l. vnica. Idem potest dici de libero homine qui obligatur, vt no. 23. q. vl. vt pridem.
† *al. citra*
2 Auth. hoc ius] §. citat.
a ¶ *Constata.*]ext. de pigno. nullus. 7. 12. qu. 2. aurum.
b ¶ *In sortem.*] litteræ est præposteratio. prie enim cõputat in vsuram, quàm in sortem, vt ff. de sol. in fi. §. vl. nisi dicas, q̃ hoc aliter fit in fauorẽ ecclesiæ.
† *al. existere*
c ¶ *Centesimæ.* [c] vsura dicitur cẽtesima, quæ æquiparatur sorti in anno.
d ¶ *Absque dispendio.*] i. q̃ ecclesia nil dat ta bellioni, sed solus emptor, sicut est in cõtractu dementis & furio si. C. de epis. audi. l. pe.
e ¶ *Seruientium.*] Arg. contra. 63. dist. quanto.
f ¶ *Vt plus.*] quid si offerat plus quàm valet? tunc tantum iustũ pretium recipiet, licet lex dicat q̃ contrahentes possunt se inuicẽ fallere. ff. de min. in causæ. sed ecclesia in suis contractibus non debet dolum facere, vt ext. de don. per tuas.
g ¶ *Districte.*] [f] vt consideretur quantum in de posset colligi in 25. annis, & pro tãto vendatur, vt in authen. de eccl. ti. coll. 9. §. finautem hæres.
3 Auth. sequenti.
h ¶ *In solutum.*] hic inuito creditore aliud pro alio solvitur, contra. ff. si cert. pet. l. 2. Itẽ datur ei res mediocris in solutum cum optima dari debeat. C. de sol. auth. nisi. Item q̃ tenetur probare pecuniam versam esse in vtilitatem ecclesiæ. [c] & sic in tribus oneratur creditor: & ideo ei additur decima pars, licet hoc aliter alij intelligant, vt si res valebat decem, quòd ei vendenda sit pro vndecim.
[c] Creditor aliquando oneratur.
i ¶ *Addita.*] hoc est fauore ecclesiæ, sicut aliàs fauore libertatis quis cogitur rem suam vendere. 54. dist. fraternitatem.
k ¶ *Probat.*] Sed numquid creditor ita curiosus erit, vt semper teneatur scire ad quem vsum conuertatur hæc pecunia: sed secũdum hoc nullus inueniatur qui cum ecclesia cõtraheret, vt ff. de min. verum. §. si locupleti. & l. q̃ si minor. Sed dic q̃ sufficit probare q̃ ecclesia
b idẽ sentit cunctemporis [b] egebat pecunia, vt ff. de exerci. Lucius. ne si nimia hic L. dicẽs, subtilitate circa res ecclesiarum laboremus, illa subtilitas eis in per q̃ in hoc ca niciem verratur, vt C. ad Treb. l. pen. in prin. C. de verb. sig. l. 3. in fi. su sic est, p- est tamen arg. contra. ff. de in rẽm ver. quòd si seruus. §. pen.
cedẽdũ cõ- i ¶ *Processisse.*] simile ext. de positi, grauis.
tra ecclesiã SICVT. Casvs. Dicitur hic q̃ sicut res ecclesiæ alienari non debent, sic contra bent, fic etiam prohibetur ne sterilis possessio vel tributaria ecclesia minorẽ, vt siæ tributarius.
dẽ sup illa l. m ¶ *Onerosa.*] quę plus habet incommodi quàm commodi. res enim C. si ad. cre. transfertur cum onere suo, vt 16. q. 1. fi quis laicus.

PRÆDIVM. Casvs. Dicitur hic, q̃ si ecclesia habet prædium inutile propter onus fiscalium, potest illud alienare habitis gestis, vt supra dictum est, si præstito iuramento, q̃ non alienetur nisi vt immunitas ecclesiæ seruetur. Immunitas, id est, indemnitas.
l. j. ne si minus, &c. vt segtur i gl. secundũ L.
SED ET PERMVTARE. Casvs. Dicitur hic quòd ecclesia potest permutare cũ principe pro re maiori vel æquali, imperiali rescripto super hoc procedente. Ité potest & cum alia ecclesia cum vtriusque indemnitate, habito consensu eorum qui supra leguntur.
n ¶ *Recte.*] si prædium vnius alij est vicinum, vt in auth. de eccl. tit. §. finautem. colla. 9. & extr. de rer. permu. ad quæstiones.
4 Auth. ité prædium.
PERPETVA. Hæc est 2. pars q. in qua loquitur de emphyteusi, & ponit quid iuris sit, & similiter, de precariis, & ponit hic 12. artic. Io. de Fant.
5 Auth. sed & permutare. Burch. l. 3. c. 165. Iuo p. 3. c. 184.
Casvs. Dicitur hic quòd possessio ecclesiæ potest dari. in emphyteusim perpetuã si fiat in præsentia episcopi, & clericorum, œconomo iurante nihil ad læsionẽ diuinæ domus fieri, nec pensio diminuatur nisi in sextam partem de eo quod poterat haberi, cum res sit donata ecclesiæ. sed si res sit diminuta propter cladem, accipiatur pẽsio quanta potest haberi, si vero res sit pretiosa, de qua parum vel nihil pẽsionis habeatur, re subtiliter æstimata, iusta pẽsio tribuatur, & ea etiam res detur in emphyteusim, quæ videtur idonea ad hoc œconomo, & aliis gubernatoribus. [d]
6 Auth. de eccl. tit. perpetuã.
PERPETVA. [e] Vsque ad 30. an. inst. de perp. & tem. act. in prin. vel perpetua, i. quamdiu viuit. ff. pro soc. l. 1. & 7. eo. precariõ. vel perpetua, i. quamdiu pensio soluitur, vt inst. locati, §. adeo. sicut excõmunicatio dicitur perpetua, i. quousque pœnitet, vt §. e. q. 1. quia. & 27. q. 1. de viduis. vel vt que ad tertiam generationem, vt in auth.
7 Auth. perpetua.
de non ali. aut perm. §. emphyteusim. & §. quia vero Leonis. col. 2.
o ¶ *In his permittitur rebus.*] id est, in rebus non multum vtilibus.
p ¶ *Non minuendo.*] id est, fi est minuenda, non est plus minuenda.
q ¶ *Sextam.*] non remouet quin plus possit dari.
r ¶ *Nunc pensione.*] id est, quanta pensio nunc possit [d] haberi.
s ¶ *Subtiliter.*] i. vt consideretur quantum in viginti annis inde colligatur, vt in auth. de non alie. aut perm. §. quia vero Leonis, coll. 2.
d fc. eo tpe
QVI REM. Casvs. Aliquis rem ecclesiasticam conductam vel in emphyteusim acceptam fecit deteriorem, vel pensionẽ per bien nium non soluit. quærebatur quam pœnam pati debeat. Et respondetur quòd expelli potest de possessione, ita quòd soluat totius præteriti temporis pensionem, & damnum rei restituat, non petituras
t ¶ *Per biennium.*] [e] hoc est enim priuilegium ecclesiæ, vt statim expellat colonum non soluentem pensionem, vt arg. ext. de iurei. per e d hac materia ꝛ. uenit. & c. querelam. idem est in colono fisci. ff. de pub. & vect. l. vectigalia. inter priuatos req̃ iuritur triennium [e]. C. de iure emphy. l. 2. in locatione biennium, vt ff. loc. quæro. §. inter.
u ¶ *Temporis.*] præteriti, secundum alios futuri in odium istius, & in fauorem ecclesiæ.
x ¶ *Impendit.*] sed huic obst. 54. di. generalis. & ext. de in integ. resti. c. 1. sed ibi bona fide fecit sumptus, hic mala fide. 12. q. 2. c. Vulteranæ.
SI QVAS

SI QVAS. Casvs. Ecclesia domos habet ruinosas, quas quidam in emphyteusim vult recipere. Quæritur pro quanta pensione debeant dari. Et respondet, q̃ si conductor vult vti materia destructæ domus, [f] lapidibus & lignis, pensio non debet minui nisi in tertiam partem ab ea quæ extãtibus adhuc habitationibus haberi poterat.
1 Auth. si quas.
Si vero vult domos reædificare, dabitur ea pensio, quæ inde poterat haberi ante rẽdificationem, & ex coꝯmodo plus inde habere potest quã antiquitus dabit medietatem arbitrio boni viri. ita videtur sentire H. & etiam Bes.
2 ¶ *Ex additis.*] de nouo, i. medietas quæ accrescit, dabitur cũ antiqua pensione [a]. Alij dicunt q̃ medietas antiquæ & medietas nouæ dabitur.
2 sic si vacabuerit x. cũ erit ruinosa, & modo [b] al. addito est i xxx. & sic habebit xxx. pro
a Auth. sed & permutare. Burch. l. 3. c. 165. Iuo p. 3. c. 184.
b ¶ *Medietas.*] eius quę
Pẽtone. Pe.
2 Auth. qui res. Iuo p. 3. c. 185.
QVI VERO. Casvs. Hic tractatur de quattuor generibus hominum recipientium res ecclesiæ citra legis formam, [f] de emptore, donatario, creditore, & emphyteuta, qui omnes debent res restituere cũ omni incremento medij temporis: & pretium quod dedit, ab ecclesia non repetet, sed ab eo qui alienauit. Donatarius autẽ & rem cum omni causa, & fructum restituat, & aliud [f] tantumdem. Creditor quoque restituta re pignora quãta, crediti actionem contra solum pignoris datorem habeat. Emphyteusis acceptor, & ab ea cadat, nec, quod dedit, repetat: immo statim soluat, quod soluturus esset vnoquoque anno, si iure contraxisset. ¶ Sed melius [g] dicitur omni modo denegandas esse actiones huiusmodi acceptori. Imp. Leo.
f fc. ad. ius. §. fane omnis.
f ¶ *Aliud.*] contra. 12. q. 2. diacon. vbi sufficit q̃ tantumdẽ restituatur sed ibi loquitur de alienatore, hic de eo cui est alienatum.
g ¶ *Sed melius.*] hoc apposuit Guarnerius de lege q̃ est C. de sacrosanc. ecclesiis nemini. sed corrigitur [b] in auth. coll. 2. de non ali. §. q. a vero Leonis. & per canonẽ 12. q. 2. Vulteranæ. vnde fiue bona fide siue mala accepit, habet regressum ad auctorẽ suum, vt ext. de reb. ec. non al. ad audientiam [c], licet sit arg. cõtra C. de euic. fi fundũ. vbi dicitur, q̃ malæ fidei possessor nõ aliter habet regressum ad suum auctorẽ, nisi sit fibi cautũ de euictione. Dicũt tñ quidã, q̃ si est malæ fidei possessor ille qui recipit, tũc nec aduersus ecclesiam nec aduersus alienãtem habet actionẽ, vt 16. q. 3. vniuersus. Gua. & idẽ fas. si est bonæ fidei possessor, habet actionẽ aduersus eũ tãtum qui
b Hãc gl. fatetur Go. & Hostien. ext. de reb. ecc. non al. c. nulli.
c Hãc gl. fatetur Go. & Hostien. ext. de reb. ecc. non al. c. nulli.
rationis. ¶ Si quas vero ruinas habent memoratæ diuinæ domus, quas reædificare nõ valent, & hæc in emphyteusim dẽtur perpetuã, emphyteuta vsuro materia habita tionis depositæ domus, vt pensio deminuatur in tertiam partem ab ea, quæ stantibus adhuc ædificiis colligebatur, aut prius eo reædificante, ex additis [2] illis per æstimationẽ pensionibus, medietas [b] detur religiosæ domui. Nam priore casu, ab initio emphyteusis præstanda est pensio. ¶ Qui vero res iam dictas non gratuito [c] alienationis titulo citra formã legis accepit, rem quidem cũ omni incremento [d] medij temporis restituat: eius autem quod dedit, nullam actionem contra venerabilem [e] locum, sed aduersus eum, qui alienauit, habet. Donatarius autẽ & rem cum omni causa, & fructum restituat, & aliud [f] tantumdem. Creditor quoque restituta re pignora [g] uicẽ, & eiusdẽ reditus sit. ¶ Quibusc̃que modis hoc ius aliis permittitur, interdicitur certis personis res huiusmodi accipere, vt œconomo eiusq; cognatis [i] [7]. Quòd si necessitas compulerit, vt pro ecclesiæ necessitate, aut vtilitate, vel in vsufructu, vel indirecta vẽditione aliq̃d distrahatur, apud duos [k], vel tres comprouinciales, vel vicinos episcopos causa, qua necesse sit vendi, primitus cõprobetur, vt habita discussione sacerdotali, eorum subscriptione † quę facta fuerit vẽditio, vel transactio [l], corroboretur. Aliter facta venditio, vel transactio nõ valebit [m]. *& infra.* Minus vero vtiles possessiones peregrinis, vel clericis saluo iure [n] ecclesiæ in vsũ præstari pmittimus.
2 Auth. ité prædium.
d ¶ *Incremento.*] i. omnes fructus præceptos medio tempore. 12. q. 2. non liceat.
e ¶ *Venerabilem.*] vt 12. q. 2. diaconi. & c. si qs. & c. quidqd. C. de rei vend. si mancipium.
f ¶ *Aliud.*] contra. 12. q. 2. diaconi. vbi sufficit q̃ tantumdẽ restituatur sed ibi loquitur de alienatore, hic de eo cui est alienatum.
g ¶ *Sed melius.*] hoc apposuit Guarnerius de lege q̃ est C. de sacrosanc. ecclesiis nemini. sed corrigitur [b] in auth. coll. 2. de non ali. §. q. a vero Leonis. & per canonẽ 12. q. 2. Vulteranæ. vnde fiue bona fide siue mala accepit, habet regressum ad auctorẽ suum, vt ext. de reb. ec. non al. ad audientiam [c], licet sit arg. cõtra C. de euic. fi fundũ. vbi dicitur, q̃ malæ fidei possessor nõ aliter habet regressum ad suum auctorẽ, nisi sit fibi cautũ de euictione. Dicũt tñ quidã, q̃ si est malæ fidei possessor ille qui recipit, tũc nec aduersus ecclesiam nec aduersus alienãtem habet actionẽ, vt 16. q. 3. vniuersus. Gua. & idẽ fas. si est bonæ fidei possessor, habet actionẽ aduersus eũ tãtum qui
b Hãc gl. fatetur Go. & Hostien. ext. de reb. ecc. non al. c. nulli.
c Hãc gl. fatetur Go. & Hostien. ext. de reb. ecc. non al. c. nulli.
alienauit, vt 12. q. 2. Vulteranæ, melius est vt dicas siue bona fide siue sentiũt L. & mala contraxerit, semper habet actionem aduersus alienantem. Go. B. & In.
SI OECONOMVS. Casvs. Aliquis volebat habere vsum qui oẽs ita fructum in domo vel agro ecclesiæ vsque ad certum tempus, vel to no. in prædicto tempore vitæ suæ, quærebatur qualiter hoc fieri deberetur? Et re decr. ad auspondetur si œcono-diẽtiã. Arc.
mus hoc viderit expe. † *al. placidire* ecclesię, pacta cũ *tum tempo-*
eo ineat vtrũ ad certũ *rum pro-*
tempus vel toto tem- *prietate.*
pore vitæ suę rem ecclesiæ velit habere, & hoc redigetur in scripturam, & secundum q̃ conuenerit, dabit sibi œconomus rem ecclesiæ, & ille qui accipit rem ecclesiæ debet facere pactum vt finito tempore restituat ecclesiæ quod accepit ab ea, & tantumdẽ de suo eiusdem bonitatis & reditus cũ eo quod accepit, & cum totidem mancipiis & colonis, q̃ perpetuo penes ecclesiam remanebit. Si vero aliter fiat, irritũ erit. H. vero casum pòit breuiter sic.
Hic dicitur in hac l. §. Auth. Hæc Aliquis vult accipere vsus. c. tit. prædium ecclesiæ in vsumfructũ vsque ad certum tempus, vel vsque ad mortem suam. nõ potest hoc facere nisi statim prædium suum æque bonũ per omnia conferat eccle siæ quo ad proprietatẽ, & sic vsque ad statutum tempus remanebit vtrumque prædium quo ad vsum fru 7 in cõc. Actum. postea vtrũque gatensi, c. 7. perueniat ad ecclesiã pleno iure. Sed primus casus quem posui melius litteram exponit, & sensum com prehendit.
h ¶ *Præstetur.*] fi. ex. de his quæ fi. à præla. fin. const. ca. cum Apostolica. & c. seq. ibi, *Perpetuã firmitate.*
§ Auth. qui-busc̃que.
NAM HAEC VSVS. Casvs. In hac auth. dicitur q̃ præcaria de qua fit mentio s. e. fi œconomus. potest fieri à qualibet ecclesia: ita vt tempore finito res vtraque perueniat ad ecclesiã pleno iure, & res quæ datur inuicem, nõ debet esse grauata tribus tis maioribus, quã precariam œconomus nõ potest facere fibi nec consanguineis suis.
i ¶ *Cognatis.*] Et fic dãnosum est alicui officium suum, vt 7. qu. 1. constitutum.
k ¶ *Duos.*] Hodie sufficit solus consensus episcopi ci canonicis. 12. q. 2. fine. & si res venalis est in parochia
l *al. prostitutione*
m ¶ Nam.] *Hæc vox non est in auth. & in veteris Grat. codicib. pro ista voce est* N. C. *& significatur*, nouella constitutio.
n ¶ *Saluo iure.*] id est, vt non intelligatur esse perpetua donatio, sed temporalis [d], vt not. 16. quæst. 1. possessiones. sed si ecclesiæ daretur:
d Vt. fc. cessante inopia ad eccle siam reuertatur, vt dicatur, vt possessiones.
tunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item ex concilio Mediomatricis.[1]

¶Ecclesiasticarum rerum precariæ qualiter fieri debeant. C. IIII.

j [2] PRecariæ [a] à nemine de reb⁹ ecclesiasticis fieri p̃sumantur:nisi quantum de qualitate cõuenienti datur ex proprio, duplũ [b] accipiatur ex rebus eccle siæ,in suo tantum,qui dederit, no mine, si res proprias & ecclesiasti cas vsufructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad præsens dimiserit, ex rebus ecclesiasticis triplum fructuario vsu in suo tan tum quis†nomine sumat:quia sic eas quemque tractare oportet, vt rerum ecclesiasticarũ dispensatorem, non vt propriarũ largitorẽ. [A]

¶ [3] Decreuit etiã sancta synodus, & imperialis auctoritas denuntiauit, vt à nulla potestate quis coga tur facere precariã de rebus proprie Deo & sanctis eius dicatis: cũ ratio & vsus obtineat neminẽ, cui†nõ vult contra vtilitatẽ,& ra tionẽ cogi [c], de proprio facere be neficium. ¶ [4] Nec cõmutationes [d] rerũ vel mancipiorũ ecclesiastico rũ quẽlibet persona sine licẽtia,& consensu regio†facere præsumat.

¶Citatur hic canon ex concilio Mediomatricu ,à Burchardo autem & Iuone ex concilio Bellutacensi,præter vltimum versiculũm, Nec commutationes,*quem citant ex Matisconensi. In concilio etiam Meldensi,cap.22.referturex eodem concilio Belluacensi. Extat in capitularibus editis anno quarto regni Caroli regis & Ludouici imperatoris filij in villa Colonia, c.37.non est autem mutatus titulus, quia potuit idem in omnibus illis cõciliis repetiquod in Germanicis & Gallicis,quæ extant,sæpe factum cognoscitur. Aliquid etiam de precariis habetur in concilio Rhemensi,c.36.& 37.& in concilio Moguntino sub Arnulpho,c.20.*

A ¶Largitorem.]*In concilio Meldensi.& capitularibus post hoc verbum sequitur continenter,*& à nulla potestate quis cogatur,&c.*sine verbis illis hic interiectis,quorum tamen si milia afferuntur à Burchardo & Iuone ad verſi.*Nec commutationes.

B ¶ Cogi.] *Sic in omnibus vetustis codicibus Gratiani,& adest glossa: sed in concilio Meldensi,& capitulari,& apud Burchardum,& Iuonem est,* præsitum.

Item ex concilio Belluacensi[5].

¶De eodem. PALEA. C. V.

ij [6] PRecariæ de quinquennio in quinquennium secundum antiquam consuetudinem, & auctoritatem renouentur.

[*Item ex concilio Carthaginensi*.]

A ¶Carthaginensi.]*Etiam in decretalibus ti. de precariis, citatur ex concilio Carthaginensi:sed in nullo ipsorum est inuentum. potuit esse alicuius illarum prouinciarum concilij. extrat autem in legibus Longobardicis.lib.3. tit. 8.l.2.*

¶De eodem. PALEA. C. VI.

[7] DE precariis, quæ à rectoribus ecclesiarum irrationabiliter fiebant, & se, suosque successores pœna graui obligabant, vt facta ipsorum nequiuissent dissoluere,præcipimus, vt nemo successor in antecessoris sui pœna sit obligatus:sed suæ prouidentiæ sit cõcessum, vt si antecessor eius res ecclesię irrationabiliter distribuit, ab eo ad ius ecclesiæ eiusdem reuocentur.

Item ex concilio Martini Papæ,c.16.[8]

¶ Res ecclesiæ dispensandi potestatem habeat episcopus. C. VII.

j [9] ETem in rebus ecclesiæ, vt dispensetnecessitatem habẽtibus cum omni reuerentia, & timore Dei.Participare etiam eum oportet, quæ necessaria sunt:Si tamen ipse, aut qui cum eo sunt, fratres indiguerint [c] aliquo:vtnecessitatẽ nullo modo patiantur secundum sanctum Apostolum dicentẽ[Victu [f], & tegumento, his contenti sumus.] Si autẽ res ecclesiasticas episcopus in suas voluntates vsurpare voluerit, & loca ecclesiæ, & fructus agrorũ non cum presbyte rorũ, vel diaconorũ consilio cõtaminauerit†,aut fratribus [g],vel filiis, vel quibuscũque propinquis suis dederit potestatẽ, vt per eos latenter lædãtur res ecclesiæ:tũc oportet obnoxium esse cõcilio.sin autem [A] episcopus,vel qui cum eo sunt,p̃resbyteri [h],aut diaconi accusentur,quia ea,quæ vel ex reditu, vel ex quolibet actu [a] ecclesiæ veniunt, in sinus suos colligũt, & pauperes fraudant,& fame conficiunt,hos corripi oportet, secundum quòd ordinatum fuerit à sancto concilio.

A ¶Sinautem.]*In capitulis habetur,*similiter: *sed melior videtur lectio duorum vetustorum Gratiani codicum,*sin aliter:*propius enim accedit ad græcam concilij Antiochensi, c.25.vnde hoc sumptum est: ὁ δὲ κρείτων ἀπλῶς.id est,*si autem & aliter,*vt* j.12.q.1.c. episcopus.

B ¶ Actu.] *Hæc vox in simili re habetur.* j.12. q.2.*Vulteranæ.*Vulteranæ ecclesiæ actus,vel patrimoniũ,*græce est,* ὑπὲρ τῆς ἐκείνου τοῦ ἐπισκόπου ἐκκλησίας. *id est*, vel etiam ex qualibet alia causa,& occasione ecclesiastica.

4 *Si vero* i *contra hanc prohibitionem, aliquam*† *de rebus ecclesiæ episcopum vendere contigerit & res ipsa ecclesiæ restauranda, & ipse gradu suo deiiciendus decernitur.*

Vnde in eodem concilio Martini Papæ, c. 14.legitur.[10]

¶De episcopo, qui nulla necessitate res ecclesiæ vendit. C. VIII.

[11] SI quis episcopus nulla ecclesiasticæ rationis necessitate cõpulsus,in clero [A] suo,aut vbi forte nõ est [k] presbyter,de reb⁹ ecclesiasticis aliquid præsumpserit vẽdere,& res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare cogatur,&in iudicio episcoporũ deiiciatur audit⁹,[a] cõ uictus,& tamquam furti,aut latrocinij reus suo priuetur honore [l].

A ¶In clero suo.]*In codice Lucensi regio legitur,* inicio clero.

B ¶Et conuictus.]*hæ duæ voces non sunt in capitulo Martini,neque apud Burchardum,neque apud Iuonẽ parte tertia. Parte autẽ quinta abest præterea vox,*auditus.*vetustis tamen exhus Gratiani codicibus cõuenit cũ vulgatis.*

Vid vero.]Hæc q.diuiditur in duas partes.In 1.ponit s. aucto. per quas probat de cathedratico,& de aliis. Se cunda ibi,*Cathedraticum.*Io.de Fan.

CAsvs. Hic ponitur 3.q.qua quæritur, quid episcopus exigere debeat nomine cathedratici. & respondet,q

duos solidos, vt j.e.illud.prẽterquam à monasterio, vt j.ea.inter cetera. hi autem duo solidi erunt illius monetæ, quæ frequentatur in regione,vt ff.de leg.3. nummis. Item procurationes potest petere tempore visitationis,vt 8.ea.q.1. relata. Item collectas imponere,vt ext.de cen. cum Apostolus. Item prẽter cathedraticum medietatem vel tertiam partem oblationum,vt j.ea.§.cathedraticum.

QVÆSTIO III.

1 ps

Vid vero [a] *nomine cathedratici episcopus exigere debeat, in secundo concilio Bracharensi, capitulo secundo legitur.*

¶Præter honorem cathedratici nihil episcopus per diœceses exigat. C. I.

PLacuit, vt nullus episcoporũ per suas diœceses ambulans, præter honorem cathedræ suæ,id est duos solidos [b], aliud aliquid per ecclesias tollat:neque tertiã [c] partem ex quacumque oblatione populi in ecclesiis parochialibus requirat:sed illa tertia pars pro luminaribus ecclesiæ,vel reparatione seruetur,& singulis annis episcopo inde ratio fiat [d].Nam si tertiam partem illam episcopus tollat, lumen, & sarta tecta abstulit ecclesiæ. Similiter & parochiales clerici seruili more in aliquibus operibus episcopo † seruire non cogantur: quia scriptum est[Neque vt dominantes in clero.]

Item ex concilio Emeritensi,c.16.

¶ Basilicarum reparationi proficiat tertia quam episcopus accipere consueuerat. C. II.

PRiscis quidem† canonibus erat decretum,vt episcopus de parochianis † ecclesiis tertiam [e] cõsequeretur†,cui sua plenissime sufficere [A] possunt.Placuit huic sancto concilio, vt nullus prouinciæ Lusitanæ episcopus sententiæ huius terminum excedat,nec à qualibet parochiana ecclesia tertiam auferre præsumat:sed quæ [B] exinde cõsequi poterat,totũ in reparatione ipsarum basilicarum proficiat.

¶*Caput hoc in codicibus Gratiani etiam manuscriptis corrupte citabatur ex concilio Merech.Est autem in Emeritensi,c.16.cuius concilij duo exemplaria ad S. D. N. Gregorium XIII. missa sunt. Huius concilij & capitis meminit Innocentius tertius in epistolis Romæ impressis,libr.2.epistola Petro Compostellano scripta, his verbis,* Emeritense vero concilium authenticum esse multis rationibus astruebas , tum quia cum aliis conciliis continetur in libro, qui corpus canonum appellatur , quem Alexander Papa per interlocutorem authenticum comprobauit:tum quia de ipso concilio sumptum est caput. [Priscis quidem canonibus,] quod continetur in corpore Decretorum.

A ¶ Sufficere possunt.] *Sublata est negatio, quæ erat in vulgatis, quontam & ab vtroque exemplari concilij & a vetustis Gratiani codicibus abest:& hoc modo magis conuenit cum ratione legis.*

B ¶Sed quæ exinde.]*In exemplaribus concilij legitur.*Sed quæque exinde consequi potuerat,totum in reparatione ipsarum basilicarum proficiat.

Item ex concilio Toletano. 16.c.4.

¶ Non accipiant episcopi tertiam partem, nisi dirutas ecclesias reparare voluerint. C. III.

VNio nostræ cõgregationis † decernit, atque instituit, vt tertias [f],quas antiqui canones de parochiis suis habendas episcopi censuerunt,si eas exigendas credi derint, ab ipsis episcopis dirutæ ecclesiæ reparentur. Sin vero eas maluerint cedere, ab earumdem ecclesiarum cultoribus sub cura & solicitudine sui pontificis, reparatio eisdem est adhibenda basilicis. Quòd si omnes ecclesię aut in columes fuerint, aut quæ dirutæ erant, reparatæ extiterint, secundum antiquorum canonum institutа , si tertias sibi debitas vnusquisque episcopus assequi voluerit, facultas illi omnimoda [g] erit: ita videlicet, vt citra ipsas tertias nullus episcoporũ quidpiam pro regiis [h] inquisitionibus à parochianis † ecclesiis exigat, nihilque de prædiis ipsarum ecclesiarum cuiquã causa stipẽdij dare præsumat.

¶Sed & hoc necessario instituendum deligimus,vt plures ecclesiæ vni nequaquam committantur [i] presbytero: quia solus per totas ecclesias nec officium valet persoluere,nec populis sacerdotali iure occurrere,sed nec rebus earum necessariam curam impendere:ea ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

Illud.] CASVS. Præcepit Pelagius Cresconio illustri defensori Siciliæ, vt non permittat episcopis Siciliæ petere à parochiis suæ diœcese. vltra duos solidos nomine cathedratici: nec conuiuia nimis magna sibi per eos fieri.

a ¶ *Supra vires.*] ne victum longi temporis breuis hora consumat. ext. de cen. cum Apostolus. & secundum quosdam à pauperibus nil petet, vt 1. q. 2. placuit. arg. ff. e. cauendum. sed hoc non est verum: quia si aliquis vltra vires fuerit gratuatus, fiet collectio ab aliis vicinis ecclesiis, vt extr. de cen. cũ instantia. & c. procurationes. "non autem debet episcopo nisi lac ad bibendum: ne ieiuniorũ doctrinam rubetibus buccis prædicet, vt 35. dist. sexto. & c. ecclesiæ. Nec bibet vltra tertiam vicem, vt 44. dist. in illa palea, quando presbyter. & comedet lardũ vel carnes vaccinas vel veruecinas cum aceto, vt C. de ero. mili. an. l. 1. l. 12. arg. §. 41. dist. non cogantur. & c. episcopus.

1 Iuo p. 3. c. 136.

"Epi visitanti dandũ est lac ad bibendum.

NEc *numerus.*] CASVS. Fabianus episcopus quæsuit de tribus à Gelasio Papa. Primo, vtrum certus numerus pecuniæ sit imponendus baptizandis. Et respondet q̃ non: ne baptizandi à baptismi gratia repellantur. Secundo, vtrum sit exigendum pro cathedratico vltra antiquam consuetudinem. Et respõdet q̃ non. Tertio quã partem debeat recipere episcopus de oblationibus, quæ offerũtur in die dedicationis. Et respõdet quòd consuetudo illa debet seruari quæ omnibus ecclesiis est præscripta.

b ¶ *Nec numerus.*] Forte consuetudo fuerat q̃ secundum numerum baptizandorum tantum vel plus reciebatur: quod erat iniquum, vt j. q. j. baptizandis. & ea. placuit. Ioan.

c ¶ *Aut in electa.*] contrarium est j. 13. q. 1. c. 1. vbi dicitur, q̃ ideo parochiæ sunt distinctæ, ne aliquis iura alterius vsurpet. Ad hoc dicunt quidam, q̃ hoc capitulum loquitur secundum ea tempora quando nondum parochiæ erant distinctæ. sed hoc stare non potest [a]: "quia Dionysius qui distinxit diœceses, diu præcessit Gelasium cuius istud c. est. Dicas ergo q̃ loquitur de Iudæis & Paganis, & transeuntibus, & talibus qui "Diœceses non habent certum domicilium. quòd enim hic de pueris non loquitur à quatur, patet ex eo quod dicitur, aut in electa. ipsi enim non possunt eligere.

[a] Ad hoc qd no. gl. §. 99. dist. c. 1. "fuerunt Dionysio distinctæ.

d ¶ *Consuetudinem.*] Secundum quod conuenitur cum episcopo tẽpore dedicationis. 18. q. 2. Eleutherius.

CATHEDRATICVM. Hæc est secunda pars quæstio. in qua loquitur de procurationibus & de exactionibus, & dicitur quòd procuratio vna sola dicitur esse in anno: & exactio nulla, nisi à iure permissa. extra de cens. cum Apostolus. & hoc probat per v. auctoritates. Io. de Fan.

CASVS. Grat. dicit quòd episcopus accepit cathedraticum præter medietatem vel tertiam partem oblationum quæ offeruntur in die anniuersariæ dedicationis, vel alterius solennitatis, prout conuenerit inter episcopum & sacerdotem.

DE HIS VERO. Dictum est §. de visitatione episcoporum. Sed quia quidam crudeliter sæuiendo parochias visitabant, ideo nunc ostendit Grat. quid super hoc tenendum sit.

A ¶ Mulctari. *In cõcilio sequitur*, ita nempe, vt postquam ab excommunicationis interdicto ad ordinis sui remeauerit locum, cunctas huius canonis sanctiones modis omnibus studeat adimplere.

Item Pelagius Cresconio illustri.
¶ De eodem. C. IIII.

ILlud te volumus modis omnibus custodire, ne qui episcopo rũ Siciliæ de parochiis ad se pertinentibus nomine cathedratici amplius quàm duos solidos præsumant accipere, neque compellere presbyteros, aut clericum parochiarum suarũ supra vires a suas eis conuiuia præparare.

Item Gelasius Papa Fabiano episcopo.
¶ Baptizandis numerus non imponatur: nec cathedraticum vltra vetustum morem exigatur. C. V.

NEc numerus [b] baptizandis iuste creditur imponendus, cum quanti petierint, vel ad regenerationem festinauerint, non sint pro alterius voluntate repellendi. Et ideo frater carissime huiusmodi superfluam constitutionem modis omnibus remouebis, vt vnusquisque, aut in vicina sibi ecclesia, aut in electa [c] pro suæ mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum etiam non amplius quàm vetusti moris esse constiterit, ab eius loci presbytero nouerit exigendum: & de his, quæ die dedicationis fuerint offerentium deuotione collata, consuetudinem [d], quæ generaliter omnibus ecclesiis est præscripta, seruabis.

2 *Cathedraticum, quod his auctoritatibus episcopis permittitur exigere, præter medietatem, vel tertiam partem oblationum, quæ etiam pro varia ecclesiarum consuetudine ex præmissis auctoritatibus episcopo debetur, intelligendum est: nec illa pars oblationum omnium generaliter intelligenda est, sed vel anniuersariæ dedicationis, vel quorumdam etiam solennium dierum, prout inter episcopum & sacerdotẽ tempore dedicationis conuenerit. De his vero episcopis, qui per parochias suas crudeliter desæuiunt, sic est statutum in tertio concilio Toletano, c. 2.*

¶ Vltra morem antiquum à parochianis presbyteris episcopi nil exigant. C. VI.

QVia cognouimus episcopos per parochias suas nõ sacerdotaliter, sed crudeliter deseuire, & dum scriptum sit. [Forma estote gregi, neque vt dominantes in clero,] exactiones diœcesi suæ, vel damna infligant: Ideo censemus (excepto quod veterum e constitutiones à parochiis habere iubent episcopos) vt alia, quæ illis hucusque præsumpta [f] sunt, de negentur, hoc est, neque in angariis presbyteri, aut diaconi, neque in aliquibus fatigentur indictionibus: ne videamur in ecclesia Dei exactores potius, quàm Dei pontifices nominari. Hi vero clerici, tam loeales, quàm diœcesani, qui se ab episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad metropolitanum deferre non differant, & metropolitanus nõ moretur eiusmodi præsumptiones coercere†.

Item ex concilio Cabilonensi 2. c. 14.
¶ A parochianis stipendia non nisi cum charitate episcopi exigant. C. VII.

CAuendum est, ne cum episcopi parochias suas peragrant, quamdam damnosam erga subditos [g], seu erga socios [h] tyrannidem exerceant, nec (quod absit) cum charitate, sed cum quadã iudiciaria inuectione † stipendia ab eis exigant. Obseruandum etiam modis omnibus, vt si quando eis peragrãdæ parochiæ necessitas incumbit, in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendatione dignis, in prædicatione verbi Dei, in lucris animarũ potius, quàm in deprædandis, & spoliandis hominibus, & scandalizandis fratribus operam dent. Et si quando eis ad peragendũ ministerium suum à fratribus, aut subditis aliquid accipiendũ est, hoc summopere obseruare debent, ne quem scandalizẽt [a], aut grauent. Tanta ergo in hac re discretio tenenda est, vt & verbi Dei prædicator, vbi proprij sumptus [b] desunt, à fratribus accipiat, & item fratres, illius potentia non grauentur, exemplo apostoli Pauli, qui, ne quẽ grauaret, arte & manibus victum quærebat.

Item ex concilio Toletano septimo, c. 4.
¶ Vltra duos solidos à parochianis ecclesiis episcopus non præsumat accipere. C. VIII.

INter cetera denique, quæ communi consensu nos conferre competenter oportuit, querimonias etiam parochialium† presbyterorum Galliæ [A] prouinciæ solertissime discernere decuit, quas cõtra pontificum suorum rapacitates necessitas, vt comperimus, tandem compulit in publicum examen deferri. Hi enim pontifices, vt euidens inquisitio patefecit, indiscreto moderamine parochianas† ecclesias prægrauantes, dum in exactionibus superfluit frequẽter existunt, pene vsque ad exinanitionem extremæ virtutis quasdam basilicas perduxisse probantur. Ne ergo fiat de cetero, quod constat hactenus inordinate præsumptũ, non amplius quàm duos solidos vnusquisque episcoporũ præfatæ prouinciæ per singulas diœcesis suæ basilicas iuxta synodum Bracharensem [3] annua illatione sibi expetat inferri: monasterium [c] tamen basilicis ab hac solutionis† [d] pensione seiunctis. ¶ [3] Cũ vero episcopus diœcesim visitat, nulli præ multitudine onerosus existat, nec vmquam quinquagenarium [e] numerum euectionis excedat, aut amplius, quàm vna die per vnamquamque basilicam remorandi licentiam habeat. Quicumque vero pontificum corumdẽ aliter, quàm decernimus, agendum præsumpserit, correptioni proculdubio canonum subiacebit, tamquam constitutorum synodalium transgressor, & prisco rum edictorũ† corruptor.

A ¶ Galliæ.] *In conciliis impressis, & aliquot Gratiani exemplaribus legitur*, Galliciæ. *In aliis autem, & emendatoribus, atque in codi non tenet*: quia si aliquis fuerit supra vires grauatus, alij vicini sacerdotes tenentur conferre, vt dixi §. eo. illud. & extra de cen. procurationes.

RElatum.] CASVS. Episcopi Siciliæ graues & onerosi erant ecclesiis suis cum eas visitabant. tandem mediante legato antecessoris Greg. qui in Sicilia ecclesiasticum patrimonium gubernabat, facta est compositio inter episcopos & clericos, vt certa summa daretur episcopis quolibet anno cum ecclesias visitarent: quàm quia episcopi non seruabant, præcepit Gregorius vt omnia seruentur, nec subiectis suis graues in aliquo existant.

f ¶ *Summa.*] §. ea. qu. 1. relata. arg. "quòd pactio interuenire potest in spiritualibus [e], vt hic, & 18. quæstio. 2. Eleutherius. 12. quæst. 2. cap. quicumque. extra de deci. ex multiplici. quandoque enim prohibetur transigi vel pacisci. si tamen fiat auctoritate iudicis, tenet, vt extra de præb. nisi. ff. de his qui not. infam. furti. §. pactus. ff. de transactio. cum hi. §. si cui. Sed quare recipitur pecunia pro actu consecrandi. vt hic dicitur, & extra de simo. cũ sit Romana. & non pro actu baptizandi? ideo dico, ne aliqui propter paupertatem vel auaritiam se subtrahant à baptismo, vt 1. quæst. 1. baptizandis.

"Pactio an in spiritalib⁹ interuenire possit.

e Verum est hoc, dũmodo sit licita. vt 18. q. 2. Eleutherius. secũdũ L. hoc dixi 1. q. 2. q̃ pio. de hoc not. 100. di. in ea. Arc.

g ¶ *Pro labore.*] §. 1. quæstio. 2. capit. vltim. j. 12. quæstio. 2. charitatem.

h ¶ *Clericorum.*] qui laborant cum episcopo in visitatione.

ILlud.] CASVS. Syracusanæ ciuitatis episcopus cum à Papa ordinabatur, sub 171. Pol. l. 4. interpositione legitimæ pœnæ promisit specialiter quòd ab aliquo clerico suæ diœcesis vltra duos solidos pro cathedratico nihil esset petiturus. Præcepit ergo Grego. Cresconio illustri vt faciat hoc ob seruari, non solum ab episcopo Syracusanæ ciuitatis, sed etiam ab omnibus aliis Siciliæ episcopis: nec ipsa prandia enormia fieri sinat: sed secundum mediocritatem cuiusq; cumque loci visitanti episcopo ea faciat præparari: ne sub hoc prætextu damna pauperibus inferantur.

4 Anſ. l. 6. c. 171. Pol. l. 4. interpositione legitimæ pœnæ promisit specialiter quòd ab aliquo clerico suæ diœcesis vltra duos solidos pro cathedratico nihil esset petiturus. Præcepit ergo Grego. Cresconio illustri vt faciat hoc ob seruari, non solum ab episcopo Syracusanæ ciuitatis, sed etiam ab omnibus aliis Siciliæ episcopis: nec ipsa prandia enormia fieri sinat: sed secundum mediocritatem cuiusq; cumque loci visitanti episcopo ea faciat præparari: ne sub hoc prætextu damna pauperibus inferantur. fit. 21.

i ¶ *Pœnæ.*] Nota quòd aliquis sub pœna potest obligari in spiritualibus, vt vigesimatertia distinct. quamquam. 16. quæst. 1. statuimus. 1. quæst. vltim. quoties.

a ¶ *Scandalizent.* Jexigendo vltra licitum, vt 11. q. 3. nolite.

b ¶ *Sumptus.*] Videtur ergo q̃ si habet sumptus vnde possit expendere, non debet alios grauare. nam potius videntur hæc peti ex gratia quàm de iure, vt ext. de cen. cum Apostolus. & ea quæ domi consueuit expendere, debet expendere cum est in via [a], vt in authen. de aSed Go. putat cõtra, ga man. prin. §. illud. col. & ciuitate 3. & in authen. vt iud. manẽs & vi sine quoquo suffrag. §. nulli. col. 2. sed non sinans pt exigere cura est ita, vt extra de fitiones. ext. mo. cum sit Romana. de cens. vene in parte decisa. rabil. Arc.

INter cetera.] CASVS. Episcopi Galliæ eum visitabant parochias suas, fœnas racitates in suos subditos exercebant, centum vel ducentas equitaturas secum ducendo: & ab eis vltra duos solidos pro cathedratico, & prandia nimis magna exige- bArg. cõtra ad hoc 5. q. 2. amputato Arg. ad hoc 16. q. 1. nil refert. vbi de hoc. Arc.

a Thes. bant: & in ecclesia per duos vel per plures dies morabantur, ita quòd ecclesias vsque ad exinanitionẽ perducebant: & ideo statuit concilium Toletanum, ne vltra duos solidos exigant pro cathedratico, à quo monasteria sunt exempta. & vltra quinquaginta equitaturas nõ ducant: nec amplius quàm vna die in basilica morentur. episcopus vero qui contra hoc fecerit, correctioni canonum subiacebit.

c ¶ *Monasteriorum.*] §. 16. quæst. 2. cap. 1. & 2. contra j. 16. quæstio. 1. cum pro vtilitate. j. 18. quæstio. 2. quãm sit. & cap. seruitium. contra.

d ¶ *Solutione.*] "ipsa enim monasteria à legedioecesana sunt exempta, vt hic, & 16. q. 1. cum pro vtilitate. & 18. q. 2. quã sit. sed eorum capellæ non, vt extra de capel. monac. vlt. & penul. & extra de prębendis, de monachis.

e ¶ *Quinquagenarium.*] "Hodie numerus singulorum in eue vt extra de cens. cum Apostolus. nec numerus ibi taxatus recipiendus est si ecclesia grauetur, vt ibidem dicitur, & extr. de excel. præl. cum ad quorumdam. extra de pœnis. cap. pen. illos ergo qui superflui sunt potest remouere sacerdos [b]: quia si habẽs seruitutem adaquandi pecorum: si plus debeas, superflua possunt à domino remoueri, vt ff. de aqua quoti. & æstiu. l. 1. §. Trebatius. Item si causa proprij commodi venit ad ecclesiam, de proprio viuat, vt Cod. de sta. & ima. l. vlti. Hæc allegatio forte hodie

Universidad de Deusto
Biblioteca

non inducitur repõere.

"Obligatio

b ¶ *Diem & ferias.*] vt ff. de aqua quotidi. & æstiu. l. 1. §. Trebatius. Item si causa proprij commodi venit ad ecclesiam, de proprio viuat, vt Cod. de sta. & ima. l. vlti. Hæc allegatio forte hodie

c Sub. cui alij quod dicit, vt not. extr. de fideic. l. gl. ex. 16. q. 3. dilectis. Arc.

d ad hæc ma. gis. & ad hoc. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lericus.] Casvs. In superiori causa ostensum est, q̃ ecclesiæ cum omnibus suis possessionibus ad dispositionem pertinent episcoporum: sed quia posset aliquis dubirare sub quo iudice clerici debeant conueniri, sub ecclesiastico, scilicet, an sub seculari: ideo Grat. hanc 11. causam subnectit, in qua ostendit clericos sub ecclesiastico iudice esse cõueniendos: quod vt competentius ostendat, thema proponit: de quo tres elicit quæstiones.

Vod clericus.] Hæc q. diuiditur i tres partes. In prima probat per 24. auctoritates, quòd episcopus & quilibet clericus per clericos est iudicandus, & non per laicos, nisi forsan esset in corrigibilis: quia actor debet sequi forũ rei. Secunda ibi, *His ita.* Tertia ibi, *Econtra.* Io. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur prima quæstio, qua quæritur, an clericus ante ciuilem iudicem sit producendus. Et distinguas quòd causarum alia est criminalis, alia ciuilis, alia spiritualis. Criminalis est vbi de crimine agitur. Ciuilis, vbi de possessionibus & pecunia agitur. Spiritualis, vbi tractatur de rebus spiritualibus, scilicet de electione, de decimis & primitiis, & de iurpa. & de vsuris. In quibus omnibus causis numquam clericus debet conueniri sub iudice, nisi sub iudice ecclesiastico, vt j. e. nullus episcopus. & c. clericũ. nisi in causa feudi, vt ext. de iud. ceterum. & nisi sit incorrigibilis, vt dist. 17. non licuit. & in causa recõuentionis, vt 3. 3. 8. cuius in agendo. & ni si Papa delegaret causam spiritualem, vel aliam laico, vt 3. 10. q. 3. illud. Laicus vero sub iudice sæculari debet conueniri, vt j. ea. experientiæ. nisi in sex casibus, Vel si cõueniat episcopum super rebus spiritualibus, vt extr. de deci. quoniam. & 35. q. 6. episcopus. Vel si conueniatur laicus de crimine ecclesiastico, vt j. e. si quis cum clerico. & 6. q. 2. c. 1. Vel nisi sunt rusticæ ecclesiæ, vt 89. dist. indicatum. Vel si iudex secularis est negligens, vt 23. q. 5. administratores. & q. 2. dominus noster. Vel nisi sit raptor rerum ecclesiæ, vt ext. de fo. compe. cum sit generale. Vel si suspectus fuerit iudex sæcularis. Vel si habetur querela contra episcopum, vt in auth. vt diffe. iud. coll. 11. §. 1. & 2. Et procedit hoc ordine in hac quæstione. Primo probat, q̃ clerici non sunt conueniendi coram iudice sæculari, vsque ad §. *Cum ergo his.* Deinde probat contrarium, scilicet quòd in ciuili causa coram sæculari iudice sunt conueniendi, in criminali coram ecclesiastico: quod allegando dicit. Tandem dæ solutionem in §. *Quia ergo.* in fi. Primum ergo cap. huius quæst. planum est.

CAVSA XI.

Lericus aduersus clericum quæstionem de prædiis agitauit, quæ ad ciuilem iudicem producere voluit: reus non nisi ante iudicem ecclesiasticum stare volebat, actor vero potentia ciuilis iudicis illum à possessione sua deiecit. Quo audito episcopus eum ab officio suspendit: ille contempta episcopi sententia officium suum administrauit. Hoc comperto episcopus, sine spe restitutionis in eum sententiam dedit.

1 *Hic primum quæritur, vtrum clericus ante ciuilem iudicem sit producendus.*

2 *Secundo, si producendus nõ est, an hæc culpa sit digna suspensione.*

3 *Tertio, si digna non fuerit, an contemptorem sententiæ suæ episcopi irreparabiliter oporteat deponi.*

QVÆSTIO I.

Vòd clericus [a] *apud sæculares iudices accusandus rõ sit, Canis Papa, epist. ad Felicem episcopum, ca. 2. scribit dicens.*

¶ Apud sæcularem iudicem nullus clericus conuenitur. C. I.

NEmo vmquam episcopum apud iudicem sæcularem, aut alios† clericos accusare præsumat.

PALEA. C. II.

j[1] NVllus iudicum, neque presbyterum, neque diaconũ, aut clericum vllum, aut iuniores† ecclesiæ, sine licentia † pontificis per se distringat, aut condemnare præsumat. Quòd si fecerit, ab ecclesia, cui iniuriam irrogare dignoscitur, tamdiu sit sequestratus, quousque reatum suum agnoscat, & emendet.

¶ *Apud Burchardum, & in aliquot Gratiani codicibus ex iis qui hanc paleam habent, & in Decretalibus tit. de foro competenti, c. 2. citatur ex concilio Parisiensi ca. 10. Verum in concilio Rhemensi Trosletano, c. 6. refertur ex capitularibus: in quibus habetur bis, id est lib. 6. ca. 154. & lib. 7. c. 139. Simile quid legitur in concilio Aurelianensi 4. c. 20. & Antisiodorensi, cap. 43.*

Item Marcellinus Papa, epist. 2.[2]

¶ De eodem. C. III.

j[3] CLericum[A b] cuiuslibet ordinis absque pontificis [c] sui permissu nullus præsumat ad sæcularem† iudicem attrahere: nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

A ¶ Clericum.] *In epistola Marcellini secũda, & concilio Aurelianensi 3. vbi hoc repetitur, & in Pannormia sic legitur,* clericus cuiusli bet ordinis absque pontificis sui permissu nullum præsumat, &c. *Verum ob glossas, & citationes doctorum nihil est mutatum.*

Item ex Nicæno concilio.

¶ In concilio Niceno hodie canon hic non habetur: sed fuisse olim plures canones illius concilij supra dist. 16. ca. 8 ceptuaginta est adnotatum. Quorum partem refert Iulius in rescripto contra orientales, vbi numero 34. habetur hoc caput: & ex eo citatur in Polycarpo.

¶ Ab eis quisque iudicandus est, quos sibi iudices elegerit. C. IIII.

4 IVdices autem alij esse non debent, quàm quos ipse, qui impetitur [d], elegerit, aut quos suo cũ consensu hæc sancta sedes, aut eius primates [e] auctoritate huius sanctæ sedis delegauerint.

Item Valentianus, Theodosius, & Arcadius Imppp.

j[5] CLericum[A b] cuiuslibet ordinis absque pontificis [c] sui permissu nullus præsumat ad sæcularem† iudicem attrahere: nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

A ¶ Clericum.] *In epistola Marcellini secũda, & concilio Aurelianensi 3. vbi hoc repetitur, & in Pannormia sic legitur,* clericus cuiusli bet ordinis absque pontificis sui permissu nullum præsumat, &c. *Verum ob glossas, & citationes doctorum nihil est mutatum.*

Item ex Nicæno concilio.

¶ In concilio Niceno hodie canon hic non habetur: sed fuisse olim plures canones illius concilij supra dist. 16. ca. 8 ceptuaginta est adnotatum. Quorum partem refert Iulius in rescripto contra orientales, vbi numero 34. habetur hoc caput: & ex eo citatur in Polycarpo.

¶ Ab eis quisque iudicandus est, quos sibi iudices elegerit. C. IIII.

4 IVdices autem alij esse non debent, quàm quos ipse, qui impetitur [d], elegerit, aut quos suo cũ consensu hæc sancta sedes, aut eius primates [e] auctoritate huius sanctæ sedis delegauerint.

Item Valentianus, Theodosius, & Arcadius Imppp.

Ontinua.] Casvs. Valentinianus, Theodosius, & Arcadius constituerunt hac lege præsente, vt nec episcopus nec clericus protrahatur ad iudicem sæcularẽ ordinarium vel delegatum. Similiter Constantinus Imperator præsidens in Nicæna synodo, cũm quidam coram eo de clericis conquererentur, ait clericos à nullo laico, sed ab ecclesia iudicandos.

a ¶ *Ordinariorum.*] i. ad ordinarios, vel delegatos ab Imperatore.

b ¶ *Cum legibus.*] quæ dicunt clericum posse trahi ad ciuilem iudicem, vt j. ea. si quis cum clerico.

c ¶ *Quia ad Dei.*] i. clericorum, qui dij appellantur, vt j. e. sacerdotibus.

Vllus episcopus.] Casvs. Statuit Bonifacius Papa, vt nullus episcopus pro ducatur in ciuili vel criminali causa ad ciuilem iudicem vel militarem. si vero iudex hoc iubere audeat, admittet omnia bona sua, & à dignitate repelletur siue deponetur. Quæ autẽ sequuntur, plana sunt vsque ibi, *Episcopus non flagitetur. Honore*, i. iure prætorio: vel honore iudicis, vel litigatoris. *Excepta*, i. priuilegiata: vel excepta ab hac necessitate per leges.

d ¶ *Vel exhibeatur.*] "Sed numquid tenetur venire, & allegare forum, vt ext. de app. cum paratis? non quia citatio nulla est. Nam vbi quis citari nõ potest vel ratione personæ, vel ratione temporis vel causæ: non tenetur venire, vt notatur 3. qu. 2. si episcopus. & 9. q. 1. c. 2. & ff. de fer. l. 1.

e ¶ *Cinguli.*] Nota quòd ecclesiasticus iudex priuat etiam laicum sua dignitate, vt 32. q. 9. 5. præceptum. in fi.

† *Testimonium.*] ¶ *Recipiat.*] in causa criminali, vt ex tra de testi. de cetero. ¶ *In publicis.*] si foro‖ civili. c. de sæcularibus fit contra eos querela. dist. 23. c. illud. j. 15. q. 5. hinc fit de h ¶ *Nec honore.* Jdest, iudice sæculari.

i ¶ *Ad testimonium.*] à iudice sæculari.

k ¶ *Excepta.*] ab hac necessitate.

l ¶ *Iureiurando.*] Hæc sunt verba Gratiani: nec dicit verũ: "nam episcopi bene tenentur iurare, vt 2. q. 4. nullus. 8. & 3. q. 9. hortamur. sed hoc est priuilegiũ eius, q̃ non tangit Euangelium, sed tantũ à longe manus eleuat versus ipsum. videtur tñ q̃ secũdũ canones teneatur tãgere Euangelium, vt 1. q. 7. quoties. Io. Quod non debeat tãgere, hodie determinatur ext. de iu. cal. c. vlt. B.

EPISCOPVS NON FLAGITETVR. Casvs. Statuit Iustinianus in hoc c. vt iudex mittat aliquem de suis ministris ad episcopum, vt propositis sacrosanctis Euangeliis dicat veritatẽ prout nouerit secundum q̃ decet sacerdotes. Et à principio vsque ibi, *Sed iudex.* verba sunt Gratiani: qui credit q̃ episcopus non debet iurare sed certe iurat, sed librum nõ tangit manibus: sed manibus extensis super librum iurat: sicut feci fieri in causa patriarchæ Grãdeñ. & episcopi Venetorum, qui iurauerũt de veritate dicenda: in qua assessor fui. m ¶ *Iudex mittat.*] ext. de testi. qui testium. ff. de iurei. ad personas.

Lacuit.] Casvs. Dicitur hic quòd si aliqs ingreditur ad Imperatorẽ vt ibi cõtra aliquem clericum causam tractet criminalem, deponi debet: si vero rogat Imperatorem vt scribat episcopo, quòd sibi iustitia seruet, nõ punitur. n ¶ *Petierit.*] ergo ex 369. Auth. sola porrectione libel li perdit qs causam [b]. & sic est contra. ff. de & sic est. ff. de in ius vo. si libertus. & si fr̃ē ra. ha. l. amplius. vbi habes quòd nõ in cidit in pœna si desistat ab agẽdo. "Sic ergo videtur quòd quãdoque confugitur ad sæcularem iudicẽ propter desidiam ecclesiastici iudicis, vt 16. q. 7. filius. sicut econuerso recurritur ad ecclesiasticum iudicẽ à sæcularibus, vt j. 23. q. vlt. sepe. & c. his. & c. si vobis. & ext. de fo. comp. licet. & c. ex transmissa. sed non est hoc verũ, vt ext. de iud. qualiter. in fin.

o ¶ *Episcopale.*] In his quæ spectant ad iudicium Imperatoris, vt ext. de fo. comp. verũ. i Afric. c. 71. Vel intellige q̃ Imperator rogat episcopũ cognoscere de causa.

¶ Ad sæcularia iudicia nullus clericus est pertrahendus. C. V.

1 COntinua lege sancimus, vt nullus episcoporum, vel eorum, qui ecclesiæ necessitatibus seruiunt, ad iudicia, siue ordinariorum [a], siue extraordinariorũ iudicum pertrahatur. Habent illi suos iudices, nec quidquam his, publicis est commune cum legibus [b].

Item. ¶ [2] Constantinus Imperator præsidens [A] in sancta synodo, quæ apud Nicænam congregata erat cum querelam quorumdam conspiceret coram se delatã, ait. Vos à nemine diiudicari potestis: qui ad† Dei [c] solius iudicium referuamini.

A ¶ Præsidens.] *quàm humiliter ibi se gesserit Constantinus, docent Eusebius 2. lib. de vita ipsius c. 10. Socrates l. 1. c. 5. Theodoretus. l. 1. c. 7.*

[*Item ex concilio Matisconensi primo, c.* 8.]

¶ De eodem. PALEA. C. VI.

ij[3] NVllus clericus alium clericum accusare, aut ad iudicem sæcularem accusare, aut ad causam dicẽdam trahere quocumque modo præsumat: sed omne negotium clericorum, aut [A] in episcopi sui, aut presbyterorum cum archidiaconi præsentia finiatur. Quòd si quis clericus hoc adimplere distulerit, si minor fuerit, vno minus de quadraginta ictus† accipiat: si vero honoratior, triginta dierum inclusione mulctetur.

A ¶ Aut in episcopi sui.] *In concilio Matisconensi legitur, aut in episcopi sui, aut in presbyteri, aut in archidiaconi præsentia finiatur. verum in prima collectione Decretalium Bernardi, tit. de foro competenti, cap. 2. caput hoc refertur eodem modo atque in hac palea.*

Item Marcellinus, epistola secunda, ad episcopos orientales.

A ¶ Item Marcellinus.] *In vulgatis citabatur ex Bonifacio ad episcopos Gallie, sed in aliquot vetustis legitur Marcel. Est enim hoc caput in secunda epistola Marcellini, & ipsi tribuit Ino: sequens autem est, quod in vetustis Gratiani exemplaribus, & a Burchardo & Ivone citatur ex Bonifacio ad episcopos Galliæ, vt ibi etiam dicetur.*

¶ De eodem. PALEA. C. VII.

QVæcumque contentiones inter Christianos ortę fuerint, ad ecclesiam deferantur, & ab ecclesiasticis viris terminẽtur. Et si [A] obedire noluerint, quousque obediant, à liminibus ecclesiæ excludantur.

A ¶ Et si obedire.] *Hinc vsque ad finem non leguntur in ipsa epistola: sunt tamen apud Burchardum & Ivonem.*

Item Bonifacius ad episcopos Galliæ.

¶ Hoc asscribetur Marcello: sed, vt dictum est in proxima superiore notatione in vetustis codicibus Gratiani, & apud Burchardum, & Iuonem parte 5. c. 278. tributur Bonifacio: & sic est mutatum. Vere eadem habentur apud Iulianum antecessorem nouel. 123. c. 10. quod in aliis, quæ nomine Bonifacij citantur, solet euenire. Et Ino eadem patrie, c. 369. hoc ipsum caput citat ex libro constitutionum, additis nonnullis verbis, quæ sunt apud Iulianum.

¶ Neque pro ciuili, neque pro criminali causa episcopus apud ciuilem iudicem producatur. C. VIII.

iij[5] NVllus episcopus neque pro ciuili, neque pro criminali causa apud quemuis iudicem siue ciuilem, siue militarem producatur, vel exhibeatur [d]. Magistratus enim, qui hoc iubere aut sus fuerit, amissionis cinguli [e] condemnatione plectetur.

Item Siluester Papa in synodo Romana, cap. 14.

¶ Quilibet clericus non est in publico examinandus. C. IX.

6 TEstimonium clerici aduersus laicum nemo recipiat [f]: nemo enim† clericum quemlibet in publico [g] examinare præsumat, nisi in ecclesia.

¶ In Synodo Romana sub Siluestro, c. 14. & in Pannormia legitur eodem modo atque apud Gratianum, ac propterea nihil est mutatum. Verum in epilogo eiusdem concilij habetur, Testimonium laici aduersus clericum nemo recipiat. *Et eodem modo legitur in capitulis Hadriani, c. 72. in concilio Triburiensi, c. 4. & ex ipso apud Burchardum & Iuonem.*

7 *Item codicis lib. primo, titulo de episcopis & clericis. Imperator Theodosius* [*Nec honore* [h] *nec legibus episcopus ad testimonium dicendum flagitetur.*] *¶ Item dixit.* [*Episcopum ad testimonium* [i] *dicendum admitti non decet. Nam & persona deshonoratur* †, *& dignitas sacerdotis excepta* †[k] *confunditur.*

Nouella constitutio.

8 [*Episcopus non flagitetur ad testimonium iureiurando* [A l], *sed Euangeliis tantum coram positis.*] *¶* [9] *Item* [*Sed iudex mittat* [m] *ad eum ex suis ministris, vt propositis sacrosanctis Euangeliis, secundum quod decet sacerdotes, dicat quæ nouerit.*]

A ¶ Iureiurando.] *Dictio hæc non est in nouel. Et verba græca, quæ ad hoc faciunt, sunt hæc,* ὅλως δὲ τὸν ἀρχιερέα ζητεῖται τὸν ἐκκλησιάστου ὄντα τῷ τόπῳ μαρτυρῆσαι. *id est,* Præterea nulli magistratuum iubemus Dei amantissimos episcopos cogere, vt perhibendi testimonij causa in ius prodeant.

Item Siluester in epilogo cõcilij Romani.

¶ Clericus ad ciuilem iudicem clericum perducens anathema sit. C. X.

4 SI quis clericus accusans clericum in curiam introierit, anathema sit.

Subaudiendum est si publicorum iudiciorum cognitionem petierit: episcopale namque iudicium nihil obest ab Imperatore postulare.

Vnde in Carthaginensi concilio octauo legitur. [10]

¶ In antiquis etiam codicibus citatur Carthaginense octauum, quo nomine videtur significari concilium Mileuitanum, in quo caput hoc exstat. c. 19.

¶ Proprio priuetur honore iudicij cogitationem ab Imperatore postulans. C. XI.

PLacuit, vt quicumque ab Imperatore cognitionem publicorum iudiciorum petierit [n], honore proprio priuetur. Si autem episcopale [o] iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obfit.

Sit

1 Ext. de fo. compe. c. 2. Capit. l. 6. c. 154. & l. 7. c. 139. Bur. l. 16 c. 22.

†*al. reliquos*

†*al. minores*

†*al. scientia*

al. permissu.

"Causa est duplex.

"Causa sæcularis est duplex.

"Laicus nõ

2 Et in cõc. Aurelian. 5. c. 31.

3 Ans. l. 3. c. 22. Pann. l. 4 c. 31.

†*al. seculare iudicium*

4 Ans. l. 3. c. Pann. l. 4. c. 32. Ino p. 3. c. 29.

5 Bur. l. 16. c. 21.

†*al. ictibus*

6 Bur. l. 2. c. 204. Ino p. 6 c. 278. Pan. l. 4. c. 89.

†*al. etiam*

7 Tit. 3. lo. 7. & in Cod. Theodos. li. 11. tit. 39. ibidem.

†*al. in honorem*

†*al. exempta*

8 Nouel. 123. §. præterea nudi] apud Iulianum nouel. 123. c. 9. 369. Auth. 3 iudex. C. de epi. & cl. bQd̃ ꝑcedit si ꝑsona colligi tur ex text. vbi hoc nõ ob. qd̃ sequtur. "iudice ecclesiastico negligẽte ñ recurritur ad sæcularẽ iudicẽ ecclesiasticum iudicis, sicut econuerso recurritur ad ecclesiasticum iudicẽ à sæcularibus, vt j. 23. q. vlt. sepe. & c. his. & c. si vobis. & ext. de fo. comp. licet. & c. ex transmissa. sed non est hoc verũ, vt ext. de iud. qualiter. in fin.

9 Iuo p. 5. c. 278. & 369.

o ¶ *Episcopale.*] In his quæ spectant ad iudicium Imperatoris, vt ext. de fo. comp. verũ. i Afric. c. 71. Vel intellige q̃ Imperator rogat episcopũ cognoscere de causa.

10 In Mileuitano c. 19. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

SIC ET SEQVENTES. Casvs. Superiores auctoritates prohibent clericum ante iudicem sæcularem protrahendũ, sic & sequentes auctoritates sunt intelligendæ.

a ¶*Sic & sequentes.*]id est, sicut premissæ auctoritates dicunt, quòd non nisi coram clericis sint conueniendi clerici, sic, &c.

Sic & sequentes[a] *auctoritates intelligendæ sunt, quibus clericorum causas non nisi clerici cognoscere iubentur.*

Vnde Gelasius Papa scribit Ezechiæ† comiti.

¶A sæculari iudice clericus non est audiendus. C. XII.

CHristianis gratũ semper debet esse quod ab eorum poscitur dignitate præstandum: quia Deo seruientibus beneficium negare non conuenit. Siluester itaque atque Faustinianus, qui se à cunabulis clericos confitentur, à Theodora se opprimi per violentiam conqueruntur: quia dicunt se ingenuos, atque Deo auctore, pristinæ conditionis nexibus absolutos, in sortem deterrimæ iterum seruitutis addici, & per auctoritatem regiam contra leges publicas, cum clericali cingulo tenerentur adstricti, per archidiaconum vrbis Grumentinæ esse conuentos, cum constet eum, qui cælestem [b] militem pulsat, non nisi eius forum debere sectari. Et ideo dilecte filij depenso salutationis affatu, suprædictos clericos tibi cõmendo, vt si ad delegatorum iudicium, eorũ aduersarij †venire contempserint [c], sublimitatis tuæ tui tione vallentur: ne quid illis, aut surreptio, aut inimica legibus violentia necessitatis imponat: quia, qui iudicium refugit [d], apparet eum de iustitia diffisum.

†*al.* Zeis

†*al.* Siluestr.

†*al. aduersaria venire contempserit*

†*al.* Crispo

Idem Crispino†, & Sabino episcopis.

¶Non nisi ad episcoporum iudicium clericus vocetur. C. XIII.

[2] SIluester, & Faustinianus ecclesiæ Grumẽtinæ clerici lacrymosa nobis insinuatione conquesti sunt, libertatem sibi domini sui benignitate concessam, hæredum eius oppressione pulsari, si bique in clericatus officio pene à cunabulis seruientibus, etiam ma numissore viuẽte [e] in eodem actu nihilominus cõstitutis, diuinis ministeriis†impendere seruitiũ non licere, cum (si petitionem veritas subsequatur) contra patris [f], & auctoris sui factum venientibus, vt indignis, hæreditas legibus auferatur: nec eis liceat hæreditatem capientibus contra auctoris sui prosilire iudicium. [3] Et ideo, fratres charissimi, quoniam se etiam ab archidiacono dictæ ecclesiæ queruntur oppressos, qui per eorum absentiam moderatoris iudicium promisit eos esse secuturos, calcatis omnibus rationibus †, & plet voluntatẽ defuncti, priuatur successione, relicta tamen sibi legitima, vt C. de fideic. auth. amplius. & forte lex præualet in hoc casu huic canoni. Inn. tamẽ idem dicit quod hic dicitur, ext. de vot. & vo. redem. licet. in fi. vnde põt dici q canõ iste corrigat authenticã.

g ¶*In uestro.*] auctoritate enim episcopi voluntas defunctorũ mandatur executioni. ext. de testa. si hæredes [c].

Elatum.]Casvs. Apostolus præcepit causas Christianorũ ad ecclesias deferri: sed relatum fuit ad Apostolicã sedem, q quidã æmuli Christi, & insidiatores ecclesiæ sacerdotes aliquos sæculares iudices accusabant: quare etiã Papa scripsit omnibus Christianis, q tales ac cusatores præuaricatur in Deum, & nõ obediunt sceptis eius.

h ¶*Christianorũ.*]hoc obtinuit secundũ primitiuum statũ ecclesiæ: vt 2. q. 5. si quis presbyter. & 95. dist. ecce. Vnde adhuc secũdum legẽ si iudex secularis est suspectus, episcopus ei adiungitur, vel causa trãsfertur ad iudicẽ ecclesiasticum, vt in auth. vt diff. iu. §. si tamen. coll. 9. in criminalib. causis tamen sanguinis, non sunt clerici iudices. 23. q. vl. 1. ti. his aquibus.

Experientia.]Casvs. Dicitur in hoc ca. q si aliquis clericus vult laicum conuenire, apud iudicem prouinciæ secularem, suas accusationes proponat. & si laicus vult clericum cõuenire, ad episcopum proprium recurrat, vel ad synodum constituram, vbi quæstio vertitur, i. vbi est res de qua agitur, vel vbi crimẽ quod intenditur, est commissum. Idẽ dicitur in seq. ca. in quo suprà dicta probantur per regulã legis præcipiẽtis actorem sequi forum rei.

i ¶*Presbyterorũ.*] hoc intelligit H. cum causa his delegatur ab episcopo: aliàs episcopus solus iudex est ordinarius, vt J. ea. perdina. Vel expõe vel pro &, vt 15. qu. 7. episcopus. vel dic quòd præsbyter quilibet, qui ex electione habet præfaturam, habet etiam iurisdictionẽ, vt extr. de of. ord. cũ ab ecclesiarum. ext. de ele. c. 1. sed qui non est electus ab vniuersitate vel collegio, non est iudex ordinarius. [c] iudicem enim facit aut consensus populi, vt 93. di. ligimus. in fi. & auth. de defen. ciui. §. interim. col. 3. aut consuetudo, vt 9. q. 3. cõquestus. C. de eman. l. 1. & l. fi.

k ¶*Et quisquam.*]¶*Regula.*] quæ est 3. q. 6. nemnem. C. de iurisd. omn. iud. iuris ordinem.

Clericum

C*lericum.*] Casvs. Statutum fuit in concil. Agathen. vt nullus conueniat clericum apud iudicem sæcularem: & si cõuentus fuerit, non respondeat vel proponat excipiendo, nec causam criminalem criminaliter agendo corã iudice sæculari proponat clericus.

" Clericus a ¶*Secularem.*] " nisi in casibus exceptis in summa. Item excipitur corã sæcularifi Papa delegat laico causam spiritualem, vt 10. q. 3. illud. Itẽ forte cum succedit clericus laico, vt ff. de iud. heres absens. qd falsum est. Itẽ secundum quosdã cũ tenetur de euictione, sequitur forum emptoris. ff. de iud. venditor. sed hoc non est verum: qa per hoc non fit de foro iuris [a], licet præstet ei auctoritatem.

b ¶*Vel proponat.*]id est, excipiat.

†*al.* nec a Iliusmodi fi sit reus principalis, tũ qa eũ in eodem foro defendit, fit de foro [a] causæ. Adde Petr. Anch. resp. c. ea q. de re. iu. i. 6.

†*al. idem*

Abol. l. 4. tit. 34. Anfl. l. 8. c. 17. tit. 10 p. 5 c. 13.

†*al. inodestius*

ri qñq; contenitur.

1 Iuo p. 6. c. 108.

b Etiam de hoc no. 2. q. 7. si quis ab episcopo.

[a] Quibus sequẽtibus patet in Africano, c. 15.

S*I quis sacerdotũ.*] Casvs. Quia fecit ſ. mentionem de clerico nõ cõuenienti coram iudice sæculari: ideo Grat. ponit casum in his trib[b] cap. in quibus potest à laico iudicari. ſ. cum est incorrigibilis. Est ergo casus huius [c]. Quinque maleficia enumerat Papa in hoc c. sup quib[a] si sacerdos vel clericus cõiunctus fuerit, deponi dẽt, & cuiæ tradi, i. à sæculari potestate capi pmitti tur, vt recipiat pœnã prout inique gessit.

c ¶*Si quis.*]In his tribus c. ponit q clericus à laico põt iudicari, cũ est incorrigibilis.

d ¶ *Contumeliam.*] si illa non tũ epm, sed etiam ecclesiam eius tãgat, aliàs nõ posset eum pro sua contumelia excommunicare [b]. 23. q. 4. inter.

e ¶ *Mox depositus.*] si fit de nouo cõtumax. vt ext. de iud. cum nõ ab homine. Vel dic, q iste casus est specialis vbi aliquis statim traditur curiæ, sicut in falsario, vt ext. de falsa. sed falsariorũ. Vel dic, traditur curiæ, i. permittitur tradi, ita q ecclesia non tenetur eum defendere. [c] Item in tertio casu traditur curiæ, s. in crimine hæresis, vt in constitutione Innocentij, excommunicamus. Qualiter hoc verbum exponatur, habes extra de verb. sig. nouimus.

Clericus re. " Item in tertio ca

P*rimus.*] Casvs. Quidam episcopus multoties monitus nolebat reddere plebem quam inuaserat: quare quidam episcopi petebant in concilio Carthagin. vt per rectorẽ prouinciæ expellatur. Et respond. Aurelius epũs: Nulla fit ei iniuria si per sæcularem potestatem expellatur, ex quo admonitus non desistit. Postea Honoratus & Vrbanus epi

Clericis vero pulsatis in episcopali iudicio forum competere, principalium quoque sanctionum designat auctoritas.

Item in cõcilio Agathensi, c. 32 2. legitur.

¶Episcopo non permittente, apud sæcularem iudicem clericus pulsari non debet. C. XVII.

ij [1] CLericũ nullus præsumat apud sæcularem [a] iudicẽ, episcopo non permittente, pulsare: sed si pulsatus fuerit, non respondeat, vel †proponat [b]: nec audeat criminale negotium in sæculari iudicio proponere.

¶ In concilio Agathensi c. 32. in 1. par. legitur: clericus nec quemquam præsumat, &c. *& posterior eiusdem cap. pars (quæ habetur 2. 5. q. 6. c. fin.) in qua quasi ex aduerso, agitur de laicis, qui ecclesiam, vel clerum vexant, ostendit in priore dictum esse de clericis, qui sine permissis episcopi sui laicos pulsarent, et cum origin. di concordat Iuo.*

Item Pius Papa epist. 2.

¶Clericus suo inobediens episcopo depositus curiæ tradatur. C. XVIII.

iij [2] SI quis [c] sacerdotum, vel reliquorum clericorum suo episcopo inobediens fuerit, aut insidias ei parauerit, aut contumeliam [d], aut calumniam, aut [a] conuicia intulerit, & cõiuncti potuerit: mox [e] depositus [B] curiæ tradatur, & recipiat [c] quod inique gessit.

A ¶Aut conuicia intulerit.] *Sic etiam in vetustis, & apud Anselmum, & Polycarpum: sed in epistola ipsa, & apud Iuonem non habentur ista verba.*

B ¶Depositus.] *abest ista dictio ab originali, & Iuone.*

c ¶Et recipiat.] *In epistola Polycarpo, & apud Anselmum legitur:* Qui autem facit iniuriam recipiat hoc, quod inique gessit.

Item ex concilio Carthaginensi, 3. c. 38. [3]

¶Principali cogatur auctoritate, qui plebẽ inuasam non vult deserere. C. XIX.

PEtimus, vt dignemini dare fiduciam [f], qua † necessitate ipsa cogente liberum sit nobis re ctorem prouinciæ secundum statuta gloriosissimorum principum aduersus illum adire, qui [A] plebẽ, quam inuaserat, vsq; hodie commonitus, secundum quod statutum fuerat, relinquere cõtemnit: vt q miti admonitioni sanctitatis vestrę acqescere noluit, & emendare illicitum: auctoritate iudiciaria, ptinus excludatur [g]. Aurelius episcopus dixit. Seruata forma disciplinæ, non ęstimabitur appetitus [h], si à vestra charitate modeste † conuentus, recedere derectauerit: cum fuerit, suo contemptu, & cõtumacia faciente, etiam auctoritate iudiciaria cõuentus. Honoratus & Vrbanus episcopi dixerunt. Hoc enim omnibus pla

dixerunt: Hoc omnibus placet. *Fiduciam*, i. licẽtiam & auctoritatẽ.

Appetitus, i. iniuste expulsus, vel appetit[a] nomẽ, i. cupiditas nocẽdi.

f ¶*Fiduciam.*]id est, auctoritatem.

g ¶*Excludatur.*] arg. " q si quis auctoritate iudicis mittitur in possessionem, & aduersarius eum non admittat, " Militari

q nec attendit excõmanu pt qñ cationem, vẽ q maque alicui nu militari ei possit res auferri. auferri res, vt 23. q. 5. principes. 24. q. 3. de illicita. 17. dist. nec licuit. & est expressum ff. ne vis fiat ei qui in possessi. si quis missus. ff. de rei ven. q restituere. hodie tñ talis efficitur possessor post annum, vt ext. de do. & cont. contingit. & 42. Poly. l. 1. concordat legi. ff. de tit. 15. bo. auct. iu. possi. quis.

h ¶ *Appetitus.*] id est, iniuria lacessitus.

I*Stud est.*] Casvs. Mediolani. & Aquilegien. olim se adinuicem consecrabãt, ita quod ordinator semper deberet ire ad ecclesiam ordinandi, & ibi eum ordinare, & cum vterq; esset schismaticus, Mediolani, A q leg. ordinauit contra consuetudinẽ antiquam & comprobatam à Papa: quia eum ad se vocauit. quare Greg. præcepit cuidã nobili, vt vtrumque illorum capiat, & ad piissimum principem sub digna custodia dirigat puniendos.

i ¶*Istud est.*] Casvs. In hoc c. prohibetur p leges sæculares, & multo fortius per ecclesiasticas, ne coniuratio vel conspiratio fiat cõtra suos prælatos vel alios: & qui fecerit si clericus est, deponatur.

k ¶*Coniurationum.*] hæc 4. capit. idem dicunt, & coniuratores deponuntur si clerici sunt, si laici, excommunicantur.

l ¶*Phrarias.*] A pharesq; est diuisio inde Pharisæi. ſ. 46. dist. seditionarios. & 3. q. 4. conspiratores. & 7. q. 1. denique.

C*onspirationum.* Casvs. Dicitur in hoc c. q conspirationes abominabiles sunt: non solum inter Christianos, sed ét inter ethnicos: quas leges sæculi & ecclesiasticæ damnant, & eis consentientib. Seq. c. planum est. Similiter illud c. si q clericorũ. de eadẽ materia loqtur, & per te videbis casum, q planus est. Et eandẽ pœnam imponit Beneuen. ét in istis 4. cap. vnum pro omnib. & breuem ponit casum. *Labatur*, i. elidatur, vel multa relinquatur. Supra sacras leges, id est, contra sacras.

1 Pol. l. 4. tit. 30. Anfl. l. 8. c. 18. Burc. l. 10. c. 64. Iuo p. 12. c. 85. & p. 6. c. 346.

†*al.* cadere

C*oniurationũ.*] Casvs. In hoc c. prohibetur p leges sæculares, & multo fortius per ecclesiasticas, ne coniuratio vel conspiratio fiat cõtra suos prælatos vel alios: & qui fecerit si clericus est, deponatur.

k ¶*Coniurationum.*] hæc 4. capit. idem dicunt, & coniuratores deponuntur si clerici sunt, si laici, excommunicantur.

l ¶*Phrarias.*] A pharesq; est diuisio inde Pharisæi. ſ. 46. dist. seditionarios. & 3. q. 4. conspiratores. & 7. q. 1. denique.

C*onspirationum.* Casvs. Dicitur in hoc c. q conspirationes abominabiles sunt: non solum inter Christianos, sed ét inter ethnicos: quas leges sæculi & ecclesiasticæ damnant, & eis consentientib. Seq. c. planum est. Similiter illud c. si q clericorũ. de eadẽ materia loqtur, & per te videbis casum, q planus est. Et eandẽ pœnam imponit Beneuen. ét in istis 4. cap. vnum pro omnib. & breuem ponit casum. *Labatur*, i. elidatur, vel multa relinquatur. Supra sacras leges, id est, contra sacras.

1 Pol. l. 4. tit. 30. Anfl. l. 8. c. 18. Burc. l. 10. c. 64. Iuo p. 12. c. 85. & p. 6. c. 346.

†*al.* cadere

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Cóiuratio an sit licita.

a Adde an& qui ales cõiu ratos, vel cõ spiratos, phi beatus, no. i. si dubito. ff. d capt. & l. ff. de col. il. Bar. i. l. hac edictali. §. cõueticulas d pa. re. co. 9 bHãc opin. isti colligũt ex eo qđ j. in tex. dr; qa si charitas, &c. & exver bo interdicente. Arc. 2 3. c. coniurationem. 2 Pol. l. 4. ti. 34 Bur. l. 10. c. 68. Iuo p. 12. c. 87. † al. concle ricis 3 Poly. ibid. Burc. l. 10. c. 69. Iuo p. 12 c. 88. Ansel. l. 8. c. 18.

c 9. q. 3. archiepis cum cap. seq.

† al. præualeat] al. præualetur]

† al. Dominicis

† al. quod ad mittitur, est reprimendum.

4 Capit. l. 6. c. 287.

5 Ansl. l. 2. c. 53.

6 C. 5. conc. Nic. † abest à nõ nullis codicibus.

SI qui clericorum.] ¶ *Aut sacramenta.*] "Cóiurationes, quę fiunt super licita re, licitæ sunt ad probandum malum, & illicitum, vt 16. q. 7. sane. 1. q. 1. concussionis. 22. q. 1. c. 1. sed super re illicita non tenent[1], vt hic. Quidã tamen dicunt q̃ omnis coniuratio si est occulta, est illicita[b], prohibentur ergo fraternitates, quæ sunt ad malum. sic C. de monop. l. vnica. sed bonę fraternitates admittuntur. 42. dist. si quis de spicit.

b ¶ *Præsumptio.*] i. temeritas. Quidam tamen hic scripserunt, q̃ hęc præsumptio sit d̃ iuris, contra quam non admittitur probatio, secus si præsumptio sit facti.

SI quæ causæ.] Casvs. Dr in hoc c. q̃ si causa vel contentio vertitur inter laicos actores, & clericos reos, recurrẽdum est ad synodum episcoporũ, vt ibi terminetur, sicut synod[a] Ni cæna diffinit. & hoc intellige cum causæ sunt difficiles, vel intellige hoc de causis spiritualib. vel de criminc ecclesiastico, vbi quilibet debet cõuenire coram iudice ecclesiastico tantum. c ¶ *St quæ causæ.*] hoc c. loquitur de crimine ecclesiastico, vel de rebus spiritualib. & de causis generalibus ad totam prouinciam pertinẽtibus[c]. CVM ERGO HIS. Casvs. Vsque ad locum istum probauit, q̃ clerici sunt conuẽiendi sub iudice ecclesiastico. Nunc vero concludit q̃ clerici ad sæcularia iudicia non sunt pertrahendi, cum prædictæ auctoritates negent eos ante ciuilem iudicem cõueniendos: nec sunt tradendi curiæ, nisi depositi sint primo. Postea respondet sophistice, sq̃ clerici qui ex possessionibus sunt Imperatori subiecti: ex spiritualibus debent episcopo respondere. & ad hoc probandũ inducit auctoritatem Augusti. & ad hoc etiam inducit sequentia capit. quorum primum patet.

HIS ITA. Hæc est 2. pars q. in qua ¶ bat magister superficialiter. Dallegando, q̃ in spiritualib. causis dẽt tm clericus coră clerico respondere: in aliis autem ciuilib. coră iudice sæculari. & hoc probare vł per 5. canones. Io. de Fan. d ¶ *Clerici.*] allegando hoc dicit.

c 9. q. 3. archiepis cum cap. seq.

5 C. 5. conc. Nic.

† abest à nõ nullis codicibus.

ceperunt: ceteros vero communione priuari, & ab ecclesia extores fieri iusserunt, omnesq; simul vtriusque ordinis viros infames esse censuerunt, & non solum facientes, sed & eis consentientes.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 18.[1]

¶ Clerici aut monachi coniurãtes, proprio priuentur honore. C. XXIII.

j SI qui clerici, aut monachi reperti fuerint coniurãtes, aut conspirantes, aut insidias ponentes episcopis, aut clericis †, gradu proprio penitus abiiciantur.

¶ *Hic canon est pars canonis 18. concilij Chalcedonensis, qui paulo ante c. conuirationum, integer ex alia refertur versione.*

Item ex concilio Toletano.

¶ De eodem. C. XXIIII.

3 SI clerici, aut monachi inuẽti fuerint conspirantes, aut per coniurationem calumniam machinantes episcopis, vel clericis, proprium amittant gradum.

¶ *Iuo etiam & auctor Polycarpi citat ex Toletano: sed in nullo est inuentum, & est idem canon cum priore, verbis tantum mutatis.*

Item ex concilio Aurelianensi, 3. c. 21.

¶ De eodem. C. XXV.

ij SI qui clericorum (vt nuper multis locis per superbiam, diabolo instigante, actum fuisse perpatuit) rebelli auctoritate se in vnum coniuratione interedẽte collegerint, &, aut sacramenta a inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit: nullis excusationibus hæc præsumptio b elabatur †: sed re detecta, cũ in synodum ventum fuerit, in præsum ptores iuxta personarum & ordinum qualitatem, à pontificibus, qui tũc in vnum collecti fuerint, vindicetur: quia sicut charitas ex præceptis diuinis † corde, nõ charitatem conscriptione, vel coniurationibus est exhibenda: ita quæ † supra sacras admittuntur scripturas, auctoritate & districtione pontificali sunt reprimenda.

Item Innocentius Papa ad Victricium Rhothomagensem, epist. 2. c. 3.[4]

¶ Inter clericos & laicos causæ exortæ ab episcopis audiantur. C. XXVI.

5 SI quæ causæ[c], vel contentiones inter clericos, vel[A] inter laicos & clericos, tam superioris ordinis, quàm etiã inferioris fuerint exortæ, placuit, vt secundum synodum Nicænam[6] congregatis omnibus † eiusdẽ prouinciæ episcopis iudicium[B] terminetur.

Item Apostolus [Omnis anima k sublimioribus potestatibus subdita sit.] item Petrus apostolus generaliter omnibus fidelibus scribit, [Estote subditi dominis vestris siue regi l, quasi præcellenti, siue ducibus, tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.

Item ex epistola 1. Clementis[m] *ad Iacobum fratrem Domini.*

¶ De sæcularibus negotiis episcopus cognoscere non debet. C. XXIX.

9 TE quidem oportet irreprehẽsibiliter viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius

A ¶ Vel inter.] *Sic in editione conciliorum tribus tomis. In illa autem quattuor tomorum absunt hæc, vel inter laicos & clericos: in Gratiani codicibus legebatur, contentiones inter clericos & laicos.*

B ¶ Iudicium.] *In aliquot editionibus ipsius epistolæ, apud Anselmum, in capitularibus, & in epistola Nicolai episcopis Galliæ in appendice bibliothecæ sanctorum Patrum, in qua caput hoc refertur, legitur, iurgium.*

Cum ergo his omnibus auctoritatib. clerici ante ciuilem iudicem denegentur producendi, cum (nisi prius depositi, vel nudati fuerint) curiæ nõ sint repræsentãdi: patet q̃ ad sæcularia iudicia clerici nõ sunt pertrahẽdi.

2. His ita respõdetur. Clerici d ex officio, ẽpo sunt suppositi: ex possessionibus prædiorum, Imperatori sunt obnoxij. Ab episcopo mctionem, decimationes, & primitias accipiunt: ab Imperatore vero prædiorum possessiones nanciscuntur. Vnde Augusti. ait super Ioannem[7] Quo iure villas defendis? diuino, an humano?] require in principio: vbi differentia signatur inter ius naturale, & ius constitutionis. Quia ergo, vt prædia possideantur, Imperiali lege factum est: patet, quòd clerici ex prædiorum possessionibus Imperatori sunt obnoxij.

Item Ambrosius contra Auxentium in oratione de tradendis basilicis.[8]

¶ Imperatori tributum ecclesia denegare non debet. C. XXVII.

SI tributum petit Imperator, non negamus: agri e ecclesiæ soluunt † tributum. Si agros desiderat Imperator, potestatem f habet vendicandorum. *Ac paucis interiectis.* ¶ Tollant eos, si libitum est: Imperatori non dono, sed non nego g.

Idem in commentariis ad c. 5. Lucæ, lib. 4. cap. penultimo.

¶ Potestatibus tributa non sunt denegãda. C. XXVIII.

MAgnum quidem est, & spirituale documentum, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subiecti[h]: ne quis constitutionem terreni regis putet esse soluẽdam. Si enim cẽsum Dei filius soluit[i], quis tu tantus es, qui non putes esse soluendum?

Item Apostolus [Omnis anima k sublimioribus potestatibus subdita sit.] item Petrus apostolus generaliter omnibus fidelibus scribit, [Estote subditi dominis vestris siue regi l, quasi præcellenti, siue ducibus, tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.

Item ex epistola 1. Clementis[m] *ad Iacobum fratrem Domini.*

¶ De sæcularibus negotiis episcopus cognoscere non debet. C. XXIX.

9 TE quidem oportet irreprehẽsibiliter viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius pars est hoc c. in qua Clemens ostẽdit qualiter Petrus sibi Clemẽti loq̃batur: ſ. vt irreprehensibiliter viueret: & sęcularia negotia vitaret, nõ fideiussor, nõ aduocatus, nõ iudex sæcularium negotiorũ esset: sed tm̃ insisteret verbo Dei, laici vero sæcularia negotia expediret.

a ¶ *Ne fideiussor.*] "Clericus regulariter non debet fideiubere, vt hic, & ext. de fideiuss. clericus. nisi necessitas sit: tunc enim ex pietate tenetur subuenire alij, vt 86. dist. non satis. Item clerici possunt fideiubere pro ecclesiis suis, vt in auth. de sanct. epis. §. alium autem. coll. 9. Item inter se mutuo fideiubent cum conueniuntur, vt C. de episc. & cle. l. omnes. § in hac. Item nec ad strictus curiæ potest fideiubere. C. loc. curialis. & si clericus fideiuberet, potest dici, quòd non tenet fideiussio nisi tali priuilegio suo renuntiet: nã fideiussor pro non dato habetur, nisi priuilegio suo renũtiet, vt ff. si quis in ius vo. non ier. l. 1. Vel dic, q̃ licet non debeat fideiubere, si tamen fideiussit, tenet obligatio, vt extra de fideiuss. ca. peruenit. & c. constitutus.

b ¶ *Ne aduocatus.*] qđ prohibetur sacerdotibus, vt j. 23. q. vlt. c. sæpe. & ca. his à quibus. sed dic, quòd possunt tractare de illis temporalibus quæ spectant ad ecclesiam.

Sicut enim.] Casvs. Docet Petrus, quòd sicut impium est si Clemens neglecta prædicatione suscipiat curas sæculares: ita peccatum est si in sæcularibus laici vicissim sibi non subueniant: quod si per se non intelligãt, per diaconos edoceantur.

d ¶ *Vsum.*] Arg. quòd peccat qui non recipit arbitrium[a], & qui non componit inter partes. 90. dist. præcipimus.

e ¶ *Ex his.*] i. ab his.

f ¶ *Insitare.*] id est, interesse. S. 90. dist. præcipimus.

g ¶ *Per diaconos.*] arg. quòd diaconi debent laicis exponere, & in structuere modũ viuendi. 25. dist. audire.

EX HIS OMNIBVS. Casvs. Concludit Grat. ex supradictis, quòd clericus in ciuili causa coram sæculari iudice est conueniendus: quia sicut iudex ecclesiasticus legum ecclesiasticarum est executor, & eas solus facit, condit & interpretatur: sic iudex ciuilis leges ciuiles exequitur, & eas solus facit & interpretatur. In criminali vero causa clericus apud ecclesiasticum iudicem est tantum conueniendus, nisi de consensu episcopi sui ad sæcularem iudicem per trahatur cum incorrigibilis reperitur, & hoc allegando dicit Gratianus, nisi forte hoc vltimum, ad quod inducit sequens cap.

h ¶ *Sicut enim ille solus.*] nam vnde ius prodiit, ab eo interpretatio requiritur, vt ext. de sen. exc. inter. quandoque legatus Papæ interpretatur rescriptum Papæ. ext. de postu. præla. ad hæc. vltra med. & ext. de sequest. ad hoc. iudex etiam interpretatur legem, vt ff. de legib. nam vt ait. sed non potest interpretari sententiam suam, nisi sit præses prouinciæ. ff. de app. ab executore. similiter consuetudo interpretatur legem, vt ext. de verb. sig. abbate. "Interpretatio quę

"Clericus a an possit fideiubere.

† vacare] orig. sorte si est verũ in fero. qui si pt esse arbiter, vt 3. q. 7. figs vero. & idẽ fere in mo nacho, cum Gratus dica tus, vt no. 12 q. 1. nõ dica in gl. nũ quid Paupet. &c.

occupationes abiicias: ne fideiussor[a] existas: ne aduocatus[b] litiũ fias: neve in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mundialis negotij occasione perplexus. Neque enim iudicem[c], aut cognitorem sæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus: ne præfocatus præsentibus hominum curis non possis verbo Dei vacare, & secundum veritatis regulã secernere bonos à malis. Ista namque opera, quæ tibi minus congruere superius exposuimus, exhibeant tibi inuicem vacantes[A] laici: & te nemo occupet ab his studiis, per quæ salus omnibus datur.

A ¶ Vacantes laici.] *In epistola Clementis legitur*, discentes, id est laici: *sed Gratianus etiam infra post paleam*, clericus nullum. *eadem modo legit atque hic.*

Item ibidem continenter.

¶ In his, quæ ad communis vitæ vsum pertinent, laici sibi inuicem operam dent. C. XXX.

SIcut enim tibi impietatis crimen est, neglectis verbi Dei studiis, solicitudines suscipere sęculares: ita & vnicuique laicorum peccatum est, nisi inuicem sibi etiam in his, quæ ad communis vitæ vsum[d] pertinent, operam fideliter dederint. Te vero securum facere ex his[e], quibus non debes instare † [f], omnes communiter elaborent. Quòd si forte à semetipsis hoc laici non intelligunt: per diaconos g edocendi sunt, vt tibi solius ecclesiæ solicitudines derelinquant.

Ex his omnibus datur intelligi, quòd in ciuili causa clericus ante ciuilem iudicem conueniendus est. Sicut enim ecclesiasticarum legum ecclesiasticus iudex est administrator: ita & ciuilium non nisi ciuilis debet esse executor. Sicut enim ille solus[h] *habet ius interpretandi canones, qui habet potestatem condendi eos: ita ille solus ciuilium legum debet esse interpres, qui eis ius, & auctoritatem impertit. In criminali vero causa non nisi ante episcopum est clericus examinandus. Et hoc est illud, quod legibus & canonibus supra definitum est: vt in criminali videlicet causa ante ciuilem iudicem nullus clericus producatur, nisi forte cum consensu episcopi sui veluti: quando incorrigibiles inueniuntur:*

dam est probabilis, & nõ necessaria, vt magistri, vt C. de profes. qui in vr. Constant. l. vnica. Quædam est necessaria, sed non generalis, vt iudicis, vt ff. de legi. nam vt ait. Quædam est probabilis, necessaria & generalis: sed non est in scriptis redigenda, vt consuetudinis, vt ff. de leg. si de interpretatione. & ext. de ver. si. abbate. Quædam probabilis necessaria & in scriptis redigenda, vt principis, vt C. de leg. l. 1. & l. vlt.

Tatuimus.] Casvs. Quæsitum est à Fabiano quam pœnam debet pati clericus, si infestus fuerit episcopo suo, vel iniatori? Et respondet, quòd ante examinam tem iudicem debet deponi, & cũctis diebus vitæ suæ curiæ tradi seruiturus, & in famis permaneat absque vlla spe restitutionis. Vel ante examinatum iudicium, id est, ante quam causa examinetur. & hoc quando notoriũ erat. i ¶ *Mox ante.*] non intelligas, quòd hęc dictio, ante, ibi notet aliquod tempus: sed est sensus, ante, id est, ante examinantem iudicem, siue coram examinante[b]. Vel lo- † *al. pondere* quitur cum est notoriũ crimen. sic C. de b Sic sumidefen. ci. defensores. tur ibi; pcidamus ante QVIA ERGO. Casvs. Iste §. diuidi- Deũ, i. corã tur in duas partes. In Deo, scd; H. prima parte concludit Gratian. sophisticе ostendens, quòd il le clericus de quo facta est mentio in the mate, non est transgressor canonũ, si & alium clericum nõ in criminali, sed in ciuili ad iudicem trahat sæcularem. nam tantum ciuilis iudex de ciuili causa cognoscere debet. In secunda parte dat veram solutionem dicens, quòd ea quæ dicta sunt pro actore, quamuis videantur verisimilia, tamen ponderе carent, cum secundum canones & leges sæculares clericus nec in ciuili nec in criminali causa ad sæcularem iudicem sit pertrahẽdus. quod probat per omnia sequentia c. vsque ad §. *Ex his omnibus.* Secunda pars incipit ibi, *Ec clesiæ.* Sequentia duo cap. patent.

1 Anſ. l. 7. c. 159. Pol. l. 4. tit. 31.

2 Pol. l. 5. ti. j. Iuo par. 6. c. 345. Anſ. l. 6. c. 158.

3 Et in concilio ipso. c. 16.

4 Pan. l. 4. c. 30.

5 j. de pœn. di. t. c. aliud.

Ē CONTRA. Hæc est tertia pars quæst. in qua probatur, q̃ in omni causa, siue ciuili, siue criminali per proprium episcopũ clericus iudicetur. & hoc probat per 14. cap. in quibus punit etiam contemptores. Ioan. de Fant.

c j. c. q. 3. ad mensam.

k *Si quis ex fratribus.*] Fratres hic vocat clericos, vel ẽt oẽs Christianos[c], & loqtur secũdum antiqua tẽpora, vt 8. ea. relatum.

Aliud quidem.] Casvs. Quidam laicus solenniter pœnitẽs causam habebat cũ alio laico. Quæsitũ est à Leone Papa vtrum petere debet iudicem ecclesiasticum, vel sæcularem? Et resp. q. vult de illicitis veniam postulare, vt sit perfectus, debet à multis illicitis abstinere: verumtamen si causam non vult negligere, melius recurret ad ecclesiasticum iudicem, quàm forensem. Intellige si reus consentit, vel intellige cum pœnitens solenniter conueniebatur.

"Oia licẽt, sed non expediunt.

a ¶ *Postulantem.*] pœnitentes enim sub regula ecclesiastica viuere debent, vt hic, & j. ead. de persona. & j. de pœn. dist. 5. contrarium. & c. falsas.

b ¶ *Omnia mihi licent.*] "tucc non expedit id, quando licitum est, quando vsus ipsius aliis infert impedimentum, vt 28. q. 1. sic enim.

1. Cor. 6.

Licet quod fidelis discedat ab infideli, sed non expedit, vt ibi dicitur. Vel aliter, mihi licet mea repetere, sed nó expedit ad vitam consequendam, qa scandalizantur illi

a Ar. ad hoc 14. q. 1. §. 1.

a quibus repetũtur[a], vel sic: Omnes cibi liciti sunt, sed non expediunt propter infirmos fratres, qui tunc quoldam cibos reprobabant, vel sic. Licitũ est pdicatori sumere

+ hoc Cop. abrogat.

1 C. Theod. l. 16. d epali iudicio, le. j. §. qcũque. ext. de iud. c. nouit. Ca piter. l. 6. c. 28 Ansel. l. 3. c. 108. Iuo p. 16. c. 312.

sumptus ab illis quibus prædicat: sed non expedit propter Corinthios qui auari erant.

† *al. inter initia*

c ¶ *Pœnitens.*] f. solenpitr. l. 6. c. 28 niter, & loquitur de actore pœnitente, & cum est de voluntate rei, vel loquitur cum ipse pœnitens conuenitur.

† *al. regis*

d ¶ *Ecclesiasticum.*] supple vel reus: quia de actore minus videbatur.

† *al. episcopum cum*

e ¶ *Quamliber.*] §. in c. nullus episcopus.

Vicumque.] Casvs. Hæc lex diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, q̃ quicumque. Item habet siue actor, siue reus, potest appellare à iudice sæculari ad episcopum ante litẽ contestatam vel sententiam, etiam aduersario refragante cui debent apostoli dari cũ gestis causę. In 2. parte dicitur, quòd causæ terminatæ p episcopos retractari non debent. In tertia parte dicitur, quòd vbi vnus solus episcopus fert testimonium, alius cõtra ipsum non audiatur: sed habeatur firmum & incorruptum quod per os episcopale profertur. Secunda pars est ibi, *Omnes.* Tertia ibi, *Testimonium.* Et not. q̃

2 Capit. ibi. Anſ. ibid. Iuo ibid. Pan. l. 5. c. 23

† *al. testimonio*

hęc lex est tota abrogata, nec habet locum hodie.

f ¶ *Quicumque.*] §. in hac lege quinque notantur. Primum, q̃ à iudice sæculari appellatur ad episcopum. Secũdum quòd ante sententiam appellatur. Tertium, q̃ ab eporum sententia non appellatur. Quartum, q̃ vnius epi testimonio fides adhibetur. Quintum, q̃ alij non audiuntur post testimonium epi. Prima pars tollitur per id ext. de ap, si duobus. Secunda per id. 2. q. 6. non ita. Tertia per id. 2. q. 6. omnis oppressus. Quarta per id. 6. q. 2. si tantum. & c. placuit. Quinta per id quod testimonium solius episcopi non valet. 4. q. 3. §. iursiurandi. Et licet hæc lex sit abrogata, tamen Inn. arg. ex ea ex

b Sub. Ante cõclusioné

tra de iud. nouit. non vt confirmet eam, sed vt ostendat quantam affectionem Imperatores habuerunt erga sacerdotium.

sed m Inn. vel aſi diſtinitio nam ſniam qñcumque, ſcdm Hug.

g ¶ *Decursis.*] id est post litem contestatam[b].

h ¶ *Cum sermone.*] in allegationibus.

Omes itaque.] HAEC SI QVIS. Casvs. Ne forte aliquis opponeret Grat. dicẽs supradicta esse antiquata: ideo Grat. respondet dicẽs, q̃ Carolus ea per legem sequentem confirmauit,

uus conuenitur qui deliquit, non eius dominus. C. de rer. l. pen. & vlt. in fi. Primo autem loco castigatio monachi spectat ad abbatẽ, vt 24. q. 3. corripiantur. & ext. de of. or. quanto. ext. de ap. reprehẽsibilis. vbi autem procedendũ est secundum ordinem iuris, tũc solus episcopus est iudex secundũ H. vt hic dicitur. Alij dñt q̃ abbas hét ordinariã iurisdictionẽ super monachos suos, & excommunicare eos potest, vt extra de maio. & obed. cum in ecclesiis.

¶ *adeat* iori.

1 Adde ad j. fiud cap. an fint illi fiues: & dic, q̃ sint simi les illustrib. vt gibatur ī ad simili tudinem. & ibi Bal. C. d epist. & cler. sprie tamẽ sunt specia bibes, sedm Ale. de Im. ī gen. col. 2. ff. de iurisd. omn. iud.

Aut ascetriam[a] habeat aliquam actionem: doceat † [b] prius sanctissimum episcopum, cui horũ vnusquisque subiacet [c]. Ille vero causam inter eos diiudicet. Et si quidem vtraque pars his, quæ iudicata sunt non acquieuerit [a], iubemus per loci iudicem hæc [c] † executioni perfecte mandari, &c.]

[2] Ne vero [d] obiiciatur, quia de clerico hoc loquitur, non de presbytero, sciendũ est, quia superius in eadem constitutione lib. † cod. 1. legitur appellatione clericorum, etiam presbyteros, & diaconos contineri. Verba autem legis ista sunt [Presbyteros autem, & diaconos, & subdiaconos, cantores, & lectores, quos omnes clericos appellamus, & reliqua.]

a ¶ Aut ascetriam.] ji. incluſam, quę semper assidue moratur ibi.

b ¶ *Doceat.*] ji. adeat.

c ¶ *Iudicem hæc.*] si ipse met non potest. & est simile C. de episc. aud. episcopale.

d ¶ *Ne vero.*] hæc sunt originaliter verba Gregor.

Peruenit.] Casvs. In Sicilia erat quidam presbyter Hispanus accusatus fuit coram iudice sęculari, & cõuictus ab aduersario, expulsus est ab ecclesia sua, & in exilium missus, quod cum significatum esset Gregor. delegauit hanc causam Io. defensori eunti in Hispaniam, docens, q̃ nõ debuit accusari nisi coram epo suo. Et ad hoc abundum inducit legẽ Iustiniani, in qua cauetur, q̃ quęcumque sit persona ecclesiastica, non nisi sub proprio epo debet conueniri: cuius sententiæ si alter partium non acquieſcat, iudex sæcularis eam debet executioni mãdare. & si qs obiiciat q̃ lex hæc loqtur de clerico, & non de presbytero, sciat q̃ nomine clericorum presbyteri & diaconi continentur, sicut superius in eadẽ cõstitut. legitur. cuius verba j. pononntur.

¶ *De persona.*] de hac habes 2. q. 1. in primis. m ¶ *Non ab alio.*] i. nõ à contrario, "quando enim ab inferiori pt̃ iudicari [c]. H. tñ huic litteræ adhæsit, qui dixit solũ episcopum esse ordinarium iudicem clerici: & per hoc quod dicit, doceat prius, &c. Sed tu dicas q̃ præla ti ecclesiæ collegiatæ habent iurisdictionẽ, vt 15. q. 4. c. 1. extra de immun. ec. non minus. extr. de iud. c. 2. C. de in. om. iu. l. vlt. ext. de

3 Anſ. ibid.

Volumus.] ¶ *Vel consuetudinario.*] extra de eo qui mit. in poſſ. c. 3.

E persona.] Casvs. Quidam presbyter Hispanus accusatus fuit coram iudice sęculari, & cõuictus ab aduersario, expulsus est ab ecclesia sua, & in exilium missus, quod cum significatum esset Gregor. delegauit hanc causam Io. defensori eunti in Hispaniam, docens, q̃ nõ debuit accusari nisi corã epo suo. Et ad hoc abundum inducit legẽ Iustiniani, in qua cauetur, q̃ quęcumque sit persona ecclesiastica, non nisi sub proprio epo debet conueniri: cuius sententiæ si alter partium non acquiescat, iudex sæcularis eam debet executioni mãdare. & si qs obiiciat q̃ lex hæc loqtur de clerico, & non de presbytero, sciat q̃ nomine clericorum presbyteri & diaconi continentur, sicut superius in eadẽ cõstitut. legitur. cuius verba j. pononntur.

¶ *De persona.*] de hac habes 2. q. 1. in primis. m ¶ *Non ab alio.*] i. nõ à contrario, "quando enim ab inferiori pt̃ iudicari [c]. H. tñ huic litteræ adhæsit, qui dixit solũ episcopum esse ordinarium iudicem clerici: & per hoc quod dicit, doceat prius, &c. Sed tu dicas q̃ præla ti ecclesiæ collegiatæ habent iurisdictionẽ, vt 15. q. 4. c. 1. extra de immun. ec. non minus. extr. de iud. c. 2. C. de in. om. iu. l. vlt. ext. de

† *lege cuncta perpetuo tenendam*] orig.

3 Anſ. l. 3. c. 95.

"Presbyter an possit ab inferiori epo iudicari.

c Sed contra 16. q. 2. vbi. fi. q̃d dicit plene not. Inn. extr. de of. or. quãto & de pb. in Lateranẽ. & nouel. & nouel. 123 §. fi qs conira. Apud Iulian. c. 3. d idẽ scribit Inn. ext. d priui. uil. cũ olim pp. in gl. & mal. & ita li casu monachus cõstituit. q̃ curatores, ipse not. ea de relig. c. 1. p

† *al. Li. Cap. Id est*, c. 51. nouel. auth. de sanct. epist. & presbyteros.

Idem Ianuario episcopo Caralitano, lib. 3 epist. 26.

¶ A laicis iudicibus clerici non sunt oppримendi. C. XL.

FRatris & coepiscopi nostri Felicis & Ciriaci abbatis relatione cognouimus, q̃ in insula Sardinia sacerdotes à laicis iudi-

stulantem[a] oportet etiam à multis licitis abstinere, dicente Apostolo [Omnia mihi licent [b], sed non omnia expediunt.] Vnde si quis pœniteus habet causam, quam negligere forte nõ debeat, melius expetit ecclesiasticum [d] quàm forense iudicium.

Non ait propter criminalem tantum, sed generaliter propter quamlibet [e] causam, tam ciuilem, quàm criminalem intelligens.

Vnde Theodosius Imperator [1].

¶ Cuicumque licet sacrosanctæ sedis antistitis iudicium eligere.

C. XXXV.

QVicumque [f] litem habens, siue possessor siue petitor fuerit, vel in † initio litis, vel decursis [g] temporum curriculis, siue cũ negotium peroratur, siue cum iam cœperit promi sententia, iudicium elegerit sacrosanctæ sedis † antistitis: illico sine aliqua dubitatione, etiam si alia pars refragatur, ad episcoporum † iudicium cum [h] sermone litigantium dirigatur[A].

A ¶ Dirigatur.] *In cod. Theodosiano, lib. 16. ti. de epis. iud. l. 1. quæ repetitur, lib. 6. cap. c. 28. & in concilio 3. Valentino sub Lothario, & apud Iuon. & Anselm. sequuntur hæc,* Multa enim quæ in iudicio captiosæ præscriptionis iuricula non patiuntur, inuestigat, & promit sancrosanctæ religionis auctoritas, *ac statim adnectitur cap. sequens*, omnes itaque causæ.

Item ibidem [2].

C. XXXVI.

OMnes itaque causæ, quæ vel prætorio iure, vel ciuili tractantur, episcoporum sententiis terminatæ, perpetuo stabilitatis iure firmentur: nec vlterius liceat retractare negotium, quod episcoporum sententia decíderit.

¶ Testimonium etiam, ab vno licet episcopo perhibitum, omnes iudices indubitanter accipiant: nec alius audiatur, cum testimonium † episcopi à qualibet parte fuerit repromissum. Illud est enim veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum, quod à sacrosancto homine conscientia mentis illibatæ protulerit. Hoc in qua præcepit Romanis & Francis, & omnibus hominibus suæ ditionis vt legem illam teneant quam ad interrogata Ablauij ducis illi & omnibus transmisit, extractam de 17. Theodosij Imperatoris libro, hanc inquam sententiam. *Quicumque litem habens, &c.* & not. q̃ talis confirmatio nulla est, cum per legem istam Longobardam quæ est inualida, aliã cõfirmet inualidam. vnũ enim inualidum aliud inualidum confirmare nõ pt̃. & non loqtur de Longobarda, quæ nũc est, quia in ea hoc non inuenitur, sed in ea quæ est in Gallia.

i ¶ *Capitularibus.*] ji. in Longobarda, non tñ inuenitur quæ in ea nũc est, sed in Gallia.

k *Volumus.*] ¶ *Vel consuetudinario.*] extra de eo qui mit. in poss. c. 3.

D *E persona.*] Casvs. Quidam presbyter Hispanus accusatus fuit coram iudice sęculari, & cõuictus ab aduersario, expulsus est ab ecclesia sua, & in exilium missus, quod cum significatum esset Gregor. delegauit hanc causam Io. defensori eunti in Hispaniam, docens, q̃ nõ debuit accusari nisi corã epo suo. Et ad hoc abundum inducit legẽ Iustiniani, in qua cauetur, q̃ quęcumque sit persona ecclesiastica, non nisi sub proprio epo debet conueniri: cuius sententiæ si alter partium non acquiescat, iudex sæcularis eam debet executioni mãdare. & si qs obiiciat q̃ lex hæc loqtur de clerico, & non de presbytero, sciat q̃ nomine clericorum presbyteri & diaconi continentur, sicut superius in eadẽ cõstitut. legitur. cuius verba j. pononntur.

¶ *De persona.*] de hac habes 2. q. 1. in primis. m ¶ *Non ab alio.*] i. nõ à contrario, "quando enim ab inferiori pt̃ iudicari [c]. H. tñ huic litteræ adhæsit, qui dixit solũ episcopum esse ordinarium iudicem clerici: & per hoc quod dicit, doceat prius, &c. Sed tu dicas q̃ præla ti ecclesiæ collegiatæ habent iurisdictionẽ, vt 15. q. 4. c. 1. extra de immun. ec. non minus. extr. de iud. c. 2. C. de in. om. iu. l. vlt. ext. de

† *lege cuncta perpetuo tenendam*] orig.

3 Anſ. l. 3. c. 95.

"Presbyter an possit ab inferiori epo iudicari.

c Sed contra 16. q. 2. vbi. fi. q̃d dicit plene not. Inn. extr. de of. or. quãto & de pb. in Lateranẽ. & nouel. & nouel. 123 §. fi qs conira. Apud Iulian. c. 3. d idẽ scribit Inn. ext. d priui. uil. cũ olim pp. in gl. & mal. & ita li casu monachus cõstituit. q̃ curatores, ipse not. ea de relig. c. 1. p

off. ord. cum ab ecclesiarum. sed quod hic dicitur: prius dicit, &c. dicas priusquam sæcularem. H. tamen dixit solum epm habere potestatem excommunicãdi. vt 16. q. 2. vbi. s. in fi. vbi dicitur q̃ excommunicatio sit mucro episcopalis. & q̃ solus eps debeat de causis matrimonialibus cognoscere 35. q. 6. multorũ. & melius dicit noua constitutio. ext. de excess. præl. accedentibus. consuetudo tamen in talibus dat iurisdictionem, vt 9. q. 3. conquestus. C. de eman. lib. l. 1. n ¶ *Aut monachum.*] cõuentum nomine monasterij ratione alicuius successionis, quæ obuenit monasterio per eum, alias non competit actio contra monachum, cum nihil habeat. vel intellige quod fecerit de mandato ecclesiæ suæ, vel etiam sine mãdato: sed peccatum est cõuersa in vtilitatẽ ecclesię, vt noua const. dicit, q̃ gbus dam. ext. de fideinf. Si autẽ monachus contra aliquem deliquit, ipse monachus conueniendus est, non ecclesia [d], vt 18. q. 2. hoc tñ. sicut ser

pus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inolita.] CASVS. Relatum fuit in Mileuitano concilio, quòd clerici clericos suis episcopis relictis ad fæcularem iudice m traherent, quare statuit concilium, vt hoc de cetero non fiat, & si quis de cetero præsumet, super hoc conuictus causam perdat, & etiam à communione repellatur. *Inolita*, i. consueta. Et loquitur hoc cap. de actore. sequens de reo.

a ¶ *Inolita.*] Hoc c. de actore, & sequens de reo loquitur. c Et no. quòd si actor traxerit reum ad iudicem nõ suum, perdit causam. sed si reus traxerit actorem, pro conuicto habetur, vt C. de iur. om. iud. in criminali. hoc tamen intelligas lite contestata: quia si ante litis contest. desistit, non incidit in pœnam a, vt j. ead. c. prox. & ff. rem ra. ha. amplius. & ff. de I ius voc. quamuis. licet fit arg. contra. C. de tran sa. fcs. maior. S. e. pla cuit. Et quod dicit, quod causam perdit, dicunt quidã ipso iure, verius credo, quòd per sententiam, & hoc innuit hoc verbum, conuentus.

b ¶ *Pontifice.*] hic manifeste habes, quòd in causa ecclesiastica neuter pt adire alium iudicem, siue in ciuili, siue in criminali negotio: laici autem sine consensu ordinarij eligunt alium iudicẽ in ciuili negotio, vt ff. de iud. l. 1. C. de iur. om. iu. l. 1. sed non in criminali, vt C. de iu. om. iu. in criminali.

c actoris pu nitio reũ ad iudicẽ ſ ſuũ trahentis.

1. Cor. 4.

a idẽ Bart. Bal. An. Cy. & Paul. dCa ſ. d. l. 1 criali. in gl. alleg.

1 in Tolet. 3. c. 13.

"Clerici an ſi. j. ead. c. ſi quis cum clerico. " ſed in clerico requiritur conſensus episcopi, & etiam proprius consensus. argu. hic, & 9. q. 2. c. 1. & 3. ead. clericum. & nullus. & c. inolita. & 6. q. 3. denique. & 3. q. 6. non liceat. extra de fo. cõp. ſignificasti. Et

2 Et in cõc. apud Palatiũ Vermis habito, c. 18 3 Iuo p. 6. c. 362. §. item placuit.

generaliter pro omnibus asserimus sacerdotibus: quoniã adhuc nescimus, quis in terribili iudicio Dei qualis futurus sit. Etenim Paulus egregius prædicator dicit [Nolite iudicare ante tempus, donec veniat Dominus, & reliqua.] Nam sunt multa, quę de iudicio illius homines ignorãt: quia fortasse, quæ vos laudatis, ille reprehendet: & quæ vos reprehenditis, ille laudabit.

c ¶ Hæc ergo.] *Sic etiam habet locus hic apud Nicolaum in epistola, cuius initium, pro posueramus: sed in originali pro istis hæc leguntur,* Hæc ergo pietati dominorum non pro me, sed pro cunctis sacerdotibus fugero. *Et multis interiectis, quæ hic non referuntur, subdit.* Nam adhuc nescimus, quis sibi, qualis sit. & Paulus egregius prædicator, &c. *præsatque omnino integrum illum locum legere Apostolica libertatis plenum.*

Item ex concilio Mileuitano.

¶ *In concilio Mileuitano, quòd habetur, nihil tale extat. Ex ipso tamen citatur etiam ab Innocentio iij. in c. ſi diligenti. ext. de fo. compet. Habetur autem in Toletano, 3. c. 13.*

¶ Quæ pœna feriatur clericus clericum ad sæcularia iudicia pertrahens.

C. XLII.

INolita a præsumptio usq; adeo illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici clericos suos, relicto pontifice b suo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus hoc de cetero non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere conuentus A & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

A ¶ Conuentus.] *dictio ista in nullo concilij exemplari aut impressa, aut manuscripto est inuenta.*

Item ex concilio Carthaginensi, 3. c. 9. 2

¶ Clericus apud ciuilem iudicem iudicari non debet. C. XLIII.

ij 3 PLacuit, vt quisquis episcoporum, presbyterorum, & diaconorum, seu clericorum, cum in ecclesia ci crimen fuerit intentatum c, vel ciuilis causa fuerit commota, si derelicto ecclesiastico iudicio, publicis iudiciis purgari d voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum e suum amittat. Et hoc in criminali actione. In ciuili vero perdat quod euicit, si locum suum obtinere maluerit: siquidem A ad eligendos iudices inique f de ecclesiæ consortio iudicat, qui de vniuersa ecclesia male sentiendo, de iudicio sæculari poscit auxilium: cum priuatorum Christianorum causas Apostolus etiam ad ecclesiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.

A ¶ Siquidem.] *In ceteris conciliorum editionibus, & vno Vaticano codice legitur,* siquidem ad eligendos iudices sibi de ecclesiæ consortio dubitat vileque ecclesiæ consortium iudicat, qui de vniuersa, &c. *In recentiore autem quattuor tomorum editione hoc modo,* cui enim ad eligendos iudices vndique patet auctoritas, ipse se indignum fraterno cõsortio iudicat, qui de vniuersa, &c, *eodemque fere modo est in codice Lucensi Regio, & refertur in concilio apud Palatium Vernis habito, c. 18.*

Item ex eodem.

¶ Clericus non accusetur, nisi ante ecclesiasticum iudicem. C. XLIIII.

4 DE diuersis ordinibus ecclesiæ seruientibus, si quis in causam criminis incurrerit, & abnuerit iudicium ecclesiasticum, debet periclitari g.

¶ *Est summa c. precedentis, & in concilio olim Colonię ac Lutetię impressis, duob. exemplaribus Vaticanis, & codice canonum omnino est loco summæ, nec multo aliter apud Iuonem p. 6. c. 362.*

Item constitutione 74. c. 1. 5

¶ Qui cum clerico litigium habet, episcopum ipsius adeat. C. XLV.

ij 6 SI quis cum clerico litigium habuerit, si quidem de causa pecuniaria, adeat prius episcopum, cuius iudicio clericus suppositus est. Ille enim sine damno h, & sine dilatione competentem finem liti impositurus est. Sinautem noluerit A i episcopus litem dirimere: tunc ad ciuilem iudicem disceptatio causæ perueniat. Vbi autem episcopus causam dirimerevelit, sine scriptura k episcopo suo: qui causam debet examinare sine damno sportularũ, & sine dilatione. Sed si episcopus non vult causam pecuniariam dirimere, ad sæculares iudices recurratur. Si vero vult eam dirimere sine scriptura omnia procedere debent, nisi partes velint, quòd ipsa acta redigantur in scriptis. Secundo dicitur, quòd in causa criminali de ciuili crimine recurrendum est ad iudices sæculares, qui intra duos menses à tempore litis contestatæ causam criminaliem decidant, non tamen clericum puniant, nisi prius ab episcopo suo fuerit degradatus. & hęc particula non tenet. pro crimine vero ecclesiastico tantum ad iudicem ecclesiasticum recurratur. Secunda pars incipit ibi, *Quod si de criminali.*

h ¶ *Damno.*] sportularum, ad quas clerici non tenentur, vt in auth. de sanct. epis. §. sportularum. col. 9. ergo nec aduerſarij ipſorum teneri debent, vt C. de fruct. & lit. exp. l. vlt. d

i ¶ *Noluerit.* Illud non tenet. Vel dic noluerit, id est, non potuerit, quia forte talem causam non potest audire.

k ¶ *Sine scriptura.*] sine scriptura procedit episcopus cum iudicat inter suos clericos. Similiter in modicis causis non requiritur scriptura, vt in auth. de mand. prin. §. ſi tibi. colla. 3. Non obſt. 3. q. 1. in primis

primis. vbi dicitur ſententia nulla, quæ ſine ſcripto pferatur. illud enim tantum tenet in criminalib e & maioribus negotiis.

a ¶ *Duorum.*] hoc non tenet, vt 3. q. 3. §. ſpatium.

b ¶ *Puniatur.*] nec illud tenet, vt extra de iud. cum non ab homine.

Si clericus. CASVS. Quattuor articuli continentur in hoc c. Primus est, quòd ſi clericus litẽ habeat aduersus clericũ, coram suo episcopo conqueratur. Secundus est, quòd ſi episcopus litem habeat contra ſuum clericum, coram arbitris ab vtraque parte electis negotium terminetur. Tertius est, quòd ſi clericus habeat causam aduersus ſuum aut alium episcopũ, recurrat ad ſynodum prouinciæ. Quartus est, quòd ſi episcopus vel clericus litem habeat contra metropolitanum, pergat ad primatem, vel ad vrbem Conſtantinopolitanam. Secundus articulus incipit ibi, *Vel certe.* Tertius incip. ibi, *Et ſi clericus.* Quartus ibi, *Si vero contra ipſius prouinciæ.*

c ¶ *Arbitros.*] Et hæc est ratio: quia metropolitanus non est iudex clerici: vnde sub eo non debet conuenire, nec coram episcopo debent conueniri: cum non possit esse actor & iudex. vt ext. de reſt. ſpol. conquerente. & extra de concess. præb. & eccl. non vac. poſt electionem. ii. §. 1 si nem. in fi. " Sed quis coget eum eligere arbitros? Respondetur, episcopus, licet ſit ei ſuſpectus, vt extra de arbitros ſuſpectus, vt extra de appellat. liti Item in alio casu cogit ipſum eligere arbitros. ſ. cum recuſat cum vel delegatũ ab eo, vt 5. ea. peruenit.

d ¶ *Audiatur.*] 5. c. 9. q. 2. epiſcopus. contra. ſed ibi ſoluitur.

e ¶ *Synodi.*] Ergo ſi habetur ciuilis cã contra epiſcopum, ſolus metropolitanus non poteſt audire, vt hic, & c. 9. q. 4. ſi inter. ſed forte hoc nõ tenet in maioribus cauſis: vel loquitur ſecundum antiqua tempora, qñ pro ſingulis cauſis fiebat concilium, vt j. e. 9. 3. c. 2. & 3.

EX HIS OMNIBVS. CASVS. Iſte §. diuiditur in duas partes. In j. parte concludit ex ſupradictis dicens, quòd ad sæculem iudicem nec in omnia procedant, & diffinitiua ſententia ſine ſcriptis ab eo proferatur B. ¶ Quòd ſi de criminalie cauſa litigiũ emerſerit: tunc competentes iudices in hac ciuitate, vel in prouinciis interpellati, consentaneum legibus terminum cauſæ imponant: ita tamen, vt diſceptatio litis duorum a mẽſium ſpatium non excedat, à litis conteſtatione numerandum D. *Item.*

¶ [In criminalibus vero cauſis numquam ſine ſcriptura procedere debet.] Non aliter autem puniatur b clericus, niſi obnoxius repertus, facerdotio nudatus fuerit ab epiſcopo ſuo, vel clericatus honore. Sin autem crimen eccleſiaſticum eſt, tunc ſecundum canones ab epiſcopo ſuo cauſæ examinatio, & pœna procedat, nullam cõmunionem aliis iudicibus in huiuſmodi cauſis habentibus.

A ¶ Noluerit.] *Ita etiam apud Iulianum, & Iuon. & ſic legit auctor gloſſæ: ſed in nouella ipſa Iuſtiniani additur,* vel non potuerit.

B ¶ Proferatur.] *In nouella ipſa ſequuntur hæc,* niſi forte partes voluerint, vt in ſcriptis ea inferatur. Quod ſi, &c. *Apud Iuonem loco dictionis,* proferatur, *eſt,* inferatur: *quod ſuſpicionem facit intermedia ſcriptoris vitio deeſſe.*

c ¶ De criminali.] *In nouella Iuſtiniani additur,* ciuili tamen.

D ¶ Numerandum.] *Quæ ſequuntur vſque ad ver.* Non aliter, *neque in nouella, neque apud Iulianum, aut Iuonem, neque in vetuſtis Gratiani codicibus habentur: ſed ob doctorum citationes non ſunt expuncta.*

Item ex concilio Chalcedonenſi, c. 9.

¶ Clericus aduersus clericum negotium habens, sæcularia iudicia non exerceat.

C. XLVI.

1 SI clericus aduersus clericum habeat negotium: non relinquat ſuum epiſcopum, & ad sæcularia iudicia non concurrat: ſed prius negotium agitetur apud proprium epiſcopũ: vel certe A ſi fuerit negotium † ipſius epiſcopi, apud arbitros c ex vtraque parte electos audiatur d negotium. Si quis vero contra hæc fecerit, canonũ ſubiaceat correptionibus.

¶ Et ſi clericus aduersus ſuum, vel alium epiſcopum habeat cauſam, apud audientiam ſynodi e prouinciæ eius conquiratur. ¶ Si vero contra ipſius prouinciæ metropolitanum epiſcopum epiſcopus ſiue clericus habeat controuerſiam, pergat ad ipſius diœceſis primatem, aut certe ad Conſtantinopolitanæ regiæ ciuitatis ſedem, vt eorum ibi negotium exquiratur †.

A ¶ Vel certe ſi fuerit.] *Græce eſt, ἐγὼ γνώμη αὐτὸ τὸ ἐπιτρέπειν παρ' οἷς ἂν τὰ ἀμφίσβητα μᾶλλον βέλτιον τὰ, τῆς Λίκης συγκροτοῦνται: id eſt,* vel certe ex ipſius epiſcopi ſententia, apud eos, quos vtraque pars voluerit, ea quæ ad iudicium pertinent, agitentur. *Nec longe aliter vertit Dionyſius, cuius verſionem attulerunt Burchardus, & Iuo, & Innocentius extra de foro comp. c. 1. ſententia vero, quæ hoc loco exprisca verſione elicitur, habetur paulo poſt in verſi.* Etſi clericus aduersus ſuum. *Quare non bene hic incultatur: ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

[Item ex concilio Agathenſi, c. 32.]

PALEA. C. XLVII.

iij 2 CLericum nullus præſumat apud fæcularem iudicem epiſcopo non permittente pulſare. Sed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, nec proponat, nec audeat criminale negotium in iudicio fæculari proponere.

¶ Abeſt à pleriſque vetuſtis exemplaribus, & frustra hic repetitur, quòd plane idem habetur 5. ead. c. clericum nullus. De lectionis autem varietate ibi notatum eſt.

Ex his omnibus detur intelligi, quòd clericus ad publica iudicia nec in ciuili, nec in criminali cauſa eſt producendus, niſi forte ciuilem cauſam epiſcopus decidere noluerit, vel in criminali, ſui honoris cingulo cura nudauerit. ¶ 3 *Illud autem quod in epiſtola Clementis dictum eſt* [*Non cognitorem ſæcularium negotiorum te vult Deus eſſe*] *ex epiſcopali vnctione intelligendum eſt. Non enim in epiſcopum vngitur, vt cognitor ſæcularium negotiorum reſideat, ſed vt procurator animarum, & diſtributor ſpiritualium exiſtat. Prohibetur ergo ſæcularibus negotiis occupari, non ad tempus ſequeſter fieri. Vel ſæcularia iudicia, non de rebus ſæcularibus, ſed ſæcularium vivorum intelligenda ſunt. Iudicia de rebus ſæcularibus ſæcularia appellantur, iuxta illud Apoſtoli* [*Sæcularia igitur iudicia ſi habueritis, contemptibiles, qui ſunt in eccleſia conſtituite.*] *Iudicia vero ſæcularium, ſæcularia appellantur, iuxta illud Apoſtoli in epiſtola Clementis: quod ex ſubſequentibus datur intelligi, cum dicitur,* [4 *Hæc opera quæ tibi minus congruere diximus, exhibeant ſibi inuicem vacantes laici.*] *Prohibentur ergo clerici à cognitione negotiorum ſæcularium vivorum, non ſæcularium cauſarum. Negotia quippe clericorum, ſiue criminalia, ſiue ciuilia fuerint, non niſi apud eccleſiaſticum iudicem ventilanda ſunt.*

Vnde Adrianus Papa ait, cap. 35. 5

¶ Non niſi in foro ſuo audiatur clericus.

C. XLVIII.

6 CLericus, ſiue laicus, ſi crimine, aut lite pulſatus fuerit, non alibi, quam in foro ſuo prouocatus audiatur.

Idem ibidem, cap. 40.

¶ De eodem. C. XLIX.

7 IN clericorum f cauſa, huiuſmodi forma ſeruetur, ne quemquam eorum ſententia à non ſuo iudico dicta conſtringat.

Res vero in litigio poſita ante legitimum cognitionis euentum in nullam debet omnino transferri perſonam. Vnde Geleſius Papa Quingeſio A epiſcopo.

A ¶ Quingeſio.] *In antiquis exemplaribus partim eſt iſta vox, partim* Lucio, *partim* L. *partim* quinquageſimo.

¶ In nullam transferatur perſonam res in litigio poſita ante cognitionis euentum. C. L.

1. Cor. 6.

27. e. clericũ nullus. Iuo p. 6. c. 367.

1. Cor. 6.

45. e. te quidem.

6 Anſil. 3. c. 88.

7 Anſil. ibid. Deuſd. p. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Q*Via res.*] Casvs. Iste dupliciter poni solitus est. Et primo sic. Reus possidebat rem litigiosam, quæsitum est à Gelasio, vtrum actor posset exigere pensiones. Et respondetur, q̃ non, ante legitimæ cognitionis euentum: sed res debet apud reum permanere, donec apparuerit cui res potius debeatur: & si quid factum fuerit lite pendente in præiudicium alterius partis, nihil valeat: & secundum hoc expone, *Non finiatur*, supple nisi sit possessor. Potest etiã alio modo poni, vt Beneuen. ponit. Cum de quadam re inter actorem & reum litigium verteretur, nec aliquis eorum esset in possessione illius rei: quæsitum fuit qs debeat de illa re recipere & exigere pensionem. Et respondet Gelasius Papa, quòd nec actor, nec reus: sed res debet permanere in eodem statu, in quo posita est, vsq; ad sententiam diffinitiuam, cassatis omnibus priuilegiis, vel rescriptis, quæ contra hoc possunt dari lite pendente.

a ¶ *Quia res.*] Nec etiam actionem potest quis cedere alij, postquam res est deducta in litigium, vt C. eod. l. 2. nec valet priuilegium impetratum tempore litis, vt extra de test. causam. 16. qu. 6. placuit. C. vñ vi. auctoritatẽ. C. de fun. & fal. reip. li. 11. l. si qua. nec res litigiosa potest dedicari. ff. de litig. l. vlt. qui autem rem litigiosam alienat, & alienatio nulla est, & præterea punitur venditor & emptor si scipit rem litigiosam, vt extra vt li. pen. eccles. ia. C. eo. l. vlt. "In casibus tamen licite alienatur res litigiosa, s. ex causa dotis, vel transactionis, vel donationis propter nuptias, vel ex causa legati, vel diuisionis rerũ hereditariarum, vt C. de litig. l. vlt. Item licite alienatur res litigiosa, quæ seruari non potest, ff. famil. ercis. alienationes. & ff. de pet. her. diuus.

† *al. constitutam litem*

1 ℣. q. 1. inolita.

"Litigiosa res quæ dr.

b ¶ *In litigio.*] "Res dicitur litigiosa, de cuius dominio vel quasi causa vertitur inter petitorem & possessorem, vel iudiciaria conuentione, vel precibus principi oblatis, & per eum aduersario cognitionẽ, vt in auth. de litig. in prin. coll. 8. a

a Et not. q̃ auth. q̃ potiꝰ, vt in auth. de litig. in prin. coll. 8.

c ¶ *Exigere.*] Hoc intellige cum possessor est suspectus, aliàs possessor semper vtitur fructibus pendente lite, vt 16. q. 4. volumus. extra eod. auth. res vt lit. pend. à memoria. "

Q*Via*[a] res in litigio[b] posita in nullam transferri potest omnino personam, donec legitimæ cognitionis euentu, cui potius debeatur, iudiciaria discepta-
tione possit agnosci: ex eadem re quìspiam non sinatur exigere[c] pensiones: sed in eodem statu, re eadem posita, in quo videtur (sicut dictum est) ante constituta†, quisquis sibi putat quidpiam posse competere, iuridico pulset examine, præiudiciis omnibus inde submotis.

QVÆSTIO II.

Vòd vero[d] *culpa illa suspensione digna sit, ex capitulo illo Mileuitani concilij liquida constat. Si enim communione priuandus est, qui clericum ad ciuilem iudicem crediderit pertrahendum: multo magis suspensione dignus est, qui sui episcopi iudicium interpellantem ad iudicium sæculare pertrahere non dubitauit.*

QVÆSTIO III.

Ed ponatur[e] *quod hæc culpa suspensione digna non fuerit: quæritur, vtrum sit deponendus, qui officium contra prohibitionem episcopi celebrare ausus est. Sed quòd sententia episcopi, siue iusta, siue iniusta fuerit, timenda sit, Gregorius homil. 26. in Euangelia testatur dicens.*

¶ Timenda est sententia pastoris. C. I.

SEntentia pastoris, siue iusta, siue iniusta fuerit, timenda est[f].

¶ *Ipsa prorsus B. Gregorij verba leguntur* ℣. *ea. c. non solum. vers. vtrum iuste.*

Item ex concilio Antiocheno[2]*, c. 6.*

¶ A suo episcopo excommunicatus, non est ab alio recipiendus. C. II.

SI quis à proprio episcopo excommunicatus est: non eum prius ab aliis ꝙ debere suscipi, nisi aut à suo fuerit receptus episcopo, aut concilio[h] facto episcopis[A] occurrat, & respondeat, & si synodo satisfecerit, quòd† statuerit[i] sub alia sententia eum recipi. Quod etiam circa laicos, & presbyteros, & diaconos, & omnes, qui in clero sunt, conuenit obseruari.

A ¶ Episcopis.] *Apud auctores indicatos prior tantum pars huius canonis refertur, & ex versione Dionysij: quæ etiam in toto hoc loco longe melior est.* aut certe (inquit) ad synodum, quæ cõgregatur, occurrens pro se satisfaciat, & persuadens cõcilio, sententiam suscipiat alteram. *Grace enim est*, ἐπὶ τὴν σύνοδον, κατανεῦσαι τὸ ἕτερον παράσχων.

Item Nicolaus Papa ad Lotharium Regem in epistola, cuius initium [*Audito.*]

¶ Excommunicationis meretur sententiam, qui excommunicatis communicat. C. III.

4 PRæcipue Gualdradæ pellicis tuæ & iamdudum à te repudiatæ communionem declina: excommunicata est enim, & vsque ad præsentiam nostram ab omni Christianorum conturbernio sequestrata. Quamobrem ca-

menda est[f].

¶ *Ipsa prorsus B. Gregorij verba leguntur* ℣. *ea. c. non solum. vers. vtrum iuste.*

Item ex concilio Antiocheno[2]*, c. 6.*

¶ A suo episcopo excommunicatus, non est ab alio recipiendus. C. II.

3 SI quis à proprio episcopo excommunicatus est: non eum prius ab aliis ꝙ debere suscipi, nisi aut à suo fuerit receptus episcopo, aut concilio[h] facto episcopis[A] occurrat, & respondeat, & si synodo satisfecerit, quòd† statuerit[i] sub alia sententia eum recipi. Quod etiam circa laicos, & presbyteros, & diaconos, & omnes, qui in clero sunt, conuenit obseruari.

A ¶ Episcopis.] *Apud auctores indicatos prior tantum pars huius canonis refertur, & ex versione Dionysij: quæ etiam in toto hoc loco longe melior est.* aut certe (inquit) ad synodum, quæ cõgregatur, occurrens pro se satisfaciat, & persuadens cõcilio, sententiam suscipiat alteram. *Grace enim est*, ἐπὶ τὴν σύνοδον, κατανεῦσαι τὸ ἕτερον παράσχων.

Item Nicolaus Papa ad Lotharium Regem in epistola, cuius initium [*Audito.*]

¶ Excommunicationis meretur sententiam, qui excommunicatis communicat. C. III.

4 PRæcipue Gualdradæ pellicis tuæ & iamdudum à te repudiatæ communionem declina: excommunicata est enim, & vsque ad præsentiam nostram ab omni Christianorum conturbernio sequestrata. Quamobrem ca-

bat Gratia. vsque ad §. *Præmissis.* ℣. in c. si episcopus. quòd sententiæ episcopi etiam iniustæ sit parendum: deinde probat eam quemquam apud Deum non ligare, de hac materia plenius habetur. 2. q. 1. in summa.

f *Sententia.*] ¶ *Timenda est.*] "nisi in duobus casibus, scilicet cum sententia est post appellationem lata: & cum continet intolerabilem errorem, extra de sent. exc. per tuas. tertium casum apponunt quidam, cum pro indebitis exactionibus aliquis excommunicatur, vt extra de excess. prælat. cum à quorumdam[c].

Si quis à proprio.] Casvs. Quæritur fuit in Nicæno concilio vtrum clerico à proprio episcopo excommunicato fit ab aliis communicandum? & respon. ꝙ non, nisi à proprio episcopo fuerit a quo absolutus, vel nisi in synodo satisfaciens fuerit reconciliatus: quod non solum circa clericos, sed etiam circa laicos est obseruandum.

g *Ab aliis.*] similiter qui suspensus est ab vno, suspensus est quantum ad omnes, vt 7. q. 1. si quis presbyter. & 4. q. 5. quisquis.

h ¶ *Concilio.*] Hodie solus metropolitanus cognoscit de causa excommunicationis, vt extra de sen. exc. per tuas.

i ¶ *Quod statuerit.*] scilicet synodus.

P*ræcipue.*] Casvs. Lotharius dimissa Theberga vxore legitima, Gualdradam superduxit, quam legitimam esse dicebat vxorem. sed lata sententia diuortij inter eos, cum Gualdrada nollet sententiæ parere, fuit excommunicatio. post quam excommunicationem ferebatur Lotharius ei occulte communicare. ſcribit ergo Nicolaus & monet Lotharium, vt eius communionem declineret: quod si non fecerit, duobus vel tribus testibus adhibitis cum ea pari mucrone sententiæ percelleretur: & quòd debeat abstinere, probat: quia fortius puniuntur prælati quàm alij, quia grauius peccant: quia per eorum delicta exempla perditionis magis transmittuntur ad subditos, quam per alios.

a ¶ *Puniuntur.*] ℣. 25. q. 1. nulli fas.

b ¶ *Duos.*] Ergo in causa denuntiationis idẽ potest esse iudex, accusator & testis. extr. d sim. licet. Itẽ est hic ar. ꝙ Euangelica admonitio nõ solum habet locum in occultis, sed etiam in manifestis. 2. q. 1. si peccauerit[a].

1 Pastor. p. 3. c. 5.

2 Concord. text. in l. mo. §. iste se re. ff. de pœ. & l. 1. nemo. C. d sum. tr.

a Hic dt Io. d Pan. quod "Excõicat" cõquerens metropolitano an post sta excommunicationẽ ab eo ab solui.

2 Et in Aquil. Sfa. dt in sta vel iniusta tripliciter.

3 Bur. l. 1. c. 37. Iuo p. 14. c. 27. & 101. Pan. l. 1. cap. 101. Deuil. p. 4.

" Sfa est multiplex.

t *al. fatisfecerit, ſtatuerit*

Sententia.] ¶ *Timenda est.*] "nisi in duobus casibus, scilicet cum sententia est post appellationem lata: & cum continet intolerabilem errorem, extra de sent. exc. per tuas. tertium casum apponunt quidam, cum pro indebitis exactionibus aliquis excommunicatur, vt extra de excess. prælat. cum à quorumdam[c].

Si quis à proprio.] Casvs. Quæritur fuit in Nicæno concilio vtrum clerico à proprio episcopo excommunicato fit ab aliis communicandum? & respon. ꝙ non, nisi à proprio episcopo fuerit a quo absolutus, vel nisi in synodo satisfaciens fuerit reconciliatus: quod non solum circa clericos, sed etiam circa laicos est obseruandum.

g *Ab aliis.*] similiter qui suspensus est ab vno, suspensus est quantum ad omnes, vt 7. q. 1. si quis presbyter. & 4. q. 5. quisquis.

h ¶ *Concilio.*] Hodie solus metropolitanus cognoscit de causa excommunicationis, vt extra de sen. exc. per tuas.

i ¶ *Quod statuerit.*] scilicet synodus.

P*ræcipue.*] Casvs. Lotharius dimissa Theberga vxore legitima, Gualdradam superduxit, quam legitimam esse dicebat vxorem. sed lata sententia diuortij inter eos, cum Gualdrada nollet sententiæ parere, fuit excommunicatio. post quam excommunicationem ferebatur Lotharius ei occulte communicare. ſcribit ergo Nicolaus & monet Lotharium, vt eius communionem declineret: quod si non fecerit, duobus vel tribus testibus adhibitis cum ea pari mucrone sententiæ percelleretur: & quòd debeat abstinere, probat: quia fortius puniuntur prælati quàm alij, quia grauius peccant: quia per eorum delicta exempla perditionis magis transmittuntur ad subditos, quam per alios.

a ¶ *Puniuntur.*

uendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro vnius mulierculæ passione vinctus, & obligatus ad perenne traharis exitium. ' Deterius quippe in populis prælati delinquunt: ac per hoc ipsi crudelius, quàm ceteri puniuntur[a 2], vt ait beatus Gregorius [Scire etenim prælati debent, quia si peruersa vmquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Vnde necesse est, vt tanto se cautius à culpa custodiant, quanto per praua, quæ faciunt, non soli moriuntur.] *& infra.* ¶ Ceterum præcaue, ne quando nobis secundum Domini præceptum duos[b], aut tres testes adhibeamus, immo vero, ne hoc sanctæ ecclesiæ dicamus, & (quod non optamus) de cetero fias cunctis sicut ethnicus, & publicanus.

¶ *Sumptum est caput hoc ex epistola Nicolai, quæ incipit*, Audito reuertente misso vestro. *& extat Romæ in monasterio Dominicæ norum. est autem quasi in epitomen redactum multis verbis omissis. Huius epistolæ bonam partem refert Regino libro secũdo chronicorum.*

Item ex concilio Sardicensi, c. 17.[3]

¶ De eodem. C. IIII.

4 SI episcopus quis forte iracũdus[c] (quod esse non debet) cito[d] & aspere[e] commoueatur aduersus presbyterum, siue diaconum suum, & exterminare eum de ecclesia voluerit, prouidẽdum est, ne innocẽs damnetur, aut per dat communionem. Et ideo habet potestatem[f] is, qui abiectus est, vt episcopos finitimos interpellet[g], & causa eius audiatur, ac diligentius tractetur: quia non oportet ei negari audientiam roganti. Et ille episcopus, qui aut iuste, aut iniuste eum abiecit, patienter accipiat, vt negotium discutiatur: vt vel probetur sententia eius à plurimis, vel emendetur. Tamẽ, priusquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum qui fuerit à communione separatus, ante cognitionem nullus alius debet præsumere, vt communioni

1 Et in Afri. c. 101.

3 Pol. l. 7. ti. 1 Anſ. l. 3. c. 71 Iuo p. 14. ca. 15. Pann. l. 5. c. 117.

3 Anſ. l. 3. c. 66. Regino chron. a. 2.

socier.

¶ *Canon hic eodem fere modo refertur in concilio Africano, c. 101. vsque ad ver.* Tamẽ. *Sed Græcus Sardicensis, qui est decimusquartus, paulo copiosior est, & aliquot locis diuersa etiam sentetia. Propterea visum est verba græca cum versione noua apponere.*

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν. τὸ δὲ πάντοτέ με κινοῦ ἀποσιωπῆσαι οὐκ ὠφέλιμον. εἴτις ἐπίσκοπος ὀργῇ χολῆς ἐνέσκοπεν, ὅπερ οὐκ ὠφέλει ἐν τούτῳ ἀνὴρ πολιτεύεσθαι, καὶ ταχέως ἀντικρὺ πρεσβυτέρῳ, ἢ διακόνῳ κινηθεὶς ἐκάλεσεν ἐκκλησίας τινὰ ἐθέλησοι, πρόνοιαν ἐχέτω μὴ ἀπρόνοητον τὸν τοιοῦτον κρίνεσθαι, & τῆς κοινωνίας ἀποστερῆσθαι. πάντες εἰρήκασιν. ὁ ἐκκαλούμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως & αὐτῆς ἐπαρχίας κατάφυγεῖν. εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον καταφυγεῖν, καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μὴ ἀπροβούλως ἀλλὰ ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα. ἐὰν χρὴ μὴ ὑπέχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιώσασιν. κἀκεῖνος ἢ ὁ ἐπίσκοπος ὁ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκάλεσεν τὸν τοιοῦτον, γυναῖός φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἢ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται, & ἢ κυρωθῇ ἀλλὰ ἢ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τύχῃ. πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετ' ὠφέλειας ἐξετασθῇ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν πρὸ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος ἐκπλῆξαι οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν τὴν κοινωνίαν.

Osius episcopus dixit. Quod autẽ me vndequaque commouet, tacere non debeo. Si quis episcopus existat ad iracundiam procliuis (quod quidem à tali viro longe abesse debet) & cito aduersus presbyterum, vel diaconum commotus, ex ecclesia quemlibet eiicere voluerit, prouidendum est, ne is repente condemnetur, & cõmunione priuetur. Omnes dixerunt. Qui eiicitur, facultatem habeat confugiendi ad episcopum metropolis eiusdem prouinciæ sinautem metropolitanus absit, finitimum adeundi, ac rogandi, vt ipsius causa diligenter cognoscatur. Minime enim decet aures non præbere rogantibus. Et ille vero episcopus, qui iure, vel iniuria ĩstum eiecit, generose ferre debet causam cognosci, ipsiusque sententiam vel confirmari, vel corrigi. Verum, priusquam diligenter, ac fideliter singula quæque examinata fuerint, qui communionem non habet, ante causæ cognitionem non debet suo sibi iure communionem vendicare.

Item ex concilio Carthaginensi 2. c. 8.

¶ De eodem. C. V.

5 ij SI quis presbyter ab episcopo[A] suo correptus[h] fuerit, debet vtiq; apud vicinos episcopos cõqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo recõciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus fecerit endum se ab episcopi sui communione duxerit, ac separatim cũ aliquibus schisma faciens, sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. At si quæstimoniam[c] iustam habuerit aduersus episcopum, inquirendum est †.

5 Bur. l. 2. c. 194. Iuo p. 6 c. 239. Anſ. l. 12. c. 33. Pol. l. 7. ti. 1.

† *al. erit*

A ¶ Episcopo.] *In secundo Carthaginensi, ca. 8. cum Alipius proponit, ita legitur*, Si quis forte presbyter ab episcopo suo correptus, aut excommunicatus, &c. *Sed cum ab vniuersis episcopis canon fertur, loco episcopi affertur nomen præpositi, & ita in Carthaginensi codicis canonum, c. 11. legitur*, à præposito suo correptus, *Græce est*, ὑπὸ τῆ διακωγῆ αὐτοῦ κατακρίνηται. *id est*, in ſua vitæ agendæ ratione condemnatus fuerit. *Burchardo autem & Iuoni consentit cum Gratiano.*

† *al. in ſua conuerſatione condemnatus*

b ¶ At ſi.] *In codice canonum, Carthaginensi græco & apud collectores nihil hic est interiectum. Verum in exemplaribus concilij impressis, & manuscriptis ante istam clausulam, hæc inseruntur*, Nihilominus, & de ciuitate, & de congregatione, in qua fuerit, longius repellatur: ne vel ignorantes, vel simpliciter viuentes serpentina fraude decipiat: quoniam secundum Apostolum ecclesia vna est, vna fides, vnum baptisma. Et ſi querimoniam, &c.

c ¶ At ſi querimoniam.] *Locus hic ita habet apud Burchardum, & Iuonem*, Si querimoniam iustam aduersus episcopum nõ habuerit, inquirendum erit. *Græce est*, συκοφαντῆσαι, μήποτε κατὰ τὸ ἔπισκόπῳ μὲν ἔχει δικαίως. *idest*, hoc considerato, numquid aduersus episcopum iustam habeat expostulationem.

Eph. 4.

Si quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Et Aug. gr. c.47. ext. de cle. exc. de-po. c.1. &2. Nicol. Papa epist. 8. 2 Poly. ibid. Burch. l. 1. c. 199. Iuo p. 5. c. 362. Anſ. L. 12. c. 26.

SI quis *episcopus.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quod ſi episcopus presbyter, vel dia conus fuerint excommunicati, nõ audeant in excõmunicatione manẽtes diuina officia celebrare: quod ſi præſumpſerint, ſpẽ reſtitutionis non habeant: communicantes vero cũ eis ſcienter, debent ab eccleſia ſeparari. Idem eſt caſus ſequentis c. ſed in eo additur, q ſi talis incorrigibilis manſerit eccleſiam concitando, expelli debet per ſæcularem poteſtatem tamquam ſeditionari[a] ab omni plebe: & intellige, *maxime*, ideſt tantum.

a Ad. gr. c. 14.

† abeſt à multis.

c excõicatũ celebrãtem ſcopi non poſſunt dinon abſoluit epſs. 3 in capitu. Marti. Brac.

a ¶ *In alia.*] c Ergo epiſpẽſare cum talib. qui poſt excõmunicationem celebrant, cum nec cõcilium hoc poſſit. Ar. cõtra 2. q. 5. quæ de cauſa. poſſet tamẽ dici, q̃ epiſcopus, cũ talib. poſſet diſpenſare: & expone q̃ſpem, &c. ideſt ipſi ſic delinquentes non debeant habere ſpẽ reſtitutionis: quia ſibi incluſerunt. ſic 7. q. 1. ſi q̃s presbyter. ſ. 82. di. plurimos. in fi. conſtat tamen quod ipſe poteſt in cãſibus talibus diſpenſare.

† *al. reconciliari*

b ¶ *Maxime.*] id eſt tãtum. ſic 12. di. illud. 18. diſt. peruenit. 16. q. 3. per ſingulas.

SI *quis.*] Videtur q̃ iſti clerici q̃ communicant excõicato in diuinis officiis, pari excõmunicatione ligentur, vt ext. de ſen. exc. ſignificauit.

d ¶ *Per forinſecam.*]i. manu laicali. ſimile ſ. 17. diſt. nec licuit.

E *Piſcopi ſi ſacerdotali.* Casvs. Quidam epiſcopi quoſdã innocentes vel q̃ mi nimis cauſis culpabiles excõicauerunt: & ad baptiſmũ feſtinãtes recipere neglexerunt. quæſitum fuit q̃ pœnam propter hoc patiantur? Et reſp. q̃ ſi à vicinis epiſcopis commoniti parere noluerint, ab aliorum eporum cõione vſq; ad tempus ſynodi ſeparentur: & non maiori tempore: ne in excõicatione diu ma

4 Et in Vormac. c. 14.

5 Bur. l. 11. c. 11. Iuo p. 14. c. 16. & 81. Pann. l. 5. c. 128.

† *al. cuiuſlibet*

† *al. parcere* nẽtes, morte ſuenian & 6. q. 2. c. fi. tur. Sequens c. patet.

paulo aliter e ¶ *Minimis.*] Ergo q̃ apud Burc. minorib. cauſis ſi ẽ q̃s & Iuo. c. 81. excõicandus: quod ve

† *al. excommunicatori*] rum eſt, vt ſ. e. nullus. "Sed contra: nonne vera lectio. q̃ ſola cõtumacia eſt

e "Excõica- quis excõicandus, vtio an q̃ ſo- ſ. e. certũ a, ergo ſiue ſa contuma crimen ſit magnum, cia fertur. ſiue paruum, numquã

2 Et 5. q. 2. eſt excommunicãdus

Item ex concilio Antiocheno, c. 4.[1]

¶De his qui damnati à ſynodo ſacra miniſteria contingunt. C. VI.

iij[2] SI quis epiſcopus dãnatus[A] à ſynodo, vel presbyter, aut diaconus à ſuo epiſcopo auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro cõtingere, ſiue epiſcopus iux ta præcedentem conſuetudinem, ſiue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia[2] ſynodo, reſtitutionis ſpem, aut locũ habere ſatisfactionis: ſed & communicãtes ei omnes abiici de eccleſia oportet †, & maxime [b], ſi poſtquam didicerint aduerſum memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentauerint.

A ¶ Damnatus.] *Græce eſt, κατακριθὲς, ideſt*, depoſitus.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 3.[3]

¶ Sine ſpe ſit reconciliationis, qui excommunicatis communicare præſumit. C. VII.

iiij SI quis [c] epiſcopus in concilio excõmunicatus fuerit, ſiue presbyter, aut diaconus à ſuo epiſcopo, & poſt excommunicationem præſumpſerit, ſiue epiſcopus ille aut presbyter, aut diaconus facere oblationem, vel matutinum, aut veſpertinum ſacrificium, quaſi in officio ſuo agere ſicut prius, non liceat ei nec in alio concilio ſpem reconciliationis habere, nec vltra recolligit: ſed etiã eos, qui ei communicauerint, omnes ab eccleſia reſpui, maxime eos, qui ſciebant eum eſſe deiectum. Si autem permanſerit turbans, & concitans eccleſiam per forinſecam[A] [d] poteſtatem, oportet eum ſicut ſeditionarium ab omni plebe expelli.

A ¶ Forinſecam.] *In aliquot Gratiani et concily codicibus eſt*, foraſticam. *In canone quinto concily Antiocheni, vnde hoc ſumptum eſt legitur* ἀὶς τῆς ἔξωθεν ἐχούσης : *quæ* Dionyſius *vertit*, per poteſtates exteras.

Item ex concilio Agathenſi, c. 3.[4]

¶ De epiſcopis, qui innocentes, aut minimis cauſis culpabiles excommunicant. C. VIII.

5 EPiſcopi, ſi ſacerdotali mode ratione poſtpoſita innocentes, aut minimis [e] cauſis culpabiles excommunicare præſumpſerint, aut ad gratiam baptiſmatis[A] feſtinantes fortaſſe recipere noluerint, à vicinis epiſcopis eiuſdem † prouinciæ, litteris moneantur: & ſi parere † noluerint, communio illis vſque ad tempus ſynodi à reliquis epiſcopis denegetur. [6] ne forte propter excommunicationis † peccatum [f] excommunicati longo tempore morte præueniantur.

A ¶ Baptiſmatis.] *Sic etiam in manuſcriptis: & doctores eam vocem agnoſcunt. Verum ab omnibus editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis, tam in concilio Agathenſi, quam in Vormacienſi, c. 14. (vbi caput hoc repetitur) & à Burchardo, & Iuone abeſt ea dictio. Et cum hic de excommunicatis agatur, videtur eſſe locus iis tantum, qui ſint baptizati, & ad gratiam, ideſt, ad reconciliationem cum ſuo epiſcopo feſtinant.*

B ¶ Denegetur.] *Sic habet Iuo, & Panormia, & antiquiores conciliorum editiones, et duo Vaticana exemplaria: videturque huic ſimile, quod legitur ſ. 6. q. 2. c. ſi. ſed in recentioribus editionibus eſt*, non denegetur.

Item ex concilio Africano.

¶ De his qui tempore ſuæ excommunicationis communicare præſumunt. C. IX.

7 PLacuit vniuerſo concilio, vt qui excommunicatus fuerit pro ſuo neglectu [g], ſiue epiſcop[9], ſiue quilibet clericus, & tempore excommunicationis ſuæ ante audientiam communicare † præſumpſerit, ipſe in ſe damnationis iudicetur ſententiam protuliſſe.

¶ In cõcilio, quod hodie inſcribitur Africanũ, caput hoc non habetur: ſed in Carthaginenſi inſerto in codice canonum, & in Græco c. 29. & refertur in quinta ſynodo, ſeſſione 7. in epi. Vigilij.

Item Nicolaus Papa.[8]

¶ Deponantur epiſcopi, qui excommunicatis communicant. C. X.

9 TEugualdum † Treuerẽſem, & primatẽ Belgicæ prouinciæ, & Gũtharium Grippinæ coloniæ archiepiſcopos, nunc corã nobis, & ſancta ſynodo ſub geſto rũ † inſinuatione, qualiter cauſam Lotharij regis, & duarum mulierum eius, Theibergæ ſcilicet, & Gualdradæ, recognouerint, & iudicauerint [h], ſcriptum ſuper hoc propriis manibus roboratũ offerentes, nihil ſe plus, vel minus, aut aliter egiſſe ore proprio multis coram poſitis affirmantes, & ſententiam, quam à ſede Apoſtolica in Engeltrudem vxorẽ Buſonis ſanctiſſimus frater noſter Mediolanẽ ſis archiepiſcopus Thado, & cetteri coepiſcopi noſtri petierant emittendã, & nos diuino ſuccenſi zelo ſub anathematis atteſtatione canonice protuleramus, publice ſe viua † voce violaſſe confitentes, in quibus omnib. inuenimus eos Apoſtolicas, atque canonicas ſanctiones in pluribus exceſſiſſe, & æquitatis normam nequiter temeraſſe, omni iudicamus ſacerdotij officio manere penitus alienos, ſancti ſpiritus iudicio, & beati Petri per nos auctoritate, epiſcopatus exutos regimine cõſiſtere [i] definientes. Prædictis autem depoſitis licentiam cõcedimus eccleſiã ingrediendi, & communicandi, ſicut laici, & loquendi ſuas vtilitates [i], non autem turbas concitandi, vel ſcandalum ſolicitandi, illis tribuimus facultatem. Quantum autẽ ad epiſcopale miniſterium ſpeciariter pertinet, nulla eis ſit licẽtia cõtingendi: ſicut nos cum ſancta ſynodo iam decreuiſſe conſtat.

Si aut

SI *autem.*] Casvs. Docet hic Clemens, quod omnes clerici & principes & populi ſi epiſcopis non obediant, infames erunt: & ab eccleſia repelluntur. Sequens c. patet.

a ¶ *Principes.*] "Ergo Imperatores ſubſunt epiſcopis, & ab eis poſſunt excommunicari. 96. di. duo. mitius tamẽ cum eis [a] agendum eſt quam cũ aliis, vt 12. q. 2. de reb. & ſi ſ. plurib. epiſcopatib. habetſm perator domicilium: quilibet poteſt eum excõmunicare. ff. ad mun. aſſumptio.

SI *quis.*] Casvs. Hoc c. diuiditur ſ tres par. In 1. par. dicitur, q̃ nullus debet ſu perbire contra ſuum epm ſe exaltãdo: nec aliquid facere ſimulã do, vt eius auctoritatem obumbret: quia regula veritatis eſt, vt nullus faciat aliquid commendandi ſui cã, vt alius vituperetur. In 2. par. dicitur, q̃ im probus defendi non debet, nec improbo ſancta debent cõmitti. In 3. par. dicitur, q̃ iterum redargui & cũ pugnari nõ debet cuius crimen eſt incognitum. Secunda pars incipit ibi, *Non defendas improbum.* Tertia ibi, *Neque iterum.*

b ¶ *Commendandi.*] Inã aliorum honores aliis non debent eſſe occaſio nocendi, vt C. de ſta. & ima. l. vl. nec ali quis debet illud appetere per qd honor aliorum minuatur, vt 99. di. nullus. nec tibi debes conſulere cum alterius iniuria. 12. q. 2. primum. necaliquid facias in domo tua, qd vicino noceat, vt ff. de re. iu. domum. ſi tamen facias aliquid eo propoſito, vt tibi ꝓfit, licet alij noceat: non peccas. arg. ff. de aq. plu. ar. l. 1. §. *Denique.* ff. de dam. inf. ſi minum. §. vl. & l. ſeq.

c ¶ *Ad deformationem.* C. de ſta. & ima. l. vlt.

d ¶ *Iterum arguas.*]id eſt, multoties.

ABſit.] Casvs. Quidam ſubditi propter ſuſpicionẽ delictorum ſuis epiſcopis nõ obediebant. vnde q̃ſitũ fuit ab Anterio Papa, q̃ pœnam pati deberent. Et reſponſum eſt, quod in veteri lege tales lapidabantur vel decapitabantur. ſed in nouo teſtamento debẽt anathematizari.

e ¶ *Miniſtrum.*] Hoc eſt verum in his quæ poſſunt trahi ad bonum & ad malum: vbi ſemper in meliorem partem eſt interpretandum, vt 41. diſt. c. 1. & ſ. e. ſ. de re. iu. eſtote. "Si ergo clericus amplectitur mulierem, interpretabitur quòd cauſa benedicendi eam hoc faciat, vt 96. di. in ſcripturis. tamen quandoque canon ſolam confabulationem interpretatur in deteriorem partem, vt 27. q. 1. nec aliqua.

f ¶ *Aut gladio.*] "Hic habes, olim inobedientia capite puniebatur: hodie ſ. f ergo & hodie repelleret à promotione. 54. diſt. multos. non tamen "ſed ſic ea quælibet inobedientia capite puniebatur, ſed ſola illa quæ ſchiſma inducebat, vt 7. q. 1. denique. in fi. & de hoc notaui 4. q. 1. in prin.

¶ Caput hoc Iuo citat ex Nicolao epiſcopũ & archiepiſcopis per Galliam, Italiam, Germaniam, atque per vniuerſas prouincias conſtitutis. In qua epiſtola videtur vetuliſſe, quid in cõcilio à ſe Romæ habito de Metenſi ſynodo penitus abolenda, & depoſitione Thietgandi, et Guntharij ſtatutum fuerit. De quo quidem concilio, et horum epiſcoporum depoſitione Regino li. 2. chronicorũ accurate hæc ſcribit. Interea Thiergandus, & Guntharius archi epiſcopi Romam profecti ſunt, ea animi intentione, vt Regem innoxium in prædicto facto demonſtrarent, ac ſe cum ceteris coepiſcopis Eccleſiaſtica, atque Apoſtolica exercuiſſe decreta: ſtultitiæ quidem elogio decorandi, qui illã Petri ſedem aliquo prauo dogmate fallere poſſe arbitrati ſunt, q̃ nec ſe fefellit, nec ab aliqua hæreſi vmquã falli potuit. Itaque cum in præſentiam Nicolai Papæ veniſſent, libellum obtulerunt, in quo continebantur geſta ſynodalia, quæ in Mediomatrico Vrbe, & Aquis ab eis habita fuerant. Qui cũ à notorio coram omnibus recitatus eſſet, interrogauit Pontifex, ſi hæc ſcripta verbis confirmarent? Reſponderunt inconueniens videri, vt quod propriis manibus roborauerãt, verbis infirma re mallent. Et ſic nec repulſa, nec ad miſſa eorum aſſertione iuſſi ſunt ire ad hoſpitia ſua, quouſque reuocarentur. Paucis interpoſitis diebus ad ſynodum, quã Papa congregauerat, ſunt acerſiti: vbi eorum damnatã, & anathematizata ſunt ſcripta, & ipſi omnibus adiudicantibus epiſcopis, presbyteris, & diaconis, ſunt depoſiti, & omni ec cleſiaſtica dignitate priuati.

B ¶ Conſiſtere.] *In ſecundo capite concilij locus hic tãta habet*, conſiſtere: Diffinientes, q̃ ſi iuxta præcedentem conſuetudinem tam quam epiſcopi auſi fuerint aliquid de ſacro miniſterio contingere, nullo modo liceat eis, nec in alia ſynodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis. Sed & communicantes eis omnes abiici de eccleſia, & maxime, ſi poſtea quam didicerint aduerſus memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tẽtauerint, *& ſunt verba ſumpta ex capite, ſi quis epiſcopus damnatus. 8. ea. ex concilio Antiocheno.*

Item Clemens epiſtola tertia omnibus coepiſcopis.

¶ Clerici & laici, qui non obediunt epiſcopis, infames efficiuntur. C. XI.

SI autem vobis epiſcopis non obedierint omnes presbyteri, diaconi, ac ſubdiaconi, & reliqui clerici, omneſque principes [a] tã maioris ordinis, quam inferioris, atque reliqui populi, non ſolum infames, ſed & extorres à regno Dei, & conſortio fidelium, ac à liminibus ſanctæ Dei eccleſiæ alieni erunt.

Item Petrus in ordinatione Clementis.[1]

¶ In Chriſtum peccat, qui veritatis doctorem contriſtat. C. XII.

QVicumque cõtriſtauerit doctorem veritatis, peccat in Chriſtum, & patrẽ omnium exa-

1 Clemens epiſt. ad Iacob & Alexã dr. epiſt. 1.

g ¶ *Dæmonum.*] Hoc olim fiebat ad litteram [b]. hodie tamen Sataneæ [b] traditur vt citius conuertatur. vt ſ. c. audi. in prin. & c. omnis Chriſtianus.

b Vt 45. diſt. §. Salomon.

SI *inimicus.*] Casvs. Dicitur hic, quod ſi Papa eſt alicui inimicus, omnes debent eum vitare, nec debẽt expectare vt ipſi moneantur à Papa, Hoc c. planiushabetur ſ. 93. di. ſi inimicus.

h ¶ *Si inimicus.*] ab hoc loco incipit tractare de duplici excõmunicatione. "Et no. q̃ quædam excommunicatio eſt ſimplex ſi ue minor, quæ ſeparat à ſacramentis, & ab ingreſſu eccleſiæ. Alia ſolennis, quæ proprie dicitur anathema, q̃ ſeparat etiam à communione fidelium.

De vtraque iſtarum habes 3. q. 4. Engeltrudam. Maior excommunicatio imponitur cũ hoc tex. vel pro maiori crimine, vel pro contuma cia. Minor infligitur pro quolibet mortali, vt ſ. e. audi. & impo nitur ſiue pœnitenti, ſiue non pœnitenti, vel ſibi vel ſeipſo [c], vel alio facerdote loco pœnæ: pœnitens tamen me lius facit ſi auctoritate ſacerdotis abſtinet à ſacramentis, vt de pœ. diſt. 1. in actione. Impœnitenti autem imponitur quandoq; à Deo: ſ. quando eſt in mortali peccato. tũc enim quantum ad orig. Deum priuatus eſt ſacramentis, vt ſ. e. audi. quandoque à ſeipſo, & male, ſ. cum non vult pœnitere, & ceſſ † *quodamfat à ſacramẽtis, quia modo ante*] hoc ſibi putat ſufficere ad pœnã ſiue pœnitentia, vt de pœ. di. 1. ſunt qui arbitrãtur, ſed ſi non putat ſibi ſufficere, ſed abſtinet quia putat ſe indignum, bene facit, vt de conſe. diſt. 2. qui ſcelerate. quandoque inſtigitur à ſacerdote loco pœnæ cum vult pœnitere, quandoq; à canone, ſcilicet † cũ quis communicat ex communicato. in his duobus caſibus eſt neceſſaria recõciliatio, vt ſ. ead. excellentiſſimus. 50. diſt. in capite. "Si ergo quis ſit excõmunicatus, ſemper à ſuo excommunicatore eſt abſoluendus, niſi vel ſit appellatum ab eo, vel ipſe ſit negligens, vt dixi ſ. ead. ſi epiſcopus forte. Sed ſi à canone eſt excommunicatus, poteſt abſolui à ſuo ſacerdote, ſecundum diſtinctionẽ, extra de ſent. exc. nu-

† *mucrone*] Hier.

§ Adde ad hoc tex. l. 3. §. q ſtatiõis. & §. 1 bello. ff. de re mil. Clem. ep. 1.

per. Hæc autem pœna eſt non ſeruantis excommunicationem. Si clericus eſt, deponitur, vt 5. e. ſi quis presbyter. ſi laicus, tardius abſolvitur. ſ. e. qui iubente.

Sicut Apoſtoli.] Casvs. In hoc c. & tribus ſequentib. fere idem dicitur, ſcilicet quod cum excommunicatis ſcienter non communicetur. ſi quis vero eis communicauerit vel palam, vel occulte, ſi clericus eſt, deponatur, ſi laicus eſt, excommunicetur.

i ¶ *Sicut Apoſtoli.*] Paulus ſtatuit 2. q. 1. multi. & Ioan. 24. q. 1. omnis.

a ¶ Auer

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Auersando.*]id est, contemnendo.
b ¶*Saltem.*] nedum alibi.
c ¶*Domo.*]id est, sub eodem tecto, vt 35.q.6. episcopus in synodo. largius sumitur domus. ff. ad Sil. l. 5. c.

"Excõicat non intret ecclesiam. *tal. auertendo*

d ¶*Vel orauerit.*]"si ergo excõicatus intrat ecclesiam, oés exibunt, vt 24. q. 1. omnes qui.

auersando† [a] regulas, scienter [b] saltem [A b] in domo [c] simul locutus fuerit, vel orauerit [d], ille communione [e] priuetur.]

A ¶ Saltem.] *In epistola Fabiani est*, scienter psallat in domo, aut simul locutus, &c. *Sed lectio Gratiani videtur magis consentire cũ canone Apostolico* ἵνα συλλειτουργῇ, καὶμὴ ὅπου, συνοικήσῃ, *vel* & προσεύχεσθαι. *quæ Dionysius vertit*, Si quis cum excommunicato, saltem in domo simul orauerit, iste communione priuetur.

Item Calixtus Papa epistola secunda, c. 2.

¶De eodem. C. XVII.

[1] EXcommunicatos quoscum[que] † à sacerdotibus nullus recipiat ante vtriusque [f] partis iustam examinationem: nec cũ eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet: nec aue[g] eis dicat: quia quicumque in his, vel aliis prohibitis, scienter excommunicatis communicauerit, iuxta Apostolorum institutionem, & ipse simili excommunicationi subiacebit.

Item Isidorus in regula monachorum, c. 18.

¶De eodem. C. XVIII.

[2] CVm excommunicato neq; orare neque loqui (nisi quæ ad eamdem excommunicationem pertinent) nec vesci liceat. Si quis enim cum eo aut palam, aut absconse locutus fuerit, statim [h] cum eo communem excommunicationis contrahet pœnam.

¶*Prior pars huius capituli vsque ad versi.* Si quis enim, *habetur in regula sancti Isidori (quæ missa est ex Hispania) c. 18. ex qua citat hoc Smaragdus in expositione regulæ sancti Benedicti, c. 26. excepta tamen ista clausula, nisi quæ ad eamdem excommunicationẽ pertinent, quæ neque in regula B. Isidori legitur, neque apud Smaragdum. Est tamen apud Burchardum, & Iuonem.*

A ¶Si quis enim.] *Hæc vsque ad finem refert Smaragdus ex quodã magistro monachorũ, quod not abitur*].e. *c. si quis frater.*

Item ex concilio Carthag. 4. c. 73.

¶De eodem. C. XIX.

[3] QVi communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, si laicus [A] est, excommunicetur [i]: si clericus, deponatur.

A ¶Si laicus.] *Ita apud Burchardum, & Iuonem p. 14. c. 108. & in Pannormia. Sed in concilio ipso cum variis codicibus collato, & apud Iuonẽ eadem par. c. 28. legitur*, siue clericus, siue laicus, excommunicetur.

Item ex decreto Honorij Papæ.

¶*Burchardus etiam Anselmus, & Iuo p. 14. c. 113. citant ex decretis Honorij. Sed idem Iuo eadem parte, c. 4. 65. hoc ipsum tribuit, Ioanni octauo in concilio apud Rauennam.*

¶Excommunicatorum nomina vicinis omnibus palã, & publice annũtientur. C. XX.

" Liis epi an sit credendum. k ¶*Episcopis.*]"hic habes q̃ litteris episcopi creditur. & habes expresse ext. de prob. post cessionem. & instrumentis aliorum principum creditur, si consuetudo regionis hoc habet, vt ext. de fi. instr. cum dilectus. Sed obiicitur, cum vna vox potior sit quàm mortua, quare non creditur verbo episcopi in talib. vt 6. q. 2. fi. tantum. & c. placuit. nec Papa episcopo credit, qui dicit se excommunicasse aliũ, vt ext. de rest. cum tu filij. quandoque enim elogia ex mala fi-

de scribuntur, vt ff. de cu. & exhi. re; diuus. nec scripturę tabellionis creditur, nisi habeat testium subscriptionem, vt in aut. de hæ. & fal. §. fancimus. col. 1. nec instrumento procuratoris. ext. de procu. c. 1. nec instrumento iudicis, vt ext. de testib. cum à nobis [c]. Et H. dicit quod semper ſtatur ſigillo episcopi. quia obtinet vicem publici instrumenti. ext. de fid. instr. scripta. & de fide iust. natæ, vbi deius. perueniẽt. Alij di cunt, q̃ non creditur iudices. & ei nisi redactum sit in publicam formam, vt in auth. vt nulli iud. §. si vero. col. 9. & C. de don. ĩ donationib. Vel nisi habeat ſuſcri ptionem testium, & ſi non ſit per publicam manum factum: quia forte ibi non ſunt publicæ perſonæ, vt 26. q. 2. §. poteſt. Hodie cũ expeditum eſt circa reli. & ſum. ordinem iudiciorum, ſu. & l. infra quòd nõ præſumitur menta. & l. pro iudice niſi quan- rationes. C. tum aliàs probari po de prob. teſt. ext. de prob. quo niam contra. in omni bus aliis præſumo q̃ ſententia iudicis, ſcilicet, quòd ſit iuſta ex animo & ex cauſa, & quantum ad ius litigatoris, vt in conſtitutione, cum ſpeciali. ext. de ap.

[4] CVrę ſit omnib[9] epiſcopis [k] excommunicatorum omnino† nomina tam epiſcopis vicinis, quàm ſuis parochianis pariter indicare [5], eaque in celebri loco poſita præ†foribus eccleſiæ cunctis cõuenientibus inculcare: qua tenus in vtraq; diligentia, & excõmunicatis [l] vbique eccleſiaſticus aditus excludatur, & excuſationis cauſa omnibus auferatur.

2 Verum hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. Excommunicationis enim pœnam dupliciter ſubimus, & dum reatum incurrimus, & dum ſententia notamur.

Vnde Hieronymus in librum Iudicum, homilia ſecunda. [6]

¶*In hoc & ſequenti capite citatur* B. *Hieronymus, quòd ipſe has Origenis homilias Latinas fecit ſicut etiam ſupra diſt. 36. c. ſi quis eſt adnotatum.*

¶Duobus modis aliquis ſatanæ tradi tur. C. XXI.

AVdi denique Apoſtolum dicentem de eo qui peccauerat. [Tradidi, inquit, huiuſmodi hominem ſatanæ interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat.] Vides ergo, quia non ſolum per Apoſtolos ſuos tradidit Deus delinquentes in manus inimicorum, ſed & per eos, qui eccleſiæ præſident, & poteſtatem habent nõ ſolum ſoluendi, ſed etiam ligãdi, traduntur peccatores in interitum carnis, cũ pro delictis ſuis à Chriſti corpore ſeparantur. Et vt mihi videtur, dupliciter etiam nunc tradũtur homines de eccleſia in poteſtatem zabuli. Vno modo quo ſuperius diximus, cum delictum eius manifeſtum ſit eccleſię, & per ſacerdotes de eccleſia pellitur, vt notatus ab omnibus erubeſcat: & econuerſo conueniat illi illud, qđ ſequitur [vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini noſtri Ieſu Chriſti.] Alio autẽ modo quis traditur zabulo, cum peccatum eius manifeſtum non ſit hominibus: Deus autem qui videt in occulto, perſpiciens eius mentem, & animam, vitiis ac paſſionibus ſeruientem, & in corde eius non † ſe diligi, ſed aut auaritiam aut libidinem, aut iactantiam, vel alia huiuſmodi, iſtum talem ipſe Dominus tradit

[a] ¶*Satanæ.*] ſatanæ dicitur tradi, qa diabolus in eo habet poteſtatem quaſi in pecore ſuo, vt 24. q. 1. §. his auctoritatibus. in fi. CVM ERGO. Casvs. Concludit Gra. ex ſupradictis c. q̃ cum no mis- tim excommunicato cõicare non debemus. quod probat duab. auctoritatib. ſ. Euangelij, & Pauli apoſtoli. cum eo vero q̃ pp̃ mortale delictũ quod commiſit eſt ex cõicatus poſſum[9] cõicare: & hoc p̃bat auctoritate Vrbani.

¶ *Quidã.*]. 24. q. 2. c. 3 *Olite recedere.*] Casvs. Hieron. oſtendit in hoc ca. qđ peccatores occultos ſi poſſum[9] euitare: & probat hoc auctoritate veteris teſtamenti, vbi legitur q̃ filij Iuda non potuerũt eiicere Hiebuſæos de Hieruſalẽ, ſiue de terra promiſſionis vſque ad hodiernũ diem, q̃ ſpiritualiter ſignificat malos Chriſtianos, q̃b. eccleſia cõicat. Et auctoritate Euãgelij, vbi dicitur, qđ zizania non ſunt eradicãda vel eruenda à frumẽto, ne ſimul eradicetur & triticũ, per q̃ zizaniã de ſignatur, q̃ occulti peccatores debẽt ab eccleſia tolerari, q̃b. dr: Nolite mittere ſanctum canibus, neque margaritas ante porcos. manifeſti aũt peccatores ſi incorrigibiles ſunt, nõ debent in eccleſia tolerari. *Patiamur.* tolerãdo malos manifeſtos. *Factatis.* eiiciẽdo malos oculos. Beneu. tamen dixit in caſu ſuo, q̃ occulti & manifeſti peccatores ſunt tolerandi: ſed littera contradicit Benenent.

c ¶ *Oſtendat.*] ſupple qui hoc ad litteram vult intelligere. Andrio. Nec ſemper ad litteram intelligendæ ſunt auctoritates. de cõſ. di. 2. acceſſerunt. 37. di. relatum. 33. q. 4. eccle. ar. ext. de ver. ſi. præterea. ff. de le. 3. non aliter. 26. q. 5. nec mirum. Archid.

d ¶ *De zizaniis.*] i. de occultis peccatorib.

e ¶ *Vtraque creſcere.*]i. malos eſſe cũ bonis.

f ¶ *Triticum.*]ar. ad q̃ſtionẽ vbi vnus interfecit? eſt ab vno de tribꝰ. ſi dubitatur à quoq̃ dubitõis omnes debẽt p̃mouere: "ga tionis vitioſa & ſuperflua tolerantur. 13. q. 2. nõ æſtimemus. ext. de ſepul. ſimile 14. q. 5. de nigs. & ſanctus eſt impunieti, &c. ff. de pœ. abſentem. arg. contra

Vide]. e. c. ad meſſam.] in notatiõe. 2. 24. q. 2. ſane quod. Matth. 13.

3 Origenes ho. 11. ad c. 19. Ioſue.

tal. vſque in hodiernum diem.

[6] Origenes hom. 2. ad c. 2. Iudicum.

Vide]. c. 6. Matth. 18. 1. Cor. 5. Matth. 13. Ioſ. 15.

A VDi denique. Casvs. Oſtendit Hie. in hoc c. q̃ dupliciter dicitur quis excõicari, & tradi ſatanæ. Primo q̃ quis anathematizatur, ſicut fecit Paulus de fornicatore Corinthio, quem tradidit ſatanæ in interitum carnis, vt ſpiritus eius in die iudicij ſaluaretur, quod non ſolũ per Apoſtolos, ſed per eos qui in eccleſia præſident, fit quotidie: & dicuntur homines tradi ſatanæ, cum à tota eccleſia ſeparantur. Secundo modo excõmunicatur quis vel traditur diabolo, cũ per occultũ peccatũ qđ ſolus Deus in abſcondito videt, ſeparatur à Deo. *Vacuam*, à gratia Dei.

a ¶ *Satanæ.*

ſatanæ [a]. Quomodo eum tradit ſatanæ? Diſcedit à mente eius, & auertit ſe, & refugit à cogitationibus eius malis, & deſideriis indignis, & relinquit domum cordis eius vacuam.

Cum ergo per ſententiam quis nominatus fuerit, cum eo communicare non debemus. Cum autem ſolo reatu, occulte excommunicationis contraxerit pœnam, non eſt ab eius communione ceſſandum. Vnde Dominus in Euangelio tunc demum peccatorem dixit habendum ſicut ethnicum & publicanum, cum eccleſiam audire contempſerit. Apoſtolus quoque non ait, ſi quis frater eſt fornicator, ſed [ſi quis frater nominatur fornicator, &c.] ſententiæ nominationem intelligens.

Hinc etiam Vrbanus Papa I I. Guitmundo epiſcopo. [*Sane quod ſuper Richardo*] *Requirre in cauſa.* [a *Quidam* b *epiſcopus in hæreſim lapſus.*] *Hinc etiam Chriſtus in Euãgelio zizania dixit eſſe toleranda vſque ad meſſem.*

Hinc etiam Hieronymus. [3]

¶Mali à bonis penitus ſeparari non poſſunt. C. XXII.

NOlite recedere, à Domino in hodierno† die:] hoc eſt, donec ſeculum ſtat: oſtendat [c] ergo mihi, quomodo Hiebuſęus, do nec ſæculum ſtat, habitet cum filiis Iuda in Hieruſalem: quippe cum ne ipſi quidem filij Iuda habitent in Hieruſalem. Ideo ergo nec iſtud verũ eſſe poterit, quod Hiebuſæi cum Iudæi habitent in Hieruſalem, quãdoquidem ne ip ſi quidem habitant in ea. Sed nos intelligamus hæc ſpiritualiter, aſſumentes Euangelij parabolam, quæ dicit de zizaniis [d] [Sinite vtraque [e] creſcere: ne forte cũ vultis eradicare zizania, eradicetis ſimul cum ipſis etiam triticum [f].] *& infra.* ¶ Audi ergo ſcripturam dicentem, quia non potuerunt filij Iuda diſperdere Hiebuſæos: ſed habitauerunt cum ipſis vſque in hodiernum diem in Hieruſalem. Vnde deprecor vos, qui fideles eſtis, vt ita vitam veſtrã, & conuerſationem ſeruetis, ne in aliquo vel ipſi ſcãdalum patiamini, vel aliis ſcandalum faciatis: ſed ſit vobis ſummi ſtudij, ſummęque cautelę: ne quis in hanc ſanctam congregationẽ veſtrã pollutus introeat: ne quis Hiebuſæus habitet vobiſcum. Vides ergo, quia dicit ſcriptura, quod non poterunt eiicere filij Iuda Hiebuſæos de Hieruſalem. Hiebuſæus autem interpretatur conculcatio. Ergo, quia nõ poſſumus eiicere iſtos, qui nos cõculcat, eos ſaltẽ, quos poſſumus, quorũ peccata manifeſta ſunt ei ciamus. Vbi enim peccatum non eſt euidens, eiicere de eccleſia neminem poſſumus: ne forte eradicantes zizania, eradicemus ſimul cum ipſis etiam triticum. Mouet me tamen quod dixit, quia nõ potuerunt eiicere Hiebuſæos, ideſt eos, qui interpretantur conculcatio: & ideo videamus, qui ſunt in eccleſia conculcantes. Illi ſine dubio, de quibus dicit Dominus in Euãgeliis. [Nolite mittere ſanctũ canibus, neq; margaritas [g] veſtras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus ſuis, & cõuerſi elidãt vos.] Iſte eſt ergo Hiebuſæus con culcatio: qui indigni† audiunt verbum Dei, & cum audierint, neq; vt infideles diſcedũt, neq; permanent, vt fideles: ſed percepta myſteriorum notitia, & fidei noſtræ ſecretioribus ſcrutatis, conuerſi poſtmodum impugnant nos, & contradictionibus ſuis corda noſtra dirumpunt, conculcantes ver bi Dominici margaritas, & ornamenta fidei maculãtes. De iſtis ergo dicitur, quia nõ potuerunt filij Iuda eiicere Hiebuſæum de Hieruſalem vſq; in hodiernum diem.

Item idem ſuper duodecim prophetas.

¶Porcis & canibus ſancta non ſunt committenda. C. XXIII.

[4] QVando [h] ergo vir eccleſiaſticus, & prudẽs, atque intelligens, multas impietates in ea, quæ vocatur domus Dei eſſe cognouerit, & non ſolum multas, ſed & fortes, & quæ opprimere poſſint iuſtitiam, & in tantum doctorũ rabiem pceſſiſſe, vt accipiãt i pretium in iudicio, & omnia pro muneribus faciant, pauperes quoque deuitent in portis, & audire contemnant, taceat in illo tempore, ne det ſanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos, q̃ conuerſi conculcent eas, & imite tur Hieremiam dicentem [Solus ſedebam, quia amaritudine repletus ſum: & illud in Pſal [Singulariter ſum ego, donec tranſeam.]

Item Ioannes Chryſoſtomus hom. 25. ad c. 11. epiſt. ad Hebræos.

¶Cum pagano comedere, ſed cum excommunicato minime licet. C. XXIIII.

AD menſam quippe paganorum ſi volueris ire, ſine vlla prohibitione p̃mittimus [k]. *& infra.* ¶[Si enim quis frater, inquit, nominatur inter vos.] fratrem in hoc loco omnẽ fidelẽ ſimpliciter intellige, non monachum tantum. Quid autem eſt quod facit fraternitatem, niſi lauacrum regenerationis, quod facit poſſe vocari Deum patrẽ? *& infra.* ¶ Si quis, inquit, nominatus [A] fuerit frater fornicator, aut auarus, aut ebrioſus, cũ huiuſmodi nec cibum ſumere. Cum autẽ de paganis ageret, non ita. ſed [Si quis vos vocauerit ex infidelibus (paganos ſignificans) & vultis ire, omne, quod apponitur vobis, comedite. Si quis frater nominatur ebrioſus, &c.] O quanta integritas†. Nos autẽ non ſolũ non fugimus ebrioſos, ſed etiam imus ad eos, participãtes cũ eis.

[h] Hæc decr. logtur in ci uitate Bene uẽtana, vbi de præb. c. 1. & ca. omnib. & ff. de mi. de nique. & l. verum. & l. etiam. & quid iuris ſit de hoc, in quæſtionibus notaui. B.

g ¶*Neque margaritas.* s. 43. di. in mandatis.

Vando.]Casvs. Docet Hier. in hoc c. q̃ ſi multitudo eſt in ſcelere, ita vt ẽt iudices p̃tio iudicent, & patres vitẽt, & audire contemnant, qa non habent qd offerãt: taceat tunc prelatus, ne det ſanctum canibus, & mittat margaritas ante porcos: ſed imitetur potius Hiere. diſcentem, Solus ſedebam: quia amaritudine repleteus eram.

h ¶*Quãdo.*]ar. ex hoc c. q̃ nõ nocet tacitur nitas, q̃ſi non prodeſt contradictio, vt nota ui 28. diſt. diaconi.

i ¶*Accipiant.*]s. 43. di. in mandatis.

tal. indigne

AD menſam.]Casvs. Io. Chryſoſtomus oſtendit hic, q̃ cum paganis, licet ſint peccatores, & à Deo ſeparati, comedere poſſum[9], & aliàs communicare: ſed cũ Chriſtianis anathematizatis nõ poſſumus. & hoc vtrumque probat auctoritate Apoſtoli. *O quanta*, ironice loquitur.

k ¶*Permittimus.*] ad hoc, vt eos lucremur. 23. q. 4. infideles. cum Iudęis tñ nõ poſſum[9] comedere, vt 28. qu. 1. omnes. ſed nec hodie cum paganis licitum eſt comedere, cum & ipſi diſcernant cibos ſicut Iudæi. "Hæc ergo eſt cã, quare poſſumus cõicare paganis, & non excõicatis, cũ tamen & illi [a] ſint membrum diaboli, vt eos lucri faciamus: tamẽ ideo qa non multum curarent, licet eos vitaremus: ſed excõicati erubeſcunt, ſi non communicatur eis, vt ſ. e. c. audi denique.

4 Hiero. in Amos prophetam, c. 5 circa med.

Matth. 7. Hier. 15. Pſal. 49.

" Excõicatis cõicare ſi poſſumus ſed bene paganis.

a ſc. pagani

1. Cor. 5.

tal. diligentia, &c.

A ¶Nom

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Nominatus.]*Gratianus putauit Chrysostomum eo modo interpretari istam vocem, quo fere interpretatus est Augustinus 3.2.q.c.c.multi. Locus integer græce sic habet.*

καὶ ὅδε τὸν Παῦλον διέδραμες, εἰς μὴ ἑλλήνων τράπεζαν, εἰ βούλει μεθ' ἡμῶν ἀκωλύτως συγχωρῶ σε ἀπελθεῖν, εἰς ὃ τὰς τῶν πλεονεκτῶν ὅδε βλεμμένος ἐῶν σε; ἐὰν γάρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ φησι. ἀδελφὸν ἐνταῦθα λέγων πάντα τὸν πιστὸν ἁπλῶς, ὃ τὸν μοναζοντα. τί γάρ ἐστι τὸ ποιοῦν τὴν ἀδελφότητα, τὸ λύειν τὰ ψαλιγμένα, τὸ διωνεῖναι καλέσαι πολέμιον τὸν θεὸν. ὥστε ὁ μὲν κληκτόμενος, κἂν μοναχὸς ᾖ, οὐκ ἀδελφὸς. ὁ δὲ πιστὸς, κἂν κοσμικὸς ᾖ, ἀδελφός ἐστιν. εἶπε φησὶν ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος. ὅδε δὲ ἴχνος τοῦ μοναζοντος ἦν, ἀλλὰ πάντα πρὸς κοσμικὸν διελέγετο ὁ μακάριος οὗτος. ἐάν τις φησὶν ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ μέθυσος, τοῦ τοιούτου μὴ ὁ σωτὴρ ἤκουεν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν ἑλλήνων οὕτως, ἀλλ' ἑαυτὸν ὑμᾶς κολάσῃ τῶν ἁπίστων (τὸν ἕλληνας λέγων) ἢ θέλεις πορεύεσθαι, ὡῶν τὸ παραλειφθὲν ὑμῖν ἐδιδάσκετε. ἐὰν εἰς ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ φησι μέθυσος. βαδὲ πόσον ἡ ἀκολασία. ἡμεῖς δὲ ἡμῶν ὁ φεύγομεν τὸν μεθύσους, ἀλλὰ δὲ ἀπερχόμεθα πρὸς αὐτὸν, μεθ' ἑορτὴς τῶν παρ' αὐτῶν.

tin Veronensi est

Id est,

Et neque Paulum veritus es, ad mensam quidem græcorum si voluerimus ire, non prohibentem: ad mensam autem auarorum, & alienaauferentium ne volentes quidem permittentem[Nã si quis, inquit, qui frater nominatur inter vos] fratrem hoc loco dicens omnem fidelem simpliciter, non monachum tantum. Quid autem est, quod facit fraternitatem? auaricum regenerationis, id quòd posumus Deum vocare patrem. Proinde, qui catechumenus est, etiam si monachus sit, non est frater: qui vero fidelis est, etiam si sæcularis sit, frater est. [Si quis, inquit, qui frater nominatur.] Neque enim vestigium tunc monachi erat: sed omnia ad sæculares loquebatur tunc beatus Paulus. [Si quis, inquit, qui frater nominatur, fuerit fornicator, aut auarus, aut ebriosus, cum huiusmodi nec cibum sumere.] Cum autem de græcis ageret, non ita, sed [Si quis vocat vos infideliũ] græcos significans [& vultis ire, omne, quod vobis apponitur, manducate.] [Si quis, inquit, qui frater nominatur, sit ebriosus.] Pape quanta diligentia. Nos autem non solum non fugimus ebriosos, sed etiam abimus ad eos, vna sumpturi quæ ab ipsis.

1.Cor.5.

1.Cor.10.

EVIDENTER ITAQVE. Casvs. Concludit Grat. ex supradictis, quòd eorum peccatorum communionem vitare non cogimur, qui non sunt sententia notati. Et ostendit quòd notatio tribus modis intelligitur. Primus modus est, quando aliquis committit mortale delictum, propter qđ sentit se indignum communione corporis & sanguinis Christi. iste notatus est cõscientia teste. Secundus modus est, quando iniungitur alicui pœnitenti vt vsque ad certum tempus à corpore Christi abstineat, vt postea reconcilietur: & cum istis duobus generib. hominum possumus cõmunicare. Tertius modus est, quando a-liquis anathematizatur, cum quo non est communicandum: & ad hãc triplicem sententiam excommunicationis siue notatio

1.Cor.11.

Euidenter itaque ex præmissis apparet, quòd eorum communionem vitare non cogimur, qui sententia notati non sunt. Sed ipsius sententiæ notatio multipliciter intelligitur. ¶*Aliquando enim arcetur quis à limitibus ecclesiæ, & à communione corporis & sanguinis Christi, vel teste a conscientia, iuxta illud Apostoli.* [*Probet se homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: quia qui indigne manducat & bibit, iudicium sibi manducat & bibit.*] *Item illud Prosperi* [*facilius sibi Deum placabunt, &c.*] *require infra causa xxxiij. Maleficiis impeditus, quæstione*[b] *prima de pœnitentia* [c]. *Vel sententia ecclesiastica: sicut pœnitentes, quibus tempore præfinito*[d] *beneficium reconciliationis impenditur. Hæc sententia*[e] *excommunicatio vocatur: quia à communione corporis & sanguinis Christi notatum prohibet: sicut & Adam ab esu ligni vitæ excommunicatus est, Domino dicente.* [*Videte, ne forte sumatis de ligno vitæ.*] *Qua sententia non separatur quis à consortio fidelium. Est & alia sententia, quæ anathema vocatur: quia quisque separatur à consortio fidelium, de qua supra* [*Cum excommunicatis nolite communicare.*][1] ¶[*Hanc distinctionem licet cuique aduertere ex auctoritate Ioannis Papæ.* [*Engeltrudem*[g] [2] *uxorem Bosonis, &c.*] *require supra in causa* [*Quidam episcopus à propria sede deiectus.*] *Item ex auctoritate eiusdem*

2 3.e. multis capitibus hîc sententia.

2 3.q.4.c.fi.

nis probandam inducunt quædam capitula, quæ iam habuimus, & quædam quæ infra habentur. Si autem ab omnibus excommunicatis abstineamus, iam esset falsum quod dicitur 3.6.q.2.ca.fi tantum. & c. placuit. Primus incipit ibi, *Aliquando enim.* Secundus ibi, *Vel sententia.* Tertius ibi, *Est & alia.*

[*Si quis domum*[g] *Dei violauerit, &c.*] *require infra causa xvij.* [*Quidam presbyter infirmitate grauatus.*] ¶[*Item ex auctoritate Siluestri Papæ* [*Præsenti decreto censemus, &c.*] *require supra in causa*[4] *In infamia cuiusdam episcopi.*][5] *Iuxta igitur hanc distinctionem intelligenda est illa auctoritas Innocentij Papæ secundi* [*Si quis sua dente diabolo, &c.*] *vt infra in causa* [*Quidam presbyter, vt iuxta etymologiam vocabuli anathemati, id est separationi subiaceat, qui in edictum illud inciderit, qui à corpore & sanguine Christi, & ab ingressu*[h] *ecclesiæ se alienum facit: qui impias manus in clericum iniicere ausus fuerit: qui etiam à nullo episcoporum absolui, ideòst more pœnitentium reconciliari poterit, nisi primum Apostolico conspectui se repræsentare curauerit.* ¶*Illud autem Petri de Clemente* [[6] *Si inimicus est iste Clemens, &c.*] *de sententia notatis intelligendum est, sicut & illud Vbani*[i]*, Quibus episcopi non communicant, &c.*] *vt infra in eadem causa. Ceterum*[k] *falsum esset illud Vasensis concilij secundi* [[7] *Si tantum*[l] *episcopus alieni sceleris se conscium nouit.*] *Item, & illud* [[8] *Placuit, vt si quando episcopus, &c.*] *require supra in causa* [*Duo fornicatores, & infamia notati.*]

a ¶*Vel teste.*]ergo aliquis contra seipsum fert sententiam, vt 21. qs. 5. idē dist. nunc autem. arg. quis domi contra. "quia nemo "impare sibi imperare potest, vt ff. de arbi. l. pe. & melius tamen est, si hoc faciat auctoritate superioris, j. de pœn. dist. 1. in actione. B.

3 17.q.4.g 4 5.q.1.c.1. 5 17.q.4.

b ¶*Questione.*]id est, distin. nam tractatus de pœn. per dist. dimidit ur.

c ¶*De pœnitentia.*] j. de pœn. dist. 1. 5. item sicut.

d ¶*Tempore præfinito.*] in cœna dominiª.

aVt 50. dist. in capite. & cons. dist. 1 cœna, alias incipit, à qua busdã. Ave.

e ¶*Sententia.*] sic iudex sæcularis potest aliquem excommunicare. id est, à legitimis actibus prohibere, vt ff. de pœn. l. minoris.

6 5.q.2.

f ¶*Engeltrudem*[j] 3.3. q.4.c.vlt.

7 6.q.2.

8 ibid.

g ¶ *Si quis domum.*] 17.qu.4. quisquis. 5. si quis domum. 3.5.q.2. c.2. Ioan.

h ¶*Ab ingressu.*] G. vidētur hic sentire, q̃ qui clericum verberat tantum est separatus à sacramentis, & ab ingressu ecclesiæ: nec obstat ille canon si quis suadente. 17.q. 5. quia anathema ibi est idem quod separatio: hoc tamen non tenet ecclesia, & contra eum est extra de app. peruenit[b]. Ioan. Fauen. voluit eum corrigere, & dixit tamen esse excommunicatum, sed non vitandum ante quam denuntietur. sed expresse contra eum est, extra de senten. excommun. cum non ab homine.

b *Vbi Vincentius* idē no. glo. dic. Archid.

i ¶*Vbani.*]j. e. quibus Episcopi.

k ¶*Ceterum.*]quasi dicat bene distinguo in ter excommunicatos simpliciter, & anathematizatos, vt scilicet illi sint vitandi, isti non.

l ¶ *Si tantum.*] supra sexta, quæstione secunda. placuit. capitu. 2. & vlt.

m ¶*Item Gregorius.*]contra id quod dixerat simpliciter excommunicatos non esse vitandos, modo ostēdit omnes excommunicatos esse vitandos.

Item Gregorius[m] *clero, & populo Salonitano*[A].

A ¶Salonitano.] *In regesto B. Gregorij, libr. 5. ca. 148. leguntur hæc verba in epist. 48. scripta clero, nobilibus, ac populo Iaderæ consistentibus, al.* Iadertino.

¶Communicare non licet iis, qui excommunicatis communicant. C. XXV.

ROgo[n], hortor, & moneo, vt à prohibitæ vos communionis consortio per omnia suspendatis: ne cuiquam sacerdoti, supra scripto Maximo communicanti[o], contra animam suam quisquam vestrum communicare præsumat.

Item ex concilio Toletano primo, c. 15.

n ¶*Rogo.*] "verbum rogandi hic præceptiue[c] ponitur. monemus enim quos habemus charos, vt 28.q.1. sic enim. & alibi, rogo, non præcipio, ponitur deprecatiue. ff. de neg. gest. si seruii mei rogatu. sed ponitur cipiendo pro rogare pro mandare. sic ponitur mandare pro rogare. 23.q.4. Guitasarius.

o ¶ *Communicanti.*] in sacris, secundum Hugo. Vel dic, quòd Maximus fuit excommunicatus cum omnibus suis fautoribus. Vel cius. in ff. isti communicabant ei in crimine: aliàs excommunicatio non descenderet vsque ad tertiam personam. j. eadem, quoniam multos. nec obstat 19. distinct. Anastasius. quia ibi communicabant ei in crimine hæresis.

Si quis

SI *quis laicus.*] Casvs. Statutum fuit in concilio Toletano, quod siue clericus siue laicus sit anathematizatus, nullus ei communicare præsumat: si vero contra fecerit, & ipse excommunicetur. & hoc verum est de præsentib. vt etiam de absentib. qui nouerunt clericum vel laicum anathematizatũ. *Excommunicetur.* i. pro excõicato habeatur, quo ad sacramenta ecclesiæ.

1 Iuo p.14. c.30.

a *Episcopi.*]isti. n. non poterãt ignorare sententiam sui episcopi, vt 12.q.2. q. humanis.

b ¶*Commoniti.*]ar. "q̃ sufficit, si alicui dictũ est ꝺ excõicatione alicuius, vt ipsum teneatur vitare, vt extra de elec. venerabilẽ. vltra mediũ, in parte decisa. & de post. præl. ad hæc. ar. contra ext. de cler. excõ. mini. illud. Resp. prima sententia vera é, q̃n excõicatio alicuius peruenit ad aliũ per famam publicã, aliàs forte secus esset, vt in contrario. SED HOC. Hęc est 3. Pars q. in qua dicitur, q̃ hæc regula de vitãdis excõicatis habet locum i excommunicatis nominatim, & ad hoc probandũ inducit 9.c. Io. de Fan. Casvs. Supra dictum est in c. rogo. q. clericis Salonitanus non cõicaret facerdotib. cõcantib. Maximo nominatim excõicato, propter quod videtur, vt ét ab illis qui nõ sunt nominatim excõicati, fit abstinẽdum. Soluit ãt hoc Gra. & dicit, q̃ illi sacerdotes nõ fuerũt nominatim excõicati cum Maximo. ita dicit H. Grat. sentire. vel secundum Ben. illud c. rogo. itelligitur de illis sacerdotib. q̃ licet nõ fuerint nominatim excõicati, fuerunt tñ anathematizati pariter cũ Maximo nominatim excõicato. sic. n. dixit Gre. excõicato Maximum eum omnib. sibi fauentib. & ad hanc sõlutionẽ ꝑbandã inducit duas concordãtias. Sequẽtia duo c. plana sunt. *Excommunicationis.* i. suspensionis à sacramentis, & ingressu ecclesiæ. ita dicit Hug.

2 Iuo p.14. c.30. 3 Excõicatus vitãdus est.

c ¶*Sed hoc.*] vult dicere, q̃d Maximus fuit excõicatus cũ omnib. suis fautorib. Nec obstat. 24.q.2.c.3. & j.e. excellentissimus.

d *Lapsus.*]24.q.2.c.3.

e ¶*Excellentissimus.*] j.e. excellentissimus.

4 24.q.2.

Q *Vide*[a] *episcopi.*] ¶*Non coerces.* fim. 7. q.1. scire debes. 93. dist. c.1. Nec obst. 6.q.2. si tñ. qa hic loquitur cum constat de sententia[a]. sed scitur eam esse iniustam.

5 Pol. 1.6.11. Anſel. l.6.c. 145. & l.12. ca.25. Bur. l. 12.c.2.1. Iuo p.14.c.74.

Q *Vi merito.*]Casvs. Quæritur fuit in concilio Carthag. quam pœnã pati debeat episcopus, presbyter, vel clericus si scienter communicet excommunicatis. Et respõdetur, quod pari crimine obnoxius teneri debet. quod intelligit H. quo ad sacramenta, & ingressum ecclesiæ. Sequentia duo c. plana sunt.

6 Tol. 7. ti. 1 Bracton. l. 3. tr. 2. c. 33 Iuo p. 14. c. 107. Ben. l. 6. c. 98.

a Sub. q. est ratio, ex ordine iudiciario.

¶Nullus clericorum, vel laicorum ad domum excommunicati accedat. C. XXVI.

vj SI quis laicus abstinetur, ad hunc, vel ad domum eius, vel clericorum, vel religiosorum nullus accedat. Similiter & clericus si abstinetur, à clericis deuitetur. Si quis cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur. Sed hoc pertineat ad eos clericos, qui eiusdem episcopi[a] sunt, & ad omnes, quicommoniti[b] fuerint de eo qui abstinetur, siue laico quolibet, siue clerico.

3 *Sed hoc specialiter in his, qui excommunicatis nominatim communicant. Vnde Vbanus* [*Sane quod super Richardo, &c.*] *infra in causa.* [[1] *Quidam episcopus in hæresim lapsus*[d].] *Item Nicolaus Papa in c.* [*Excellentissimus*[e] *Rex Carolus, & c.*] *infra circa finem huius causæ.*

Item Vrbanus omnibus episcopis, c. 5.

¶Sententia pastoris timenda est, licet iniuste liget. C. XXVII.

3 QVibus episcopi non communicant, non communicetis[f]: & quos eiecerint, non recipiatis. Valde enim est timẽda sententia episcopi, licet iniuste liget[g].

Item ex octaua synodo.

¶Excommunicationis contrahit pœnam, qui excommunicatis communicat. C. XXVIII.

vij[4] SI qui frater aut palam, aut absconse cum excommunicato fuerit locutus, aut iunctus communione, statim cum eo excommunicationis contrahat pœnam.

¶*Canon hic neque habetur in octaua synodo, quæ habita fuit tempore Nicolai primi, neque in alia, quæ & ipsa nominatur octaua sub Ioanne octauo celebrata, quæ in bibliotheca Vaticana seruãtur. Multa vero quæ à Gratiano ex octaua synodo citantur, in regulis Basilij, Isidori, & aliis scriptis ad monachos pertinentibus inuenta sunt. Hoc quidem. S. ea. cũ excommunicato, sunt tributa Isidoro quemadmodum etiam à Burchardo, & Iuone. Sed Smaragdus in expositione regulæ B. Benedicti, c. 26. cum ante ea egisset de monacho, à suo præposito excommunicato, hæc scribit valde simplicia*, Hinc quidã magister Monachorum ait [Si quis vero frater aut palam, aut absconse cũ eo fuerit locutus, aut coniũctus, cum mũnem cum eo excommunicationis contrahat pœnam.] *quæ lectio conuenit cum lectione Burchardi & Iuonis.*

7 Pol. 6. 7. ti. 1 Bracton. l. 3. tr. 2. c. 33 Iuo p. 14. c. 107. Ben. l. 6. c. 98.

Item ex concilio Carthag. 2. c. 7.

¶De eodem. C. XXIX.

5 QVi merito sacinorum suorũ ab ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo episcopo, aut presbytero, vel clerico fuerint in communione suscepti, etiam ipse pariter cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens[A] i sui episcopi regulare iudicium.

h ¶*Pari.*]"quid ergo si episcopus cõicat alicui excõmunicato à simplici sacerdote? ibi dicit, q̃ communicans excommunicato, à suo prælato est absolutus? Decr. dus. extr. de pœ. & remiss. quod autem. & ita à metropolitano. Sed dicas, q̃ à simplici sacerdote potest absolui nisi communicet ei in crimine, vt ext. e. nuper. videtur tamen, q̃ sicut in suspenso à iure post pœnitentiam non requiritur aliqua absolutio, sic nec in excommunicato à canone: quod nõ est verum, vt in c. nuper. infi. Sed quid si Papa cõmunicet excommunicato? ille non est ligatus: quia non ligat ipsum canon. 25. qu. 1. §. his ita.

"Excõicato cõicans, à quo absolui debet.

i ¶*Refugiens.*] i. contemnens.

A ¶ Refugiens.] *In concilio cum multis impressis, & manuscriptis codicibus collato legitur*, refugientes. *apud Burchardum vero, & Iuonem*, refugientibus, *quod conuenit cum canone græco, qui est nonus: omnia vero hæc verba*, refugientes sui episcopi regulare iudicium, *in recentioribus conciliorum editionibus non sunt hoc loco, sed post vers.* susceptis. *A Surio ista autem codice regis catholici omnino absunt.*

Item ex concilio Carthag. 4. c. 66.

¶Qui sententiam episcopi putat esse iniustam, recurrat ad Synodum. C. XXX.

CLericus[k], qui episcopi circa se districtionem iniustam putat, recurrat ad synodum.

Item Ioannes Chrysostomus, hom. 4. ad c. 2. epistolæ ad Hebræos.

¶Vincula ecclesiastica non sunt contemnenda. C. XXXI.

ij[6] NEmo contemnat vincula ecclesiastica. Non enim homo est, qui ligat, sed Christus[l], qui nobis hanc potestatem dedit, & dominos fecit homines tanti honoris.

Item Augustinus de verbis Apostoli, sermone 68.

¶*Sic etiam citat Iuo p. 14. c. 50. sed p. 2. ca. 94. coniunctæ cum multis aliis verbis videtur citare ex libris de vnico baptismo.*

¶Satanæ traditur, qui ab ecclesia excommunicatur. C. XXXII.

7 OMnis Christianus, dilectissimi, qui à sacerdotibus excõmunicatur, satanæ[m] traditur†: quomodo? scilicet, quia extra ecclesiam[n] diabolus est, sicut in ecclesia Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab ecclesiasti ca communione remouetur. Vnde illos, quos tunc Apostolus satanæ esse traditos prædicat, excommunicatos à se esse demonstrat.

Idem tractatu 27. ad c. 6 Ioannis.

¶De eodem. C. XXXIII.

NIhil sic debet formidare Christian[o], quàm separari à corpore Christi. Si enim separatur à corpore Christi, non est membrum eius. Si non est membrum eius, non vegetatur spiritu eius. Quisquis autem inquit Apostolus, spiritum Christi non habet, hic non est eius.

8 *Item Hieronymus*[n] [*Quorum remissa sunt peccata, &c.*] *deest, quibus ecclesiam interdixerit, nisi reconciliati per satisfactionem fuerint, ipsis tamen regni cœlestis clausa erit.*

magis esse extra eam. ar. cõtra. 3.q.4. Engelrudã. De hoc ibi notaui.

NIhil.] Casvs. Dicit hic August. quòd Christianus nihil debet magis timere, quam separari à corpore Christi, quod est ecclesia: quia si ab eo separatur, non est membrum eius, nec ab eo vegetatur. Et hoc probat duabus auctoritatibus, Pauli scilicet, & Hieronymi. Sic, ideſt, tantum.

o ¶ *Quam separari.*] iuste, aliàs non obest, vt extra eod. à nobis. j.e. quid

1 Iuo p. 14. c. 48. Pann. l. 5. c. 88.

ꝺ ad hoc no. 3.e. epi si.

7 Iuo p. 2. c. 50. tia. Sed hoc nõ valet: *tamen tradi* quia quandoque appellatur ab executore, cum. sc. excedit modum, & sententia qua qs absoluitur ab alio, secum trahit executionem, tamen appellatur ab ea. ext. de ap. qua fronte. *dicitur*

1.Tim.1.

1.Cor.5. O *Mnis.*] Casvs. Dicitur in hoc c. omnis qui excommunicatur, satanæ tradi tur: quia sicut extra ecclesiam est diabol[s], ita in ecclesia Christ[s]. vnde qui ab ecclesia remouetur, quasi diabolo traditur. & sic ex ponit ecclesia de traditis satanæ ab Apostolo.

Rom.8. m ¶*Satanæ.*]Dum tamen iusta de causa ex communicetur, vt 23. q.3. si quis non recto.

8 Iuo p.14. ar. q̃ qui semel excõmunicatus est, ampli[s] excommunicari non potest, quia qui extra ecclesia est, nõ potest

Matth.16. n ¶ *Extra ecclesiam.*] ecclesiam. excommunicatus est, ampli[s] excommunicari non potest, quia qui extra ecclesia est, nõ potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ad hoc j. ead. §. cum ergo in fi.

j.e.quid obest. tamen si contemnitur, statim incipit ligare[a] 24.q.3. notandum, in fi. sed ideo maxime est timenda, quia maxima est pœna. vt 24.q.3. corripiantur.

Presbyteri.] Casvs. Require casum huius c.5.2.qu.6. placuit. Sequens capitulum planum est. *Irrita*, i. irritãda de facto, si est ipso iure irrita. sed non facit hoc c. directe ad propositum Grat.

a ¶ *Presbyteri.*] hoc c. habetur 5. 2.q.6. placuit.

1 Et Afric. c.92.

b *Irritam.*] ¶ *Iniustam.* ji. irritandã. Vel prout sonat.

2 2.q.6. placuit, vt presbyteri.

c ¶ *Retractandam.*] de facto si est ipso iure irrita, vt ext. de app. ad præsentiam.

Vrsus.] Casvs. Beneuentanus sic ponit hunc casũ. Quidam clerici fuerũt de quibusdam criminib. accusati, citati nolue runt venire, propter quod fuerunt excommunicati. quæritur in concilio Carthagi nẽsi qualiter vlterius fit procedendum? Et respondetur q. quamuis cõtumacia faciente sint cõuicti vel confessi, tamen vt eorum parcatur verecundiæ, ad euitandam insultationẽ hæreticorũ, vel gentilium, intra annũ expectãtur, intra quẽ si venerint, cãm suam defendant: si vero nõ venerint intra annũ, postea nullo mõ audientur. Idẽ sentit H. & Io. quia qui stat in excommunicatione per annum, iuris interpretatione pro conuicto habetur de crimine super quo accusatur, nec de eo auditur vlterius: sed de excommunicatione vel contumacia quandocum que voluerit satisfacere, auditur, iuxta illud. In quacũque hora peccator, &c. 26.q.6.c. cognouimus. *Purgare*, i. venire ad iudicium, vt de causa cognoscatur, vt sic purgetur vel condemnetur. Quidã tamen intelligunt hoc c. de clericis infamatis. qui se purgare cõtemnunt.

d ¶ *Rursus.*] i. post alia statuta. Sic pone casum Quidam accusatus[b] de crimine, legitime fuit citat[e], noluit

b Ita qđ directe agitur de crim. in quo casu ceatur pro cõtumacia. loqtur hoc si intra annum venerit. & seq. & rit, auditur super crim. 3.q.9. decernimus, postea non: quia m.[m] & ista habetur pro conuicto excommunicatus est pro suspicione hæresis, post annum pro hæretico habetur, vt ext. de hær. excommunicamus. circa prin. non obstãt B. qđ 3.qu.9. decernimus. quia ibi loquitur cum lis est contestata. Vel ibi dic vt not. ext. đ dol. & pter hoc verbum purgare, intellexit hoc c. de clerico infamato, qui cont. venit si citatur vt se purget, & contumax fuerit, iuris interpretatione pro tis. i. g!. hoc conuicto habetur. 24. qu. 3. de illicita. Vel dic quod temperæ rigo- patet. & 3. rem illorum canonum qui dicebant, quòd si clericus contemnit ex 9.9 in sum- communicationem, & atim deponendus est. 3. e. si quis presbyter. & ma. Arc. ca. seq. hic propter insultationem hæreticorum datur eis annus ad probandum innocentiam suam. sed si per annum steterit excommunicatus, tunc primo deponitur. Vel dic quòd etiam post annũ potest audiri de crimine quantum ad hoc vt ostendat innocentiam suam: sed non quantum ad hoc vt recuperet bona sua, vt C. de req.

reis. l. 2. ꝙ tamen hic dicitur de anno, videtur correctum ext. de cle. non resid. ex tuæ. Sed dic quod non habetur pro conuicto spatio minori quàm anno, vt hic dicitur: sed tamen in minori spatio potest priuari beneficiis, vt ibi. Et no. quòd sequens c. loquitur de ciuili negotio & criminali, hoc autem in criminali tantum.

Vicumque.] Casvs. Dicitur in hoc ca. qđ quicumq; fuerint excommunicati propter ciuilem vel criminalem causam, si intra annũ causam non peregerint corã suis excommunicatoribus[b], postea non audiantur: si vero in excommunicatione fuerint mortui, iuxta sententiam beati Leonis, eis mortuis communicare nõ debemus, sicut eis viuis non communicauim[s]. sed diuino iudicio reseruantur.

e ¶ *Siue publice.*] idest, siue criminaliter.

f ¶ *Excommunicatoriaus.*] excommunicandus est reus, cum talis est causa ꝙ actor nõ potest mitti í possessionem, vt extra vt lit. non cont. tuæ.

Additio. Et intelligitur hoc c. quando nõ liquet, nec liquere potest de causa: aliàs est dispensatio secundum H.

g ¶ *Clausisse.*] quãtum ad causam possessionis, sed non proprietatis. vnde mitius agitur in ciuili quàm in criminali causa, vt dicitur est 3. c. prox. & extr. vt lite non cont. quoniam frequenter. Vel loquitur de actore contra quem bene conte. vt ext. de dolo. & contu. causam.

h ¶ *Leonis.*] 24.q.2. fãne. & ca. de communione.

i ¶ *Item ex concilio.*] hæ sunt palex. B.

k ¶ *Tardius.*] hoc in laco: clericus enim deponitur. 3. ead. si quis episcopus, & iudex potest alicui negare iustitiam propter delictum suum, vt ff. ex quib. cau. ma. sed &c. §. actio. immo quandoque duplicatur ali cui pœna propter cõtumaciam suam, vt ff. de pœ. auth. damnũ. §. quisquis, & est similis. 5. 18. dist. si quis autem.

Vt in adiectis capitularibus Caroli filij Ludouici.

a Burc. l. 11. c. 80. Pan. l. 5. c. 93.

Vel prosequi diue

Item ex concilio Carthagin. 5.c.12.[4]
¶ Qui causæ suæ adesse, & innocentiam suam afferere voluerit, intra annum excommunicationis hoc faciat. C. XXXVI.

5 Vrsus[d] constitutum est, vt quoties clericis conuictis, vel[a] confessis in aliquo crimine, vel propter eorum, quorum vere cundiæ parcitur, vel propter ecclesiæ opprobrium aut insolentem insultationem hæreticorum, atque gentilium, si forte causæ suæ adesse voluerint, & innocentiam suam asserere, intra annum excommunicationis hoc faciant. Si vero intra annum causam suam purgare contemperint, nulla eorum vox postea penitus audiatur.

a ¶ Vel.] *In omnibus locis indicatis legitur, &c. Sed manuscripta Gratiani exemplaria concordant cum vulgatis. In aliquibus tamen est*, cõuicti clerici, vel confessi. *Apud Iuonem vero legitur*, vt aliquoties clerici conuicti, vel confesso iuris interpretatione. nam qui excommunicatus est pro suspicione hæresis, post annum pro hæretico habetur, vt ext. de hær. excommunicamus. circa prin. non obstãt B. qđ 3.qu.9. decernimus. quia ibi loquitur cum lis est contestata. Vel ibi non punitur de crimine, sed pro contumacia. Sed P. Hispanus proext. đ dol. & pter hoc verbum purgare, intellexit hoc c. de clerico infamato, qui cont. venit si citatur vt se purget, & contumax fuerit, iuris interpretatione pro tis. i. g!. hoc conuicto habetur. 24. qu. 3. de illicita. Vel dic quod temperæ rigo- patet. & 3. rem illorum canonum qui dicebant, quòd si clericus contemnit ex 9.9 in sum- communicationem, & atim deponendus est. 3. e. si quis presbyter. & ma. Arc. ca. seq. hic propter insultationem hæreticorum datur eis annus ad probandum innocentiam suam. sed si per annum steterit excommunicatus, tunc primo deponitur. Vel dic quòd etiam post annũ potest audiri de crimine quantum ad hoc vt ostendat innocentiam suam: sed non quantum ad hoc vt recuperet bona sua, vt C. de req.

Item ex concilio Mileuitano, c.22.[1]
¶ Vicini episcopi audiant eos, qui de iudiciis episcoporum suorum querũtur. C. XXXIIII.

2 Presbyteri[a], diaconi, vel ceteri inferiores clerici, in causis, quas habuerint, si de iudiciis episcoporum suorum questi fuerint, vicini episcopi eos audiant, & inter eos, quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu episcoporum suorum. Quòd si & ab eis prouocandum putauerint, nõ prouocent nisi ad Africana concilia, vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communione suspiciatur.

¶ *Huic capiti in vulgatis codicibus præpositũ erat nomen Paleæ: sed í omnibus vetustis Gratiani exemplaribus habetur. Citatur autem 5.2.q.6.c.placuit.*

Item ex concilio Carthagin.4.c 28[3]
¶ Iniusta episcoporum damnatio, irrita esse censetur. C. XXXV.

Irritam esse iniustam† b episcoporum damnationem, & ideirco à synodo retractandam c.

3 3.q.6. Irritã ex Felice

†*al. & iniustam*

4 Et in Africano. c.46. & Vorma. c.71

Item ex concilio Carthagin. 5.c.12.[4]
¶ Qui causæ suæ adesse, & innocentiam suam afferere voluerit, intra annum excommunicationis hoc faciat. C. XXXVI.

5 Vrsus[d] constitutum est, vt quoties clericis conuictis, vel[a] confessis in aliquo crimine, vel propter eorum, quorum vere cundiæ parcitur, vel propter ecclesiæ opprobrium aut insolentem insultationem hæreticorum, atque gentilium, si forte causæ suæ adesse voluerint, & innocentiam suam asserere, intra annum excommunicationis hoc faciant. Si vero intra annum causam suam purgare contemperint, nulla eorum vox postea penitus audiatur.

a ¶ Vel.] *In omnibus locis indicatis legitur, &c. Sed manuscripta Gratiani exemplaria concordant cum vulgatis. In aliquibus tamen est*, cõuicti clerici, vel confessi. *Apud Iuonem vero legitur*, vt aliquoties clerici conuicti, vel confesso iuris interpretatione. nam qui excommunicatus est pro suspicione hæresis, post annum pro hæretico habetur, vt ext. de hær. excommunicamus. circa prin. non obstãt B. qđ 3.qu.9. decernimus. quia ibi loquitur cum lis est contestata. Vel ibi non punitur de crimine, sed pro contumacia. Sed P. Hispanus proext. đ dol. & pter hoc verbum purgare, intellexit hoc c. de clerico infamato, qui cont. venit si citatur vt se purget, & contumax fuerit, iuris interpretatione pro tis. i. g!. hoc conuicto habetur. 24. qu. 3. de illicita. Vel dic quod temperæ rigo- patet. & 3. rem illorum canonum qui dicebant, quòd si clericus contemnit ex 9.9 in sum- communicationem, & atim deponendus est. 3. e. si quis presbyter. & ma. Arc. ca. seq. hic propter insultationem hæreticorum datur eis annus ad probandum innocentiam suam. sed si per annum steterit excommunicatus, tunc primo deponitur. Vel dic quòd etiam post annũ potest audiri de crimine quantum ad hoc vt ostendat innocentiam suam: sed non quantum ad hoc vt recuperet bona sua, vt C. de req.

†*al. & iniustam*

4 Et in African. c.46. & Vorma. c.71

5 Pol. l.7. tit. j. Burch. l.2. c. 182. Iuo p.6 c.232.

Item ex concilio[i] *Hilerdensi. c.10.*
¶ Tardius recipiatur ad veniam, qui sacerdote iubente de ecclesia exire contemnit. C. XXXIX.

Qui iubente sacerdote pro qualicumque culpa ab ecclesia exire contẽpserit, pro noxa contumaciæ† tardius[k] recipiatur ad veniam.

Sed quæritur, si ante damnati absolutionem episcopum mori contigerit, vtrum damnatus postea valeat absolui.

De his ita statutum est in concilio Epaunensi, c.28.
¶ A successore soluatur, qui post mortem episcopi remanet ligatus. C. XL.

ij[j] Si episcopus ante damnati absolutionem obitu rapiatur, correctum aut pœnitentem successori[l] licebit absoluere.

Præmissis auctoritatibus, quibus iniustæ sententiæ vsque ad examinationem vtriusque partis parere iubemur, ita respondetur. Gregorius non dicit sententiam iniuste la-

SED QVAERITVR. Casvs. Supra in c. quicumque, dictum est, quod mortui in excommunicatione soli Deo reseruantur. Nunc vero quæritur, si quis episcopus excommunicator primo moriatur, quis debeat absoluere excommunicatum? Et respondetur quod successor: quod probat seq. c. cuius casus patet.

l *Episcopus.*] ¶ *Successori.*] Huic est simile ff. de iu. mortuo. Est ergo hic argumen. [c] quod successor potest corrigere, & tenetur confirmare factum antecessoris sui. 35. quæst. 9. quod quis. extr. facti auct. de precar. cap. 2. & 16. quæst. 9. illud. 12. quæst. 2. quicumque, & in authen. vt nulli iud. §. & hoc vero iubemus. successor autem delegati non potest absoluere vel restituere possessionem adiudicatam, nisi succedat in honore & onere, extra de off. ordin. pastoralis. §. præterea.

[c] Successoris est confirmare & non infirmare.

PRAEMISSIS. Casvs. Hactenus probauit, quod sententiæ excommunicationis siue iustæ siue iniustę parẽdum est. Modo allegat contra

contrarium, & resp. illis duobus c. sententia pastoris. & ci. quibus episcopi non communicant. & dicit, ꝙ loquuntur de sententia iniusta, quæ non est seruanda, sed timenda, quod allegando dicit. Alia vero cap. intelligũtur de contumacibus & negligentibus, qui licet peccata de quibus impetuntur non commiserint, tñ excõicationis sẽtẽtia licite feriuntur: quod probat per sequẽtia c. Seq. §. plantus est. *Hos solos*, scilicet contemptores vel negligentes.

a ¶ *Sic & Vrbanus.*] §. ea. quibus episcopi.

Nemo.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In j. parte dr, ꝙ nullus eps debet suum paro chianũ excõicare, nisi propter manifestam causam peccati. In ij. parte dr, ꝙ nullus dẽt anathematizari ab episcopo, nisi propter contumaciam morta lis peccati, nec fine conscientia archiepi vel suffraganeorum.

b ¶ *Communione.*] sacramentorum.

c ¶ *Sine conscientia.*] hoc est verũ, cum illud delictũ tangit to tã prouinciam, alias nõ tenet, vt 9.q.3.c.2. & c. archiepiscopus.

d ¶ *Mortis.*] sed cũ sit perpetua damnatio, qualiter dr medicinalis, vt 2.q.1. multi? Respon. cum contemni tur, est dãnatio, aliàs non, vt 24.q.3. notandum. in fi. Item vr hic ꝙ nemo sit excõicandus nisi pro contumacia, vt 45. di. sed illud. & 24.q.3. tã sacerdos. & c. ecclesiæ. sed hoc nõ est verum[a], vt extra de ver. si. ex parte. Vel dic ꝙ tunc demũ quis potest excõicari pro crimine, cũ est in corrigibilis, cũ aliter non possit corrigi. 24. q.4. forte. Ioan.

Nullus.] ¶ *Et leuibus.*] Sim. S. ea. episcopi. Vel intelligę de venialibus, vt j. de conse. dist. 2. quotidie. & ca. panem de altari.

f ¶ *Arceri.*] i. excommunicari. Baz. tamen intelligit, ꝙ quicũq; est in mortali peccato, non debet ingredi ecclesiã, per id quod est 33.q.4. vir cum pro pria. sed non est verum, vt ibi dixi, & j. de pœ. dist. 5. falsas. & 1.q.1. qui studet. Ioan.

Ertum.] Casvs. Quidam clerici vocati ad synodum venire contemnẽbat, aut si veniebant, non obediebãt, vel si obediebant ad tempus, ante finem causæ à synodo recedebãt. qsi tũ fuit de istis, vtrum pro his tribus criminibus sint excommunicandi. Et resp. quòd sic.

g ¶ *Tribus.*] i. pro cõtumacia istorũ. idẽ est de quolibet alio crimine.

h ¶ *Ante finitam.*] sic j. de consec. dist. 1. missus.

DE HIS. Hæc est 4. pars q. in qua probare intendit magister superficialiter, quòd sententiæ iniustæ non sit parendum, l. quòd neminem ligat apud Deum, supple nisi contemnentur, alias contra. 24.q.3. notandum. Hoc tamen intendit probare per 19.c. quæ aliter

tam esse seruandam, sed timendam, sicut & Vrbanus[a]. *Timenda est ergo, id est, non ex superbia contemnenda. Reliquæ vero auctoritates de excommunicatis loquuntur, qui vel vocati ad synodum venire contempserint, vel calliditatibus aduersantium occurrere nescientes, iniustam sententiam à iudice reportauerunt: vel qui neglectu suæ vitæ sinistram de se opinionem nasci permittẽtes, sententiam in se exceperunt. Hos siquidem solos excommunicationis sententia ferire licet.*

Vnde in Meldensi concilio, c.56.[1]
¶ Quibus culpis exigentibus aliquis sit communione priuandus.
C. XLI.

j[2] Nemo episcoporum quemlibet sine certa & manifesta peccati causa communione[b] priuet ecclesiastica. Sub[A] anathemate autem sine conscientia[c] archiepiscopi, aut coepiscoporum nullũ præsumat ponere, nisi vnde canonica docet auctoritas: quia anathema est æternæ mortis[d] damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi crimine, & illi, qui aliter non potuerit corrigi.

A ¶ Sub anathemate.] *In concilio Meldensi, & adiectis capitularibus Caroli filij Ludouici legitur*, Anathema autem sine consensu archiepiscopi, aut episcoporum, prælata etiam euangelica admonitione, nulli imponat. *ceteri autem collectores parum à Gratiano discrepant.*

Item ex concilio Aruernensi.
¶ *In concilio Aruernensi, quod extat, non habetur: sed in Aurelianensi, 4.c.2. & in Vormacensi, c.13.*

¶ Pro paucis, & leuibus causis nullus communione priuetur.
C. XLII.

Nvllus sacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro paruis, & leuibus[e] causis à communione suspendat: præter cas culpas, pro quibus antiqui patres arceri[f] ab ecclesia iusserunt committentes.

Item ex concilio Triburiensi.
¶ Pro his tribus criminibus quilibet communione priuetur.
C. XLIII.

3 Certum† est pro tribus[g] criminibus aliquem excommunicari debere, cum ad synodũ canonice vocatus venire contemnit: aut si postquam illuc venerit, sacerdotalibus respuit obedire præceptis: aut si ante finitam[h] causæ suæ examinationem à synodo abire† præsumit.

4 *De his*[i] *inquam, & huiusmodi, præmissæ auctoritates loquuntur, non de iniuste suspensis. Quòd autem iniustæ sententiæ parendum non sit, multis auctoritatibus probatur. Quarum prima est illa Hieronymi super Matthæum libro tertio.*[4]

¶ Sententia pastoris reum, vel innocentem non constituit vel facit.
C. XLIIII.

5 Qvomodo[k] sacerdos mundum leprosum non facit, sic episcopus, vel presbyter, non alligat[l] eos, qui insontes sunt, nec soluit[m] noxios: sed pro officio suo cum peccatorum varietates audierit, scit[n] qui ligandus sit, qui soluendus.

¶ *Varie hic locus legitur apud collectores. Apud B. Hieronym. sic habet*, Legimus in Leuitico de leprosis, vbi iubentur, vt ostendant se sacerdotibus, & si lepram habuerint, tũc à sacerdote immundi fiant: non quo sacerdotes, leprosos faciant, & immundos: sed quo habeant notitiam leprosi & nõ leprosi, & possint discernere qui mundus, quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos mundum, vel immundum facit, sic & hic alligat, vel soluit episcopus, & presbyter: non eos qui insontes sunt, vel noxij: sed pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive soluendus.

[Item Augustinus super Matth. eum.]
PALEA. C. XLV.

Ridiculũ est, vt eum mundum esse dicamus, qui vinculis peccatorum suorum ligatus est, propter hoc solum, quòd episcopus dicitur habere huiusmodi potestatem, vt soluti ab eo, soluti sint in cælo, & ligati in terris, ligati sint in cælo. sit ergo irreprehensibilis qui alterum ligat, aut soluit.

Item Gelasius Papa episcopis orientalibus de damnatione[A] *Dioscori.*[6]
A ¶ Damnatione Dioscori.] *Sic etiam in manuscriptis. Apud Iuonem est*, de communione Achatij vitanda. Et *Dioscorus quidem in Chalcedonensi synodo, & à S. Leone Damnatus est. Achatius autem a Felice tertio, & Gelasio ipso.*

¶ Non est petenda absolutio, cum inique fertur sententia.
C. XLVI.

7 Cvi est illata[o] sententia, deponat errorẽ, & vacua est: sed si iniusta est, tãto eam curare non debet, quanto apud Deum & ecclesiam eius neminem potest iniqua grauare sententia. Ita ergo ea se non absolui desideret, qua se nullatenus perspicit obligatum.

Item Augustinus de summo bono.[8]
¶ Deus non nocet, nec nocere aliquem patitur iniuste.
C. XLVII.

8 Secũdum catholicam fidem, & sanam doctrinam, & intelligẽtibus perspicuam veritatem,

1 ¶ *De his.*] id est, de contumacibus.

Vomodo.] Casvs. Ostendit nym. quòd sicut facer dos veteris testamen. mundum non faciebat leprosum: sic hodie prælatus non ligat per suam sententiam insontes, nec soluit noxios: sed ex officio suo scire debet quis ligandus sit, & quis soluendus.

4 in com. ad hic Hiero c.16.

5 Pol. l.7. tit. 3. Anſl. 7.c. 130. Iuo p. 14.c.7. Pan. l.5.c.86.

k ¶ *Quomodo.*] si quis enim dicebatur leprosus ducebatur ad sacerdotem, & si ille iudicabat illũ leprosum vel mundum, ita habebatur, vt infr. de pœ. dist. 1. §. ex his itaque. [c] Et sic patet, quòd sententia non dat no dat nouum ius, sed vetus declarat, vt ff. si fer. ven. sicuti. §. 3. tamen si sententia fuerit lata pro reo, per hoc non tollitur obligatio, vt ff. de condict. indeb. Iulianus, sed si pro actore feratur, dat ei nouam actionem, vt C. de re. cred. actori.

[c] "Sententia non dat nouum ius.

l ¶ *Non alligat.*] quantum ad Deum, sed quantum ad ecclesiam, vt 24.q.3. si quis non recto.

m ¶ *Nec soluit noxios.*] talis absolutio non prodest quãtum ad eum, qui quærit in discretum sacerdotẽ, vt eum per imperitiam absoluat, vt j. de pœn. dist. 6. qui vult.

n ¶ *Scit.*] id est, scire debet, vt iudex. Ioan. de Fan.

6 Snia hr ali qua ex parte in tomo Gelasij de anathematis vinculo.

Vt.] Casvs. Dioscorus hereticus Alexandrinus patriarcha quosdam excommunicauit, qui eius sententia credebant se esse ligatos. quæritur à Gelasio, vtrum à tali sententia sint ligati, & respondet, quòd non, nec indigent absolutione, sed deponant illam opinionem, & erit sententia nulla.

o ¶ *Illata.*] à Dioscoro hæretico, cuius sententia nulla fuit.

7 Iuo p. 14. c. 8.

8 l. 3. de natura boni, lisser sententiam in c. 39. suos subditos? Dico, quòd tenet: quia illi qui sunt extra ecclesiam, bene habent iurisdictionem, vt 23.q.5. si propterea. & 3.q.7. cap. vlt. Alij contra sentiunt, vt 24.q.1. audiuimus. sed illud non tenet cum excommunicatus est, vt extra de sent. & re iud. ad probandum.

9 Iuo p. 14. c. 9.

Secundum.] Casvs. Dicitur hic quòd naturæ Dei, scilicet hominis, non potest aliquis iniuste nocere: nec ipsa potest iniuste & sine causa nocere: quia Deus non patitur quemquam iniuste nocere. Sequentia cap. plana sunt vsque ad c. in cunctis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Nec Dei.*] i. Deo.
b ¶ *Nec natura Dei nocere.*] quin puniat malefactores, vt 32. q.4. nemo.

† *impune*] vera lectio. Colos.3.

c *Oepisti.*] *Dirumpet.*] vt 15. q.6. auctoritatem.
d ¶ *Soluueris.*] q d. si iuste ligas, erit ligatus & in cælo. & e conuerso, vt de pœn. dist.2. quem nonnulli.

1 Iuo p.14. c.5. Panno.l. 5.c.83.

e ¶ *Temerarium.*] ¶ *Plerunque.*] nocet enim si contemnatur.
f ¶ *Vt noceat.*] quia si per impertiam iudicat facit liteſuam, vt inſt. de obl.q ex quaſi del.na. §.1. ſed ſi p dolũ, incurrit infamia,

" iudex male iudicans qualiter punitur.

" & præterea punitur in totam litis æſtimationẽ a. C. de pœn. qui ma.iu.l.2. eodẽ modo ad intereſſe punitur, qui iniuſte excõcauit aliquem, niſi errauerit ex cauſa. probabili, vt extr. de ſen. exc. ſacro.

a d hoc no. 2. qu.6. hoc etiã. & ext. li.6. d re iudicũ æterni. q eſt in no.4.

2 Iuo p.14. c.10.

g *Vid obeſt.*] ¶ *Fabula.*] 2.q. 1. nomẽ.

" Fama bona cum cõſcientia requiritur.

h *Senti.*] ſ. ead. non ſunt. cõtra. 12.q. 2. nolo. de conſe. di.1. iubemus. in illis c. dñ.

" q non ſufficit conſcientia, ſed regritur bona fama quantum ad alios. ſed illa c. loquuntur quando ſumus inter tales, q parati ſunt imitari, & nõ reprehẽdere, vnde nec tales corrumpamus exemplo, niti debemꝰ vt fama noſtra luceat corã eis, ſed hic loquitur cum ſumus

4 Iuo p.14. c.12.

inter tales, qui nõ curant imitari, ſed reprehendere: tunc ſufficit nobis quantũ ad eos cõſcientia bona.

5 Nic.epiſt. 2. ad Michaelem Imp.

i *In cunctis.*] Casvs. Cõſtãtinus archiepiſcopus Mediolanẽ. infamatus erat à quibuſdam maledicis ſuper quibuſdam criminibus, & ideo corrigere ſubiectos præter mittebat, nec ẽt prædicabat: qa credebat vera eſſe q dicta ſunt de eo. Papa vero ſcribit ei, vt propter hoc non dimittat vtilitatem ſubditorum, ſed ſolã conſcientiã mundam retineat apud Deum, & dicit ſe talia nunquam credidiſſe, cum ſacri eloquij teſtimonia dicant malã non eſſe credenda niſi probentur.

" ¶ *Lingua.* Jablatiui causa, ſ. vt pp nullius linguam credat ſe aliqs implicitum & reum.

k ¶ *Accuſatione.*] interiori.

l ¶ *Addicit.* id eſt, condemnat.

m ¶ *Maledicorum.* Jar. qp infamia orta ab inimicis nõ inducit pur

nec naturæ Dei [a] nocere poteſt quiſquam nec natura Dei nocere. [b] iniuſte cuiquam, vel nocere iniuſte † patitur quemquam. Qui enim nocet (ait Apoſtolus) recipiet, illud quod nocuit.

Idem ſermone 16. de verbis Domini.
¶ Iniuſta vincula dirumpit iuſtitia.
C. XLVIII.

[c] Oepiſti habere fratrẽ tuum tãquam publicanum, ligas illum in terra: ſed vt iuſte alliges, vide. Nam iniuſta vincula dirumpit [c] iuſtitia. Cum [A] autem correxeris, & concordaueris cum fratre tuo, ſoluiſti illũ in terra: cum ſolueris [d] in terra, ſolutus erit & in cœlo.

A ¶ Cum autem.] *Emendatus, & locupletatus eſt hic locus ex originali, Iuone, & Pannormia.*

Idem de ſermone Domini in monte, libro 2. cap. 29.
¶ Temeritas iudicandi non eſt, qui iudicatur, ſed iudici nocet.
C. XLIX.

[e] Temerarium iudicium plerumque [e] nihil nocet ei, de quo temere iudicatur. Ei autem, qui temere iudicat, ipſa temeritas neceſſe eſt, vt noceat [f].

Idem ad clerum Hipponenſem, epi. 137.
¶ Non obeſt homini iniuſta ſententia. C. L.

[g] Quid obeſt homini, quòd ex illa tabula [g] non vult eum recitari humana ignorantia, ſi de libro viuorum non eum delet iniqua conſcientia?

Item in libro contra Secundinum Manichæum, c. 1.
¶ De eodem. C. LI.

4 [h] Enti de Auguſtino, quidquid libet: ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet.

Item Gregorius Conſtantio Mediolanenſi epiſcopo, lib. 6. epiſt. 14. ſeu c. 171. [5]
¶ Quos conſcientia iuſtificat, aliorum maledicta non timeant.
C. LII.

[i] N cunctis, quæ in hac vita aduerſa proueniunt, ſola eſt, ſicut noſtis, omnipotentis Dei diſtrictio penſanda, atque ad cor ſemper proprium recurrendum: vt nullius nos ibi lingua [i] implicet, vbi cõſcientia nõ accuſat. Quem enim conſcientia defendit: & inter accuſationes liber eſt, & liber, vel ſine accuſatione [k] eſſe non poteſt, ſi ſola, quæ interius addicit † [l], conſcientia accuſet. De veſtra igitur ſanctitate abſit à Chriſtianorum iudicio, ea quæ maledicorum [m] hominum rumoribus conficta credimus, in qualicumque modulo ſuſpicionis adduci: quia ex ſacri eloquij teſtimonio tenemus, vt maiora [A] mala, cum forſitan dicuntur, niſi [n] probata, credi non debeant: ſed probata [o] citius vlciſci P. *& infra.* ¶ Hæc igitur dixi, vt nimiæ eſſe leuitatis oſtenderem: ſi quis mala grauia credere ſtudeat, quæ probari non poſſunt. Vnde ſanctitas veſtra debet mentem ſuam à maledicorum hominum rumoribus, atque obtrectatione diſiungere, & ſola, quæ æternæ vitæ ſunt, atque ad vtilitatem ſubditorum proficiũt, cogitare.

A ¶ Maiora mala.] *Sic emendatum eſt ex originali, & Nicolao: & ſæpe in hac epiſtola repetitur*, mala gratia. *Ante a legebatur*, mala maiorum.

Item Auguſtinus in Pſal. 36. concione 3. ad verſ. [*Nec damnabit eum.*]
¶ Fruſtra damnatur ab homine, quem Deus iuſtificat. C. LIII.

6 [p] Et ſi ad [A] tempus damnaris ab homine, & ſi dixit ſententiam proconſul in Cypriano ¶: alia eſt ſella [r] terrena, aliud tribunal cœlorum. Ab inferiore accepit ſententiam, à ſuperiore coronam [s].

A ¶ Et ſi ad tempus.] *Apud B. Auguſt. de diuino iudicio agentem ſic legitur*: Quãdo ergo ventum fuerit ad illud iudicium, non eum damuabit: & ſi ad tempus videtur damnari ab homine, & ſi dixit ſententiam, &c.

Item in Pſalm. 37. ad verſic. [*Quoniam in te ſperaui*]
C. LIIII.

7 [t] Vſtodi intus innocentiam tuam, vbi nemo opprimit cauſam tuam. Prealebit † in te falſum teſtimonium, ſed apud homines. Numquid apud Deum valebit, vbi cauſa tua dicenda eſt? Quando Deus iudex erit: alius teſtis, quàm conſcientia tua non erit. Inter iuſtum iudicem, & conſcientiam tuam noli timere, niſi cauſam tuam.

Item Gregorius Papa Palladio presbytero, lib. 8. epiſt. 45. [8]
¶ Non hominum linguas, ſed conſcientias curare debemus. C. LV.

INter verba laudantium, ſiue vituperantium ad mentem ſemper recurrendum eſt: & ſi in ea non inuenitur bonum, quod de nobis † dicitur: magnam triſtitiam generare debet: & rurſum ſi in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam proſilire. Quid enim [A], ſi homines † laudent, & conſcientia nos accuſet? aut quæ debet eſſe triſtitia, ſi omnes accuſent, & ſola conſcientia liberos non eſſe demonſtret? Habemus Paulũ dicentẽ [Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.] Iob quoq; dicit, [Ecce in cęlo teſtis meus] Si ergo eſt nobis teſtis in cælo, teſtis in corde: dimittamus ſtultos foris loqui qđ volũt. Quid aliud detrahentes

gationẽ. ext. de purg. ca. cum in iuuentute. & 2. qu. 5. omnibus [b].

b Vbi d hoc nec etiam à leuibus videas 24.q. 3. personis, nec ab illis 4. non inueniet. nitur. ruina

n ¶ *Niſi probata.*] j. 30. fi. Arch. q. 5. nullum ante.

o ¶ *Probata.*] alias prolata.

p ¶ *Vlciſci.*] i. puniri, quam citius fieri pót, vt 23. q. 4. cum quiſq.

[t] Et *ad tempus.*] Casvs. Dicit Auguſt. qp quãuis homo damnetur in hoc ſæculo iniuſte à terrena poteſtate, vt Cyprianus martyr, nõ eſt tñ curandum, qm à ſuperiori iudice recipiet coronã. Et ſecundum Hu. eſt in littera. *Proconſul.* & ſecũdũ hoc erit ibi, *Addixerit.* 2 Iuo p.14. c.13.

q ¶ *Cyprianum.*] Martyrem.

r ¶ *Sella.*] id eſt, ſedes iudicis.

s ¶ *Coronam.*] ſi ſententiam patienter ferat, vt j. ea. qui iuſtus.

[u] *Vſtodi.*] Casvs. Dicitur hic, qp licet falſum teſtimonium faciat alicui iuſto præiudiciũ apud ſæculares, non tamen apud Deum prealebit, cùm Deus erit iudex, & ſola conſcientia teſtis: & ideo in anima debet innocentia cuſtodiri, vbi cã iu c. 14.

7 Iuo p. 14.

t ¶ *Cuſtodi.*] quia corpori vis poteſt fieri, luit non animæ. 32. q. 5. §. 1. 23. q. 6. in prin. Ioan. de Fant.

† *al. prælue.*

Inter verba.] Hoc c. diuiditur in duas partes. In j. parte dicitur, qp ſiue laudamur, ſiue vituperamur, ſp eſt ad mentem recurrendum. & ſi bonum quod dicitur, non eſt in nobis, triſtari debemus. Si vero malum, quod homines de nobis loquuntur, nõ eſt in nobis multum gaudere debemus, nam licet mala de nobis dicantur: conſcientia tamen apud Deum nos liberos eſſe demonſtrat: qđ probat duab. auctoritatibus, ſ. Pauli & Iob. Stulti vero bonis detrahẽtes, putauerẽ peccati ſ oculos ſuos ſufflãt: qa magis ſibi nocẽt quam alij: ſicut in puluerem luſ

† *al. vobis*

flans magis nocet ſibi quã alij. In ij. parte dicitur, qp infamantibus eſt ſatisfaciendũ, ſi parati ſunt recipere ſatisfactionem: ne forte ſcandalizentur: quod probat exemplo Chriſti, qui ne Iudei ſcandalizarentur, ſoluit tributum. ſi autẽ nolunt ſatisfactionem recipere, de ipſorum ſcandalo non eſt curand

curandum. Et hoc probatur duabus rationibus, ſ. exemplo Chriſti, qui cum audiſſet Phariſæos ſcãdalizatos, eo q docebat cibos non diſcernẽdos, non curauit, ſed ait: Sinite illos: quia cæci ſunt, & duces cæcorum. Et auctoritate Pauli qui præcepit Romanis, vt quantum in eis eſſet, cum omnib. hominib. pacem haberent, licet ſcandalizati ſint de hoc.

Secunda pars, incipit ibi, *Vocandi tamen.*

Christus a triborum fuerũt.

a ¶ *Ne forte.*] " hæc verba Chriſti, cum petertur ab eo tributũ, dixit Petro: Vade ad mare, & piſcem qui tibi primus occurrerit, tolle: & quod inueneris in ore piſcis, des p me & p te, vt 28. q. 1. iam nũc. Et eſt arg. q aliqd omittitur ratione ſcãdali. diſt. 30. de his vero.

b ¶ *Verbo.*] non quod intrat in os, ſed quod procedit ex ore coinquinat hominẽ. tũc dixerũt diſcipuli: ſcis quia Phariſæi audito verbo ſcandalizati ſunt? phariſæorum enim erat religio in cibis diſcernendis.

March. 15.

Rom. 12.

Forte mei- ſ. ſi ſic dedigrati, ſecundũ id, ſi ie. & no. c. 1. in ſ. extr. de reſcr. diſt. vera cum dilecta. uſtitia. Arc.

c ¶ *Scandalizati ſunt.*] id eſt, indignati ſũt.

d ¶ *Præmiſi.*] Arg. ex ordine verborũ argumentandũ. arg. 43. di. c. 1. in ſ. extr. de reſcr.

c ¶ *Cum illis.*] Arg. qp fides eſt illis ſeruanda, q eam nõ vult ſeruare. 33. q. 5. quod Deo. 22. q. 4. innocens. contra. arg. ext. de iureiu. peruenit. in ſi. ſ. & eſt huic ſimile. ff. de arb. Celſus. §. idem.

HOC INTER EOS. Casvs. Dictum eſt ſ. in c. inter verba. qp dimittẽdi ſunt ſtulti foris loq; nec eſt curandum de detractionib. malorum. Sed dicit Gra. qp hoc intelligendum eſt de illis, q parati ſunt reprehendere, & nõ imitari, apud quos ſola conſcientia ſufficit: apud vero illos q parati ſunt audire ſ. cõſcientia & fama eſt neceſſaria: quod probat ſequens cap.

Ja. 5. 1. no. vt aliqs.

[d] *On ſunt audiendi.*] Casvs. Quidam ſancti viri vel feminæ cũ infamarẽtur à quibuſdã, nõ curabãt, dicẽtes ſolã conſciẽtiam mundã ſibi ſufficere apud Deum. q ſi tum ſunt ab Aug. vtrũ bene dicerẽt? & reſp.

Ja. accidunt

q nõ: qa cõſcientia noſtra nobis eſt neceſſaria: aliis vero fama nocet. Vel etiam cũ exiſtimatione. V. g. Videbãt mali. iuſtũ ex cauſa. fabãt mali. iuſtũ ex cauſa infirmitatis frange ieiunium ma re ieiunia: q neſcienſicio- tes cauſam reprehen nem. ſicut ſi debãt. vñ nõ debent forte ſcandalizentur: quod probat exemplo Chriſti, qui ne Iudei ſcandalizarentur, ſoluit tributum. ſi autẽ nolunt ſatisfactionem recipere, de ipſorum ſcandalo non eſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Id est, facit pp quod debet priuari. & est si. 55. di. pœnités. in fi. 82. dist. plurimos. iuxta fi. 4. q. 5. quisquis.

1 ℑ. e. plerãque. Pol. l. 7. tit. 1. Iuo p. 14. c. 3, Pan. l. 5. c. 79.

2 Iuo ibid, Pan. l. 5. c. 80

3 ℑ. e. plerũque. Iuo ibid. Pan. l. 5. c. 81

Io. 11. b Concord. tex. in l. libera. ff. d pec. & l. 1. q. fine. ff. de ne. ge. 4 Simplici Papa epi. 2.

5 Ans. l. 4. c. 3 Bur. l. 1. c. 29 Iuo part. 5. c. 140.

6 Concor. l. christianos. C. de paga. sac. & temp. & l. liberam ff. de pec.

a *Ipse.*] ¶ *Priuat.*] id est, meretur priuari [a]. sic 12. quæstio. secunda. sæpe fit. vel proprie, quia priuilegium non conceditur ad abusum.

b *Vdicare.*] ¶ 8. a. Ivt ℑ. ea. quattuor.

c *Vne vera est.*] Casvs. Inducit hoc c. Gratianus, quòd etiam iusta absolutio non prodest: & a contrario sensu, nec iusta cõdemnatio. Est ergo easus. Ostendit Gratianus quòd prælatus non debet absoluere delinquentem, nisi prius videat à Domino peccatum sibi esse remissum. Et hoc probat exemplo Lazari mortui quatriduani: quem discipuli non absoluerũt prius quã viderunt ipsum à Christo viuificatum. Seq. duo c. patent.

c ¶ *Interni.* Id est, conscientiæ, vel Dei.

tal. æterni

d ¶ *Iudicis.* Id est, Dei, hic vult dicere, quòd sacerdos neminẽ absoluet nisi præcesserit absolutio Dei, id est, contritio.

Priuilegium.] Hæc est pars illius 3. distinct. 74. vbi ista. & c. gesta.

e ¶ *Priuilegium.*] Perditur priuilegium propter abusum, vt hic. b Propter delictum. 25. q. 1. ita nos. Item propter contrarium factum. extra de priuil. si de terra. & extra de const. cũ accessissent. Item propter negligentiam. ff. de nundi. l. 1. Item propter enorme damnum superueniens. extr. de decim, fuggestum. Sed numquid ecclesia perdit priuilegium si delinquant canonici vel monachi? Videtur q̃ sic: quia & ciuitas perdit. si delinquerint ciues. 25. q. 1. ita nos. Itẽ nauis ecclesiæ publicatur propter delictum. C. de sacrosanc. ec. iubemus. arg. extr. de pri. l. cum & plantare. in fi. Sed dicas quod non. arg. extr. de arb. c. cum tempore.

On debet.] f ¶ *Pœnam.*] Si ergo cõstet ibi, quòd sententia iudicis est iniqua, potes iudici violenter resistere. extra de ap. significauerunt. 61. dist. c. nullus inuitis. "Est ergo hic arg. quòd si quis celebrat post excommunicationem iniuste lata, quòd non debet sustinere aliquam pœnam: quia qui probat sententiam excommunicationis esse iniustã, non est cogendus ad aliquam satisfactionem. extra de off. or. ad reprimendum. arg. 3. ea. cui est. sed hoc non est verum, vt 3. ea. si episcopus forte. & c. seq. c

"Excõicat" iniuste celebrans, an sit puniendus.

7 ℑ. e. cui est

Sed hoc sophisticũ est: quia illud ea. cui est. intelligitur de sententia quæ ipso iure nulla ẽ, cui est illata. & ideo dicit ab eius communione non esse abstinendum. Sed postea huic solutioni obicit duo c. scilicet Carthaginẽse concilij, & Africani. 5. c. clericus, & c. placuit, obiicit etiam c. Moguntinen. concilij, vt ℑ. ea. c. prox.

g ¶ *Ex Gelasij.*] 3. ead. cui est.

h ¶ *Carthaginensis,*] 3. ead. si episcopus,

Item Gregorius homil. 26 in Euang.
¶ Ligandi soluendique potestate se priuat, qui hanc iniuste exercet.
C. LX.

1 IPse ligandi atque soluendi potestate se priuat [a] qui hãc pro suis voluntatibus, & non pro subiectorum moribus exercet.

Idem ibidem paulo inferius.
¶ De eodem. C. LXI.

2 IVdicare de subditis digne nequeunt, qui in subditorũ causis sua [b] vel odia, vel gratiam sequuntur.

Idem ibidem paulo inferius.
¶ Non est vera præsidentis absolutio, nisi sequatur arbitrium interni iudicis.
C. LXII.

3 TVnc vera est absolutio præsidentis, cum interni † [c] sequitur arbitrium iudicis [d]. Quod bene quatriduani mortui resuscitatio illa significat: quæ videlicet demonstrat, quia prius mortuum Dominus suscitauit, & viuificauit dicens [Lazare veni foras] & postmodum is, qui viuens fuerat egressus, à discipulis est solutus, sicut scriptum est.

Idem in regesto. [e]
¶ Priuilegio meretur exui, qui eodem abutitur. C. LXIII.

5 PRiuilegium [e] omnino meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate [f].

¶ *In regesto B. Gregorij, ex quo citatur, non est inuentum. Habetur autem in epist. 2. Simplicij Papæ, cui etiam Nicolaus I. in epistola ad Hincmarum, cuius initium est,* Epistolam beatitudinis tuæ, *& Burchardus, & Iuo, & aliquot vetusta Gratiani exemplaria tribuunt: 3. etiam dist. 74. c. vbi. §. nam priuilegium, citatur ex eodem Simplicio. Simile est quod B. Augustinus sermone de tempore 247. scribit:* Iudicio enim legum, iure ab obtenta dignitate deiicitur, qui priuilegio sibi concesso abutitur.

Item Gregorius Antonio subdiacono lib. 2. indict. 11. epist. 9.
¶ Is, in quem canonica non fertur sententia, pœnam non debet ferre canonicam. C. LXIIII.

NOn debetis pœnam [f] sustinere canonicam, in cuius damnatione non est canonica prolata sententia.

Ex his datur intelligi, quòd iniusta sententia nullum alligat apud Deum: nec apud ecclesiam eius aliquis grauatur iniqua sententia, sicut ex Gelasij [g] *capite habetur.*

Non ergo ab eius communione abstinendum est, nec ei ab officio cessandum, in quem cognoscitur iniqua prolata sententia. Cur ergo capitula Carthaginensis [g] *h, & Africani* [i] *atque aliorum conciliorum, prohibent iniuste damnatum in communione recipi ante iudicij examinationem? cur & illud in concilio Moguntinensi statutum est?*

¶ Qui damnatur à synodo, quomodo in secunda innocens reparetur.
C. LXV.

EPiscopus, presbyter, aut diaconus à gradu suo iniuste deiectus, si in secunda synodo [k] innocens reperiatur †, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altari de manibus episcoporum: si episcopus est, orarium [l], annulum, & baculum: si presbyter, orarium, & planetam [m]: si diaconus, orarium, & albam: si subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui [n] gradus in reparatione sua recipiant ea, quæ, cum ordinarentur, perceperant.

¶ *Hoc habetur in concilio Toletano, 4. c. 27. ex quo citant Iuo par. 5. c. 367. & Polycarpus l. 2. tit. 36. Idem tamen Iuo p. tr. 6. c. 237. & Burchardus tribuunt concilio Moguntino: auctor autẽ Pannormiæ & Moguntino, & Toletano.*

5 ¶ *Si ergo iniuste deiecti, nec etiam per episcopos reparari possunt, nisi de manibus eorum recipiant quæ amiserant: quomodo sua auctoritate cuique licet iniuste ligatis communicare, & eis, non petita absolutione, sua celebrare officia, sicut Gelasius videtur sentire? Ad hoc respondendum est, quòd sententia aliquando est iniusta ex animo proferentis, iusta vero ex ordine & causa: aliquando est iusta ex animo & causa, sed non ex ordine: aliquando iusta ex animo & ordine, sed non ex causa°. Cum autem ex causa iniusta fuerit: aliquando nullum in eo omnino, qui accusatur, delictum est, quod sit damnatione dignum, aliquando non est in eo illud, supra quod fertur sententia. Sed ex alio notandus est. Ex animo est iniusta, cum aliquis seruata integritate iudiciarij ordinis in adulterum, vel in quemlibet criminosum, nõ amore iustitiæ, sed liuore odij, vel pretio, aut fauore aduersariorum inductus sententiam profert. Vnde Beda super epistolam Iacobi ait* [10]. ¶ *[Ira enim viri iustitiam Dei non operatur] quia qui iratus in aliquẽ sententiam profert, & si ille, quantum* [p] *ad se iustam reportet sententiam: iste tamen, qui non amore iustitiæ, sed liuore odij in eum sententiam dedit, iustitiam Dei, in quem perturbatio non cadit, non imitatur.*

7 ℑ. ea. c. placuit.

Episcopus.] Casvs. Quidam episcopus vel presbyter vel diaconus iniuste fuit degradatus. quæritur fuit in concil. Moguntinen. vtrum possit exercere officium suum sicut prius faciebat? Et respondetur quòd non, nisi insignia graduum recipiat coram altari de manu episcoporum, sicut prius amiserat. Idem est de reliquis clericis, hodie solus Papa restituit depositos, vt 3. 2. q. 6. ideo. 2. vnde hoc c. est correctum. Vel loquitur secũdum antiqua tempora: vel de deligatis à domino Papa.

k ¶ *Synodo.*] "Hodie concilium non deponit episcopum, sed solus Papa: nec concilium restituit episcopum, sed solus Papa, vt 2. q. 6. ideo. Et hic est arg. quòd episcopus potest restituere clericum depositum: quod verum est cum dicit depositionẽ nullam: quia per falsos testes, vel per allegationes sententiæ conuictus: licet sit ar. contra. ff. de quæst. l. 1. in fi.

ADDITIO. Vbi habetur quòd præses prouinciæ illum quem damnauit, restituere non potest: sed illud intellige cum petitur restitutio officio iudicis: secus vbi iure actionis. Arch.

l ¶ *Orarium.*] id est, stolam.

m ¶ *Planetam.*] id est, casulam.

n ¶ *Reliqui.*] Hic patet, quòd eque deponitur aliquis à minoribus ordinibus, sicut à maioribus, vt 24. di. c. vlt. & 26. q. 1. si quis episcopus, licet fit ar gum. contra. 25. dist. episcopus.

SI ERGO. Hæc est 5. pars, in qua facit distinctionem, &c. Io. de San.

Casvs. Cõcludit Gra. ex ca. 3. prox. dicens, quòd si iniuste degradati non possunt esse quod fuerunt, nisi de manibus episcoporũ recipiant quod iniuste amiserunt, apparet quòd iniqua sententia excommunicationis ligat. Sed statim respondendo facit trimembrem diui sionẽ iniustæ sententiæ: dicens quòd sententia quandoque in iusta est tantum ex animo: quandoque tantum ex ordine: quandoque tantum ex causa. Et ad probandum istam diuisionem sequentia c. inducit: & dicit

o ¶ *Ex causa.*] ff. de lib. & posthum. sed etsi. & l. si posthumus. §. vlt. & l. idem. & ff. de condit. & demonst. cum tale. §. falsum. & §. seq. & l. falsa.

IRA. Casvs. Quidam seruato ordine iudiciario quendam delinquentem ex odio condemnauit: quæritum fuit an recte iudicauerit? Et respondetur quòd sic, quantum ad condemnatum: sed tamen condemnans Dei iustitiam non imitabatur, in quem non cadit perturbatio, cum hoc ex odio fecerit.

p ¶ *Quantum ad se.*] Not. sententiam quo ad vnum tenere, quo ad alium non, vt 23. quæstio. 5. miles. & cap. cum minister. sic 49. distinct. cap. vltimo.

QVi recte.] Casvs. Quidam iudex ordine iudiciario seruato iustam tulit sententiam, pro pretio tamen. quæritum fuit à Greg. vtrum talis iudex debeat dici bonus? Et respond. quòd non: quia non amor iustitiæ, sed pecunia illud ad veritatem prouocauit: cui si spes nummi nõ aderit, à iustitię tramite deuiabit: sed bonus iudex ab omni munere excusit manus suas: q̃ pro recto iudicio vitã accipiet sempiternam.

Item Gregorius. [1]
¶ Sententia iustitiæ non est pro præmio ferenda. C. LXVI.

2 QVi recte iudicat, & præmium inde remunerationis expectat [a], fraudem in Deum perpetrat: quia iustitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniæ vendit. Bonis male vtuntur, qui iuste pro temporali lucro iudicant. Tales quippe ad veritatem non iustitiæ defensio, sed amor præmij † prouocat: quibus si spes nũmi subtrahitur, confestim à iustitiæ defensione recedunt. Acceptio nummorum †, præuaricatio veritatis est. Vnde & pro iusto dicitur. [Qui excutit manus suas ab omni [b] munere, iste in excelsis habitabit.]

¶ *Apud B. Gregorium non est inuentum: sed apud Isidorum libr. 3. de sum. bono. c. 58. quem citant Burchardus, & Beda in scintillis.*

Item Gregorius libr. 8. epist. t 2. ad Guidiscalcum.
¶ In præpositorum operibus sibi totum ratio vendicet. C. LXVII.

3 ILla præpositorum solicitudo vtilis, illa est cautela laudabilis: in qua totũ ratio agit, & furor sibi nihil vendicat. Restringenda sub ratione potestas est: nec quidquam agendum prius, quàm concitata ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis [c] repore iustũ omne † putat, quod fecerit.

Item Ambros. lib. de sancto Ioseph, c. 13.
¶ Grauiter delinquit, qui ex ira sententiam profert. C. LXVIII.

IRa sæpe etiam innocentes in crimen abducit: quia, dũ iusto amplius irascimur, & volumus alienum coercere [d] peccatum, grauiora peccata committimus. ideo Apostolus ait [Non vos ipsos vindicantes [e] charissimi: sed date locum iræ.] hoc est, declinemus eã: vt non ille corripiat. Vnde Dominus Iesus dimittens ad Euangelizandum discipulos, misit eos sine auro, sine argento, sine pecunia, sine vitga: id est, vt & incentiua litis, & instrumenta eriperet vltionis.

Item ex libro 11. ecclesiasticæ historiæ Ruf. c. 18.
¶ Ratio debet corrigere, quod furore promulgatum est. C. LXIX.

CVm apud Thessalonicam seditione exorta quidã vir ex militaribus impetu fuisset populi furentis extinctus, Theodosius repentini nuncij atrocitate succensus ad ludos Circenses inuita ri populum, eique ex improuiso circumfundi milites, atq; obtrun cari passim vt quisq; occurrisset, gladio iubet, & vindictã dari non crimini, sed furori: ob hoc, cum à sacerdotibus Italiæ argueretur, agnouit delictum, culpamq; cum lacrymis professus, publicam pœnitentiam in conspectu totius ecclesiæ egit †: & in hoc sibi tempus adscriptum absque regali fastigio patiẽter impleuit. Quibus omnibus illud quoq; mirabiliter adiecit. Lege sanxit in posterũ, vt sententiæ principum super animaduersione [f] prolatę, in diem vigesimum ab executoribus differrentur: quò locus misericordiæ, vel, si res tulisset, pœnitẽtiæ nõ periret.

Item ex † dictis Gregorij.
¶ In dictandis sententiis rectores nullo furore ducantur.
C. LXX.

4 SVmmopere præcauere debẽt rectores ecclesiarum, & qui publica [g] iudicia exercent, vt in dictandis sententiis nullatenus leuitate, aut furore [h] ducti sint præcipites: sed causis prius diligẽter ventilatis, cum res, quæ ignorabatur, pleniter ad notitiam venerit: tunc diuina, & humana lex resoluatur † [i]: & tunc secũdum [k] quod ibi constitutum est, remota personarũ acceptione, definitiua proferatur sententia. Hinc est q̃ Moyses querelas populi semper ad Dominum tabernaculum ingressus referebat, & iuxta quod Dominus imperabat, iudicia proponebat: nimirum nos instruens, vt non ex corde nostro, sed ex præcepto diuino condemnationis, vel iustificationis sententiam proferamus.

¶ *De non præcipitanda sententia leguntur nonnulla apud B. Gregorium, lib. 19. Moral. c. 23. ad ea verba Iob*, Causam, quam nesciebam, diligentissime inuestigabam, *& libro 12. regesti, epist. 26. & alibi.*

Item August. ad Macedonium epist. 54.
¶ Iustum iudicium vendi non potest.
C. LXXI.

5 NOn licet iudici vendere iustum [l] iudicium, & si liceat

1 *Non licet.*] ¶ *Iustum.*] Multo magis iniustum. 14. q. 5. non sane. "Gan. dixit q̃ aduocatus vel iurisperitus non debet vendere vel consilium vel atrocinium: quia si causa est iniusta, non debet iudex eam assumere: immo semper acceptam vel assumptam desere debet. C. de iud. rem non nouam. si est iusta, gratis tenetur consulere vel patrocinari. & dicit Augustinum hic loqui secundum leges. Sed tu dicas q̃ tales operas bñ potest locare quis [d]. nemo enim pedire, vel æquitati consonare.

f ¶ *Animaduersione.*] "In ciuilibus causis si actio est personalis, vsq; ad iiij. menses non mandatur sententia executioni. ext. de off. dele. quærenti. si est realis, statim mandatur executioni, vt inst. de off. iudic. §. 1. "Sed si sententia fit lata super crimine, statim mandatur executioni, vt 2. q. 1. ficut. "sñia super C. de pœ. cum reis. ni si in casibus, s. cũ prin cipalibus. ff. de pœ. prægnãtis. Item si est lata in seruum, differtur executio quousq; dño redditur ratiocinia. C. de bo. prosc. l. 1. Item differtur q̃n insula est assignanda à principe. 2. q. 6. biduum. §. si quidem. I- tem differtur cũ quis c cessus de crimi- nẽ donec appareat cõfessioni, an velit in cõfessione perseuerare. C. de cu. re. l. 2. Hæc habentur ff. d q̃stio. l. 1 in his versibus:

In personali post mensem quattuor, in re
Protinus est omnis sententia perficienda.
Sis in criminibus: sed casus excipe quinq;:
Confessus, prægnans, iratus, & insula, seruus.

Vmmopere.] Casvs. Quidam rectores ecclesiæ vel seculares iudices ex leuitate vel furore sententias proferebant. Sed Greg. docet hoc non esse faciendum: sed re pleniter inuestigata, sine acceptione personarum secundũ leges & canones dicit esse definiendũ: & hoc probat exemplo Moysi, qui quere las populi ad Deum referẽs iuxta Domini præceptũ iudicabat: nos instruens vt non ex corde nostro, sed ex præcepto Dei condemnationis & absolutionis sententiam proferamus. Seq. duo c. plana sunt.

g ¶ *Qui publica.*] id est, sæcularia.

h ¶ *Aut furore,*] 2. q. 1. Deus omnipotens. ℑ. 30. q. 5. iudicantem.

i ¶ *Resoluatur.* Jid est, aperiatur.

k ¶ *Et tunc secũdum.*] Tamen bene tenetur iudex iudicare secundum quod sibi vr, vt in auth. iusiur. quod præst. ab his. §. 2. coll. 2. ff. de arbit. qualem. "Et est arg. q̃ secundum allegationes potius q̃ secũdũ cõscientiã sit procedendũ, vt 3. 35. q. 7. iudicet.

l *Non licet.*] ¶ *Iustum.*] Multo magis iniustum. 14. q. 5. non sane. "Gan. dixit q̃ aduocatus vel iurisperitus non debet vende re vel consilium vel atrocinium: quia si causa est iniusta, non debet iudex eam assumere: immo semper acceptam vel assumptam desere debet. C. de iud. rem non nouam. si est iusta, gratis tenetur consulere vel patrocinari. & dicit Augustinum hic loqui secundum leges. Sed tu dicas q̃ tales operas bñ potest locare quis [d]. nemo enim

d Adde an & an possit operas suas locare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qñ aduocatꝰ possit pa ſi ſine labore poſſunt dare conſilium non reuoluendo libros, nec ſa
ſcire de ſala borando in perlegendis allegationibus tunc gratis[a] tenentur ſubſ-
rio. gl.12. l l. uenire. De iudice delegato dicas, quòd nihil poteſt petere niſi ex-
ſumptus. ff. penſas. ext. de vi. & ho. cle. cum ab omni. modica tamen xenia pe-
de pac. & l. teſt petere vel accipe
ſi q aduoca re: dum tamen talia
torũ. & ibi ſint quæ iudicantis
Cyn. C. de animum non immu-
poſt. tent. arg. ext. de ſimo.
a Contrariũ & ſi quæſtiones, quia
t3 Io. An. in illa nõ computantur
Merc. Fran. inter luctra. ff. de offi.
Purp. in l. ſi proconſ. l. ſolet. §. vlt.
me & Titiũ. nec huiuſmodi xenia
in pr. ſi cer. debent excedere in
pe. Hier. Ca anno 100. aureos. ff.
gnol. charr. ad l. Iul. rep. l. ea. in fi.
46. col. 2. de teſtis etiam ſumptus
of. aſſeſ. niſi petit. vt 4. q. 3. ventu-
paupi. Alb. ris. Ordinarius autem
l. j. C. d poſt. iudex non poteſt ex-
1 Burc. l. 16. penſas petere, cum
c. 28. ei certi ſint redditus
2 Adde an ſtatuti. 23. q. 1. milita-
pauperi te- re[b].
neatur ad- a PAuper. 23. q. 4.
uocatus im- ne amiſſo.
pẽdere gra- b ¶ *Laicum ait.*] ſimi-
tuitũ proci tudo eſt 50. ſi lapſis.
niũ: & dic q HINC ITAQVE.
ſic, vt no. Al- CAsvs. Concludit
be. d Ro. l. 1. Gratianus ex ſupradi-
C. de poſt. ctis cap. dicens quòd
¶ſſet in Aqſ- quamuis ſententia
gran. c. 41. non feratur amore iu
4 Bur. l. 11. c. ſtitiæ, tamen ei humi-
36. 1uo p. 14. liter eſt obediendum.
c. 100. Poly. SEruetur.] CAsvs.
l. 7. tit. 1. Quæſtum fuit in
† *ἀκαθ-ρσίᾳ* Niczno concilio, v-
† *al. excommunicati* trum illi qui ſunt ex-
ἀποσυνάγωγοι communicati ab epi-
b Si vis de ſcopis ſuis, ſint ab a-
iſta materia liis epiſcopis recipiendi? & reſp. quòd
plenam hic non: ſed requiredum
notitiam, vi eſt vtrum iuſte vel in
deas qd no. iuſte ſint excommu-
§ Spe. li. j. de nicati, vt ſi iniuſte fue
ſalar. §. 1. & rint excommunicati,
de aſſeſ. §. ſa absoluantur. Illi vero
larium. Arc. qui iuſte fuerint ex-
communicati à cete-
ris epiſcopis habean
tur excommunicati
quouſque reſipiſcãt.
c ¶ *Ab aliis.*] licet etiã
priuilegiati ſint ali-
qui: tamen tenentur
vitare excommunica-
tos.
d ¶ *Epiſcopi.*] extra de
ſen. exc. nulli.
e ¶ *Abſtenti ſint.*] ideſt,
excommunicati ſunt.
ADDITIO. 3. ea. ſi quis
laicus. in princ.
§ *Epiſcoporum.*] Ergo
ſi ex iuſta cauſa epiſ-
† *al. dicatur* copus aliquem ex-
communicauit, ſupe-
rior non debet abſol-
uere eum, ſed debet
eum remittere abſol-
† *al. pœniten* uendum ad epiſco-
tiam medi pum, etiamſi appella
cina tũ ſit ad ipſum: quod
verum eſt, cum evi-
dens eſt ipſam ſenten
tiam eſſe iuſtam. extra de ſen. exc. c. per tuas. in fi. alioquin ſecus, vt
ead. decret. 5. ea. ſi epiſcopus forte.

ITEM SENTENTIA. CAsvs. Hic Grat. oſtendit ſecundum mem
brum diſt. ſcilicet quòd ſententia tunc eſt iniuſta ex ordine, quan-
do iudiciario ordine non ſeruato aliquis propter culpam ſuam
condemnatur: quod non eſt faciendum, & hoc probat per ſeq. cap.
Duo ſequentia cap. plana ſunt.

g *Cauſæ.*] 5. di. 33. c. vlt. de hoc notatum eſt. ſed vbi ius dubium
eſt, bene ſertur ſententia certa. 30. quæſt. 3. c. vlt. quandoque
etiam in dubio facto certum ius ſtatuitur. extra de ſponſ. iuuenis.

h *Vannin.*] ¶ *Iudici.*] Arg. quòd iudicandum eſt ſecundum al-
legata, & non ſecundum opinionem iudicis.

aduocato vendere iuſtum patro-
cinium, & iuriſconſulto rectum
conſilium.

¶ *Propria verba B. Auguſtini referuntur*].
14. q. 5. c. ſi. verſ. *ſed non ideo.*

Item Iſidorus lib. 3. de ſummo bon. c. 58.

¶ De eodem. C. LXXII.

1 PAuper[a] dum non habet
quod offerat, non ſolum au
diri contemnitur, ſed etiam con-
tra veritatem opprimitur[2]. Cito
violatur auro iuſtitia, nullamque
reus pertimeſcit culpam, quam
redimere nummis exiſtimat[b].

*Hæc itaque ſententia, quæ non amore iu-
ſtitiæ, ſed ex alia quilibet cauſa fertur in
quemquam, humiliter obediendum eſt.*

Vnde in Nicæno concilio, c. 5.

¶ Non recipiantur ab aliis, qui ſuorum epi-
ſcoporum contrahunt offenſam.

C. LXXIII.

4 SEruetur iſta ſententia, vt hi,
qui ab aliis excommunican-
tur, ab aliis c ad communionem
non recipiantur. Requiratur ſa-
ne, ſi forte ex aliqua indignatione
† animi, aut contentione, aut
qualibet tali commotione † epiſ-
copi[d] ſui abſtenti † ſint[e], & *infr. 1.*
¶ Veritas demum hi, qui ob culpas
ſuas epiſcoporum[f] ſuorum offen
ſas merito contraxerunt, digne
etiam à ceteris excommunicati
ſimiliter habeantur, quouſq; epiſ-
copo ſuo viſum fuerit humanio-
rem circa eos ferre ſententiam.

a ¶ Epiſcopo ſuo.] *in priſca verſione, quæ eſt, in collectione Iſidori, & hunc valde ſimilis eſt legitur*, quouſque in communi, vel ipſi epiſ
copo ſuo: *nec multo aliter in altera vulgata verſione, grace eſt,* ἕως ἂν τυχὸν τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον δέξῃ. id eſt, quouſque communi epiſco-
porum videatur.

*Item ſententia eſt iniuſta ex ordine, quan
do non ſeruato iudiciali ordine quilibet pro
ſua culpa damnatur.*

*Vnde Gregorius ſcribit Conſtantio Me-
diolanenſi epiſcopo, lib. 8. epiſt. 30*

¶ Res dubia non definiatur certa ſen-
tentia. C. LXXIIII.

GRaue § ſatis eſt, & indecens,
vt in re dubia certa detur †
ſententia.

*Item Auguſtinus in libro de pœniten-
tia† cap. 3.*

¶ Non credantur, quæ certis indiciis
non demonſtrantur.

C. LXXV.

EOrum.] CAsvs. Quæſtum fuit à Damaſo Papa, vtrum cri-
mina aliquorum ſint examinanda vel punienda antequam ca
nonice vocentur ad ſynodum. Et reſpondet quòd non: quod pro-
bat auctoritate Salomonis; & quamuis obiecta crimina ſint mani-
feſta, non tamen iudici tanquam iudici: & ideo ſemper eſt examinatio facienda.

i ¶ *Intelligat.*] nam ni ſi intelligat, non dicitur fieri eo præſente. ff. de verb. ſignific. coram.

k ¶ *Intellige.* Jalias dicitur: ſicut præue interrogatus, ſic præue reſpondes. de conſecr. diſtinct. ſecunda. cap. primo.

l ¶ *Apertiſſima.*] ideſt, aperta & manifeſta: non tamen vt iudici notoria. Vel intellige cum iudici eſt manifeſta.

m ¶ *Contrariorum.*] id eſt, aduerſariorum.

n NOn ſolum.] ſupra 86. diſtinct. c. ſi quid. ſupra eadem quæſt. cap. in ſimilibus. & cap. ſi quis dixerit.

CVM ERGO. Hæc eſt ſexta pars quæſtion. in qua probat, quòd ſi ſententia excommunicationis ex ordine nulla fuerit, tamen ſeruanda eſt, etiam ſi ſit ex cauſa iniuſta: quia ligatur propter contemptum & hoc propter auctoritates. Ioan. de Fant.

CAsvs. Concludit Gratianus ex ſupradictis, quòd licet ſententia ſit iniuſta ex ordine: ei tamen eſt obediendum, & allegando quandam falſam rationem affignat, dicens aliquando contingere, quòd aliquis ligatus eſt apud Deum pro alio reatu: & tamen pro reatu alio quem non fecit condemnatur: velut ſi adulter de crimine ſacrilegij quod non fecit, non ſeruato ordine iudiciario condemnatur: quæ tamen ſententia tenet non ſacrilegij ratione quod non fecit, ſed ratione adulterij pro quo iamdiu apud Deum fuerat excommunicatus. Et ad hoc probandum inducit cap. Gregor. ſupra e. ſententia. & exponit capitulum illud qualiter intelligi debeat.

o ¶ *Pro ſacrilegio.*] G. male intelligit illud cap. ſupra e. cap. 1. innuit enim hic, quòd etiam eſt tunc timenda ſententia paſtoris quando vel illud crimen pro quo eſt excommunicatus, vel aliud eſt in eo: aliàs ſi nullum eſt in eo crimen, nulla eſt vel non eſt timenda ſententia, & fuit deceptus ex illo verbo, ſiue ex alia culpa mereatur. ad hoc Gregor. vocat aliam culpam quam de nouo quærit: contemnendo ſcilicet excommunicationem. Vel dicas eum allegando hoc dicere.

p ¶ *Non habet.*] Sic 24. quæſtion. 3. norandum. in fine. vbi dicitur, quòd iniuſta excommunicatio non nocet niſi contemnatur. ſic extra de ſententia excommunicat. cap. per tuas. ſic nec denuntiatio iniuſta eſt contemnenda. extra de noui operis nunciatione. cap. cum ex iniuncto.

ALIQVANDO. CAsvs. Hic proſequitur tertium membrum, ſ. quando ſententia eſt iniuſta ex cauſa: ſcilicet quando nullum crimen ſubeſt, ſed odio iudicis vel machinatione aduerſariorum ſeruato ordine iudiciario condemnatur. quod probat ſeq. cap.

QVattuor.] CAsvs. Docet hic Gregor. q quattuor ſunt, quibus humana iudicia peruertuntur: ſ. timor, cupiditas, odium, & amor: & de quolibet ponit exemplum.

a ¶ *Quattuor.*] Eſt & quintus modus, quando iudex pauperibus miſeretur, vt 23. q. 4. eſt iniuſta. & ca. ne amiſſo. Item ſunt alij duo modi: nimia ſeueritas: & nimia remiſſio, vt 45. diſt. diſciplina. non enim eſt conſtans iudex cuius animi motum vultus degit. ff. de offi. præſid. obſeruandum. Itẽ eſt & alius modus quando per imprudẽtiam male iudicat. inſti. de obl. quæ ex quaſi del. naſc. §. 1.

b ¶ *Timore.*] Sed num quid tenet ſententia, quam iudex per metum tulit? ſic: ſed elidi poteſt per exceptionem[a]. 25. q. 1. omne. ff. de fur. interdum. §. 1. Arg. contra. ff. de acq. her. l. 6. §. vlt. ſententia autem quæ per præmium lata eſt, nulla eſt, vt 2. q. 6. §. venales. ſed ſi odio vel amore lata eſt: bene tenet, ſed irritatur. ff. ad Trebel. l. ſeruo. §. cum prætor. Ioan.

c ¶ *Dum amico.*] ſi hac amicitia vel inimicitia nota. 3. q. 5. c. 1.

d ¶ *Inimicitiis.*] videtur q iudex æque poſſit recuſari propter non capitales inimicitias, vt 3. q. 7. iudices. extr. de app. ad hoc. vnde patet quòd p minori cauſa recuſatur iudex quam teſtis, vt di xi 3. q. 5. accuſatores. ſed ideo “ a facilius habentur mille iudices q̃ vnus teſtis. ext. de app. poſtremo.

Q *Viſquis.*] CAsvs. Docet Aug. q excuſari non debet qui metu alicuius poteſtatis celat in iudicio veritatem: quia vterq; reus eſt, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia ille poteſte non vult: & iſte nocere deſiderat.

e ¶ *Occultat.*] tunc ſcilicet cum inducitur in teſtem: aliàs bene poteſt: & etiam debet quandoque quis occultare veritatem, vt 22. q. 2. primum. ver. ſeptimum. & c. ne quis. & 43. diſt. in mandatis. & cum à Chriſto quæreretur quid eſt veritas, non reſpondit[b].

f ¶ *Occultat.*] ff. de fal. ſi quis obrepſerit.

¶ *Occultat.*] contra 22. q. 2. ne quis arbitretur.

g ¶ *Prodeſſe.*] aliquis ergo cogitur alij prodeſſe, cum ſibi non obeſt. ff. de aqua plu. arc. l. 2. § item Varus.

NEmo.] CAsvs. Quæritur quis magis peccet, an qui mentitur, an qui ſanguinem effundit? Et reſpond. quòd æqualiter peccant. vnde non debet aliquis mentiri, ſed melius eſt pro veritate pati ſupplicium: quàm pro mendacio beneficium. *Melius*, electiue ponitur. Sequens cap. planum eſt.

h ¶ *Lingua.*] mentiendo de aliquo propter quod ipſe perdit vitam. talis enim dicitur homicida. infra de pœnit. diſtinct. 1. periculoſe. 50. diſtinct. ſi quis viduam.

i ¶ *Melius.*] electiue, vt infra eadem, iniuſtum. vigeſimaſecunda, quæſt. prima. conſiderat.

V *Nicuique.*]

k ¶ *Ne ſeſum.*] ſeptima, quæſtio. prima. ca. omnis qui gemebat.

HIC QVOQVE. CAsvs. Dictum eſt ſupra in præcedenti ca. quòd qui iniuſte aliquem condemnat, Deum negat. Dicit nũc Gratianus quòd ſic Deum negat, qui veritatem occultat, & pecunia, vel falſum teſtimonium dicit. quod probat per ſecu. n. cap.

A *Biit Iudas.*] CAsvs. Beda in hoc cap. 1. ponit verba Marci Euangeliſtæ, quę durant vſque ibi, *Multi*. Poſtea dicit, quòd multi hodie abhorrent ſcelus Iudæ, qui Deum pro pecunia vendidit: & tamen idem committunt. Nam qui dicit falſum teſtimonium pro pecunia, Deum negat, qui eſt veritas. Similiter qui fraternam ſocietatem diſcordat & commaculat, Deum qui charitas eſt prodit, maxime cum non ex infirmitate vel ignorantia hoc facit, immo faciendi opportunitatem quærit.

l ¶ *Vendunt.*] quantum in ſe eſt “: nam ipſe vendi non poteſt. prima, quæſtione tertia. cap. Saluator. Vel vendunt, id eſt, à ſe ſeparant ſicut venditor rem venditam à ſe ſeparat & alienat pretio accepto: ita iſti Deum à ſe alienant pretio accepto. & ſic dicitur per ſimilitudinem.

m ¶ *Infirmitate.*] Corporis c. nam infirmus neſcit quid faciat. decima ſeptima, q. ſecunda. cap. Gonſaldus.

n ¶ *Arbitriu.*] id eſt, bonis viris, ſicut Iudas captauit abſentiam Apoſtolorum.

E *Xiſtimant.*] CAsvs. Quidam putant quòd Chriſtus tunc tantum negaretur, cum à paganis quis captus ſe negauit Chriſtianum eſſe. Sed probat Hieronymus auctoritate Apoſtoli, quòd non ſolum Dominus verbis negatur, ſed etiam prauis factis, ſicut etiam bonis factis Deum confitemur. & oſtendit quòd non ſolum illi ſunt à Deo reprobandi, qui in martyrio ipſum negant, ſed & illi quorum ſermone, opere, & cogitatione Chriſtus negatur. & omnes illos confitebitur Chriſtus coram Patre, quorum opere bono & ſermone Chriſtus eſt confeſſus. Paſſiue ponitur hæc dictio, *Confeſſus*, & *Vel*, ponitur pro, id eſt, poteſt etiam proprie poni.

tamen ſententia gregi timenda eſt ſubſecutus adiecit [Ne is, qui ſubeſt, & cum iniuſte forſitan ligatur, ipſam obligationis ſuæ ſententiam ex alia culpa mereatur. Paſtor ergo vel abſoluere indiſcrete timeat, vel ligare. Is autem, qui ſub manu paſtoris eſt, ligari timeat vel iniuſte: nec paſtoris ſui iudicium temere reprehendat: ne, & ſi iniuſte ligatus eſt, ex ipſa tumidæ reprehenſionis ſuperbia, culpa, quæ non erat, fiat.] ¶ Aliquando nullum ſubeſt crimen: & tamen vel odio iudicis, vel factione inimicorum opponitur ſibi ſententiam damnationis in ſe excipit.

Vnde Gregorius ait.[1]

¶ Quot modis humanum iudicium peruertitur. C. LXXVIII.

QVattuor[a] modis peruertitur humanum iudicium: timore[b], dum metu poteſtatis alicuius, veritatem loqui pertimeſcimus: cupiditate, dum præmio animum† alicuius corrumpimus: odio, dum contra quemlibet aduerſarium† molimur: amore, dum amico[c], vel propinquo complacere contendimus.

¶ Apud Gregorium non eſt inuentum: ſed apud Iſidorum (quem citat Burchardus) & paulo etiam plenius: & ſequitur nonnullis interiectis poſt c. qui recte. S. ea.

Quàm vero graue ſit: vel odio, vel amicitia, vel metu vel munere, vel quolibet modo iudicium peruertere, teſtatur Hieronymus in Amos, c. 6 dicens.[3]

¶ De iis, qui aliquo modo iudicium peruertunt. C. LXXIX.

QVicumque aut conſanguinitate, aut amicitia, & econtrario vel hoſtili odio, vel inimicitiis[d] in iudicando ducitur: peruertit iudicium Chriſti, qui eſt iuſtitia, & fructum illius vertit in amaritudinem.

Item Auguſtinus ad Caſulanum.[4]

¶ De iis, qui metu poteſtatis veritatem occultant. C. LXXX.

QViſquis metu cuiuſlibet poteſtatis veritatem occultat[e], iram Dei ſuper ſe prouocat: quia magis timet hominem, quàm Deum, *& poſt pauca.* ¶ Vterque reus eſt, & qui veritatem occultat[f], & qui mendacium dicit: quia & ille prodeſſe[g] non vult, & iſte nocere deſiderat.

¶ Caput hoc non eſt inuentum apud B. Auguſtinũ, cuius poſteriorem partem citat etiam Burchardus ex dictis Auguſtini. Similima legunt ur in eod. lib. 3. Iſidori, c. 59.

Item.

¶ De eodem. C. LXXXI.

iij NEmo peritorum, aut prudentium putet, quòd minus ſit periculum in verbis, lingua[h] mentiendo, quam manibus ſanguinem fundendo. Melius[i] eſt autem pro veritate pati ſupplicium, quàm pro adulatione recipere beneficium.

Item Pelagius Papa II. epiſt. 2. Benigno archiepiſcopo.

¶ De eodem. C. LXXXII.

VNicuique prouidẽdum eſt, ne aliquem iniuſte perſequatur, iudicet, vel puniat, ne læſum[k] perſequatur, iudicet, vel puniat.

Hic quoque, qui veritatem pro pecunia negat, vel falſum teſtimoniũ contra aliquem dicit, Deum negare, vel vendere probatur.

Vnde Beda ad c. 14. Marci[7].

¶ Qui falſum teſtimonium dicunt, & veritatem pro pecunia negant, ſceleris Iudæ participes fiunt.

C. LXXXIII.

ABiit Iudas ad ſummos ſacerdotes, & conſtituerũt ei pecuniam ſe daturos.] ¶ Multi hodie ſcelus Iudæ, quia Dominum, ac magiſtrum, Deumque ſuum pecunia vendiderit, velut immane, & nefarium exhorrent: nec tamen cauent. Nam cum pro muneribus falſum contra quemlibet teſtimoniũ dicunt, profecto, quia veritatem pro pecunia negant, Deum pecunia vendunt[l]. Ipſe enim dixit [Ego ſum veritas] Cum ſocietatẽ fraternitatis aliqua diſcordiæ peſte cõmaculant, Deum produnt: quia Deus charitas eſt.

¶ Qui ergo charitatis, & veritatis iuſta ſpernunt, Deum vtique, qui charitas eſt & veritas, produnt: maxime cum non infirmitate[m], vel ignorantia peccant, ſed in ſimilitudinem Iudæ quærunt opportunitatem, qualiter arbitris[n] abſentibus mendacio veritatem, virtutem crimine mutent.

Item Hieronymus in epiſtolam ad Titum. c. 1. in extremo.

¶ Chriſtum negat, qui peruerſis ſe ſocium facit. C. LXXXIIII.

EXiſtimant quidam in eo tantum Chriſtũ negari, ſi in perſecutione quis à gentilibus comprehenſus, ſe renuerit eſſe Chriſtianum. Sed ecce Apoſtolus

Universidad de Deusto Biblioteca

[a] ipso facto multa fiũt. a Et sic hẽs hic arg. q̃ q̃s ope negat loq̃tur, cõsi tetur, prędi cat. 24. q. 5. cauete. 46. dist. habet cum annis, Arch.

Matth. 10. † *al. sed per omnia opera sermones, cogitationes Christus vel negatus, &c.* "Christum negans etiã solo ore, peccat.

Act. 1.

Luc. 22.

Luc. 11.

"Mortem timere naturale est.

Matth. 10.

[b] ¶ *Tacitis.*]No. "q̃ ipso facto negamus Christum, vt hic [a] Ipso facto mentimur. 22. q. 5. cauete. Ipso facto apprellamus, extr. de ap. dilectis. Ipso facto habemus ratũ. ff. de inoff. test. si proponas. 9. 1. ff. rem ixr. hab. 15. Ipso facto eligimus. extr. de iis quæ fi. a ma. par. cap. ex ore. [b] *Negat.*]Quidam habent, negatus negat, vt hic.

NOn solum.] CASVS. Quæritum est ab Aug. vtrum ille qui timore mortis negat se esse Christianum, Christũ negare dicatur. Et resp. q̃ sic, quia nõ solum negat ille Christum q̃ dicit eũ nõ esse, sed etiam qui negat se Christianum, quod probatur exẽplo Petri, qui Christum negauit eò ipso q̃ se eius discipulum esse negauit.

[c] ¶ *Non aut.*] Arg. hic & ex præcedenti c. q. 9. vnũ dicit, & omne id quod sequtur ex illo dicit, vt 8. di. 8. quo iure. ext. de do. & cõt. cum dilecti. in fi. extra de off. deleg. cum super. ff. quod metus causſ. l. 1.

[d] ¶ *Negare Christũ.*] ex sed q̃ si aliqs coactus negat Christum ore, sed corde non negat, nõ videtur pecca reniã ex corde proce dũt vitia. 15. q. 6. c. 1. & Deus cor interrogat. 14. q. 5. si quid. tamen dico q̃ mortaliter peccat: quia nulla conditione debet ad hoc adduci. 12. q. 2. primũ. Nam etsi nõ vult negare Christũ, vult tamen istud propter quod negat, s. vitam. 15. q. 1. merito.

NOlite timere eos.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In j. dr, q̃ timore mortis nõ debet aliquis veritatem tacere. In ij. parte tractatur de tribus proditoribus veritatis, s. de eo qui pro veritate mendacium loquitur, & de eo qui per timorem negligit veritatem prædicare, & de eo qui veritatẽ auditam non defendit: Nã sicut sacerdos veritatẽ quam audiuit à Deo, dẽt libere prædicare: sic laicus veritatem quam audiuit à sacerdotibus, debet libere defendere.

[e] ¶ *Nolite timere.*] nõ remouet naturalem timorẽ mortis. "naturale enim est quẽlibet timere & horrere mortem: vnde Iesus eam timuit, sicut legitur: Cœpit Iesus pauere & tædere. & alibi. Pater si possibile est, trãseat à me calix iste. sed dicit ne in tẽ timeamus eam, vt per eius timorem aliquid contra iustitiam agamus, vel quod nobis per scripturam, vel per magistros, vel per reuelationem diuinam reuelatum est, sustineamus. vnde subdit quasi exponendo, ne forte, &c.

[f] ¶ *Proditor.*] proditor est qui loquitur mendacium, vel non libere pronuntiat veritatem, vt hic. qui sibi crimen cognitum malitiose publicat. 2. quæst. 1. si peccauerit. qui alium circumuenit, & eum in periculum trahit. & 24. q. 3. transferunt. qui res vel munitiones hostibus tradunt. 22. q. 5. de forma. qui secreta sibi commissa reuelat. de pœn. dist. 6. facerdos.

omnibus, quæ peruersa sunt, facti[s] [a], Deũ asserit denegari. Christus sapientia est, iustitia, veritas, sanctitas, fortitudo. Negatur per insipientiam sapientia, per iniquitatem iustitia, per mendacium veritas, per turpitudinem sanctitas, per imbecillitatem animi, fortitudo. Et quotiescumque vincimur à vitiis atq; peccati, stoties Deum negamus: & econtrario, quoties bene quid agimus, Deum confitemur. Nec arbitrandũ est in die iudicij, illos tantũ à Dei filio denegãdos, qui in martyrio Christum denegarunt, sed † & illos omnes, quorum opere, vel sermone, vel cogitatione Christus negatus negat[b], vel confessus confitetur. De hac puto cõfessione, & discipulis præcepit, dicẽs [Eritis mihi testes in Hierusalẽ, & in omni Iudęa, & Samaria, & vsq; ad extremũ terrę]

Item Augustin. tract. 113. *id est* 18. *Ioan.*

¶ Qui Christianum se negat, Christum negare conuincitur. C. LXXXV.

NOn solum abnegat Christum, qui dicit eũ nõ esse Christum: sed ille etiam, qui cum sit, negat se esse Christianum. Dominus enim non ait [c] Petro, discipulum meum te negabis: sed [me negabis.] Negauit ergo ipsum, cũ se negauit esse eius discipulum. Quid autẽ aliud isto modo, quam se negauit esse Christianum? *Item tract.* 66. Timendo mortem carnis tuæ, mortem dabis animæ tuæ. Quãta enim vita est cõfiteri Christum, tãta mors est negare [d] Christum. An Apostolus Petrus (sicut eum quidam fauore peruerso excusare nituntur) Christũ non negauit: quia interrogatus ab ancilla, hominem se nescire respondit?

[A] ¶ Item.]*In duobus vetustis Gratiani exemplaribus hoc est aliud caput, & rubricam habet, De eodem. est enim ex tractatu 66. in Ioannem.*

Item Ioannes Chrysostomus, [*id est, Auctor operis imperfecti, in Matt. Hom.* 25.]

¶ Veritatem prodit non solum qui pro veritate mendacium loquitur, sed etiam, qui veritatem non libere prædicat.

C. LXXXVI.

NOlite timere [e] eos, qui occidunt corpus:] ne forte propter timorem mortis non libere dicatis quod audistis, nec fiduciaLiter prędicetis omnibus, quod in aure soli audistis. Sic ergo ex his verbis ostenditur, quòd nõ solum ille proditor [f] est veritatis, q̃ trãsgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur: sed etiam ille, qui non libere veritatem pronuntiat, quam libere pronuntiare oportet, aut non libere veritatem defendit, quam libere defendere conuenit: proditor est veritatis. Nam sicut sacerdos debitor est, vt veritatem, quam audiuit à Deo, libere prædicet: sic laicus debitor est, vt veritatem, quam audiuit quidem à sacerdotibus probatam in scripturis, defendat fiducialiter. Quod si non fecerit, ꝓditor est veritatis. [Corde enim creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem.]

Hæc sententia potius iudicem lædit, quam eum in quem temere fertur.

Vnde Augustinus ait.

¶ Iniuste aliquem anathematizans sibi, non aliis nocet. C. LXXXVII.

ILlud plane non temere dixerim, quòd si quisquã fidelium fuerit anathematizatus iniuste: potius ei oberit, qui facit, quàm qui hanc patitur iniuriam [g], spiritus enim sanctus habitans in sanctis, per quem quisque ligatur, aut soluitur, immeritam [h] nulli ingerit pœnam. Per eum quippe diffunditur charitas in cordibus nostris, quæ non agit perperam. [2] Pax[A] [i] ecclesię dimittit peccata, & ab ecclesiæ pace alienatio tenet peccata, non secundum arbitrium hominum, sed secundum arbitrium Dei. Petra [k] enim tenet, petra dimittit: columba [l] tenet, columba dimittit: vnitas tenet, vnitas dimittit.

[A] ¶ Pax.] *Hæc pars (nam superior non est inuenta apud B. Augustinum) ex ipso est emendata, & nonnihil aucta.*

Item Salomon, [[3] *sicut auis in incertum volans* in *& passer quolibet vadens sic maledictum frustra prolatum venit super eum, qui misit illud.*

Item Greg. Papa homil. 26. *in Euangelia.*

¶ Cuius vita officio non congruit, alios ligatus soluit. C. LXXXVIII.

[4] PLerumque contingit, vt hic iudicis locum teneat, cuius ad locum vita minime cõcordat: ac proinde sæpe agitur, vt vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus soluat: sæpe in soluendis, ac ligandis subditis, suæ voluntatis motus, nõ autem causarũ merita causas considerare, quibus peccator sit ligandus vel absoluendus. Vnde si viderit peccatorem interius, id est, in mente à Domino vinciri, absoluat eum exterius: quod probat exemplo Lazari. Si vero viderit illum impœnitentem, non absoluat eum, nec remed

Vel hæc ipsa remedium ei conferat. Sed a pars incipit ibi, *Causa ergo.* Hæc solutionis verba, sunt Greg. & non Grat.

[2] ¶ *Pax ipse.*]Repetit hic tenorem illorum c. 5. ea. ipse. & c. iudicare. & c. tunc vera.

[b] ¶ *Per prophetam.*]Ezechielem 13. c.

Ezech. 13.

Ninistum.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres par. In 1. dicitur ꝓ sententia lata per metum regis vel alterius, non valet. In 2. par. dicitur, q̃ parum est religioso homini inimicitias nõ exercere, ni si eas extinguere conetur. In 3. part. dicitur, q̃ melius est mala humiliter confiteri, q̃ de bonis superbe gloriari. Secũda pars est ibi, *Homini religioso.* Tertia ibi, *Melior est in malis factis.* Seq. ca. per se patet.

habet ab orig.

[c] ¶ *Non valeat.*]arg. q̃ sententia per metum lata, nulla [a] est ipso iure, vt hic, & 31. q. 2. Lo. 2. 3. ea. tunc vera. a Arg. q̃ pœ. dis. quæ pœ. ner. ver. de. enim. 2. q. 1. i. Petrus. 15. q. c. 2. 33. q. 5. notificasti. ext. lib. 6. de his q. vi me. caus. fi. abso. Arc. Iudęos.

[d] ¶ *Voluntas.*] supple reuertitur quandoqi-

PLerumque.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In j. parte reprehẽdit Greg. illos prælatos, qui iniuste vel indiscrete subiectos ligãt vel absoluunt. In secunda parte ostendit, quòd prælatus debet

esse seruandam prælatis in rebus illicitis.

Vnde Eutychianus [A] *Papa ait.*

[A] ¶ Eutychianus.] *Burchardus, & Iuo referunt ex Eutychiano simul caput hoc, & c. si quis. 24. q. 1. quod tamen Grat. citat ex Iulio.*

¶ Non est obediendum episcopo, qui pro hæreticis Missam canere iubet. C. XCI.

SI quis episcopus, aut abbas presbytero, aut monacho suo iusserit Missas [p] hæreticis [A] g cantare, non licet, & non expedit obedire eis.

[A] ¶ Hæreticis.]*Cæteri collectores addũt, mortuis, quam vocem hic auctor glossæ suppleuit.*

Item Augustinus.

¶ Præceptis non obedire multoties expedit. C. XCII.

NOn semper malum est non obedire præcepto [h]: cum enim Dominus iubet ea, quæ sunt contraria Deo, tunc ei obediendum non est.

¶ Huic capitis partim verba ipsa, partim sententia habentur apud B. Ambrosium libr. de paradiso, c. 6.

Item Hieronymus in epist. ad Titum [A] *ca. 2. ver.* [*Serui dominis suis subditi.*]

[A] ¶ Titum.]*Sic est emendatum ex Polycarpo, cum antea citaretur, ad Ephesios, emendato etiam, & non nihil locupletato ipso capite ex originali.*

¶ De eodem. C. XCIII.

SI dominus [i] ea iubet, quæ nõ sunt aduersa scripturis sanctis, subiiciatur seruus domino. Si vero contraria præcepit, magis obediat spiritus, quàm corporis domino. *& infra c. 3.* ¶ [6] Si bonum est, quod præcipit Imperator, & præses, iubentis obsequere voluntati, si vero malum, respondeo illud de actibus Apostolorum. [Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.] Hoc ipsum & de seruis intelligamus apud dominos, & de vxoribus [k] apud viros, & de filiis apud parentes: quòd in illis tantum debeant dominis, viris, parentibus esse subiecti, quæ contra Dei mandata non veniunt.

Item Ambrosius. [7]

¶ Non sunt audiendi, qui contra Deum aliquid iubent. C. XCIIII.

IVlianus Imperator quamuis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites: quibus cũ diceret, producite aciem pro defensione reipublicæ, obediebãt [l] ei. Cum autem diceret eis, producite arma in Christianos, tunc cognoscebant Imperatorem cœli.

[l] *Iulianus.*]¶ *Obediebant.*]. 15. q. 6. nos sanctorum. & c. iuratos. contra: "ibi enim dicitur, quòd si domi nẽ est nominatim excommunicatus, vel lũ à sacro. hæreticus, statim vasallus eius absolutus est à sacramẽto. Resp. Iulian[a] adhuc tolerabatur ab ecclesia, ne fusc

[3] 2. q. 1. cum § . inuit. ex Matthæo. in cap. Hadria. 5. 76. capit. 1. c. 27. 4. Bar. 15. c. 3. Anſl. 3. c. 8. Iuo p. 5. ca. 35. & p. 16. c. 9.

[4] Aug. l. cõ fess. 9. c. 9.

[5] Prouer. 26. sed paulo aliter. b Adde de cons. di. 1. in sanctis. vbi de hoc. 5. & q. 4. in prin.

[6] Iuo p. 14. c. 3. Pan. l. 5. ca. 78. 79. & † *al. indicq*

[7] 1. c. 16.

[8] Polyc. l. 1. tit. vlt.

[9] 7. c. impecatorum. §. Iulianus.

[10] Act. 5.

[i] ¶ *Si dominus.*] CASVS. Dicitur hic quòd si dominus præcipiat ea q̃ bona sunt, ei est obediendum: si vero mala præcipiat, Deo cæli potius q̃ terreno est obediẽdum. Idem dicitur de seruis, vxoribus, & filiis, qui in bonis tantũ debent obedire. Sequentia duo c. plana sunt.

[k] ¶ *De vxoribus.*]33. q. 5. manifestum. contra, vbi dicitur, "quòd licet vir præcipiat vxori, q̃ non seruet votũ, licet ipse peccet, ipsa tamen tenetur ei obedire. Sed dic, quòd licet vir præcipiendo peccat, non tamẽ peccipit id, quod est peccatum: quia præceptũ est ei. 23. q. 1. quid culpatur.

SI *quis episcopus.*] CASVS. Quæsitũ fuit ab Eutychiano si eps aut abbas, præcipiat presbytero, vel monacho Missam [p] hæreticis cantare, vtrum ei sit obediendum? Et respon. quòd non. Sequens ca. patet.

[6] Pol. l. 7. ti. 5 Bure. l. 19. c. 105. Iuo p. 35. c. 117.

[p] ¶ *Pro hæreticis.*] mortuis, qd non licet speciali oratione, vt 13. q. 2. nõ æstimemus. "sed pro viuis hæreticis, & aliis malis ẽt speciali orare licet, oratiõe licitũ est orare, vt 13. q. 2. ꝓ obeuntib. sed generali oratione pro omnib. defunctis licitum est orare, vt de pœ. dist. 5. falsas. & 24. q. 3. corripiantur.

NOn semper.] [h] ¶ *Præcepto.*]si solum iniusto, sed inhonesto. vel etiam si à iudice pecipitur aliquid quod sit inhonestũ, vel incõmodũ, vt ff. de recep. si cũ dies. 5. cõpromisso. & 2. q. 2. præceptum. & ff. de iud. si longius. & 3. q. 9. horramur.

[7] Ansl. 13. c. 16.

[8] Pol. l. 7. tit. vlt.

[9] 7. c. impecatorum. §. Iulianus.

[10] Act. 5.

"Vorũ vxoris pt mariti, t[a] impedire

"Excõicatio dns si libẽ nẽ est nominatim excõmunicatus, vel lũ à sacro. hæreticus, statim vasallus eius absolutus est à sacramẽto. Resp. Iulian[a] adhuc tolerabatur ab ecclesia, ne fusc

Universidad de Deusto
Biblioteca

susciteret scandalum aduersus Christianos. [a] Hoc autem verum est, quia excommunicatio non tollit obligationem, qua est vasallus obligatus domino, sed tantum effectum obligationis, vnde domino absoluto statim tenetur ei obedire, vt 15.q.6.nos sanctorum. Nicolaus Papa in hoc c. redarguit Lotharium

2 Sub. ideo ei obedieba tur. ar. 3.q.7. c. vlt. i fi. 17. q.4.§.vlt.A.

Ita corporis.] Casvs. regé, qui fornicabatur cũ Gualdrada, & subiectis prębebat exẽpla similia faciendi, & quod ipse delinquerat in hoc probat p. Thiegualdũ & Guntharium episcopos, q depositi sunt: quia crimen ipsius approbauerunt, ei obedientes in malo.

nuo p. 8. c. 127. Pfal. 39.

a ¶ *Probat.*] ar. q. sententia lata cõtra vnũ, prędicat alij. sic 3.q.6. hæc quippe. 81. dist. tantis. extr. de sent. & re iud. cum super. vbi alter appellans cogitur probare causam appellationis.

2 3. ea. Teugualdum.

Vi resistit.] Casvs. Dicit hic Augu. q. si aliqs nõ obedit potestati in bonis, Deo resistit. Si vero potestas malũ iubeat, potiꝰ est obediẽdum domino cęli, quã dom no terreno. & hoc, pbat exemplo sęcularium potestatũ, in quib. si maior, prǽcipiat contra minorem, maiori est obediendum.

b ¶ *Potestati.*] hæc regula vbiq; fallit, nam potius tenemur obedire ẽpo, q̃ Metropolitano, vt 9.q.3. p totũ. "Item & monachus potius obedit abbati[b] q̃ ẽpo, vt 58. dist. c. 1. & 2. & potius statur excõi cationi prælati q̃ absolutioni epi. extr. de of. or. cum ab ecclesia rum. nisi intelligas in eo casu loqui q̃n minor habet iurisdictionem à maiore, secundum q. loquitur. ff. de iud. l. iudicium. Vel lo quitur in eo casu, cũ appellatur ad maiorem: tunc potius maiori, q̃ minori parendum est. Item adhuc obiicitur d episcopo, qui potius obedit regi q̃ suo metropolita no. 18. dist. si quis episcopꝰ. sed ibi loquitur cum prævenit mandatum regis. Itẽ obiicitur de vxore, quę potius obedit viro quã Deo, vt 33.q.5. manifestum. sed solutum est. 3. e. si dominus.

3 Beda Rom. 13. Polyc. l. j. tit. 27.

† *Sed si* ori. Rom. 13.

† *al. verum*

† *al. proconsulem*

" Monachꝰ quã epo obedire d3. bNã potius ẽ monachꝰ sub abbate, q̃ vxor sub viro, vt not. 33.qu.5. nolui. Arch.

Eph. 6. c ¶ *Proconsul.*] si, dist. 8. quæ contra mores. & loquitur hic in eo casu quando in eadem ciuitate sunt plures iudices, quorũ vnus maior est alio, vbi maior iudex potest punire minorem, vt C. de of. rec. puin. potioris. H.

43. dist. 9. c. 1 Polyc. ibid.

Imperatores.] Casvs. Donatistæ dicebant, q. cum Imperatores Christiani iubebant aliquid contra eos, subditi obedi re non debebant. sed Aug. scribit contra eos, docens q. si Imperatores in errore essent, & iuberent iustos affligi, eis non esset obediendum: q. Deus hoc prohibet. & hoc probat exẽplo Nabuchodonosor, qui cum præciperet auream statuam adorari, qui non obedierunt, placuerunt Deo. Si vero Imperatores contra hæreses, & contra hæreticos pro veritate aliquid iubent, qui nõ obedierit, pec cat: & hoc, pbatur exemplo Nabuchodono sor, q. præcepit, vt qui cumque blasphemaret Deum Sidrac, Misac, & Abdenago, iret in interitum, & domꝰ eius iret in perditionẽ. Post miracula præcepit Nabuchodonosor vt Sidrac, Misac, & Abdenago, adorarent statuam auream, & qa facere noluerunt, præ cepit eos mitti in fornacem ardentem: sed quia ignis nõ nocuit eis, ideo postea præcepit, vt nullus Deum eorum blasphemaret. *Exsufflari*, & à vobis, & ab illis quos rebaptizatis.

Dan. 3.

† *al. frementem*

d ¶ *Exsufflari.*] Sicut eũ nostri sacerdotes exsufflãt in baptismo diabolum: sic sacerdotes hæreticorũ Christum, vt vt 23.q.4. quã do. & de consc. dist. 4. postea.

IVLIANVS. Casvs. Iulianus Imperator, & apostata habebat sub se milites Christianos, q. si pręcipiebat eis, vt idola colerent, vel alia mala faceret, nõ obediebãt: si vero pcipiebat eis, vt contra hostes pro republica dimicarẽt, obediebant ei.

s *in Pfal. 124 ver. Qui nõ derelinq.* Beda ad Ephes. 6. 3. c. Iulianus. Iuo p. 5. c. 7.

Q*Vid ergo.*] Casvs. Docet in hoc c. Greg. q. homo peccator in hac vita præsenti debet suo prælato in bono obedire: & hoc pbatur exemplo Christi, qui vsq; ad mortẽ patri obediuit. Docet etiam q. bonum mediocre debet subdi[e] propter obedientiam dimittere: quod probat exemplo Adę, cui Dominus præcepit, vt ab esu arboris paradisi abstineret: non quia arbor mala esset, sed vt à bono mediocriter prohibitus, per obedientiæ meritum cresceret. Si vero præciat, numquam est ei obediendum.

e ¶ *Breuitate.*] breue enim dicitur tempus vitæ huius. 23.q.4. ipsa pietas. & de pœ. di stin. 5. consideret.

f ¶ *Intermittit.*] "nota "obedientia pro obedientia omit est summe ti bonum, vt hic, 21. necessaria. di. denique. & ff. de re mili. l. 3. §. in bello. & 16.q.1. monachi. Item pro obedientia bonũ est pati etiam quod iniustum est. si. 100. dist. contra morem. & licet

licet iste iniuste facit præcipiendo: iste tamen iuste facit parẽdo. 23. q. 1. quid culpatur. in fi. & adimplere tenemur præceptum, licet vix tolerabile. 19. dist. i memoriã. Sed quid si ẽps præcipiat alicui, vt eat Romam, & ille se excusat, ideo qa alij inueniuntur meliores? Hæc excusatio non valeat[a]: qa in legationib. ordo non est seruandus, vt ff. de leg. sciendum. ¶. pe. & est hic arg. q. si clericus vouerit iter peregrinatiõis, quòd non potest ire inuito episcopo. de consc. dist. 5. non oportet.

a Adidẽ qd leg. & no. 23 q. 1. c. vlt. vbi d hoc vide, & qd leg. & not. 16. q. 1. nos autem. Arc.

Vi consentit.] Casvs. In hoc c. tractatur de duob. generib. cõsensus in malum, i. de consensu cooperationis, & de consensu illius, qui hominem in malo defendit. Primꝰ consensus pariter cũ faciente punitur. secũdus magis. Et hoc, pbat duabus auctoritatib. sanctorum patrũ, q̃ sunt in libro quem dicunt, vitas patrum.

r Smaragd c. 69.

2 ¶ *Qui consentit.*] per cooperationem, & auctoritatem, vt 2. qu. 1. notum sit. in fine.

2 Ansl. 12. c. 3. Burc. l. 11. c. 46. Iuo p. 14. c. 110.

ADDITIO. Aliàs est cõsensus per negligentiam. 1. q. 1. quidquid. aliàs per consilium, si ue per approbationem. Arch.

b *Acrius.*] j. 24. qu. 3. qui aliorum. 5. 86. dist. tanta.

S*Ic qui.*] Casvs. Dicitur in hoc c. q. nullus ex pcepto ꝑlati debeat aliqd facere quod sit contra Dominum: & hoc probat auctoritate Pauli dicẽtis, ẽt si nos, &c. Seq. duo c. plana sunt.

c ¶ *Etiam si nos.*] ergo aliqs seipsum vel sibi parem excommunicare pt, vt hic, & 12. q. 2. non liceat. 21. di. nunc autem. "Sed contra: par in parem non habet imperium, vt 21. di. inferior. ext. de ele. innotuit. nec aliqs in seipsum habet imperium, vt ff. d arb. l. pe. Sed dic q. ꝓ hæc verba non anathematizauit, sed tantum dixit eum esse anathematizatũ, i. separatum ab eis, vt ei non esset credendum, vel ostendit per hæc verba quid fieri debeat. Et est simile, quòd non semper est credendum vitro sancto. 50. dist. si quis præpostera.

"Excõicare seipsum ne ꝙ poteſt.

Gal. l.

CVM ERGO. Casvs. Concludit Grat. ex supradictis ea. dicens, q. si subditi excommunicentur à prælato: quia nõ obediunt ei in malo, tali sententiæ non obediendum: quia iniqua sententia non grauat quemquam apud Deum. Et ostendit, q. supradicta c. in quib. communicantes excommunicatis ab ecclesia separari iubentur, non intelliguntur de quibus libet communicantibus. quod probat sequentibus c. Sententiæ excommunicationis, vt ob hoc faciat malum quod præcipitur, ei tamen est obediendũ, quia se debet gerere pro excommunicato, & petere absolutionem, vel sententiæ præceptis.

" Excõico te & absolto te, an licet te, an potius sit excõicatus ꝙ absolutus? Dic hic sententię

Cogi non possunt.] "Quid si episcopus dicat, excommunico te, & absoluo te, an potius sit excõicatus ꝙ absolutus? Dic hic sententię

Tenuit, & tenendam præcepit.] *Hæc ab sunt à pleriſque manuſcriptis, & ab originali. Simile quiddam legitur apud B. Auguſtinũ ſermone 5. ad fratres in eremo.* Nec mirum, inquit, si nos peccatores obedientiæ subiicimur, quando hanc mediator Dei & homi num etiam in morte non deseruit, & ei se subiecit, qui per omnia erat patri æqualis.

Item Iſidorus.[1]

¶ Apud Deum maledicitur, qui peccantibus consentit. C. C.

2 Vi consentit[a] peccãtibus, & defendit aliũ delinquẽtem, maledictus erit apud Deum, & homines, & corripietur increpatione seueriſſima. Hinc etiam qui dam sanctiſſimꝰ pater ait: Si quis peccantem defendit, acrius[b] quã ille, q. peccauit, coerceatur. Hinc & alius pater ait: Si quis alterius errori consenserit, & illi cõsilium dederit, vt se tardius humiliet, sciat secum illo simili modo iudicandum culpabilem.

¶ *Prima pars huius capituli vſque ad vocem, ſeueriſſima, habetur in regula B. Pachomij Roma edita. Totum vero extat apud Smarag dum in expoſitione regulæ B. Benedicti, c. 69. Citat autem Baſilium quemadmodũ & Burchardus & Iuo: & ſenſus eſt in regulis ipſius Baſilij breuioribus, regula ſeptima.*

Item Iſidorus.

¶ Non est obediendum, quod cõtra Deum præcipitur. C. CI.

SI is, qui præst, fecerit, aut cui quam quod à Domino prohibitum est, facere iusserit, vel quod præceptũ est, prætermiserit, aut præterire mandauerit, sancti Pauli apostoli sententia ei ingerenda est, dicentis [Etiam si nos[c], aut angelus de cœlo euangelizauerit vobis, præterquã quod vobis euangelizauimus, anathema sit.] *Idem.*

¶ Si quis prohibet vobis, quod à Domino præceptum est, vel rursus imperat fieri, quod Dominus prohibet, execrabilis sit omnibꝰ, qui diligunt Deum. *Idem.* ¶ Is, qui præst, si prẽter voluntatem Dei, vel præter quod in sanctis scripturis euidenter præcipitur, vel dicit aliquid, vel imperat, tanquam falsus testis Dei, aut sacrilegus habeatur.

¶ *In regulis breuioribus* B. *Baſilij*, c. 114. & 303.

videntur, sicut plura sunt præcepta iudicum, vt ext. de dol. & cont. cum dilecti. sicut plures sunt stipulationes cum promittitur hoc & illud. ff. de ver. ob. scire debemus. & l. quod dicitur. [b] Dic q. nulla est b Sub. & sic excommunicatio, propter sui contrarietatem. Si autem diuersę sen tentiæ ex interuallo proferuntur, valet vtraque. Item quid dices si to, & cũ ab

simillima leguntur hiſce omnibus, quæ in hoc capite continentur.

A ¶ Si quis prohibet.] *In lib. B. Baſilij de inſtitutis monachorum, Ruffino interprete, ſere ea dem habentur, c. 14. quemadmodum vltimus ver.* is qui præst, *ibidem c. 16.*

Cum ergo ſubditi excommunicantur ideo, quia ad malum cogi non poſſunt d, *tunc ſententiæ non eſt obediendum: quia iuxta illud Gelaſij*[3] *Nec apud Deum, nec apud eccleſia eius quem quam grauat iniqua ſententia.*

8 *Quòd autem ſupra, communicantes excommunicatis de eccleſia abiici iubentur, nõ de quolibet modo communicantibus intelligendum eſt.*

Vnde Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum archiepiſcopo.

¶ De his, qui cum excommunicatis communicant. C. CII.

4 EXcellentiſſimus rex Carolus Apostolatum nostrum consuluit, quid agẽdum sit de his, qui communicant cum his, qui cum Engelrude sæpe damnata femina communicãt[e]: quoniam eam cũ communicatoribus suis, & fautoribus pari vinculo anathematis constat esse adstrictam. [5] Quapropter nũc beatitudini tuæ iniungimus, vt super hoc nostra auctoritate fretus curam de his sumere studeas: & quia docta diuinitus sanctitas tua valde nouit aliud esse ex necessitate, aliud ex ignorantia, atq; aliud, quod ex studio delinquitur, istudq; posterius duobus prioribus districtius esse puniendum, idcirco solerter inuigilet, & cauta discretione singulorum modos diiudicet: quatenus, qui ex necessitate, aut ignorantia delinquũt, auctoritate nostra per te absoluantur[f]: si tamen ipsa eorum ignorantia, vel necessitas vera, & non simulata, vel non ex voluntate g processerit: quia, vt bene nosti, pleriq; sunt, qui possunt qui dem, sed nolunt recta nosse. Vnde psalmista de huiusmodi [Noluit, inquit, intelligere, vt bene ageret.] Illos autem, qui studio suo obligantur, & contemptu interdicta nostra postponunt, non nisi digna satisfactione præueniente vo lumus à te prorsus absolui.

Item Gregorius vij. lib. 5. Regeſti, in concilio Romæ habito.

¶ De iis qui sine culpa cum excommunicatis communicant. C. CIII.

Excellentiſſimus.] Casvs. Engeltrudã fuit excommunicata cum omnibus suis communicatoribus & fautorib. cum quibus fautorib. quidam cõmunicabant ex necessitate: quidam ex ignorantia: quidam ex voluntate. vnde Carolus quæsiuit à Nicolao, quid de his faciẽdum sit. Nicolaus vero scribit non Carolo, sed Hincmaro Rhemorum archiepiscopo, & præcipit, vt cõmunicantes ex necessitate vel ignorantia, absoluat auctoritate Apostolica, nisi ignorantia illa, vel necessitas ex voluntate, vel ex simulatione processerit. sponte vero communicantes non absoluat, nisi digna satisfactione interueniente absoluãtur de facto: quia reuera excommunicati non sunt, vt j. c. prox. Vel quo iure excommunicati erant, sed hoc corrigitur per c. prox. quo niam multos.

[1] Iuo p. 14. c. 46. Pann. l. 5. c. 106.

[5] B. Greg. l. 34. mor. c. 16

b Sub. qa re potest dici, quòd anti uera excõcati si sunt, vt j. c. prox. vel pt dici, q. antiquo tempore omnibus fuit excommunicata. vnde illi communicantes iure excõintelliguntur nominatim excommunicati, vt extra de sent. excom. quod in dubiis. corrigitur p c. j. prox. qm. secũdum B.

c ¶ *Qui communicant.*] non intelligas, quòd hæc excommunicatio transit in tertiam personam: quia ipsa cum suis communicatoribus omnibus fuit excommunicata. vnde illi communicantes iure excõintelliguntur nominatim excommunicati, vt extra de sent. excom. cati erãt, sz

f ¶ *Abſoluantur.*] idest, absoluti iudicentur[c]. sic 24. q. 1. audiuimus.

g ¶ *Vel non ex voluntate.*] sic ff. quod metus cau. si mulier.

Quoniam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Q*Voniam multos.*]Casvs. iste tripliciter ponitur ab H. qui notatur ét in apparatu. Sed ego Bart. Brix. sine præiudicio melioris sententię hunc casum sic intelligo. Quidá cõicabant excõicatis tempore Gre. vij. vel ignorantia iuris, vel ꝓpter nimiam simplicitatem: qdam timore vel necessitate, nec curabãt postea petere absolutionem:

1 Iuo p.14.c.43. Pan.l.5.c.125.

quos cũ videret Gre. sine absolutione decedere, antiquum rigorem excõicationis tẽperauit, excipiens ab hac excõicatiõe quasdam personas, s. vxores & filios, seruos & ancillas, mancipia, rusticos & seruientes ex communicatorum & eorum curiales: dummodo supradictorum cõsilio scelera non ꝑpetrentur: excipit ét q ignorãtia facti participant excõicatis, & eos qui transeunt per terram excommunicatorum. In fi. dicitur, q non prohibetur ali quid dari excommunicato intuitu pietatis. Beneu. ét hunc casum sic ponere videtur. *Ad tempus.* i. propter tempus futurum, vel propter defectum nostri temporis.

a ¶ *Quoniam.*]quidam sic ponunt hunc casum: Aliquis propter enorme crimen fuit excõicatus, & propter enormitatem criminis phibebatur tẽpore Gregorij, q nec filius, nec vxor, nec aliqs de familia ei communicaret: & hoc licite potuit fieri, vt dicunt, per id quod est 24.q.3.fi habes. ibi, *Nisi grauissime commoueret.* sed cũ Gregorius videret eos contemnere talem excommunicationem, temperauit sententiam circa familiam, & secũdum hoc expone, *perire*, ꝓpter contemptum: qa non petebant absolutionem.

2 Iuo p.2.c.95.

b ¶ *Ignorantia.*] facti crassa & supina.

c ¶ *Simplicitate.*]iuris errore.

d ¶ *Necessitate.*] quæ vitari poterat, vel etiã ineuitabili. sed certe Inno. ponit hanc quæstionem, & eam non soluit, l. vtrum pro enormi delicto tota familia sit vitanda. ext. de sen. exc. inter alia. in fin. & præterea hoc statutum non esset generale, sed tantum in vno casu quando quis committeret crimen enorme. Alij sic ponunt casum. Apostolus ait: si qui fratres nominãtur, cum his nec cibum sumere licet. & illa sententia ad omnes fideles extenditur, vt s. ea. ad mensam. vnde vsque ad tempus Gregorij tenebatur, quòd familia excommunicatorum videbatur saltem in satine periculo cramẽtis, hunc nimium rigorem temperat hic Greg. nec enim quòlo cõicat eõ ad ecclesiam triumphantem ligatæ erant tales personæ, nec etiam credendum est Apostolum voluisse vxorem separãdam esse à viro. & secundum hoc expone, perire, i. puniri ab ecclesia in sacramẽtis. Tertius casus melior videtur. Ante tempus Gregorij omnes qui in hoc c. continentur, ipso iure erãt exempti ab excommunicatione, licet communicarent excommunicatis: sed quidam simplices credebant se excommunicatos, si communicarent dominis suis, vel vxores maritis, nec tamen petebant absolutionem: & sic peccabant mortaliter propter conscientiam lęsam, quia omne quod fit contra conscientiam, ædificat ad gehennam. 28.q.1.§. ex his. & melius ext. de sim. c. per tuas. 2. Dat ergo hic Greg. constitutionem, quòd tales non sunt excommunicati habendi: & exponẽ perire propter conscientiam ignorantia facti, id est, ignorauerunt eos fuisse excommunicatos, & tamen eis ignoranter communicauerunt. & credẽbant se teneri, nec petebant absolutionem.

e ¶ *Anathematis.*]improprie ponitur. idest, simplicis excõicationis.

f ¶ *Ad tempus.*]scilicet futurum.

g ¶ *Temperamus.*] i. tẽperata esse ostendimus. "Est ergo hoc verũ, q nunq̃ familia excõicanda est, ꝓpter delictũ domini, nisi forte vt dixi, ꝓp enormitatem scelleris, vt 24.qu.3. si habes. vbi dicit Aug. Nisi grauissime cõmouerer, numq̃ excõicarem filium ꝓ delicto patris. Sed nõne tota familia Bonifacij fuit ꝓ eo excõicata, qa oblationes familiæ suę non recipiebantur, vt 17.q.4. miror. Sed dic q tm in ruborem domini nõ recipiebãtur oblationes familiæ: sicut non recipiuntur oblationes raptorũ, & discordãtium & impœnitẽtium, licet nõ sint excommunicati, vt 90. dist. oblationes.

"Familia ꝓ dñi delicto non est excõicanda.

h ¶ *Vxores.*]Sed nunqd vir excõicatus ꝑt petere debitũ ab vxore? dicit H. q nõ: sed ipse tenetur reddere, q cõcedo. "Sed si petat vir mulierem in iudicio, & ipsa obiicit ei excõicationem, iudex tenetur ex suo officio restituere ei mulierem, cũ in hoc casu possit ei cõicare. vnde credo q tenetur ei debitũ reddere. Hoc tamẽ scias, q si filius est excõicatus vel seruus, nõ debet pater vel dominꝰ cõicare ei, vt 27.qu.1. de filia. si filius sit in potestate patris, tenetur filius cohabitare ei. sed si est emancipatus, tũc tenetur filius vitare patrem. huic tamen obstat 22.qu.vlt. de forma. vbi eadem fide est superior inferiori adstrictus, qua econtrario. ea tamen quæ hic dicuntur, nõ tenẽt in clericis, quia semper debent vitare suum episcopum excommunicatum, vt 93. dist. miratus. quia non sunt ita adstricti episcopo vinculo naturæ sicut filius patri. i "*Scelera.*] i. si tales sunt qui non seruiunt ei in crimine, in quo nec filius nec vxor ex cusatur, vt ext. de sen. exc. inter alia.

"Excõicare vxor si pẽt. Gen. 29.

k ¶ *Sine peregrinus.*] ext. eo. si vere.

l ¶ *Dare.*] dummodo non sit ecclesiasticum stipendium[2], vt ext. de cle. exc. mi. postulasti. & est fi. 42. dist. quiescamus. quia eleemosyna nulli est deneganda. 86. dist. pasce.

[2] No. contra id quod no. Ber. eõpost. ext. de cle. quod sicut.

A*Nteccessor.*]Casvs. Gregorius misit Bonifacium martyrem ad prædicandum verbum Dei Germanicis gentibus, sed eum sacramento adstrinxit, vt verbo & facto bonis sacerdotib. communicaret, falsos vero & hypocritas vel corrigeret, vel declinaret: q ex parte seruauit, & ex parte seruare non potuit. nam cum venisset in Franciam, non potuit facere quin excommunicatis communicaret necessitate cogente, non tamen in sancta communione corporis Christi illis communicauit. de quo cum putaret se obligatum, consuluit Papam Zachariam. Zacharias vero rescribit sibi sequens c. quod prædecessor. in quo supradicta narrat, dicens, quòd ex tali communione necessitatis nullum contraxit detrimentum ex quo anima eius consilio vel consensu iniquitatis eorum non est coinquinata.

m ¶ *Sacramento.*]sacramentum forte ideo requisiuit ab eo, quia habuit eum suspectum, vel ad cautelam.

n ¶ *Adstipulator.*]id est, confirmator.

o ¶ *Sed spiritualiter.*]Ar. "sufficit, q quis non faciat contra mẽtem "Rescripta refcripti, licet faciat cõtra verba. fic 22.q.2. ne quis. & 9.5. humanæ. quãtum ad ff. de in ius voc. quamuis. Hic enim verbotenus excessit fines mandati: & habemus hic quòd iuramentum pro parte valet, & pro parte non. 22.q.4. inter. fic donatio. 12.q.2. si quos.

p *Vod.*]supple scripsisti nobis.

q ¶ *Perfectos.*] "hic habes q pfectũ amplius ꝑfecti. vnde amplius ꝑfecti sunt ipso iure excommunicati. ar. 12.q.2. indigne. 17.q.4. "Perfecti. licet matrimoniũ dicatur perfici per carnis copulã, nõ citur. ideo

ideo prius fuit imperfectum. Et ex hoc est arg. quòd excommunicatus amplius potest excommunicari.

a ¶ *Anima tua.*]sufficit ergo mentaliter aliquid impleri, etiam si nõ corporaliter adimpletur, vt 23.q.4. recedite. Item ar. q in obligatione. bonæ fidei plus est intelligendum quam verbis exprimatur. 23. q.5. si non licet. 32.q.4. meretrices. Item arg. q si iurauit amodo nõ accedere ad concubinã meam, q per hoc non excluditur mihi licitus matrimonialis coitus. ar. 31.q.1. illud. nam si liberta iurauit non nubere, de illicitis nuptiis intelligitur. ff. de in. pat. adigere. 9. vlt.

"EXCOMMVNICATIONIS. Hæc est nona pars q. in qua quæritur qualiter quis debet anathematizari, & absolui, & de hoc ponit quatuor capitula Ioan. de Fan.

Casvs. Supra facta est mentio de excõicatione, quæ quia indiget reconciliatione, ideo Grat. ostendit quæ sit forma vel modus reconciliationis: prius tũ ostẽdit q sit forma excommunicationis.

Debent.] Casvs. Dicitur hic q q̃s ẽps facit solẽnem excõicationem, duodecim sacerdotes debent ẽpm circumstare, tenentes candelas ardẽtes ī manib. suis, & in fine anathematis eas debẽt proiicere, & pedib. conculcare: & postea epistola per parochias debet mitti cõtinens nomina excommunicatorum, & causam excõmunicationis.

b ¶ *Debent.*] sed cum dicit, excommunicotes, videtur q de minori sit intelligẽdum. ar. extr. de cen. ex parte. ff. de le. 3. nummis. ff. de re. iu. semper in ob scuris. & ff. de pœn. si præses. Nã maior semper specificanda est. ar. 3.q.4. Engelrudã. Io. sed certe à verbis non est recedendũ. vt ff. de leg. 3. non aliter.

c ¶ *Conculcare.*] nec postea sumẽtur ad aliquem vsum, sed foras proicientur, vt sal in fatuatum. 2. qu. 7. non omnes.

1 Bur. l. 11. c. 3. Iuo p. 3. c. 96.

Canonica.] Casvs. Hic docet concilium Arausicũ, qualiter ẽps sententiam excommunicatiõis formare debeat & proferre, s. hoc modo: Tales violatores ecclesiarũ autoritate Dei & iudicio sanctæ synodi à gremio sanctæ matris ecclesię, & à cõsortio totius Christianitatis excludim[3] donec resipiscant, & ecclesiæ satisfaciant. & dicit H. & Beneu. q sacrilegi non sunt ipso iure excommunicati. ar. 12.q.2. indigne. 17.q.4. sacrilegi quidam. Sed tunc temporis erant quidam sacrilegi & violatores ecclesiarum quos concilium excommunicauit.

[3] Iuo p. 2. c. 96.

"Sacrilegi qui sint.

"Violatores.] "videtur hic q omnes sacrilegi sint ipso iure excõmunicati, vt ext. de sen. exc. cum pro causa. secundum hoc est contra. 17.q.4. quisquis. 12.q.2. indigne. Dicas quod violatores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati: alij non[a], vt ext. de sen. exc. cõquesti. & 17.q.4. omnes. & hic de illis loquitur[b].

a Ar. ad hoc 13.qu.2. clerici. Arc.

b hoc no. 12.q.2. cũ de quotiẽs videbis. Arc.

Cvm aliquis.] Casvs. Hic docetur qualiter & cum quib. solennitatib. episcopus anathematizatum debeat recõciliare. Plana est tota littera, & ꝑ tẽ videbis.

3 Cvm aliquis vel excommunicatus, vel anathematizatus, pœnitentia ductus veniam postulat, & emendationem promittit, episcopus, qui eum excommunicauit, ante ianuas ecclesiæ venire debet, & duodecim[c] presbyteri cum eo, qui eum hinc inde circũstare debent. A Et si ille terræ prostratus veniam postulat, & de futuris[f] cautelam[g] spondet, tunc episcopus apprehensa manu eius dextera, in ecclesiam illum introducat, & communioni Christianæ reddat, & septem psalmos pœnitentiales decantet cum istis precib[9], Kyrie eleyson, Pater noster, Saluum fac seruum tuum, *Oratio*, Præsta quæsumus Domine huic famulo tuo dignum pœnitentiæ fructum, vt ecclesiæ tuæ sanctæ, à cuius integritate deuiauerat peccando, admissorũ veniã cõsequendo reddatur innoxius. Per, &c.

uotissimã. et e ¶ *Et duodecim.*] Arg. ꝙ in restitutione epis. tua. & ibi copi vel clerici tot in tererũt episcopi, quot fuerunt in depositione. de hoc 35.q.9. veniam.

ext. de sent. videas. Arc.

3 Burc. l. 11. c. 8.

f ¶ *Et de futuris.*]si. extra de sent. excom. ex tenore.

g ¶ *Cautelam.*]similiter ab hæretico reuertente requiritur iuramentum quòd decetero non labetur, vt 1. q.7. quoties. & ab incendiario, vt 23.qu.8. pessimam. similiter in quolibet horrẽdo crimine iurabit pœnitens se numquam simile commissurum. 12.q.2. de viro. non tamen idem credo faciendum in quolibet mortali peccato: Sed cum hodie simplici verbo quis potest excommunicari[c], vt ex tra de eo qui fur. or. re. c. 1. "videtur ergo quod hodie simplici verbo posit absolui per quascumque cautas contrahitur per easdem dissoluitur, vt ext. de reg. iur. omnis res.

c Hoc sane intellige, ne contra dicat ext. de sent. exc. cũ medicinalis. Arc. "Excõicatꝰ an simplici verbo possit absolui.

PRESBYTERIS. Hæc est 10. pars quæ. in qua ponitur quæ pœnitentia debet imponi illis, qui excommunicati celebrauerunt. Ioan. de Fan.

tal. Salernitano

Casvs. supra facta est mentio de presbyteris excommunicatis, qui diuina celebrare præsumunt. Nunc vero docet Gratia. quæ pœnitentia sit eis iniungenda.

4 Iuo p. 14. c. 35. Pan. l. 5 c. 104.

tal. mysterium

De illis.] Casvs. Tempore Nicolai quidam presbyteri dum essent excommunicati, præsumpserunt diuina officia celebrare, quo mortuo cum ipsi pœnitentiam agere vellent, quæsiuit clerus Salonitanus à Papa Ioanne quæ pœnitentia sit illis facerdotibus imponenda. Et respondet, quòd de iure deberent deponi, de misericordia tamen sedis Apostolicæ in sancta cum munione permittuntur, ita vt tribus continuis annis in vnaquaque hebdomada in secunda & quarta & sexta feria à vino & carnibus ieiunent, & vltra lugenda non committant.

tal. Salernitano

4 ¶ Omni secunda.] *Apud Iuonem, & in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus legitur*, omni secunda, & sexta feria: *in vno autem*, omni quarta, & sexta feria.

A ¶ Omni secunda. *Apud Iuonem, & in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus legitur*, omni secunda, & sexta feria: *in vno autem*, omni quarta, & sexta feria.

80

a ¶ A vino.] *In Pannormia est*, aut à vino, aut à carne, *apud Iuonem* à vino, aut aceto.

dSub. nõ ab alio. 2. qu. 5. quãto. in fi. 22. q. 4. est in iusta. Lan.

h ¶ *Statuerunt.*] supra eadem, si quis episcopus. contra quin à Papa[d] possint restitui. vbi eis negatur spes restitutionis, sed non negatur

i ¶ *Saginati.*] pingue verbum de pingui intellectu processit. 44. dist. §. fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVI AVTEM. Casvs. hic docet Grat. quòd communicantes excommunicatis pro modo peccati maioris vel minoris debent pœnitere, quod probat seq. c.

Sanctis.] Casvs. Quidam cõcauerunt excõicatis ex ignorantia, vel timore, necessitate vel voluntate: quare q̃siuit Genebaldus eps Cõstantiensis ab Vrbano secũdo qualiter puniri debeãt, vel ad satisfactionem recipi. Et resp. q̃ nisi resipiscant, anathematizari debẽt. Si vero satisfacere velint, illi q̃ ignorãtia timore, vel necessitate excõicatis participauerunt, sub minori pœnitẽtia sũt recipiendi. Qui vero voluũtate, vel negligẽtia communicauerũt, ita districte sunt recipiendi, vt ceteris metus incutiatur.

Qui autem excommunicatis communicant, pro modo peccati pœnitentiam accipiant.

Vnde Vrbanus ii. Genebaldo † Constantiensi episcopo.

¶ Pro modo peccati puniantur, qui excommunicatis communicant. C. CX.

SAnctis quippe canonib. cautum cõstat, vt qui excommunicatis communicauerit, excommunicetur. Ipsius † tamẽ pœnitentiæ, atque absolutionis modos eo moderamine decernimus, vt qui cum q̃, seu ignorantia [a], seu timore [b], seu necessitate negotij cuiusquam maximi, & maxime necessarij, eorum se cõmũcau, salutatione, oratione, osculatione † contaminauerit, cum minoris pœnitẽtiæ medicina societatis nostræ participationem † sortiantur. Eos vero, qui aut spontanee, aut negligenter [c] inciderint, sub ea volumus disciplinæ coercitione † [d] suscipi, vt cæteris metus incutiatur.

a ¶ *Ignorantia.*] crassa: quia vere ignorãs nõ esset excõicat[e]. vnde lex dicit, Scientiam, non ignorantiam volumus obligari.

b ¶ *Timore.*] ext. quod metus cau. sacris.

c ¶ *Aut negligenter.*] no. negligentiam cõparari voluntati. ff. de reg. iu. l. latæ culpæ.

d ¶ *Coercitione.*] sed pone, q̃ laicus iurauit se alij laico satisfacere: post absolutionẽ vnle ei satisfacere corã sæculari iudice. nũquid iudex ecclesiasticus p̃t cognoscere de ista satisfactione, cum illa sit cã ciuilis? sic, ar. ext. de do. inter vi. & vx. de prudentia. ext. de coniu. ser. c. licet. vbi iudex ecclesiasticus d̃ libertate siue de hereditate cognoscit, & pronuntiat, & iudex ecclesiasticꝰ de causa natiuitatis cognoscit, ext. qui fil. sint leg. c. lator.

Vidam clerici.] Casvs. In 11. causa q. 1. c. inolita. & c. placuit. introduxit magister Grat. clericos litigantes de rebus propriis. Sed quia posset dubitari, an clerici debeant habere propria, quia præd[e]cessores eorum omnia habebãt communia, de quib. dicitur, Multitudinis credẽtium erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum aliquid suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia: ideo supponit hanc 12. causam, in qua ostendit an clerici possint propria habere, & annectit de alienatione rerum ecclesiæ, & vtrum clericis liceat condere testamenta. Vt autem hæc omnia melius pateant, proponit thema, de quo quinque elicit quæstiones, in hunc modum dicens: *Quidam clerici, &c.*

e ¶ *Propria.*]s. prox. causa, q. 1. in illo c. inolita. & c. placuit. G. induxit clericos litigãtes de propriis rebus. Sed quia dubitari posset, an possint clerici habere propria: ideo ponit hanc causam, in qua quærit an clerici possint propria possidere, & an possint res ecclesiæ alienare, & possint condere testamentum, & vt hæc & alia, &c.

f ¶ *An vtrique.*] id est, ecclesiæ & sacerdoti.

Clericos.] Hæc q. diuiditur in duas par. In 1. p̃ bat magister per 17. auctor. q̃ nullus clericus debet habere proprium, quod tamen de regularibus intelligitur, qui propriis renũntiauerunt. Secunda ibi, *Iisius omnibus.* Io. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur prima q. qua quæritur an clericis liceat habere proprium. & hoc ordine procedit Grat. Primo probat, quòd clerici non debent habere proprium. Postea cõtrarium. Et ꝺcias, q̃ clerici p̃t tici qui non abrenuntiant propriis, possunt habere propria. J. ea. q. hſe. ppr ũ. a sc. tacite. ve vel expresse, non possunt habere propria. tacite 19. q. 3. nunc autem vel expsse: tem. expresse cum viua voce hoc exprimunt, & hoc teneas quicquid tacite vt 19. q. 3. dicat. Gra. dicat.

g ¶ *Clericos.*] in hac prima q. scilicet an clerici possint propria habere, Gratian. alleg. pro & contra: deinde soluit in illo s. cum ergo. “ Dic ergo, quòd possunt habere propria nisi renuntiauerint [a] propriis. J. ea. q. 1. sint manifestæ. Sed hoc not. quòd in primitiua ecclesia omnes credẽtes siue clerici siue laici nihil proprii possidebant: sed communia erant omnia, secundum quòd loquitur J. ea. c. 2. & si qua capitula contrarium dicant, loquuntur de consilio, vel secundum tempus primitiuæ ecclesiæ vel de iis qui tacite, vel expresse renuntiauerunt propriis.

Quinto, si testamenta liceat eis conficere.

QVÆSTIO I.

Clericos q̃ nihil possidere, multis auctoritatibus inbetur. † Ait enim Toletanum concilium quartum, c. 23.

¶ Impuberes, & adolescentes in vno conclaui manentes probatissimo seniori deputentur. C. I.

OMnis ætas ab adolescẽtia [h] in malum prona est. Nihil enim incertius, quã vita adolescẽtium [i]. Ob hoc constituere oportuit, vt si qui i clero impuberes †, aut adolescentes existunt, omnes in vno cõclaui atrij cõmaneant †, vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant deputati probatissimo seniori, quem & magistrum [k] disciplinæ, & testem vitæ habeant.

¶ Quòd si aliqui ex his pupilli [l] existũt, sacerdotali tutela foueantur: vt & vita eorum à criminibus intacta sit, & res ab iniuria improborum. Qui autem his præceptis resultauerint, monasteriis deputẽtur, vt vagãtes animi, & superbi seueriori regula distinguantur.

Item Clemens in epistola quinta.

¶ Omnibus clericis communis est vita seruanda. C. II.

DIlectissimis [m] fratribus, & condiscipulis, Hierosolymis cum dilectissimo fratre Iacobo coepiscopo habitãtibus, Clemens episcop⁹. Communis vita, fratres, omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. ¶ Communis enim vsus omniũ [a], quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem [b] alius hoc suum esse dixit, & alius illud: & sic inter mortales facta diuisio est. ¶ Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia. [In omnibus, autem sunt sine dubio, & coniuges [c].] Et sicut nõ potest, inquit, diuidi aer [d], neq; splendor solis, ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendũ, diuidi debere, sed habenda esse communia. Vnde & Dominus per prophetã loquitur dicens [Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, &c.] ¶ Istius enim consuetudinis more retento etiam Apostoli, eorumq; discipuli, vt prædictũ est, vnà nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Vnde, vt bene nostis, erat multitudinis eorum cor vnũ, & anima vna [e], nec quisquã eorum, aut nostrum de his, quæ possidebat [f], aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis & nobis erãt cõmunia: nec quisquã egens erat inter nos. ¶ Omnes aũt, q̃ domos, vel agros possidebãt, vendebant eos, & pretia eorũ, & reliquas res, quas habebant, afferebant ponentes ante pedes Apostolorũ (sicut nobiscum quidam vestrum cognouerunt, & viderunt:) & diuidebantur singulis, prout cuiq; opus erat. ¶ Ananias autẽ vir austerus, & Sapphira [g] vxor eius, qui mentiti sunt Apostolis de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, nobis præsentibus, in conspectu omnium circumadstãtium à conspectu Apostolorum propter peccatum [h] eorum, & mendacium, quod fecerunt, mortui elati sunt ambo. Cetera, quæ de talibus cognouimus, & vidimus, nec recordatione [i], nec demonstratione digna sunt. Quapropter hæc vobis cauenda mandamus, & doctrinis, & exemplis Apostolorum obedire præcipimus [k]: quia hi, qui mandata eorum postponunt non solũ rei, sed extorres fiunt. Quæ non solum vobis cauenda, sed & omnibus prædicanda sunt. & *infra.* ¶ Vnde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis nõ recedatis: sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis.

Omnis ætas.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas part. In 1. loquitur de impuberib. clericis & adolescentib. quorum vita quia semp ad malum prona est, ideo in vno cõclaui omnes manere debent, deputati p̃ batissimo seniori, qui magister sit doctrinæ, & testis vitæ eorum. In 2. part. loquitur de laicis pupillis ecclesiæ, cõmendatis, quos prælatus ecclesiæ deber in omnib. custodire. Si autem aliqui eorum cum adulti fuerint, luxuriose viuere voluerint, si aliter corrigi noluerint, ponantur in monasteriis, vt ibi districtius viuant. Secunda pars incipit ibi, *Quod si alliqui.* Et nota, q̃ omnia c. quæ dicunt, q̃ clerici non possunt habere proprium, intelliguntur de illis qui renũntiant propriis tacite, aut expresse.

h ¶ *Ab adolescentia.*] in clericis expectantur 18. anni, & tunc quæritur an velint in seculo perseuerare, vt 5. di. 28. de his. In monachis 14. vt J. 20. q. 1. illud.

i ¶ *Probatissimo.*] [c] pu “ Pupillus pillus enim apud rales educari debet, qui educari. non iudicentur, eius pudicitiæ, vt ff. vbi pu. edu. de. l. pen. Vel dic, seniori. id est, pretybero. 84. di. porro.

k ¶ *Magistrum.* Iuo. q̃ magister ꝓhibere debet testimonium de vita discipuli, similiter de eius doctrina, vt C. de aduoc. diuer. iud. l. nemini. sic domestica testimonia quandoque admittuntur. ff. & pater perhibet testimonium de filio. 20. q. 3. præsens. ſic & aliàs 2. q. 7. cum pastoris. & J. e. q. manifesta. 2. q. 1. Deus omnipotens.

4 Anſ. ibid.

l ¶ *Pupilli.*] hic de laicis loquitur, qui sunt commendati ecclesiæ.

l ¶ *Pupilli.*] pupilli, orphani, viduæ, liberti, miserabiles personæ [b] spe h Idẽ Alo. & Imo. ff. d. l. 1. 1. ff. d. stant ad iudicium ecclesiasticum, vt 88. dist. ca. 1. & 2. & C. quando imperator inter pu. & vid. l. vnica. §. quòd si pupilli. & 16. qu. 1. generaliter. quæ hic pro cõtrario signantur. Sed dic tutela, i. defectione. Io. Credo, quòd sint de foro vtriusque B. vnde ecclesia q̃ p̃ misera tales tueri, id est, nutrire non tenetur: sed tueri, id est, protegere debẽt tenetur.

Dilectissimos.] Casvs. Hierosolymis erant quidam qui propriis interpretabantur renuntiauerunt cum ipsis Apostolis: sed non bene seruabãt. ideo Clemens Papa scribit Iacobo & secum habitantibus, & pri implorat. mo salutans eos docet, quòd omnia debent esse communia. Et hoc per 4. C. probat sex rationibus, prima est, quia de iure naturali à principio imperat. vt omnia fuerunt communia, sed per iniquitatem est proprietas introducta, vt dicatur, hoc est meum, illud tuum. Secundo auctoritate Platonis dicentis omnia debere esse communia, etiam vxores. Tertio, auctoritate prophetæ. Quarto, exemplo Apostolorum. Quinto, exemplo Christianorum primitiuæ ecclesiæ, qui vendebant agros, & pretia eorum dabant Apostolis. Sexto, exemplo Ananiæ & Sapphiræ qui mortui sunt ante pedes Petri: quia mentiti sunt de pretio agrorum. In fine hortatur eos, vt ab Apostolicis regulis non recedant. Prima ratio incipit ibi, *Communia enim vsus.* Secunda ibi, *Dentque.* Tertia ibi, *Ecce quàm bonum.* Quarta ibi, *Iisius enim.* Quinta ibi, *Omnes vero.* Sexta ibi, *Ananias.* Breuius repete. probat sex rationibus, quòd omnia debent esse communia.

m ¶ *Dilectissimis.*] sex rationibus probat omnia esse communia. Et nota, quòd Papa hic se postponit, sic postponitur s. 97. dist. victor.

a ¶ *Omnium.*] vñ Tullius: Dulcissima rerũ possessio communis est. & dicit Philosophus, “ Quietissime viuerent homines in hoc mundo, si de medio sublata esset duo verba, scilicet meum & tuum.

b ¶ *Sed per iniquitatem.*]s. per consuetudinem iurisgentium æquitati naturali contrariam: ne fit contra. 8. di. 8. c. 1. Vel per iniquitatem, i. per solicitudinem, vt ibi, “ Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, i. de pecunia, quæ per solicitudinem est quærita. 14. qu. 5. §. sed hoc multi pliciter.

“ Meum & tuũ turbant humanum ꝓtium.

“ Amicos facere ẽ mammona iniquitatis qd est.

2 Anſ. l. 7. c. 1 Gen. 6. & 8. Prouerb. 30

c ¶ *Et coniuges.*] non quo ad vsum carnis, sed quo ad vsum obsequij, vel quo ad dilectionẽ. 31. di. omnino. Et est ar. q̃ verbũ generale generaliter in telligendũ est. 19. dist. ſi Romanorum. [a]

3 Cõcor. gl. in ver. auer. ti. §. his igitur aliàs, his itaque. inſ. de iu. & iu. l. pubères

Pſal. 132. a Concord. d ¶ *Aer.*] Aer commu nis dicitur quo ad vsum, vt inst. de rer. di. §. 1. & 2. & C. quæ res sum, vt inst. de rer. di. §. 1. sed quo ad ius æ- ff. l. 1. §. cũ dicitur. quo ad vsum. ff. l. 2. §. cũ dificandi cuius est so- vnse. ff. l. 8. of. lum, eius est aer vsq; ad cælum, vt ff. q̃ vi aut clam. l. vl. in fi. po test eũ ædificare homo quã alte velit: tamen non excedat vsitatum modum altitudinis, vt C. de ædi. priuat. l. 1.

e ¶ *Cor vnum & anima vna.*]s. vt sint vnti vinculo charitatis. f ¶ *Possidebat.*] Ergo aliquis potest possidere rem, cuius non potest habere proprietatem. ar. contra. ext. de præsc. causam. Sed dic possidebat, i. detinebat sicut seruus dicitur possidere. ff. de ac. pos. quod seruus.

g ¶ Et *Sapphira.*] j. 23. Act. 5. q. 8. legi. & c. Petrus.

h ¶ *Propter peccatum.*] “ propter peccatum mortuit quis citius, 23. q. 4. ea vindicta.

i ¶ *Recordatione.*]alias retractatione.

k ¶ *Præcipimus.*]s. monemus. simile 28. q. 1. sic enim. videtur tamen q̃ hoc fuit præceptum [b], quia primi tiua ecclesia hoc potuit præcipere: sicut continentiam. sed si hodie præcipetur, deformaret statum ecclesiæ vniuersalis: quod non debet fieri. 1. qu. vlt. & si illa. Arc.

Act. 4.

NEcessaria [c] Casvs. Hic reprehenditur quidam regulares, qui communiter viuere nolebãt, nec volebant habere

mens episcop⁹. Communis vita, fratres, omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. ¶ Communis enim vsus omniũ [a], quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem [b] alius hoc suum esse dixit, & alius illud: & sic inter mortales facta diuisio est. ¶ Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia. [In omnibus, autem sunt sine dubio, & coniuges [c].] Et sicut nõ potest, inquit, diuidi aer [d], neq; splendor solis, ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendũ, diuidi debere, sed habenda esse communia. Vnde & Dominus per prophetã loquitur dicens [Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, &c.] ¶ Istius enim consuetudinis more retento etiam Apostoli, eorumq; discipuli, vt prædictũ est, vnà nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Vnde, vt bene nostis, erat multitudinis eorum cor vnũ, & anima vna [e], nec quisquã eorum, aut nostrum de his, quæ possidebat [f], aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis & nobis erãt cõmunia: nec quisquã egens erat inter nos. ¶ Omnes aũt, q̃ domos, vel agros possidebãt, vendebant eos, & pretia eorũ, & reliquas res, quas habebant, afferebant ponentes ante pedes Apostolorũ (sicut nobiscum quidam vestrum cognouerunt, & viderunt:) & diuidebantur singulis, prout cuiq; opus erat. ¶ Ananias autẽ vir austerus, & Sapphira [g] vxor eius, qui mentiti sunt Apostolis de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, nobis præsentibus, in conspectu omnium circumadstãtium à conspectu Apostolorum propter peccatum [h] eorum, & mendacium, quod fecerunt, mortui elati sunt ambo. Cetera, quæ de talibus cognouimus, & vidimus, nec recordatione [i], nec demonstratione digna sunt. Quapropter hæc vobis cauenda mandamus, & doctrinis, & exemplis Apostolorum obedire præcipimus [k]: quia hi, qui mandata eorum postponunt non solũ rei, sed extorres fiunt. Quæ non solum vobis cauenda, sed & omnibus prædicanda sunt. & *infra.* ¶ Vnde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis nõ recedatis: sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis.

a ¶ In omnibus autem sunt sine dubio & coniuges.] *Verba hæc absunt ab originali in recentioribus conciliorum editionibus impresso, & duobus ipsius manuscriptis codicibus vno Vaticano, altero bibliotheca sancti Marci Florentiæ, & ab Anselmo. Hanc vero sententiam à Platone acceptam hæretici quidam volebant in Christianam religionem inuehere. Ita enim scribit Epiphanius hæresi 32.* Primum quidem, quòd ipse Epiphanes cum patre suo, & sectæ antistite Carpocrate, ac sodalibus eius, communes esse hominum vxores sanciuit, ex Platonis de repub. libris occasionem nactus, & propriam concupiscentiam perficiens. *Verum apud veteres etiam Christianos hanc vxorum communionem vehementer damnari solitam Tertullianus in Apologetico euidenter testatur his verbis.* Omnia indiscreta sunt apud nos præter vxores. In illo loco consortium soluimus, in quo solo cereri homines cõsortium exercent: qui non amicorum solummodo matrimonia vsurpant, sed & sua amicis patientissime subministrant, ex illa credo maiorum & sapientissimorum disciplina, Græci Socratis, & Romani Catonis, qui vxores suas amicis communicauerunt, &c.

Item Eugenius Papa II. & Leo quartus, c. 7.

¶ Iuxta ecclesiam, clericorum claustra constituantur. C. III.

NEcessaria [1] etenim res exigit, vt iuxta ecclesiam claustra cõstituantur, in quibus clerici disciplinis ecclesiasticis vacẽt. Itaq; omnibus vnum sit refectorium, ac dormitorium, seu cæteræ officinæ [n] ad vsus clericorum necessariæ. Ministri vero post episcopum super eos eligantur: quorum vita, atque doctrina: illos potius exornet, quàm dehoneſtet.

¶ Est caput septimum concilij Romæ ab Eugenio II. primum habiti, & postea a Leone IIII. innouati. Antea citabatur Leo nonus.

Nec in atrio ecclesiæ alia ædificia, nisi clericorum ponantur.

Vnde Nicolaus Papa. [2]

¶ Nec in atrio ecclesiæ, nisi clericorum ædificia ponantur. C. IIII.

3 NVlla ædificia in atrio [o] ecclesiæ ponantur, nisi tantũ clericorum.

¶ Vere eadem leguntur in concilio Salegunstadiensi, c. 12. quod habetur in fine collectionis Burchardi, & refertur ab Iuone par. 15.

Item Hieronymus ad Nepotianum.

¶ Clericus nihil sæculare possideat. C. V.

CLericus, qui Christi seruit ecclesiæ, interpretetur primo vocabulũ suum: & nominis definitione ꝓlata nitatur P esse quod dicitur: Si enim κλῆρος græce, sors latine appellatur, propterea vocantur clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus sors, ideſt pars clericorũ est. Qui autẽ vel ipse pars Domini est, vel Dominũ partem habet, talẽ se exhibere debet, vt & ipse possideat Dominũ, & possideatur à Domino.

Vrba.] ¶ In *atrio.*] id est, in cœmeterio, quod habebit xl. passus in circuitu ecclesiæ maioris capellæ, vel minoris ecclesiæ xxx. vt J. 17. q. 4. sicut antiquit[e]. sic palatium Imperatoris non est priuatorum parietibus coarctandum. C. de op. publi. quicumque.

1 Anſ. l. 7. c. 5 & l. 4. c. 2.

“ atrium est cœmeterio

2 in c. 6c. Sanegunſt. c. 12

3 Ino p. 15. c. 178.

Lericus.] Casvs. Nepotianus rogauit Hier. vt dictaret sibi libellum de clericorũ vita. quod Hier. fecit. hoc ergo ca. q̃ est pars illius libri, tria ostendit, sc. quòd clericus debet nomẽ suum interpretari: & iuxta interpretationem viuere. Secundo ostendit, q̃ clericus non debet habere diuitias: quia cũ is qui tãlia possidet domin[o] esse dedignatur, nec vult fieri pars eorum. Tertio ostendit, quòd clericus de decimis & oblationib. viuere debet, & relinquere hereditatem parẽtibus. Hoc vltimum est de consilio, quod datur ꝓfectis. Vel secũdum vetus testamentum quando leuite, de decimis & oblationib. contenti erant, sicut dixit H. cum hodie ẽt monachi ab heredita te paterna vel mater na non excludantur, vt 18. q. 1. statutum. & 19. q. 3. præsens.

p ¶ *Nitatur.*] Ar. à nominis interpretatione 16. q. 1. si cupis. nomina enim debent ee se consona rebus. insſtit. de dona. §. est & aliud.

a ¶ *Si.*

Universidad de Deusto Biblioteca

“ Diuitias habere pctm non est.

a ¶*Si aurum.*] “ non tamen est peccatum habere diuitias, si adsint bona opera, vt 35.di. hæc autem scripsimus, sed tunc est peccatum, si propter eas iustitia deseritur. ȷ. ea habeat. vel cum homo in eis spem suam ponit, vt 8.q.1. sunt in ecclesia.

“ Funiculus quid sit.

b ¶*Et funiculus.*] “ Funiculus hic dicitur mensura q̃dam, qua diuidebatur hereditas post funus defuncti, secũdũ illud: Funes ceciderũt mihi in præclaris, & dicitur à funere.

Psal. 15.

c ¶*Nec accipio.*] Monachus tamen succedit in hereditatẽ, vt 19.q.3. non liceat. & ecclesia nomine eius recipit, vt 18.q.1.c.1. Vnde Ouidius:

Alterius vires subtrahit alter amor.

d ¶*Inter ceteras.*] sed singulariter: & est arg. quòd clerici non debent partiri hereditatem cum fratribus.

1. Tim. 6.

CVi.] Casvs. Quidã rogauit Ambros. vt scriberet sibi qualiter posset sæculũ fugere, & Deo seruire: cui Ambro. rescribit dicẽs, q̃ sæculum duob. mod. fugitur, ſ. renuntiando rebus ꝓpriis & sæcularib. curis: & abdicando se à domesticis personis & cõsanguineis, vt suis se abneget, qui Deo seruire eligit.

e ¶*Necessitatis.*] id est, solicitudinis.

f ¶*Officia.*] ſ. sæcularia.

g ¶*Decerpitur.*] ȷ. subtrahitur. sic. 99. dist. ecce.

h ¶*Abdicatio,*] quo ad carnalẽ affectũm, vel copulam.

†gestis] ori.

DVo sunt.] Casvs. Quidam leuita rogauit Hiero. vt assignaret sibi differẽtia inter clericos & laicos: & quod esset officium vniuscuiusque. Hiero. ergo rescribit ei assignando duo genera hominum, ſ. clericos & laicos. clericorum est officium diuina contemplari, orationib. & diuinis officiis insistendo: & ab omni strepitu temporalium cessare. isti dicuntur reges: quia se & alios regere in virtutib. debent, & in signum huius rei gestãt coronam in vertice. Laicorum vero ofũcium est ducere vxorem, terram colere, & ea q̃ continẽtur in fic. & ostendit qualiter vtriq; interpretentur.

i ¶*Conuersi.*] Conuersi omnes dicuntur ecclesiasticę personę, vt 17.q.4.q̃squis. “ & verberans talem incidit in canonem. ext. de sen. exc. non dubium. & habebunt habitum illorum cum quib. conuersantur, vt 16.q.7. in nona. & licet conuersi hic dicantur Deo deuoti, non tamen tenentur continere. nam quidam talium profitentur, quidam non, vt 27.q.1. vt lex, nam acolythi sunt ecclesiasticæ personæ & tamen non tenentur continere, vt 32. dist. si quis eorum. quia possunt contrahere matrimonium legitimum. Item licet templarij sint ecclesiasticæ personæ, tamẽ possunt mouere arma ex permissione ecclesiæ.

“ cõuersum verberans incidit in canonem.

Qui dominum possidet, & cum propheta dicit [Pars mea Dominus,] nihil extra Dominum habere potest. Quòd si quidpiã aliud habuerit ꝓter Dominũ, pars eius nõ erit Domin[o]: Verbi gratia, si aurum [a], si argẽtum, si possessiones, si variam supellectilem, cum istis partibus Dominus fieri pars eius non dignatur. Si autem ego pars Domini sum, & funiculus [b] hereditatis eius, nec accipio [c] partem inter ceteras [d] tribus: sed quasi leuita, & sacerdos viuo de decimis, & altari seruiens, altaris oblatione substentor. Habens victum & vestitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus sequar.

Item Ambrosius de fuga sæculi, c. 2.

¶Nihil præter Deum debet curare, qui in eius sortem eligitur. C. VI.

CVi portio Deus est, nihil debet curare, nisi Deum: ne alterius impediatur necessitatis [e] munere. Quod enim ad alia officia [f] confertur, hoc religionis cultui, atque huic nostro officio decerpitur [g]. Hæc enim vera est sacerdotis fuga, abdicatio [h] domestiorum, & quædam alienatio charissimorum: vt suis se abneget, qui seruire Deo elegerit.†

Item Hieronymus ad quendam suum leuitam de duobus generibus hominum.

¶Clericis, & Deo deuotis nec causas agere, nec aliquid proprium habere licet. C. VII.

DVo sunt genera Christiano rum. Est autẽ vnum genus, quod mãcipatum diuino officio, & deditum contemplationi, & orationi, ab omni strepitu temporalium cessare conuenit: vt sunt clerici, & Deo deuoti, videlicet cõuersi [i]. κλῆρος enim græce, latine sors. Inde huiusmodi homines vocantur clerici, id est sorte electi. Omnes enim Deus in suos elegit. Hi namq; sunt reges, id est se, & alios in virtutibus regentes, & ita in Deo regnum habẽt. Et hoc designat corona in capite. Hanc coronam habẽt ab institutione Romanæ ecclesiæ in signum regni, quod in Christo expectatur. Ra-

k ¶*Depositio.*] sic 5. dist. 23. prohibetur. & capilli qui remanent, desiguant quòd aliqua debemus retinere ad subsistentationem.

l ¶*Proprietatem.*] rerum ecclesiasticarum, tamen bene concẽdendũ est, q̃ clericus sit dominus fructuum collectorum. sed licet proprietas fructuum sua sit: tamen non potest eam in morte eius alicui largiri ratione testamenti, sed intuitu eleemosynæ sic, vt ext. de testa. ad hæc. sicut hæres licet sit dominus rerum quas tenetur per fideicõmissum restituere alij: tamen nihil potest inde alienare. ff. ad Tre. deducta. 5. vl. & l. quidam. 5. si quis.

m ¶*Ad vsum.*] “ Prohibetur etiam laicis ne seruẽt pecuniã, vt 47. dist. sicut hi. hoc ideo ne quis in auaritiam incidat: aliàs bene licet: quia nõ debet qs omnia bona sua statim effundere, vt 86. di. non fatis. & dic nõ nisi ad vsum, i. non abusum. bene eũ possunt habere propriũ. n ¶*Oblationes.*] immo præcipitur eis oblationes dare, vt 16.q.1. statuimus. ȷ. de cõſ. di. 1. omnis Christian[us]. 10. q.1. quia sacerdotes.

n ¶*Via tua.*] Casvs. Tres quæstiões fecit Augustinus, Greg. tres dat. Gregorio: q̃b. quæstionib, Greg. tres dat. respõsiones. Prima fuit, an clerici Anglorum debeant propriis renuntiare, & communiter viuere. & resp. q̃ sic, vt habetur in principio c. Secunda fuit, an clerici coniugati, & i minorib. ordinib. constituti debeant habere stipendia ecclesiastica. Et resp. q̃ sicut est à patrib. scriptum q̃ diuidebant, &c. qui sub regula ecclesiastica sunt tenendi. Tertia fuit si quid superesset communiter viuentib. de annuo reditu, q̃d debeat inde fieri. Et resp. q̃ debet pauperib. erogari: & hoc ꝓbat auctoritate Christi dicẽtis, Quod superest, &c. Secunda pars ibi, Si *qui vero Act. 2. sunt*. Tertia ibi, *Communiter autem viuentib.*

o ¶*Seorsum.*] “ Ergo “ Monachus nõ potest habere pro ꝓprio habere. sed si heredi- re non pos- sunt habere propriũ. n ¶*Oblationes.*] immo præcipitur eis oblationes dare, vt 16.q.1. statuimus. ȷ. de cõſ. di. 1. omnis Christian[us]. 10. q.1. quia sacerdotes.

Q Via tua.] Casvs. Tres quæstiões fecit Augustinus, Greg. tres dat. Gregorio: q̃b. quæstionib, Greg. tres dat. respõsiones. Prima fuit, an clerici Anglorum debeant propriis renuntiare, & communiter viuere. & resp. q̃ sic, vt habetur in principio c. Secunda fuit, an clerici coniugati, & i minorib. ordinib. constituti debeant habere stipendia ecclesiastica. Et resp. q̃ sicut est à patrib. scriptum q̃ diuidebant, &c. qui sub regula ecclesiastica sunt tenendi. Tertia fuit si quid superesset communiter viuentib. de annuo reditu, q̃d debeat inde fieri. Et resp. q̃ debet pauperib. erogari: & hoc ꝓbat auctoritate Christi dicẽtis, Quod superest, &c. Secunda pars ibi, Si *qui vero Act. 2. sunt*. Tertia ibi, *Communiter autem viuentib.*

monachus ep̃s factus fuerit ep̃s

Seorsum.] “ Ergo “ Monachus nõ potest habere pro ꝓprio habere. sed si heredi- re non pos- sunt habere propriũ. n ¶*Oblationes.*] immo præcipitur eis oblationes dare, vt 16.q.1. statuimus. ȷ. de cõſ. di. 1. omnis Christian[us]. 10. q.1. quia sacerdotes.

Q Via tua.] Casvs. Tres quæstiões fecit Augustinus, Greg. tres dat. Gregorio: q̃b. quæstionib, Greg. tres dat. respõsiones. Prima fuit, an clerici Anglorum debeant propriis renuntiare, & communiter viuere. & resp. q̃ sic, vt habetur in principio c. Secunda fuit, an clerici coniugati, & i minorib. ordinib. constituti debeant habere stipendia ecclesiastica. Et resp. q̃ sicut est à patrib. scriptum q̃ diuidebant, &c. qui sub regula ecclesiastica sunt tenendi. Tertia fuit si quid superesset communiter viuentib. de annuo reditu, q̃d debeat inde fieri. Et resp. q̃ debet pauperib. erogari: & hoc ꝓbat auctoritate Christi dicẽtis, Quod superest, &c. Secunda pars ibi, Si *qui vero Act. 2. sunt*. Tertia ibi, *Communiter autem viuentib.*

p ¶*Si qui vero.*] 5. dist. 32. si qui vero. & c. plane. hoc hodie nõ tenet [3], ext. de cle. cõiu. Ioannes. & c. t.

q ¶*Vxores.*] si sint clerici, nũquid ergo dormiunt cum aliis, vt 5. nec necessaria non: quia esset inhonestum in vxorato. Item, cantant. Vin. & Ian. bunt ne cum clericis? quod hic quod videtur: quia quod non aliter percipere stipendia. & quod hic & ibi. Ioannes.

r ¶*Sub ecclesiastica regula.*] Hic patet, quòd si aliquis in minoribus ordinibus constitutus ducat vxorem, non tamẽ potest more laicorum viuere: nec potest conueniri coram sæculari iudice: nec verberari sine sacrilegio. vt 20.q.3. eos. & 81. dist. dictum. Io. quod falsum est, vt extra de cle. coniug. Ioannes. B.

s ¶*Portionibus.*] id est, dandis decimis. “ monachi enim communiter viuentes non dant decimas, vt ȷ. 16.q.1. decimas. extra de decim. fraternitatem.

“ Decimas a- soluere pau- per non te- netur.

a ¶*Quod superest.*] “ Vidētur ergo quòd si aliquis ita pauper est: q̃ ei nõ sufficiant sua, vidētur q̃ non teneatur dare decimas: quia nullo præcepto sibi aliqs tenetur subtrahere nõ cessaria, vt 86. dist. non fatis. in fin. quod non est verum.

Luc. 11.

Cimus.] Casvs. Quidã clerici catholici vouerant se nihil proprium velle habere: quod votum male seruabant. hortatur ergo Papa Vrbanus illos omnes ad communem vitam habendã, exemplo Apostolorũ, quibus erant omnia cõmunia: & vt votum quod fecerunt Domino, fideliter custodiãt, ne damnationem, sed præmium sibi acquirant: quoniam melius est non vouere, quàm votum prout melius potest nõ adimplere: grauius enim puniuntur qui votũ vel fidem non seruauerunt, quã illi qui numquam votum fecerunt, & semper sine fide fuerunt.

† Anſl. 7. c. 4 luo part. 3. c. 139.

† al. bonos

Act. 4.

b ¶*Pollicitationem.*] “ Nota q̃ ex nuda pollicitatione, quam quis facit Deo, potest cõueniri. 22.q.5. ca. iuramenti. sic ex nuda pollicitatione facta reipublicæ, vt ff. de polli. l. 1. c. ¶*Aut fidem.*] Hic videtur Vrbanus soluere quæstionem Aug. 6. q.1. quæro. in fi. Dicũt tamen quidam magis ꝓ nũdũ esse illum, qui semper fuit infidelis: quàm illũ qui quãdoque fuit bonus. nã istius opera quandoque viua fuerunt. tamen hæc littera contradicit eis [a].

“ Pollicitatio nuda q̃n licitatione, que obligat

Nolo.] Casvs. Ad euidentiã huius c. no. q̃ Aug. fecit tres constitutiones. Primo constituit nullum ordinare clericum, nisi ꝓpriis renũciet: sed quidam vt clerici fiant, propriis renuntiabant, quod postea male seruabant. quare Aug. videns hoc esse mulier. occasionẽ peccandi, primam constitutionem retractauit, vt ȷ. cap. certe. volens pot[ius] habere claudos quãmmortuos. Tertio iuxta voluntatem suo rum clericorum primam constitutionem confirmauit: sicut con tinetur in hoc cap. in quo statuit, vt nullus clericus habeat ꝓprium. Quod multipliciter ostẽdit, rationes plures assignãdo. & si habuit, non potest facere testamentum: immo deponetur. facit etiam mentionem de prima constitutione, & eius retractatione.

† Aug. ser. ad fratres in eremo. “ pecuniam seruare vera licitum sit.

Item Augustinus in sermone de communi vita clericorum.[3]

¶De eodem. C. X.

4 NOlo [d], vt aliquis de vobis inueniat male viuendi occasionem. Prouidemus enim bona, vt ait Apostolus, non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Propter nos, conscientia nostra sufficit nobis: propter vos fama nostra non polluit, sed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi, atque distinguite. Duæ res sunt conscientia, & fama. Conscientia necessaria [e] est tibi, fama proximo tuo. Qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est. *& infra.* ¶Nulli liceat in societate nostra habere aliquid proprium: sed si forte aliqui† habent, nulli licet: & qui habuerint, faciunt quod non licet. *& infra.* Enthecam nobis habere nõ licet. Non enim episcopi est seruare aurum [f], & à se reuocare mendicantis manum. Quotidie tam multi petunt, tã multi gemunt, tam multi inopes nos interpellunt: vt plures tristes relinquam [g]: quia, quod possimus dare omnibus, non habemus. Non habeamus ergo enthecam. *& infra.* ¶[5] Qui habere voluerit proprium, & de proprio viuere, & contra ista præcepta facere, parum est vt dicam, non mecum manebit, sed nec clericus erit. Dixeram [g] enim, & scio me dixisse, quòd si nollent suscipere vitam socialem mecum, nõ illis tollerem [h] clericatũ: sed seorsum manerent, seorsum viuerent: quomodo nosset, Deo viuerẽt, & tamen ante oculos posui, quantum mali sit à proposito cadere. Malui enim habere cœcos, vel claudos [i], quã plangere mortuos [k]. Qui enim hypocrita est, mortuus est. Quomodo ergo, quicumque voluisset extra manere, & de suo viuere, non tollerem ei clericatum: ita modo, quia placuit illis, Deo propitio, sociales hæc vita, quisquis cum hypocrisi vixerit, quisquis inuentus fuerit habens proprium, non illi permitto, vt inde faciat testamentum, sed delebo eum de tabula clericorum. *Item supra.* ¶[6] Qui [A] non vult mecum manere, & in communi viuere, habeat libertatẽ, sed videat, vtrum habere possit felicitatis hæreditatem†.

¶*Initium huius capitis vsque ad vers.* Qui habere voluerit. *Legitur in sermone 2. de communi vita clericorum, seu 52. ad fratres in eremo: cetera vero partim in sermone 53. ad fratres in eremo, siue sermone 3. de communi vita clericorum, partim in eodem 52. siue 2. de quibus sermonibus adnotatum est 3. distin. 86. Partem huius capitis refert Beda in comment. 2. Cor. c. 8. sub hoc titulo,* Ex sermone de vita & moribus clericorum.

A ¶Qui non vult.] *In sermone ipso præcedit, c. certe ego. ȷ. ea. & paucis interiectis sequitur,* qui hoc non vult, habeat libertatem, &c.

Idem sermone tertio de communi vita clericorum.[7]

¶Non licet habere proprium iis, qui suis renuntiant, & communiter viuere spondent. C. XI.

NOn dicatis [l] aliquid proprium: sed sint vobis omnia communia. *& infra.* ¶Quicumque autem in tantum progressus fuerit malum, vt occulte ab aliquo litteras, vel quodlibet munus accipiat, si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo. Si autem deprehenditur, atque cõuincitur, secundum arbitrium presbyteri, vel præpositi grauius emendetur. *& infra.* ¶Cum [A] huius nostræ congregationis fratres non solum facultatibus, sed voluntatibus propriis in ipsa ordinationis susceptione renuntiauerint, & se per promissam obedientiam penitus alio rum potestati, & imperiis in Christo, & pro Christo subdiderint, certum [m] est eos nihil habere, possidere [m], dare, vel accipere debere sine

ȷ. c. certe. Sequens §. Qui non vult. patet.

5 Serm. 53.

d ¶*Nolo.*] Aug. fecerat tres cõstitutiones: prima fuit, q̃ clerici non possent habere propria, sed illa male seruabatur, & plurimi erant transgressores: ideo secũdo reuocauit eam, vt ȷ. c. certe. Tertio de cõsensu clerico rum suorum confirmauit primam constitutionem, vt in hoc c.

e ¶*Necessaria.*] 11. q. 3. sentit, contra. hoc ibi solutum est.

f ¶*Aurum.*] 86. dist. fratres, quod loquitur de illis qui ante retractationẽ renuntiauerant propriis, & tamen volũt habere proprium.

g ¶*Dixeram.*] in secũda cõstitutione, quam feceram.

h ¶*Non illis tollerem.*] i. non præcluderem eos fieri clericos.

i ¶*Claudos.*] quia adhuc temporalibus nõ renuntiauerant.

k ¶*Mortuos.*] i. qui renuntiauerũt propriis & tamen volunt habere proprium.

6 Serm. 52. in eremo.

N On dicatis. Casvs. Dicit Aug. in hoc c. quòd qui renuntiauerunt mũdo, proprium habere non possunt: & si litteras vel munus aliquod occulte receperit: si ꝓte confiteantur, parcetur illis. si autẽ de hoc cõuicti fuerint, secundũ arbitrium sui præpositi vel presbyteri puniẽtur. Tales enim nihil possunt habere vel possidere, vel dare vel accipere sine licẽtia superioris. & si de eius licẽtia aliqd receperint, de accepto fiat q̃ ſ superiori placuerit.

† *al. æterni- tatem.*

7 Et epi. 109

l ¶*Non dicatis.*] ext. de acc. ex parte, ex. ne cle, vel mo. ſ. magnopere.

ad mona- chas.

m ¶ *Possidere.*] Numqd pauperi fame morienti tenentur subuenire sine licentia? ita. nec obstat 1. q. 1. nõ est putanda. quia in hoc casu quilibet ei subuenire. res enim quę no bis superabundant, pauperum sunt, vt 47. dist. sicut hi. Si autem est in scholis, de licentia agere potest, & mutare sicut filius familias, vt C. ad Maced. l. vlt. ff. de iud. ſi lõgius. §. filius familias. arg. extr. de off. iud. deleg. præterea. ff. de iurisd. om. iud. l. 2. “ Sed num quid vestis est sua, quã etiã in veste habet? vel numquid ꝓprietatẽ dicitur possidere res non habet. temporales, vel vestẽ? non videtur: quia vestis quam semper vtitur seruus, de peculio domini est. ff. de pec. id vestimentũ. sed seruus non possidet ea quæ sunt in peculio,

“ religiosus

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt ff. de acq. poss. quod seruus. Item qui ab alio possidetur, ipse nihil possidet, vt ff. de adult. l. sic euenit. Sed dicas quòd ex permissione prælati sui possunt possidere, vt ext. de sta. mon. c. monachi. Et not. quòd monachus ratione contractus nec agere potest, nec conueniri: sicut ille qui cessit bonis, vt ff. de arbi. item si vnus, in princ. Sed superioris licētia.' Quòd si propinquus, vel amicus, vel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, primo quidem priori in sinuetur: & sic suscipiatur, si ipse mandauerit. De quo tamen nihil fiat aliud, nisi qđ priori placuerit.

¶ *Caput hoc sumptum est ex sermone 3. de cōmuni vita clericorum, in quo regula B. Augustini continetur, ac repetitur epist. 109. sed in ea ad monachas oratio conuertitur.*

A ¶ Cum huius nostræ.] *Hæc vsque ad vers.* certum est. *non sunt inuenta apud B. Augustinum.*

b ¶ Certum.] *Hæc habentur in prima regula, cap. 4.*

Idem tractatu 50. ad c. 12. Ioan.

¶ De eodem. C. XII.

EXemplum b Domini accipe conuersantis in terra. Quare habuit loculos, cui Angeli ministrauerūt, nisi quia ecclesia ipsius, loculos suos habitura erat: Quare furem admisit, nisi vt eius ecclesia fures c patienter toleret?

Item Prosper de vita contemplatiua, lib. 2. cap. 9.

¶ Ecclesiarum præpositi, rerum dispensatores efficiuntur. C. XIII.

EXpedit facultates ecclesiæ possideri, & proprias perfectionis amore contēni. Non enim propriæ sunt, sed communes d ecclesiæ facultates: & ideo quisquis omnibus, quę habuit, dimissis, aut venditis fit rei suæ contemptor, cum præpositus e fuerit factus ecclesiæ, omnium, quæ habet ecclesia, efficitur dispensator. Denique sanctus Paulinus, vt ipsi melius nostis, ingentia prædia, quæ fuerunt sua, vendita pauperibus erogauit: sed cū factus esset episcopus, non cōtempsit ecclesiæ facultates, sed fidelissime dispensauit. Quo facto satis ostēdit & propria debere propter perfectionem contemni, & sine impedimento perfectionis posse ecclesiæ facultates, quæ † sunt profecto communes, possideri. Quid sanctus Hilarius? nonne & ipse omnia bona sua aut parentibus reliquit, aut vendita pauperibus erogauit? Is tamen, cum meritо perfectionis suæ fieret ecclesiæ Arelatēsis episcopus, quæ illa tūc habebat ecclesia, non solum posse dit, sed etiam acceptis fideliū numerosis hereditatibus amplauit f. Isti ergo tam sancti, tam perfecti Pontifices, factis euidenter clamant posse, & debere fieri quod fecerūt. Qui vtique homines tam sæcularium, quàm diuinarum rerum sine ambiguitate doctissimi, si scirent g res ecclesiæ debere contemni, numquam eas debuerant, qui omnia sua reliquerant, retinere†.

Item Gregorius Felici episcopo de Acropoli, lib. 2. epist. 29.

¶ Diaconi, vel quælibet religiosæ personæ regularem vitam ducere cogantur. C. XIIII.

QVoniam Velina g, Buxentina, & Blandana ecclesiæ, quæ tibi in vicino sunt constitutæ h, sacerdotis noscuntur vacare regimine, propterea fraternitati tuæ earum solenniter operam visitationis iniunximus: illud præ omnibus commonentes, vt vbi præfatarum ecclesiarū, siue diœceseos earum, vel diaconi, vel religiosæ personæ inuētæ fuerint, districte, canonieque viuant.

Item Melchiades i Papa.

¶ Quare in primitiua ecclesia prædia vendebantur. C. XV.

FVturam ecclesiam in gentibus Apostoli præuidebant: idcirco prædia in Iudæa minime sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fouendos egentes. At vero, cū inter turbines, & aduersa mundi succresceret ecclesia, eousque peruenit, vt nō solum Gentes, sed etiam Romani k principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi, & baptismi sacramēta concurrerent. Equibus vir religiosissimus Constantinus, primus fidē veritatis patēter adeptus, licentiā dedit per vniuersum orbē, sub suo degentes imperio, non solū fieri Christianos, sed etiā fabricare ecclesias, & prædia tribuere posse cōstituit. Denique idē præfatus princeps donaria immensa contulit, & fabricam tēpli primę l sedis beati Petri principis Apostolorum instituit: adeo, vt sedem imperialē, quā Romani principes possederant, relinqueret, & beato Petro, successoribusque † suis pro futuram concederet m.

a Ext. de fideiuss. de q. busdam. vbi de hoc. 1 in j. regula c. 4.

b Qđ dic vt not. extr. de fsen. exc. parochianis.

c Vt ext. de rescr. cū dilecta. de cōsuet. cū dilectus. Arc.

2 Et in conc. Aq. sgr. c. 35.

3 Addita ex orig. hæc clausula.

† *quæ sunt profecto communia*] orig.

c ¶ *Fures.*] i. occultos peccatores. simile 23. q. 4. tu bonus. extr. de temp. ord. c. vlt.

EXpedit.] Casvs. In hoc c. ostendit Prosper, quòd ecclesia potest habere possessiones. & hoc probat duobus exemplis, scilicet Paulini, qui sua pauperibus erogauit: nihilominus tamen fāctus episcopus, possessiones ecclesiæ possedit & dispēsauit. Et Hilarij, qui omnia reliquit pauperibus: qui factus episcus nō solum res ecclesiæ possedit, sed etiam acquisitis innumerosis hæreditatibus fidelium possessiones ecclesiæ augmentauit, qui episcopi si scirent esse peccatum ecclesiam habere possessiones, numquam eas

d ¶ *Communes.*] "quæritur quis sit dominus rerum ecclesiasticarū, & numquid pauperes dicuntur esse domini? arg. quòd sic. 16. q. 1. quoniam quidquid. Potest dici, quòd ecclesia sit domina, vt 16. q. 3. inter

e ¶ *Cum præpositus.*] & confirmatus. nam ante non potest administrare, nisi sit valde remotus, vt ext. de elec. quòd sicut. & c. nihil.

f ¶ *Si scirent.*] simile 7. q. 1. omnis qui. ar. bonum pro illis qui suis renuntiauerunt, quòd semper præsumitur illos iustam causam & litem fouere. & est bonum. simi. ext. de nouope. nun. c. 1.

g ¶ *Veliná.*] No. plurium ecclesiarū visitationem vni committi. Et est arg. q. ratione propinquitatis aliquid statui tur contra ius. sic ext. de postul. ad hoc. & fic ratione remotionis. 63. dist. cum longe.

h ¶ *Constituta.*] 7. q. 1. constitutum. & 3. 61. dist. obitum.

i ¶ *Melchiades.*] falsus est titulus: quia Melchiades fuit proximus ante Siluestrum, & eius tempore est Constantinus conuersus. 96. dist. in illa Palea, Constantinus.

Futuram.] Casvs. Dicebāt quidam, quòd ecclesia non debeat recipere prædia: & hoc probant exemplo Apostolorum, qui in Iudæa prædia non recipiebant: sed pretia præbebantur. quibus Melchiades Papa respondet dicens, quòd ideo Apostoli in Iudæa prædia non recipiebant, quia præuidebāt ecclesiam ad Gentes transituram. quod cum factum esset, principes Romanorū facti sunt Christiani: de quibus Constantinus fuit vnus, qui legem dedit, vt quicumque vellet fieri Christianus, & ecclesiam fabricaret, & prædia ecclesię donaret. & ipsemet multa donauit: & ecclesiam beati Petri instituit: & sedem imperialem ei reliquit. & ab illo tempore cœpit ecclesia possessiones habere: & Christiani cœperunt ecclesias ædificare, & seipsos consecrare.

k ¶ *Romani.*] Ergo Imperator est dominus totius mundi. 3. 7. q. 1. in apibus.

l ¶ *Primæ.*] Videtur ergo quòd ecclesia beati Petri sit prior ecclesia primæ beati Petri, id est, Apostolicæ. vel primæ, id est, Apostolicæ. beati Ioannis Apostoli Lateranen. c 10. q. 1. sanctorum. sed expone m ¶ *Concederet.*] ergo imperium est apud ecclesiam Romanam, vt 3. q. 6. dudum. 96. dist. in illa Palea, Constantinus.

a ¶ *Synodo*

bat istā suā a ¶ *synodo.*] nam ante eum non fuerunt generales synodi congregatæ, vt vt 15. dist. c. 1.

b ¶ B *silicas.*] de consecr. dist. 1. nemo.

VIdentes.] Casvs. Hoc c. diuiditur in quattuor partes. In prima parte ostenditur ratio, quare ecclesia habet possessiones, scilicet quia plus vtilitatis confertur ecclesiæ per possessionibus quālis, sed est d de pretio: cum ex his pluria possint fidelibus ministrari. In secunda ostenditur vt parte dicitur, q̄ res ecclesiæ debent esse in potestate episcoporū: ex quibus debent cōmuniter viuentibus necessaria ministrare. In tertia parte dicitur, quo nomine censeantur res ecclesiæ, s. hoc nomine, oblationes. In quarta parte continetur pœna vsurpantis res ecclesiæ. Secunda pars incipit ibi, *Ipse vero.* Tertia ibi, *Ipse enim.* Quarta ibi, *Ideo.*

c ¶ *Matricibus.*] videtur ergo q̄ tantū matrices ecclesiæ olim habuerunt prædia & possessiones. vnde videtur q̄ illa solennitas quę in alienatione rerum ecclesiæ seruanda præcipitur. 10. qu. 2. ecclesiastici. & ecclesiastica res facili iustantum de maiori bus ecclesiis intelligatur. cū enim olim ecclesiæ erāt tenues, maior erat inquisitio adhibenda in alienatione. sed cū hodie augmentatæ sunt possessiones ecclesiæ: sufficit consensus capituli ec clesiæ ad alienandā faciendam, vt ȝ. ea. q. 2. fine.

d ¶ *Apostolorum.*] "Episcopi tenent locum Apostolorum, vt hic, scilicet quo ad dignitatem, monachi quo ad renuntiationē pro priorum, & cōmunem vitam. 16. q. 1. ex auctoritate omnes sacerdotes quo ad sacramentorum dispensationē. 11. q. 3. abstit. 21. dist. in nouo. 68. dist. quorum vices.

e ¶ *Ab episcopo.*] ext. de præb. c. episcopus.

Aditio. Et sic habes hic, q̄ episcopus per se vel per alium tenetur prouidere cuilibet clerico indigenti. 70. dist. sanctorum. H.

Abebat.] Casvs. Probatur in hoc c. exemplo Domini, q̄ ecclesia potest habere possessiones: quia Dominus loculos habuit. & quod dixit, non esse cogitandum de crastino, non ita intelligendū est, vt nihil habeamus, sed ne Deo propter mūdana seruiatur. Sequens §. patet.

f ¶ *Indigentibus.*] arg. de elemosynis fieri elemosynam. 16. q. 1. decimæ tributa.

g ¶ *Cogitandum.*] s. 1. q. 7. conuenientibus. contra, vbi dicitur, de futuris casibus debemus occurrere. 23. di. in no mine. Solutio. cautela non prohibetur, "sed solicitudo nimia, per quam cultus diuinus minuatur. 47. dist. cap. omnes huius. & cap. sicut hi.

HIS OMNIBVS. Hæc est secunda pars q. in qua probat q̄ possunt habere proprium tam clerici, quam episcopi, & ecclesiæ. & hoc probat per 11. auct. Io. de Fant.

CErte.] Casvs. Aug. fecerat cō stitutionem quādam, scilicet, q̄ nullum ordinaret clericum nisi communiter viueret, & propriis renuntiaret. & si inueniretur transgressor, deponeretur. Postea clerici renuntiabant, & fiebāt transgressores, quare Aug. conuocatis omnibus clericis suis mutauit constitutionem, quam fecerat, volens potius habere claudos, i. propria habentes, quam hypocritas. id est transgressores: quia si habet propria, dimidius cadit, i. imperfectus est: sed si renuntiat propriis, & habet postea propria, totus cadit: quia perfectionem non seruat exterius nec interius in anima.

h ¶ *Recedere.*] i. non assumere propositum a renuntiandi vt ibi: Cadent à latere tuo.

i ¶ *Tollerem.*] id est, non admitterem.

k ¶ *Ecce.*] Arg. aliquem venire contra factum suum. 17. q. 2. Gonsaldus. 35. q. 9. quod quis. 22. q. 4. in malis. & c. iurauit. 55. dist. pœnitentes. ff. de iis qui. vt indig. tutorem. Contra, 32. q. 5. horrēdus. Arg. contra, 7. q. 1. quàm periculosum. 8. q. 2. dilectissimi. 17. q. 4. sunt quopes. C. de transac. ex causa. C. de ca. & postli. re. nec nos. C. de remiss. pig. debitum. ff. de acq. hær. qui superstitis. ff. de adopt. post mortem. contra. ff. de ser. rust. præd. per fundum. Io. Solut. quilibet potest venire contra factum suum, vbi est expressum in iure, aliàs non. 55. dist. pœnitentes. B.

l ¶ *Malum.*] i. occasio mali: quia rei familiaris cura sine peccato vix potest exercerī. 25. dist. qualis. Vel intellige proprie: "peius est simulare propositum. *& post pauca.* ¶ Si non† seruat sanctitatem foris, dimidius cecidit: si vero intus habuerit simulationem, totus cecidit. Nolo vt habeat necessitatem simulandi. Scio quomodo homines amem clericatum. Nemini eum tollo nolenti mecum communiter viuere.

Econtra sunt aliæ auctoritates, quibus con-

clesiæ, quibus episcopi præsident, Domino adminiculante creuerūt, & tantis maxima pars earū abundat rebus, vt nullus sit in eis communem gerens † vitam, indigens: sed omnia necessaria ab episcopo e, suisque ministris percipit.

¶ Ideo, si aliquis extiterit modernis, aut futuris tēporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

Item Augustinus tractatu 62. in Ioannem.

¶ De eodem. C. XVII.

HAbebat Dominus loculos: & à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & aliis indigētibus f tribuebat. Tūc primū ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta: vbi intelligeremus, quod præcepit, non cogitandum g esse de crastino, non ad hoc fuisse præceptum, vt nihil pecuniæ seruetur à sanctis, sed ne Deo pro ista seruiatur, & propter inopiæ timorem iustitia deseratur.

2 *His omnibus auctoritatibus claret quòd clericis nullo modo licet habere quid proprium: quòd si habuerint, nō clerici erunt, non tamen clericatus eis tollendus est.*

Vnde Augustinus in serm. 2. de communi vita clericorum h.

¶ Clericatus non tollitur eis, qui volunt habere aliquid proprium. C. XVIII.

5 CErte ego sum, qui statuerā, sicut nostis, nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere: aut si vellet recedere h à proposito, recte illi tollerem i clericatum: quia desereret sanctæ societatis promissum, cœptumque consortium. Ecce k in conspectu Dei, & vestro, muto cōsilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & ecclesia sua, maneant vbi volunt, & vbi possunt: nō eis aufero clericatum: nolo habere hypocritas. Malum l enim esse quis nesciat? Malum m est cadere n à proposito: sed peius est simulare propositum. *& post pauca.* ¶ Si non† seruat sanctitatem o foris, dimidius cecidit: si vero intus habuerit simulationem, totus cecidit. Nolo vt habeat necessitatem simulandi. Scio quomodo homines amem clericatum. Nemini eum tollo nolenti mecum communiter viuere.

Econtra sunt aliæ auctoritates, quibus con-

† *al. eligens*] *al. degens*

2 Et Beda ad c. 12. Ioan. & ibi gl. ord.

3 Anscl. 3. c. 32. Poly. l. 3. tit. 24.

Matth. 6.

a Non hēt proprietas. non em inde cadit q̄ si suscipit scdm H. Facto ꝓprio pt qs cōtra uenire.

4 al. 52. ad fratres in eremo.

5 Ansel. l. 7. c. 8

† *al. fuisse præsulibus*

"hypocrita plus peccat q̄ manifeste delinquens.

† *Si seruat*] orig.

Universidad de Deusto
Biblioteca

casu loquitur vsque ad §. *De rebus.*

EPiscopi.] Casvs. Statuitur in hoc c. q̃ si episcopi habent aliquid de rebus propriis, possunt relinquere cui velint. Sed quidquid de rebus ecclesiæ habuerunt, totum ecclesiæ reseruetur.

a ¶ *Acquisitis.*]de proprio. Vel dic, acquisitis non occasione ecclesię, vt ext. de testa. qa nos.

b ¶ *Habent.*] de hoc dicemus. j. ca. q. 4. c. 1.

c ¶ *De prouisione.*] clerici de rebus mobilibus nihil in vltima voluntate possunt dare, nisi talis sit ecclesiæ consuetudo, vt ext. de testa. ad hęc. & c. relatum. §. licet.

d ¶ *De fructibus.*]nondum perceptis. arg. ff. quemadm. vlusfr. amisi vsufructuarius, in fi. immo etiam de perceptis non possunt condere testamentum. ex tra de testa. quia nos admonet.

MAnifesta.] Casvs. Dicitur, q̃ manifestum debet esse iis qui circa episcopos morãtur, quę sunt res ecclesiæ. & quæ sunt res propriæ episcoporum, ne si transitus inopinatus emergat, propter confusionem res episcopi pro rebus ecclesiæ, vel e conuerso detrimentũ patiantur.

e ¶ *Manifesta.*] facit ergo inuentarium, vt 28. dist. de Syracusanæ.

f ¶ *Iis qui circa.*]i. vicedomiuis, vt 89. dist. volumus. & c. seq. qui erit testis administrationis suæ. alij erunt testes vitæ suæ. §. 2. qu. 7.

2 Anfl. 6. c. 167. cum pastoris.

SInt manifestæ.] Casvs. Dicitur, q̃ res propriæ episcopi, & res ecclesiæ debent esse separatæ, vt episcopus in obitu suo sine interdictione vel contradictione quibus voluerit, propria relinquere possit. iustum enim est, vt nec ecclesia nec propinqui episcopi detrimentũ patiantur, & in causas incidant vel lites. Seq. c. planum est, & indicitur à contrario sensu, quasi non sufficiant ei sua propria.

g ¶ *Sint manifestæ.*] id est, distinctæ.

h ¶ *Dominica.*] id est, ecclesiæ.

i ¶ *Probantur.*] ex hoc ca. & in auth. de eccl. ti. §. interdicimus. col la. 9. ff. de do. inter vir. & vx. Quint⁹ Mutius. C. e. ti. ⁶etiam videtur

† *al. Inopinatus* q̃ semper res acquisi- ⁶Clericorũ tæ præsumuntur esse bona an ꝑ- de bonis ecclesiæ, nisi sumãtur esse bona probetur contrarium. ecclesiæ. Arg. contra. C. arb. tu. si defunctus. ibi enim dicitur, q̃ tutor qui ni hil ante habebat, postea p industriam suã multa potuit fuisse lucratus. vnde pupillus cogitur probare illas suas esse. Tu dicas, q̃, si episcop⁹ vel alius præ latus permittim vtirur rebus suis & ecclesiæ, cum non sit facta distinctio, cogentur heredes episcopi probare illas res non esse eccle-

ceditur propria habere, non solum aliis, sed etiam episcopis.

Vnde in concilio Agathensi, c. 48. legitur.

¶De rebus propriis, vel acquisitis episcopi hæredibus suis derelinquant.

C. XIX.

EPiscopi de rebus propriis, vel acquisitis [a], vel quidquid de proprio habent [b], heredibus suis, si voluerint, derelinquant. Quidquid vero de prouisione [c] suæ ecclesiæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus† [d] siue de oblationibus, omniaq̃ in iure ecclesiæ reseruare censuimus.

† *al. frugibus*
† *al. omnia iure*

Item ex concilio Martini Papæ. c. 15.[1]

¶De eodem. C. XX.

MAnifesta [e] autem debẽt esse, quæ ad ecclesiam pertinẽt, his qui circa [f] ipsos sunt, presbyteris, & diaconis, vt si episcopo contigerit inopinatus trãsitus, res ecclesiæ nullo modo possint minui, & perire, neque res propriæ episcopi importunitatem patiantur pro rebus ecclesiæ: vt nec ecclesia incurrat damnum, nec episcopus in suis rebus pro rebus ecclesiæ proscribatur.

Idem statutum est in canonibus Apostolorum, c. 40. vbi legitur.

¶De eodem. C. XXI.

[2] SInt manifestæ [g] res propriæ episcopi (si tamen habet proprias) & manifestæ Dominicæ [h]: vt potestatem habeat de propriis moriens episcopus sicut voluerit, & quibus voluerit, derelinquere: nec sub occasione ecclesiasticarũ rerum ea, quæ episcopi esse probantur [i], intercidant. Fortassis enim aut vxorẽ habet, aut filios [k], aut propinquos, aut sefuos [l]. Et iustum est hoc apud Deum & homines, vt nec ecclesia detrimentum patiatur ignoratione rerum Pontificis, nec episcopus, vel eius propinqui sub obtentu ecclesiæ proscribantur, & in causas [m] incidant, qui ad eum pertinent, morsque [A] ei [o] iniuriis malę famæ subiiciatur.

A ¶ Morsque eius.] *Antea legebatur*, mortisque eius iniuriis infamentur. *Restitutus est locus ex prisca versione, cui totum reliquum caput conuenit Græce est*, ᾗ οὐ τὸν θάνατον ὑποπτεύομεν ἀναβολαῖς. *Id est*, & eius mors maledictis vndique appetatur.

Item in eisdem canonibus, c. 41.

¶Ex rebus ecclesiæ episcopus, si indiget, sibi, & suis necessaria sumat.

C. XXII.

EX his autem, quibus episcopus indiget (si tamẽ indiget [n]) ad suas necessitates, & peregrinorum fratrum vsus & ipse percipiat, vt nihil ei possit omnino deesse. Lex enim Dei præcipit, vt qui altario deseruiunt, pascantur de ipso.

A ¶ Ei possit.] *Legitur etiam*, eis possit. *Nam & in Græcis codicibus partim est αὐτῷ, partim αὐτοῖς.*

Item ex concilio Antiocheno, c. 25.[3]

¶Res ecclesiasticas episcopus dispenset. C. XXIII.

[4] EPiscopus [o] ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cum summa reuerentia, & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget (si tamen indiget) tam in suis, quàm in fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessariis vsibus [p] profuturis: ita vt in nullo qualibet occasione fraudẽtur, iuxta sanctum Apostolum sic dicentem [Habentes victum, & tegumentum, his contenti sumus.] Quòd si contentus istis minime fuerit, conuertat autem res ecclesiæ in suos vsus domesticos, & eius cõmoda, vel agrorũ fructus [q], non cum presbyterorũ conscientia [r], diaconorumque pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis [s] aut fratribus, filiisque committat, vt per huiusmodi personas occulte [A] res lædantur ecclesiæ synodo prouinciæ pœnas iste persoluat. Si autẽ & aliter accusetur episcopus, aut presbyteri, qui cum ipso sunt, q̃ ea, quę pertinent ad ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate sibimet vsurpẽt, ita vt ex hoc affligantur quidem pauperes, criminationi vero, & blasphemiis tam sermo prædicationis, quàm ij, qui dispẽsant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, sanctа synodo id quod condecet, approbante.

A ¶ Occulte res.] *In versione Dionysij legitur*, vt per huiusmodi personas occulte ceterũ lædantur fratres ecclesiæ, *& concordat cum alio antiqua versione, quæ & ipsa est in tomis conciliorum*, vt per eorum secretam diligentiam ecclesiastici lædi videantur. *Græce in codicibus, qui lecti sunt, habetur* ἀσ τὸ διὰ τῶν τοιούτων λαλεῖσθαι βλασφημίας τὸν λόγον τῆς ἐκκλησίας. *Id est*, vt ex his rationes ecclesiæ latenter lædantur.

Item in canonibus Apostolorum. c. 41.

¶Res ecclesiæ sint in episcopi potestate. C. XXIIII.

[5] PRæcipimus, vt in potestate sua episcopus ecclesiæ res

ioni, quia animæ hominum multo pretiosiores rebus sunt illis commissis.

a ¶ *Pretiosiores.*]sic j. 16. q. 7. c. 1.

b ¶ *Multo magis.*] simile est quod ostendit ius. ex quo mulier credit ꝙ vir. p dote se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda. ⁶vnde ꝙ tenetur non tenetur vir dare fideiussorẽ de dote restituenda, nisi vir laberetur in facultatibus, extr. de don. inter vir. & vxo. per vestras. C. ne fideiuss. do. den. l. 1. fideiussores dare.

c ¶ *Presbyteros.*] supra 89. distinct. capit. volumus.

† *pretiosiores*
† *ordinibus*, i. *ordinatione*, i. *antecedentę.*

d ¶ *Cum ergo in concilio.*] concludit quòd clerici possunt habere propria.

e ¶ *Quomodo ergo.*]modo quærit de contrarietate illorum capit. 3. cap. nolo. & 5. ea. ex pedit.

f ¶ *Sed notandum est.*] Qd nulla male soluitur [2]. Sed dic vt dixi 3. e. in prin. quæstionis.

I *Lli autem.*] Casvs. Quidã clerici propriis renuntiare nolebant. quæritum est à Prospero, an sine peccato possint hoc facere? Et respondet quòd fi, si prædendam dispensatori relinquant: quia quodammodo sua relinquunt, quando cõtenti rebus propriis nihil de rebus ecclesiæ accipiunt.

† *al. rebus*

g ¶ *Infirmi.*]scilicet animo.

h ¶ *Dispensatori.*] scilicet suo: vel dispensatori, id est, episcopo.

i ¶ *Nihil habentibus*]id est, pauperibus. 16. q. 1. c. fi.

k ¶ *Sine peccato.*]hic patet, quòd fi clerico sufficiant propria, non habebit ecclesiastica, vt 16. q. 1. quoniam quidquid. 1. q. 2. clericos. & c. pastor. & j. ea. fi priuatum. 10. q. 3. cauendum. Sed contra, nemo suis ꝓpinquis cogitur militare. extra de simon. cum sit Romana. & qui stipendiis cogitur militare. extra de simon. cum sit Romana. & qui altario deseruit, &c. vt 5. ea. ex his. Solu. hoc ca. de consilio loquitur, vel de clericis vagabundis, vel loquitur de oblationibus quæ illis non sunt communicandæ: vel possunt habere dona ecclesiastica, non vt ibi reseruent, sed vt distribuant pauperibus. 16. q. 1. c. fi.

DE REBVS. Casvs. Hic Gratia. mouet quamdam quæstionem incidentem, an possessiones ecclesiæ possint diuidi per prę habeat. Si enim animæ hominum pretiosiores† [a] illi sunt creditæ†, multo magis [b] oportet eum curã pecuniarum gerere, ita vt potestate eius, indigẽtibus omnia dispensentur per presbyteros [c], & diaconos, & cum Dei timore, & omni solicitudine† ministrentur. Ex his autẽ, quibus indiget, &c. *vt supra.*[1]

Cum ergo[3] *in concilio Agathensi, & Martini, & canonibus Apostolorũ dicatur [Sint manifestæ res propriæ episcopi,] cum in eisdem canonibus, & in concilio Antiocheno præcipiatur, vt episcopus participet res ecclesiæ si tamen indiget, nonne patenter ostenditur, quòd episcopus habeat libere propria? Dicendo enim [si indiget rebus ecclesiæ] notat eum habere propria, quæ fortassis suis necessitatibus non sufficiunt. Quomodo ergo* c *clericus si proprium habere voluerit, clericus non erit? & episcopus habens propria, non solum non desinit esse episcopus, verumetiam cunctas ecclesiasticas facultates in sua iubetur habere potestate?* ¶ *Sed notandum est* d *episcopos orientales vxores habere, & filios: quosdam autem ex nostris partibus, cum in laicatu, siue in minoribus ordinibus constituti habeant vxores. & filios, siue morte vxoris interueniente, siue continentia pari voto seruata, ad sacros ordines accedere. His omnibus conceditur habere propria ad suos, & suorum vsus. Qui autem ab infantia sacræ militiæ traditi sunt, nullo modo eis permittitur habere propria: quia nulla est eis excusatio proprietatis: nisi fortasse retinendo sua, à sumptibus ecclesiæ abstineant. Quod fieri posse Prosper de vita contemplatiua, lib. 2. ca. 12. testatur dicens.*

¶De iis, qui tam infirmi sunt, vt suis rebus renuntiare non possint.

C. XXV.

ILli autẽ, qui tam infirmi [g] sunt, vt possessionibus suis renuntiare non possint, si ea, quæ acceperi erant, dispensatori [h] relinquant nihil habentibus [i] conferenda, sine peccato [k] possident sua: quia & ipsi quodammodo sua relinquũt, quando propriis contenti rebus, nihil eorum, quę labori, vel ordini suo deberi arbitrantur, accipiunt.

De rebus vero ecclesiæ quæritur, an liceat eas per præbendas diuidi, vt annuos reditus quisque sibi specialiter vendicet. Hoc non posbendas. Et primo probat, quòd non, exemplo Apostolorum, & duobus ca. seq. Sequens ca. patet.

1 REs ecclesiæ. ¶ *Propriæ.*]si ergo de rebus ecclesiæ emisti equũ vel aliud, illud non est tuum: "sed dicas, quòd illud solum clericorum est, quòd probabili ratione consumunt [l], vt 3. ea. expedit. & j. ead. q. 2. fine exceptione. Quidquid enim habes suprà illud quod sufficit tibi, illud violenter qd le. & no. detines, vt 3. distinct. 47. sicut.

sę fieri, argumento, & auctoritate probatur: clerici successores eorum sunt, de quibus dicitur [Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna.] Necesse est ergo, vt eo vum sequantur vitam, quorum in ecclesia gradum administrant. Non ergo aliquid proprium sibi vendicabunt, sed erunt eis omnia communia.

Item Vrbanus Papa ait in epistola vnica, cap. 2.

¶ Res ecclesiæ quasi communes episcopus dispenset. C. XXVI.

2 REs ecclesiæ non quasi propriæ [1], sed vt communes, & Domino oblatæ, cum summo timore non in alios, quàm in præfatos vsus sunt fideliter dispẽsandæ.

Item ex synodo habita Romæ ab Eugenio Papa II. c. 16.

¶Non liceat episcopo res ecclesiarum in proprios vsus conuertere.

C. XXVII.

NVlli episcoporum liceat res mobiles, aut immobiles de subiectis plebibus, aliisque piis locis in proprio vsu habere: ne maiores enormiter [m] locupletentur, & minores tali facto pauperes inueniantur. Contra agens, canonica auctoritate coarctatus existat.

Si ergo res ecclesiæ, non quasi propriæ. sed quasi communes habendæ sunt, cum de communi nullus dicat, hoc meum est [n], *nec de rebus ecclesiæ, hæc est mea, potest aliquis dicere: ne videatur non imitari charitatem illorum, in qua nulli aliquid erat proprium, sed erant illis omnia communia. His ita respondetur. Sicut perfectione charitatis manente, secundum discretionem ecclesiarum, distributio fit ecclesiasticarum facultatum, dum aliis possessiones huius ecclesiæ ad dispensandum committuntur, ex quibus, licet res ecclesiæ omnibus debeant esse communes, primum tamen sibi, & suæ ecclesiæ deseruientibus necessaria sub ministret† reliqua, quæ superfunt, fidelium vsibus ministraturus, ita & præbendæ ecclesiarum, eadem charitate manente, pie & religiose possunt distribui: nec tunc rebus ecclesiæ, vt propriis, sed vt communibus vtilitatibus deseruitur: vt ex his, quæ sibi assignata sunt, primũ sibi necessaria percipiat: si qua vero suis necessitatibus superfunt, in communes vsus ecclesiæ expendat* [o].

† *al. episcopus submistret*

¶ *Hoc meum est.*] falsum dicit. nam res quæ communis est aliquibus, omnium illorum est [n], vt ff. de rit. nup. illud. vnde hoc verbum, suum, ambiguum est pro toto, & pro parte, & qui iurat suum non est sę, iurabit etiam sibi commune non esse. ff. de ver. fig. pupillus. §. vlti. & cum quis legat seruos suos, tam illi qui ex toto sui sunt, quàm qui pro parte, intelliguntur legati, vt ff. de leg. 3. fi quis seruos. Si autem est aliquid vniuersitatis vel ciuitatis, illud non est cuiusliber. j. ead. q. 2. qui manumittitur.

Expendat.]mirum est quare Gratianus non inducit c. a quòd posessiones ecclesiæ possunt diuidi, quæ longe melius faciunt ad propositum, vt j. q. 2. quisquis. & c. fæpe fit. 10. q. 2. casellas. in fin. & 16. q. 1. possessiones. & q. 3. clerici. arg. contra. j. q. 2. vobis. 10. q. 3. vnio.

Clerici q bona habẽt

Act. 4.

2 Anfl. 5. c. 35 Pol. l. 6. ti. 15

Universidad de Deusto
Biblioteca

& s. ead. quia tua. & c. necessaria.

a *Priuatum.*] Potest intelligi si. id est, quamuis priuatum, separatim aliquid ecclesiasticum possidemus: non tamen illud est nostrum. quorum procurationem, id est, quia tantum illius procuratio nobis est commissa. Vel dic, priuatum, id est, proprium.

b ¶ *Non illa nostra sunt.*] id est, à nobis recipienda & retinēda.

c ¶ *Procurationem.*] "ergo prælati dicuntur procuratores rerum ecclesiasticarum, vt hic, & 14. qu. 1. §. 1. quandoque domini dicuntur. 16. q. 1. & temporis. quandoque defensores. 16. q. 1. in canonibus. quandoque patres, vt 68. dist. quorum vices. non tamen habent liberam & generalem administrationem sicut procurator Cæsaris, vt ff. de officio procu. Cæsaris. l. 1. modicum tamen donare possunt. extr. de don. ceterum. tamen loco domini habentur, cum bene administrant, loco prædonis, cum male, vt ff. pro empto. qui fundum. §. si tutor.

Vnde quæritur.] Hæc quæst. dividitur in nouē partes: in quarum prima probat magister per 16. canones, q̄ res ecclesiæ vēdi non debent, vel alienari in casu non concesso, & ponit pœnas diuersas alienantibus, & vendentibus eas quoquo modo. Secunda ibi, *Quæ vero.* Tertia ibi, *Monemus.* Quarta ibi, *Vobis enim.* Quinta ibi, *Statuimus.* Sexta ibi, *Terrulæ.* Septima ibi, *Item si rectores.* Octaua ibi, *Item si seruos.* Nona ibi, *Ne vero.* Io. de Fant.

Casvs. Supra dictum est, quomodo liceat clericis habere proprium, & quomodo non, & qualiter res ecclesiæ possint diuidi per prædendas. Nunc autem in hac 2. q. quæritur, an res ecclesiæ alienatæ possint apud alios remanere quibus alienatæ sunt. & certum est, quòd non, nisi sint alienatæ in casibus concessis à iure, vt j. ea. aurum. & c. sine exceptione. in quo ca. dicitur, quòd pro vtilitate possunt res ecclesiæ alienari, vt 12. q. 2. hoc ius porrectum. & procedit hoc ordine Grat. primo probat, quòd res alienari non possunt, nec alienatæ possideri, vsque ad 5. his omnibus auctoritatibus. postea supponit quosdā casus speciales, in quibus licite res ecclesiæ alienantur. Primum autem ca. huius quæstionis planum est.

c "Alienatio quid comprehendit.

d ¶ *Nunc quæritur.*] "Alienatio est omnis contractus per quem dominium transfertur, vt C. de fun. do. l. 1. sed hic largius sumitur alienatio, quia nec obligari possunt res ecclesiæ. Quid autē sub se contineat hoc nomen, alienatio, dicitur extra de reb. eccl. non al. c. nulli. in auth. de non alien. vel permu. coll. 2. §. nos igitur. prohibentur res ecclesiæ alienari, vt j. ea. fine. 10. q. 2. hoc ius. & res Cæsaris. ff. de

"Ecclesiasti leg. 1. apud Iulianum. §. vlt. "Sed excipiuntur quattuor casus. Causa cæ res in 4. necessitatis, versi debitum vrget, vt in illa l. hoc ius. Causa pietatis casi⁹. licite pro redemptione captiuorum, vel alimonia pauperum, vt j. ea. alienantur. rum. Causa necessitatis vel vtilitatis, vt j. ea. fine exceptione. Causa

"Ecclesiæ incommoditatis vel minoris vtilitatis, vt j. ead. terrulas, aliæ causæ bona cum possunt affingnari, sed ad has possunt omnes canones reducires tanquā solemen ecclesiæ quæ seruando seruari non possunt, citra aliquam fonitate sunt lennitatem alienantur, vt C. de admi. tut. l. lex, quæ. §. vlt. C. quando alienanda. decre. non est opus. l. vlt. & 96. dist. bene. "Sed aliæ res ecclesiæ cum

a Adde q̄ so solennitate alienandæ sunt². & olim quidem duo de vicinis episcopis solennitates re pis intererant, & de causa alienationis cognoscebant, & subscribebant, vt 10. q. 2. casellas. in fi. j. ea. quicumque suffragio. & 17. q. 4. nullus. sed hodie sufficit consensus capituli & episcopi, vt j. ea. c. fine. & si res fit modica, & necessitas magna, non est necessarius consensus capituli, vt j. ea. terrulas. In rebus monasteriorum alienandis requiritur consensus abbatis & capituli & episcopi. j. ea. abbatibus. 17. q. 4. in venditionibus. Idem in ecclesiis paro chialibus, vbi etiam consensus sacerdotis requiritur. j. e. placuit. 10. q. 2. si quis episcopus. Facta alienatio contra dictam formā, est nulla, licet sit in ea fit licito[b], vt j. ea. fine. sed cū præscripta forma facta, & etiam in casu non concesso, tenet ipso iure. arg. ext. de his quæ fi. à præla. sine consensu ca. cum nos. extra de empt. & vend. cum dilecti. sed si damnosa fuerit, ecclesiæ restituitur. ext. de rest. in integ. c. 1.

c *Vi Christi pecunias.*] large sumitur, vt j. q. 3. per totum.

f ¶ *Fraudat.*] occulte.

g ¶ *Et rapit.*] vi.

h ¶ *Homicida.*] etiam est sacrilegus, vt j. ea. prox. & 16. qu. 1. decimas.

Augustino.] Casvs. Hostilius episcopus significauit Augustino notario Papæ, quòd quidam clerici sui distraxerant il licite multa sacra vasa vel ministeria suarum ecclesiarum, propter quæ reuocanda cupiebat auctoritate Apostolica cōmuniri. Augustinus ergo illud Papę significauit. quo audito Pelagius scripsit Hostilio episcopo, vt ctoritate, sine mora omnia reuocet ad vsus ecclesiarum, per quēcumque clericum fuerint alienata.

i ¶ *Augustino.*] aliàs incipit, Notario nostræ sedis Augustino suggerente, &c.

k ¶ *Communiri.*] cū ta men & illud de iure communi posset fieri. & sic est contra id quod dicit lex, super quo dicit. & sic est fluum est postulare quod lex indulsit. C. de thesau. l. 1. sed fit ideo, quia plus timetur quod singulariter pollicetur, quàm quod generaliter promittitur. l. si sponsione fit, vt 23. dist. quamquam.

Vlli.] Casvs. Docet Bonifacius Papa in hoc ca. quòd quidquid fuerit semel ecclesiæ oblatum, Domini est, & ad ius pertinet sacerdotum. vnde quicumque illud muaserit vel vsurpauerit, sacrilegium committit. & si non emendauerit, debet excommunicari. *Consecratur*, id est, datur vel deputatur vel offertur. *Sanctum*, id est, ecclesiæ deputatum erit. *Sanctorum*, id est, sacerdotum. & *Domino*, id est, ad honorem Domini. sic construe, quòd omne sanctum quod consecratur Domino, erit sanctum.

l ¶ *Nullus.*] quod semel est consecratum Deo, etiam licet sit alienum, postea non fiet profanum, vt j. 17. q. 4. quæstio. ff. de re. diui. in tantum. arg. contra. 5. dist. 54. ex antiquis. & c. frequens.

m ¶ *Consecratur.*] id est, datur.

n ¶ *Siue animal.*] aliud ab homine. aliàs sequeretur quòd homo non esset animal.

o ¶ *Sanctum sanctorum.*] id est, ad vsum sanctorum sacerdotum pertinet.

p ¶ *Inuadit.*] ergo qui seruum ecclesiæ inuadit, sacrilegus est, sed forte non est. sed reputatur. simi. 3. eo. c. 1.

q ¶ *Excommunicetur.*] Casvs. In hoc ca. dicitur, quòd quicumque præ dia ecclesiastica à rege, vel ab alio principe sæculari susce-

Vnde Augustinus ad Bonifacium comitem, epist 50.

¶ De eodem. C. XXVIII.

SI priuatū† [a] possidemus, quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt [b], sed pauperum: quorū procurationem [c] quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vsurpatione damnabili vēdicamus.

Ostensum est, quomodo liceat clericis habere proprium, & quomodo non. Item, quomodo res ecclesiæ per prædendas diuidi possint.

QVÆSTIO II.

Hinc quæritur [d], *si sacerdotes aliqua de rebus ecclesiæ dedisse non scuntur, an his, qui eas acceperunt. aliqua firmitate consistant.*

Quòd ves ecclesiæ nullo modo distrahi possint, & distractæ possideri, multis auctoritatibus probatur.

Ait enim Stephanus Papa.

¶ Ecclesiæ pecunias auferens velut homicida damnatur. C. I.

QVi Christi pecunias [e], & ecclesiæ aufert, fraudat [f], & rapit [g], vt homicida [h] in conspectu iudicis deputabitur.

¶ *In epistolis Stephani primi, quæ extant, caput hoc non habetur: sed in epistola prima Anacleti, ex quo citatur à Burchardo, & Iuone, & in concilio Triburiensi, & j. ea. c. qui abstulerit. Idem etiam legitur apud Lucium Papam.*

Item Pelagius Hostilio episcopo.

¶ Quidquid de sacratis vasis, vel ministeriis à quolibet clerico vsurpatum fuerit, ecclesiæ restituatur. C. II.

AVgustino [i] nostræ sedis notario suggerente didicimus, quòd ei dilectio tua directis apicibus indicasset, quosdam de clero tuo, & maxime parochiarum ad te pertinentium non pauca sacra ta vasa, vel ministeria distraxisse, & aliqua huiusmodi perpetrasse, quæ à religioso aliena sunt proposito. Charitatē vero tuam (vt hoc competenti solicitudine debeat insequi, vt eiusci) nostræ præceptionis auctoritate cupis communiri [k]. Qua de re præsentibus mādamus affatibus, vt competentis viuacitatis instantia, quidquid de sacraris vasis, vel ministeriis à quo libet clericorum vsurpatum, vel distractum fuisse compereris, sine cuiusquam moræ interuentu exigere non dimittas, & ecclesiasticis vsibus reformare.

Item Bonifacius† Papa [2].

¶ Quidquid Domino consecretur, ad ius pertinet sacerdotum. C. III.

NVlli [1] liceat ignorare, omne, quod Domino consecratur [m], siue fuerit homo, siue animal [n], siue ager, vel quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum [o] Domino erit, & ad ius pertinebit sacerdotum. Propter quod inexcusabilis erit omnis, qui à Domino, & ecclesia, cui competit, aufert, vastat, inuadit [p], vel eripit, & vsque ad emēdationem, ecclesiæque satisfactionem, vt sacrilegus iudicetur: & si emendare noluerit, excommunicetur [q].

Item Gregorius septimus, lib. 6. Regesti, in concilio, c. 1.

¶ Excommunicationi subiaceat, qui ecclesiastica prædia inuadit. C. IIII.

QVicumque militum, vel cuiuscumque ordinis, vel professionis persona, prædia ecclesiastica, à quocumque [a] rege, seu sæculari principe, vel ab episcopis inuitis, seu abbatibus [b], aut aliquibus ecclesiarum rectoribus [c] susceperit, vel inuaserit, vel de rectorū deprauato, seu vitioso consensu [d] tenuerit, nisi eadem prædia ecclesiis restituerit, excommunicationi subiaceat.

Item Pius Papa, epist. 2.

¶ Sacrilegij crimen incurrit, qui prædia ecclesiastica vexat. C. V.

PRædia diuinis vsibus tradita quidam humanis applicant vsibus, & Domino: cui tradita sunt, ea subtrahunt, vt sibi† inseruiant. Quapropter ab omnibus illius vsurpationis contumelia depellenda est: ne prædia vsibus secretorum cælestium ¶ dicata à quibusdam irruentibus vexentur [f]. Quod si quisquam præsumpserit, vt sacrilegus [g] habeatur.

Item Anacletus Papa, epist. 1. [2]

¶ De eodem. C. VI.

QVi abstulerit aliquid patri [h], vel matri, dicitque hoc peccatum non esse, homicidæ particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creauit [4]: mater vero nostra, ecclesia, quæ nos in baptismo spiritaliter regenerauit [5]. Ergo, qui Christi pecunias, & ecclesiæ rapit, aufert, vel fraudat, homicida est.

Item Ioannes Papa primus ad Zachariam Archiepiscopum [6].

¶ Quadruplum restituat, qui res ecclesiæ inuadit. C. VII.

INantiquis ecclesiæ statutis decretum est, vt qui aliena inuadit, non exeat impunitus: sed cum multiplicatione [1] omnia restituat. Vnde & in Euāgelio scriptum est [Quòd si aliquid defraudauai, reddo quadruplum.] Et in legibus sæculi cautum habetur [8] Qui rem furripit alienam, &c.] *vt infra in auctoritate k Eusebij Papæ.*

Item Gregorius ad Constantiam reginam Galliæ, lib. 4. epist. 33 seu, c. 77.

¶ Pro tenore sæcularium legum puniantur inuasores rerum ecclesiasticarum. C. VIII.

perit. nisi restituat, debet excommunicari. Idem statuitur de eo qui ab inuitis prælatis bona ecclesiæ susceperit, vel inuaserit, vel de cōsensu eorum retinuerit.

a ¶ *A quocumque.*] ille ergo conueniendus est, qui rem ecclesiæ qua lemcumque detinet, licet exhibeat auctorem suum, vt j. 16. q. 1. in canonibus. Sed distinguē, an rē mobilem detineat, vel immobilem, vt C. vbi in rem act. l. 2. extr. vt lit. non

"Possidens cont. quoniā. "& hoc rē ecclesiæ intelligas quādo quis sine suo nomine aliquid aliena noie possidet, vt tunc sem- per possessor sit cōuenien. niendus, & tunc non est necesse vocare illum cuius auctoritate possidet, secus si alieno nomine, vt extr. vt li. non cont. quoniā. Item hoc scias, q̄ licet conuentus rei vendi- catione posset dominum nominare, nō tamen cōuentus posset forio iudicio, vt hic.

b ¶ *Seu abbatibus.*] inuitis.

c ¶ *Rectoribus.*] inuitis.

d ¶ *Consensu.* consensus enim prælati non obstat clericis repetē- tibus res ecclesiæ, vt

"Possidens j. ea. non liceat. "Sed ab Imperatore non est ille tuus qui ab Imperatore tuitis, re possidet. C. de quadri. dri. præscr. bene. cum iuste possidet qui autore possidet. & ore prætore possidet. 18 det, vt ff. de acq. possiu 14. c. 87. Pā. l. 5. c. 11. fte? Sed dicas "istud ob tinere in rebus priuatis: quia nec ecclesia gl. rorum: quia nec ecclesia fa. tuta est, si rem recipit ab Imperatore, ni si eam præscripserit, vt 16. q. 3. placuit. r. Rādia.] Casvs. Significatū fuit Pio Papæ, q̄ quidam præconcord. dia ecclesiarum vsurpabant, & ecclesiarum vsurpabant, pabant, & Deo cui tradita sunt subtrahunt. Papa Pius Papa statuit, vt quicūque hoc præsumpserit, debeat vt sacrilegus iudicari.

i ¶ *Augustino.*] aliàs in cipit, Notario nostræ sedis Augustino suggerente, &c.

k ¶ *Communiri.*] cū ta men & illud de iure communi posset fieri. & sic est contra id quod dicit lex, super quo dicit. & sic est fluum est postulare quod lex indulsit. C. de thesau. l. 1. sed fit ideo, quia plus timetur quod singulariter pollicetur, quàm quod generaliter promittitur. l. si sponsione fit, vt 23. dist. quamquam.

Vlli.] Casvs. Docet Bonifacius Papa in hoc ca. quòd quidquid fuerit semel ecclesiæ oblatum, Domini est, & ad ius pertinet sacerdotum. vnde quicumque illud muaserit vel vsurpauerit, sacrilegium committit. & si non emendauerit, debet excommunicari. *Consecratur*, id est, datur vel deputatur vel offertur. *Sanctum*, id est, ecclesiæ deputatum erit. *Sanctorum*, id est, sacerdotum. & *Domino*, id est, ad honorem Domini. sic construe, quòd omne sanctum quod consecratur Domino, erit sanctum.

l ¶ *Nullus.*] quod semel est consecratum Deo, etiam licet sit alienum, postea non fiet profanum, vt j. 17. q. 4. quæstio. ff. de re. diui. in tantum. arg. contra. 5. dist. 54. ex antiquis. & c. frequens.

m ¶ *Consecratur.*] id est, datur.

n ¶ *Siue animal.*] aliud ab homine. aliàs sequeretur quòd homo non esset animal.

o ¶ *Sanctum sanctorum.*] id est, ad vsum sanctorum sacerdotum pertinet.

p ¶ *Inuadit.*] ergo qui seruum ecclesiæ inuadit, sacrilegus est, sed forte non est. sed reputatur. simi. 3. eo. c. 1.

q ¶ *Excommunicetur.*] Casvs. In hoc ca. dicitur, quòd quicumque præ dia ecclesiastica à rege, vel ab alio principe sæculari susce-

k ¶ *In auctoritate.*] j. ea. in legibus.

Cum deuotissimam.] Casvs. Iulianus episcopus conquestus est Papæ de quibusdam, qui de nocte quasdam villas suæ ecclesiæ combusserunt, & prædam inde exportauerunt: tamen sæpe admoniti damnum emendare noluerunt. Scribit ergo Papa Constantiæ Reginæ Galliæ, & ei primo applaudit cō mendando ipsam, & ibi. hoc in prima parte. In c. 36. secunda parte often- sereniss dit, q̄ damnum illud *mam*] orig. debent cum multipli † al. patria, catione pœnæ resti- atq; animæ tuere. & hoc probat suæ vita sepe- per legem Lombar- dulo. dam, & per exēplum Zachæi dicētis in præsentia Christi se velle restituere quadruplū si aliquē defraudauit, vt continetur in Euangelio secundum Lucam. In tertia parte inuat ei, q̄ in mense Nouembris prædonibus sint deprædatæ, atque nocturnis incendiis more furum combustæ: & dum iidem magni iuxta nostri prædecessoris Bonifacij decreta pro violata [A] emunitate [m] illud emendare noluerint: dum & sæculi leges [n] hæc eadem ita se habere voluerint, lege vulgari [o] teste, in qua sic scribitur [10] Si quis manu armata vsque ad quattuor homines in vicum alterius ad malefaciendum venerit, ille, qui prior est [P], pro illicita præsumptione cōponat ¶ solidos nongentos: sequaces vero eius, vnusquisque solidos octuaginta. Si vero incēdium [r] fecerint, ibi nonies tantum componant: si prædam vero, in quadruplum restituant.

Initium huius capitis vsque ad vers. siluero, *est acceptum ex epistola indicata. Reliqua nō sunt inuenta.*

A ¶ Violata.] *Hæc dictio abest à pleriſque vetustis & hic, & in sequenti capite, vbi in vulgatis est*, emunitas violata.

Item.

¶ De eodem. C. IX.

SI sæculi leges talē iustitiam habere voluerunt, lex diuina cur inferior esse debebit? cum in ipsius veritatis præsentia à Zachæo collaudatū sit, vt si aliquem defraudarat, in quadruplum restituet? Et quia summum in rebus bonū est iustitiam colere [s], ac sua cuique iura seruare, & in subiectos non sinere quod potestatis est, fieri, sed quod æquum est, custodiri (quod & vos diligere, & omnino confidimus studere,) ea propter

Luc. 19.

finitum potest extendi secūdum qualitatem negotij vel delicti. sed si habetur respectus pure ad rē ipsam, tūc sufficit pœna quadrupli. arg. C. de ser. fug. quicumque. & l. si quis seruum. & licet hæc lex nō teneat, tamen ex ea argumentatur hic Greg. fic ext. de iud. nouit.

r ¶ *Si vero incendium.*] "incendiarius est ipso iure excōicatus, nec "incēdiari" prius absoluitur, q̄ satisfaciat, & iuret se id amodo nō facturū. 23. q. an sit ipso 8. si qs mēbrorū. & c. pessimā. & si fuerit denūtiatus, amodo nō pōt iure excōi- absolui nisi à Papa, vt ext. de sen. exc. tua. secundū leges capite puni catus. tur. ff. de pœ. capitaliū. §. nonnunq̄. vbi dicitur, q̄ si qs intra oppidū vel propter inimicitias, vel ob prædam aliquid exusserit, igne crematur. sed si villam combusserit, leuius punitur. ff. de incen. ruin. nau. qui ædes. Ioan. non inuenio, q̄ incendiarius sit ipso iure excommunicatus, nisi incendiarius ecclesiæ, vt extra de rap. cap. in litteris.

s ¶ *Iustitiam colere.*] inst. de iust. & iur. §. præcepta iuris.

a Hoc fuit ex cõmissio ne Papæ.

In legibus.] CASVS. Quæsitum fuit ab Eusebio, quãtam pœnam debeat pati raptor rerum ecclesiarũ: & respondet, q̃ secundum leges sæculi, scilicet Goticam & Salicam, in decuplum debet emendare. dicit enim in fi.c. vt sacrilegus iudicetur, & quadruplum restituat, & canonicę pœnitentię subiiciatur.

b ¶ *In legibus sæculi.*] in Lombarda & Gotica, & Salica, non in Romana.

c ¶ *Terminos.*] secundum leges punitur talis pœna quinquagintã aureorum, vt ff. de termin. moto. l. 1. & 2.

r Et Symmachus in 5. fy in illo quadruplo rei nod. & Ioan persecutio computenes 1. epist. 1 tur, vt inst. vi bo. rapt. ℈. c. 1 antiqs. in prin. sed in furto est 2 Pol. l. 8. tit. rei persecutio præter 15. Ansl. 5. c. pœnã furti, vt inst. de 41. Bur. l. 11. oblig. quæ ex delic. in c. 27. Iuo p. fi. & est simile 79. dist. 12. c. 37. & p. decenter. 5. c. 249. & p. CONTRA GRE- 3. c. 149. Pan. GORIVS. CASVS. Su l. 4. c. 47. pra in quibusdam c. di

t al. decuplum ctum est, qui res ecclesiæ vsurpatæ cum pœna debẽt restitui. Nũc vero probat contrarium per sequens ea,

Deut. 27. in decr. Iulij, c. 1.

Fraternitas tua.] CASVS. Aug. Anglorum episcopus de duob. quæsiuit à Grego. Primo qua pœna sit puniendus fur. respondet dicens, q̃ quidam furantur propter cupiditatem, quidam propter inopiam: & ideo qui cupiditate furantur, dãnis: qui inopia, verberibus sunt corrigendi, & cum districtius agitur, in verberibus ex charitate agendum est. Secundo quæsiuit sub quo augmẽto ecclesia suũ debeat recipere. Et re

3 Pol. l. 6. tit. 16. Iuo p. 13. c. 5. spondet, sub nullo augmento. Secũda pars incipit ibi, *Addu etiam.*

e "Paupertas excusat. ¶ *Ex inopia.*] "in delictis ſi licitis non excusat inopia, vt hic, & 32. q. 4. sicut sarius. ff. de rit. nu. l. palam. 32. q. 5. ita ne. 22. q. 2. faciat. Arg. contra de consec. dist. 5. di scipulos. & dist. 1. sicut contra. exer. de furt. si quis propter necessitatem. Quidam dicunt, quòd potius debet homo mori quàm furari. Humanius est dicere, quòd summa necessitas excusat. extr. de reg. iur. c. quod non est. vnde hic non fuit tanta necessitas quæ posset excusare.

excellentiæ vestræ, mense Nouembri præsentis anni, secunda indictione, Petrum fratrem, & coepiscopum nostrum à gremio sanctæ Romanę ecclesiæ transmittemus, vt fratribus eiusdem prouinciæ in vnum congregatis, emunitas violata, & præsumptio, & sacrilegium canonica auctoritate, & vestra regia [a] dignitate talem terminum accipiant, ne posthac mẽbra diaboli, filij nequam, in sancta ecclesia, te etiam ibi regnante, talia præsumant.

¶ In plerisque vetustis codicibus, & apud Burchardum, & Iuonem caput hoc est coniunctum superiori.

Item Eusebius Papa epist. 2.[1]

¶ Ecclesiæ res furripiens in decuplum restituat, quod abstulit. C. X.

[2] IN legibus sæculi [b] cautum habetur [Qui rem furripit alicnã, illi, cuius res direpta est, in vndecuplum †, quæ sublata sunt, restituat.] Et in lege diuina legitur [Maledictus omnis, qui transfert terminos [c] proximi sui, & dicet omnis populus, Amen.] Talia ergo non præsumantur absque vltione, nec exerceantur absque sua damnatione. Proinde [A], si quis ecclesiasticas oblationes, & quod Deo consecratum est rapuerit, vel consenserit facientibus, vt sacrilegus diiudicetur, & damnum in quadruplum [d] restituat, & canoni cæ pœniteat.

A ¶ Proinde.] *Hinc vsque ad finem non sunt in epistola Eusebij, neque apud Ioannem, aut Symmachum. Habentur tamen apud Burchardum, & Iuonem par. 13. c. 37. & in Polycarpo interpositis etiam aliquot verbis, quæ in epistola habentur post vers.* damnatione.

Contra Gregorium scribit, c. 4. responsionum ad Augustinum Anglorum episcopum de his, qui furtim auferũt aliquid de ecclesia.

¶ Sine augmento sibi ablata ecclesiam reci pere oportet. C. XI.

[3] FRaternitas tua ex persona furis pensare potest, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes subsidia, furtum per petrant: & sunt alij, qui hac in re ex inopia [e] delinquunt. Vnde necesse est, vt quidã damnis, quidam vero verberibus [f], & quidam districtius, quidam vero leuius corrigantur. Et cum paulo districtius agitur, ex charitate agendum est, & non ex furore: quia ipsi hoc prę statur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. *& infra.* ¶ Addis etiam quo augmento ea, quę furto de ecclesiis abstulerunt, reddere debeant. Sed absit, vt ecclesia cum augmẽto [g] recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra damnis quærat.

Verum illud Eusebij de legum scueritate: illud † Gregorij de ecclesiastica mansuetudine dictum intelligitur.

Idem Gregorius lib. 10 epist. 42. Deusdedit † episcopo Mediolanensi.

¶ Non sunt alienanda in episcopatu acquisita. C. XII.

[4] REs in episcopatu acquisitas [h] sacerdotibus nulla est alienandi licentia.

Item 12 octaua [A] synodo vniuersali. c. 15.

A ¶ Octaua.] *Sic est emendatum ex Anselmo, cum antea legeretur, sexta. Est autem canon decimusquintus synodi 8. habitæ tempore Hadriani Papæ 2. contra Photium, ex versione Anastasij bibliothecarij.*

¶ Vasa sacra, nisi pro redemptione captiuorum, non sunt alienanda. C. XIII.

[5] APostolicos, & [i] paternos canones renouans hæc sancta, & vniuersalis synodus diffinit neminem prorsus episcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia [j], & vasa [k] sacrata, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet [A] pro redemptione captiuorum [l]: sed nec tradere salaria ecclesiarum in emphyteutica pacta, nec alias rusticas possessiones venumdare, ac per hoc ecclesiasticos reditus lædere. quos ad propriam vtilitatem, & ob escam pauperum, & peregrinorum substẽtationem esse decernimus». *& paulo post.* ¶ Quisquis autem apparuerit post hanc diffinitionem nostrã contrarium quid huic sanctæ, ac vniuersali synodo agere, de ponatur [m] vt prævaricator diuinarum legum, & præceptorum: cassata videlicet omnino, quæ facta est in scriptis, vel sine scriptis ab episcopo, venditione, vel emphyteuti ca traditione, vel alia qualibet alienatione, cimeliorum scilicet, & salariorum locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel salariis, & non restituerit ecclesiæ iterum, quæ ecclesiæ sunt, vel non dederit ad incidendum chartam venditionis, vel emphyteuseos, g ¶ *Cum augmento.*] scilicet innaturali & illegitimo, ne sit contra §. dist. 89. decenter. 17. q. 4. quisquis. ℈. c. 9. 5. c. pe. & §. ea. q. 1. in antiqs. Ad hoc respondent quidam, si vult libere fur vel prædo restituere rem ante quam conueniatur, pœnã euitat: hoc falsum est, quia non sufficit raptori restituere rem ad euitãdam pœnam, vt ff. vi bo. rapt. l. non prodest. Vel dic quòd ecclesia non petet pœnam, sed iudex ex officio suo eam infliget, & dabit ecclesiæ, cui iniuria ignoscendi gloriam derelinquit. C. de epis. & cle. si quis. & est ad hoc bonum arg. 23. q. 3. §. 1. in fi. "Vel dic quòd potest petere naturale augmentum, i. interesse, sed innaturale non potest. Vel dic, quòd non potest petere interesse quod est extra rem. vel si forte occasione rei sibi latæ fami lia vel pecora mortua sunt, illud non potest petere. sicut nec emptor, vt ff. de act. empt. & vend. si sterilis. §. cũ per venditorem. Vel ponas casum sic. Quæ situ fuit si aliquis confessus fuit se furtũ fecisse sacerdoti suo, an in pœnitentia debet ei iniũgi, vt illam rem restituat cũ pœna [b]. Respõdeo quòd nõ. c. & sic contraria non tangunt casum.

VERVM. CASVS. Determinat Grat. in hoc §. qualiter intelligunt duo proxima præcedentia cap. dicens quòd primum ex rigore, secundum ex mansuetudine intelligitur. Sequens c. patet.

[h] *Aequisitas.*] occasione ecclesiæ, vt ℈. ea. q. 5. §. fixum.

Apostolicos.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte statuitur, quòd si quis clericus alienat quocumque titulo alienationis possessiones vel reditus vel vasa ecclesię in casu non concesso, deponi debet, alienatione facta in scriptis, siue non: & emptor debet rẽ restituere, & charitam ad incidendum: quod si nõ fecerit, excommunicetur. In secunda parte dicitur, quòd si episcopus cõstruxerit monasterium de reditibus ecclesiæ, eidem ecclesiæ monasterium subiiciat. Secũda pars incipit ibi, *Si autem episcopus. Salaria.* i. reditus. Iterum habeat sicut prius habebat. "Et interserit Grat. tria sequentia c. præter principale pro le alienatione positum, vt ostẽdat ca qualiter possum in quo licite res nitur.

ecclesiæ possunt alienari, quorum primum patet.

i ¶ *Iit.*] pro, id est.

k ¶ *Vasa.*] ℈. 10. q. 2. hoc ius. contra.

l ¶ *Captiuorum.*] & aliis causis.

m ¶ *Deponatur.*] hæc est pœna male alienantis res ecclesiæ, vt ℈. ea. quisquis. & c. non liceat. & c. statuimus [d]. Sed contra ext. de reb. ec. non al

coni. 17. q. 4. non al. si quis presbyterorum. ext. de elect. q̃ sicut. in fi. ff. de al. iud. pt. fi. eps di mut. cau. l. ex hoc edicto. §. fi quis alienauerit. Ex quibus omnibus spẽdere cũ habes q̃ sufficit si statim reddat ecclesiam indẽmem. Posset dici hoc prælato sibi verum esse, quo ad hoc vt exinde non possit vlterius conueniri: sed subdito, vt non quò ad hoc ne pro fi depõatur, ne remoueatur. Ar. cõ vt 50. dist. si tra. ff. vi bon. rap. non quis presbyter. Arc.

al. fancimus C. de sacro. eccl. Anl. l. 5. c. 48.

[d] *Aedificium* de pecunia ecclesiæ fabricari, an aquitatur ip ecclesiæ. 2 Iuo p. 3. c. 145.

3 Dicas. hãc gl. seq. Spe. de empt. & vend. §. terdecimo. quod si clericus. & ibi Ioan. Andr. & Bal. in fin. Fra. in c. semel. d reg. iur. in 6.

quis. §. hæc actio. & in alio casu. C. de nupt. patrem. hic tamen non valet protestatio: quia ecclesia tenetur redimere, vt ℈. c. prox. si vero priuatus redemisset, pretium datum repeteret sine distinctione, secũdum quosdam. "Et hic redemptus operas præstabit ecclesiæ per quinquennium, si non possit soluere. C. de cap. l. 2. & vlt. Item numquid hoc de quolibet capto verum est? ita. Sed numquid de capto in maleficiis? quod videtur [b] 86. dist. nõ sa. tis. 23. q. 5. cap. 1. & ca. reos. & 14. qu. 6. si res. Arg. contra 1. q. 1. iube mus. Tamen si priuatus det pecuniam pro redẽptione alicuius, bene eam repetit, vt C. de cap. l. vlt.

d *Solut.*] ¶ *Suis.*] Suis potius quã alienis subueniat, subueniat tamẽ & extraneis. 86. dist. non satis. 42. distin. quiescamus. Sed qui dicuntur hic captiui? "Dic quòd si ab hæreticis vel gentilibus capti sunt, vel a talibus vbi timetur periculum corporis [c] vel animę, tales tenetur redimere ecclesia, & etiam quilibet priuatus, vt 86. dist. non satis. ℈. ea. aurum. 23. q. 3. non inferenda.

QVAE VERO. Hęc est 2. pars q. in qua ponit pœnam sacrilegij, & hoc per ca. seq. Io. de Fant.

CASVS. Supra facta est mentio de inuasoribus rerum ecclesiæ. Nũc vero docet Gra. quę pœnitẽtia sit huiusmodi inuasoribus imponenda, qui sacra vasa & alia Deo dedi catapollutis manibus quasi profana rapũt, & contrectant.

[5] *Vniuersalis synodus diffinit neminem prorsus episcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vasa sacrata, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet pro redemptione captiuorum: sed nec tradere salaria ecclesiarum in emphyteutica pacta, nec alias rusticas possessiones venumdare, ac per hoc ecclesiasticos reditus lædere. quos ad propriam vtilitatem, & ob escam pauperum, & peregrinorum substẽtationem esse decernimus.*

a ¶ *Construxisse.*] lædẽdo ecclesiam priorẽ, potest tamen cõstruere, cum tamen non lædat ecclesiam. ℈. c. fi episcopus. & ca. bonæ rei. Tradetur ergo ecclesiæ, vt habeat in ip sa ius patronatus, q̃ habetur ex ædificatione seu fundatione. 16. qu. 7. quicumque. & c. decernimus. & c. filiis. ext. de ecc. ædi. ad audientiam. vel aliquod honestum seruitium. ext. de iu. pat. præterea. vel ob alia tẽporalia. extr. de cap. mo. in ecclesiis. 16. qu. 2. sane. Et est arg. quòd acquisita de rebus ecclesiæ ſt ecclesia vendicare. ℈. c. 4. q. 4. sacerdotes. & q. vlt. §. fixum. "Sed qd si clericus de peculio ecclesiæ in proprio solo ædificat? tunc videtur ædificium solo cedere. ff. de re. di. in tantum. Sed dicas [a] in fauorem ecclesię solum ædificio cedere. 17. q. 4. c. quæsti. & hoc est speciale in ecclesia, quòd si res cõparatur de bonis ecclesiæ, statim est facta ecclesiæ, vt hic, & ext. de pecu. cle. c. 1. & c. fi quis. Idẽ est in milite. C. de rei ven. vt si proponis. & in pupillo. C. arb. tu. l. 3. & in vxore. ff. de do. inter vir. & vx. vxor.

b ¶ *Tradat.*] i. subiiciat. ℈. 14. q. 6. comperimus. 17. q. 4. quæsti. contra. vbi habes quòd res cõfecrata non debeat rẽ stitui. sed supple laicis, & ad profanos vsus, & licet hic dicatur quòd dẽt subiici priori ecclesiæ: nihilominus tamen episcopus potest vnã ecclesiam alij subiicere cui vult: arg. ext. de excel. prel. sicut venire.

Acrorum.] CASVS. Fabius Firmianæ ciuitatis episcopus dedit xj. libras argenti de sua ecclesia pro redemptione quattuor personarũ, s. Passiui tunc clerici, & vxoris & duorum suorum filiorum. s. Demetrij & Valeriani, quo præfato episcopo mortuo Passiuus factus est episcopus, post cuius obitum filij timebant ne illæ xj. libræ argenti ab eis vel heredibus eorũ repeterẽtur. & ideo à Papa super hoc posſtulauerũt securitatẽ. Papa igitur eis plenã securitatẽ cõcedit, ita vt de cetero super hoc nulla quæstio eis moueatur. Sequens c. patet.

c ¶ *Repetitionis.*] quia quod ex causa pietatis impenditur, non repetitur. C. de neg. gest. alimẽta. nisi forte fuerit protestatus. ff. de relig. s venumdare, sic iterũ culpa est, imminẽte huiusmodi necessitate res maxime desolatæ ecclesiæ captiuis suis [d] præponere, & in eorum redemptione cessare.

2 Quæ vero pœnitentia huiusmodi inuasoribus, atque prædonibus, qui vasa sacra, & reliqua diuino cultui dedicata arripiũt, & quæ si profana contrectant, sit indicẽda, Nicolaus Papa definit scribens Frontario archiepiscopo Burdegalensi.

¶ Inuasoribus rerum ecclesiasticarum quæ pœnitentia sit imponenda. C. XVII.

DE viro nefando, Burgando nomine, qui rabie insana cõmotus diabolicis se irretire laqueis non dubitauit, atque gentilium more per abrupta itinera, & compita [e] insidiãs vobis in vestræ ecclesiæ villa, vnà cum clericis vestris manentibus, & populum salubribus instruere dogmatum monitis decertantibus, paneque spirtualis verbi vacua hominum corda reficientibus, atque laudabile propriæ salutis desiderium habentibus, sanctæ apostolorum Petri, & Pauli limina visitare, collectis malitiæ suæ sequacibus, & iniquitatis complicibus nefarias inuasiones, & deprædationes violentas in ferre dæmoniaco casu præsumpsit: &, vt epistolæ vestræ textus eloquitur, sacrum altare, sacraque Dominici corporis & sanguinis vasa, insuper & sanctum chrisma pollutis arripere manibus quasi vilia, & ad vsum communem apta præsumpsit, dilectio nos vestra cõsuluit [f], si ipse, vel qui cum eo in tam impio, & iniquo scelere fuerunt, ad pœnitentiam quandoque gratia tractu [†] diuina venire voluerint, quo eos pœnitentiæ vinculo constringatis, nostrę institutionis censuram exposcere curastis. De quibus (si tamen ita est) iubemus, cum ad pœnitentiam reuerti accelerauerint, vno anno extra ecclesiam Dei consistere, cuius sacratissima vasa, extra ritum fidei Christianæ, diripiendo auferre nõ dubitauerunt. Secũdo vero anno ante fores [g] ecclesiæ sine communione maneant. Tertio vero anno ecclesiam Dei ingrediantur,

[d] ¶ *Et compita.*] Cõpitũ est locus vbi plures viæ cõcurrũt. 48. di. sicut. ABBITIO. Et dicitur à con, quod est simul, & pita, quod est via, secundum Hug. & Lau.

f ¶ *Consuluit.*] quæ sit pœna talium qui inferunt iniuriam clericis dum insistunt diuinis officiis & obsequiis, habes 17. q. 4. §. qui autẽ. & c. si quis suadente. C. de epis. & cle. si quis in hoc genus.

g ¶ *Ante fores.*] sed nonne in primo anno est extra ecclesiam? Sed die quòd in primo anno stet extra cœmeterium quod violauit, & se cũndo

"Redẽptus ab ecclesia, quinquẽnũ.

b Q̃ vr. idẽ Fel. i. c. signi ficauit. de iud. Phil. Decii. in c. q̃ in ecclesiarũ consti. Lud. Gom. sup 6. cha. 100. in paruis.

"Redẽptio quinque est necessaria.

c Id est. mortis, vr leg. & no. ℈. e. aurũ ver. cur tot. Arc.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

cundo anno iuxta fores ecclesiæ.

a ¶ *Audientes.*]non communicantes,vt 33.q.2.latorem.

b ¶ *Spondentes.*]sacrilegos argue promittere cogendos se nunquam simile facturos, fic 23.q.8.pessimam.& c.si quis membrorum,vt dixi 11.q.3.cum aliquis.

MOnemus.] Hæc est tertia pars q.in qua reuertitur ad principale, & probat per 5.c.q.res ecclesiæ non sunt alienandę in casu non concesso.Io. de Fant.

Casvs.Quæritum fuit à Leone Papa quã pœnam pati debeat episcopus, vel sacerdos,q causa amicitiæ,timoris vel muneris rẽ suæ ecclesiæ vel salarium à Christianis oblatum auferre vel vsurpare præsumit. Et respondet, q debet deponi, & quod iniuste abstulit,reddere compellatur, & pro his nullas deinceps vires habeat ad litigãdum vel possidendum.

c ¶ *Rem tituli.*]is spectãt ad ecclesiam suam nõ aufert alij propria auctoritate [a]. Nam & tutor & curator punitur qui aufert alij rem pupilli sui, vt C.vnde vi.memineri nt.in fi. d ¶ *Reddere.*]ipse ergo qui alienauit,pot conueniri, vt hic, & J.ea. statuimus. & duobus c.sequentibus.Item & possessor potest cõueniri, vt S.ea. Augustino.& no.S.ea.quicunque.& S.ea. Apostolicos. cum enim ecclesia habet in optione quem velit cõuenire, si primo cœpit vnum cõuenire.& postea velit alium cõuenire,nõ fiet ei præiudicium aliquod per electionẽ. vt C.si tut.vel cur.l.vltim. « Sed quid si ecclesia est cõsecuta ius suũ ius cõse suum à possessore, nũquid adhuc potest cõuenire ipsum qui alienauit?non videtur,quia bona fides.nõ patitur, vt bis idem exigatur. ff.de reg.iur. bona fides.Quòd autem posset ipsum conuenire. ad hoc est arg.J.c.Vulterane.& c.statuimus. & c.quicunque.& ff. de pet.hæ. nec vllam. §.vlt. Respondeo,aut ecclesia agit ad pœnam,aut ad interesse. si ad pœnam,põt agere adhuc contra alienantem : quia pœna vnius nõ liberat alũ, vt S.ea.cum deuotissimam.si agit ad interesse,nõ potest[b]. Item quæritur si ecclesia cõsecuta est, secura est suum ius à possessore, an teneatur reddere actionem quam habet contra alienantem? Respondeo,q non:quia qua fronte potest petere cessionem qui ex contumacia sua condemnatur,vt ff.de admin.tu.si plures.& ff.de tut.si plures.& ff.de tut.& rat.dist. l.1.§.nunc tractemus.

e ¶ *Litigandum.*] arg.est hic,q qui male alienauit rem ecclesiæ,non potest eam repetere.

QVisquis.] Casvs.Hoc c.diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur,quòd episcopus,vel abbas de salariis episcopi,vel monasterij principi vel aliæ personæ in casu non concesso nil dare debeat, & si dederit,irritetur. Et ad hoc probandum inducitur canon Apostolorum, qui dicit, q de rebus ecclesiæ non debet aliquid defraudari. In secunda parte dicitur,q si episcopus dicat agrum nullum fructum ecclesiæ reddere,immo potius dãnum, propter hoc principi cõcedere nõ debet, sed clericis vel colonis.In tertia parte dicitur,quòd si princeps callide à colono vel clero agrum eccle siæ emerit, venditione rescissa ager restituatur episcopo, vel monasterio. Episcopus autem vel abbas hoc faciens deponatur.Secunda pars incipit ibi, *Quòd si excusationem.* Tertia ibi, *Quòd si calliditate.*

f ¶ *Cognatis.*]nisi victũ & vestitum, vt 86.dist. non satis. & 16.qu.1.si cupis.in fi.

g ¶ *A colono.*] licet enim colonus tradat alij possessionem,non ideo perdit ecclesia possessionem.C.de ac qui.pos.l.vlt.

h ¶ *Abiiciatur.*]mitius cum eo agitur, J.ea.si quis qualibet.& q.5.si episcopus[c].

NOn liceat.] Casvs. Symmachus Papa statuit in hoc c.vt Papæ non liceat prædia ecclesiæ alienare, quo ad prohibendum vsumfructum, nisi tantum domos, quæ in vrbibus modica impensa ecclesiæ fuit ab initio cũ toto fructu, non sustentantur, sub qua lege omnes prælati ecclesiarum constringantur. Contra quam constitutionẽ si aliquid fuerit alienatum, donator vel vendidor,& mediator deponantur. Subscribentes sint anathematizati cum eo qui dedit,& cum eo qui recipit, ni si restituat quod alienatum est. Sit licentia cuilibet ecclesiasticæ personæ contradicendi, & repoſcere cum fructib[e] alienata. hoc intellige, nisi alienatio facta esset in casu licito & concesso.

i ¶ *Papæ.*]Symmachus Papa successori suo legem imponit vt Imperator suo.J.16.q.1.ga iuxta. Sed qualiter hoc potuit,«cum nullus mortalium Papam possit iudicare.ext.de elect.innotuit.40.dist. si Papa.nec inferior superiorem.21.dist.inferior? sed certe licet sit solutus legibus,tñ secũdũ leges viuere debet.ff.de le.princeps.

k ¶ *Quibuslibet.*] Vsumfructum scribit Smaragdus in expositione regulæ B. Benedicti. c.59. *his verbis.* vsumfructum dicit, quod nos dicimus vsumfructuarium.

¶Quod non modo.] *In ipsa synodo longe aliter habetur.* Huius autem constitutionis legem in Apostolica tantum volumus fede seruari, vniuersis ecclesiis per prouincias secundum animarum cõsiderationem, quem proposito religionis conuenire rectores earum viderint,more seruato.

Idem in synodo sexta.

¶Qui res ecclesiasticas vendit,ad altare non audeat accedere. C. XXI.

INdigne ad altare[a] Dei properare permittitur,qui res ecclesiasticas audet inuadere,aut iniuste possidere,aut iniqua,vel iniusta defensione in eis perdurat. *& paulo post.* ¶Debet tamen esse prouisio,vt vindictam admonitio[b] præcedat, & res vsurpatas iniuste qui abstulit,aut iniuste ablatas retinet, æquitate patrocinante legibus restituat. Quod si neglexerit,& necessitas compulerit, demum prædonem sacerdotalis districtio maturata[c] percellat. [d] *& infra.* ¶Valde iniquum ergo & ingens sacrilegium est, vt quæcumque vel pro remedio peccatorum, vel salute, vel requie animarum suarum vnusquisque venerabili ecclesiæ contulerit, aut certe reliquerit, ab iis, quibus hæc maxime seruari conuenit,id est, Christianis,& Deum timentibus hominibus c, & super omnia à principibus, & primis regionũ in aliud transferri,vel conuerti permittatur. Propterea, qui hæc nõ præuiderit,& aliter quàm scriptum est, prædia ecclesiis tradita petierit,vel acceperit,aut possederit,vel,[b] iniuste defenderit,aut retinuerit , nisi cito se correxerit, quo iratus Deus animas percutit anathemate feriatur : sitque accipienti,& danti, & possidenti anathema,& institutæ[d] pœnæ contubernium assiduum. Nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, qui à religiosis animabus ad substantiam pauperum derelicta, contra fas sine aliqua pietatis cõsideratione dispergit.

a ¶ Aut iniuste.]*In synodo legitur,* aut iniuste, id est sine licentia episcopi possidere.

b ¶ Admonitio.] *In synodo additur,* manifesta.

c ¶ Hominibus.] *Quæ sequuntur vsque ad ver.* in aliud. *addita sunt ex synodo.*

d ¶ Vel iniuste dederint,aut retinuerint.] *Addita sunt & ista:sicque omnia,quæ in vsurpatione huiusmodi rerum accidere solent,exponuntur.*

Item Nicolaus Papa Adoni Viennensi archiepiscopo in epistola, cuius initium [Quia sanctitatis vestræ.

¶Excommunicentur, qui principum auctoritate res inuadunt ecclesiæ.

C. XXII.

DE rebus, quæ semel Deo contributæ, atque dicatæ sunt,& postea sub occasione concessionis principum quibusdam inuadũtur,atque diripiuntur sancimus, vt prius[c] consulatis principem ad resecandam tam præsumptiuam factionem, & cognoscendum,vtrum illius fit concessio, an inuasoris præsumptio. Quod si principis inordinata fuerit largitio, ipse sit princeps pro emendatione redarguendus.Si autem inuasoris declaratur præsumptio,vsque ad emendationem excommunicationis sit vindicta coercẽdus.

¶Extat epistola hæc in libro sæpe citato biblio thecæ Dominicanæ:in qua respondet Nicolaus ad nonnullas quæstiones ab Adone[†] sibi propositas.

Item Gelosius Iustino archidiacono, & Faustino[†] defensori.

¶De rebus ecclesiæ non est aliquid alienandum. C. XXIII.

4[d] VObis enim, & famæ vestræ consultum duximus, vt põtificis[e] vestri loco,vobiscum ab eodem[f] aliquis subrogetur,qui eius nomine pariter vniuersa disponat:quatenus omnia prædia ad vestrũ reuocetis studium,nec cuiquam clerico pro portione sua aliquod solũ ecclesiæ putetis esse deputandũ:ne per incuriam,& negligentiam minuatur:sed omnis pensionis summã ex omnibus prædiis rusticis , vrbanisque collectam ad antistitem deferatis. Ex qua tamẽ colectione habeatur ratio , quid ad causas[h],vel expensas accidentium necessitatum opus esse perspicitur,vt de medio sequestretur: traque parte electo tradatur, vt vel inde in futuro fabrica reparetur, vel ematur inde possessio pro vtilitate communi. Ad *nostrum studium*,id est,per nostrum studium.

e ¶ *Pontificis vestri.*] Episcopus iste remotus fuit ab administratione[d] temporalium:sed non spiritualium.

f ¶ *Ab eodem.*]Isto enim remoto ab administratione reseruatur,vt ipsius auctoritate administratores eligantur.

g ¶ *Quid ad causas.*] scilicet , vt expensæ prius deducantur , quæ ad factæ sunt in colligendis fructibus : quod ius deductionis nullus casus potest impedire.ff.famil.erciscund.fundus.ff.de petit.hæred. si à domino. §.fructus. in decimis secus , vt extra de decim. cum homines. sed cum distinctione , quam habes extra de decim. pastoralis.

omnes percepti à tempore deiectionis, vt ff.de interd.l.interdictis. ff.de vi & vi arm.l.1.§.ex die. Si autem agitur rei vendicatio.aut possessor fuit bonæ fidei, aut malæ.Si bonæ,restituet omnes fructus percептos à tempore litis contestãtæ,vel qui culpa sua non sunt percepti, sed ante litem contestatã perceptos non tenetur restituere,sed tantum extantes, vt C.de rei vend. certum est. Insti.de off.iud.§.post inchoatam. Si fuerit possessor malæ fidei: tam perceptos, quàm quos percipere potuit, tenetur restituere, vt ext.de rest.spol. grauis.& ff.de rei ven. si nauis.§.generaliter. & C.de rei ven. certũ est. Si vero malæ fidei possessor titulum habuit, tunc excusatur à percipiendis propter titulum , vt C. de rei ven.si fundum.nisi ita sit , q̃ ille titulus habeatur pro non titulo[a], vt cum quis emit contra interdicta legis, vt C.de agr.&cens. quemadmodum. li. vt.& alios casus habes notatos ff.quod met. cau.sed & partus.

Indigne.] Casvs. In hoc c.notantur tria genera hominum qui contractant res ecclesiarum,siinuasor,& in iuste possidens sua auctoritate, & qui iniuste possident auctoritate alterius, & isti omnes nisi cito se correxerint male ablata restituendo, debent anathematizari etiam cũ admonitione. Valde enim iniquum est , vt ab aliquo maxime Christiano vsurpetur quod ecclesiæ relinquitur vel confertur.

a ¶ *Ad altare.*] q̃a nec oblatio eius recipitur, vt S.ea.de viro.& etiã à sacramentis ecclesię suspensus est. vt 17. q. 4.quisquis.

b ¶ *Admonitio.*] Arg. « q̃ admonitio semper præcedat vindictam, vt hic, & 2.q.7. accusatio.& ca.seq.ti. 9.1.petimus.Sed verũ est cum agitur ad pœnam excõmunicationis:quia nemo excommunicandus est nisi præcedat admonitio trina[b], vt 16.q.7. omnes decimæ. & 17.q.4. presbyterorum. & extra de sent.exc.ca. sacro.Item & in illis crimẽ minibus præcedet ad monitio vbi ad brachium sęculare est recurrendum,vt 1.qu.7. patet. Item vbicumque non agitur ad depositionem. Et generaliter vbicumque agitur ad denuntiationem, vt ext.de simo.licet Hely.sed vbicunque agetur ad depositionem, non præcedat admonitio.ext.de accu.qualiter. ad quid enim admoneretur tunc,cum sufficiat ad depositionem q̃ homo semel deliquerit.25.dist.primum. Non ob.ext.de accu.si quis.quia loquitur in denuntiatione.Item non obst.2.qu.7. si quis erga.quia loquitur ibi de aliis causis,quæ non inducunt depositionem,vt 5.q.4.in loco.

c ¶ *Maturata.*]id est, matureprolata.J.16.q.1.in canonibus.

d ¶ *Et instituta.*]id est, destinatæ à talibus.

DEbitus.] Casvs. Quidam inuadebant vel rapiebant res ecclesiarum , & dicebant se habere à principibus concessionem. quare Adon Vienen. archiepiscopus quæsiuit à Nicolao quid esset super hoc faciendum. qui respondet dicens, quòd si princeps concessit,redarguatur super hoc. Si autem inuasor sua auctoritate fecit

1 Iuo p.3. c.182.

a Nã tũc ẽt ꝑ pœpiẽdis tenetur.ff.d hus q̃ fi fraudẽ.dic ꝑtor ꝑ hanc L.

2 Deusd.p.4 Pol.l.4.ti.19 a Nam pro tali excessu vt deponendus.L.

1 Deusd. p.4 Pol.l.4.ti.19

2 Pol.l.6.tit. 15. Ansl.l.6. c 184. Iuo p.5.c.375.

3 Can.apost. 39.

b Hoc ideo quia iã suũ cõsecut'est, & ita interesse desi.t. ff. de eo per quẽ fac. est. l.j.§.plures.

c ¶ *De hoc le.* & no.S.e.a. postolicos. sedm Hie. Iæ intelligi fuit ab initio cũ toto ecclesiæ. A. 4 Ferin cõc. 5 Ancl.4. c.29.

d intelliges nõ omni: & hoc colligi tur J. vbi dr q̃ oẽs reditus debent ad ipsum de factæ ad eo diuidi. A. Expensæ sp dendæ.

1 ¶ *Et cum fructibus.*]hic aduerte,quòd fructus possunt peti. «Scien dũ est,quòd si agitur per interdictũ aliquod ad petendũ rem cũ fructibus, tũc restituentur omnes fructus percepti à tẽpore eo quo est propositũ interdictũ,nisi in interdicto vnde vi:in quo venitur fructus antiquos omnes

«Ecclesia cum ab vno suũ ius cõsecuta est , an possit alium conuenire.

«Papã nullus mortalium iudicare pt.

«fructus ab ea ab oi possessore fore sint restituendi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Portiones.*] Arg. quòd prædia ecclesiarum non debent diuidi per præbendas, vt no. 8. q. prox. §. vlt. hoc non est verum: hic autem pro aHoc colligitur ex illa lra, ne pinçuriam, &c. vñ ibi nnui vt à contrario, q si illa cã cessaret, f. q essent diligẽtes cleri ci, q pñt diuidi, secdm H. & Lau. †*al. omnium*

hibentur diuidi, ideo quia clerici fuerũt suspecti a. sed vbi non sunt suspecti, bene diuidentur vt meliorentur per eos possessiones, vt j. ca. fæpe fit. nam diligentius tractantur res propriæ quàm communes, vt 47. dist. §. necesse est. vt C. quand. & qui. quarta pars debet. l. vlt. lib. 10.

b ¶ *Vt si maior.*] optimum arg. contra prælatos ecclesiarum, vt non possint allegare sterilitatem temporis, vel incursum hostiũ, si præcedentibus annis fuerunt vberes anni: sicut nec colonus. ſi. ff. loc. ex conducto. §. ſi vno. huic cõtrarium signatur. 10. q. 3. vnio. sed ibi soluitur.

Vi & diuinis.] Casvs. Serenus episcopus conquestus est de quibusdam, qui contemptis diuinis & humanis legibus ecclesiastica priuilegia deprimebant, siue destruebãt, pauperes opprimentes: nec cõmoniti res ecclesiæ ablatas restituere volebãt: quos à communione corporis Christi suspẽderat propter hoc: quibus supradict[a] Cælestinus presbyter cõtra inter dictum proprij episcopi sacram præbuit cõmunionem. Commisit ergo Gelasius Maiori co, & Sereno, & Ioanni episcopis mandans eis, vt illos vsurpatores participatione corporis Christi priuent. Cælestinus vero presbyter qui sententiam sui episcopi, nec debuit nec potuit ignorare, ab ecclesiastico repellatur officio, vt ceteri metũ habeant. Ego Bartho. sic puto casum ponẽdum: licet Bene. aliquantulũ minus dixerit. *Inciuili*, i. non ciuili, sed praua & incongrua.

1 Iuo p. 3 c. 150. & p. 4. c. 185.

† *Qui & humanis*] plera que exemp. & Iuo.

c ¶ *Inciuili.*] impia.

d ¶ *Ignorare.*] sic 8. 16. dist. quod dicitis. 3. 1. q. 1. si quis à simoniacis. & 36. q. 2. nullus. 8. dist. 20. si decreta. 8. 87. dist. c. vlt. & 17. q. 2. c. vl. audiretur tamen iste si vellet probare se ignorasse. 82. dist. proposuisti. in fi. & 1. q. 1. si quis à simoniacis. & ext. de ele. in nouit. in fi. Sed qualiter probabit se ignorasse? [e] Respõdeo, probabit q̃ fuit in alia prouincia, vt extra de testi. ex tenore. & C. de contrah. ſtip. optimam. vel etiam proprio iuramento, vt 34. q. 2. in lectum.

[e] ignorãtia ꝓbatur dupliciter.

Vlterane.] Casvs. Post damnationẽ episcopi Eucharisti quantum ad administrationem temporalium, qui patrimonium ecclesiæ Vulteranæ dissipauerat, & quattuor portiones [a] vel de fidelium oblatione, vel de hac fiant modis omnibus pensiones: ita, vt vnam sibi rollat antistes, aliam clericis pro suo iudicio, & electione dispertiat, tertiã pauperibus sub omni† conscientia faciat erogari: fabricis vero quartam, quæ competit, ad ordinationem pontificis erogatione vestra decernimus esse pensandam. Si quid forte sub annua remanebit expẽsa, electo idoneo ab vtraque parte custode tradatur enthecis: vt si maior [b] emerserit fabrica, sit subsidio, qđ ex diuersi tẽporis diligẽtia potuerit cu ſtodiri: aut certe ematur possessio, quæ vtilitates respiciat cõmunes.

2 Iuo p. 3. c. 151. † *al. Volaterranæ*

Idem Maiorico, Sereno, & Ioanni episcopis.

¶ Diuini muneris participatione priuetur, qui ecclesiastica priuilegia calcat. C. XXIIII.

1 Qui & † diuinis, & humanis legibus inciuili [c] damnatione calcatis, & reuerentia religionis abiecta, vel ecclesiastica priuilegia calcare contendunt, vel vbilibet in pauperũ prosilire dispendium, nec huiusmodi, saltem commoniti, conuictique, nequitiam sopire cõsentiunt, atque illata sacris rebus detrimenta sarcire: merito diuini muneris participatiõe sunt priuandi: vt huius perceptione careant, quod sacrilegis ausibus habuere despectui. Cælestinus vero presbyter fratris & coepiscopi nostri Sereni, qui contra pontificale iudicium, contraque Apostolicæ sedis mandata prorumpens, supra dictis communionem sacram ministrare præsumpſit, cum non potuerit ignorare [d] sententiam proprij sacerdotis, ab officio protinus ecclesiastico pellatur: vt nullus ecclesiæ ministrorum contra pontificalia instituta venire contendat.

Idem eisdem Iustino archidiacono, & Fausto defensori.

A ¶ Iustino, &c.] *Antea legebatur*, Idem eisdem. *Emendatum est, & posita istorum virorum nomina ex Iuone: ad quos etiam scriptũ est superius penultimum caput, vbi enim. Nec vero hæc, quæ nunc afferentur pertinere posse ad episcopos, quibus proxime præcedens caput scribebatur, indicant non modo quæ à Gratiano hic referuntur, sed etiam apertius verba, quæ apud Iuonem post vltima huius capitis sequuntur.* Si quis vero in ecclesiæ vestræ damnum, aut in his, quæ sunt præceptionis nostræ prohibita, põtificem vestrum videritis admittere, &c.

¶ De eodem. C. XXV.

2 Vlteranæ † ecclesiæ actus, vel patrimonium, quod hactenus cõperimus destitutũ post damnationem Eucharisti, quo fuerat deprauãte dispersum, curæ vestræ decreuimus esse delegãdum: vt diligentia (qua vos pro vtilitatibus ecclesiæ existimamus esse vigilantes) prædia culturæ restituatis antiquæ, & reuocetis, si qua sunt vẽdita, aut donata mancipia. Possessiones etiã, quas ab Eumancio, & Opilione episcopis, vel ceteris quouis iure videritis teneri (quia cõtra constituta synodi ab episcopis prędia alienari nullo potuerũt commento,) nihilominus reuocẽtur [e]. Sit emptoribus [f] ad eum recursus, qui præsumpſit aliquid de ecclesiæ rebus illicita venditione distrahere: ita vt pẽsiones annuas ad pontificem deferatis: cui priuilegia sua integra cõuenit omni ratione seruari, vt eius dispẽsatione portiones proueniant cõsuetæ: ita vt portionem quartã, quæ ad eos pertinet, sua põtifex ordinatione distribuat, prout cuiusque locũ g meritumque cognoscit. Pariter etiam ex fidelium oblatione faciendum est, vt clericis quartam eroget pro cõsideratione suæ electionis antistes. Fabricarũ etiam portio episcopo sciente, & disponente, vestra erogatione pẽdatur: quatenus nihil penitus in detrimentũ alicuius rei patiamini generari.

Idem clero, & ordini, & Plebi Brundusij.

¶ Redituum, & oblationum duæ portiones clericis committantur. C. XXVI.

3 Concesso vobis, quẽ petistis, Cantistite fratre iã & coepiscopo meo Iuliano, necessariũ fuit (eodẽ ad ecclesiã suam mox remisso) ad vos nostra scripta pariter de stinari: quibus agnosceretis eidem fuisse præceptũ, ne vmquã ordinationes præsumat illicitas. *& infra.* ¶ Reditus, & oblationes fideliũ in quattuor partes diuidat: quarum vnã sibi ipse retineat: alteratã cleri cis pro officiorũ suorum sedulitate [h] distribuat: fabricis tertiã, quartã pauperib[s], & peregrinis habeat fideliter erogandã: quarum rationẽ diuino est reddituras examini.

Epistola Gelasij, in qua est hoc caput, missa est cum aliis ex Hispania. Eadem vero inter epistolas Gregorij 11. impressas est tertia clero, & plebi Turingiæ scripta. Talis quadam epistola, sed breuior, refertur in libro, qui inscribitur Ordo Romanus, & formata episcopo danda nuncupatur.

Idem in epistola ad episcopos per Lucaniam, & Brutios, c. 29 [4]

¶ De oblationibus fidelium quot portiones fiant, & quæ cuique proueniat. C. XXVII.

5 Quattuor autẽ tam de reditu, quàm de oblatione fidelium, prout cuiuslibet ecclesiæ facultas admittit (sicut dudum ratio nabiliter est decretum) conuenit fieri portiones: quarũ sit vna pontificis, altera clericorũ, tertia pauperum, quarta fabricis applicãda. De quibus sicut sacerdotis intererit integrã ministris ecclesiæ memoratam depẽdere quantitatem, sic clerus vltra delegatam sibi summam nihil insolenter nouerit expetendum. Ea vero, quæ ecclesiasticis ædificiis attributa sunt, huic operi veraciter prærogata, locorũ doceat [a] instauratio manifesta sanctorum: quia nefas est, si sacris ædibus destitutis, in lucrũ suum præsul impendia his deputata conuertat. Ipsam nihilominus adscriptã pauperibus portionẽ, quamquam diuinis rationibus se dispensasse mõstraturus esse videatur, tamen iuxta quod scriptũ est [Vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est] oportet etiam præsenti testificatione [b] prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri. Quapropter nec clericorum quispiam, &c.

Item Simplicius Papa Florentino, & Equitio, & Seuero episcopis, epist. 3.

¶ De reditibus oblationum, & redituum ecclesiæ quattuor portiones presbytero dispensandæ credantur. C. XXVIII.

2 De reditibus ecclesiæ, vel oblatione fidelium quid deceat nescienti nihil licere permittat: sed sola episcopo ex his vna portio remittrtur: duæ ecclesiasticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profuturæ, à Bonagro† presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur: vltima inter se clericis pro singulorũ meritis diuidatur. *& infra.* ¶ Cui, *id est Gaudentio*, hoc specialiter præcipimus, vt tres illas portiones, quas triennio† [c] dicitur sibi tantummodo vendicasse, restituat.

¶ *Addita sunt in hoc capite aliquot verba ex originali, q̃ ad finem facere aliqd videbatur.*

Item Gregorius Maximiano episcopo Syracusano, lib. 3. epist. 11. [5]

¶ De reditibus ecclesiæ etiam nouiter quæsitis quarta pars clericis erogetur. C. XXIX.

4 Cognouimus de reditibus ecclesiæ nouiter acquisitis canonicam dispositionem quarta rum minime prouenire: sed episcopos locorum distribuere tantummodo quartam antiquorum redituum, nunc vero quæsita suis vsibus retinere. Quam rem† prauam subintroductamque consuetudinẽ fraternitas tua viuaciter emendare festinet: vt siue de præteritis reditibus, siue de his, quæ obuenient† [d], vel obuenientibus quartæ secundum distributionem canonicam dispẽsentur. Incõgruum namque est vnam, eamdemque ecclesiæ substantiam duplici [e] quodammodo iure cẽseri, id est† vsurpationis, & canonum.

Idem Augustino episcopo Anglorum in respon. ad primam interrogationem.

¶ De stipendio ecclesiæ quattuor debent fieri portiones. C. XXX.

5 Mos est Apostolicæ sedis ordinatis episcopis præceptum tradere, vt de omni stipẽdio, quod accedit, quattuor fieri debeant portiones, vna videlicet episcopo, & familiæ eius propter hospitalitatem, & susceptionem, alia clero, tertia vero pauperibus, quarta ecclesiis reparandis.

[Item ex concilio Toletano.]

¶ De eodem. PALEA. C. XXXI.

Ancimus omnibus episcopis curã laicorũ instare, vt si quos in fide Christi inuenerint, nimio affectu diligant. Insuper confirmamus, vt si aliqua ab ipsis accipiant dona [f], statim in quattuor diuidãt partes: ita, vt prima pars secundũ [A] Apostolorũ præcepta, titulorũ [g], necnon cœmeteriorum restaurationibus diligenter attribuatur, secunda clericis, tertia cunctis pauperibus, quarta vero aduenis.

¶ *Caput hoc (quod in omnibus vetustis exemplaribus, exceptis duobus, & sine Paleæ nomine habetur, & glossam habet) in nullo Toletano concilio aut impresso, aut manuscripto inuentum est. In collectione canonum incerti auctoris, quæ asseruatur in Vaticana bibliotheca, tribuitur Siluestro: quamuis in synodo Romana sub ipso habita, c. 4. paulo aliter hæ partes assignẽtur, 1. vt in præcedenti vb. huic capitib.*

A ¶ Secundum Apostolorum præcepta.] *In ea collectione non sunt hæc verba. In vno vetusto Gratiani codice est*, secundum Apostolicorum præcepta.

Item ex concilio Agathensi, c. 22.

¶ Omnes presbyteri secundum iussionem episcopi res ecclesiæ dispensare studeant. C. XXXII.

6 Statuimus (quod omnes cano nes [a] iubent) vt ciuitatenses siue diœcesani presbyteri, vel clerici, saluo iure ecclesiæ, tẽ ecclesiæ, sicut permiserunt, epi teneãt: vendere autẽ, aut donare penitus nõ prẽsumãt. Quod si fecerint, vel fecerũt, & facta venditio nõ valebit, & de facultatibus, si quas habẽt proprias, indemnẽ [h] ecclesiam reddãt, & communione priuẽtur.

A ¶ Canones.] *Restituta est hæc vox ex originali. Antea legebatur*, episcopi. *In Polycarpo autem tantum est, quod omnes iubent.*

Item ex eodem concilio, c. 26.

¶ De clericis, qui documenta ecclesiæ supprimunt, aut aduersariis tradunt. C. XXXIII.

7 Si quis de clericis documẽta [i] quib[s] ecclesiæ possessio firmatur, aut supprimere [k], aut negare, aut aduersariis fortasse tradere, dãnabili, & punieda obsti natiõe psumpserit, q. q. q. [l], p absentiã documẽtorũ, interesse

a *Hoc collegitur ex illa lra, ne pinçuriam, &c. vñ ibi nnui vt à contrario, q si illa cã cessaret, f. q essent diligẽtes cleri ci, q pñt diuidi, scdm H. & Lau.* †*al. omnium*

† *al. nunc ob uenerunt, vel obuenefic ff. de vſuc. eum qui rint* ẽdes. Itẽ argu. q idem iuris est in veteribus quod in nouis. ext. de cen. cum olim. & c. cũ in eccle ſiis. Arg. contra. de deci. tua. nam licet veteres decimæ sint cõcessę laico, non ideo noue, vt ibi dicitur: q̃nque tamẽ eadẽ res duplici iure cẽsetur. ext. de reli. do. qa. & ff. de pec. hinc quẽritur. §. 1. vbi habes, q peculiũ q̃nque duplici iure cẽsetur: sed isti sunt casus speciales [b].

b *Quod aũt hic dr regulare est. de hoc ẽt le. & not. extr. de deci. cũ in tua. in fi.*

5 Ansel. l. 5. c. 64. Pann. l. 2. c. 8.

Animas.] ¶ *Donat.*] secundum distinctionem, ext. de testa. requisiſti.

g ¶ *Titulorum.*] i. ecclesiarum, ad quas initiulati sunt.

Statuimus.] Hæc est 5. pars q. in qua magister reuertitur & probat per 20. c. q. res ecclesiæ non sunt aliẽnãdæ, nisi in casu concesso: aliàs alienatio si tenet, & alienatores quocumq; casu debẽt puniri. Ioan. de Fant.

Casvs. Relatũ fuit in Agathensi concilio, q̃ clerici existentes in ciuitate vel extra, res ecclesiarũ suarum nõ gubernabant secundum episcoporum suorum depositionẽ, sed vindicabant vel donabant sicut eis placebat. quare cõcilium statuit, vt hoc de cetero non faciant: & si fecerint, irritetur. & de proprio si quod habent, ecclesiam reddant indemnem, & communione priuentur.

h *Indemnem.*] De hoc dixi 5. e. monemus.

Si quis.] Casvs. Quidã abscondebant vel denegabant instrumenta ecclesiarum: aut ea aduersariis dabant. quæ situm fuit quã pœnam pati debeant. Et respondetur q̃ omne dãnum ecclesiæ illatum per absentiam instrumẽtorum, debent restituere de propriis facultatibus: & cõmunione priuentur. Qui vero talia do cumẽta recipiũt, eadẽ pœna debent puniri.

i ¶ *Documenta.*] Idem esset si testes aliquos impediret dicere veritatem, vt extr. de test. cog. peruenit.

k *Supprimere.*] qa crimẽ falsi incurrũt. ff. de fal. l. 1. §. iis q̃ deposita. l ¶ *Quidquid.*] Arg. q̃ ecclesia potest petere

6 Pol. l. 3. tit. 12.

7 J. e. si quis de clericis. Burch. l. 3. c. 183. Iuo p. 3. c. 156.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a idem L. & interesse, quod est extra rem[a]. sed illud non est extra rem: quia inide po. ext. strumento tradito possessionis, & possessio tradi videtur, vt C. de iniur. in don. l. 1.

EPiscopus.] CASVS. Statutum fuit in concilio Agathensi, vt episcopus qui non habet filios vel nepotes, non instituat alium heredem quàm ecclesiam suam. si vero illicite de rebus ecclesiæ aliquid alienauerit, alienatio talis irrita habeatur: & ad ecclesiã quod alienatum est reuocetur. si vero filios habet quibus suã bona relinquit, de bonis illis indemnitati ecclesiæ consulatur.

a ¶ *Alium.*]hoc est cõsilium, quia etiam vxorem & seruum suum posset instituere heredem, vt 3. ead. q. 1. sint manifestæ.

b ¶ *Ab heredibus.*] Hic duo contraria dici videntur, s. quòd ecclesia debeat esse heres defuncti: & quod ecclesia possit conuenire filium defuncti de eo quod male alienauit defunctus. nam si ecclesia est heres defuncti, etiam si defunctus aliquid indebite alienauit, illud non potest reuocare ecclesia, vt C. de re. alie. l. 3. & C. de li. cau. l. si ab eo. & C. de rei ven. cũ à matre. teneretur enim seq voluntatem defuncti, vt tit. q. 1. Siluester. ideo sic exponas. ecclesiam sibi relinquat heredẽ. sed si ecclesiam nõ instituit heredem, supple tunc si quid de ecclesia. &c. "Genera ra definicti liter enim omnis heres tenetur ad omnia onera defuncti, nisi secerit inuentarium, vt C. de iur. delib. sancimus. hoc tamẽ teneas quòd secundum canones in contractibus & in delictis siue aliquid peruenerit ad heredẽ, siue nõ: siue lis sit contestata cum defuncto, siue nõ, heres semper tenetur insolidum, vt

b Vbi ð hoc 16. q. 6. si episcopum[b]. &. 3. 1. q. 4. §. in fi. ext. de rap. in litte peccato teris.

ciuiũ. vt ibi satis dixi. A.

DIaconi.] CASVS. Hoc ea. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd diaconi, presbyteri vel episcopi de rebus ecclesiæ nil debẽt illicite alienare: quod si fecerint, de hoc conuicti deponantur, & de suo proprio tantumdem restituant. In secunda parte dicitur, quòd liberti ecclesiæ, negotia ecclesiæ prosequi debent: quod si contempserint, in seruitutem adducentur. Secunda pars incipit ibi, *Liberros etiam.*

c ¶ *Fecerint.*]æstimatione seruorum reddita de proprio: aliquin re uocarentur, vt 3. e. & 5 illi nisi sint bene merti, vt 3. e. 5 quos de ser uis. Et est in hoc dura conditio libertorum ecclesiæ, quòd propter operas non præstitas reuocantur in seruitutem. aliud in liberto pri-

"liberti ecuati, vt C. de li. cau. solo obsequij. quod est hic speciale. "Item aliud clesię differunt a liber libertis. secus in aliis, vt C. de lib. & eor. lib. l. 1. & 2. Item aliud speciale quòd liberti tenentur seruire ecclesiæ nulla eis opera impositis priuatorum. ta, vt hic, & 3. e. liberti, hodie tamen distinguitur, vt ext. de ser. non or. eo. libentius.

d *Aliud.*] id est, ipsam rem restituet, & aliud tantum de suo. sic 89. dist. decenter. & 10. q. 2. hoc ius. ver. qui vero res.

e ¶ *Actus.*]id est, negotia.

QVidquid.]CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd si presbyter illicite alienat aliquam possessionem ecclesiæ, irrita sit talis alienatio: ita vt emptor nullam habeat actionem ad possessionem petendam: nec venditor ad pretium habendum.

f ¶ *Vendicatione.*]in emptorem enim non transfertur dominium. vnde non potest rem vendicare: habet tamen contra venditorem actionem ex empto, vt 3. ea. Vulterane. in authen. de non alie. aut permut. §. quia vero leonis. coll. 2. Sed non ne venditor potest pe tere pretium re non dum euicta: quia venditor non ad aliud tenetur, nisi vt faciat emptoré habere rem. nõ enim tenetur rem eius facere: vt ff. de ac. empt. seruus quem. §. si sciens. sed hic contractus est nullus.

ALienationes.]CASVS. Hoc ei diuiditur in duas partes. in prima parte dicitur, quòd alienationes, quæ fiunt ab episcopis vel abbatibus intrusis, vel canonice electis, similiter ordinationes factæ sine consensu clericorum, vel per simoniam, irritæ sunt. In secunda parte dicitur, quòd si quis clericus suam præsumpserit, olim, vel modo præsumat alienare, irritum sit, & canonicæ subiacebit vltioni. Secunda pars incipit ibi, illud etiam.

g ¶ *Alienationes.*] hoc ad canonice electos referas: quia intrusi vel schismatici, nec etiam cum consensu capituli possunt aliquid alienare. j. c. precariæ. extr. de schisma. quod à prædecessore 5. 7. q. 1. factus. 25. q. 1. omne. ff. de rebus eorum, qui sub tut. vel cu. l. quicumque. argum. contra. j. de consecrat. dist. 2. & dixit. 1. quæst. 1. si quis à simoniacis. 3. q. 7. tria. in prin.

h ¶ *Consecrandus.*] id est benedicendus "ab bas. nam non consecratur, nisi cum ordinatur in facerdotem: sed tamen dicitur, quòd ei manus imponitur ab episcopo. 69. distinct. quoniam videmus. vnde abbas sine benedictione potest monachos benedicere. extra de sup.

Item ex eodem, c. 53.[4]

¶ De possessione ecclesiastici iuris quidquid à presbytero distrahitur inane habeatur, & vacuum.

C. XXXVI.

[5] QVidquid parochiarum presbyter de ecclesiastici iuris possessione distraxerit, inane habeatur & vacuum vendicatione [f A] comparantis, & actione vendentis.

Item ex eodem, c. 33.[1]

¶ Episcopus hæredem non habens, non alium, quàm ecclesiam sibi hæredem instituat. C. XXXIIII.

[2] EPiscopus, qui filios, aut nepotes nõ habuerit[A], alium [a] quam ecclesiam non relinquat heredem. Si quid de ecclesia non in ecclesiæ causa, aut necessitate præsumpserit, quod distraxit, aut donauit, irritum habeatur. Qui vero filios habet, de bonis, quæ reliquit, ab heredibus [b] eius, indemnitatibus ecclesiæ consulatur.

A ¶ Vendicatione.] *Sic etiam in recentioribus conciliorum editionibus. In aliis, & duobus etiam Vaticanis codicibus legitur*, venditore comparantis. *apud Iuonem*, venditione comparantis. *In Epaunensi, vbi hoc videtur repeti*, in venditorem comparantis actione vertenda.

Item Vrbanus Papa.

¶ Alienationes factæ ab intrusis, & ordinationes sine consensu clericorum irritæ sunt. C. XXXVII.

ALienationes [g] omnium per intrusionem, seu canonice electorum sub episcopi nomine, aut abbatis, qui secundum ecclesiæ suæ vsum consecrandus [h] est, alienationes dico quocũque modo factas, necnon & ordinationes [i] personarum ab eisdem sine communi consensu clericorum ecclesię, siue per simoniam itidem factas, irritas iudicamus. ¶ Illud etiam per omnia interdicimus, vt nullus clericus præbẽdam [k] suam, seu beneficium aliquod ecclesiarum aliquo modo alienare præsumat. Quod si præsumptum olim fuit, vel aliquando fuerit, irritũ erit, & vltroni canonicę subiacebit.

¶ *Post collectionem Anselmi in codice peranti quo, habetur fragmentum cuiusdam concilij Vrbani secundi: in cuius initio hæc leguntur.*

Alienatione, quæ specialiter per Ottonem, Guidonem, Hieremiam, seu forte Philippũ vbilibet de possessionibus Rauennatis exarchatus factæ sunt, damnamus. Generaliter autem omnium per intrusionem, seu canonice electorum sub episcopi nomine, vel abbatis . . . ecclesiæ suæ consecrandus est, alienationes quocumque modo factas, *& cetera vsque ad finem huius capitis sine vlla varietate.*

Item ex concilio Ilerdensi, c. 16.

¶ Episcopo defuncto, vel adhuc in supremis agente, de rebus ecclesiæ nihil est vsurpandum. C. XXXVIII.

neglig. prælat. statuimus.

i ¶ *Ordinationes.*] hoc non potest facere sine consensu capituli sui: vt 24. dist. c. vlt. & pen.

k ¶ *Præbendam.*]fructus potest. extra ne præla. vices suas. cap. vleim. ad instar fructuarij. ff. de vsufru. arboribus, "sicut fructus decima- "Bñficij fru rum & oblationum possunt vendi, licet hoc non sit honestum: quia cũ vẽdi phi prohibitum non inuenitur[d], sed tantum cum consensu episcopi ex d hoc plane tra de reb. eccl. non alie. nulli. nisi ad modicum tempus. argum. ex- olim proba tra de cen. præterea. & extra de transact. de cetero. Sed quid si obli tur extr. de gauit ad quinquennium: numquid stabit successor contractui? ita, si emp. & ven. nomine ecclesiæ contraxit, & cum episcopi auctoritate. extr. de fol. c. 1. secus si nomine suo. ff. de pi. l. lex vectigali. ff. qui. mo. pig. vel hy. ista verba fol. si res distracta. ff. loca. si quis domum. §. hic subiungi solet. Ioan. hic posita p Sed certe quidquid dicat Io. ego credo, quòd sicut clericus potest Ioan. vendere fructus præbendæ suæ sine consensu episcopi, ita obliga re, maxime ad modicum tempus: sicut tutor vendit fructus sine auctoritate iudicis, vt C. de admi. tut. lex quæ. nec aliqua decre. contra dicit legi. B.

Hæc

HAec huius placiti.] CASVS. quærimonia facta fuit in concilio Ilerden. de clericis, qui post obitum episcopi omnia bona defuncti antistitis vsurpabant, facta est constitutio ne hoc de cetero fiat: sed œconomus adiuncto sibi vno vel duobus fidelibus viris pastoris cat ex illis bonis clericos, si qui sunt in domo episcopali: vel seruet ad vsum successoris,

Concord. cil. Va ent. c. 2. qui vti debet bonis illis cum clericis sui antecessoris. clericus autem contra hanc constitutionem faciens, anathematizetur.

a ¶ *Hæc huius.*]Sic cõstrue, hæc censura placuit custodiri placiti cõstitutione. & secundum hoc verbum, placuit, est personale verbum.

b ¶ *Placiti.*]i. decreti.

c ¶ *Conseruare.*] Arg. successori omnia seruanda à morte præcessoris. extr. de off. & po. iu. or. cum vos plerumque. & ext. ð test. relatum. Item argu. ex mobilia prædecessoris pertinent ad successorem, vt j. e. de laicis.

d ¶ *Et vix.*] Quod vix fit, tamen fit. 3. dist. 19. in memoriam. ar. contra. ff. ad Vell. tutor. in prin.

e ¶ *Quia.*] hoc refertur ad id quod 5. dixit.

ETsi illi.]CASVS. Quæsitum fuit in concilio Toletano, an successor posset reuocare in seruitutem illos quos antecessor manumisit, qui nihil de rebus suis ecclesiæ contulerat. Et respondet ꝙ sic. & ideo qui hoc faciunt, in futuro damnabuntur, & hoc probatur vna ratione: quia si illi ꝙ nihil pauperibus erogant, in futuro dãnabuntur, multo magis illi qui pauperibus auferũt quod non dederũt: cum iniquum sit, vt illi qui nihil ecclesiæ contulerunt, ius ecclesię alienare contendant.

f *Distribuunt.*]necessitatis articulo. de hoc tit. 47. dist. sicut hi.

g ¶ *Quanto magis.*] in nuitur hic ꝙ magis sit auferre quàm non dare cum tamen quandoque æquiparentur, & sic est contra 67. di. sicut.

h ¶ *Non contulerit.*]sic videtur, ꝙ si res suas contulerit ecclesiæ, ꝙ tunc alienare possit. arg. j. c. si quis qualibet. ext. de reb. ec. non al. episcopi. ad hoc dicunt quidam, ꝙ nullo casu potest alienare, nisi communi consensu canonicorum. sed hoc nihil est: quia si habet consensum cleri, quare restituet tantumdem de suo: cum nec alienare posset, licet adesset omnium cõsensus, nisi esset communis utilitas ecclesiæ, vt j. e. fine. "Sed intellige cum ille manumissus nõ erat benemeritus: & sic erat malæ fidei possessor, aliàs posset præscribere libertatem, vt C. de præscr. long. temp. l. 1.

i ¶ *Successor.*]vel ipsemet. 35. q. 9. qð quis. & est arg. ꝙ successor reuocat malefactũ sui antecessoris[a] vt 16. q. 3. si sacerdos. ext. de pœ. c. 2. k ¶ *Reuocabit.*]nisi per decẽ annos steterint in libertate. ff. q. & à qui. sicut. §. Aristo. sic ergo restituitur contra libertatem ecclesiæ: qð non est in minore, nisi ex magna causa, vt ff. de min. si ex causa; in fi. aliàs secus.

SI *quis de clericis.*]casum illum habes. 3. ea. in c. fi quis de clericis. vt 3. ea. monemus. & ideo ibi videbis.

ABbatibus.] CASVS. constitutum est in concilio Aurelianen. vt hoc no. ext. de rebus suarum eccle de re. ec. nõ siarum alienare præsu al. si qs psby mant sine licentia & terorũ. Arc. subscriptione episcopi: & q hoc persumpserit, deponatur. & qđ temere alienatum est, per eũm reuocetur.

¶ *Subscriptione episcopi.*] "licet abbas non posset sine consensu episcopi alienare rem "Abbas an ecclesię, vt hic. & j. 17. possit do q. 4. in venditionibus. nare. & ext. de reb. ecc. non al. nulli. tamen si consuetudo loci haber, be ne potest dare modicum. ext. de do. c. 2. & 3. & infeudare potest. ext. de reb. ec. non ali. ad nostram. & hoc potest episcopus vel abbas sine consensu capituli, si subest necessitas, & res est modica. j. e. ca. terrulas. Ioan. quod falsum est, nisi in paruis rebus.

m *Siqua de rebus.*] CASVS. Vacante episcopali ecclesia, quidã presbyter vendidit ecclesiasticã possessionẽ: tempore præcedente episcopus est substitutus, quæ situm est in synodo Ancyrana, vtrum talis venditio possit rescindi. Et respondet quòd sic. in arbitrio tamen episcopi erit, vtrum pretium recipiat, vel recuperet possessionem: quia quandoque magis expedit habere pretium quàm possessionem. Sequens cap. planum est, & per se patet.

n ¶ *Presbyteri.*] id est, canonici.

o ¶ *Resciſſo.*]"hic patet ꝙ sede vacãte clerici nihil dispone re possunt de rebus ecclesię, vt 10. q. 2. si quis episcopus. & 75. dist. quoniam. immo potius sede vacante non possunt immutare statum eius. ext. ne se. va. c. nouit. tamẽ si est magna necessitas, clerici possunt aliqua aliena re, secundum H. vt dixi 71. dist. fraternitatē. & arg. j. e. precariæ. ta men de auctoritate su c. 162. perioris. Nã & iudex præstat auctoritatem facto minoris eo tempore, cum non habet curatorem, vt C. qui admit. ad bo. pos. l. bonorum. Item in minoribus ecclesiis potest episcopus aliqua alienare mortuo facerdote

te[b] tempore necessitatis, vt 10. qu. 2. si quis episcopus. & not. quòd contractus ipso iure tenet, quem faciunt clerici mortuo episcopo, sed restituitur ecclesia si probat se læsam, sicut est in contractu minoris, qui nõ habet curatorẽ, vt C. de in integ. rest. si curatorẽ. & ideo bene dicit, hic resciſſo contractu, s. per in integrum restitutionem.

p ¶ *Recipi.*]ab emptore.

q ¶ *Propterea quòd.*]i. quia sæpe cõtingit ampliorẽ summam reditus distractarum rerum reddi, s. emptori pretio accepto. hoc est dicere, quòd emptor amplius sæpe percipit de redditibus, quàm sit pretium quod

4 & in Epaonen. c. 11.

5 Iuo p. 3. c. 162.

d. incubi bones, atque vagantes fuisse.

a Burch. l. 3. c. 9. Iuo. p. 3. c. 249.

4 lib. 7. cap. c. 275.

5 Pol. l. 3. c. 12

" Sede vacãte an posint clerici possint de reb eccle się dispõere

† *al. libertos*

† *al. si consistutum pretium*

† ἀπόδοσις ἀποδοτέον τὸ κυριεύον

b Vt cõtra ext. lib. 6. de reb. ec. si al. dudũ. sed pt intelligi qđ ibi dĩ cum hac determinatione: & ita hoc si corrigetur ad hoc 5. e. pcariæ. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod dedit, vel quàm ecclesia inueniat pro pretio quod accepit: & ideo magis expedit episcopo repetere fructus perceptos, quàm retinere pretium.

a *On liceat.*] *Post mortem.*] Narrat, quod contingere solet. vnde sub. maxime. s. ea. hæc huius.

b ¶ *Rapere.*] vitium. no. j. ea. de laicis. & c. illud. ea. q. 5. sicubi. H.

Precariæ.] Casvs. Statuitur in hoc c. vt precariæ, & com mutationes, quę factę sunt ab intrusis vacantibus ecclesiis, rescindantur: & si expediat, fiant secundum canones, vel secundum leges.

1 Et in Aquisgr. c. 88.

c ¶ *Precariæ.*] ergo clerici possunt alienare ecclesia vacante, quia capitulum supplet defectum episcopi. extr. de hær. ad abolendam. Io. quod falsum est, vt ext. ne se. vac. c. 1. B.

d ¶ *Vel ciuili.*] 5. 96. dist. bene. in fi. Vel die ciui li, i. principis: cuius autoritas requiritur in rebus ab ipso collatis, 10. q. 2. precariæ.

2 in Meldēsi c. 21.

Charitatem.] Casvs. Hoc c. duas habet partes. In prima præcipit Greg. Maximiano episcopo Syracusano, quem fecerat in Sicilia legatum, vt si quis episcopus moriatur vel deponatur, conueniant œconomus & clerici ecclesiæ & prælati: & in præsentia eius de rebus ecc. faciant inuentarium: proquo neque species, neque pretiũ aliud scriptori tribuatur. In secunda parte præcipit ei, vt cum visitatores parochias vacantium ecclesiarum, visitant, eo disponente, ipsi & clerici eorũ qui cum eis visitant, aliquid emolumenti propter suum laborẽ percipiant, vt illi consequantur stipẽdium, &c. *Subsidia.* Dicit Hu. quòd nomine subsidij intelligitur procuratio tantum, licet possit etiam aliter intelligi. Secunda pars incipit ibi, *Visitatores.*

3 Bur. lc. 3. c. 166. Iuo p. 3. c. 227. ex Bel luacensi.

4 Ioan. diac. lib. 3. c. 23.

e ¶ *Pro faciendi.*] hoc intellige cũ habet salarium de publico, vt 23. q. 1. militare. in fi. & 1. q. 3. si quis episcop⁹. alias secus. 10. q. 2. precariæ.

f ¶ *Stipendium.*] argu. quòd ad quem onus spectat, & emolumentum. j. e. quicumque. 7. q. 1. pontifices. 16. q. 6. de lapsis. Item est hic arg. quòd iudices licite possunt perere sumptus à partibus, vt dixi 11. q. 3. non licet. & est simile quod dicitur alibi, quòd labor non debet esse sine fructu, vt 7. q. 1. ibi.

De laicis.] Hoc c. diuiditur i duas partes. In prima parte dicitur, quòd in Aluer

al. cleris

al. illic

nia erat quædam praua consuetudo, s. quòd morientibus episcopis siue aliis clericis laici res defunctorum inuadebant. Statuit ergo Vrbanus Papa in concilio Aluerniæ congregato, vt si quis decetero talia præsumpserit, excommunicetur donec. resipiscat. In secunda parte dicitur, quòd res episcoporum defunctorum

tal. quo

consequantur stipendium f, qui † pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium.

A ¶ Oeconomis.] *Sic etiam in omnibus vetustis: sed in originali tam impresso, quàm manu scripto legitur*, hieracrhicis. *Ioannes Diaconus habet*, hieraticis.

Item ex concilio Vrbani Papæ Aluerniæ celebrato.

¶ Excommunicentur laici, qui morientium clericorum audent bona dirimere. C. XLVI.

DE laicis quęstio facta est, qui morientibus episcopis, siue aliis clericis res defunctorum inuasas, ecclesię, pauperibusque subripiunt. Contra quos commune totius concilij anathema prolatũ est, ipso Papa huiusmodi sententiam promulgante. Si quis post interdicti præsentis cognitionem g episcoporum, seu presbyterorum, aut aliorum clericorum res h inuaserit, vsque ad satisfactionem excommunicetur. ¶ Episcoporũ vero deficientium res per archipresbyterorum seu archidiaconorum manus, aut secũdum mortuorum iudicium k pro ipsorum salute in eleemosynas dispẽsentur, aut successori, qui futurus est reseruẽtur. Idipsum de presbyterorũ, seu clericorum aliorũ rebus per episcopum, vel supradictas personas, aut cui deficientes commiserint, fiat. Si quis autem aduersus ista præsumpserit, anathema sit.

¶ In titulis capitulorum concilij Claremontensis (quod Aluerniæ celebratum est) titulo penultimo hæc leguntur ad caput hoc spectantia. Ne alijs clericus res episcoporum, vel clericorum, vel in vita, vel post mortem eorum diripiat, vel in vsus proprios conferat. Quod si quis fecerit, anathema sit: & dictum est ab omnibus, fiat.

Item Innocentius Papa secundus in concilio Lateranensi. c. 4.

¶ De eodem. C. XLVII.

5 ILlud, quod in sacro Chalcedonensi cõcilio constitutũ est, irrefragabiliter conseruari præcipimus: vt videlicet decedẽtium bona episcoporũ à nullo omnino hominũ diripiãtur: sed ad opus ecclesiæ, & successoris l sui in libera œconomi^m, & clericorũ permaneãt potestate. Cesset igitur decetero illa detestabilis, & fœua rapacitas. Si quis autẽ amodo hoc attẽtare præsumpserit, excommunicationi subiaceat. Qui vero morientium A presbyterorũ, simili sententię subiaceãt.

A ¶ Morientium.] *In vulgatis sequebatur*, episcoporum: *quæ vox & a vetustis, & ab ipso concilio manuscripto abest, & frustra repetebatur. Sunt autem ex originali addita, paulo superius aliquot verba.*

HOC NON SOLVM. Casvs. Supra dictum est, quod laici bona clericorum defunctorum inuadere nõ præsumant: nunc vero docet idem Gratian. de metropolitanis, & de quibuslibet aliis clericis, & ad hoc inducit seq. c.

On liceat.] Casvs. Constitutum est in sexta synodo, vt morien

Hoc non solum de laicis, verumetiam de metropolitanis, & quibuslibet aliis clericis intelligendum est: sicut in sexta synodo, cap. 35. legitur.

te episcopo res illius, vel ecclesię suę non præsumat auferre metropolit. sed seruentur à clericis eiusdem ecclesiæ. si vero clerici non sunt ibi idonei, metropolitanus futuro episcopo omnia illibata reseruet. Seq. 5. cum c. seq. per se patet.

a *Sicut.*] ¶ *Alienæ.*] Rem aliena semper tenetur restituere, nisi illa iam sit consecrata, vt 17. q. 4. contra. quia nihil, &c. 54. dist. generalis, & 14. q. vlt. comperimus.

HIS OMNIBVS. Casvs. Infert. G. ex omnibus fere supradictis c. quòd prælati res ecclesiasticas alienare non debent: & si alienatæ sunt, restitui debent: quod verum est si illicite alienentur. Nunc vero dicit, quòd ex causa necessitatis vel vtilitatis licite possunt res ecclesiæ alienare. De necessitate probat per ca. prima. De vtilitate probat per tria sequ. ca. si. sine exceptione. item domus. & terrulas. Seq. cap. patet. *Vt melius orari.* vt causa vtilitatis.

b ¶ *Sed notandum.*] nunc incipit ostendere quando possunt alienari res ecclesiæ.

Non habenti.] ¶ *Sui tituli.*] id est, ecclesiæ, vel sui tituli, id est, ad suum commodum, vt 5. ea. sub monemus.

1 In Mogunt. sub Otthone c. 8

c ¶ *Vsurpare.*] id est, alienare. & ponitur in mala significatione, cum non subest necessitas.

d ¶ *Placuit.*] Casvs. Statuitur in hoc c. vt sine consensu episcoporum presbyteri non vendant res ecclesiarum, sicut nec episcopi vendere possunt prædia ecclesiarum inconsulto concilio. & inducit hoc ca. à contrario sensu.

Concilio, hoc quo ad res matricis ecclesiæ.

Vel cuncto presbyterio. hoc quo ad res aliarum ecclesiarum prædia alienantur. & sic concilium dicitur collegium matricis ecclesiæ, presbyterium dicitur collegium aliarum ecclesiarum.

2 Bur. c. 3. ibid. Iuo ibid.

e ¶ *Concilio.*] scilicet clericorum, vt 5. cap. proxim.

APPELLO. Et vide quod not. 17. distin. in sum. 33. dist. quando. in

f ¶ *Presbyterio.*] hic habes, quòd episcopus requirẽt consensum sacerdotum in alienatione, vt 10. q. 2. si quis episcopus.

g ¶ *Necessitate.*] ergo in necessitate possunt eis inconsultis a, vt j. ead. terrulas.

Sine exceptione.] Casvs. Leo Papa præcipit episcopis Siciliæ, vt res suarum ecclesiarum aliquo modo non alienent, nisi causa vtilitatis hoc faciant, & cũ tractatu & consensu totius capituli & subscriptione. & si aliter facta fuerit alienatio, irrita erit & vacua. Seq. duo c. patẽt.

h ¶ *Sine exceptione.*] & tamen possunt aliqui casus excipi. & sic est arg. quòd licet Papa præcipiat nullam audiendam exceptionem, tamen est admittenda, vt extra de off. deleg. ex parte. & extra de reser. si quando. & c. cum adeo.

i ¶ *Quidquam donare.*] nisi modicum b. ext. de don. ceterum.

k ¶ *Vendere.*] vel obligare, vt extra de reb. eccl. non alie. nulli.

l ¶ *Totius.*] 65. di. sanem ¶ *Tractatu.*] quis debeat esse tractatus, habes 10. q. 2. hoc ius.

ADDITIO. Extra de iis quæ fiunt à præl. tua. & de reb. ec. dudum. C. de vend. re. ciu. l. fi. lib. 11. Arch.

n ¶ *Profuturum.*] sed nonne sufficit, quòd vtiliter ceptum est, licet non sit inde secutus effectus, vt ff. de ne. gest. sed an vltro? Respond. quòd non: quia cum ecclesiam comparemus pupillo, non sufficit vtiliter ceptum, nisi ecclesia fit facta locupletior, vt ff. de ne. gest. si pupilli. in princ. nisi ita sit, quòd res illa natu raliter, vel terræ motu perierit, vt ff. de mi nor. verum. 5. si locupleti. Sed quid si ecclesia ex illo contractu non est locupletata vel damnificata? Tunc dicam contractum tenere c, quia sufficit, quòd nihil ad læsionem diuinæ domus pertinet, vt 10. q. 2. hoc ius. nã eo ipso, quòd non est perfecta, intelligi tur locupletior. ff. de & Ale. d Im. solu. l. in pupillo. Hoc in ea. cũ alienatio nulla ter reprobata est d, vt C. de sacr. lan. ecclesiis. iubemus. in fi. & hic idẽ dicitur. Item si fiat alienatio in casu nõ concesso, dummodo seruetur forma alienationis, tenet e alienatio. vt ext. de iis quæ fiunt à præl. quæ nos. & ext. de emp. & ven. lium Carthag. 4. & in Pannormia, qui Leonem ex concilio apud Valentias, loco istius vocis, conniuentia, est, collaudatione.

3 Bur. c. 3. c. 166. Iuo p. 3. c. 227. ex Bel luacensi.

4 Ansl. 5. c. 189.

c Tenere. qd est æqssimũ & tenẽt Do. in l. cũ hi. §. eã trãsactio nẽ. de trãsa. Ibid. c. 32. & ext. de his q̃ fiunt. in l. cũ alienatio. ff. de rebus eccle. l. fi

Item ex epistola Leonis Papæ, vniuersis episcopis per Siciliam constitutis.

¶ Nisi vt meliora prospiciat, rem ecclesiæ non licet distrahere episcopo. C. LII.

4 SIne exceptione h decernimus, ne quis episcopus de rebus ecclesiæ suę quidquam donare i, vel commutare, vel vendere k audeat, nisi forte aliquid horum faciat, vt meliora prospiciat, & cum totius l cleri tractatu m atque cõsensu id eligat, quod non sit dubium profuturum n ecclesiæ. *& infra.* ¶ Episcopus rebus ecclesiæ tamquam commendatis, non tamquam propriis vtatur. Irrita enim episcoporum venditio, & commutatio rei ecclesiasticæ erit absque conniuentia A o, & subscriptione clericorum.

A ¶ Conniuentia.] *Antea legebatur*, absque omnium conniuentia. *Inducta vero est dictio*, omnium: *quia neque in vetustis exemplaribus, neque in Decretalibus, cap. 1. de his, quæ fiunt à præl. neque apud ceteros collectores habetur. Apud Iuonem, qui citat concilium Carthag. 4. & in Pannormia, qui Leonem ex concilio apud Valentias, loco istius vocis*, conniuentia, est, collaudatione.

Item domus vrbium, vel castrorum, quæ

ciuitas. ext. de iis quæ fi. à præl. continebatur. & est hic arg. quòd nulla sit alienatio nisi adsit subscriptio, vt 96. dist. bene quidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ista fuit sinal. an. vel dic meli⁹ se cũ dsi Host. consuetudi nẽ terre & facultates ecclẽ. & reviven dite vel date facultatẽ atrẽdẽdã, vt ff. decr. hic i fi. gl. alle. & hoc ipe Ho. no. i sum. de his q fi. à pl. §. vlt. in pr. & hoc ẽt ẽ Gof. vt no. i sum. e. ti. §. i summa notandum est, &c. Arc.

1 8. cad.
2 Iuo p. 3. c. 160.
3 Ca. 45. & hoc c. terra. seruatur i praxi. & ita cõsuluerũt Io. Cal. cõsi. 11. de iu. iu. cõs. 7. d reb. ec. si al. Bal. cõs. 156. li. 1. Soc. cõs. 203 col. 2. libr. 1. Guid. Papæ dec. 1. delph. 156 idẽ Pan. c. vt §. de re. ec. si al. Phi. Fran. c. 1. co. 6. co. 1 & Fabia. d Mõte, in tracta. de emp. & ven. q. 5. i princi pali, in fin. Fran. Curt. tracta. feud. parte 2. q. 21 ‡ al. Carisiacum 4 ext. d rer. perm. c. in iustum. Burch. l. 3. c. 174. Iuo p. 3. c. 235. ‡ al. temedio

T Errulas.] Hæc est sextra pars q. in qua proponit seu proponere intendit casus in quibus possit alienatio fieri, capitulo inconsulto, credo tamen, quòd non in omni casu capitulum sit condsi. Host. sulendum. extra de iis qus fi. à ma. par. cap. per totum. Ioan. de Fan. sed hic contra dicit.

a ¶ *Exiguas.*] forte exiguas vocat nõ valentes vltra xx. solidos[a], vt §. ea. fi quos. variis enim modis dicitur aliquid esse modicũ, vt dixi 2. q. 6. anteriorum. vbi dicitur, q̃ sine decreto non possunt alienari res exiguæ, vt ff. de reb. eo. qui sub tu. l. vlt. in pr. 17. q. 4. quicumque. & ff. de transact. cum hi. §. fi in annos singulos. quod concedo, dum tamen sint vtiles, nec ineſt necessitas, vt alienẽtur: aliàs secus. & hoc verum est, nisi cõsuetudo sit contraria. ar. contra, extra de donat. cetterum.

F Vgitiui.] Casvs. Quidam serui ecclesiarum fugitiui erant, & si reuocentur siue vocabantur, non poterant teneri. Statuit ergo concilium, vt ab episcopis si voluerint distrahantur tales fugitiui. Idem potuerunt episcopi facere, si illi serui merueruntur aliàs. Vel forte de aliis seruis, & non fugitiuis loquitur quod dicit c. in fi. b ¶ *Fugitiui.*] sed quãdiu est in fuga, vendi non potest. C. ad leg. Flau. de plag. in fuga. Item potest fugitiuus vendi sub ea conditione, si apprehendatur. ff. eo. l. 2. ideo autem prohibetur vendi seruus fugitiuus: quia fuga est quędam species libertatis. ff. de ædil. edict. quis sit fugitiuus. §. idẽ recte. c ¶ *Meruerint.*] in alio. ¶ *Niultum.*] ITEM. Hęc est 7. pars q. in qua dicit, quòd si alienator reddat ecclesiam indemnem, §. sponte, euadet depositionem.

Casvs. Ponit quartum casum Gratia, in quo possunt prælati ecclesiæ res alienare licite, §. si tantumdem velint de propriis facultatib. recompensare, quod probatur sequenti c. cuius casus patet. Qualiter tamen illud c. intelligatur, melius dicitur in apparatu.

d S I quis. ¶ *Contulerit.*] Ergo si de suo tantum ecclesię dedit, euadit pœnam depositionis, & sic est contra ẽ. ead. monemus. & c. statuimus. & c. diaconi. vbi non euadit pœnam depositionis, licet tãtum de suo det. sed hic loquitur in eo casu, quando prius habitus est tractatus cum clericis, quòd de suo tantum vellet dare, vt

b Ad hoc posset rem illam alienare, & clerici hoc permiserunt b. Vel dic, q̃ fuit sua H. si episcopus primo aliquid dedit ecclesię, sed postea tantumdem ac-
q credit suę lienat. ab ecclesia, hoc intelligitur fecisse ex voluntate ecclesiæ. ar. ficere cõsen ff. fol. mar. dotem.
sum clerico ITEM SI SERVO S. Hæc est octaua pars quæst. in qua porum in gne. nit quid iuris sit de libertis ecclesiæ: & hæc est sententia, quòd ser-
fuit etiam ui benemeriti possunt manumitti, & de reb. ecclesiæ habere vnde
sententiaL. viuant, &c. Ioan. de Fant.

Casvs. Ponit hic Gratian. quintum casum, in quo prælatus potest aliquid de rebus ecclesiæ alienare. Nam cum manumittit seruum, potest ei donare vsque ad xx. solidos, & non vltra: & ad hoc induc. *ecclesiæ plus incommodi, quàm vtilitatis afferunt, licet rectoribus ecclesiarum (sicut in superiori capitulo Symmachi*[1] *Non liceat Papæ, &c.*] *continetur) vendere, vel commutare.*

Item, sicut in Agathensi concilio, c. 45. legitur.

¶ De eodem. C. LIII.

6 2 T Errulas[3], aut vineolas exiguas [a], & ecclesiæ minus vtiles, aut longe positas paruas, episcopus sine consilio fratrum (si necessitas fuerit) distrahendi habeat potestatem.

¶ *Capitulum hoc in aliquot vetustis codicibus est coniunctum superiori.*

Seruos quoque fugitiuos, qui reuocari retinerique non possunt, similiter episcopis distrahere licet.

Vnde in eodem concilio, c. 46. legitur.

¶ Alienentur fugitiui, qui retineri non possunt. C. LIIII.

F Vgitiui [b] domos suas, aut familias deserentes, qui etiam si reuocati fuerint, non possunt teneri, simili ratione ab episcopo, si voluerit, aut si ita illi meruerint [c], distrahantur.

{Item ex concilio apud Tansiacum†, c. 2.

PALEA. C. LV.

4 N Iustum videtur, & impium, vt mancipia, quæ fideles viri, seu feminæ pro redemptione † animæ suæ Deo, & sanctis eius consecrauerint, cuiuscumque muneris pretio, vel commutationis commercio iterum in sæcularem seruitutem redigantur: cum canonica auctoritas seruos fugitiuos tantummodo distrahi permittat. Et ideo omnes rectores ecclesiarum summopere caueãt, ne vnius eleemosyna, alterius peccatũ fiat: & est absurdum, vt ecclesiastica dignitate seruus decedens, humanæ obnoxius sit seruituti.

¶ *A Burchardo, & Iuone citatur ex concilio apud Carisiacum, in Decretalibus vero tit. de rer. permuta. ex concilio apud Syluanectum. Et habetur hæc palea in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus.*

cit seq. cap.

Si quos.] Casvs. Quidam episcopus quosdam seruos suæ ecclesiæ benemeritos manumisit, & eis quædam de rebus ecclesiæ douauit, quos successor eius voluit in seruitutem reuocare, & ea quæ eis donata fuerãt. quare quæsitũ fuit in concilio Agath. vtrum hoc facere possit. Et respondetur, q̃ non potest eos in seruitutem reuocare, nec quod datum est vsq; ad xx. soli. poterit reuocare. vlera vero da tum reuocabit.

c ¶ *Benemeritos.*] sed qui dicuntur benemeriti. “ Sunt tales “ Benemeriti seruitium fecerũt ec- 5 Iuo par. clesiæ. & ponas exem c. 161. plum 79. di. si quis Pa † al. pro pa. Nam pro præmio qualibet. remunerandus est ser uus libertate, vt §. e. §. in criminali. C. de fer. qui pro præ. li. ac. per totum. large tamen benemeritus dicitur quicumque nõ demeruerit, vt ff. de manu. testa. seruos. sic quilibet dicitur dignus, qui non est indignus, vt extra de præsum. dudum.

f ¶ *Libertatem.*] supra ea. q. & si illi. arg. c. 50. contra. ff. si quid in frau. pa. vnius. g ¶ *Amplius.*] & ita donatio pro parte valet, & pro parte non. Item est hic ar. quòd vtile non vitiatur per inutile. si. C. de donat. sancimus. §. de consedict. 4. si non sanctiſticatur. §. 17. q. 4. quæsti. & §. ea. q. 5. quia. Io. h ¶ *Post manumissoris.*] & ante posset, sed postea magis commode reuocare possit.

A ¶ Sibi.] *Sic etiam legitur in editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis. Sed apud Iuon. & in vno vetusto Gratiani exemplari abest dictio, sibi.*

Sed notandum est, quòd serui ecclesiarum manumitti non possunt non retento ecclesiastico patrocinio: nisi forte manumissor duos eiusdem meriti, & eiusdem peculij ecclesiæ conferre voluerit.

Vnde in cõcilio Toletano, 4. c. 67. legitur.

¶ De episcopo, qui non retento patrocinio seruos ecclesiæ manumittit. C. LVIII.

7 E Piscopus, qui mancipium iuris ecclesiæ non retento ecclesiastico patrocinio [i] manumitti desiderat: duo meriti eiusdẽ, & peculij coram cõcilio ecclesiæ,

lo patrocinio in ipso retento: quæsitum fuit in concilio Toletano qualiter hoc fieri posset. Et resp. q̃ si manumissor conferat ecclesię duos seruos eiusdem meriti & eiusdem peculij de consensu canonicorum subscribentium in commutatione, rata erit commutatio & manumissio talis: quia quem episcopus manumisit, iam iuri proprio acquisierat: ita tamen vt præfatus libertus non habeat licentiam accusandi, vel testificandi contra ecclesiam, quod si præsumpserit, commutatione manente reuocabitur in seruitutem.

i ¶ *Patrocinio*] tali, s. quod consistit in faciendo, s. in seruiendo: “ sed “ Proprio patrocinium quod consistit in non faciendo, s. quòd eum non vo- à libertis, cet in ius, illud non potest remittere, vt patet per id quod sequitur. bitũ ante vtrum autem patronus ex toto possit remittere ius patronatus, no sit remissi taui 54. dist. quicumque. Sed quæritur quare pro vno seruo dantur duo serui, & non pro vna re ecclesiæ dantur duæ res, vt supra ead. cap. si quis? Respondeo: quia si seruus est bonus, diligenter gerit res ecclesię & negotia, & non permittit fieri fraudem. si est malus, per eum potest extorqueri veritas. hanc rationem assignat lex. C. de ad min. tut. lex quæ. in prin.

3 ¶ *Diffinitio.*

a ¶ *Diffinitio.*] id est, voluntas.
b ¶ *Iuris proprio.*] id est, seruus ipse propriį iuris est factus.
c ¶ *Accusandi.*] ergo videtur, quod alter quàm libertus possit accusare ecclesiam, vt §. accusatur, quòd simoniace elegit aliquem, vt extra de sim. veniens. vel quòd metum intulit alicui, vt ff. quod metu. metum. §. 2. Sed contra, vniuersitas non potest dolũ committere, vt ff. de dol. sed §. ex dolo. sic nec dicitur aliquid possidere. ff. de acq. poss. l. 1. §. vl. Nec ciuitas potest excommunicari, vt 24. q. 3. §. fi habes. Item vniuersitas per actorem vel procurator suum debet se defendere: sed in crimine non interuenit procurator: “ ergo “ Vniuersitas non po- vniuersitas non potest de crimine conueniri, quod verum est. Dicas ergo hic ponitas accusari. ni verbum accusandi pro verbo agendi [a].

a Ad idẽ q̃d not. C. de in Vel intellige cum eccon. C. de in clesiastes. l. 2. piscopus accusatur ff. e. posthu de crimine, quod cõ- mus. §. si gis- misit de consilio vnibus. delin uersitatis [b], vt 16. q. 6. quere pr. fi- placuit. Item per mo cut & eccle dum inquisitionis po ssiæ ve leg. & test. agi cõtra vniuerhi. 3. 7. q. 1. si sitatem, prout legitur cut vir. ver. extra de si. veniens. 2. fvero. Acc. Vel dic, quòd non 2 tit. 4. le. 5. proceditur contra v- 3 al. vel quim niuersitatem, sed po- quagintą au tius contra singulos. reorum pe- Ioan. ego credo quòd nam dat] vniuersitas (nisi sint 4 al. vbi infantes & similes 5 al. qui personę) accusari po- test: quia dolum com mittere potest, nec ob. lex illa, ff. de dolo, l. 1. sed si ex dolo. quia quod ibi dicitur, non potest committere dolum, supple de facili. & videmus, quòd sæpe capitulum accusatur, & excommunicatur concilium vniuersitatis. Et delictum quod maiores de vniuersitate committunt, ad omnes refertur. ff. de re iu. l. aliud. B.

d ¶ *Vt stante.*] ergo pœna soluta remanet contractus in sua firmitate. 25. q. 2. quæcumque. quòd aliàs nõ est verum nisi sit hoc dictum, vt ff. de tranſact. qui fidem. Nam iniquum est, quòd simul habeatur pœna & res. ff. de do. excep. apud. Labeo. extra de pœn. suam.

LIBERTVS. Casvs. Supra dictum est, quòd libertus suum patronum accusare non potest, vel contra ipsum testificari. Nunc vero docet G. quòd in ciuili causa non potest eum in ius vocare, nisi venia impetrata à maiori.

e ¶ *Nisi venia.*] id est, licentia agendi.

SI SINE. Casvs. Quidam libertus licentia non impetrata patronum suum in ciuili causa in ius vocauit, quæsitũ fuit quam pœnam libertus ille pati debeat. Et resp. quòd si patronus conquerinam libertus pœna aureorum 50. si fuerit dives. si fuerit pauper, tamquam inofficiosus verberibus castigabitur.

f ¶ *Quinquaginta aureos.*] nisi pœniteat ante litis conteſt. vt ff. de in ius voc. quamuis.

g ¶ *Inofficiosus.* id est, impius.

h ¶ *Si inopia.*] pauperes enim semper puniuntur verberibus. ẽ. e. fra ternitas.

SI VERO. Casvs. Supra dictum est, quid iuris sit cum seruus ab vno manumittitur. Nunc vero docet G. quid iuris sit cum manumittitur à collegio: quia tunc non singulis, sed vniuersitati debet rentiam debet.

QVI MANVMITTITVR. Casvs. Dicitur hic, quòd si quis manumittitur à corpore aliquo, id est, à societate cerdonum vel pellipariorum, vel à collegio clericorum, vel à ciuitate, singulos de vniuersitate in ius vocabit sine venia imperrata: quia non est libertus singulorum, sed vniuersitatis tantum. sed si aduersus ciuitatem vel vniuersitatem aliam cuius est libertus, habeat actionem, non potest in ius vocare rectores vel actorem ipsius ciuitatis vel vniuersitatis, nisi venia impetrata. Sed si princeps aliquem faciat ingenuum, nullam reuerentiam debet patrono. *Copore*, Corpus dĩ societas hominum nõ habitãtium simul. Collegium vero simul habitantium dĩ. i ¶ *Singulos.*] sed communis libertus duorum neutrum potest in ius vocare. ff. de in ius vocand. communis libertus. quia res communis omnium est. ff. de ritu nupt. illud.

k ¶ *Actorem.*] glossa uerũt autem quidam hæc in propria causa, non in causa vniuersitatis: hæc glossa falsa est: quia bene potest conueniri procurator [c] patroni, licet non ipse patronus, vt ff. de obseq. l. licet. ff. de in ius voc. sed & §. vlt. “ sed ipse patronus, siue suo, siue alieno nomine agat, non potest conueniri à liberto, vt per eandem l. probatur. sed econtrario est in liberto: quia licet libertus suo nomine non possit conuenire patronum: tamen no mine alterius potest, vt ff. eo. quæsitum.

l ¶ *Ingenuum.*] restituendo eum natalib. vt ff. de nat. rest. l. 2.

IN CRIMINALI. Casvs. Dictum est §. in l. si fine, quid iuris sit cum libertus vocat patronum in ius sine venia in causa ciuili: Nunc vero docet Grat. quòd si vult patronum accusare de crimine, de quo patronus caput & diuitias perderet si probaretur, ante lit. contest. debet decapitari libertus, nisi in crimine læsæ maiestatis. & nisi patrona cum seruo suo concubuerit: quo casu cũ munere libertatis seruo permittitur accusare. & ad hoc inducit l. seq.

SI QVA CVM SERVO. Casvs. Quædã mulier cum seruo suo concubuit. quæsitum fuit quam pœnam debeat pati vterque? Et respond. q̃ femina debet decapitari, seruus autem comburi debet, & datur licentia omnibus accusandi de hoc crimine, & officialibus copia nuntiandi. Seruus etiam poterit de hoc crimine accusare, & si crimen probauerit, pro munere libertatem habebit.

m ¶ *Capitali.*] hodie adultera verberatur, & detruditur in monasterium, vt C. de adult. auth. sed hodie. Vel dic, quòd auth. intelligitur quando non adulteratur cum proprio seruo. “ Sed nunquid seruus “ dña adulpoterit accusare dominam suam si cum alio seruo adulteratur? Respond. quòd non: quia hic loquitur de proprio tantum seruo. similiter nec domina virum suum potest accusare, si cum ancilla sua ia- suo accusari cet vel cum aliena [d], cum hoc cautum non inuenio. hoc ideo, quia d Adde qđ detestabilius est hoc crimen in muliere, quam in viro. Io. Male dicit not. gl. Bar. Io. quia accusari potest mulier, & vir si cum ancilla sua fornicetur, Pe. & Cy. in aut femina si adulterium committat, vt ext. de diuor. ex litteris. B. l. 1. C. de a- n ¶ *Verberone.*] id est, seruo qui post verbera comburitur. dul Spe. tit. ¶ adult. ver. sed nũquid.

IN PATRONOS. Casvs. Supra dictum est quòd liberti patronos suos accusare non possunt: Nunc vero dicit, quòd contra eos testificari non possunt, nisi in casibus quibusdam, in quibus serui contra dominos, & liberti contra patronos verberari iubentur.

Q *uæstionem.*] Casvs. Lex ista diuiditur in tres partes. In prima dicitur, quòd seruus contra dominos in criminibus non admittitur sine indiciis aliis, nisi in exceptis criminibus, in quibus seruus contra dominos torquentur etiam soli, etsi alia indicia non præcedant. In secunda parte dicitur, quòd in certis criminibus non creditur solis seruis cõtra dominos, sed eis fides cum aliis probationibus adhibetur. In tertia parte dicitur, quòd in pecuniaria causa, nec soli, nec cum aliis probationibus contra dominos admittuntur. Secunda pars incipit ibi, *In ceteris autem.* Tertia ibi, *In pecuniariis.* Sequens c. patet per se.

o ¶ *Census.*] respublic. vel etiam ecclesiæ: quia ecclesia comparatur reipub. vt C. de sac. san. eccl. l. vt inter diuinum.

p ¶ *Si alis.*] dicunt quidam, quòd nec in exceptis criminibus seruus contra dominum admittitur, nisi aliqua præsumptio præcedat. nam serui & viles personæ semper quæstionibus subduntur, vt 4. q. 3. fi autem ea rei conditio sit. “ Sed à quæstionibus numquam est “ Initiũ qñ incipiendum, nisi præcedant indicia, vt extra de reg. iu. cum in con quęsumitur templatione. sed littera ista hoc non patitur [e]. Dico ergo hoc spe- à tormẽtis. ciale, vt initium sumatur à tormentis. similiter cum maritus dicitur eDñt qđq̃ vxorem occidisse. C. ad l. Corn. de sic. l. vlt. & cum agitur de occisio đ facto hoc

c i. tutor vel curator. & ẽ p cã pfoni, sed i simpli ci. peuratore rec[e], sed quosdã. ff. đ obseq. hono ri. & qa tũc sp pfon⁹ cõ uenitur, & h; iurare de calũnia. C. đ iu. ca. l. 2. Ar. “ Pronus à liberto non pr cõueniri. 4 ex l. si quis ex familiaribus. 5 C. qui acc. non pos. 6 tit. 11. le. vnica. 7 Concord. tex. in l. qñ Alex. & in l. cadistitati. cũ ibi not. C. đ adult. 8 tit. 41. l. 1.

accidit hic, ſc. q̃ ſortes fuerũt, quia ſufficienter fuit aliàs probatũ vũ l3 dñs dicat ũ debere torqueri ſeruũ contra eũ, & ſi verũ dicat; nõ tñ p hoc abſoluitur, cũ aliàs inſufficienter ſit probatũ: & ſic dñi nulla eſt, ar, ext. de re iud. cum Io. &c. Arc.

1 Burc. l. 3. c. 184. Iuo p. 3. c. 244.

cc Libertus an teneatur ad operas.

† al. obedientiæ.

† al. maleficii.

domino. ff. ad Syllan. & ſi certus ſit percuſſor.

a ¶ *Præſcriptionis.*] id eſt, præſcriptionis talis, ſ. iſte eſt ſeruus meus, & ideo non audietur contra me.

b ¶ *Interrogari.*] niſi cũ de facto ſuo interrogatur, vt 4. q. 3. itẽ ſerui.

c ¶ *Solitum.*] ¶ *Matrem.*] Nam mater quandoque gerit tutelam filiorum, vt C. quan. mu. tu. of. fung. l. 2. & finita tutela poteſt agi contra eos, qui non habentur loco dominorum, cum pupillum ſpoliant. ff. de ſuſc. pro emp. qui fundum. §. ſi tutor.

SI VERO. Casvs. Dictum eſt §. in c. epiſcopus qui. quòd libertus à patrocinio eccleſiæ recedere poteſt, ſi epiſcopus duos ſeruos eiuſdem meriti & peculij pro eo dederit. Nunc vero dicit Grat. quòd ſi ſua auctoritate à patrocinio eccleſiæ recedat, niſi admonitus reſipiſcat, reuocetur in ſeruitutem: & hoc probat per ſeq. c.

Liberti.] Casvs. Cõſtitutum fuit in Toletano concilio, vt ſi liberti eccleſiæ ab eius patrocinio deceſſerint: ſi commoniti ad eccleſiam non redierint, reuocentur in ſeruitutem. *Ingrati actione*, id eſt, actione intentata propter ingratitudinem. ſ. actione in factum.

d ¶ *Redire.*] ſed quare coguntur iſti redire, cum nullæ operæ ſint eis impoſitæ: cc libertus enim non tenetur præſtare operas, niſi ſint ei impoſitæ. C. de operæ. li. 1. 1. licet homo rem eis exhibere teneatur. & etiam alere ipſum, vt C. de oper. lib. 1. 1. & l. mater. Sed dicas aliud eſſe in libertis eccleſiæ, vt 3. ead. diaconi. tamen licet liberti eccleſiæ teneantur ei præſtare operas, non tamen tales quales ſerui. alia quæ enim debet eſſe differentia, vt ff. de oper. lib. ſi libertus.

e ¶ *Ingrati actione.*] id eſt, actione in factũ, quæ datur propter ingratitudinem. non. n. eſt hoc proprium nomen actionis. ſic dicitur actio oneris aduerſi, id eſt quæ datur propter onus aduerſum. vt ff. loc. in naue.

Octaua.] Casvs. Eliſæus ſeruus Agabreñ. eccleſiæ, ſtatim cum fuit ab epiſcopo manumiſſus, non ſolum voluit ipſum epiſcopum interficere, ſed etiam patronam eccleſiam in quadam cauſa ciuili, vbi arbiter reſidebat, iniuſte damnauit, vel eius bona propter rapinam vſurpauit: quare quæſitum fuit de iſto in Hiſpalenſi concilio in octaua die ipſius cõcilij, quam pœnam debeat pati iſte libertus. Et reſp. q̃ debet in ſeruitutem reuocari, vt cuius libertas erat perniciоſa, ſit ſeruitus ſalutifera: & qui adepta libertate voluit ſuperbire, diſcat obedire ſubiectus. & dicit H. *damnatur*, id eſt, damnificauit, vel ad damniſcandum eccleſiam alios inſtigauit, vocando eccleſiam in ius ſine venia.

f ¶ *Diſcuſſio.*] id eſt, quæſtio.

cc Libertus g pp ingratitudine reuocatur in ſeruitutem.

g ¶ *Praedamnauit.*] id eſt, valde damnificauit.

h ¶ *Reuocetur.*] cc hic habes quòd propter ingratitudinem reuocetur libertus in ſeruitutem. & intelligas ingratitudinem grauem oſtentata propter ingratitudinem. ſ. actione in factum.

præſcriptionis a inuidia euaneſcit. ¶ In pecuniariis vero cauſis ex A inopia probationum ſeruos contra dominum poſſe interrogari b manifeſtum eſt.

¶ In aliquot vetuſtis codicibus caput hoc coniunctum eſt ſuperiori.

A ¶ Ex inopia.] *In antiquis codicibus Gratiani legitur*, nec inopia. *& ſic videtur etiam legiſſe auctor gloſſæ. In antiquiore etiam editione codicis Iuſtiniani titul. de quæſt. l. quæſtionem. eodem modo habet, eamdemque lectionem ſecutus eſt auctor illarum gloſſarum, & in Baſil. titul. 50. de quæſt. ead. eſt lectio. Sed quia in codice ab Haloandro edito legitur*, ex inopia. *& in l. Diuus. ff. de quæſt. videtur ſtatutum, ex inopia probationum etiam in cauſis pecuniarijs poſſe torqueri ſeruos, nihil eſt mutatum.*

Item ibidem. l. 2.

¶ De eodem. C. LX.

INſolitum eſt, & graue exemplo, audiri ſeruos aduerſus tutores, vel matrem c dominorum ſuorum, niſi tutelæ agatur.

Si vero libertus ſua auctoritate à patrocinio eccleſiæ receſſerit, ſi admonitus redire contempſerit, in ſeruitutem reuocabitur.

Vnde in eodem concilio Toletano, 4. ca. 70. legitur.

¶ De libertis eccleſiæ, qui ab eius patrocinio diſcedunt. C. LXI.

LIberti eccleſiæ, qui ab eius patrocinio diſcedentes qui buſlibet perſonis adhæſerunt, ſi admoniti redire d cõtempſerint, manumiſſio eorum irrita ſit: q̃ia per inobedientiæ † contemptum ingrati actione e tenentur.

Item ex concilio Hiſpalenſi, 2. c. 8.

¶ Reuocentur in ſeruitutem eccleſiarum liberti, qui contra eius libertatem inſurgunt. C. LXII.

Octaua diſcuſſio f agitata eſt de quodam Heliſæo ex familia Agabrenſis eccleſiæ: qui ab epiſcopo ſuo traditus libertati, de libertate confeſtim ad contumaciæ morbum tranſiliuit: ſicque per ſuperbiam non ſolum eiuſdem epiſcopi veneficis † artibus ſalutem lædere voluit, ſed etiam patronam eccleſiam libertatis immemor prædamnauit g. Aduerſus quem ingrati actio, canonum, & legũ auctoritate, iuſte dirigitur: ſcilicet, vt immeritæ libertatis damno mulctatus ad ſeruitutis nexum reuocetur h. 2 Talium enim ſtatus, qui contra epiſcopũ ſuum, vel patronam eccleſiam nituntur: decidi potius quàm conſeruari conuenit, vt quorum libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutifera ſeruitus: & qui ſuperbire nouerunt adepta A libertate, proditi i, dilcant obedire ſubiecti.

A ¶ Adepta libertate.] *Magna hoc loco eſt varietas in veruſtis Gratiani codicibus. Nam partim concordant cum hac vulgata, partim habent*, adempta libertate proditi, *partim*, adepta libertate prediti, *vt concilium ipſum impreſſum, & manuſcriptum, etiam in codice Lucenſi regio. Apud Iuonem vero legitur*, adepta libertate elati, perdita diſcant obedire ſubiecti.

Item ex concilio Toletano, 3. c. 6.

¶ A patrocinio non diſcedant eccleſiæ liberti ad ſacros ordines promoti. C. LXIII.

DE libertis autem hoc præcipit ſancta ſynodus, vt ſi qui preſbyteri A, vel diaconi ab epiſcopis facti ſunt ſecundum modum, quo canones antiqui dant licentiam, ſint liberi: & tamen à patrocinio eccleſiæ tã ipſi, quàm ab eis progeniti k non recedant l. ¶ Ab aliis quoque libertati traditi, & eccleſiis commendati, patrocinio epiſcopi † colligantur: & ne cuiquam donentur, à principe hoc epiſcopus poſtulet.

A ¶ Presbyteri, vel diaconi.] *In conciliis Colonæ quattuor tomis impreſſis, & in codice Lucenſi regio legitur.* De libertis autem id Dei præcipiunt ſacerdotes, vt ſi qui ab epiſcopis, &c. *nulla presbyterorum, aut diaconorum mentione facta.*

Ne vero longinquitate temporis obſcuretur conditio originis: tempore ſuæ manumiſſionis ſcribant liberti profeſſionem, qua ſe profiteantur de familia eſſe eccleſiæ, & ab eius obſequio ſe numquam receſſuros.

i ¶ *Proditi.*] id eſt, de inobedientia conuicti.

De libertis.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd ſi liberti eccleſiarum facti ſunt presbyteri, vel diaconi, iuxta modũ quem canones antiqui dabant, ſint liberi tamen à patrocinio eccleſiæ, nec ipſi, nec eorum ſilij recedere debent. In ſecunda parte dicitur, quòd libertos eccleſiæ commendatos debet epiſcopus tueri, nec poteſt epiſcopus impetrare à principe, vt eos aliquis donet. quod intelligit Hu. ſi manumiſſi fuerãt pleno iure, vel quòd ad onus indebitum, vel in caſu non conceſſo. Sed ego intelligo ſicut littera ſonat, quia licet ſint eccleſiæ commendati, non tamen ſunt liberti eccleſiæ: & ideo eos epiſcopus donare non poteſt. Secunda pars, ibi, *Ab aliis quoque.*

k ¶ *Ab eis progeniti.*] cc ergo filij libertorum debent obedientiam præſtare eccleſiæ patronæ ſuæ, ſicut & patres eorum, vt hic, & C. de lib. & eo. lib. libertinæ. Sed contra, quod ex liberta naſci tur, ingenuum eſt, vt C. de ope. liber. quod ex liberta. Sol. quidã intelligunt l. illam libertinæ, de filiis manumiſſis cum patre & ante manumiſſionem natis. leges contrarias intelligunt de natis poſt manumiſſionem. ſed hoc ſtare nõ poteſt, quia hic dicitur tam ipſi, quàm ab eis progeniti. Item ex ſeq. c. I. ead. liberti. patet quòd intelligitur de filiis natis poſt manumiſſionem, vbi dicit de futura prole, q̃ ab eccleſiæ patrocinio ſe non poteſt ſubtrahere. Ideo quidam dixerunt iſtud ſpecialiter eſſe in libertis eccleſiæ, vt filij nati poſt manumiſſionem patrum ſuorum ſint liberti eccleſiæ. Tu dicas quòd filij nati poſt manumiſſionem ſunt ingenui: ſunt tñ obnoxij eccleſiæ quo ad qualdam operas, quæ conſiſtunt in honore, in aſſurgendo, & in ſalutando: item quòd non vocabunt eam in ius. aliàs reuocantur in ſeruitutem, vt in c. ſeq. Ioan.

l ¶ *Non recedant.*] hic habet locum diſtinctio decretal. extra de ſeru. non ordinand. eo libentius. Eſt tamen hoc ſpeciale in libertis eccleſiæ, quòd etiam licet facti ſint ſacerdotes, quòd propter ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem, vt 54. diſt. qui ex famulis. ſecus tamen in famulis priuatorum.

NE VERO. Casvs. Supra dictum eſt, quòd liberti eccleſiarum non debent ab eorum patrocinio recedere: ſed quia factum eſt ſæpe longinquitate tẽporis obſcuratur: ideo hic docetur, vt liberti tempore ſuę manumiſſionis ſcribant profeſſionem, qua confiteantur ſe eſſe libertos eccleſiæ, & ab eius obſequio numquam receſſuros: & ad hoc duo cap. ſeq. inducuntur.

Longinq

Longinquitate.] Casvs. Statutum fuit in concil. Toletano, vt liberti eccleſiarum profeſſionem facere debeant, qua confitean tur ſe eſſe libertos eccleſiæ, & ab eius obſequio nõ receſſuros. Sed cum idem concilium fuit iterum congregatum, adiecit vt cum eps eccleſiæ fuerit defunctus, & ei alius ſubſtitutus: omnes liberti eccleſiæ, vel ab eis progeniti ſubſtituto pontifici intra annũ à tpe ſuę ordinationis char tulas ſuas in conſpectu eccleſiæ debeant publicare & renouare: quatenus illi ſuum ſtatum teneant, & eccleſia eorũ obediẽtia nõ careat. ſi vero hoc contemnent, reuocẽtur in ſeruitutem.

a ¶ *Longinquitate.*] qa ſi per decẽ ann. ſteterit in libertate, amodo liber habetur, vt ext. de cõiu. ſer. licet. ff. qui & à quib. ma. ſi cũ. §. Ariſto. Vel ſi mater alicuius tempore mortis eius ſe pro libera geſſerit, & filius eius per qnquẽnium vixerit vt liber, amodo liber erit, vt C. ne de ſtat. defun. l. 2. & 3. ſed licet ſeruus fugitiuus ſe. p libero geſſerit, non ideo eſt in poſſeſſiõe libertatis, vt C. de agr. & cen. cũ ſimus. ſi fi. li. 11. & ff. de ac. poſ. per eum. in fi.

b ¶ *In anteriori.*] non determinat hic de quo dicat.

c ¶ *Intra annum.*] ſimiliter ſi vaſallus intra annum non petit inueſtituram, cadit à iure feudi, vt in conſtit. Friderici, imperialis. §. præterea. de feud. nec ob. quod legitur ext. de iu. iu. veritatis. vbi dr̃ q̃ non iuratur ſucceſſori Papæ. poteſt enim dici ſpecialem ibi eſſe indulgentiam: in emphyteota ſecus eſt, q̃a licet non ſoluat canonem intra annum, tamen non expellitur, vt 10. q. 2. hoc ius. Not. cc q̃ hic excurſus anni priuat aliquẽ libertate, ſicut excurſus anni probat crimen. 11. q. 3. rurſus. ſic 20. q. 2. puella. ſic ext. de of. or. paſtoralis. ſic 54. dis. ſi feruus.

Liberti.] Casvs. Statuitur in ca. iſto, vt liberti eccleſię à patrocinio eccleſiæ nũquam recedant: q̃a eorũ patrona, ſi eccleſia nũquam moritur, nec poſteritas eorũ, ſi cut antiqui canones decreuerũt. & hoc in j. parte. In ij. parte dr̃, q̃ liberti & eorum filij faciant profeſſionem, qua profiteãtur ſe eſſe libertos eccleſiæ, & q̃ ab eius patrocinio nõ recedẽt, ne libertas in futura prole non pateat: & ipſa poſteritas à patrocinio eccleſiæ ſe non ſubtrahat.

d ¶ *Moritur.*] eccleſia enim non poteſt eſſe nulla a, vt 24. q. 1. pudenda.

e ¶ *Genitri.*] propter hoc dixerunt quidam, quòd ſpeciale eſſet in eccleſia quòd filij libertorum eccleſiæ ſint liberti eccleſiæ: quod non eſt verum, ſed tamen quò ad quid ſunt adſtricti eccleſię, vt ei aſſurgant, vt eam non accuſent. ſ. ead. epiſcopus qui. cum §. ſeq.

PRO REMVNERATIONE. Casvs. Ponit hic Grat. 6. caſum, in quo res eccleſiarum licite poſſunt alienari: ſ. pro remuneratione facienda.

Quicumque.] Casvs. Aliqui ſuſtinuerũt laborem pro eccleſia aliqua. prælatus illius eccleſiæ promiſit aliq̃d illis pro remuneratione laboris ſui, terram, ſ. vel aliq̃d aliud: poſtea no lebat ſolvere promiſſum. vnde quæſtum fuit in concilio Toletano vtrum ad hoc poſſit cõpelli de iure? Et reſp. q̃ ſic: hoc probatur auctoritate Pauli: ita tamẽ, vt illa remuneratio per concilium prouinciale cõfirmetur.

f ¶ *Suffragio.*] id eſt, quia ſuffragium præſtitit eccleſiæ concilio vel auxilio.

g ¶ *Prouiderint.*] alicui.

h ¶ *Promiſerint.*] vt q̃ aliquis obligetur nudis verbis, licet non interceſſit ſtipulatio, vt extr. de teſta. incante. 22. q. 5. iuramenti. & j. c. q. 5. q. 2 Ioannes. quod verum eſt. & poteſt dici, q̃ competit actio ex nuda promiſſione b, ſ. condictio ex canone illo. j. 22. q. 2. iuramenti.

Celeſiaſticis.] Casvs. Theodorus datur actio vir eloquentiſſimus ex A Theodorum virum eloquentiſſimum conſiliarium noſtrum mancipiorum cognouimus miniſterio deſtitutum: ideo puerum nomine Acoſimum natione Siculum iuri, domínioque tuo dari, tradique præcipimus: quem quoniam traditum ex noſtra voluntate iam poſſides: huius te neceſſe fuit ſcripti †, pro futuri temporis teſtimonio k, ac robore largitatis, auctoritate fulciri: quatenus, Domino protegente, ſecure eum ſemper, & ſine vllius retractationis ſuſpicione, quippe vt do minus, valeas poſſidere l.

a ¶ Te.] *Addita eſt vox iſta, & cetera ſunt emendata ex originali, vt intelligatur eumdem eſſe cui ſcribitur, & cui fit donatio.*

l ¶ Poſſidere.] *Apud B. Greg. hæc ſequuntur.* Neque enim quemquam fore credimus, qui eam paruam largitatem pro tua tibi deuotione conceſſam deſiderer, vel tentet vllo modo reuocare: cum vno eodemque tempore & verecundum ſit à deceſſoribus bene geſta reſoluere, & verecundum ſit docere ceteros in ſua quandoque reſolutoriam proferre largitate ſententiam.

Miſerationis quoque intuitu ſerui eccleſiarum libertati donari poſſunt.

Vnde Gregorius Montanæ †, & Thomæ lib. 5. epiſt. 12. ſeu. c. 112.

Pro remuneratione etiam impenſi obſequij res eccleſiaſticæ vtiliter poſſunt donari. Vnde in Toletano concilio, 4. c. 36. legitur.

¶ Quæ de rebus eccleſiæ in remunerati onem obſequij præſtantur, rata permaneant. C. LXVI.

QVicumque epiſcopi ſuffragio f cuiuslibet aliquid eccleſiaſticæ vtilitatis prouiderint g, & pro eo quodcumque commodum in remunerationem promiſerint h, promiſſi ſolutionem eos exoluere oportebit: ita vt id ad concilium prouinciale deferatur †, vt eorum conniuentia confirmetur, quia (ſicut Paulus ait) dignus eſt operarius mercede ſua.

Item Gregorius, libr. 2. indict. 11. epiſt. 18. Theodoro conſiliario.

¶ Serui eccleſiarum in eorum dominium transferri poſſunt, qui eccleſiaſticis vtilitatibus deſeruiunt. C. LXVII.

ECcleſiaſticis vtilitatibus deſudantes, eccleſiaſtica dignum eſt remuneratione gaudere, vt qui ſe voluntariis i obſequiorum neceſſitatibus ſponte ſubiiciunt, digne noſtris prouiſionibus conſolentur. Quia igitur te A Theodorum virum eloquentiſſimum conſiliarium noſtrum mancipiorum cognouimus miniſterio deſtitutum: ideo puerum nomine Acoſimum natione Siculum iuri, domínioque tuo dari, tradique præcipimus: quem quoniam traditum ex noſtra voluntate iam poſſides: huius te neceſſe fuit ſcripti †, pro futuri temporis teſtimonio k, ac robore largitatis, auctoritate fulciri: quatenus, Domino protegente, ſecure eum ſemper, & ſine vllius retractationis ſuſpicione, quippe vt do minus, valeas poſſidere l.

a ¶ *Celeſiaſticis.*] Casvs. Ponit hic Gratianus vij. caſum, in quo ſerui eccleſiarum miſerationis intuitu liber tate donari poſſunt, & ſic quodam modo alienantur.

a iſtã gl. ſeq tur Alex. de Im. i l. pactũ q. col. 2. C. d pact. & idẽ Ale. i l. extra neũ. col. 3. d hæ. inſt. vbi vide cõcor.

† al. deductum eorum conuentu confirmetur 1. Tim. 5.

3 Pol. l. 3. tit. 13.

b Hoc nõ h; locũ apud cathelanos, apud quos ſi Cathelan q̃ digebat, & ideo G. vanis, pmiſtradidit ei Acoſimũ ſiõib & inu feruum nomine Sicu tilib. inuitalum, & vt hæc donationib deti tio nullo tempore va net viatoré, leat retractari, ad eau ſaltẽ d dolo telam futuri tempo ff. ſi q̃s cau. ris ſibi fecit publicũ ſi actio. ſed̃ inſtrumentum, quod Vin. qui ita G. ſubſcriptione ſua not. extr. in roborauit. *Huius.* ſ. lar pœm. Rex gitatis. *Futuri.* ſcilicet pacifícus. A. temporis. † abeſt ab orig.

i ¶ *Voluntariis.*] volun tariũ vocat, & tñ ipſe dicit ineſſe neceſſitatem, quia ab initio eſt voluntarium: ſed poſt quam illud incepit, tenecur illud conſummare, vt C. de act. & obli. ſicut. Et hẽs hic, q̃ eccleſia tenetur ad antidora, ext. de teſt. cum in officiis.

k ¶ *Teſtimonio.*] i. ſtro ſuo, quod fuit ei teſtimonium profuturũ.

MISERATIONIS QVOQVE. Casvs. Ponit hic Gratianus vij. caſum, in quo ſerui eccleſiarum miſerationis intuitu liber tate donari poſſunt, & ſic quodam modo alienantur.

3 Pol. l. 3. tit. 13.

† al. Montano

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum redemptor noster.] Casvs. Dicitur in hoc c. ꝙ Greg. intuitu pietatis duos seruos Romanæ ecclesiæ, s. Montanum & Thomam manumisit, & eis omne peculium quod habebant relaxauit: & hoc fecit ad instar Iesu Christi, qui venit in mundū, vt vinculum diabolicæ seruitutis rūperet, quo tenebamur adstricti. vnde præcipit Paterio notario, vt scriberet instrumentū, cui Greg. Papa propria manu subscripsit cum trib. presbyteris & tribus diaconis.

a ¶ *Cum redemptor.*] hic habetur forma sub qua fiūt manumissiones, & planum est.

b ¶ *Iugentium.*] alibi dicitur, ꝙ iure diuino est inducta seruitus. Sed hoc dixi ꝛ. dist. 1. ius gentium.

c ¶ *Relaxamus.*] Sed nonne eo ipso, ꝙ aliquis inter viuos mamumittitur, videtur ei peculium datum, nisi expresse hoc adimatur. C. de pe. eius qui li. me. l. vnica? Sed dicas, ꝙ aliud est in libertis ecclesiæ. nam eis in manumissione non licet dari vltra summam xx. solidorum, vt ꝛ. ead. si quos.

d ¶ *Cum tribus.*] ergo non requiritur consensus omnium vbi libertas datur? & hoc vt hic fuit: in fauorem libertatis qđ nō obrigat, vt C. de com. seruo. nec in aliis matu. arg. contra. §. 4. platis, sed m dist. c. 1. §. ead. episcopus qui. Item videtur Hug.

t al. Montanum

a Circa istā hic, ꝙ sigillum Papę materiā, an non facit chartam aut notari? post thenticam, nisi adsit sit omittere subscriptio. Ioan.

ITEM SERVI. Casvs. Dictum est ꝛ. & apponere ea. q. 2. c. prędia. quòd aliud, d quo possessiones ecclesiarum non debent à laicis fatigari. Idem nūc dicit Gratian. de fercōparōe. & uis ecclesiarum.

Ecclesiarum seruos.] Casvs. Relatum est in concilio Tolet. quòd quidam iudices & administratores publicorum officiorum seruos ecclesiarum vel eporum, vel aliorum clericorū diuersis angariis fatigabāt. Quare concilium postulauit à Greg. vt tales præsumptores prohiberet, & statuit concilium, vt si quis de cetero talia ꝓsumeret, ab ecclesiastica communicę repelleretur.

e ¶ *Clericorum.*] arg. quòd eodem priuilegio gaudent serui clericorum quo ecclesiæ. 7. 16. q. 1. similiter. ſi. 87. di. eos qui. & 89.

"clerici sūt à muneribus ciuilibus exempti.

dist. indicatum. "Clerici enim & eorum mancipia sunt exempta ab omnibus muneribus ciuitatum, nisi ſubsit magna necessitas. extr. de imm. ec. non minus. C. de epi. & cler. l. 2.

ITEM PRO ALIMONIA. Casvs. Potnit hic Grat. viij. casum in quo res ecclesiæ licite distrahi possunt, ſ. pro alimonia pauperum: & redemptione captiuorum. Et ad hæc ſequentia cap. inducuntur vſque ad §. item largitate.

¶ Miserationis, & pietatis intuitu serui ecclesiarum possunt manumitti.
C. LXVIII.

CVm redemptor [a] noster totius conditor creaturæ ad hoc propitiatus humanam voluerit carnem assumere, vt diuinitatis suæ gratia, dirupto, quo tenebamur captiui, vinculo seruitutis, pristinæ nos restitueret libertati: salubriter agitur, si homines, quos ab initio natura liberos protulit, & ius gentium [b] iugo substituit seruitutis, in ea, in qua nati fuerant, manumittentis beneficio libertate reddantur. Atque ideo pietatis intuitu, & huius rei cōsideratione permoti vos Montanam†, atque Thomam famulos sanctæ Romanę ecclesię, cui, Deo adiutore, deseruimus, liberos ex hac die, cuiusque Romanos effecimus: omneque vestrum vobis relaxamus [c] seruitutis peculium [A]. *& infra.* ¶ Hanc autem manumissionis paginam Paterio notario scribendam dictauimus, & propria manu vna cum tribus [d] presbyteris prioribus, & tribus diaconis pro plenissima firmitate subscripsimus, vobisque tradidimus.

Actum in vrbe Romana.

t al. Montanum

A ¶ Peculium.] *In vetusto codice epistolarum B. Gregorij bibliothecæ Vaticanæ legitur*, periculum.

Item serui ecclesiarum publicis angariis non debent fatigari.
Vnde in concilio Toletano, 3. c. 21. legitur.

¶ Serui ecclesiarum publicis angariis non fatigentur. C. LXIX.

[1] Ecclesiarum [A] seruos, & episcoporum, vel omnium clericorum [e] à iudicibus, vel actoribus publicis in diuersis angariis fatigari dolemus. Propter quod omne concilium à pietate gloriosissimi Domini nostri popoſcit, vt tales deinceps, ausus inhibeat: sed serui suprascriptorum officiorum in eorum vsibus, vel ecclesiæ laborent. Si quis vero iudicium, aut actorum, clericum, aut seruum clerici, vel ecclesiæ, in publicis, ac priuatis negotiis occupare voluerit, à communione ecclesiastica, cui impedimentum facit, efficiatur extraneus.

A ¶ Ecclesiarum.] *In ceteris huius concilij exemplaribus impreſsis, & manuscriptis, quæ collata sunt; & apud Iuonem legitur quemadmodum apud Gratianum, præterquam in editione quattuor tomorum, & codice Lucensi regio: in quibus initium capitis 21. sic habet.* Quoniam cognouimus in multis ciuitatibus ecclesiarum seruos, & episcoporū, vel. o. c. a. 1. v. a. p. in diuersis angariis fatigari omne concilium, &c. *Et hic quidem nulla facta est mutatio: alia vero, in quibus omnes conciliorū codices concordant, sunt emēdata.*

Item pro alimonia pauperum, pro redemptione captiuorum res sacras distrahi licet.
Vnde Ambros. ait lib. 2. de officiis, c. 28.

¶ Res sacræ quibus ex causis alienari debeant. C. LXX.

[2] Avrum ecclesia habet, non vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus est custodire, quod nihil adiuuat? An ignoramus, quantum auri, atque argenti de templo Domini, Assyrij [f] sustulerūt? Nonne melius conflat sacerdos propter alimoniam pauperum, si alia subsidia desint, quàm sacrilegus contaminata asporter hostis. Nonne dicturus est Dominus, cur passus es tot inopes fame emori? Et certe habebas aurum, vnde † ministrasses [g] alimoniam. Cur tot captiui deducti in commercium † sunt, nec † redempti, ab hoste occisi sunt [h]? Melius fuerat, vt vasa viuentium seruares, quàm metallorum. His non posset responsum referri. Quid [i] enim diceres? Timui [k], ne templo Dei ornatus deesset? Responderet, aurum sacramenta non quærunt: neque auro placent, quæ auro non emuntur. Ornatus sacramentorum, redemptio captiuorum est: & vere illa sunt vasa pretiosa, quæ redimunt animas à morte. Ille verus thesaurus est Domini, qui operatur quod sanguis eius operatus est. *& post pauca.* ¶ Nemo enim potest dicere, cur pauper viuit? nemo potest queri: quia captiui redempti sunt. Nemo potest accusare, quia templum Dei ædificatum est. Nemo potest indignari, quia humandis fidelium reliquiis spatia laxata [l] sunt. Nemo potest dolere, quia in sepulturis Christianorum requies defunctorum est. In his tribus [m] generibus vasa ecclesiæ etiam initiata confringere, conflare, vendere licet. opus est, vt de ecclesia mystici [n] poculi forma non exeat: ne ad vsus nefarios sacri calicis ministerium transferatur. Ideo intra ecclesiam primum quæsita sunt vasa, quæ initiata non essent, deinde comminuta: postremo conflata, per minutas erogationes dispensata egētibus, captiuorum quoq; precibus profecerunt. Quòd si desunt noua, & quæ nequaquam initiata videātur: in huiusmodi vsus, quos supra diximus, arbitror omnia pie posse conuerti.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum.

¶ Non parietes templi ornare, sed pauperibus prouidere, gloria episcopi est. C. LXXI.

[1] Gloria episcopi est pauperū inopiæ† prouidere, ignominia sacerdotis est propriis studere diuitiis. Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio, & cibario [a] pane rugientem [b] saturare ventrem poteram: nunc similam, & mella fastidio. *Item vbi inferius.* ¶ Multi ædificant parietes [c], & columnas [d] ecclesię subtrahunt† [e], marmora nitent, auro splendent laquearia, gemmis altare distinguitur: & ministrorum Christi nulla electio est. Neque vero mihi aliquis opponat [f] diues in Iudæa templum, mensam, lucernas, thuribula, patellas, scyphos, mortario la, & cetera ex auro fabrefacta. Tunc hæc probantur [g] à Domino, quando sacerdotes hostias immolabant, & sanguis pecudum erat remissio† peccatorū [h]: quam quam hæc omnia præcesserint in figura, scripta autem sunt propter nos, in quos fines sæculorum deuenerunt. Nunc vero, cum pauper tatem domus suæ pauper Dominus dedicarit: portemus† crucem [i], & diuitias lutum putabimus. *Item ibidem in extremo.* ¶ Amico quidpiam rapere furtum est: ecclesiam fraudare, sacrilegium est: accepisse, quod pauperibus erogandum sit: & esurientibus plurimis, vel cautum [k] esse velle, vel timidum [l], aut quod apertissimi sceleris est, aliquid inde subtrahere, omnium prædonum crudelitatem superat. *Item eiusdem ad Paulinum de institutione monachi.*

[2] ¶ Crates ille Thebanus homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit: ne-

t al. operibus

t al. redemptione

t al. redemptionem

t al. subtrahunt vera lectio.

t al. vt

t al. redemptionem

1 epist. 2.

2 Pol. l. 6. tit. 1. Iuo p. 2. c. 180. Alii l. 13. c. 20. 4. Reg. 14.

2 epist. 13.

a Cibarios.] ſ. familię.

b ¶ *Rugientem.*] id est, famelicum.

c ¶ *Parietes.*] id est, imperitos [a]. fic 46. dist.

d ¶ *Columnas.*] id est, peritos.

e ¶ *Subtrahunt.*] id est, non recipiunt.

f ¶ *Opponat.*] argu. ab exemplis non esse argumentandum.

g ¶ *Hæc probantur.*] sed nonne hæc hodie probātur à Domino. 3. de conse. di. 1. & calixta: sed non in superabundantiam, vt non habeatur delectus personarum. 86. dist. non satis. 47. dist. ficut.

h ¶ *Peccatorum.*] venialiū: quia cæremonialia tollebant tantum venialia peccata, sicut hodie aqua benedicta, vt ſ. de consecr. dist. 3. aqua.

i ¶ *Crucem.*] ſuſtinendo contumelias.

k ¶ *Vel cautum.*] cum ideo ſit quia expectatur maior necessitas.

l ¶ *Timidum.*] ideo facit, quia timet ne ſibi deficiat.

3 Iuo p. 6. c. 372.

"ecclesia sę ab episcopo monasterium, vt extra de eccl. ædif. ad audientiam. ſed cularis poeconuerſio non poteſt, vt 19. q. 3. quæ ſemel. extra de relig. do. inter terit cōuer quattuor. niſi fiat auctoritate Papæ, vt extra de cenſib. cum venerabilis. & extra ne cler. vel mon. c. relatum, vel vbi aliter non poſſit ſterium, ſed locus reformari, niſi per canonicos ſæculares, vt extra in cad. decr. non cōtra. inter quattuor.

cum poculum sanguinis Christi conficitur. Et quod dixi de ecclesia, intelligūt quidam de ecclesia in qua est: qa cum sit res sacra, nō potest vendi etiam aiij ecclesiæ. Et de hoc notaui 10. q. 2. hoc ius.

Gloria episcopi.] Casvs. Hoc c. diuiditur in 4. partes. in 1. parte Hier. reprehendit episcopos, qui cum pauperes erant, vili cibo libēter reficiebantur: cū vero facti sunt diuites, vel delitiis incūbentes, cibos delicatos abhorrent. & vt eos liberi [a] redarguat semetipsum talibus connumerat. In 2. parte reprehēdit episcopos, qui ornant templum gemmis & lapidibus ad instar sacerdotum veteris testamenti: sed de clericis per quos ecclesia gubernatur, nullam curam habēt. & dicit, ꝙ in veteri testamento factus fuit ex præcepto Domini ornatus in templo. In 3. parte dicit, ꝙ amico aliquid rapere, furtum est: ecclesiam vero fraudare, sacrilegium est. & de his quæ pauperib. sunt eroganda subtrahere prædonis superat crudelitatē. In 4. parte inuitat nos ad contemptum diuitia rum exemplo Cratis, qui cum Athenas peregeret ad philosophādum, aurum proiecit quod portabat, cum non crederet se posse virtutes simul & diuitias possidere. Secunda pars incip. ibi, *Multi ædificant.* Tertia ibi, *Amico rapere.* Quarta ibi, *Crates ille Thebanus.*

Item largitate etiam episcopi stipēdium de rebus ecclesiæ clericis dare licet: cuius professio sub precariæ nomine fieri debet.
Vnde in concilio Toletano, 6. cap. 5.

¶ Qui beneficium ab ecclesia accepit, eius professionem nomine precariæ faciat.
C. LXXII.

[3] Sæpe fit, vt proprietati originis obsistat ꝙ longinquitas temporis. Quapropter prouidentes decernimus, vt si quis clericorum [A], stipendium de rebus ecclesiæ, cuiusquam episcopi [r] percepit largitate [s]: sub precariæ [t] nomine debeat professionem scribere: vt nec per tentionem † diuturnam præiudicium afferat ecclesiæ, & quæcumque in vsu perceperit, debeat vtiliter laborare [u]: vt nec res diuini iuris videantur aliqua occasione negligi: & subsidium ab ecclesia, cui deseruiunt, percipere possint clerici. Quòd si quis eorum contempserit facere: ipse se stipendio suo videbitur priuare [x].

A ¶ Clericorum.] *In codice conciliorum Lucensi regio sequitur*, vel aliarum quarumlibet personarum.

Religionis quoque intuitu ea, in quibus ecclesia detrimentum non patitur, monasteriis tradi possunt.
Vnde in 3. Toletano concilio, c. 4. legitur.

¶ Licet religionis intuitu res ecclesiæ alienare. C. LXXIII.

[4] Si episcopus [y] vnam de parochianis ecclesiis suis monasterium dicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat: hoc de consensu concilij sui habeat licentiam faciendi. Qui etiam si de rebus ecclesię pro eorum substantia aliquid,

4 Iuo p. 3. non ledat enormiter. c. 168.

t al. retentionem.

a ¶ *Diuitias.*] nam vere philosophantes contemnunt [b] pecuniam.

b ¶ *Aliena.*] id est, res ecclesiæ.

c ¶ *Plenus venter.*] id est, non tantum esse prælatum: sed opera prælati facere laudabile est. 27. q. 1. cauete.

d ¶ *Non Hierosolymis.*] id est, non tantum esse prælatum: sed opera prælati facere laudabile est. 27. q. 1. cauete.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum.

¶ Non parietes templi ornare, sed pauperibus prouidere, gloria episcopi est. C. LXXI.

[1] Gloria episcopi est pauperū inopiæ† prouidere, ignominia sacerdotis est propriis studere diuitiis. Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio, & cibario [a] pane rugientem [b] saturare ventrem poteram: nunc similam, & mella fastidio. *Item vbi inferius.* ¶ Multi ædificant parietes [c], & columnas [d] ecclesię subtrahunt† [e], marmora nitent, auro splendent laquearia, gemmis altare distinguitur: & ministrorum Christi nulla electio est. Neque vero mihi aliquis opponat [f] diues in Iudæa templum, mensam, lucernas, thuribula, patellas, scyphos, mortario la, & cetera ex auro fabrefacta. Tunc hæc probantur [g] à Domino, quando sacerdotes hostias immolabant, & sanguis pecudum erat remissio† peccatorū [h]: quam quam hæc omnia præcesserint in figura, scripta autem sunt propter nos, in quos fines sæculorum deuenerunt. Nunc vero, cum pauper tatem domus suæ pauper Dominus dedicarit: portemus† crucem [i], & diuitias lutum putabimus. *Item ibidem in extremo.* ¶ Amico quidpiam rapere furtum est: ecclesiam fraudare, sacrilegium est: accepisse, quod pauperibus erogandum sit: & esurientibus plurimis, vel cautum [k] esse velle, vel timidum [l], aut quod apertissimi sceleris est, aliquid inde subtrahere, omnium prædonum crudelitatem superat. *Item eiusdem ad Paulinum de institutione monachi.*

[2] ¶ Crates ille Thebanus homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit: ne-

t al. operibus

t al. redemptione

t al. redemptionem

t al. subtrahunt vera lectio.

t al. vt

t al. redemptionem

1 epist. 2.

2 Pol. l. 6. tit. 1. Iuo p. 2. c. 180. Alii l. 13. c. 20. 4. Reg. 14.

2 epist. 13.

a Cibarios.] ſ. familię.

b ¶ *Rugientem.*] id est, famelicum.

c ¶ *Parietes.*] id est, imperitos [a]. fic 46. dist.

d ¶ *Columnas.*] id est, peritos.

e ¶ *Subtrahunt.*] id est, non recipiunt.

f ¶ *Opponat.*] argu. ab exemplis non esse argumentandum.

g ¶ *Hæc probantur.*] sed nonne hæc hodie probātur à Domino. 3. de conse. di. 1. & calixta: sed non in superabundantiam, vt non habeatur delectus personarum. 86. dist. non satis. 47. dist. ficut.

h ¶ *Peccatorum.*] venialiū: quia cæremonialia tollebant tantum venialia peccata, sicut hodie aqua benedicta, vt ſ. de consecr. dist. 3. aqua.

i ¶ *Crucem.*] ſuſtinendo contumelias.

k ¶ *Vel cautum.*] cum ideo ſit quia expectatur maior necessitas.

l ¶ *Timidum.*] ideo facit, quia timet ne ſibi deficiat.

3 Iuo p. 6. c. 372.

"ecclesia sę ab episcopo monasterium, vt extra de eccl. ædif. ad audientiam. ſed cularis poeconuerſio non poteſt, vt 19. q. 3. quæ ſemel. extra de relig. do. inter terit cōuer quattuor. niſi fiat auctoritate Papæ, vt extra de cenſib. cum venerabilis. & extra ne cler. vel mon. c. relatum, vel vbi aliter non poſſit ſterium, ſed locus reformari, niſi per canonicos ſæculares, vt extra in cad. decr. non cōtra. inter quattuor.

Item largitate etiam episcopi stipēdium de rebus ecclesiæ clericis dare licet: cuius professio sub precariæ nomine fieri debet.
Vnde in concilio Toletano, 6. cap. 5.

¶ Qui beneficium ab ecclesia accepit, eius professionem nomine precariæ faciat.
C. LXXII.

[3] Sæpe fit, vt proprietati originis obsistat ꝙ longinquitas temporis. Quapropter prouidentes decernimus, vt si quis clericorum [A], stipendium de rebus ecclesiæ, cuiusquam episcopi [r] percepit largitate [s]: sub precariæ [t] nomine debeat professionem scribere: vt nec per tentionem † diuturnam præiudicium afferat ecclesiæ, & quæcumque in vsu perceperit, debeat vtiliter laborare [u]: vt nec res diuini iuris videantur aliqua occasione negligi: & subsidium ab ecclesia, cui deseruiunt, percipere possint clerici. Quòd si quis eorum contempserit facere: ipse se stipendio suo videbitur priuare [x].

A ¶ Clericorum.] *In codice conciliorum Lucensi regio sequitur*, vel aliarum quarumlibet personarum.

Religionis quoque intuitu ea, in quibus ecclesia detrimentum non patitur, monasteriis tradi possunt.
Vnde in 3. Toletano concilio, c. 4. legitur.

¶ Licet religionis intuitu res ecclesiæ alienare. C. LXXIII.

[4] Si episcopus [y] vnam de parochianis ecclesiis suis monasterium dicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat: hoc de consensu concilij sui habeat licentiam faciendi. Qui etiam si de rebus ecclesię pro eorum substantia aliquid,

4 Iuo p. 3. non ledat enormiter. c. 168.

t al. retentionem.

a ¶ *Diuitias.*] nam vere philosophantes contemnunt [b] pecuniam.

b ¶ *Aliena.*] id est, res ecclesiæ.

c ¶ *Plenus venter.*] id est, non tantum esse prælatum: sed opera prælati facere laudabile est. 27. q. 1. cauete.

d ¶ *Non Hierosolymis.*] id est, non tantum esse prælatum: sed opera

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Detrimentum.*]graue.si enim læderet ecclesiam grauiter, posset reuocari, vt 3.ead. Apostolicos. in fi. 82 ℥.c. prox.

b ¶*Consensum.*] quæro de quorum clericorum consensu hoc intelligas, an detur clericis episcopalis ecclesiæ, an de clericis parochiæ illius? resp. de clericis ecclesiæ cathedralis. "Nam consensus clericorum ecclesiæ cathedralis regitur circa ordinationem & depositionem clericorum, vt 24. dist. episcopus. 67. dist. reliqui. ℥. ea. alienationes. L. tamen & H. intelliguntetiã requirendũ consensum clericorũ parochialis ecclesiæ. Nãti sine culpa non debent priuari suis stipendiis. 16. q. 7. inuentum. videtur[a] tamen sufficere, si episcopus eis prouidet necessaria, vel ibi vel alibi, vt ext. de ec. ædif. ad auersũ, sedm dientiam. & sic videtur q eis inuitis possit & B. vt ipsi sit hoc facere. arg. ex not. extr. de excep. præl. fire. ec. nõ al. cut vnire.

"Eps conuertens ecclesiã sæculare in regulare quorũ clericorum consensum requirere debeat,

1 Iuo p.3. c.170.

† *al. consilium.*

a Allegãdo ẽt, qñ si est verũ, sedm L. Vin. Gof. & B. vt ipsi sit hoc facere. arg. ex not. extr. de excep. præl. fire. ec. nõ al. cut vnire.

† *al. munificare*

Bona rei.]Casvs. Quidam episcopus volebat ædificare monasteriũ in parochia sua, vel aliquã ecclesiã ſcũlare magnificare: apud quam forte ſepeliri volebat, & desiderabat ditare monasterium vel ecclesiã de rebus ecclesiæ suæ. quæritum est in concilio Toletano quantum monasterio vel ecclesiæ dare posset? Et respond. quod monasterio dabit quinquagesimam partem de rebus ecclesiæ suæ, dummodo ei damna grauia non infligat: ecclesiæ vero ſcũlari non amplius quam cẽtesimam dabit partem, & in arbitrio episcopi erit vt vel monasterium tantũ, vel ecclesiam tantum debet de rebus ecclesiæ ditare.

c ¶*Quinquagesimã.*]

"Eps pt da re quinquagesimã vel centesimã.

Sed nũquid "episcopus potest dare centesimam vel quinquagesimam sine consensu canonicorum? videtur q sic. ext. de iis quæ fi. à præl. sine cõsen. cap. pastoralis. etiam non obstante iuramento de non alienãdis rebus ecclesiæ, vt ext. de ec. ædif. tua. nemo enim potest accusare episcopum, q templum Dei ædificauerit, vt 3. ea. aurũ. Item quia sufficit, semel à iure esse concessum: vnde non est necesse requirere nouum consensum. ff. de cond. insti, quæ sub conditione. ℥. vlt. sed contra de don. pastoralis. ext. de iis quæ fi. à præla. cum vos. Tu dicas, quòd licet à iure permittatur ei talis donatio, tamen facit eandem de consensu clericorum, vt 3. ea. c. prox. 3. ea. Apostolicos. vehementer tamen obuiat illa decre. pastoralis. nisi vis fiat litteræ. Vnde dic, illis decr. standum est. "Sed quid si episcopus plures donationes fecit, ita quòd omnes simul excedant quinquagesimam, an dices vltimam reuocari, vel omnes? Videtur quòd tantum vltimam: quia sola illa fuit vitiosa, vt 3. ea. si quos. & 17. q. 4. questi. e contra videtur, quòd de qualibet donatione est detrahendum, vt C. de inof. do. si totas. ff. ad l. Fal. pœnales. §. annua. Hæc q. ſoluitur ext. de don. Apostolicæ. Io. quid iuris ſit de hoc, in quæſtionibus notaui. B.

"Quæstio singularis.

Additio. Quæstio venerialis est, & incipit, esto q episcopus, &c. vbi dicit quòd Tan. dicebat, quòd tantum vltima reuocatur: quod verum credit ipse B. Brix. nam non restituitur minor, nisi in quo de cipitur. ff. de min. eadem quæstione. Non ob. lex præd. si totas. quoniam intelligitur in Falcid. licet quidam stent illi legi. Arch.

quod detrimẽtum[a] ecclesiæ non exhibeat, eidem loco donauerit, sit ſtabile. Rei enim bonæ ſtatuendæ ſanctum concilium dat consensum[b].

Item ex Toletano, 9. cap. 5.

¶Non vltra quinquagesimam partẽ rerum ecclesiæ, monasterio, quod constituit, episcopo licet conferre.

C. LXXIIII.

Bonæ rei dare cõsultum †, & præsentis habetur vitæ subsidium, & æternę remunerationis expectare cernitur premiũ. Quisquis itaque episcoporum in parochia sua monasterium construere forte voluerit, & hoc ex rebus ecclesiæ, cui præsidet, ditare decreuerit: non amplius ibidem, quàm quinquagesimam[c] partem dare debebit: vt hac temperamenti æquitate seruata, & cui tribuit, cõpetens subsidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat. Ad ecclesiam vero quæ monasteriis non informabitur regulis, aut quã pro suis magnificare † voluerit sepulturis: non amplius quàm centesimam partem census[d] ecclesiæ, cui præsidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela seruata, vt vnam tantummodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerationem † assumat.

§ *al. remuneradam*

Item Gregorius, libr. 2. indict. 11. epist. 17. Gratioſa ſubdiacono.

¶Iure proprietatis res ecclesiæ monasteriorum ædificiis tradere licet.

C. LXXV.

Religiosam[e] vitam eligentibus congrua nos oportet consideratione prospicere, ne cuiusquam necessitatis occasio, aut desides faciat, aut robur (quod absit) conuersationis infringat. Id circo præsenti tibi auctoritate præcipimus, quatenus domũ possitam in hac vrbe, regione quarta, iuxta locum, qui appellatur, ad gallinas albas, vel hortum iuris

1 Anſil. ſ. c. 32.

† *al. ſpoliis*

d ¶*Census.*] propter hoc verbum, census, dicit L. & H. quòd de censu posset episcopus dare partem, sed non de possessionibus ecclesiæ: aliàs reuocaretur vel eo viuo, vel post mortem suam, vt 16. q. 3. ſi sacerdotes. Sed hoc falsum est: quia decre. dicit etiam de possessionibus, extra de do. Apostolicæ.

sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui auctore Deo præsidemus, in qua Campana quondam vxor Patritij manſisse dinoſcitur, ſimul & hortum, atque hoſpitia, quę intra eamdem domum ianua concludit, Floræ † abbatiſſæ debeas tradere proprietatis iure proculdubio poſſidendam: in qua domo monaſterium virginum (vbi cum cõgregatione ſua habitare poſſit) Chriſto queat adiuuante conſtruere. & † tam ipſa, quàm quę in eius loco, honoreque ſucceſſerit, prædictam domum, & hortum cum omnibus ad ſe pertinentibus (ſicut diximus) quieto, inconcuſſoq; iure à nobis pietatis cõſideratiõe cõceſſa valeat poſſidere.

† *al. tenendam*

a ¶ Vxor.] *In aliquot epiſtolarum editionibus, & nonnullis Gratiani exemplaribus non eſt iſta dictio. In vetuſto autem Vaticano epiſtolarum codice legitur,* quondam patritia.

Ecce oſtenſum eſt, quomodo res eccleſiæ ſine culpa dari poſſint, & conſtare his, quibus datæ fuerint.

QVÆSTIO III.

Vnc quaritur[f] ſi ante tempus ſuæ ordinationis nihil habere videbantur, quid de his fieri debeat, quæ poſt ordinationem ſuam inueniſſe noſcuntur.

De his ita ſtatutum eſt in concilio Carthaginenſi, 3. c 49.[3]

¶De his, qui primum nihil habentes, tempore ſuæ adminiſtrationis aliqua acquirunt.

C. I.

Placuit, vt epiſcopi, preſbyteri, diaconi, vel quicumq; clerici, qui nihil habentes § ordinantur, & tempore epiſcopatus, vel clericatus ſui agros, vel quæcumque prædia nomine ſuo[h] comparant, tamquam rerum Dominicarum inuaſionis crimine teneantur †, niſi admoniti eccleſiæ eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicuius, vel ſucceſſio-

§ *al. remuneradam*

† *al. tenendam*

† *al. vt ſorig.*

f ¶*Nunc quaritur.*] Habeas pro ſumma quæſtionis quod dicitur in cap. 1.

Placuit.]Casvs. Statutum fuit in concilio Carthag. vt epiſcopi, presbyteri, diaconi, & alij clerici, qui habebant antequam ordinarentur, & poſtea de rebus eccleſiæ tantum ſuo nomine poſſeſſionem comparauerunt, puniantur tanquam inuaſores rerum dominicarum, niſi ſuæ eccleſię commoniti eas reſtituant. Si autem aliquid acquiſierint intuitu perſonæ, i. ex donatione amicorum, vel ſucceſſione ex teſtamento vel ab intestato, poſſunt de hoc facere quid volunt, dummodo à ſuo propoſito non recedant, l. tali pecunia aburendo, vt negotiando vel fenerando: quod ſi fecerint, indigni honore eccleſiaſtico iudicentur in eum.

g ¶*Habentes.*] Ergo propter paupertatem nec impeditur nec excuſatur etiam quis à prælatura. ſecus eſt in tutore, vt inſt. de excu. tu. §. ſed & propter paupertatem.

h ¶*Suo.*] "Hoc ſpeciale eſt in eccleſia, quòd licet ſacerdos aliquid "Sacerdos vel eccleſię. Additio. Poteſt dici, quod ſi exprimit propria nomina, vera eſt pri add Bar. So. ma opinio: ſi autem non exprimit, valet vltima opinio. ar. ff. ad Tre. ſi. cuibus. quoties. 2. reſp. Arch.

eccleſiæ, aliud eſt in rebus priuatorum, vt C. de rei vend. ſi vt pro- cui acq ſuo emat nomine de pecunia eccleſiæ, quòd res illa ſtatim facta eſt eccleſiæ, aliud eſt in rebus priuatorum, vt C. de rei vend. ſi vt pro- cui acq ponis. & de hoc notaui ſupra ead. quæſt. 2. Apoſtolicos. idem quod hic dic

hic dicitur, habes extra de pecu. cler. c. 1. inquirendum. & c. ſi quis. Verum autem præſumatur de rebus eccleſiæ, vel de rebus ſuis com paraſſe, dicitur 3. c. q. 1. ſint manifeſtæ.

a ¶*Cognationis.*]vſque ad quartum gradum[a], C. de epi. & cle. auth. licentiam. Vel vſque ad 7. defertur ſucceſſio. Arg. contra 35. q. 2. c. 1.

a iſta eſt ve ra ſnia, ſedꝫ Gof. & Ho. de hoc dor. ext. de test. requiſiti. §. vero relinquitur. & ibi noc. Arc.

Vicumque.]Casvs. Quidã ſacerdotes aliquid acquiſierunt ex artificio ſuo, vel ex donatiõe amicorum, vel ex inſtitutione facta in teſtamẽto, quæ ſitum eſt in concilio Tolet. vtrum eccleſiæ ſuæ relinquere teneãtur. Et reſp. quòd nõ, ſed dabunt cui voluerint: ſi vero poſt mortem ſuam remanſerit inordinatum, eccleſiæ ſua in perpetuũ vendicabit ſuæ vtilitati, id eſt, ſuo vtili officio.

b ¶ *Vendicabit.*]i. defendet, quãdo eccleſia

1 Adde Ale. de Im. in l. cũ fundus. §. ſeruũ. ff. ſi cer. pe. circ. fi. d. 6.

inuenitur in poſſeſſione. ſed ſi heredes eſſent in poſſeſſione, oporteret eccleſiam probare de iure ſuo, vt ℥. e. q. 5. c. ji. fi. ſicut no. 3. e. q. 1. ſint manifeſtæ. Vel intelligę qđ hic dicit, cum non habet ſacerdos heredes. in auth. de eccl. ti. §. ſi quis autem epiſcop. col. vlt. & ℥. q. 5. c. vlt.

ECCE. Casvs. Concludit Gra. ex ſupradictis, quod ea quæ dantur clericis inuitis poſſonę, dare poſſunt cui volunt.

SED QVAERITVR. Hæc eſt 2. pars huius q. Io. de Fant. Et mouet Grat. incidentem q. vtrum ea quæ dantur epiſcopo commuꝰ niter cum eccleſia vel ſequeſtratim pro remedio animarum, vel dimittere. Secunda i- leg. & no. 3. bi, *Sed quaritur.* Ioan. Chriſtus. A. de Fant.

Casvs. Hic tractꝰ- tur tertia quæſtio, quã connectuntur di Rabanꝰ. c. 8 ſta dicẽtis: vbi queri- tur quid fieri debeat de rebus illis, quas clerici acquiſierunt de rebus eccleſię, qui ante ſuam ordinatiõnem nihil habebant. & certum eſt, quòd quidquid clericus acquirit de rebus eccleſiæ, & intuitu eccleſiæ, totum debet eccleſiæ relinquere. ſi vero intuitu perſonæ aliquid acqſierit, poteſt relinquere cui vult, vt ℥. ea. c. 1. 2. & 3.

2 ext. de teſt. requiſiti. §. vero relinquitur. & ibi noc. Arc.

3 Iuo p.3. c.171.

Pontifices.]Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas par. In 1. part. dicitur, q ſi aliquis te linquit aliquid ponti ficium eccleſia vel ſe partim pro redemptione animæ ſuæ: totum inter eccleſię facultates computabitur. In 2. part. dicitur,

c Eccleſiæ tur eccleſiæ vel ſacerdata. cũ epo dori alij reſtituendum, non debet inter facultates eccleſiæ comdiuidunt. putari. Secunda pars incipit ibi, *Same quidquid.*

q ſi aliquid relinquitur eccleſiæ vel ſacerdotibus, quibus ab extraneis, vel cum eccleſia, vel ſequeſtratim aliquid dimittitur. C. III.

Pontifices[c], quibus in ſummo ſacerdotio cõſtitutis ab extraneis † [d] aliquid aut cum eccleſia, aut ſequeſtratim aut dimittitur, aut donatur (quia hoc ille, qui donat, pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo ſacerdotis offerre probatur) non quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ inter facultates eccleſiæ computabunt: quia iuſtum eſt, vt ſicut ſacerdos habet[e] quod eccleſiæ dimiſſum eſt, ne cognationis[a] obuenerit, faciant inde, quod eorum propoſito congruit. Quòd ſi à ſuo propoſito retrorſum exorbitauerint, honore eccleſiaſtico indigni tamquam reprobi iudicentur.

Item ex concilio Toletano 9. c. 4.

¶De miniſtris, qui nulla eccleſiæ occaſione, ſed ſui vtilitate aliqua acquirunt. C. II.

Quicumque de ſacerdotib[9], vel miniſtris pro ſui vtilitate, atque amicitia, vel præſtatione, aut quocumq; modo, aut per ſcripturæ ſeriem aliquid meruerint à quolibet percipere, in rebus eccleſiæ non poterit numerari: Sed quod exinde voluerint facere ipſorum voluntatis arbitrio ſubiacebit. Quòd ſi hoc poſt eorum mortem inordinatum fortaſſe remanſerit, eccleſia, cui præfuit, vel miniſter extitit, hoc ſibi in perpetuum vendicabit[b].

Ecce quòd illa, quæ non ex officio eccleſiaſtico. ſed ex aliqua præſtatione ſuæ vtilitatis lucratus eſt, poteſt dare quibus voluerit.

2 *Sed quæritur de his, quæ ſibi communiter cum eccleſia, vel ſequeſtratim pro remedio animæ offeruntur, vel de tertia parte, quam de rebus parochialium eccleſiarum ſibi debitam accipit, ſi ea poterit dimittere quibus voluerit.*

De his ita diffinitur in concilio Agathenſi, cap. 6.

¶De pontificibus, quibus ab extraneis, vel cum eccleſia, vel ſequeſtratim aliquid dimittitur. C. III.

Pontifices[c], quibus in ſummo ſacerdotio cõſtitutis ab extraneis † [d] aliquid aut cum eccleſia, aut ſequeſtratim aut dimittitur, aut donatur (quia hoc ille, qui donat, pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo ſacerdotis offerre probatur) non quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ inter facultates eccleſiæ computabunt: quia iuſtum eſt, vt ſicut ſacerdos habet[e] quod eccleſiæ dimiſſum eſt, ita & eccleſia habeat[f] quod relinquitur ſacerdoti. ¶ Sane quidquid per fidei commiſſum aut ſacerdoti, aut eccleſiæ fortaſſe dimittitur, cuicumque alij poſtmodum profuturum, id inter facultates ſuas eccleſia computare, aut retinere non poterit[g].

Item ex concilio Toletano 9. c. 6.

¶Epiſcopus tertiam partem ſibi debitam eccleſiæ relinquere poterit. C. IIII.

[3] Iuo p.3.

Piſcopus, ſi tertiam partem, quã de rebus parochialium eccleſiarum ſanctione paterna ſibi debitam nouit, aut ipſi eccleſiæ, cuius res eſſe patebit, aut alteri eccleſiæ, quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irreuocabile[h] robur eius ſententia ferat.

QVÆSTIO IIII.

Vod autem[i] quæritur ſi de ſuis, & eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur, cui prouenient, ita diffinitur in eodem concilio Toletano, 9 c. 4.

¶De his, qui de ſuis & eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur. C. I.

[4] Iuo p.3. c.169.

Sacerdotes, vel quicumque illi ſunt quibus eccleſiaſtica rum rerum cura commiſſa eſt, quęcumque adminiſtrationis ſuę tempore emerint, ſi de rebus pro priis vel vile, vel charum habuerint, ad eccleſiæ nomen, cui præſunt, chartarum conficere inſtrumenta procurent[k]: non enim conuenit, vt eccleſia, quem ſuſcepit extraneum, efficiat in alieno[l] diuitem, & in ſuo[m] retineat fraudatorem. ¶ Hi vero, qui ſuarum rerum noſcuntur habere compendium, ex omni re, quam poſt ordinationis ſuæ diem viſi ſunt acquiſiſſe, ſiue nulla, ſiue aliqua ſint inſtrumenta confecta, compenſatione[n] tam iuris ſui, "legata eccleſiæ, an poſſint de communia de leg. l. 1. falcari. reſpon. 1.

Epiſcopus.]Casvs. Dicitur 1 hoc c. quòd epiſcopus poteſt dare tertiam partem, quam recipit de parochianis eccleſiis irreuocabiliter, vel eccleſiæ à qua recipiebat: vel alteri eccleſię cui voluerit, quod intelligit Hu. ſi velit ſubire onus fabricæ reparandæ.

h ¶ *Irreuocabile.*] Cũ de conſenſu canonicorum hoc facit: aliàs ſucceſſor poteſt illud reuocare, vt 16. qu. 1. poſſeſſiones. & hic eſt argu. quòd ſi epiſcopus ſimpliciter de dit aliquid eccleſiæ, intelligitur illud perpetuo dediſſe, vt 16. quæ. prima. quoniam quidquid. Argu. contra 16. quæſtio. prima. poſſeſſiones. & dixi 10. q. ſecũda. hoc ius. in fi.

i ¶ *Quod autem.*] ſi de vtriuſque pretio empta eſt res, pro rata pretij diuidenda eſt inter eccleſiam & heredes prælati, vt ℥. ea. capit. 1. verſi. hi vero. Ioan.

Sacerdotes.] Casvs. hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte loquitur de rebus quas prælati emunt, & de pecunia eccleſiæ, & tantum ſuo nomine: in quo caſu ſi de rebus propriis aliquid vile vel charũ habuerint, curent conficere inſtrumenta nomine ec

clesiæ, cui prælunt. In ſecunda part. loquitur de rebus emptis communiter ex pecunia prælati & eccleſiæ, quæ debent æqualiter diuidi inter eccleſiam & decedentis heredes, ſi ſe vtriuſque rei quantitas exæquauerit. Secunda pars incipit ibi, *Hi vero.* vile vel charum ideo dicit, quia ſi conſtaret eos nihil habere: ſiue ſuo nomine ſiue nomine eccleſiæ emerint, totum eccleſia vendicabit. Et licet c. videatur loqui in prælato tantum, tamen ego Bar. Brix. idem intelligo in quolibet clerico, vt ſ. c. q. 3. placuit.

k ¶ *Procurent.*]vt faciant quantum habent de reb. eccleſiæ, & quantum de propriis rebus.

Additio. Sed pone prælatum fuiſſe confeſſum plus eſſe in bonis eccleſię quam eſſet in veritate. numquid ei preiudicatur? dicit Lau. quod non: niſi hoc ſcriberet. C. de arb. tut. l. vlt. Arch.

l ¶ *In alieno.*]ideſt, in rebus propriis ipſius ſacerdotis, quę ſunt alienæ eccleſiæ, vel propriæ intelligas poni.

m ¶ *Et in ſuo.*]ideſt, rebus eccleſiæ. "acqſita de bonis eccleſiæ & de bonis clericorum.

n ¶ *Compenſatione.*] i. computatione, vel comparatione, vel collatione. "hoc vult dicere, q computabit quantum de ſuis rebus, & rũ ad quos quantum de rebus eccleſiæ dedit pro re empta, vt ſecundum hoc pti nebunt.

diuid

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Et q plus dedit, maio ré parté habebit. ff. de vsuf. sed & si quis § interdum. secundũ Lau.

diuidatur inter ecclesiam & heredes defuncti[2]. Sed pone, postquã adeptus est ecclesiam: nullos sumptus voluit facere de patrimonio proprio: sed quiquid emit, emit de patrimonio proprio tantum: & solis reditib. ecclesiæ fuit vsus. Videtur quod computandi sunt illi sumptus, quos facere consueuit, vel quos facturus fuisset de proprio patrimonio, ac si non haberet ecclesiam, vt ff. de pe. her. sed & si. §. adeo aũté. in fi. Et sic proprie ponitur hoc verbũ compensatione. Item non debent negligere lucrum ecclesiæ ꝓpter lucrum suum, vt j. ca. prox. Vel intellige q hic dicit, quando dubium est, an de rebus ecclesiæ, an de suo patrimonio emerit. nam tũc diuidi deberet secundum quãtitatem sui patrimonij, & rerum ecclesiæ[b].

b Ecclesiæ. Pan. i c. vlr. de pec. cler. Claua. vers. clericus.

a ¶ *Conquisitio.* idest, conquisitum, sic C. com. diu. ad officium. ff. de vsufr. sed & si qs. § interdum.

SI QVIS. Casvs. Supra ostensum est quid iuris sit de rebus propriis clericorum, & de rebus ecclesiæ, sed quia occasione rerum ecclesiasticarum clerici in rebus propriis patiuntur detrimentum, vel econuerso: ideo dicit Grat. q vicissim debẽt sibi restituere detrimẽtum, &ad hoc inducit seq. cap.

QVicumque.] Casvs. Docet in hoc c. concilium Bracharense, q si prælatus res proprias augmentando, aliquod detrimẽtum vel damnũ rebus ecclesiasticis intulerit: totum debet ecclesiæ refarcire. Si vero aliquid de reb[a] propriis

1 idem Pan. cons. 10. li. 2

provtilitatib. ecclesiasticis expenderit, vel occasione ecclesiæ in rebus propriis passus est detrimentum [c] si hoc probare poterit, totum sibi de rebus ecclesiæ restituatur. Quæ autem sequuntur plana sunt vsque ad quæstionem.

b ¶ *Neglectu.*] i. quia negligit res ecclesiæ,

2 Ext. d pec. cle. c. ꝓsbyter. Bur. l. 3. c. 119. Iuo p. 3. c. 95. Pan. l. 2. c. 51.

augendo suas.

c ¶ *Haberatæ.* idest, peruicitari vel colere.

d ¶ *Propriæ auxit.*] idest, in rebus propriis locupletatus est.

« Prælatus tenetur acquirere ecclesiæ suæ.

e ¶ *Aut negligentiam.*] « Hic habes, quod si prælatus aliquid negligit acquirere ecclesiæ cum posset, & maluit sibi acquirere: q hoc imputatur ei: & de hoc tenetur ad instar tutoris. vt C. arb. tu. quiquid. nec enim præponere debet vtilitatem suam vtilitati ecclesiæ. sicut nec tutor vtilitatem suam vtilitati pupilli. ff. de adm. tut. tutor. §. 1. ff. commo. si vt certo. §. commodatum. in fi. & 7. q. 1. præsentium. & c. placuit.

f ¶ *Pro cutus.*] Sic extra de pro. cum procur. causa.

Estamenta vero.] Hæc q. diuiditur in duas partes. In prima probat per 5. c. quod presbyter vel alius clericꝰ potest de rebus propriis facere testamentum. Secunda ibi, *Sed si episcopus.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur 5. q. qua quæritur an liceat clericis cõdere testamentum: & certum est quòd si habẽt propria, qui non renuntiauerunt propriis, de rebus propriis possunt condere testamentum, vt j. c. 1. & 2. minus autem idoneos heredes non possunt instituere, vt 24. qu. 2. Iane. de rebus autem ecclesiæ testari non possunt, nisi tantum de suo ecclesiæ recompensent, vt j. ca. si epilcopus.

quàm ecclesiasticarum rerum habita, si se vtriusque rei quantitas exæquauerit, inter ecclesiam & decedẽtis heredes æquo iure conquisitio[a] pertinebit.

a ¶ Compensatione.] *In concilio ipso cum vetustis exemplaribus collato legitur* compensata tam iuris sui, quàm ecclesiasticarum rerum habitudine.

Si quis vero pro compendio suarum rerum, ecclesiæ rebus detrimentum intulerit, vel si occasione rerum ecclesiasticarum in rebus propriis detrimentum passus fuerit, vicissim qui lucrum sentiunt, detrimentum patientibus resarcient.

Vnde in concilio Brachar. 3. c. 8. legitur.

¶ Resarciantur detrimenta sacerdoti, vel ecclesiæ, quæ alterius occasione alter senserit. C. II.

QVicumque sub hoc neglectu[b] res diuinas laborare[c] distulerit, placito speciali distringẽdus est, qualiter si de rebus, seu augmentis ecclesiæ quæstum laboribus suis proprie[d] auxit, & ex hoc ecclesiasticis rebus aut neglectum[e] laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit, quidquid in rebus ecclesiæ minuit, illi restituat, ex cuius rebus, atque suffragiis suos conuictus fuerit amplisse labores. Quòd si aliquid pro vtilitatibus ecclesiæ, aut substantię expendit, aut dispẽdij, vel perditionis quid piam pertulerit, si hoc comprobari potuerit, totum illi à rebus ecclesię eiusdem reformabitur[1], pro cuius [f] vtilitate id expendisse probatur.

Si vero de rebus ecclesiæ tantummodo aliqua acquisisse noscuntur, & ad nomen ecclesiæ instrumenta debent componere, nec aliquibus poterunt illa donare.

Vnde in Agathensi concilio, c. 54. legitur.

¶ De his, quę sacerdotes emunt, ad ecclesię nomen scripturam faciant. C. III.

PResbyter, dum diœcesim tenet, de his, quæ emerit, ad ecclesiæ nomẽ scripturam faciat, aut ab eius, quam tenet, ecclesiæ ordinatione discedat.

¶ *Caput hoc ab Iuone etiam, & auctore Pannormie citatur ex Agatensi: in quo extat. In decretalibus vero tit. de pecul. cler. ex concil. Arelatensi: & apud Burchardum, & in prima collectione decretalium ex concilio Arausico.*

Estamenta g vero non licet eis conficere, nisi de rebus propriis.

Vnde Gregorius scribit Deusdedit[A] † *episcopo, lib. 10. epist. 42.*

A ¶ Deusdedit.] *Antea legebatur* Lucidio. *Restituta est inscriptio ex originali quæ inscriptio integra est* 3. c. 9. q. 2. *res in episcopatu. Illud enim caput in hoc continetur.*

¶ Quomodo de rebus ecclesię liceat testari sacerdotibus. C. I.

NVlli dubium est, quia sicut sacerdotibus res in episcopatu acquisitas nulla est alienandi licentia, ita de his, quas ante habuerint, quidquid iudicare voluerint, non vetantur. Itaque fraternitatem tuam tempore, quo ad nos fuit, questam esse recolimus, quòd quædã mobilia[A], quæ Constantius decessor vester Luminosæ ancillæ Dei filiæ fratris sui, testamenti serie, legati titulo reliquit, iam episcopus acquisisset, decreuisseque nos, vt si hoc[h] constaret, nullum ex his ecclesia vestra præiudiciũ pateretur. Quod & vos oportet recolere, & molestiam aliquam prædictæ ancillæ Dei non facere, nec ei sine cognitione de his, quæ possidet, quidquam auferre.

A ¶ Mobilia.] *In originali impresso, & manuscripto est*, immobilia: *sed non est mutatum propter doctorum scripta: nonnulla vero alia sunt emendata.*

Idem lib. 4. epist. 22. seu c. 66. Cypriano diacono.

¶ De eodem. C. II.

QVibum Theodori episcopi dilectionem tuam iam credimus cognouisse. Sed quia ipse testamentum dicitur condidisse, subtiliter[i] te (ne quid de rebus ecclesiæ suæ consumpsisset) oportet inquirere. Et si quidem eum exinde aliquid incongrue minuisse didiceris, ita age, vt res ipsæ ab eo, cuius interest[i], modis omnibus reparentur.

Idem Gregorius Mariniano episcopo Rauennati, lib. 5. epist. 1. seu c. 101.

¶ Quæ monasteriis ab episcopo conferuntur, reuocari non debent. C. III.

QVia Ioannes[A] quondam decessor tuus, dum viueret episcopus in obitu suo de rebus ecclesię testamentum condiderat, quare Papa præcepit cuidam vt subtiliter inquirat, an de rebus ecclesiæ testamentum condiderit: quod si inuenerit, omnia de rebus ecclesiæ aliis relicta modis omnibus restituantur ecclesiæ,

i ¶ *Interest.*] scilicet vt heres vniuersa restituat, vt 16. q. 6. si episcopũ. & 5. c. q. 2. si episcopus.

Via Ioannes.] Casvs. Ioannes archiepiscopus Rauennas quod dam monasterium construxerat iuxta ecclesiam sancti Apollinaris in ciuitate Rauennæ: & supplicauit Greg. vt bona quæ illi monasterio contulerat confirmaret. postea in mortis articulo

ticulo constitutus testamentum condidit de rebus ecclesiæ: & præcepit in testamento, vt quæ præfato monasterio contulerat irreuocabiliter apud ipsum remanerent, quo mortuo successor eius Marianus volebat omnia reuocare. Sed cum fuisset significatum Gregorio, confirmauit ea quæ illi monasterio fuerant per Ioannem collata: non quòd eius se quatur vltimam voluntatem: sed quia promiserat hoc sibi viuenti, vnde Grego. mandat Mariano archiepiscopo, vt omnia illa firma studeat stabilitate seruare: sed omnia illa quæ ratione testamenti sunt data, vel facta in damnum ecclesiæ suæ, nullam habeant firmitatem.

a ¶ *Supremum.*] Nota, quòd licet sit magnus fauor vltimæ voluntatis: tamen potius sequitur hic voluntatem viuentis

a Hoc ideo, quia ipsa vltra voluntas finit illegiti mæ: aliàs ni hil esset ita detur, &c. Cod. ea sam. ecl. l. 1. sed qui dq; lege volitas est. & habula tionificat & cera depo. ff. de depo. l. 5. §. pe. sed arg. cõtra. ff. de lc. 3. si qs. in prin. Arc.

quàm morientis[a]. Item argum. quòd licet aliqua voluntas non valeat tamquam testamentum: valet tamen tamquam simplex donatio: quod est contra l. 1. ff. de iure codic. Sed videtur quòd post mortem episcopi non possit ratio fieri, vt ff. de acq. here. si quis alicui. ff. de bon. possl. l. 3. §. acquirere. & l. vlr. sed secus est: quia nec mors nec furor, nec petentis pœnitentia impedit ratihabitionem, vt ff. rem ratam hab. bonorum.

b ¶ *Monasterio.*] Sed nonne canon permittit ei legitimam portionem dare monasterio ad construendum monasterium? ficte? sed non ad dandum. Vel fuit hic vltra legitimam portionem datum. 5. c. q. 2. bonæ. & c. si quos.

FIxum ab hinc.] Casvs. quæritur fuit in concilio Hispalen. cui debeat episcopus relinquere res, quas ante episcopatum vel postea acquisiuit hereditaria successione? Respondetur quòd potest relinquere cui vult: illa vero quæ de rebus ecclesię suo nomine vel alterius comparauit, in iura suæ ecclesiæ tantum deueniant. Sequens §. cum cap. sequen. per se planus est.

c ¶ *In episcopatu.*] contra in authent. de eccle. titu. §. interdicimus. coll. vltima. vbi dicitur, Quocunque modo res aliquas acquisiuit post episcopatum: nisi iure cognationis ad eum perueneriut, non potest

eas relinquere alij quàm ecclesiæ. sed illud non tenet.

d Si *episcopus.*] ¶ *Legauerit.*] Licet enim heres teneatur redimere rem legatam à defuncto, vel dare eius æstimationem, vt inst. de leg. §. non solum. secus tamen est cum legatur res ecclesiæ[b], vt extra de testa. filius.

b Vide Bald. & Ale. d Iun.

Vnde in Agathensi concilio, c. 51 statutum est.[2]

¶ Quomodo possunt esse rata, quæ de ecclesiæ proprietate testamento legantur. C. V.

SI episcopus condito testamento aliquid de ecclesiastici iuris proprietate legauerit[d], aliter non valebit, nisi tantumdem[e] de iuris proprij facultate suppleuerit.

c ¶ *Nisi tantumdem.*] Lest alienũ. vt 8. eadem quæstio. secunda. si quis quadlibet.

2 Et 1 Epaunensi. c. 17.

SED SI EPISCOPVS. Hæc est secunda pars huius q. Ioan. de Fan.

Casvs. Dictum est supra quod episcopus vel clericus res proprias potest relinquere cui vult. Nunc vero ostendit Gratian. quòd si episcopus vel clericus ab intestato decedat, nec aliquos habeat consanguineos, qui ei succedãt, sua ecclesia omnia vendicabit, vt infra capitu. primo. & secundo.

3 Burch. l. 1. ca. 212. Iuo p. 5. c. 326.

Sed si episcopus, vel quilibet ex gradu ecclesiastico intestatus defunctus fuerit, nec aliqui inuenti fuerint, qui iure cognationis ei succedant: ecclesia sua ei succedat in integrum: nec licebit alicui aliqua ex rebus eius præsumere.

Vnde in Tarraconensi concilio, c. 12. statutum est.

¶ Episcopo intestato ecclesia succedat in integrum. C. VI.

SIcubi defunctus fuerit episcopus intestatus, post defunctionem[A] eius à presbyteris, & diaconis de rebus ipsius inuentarium fideliter conscribatur à minimo vsque ad maximum, idest de vtensilibus, vel de omni supellectile: ita tamen, vt si quis exinde vel præsumpsisse aliquid, vel occulte fuerit tulisse conuictus, secundum furti tenorem restituat vniuersa.

A ¶ Defunctionem eius.] *Antea legebatur*, hanc diffinitionem. *Emendatum est ex variis conciliorum editionibus & duobus codicibus Vaticanis, quemadmodum, & nonnulla alia. In codice autem Lucensi regio legitur*, post depositionem eius.

Item ex concilio Triburiensi.

¶ De eodem. C. VII.

QVicumque ex gradu ecclesiastico sine testamento, & sine cognatione decesserit, hereditas eius ad ecclesiam, vbi deseruiuit, deuoluatur[f]. Similiter de sanctimonialibus[g].

¶ *Burchardus etiam, & Iuo citant capitulum hoc ex concilio Triburiensi, cui præsuit Arnulphus. Sed in eo, quod extat, non habetur. Simillima leguntur apud Iulianum antecessorem nouella. 131. c. 18.*

CAVSA XIII.

Iæcesani cuiusdam baptismalis ecclesiæ cladibus bellorum pressi, hostili metu compulsi, domicilia sua transtulerunt in aliam diœcesim: præ-

f ¶ *Deuoluatur.*] Ecclesia enim est ei proximus heres, vt extra de pœn. presbyteri[c]. contrarium tamen est huic extra de succeſſ. ab intestato. & h[e] c. to. capit. primo. & secundo. dñt cundo. sed illud fuit ꝺdã ꝙ si ab. locale. Vel illud intelligitur secundum ſtud.

c Arg. huius decr. ꝓsbyteri. & h[e] c. to. capit. primo. & secundo. dñt

g ¶ *De sanctimonialibus.*] Argum. est hic pro sanctimonialibus Theutoniæ, quòd possunt habere propria: quia vestem religiosam poterit quis habere in domo propria. vigesimaseptima, quæstione prima. & de viduis. ad id facit vigesimaseptima, quæstione prima. si quis rapuerit. tamen talium monialium vita condemnatur. 18. quæst. 2. perniciosam. Ioan.

Iæcesani cuiusdã.] Casvs. supra dictũ fuit in 12. causa, quòd quidam clerici non debent habere propria. Sed aliquis quæreret vnde viuere debent: ósten

ostendit Gratianus, quod de decimis & oblationibus viuere debent. sed quia de decimis & oblationibus & sepulturis sæpe oritur contentio inter clericos & etiam laicos: ideo G. subnectit hanc 13. causam, in qua ostendit quid de decimis & oblationibus & sepulturis sit obseruandum. Et vt competentius agat, proponit thema, de quo duas elicit quæstiones. Est ergo casus thematis talis. Quidam laici hostili metu compulsi in aliam diœcesim domicilia transtulerant: antiqua tamen prædia semper colebant, quorum decimationes p quinquaginta annos soluerunt illi ecclesiæ ad quam transierunt: & apud eam fibi sepulturas elegerunt: elapsis quinquaginta annis clerici quibus quondam soluerant, & à quibus transierunt, cœperunt mouere quæstionem.

Vòd priori.] Hæc quæst. diuiditur in tres partes: in prima quarum pro batur quòd postquã ecclesiæ sunt limitatæ non debent decimæ ad alios vsus transire: nec mutari de parochia. & hoc prosequitur vsque ad §. illum. *His itaque.* &c. Secunda ibi, *His itaque.* Tertia ibi, *Ad hæc.* Io. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur prima quæst. qua quæritur cui ecclesiæ sint persoluendæ decimæ. Et certum est, quòd decimæ prædiales sunt persoluendæ illi ecclesiæ intra cuius terminos prædia sitæ reperiuntur, vt 16. quæst. 1. si quis laicus. & ca. de decimis. nisi præscriptio impediat. Personales vero, vt puta de artificio vel negotiatione, sunt persoluendæ illi ecclesiæ vbi per totum circulum anni audit diuina, vt decima sexta, quæstione prima. questi. Et procedit hoc ordine G. primo probat, quòd decimæ sunt persoluendæ priori ecclesiæ: postea probat quod sunt persoluendæ illi ecclesiæ ad quam se transtulerunt, inducens actores & reos allegantes, & vicissim sibi respondentes.

Vnde Dionysius Papa Seuero episcopo, epist. 2.

¶ Singuli sacerdotes proprias debent habere ecclesias. C. I.

ECclesias singulas singulis presbyteris dedimus: parochias, & cœmeteria eis diuisimus[b]: & vnicuique ius proprium habere statuimus: ita videlicet, vt nullus alterius parochiæ terminos[c], aut ius inuadat: sed sit vnusquisque suis terminis contentus, & taliter ecclesiam, & plebem sibi commissam custodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus sibi commissis rationem reddat, & non iudicium, sed gloriam pro suis actibus accipiat.

In diœcesi autem designata quæcunque prædia coluntur, prouentus decimationum baptismali ecclesiæ assignatus debet solui. Quia ergo prædia hæc intra terminos nostræ diœcesis continentur, & prouentus decimationum nobis legitime assignatus, nostræ ecclesiæ persoluendus est.

2 *His itaque respondetur. Decimæ à Deo constitutæ sunt per Moysem, vt persoluerentur à populo filiis Leui pro ministerio, in quo deseruiebant ei in tabernaculo. Non accipiebant filij Leui decimas, nisi ab eis, pro quibus offerebant preces, & sacrificia. Quia ergo nos seruimus Domino in tabernaculo, offerendo pro istis preces, & sacrificia, & ipsi debent nobis persoluere decimas, & primitiasd. ¶Item, cum decimæ darentur filiis Leui, non electione offerentis persoluebantur, vt contempto Leuita, qui secum erat, ipse eligeret, cui vellet decimas dare. Nam dictum est [Leuita qui tecum morator, & intra muros tuos habitat, comedet eas] Ideo ex singulis tribubus ciuitates ad habitandum acceperunt: vt vnaquæque tribus illis persolueret decimas, qui secum erant. Nam Moyses præcepit filiis Israel (sicut legitur in Deuteronomio) [In loco quem elegerit Dominus Deus vester, vt sit nomen eius in eo, illuc omnia, quæ præcipio, conferetis, holocausta, & hostias, & decimas, ac primitias manuum vestrarume, & quidquid præcipuum est in muneribus vestris quæ vouistis Domino. Ibi epulabimini coram Domino Deo vestro vos, & filij, & filiæ vestræ, famuli, & famulæ, atque Leuita, qui in vrbibus vestris commorabitur. Neque enim habet aliam partem, atque possessionem inter vos.] & infra.*

[¶ Decimam frumenti, vini, & olei tui, primogenita armentorum & pecorum, & omnia, quæ voueris, & sponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum coram Domino Deo tuo, comedes ea in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, seruus f, & famula, atque Leuita, qui manet in vrbibus tuis.] ¶Quia ergo nos intra muros vrbis istorum sedemus, & eis habitatione iuncti sumus, vtè ab eis decimas accipimus.

Item ait propheta [*Producens fœnum* g *et semen hominibus, vt edant, & viuant.*] *Si ergo nos seminamus eis spiritualia, magnum est, si nos carnalia vestra metamus?* [*Si alij potestatis* h *vestræ participes sunt, quare non potius nos?*] *Item* [*Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit?*] *Nos plantauimus vineam, & vos vultis fructus eius edere? Item præcepit Dominus per Moysem, vt nemo mittat falcem in alienam messem. Hæc messis nostra est, & vos vultis falcem in eam mittere? Item.* [*Non alligabis os boui trituranti.*] *Nos sumus boues triturantes: vos vultis alligare os nostrum, & de nostra tritura victum vobis quæritis? Item Apostolus* [*Qui altario seruiunt, de altario viuant.*] *Sed numquid de eo, cui non seruiunt? Item* [*Qui in sacrario operantur, cum sacrario participant.*] *Sed numquid cum illo, in quo non operantur? Nos seruimus altario: vos ei participare vultis? nos vero vacuos, & inanes dimittere quæritis? Item Apostolus.* [*Laborantem agricolam oportet primum accipere de fructibus suis:*] *vos autem econtra quæritis? Nos sumus agricolæ laborantes: vos primum vultis percipere de fructibus nostris? immo non primum: quia nec vltimum i nobis relinquere vultis. A prioribus enim incipientes, paulatim serpitis: & totum vsurpare contenditis: vt pro vobis videatur dictum, frustatim lupus comedit agnum. Item.* [*Quis militat stipendiis suis vnquam? quis pascit gregem, & de lacte eius non edit?*] *Nos militamus: & vos stipendia nostræ militiæ vobis quæritis. Nos gregem pascimus: & vos lac eius, & lanam accipere vobis vultis. Sapereh est, de alieno labore vitæ quærere, si sapere est, velle quod non possis. Item Dominus dixit discipulis suis.* [*In quamcunque domum intraueritis, in eadem manete, edentes, & bibentes, quæ apud illos sunt. Cum autem intraueritis, primum dicite, pax huic domui.*] *Nos domum hanc ingressi sumus, & ei pacem obtulimus: vos autem quasi otiosi alieno cibo vt pasci gaudetis? Videte, ne in vos veniat illud* [' *Vide, quid faciat otium, & cibus alienus.*]

¶Item propheta [*Sumite psalmum* i, *& date tympanum*] *Isti à nobis sumunt psalmum, & vos ab eis quæritis tympanum* k?

¶ Item Leo quartus. [2 *De decimis* l *non tantum nobis, sed etiam maioribus nostris iusto ordine visum est plebibus tantum, vbi sacrosancta baptismata dantur, debere dari.*]

¶Quibus autem plebibus debeantur illis, à quibus baptisma accipiunt, an aliis? Nos eos baptizamus, & vos ab eis decimas sumitis? Honesta ista interpretatio est: vtinam inueniatis, qui sic pro vobis interpretentur. Quia ergo nos vigamus populum hunc, imbrem doctrinæ ei ministrantes, quia colimus cum vomere prædicationis, corda eius ad fidem aperientes, si non vultis sinere m, vel† n patiamini o nobis eum fructificare, & qualia vobis fieri non vultis, nobis inferre cauete: 3 *ne si pergitis dicere, quæ vultis, audiatis* p *quæ non vultis.*

3 ¶*Ad hæc, Callida quidem, & multiplici argumentatione iura nostra auferre conteditis: ita, vt si fides verbis adhiberetur, non verba pro verbis, sed res pro verbis reportaretis: Sed Deo propitio, si verba* q *dedisti, verba recipietis. Arguitis nos, quòd ea, quæ vobis debentur, subripere quærimus, quia nostra persequimur. Sapienti* r *quidem, & philosophico ore prolata sententia: suum persequi, est ne aliena rapere? Vnde ad vos hæc sententia manauit: nisi quia tanto ardore nostra concupiscitis, vt vestra putetis vobis auferri, cum nos nostra consequimur? Vnde, cum causa nostra debitum finem sortita fuerit, exclamabitis,* 4 *ah miser, cruciortantum bolum esse ereptum ex faucibus. Sed videte, ne damnum effusi vnguenti vobis recompensare* s *quæratis. Constituistis vos plantatores vinearum, fossores agrorum, trituratores arearum, vigatores camporum, & multa alia huiusmodi officia vobis assumpsistis: & debita vobis obsequia à nobis subtrahi conqueſti estis. Sed nos non negamus, quod vestrum est. Boui trituranti paleæ, & tegumenta seruantur: Sint hæc vobis, & grana nobis relinquite. Pastinatores* t *vinearum, fossores agrorum, vigatores camporum, trituratores arearum, diurna mercede accepta, prouenientes fructus dominis relinquunt. Vos ergo receptav mercede vestri operis in quotidianis oblationibus, & aliis obsequiis, quæ pro spiritualibus, quæ à vobis accipiunt, quotidie deseruntur, prouenientes fructus decimationum, & primitiarum nobis relinquite.*

¶*Item præcepit Dominus discipulis suis, vt comederent, & biberent ea, quæ apud auditores suos erant, sed non iussit eis, vt dominos de domibus suis eiicerent, & rebus suis spoliarent. Non facile inuenietis, qui tales hospites libenter suscipiant. Mus in pera, ignis in sinu* x, *serpens in gremio male suos remunerant hospites. Vnde in prouerbiis dicitur* [5 *Qui serpentem in sinu suo nutrit, percutietur ab eo.*] *Tales inueniatis vobis* y *hospites, quales nobis esse vultis. Non sufficit vobis edere & bibere quæ in domo nostra sunt, dum quotidianos fructus oblationum percipitis, ex quibus vitæum & vestitum habeatis: quibus cum Apostolo debeatis esse contenti: sed non vultis, quia imitatores eius non estis: sed potius nos de domo nostra expellere, & rebus nostris nos penitus expoliare contenditis, dum nec etiam eorum decimationes nobis relinquere vultis. Vt autem vniuersaliter omnia colligantur, cuncta, quæ pro vobis inducta sunt, sive de laborante agricola, sive de eo, qui suis stipendiis non militat, ad hunc articulum deferimus, vt fructum vestri operis, quem adeo recipere contenditis, in oblationibus, & quotidianis obsequiis istorum recipiatis: decimationes vero eorum, quæ nobis debentur, intactas nobis relinquite: me dum quæritis vsurpare quod vestrum non est iusta animaduersione etiam illud cogamini amittere, quod vobis aliquo modo videbatur competere. Quòd autem hæ decimationes nullo iure vobis debeantur, facile probamus. Dicitur enim in quodam concilio* [6 *Si quis laicus* z, *vel clericus, siue vtriusque sexus persona proprietatis suæ loca, &c.*] *sicut in eodem capitulo legium. & extra de simo. quia. in fin.*

z ¶*Laicus.*] vt 16. q. 1. si quis laicus.

p ¶ *Audiatis.*] verbum est Terentij: Qui dicit quod vult, audiet quod non vult. 3 Terent.

AD HAEC CALLIDA. Hæc est tertia pars quæstio. in qua inducit plura argumenta, & finaliter concludit. Ioann. de Fan.

Casvs. Hic respondent actores suprædictis allegationibus, rationes pro se multiplices inducendo, & in summa concludunt, quòd oblationes quotidianæ debent persolui illi ecclesiæ vbi quotidiana officia percipiuntur: decimæ vero prædiorum priori ecclesiæ persoluantur, comparantes ipsos reos muri, igni, & serpenti. & ad probandum decimas priori ecclesiæ fore persoluendas, inducunt c. decima sexta, quæstio. prima. cap. si quis laicus. 4 Terent.

q ¶ *Verba.*] Res dare pro rebus, pro verbis verba solemus.

r ¶ *Sapienti.*] ironice loquitur.

s ¶ *Recompensare.*] hoc est dicere, videte ne ita contristemini de illa amissione, quòd propter hæc de teriora committatis, scilicet suspendatis vos, sicut fecit Iudas "qui ita tristabatur de effusione vnguenti, quæ dantur dominis suis[b]. "Iudas quadam de se suspendit, de quo proposuerat decimam partem furari: sicut de aliis rebus consueuerat: vnde vt recompenset hoc pro xxx. quæ sunt de cima pars trecentorum. tanti enim posset vendi vnguentum] tum. & ad similitudinem Iudæ camerarij semper furantur decimam partem illorum quæ dantur dominis suis[b]. 5 ext. de Iudæis illud damnum, dæ. c. etsi. ci vendidit dominum tãq vulgare pro xxx. quæ sunt prouerbiũ, serpens in tuissetvendi vnguen gremio 1. Tim. 6.

b Ad idẽ qd legi. & not. 1. q. 1. Christus. Arc.

t ¶ *Pastinatores.*] pastinare idem est quod vi aut clam. lege, semper. §. primo.

v ¶ *Recepta.*] id est, si deberetis recipere aliquid, deberetis tantum mercedem recipere, vnde non confiteremini, quòd aliquid recipere deberent. exta de testibus. ex tenore.

x ¶ *In sinu.*] hæc verba habes extra de Iudæis. & si Iudæos.

y ¶ *Vobis.*] sic vigesimaquinta, quæstione secunda. sic decet. similе 11. quæst. 3. priui-

6 16. qu. 1. si quis laicus.

Psal. 103. a ¶ *Seruientibus.*] idest, prædicatoribus. seruientibus aliis.

b ¶ *Item Apostolus.*] ad Galatas. 5.

c ¶ *Qui cathechizatur.*] id est, instruitur.

d ¶ *Metamus.*] quasi dicat, non. 1. quæst. 1. nosti.

Gal. 6. 1. Cor. 9.

e ¶ *Potestatis.*] sed si ita potestatiue vtuntur alij vestris sicut vosipsi, cur non magis etiam nos qui intendimus saluti vestræ.

ibidem.

f ¶ *Nec vltimum.*] quãdoque tamen dicitur primus non respectu vltimi, vt extr. de ver. sig. Ioseph.

Deut. 23.

g ¶ *Pascit.*] "Argum. bonum quòd ibi dandæ sunt decimæ de gregẽ, vbi grex pastus est, & vbi concepit, non vbi moratur. nam & boues dicuntur esse de illo fundo vbi laborant, non vbi morantur, vt ff. de fund. instruct. l. cum quidam. nam seruitus pascendi pecora est prædialis seruitus, cum vsus tantum præ dij consistit in pastu pecoris, vt ff. de seruitut. præd. pecoris. & quòd sit de de foro. il lius vbi grex suus pascitur, probatur: quia ibi potest constitue re tugurium vel officinam, vt ff. de seruitut. rustic. prædior. veluti. sed ratione tugurij vel officinæ fit quis de foro alterius, vt ff. de iud. heres. §. secundo. hoc dicto sequitur inconueniens: quia eadem ratione debuntur decimæ vbi grex parturit, & vbi fœtus pascitur. præterea coloni non dant decimas a, vbi laborant dominis suis, sed vbi recipiunt sacramenta, vt decima sexta, quæstio. prima. quæsti.

Deut. 25. c. Decimæ pecorũ vbi sunt dandæ. Luc. 10. Agricolæ. Ezech. 34. Pastores. Mal. 80. 1. Cor. 9. sed Paulo aliter 2. Tim. 2. 2. q. 1. decimis.

h ¶ *Sapere.*] Ironice loquitur, quasi dicat: magna sapientia est velle illud quod non potes: scilicet de alieno viuere.

i ¶ *Psalmum.*] idest, spiritualia.

k ¶ *Tympanum.*] idest, temporalia.

l ¶ *De decimis.*] infra decima sexta, quæstione prima. de decimis.

ANTITIO. Dicit L. quòd istud capitu. sophistice inducitur, quia loquitur de personalib. decimis tantum, hic autem agitur de prædialibus. & idem hic tenet Io. de Fan. Arch.

m ¶ *Sinere.*] sponte.

n ¶ *Vel.*] id est, saltem.

o ¶ *Patiamini.*] scilicet coacte.

p ¶ *Audiatis.*] Terentij: Qui dicit quod vult, audiet quod non vult.

AD HAEC CALLIDA. Hæc est tertia pars quæstio. in qua inducit plura argumenta, & finaliter concludit. Ioann. de Fan.

Casvs. Hic respondent actores suprædictis allegationibus, rationes pro se multiplices inducendo, & in summa concludunt, quòd oblationes quotidianæ debent persolui illi ecclesiæ vbi quotidiana officia percipiuntur: decimæ vero prædiorum priori ecclesiæ persoluantur, comparantes ipsos reos muri, igni, & serpenti. & ad probandum decimas priori ecclesiæ fore persoluendas, inducunt c. decima sexta, quæstio. prima. cap. si quis laicus. 4 Terent.

q ¶ *Verba.*] Res dare pro rebus, pro verbis verba solemus.

r ¶ *Sapienti.*] ironice loquitur.

s ¶ *Recompensare.*] hoc est dicere, videte ne ita contristemini de illa amissione, quòd propter hæc de teriora committatis, scilicet suspendatis vos, sicut fecit Iudas "qui ita tristabatur de effusione vnguenti, quæ dantur dominis suis[b]. "Iudas quadam de se suspendit, de quo proposuerat decimam partem furari: sicut de aliis rebus consueuerat: vnde vt recompenset hoc pro xxx. quæ sunt de cima pars trecentorum. tanti enim posset vendi vnguentum] tum. & ad similitudinem Iudæ camerarij semper furantur decimam partem illorum quæ dantur dominis suis[b]. 5 ext. de Iudæis illud damnum, dæ. c. etsi. ci vendidit dominum tãq vulgare pro xxx. quæ sunt prouerbiũ, serpens in tuissetvendi vnguentum gremio] 1. Tim. 6.

b Ad idẽ qd legi. & not. 1. q. 1. Christus. Arc.

t ¶ *Pastinatores.*] pastinare idem est quod vi aut clam. lege, semper. §. primo.

v ¶ *Recepta.*] id est, si deberetis recipere aliquid, deberetis tantum mercedem recipere, vnde non confiteremini, quòd aliquid recipere deberent. exta de testibus. ex tenore.

x ¶ *In sinu.*] hæc verba habes extra de Iudæis. & si Iudæos.

y ¶ *Vobis.*] sic vigesimaquinta, quæstione secunda. sic decet. similе 11. quæst. 3. priui-

6 16. qu. 1. si quis laicus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD *hæc. Decimationes.*] Hæc quæstio diuiditur in tu. partes. In prima quæritur vtrum præscriptione tollantur decimæ, & probat, quod sic, per cap. seq. Secunda ibi, *Nunc autem.* Tertia ibi, *Vnaqueque.* Quarta ibi, *Quòd de libero.* Quinta ibi, *Quia ergo.* Texta ibi, *Oblationes.* Septima ibi, *Item quæritur.* Octaua ibi, *Quibus peccata.* Nona ibi, *De obseruatione.* Decima ibi, *Lugere.* Vndecima ibi, *De mortuis.* Duodecima ibi, *De his autem.* Ioan. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur secunda quæstio. qua quæritur, an præscriptione temporis ius percipiendi decimas, & ius funerandi tollatur, & respondet quòd sic quadragenaria præscriptione, vt j. 16. quæst. 4. volumus. olim tamen præscriptio curebat tricennalis, vt j. c. 1. & continet hæc quæst. duos articulos. Primus est circa ius decimandi, vt in hoc §. Secundus circa ius funerandi, vt j. c. §. quomodo. Respondent ergo rei in hoc primo articulo, quòd licet iure territorij priori ecclesiæ decimæ sint persolvendæ: tamen à tua actione [a] excluditur prior ecclesia tricennaria vel quadragenaria præscriptione. & ad hoc inducit sequen. cap. *Ad hæc*, id est, contra hæc, vel præter hæc.

in causa monachorum notata inueniuntur. Si ergo laicus. vel clericus, vel quælibet persona, loca suæ proprietatis vendens, aut donans prouentū decimationum ab ecclesia, cui legitime assignatus est, nullo modo potest abstrahere, nec isti de diœcesi ad diœcesim transeuntes, decimas suorum prædiorum, quæ intra terminos nostræ parochiæ continentur, nobis auferre possunt. Quantum enim ad ius percipiendarum decimarum attinet, idem est possessorem de diœcesi ad diœcesim transire, quod possessionem de diœcesano ad diœcesanum transferre.

QVÆSTIO II.

1 Adde qđ hæc dictio, ad hæc, adueruabiliter & cõtinuatue ponitur. idẽ in l. 1. §. ad hæc. C. d ann. exce.

IPs[1] AD *hæc*[1] *Decimationes istæ, & si iure vobis debentur, vt asseritis*[a], *tamen tricennalis*[b] *obiectio vobis silentium imponit. Omnis enim possessio tricennaria præscriptione tollitur, vel quadragenaria (sicut possessiones religiosorum domorum) vel centenaria, sicut prædia sanctæ Romanæ ecclesiæ.*

Vnde Gelasius Papa ait episcopis Siciliæ, epist. 2. c. 2.

Nunc autem[1] *quæritur de iure funerandi: quæ harum ecclesiarum habeat ius tumulandi istos. Sicut Hieronymus scribit, coniugati in vno sepulchro videntur esse ponendi.*

a ¶ *Vt asserit is.*] hic de vna exceptione transitur ad aliam. si quis enim succubuerit in vna exceptione, transire ad aliam potest, & etiam ad contrariam transire potest, vt extra de præscript. auditis. ff. de excep. nemo. similiter de vna actione potest transire ad contrariam qui in vna succubuit, vt extra de iud. examinata. & C. de inoff. testa. contra maiores. & ff. de euic. minor. Sed quid si iurauit, quòd omnes exceptiones, proponeret intra certum terminum? non videtur, quòd possit vnam post aliam proponere, vt extra de excep. pastoralis. Nam etiam qui vnam exceptionem proposuit, si postmodum cum in illa succubuit, vult aliam proponere, debet hoc facere intra terminum præfixum, vt inst. de excu. tu. §. qui autem. Ad hoc dico, quod si alicui competerent plures exceptiones, quæ non sunt contrariæ: in eo casu si intra præfixum terminum non proponit omnes exceptiones, si in vna succubuit, non auditur in altera: & sic intelligitur inst. de excu. tu. §. qui autem. & extra de excep. pastoralis. si autem sunt contrariæ, vt si primo dixit se exemptum, tunc licet succubuerit, nihilominus post tempus præfixum potest aliam proponere, vt C. de inof. test. l. contra maiores. " Sed in actionibus plures hñs, ita est. dicendum, quod si alicui competebant plures actiones, & an vna electa perdat alias. poterat eligere qua vellet agere, eligendo vnam, si in alia succubuit, non poterit transire ad aliam [a], vt ff. de trib. quòd in heredem. §. eligere. Item qui negat se aliquid debere, si vincatur, potest adhuc alia exceptione vti, nisi in casibus à iure expressis, vt ff. de reg. iur. nemo ex his. Nam si quis neget numeratam pecuniam sibi, si postmodum conuictus est, & velit dicere se soluisse, non audietur, & ibi ẽt si de vna exceptione transit ad contrariam. sic 24. q. 1. quisquis. extr. de testib. ex tenore. sic extra de excep. cum venerabilis.

a Adde an hoc sit indi ſtincte uerũ Cy. i l. edi ta. & Bal. C. đ ed.

" Decimæ [b] *Tricennalis.*] hic tacite annectit secundam " quæst. scilicet an ius an possint præscribi. decimarum, vel etiam ius funerandi possit præscribi. Et est expedib De hoc ẽt tum, quòd ius, idest, libertas non dandi [b] decimas à clerico nomine ecclesiæ suæ potest præscribi, vt contra episcopum, vt ext. de præsc. not. 10. q. 3. de quarta. Item vna ecclesia potest præscribere decimas intra pa- quia. in gl. 2 rochiam alterius ecclesiæ, vt extra de præscr. ad aures. similiter ius funerandi præscribitur secundum leges, vt C. de reli. monumentorum. similiter alia sacramenta ecclesiastica præscribuntur, vt extra de reli. do. constitutus. Si quæras qualiter præscribuntur decimæ, cum non continue dentur, & seruitutes præscribi nõ possunt, cum non continuo possideantur, vt ff. de ser. seruitutes? Resp. licet percipio decimarum non sit continua, tamen ius percipiendi est continuum. Vel aliter, licet perceptio non sit continua: tamen causa percipiendi (scilicet præceptum Domini, quod perpetuum & continuum est) perpetua est & naturalis. & hoc sufficit ad præscriptionem, quod causa sit perpetua & naturalis, vt ff. de seru. vrban. prædio. foramen. ibi enim dicitur, si causam à cælo habet, continuum dicitur.

FAcultates.] CASVS. Quidam episcopi possessiones aliarum ecclesiarum, similiter & diœceses aliorum episcoporum xxx. annis possederunt. Quæritur quid sit tuti, vel securi tanti temporis præscriptione. Et resp. quòd sic, quia principum ita emanauit auctoritas, vt post xxx. annos nulli sup his liceat iudicem interpellare. *Concluſit*, id est, acquisiuit. *Excluſit*, illas possessiones ab episcopis quorum erant.

¶ *Quæ triginta annis ab episcopis possidentur, iure ab eis vendicantur. C. I.*

[2] FAcultates [c] ecclesię, necnon & diœceses, si quæ ab aliquibus possidentur episcopis, iure sibi vendicent, quod [d] tricennalis lex conclusit: quia & filiorum nostrorum principum ita emanauit auctoritas, vt vltra xxx. [e] annos nulli liceat pro eo appellare [f], quod legum tempus exclusit.

At illi econtra. Cuius auctoritate nobis silentium imponitis, eiusdem auctoritate vestra ora claudimus. Ait enim idem Gelasius [" *Nulla* g *præsumptione statum parochiarum, &c.*] *Si ergo temporalis obiectio diœcesim semel constitutam diuellere non potest, patet, quòd nec vobis patrocinabitur, vt statum parochiæ nostræ mutantes, decimationes nobis quondam legitime assignatas, vindicabili*[h] *usurpatione vobis vendicetis.* ¶ *Quomodo autem distinguendæ sint hæ auctoritates, in causa monachorum* [4] *inuenietur.*

2 *Nunc autem*[i] *quæritur de iure funerandi: quæ harum ecclesiarum habeat ius tumulandi istos. Sicut Hieronymus scribit, coniugati in vno sepulchro videntur esse ponendi.*

c ¶ *Xxx.*] cum ecclesia præscribit contra priuatum [c]. sed si ecclesia præscribit contra ecclesiam, & priuatus contra ecclesiam, requiruntur 40. anni, vt decimasexta, quæstione tertia. §. potest. in fine.

4 16. q. 4. c Ar. ad hoc ext. de pisc. illud. vbi de hoc. Arc.

d ¶ *Appellare.*] id est, interpellare.

AT ILLI. CASVS. Per c. supradictum videbatur imponi silentium actoribus: & ideo actores ecclesiæ nituntur claudere os reis eiusdem Gelasij auctoritate, quæ est 16. q. 3. licet in regulis. vbi dicitur, quod status parochiarum temporali præscriptione diuelli non potest: & ideo decimationes priori ecclesiæ assignatas nullus sibi debet vsurpare.

g ¶ *Nulla.*] j. 16. q. 3. licet in regulis.

h ¶ *Vindicabilis.*] idest, iniusta. Ioan. de Fan.

QVOMODO. CASVS. Non soluit hic G. contrarietatem duorum præmissorum capitul. Gelasij: sed seruat resolutionem infra decimasexta, quæstione tertia. Postea autem annectit secundum articulum huius quæstio. scilicet, vtrum ius funerandi præscriptione tollatur. & certum est, quod sic, cum quadragenaria præscriptione omne ius omnis actio tollatur. procedit G. sic in hoc articulo. Primo inducit actores allegantes. Secundo reos respondentes. Probant ergo actores, quòd ius funerandi ad suam ecclesiam debet pertinere: quia vxores & filij in sepulchro virorum & parentum sunt collocandi: quod probat 9. auctoritatibus & exemplis.

NVNC AVTEM. Hæc est 2. pars q. in qua probat per c. Hieronym. (superficialiter tamen) quòd omnes consanguinei debent simul sepeliri. Ioan. de Fan.

i ¶ *Nunc autem.*] hic explicatur alter articulus primæ quæstionis, scilicet, vbi isti sint sepeliendi. De hac materia loquuntur varie iura. Hug. dicit quòd quilibet potest sepeliri in sua ecclesia, vbi audiuit diuinum officium, vt extra de sepul. in nostra. nisi in tribus casibus. si velit transire ad episcopalem ecclesiam, vt j. e. vbicumque. vel si elegit sepulturam in loco magis religioso, vt extr. de sepul. fraternitatem. vel si velit sepeliri in sepulchris parentum suorum, vt j. ea. placuit. " Ego credo, quòd libere potest quis eligere sepulturam vbicumque voluerit [d], vt extra eod. titu. cum liberum sit. dum electio tamen legitimam portionem relinquat priori ecclesiæ, vt eod. titu. cuique. nos instituta. etiam apud locum minus religiosum, vt extr. e. in nostra. & omnia contraria intelligas, quando est illectus, vel quando hoc fi ex contemptu vel temeritate deserit suam ecclesiam, vel quando d Dũmodo legitimam portionem non vult relinquere ecclesiæ priori, parentes tamen non possunt filiis intra annos discretionis eligere sepulturam, nisi hoc habeat consuetudo, vt extra de sepul. de vxore. & extra eod. titu. in nostra. in fin. si quis autem in casu non cessio receperit corpus alienum, etiam sepultum reddere cogentur. cum omnibus quæ occasione ipsius receperat, vt ext. e. fraternitatem. in fi. & ext. eo. c. 1. & 2.

3 16. q. 3. licet regulis

[3] EBron.] CASVS. Dicit in hoc c. Hie. vxores esse sepeliendas in sepulchris virorum suorum: & hoc probat exemplo quinque virorum, scilicet Abrahæ, Isaac, & Iacob, Adæ, & Tobiæ. Seq. duo ca. patent per se.

a ¶ *In spelunca duplici.*] idest, quia duo receptacula habuit. in vno recipiebantur masculi, in alio feminæ.

b ¶ *Præter.*] hæc dictio, præter, hic ponitur inclusiue [2] sic 35. q. 3. ff. de pig. act. l. 1. in fi.

c ¶ *Quos coniunxit.*] largius hic interpretatur Hieronymus auctoritatem Domini, quam in Euangelio Matthæi intelligitur. & est si. 28. q. 1. idololatria.

VNaquæque. hæc est 3. pars qu. in qua probat, quod omnes nõ possunt simul sepeliri. Ioan. de Fan.

d ¶ *Sequatur.*] [e] Num quid ergo tenetur sequi virum vagantem? Videtur quòd non, vt 34. q. 2. si quis. sic nec libertus tenetur sequi patronum vagantem, vt ff. de ope. lib. quod nisi. ar. ff. de proc. sed & hæ. §. nõn solum. ff. de an. leg. l. Mœnia. §. 1. Sed contra. quia etiam tenetur sequi le lepro. c. 2. & 3. Credo, quod si sciret eum esse histrionem, teneretur eum sequi, alias non. H. tamen dicit, quod semper debet ipsum sequi, & dicit, quod illud ca. si quis. est abrogatum. similiter dicit, quod debet ipsum sequi etiã si mittatur in carcerem, vel si cogatur ire in exercitum. Sed eadem ratione debet ipse sequi quoties dominus petit à viro qui est seruus, vt seruiat sibi. lex tamen dicit, quòd postquam liberta nupsit volunta te patroni, quod amodo non debet seruire patrono, propter suspicionem: sed patronæ suæ potest honeste seruire, vt ff. de op. lib. sicut.

e ¶ *In morte.*] hoc est consilium, vt ext. e. ti. de vxore. " Quærit H. quid ergo si quo plures viros habuit: quem illorum debeat sequi in sepultura sibi eligẽda secundum Ioan. non est quæstio, quia potest eligere sepulturam vbi voluerit H. dicit [b], quod tenetur vltimum sequi: sicut vltima ecclesia succedit clerico. 18. q. 1. cap. vno. sicut vltimum virum sequitur domicilium &c. ff. ad mun. filij. §. 1. SORORCASVS. Probat G. in hoc ca. quod omnes de eadem parentela & coniugati omnes sunt in eodem sepulchro ponendi, & hoc probat exemplis & auctoritatibus.

[e] *Vxor an tẽeatur se qui virũ vagantem. Tob. 4. & 14.*

[3] *Bure. l. 3. c. 16. Ino p. 3. c. 24. Marth. 19.*

[4] *Alligd simi 9. confes. cit. ex ſnia ma- alligãt. Reg. ibid. Butch. l. 3. c. 163. & c. 164. par. 3. c. 226. Greg. l. 2 cal. c. 34.*

[b] *Reg. 13. c. 31 opi. ſe Ale. tem. l. cũ co. 3. ff. om. iu. ſalẽ" hiſ. ch. l. 3. c. 31*

f ¶ *Visitationis.*] idest, cum Deus eos visitaret, & educeret eos de terra Aegypti. id est, Aegyptiaca seruitute: " & hoc petiit, quia ignominiosum erat tunc, quòd aliquis non sepeliretur in sepulchro patrum suorum, vt statim sequitur. " vel quia in spiritu viderat, quia dominus resurgere deberet ibi, & præuiderat multos resurrecturos ibi cum illo, & ipse forte erat vnus ex illis.

[f] *Sophi i ſe Pulchro ma ſepulc ſuere cera ra tione.*

g ¶ *Prophetæ.*] Abdo. scilicet hanc historiam habes. 1. quæst. 1. si quis inquit.

h ¶ *In nouo testamento.*] id est tempore noui testamẽti. non fuit iste Philippus Apostolus, sed vnus de septem diaconibus.

Ait enim.[4]

¶ In sepulchro parentum suorum filij sunt collocandi. C. II.

[2] EBron dicitur esse ciuitas quattuor [a] virorum, quia in ea sepulti sunt tres patriarchæ in spelunca [a] duplici cum tribus vxoribus suis, idest, Abraham & Sara, Isaac & Rebecca, Iacob & Lia, præter [b] ipsum Adã & Euam vxorem suam. Tobia dicit ad filium suum. [c] Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepelies, & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: & cum ipsa compleuerit tempus suum, sepelias eam iuxta me in vno sepulchro. *ibidem.* ¶ Quos con iunxit [c] vnum coniugium, coniungat vnum sepulchrum: quia vna caro sunt, & quos Deus coniunxit, homo non separet.

a ¶ Quattuor.] *Sic emendatum est, cum antea legeretur,* trium. *Sic enim legitur apud B. Hieronymum in quæstionibus hebraicis in Genesim, de locis hebraicis, & in epitaphio Paulæ. Ac dictio hebraica significat quattuor, & quattuor Patriarchæ hic numerantur, qui ibi sepulti sunt: Abraham, Isaac, Iacob, & Adam cum vxoribus suis.*

Item Augustinus.[4]

C. III.

[3] [5] VNaquæque mulier sequatur [d] virum suum siue in vita, siue in morte [e]. *Item Gregorius.* ¶ [6] Soror beati Benedicti sepulta est in sepulchro quod ipse sibi præparauerat: vt quorum mens vna fuit semper in Domino, eorum quoque corpora sepultura non separaret.

¶ In plerisque vetustis caput hoc coniunctum est superiori, nec ipsa prorsus auctorum verba asseruntur.

Item Ioseph moriens in Aegypto rogauit fratres suos, vt tempore visitationis[f] suæ ossa sua secum deferrent, & in sepulchro patrum suorum ea collocarent. ¶ *Item. Dictum est prophetæ* [g], *qui contra præceptum Domini comederat in Bethel.* [*Non inferetur cadauer tuum in sepulchrum patrum tuorum.*] ¶ *Item. De nonnullis legitur in libro Regum* [*obiit, & appositus est ad patres suos*] *hoc est in sepulchro patrum suorum.* ¶ [7] *Item. In nouo*[h] *testamento beatus Philippus legitur ædificasse sibi sepulchrũ in quo ipse, & filiæ eius quieuerunt.*

¶ [8] *Item Beatus Seuerus Rauennatum archiepiscopus tumulum fieri iussit, in quo se, & vxorem, & filiam collocauit.* ¶ *His omnibus exemplis colligitur, quòd in sepulchris parentum corpora filiorum collocanda sunt. Quia ergo parentes istorũ apud priores ecclesias sepulti sunt, & hi apud eas dem debent tumulari.* ¶ *Econtra*[i], *Adam, vt asseritis, in ciuitate Arbee* [k] *tumulatus est. Sed numquid omnes filij eius sepulti sunt ibi tamen multitudo humani generis tam breui tumulo non tam facile posset includi.* ¶ *Item Abraham ibi sepultus est. Sed numquid Ismael, & Madai, & alij, quos de Cethura*[l] *genuit, ibi sepulti sunt?* ¶ *Item Isaac ibi sepultus est. Sed numquid Esau cum eo tumulatus est?* ¶ *Item Iacob ibi collocatus est. Sed numquid aliquis filiorum eius præter Ioseph ibi sepultus est? Rachel* [m] *quoque non in Ebron, sed iuxta Bethleem* † *tumulata legitur. Exemplo igitur istorum liquet, quòd liberum est filiis sepeliri in sepulchris patrum suorum, & liberum est eis alibi pro locorum & temporum opportunitate corpori suo hospitium inuenire. Non ergo hoc exemplo isti coguntur sepeliri in sepulchris patrum suorum.* ¶ *Item, quæ legibus definita sunt, mutari non licet. Quæ autem legibus expressa non sunt, arbitrium*[n] *sequuntur humanæ voluntatis. At legibus desuitum est, quibus decimæ sint persoluendæ, & ideo damnatum est mutare non licet. Vbi autem quisque tumulandus sit, legibus expressum non est, & ideo in voluntate tumulandi consistit.*

Vnde beatus Gregorius ait.[9]

¶ Vltima voluntas defuncti seruari debet. C. IIII.

VLtima [o] voluntas defuncti modis omnibus conseruari debet.

¶ Sententiæ huius capituli habetur li. 3. ep. 9. in verbis quæ referuntur j. 16. q. 1. admonere. *item que li. 9. ep. 20.* Necesse est inquit, vt si impletum hoc fuerit, defuncti dispositio conseruetur. *Sic enim in manuscriptis: licet in vulgatis sit*, depositio conseruetur.

4 Quod de libero, & non de seruo intelligendum est. Seruus enim testamenti paginam condere non potest.

Vnde Gelasius Papa scribit Honorio episcopo.

¶ Seruus testamentum facere non potest. C. V.

ILlud etiam sinceritatẽ tuam volumus non latere, ad nos fuisse perlatum, quòd Ampliatus

[d] *Tob. 4. & 14.*

[e] *Ioseph ſe Pulchro ma ſepulc ſuere cera ra tione.*

[7] *Ino p. 3. c. 24. Marth. 19.*

[8] *Greg. l. 2 cal. c. 34.*

[9] *Bure. l. 3. c. 16. Ino p. 3. c. 24. Marth. 19.*

[f] *Reg. 13. c. 31 opi. ſe Ale. tem. l. cũ co. 3. ff. om. iu. ſalẽ" hiſ. ch. l. 3. c. 31*

[g] *Alligd simi 9. confes. cit. ex ſnia ma- alligãt. Reg. ibid. Butch. l. 3. c. 163. & c. 164. par. 3. c. 226. Greg. l. 2 cal. c. 34.*

[h] *Ino p. 16. c. 111.*

[i] *Qđ & verũ est hic ar. C. de ſuccessi. ab aduer. vẽ. dicij. auth. sacrasanct. ecclẽ. méta. ext. đ iurrei. cũ cõ Io. de Fan.*

[k] *Dicas, qđ nemo ſit ſi- legẽ, niſi in- terſit alteri⁹ ſi aduer. vẽ. dicij. auth. sacrasanct. ecclẽ. méta. ext. đ iurrei. cũ cõ Io. de Fan.*

[l] *Gen. 25. 49. 50. Gen. 35. 49. Gen. 35. in vulgatis legebatur] Bethel.*

[m] *Gen. 35. in vulgatis legebatur] Bethel.*

[n] *Arbitrium.*] fic extra de of. del. de causis.

[o] *Vltima.*] " Vltima voluntas defuncti pro lege seruanda est, vt in auth. de nupt. §. disponat. col. 4. & si quis eã non seruat, hoc ipsum qđ ei est relictum, ab eo aufertur, vt tit. q. 1. Siluester. & hoc intelligas cum voluntas est rationabilis. nam si moriens exheredare vult filium sine causa, hæc voluntas non est seruanda, vt j. e. fi qs. 9 similiter si quis præcipiat corpus suum iactari in mare, vt ff. de cõd. inst. quidam. sed ipse mortis bene potest mutare voluntatem suam. nam ambulatoria est volũtas de functi, vt ff. de adim. le. l. 1. Sed pone, quod quis iurauit, quod nõ veniret contra voluntatem suam, numquid potest venire contra? Videtur quod non [c], quia hoc iuramentũ non vergit in interitum salutis ęternæ, ergo est seruandum, vt ext. de iureiu. si vero. Sed contra nemo potest sibi indicere legem [d], vt non liceat sibi recedere à priori voluntate, vt ff. de le. 3. fi quis. in prin. & libertatem supremi iudicij nemo potest cõ stringere, vt ff. pro so. cum duobus. §. Papinianus, in fin. argum. contra extra de iureiur. cum contingat. Ioan. hoc plene notaui in quæstionibus. B.

16. q. 1. ad monere.

QVOD DELIBERO. Hæc est quarta pars q. in qua probat contra, per c. seq. Ioan. de Fan.

CASVS. Dictum est 3. quod vltima voluntas defuncti modis omnib. est seruanda. Nunc vero dicit Grat. quod hoc intelligendum est de voluntate liberi hominis, & non serui. seruus enim testamentum condere non potest. & ad hoc inducit seq. ca. & non facit iste §. ad principale propositum Gratiani.

ILlud etiam.] CASVS. Ampliatus seruus Romanæ ecclesię cõduxerat quædam prędia, de quibus tertiam partem vel quartam iux-

[o] *Vltima.*] " Defuncti voluntas an sit semper seruanda.

[c] *Qđ & verũ est hic ar. C. de ſuccessi. ab aduer. vẽ. dicij. auth. sacrasanct. ecclẽ. méta. ext. đ iurrei. cũ cõ Io. de Fan.*

[d] *Dicas, qđ nemo ſit ſi- legẽ, niſi in- terſit alteri⁹ ſi aduer. vẽ. dicij. auth. sacrasanct. ecclẽ. méta. ext. đ iurrei. cũ cõ Io. de Fan.*

ta Sici

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta Siciliæ prouinciæ morem Papæ reddebat: qui cum ægrotaret, condidit testamentū. Præcepit ergo Gelasius Honorio episcopo, vt omne peculium & omnem substantiam eius, filiis eius fideli descriptione faciat tradi, vt per eos ecclesia reddatur indemnis. sic posuit Ben. hunc casum. H. vero ponit sic. Ampliatus iste seruus erat ecclesię Romanę, & cuiusdam patrimonij ecclesiastici procurationem gesserat cū quibusdam filiis suis: ex qua administratione adhuc non reddiderat ratiocinia. Testamentum tamen licet esset seruus, facere volebat. Scribit ergo Gelasius Honorio episcopo mādans ei, vt non permittat illum facere testamentum, & si contigerit eum mori, totum patrimonium ecclesiæ sibi cōmissum faciat describi, & intactum apud filios seruari, donec ipsi pro tempore ratiocinia reddant, & ecclesiam seruent indemnem. Sed vero ego Barth. Brix. magis approbo casum. Hu.

† *al. vnanimitas.*

a ¶ *Conductor.*] improprie dicitur seruus conductor. Nam nec seruus aliquid debet, nec aliquid ei debetur: sed potius per talia verba respicitur factum quām ius, vt ff. de pec. nec seruus.

b ¶ *Obstrictum.*] non intellige obstrictum, idest, obligatum: quia cum peculium quod seruus habet, sit domini, domino non potest res suas obligare, vt ff. de reg. iur. neque.

c ¶ *Contradicat.*] non ‹‹ seruus he- ›› redem habere nō pt. 1 16. q. 1. vbi cūque. Bur. ‹‹ seruus. ›› do est plurium loco- rum, quod filiis relinquatur peculiū, quod pater habuit. 3. c. 278.

conductor [a] (quem nō solum seruum constat esse ecclesiæ, sed ita eius rationibus à multis temporibus implicatum, vt etiam si esset ingenuus, donec ratiocinia euncta deduceret, modis omnibus obnoxius haberetur) ausu temerario molitus fuerit condere paginam testamenti: cuius omne peculium ecclesiastico iuri legibus non dubitetur obstrictum [b]. Quapropter his præsumptionibus vice nostra, tua fraternitas contradicat [c]: nec fieri prorsus aliqua surreptione permittat. Ac, si idem quidquā humanitus forte contigerit, quia grandæuus esse memoratur, mox ejus sine dilatione substantiam præcipiat humanitas † tua filiis eius duntaxat, quibus patrimoniū probatur esse commissum, sub fideli descriptione contradi, donec vniuersis temporibus, quibus hoc patrimonium gubernasse cognoscitur, partes Dominicas reddere cogantur indemnes.

5 *Quia ergo secundum Gregorium vltima voluntas defuncti conseruanda est, pro istorum voluntate corpora eorum sunt tumulanda, non pro arbitrio vestræ dispositionis.*

Item in Triburiensi concilio legitur.

¶ *In Triburiensi impresso, c. 15. habetur eadem sententia, sed non iisdem omnino verbis expressa.*

¶ Vbi quisque decimas persoluerit, ibi sepulturam eligere debet. C. VI.

VBicumq; [d] temporum, vel locorum facultas tulerit, apud maiorem ecclesiam, vbi sepelire [e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vesta est.] Casvs. Nereida conquesta est Greg. de episcopo Ianuario, qui pro sepultura filiæ suæ solidos centum ab ea exigebat. Greg. vero rescribens ei dicit, q̃ hoc vitium de ecclesia sua remoueret: vnde precipit sibi ne decetero hanc cupiditatem exerceat, & hoc probat exẽplo Ephron, qui ab Abraham

¶ Pro sepultura nihil muneris exigendum est. C. XII.

pro sepultura Saræ pretium recipere noluit. Vnde si paganus ille pro sepultura nil accipere voluit multo fortius sacerdotes nil accipere debent. Sponte tamen oblata respui nõ debent. Iste Ephron primo ac

1 Pol. l. 8. ti. 5 Iuo part. 3. c. 101.

† *al. non erubescat*

cipere noluit. vnde de hoc commendatur: sed postea victus precibus pretiũ pro sepultura accepit. & de hoc reprehẽditur in seq. c. & iste Ephrõ fuit filius Seor. *Renuit*, f. Ephron, & licet 3. diceret de filiis Seor in plurali, dicit tamen postea in singulari de Ephron, q̃ ipse renuit.

Gen. 23. Act. 7.

a ¶ *Seor.*] Seor fuit pater Ephron, & ab eo nominati sunt descẽdentes ab eo propter famam ipsius.

b ¶ *Renuit.*] primo. n. commẽdatur in hoc c. postea tamen conuictus precibus sumpsit quadringentos siclos argenti, & inde vituperatur in seq. c.

Postquam.] Casvs. Hieronymus docet in hoc c. q̃ nullus debet vendere sepulturam. Et hoc probatur exemplo Ephrõ, qui licet cogente Abraham acceperit aliquid pro sepultura, postea vocatus est Ephra, i. imperfectus: cum primo vocaretur Ephron, i. perfectus: & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, quòd de iustis fiũt iniusti, q̃ pro sepultura ab inuitis aliquid extorquent, cum etiam Ephon de iusto sit factus iniustus, & tamen inuitus accepit. Secũda pars incipit ibi, *Sciant igitur. Memoriam*, id est, sepulturam.

c ¶ *Cogente.*]per preces populi, & licet contractus factus ad clamorem populi teneat, non tamen electio, vt extra de elec. Ofius. & 81. dist. miramur. in prin. & 8. q. 1. si ergo.

d ¶ *Pro o.*] o, est vltima littera Græcorũ: & a, prima. & designat o, consummationẽ & perfectionẽ. a, initium & imperfectionem. & Hebrei ponunt vau, pro o, in ista dictione Ephron, quæ ablata est, &c. videtur hic Hierony. velle, quòd Ephron peccauit: sed nũquid Abraham peccauit, qui coegit ipsum vendere locũ talem, maxime quia locus ille iam deputatus erat sepulturæ, erant enim ibi sepulti Adam & Eua. dicit tamen P. manducator, quòd neuter peccauit. Sed quare reprehenditur hic à Hieron. Resp. non propter suum factum, sed propter futuros, volens ostendere, quòd illi peccarent qui tali modo venderent.

e ¶ *Ephron.*]id est, perfectus.

Item Hieronymus in quæst. Hebra. ad c. 23. Gen.

¶ Etiam coacti de sepultura pretium non debemus accipere. C. XIII.

POstquam pretio victus est Ephron, vt sepulchrum venderet argento, licet cogente c Abraham: vau littera, quæ apud illos pro o d legitur, ablata de eius nomine est, & pro Ephron e appellatus est Ephran f: significante scriptura non eum fuisse consummatæ, perfectæque virtutis, qui potuerit memorias vendere mortuorum. ¶ Sciant igitur, qui sepulchra venditant nec coguntur, vt accipiant pretium, sed à nolentibus quoque extorquent, immutari nomen suum, & perire quid de merito eorum: cum etiam ille reprehendatur occulte, qui inuitus acceperit.

Item ex concilio Triburiensi. c. 16.

¶ De eodem. C. XIIII.

IN Ecclesiastico g namque libro scriptum est [Mortuo nõ prohibeas gratiam, sciens, quoniam omnes moriemur.] & item [omnia, quæ de terra sunt, in terram conuertuntur.] Quid terra terram vẽdis? memẽto, quoniam terra es, & in terram ibis a, & quoniam mors tibi futura est: appropiat, & non tardat. Recordare, quoniam non hominis est terra: sed vt Psalmista cõmemorat [Domini est terra, & qui habitant in ea] si terram h vendis, inuasione alienæ † rei reus teneberis. Gratis accepisti à Deo: gratis da pro eo. Quare interdictum sit omnibus omnino Christianis, terram mortuis vendere, & debitam sepulturam denegare: nisi forte proximi, & amici defuncti propter nomen †, & redemptionem animæ viri gratis aliquid dare velint.

a ¶ Ibis.] *In codicibus vulgatis erat*, reuerteris, *& sequebantur hæc, &* alibi de homine dictum est: terram teris, terram geris, & in terram conuerteris, qui de terra sumeris: *quæ sunt expuncta: quia absunt à plerisque vetustis, & ab originali.*

Item ex concilio Vasensi.

¶ De eodem. C. XV.

PRæcipiendum est secũdum canonum auctoritatem, vt de sepulchris, & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant: nisi forte qui sepelitur, viuens iusserit ecclesiæ, in cuius atrio sepelitur, aliquid de suis rebus tribuere, aut etiam post mortẽ ipsius, illi, quibus cõmissum est eius cleemosynarum, erant enim ibi sepulti Adam & Eua. dicit tamen P. manducator, quòd neuter peccauit. Sed quare reprehenditur hic à Hieron. Resp. non propter suum factum, sed propter futuros, volens ostendere, quòd illi peccarent qui tali modo venderent.

e ¶ *Ephron.*]id est, perfectus.

f ¶ *Ephran.*] id est, imperfectus.

IN *Ecclesiastico.*] Casvs. Quæsitum fuit in cõcilio Triburiense, vtrum terra cœmeteria vendi possit pro sepulturaa & respondetur q̃ non: & hoc probatur duabus auctoritatib. vna Salomonis, & alia Dauid: & vna ratione, sponte tamen oblata recipi possunt. Ratio incipit ibi, *Si terram vendis. Quare interdictum sit*, id est, interdicatur, vel quare, id est, ergo.

g ¶ *In ecclesiastico.*] i. in ecclesiaste a, & ille liber est Salomonis, & incipit: Vanitas. Est alter qui dicitur ecclesiasticus, qui incipit: Omnis sapientia à Domino. & ille liber est Iesu filij Syrach.

h ¶ *Si terram.*]sacram vel religiosam. & dico, q̃ terra fit sacra vel religiosa auctoritate pontificis, nõ ex eo, q̃ mortuus infertur ad locum, vt ff. de reli. domi. ad hoc. sed secundum legem secus est: nam si transfertur corpus ad aliũ locum, desinit locus esse religiosus, vel etiam si capitur ab hostib. vt ff. de reli. cum in diuersis. & l. cum loca. Et not. q̃ quidquid est sacrum, est religiosum: sed nõ conuertitur. vbi em̃ mortuus infertur, fit religiosus b, sed non sacer, vt ff. de rer. diuis. intantum. §. sacræ. Item dicitur locus religiosus vbi corpus eo proposito ponitur, vt ibi perpetuo maneret profanus, vt ff. de relig. si quis eo animo. & remoueri potest quandocumque placuerit, vt C. eod. titul. si nec dum. Et licet partes hominis in diuersis sepulchris sepeliantur, nõ ideo omnia loca fiũt religiosa: sed tantum vbi caput est sepultum, vt ff. eod. cum in diuersis. Item nec totus locus deputatus sepulturæ fit religiosus, sed ille in quo corpus est humatum, vt ff. eod. l. 2. §. sepulchrum.

a Ecclesiæ

b *Tal. Dominica.* Hoc si est verũ, si mortuus est ex cõcatus, & ita sentit Gof. ext. de sepul. sacris & ibi d hoc per Ber. † *al. nomen Domini.*

P *Recipiendum.*] Casvs. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd pro sepultura, id est, pro hominibus sepeliendis clerici nihil exigẽt nisi in duobus casibus, scilicet si defunctus iussit aliquid ecclesiæ dari, & nisi viuente sponte aliquid obtulerit. In secunda parte dicitur, quòd intra ecclesiam nullus est sepeliendus, sed in cœmeterio, vel etiam in arcubus muri ecclesiæ. Secunda pars incipit ibi, *Prohibendum est.*

a ¶ *In exhedris.*]exhedræ dicuntur quædam voltæ, quæ exterius adhærent parietibus ecclesiæ a.

b ¶ *Sepeliantur.*] si sint modicæ personæ, vt J. c. nullus. & ideo præbetur fieri sepultura in ecclesia: quia locus ille specialiter Deo dedicatus est: cui mors vltra non dominabitur.

Vibus peccata.] Hæc est 8. pars q. in qua dicitur, q̃ nullus dẽat sepeliri in ecclesia ni si sit sanctus, nisi in atrio, vel in exhedris: & ponit etiam, q̃ proficiant mortuis cœmeteria, & qualiter & vbi animæ sunt de functorũ. & hoc probat per octo auctor. Ioan. de Fan.

Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ non prodest decedentibus in mortali delicto, si in sacris locis sepelianturimmo si ibi se faciant sepeliri, de sua præsumptione damnantur: quia loca sacra eos non liberant, sed temeritas accusat eos.

c ¶ *A sacris locis.*] i. ab oratoriobus, quæ in eis fiunt, vel ad litteram intelligas, q̃ locus nõ sanctificat hominem, vt 40. di. non loca.

Vm grauia peccata.] Casvs. Quæsitũ fuit à Greg. vtrum prosit mortuis in cœmeterio sepeliri. Et resp. q̃ sic, si cũ mortali delicto non decesserint: quia propter eorũ sepulturas remanent peccata dimissa. *Vide Bu. dist. 2 adno. prioribus. ad fi vero. ff. d. 5 q. decies. 1 al. alii aliquid. 2 al. vicis 3 al. extra ec clesiam*

Item Augustinus.

¶ A sacris locis non iuuantur post mortem, quibus peccata non sunt dimissa. C. XVI.

1 QVibus peccata dimissa non sunt, à sacris locis c post mortem adiuuari non possunt: quia, quos peccata grauiora deprimunt, si in sacris locis se sepeliri faciunt, restat, vt de sua præsumptione iudicentur: 2 quia eos sacra loca non liberant, sed culpa temeritatis accusat.

¶ *Caput hoc à Burchardo etiam & Iuone citatur ex Augustino, & nonnihil ad hanc rem faciens, habetur in libro de cura agenda pro mortuis, c. 1. sed videtur confectum ex duobus locis libr. 4. dialog. B. Gregorij: vno quidem in c. 51. altero autem in cap. 53. quod referturin concil. Tribur. c. 17. Nam cap. quidem 51. cum narrasset quandam sanctimonialem, quæ in ecclesia sepulta fuerat, vsam fuisse ibi cremari, ex eo colligit, Qua ex re aperte datur intelligi: quia hi, quibus peccata dimissa non fuerint, ad euitandum iudicium sacris locis post mortem non valeant adiuuari. In c. autem 53. cum memorasset corpus cuiusdam Valentini e sepulchro per dæmonas fuisse extractum, & extra ecclesiam proiectum, hæc subiungit.* Ex quo Petre collige: quia his, quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant, restat, vt etiam de sua præsumptione iudicentur: quatenus eos sacra loca nõ liberent: sed etiam culpa temeritatis accuset.

1 Pol. l. 8. ti. 5 Burc. l. 3. c. 152 Iuo part. 3. c. 314.

2 in concil. Tribur. c. 17.

Item Gregorius lib. 4. dial. c. 50. 3

¶ Quibus prosit in ecclesia sepeliri. C. XVII.

4 CVm† grauia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in ecclesia sepeliantur d, q̃ eorum proximi quoties ad eadem sacra loca veniunt, suorum, quorum sepulchra aspiciũt, recordantur, & pro eis Domino

quibus propter terrorem interdicitur ecclesiastica sepultura. extra de tornea. c. 1. & extra de rap. super eo.

Non æstimemus.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in quattuor partes. In prima parte dicitur, quòd tria bona virorum prosunt defunctis, scilicet, sacrificium, oratio, & eleemosyna, quæ defuncti

preces fundũt. Nam quos peccata grauia deprimunt: non ad absolutionem potius, quàm ad maiorem damnationis cumulũ, eorum corpora in ecclesiis ponuntur.

Item ex concilio Moguntiaco, t. c. 52.

¶ Qui sepeliantur in ecclesia. C. XVIII.

5 NVllus mortuus intra ecclesiam sepeliatur, nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, vel fideles e laici.

Quid vero mortuis prosit iuxta ecclesiam sepeliri, quidve ad eos perueniat, Augustinus in libro de agenda cura pro mortuis, cap. vlt. ostendit dicens.

¶ Quare mortui iuxta ecclesiam sepeliemur. C. XIX.

6 NOn æstimemus † ad mortuos, pro quibus curam gerimus, peruenire, nisi q̃ pro eis siue altaris, siue orationum, siue eleemosynarum sacrificiis f solenniter supplicamus. Quamuis non pro quibus fiunt, omnibus prosint: sed his tantũ, quibus dum viuunt, cõparatur, vt prosint. Sed quia non discernimus g, qui sint: oportet ea pro regeneratis omnibus h facere 7: vt nullus eorũ prætermittatur, ad quos hæc beneficia possint & debeant peruenire. Melius enim supererunt ista eis, quibus nec obsunt, nec prosunt, quàm eis deerũt, quibus prosunt.

¶ Diligentius tamen facit hoc quisque pro necessariis suis, quo† pro illo fiat similiter à suis. ¶ Corpori autem humando quidquid impenditur: non est præsidium salutis, sed humanitatis officium, secundum affectum, quo nemo vmquam carnem suam odio habet. Vnde oportet, vt quam potest, pro carne proximi curam gerat, cum ille i recesserit, qui gerebat †. Et si hæc faciunt, qui carnis resurrectionẽ non credunt: quanto magis debent facere, qui credunt? vt corpori mortuo, sed tamen resurrecturo k, & in æternitate mansuro impensum eiusmodi officium, sit etiam quodammodo ciusdem fidei testimonium.

¶ Quòd vero quisque apud me-

5 Burc. l. 3. c. 233. Iuo p. 3. c. 274.

6 Iuo p. 2. c. 113.

† *al. existimemus.* Tertia ibi, *Corpori.* Quarta ibi, *Quod vero.* Sequens c. cum §. patet.

f ¶ *Sacrificiis.*] aut ieiuniis parentum, vt J. ea. c. animæ.

g ¶ *Quia non discernimus.*] Argum. quòd ratione dubitationis melius est totum & superfluum facere, quàm nihil facere, vel 7 Addq̃ ver etiam aliquid omittebum g̃nale re. fic 42. dist. quiescãoĩa compremus. 24. q. 3. corripian hẽdit i l. 2. p tur. " Item ratione curatore. & dubitationis fiũt, quę ibi bona gl. aliàs essent illicita, vt cum cõcor. ext. de sepul. sacris. ex C. mand. tra de vsu. in ciuitate. "Dubitatio 11. q. 3. nolite. & ratione dubitationis pos- nis rõe fiũt ne dubitationis sum vendicare incer- † *al. quod* tam partem, vel rem. Eph. 5. ff. de rei vend. quæ de tota. & nũmos meos non posſum vendica re, fi sint misti aliis. ff. de sol. fi alieni.

h ¶ *Omnibus.*] infra ead. pro obeuntibus. contra. Sol. " ecclesia " Ecclesia pro omnib. viuis siue an posſit p bonis siue malis põt oĩb orare. orare g̃nali siue spe- † *al. regebat* ciali: oratione c; & pro c De nocen Iudæis & paganis, vt tia no. 11. q. 3 conuertantur: quia si q̃s eps. & de nemine est despe- ibi dixi. Ar. randum, dum est in vita ista, vt J. de pœn. dist. 7. nemo. sed pro paganis vel Iudæis mortuis non est oradum, nec pro cathecumenis: sed pro baptizatis mortuis oradum est generali o-

rationc, vt hic dicitur, & 23. quæst. 4. ficut. & hoc siue sint damna- d Superfluũ ti, siue non: dum tamen hoc non constet: sed speciali oratione non videretur & est orandum pro eis mortuis, quos constat esse damnatos. sic loquitur illud cap. pro obeuntibus. sed pro illis qui non sunt damna- p mortuis, ti oratione speciali & generali oramus licite. nisi sint valde boni, sed m L. & vt J. ead. tempus. hoc cõtinei Cumille.]scilicet. tur sub isto, k ¶ *Vt resurrecturo.*] Nisi enim quis resurrecturos speraret, &c. d &c. sed m L. est ergo hoc signum quòd credamus futuram resurrectionem, vt cuius fuit J. ead. habent. ista gl.

nam facere de rebus illius aliquid sponte dare voluerint: & tamen nullatenus à presbyteris ecclesię † illius aliquid exigatur: siue ab illis, qui locis, & villis † præsunt.

¶ Prohibendum est etiam secundum maiorum instituta, vt in ecclesia nullatenus sepeliantur: siue ab exhedris a ecclesiæ. Intra ecclesiam vero, & prope altare, vbi corpus & sanguis Domini conficitur, nul latenus sepeliantur b.

¶ *Extat in concilio Nannetensi, c. 6. ex quo citatur à Burchardo, & Iuone: sed quia potuit esse repetitum in aliquo Vasensi, seu Vasensi, non est mutatum. In epitome quidem concitiorum est in Vasensi, c. 3.*

Item Augustinus.

¶ A sacris locis non iuuantur post mortem, quibus peccata non sunt dimissa. C. XVI.

1 QVibus peccata dimissa non sunt, à sacris locis c post mortem adiuuari non possunt: quia, quos peccata grauiora deprimunt, si in sacris locis se sepeliri faciunt, restat, vt de sua præsumptione iudicentur: 2 quia eos sacra loca non liberant, sed culpa temeritatis accusat.

¶ *Caput hoc à Burchardo etiam & Iuone citatur ex Augustino, & nonnihil ad hanc rem faciens, habetur in libro de cura agenda pro mortuis, c. 1. sed videtur confectum ex duobus locis libr. 4. dialog. B. Gregorij: vno quidem in c. 51. altero autem in cap. 53. quod referturin concil. Tribur. c. 17. Nam cap. quidem 51. cum narrasset quandam sanctimonialem, quæ in ecclesia sepulta fuerat, vsam fuisse ibi cremari, ex eo colligit,* Qua ex re aperte datur intelligi: quia hi, quibus peccata dimissa non fuerint, ad euitandum iudicium sacris locis post mortem non valeant adiuuari. *In c. autem 53. cum memorasset corpus cuiusdam Valentini e sepulchro per dæmonas fuisse extractum, & extra ecclesiam proiectum, hæc subiungit.* Ex quo Petre collige: quia his, quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant, restat, vt etiam de sua præsumptione iudicentur: quatenus eos sacra loca nõ liberent: sed etiam culpa temeritatis accuset.

1 Pol. l. 8. ti. 5 Burc. l. 3. c. 152 Iuo part. 3. c. 314.

2 in concil. Tribur. c. 17.

Item Gregorius lib. 4. dial. c. 50. 3

¶ Quibus prosit in ecclesia sepeliri. C. XVII.

4 CVm† grauia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in ecclesia sepeliantur d, q̃ eorum proximi quoties ad eadem sacra loca veniunt, suorum, quorum sepulchra aspiciũt, recordantur, & pro eis Domino

a Exhedræ

b *Tal. Dominica.* Hoc si est verũ, si mortuus est ex cõcatus, & ita sentit Gof. ext. de sepul. sacris & ibi d hoc per Ber. † *al. nomen Domini.*

a Ecclesiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Econtra.*] contra id quod dicit, quod possumus orare pro mortuis. Ioan.

b In *præsenti.*] ¶ *Iob.* id est, coniugati.

c *Daniel.* id est, virgines vel continentes.

d ¶ *Noe.*] id est, rectores ecclesiarum. & hoc intellige si decesserint in mortali. sic 25. dist.

qualis,

e ¶ *Sed laborabit.*] id est, punietur æternaliter.

PRo obeuntibus,] Casvs. Bonifacius archiepiscopus quæsiuit à Gregorio si liceat specialiter ꝓ defunctis celebrare diuina, & oblationes offerre. Et respondet quòd ꝓ catholicis licet: pro impiis autem specialiter hoc fieri non licet,

"orandum ne est ꝓ his q̃ i mortali peccato decesserunt.

f ¶ *Pro impiis.*] "Sed numquid ecclesia orabit pro illis quos constat decessisse in mortali? Videtur q̃ sic: q̃a eis viuis communicauit: ergo & mortuis, vt 24. q. 2. sane. argu. contra. 21. q. 3. Cyprianus? Resp. si euidens est aliquem decessisse in mortali, vt cum q̃s suspendit se, vel præcipitat aut alio modo se interficit, pro illo

Psal. 48. non est orandum, vt 23. q. 5. placuit. & q. 8. quicunque clericus. secus si est dubium. vnde si aliqs occisus est in ebrietate: non oratur pro illo, vt ext. de reliqu. audiuimus. & 23. q. 5. placuit.

1 Pol. l. 8. ti. 7 ANimæ.] Casvs. Hoc ca. diuidigitur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ quattuor prosunt defunctis, f. oblatio sacerdotum, preces sanctorũ. amicorũ eleemosyne, & ieiunia cognatorum. In secũda parte dr, q̃ illa obsequia quæ fiunt circa corpus mortui, magis sunt solatia viuorum, quam defunctorum subsidia: non tamen ideo corpora defunctorũ, & maxime iustorum sunt abiicien

tal. Idem da. istud tñ seruitium quod corpori impenditur, apud Deum nõ

2 Pol. l. 8. ti. 6 Burc. l. 19 c. 112. Iuo p. 15 c. 124. perit. multo magis eleemosyna quam vigilantibus & sentientibus facimus, apud Deũ perire nõ deber.

g ¶ *Animæ.*] Hoc c. est quasi pars illius, non

3 Aug. de cura mort. ra ꝓ mort. c. 2. & lib. 1. de ciuit. ca. 12. & 13. h ¶ *Examinatis.*] i. examinatis. i. mortuis. & est hic arg. "q̃ magis meretur homo impẽ "ieiunium dendo aliquid viuis plus ꝓdest quam mortuis. Vnde viuis quàm patet quòd sicut ieiu defunctis. niũ alicui[3] liberat mortuũ, multo potiꝰ alterius ieiuniũ ꝓdest viuo. qd̃ ꝓcedo si ille ẽ vicine cõiũctꝰ illi, vt dixi 83. di. ꝓsbyter. i gl. & ita.

Tempus.] Casvs. Licet Beneuen. diuiserit hoc c. in duas partes, tego tamen Bart. B. hoc c. diuido in 4. partes. In prima parte dicitur, q̃ inter mortẽ hominis & iudicium futurum animæ morãtur in locis nobis occultis, prout quæque digna est requie vel grumna. In ij. parte dicitur, quòd beneficia viuorũ prosunt defunctis, qui in præsenti vita ita egerunt vt sibi prodessent. In iij. parte dicitur, q̃ hæc beneficia non prosunt summe bonis, vel summe malis, sed mediocriter bonis, & mediocriter malis. In quarta parte dicitur quòd pro summe bonis fiunt gratiarum actiones, sed pro nõ valde malis propitiationes: sed valde malis beneficia non prosunt, sed sunt consolationes viuorum: sed in mediocriter bonis operãtur plenam remissionem: in mediocriter vero malis mitiorem damnationem. Secunda pars incip. ibi, *Neque negandum est.* Tertia ibi, *Est enim quidam.* Quarta ibi, *Et post pauca.*

i ¶ *Animas.*] non summe bonas: nam tales credo statim ad cœlos volare, iuxta illud: Gaudent in cœlis animæ sanctorum. 25. dist. sanctorum.

k ¶ *Abditis.*] i. locis nobis occultis. Ex his verbis videtur quòd Augustinus dubitabat quo animæ defunctorum recedãt, cum infernus sit sub terra, & cœlum sit supra, vt 23. q. 4. hæc autem.

l ¶ *Pro baptizatis.*] Tantum prosunt orationes cuilibet, si fiat generaliter* pro omnibus. sicut si fierent iis pariter specialiter pro quolibet, vt ſ. de confecr. distin. 5. non mediocriter.

m ¶ *Propitiationes.*] id est, vt Deus propitius sit eis.

n ¶ *Pro valde.*] "Hic Aug. distinguit quatuor genera hominum, q̃ valde bonos & valde malos, mediocriter bonos & mediocriter malos. pro valde bonis non est orãdum. iniuriam. facit martyri, q̃ orat pro martyre, vt extra de cel. Mis. cum Marthæ. 9. vlt. Ité nec valde malis prosunt, sed mediocriter bonis, prosunt, vt citius liberentur ab igne purgatorij *. mediocriter malis prosunt ad hoc vt minus puniatur, num quam tamen liberabuntur: & secundum hoc etiã patet, quòd oratione speciali ora mus pro illis qui decesserunt in mortali: dummodo non sint summe mali: licet ar. contra. 5. ead. pro obeuntibus. "sed pone quòd aliquis dat eleemosynam pro eo qui decessit in mortali peccato, qui est mediocriter malus. eleemosynæ vel orationes prosunt talibus ad mitiorem pœnam, vt hic dicit, ergo aliquantulum de pœna

"Hominũ genera quatuor sunt.

Hoc vult Augustinus dicere, primus quòd centesima dicere, primus quòd centesimã pars pœnę sit sublata ma, eleemosyna tollit per vnam eleemosynam tollitur centesima pars pœnæ. si ergo dentur centesimæ pœnæ, eius pœnæ, quæ non amittuntur, sed præmittũtur in patriam vitæ ad in stat proficiscẽtium & nauigatorũ. Secunda pars incipit ibi, *Nobis quoque.* Seq. cap. plenum est. *Efficiatur*, id est, debitum officij fuꝰ neris impleatur.

b ¶ *Postulemus.*] cum

DE OBSERVATIONE. Hæc est 9. pars q. in qua continetur quod in seq. ca. declaratur. I. de Fan. Casvs. Dictum est S. q̃ sacrificia, vel eleemosynæ, & huiusmodi siunt pro mortuis: sed quia hæc obseruantur circa diuersos dies: ideo vnde sumpsit initium talis obseruatio, videamus: & propter hoc inducit seq. c.

1 Pol. l. 9. ti. 7 Anselm. l. 7. c. 169. Gen. 50. Q Via.] Casvs. Quæsitum fuit ab Ambr. vnde sumpsit initium obseruatio 3. 7. & 30. & 40. diei in officiis mortuorum. Et resp. q̃ à veteri testamẽto: & hoc probat auctoritate Gen. & Deut. nam filij Iacob seruauerunt eum aromatibus conditum in Aegypto 40. diebus: & eum portarent eum sepeliendum in spelunca duplici, luxerũt eum 7. diebus. Similiter legitur, quòd filij Israel luxerũt Moysem 30. diebus. De initio tertij diei nõ dicitur aliquid in hoc c.

Deut. 34.

1 sc. humanę cõsolõis, & officij humanitatis debiti. vt do cet Ambr. i de Abra hã patriar- cha. & Ioan. Chryſoſt. c. 1 Bicũ. ſ. e.

a ¶ *Lectio.* ſcilicet Genesis 50. cap.

LVGERE. Hic incipit 10. pars q. in qua probat per 4. c. quòd non debemus plangere mortuos ex diffidẽtia ramquam non debeant resurgere. Ioan. de Fan.

Casvs. Supra facta est mẽtio de luctu, & ideo ponit hic Gratianus qualiter sit lugendum, & q̃ lugere nimium ex desperatione futuræ resurrectionis non licet, sed intuitu pietatis licet, vt 1. ead. habent.

Q Vam præposterum.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In 1. parte ostenditur, q̃ sicut serui rebelles à dñis suis non remunerãtur, sic nos cœlestib. præmiis non honoramur: cum quo tidie dicamus, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra: & tamen dolentes & inuiti de hoc sæculo recedimus, qũ vocamur à Dño. In ij. parte dicit Cyprianus, q̃ Deus multoties sibi reuelauit, vt inter homines prædicaret mortuos non esse lugendos: qa non amittuntur, sed præmittũtur in patriam vitæ ad in stat proficiscẽtium & nauigatorũ. Secunda pars incipit ibi, *Nobis quoque.* Seq. cap. plenum est. *Efficiatur*, id est, debitum officij funeris impleatur.

b ¶ *Postulemus.*] cum Quibus autem prosunt, aut ad hoc prosunt, vt sit plena remissio, aut certe, vt tolerabilior fiat ipsa damnatio.

9 *De obseruatione autem tertij septimi, trigesimi, vel quadragesimi, dici quæritur, vnde exordium sumpserit.*

Ambrosius in lib. de obitu Theodosij imperatoris dicit fere in principio.

¶ Quare certi dies in mortuorum commemoratione seruentur.

C. XXIIII.

Q Via alij tertium [a] diem, alij triceſimũ, alij ſeptimum, alij quadrageſimũ obſeruare conſueuerunt: quid doceat lectio [a], conſideremus. [Defuncto, inquit, Iacob, præcepit Ioſeph pueris ſuis ſepultoribus, vt ſepelirẽt eum, & ſepelierunt ſepultores Iſrael, & repleti ſunt ei quadraginta dies. Sic enim dinumerantur dies ſepulturæ. Et luxit eum Iſrael [b] ſeptẽ diebus.] Hæc ergo ſequenda ſolennitas, quam præſcribit lectio. Sic etiam in Deuter. ſcriptũ eſt [Quia plãxerũt filij Iſrael Moyſem dieb[9] triginta: & conſummati ſunt dies luctus.] Vtraque ergo obſeruatio habet auctoritatem, qua neceſſarium pietatis [2] impletur officium.

a ¶ Alij tertium.] *Apud B. Ambroſium legitur*: Quia alij tertium diem, & triceſimum, alij ſeptimũ, & quadrageſimum. *Verum in miſſalibus Romanis tam antiquis, quàm recentioribus, & Ambroſianis nulla eſt mentio diei quadrageſimi, neque in c. nullus. 3. diſ. 44. & 7. de conſec. diſt. 5. ex concilio Nannetenſi. Eſt tamen frequens apud Græcos.*

b ¶ Iſrael ſeptem.] *Codices B. Ambroſij habent*, & luxit eum Aegyptus ſeptuaginta diebus: *quemadmodum habet editio. 70. & vulgata. Sed tamen viſa eſt ferri poſſe lectio hæc, quæ eſt in omnibus etiam Gratiani manuſcriptis: quoniam paulo poſt in eodem, cap. 50. Geneſ. hæc adduntur de Ioſeph, & ceteris filiis Iſrael.* Veneruntque ad aream Adad, quæ ſita eſt trans Iordanem, vbi celebrantes exequias planctu magno, atque vehementi impleuerunt ſeptem dies.

10 *Lugere autem, & triſtitiam pro noſtra, quam pro aliorum morte Cyprianus probibet, diuens in ſermone de mortalitate.*

¶ Nec pro noſtra, nec pro aliorum morte triſtari debemus. C. XXV.

Q Vàm præpoſterũ eſt, quàmque peruerſum, vt cum Dei voluntatem fieri poſtulemus [b], quando euocat nos, & accerſit de hoc mundo Deus, non ſtatim voluntatis eius imperio pareamus: obnitimur, & reluctamur: & peruicacium more ſeruorum ad conſpectum Domini cum triſtitia, & mœrore perducimur, exeuntes iſtinc neceſſitatis vinculo, nõ obſequio voluntatis: & volumus ab eo præmiis cœleſtibus honorari, ad quem venimus inuiti [c]. *Idem paulo inferius.* ¶ Nobis quoque ipſis minimis, & extremis quoties reuelatum eſt, quàm frequenter, atque manifeſte, de Dei dignatione, præceptum eſt, vt conteſtarer aſſidue, & publice prædicarem, fratres noſtros non eſſe lugendos acceſſione† Dominica de ſæculo liberatos: cum ſciamus non eos amitti, ſed præmitti: recedentes præcedere, vt proficiſcentes, & † nauigantes ſolent.

Item Ioannes Chryſoſtomus hom. 26. in c. 11. epiſtolæ ad Hebræos.

¶ Ex puſillanimitate mortuos lugere contingit. C. XXVI.

V Bicumque [d] ſepeliamur, Domini eſt terra, & plenitudo eius. Omnino ſit, quod oportet fieri. Lugere autem, & deplorare, & lamentari eos, qui de hac vita decedunt, ex puſillanimitate contingit.

Hoc autem ex deſperatione futuræ reſurrectionis intelligitur. Vnde & Apoſtolus non ſimpliciter ait [Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini,] ſed addidit [ſicut & ceteri, qui ſpem non habẽt.] Pietatis namque affectu, & humanitatis intuitu mortuos lugere non prohibemur: ſicut nonnullos ſanctorum, aliorum exequiis pias lacrymas impendiſſe legimus.

Hinc etiam Anaſtaſius Papa, epiſt. 2. ad Nerianum.[3]

¶ Qui ſpem futuræ reſurrectionis habent, de mortuis triſtari non debent. C. XXVII.

4 HAbent forſitan illi iuſtam dolori excuſationem: qui vitam alteram neſciũt [e], qui de hoc ſæculo ad melius eſſe tranſitum non confidunt. Nos autem, qui nouimus, qui hoc credimus, & docemus: contriſtari nimium de obeuntibus non debemus: ne quod apud alios pietatis tenet ſpeciem, hoc magis nobis in culpa ſit. Nam diffidentiæ quo dammodo genus eſt, contra hoc, quod quiſque prædicat, torqueri mœſtitia, dicente Apoſtolo [Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & ceteri, qui ſpem non habent.]

A ¶ Torqueri.] *Sic eſt emendatum ex epiſtola B. Gregorij, in qua hoc idem habetur. In epiſtola Anaſtaſij legitur*: contra quod quiſque prædicator quæritur, iuſtitiam amans, dicẽte, &c. *In codicibus autem Gratiani etiam manuſcriptis videbatur miſta eſſe lectio ex vtraque hoc modo*, contra hoc, quod quiſque prædicat quærere, iuſtitiam amans, dicente, &c.

Item ex concilio Toletano 3. c. 22.

¶ De eodem. C. XXVIII.

Q Vi diuina vocatione ab hac vita recedũt, cum pſalmis tantummodo, & pſallentium vocibus debent ad ſepulchra deferri. Nam [a] funebre† carmen, quod vulgo defunctis cantari ſolet, vel in pectoribus ſe aut proximos, aut familias cædere omnino prohibemus. Sufficiat autem, quòd in ſpe reſurrectionis, Chriſtianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. Prohibet enim nos Apoſtolus noſtros lugere defunctos, dicens [De dormientibus autem nolo vos contriſtari, ſicut & ceteri, qui ſpem non habent.] Et Dominus non fleuit Lazarũ mortuum, ſed ad vitæ huius plorauit ærumnas reſuſcitandum. Si autem † poteſt hoc epiſcopus dicimus, Fiat voluntas tua. & eſt arg. q̃ opere id complere debemus quod voce proteſtamur. diſt. 23. pſalmiſta.

† *al. accerſitione.*

c ¶ *Inuiti.*] ſic 23. q. 5. ad fidẽ. & ſic eſt arg. q̃ non debemus conſequi commodum ex eo quod inuiti facimus, vt ff. ad Treb. ſi patroni. ſ. 2. ſic 17. q. 4. ſunt qui opes. 8. q. 1. ſciendum.

† *al. vt*

d *Vbicumque.*] *Libera fortuna mors eſt: capit omnia tellus. Quæ genuit: cœlo tegitur qui nõ habet vrnam.* arg. cõtra. *Mollius oſſa cubant manibus tumulata ſuorum.*

Pſal. 23.

HOC AVTEM. Casvs. Nunc ſoluit Grat. dicẽs nõ eſſe lugendum ex deſperatione futuræ reſurrectionis: & hoc probat auctoritate Pauli. ſed propter pietatem lugere nõ prohibemur, ſicut multos ſanctos legimus feciſſe: & ad hoc inducit duo ſe. c.

1. Theſ. 4.

Habent.] Casvs. Non eſt mirũ, ſi pagani lugent mortuos ſuos, qa excuſationem habẽt, cũ de alia vita nõ confidãt. Sed nos Chriſtiani nimium contriſtari de obeuntibus nõ debemus, ne quodãmodo diffidere videamur: & hoc probatur exemplo Apoſtoli dicẽtis: Nolumus vos ignorare, &c. *Apud alios*, i. laicos aut idiotas.

3 Et i regeſt. B. Greg. lib. 7. epiſt. 111.

4 Anſel. 7. c. 171. Bur. l. 19 c. 129. Iuo p. 15. c. 139.

e ¶ *Neſciunt.*] id eſt, non credunt. Ioan.

Q Vi *divina.*] Casvs. Quæſitum fuit in concilio Tolet. vtrũ mortui ſepeliendi ſunt cũ pſalmodia & luctu. Et

1. Theſ. 4.

reſp. quòd cum pſalmodiis ſic: & lugere non debemus. quod probatur auctoritate Apoſtoli dicentis: De dormiẽtibus aũt, &c. & hoc ꝙlibet epiſcopus parochianis ſuis prohibeat. religioſis tamen hoc ſpeciali-ter prohibetur. f ¶ *Religioſis.*] illi enim magis tenentur abſtinere ab huiuſmodi quàm laici.

tal. funeris præcamen

Ioan. 11.

tal. enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE MORTVIS. Hæc est 11. pars q. secundum Io. de Fan. CASVS. Facit Gratian. quandam incidétem quæstionem, vtrum defuncti sciãt quæ in mundo geruntur à viuis? & respond. quòd nõ: & hoc probat auctoritate Esaiæ.

† al. A religiosis

a ¶ Sciant.] "mali ne scíũt nisi quod eis scire permittitur. similiter nec boni qui adhuc sunt in igne purgatorio: quia adhuc non fruuntur visione Dei, vt ẏ. ea. fatẽdum. sed boni qui fruũtur visione Dei, sciunt qd agatur hic: iuxta illud Greg. Quid est quòd nesciant qui vidétem omnia vidẽt? Et alij dicunt, q; boni dicũtur scire omnia quæ sunt eis necessaria.

" Defuncti vtrum sciãt quæ hic aguntur.

Esa. 63.

aDñt qdãq; animæ immediatæ vidẽt ĩ specúlo trinitatis sicut Angeli. vñ Beda sup Lucã, in illo Euang. Homo quã erat hostia oblata, per quam paradisi fuit ianua paradisi, vt extra de bapt. maiores. moq; dã erat Ioan.

b ¶ Nesciunt.] q; non dũ erat hostia oblata, per quam paradisi fuit ianua paradisi, vt extra de bapt. maiores. moq; dã erat Ioan.

diues, &c. vbi dr, q; iustiq; vidẽtes la ritáte, nihil sciant qd in hoc mũdo agatur à viuis? & resp. q; non, donec alio possint: qd agitur hic. sed posub. ſ. quãtũ ĩtea per mortuos qui pmittit diui na potẽtia, sed ſdm Ioan. de hoc satis no. ar. j. px. c. 1.* *Sed tu vide S. Th. 4. sent. dist. 45. qu. 3. art. 1. & dist. 49. q. 2. art. 5

Fiendum.] CASVS. Quæritum est ab Augustino, vtrum mortui sciant qd in hoc mundo agatur à viuis? & resp. q; non, donec alio possint: qd agitur hic. sed posub. ſ. quãtũ ĩtea per mortuos qui pmittit diui vadunt ad eos sciunt na potẽtia, non omnia, sed quæ illis permittuntur audire, & quæ ĩstos recordari licet: aut per Angelos qui præsentes sunt rebus quæ in mundo aguntur, aut per ipsos q quandoq; ad nos venire credun tur, sicut econtrario Paulus viuus dr esse raptus in paradisum. c ¶ Credunt.] & male, quia sunt phantasmata, vt 26. q. 5. ep. Sicopi.

DE HIS AVTEM. Hęc est 12. pars quæst. secundum Io. de Fan. CASVS. Quæritur an homines qui suspenduntur in patibulis, sint sepeliendi in cęmeterio? Et resp. q. sic, si ipsi pœnituerint.

Væsitum.] CASVS. Quidam quæ fuerunt in concilio Moguntiũ. vtrum corpora illorum, qui in patibulis suspenduntur, sint ad ecclesias deferenda, & diuina ꝓ eis sint celebrandæ? Et respond. q; sic, si digne pœnituerint, qa sicut communio sacramentorum eis in fine non denegatur, ita communio corporis Christi vel sepultura eis denegari non debet: quia scriptum est, Nõ iudicabit Deus bis in idipsum.

3 Naum j. secundum 70.

" Sepeliri d ¶ In patibulis.] licite ergo sepelitur suspẽsi. & conceditur hoc fiat aumodo hoc fiat autoritate principis, vt 4 Extra de homicidio. c. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. &

DE *eo autem.*] Casvs. Hic intitulatur secunda quæst. quæritur, an fratres vel domestici testes sint audiendi. Et certum est q̃ in causa criminali non admittuntur, vt 3. q. 5. c. 1. nisi quando clerici accusant suum prælatum, vt 2. q. 7. lator. & cum accusatur matrimonium propter consanguinitatem, vt 35. q. 6. c. 1. similiter in causa ciuili, domestici testes nõ admittuntur, vt 4. q. 3. etiam in re propria. clerici tamen tã pro sua ecclesia quãm p aliena bene admittuntur, vt j. ea. c. 1. & c. quamquam. Et procedit hoc ordine. Primo probat quod fratres & domestici testes non sunt admittendi. postea dat solutionem. Dicitur ergo, quòd tam leges, quàm canones prohibent domesticos testes aduersus extraneum assumi. Nam pro se quis testificari non potest, sed contra se sic. & ideo cum isti ferunt testimonii super rebus ecclesiæ suæ, quæ spectant ad suam vtilitatem, non sunt audiendi. Postea soluit dicens, quòd in causa criminali est hoc seruandum, sed in causa ecclesiæ bene admittuntur domestici testes, vt in seq. c. patet.

tal. extraneum

tal. districtio

a ¶ *An de suis fratribus.*] In causa criminali numquam admittuntur domestici, vt 3. q. 5. c. 1. "nisi in duobus casibus. s. cum ecclesia nonici accusant prælatum suum, vt 2. q. 7. lator. & cũ accusatur matrimonium propter consanguinitatem, vt 35. q. 6. ca. 1. similiter in causa ciuili nõ admittitur domesticus. 4. q. 3. etiam ciuili iure. Item etiam nisi in causa ecclesiæ suæ, vt j. ea. c. 1, & extra de testib. insuper. Similiter ad probandum consanguinitatem admittitur domesticus, vt 35. q. 6. c. 1. siue agatur ad contrahendum, siue ad dirimendum matrimonium, vt extra qui matr. acc. poss. videtur. Sed pro alio impedimento matrimonij domestici non admittuntur, etiam si velint probare affinitatem, vt extra de testi. in litteris. Io. sed contra videtur dicere decr. extra de testa. super eo. & fic de facto seruatur: & in illa decr. in litteris. suspicio erat contra eum: quia steterat cum vxore per septem annos, & etiam ibi super affinitate inducebantur domestici. Præterea vt notauit ibi T. familiares sui erãt, vel domestici, quibus imperare potest ratione dominicæ vel patriæ potestatis. aliàs domestici bene admittuntur. a Ber.

"Testificari pñt q̃ſique domestici.

† *al. criminalibus*

QVESTIO II.

DE *eo autem, quod quæritur, an de suis* a *fratribus testes producere possint, multis auctoritatibus videtur esse prohibitum. Leges enim tam sacrorum canonum, quàm sæcularium principum prohibent aduersus aliquem † testem de sua domo produci. Contra se enim quisque testari potest, pro se vero minime. Quæ ergo isti producuntur, vt pro seipsis testimonium ferant (Non enim vilitatis suæ ecclesiæ se penitus immunes arbitrantur futuros) patet, quòd eorum vox in talibus non est audienda. Sed distinctio † hæc, & testium examinatio in criminalibus causis seruanda est: in ciuilibus autem non vsquequaque. In criminali enim causa non licet testem de propria domo produci, in ciuili autem prælatis ecclesiæ licet.*

Vnde in synodo habita Romæ ab Eugenio Papa I I. statutum est, c. 13.

¶ In conficiendis instrumentis sacerdotes ad testimonium non vocentur.

C. II.

1 QVamquam sacerdotum testimonium credibilius habeatur: tamen ipsi in sæcularibus negotiis pro a testimonio, aut conficiendis instrumentis non rogentur c: quia eos in talibus rebus esse non conuenit. Si autem d euentu f aliquo causæ interfuerint, & aliquid viderint, vel audierint g, vbi nullæ idoneæ sæcularium inueniantur personæ, ne veritas occultetur h, & malus vt bonus æstimetur, in prouidentia proprij episcopi sit, vt aut coram sc i & competentibus k iudicibus, aut aliter l honorifice veritatem attollant†.

a ¶ Pro testimonio.] *Sic est emendatum ex conciliis Eugenij I I. & Leonis I I I. & Polycarpo. Aatea enim legebatur*, pro conficiendis instrumentis ad testimonium non rogentur.

b ¶ Et si autem.] *In conciliis ipsis, & Polycarpo legitur*, si enim euentæ causæ aliquid viderint, &c.

QVamquam.] Casvs. Quæritur fuit ab Eugenio, vtrum sacerdotes sint vocandi ad testimonium super conficiendis instrumentis in negotiis sæcularibus? Et respondet quòd non, si tamen casu interfuerunt, vbi laici non inueniuntur idonei, iubente episcopo possunt dicere testimonium, ne veritas occultetur.

c ¶ *Non rogentur.*] an possit clericus cogi, no. 2. q. 6. statuendum.

f ¶ *Euentu.*] 5. 4. q. 3. ad fidem.

g ¶ *Vel audierint.*] & hoc est in illis casibus, vbi testimonium valet de auditu, vt 3. q. 9. si debitum.

h ¶ *Occulteturi.*] stud est regulare, q̃ in defectum probationum qui libet possit cogi, vt ext. de test. cog. peruenit. immo talis admittitur qui aliàs non est idoneus, vt 4. quæst. 3. item ferui respõso. simile est 55. distinct. prisci. & de consec. dist. 4. in necessitate. & C. de hæreticis. l. vlt.

i ¶ *Coram se.*] sed qualiter testatur clericus coram episcopo, cum d testis. causa versatur coram laico iudice, cum continentia causæ diuidi & non debeat, vt extra de sequest. ad hęc? Resp. "hoc est priuilegium cũ tũc clericorum, quòd non coguntur coram quolibet iudice testificari, sicut egregiæ personæ non coguntur coram quolibet iudice testificari, vt ff. de iureiur. ad personas. c

k ¶ *Competentibus.*] scilicet iudicibus ecclesiasticis.

l ¶ *Aut aliter.*] id est, vt committat episcopus aliquibus, qui reciant testimonia ipsorum.

Quòd non. Tu potes dicere quòd sic: quia non est domesticus istius, sed ecclesiæ tantum. si militer prælatus iste potest induci in testem pro ecclesia sua: dum tamen alius constituatur, qui nomine ecclesiæ agat, vt extra de test. in super b. nec dicuntur isti ferre testimonium in causa propria: quia causa ecclesiæ non est causa singulorum, vt 12. q. 2. qui manumittitur. sic legatarius fert testimonium senatorũ. in causa testamenti, in quo aliquid relictum est, vt in stit. de testam. §. legatarius. Sed nonne tabellio negotiorũ, & administratores in libus imperatur ab episcõ negocclesia? ergo non possunt esse testes p se non pñt. illa, vt 4. q. 3. idonei? Sed istud est in fauorem religionis. "nam contra rationem pro religione iudicatur, p religione vt ff. de relig. & sum. iudicatur. sunt personæ. Sed licet dicam, quòd vnus canonicus potest esse testis in causa sui con canonici: non tamen dico, quòd possit esse iudex suus contra ex traneum, quia minor causa repellit aliquẽ à iudicio quãm à testimonio, vt extra de offi. deleg. cum R.

Ad idẽ ff. de verb. sig. princeps. C. de dign. ius cõtra, quia negotiorũ, & administratores in tiis testes et non pñt. ff. d testi. mã datis. Arch. cõtra rationem pro nem cõem iudicatur.

b Ad hęc cius qui. Quinto, & cũ quis. recipitur aliquid pro ponderẽ, numero vel mẽsura, ficut in loca tione. Ité in sexto ca. su ratione incertitudi nis, vt extr. de vsur. in ciuitate. & non solum quodcumq; lucrũ, sed etiam ipsa spes facit hominem vsurarium, cit hominem simonia cum, vt 1. q. 3. non solum. "Ad intelligentiam autẽ huius quęstionis scias, q̃ duo sunt contractus, qui de natura sui gratuiti sunt, vt mutuum & commodatum. In mutuo certum est & requiritur, quòd sit gratuitum: alioquin est vsura. Item si commodatũ non est gratuitum, non quidem est vsura, sed tamen si aliquid recipitur pro re ipsa, aut pro vsu rei. si pro re ipsa aliquid recipitur aliquid pro re ipsa, aut pro vsu rei. si pecunia, est emptio seu venditio. si alia res, erit contractus permutationis. si pro vsu rei accipitur pecunia, erit contractus locationis. si res alia, erit contractus innominatus, do, vt des, vel do, vt facias. omnes isti contractus sunt licuerit, vt extra ne cler. vel mona. ca. 1. licitum tamen est clericis emetiam, vt extra ne cler. vel mona. ca. 1. licitum tamen est clericis emere aliquam rudem materiam, & inde aliquod artificium facere, si eis suã non sufficiunt, vt 91. dist. clericus victum. & 21. quæst. 1. c. 1. de consec. dist. 5. numquam. & tunc non acquiritur lucrum ex negotiatione, sed ex artificio. talia enim lucra licita erant Apostolis, vt 21. q. 1. c. 1.

Contractus duo sunt gratuiti.

Si fœneraueris.] Casvs. Aliquis dedit pecuniam mutuam, & præter sortem aliquid expectabat. quæritur fuit ab Augustino, vtrum fit vsurarius? Et respondet quòd sic.

b ¶ *Plus quàm.*] supple quod consistit in pondere, numero, & mensura. sed in equo & domo aliud est: quia ibi licitum est recipere sortem & lucrum. & est ratio, quia in prædictis quæ consistunt in pondere, numero & mensura, transfertur dominium, cum illud sit mutuum. Vnde res illa statim est periculo a illius qui recipit eam. vnde inconueniens esset vt nomine illius rei magis grauaretur b, sed domus & equus non sunt periculo sui. vnde non est inconueniens, si aliàs grauetur pro re tali dando aliquid. ad hoc facit ff. de iureiur. cum qui. Sed contra hoc obiicitur. Pone quòd aliquis vendat vsum pecuniæ, & recipiat in se periculum pecuniæ. talis contractus non vendere c. & sic habes quòd aliquis pro pecunia potest recipere pecuniam & aliud in hoc casu, aliàs non: & hoc ideo, quia pecunia non deterioratur, sed aliæ res deteriorantur. Item nonne si creditor

QVod *autem.*] Casvs. Hic intitulatur 3. q. in qua quæritur vtrum sit vsura, si aliquid præter sortem exigatur? Et certũ est, q̃ſi: nisi cum ecclesia mutuat pecuniam laico, ad hoc vt prædium ecclesiasticum de manu laici redimatur: quo casu fructus a ecclesiastici fundi præter sortem retinebit, vt dicit Inn. III. in prima decr. de feu. & Alex. de vsu. in prima decr. in fi. Similiter non licet aliquid expectare præter sortem, vt j. ea. c. 1. Spes enim facit vsurarium sicut simoniacum. ar. q. 3. non solum.

a ¶ *Quòd autem.*] Hic quæritur an "vsura sit vltra sortẽ aliquid recipere? Et certe sic: ni si in quinq; casib. Primo in casu fauore ecclesiæ. ext. de vsu. c. 1. & ca. conquestus. Secundo, & cum fideiussor soluit sortẽ & vsuras, potest vsuras petere, vt ff. de fideiuss. constitutus. Tertio, & cũ pœna petitur præter sortem, vt 12. q. 2. in legibus. Quarto, & cum petitur vsura tãquam interesse, vt dicam j. e. q. 4. quoniam multi. & ff. pro so. l. so cius qui. Quinto, & cũ recipitur aliquid pro rata est. C. II.

4 PVtant quidam vsuram tantũ esse in pecunia d. Quod præuidens scriptura diuina omnis rei aufert superabundantiam, vt plus non recipias, quàm dedisti e. *Item ibidem.* ¶ Alij pro pecunia fœnerata solent munuscula accipere diuersi generis: & non intelliguntvsuram appellari, & superabundantiam, quidquid illud est, si ab eo, quod dederint, plus acceperint.

Item Ambrosius in lib. de Tobia, c. 14.

¶ Quidquid forti accedit, vsura est. C. III.

QVÆSTIO III.

QVod autem a *præter summam emolumenta sectari, sit vsuras exigere, Augustini auctoritate probatur, qui in psalmum 36. ad ver.* [*Tota die*] *scribit dicens.*

¶ Qui plus, quàm dederit, accipit, vsuras expetit. C. I.

1 SI fœneraueris homini, id est, mutuam pecuniam tuam dederis, à quo aliquid plus, quàm b dedisti, expectes accipere, non pecuniam solam, sed aliquid plus, quàm dedisti c, siue illud triticum sit, siue vinum, siue oleum, siue quodlibet aliud si plus, quàm dedisti, expectas c accipere, fœnerator es, & in hoc improbandus, nõ laudandus.

Item Hieronymus super Ezechielem, lib. 6. ad c. 18. 3

¶ Quidquid supra datum exigitur, vsura est. C. II.

4 PVtant quidam vsuram tantũ esse in pecunia d. Quod præuidens scriptura diuina omnis rei aufert superabundantiam, vt plus non recipias, quàm dedisti e. *Item ibidem.* ¶ Alij pro pecunia fœnerata solent munuscula accipere diuersi generis: & non intelliguntvsuram appellari, & superabundantiam, quidquid illud est, si ab eo, quod dederint, plus acceperint.

Item Ambrosius in lib. de Tobia, c. 14.

¶ Quidquid forti accedit, vsura est. C. III.

6 PLerique refugientes præcepta c legis f, cum dederint pecuniam negotiatoribus g, non in pecunia vsuras exigunt, sed de mercibus eorum, tamquam vsura rum emoluméta percipiunt. Ideo audiant, quid lex h dicat 7. [Neq; vsuram, inquit, escarum accipies, neque omnium rerum.] *Item paulo post.* ¶ Et esca vsura est, & vestis vsura est, & quodcumq; sorti accedit i, vsura est, quod velis ei nomen imponas, vsura est. *Item paucis interiectis.* ¶ Si quis instaurandum conuiuium putat, ad negotiatorem k mittit, vt absynthiaci † a capellam sibi gratis deferat, ad caponem dirigit, vt Picenum vinũ, aut tyriacũ † requirat: ad lanium, vt hilam † sibi procuret, ad alium, vt poma l sibi adornet.

a ¶ Absynthiaci.] *De hoc vino, quod tardam coctionẽ accelerat, ideoque instaurandis conuiuiis aptum est, memmit Dioscorides, libr. 5. ca. 49. Lampridius de Heliogobalo, inquit*, & rotato, atque absynthio † vulgus ad bibendũ inuitauit. *De hoc Alciatus parer. li. 7. c. vl.*

Item ex concilio Agathensi. 8

¶ Quando amplius, quàm debetur, exigitur, vsura est. C. IIII.

9 VSura est, vbi amplius requiritur, quã datur. Verbi gratia, si dederis solidos decem, & amplius quæsieris: vel dederis frumenti modium vnum, & superaliquid exegeris.

Ecce euidenter ostenditur, quòd quidquid vltra sortem exigitur, vsura est.

aliqui gratis mutuat pecuniam, venditor tenetur ei ad antidora, vt ext. de testa. cum in officiis. & ff. de pet. hær. sed & fi. §. consuluit. & naturaliter est ei obligatus ad aliam. quare ergo illam naturaleam obligationem non potest deducere in ciuilem, j. vt pactum fiat pro illa danda, ad quam tamen tenetur, cum etiam talia pacta interueniãt in spiritualib. ad quæ aliàs quis tenetur. ext. de præb. signi ficatum. & ext. de ele. significasti.

6 Luo p. 13.

c ¶ *Expectas.*] ex pacto secundum quosdam, vel etiam sine pacto: quia sola spes facit vsurarium, vt hic. Sed quid si mutuet eo pacto, vt sibi etiam remutuet cum opus ha buerit? Non credo: q̃d illud posset deducere in pactum: & ita hic naturalis obligatio non potest deduci in pactum 4.

7 Adde ad hoc plene not. p Ias. in cũctos. cũctos. col. 12. C. de sum. trin. Deut. 23. d Ista sniam Gof. ext. d vsu. cõsuluit sed. gl. p ced. vt innuere cõtrarium, ver. itẽ non bant, sed munuscula, ne. Arc. quòd dicebãt non esse vsuram. sed Hiero. dicit quòd quidquid vltra sortẽ recipitur, cum vsura reputatur.

tal. absynthiati

tal. theriaca

tal. vnguam

d ¶ *Pecunia.*] stricte sumitur hic nomen pecunia. nam generaliter dicitur pecunia quidquid habes, vt 1. q. 3. totum.

tfortasse, ab

PLerique.] Casvs. synthiaco, Quidam cum pe *aut* absyncunia mutuassent ne thiato. gotiatoribus b, de lucro mercium partem recipiebant: quæsitum fuit ab Ambro. vtrum hoc debeat reputari vsura? Et respondet q̃ sic: & non solum hoc, sed etiam quidquid vltra sortem exigitur, quocumque nomine censeatur, dicitur vsura. & ad hoc probandum actoritatem legis Mosaicæ in

8 Luo p. 6. c. 200. Pan. l. 3. c. 161.

9 Burc. l. 2. c. 116.

ducit. Sequens c. planum est.

e ¶ *Præcepta.*] nolunt quidam facere contra legem, sed faciunt fraudem legi. Ille vero facit fraudem legi, qui obteruat verba legis, sed mentem eius circumuenit, vt ff. de legib. fraus. "Fit fraus legi quatuor modis. De re ad rem, id est, quando in fraudem datur aliqua res, vt hic, & prima, quæstione prima. sunt nonnulli. talis est fraus Macedoniani. ff. ad Macedo. l. sed Iulianus. §. mutui. Item de persona ad personam, vt cum quis sub persona alterius exercet vsuram, vt 46. dist. sicut non suo. & cum maritus non potest aliquid dare vxori, supponit aliam personam cui det, vt ff. de dona. inter vir. & vxo. hæc est ratio. §. vltim. Item de vno contractu ad alium contractum fit fraus, vt cum mulier non possit dare aliquid viro, fingit se vendere ei, vt ff. de don. inter vir. & vxo. si sponsus. §. circa. sic decimasexta, quæst. tertia. si sacerdotes. Item de vno contractu ad alium fit fraus, sed alio modo, vt cum mulier non possit fideiubere, constituit se principalem debitricem, vt ff. ad Velle. quamuis. 33. quæst. 5. mulierem c.

" Legi fit fraus quadrupliciter.

e Dehac materia plene not. extr. de priui. quãto ibi videas ĩ sum. Host. ã contrah. em ptio. §. vlt.

f ¶ *Legis.*] id est, canonis legitime agentis, scilicet legis propheticæ dicentis: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram.

g ¶ *Negotiatoribus.*] videtur, quòd si quis pecuniam suam dedit negotiatori, vt inde emat merces, & det sibi partem lucri, quòd illud sit licitum. quòd non concedo, si periculum spectet ad recipientem, vt sit inter eos contractus mutui. sed si per illa verba societatem contrahunt, & tunc periculum spectat ad vtrumque, tunc bene licitum est, quòd vnus socius det pecuniam, & alter suppleat laborem qui deest in pecunia, vt ff. pro soc. l. quinta.

h ¶ *Lex.*] Mosaica.

i ¶ *Accedit.*] ex pacto.

k ¶ *Ad negotiatorem.*] cui credidit pecuniam.

l ¶ *Poma.*] Videtur ergo quòd vsura differat in hoc à crimine simoniæ, "quia crimen simoniæ non committitur in modico, vt extr. de simon. & si quæstiones. sed non est ita. & ca. & si quæstiones. in telligas, quòd non præsumitur in modico committi simonia ratione personæ.

" Simonia an in modi commit tatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vòd vero nec.] Casvs. Hic intitulatur 4. q. qua quæritur vtrum laicis vel clericis liceat vsuras accipere: Et certũ est, q̃ non, nisi in casib. notatis supra in prox. quæst. & in apparatu, & in summa illius quæstionis.

a ¶ *Quòd vero.*] Nulli licitum est vsuras sumere, nec etiam Iudæo, vt ext. de vsu. post misrabilẽ. videtur tamen q̃n casu licitum sit ẽt Christiano sumere vsuram, vt j. e. c. vlt. tamen licitũ est aliquando vltra sortem aliq̃d recipere, vt notaui in proxima quæst. supra in summa.

QVÆSTIO IIII.

Vòd vero a, nec clericis, nec laicis liceat vsuras exigere, probatur auctoritate Gelasij, & aliorum.

Ait enim Gelasius Papa scribens episcopis per Lucaniam, & Siciliam, c. 17.

¶A quæstibus negotationis clerici abstineant. C. I.

1 Clerici aut ab indignis b quæstibus nouerint abstinendũ, & ab omni cuiusliber negotiationis ingenio, vel cupiditate cessandum, aut in quocumque gradu sint positi, si cessare a c noluerint, mox à clericalibus officiis abstinere cogantur.

a ¶ Si cessare noluerint.] *Hæc non sunt in epistola, neque referuntur 5. di. 88. c. consequẽs. sed non sunt expuncta ob glossam.*

Item ex concilio Arelatensi primo, quod confirmauit Papa Siluester, c. 12.

¶Excommunicentur ministri, qui fœnerantur. C. II.

2 Ministri †, qui fœnerantur, placuit iuxta formam diuinitus datam d eos à communione abstinere.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 2.

¶Qui volunt esse in clero, à studio negotationis abstineant. C. III.

3 Canonum statutis firmatum est, vt quicumque in clero esse voluerit, emẽdi vilius, vel vendendi e carius studio non vtatur. Quod certe si voluerit exercere, cohibeatur à clero.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 62. 4

¶Alienetur à clero vsuras, aut superabundantiam exigens. C. IIII.

j Si quis oblitus timorem Domini, & sanctam scripturam, quæ dicit: [Pecuniam suam non dedit ad vsuram.] post hanc cognitionem magni g concilij fœnerauerit, & centesimas exegerit, aut ex quolibet f negotio turpe lucrum quæsierit, aut per diuersas species vini, vel frugis, vel cuiuslibet rei, emendo, vel vendendo aliquã incrementa susceperit, de gradu suo deiectus, alienus habeatur à clero.

g ¶ Magni concilij.] *Sic loquitur Martinus Brachar. ensis, quoniam hanc sententiam accepit ex capite 17. concilij Nicæni, quod citatur infra ea. c. quoniam. & in duobus vetustis Gratiani exemplaribus post hoc continuo illud subiungitur.*

Item ex concilio Tarraconensi, c. 3.

¶Pro pecunia, quam clericus mutuo dedit, iusto pretio species accipere potest. C. V.

ij 5 Si quis clericus solidum h in necessitate pstiterit, hoc h tum recipiat sub eo pretio donec perueniat ad summam quã mutauit. Si vero non vult speciem, sed pecuniam: recipiat eam sine augmento. Ita videtur mihi quæstio huius c. formanda, licet Beneu. aliter eã formauerit: nec in ea casus positio à sua differt, nisi in formatione quæstionis. & Hugo fere idem dicit cum Beneuen. Sequẽs c. patet.

g ¶ *Solidum.*] s. pecuniam numeratam.

h ¶ *Hoc.*] i. tantum.

i ¶ *Quod.*] i. quantum.

k ¶ *Mercandi.*] si debent vendi.

l ¶ *Tempore statuto.*] id est, solutionis tempore.

m ¶ *Decretum.*] à iudi ce vel ab alio: sc. hoc vult dicere, quòd creditor frumentum pro tanta pecunia debet recipere, quantum valuit tempore solutionis b, & ita cõsideratur esse tempus solutionis. sed si non est præfixa tunc æstimatur quantũ valet rem pore quo res petitur, vt ff. si cert. pet. l. vinum.

† In vulgata erat Agathensi.] c

Nec hoc.] Casvs. Dicit Leo Papa, quòd quidam turpia lucra sectãtes, vsuras exercent: de quo dicit se valde dolere nõ solum in clericis, sed etiam in laicis: quod dicit esse acrius vindicandum in clericos quàm in laicos, vt ceteris metus incutiatur.

n Quoniam. ¶ *Quæstum.*] detur hic quòd ,phibeamur sumere vsuram causa lucri captandi, non autem vitãdi damni. ad hoc 3. c. si quis obligatus. vbi dicit increme ta susceperit, maxime si sit bonæfidei contractus c, vbi ex sola mora veniunt vsuræ. vt ff. de vsur. mora. §. in bonæ. si quis ergo est in mora soluendi ab eo possunt repeti vsuræ, non tamquam vsuræ, sed tamquam interesse, vt ff. pro socius qui. & tunc pe tuntur vsuræ iudicis officio, non iure actionis. licite enim potest quis agere ad hoc vt reddatur indemnis, vt ext. de fideiuss. peruenit. & 12. q. 2. si quis de clericis. vbi agitur ad interesse.

Vicumque.] Casvs. Aliqui tempore messium vel vindemiarum, non necessitate, sed propter lucri cupiditatem e- munt vinum vel annonam pro duobus denariis, hac intentione, vt seruent postea, donec pro quattuor vendant vel pro pluribus. Quæsitum est à Iulio Papa, vtrum hoc fit turpe lucrum? Et respondet quòd sic. & dicit Hugo, quòd hoc capitulum loquitur generaliter tam de clerico, quàm de laico. Sequens capit. patet.

o Quoniam multi clerici aquaritiæ causa turpia lucra sectates, obliti sunt diuini præcepti, quo dictum est [Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram.] fœnerantes, centesimas exigunt, statuit hoc sanctum concilium, vt si quis inuentus fuerit post hãc definitionem vsuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frumentorum ad sesquplum dare, omnis, qui tale aliquid conatus † fuerit ad quæstum n, deiiciatur à clero, & alienus ab ecclesiastico habeatur gradu.

† *al. commentus*

¶ *Supra dist. 47. hic idem canon affertur ex versione Dionysij, qui nunc ex prisca, quæ est in collectione Isidori.*

Item Iulius Papa. 11

¶Turpe lucrum sequitur, qui minus emit vt plus vendat. C. IX.

12 Quicumque tempore messis, vel vindemiæ, non necessitate, sed propter cupiditatẽ comparat annonam, vel vinum, verbi gratia de duobus denariis

2 ¶ *Modum*

comparat modium a vnum, & seruat vsque dum vẽdatur denariis quattuor, aut sex, aut amplius, hoc turpe lucrum dicimus.

¶ *Caput hoc apud Burchardum, & Iuonem par. 6. ca. 201. & in Pannormia citatur ex decretis Iuly Papæ vsurariis missis. Verum idem Iuo par. 13. ca. 21. citat ex capitularibus, quorum lib. 1. c. 131. habetur.*

Item Ambrosius in libro de bono mortis, c. 12.

¶Rapinam facit, qui vsuram accipit. C. X.

Si quis vsuram acceperit, rapinam b facit, vita non viuit.

Item Aug. ad Macedonium, epist. 54.

¶Non minus crudelis est, qui pauperem trucidat fœnore, quàm qui diuiti aliqua rapit. C. XI.

1 Quid dicam de vsuris, quas etiam ipsæ leges, & iudices reddi c iubent? An crudelior est, qui subtrahit aliquid, vel eripit diuiti, quàm qui trucidat pauperẽ fœnore? Hęc, atq; huiusmodi male vtique possidẽtur, & vellem, vt restituerentur, sed non est, quo iudice repetantur. Iam vero, si prudenter intueamur, quod scriptum est d [Fidelis hominis totus mundus e diuitiæ sunt: Infidelis autem, nec obolus f:] nonne omnes, qui sibi videntur gaudere licite conquisitis, eisque vti nesciũt, aliena possidere cõuincim g? Hoc enim certe alienũ g non est, quod iure possidetur: hoc autem iure, quod iuste: & hoc iuste, quod bene h. Omne igitur, qđ male possidetur, alienum est: male autem possidet, qui male vtitur.

Porro, à quo vsura exigenda sint, Ambrosius testatur dicens in libro de Tobia, c. 15.

¶Ab illo vsuram exigere possumus, cui iure nocemus. C. XII.

3 A B illo vsurã exige, cui merito nocere desideras, cui i iure inferuntur arma, huic legitime indicantur vsuræ, quem bello vincere facile non potes. De hoc cito potes cẽtesima vindicare te. Ab hoc vsuram exige, quem non sit crimen occidere. Sine ferro dimicat, qui vsurã flagitat: sine gladio se de hoste vlciscitur, qui fuerit vsurarius exactor inimici. Ergo vbi ius i belli, ibi etiam ius vsuræ.

QVÆSTIO V.

Vòd vero k eleemosynæ non sint faciendæ ex fœnore, vel vsuris, nec ex quolibet male acquisito. Augustinus testatur in libro de verbis Domini sermone 35.

¶De vsuris eleemosynæ fieri non possunt. C. I.

4 Nolite velle eleemosynas facere de fœnore, & vsuris l.

Item Ecclesiastici 34.

¶Oblatio de rapina reprobatur ad Deo. C. II.

Immolans † ex iniquo oblatio est maculata. *& infra.* ¶ Dona iniquorum m non probat altissimus, nec respicit in oblationes mercedem prostibuli. & est arg. ad hoc infra eadem, eleemosyna. & trigesimasecunda, quæstione quarta. sicut non sunt. nam illicite acquisita non sunt in bonis nostris, nec nostra, vt ff. pro soc. cum duobus. §. vltimo. Alij dicunt, quòd si de illicite acquisitis non transfertur dominium, vel etiam transfertur, sed competit repetitio, non potest tamen fieri eleemosyna, vt in vsura. argumen. extra de iureiurand. debitores. & in simonia, vt extra de simon. veniens. Sed si non datur repetitio, & transfertur dominium, bene sit inde eleemosyna, vt si aliquid datur meretrici, illud non potest repeti, vt ff. de condict. ob turpem causam. idem quòd si. §. quoties. vnde de tali potest meretrix facere eleemosynam. Idem de eo est quod datur histrioni, & de eo quod extorquetur ratione officij alicuius, vt infra eadem, non sane. Quod autem dicitur, quòd sacerdos non potest percipere mercedem prostibuli, potest dici, quòd non debet recipi oblatio meretricis, licet eleemosyna possit inde fieri. & hæc est ratio, vt propter rubor em citius conuertatur, vt nonagesima distinctione. oblationes. & decimaseptima, quæstione quarta, miror. Sed de illis quæ sunt extorta per violentiam, non ratione officij alicuius, vt de rapina & de furto: non potest fieri eleemosyna. Dicunt tamen quidam, quòd si res furtiua vendatur, de nummis illis potest fieri eleemosyna: quia non sunt nummi furtiui qui dantur pro re furtiua, vt ff. de furt. qui vas. §. vltimo. quod non credo, vt extra de vsur. cum tu. in fine b.

Hinc vsura vorax, auidumque in tempore fœnus.

Immolans.] Casvs. Augu, in hoc c. reprehendit illos qui ex male acquisito faciunt oblationes. Nam qui offert sacrificium vel oblationes ex iniuste acquisito, similis est illi qui interficit filium in conspectu patris. nam qui rapit pauperibus, & qui languinem fundit humanum, & homicida reputatur, & similes sunt in malo. *Immolans*, idest, immolantis.

m ¶ *Iniquorum.*] Supra prima, quæstione prima. nullus. & cap. non est putanda.

2 ¶ Nec

1 Vsura quæque si fit, licet pro qua quoq; re quãdiu soluantur.

2 Iuo p. 13. c. 10.

† *De ministris*] orig.

a Vel de turpi lucro hoc intellige: s. cõtra in vsura, sed m I. de hoc le. & nor. extr. de vsur. præterea. ibi videas. Arc.

3 Burc. l. 2. c. 162. Iuo p. 13 c. 13. & p. 6. c. 197.

4 in capitu. Mart. Brac.

Psal. 14.

5 Iuo p. 6. c. 369. & p. 13. c. 14 Pan. l. 3 c. 159.

b ¶ *Indigni.*] licitas enim negotiationes possunt clerici facere, vt ext. ne cle. vel mon. c. 1. & hoc cum eis sua non sufficiunt, vt 91. dist. clericus.

c ¶ *Si cessare.*] non ergo statim deponẽdus est clericus propter vsuras. 47. dist. c. 1. ar. contra. 47. di. c. 2. Sol. statim deponendus est, & qđ hic dicitur, refertur ad facultatẽ dispensandi a.

d ¶ *Ministri.*] *Dat.* supra 46. dist. non licet.

e ¶ *Anonum.*] Casvs. Quidam clerici emebant vilius vt carius venderent: & hoc faciebant studio cupiditate lucrandi. Ideo statutum fuit in concilio Tarraconẽsi, vt de cetero hoc non faciant, alioquin deponentur. *Studio*, i. studiosa cupiditate.

e ¶ *Et vendendi.*] in eadem forma: sed in rudi materia possunt emere corium & chartas, & inde facere sotulares & libros, vt 21. q. 1. c. 1. & 91. dist. clericus. nec est negotiatio, sed artificium.

f ¶ *Si quis oblitus.*] Casvs. Quidam clerici vsuras cẽtesimas exigebãt, vel aliquid aliud præter sortem, & vilius emebant, vt carius aliis vendant. quare cõstitutum fuit à Martino Papa, vt qui de cetero talia fecerint, depondantur. Idẽ est casus sequentis capituli.

f ¶ *Ex quolibet.*] 21. q. 3. placuit.

g ¶ *Si quis clericus.*] Casvs. Quidam clericus mutuauit certam quantitatem pecunię alicui certo tẽpore soluendam. quæsitum est in Nicæno concilio, si tempore statuto ad solutionem faciendam velit recipere frumentum, vel aliam speciem loco pecuniæ, sub quo pretio debeat eam recipere. Et respondet, quòd sub eo pretio quo vendi potest tẽpore solutionis faciendæ, & tan-

Vòd vero.] Hæc q. diuiditur in quattuor par. in 1. quarum probat per 9. auctorit. quòd de vsuris & rebus male acquisitis de quibus dominium non transfertur, non possunt fieri eleemosynæ. Secunda ibi, *Econtra*. Tertia ibi, *Item obiicitur*. Quarta ibi, *Sed Aug.* Io.

Casvs. Hic intitulatur quinta quæstio, vbi quæritur an ex vsuris &

a ¶ *Modium.*] "si aliquis vendat merces quę modo valent quattuor, & facit pactum, vt ei dentur quinque ad terminum præfixum: illud non est vsura, si dubium est quantum possunt valere merces illæ ad terminum præfixum, vt ext. de vsur. in ciuitate. licet si venderet longe cariori foro, quàm modo valeant, tunc esset vsura, vt ext. eo. ti. consuluit. Io. Et quod dicitur de venditione mercium, intelligitur si tempore cõtractus non fuerat vẽditurus: alioquin esset vsura, vt ext. e. ti. c. vlt. B.

b ¶ *Si quis.*] ¶ *Rapinam.*] sic ergo vsurarius est raptor. ergo in eum non trãfertur dominium, sicut nec in simoniacũ. "poteſt tamen concedi, q̃ trãsfertur dominium in eum. Item cũ vsurarius non audiatur, nisi restituat vsuras quas ab aliquo receperit, ergo nec raptor, vt videtur: quod non admitto, & rapina large sumitur pro qualibet iniusta vsurpatione, vt 32. q. 4. meretrices.

Vid dicam. ¶ Casvs. Hoc c. diuiditur in duas par. In 1. par. dicitur, q̃ crudelis est, q vsuram exercet, sicut ille qui facit rapinã: quia vsura restitui debet, si fit sub quo iudice repeti possit. In 2. par. inuehitur contra auaritiam & cupiditatem vsurarij, quæ fatiari non potest. Et ostendit, q̃ vsurarius cũ peccato possidet vsuram, quia alienũ est: & ideo restituendum, quia iniuste possidet, & eo male vtitur.

c ¶ *Reddi.*] i. dari, quia verbum reddendi potius pro verbo dandi. ff. de ver. sig. verbũ reddendi. "Poteſt tamen dici, quòd secundum leges non sunt dandæ vsuræ, tum quia sacræ leges non dedignantur imitari sacros canones, vt 2. q. 3. §. quotandum. tum quia Imperator iuber seruari ea quæ statuta sunt in Nicæno cõcilio, vt in Auth. de eccl. tit. in prin. col. 9. sed Nicænum concilium prohibet vsuras, vt 47. di. quoniam. & 1. c. quoniam. cum ergo Imperator constitutione sua confirmauit statuta Nicæni concilij, patet quòd voluit derogare omnibus legibus, quæ loquuntur de vsuris. Vel die vt dixi 10. dist. lege.

d ¶ *Scriptum est.*] in prologo Bibliæ.

e ¶ *Totus mundus.*] id est, quælibet parua pars mũdi a, vt hæc dictio, totus, hic ponatur distributiue.

f ¶ *Nec obolus.*] supple est totus mundus.

g ¶ *Alienum.*] can on fingit rem alienam illam qua quis male vtitur, vt hic, & 47. dist. sicut hi. & ext. de ver. sig. c. ius dicitur.

PORRO. Casvs. Supra dictum est, quòd vsuræ non debent exigi: nunc ponit casum, in quo possunt exigi, & ad hoc inducit sequens c.

A B illo.] Casvs. Quæsitum fuit ab Ambrosio, à quo vsuræ exigi sine peccato vel recipi possint. Et respondet quòd ab illo cui nocere merito desideramus, & contra quem bellum iuste mouemus, sed bello vincere non valemus. Hoc c. intelligit H. generaliter de Iudæo, pagano, hæretico, & Christiano quolibet contra quẽ bellum iuste mouetur.

h ¶ *Cui.*] sicut nulli nocere debes. sic à nullo debes petere vsuras, vt c. intelligatur negatiue, & sic planum est. Alij dicunt, quòd ab hostibus licitum est petere vsuras. nam & omnia eorum licite possumus auferre, vt 23. q. 7. c. 2. & 2. & quibuscumque insidiis possumus nocere eis, vt 23. q. 2. dominus.

i ¶ *Vbi ius.*] iustum bellum est quod geritur ex edicto principis, vt 33. q. 2. iustum. Ioan.

k ¶ *Quod vero.*] "Eleemosyna. Quidam generaliter na; vtrũ fiedicunt, quòd de nullo illicite acquisito illicite acpotest fieri eleemosyna. nec de meretricio, nec de vsura, nec c. 16. de alea, nec de histrionatu, nec de simonia. scriptum est enim: Honorabis Deminum Deum tuum ex iustis tuis laboribus. prima, quæstione 1. non est putanda. & in Deuteron. dicitur: Non accipies mercedem prostibuli. Alij distinguunt vtrum transferatur dominium, vel non. Vbi non transfertur dominium, de rebus illis eleemosyna fieri non potest, vt de rapina & furto. Vel vbi transfertur, sed datur repetitio. similiter eleemosyna fieri non potest, 3 Iuo p. 23. vt in vsura, & re per c. 37. metum extorta, & c. † *ibi inquit*] tiam in simonia. Vbi autem transfertur dominium, & non competit repetitio, eleemosyna fieri potest, vt de re per meretricium acquisita, & de re quæ datur histrioni. vt j. cap. qui habetis. & capit. non sane. Quòd dicitur, non accipies mercedem prostibuli, non obstat: quia oblatio licet de ea fieri non possit, non prohibetur quin eleemosyna fieri possit. & quod dicitur: Honora Dominum de iustis laboribus, non prohibet quin idem de aliis.

† *immolantis*] orig.

b ¶ hoc non ext. de decim. ex trãsmissa

Nolite.] ¶ *Vsuris.*] hic inculcatio verborum est, & fœnus dicitur vsurarum. Vnde Lucanus:

Hinc vsura vorax, auidumque in tempore fœnus.

Immolans.] Casvs. Augu, in hoc c. reprehendit illos qui ex male acquisito faciunt oblationes. Nam qui offert sacrificium vel oblationes ex iniuste acquisito, similis est illi qui interficit filium in conspectu patris. nam qui rapit pauperibus, & qui languinem fundit humanum, & homicida reputatur, & similes sunt in malo. *Immolans*, idest, immolantis.

m ¶ *Iniquorum.*] Supra prima, quæstione prima. nullus. & cap. non est putanda.

2 ¶ Nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Nec in multitudine.*]sed in meritis,vt 24.q.1.odi.
b ¶*Sanguinis.*]Supra 86.dist.pasce.
c ¶*Fratres.*]id est,pares siue similes in peccato.]ead.c.multi.& de pœn.dist.1.homicidiorum.

FOrte.]Casvs. Quidam putant se non peccare si auferant auaro & diuiti, vt pauperib.largiantur: sed dicit Aug.q tales diabolica suggestiõe mouentur:quia q talia faciunt, addunt iniquitatem iniquitati.

" Malũ pp d ¶*Non habebo.*]"nec bonũ nõ est enim propter bonum faciendum. est faciẽdum malum, 1 Fa.ad hũc vt 30.q.1.nosse.32.q.4 tex. l.cũ hi. sicut nõ sunt[a]. non vi cũ ibi nõ ff. tamen,q talis furtum de transa. committat:qa furtũ a Ad hoc non sit nisi adsit animus lucrandi,vt ff.de ne cleri. vel mon.c.3. fur.l.1.sed non est ita, quia species furti est ex alieno largiri,vt ff. de fur.fi.pignore.§.1.

SI *quid inuenisti.*]Casvs.dicit Aug. in hoc c.q si aliqs inueniat aliqd.&animo lucrãdi retinuit, talis dicitur raptor.nam q alienũ negat, si inueniret alienũ, tolleret, & dolet q plus non inuenit. Deus enim respicit cor,& nõ manum. Sequentia duo capitula patent.

" Purari in- e ¶*Si quid inuenisti.*]" tendẽs qñq; hic notabis q si inue- futum non ni rem aliqua habitã committit. pro derelicto, licet in tendã eam furarinon tũ committo furtum. Item si nõ habetur p derelicto,credo tamẽ q habeatur pro derelicto,similiter non cõmitto furtum. si autẽ non habetur pro derelicto,ne credas q habeatur.si eo animo accepisti,vt domino restituas, nõ committis furtũ:hoc tamen in libello debes prestari. hoc totũ habes ff. de fur.falsus.§.q alienũ.

" thesaurus "Item & hoc scias,q inuẽtus cu- si qs inuenit thesaurũ ius est. in loco q prio, statim inuẽto is est:si autem in loco alieno, & casu fortuito eum inuenerit, dimidius sit inuentoris, & dimidius sit dñi loci. si vero studiose quæsiuit, & inuenit eum in loco alterius, totus erit domini loci.si vero in sacro vel religioso loco casu fortuito inuenit thesaurum, totus est inuentoris, vt inst.de re.di. §. thesaurus. & C.de thesaur.l.nemo, lib.10.Ioan.

f *Vlti.*]¶*Dicũt.* Isti male dicunt:quia omnes scire debent quod suum non est,ad alios pertinere,vt C.vnde vi.cõ querebatur.

4 Pol.l.2.ti.1 Pan.l.2.c.19 NEque.]Casvs.In hoc ca. ostendit Aug.q malum præcedens(vt rapina vel inuasio)non excusatur propter bonum sequens. & hoc probatur duobus exemplis:s.primo & tertio. Et econuerso bonum præcedens non vitiatur malo sequenti.& hoc probat duobus exemplis:s.secundo & quarto.Et nõ.quòd prima duo exempla opponuntur sibi:& sequentia duo similiter. Secundum exemplum est ibi,*Neque si alius.* Tertium ibi,*Nec tyrannice.* Quartum ibi,*Nec vituperabilis ordo.*

g ¶*Iustificat.*]ar.q non improbatur propter malum cohærens:nec malum approbatur propter bonum cohærens[b],vt 56.di.vndecumque.& 23.q.5.relegentes.Ar.contra. 22.q.2. si quælibet.

h ¶*Laudabilis.*]i.licet iniuste electus bene vtatur dignitate, per hoc nõ conualescit dignitas,vt 1.q.1.princi parus.hoc tamen fallit,vt ext.de ren.nisi. i ¶*Iniusta.*]i.iniuste ac quisita. Omnis enim potestas à Deo est.ar. 23.q.1.quid culpatur.

DEnique.]Casvs. Quæritũ est ab Ambr.vtrum in cãpe cuniaria,quę vertitur inter aliquos,possit sacerdos,p altero licite postulare? Et resp. q nõ:quia commodius est vt neuter iuuetur, quam grauetur alter: qa ad officũ sacerdotis spectat: vt nemini noceat, sed prosit omnib.& facit principiũ c.ad propositum Gratiani,i.vt alienum nõ auferam, vt alteri sub ueniam, pecuniariter maxime.

k ¶*Denique.*] sic 11.q.3.nolite.cum suis cõcor.& 13.q.2.non ætsi memus.

l ¶ *Neutrum.*] Ar.q "Puniri nõ nulli subueniendum debet alter vt 22.q.2.primum c.& cArg.33.q.4 cauendum est ne præ sicut si sunt. textu nocentis innocens puniatur. C. de C.de stat.& his q latr.oc.l.2.in fi. ima.l.vlt. qa sanctius est,&c. ff. de pœ.absentẽ.& pœna suos tenebit auctores.C.d pœ. sancim. ext.d his quæ fi.à maior.par.c.quęsiuit.nec debet alteri per alterũ iniqua conditio afferri, vt ff.de reg.iu.non debet.

m ¶*Nõ est sacerdotis.*] Ar.q sacerdotes non possunt aduocare in causis,vt hic,& 88.di. perlatum. Ar.contra. 15.q.2. obseruandum. Sol.coram sęculari iudice non possunt alle gare nisi pro certis personis,vt extr.de post. c.1. sed coram ecclesiastico bene. Io. Hodie sacerdos non potest postulare nisi pro se & ecclesia sua, vel pro coniunctis & miserabilib.personis, vt extra eo.c.vlt.B.

SCriptum.]Casvs. Quæritum fuit à Gregor. ab de illicite acquisitis possint facere peccatores sacrificia vel oblationes? Et resp.quòd non: & hoc probat exemplo Cain,ad cuius munera grauibus. vel personam do- Genesi.4. ra dñs respexit, cum malus esset & impius: sed ad Abel & ad munera eius respexit. Dona enim iniquorum non probat alieni- minus non respexit, cum malus esset & impius : sed ad Abel & ad munera eius respexit. Dona enim iniquorum non probat alienis.sed bonorum.

n ¶ *Scriptum.*] hoc c.expositum est supra 3.q.7.in grauibus. §.ecce.

CON

iniquorum,nec in multitudine[a] sacrificiorum eorũ propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium de substãtia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.Panis egentium,vita pauperis est'. Qui defraudat illum, homo sanguinis[b] est. Qui aufert in sudore pané, quasi qui occidit proximum. Qui effundit sanguinem,& qui fraudem facit mercenario,fratres[c] sunt.

Item Augustinus inli. 50.Homiliarum, Hom 7.

¶Non est aliquid rapiẽdum diuitibus, vt detur egenis. C. III.

FOrte aliquis hoc secum cogitat,& dicit: multi sunt Christiani diuites, auari , cupidi : non habebo[d] peccatum , si suum illis abstulero, & pauperibus dedero. Vnde enim illi nihil boni agunt, mercedem habere potero , si ego eleemosynas dedero. Etiam hac re parcat vnusquisque animę suę: quia huiusmodi cogitatio ex diaboli calliditate suggeritur. Nam etiam si totum tribuat pauperibus,quòd abstulerit,addit potius peccata,quam minuat.

[*Item Hieronymus.*]

¶De eodem. PALEA. C. IIII.

† *al.in rapina moriens* NEmo qui † rapit, moriens,si habet vnde reddat,saluatur. Si eos quorum fuit,inuenire non poterit , ecclesiæ, vel pauperibus tribuat.

¶*Hæc & sequens Palea absunt à plerisque vetustis, etiam in quibus cetera esse solent.In vno autem habetur supra ea. q.4. post c.sit quis vsuram.*

[*Item Ambrosius.*]

¶De eodem. PALEA. C. V.

RApinam emere non licet, ni si ea intẽtione, vt cui est ablata,reddatur.

Item Augustinus in lib. 50.Homiliarum, Hom 9.[2]

¶Furtum committit,qui inuentum non reddit. C. VI.

3 SI quid inuenisti[e],& non reddidisti, rapuisti:quantum potuisti,fecisti.Quia plus non inuenisti, ideo non plus rapuisti. Qui alienum negat, si posset, & tolleret.*& paucis interiectis.* ¶Deus cor interrogat,non manum.

Item Gregorius li 7.epi. 110.*ad Siagrium.*

¶Qui de rebus concessis , & bene quæsitis eleemosynam impendit,illa placet Deo. C. VII.

4 ELeemosyna redemptoris nostri oculis illa placet,quę

non ex illicitis rebus,& iniquitate congeritur, sed quæ de rebus concessis , & bene acquisitis impenditur.

¶In epistola B. Gregorij verbis huius capitis præponuntur verba capitis,non est putanda. supra 1.q.1.

Item Hieronymus in lib.Leuitici.[5]

¶Peccat,qui rem inuentam non reddit.

C. VIII.

MVlti sine peccato putant esse, si alienum,quod inuenerint, teneant : & dicunt[f] , Deus mihi dedit:cui habeo reddere? Discant ergo peccatum hoc esse simile rapinæ , si quis inuenta non reddat.

*Item Augustlib.de bono coniugali.c.*14.

¶Bonus vsus non iustificat iniuste quæsita. C. IX.

NEque enim si agris inique, nec perperam inuasis ita quisquę vtatur, vt ex eorum fructib' largas eleemosynas faciat,ideo rapinam iustificat[g]. ¶Neq; si alius ruri paterno,vel iuste quęsito auarus incumbat , ideo culpanda est iuris ciuilis regula, qua possessor legitimus factus est. ¶Nec tyrannicæ factionis peruersitas laudabilis[h] erit , si regia clementia tyrannus subditos tractet.¶Nec vituperabilis ordo regię potestatis, si rex crudelitate tyrãnica sæuiat. Aliud est namque iniusta[i] potestate iuste velle vti, & aliud est iusta potestate iniuste velle[A] vti.

A ¶Velle vti.] *Post hoc verba B. Augustinum sequitur,c.concubina.*]*.32.q.2.*

*Item Ambrosius lib.*3.*de officiis,c.*9.

¶Cum alterius detrimento alteri subuenire non licet. C. X.

DEnique[k] si non potest subueniri alteri, nisi alter lædatur, commodius est neutrum[l] iuuari,quàm grauari alterum.Ideoque in causis pecuniariis interuenire non[m] est sacerdotis : in quibus non potest fieri, quin frequẽter lædatur alter , qui vincitur: quoniam intercessoris beneficio se victum arbitratur. Sacerdotis est igitur nulli nocere, prodesse velle omnibus:posse autem solius Dei est.

*Item Gregorius in regesto lib.*7.*indict.*2. *epist.*126.*Recaredo regi.*

¶Eleemosynę,& sacrificia non placẽt Deo, quæ offeruntur ex scelere. C. XI.

6 SCriptum[n] est [Victimæ impiorum abominabiles Deo:

a ¶*Nec est* 2.pars q.secundum Ioan.de Fan.

Casvs.Supra probatũ est,q de furto,vel rapina,vel cõmodato,elee mosynæ vel oblationes fieri non debent.Nunc probant contra exemplo Iudæorum , qui de vasis quæ mutuo acceperunt ab Aegyptiis,ædificauerũt postea tabernaculũ Domino.Sed huic obiectioni resp.Grat.per seq.c.

DIxit.] Casvs. Quæritum fuit ab Aug.vtrum exemplo Iudæorum , qui Aegyptios expoliauerunt auro & argento, possit quis suum proximum spoliare? Et respondet q non. nec Iudęi furtum fecerũt, sed præceptum Domini seruauerunt.

2 ¶ *Sumendum exemplum.*] Arg.ab exemplis nõ esse argumentãdum. 12. q.2. gloria. ver.neque vero. Arg. contra.37.dist. qui de mensa.

b ¶*Furtum.*]ar.q hostes possumus decipere & eis sua auferre, vt 43.di. in mandatis. 23.q.7.c.1. & 2. 3.dist. 8.quo iure.& C.de cõ mer. & merca. l. 2. " Hic tamen ideo excu- sant'antes,quia maioris auctoritate hoc fecerunt: & ita est ar.hic. quòd auctoritas maioris excusat in illicitis,vt 63.dist.Salonitanę.& de consc.dist.5. discipulos.23.qu.1.qd culpatur. sic Abrahã & Sampson , & alij multi fuerunt excusati auctoritate Domini,vt 23.q.5.si non licet.arg.contra 16.q.1. in canonibus. & 12.q. 2.quicunque.

ITEM OBIICITVR.

Hæc est 3. pars qu.in qua quæritur vtrum rapina in decalogo inueniatur prohibita: & probat quòd sic per c.seq.Io.de Fan. Casvs.Adhuc probat Grat. quòd ex illicite acquisito velut ex rapina possunt eleemosynę fieri.nam rapina nulli Dei mandato vetatur esse prohibita. sed possunt quòd sit furtum sit prohibitum , omnis illicita vsurpatio intelligitur esse prohibita, vt probatur seq.c.

POenale.] Casvs. Docet hic Augu. quòd maius est peccatum rapere manifeste, quam occulte furari: & q nomine furti,& ita est ar.hic. quòd maius est peccatum rapere manifeste, quam occulte furari: & q nomine furti,& ita est ar.hic. 3 ¶*Quæ.* 4. ti in lege veteri rapitores. ti in lege veteri rapitores. Sol.3.di.27. na &omnis illicita vsurpatio intelligitur. Bonif.tit.c. furpatio intelligitur. 4.q.p.13. A parte enim totum significatur. *A parte.* Furtum secundum quod dicitur à furto,& rapina,sunt species illicitæ vsurpationis:sed secũ Ans. dum quod dicitur furtum contractio rei alienæ inuito domino,fur tum non est species rapinæ,sed contra. ¶*Rapinam.*]idest,dignum pœna[A]. ¶*Maioris.*]magis enim delinquit raptor quàm fur,vt inst.vi bon. rapi.in prin.

¶*Rapinam.*] argumen. quòd aliquo prohibito prohibita sunt omnia,& quæ nia similia,vt extra de constit. translato. & supra distinctio.4. denique. & 3.qu.7.in grauibus. §.ecce. Proverb.17. Genesi.4. Prouerb.16. Genesi.4.

CONTRA. Hæc est 2.pars q.secundum Ioan.de Fan.

Casvs.Supra probatũ est,q de furto,vel rapina,vel cõmodato,elee mosynæ vel oblationes fieri non debent.Nunc probant contra exemplo Iudæorum , qui de vasis quæ mutuo acceperunt ab Aegyptiis,ædificauerũt postea tabernaculũ Domino.Sed huic obiectioni resp.Grat.per seq.c.

DIxit.] Casvs. Quæritum fuit ab Aug.vtrum exemplo Iudæorum , qui Aegyptios expoliauerunt auro & argento, possit quis suum proximum spoliare? Et respondet q non. nec Iudęi furtum fecerũt, sed præceptum Domini seruauerunt.

2 ¶ *Sumendum exemplum.*] Arg.ab exemplis nõ esse argumentãdum. 12. q.2. gloria. ver.neque vero. Arg. contra.37.dist. qui de mensa.

b ¶*Furtum.*]ar.q hostes possumus decipere & eis sua auferre, vt 43.di. in mandatis. 23.q.7.c.1. & 2. 3.dist. 8.quo iure.& C.de cõ mer. & merca. l. 2. " Hic tamen ideo excu- sant'antes,quia maioris auctoritate hoc fecerunt: & ita est ar.hic. quòd auctoritas maioris excusat in illicitis,vt 63.dist.Salonitanę.& de consc.dist.5. discipulos.23.qu.1.qd culpatur. sic Abrahã & Sampson , & alij multi fuerunt excusati auctoritate Domini,vt 23.q.5.si non licet.arg.contra 16.q.1. in canonibus. & 12.q. 2.quicunque.

ITEM OBIICITVR.

Hæc est 3. pars qu.in qua quæritur vtrum rapina in decalogo inueniatur prohibita: & probat quòd sic per c.seq.Io.de Fan. Casvs.Adhuc probat Grat. quòd ex illicite acquisito velut ex rapina possunt eleemosynę fieri.nam rapina nulli Dei mandato vetatur esse prohibita. sed possunt quòd sit furtum sit prohibitum , omnis illicita vsurpatio intelligitur esse prohibita, vt probatur seq.c.

POenale.] Casvs. Docet hic Augu. quòd maius est peccatum rapere manifeste, quam occulte furari: & q nomine furti,& ita est ar.hic. 3 ¶*Quæ.* 4. ti in lege veteri rapitores. ti in lege veteri rapitores. Sol.3.di.27. na &omnis illicita vsurpatio intelligitur. Bonif.tit.c. furpatio intelligitur. 4.q.p.13. A parte enim totum significatur. *A parte.* Furtum secundum quod dicitur à furto,& rapina,sunt species illicitæ vsurpationis:sed secũ Ans. dum quod dicitur furtum contractio rei alienæ inuito domino,fur tum non est species rapinæ,sed contra. ¶*Rapinam.*]idest,dignum pœna[A]. ¶*Maioris.*]magis enim delinquit raptor quàm fur,vt inst.vi bon. rapi.in prin.

¶*Rapinam.*] argumen. quòd aliquo prohibito prohibita sunt omnia,& quæ nia similia,vt extra de constit. translato. & supra distinctio.4. denique. & 3.qu.7.in grauibus. §.ecce. Proverb.17. Genesi.4. Prouerb.16. Genesi.4.

ptor.in prin.

HIS AVCTORITATIBVS. Casvs. Concludit Gra.ex omnibus supradictis o.à princ.quæst. quòd ex rebus male acquisitis eleemosyna fieri non debet,postea probat contrarium.

SED AVGVSTINVS.Hæc est quarta pars quæstio.in qua dicitur, quòd de quibusdam male acquisitis quandoque transit dominium , & tunc poterit fieri elee mosyna. Ioannes de Fan.

QVi habetis.] Casvs. Docet hic August. quòd qui habet pecuniam de malo acquisitam , conuertat illam in bonum, & ipse malus non remaneat.absit enim vt nummi tui conuertantur in bonum , & tu remaneas malus.

¶ *De malo.*]Grat. tribus modis exponit il lud verbum,facite de malo bonum,&bene, &c.

SED HOC MVLTIPLICITER. Casvs.Exponit Gratian. hic quod dictum est supra in præcedenti cap.vbi dicitur,quòd de malo potest quis facere bonum, & exponit illa verba tripliciter. Primo dici- 3 Iuo p.13. tur de malo facere c.16. bonum , cum reddit quæ illicite abstulit. Secundo,cum pauperibus dispensat ea, quæ cum malo, id est cura & solicitudine acquisiuit. & hoc probat auctoritate Euangelij dicentis, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Tertio cum bonum quis expendit, id est, quod ex arte mathematica acquisiuit.

h ¶ *Reddit.*] vt in furto & rapina & in talibus omnibus, vbi Luc.15. non transfertur dominium, nec datur repetitio.

i ¶ *De mammona.*] mamon dicitur dæmon, qui præest diuitiis.

ADDITIO. Sub. non quòd in eis potestatem habeat , sed quia homines tentat per eas. Archidiaco.

NOn sane.] Casvs. Hoc capit, 4 Poly.l.6. diuiditur in duas partes. In prima parte ostenditur quæ personæ possint vendere tit.20. officiales : sed officiales ab vtraque parte recipiunt : alij vero tantum ab vna. Sunt & aliæ personæ,quæ vendere non possunt, vt iudices & testes, qui magis peccant si pecuniam pro falsis & iniquis iudiciis & testimoniis accipiunt , quàm si accipiunt pro veris. In secunda parte dicitur , quòd illud quod officiales acquirunt ratione officij etiam cum peccato , possunt pauperibus erogare : quæ vero furto vel rapina vel inuasione acquiruntur, non sunt pauperibus eroganda. Secunda pars incipit ibi , *Isti si viam.* Ego B. sic credo casum ponendum. Beneuen. vero breuius ponit. Et scias , quòd H. intelligit illud verbum , *Isti si viam* , de omnibus supradictis, scilicet iudice, aduocato, teste, officiali , & iurisperito.

1 VIdebat Dominus ad Moysem: [Petat vir à proximo , & mulier à proxima , vasa aurea, & argentea , & vestem.] Non hinc quisquam sumendũ exemplum[a] putare debet ad expoliandum isto modo proximum.Hoc enim Deus iussit, qui nouerat , quid quemque pati oporteret. Nec Israelitæ furtum[b] fecerunt : sed Deo iubenti ministerium præbuerunt.

3 *Item obiicitur Aliena rapere non est contra præceptum.Nullo siquidem Dei mandato rapina videtur prohibita.Sed nomine furti omnis illicita vsurpatio rei alienæ intelligitur.*

*Vnde Augustinus in eodem lib.q.*71.

¶Maioris pœnæ est violenter aliquid eripere,quam furari. C. XIII.

2 POenale[c] est occulte auferre:multo maioris[d] pœnę est vota iustorum placabilia.]Neque enim in omnipotentis Dei iudicio quod datur , sed à quo detur, inspicitur. Hinc est enim quod scriptum est [Respexit Dominus ad Abel , & ad munera eius : ad Cain autem, & munera eius non respexit.] Dicturus quippe , quia Dominus respexit ad munera:præmisit solicite,quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus,sed munera ab offerente placuerunt[A]. [Dona quippe iniquorum non probat altissimus : nec respicit in oblationes eorum,nec in multitudine sacrificiorum,eorum propitiabitur peccatis.] *Item.* [Longe est Dominus ab impiis: & orationes iustorum exaudiet.]

A ¶Placuerunt.]*Hucusque B.Gregorius:sicut supra 3.q.7.c.in grauibus.est notatum.*

Contra in Exodo legitur , quòd filij Israel exituri de Aegypto à vicinis suis acceperunt mutuo vasa aurea, & argentea:ex quibus postea ædificauerunt tabernaculum Domino.

His respondet Augu. in lib.quæst.Exodi, quæst 30.

¶ Non licet aliena rapere exemplo Israelitarum spoliantium Aegyptios. C. XII.

1 DIxit Dominus ad Moysem: [Petat vir à proximo , & mulier à proxima , vasa aurea, & argentea , & vestem.] Non hinc quisquam sumendũ exemplum[a] putare debet ad expoliandum isto modo proximum.Hoc enim Deus iussit, qui nouerat , quid quemque pati oporteret. Nec Israelitæ furtum[b] fecerunt : sed Deo iubenti ministerium præbuerunt.

3 *Item obiicitur Aliena rapere non est contra præceptum.Nullo siquidem Dei mandato rapina videtur prohibita.Sed nomine furti omnis illicita vsurpatio rei alienæ intelligitur.*

*Vnde Augustinus in eodem lib.q.*71.

¶Maioris pœnæ est violenter aliquid eripere,quam furari. C. XIII.

2 POenale[c] est occulte auferre:multo maioris[d] pœnę est visibiliter eripere. Auferre ergo nolenti siue occulte , siue palam, habet præceptum suum. Furti[A] enim nomine bene intelligitur omnis illicita vsurpatio rei alienæ.Non enim rapinam permisit, qui furtum prohibuit: sed vtique furti nomine in lege veteris testamẽti & rapinam[e] intelligi voluit.

A parte enim[f] totum significauit,quidquid illicite rerum proximi aufertur.

A ¶Furti enim.] *Hæc sunt verba B. Augustini licet mutato orationis ductu: quæ autem antecedunt apud ipsum non sunt inuenta.Integer locus B. Augu.de furto, & mœchia habetur.infra* 32.*q.*4.*meretrices.*

His auctoritatibus probatur, quòd neque ex vsuris neque ex male conquisitis eleemosynam quisquam facere potest.

4 Sed Augustinus contra testatur serm. 35. *de verbo Domini dicens.*

¶De male acquisitis bonum fieri potest. C. XIIII.

3 QVi habetis de malo g, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Esto bonus tu, qui bonũ facis de malo:& cum cœperis aliquid boni facere de malo, noli remanere tu malus.Nummi tui conuertuntur in bonum,tu autem remanes malus?

Sed hoc multipliciter intelligitur. Facit enim de malo bonum,qui reddit[h] quod illicite abstulit.Nomine etiam mali,cura, & solicitudo mortalium exprimitur. De malo ergo bonum facit , qui pauperibus dispensat quod cum labore, & solicitudine acquisiuit, iuxta illud Euangelij. [*Facite vobis amicos de mammona*[i] *iniquitatis. Vel ex malo acquiritur,quod ex turpi causa possidetur : veluti cum mathematicus ex arte , quam docet,vel ex futuris,quæ prænuntiat, nonnulla lucratur.Quæ vero de malo sic acquiruntur, in bonum possunt conuerti. De peccato etiam aliqua nonnumquam acquiruntur , quæ pauperibus iuste erogantur.*

Vnde Augustinus ad Macedonium,epi. 54.

¶Quæ male acquiruntur , aliquando bene possunt expendi. C. XV.

4 NVllo modo sumitur , iniuriose aufertur[k]. Nam plerique nec

suum patrocinium vel laborem, vt medici, operarij , aduocati , & officiales : sed officiales ab vtraque parte recipiunt : alij vero tantum ab vna. Sunt & aliæ personæ,quæ vendere non possunt, vt iudices & testes, qui magis peccant si pecuniam pro falsis & iniquis iudiciis & testimoniis accipiunt , quàm si accipiunt pro veris. In secunda parte dicitur , quòd illud quod officiales acquirunt ratione officij etiam cum peccato , possunt pauperibus erogare : quæ vero furto vel rapina vel inuasione acquiruntur, non sunt pauperibus eroganda. Secunda pars incipit ibi , *Isti si viam.* Ego B. sic credo casum ponendum. Beneuen. vero breuius ponit. Et scias , quòd H. intelligit illud verbum , *Isti si viam* , de omnibus supradictis, scilicet iudice, aduocato, teste, officiali , & iurisperito.

k ¶*Aufertur.*]per iudicem.

a ¶*Nec*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Nec medico.*] præmittit enim hic medicos quasi digniores, cum tamen medici nō sint maioris valoris, quàm obstetrices, vt C. com. de leg. fi duobus. 1. respon.

b ¶*Patrocinium.*] Hoc est contra G. qui dixit nihil posse recipi pro

a Adde qñ debēt recipere. no. gl. & Cy. in l. j. C. de suf.

iusto patrōcinio, vt not. 11. q. 3. non licet[a].

c ¶*Ille.*] ar. cōtra illos qui dicūt, si dedi tibi pecuniam, vt pro me iudicares iniusta causa, quod non possum repetere pecuniā datam, vt ff. de cond. ob turp. cau. l. 2. vbi dicitur, q talis liteꝫ perdit, quia videtur velle iudicē corrūpere. Ego credo qꝫ possit talis repetere pecuniā, si nō eo animo dat, vt iudicē corrumpat: nam si dat eo animo vt ius & quietē sibi consernet, tūc pt repetere, vt patur. ext. de sim. dilectus. sed ibi dicitur, qꝫ repetit si non seruatur pactum.

1 5. 11. qu. 3. non licet.

d ¶*Accipiunt.*] Sportulas.

† *al. examina*

2 Cōcor. l. diuus. cū not. ff. de re iud. & Bal. l. 1. cō parōnes. C. de fid. instr.

Adiutor. Hoc intelligē cum nō recipiunt salarium de publico. 23. q. 1. militare. 86. dist. non satis. ver. in singulis. Ioan. de Fan.

e ¶*Amouetur.*] Videtur distinguere inter ppetuos & tēporales officiales. Temporalē vocat eum q amouetur: perpetuum vocat eum cui perpetuo ad mouetur, idest, traditur tale officium.

† *à quo* ori.

f ¶*Repeti.*] de facto.

g ¶*Magisque.*] hic vult dicere, qꝫ officiati reprehēdūtur. nō ex eo, qꝫ aliqua extorqueant, sed qꝫ ea immoderate exqrunt. vnde ꝫ alia nō repetuntur ab eis, nisi certum sit eis ꝫ alium cōstitutum: tūc eūm si aliqd vltra hoc petierint, crimine cōcussionis tenentur, vt 13. q. 1. militare. & solvent quadruplum. 18. dist. quoniam.

h ¶*Necessarie persona.*] ad officium tale.

i ¶*Taquam sua.*] arg. qꝫ de rebus illicite acqsitis, dum tamē transfertur dominium in accipientē, fit eleemosyna, vt 8. c. qui habetis.

k ¶*Donanda.*] pauperibus.

l ¶ *Zachei publicani.*] Qui dixit: Si quem de fraudaui, reddo quadruplum, & sic patet, qꝫ licite quadruplum, vel duplum peti potest, vt 12. q. 2. cum deuotissimum.

Vēd vero.] Hęc q. diuiditur in quattuor par. in prima quarum probat per c. Aug. quod non agitur pœnitentia digna si res non restituitur. Secunda ibi, *Si vero.* Tertia ibi, *Pro malis.* Quarta ibi, *Furtum autem.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur 6. q. in qua qæritur, vtrum quis pœnitere possit, nisi reddat aliena? Et respondetur quòd non, si potest reddere ea, vel eorum æstimationem.

m ¶*Quòd vero.*] siue sint raptores, siue fures, veram pœnitentiam non possunt agere, id est fructum veræ pœnitentię non cōsequuntur, vt j. e. c. 1. tamen admitti debent ad pœnitētiam, vt ext. de pœ. & remiss. quod quidam. & j. de pœ. dist. 3. §. vlt. & dist. 5. falsas.

Sires.] Casvs. Macedonius de quattuor quęsiuit ab Aug. primo, an dimittatur peccatum nisi restituatur ablatum. & resp. quòd non, si potest restitui. Secundo, an fur possit verberari, cum se negat habere quod reddat, putatur tamen habere. & resp. qꝫ sic. Tertio, an ecclesia pro talib. verberatis possit intercedere. & resp. qꝫ sic.

medico[a] volunt reddere honorē suum, nec operario mercedē: nec tamē hæc qui ab inuito accipiūt, q̄ potius per iniuriam accipiunt, q̄ potius per iniuriam non darentur[b]. Sed non ideo debet iudex vendere iustum iudicium, aut testis verum testimonium, quia vendit aduocatus iustum patrocinium[b], iurisperitus verum concilium. Illi enim inter vtramq; partem ad examen †adhibentur: isti ex vna parte cōsistunt. Cum autem iudicia, & testimonia[2], quæ nec iusta, nec vera vendenda sunt, iniqua, & falsa venduntur, multo sceleratius vtique pecunia sumitur, quia scelerate etiam, quamuis à volētibus datur. Ille[c] tamen solet tamquam male sibi ablatam pecuniam repetere, qui iustū iudicium emit: quoniam venale esse non debuit. Qui vero pro iniquo iudicio dedit, vellet quidem repetere, nisi timeret, vel puderet emisse. Sunt alię personę inferioris loci, quæ ab vtraq; parte non insolenter accipiunt[d], sicut officialis, & qui †amouetur[e], & cui admouetur officiū. Ab his extorta per immoderatā improbitatem, repeti[f] solent: data[A] per tolerabilem consuetudinem non solent, magisque[g] reprehēdimus, qui talia inusitate repetiuerunt, quàm qui ea de more sumpserūt: quoniam multæ necessariæ personæ[h], rebus humanis vel inuitantur huiusmodi commodis, vel tenentur. ¶Isti, si viam vitæ mutauerint, aut excellentioris conscenderint sanctitatis gradum, facilius ea, quæ hoc modo acquisierunt, tamquā sua[i], pauperibus largiuntur, quā eis, à quibus accepta sunt tamquam aliena restituant. Qui vero contra ius societatis humanæ furtis, rapinis, calumniis, oppressionibus, inuasionibus abstulerit: reddenda potius, quàm donanda[k] censemus; Zachæi publicani[l] Euangelico exemplo[A].

A ¶ Data per tolerabilem consuetudinem non solent.] *Addita sunt hæc ex originali, sine quibus sequentia non satis constabant.*

QVÆSTIO VI.

Vòd vero mi pœnitentia agi non possit, nisi res aliena reddatur, testatur Augustinus ad Macedonium, epist. 54.

¶ Pœnitentia non agitur, si aliena res non restituatur. C. I.

Si res aliena, propter quā pec
catum est, cū reddi possit, nō redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatū nisi restituatur[m] ablatum, sed, vt dixi, cū restitui potest. Plerumq; enim qui aufert, amittit, siue alios patiendo[o] malos, siue ipse male viuendo, nec aliud habet, vnde restituat. ¶Huic certe non possumus dicere, redde[p] quod abstulisti, nisi cum habere credimus, & negare. Vbi quidem si aliquos substinet cruciatus[q] à repetente[A], dum existimatur habere quod reddat, nulla est iniquitas: quia etsi non est, vnde reddat †ablatam pecuniam, merito tamen, dum eam per molestias corporales reddere † compellitur, peccati[r], quo male ablata est, pœnas luit. ¶Sed inhumanum non est, etiam pro talibus in tercedere[s], tamquam pro reis criminum, non ad hoc, vt minime restituantur aliena, sed ne frustra homo in hominem sæuiat, *& paulo post.* ¶Illud vero fidentissime dixerim, cum, qui pro homine ad hoc interuenit, nec male ablata restituat, & qui ad se confugientem (quantum honeste potest) ad restituendum non compellit, socium esse fraudis, & criminis. Nam misericordius opem nostram talibus subtrahimus[t], quā impendimus. Non enim opem fert, qui ad peccādum adiuuat[u], non vt ablata non reddantur: qa sic socia criminis videretur. Quarto, an clerici debeant tales verberare, vel verberandos iudici trade re sæculari: & resp. quòd non: sed minari sibi humanum iudicium aliquando, diuinum vero semper: quandoque clam, quandoque manifestum, vel prout exigit diuersitas personarum. Secunda re sponsio est ibi, *Huic certe non.* Tertia ibi, *Sed non inhumanum.* Quarta ibi, *Sed numquid Nos,* supple clerici.

n ¶*Nisi restituatur.*] videtur hic, q̄ quantocumque tempore quis alienam rem possederit, quòd non currit in ea præscriptio, vt 34. quæst. 2. si virgo. nam diuturnitas temporis non mi nuit, sed auget peccatum & aggrauat[n], vt 24. quæst. 1. schisma. vnde in præscriptionibus requiritur bona fides a principio & in medio & in fine, & cū in ecclesiæ præscriptionis, vt extr. de q. dur. in omni parte præscriptionis habuit bonā fidem, tunc res illa facta est sua, de beneficio iuris, vnde tunc non est dicendum, qꝫ habeat conscientiam rei alienæ, licet post tempus præscriptionis incipiat scire rem alienam fuisse: nisi ve lis intelligere, idest, rei quæ fuit aliena. Quidam[c] tamen dicunt, qꝫ si aliqui rem præscriptam haberet ex causa lucrativa, te netur ipsam restituere, si remordet ipsum conscientia: quia nihil deperire credimus[y] ecclesiæ vel ciuitatibus, si ea quæ sunt aliena celebrāt, & de cō generalis. sed si eam habet ex causa non lucrativa, non tenetur, vt ff. de his quæ in fraud. cred. qui autem. § fi quid cum pupillo.

o ¶ *Patiendo.*] id est, permittendo, qꝫ alij male ei auferant.

p ¶*Redde.*] hoc intelligē quando fur vel raptor non est soluendo, licet res quam abstulerit, sine culpa sua perisset, tamen tenetur reddere æstimationem ipsius, vt C. de fur. fubracto.

q ¶*Cruciatus.*] arg. quòd qui pauperes sunt, & non sunt soluendo, semper verberandi sunt pro debito, vt 12. q. 2. fraternitas, & in Libertus. & hoc est verum vbi cōueniuntur ex maleficio: "sed si conueniuntur ratione contractus alicuius, tunc sufficit cedere bonis, vt C. qui bo. ced. possl. vlt.

r ¶*Peccati.*] ergo adhuc non est liberatus à debito, sed tātum à pœna. vnde si postea peruenerit ad pinguiorem fortunam, eque potest conueniri sicut ille qui ex aliquo contractu est obligatus, instit. de act. §. vlt. & extr. de sol. Odoardus.

s ¶ *Intercedere.*] vt 23. q. 5. reos. 17. q. 4. reum. & est hic arg. quòd clericus in foro sęculari potest aliquem defendere in causa sanguinis. vt 23. q. 5. c. 1. 2. & 3.

t ¶*Subtrahimus.*] arg. 5. q. 5. non omnis.

u ¶ *Adiuuat.*] arguitur, quòd non debemus dominos nostros iuuare in illicitis. vndecima, quæstione tertia. si dominus. & capit. non semper.

"pauperes" "quique fuerit bonis cedere.

a ¶*Exige.*] id est, pœnas corporales infligere. "Sed nonne clerici possunt vel ecclesia potest pœnas corporales infligere, vt 5. q. 5. illi qui. & 23. q. 5. circumcelliones. Respondeo, potest vel possunt, sed nō tantas quantas sæcularis iudex. non enim potest punire quantum ad membri mutilationem, vt extra de rap. in archiepiscopatu.

"Clericus an possit fu rem tradere iudici.

b ¶*Tradere.*] "Si ergo clericus cepit furem in domo, non tradet ipsum iudici: sed si iudex furem captum ei abstulerit vi, non imputatur clerico: alioquin licite auferentur clericis sua, vt 23. q. 5. vnum solum, Item nec clericum deposi tum tradet episcopus iudici. ext. de iud. at si clerici. Vel dic quòd clerici tales maleficios possunt tradere curiæ, non vt puniantur ad sanguinis effusionem, sed alio modo, vt extr. de Iudæis. ita quorumdam. & 11. qu. 1. si quis sacerdotum[a].

† *detestatur* ori.

† *al. vel velle accipere*

a Dic hoc ēt. not. 23. q. 3. Maximian". Videas. 23. q. 7. laicos. &c.

c ¶*Clam.*] si est occultum. 12. q. 1. si peccauerit.

d ¶*Palam.*] si est manifestum. 6. qu. 1. si omnia.

e ¶*Diuersitas.*] ar. qꝫ secūdum diuersitatem personarum diuersæ pœnæ statuuntur, vt 12. q. 2. fraternitas. 24. q. 3. corripiantur.

SI VERO REM ALIENAM. Hic est 2. pars. Io. de Fan.

Casvs. Dictum est 5. quòd res aliena domino restitui debet. nūc vero ponit Grat. casum, in quo non ipsa, sed eius æstimatio est restituēda, puta cum res aliena fuerit consecrata, & ad hoc inducit seq. c.

Omperimus.] Casvs. Aliquis rapuit argentum, vel aurium. episcopus hoc sciens, calices inde factos temere & inconsulte cōsecrauit. Pręcepit ergo Greg. cuidā, vt cōpellat episcopū ad æstimationem rei ablatę, & non ad rem ipsam cōsecratam. Et dicit Beneu. & etiam tenetur. Hug. hoc innuit, qꝫ episcopus qui consecrauit. l. 1. graui, raptor fuit illi. l. 1. l. 1. argenti & auri. Bart. i ¶ *Eis.*] id est, laicis: quia res semel consecrata non debet amodo conuerti ad profanos vsus & ex nouo rediri, vt 12. qu. 2. auferendi. & j. de consc. dist. 1. ligna. Si autem res illa fuisset alicuius ecclesiæ, tollit ecclesiæ, illi bene esset restituenda, vt 12. q. 2. Apostolicos[b]. & 17. q. 4. Ecclesia. & ex hoc videtur sequi, quòd ecclesia non possit alienare, nisi forte ex causa, vt questi. aliud tñ est in re animata. Nam si seruus alicuius fuit consecratus, bene restituitur domino suo, vt 54. distinct. ex antiquis. sed hoc, hoc ideo est, quia cum seruus sit res animata, deliquit permittendo se ordinari. sed res inanimata in nullo delinquit, vt vides in simili. septima, quæstione prima. episcopus in diœcesi. Eandem rationem assignat lex, quòd si nescio vbi sit seruus meus, non ideo desinit esse meus. & ideo ratione possessionem ipsius perdidi. sed aliud est in his quæ anima carent, vt ff. de acquiren. possessio. si rem mobilem. & l. Pomponius.

b ¶*Inuiste.*] id est, nimis improbe & importune. & hoc verum est cum scit aut credit eos iuste cōdemnatos. Si autem fugerint ad ecclesiam, tunc omnib. modis quibus potest tenetur eos defendere: "nisi sit publicus latro, vel nocturnus depopulator agrorū, vt 17. q. 4. reum. & ca. sicut. & ext. de immu. eccl. inter alia. Si autem fuerit iniuste cōdemnatus: tunc ecclesia tenetur eum modis omnib. iuuare. vnde illud est præceptum: Eripe eum qui ducitur ad mortem, vt 23. q. 3. non infernda.

FVRTVM AVTEM. Hæc est quarta pars. q. secundū Io. de Fan.

Casvs. Quia supra facta est mentio de furto: ideo nunc ostendit Gratianus, qꝫ furtum magis considerata tur in affectu furātis, quam in quātitate exteriori: & ad hoc indu cit seq. c.

Furtum autem.] Casvs. Ostendit Hieron. in hoc c. quòd furtum ita committitur in re pārua sicut in re magna: vbi magis attenditur mens furantis. quàm quantitas rei ablatæ. Et hoc probat instar fornicationis, quæ ita committitur in muliere pulchra, sicut in turpi: ita in ancilla, sicut in ingenua: æque in paupere vt in opulenta.

h ¶*Quod furto.*] Huic obuiat quod dicitur. ff. de abig. l. prima. vbi perpenditur, quod magis quis punitur pro boue quam pro oue: qūia pro boue dat 5. boues: pro oue 4. Sed dicas, quòd ibi dicitur quòd dabit 4. oues, intellige præter illam quam abstulit. Item est contra. extra de simon. & si quæstiones. "vbi non committitur simonia in modico, sicut in magno, sed intellige quòd ita non præsumitur committi in modico sicut in magno. quandoque tamen pro modico nec magis nec minus, vt de conse. dist. 2. reuera. in prin. vbi dicitur, quòd omnes in deserto mortui sunt: & tamen duo ex eis non fuerunt mortui: scilicet Caleph, & Iosue. 76. distinct. ieiunium. "sic ergo pro minima re potest agi de furto, vt hic, & inst. de rer. diui. §. galliarum. licet actio de dolo non detur pro minima re, vt ff. de dolo. idem.

† *Furtum*

3 Poly. ibid. Bur. l. 11. c. 55 Iuo part. 13. c. 41.

† *al. clericus.* "Simonia non fit in modico.

"Furti agitur pro modico.

i ¶*Fornicatione.*] Hu. dixit magis peccari cum pulchra[c], quam cum deformi: quia magis voluptuose cognoscit pulchram: sed in deformi quàm citius potest absolui se. Baz. dixit magis peccari cum deformi: quia plura sunt quæ suadent commisceri pulchræ quàm deformi: scilicet pulchritudo eius & libido.

c Pulchra. D. And. Tiraq. d le. cōnub. char. 5. vbi late.

Vidam sacerdos.] Casvs. Supra in proxima causa tractatum est de auaritia, quæ obumbrat mentem clericorum, sed quia incontinentia idem facit: ideo subiecit xv. causam, in qua de incontinentia tractat, & de his quæ fiunt mēte alienata: & de aliis multis, quæ vt melius pæceant, thema proponit, de quo octo elicit quæstiones.

Casvs

"Pœna cor poralis ab ecclesia po test infligi.

a ¶*Exigere.*] id est, pœnas corporales infligere. "Sed nonne clerici possunt vel ecclesia potest pœnas corporales infligere, vt 5. q. 5. illi qui. & 23. q. 5. circumcelliones. Respondeo, potest vel possunt, sed nō tantas quantas sæcularis iudex. non enim potest punire quantum ad membri mutilationem, vt extra de rap. in archiepiscopatu.

"Clericus an possit fu rem tradere iudici.

b ¶*Tradere.*] "Si ergo clericus cepit furem in domo, non tradet ipsum iudici: sed si iudex furem captum ei abstulerit vi, non imputatur clerico: alioquin licite auferentur clericis sua, vt 23. q. 5. vnum solum, Item nec clericum depositum tradet episcopus iudici. ext. de iud. at si clerici. Vel dic quòd clerici tales maleficios possunt tradere curiæ, non vt puniantur ad sanguinis effusionem, sed alio modo, vt extr. de Iudæis. ita quorumdam. & 11. qu. 1. si quis sacerdotum[a].

† *detestatur* ori.

† *al. vel velle accipere*

a Dic hoc ēt. not. 23. q. 3. Maximian". Videas. 23. q. 7. laicos. &c.

c ¶*Clam.*] si est occultum. 12. q. 1. si peccauerit.

d ¶*Palam.*] si est manifestum. 6. qu. 1. si omnia.

e ¶*Diuersitas.*] ar. qꝫ secūdum diuersitatem personarum diuersæ pœnæ statuuntur, vt 12. q. 2. fraternitas. 24. q. 3. corripiantur.

SI VERO REM ALIENAM. Hic est 2. pars. Io. de Fan.

Casvs. Dictum est 5. quòd res aliena domino restitui debet. nūc vero ponit Grat. casum, in quo non ipsa, sed eius æstimatio est restituēda, puta cum res aliena fuerit consecrata, & ad hoc inducit seq. c.

Omperimus.] Casvs. Aliquis rapuit argentum, vel aurium. episcopus hoc sciens, calices inde factos temere & inconsulte cōsecrauit. Pręcepit ergo Greg. cuidā, vt cōpellat episcopū ad æstimationem rei ablatę, & non ad rem ipsam cōsecratam. Et dicit Beneu. & etiam tenetur. Hug. hoc innuit, qꝫ episcopus qui consecrauit. l. 1. graui, raptor fuit illi. l. 1. l. 1. argenti & auri. Bart. i ¶ *Eis.*] id est, laicis: quia res semel consecrata non debet amodo conuerti ad profanos vsus & ex nouo rediri, vt 12. qu. 2. auferendi. & j. de consc. dist. 1. ligna. Si autem res illa fuisset alicuius ecclesiæ, tollit ecclesiæ, illi bene esset restituenda, vt 12. q. 2. Apostolicos[b]. & 17. q. 4. Ecclesia. & ex hoc videtur sequi, quòd ecclesia non possit alienare, nisi forte ex causa, vt questi. aliud tñ est in re animata. Nam si seruus alicuius fuit consecratus, bene restituitur domino suo, vt 54. distinct. ex antiquis. sed hoc, hoc ideo est, quia cum seruus sit res animata, deliquit permittendo se ordinari. sed res inanimata in nullo delinquit, vt vides in simili. septima, quæstione prima. episcopus in diœcesi. Eandem rationem assignat lex, quòd si nescio vbi sit seruus meus, non ideo desinit esse meus. & ideo ratione possessionem ipsius perdidi. sed aliud est in his quæ anima carent, vt ff. de acquiren. possessio. si rem mobilem. & l. Pomponius.

PRO MALIS AVTEM. Hæc est tertia pars q. Io. de Fan.

Casvs. Adhuc probat Gratianus, quòd ecclesia pro malis intercedere potest, & non eos temere defendere. & ad hoc inducit le-

Hi qui in furtis.] Casvs. Quidam nomine Romanus, Romanæ ecclesiæ defensor, latrones temere defendebat. quare Greg. præcipit ei, ne fures iniuste defendat, ne ex hoc ipsa infametur ecclesia: sed monendo & intercedendo opem ferat inquantum decet ecclesiam.

g ¶*Iniuste.*] id est, nimis improbe & importune. & hoc verum est cum scit aut credit eos iuste cōdemnatos. Si autem fugerint ad ecclesiam, tunc omnib. modis quibus potest tenetur eos defendere: "nisi sit publicus latro, vel nocturnus depopulator agrorū, vt 17. q. 4. reum. & ca. sicut. & ext. de immu. eccl. inter alia. Si autem fuerit iniuste cōdemnatus: tunc ecclesia tenetur eum modis omnib. iuuare. vnde illud est præceptum: Eripe eum qui ducitur ad mortem, vt 23. q. 3. non infernda.

FVRTVM AVTEM. Hæc est quarta pars. q. secundū Io. de Fan.

Casvs. Quia supra facta est mentio de furto: ideo nunc ostendit Gratianus, qꝫ furtum magis considerata tur in affectu furātis, quam in quātitate exteriori: & ad hoc indu cit seq. c.

Furtum autem.] Casvs. Ostendit Hieron. in hoc c. quòd furtum ita committitur in re pārua sicut in re magna: vbi magis attenditur mens furantis. quàm quantitas rei ablatæ. Et hoc probat instar fornicationis, quæ ita committitur in muliere pulchra, sicut in turpi: ita in ancilla, sicut in ingenua: æque in paupere vt in opulenta.

h ¶*Quod furto.*] Huic obuiat quod dicitur. ff. de abig. l. prima. vbi perpenditur, quod magis quis punitur pro boue quam pro oue: qūia pro boue dat 5. boues: pro oue 4. Sed dicas, quòd ibi dicitur quòd dabit 4. oues, intellige præter illam quam abstulit. Item est contra. extra de simon. & si quæstiones. "vbi non committitur simonia in modico, sicut in magno, sed intellige quòd ita non præsumitur committi in modico sicut in magno. quandoque tamen pro modico nec magis nec minus, vt de conse. dist. 2. reuera. in prin. vbi dicitur, quòd omnes in deserto mortui sunt: & tamen duo ex eis non fuerunt mortui: scilicet Caleph, & Iosue. 76. distinct. ieiunium. "sic ergo pro minima re potest agi de furto, vt hic, & inst. de rer. diui. §. galliarum. licet actio de dolo non detur pro minima re, vt ff. de dolo. idem.

† *Furtum*

3 Poly. ibid. Bur. l. 11. c. 55 Iuo part. 13. c. 41.

† *al. clericus.* "Simonia non fit in modico.

"Furti agitur pro modico.

i ¶*Fornicatione.*] Hu. dixit magis peccari cum pulchra[c], quam cum deformi: quia magis voluptuose cognoscit pulchram: sed in deformi quàm citius potest absolui se. Baz. dixit magis peccari cum deformi: quia plura sunt quæ suadent commisceri pulchræ quàm deformi: scilicet pulchritudo eius & libido.

c Pulchra. D. And. Tiraq. d le. cōnub. char. 5. vbi late.

Vidam sacerdos.] Casvs. Supra in proxima causa tractatum est de auaritia, quæ obumbrat mentem clericorum, sed quia incontinentia idem facit: ideo subiecit xv. causam, in qua de incontinentia tractat, & de his quæ fiunt mēte alienata: & de aliis multis, quæ vt melius pæceant, thema proponit, de quo octo elicit quæstiones.

Casvs

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. thematis talis est, Quidam cum esset clericus fornicationē commisit: postea sacerdos factus furiosus quemdam hominem interfecit. recuperata sanitate mulier quam cognouit, ipsum apud episcopum accusat. Die vero Dominica episcopus causam examinat: sacerdos crimē negans acquirit patronos pro pretio: tandem episcopus ille confessionem verberibus extorquens, absque synodo episcoporum & concilio illum condemnauit.

QVOD autem] Hæc qu. diuiditur in duas part. in quarum prima probatur, quòd ignorantes & pueri non peccant, si ignorantia est inuincibilis, scilicet cum nullo modo potuit scire, quamuis dare operam. Si autem scire potuit, & non dedit operam, non excusatur à toto: sed à tanto, id est, in parte. ita intelligenda est littera vsque ad c. *merito quæritur*. Secunda ibi, *De furiosis*. Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur prima quæstio, vbi quæritur an ea quę fiunt mente alienata, debeant imputari? Et respondet quòd non, vt 7. eadem, aliquos, & c.illa. & 3. quæst. 9. indicas. & procedit hoc ordine G. Primo probat, quòd ea quæ fiunt in alienatione mentis, imputantur. postea probat contrarium, & respondet allegatis, tamdem dat veram solutionem, vt infra ead. §. vlt. Ostendit ergo primo G. quòd siue peccata procedant ex voluntate, siue ex carnis infirmitate, semper imputantur ad pœnam: quod probat quatuor auctoritatibus. postea probat contrarium: cum peccatum secundum Augustinum sit adeo voluntarium, vt nullo modo sit peccatum nisi de voluntate procedat.

a ¶ *Quòd autem.*] No. quòd si quis est ita "Mēte alienato an sit imputandū quod facit.

"animę infirmitas est duplex.

* Fomes nō est proprie originale pctm, cōcil. Trid. sess. 5. extremo, quinto ana thematis. mo.

1 Et in l. de duabus animabus, c.x.

2 Sent. 2. distin. 47.

dotium adeptus est, in furorem versus, quem dam interfecit. Recuperata vero sanitate, apud episcopum accusatur ab ea, cum qua lapsus esse dicitur. Episcopus autem die Dominico causam examinat. Sacerdos inficiatur crimen sibi illatum: quorundam clericorum sibi patrocinia quærit: illi vero non sine pretio sibi patrocinantur: tandem episcopus confessionem quæstionibus extorquet: demū solus, & absque synodali audientia illum sententia ferit.

1 *Quæritur autem, an ea, quæ mente aliena ta fiunt, sint imputanda.*

2 *Secundo, an pro impensis patrocinii liceat clericis munera exigere.*

3 *Tertio, an ex mulieris confessione ille sit condemnandus.*

4 *Quarto an die Dominico eius causa sit ventilanda.*

5 *Quinto, an sibi neganti purgatio sit defenda.*

6 *Sexto, an eius confessio cruciatibus sit extorquenda.*

7 *Septimo, an absque synodali audientia episcopus valeat sacerdotem damnare.*

8 *Octauo, si sponte confessus, aut ab aliis conuictus fuerit, quòd ante ordinationem peccauerit, an suscepti ordinis officium exequi sibi liceat.*

QVÆSTIO I.

IPs[1] *Vòd autem*[a] *ea, quæ alienata mente fiunt, non sint* [b] *imputanda, facile videtur posse probari. Peccata namque alia peccandi voluntatem animi, alia circa naturæ infirmitatem videntur consistere: Est autem voluntas (vt ait Augustinus libro primo retract. capitulo decimoquinto.* [c]*) animi motus cogente nullo ad aliquid vel non imitandum* [c 8]*, vel adipiscendum* [d] *Quod propterea* [e] *dictum est, vt hac definitione volens à nolente discerneretur.* ¶ [f] *Ex voluntate itaque peccata procedunt, quæ libero mentis arbitrio, & delinquentis proposito committuntur. Porro infirmitas alia est animi, alia carnis. Infirmitas animi, est ignorantia. Carnis infirmitas, est concupiscentia* [f]*. Ex vtraque autem infirmitate quæ procedunt, imputantur ad pœnam* [g]*. Vnde de quibusdam ignorantibus dictum est.* [*Si quis ignorat* [h]*, ignorabitur.*] *Tales illi erant, de quibus Christus ait Apostolis* [*Extra synagogam facient vos: quia arbitrabuntur obsequium se præstare Deo.*] *De eisdem etiam Apostolus scribit in epistola ad Romanos.* [*Testimonium illis perhibeo, quia zelum*[i] *Dei habent, sed non secundum scientiam.*] *Nullum tamen eorum in sua perfidia perseuerantem hæc ignorantia excusat. Ex carnis infirmitate procedunt, quæ naturæ languore fiunt: quæ, nisi imputarentur ad pœnam, nequaquam Apostolus lege carnis grauatus diceret* [*Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore*[k] *mortis huius? &c.*] *siue ergo penes voluntatem, siue penes infirmitatem peccata consistant, semper* [l] *imputantur ad pœnam. Cui*[m] *sententiæ illud Augustini de vera religione, capitulo decimoquarto. contrarium videtur* [3] *Vsque adeo peccatum, voluntarium malum est: vt nullo modo peccatum sit, sinon sit voluntarium, & hoc quidem adeo manifestum est, vt nulla hinc doctorum paucitas, nulla indoctorum turba dissentiat. Quare aut negandum est peccatum committi, aut fatendum est voluntate committi.] Sed hoc*[n] *non generaliter de omnibus peccatis intelligendum esse idem Augustinus in libro primo retractat. capitulo decimotertio.* [+] *ostendit dicens.* [*Vsque adeo peccatum, voluntarium malum est, vt nullo modo*[o] *peccatum sit, sinon sit voluntarium. Potest videri falsa hæc definitio: sed si diligenter discutiatur, inuenietur esse verissima. Peccatum quippe illud cogitandum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati.*[5] *Quamuis & illa, quæ non*[c] *immerito non voluntaria peccata dicuntur, quia vel à nescientibus vel à coactis perpetrantur, non omnino possunt non* [+] *voluntaria dici.* [*Idem in eodem libro, capitulo decimoquinto.* [*Definitio peccati quam diximus, peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia vetat, & vnde liberum est abstinere, propterea vera est, quia id definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati.*]

"quòd autem ea quæ alienata mente fiunt, non sint imputanda, facile videtur posse probari.

3 Sent. 2. distin. 35.

"ignorantia est triplex.

"zelū boni ex Iudæis debono ze lo mouebantur contra discipulos Domini, & ipsum Dominum: & ipse Dominus in cruce pro illis orauit, cum dixit: Pater dimitte illis: quia, &c. Lucæ 23. Isti habebant zelum: sed non secundum scientiam, id est, secundum fidem: quia ceciderunt à fide Christi, cum dilectus. & ext. de conuer. coniu. ex parte. Arg. contra. fi. de li. ho. exhi. l. 3. §. fi quis volentem. tamen coacta licētia, non est licentia, vt arg. 33. q. 5. notificasti.

"Vult.] Certe argumentatio hæc non valet: volo hoc, ergo volo omne quod sequitur ex illo: vt iste vult fornicari, ergo vult damnari: nisi intelligas indirecte, & per consequentiam, vt ci. 8. quo iure.

"Sanctus Augustinus.

"Nescientes non peccant.

"Dicitur quemadmodum. Solut. variis modis dicitur quis nescire. "Dicitur nescire qui non scit id quod facit, esse peccatum, vel non scit tantum esse peccatum quantum est: & talis nesciens punitur, licet non adeo grauiter, vt 8. dist. consuetudo. & pone exemplum de tali. 14. q. 5. forte. Item dicitur nescire qui scit factum, sed nescit qualitatem facti: talis quandoque punitur, si errat in iure. sic ignorabat Paulus concupiscentiam esse peccatum. extr. de consti. nam concupiscentiam, quandoque non punitur, scilicet cum errat circa factum ipsum, vt 34. q. 2. in lectum. Item dicitur nescire propter casum sequentem, vt si aliquis volens interficere Leonem dum vult defendere hominem, casu interficit hominem, vt 5. dist. fæpe. Item dicitur nescire qui omnino nescit, vt puer, ebrius, furiosus. talis enim non peccat. 3. c. aliquos.

"Illud.] CASVS. Redit nunc Grat. ad principale propositum, & inducit legem istam ad probandum, quòd ea quæ fiunt ex ignorantia vel mente alienata, nō imputantur. Casus ergo sic ponitur. Quæsitum fuit à iurisperito, vtrum quicumque potest pati iniuriam, possit facere iniuriam? Et respondet quòd sic, nisi sit furiosus vel impubes, qui non est doli capax. nam isti iniuriam pati possunt, facere vero numquam, cum iniuria non procedat nisi ex voluntate. & probat duobus exemplis; scilicet exemplo ioco se alium percutientis, & domini interficientis liberum hominē, quę putat esse seruum suum. Et not. quòd lex ista (vt dicit Hug. & Ioan. Bene.) male ponitur hic, cum inducatur pro defensione ad ostendendum, quòd ea quæ fiunt mente alienata, non imputantur. sed deberet legi post §. sequentem, vel in sequenti §. post illud verbum. *non pro cesserunt.*

"Furiosus.] Not. quod furiosus facit, idem est ac si casu accidisset, vt ff. de admin. tut. l. vlti. in fin.

"Qui doli capax.] si enim est doli capax, bene punitur, vt extr. de delic. pue. c. 1. & de consecr. dist. 4. eos. sed impubere minori distinguitur, an delinquat ex animo, an ex culpa, vt C. si aduer. deli. l. 1. & 2.

"Per iocum.] dum tamen iocus ille non sit noxius, vt ext. de præsump. ca. 1. nam ludus noxius est in culpa, vt ff. ad l. Aqui. nā ludus.

"Seruum suum.] secus si alienum seruum vel etiam aliquem liberum hominem voluit percutere, & percussit aliū: quia tunc tenetur actione iniuriarum illi qui percutitur, vt ff. de iniur. eū qui. §. si iniuria, & hoc ideo, quia hic omnibus modis intēdit nō cere, & si non illi cui nocet: sed secus in casu priori. Et est arg. q. 8 si aliquis credit solutam cognoscere, & cognoscat vxoratam, videtur quòd non puniatur quasi auditor[c],

IMO QVE. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis dicens, quòd peccata imputantur siue ex voluntate, siue ex infirmitate procedant. postea respondet huic conclusioni distinguens, quòd infirmitas carnis est duplex. Alia est concupiscentia carnis, quæ imputatur, & hæc non dicitur proprie infirmitas carnis: quia accidit animæ ex coniunctione carnis. Alia est turbatio elemētorum & humorum, quæ dicitur proprie infirmitas carnis, vnde febris & furor oriuntur: quæ non imputantur. Similiter infirmitas animi duplex est. Alia est mala qualitas, vt ira & odium, quæ imputantur. Alia est obliuio vel ignorantia, quæ non imputantur, cum sint pœna peccati. Sed postea obiicitur de Lamech, quem non excusauit infirmitas cæcitatis, cum Cain interfecit fagittando. Et tamdem soluit, dicens quòd cæcitas & ignorantia similes sunt. Nam ex vtraque quædam fiunt quæ imputantur, & quædam quæ non imputantur. nam si cæcus cognoscat aliquam, quam putat esse suam vxorem, non est reus adulterij. Si vero cæcus aliquem perimat iactando, reus est homicidij: quia officium alienum vsurpat. Sed furiosus cum non sit compos mentis, ita occidendo non peccat, quia deliberare non potest. vnde pupillo & furioso in maleficiis subuenitur. Et ad hoc inducit legem illam, scilicet, illud. quæ deberet hic legi, & c. sequens, scilicet firmissime.

Genes. 4.

† *al. occidere*

vit.

b & hoc omnino videas q. d le. & no. c. ti. c. 2. & ď hom exhibi ta. i gl. qď ei & in glo. ex hoc. Arc.

† *al. coniunctæ carnis corruptione*

dum quòd peccatum sit pœna. si autem alicubi inuenias quòd peccatum est pœna, expone, id est pro quolibet peccato debetur pœna: quia est pœna & passio animæ.

MERITO.] CASVS. Duę sunt hic quæstiones: quarum prima est, an peccata nescientium dicantur peccata nolentium? Et respondet q̄ sic: & ista responsio est in fin. c. Secunda est, an peccatū quod quis per metum facit, dicatur esse peccatum volētis, vel nolentis? & respondetur quòd volētis: quia licet quis nolit directe ipsum peccatum ad quod compellitur, indirecte tamen vult illud per aliud quod habere non potest sine illo peccato. Et ad hoc probandum induc it exemplum de peierante. Hæc si ita se habent, sequitur quòd peccata coactiua sunt volentium.

a ¶ *Compellitur.*] Refert qualis sit coactio[a], an absoluta vel conditionalis, vt exquia animo nō terreatur, vt sacris. 24. q. 3. §. qd b ¶ *Vult.*] Argu. quòd coacta voluntas, est ff. de reg. iur. l. pr. voluntas, vt hic, & 23. dic vt ibi q. 4. displicet. & q. 6. vides. & 74. dist. consuluit. & ff. quod me. cau. fi mulier. §. vlt. Est ergo in istis casibus arg. quòd tenet matrimonium, licet coactio interueniat, vt 22. q. 4. in ter cetera. & ff. de rit. nupt. si patre. "Sed hoc non est verum, vt 30. q. 3. consulitur. & ex quod metuit. cum dilectus. & ext. de conuer. coniu. ex parte. Arg. contra. fi. de li. ho. exhi. l. 3. §. fi quis volentem. tamen coacta licētia, non est licentia, vt arg. 33. q. 5. notificasti.

"Vult.] Certe argumentatio hæc non valet: volo hoc, ergo volo omne quod sequitur ex illo: vt iste vult fornicari, ergo vult damnari: nisi intelligas indirecte, & per consequentiam, vt ci. 8. quo iure.

d ¶ *Nemo.*] Vnde Sene 1. libr. 47. ff. ca. "Et si scirem Deos ignoscituros, adhuc dedignarer peccare. "Nescientium e ¶ *Nescientium.*] Sic nesciens non peccat. & sic est contra 32. q. 7. "Nescire quemadmodum. Solut. variis modis dicitur quis nescire. "Dicitur nescire qui non scit id quod facit, esse peccatum, vel non scit tantum esse peccatum quantum est: & talis nesciens punitur, licet non adeo grauiter, vt 8. dist. consuetudo. & pone exemplum de tali. 14. q. 5. forte. Item dicitur nescire qui scit factum, sed nescit qualitatem facti: talis quandoque punitur si errat in iure. sic ignorabat Paulus concupiscentiam esse peccatum. extr. de consti. nam concupiscentiam, quandoque non punitur, scilicet cum errat circa factum ipsum, vt 34. q. 2. in lectum. Item dicitur nescire propter casum sequentem, vt si aliquis volens interficere Leonem dum vult defendere hominem, casu interficit hominem, vt 5. dist. fæpe. Item dicitur nescire qui omnino nescit, vt puer, ebrius, furiosus. talis enim non peccat. 3. c. aliquos.

"Illud.] CASVS. Redit nunc Grat. ad principale propositum, & inducit legem istam ad probandum, quòd ea quæ fiunt ex ignorantia vel mente alienata, nō imputantur. Casus ergo sic ponitur. Quæsitum fuit à iurisperito, vtrum quicumque potest pati iniuriam, possit facere iniuriam? Et respondet quòd sic, nisi sit furiosus vel impubes, qui non est doli capax. nam isti iniuriam pati possunt, facere vero numquam, cum iniuria non procedat nisi ex voluntate. & probat duobus exemplis; scilicet exemplo ioco se alium percutientis, & domini interficientis liberum hominē, quę putat esse seruum suum. Et not. quòd lex ista (vt dicit Hug. & Ioan. Bene.) male ponitur hic, cum inducatur pro defensione ad ostendendum, quòd ea quæ fiunt mente alienata, non imputantur. sed deberet legi post §. sequentem, vel in sequenti §. post illud verbum. *non pro cesserunt.*

f ¶ *Furiosus.*] Not. quod furiosus facit, idem est ac si casu accidisset, vt ff. de admin. tut. l. vlti. in fin.

g ¶ *Qui doli capax.*] si enim est doli capax, bene punitur, vt extr. de delic. pue. c. 1. & de consecr. dist. 4. eos. sed impubere minori distinguitur, an delinquat ex animo, an ex culpa, vt C. si aduer. deli. l. 1. & 2.

h ¶ *Per iocum.*] dum tamen iocus ille non sit noxius, vt ext. de præsump. ca. 1. nam ludus noxius est in culpa, vt ff. ad l. Aqui. nā ludus.

i ¶ *Seruum suum.*] secus si alienum seruum vel etiam aliquem liberum hominem voluit percutere, & percussit aliū: quia tunc tenetur actione iniuriarum illi qui percutitur, vt ff. de iniur. eū qui. §. si iniuria, & hoc ideo, quia hic omnibus modis intēdit nō cere, & si non illi cui nocet: sed secus in casu priori. Et est arg. q. 8 si aliquis credit solutam cognoscere, & cognoscat vxoratam, videtur quòd non puniatur quasi auditor[c],

IMO QVE. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis dicens, quòd peccata imputantur siue ex voluntate, siue ex infirmitate procedant. postea respondet huic conclusioni distinguens, quòd infirmitas carnis est duplex. Alia est concupiscentia carnis, quæ imputatur, & hæc non dicitur proprie infirmitas carnis: quia accidit animæ ex coniunctione carnis. Alia est turbatio elemētorum & humorum, quæ dicitur proprie infirmitas carnis, vnde febris & furor oriuntur: quæ non imputantur. Similiter infirmitas animi duplex est. Alia est mala qualitas, vt ira & odium, quæ imputantur. Alia est obliuio vel ignorantia, quæ non imputantur, cum sint pœna peccati. Sed postea obiicitur de Lamech, quem non excusauit infirmitas cæcitatis, cum Cain interfecit fagittando. Et tamdem soluit, dicens quòd cæcitas & ignorantia similes sunt. Nam ex vtraque quædam fiunt quæ imputantur, & quædam quæ non imputantur. nam si cæcus cognoscat aliquam, quam putat esse suam vxorem, non est reus adulterij. Si vero cæcus aliquem perimat iactando, reus est homicidij: quia officium alienum vsurpat. Sed furiosus cum non sit compos mentis, ita occidendo non peccat, quia deliberare non potest. vnde pupillo & furioso in maleficiis subuenitur. Et ad hoc inducit legem illam, scilicet, illud. quæ deberet hic legi, & c. sequens, scilicet firmissime.

Genes. 4.

† *al. occidere*

vit.

b & hoc omnino videas q. d le. & no. c. ti. c. 2. & ď hom exhibi ta. i gl. qď ei & in glo. ex hoc. Arc.

† *al. coniunctæ carnis corruptione*

A ¶ Cogente nullo.] *Hæc sunt addita ex B. Augustino, vt verba sequentia melius intelligantur.*

B ¶ Imitandum.] *Apud B. Augustinum in libr. de duab. anim. & lib. vi. retractationum legitur*, amittendum. *Ob glossam tamen non est mutatum: sed sublata est priore loco vox*, imitandum. *Quæ abest etiam à manuscriptis Gratiani codicibus. Nam in vulgatis erat*, ad aliquid imitandum, vel non imitandum.

C ¶ Non immerito.] *In libris B. Augustini impressis legitur*, immerito.

Idem lib 4. quæstionum, q. 24. ad ca. 15. Numerorum.

¶ Non sunt peccata nolentium, nisi nescientium. C. I.

MERITO quæritur, quæ sint ipsa peccata nolentium, vtrū quæ à nescientibus committūtur, an etiam possit rectè dici peccatum esse nolentis, quod facere cōpellitur[a]. Nam & hoc contra voluntatem facere dici solet: sed vtique vult[b], propter quod facit: tāquam[A] si peierare nolit: quod tamen facit, cum vult viuere, si scilicet quisquam, nisi fecerit, mortem minetur. Vult[c] ergo facere, quia vult viuere: & ideo non per seipsum appetendo, vt falsum iuret, sed vt falsum iurando viuat. Quod si ita est, nescio vtrum possint dici ista peccata nolentium, qualia hic dicuntur expianda. Nam si diligenter consideratur, forte ipsum peccare nemo velit, sed propter aliud fit, quod vult, qui peccat. Omnes quippe homines, qui scientes faciunt, quod nō licet, vellent licere. Vsque adeo ipsum peccare nemo[d] appetit propter hoc ipsum, sed propter illud, quod ex eo consequitur. Hæc si ita se habent, non sunt peccata nolentium, nisi nescientium[e], quæ discernuntur à peccatis volentium.

A ¶ Tamquam si peierare nolit, quod tamen facit.] *Hæc non sunt in vulgatis codicibus B. Augustini.*

ff. tit. de iniuriis, leg. 3.[1]

C. II.

ILLUD relatum peræque est, eos qui iniuriam pati possunt, & facere posse: sane sunt quidam, qui facere non possunt, vt puta furiosus[f], & impubes, qui doli capax[g] non est. Namque hi iniuriam pati solent, non facere. Cum enim iniuria ex affectu facientis consistat, consequens erit dicere hos, siue pulsent, siue conuitium dicant, in iuriam feciſſe non videri. Itaque pati quis iniuriam etiam si non sentiat, potest: facere nemo, nisi qui scit se iniuriam facere, & si ne sciat, cui faciat. Quare si quis per iocum[h] percutiat, aut dū certat, iniuriarum nō tenetur. Si quis hominem liberum ceciderit †, dum putat seruum suum[i], in ea causa est, ne iniuriarum teneatur.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus à capite, merito. vsque ad cap. mulier. nulla est distinctio capitulorum.*

Itaq; vt ex præmissis apparet, siue ex voluntate siue ex infirmitate peccata procedant, palam est illa imputari. Sed carnis infirmitas dupliciter intelligitur. Est enim Languor naturæ, qui carnis cōcupiscentia appellatur: quæ verius animæ infirmitas dici potest: sed ideo carnis infirmitas dicitur, quia accidit animæ ex corruptæ† carnis coniunctione. Porro alia est infirmitas, quæ proprie carnis dicitur: qua elementorum, seu humorum concordia turbata, ipsa caro afficitur, & tamdem dissoluitur. Similiter animi infirmitas duplex est. Vna, quæ vitium appellatur, qua anima à Deo separatur: vt est ira, odium, & alia huiusmodi. Alia infirmitas animi: quæ cum ipsa non sit peccatum est tamē pœna, & causa peccati, vt est obliuio, & ignorantia. Furor autem, cum non sit peccatum, est tamen pœna peccati: vt febris, & cetera passiones, quæ proprie carnis dicimus esse: quarum motus, id est, ea, quæ illis perturbantibus fiunt, nulli imputantur ad pœnam. ¶ *Sed obiicitur de Lamech, qui cum cæcus esset, Cain interfecit: nec eum excusauit cæcitatis infirmitas. Vnde dictum est* [*Septuplum vltio dabitur de Cain: de Lamech vero septuagies septies.*] *Sed cæcitas ignorantiæ similis est.* ¶ *Ex vtraque enim quædam fiunt, quæ imputantur: quædam vero minime. Cæcus namque si debitum suæ vxori se credens reddere, alienam polluit, non*

a ¶*Non est reus.*]vt 34.q.2.in lectum.

b ¶*Penitus.*] Cum enim insistit quis operi illicito, tunc non excusat casus, secus si licito: quia tunc excusat, vt 50. dist. sæpe.

Firmissime.] Casvs. Petrus quæsiuit ab Aug. vtrum quilibet sit accepturus vitam æternam nisi fuerit baptizatus, & pœnitentiam egerit: & respondet quòd non, nisi fuerit baptizatus sanguine suo, vel in aqua, vel nisi habuerit cordis contritionem: & docet quòd baptismus & pœnitentia adultis sit necessaria, paruulis vero baptismus solùmodo sufficit, quamdiu ratione vti non possunt.

c ¶ *Pro nomine Christi.*] dum tamen absit charitas, aliter nō sufficit alicui ad salutem pati martyrium, vt 90. dist. neque.

d ¶ *Per baptismum.*] Deberet addere tertium membrum, scilicet baptismum contritionis. "Est enim triplex baptismus fluminis, flaminis, & sanguinis, id est, aquæ, & sanguinis, & contritionis, vt de consecr. dist. 4. c. baptismi vicem.

EX EO AVTEM. Casvs. Concludit Grat. ex fine superioris cap. scilicet quòd nec adulto nec paruulo post baptismū pec catum imputatur, nisi vtatur ratione: sicut pec brutis animalibus aliquid imputatur. Et ad hoc probandum inducit auctoritatem Augustini. reperitur tamen in scriptura animalia esse interfecta non ratione delicti, sed quia facti memoriam refricant, vt j. seq. ca.

e ¶ *De bobus.*] scilicet quo ad vitam æternā: sed quo ad vitam temporalem bene, iuxta illud: Homines & iumenta saluabis Domine, scilicet pro salute temporali prouidendo eis necessaria: iuxta illud, Omnia expectant ad te Domine, vt des illis escam in tempore opportuno.

Mlier.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima ponitur auctoritas Leuitici, in qua dicitur, quòd mulier quæ accesserit ad aliquod pecus, debet interfici, & pecus similiter. In secunda parte ponuntur verba Aug. exponentis illam auctoritatem: & dicit q animalia iubentur interfici, non quia peccauerunt, sed quia refricant memoriam facti. Secunda pars incipit ibi, *Quæritur quomodo.*

f ¶ *Ad omne.*] id est, ad aliquod ex omnibus. simile est 1.q.7 si quis omnem.

g ¶ *Memoriam.*] Similiter est 81. dist. valet. Alibi tamen reseruantur thuribula laminarum, & publice exponuntur, vt 7.q.1. denique. & de consecr. dist. 2. & dixit. sed istud ad terrorem fit, &c.

DE FVRIOSIS. Hæc est secunda pars q. in qua intendit probare quòd ignorantes ex toto, furiosi & ebrij nō peccant in illo actu, sed peccāt se inebriando: & hoc probat per 9. auctoritates. Io. de Fant.

Casvs. Quia facta est superius mentio de furiosis: ideo nunc euidenter ostendit Grat. quòd ea quæ fiunt tempore furoris, non imputantur: & ad hoc inducit seq. cap.

Aliquos scimus.] Casvs. Quidam furiosi quosdam interfecerunt. Quæritum fuit ab Augustino. vtrum eis imputetur? Et respondetur quòd non: quia non ex voluntate fecerūt, sed impellente furore, & nescientes fecerunt.

h ¶ *Et iudiciis.*] id est, iudicibus.

i ¶ *Reos.*] id est, condemnatos.

k ¶ *Vi.*]id est, furore.

l ¶ *Qui nescit.*] hic manifeste vides, quod ea quæ à furiosis fiunt, non imputantur [2], vt j. ca. prox. & 3. q. 9. in dicas. licet quidam dicāt, quòd si culpa sua quis incidat in furorem, imputatur ei.] e. 3 Iuo p. 13. si quis insaniens.

Illa cauenda sunt.] Casvs. Quæritū fuit ab Ambrol. quæ sunt illa quę imputantur alicui, & quę non? Et respondet q pecca ta quæ procedunt ex voluntate, imputantur: & etiam quæ procedunt ex imperitia. In his tamen locus erat refugij in veteri testamēto: quod probat auctoritate legis Mosaicæ: sed ægritudo, paupertas, mors, & ignobilitas, cum non sint mala, non imputantur.

m ¶ *Domini.*] id est, auctores.

n ¶ *Horum.*] id est, vitiorum.

o ¶ *Principia.*] id est, causas.

p ¶ *Extrinsecus.*]id est, aliis non imputemus.

q ¶ *Agnoscamus.*]id est, nobis attribuamus eadem.

r ¶ *Voluntarios.*] quia vasis iræ, &c. vt 23.qu. 4. Nabuchodonosor.

s ¶ *Legis.*]Mosaicæ. Tāgit quod legitur in Exodo & Deuteronomio, "quòd tres erant "Ciuitates Iordanem [b], & tres ciuitates refugij vltra Iordanem: quarum tales erat vsus, quòd si quis homicidium nolens occidit fugiebat ad vnam illarū: ubi de consanguineis occisi erat tutus. sed si antequam Sichem, illuc peruenisset iuxta illud est 81. dist. valet. Alibi tamen reseruantur thuribula laminarum, & publice exponuntur, vt 7. q. 1. denique. & de consecr. dist. 2. & dixit. sed istud ad terrorem fit, &c.

Vnde Augustinus super Leuiticum ad c. 20 q. 74.

¶Non propter culpam, sed propter memoriam facti pecus occiditur, ad quod mulier accesserit.
C. IIII.

Mlier, quę accesserit ad omne [f] pecus ascēdi ab eo, in terficietis mulierem, & pecus: morte moriantur: rei sunt. ¶ Quęritur, quomodo sit reum pecus: cum sit irrationale, nec vllo modo legis capax. *& infra.* ¶ Pecora inde credendum est iussa interfici: quia tali flagitio contaminata, indignam refricāt facti memoriam [g].

2 De furiosis autem euidentissime scribit Augustinus in libro quæstionum veteris & noui testamenti, q. 2. in fine ita dicens.

¶Culpa non necessitate, sed voluntate reum constringit. C. V.

*Aliquos scimus subito dementes factos fuste, ferro, lapidibus, morsibus, multis nocuisse: quosdam etiam occidisse: captos autem industria, & iudiciis† [h] oblatos, minime reos [i] factos: eo quod non voluntate, sed impellente vi [k] nescio qua hæc gesserint nescientes. Quomodo enim reus constitueretur, qui nescit [l] quid faciat?

Item Ambrosius in Hexameron in tractatu primi diei [a].

¶Reus voluntate, non necessitate constringitur. C. VI.

*Illa cauēda sunt, quæ ex nostra voluntate prodeunt, delicta iuuentutis, & irrationabiles passiones corporis. Quorum igitur nos sumus domini [m], horum [n] principia [o] extrinsecus [p] nō requiramus, nec deriuemus in alios: sed agnoscamus [q] ea, quæ proprie nostra sunt. Quod enim possumus nō facere, si volumus, huius electionem mali nobis potius debemus, quam aliis adscribere. Ideo etiam in iudiciis istis voluntarios [r] reos, non ex necessitate compulsos culpa stringit, pœna condemnat. Neque enim si per furorem aliquis innocentem peremerit, obnoxius mortis est: quin etiam ipsius diuinæ legis [s] oraculo, si quis per imprudentiam intulerit necem, accipit impunitatis spem, refugij facultatem, vt possit euadere. Hoc igitur [a] de eo, quod proprie malum videtur, dictum sit. Mala enim non sunt, nisi quæ crimine mentem implicant, & cōscientiam ligant. Ceterum pauperiem, ignobilitatem, ęgritudinem, mortem nemo sapiens mala dixerit, nec in malorum sorte numerauerit: quia nec [a] contraria istis in bonis habentur [t] maximis: quorum alia nobis ex natura, alia ex commoditate accidere videntur.

a ¶ Ad hoc ff. de re mil. oē delictum. §. qui se.

A ¶Nec cōtraria istis.] *Emendatum est ex originali. Nam antea legebatur:* quia necessaria ista in bonis, &c. *In multis tamen antiquis finis huius capituli est in verbo*, numerauerit.

Idem in libro de Patriarchis, c. 6. lib. de Abraham.

¶Veniam habent, quæ ignorantes ebrij committunt. C. VII.

Sane discimus vitandam ebrietatem, per quam crimina cauere non possumus. Nam quæ sobrij cauemus, per ebrietatē ignorantes committimus. & paulo post. ¶Nesciunt quid loquantur, qui nimio vino indulgent, iacent sepulti: ideoque, si qua per vinum deliquerint, apud sapientes iudices venia [b] quidem facta donantur, sed leuitatis damnantur † [c] auctores.

Item Augustinus libro primo de ciuitate Dei, c. 25.

¶Inobedientia, vel concupiscentia non habet culpam in corpore non consentientis. C. VIII.

*Si concupiscentia [d] A, vel inobedientia [e], quæ adhuc in membris moribundis habitat [f], præter nostræ voluntatis legem, quasi lege sua mouetur, quanto magis absque culpa est in corpore non consentientis, si absque [2] culpa est in corpore dormientis [g]?

A ¶ Concupiscentia vel.] *In originali legitur.* Quòd si illa concupiscentialis inobedientia.

Idem lib. 22. contra Faustum, c. 44.

¶Loth non de incestu, sed de ebrietate culpatur. C. IX.

Inebriauerunt Loth filiæ eius, & se nescienti miscuerunt.

¶Quapropter culpādus est [h] quidem: non tamen, quantū [i] ille incestus, sed quantum illa meretur ebrietas.

¶quòd punitur pro incestu, & pro ebrietate. vel aliter: non punitur quantum incestus meretur, scilicet si esset commissus ex deliberatione. Alij dicunt quòd nullo modo punitur pro incestu sed tātum pro ebrietate: "quæ ebrietas tantum est veniale peccatum, vt 25. 81. §. criminis. Laur.

Item Ambrosius libro primo de Iacob, & vita beata, c. 3.

¶Nemo trahitur ad culpam, nisi ductus propria voluntate. C. X.

NOn est, quòd cuiquam nostram adscribamus æruminam [A k], nisi nostræ voluntati. Nemo tenetur ad culpam, nisi voluntate propria deflexerit. Non habent crimen, quæ inferuntur reluctantibus [l]. Voluntaria tantum commissa sequitur delictorum iudicia [m], quā† in alios deriuamus [n]. Voluntarium sibi militem legit Christus: voluntarium seruum sibi diabolus auctionatur [o B]. Nemi nem iugo seruitutis adstrictum possidet, nisi se prius peccatorum ære P ei vendiderit.

A ¶Aerumnam.] *Apud B. Ambrosium legitur*, culpam, *sed ob glossam nō est mutatum.*

B ¶ Auctionatur.] *In vulgatis codicibus sequebatur*, & acquirit iuri suo: *quæ sunt expuncta, quoniam absunt à manuscriptis, & originali.*

Idem in lib. 2. de Cain & Abel. c. 4.

¶Minister Dei est, qui inuitus homicidium facit. C. XI.

NEc is, qui inuitus ¶ aliquod fecerit homicidium, extra ministerium est. Si quidem lex ait de eo [Quia Deus dedit eum in manus eius. r] Manus ergo eius, instrumenti modo, diuinę vltioni ministerium præbuerunt. Leuites [s] igitur minister remissionis [t] est. Percussor autem, ¶ qui tamen non ex dispositione, sed præter voluntatem fecerit homicidium, diuinæ minister est vltionis. ¶Illud quoque spectat: quia cū interficitur impius, Christus [u] infunditur [x]: & vbi abominatio [y] aboletur, sanctificatio consecratur [z A], quia Dominus dixit [In ea die, qua interfecero omne primogenitum [a] Ægypti, sanctificabo mihi omne primogenitū Israel.] Quod non ad vnum [b] diem afflictionis Ægypti referes, sed ad omne tempus. [B]

A ¶Consecratur.] *Apud B. Ambrosium legitur*, congregatur.

B ¶Omne tempus.] *Post hæc in originali sequitur, ea cum renuntiatur.* j. 32. q. 1.

Cum itaque, qui inuitus hominem interfecerit, minister Dei sit, cum innocentem furore pernimis morti nequaquam obnoxius sit, cum subito dementes, eorum, quæ faciunt, reatum minime gestent, patet hunc sacerdo-

Non est.] Casvs. Quidam peccata quę committebāt, in alios deriuabant: sed probat Ambros. quòd crimina ex propria voluntate committuntur, per quæ quis se diabolo subiicit: sicut quis ex propria voluntate miles Christi efficitur.

k ¶ *Aerumnam.*]i. pœnam vel culpam.

l ¶ *Reluctantibus.*]i. ex toto dissentientibus, scilicet cum est absoluta coactio. 50. dist. presbyteros.

† *quod in alios deriuemus*]orig.

m ¶ *Inuidia.*] id est, pœna.

n ¶ *In alios deriuamus.*]id est, alijs exēplum damus.

o ¶ *Auctionatur.*] id est, emit. Vel auctionatur, id est, per auctionem petit.

p ¶ *Peccatorum ære.*] id est, peccatis delectantibus. nam ipsum peccatum dat nobis diabolus pro pretio, vt nos demus ei ius ad occidendum nos.

"Loth etiā ebrius peccauit.

Nēc is.]Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd si quis casu interfecerit aliquē, minister Dei est: quod probat auctoritate Deutero. sicut Iesuita minister est remissionis. In secunda parte dicitur, quòd cum in terficitur aliquis impius, Christus diffunditur per orbem. Et hoc probat auctoritate Domini dicentis in Exodo: In ea die, &c. Secunda pars incipit ibi, *Illud quoque. In manus eius*, id est, occidentis casu.

Exod. 21. Deut. 19.

q ¶ *Inuitus.*]Hoc vult dicere, quòd cum aliquis casualiter occidit hominem, nō peccat, vt 23. q. 5. si homicidium.

Num. 3.

r ¶ *Eius.*]scilicet occidentis.

s ¶ *Leuites.*] id est, sacerdos.

t ¶ *Remissionis.*]pecca torum.

u ¶ *Christus.*] i. gratia Christi.

x ¶ *Infunditur.*] aliis. alij enim per hoc emendantur.

y ¶ *Vbi abominatio.*]i. persona abominabilis.

z ¶ *Consecratur.*] in aliis.

a ¶ *Primogenitum.*] totum hoc mystice potest legi: & sic appellantur primogenita Aegypti, vitia quæ quotidie facimus. primogenita Israel, virtutes.

b ¶ *Non ad vnum.*]Ecce qualiter indifinita exponitur vniuersaliter, sic 1. q. 3. Saluator. circa fi. 28. q. 1. idololatria.

CVM ITAQVE. Casvs. Concludit Grat. ex supradictis, quòd sacerdos iste non est reus homicidij: & ideo sacerdotio priuari non debet. sed contra hoc statim obiicit seq. c. cuius casus patet.

Universidad de Deusto Biblioteca

2 ¶ Si quis.] ¶Pœnitentia.] Iſtis imponitur pœnitentia: & tamen non deliquerunt. ſed hoc ſit ad cautelam, vt 50. diſt. presbyteros. & 34. q. 2. in lectum. & ne diſciplina eccleſiæ deſeratur, vt 23. q. 5. excommunicatorum. Io. de Fant.

SED HOC. Casvs. Modo ſoluit ſupradictum ca. G. & dicit quòd poteſt de eo intelligi, qui ſua culpa incidit in furorem. Poſtea obiicit contra hoc, & dicit quòd quædã ſunt, quæ non deiiciũt promotum, nec imputantur ad pœnam, ſed impediunt executionem. Vnde ſicut parentum ambitio impedit promouendum, etſi ad pœnam filio non imputetur: ita ea quæ fiunt mente alienata, non imputantur ad pœnam, etſi executio nem impediant. & ad hoc inducit ſequens capitulum.

1 in concil. Vvormac. c. 28.

2 Burc. l. 6. c. 25. Iuo p. 10. c. 154.

b ¶ *Propria.*] hæc opinio non eſt approbãda: quia latis ipſo furore punitur, vt 3. q. 9. indicas. ff. de of. preſid. l. diuus.

c ¶ *Obeſt.*] vt 1. q. 5. c. 1. Io. de Fant.

3 Auctor operis impf. in Matth. hom. 28.

S *I quis.*] Casvs. Dicitur in hoc cap. quòd ſi quis corrigendo diſciplinam ſuum caſu eum occiderit: nõ imputatur ei quo ad Deum, qui voluntatem reſpicit, & nõ factum: ſed quantum ad legem promotionis eſt reus: in qua opus requiritur, & voluntas. & hoc probat Hiero. exemplo virginis oppreſſæ, quæ & ſi non peccauerit, inter virgines tamen

4 32. q. 5. de pudicitia. conſecrari nõ poteſt. d ¶ *Propter diſciplinam.*] Ieuis autem caſtigatio permittitur magiſtro, vt ff. ad leg. Aq. ſed & ſi. §. vlt.

e ¶ *Quantum autem ad legem.*] Moſaicam, quæ præcipiebat quòd ſi quis caſu occidiſſet hominem, dummodo non inueniretur intra ciuitates refugij, poterant parentes occiſi interficere occiſorem ſecundum quoſdam: ſimiliter ſecundum leges canonum impeditur à promotione[2] ſecundum quoſdam: quod non concedo ſi credo, vt dixi 50. diſt. de his. Vel intellige quod hic dicit, quando poterit pro ceſſit modum in corrigendo.

f ¶ *Lege.*] canonica: quia non poteſt inter virgines conſecrari, vt 33. qa peccauc qu æſt. 5. ille.

rit, ſed pp. g ¶ *Voluntatem.*] ſic 14. quæſt. 5. ſi quid inueniſti, ĩ. ea. quæſt. 6. cap. 1. horroré fa- in fine.

cti, & pp ec SICVT. Casvs. Infert G. ex ſupradicto c. dicens, quòd iſte ſacerdos eccleſiaſticam cleſiaſticam dos innocens eſt quo ad Deum: ſed quantum ad executionem officij diſciplinam cij reus habetur.

ſeruãdã. ſed h ¶ *Ad grattam.*] ſcilicet Dei.

H. credit q HIS ITA. Casvs. Modo ponit G. veram ſolutionem, dicens iſte nõ dẽat quòd multa impediunt promouendum, quę non deiiciant iam propelli à promotum. Vnde ſacerdos iſte & ſi promoueri no poſſit, non carebit motiõe. ſed ſacerdotio iam ſuſcepto: niſi forte numquam ad ſanam mentem reuertatur. quidqd hic diret, & ad hoc inducit c. 5. 7. q. 1. quamuis ſit triſte.

dicatur, dic i ¶ *Deiciunt.*] vt 68. diſt. ſicut. 89. diſt. Petrus. & turpius eiiciatur, &c. q bene per 50. diſt. quicumque. 2. & ext. de iureiur. quemadmodum.

eum diſtin- k ¶ *Quamuis.* ſcilicet. 5. 7. q. 1. quamuis.

guitur. 50. di §. caſu. A. P *Ro impenſis.*] Casvs. Hic intitulatur ſecunda quæſtio, vbi quæritur an clerici pro impenſis patrociniis ſalaria pete re poſſint? Et reſpõdet, clerici aut ſunt religioſi, aut ſunt ſæculares. Religioſi exigere non poſſunt, vt ĩ. ead. §. vlt.

tem homicidiũ reum non eſſe: vnde nec ſacerdotio priuari debet.

Obiicitur autem illud, quod eſt in pœnitentiali Theodori.[1]

¶ In ſe reuerſus pœnitentiam agat, qui inſaniens aliquem occidit.
C. XII.

j SI quis inſaniens aliquem occiderit, ſi ad ſanam mentem peruenerit, leuior ei pœnitentia[a] imponenda eſt.

¶ *In concilio Vvormacienſi, & apud Burchardum, & Iuonem hæc ſequuntur*, quàm ei, qui ſana mente tale quid commiſerit.

Sed hoc forte de eo intelligitur, quem propria[b] *culpa ad furorem perduxit.* ¶ *Item obiicitur. Sunt quædam, quæ etſi non imputentur ad pœnam, tamen impediunt ſacramenti ſignaculum. Ambitio namque parentum filio non imputatur ad pœnam: cui tamen obeſt*[c] *ad eccleſiæ munus accipiendum. Sic quæ mente alienata fiunt, etſi non imputentur ad pœnam, tamen ſacri muneris executionem impediunt.*

Vnde Hieronymus ait.[3]

¶ Innocens eſt, qui non iratus, ſed propter diſciplinam caſu aliquem interfecit. C. XIII.

ij SI quis non iratus, ſed propter diſciplinã[d], palmam alicui dederit, & euentu occiderit, ſicut fieri ſolet, quantum ad gratiam innocens eſt: quia voluntatem, nõ opus requirit. Quantum autem ad legem[e], reus eſt: quia opera requirit. ¶ [4] Item ſi in perſecutione virgo fuerit oppreſſa, repellitur lege[f]: quia opus inſpicit, non voluntatem ℊ. In gratia autem quaſi virgo ſuſcipitur: quia non opera quærit, ſed voluntatem.

¶ *Verba huius capitis vſque ad verſ.* Item ſi in perſecutione, *leguntur in homil. 28. operis imperfecti, ad cap. 11. Matth. Reliqua autem, & fere eadem ibi leguntur, & ſimillima in commen. B. Hieronymi in idem 11. c. Matth. Ipſa autem prorſus B. Hieronymi verba referuntur infra 32. q. 5. ca. de pudicitia. ver. ſinge.*

Sicut ergo, qui propter diſciplinam caſu homicidium facit, quantum ad legem reus eſt, quantum ad gratiam[h] *innocens: ſic iſte ſacerdos, qui furore homicidium fecit, quantum ad culpam innocens eſt, quantum ad ſuſcepti muneris executionem reus probatur.* ¶ *His ita reſpondetur. Non omnia, quæ ordinandum impediunt, ordinatum deiiciunt.* [i]

¶ *Non enim poteſt ad ſacerdotium prouehi, qui aliquando inſaniuit*[3]. *Verumtamen ſi poſt ſacerdotium furere cœperit, non ideo ſacerdotio carebit: niſi forte numquam ad ſanam mentis officium illum redire contingat.* ¶ *Sicut de quodam epiſcopo Gregorius ſcribit in regeſto ad Eleutherium epiſcopum.*[6] *Quamuis*[k] *triſte ſit nobis, &c.*] *vt ſupra in cauſa* [*Longa mi aletudine grauatus.*]

QVÆSTIO II.

P *Ro impenſis*[1] *vero patrociniis in Tarraconenſi concilio clerici exigere munera prohibentur: in quo ſic ſtatutum legitur, ca.* 10.

¶ Pro patrociniis impenſis clericus munera exigere non debet. C. I.

OBſeruandum quoque decreuimus, ne quis ſacerdotum, vel clericorum, more ſæcularium iudicum[m], pro impenſis patrociniis munera audeat accipere†, niſi[7] forte in eccleſiis gratuito obleadtur accepta, ſed collatione de uotionis illata. Quòd ſi quis iſtat† probatur accipere, veluti exactor fœneris, aut vſurarum poſſeſſor, ſecundum ſtatuta patrum ſe nouerit degradandum.

Hoc autem de illis intelligendum eſt, qui canonicam vitam profeſſi regulariter ſe viuere proposuerint. Generali namque eccleſiæ conſuetudine receptum eſt, & moribus approbatum, vt clerici more aduocatorum patrocinia impendant, & pro impendendis munera exigant, & pro impenſis ſuſcipiant.

Tertio quia poſtulare non poſſunt niſi in cauſa monaſterij ſui, & de Abbatis licentia, vt 16. quæſt. 1. monachi. Si vero ſunt ſæculares, coram ſæculari iudice poſtulare non poſſunt, ſi ſunt in ſacris ordinibus conſtitutis: vel in minoribus, ſi habeant beneficium vnde viuant: niſi in propria cauſa, vel eccleſiæ ſuæ, vel miſerabilium perſonarum, vt dicebatur in concilio Lateranẽſi. de poſtulando. Clerici in criminali cauſa coram ſæculari iudice non poſſunt aduocare, vt 5. diſtin. aliquantos. ſed coram eccleſiaſticopi tamen & ſacerdotes aduocare non poſſunt, vt 5. q. 3. quia epiſcopus.

1 ¶ *Pro impenſis.*] hic quæritur an clericis liceat recipere munera pro aduocationibus. " Primo ergo ſcias, quòd clericus in cauſa criminali coram ſæculari iudice non poteſt allegare, vt quinquageſimapri ma diſtinctione, alitertia, quæſtione octa ua, his à quibus. niſi ad hoc vt ſupplicet pro eis, vt decimaquarta, quæſt. 6. ſi res. & 23. quæſt. 5. cap. 1. & 2. & cap. reos. Item in ciuili cauſa coram ſæculari iudice non aduocabit niſi pro ſe & eccleſia ſua, & pro miſerabilibus perſonis: & hoc ſiue ſint in facris, ſiue in minoribus ordinibus conſtituti: dummodo bene ſiciis eccleſiaſticis ſu ſtentẽtur, & ſi non habent beneficium: tũc ordinibus, poſſunt, vt extra de poſtul. clerici. epiſcopi autem & ſacerdotes non debent indifferenter ad uocare: ne vilelcant dignitates ipſorum, vt 88. diſtinct. perlatum. & 14. quæſt. 5. denique. ſed coram eccleſiaſtico iudice licet poſſint omnes aduocare: ſed non poſſunt petere ſalarium, ſi ſunt in ſacris ordinibus, vt infra ead. ca. 1. Derogatum tamen eſt huic canoni per contrariam conſuetudinem. nemo enim cogitur facere de ſuo beneficium, vt decim 3, quæſtione ſecunda. precariæ. Item dignum eſt eum recipere emolumẽtum, qui præſtat obſequium, vt 12. quæſt. 2. charitatem. Item immo cogitur ſuis ſtipendiis militare, vt extra de ſimo. cum ſit. in parte deciſa. immo eſt expreſſum extra de præſcript. cum ex officij. Religioſi vero & monachi, vel regulares non niſi pro ſua eccleſia debent aduocare & abbate ſuo præcipiente. 16. q. 1. monachi. Ioan. quod dicit de ſacerdote, hodie corrigitur, vt extra de poſtu. c. vltim. B.

5 Adde idẽ eſſe i mariti monio, vt no. i. l. furẽ. & ibi cõcor. ff. de ſpon.

6 7. q. 1. quis "Clerici an poſſint aduocare.

Obſeruandum.] Casvs. Quæſitum fuit in Tarraconenſi concilio, vtrum clerici more ſæcularium aduocatorum pro patrociniis munera exigere poſſent? Et reſpondet quòd non: ſed ſponte oblata poſſunt recipere: & ſi quis contra fecerit, tamquam vſurarius deponatur.

m ¶ *Iudicum.*] id eſt, aduocatorum. Vel dic iſtum eſſe tenorem cap. quòd licet pro ſæculari honore aliquid dari, vt ff. de pol. pactum. & l. ſi quis ob honorem. non tamen pro eccleſiaſtico aliquid poteſt peti. Item not. quòd licet pro ſæculari honore aliquid poſſit promitti, non tamen pro ſæculari adminiſtratione, vt 1. q. 7. ſancimus. Ioan.

HOC. Casvs. Dicit Gratianus quòd hoc capit. de regularibus loquitur. ſæculares vero clerici de conſuetudine eccleſiæ pro impenſis patrociniis munera exigere poſſunt.

T *Ertio.*] Casvs. Hic ponitur tertia quæſtio, in qua quæritur, vtrũ ex mulieris confeſſione presbyter iſte ſit condemnandus: & certum eſt ℊ non, vt 7. e. c. nemini. Primo tamen probat, ℊ mulier ſacerdotem accuſare non valet duabus rationibus. Prima eſt, quia ſecundum canones nullus poteſt ſacerdotem accuſare, nec in eum teſtificari, qui non eſt ſacerdos: nec poteſt ad ſacerdotium promoueri: ſed mulier ad ſacerdotium promoueri non poteſt, nec etiam ad diaconatum, & ita mulier accuſare nõ poteſt: ad quod inducit cap. 2. q. 7. ipſi Apoſtoli. Secunda ratio eſt, quia mulier ſecundum leges apud iudices poſtulare nõ poteſt, niſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequatur. Quare cum iſta mulier nec ſuam nec ſuorum iniuriam proſequatur: ad accuſandum admitti non debet. Poſtea probat contrarium. Nam mulier admittitur ad maius, ſcilicet ad iudicandum: & hoc probat exemplo Delboræ prophetiſſæ: quæ populum Iſrael in vetert teſtamento iudicauit. ergo etiam poteſt ad accuſandum admitti, cũ non prohibeatur per diuinã ſcripturam.

1 ¶ *Publicorum.*] j. 32. q. 5. publico. quæ ſint publica, habes inſtit. de publ. iudi. in princ. & per totum.

k ¶ *Antiqui iuris.*] hoc vult dicere, ℊ in quibus caſibus antiqua† iura permittũt, quòd poſſit fieri accuſatio ſine inſcriptione, in illis femina non tenetur inſcribere[a]. Qui autem ſunt illi caſus, habes 4. q. 4. §. aliquãdo. & 2. q. 8. in ſumma. Quidam tamen dicunt ex hac lege, ℊ femina in nullo caſu tenetur inſcribere.

† *al. antiquis tus ſtatuta*

a Aliter põit H. & dtq; an tiqua ſtatuta fuerũt q̃ feminas in certis crib⁹ ſine inſcriptiõe accuſare pmiſerũt illa ſtatuta ĥ iur i iure nſo. forte apud Græcos hũr. forteco tinebatur ꝺ crie leſę ma ie. & de crie abigeatus. 4. q. 4. c. nul lus. §. aliqui. ſecundũ H. ℓ. ff. 22. tit. 5 lex. ff. ꝺ leg. &l. cũ ſtor. cum cõcor. ff. de iudi. ſenſu, vt de offic. eius cui man. eſt iur. l. 1. m ¶ *Teſtimonium.*] ſcẽcũdum leges mulier in omni cauſa poteſt teſtificari, ſiue ſit ciuilis, ſiue criminalis: niſi tantum in vltimis voluntatibus. ſecundũ canones vero mulier in nullo crimine poteſt teſtificari, niſi in exceptis, ſed in ciuilibus poteſt teſtificari. Nec obſt. 33. q. 5. mulierem. & extr. de verb. ſign. fortius. vbi dicit, quòd mulier non poteſt eſſe teſtis, ſed intelligas de criminalibus cauſis, & vltimis voluntatibus. Quidam tamen dicunt, quòd mulier ſecũdum canones, non poteſt teſtificari niſi in cauſibus à iure expreſſis.

† *al. teſtimonij*

b Tex. eſt ꝓ hoc in l. cũ lex. ff. ꝺ leg. &l. cũ ſtor. cum cõcor. ff. de iudi. ſenſu, vt de offic. eius cui man. eſt iur. l. 1. m ¶ *Teſtimonium.*] ſcẽcũdum leges mulier in omni cauſa poteſt teſtificari, ſiue ſit ciuilis, ſiue criminalis: niſi tantum in vltimis voluntatibus. ſecundũ canones vero mulier in nullo crimine poteſt teſtificari, niſi in exceptis, ſed in ciuilibus poteſt teſtificari. Nec obſt. 33. q. 5. mulierem. & extr. de verb. ſign. fortius. vbi dicit, quòd mulier non poteſt eſſe teſtis, ſed intelligas de criminalibus cauſis, & vltimis voluntatibus. Quidam tamen dicunt, quòd mulier ſecũdum canones, non poteſt teſtificari niſi in cauſibus à iure expreſſis.

NON EST PERMISSVM. Casvs. Mulier non poteſt quemquam in iudicio publico accuſare: niſi ſuam vel ſuorum proſequatur iniuriam.

C *Ertis de cauſis.*] Casvs. Dicitur in hac l. quòd conceſſum eſt mulieribus accuſare ſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequantur. contra quos non coguntur inuite dicere teſtimonium. ſimiliter ſi volunt dicere teſtimonium ſuorum conſanguineorum, vt liberti paterni vel materni eſſe falſum: admittuntur ad acculandum. pupilli vero vel pupilla mortem patris vel aui exequi poteſt auctoritate tutoris: ſimiliter de teſtamento patris poteſt experiri.

n ¶ *Inuitæ.*] quædam enim perſonæ ſunt contra quas non cogitur aliquis teſtificari, vt 4. q. 3. item le ge Iulia.

o ¶ *Teſtamentaria.*] vt mulier poſſit accuſare teſtamentum falſum, ſi teſtamentum ad ſe vel ad ſuos pertineat.

p ¶ *Paterni.*] quia filij patronorum, & etiam hi qui ex tranſuerſo veniunt vſque ad quintum gradum vocantur ad ſucceſſionem libertis, vt in inſti. de ſucceſſ. lib. §. ſi autem ſine liberis.

q ¶ *Pupilli.*] "regulare eſt, quòd minor annis ſine tutore, vel curatore nec agere poteſt, nec conueniri, vt C. de auct. præſt. l. clarum. aliquin ſententia lata contra ipſum nulla eſt: ſi tamen lata fuerit niri non ſpro ipſo, tenet, vt C. de proc. non eo minus. quandoque tamen agit niſi in cervel conuenit ſine tutore vel curatore, vt in caſibus hic poſitis. Item tis caſibus.

" Minor a

QVÆSTIO III.

I *Ertio*[a] *quæritur, an ex mulieris confeſſione iſte ſit condemnandus. In quo primo videndum eſt, an mulier ſacerdotẽ accuſare valeat. Quod ſacris canonibus omnino videtur eſſe prohibitum.*[b] *Generaliter*[c] *enim ſtatutum eſt ex decretis Fabiani Papæ, vt ſacerdotes Domini non accuſent, nec in eos teſtificentur, qui ſui ordinis non ſunt, nec eſſe poſſunt. Mulieres autem non ſolum ad ſacerdotium, ſed nec etiam ad diaconatum prouehi poſſunt. Vnde nec ſacerdotes accuſare, nec in eos teſtificari valent.*[2] *Legibus*[d] *quoque cautũ eſt, vt ob verecundiam ſui ſexus mulier apud prætorem pro alio non intercedat*[3] *niſi forte ſuas, vel ſuorum iniurias perſequi voluerit. Hæc autem, quę nec ſuas, nec ſuorum iniurias perſequitur, ad hanc accuſationem admitti non debet.* ¶ *Econtra*[e] *qui iudicis perſonam gerere valet, ab accuſatoris officio non remouetur. Mulieres*[f] *autem in vetere teſtamento populum iudicaſſe, quicumque librum Iudicum*[g] *legerit, ignorare non poteſt. Non itaque ab accuſatione remoueri poſſunt, quæs etiam iudicis perſonam frequenter geſſiſſe conſtat: nec vlla ſerie diuinarum ſcripturarum ab accuſatione prohibentur.* ¶ *His ita reſpondetur. In veteri lege multa permittebantur, quæ hodie perfectione gratiæ abolita ſunt. Cum enim mulieribus permitteretur populum iudicare, hodie pro peccato, quod mulier induxit, ab Apoſtolo eis indictum*[h] *verecundari, viro ſubditas eſſe, in ſignum ſubiectionis velatũ caput habere. Quæ ergo his omnibus viro ſubiecta eſſe oſtenditur, cui pro alio poſtulare non conceditur. ad accuſationem admittenda non videtur. Econtra, quamquam poſſim, & indifferenter ad accuſationem mulier non admittatur, ſunt tamen quædam crimina, quorum accuſationem mulier ſubire non prohibetur.*

Vnde in libro Codicis nono, tit. 1. lcct. 12.[4] *Imp. Diocletianus ſcribit dicens.*

C. I.

DE crimine, quod publicorum[i] fuerit iudiciorum, mulieri accuſare non permittitur, ni ſi certis ex cauſis, id eſt, ſi ſuam, ſuorumque perſequatur iniuriam ſecundum antiqui† [k] iuris ſtatuta tantum, de quibus ſpecialiter eis conceſſum eſt, non exacta ſub ſcriptione. Vnde aditus præſes prouinciæ in primis examinabit, an tale ſit crimen, cuius accuſationem mulier ſubire non prohibetur.

¶ *In aliquot vetuſtis exemplaribus ab initio quæſtionis, vſque ad ca. ſane. nulla eſt diſtinctio capitulorum.*

Item in libro digeſtorum Paulus lib. 2. de adulteriis, tit. de teſtibus, lect. 18.[5]

C. II.

EX eo, quòd prohibet lex Iulia de adulteriis teſtimonium dicere condemnatam mulierem, colligitur[1] etiam mulieres in iudicio teſtimonium†[m] dicendi ius habere. *Item digeſtis titulo de accuſationibus, & inſcriptionibus, lib 2.*[6] ¶Non eſt permiſſum mulieri publico iudicio quemquam reum facere: niſi ſcilicet parentum, liberorumque, & patroni, & patronæ, & eorum filij, filiæve, nepotis, neptisve mortem exequatur.

Papinianus lege 2. eodem tit.

C. III.

CErtis de cauſis conceſſa eſt mulieribus publica accuſatio: veluti ſi mortem exequantur eorum, earumque, in quos ex lege publicorum teſtimonium inuitæ[n] non dicunt. ¶Idem & in lege Cornelia teſtamentaria[o] ſenatus ſtatuit: ſed & de teſtamento patris liberti, vel materni mulieribus publico iudicio dicere permiſſum eſt. ¶Pupillis[q] ex conſilio tutorum patris mortem: item pu-

1 ¶ *Publicorum.*] Casvs. Quæſitum eſt ab Imperatore vtrum mulier in publico iudicio quemquã valeat accuſare. Et reſpondetur, quòd non, niſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequatur, & niſi in criminibus, in quibus eſt ei ſpecialiter conceſſum accuſare ſine inſcriptione: & ideo diſcretus iudex examinabit, vtrum tale ſit crimen ad cuius accuſationem poſſit admitti.

2 Femina in poſſit eſſ mulier cum agitur de crimine in modũ denuntiationis, vel inquiſitionis, vt extr. de teſti. quoniam. vel cũ agitur in modum exceptionis, vt extr. de teſti. tam litteris.

3 E. de reg. iur. fœminæ.

4 Concord. ter in l. 1. §. ſcdẽ loco. vel ſexum. E. de poſtul.

5 Mulier an a ¶ *Tertio.*] "per mu poſſit teſtifi lieris teſtimoniũ non cari in cri poteſt clericus conmine cõtra uinci de crimine, tũ clericum. quia mulier non eſt, Epheſ. 5. nec poteſt eſſe eiuſdem ordinis, vt 5. 2. q. 7. ipſi Apoſtoli. & canteſtes. tum quia ipſa quæ confitetur prorium delictum, non poteſt teſtificari de alterius delicto, vt ĩ. ea. nemini. & regulariter confeſſio vnius alteri non præiudicat, vt 2. q. 5. interrogatũ. " admittitur tamen

6 Ecconira. ſintendit.

7 ¶ *Mulieres.*] femina de iure non poteſt eſſe iudex, vt 33. q. 5. mulierem. & 3. q. 7. §. tria. ff. de reg. iur. feminæ. niſi ei princeps ſcienter deleget cauſam, vt 2. q. 5. Mennam. & 23. q. 4. ſi quos. 12. q. 2. cum deuotiſſimam. Vel niſi ex præcripta conſuetudine hoc habeat, vt ext. de arb. dilecti. Item nec docere poteſt, vt 23. diſt. mulier.

8 ¶ *Iudicum.*] ibi enim legitur, ℊ Delbora prophetiſſa poſuit tento rium ſuum in monte Effraim ſub arbore palmæ, quę dicebatur palma Delboræ: & ibi iudicabat populum Iſrael.

HIS ITA RESPONDETVR. Casvs. Reſpondet Grat. obiectioni ſupradictæ, dicens quòd licet in veteri teſtamento populum iudicaſſet, hodie tamen non permittitur, ſed potius propter peccatum quod induxit mulier, debet verecundari, & viro ſubiicisin cuius ſignum iubetur habere caput velatum. Poſtea probat, quòd in quibuſdam cauſibus mulier admittitur ad accuſandum, & probatur per leges ſequentes.

9 ¶ *Iudicitur.*] vt ĩ. 33. q. 5. mulierem.

DE *crimine.*] Casvs. Quæſitum eſt ab Imperatore vtrum mulier in publico iudicio quemquã valeat accuſare. Et reſpon-

Universidad de Deusto
Biblioteca

si impetrauit veniam ætatis, vt C. de his qui ve. æta. imp. l. 3. Item si agatur de libero homine exhibendo, vbi etiam pupillus admittitur, vt ff. de lib. ho. exhi. l. 3. §. pe. item si agatur de recuperanda possessione, vbi etiam impubes sine tutore auditur, vt C. qui leg. perso. l. vlt. item minor potest agere de thoro suo violato, vt ff. de adul. l. si maritus. §. lex Iulia. licet autem minor pro se non possit agere, pro aliis tamé potest si habet mandatum, vt ff. de mi. cum mandato. & ff. de pro cu. filiusfamilias. in fi. Verum autem in causis spiritualibus, vt in matrimonio, vel pro ecclesia possit minor litigare pro se? Dicũt quidam q̃ sic: quia in his cẽsetur maior, sed certe cum ibi maius periculum verseitur, magis esset ibi consulendum minoribus, vt ff. ad Carbon. l. prima. §. tertio. nam circa maiora maius periculum verttitur, vt quadragesimasecunda distinctione, quiescamus. Item video, quòd in matrimonio locum habet integrum restitutio, vt extra de in integr. restit. ex litteris. similiter in aliis causis spiritualibus, scilicet in religione assumenda. vigesima, quæstione prima, illud. in ordine sacro. septuagesimaseptima distinctione. capitulo primo & secundo. Item cum filius agit contra patrem secundum canones. 2. quæstio. 7. quæritur. in matrimonio certum est, quòd minor pro se ad mittitur ad agẽdum, vt ext. de rest. spol. ex parte. sed de hoc possset dubitari, vtrum ibi locum habeat restitutio. sed de hoc dixi super illa decr. ex parte. supra de restitut. spol.

a ¶*Testamentaria.*] i. lege Cornelia de falsis.

b ¶*Per interdictum.*] scilicet per interdictum de tabulis exhibendis: quo experitur omnis ille cuius interest, vt ff. de tab. exhi. locum[a].

c ¶*Quæcumque.*] hoc non facit ad propositum: sed hoc ponit vt inducat seq. cap.

d ¶*Sane.*] Hæc lex est pars illius C. de episcopis & cleric. si quemquam.

e ¶*Ad instar.*] non tamen est ibi omnimoda similitudo inter crimen simoniacum, & crimen læsæ Maiestatis: quia pro crimine simoniæ imponitur pœna depositionis, sed pro crimine læsæ Maiestatis omnino cõtis pœna mortis, vt sexta, quæstione prima. §. verum. sed quo ad accusationem & testimonium parificari videntur, vt quicumque admittatur accusator vel testis in vno & in reliquo, vt extra de simo.

f ¶*Testamentaria.*] Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, vt in diebus Dominicis & pręcipuis festiuitatibus, 3 Burch. l. 13. vel in legitimis ieiuniis celebrantur, secundum canonicam constitutionem minime fieri decernimus. Insuper etiam sancta synodus decreuit, vt nulla iudiciaria potestas licentiam habeat sua auctoritate Christianos ad placitum bannire in supradictis diebus, id † est septem dies ante Natalem Domini vsque in octauas Epiphaniæ, & à Quinquagesima e vsque in octauas Paschæ, & septem dies ante natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ: quatenus adeundi ecclesiam, orationibusque f vacandi liberius habeatur facultas.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 64.

¶De eodem. C. III.

4 NVllus episcopus, vel infra positus die Dominico causas iudicare præsumat.

QVÆSTIO V.

Vrgationem g *vero negantis esse præstandam Stephanus scribit Leoni episcopo Theanensi.*

¶*Idem est titulus in ca. de manifesta. supra 2. Quæst. 1.*

1 lib. 9. tit. 1. l. vxor.

2 lib. 48. ti. 4 l. in quæstionibus.

3 Add cõtra quos pt admitti. no. l. si familia. ff. de iur. om. iudi. & in l. nemo. C. de episc. aud.

† *al. Sergy*

4 ti. 3. de ep. & cleric. l. si quemquam

† *Cum sane si quis* orig.

¶ *al. instar*

a ¶ *Sub. §. con demnatio.* i

b ¶ *Per interdictum.* i

c ¶ *Quæcumque.* i

d ¶ *Sane.* i

e ¶ *Ad instar.* i

f ¶ *Testamentaria.* i

g ¶ *Legibus.* i

h ¶ *Initium.* i

i ¶ *Generaliter.* i

pillæ aui sui mortem exequi concessum est lege testamentaria[a]. Nam & de patris quidem testamento pupillis agere diuus Vespasianus permisit. Sed etsi non exhibeantur tabulæ, per interdictum[b] possunt experiri. *Codice de iis, qui accusare possunt, vel non lege, quarta.*[1] Imp. Alex. Dionysio. Vxor tua, si consobrini sui necem vindicandam existimat adeat præsidem prouinciæ. *In digestis ad legem Iuliam Maiestatis, lege octaua, Papinianus libro secundo responsorum.*[2] ¶ In quæstionibus læsæ Maiestatis etiam mulieres audiuntur.[3] ¶ Et coniurationem denique Lucij † Catilinæ Fuluia mulier detexit, & M. Tullium consulem indicio suo instruxit.

Quæcumque[c] *vero persona ad accusationem publicorum iudiciorum, vel Læsæ Maiestatis admittitur, eadem accusationem simoniæ subire non prohibetur.*

Vnde in primo libro Codicis Imp. Leo Arm. sio præfecto Præt. leg. 29.[4]

¶ Læsæ Maiestatis, & publicorum iudiciorum, & simoniæ accusatio æqualiter proponatur. C. IIII.

SAne † [d] quisquis hanc sanctam, & venerandam antistitis sedem pecuniæ interuentu subiisse, aut si quis, vt alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepisse detegitur, ad † instar [e] publici criminis, & læsę Maiestatis accusatione proposita, à gradu sacerdotij retrahatur. Nec solum hoc deinceps honore priuari, sed perpetuæ quoque infamiæ damnari decernimus: vt eos, quos [f] facinus par coinquinat, & æquat, vtrosque similis pœna comitetur.

licet Hely. in fin. & capit. tanta. septuagesimanona distinctione, si quis Papa. Item simonia[e] est maius crimen quàm hæresis, vt prima, quæstione prima. eos. immo est maius crimen quam aliquod aliud crimen, vt prima, quæstione vltima. patet. sed in hæresi quilibet admittitur, ergo multo fortius in simonia. argumen. tamen contra est extra de testibus. veniens. 1. vbi dicitur, q̃ c. pateat. i ver. repr

Cum autem sacris canonibus accusationes omnino submoueantur, quas leges sæculi non asciscunt, & diuerso videntur admittendæ, quæ legibus & sæculi non prohibentur. Verum hoc non infertur. Quicumque enim clericorum sacris canonibus nuptias contrahere prohibentur, & legibus Imperatorum. Non autem consequenter omnium copulam leges admittunt, quorum coniunctionem sacri canones non prohibent. Legibus a *enim solli cantores, & lectores: canonibus autem etiam acolythi vxores ducere possunt. Quamuis igitur sacris canonibus submoueantur accusationes, quas leges sæculi non asciscunt, non ideo consequenter recipiuntur, quæcumque principum leges admittunt.* ¶ *Sed (sicut circa huius operis initium*[h] *præmissum est) toties legibus Imperatorum in ecclesiasticis negotiis vtendum est, quoties sacris canonibus obuiare non inueniuntur.* ¶ *Vnde aut specialiter sacris canonibus mulier ab accusatione læsæ Maiestatis, & simoniæ ostenditur prohibita: aut præmissis rationibus ad huiusmodi accusationem admittenda probetur. Nec quisquam distinguere quærat ad aliorum, nõ ad sacerdotum accusationem in hoc casu simoniæ mulieres esse admittendas*[6]. *Cum enim generaliter*[i] *legibus hoc eis permissum inueniatur, nisi quis specialiter aliqua lege hoc prohibitum ostenderit, eius distinctio locum non habebit. Verum cum contra generales regulas quædam crimina specialiter excepta sint, in quibus mulieri accusare permittitur inter quæ fornicatio non numeratur, patet, quòd huius accusatio dupliciter infirmatur, & quia fornicationis crimen intendit, & quia dum de se confitetur, super alienum crimen ei credi non oportet.*

Vnde Iulius Papa scribit in decretis, ca. 18. dicens[7].

a ¶ Legibus enim.] *Discrepantia hæc legum, & canonum vera non est. Sed fortasse in hanc opinionem venit Gratianus ex quibusdam verbis nouellæ vigesimasecundæ, quæ in vulgatis authenticis habetur collatione quarta. ti. de nuptiis.* §. sed & si quis inter reuerendissimos constitutus clericos (vltra lectorem, aut cantorem dicimus) omnino contraxerit nuptias, hunc ex nostra constitutione cadere facerdotio constituimus, atque volumus. *Iulianus autem antecessor eadem notuella. 22. nu. 27. illud*, supra lectorem, & cantorem, *exponit*, veluti subdiaconus, & diaconus. *Hos autem canones etiam nuptiis prohibent. Et Leo in cap.* lex continentiæ. 5. *dist.* 31. *fere iisdem verbis vsus est, quibus Iustinianus in hac nouella, & nomine lectorum omnes minores ordines significauit.*

¶ Rei professio aduersus quemlibet admitti non debet. C. V.

1 Anſ. l. 3. c. 73. Iuo p. 5. c. 88. Pann. l. 4. c. 69. † *al. oportet*

2 Confessio latronis & cõtra latronẽ auditur.

a ista fuit sola. Mod. q̃ dicebat, q̃ nõ quẽ valet confessio fo cũ. contra fo cũ. nisi aliqua ex præsumptio cõtra ipsum: q̃ Arde. de ſp valere, nisi in Gloſ. inue nitur. Ar.

3 NEmini (præterquam[a] de crimine læsæ maiestatis [a]) de se confesso credi [b] potest † super crimen alienum: quoniam eius, at que omnis rei professio periculosa est, & admitti aduersus quemlibet non debet.

a ¶ Præterquam de crimine læsæ Maiestatis.] *Hac exceptio in nullo ex locis indicatis habetur, præterquam apud Anselmum.*

Quia ergo ista de se confitetur, super alienum crimen ei credi non oportet, sed contra eam sua confessio interpretanda est.

QVÆSTIO IIII.

[c] *Vòd vero die Dominico nec episcopo, nec presbytero causam aliquam ventilare liceat, in Tarraconensi concilio probibetur, in quo sic statutum est, c. 4.*

¶ Ministri ecclesiæ die Dominico causas ventilare non debent. C. I.

[1] *Vòd vero die.*] Casvs. Hic in intitulatur quarta quæstio, qua quæritur vtrum die Dominico liceat causas ventilare? Et respondetur, quòd nec die Dominico, nec aliis diebus feriatis, vt j. ea. ca. 1. 2. & 3. nisi tractetur de pace, vt j. 22. qu. 5. decreuit. & nisi partes in hoc spõte consentiant, vt ff. de fer. l. 1. Item si res sit tempore peritura, agitur diebus feriatis. Liberalia quoque iudicia diebus illis tractantur, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & atrocibus iniuriis, & vt aliquis in possessionem causa rei seruandæ mittatur, agitur diebus istis, vt ff. eo. l. 2. & 3. & contra insignes latrones agitur diebus feriatis, vt C. e. l. prouinciarum. & in quibusdam aliis casibus, qui notantur. C. eo. tit. & in summa huius quæstionis.

alias p. 4. c. 22.

al. indicare

Vel. exceptis criminalibus negotiis

a ¶ *Quòd vero.*] [c] Diebus feriatis causæ non sunt tractandæ, vt j. c. 1. & vlt. nisi tantum de pace, vt 22. q. 5. decreuit. agitur tamen in quibusdam casibus, scilicet cum actio est tempore peritura. Item cum agitur de tutoribus dandis, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & de atrocibus iniuriis, & de liberalibus causis, vt ff. de fer. l. 1. 2. & 3. Item contra insignes latrones agitur: vt C. de fer. prouinciarum. Item si partes spontaneæ velint litigare feriatis diebus, possunt: aliàs non tenet sententia, vt ff. e. l. 1. libellus autem potest por rigi die feriato, vt ff. de adul. miles. §. sexaginta. Io. tamé dixit, q̃ partes mutuo consensu possunt litigare diebus feriatis. hoc tantum in telligendum est de feriis messium, vel vindemiarum: alioquin consensus earum non sufficeret, vt litigent aliquo solennissimo die, vt ext. eo. ca. vlt. B. Item satis videtur, quòd causæ matrimoniales possunt tractari diebus feriatis, cum ibi sit periculum adulterij, vel incestus. similiter vbi agitur de electione episcopi vel prælati, propter periculum moræ: quia non debet ecclesia vacare vltra tres mẽses, vt 50. dist. postquam, & quia in his casibus multa sunt specialia,

Nemini.] Casvs. Quæritur est à Iulio Papa, vtrum alicui de se confesso contra socium criminis fit credendum? Et respondet quòd non, nisi in crimine læsæ Maiestatis: quia omnis confessio accusanti periculosa est aduersus quemlibet. Item §. qui postea sequitur planus est.

2 ¶ *Læsæ Maiestatis.*] & præterquam de crimine simoniæ, vt 79. dist. si quis Papa. & §. ead. sane. licet sit arg. contra extr. de testib. veniens. 1. Quidã tamen dicunt, quod in crimine simoniæ non auditur socius contra socium. & ad illud de cretum 79. dist. si quis Papa. Respondet, q̃ ibi socius admitteba tur cõtra socium. hoc ideo fuit: quia nõ fuit ibi tantum crimen si monię, sed etiam crimen læsæ Maiestatis.

3 Item auditur confessio vnius latronis cõtra alios, vt C. de fer. prouinciarum. Item fallarius contra socium suum auditur[a], vt C. de fals. mon. l. 1. numquam tamen valet confessio talium ad conuincendum socium, nisi adsit aliqua præsumptio, vt ff. de cu. re. diuus. Io.

b ¶ *Credi.*] præiudicatur tamen alteri ex tali confessione, intantum, quòd ei indicitur purgatio, vt extr. de adulte. significasti. quod verum est si laboret infamia: aliàs non, vt ext. de purga. ca. nos inter alios. & extra de confess. cum monasterium.

a ¶ *Præterquam de crimine læsæ Maiestatis.*] *Hac exceptio in nullo ex locis indicatis habetur, præterquam apud Anselmum.*

Quia ergo ista de se confitetur, super alienum crimen ei credi non oportet, sed contra eam sua confessio interpretanda est.

QVÆSTIO IIII.

[c] *Vòd vero die Dominico nec episcopo, nec presbytero causam aliquam ventilare liceat, in Tarraconensi concilio probibetur, in quo sic statutum est, c. 4.*

¶ Ministri ecclesiæ die Dominico causas ventilare non debent. C. I.

[1] *Vòd vero die.*] Casvs. Hic in intitulatur quarta quæstio, qua quæritur vtrum die Dominico liceat causas ventilare? Et respondetur, quòd nec die Dominico, nec aliis diebus feriatis, vt j. ea. ca. 1. 2. & 3. nisi tractetur de pace, vt j. 22. qu. 5. decreuit. & nisi partes in hoc spõte consentiant, vt ff. de fer. l. 1. Item si res sit tempore peritura, agitur diebus feriatis. Liberalia quoque iudicia diebus illis tractantur, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & atrocibus iniuriis, & vt aliquis in possessionem causa rei seruandæ mittatur, agitur diebus istis, vt ff. eo. l. 2. & 3. & contra insignes latrones agitur diebus feriatis, vt C. e. l. prouinciarum. & in quibusdam aliis casibus, qui notantur. C. eo. tit. & in summa huius quæstionis.

a ¶ *Quòd vero.*] [c] Diebus feriatis causæ non sunt tractandæ, vt j. c. 1. & vlt. nisi tantum de pace, vt 22. q. 5. decreuit. agitur tamen in quibusdam casibus, scilicet cum actio est tempore peritura. Item cum agitur de tutoribus dandis, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & de atrocibus iniuriis, & de liberalibus causis, vt ff. de fer. l. 1. 2. & 3. Item contra insignes latrones agitur: vt C. de fer. prouinciarum. Item si partes spontaneæ velint litigare feriatis diebus, possunt: aliàs non tenet sententia, vt ff. e. l. 1. libellus autem potest por rigi die feriato, vt ff. de adul. miles. §. sexaginta. Io. tamé dixit, q̃ partes mutuo consensu possunt litigare diebus feriatis. hoc tantum in telligendum est de feriis messium, vel vindemiarum: alioquin consensus earum non sufficeret, vt litigent aliquo solennissimo die, vt ext. eo. ca. vlt. B. Item satis videtur, quòd causæ matrimoniales possunt tractari diebus feriatis, cum ibi sit periculum adulterij, vel incestus. similiter vbi agitur de electione episcopi vel prælati, propter periculum moræ: quia non debet ecclesia vacare vltra tres mẽses, vt 50. dist. postquam, & quia in his casibus multa sunt specialia,

uella. 22. nu. 27. illud, supra lectorem, & cantorem, *exponit*, veluti subdiaconus, & diaconus. *Hos autem canones etiam nuptiis prohibent. Et Leo in cap.* lex continentiæ. 5. *dist.* 31. *fere iisdem verbis vsus est, quibus Iustinianus in hac nouella, & nomine lectorum omnes minores ordines significauit.*

¶ Rei professio aduersus quemlibet admitti non debet. C. V.

1 Anſ. l. 3. c. 73. Iuo p. 5. c. 88. Pann. l. 4. c. 69. † *al. oportet*

2 Confessio latronis & cõtra latronẽ auditur.

a ista fuit sola. Mod. q̃ dicebat, q̃ nõ quẽ valet confessio fo cũ. contra fo cũ. nisi aliqua ex præsumptio cõtra ipsum: q̃ Arde. de ſp valere, nisi in Gloſ. inue nitur. Ar.

3 NEmini (præterquam[a] de crimine læsæ maiestatis [a]) de se confesso credi [b] potest † super crimen alienum: quoniam eius, at que omnis rei professio periculosa est, & admitti aduersus quemlibet non debet.

a ¶ Præterquam de crimine læsæ Maiestatis.] *Hac exceptio in nullo ex locis indicatis habetur, præterquam apud Anselmum.*

Quia ergo ista de se confitetur, super alienum crimen ei credi non oportet, sed contra eam sua confessio interpretanda est.

QVÆSTIO IIII.

[c] *Vòd vero die Dominico nec episcopo, nec presbytero causam aliquam ventilare liceat, in Tarraconensi concilio probibetur, in quo sic statutum est, c. 4.*

¶ Ministri ecclesiæ die Dominico causas ventilare non debent. C. I.

[1] *Vòd vero die.*] Casvs. Hic in intitulatur quarta quæstio, qua quæritur vtrum die Dominico liceat causas ventilare? Et respondetur, quòd nec die Dominico, nec aliis diebus feriatis, vt j. ea. ca. 1. 2. & 3. nisi tractetur de pace, vt j. 22. qu. 5. decreuit. & nisi partes in hoc spõte consentiant, vt ff. de fer. l. 1. Item si res sit tempore peritura, agitur diebus feriatis. Liberalia quoque iudicia diebus illis tractantur, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & atrocibus iniuriis, & vt aliquis in possessionem causa rei seruandæ mittatur, agitur diebus istis, vt ff. eo. l. 2. & 3. & contra insignes latrones agitur diebus feriatis, vt C. e. l. prouinciarum. & in quibusdam aliis casibus, qui notantur. C. eo. tit. & in summa huius quæstionis.

alias p. 4. c. 22.

al. indicare

Vel. exceptis criminalibus negotiis

a ¶ *Quòd vero.*] [c] Diebus feriatis causæ non sunt tractandæ, vt j. c. 1. & vlt. nisi tantum de pace, vt 22. q. 5. decreuit. agitur tamen in quibusdam casibus, scilicet cum actio est tempore peritura. Item cum agitur de tutoribus dandis, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & de atrocibus iniuriis, & de liberalibus causis, vt ff. de fer. l. 1. 2. & 3. Item contra insignes latrones agitur: vt C. de fer. prouinciarum. Item si partes spontaneæ velint litigare feriatis diebus, possunt: aliàs non tenet sententia, vt ff. e. l. 1. libellus autem potest por rigi die feriato, vt ff. de adul. miles. §. sexaginta. Io. tamé dixit, q̃ partes mutuo consensu possunt litigare diebus feriatis. hoc tantum in telligendum est de feriis messium, vel vindemiarum: alioquin consensus earum non sufficeret, vt litigent aliquo solennissimo die, vt ext. eo. ca. vlt. B. Item satis videtur, quòd causæ matrimoniales possunt tractari diebus feriatis, cum ibi sit periculum adulterij, vel incestus. similiter vbi agitur de electione episcopi vel prælati, propter periculum moræ: quia non debet ecclesia vacare vltra tres mẽses, vt 50. dist. postquam, & quia in his casibus multa sunt specialia,

vt extr. vt lit. non contest. quoniam. Ioan.

NVllus episcoporum.] Casvs. Statutum fuit in concilio Tarraconensi, vt in diebus Dominicis, vel aliis solennibus diebus episcopi vel alij clerici causas ventilare non audeant: sed in aliis diebus possunt, excepta causa criminali, vbi agitur ad sanguinis effusionem.

d ¶ *Criminali.*] scum agitur de effusione sanguinis, tunc clerici non possunt esse iudices, vt 23. q. 8. his à quibus. delegari tamẽ potest clerico criminalis causa, vt tamen princeps iuret de impunitate rei, vt 23. q. 8. sæpe.

Placita.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, vt in diebus Dominicis & pręcipuis festiuitatibus, vel in legitimis ieiuniis celebrantur, secundum canonicam constitutionem minime fieri decernimus. Insuper etiam sancta synodus decreuit, vt nulla iudiciaria potestas licentiam habeat sua auctoritate Christianos ad placitum bannire in supradictis diebus, id † est septem dies ante Natalem Domini vsque in octauas Epiphaniæ, & à Quinquagesima e vsque in octauas Paschæ, & septem dies ante natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ: quatenus adeundi ecclesiam, orationibusque f vacandi liberius habeatur facultas.

A ¶ Erphesfurt.] *In vulgatis legebatur*, Ephesum, *quasi hoc esset decretum aliquod concilij Ephesini habiti tempore Cælestini Papæ, & Theodosij iunioris. Hoc vero est Germanicum concilium habitum præsente Henrico rege, prout etiam apud Burchardum, & Iuonem dicitur. Et codices Gratiani manuscripti habent, quemadmodum est restitutũ. In hoc autem oppido periit Bonifacius à Zacharia Papa constitui episcopum, & impetrauit. Quod apparet ex prima epistola Bonifacij ad Zachariam, & vltima Zachariæ ad Bonifacium.*

¶ Solennibus diebus, & legitimorum ieiuniorum sæcularia placita non agantur. C. II.

3 PLacita sæcularia Dominicis diebus, vel aliis præcipuis festis, seu etiam in his diebus, in quibus legitima ieiunia celebrantur, secundum canonicam constitutionem minime fieri decernimus. Insuper etiam sancta synodus decreuit, vt nulla iudiciaria potestas licentiam habeat sua auctoritate Christianos ad placitum bannire in supradictis diebus, id † est septem dies ante Natalem Domini vsque in octauas Epiphaniæ, & à Quinquagesima e vsque in octauas Paschæ, & septem dies ante natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ, non liceat iudici ad placitum aliquem vocare. Secunda pars est ibi, *Insuper*. Sequens capitulum patet.

e ¶ *A quinquagesima.*] alibi dicitur à septuagesima, vt 22. q. 5. decreuit. hoc tamen hodie non seruat Romana curia. Ioan.

f ¶ *Orationibusque vacandi.*] ratio secunda est ob reuerẽtiam dierum, & tertia fauore partium, vt sic partes à litibus respirent, vt C. de fer. dies. Quarta ratio est, quia talibus diebus non præstatur iuramẽtum nisi pro pace, vt 22. q. 5. decreuit. 1. & sic non posset præstari sacramentum calumniæ. idẽ sentit Sed pone q̃ Papa cõmisit alicui, q̃ intra triginta dies termina ret causam aliquam, & illi dies incidãt intra dies quadragesimales, videtur q̃ cum res sit peritura tẽpore, nũ iudex inuitis partibus procedere possit. quod quidam concedunt: sed non est verum hoc: quia licet litteræ pereant, lis tamen salua manet coram alio [b]. Sed pone q̃ iudex citet aliquem die festo riato, nũquid tenetur citatus venire, & allegare priuilegium suum? Videtur, q̃ sic: quia si post appellationem citat aliquem, tenetur ve & allegare priuilegium suum, vt ext. de ap. fi duobus. & c. cum parati. Item etsi non teneatur quis respondere die illa: tamé potest & ad hoc citari, vt libellus ei detur[c], vt ff. de adult. miles. §. fexaginta. & Item quid si sub hac forma fiat citatio, Mãdo tibi, vt hinc vsque ad diem Dominicam hic compareas, vt ext. de dol. & cont. cum dilecti? Respõdeo, si citat vt compareat die feriato, bene tenet citatio. Sed si citat vt respondeat, non tenet, quia talis citatio nulla est[d], vt extra. ff. de fer. l. 1. & vbi citatio nulla est, & hoc liquet quòd est nulla. non tenetur venire ad allegandum priuilegium suum. sed vbi dubium est an teneat, tenetur venire, vt dixi 3. q. 2. si episcopus. Io.

Pvrgationem.] Casvs. Hic intitulatur quinta quæstio, qua quæritur, an neganti sit purgatio indicenda? Et respondetur, quòd non, si de crimine non est infamatus, vt 6. q. 5. c. vno. Si autem est infamatus de crimine, indicitur ei purgatio, vt j. ea. c. 1.

g ¶ *Purgationem.*] Hic quæritur an neganti sit indicenda purgatio. Et est dicendum quòd non, nisi laboret infamia 6. q. 5. quod autem. hæc quæstio dicta est 3. 2. q. 5. per totum. Ioan.

1 Burch. l. 13. c. 28. Iuo p. 5. c. 204.

2 Burch. l. 13. c. 28. Iuo p. 5. c. 204.

a ¶ *Sub. §. con demnatio.* i

b ¶ *Per interdictum.* i

c ¶ *Quæcumque.* i

d ¶ *Sane.* i

e ¶ *Ad instar.* i

f ¶ *Testamentaria.* i

g ¶ *Legibus.* i

h ¶ *Initium.* i

i ¶ *Generaliter.* i

Universidad de Deusto
Biblioteca

De crimine.] Casvs. Aldericus diaconus habebatur suspectus de quodam crimine: & ideo per ipsum Aldericum Menen, episcopus consulsit Stephanū Papam, qualiter super hoc esset procedendum? Et respondet, si accusatores & testes idonei reperiuntur, coram certo numero episcoporum accusetur ipse Aldericus, & si confessus fuerit, vel legitimis testibus conuictus, canonica sententia feriatur. Si vero crimen non confiteatur, nec testibus potest probari, & infamatus esse de crimine nō in publico, sed coram te, & aliquot testibus, presbyteris, & diaconis, secreto se purget; præstito iuramento, & deinde cōmoneat clericos ne præfatum diaconum infamare presumant, exemplo Cham, qui maledictus fuit in filiis, quia verenda patris derisit.

1 Iuo p. 6. c. 460.

¶ Diaconus si de crimine conuinci non potest, apud episcopum seipsum secreto purificet. C. I.

Dnus tuus verissime fatebatur se esse immunem. Verumtamen si suspicio habetur, & accusatores idonei reperiuntur, & tales testes, quales sacri canones sanciunt, accito tecum certo episcoporum numero [a] veniant accusatores [b], vocetur & ipse Aldericus diaconus: & si negauerit, ventiletur causa canonice: & si vel sponte confessus, vel legitimis testibus fuerit approbatus, canonica feriatur sententia. Qui si nec sponte confitetur, nec accusatores, & testes legitimi re perti fuerint, & mala fama crebuerit, non publico [c] examine, sed coram te, & aliquantis reuerendissimis presbyteris, & diaconis tuæ ecclesiæ secreto iuramento se purificet. Et tu deinceps boni testimonij eum annuntia: & compesce, & commone ecclesiæ tuæ filios, ne sacerdotem [d] Dei vlterius infamare præsumāt, timentes, quod Cham [e] maledictus est, qui patris verenda derisit.

De crimine sibi illato diaconus tuus verissime fatebatur se esse immunem. Verumtamen si suspicio habetur, & accusatores idonei reperiuntur, & tales testes, quales sacri canones sanciunt, accito tecum certo episcoporum numero [a] veniant accusatores [b], vocetur & ipse Aldericus diaconus: & si negauerit, ventiletur causa canonice: & si vel sponte confessus, vel legitimis testibus fuerit approbatus, canonica feriatur sententia. Qui si nec sponte confitetur, nec accusatores, & testes legitimi re perti fuerint, & mala fama crebuerit, non publico [c] examine, sed coram te, & aliquantis reuerendissimis presbyteris, & diaconis tuæ ecclesiæ secreto iuramento se purificet. Et tu deinceps boni testimonij eum annuntia: & compesce, & commone ecclesiæ tuæ filios, ne sacerdotem [d] Dei vlterius infamare præsumāt, timentes, quod Cham [e] maledictus est, qui patris verenda derisit.

a item arg. cōtra. 6. q. 1. testamentū. ibi sol.

a *Numero.*] 7. ca. q. 7. Felix.

b *¶ Accusatores.*] accusatores.

c *¶ Publica.* 32. q. 5. presbyter. 23. dist. illud contra. Sed ibi loquitur cum publice quis est infamatus [a], hic cum clamculo vel à clero est infamatus.

d *¶ Ne sacerdotem.*] hic sacerdotem vocat diaconum. sic extr. de cohab. cler. & mul. si quispiam.

e *¶ Cham.*] 2. q. 7. sententia. Ioan.

Gen. 9.

Presbyter.] Casvs. Quidam episcopus sciens peccatum cuiusdam presbyteri & diaconi sui (quod peccatum sibi notum erat per eorum confessionē sibi extra iudicium factam) compellebat eos publice confiteri, quod cum facere nollent, sed se sacramento defendere vellent, ab officio vtrumque suspendit. super hoc Solomon Constan. episcopus quæsiuit à Nicolao de duobus: Primo vtrum per solam pœnitētiam possit presbyter vel diaconus ad officium reparari, cum episcopo sit notum scelus esse perpetratum? Et respondet q̄ non. Secundo, vtrum propter confessionem extra iudicium factam possit quis suspendi vel damnari. Et respondet q̄ non, sed per testium approbationem, vel spontaneam confessionem in iudicio faciam. ita ponit Bon. hunc casum. H. vero sic, Quidam episcopus dicebat se scire cri men cuiusdam presbyteri, & cuiusdam diaconi: & ideo noluit purgationem eorum recipere, sed statim eos deposuit. tamdem delata fuit causa ad Solomonem episcopum per delegationē domini Papæ, vel per appellationem: quia forte metropolita eorum erat: qui dum vellet de causa cognoscere, episcopus instabat, & dicebat ne recuperet purgationem eorum, quia eos iuste damnauerat. Dubitabat ergo Solomon, & in hoc articulo dominum Papam consuluit: cui nunc Papa rescribit, ostendens qualiter in causa debeat procedere. Si enim legitime sunt conuicti, vel confessi in iure: remaneant sic depositi. si vero nec in iure sint confessi, nec legitimis testibus

2 Iuo p. 6. c. 12.

“ Epis an corā suo episcopo conuicti, pristino statui siue honori restituantur.

¶ *Sacramento.*] “ hic consueuit quæri, si episcopus scit clericum in infamatum esse reum, an debeat eius purgationem audire, vel etiam tum cogere compellere eum ad purgationē? Et videtur q̄ sic: quia generaliter traditur in canone, q̄ clericus infamatus debet se purgare. 2. q. 5.

ad purgōnē per totum.

b Hoc ideo

Item quia facerdos tenetur concedere Eucharistiam ei qā lege per quem scit in mortali constitutum, vt j. de cōse. dī. 2. nō prohibeat. mittere sit, Item cum episcopus iure suo vtatur, si quid mali inde accidit, non &c. C. de accu- est ei imputandum [b], vt 33. q. 5. de occidendis. Item non potes dice- dust. Grac- re, q̄ cum episcopus cogat ad periurium, sed potius canon cogit ip chus. C. de sum iurare, vt 33. q. 2. quos Deus. Sed contra, ille qui recipit alterius cōcu. l. assp. iuramētum, & scit eum falsum iuraturum, vincit hoc reclam. vt 22. at. 31. q. 5 hac q. 5. ille. Item qui permittit alium falsum iurare cum possit prohibe rōe. 23. q. 4 § re. peccat, vt 22. q. 5. hoc videtur. H. dicit q̄ episcopus secreto debet peccaule. in- ei consulere, vt potius confiteatur publice crimē, quām vt fiat per- prin. iurus. Sed si ad hoc non potest eum inducere, dicet populo: habet vt quidquam sinistri de hoc clerico suspicemur, vt 11. q. 3. absit. Alij dicunt, quòd delegabit purgationem. Tertij dicunt, quòd non peccat audiendo purgationem: quia auctoritate canonis facit. 23. qu. 4. qui peccat.

g *¶ Pœnitentiam.*] quia pœnitentia non restituit aliquem dignitati, sed gratiæ tantum, vt j. de pœ. distin. 6. qui vult. nisi quandoque, vt quando crimen occultum est, vt 50. dist. domino sancto. & causa tua. sed per restitutionē in integrum vel dispensationem.

h *¶ Sed mirandum est.*] arg. quòd non secundum conscientiam iudicandum sit [c], vt 3. q. 7. iudicet. & per hoc decretum intelligo il lud 32. dist. nullus. intelligo enim illud de il. scientia iuris, non facti, licet aliàs verbum sciendi large sumatur, vt 22. q. 5. hoc videtur.

c Adde an & fit scīm cōscientiā iudicādū: tex. illicitas. præs. & l. 2. ff. de off. præt. & l. 2. ff. de fer. *talille præsbyter*

Vbi vero.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes in quarum prima dicitur, quòd confessio extorta nō præiudicat. Secunda ibi, *A fidelitatis.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur 6. q. qua quæritur, an confessio sit cruciatibus extorquēda. Et respondetur, quòd viles testes possunt cruciari, vt 5. q. 6. presbyteri. & 2. q. 1. in primis. accusator vero non est cruciandus à iudice, nisi in crimine excepto propter inopiam probationum: vel ne falsitatem dicat. C. ad leg. Iul. læsæ Maiestatis. si quis. vbi quilibet accusator & reus & testis torqueatur alias à reo veritas non est cruciandus eruenda, vt j. e. c. 1. ni si fit præsumptio contra eum, vt 23. q. 5. c. 1. De hoc satis notatur in summa huius quæstionis.

1 ps

1 cap. 2.

Vbi vero confessio cruciatibus extorquenda non sit, Alexander Papa testatur scribens omnibus orthodoxis, epist.

2 Iuo p. 5. c. 24. Panor. l. 4. c. 18.

¶ Ministrorum confessio non sit extorta, sed spontanea. C. I.

Si quandoque à sacerdotibus, & auctoribus [a] ecclesiæ, i ¶ *Quòd vero.*] ab aduersario numquam est extorquenda confessio cruciatibus, vt j. e. c. 1. & 2. sed à iudice licite extorquetur confessio tormentis & quæstionibus. “ Nam à iudice quandoque torquetur & Torquere testis: quandoque reus: quandoque accusator. Testis torquetur tam fit index ali in ciuili quā in criminali, vt fi est seruus, vel vilis persona: vel etiam quasi liter ille qui confitē- in ciuili causa in criminali, vt fi est liber & sit criminosus & infamis, vel obscurus vel ignotus. ta- tur hoc? Resp. sic: nec les enim non recipiuntur ad testimonium sine quæstionibus, licet excusat eum aliqua fint clerici. 4. q. 3. si res. & 5. q. 5. illi qui. & q. 6. presbyteri. & 2. q. 1. in coactio: “ quia talis primis. & in auth. de testi. 5. nos igitur. & 8. licet. coll. 7. & C. de fall. coactio non est absi si quis decurio. Torquetur etiam libera persona licet non sit vilis, luta: & coactio condi dumtamen vacillet in testimonio, vt ff. de quæst. ex libero. extra de tionalis neminem ex pœ. super his [d]. Item reus quandoque torquetur, licet raro, scilicet & ad id & cusat, vt 50. dist. presbyteros, & de consecr. dist. 4. eos. potius enim cum est suspectus, & non potest alias res probari, maxime si est vir. C. de testi- debet quis pati mortem, quàm malo consentire, vt 32. q. 5. ita ne. & lis persona, & hoc in ciuili causa, vt 14. q. 6. si res aliena. similiter in nullis. & 8. C. de fals. occisores corporis non sunt contra iustitiam timendi, vt 11. q. 3. non criminali torquetur, vt 23. q. 5. ca. 1. Actor vero in ciuili causa quandoque tor- folum. & c. nolite. 31. q. 2. Lotharius. Sol. hic non excusantur tales à quam torquetur, sed accusator in criminali causa quandoque tor- ideo, sed à tanto. metus enim vel coactio conditionalis non excu- quetur, vt in crimine læsæ Maiestatis cum criminaliter non potest vacillet. & fat peccatum, sed attenuat, vt extr. quod met. cau. faciis. Et not. hic probari, vt C. ad leg. Iul. Maiest. si quis. ibi enim qualicumque digni sōt. vat. & quòd contra ea quæ publice facta sunt, admittitur probatio in con tate sit prædictus, nullo priuilegio se potest tueri, siue sit accusator, testes, trarium. sic 31. q. 1. Lotharius. extr. quod met. cau. perlatum. quod est loannes. contra regulam generalem. 8. q. 1. licet.

d Quæ sunt. potius respicienda est causa facti quàm ipsum factū, vt 23. q. 8. occidit. de pœn. dist. 1. aut facta.

Si quandoque à sacerdotibus.] Casvs. Significatum fuit Alexandro Papæ, quòd quidam capiebant episcopos vel sacerdotes, vel auctores ecclesiarum, vel ab eis per metum vel fraudem, aut per vim confessiones extorquebant inscriptis, vt sic suis bonis eos spoliarent, vel vt suas causas non requirerent, vel vt de secta eorum esse confiterentur, & hoc coram populis eos confiteri faciebant, quare statuit Papa Alexander, vt propter hoc nullam infamiam vel calumniam vel præiudicium aliquod patiantur: quia Deus respicit potius ad cogitationes & voluntates hominum, quàm ad actus, qui per simplicitatem vel necessitatem fiunt. nam in talibus non facit fidē, sed spōtanea confessio est exigenda. *Fides non est.*] 3 ¶ *Per*

a ¶ *Per metum.*] dummodo talis sit metus, qui cadat in constantem virum, vt ext. quod met. cau. ad audientiam. “Si quæris qualis metus debeat cadere in constanté virum: dico quòd qui continet mortis, vel cruciatum corporis, vt ext. e. ti. cum dilectus. Coactio autem verborū nō sufficit, etiam si Rex fit qui minetur, vt extr. qui clerici, vel vo. insinuante. C. de transa. interpositas. ibi melius dicitur, licet sit arg. contra. 31. q. 2. Lotharius. & 3. dist. 7. fuerunt. ff. de acq. hær. l. 6. §. vlt. vbi dicitur, q̄ non fit hæres qui propter metū verborum adiit hæreditatem. Et not. q̄ canon hic tria æquiparat, vim, metum, & fraudem, vt 3. q. 1. reintegranda. metus tamen pro reuerentia à lege accipitur, & hæc accusat. ff. qua. re. actio non datur. l. 1. §. quæ oneranda.

Metus cadēs i cōstantem virum qualis est.

b *¶ Præiudicium.*] bene fit præiudicium ei quantum ad hoc, q̄ il le cui per metum traditur res, dominus fit rei: sed quantum ad hoc non fit ei præiudicium, quin detur ei actio, quod metꝰ cau fa ad repetendum, si tradidit, vel exceptio, si non tradidit, vt ff. eo. metum. 2. §. sed quod prætor. & §. ex hoc edicto. si tamen primo coactus promisit, & postea spontanee tradidit: non excusat coactio, vt C. quod met. cau. l. 2. & ext. qui cle. vel vo. insinuante. ibi, patientia temporis, &c. & est simi. ext. de eo qui dux. in matri. significauit.

tal. prouenire

c *¶ Litteras.*] in quibus fatentur aliqua se debere.

d *¶ Requisitione.*] i. cōfiteantur quòd absoluerunt aliquos à debito, in quo illi tenebātur.

e *¶ Erroris.*] id est, qui confitentur se tenere aliquam hæresim. Sed

tal. rerum nonne peccat morta

f *¶ Qui sunt.*] potius respicienda est causa facti quàm ipsum factū, vt 23. q. 8. occidit. de pœn. dist. 1. aut facta.

Vtcritate.] Casvs. Archiepiscopus Treuerēn. & præpositus eius, & multi alij clerici capti fuerunt a quibusdam prædonibus, & coacti fuerunt ab eis se obligare iuramēto, & aliis obligationibus: occasione quarum obligationum res ecclesiasticas per diderunt, quare Nicolaus scribēs episcopis Galliæ, absoluit eos ab omni vinculo iuramenti & obligationis, & dicit quòd propter huiusmodi iuramentum vel obligationes, nullam infamiam vel calūniam aut suorum bonorum amissionem, illos habere permitteret. Sed præcepit præfato archiepiscopo & defensoribus Treuerēn. ecclesiæ, vt spirituali & materiali gladio tamdiu malignos illos perse quantur, donec ablata reddantur.

g *¶ Absoluimus.*] Hic consueuit dubitari circa duo, scilicet “an iuramentum per vim extortum obliget. Item an Papa possit dispensare in illicito iuramento. Et quòd non obliget tale iuramentum, videtur hic: quia dicitur hic, quòd non debet esse vinculum iniquitatis, vt 22. q. 4. inter. & ext. de iureiu. verū. & ext. de resti. spol. solicite. & ext. quod met. cau. perlatum. Item quia inconueniens esset, quòd malefactor ex improbitate sua consequeretur actionem, vt ff. de fur. itaque sul Jo. Præterea, si malefactor petit rem, potest fe reus tueri exceptione metus causa, cum illa exceptio per iuramentū non sit sublata. Præterea non obstante tali iuramento potest petere rem si eam tradidit, cum illud non iurauerit, vt ext. de iureiu. debitores. & ext. quod met. caus. ad audientiam. Ergo cum potest rem petere, multo fortius potest se tueri exceptione: quia cui damus actionem, multo fortius exceptionem. ff. de superfi. l. 1. extr. de iureiu. quemadmodum. Et cōtra probatur, quòd obliget: qa licet fuerit coactus, tamen voluit, quia coacta volūtas, est voluntas, vt 3. ea. q. 1. meritō. Item quia non vergit in interitum salutis æternæ. est ergo obseruandum, vt ext. de iureiu. si vero. nec prodest quòd cōpulsus fuit. 22. q. 5. qui cō pulsus. & c. si cuis co-

2 Pol. l. 6. actus. Solu. quidam dī tit. 11.

“ iusm per vim extor- tum, vtrum tur hic: quia obligobliget.

†recludi] orig.

cunt quòd talis fuit metus qui cadit in cō stantem virum, quòd iuramēum ob talem metum factum non obligat [a]. & secūdum eos exponitur hic hoc verbum absoluimus, i. absolutos oīté dimus. Alij dicunt quòd qualiscumque ti sine intefit metus, tenetur ser ritu animæ, uare iuramentum fa- alias secus, ctum de rebus pro- vt leg. & no. priis. fed nullum iura ext. de iure mentum adstringit i- iur. fi vero:

† *al. iurā- mentis illis*

a Dūmodo sit tale, q̄ possit seruā

quædam scripturæ quoquomodo per metum [a], aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberare possint, quocumque ab eis conscriptæ, aut roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium [b], vel nocumentum valere† censemus: neque vllam eos in famiam, vel calumniam, aut à suis sequestrationem bonis vmquam, Deo auctore, & sanctis Apostolis, eorumque successoribus substinere permittimus. Confessio vero in talibus non compulsa, sed spontanea fieri debet. *& infra.* ¶ Omnis enim confessio, quæ fit ex necessitate, fides nō est. *& paulo post.*

¶ Confessio ergo in talibus non extorqueri debet, sed potius spōte profiteri. Pessimum enim est de suspicione, aut extorta confessione quemquam iudicare: cum magis sit inspector cordis Dominus, quàm operis. *& paucis interiectis.*

¶ Non potestautem humano cōdemnari examine, quem Dominus suo reseruauit iudicio. Si omnia namque in hoc sæculo vindicata essent, locum diuina iudicia non haberent. *Item multo superius.*

¶ Est etiam & ad hanc sanctam sedem perlatum (quod pudet dicere, & non solum sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini est inimicum) quòd nonnulli episcopos, vel sacerdotes aut metu compellunt, aut vi extorquēt, aut fraude decipiunt, aliquas confessionis suæ in alteram partē, quàm debeāt, litteras [c] scribere, aut pro suarum non requisitione [d] causarum†, aut (quod deterius est) pro alieni erroris [e] secta scripturas facere, & propriis manibus roborare, & corā populis recitare, atque confiteri. Aliquos dicunt carceri-

b *¶ Præiudicium.*] bene fit præiudicium ei quantum ad hoc, q̄ il le cui per metum traditur res, dominus fit rei: sed quantum ad hoc non fit ei præiudicium, quin detur ei actio, quod metꝰ cau fa ad repetendum, si tradidit, vel exceptio, si non tradidit, vt ff. eo. metum. 2. §. sed quod prætor. & §. ex hoc edicto. si tamen primo coactus promisit, & postea spontanee tradidit: non excusat coactio, vt C. quod met. cau. l. 2. & ext. qui cle. vel vo. insinuante. ibi, patientia temporis, &c. & est simi. ext. de eo qui dux. in matri. significauit.

c *¶ Litteras.*] in quibus fatentur aliqua se debere.

d *¶ Requisitione.*] i. cōfiteantur quòd absoluerunt aliquos à debito, in quo illi tenebātur.

e *¶ Erroris.*] id est, qui confitentur se tenere aliquam hæresim. Sed

tal. rerum nonne peccat morta

Coactio duplex.

2 Auctoritatē venerabilium prædecessorū nostrorum secuti, & nominatim beatissimi Papæ, & martyris Alexādri quinti à beato Petro, ab omnibus iura mentis †, & cuiuscumque modi obligationibus, quibus illi sese coacti violentia impiorum obligauerant, absoluimus § : & ne illa seruentur, vetuimus tam præfatum archiepiscopum Treuerensem, quàm eius præpositū, & omnes, qui tunc tēporis capti se illis quo quomodo obligauerunt : neque

a ¶ Auctoribus.] *Iuo habet, si sacerdotibus, vel actoribus ecclesiæ, quemadmodū etiam in eadem epistola dicitur*, si quis ergo episcopum, vel actorem ecclesiæ, *& refertur. 5. 2. q. 7. si quis erga. Hoc autem loco in epistola legitur*, similiter si huiusmodi personis quædam scripturæ, &c. *Præcesserant autem cum multa alia, tum quæ referuntur in hoc eodem capite in vers.* Est etiam & ad hanc. *Confectum enim est hoc caput ex locis epistolæ hinc inde sumptis, ordine non semper seruato.*

“ Litteras scribere.] *Hæc absunt ab originali. Sufficiunt enim illa, quæ sequuntur* scripturas facere. *Sed ob glossam nō sunt expicta.*

Item Nicolaus Papa episcopis Galliæ.

¶ Apostolica auctoritas, penitus illicita in irritum deducit iuramenta. C. II.

2 Pol. l. 6.

† *al. iurā- mentis illis*

a Dūmodo sit tale, q̄ possit seruā

& hoc magis probabile videtur, ex quo licitū est quod iurat, & potest adimpere, vt 22. q. 4. si aliquid. Qui priorem opinionem substinent, distinguunt inter promissoria iuramenta, & assertoria. In promissoriis iuramēta excusat metus, in assertoriis nō: quia potius debet quis omnia mala pati, quā falsum asserere, vt 32. q. 5. ita ne. Dicas ergo q̄ omne iuramentum obligat. Si tu obijcis mihi, q̄ iste habet exceptionē quod metus causa, hoc bene cōcedo: non potest tamen vti ea, ratione iuramēti. si tamē fuerit vsus ea, bene dico q̄ repellit agentē, & obtinebit in iudicio nō obstante iuramēto. peccat tamen vtēdo ea. si ergo quis iurauit rē suam per metū alij dare, petat à iudice vt cogat illū non recipere, vel q̄ absoluat ipsum à iuramēto, vt ext. de iureiu. ex administrationis. sed si ad hoc induci non potest, soluat, & postea repetat. si autē iurauerit se nō repetere, tūc denūtiet ecclesiæ factum illius. si autē iurauerit quòd nō denūtiet, illud iuramentū non est seruandū. vt extr. ea. quemadmodum. in fi. quia ex præcepto ad hoc tenetur. 22. q. 1. si peccauerit. Io. Tu breuiter dicas, quòd iuramentū super re illicita, ipso iure nō obligat, siue qs faciat spōte, siue coactus, vt si iurauī hominē innocentem interficere &

C.eod.tit.l.r.&3. nisi in casu, vt ff.eod.l.si mulier. §.si dos. Item in matrimonio.ext.de spon.cum locum. Item in voto.ext.quod metau. perlatum.B. Verum autem in iuramento Papa possit dispensare, quæritur. Hoc c. videtur dicere quòd sic, per prædictas decretales, vt ext.de vo.& vo.re.magnæ. immo in omni iuramento est excepta auctoritas maioris, vt ext.de iureiu. venientes. & extr.de rescr. cõstitutus. Item Imperator dispensat in eo.ff.ad muni. Imperatores. Item videtur q̃ non: quia iuramentum est de iure naturali, vt 22. qu.4. si ad peccatum. sed in talibus Papa non potest dispensare.25.q.1. sunt quidam. Item ar. ad hoc ext.de sta.mo. cũ ad monasterium.

Esa.58.

" Papa an possit i iuramento dispensare.

" Hug. dicit quòd in nullo iuramento licito potest Papa dispensare, nisi ad hoc solũ q̃ non habeatur infamis qui transgreditur illud.& hos non absoluit, sed absolutos denuntiat, quoniam iurauerunt de rebus ecclesiæ nõ repetendis, vt dicit. Tu dicas q̃ in voluntariis iuramentis non dispensat, sed in coactis bene. si tamen absoluit aliquẽ, tenet absolutio. Dico enim quòd cõtra ius naturale potest dispẽsare, dum tamen non contra Euangelium, vel contra articulos fidei : tamen contra

* Papa qñ contra Apostolum * dispensat.34.dist.lector.82.distolũ dispẽsat. Vide 34. dist.lector. "Bellum pt indici à iudice ecclesiastico. 1 Greg.vij. l.8.reg. Iho p.5.c.vlt.

vllam eos proinde infamiam, vel calumniam, aut à suis bonis sequestrationẽ vmquam auctore Deo, & sanctis Apostolis, & nostris prædecessoribus substinere permittimus: sicut per prophetam Dominus dicit [Dissolue colligationes impietatis.] Quinetiam præfato fratri nostro, filiisque Treuerensis ecclesiæ, illiusque defensoribus hæc in mãdatis damus, vt spirituali simul, & materiali [a] gladio tamdiu malignos illos, eorumque fautores insequantur, quousque cum integritate possessiones, vel quæcumque res ecclesiasticæ hoc facto, vel quocũque pacto distractæ, seu direptæ sunt reuocentur.

a ¶Alexandri.]*Nicolaus citat epistolam Ale.i.de qua re not.atum est 8.dist.19. si Romanorum.*

2 *A fidelitatis etiam iuramento Romanus Pontifex nonnullos absoluit, cum aliquos à sua dignitate deponit.*

Vode Gregorius Papa.

¶In manuscriptis est vt in vulgatis Gelasius Papa Anastasio Imperatori. *Cuius Gelasij esse non potest. Zacharias enim & Carolus magnus, quorũ in hoc capite mentio fit, multo post Gelasium vixerunt. Habetur autem in regesto Gregorij 7.libr.8.epist.21. Herimanno Metensi episcopo scripta quam refert Iuo. In qua quidem epistola paulo ante multa ex epistola Gelasij Anastasio Imperatori scripta afferuntur.*

¶Pontificalis auctoritas à iuramento fidelitatis nonnullos absoluit. C. III.

1 ALius [b] item Romanus Pontifex, Zacharias scilicet, regem Francorum nõ tam pro suis iniquitatibus, quàm pro eo, quòd tantæ potestati erat inutilis [c], à regno depositus [d]: & Pipinum Caroli magni Imperatoris patrem in eius locum substituit, omnesque Francigenas à iuramento [e] fidelitatis, quod illi fecerant, absoluit. Quod etiam ex auctoritate frequenti agit sancta ecclesia, cum milites absoluit à vinculo iuramenti: quod factum est his episcopis, qui Apostolica auctoritate à pontificali gradu deponũtur.

Item Gregorius vij. Romanæ synodo præsidens dixit[2].

¶Excommunicati vinculo fidelitatis non tenentur obnoxij. C. IIII.

3 NOs sanctorum prædecessorum nostrorum statuta tenentes, eos, qui excommunicatis fidelitate [f], aut sacramento constricti sunt [g], Apostolica auctoritate à sacramento absoluimus: & ne eis fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus, quousque [A] ipsi ad satisfactionẽ veniant.

A ¶Quousque, &c.]*Verba hæc non sunt in codice manuscripto Vaticano.*

Item Vrbanus II. episcopo Vapicensi.

¶Antequam reconcilientur, fidelitatem excommunicatis nullus seruare cogitur. C. V.

4 IVratos milites Hugoni comiti, ne ipsi, quamdiu excommunicatus est, seruiant, prohibeto [†]. Qui si sacramenta prætenderint, moneantur oportere Deo magis seruire, quàm hominibus. Fidelitatem enim quã Christiano principi iurarũt, Deo eiusque sanctis aduersanti, & eorum præcepta calcanti nulla cohibentur auctoritate persoluere.

QVÆSTIO VII.

1 ps. *[h] Bsque synodali vero audientia sacerdotem damnari, in Hispalensi secundo concilio, cui Isidorus interfuit, ca.6 sic prohibetur.*

A FIDELITATIS. Hæc est secunda pars q. in qua probat quòd laicus incorrigibilis per ecclesiam possit deponi à sua dignitate. & hoc probat per tria c. Io. de Fant.

CASVS. Supra in duobus proximis ca. absoluit Papa ab obligationibus & iuramentis coactis. Nunc vero vult ostendere Grat. quòd idem possit facere de iuramento fidelitatis, cum aliquos à suis dignitatibus deponit.

ALius.] CASVS. Gelasius Papa scribens contra Anastasium Imperatorẽ dicit, quòd potest eum deponere propter malitiam suam, & hoc probat exemplo Zachariæ Papæ, qui Regem Francorum depositit, non tantum propter sua delicta, quantum pro eo quòd inutilis erat, & loco eius Pipinum patrem Caroli posuit: & omnes Francigenas à fidelitate eius absoluit: & milites à vinculo iuramenti in depositionibus episcoporum. Alij habent verba ista vlti. pro §. Gratiani, qui sic incipit, quod ex frequenti.

b *¶Idem.*]quia de alio Papa præcesserat sermo: qui idem fecerat.

c *¶Inutilis.*]non intelligas inutilis, id est, insufficiens. tunc enim debuisset ei dari coadiutor, vt 7.q.1.quamuis. & c.petisti. sed dissolutus erat cum mulieribus, & effeminatus.

[A] imperator

d *¶Deposuit.*] "ergo Papa deponit Imperatorem [a], vt 96.dist.duo. pôt à Papa & c.si Imperator. nam & transferre potest imperium, vt extra de deponi. electi. venerabilem. Arg. contra 93.distin. legimus. in fin. & nonagesi a Adde idẽ ma sexta distin. cum ad verum. Sol. dicitur deposuisse, qui deponen tenuisse Bal. tibus consensit.

in l. non am e *Iuramento.*]supple ratione dignitatis præstito, non ratione perbigitur. ff. sonæ. Io. de Fant.

de legi.

NOs sanctorum.] CASVS. Quidam sacramento fidelitatis quibusdam excommunicatis erant adstricti. quærebatur vtrum tempore excommunicationis deberent eis seruire? Et respondetur quòd non: nisi satisfaciant prius, & absoluantur ab excommunicatione, aut sacramento, id est, sacramento fidelitatis: & etiam sine sacramento faciunt quidam fidelitatem aliis. & ideo hæc diuersificare potes.

f ¶*Fidelitate.*] 11.q.3. quoniam multos. cõtra. sed ibi est solutũ. Item contra arg. 11.q. 3. Iulianus. sed ibi est solutum.

g ¶*Constricti sunt.*] "excõicato sed quid dices, si iura ui me soluturum alicui pecuniam, vel sub pœna promisi, & ille excõmunicatur: num quid teneor ei soluere ? Videtur quòd non [b] : quia qualitercumque possimus de bemus vexare malos, vt cessent à malo, vt 23.q.6. iam vero. & vtilius elurienti. &c. vt 5.q.5. non omnis. excommunicatis in nullo casu communi cabimus, nisi in his quæ spectant ad correctionem eorum, vt 11.q.3. cum excommunicato. Item quia intelligor iurasse sub hac conditione, si res in eodem statu permanet, vt 22.qu.2. ne quis. in fi. ff. de sol. cũ quis. Item vbi nulla est petitio, ibi nulla est mora, vt ff. de ver. obli. si pupillus. Item quia male meriti publica egestate labore debent, vt ff. depo. bona fides. De hoc autẽ non est dubium quin debitum peti possit ab excommunicato, vt ext. de sen. ex com. si vere. Sol. pecunia illa non redditur ei, sed deponatur in ædem sacram. Verius credo quòd licet ille non habeat ius petẽdi, tamen debet ei solui. sic extra de iureiu. debitores. & probatur hoc ext. de sen. ex commu. si vere. vnde licet excommunicatio tollat obligationem quò ad fidelitatem, non tamen quo ad alios contractus, vt videtur Io. Probabiliter dici potest, quòd excommunicato non sit soluendum, cum nemo debeat participare cum eo, vt 11.q.3. cum excommunicato. nisi in casibus, vt 5.11.q.3. quoniam multos. Nec obstat illa decr. si vere, quia illud factum fuit de necessitate. B.

[a] 23.q.6.ps. [b] & 5.dist.67.cpis.

¶Excõicato fa pitus ordinantur cleri ci, quàm deponũtur: vnde graue esset toties vocare tot episcopos. Item quia depositio frequẽter fit causa odij, sed ordinatio cã electionis. solus autẽ confert dignitates, si hoc habet ex consuetudine, vt extr. de his quæ fi. à præl. ea nosc. citur.

Vratos milites.] CASVS. Hug. comes excommunicatus erat: propter quod scribit Vrbanus secundus cuidam episcopo, vt prohibeat ne milites ratione fidelitatis seruiant ipsi comiti quamdiu fuerit excommunicatus: quia magis oportet Deo seruire, quàm comiti ecclesiæ aduersanti.

Bsque synodali.] Hæc q. diuiditur in duas partes: in quarũ prima probat per quinque ca. quòd solus episcopus non potest deponere presbyterũ. Secũda ibi, *Solus.* Io. de Fan. CASVS. Hic intitulatur 7.q. vbi quæritur, an episcopus sacerdotem condemnare valeat absque synodali audientia. Et respondetur, quòd solus episcopus presbyterum suspendere potest, vt j. ead. quæst. 8. hi qui. & in causa ciuili inter suos clericos cognoscere, vt 5.10.q.3. quia. Deponere vero non potest presbyterũ, nisi cum sex episcopis, diaconem cum tribus: reliquos vero clericos solus de ponere potest, vt j. ea.q.1. Felix. & c. si autem. episcopum vero solus Papa deponere potest. 3.3. q.6. dudum. De hoc not. in summa huius quæst.

h ¶*Absque.*] "si agatur contra clericum de crimine criminaliter, ne "clerico ci cessaria est presentia episcoporũ, secundũ quod traditur j. c. si quis. minoto q & c. Felix. Distinguitur tamen, quia si agatur de crimine ad depositionẽ ordinis, tunc habet locũ c. Felix. & c. si quis. Si autẽ agatur ad impositionẽ beneficij, tunc solus episcopus potest cognoscere cum clericis suis, vt 18.quæst.2. si quis abbas. & 16. q.7. inuentum.

& extra

& ext.de iud. at si clerici. & 11.q.3. quis episcopus damnatus. & extr. de cohab. cle. & mu. c. sicut. & c. de sacerdotibus. Item si agatur de crimine in modum exceptionis, solus potest cognoscere. extr. de accu. super his. licet sit argu. contra 23. dist illud. Tamen quocumque modo agatur de crimine, semper accusator punitur vt calumniator, vt ext. de acc. sup his. & c. cũ dilectus.

¶Sine concilij examinatione presbyter, vel diaconus non deiiciant. C. I.

SExta actione cõperimus, Fragitanum Cordubensis ecclesiæ presbyterũ iniuste olim à pontifice suo deiectũ, & innocentem exilio condemnatum. Quem rursus ordini suo restituentes [A] id denuo aduersus præsumptionẽ nostrã [a] decreuimus, vt iuxta priscorum Patrum synodalem sententiam nullus nostrum sine concilij [a] examine quemlibet presbyterum, vel diaconum deiicere audeat. Nã multi sunt, qui indiscussos potestate tyrannica, non auctoritate canonica damnant. Et si cut nonnullos gratia fauoris sublimant, ita quoldam odio, inuidia que permoti humiliant: & ad leuem opinionis auram condemnant, quorum crimen non apparent. [b] Episcopus enim sacerdotibus, ac ministris solus [b] honorem dare potest: solus auferre non potest. Si enim hi, qui in sæculo à dominis suis honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis nexũ non reuoluuntur, nisi publice apud prætoris, ac præsidis tribunal in foro fuerint accusati, quanto magis hi, qui diuinis altaribus consecrati honore ecclesiastico decorantur? Qui profecto, nec ab vno damnari, nec vno iudicante potest honoris sui priuilegiis exui: sed præsentati synodali iudicio, quod canon de illis præceperit, diffiniri.

A ¶Restituentes.]*Sic est emendatum ex codicibus conciliorum impressis, & manuscriptis. Sic enim apertius declaratur illum canonice à concilio esse restitutum, quàm ex lectione Gratiani vulgata*, restitutum esse competimus.

a *¶Concilij.*]ergo tres episcopi faciunt concilium: quia tres episcopi examinant causam diaconi, vt j. ea. si quis.

b ¶*Solus.*]incorporalia enim facilius construuntur quàm destruantur. ext. de trãsl. inter. Hæc est vna ratio quare in promotione clericorum non requirũtur plures episcopi, sed in remotio ne fic. "Item quia sæcũlibus fit, q̃ ci. quam deponũtur: vnde graue esset toties vocare tot episcopos. Item quia depositio frequẽter fit causa odij, sed ordinatio cã electionis. solus autẽ confert dignitates, si hoc habet ex consuetudine, vt extr. de his quæ fi. à præl. ea nosc. citur.

B ¶Nostram.]*Antea legebatur*, vestram. *in re centioribus autem conciliorum editionibus est*, nouam. *Emendatum est ex antiquioribus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & Lucensi regio, quemadmodum & paulo post*, nullus nostrum. *cum antea esset*, nullus vestrum. *Modesti enim & religiosi episcopi sibi etiam metuunt. Alia vero quædam sunt ex iisdem codicibus emendata.*

Item Gregorius Ioanni episcopo Panormitano, lib. 11. epist. 49.

¶Causas clericorum episcopus non nisi cum senioribus ecclesiæ audiat. C. II.

2 SI quid de quocumque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuste possit offendere, facile non credas: nec ad vindictam te res accendat incognita: sed prę sentibus seniotibus ecclesiæ tuæ diligenter est veritas perscrutanda: & tunc, si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis.

Item ex concilio Carthag. A I. c. 11.

A ¶Carthaginensi.]*Sic est emendatum ex vetustis codicibus. Nam in vulgatis erat*, Agathensi primo, *cum vtrumque dumtaxat Agathense memoretur.*

¶A quot episcopis presbyteri, vel diaconi sunt audiendi. C. III.

SI quis tumidus, vel cõtumelious extiterit in maioré natu [c], vel aliquã causam habuerit, à tribus vicinis episcopis, si diacon [a] est, qui arguitur: si presbyter, à sex: si episcopus, à duodecim consacerdotibus audiatur. Vniuersi episcopi dixerunt. Contemptus debet cõtumaciæ, & superbiæ in omnibus frangi. Causæ † vero personis † [d] ab his [e] statuto numero audiantur.

A ¶Si diaconus est.] *In vulgatis conciliorum editionibus legitur*, si diaconus est, arguatur, presbyter, &c.

Item ex concilio Carthaginensi 2. c. 10.

¶De eodem. C. IIII.

3 FElix episcopus Selemselitanus dixit. Etiam hoc adiicio secundum statuta veterum conciliorum, vt si quis episcopus (quod nõ optamus †) in reatũ aliquem in currerit, & fuerit ei nimia necessitas, non posse plurimos congregare, ne in crimine remaneat, à duo decim episcopis audiatur, & à sex presbyter [A], & à tribus diaconus cum proprio [f] suo episcopo.

A ¶Presbyter.] *Sic legitur in concilio, quod est in codice canonum, c. 12. græco, & duobus codicibus conciliorum Vaticanis, & vno alio perantiquo, & concordat cum sequenti capite. In editionibus autem conciliorum Pharisiensibus, ac Colonensibus habetur*, & à se presbyteris, & tribus diaconis, *quemadmodum & in multis Gratiani manuscriptis.*

Item ex concilio Carthaginensi tertio, c. 8.

¶De eodem. C. V.

4 SI autẽ [g] presbyteri, vel diaconi fuerint accusati, adiũcto si bi ex vicinis locis proprius † episcopus legitimo numero collegarum, quos ab eodem accusati petierint, id est, vnà secum in presbyteri nomine [A] sex, in diaconi tribus, ipsorum causas discutiat †, eadem dierum †, & dilationum, & à communione [h] remotionum, & discutione personarum, inter accusatores, & eos, qui accusantur, forma seruata. Reliquorum autem clericorum causas etiam solus [i] episcopus loci agnoscat, & finiat.

A ¶Nomine sex.] *Sic in ceteris codicibus impressis, & manuscriptis, præterquam in editione Colonensi quattuor tomorum, in qua habetur*, presbyteri nomine quinque, in diaconi duobus.

2 *Solus autem ad exclusionẽ aliorũ episcoporum, non suorum clericorum dicitur, sine quorum præsentia eius sententia erit irrita.*

Vnde in Carthaginensi concilio 4. ca. 23. legitur.

¶Absque præsentia clericorum nullius causam episcopus audiat. C. VI.

j SEpiscopus nullius causam audiat absque præsentia suorum [k] clericorum: alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur.

FElix.] CASVS. in hoc ca. dicitur, q̃ causa criminalis episcopi à xij. episcopis audiri debet, causa presbyteri à sex, causa vero diaconi à tribus cum proprio episcopo.

f ¶*Cum proprio.*] i. pter proprium episcopum. 2.q.5. presbyter.

SI autem.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ si presbyter accusatur, sex episcopi debent interesse: si diaconus, tres: ceterorũ vero clericorum causas criminales solus episcopus potest tractare.

† *al. Causa audiatur*
† *al. personis statuto*

g ¶*Si autem.*] hoc ca. est pars illius. 4.qu.5. quisquis.

h ¶*A communione.*] i. excædẽ dilationes dantur accusatori, quę & reo: & æque excommunicabitur accusator si non venerit, sicut reus: vt 4.q.5. quisquis.

3 3.q.8 Augero. Ans. l. 3.c.121. Bur. l.j.c.149. Iuo p.5.c.262.

† *al. opinamur*

i ¶ *Solus.*] i. sine aliis episcopis: non tamen sine clericis suis, vt j. ea.c. prox. Ioan.

SOLVS. Hæc est 2. pars q. in qua dicitur, q̃ causas aliorum clericorum à sacerdote & diacono in capitulo suo potest episcopus diffinire, supple excepto subdiacono: q ho die cum diacono pari passu ambulat. extra de seruis non ord. mi ramur. Io. de Fant.

4 Ans. l. 3.c. 123. Bur. l. 2. ca. 205. Iuo p. 6.c. 280.

† *cum proprio episcopo*

CASVS. Dictum est, q̃ solus episcopus potest tractare causas criminales clericorũ: sed ne aliquis putaret, q̃ alij clerici nõ deberent interesse: ideo dicit Grat. q̃ hęc dictio, solus, non excludit clericos: sed alios episcopos. Sequens c. planum est.

k EPiscopus.] *Suorum.*] "Sufficit tamẽ maior pars, si absentes præbeant assensum, vt 64. dist.c. 1. & 2. Sed numquid & isti clerici sunt iudices istius? Non vidętur, cum quilibet eorũ sit forte minor eo. Quidam dicunt q̃ ipsum cõcilium sue capitulum habet iurisdictionẽ ordinariam: nullus tamẽ per se est iudex. Alij dicunt, q̃ sunt assessores epi: & sententia sine talibus assessoribus lata, nulla est: sicut sententia nulla est q̃ fertur contra fiscũ ablente adnoucato fisci, vt ff. de iur. fis. fi. fiscus. sicut vi dicere lex, vt supra quę fertur officio iudicis ipso absente, q̃ nulla fit, vt C. de sen. & int. om. iu. cũ simã. Quòd tũ clerici sint iudices, est arg. 6. q.3. scitote.

† *al. discutiant*
† *al. dierum dilatione*
" Bps an possit solus delinquẽtẽ condẽnare.

5 Burc. l. 1. c. 114. Iuo p. 5. c. 214.

Episcopus

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Piscopus.] Casvs. Dicitur in hoc cap. quòd episcopus solus dare hominem poteſt, quem solus auferre non poteſt. Si enim libertus in ſeruitutem reuocari non poteſt, niſi apud iudices legitime fuerit conuictus, quanto magis diuinis altaribus conſecratus, ab vno ſolo non poterit damnari.

E vltima.] Casvs. Hic intitulatur 8. q. vbi quæritur, ſi aliquis ſponte confiteturꝫ vel conuincitur peccaſſe ante ordinationem, vtrum poſſit officio ſuo frui. Et reſpond. quòd ſi in præſentia cõfiteatur, non abſtineat, vt 50. diſt. de hiſ vero. in fi. ſi extra ius, non præiudicat ſibi, vt 3. ead. q. 5. presbyter. Si vero in iure confiteatur, & timore probationum deponitur: ſiue ante ordinationẽ ſiue poſt commiſerit illud, vt 24. diſt. c. vlt. ſi ſponte confiteatur, remouetur ab executione ſacerdotij: in aliis tamẽ ordinibus diſpenſati ue remanebit, vt 3. e. ca. 1. Si vero confitetur crimen quod fecit poſt ordinationẽ, acta pœnitentia diſpenſatiue in ſuo ordine permanebit, vt 3. c. 2. & in vtroque iſtorum caſuum de rigore iuris eſſet deponẽdus. & hoc verum eſt in magnis criminibus, quæ inducũt depœnit. c. 1. poſitionem. Sed pro Pol. l. 4. ti. 39 paruo crimine acta Bur. l. 2. c. 49 pœnitentia ſtat in or Iuo p. 6. ca. dine ſuo, vt 5. qu. 4. in 150. Pan. l. 3. loco. & de conſe. di. 2. c. 152. Cap. relatum. & hoc inue- 10. ibid. nies in ſumma huius

al. tamen quæſtionis planius.

" Crimẽ afi a ordinõnem commiſſum animpediat frui officio. Hic quæritur, ſi aliquis confiteturꝫ crimen quod fecit ante ordinationem ſuam, vel conuincitur peccaſſe ante ordinationem ſuam, an poſſit frui officio ſuo? Diſtinguas ergo: quia aut eſt tale crimen quod inducit depoſitionem, aut nõ: ſi non inducit, acta pœnitẽtia remanet in ordine ſuo, vt hic, & 68. diſt. ſicut. Item ſi inducit depoſitionẽ, tũc ſi confiteturꝫ illud in pœnitẽtia, nõ abſtinebit ab officio, vt 50. diſt. de his vero. in fi. ſimiliter ſi confiteturꝫ illud extra ius, quòd talis confeſſio ei non præiudicat, vt 3. ead. q. 5. presbyter. licet

aNon cõtra dicit. qñ ibi accipit pp accidẽs. ſ pp ſcãdalũ & in famã, ſi pp vt ibi not. p Vin. & B. ſed de hac miſia dic vt plene not. Inn. B. Com. & Hu. ext. de ele. p inſitionẽ. " crimina ſi ſunt depoſi

ſit arg. contra extra de excel. præla. quàm ſit graueᵃ. Si vero confitetur in iure crimen ſuum commiſſum ante ordinationem ſuam, deponitur ab officio ſacerdotali: retinebit tamen nomen presbyteri, & omne inferius officium, vt ſ. ead. ca. 1. & c. ſi quis presbyter. & hoc cum ſponte illud confitetur. Si vero confitetur illud timore probationum: tunc ſiue ante, ſiue poſt ordinationẽ ſuam illud commiſit, deponitur irreparabiliter, vt 24. diſt. c. vlt. 50. diſt. ex pœnitentibus. 81. diſt. ſi quis ſine examinatione. & c. ſi quis epiſcopus. Si ergo quis ſponte confitetur crimen commiſſum poſt ordinationem, ad tempus debet ſuſpendi ad agendam pœnitentiam: ſed poſtea reſtituitur ex diſpenſatione, vt ſ. ea. c. 2. " Si quæras quæ crimina inducunt depoſitionem, dico quòd non eſt à canone expreſſum. videmus enim quòd quæ. dam non inducunt: nam clericus tumultum faciens in ſynodo, non deponitur, vt 5. q. 4. in loco. Item qui cantat duas Miſſas ſub vno canone, vt de conſecr. diſt. 2. relatum. Item ſi epiſcopus citatus non venit ad ſynodum. 18. diſt. ſi quis autem, & c. decernimus. & tamen quodlibet tale eſt mortale. Similiter pro teſtimonio iuramento non deponitur aliquis, vt extr. de iureiur. ſicut. Tradunt autem quidam pro regula, quòd omne crimen inducit de poſitionem: niſi ſpecialiter à canone excipiatur. Alij dicunt quòd nullum crimen inducit depoſitionem, niſi ſpecialiter à canone excipiatur[b]. & hæc opinio maiori æquitati innititur: quare tenenda eſt. Io. Sed hæc materia eſt hodie determinata extra de temp. ordi. c. vlt. B.[c]

Item ex concilio Hiſpalenſi 2. c. 6.

¶Niſi in ſynodo canonice vocati ſacerdores damnari non poſſunt. C. VII.

Epiſcopus ſacerdotibus, ac miniſtris ſolus honorem dare poteſt, auferre ſolus non poteſt. Si enim hi, qui in ſæculo à dominis ſuis honorẽ libertatis adepti ſunt in ſeruitutis iugum non † reuocãtur, niſi publice apud prætoris, ac præſidis tribunal in foro fuerint accuſati, quãto magis hi, qui diuinis altaribus conſecrati honore eccleſiaſtico decorantur? Qui profecto nec ab vno damnari, nec vno iudicante poterunt honoris ſui priuilegiis exui: ſed præſentati ſynodali iudicio, quod canon de illis præceperit, definiri.

QVÆSTIO VIII.

E vltima vero [a] *quæſtione ſic ſtatutum eſt in concilio Neocæſarienſi capitulo nono & decimo.*

¶Presbyter, qui ante ordinationem confiretur ſe corporaliter lapſum, poſtea non offerat. C. I.

[2] Qui admiſit corporale[b] peccatum, & hic poſtea preſbyter ordinatus eſt, ſi confeſſus fuerit[c], quòd ante ordinationem ſuam peccauerit, non quidem offerat[d]: maneat autem † in aliis officiis propter[e] eius ſtudij[e] vtilitatem. Nam cetera[f] peccata cenſue runt plurimi etiam ordinatione priuari[g]. Quòd ſi de his non fuerit confeſſus, nec ab aliquibus poteſt manifeſte conuinci, huic ipſi de ſe poteſtas[g] eſt committenda. Similiter & diaconus in eodem culpæ genere fuerit inuolutus, ſe ſe à miniſterio[h] cohibebit.

Item ex concilio Toletano 9. c. 10.

¶Ex miniſtris eccleſię geniti, in ſeruitutem deuocentur eiuſdem. C. III.

[4] Cvm multæ ſuper incontinentia † ordinis clericorum hactenus emanauerint ſententiæ patrum, & nullatenus ipſorum reformari quiuerit correctio morũ, vſq; adeo ſententiam iudicãtium protraxere commiſſa culparum, vt non tantum ferretur vltio in

[3] Hi, qui[i] altario Dei deſeruiunt, ſi ſubito in ſtenda carnis fragilitate corruerint[k], & Domino reſpiciente digne pœnituerint, ita vt mortificato corpore cordis cõtriti ſacrificium Deo offerãt, maneat in poteſtate[l] pontificis vel veraciter afflictos non diu ſuſpẽdere, vel deſidioſos prolixiore tempore ab eccleſiæ corpore ſegregare: ita tamen, vt ſic officiorum ſuorum loca recipiãt, ne poſſint ad altiora officia vlterius promoueri. Quòd ſi iteratoᵐ velut canes ad vomitum reuerſi fuerint, & veluti ſues in volutabris luti iacuerint, non ſolum dignitate officij careant, ſed etiam ſanctam communionem, niſi in exitu, non percipiant.

Item ex concilio Toletano 9. c. 10.

¶Ex miniſtris eccleſię geniti, in ſeruitutem deuocentur eiuſdem. C. III.

[4] Cvm multæ ſuper incontinentia † ordinis clericorum hactenus emanauerint ſententiæ patrum, & nullatenus ipſorum reformari quiuerit correctio morũ, vſq; adeo ſententiam iudicãtium protraxere commiſſa culparum, vt non tantum ferretur vltio in

Item ex concilio Ilerdenſi, c. 5.

¶Deſeruientes altario, ſi carnis fragilitate deliquerint, epiſcopi arbitrio ſubiaceant. C. II.

[3] Hi, qui[i] altario Dei deſeruiunt, ſi ſubito in ſtenda carnis fragilitate corruerint[k], & Domino reſpiciente digne pœnituerint, ita vt mortificato corpore cordis cõtriti ſacrificium Deo offerãt, maneat in poteſtate[l] pontificis vel veraciter afflictos non diu ſuſpẽdere, vel deſidioſos prolixiore tempore ab eccleſiæ corpore ſegregare: ita tamen, vt ſic officiorum ſuorum loca recipiãt, ne poſſint ad altiora officia vlterius promoueri. Quòd ſi iteratoᵐ velut canes ad vomitum reuerſi fuerint, & veluti ſues in volutabris luti iacuerint, non ſolum dignitate officij careant, ſed etiam ſanctam communionem, niſi in exitu, non percipiant.

Item ex concilio Toletano 9. c. 10.

¶Ex miniſtris eccleſię geniti, in ſeruitutem deuocentur eiuſdem. C. III.

[4] Cvm multæ ſuper incontinentia † ordinis clericorum hactenus emanauerint ſententiæ patrum, & nullatenus ipſorum reformari quiuerit correctio morũ, vſq; adeo ſententiam iudicãtium protraxere commiſſa culparum, vt non tantum ferretur vltio in

[a] ¶Propter eius ſtudij vtilitatem.] *Græce eſt διὰ τὴν ἀλλην σπουδὴν, id eſt*, propter ſtudium, ac diligentiam, quam ceteroquis adhibet.

[b] ¶Priuari.] *Græce legitur* τὴν χειροθεσίαν ἀφίεσθαι, *id eſt*, per manus impoſitionem dimitti. *quemadmodum fere vertit Dionyſius, cuius verſionem ceteri collectores attulerunt, hæc tamẽ clauſula omiſſa. Nam hæc verſio, quam Gratianus affert, eſt priſca, quæ in collectione Iſidori. Ita ex his verbis longe alia elicitur ſententia, atque auctor gloſſæ putarit.*

Item ex concilio Ilerdenſi, c. 5.

¶Deſeruientes altario, ſi carnis fragilitate deliquerint, epiſcopi arbitrio ſubiaceant. C. II.

[3] Hi, qui[i] altario Dei deſeruiunt, ſi ſubito in ſtenda carnis fragilitate corruerint[k], & Domino reſpiciente digne pœnituerint, ita vt mortificato corpore cordis cõtriti ſacrificium Deo offerãt, maneat in poteſtate[l] pontificis vel veraciter afflictos non diu ſuſpẽdere, vel deſidioſos prolixiore tempore ab eccleſiæ corpore ſegregare: ita tamen, vt ſic officiorum ſuorum loca recipiãt, ne poſſint ad altiora officia vlterius promoueri. Quòd ſi iteratoᵐ velut canes ad vomitum reuerſi fuerint, & veluti ſues in volutabris luti iacuerint, non ſolum dignitate officij careant, ſed etiam ſanctam communionem, niſi in exitu, non percipiant.

Item ex concilio Toletano 9. c. 10.

¶Ex miniſtris eccleſię geniti, in ſeruitutem deuocentur eiuſdem. C. III.

[4] Cvm multæ ſuper incontinentia † ordinis clericorum hactenus emanauerint ſententiæ patrum, & nullatenus ipſorum reformari quiuerit correctio morũ, vſq; adeo ſententiam iudicãtium protraxere commiſſa culparum, vt non tantum ferretur vltio in

[b] ¶*Corporale peccatum.* id eſt fornicationem.

[c] ¶*Si confeſſus fuerit.*] ſponte, nõ metu probationum.

[d] ¶*Offerat.*] id eſt, officiet, aliàs conficiat.

[e] ¶*Studij.*] quia ſtudio ſe confeſſus eſt: vel quia vtilis eſt eccleſiæ: cum tali enim diſpenſatur, vt 50. di. ſtudeat.

[f] ¶*Cetera.*] id eſt, cetera peccatores qui non ſunt ſponte confiteri. Vel dic proprie alia peccata à fornicatione, & ſic eſt arg. quòd minus punitur aliqs propter fornicationem, quàm propter aliud crimẽ: hoc ideo, " quia pauci ſine illo crimine inueniuntur, idem eſt argu. 82. diſt. 56. diſt. quia tua. & ad presbyter. 81. diſtin. ſi qui clerici. argu. contra. 33. diſt. c. vlt.

[g] ¶*Poteſtas.*] confiteni di[d] crimen: ſed & ſi non vult non confiteri, relinquitur arbitrio

[h] ¶*A miniſterio.*] diaconali: ſed non ſubdiaconali.

[i] Hi *qui.*] Hoc c. ponitur 8. diſt. 50. hi qui. 2.

[k] ¶*Corruerint.*] Loquitur ergo de eo qui poſt ordinationem deliquit. " Sed nonne magis delinquit ille qui delinquit in dignitate, quàm qui extra dignitatem delinquit, vt quadrageſima diſtin. homo Chriſtianus. & 25. quæſtio. 1. nullũ? Reſp. ſic. ſed ideo magis punitur; quia ſciens ſe permiſit ordinari. 50. diſtinctione, ex pœnitentibus.

[l] ¶ *In poteſtate.*] Si intelligas hoc cap. de clerico depoſito, tunc eſt hic argument. quòd epiſcopus poteſt reſtituere clericum depoſitum. Si autem de ſuſpenſo, tunc patet quòd relinquitur arbitrio epiſcopi, an velit ſuſpenſo reddere officium ſuum, ſed cum iſte clericus ratione criminis non poſſit promoueri ad ſublimiorem gradum: quomodo ergo poteſt ipſum reſtituere famæ: cum per pœnitentiam non tollatur infamia, vt 2. q. 3. §. hinc colligetur? Poteſt dici, quòd ex quo Papa dat poteſtatem diſpenſandi: ergo per conſequens reſtituendi famæ.

[m] ¶*Iterato.*] argum. grauius puniri iteratum delictum, vt 25. q. 2. ita nos. extra de cohab. cler. clericos. & de hæret. ad abolendam. Ioan. de Fant.

Cvm multæ.] Casvs. Conſtitutiones multæ factæ fuerant, vt clerici in ſacris ordinib. conſtituti viuerent cõtinenter: quod cum non facerent, ſtatutum fuit in concilio Toletano, vt quicumque deinceps ab epiſcopo vſque ad ſubdiaconum ex deteſtando connu

connubio liberæ vel ancillæ liberos procreauerit, canonica cenſura damneturꝫ filij vero eius in ſeruitutem eccleſiæ ad cuius ignomiam nati ſunt, redigantur.

[a] ¶*Ex ancilla.*] Sed quare punitur Dominus ancillæ illius? Reſp. in fauorem eccleſiæ: vel ideo quia ratione criminis illa facta eſt de ſuo foro.

[b] ¶*Ingenuæ.*] Speciaſis eſt iſte caſus, vbi filius conditionem matris liberę non ſequitur, cõtra id quod eſt 32. q. 4. liberi.

[c] ¶ *Connubio.*] Ergo patet q̃ loquitur de ſacerdotibus, qui legitime ducunt vxores, tales enim grauius puniuntur, vt 32. di. eos. 81. diſt. quidam. & 28. diſt. presbyter. Quidquid tamen hic dicatur: cum eccleſia non ſit iſto iure vſa, perdit ius iſtud, ſicut & illud, quòd poſſit exigere pœnam ſacrilegij, vt 17. q. 4. quiſquis.

[d] ¶ *Hereditatem.*] ſcilicet paternã. " nam matri etiam ſuccedit ſpurius filius: & teſtamẽtum matris poteſt dici inofficioſum, vt ff. de inof. teſt. ſi ſuſpecti. §. 1. Io. hodie ſpurij omni beneficio ex eludũtur, vt C. de na. lib. auth. licet. B.

Si qui presbyter.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ ſi quis presbyter confeſſus fuerit ſponte ante ordinationem feciſſe fornicationem, non habebit executionem ſacerdotij, quia non celebrabit: ſed tãtum nomen ſacerdotis habebit. Si autem non fuerit ſponte confeſſus, ſed ab alio conuictus: tunc nec nomen ſacerdotis habebit. idem eſt de diacono, quod dictum eſt de ſacerdote.

[e] ¶*Nomen.*] Si quæris quid ei valeat retineri nomen presbyteri? Dico q̃ in omnibus retinet priuilegium presbyteri in loco ſubſcriptionis, & in aliis: præter hoc ſolũ q̃ non poteſt Miſſam celebrare, vt 3. ea. q. 7. Felix.

Ciſcitãtibus.] Casvs. Bulgari quæ fuerunt à Nicolao, vtrum à ſacerdote in adulterio deprehenſo, vel tantum de hoc infamato debeamus communionem recipere? Et reſpondet q̃ ſic: quouſque epiſcoporum iudicio reprobetur: quia nõ poteſt aliquis quantumcum que pollutus diuina polluere ſacramenta. Et q̃ recipere debeamus, tribus rationibus probat. Prima eſt, quia ſicut cereus accenſus ſeipſum conſumit, aliis vero lumẽ præbet: ſic presbyter Peccando nocet ſibi, aliis vero ex officio auctores ſcelerum, verum & in progeniem damnatorum. Ideoque quilibet ab epiſcopo vſque ad ſubdiaconum deinceps, qui vel ex ancillæ[a], vel ex ingenuæ[b] deteſtando connubio[c] in honore conſtituti filios procreauerint, illi quidem, ex quibus geniti probabuntur, canonica cenſura damnentur. Proles autem aliena † polſa ſibi quidem detrimentum præſtat, aliis vero lumen in tenebris adminiſtrat: & vnde aliis commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbet. Sumite ergo intrepidi ab omni ſacerdote Chriſti myſteria †: quia omnia fide † Chriſti ‖ purgantur. Fides eſt enim, quæ hunc mundum [h] vincit: & quia, non dantis †, ſed accipientis [i] fit, dicente beato Hieronymo[e]. [4] Ad credendum in anima omni baptiſmus eſt perfectus: & in omni ſacerdote corpus Chriſti eſt perfectum.] ¶Qui rurſus ſacræ ſcripturæ concordans ait [Priuſquam audias, ne iudicaueris quemquam:] atque ante probationem accuſationis illatæ neminem à tua communione ſuſpendas: quia non ſtatim, qui accuſatur[k], reus eſt, ſed qui conuincitur, criminoſus.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 3 5.[f]

¶Qui confitetur ſe ante ordinationem peccaſſe, non ſacrificet: conuictus autem deponatur. C. IIII.

[2] Si quis presbyter ante ordinationem peccauerit, & poſt ordinationem confeſſus fuerit, quòd ante peccauerit, non offerat, ſed tantum pro religione nomen[e] presbyteri portet. Si autem non ipſe confeſſus, ſed ab alio publice fuerit conuictus, ne hoc ipſum habeat, vt nomen presbyteri portet. Similiter & de diaconis obſeruandum eſt, vt ſi ipſi confeſſi fuerint, ordinem ſubdiaconi accipiant †.

Item Nicolaus ad conſulta Bulgarorum, c. 7 1.

¶De manu ſacerdotis, qui ab eccleſia tolleratur, licite ſacramenta ſumuntur. C. V.

[3] Ciſcitantibus[g] vobis, ſi à ſacerdote, qui ſiue deprehenſus in adulterio, ſiue de hoc ſola fama reſperſus eſt, debeatis communionem ſuſcipere, nec ne, reſpondemus. Non poteſt aliquis, quantumcumque pollutus ſit, ſacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt: nec poteſt ſolis radius per cloacas, & latrinas tranſiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiſcumque ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt coinquinare non poteſt. Idcirco ab eo, vſquequo iudicio epiſcoporum reprobetur, communio percipienda eſt: quoniam mali bona adminiſtrando ſe tantum modo lædunt: & cerea[A] fax accen

[a] ¶Et cerea.] *Antea legebatur, &c. Reſtitutum eſt ex originali, ex quo alia etiam ſunt emendata, & addita.*

[b] ¶Hieronymo. *Eſt in epiſtola de ſeptem gradibus, quem admodũ & quod ſequitur*: priuſquam audias, &c. *eſt ibidem ſuperius.*

CAVSA XVI.

Vidam abbas habebat parochialem eccleſiam: inſtituit ibi monachum, vt officium celebraret populus poſſedit eam per quadraginta annos ſine aliqua interpellatione: tandem querela aduerſus abbatem mouetur à clericis baptiſmalis eccleſię in cuius diœceſi parochiana ec cleſia illa conſiſtebat.

1 Hic primum quæritur, vtrum monachis liceat populis officia celebrare, pœnitentiam dare, & baptizare.

2 Secundo, ſi contigerit eos capellam habere epiſcopali beneficio, an ab eis ſint inſtituendæ, an ab epiſcopis.

3 Tertio, an iura eccleſiarum præſcriptione tollantur.

4 Quarto, ſi eccleſia aduerſus eccleſiam præſcribat, an etiam monaſterium aduerſus eccleſiam præſcribere poſſit.

5 Quinto ſi capellam in ſuo territorio ædificatam iure territorij ſibi vendicare valeat.

6 Sexto, ſi archipresbyter, vel epiſcopus ſua auctoritate, non iudiciaria ſententia capellam illam irreperit, an cadat à cauſa: vt eccleſia, cui præſidet, non vltra habeat ius repoſcendi, quod ſuus paſtor illicite vſurpauit.

7 Septimo quæritur, ſi laici capellam illam tenebant (vt quibuſdam moris eſt) & in manibus abbatis eam reſtituerint, & ordinandam tradiderint, an conſenſu epiſcopi, & clericorum abbas poſſit eam tenere.

Vidam abbas.] Casvs. Magiſter hactenus de ſtatu eccleſiarũ egit & ſæcularium clericorum. Sed quia religione monachorum multum decorat ur ſtatus eccleſiarũ, ideo in ſex ſequentibus cauſis tractat de ſtatu monaſteriorum & monachorum. In hac ergo prima cauſa agit de officio monachorum, oſtendẽs an valeant officia celebrare, & eorum capellæ debeãt per eos inſtitui. Annectit etiã generaliter de præſcriptione tam eccleſiarum, quã monaſteriorum, & quòd nullus auctoritate ſua tẽ, quã ad ſe credit pertinere, valeat vſurpare. Addit ẽt q̃ laici nullã habẽt in eccleſiis poteſtatẽ. Et vt hoc & alia multa meli⁹ faciat, præmittit thema, de quo ſeptẽ elicit qões.

Caſus thematis planus eſt.

[f] ¶ *Sciſcit antibus.*] 3. diſt. 32. nullus. contra. Io. ſed ibi loquitur de crimine quod eſt notorium per ſententiam[a], q̃ falſum eſt, vt ext. de coha. cle. ve ſtra. & c. ſeq. & c. vlti. vbi dicitur q̃ ſufficit ſi eſt notorium rei euidentia. B. " Sed non ne eo ipſo quòd quis comprehenſus eſt in adulterio, infamis eſt, licet nondum ſit damnatus, vt ff. de ri. nup. palam? Reſp. talis infamia non ſufficit ad hoc vt abſtinendum ſit à ſacramentis ſuis niſi infametur per ſententiam, vt dixi 32. di. §. verum. requiritur enim quòd ſit deprehenſus & conuictus, extr. de iud. cum non ab homine. tamen be ne concedo, quòd omnis ſacerdos in mortali exiſtẽs eſt ſuſpenſus quoad ſe, vt 1. q. 1. ſacerdotes. ſed non quoad alios: niſi ſit præciſus, vel niſi ſit notorius fornicator, vel ſimoniacus, vt 32. diſt. §. verum.

[g] ¶ *In fide Chriſti.*] id eſt, per fidem Chriſti.

[h] ¶ *Mundum.*] id eſt, amorẽ & delectationem mundanorum.

[i] ¶ *Sed accipientis.*] *i.* recipitur ſecũdũ meritũ recipiẽtis: ſed nõ ſecundũ meritũ dãtis, de cõſecr. di. 2. vtrum. k ¶ *Accuſatur.*] Si. 8. q. 4. nõne. 35. q. 6. multorũ. & 11. q. 3. eorũ. ext. vt li. pẽ. laudabilẽ. Io.

a Hic arg. ã occulto vel aliàs manifeſto, ſecundùm H.

† *al. miniſteria*

† *al. in fide*

† *al. dantis meritum*

Act. 15. 1. Ioan. 5

4 in epiſt. de 7. gradibus. tomo 4.

" infamis ne eſt in adulterio de prehenſus. Eccl. 11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vòd monachi.] Hæc quæst. diuiditur in 7. partes: in quarũ prima probat, quòd monachi debeant esse in monasterio, & flere sua & aliorum peccata. Secunda ibi, *Quod vero.* Tertia ibi, *His autem omnibus.* Quarta ibi, *De his vero.* Quinta ibi, *Quod autem.* Sexta ibi, *Ius ergo.* Septima ibi, *Quam vero.* Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur prima quæstio, qua quæritur, vtrum liceat monachis officia celebrare populis? Et respondetur q̃ in monasteriis suis possunt celebrare, vt j. 18. q. 2. & j. ead. placuit. & in capellis monasterij pleno iure possessis, vt j. e. q. 2. visis. similiter si committitur eis regimen parochialium ecclesiarum, vt j. ea. in parochia. de licentia tamen abbatis, vt 3. 58. dist. c. 1. & 2. olim tamen non eligebantur in sæcularibus ecclesiis nisi propter necessitatatem, vt 55. di. prisc. is. Sed hodie vtilitate tantum inspecta eliguntur, vt j. ea. cum pro vtilitate, & si eliguntur, soli morari non debent, vt in concilio Lateranen. de statu monachorũ. monachi. Et credo q̃ iure communi possunt eligi, si socios secum habeant monachos. Et procedit hoc ordine Grat. Primo probat, q̃ monachis non licet populo officia celebrare. vsque ad §. *His ita.* Postea allegat pro contraria parte respõdendo allegatis. B.

a ¶ *Quòd monachi.*] De hac materia canones varie loquuntur.

1 Anſl. 5. c. 66. & l. 6. c. 214. Pol. l. 4. tit. 34.

QVÆSTIO I.

Ips

Vòd monachi [a] *officia populis celebrare non possint, multis auctoritatibus probatur: quarum prima est illa sanctę Nicenæ synodi, qua dicitur.*

¶ Caput hoc neque in prima Nicæna synodo, neque in secunda hodie habetur. Est aliquid simile in canonibus Nicænis versis ex Arabico, can. 76.

¶Monachorum conuersatio ab omnibus debet esse discreta. C. I.

j PLacuit [b] omnibus residentibus in sancta Nicæna synodo, vt monachorum conuersatio, & vita secundum etymologiam nominis ab omnibus discrepet. Monachus enim græce, latine singularis dicitur. Vnde monachum per omnia singulariter [c] agere oportet. Quamobrem firmiter, & insolubiliter omnes præcipimus, vt aliquis monachus pœnitẽtiam nemini tribuat, nisi sibi inuicem, vt iustum est, mortuum non sepeliat [d], nisi monachum [e] in monasterio secum commorantium: vel si fortuitu quemquam aduenientium fratrum ibi mori contigerit.

Item Gregorius Ioanni Rauennati episcopo, lib. 4. epist. 1.

¶ Monasterij districtionem, & ecclesiasticum ministerium quilibet simul tenere non potest. C. II.

[2] NEmo [f] potest & ecclesiasticis obsequijs [†] deseruire, & in monastica regula ordinate per sistere: vt ipse monasterij districtionem teneat, qui quotidie in ministerio † ecclesiastico cogitur permanere.

Item Innocentius ad Victricium, epist. 2 cap. 10.

¶Monachi, qui ad clericatum promouentur, à priori proposito discedere non debent. C. III.

[3] DE monachis, qui diu morantes in monasteriis, si postea ad clericatus ordinem perue nerint, statuimus non debere eos à priore proposito discedere† §.

Si ergo (sicut Innocentius definit) à suo proposito eos discedere non licet: & sicut Gregorius testatur, in monastica regula deuote persistere, & ecclesiasticis obsequiis simul deseruire non possunt, patet, quòd parochianis ecclesiis monachi præsici non possunt.

Item Hieronymus ad Riparium presbyterum aduersus Vigilantium.

¶Monachus non habet officium docentis, sed plangentis. C. IIII.

[4] MOnachus [h] nõ docentis†, sed plangentis habet officium [i]: qui vel se, vel mundum lugeat [k], & Domini pauidus præsto letur aduentum.

Idem ad Paulinum de institutione monachi, epist. 13.

1 Anſl. 5. c. 75. & l. 6. c. 213.

b Quia monachi sine eis nihil agunt. vt j. e. monachi.

c Capitulũ eligẽdo indignũ q̃nq; dispẽsat. † vinus

1 Tuo p. 7. c. 2. Pann. l. 3. c. 15.

† al. officiis

† al. obsequiis

† al. deuitare

2 Poly. ibid. Anſelm. l. 7. c. 123.

e Falli vitium est.

3 Poly. ibid. Anſl. 5. c. 49

† al. decipi

† al. decipi christianum

Quæ mori. Simplicitas est dulcis.

4 Poly. ibid. Anſel. l. 7. c. 128. Tuo p. c. 128. Pann. l. 3. c. 376.

† al. doctoris

Ad hoc ar. 42. di. in pr. Vsq; vnde.

a Dic ẽt solius sine suo cõuentu, vt ext. lib. 6. de elec. si religiosus, i fi. d hoc ẽt satis dixi 7. qu. 1. eps de loco. Arc.

"Pœnitẽtiã dare ṗt laicis necessitate.

b Si de hac materia vis plenam hr̃e notitiã videq̃ no. Hosi ensum. d pœ. & re. §. cui cõsitẽdũ sit. & Go. i sum. eo. tit. §. facienda est.

"Monach' vtrũ possit præfici ecclesiæ parochiali.

"Dicas ergo q̃ si regimen populi committitur monacho ab episcopo cum abbatis licentia: tunc potest celebrare officium. 78. dist. c. 1. 3. ea. doctores. & c. moderamine. & ex auctoritate. Sed an ipso iure possit committi, vel tantum ex dispensatione de hoc dubitatur. Dicunt quidam, q̃ hodie iure cõmuni, sed olim ex dispensatione tantum. 55. dist. prisc is. Alij dicunt q̃ nec hodie nisi ex dispensatione. ext. de cap. mo. in ecclesiis. & ext. de stã. mo. c. 2. Satis potest admitti, q̃ secundum antiqua iura monachi non poterant præesse parochialibus ecclesiis nisi ex necessitate, vt 55. dist. prisc is. hodie vero possunt vtilitate etiam suadente: quia magis probati sunt quàm sæculares: & sic magis sunt vtiles, vt j. ea. cum pro vtilitate. & 47. dis. quantumlibet. & hoc si absit consensus episcopi & abbatis: sed si monasterium habet ecclesiam aliquam pleno iure, sufficit consensus abbatis [a], vt j. ead. quæst. 2. visis. De regularibus canonicis non est dubium, quin licite possint præfici ecclesiis: sed in hoc est differentia, quòd monachus secum debet habere socios sui ordinis: sed regularis non tenetur, nisi commode possit, vt extr. de stat. mo. quòd Dei timorem. Io. & ita de iure communi potest præfici monachus ecclesiæ parochiali, si potest habere secum socium sui ordinis, vt ext. de sta. mo. c. 2. B.

PLacuit omnibus.] CASVS. Tria in hoc cap. statuuntur. Primum est, vt monachus debeat esse singularis. Secundum, vt pœnitẽtiam nulli tribuat nisi fratri. tertium, vt mortuum non sepeliat, nisi monachum in monasterio suo secum morantem: vel si aliquem aduenientem Christianum ibidem mori contigerit.

b ¶*Placuit.*] Hoc cap. loquitur de monasteriis non habentibus populum.

c ¶*Singulariter.*] id est, non sæculariter viuere. nam singulariter, id est, solitarie viuere debent. j. ea. si clericatus. in fi.

d ¶*Sepelitat.*] Dicunt quidam quòd nullus sacerdos siue monachus, siue alter potest inungere pœnitentias, nisi ab episcopo sit commissa ei cura animarum, vt j. ea. peruenit. & c. cunctis. "nisi in casu q̃ no. Hosi necessitatis: vbi etiam laicus potest pœnitentiam dare. j. de consecr. dist. 4. sanctum. de pœn. dist. 1. quem pœnitet. vnde qui ab eis reciṗiunt pœnitentiam: nec quantum ad Deum, nec quantum ad ecclesiam sunt absoluti. Alij dicũt quòd quilibet sacerdos potest hoc facere [b], nam eo ipso quòd aliquis submittit se suæ iurisdictioni, habet potestatem ipsum absoluendi & ligandi, cum sit sacerdos. j. ea. §. hoc idem. tamen certum est quòd nullus suum sacerdotem potest dimittere sine causa. j. de pœn. distin. 6. placuit. Hodie expeditum est quòd nulla est talis absolutio, quam consequitur ab aliquo sacerdote, vt extra de pœ. & re. omnis. "Sed quid si parochianus alicuius deliquit in alterius episcopatu vel territorio? Videtur quod [1] alteri' per confitebitur sacerdoti parochiæ illius in cuius territorio deliquit: quia ratione criminis nemo tenetur iudicari factus est de foro suo. Item alia ratione, quia per cõfessionem pœnæ eterna commutatur in pœnam temporalem: sed pœnam tẽporalem nunquam extraneus iudex potest remittere [c]. Dic quòd proprius sacerdos est iudex illius cui dedit licentiam confitendi. Hoc ideo quia si fit condenare nequit absoluere. de ff. de re. iu. nemo. ex d pœ. & re. & aute. sedm Io. de Fan. Poly. ibid. Anſl. 5. c. 49

1 Tuo p. 7. c. 2. Pann. l. 3. c. 15.

† al. officiis

† al. obsequiis

† al. deuitare

b ¶*Solorum.*] i. solitariorum: ne sit contra j. e. si clericatus. Et est arg. q̃ monasteria nõ sunt cõstruenda in vribus, vt j. de consec. dist. 5. numquam.

c ¶*Simplicitatem.*] "Duplex est simplicitas, quædam contraria dolositati, & illa est bona: quædam contraria discretioni, & hæc est mala. 39. dist. ca. Petrus. & 36. dist. in principio.

ADDITTO. Et repellit à promotione, vt 39. distinct. Petrus. vbi de hoc. Arch.

d ¶*Non multum.*] Tamen quandoque minus est falli quam fallere, vt 22. q. 2. in ipsarum. "est ergo vitium falli, i. facilem esse ad fallendum. Intelligũt tamen quidam hoc de deceptione fidei. in cõtractibus autem decipi non est peccatum. 22. q. 4. innocens.

e ¶*Quæ indifferenter.*] Scriptũ est enim. Omni petenti te, tribue: etiam excommunicato. 11. q. 3. quoniã multos. 1. q. 2. quàm pio. 23. q. 4. ita plane. & c. duo illa. 13. q. 2. non æstimemus. Sed contra, Desunt eleemosyna in manu tua donec inueniας iustum, &c. & ar. 86. dist. non satis. j. ea. c. vlt. & arg. 5. q. 5. non omnis. De hoc notaui 3. 42. dis. quiescamus.

f ¶*Inſtitorem.*] id est, negotiatorem.

g ¶*Neſiliorum.*] id est, pauperum.

h ¶*Canes.*] i. histriones & meretrices & lecçatores [a].

1 Tuo p. 7. c. 2. Pann. l. 3. c. 15.

1 Cor. 12.

1 Reg. 3. com. ad c. 3. Esaiæ

1 Deuſd. p. 5

1 Reg. 14.

ALia.] CASVS. Heliodorus episcopus quæsiuit à Hieronymo quis sit maior, clericalis ordo, an monachalis. Et respondet q̃ clericalis: & hoc probat quattuor rationibus. Prima est, quia monachi à clericis sacramenta suscipiunt. Secũda est, quia monachi mortui sunt mundo, clerici vero de altari viuunt. Tertia est, quia monacho ante presbyterum sedere non licet, nisi munus deferat ad altare. Quarta est, quia monachi à clericis excommunicãtur. Vbi autem rationes incipiant, facile est videre. & potes ibi finire casum vt dixi: & hoc probat quattuor rationibus: & non procedes amplius.

i ¶*Ego pascor.*] à sacramentis ipsorum.

k ¶*Securis.*] quia succisus est mundo. j. ea. placuit.

l ¶*Si munus.*] "Sed vnde faciet monachus eleemosynam vel oblationem, qui nihil habet proprium: nec ei præter necessaria licet aliquid recipere. arg. hic. & corpori suo non debet subtrahere necessaria. de consec. dist. 5. non mediocriter. Quidã dicunt q̃ nomine monasterij offerret. argu. 54. dist. abbati. & hoc si habet administrationem. Vel dic munus, id est, decimam.

m ¶*Si peccauero.*] Ergo sæcularis prælatus potest excommunicare in ¶ *Si peccauero.* argu. 54. dist. abbati. & hoc si habet administrationem. Vel dic munus, id est, decimam.

n ¶*Et est arg.* q̃ si monasterium aliquod est intra territorium alicuius archidiaconatus, quod archidiaconus habet iurisdictionem in ipsum monasterium. ad idem facit j. e. prox. & 93. dist. à submundo sunt lugeat [d].

d Vel j. d pœ. distin. 1. q̃ sanctus.

Si cupis

SI cupis.] CASVS. Beñ. sic ponit hunc casum. Hieron. de quattuor reprehendit Paulinum. Primo, quia libenter morabatur in vrbibus. Secundo, quia propter simplicitatem suam aliorum supplantabatur insidiis. Tertio, quia loquẽtem de pecunia libenter audiebat. Quarto, quia truphatoribus malis monasterij bona donabat.

¶In populari frequentia monachi esse non debent. C. V.

1 SIcupis esse, quod diceris [a], monachus, id est solus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non sunt solorum [b] habitacula, sed multorum: *& infra.* ¶Habeto simplicitatem [c] columbæ, ne cuiquam machineris dolos, & serpentis astutiam, ne aliorum supplanteris insidiis. Non multum [d] distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi. Christianum †, quem senseris tibi aut semper, aut crebro de nũmis loquentem (excepta eleemosyna, quæ indifferenter [e] omnibus pater) institorem [f] potius habeto, quàm monachum. Præter victum & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas: ne filiorum [g] panem canes [h] comedãt.

Idem ad Heliodorum de laude vitæ solitariæ, epist. 1.

¶Monachus pascitur, clerici pascunt. C. VI.

2 ALia causa est monachorũ, alia clericorum. Clerici pascunt oues, ego pascor [i]: illi de altario viuunt, mihi quasi infructuosæ arbori securis [k] ponitur ad radicem, si minus [l] ad altare non defero. *& infra.* ¶Mihi ante presbyterum sedere non licet. Illi, si peccauero [m], licet me tradere satanæ in interitum carnis: vt spiritus saluus sit in die Domini Iesu.

Idem ad Rusticum [n].

¶Non licet aliquid monachis agere sine presbyterorum consilio. C. VII.

4 ECclesia habet senatum cœtum presbyterorum [n]: sine quorum consilio nihil monachis agere licet. Roboam filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia noluit audire presbyteros suos. Senatum quoque Romani habebãt, cuius consilio cuncta agebant: & nos habemus senatum [o] nostrum, cœtum presbyterorum.

¶*Apud B. Hieronymum in commentariis ad c. 3. Esaiæ, vnde hoc caput videtur acceptum, hæc legũtur.* Roboam filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia noluit audire presbyteros. *& paulo inferius.* Senatus quoque consulta dicuntur, & principes quondam Romani consules appellati sunt, vel à consulendo ciuibus, vel ab agendo cuncta con filio. Et nos habemus in ecclesia senatum nostrum, cœtum presbyterorum.

Item Eugenius Papa.

¶Secundum etymologiam nominis solitariam vitam ducat monachus. C. VIII.

5 PLacuit [p] communi nostro concilio, vt nullus monachorum pro lucro terreno de monasterio exire nefandissimo ausu præsumat, neque pœnitẽtiam dare, neque filium [q] de baptismo accipere, neque baptizare, neque in firmum visitare, neque mortuum sepelire, neque ad ecclesiam sæcularem transire, neque aliis qualibuscumque negotiis [r] sese implicare, sit claustro suo contentus: quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio monachus. Sedeat itaque solitarius, & taceat: quia mũdo mortuus [s] est, Deo autem viuit †. ¶Agnoscat nomen suum. Monos enim græce, latine est vnus: achos græce, latine tristis sonat. Inde dicitur monachus, id est, vnus tristis. Sedeat ergo tristis, & officio suo vacet.

¶ *Anſelmus etiam citat ex decretis Eugenij, & ex eodem habetur in vetusto Decretorum libro.*

Item Paschalis I. I. Victori Bononiensi episcopo.

¶Absque episcoporum consensu episcopalia iura monachi non vsurpent. C. IX.

6 PEruenit ad nos (vnde valde miramur) q̃ quidam monachi, & abbates in parochia vestra cõtra sanctorum patrum decreta episcopalia iura [t], & officia sibi

1 Anſl. 5. c. 75. & l. 6. c. 213.

b Quia monachi sine eis nihil agunt. vt j. e. monachi.

c Capitulũ eligẽdo indignũ q̃nq; dispẽsat. † vinus

1 Tuo p. 7. c. 2. Pann. l. 3. c. 15.

† al. officiis

† al. obsequiis

† al. deuitare

2 Poly. ibid. Anſelm. l. 7. c. 123.

e Falli vitium est.

3 Poly. ibid. Anſl. 5. c. 49

† al. decipi

† al. decipi christianum

Quæ mori. Simplicitas est dulcis.

4 Poly. ibid. Anſel. l. 7. c. 128. Tuo p. c. 128. Pann. l. 3. c. 376.

† al. doctoris

Ad hoc ar. 42. di. in pr. Vsq; vnde.

a Dic ẽt solius sine suo cõuentu, vt ext. lib. 6. de elec. si religiosus, i fi. d hoc ẽt satis dixi 7. qu. 1. eps de loco. Arc.

"Pœnitẽtiã dare ṗt laicis necessitate.

b Si de hac materia vis plenam hr̃e notitiã videq̃ no. Hosi ensum. d pœ. & re. §. cui cõsitẽdũ sit. & Go. i sum. eo. tit. §. facienda est.

"Monach' vtrũ possit præfici ecclesiæ parochiali.

"Monachi' vtrũ possit præfici ecclesiæ parochiali.

5 Anſl. 5. c. 66. & l. 6. c. vlt.

n ¶*Presbyterorum.*] Si intelligas de illis personis, quæ sunt prælati monachorum, planum est. b

o ¶*Senatum.*] Et sic ca pitulum dicitur senatus: & senatus restituit hominem famæ, vt ff. de postul. l. 1. §. de qua. ergo & capitulũ quandoque dispẽsat, vt extra de fim. ex insinuatiõe. & arg. ext. de pb. cum nõ ignores. Item in hoc comparatur capitulum senatui. nam sicut à sententia senatus non appellatur, vt ff. à qui. app. non licet. l. 1. ita nec à capitulo, vt ext. de his quæ fi. à ma. part. cum in cunctis. "Vnde dico q̃ ca

p ¶*Placuit.*] Hic loquitur de monachis non habentibus populum.

q ¶*Neque filium.*] Non est licitum sibi facere commatres, vt 18. q. 2. peruenit.

r ¶*Negotiis.*] nisi iubeatur. j. ea. qui vere.

s ¶*Mortuus.*] "Hic vides quòd ingressus religionis æquiparatur mortui naturali. vnde quod iuris est circa dotem vel donationem propter nuptias in morte naturali, idẽ est in hac morte, i. in ingressu religionis, vt C. de epis. & cle. l. vlt. & sicut donatio causa mortis confirmatur morte naturali, ita similiter confirmatur morte ciuili, vt C. de do. inter vir. & vxo. res vxoris. Io. & hoc teneas pro regula, quòd in solis illis casibus ciuilis mors æquiparatur morti naturali; vbi hoc in iure cautum inuenitur. B.

"religionis ingressus

PEruenit.] CASVS. Monachi in episcopatu Bonoñ. episcopalia iura & alia officia clericorũ superbe sibi vendicabant sine proprij episcopi vel Apostolicæ sedis auctoritate. Vnde Paschalis Papa præcipit Victori Bon. episcopo, vt sicut hoc prohibitũ est in Chalcedo. cõcilio, ita ṗhibeat suis monachis, vt de cetero talia nõ præsumãt. " Abbates

t ¶*Iura.*] "Ergo abbates non debent exercere episcopalia iura, nec epalia non de causis matrimonialibus cognoscere, vt ext. de excess. præla. acce-

exerceant. dentibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

dentibus. nisi episcopalia iura præscripserint, vt extr. de præscrip. auditis.

aNō est cōtra, quia nō tāgit casum istum, sēdm Io. de Fan.

a ¶*Vel Apostolicæ.*] Arg. contra ext. de confir. vti. vel inut. porrecta[a]. Sed dic q̄ non possunt confirmari, quo ad hoc quin possint remoue ri cum opus fuerit. ext. de ſta. mo. c. 2.

b ¶*In Chalcedonensi.*] j. ea, qui vere.

c ¶ *Et sub anathematis.*] Infligiendi.

INterdicimus.] Canvs. Hic octo interdicitur monachis à Papa Calixto, in quibus transgrediebatur ante prohibitionē istā.

d ¶ *Publicas pœnitentias.*] Hoc enim ad episcopos pertinet, vt 50. dist. in capite.

1 j. e. q vere

e ¶*Et Missas.*] quas nec alij debēt in monasteriis publice cātare populo, nisi fuerint inuitati, vt 18. q. 2. dubium. & c. luminoso. & c. abbatem.

f ¶*Oleum.*] infirmorū, vel catechumenorū[b].

bDe hoc hr 95. dist. §. oleo.

g ¶ *Ab episcopis.*] Sed cum hoc ca. loquatur de nō habentibus populum, quare recipiūt oleum vel chrisma: cū populū non habeant? Respōdeo, hoc præcipitur ad cautelam, ne aliquem ibi nō baptizatū contingat mori.

†al. ordines.

IVXTA.] Canvs. Monachi quidam per castella & ciuitates peragrabant officium prædicādi siue prædicationis vsurpantes sibi. Præcipit ergo Alexander, vt extra claustrū non egrediantur, sicut statuit cōcilium Chalcedoń, & vt à populorum prædicatione penitus cessent: nisi forte quis de suæ animæ salute solicitus, vt eorū habitum sumat.

2 Iuo p. 7. c. 151.

QUi vere.] Canvs. Hoc ca. diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicitur, quilli qui solitariam vitam eligunt, s. eremitæ digni sunt conuenienti honore. In secunda parte dicitur, q̄ monachi subiecti debēt esse episcopo loci, & in suis monasteriis permanere: neque ecclesiasticas vel sæculares actiones audeant tractare, nisi propter necessitates à ciuitatis episcopo iubeantur. In tertia parte iubetur, ne feruum aliquem recipiant sine domini voluntate: & qui contra fecerit, excommunicetur. In quarta parte dicitur, q̄ episcopus ciuitatis monasteriis curam & solicitudinem exhibeat competentem. Secunda pars incipit ibi, *Eos vero.* Tertia ibi, *Et neminem.* Quarta ibi, *Conuenit.*

3 Cōcor. capit. l. 5. c. 25. Pol. l. 3. tit. j. & l. 4. tit. 34. Anſ. l. 5. c. 54 Iuo p. 7. c. 1. Pā. l. 3. c. 174

† *al. ecclesiastici.*

† *al. conscientia.*

h ¶*Solitariam.*] id est, eremiticam.

i ¶*Eos.*] qui scilicet digni sint honore.

arrogāter vendicant: videlicet pœnitentiam, remissionem peccatorum, reconciliationem, decimas, & ecclesias: cum absque proprij episcopi licētia, vel Apostolicæ[a] sedis auctoritate hoc nullatenus præsumere debeant: sicut in Chalcedonensi[b] concilio de huiusmodi à sanctis patribus cautum est, & sub anathematis[c] vinculo monachis omnibus prohibitum. Mādamus itaque dilectioni tuæ, vt eos cōuenias, & ne talia deinceps præsumant, omnino prohibeas.

Item Calixtus Papa II.

¶De eodem. C. X.

INterdicimus etiam abbatibus, & monachis publicas pœnitentias[d] dare, infirmos visitare, & vnctiones facere, & Missas[e] publicas cantare. Chrisma, & oleum[f], consecrationes altarium, ordinationes† clericorum ab episcopis[g] accipiant, in quorum parochiis manent.

Item Alexander II.

¶Monachi intra claustra morantes, clericorum officia exterius non ministrent. C. XI.

2 IVxta Chalcedonēsis tenorem optimi concilij monachis, quāuis religiosis, ad normam sancti Benedicti intra claustrum morari præcipimus: vicos, castella, ciuitates peragrare prohibemus: & à populorum prædicatione omnino cessare censuimus: nisi forte quis de suæ animæ salute solicitus, vt eorum habitum assumat, eos intra claustrum consulere voluerit.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 4.

¶Monachi, qui sunt in ciuitatibus, episcopo debent esse subiecti. C. XII.

3 QVi vere, pureque solitariam[h] eligunt vitam, digni sunt conuenienti honore[i], & *infra.* ¶Eos[i] vero[k], qui per ciuitates singulas, seu possessiones in monasteriis sunt, placet nobis episcopo esse subiectos, & quieti operā dare, atque obseruare ieiunia[l], & orationes in locis, in quibus sibi mel se Deo deuouerūt, permanentes, & neque[m] communicare ecclesiasticas†, neque sæculares aliquas attrectare actiones, relinquentes propria monasteria: nisi forte iubeantur propter vrgentes necessitates ab ipsius ciuitatis episcopo. Et neminem seruorum suscipi in monasterium, vt sit cum eis monachus, nisi cum domini proprij licentia†. Prætereuntem vero hæc decreuimus extra communionem esse, ne nomen Domini blasphemetur. ¶Conuenit vero ciuitatis episcopo curam[m], solicitudinem que necessariam monasteriis exhibere.

A ¶Honore.] *Sequitur continenter c. Quidam monachorum. j. 18. q. 2. quod est ex eadem prisca versione, atque caput hoc.*

B ¶Et neque communicare.] *Græce est, μήτε ἀκκλησιαστικοὺς, μήτε βιωτικοὺς πράγματα παρέχειν ἐπικοινωνῶν. id est,* neque ecclesiastica neque sæcularia negotia turbare, vel iis se immiscere.

His ita respondetur. Auctoritas illa Nicænæ[n] synodi prohibet monachos de monasteriis exire, & per capellas mortuorum sepulturas celebrare: conſtuere videlicet more clericorum ad cuiuslibet exequias celebrandas. Ceterum si apud monasterium aliquis semetipsum tumulari voluerit non est prohibēdus.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo de verbe veteri. lib. 1. epist. 12.

¶Missæ celebrari, & mortui sepeliri in monasterio non prohibentur. C. XIII.

4 AGapitus abbas monasterij sancti Gregorij† insinuauit nobis plurima se à vestra sanctita te grauamina subſtinere: quòd in eodem monasterio Missas[o] prohibeas celebrari: mortuos etiam ibidem interdicas sepeliri. A qua inhumanitate vos hortamur suspendi P: & sepeliri ibidem mortuos, Missas celebrari, nulla vlterius habita contradictione permittas.

Idem Ianuario Caralitano episcopo lib. 3. epist. 9

¶Non sunt castandæ piæ voluntates defunctorum. C. XIIII.

5 ADmonere te volumus, ne piæ[q] vinorum, aut defunctorum voluntates tua (quod absit) remissione cassentur.

Item Gelasius Papa.

¶Testatoris arbitrium seruari oportet. C. XV.

COnsideratio ecclesiasticę vtilitatis hoc postulat, ex iusta dispositione[A] testatoris seruādum arbitrium.

A ¶Dispositione.] *In vetustis exemplaribus legitur,* dispensatione.

Item ex concilio Triburiensi, c. 15.

¶De eodem. C. XVI.

6 VBicumque facultas rerum, & opportunitas temporum suppetit, &c. [sicut in eodem capite supra legitur[r] in causa eorum, qui de diœcesi ad diœcesim transierunt.]

¶In aliquot vetustis codicibus caput hoc coniunctum est superiori.

Ecce his auctoritatibus patet, quòd si quis apud monasterium sepulturam sibi eligere voluerit libere à monachis potest sepeliri. Vnde liquido colligitur prohibitionem illam Nicenæ synodi propter improbitatem[s] circumuagantium esse factam.

k ¶*Vero.*] i. tamen. c Ex aduersatione ista, & ex eo q̄ dicit subiectos, videtur q̄ eremitæ non subsint episcopis: quod quidam concedūt: quia sunt locutæ, quæ non habent regem[c]. Sed nos cōtra[d] vt 93. dist. nulla ratione. 11. q. 3. si autem. Hic etiam not. q̄ eremita potest ad plāturā vocari ad prælaturam, vt extr. de elect. cum monasterium. Qualem vocari.

autem vitam habere "Locuſta debeant, non reperi: regem non tamē primilegium cle habet. ricorum habēt, vt hic c Tangit diapparet. Sed si queras ctū Salomo quomodo eremita posſnis dicētis. sit eligi ad prælaturā, d Et bene, cum de magis strictā quia ois ait ad minus strictam vi- sublimior- tam nō est licitū tran- bus præsit firе. 19. q. 1. c. vno? Respōdeo, vita monacho ta. 11. q. 3. ma quo ad hoc quia renū ciant propriis, & po- nunt hominem supra se: sed eremita non re nūtiat propriis, vt 19. q. 3. §. econtra.

"Monachi fuisse epo.

a Vt sibi, q̄ inīugere[a] ei aliquam hoc si pote legationem, vt 8. e. q. 1. monach[a] vere. similiter abbas, nisi permisso vt j. ead. monachi. ne abbatis, b ¶*Excommunicati.*] vt. 93. in fi. ergo monachi posad hoc fac. sunt excommunicati q. 3. 9. 8. di. ab episcopo, vt 18. q. 2. abbates. & ab aliis c. 3. gl. 2. prælatis, vt 8. ea. alia. Arc. c ¶*Inuitos.*] per brachium sæculare est inobedientes corrigendus, vt 8. dist. 17. nec licuit. & 11. q. 1. petim[a]. d ¶*Vt ad sua loca redeant.*] vel in exilium mittātur, vt j. c. prox. d ¶*Vt ad sua loca.*] hoc est regulare, vt semper primo cogantur redire ad monasteriū suum, vt 17. q. 1. nec aliqua. in fi. & c. impudicas. & ea. peruenit. nisi sępius delinquāt, vel primum monasterium sit nimis dissolutum, vt 17. q. 1. si qua. & c. si quis rapuerit.

PRobinum.] Canvs. Paulinus Solitanus supplicauit Papæ, vt in insulam Reatinam quosdam monachos relegaret ecclesiam offendētes: s. Probinum Phariæ, Milianum, & alios quosdā falsos monachos. Præcepit ergo Pelagius Ioanni defensori, vt eos detineat, & ad curiam mittat, si de sua contentione aliquam volunt allegare rationem: alioquin in Reatinam insulam eos faciat exulare.

c ¶ *Detinere.*] nec talis detentor incidit in canonem. ext. de sen. exc. vt famæ.

f ¶ *Ad nos.*] nam cum de fide dubitatur, Romana ecclesia est consulenda, vt 23. q. 5. de Liguribus.

g ¶ *Insula.*] not. pœnam canonicam esse exilium. 50. dist. accedens. & dixi 3. q. 4. hi qui episcopos. Ioan.

ADicimus illud.] Canvs. Monachi quidam non existentes in ordine sacerdotij improbe assumebant officiū præ dicādi hoc fuit significatum Leoni Papæ: quare statuit vt nullus monachus vel laicus præter sacerdotem, vel eorum licentiam audeat prædicare, vt de sua scientia glorietur. Regionis, i. parochialis, aliàs littera habet, religionis, & secundum hoc dicas quòd abbati loquitur, vel episcopo, vel monacho.

h ¶ *Sacerdotes.*] vel per licentiam sacerdotum. Nec obest. 15. di. presbyteris. vbi dicitur, quòd diaconus potest prædicare. sic 92. di. in sanctis. vel ibi prædicare ponitur pro legere. Similiter laici prædicant, "& mulieres de licētia sacerdotis, vt 8. di. 23. mulier. in fi. Sed numquid subdiaconus potest prędicare? ita, quia prælationem & curam animarum habere potest, vt ext. de ætat. & qual. præterea. prædicat ergo ratione prælationis, sed non ratione ordinis: quia locum sacerdotis obtinet, vt 93. di. præcipimus. Temporali autem & hospitalarij ideo prædicat, quia habent de hoc priuilegium. Sed qd si aliqui sunt falsi prædicatores, & aliqua lucrentur: nūquid restituent illi ecclesiæ? Viderur q̄ non: quia non refert qs vel qua lis prædicet, sed quæ prædicet. 19. di. secundum. Et Apostolus dicit in epist. ad Philip. "Siue per veritatem, siue p falsitatē Christus annuntietur, &in hoc gaudeo & gaudebo. Dic q̄ Apostolus gaudebat de conuersis, non de prædicantibus, Arg. tamen q̄ ecclesiæ acquiritur[b], ff. de inof. test. l. posthumus. §. si quis[c]. vbi dicit, quòd si extraneus expugnauit testamentū hoc ei non prodest, sed legitimis. Ioan.

1 Pol. l. 4. tit. 34. Anſ. l. 7. c. 193.

† *al. Salonitano*] *al. Solatino*

† *al. Probianum*

"Mulieres pdicare pſit

"pdicant & veri & falsi pdicatores.

† fortasse, *Rythymna*

b Hoc est ve de inof. test. l. posthumus. §. si quis. vbi dicit, quòd si extraneus expugnauit testamentū hoc ei non prodest, sed legitimis. Ioan.

ECCE IN HOC, Canvs. Dicit Grat. q̄ causa est expressa 8. i. prox. c. quare monachi prædicare non debēt, s. improbitas eorum: quod autem dicit est 8. in c. placuit. quòd monachi pœnitentias dare, & similia facere nō possunt: hoc ideo statutū fuit, quia nullus parochianum alterius soluere potest vel ligare. Et licet monachi in tempore suæ ordinatiōis sumāt potestatē prædicandi, & alia officia faciēdi sicut ceteri sacerdotes: tamen executionem illius potestatis non habēt nisi à populo eligātur, & cum consensu abbatis ab episcopo loci ad hoc fuerint instituti. similiter negotia ecclesiastica & sæcularia tractare nō possunt, vt patroni causarumvel cognitores. nisi ab episcopo loci commoneātur: quod probat seq. cap.

2 Bur. l. 2. c. 158.

† *al. Sabinæ regionis*

1 ¶ *Parochianum.*] j. de pœ. dist. 6. placuit.

DE *præsentium.*] Canvs. Antonina patricia supplicauit Papę Pelagio, vt cōcederet sibi quendam monachū quem in suis negotiis defensorem habere volebat. Pelagius vero eū sibi non cōcessit: "quia monachi iæcularibus negotiis occupari nō debent: nec de proposito monachali ad officium illud descendere, quod probat multipliciter.

3 Iuo p. 7. c. 23.

"Monachi an possit eē iudex vel ad uocatus.

k ¶ *Defensor.*] id est, iudex vel aduocatus, vel procurator negotium sæcularium. sic 1. q. 3. Saluator. & extr. ne cler. vel mon. sed nec. Non potest ergo sine superioris licentia esse iudex vel aduocatus[d] vel arbiter. Sed abbas potest hoc facere sine licentia alicuius: nam

d Concord. text. in l. re-

QVidam monachi.] Canvs. Monachi quidam sine licentia episcoporum suorum vel abbatum interdum etiam excommunicati ciuitatem Constantinopolitanam intrabant errores ibi & discordias seminantes. quare statuit concilium Chalcedon. vt nisi monachi illi commoniti ad sua loca redeant, inuiti per defensorem ciuitatis expellātur. *iniūctum*, id est, præceptum.

a ¶*Episcopo.*] sc. potest ergo episcopus monacho præcipere, & iniūgere[a] ei aliquam hoc si pote legationem, vt 8. e. q. 1. monach[a] vere. similiter abbas, nisi permisso vt j. ead. monachi. b ¶*Excommunicati.*] ergo monachi possunt excommunicari ab episcopo, vt 18. q. 2. abbates. & ab aliis prælatis, vt 8. ea. alia. c ¶*Inuitos.*] per brachium sæculare est inobedientes corrigendus, vt 8. dist. 17. nec licuit. & 11. q. 1. petim[a]. d ¶*Vt ad sua loca redeant.*] vel in exilium mittātur, vt j. c. prox. d ¶*Vt ad sua loca.*] hoc est regulare, vt semper primo cogantur redire ad monasteriū suum, vt 17. q. 1. nec aliqua. in fi. & c. impudicas. & ea. peruenit. nisi sępius delinquāt, vel primum monasterium sit nimis dissolutum, vt 17. q. 1. si qua. & c. si quis rapuerit.

PRobinum.] Canvs. Paulinus Solitanus supplicauit Papæ, vt in insulam Reatinam quosdam monachos relegaret ecclesiam offendētes: s. Probinum Phariæ, Milianum, & alios quosdā falsos monachos. Præcepit ergo Pelagius Ioanni defensori, vt eos detineat, & ad curiam mittat, si de sua contentione aliquam volunt allegare rationem: alioquin in Reatinam insulam eos faciat exulare.

c ¶ *Detinere.*] nec talis detentor incidit in canonem. ext. de sen. exc. vt famæ.

f ¶ *Ad nos.*] nam cum de fide dubitatur, Romana ecclesia est consulenda, vt 23. q. 5. de Liguribus.

g ¶ *Insula.*] not. pœnam canonicam esse exilium. 50. dist. accedens. & dixi 3. q. 4. hi qui episcopos. Ioan.

ADicimus illud.] Canvs. Monachi quidam non existentes in ordine sacerdotij improbe assumebant officiū præ dicādi hoc fuit significatum Leoni Papæ: quare statuit vt nullus monachus vel laicus præter sacerdotem, vel eorum licentiam audeat prædicare, vt de sua scientia glorietur. Regionis, i. parochialis, aliàs littera habet, religionis, & secundum hoc dicas quòd abbati loquitur, vel episcopo, vel monacho.

h ¶ *Sacerdotes.*] vel per licentiam sacerdotum. Nec obest. 15. di. presbyteris. vbi dicitur, quòd diaconus potest prædicare. sic 92. di. in sanctis. vel ibi prædicare ponitur pro legere. Similiter laici prædicant, "& mulieres de licētia sacerdotis, vt 8. di. 23. mulier. in fi. Sed numquid subdiaconus potest prędicare? ita, quia prælationem & curam animarum habere potest, vt ext. de ætat. & qual. præterea. prædicat ergo ratione prælationis, sed non ratione ordinis: quia locum sacerdotis obtinet, vt 93. di. præcipimus. Temporali autem & hospitalarij ideo prædicat, quia habent de hoc priuilegium. Sed qd si aliqui sunt falsi prædicatores, & aliqua lucrentur: nūquid restituent illi ecclesiæ? Viderur q̄ non: quia non refert qs vel qua lis prædicet, sed quæ prædicet. 19. di. secundum. Et Apostolus dicit in epist. ad Philip. "Siue per veritatem, siue p falsitatē Christus annuntietur, &in hoc gaudeo & gaudebo. Dic q̄ Apostolus gaudebat de conuersis, non de prædicantibus, Arg. tamen q̄ ecclesiæ acquiritur[b], ff. de inof. test. l. posthumus. §. si quis[c]. vbi dicit, quòd si extraneus expugnauit testamentū hoc ei non prodest, sed legitimis. Ioan.

ECCE IN HOC, Canvs. Dicit Grat. q̄ causa est expressa 8. i. prox. c. quare monachi prædicare non debēt, s. improbitas eorum: quod autem dicit est 8. in c. placuit. quòd monachi pœnitentias dare, & similia facere nō possunt: hoc ideo statutū fuit, quia nullus parochianum alterius soluere potest vel ligare. Et licet monachi in tempore suæ ordinatiōis sumāt potestatē prædicandi, & alia officia faciēdi sicut ceteri sacerdotes: tamen executionem illius potestatis non habēt nisi à populo eligātur, & cum consensu abbatis ab episcopo loci ad hoc fuerint instituti. similiter negotia ecclesiastica & sæcularia tractare nō possunt, vt patroni causarumvel cognitores. nisi ab episcopo loci commoneātur: quod probat seq. cap.

1 ¶ *Parochianum.*] j. de pœ. dist. 6. placuit.

DE *præsentium.*] Canvs. Antonina patricia supplicauit Papę Pelagio, vt cōcederet sibi quendam monachū quem in suis negotiis defensorem habere volebat. Pelagius vero eū sibi non cōcessit: "quia monachi iæcularibus negotiis occupari nō debent: nec de proposito monachali ad officium illud descendere, quod probat multipliciter.

k ¶ *Defensor.*] id est, iudex vel aduocatus, vel procurator negotium sæcularium. sic 1. q. 3. Saluator. & extr. ne cler. vel mon. sed nec. Non potest ergo sine superioris licentia esse iudex vel aduocatus[d] vel arbiter. Sed abbas potest hoc facere sine licentia alicuius: nam

Vnde in Chalcedonensi concilio, cap. 23. legitur.

¶Monachi, qui sine licentia episcopi vagantur, ad propria loca redire cogantur. C. XVII.

QVidam monachi nihil habentes sibi iniunctum à proprio episcopo[a], interdum vero etiam illi, qui ab eo fuerant excommunicati[b], veniūt ad regiam ciuitatem Constātinopolitanam: & in ea perturbationes tranquilli tati ecclesiasticæ inferūt, & diuersorum domos corrumpunt. Statuit igitur sancta synodus hos primum commoneri[A], vt excant à regia ciuitate: demum eos inuitos[c] deiici, ac inde per defensorē compelli, vt ad sua loca[d] redeant.

A ¶Commoneri.] *In hac potissimum postrema parte videtur de industria versio prisca in epitomen redacta. Integer canon sic habet.*

Ἤλθενεἰς ἀκοὰς τὰ ἁγία σύνοδα, ὡς κληρικοί τινες καὶ μονάζοντες μηδὲν ἐγκεχειρισμένοι ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων, ἔτι ὁ ὅτε καὶ ἀκοινώνητοι χωρὶς λόγων παρ' αὐτῶν κατακεκλεισμένοι τὴν βασιλεύουσαν κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ πολὺν ἐν αὐτῇ διατρίβουσι, παραχὰς ἐμποιοῦντες καὶ θορυβοῦντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ἀναστρέφεσθαί τε οἴκοις τινῶν. ἄριστον τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος, τοὺς τοιούτους ὑπομιμνήσκειν μὲν πρότερον διὰ τῶν ἰδίων τῆς καθ' ἑκάστην πόλιν ἀγωγῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν τῆς βασιλευούσης πόλεως. εἰ δὲ τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν ἐπιμένοιεν ἀναιχυνδύνους, μὴ ἀκόλουθος αὐτὸς διὰ τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἰδίων κατακλεισθῆναι τόπων.

¶Peruenit ad aures sanctæ synodi nonnullos clericos, & monachos, quibus nihil à proprio episcopo commissum est, quibusque interdum etiam ab eo communione est interdictum, ad regiam Constantinopolim se conferentes diu in ea morari, tumultus excitantes, & statim ecclesiasticum perturbantes, ac domos nonnullorum subuertere. Statuit igitur sancta synodus huiusmodi homines primum quidem per defensorem sanctissimæ Constantinopolitanæ ecclesiæ admoneri, vt ex regia ciuitate exeant: deinde vero, si impudenter agentes iisdem negotiis hærere perseueraverint, ipsos etiam inuitos per eumdem de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

petita.C.de epi.& cle.& tal.aliud

abbas monachos habet in potestate,vt 12.q.1.non dicatis.vnde ipse non est sub potestate alicuius.ff.de adul.sic euenit.&quòd postex.in aut.d sit abbas esse procurator,habes ext.de cens.fopite.ext.de transact. sanct.epi.5. contingit. fæculares ergo causas etiam iubentibus episcopis non Deo nobis. possunt agere,vt hic, & ext.ne cle.vel mon.relatum.nisi miserabicol.9. lium personarum, vt 86.dist.c.vlt.& 15.q.2. c.vnico. vbi plane de hoc. Item nec syndicus potest constitui in propria ecclesia,vt ext.de synd.sicut.nec procurator,vt 1 auth. de san.episc.§.alium. nisi alius non sit æq; idoneus:tunc ſt de li cētia abbatis,vt extr. de testi.in sup.& 7.ea. monachi.iudex tñ cō stituitur monachus à superiore,vt extra de priuile.cum olim. Et no.quòd si quam causam mouēt monachi, præsumitur semper q bono zelo eam moueant,vt ext.de noui oper.nun.cum ex iniuncto.Ioan.de Fan.

GELASIVS TAMEN. Casvs. Supra ca.prox.dictum est,q Papa noluit concede

1 dist.77. c.vlt. re, quòd monachus fieret defensor. Sed cōtrarium videtur 5. 77.di.monachus nouitius.sed quia vile fuit contrarium, non curauit Gratia. soluere. nā ibi sumitur defensor,i.exorcista,vel defensor,i.ostiarius,qui defendit inimicos ab ingressu ecclesiæ.Postea trāsfert se ad probandum, quòd monachi officia clericorū possunt exercere. qd probat per sequentia c.vsque ad §.his omnibus.quæ omnia loquūtur de monachis quibus animarum cura committitur.

a ¶ *Defensores.*]5.dist. 77.ca.vlt.contra. Vide

1.Cor.9. est illud contrarium: quia ibi defensor ponitur pro ostiario, & ideo magister illud noluit soluere.

QVOD VERO. Hæc est 2.pars quæst. in qua probat, q si monachus habet populum de licentia episcopi vel Papæ, q potest omnia officia celebrare siue ministrare sicut clerici sæculares.Ioan.de Fan.

Doctos ac probos.] Casvs. Ambr. fuit interrogatus an monachi possent prædicare,&cetera clericorū officia exercere,& vti beneficiis,scilicet decimis & oblationibus?Et respond. quòd sic:cum ipsi conficiant corpus Christi sicut ceteri sacerdotes.

Si monachus.]Casvs. Quidam non plene dabant annonam & decimas monachis , quibus animarum cura committebatur, quare Innocentius præcipit,vt omnia eis sine diminutione conferantur,vt in tempore necessitatis monachi illi possint ecclesiam reſtaurare.

b ¶ *Minoratione.*]sic 1.q.3.c.vlt.& est arg.ex quo quis est electus canonicus, ſtatim habebit fructus prædendæ plene, vt alij , extra de præb.relatum. fallit hoc extra vt eccl.benefi.vt nostrum.in fi.& de inst.cum veniſſent. in fi.

c ¶ *Reſtaurandam.*]ar.quòd habens ecclesiam debet reparare eam, vt ext.de ec.ædi.de his.& c.vlt.hoc verum est,si habet tertiam quę debetur fabricæ,vt 10.q.1.decreuimus.& q.3.vnio.

Moderamine.] Casvs.Monachi qui sacerdotes erant,in istis quatuor erant, deteriores quam ceteri sacerdotes, scilicet quia vere satis amarissimum habeo de isto proposito ad illud † officium homines deduci,in quo nullo modo,quę à monachis Deo promissa sunt,valeant adimpleri. Omnimoda enim est illius habitus,& istius officij diuersitas.Illic enim quies,oratio, labor manuū, at hic causarum cognitio,conuentiones , actus , publica litigia , & quæcumque vel ecclesiastica institutа, vel supplicantium necessitas poscit. Faciat autem Deus,vt tales sint hi, qui vel à nobis in isto habitu nutriuntur , vel in monasteriis crescunt : vt prouecta ætate,& vita probata non ad litigiorum officia , sed ad sacerdotium valeant promoueri.

1 *Gelasius tamen(sicut in tract.de promot. cleric.inuenitur in cap.illo,Monachus nouitius , &c.) permittit illos ex dispensatione fieri defensores*[2].

2 ¶ *Quòd vero sacerdotalium officiorum potestatem habeant,testatur Ambr.dicens.*

¶Clericorum officia celebrare monachi presbyteri non prohibeantur.
C. XXI.

Doctos ac probos monachos presbyterij honore dedicatos baptizare , prædicare, pœnitentiam dare,debita miseris laxare , & decimarum , primitiarum, oblationum viuorum & mortuorum portione iusta perfrui debere moderata dispensatione commendamus , vt iuxta Apostolum de altario, cui seruiunt,viuentes, per obsequium Dominicę plebis panem & vinum immaculata benedictione transforment in corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi.

¶ *Apud B. Ambrosium nihil tale est inuentum : & videtur auctoris alicuius longe recentioris.*

Item Innocentius Papa.

¶Beneficiis ecclesiasticis monachus presbyter libere perfruatur.
C. XXII.

Si monachus ad clericatū promoucatur, beneficia ei plenissimè decimas monachis , quibus animarum cura committebatur, quare Innocentius præcipit,vt omnia eis sine diminutione conferantur,vt in tempore necessitatis monachi illi possint ecclesiam reſtaurare.

b ¶ *Minoratione.*]sic 1.q.3.c.vlt.& est arg.ex quo quis est electus canonicus , ſtatim habebit fructus prædendæ plene, vt alij , extra de præb.relatum. fallit hoc extra vt eccl.benefi.vt nostrum.in fi.& de inst.cum veniſſent. in fi.

c ¶ *Reſtaurandam.*]ar.quòd habens ecclesiam debet reparare eam, vt ext.de ec.ædi.de his.& c.vlt.hoc verum est,si habet tertiam quę debetur fabricæ,vt 10.q.1.decreuimus.& q.3.vnio.

Moderamine.] Casvs.Monachi qui sacerdotes erant,in istis quatuor erant, deteriores quam ceteri sacerdotes, scilicet in decimis , primitiis , oblationibus & donationibus viuorum & mortuorum:ideo præcipit Greg. vt monachi in omnibus istis non minus sibi vendicent , quam ceteri sacerdotes ad suam proximorumque vtilitatem.

d ¶ *Proximorumque.*]arg. quòd de bonis ecclesiarum possumus subuenire cōlanguineis, vt 86. dist. non satis. appellat fideles.

e ¶ *Sibi vendicent.*] "cum ergo ecclesia possit vendicare decimas, pater, q̄ dominium decimarum est penes ecclesiam[3], licet decima nondum sit tradita ei. decimæ enim sunt Dei:vt j.e. reuertimini. Vnde etiam quemlibet possessorem ecclesia conuenit super decimis, vt j.e.decimę.hoc enim est priuilegium ecclesiæ,q̄ re nōdum tradita facta est domina rei, vt ext.de cōsu. c.2.in fi. & C.de sacr. san.ec. vt inter diuinum.Quidam tamen dicunt, q̄ ecclesia nō possit vendicare decimam , nisi segregata sit:quia qui rem vendicat,specificare eam debet,vt extra de ap. significantib.sed hoc nihil est:qa incertam partem bene possum vendicare,vt ff.de rei ven.quæ de tota.& l. ex diuerso.& l.vl.Sed adhuc alia ratione vi detur, q̄ ecclesia non potest decimam vendicare:quia nisi decima fit segregata ab aliis bonis,nō definit esse prioris domini. aliud est quando decima debetur ex voto , aliud quando ex iure.Dicas ergo,q̄ licet decima nondum sit segregata,quod tamen est ecclesiæ. Vel dicas,quòd totum illud frumentum est commune:quia cum frumentum voluntate dominorum commisceatur,fit commune, & quodlibet granum fit commune. tunc detur actio communi diuidendo , vt diuidatur. Sed si fine voluntate dominorū est commissum, tunc nec fit commune,sed vendicare potest vter que parrem suam. ff. de rei vend.si frumentum. & inst.de rer.di.

"Proximi qui sint.

"Decimas diuisū est primis ecclesiis

a Aliàs,vendicare si pot. ff.de rei ven.in fine in pr. & Iust.§.1.&c. 2 Anst.1.7.14.

2.Tim.2.

†al.iuste canone

3 Anc.ibid.

4 Anc.ibid. Pol.1.4.ti.34 Iuo p.7.c.

§.si duorum. sed nec illud videtur posse stare:quia cum lemen non fuit commune , ergo nec frumentum. "Vel dicatur quòd decimæ petantur per actionem confessoriam : quia ius præstandi decimam est seruitus quędam.Vel verius dicas,quòd petuntur condictione ex canone,vel iudicis officio,vt ff.de cond.ex leg.l.vnica.

"Decimæ petiri possunt. b Quælibet

Ex auctoritate.] Casvs. Quidam dicebant,quòd monachi,qui cōdicio sacerdotes erant,non poterant exercere officia sicut ceteri sa lege vel cē neant figuram Apostolorum, ita licet eis exercere officium vel of- none, & q̄ ficia diuina sicut Apostolis licuit,& sicut ceteris sacerdotibus licet. dictio ipsius f ¶ *Apostolorum.*]scilicet septuaginta duorum discipulorum.21.dist. in nouo. episcopi enim tenent locum ipsorum. 68.dist.quorum vices.Vel proprie,scilicet quo ad propriorum renuntiationem.

ber alia cō dictio est.ſ. sic 1.q.3.c. Arc.

Vnt nonnulli.] Casvs. Bonifacius in hoc c.redarguit quosdam zelo amaritudinis inflammatos, qui nitebātur monachos presbyteros ab executione sacerdotalis officij remouere. & q̄ hoc facere non debeant , probat exemplo B. Benedicti & aliorum patrum,

qui hoc

qui hoc monachis non interdixerunt. Præcipit ergo vt ab huiusmodi ausibus in posterum reprimantur. nam quanto quis melior est, tanto in illis officiis erit aptior & habilior.

a ¶ *Benedictus.*] arg.quòd omnia quæ non prohibuit sanctus Benedictus,sunt concessa monachis.fic 28.q.1.iam nunc.30.q.3.illud.

b ¶ *Canonicis.*] regularibus,imo omnib[2], vt videtur arg.88.dist. c.1.& etiam per totū. 11.q.1. te quidem. 14. q.4.c.2. & 15.q.2.ca.1. 23.q.vlt.his à quibus. ext.de postul. clerici. & extra ne cleric. vel mon.multa.

HIS OMNIBVS. Casvs.Cōcludit Gra. ex supradictis , quòd monachi sacerdotalia officia possunt ad

2.Tim.2. ministrare , si ad hoc eligūtur à populo de consensu abbatis , episcopo eos instituente. quod probat per sequent.c.& primum cap. per te videre potes:quia planum est.

Sic viue.] ¶ *Multo tempore.*] 1.vsq; ad decrepitam ætatē, vt 38. dist. nullus. vel multo,i.per quoquenniū,vt in procæ.florū. ff.de separ.l.1.§.quod dictum. Vel per trien

2 Sub,vel p decennii. ff. nium & à qui. l. 8.cum. §. Attilio.

nium. C.de fideic.l.1. vel per biennium [2], vt inſt.de lit.oblig.§. multum. arg.hic contra mōēstaneos magistros. 59.dist.si officia. quia non mediocriter errat q̄ minus bonum præfert , &c. vt j. de cōse.dis.5.non mediocriter. & arg.q̄ potius seniores magistri sunt audiendi , vt

b vide qd 20.di.de quibus [b]. ar. leg.& not. contra.ff.de ædil.edi. 2.q.1. cum præcipiunt.

3 Anc.ibid.

Si clericatus.] Casvs. Rusticius rogauit Hieron.vt scriberet sibi qualiter aliquis debeat ascendere ad militiam clericalem , & vtrum sit melius esse in eremo quàm in monasterio cum fratribus. Scribit ergo Hiero.sibi dicens,siue docens,q̄si dignitatem ecclesiasticam desiderat,multa ipse prius discat vnde possit alios edocere. & hoc in prima parte. In secunda parte dicit,quòd nō spectat ad suam paruitatem,vel prælationem reprehēdere ceteros monachos,i.clericos. habent enim illi ordinem suum,quem qualiter debeant seruare, liber ad Nepotianum

Pol.1.4.ti.34 Iuo p.7.c.

factus plene docebit. In tertia parte dicit, quòd tutius est esse in monasterio cum fratribus,quàm solus in eremo. Secunda pars incipit ibi , *Non est.* Tertia ibi , *Nunc monachi.*

d ¶ *Stillat.*]id est,delectat.

e ¶ *Humilitatis.*]id est, Paruitatis.

labuntur.& *infra.* ¶Neque enim B. Benedictus [a] monachorum præceptor armificus huius rei aliquo modo fuit interdictor:sed eos sæcularium negotiorū edixit expertes fore tātūmodo. Quod quidē Apostolicis documētis,& omniū sanctorum patrum institutis non solum monachis,sed etiam canonicis [b] maximopere imperatur. [Nemo [A] enim militans Deo,implicat se negotiis sæcularibus.] Nos vero tantorum patrum institutі exēplis (quibus periculosissimum est refragari)credimus à sacerdotibus monachis ligandi soluendique officium Deo operāte digne adminiſtrari : si eos digne cōtigerit hoc ministerio sublimari.& *infra.* ¶Decertātes igitur monasticæ professionis presbyteros sacerdotalis potentię arcere officio , omni modo præcipimus, vt ab huiusmodi nefandis ausibus reprimantur in posterum : quia quanto quisque est celsior , tanto est & in his potentior.

¶ *Caput hoc cum nonnullis aliis missum est ex Hispania descriptum ex vetusto codice monasterij Populeti:cuius hic est titulus,*Ex concilio Bonifacij Papæ , qui quartus à beato Gregorio:quomodo Monachis liceat cum sacerdotali officio vbi,& vbi ministrare.

A ¶ Nemo enim.] *Hæc scripturæ sententia abest à codice Populeti,Polycarpo,& Iuone.*

His omnibus auctoritatibus perspicue monstratur monachos posse pœnitentiam dare, baptizare , & cetera sacerdotalia officia licite administrare. Quòd vero populi electione,episcoporum institutione,& abbatis consensu potestatem suam exequi valeant, Hieronymi,Gelasij,& Gregorij auctoritate probatur. Ait enim Hieronymus ad Rusticum monachum,epist.4.

¶ Digne in monasterio viuens , per populi electionem ad clericatum poterit promoueri. C. XXVI.

Sic viue in monasterio,vt clericus esse merearis.& infra. ¶Multo [a] tempore [c] disce,quæ postmodū docceas:& inter bonos semper sectare meliores. Quòd si populus , vel episcopus te in clericum elegerit,age ea,quæ clerici sunt.

A ¶ Multo tempore.] *Alia est verborum series,& clarior apud B. Hieron.* Cum ad perfectam,inquit,ætatē veneris,si tamen vita comes fuerit,& te vel populus,vel pōtifex ciuitatis in clerū elegerit,agito quæ clerici sunt, & inter ipsos sectare meliores : & *infra.* Multo tempore discе quod doceas.

Idem ad eundem,eadem epist.superius.

¶ Ad ordinem clericatus promoueri monachi possunt. C. XXVII.

Si clericatus te titillat [d] desiderium, discas quod possis docere:& rationabilem Christo hostiam offeras : ne miles antequàm tyro, ne prius magister sis, quàm

f ¶ *Contubernium.*]arg.extra de sta.mo.monachi.& 20.q.vlt.c.vlt.

f ¶ *Contubernium.*] arg.quòd plus valet vita communis quàm vita eremitica,"vnde ab eremitica vita licite transitur ad monachatū, vt dixi 5.ea.qui vere. sed à monachali ad eremiticam nō potest nisi de abbatis licentia fiat ratione debilitatis,vt 20.q.4.monachum.

g ¶ *Et absque doctore.*] ſi.17.dist.relatum [e].

"Eremita licite transit ad monachatum.

c Et 1. q.1. quibusdam.

Si quis monachus.] Casvs. Quæreba tur à Gelasio qualiter aliquis monachus de beat præfici ecclesiæ fæcularі? Et resp. q̄ si dignus videatur sacerdotio , debet eligi ab eo ad quem electio spectat, & demū præsentante abbate debet ordinari ab episcopo,& instituі. Beneuen. vero sic ponit casum. Quæsitum est à Pelagio,vtrum monachus curam populi possit exercere? Et resp.quòd sic,si à populo eligatur,ab episcopo inuestiatur,abbate nihilominus offerente ipsum.

h ¶ *Petierit.*]Aliàs non posset,vt 38.dist.c.1.& 2.& 7.ea.monachi.

i ¶ *Vel populi.*] populi non est eligere [d], sed testimonium dare electo,vt 23.di.c.1.sed episcopus vel archidiaconus vel archipresbyter eligit secūdum consuetudinem loci, vt extra de off.deleg. super eo.Ioan.

d Sed nomi nare ſcdm H.vt dixi ſe cūdū eū ſ.c. fic viue. Vñ Gof. dicebat hic,q̄ il lud, vel, q̄ ponitur in tex.ſi disiungit, ſed con iungit,vt di catur vel,q̄ &.Arc.

Monachos.]Casvs. Quærtum fuit à Syriaco Papa, vtrum monachi boнæ vitæ possint clericorum officiis aggregari?Et resp.quòd sic, ita vt intra annos 30. à minoribus incipientes ordinibus, in tempore à canonib. præfixo gradatim ascendant, nec saltu ad episcopatum promoueantur,nisi legitima temporis interstitia fuerint custodita.Tēpore à canonib. præfixo,quare secundum tempus determinatum à iure.*Dignitatibus*,i.ordinibus aliis.

2 Pol.l.2.tit. 51. Anſ.l.7. c.101.Iuo p. 6.c.53.

k ¶ *Nec ſtatim saltu.*] id est,prætermissis ordinibus, vt 52.di.solicitudo. vel,i.non seruatis debitis interstitiis,vt 77.di. in singulis. sed est contra, 77. di.c.vlt.vbi dicitur,q̄ monachus omnes ordines intra annū potest recipere.sed illud ex dispēsatione,quod hic dicit,est ius commune.

l ¶ *Ad episcopatus.*] vt ſi fit presbyter , post decem annos potest episcopus fieri,vt 77. dist.quicumque.

m ¶ *Superius.*] 5.77.di ſtinct.c.1.2. & 3.Ioan.

Vos autem.] Casvs.Quidam erant monachi vel canonici regulares, qui quando eligebantur ad dignitates, respue

3 Pan.l.3. c.179.

bant omnino: quod dicit Aug. non esse faciendum, sed auide dignitate appetere annos debent, nec eas respuere cum necesse est: sed miti corde obtẽperare: qñ si otium necessitatibus ecclesiæ semper præponeretur, nullus inueniretur, per quem renasceretur ecclesia.

a ¶ *Operam.*] arg. q. 1 si clericus scit operas aliquas: illas tenetur præstare ecclesiæ. extr. de postul. c. fi. sed cuius expẽsis præstabit eas? videtur, q̃ expensis ecclesiæ, vt arg. 12. q. 2. charitatẽ. maxime si non hẽt proprium, de quo hic loquitur.

" Libertus " Secus tamen est in liberto, qui præstabit operas propriis sumptibus patrono suo, nisi pauper sit, vt ff. de oper. li. suo. hic tamen non loquitur de talibus operibus, sed tantum de postulatione vel prælatione recipienda. Item arg. q. 1 si alicui de ecclesia iungitur aliqua legatio, tenetur eam recipere, vt 3. q. 1. c. nulli.

† *Pelagius*

b ¶ *Suscipiatis.*] fi. 8, q. 1. in scripturis[2],

c ¶ *Necessitatibus.*] 3. 7. q. 1. scias.

2 Pol. l. 2. tit. 31. Anſl. 7. c. 96. ex Gelasio.

In parochia.] Casvs. Casum istum sic pone. Theodorus consiliarius Papæ petiit à Papa Ruffinum monachum in presbyterum ordinari in basilica S. Laurentij: quam quõdam in sua possessione fundauerat, & in parochia Boni episcopi Sauinati. vnde Papa præcipit Bono episcopo, vt in proximo sabbato faciat eum diaconum, & i media hebdomada Papa eum in presbyterum ordinabit, vt in præfata basilica sacra ministeria in paschali festiuitate valeat adimpleri.

d ¶ *In possessione.*] id est, quæ fuit eius. fin. 18. q. 2. abbatem. cum enim fundata est ecclesia, nullam habet ibi potestatem, vt to. q. 1. nouerint.

e ¶ *Quod subito.*] tempore. n. indigemus vt aliquid maturius agamus, 50. dist. penderet. in prin.

f ¶ *Prorogata.*] id est, dilatata.

g ¶ *Et in diaconum.*] ergo subdiaconus erat iste, q̃ fuit electus ad regimen parochialis ecclesiæ. Subdiaconi enim ad hoc licite eligitur, vt ext. de æta. & qual. præterea. immo etiam ad episcopatum, vt extra eo. ti. a multis.

" Monachũ à patrono p̃ sentatum d; episcopus instituere.

" Item aliud notabile est hic, q̃ si patronus præsentat episcopo monachum aliquem, q̃ tenetur episcopus eum instituere. & dicunt quidam q̃ tunc tenetur eps eum recipere cum subest necessitas, vel vtilitas, vt j. eã. cum pro vtilitate. & 55. di. præcis. &id quod legitur extra de stat. mo. & c. quod Dei. intelligunt, quòd non debent præfici parochialibus ecclesiis, nisi subsit necessitas vel vtilitas. Io. Sed certe idem est de quolibet alio clerico. B.

b Dic clarius

d *Mediana.*] cum cantatur, Sitientes.

h ¶ *Mediana.*] 5. 77. dist. in singulis. contra[b].

i ¶ *Facietis.*] per alium. quem enim Papa in diaconum ordinat, a sabbato qđ pcedit Dñicã d Passiõe cũ cãtatur, Sitiẽtes. tũc celebra

In parochia tua, basilica sancti Laurẽtij, quæ in possessione d filij, & cõsiliarij nostri viri magnifici Theodori fundata est, officiũ presbyterij deesse cognouimus. Et quia præfatus filius noster nobis retulit, se inuenisse Ruffinum quemdam monachum olim sibi vita, religione, & moribus cõprobatum, & hunc postulat ibi presbyterũ consecrari (quod subito e fieri nos prorogata † f obseruantia nõ acquieuimus) ideo dilectio tua his litteris acceptis, sabbato veniente faciat eum diaconum g: & &, si Deus voluerit, & vixerimus, mediana h hebdomada presbyterũ faciemus i: quatenus superueniente Paschali festiuitate sacra ministeria in memorata basilica à pſona cõpetẽti valeãt adimpleri.

Item Gregorius lib. 1. regesti, epist. 40.

¶ Qui de clerico monachus efficitur, proprio episcopo ordinante poterit eligi, & consecrari.

C. XXXII.

Si quem à clericatu in monasticam k contigerit venire cõuersationem: si talis vitæ monachus fuerit, vt episcopus, cui antea militauerat, eum dignum sacerdotio præuideat, in loco, quo iudicauerit, eligi poterit, & ordinari.

Item ex concilio Agathensi, c. 27.

¶ Sine testimonio abbatis ad clericatus officium monachi non eligantur.

C. XXXIII.

Monachi vagantes, ad officium [1] clericatus (nisi eis testimonium abbas suus dederit) nec in ciuitatibus [m], nec in parochiis ordinentur, A. & infra. ¶ Si enim necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu [n] & voluntate abbatis præsumat episcopus.

A ¶ Ordinentur.] *In concilio ipso sequitur, c. ſi.] . 20. q. 4.*

Item ex concilio Ilerdensi, c. 3.

¶ Cum abbatis voluntate monachi ordinentur, quos pro vtilitate ecclesiæ episcopus ordinare voluerit.

C. XXXIIII.

Cvm pro vtilitate [o] ecclesiæ aliquos monachorum episcopus probauerit in clericatus officio promouendos: cum abbatis [p] voluntate debent ordinari. Ea vero, quæ in iure monasterij de facultatibus offeruntur, in nullo diœcesana [q] lege ab episcopis contingantur.

Item ex concilio Tarraconen. c. 11.

¶ Sine abbatis imperio ecclesiastica ministeria monachi celebrare non præsumant. C. XXXV.

¶ *Talis est rubrica in plerisque vetustis. Nam in vulgatis erat*, Sine abbatis imperio ad clericatus officium monachi nõ eligantur.

Monachi à monasterio foras egredientes, ne aliquod ministerium ecclesiasticum [r] præsumant agere, prohibemus, nisi forte cum abbatis imperio. Similiter, vt nullus eorum, id est monachorũ, forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij expoſcit vtilitas [s], abbate [t] sibi nihilominus imperãte.

Verba ipsa B. Gregorij hæc sunt. Si quos autem à clericatu in monasticam conuersationem venire contigerit, non liceat eis ad eadem, vel aliam ecclesiam, quarũ pridem milites fuerant, sua voluntate denuo remeare: nisi talis vitæ monachus fuerit, vt episcopus, cui ante militauerat, sacerdotio dignum præuiderit, vt ab eo debeat eligi, & in loco, quo iudicauerit, ordinare.

Item ex concilio Agathensi, c. 27.

¶ Sine testimonio abbatis ad clericatus officium monachi nõ eligantur.

C. XXXIII.

Monachi vagantes, ad officium [1] clericatus (nisi eis testimonium abbas suus dederit) nec in ciuitatibus [m], nec in parochiis ordinentur, A. & infra. ¶ Si enim necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu [n] & voluntate abbatis præsumat episcopus.

A ¶ Ordinentur.] *In concilio ipso sequitur, c. ſi.] . 20. q. 4.*

Item ex concilio Ilerdensi, c. 3.

¶ Cum abbatis voluntate monachi ordinentur, quos pro vtilitate ecclesiæ episcopus ordinare voluerit.

C. XXXIIII.

Cvm pro vtilitate [o] ecclesiæ aliquos monachorum episcopus probauerit in clericatus officio promouendos: cum abbatis [p] voluntate debent ordinari. Ea vero, quæ in iure monasterij de facultatibus offeruntur, in nullo diœcesana [q] lege ab episcopis contingantur.

Item ex concilio Tarraconen. c. 11.

¶ Sine abbatis imperio ecclesiastica ministeria monachi celebrare non præsumant. C. XXXV.

¶ *Talis est rubrica in plerisque vetustis. Nam in vulgatis erat*, Sine abbatis imperio ad clericatus officium monachi nõ eligantur.

Monachi à monasterio foras egredientes, ne aliquod ministerium ecclesiasticum [r] præsumant agere, prohibemus, nisi forte cum abbatis imperio. Similiter, vt nullus eorum, id est monachorũ, forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterij expoſcit vtilitas [s], abbate [t] sibi nihilominus imperãte.

58. dist. c. 1. & 2. Sed contra 5. ea. qui vere. & 2. q. 7. cum pastoris.

q ¶ *Diœcesana.*] id est, nec tertiam nec quartam dabunt episcopo: sed de hoc notatum est 10. q. 1. in summa.

Monachi.] Casvs. Duo prohibentur in hoc ca. Primum est ne monachi sine abbatis imperio ecclesiasticum assumant officium. Secundum est, vt non sint aduocati vel iudices vel procuratores, nisi pro vtilitate monasterij, & abbate imperante.

r ¶ *Ecclesiasticum.*] officiãdo ecclesiã. sed priuatim possunt celebrare.

s ¶ *Vtilitas.*] ergo licet aliquid bonum & vtile sit, non tamen est agendum, nisi eo modo quo fieri debet, vt 11. q. 3. quid ergo. 12. q. 2. quattuor. & j. de cõse. di. 5. nõ oportet. & ff. de re mil. l. 3. §. in bello.

t ¶ *Abbate.*] " potest ergo monachus esse procurator ecclesiæ suæ de licentia sui abbatis, & etiam aliorũ [c], 5. ea. qui vere. & 86. di. peruenit. & dixi 5. e. de præsentiũ. videtur etiam q̃ sine mandato, vt C. de proc. exigendi. sicut miles procurat causam sui numeri: qui alias non potest esse procurator, vt ff. de proc. filiusfamilias. Sed hæc ratio non habet hic locum: quia monachus nec cauere potest de ratiõe. I. & A.

gratis ordinato clericorũ. principa li. 75. di. omnes. natiões. 11.

" Monachi ad clericalẽ vitã trãsire permittitur 3 suo p. c. 157.

to, nec præstare cautionem iudicatum solui, ad quæ tenetur procurator, qui sine mandato interuenit: si tamen gessit vtiliter, & ecclesia habet ratum, non propter hoc potest irritari, quod factum est, vt C. de proc. non eo minus. arg. contra. 96. dist. bene. in fi.

Egi.] Casvs. Donatus & frater eius monachi erant in parochia Augustini: qui contra voluntatem eius egressi de monasterio, reuersi sunt in regionem suam, vbi præsidebat Aurelianus episcopus, à quo petierunt ad clericale officium promoueri: asserentes se de voluntate Augustini venisse, vt potius essent vtiles suis quam alienis. sed Aurelianus de hoc dubitans consulit Augustinum, si de voluntate eius recesserunt, & an velit vt promoueantur ad ordinem, vt prælationem clericalem. Nũc Augu. referibit ei dicens, quòd eo renuente recesserunt, & dicit quòd promoueri non debent. Et hoc probatur quattuor rationibus. Prima est propter malum exemplum: quia si isti fugitiui ordinarentur, putabunt alij facilius se promoueri, si eodem modo fugiant. Secunda est: quia iniuria fit ordini clericorum, si tales eligantur, cũ de monasteriis non soleant eligi vel assumi ad clerum, nisi melio res, & probatiores. Tertia ratio est: quia laici nos deridebunt dicentes, quòd malus monachus bonus clericus est. Quarta est: q̃ bonus monachus vix bonum clericum facit. Vbi autem rationes incipiunt, facile per te videbis.

a ¶ *Deteriores.*] nam nemo ex delicto suo facit cõditionẽ sibi melioremsic 12. dist. nos consuetudinem. ff. de don. inter vir. & vxo. l. 3. §. 1. & ff. quòd vi aut clam. Seruius. sic extra de simon. sicut. in fin. & extra de sen. exc. si vere. Et econuerso ex merito non debet quis consequi pœnam. ext. de fideiuſ. peruenit. ext. de do. inter vir. & vx. & si necesse.

b ¶ *Malus chorau la.*] qui incipit cantum in choro, vel qui choreas ducit.

c ¶ *Bonum.*] i. perfectum [a]. sunt tamen monachi meliores, id est, perfectiones clericis, & sic non obstat contra 47. di. quamtumlibet.

d ¶ *Instructio.*] sufficit monacho, quòd tantum bonus sit, licet sit illiteratus vel irregularis: quæ duo nocent clerico promouendo. 55. dist. c. 1. & 36. dist. alliteratos.

HIS AVTEM OMNIBVS. Hæc est tertia pars quæst. in qua probat quod dicitur, quòd nullus debet tenere locum in monasteriis &c. & in ecclesiis sæcularibus. Ioan. de Fant.

Concludit Grat. ex suprad. citis cap. dicens, quod si monachi à populo eligantur, ab episcopis cum cõsensu abbatis possunt ad militiam ecclesiasticam ordinari. Sed quia Greg. videtur dicere contrarium, vt 5. ead. q. nemo. ideo dicit illud c. intelligi de illis qui ordinati in numero episcoporum vel cardinalium infimul ecclesiã sũciam militiam & monasteriorum dispensationem sibi reseruare contendant: quod fieri non debet, vt probatur per duo seq. cap.

c ¶ *Illud vero Gregorij.*] vt 5. ead. cap. 2.

Ne pro cuiuslibet.] Casvs. In archiepiscopatu Rauennæ cum monachi vel abbates ad ecclesiasticum officium promouerentur, in monasteriis potestatem sibi reseruare volebant. præcepit ergo Gregor. Mariniano episcopo Rauennati, ne hoc de cetero fieri patiatur.

Item Avgvstinus ad Avrelium, epistola 76.

¶ Ad clericatus militiam non eligantur desertores monasteriorum.

C. XXXVI.

Egi epistolam benignitatis tuæ de Donato, & fratre eius: & quid responderem, diu fluctuaui. Sed tamen etiam, atque etiam cogitanti quid sit vtile saluti eorum, quibus in Christo nutricndis seruimus: nihil mihi aliud occurrere potuit, nisi non esse istam viam dandam seruis Dei, vt se facilius putent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint deteriores [a]. Et ipsis enim facilis † lapsus, & ordini clericorum fit indignissima iniuria, si desertores monasteriorum ad militiam clericatus eligantur: [2] cum ex eis, qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatiores, atque meliores in clerum assumere soleamus: nisi forte (sicut vulgares dicunt) malus choraula [b], bonus symphoniacus est: ita iidem ipsi vulgares de nobis iocabuntur dicentes, malus monachus, bonus clericus est. Ni mis dolendum, si ad tam ruinosam superbiam monachos surrigamus, & tam graui contumelia clericos dignos putemus, in quorum numero sumus: cum aliquando etiam bonus monachus vix bonum [c] clericum faciat, si adsit ei sufficiens continentia, & tamen desit instructio [d] necessaria, aut personæ regularis integritas. Sed de istis credo arbitrata sit beatitudo tua, nostra voluntate (vt suis potius corregionalibus vtiles essent) de monasterio recessisse: sed falsum est: spõte abierunt, sponte deseruerunt, nobis, quantum potuimus, pro eorum salute renitentibus.

1 tit. no p. 7. c. 7

† al. facilior

2 Pan. l. 3. c. 180.

3 *His omnibus auctoritatibus monstratur, quòd monachi qui sunt à populo electi, & ab episcopo cum consensu sui abbatis sunt ordinati, legitime potestatem suam exequi valent. Illud vero Gregorij* [c]: [3] *Nemo potest obsequiis ecclesiasticis deservire, &c.*] *de illis intelligendum est, qui in numero Cardinalium, vel episcoporum ordinati, monasterij sui dispensationem sibi reservare cõtendunt.*

Vnde idem Gregorius scribit Marinano episcopo Rauennati, libr. 6. epistola 40. seu, cap. 204.

¶ Pro abbatis, vel monachi promotione nullo modo grauentur monasteria.

C. XXXVII.

Ne pro † cuiuslibet monachi, aut abbatis promotione onus fortasse aliquod monasteria sũbstineant, studendum vobis est, vt si quispiam abbatum, aut monachorum ex quocumque monasterio ad clericatus officium, vel ordinem sacrum [f] accesserit [g], non illic aliquam habeat vlterius, vt diximus, potestatem.

Idem Maximiano Syracusano episcopo, lib. 3. epist. 11.

¶ Qui ecclesiis quoquomodo militant, abbates monasteriorum esse non possunt. C. XXXVIII.

[4] *Presbyteros, diaconos, cetero sque cuiuslibet ordinis clericos, qui ecclesiis quoquomodo [A] militant, abbates [h] per monasteria esse † non permittas: sed aut admissa [B] [i] clericatus militia monasticis non prouehantur ordinibus: aut si in abbatis loco permanere decreuerint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum vnum ex his præ sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad vtrumque [k] iudicetur idoneus.*

A ¶ Quoquomodo.] H æ *voces absunt ab originali impresso, & manuscripto.*

B ¶ Admissa.] *Sic in vetustis quoque codicibus Gratiani, & epistolarum B. Gregorij, & ceteris earumdem editionibus, præter antiquam Parisiensem, in qua & apud Anselm. legitur, Parisiensem, in qua & apud Anselm. legitur, hoc modo.*

Presbyteros.] Casvs. In episcopatu Syracusano quidam volebant dignitatem ecclesiasticam gubernare, in monasteriis esse abbates, vel econuerso. quare præcipit Greg. Maximiano episcopo, vt hoc fieri non permittat. nam cum vnum officium propter sui magnitudinem aliqs diligenter non possit adimplere, incongruum est vt videatur ad vtrumque idoneus, & bonus.

h ¶ *Abbates.*] " Sed quomodo potẽrant clerici sæculares eligi eligũtur ad in abbates, cum hoc prælaturas, sit prohibitum, vt ex regulares. tra de elect. cum cau- sam. & melius eo. tit. 163. Pol. l. 3. cum in magistrum. & tit. 15. e. ti. cum ad nostram? † *fieri*]orig. Resp. non eliguntur, sed postulantur. sic 55. dist. Osius. sed forte, cum prius erant monachi, fuerunt assumpti ad parochiales ecclesias, & postmodum cum electi essent in abbates, volebant retinere ecclesias priores [c], & ex c hoc videtur esse melior conditio monachorum quam clericorum. si monachi licite eliguntur ad sæculares prælaturas, & clerici nõ possunt e- ligi ad monachorum prælaturas, cum sit ar gum. 2. q. 7. sicut. j. 28. q. 1. omnes. Sed quæro rationem illius di uersitatis. Si dicas ideo quia clericus nõ est peritus in regula monachali: eadem ratione nec monachus potest eligi in episco

Clericos.] i. perfectum [a]. sunt tamen monachi meliores, id est, perfectiones clericis, & sic non obstat contra 47. di. quamtumlibet.

d ¶ *Instructio.*] sufficit monacho, quòd tantum bonus sit, licet sit illiteratus vel irregularis: quæ duo nocent clerico promouendo. 55. dist. c. 1. & 36. dist. alliteratos.

HIS AVTEM OMNIBVS. Hæc est tertia pars quæst. in qua probat quod dicitur, quòd nullus debet tenere locum in monasteriis &c. & in ecclesiis sæcularibus. Ioan. de Fant.

Concludit Grat. ex suprad. citis cap. dicens, quod si monachi à populo eligantur, ab episcopis cum cõsensu abbatis possunt ad militiam ecclesiasticam ordinari. Sed quia Greg. videtur dicere contrarium, vt 5. ead. q. nemo. ideo dicit illud c. intelligi de illis qui ordinati in numero episcoporum vel cardinalium infimul ecclesiã sũciam militiam & monasteriorum dispensationem sibi reseruare contendant: quod fieri non debet, vt probatur per duo seq. cap.

pum, si non est peritus in regula clericali, vt 5. c. ſi viue. & cap. seq. quod concedo. Sed quid si clericus sit peritus in regula monachali, numquid potest eligi in abbatem, cum ratio constitutionis cesset in eo, vt 61. dist. §. his omnibus. vers. sed sciendum? Dico quòd non: quia licet sciat regulam, non tamen probatus est in ea, & graue est inexpertos, &c. vt 19. q. 3. monasteriis. quia nec ipse est probatus in habitu, nec ipse pbauit habitũ, in quo maxima vis ordinis cõsistit.

i ¶ *Admissa.*] ergo delinquenti datur electio. sic extra de iure patr. eam te. arg. contra. ff. de pet. her. ſi rem & pretium.

k ¶ *Ad vtrumque.*] ſi. 70. dist. sanctorum. & C. de assef. l. vlt. 5. 89. dist. singula.

HOC VEL GENERALITER. Casvs. Dictum est 5. quòd abbas electus in sæcularem prælatum non debet ipse abbas remanere, vel etiam aliquis electus sæcularis prælatus in abbatem non permittitur habere militiam clericalem. Nunc vero dicit, quòd hoc

d Aliàs, de æta. & qual.

Universidad de Deusto
Biblioteca

potest intelligi generaliter de omnibus, vel specialiter de quibusdam. quod probat per seq. cap. Sed prædictum proximum cap. intelligitur, quando simul volebat habere vtrumque. sed ad alterum poterit eligi, vnde videtur mihi sine præiudicio melioris intellectus, quòd Gratianus male continuauerit. B.

¶ De quodam xenodochio, cuius abbas ad episcopatum eligi prohibetur.

C. XXXIX.

HInc est etiam.] Casvs. Bene. sic ponit hunc casum. De quodam monasterio Eraciæ abbates in episcopos eligi consueuerant, de quorum electione monasterium grauabatur, & postea per seditiones & ambitiones ab bates non canonice substituebantur. Dedit ergo Gergor. speciale priuilegium & regi Francorum, & ipsi monasterio. Regi, vt deberet electioni abbatis interesse, ne aliqua seditio oriretur. Monasterio, ne de cetero abbas inde ad episcopatum eligeretur. Quod priuilegium ita est speciale illius regis & illius monasterij, vt ad consequentiam aliorum trahi non debeat.

a ¶ Namquam.] sed nonne potius est opprobrium quam priuilegium, quòd abbas in episcopum eli

“ Abbas in gi prohibeatur. “ Reesm quisque spondeo, in hoc est nõ eligitur. priuilegium quòd ea id est, non clesia non cogitur a pt cogi per dare abbatem, si eliquæ aliú à Papa.

HInc est etiam, quòd xenodochium, atque † monasterium, quod in eodem Francorum regno constitutum est, quia per ambitiones, & contentiones quorumdam non canonice tractabatur, à peruersitate malorum liberare cupiens præcepit, vt sine regali prouisione †, & monachorum electione nullus ibi abbas aliqua vmquam subreptione intro duceretur. Præcepit etiam, vt eiusdem monasterij abbas nũquam a ad episcopatum eligeretur: ne forte occasione episcopatus abbatia aliquid detrimenti b pateretur. Quod priuilegium ita est illius ecclesiæ: vt communem legem regibus, vel abbatibus omnino dare non possit. Non enim quod vni sigillatim c conceditur, statim omnibus conuenit.

¶ *Author huius capitis refert constitutionem beati Gregorij de abbate Xenodochij in ciuitate Augustinduuensi, quæ habetur lib. 11. regesti, epist. 10.*

Superiori auctoritate d *non prohibentur abbates* e *sacerdotes fieri: cum beatus Benedictus iubeat abbatem à fratribus egredientibus, & regredientibus benedictionem dare, quod non nisi sacerdotum* f *est. Lectionem* g *quoque Euangelij similiter abbati ad legendum tribuit: quam subsequenti oratione legere similiter sacerdotalis officij* h *est. Sed tales sacerdotes, vel diaconos fieri* h *prohibet, qui in ecclesiastica militia coguntur iugiter permanere.* ¶ *Item illud Hieronymi ad Riparium presbyterum* [i *Monachus non docentis, sed plangentis habet officium*] *& ad Heliodorum* [2 *Alia causa est monachi, alia clerici.*] *& ad Rusticum* [3 *Sine consilio presbyterorum monachis nihil agere licet.*] *non ita generaliter intelligendum est, vt nulli monachorum liceat docendi officium assumere: ne beatum Gregorium, aut Augustinum Anglorum episcopum, beatum quoque Martinum, innumeros etiam, quos de monastica conuersatione ad summum sacerdotij gradum scriptura testatur* i *esse promotos, cogamur negare officium docendi habuisse: aut in die consecrationis suæ asserat-*

mus eos à priori proposito discessisse: quod (vt Innocentius testatur) nulli facere licet. Voluit ergo Hieronymus distinguere inter personam monachi, & clerici: ostendens, quid cuique ex proprio officio conueniat.

¶ *Aliud enim conuenit cuique ex eo* k *quòd monachus est: aliud ex eo, quòd clericus est. Ex eo, quod monachus est, sua, & aliorum peccata deflendi habet officium: ex eo, quòd clericus, docendi, & pascendi populum.* ¶ *Monachos* l *verò usque ad tempus Eusebij, Zozimi, & Syricij monachos simpliciter, & non clericos fuisse ecclesiastica testatur historia. Idem etiam Hieronymus* a *refert monachos Scythiæ* † *conuenisse in vnum, vt sacerdotem sibi inuenirent, qui eis Missarum solennia celebraret.*

a ¶ Hieronymus.] *Ioan. Andr. ait esse in epist. de ope. & hum. monachorum. In tomo autem secundo operum ipsius B. Hieronymi in epist. 60. quæ est Epiphanij ad Ioann. Hierosolymitanum, ab eo latine reddita, legitur Epiphanium ordinasse presbyterum monachis pascentibus, qui eis Domini sacramenta conficeret. Erat autem monasterium in diœcesi Ioannis.*

Item Leo Augustus libr. 1. Codicis de episcopis & clericis. l. 40.

¶ *In codice Iustiniani hæc lex ipsi Iustiniano tribuitur, non Leoni.*

¶ Omnes clerici, vel monachi tutelæ immunitatem habere debent.

C. XL.

GEneraliter sancimus omnes viros reuerendissimos episcopos, necnon presbyteros, siue diaconos, & subdiaconos, & præcipue monachos m, licet non sint clerici, immunitatem ipso iure omnes habere tutelæ, siue testamentariæ, siue datiuæ, siue legitimæ: & non solum tutelæ esse eos expertes, sed etiam curæ, non solum pupillorum, & adultorum: sed & furiosi, & surdi, & muti, & aliarum personarum: quibus tutores, vel curatores à veteribus legibus dantur. Eos tamen clericos, & monachos huiusmodi habere beneficium sancimus, qui apud sacrosanctas ecclesias, vel monasteria permanẽt, nõ diuagãtes n, neque circa diuina ministeria desides: cũ propter hoc ipsum, beneficium eis indulgemus †: vt

interdicitur cura & tutela, vt 88. distinctione, c. episcopus. & supra eadem, de presentium. & cap. monachi à monasterio. nisi forte mi- cum hic ferabilium personarum, vt 86. distinctione, cap. vltimo. alij vero cle quatur. & ab rici sponte possunt suscipere, vt octuagesimasexta distinctione, cap. honestæ ex peruenit. Est ergo priuilegium clerici, quòd non tenetur recipere tutelam alicuius: cum tamen velit, & possit succedere ab intestato, quod est contra legem illam. institutæ, de legit. patr. tutel. §. quia plerumque, & supra octuagesimasexta distinctio. peruenit. vbi habes de hac materia.

n ¶ *Non diuagantes.*] argum. quòd h scholares in scholis non debent percipere stipendia, vt 12. q. 2. concesso.

n ¶ *Non diuagantes.*] “ arg. causa cessante cessat priuilegium. 84. di. quisquis. extra de cle. non resi. quia nonnulli. extr. de decim. fugge- fiscentes. stum. C. de rest. mil. l. vlt. inst. de excus. tut. §. item hi qui. reipublicæ ligioe ex-

enim causa absens excusatur à tutela. sed si ante fuit tutor, similiter refutat onus tutelæ. ff. de iudic. l. 2. §. eleganter. in fi. ff. pro soc. l. actione. §. item. vnde si aliquod priuilegium datum est religiosis, cessante religione cessat priuilegium, vt 25. quæst. 2. c. vltim. & extra de verbor. significa. abbate. in fi.

NOVARVM.

Casvs. In superiori lege datum est priuilegium clericis, vt à tutela & à cura sint immunes. nunc ostendit Gratianus, quòd & aliud priuilegium habent, scilicet ne collationes & sordida munera præstare cogantur: & ad hoc probandum inducit Constantini legem cuius casus patet, & etiam legem Honorij.

a ¶ *Sordidorum.*] vt calcis coquendæ, arenæ fodiẽdæ, & similium.

b ¶ *Mancipia vestra.*] similiter vxores, vt C. de epi. & cle. l. 2. & eorum coloni, vt 89. dist. indicatum. & eorum familia, vt 12. q. 2. ecclesiarum.

c ¶ *Nouis.*] sic 10. q. 3. vnio. & cap. quia cognouimus. extra de cen. cum Apostolus.

d ¶ *Collationibus.*] extraordinariis, vel superindictis, vt infra l. Proxi. soluant tamen tributum: vt 11. quæst. 1. sit tributum. 33. q. 8. tributum. & C. de episcop. & cler. de his. sed nouas collationes non possunt laici ab eis petere propter aliquas necessitates, vt hic dicitur, & extra de immunit. eccle. non minus. sed episcopus tempore necessitatis cum charitate aliquid moderate potest ab eis petere, vt extra de cens. cum Apostolus. a non ergo tenet lex quæ dicit, quòd clerici tenentur ad instructionem murorum: aliàs itinerum, vt C. de sacrosanct. ec. ad instructionem.

PLACET. Casvs. Præfectus prætorio quæsiuit ab Imperatore Honorio à quibus muneribus escle siæ essent immunes: & respondet, quòd à sordidis muneribus sunt immunes omnino. & si honesta sint, nil extraordinarium vel de nouo eis imponatur: sed tantum consueta soluant tributa, & debitas pensiones, & nisi cum Imperator causa necessitatis per prouinciam transitum fecerit. & si quis contra hoc fecerit, post debitæ vltionis acrimoniam, quæ contra sacrilegos depromitur, deportetur. *Præscribere*, id est, statuere, & in scriptis redigere. *Translationis*, id est, transferendorum agrorum, id est, vt transferatur dominium in rebus ecclesiarum. *Signetur*, id est, assignetur. *Post acrimoniam*, id est, pœnam extraordinariam, vel excommunicationem. *Ergo*, id est, contra.

c ¶ *Cœlestium.*] id est, ecclesiarum. Vel intellige secundum quòd est extra de cens. cap. 1.

d ¶ *Extraordinarium.*] id est, quod repentino casu superuenit. Extraordinarium & superindictum idem est. C. de exact. trib. l. si diuina. libro 10.

g ¶ *Translationis.*] id est, non est transferenda possessio ab eis, licet non soluant tributum, sicut fit in aliis, vt 10. q. 2. §. qui rem.

h ¶ *Necessitatis.*] nec tunc per laicos, sed per episcopum peretur collatio à clericis, vt extra de immun. eccles. non minus. b

i ¶ *Acrimoniam.*] id est, pœnam, quæ traditur. ff. ad l. Iul. pec. & sacrilegij. & 17. qu. 4. per totum.

HOC IDEM. Casvs. Supra in §. ilfo, superiori auctoritate. & in illa l. genera liter. ostendit Gratia. quòd monachi quon dam nõ erant clerici. nunc idem vult probare per auctoritatem B. Siluestri, quæ habetur 8. 93. di. à sub diacono. quibus monachis secundũ Hieronymum. prædicare non licet sine clericorum auctoritate, nisi sancto spiritu reuelante. quod probat exemplo beati Benedicti, & exemplo Equitij. Sed quia hæc solutio 6 videbatur falsa, cum Hierony. sacerdos selabus connumerasset, vt 8. ead. alia. ideo respondet Grat. & dicit Hieron. hoc fecisse, vt alios monachos licentius redargueret. Et ad hoc probandum inducit duas auctoritates, sc. Pauli & Hieronymi.

k ¶ *Datur intelligi.*] q monachi laici erant. l ¶ *Ait.*] 8. distin. 93. à subdiacono.

m ¶ *Connumerat.*] 8. ead. alia. licet ipse esset presbyter Cardinalis.

n ¶ *Alibi ait.*] 3. 12. q. 2. gloria.

ECCE. Casvs. Concludit Gratia. ex supradictis cap. quòd monachis electis à populo, & ab episcopo institutis, si presbyteri fuerint, eadem liceant quæ & aliis sacerdotibus. Nunc vero hoc idem probat ratione consecrationis: quia sic benedicũtur monachi cum ordinantur, sicut & alij presbyteri sæculares, & eisdem verbis. Igitur cum communis sit benedictio, ita videntur habere potestatem prædicandi isti sicut alij: & sicut aliis sacerdotibus sine licentia episcoporum nõ licet suum officium exercere: ita etiam nec monachis.

& hoc probat sequens capitul.

CVnctis.] Casvs. Statuitur in hoc c. vt nullus fidelis, & præcipue presbyter vel alius clericus absque proprij episcopi licentia aliquid agat. nullus presbyter absque eius licentia Missas oe lebret, vel baptizet. *Licentia*, generali, *Iussu*, generali.

o ¶ *Propry.*] nisi inuitetur ab alio presbytero. tunc enim potest sine licentia episcopi. vt 7. q. 1. episcopi, & 11. q. 2. nullus primas e. priuatim etiam possunt celebrare, vt extra de cler. pereg. c. 3.

p ¶ *Licentia.*] generali.

q ¶ *Missas.*] publice.

aliis omnibus derelictis, Dei omnipotentis ministeriis inhæreant. Et hoc non solum in vetere Roma, vel in hac regia ciuitate, sed in omni terra, vbicumque Christianorum nomen excolitur, obtinere sancimus.

¶ *Nouarum etiam collationum, & sordidorum munerũ immunitatem acceperũt. Vnde Constantinus cuctis scribit clericis ti eo. l. 1.*

¶ 1 Iuxta sanctionem, quam dudum a meruisse perhibemini, fundos, & mancipia b vestra nullus nouis c collationibus d obligabit: sed vacatione gaudebitis.

Item Imperator Honorius, & Theodosius eodem libro, titulo de sacrosanct. eccles. l. 5.

¶ 2 Placet rationabilis concilij tenore perpensõ, districta moderatione præscribere, à quibus specialiter necessitatibus singularum vrbium ecclesiæ habeantur immunes. Prima quippe illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne prædia vsibus cœlestium e secretorum dedicata, sordidorum munerum fæce vexentur, nil extraordinarium f ab hinc, superindictumve flagitetur: nulla transmissa † § solicitudo signetur †: postremo nihil præter canonicam illationem g, nisi quam aduentitiæ necessitatis h farcina repentina poposcerit, eius functionibus adscribatur. Si quis contra venerit, post debitę vltionis acrimoniã i, quæ erga sacrilegos promenda est, exilio deportationis perpetuo † subdatur.

a ¶ Meruisse.] *In codice Iustiniani legitur,* meruistis & vos, & mancipia, &c. *In Theodosiano,* meruisse perhibemini & vos, & mancipia, &c.

b ¶ Illationem.] *In vulgatis codicibus sequebatur*, nisi quam si aduentitiæ. *In codice Iustiniani vulgato legitur*, & quam aduentitiæ. *In manuscripto, & Haloandri non est copula. In codice Theodosiano,* quod aduentitiæ. *In plerisque vetustis Grattiani,* præterquam aduentitiæ. *Dictio vero*, si, *abest ab omnibus, & ideo inducta.*

Hoc idem datur intelligi k *de verbis beati Siluestri, qui obedientiam minorum ergamaiores assignans ait* l [3 *Abbas* ostiario, *monachus abbati sit subditus*] *supra in tractatu ordinandorum. Ostendit ergo Hieronymus, quòd simpliciter monachis nihil liceat agere sine consilio presbyterorum. Nec officium docendi sibi assumere liceat sine auctoritate clericorum, nisi forte sint diuina gratia intus commonitis: sicut beatus Gregorius refert in dialogo de beato Benedicto:* 4 *qui homines montis Cassini ad fidem adduxit, & aram Apollinis, quæ erat ibi erecta, subuertit: & de quodam Equitio,* 5 *cui Angelus in somnis apparuit, eum ad prædicandum misit: qui cum de vitio linguæ conquereretur, Angelus phlebotomo linguam eius tetigit, & totum illud vitium curauit. Quòd vero Hieronymus seipsum talibus connumerat* m: *tale est, quale illud Apostoli ad Philippenses* [*Quicumque imperfecti* † *sumus, hoc sentiamus*] *seipsum imperfectis connumerans. Hinc idem Hieronymus alibi ait* [*Natus in paupere domo, & tugurio rusticano.*] & *infra* [*Nos suffircinati auro*] *sefamelicum fastidientibus mella, pauperem diuitibus connumerans, supra vbi agitur de clericis, qui propria relinquere nolunt, cap. Gloria episcopi.* ¶ 6 *Ecce sufficienter monstratum est, quòd monachis presbyteris honore decoratis, à populo electis, ab episcopo institutis eadem liceant, quæ & aliis sacerdotibus. Probatur hoc etiam ex similitudine consecrationis. Non enim in consecratione eorum aliud dicitur, & aliud in consecratione aliorum. Vtrisque enim in communeà Domino benedictionem infundi episcopus obnixe deposcit. Et dum consecrat, cunctis sacerdotibus sigillatim dicit* [*Consecrentur, & sanctificentur Domine manus istæ, vt quicquid consecrauerint, consecratum sit: & quæcumque benedixerint, benedicta sint.*] *Ecce communis est benedictio: vnde igitur diuortium? Sicut ergo in benedictione vtrique communem nancisc untur potestatem; ita in institutione communiter assequuntur potestatis executionem. Ceterùm absque episcoporum licentia non solum monachis, sed etiam omnibus generaliter clericis potestatis executio interdicitur.*

Vnde Clemens, epist. 3.

¶ Sacerdotalia sine permissu episcoporum non agant presbyteri.

C. XLI.

7 CVnctis fidelibus, & sumopere omnibus presbyteris, & diaconis, & reliquis clericis attendendum est, vt nihil absque episcopi proprij o licentia p agant: non vtique Missas q sine eius iussu quispiam presbyterorum in sua parochia agat: non baptizet, nec quidquam absque eius permissu faciat.

b intellige vt hŕ e. tit. aduersus. & e. ti. li. 6. qũ nonnulli. & c. clericos. d hoc ét no 23 q. 8. tributũ. in gl. i. ibi vitas. Arc. deas. 4 lib. 2. dial. c. 8. 5 l. 1. c. 4.

7 Burc. l. 2. c. 93. Iuo p. 2. c. 123. & p. 6. c. 90.

Philip. 3. † apud Apostolum legi tur, *perfecti.* in epistola. ad Nepotianũ. in epistola. ad Paulinum.

c iste canon nullus. & c. sœdẽs. hic al. sæpi. non

Universidad de Deusto
Biblioteca

firmbare, p positũ allegatis: qm in rum. Ioan. de Fant.
epis loquũtur, nf autẽ nachi quibus cura animarum non committitur, debeant decimas cano. f. cundum. loqtur de hoc ita distinguit simplici sa cerdote pa rochiali, vt bus colunt monachi, p3 ex text. di cebat Io. de Fan. q casus plo filiorum Leui, h c. cũctis. qui decimasa populo est q clerici percipiebant pro mi nihil debẽt nisterio quod facie facere sine bant. Et ita patet, q licẽtia epi. monachi non magis quam alij sacerdotes decimas soluere coguntur. Sed postea probat contrarium, dicens quòd si prædia cum onere decimarũ & primitiarum ad monachos transiuerint: inde antiquis ecclesiis illas denega re non possunt, cum suo iure priuari non debeant. & hoc probat per sequentia ca. Quid iuris de hoc sit, notatur in Decretalibus in tit. de decim.

Arc.

" Monachi an teneãtur ad decimas d agris suis. 13.q.1.c.vl. Burch.l.3.c. 241. Iuo p.3. c. vlt.

¶ *De his.*] " Hic inciderenter quæritur, an monachi debeant dare decimas de agris suis? Pro regula ergo teneas, quòd quilibet tenetur dare decimas, nisi ostendat se exemptum esse, vt extra de decim. à nobis. & secundum hodiernã iurã etiam Cistercienses, & alij regulares tenentur dare decimas de omnibus prædiis suis, quæ de nouo acquirunt, siue ea manibus propriis colant, siue non, extra de deci. nuper. sed secundum veterã iurã ita tenebatur, quòd omnibus religiosis concessum erat non dare decimas de nutrimentis animalium suorum, & de hortis, & de noualibus, quæ propriis manibus & sumptibus excolebãt. monachis vero Cistercienſis ordinis & templariis & hospitalariis concessum erat non dare decimas, nec etiam de aliis prædiis, quæ propriis manibus & sumptibus excolebant, vt extra eod. ex parte. & c. ad audientiam. & c. statuimus. De clericis sæcularibus dicunt quidam quòd teneantur, siue sint prædia ecclesiæ suæ, siue propria. Alij fauorabilius dicebant eos non teneri dare decimas de prædiis ecclesiæ suæ, sed de propriis bene tenentur dare, vt j. ea. q. c. decimas. & ext. e. nonum. in fin. leprosi autem non sunt exempti à decimis, nisi tantummodo in hortis, & in animalibus suis, vt extra de eccl. ædific. c. 2.

2 Arelat. 3. c. 20. Cap. l. 2. c. 36. Mogũt. 3. sub Arnul. c. 22. & sub Carol. c. 41. & in Rhem. Trosleano. 3 Deusd. p. 3 Bur. l. 3. c. 9. Iuo p. 3. c. 12

Si quis laicus.] Casvs. Quidam laici vel clerici vendebant prædia sua vel donabant, & decimas prioribus ecclesiis subtrahebant. quare statutum est in concilio Moguntinensi, vt nullo modo faciant. & si quis contra fecerit, irrita erit talis traditio: & vsque ad emendationem excommunicabitur.

" Clericus dat decimas de propriis prædiis.

b ¶ *Vel clericus.*] " Clericus ergo dat decimam, quod verum est de propriis prædiis.

a Et extr. de ad eum. 6. t. & ff. de reg. in. nemo. ff. de dist. pig. ex lris. in fi. vbi de hoc.

c ¶ *Inde abitrahere.*] Res enim transit cum onere suo, vt ext. de decim. cum non sit in homine[a]. & ff. de contrah. emp. alienatio. ff. de don. d ¶ *Irrita.*] Pactum illud non obstat quin ab ecclesia vel alio possessore possit peti decima, vt extra eod. pastoralis. ff. de pac. inter. & fi possessor partem fructuum, & ille à quo causam habuit, etiam partem fructuum percepit, vterque conueniendus est, vt extra eo. tit. à nobis. & cap. tua nobis. Sed numquid pactum istud tenet quantum ad contrahentes? Videtur quòd sic, vt ff. de pact. epistola. 5. pactum.

DE HIS VERO. Hæc est quarta pars quæst. in qua probatur per sex cap. quòd monachi teneantur ad solutionem decimagãtis: qm in rum. Ioan. de Fant.

Casvs. Facit hic Grat. incidentem quæstionem: vtrum scilicet monachi autẽ nachi quibus cura animarum non committitur, debeant decimas dare, vel accipere. Et

4 *De his* [a] *vero, qui intra monasterij claustra consistunt, quibus populus ad regendum non committitur, quæritur, vtrum dare, vel accipere decimas debeant. In quibus hæc discretio seruanda est, vt de agris & vineis, quæ ad proprium stipendium coluntur, decimas sibi retineant. Si enim decimæ à populo filiis Leui reddebantur pro ministerio, quo Domino deseruiebãt in tabernaculo, offerẽdo sacrificia, & holocausta pro populo: patet, quòd monachi de propriis prædiis non magis, quam alij sacerdotes decimas soluere coguntur. Sed dicitur, quòd prædia monachorum siue pretio sint empta, siue pro salute animarum oblata, antequam in ius eorum venirent, baptismalibus ecclesiis, siue quibuslibet aliis primitias, & decimas persoluebant: illæ autem ecclesiæ suo iure priuari non possunt.*

Vade in Moguntinensi concilio statutum inuenitur.

¶ Qui res suas alicui delegauerit, decimationum prouentum priori ecclesiæ auferre non poterit. C. XLII.

ij SI quis laicus, vel clericus [b], vel vtriusque sexus persona proprietatis suæ soca, vel res alicui dare delegauerit: decimationum prouentum priori ecclesiæ legitime assignatum inde abstrahere [c] nullam habeat potestatem. Quod si facere tentauerit, talis traditio irrita [d] prorsus ducatur, & ipse ad emendationem ecclesiastica coerceatur censura.

Item ex concilio Cabilonensi[a].

¶ Antiquiores ecclesiæ nec decimis, nec vlla possessione priuentur. C. XLIII.

3 ECclesiæ antiquitus constitutæ nec decimis, nec vlla possessione priuentur: ita vt nouis [c] oratoriis tribuantur.

Ecclesiæ.] Casvs. Statutum fuit in concilio Cabilon. vt antiquæ ecclesiæ decimis & possessionibus suis non priuentur ad hoc vt nouis ecclesiis tribuantur.

c ¶ *Vt nouis.*] Quidam hoc intelligunt in eo casu cum prior ecclesia

Item ex concilio Vormacien si.

¶ Antiquiores ecclesiæ propter nouas iustitiam suam non perdant. C. XLIIII.

4 QVicumque voluerit in sua proprietate ecclesiam ædificare, & consensum [f], & voluntatem episcopi habuerit, in cuius parochia est, licitum sit. Verumtamen omnino prouidendum est episcopo: vt aliæ ecclesiæ antiquiores propter nouas suam iustitiam, aut decimam non perdant: sed semper ad antiquiores & ecclesias persoluatur.

¶ *Burchardus etiam, & Iuo citant ex concilio Vormacien si, c. 6. quo loco in eo, quod extat, haberur aliquid ad hanc rem faciens.*

Decimas autem baptismalibus ecclesiis persoluendas Leo Papa IIII. affirmat dicens.

¶ Baptismalibus ecclesiis decimæ dari debent. C. XLV.

5 DE decimis iusto ordine non tantum nobis, sed etiam maioribus nostris visum est plebibus tantum, vbi sacrosancta baptismata dantur, debere dari.

¶ *Iuo fere eadem citat ex Gelasio: sed Anselmus & Polycarpus ex Leone, vt Gratianus.*

Si ergo nulli licet decimationum prouentum à priori ecclesia, cui assignatus fuerat, abstrahere, sius antiquioris ecclesiænouis tribuendum non est, si decimæ tantummodo baptismalibus ecclesiis dandæ sunt: patet, quòd monachi ex propriis prædiis decimas dare coguntur. Sed & illa auctoritas Moguntinensis concilij [e] de venditore, vel donatore loquitur, dis niens, quòd ille, qui vendit, aut donat, non potest prouentum decimationum illi ecclesiæ detrahere, cui prius legitime fuerat assignatus. Monachi autem decimas, & primitias non auctoritate vendentis, vel donantis, sed auctoritate

trum quilibet in suo prædio possit ecclesiam ædificare? Et respond. quòd sic, dummodo hoc faciat de licentia episcopi, in cuius parochia est ita tamen, vt antiquiores ecclesiæ suam iustitiam vel decimas non amittant. Quę aũt sequuntur, plana sunt vsq; ad §. fi ergo.

f ¶ *Consensum.*] j. de consec. dist. 1. nemo. & c. si quis etiam.

g ¶ *Ad antiquiores.*] arg. q vbi contenditur pro iure duarum ecclesiarum, semper standum est antiquiori, vt ext. de reli. do. c. 1. " Item arg. q semper baptismalibus ecclesiis soluendæ sunt decimæ, non sũt soluendæ capellis, vt j. c. prox. & c. questi. & c. statuimus. & c. in sacris. & ext. eo. ti. nuntios. & secundum hoc episcopus non debet habere decimas baptismalis plebis. i. ruralis ecclesię, sed tantũ episcopalis plebis. de illis enim loquitur. c. 12. q. 2. vobis. & c. 1. Vulteranæ. & c. consesso. & c. quattuor [b]. Tamen dico q quilibet ruralis ecclesia etiam malis ecclesiæ: alia pauperum: tertia fabricæ: quarta capellanorum: tra debet suas decimas in quattuor partes diuidere, vt vna sit baptis licet hodie episcopi omnia occupent. aliter not. §. 10. q. 1. nouerint. & contra Io. est extra de deci. quoniam. & c. cum contingat. B.

" Decimæ sunt à clericis exigendæ.

" Ecclesias. §. ire Leo. Pol. l. 3. tit. 11. Deusd. p. 3. Ansl. l. 5. c. 53. Iuo p. 3 c. 151.

DE *decimis.*] SI ERGO. Casvs. Concludit Grat. ex supradictis & c. si quis, & c. quicumque. & c. de decimis. quòd monachi de propriis prædiis decimas dare non tenentur. Postea respondet ad ca. si quis laicus. dicens quòd venditor vel donator auctoritate sua decimas non potest subtrahere priori ecclesiæ: sed monachi non tenentur decimas auctoritate sua, sed auctoritate Moguntin. concilij, & Paschalis secundi, à quibus dicitur, quòd monachi non soluant decimas de propriis prædiis. & ad hoc inducit seq. cap.

a ¶ *Paschalis.*] Sed quomodo Paschalis potuit dare hoc priuilegium monachis, cum sit cõtra præceptum diuinæ legis, vt j. c. c. decimæ. & c. reuertimini. contra quod non potest dispensari. 25. q. 1. sunt qui dam. & 3. di. 5. c. 1. 5. di. 8. quæ cõtra. " Sed forte non est absurdum, q priuilegium concedatur, quamuis sit contrarius diuinũ. sed si contraria constitutione illud tolleretur, non posset fieri. Sed num quid laico posset dare tale priuilegium? Dic quòd sic. Ioan.

1 in Cabilonẽsi sub Carol. magno. c. 19.

2 Ansl. 5. c. 37. Burl. 3. c. 252. Iuo p. 3. c. 198. Pann. l. 2. c. 59.

Bur. l. 3. c. 9. Iuo p. 3. c. 9.

[f] *al. ecclesiis vbi illi coloni.*

Deusd. p. 3. Num. 18.

[f] *al. familia dat.*

" Partiarij [b] *Coloni.*] " partiarij, coloni qui sunt.

" Partiarij coloni qui vineas colunt.

Quidam clerici conquesti sunt de episcopis & abbatibus, qui decimas dari non permittebant ecclesiis, vbi coloni eorum episcoporum vel abbatum Missas audiebant, & baptizabẽtur eorum filij. & ideo statuit cõcilium Moguntin. vt episcopi & abbates de prædiis quæ propriis colunt stipẽdiis, decimas sibi retineãt. coloni vero ibi dent decimas vbi filij eorũ baptizãtur, & vbi per totum circulum anni audiunt diuina.

¶ *Caput hoc in nullo cõcilio Moguntino, quod extat, habetur. sed in Cabilonensi, vnde citat Burchardus & Iuo. In libro Vaticanæ bibliothecæ, in quo sunt duo concilia Vrbani secundi, Placentinum, & Melphiense, hæc etiam leguntur.* Perlatum est ad sanctam synodum, quòd sint quidam episcopi, & abbates, qui colonos ad se pertinentes non sinant decimas dare ad ecclesias, vbi missas audiunt, & infantes eorum baptizantur. Proinde decreuit facer iste conuentus, vt episcopi, & abbates de vineis, vel agris, ac frugibus, quæ ad suum, vel fratrum vsum laborant, decimas sibi pro benedictione, vel hospitum susceptione habeant: familiæ vero ibi dent decimas suas, vbi per totum anni circulum Missas audiunt, & infantes eorum baptizantur.

a ¶ Suas.] *Vox ista abest ab ipso concilio, & ceteris collectoribus sunt etiam nonnullæ aliæ varietates, quæ indicatæ sunt in margine.*

Item Paschalis secundus.

¶ De propriis laboribus monachi, & canonici decimas minime soluere coguntur. C. XLVII.

3 DEcimas à populo sacerdotibus, ac Leuitis esse redendas diuinæ legis sanxit auctoritas. Ceterum à monachis [f], siue clericis communiter viuẽtibus § nulla ratio sinit, vt milites [h], aut episcopi, aut personæ quælibet decimas de laboribus, seu nutrimentis suis propriis extorquere debeant. 4 Vnde beatus Gregorius sic ait [Communi † vita viuentibus iam de faciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquẽdum? cum omne, quod supereſt, in causis piis, ac religiosis erogandum sit, dicente Domino [Quod supereſt, date eleemosynam: & ecce omnia mũda sunt vobis.]

5 *Quòd autem dicitur, quòd antiquiores ecclesiæ propter nouas, nec decimis, nec vlla possessione priuentur, non ita intelligendum est, vt nullo modo credatur licere episcopo aliquam partem possessionum, vel decimationum vnius ecclesiæ, alteri pro tempore tribuere. Sicut enim Papa duos episcopatus in vnum potest redigere, ita & vnus proprio consentiente episcopo in duos potest diuidi, vel etiam metropolitano inuito quælibet ecclesia ab eius iurisdictione Apostolica eximi auctoritate.*

Vade Gregorius Papa scribit Benenato episcopo, lib. 2. epist. 31.

¶ Duos episcopatus in vnum redigere Apostolica potest auctoritas. C. XLVIII.

5 ET temporis qualitas, & vicinitas [i] nos locorum inuitat, vt Cumanam, atque Misenatem [k] vnire debeamus ecclesias: quoniam nec lõgo itineris spatio à se seiunctæ sunt, nec (peccatis facientibus) tanta populi multitudo est, vt singulos, sicut olim fuit, habere debeãt sacerdotes. Quia igitur Cumani castri sacerdos cursum hoc dignitas episcopalis erit in vna tantum. Vel hoc modo possunt vniri, vt ex duabus dignitatibus vna fiat dignitas: & secundum hoc non dicentur esse duæ ecclesiæ, sed vna tantum. & secundum hoc illi qui sunt canonici in vna, erunt canonici in altera. & tam isti quã alij canonici intererunt electioni episcopi, & aliis communibus negotiis. " In tali vnione distinguendum credo, quòd aut ecclesiæ simul vniuntur, aut vna earum vnitur reliquæ: quæ duo sunt penitus diuersa. Si vna vnitur alteri, secundum hoc illius naturam & vniuntur. consuetudinem & priuilegium assumit cui vnitur: & peribunt iura illius ecclesiæ quæ vnitur, vt extr. de sta. mon. recolentes. circa fi. Si autem neutra alteri vnitur, sed illæ simul vniuntur: tunc dico quod consuetudines vel priuilegia quæ meliora sunt & humaniora, retinent illud vnitum. nam cum malum & bonum associantur, malum recipit naturam boni. 32. q. 1. non est culpandus. & ar. C. de rei vxo. act. in prin. & C. com. de le. l. 2. circa fin. Tertio modo possunt vniri ecclesiæ: puta quòd vtraque remaneat episcopalis. & secũdum hoc remanent duo episcopatus, licet idem sit episcopus vtriusque ecclesiæ: secundum hoc si primo fuberant illæ ecclesię diuersis metropolitanis, propter illam vnionem, neuter metropolitanus perdit ius suum, vt ext. de reli. do. c. quia. & episcopus iste erit sub duobus metropolitanis. In primo casu erit sub illo cui Papæ placuerit, vel erit sub metropolitano illius ecclesiæ cui vnita est altera: illius enim natura assumpsit. Et sic Imperator quandoque vnit duas dignitates in vnam, vt in auth. vt iud. fine quo. suffr. §. illud. col. 2.

a ¶ *Excepte*

4 in resp. 2. ad Aug.

† *communi-vientibus*] in orig. Gregor. cũ aliis & verborũ varietatib.

Et tempore.] Casvs. Cumana ciuitas pastore carebat, quæ vicina erat ciuitati Misenatæ: sed qa pauci erant ibi homines, ideo Papa Benenato episcopo Misenati vtramque ecclesiam gubernandam commisit, ita vt habitet vbi vtilius & commodius habitare poterit: dum tamen in illa ecclesia in qua corporaliter nõ erit, ministeria diuina solenniter peragantur. *Cumani castri.* i. modi cæ vrbis. *Sacerdos*, id est, episcopus.

Luc. 11.

i ¶ *Et vicinitas.*] Argu. quod propter remotionem vel incommoditatem multa fiunt licite, quę alias non licerent, vt j. c. a. qu. 7. fi quis vult. 63. dist. cum longe. 13. q. 2. vbicum que. ext. de eccl. ædif. ad audientiam. 5. 7. q. 1. temporis.

k ¶ *Vnire.*] Sicut Papa potest vnire plures episcopatus, sic episcopus plures ecclesias, vt ext. de excess. prælato. sicut vnire. Si quæras apud quam istarũ ecclesiarum resideat dignitas episcopalis. vel, an vtræque retineant dignitatẽ priorem? Dico q varijs modis possunt vniri ecclesiæ: vel hoc modo, vt vna subiiciatur alteri: & secundum hoc dignitas episcopalis erit in vna tantum. Vel hoc modo possunt vniri, vt ex duabus dignitatibus vna fiat dignitas: & secundum hoc illi qui sunt canonici in vna, erunt canonici in altera. & tam isti quã alij canonici intererunt electioni episcopi, & aliis communibus negotiis. " In tali vnione distinguendum credo, quòd aut ecclesiæ simul vniuntur, aut vna earum vnitur reliquæ: quæ duo sunt penitus diuersa. Si vna vnitur alteri, secundum hoc illius naturam & vniuntur. consuetudinem & priuilegium assumit cui vnitur: & peribunt iura illius ecclesiæ quæ vnitur, vt extr. de sta. mon. recolentes. circa fi. Si autem neutra alteri vnitur, sed illæ simul vniuntur: tunc dico quod consuetudines vel priuilegia quæ meliora sunt & humaniora, retinent illud vnitum. nam cum malum & bonum associantur, malum recipit naturam boni. 32. q. 1. non est culpandus. & ar. C. de rei vxo. act. in prin. & C. com. de le. l. 2. circa fin. Tertio modo possunt vniri ecclesiæ: puta quòd vtraque remaneat episcopalis. & secũdum hoc remanent duo episcopatus, licet idem sit episcopus vtriusque ecclesiæ: secundum hoc si primo fuberant illæ ecclesię diuersis metropolitanis, propter illam vnionem, neuter metropolitanus perdit ius suum, vt ext. de reli. do. c. quia. & episcopus iste erit sub duobus metropolitanis. In primo casu erit sub illo cui Papæ placuerit, vel erit sub metropolitano illius ecclesiæ cui vnita est altera: illius enim natura assumpsit. Et sic Imperator quandoque vnit duas dignitates in vnam, vt in auth. vt iud. fine quo. suffr. §. illud. col. 2.

5 Ansl. 6. c. 108. Pol. l. 3. tit. 30.

b Variis. gl. c. vni. ex. vt ecel. benef. fine dimi. 66. Petr. de Perus. i trac. de vnione.

" Ecclesiæ variis modis

a ¶ *Excepte*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Expleuit.*] ergo si esset viuus, non vnire tur, vt ℑ.ea. multis. & ext. de eccl. æd. ad audientiã. immo potius eo mortuo nõ debẽt vniri, vt ext. ne sed. va can. c. 1.

b ¶ *Vtrarumque.*] in vtraque ergo erit sedes episcopalis, vt 21. q. 1. relatio. Vel forte vbi ipse elegerit habitare. & alia erit sibi subiecta.

Nquam] Casvs. Multæ ciuitates, inter quas erat Trium tabernarũ ciuitas, intantum erant populis desolatæ, q̃ proprios prælatos habere non poterãt, nec erat spes illas ecclesias reparandi, immo timebatur ne illarum ecclesiarũ reliquiæ asportarentur. & ideo Ioanni episcopo Veliternen. ciuitatẽ committit, eã suæ ecclesiæ vniendo: & dat sibi liberam potestatẽ quatenus, put melius visum fuerit sibi, vigilanti cura cuncta disponat.

1 Ioan. diac. l. 3. c. 15.

2 7. q. 1. tẽporis qualitas. Anſl. l. 5. c. 24 Pol. l. 1. tit. 9

Felix.] Casvs. In cõcilio Carthagi nensi, Felix epus Seleucianus dixit, vt in illis plebibus ponãtur episcopi vbi quõdam fuerunt: in aliis vero non. cuius dictũ concilium approbauit.

c ¶ *Vt diœceses.*] 3. dist. 80. epi. & cap. illud.

d ¶ *Non habeant.*] nisi in casu, vt ℑ.ea. præcipimus. 99. dist. nulli.

e ¶ *Proprium.*] nisi in duob. casib. 3. e. & tẽporis. 25. q. 2. ita nos. licet ergo ciuitas p mille annos sine episcopo fuerit, dum tamẽ episcopalis limes possit probari, non obstat præscriptio. ℑ. q. 3. licet.

Mvltis.] Casvs. Quæstũ fuit i cõcilio Africano, an plebes, quæ sunt in ẽpatu alicuius, possãt habere ꝓprios, episcopos, quæ scilicet nũquã episcopos habuerunt, & respõdet q̃ non sine voluntate illius epi à quo retinentur. Et scias quòd hæc duo c. inducũtur ad probandum, quòd vnus episcopatus põt in duos diuidi, epo cõsentiente: aliter nõ licet. qd non est verum q̃tum ad Papã: sed pt dici, q̃ quædam cõcilia impetrauerant priuilegium à Papa diuidi vnum episcopatum in duos, de cõsentu suo tamen episcopi cuius ẽpatus fieri ius erat episcopatus.

† *al. habebis*

3 Et i Tolet. 12. c. 4.

4 Bur. l. 3. c. 33

a d hoc no. ℑ. c. proxi. in gl. arg. qd ℑ. 99. dist. c. 2. in gl. fi.

b ¶ *Rectores.*] i. episcopos. "Videtur ergo q̃ Papa non possit inuito episcopo nouũ facere ecclesiæ episcopatum in diœcesi sua, vt ℑ. e. & temporis. H. dicit hũc

† *al. accepe-runt*

vitæ huius expleuit a, vtrasq; nos ecclesias præsentis auctoritatis pagina vniſſe, tibiq; commiſiſſe cognoſce: propriumq; vtrarumque b ecclesiarũ scito te esse pontificem. Et ideo te, quæcumq; tibi de earum patrimonio, vel cleri ordinatione, siue promotione, iuxta canonũ statuta visa fuerint ordinare, atq; disponere, habebis vt proprius reuera sacerdos liberam ex nostræ auctoritatis cõsensu, atque permissione licentiam. Vbi vero commodius, atque vtilius esse perspexeris, ibi habitato: ita sane, vt alteram ecclesiam, cui corporaliter præsens non es, soli cita, prouidentiq; cura disponas: quatenus diuina illic mysteria† solenniter auxiliante Domino peragantur.

a ¶ *Misenatem.*] *Sic emendatum est ex vetusto codice B. Gregorij: quamuis in vulgatis, sicut etiam apud Gratianum, esset,* Masitanã.

Idem Ioanni episcopo Veliterno, libr. 2. epist. 35.[1]

¶ Duos episcopatus in vnum redigere Apostolica valet auctoritas. C. XLIX.

2 *Pŏstquam hostilis impietas diuersarum ciuitatum ita (peccatis faciẽtibus) desolauit ecclesias, vt reparandi eas, spes nulla, populo deficiente, remanserit, maiori valde cura cõstringimur, ne defunctis earum sacerdotibus reliquiæ plebis nullo pastoris moderamini gubernatę, per inuia fidei hostis callidi rapiantur (quod absit) insidiis. Huius ergo rei solicitudine sæpe commoti, hoc nostro sedit cordi consilium, vt vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoq; fraternitati tuæ curam, gubernationemque Triumtabernẽsium[a] ecclesiæ pro uidimus committendam: quam tuæ ecclesiæ aggregari, vnirique necesse est: quatenus vtrarumque ecclesiarum sacerdos recte, Christo adiutore, possis existere: quæque tibi de eius patrimonio, vel cleri ordinatione, seu promotione vigilanti, ac canonica visa fuerint cura disponere. quippe vt põtifex propriusliberam habeas† ex præsenti nostra permissione licẽtiam.

a ¶ *Triumtabernensium.*] *In vulgatis legebatur,* Treuerẽsium. *Emendatum est ex aliquot vetustis, & originali, & Ioanne diacono. Nã, vt ipse testatur, hæc epistola scripta est Ioanni episcopo Veliterno. Oppidum autem Trium tabernarum vel tris vicinum est.*

Item ex concilio Carthaginensi 2. c. 5.[3]

¶ Non habeant episcopum diœceses, quæ numquam habuerunt. C. L.

4 *Felix episcopus Selemselita nus dixit: Etiam si hoc placet, sanctitati vestræ insinuo, vt diœceses c, quæ numquam episcopos habuerunt† nõ habeant d, & illa diœcesis, quæ aliquãdo habuit, habeat proprium[A e]. Secundum autem hanc prosecutionẽ[B] sanctitas vestra æstimet, quid fieri debeat. Ab vniuersis dictum est, Placet.*

A ¶ *Proprium.*] *In cõcilio ipso sequuntur hæc.* Et si accedẽte tempore, crescente fide Dei populus multiplicatus, desiderauerit proprium habere rectorem, eius videlicet voluntate, in cuius potestate est diœcesis constituta, habeat episcopum.

B ¶ *Prosecutionem.*] *Emendatus est hic locus ex originali impresso, & manuscripto. Nam antea legebatur,* Secundum hanc persecutionem sanctitatis vestræ est æstimare.

Item ex Africano concilio, c. 20.[5]

¶ Nisi cum voluntate episcopi diœceses, quæ ab eo retinentur, non recipiant proprios episcopos. C. LI.

6 *Mvltis conciliis hoc statutũ est à cœtu sacerdotali, vt plebes quæ in diœcesibus ab episcopis retinentur, quæ episcopos numquam habuerunt, non nisi cum voluntate eius episcopi, à quo tenentur, proprios accipiant rectores[A f].*

A ¶ *Rectores.*] *In concilio Africano, & Carthaginensi sequitur,* id est episcopos: *quod additur etiam in glossa.*

Item Gregorius Ioanni episcopo g Larissæo, lib. 2. indict. 11. epist. 7. seu c. 46.

¶ Apostolica auctoritas à iurisdictione archiepiscopi episcopos valet eximere. C. LII.

7 *Frater noster Hadrian*[9] *Thebanæ ciuitatis episcopus ad Romanam vrbem veniens lacrymabiliter est conquestus de quibusdam capitulis se à fraternitate tua, necnon à Ioanne h primæ Iustinianæ† episcopo non legitime, neq; canonice condemnatum. & infra.* ¶ *De nequissimo autem, damnandoque eius i iudicio aliàs sumus, iuuante Domino tractaturi. Hadrianum vero episcopum reperimus, & tuo contra sacerdotales mores odio laborasse, & nullo iure pecuniariis in causis eum fraternitatis tuæ condemnatum fuisse sententia. Quia igitur & ab antefato Ioanne primæ Iustinianæ episcopo contra ius canonesque depositus k, honoris sui gradu carere non potuit, in sua eum reformari ecclesia, atq; in propriæ dignitatis ordinẽ decreuimus reuocari. Et cum oportuisset te ex eo Dominici corporis cõmunione priuari, q̃ admonitione† sanctæ memoriæ decessoris nostri contẽpta (per quam eum, ecclesiamque eius de tuæ iurisdictione potestaris exemit) rursus in eis aliquid l tibi iurisdictionis seruare præsumpseris, tamen nos humanius decernentes, communionisque tibi sacramentũ interim conseruãtes, decernimus, vt fraternitas tua ab eo, ecclesiaq; eius omnem ante habitæ suæ potestatem iurisdictionis abstineat: & secundum scripta decessoris nostri a, si qua causa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria aduersus præfatũ Hadrianum consacerdotem nostrum potuerit euenire, vel per eos, qui nostri sunt, vel fuerint in vrbe regia responsales, si mediocris b est quæstio, cognoscatur: vel huc c ad Apostolicam sedem, si ardua est, deducatur: quatenus nostræ audientiæ sententia decidatur.*[1] *Quòd si contra hæc, quæ statuimus, quolibet tempore, seu qualibet occasione, vel surreptione venire tentaueris, sacra scias te communione priuatum: nec eam te, excepto vltimo vitæ tuæ tempore, nisi concessa Romani Pontificis decernimus iussione percipere A. & paulo post.* ¶ Res autem siue sacras, siue alias mobiles, immobilesque eius ecclesiæ, quas hactenus diceris retinere (quarũ notitiam nobis oblatam præsentibus annectimus litteris) sine aliqua ei dilatione fraternitas tua restituat. De quibus si qua inter vos quæstio vertitur, volumus, vt apud responsalem nostrum in vrbe regia ventilentur.

A ¶ *Percipere.*] *Hic in epistola intericitur, c. hæc† consona.* ℑ. 25. q. 1.

Si autem nec dum in diœcesi alicuius episcopi illa loca assignata fuerint, ex vigore Apostolicæ sedis proprium episcopum accipiant.

Vnde Gregorius iunior scribit Bonifacio episcopo, epistola vltima.

¶ Vbi multitudo fidelium excreuit, ibi episcopi sunt ordinandi. C. LIII.

Præcipimus[d], vt iuxta sacrorum canonũ statuta, vbi multitudo excreuit fidelium, ex rigore Apostolicæ sedis debeas[e] ordinare episcopos: pia tamẽ contemplatione, vt non vilescat dignitas episcopatus.

a ¶ *Nostri.*] Videtur q̃ per legatum vel etiam delegatum quæstio fidei sit tractanda: cum tantum ad Petrum sit referẽda quæstio fidei. 24. q. 1. quoties.

"causas mediocres tractant epi.

b ¶ *Si mediocris.*] "Videtur ergo q̃ delegatus criminales causas possit audire, vt 2. q. 6. decreto. C. de of. proconſ. l. 1. ar. contra. ff. de of. procon. solent. ext. de of. le. quod trãslationem. "Sed dic q̃ mediocres causas appellat, cum tale est crimen quod non induc it depositionem: in quo potest interueni re procurator, vt fiat an per alium causæ app. re, posl. l. 1. & vbi non est opus inscriptione, vt ff. de acc. leuia. Vel dic quòd cognoscere potest legatus de crimine episcopi: sed nõ deponere. Vel dic q̃ potest p:onũtiare ali quem deponendum: sed eum condemnare non potest. sic 2. q. 6. biduum. vers. si quem in insulam.

"delegatus vtrũ criminales cãs audire possit.

"Mediocres causæ quæ sunt.

1 Ioan p. 4. c. 205.

c ¶ *Vel huc.*] Hic ar. de legatũ non posse omnia quæ delegans: qd verum est, nisi et specialiter aliquid fuerit permissum, vt 25. q. 2. in Galliarum.

d ¶ *Præcipimus.*] ar. q̃ sine auctoritate Papæ episcopatus nõ fiunt. & arg. 7. q. 1. mutationes.

e ¶ *Debeas.*] vt tamen habeatur cõsensus episcopi, si regio illa est intra diœcesim alicuius episcopi: quia quicquid excrescit, spectat ad episcopum, vt ext. de deci. quoniam. Ioan.

SICVT DEO EPISCOPATVS. Casvs. Supradictum est in c. & temporis qualitas. & c. postquam. & ca. Felix. q̃ duo episcopatus in vnũ redigi possunt: & vnus in duos potest diuidi. Nunc dicit Grat. q̃ episcopus potest similiter vnam ecclesiam sibi subiectam in duas diuidere, & econuerso cum consensu suorum clericorum: & facta diuisione, noua ecclesia soluta erit à iure prioris ecclesiæ: & nisi hoc fieret, multitudo ecclesiarum ad paucitatẽ reduceretur: plures tamen baptismales ecclesias in vna terminatione facere non potest episcopus.

3 Et i Tolet. 12. c. 4.

4 Bur. l. 3. c. 33

a d hoc no. ℑ. c. proxi. in gl. arg. qd ℑ. 99. dist. c. 2. in gl. fi.

Plures.] Casvs. Statutum est in cõcilio Toletano, vt intra vnam terminationem non sint plures ecclesiæ baptismales, & si contentio fuerit de terminatione duarum matricum ecclesiarum, populi vtrarumque amicabiliter componãt, sinautem, lis Dei iudicio discernat.

† *al. subditis*

f ¶ *In vna.*] & intra eosdem limites.

g ¶ *Non possunt.*] ita quòd habeãt eosdem limites, ex quo enim sunt baptismales, debent habere limites distinctos, vt 13. q. 1. c. 1. vnus enim tantum debet esse princeps. 7. q. 1. in apibus.

h ¶ *Plebes vtrarumque.*] ar. q̃ qui rem melius nouerunt, siue sint domestici, siue extranei, potius debent esse testes quam alij, licet sint a hoc no. 3. domestici vel consanguinei, vt ext. qui mat. accus. pos. videtur. in fi. c. in summa. & ext. de testi. veniens. in fi. C. de repud. consensu[4].

i ¶ *Discernant.*] vel per arbitrium, vel per amicabilem compositionem. & c. j. & i ¶ *Discernant.*] vel per arbitrium, vel per amicabilem compositionem. & c. statuimus. & extr. de arb. per tuas. aliàs laicus non posset esse iudex in spiritualibus, vt extr. de iud. decernimus. & c. seq. & in const. Inn. contigit. quæ est de arb. Et est hic ar, quòd spiritualis causa laico potest committi. 32. dist. 5. verum.

k ¶ *Iudicio.*] i. iuramẽto. vel etiam sortib. b quib. Dei voluntas ostenditur. 26. q. 2. 5. 1. & c. fors. Vel Dei iudicio, i. ecclesiastico 3. q. 5. quia suspecti. vers. veniat.

b sc. honestus, & hoc tenet Hug.

Sicut duo episcopatus suprascripto modo in vnum possunt redigi, & vnus in duos valet diuidi, sic etiam episcopus de baptismalibus, & parochianis ecclesiis facere potest cũ consensu suorum clericorum. Quod cum factum fuerit, illa pars populi, quæ nouis ecclesiis supponitur, à iure prioris ecclesiæ absoluitur. Hoc nisi fieri posset multitudo ecclesiarum ad paucitatem redigeretur. Plures autem baptismales ecclesias in vna terminatione facere non potest.

Vnde in Toletano concilio legitur.

¶ In vna terminatione plures baptismales ecclesiæ esse non possunt. C. LIIII.

2 *Plures baptismales ecclesiæ in vna f terminatione esse non possunt g: sed vna tantummodo cum suis† capellis. Et si cõtentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes vtrarumque h discernant i: & si non conuenerint, lis Dei iudicio k discernatur.*

¶ *Caput hoc in nullo Toletano est inuentum. Burchardus & Iuo eius dem ex concilio Aquisgranensi.*

Iuo ergo ecclesiarum ita interpretandum est, vt nisi episcopo disponente aliis ecclesiis fuerit assignatum, in nullo priorum redituum diminutionem patiantur.

Vnde Anastasius Papa.[3]

¶ Communione priuetur, qui decimas, vel oblationes extra episcopi conscientiam tenere voluerit. C. LV.

4 *Statuimus, vt si quis oblationes l ecclesiæ, vel decimas quas populus dare debet, tenere contenderit, vel extra baptismalem m ecclesiam dare voluerit præter conscientiam episcopi: vel eius, cui huiusce modi officia cõmissa sunt, nec cum eorum voluerit agere consilio, bannum n nostrum componat, & communione priuetur.*

Cum addit [Extra conscientiam episcopi] intelligendum reliquit, quòd episcopo cõsentiente aliis ecclesiis dari possunt.[5] *Item.*

¶ Iuxta dispositionem episcopi decimæ distribuantur. C. LVI.

6 *In sacris canonibus præfixum est, vt decimæ iuxta episcopi*

1 Burc. l. 3. c. 22. Iuo p. 3. c. 27.

2 Capit. l. 6. c. 285. & l. 7. c. 7.

3 Capit. l. 6. c. 18. di. qm. & 23. q. 5 fi vos. & 94. dist. c. vlt.

4 Anſl. 5. c. 45.

5 in cõc. Ticinensi. c. 11.

6 Anſl. 5. c. 46.

1 *Iustiniana vrbis.*

2 ¶ *Nostri*

2. charitatem.

m ¶ *Baptismalem.*] "decimæ ergo soluendæ sunt baptismalib. ecclesiis, arg. ℑ. e. de decimis. & ℑ. e. in sacris. quod verum est de prædialibus, sed personales debentur parochialibus ecclesiis, vt ℑ. e. q. & di xi. ℑ. e. quicumque. Item pater, quod episcopus potest auferre decimas vni ecclesiæ, & dare alteri, vt dixi ℑ. e. ecclesiæ.

n ¶ *Bannum.*] lx. solidorum, vt in Lombarda continetur. & sic semper intelligitur vbi non determinatur. "& est hic arg. pœnam pecuniam ab ecclesia posse infligi. 18. dist. quoniam. extr. de rap. in archiepiscopatu. ar. 23. q. 5. quid ergo. arg. contra extr. de pœn. licet[c]. Item arg. quod iudex potest aliquem contumacem excommunicare, & aliter punire, quod non est verum, vt ext. vt lit. non cont. quoniam. in fi.

"Decimæ cui ecclesiæ sũt soluẽdæ

"Ecclesia pt pœnam pecuniariã infligere.

c Vbi. d hoc. &18. di. qm. i fi. & 23. q. 5 fi vos. & 94. dist. c. vlt.

CVM ADDIT. Casvs. Dictum est ℑ. quòd præter conscientiam episcopi decimæ alnis dari non debent. Nunc vero à sensu contrario (vt dicit Grat.) datur intelligi, quod episcopo consentiente aliis dari possunt.

IN *sacris.*] Casvs. Conquesti sunt quidam archipresbyteri de quibusdam laicis, qui decimas ecclesiis baptismalibus subtrahẽtes

episco

Universidad de Deusto
Biblioteca

episcopi dispositione contempta dabant eas illis ecclesiis,quas ꝺficaueranteis in propriis prædiis, vel in feudis, vel aliis ecclesiis,& ideo prohibet Anastasius ne hoc decetero fiat.

a ¶*In beneficiis.*]i.feudo.Et est ar.ius patronatus cum feudo transire,nisi fuerit exceptum:vt ext.de iu.pat.ex litteris.ar.contra.j.c.q. 7.nemini[a].

aEt illud verũ est singulariter, sed cũ vniuersi rate bene. ſi. ꝺ cõtrah. emp. in mo dicis. secundũm Lau.

CVM AVTEM. Casvs.Dictum est ꝛ.in c. prox.ꝙ reprehenditur qui contempta episcopi dispositione decimas aliisecclesiis tribuunt. Nũc vero à sensu contrario colligit Grat. ꝙſi eo dispnẽte hoc faciunt, irreprehensibiles inueniũntur.

IN *canonibus.*] Casvs.Hoc ca.diuiditur i tres par.in 1.par. anathematizatur qui cumq; oblationes alterius ecclesiæ, quas vel accipere,vel alteri dare volunt,præter conscientiam ejꝰ,vel alterius ad quem huiusmodi spectant officia: cũ iniquum sit ab aliqb. vsurpari quod relictum est pro remedio animarum, & maxime à Christianis & principib. à quib. res ecclesiasticas conuenit custodiri.In 2.par. dicitur,quod quicum que res ecclesiæ sua auctoritate,vel auctoritate principis inuaserit : nisi commonitꝰ respiscat,debet excõmunicari. In 3.par.ostendit hominem inobedientem excommunicandum. & hoc probat auctoritate Domini. Secunda pars incipit ibi , *Generaliter.* Tertia ibi, *Similiter & illi.*Et no.9ꝙ in principio sũt verba Symmachi. Ibi,*Si quis oblationes:*sunt verba concilij:& caute considera, quæ sunt verba concilij legẽdo, & loquitur istud c.de immunitate rerum ecclesiæ: sequens vero ca.de immunitate rerum cleri corum.

b ¶*Maxime.*]quẽ quis tenetur defendere cõtra alios, multo fortiꝰ contra se.ff.si ter.ven. altius.19.dist.nulli fas. j.c. nulli episcoporũ. extr. de nat.ex li. ven. c.vnico.

c ¶ *A principibus.*]Gb. Christus ecclesiam commisit. 23.q.5.principes.

d ¶*Confiscare.*] secundum leges veteres bona damnatorum confiscabantur.hodie secus, vt C.de bo.dam.

e Ecclesiæ auth.bona. e Res aures cõsiscari tem ecclesiæ non posnon pũt. sunt confiscari,vt 5.e. placet.ar.contra extr. de præſc.si diligenti.

f Iuo p.3. c.148. f ¶*Potentum.*]No. authoritatem maioris in illicitis non excusare. 12.q.2.quicumque. & c.de reb⁹.11.q.3.si dominus. & j.c.q.7.decimas.25.q.1.omne qd.

dispositionem distribuantur. Qui dam autẽ laici, qui vel in propriis, vel in beneficiis [a] suas habent basilicas, contempta episcopi dispositione,non ad ecclesias,vbi baptisꝫ mum,& prędicationem,&manus impositionem , & alia Christi sacramẽta percipiunt,decimas suas dant:sed vel propriis basilicis, vel aliis [A] ecclesiis pro suo libitu tribuunt : quod omnimodis diuinæ legi , & sacris canonibus constat esse contrarium. Vndeᵇ vestram potestatem, vt eos corrigatis,expetimus.

A ¶Aliis ecclesiis.]*In concilio Ticinensi,vnde hoc capitulum videtur acceptũ, legitur,*suis clericis:*Apud Anselmum vero,*suis ecclesiis.

B Vnde vestram.]*Verba hæc referuntur ad Imperatorem Ludouicum II.qui illi synodo interfuit. Quare in ea sequitur,*sacra docet,&c.

Cum autem reprehenduntur,quia contempta episcopi disp ſitione hoc faciunt, intelligitur,quòd ſi episcopo disponẽte hoc fecerint, irreprehensibiles inueniantur.

Item Symmachus episcopus ecclesiæ catholicæ vrbis Romæ dixit in ſynodo ſexta Romana.

¶Anathema ſit, qui præter episcopi conscientiam decimas,& oblationes dispensare voluerit. C. LVII.

[2] IN canonibus in Gangrensi ecclesia , Apostolica auctoritate conditis de fructuum oblationibus,quæ ministris ecclesię debentur, & de his,quæ in vsus pauperum conferuntur, scriptum habetur[c] Si quis oblationes [A] ecclesiæ accipere,vel dare voluerit præter episcopi cõscientiam,vel eius cui huiusmodi sunt officia commissa, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit.] Et iterum in eodem concilio Gangrensi [c] Si quis oblata Deo dederit,vel accepe rit præter episcopum,vel eum, qui cõstitutus est ab eo ad dispensandã misericordiam pauperibꝰ, & qui ꝺat,& qui accipit,anathema sit.] Valde iniquum [5] ergo,& ingens sacrilegium est,vt quæcũque vel pro remedio peccatorũ, vel salute , vel requie animarum suarum vnusquisq; venerabili ecclesiæ cõtulerit,aut certe reliquerit,ab his, à quibꝰ hæc maximeᵇ seruari cõuenit,ideſt Christianis, &Deum timentibus hominibus, & super omnia à principibus [c],& primis regionũ in aliud trãsferri, vel cõuerti.*& infra.* ¶[6]Generaliter vero,quicumque res ecclesiæ cõfiscareᵈ,aut competere, aut peruadere periculosa sua infestatione præsumpserit,nisi se citissime

3 6.q.2.nullus.arg.contra.63.dist.Salonitanæ.14.q.5.dixit.

c ¶*Nisi cito.*] Primo tamen videtur citandus princeps cuius auctoritate res ecclesiastica tenetur, vt 12.q.2.de rebus.sed illud ob scãdalum principis.sed non est ita.

g ¶*Chartarum.*] i.librorum:quia episcopus nõ debet semper libris insistere, vt 86.distin. fratrem.

Similiter.] Casvs. In hoc ca. dicitur ꝙ res episcoporum patrimoniales esse ecclesiæ non dubitatur: & ideo simili debent priuilegio gaudere: vnde si quis eas inuaserit,nisi admonitus resipiscat , sicuti propter res ecclesiæ, ita propter res episcoporum excommunicari debet. & not. qd dicitur de rebus episcoporum , est intelligendum de rebus omnium clericorum.

h *Ecclesiæ.*]quia episcopᵒ est in ipsa ecclesia,vt 7.q.1.scire. [c] Ex hoc c.consueuit dici, quòd res clericorum eodem gaudent priuilegio quo res ecclesiæ. 12.q.2.ecclesiarũ. & 87.di.eos. vnde videtur ꝙ æque committatur sacrilegium in rebus clericorum, sicut in rebᵒ ecclesiæ. Vel dic ꝙ sunt res ecclesiæ quo ad defensionem : quia ecclesia debet eas defendereᵇ sicut suas.12.q.2.de laicis. & 87.dist.eos. Vel dicũtur ecclesiæ quoad hoc: quia si damnificat ecclesiam episcopus, ecclesia habet recursum ad res suas,vt 12.q.4.quicumque.vn de dico quod omnes res clerici sunt obligat res mariti vxori, vt ext. de pig. ex litteris. & C.qui po.in pi. l.vlt. sicut & res tutoris pupillo.[c] vnde qui minor est xxv. annis, non debet esse prælatus,cum res ipsius nõ possint obligari ecclę fiæ, vt C.de leg.tut.l. vlt. Nec obstant contraria hic signata.5. decima secunda,quæstio.3.episcopus. & q. 2. sint manifestæ. vbi dicitur ꝙ aliæ sunt res ecclesiæ, aliæ episcopi : & hoc fateor: sed dicuntur esse ecclesiæ quoad ea quæ dixi 12.qu.5.si episcopus.

[c] Deuz.13.& 1.Cor.5.

b Hoc intelligo, vt ext. de vi.& honeſta.q. in feq.§. & 10.q.3.cauſa nou.10.q. in feq.§. Vel dic,ꝙ ibi his. ibi thedraticum.Vel dic, ꝙ ibi videtur. diuersitas temporum solui contrarium. 2. 9.1.ſi peccauerit. Arc.

i ¶*Simili.*]quam præmissimus circa res ecclesiasticas.

Via iuxta.]Casvs.Ludouicus & Carolus legem sanxerunt in perpetuum valituram , vt quia res ecclesiæ sunt vota fidelium, & pretia peccatorum , ac patrimonia pauperum, nulli liceat eo ab ecclesia remouere sub pœna excommunicationis.

8 Decisi p.c. Anſl.4.c.43

a ¶*Diuidendis.*]i. separandis ab ecclesia.consueuit tamen hoc c.induci ad probandum , quod res ecclesiarum non possunt diuidi per præbendas,vt dixi 12.q.1.c.vlt.

b ¶*Neque filiorum.*] arg.aliquem suo successori legem posse indicere,vt 12.q.2.non liceat.63.di.ego, ar.contra.2.q.5.mandastis.vbi de

aContratio hoc[a].

fiãdũ est, & ideo caute vide Deo cum episcopi consentiente. dispensante.

t.l.1.amenrt

CVM ERGO.Casvs. Dictum est ꝛ. ꝙ hic de Deo cum episcopi consensu dispensante. sed Grat. nunc vult probare contrarium.

Constitutum.] Casvs. Episcopi res ecclesiarum auferebant:&ideo constitutum fuit in concilio Toletano, vt nihil de rebus earum præsumant auferre: tertiam tamẽ partem de ecclesiarũ obuentionib.consequantur: & si contra hoc fecerint,per concilium restaurentur conditoribus ecclesiarum , vel eorum heredibus super hoc appellantibus.

c ¶*Auferre.*]nisi in casibus.12.q.2.bonę rei. & 10.q.2.hoc ius.ext. de ec.ædi.ad audiẽtiam.

d ¶*Tertiam.*] alibi dicitur, quòd quartam. 12.q.2.concesso.alibi, ꝙ medietatem. 10. q. 1. antiquos. sed loci consuetudo est obseruanda[b],vt dicit Gra.

[1] Constitutum est a præsenti concilio episcopos diœceses suas ita regere, vt nihil ex earum iure præsumãt auferre [c]: sed iuxta priorum auctoritatem conciliorum tam de oblationibus, quàm de tributis †, ac frugibus tertiam [d] consequantur. Quòd si amplius [e] quidpiã ab eis præsumptum extiterit per concilium restauretur : appellantibus aut ipsis conditoribus [f],aut certe propinquis [g] eorum , si iam illi à sæculo discesserunt.

Item Symmachus Papa ad Cæsarium fratrem,c.1.

¶Possessiones ecclesiæ derelictas nulli sit alienandi licentia. C. LXI.

[2] POssessiones, quas vnusquisque ecclesiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis,atque distractionibus,vel sub quocumque argumẽto non patimur:nisi forte aut clericis bonorum † meritorum , aut monasteriis religionis intuitu,aut certe peregrinis,si necessitas largiri suaserit : sic tamen, vt hæc ipsa non perpetuo [h],sed temporaliter perfruantur.

Sed illud Toletani concilij ita intelligendum est,vt episcopi præter quartam,vel tertiam,qui secundum locorum diuersitates eis debetur,nihil contingant.

Vnde in concilio Leonis Papæ IIII.c.26. statutum est.

pauperum, cuique non solum habita conseruare,verũ etiam multa,Deo opitulante,conferre optamus. Vtſautem ab ecclesiasticis[A] de diuidendis[a] a rebus ecclesiæ suspicionem dudum conceptam amoueremus,statuimus, vt neque nostris, neque filiorum [b], & Deo dispensante, successorum nostrorum temporibus,qui nostram,vel progenitorum nostrorum voluntatem,vel exemplum imitari voluerint, vllam penitus diuisionẽ, aut iacturam patiatur.

A ¶ Ecclesiasticis.] *Sequebatur,* officiis,*quæ vox neque in vetustis,neque in ipso capitulari est.Refertur enim ad homines,non ad officia.*

B ¶Diuidendis.] *In capitulari impresso legitur,*non diuidendis.*In capitulis autem manuscriptis , quæ ab episcopis prouinciarum Rhemensis,ac Rhothomagensis Ludouico regi missa fuerunt hæc habentur ad hunc locum pertinentia.* Quia vero Carolus princeps Pipini regis pater , qui primꝰ inter omnes Francorum reges, ac principes, res ecclesiarum ab eis seperarit, atque diuisit, pro hoc solo maxime est ęternaliter perditus. Nam S.Eucherius Aurelianẽsis episcopus, qui in monasterio S. Trudonis requieſcit, in oratione positus,ad alterum sæculum raptus, & inter cętera , quæ Domino sibi ostendente conspexit,vidit illum in inferno inferiori torqueri.Cui interrogãti ab Angelo eius ductore responsum est,quia sanctorum iudicatione,qui in futuro iudicio cum Domino iudicabunt , quorumcumque res abstulit,& diuisit, ante illud iudicium anima & corpore sempiternis pœnis est deputatus,& recepit simul cũ peccatis suis pœnas propter peccata omnium, qui res suas & facultates in honore & amore Domini ad sanctorum loca in luminaribus diuini cultus, & alimoniis seruorũ Christi, ac pauperum pro animarum suarum redemptione tradiderant. Qui in se reuersus S. Bonifacium, & Euldradum abbatem monasterij S.Dionysij , & summum capellanum regis Pipini ad se vocauit , eisque talia dicens in signum dedit, vt ad sepulchrum illius irẽt, &ſi corpus eius ibidem non reperissent,ea quæ dicebat,vera esse concrederet.Ipſi autem pergẽtes ad prædictum monasterium, vbi corpus ipsius Caroli humatum fuerat, ſepulchrumque ipsius aperientes, visus est subito exiſſe Draco, & totum illud sepulchrũm interius inuentum est denigratum, ac ſi fuiſſet exustum.Nos autem illos vidimus,qui vſque ad nostram ętatem durauerunt,qui huic rei interfuerunt,& nobis viua voce veraciter sunt testati , quæ audierunt,atque viderunt.Quod cognoſcens filius eius Pipinus ſynodum apud Liptinas congregari fecit,cui præfuit cum S.Bonifacio legatus Apoſtolicæ ſedis Gregorius nomine.Nam & ſynodum ipſam habemus,& quantumcumque de rebus ecclesiasticis, quas pater ſuus abſtulerat, potuit,ecclesiis reddere procurauit.Et quoniam res ecclesiis,à quibus ablatæ erant,reſtituere propter concertationem , quam cum VVaifaro Aquitanorum principe habebat,nõ prævaluit,precarias fieri ab epiſcopis exinde petiit,& nonas, ac decimas ad reſtaurationes terrarum , & de vnaquaque caſata duodecim denarios ad ecclesiam vnde res erant beneficiatæ (ſicut in libro capitulorum regum habetur) dari conſtituit , vſque dum ipſæ res ad ecclesiam reuenirent. Vnde & Dominus Carolus Imperator adhuc in regio nomine conſtitutus edictum fecit , vt

a ¶*Diuidendis.*]i. separandis ab ecclesia.consueuit tamen hoc c.induci ad probandum , quod res ecclesiarum non possunt diuidi per præbendas,vt dixi 12.q.1.c.vlt.

b ¶*Neque filiorum.*] arg.aliquem suo successori legem posse indicere,vt 12.q.2.non liceat.63.di.ego, ar.contra.2.q.5.mandastis.vbi de

aContratio hoc[a].

fiãdũ est, & ideo caute vide Deo cum episcopi consentiente. dispensante.

t.l.1.amenrt

CVM ERGO.Casvs. Dictum est ꝛ. ꝙ hic de Deo cum episcopi consensu dispensante. sed Grat. nunc vult probare contrarium.

Constitutum.] Casvs. Episcopi res ecclesiarum auferebant:&ideo constitutum fuit in concilio Toletano, vt nihil de rebus earum præsumant auferre: tertiam tamẽ partem de ecclesiarũ obuentionib.consequantur: & si contra hoc fecerint,per concilium restaurentur conditoribus ecclesiarum , vel eorum heredibus super hoc appellantibus.

c ¶*Auferre.*]nisi in casibus.12.q.2.bonę rei. & 10.q.2.hoc ius.ext. de ec.ædi.ad audiẽtiam.

d ¶*Tertiam.*] alibi dicitur, quòd quartam. 12.q.2.concesso.alibi, ꝙ medietatem. 10. q. 1. antiquos. sed loci consuetudo est obseruanda[b],vt dicit Gra.

b Dehoc ſa

[1] Constitutum est a præsenti concilio episcopos diœceses suas ita regere, vt nihil ex earum iure præsumãt auferre [c]: sed iuxta priorum auctoritatem conciliorum tam de oblationibus, quàm de tributis †, ac frugibus tertiam [d] consequantur. Quòd si amplius [e] quidpiã ab eis præsumptum extiterit per concilium restauretur : appellantibus aut ipsis conditoribus [f],aut certe propinquis [g] eorum , si iam illi à sæculo discesserunt.

Item Symmachus Papa ad Cæsarium fratrem,c.1.

¶Possessiones ecclesiæ derelictas nulli sit alienandi licentia. C. LXI.

[2] POssessiones, quas vnusquisque ecclesiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis,atque distractionibus,vel sub quocumque argumẽto non patimur:nisi forte aut clericis bonorum † meritorum , aut monasteriis religionis intuitu,aut certe peregrinis,si necessitas largiri suaserit : sic tamen, vt hæc ipsa non perpetuo [h],sed temporaliter perfruantur.

Sed illud Toletani concilij ita intelligendum est,vt episcopi præter quartam,vel tertiam,qui secundum locorum diuersitates eis debetur,nihil contingant.

Vnde in concilio Leonis Papæ IIII.c.26. statutum est.

neos,vt j.q.7.si plures.ff.de ope.lib.fabriles.& arg.contra.ff.eod.si operarum.& C.eo.liberti.Ioan.

Possessiones.] Casvs. Episcopi alienabant possessiones ecclesiarum,quas quis dederat in vita,vel in morte reliquerat. sed Papa Symmachus prohibuit,vt hoc nullo modo fiat nisi in tribus casibus, scilicet clericis bene meritis, vel monasteriis religionis intuitu,vel peregrinis si largiri necessitas suaserit: & hoc faciant non perpetuo, sed ad tempus.

h ¶*No perpetuo.*] hoc verbũ,perpetuo,ſpectat tantum ad clericos , secundum quod exponit Grat. j.ca.§. sed illud.Sed hæc veritas est,quòd monasteriis & plis locis potest dari aliquid perpetuo,vt j.e.q.2.visis. & 12.q.2.si quos. & c. ecclesiasticis. Si autem simpliciter datur aliquid personæ intelligo personaliter esse datum.5.10.qu.2. hoc ius. si ecclesiæ da tur,intelligo donatio nem esse perpetuam, vt j.ead.c.vlt.extr.de instit. cum veniſſent. nam cum res intelligatur data vſque ad mortem hominis, & ecclesia nõ possit mori.12.q.2. liberti.semper intelligitur perpetuo esse datum quod ecclesiæ datur. [c] Sed si quis dederit eccleſiæ reli tantum vſum rei, ctus durat non proprietatem:in cętũ annis. hoc casu vtitur ecclesia re illa vſq; ad cen- 203. Iuo p.3 tum annos : quia hæc c.255. ætas longæui homi- † *al.decimis* nis est.ff.de vſufru.an *tributis* vſufructus. &C.de sacroſ. eccle. l. vt inter. Sed numquid episcopus ſine canonicis tẽ poralem donationẽ facere poteſt? Dico quod ſic:quia tantum perpetuæ conceſſiones ſpectant ad alienationem, vt extra de his quæ fi.à præl. ſine conſenſu c.tua [c].12.q. 2.bonæ. ſecus ſit in conſignationibus eccle siarum: quæ licet tem porales ſint,tamen ſo lus non conceder,niſi hoc habuerit ex cõ ſuetudine,vt extra de his quæ fiunt à præla. ea noſcitur. argu. tamen contra. decimaſecunda, quæſtione 1. epiſcopus.vbi nec fructus poteſt epiſcopus dare ſine conſcientia cleri ſui. Ioan.

SED ILLVD. Casvs. Quia ſupra in capitu. conſtitutum. facta eſt mentio de tertia quam epiſcopus debet percipere de rebus eccleſiarum. ideo idem nunc oſtendit & de quarta : ſcilicet,vt epiſcopi præter tertiam vel quartam ſecundum diuerſas conſuetudines nihil auferre præſumant.

Nulli

c Cad idẽ ex-
tra lib.6. de
reb.ec. non
al. dudum.
vbi de hoc.

2 Pol.l.3.tit.
12. Anſl.5.
c.47.

† *al. bonorum meritis*

Nulli episcoporum.] Casvs. Quidam episcopi vltra quam eis cano
ne permittebatur clericos sibi subiectos multis angariis
fatigabãt exactiones plurimas faciendo in eos: & ideo statuit Leo,
vt hoc decetero nõ faciant: sed proprias ques alant tamquam boni
pastores. & hoc probat auctoritate Domini, qui nos docuit pasce-
re & docere.

1 Pol.l.4.tit.
21. Ansl.l.6.
c.166.

a *Statuta.*]si ergo epi-
scopus aliquid exi-
git à subdito suo, ne-
gari potest ei, nisi o-
stendat hoc à canone
ei concessum esse, vt
18.q.2. hoc tantum. &
9.q.3.conquestus a.

a Et arg.10.
q.3. quia co
gnouimus.

b ¶ *Necessitatibus.*] à
pauperib. enim nihil
petet, vt.q.2.placuit.
"sic dicit lex, q; si pa-
tria tenuis est, potius
est iuuanda quã spo-
lianda, vt C.noua ve-
tig.inst.non posl.1.

b vbi de hoc.
& extra de
pœ. i qbus.

in glo. per-
missum, &c.
†in vulgatis
erat *suppo-
sita*]

¶ A clericis, & piis locis vltra statuta pa-
trum aliquid episcopus non exi-
gat. C. LXII.

NVlli episcoporum liceat à
subiecto sacerdote, vel alio
quolibet clerico, & piis locis da-
tiones vltra statuta a patrum exi-
gere, aut super†posita in angariis
inferre. Sed cum optimus sit per-
spector, ita prospiciat†, vt vniuer-
sæ sibi oues cõmissæ à se maxime
alantur, atque in necessitatibus b
adiuuentur, non illicitis exactio-
nibus†opprimantur. quia Domi-
nº pascere, & docere nos docuit,
& omnibus ministrare, non terre
nis lucris, vel auaritiis delectari.

*Item Gregorius Leoni episcopo Catanen-
sium†. lib 7 epist 8.*

¶ De reditibus ecclesiæ quarta pars clericis
est distribuenda. C. LXIII.

AD hoc c locorum gradus
rationis ordo distinxit, &
iudicia d esse constituit, vt nec pre
positi in opprimendos se fruſtra
valeant occupare subiectos, nec
subiectis iterum contra suos præ-
positos effrenata sit resultandi li-
centia. *& infra.* ¶ Volumus igitur,
vt quidquid ecclesiæ tuæ ex redi
tu, vel quolibet e alio titulo fortas
sis accesserit, quartam exinde por
tionem sine diminutione aliqua
debeas segregare, atq; eam secun
dum Dei timorem presbyteris,
diaconis, ac clero (vt tibi visum f
fuerit) diserete diuidere.

Item ex septima synodo, c.4.

¶ Episcopus turpis lucri gratia nihil à mo-
nachis, vel clericis suis exigere de-
bet. C. LXIIII.

PRedicator g veritatis Paulus
diuinus h Apostolus, ac si ca
nonem ponens Ephesiorum pres
byteris, immo vero i & omni sa-
cratæ multitudini† k ita fiduciali-
ter perhibuit. [Argentum, & au-
rum l, aut vestem nullius concu-
piui. Omnia ostendi vobis quo-
niam sic laborantes oportet su-
scipere infirmos, beatius existi-
mans † m dare, quàm accipere.]
Propter quod & nos edocti ab
eo definimus episcopum nullate-
nus turpis lucri gratia excogita-
re n ad excusandas excusationes
in peccatis expetere aurum, vel
argentum, aut aliam speciem ab
episcopis, vel clericis, vel mona-
chis, qui sub ipso sunt. Ait enim n
Apostolus [Iniqui regnum Dei
non possidebunt, nec debent filij
thesaurizare o parentibus p, sed
parentes filiis.] *& infra.* Præcepit
enim & Petrus Apostolorũ sum-
mus [Pascite, qui vobis est, gre-
gem Dei, non coacte q, sed spon-
tanee secundum Deum, non tur-
pis lucri gratia, sed voluntarie: ne
que vt dominantes in cleris, sed
forma facti gregis. Et cum appa-
ruerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem glorię co
ronam.]

*¶ Caput hoc antea citabatur ex sexta syno-
do. Est autem in septima ex Versione Anasta-
sij, ex qua nonnulla hic sunt addita, dempta, emendata.*

a ¶ Excogitare. *Verba græca, ἐρίλυσθω μὲν ὅλως αἰσχροκερδὴς ἐπιτηδεύμα κλέπτοντος προφάσεως ἐπιτηδείου προφάσεως ὡς ἁμαρτίας, ἀπατεῶν χρυσίου. sic clarius verterentur,* statuimus ne vllo modo turpis lucri gratia in mentem veniat episcopo ex cusandi excusationes in peccatis poscere aurum, &c.

*Illud autem, quod in fine capituli Sym-
machi ponitur [Hæc ipsa non perpetuo, sed
temporaliter perfruantur.] ad personales tan
tum possessiones, clericorum videlicet & pau
perum, non ad monasteriales referendum est.*

*7 Quam vero si graue apud Deum deci-
mas, & oblationes, ac primitias sacerdoti-
bus non soluere, auctoritate Hieronymi, &
Augustini apparet.*

*Ait namque Hieronymus in comment. ad
c.3. Malachiæ.*

¶ Reus apud Deum habetur, qui decimas
sacerdotibus non soluerit. C. LXV.

REuertimini s ad me, & reuer
tar ad vos, dicit Dominus
exercituum, & dixistis, in quo re-
uertemur t ? Si affliget homo
Deum, quia vos configitis me: &
dixistis, in quo configimus te? In
decimis a, & primitiis. In penuria
vos maledicti estis: & me configi-
tis gens tota b.] Nunc sequamur
ordinem prophetiæ. [Quia mihi
non reddidistis decimas, & pri-
mitias, ideirco infame, & penuria
maledicti estis: & vos me supplan
tatis c, siue fraudatis, atque pri-
uatis gens tota.] Pro gente, quæ
in hebraico scribitur, גוי הזה annũ.
lxx. transtulerũt, τὸ ἔθνος pro τὸ ἔθνος, & est
sensus. Ecce annus expletus est d,
& nihil in meos thesauros, sed in
vestra horrea comportastis: & pro
decimis, & primitiis†, quæ par-
ua erant, si à vobis darentur, vber
tatem possessionum vestrarum,
& omnem frugum abundantiam
perdidistis e. Vt autem sciatis me
hoc irascente perfectum, quia
fraudastis me parte mea, hortor
vos, atque commoneo, vt inferа-
tis decimas in horreа† f, hoc est
in thesauros templi: & habeant
sacerdotes, atque leuitæ, qui mihi
ministrant, cibos: & probate me,
si non tantas pluuias effudero, vt
cataractæ cæli apertę esse credan
tur: [Et effundam vobis benedi-
ctionem vsque ad abundãtiam g.]
Verbum h effusionis, nomen largi
tatis ostendit i. Sed fieri potest,
vt agros irrigantibus pluuiis sit
quidem fertilitas, verum aut lo-
custa, aut brucus, aut ærugo k, aut
eruea destruant, & labores homi
num pereant. Propterea iungit,
& dicit. [Et increpabo pro vobis
deuorantem.] locustam videlicet,
& reliqua, quæ diximus: [Et non
corrumpet fructum terræ vestrę.
& infra. ¶ Si quando fames, & pe-
nuria, & rerum omnium egestas
opprimunt mundum, sciamus
hoc ex Dei l ira descendere: qui
in pauperibus si non accipiant e-
leemosynam, fraudari se loquitur:
& suas m possessiones possumus
decimas, & primitias interpretari n. ¶ Si quis doctus, & eruditus
legem Dei, potest ceteros eruditе, non debet suæ assignare prudétiæ, ingenioque, quod possidet:
sed gratias agat primum Deo, qui
cuncta largitur: deinde sacerdoti-
bus eius, ac magistris, à quibus o
doctus est. Si enim non egerit gra
tias, sed sibi scientiam vendicaue
rit p, in penuria maledicetur.
Quòd si intelligens largitorem
Deum, & agens his gratias, per
quos à Deo eruditus est, humilia
uerit se, & in horreum Dei intule
rit cibos, hoc est, scripturæ sanctę
alimenta in ecclesia populis mini
strauerit, statim aperientur super
eum cataractæ q cæli, & effunde-
tur pluuia spiritalis: & mandabit
Deus nubibus r suis, vt pluant su
per eum imbrem s: & abundantia
rerum omnium perfruetur.

a Arg.extra
de prob. li-
cet in fi.

b Ad hoc ꝛ.
2.qu.1.quod
quidã.iuxta
fi. & c.mul-
ti.circa fi.

c Decimæ
quo tempore
sunt dandę.

d ¶ *Annus expletus
est.*] "non tamẽ finis
anni spectandus est,
vt tunc decimæ præ-
stentur, sed præstãdæ
sunt cum fructus colli
guntur. extr.de deci.
cum homines. immo
si ager bis ĩ anno det
fructus, toties dandæ
sunt decimæ, vt extra
c.ex parte.2. hic ergo
suggillauit eos, qui tã
tarde dederũt. In per
sonalib. tamen decimis posset dici, q; in
fine dandæ sunt prop
ter lucra minima. In-
conueniens enim es-
set, q; scriptor vel ali-
quis negotiator sin-
gulis diebus deberet
decimam partem lu-
cri dare ecclesiæ. arg.
ad hoc tale quale. ext.
de pig. ex litteris. ibi,
propter possessionũ
minutias. & quia talis
solutio incommodita
tem haberet, vt ff. fa-
erc. plane. idem dicẽ-
dum de caseo & lac-
cte. lo.

e *Perdidistis.*]ar. ali-
quem debere puniri
in eo in quo deliquit.
22.q.2. q & humanis.
& qui negat, q; debet,
negari ei debet quod
sibi debetur. extra de
vsur. quia frustra. C.d
fideic. lib. 1. fi quis in
suo. 95.dist. esto.

f *In horrea.*]ar. q; ipsi
rustici. debent defer-
re in horrea decimas
ad ipsas ecclesias, ar.
3.qu.7.decimas. C.de
anno. & trib.l.pro lo-
cis. lib.10. non ergo à
clericis vel eorũ nun
tiis sunt colligendæ
in agris.

g ¶ *Ad abundantiam.*]
1.q.7.maiores.

h ¶ *Verbum.*]hęc sunt
verba Hieronymi.

i ¶ *Ostendit.*]"hic, &
C.de inoffi. dona. l.2.
Quandoq; etiam no-
rat vitiũ. 41.dist. sepe.

k ¶ *Aut ærugo.*]"ærugo est ros, qui cadit super teneras spicas, & propter hoc sole ve-
niente marcescunt. "Eruca est vermis, qui ibi nascitur, ff. locat. ex conducto.

l ¶ *Ex ira Dei.*]homo enim propter peccata sua affligitur, vt 7.qu.1.
sciscitatis. 56. dist. si gens. 1.23.q.4. si quos.

m ¶ *Suas.*]si ergo suæ sunt, rei vendicatio intentabitur pro eis. C.de
sacrosan. eccl. vt inter.

n ¶ *Interpretari.*]idest, mortaliter exponere.

o ¶ *A quibus.*] argu. quòd discipuli debent referre gratias magistro
non tantum verbis, sed etiam rebus, vt 99. dist. ecce.

p ¶ *Vendicauerit.*]idest, sibi adscripserit.

q ¶ *Cataractæ.*]idest, fenestræ.

r ¶ *Nubibus.*]idest, prædicatoribus.

s ¶ *Imbrem.*] gratiæ, & scientiæ, quæ in eo augebitur. de pœ. dist. 3.
si sermo. lo.

"Hereditas
parẽtum de
betur filiis.

texistimantes] orig. in
scriptura ät
citatur tã
ĩsta Dist.

1.Cor.6.
2.Cor.12.

Plal.140.

tal. primi-
tiis

tal. horrea
mea

"Effusio i
deo notat.

"ærugo.

"Eruca.

DEcimæ tributa t sunt egen
tium animarum. Quòd si
decimas dederis, non solum abun
dantiam fructuum recipies, sed
etiam sanitatem corporis, & ani-
mæ consequeris. Non igitur Do-
minus Deus præmium u postulat,
sed honorem. Deus enim noster,
qui dignatus est totum dare, de-
cimam à nobis dignatus est reci-
pere, non sibi, sed nobis sine du-
bio profuturam: sed si tardius da-
re peccatum est, quanto peius est
non dedisse? De militia x, de ne-
gotio y, de artificio redde deci-
mas. Cum enim decimas dando
& terrena, & cælestia possis præ-
mas, not. 14. qæstio. 5. in prin. Sed numquid de furto vel latrocinio sitis dandæ
dandæ sunt decimæ? Dicunt quidam quòd sic, ne apud eos ita re-
maneant. argu. ad hoc vigesimasecunda, quæstio. prima. considera.
alij negãt. ne ecclesia videatur approbare delictum. Sed dico, quòd
à fure vel à raptore bene petitur decima, non ratione negationis
suæ, cum illa sit reprobata: sed quia inuenitur in possessione, quia
decima sequitur quemlibet possessorem siue Iudæum siue excom-
municatum, vt ext. de deci. de terris. ext. de vsu. quanto. ext. de sen.
excom. si vero. alioquin esset prædo melioris cõditionis, quàm bo-
næ fidei possessor: quòd esse non debet, vt ff. de pet. he. si à domino.
5. vlt. "Item numquid Iudæi personales decimas dabunt? Videtur
quòd sic. vt ext. de vsu. quanto. circa fi. de deci. ad audientiam. quia
dicitur ibi. quòd de omnib. prouentib. dabunt: quòd concedo. Tan-
tamen & B. narrant contrarium per decr. illam, ext. eo. ti. de terris.
& per decr. ext. de vsu. quanto. quod concedo. Item ex omnib. quæ
ex lucrativa causa habentur, dabuntur decimæ, vt de donatione ex
legato, vel si extraneus instituitur in testamento. aliud est si quis
ab in

Item Augustinus serm. 219. de tempore.

¶ Quòd decimæ sacerdotibus sunt tradendæ. C. LXVI.

DEcimæ tributa t sunt egen
tium animarum. Quòd si
decimas dederis, non solum abun
dantiam fructuum recipies, sed
etiam sanitatem corporis, & ani-
mæ consequeris. Non igitur Do-
minus Deus præmium u postulat,
sed honorem. Deus enim noster,
qui dignatus est totum dare, de-
cimam à nobis dignatus est reci-
pere, non sibi, sed nobis sine du-
bio profuturam: sed si tardius da-
re peccatum est, quanto peius est
non dedisse? De militia x, de ne-
gotio y, de artificio redde deci-
mas. Cum enim decimas dando
& terrena, & cælestia possis præ-
derit, tot homici-
diorum in die iudici
reus apparebit, quor
pauperes in locis illis
fame perierunt: quo-
rum pænam si vult e-
uitare, decimam red-
dat, & de nouem pa
tribus faciat eleemosy
nam. Sequẽs c. paret.

t ¶ *Tributa.*]"i. debita
animabus egentib. f
divina gratia. Vel me
lius dicas, quòd dan-
tur egentib. clericis:
non tamen ideo mi-
nus dandę sunt ersi di
uites sunt. non enim
intuitu personarum
dantur ecclesiis. si er-
go decimæ sunt tribu
ta, ergo non possunt
præcribi, vt 1.qu.3.6.
porro. & C.de præscr.
xxx. annor. competit.
quod falsum est extr.
de præscr. de quarta.
Item si sunt tributa:
ergo compensatio in
terea si sunt tributa,
ergo si quis appellat
eas retineat, non
auditur, vt 2.q.6. quo
ties fiscalis. & est ex-
pressum extr. de deci.
tua. in fi.

" Decimæ
sunt tributa
egentium.

c Secũdum
hoc accipi-
mus egétiũ
aiarũ, vt so-
nat ad hoc
intuitu. s. e. q; i cano
nibꝰ. Vel dic
go egétiũ aia-
rũ, ſ. filiorũ
Leui, q; par-
tẽ post. cũ ce
teris fi acce
persũt. nam
clerici sunt
de numero
pauperũ, vt
eis non admittitur.
23.q.7.quod
autẽ. 3.1.q.2.
Arc.

v ¶ *Præmium.*] i. gra-
tis vult beneficium
suum concedere, non
pro pretio, sed tamen
honorem vult habe-
re. arg. ff. man. si remu
nerandi. & est ſi.1.q.1.
iudices. vbi dicit q;
non sunt dicenda mu
nera, sed sumptus. &
facit ad hoc quod di-
xi 32. quæst. honoran-
tur.

1 Ansel. l. 5.
c.34. Pol. l. 3.
tit. 11.

x ¶ *De militia.*] licita.
ergo & clerici si mili-
tent. 23. quæst. 1. mili-
tare. tenẽtur dare de-
cimas.

y ¶ *Negotio.*] dummo
do licita sit negotia-
tio, vt extr. e. ex transſ-
missa. " & tamen vix
aliqua negotiatio si-
ne peccato potest ex
pediri, vt de pœ. dist.
5. qualitas. dicitur ta-
men licita quo ad lai
cos in quibusdam re-
bus, vt 88. dist. fornì-
cari. " Sed numquid
de illicite acquisitis
debeant dare deci-
terea si sunt tributa,
ergo si quis appellat
vt eas retineat, non
auditur, vt 2.q.6. quo
ties fiscalis. & est ex-
pressum extr. de deci.
tua. in fi.

" Negotia-
tio vix po-
ne peccato
test esse fine
peccato.

" Decimæ
an sint de il
licite acqui
rentibus.

" Iudæi tñr
ad decimas
personales.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab intestato succedit, q̃ tali debita est hereditas iure naturæ: vnde potius debitum est quam lucrum, vt ff. vnde lib. scripto. §. vl. idē dico per quascumq; manus ambulauerit, q̃ quilibet teneatur ad decimam de lucro suo[a]. Sed "num q̃d doctor de collecta, vel aduocatus de patrocinio, vel mercenarius de eo quod meretur, dabit decimā: nō videtur, cum illud non sit lucrū, sed debitum. Credo tamen q̃d ficta scriptū est: Honorabis dñm Deum tuum de tuis iustis laborib. vt 1. q. 1. non est putāda. Item quia hic dicitur, de omni artificio dandæ sunt decimæ, vt ext. eo. non est in potestate.

a Alij cōtra. & melius se cūdū B. put not. extr de decī. pastoralis. q̃ ista cōiter approbatur, q̃ dictū Io. est iustius. & ibi no. Ho. "Aduocat' an teneatur ad decimas de procinio

a ¶ *Tu ad decimam.*]i. tantum decima remanebit tibi, vel dæmonib. sociaberis, q̃ sunt decima pars Angelorū.

b ¶ *Prohibetur.*] j. de pœ. di. 1. si agamus. 5. 76. dist. ieiunium.

c ¶ *Ex debito.*]ergo videtur, q̃ actio personalis competat pro decimis petendis.

d ¶ *Alienas.*]ergo ante separationem sunt ecclesiæ, vt not. 5. ea. q. moderamine.

e ¶ *Inuasit.*] not. quod idē est iniuste detinere, q̃d rapere, vt hic, & ext. de rest. spol. læpe. Et idem est auferre q̃ non dare. 47. di. sicut. & 12. q. 2. indigne.

f ¶ *Homicidiorum.*]5. 11. q. 3. præcipue. & 3. 86. dist. pasce.

g ¶ *Premium.*] j. 27. q. 2. sunt qui.

h ¶ *Necessarijs.*] id est, in victu & vestitu, vt 10. q. 2. cēps. Io.

QVOD AVTEM. Casvs. Supra dictū est in 5. de his. monachos ē propriis prædiis, q̃ ad eorum vsum colūt, non debere decimas dare. nunc ostendit Grat. quòd episcopis consentientib. recipere possunt.

QVoniam quidquid[i] habent clerici, pauperum est, & domus illorum omnibus[k] debent esse communes, susceptioni peregrinorum, & hospitum inuigilare debent: maxime curandum est illis, vt de decimis, & oblationibus, cœnobiis, & Xenodochiis, de transact. decetero.

m ¶ *Non licere.*]" hoc est certum, quod ius decimarum laicus pos- " Decima
sidere nō potest, cum sit spirituale, vt ext. de præsc. causam. extr. de an possint
deci. prohibemus. Sed numquid fructus decimarum possunt con- concedi laī
cedi laicis? sic ad tempus, vt ext. ne præl. vices suas. querelam. & vt- cis,
que ad finem vitę ipsorum[b]: ar. extr. de iis bAd hoc fa-
quæ fi. à præl. cum A- qd not. j. c.
postolica. in fi. ar. con q. 3. §. fi. c.
tra. 10. q. 1. hanc. tia. & 3. 1. q.
n ¶ *Diuinis.*]not. gene 3. puenit ad
ralem sermonem nō nos. extr. de
generaliter intelligē- deci. quia-
dum. 88. dist. fornicari. bi videas. &
75. di. quòd die. 76. di. j. e. q. 7. c. 1.
scire. 75. di. c. 1. j. e. q. 3. in prin.
dilecto. & qu. 7. decimas Deo. 12. q. 2. fine.
14. q. 2. super. de const.
di. 2. reuera. dist. 95. ec-
ce. ar. 19. dist. c. 1. con-
tra. dist. 18. propter i.
o ¶ *Episcopo.*]& sufficit auctoritas solius episcopi ad talem alienationem, vt extr. de iis quæ fi. à præl. cum Apostolica. contra. 12. q. 2. fine. Non enim videtur q̃ solus episcopus possit concedere fine capitulo. Sed hoc soluitur extra de iis quæ fi. à præl. cum Apostolica. Hic ergo laicus qui capax non est, facit locum capaci. ar. C. de nat. li. Aut. licet. ff. de iniust. rup. test. l. pe. "& q̃ nullus religiosus debeat recipere ecclesiam de manu laici, est expressum extr. de pri. cum tale & plantare. & 1. q. 7. si dā quis.
P ¶ *Consensum.*]ar. q̃ manu laici ratihabitio episcopi fit & recipi. retrotrahitur: & confirmat illud quod per se inualidum erat: arg. ext. de iure patr. cura pastoralis. j. e. q. 7. decimas. ar. contra ext. de elect. auditis. q ¶ *Bonis.*]5. 1. q. 2. clerici. & capit. pastor ecclesię. & cap. facerdos.
r ¶ *Parentum.*] videtur loqui de illis clericis qui ecclesiæ non seruiunt. 3. 10. q. 3. cauendum. 5. 12. qu. 1. illi autem. j. 31. qu. 1. quomodo.

qualem voluerint, & potuerint, substentationem impēdant. Libe rum est enim monachis, & spiritualibus viris Deum timentibus, & colentibus decimas & oblationes, cunctaque remedia concede re[l], & de iure suo in dominium illorum, & vsum transferre, nec tā in pauperibus paupertatem, quā religionem attendere. Quod autem beatitudo tua quæsiuit, vtrū vsus decimarum, & oblationum sæcularibus prouenire possit, nouit vestra sanctitas omnino non licere[m], protestantibus hoc diuinis[n] auctoritatibus paternorum canonum. Quamobrē, si aliquando fuerint ab his male detenta, quæ diuini iuris esse noscuntur, & in vsum transierint monachorum, & seruorum Dei, episcopo[o] tamen loci illius præbente consensum[p], constabant eis omnia perpetua firmitate, & stabilitate subnixa. ¶ Clericos autem illos conuenit ecclesiæ stipendiis substentari, quibus parentum[r], & opibus substentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt: sacrilegium profecto committūt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant & bibunt.

¶ *Caput hoc confectum est ex locis B. Augustini in sermone 219. (qui est primus Dominicæ xij. post festum Trinitatis) & serie verborum, & verbis ipsis sæpe mutatis, eodemque modo apud Anselmum habetur.*

Item Hieronymus in comm. ad c. 3. epist. ad Titum, in fine.

¶ Seipsum condemnat, qui Euangelizantibus necessaria subtrahit. C. LXVII.

APostolicis viris, & Euangelizatoribus Christi in necessariis[h] vsibus nolle tribuere, sterilitatis seipsum est condemnare.

Quòd autem decimæ, episcoporum consensu monachis licite tribuantur, beatus Hieronymus Damaso Papæ scribit dicens.

¶ Liberum est clericis decimas monachis concedere. C. LXVIII.

QVoniam quidquid[i] habent clerici, pauperum est, & domus illorum omnibus[k] debent esse communes, susceptioni peregrinorum, & hospitum inuigilare debent: maxime curandum est illis, vt de decimis, & oblationibus, cœnobiis, & Xenodochiis, per c. sequens, quòd si monachi habēt ecclesias pleno iure, possunt in eis capellanos instituere & destituere. Secunda ibi, *Hæc auctoritate.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur 2. q. qua quæritur, an capellæ quæ concedun tur monachis ab episcopis, sint per monachos instituendæ. Et respondetur, si pleno iure, scilicet quantum ad temporalia spiritualia capellæ pertinent ad monachos, per ipsos sunt instituendæ, vt j. c. visis. Si vero ad ipsos pleno iure non pertinent, sed tantum quantū ad temporalia, per episcopos sunt instituendę: ita tamen vt monachis respondeant in temporalibus, episcopo vero in spiritualib. vt j. c. fine. De hoc plenius notatur in summa huius quæstionis.

s ¶ *De capellis.*]hęc est secunda quęstio, an in capellis monachorum presbyteri sint instituendi per monachos, quod vt melius pateat, videndum est quid iuris habent religiosi in suis capellis. Et not. q̃ quid duob. modis fiunt capellæ religiosorum, ædificatione. s. & collatione. Si ędificatione, habēt institutionem temporalium, & episcopus spiritualium, vt j. e. fine. & c. vl. Si autē collatione: aut collatæ sunt eis ab episcopo, aut à patrono. Si ab episcopo, aut sub certa forma, aut cum omni iure, aut simpliciter. Si sub certa forma, non habent ibi plus iuris quàm forma contineat. Si vero cum omni iure, tunc habent & temporalem & spiritualem institutionem. j. e. visis. Et sic intellig

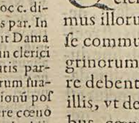

Ecapellis[s] vero quæ ab eis possidentur, quòd per eorum institutionem à sacerdotibus fint gubernandæ, Ioannes Papa probat scribens Isaac Syracusano episcopo.

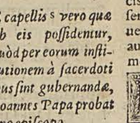

Ecapellis.]Hæc quæstio diuiditur in duas part. in prima probatur

intelligit intelligitur illud: cuius est possessio, eius est & institutio[a]. In hoc cuius fuit casu loquitur ext. de ca. mo. in ecclesiis. remanet tamen ius episcopale in ordinatione clericorum iudicio, altarium consecratione, & q̃ episcopi seruā visitatione. 9. q. 3. per singulas. Si autem concessit episcopus simpliciter cura afa citer, quid iuris fit, habetur ext. de don. pastoralis. Si vero patronus, vt sacerdos mui religiosæ, non dos ibi instituatur plus iuris habet acce ptor, quam dator. ar. 5. c. q. 1. si quis laicus. 5. 1. q. 1. si plures. multo minus supponi potest loco religioso p laicum, cum institutio sit temporalis, sup positio vero perpetua. Item est contra eum 10. q. 1. nouerint. vbi dicitur, quòd post quam Deo dederit, q̃ nihil habet iuris in re illa patronus. Ioan.

¶ Presbyteri monasteriorum ecclesiis per abbates instituantur.
C. I.

VIsis litteris charitatis vestrę, quibus satis perpenditur, quanto studio huic sanctæ sedi reuerentiam exhibetis, non modice gauisi sumus. Nunc itaque super ea, quę consuluistis, vt charissimo fratri benigne discretū consilium damus. Delegauit[a] enim nobis pia mansuetudo vestra, vtrum ecclesiæ pro quiete[b] monachorum à sanctis conciliis, catholicisque episcopis eis traditæ, per sacerdotes ab eis ordinatos, & inuestitos debeant institui. Addidit quoq; fraternitas tua, litem, & seditionem inter clericos, monachosq; ex hac causa non modicam esse ortam: quod instigatione versuti hostis esse factum nemo ambigat. Habet enim mille nocendi modos: nec ignoramus astutias eius. Conatur nāq; à principio ruinæ suę vnitatem ecclesię rescindere, charitatem vulnerare, sanctorum operum dulcedinem inuidię felle inficere, & omnibus modis humanum genus euertere, & perturbare. Dolet enim satis, & erubescit charitatē, quam in cælo nequiuit habere, homines cōstantes[c] ex lutea materia tenere in terra. Vnde oportet (quantū fragilitati nostræ conceditur) vt omnes aditus nocendi eius versutiæ diligentissime muniamus: ne mors ingrediatur per portas[d] nostras. Consilio itaque multorum fratrum diligēter exquisito decreuimus, vt amodo ecclesiæ monachis traditæ[e] per suos[f] sacerdotes instituantur. Diuinæ enim leges habent, & sæculares, vt cuius est possessio[g], eius fiat institutio[h]: & si in dādo, quod maius est[i], facilis fuit charitas, sit facilior in concedendo, quod minus est, sancta largitas. Maius enim fuit possessionem dare, quàm sit inuestituram concedere[k]. Quomodo possessoris iura cognoscentur, & suarum † rerum sibi tributa reddētur, vbi quod suum est, per alterū datur, & cum voluerit, auferetur? Humani moris[l] est illum vereri, cuius iudicio[m] & volūtate nunc erigitur, nunc deprimitur. Vnde fit, vt in partem episcopi ad seruiendum sacerdos procliuior fiat: & sic episcopus, quod sanctę & religiosę dederat, quadā simulata auctoritate ad se trahat † [n]. Sic itaq; priuatur mercede, quam consecuturus fuerat: tū quia ficta charitate aufert, quod dederat, tum quia prauorum sacerdotum discordias, & scissuras amantium, lites, & dissensiones inter episcopos seminantium verbis nimis fatē[o] credulus, quod prius fucate moliebatur lucrari, post detecta fraude[p] conatur quadam vsurpatione ex toto auferre. Quorum auertentes † calliditates, & hostis versuti suasiones, deinceps omnibus licentiam monachis damus suarum ecclesiarum inuestitores fieri: ita tamē vt iudicio synodi, si cōtra sacerdotiū agere præsumpserint, multētur, & felici mucrone epi sacerdotū piacula resecentur.

¶ *Caput hoc est cum aliis, quæ ex antiquo codice monasterij Populeti sunt habitæ: ex cuius codicis exemplo & vetustis Gratiani aliqua sunt emendata.*

Hac auctoritate monachis conceditur inuestitura suarum ecclesiarum. Sed videtur

a ¶ *Per portas.*] id est per sensus corporeos, quibus mediantibus peccatum transit ad nos.

e ¶ *Tradita.*]pleno iure. Idem intelligunt quidā vbi episcopus simpliciter concedit. arg. ff. de ser. fi cui. & ff. de vsu & ha. fi ita. Sed contra ext. de don. pastoralis. & 1. q. 1. sunt nōnulli. cum autem monasterio priuilegiato cum capellis suis habitis & habendis concedit episcopus ecclesiam, etiā plenissimo iure secundum plerosq; peruenit ad monasterium, etiam quo ad correctionem excessuum. sed tamen † *al. suorum* abbas ille non depo- *sibi*
net aliquem, nec suspēdet in perpetuum, nisi hoc haberet ex priuilegio aliquo, vt j. in fin. c. Sed nūquid episcopus ita potest eximere ecclesiam aliquam, quòd nihil re tineat. in ea? Dico q̃ non: quia episcopus non potest alium iudicem facere ordinarium in dioecesi sua: † *al. retra-* *hant*
"nec ita plene posset episcopus remittere "Eps eccle
ius episcopale, vt hic fiam à le nō
in fi. quia sic posset à pt totaliter
se reiicere iurisdictio eximere.
nem episcopalē. nam
quantumcūque gene
raliter episcopus exi-
mat aliquam eccle-
siam, semper retinet
correctionem[b], visi- b Licet eps
tationem, procuratio cōcedat in-
nē & cathedraticum, iuestituræ: ñ
vt ext. de cen. cum ve tñ correctio
nerabilis. & de dona. nē. arg. ff. de
pastoralis. nec etiam fer. vr. 9di. si
in præiudicium archi domus. se-
diaconi potest episco cundū Lau.
pus aliqua iura remit † *al. aduer-* *tentes*
tere ecclesiæ, vt extr. de excēs. prel. c. 1. & 2.
Si obuctis id quod est
ext. de reli. do. constitutus. vbi dicitur, q̃
episcopus possit plene eximere aliquam
ecclesiam, dicas quòd
illa exēptio fuit con-
firmata à Papa, sicut
patronus quantum-
tumque generaliter
remittat ius patrona
tus: tamen quædam
iura retinet in liber-
to. C. de ho. lib. l. fi.

f ¶ *Per suos.*]j. q. prox. c. 3. j. 18. q. 2. cellulas. 3. dist. 54. abbati.

g ¶ *Possessio.*]id est, res possessa. arg. ff. de ver. fig. interdum.

h ¶ *Institutio.*] id est, ordinatio. nam cuique est res sua committenda. C. de Iudæ. l. nemo.

i ¶ *Quod maius est.*]arg. quòd cui conceditur maius, & minus, vt 12. quæst. 1. præcipimus. & extra de decim. ex parte. Item cui prohibetur maius, & minus, vt 14. quæst. 5. pœnale. & 44. dist. nulli. & 3. ead. q. 1. de temporis. & ca. postquam. ff. de adult. nec in ea. maius enim est dare id ad quod quis non tenetur, quam permittere vti datis, ad quod quilibet tenetur.

k ¶ *Concedere.*]id est, permittere re concessa vti.

l ¶ *Moris.*] argum. ex eo quòd aliquid solet fieri, vt 28. distin. de Syracusanæ.

m ¶ *Iudicio.*]5. 8. q. 2. c. 1.

n ¶ *Ad se trahat.*]5. 1. q. 3. quæsitum. 3. 12. q. 2. sacrorum. sic C. de dona. si quis agrorum. §. vlt.

o ¶ *Credulus.*] arg. quòd imputatur alicui quòd nimis est credulus. 11. q. 3. non solum. 86. dist. si quid. & 23. q. 4. quàm magnum. arg. contra. 22. q. 4. innocens.

p ¶ *Fraude.*] immo donator cauere debet donatori de dolo, ne res donata benigne, fraudis consilio reuocetur. ff. de ædil. edi. l. ad res.

HAC AVCTORITATE. Hæc est secunda pars quæst. in qua dicitur quod in §. ecce Vrbanus. qui sequitur, continetur. & probatur per c. sequens. Ioan. de Fant.

Casvs. Dictum est 3. in præcedenti c. q̃ inuestitura suarum ecclesiarum arg. extra de ver. sig. nam & ego.

rum pertinet ad monachos. Nunc Grat. vult probare cõtrarium, s. quòd capellæ monachorum per episcopos sunt instituendæ.

Sane quia.]Casvs. Quidam monachi vsurpabant inuestituras ecclesiarum, quæ ad eos pleno iure non pertinebant: & ideo quidam episcopi de hoc conquesti fuerunt Papæ Vrbano, quare Vrbanus statuit vt ecclesię monachorum, quę ad eos pleno iure non spectant, cum abbatum consensu per episcopos instituantur. sed sic instituti abbatibus de temporalib. respondeant: episcopis vero respondeant de cura animarum, & de eadem materia loquitur sequens c. cuius casus pater.

a ¶*Episcoporum.*] §. e. q. 1. peruenit.

b ¶*Temporalibus.*] "si quæras in quo sacerdos teneatur respondere monachis de tẽporalib. dico in hoc, q si ecclesiæ monachorum non sit aliqs census impositus, eum possunt monachi imponere. sed si est impositus ab antiquo, ipsi eum non possunt augere, vt ext. de cẽs. prohibemus. Item nõ solum monachis sacerdos respondebit in tẽporalibus [a], sed etiam episcopo, si ecclesia illa ab antiquo præstitit censum episcopo, vt 1. q. 3. quæsitum. & c. peruenit. & 18. q. 3. c. vlt. & pe. Io. sed certe decre. dicit, q census nouus imponi nõ pt etiam auctoritate epi, vt extra de cẽs. significauit. ni si fuerit ab initio impositus, vt habes ext. eo. ti. ecclesiis. 18. q. 2. Eleutherius. etiam auctoritate episcopi à principio, vt extra de censi. præterea. & etiam postea si numquam fuit impositus, potest imponi, vt ext. de censi. cum venerabilis. & hoc cum ecclesia eximitur. B.

c ¶ *Sua cuique.*] §. 12. q. 2. cũ deuotissimam.

Statuendum.] d ¶*Regimini.*] Abbates enim corrigunt ab episcopis, vt j. 18. q. 2. abbates.

e ¶*Obsequia.*] sic 1. q. 3. quæsitum. & 18. q. 2. c. vlt. & pen. Ioan.

e ¶ *Obsequia.*] i. vt in cathedratico & synodatico & in annuo cẽsu, si qua solita sunt præstare, vel si qua alia seruitia consueuerunt eis exhibere, vt in concor. hic alle. secundum Hug.

ECCE VRBANVS. Casvs. Soluit nunc Gratian. supradictam contrarietatem, dicens quòd illud c. visis, intelligitur de illis capellis monachorum, quæ pleno iure, temporali scilicet & spirituali sunt eis concessæ. Capitula vero contraria loquuntur de illis in quibus abbates habent temporalia tantum.

f ¶ *Sed illud.* §. ead. visis.

[a] Burc. l. 3. c. 131. Iuo p. 3. c. 197. Pann. l. 2. c. 57.

† *al. abstrahit*

[a] Sacerdos parochialis cui debit censum.

a dist. 32. præter hoc. §. deinde.

† *al. quæcunque oblationes*

[a] Sed ecce monasteriũ ædificat ecclesiã in suo solo, sed nõ dotat, dotatur tñ ab alio. Habebit ne monaste riũ ptãtem ibi quod oĩa tpalia. ſi. H. j. q. pxi. 7 & rõ est, qa qcqd illi ecclesiæ cõfertur, datur & monasterio, secdm eundem. Arc. *tal. bonam*

contra ire Vrbanus Papa ij. dicens.

¶ *Post hæc verba in exemplaribus, in quibus non sunt pales, sequitur c. sane. In quattuor autem his interpositis paleis, nihil de monachis agitur, & hæc prior est in concilio Moguntino primo, ca. 38. & sententia repetitur in 2. c. 10. & in 3. c. 17.*

PALEA. C. II.

1 ADmonemus, atque præcipimus, vt decimas omnino dari Deo non negligatur, quas ipse Deus dari constituit: quia timendum est, vt quisquis Deo debitum suum subtrahit †, ne forte Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Item Nicolaus Papa II. epist. vnica, c. 5.

¶ De eodem. PALEA. C. III.

2 PRæcipimus, vt decimæ, & primitiæ, seu oblationes † viuorum, & mortuorum ecclesiis Dei fideliter reddãtur à laicis, & vt in dispositione episcoporũ sint: quas qui retinuerint, à sanctæ ecclesiæ communione separentur.

Item Leo Papa.

¶ De eodem. PALEA. C. IIII.

NVllus decimas ad alium pertinentes accipiat.

Item Ambrosius sermone primo de Quadragesima.

PALEA. C. V.

NAm qui Deo non vult reddere decimas, quas retinuit, & homini non studet reddere, quod iniuste ab eo abstulit, non timet adhuc Deum, & ignorat, quid sit vera pœnitentia, veraque confessio. Iste talis homo non potest veram † facere eleemosynam.

¶ *Habetur in sermone primo de Quadragesima, cuius initium,* Ecce nunc. *qui cum aliis* B. *Ambrosij nomen præferentibus seruatur in bibliotheca Vaticana, ac monasterij Mediolanensis eiusdem* B. *Ambrosij.*

Item Vrbanus II.

¶ Abbates absque episcopi consilio in parochialibus ecclesiis presbyteros non ordinent.

C. VI.

SAne quia monachorum quidam episcopis ius suum auferre contendunt: statuimus, ne in parochialibus ecclesiis, quas tenent, absq; episcoporum [a] consilio presbyteros collocent: sed episcopi parochiæ curam cum abbatum consensu sacerdoti committant: vt eiusmodi sacerdotes de populi quidem cura episcopis rationem reddãt: abbati vero pro rebus temporalibus [b] ad monasterium pertinentibus debitam subiectionem exhibeant, & sic sua

[a] Pinguius

datis in solo suo, quam laici in ecclesiis fundatis in suo.

Rales.] Casvs. Hic intitulatur 5. q. qua quæritur, an abbates ecclesias in suo territorio ędificatas iure territorij sibi valeant vendicare? Et resp. q non, quoad spiritualia, vt j. ead. possessio. Idem est intelligendum de episcopo qui in aliena dioecesi ecclesiã ædificat, sed in fundo suo.

h ¶ *De episcopo.*] qui ædificat ecclesias in alienis dioecesibus, & in propriis prędiis. Et quia continuatur hęc materia cum præcedenti: ideo tractatur hic quæst. 5. Sed quare non ita fecit magister in themate? quia forte non ita competẽter posset poni thema. "Nota ergo q si episcopus fundat ecclesiam in suo proprio solo, id est, in patrimoniali loco, & in alterius dioecesi: non habet ibi potestatem nec quoad temporalia, nec quoad spiritualia. Si vero in solo ecclesiæ cui præsit, & in alterius dioecesi, habet potestatem ibi quoad tẽporalia, non autem quoad spiritualia, sicut & monachi: licet quidam hoc negent, dicentes episcopum vel clericos non habere nisi ius patronatus in ecclesia quã fundant in prædio proprię ecclesię: & in aliena dioecesi. Si ergo legatur hoc ca. de ecclesia fundata in proprio prædio: verbum illud circa finem, scilicet omnis gubernatio: intelligitur quoad temporalia & spiritualia. Si vero de ecclesia fundata in fundo ecclesiæ, & in alio ępatui dicitur omnis gubernatio quoad spiritualia tantum. nam qua ratione concederetur hoc monachis in prædiis monasterij, ea ratione & episcopis & clericis in prędiis ecclesiæ suæ: & hoc modo intelligitur extra de iure patronat. significasti.

Si quis episcoporum.] Casvs. Episcopus Bononien. vil lam habebat in dioecesi Mutin. in qua ecclesiam volebat ædificare. quærebatur vtrum dedicatio illius ecclesiæ, & alia iura ad ipsum debeant spectare? & respondet quòd non: sed hoc de gratia sibi tamquam patrono reseruatur. vt possit ibidem clericos vndecumque voluerit repræsentare. Inuestitura autem & dedicatio, & omnia iura spiritualia ad episcopum pertinebunt, in cuius dioecesi est ecclesia illa. *Territorij*, id est, dioecesis episcopalis, vel iurisdictio: & ita sumas semper in hoc cap.

i ¶ *Territorio.*] id est, dioecesi. Quandoque accipitur pro ipsa terra & possessione & proprietate, vt 3. prox. §. 1. j. q. 3. licet. Quid autem si ter-

[a] Anselmus citat ex Araustico, in cuius 10. c. fere idem legitur.

¶ Episcopus, qui in alterius dioecesi ecclesiam ædificat. eius consecrationem sibi vendicare non valet.

C. I.

3 SI quis episcoporum in alienę ciuitatis territorio pro quacumq; suorum opportunitate ecclesiam ædificare [a] disponit, non præsumat dedicationẽ facere, quę illius est, in cuius territorio [i] ecclesia assurgit. Ædificatori vero episcopo hæc gratia reseruetur, vt

ius huius nachi in ecclesiis fundatis suo, q laici.

[i] Territorium quid sit.

territorium, habes ff. de ver. sig. pupillus. §. territorium. "Territorium enim est vniuersitas agrorum intra fines cuiusque ciuitatis, vt ibi dicitur.

a ¶ *Desiderat.*]& dicit H. q priuilegium est episcopi, vt vndecumq; velit possit clericũ præsentare, contra illud 71. di. hortamur. Hic tamen non dicitur hoc.

b ¶ *Clericos.*] arg. "q

[a] Patronus plures ẽsen tare põt ad vnã ecclesiã.

plures potest præsentare patronus ad vnã ecclesiam. arg. 73. dist. c. de principali.

c ¶ *Ordinet.*] i. instituat. Si autem sint ordinati quid iuris sit, sequitur in littera.

c ¶ *Ordinet.* Jetiam sine examinatione: qa sufficit testimonium episcopi præsentãtis. 7. q. 1. episcopus de loco. sic & in monacho abbatis. §. ea. q. 1. monachi. si tamen sit de suo episcopatu cui testimonium fert. Ioan.

[a] 3. q. 3. sicut dioecesim. Bur. l. 3. c. 147. Iuo p. 3. c. 210.

Possessio.] Casvs. Statuitur in hoc c. per concilium Toletan. q si quis epus habeat villam in episcopatu alterius, in qua ecclesia de nouo ędificauerit, licet populus illius loci, illuc ad officium vadat, propter hoc nec populũ nec ecclesiam quoad spiritualia ædificator episcopus sibi poterit vendicare: q a propriętas territorij non admittit populum à iurisdictione episcopi, in cuius dięcesi est ecclesia. Hunc tamen casum Hugo sic breuiter ponit. Episcopus Bonoñ. ædificauit ecclesiam in episcopatu Mutinen. populus illius loci illuc ad officium vadit, episcopus Bonon. vult sibi vendicare populum illum, dicitur, quòd non potest.

[a] Ancl. 5. c. 27. Poly. l. 1. tit. 13.

d ¶ *Possessio.*] id est prædij proprietas. argum. ff. de verbor. significationem.

e ¶ *Consentum.*] id est, populum, vel iurisdictionem: & ita populus facit consentum.

f ¶ *Pertinebunt.*] j. ea. q. 7. omnes.

Ator præsentium.] Casvs. Exuperantius episcopus temere construxit oratorium in episcopatu Ioan. episcopi, & ipsum cum Missæ celebratione dedicauit: super quo cum Ioannes episcopus conquereretur, præcipit Gregorius cuidam vt faceret illum plenius emendare, nec vlterius quid tale fieri permittat.

g ¶ *Ator præsentium.*] j. de consc. dist. 1. præcepta. §. 7. q. 1. episcopus in dioecesi.

h ¶ *Dedicare.*] sed numquid fecit locum religiosum dedicando ecclesiam sine consensu proprij episcopi? Videtur quòd non. arg. inst. de rer. diu. §. sacrę. de consc. dist. 1. nemo. Credo tamen contrarium, vt 7. q. 1. episcopus in dioecesi.

i ¶ *Emendare.*]non dicit qualiter. Sed numquid destrui faciet ecclesiam? Non. arg. 17. q. 4. quæsti. 14. q. 6. comperimus. §. 7. q. 1. episcopus in dioecesi. arg. contra extra de no. ope. nun. cum ex iniuncto. Dico quòd si denuntiatio præcessit, destrui debet illud, quod factum est: aliter non, vt in c. prædicto [a].

[a] Anch. 5. c. 27. Poly. l. 1. tit. 13.

QVOD DE IVRE. Casvs. Dictum est 3. in tribus proximis ca. quòd ecclesia ædificata subesse debet episcopo, in cuius dięcesi est ędificata. Nunc vero dicit Grat. hoc esse intelligendum quoad spiritualia tãtum: & ideo sine abbas, siue episcopus in suo castello vel villa ecclesiam ædificauerit, non poterit eam subtrahere ep scopo in cuius dioecesi est. vnde sacerdotes iuxta Vrbanum & Nicol. aum, non poterunt ibi ordinari, & inuestiri, nisi per episcopum cuius est dioecesis, cum consensu tamen ædificatoris.

[a] 3. Anch. 5. c. 9

k ¶ *Quod de iure.*]respicit c. possessio. 5.

Ved autem.]Hęc quæst. diuiditur in x. partes, in prima quarum probat per quattuor auctoritates, quòd præscriptio tricennalis currit aduersus ecclesias, quod hodie correctum est j. e. quas actiones. Secũda ibi, *Ecce his.* Tertia ibi, *Potest etiam aliter.* Quarta ibi, *Item si de rebus.* Quinta ibi, *Item ea quæ.* Sexta ibi, *Prima actione.* Septima ibi, *Tollunt ur.* Octaua ibi, *Præscriptionum.* Nona ibi, *De præscriptionibus.* Decima ibi, *Sed sola.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur tertia quæst. qua quæritur, an omnia iura ecclesiastica temporis præscriptione tollantur? Et respondetur quòd quadragenaria, vt j. ead. quas actiones. nisi in his quæ sunt in limite, vel limiti cohærent, vt j. ead. inter memoratos. antiquitus tamen currebat præscriptio tricennalis, vt j. ead. c. 1. 2. 3. & 4. quæ capitula sunt abrogata.

l ¶ *Quod autem præscriptione.*] Hic describitur tertia quæst. an omnia iura præscriptione tollantur. Ad euidentiam ergo dicendorum, videndum est prius de vsucapionibus, post de præscriptione. Videndum ergo quid sit vsucapio, & quid in ea exigatur, & quę res possit vsucapi.

"Vsucapio est acquisitio dominij per con quid sit, & tinuam possessionem quot in ea temporis lege diffi- exigantur. niti. arg. ff. de vsucap. † *celebrita-* l. 3. Exiguntur autem *te*] orig. in ea quinque, bona fides ab vtraque parte. arg. ff. pro empt. l. 2. §. si eam. C. de præscrip. long. temp. authen. malæ fidei possessor. Item iustus titulus, & continua possessio, & quòd res sit mobilis, & quòd nõ fit vitiosa: & quod dixi ab vtraque parte, verum est quo ad initium contractus, non quo ad contractum medij temporis. infra eadem, §. possessi. secundum canones tamen exigitur bona fides continua. extra de præscrip. vigilanti. & cap. vltim.

"Vsucapio

"Titulus iusta causa possidẽdi quod nostrum nõ est, & exigitur titulus, vt C. de vsuca. pro emp. l. vltima. & extra de præscript. si diligenti. 3 in Chalc. quandoque tamen v- c. 17. & 1 sex

[b] Secus si fi cap. pro do. l. 1. ff. pro emp. quod vulgo. ff. pro leg. l. 4. & vlt. iuris tamen error non prodest in vsucapionibus. ff. de iu. & fact. ign. iuris, ff. de vsuc. numquam. 1. resp. Exigitur etiam continua possessio. hoc planum est. Et quòd res sit mobilis: quia in immobilibus non habet locum vsucapio. Quę autem res vitiosa dicatur, habes inst. de vsuc. §. 1. & 2. ff. de acq. rer. do. bonæ fidei. Item vsucapio non interrumpitur lit. contest. ff. de rei ven. si quis post acceptum. & ff. pro empt. l. 2. §. rem alienam. arg. C. de an. exce. vt perfectius. j. e. §. tolluntur.

error. C. de vsuc. l. fi. ff. de vsuc. p em. l. 2. §. fi à pupillo. ff. pro empt.

Illi tamen quattuor casus sunt speciales. vnde versus:

Non vsucapies, nisi sint tibi talia quinque.
Recta fides, iustus titulus, res non vitiosa.
Quod res tradatur, possessio continuetur.

Sequitur de præscriptione quid sit, quæ eius species, & quæ ad eam exigantur, & quæ præscriptio currat contra ecclesiam, & qualiter interrumpatur, & quis sit eius effectus. "Præscriptio est exceptio ex tempore substantiam capiens, & quæ actioni personali, vel in quæ & quo rem opponitur: est autem quædam longi temporis præscriptio, de qua nihil ad præsens: cum contra ecclesiam non currat [c], quæ contra præsentes, spatio x. an. cõra absentes, spatio xx. an. completur. C. de præscr. x. vel xx. an. l. vlt. nec currit nisi cum bona fide. Alia est longissimi temporis, i. xxx. vel xl. an. in qua, secundũ leges non exigitur bona fides, vel titulus, C. de an. exc. l. 1. secũdum canones. hæc ratio procedit, nisi quis bonam fidem habuit. ext. de præsc. vigilanti. & in constit. Inn. quoniam omne. & 34. q. 2. si virgo. nec etiam illa quæ est trigintа annorum currit contra ecclesiam, sed tantum quadraginta. infra eadem. quas actiones. Item secundum canones titulus requiritur in longissima præscriptione, vt extra de præscript. si diligenti. Io. quod T. negat, nisi ratione præsumptionis. B. quandoque tamen minus iustus titulus parit causam præscribendi, vt ex tra de emptio. & vend. peruenit, & extra de iure patronatus, cura.

"Præscriptio

"Interrumpitur autem naturaliter & ciuiliter. Si naturaliter interrumpitur, prodest omnibus ius habentibus in re. ff. de vsucap. l. naturaliter. Si ciuiliter, prodest interrumpenti tantum, & eius hæredi, vt ff. de diuerſ. & temp. præscript. inter quattuor. "Est autem effectus eius, vt acquiratur tantum exceptio secundum Ioannem, non dominium nisi vtile, vt infra eadem, quicumque. secũdum B. & alios, etiam directum dominium acquiritur, vt est expressum, C. de bon. mater. authen. nisi. & infra, ead. inter memoratos. ibi, *Sit æternum dominium.*

"Præscriptio duplici- ter interrũpitur. pitur.

¶ *Iura.*]hoc non est verum: quia nec omnia iura, nec à quocumque præscribi possunt, quòd non omnia habes infra e. licet. & C. de præscr. xxx. an. comperit. Quod non à quocumque, extra de præscr. cum ex officij. & c. causam. Ioan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PEr singulas.] Casvs. Quidam episcopi tenuerunt parochias aliorum episcoporum per xxx. an. quiete & sine violentia, quæritum est in Toleta. concil. vtrum sint tuti. & respondet quòd sic. si vero intra xxx. ann. quæstio super hoc fuerit mota, licèat super his parochiis mouere certamen vel litigium.

a *Maxime.*]i. tantũ.

¶ Rusticanæ parochiæ apud episcopos, qui eas possident triginta annis sine violentia permaneant immobiles. C. I.

1 PEr singulas ecclesias [A] parochias rusticanas, siue [B] in possessionibus, manere immobiles apud eos, qui eas retinent, episcopos decernimus: & maxime [a] si sine violentia eas iam per triginta [b] annos tenentes gubernauerunt. Si vero intra triginta annos facta fuerit, aut fiat de his dubitatio† [c]: liceat eis, qui se dixerint læsos propter eas, mouere apud synodum prouinciæ certamen.

¶ *Caput hoc est ex prisca versione, quæ in collectione Isidori: atque ex ea cum duobus Vaticanis eiusdem collectionis codicibus collata, est emendatum.*

A ¶ Ecclesias.] *apud Balsamonem in codicibus manuscriptis legitur,* κατ' ἐνοίκιον παροικίαν, *id est,* in vna quaque prouincia. *sed in græco canone vulgato,* κατ' ἐνοίκιον παροικίαν.

B ¶ Siue in possessionibus.] *Græce est,* ἤγουν κτήσεσιν ὑπαρχούσαις. *id est,* parochias, quæ in ruribus, aut quæ in vicis, & pagis sunt.

Item Gelasius epist. 2. ad Siculos, c. 2.

¶ Triginta annis ab episcopis possessæ, immobiles permaneant diœceses. C. II.

2 PRæsulum nostrorum auctoritas emanauit, vt facultates ecclesiæ episcopi ad regendum [d] habeant potestatem: ita tamen, vt viduarum, pupillorum, atque pauperum, necnon & clericorum stipendia distribuere debeant. Hoc eis etiam statuimus dari, quod hactenus decretum est [e]: reliquum sibi episcopi vendicent, vt, sicut antea diximus, peregrinorum, atque captiuorum largitores esse possint. *Idem ibidem, c. 2.* ¶ [3] Illud etiam annecti placuit, vt si, quod abſit, facultates [f] ecclesiæ, necnon diœceses ab aliquibus possidentur episcopis: iure sibi vendicent, quod tricennalis lex concluſit: quia & filiorum nostrorum principum ita emanauit auctoritas.

Item ex concilio Toletano 4. c. 34.

¶ Territorij possessio conuentum non admit. C. III.

4 SIcut diœcesim [g] alienam triennalis possessio tollit: ita territorij [A] conuentum [h] non admittit [B] [i].

A ¶ Territorij.] *In vulgatis sequebatur,* possessio: *quæ abest a vetustis, a Burchardo, & Pannormia, & codicibus conciliorum impressis, & manuscriptis.*

B ¶ Non admit.] *Sic in editionibus conciliorum Colonien sibus, & codice regio, & vetustis Gratiani exemplaribus, & in Pannormia. Verum in duabus editionibus conciliorum Parisiensibus & apud Iuonem habetur,* non admittit, *& in duobus codicibus Vaticanis, & apud Burchardum,* non admittit.

Item ex eodem, c. 33.

¶ Tricennalis possessio intra vnam prouinciam seruari debet. C. IIII.

5 QVicumque episcopus alterius episcopi diœcesim per triginta annos sine aliqua interpellatione possederit: quamuis [A] secundum ius legis [k] eius non videatur esse diœcesis: admittenda non est contra eum actio repoſcendi. Sed hoc intra vnam prouinciam [l] [B]: extra vero [m], nullo modo: ne dum diœcesis defenditur, prouinciarum termini confundantur.

A ¶ Quamuis.] *In concilio impresso cum manuscriptis collato legitur,* quia secundum ius legis, eius videtur esse diœcesis, admittenda non est, &c. *Ivo autem in 3. par. etiam clarius post verſic.* possederit. *sic habet,* eam teneat iuxta secundũ ius legis, eius videtur esse diœcesis, & admittenda non est, &c. *Burchardus autem,* quamuis secundum ius

ra parochialia, & iura episcopalia, vt iura parochialia possint præscribi, siue diœceses sint limitatæ, siue non, vt ius decimarum, vt baptisinata, oblationes, & procurationes: dummodo res illæ non sint coniunctæ limiti: sed iura episcopalia non, vt consecratio: immo vlterius procedi potest. quòd similiter iura episcopalia, quæ consistunt in lege iurisdictionis episcopalis præscribi possunt ab alio episcopo, quia taliter præscribitur exemptio, non tamen vnus intrabit terminos alterius: sed intra terminos proprios vtetur iure illo, nisi in casu, vt infra eadem, placuit. Sed tamen dicunt quidam, quòd quodlibet ius episcopale potest præscribi, dummodo non sit vicinum limiti. Sed quantum ad proprietatem, satis videtur, quòd siue sit in limite, siue aliàs, quòd res alterius præscribi possit, vt extra de probat. ex litteris. " Si quæras quare limes non possit præscribi, dico ideo, ne confundantur termini prouinciarum, vel ideo, quia limes communis est, vt probatur. ff. de acquirendo rerum dom. l. adeo. §. vltimo. & leg. sequenti. sed si rem quæ mihi est communis cum alio, ille possederit: ego per ipsum retineo possessionem, vt ff. quemadmodum seruitus amitt. si communem. Vel ideo non præscribitur, quia non præsumitur, quòd aliquis communi re vitiosè vtatur, vt ff. pro socio. merito. & sic præsumitur, quòd quantocumque tempore alter possideat, quòd non tantum nomine suo, sed nomine meo possederit. Sed certe hæc ratio non videtur sufficiens: quia eadem ratione, nec fines prædiorum possent præscribi: quod falsum est, vt infra eadem, quæst. 4. volumus. vt extra de præscri. quia. & C. fin. regund. l. vlt. Alij dicunt quòd limes bene potest præscribi, sed non manens limes: quia quam cito est præscriptus, desinit esse limes.

m ¶ *Extra vero.*]nullo modo, quantum ad omnia episcopalia iura.

ECCE

ECCE HIS. Hæc est 2. pars q. in qua probat per tria c. quòd limites, & ei adhærentia, non præscribuntur. Ioan. de Fant. Casvs. Concludit Grat. ex suprad ictis c. quòd ecclesiastica iura præscriptione tolluntur: postea probat contrarium per c. sequentia.

Licet in regulis. Casvs. Beneuen. sic ponit casum istum. Anconitanus episcopus habebat quasdam villas intra terminos episcopatus Anusciani, occasione possessionũ & villarũ inuasit ibi spiritualia. Super hoc cum eps Anusc anus cõquereretur, decreuit Gelasius inuasa restitui Anusciano epo: & præcepit Maximo & Eusebio epis, vt ipsum mitterent in possessionem. H. vero hũc casum sic ponit: cuius positionem magis approbo. Inter Anconitanum epm, & Constantinum Anuscanæ ciuitatis epm, cõtrouersia erat de quadam ecclesia, posita in limite alterius, puta Constãtini: alter, s. Anconitanus epsdiu possederat eã: de qua conuentus coram Gelasio per nũtios rel põdebat: quã controuersiam sic decidit Gelasius, vt ecclesia restituretur petenti epo: qa limites nulla ratione possunt præscribi: sicut & in antiquis regulis, & in suis asserit cõtineri decretis, quapropter scribit Maximo, & Eusebio epis, vt hanc sententiam mãdent execution. Et similẽ formam in omnibus similibus casibus dicit fore seruandam.

a ¶ *Parochias.*] i. intra limitẽ vnius diœcesis.

b ¶ *Dispositione.*] id est, terminatione. §. 13. q. 1. c. 1.

c ¶ *Exempli.*]§. dist. 96. bene quidem. §. 1. q. 1. Principatus.

d ¶ *Inuasa.*] Nam inuasores non præscribunt. C. de præs. xxx. an. si quis emptionis. & 83. dist. illud.

e ¶ *Putat.*] Nam diuturnitas tẽporis, &c. extra de si. non satis.

f ¶ *Formam.*] Argum. " quod certis personis mãdatur, ad alios extendi: & quod in similibus vno negotio statuitur, ad omnia similia extendi. §. 1. q. 1. multi. 14. qu. 2. super. 32. q. 7. Apostolus. arg. dist. 61. miramur. dist. 38. ignorantia. extr. de re iudicata. in cauſis.

g ¶ *Conuentu.*] Pone quòd aliquis episcopus possideat ecclesiam intra diœcesim alterius episcopi remotam à limite: & fluuius quidã erat limes, sed fluuius paulatim accedit ad illam ecclesiam, ita q efficitur vicina limiti. Die q ecclesia [illegible] interrumpitur præscriptio naturaliter nec præscribitur. Vel die q nihilominus procedit præscriptio, nec termini epales variantur pp hoc, vt ff. de contrah. emp. rutilia polla. " Quid dices de ecclesia sita in limite, & in vtraque diœcesi habet parochianos? Dic q erit communis [a] quoad parochialia: sicut & arbor in confinio posita. ff. a Pot dici q com. di. arbor. & insula in confinio posita. insti. de rer. diu. §. insula. ecclesia erit insolidum autem habebunt episcopalia. si discordant in ecclesiæ illius foli [b], i dispositione. superioris erit officium in hac parte. extra de iu. patr. cuius limite nullus. ver. alternis annis disponant. ff. de vsufr. quoties. cãpus positus est. arg. CITER. Casvs. Expo- de acq. rer nit Grat. §. dictum ca. do, adeo. §. dicens illud loqui de vlt. scdm L. diœcesibus, quæ certis limitibus sunt distincte, q nullo modo in limite, vel circa limitem præscribi pñt. aliæ vero quæ certos limites non hñt præscriptione tolluntur.

Inter memoratos.] Casvs. In extremis finibus epatus Astigitanen. erat Cellanen. ecclesia. in finib. vero epatus Cordubẽ. erat ecclesia Rheginen. q plebes erant: inter quas est quædam basilica, super qua Cellanen. ecclesia, & Rheginen. cõtẽdebant. occasione quarum ec clesiarum, inter epos prædictarũ ciuitatum erat contentio: quare Innocen. delegat cau sam iudicibus, mandans eis vt terminos videant: & ostẽdit eis sub qua forma procedent, vt scilicet si inuenerint ecclesiã illã intra terminos possidentis, adiudicent eã sibi perpetuo. si vero extra terminos, & sc cribit, similiter adiudicẽt eam sibi. si vero nondum præscribit, restituent eam epo, q appellauit & repetiit. & iste casus verus est: & si bene inspexeris, de litera elicitur.

h [¶ *Discussio.*] id est, quæstio discutiendi.

i [*Alter Cellanensem.*] quæ ecclesia erat sub iecta sibi.

k ¶ *Nullum.*] Arg. q li mitis manifestatio rẽ iudicatam reuocet [b]. arg. §. ea. q. 1. Felix.

l ¶ *Sententia.*] quam supper hoc sentimus.

m ¶ *Mittendos.*] Vbi bñ vt q al enim agitur de finibus agri: oculis sunt ipsa loca consideranda. ext. de præsc. quia. & ff. fi. re. l. si irruptione. & vtriusque partis te manifestationes audiũtur, vt extr. de prob. ex litteris. Sic dic vltra, id constrUe, id est, vt æternum dominium diœcesis, scilicet de qua est controuersia, sit possidentis ecclesiæ, cuius est ius retentionis.

o ¶ *Ius retentionis.*] id est, quæ est in possessione.

p ¶ *Quòd si limes.*] Potest esse sensus, id est, si limes ipsius possidentis eam non con-

cludit [c], & tamen ipse præscripsit, habeat ecclesiã. Vel aliter, si diœcesis non est limitata, & eam præscribit, habeat eam.

q ¶ *Appellatio.*]id est, interpellatio.

r ¶ *Præsentis.*]id est, petentis.

s ¶ *Extra alienos.*]id est, illius contra quem ius præscribitur. Ioan.

1 Pol. l. 3. tit. 12. Ansl. §. c. 26. Burc. l. 3. c. 148. Iuo p. 3. c. 106. Pan. l. 2. c. 64.

b ¶ *Triginta.*] hodie non statur huic numero. extra de præsc. de quarta.]. ead. quas actiones.

c ¶ *Dubitatio.*]per lit. contesta. sic enim res efficitur dubia. argu. ext. de of. deleg. relatum. C. qui. ad li. proclam. l. 3. vel per libellum oblatum principi secuta conuentione, vt C. de præs. xxx. an. l. 3. vel per synodalem proclamationẽ. ext. de præsc. sanctorum. nam simplex denũtiatio habetur pro lit. conte. vt ext. vt li. non conte. quoniam. in fi. Et dico q ex quo semel facta est lit. contest. post secundũ canones non currit præscriptio, quia præsumitur possidens iam habere malã fidem, & de iure suo iam titubare. C. de acq. pos. nemo. vnde non præscribit vsque ad mille annos, vt ext. de præs. quoniam. sed leges q non curant de mala fide, dicunt xl. annos exigendos [a]. C. de an. excep. l. 1. Ioan.

2 Pol. l. 3. tit. 12. Iuo p. 3. c. 147.

a vt C. d an. except. l. 1. C. d pscr. 30. an. l. vlt.

PRæsulum.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q p episcopi habent potestatem regendi ecclesiæ facultates, ita vt de duabus partib. prouideant clericis & pauperibus, reliquas vero duas partes prose & captiuis & peregrinis. In secunda parte dicitur, q p episcopi iure sibi vendicẽt possessiones vel parochias, quas xxx. an. pacifice possederunt, quia sic placuit legibus Imperatorum. Secunda pars incipit ibi. *Illud etiam.*

3 13. q. 2. c. 1. Iuo par. 3. c. 144. Bur. l. 3. c. 149. Pann. l. 2. c. 65.

d ¶ *Ad regendum.*]arg. ff. pro emp. qui fundum. §. fi tutor.

c ¶ *Decretum est.*]ab eodem Gelasio. 12. q. 2. quattuor.

f ¶ *Facultates.*]hoc habes. 13. q. 2. facultates.

SIcut diœcesim.] Casvs. Ego Barth. Brix. hunc casum sic intelligo. Dicitur enim quòd licet episcopus præscribat alterius episcopi ecclesiam vel populum per triginta annos, non tamen acquirit populum vel iurisdictionem in eo, quo ad spiritualia, & si præscribat terram aliquam. Tu tamen, prudens lector, si melius intellexeris, me de sufficientia excusabis. H. tamen & glossæ hanc litteram sic intelligunt: licet aliquis præscribat ecclesiam quo ad temporalia & parochialia iura, non tamen præscribit ius episcopale.

g ¶ *Sicut diœcesim.*]i. ecclesiam diœcesis. Et dic, sicut, i. quamuis.

h ¶ *Conuentum.*]id est, ius episcopale.

i ¶ *Non admittit.*]id est, non ideo admittit.

Quicunque.] Casvs. Quidam episcopus possedit diœcesim alterius episcopi sine interpellatione per xxx. annos: quæsitum fuit in concilio Toletan. vtrum sit tutus aduersus alium episcopum? & resp. si est intra eandem prouinciam vel episcopatum, i. in interiori parte prouinciæ vel episcopatus, licet secundum ius legis naturalis eius non videatur diœcesis esse, tamen contra eum actio non est admittenda: si vero est extra prouinciam, vel episcopatum, i. in exteriori parte prouinciæ vel episcopatus, id est, in limite vel iuxta, nõ est tutus præscriptione, ne prouinciarum, vel episcopatuum termini confundantur. Ita intelligo cap. & si aliquis melius intellexerit, gaudium erit mihi.

k ¶ *Legis.*] naturalis. nam de iure naturali non sunt præscriptiones

" scripto ad quod est inuenta.

b Quifant not. §. ea. in fum. de hoc ét no. j. c. §. potest. 2. ignar. pro, &c.

4 §. ead. q. possessio. Pol. l. 3. tit. 11. Ansl. §. c. 27 Burch. l. 3. c. 147. Iuo p. 3. c. 212.

5 Pol. l. 3. tit. 12. Ansl. §. c. 28. Bur. l. 3. c. 67. Iuo p. 3. c. 131. & p. c. 175. Pann. l. 2. c. 67.

1 Iuo p. 3. c. 97.

2 Ansl. §. c.

3 in cõc. Hispalẽ. 2. c. 2. Pol. l. 6. ti. 10 Bur. l. 1. c. 69 Iuo p. 3. c. 99

†al. vendicata

†al. asserret: ideoque

†al. insp&e- & ist&e casus verus est: & si bene inspexeris, de litera elicitur.

h [¶ *Discussio.*] id est, quæstio discutiendi.

i [*Alter Cellanensem.*] quæ ecclesia erat sub iecta sibi.

†al. iusta retentio

k ¶ *Nullum.*] Arg. q li mitis manifestatio rẽ iudicatam reuocet [b]. arg. §. ea. q. 1. Felix.

†al. conclusit

l ¶ *Sententia.*] quam supper hoc sentimus.

†al. repetentis

m ¶ *Mittendos.*] Vbi bñ vt q al enim agitur de finibus agri: oculis sunt ipsa loca considerandã. ext. de præsc. quia. & ff. fi. re. l. si irruptione. & vtriusque partis te manifestationes audiũtur, vt extr. de prob. ex litteris. Sic dic vltra, id constrUe, id est, vt æternum dominium diœcesis, scilicet de qua est controuersia, sit possidentis ecclesiæ, cuius est ius retentionis.

o ¶ *Ius retentionis.*] id est, quæ est in possessione.

p ¶ *Quòd si limes.*] Potest esse sensus, id est, si limes ipsius possidentis eam non con-

†al. insp&e- & ist&e casus verus est: & si bene inspexeris, de litera elicitur.

h [¶ *Discussio.*] id est, quæstio discutiendi.

i [*Alter Cellanensem.*] quæ ecclesia erat sub iecta sibi.

†al. iusta retentio

k ¶ *Nullum.*] Arg. q li mitis manifestatio rẽ iudicatam reuocet [b]. arg. §. ea. q. 1. Felix.

†al. concluſit

l ¶ *Sententia.*] quam supper hoc sentimus.

†al. repetentis

m ¶ *Mittendos.*] Vbi bñ vt q al enim agitur de finibus agri: oculis sunt ipsa loca considerandã. ext. de præsc. quia. & ff. fi. re. l. si irruptione. & vtriusque partis te manifestationes audiũtur, vt extr. de prob. ex litteris. Sic dic vltra, id constrUe, id est, vt æternum dominium diœcesis, scilicet de qua est controuersia, sit possidentis ecclesiæ, cuius est ius retentionis.

o ¶ *Ius retentionis.*] id est, quæ est in possessione.

p ¶ *Quòd si limes.*] Potest esse sensus, id est, si limes ipsius possidentis eam non con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dilectio tua.] Casvs. Inter quosdam episcopos erat contentio de limitibus episcopatuum: delegat ergo Gelasius Iusto episcopo causam sub hac forma, vt si aliqua certa diuisio de limitibus quondam inter eos processerit, intemerata seruetur. Si vero nihil fuerit terminatum, recipiat testes, & sacramentum partis, quæ de præscriptione confidit: & etiam alterius partis, si vult exceptionem suam probare. *Si qua pars confidit*, scilicet quæ agit.

a ¶ *De spatiis.*] prædiorum, nō limitum. ℣. q. 4. c. 2. Vel intelligе de limitibus.

1 Iuo p. 3. c. 135. & p. 6. c. 105. Pan. l. 2. c. 69.

b ¶ *Intemerata.*] ℣. 6. q. 4. quod bene. ℣. 18. q. 2. Eleutherius.

c ¶ *Sacramentum.*] ℣. testium, per quos probat præscriptionem. sic 31. q. 2. si verum.

d ¶ *Offerre.* Alteri parti. Vel dic q̄ illi parti quæ probauit præscriptionem, si non potest probare titulum & bonam fidem, permittendum est ei iurare quòd bona fide possederit rem illam, & quòd iusto titulo habuerit eam. non tamen dico quòd cogitur probare titulum. sed si probat cursum temporis, & allegat titulum, præsumitur ratione temporis ipsum habere titulum, vt 12. distinct. illa. ff. de vsur. cū de in rem verso. Nec obst. quod dicitur ext. de præs. si diligēti. & ext. de probat. licet. vbi videtur dici, q̄ debeat constare de titulo. Intelligo enim tūc quando est præsumptio contra eum, vt ibi fuit. & sic intelligo quod est ex tra de decim. dudum. sed fatuus est qui allegat titulum quem probare non potest.

2 in syno. 8. sub Hadria. 11. c. 18.

3 Pol. l. 3. tit. 12. Ans. l. 4. c. 20.

2 ℣ hoc no. 10. q. 3. quia cognouim⁹.

POTEST. Hæc est 3. pars q. in qua dicitur, quòd res vi possessa non præscribitur. Io. de Fant.

Casvs. Secundo modo exponit illud c. licet. vt non intelligatur de limitibus: sed de rebus inuasis, quæ nullo titulo possiden tur: & hæc præscribi non possunt: si vero possidētur iudicis auctoritate, vel longa consuetudine priuilegiorum, tunc præscriptione tolluntur.

† abest ab orig.

† al. perhibetur

† al. vsu

Lacuit.] Casvs. Quidam laici per potentiam sæcularem conabantur auferre res, vel priuilegia, quæ ad ecclesiam ex longa consuetudine pertinebant, vel quę donata fuerant ecclesiæ ab Imperatoribus, vel aliis, & ab ecclesia per triginta annos possessa: & ideo præcipit Gelasius, vt omnia sint in potestate episcoporum, nec ab eius subtrahātur potestate: & quicumque laicus, vel clericus contra fecerit, debet anathematizari donec resipiscat. Seq. c. patet.

e ¶ *Priuilegia.*] ℣. 25. q. 2. c. 1. & 2.

e ¶ *Priuilegia.*] id est, chartas ecclesiæ. 12. q. 2. si quis de clericis.

f ¶ *Consuetudine.* Ergo consuetudo dat priuilegium. 9. quæst. 3. conquestus.

g ¶ *Imperatoribus.* hic canon emendat legem, quæ loquitur de qua drienni præscriptione in rebus donatis ab Imperatore.

"Ecclesia q̄ h ¶ *Annos triginta.*] arg. "quòd præscriptio decennij vel vicennij, tempe pte re non habet locum in ecclesia, vt ipsam rem priuati tali præscriperint. priuati præ ptione possit retinere. Alij dicunt contra. Sed nonne contrarium scribere. est. C. de quadr. præs. l. bene à Zenone. nam ibi dicitur, quòd si Imperuisus) monstrauerit, ecclesiæ, &c. *item que in codice Lucensi regio, nisi quòd loco dictionis*, præuisus, *habetur*, præfixus.

Item Gelasius Papa Iusto episcopo.

¶ Spatia quæ definita fuerint, tempore præscribi non possunt.

C. VII.

Dilectio tua studeat, quæsita omnium fideliter rerum veritate, vt si de spatiis [a], de quibus memoratur orta contentio, definitio dudum certa processerit, intemerata [b] seruetur: alioqui si nihil vmquam constiterit terminatum, tunc de præscriptione. temporum, si qua pars confidit, præbeat sacramentum [c]: vt tamen, de iis quæ hactenus possedisse probatur †, iusiurandum sinatur offerre [d].

3 *Potest etiam aliter distingui. Quæ quisque sua auctoritate vsurpat: quia nullo titulo possidere incipit, præscribere non potest: & in hoc casu intelligenda est illa auctoritas Gelasij* [*Temporalis obiectio, quæ per incuriam forte generatur, non potest diuellere diœcesim semel constitutam.*] *Intelligendum est, si nullo titulo, sed sola vsurpatione eam possidere cœpit. Si vero iudicis auctoritate, & priuilegiorum longa consuetudine possidere cœperit: tunc temporalis obiectio actori silentium imponit.*

Vnde Gelasius Papa ait [2].

¶ Debent priuilegia triginta annis possessa immobiliter obseruari.

C. VIII.

Placuit huic sanctæ, magnæque synodo, vt res, & priuilegia [e], quæ Dei ecclesiis ex longa consuetudine [f] pertinent, & siue à diuæ recordationibus Imperatoribus §, siue ab aliis Dei cultoribus in scriptis donata, & ab eis per annos triginta [h] possessa sunt: nequaquam à potestate præsulum eorum † quæcumque persona sęcularis per potestatem subtrahat, aut per argumēta quęlibet auferat: sed sint omnia in potestate, ac iussu † præsulis ecclesię: quæcumque intra triginta annorum spatium ab ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Quisquis ergo sæcularium [a] contra prælentem definitionem egerit: tanquam sacrilegus iudicetur: & donec se correxerit, & ecclesiæ propria priuilegia, seu res restituerit, anathema sit.

¶ Quod hic tribuitur Gelasio, habetur in synodo octaua habita ab Hadriano 1. c. 18. & ex ea citatur apud Anselmum, & Polycarpum. Sed manuscripti codices Gratiani concordant cum vulgatis.

a ¶ Sæcularium.] *In vulgatis legebatur*, Quil quis ergo clericorum, vel sæcularium. *Sed absunt illa duæ voces*, clericorum, vel. *ab aliquot vetustis, & ab ipso concilio manuscripto. In concilio impresso legitur.* Qui contra fecerit, vt sacrilegus iudicetur, & donec talia priuilegia, &c.

Idem episcopis Dardaniæ inter cetera [i] *inquit.*

¶ Repeti non possunt, quæ triginta annis quiete possidentur.

C. IX.

Post quingentos annos constituta Christi [k] quosdam audio velle subuertere: cum triginta annorum lex [l] hominum non possit abrumpi.

¶ Caput hoc non legitur in epistola Gelasij, quæ ext. at, ad episcopos per Dardaniam. Nicolaus 1. in epistola ad episcopos Galliæ, cuius initium est, Quamuis singularum, *nuper vt dictum est*, ℣ *impressa in apendice bibliothecæ, citat ex epistola Gelasij ad orientales. Deusdedit, Cardinalis & Anselmus absolute Gelasium citant.*

4 *Item si de rebus ecclesiæ controuersia mota est, & definitio subsecuta: est iniusta sit, tamen quia non sua, sed definientis auctoritate m possidere cœpit tricennalis n præscriptio petitori silentium imponit: ita tamen, vt supputatio præscriptionis non à tempore definitionis, sed à decessu [5] definientis exordium sumat.*

Vnde in Toletano concilio 9. cap. 8. statutum est.

¶ Vita irrite disponentis non poterit pertinere ad tricennium temporis. C. X.

Si sacerdotes † o, vel ministri dū gubernacula ecclesiarum administrare videntur, contra patrum sanctissimas sanctiones de rebus ecclesiæ definisse aliqua dinoscuntur: non ex die [a], quo talia scribendo decreuerunt, sed ex quo talia moriendo [b] definita reliquerunt, supputationis [c] ordo subsabit [d]. Numquam enim poterit ad tricennium † temporis pertinere vita irrite hoc iudicantis: quia status contractum [e] initia nō sumpsit ab origine [f] æquitatis.

a ¶ Numquam enim.] *Sic in vetustis etiam codicibus Gratiani, & in Codice conciliorum Lucensi regio. In duobus Vaticanis est quidem dictio*, tricennium, *sed in ceteris verbis aliqua varietas. In concilio vero impressis legitur*, Numquam enim ad triennium tempo ris pertinebit potestas irritum (al. irrite) hoc iudicantis, *& ab aliquibus editionibus abest Vox*, potestas.

5 *Item ea, quæ beneficiis possidentur, siue quæ metu hostilitatis interueniente diutius possessa fuerint, præscribi non possunt.*

Vnde in Agathensi concilio, c. 59. definitum est.

¶ Quæ in beneficiis possidentur, præscribi non possunt. C. XI.

Clerici quilibet quātacumque diuturnitate temporis de ecclesię remuneratione aliqua possederint, in ius proprium [g] præscriptione temporis non reuocentur † [h]: dummodo pateat ecclesiæ rem fuisse: ne videantur [a] etiam episcopi tempore administrationis prolixæ aut precarias, cum ordinati sint, facere non debuisse [i], aut diu retentas facultates in ius suæ proprietatis posse transcribere.

a ¶ Ne videantur.] *In concilio impresso & apud Ivonem legitur*, ne videantur episcopi administrationes prolixas: aut precatorias, cū ordinati sint facere debuisse†. *In Pauensi autem locus manifesto corruptus est.*

Item ex concilio Aurelianensi 1. c. 25.

¶ Quæ humanitatis intuitu aliquibus præstantur, præscribi non possunt. C. XII.

Si episcopus humanitatis intuitu mancipiola, vineolas, vel terrulas clericis, aut monachis, vel [a] quibuslibet præstiterit excolendas [k], vel pro tempore tenendas: etiam si longa transisse annorum spatia comprobentur, nullum ecclesia præiudicium patiatur: nec fœcularis legis præscriptio, quæ ecclesiæ aliquid impediat, opponatur.

a ¶ Vel quibuslibet.] *Hæ voces sunt etiam apud Anselmum, sed absunt a concilio impresso, & manuscripto.*

Item ex concilio Hispalensi 2. cui interfuit Isidorus, c. 1.

¶ Temporalis præscriptio non obiicitur, vbi hostilitatis metus interuenerit. C. XIII.

Prima actione [l] Theodulphi Malacitanæ ecclesiæ antistitis ad nos oblata precatio est, asserentis antiquam eiusdem vrbis parochiam militaris quondam † hostilitatis discrimine fuisse decisam, & ex parte aliqua ab ecclesiis Astigitanæ, Eliberitanæ, atque Aegabrensis vrbium esse retentam. Pro qua re placuit, vt omnis parochia, quam antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse ecclesiā suam quisque comprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut enim per legem mundialem iis, quo barbarica feritas † captiua necessitate transuexit, postliminio [m] reuergnouimus. extra de post. bonæ. 2. Ita nec aliquis qui alieno nomine possidet, vt ext. de præs. si diligenti. Item nec vsufructuarius, vt inst. per quas perso. no. acq. §. fructuarius. Item nec creditor. ff. de vsuc. non solum. §. qui pignori. & hoc ideo, quia omnes isti alieno nomine possident. vnde illi tantum dicuntur possidere, quorum nomine possidetur, vt extr. de rest. spo. cū venissent.

" Si ergo vsque ad cętum annos posses sionis, id est, quòd tuo nomine possessū est, non obstat tibi aliqua præscriptio, vt hic patet, & C. de pi. act. nec creditores. & C. de præs. 30. an. male. & hoc verum est, nisi velis dicere q̄ per longam obliuionem aliquis perdet possessionem, per id quod est. ff. de vsuc. furtum. vel si tantum tempus effluxit quòd ignorat dominus vbi sit possessio illa sita, vt ff. de acq. pos. si id quod. in prin. Vel nisi illa persona, quæ possedit nomine alieno, alij postea tradat possessionem, vt ff. de ac. poss. possideri. §. q̄ si seruus. aliter numquam præscribunt tales, nisi forte domino repetenti nō reddiderint possessionem: tūc possessio parochiam Affligitanus, & Elibertanus, & Egabiensis epi inter se diuiserunt. cum vero rediisset hostilitate repulsa, iura sua sibi reddere contradicebant. statuit ergo conc. Hispalen. vt omnia sibi reddantur iure postliminij: sicut per legem ciuilem restituuntur vniuersa de captiuitate reuertis. Nam non est obiicienda præscriptio, vbi necessitas interfuit hostilitatis.

" ¶ *Prima actione.*] id est, in tractatu primi diei ipsius concilij. 3. dist. 1. ius genitum. & 34. q. 1. c. 1.

m ¶ *Postliminio.*] " Postliminium est ius amissæ rei recuperandæ ab extraneo, & in statum pristinum restaurandæ. ff. de capt. & postlim. reu. postliminium. datur autem secundum leges postliminio reuertis.

3 Pol. l. 3. tit. 12. Ans. l. 4. c. 87.

tal. quodam

tal. seue ritas

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentibus rescissoria intra quadriennium. inst. de ac. §. rusus. C. de in inte. rest. l. vlt. si tamen non potuerit agere in hoc quadriennio per aliquot dies, restituitur ad eos. ff. ex quib. cau. ma. sed & si per prætorem. §. si feriæ. secundum canones cum non currat in hoc casu

" pscriptio præscriptio: non dabitur rescissoria: " Hic est ergo vnus casus, scili-

aliquib[b] cassibus. cet hostilitas, in quo non currit præscriptio. Alius dum viuit iniquus alienator. §. c. si sacerdotes. Tertius cum vacat eccle sia. extra de præsc. de quarta. Vel cum quasi vacat ecclesia, prælato, scilicet lapso in hæresim. ext. de præs. c. 1. Alius est in pupillari ætate. C. quib. ex caus. in int. rest. nó est ne. l. vl. Alius est cum quis est in potestate patris, vt C. de bonis quæ lib. quæcumque. Alius est cum mulier est in matrimonio quoad dotem. C. de iure do. in rebus. quia non præscribitur contra mulierem in dote repetenda nisi soluto matrimonio, vt ibi dicitur. Septimus, cum quid debetur ad diē, vel sub conditione: tunc enim non currit præscriptio, nisi a tempore diei, vel extantis conditionis. C. de præscr. xxx. annor. cum notissimi. §. illud. Item & tempore excommunicationis non currit præscriptio. extra de consess. præb. & ec. non vac. quia diuersitatem. Item & in tempore illo quo quis impeditus est iusto impedimento, non potest agere. vt extr. de elect. ne pro defectu. & extra de ap. ex ratione. & C. de inof. test. con tra maiores. & ff. ex quib. caus. ma. l. quod quidem. & l. non enim.

a ¶*Reuertentibus.*]§. 4. q. 1. redintegranda. §. 7. q. 1. pastoralis. C. de postlim. reu. lab hostibus.

b ¶*Receptura.*] Nam ius redit vt pridem: cum reddatur status idem, vt extra de ele. quia diligentia. ff. si fer. vend. & si forte. 1. respon. ff. de ferv. rust. præd. l. & Attilicinus.

c ¶*Necessitas.*]Arg. quòd non præiudicat patrono inuestitura tempore hostilitatis facta. 34. q. 1. cum per bellicam. §. 7. q. 1. pontifices.

PORRO.]Casvs. In Germania & Pannonia, hostilitate Sarracenorum interueniente, per centum, vel forte per plures annos, aliqui possessiones ecclesiarum detinuerunt: quas cum prælati reddita tranquillitate repeterent, tutos se præscriptione dicebant, mit tit ergo Ioannes Papa Paulinum qui legatus erat in partibus illis, vt de causis istis cognoscat, instruens eum, quòd inter Christianos, certus annorum numerus est præfixus ad præscribendum. si vero furor interueniat paganorum, nulla tempora currunt. Vnde omnia præfatis ecclesiis sunt restituenda: & hoc probat duobus exemplis domini qui post 40. & 30. ann. Iudæos de seruitute Pharaonis liberauit & genus humanum, de inferni claustris post annorum millia redemit.

d ¶*In causa.*]Secus si mansueti sunt Iudæi vel Sarracenitales bene

aNã si ligan tur can. ib. præscriberent. arg. 23. q. vlt. dispar. Quidam tamen dicunt esse ecclesiæ priuilegium, quòd etiam domini non possunt præscribere: 15. qu. 1. §. 1. cum nec lege ecclesiastica regantur[a], licet possint rem priuati præscribere, porro. scribere, dummodo legibus Romanis regantur.

vbi de hoc. e ¶*Arma.*]Arg. clericos non debere mouere arma corporalia, etiam & ext. de di contra hostes. argum. 23. q. 8. quicumque. nam lacrymæ & orationes uor. gaude- sunt arma clericorum, vt 23. q. 8. conuenior. sanus.

f ¶*Seruitute.*]Arg. contra libertatem non præscribi. §. ea. §. potest.

Deut. 4.

1 Pol. l. 1. tit. 11. Deusd. p. 1. Ansel. l. 2. c. 73.

2 Et ſi Male- nit. c. 24. & ſi Carth. græ- co, ꝓꝛ.

TOLLVNTVR. Hæc est 7. pars q. in qua probatur quòd si aliquis negligit loca sua, & alius episcopus ea liberat ab hæretica fœditate, post triennium præscribit: & hoc probat c. seq. Ioan. de Fant.

CASVS. Ponit adhuc Grat. alium casum in quo res ecclesiæ præscriptione tolluntur, scilicet cum aliquis episcopus negligit populum suum ab hæresi reuocare, & alius episcopus eum reuocat, præscriptione contra alium tutus erit.

¶Si qui episcopi diœceses suas lucrari Deo negligunt, post triennium eis constabunt episcopis, quorum studio fidei sunt reconciliatæ.

C. XV.

3 PLacuit, vt quicumque episcopi negligunt g loca ad suam cathedram pertinentia in catholicam vnitatem lucrari, con ueniantur[h] à diligentibus vicinis episcopis, vt id agere non morentur. Quòd si intra sex menses [i] à die conuentionis non effecerint: qui potuerit ea lucrari, ad ipsum pertineant [k]: ita sane [A], vt si ille, ad quem pertinuisse videbantur, probare potuerit [l], magis illius electam negligentiam ab hæreticis, vt impune ibi sint, & suam diligentiam [m] fuisse præuentam, vt eo modo eius cura solicitior † vitaretur †, cum hoc iudices episcopi cognouerint, suæ cathedræ loca restituantur †.

A ¶Ita sane.]*Græcus canon in emendatis codicibus hoc loco sic habet.*

Οὕτως μὴ ἧττον, ἐὰν ἐκεῖνος πρὸς ὃν ἀδικεῖται) ἀνάγκην οἱ τοιοῦτοι, ἐξεπίτηδες διαλιπόντες οἰκονομίαν εὐδοξεῖν ἀμελοῦντες, τῶν αἱρετικῶν ἐπιλεξαμένων, ἅτε ἀθορύβως αὐτῆς παραδεξαμένης ἐν τοιούτῳ ἢ αὐτῆς ἐπιμέλειαν ἀπὸ μέρους προσληφθῆν, ἢ τινι εἰ καλέσῃ σοῦ, τὰς αὐτῶν αἱρετικὰς, πολλὸν ὑπάκουσεν, τῶν μεζόνων ἐπισκόπων κενόνων διαγινωσκομένων.

Id est, Ita sane, vt si ille, ad quem hi pertinere ostenduntur, de industria ad rem commodius tractandam negligenter agere visus fuerit, id probantibus hæreticis, vt sine tumultu reciperentur, atque interea suam diligentiam alius occuparit, qua quidem si vsus esset, ipsis hæreticis maius damnum attulisset, cum hoc iudicantes episcopi cognouerint, &c.

Vnde in Africano concilio, cap. 88. legitur[1].

7 *Tolluntur etiam præscriptione illa diœceses, quas propriis episcopis negligentibus alij ab hæresi ad fidei integritatem reuocauerunt.*

Vnde in Africano concilio, cap. 88. *legitur*[1].

tur ad admonitionem faciendam. dicit tamen H. quòd perueniant ſtatim: tamen vsque ad triennium potest episcopus suus locum illum repetere, vt extra de præscript. c. 1. & est hic speciale fauore fidei, vt per triennium contra ecclesiam præscribatur ius episcopale, & etiam limes: & excusatur præscribens hic auctoritate canonis, licet habeat conscientiam rei alienæ. argum. ff. de noxal. & generaliter. & si rem pro derelicto habitam mihi vendas: licet sciam eam in bonis tuis non fuisse: ipsam vsucapio. ff. pro derelict. l. vlt. argum. ff. de fundo dotal. l. 1. Sed numquid ecclesia læsa in hoc casu potest petere in integrum restitutionem? Potest dici quòd sic, nisi fuerint negligentes clerici, & episcopus. argum. ff. de minorib. verum. §. item quæritur. vel si vult ipsum negligentem, conueniat. 12. quæst. 2. monemus. & consequitur ab eo indemnitatem. C. arbitr. tut. quidquid. alienauit enim qui vsucapere permisit. ff. de verb. sig. alienationis.

l ¶*Potuerit.*]intra xxx. annos à sententia.

m ¶*Diligentiam.*]scilicet domini. ff. ad senatusc. Tert. l. 2. §. si mater. & extra de ap. oblatæ.

POTEST ETIAM ALITER. Casvs. Iste §. diuiditur in tres partes. In prima parte exponit G. tertio modo illud c. licet in tres gulis. dicens ipsum posse intelligi de præscriptione longi temporis: & decem vel viginti annorum, quæ ecclesiis obici non potest. postea ponit distinctionem de præscriptione, dicens, quòd præscriptio decennij vel vicennij introducta est odio parentis, & fauore possiden

possidentis. vnde si quis rem præsentis bona fide & iusto titulo per decennium, absentis vero per vicennium tenuerit, tutus est aduersus omnes: & si in aliquo casu rem amiserit, potest eam ab omnibus vendicare. Idem erit si per xxx. annos rem alterius sine titulo, bona tamen fide possederit: quam bonam fidem in initio sufficit habuisse. Præscriptio vero triginta annorum, cum quis mala fide possidet, introducta est tantum in odium negligentium. Vnde si quis mala fide rem alterius xxx. annis possederit, tutus erit aduersus eū: & si aliquo casu malæ fidei possessor rem illam amiserit, repetere non potest: nisi per violentiam inde expellatur. & si ad dominum, vel creditorem sine violentia peruenerit, tuti sunt aduersus malæ fidei possessorem. si vero peruenerit ad alios, dominus, vel creditor aduersus eum habet actionem. In secunda parte dicitur, quòd ea quæ dicta sunt de præscriptione decem vel viginti annorum, vera sunt, si sine interruptiõe possessio naturaliter interrumpatur, aut xxx. anni in omnibus præscriptionibus numerantur à die recuperatæ possessionis. si vero possessio per lit. contestat. interrumpatur, ab vltimo die litis xl. anni computabuntur. si vero ille, cuius res præscribitur, non potest litem contestari propter absentiam, vel furorem, vel infantiam, vel potest atem aduersarij: intra tempora præscriptionis adeat præsidem: quem si adire non potest, vadat ad episcopum loci, vel consulem ciuitatis, vel potestatem: si fi defuerint, adeat domum aduersarij: & in præsentia testium, vel cum subscriptione trium testium, si tabellionem habere non potest, suum ius protestetur: & hoc modo interrumpet omnem præscriptionem. In tertia parte dicitur, ꝙ supradicta vera sunt inter laicos: sed aduersus ecclesias non currit præscriptio, nisi quadragenaria. & ad hoc probandum inducit duas authenticas. infra eadem, quas actiones. & in nouellis, auchen. nepotes. & nouissime. circa fin. colla. 8. Item litis contestatio tunc tanquam interrumpit cum fit coram iudice suo [d]: aliàs non, vt C. ne de fista. defun. l. pen. Interrumpitur etiam præscriptio synodali proclamatione, vt ext. de præscr. sanctorum. Item cum exponitur secunda cautio, vt C. de præscr. triginta anno. cum notissimi. §. sed & si quis. Item cum quis soluit vsuras. C. de præscrip. triginta annor. l. penul. Item cum quis soluit vsuras. C. de præscrip. triginta annor. l. penul. Item alium habes j. eadem quæst. versi. is autem cuius res. & extra de offic. ordinar. pastoralis. Item alium casum habes, extra vt lite non contestata, quoniam. in fin. Quandoque autem non interponitur præscriptio: sed dormitat, vacante scilicet ecclesia & in pupillari ætate, & in aliis casibus quos dixi supra eadem, prima actione.

Poteſt etiam aliter intelligi præscriptio illa longi temporis, qua Gelasius negat ſtatum parochiarum posse mutari. Longum enim tempus sicut ex legibus habetur, decennium[a]*, vel vicennium intelligitur. Huius ergo longi temporis præscriptio auctoritate Gelasij, & sæcularium legum ecclesiæ obiici non potest*[b].

8 *Præscriptionum aliæ sunt introductæ odio petentis, & fauore possidentis: aliæ tantum odio petentis. Qui enim bona fide, & iusto titulo rem præsentis* [c] *per decennium* [d]*, absentis vero per vicennium tenuerit, perpetua* [e] *exceptione tutus erit, non solum aduersus alios, sed etiam aduersus creditores* [f]*, quibus res ipsa obligata fuerat, etiam aduersus verum dominum. Si vero aliquo casu à possessione ceciderit, etiam aduersus verum dominum vtiliter* [g] *rem vendicare potuit. Si autem nullo titulo, bona tamen fide per triccennium rem alicuius possederit, simili gaudebit præsidio. Bona vero fides non ad tractum medij temporis, sed ad initium possessionis refertur. Sufficit enim in initio* [h] *cuique bona fide possidere cœpisse, etiam si medio tempore scierit iam* † *rei alienæ habuerit. ¶ Hæ præscriptiones introductæ sunt fauore possidentis, & odio petentis: quia lex fauet his, qui bona fide, & iusto titulo, vel bona fide tantum possident: odit autem, & punit circa rem suam negligentes* [i]*, & desides. ¶ Quòd si mala fide rem alienam quis possidere cœperit, post triginta annos aduersus omnem petentem exceptione tutus erit. Si vero aliquo casu à possessione ceciderit, actionem non habebit: quia hæc præscriptio non fauore malæ fidei possessoris, sed odio tantum rem suam persequi negligentis introducta est. Si autem res ad creditorem suum, vel ad dominum peruenerit, detentionis commodum* [k] *habebit: Si vero ad alium, creditor, vel* [A] *alius, dominus aduersus eum experiri poterit: nec sibi proderit exceptio medij* [l] *temporis possessoris: quia non ab eo habuit causam possidendi. Quòd si violenter possessio ad eos peruenerit, malæ fidei possessoris indistinctæ possessionis* [l] *commodum recipiet. ¶ Hæc de præscriptionibus decennij, vel vicennij, vel tricennij intelligenda sunt, si sine interruptione possessia probentur. Quod si per naturalem detentionem possessio interrupta* [m] *fuerit, à die recuperatæ possessionis noui triginta* [n] *anni in omnibus* [o] *præscriptionibus numerabuntur. Si per litis contestationem, ab vltimo die litigij, quadraginta anni computabuntur. Quòd si ab eo, qui in causa præscribendi erat, possessionem aliquis nancisca tur, tempus præcedens cum sua possessionis tempore continuare* [p] *poterit. [' Is autem, cuius res præscribitur, si litem contestari* [q] *non poterit, vel propter aduersarij* [q] *absentiam* [2]*, vel*

1 Pol. l. 1. tit. 11. Deusd. p. 1. Ansel. l. 2. c. 73.

a ¶*Decennium.*] C. de præsc. decem vel viginti annorum. l. vltim. Ioan.

b ¶*Non potest.*]post hoc, ſtatim lege illum §. sed sola. cum c. seq. nemo ad hoc postea reuersus. dicitur enim quòd dominus Iacobus interpositis istas leges: quod etiam cõuincitur ex eo, quòd illæ con cordantiæ bis ponuntur.

PRAESCRIPTIONVM. Hæc est octaua pars q. in qua ponit men tes legum de præscriptionib. quas tamen ecclesia non recipit contra sc. Ioan. de Fan.

c ¶*Presentis.*]"Præsens dicitur, qui in eadem prouincia est. Absens qui in alia. C. de præscr. decem vel viginti anno. l. vlt. tamen absens dicitur quandoque, qui in iure non apparet. ff. de dam. infect. l. 4. §. abesse. præsens etiam dicitur quandoque qui in hortis est. ff. de pro cur. præsens.

d ¶*Per decennium.*]Fit etiam alio modo interruptio, vt ff. de vsuc. ei à quo. ff. de dona. qui pro donato. & C. vbi in rem ac. l. vlt. & C. de præscr. xxx. ann. cum notissimi.

e ¶*Perpetua exceptione.*]Hoc habes C. de præsc. xxx. ann. si quis exceptionis.

f ¶ *Creditores.*] Hoc si fuerit alius à debitore, aut eius heredevel de secundo viuente debitore. debitor enim, vel eius here-

"vsucapio si des non possunt se defendere contra creditorem, nisi quadraginta curret cõtra ann. vt C. si aduer. credit. l. prima. & C. de præscription. xxx. ann. creditores. cum notissimi. "Vsucapio autem numquam currit contra credi-

tores, quia causa dominij semota est à quæstione pignoris. C. de pigno. vsucapio.

g ¶*Vtiliter.*]argum. pro Ioan. & aliis, qui dicunt quòd per præscriptionem acquiritur dominium, secundum M. directe potest vendicare: quia secundum eum dominium acquiritur præscriptione. vnde illud aduerbium, vtiliter, non est de textu: vel si est de textu, expone vtiliter, idest, indubitanter, vel efficaciter.

h ¶ *Inirio.*] Hoc non tenet secundum canones: quia oportet ex omni parte præscri ptionis habere bonā fidem, vt ext. de præscq uoniam.

i ¶*Negligentes.*]Vigilantibus enim non dormientibus subueniunt iura, vt ff. ex quibus cau. ma. l. non enim. ff. de iis quæ in frau. cred. l. pupillus.

k ¶*Commodum.*] quia ab eo rem illam non poterit euocare, qui mala fide eam possedit.

l l, vlt. C. de

k ¶*Commodum.*] No. epiſc. aud.

quòd violento deten a Addequille tori vel malę fidei pos dr absens q sessori, res violenter ñ est i puin auferenda non est: ni cia. l. sens. si incontinenti. argu. ff. d. pc. l. fi. 3. qu. 1. §. vltim. nec ei C. de præsc. tũc dicitur interrum- long. temp. pi præscriptio. ff. de a Ad hoc t. vi & vi ar. qui possef- q. nihil. vbi fionem. de hoc i gl.

l ¶ *Possessionis.*] Argu. ſbyter cr- go. in ſi. aliqua ex quo coniun guntur valida esse, "interrup- tio fit dupli citer.

m ¶*Interrupta.*] "Fit autem interruptio dupliciter: naturaliter, & b Concor. l. ciuiliter[b]. Naturaliter fit occupatione aquæ, & aliis modis, vt ff. naturaliter. de acquirend. possel. qui vniuersas. §. 1. & 2. Item si longo tempore & ibi Bar. ff. omittitur possessio. ff. de vsuca. furtum. Item per corporalem com- d pscr. gl est pulsionem, & hoc nocet vel prodest omnibus. ff. de vsuca. natura- simlis. vers. liter. Ciuiliter fit libelli oblatione, & hoc habet locum in annali- interruptio. bus actionibus tantum, quæ interruptione tali perpetuantur. C. in c. illud. d quando lib ellus princ. l. 2. Item fit per lit. contest. quæ locum habet prælcr. in perpetuis actionibus. C. de præscr. triginta ann. sicut in rem. & c Al. nõ. idẽ hoc prodest tantum ei, qui eam facit: & obest illi tantum, contra Curt. i tra. d quem fit, vt ff. de diuer. & tem. præscr. inter quattuor. ei tamen tan- seque. co. 15. tum prodest, qui eo animo contestatur litem, vt ducat causam ad Ias. l. ex hoc finem, sed impeditur propter fortuitos casus: aliàs non[c] prodest: edicto. i pr. argu. à sensu contrario C. de præscr. triginta ann. l. vlt. & in authen. col. 3. d eo p de litig. §. omnem. circa fin. colla. 8. Item litis contestatio tunc tan- quẽ fa er. & tum interrumpit cum fit coram iudice suo [d]: aliàs non, vt C. ne de i §. annales. fista. defun. l. pen. Interrumpitur etiam præscriptio synodali procla- co. vit. n. 134 matione, vt ext. de præscr. sanctorum. Item cum exponitur secunda insti. de act. cautio, vt C. de præscr. triginta anno. cum notissimi. §. sed & si quis. Hipo. Marſ. Item cum quis soluit vsuras. C. de præscrip. triginta annor. l. penul. fin. 291. And. Item alium habes j. eadem quæst. versi. is autem cuius res. & extra Alci. de ver. de offic. ordinar. pastoralis. Item alium casum habes, extra vt lite sig. char. 26. non contestata, quoniam. in fin. Quandoque autem non inter- diudice suo ponitur præscriptio: sed dormitat, vacante scilicet ecclesia & in Idẽ Bal. c. il- pupillari ætate, & in aliis casibus quos dixi supra eadem, prima lud. de pscr. actione. vbi ét tẽt, ꝙ

n ¶ *Triginta.*] ergo naturalis interruptio non valet tantum, quan- citatio ſi p- tum litis contestatio: "quia litis contestatione perpetuatur actio fe- cuta ſi in- vsque ad quadraginta ann. vt C. de præscr. triginta ann. l. vlt. ſed in terrũpit: ſe- naturali interruptione non, vt hic. Similiter dico quòd nec illa con cus de con- uentio, quæ fit per executionem, perpetuatur ad quadraginta an. teſtõe. &bſi. cum generaliter dicatur, quòd omne ius, & omnis actio tollitur ſpa "Actio ppe tio triginta ann. nisi vbi speciale aliquid reperitur, vt C. de præsc. tri tuatur litis ginta ann. cum notissimi. contestõne.

o ¶*Continuare.*]licet reuera aliquo tempore intermedio vacet pos- e Et ſic hẽs, ꝙ qs ſit vti sessio, ius tamen fingit eam coniunctim peruenire ad alium locum, ꝙ vt ff. ex qui. cau. ma. cum miles. & est ſi. ff. de ac. he. placet. & sic tem- accesſione pus præcedens dicitur continuari tempori sequenti, quo alter in- tpis ex au- cipit possidere[e]. sed contra est quod legitur. ff. de acq. poſſ. l. Pom- ctoris ſui p- ponius. §. vltim. vbi dicitur, quòd vitiosa possessio non continuatur ſona, cũ cã non vitiosæ. sed illud verum est in longa præscriptione: secus in ſua ſuiſq; vi longissima. tiis. ff. d ac.

p ¶*Iste tem contestari.*]C. de anna. exce. vt perfectius. poſ. Pompo

q ¶*Vel propter aduersarij.*] hoc bene traditur, extra de offic. ordin. nũ. ſ. cũ qs. pastoralis. ſcdm Laur.

a ¶*Vel*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Vel quia.*]§.2.q.1.prohibentur.C.de episc.aud.l.vlt.
b ¶ *Domicilium.*] Domicilium large dicitur quandoque habitatio. ff.de dam.infe.l.4.§.prætor. arg.ff.de li.agn.l.1.in prin.& est si.ext. de cle.non resi.ex tuæ.
c ¶ *Subscriptione.*] Argumentum, quòd instrumento habēti subscriptionem trium testium, standum est, etiam si per tabellionē confectum nō sit. ar. C.qui po.in pig.ha.l. penul. "Hodie autem duo testes æquipollent tabellioni, vt extra de prob.quoniam contra. De hac materia nota.11.q.3.curæ. d ¶ *Neque decennij.*]§. e.q.4.neque.
e ¶ *Triginta annis.*] hoc hodie non tenet, vt ext.de de præsc.de quarta.
f ¶ *Permittitur.*]§.e.q.4.possessiones.
g ¶ *Priuatus.*]vt extra de præscr.causam.
h ¶ *Nō conualescunt.*] sic 1.q.1. principatus. Argu. contra.extr.de ma.cōtrac.contra interd.eccle. cap.vlt. & ext.de conuer.coniu. placet.
i ¶ *Etiam si quadraginta.*] C.de long.temp. præsc.l.vlt.C.de præscr.30.vel 40.an.comperit.
k ¶ *Mutilabuntur.*]nec confessio ei præiudicaret, si confiteretur se seruū, nisi in instrumento hoc fecerit, vt C. de agr.& cen.cum scimus.
l ¶ *Functiones.*] id est, pensiones[a] agrorum.
m ¶ *Vbemus.*] Casvs. Quidā rustici possederunt quasdam possessiones sine legitima interpellatione per xl.ann. de quibus possessionibus neque functiones, neque ciuilem canonem, neque publicam collationem persoluunt. quæritur est vtrum sint tuti præscriptione. & respondetur q̄ sic, quantum ad dominium, vel possessionem prædiorum: sed quo ad functiones, vel ciuilem canonem vel publicam collationem, non sunt tuti.
n ¶ *Possederint.*]C.de præscr. 30. vel 40.an. comperit.
n ¶ *Parti.*]C.de fund. patrim.l.vlt.contra.fed ibi priuilegium habuit ab imperatore: & præterea per xl.an.non soluit, inde tutus est per illa duo.§.e.verſ.quod si ab eo.

"testes duo æquipollēt tabellioni.

1 l.vt perfectius. C. de an.exce.

2 C.d fa.san. ec.aut.quas actiones.

3 Nouel.131. §.,p tpalib⁹. & ead.apud Iulianū,c.6.

47.e.q.4. c.fi.

5 ff. de re.iu. quod initio a sc.q̄ debētur reip.H.

6 tit.39.l.6.

SIC ETIAM PRAEDIA. Casvs. Supra fuit assumptio ibi, vbi dixit porro hic est modo conclusio. Dictum est supra in illa l.iubemus, quòd prædia tolluntur in præscriptione 40.annorum, sed functiones non. Nunc dicit Gratiān. quòd eodem modo prædia ecclesiarum, vel priuatorum præscriptione tolluntur. sed decimæ, vel primitiæ non præscribuntur etiam si à summo Pōtifice rescriptum super hoc impetretur. Et hoc probatur duabus rationibus. Prima est, quia rescripta contra ius non valent, nisi talia sint, quæ alicui profint, & nulli obsint. Secunda ratio est, quia contra Domini man datum esset, qui non laicis, sed leuitis decimas dari præcepit: & ita laicis nullo priuilegio concedi possūt: ne præceptis Dei præiudicii p laicos. cium fiat.

b Q̄ dic vt o ¶ *Decimationum.*] "Videtur quòd laicus possit decimas præscribere. nam ius habet percipiendi & repetendi eas: ex quo ei concedūtur ab episcopo: puta in feudum, vel beneficium ad tempus[b]. Ad hoc dicunt quidam, quòd laicus nullum ius habet in eis: nec habere potest.t.quæstio.3.peruenit. & secundum istos planum est.

infantiam, vel furoris laborem, cum nemi-
nem tutorem, vel curatorem habeat, vel
quia[a] in magna potestate constitutus est, in-
tra constituta tempora præsidem adeat, li-
bellum ei porrigat, & hoc in querimoniam
deducat, & sic temporis interruptionem fa-
ciat. Si autem præsidem adire non poterit,
saltem ad episcopum locorum, vel defen-
sorem ciuitatis eat, & suam manifestare
voluntatem in scriptis deproperet.[1] *Quod si*
præses, vel episcopus, vel defensor abfuerit,
liceat ei publice proponere, vbi domici-
lium[b] habet possessor, seu cum tabulariorum
subscriptione: vel si ciuitas tabularios non
habeat, cum trium testium subscriptione[c]*:*
& hoc sufficiat ad omnem temporalem in-
terruptionem siue triennij, siue longi tempo-
ris, siue triginta, vel quadraginta annorum
sit. ¶ *Hæc de præscriptionibus inter priuatos. Ceterum aduersus loca religiosa non-*
nisi quadraginta annorum præscriptio cur-
rit. Vnde in authenticis. ¶[2] *Quas actio-*
nes tricennalis præscriptio excludit si loco
religioso competant, quadraginta annis ex-
cluduntur.] *Et in nouellis.* [3] *Neque de-*
cennij[d] *, vel vicennij, &c.*] *In canonibus*
vero ecclesia aduersus ecclesiam triginta
annis[c] *monasterium aduersus ecclesiam non*
nisi quadraginta annis præscribere permit-
titur[e][4]*. Quòd si priuatus*[g] *primitias & de-*
cimas siue cum titulo, siue sine titulo posse-
derit, nulla temporis præscriptione tutus es-
se poterit. Quæ enim ab initio de iure for-
tiri effectum non possunt, tractu temporis
non conualescunt[h][5]*. Vnde si liber homo lon*
go tempore pro seruo detineatur, etiam si
quadraginta annorum curricula excesserint,
sola temporis longinquitate libertatis iura
minime mutilabuntur.[k] *Ad hæc ecclesiam*[o]
reipublicæ, primitiæ, decimationes ciuilium
functionum instar obtinent ¶ *Porro publicæ*
functiones[l] *præscribi non possunt.*

Vnde in vij libr. Codicis titu.[6] *de trigin-*
ta, vel quadraginta annorum præscriptione,
Imp. Anast. sius.

a ¶ Vel alius dominus.] *In duobus vetustis*
exemplaribus non est dictio, alius. *in vno au-*
tem legitur, vel alius, scilicet dominus.
b ¶ Medij temporis possessoris.] *A vetustis*
codicibus partim abest dictio, temporis, *par-*
tim dictio, possessoris.
c ¶ In omnibus præscriptionibus.] *Hæ vo-*
ces in aliquot manuscriptis non sunt.
d ¶ Ecclesia, reip.] *Emendatum est ex ma-*
nuscriptis. Nam antea legebatur, ecclesia

Alij dicunt quòd cum sic conceduntur laico ab episcopo, laicus habet ius possidendi: sed illud ius non est spirituale: nec ratione illius iuris posset præscribere: quia alieno nomine possidet. si vero vellet interuertere possessionem, iam incideret esse malæ fidei: extra de præscrip. si diligenti. & ita non posset præscribere eas: quia licet laicus sit, tamen super decimis in foro ecclesiæ conueniretur. Sed nonne ius spirituale pcipiendi decimas habent leprosi, vt extra de eccle. ædifi. c.2. & templarij, qui sunt laici? Dic q̄ non, sed tātum à præstatione sunt liberi. quod ex eo patet: quia si prædium, de quo ipsi non præstant decimas, deuoluitur ad ecclesiam vel ad priuatum, statim ecclesia vtitur iure suo: & soluet priuatus decimas.
p ¶ *Etiam si à Roma-*
no.] quia in talibus Papa non vult dispensare. §.25.q.1.sunt quidam.
q ¶ *Ius scriptum.*] 25. quæstione 2. rescripta.
r ¶ *Laicis.*]§.ea.quæst. 7.decimas. & ca.peruenit. nisi forte leprosis, si huiusmodi causa paupertatis, & intuitu eleemosynæ remittantur. 25. qu.1.§. his ita. verſ. quæcunque.

VNIVERSAS. Casvs. Hanc legem inducit Gratianus ad probādum, quòd præ ter supradicta, quædam, quæ præscri bi nō possunt, ne fiat ecclesiæ præiudiciū. Est ergo casus. Colonus vel Emphyteutica rij Imperatoris, vel reipublicæ, vel ecclesiarum, vendiderunt res Dominicas, vel reipublicæ, vel ecclesiarum: quæritum est vtrum emptor lon gi temporis præscriptione possit se tueri? & respondet quòd non: nec iniquis comparationib. pretium repetere licet contra leges: quia contra leges facta fuit alienatio.
s ¶ *Templorum.*]idest, ecclesiarum.
t ¶ *Longi temporis.*] non dicit longissimi, vnde bene præscriberet, qui à colonis emeret, & longissimo tempore: licet sit argumen. contra. nonagesimā sextā distinctio. bene quidem. nam malæ fidei possessor, ex quo emit rem illam ecclesiæ contra legum interdicta, vt C. de agricol. & censi. l. quemadmodum[c].
v ¶ *Pretium.*]supra, decima secunda, quæstio. secunda. quisquis. §. decimasecunda, quæstione secunda. Vulteranæ. contra. sed hic fuit malæ fidei possessor. hoc not. supra, decima, quæstione secunda. §. qui vero.
x ¶ *Quidem.*] hoc notatur supra, decima, quæstione secunda. hoc ius. in fi.

DE PRAESCRIPTIONIBVS. Hæc est 9. pars quæst. in qua dicitur quòd præscriptio contra ecclesiam non currit nisi 40. annor. Ioan. de Fan.

QVAS ACTIONES. Casvs. Antiquitus præscriptio 10. vel 20. annorum ita opponebatur ecclesiæ sicut in priuato. Iustinianus vero statuit, quòd tantum præscriptio quadragenaria loco religioso obiiciatur, vsucapione triennij & præscriptione quadrien nij in suo robore durauerit. Postea dicit Gratianus quòd aduersus ecclesiam tantum præscriptio triennalis secundum antiqua tem-

pora, vel quadragenaria secundum moderna opponūtur ecclesiis: à qua præscriptione res Romanæ ecclesiæ excludantur: quæ non præscribuntur, nisi spatio centum annorum. & ad hoc inducit sequens c.

"Vsucapi a ¶ *Vsucapione.*] "videtur quòd res ecclesiæ non possunt vsucapi, neq̄uēt res nec res fisci. instit. de vsucap. §.res fisci. C. de vsuca.l.1. Item res ecclesiæ censentur in re reipublicæ. C.d fa. sanct. eccle. vt inter. præterea cum ecclesia restituatur iure mi
a Vt no.ext. noris[a], melius est in- de in integ. tacta iura eius seruare restit.c.1. & ri, quam post causam c.auditis. vulnerata remedium quærere. C.in quibus causis in integr. restit. non est ne. l.vlti. quidam tamen dicunt contra.
b ¶ *Quadrienni.*] hoc non approbo, vt patet per contraria. §. decimasecunda, quæstione secunda. quicumque militum. §.c. quęst.1.in canonibus. vt dixi supra ead.placuit.

SED SOLA. Hæc est decima pars quæstionis, in qua probat
1 Ansl.4. c.45. quòd contra Romanam ecclesiam non currit præscriptio nisi centenaria. Ioan. de Fan.

NEMO.] Casvs. Rex Ludouicus dicebat se tutum esse contra Romanam ecclesiam, quia eius possessiones per longa tempora possedērat. Sed Ioannes Papa scribens aduersus ipsum, ostendit quòd nulla præscriptio Romanæ ecclesiæ obiici potest nisi centum annorum.
c ¶ *Angustiantur.*] in suis priuilegiis.
d ¶ *Præiudicantur.*] supra 40. distinctio. capit.1.
e ¶ *Principum.*] supra 11. quæstione tertia. Imperatores.

"Vsusfructꝰ "Per centum annos.] similiter vsusfructus ciuitati relictus spatio centum annorum perditur. ff.de vsufr. an vsufructus. "Hęc præscriecclesiæ reli ptio centum annorum olim locum habebat in qualibet ecclesia. C. gionis. durat de fa. san. eccl. vt inter. sed hodie tantum Romanæ ecclesiæ approtoo. annis. priata est. in auth. hæc constitutio innouat constitutionem. col. 8. ext. de præscr. cum nobis. Io.

Stensum est.] Casvs. Hic proponitur quarta quæstio, vbi quæritur, an monasterium præscribit aduersus ecclesiam spatio xxx. annorum. Et respondet quòd non, vt infra eod.ca. primo. sed spatio xl. annor. fic, vt infra ea. volumus. nam monasterium & ecclesia secundum noua iura nō ad imperia iudicantur. Quod sequitur, patet vsque ad c. volumus.

g ¶ *Ostensum est.*] Hæc quæstio quarta patet per ea quæ dicta sunt de præscriptione. dictum est enim quòd & monasterium contra ecclesiam, & ecclesia contra monasteriū xxx. annis non præscribit. quo ad hoc enim non ad imperia iudicantur: sed secundum antiquos canones monasterium & ecclesia ad imperia iudicantur in præscriptione contra alios, vel ab aliis. nam ecclesia contra ecclesiam, vel contra laicum xxx. annis præscribebat, & eandem præscriptionem ab eis patiebatur, sed monasterium non, vt].ead.c.1. innuitur.
h ¶ *Possessiones.*] ¶ *Episcoporum.*]res ergo episcopi gaudent eodem priuilegio quo & res ecclesiæ: argum. §.ead. quæstio. prima.
"Præscribi similiter. quod non credo", rem enim clerici vel episcopi præscribere epi- bunt laici[b] xxx. ann. vt extra eod. sanctorum. Sed res ecclesiæ non. b laicis, & bñ infra ead. neque hoc ego intelligo de rebus ecclesiæ, quæ episcopi patrimonio pi sunt.
c ¶ *Clerici.*] ¶ *Abbates.*] id est, eos esse præscriptione triennij tutos, scilicet quia ecclesiam quia possederunt rem alicuius ecclesiæ vel episcopi xxx. annis. hoc enim expeditum est hodie quòd non. Item in ecclesiis locum non habet præscriptio nisi xl. annis. vt ext. de præsc. de quarta. Ioan.

Volumus.] Casvs. Quoddam monasterium Siciliæ sancti Theodori possederat quasdā possessiones spatio 40. ann. quas Papa prius dederat cuidam ecclesiæ, quæ erat in partibus illis, super quibus cum inter monasterium & ecclesiam quæstio moueretur, Panor. in c. ecclesia S. Mariæ. de constit.

Quod Vrbanus Papa II. prohibuit dicens.

¶ Tricennio temporis aliquid præscribere abbates, vel monachi non valent. C. I.

POSSESSIONES ecclesiarum, & episcoporum[h] tricennales, abbates[i], vel monachos habere omnimodis prohibemus.

Sed si eis tollitur tricennalis possessio, à
beato Gregorio conceditur eis quadragenalis præscriptio.

Ait enim Petro subdiacono, lib. 1. epist. 9.

¶ Quadraginta annorum præscriptio religiosis domibus conceditur. C. II.

[3] VOLumus accedentem te ad Panormitanam ciuitatem, quæstionem ipsam tali ratione discutere (domino [k] rei apud possessorem, sicut hactenus possessum† [l] est videlicet permanente) vt si monasterium præfatum sancti Theodori fines [m], [4] de quibus causatio mota est, inconcussos † quadraginta annis possedisse repereris, nullam deinceps (etiam si quid sanctæ Romanæ ecclesiæ [n] competere potuit) patiaris substinere calumniam: sed quietem eorum incōcussam [o] omnibus modis procurare. Sin vero actores † ecclesiæ non eos possedisse quadraginta annis inconcusso iure monstrauerint, sed aliquam intra tempora hæc motam aliquando fuisse quęstionem

3 Ansl.5. c.75.

tal. possessa

4 Iuo p.3.c. 146. Pan.l.2. c.66.

inconcussis.

c Hoc intelligo secūdū determinationē eius qd extr.li.6. de priuil.cū pſone.§.vlt. vbi quis fundat suā intētionē, & iure cōi: sed secus videtur, vt ibi.

tal. auctores sanctæ eccle sie

ma. quia res.
m ¶ *Fines.*] prædiorum, non parochiarum. Illi enim non præscribuntur, supra eadem. quæstione 3. licet. & capitul. inter memoratos.
n ¶ *Ecclesia.*]§.e.q.3.nemo. contra. sed hic monachi possederunt tantum ius emphyteuticarum, & præscripserunt ius quod clericis competebat: quia erant emphyteutæ Romanæ ecclesiæ. "Vel dic, q̄ licet ius Romanæ ecclesiæ non possit per se præscribi: præscribetur tamen cum vniuersitate. arg.ext. de iure patr. ex litteris. ff. de conobtrahen. empt. in modicis. Vel licet confirmetur hæc sententia quo ad ipsos litigantes, non ideo præiudicabitur Romanæ ecclesiæ, cum voluerit ius suum prosequi. extra de cap. mo. dilectus. arg. ext. de sent. & re iud. cum super controuersiam. & c. suborta. vnde non est inconueniens, quòd contra ecclesias subiectas soli Papæ præscribatur in rebus aliquibus: quia hoc non fit in præiudicium Romanæ ecclesiæ: quia eodem iure tenetur nunc illa Romanæ ecclesiæ, quo prior tenebatur. Et si vere velimus loqui, nec Romana ecclesia aliquid præscribit, nec aliquis contra eam præscribit: quia Romana ecclesia cum aliquid contra aliam præscribit, non plus iuris propter hoc habet, quàm prius habuit: quia illa prius fuit ei subiecta: cum ipsa in omnibus ecclesiis habeat plenitudinem potestatis, vt 2. q. 6. decreto.
o ¶ *Inconcussam.*] ecce quòd qui obiicit interruptionem, eam probare debet: sic qui obiicit præscriptionem, eam probare tenetur, vt §.ead. qu.3.inter. & ca.dilecto. similiter & qui obiicit malam fidem, eam probauit. & si vnus obiicit præscriptionem, & alter interruptionem: vtriusque testes audiuntur, vt ext. de præsc. illud. Sed si iam lata esset sententia super præscriptione, postea non admittitur reliquus ad aliquid probandum. extr. de præscr. sanctorum. hic nē obstabit tamen contrarium innuitur. " Sed numquid ille qui probat præscriptionem, tenetur probare le continue possedisse? Hoc certe de cōmuni est impossibile probare: sed sufficit probare, quòd à principio possedit &

Universidad de Deusto
Biblioteca

sedit & in fine,&quandoque in medio.nam extrema tempora sunt quandoque consideranda in præscriptione,vt C.de sta.defun.si mater. & C.de apo.publ.quicumque.lib.10.arg.contra.ff.de distr.pig. & si is.

a ¶ *Arbitris.*]si te habuerunt suspectum:arg.11.q.1.peruenit.

a ¶ *Arbitris.*]id est, suspectoribus,vel mensoribus, vt ff. si mensal.mo.dixe.l.2.ff.fin.

1 Apud Iulianũ ead. nouel.c.6.& 5. cap.c.236.

regun. si irruptione. 3.e.q.3.inter. Alius ergo cognoscit hic de præscriptione,&alius de interruptione. nã & ita continẽtia causæ diuiditur, contra il lud,ext.de sequest.ad hoc. sed hoc sit, quia sub ea forma dominus Papa delegauit causam. sic j.q.6.placuit.& ext. de re iud. decretero.

Neque decennij.] Casvs. Dicitur hic quòd xl.anno.præscriptio currit aduersus ecclesias, non solum in possessionibus propriis & diu habitis,sed etiam in legatis, & hereditatibus sibi relictis:sed præscriptio decennij,vel vicennij, vel 30. ann. non opponitur eccle sijs. Quod sequitur planum est vsque ad quæstionem.

†*al.actores*] *al.auctores*

b ¶ *Quadraginta.*] sic extra de præscrip. de quarta. "Sed nonne an currat contra Cistercienses.

"pscriptio

Cistercienses.

corũdem finium,electis arbitris [a] tranquille,& legaliter sopiatur.

Item ex nouellis Iustiniani,nouel. 131.[1]

¶De eodem. C. III.

Neque decennij,neque vicennij , vel triginta annorum præscriptio , sed sola quadraginta [b] annorum curricula religiosis domibus opponantur,non solum in ceteris rebus,sed etiam in legatis,& hereditatibus.

¶Hic neque nouelle neq; Iuliani anteccssoris, neque capitularis propria omnino verba referuntur.

Sicut ergo religiosis domibus ex lege non nisi quadragenaria est obiicienda præscriptio , ita & auctoritate Gregorij aduersus alias ecclesias præscribere possunt eodem spatio temporis.

QVÆSTIO VI.

1 ps

Vòd autem c ea,quæ ecclesiæ debentur, rectores † eiusdem sua auctoritate iudiciis prætermissis repetere non valeant, beatus Gregorius testatur libr. 4. cap. 88. dicens.

¶*Capitulum hoc sumptum est ex concilio à B. Gregorio habito , quod in regesto ipsius bis habetur, semel lib.4.post epist. 43. iterum post librum 12.eiusdem regesti.*

¶ Iudicio non manibus res ecclesiæ defendantur. C. I.

[2] Consuetudo noua in ecclesia [d] hac,& valde reprehensibilis erupit, vt cum rectores ecclesiarum [e] ius patrimonij vrbana,vel rustica prædia iuri illius competere posse suspicantur, fiscali more titulos [e] imprimant,atque hoc,quod competere pauperibus existimãt, non iudicio,sed manibus [f] defendant [g], & cum per prædicatores suos veritas dicat[Nihil per contentionem,] etiam ipsum litigiosæ contentionis malum transcenditurꝰ: & res quælibet, cum æstimatur ecclesiæ posse competere, per vim tenetur.Proinde præsenti decreto constituo,vt si quis ecclesiasticorũ vnquam titulos ponere siue in rustico , siue vrbano prædio sua sponte [h] præsumpserit,anathema sit.Et respondentes omnes, Anathema sit.¶Is autem, qui ecclesiæ præest , si hoc vel ipse fieri præceperit,vel sine sua præceptione factum digna punire animaduersione neglexerit, anathema sit. Et respondentes omnes, Anathema sit.

2 *Quòd autem quisquis sua auctoritate, quod sibi deberi putat, vsurpat , nec per iudicem reposcit, cadat à causa ex auctoritate Mileuitani concilij habetur, in quo ita statutum legitur,c.2 1.*[3]

¶Causæ suæ detrimentum patiatur episcopus, qui ecclesias ab alio detentas propria auctoritate quærit adire.

C. II.

[4] Placuit, vt quicumq; episcopi quascumque ecclesias, enim non possidet,sed alij auferre conatur.Vel secus cum possessor non vult stare iuri.

Consuetudo.] Casvs.Hoc cap.diuiditur in duas partes. In prima parte Gregor.reprehendit consuetudinem cuiusdam ecclesiæ,vbi rectores ſtatim cum putabant vrbana,vel rustica prædia ad ecclesiam suam pertinere,more filci signa imprimebant, & violenter sine iudicio possidentibus auferebant.Præcipit ergo Gregorius quicumque decenro talia fecerit , anathematizetur.In secũda parte dicitur, q; si prælatus ecclesiæ hoc fieri præceperit, vel ab aliis facta non punierit , anathema sit. Secunda pars incipit ibi,Is *autem.*

d ¶ *Ecclesia.*]id est,Romana. prohibet tamẽ &in aliis.j.eo.c. "Et ita est hic arg. quòd si Papa cum aliquo cau sam habet,non debet ipse esse iudex,&rem occupare , sed arbitros eligere,arg.2.qu. 7.nos si. alioquin cadet à re,vt in auth.de man.prin.col.3.§.vlt. C.vt nemini liceat sine iu.l.vna. C. vt nemo priua.tit.l.1.C.de iis quę pœ.nomine.l. 1.tamen si vult esse iudex in causa ecclesię, potest esse,vt dixi 2.q. 7.si qui sunt.

Phillip.2. "Et Papa iudex esse no debet in ea propria. †*al.transcendunt*

e ¶ *Titulos.*] i. vexilla, vel alia signa. hoc enim soli principi est permissum, vt C. nemo priua.ti.l.2.& qui signa imprimit rebus propria auctoritate, si est de plebe, decapitatur: si nobilis, proscribitur. C. vt nemo priua.tit.l.2.

f ¶ *Sed manibus.*] j.23. q.8.conuenior. & ca. quicumque. 5.15. q.6. auctoritatem. contra 3.63. dist. Hadrianus. contra j.23.q.8. occidit. Solebi dicitur de materiali & spirituali gladio,sed singula sigulis referuntur. hic

3 Cinanfric. c.88.

4 Pol.l.3.tit. 12. Burc.l.1. c.70. Ioo p. c.177.

a ¶ *Siue volentibus.*] arg. quòd illicitus consensus non habetur pro consensu.92.dist.si quis episcopus.ext.de ele. Osius. 18.qu.2.si quis abbas.C.de falgamo hospitib.non prębendo.l.1.lib.12.&C.de rap. vir.l. vna.arg. contra. 28.dist.diaconi.

b ¶ *Causæ.*] quantum ad possessorium iudicium etiam , quia puniri debet in litis æstimatione si habet ꝓpria, ad similitudinem eiꝰ quod de tutore dicitur, C.de adm.tut.nõ est ignotum, & C. vñ vi, meminerint. vt sicut factũ tutoris non redundat in pupilli damnum: ita nec hoc delictum personæ redũdabit in damnum ecclesiæ.

†*al.æstimant*

c ¶ *Detrimentum patiantur.*]quia deponitur, & sic non aget 12. qu.2.monemus. aliter expõit G.j. e.q.§.vl.

†*al.iudiciis*

a Vel dic vt not.extr.de ve vi, meminerint. & dom.c.t.de in expẽs. C.de adm. hoc ẽt not. tut. non est ignotum. Sed cõtra 2.q.7.lator. sed q; ibi nõ punitur raptor, ex misericordia factum est,sed adhuc est contra.18.q.2. Eleutherius.ibi enim ꝓsbyter cuiusdã episcopi spoliauit monachos pro iure episcopi cõseruando, sed tamen non dicitur ibi, q; mandauerit hoc episcopo. Sed videtur, q; si episcopus occupet huiusmodi rẽ contra sensu canonicorum, quòd præiudicet ecclesiæ:ar.C.d fac.san. ec.iubem. 25.q.2.ita. sed hoc non cõcedo, vt ar.12.q.2.sine exceptione. & arg. 18.q.2. si quis abbas.

b ¶ *Burc.l.1.c.* 15.Ino p.5. c.158.

†*al.Primates dederunt*

d ¶ *Litteras.*] confirmationis,quæ non valent in re violẽter posſela. C.vnde vi,auctoritatem.sicut nec privilegium super re liti giosa, vt extr. de rest. causam.sic ext.de confir.vti.examinata.

e ¶ *Vt eum appareat.*] non autem auferat ei per vim.Vel dic vt eum appareat detentorem primum.

f ¶ *Pacifice.*]id est, iure, &c.

g ¶ *Reteruerit.*]forte excipiendo quòd nõ inuasit,& ita referat quẽstionem de eiectione ante restitutionem.vel repetendo, volens repetere,q; inuasit,& ita referat quæstionem ex sententia,vel ex limites,vel ex aliquo iure.& hoc intellige dum toleratur.ext.de reb.ec. non alie.si quis presbyterorum.12.q.1.præcipimus.ar.C.de fac.san. ec.iubemus. Io. Sed si in modum exceptionis aliquid proponitur, quare idem iudex non cognoscit de exceptione : vel si in modum reconuentionis proponatur,ideo non intelligas de exceptione vel reconuentione:sed hoc vult dicere , quòd facta restitutione potest agi de proprietate coram iudicibus electis cum suspectum habent primatem.arg.11.q.1.peruenit. Et autem argu.ex eo quòd dicitur, litteras impetrauit," quòd primas potest concedere priuilegium. per singulas. sed non in dioecesi suffraganei. ext.de excef.præla.sicut vnire.nisi hoc fieret de consensu omnium episcoporum,vt 9.q. 3. archiepiscopus. Item per tale priuilegium non confirmatur nisi quod alias est legitimum. nam solus Papa id quod nullum est,facit ratum auctoritate sua,si ex certa scientia hoc faciat.arg.j.c.si episcopum. licet aliàs confirmari non dicatur , nisi quod ante firmum erat.ext.de.fid.instr.c.inter dilectos.

"Similiegiũ litteras impetrauit

"Ecclesiæ res fi scantur.

ECONTRA. Hæc est 3.pars q. in qua probat per sex auth. quòd delictum personæ in damnum ecclesiæ redundare non debet, immo persona tantum puniatur.Io.de Fan.

Casvs.Probatum est ꝙ. quòd prælatus inuasor patitur suæ causæ detrimentum.nunc probat contrarium.

Si episcopum.]Casvs. Quidam episcopus Hispaniæ,nomine Stephanus,fuit depositus à iudicibus non suis, præcepit ergo Papa Ioanni defensori eunti in Hispaniam , vt propter scadalum eius depositionem confirmet si inuenerit eum commisisse culpam dignam depositione,& Comitiolum,qui illius ecclesiam spoliauit,vel vel plebes , quas ad suam cathedram existimant†pertinere, non ita repetierint, vt causas suas episcopis iudicantibus agant,sed alio retinente irruerint , siue volentibus [a] , siue nolentibus plebibus causæ [b] suæ detrimentum patiantur [c]. Et quicumque hoc iam fecerint,si nõdum est inter episcopos finita contentio , sed adhuc inde contendunt , ille inde discedat, quem constiterit prætermissis iudicib°†ecclesiasticis irruisse. Nec sibi quisque blandiatur , si à Primate, vt retineat, litteras [d] impetrarit:sed sue habeat litteras, siue non habeat , conueniat eum, qui tenet, & eius litteras accipiat : vt eum appareat [e] pacifice [f] tenuisse ecclesiam ad se pertinentem. [g] Si autem ille aliquam quæstionem retulerit [g], per episcopos iudices causa finiatur , siue quos eis Primas† dederit , siue quos ipsi vicinos [A] ex consultu [»] Primatis delegerint.

A ¶Vicinos.]*Antea legebatur*,vicini. *Emendatum est ex editionibus conciliorum Colonienſibus,vno codice Vaticano,Sorienſi regio, Burchardo,& Iuone.In exemplari etiam antiquo concilij Carthaginenſis græci c.121. legitur,* γειτονικας, *vbi in expresso est,* γειτονους.

» ¶ Ex consultu primatis.] *Sic etiam legitur in editionibus conciliorum vetustioribus,codice Sorienſi regio, & duobus Vaticanis. Sed in recentiore Colonienſi quattuor tomorum editione, & apud Burch. & Iuonem est*, vicinos ex consensu delegerint, *itemque in concilio Africano in omnibus editionibus.*

3 *Contra Gregorius Ioanni defensori eun tii in Hispaniam scribit li. 11. epist. 50. dicẽs.*

¶Delictum personæ in damnum ecclesiæ conuerti non potest. C. III.

[2] Si episcopum talem culpam admisisse cõstiterit (quod absit)vt constet eum non irrationabiliter fuisse depositum,eadem eius depositio [h] confirmetur,& ecclesię res suę omnes restituantur, quæ ablatæ claruerint : quia delictum [i] personæ [k] in damnum [l] ecclesiæ non est conuertendum. Si enim,vt dicũt,Comitiolus defunctus est,ab herede eius,quæ iniuste ab illo ablata sunt,sine excusatione reddantur [m].

Idem Petro subdiacono lib. 1. epist. 42.[3]

¶In personam delinquentis , non in facultates eius vltio procedat. C. IIII.

[4] Cognouimus , quòd si quis ex familia culpam fecerit ecclesiæ [A], non in ipsum† [n], sed in eius substantiam† vindicatur. De qua re præcipimus , vt quisquis culpam fecerit, in ipsum†quidẽ, vt dignum est, vindicetur:à communione [»] autem eius omnino abstineatur.

A ¶Ecclesiæ.] *Hæc vox abest à plerisque vetustis Gratiani codicibus,& duobus epistolarum B.Gregorij(quamuis sit in impressis)& Ioannę diacono,& Iuone.*

» ¶A communione.]*Sic etiam legitur in Frobenana editione operum* B. *Gregorij : sed in ceteris editionib.& apud Diaconum,& Iuonem*;à commodo, *quæ vox in ea epistola sæpe repetitur ad significandas facultates ipsas. Quare hæc statim subduntur* , nisi forte parum aliquid,quod in vsu executoris,qui ad eum transmissus fuerit,proficere possit.

k ¶ *Personæ.*] j.25.q.2. ita nos.contra.sed ibi potius puniti sunt de confirmata. linquentes,quam ecclesia. vel bene puniar.contra 3. e.q.1.fraterteris. C. de tur ecclesia nõ in hocon.com.stip.& nore,sed in facultati- 2.2.q.j.i pri- bus ob delictum per- mis.§.si aũt sonarum. 3.e.q.3.pla- episcopum. cuit.

l ¶ *In damnum ecclesiæ.*] 25.q.2.ita nos.cõtra.sed ibi potius puniuntur delinquẽtes, quam ecclesia. Item cõtra 3.e. q.3.placuit. sed delictũ quod constitit in omittendo,bene præiudicat ecclesię:sed quod in faciendo, nequaquã:alienare tamen dicitur qui vsucapere permittit. ff.de ver.sig. alienationis.Item contra 3.54.3 Ioan.diac. in vita l. 2. nu.62.

uo episcopꝰ duos debet recompensare do mino: sed intelligendum est illud debere restituere duos , non de rebus ecclesiæ, sed de rebus propriis si quas habeat.

5 uo p.16. c.81.

m ¶ *Reddantur.*] "licet ad eum non peruenerit , tenetur ex maleficio defuncti se cũdum canones. ext. de pig. c.3.12.q.2.epistolas qui filios. arg. 96.dist.bene quidem. ext.d rap.in litteris [c]. sicut heresdefuncti tenetur cõdictione furtiua.ff.de cond.furt.si pro fure.§.condictio. & ff.vi bon.rap.l. 2.§. si aũt quis alia.

†*al.ipso*

†*al.substantia*

†*al.ipso*

"Hæres an teneatur ex maleficio defuncti.

n ¶ *Non in ipsum.*] id est, non propria,sed ecclesiæ [d]. potest enim in propria puniri.21.quæst.vlt.si quis cuiusſlibet. si illam pœnam plus timeat.

d sc.sibi cõmissæ. & sic positũ Gratiani. facit ad pro

o ¶ *A communione.*] scilicet rerum eius,id est,non communicemus facultates eius nobis , sed locus in quo acturus est pœnitentiam, deputetur , vt ſ.ead.de lapſis. vel communione rerum ecclesiæ sibi commissæ. non enim propter hoc res sunt ecclesiæ auferendæ, licet hoc quotidie fiat ab episcopis, & forte non minus iniuste,cum pœna pecuniaria magis timeatur, quàm corporis:& ideo iuste videtur posse fieri,arg.23.q.4.ea vindicta.extra,vt lit.non cont.e.quoniam.in fi. Et intelligunt quidam hoc tantum esse de libertis ecclesiæ promotis,qui omnia quæ acquirunt, ipsi ecclesiæ acquirunt,vt ext. de ser.non ord.c.3. vnde ne propter eorum delictum damnificetur ecclesia,ſtatuitur hic vt puniantur in persona,& nõ in rebus. "Ecclesiæ enim ecclesiæ non possunt confiscari, vt ſ.ea.q.1.in canonibus.& §.nouarum.

c Concord. rex. in l.veteris. C. de contrah. & com.stip.& in l.vnic.C. vt ac.ab hæred. & contra hæred.

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Anſl.l.8.c.j. Iuo par.6.c. 380. & p.15. c.20.

DE *lapſis.*] CASVS. Hoc c. diuiditur ī duas par. In 1. par. loquitur de clericis sæcularib. quos præcipit G. in pauperib. monasteriis, ſi deliquerint, detrudi ad pœnitentiam agendam, & vt res eorum eisdem monasteriis tradantur, vt monachi subsidium habeant de rebus eorū, cum onus accipiant personarum. ſi vero parētes habent, res eorū parentib. tradantur: ita tamē vt prouideant in necessariis clericis retrusis ad pœnitentiā. In 2. part. loquitur de clericis regularib. qui cū delinquūt, in aliis locis religiosis debēt ad pœnitentiam redigi sed res eorum prioris ecclesiis non subtrahantur: ita tamen, vt priores ecclesiæ in necessariis eis subueniant: ne locis in qb. positi fuerint, sint onerosi. Secunda pars incipit ibi, *Si qui vero.* H. tamen dicit q ſe cunda pars intelligitur d illis clericis, qui fuerunt serui ecclesię alicuius, quorum res debent dimitti illi ecclesiæ cuius prius fuerant serui. Seq. duo c. patent quæ inducuntur. cum inutilitas vel malitia prælati non nocet ecclesiæ.

a ¶ *Subsidium.*] arg. ad quē ſpectat onus, &c. 12. q. 2. charitatem. 27. q. 1. ſi quis rapuerit. §. 50. di. ſi quis eps. §. 12. q. 5. c. vl. ff. de re. iu. ſecundum naturam. Nā naturale est cōmoda eum ſequi, &c. C. de furt. & ſer. cor. l. fin. §. ſed cum.

b ¶ *Sed res eorum.*] Vi detur hic, q ſi clericꝰ remoueatur ab eccle ſia ſua, q omnia ſua ei reddātur, vt ext. d cle. cōiu. q à te. & ext. de ren. c. 3. & 27. q. 1. ſi qs rapuerit. ſed hoc non cōcedo. 12. q. 2. non licet. ſed dico q tantū vſufru. illorum debet habere tempore vitæ ſuæ, & ſic intelligē quod hic dicitur.

c ¶ *Non inutilis.*] Propter hoc q prælatus inutilis factus est, quaſi diceret, inutilitas prælati non debet redundare, &c.

d ¶ *Subiiciat.*] cum coepiſcopis. Vel ſecundum Hu. ſo lius[a] hoc faciat[b], J. 18. q. 2. ſi quis abbas. arg. episcopum posse deponere abbatem: & hoc verum est ab honore, non ab ordine, ſi cut de monacho dicitur. 81. dist. valet. & §. 1. q. 5. c. 1.

Item.] CASVS. Quidam episcopi concesserunt quibuſdam cle. res quaſdam eccleſiæ ſuæ in vſum, vel de rebus propriis in proprietate, & nomine eccleſiarum, in quibus ipſi clerici miniſtrabant: ſub quibus vt perſonæ delinquentes puniantur: ſed eccleſiæ ſuis bonis non ſpolientur. & niſi ſic poneretur, non faceret caſus ad propoſitum Gratiani.

a Sine aliis coēpis, ſed nō ſine ſuis canonic s, ſecūdū Hu. & hic videas qđ le. & no. 21. di ſubmittitur. in fi.

b De hoc not. 15. q. 7. in ſum.

Idem in eadem epiſtola.

¶ Res eorum, qui ex clero labuntur, ſimul cum ipſis monaſterio tradantur. C. V.

1 DE lapſis ſacerdotibus, vel le uitis, vel quolibet ex clero obſeruare te volumus, vt in rebus eorum nulla contaminatione miſcearis: ſed pauperrima regularia monaſteria require, quæ ſecundū Deum viuere ſciuntur†, & in eiſdem monaſteriis, ad pœnitētiam lapſos trade: vt res lapſorum in eo dem loco proficiant, in quo agere pœnitentiam tradūtur: quatenus ipſi ex rebus illorum ſubſidium[a] habeant, qui de correctione eorū ſolicitudinem gerunt. Si vero parentes habēt, res eorum legitimis parentibus dentur: ita tamē, vt eo rum ſtipendium, qui in pœnitentiam dati fuerint, ſufficienter debeat procurari. ¶ Si qui vero ex familia eccleſiaſtica ſacerdotes, vel leuitę, vel monachi, vel clerici, vel quilibet alij lapſi fuerint, dari eos in pœnitentiam volumus, ſed res eorum[b] eccleſiaſtico iuri nō ſub trahi. Ad vſum tamen ſuum accipiant, vnde ad pœnitendum† ſub ſiſtant: ne, ſi nudentur, locis in qui bus dati fuerint, oneroſi ſint.

†al. ſciunt

†al. pœnitentiam

Item Leo quartus† Carolo Regi.

¶ Inutilis facerdos eccleſiam ſuam dignitate non priuat. C. VI.

2 SI fortaſſis (quod non credimus) apud vos inutiles iudicamur, eccleſia tamen, cui permit tente Domino præſumus, non in utilis[c], ſed caput, principiumq; omnium merito ſimul ab omnibus vocatur.

†fortaſſe, *tertius.*

Item in Moguntinenſi concilio.

¶ Poſſeſſiones monaſterij pro peccato abbatis epiſcopo tollere non licet. C. VII.

3 EPiſcopo non licet poſſeſſiones monaſterij tollere, quam

3 Burc. l. 8. c. 88. Iuo p. 7. c. 106.

SI ERGO. CASVS. Concludit Grat. ex ſupradictis, quòd propter delictum prælati eccleſia pati damnum non debet: quia procurator eſt, & non dominus. vnde non poteſt conditionem eccleſiæ facere deteriorem. & ſoluit ſuperiorem contrarietatem, ſ. quia innocentia ſua ſic patitur, vt clericis ſtantibus coram iudice pro re eccleſia ſtica repetenda epiſcopus propter inuaſionem ſileat, & in ſuis priis ſi quæ habeat puniatur.

h ¶ *Meliorē.*] ext. de in tegr. reſt. requiſiuit. & hoc verum eſt in acquiſitis, ſecus in acquirendis. C. de acq. poſſ. ex liberis. ſed ſi propria habet prælatus, agatur contra eum. C. arbitr. tut. quidquid. & 12. qu. 2. monemus.

4 Ansl. l. 6. c. 172.

Vōd autem.] Hęc q. diuiditur in 6. par. in quarum prima dicitur & probatur, q omnes decimæ, & eccleſiæ debent eſſe in poteſtate epiſcopi loci: & debet illas canonice diuidere, & dare eccleſias & beneficia canonice: & ſine illo nul lus pōt eccleſias vel decimas conferre. Secunda ibi, *Quoniam in quibuſdam.* Tertia ibi, *Præmentis.* Quarta ibi, *Vt ergo.* Quinta ibi, *Si quis vult.* Sexta ibi, *Conſtituit.* Ioann. de Fan.

CASVS. Hic ponitur 7. qu. vbi quæritur an laici eccleſias monachis dare poſſint de conſenſu epiſcopi & clericorum. Et hanc Gratia. ad decimas & primitias, & cętia ad alias res eccleſiaſticas. Et primo in hoc §. oſtendit, q laici nec ec cleſias, nec decimas poſſūt poſſidere, nec poteſtatem habēt diſponendi res eccleſiaſticas. Vnde nec monachis nec aliis eas dare poſſunt. ſi tamē interueniat cōſenſus Matth. 21. epiſcopi, valet donatio, vt J. ea. §. ſicut ergo. & c. ſeq. ſed ſua auctoritate nō poſſunt, & c. ſeq. ſed ſua auctoritate nō poſſunt, vt J. ea. nullus. ius autem patronatus (vt dicunt quidam) etiam ſine auctoritate epiſcopi conferre poſſunt loco religioſo, vt dicebatur in extrauag. de iur. patro. quamuis. & c. conſultationibus. Poſtea oſtendit quid iuris ſit in eccleſiis ab eis fundatis, vtrum ſibi poſſint vendicare.

i ¶ *Eccleſias.*] hæc eſt 7. quæſt. ſcilicet an abbas poſſit retinere eccleſiam quam accepit de manu laici interueniente poſtmodum conſenſu epiſcopi? Et dic quòd ſic, vt J. ead. nullus. & capit. decimas. Et extendit eam magiſter etiam ad decimas, & omnes res eccleſiaſticas, & in hunc modum eam tractat. "Primo oſtendit quòd laici eccleſias vel decimas, nec etiam epiſcoporum auctoritate habe- re, vel poſſidere poſſunt: ergo nec alicui eas conferre poſſunt: ſi tamen poſt conſenſus epiſcopi interueniat, tenet donatio J. ead. §. ſicut ergo. & ca. decimas. ius autem patronatus etiam ſine auctoritate ipſius conferre poſſunt loco religioſo. extra de iure patron. illud. & c. conſultationibus. Oſtendit poſtea Gratianus "quid iuris ſit in eccleſiis ab eis fundatis laici ſibi valeant vendicare. Dic ergo piæ mentis quòd qui eccleſiam conſequitur a laico, ipſo iure ſuſpenſus eſt. Ar. cum c. ſeq. infra eadem. decimas. & cap. conſtitutiones. & capitu. ſi quis deinceps. niſi auctoritate Papæ habeat laicus inueſtituras, ſicut rex Apuliæ: tunc poteſt dare cui vult præter auctoritatem epiſcopi. J. ead. nemini.

k ¶ *Laicorum.*] §. 63. dist. Hadrianus. 2. contra. ſed illud c. abrogatum eſt, vt dist. ea. §. verum. Ioan.

DECIMAS.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas par. In 1. par. dicitur, q laici decimas poſſidere non poſſunt, & ſi receptas à quibuſcumque perſonis eccleſiæ cui competunt, non reddiderint, pœnam æternæ damnationis incurrent: & quòd clerici tantum decimas & primitias habere debeant, probatur auctoritate prophetæ dicentis. Inferte, &c. In 2. par. dicitur, quòd decimæ debēt eſſe in poteſtate epiſcopi, ita vt omnib. clericis fideliter diſtribuat: nec quicquam alicui perſonæ exhibeat: ne alij propter hoc ſeruulo ſo corde moueātur, vel poſſint pati detrimentum. *In horreum*, id eſt, eccleſiam. Secunda pars incipit ibi, *Has vero.*

1 Pol. l. 3. tit. 11. Anſl. l. 5. ca. 55. Pann. l. 8. c. 145.

a-a Laici an a¶ *Quæ.*] [a-a]videtur ergo ex hoc c. & ext. de deci. c. quamuis. & c. prohibemus. & extr. de præſcr. cauſam. q laici peccant ſi decimas poſſideant. H. dicit q epiſcopus bene poteſt conferre laico decimas, ſicut etiam poſſet pignori ſuppone re vel vendere, vt ext. de pig. c. 1. ſed ius ſpirituale non poteſt conferre. Alij vero dicunt, q quocumque modo accipiunt, peccant, per prædicta ca. & ext. de deci. ad hęc. quia etiam fructibus vti prohibētur: vt 10. q. 1. hanc conſuetudinem. Ego credo quòd temporalia nō poteſt habere laicꝰ iure feudi, vt ad heredes deſcendant, ext. de deci. ad hæc. quia ius ſpirituale quod reſidet apud eccleſiam, ſine tē porali conſiſtere non poteſt, ſicut corpus ſine anima, vt 1. qu. 3. ſi quis. Item quia inutile eſſet illud ius eccleſiæ, vt dicit lex de vſu fru. vt inſt. de vſufr. §. 2. Nec obſt. extr. de iis quæ fi. à præl. cum Apoſtolica. quia ibi po tius factum quàm ius tangitur. ext. de app. ad pœnitentiam.

2 Deuſd. li. 3. Mal. 3.

b ¶ *In horreum.*] Arg. quòd nō ſolum dare, ſed etiam ad domum deferre decimam debent. arg. §. ea. q. 1. re uertimini.

c ¶ *Sub manu epiſcopi.*] J. e. q. nemini. contra. ſed ibi de iure patronatus agitur, quod laicus poteſt dare, & ab eo recipi. §. diſt. 32. præter. §. 10. q. 1. decretum eſt.

Sic collect. pi. J. e. q. de cap. nemini.

d ¶ *Honorabilius.*] §. e. q. 1. ad hoc. Contra. §. 73. dist. conſuluit. §. 1. q. 2. c. vlt. §. 12. q. 2. Vulteranæ. in illis omnibus dicitur, quòd ſecundum merita perſonarum poteſt res eccleſiaſticas diuidere. Sol. hoc c. loquitur de illis clericis, quorum præbendæ non ſunt diſtinctæ. Vel dico quòd loquitur de decimis & oblationibus, quæ æqualiter ſunt diuidendæ. e "pares ergo erunt eligendi in reditus omnium qui ſunt in eadem eccleſia quoad præbendam, vt eccleſia extra de conſtit. cum omnes. & c. cum M. & extr. de præb. relatum. Apoſtolus vnus non debet eſurire, & alius ebrius eſſe. debent ſed ſecundum Apoſtolum vnus non debet eſſe tribulatio, vt 25. q. 1. §. his ita. in fi. ſicut iniquum eſt inter ſocios, q vnus conſequatur plus quàm alter, vt ff. pro ſo. verum. §. ſi cum tres. Vel dic quòd non negatur hic quin ſecundum merita perſonarum poſſit diuidere res: ſed ſecundum carnalem affectum non debet eos diuidere. Ioannes.

Vnde Gregorius VII. ait in concilio Lateranenſi, c. 7. lib. 6. regeſti.

¶ Decimæ à laicis non poſſideantur. C. I.

1 DEcimas, quas[a] in vſum pietatis conceſſas eſſe canonica auctoritas demonſtrat, à laicis poſſideri Apoſtolica auctoritate prohibemus. Siue enim ab epiſcopis, vel regibus, vel quibuſlibet perſonis eas acceperint, niſi eccleſiæ reddiderint, ſciant ſe ſacrilegij crimen committere, & ęternæ damnationis periculum incurrere. 2 Oportet[a] autem congruentius, nos decimas, & primitias, quas iure ſacerdotum eſſe ſancimus, ab omni populo accipere: quas fideles Domino præcipiente offerunt, iuxta illud vaticinium Malachiæ prophetæ. [Inferte omnem decimationē in horreum[b] meum, vt ſit cibus in domo mea.] ¶ Has vero decimas ſub manu epiſcopi[c] fore cenſemus: vt ille, qui ceteris præeſt, omnibus iuſte diſtribuat, nec cuiquam perſonæ honorabilius[d] exhibeat, vnde alij ſcrupuloſo corde moueantur: ſed ſint omnia communia: quia inho neſtum videtur, vt alij ſacerdotes habeant, alij vero detrimentum patiātur, ſed ſicut vna eſt fides catholica, ita neceſſe eſt, vt ille, qui prouiſor eſt loci, quāuis multæ[e] ſint eccleſiæ, omnibus[f] tamen fideliter diſtribuat.

¶ *Eſt canon ſeptimus concilij à Gregorio VII. Romæ in Laterano habiti anno Domini 1078. quod habetur lib. 6. regeſti eiuſdem Gregorij. Eundem canonem repetiuit Innocentius II. in concilio à ſe Romæ habito, cap. 9. Virumque cōcilium extat in bibliotheca Vaticana.*

a ¶ Oportet autem.] 25 *quæ ſequuntur vſque ad finem, in neutro concilio, neque in Polycarpo, aut Pannormia, neque apud Anſelmum habentur.*

Vnde Vrbanus II.

¶ De eodem. PALEA. C. II.

3 COngregato apud Claramōtenſem vrbem multorum epiſcoporum ſynodali conuentu, propoſita nobis eſt à quibuſdam eorum quæſtio de eccleſiis, vel de eccleſiaſticis poſſeſſionibus à clericis, vel monachis, vſque in præſentiarum, inconſultis epiſcopis, acquiſitis. Nos autem vſi ſaniori cōſilio eorumdem epiſcoporum, condeſcendentes pro tempore, prouidenteſque eccleſiaſticæ paci, vel quia aliter abſque ineuitabilis ſcandali periculo huiuſmodi quæſtio non poterat procedere: Apoſtolica auctoritate decreuimus, vt ea, quæ à clericis, vel monachis, vel à quibuſcumque perſonis, prout potuerint, vſque hodie fuerint acquiſita, rata perēniter, & inconcuſſa permaneant, hoc tamē tenore, ne in poſterum inconſultis epiſcopis talia præſumant.

¶ *Caput hoc in conciliis Vrbani non eſt inuentum. Habetur autem in prima collectione Decretalium Bernardi Papienſis, titul. de capellis monachorum, ex eodem Vrbano citatum.*

Item Gregorius VII.

¶ De eodem. C. III.

4 PEruenit ad nos fama ſiniſtra, quòd quidam epiſcoporum non ſacerdotibus propriæ diœceſis, decimas, atque Chriſtianorum oblationes conferant, ſed potius laicalibus perſonis, militum videlicet, ſiue ſeruitorum, vel (quod grauius eſt) etiam conſanguineis. Vnde ſi quis amodo epiſcopus inuentus fuerit huius diuini præcepti tranſgreſſor, inter maximos hæreticos, & antichriſtos non minimus habeatur. Et ſicut Nicæna ſynodus de ſimoniacis cenſuit, & qui dat epiſcopus, & qui recipiunt ab eo laici, ſiue pretio, ſiue beneficio, æterni incendij ignibus deputentur.

¶ *In vulgatis codicibus huic capiti erat præpoſitum nomen Paleæ: ſed habetur in omnibus manuſcriptis. Refertur autem plane eiſdem verbis 1. q. 3. peruenit. & de eo ibi notatum eſt. In Polycarpo eſt longe copioſius, & citatur ex concilio Africano.*

Item Ambroſius in ſermone Quadrageſimæ, cuius initium [Ecce nunc tempus.]

¶ Fideliter decimas dat, qui omnium ſuorum decimas ſoluit. C. IIII.

QVicumque recognouerit† in ſe, quòd fideliter non dederit decimas ſuas, modo emēdet, quod minus fecit. B Quid eſt fideliter decimas dare? niſi vt nec peius, nec minus aliquando Deo offerat aut de grano ſuo, aut de vino ſuo, aut de fructibus arborum, aut de pecoribus, aut de horto, aut de negotio[h], bentur[a], vt 23. quæſt. §. dicat. Et not. quòd licet non currat præſcriptio in quantitate decimæ, tamen currit in quantitate cathedrati- cij[b], vt extra de cenſ. olim. quod mirum videtur: cum clericus poſſit præſcribere in decimis, & non in cathedratico[c]. cum cathedraticum non poſſit epiſcopus à ſe abdicare, vt extra de donat. paſtoralis.

† forte *Mulra.*

a Aut

b ¶ *Multa.*] quoad mē bra: quia ipſa eccleſia eſt vna, vt 7. q. 1. Noua tianus. 24. q. 1. logtur.

f ¶ *Omnibus.*] arg. pro capellis vt communi centur eis decimæ, vt 70. di. ſanctorum. §. e. q. 1. c. decimas. §. 12. q. 1. videntes.

Pruenit.] CASVS. Quidam epiſcopi decimas & oblationes non dabant ſacerdotib. ſed potius militibus, vel ſeruitoribus, vel conſanguineis: quod cum ſignificatum fuiſſet Gregorio, ſtatuit vt epiſcopus qui talia fecerit, inter maximos hæreticos, & antichriſtos computaretur: & epiſcopus dator & laicus receptor deputētur pœnis æternis.

43. 1. q. 3. per tot. Poly. lib. 3. tit. 11.

QVicumque. CASVS. Statuitur in hoc ca. quòd ſi quis cognouerit ſe decimas non fideliter ſoluiſſe, modo ſoluat ad plenum, ſcilicet de omnibus fructibus & fœtibus, & de negotio, & etiam de venatione ſua.

g ¶ *Quod minus fecit.*] ſed pone quòd aliquis diu non ſoluit decimas: nec modo poſſit ſoluere niſi vendere omnia quæ habet: nunquid tenetur ea vendere? Sic, ſed eccleſia debet ei dimittere. vnde viuat: cum hoc idem eſſet ei datura. "res enim eccleſiæ omnib. ſunt communicandæ. arg. §. ead. qu. 1. quoniam quidquid. nec enim ita auare ſunt omnia extorquenda: quia habenda eſt eius ratio, ne egeat. arg. ff. de re iudi. inter. §. vlt. Item patet hic quòd ſicut laicus non poteſt præferibere in decimis, "Decimarū ſic nec in quantitate quantitati decimarum: licet ſit vtrū poſſit argu. contra. extra de præſcribi. deci. in aliquibus. vbi *Hal. recodicitur* quòd decimæ *gaudit* quędam ex longa cōſuetudine debentur: ſed illud poteſt intelligi ſecundum decre. extra e. ad Apoſtolicę. Vel loquitur de decimis perſonalibus, quæ reddi debent eccleſiæ, in qua recipit ſacramentum. ſed cer tenere. qđ teſtæ & illæ ſimili- dic vt plene ter lege diuina de- no. de deci. ſuper rub.

Res eccle ſię oīb. ſunt cōicandæ.

a Hoc vī In. c Arg. cōtra in cle. 1. col. 2. de in. pa. 13. q. 2. in pr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Aut de ipsa.*]§.86.di.Esau.contra.& c.qui venatorib.§.di.34.quorumdam.contra. Sol.ibi de arenaria venatione, quæ prohibita est: hic de saltuosa, quæ quibusdam est concessa:de qua decimatio dari præcipitur,arg.23.q.1.nisi bella.& c.noli.

Omnes decimæ.]Casvs.Statuit concilium Rothomagen.vt oēs decimæ,siue d fructib.siue de pomis arborum sacerdotib. dentur, & si quis tertio commonitus eas dare noluerit, donec satisfaciat, anathema tizetur.Quæ sequuntur plana sunt vsq; ad c.& hoc diximus.

1 Burc.l.3.c. 130.Iuo p.3. c.196.Pann. l.2.c.58.

b ¶*Sanctificantur.*] i. ministeriis sanctis, i. sanctę Dei ecclesiæ,s. deputatis conferuntur, vt 12.q.2. nullus. Leuit.27. †*omnium decimarum bouis, & ouis, &c.* Jorig.

3.e.q.1.reuertimini. c ¶*Admoneantur.*] trina em admonitio debet præcedere vindictam:ar.12.q.2.indigne.3.5.q.2.præsenti. prox.q.4. de presbyterorum.

†*al. & quod mutat, & quod mutatum est.*

Decimas.] ¶*Abraam.*] vt 24.q.5.dicat.

c ¶*Iacob.*]cum iret in Mesopotamiam,dixit q; si ei bñ succederet, decimas Deo daret.

Decimas.] "Ex hoc c.& illo.1. q.1.nullus.&7.q.1.sanctum. dicunt q dam, q; non licet mihi ius meum spirituale rediмere.& exponunt finem huius c. prohibē dum est, s.cepis ne fiat ab eis.f.vt redimant, quia simonia est. arg. ext.de fi.Mattheus.& c.querelā. Alij dicunt q; si iniuste vexor in iure spirituali, qđ ad me pertinet, vexationem meam redimere possum, vt si timeo in iuste deponi. ar.ext.đ fi.nobis.& c.dilectus. 1.& 1.qu.3.quæsitum. &iudicium iustam emere possum.ar.14.q. 5.nō sane. C.de adul. ferui. Io.consueuit dici, q; si sum in possessione, possum redime re, alias non, vt ext.e. dilectus.

" Ius spirituale an possit redimi.

2 Burc.l.3.c. 133. Iuo p.3. c.199.Pann. l.2.c.60.

3 lib.5.capit. c.46.&i leg. Longobar. l.3. titul. de decim.

g ¶*Ne fiat.*] supple redemptio decimarum, &c. sicut dicit lex, q; faber non potest dare pecuniam pro specie, vt C.de fabr.l.1.li. 12. arg.contra.14. q.6.

4 Burc.l.3.c. 134.Iuo p.3. c.200. Pan. l.2.c.62.

a Non quia ibi laicus fidēat priuari iure suo, & res iā confecrata potet ipsi laico reddi. A.

perimus[a].vbi pretium recipitur pro re spirituali.

Maiores.] h ¶*Abundabant.*]§.e.q.1.decimę. i ¶*Cæsari.*]§.11.qu.1.fi tributum. J.23.q.8.cōuenior.

k ¶*Partiri.*] i.decimā partem dare, & ita aliud est partiri, & aliud partem dare. ff.đ vsufr.etiam partis.ff.de ver.sig.l.nomen.§.portionis.

Et hoc diximus.]Casvs.Hoc c.diuiditur in quattuor partes.In 1. par.exponit Origenes litteram illam Euangelij, Intrauit Iesus in templum, & eiecit omnes vendentes & ementes de templo. & ostendit quòd templum dictum est illud quod fecit Salomon de lapidibus insensatis, de quo visibiliter eiecit Iesus vendentes & ementes: quia fecerunt ipsum domum negotiationis,& speluncam latronum.In 2.par.dicitur,quòd Dominus hoc fecit in figuram spi

aut de ipsa[a] venatione sua.

¶*In sermonib. sæpe citatis, qui* B. *Ambrosio in scripti in bibliotheca Vaticana,& monasterij Mediolanensis seruantur, sermone primo de Quadragesima habetur hoc capitulum.*

Item ex concilio Rothomagensi.

¶Excommunicentur,qui sacerdotibus decimas dare nolunt. C. V.

Omnes decimę terrę siue de frugibus,siue de pomis arborum.Domini sunt,& illi sancti ficantur[b] boues,†, & oues,& capræ, quæ sub pastoris virga transeunt: quicquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum,nec malum, nec altero commutabitur.Si quis mutauerit,&quod†mutatum est, & pro quo mutatum est, sanctificabitur Domino, & non redimetur.] Sed quia modo multi inueniuntur decimas dare nolentes, statuimus, vt secundum Domini nostri præceptum admoneātur[c] semel,& secundo,& tertio.Qui si non emendauerint, anathematis vinculo feriantur vsque ad satisfactionem, & emendationem congruam.

¶*Hic etiam auctoritate veterum codicum in ductum est nomen Paleæ.*

a ¶Boues.]*Hæc vsque ad ver.*sed quia.*in aliquot vetustis codicibus non habentur.Sunt tamen et iam apud ceteros collectores.*

Item ex concilio Moguntinensi.

¶Veterum exemplo decimæ soluantur. C. VI.

Decimas Deo, & sacerdotibus Dei dandas, Abraam d factis,& Iacob[e] promissis insinuat: deinde lex statuit,& omnes sancti doctores commemorant.

Non autem decimæ sunt redimendæ à populo si aliter dare eas noluerint.

Vnde in eodem concilio legitur.[3]

¶Decimæ non sunt à populo redimendæ. C. VII.

Decimas[f],quas populꝰ dare non vult, nisi quolibet munere ab eo redimantur,ab episcopis prohibendum est ne fiat[g].

¶*Burchardus,& Iuo citant ex concilio Mediomatricis. Habetur in capitularib.li.5.c.46.& in legibus Longobardicis lib.3.tit.de decimis.*

*Item Aug.lib.50 homiliarum.hom.*48.

¶Quia decimæ Deo non redduntur, indictio fisci accessit. C. VIII.

Maiores nostri ideo copiis Omnibus abundabant[h],quia Deo decimas dabant,& Cæsari[i] censum reddebant.Modo autem,

ritualium actuum: ne scilicet populus cum debebāt facere festiuitates ad honorem Dei, & orationib.vacare, intenderet mundanis negotiationibus. In 3.part. ostendit quòd iuxta tropologiam templum Dei dicitur ecclesia,vel congregatio fidelium,vbi vendentes & ementes sunt mali prælati, qui spiritualia pro pecunia donant, & ostendit quòd Christus dolet de peccatis eorum:& hoc probat duabus auctoritatib. scilicet Oseę,& Euangelij.In 4.part.ostendit, quòd per venditores colūbarum intelligūtur prælati qui ordinant indignos & irreligiosos episcopos vel presbyteros ad prælaturam ecclesiarum, qui Deo nesciūt reuerentiam exhibere. quod probat auctoritate Hieremiæ. *Secundum simplicem,* id est, litteralem. Pro mundanis, negotiationib. Secunda pars incipit ibi, *Hoc ergo facto.* Tertia ibi, *Nunc autem arbitros.* Quarta ibi,*Et arbitror conuenire.*

ET HOC DIXIMVS. Casvs. Ponit Origenes auctoritatem illam : Intrauit Iesus in templum eiiciens vendentes, &c. dupliciter eam exponens ad litteram, vsque ad locum illum, *nunc autem.* deinde moraliter vsque in finem. Sic ergo ordina litteram, incipe ibi, *Et primum.* Et cum veneris ad illum locum *nunc autem.* reperias principium, & hoc diximus secundum simplicem intellectum. Iuxta moralem autem alia dicemus.

1 ¶ *Salomone.*] §. de consec.dist.1.c.1.

m ¶*Ab Esdra.*]reuersa à captiuitate Babylonica.quia Nabucho donosor destruxerat templum.

n ¶*A Romanis.*]id est,à Tito&Vespasiano.23. q.5. §.hinc.76.dist.ieiunium.

o ¶*Destructa.*] argu. quòd ecclesia destructa, non remanet locus priuilegiatus. ar. ad hoc extra de verb. signifi. abbate. in fin. 5.ead.quæstio.prima. generaliter. Argumētum contra 19. quæst. 3.quæ semel.ff.de contrahen.emp. I.ædem. Sed dicimus hoc verum esse cum superioris auctoritate ecclesia destruitur. arg. contra, de consecrat. distinctio. prima.placuit.

p ¶*Speculationis.*] id est,cognitionis & cul

q ¶*Secundum legem.*] eam sequendo ad litteram, quo ad cæremonialia.vt extra de constit.translato.

r ¶*Eiecit.*]id est ostendit officia turpia & immunda esse eiicienda.

s ¶*Festiuitates.*] non ideo reprehenduntur,quia ad festiuitates veniunt,sed quia non diuinis insistunt officiis,sed turpibus cātilenis. de consec.dist.3.c.2.

2 ¶*Pietatem.*]§.3.q.5.accusatores.

b ¶*Quæ vtilitas.*]cum videt,q; non potest proficere in eis,dicit,quare fundo sanguinem meum?vnde dicit,in sanguine meo effuso propter peccata rēdimenda.

c ¶*Dum descendo.*] per eos in corruptionem,i.si iterum corrumpitur ecclesia.nec enim dabis sanctum tuum, i. Christū videre corruptionem,s.quātum ad membra, quia omnes corrumpuntur & inficiuntur peccatis. Vel in corruptionem, i.putrefactionē, s.corporis, vt detineretur in morte sicut ceteri. q.d. nulla, si hoc est: quia nulli annuntiabor nullum lucrabor. c¶*Dum descendo.*]per varios gradus tormēntorum, s.vulnerationem,verberationem, & colaphizationem.

d ¶*Per Oseę.*] in li.12. prophetarū, quorum primus est Oseę,nam hoc in Michæa, ca.7. dicitur.

e¶*Factus.*]i.pauper & inops,paucos acquirens, scilicet ad mo- dum istorum qui pauca colliguntur.

f ¶*Si cognouisses.*] supple fleres, vel conueniebat esses ad fidem per prædicationem.& est ibi defectus locutionis.Et est argu.q; nec testes, nec instrumenta vitiantur propter defectum locutionis. 5.t.q.3. saluator. & ff. de hær.inst.l.1.t.in fin.

g ¶*Qui tradunt.*]non ergo tantum simonia cis.& est ar.q; vbi cōmunis est causa , non refert cuius nomē ex primatur.C.de diuer. refcrip.l.1. arg.61.dist.

h Addem miramur[b].auctoritas ver.de app. enim præmissa tantū de simoniaco loquitur, sed hic extendit eam etiā ad alios.Io. ¶*Auaris.*] §.dist.85. Florentinum.

CVM ERGO. Casvs.Concludit Grat. ex supradictis cicens, q; cum ecclesiæ & oblationes sint in potestate episcoporū, tantum de manu eorum sunt recipiēdæ. quod probat per seq.c.quorum primū planū est.

i *decentij*] i *arg.*

Omnes.]¶*Potestate.*]§.di.61. obitum.§.10.q.1.ca.3. §.ea.q.5.c.1.&2.§.9.q. 3.c.3.§.c.q.1.qui vere. §.10.q.2.episcopus.ni si in aliquo speciali priuilegio ab eius iurisdictione sint exempte.ext.de priui.cum & plantare.

Vllus.] Casvs. Dicitur in hoc c.q; nullus clericus in quacumque dignitate constitutus debet tribuere curam animarū, vel prædendas alicui sine auctoritate episcopi:cum ista in episcopi potestate cōsistant:& si quis contra fecerit,debet excōmunicari.

k ¶*Archipresbyter.*]Extra de off.Archi.cum satis.arg.dist.63.si in plebibus.Arg.contra.25.dist.c.1. Istud c.multum facit contra archidiaconum.Sed illi qui dicūt quòd archidiaconus vel alij prælati ex officio suo possunt dare prębendas,&c. intelligunt hoc sine licentia generali. "Qui dicunt contra.per hoc c.intelligunt illud,si in plebibus.de speciali licentia : quando,scilicet episcopus specialiter ei

Matth.23.

Michæam] orig. & est Mich.7.

†al.sit bonum] orig.

a Sub.sicut alij supplēt, & Gloss.fi,&c

Luc.19.

Hier.4.

Archidiaconus.

Possit instituere.

sed spelunca latronum. Qui enim considerat in multis ecclesiis talium Christianorum peccata,qui arbitrantur quæstum esse pietatem[a],& cum deberent de Euangelio viuere, secundum quod viuere decet seruos Dei, hoc non faciunt,sed diuitias,& multas possessiones acquirunt, nonne dicet speluncam latronum factam esse sub illis ecclesiam? vt recte dicat Christus ad eos propter dissipationem ecclesiæ suæ [Quæ vtilitas[b] in sanguine meo,dū descendo[c] in corruptionem?] Item ipse per Oseæ† [d] tali modo.[Væ mihi, quoniā factus[e] sum sicut qui colligit stipulā in messe, & sicut qui racemum in vindemia, cum non sunt†botri ad māducandum,primogenita. Væ animæ meæ: quia periit timoratus à terra:&qui corrigat, in hominibus non est.] Et cum intellexeris Iesum dicentem talia,& lugentem peccata nostra, aspice simul & illud,quod in Euāgelio scribitur[Cum vidisset Hierusalem,fleuit super eam,& dixit, quia si cognouisses[f] & tu.] Et si rationabiliter fleuit super Hierusalem,& rationabilius flebit super ecclesiam,ædificatam quidem,vt esset domus orationis,factam autem propter turpia lucra,&luxus quorumdam(quod vtinam nō esset)principum populi,speluncam latronū.*& infra.* ¶Et arbitror conuenire verbum de venditoribus columbarum eis,qui tradunt[g] ecclesias auaris[h], & tyrānicis,& indisciplinatis, & irreligiosis episcopis,aut presbyteris.Propter quod & cathedras tantummodo appellauit Euangelista euersas esse ab Iesu.Et vtinam audirent hęc cum dicentis† admonitione scripturę, qui gloriantur de cathedris Moysi,in quibus sedent,& vēdunt omnes ecclesias columbarum, & tradunt eas talibus præpositis , ad quos recte dicatur à Domino per Hieremiam Prophetam [Principes populi mei me non cognouerunt. Filij enim sunt insipientes, & nō intelligentes:sapientes sunt ad malefaciendum , bene autem facere nesciunt.]

a ¶Pro mundanis.]*Apud Origenem legitur,* vt non pro mundi festiuitatibus in nomine Dei emptionibus,& venditionibus vacent. *Et hoc quidem propter glossam mutatum non est:multa vero alia partim ex originali, partim ex vetustis codicibus sunt & emendata,& locupletata.*

Cum ergo ecclesiæ,& oblationes earum non consistant,nisi in potestate episcoporum, patet profecto,quòd non sint ab alio recipiendæ,quàm de manu eorum.

*Vnde in Aurelianensi concilio 1. ca.*19. *statutum est.*

¶Omnes basilicæ ad eum pertinent episcopum,in cuius territorio positæ sunt. C. X.

*Omnes basilicæ,*quæ per diuersa loca cōstructæ sunt, vel quotidie cōstruuntur, placuit secundum priorum canonum regulam,vt in eius episcopi potestate[i] consistant, in cuius territorio positæ sunt.

Item Calixtus†Papa.

¶Archidiaconus,archipresbyter,præpositus,vel decanus,nec officia,nec beneficia ecclesiastica sine consensu episcopi tribuat. C. XI.

NVllus omnino archidiaconus,aut archipresbyter[k], siue præpositus,vel decanus anima rum curam,vel prębendas ecclesiæ sine iudicio,vel consensu episcopi[l] alicui tribuat : immo, sicut sanctis canonibus cōstitutum est, animarum cura, & pecuniarum ecclesiasticarum dispensatio in episcopi iudicio & potestate permaneat. Si quis vero contra hoc facere,aut potestatē,quæ ad episcopū pertinet,sibi vendicare præsumpserit, ab ecclesiæ liminibus arceatur.

Item Gregorius[m] *septimus in generali synodo præsidens dixit,c.* 1. *&* 2.[2]

¶De manu laici episcopatus, vel abbatia suscipi non debet. C. XII.

Si quis deinceps[n] episcopatū, vel abbatiam de manu alicuius laicæ personæ susceperit,nullatenus inter episcopos,vel abbates habeatur:nec vlla ei vt episcopo, seu abbati audientia[o] concedatur. Insuper ei & gratiam beati Petri,& introitum ecclesię interdicimus[p], quousque locū, quem sub[A] crimine tam ambitionis, quàm inobedientię(quod est sce-

1 *Epiſcopi.*]vel capituli , cum ecclesia vacat.arg.ext.de hære.ad abolēdam. immo vniuersitas bene potest cōferre curam animarum.ar.extr.de consec.præb.nulla.

m ¶*Item Gregorius.*] Hic mutat Gratianus materiam.

Si quis deinceps.] Casvs. Præcipit Greg.in hoc ca.vt nullus clericus recipiat inuestituram episcopatus, vel alicuius ecclesiasticæ dignitatis de manu laici.& si fecerit,inuestitura nō valeat:nec ei audientia præbeatur,si caute aliquam voluerit prætendere,vel si vouerit appellare : sed introitus ecclesiæ ei interdicatur , donec deserat quod male accepit. Laicus vero in quacumque dignitate positus qui psumpserit hoc, simili sententia puniatur.

†al.ex concilio Rothomagensi

Deinceps.]§.dist.63. si per ordinationem.

o ¶*Audientia.*]Hic ex communicato nō datur audientia. sic 5.6. q.1.§.verum. & 23.q. 5.non vos.5.dist.23.in nomine.J.24.q.3.de illicita.Io.Hæc glo.per hoc cap. non probatur.B.

p ¶*Interdicimus.*]"Ex hoc videtur quòd tales ipso iure sunt suspensi. Sed contra videtur ext.de iur. patr. præterea. 1. vbi dicitur, quòd tales sunt excommunicādi. Ad hoc quidam dicunt, quòd non sunt suspensi[c], sed sunt suspendendi. & exponunt interdicimus,id est,interdicendum di cimus. Tu potes dice re quòd sunt suspensi à canone : & sic suspensus à suo prælato potest absolui : cum conditor canonis sibi non reseruauerit absolutionem. extra de sent.excom.nuper. Si autem aliquis sub tali conditione suspenditur donec pœniteat : tunc quàm cito pœniteat,statim est absolutus, vt 15. quæst. 6. nos sanctorum. 81. distin. si quis amodo. H. tamē excipit duos casus in quibus talis qui recepit ecclesiam

"Ecclesiam recipiens à laico vtrum sit suspēsus.

1.Reg.15.

à laico,non est ipso iure priuatus, scilicet cum accedit postea consensus episcopi,vt 5.ead.quæst.1.quoniam.& cum clericus præscripsit,vt extra de iur.patro.cura pastoralis. Melius potest dici, quòd tunc demum est priuatus quando recipit ecclesiam tamquam volens esse prælatus : sed si recipit eam quasi proprietatem aliquam, non vt ibi sit prælatus:tunc non est suspensus ipso iure. & sic loquitur illud cap. cura pastoralis. hodie tamen non videtur quòd talis possit absolui ab episcopo: quia ineligibilis factus est, vt extra de elect.quisquis.

c fc.à sacramētis.sedm id qđ no.63. ibi videas.

1 Pol.l.3.tit. 12.Bur.l.3.c. 8.Iuo par.3. c.10.

2 l.6.regesti eiusdem.

3 Ansel.l.6. c.73. Deurd p.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Inuestituram.*]Sed numquid per inuestituram receptam à laico factus est quis possessor?Arg.ꝙ non.extra de donat.per tuas. & extr. de iis quæ fi.à maio.par.cap.ex ore. & ext.de sen. & re iud. cum aliquibus. Argu. contra ext.de consue. ca.2.in fi.[a] & extra de suc.ab inte.cum dilectus.ff.de contrahen. empt.clauibus. & ȝ.e. contra.in fin.

† *inuestituras*]orig.

a De hoc in gl.vlt. de re nun.sane.& ext.vt li.pe. eccleſia. in gl.eo ipſo, &c.

Q*Voniam inuestituras.*] Casvs. Significatum fuit Greg. ꝙ qui dã clerici recipiebant de manu laicorum in uestituram dignitatũ vel ecclesiarum.quare præcipit Gregorius ne hoc decetero fiat. & si quis præsumpserit,nec inuestitura valebit:& ipse vsque ad dignã satisfactionem subiacebit excommunicationi.

1Pol.l.2.ti.4 Auſl.6.c.73

b ¶*Vel fœminæ.*] Arg. ꝙ ad præsentationẽ fœminę potest quis in uestituram consequi, vt extr.de iur.patr.ex litteris.

S*Ane Thessalonicen ſes.*] Casvs. Hoc cap. diuiditur in duas partes.In prima parte dicitur,ꝙ Thessalonicenses episcopi mẽte Anastasij Imperatoris consenserunt Timotheo hæretico patriarchæ Cõstantinopolitano : qui concilium Chalcedonense anathematizauerat. sed xl.episcopi illyrici & Græciæ facta professione in scriptis descedentes ab eo adhęserunt Papæ.In secunda parte dicitur,quòd Dioscorus minor per manum regis factus est episcopus:& ideo populi ab eo discesserunt. *Impositionem*,id est, confirmationem. Sequentia tria c.plana sunt.

2Di.63.omnis electio. Deuſd.p.1. Burch.l.3.c. 109,luo p.3. c.85. & p.5. c.119.

c ¶*Discesserunt.*] ſ.8. q.4.nonne contra. Solus ille inciderat in hęresim iam dãnatam: & sic sententia canonis erat lata in ipsum, vt 24.q.1. Achatius.item talis coniuratio non fuit vitiosa:& sic non obstat 11. qu.1. si quis clericorum.

†*qui*]orig.

d ¶*Principes.*]Ergo canonici possunt recedere ab episcopo,quẽ Rex inuestiuit.79.dist. si quis per pecuniam.

S*icut Dominꝰ.*] Casvs. Dicitur in hoc c.quòd sicut vestimentũ domini non fuit diuisumita ecclesia scindi non debet, quæ tota est in vnitate & potestate episcopi, ita ecclesiæ debẽt ordinari:& si contra fiat, clerici & episcopes[d] enim inthronizauerãt eum.

3Deusd.p.1

† *al.rusticorum*]orig.

lus idololatriæ) cepit, resipiscendo non deserit.Similiter etiam de inferioribus ecclesiasticis dignitatibus constituimus. *Item*,c.2. ¶Si quis imperatorum,regum,ducũ, marchionum,comitum, vel quilibet sæcularium potestatum , aut personarum inuestituram† [a] episcopatuum,vel alicuius ecclesiasticæ dignitatis dare præsumpserit, eiusdem sententiæ vinculo se esse sciat obstrictum.

a ¶Sub crimine.] *Antea legebatur*, sub crimine tam inobedientiæ,quàm ambitionis, ex qua scelus idolatriæ cepit.*Emendatum est ex concilio ipso,& Anselmo. Et est locutio valde familiaris Greg.7.ex primo Reg.c.15.*

Idem ibidem,c.3

¶ Excommunicationi ſubiaceat,nec inueſtituræ fumat fructum,qui de manu laici eccleſiam ſuſceperit.

C. XIII.

1Q*Voniam inueſtituras eccleſiarum contra ſtatuta ſanctorum patrum à laicis perſonis in multis partibus cognouimus fieri,& ex eo plurimas perturbationes in eccleſia (immo ruinam ſanctæ religionis)oriri, ex quibus Chriſtiana religio conculcatur, decernimus,vt nullus clericorum inueſtiturã epiſcopatus, vel abbatiæ,vel eccleſiæ de manu imperatoris, vel regis, vel aliciuis laicæ perſonæ, viri , vel fœminæ [b] ſuſcipiat.Quod ſi præſumpſerit,recognoſcat inueſtituram illam Apoſtolica auctoritate irritam eſſe, & ſe vſque ad condignã ſatisfactionem excõmunicationi ſubiacere.

Item ex canone Apoſtolorum 31.

¶De eodem. C. XIIII.

2S*I quis epiſcopus ſæcularibus poteſtatibus vſus, eccleſiam per ipſos obtineat , deponatur & ſegregetur,omneſque,qui illi cõmunicant.*

¶*De hoc canone notatum eſt ſupra diſt.63. c. omnis electio.in verſ.ſegregetur.*

Item ex Chronico Anaſt bibliothecarij.

¶De eodem. C. XV.

S*Ane Theſſalonicenſi epiſcopo communicante ob metum imperatoris Anaſtaſij Timotheo Conſtantinopolitano epiſcopo, quem† concilium Chalcedonenſe anathematizauerat, quadraginta epiſcopi Illyrici,& Græcię cõuenientes in vnum per profeſſionem in ſcriptis factã,vt à proprio metropolitano , diſceſſerunt [c] ab eo, & Romam mittẽtes Romano communicare in ſcriptis profeſſi ſunt,& paulo poſt.* ¶ Cum [d] Dioſcorus *(iunior)* manus impoſitionem accepiſſet,recteſſerunt multitudines populorum† dicentes, quia niſi ſecundum quòd ſanctorum continent Apoſtolorum canones fiat, non recipietur epiſcopus.Principes[e] enim inthronizauerãt eum.

†*qui*]orig.

¶ *Caput hoc acceptum eſt ex Chronico Anaſtaſij bibliothecarij in iis , quæ de Anaſtaſio imperatore narrat : multaque ex ipſo originali ſunt emendata.*

c ¶ Cum Dioſcorus.] *Hæc eſt altera electio à priore, & ipſa facta non canonice, & poteſtate laicanam prior eſt Timothei ad ſedem Conſtantinopolitanam:hæc vero poſterior Dioſcori iunioris ad Alexandrinam.Vtraque vero à bibliothecario copioſe exponitur.*

Item Paſchalis Papa I I.

¶ Excommunicetur, qui per laicos eccleſias obtinet. C. XVI.

iij S*I quis clericus , abbas , vel monachus per laicos eccleſias obtinuerit,ſecundum ſanctorum Apoſtolorum canones [4] , & Antiocheni [a] concilij capitulum, excommunicationi ſubiaceat.*

4Can.Apoſt. 31.

¶*Capitis huius,& ſequentis ſenſus eſt in fragmento manuſcripto concilij apud Guardaſtallum à Paſchali habiti anno Domini 1116. quod in bibliotheca Vaticana ſeruatur.Nauclerus etiam gen.36. narrat Paſchalem apud Trecas concilium habuiſſe:vbi inter multa ſententiam de libera paſtorum electione , & de coercenda laicorum in eccleſiaſticas dignitates præſumptione iuxta prædeceſſorum ſuorum decreta promulgarit.*

a ¶Antiocheni.] *In concilio Antiocheno nihil expreſſe ſtatuitur contra eos, qui per laicos obtinent eccleſiaſticas dignitates. Verum c.23.præcipitur, vt in epiſcopo eligendo ſeruetur ius eccleſiaſticum.nempe,vt non eligatur epiſcopus, niſi cum ſynodo, & iudicio epiſcoporum,quibus verbis laici videntur excludi. In ſynodo autem Nicena ſecunda,c.3.repetitur,& confirmatur canon Apoſtolorum.*

Idem.

¶Qui per laicos eccleſias obtinet,& qui manus impoſuit,communione priuetur. C. XVII.

C*Onſtitutiones ſanctorum canonum ſequẽtes ſtatuimus, vt quicumque clericorum ab hac hora in antea inueſtituram eccleſiæ,vel eccleſiaſticæ dignitatis de manu laica acceperit , & ipſe , & qui ei manum impoſuerit,gradus ſui periculo ſubiaceat,& communione priuetur. Idem.*

¶De eodem. C. XVIII.

3N*Vllus laicorum eccleſias, vel eccleſiarum bona occupet, vel diſponat. Qui vero ſecus egerit,iuxta beati Alexandri [a] capitulum ab eccleſiæ liminibus arceatur.*

a ¶Alexandri.]*In epiſtolis Alexãdri Papæ primi, nihil legitur,quod ad hanc rem pertineat. Verum in epiſt. Alex.ij. in qua ſynodum a ſe habitam repetit(quæ epiſtola ex vetuſto codice deſcripta Romam ex Hiſpania miſſa eſt) hæc inter alia habentur.*Decimæ,& primitiæ,ſeu viuorum & mortuorum oblationes eccleſiis Dei fideliter reddantur à laicis : & vt in diſpoſitione epiſcoporum ſint:quas qui retinuerint, à ſanctæ eccleſiæ communione ſeparentur , *quod fere eſt idem cum c.præcipimus.5.ea.q.2.ex Nicol.ij.*

Idem. ¶De eodem. C. XIX.

S*Icut Domini veſtimentum ſciſſum nõ eſt,ſed de eo ſortiti ſunt, ita nec eccleſia ſcindi e debet : qa in vnitate tota cõſiſtit.In poteſtatẽ ergo proprij epiſcopi eccleſiæ reducãtur:& ab ipſo(ſicut ſacris canonibus cautũ eſt)ordinentur.Alioquin & eccleſię [f] ipſæ,& clerici earumdem diuinis deſtituantur officiis.*

e ¶*Scindi.*] diuidi tamen poteſt eccleſia, vt de vna fiant duæ: ſed non ita diuidi , vt vna permaneat. ſ.ea. qu.1.plures. Idẽ eſt in præbenda, vt extr.de præb.maioribus.ſimiliter in prouinciis, vt 100.di.c.1.ff.de off.ac ceſſo.ſi eadem.

f ¶*Et eccleſiæ.*]Sic ergo propter delictum vnius hominis ſubiicitur tota terra interdicto, vt ext.de deſp. non eſt vobis.

Item Alexander Papa ij.

¶Nullus clericus per laicos eccleſiam obtineat. C. XX.

P*Er laicos nullo modo qlibet clericus,vel presbyter obtineat eccleſiã,nec gratis,nec ptio.Nullus habitũ monachi ſuſcipiat,ſpem [g] , aut promiſſionem habens,vt abbas fiat. Nullus presbyter duas [h] habeat*

Quoniam

Q*Voniam.*] Hæc eſt 2.pars quæſt.in qua dicitur, ꝙ nullus epiſcopus gubernare debet res eccleſiæ ſine œconomo , id eſt, clerico.& hoc probat per 5.c.10.de Fant.

Casvs. Dictum fuit in Chalcedonenſi concilio, ꝙ epiſcopi ſine œconomis facultates eccleſiæ gubernabant:& ideo ſtatutum fuit, vt omnis epiſcopus de proprio clero habeat œconomũ , qui res eccleſię diſpenſet ſecundum voluntatem epiſcopi : & ad hoc vt res eccleſię nõ diſpergantur,& epiſcopus propter hoc non infametur,& qui contra fecerit, canonicis conſtitutionibus ſubiacebit : quia (vt dicit Bene.) deponetur.

a ¶*Vt rumore.*] Ei tamen non creditur, vt extra de eo qui cognouerit.conſang.vxo.ſuæ, ſuper eo.

b ¶*Epiſcopum.*] ſimiliter & aliæ conuentuales eccleſiæ habẽbũt œconomum, vt 9.q. 4.cũ ſcimus,& quandoq; parochiales eccleſię,vt ext.de off.or di.cum vos. “& regulariter debet œconomus eligi per epiſcopum,vt 9.q.3.cum ſcimus.C.de epiſ.& cle. omnes. ſ.ſed nihilominus.niſi conſuetudo ſit ꝙ capitulum eligat. de ele.cum eccleſia. Dicitur autem œconomus cui res eccleſiæ gubernandæ mandantur.C.de fac. ſan.ec.iubemus. “Vicedominus autem dicitur,qui adminiſtrat res epiſcopi,vt 89.di. volumus[a]. Syndici ap pellantur qui ad vniuerſitatem cauſarum conſtituuntur. Actor vero ad vnã cauſam, & ab vna perſona poteſt conſtitui, vt ff.qđ cuiuſq.vniuer.Litem. ſ.2.inſt.de cura.ſ.vlt. Nec obſtat quod eſt ff.de mu.& ho.l.munerum.ſ.defenſores. vbi dicitur ꝙ Syndicus eſt qui ad certam cauſam conſtituitur: quia ibi large ſumitur nomẽ ſyndici pro quolibet defenſore.

c ¶*De clero proprio.*] Arg.contra,ext.de iudi. cal. Imperatorum. vbi dicitur,ꝙ œconomus non erit vnus de collegio [b] ,ſed ibi potius œconomus pro ipſo ſyndico.

d ¶*Teſtimonium.*]ſ.2. queſt.penul.cum patroris.

I*N nona actione.*] Casvs.In concilio Hiſpalen.fuit relatum ꝙ epiſcopi in rebus eccleſiæ diſpendiendis laicos habebãt œconomos. Et ideo ſtatutum fuit vt iuxta Chalcedonen. concilium vnuſquiſque epiſcopus de proprio clero œconomum conſtituat clericum,& non laicum. Et hoc probatur tribus rationibus. Prima eſt , quia in vno & eodem officio non debet eſſe diſpar profeſſio.Secunda eſt,quia lex Moſaica dicit,Nõ arabis in boue & aſino. Tertia eſt,quia conuenire non poſſunt quibus vota & ſtudia ſunt diuerſa.Si quis autem rem eccleſiæ gubernauerit per laicum,aut ſine œconomo, apud Deum iudicabitur reus:& concilio manebit obnoxius.Sequentia tria c.patent.

e ¶*In nona actione.*]id eſt,die.

f ¶*Iudicare.*]ita dist.89.decenter.

g ¶*In vno.*]12.q.2.cognouimus.

eccleſias.

¶*Habetur in eadem epiſtola Alexandri I I. paulo ſuperius in ca. nullus laicorum.citata. Nam ſtatim poſt ver.ſeparentur.ſequitur*, &c vt per laicos,&c.

Item ex concilio Chalcedonen.c.26.

¶Singuli epiſcopi ſuos habeant œconomos. C. XXI.

2 1Q*Voniam in quibuſdam eccleſiis,vt rumore [a] cõperimus,præter† œconomos epiſcopi facultates eccleſiaſticas tractant , placuit omnem eccleſiam habentem epiſcopum [b] , habere œconomum de clero [c] proprio, qui diſpenſet res eccleſiaſticas ſecundum ſententiam proprij epiſcopi:ita vt eccleſiæ diſpẽſatio prę ter teſtimonium [d] non ſit : & ex hoc diſpergantur eccleſiaſticæ facultates , & ſacerdotio maledictionis [e] derogatio procuretur. Quod ſi hoc minime fecerit,diuinis conſtitutionibus ſubiacebit.

10Dist.89.qa in quibuſdã Anſelm.l.6. c.42.

†al.non per] Arg.contrapoſita ſine œconomis

a ¶Teſtimonium.]In *vulgatis ſequebatur*,epiſcopi,*quæ vox inducta eſt auctoritate manuſcriptorum,& originalis ex verſione Dionyſij,quæ concordat cũ priſca,& Græcu verbũ.Alia etiam nonnulla ſunt emendata.*

b ¶ Maledictionis.] *Græce eſt,* τῆς ἀκοδοξίας τῆ ἱερωσύνη προσγενέσθαι, *quod in priſca verſione eſt,* & ſacerdotali dignitati obtrectatio generetur.

Item ex concilio Hiſpalenſi 2.cui interfuit Iſidorus,c.9.

¶Laici non ſunt conſtituendi œconomi, ſed ex proprio clero eligendi. C. XXII.

3 2I*N nona actione [e] didicimus quoſdam ex noſtro collegio cõtra mores eccleſiaſticos, laicos habere in rebus diuinis conſtitutos œconomos. Proindè pariter tractantes eligimus , vt vnuſquiſque noſtrum ſecundum Chalcedonenſium patrum decreta , ex proprio clero œconomũ ſibi conſtituat.Indecorũ eſt enim laicum vicarium eſſe epiſcopi, & ſæculares in eccleſia iudicare [f] .In vno [g] enim eodemque officio non debet diſpar eſſe profeſſio.Quod etiam in lege diuina prohibetur,dicente Moyſe[Non arabis in boue ſimul & aſino:]id eſt, homines diuerſæ profeſſionis in officio vno nõ ſociabis.Vnde & oportet nos & diuinis libris,& ſanctorum patrum obedire præceptis , conſtituentes, vt hi, qui in adminiſtrationibus eccleſiæ Pontificibus ſociantur , diſcrepare non debeant nec profeſſione,nec habitu [h] .Nã cohærere,& cõiungi nõ poſſunt, quibus & ſtudia , & vota diuerſa ſunt.Si quis autẽ epiſcopus poſthac eccleſiaſticam rẽ, aut per laicalem procurationẽ,adminiſtran dam elegerit, aut ſine teſtimonio œconomi gubernandam credide rit,vere vt contemptor canonum, & fraudator eccleſiaſticarum rerum,non ſolum Chriſto de rebus pauperum iudicabitur reus , ſed etiam cõcilio manebit obnoxius.*

10

20

30

40

50

60

70

80

90

Item in ſynodo Romana tertia Symmachi Papæ.c.3. [4]

¶Non habeat laicus aliquid ſtatuendi in eccleſia facultatem. C. XXIII.

5N*On placuit† laicũ ſtatuendi in eccleſia (præter Papã Romanum) habere aliquam poteſtatem:cui† obſequẽdi manet neceſſitas,nõ auctoritas imperandi.*

Item ibidem Eulalius epiſcopus Syracuſanæ eccleſiæ dixit [e].

¶Eccleſiaſticas facultates laici diſponere non poſſunt. C. XXIIII.

7L*Aicis , quamuis religioſis, nullã de eccleſiaſticis facultatibus [a] aliquid diſponendi legitur attributa facultas [i].*

a ¶Facultatibus.]*Ante legebatur*,dignitatibus.*Emendatum eſt ex originali,(vt ſ.di.96. Bene quidem.)epiſtola Stephani primi,ex decreto Paſchalis I I.manuſcripto : quibus locis hoc idem repetitur.*

Item Calixtus Papa.

¶Laicus ſacrilegus habetur,qui diſpoſitionem,vel dominationem rerum eccleſiaſticarum vſurpat. C. XXV.

iiij S*I quis principum, vel aliorum laicorum diſpoſitionem,ſeu dominationem† [k] rerũ, ſiue poſſeſſionum eccleſiaſticarum ſibi vendicauerit, vt ſacrilegus iudicetur.*

¶*Inter decreta Calixti, ex quo citatur , non eſt inuentum. Habetur in decretis Paſchalis II.manuſcriptis,c.5. ſed non eſt mutatum nomen Calixti:quia Pontifices iſti,qui iisdem ſe re temporibus fuerunt,frequenter eadem decreta ſuorum anteceſſorum repetebant.*

Item Gelaſius Papa Senecioni epiſcopo.

¶ In eccleſia,quam quis ædificat,nihil ſibi præ ceteris vendicet. C. XXVI.

3 8P*Læ mentis [l] amplectenda deuotio eſt,qua ſe† Iulius nobis in re Iuliana† ſui iuris fundaſſe perhibetur eccleſiam:quam in honorem ſancti Viti cõfeſſoris eius nomine cupit cõſecrari.Hãc rat, vt recepta prius donatione , quam fundator miniſtris eccleſiæ afferit feciſſe, eam debeat conſecrare : nec aliquid vlterius habeat in eccleſia Iulian[a] præter aditũ proceſſionis,*id eſt*,iuris patronatus.*

8Anſl.l.5. c.9. †*al.Senilius* †*al.Iuuiniana*

l ¶*Pię mentis.*]Nũc vide quale ius patroni habeant in eccleſia. “Eſt “ ius patronatus autem iuspatronatus quoddam ius quod non eſt mere ſpirituale, natus quale nec etiam mere temporale.ſpirituale non eſt:quia competit laico, eſt.

& transit ad hæredes, vt j. ead. considerandum. temporale non est, quia vendi non potest, vt ext. de iurepat. de iure. Nec potest dici q̃ partim sit temporale, partim spirituale: cum ipsum sit simplex, nec recipiat diuisionem, vt ext. e. ti. c. 1. tamen bene concedo q̃ sit partim temporale, & partim spirituale: & tamen simplex est: quia talis diuisio potius ad intellectum, quàm ad actum referenda est, vt dicit lex, quę dicit, q̃ illud quod dicitur, q̃ seruus dicitur communis, potius ad intellectum quàm ad actũ est referendum, vt ff. de stip. ser. seruus communis. dicitur tamen annexũ spiritua li: ext. de iure p. de iure.

igitur frater charissime (si ad tuam diœcesim pertinere non ambigis) ex more conuenit dedicari, colla ta [a] primitus donatione solenni, quam ministris ecclesiæ destinasse se præfati muneris testatur oblator, sciturus sine dubio præter processionis [b] aditum, qui omni Christiano debetur, nihil ibidem se proprij iuris habiturum.

Idem.

¶De eodem. C. XXVII.

FRigẽtius† vero petitoria nobis insinuatione suggessit, in re sua, quod † sextilianum vocatur, basilicam se sanctorum Michaelis Archãgeli, & Martini confessoris pro sua defensione † fundasse. Et ideo frater charissime si ad tuam pertinet parochiam, benedictionem supra memoratæ basilicæ solenni veneratione depende. Nihil tamen sibi fundator ex hac basilica nouerit vendicandũ, nisi processionis aditũ, qui Christianis [c] omnib⁹ in cõmune debetur.

Item Clemens epist. 2. ad Iacobum.

¶De eodem. C. XXVIII.

FCelesias per congrua [d], & vtilia facite loca: quas† diuinis precibus sacrare oportet, & [A] in singulis sacerdotes diuinis orationibus Deo dicatos poni, quos ab omnibus venerari oportet, & non à quoquam grauari.

[A] ¶Et in singulis.] *Addita sunt hæc vsque ad vers. quos. ex originali.*

Item Leo quartus† Carolo regi.

¶Laici presbyteros de ecclesiis non eiciant. C. XXIX.

COntra sanctorum patrum censuras videtur existere, si sæcularis, vel laicus presbyteros ab ecclesiis, in quibus tẽpore ordinationis corũ nominati [A] [e], vel introducti fuerint, videtur† expellere [f]. ¶ Si vero fundatores ecclesiarum ad inopiam vergere cœperint, ab eisdem ecclesiis temporalis vitæ suffragia percipiant.

[A] ¶Nominati.] In *vetustis exemplaribus, & apud Iuonem legitur*, denominati, *vt significet recitationem nominis eius, qui promouebatur, & ecclesiæ, ad quam ordinabatur: de qua dictum est 8. dist. 70. c. neminem. Erat autem hæc canonica adscriptio, & institutio ad illam ecclesiam, & non simplex nominatio, prout auctor glossæ accepit.*

Vnde in Toletano concilio 4. c. 37. legitur.

¶Fundatores ecclesiarum, si inopes cœperint esse, ab eisdem alimenta accipiant. C. XXX.

QVicunque fidelium deuotione propria de facultatibus suis ecclesiæ aliquid [g] cõtulerint, si forte ipsi, aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam [h], ab eadem ecclesia suffragium vitę pro temporis vsu percipiant.

Si ergo ecclesiasticas facultates dispendi potestatem non habent laici, multo minus ecclesias ipsas quibuslibet ad regendum committere, vel aliis auferre valent. ¶*Hic autem distinguendum est, quid iuris fundatores ecclesiarum in eis habeant, vel quid non. Habent ius prouidendi, & consulendi, & sacerdotem inueniendi, sed non habent ius vendendi, vel donandi, vel vtendi, tamquam propriis.*

Vnde in canonibus inuenitur concilio Toletano 9. c. 1.

¶Heredes eius, qui ecclesiam construxit, & ipsi pro ea solicitudinem gerere debent. C. XXXI.

FIliis, vel nepotibus, ac honestioribus propinquis [i] eius, qui construxit, vel ditauit ecclesiam, licitum sit hanc bonæ intentionis habere solertiam, vt si sacerdotem, seu ministrum aliquid ex collatis rebus præuiderint defraudare, aut commonitionis honestę

[a] ¶*Collata.*] Sed nonne antequam fundaretur, debuit dos assignari, & vt de consec. dist. 1. nemo [2] vtique. sed quod omissum fuit, instaurãdum est, vt dist. 8. quæ contra mores.

[b] ¶ *Processionis.*] i. q̃ procedit cum ipso ad episcopum cum clerici præsentantur. olim tamen nihil iuris habebant patroni præ aliis, vt 10. q. 1. nouerint. Vel dic processionis, i. promotionis: quia per eum sacerdos promoueri debet. Item & si census aliquis impositus est auctoritate episcopi, illum potest patronus petere, vt ext. eo. prætera. 18. q. 2. Eleutherius. Ioan.

Frigentius.] CAsvs. Præcipit Gelasius cuidam episcopo vt conficiet ecclesiam, quam Frigentius in propria possessione ædificauit in honorem sancti Michaelis & Martini confessorum, in qua ecclesia fundator nihil vendicabit præter ius patronatus. Sequen. tia c. plana sunt.

[c] ¶ *Qui Christiani.* Iergo Iudæus non efficeretur patronus licet fundo leg. & daret aliquam ecclesiam. 5. ea. q. piæ. & j. ea. quicunque [b]. not. 3. t. q. 7. d maximum.

[d] ¶ *Ecclesias.*] *Per congrua.*] vt non sit infirmus locus: nec sint ibi prędones, nec aliquo modo periculosus sit. nam propter has causas debet ecclesia trãsmutari in alium locum, vt j. e. si quis vult. & de consecr. dist. 1. tribus. & 83. dist. quorundam.

[e] *Contra.*] ¶*Nominati.*] Ergo ex sola nominatione aliquis consequitur ius, vt 72. dist. placuit. 8. q. 2. dilectissimi. 2. q. 6. nominationes. De hoc dixi 63. dist. quanto.

[f] ¶*Expellere.*] Hic habes q̃ expelli videtur qui nõ admittitur ad dignitatem, ad quam est nominatus vel electus. nam idem est auferre quod non dare, vt dixi 8. ea. q. 1. dicta. facit ad idem extra de rest. spol. sæpe. ff. de bo. auth. iud. possid. quamuis. Arg. ext. de sp. significauit. vbi dicitur: nemo deiicitur, nisi quis possessionem habuit. & ff. de vi & vi arm. l. 1. §. hoc interdictum. Ar. cõtra, vbi ei tãtum qui possedit, datur hoc interdictum.

SI VERO. Casvs. Supra dictũ est in capiæ & ca. Frigentius. quòd patronus in ecclesia quã fundauit, aditũ habeat processionis. Nunc ostendit Grat. q̃ fiad inopiam vergat, debet inde percipere alimenta. quod probatur per sequen. cap.

Vicumque.] Casvs. Statuit in hoc c. concilium Tolet. vt si patroni primi, vel eorũ filij ad inopiam redigãtur ab ecclesia, vnde sunt patroni, suscipiant alimenta.

[g] ¶ *Aliquid.*] non tã propter qualibet rem modicam datam ante consecrationem efficitur quis patronus, nisi tantum dederit, quod sufficiat ad necessaria ministrorũ, & ad luminaria, vt de consecr. dist. 1. nemo.

[h] *Ad inopiam.*] "Sed "Patrono nõne ecclesiæ tenen- pauperi dẽ tur omnib. pauperi- ab ecclesia bus subuenire, vt 8. e. subuenit. q. 1. quoniã? Resp. sic, sed istis abundantius quam aliis, ext. de testa. cum in officiis. & 41. dist. non cogantur. Istud autem intelligas, quando patronus in summam egestatem deductus est, & quando ecclesiæ superest. 25. q. 2. §. vlt. ad finem. in eo enim casu libertus tenetur alere suum patronum, vt ff. de agno. lib. l. si quis à liberis. §. parentes. & §. pen.

SI ERGO. Casvs. Concludit Grat. ex supradictis, dicens, quòd si laici res ecclesiæ disponere nõ possunt, multo minus ecclesias aliis dare, vel offerre valent. Et ostendit q̃ patroni habent ius inueniendi sacerdotem in ecclesia, & prouidendi ecclesiæ, sed non alienandi, vel vtendi rebus ecclesiæ tamquam propriis.

Filiis vel nepotibus.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, quòd si patroni viderint sacerdotem bona ecclesiæ defraudantem, denuntient episcopo vel iudici ab episcopo instituto. Et si episcopus defraudauerit, vel fraudari permiserit, infinuent metropolitano, qui si talia faciat, vel fieri permittat, conqueruntur regi. In 2. parte dicitur, quòd patroni nulla bona ecclesiastica inuadere, vel fraudare debẽt, seu nullũ damnum ecclesiæ inferant: & ita ecclesiæ seruiãt, vt à Deo multã, vel saltem aliquam retributionem mereantur. Et si quis cõtrafecerit, ablata restituet, & annue subiacebit excõmunicationi. Secũda pars incipit ibi, *Ipsis tamen hæredibus.*

[i] ¶*Propinquis.*] "Et sic videtur quòd iuspatronatus non transeat ne- eiusp fonsi ad heredes sanguinis tantum. tamen cap. indistincte loquitur de ad quos hæ- quolibet hered. e. j. ea. considerandum. & c. si plures. Sed numquid redes tẽ patre damnato de crimine, amittit filius iuspatronatus? Videtur c. & hoc re dum recepit: tenetur primo prouidere, vt ext. eo. ti. pastoralis. licet quòd sic, vt 6. q. 1. §. verum. & l. si quis cũ. & ff. de iurepa. gai contra. sed m. & l. 4. arg. contra. Dicunt quidam quòd non priuatur illo nisi à solo hoc no. Papa, cum illud habeat auctoritate canonis. arg. ext. eo. ti. c. 1. Vel q. j. cõstitutionis

dic quod

dic quod cum vniuersitate laicus iudex potest aliquem priuare iurepatronatus, sed per se non posset. arg. ad hoc ext. de iurepat. ex litteris.

[1] Patronus licerdotem accusat.

[2] ¶*Denuntient.*] "Ergo patroni possunt accusare vel denuntiare sacerdotem, vt 8. ea. q. 1. constitutum. immo quilibet qui est de sua plebe. arg. 63. dist. plebs. & ext. de testa. ex parte Adæ. Idem credo posse facere patronũ in ecclesia cõuentuali. argu. 63. dist. Reatina. & c. nobis. & c. lectis. & ext. de iurepa. ca. nobis. Sed in hoc est differẽtia, quia in ecclesia conuentuali patronus non præsentat, nec eligit. extr. de iurepat. nobis. licet vi deatur esse contra. 18. q. 2. abbatem. Sed ibi electio possessoris, id est, requisitio: quia facta electione requiritur consensus. ext. de elect. cum terra.

† al. in nullam † al. in multam

[3] Al. deest.

[4] Al. decr. fa. [b] aliàs non potest ad quã indu vt 11. qu. 1. placuit, vt cleri., nec quisquis. cedo lo. ve c. ¶*Quod aut.*] q̃ pro si dixisse. p vt., hoc est dicere, vt si qd leg. & aut in multo, aut in nõ ext. de aliquo profit ecclequaliter. fiat aut saltem in nulsi his Gof. lo noceat. dicat. d ¶*Annue.*] i. per annum abstinebit à sacramentis ecclesiæ, si [5] Idem si est laicus est [c]. si clericus [6] Propter. 63. deponetur. 12. q. 2. Acc. t. sed postolicos. & c. abbas. ob hoc tibus.

[7] Deposi- [8] Vt ff. secun Hug.

† al. mittens

† al. inuite

[9] Præsentatus est mittendus.

[1] Ans. l. 5. c. 8 Pol. l. 3. ti. 12

[2] lib. 5. cap. c. 44. & in le gib. Lõgob. libr. 3. tit. de epist. & cle. le. 44. Ans. l. 5. c. 8. Bur. l. 3 c. 41. Iuo p. 3 c. 45.

[3] sed ibi copiosius.

[4] Ans. l. 5. c. 71. Bur. l. 3. c. 40. Et sim. c. 42. ex cõcil. Mediomatricis, itẽq; Iuo p. 3. c. 46

[5] Patronis discordãtib. quid faciendum est.

[6] Ad hæc declaróem re xi 31. dist. Ni pete qd di- scandalo, præferat episcopus illum qui maioribus iuuatur meritis, cæna. in fi.

Denuntient.] "Ergo patroni possunt accusare vel denuntiare sacerdotem, vt 8. ea. q. 1. constitutum. immo quilibet qui est de sua plebe. arg. 63. dist. plebs. & ext. de testa. ex parte Adæ. Idem credo posse facere patronũ in ecclesia cõuentuali. argu. 63. dist. Reatina. & c. nobis. & c. lectis. & ext. de iurepa. ca. nobis. Sed in hoc est differẽtia, quia in ecclesia conuentuali patronus non præsentat, nec eligit. extr. de iurepat. nobis. licet vi deatur esse contra. 18. q. 2. abbatem. Sed ibi electio possessoris, id est, requisitio: quia facta electione requiritur consensus. ext. de elect. cum terra.

Idem ex concilio Toletano 9. c. 2.

¶Fundatores ecclesiarum ordinandos in eis episcopo offerant. C. XXXII.

DEcernimus, vt quamdiu fundatores ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curã permittantur habere solicitam, atque rectores idoneos [e] in eisdẽ basilicis iidem ipsi [5] offerant [f] episcopis ordinandos [A]. Quòd si tales forsitan non inueniantur ab eis, tunc, quos episcopus loci probauerit Deo placitos, sacris cultibus instituat, cum eorũ conniuentia seruituros. Quòd si spretis [g] eisdem fundatoribus rectores ibidem præsumpserit episcopus ordinare, & ordinationem suam irritã nouerit esse, & ad verecundiam suam alios in corũ loco (quos iidem ipsi fundatores [g] condignos elegerint) ordinari.

[A] ¶ Ordinandos.] *Quæ sequuntur vsque ad vers. Quòd si spretis. addita sunt ex ipso concilio.*

[B] ¶Spretis.] *Sic etiam legitur in codice Lucensi regio, sed in conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis,* Quòd si superstitibus.

Item ex Romana synodo Eugenij II. & Leonis IIII. c. 21.

¶A dominio constructoris monasterium non est auferendum. C. XXXIII.

[h] ¶ *Monasterium.*] id est, ecclesiam.

[i] ¶ *A dominio.*] i. dispositione. Est ergo hic arg. q̃ episcopus inuito patrono non potest de ecclesia facere monasterium, vt j. ca. prox. quia iam derogaretur in hoc iuri patroni in electione: & in recipiendo ab ecclesia alimenta: sic nec dominus rei potest vsum rei immutare etiã in melius inuito vsufructuario. ff. de vsu & hab. l. vlt. Arg. tamen contra. 10. q. 1. c. 1. & j. ea. c. nemini.

[k] ¶ *Ne malus.*] Argu. quòd sufficit aliquem non malũ esse, vt no. 8. q. 1. licet. "Et tenetur episcopus præsentatus recipere, nisi aliquid obiiciatur in personam eius, vt 65. dist. de persona. 50. di. postquam. & extr. eo. pastoralis. Sed numquid episcopus tenetur probare crimen quod obiicit? Videtur quòd sufficiat si dicat: eligatis alium, vt 28. dist. priusquam. & 39. di. Petrus. quod potest admitti. sed potest patronus cum superiore agere vt episcopus crimẽ probet, vel eum admittat, vt 8. q. 3. Artaldus. 9. q. 3. nunc vero.

Monasterium.] Id est, ecclesiam.

[1] *Considerandũ.*] ¶ *Coheredes.*] etiam extranei. & videtur quòd indistincte loquatur. nã quædam iure patronatus ad extraneos heredes tranleunt, vt C. de in ius voc. l. 2. [d] videtur ergo quòd fi patronus conferat ecclesię vel extraneo iuspatronatus, quòd amodo non possit conuenire dilapidantes ecclesiam, vel etiam petere alimenta. arg. ad hoc ext. de testib. significauit. Probabilius videtur quòd tali iuri quod est ad vtilitatẽ & fauorem inductum ecclesię, nõ possit patronus renuntiare. vn de licet filij abstineãt ab hereditate: non ideo perdiderunt iuspatronatus, vt ff. de iurepa. filij. nec enim generali renuntiatio ne remittitur dolus, vt ff. de lib. leg. Aurelius. Ego credo quòd tali iuri possit renuntiari, cum donari possit, vt extr. ea. ex insinuatione. Ioan. Sed ibi concessa fuit admi nistratio, non iuspatronatus. j. eadem. nemini.

Considerandum est de ecclesiis, quę inter coheredes diuisæ sunt: quatenus si secũdum prouidentiam, & admonitionem episcopi ipsi coheredes [1] eas voluerint tenere, & honorare [A] faciant. Sin autem hoc contradixerint, í episcopi potestate maneat, vtrũ eas consistere permittat, aut reliquias inde auferre velit.

[A] ¶*In capitularibus, & legibus Longobardicis, & apud Burchardum, & Iuonem, qui & ipsi citant ex decretis Gregorij Papæ, sic habetur.* De ecclesiis, quæ inter coheredes diuisæ sunt, cõsiderandum est, quatenus, &c. *quæ, quoniam sententiam clariorem reddunt, visa sunt addenda, alio tamen ordine, ne vulgatum capituli initium mutaretur. Ante ea legebatur,* Considerandum est, quatenus, &c.

[A] ¶Honorare.] *In vulgatis Longobardicis est,* honores faciant.

Item Gregorius Papa lib. 7. indict. 1. Secundino episcopo Tauromitano.

¶De eodem. C. XXXIIII.

[1] RAtionis ordo non patitur, vt monasterium contra voluntatem fundatorum ab eorũ dispositiõe ad arbitrium suum quis debeat vendicare.

¶Apud Anselmum, & in Polycarpo hoc eodem modo habetur. In ipsa autem epistola pendet oratio ex superioribus, & sic legitur: Quia rationis ordo non patitur, vt monasterium ipsum, & maxime contra voluntatem fundatorum ab eorum dispositione ad arbitrium suum, præsertim laica persona subducat, aut aliquod sibi in id ius debeat vendicare. *Et cum inquit,* ab eorum dispositione. *significat monachos, de quibus supra dixerat.*

Prouidentia tamen, & admonitione episcopi à fundatoribus ecclesiæ honorari debẽt.

Vnde Gregorius.

¶Episcoporum prouidentia à fundatoribus ecclesiæ honorentur. C. XXXV.

[2] COnsiderandum est de ecclesiis, quę inter coheredes diuisæ sunt: quatenus si secũdum prouidentiam, & admonitionem episcopi ipsi coheredes [1] eas voluerint tenere, & honorare [A] faciant. Sin autem hoc contradixerint, í episcopi potestate maneat, vtrũ eas consistere permittat, aut reliquias inde auferre velit.

¶In capitularibus, & legibus Longobardicis, & apud Burchardum, & Iuonem, qui & ipsi citant ex decretis Gregorij Papæ, sic habetur, De ecclesiis, quæ inter coheredes diuisæ sunt, cõsiderandum est, quatenus, &c. *quæ, quoniam sententiam clariorem reddunt, visa sunt addenda, alio tamen ordine, ne vulgatum capituli initium mutaretur. Ante ea legebatur,* Considerandum est, quatenus, &c.

[A] ¶Honorare.] *In vulgatis Longobardicis est,* honores faciant.

Item ex concilio Triburiensi. c. 32.[3]

¶Reliquiæ auferantur ecclesiis, si plures heredes de eis contenderint. C. XXXVI.

[4] SI plures heredes contenderint de communi ecclesia, auferri [m] iubeat episcopus reliquias sacras, & ecclesiam claudi:

[m] ¶ *Si plures.*] ¶ *Auferri.*] "Hic dicitur quòd episcopus propter discordiam patronorũ debet clau dere ecclesiam, vt ext. ea. c. 1. & 2. Alibi dicitur quòd sua auctoritate confert si patroni non concordant vsque ad quattuor menses, vt ext. eo. quoniam in quibusdam. alibi vsque ad sex menses, vt extr. c. tit. eam te. Distinguias ergo quia aut discordia est inter episcopum & patronum: aut inter ipsos patronos. Si inter episcopum & patronum, tunc episcopus ponet œconomũ in ecclesia quousque sit terminatum negotium, vt extr. de off. ord. cum vos. Sed si inter patronos est discordia, aut est super electione facta ab eis: aut super ipso [6] pete qd dijurepatronatus. Si in electione dissentiunt [5], tunc si potest heri sine scandalo, præferat episcopus illum qui maioribus iuuatur meritis, cæna. in fi.

[3] sed ibi copiosius.

[4] Ans. l. 5. c. 71. Bur. l. 3. c. 40. Et sim. c. 42. ex cõcil. Mediomatricis, itẽq; Iuo p. 3. c. 46

[5] Patronis discordãtib. quid faciendum est.

[6] Ad hæc declaróem re xi 31. dist. Ni pete qd di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt ext.eo.quoniam in quibusdam. Sed si pares sunt, gratiam potest facere cui vult, vt 63.dist.si forte.& ext.eo.cum autem. Si vero contentio est de iure patronatus, episcopus instituat aliquem in ecclesia:& ille postmodum presentetur ab eo qui euincit iuspatronatus, vt extr.e.tit.si vero.& hoc faciat si concordes non fuerint vsque ad sex menses à tempore vacationis vel vsque ad quattuor à tempore motæ cõtrouersiæ, vt ext.eod.ti.eam te.& c.cum propter. Si autem episcopus hoc sine scandalo facere non potest, tunc claudet ecclesiam, vt hic dicitur, & ext.eo. tit.c.1.& 2.

a ¶ *Communi.*] Ergo non statur hic iudicio maioris partis, vt ext.eo.quoniam. sic extra de referi.pastoralis. si militer videtur quòd in delegatis à principe non statur sententiæ maioris partis, vt C.de app.in offerendis.& l.iubemus. similiter in discordia creditorum. vt C.qui boce.possl.vlti. similiter in causa liberali, vt C. de communi ser. ma. l.2.§.hic valet. similiter in omni re communi, vt ff.com.diui. Sabinus. & hodie in electione episcopi, vt ext.de elect.quia propter[a]. "Sed quæritur si duo sunt patroni,& vnus reliquit plures filios, & alter vnicũ, an iste vnus par ius habeat cum illis pluribus? Videtur quòd sic, cum ex pluralitate successorũ non debeat variari obligatio, vt ff.de verb.obli. l.2. vnde omnes illi debent reputari pro vno, cũ in loco vnius succedant, vt ff.de cõdi.& demon.cui fundus. quemadmodum si plures sunt modo canonici in ecclesia quam prius fuerunt: nõ plus iuris habent modo multi quàm prius habuerunt pauci. Sed cõtra: quilibet istorum est patronus insolidũ, ergo isti plures plus habent iuris quàm ille vnus.& hoc probatur. ff.de bon.lib.si libertus. Item secundum hoc non plus iuris haberet cui concessa est potestas eligendi, quàm prius per se habuit: quod falsum videtur, vt extr.de elect.ne pro defectu.& c.quia propter.& ff.de assig.li.l.1.in fi. Dic quòd sunt omnes æqualiter patroni, quia ius est indiuisibile, vt ext.e.c.1. forte hoc verum est, cum hereditas est diuisa. Vide c.2.de iure patro.in clem.

1 in cap.l.5. c.82.Bur.l.3. c.111. Pann. l.2.c.47.Iuo p.3.c.87.

† *al. neque constituant.*

2 Burc.l.3.c. 112. Iuo p.3. c.88.Pan.l.2 c.46.

VT ERGO. Hæc est 4.pars q.in qua probat per 4.ca.quòd laici non possunt dare decimas, vel ecclesias sine voluntate episcopi. Io. de Fant.

Inuentum.] Casvs.Dictum fuit in cõcil.Cabilon, quòd quidam laici sine consensu episcopi, propria auctoritate ecclesias dabat presbyteris, vel auferebant:& ideo statutum fuit in eodem concilio, vt nullus det ecclesiã presbytero sine consensu episcopi.& post quam ipsum iuste fuerit adeptus: non nisi graui culpa interueniente coram episcopo ordine iudiciario probata, eam perdat.

"Beneficio sine culpa sua nemo priuari dẽt.

b ¶ *Nisi graui.*] non est ergo quis pro qualibet culpa deponendus, aliis epis, ꝙ nõ sine suo capitulo, se cũdũ H. fic dj intelligi qd leg.& not.3.e.q.7. c.epi. bi dixi. Arch.

3 3.e.q.1. c.vlt.

donec cõmuni[a] consensu, & consilio episcopi statuant ibi presbyterum, & vnde viuat.

4 *Vt ergo ex his auctoritatibus colligitur, de manu laicorum ecclesiæ recipiendæ non sunt, nisi cum consensu episcoporum, iuxta illud concilij Moguntini primi sub Carolo, cap.29.*

¶ Non liceat laicis presbyteros de ecclesia eiicere. C. XXXVII.

1 LAici presbyteros de ecclesiis non eiiciant, neque † in eis constituant sine consensu episcoporum suorum.

Item ex concilio Cabilonensi 2.c.42.

¶ Absque episcoporum consensu laici presbyteros de ecclesiis non eiiciant. C. XXXVIII.

2 INuentum est, quòd multi, arbitrij sui temeritate, & (quod est grauius) ducti cupiditate, presbyteris quibuslibet absque consensu episcoporum ecclesias dãt, vel auferunt. Vnde oportet, vt canonica regula seruata, nullus absque consensu episcopi sui cuilibet presbytero ecclesiam det: quam si iuste adeptus fuerit, hanc non nisi graui[b] culpa sua, & coram episcopo[c] canonica seuerita te amittat.

Sicut ergo auctoritate[3] *Hieronymi*[d] *decimas male possessas à laicis episcopo consentiente licet monachis de manu laicorum recipere, & eas perpetua stabilitate tenere, sic & ecclesias à laicis male detentas, cum consensu episcoporum licet monachis ad ordinandum accipere, & eis in perpetuum prouidere.*

Vnde Vrbanus Papa ij.

¶ Sine volũtate episcoporum decimas, vel ecclesias à laicis monachi non suscipiant. C. XXXIX.

DEcimas, & ecclesias à laicis monachi non suscipiant absque consensu & voluntate episcoporum. Quòd si aliter præsumptum fuerit, canonicæ vltioni subiaceant.

Item ex decreto Siluestri† Papæ[4].

¶ Nulli liceat in ius suum monasterium conuertere, alij tamen ad ordinandum tradere illud valet. C. XL.

5 NEmini[e] regum, aut cuiquã hominum in proprium† [f] ius liceat monasterium[g] tradere, nisi ad aliud monasterium, vel commutare nisi cum alio monasterio, vel quocumque commercio† vendere[A]. Quod si factũ fuerit, non valebit: sed ipsum monasterium in pristinum reformetur statum.

Item ex concilio Cabilonensi 2.c.42.

¶ *In capitularibus sic habetur*, Nemini regum, aut cuiquam hominum liceat monasterium tradere, vel cõmutare, vel quocumque comito vendere.

A ¶ Vendere.] *In locis indicatis hæc sequuntur.* Hoc etiam diuina, & Apostolica, atque canonica sub anathematis pœna fanxit auctoritas.

Item ex† decreto Bonifacij.

¶ Episcopi,& fratrum cõsilio monasterium ad meliorandum alij supponere nullus prohibeatur. C. XLI.

5 [6] SI quis vult monasterium[h] suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio episcopi,& fratrum suorum: & dimittat presbyterum in priori loco ad ministeria ecclesię.

Item ex concilio Moguntinensi[7].

¶ Publicæ pœnitentię subiiciantur, qui circumueniendo aliquos tondere præsumunt. C. XLII.

6 [8] COnstituit[i] sane sacer iste conuentus, vt episcopi, sue abbates, qui non in fructum animarum, sed in auaritiam, & turpe lucrũ inhiantes, quoslibet homines circumueniendo totondere-rũt, & res eorum tali persuasione surripuerũt, pœnitẽtiæ canonicę, vtpote turpis lucri sectatores, subiaceãt. Hi vero, qui illecti comam tum fuerit, canonicæ vltioni subiaceant.

Item ex decreto Siluestri† Papæ[4].

¶ Nulli liceat in ius suum monasterium conuertere, alij tamen ad ordinandum tradere illud valet. C. XL.

5 NEmini[e] regum, aut cuiquã hominum in proprium† [f] ius liceat monasterium[g] tradere, nisi ad aliud monasterium, vel commutare nisi cum alio monasterio, vel quocumque commercio† vendere[A]. Quod si factũ fuerit, non valebit: sed ipsum monasterium in pristinum reformetur statum.

Item ex concilio Cabilonensi 2.c.42.

¶ *In capitularibus sic habetur*, Nemini regum, aut cuiquam hominum liceat monasterium tradere, vel cõmutare, vel quocumque comito vendere.

A ¶ Vendere.] *In locis indicatis hæc sequuntur.* Hoc etiam diuina, & Apostolica, atque canonica sub anathematis pœna fanxit auctoritas.

Item ex† decreto Bonifacij.

¶ Episcopi,& fratrum cõsilio monasterium ad meliorandum alij supponere nullus prohibeatur. C. XLI.

5 [6] SI quis vult monasterium[h] suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio episcopi,& fratrum suorum: & dimittat presbyterum in priori loco ad ministeria ecclesię.

Item ex concilio Moguntinensi[7].

¶ Publicæ pœnitentię subiiciantur, qui circumueniendo aliquos tondere præsumunt. C. XLII.

6 [8] CONstituit[i] sane sacer iste conuentus, vt episcopi, sue abbates, qui non in fructum animarum, sed in auaritiam, & turpe lucrũ inhiantes, quoslibet homines circumueniendo totondere-rũt, & res eorum tali persuasione surripuerũt, pœnitẽtiæ canonicę, vtpote turpis lucri sectatores, subiaceãt. Hi vero, qui illecti comam

COngregatio.] Casvs. Tria dicuntur in hoc c.Primũ est, congregatio monachorum eligat sibi abbatem defuncto antecessore, vel deposito propter delictum, vel causa aliqua recedente. Secundum est, vt abbatem in prælatura non retineat episcopus vio lenter, si recedere voluerit iusta de causa. Tertium est, vt episcopus vel abbas non faciat aliquem abbatem vel monachum de propinquis vel amicis, ni si de fratrum professerit voluntate.

a ¶ *Congregatio.*] ff.18. q.2.abbas. & cap.abbatem.

b ¶ *Retinere.*] si vult propter humilitatem renuntiare, vt 18. q.2. abbas. Nam admone re potest eum vt non renuntiet, sed non in uitum tenere licet, vt ext.de renun. c.litteras.

† *al. ex eodem*] id est, Moguntino

1 Burc.l.8.c. 36.Iuo p.7. c.104.

c ¶ *Propinquis.*] 3. dist. 89.decenter.Io.

Vidã pres byteri.] Casvs. Supra in decimasexta causa tractatum est de iis qui in voto perseuerant. Nunc de his agit Gratianus, qui à voto recedere volunt: sed vt hoc cõpetentius agat, proponit thema: & inde quattuor elicit quæstiones.

a Adde q; ad uocatus suus hic, p patrono ec clesiæ. si. in fi. nec qdq; bo seruare d.d.of.peo. de leg.gl.& Bar.in l.1.§. aduocatos. & de var.& extraor.co.

Vôd à voto.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes: in prima quarum probat per quattuor cap. quòd talis est voti reus, quod tamen falsum est. In 5. dat solutionẽ. Secunda ibi, *Gonsaldus.* Io. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur prima quæstio, qua quæritur, an liceat ei pœnitere, qui infirmitate grauatus se velle fieri monachum dixit. Et respõdetur, si professionem non fecit, sed quod corde cõceperit, simpliciter ore pronunciauit, non cogitur quoad ecclesiam in voto permanere, vt j. e.5. si ergo.in fi. quoad Deum tamen peccat: vnde tenetur facere pœnitentiam de si de mentita, vt 27.q.1. viduas. ante medium. Et procedit Gra. hoc ordine. Primo probat, ꝙ à voto ei recedere nõ licet. Postea respondet allegatis distinguẽdo. j.e.§. si ergo.

b ¶ *A voto.*] "hic quæritur an liceat alicui discedere à voto. Et in hac quæstione magister distinguit, quòd aliud est votũ conceptum corde, ore simpliciter pronuntiare: & aliud est obligatione aliqua se obnoxium facere. sed tamen quocumque istorum modorum quis voueat, non licet ei recedere à voto quoad Deum: sed quo ad ecclesiam licet à primo voto ei recedere: sed non à secundo. Sed mirum videtur, cum hoc sit peccatum quoad Deum, quare ecclesia illud tolerat: cum hoc sit laqueum iniectæ talibus, & decipere animas eorum, quod non est faciendum, vt 27.q.1.de viduis. cum domi nus ipse noluit facere differentiam inter iuramẽtum & simplicem loquelam, vt 22.q.5.iuramenti. Potest melius distingui inter deliberationem & volũtatem & votum. Si quis recedit à deliberatione[a], nec peccat mortaliter. Si quis autem recedat à proposito quod firmauit, deliberando me fixerat in animo suo, peccat: sed venialiter secundum quosdam, quia non cogitaui de voto & vot. redemp. litteraturam. secundũ Hug. vero peccat talis mortaliter, ac si verbis vouisset, vt j.ea.qui bona. Sed à voto quod verbis exprimitur siue cum solennitate, siue sine ea, non licet recedere sine mortali peccato secundum omnes, vt ext.qui clerici.vel vouen.rursus. licet Alexander videatur dicere, quòd post votum simplex potest contrahi matrimonium, vt extra qui cleric.vel vo.veniens. Sed illud intelligas de comparatiua permissione. Io.

Vôd à voto.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes: in prima quarum probat per quattuor cap. quòd talis est voti reus, quod tamen falsum est. In 5. dat solutionẽ. Secunda ibi, *Gonsaldus.* Io. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur prima quæstio, qua quæritur, an liceat ei pœnitere, qui infirmitate grauatus se velle fieri monachum dixit. Et respõdetur, si professionem non fecit, sed quod corde cõceperit, simpliciter ore pronunciauit, non cogitur quoad ecclesiam in voto permanere, vt j. e.5. si ergo.in fi. quoad Deum tamen peccat: vnde tenetur facere pœnitentiam de si de mentita, vt 27.q.1. viduas. ante medium. Et procedit Gra. hoc ordine. Primo probat, ꝙ à voto ei recedere nõ licet. Postea respondet allegatis distinguẽdo. j.e.§. si ergo.

b ¶ *A voto.*] "hic quæritur an liceat alicui discedere à voto. Et in hac quæstione magister distinguit, quòd aliud est votũ conceptum corde, ore simpliciter pronuntiare: & aliud est obligatione aliqua se obnoxium facere. sed tamen quocumque istorum modorum quis voueat, non licet ei recedere à voto quoad Deum: sed quo ad ecclesiam licet à primo voto ei recedere: sed non à secundo. Sed mirum videtur, cum hoc sit peccatum quoad Deum, quare ecclesia illud tolerat: cum hoc sit laqueum iniectæ talibus, & decipere animas eorum, quod non est faciendum, vt 27.q.1.de viduis. cum domi nus ipse noluit facere differentiam inter iuramẽtum & simplicem loquelam, vt 22.q.5.iuramenti. Potest melius distingui inter deliberationem & volũtatem & votum. Si quis recedit à deliberatione[a], nec peccat mortaliter. Si quis autem recedat à proposito quod firmauit, deliberando me fixerat in animo suo, peccat: sed venialiter secundum quosdam, quia non cogitaui de voto & vot. redemp. litteraturam. secundũ Hug. vero peccat talis mortaliter, ac si verbis vouisset, vt j.ea.qui bona. Sed à voto quod verbis exprimitur siue cum solennitate, siue sine ea, non licet recedere sine mortali peccato secundum omnes, vt ext.qui clerici.vel vouen.rursus. licet Alexander videatur dicere, quòd post votum simplex potest contrahi matrimonium, vt extra qui cleric.vel vo.veniens. Sed illud intelligas de comparatiua permissione. Io.

deposuerunt, in eo, quod cœperunt, perseuerare cogantur: res vero eorum heredibus reddantur.

¶Caput hoc à Burchardo etiam & Iuone recitatur ex Moguntino, & multo plenius, eodemque plane modo, quo nunc legitur in Cabilon.2.c.7.

Item ex concilio† Toletano.

¶ Sine voluntate fratrum aliquem de suis propinquis abbas sibi substituere non valet. C. XLIII.

1 COngregatio[a] debet sibi eligere abbatem post abbatis sui mortem, vel eo viuente, si ipse discesserit, vel peccauerit. Episcopus enim non debet abbatem vio lenter retinere[b] in loco suo. Ipse autem non potest aliquem ordinare de suis propinquis[c] vel amicis sine voluntate fratrum.

CAVSA XVII.

Vidam presbyter infirmitate grauatus se fieri velle monachum dixit: ecclesiam, & beneficium in manu aduocati[a] *remintiauit. Postquam conualuit, mox se futurum monachum negauit, & ecclesiam, & beneficium reposcit.*

1 *Hic primum quæritur, vtrum reus voti teneatur, an liceat ei à proposito sui cordis discedere.*

2 *Secundo, an ecclesia, & beneficium ei reddenda sint, quæ prius libera voluntate refutauit.*

3 *Tertio si contigisset eum se, & sua monasterio tradidisse, an licentia abbatis liceret ei ad propria† redire.*

4 *Quarto, si sine licentia abbatis retro abierit, an sua sibi ab abbate reddenda sint.*

QVÆSTIO I.

1. Ips

Vôd à voto[d] *discedere non liceat, multis auctoritatibus probatur. Ait enim propheta [Vouete, & reddite Domino Deo vestro.]*

Item Augustinus.

¶ Quæ Deo vouenturo, necessario reddantur. C. I.

to quod verbis exprimitur siue cum solennitate, siue sine ea, non licet recedere sine mortali peccato secundum omnes, vt ext.qui clerici.vel vouen.rursus. licet Alexander videatur dicere, quòd post votum simplex potest contrahi matrimonium, vt extra qui cleric.vel vo.veniens. Sed illud intelligas de comparatiua permissione. Io.

SVnt quædam, quæ etiam non vouẽtes debemus[e]: quædam etiam[f], quæ nisi vouerimus, non debemus: sed postquam ea Deo promittimus[g], necessario[h] redde re constringimur[i].

¶ Huius capituli ipsa omnino verba non sunt inuenta apud B. Augustinum, sed fere eadem habetur apud Cæsiodorum in Psal.25.ad ver. vouere. quem citat glossa ordinaria ad eum locum.

Item Hieronymus.[3]

¶De eodem. C. II.

4 VOuentibus virginitatem non solum nubere, sed etiam velle, damnabile est.

Item Gregorius in regesto, li.1.epist.33. ad Venantium.

¶Dignus est supplicio, qui seipsum Deo subtrahit à voto resiliens. C. III.

ANanias[k] pecunias Deo voauerat, quas post diabolica victus persuasione subtraxit. Sed qua morte multatus est, scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, qui eos, quos dederat, nummos Deo abstulit, considera, quãto periculo in diuino iudicio dignus eris, qui non nummos, sed temetipsum[l] Deo omnipotenti (cui te sub monachali habitu deuoueras) subtraxisti.

Idem super Ezechielem, li.1.homilia 3.[5]

¶Ante Dei oculos cadunt, qui bona, quæ concipiunt, agere recusant. C. IIII.

QVi bona agũt[m], si meliora[n] agere deliberant[o], & post deliberata non faciunt, licet in bonis prioribus perseuerent, in conspectu tamen Dei ceciderunt P ex deliberatione. *Item paulo superius.*

¶Sunt qui cuncta relinquere, & Dei seruitio se subdere, & fræno castitatis se restringere deliberãt: sed cum post castitatem alios cecidisse conspiciunt, se retrahendo, meritum perdunt.

3 Aug.de bono viduitatis,c.9.&gl. ordi. ad c.5. 1.Tim.

4 3. dist.27. vouentib⁹ j. 27.q.1.nuptiarũ.sent.4 dist.38.

Act.5.

e ¶ *Debemus.*] vt ad fidem seruandam, & generaliter ad omnia illa sine quibus homo saluari non potest, de quib.habetur de pœnitentia 2. charitas.

f ¶ *Quædam etiam.*] vt continentiam, vt trigesimasecunda, quæstione prima. integritas.

g ¶ *Promittimus.*] Argu. quòd ex nuda promissione quis tenetur, vt 12.q.2. scimus. & quæstio.2.quicumque suffragio. 27.q.1. cap.2.

h ¶ *Necessario.*] "nisi tale sit illud quod pẽ omnibus est deat de alieno arbitrio, vt si vnus coniugatus promittat continẽtiam, non tenet, vt 27.q.2.si tu. Ité votum aliquod abstinẽtiæ non potest facere vxor sine viro. 33.q.4. manifestum. nec monachus sine abbate. 20.q.4. monacho. Ité nec filius impubes sine voluntate patris[b]. 20.q.2.c.1.& 2. nec seruus sine volũtate domini, vt 54.dist.ex antiquis.

i ¶ *Constringimur.*] nisi fortius vinculum supperueniat. vigesimaseptima distinctione, si vir.

Ananias.] Casvs. Greg. in hoc cap. reprehendit quemdam monachũ, qui dimiserat habitũ monachalẽ, & ostendit, quòd reus erit in diuino iudicio: & hoc probat exemplo Ananiæ, qui ad preces Petri extinctus est, quia nummos quos Deo dederat, postea subtraxerit. Multo magis puniri debet qui non nummos, sed seipsum abstulit Deo.

k ¶ *Ananias.*] De hoc habes duodecima, quæstione prima. dilectissimis.

l ¶ *Temetipsum.*] Arg. quòd maior est alienatio personæ, quàm rei, si mi. 12.q.1. præcipimus.

QVi *bona.*] Casvs. Quidã bona facientes proposuerant propriis renuntiare, & Deo seruire: sed cum videbant alios cecidisse, se à proposito retrahebãt: qui & si in prioribus bonis perseuerent, in conspectu tamen Dei ceciderunt.

m ¶ *Agunt.*] scilicet matrimonium.

n ¶ *Si meliora.*] id est, continentiam.

o ¶ *Deliberant.*] firmiter proponendo: & tunc secundum Hug. peccant mortaliter[c], secundum alios venialiter.

p ¶ *Ceciderunt.*] improprie, scilicet ab eo, quod non habent, vt ibi, tra de vo.lit. Cadent à latere tuo mille, &c.

c Hæc sinia Hug. appro batur pLau. Gof.& B.ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI ERGO, Casvs. Concludit Gra. ex supradictis, quòd sacerdos iste, qui in ægritudine se futurum monachum vouit, pœnitere non potest. & ad hoc probandum inducit auctoritatem Aug. Postea respondet allegatis, dicens, quòd propter tale votum non cogitur habitum suscipere, quia nec abbati se tradidit, nec professionē fecit, quod corde concepe-
rat, ore simpliciter enuntiauit, si antē professionē fecisset, reus voti haberetur. Et ad hoc inducit c. seq.

a ¶ *Pronuntiat.*] ergo obligatur quis ex lo-
a idē t3 Ale. de Imo. in l. bonorū. C. qui adm. ad bo. pos. pos. sent. 4. dist. 17. Aug. Cas. in. Ono. & gl. ord. i Pf. 31. j. de pœni. dist. 1. c. 5,
Lo propositio cordis[a], quod Hug. concedit.
Hæc est se-
cūda pars primę quę
stio. in qua probat cō-
tra, s. quòd nisi ꝛcuso renuntiet, potest iterū redire ad statum pristinum moribus emēdatus. Io. de Fan. Casvs. In hoc c. terminatur prima quæstio, & intitulatur secunda, scilicet an iste possit repetere beneficium cui renuntiauit, & dicendum est, quòd sic, quia non renūtiauit vt debuit, & in passione corporis & alienatione mēris renuntiauit. Est ergo casus huius c. Gontal dus presbyter ferue-
2 Iuo p. 6. c. 428. & co-piosius. re passionis oppressus se futurum monachum promisit, non tamē monasterio, vel abbati se tradidit, nec
8 Paun. l. 3. c. 183. b Ad idem ext. de reg. sicut tenor. professionē fecit: sed ecclesiā in manu patroni renuntiauit. sed postquam conualuit, nolebat monachus esse, & ecclesiam repetebat, quæritum fuit ab Alexandro, vtrum
2 Ad idē dux. sunt. audiri debeat? Et respondetur, q. sic. vnde est ergo rō ecclesiam suam recipere debet, cum iuxta non erat pōs fēdm Benedictū & Greg. antequam monachus
c Adde de modo, pbā-di quē furio fiat, debeat esse in probatione per annum.
b ¶ *Gonsaldus.* Iin hoc ca. terminatur prima
fum p testes vel aliter. vt quæstio, & intitulatur
p Bal. & Mo-der. i l. furio secūda: an possit quis repetere beneficium
sum. C. qui cui renuntiauit, & dicendum est, quòd sic:
test. fa. pos. & p gl. i l. si quia non renuntiauit
cū dotē. §. si prout debuit, & in
maritus. ff. passione corporis ꝛ
so. ma. & ibi Bal. nuntiauit, ar. 22. q. 2.
Bal. Ang. & ne quis.
Io. d Im. & p Bal. i l. r. ff. d
bo. pos. fur. c ¶ *Aduocati.*] arg. est
infan, dela- hic, q. illicita renun-
ta. & i l. is q. tiatio non præiudicat alicui, vt 6. q. 3. denique. & ff. de of. præsi. lega
§. fi. ff. d tur. tus. & C. de def. ci. l. vlt. arg. contra. ext. de renun. quod in dubiis.
& cu da. ab d ¶ *Renuntiauit.*] de hoc dixi 6. q. 3. denique. sed si renuntiasset in ma-
his. l. murū. nū prælati sui, teneret renuntiatio, nisi tunc temporis non fuisset
compos sui, vt ext. de succ. ab inteſt. c. 3. b sed cui istorum incumbit
probatio? vel illi qui dicit quod fuerat compos, vel qui dicit, q. non
& ibi Bal. ff. erat compos? arg. quòd illi qui dicit, quòd compos erat, vt 3. qu. 9.
de acq. hær. indicas. Item quia non est præsumendum de spontanea renuntia-
Bar. i l. si q. tione, vt ext. de reaun. super hoc. ff. de prob. cum de indebito. arg.
dē. ff. so. ma. contra ext. de succ. ab inteſt. cum dilectus. C. de cod. l. nec codicil-
cōc. ibi alle. los: Respondet ei qui dicit, incumbit probatio, vt ff. de prob. ei qui
& p do. d §. dicit. & probatur stultitia per verba proferentis, vt ext. de suc. ab in
Gem. in c. j. §. si vero. & teſt. c. cum dilectus. in parte decisa. si enim stulta verba dixit, præsu
ibi ét tex. d mo quod non erat sui compos, vt dicta decret. cum dilectus. & 93.
cle. eger. li. 6. & c. filij. de hær. in 6. dist. legimus. in princ. Ioan. Sed an sufficiat probare renuntiationē, vel teneatur probare spontaneam, quæritur. videtur quòd ad duo teneatur, scilicet ad renuntiationem, & spontaneam arg. prædictorum iurium, in quibus satis hoc innuitur. Ber.

Si ergo post votum quisque necessario cogitur soluere, quod vouit, si vouentibus non solum nubere, sed etiam velle, damnabile est: patet, quòd sacerdos iste ad executionem sui voti cogendus est, & non solum non fieri: sed etiam velle monachum non fieri, sibi damnabile est. Quòd vero inter vouentes iste computandus sit, patet ex verbis Augustini dicentis[1] *[Dixi confitebor, &c.] Magnapietas Dei est, vt ad solam promissionem peccata dimittat. Nondum enim pronuntiat*[a] *ore: & tamen Deus iam audit in corde. Votum enim pro opere reputatur.] Sicut ergo propheta inter vouentes reputatur, quia dixit, Ego confitebor, sic iste inter eosdem computandus est, quia dixit, fiam monachus. His ita respondetur. Aliud est, propositum corde concipere, & etiam ore enuntiare: aliud est subsequenti obligatione se reum voti facere. Quia*[A] *ergo iste propositum sui cordis ore simpliciter enuntiauit, non autem monasterio, aut abbati se tradidit, nec promissionem scripsit, nequaquam reus voti habetur.*

Vnde Alexander Papa secundus ait.

A ¶ Quia ergo.] *In plerisque vetustis exemplaribus hic est initium q. 2.*

QVÆSTIO II.

¶ Non cogitur aliquis in monasterio manere, nisi professionem fecerit in manu abbatis. C. I.

2 Onsaldus[b] presbyter quondam in infirmitate seruore passionis pressus, monachum se fieri promisit: non tamen monasterio, aut abbati se tradidit, nec promissionem scripsit: sed beneficium ecclesiæ in manu aduocati[c] refutauit[d]. 3 At postquā conualuit, mox se monachum negauit fieri. Quapropter quia & beati Benedicti regula, & præcipue Patris, & prædecessoris nostri sancti Gregorij Papæ canonica institutio interdicit monachū ante vnius anni[e] probationem effici, iudicamus, & auctoritate Apostolica præcipimus, vt præfatus presbyter beneficia[a] [f] & altaria recipiat, habeat, & quiete retineat.

¶ Confectum est hoc caput ex verbis B. Augustini in epist. 70. sed in epitomen redactis. Iuo autem integre refert.

Ecce iste corde concepit se monachum fieri, & ore pronuntiauit se velle in otium sanctum conferre, non tamen postea coactus est suscipere quod corde concepit, & ore pronuntiauit. Auctoritas illa Alexandri secuta institutionem beati Gregorij & beati Benedicti probandis annum indulget, sed notis signo tis vero triennium concedit.

Vnde ex decreto Bonifacij[5].

¶ Ante probationem triennij nullus in monasterio suscipiatur. C. III.

6 SI quis incognit[9] monasteriū ingredi voluerit, ante triennium monachi habitus [i] ei non pstetur. Et si intra tres annos aut

a ¶ *Beneficia.*] *In vetustis exemplaribus, & apud Iuonem (apud quem caput hoc copiosius habetur) legitur,* beneficium: *sed ob glossam non est mutatum.*

Item Augustinus ad Bonifacium comitem, epist. 70.

¶ Vxor post propositum continentiæ ducta dimitti non debet. C. II.

4 NOs nouimus, nos testes sumus, quòd omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium sanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua serui Dei monachi viuunt. Cum ergò te esse in hoc proposito gauderemus, nauigauisti[g], vxoremque duxisti. Si coniugem non haberes, dicerem tibi, quod & Tubunis diximus, vt sanctitate continentię viueres: sed, vt te ad istam vitam nō exhorter, impedimento coniunx est: sine cuius consensione continenter tibi non licet viuere, quia & si tu post illa tua verba Tubunensia ducere non debebas, illa tamen nihil eorum sciens [h] innocenter tibi, & simpliciter nupsit.

a ista fuit opi. H. q. dixit hoc esse ꝛ religiosis. vide hoc illi c. in auth. qua de monac. & singulis

ꝛ 16. qu. 1. possessiones,

3 Anſl. 4. c. 30. Poly. l. 6. tit.

ria recipiat, habeat, & quiete retineat.

a ¶ *Beneficia.*] *In vetustis exemplaribus, & apud Iuonem (apud quem caput hoc copiosius habetur) legitur,* beneficium: *sed ob glossam non est mutatum.*

Item Augustinus ad Bonifacium comitem, epist. 70.

¶ Vxor post propositum continentiæ ducta dimitti non debet. C. II.

4 NOs nouimus, nos testes sumus, quòd omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium sanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua serui Dei monachi viuunt. Cum ergò te esse in hoc proposito gauderemus, nauigauisti[g], vxoremque duxisti. Si coniugem non haberes, dicerem tibi, quod & Tubunis diximus, vt sanctitate continentię viueres: sed, vt te ad istam vitam nō exhorter, impedimento coniunx est: sine cuius consensione continenter tibi non licet viuere, quia & si tu post illa tua verba Tubunensia ducere non debebas, illa tamen nihil eorum sciens [h] innocenter tibi, & simpliciter nupsit.

g ¶ *Nauigasti.*] sicut nauigans subiicit se variis periculis, nec proprio motu regitur, sed ventis, sic habens vxorem.

h ¶ *Sciens.*] ergo si sciuisset, quòd votum simplex fecerat, peccasset ipsa mortaliter. & alter qui impediuit votum illius, vt tri gesimasecunda, quæstione secunda. hoc sanctum. & est simile extra de eo qui dux. in matrimo. proposi-
3 Nouel. 5. c. 2. & apud Iu lianū antec. nouel. 123. c. 52. Cap. 1. 5. c. 2. 27. 6 Bucl. 8. c. 20. Iuo p. 7. c. 4. Paun. l. 3. c. 184.
tum.

ECCE. Casvs. Concludit Grat. ex supradicto ca. dicens quòd licet iste comes ore pronuntiasset se velle monachum fieri, nō tamen est coactus postea suscipere qd corde concepit. Postea dicit quòd iuxta beatum Greg. & Benedictum annus indulgetur notis ad probationem, ignotis vero triennium, & ad hoc inducit sequens c. & respicit hoc finem illius c. Gonsaldus.

Si quis incognitus.] Casvs. Quæritum fuit in concilio Toletano, si aliquis incognitus vult ingredi monasterium, per quot annos debeat esse in probatione. Et respondetur, per tres. sed si feruus, vel liber curiæ adstrictus, vel adscriptus, à domino suo intra triennium quæratur, reddatur ei talis cum omnibus quæ attulit in monasterio, accepto prius iuramento de impunitate personæ. si vero intra triennium non requiratur à domino, postea non audietur dominus, nisi fit tam longe, quòd inueniri non possit.

g ¶ *Nauigasti.*] Hic quæritur an monacho recedenti reddēda sunt quæ sua fuerunt. & dicēdum est, quòd nō. 19. q. 3. quia ingredientibus. & §. Prox. q. 6. de lapsis. & in Auth. de monach. §. si vero relinquens. coll. 1. si tamen timetur de eius fœuitia, possunt monachi per mittere, vt sua tollat, vt j. ea. q. 4. §. vlt.

h ¶ *Sciens.*] ergo si sciuisset, quòd votum simplex fecerat, peccasset ipsa mortaliter. & alter qui impediuit votum illius, vt tri gesimasecunda, quæstione secunda. hoc sanctum. & est simile extra de eo qui dux. in matrimo. proposi-
3 Nouel. 5. c. 2. & apud Iu lianū antec. nouel. 123. c. 52. Cap. 1. 5. c. 2. 27. 6 Bucl. 8. c. 20. Iuo p. 7. c. 4. Paun. l. 3. c. 184.
tum.

ECCE. Casvs. Concludit Grat. ex supradicto ca. dicens quòd licet iste comes ore pronuntiasset se velle monachum fieri, nō tamen est coactus postea suscipere qd corde concepit. Postea dicit quòd iuxta beatum Greg. & Benedictum annus indulgetur notis ad probationem, ignotis vero triennium, & ad hoc inducit sequens c. & respicit hoc finem illius c. Gonsaldus.

Si quis incognitus.] Casvs. Quæritum fuit in concilio Toletano, si aliquis incognitus vult ingredi monasterium, per quot annos debeat esse in probatione. Et respondetur, per tres. sed si feruus, vel liber curiæ adstrictus, vel adscriptus, à domino suo intra triennium quæratur, reddatur ei talis cum omnibus quæ attulit in monasterio, accepto prius iuramento de impunitate personæ. si vero intra triennium non requiratur à domino, postea non audietur dominus, nisi fit tam longe, quòd inueniri non possit.

i ¶ *Habitus.*] " ergo tempore probationis erit in habitu priori, vt " religio in quinquagesimatertia distinctione, legem. & quinquagesimaquarta quo habitu distinctione, multos. & extra qui cleric. vel vouen. super eo. probari dimeatur, sit abbas & monachi permittere vt sua tollat, vt j. e. §. vlt.

Vicumque.] Casvs. Quidam episcopi vel alij prælati iniuste alienabant res mobiles & immobiles ecclesiæ suæ: & ideo statutum fuit vt qui talia faciunt, deponantur.

c ¶ *In constitutum.*] id est, contra constitutionem talia prohibētem.

a ¶ *Aut libertus.*] per istud c. videtur soluta quæstio, si vxoratus se & sua tradidit religioni sine licentia vxoris, & postea repetitur ab vxore, an postea sint ei res suæ restituendæ. hic dicitur quòd sic. Vel intelligitur de tali liberto, qui est adstrictus alicui curiæ.

b ¶ *Intra triennium.*] Sed cum iste seruus fecerit furtum sui corporis quomodo rem furti-
tal. vel co-tunus
am vsucapit triennio, cū nec spatio longi temporis possit seruus fugitiuus præscribi, vt C. de ser. fug. l. 1. Resp. in hoc est fauor ecclesiæ. posset tamē dici, q. ecclesia debet recompensare damnum domino. 14. q. 6. comperimus. confimilis fauor est j. ea. q. 4. questi.

c ¶ *Longe.*] ex hoc videtur, quòd tantum currat istud triēnium à tempore scientiæ. Alij dicunt, quòd curit à tempore probationis[a], vt dixi 54. dist. si seruus.

Vòd autem.] Casvs. Hic ponitur tertia quæstio, qua quæritur an liceat monacho redire ad propria cum abbatis licentia? Et respondetur, quòd non: quia ipse mortaliter peccaret ei licentiam dando, quare abbati non licet licentiam dare, nec ei licet retrorsum abire: quia ex quo se abbati subiecit, sine eius permissu nihil agere potest, si mente sana hoc fecit.

d ¶ *Quòd autem.*] Hic quæritur an monacho recedenti reddēda sunt quæ sua fuerunt. & dicēdum est, quòd nō. 19. q. 3. quia ingredientibus. & §. Prox. q. 6. de lapsis. & in Auth. de monach. §. si vero relinquens. coll. 1. si tamen timetur de eius fœuitia, possunt monachi per mittere, vt sua tollat, vt j. ea. q. 4. §. vlt.

e ¶ *In constitutum.*] i. contra hoc statum. vel ponitur proprie[b] inducit enim in pœnā: sed si statim restitueret ecclesię, pœnā effugeret. ext. de re. ec. non al. si quis presbyterorū. & 12. q. 2. non liceat. §. vlt.

f ¶ *Vel exiguum.*] ergo pro alienatione rei modicæ deponitur aliquis. & sic est ar. contra 12. q. 2. terrulas. & ext. de don. c. 3. Sed intelligas hoc tale exiguum quod tamen vtile est ecclesiæ. Ité in huiusmodi alienationibus valde attendenda est cōsuetudo, & lex municipalis, ext. de don. ca. 3. & ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. non tantum.

g ¶ *Honoris.*] ecce pœna alienantis. 12. qu. 2. quisquis.

Vnde Symmachus Papa[1] *[Possessiones, quas vnusquisque, &c.] & iterum in synodo Romana 3. c. 6.*

¶ Honore priuetur qui de iure ecclesiæ aliquid alienare præsumpsit. C. I.

2 QVicumque episcoporum, presbyterorum, diaconorum oblitus Dei, & decreti huius immemor[A] in constitutum [c] præ-

QVÆSTIO III.

Vòd autem[d] *quæritur, an post traditionem sui eius cum licentia abbatis ad propria† redire, facile mōstratur non posse fieri. Ipsum enim redire criminosum est. Qui autem manifesto facinori desinit obuiare cum potest, consentit. Hic autē non solum non obuiat, sed etiam permittendo fautor existit. Non ergo licet abbati dare licentiam alicui retro abeundi: nec illi licet vtique retrorsum abire: quia ex quo semel se abbati subiecit, absque eius permissione nihil agere potest.*

QVÆSTIO IIII.

1. ps *I autem sine licentia abbatis de monasterio discesserit, quæritur, vtrum sua sint ei reddenda an non. Sed possessiones, & res ecclesiæ traditas quolibet modo alienare nec abbati, nec alicui licet.*

I autem sine.] Hæc quæstio diuiditur in septem partes: in quarum prima probat per quattuor ca. quòd illi qui recedūt à monasterio suo, non sunt eis sua reddenda. Secunda ibi, *Sicut antiquitus.* Tertia ibi, *Qui autem.* Quarta ibi, *Verum ne.* Quinta ibi, *Occasione.* Sexta ibi, *Etiam si episcopo.* Septima ibi, *Sed notandum.* Io. de Fant.

ꝛ 16. qu. 1. possessiones,

Casvs. Hæc est 4. q. qua quæritur an abbas reddere debeat alicui monacho recedenti ea quæ monasterio dedit. Et respondetur q. non. 19. qu. 3. quia ingredientibus. & §. prox. q. 6. de lapsis. & in Auth. de mona. §. si vero relinquens. quia abbati non licet alienare possessiones & res ecclesiæ traditas, nec etiam alicui alteri licet. si tamen de eius fœuitia timeatur, possunt monachi per mittere vt sua tollat, vt j. e. §. vlt.

3 Anſl. 4. c. 30. Poly. l. 6. tit.

Vicumque.] Casvs. Quidam episcopi vel alij prælati iniuste alienabant res mobiles & immobiles ecclesiæ suæ: & ideo statutum fuit vt qui talia faciunt, deponantur.

c ¶ *In constitutum.*] id est, contra constitutionem talia prohibētem.

sens committens prædium[e] ecclesiæ magnum, vel exiguum[f], vel quidquam de iure ecclesiæ aliena re tentauerit, & donator, & alienator, & venditor honoris[g] sui amissione multetur.

A ¶ Immemor. *In concilio ipso sequitur,* cuius Romanæ ciuitatis sacerdotes volumus religiosis nexibus deuinciri. *Nam, vt §. 12. q. 2. non liceat. dictum est, in ea synodo Romanæ tantum ecclesiæ legem Symmachus præscripsit.*

B ¶ Prædium. *Hoc loco omissis verbis sexti capitis. eorum loco referuntur hæc tria, quæ ex titulis eiusdem concilij omnino quæ caput hoc ex verbis illius synodi suo modo collector aptauit.*

[Item Gregorius Anthemio subdiacono, lib. 11. epist. 31.]

PALEA. C. II.

4 RAtio nulla permittit, vt pro priis cuiusquam vsibus applicetur[i], quod pro communi vtilitate datum esse cognoscitur.

Item Ambrosius libr. 2. de pœnitentia, cap. 9.

¶ Qui reuocandum putat, quod ecclesiæ contulit, sacrilegij crimen incurrit. C. IIII.

SVnt qui opes suas tumultuario mentis impulsu, non iudicio[h] perpetuo, vbi ecclesiæ contulerunt, postea reuocandas putauerunt. Quibus nec prima[i] merces rata est, nec secunda[k]: quia nec prima iudicium habuit, & secunda habuit sacrilegium. Sunt, quos pœnituerit opes suas diuisisse pauperibus. Sic eos[A], qui pœnitētiam agant [l], hoc solum timere oportet, ne ipsius pœnitentiæ agant pœnitentiam[m].

A ¶ Sic eos.] *In originali legitur,* Sed eos qui pœnitentiam agunt, hoc solum pœnitere dicunt ne ipsius, &c. *Sed ob glossam non est emendatum.*

Item Gregorius Sabino subdiacono, lib. 8. epist. 6.

¶ Qui sacris locis derelicta retinere contenderit, sacrilegium committit. C. IIII.

6 SAcrilegium[n], & cōtra leges est, si quis, quod venerabilibus locis relinquitur, prauæ voluntatis studiis, suis tentauerit cōpendiis retinere.

e ¶ *Prædium.*] id est, in-cidit aliud cōstitutum ofiicunq; qđ similia, phi bet, secūdū Lau. & Hu.

4 Anſl. 5. c. 38. Poly. l. 3. tit. 12. 5 Concord. tex. in l. intim. §. 1. ff. de re. di. & in l. quātus. ff. đ au. & ar. le.

f ¶ *Vel exiguum.*] ergo pro alienatione rei modicæ deponitur aliquis. & sic est ar. contra 12. q. 2. terrulas. & ext. de don. c. 3. Sed intelligas hoc tale exiguum quod tamen vtile est ecclesiæ. Ité in huiusmodi alienationibus valde attendenda est cōsuetudo, & lex municipalis, ext. de don. ca. 3. & ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. non tantum.

g ¶ *Honoris.*] ecce pœna alienantis. 12. qu. 2. quisquis.

SVnt qui opes.] Casvs. Quidam res quas cū quodam mentis impulsu ecclesiæ contulerunt, reuocare volebant. Alij erāt qui dolebant tres suas pauperibus diuisisse. De primis dicitur, q. donatio non fuit eis fructuosa, quia iudicium non habuerunt, & postea sacrilegium in auferēdo committunt: De secundis dicitur, q. pœnitere non debent, nec oportet eos agere pœnitentiam, quod esset eis periculosum. Sequēs cap. planum est.

h ¶ *Non iudicio perpetuo.*] q. d. non iudicio discretiōis: quia illud esset perpetuum. nam nisi sit perpetuū, nullum dicitur. de pœ. di stin. 1. diuortium. & ff. de re. iur. quidquid. & 23. q. 1. parārus. " Et est hic arg. q. si aliquis e- " votū emit tēs an semp mittat votū proprio quod à impulsu animi, sūd teneatur illud obseruare. Sed si aliquis propter aliorū impulsum vel clamorem ali quod emisit, tūc secus est, vt 22. q. 4. vnusquisque. nam electio facta ad aliorū impulsum, non valet, vt 8. q. 1. liceat. & c. si ergo. similiter nec libertas. ff. qui & à quib. manu. libe. non fi. l. si priuatus.

i ¶ *Nec prima.*] i. primum factū est quo debuit mereri mercedē.

k ¶ *Nec secunda.*] scilicet reuocatio.

l ¶ *Agunt.*] id est, pœnitent quòd dederunt.

m ¶ *Pœnitentiam.*] qa pœnitent & dolent qd dederūt pauperibus, & de illo dolore siue pœnitētia agant pœnitentiam. 6 Anſl. 12. c. 4. Poly. l. 3. tit. 12.

n ¶ *Sacrilegium.*] quia hic fit mentio de sacrilegio, quid sit sacrilegium videamus. Sacrilegiū magistrali c scribitur. Vno modo sic: Sacrilegium est sacrę rei violatio, siue in se, crilegiū, &c siue in alio. & hoc appellatur sacra res: siue sit res ipsa sacra, siue ip quod dic, vt sa persona ecclesiastica[c]. Alio modo describitur sic: Sacrilegium est nor. 22. q. 5. publici iuris transgressio. quid autem sit ius publicū, habes §. 1. dist. c. 3. ius publicum. largius tamen quandoque dicitur committere sacrilegium qui dispurat de iudicio principis, vel cū dies solennis viola definitio. tur, vel cū legibus siue canonib. reuerentia non impenditur. " Cō- " sacrilegiū mittitur. aut ē tribus modis sacrilegium, vel cū sacrum de sacro, vel tripliciter sacrum de nō sacro, vel non sacrū de sacro aufertur, vt j. e. quisquis. cōmittitur.

" Impon

Universidad de Deusto
Biblioteca

"sacrilegij pœna.

"Imponitur autem pro sacrilegio quandoque spiritualis pœna, vt si committatur in persona ecclesiastica, quia talis est excommunicatus ipso iure. j. ea. si quis suadente. sed si in re ecclesiæ fit sacrilegiū, tunc post trinam admonitionem excommunicandus est, vt j. e. quis quis. §. item si quis domum. Itē imponitur pœna pecuniaria quandoque maior, quando que minor, vt j. e. quis quis. & c. si quis contumax. secundum leges durior pœna imponitur pro sacrilegio. ff. ad leg. Iul. pec. sacrilegij. Sed si quæras cui danda sit pœna quæ debetur pro sacrilegio: dicas quòd si persona facta est in iuria, ipsi persone præstanda est, vt extra de sent. excom. parochianos. & cap. grauem. si rei facta est iniuria, tunc ipsi rei præstanda est, vt j. ead. cap. si quis in atrio. ext. de si mo. de hoc autem.

1 Ansl. l. 12. c. 4. Bur. l. 11. c. 19. Iuo p. 3. c. 140. & p. 14. c. 89.

† *anathematizatos*] ori.

Rom. 1.

Mnes ecclesiæ.] Cassv. Lucius Papa statuit & decreuit, vt raptores rerum ecclesiasticarum tanquam sacrilegi sint anathematizādi cum omnibus sibi consentiētibus, qui pari pœna sunt puniēdi. *Consentientes*, scilicet de fensione vel coopera tione.

2 inter decr. Nic. in codice Ormanetti.

3 Ansl. l. c. 74. Iuo p. 3. c. 164. Pann. l. 12. c. 81.

† *al. lx.*

† *al. eorum* "sacrilegi an sint ipso iure excōicati.

a ¶ *Anathematizā mus.*] "videtur hic q̄ omnes sacrilegi, & dilapidatores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati. 11. q. 3. canonica. ext. de sent. exc. cōquesti. arg. contra j. ea. quisquis. & c. seq. vbi dicitur, quòd sunt excommunicandi nisi resipiscant. Respon. violatores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati, sed non alij. Vel dic, q̄ si in consecratione, vel cum datur res ecclesiæ, fert episcopus sententiam excommunicationis, q̄ quicumque violentiam fecerit in re tali, sit excōmunicatus, tunc dicrem quòd statim est excommunicatus sacrilegus, non ratione sacrilegij, sed ratione sententiæ dudum latæ. 24. q. 1. c. 1. & 2. extr. de sent. exc. à nobis. Vel dic q̄ refert an Papa hæc verba proferat constituendo, si proferat ea constituendo, tunc non est excommunicatus qui rapit res ecclesiæ. si autem sententiando profert talia verba, tunc est excommunicatus. vel dic quòd si consuetudo loci habet quòd tales sunt excommunicati, tunc ita feruanda est: quia consuetudo est optima iuris interpres. ext. de verb. sig. abbate.

4 Burc. l. 3. c. 296. Iuo p. 3. c. 113.

Item Lucius episcopus ad Galliæ & Hispaniæ episcopos, epist. 1. c. 6.

¶ Sacrilegi iudicantur, qui ecclesiæ facultates alienant. C. V.

1 OMnes ecclesiæ raptores, atque suarum facultatum alienatores à liminibus sanctæ matris ecclesiæ anathematizam°† [a], Apostolica auctoritate pellimus, & damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus: & non solum eos, sed omnes consentientes eis, quia non solū qui faciunt, rei iudicantur, sed etiam qui consentiunt [b] facientibus. Par enim pœna & agentes & consentientes comprehendit.

Item Nicolaus Papa omnibus episcopis. [2]

¶ Excommunicetur, qui confinia ecclesiæ frangere tentauerit. C. VI.

2 [3] SIcut antiquitus à sanctis patribus statutum est, statuimus, vt maior ecclesia per circuitum xl. † passus [c] habeat, capellæ vero, vel minores ecclesiæ triginta. Qui autem confinia earum † confringere tentauerit, aut personam hominis, vel bona eius inde subtraxerit, nisi publicus [d] latro fuerit, quousque ēmēdet, & quod rapuerit reddat, excommunicetur.

Item ex concilio Triburiensi.

¶ Soluatur altario, quod pro emunitate emendatur ecclesiæ. C. VII.

j [4] SI quis in atrio ecclesiæ pignam committit, aut homicidium facit, quidquid pro emunitate [A] violata emendandum est, altario [e] soluatur, cuiuscumque fuerit ecclesia illa.

A ¶ Emunitate.] *Sic etiam apud Burchardum. Iuo habet*, pro immunitate violata. *In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus legitur*, pro emunitate ecclesiæ violatæ. *Summa autem huius capitis fere habetur in Triburiensi, quod extat, & c. 4. & 6.*

4 Burc. l. 3. c. 296. Iuo p. 3. c. 113.

"Clerici pro cussione rapticās, an sit excōicatus.

b ¶ *Cōsentiunt.*] cooperando, vt extra de sent. excom. nuper. "Sed pone quòd aliquis percussit clericum, & ego ratum habeo, numquid sum excommunicatus? videtur quòd sic: quia non solū in contractibus, sed etiam in maleficiis ratihabitio mandato comparatur, vt extr. de resti. spol. cum ad sedem. in fin. ff. de vi & vi arm. l. 1. §. sed & si cum quis. nam non solum de consilio, sed etiam de voluntate aliquis tenetur. 1. q. 4. quia præsulatus. immo qui potest resistere & non resistit, excommunicatus est, vt extr. de sent. exc. quantæ. Resp. "si nomine meo quis percutiat alium, ibi ratihabitio mandato cōtio q̄n com paratur. aliàs non. ff. de neg. gest. si pupilli. §. item quæritur. extr. de paretur mā sent. excom. mulieres.

"Ratihabitio mandato.

Sicut antiquitus.] Hæc est 2. pars quæst. in qua probat magister per xx. c. quòd sacrilegium committitur pluribus modis. Ioan. de Fant.

Cassv. In hoc cap. statuit Nicolaus Papa (sicut antiquitus à sanctis patribus fuerat constitutum) vt maior ecclesia in circuitu habeat xl. passus, aliæ vero minores ecclesiæ xxx. intra q̄d spatium si quis violentiam fecerit, aut personam hominis vel bona eius inde extraxerit, excommunicetur donec satisfaciat, nisi fuerit publicus latro: cuius persona vel res inde subtrahitur sine pœna canonis. Sequens c. planum est.

c ¶ *Passus.*] "passus (vt ait Isidor.) est mensura quinque pedum. Pes est spatium 15. digitorum [a]. istud tamē non tenet in capellis quæ sunt intra ambitum castellorum, vbi propter loci angustiam quis cauon potest istud obseruari, vt j. cap. quisquis. & c. quæsti.

a idē Bar. in l. 3. ff. d. vet. sig. & Ale. d. Imo. in l. 1. ff. Iuo p. 3. c. 122.

"Passus quid sit.

d ¶ *Nisi publicus.*] & nocturnus depopulator agrorum. hi soli excipiuntur secūdum ius canonicum: licet leges plures personas excipiant, vt ext. de immu. eccle. inter. "leges enim excipiūt homicidas, adulteros, raptores virginū, sed secundum canones raptores virginum tuti sunt in ecclesia, vt trigesimafex ta, quæstione prima. de rapto.

"Ecclesiæ immunitates multi put uantur.

1. Cor. 4.

e *Si quis in atrio.*] ¶ *Altario.*] Hic habes, quòd pecunia restituitur illi loco in cuius ignominiā data est [b], vigesimaleptima, quæstione prima. si quis rapuerit. & ex tra de simo. de hoc. & 3. Inn. dicet quòd eum pœna duplici redde tur, vt extra de simo. audiuimus. & in authen. de sanct. episco. §. sed neque. & ff. de calum. & generaliter. §. illud. argumentum contra de simon. veniens. Sed illud est dispensatio.

b ¶ hoc no. 5. e. sacrilegiū. & 3. j. e. si quis ita tōr.

† *al. interdixi*

† *al. condonato*

Mitror.] Cassv. Quidam nominē Bonifacius nominem quendam foreum fugitiuum violenter de ecclesia extraxit, de quo Aug. eum grauiter reprehendit, & ostendit q̄ hoc facere non debuit, quia si terrenus amicus pro illo fugitiuo intercessisset, p eo veniam meruisset, multo magis Deo debuit obedire. & si de potestate sua præsumit, respiciat Nabuchodonosor regem, qui propter superbiam in bouem est ex homine commutatus, & à suo regno expulsus. Præcipit ergo sibi vt hominem quem violenter de eccles. rapuit, ad eamdem ecclesiam reuocet, & donec ecclesiæ fatisfaciat, & pœniteat, prohibet Augustinus. ne oblationes suæ domus suscipiantur à clericis, & Bonifacio communionem interdixit. Et hæc verba sic expone, *Tuus*, scilicet seruus tuo amico, id est, apud tuum amicum forte, scilicet permanere. ordinato, id est, statuto, & præfixo.

Item Augustinus ad Bonifacium epi. 187.

¶ Non licet alicui hominem de ecclesia rapere. C. VIII.

5 MIror, quomodo tam subito fidei murum aries [f] ruperit inimici. Noui enim qua religione semper sis ecclesiam Dei veneratus. Quo instigante facere ausus es? hominem de ecclesia rapuisti? Tuus si de tuo amico forte præsumeret fugitiuus, posset procul dubio intercessoris causa veniam promereri. Ergo si amicus intenditur [g], cur Deus offenditur? Sed si de potestate præsumitur, Nabuchodonosor regem intende, qui causa superbiæ in bouem [h] est ex homine commutatus [A]. Non vt confundam te, hæc scribo: sed vt filium charissimum moneo. Ecclesiæ igitur illæsum reuoca, quem vt irreligiosissimus rapuisti. Oblatio [i] vero domus tuæ à clericis ne suscipiatur, indixi †: communionemque tibi interdico: donec peracta pro ausibus, vel errore à me definita tibimet pœnitentia, & tempore ordinato † pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificium Deo.

f ¶ *Aries.*] id est, impetus diabolicæ suggestionis, ad similitudinem arietis instrumenti, quo frangitur murus.

g ¶ *Intenditur.*] id est, exauditur.

h ¶ *In bouem.*] id est, in bouinam mentem, vt 23. qu. 4. Nabuchodonosor.

i ¶ *Oblatio.*] hoc est in detestationem criminis ipsius, quòd non solum ipse, sed etiam familia eius prohibetur à sacramentis, sic nonagesima distinctione, oblationes. & duodecima, quæstione secunda. de viro. & extra de sponsalibus. non est vobis. Ioannes.

A ¶ Commutatus.] *Hoc loco ista erant interiecta*, atque à regno suo profugus recedens non ante regnum recepit, quàm conuersus Deum prædicauit, *quæ à multis vetustis absunt, & originali, & Iuone. Sunt autem inter verba Gratiani infra de pœ. dist. 1. c. voluisset.*

Item ex libro capitularium 5. c. 90. [6]

¶ Fugientem ad ecclesiam nemo audeat abstrahere. C. IX.

7 REum ad ecclesiam confugientem nemo abstrahere audeat, neque inde donare [A] ad pœnam, vel ad mortem [k]: vt honor Dei, & sanctorum eius conseruetur: sed rectores ecclesiarum pacem, & vitam, ac membra eius

Eum.] Cassv. "Statutum est in hoc cap. vt prælatus defendat "Ecclesiā reum ad ecclesiam fugientem à pœna corporali: tamen quod fugientes abtulit, cum pœna pecuniaria reddat.

k ¶ *Vel ad mortem.*] sed numquid poterit postea accusari iste de illo crimine? si non pōt, ergo crimina remanebūt impunita: q̄d esse non debet

A ¶ Commutatus.] *Sic est emendatum (antea enim legebatur, damnare) ex cap. Caroli, & concilio Moguntino, & plerisque vetustis Gratiani exemplaribus, & ceteris collectoribus: quāquam apud Burchardum ex concilio apud Theodonis villam, & in Pannormia ex libro capitulorum longe copiosius hoc caput referatur.*

Item Gelasius Victori, Constantino, Martyrio, Felicissimo, Sereno, & Timotheo episcopis.

¶ Ab ecclesiæ arceatur ingressu, qui aliquem de ecclesia violenter rapuerit. C. X.

1 FRater, & coepiscopus noster Epiphanius sua nobis relatione suggessit, Benenatum, & Maurum Beneuētanæ municipes ciuitatis in contumeliam religionis acerba nimis, & plectibili cōtumacia prosiluisse: qui confugientem ad ecclesiæ septa curialem suum ne illic quidem tutum, aut de iniuria sua securum esse fuerunt: ausi irruptione † temeritatis admittere, quod nec potestatibus quidem, vel principibus vmquam licuit perpetrare: vt hominem in sanctuariis constitutum (captata sacerdotis absentia) reluctantem, reclamantemque violenter abstraherent. Quos, quantum sua nobis suggestione patefecit, merito indignos esse sacra communione iudicauit. Et si reuera tanti facinoris constat admissum, nostra etiam auctoritas in hac parte cōsentit. Nec enim [a] iure ad supplicandum debet admitti, qui † admittere sacrilegium non dubitauit. Nullus enim intra limina tātæ veneration deputata vtrunque sibi licere existimet pro suæ volūtatis arbitrio, vt & humiliatem sibi vendicet, & furorē. Et ideo fratres charissimi supradictos si manifesta reos facit cōquestio, ab omnibus [b] parochiarū vestrarum ecclesiis nostræ præceptionis auctoritate [c] prohibete: vt non solum hi, qui in iniuriam sanctorum locorum prosiluisse probātur †, merito consequantur pro facti sui qualitate vindictam, verū etiam ceteri à tali præsumptione, vltionis istius timore reuocētur.

† *al. vbi* patet.

a ¶ *Nec enim.*] extr. de vsur. quia frustra.

b ¶ *Ab omnibus.*] arg. q̄ sacrilegus in nulla ecclesia tutus erit, cū in ecclesiā delinquat, vt j. c. prox. q̄quidam cōcedunt. Vnde si ali quis furtum vel sacri legium fecerit in ecclesia, illum non debet tueri ecclesia. cū in ecclesiam deliquerit, vt j. c. prox. ramen decre. ext. de imm. ec. inter. tantū duas personas excipit.

† *al. probatur*

c ¶ *Auctoritate.*] sed quid operatur hic auctoritas vel confirmatio Papæ, cū illud per se facere potuerint? "Confirma Resp. "confirmatio Papæ tria operatur. præstat enim ipsi facto maiorem auctoritatem, vt 11. di. quis nesciat. Itē, si quid est inualidum, supplet eius defectū cōfirmatio, vt extr. de transa. c. 1. Item q̄ sine eius licentia non potest retractari illud q̄d ipse confirmauit. ext. de confir. vti. vel inuti. c. 1. & 2. Ioan.

"Confirma operatur.

3 Pol. l. 6. tit. 1. c. 1. Ansl. l. 5. c. 30. Iuo p. 5. ti. c. 2. Ioan. c. 19. & p. 13 c. 39.

Sicut.] Cassv. Hoc dicit, quia diuiditur i duas

débet, vt ext. de sent. exc. vt famæ. & sic privilegiū ecclesiæ erit multis occasio delinquendi: propter hoc dicunt quidam, quòd à quolibet potest accusari. Sed qui sic respōdet, nititur contra priuile ſpiritualia. qui quam ab illo qui pro dat, q̄ bene misit impunitatem. fit accusari sed qui sic respōdet, post existū, nititur contra priuile ſpiritualia. qui quam ecclesiarum: q̄d & vt sequi est iniustum, vel hære tur. secus si ticum, vt 22. dist. omnes. Ip essent in nes. ad quid enim im ecclesia. C. petraret ecclesia ei vi de his q. ad tam si pro eodem cri ec. 66. l. vlt. mine postea decapita l. 2. sed huic retur? Dicas ergo q̄ dicto obstat hoc est priuilegium 32. q. 1. de ra ecclesiæ, q̄ talis amo ptoribus, vñ do nec vitā nec mem dic. vt sequi brū perdat: sed quòd tur. Arc. alias pecuniariter sa 2 Pol. l. 7. tit. tisfaciat. Vel si hoc 1. Iuo p. 3. non potest, seruiat ei c. 120. perpetuo quem lesit, vt 36. q. 1. d. de raptorib.

a Hæc fuit cusari postea [a], præter

Frater.] Cassv. Epiphanius episcopus excommunicauit Benenatū & Maurum ciues Beneuentanæ ciuitatis, quia quēdam suum curialem ad ecclesiam fugientem in absentia facerdotis de ipsa ecclesia violenter extraxerāt, quod cum significatum fuisset Gelasio, excōmunicationem illam confirmauit, & præcepit sex episcopis vt si illi tres excōmunicati peruenerint ad suos episcopatus, interdicant eis introitum ecclesiarum, vt istius vltionis timore alij à tali præsumptione reuocentur. Seq. c.

† *al. irreptione*

"Ecclesiæ immunitates multi put uantur.

1. Cor. 4.

Item Iginus Papa.

PALEA. C. XIIII.

ij [7] SI quis ecclesiam igne combusserit †, quindecim annis pœniteat, & eam sedule restituat: & pretium [A] suum pauperibus distribuat.

¶ *Hæc palea in vno tantum Vaticano codice habetur: in quo sic ut in vulgatis, & Pannormia citatur ex Igino: à Burchardo autem & Iuone ex decretu Iulij.*

A ¶ Pretium suum.] *Apud Burchardum l. 19. in c. de sacrilegio. sic legitur.* Incendisti ecclesiam, aut consensisti? si fecisti, ecclesiam restitue: & pretium tuum, id est vuiregeldum tuum pauperibus distribue, & quindecim annis per legitimas ferias pœniteas.

Item Clemens epist. 2. ad Iacobum.

¶ Iudæ similis probatur qui ornamenta surripuit ecclesiæ. C. XV.

6 SI forte quispiam presbyter, siue diaconus, sacrarij fundonem vel velum subtractum † [b] vēdiderit, Iudę Iscariotis similis æstimabitur. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit se supradicti Iudę suscepturum pœnam [i].

† *al. subtranæ*

"Ecclesia

Item ex pœnitentiali Theodori.

¶ De eodem. PALEA. C. XVI.

PEcunia ecclesiastica furata, vel rapta reddatur in quadruplum: populi vero duplicetur. Si quis aliquid de ministerio sanctæ ecclesiæ furatus fuerit septem annis pœniteat, tres in pane, & aqua.

Item ex pœnitentiali Romano.

¶ De eodem. PALEA. C. XVII.

ij [8] SI quis clericus furtum fecerit capitale, id est quadruplum, vel domum fregerit, aut quamlibet rem melioris pretij furatus fuerit, septem annis pœniteat: laicus quinq;. Si quis autem de minoribus semel, aut bis, furtū fecerit, reddat proximo suo: & vno

partes. In prima parte dicitur quòd sicut iudicatur sacrilegus qui bona ecclesiæ rapit vel inuadit: sic cēsetur sacrilegus q̄ Dei sacerdotes insequitur. In secunda parte dicitur, q̄ sicut Deus est maior homine: sic sacrilegium quod in Deum cōmittitur, maius est fornicatione quæ committitur in hominem.

d ¶ *Gratiuus.*] hic vide tur quòd maius sit pec catū sacrilegium quā adulteriū: & sic est cō gūt. sub Artra 32. q. 7. quid in omnibus. sed ibi solutum est. Itē nonne homicidiū maius sacrilegio est? Sic: sed intelligas q̄d hic dicitur, in eadem specie facti. nam homicidium q̄d fit in clerico, maius est quā illud q̄d fit in laico: q̄a vnū est sacrilegium, aliud nō. similiter q̄d fit in sanctimoniali, est maius quam illud quòd fit in alia muliere.

1. capit. 6.

† *al. feriatur*

e ¶ *Maius.*] sic 22. q. 1. omne. & c. mouet.

5 Pol. l. 6. tit. 15. Ansl. l. 5. c. 18. Bur. l. 3. c. 204. Iuo p. 3. c. 127. Pann. l. 12. c. 70.

Attendendum.] Cassv. Statuit Vrbanus in hoc ca. vt ecclesia non cogatur soluere tributa vel collectas de prædiis ecclesiasticis: si quis vero contra fecerit, post debitā pœnam sacrilegij sit infamis, & carceri tradatur, vel exilio perpetuo damnetur.

† *al. comburit*

f ¶ *Post debite.*] hæc verba sumpta sunt à lege. quæ est 16. q. 1. §. nonarum.

g ¶ *Et carceri,*] "ergo ecclesia habet carcerem, & infligit pœnā relegationis [b]. 2. qu. 1. 63. & par. 6. in primis. Item habes c. 88. hic quòd diuersæ pæ næ infliguntur alicui ēta pro eodē delicto, vt "carcerem tuimus. & ea. q. 7. con stitution. contra il leg. & no. 3. lud q̄d est ext. de iud. q. 4. hi qui, at si clerici. & extr. vt lit. nō cont. quoniam frequenter. in fi. & qa lex dicit, quòd vnum delictū nō dēt variis æstimationib. coerceri. ff. de pœ. sanctio.

6 Iuo p. 2. c. 7 Bur. l. 3. c. 63.

"Ecclesia

Sicut.] Cassv. Quæsitum fuit à Clemente quam pœnam debeat pati presbyter vel diaconus si furetur sindonem sacrarij vel velū, & vendat. Et respondetur quòd Iudæ Iscariotis similis est: & eius pœnam patietur. Seq. ca. planum est.

h ¶ *Subtractum.*] tamen episcopus cum tali potest dispensare. 5. di. 50. si quis presbyter.

i ¶ *Pœnam.*] scilicet æternam.

a ¶ *Qui*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Vi rapit.*] ¶*Sacrilegium.*]alibi dicitur quòd facit homicidium, vt 12.q.2.qui Christi.& c.qui abstulerit.

Vllus clericorum.] Casvs.Hoc c.diuiditur in duas partes.In prima parte dicitur quòd clericus qui seruum vel discipulum suum ad ecclesiam fugiẽtem inde extrahere vel flagellare præsumpserit: donec pœniteat, excommunicetur. In secunda parte dicitur, ꝙ clerici se mutuo verberantes: prout dignitatis tẽe vel officiorum iniuria maior fuerit,ab episcopo puniatur.Secũda pars incipit ibi, *Si quis vero.*

b ¶*Vel flagellare.*] pos sunt tamen magistri & parentes & episcopi moderate[a] castigare,vt 25.q.5.c.1.in fi.militer vir vxorem,vt not.7. q. 1. sicut alterius[b]. & prælatus subditum,vt23.q.4.forte. sed dominus habet in seruum plenissimam coerctionem:vsufructuarius modicam,vt de vsufru.locum. & l. sed & sicuti.in fi. patronus autẽ in libertum habet leuẽ coerctionem,vt ff.de iniu. prætor. §. præterea. Sed nonne magister vel episcopus intra ecclesiam potest verberare clericum,cum episcopus iudicet intra ecclesiam, vt 2. q. 2.præceptum.& in iu diciis episcoporũ interueniunt verbera, vt 23.q.3.c.1.in fi.Sed dic ꝙ causa odij non debet eum expellere de ecclesia:quia si magister non percutiat discipulum ex odio, non incidit in canonem,vt ext.de sen.ex com.super eo.

c¶*In mutuam.*]hodie tales mittẽdi sunt ad curiam:nisi sint impuberes vel regulares, vt ext.eo.ti.super eo. Vel loquitur de communiter viuentibus: qui cum modum non excedũt,iudicio meo possunt absolui ab episcopo,vt ext.de vita & hon.cle.quoniã. & ext.qui cle. vel vo. c.1.[c] & ext.de sent.ex com.ex tenore.in fin. Vel hoc ideo quia cõmunio materiam discordiæ generare solet,vt ff.de le.2.l.cum pater. §. dulcissimis.

tal.iuxta iudicium

anno pœniteat in pane & aqua: & si reddere non potuerit,tribus annis pœniteat.

¶Similia horum legũtur apud Burchardum, lib.11.c.58.& Iuonem par.13.c.44.

Item Anacletus epist 1.c.2.[1]

¶Sacrilegium facit,qui pecuniam ecclesiæ rapit. C. XVIII.

QVi rapit pecuniam proximi sui,iniquitatem operatur: qui autẽ pecuniam, vel res ecclesiæ abstulerit,sacrilegium[a] facit.

*Item ex concilio Ilerdensi.c.*8.

¶Segregetur ab ecclesia clericus, qui seruum,aut discipulum suum ad eam fugientem verberare præsumit.

C. XIX.

2 NVllus clericorum,seruum, aut discipulum suum fugientem ad ecclesiam extrahere audeat, vel flagellare[b] præsumat. Quod si fecerit,donec digne pœniteat,à loco,cui honorem nõ dedit,segregetur. ¶[3] Si qui clerici in mutuam[c] cedem proruperint, prout dignitas[d] officiorum in tali excessu cõtumeliam pertulerit, à pontifice districtius vindicetur.

*Item ex concilio Triburiensi,c.*20.[4]

¶Qui atrio, vel porticibus ecclesiæ fugientem abstrahit,excommunicetur. C. XX.

iiij[5] SI quis contumax, vel superbus timorem Dei, vel reuerentiam sanctarum ecclesiarum non habuerit, & fugientem seruum suum,vel quem ipse persecutus fuerit,de atrio[a] ecclesiæ, vel de porticibus quolibet modo ecclesiæ adhærentibus[e] per vim abstraxerit, pro emunitate nongentos solidos episcopo componat[f]: & ipse publica pœnitentia iusto† iudicio episcopi mulctetur.

a ¶Atrio.]*In duobus vetustis codicibus Gratiani legitur*,de altario, *in capitularibus vero*,de ecclesia.

Sacrilegium ergo est,quoties quis sacrum violat,vel auferendo sacrum de sacro,vel sacrum de non sacro, vel non sacrum de sacro. Dicitur etiam sacrilegium committere, qui violentas, & impias manus in clericum iniecerit. Porro ipsum sacrilegium duplicem continet pœnam, pecuniariam videlicet, & excommunicationis. Pecuniaria eis persoluenda est,ad quos querimonia sacrilegij pertinet.

Vnde Ioannes Papa octauus scribit omnibus episcopis.

¶De multiplici genere sacrilegij, & pœna eiusdem. C. XXI.

6 QVisquis inuentus fuerit reus sacrilegij, episcopis, vel abbatibus, siue personis, ad quas[g] querimonia sacrilegij iuste pertinuerit,triginta libras examinati argenti puriſſimi componat. ¶Sacrilegium committitur, si quis infregerit ecclesiam,vel triginta ecclesiasticos passus, qui in circuitu ecclesiæ fuerint, vel domos[h],quæ intra prędictos passus fuerint, aliquid inde diripiendo, vel auferendo: seu qui iniuriam, vel ablationem rerum intulerit clericis arma[i] non ferentibus,vel monachis,siue Deo deuotis, omnibusque[k] ecclesiasticis[k] personis.Capellæ,quæ sunt intra ambitum murorum castellorum, non ponũtur in hac triginta passuum obseruatione.Similiter sacrilegiũ committitur auferẽdo sacrum de sacro,vel non sacrum[l] de sacro,si ue sacrum de nõ sacro. *Idem.* ¶[7] Si quis domum Dei violauerit,& aliqua sine licentia illius,cui commissa esse dinoscitur,inde abstulerit,vel ecclesiasticis personis iniuriam fecerit, donec in conuentu admonitus legitime satisfaciat, sciat se cõmunione priuatum†.Si vero post secundã & tertiam conuentionem coram episcopo satisfacere detractauerit, sacrilegij pe riculo ab omnibus obnoxius teneatur:ita vt secundum Apostolum nemini fidelium misceatur. *Idem.* ¶ Si qui†monasteria,& loca Deo dedicata, & ecclesias infringunt,& deposita,vel alia quæ libet exinde abstrahũt, damnum

SACRILEGIVM. Casvs.Quia supra facta est mentio de sacrilegio, ideo nũc ostendit G.ꝙ sacrilegium fit cum aliquis rem sacram violat.& hoc fit quatuor modis,vel auferendo sacrum de sacro,vel sacrum de non sacro, vel non sacrum de sacro, vel si quis iniecerit violentas manus in clericum.Ostendit etiam

quis suadente,renuntiare,vt ext.de sent.exc.contingit.Hoc tamen intelligo quãdo ex causa leuitatis induit arma, vel abiicit habitum clericalem,vt tunc non statim perdat priuilegium.aliud est si pœnitus apostataret,vt si fiat miles[e],vel si vxorem ducat,tũc dico eum ipso facto perdere priuilegium,vt 84.dist.quisquis.

k ¶*Ecclesiasticis.*] vt sunt conuersi & pœnitentes,templarij & hospitalarij,qui gaudent priuilegio clericali. 27.q.1.vt lex.11.q.1.aliud. ext.de sent.excom.parochianos.& 12.q.1.duo sunt.

l¶*Non sacrum.*]lex tamen dicit,quòd in hoc casu non committitur sacrilegium,sed tantum furtum,vt ff.ad leg.Iul.pec.l.diuus. sed id lud non tenet.

SI QVIS DOMVM. Casvs.Hic §.duas habet partes.In prima parte dicitur, quòd si quis sine licentia prælati aliquid de ecclesia extraherit,vel alicui ecclesiasticæ personæ iniuriam fecerit,sciat se cõmunione domini priuatũ donec satisfaciat.si vero post tertiam commonitionem coram episcopo satisfacere noluerit,anathematizatus ab omnibus existat.In secunda parte dicitur quòd illi qui ecclesias frangunt inde aliquid extrahentes,pœnitentiã tripli cem patientur:quia rẽ subtractam restituẽt ei cuius erat, &damnum

nouies, ecclesiæ vero triplum rei subtractę: & præterea pœna corporali punientur, quam habes §.e.attẽdendum. vel excommunicabuntur.Secũda pars incipit ibi, *Idem.*

a ¶*Nouies.*] quid est ergo quod dicitur in ſtit. de act. §. omnes. vbi dicitur, quòd nulla pœna debet excedere pœnam quadruplis?Resp. "non debet iudex excedere pœnam quadrupli nisi vbi iure inuenitur, ꝙ possit excedere:quia quandoque extenditur ad decuplum, vt 12.q.2.in legibus.& c. cum deuotissimam. Vel solue vt ibi.

b ¶*Tripliciter.*]"ecce triplex pœna quã punitur sacrilegus, quia iudici dabit xxx. libras, item damnum nouies componet, & emunitatem tripliciter. similiter corpora lem pœnam sustinebit,vt §.ea.attendendum.Ioan.

SI *quis deinceps.*] Casvs. Quæsitum fuit ab Alexãdro quam pœnã pati debeant laici maiores vel minores, qui episcopum comprehenderint, vel percusserint,vel per violentiã de sua fede expulerint.Et resp.ꝙ tales & cooperatores eorum debent anathematizari,& res eorum ecclesię cui iniuriam intulerint perpetuo tradentur, & nisi fuerit episcopus canonice depositꝰ.& hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, quòd si in presbyterum vel alium clericũ hoc idẽ fecerint ab honore depositi, canonicæ pœnitentiæ subiacebunt,& si cõtumaces fuerint,excommunicabũtur. Secũda pars incipit ibi,*Si vero.*

c ¶*Priorib.*] i. nobiliũ. d¶*Iudicatum.*]i.depositum,quod tamẽ verum est si incorrigibilis est, vt extr.de iud. cum non ab homine. 11.q.1.petimus. & 27. q.1.si homo.quidã tamen ex hoc loco dixerunt,quòd si qs iniecerit manus violentas in clericum excõmunicatum, quòd nõ esset excõicatus. per id quod legitur 23.q. 5.excommunicatorũ. quod non credo.

e ¶*Tradantur.*] eccę pœna illorum qui in liciunt manus in episcopum. sic 27.q.1.si qs rapuerit.aliam pœnã adiicit Inno. extra de pœ.in quibusdam.

f ¶ *Atque depositioni.*] ar. quòd ecclesia põt

nouies[a] componant,& emunitatem tripliciter[b], & velut sacrilegi canonicæ sententiæ subigãtur. ¶*In epistola manuscripta Ioannis octaui, scripta episcopis, & abbatibus per Narbonẽsem, & Hispanicas prouincias constitutis,præcipitur obseruari lex contra sacrilegos in concilio Trecassensi edita coram Ludouico Imperatore, & quinquaginta tribus episcopis.Diuersa autem sunt istius epistolæ verba ab his,quæ recitantur & à Gratiano,& à ceteris collectoribus,sed eadem sententia.*

A ¶Omnibusque ecclesiasticis.] *Apud Iuonem legitur*,deuotis hominibus, ecclesiasticis personis. Non enim capellæ, quæ infra ambitum murorum castellorum sunt, mittuntur,vel ponuntur in hac obseruatione. *Nec multo aliter apud alios collectores.*

Item Alexander Papa I.[1]

¶ Nisi canonice iudicatum episcopum qui comprehenderit laicus,excommunicetur. C. XXII.

V SI quis deinceps priorum[c], aut cuiuscumque dignitatis, vel cuiuscũque ordinis laicorum episcopum comprehenderit, per cusserit,aut aliqua vi à propria se de expulerit, nisi forte iudicatũ[d] canonice,auctores,& cooperatores tanti sceleris anathematizentur,& bona eorum ecclesię ipsius iuri perpetuo tradantur[e]. ¶Si vero in presbyterum, vel in quemcumque inferiorum graduum clericum hæc eadem præsumpserit, canonicæ pœnitentiæ, atque depositioni[f] subiacebit. Si contumax fuerit,excommunicetur.

Item Nicolaus Papa Thadoni archiepiscopo Mediolanensi.[2]

¶ Flagellatores presbyterorũ post tertiam admonitionem si non resipuerint, excommunicentur. C. XXIII.

3 DE presbyterorum flagellatoribus, & occisoribus, & prædonibus, scilicet, qui sæculari ꝙ brachio minime coercentur, iuxta præceptum Domini placet, vt fraterno amore conueniantur secundo, ac tertio. Qui si te non audierint,cõueniente ecclesia eos sacra communione priuare,atque (si in sua obstinatione permanentes sacerdotalia monita forte contẽpserint)ab ecclesiæ compage sub anathematis interdictione re secare licentiam tribuimus.

¶Quos etiam resipiscentes tandem digna satisfactione præmissa[h] in gremium sanctæ matris ecclesiæ reuocari noueris posse.

*[Item ex concilio Mogutino sub Rabano,*c.24.]

PALEA. C. XXIIII.

4 QVi presbyterum occiderit, duodecim[a] annorum ei pœnitentia secũdum canones imponatur: aut si negauerit, si liber est, cum septuaginta duobus[a] iuret:si autem seruus, super duodecim vomeres feruentes se expurget. Conuictus vero noxæ vsque ad vltimum vitæ tempus mi

litię[c] cingulo careat,&absque spe coniugij maneat.

¶*Hæc Palea in vno tantum Vaticano Gratiani codice habetur.*

a ¶Duodecim.]*Sic in codice Vaticano,& ceteris locis indicatis.In vulgatis Gratiani codicibus legebatur*,viginti annorum pœna.

» ¶Cum septuaginta duobus.]*In concilio ip so legitur*, cum duodecim, *Burchardus tamen, & Iuo, & codex Vaticanus concordant cum vulgata lectione.*

c ¶Militiæ cingulo.] *Sic etiam in Decretalibus & apud Burchardum,& Iuonem. In concilio autem legitur*, cingulum deponat, & vxorem amittat.

[Item ex concilio Triburiensi.]

PALEA. C. XXV.

5 VT presbyteri non vadant, nisi stola, aut orario induti. Et si in itinere spoliantur, aut vulnerantur, vel occiduntur non stola vestiti, simplici emendatione soluantur:si autem cum stola, triplici.

[Item ex eodem.c. 5.]

PALEA. C. XXVI.

6 OMnes presbyteri interfectores[a] compositione episcopi, ad cuius parochiam pertinent,soluãtur:ita videlicet,vt me dietatem Vuirigeldi†[b], eius episcopus vtilitatibus ecclesiæ, cui præfuit tribuat,& alteram medietatem in eleemosynam illius iuste dispertiat:quia nullus nobis eius heres proximior videtur, quã ille,qui ipsum domino sociauit.

¶*Hæc quoque palea in vno tantum Vaticano codice habetur. Est autem in capitularibus (vnde citatur in Pannormia) lib.4.c.15. & in Decretalibus tit.de pœnis.c.presbyteri.In concilio etiam Triburiensi,quod extat,*c.4. *habetur quidam similc.*

A ¶Interfectores.] *Sic etiam in Pannormia. Vaticanus codex habet*,interfecti.*In capitulari legitur*,presbyteri interfecti episcopo, ad cuius parochiam pertinent, soluantur secundum capitulare glorioſi Karoli genitoris nostri:ita videlicet,&c. *Verum in Decretalibus,& apud Burchardum, & Iuonem hoc modo*:Presbyteri interfecti compositio episcopo, ad cuius parochiam pertinebat, soluatur:ita videlicet,&c. *& similis locutio habetur in concilio Triburiensi,*c.4. *Sed quoniam est initium capitis, nihil vsum est hic mutandum:reliqua autem sunt emendata ex locis indicatis.*

» ¶Vuiregeldi.] *Antea legebatur*,Renaldus. *Emendatum est ex ceteris locis indicatis, præterquam ex Decretalibus,vnde abest vtraque vox:legitur tamen in prima collectione.*

*Item ex lib.*3.*capitul.*c.25.[7]

¶Pro graduum varietate mulctetur,qui clericos occidunt. C. XXVII.

8 QVi subdiaconum occiderit, ccc.solid.componat: qui diaconum, cccc.qui presbyterũ[i], dc.qui episcopũ, dcccc. qui monachum,cccc.

*Item ex lib.*6.*capitul.*c.90.

¶De eodem. C. XXVIII.

9 QVi occiderit monachum, aut clericum,arma relinquat, & Deo in monasterio seruiat cunctis diebus vitæ suæ,num quam ad sæculum reuersurus, & septẽ annis publicam[k] pœnitentiam agat†.

deponere[a] laicum, vt 11. q.1. nullus episcopus. & 32.q.5. præceptum.Ioan.

DE *presbyterorum.*] Casvs.Hoc c.diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd Thadon[a] archi episcopus Mediol.q. fuit à Nicolao qd fie ri debeat de his qui presbyteros flagellãt & occidũt vel deprædantur, nec sæculari brachio pñt coerceri. & resp. quòd primo cõueniri debẽt secundo & tertio. qui si de lictum non emendauerit,à corpore sacræ cõmunionis priuẽtur. tandẽ dẽt anathema pro tizari in contumacia permanẽtes. In 2.parte dicitur,quòd si ipsi resipiscãt, recõciliari debẽt ecclesiæ, digna tñ satisfactione præmissa. Secunda pars ibi, *Quos etiam.*Casus seq.c.per se patet. g¶*Qui seculari.*]ergo sæcularis iudex in his enormibus criminib. primo habet coerctionem[b], & deinde ecclesiasticus iudex, vt 23.q.5. sunt quædam. Io. quod falsum est,vt ext.de iudi.cum non ab homine. B. Ité hic pater,quòd sæcularis potestas & ecclesiastica debent sibi mutuũ præstare auxilium, vt 96.di.cum ad verum. & 32.di.eos qui.& di. 17.non licuit.

h ¶*Præmissa.*] argu. "quòd excõicatus priꝰ debeat satisfacere, ꝙ absoluitur. vt hic, & 11.q.3.excellẽtissimus. in fi. & 23.q.8. si quis mẽbrorum. &c.pessimã.ext.de iu.pa.relatum.arg.cõtra ext.de sen.exc.per tuas.Sol. aut excõicatur quis ꝓ contumacia,aut ꝓ delicto.Si ꝓ cõtumacia, tũc præstita cautione absoluetur.Si ꝓ delicto,&illud est cuidẽs, non prius absoluetur q̃ satisfecerit. sic distinguitur ext.de ver. sig.ex parte.Io.Certe semper excõicatur qs pro contumacia, sed illa q̃ꝗ prouenit ex delicto, vt innuit illa decr.ex parte.nisi ipso iure incidat ĩ cano nẽ latæ ſniæ,vt ĵ.e.q. 4.si quis suadente.B.

i *Vt subdiaconum.*]¶*Presbyterum.*] Quid de hac pœna fieri debeat,habes extra de pœn.c.2.

k *Vt occidexit.*] Sed quid spectat ad imperatorem imponere alicui publicam pœnitentiam? Dic quod imperator instituit quidiu dex

[a] sc. ab honore &cingulo dignitatis, si ḡ hi, scdm Hug.

[b] Ad hoc fa. qd no.3.92. di.placuit.

[1] Prima pars hꝰ cap. 6. l. c.169.Bur.l. 6.c.10. Iuo p.10.c.139.

[2] Capit.l.4. c.15.extr.de pœ. c.presbyteri.Bur.l.6. c.11. Iuo p. 10.c.140. Pan.l.8.c.6. *tal.Vuirgildi.*

[3] Et in cõc. Trosleiano c.13.& inter legesLõgobard. tit.de homici. lib. hois.l.27. 8Pan.l.8.c.7 Bur.l.6. c.5. Iuo p. 10. c. 9. & 134. similia q̃dam

[4] Iuo p.10. c.10. Pann. l.8.c.8.

[5] Excõicatꝰ an possit ab solui ſi prẽmissa satisfactione.

[6] Capit.l.4. c.169.extr.de sen.exc.per tuas. Sol. aut excõicatur quis ꝓ contumacia, aut ꝓ delicto. Si ꝓ cõtumacia, tũc præstita cautione absoluetur. Si ꝓ delicto, &illud est cuidẽs, non prius absoluetur q̃ satisfecerit. sic distinguitur ext.de ver. sig.ex parte.Io.Certe semper excõicatur qs pro contumacia, sed illa q̃ꝗ prouenit ex delicto, vt innuit illa decr.ex parte.nisi ipso iure incidat ĩ cano nẽ latæ ſniæ,vt ĵ.e.q. 4.si quis suadente.B.

[7] Et in cõc. Trosleiano c.13.& inter legesLõgobard. tit.de homici. lib. hois.l.27. 8Pan.l.8.c.7 Bur.l.6. c.5. Iuo p. 10. c. 9. & 134. similia q̃dam

Universidad de Deusto
Biblioteca

dex ecclesiasticus facturus sit: sicut econuerso, vt 5.q.vlt. delatori.

Si quis.] Casvs. Statuit Inn. in hoc c. q. si quis iniecerit violentas manus in clericum, vel etiam in monachum, statim sit anathematis vinculo innodatus: & nullus episcopus eum quouis modo præsumat absoluere, donec Apostolico se præsentet, & eius mandatum suscipiat: nisi sit in mortis articulo constitutus,

a ¶*Si quis.*] hoc nomine, si quis, etiam feminæ continentur, vt ff. de verb. sig. l. t. femina enim bene incidit in canonem hunc, vt extr. de sent. exc. mulieres.

1 Pan. l. 8. c. 149.

b ¶*In clericum.* Jetiam Psalmistam, qui clericus dicitur 21. dist. cleros. & etiam in alias ecclesiasticas personas, vt no. 3. e. quisqs.

c ¶*Violentas.*] ab hac regula multi casus excipiuntur, vt impubes: & qui iocosa lenitate se percutiunt: & cum magister discipulum percutit, vt extra eo. c. t. quia non sunt huius manus violentæ. Item cum claustrales percutiunt se, vt extr. eo. cum illorum. Item cum ostiarius ratione officij sui aliquē verberat. Vel cum aliquis officialis arcet aliquem à turba. Vel cum aliquis defendēdo se percutit clericum. Vel cum inuenit clericū cum vxore sua, matre, sorore, filia. hos casus habes ext. eo. fi vero. Itē mulieres & debiles personæ excipiuntur, vt ext. eo. mulieres. Item ipsi prælati licite percutiunt clericos suos: vel alij clerici de mandato ipsorum, vt ext. eo. ex tenore. Itē quādiu habes inimicitias, vt ext. e. deceteros. Item excipiuntur illi qui leuē iniuriam fecerint clerico, vt extra e. peruenit.

d ¶*Manus.*] idem si pedes; vel si spuat vel pfundat eum aqua. aliud dico si rumpat vestimenta sua. sed idem credo & tunc: quia violentia fit per sonæ; & quia quę regligiosis, & c. ff. de rei vend. l. quæ religiosis.

2 Anſ. l. j. c. 21 Pan. l. 4. c. 10

a ḋ hoc no. de pœ. di. 1.

e ¶*Subtracta.*] iste canon non est latæ sententiæ, & ille extr. de fal. si qs pulsatus. ibi vid. ad fallariorum. ext. de loca. ex rescripto. & vbicumque quis ipso facto incidit in sententiam, vt 24. q. 1. c. 1. & 2. Ioan.

QVI AVTEM. Hæc est 3. pars q. in qua ponit diuersos modos sacrilegij. Io. de Fan.

Casvs. In hoc §. ostendit G. quæ sit pœna sacrilegij secundum legem sæcularem: & dicit quòd si aliquis sacrilegium commiserit, ad instar publici criminis accusatus & conuictus & confessus capitali sententia ferietur. & ad hoc probandum inducit duas leges, & hoc in 1. parte in 2. parte dicitur, q̄ sacrilegium committitur tribus modis secundum legem. Primo quando aliquis vel nesciendo vel negligendo legem violat. Secundo, cū aliquis disputat an dignus vel indignus sit quem princeps elegerit. Tertio, quādo aliquis in prouincia dignitatem gerēdæ administrationis acquirit per ambitionem. Idem dicitur si aliquis disputat de iudicio summi Pontificis. Et ad hoc inducit sequens c. Secunda pars est ibi, *Committunt.*

f ¶*Reperuntur arum.*] magister errauit in nomine huius tit. sed illud in uenitur. ff. ad leg. Iul. pec. sacrilegij.

g ¶ *Nesciendo.*] quia iuris ignorantia diuini vel naturalis non excusat.

h ¶ *Dignus.*] quem princeps iudicat dignum, & nos iudicabimus. si mile 93. dist. c. 1. ff. de re iud. quidam. C. de aduo. di. iud. restituendę. in fi. arg. contra: quia possum appellare à iudice quem ipse ex certa scientia dedit[b]. ext. de off. del. cum olim. 1. ext. de app. nouit. ext. de sent. & re iud. cum causa.

i ¶*Qui intra prouinciam.*] prætor tamen eligendus est vbi larem fouet, vt C. de off. præt. tres. similiter defensor de ipsa ciuitate eligen dus est. in auth. de def. ciuit. §. 1. & vlt. & prælatus potius de gremio proprio quàm de alie no, vt 71. dist. nullus. & Io. de Fan. sacerdos de propria diœcesi. 71. dist. horta mur.

b Et hoc iō qa appellō- nis remedij

NEmini.] Casvs. Præcipit Nic. in hoc ca. omnibus epis copis, vt nullus eorū de iudicio sedis Apostolicæ iudicet, vel eius sententiam, vel iudicium retractet: eo quòd ecclesia illa primatum habet & prærogatiuam inter omnes alias ecclesias.

k ¶*Retractare.*] sed ipsemet vel eius succes sor potest eam reuocare, vt 35. q. 9. sententiam.

3 Distin. 54. nulla. Iuo p. 13. c. 97.

SACRILEGII. Dictum est §. quòd sacrilegium sex modis cōmittitur. nūc vero dicit Grat. quòd similiter committit qui sacrilegium, cū Iudæis publica officia committit. & ad hoc inducit seq. ca.

CONstituit.] Casvs. In Hispania publica officia cō mittebantur Iudæis: & propter hoc Christiani à Iudæis lædebantur: & ideo statutum fuit in conc. Tolet. de rectores prouinciarum cum episcopis decetero hoc permittant. & si quis fecerit permiserit, velut sacrilegus anathematizetur: & Iudæus publicis cædibus deputetur. *Cum sacerdotibus*, id est, episcopis. *Eorum*, id est, Iudæorum. *Obreptiones*, id est, *Relictas*, id est, concessas per obreptionem. *Suspendant*, id est, removeant & auferant ipsis Iudæis.

l ¶*Qui ex Iudæis.*] id est, de familia ipsorū: vel loquitur de Iudęis de nouo ad fidē conuersis.

4 Iuo p. 16. c. 68. & p. 3. c. 115. Pan. l. 2. c. 77. &74.

m ¶ *Officia.*] supra distinctione quinquagesimaquarta. nulla officia.

n ¶*Cædibus.*] Nota quòd ecclesia iudicat de his qui foris sunt, contra id quod est, secunda, quæstione prima. multi. hoc in pœna temporali siue in pecuniaria: similiter in spirituali, sed indirectę, vt extra de vsur. post miserabilem. & est simile vigesimaoctaua, quæst. 1. iudicat. iæpe.

a ¶Elicitas.] *Sic est emendatum ex codice Lucensi regio, quamuis in aliis codicibus concilio rum, & Gratiani legatur*, relictas.

4 *Verum ne reuerentia religionis dominos suo iure fraudaret, si famuli ad ecclesiæ septa confugientes inde nequaquam abstraherentur, sacris canonibus est institutum, vt præsti to à Domino sacramēto impunitatis, ei etiam reddatur inuiti.*

Vnde Gelasius † Papa scribit Bonifacio episcopo.

¶Post præstitam securitatem serui restituantur dominis, qui ad ecclesiam confugiunt. C. XXXII.

4 METuentes dominos famuli si ad ecclesiæ septa confugerint, intercessiones debent q̄ rere nō latebras: ne hæc ipsa præsumptio tarditatis[o] temeritatē augeat renitēdi. Filiº etenim noster

o ¶*Tarditatis.*] id est, retentionis.

a ¶*De præsenti.*] id est, in præsenti. dominus iste poterat per alium iurare, vt hic patet. & 100. dist. optatum. "& scias quòd procurator animā dñi debet iurare in animam domini, vt 63. dist. tibi domino sancto. sed dēt, syndici siue œconomi in propriam animam, vt ext. de iur. calum. in pertractandis.

a procurator
1 al. ataque ordinationis
tal. commoratum
tal. supradicti
tal. pertinacia
tal. Viuariensi
1 Iuo p. 16. c. 97.

b ¶*Sacramenta.*] hoc intellige cū 1 ó est rāta ſæuitia domini qn suo ſacramento posſit credi, vt dixi 32. q. 1. de Benedicto. Ioan.

VXor Felicis.] Casvs. Quidā nomine Felix, seruus erat villicus vel procurator Orthasij: cuius res male & fraudulēter administrauit. Ille Felix cū dñs eum impeteret, ad ecclesiam cōfugit Barbarorum: quę cū dictus Orthasius de ecclesia extrahere vellet, præcepit Gelasius vt præstaret sacramentū de impunitate: quod cū facere vellet, noluit Felix recipere sacramentū, dicēs se iustam causam habere: vnde ei nolebat reddere iōnē. qua re Papa præcipit illū sub hac cōditione egredi, vt si rationabiliter aliqd allegaret, nihil dur ū pareretur. Egressus autē se tueri nō potuit: & sic missº est in carcerē vxor autē sua & filię suæ Romā venerūt, & supplicauerūt Papę pro Felice. & respōdet Papa: quia Felix renūtiauit sacramēto impunitatis, qđ pro se fuerat introductū: & vera fuerunt quæ sibi obiicie bātur; imputet sibi q̄ tenetur incarceratus. q̄ tōtū significat Papa Ioāni epō Vienen. Et no. q̄ in hac parte ca. non dicit Papa qđ fieri debeat de Felice, sed in sequēti. Vel fortē p hoc quod dicit, imputet sibi, innuit q̄ non vult eum tueri.

c ¶*Barbarorum.*] pro primum est nomen: fuit Carbonensium.

d ¶*Sibimet.*] quod nō petiit cautionem de impunitate.

e ¶*Imputaret.*] "nota q. ſpectes arg. q̄ imputet sibi q̄ debet de iure suo cōſitus no luit vti beneficio cānonis. vnde si qs de iure suo cōſitus inconsenti tit litē contestetur nō petitis inductis, bene ſ. ſ. d quidā hoc negēt; qa ſ. pr. lex dicit quòd lite cō testata cōtra hoc indultū habita pro nihil habēda est, vt 3. q. 3. hic, quòd aliquis pōt renūtiare priuilegio quod ad honorem cę ſſet inductum est, contra illud ext. de fo. comp. si diligenti. simile huic dicit lex imputet sibi qui pro nouo beneficio vetus elegit gratiam. C. de iur. delib. l. vltim. §. penult.

IVdæ.] Casvs. Iudæus quidam nomine Iudas, conquestus est Papæ Ioanni de quodam suo seruo qui fugerat ad ecclesiam Venafranam: quē ante paucos annos se cōparasse dicebat. Seruus replicabat q̄ à puericia fuerat Christianus: & nuper à præfato domino signaculū circuncisionis recipit. quare Papa cōmittit causam Syracusano & Constātino & Laurētio episcopis vt veritatem diligēter inuestigent: quatenus ne religio Christiana temerata videatur impune: nec seruus forte mentitus iura domini declinare contendat.

f ¶ *Ante paucos annos.*] ℨ. di. 54. c. mancipia. & c. nulli. & c. fraternitatem. contra. sed aliud est dicere se velle fieri Christianum, secūdum quod illud c. loquitur. aliud est dicere se esse Christianū, & mētiri, vt sic possit recedere à domino suo, secundum qđ loquitur hic.

DIffinuit.] Casvs. Statutum fuit in cōcilio Toletano, vt nulli[a] audeat facere violētiam in reb. vel pſonis fugiētium ad ecclesiam intra 30. passus ecclesię, nec ēt extra 30. passus, cū ad requisitæ naturæ vsus necessarios ire cōpelātur: ita q̄ ad recepta cula extranearū domorū, i. positarū extra supradictū spatiū non progrediātur. si qs vero cōtra fecerit, excōicatus regia ſnia feriatur. si vero dato sacramēto de impunitate pſonarū sacerdos fugiētes nō redd iderit, & postea tales fugerint, aut sacerdos eos querere dēt: aut secūdū electionē principis dā. aū emēdet. *absque*, exclusiue p̄ otur. *Quæ lter*, 1. vt secundū electionē principis, i. secundum quòd voluerit damnum arbitrari. *tur*] orig.

3 Iuo p. 3. c. 121 Pan. l. 2. c. 78.

tal. dominij

g ¶ *Defendatur.*] Sed quis ¿quidebit ūstis in terim in expēſis? Respō. deo, ecclesia, vt C. de his qui ad ec. confu. l. præsenti. in fi. sicut custos carceris p uidebit captiuis. C. de epiſc. aud. vt iudices.

tal. progredientes
tal. qualiter regſitæ naturæ vſus debitis exigendis pleant locis

h ¶ *Principis.*] 1. iudicis. c ecclesiastici: vel principalis persone, ſ. actoris. & sic nō obſt.

c Papæ, vt no. de conſt. dist. j. corpora. Arc.

ID cōſtituimus.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dī q̄ si debitor cōfugerit ad ecclesiā, secūdū leges & canones nō dēt petenti restitui nisi dato sacramento de indēnitate pſonæ, ita quòd postea debitor ille satisfaciat ei cui[e] est debitor. si vero post datū sacramentū debitorem in pſona, offenderit, dēt anathematizari. Si aūt creditor petat & exigat à debitore vltra q̄ debeat, & ppter hoc debitor ab ecclesia cōfugerit, sibi imputet creditor, q̄ plus exigebat. In 2. parte dicitur q̄ si seruus propter culpā aliquā ad ec clesiam cōfugerit, da to sacramento de impunitate debet domino reddi: quem si dominus postea offenderit, debet excommunicari. si vero seruus recepto sacramento de impunitate pſonæ ad dominū redire noluerit, inuitus à domino occupetur. *Ira vt ei cui reus*, i. conuentus vel liberator. *Criminosus*, i. obnoxius propter furtum vel rapinam vel mutuum quod reddere nolebat, vel quod negabat. *Cui reus*, i. debitor. *Compotes*, i. damnum reſarciri vel debitum reddi. *Intentione*, i. amplificatione vel augmento pœnæ vel pecuniæ faciente: qui non opponeret nisi plus daret.

4 Raba. pœ. c. 22. Bur. l. 3. citur q̄ si seruus propter c. 170. Iuo culpā aliquā ad ec p. 3. c. 197.

a ¶*Vel*

1 Anſ. l. 3. c. 31. Pan. l. 4. c. 10. Clericum percutiés ſi semper incurrit excōi cationem.

† peculatus l. sacrilegi] vera lectio, vt in gl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Vel domo.*]quæ domus erat intra quadraginta passus, vt 41.di. episcopus vilem. & de consec.dist.3. episcopus. Idē tamen prius legium habet si est extra istos passus.Io.
b ¶ *Consignare.*]idest, tradere.
c ¶ *Vt ei.*]i.cum eo.
d ¶ *Criminosus.*]idest, obnoxius.
e ¶ *Conuiuio.*] id est, consortio.
f ¶ *Intentione.*] i.plus debito requirit.
g ¶ *Occuparit.*]auctoritate propria, vt videtur ext.de imm.ec. in ter.licet fit arg.cōtra. 3.ea.c.prox.in fi.&C. de his qui ad ecc.confu.l.3.Ioan.

1 C.5. Burch.l.3.c. 192.Iuo p.3. c.109.Pann. l.2.c.73.

OCCASIONE. Hæc est 5. pars q.in qua .p. batur q; seruus occasione religionis non debet dominum carnalem fugere. & hoc facit per duo c. Ioan. de Fant.
CASVS. Dictum est 5. in §. verū.q; serui occasione religionis dominos fraudabant iure suo:nūc vero ostendit hoc non esse faciendum.

†*al.sui domini*

SI *quis seruum.*] CASVS. Dicitur in hoc c.si quis occasione religionis docet seruum dominum suum contemnere,& ab eius seruitio recedere,anathema fit. Idem dicitur in sequēti c.cuius casus patet.

NVllus. CASVS. Facta interpositione de sacrilegio,redit magister ad principale propositum,s. ad tractatum propositæ quæstionis,s.q; res ecclesiæ non sunt aliēnandæ. Est ergo casus talis,Statutum fuit in Carth.conc.vt nullus res ecclesiæ subtrahat: si autē necessitas imineat debiti, & ecclesia non habeat reditus vnde soluat:tūc fieri potest alienatio possessionis : sed fiat hoc cū consensu primatis, & cum statuto numero episcoporū. si vero tanta sit necessitas, vt super hoc primas,i. patriarcha consuli non valeat,fiat alienatio coram duobus vel tribus vicinis episcopis,&postea in cōcilio patriarchæ significetur. si quis vero contra fecerit,deponatur. Hoc habile locum nō habet:quia episcopus tantum de consensu canonicorū potest alienare, vt 12.

2 Iuo p.16. ca.102.& p. 13.c.48.

3 in c.græca rum synod. Mart.Brac.

4 Burc.l.8.c. 25. Iuo p.7. c.43.

q.2.fine exceptione.
h ¶ *Reditus.*]i.mobilia bona, quæ sufficiunt ad soluēdum debitū.
i ¶ *Vt cum statuto.*] illud hodie non requiritur:qa hodie sufficit domo [a] episcopi reos [A] abstrahere omnino non liceat:sed nec alteri consignare [b], nisi ad Euangelia datis sacramentis de morte, & debilitate,& omni pœnarum genere sint securi : ita vt ei [c] cui reus fuerit criminosus [d], de satisfactione conueniat. Quòd si quis sacramenta sua conuictus fuerit violasse,reus periurij non solum à communione ecclesiæ, vel omnium clericorum, verumetiam & à catholicorum conuiuio [e] separetur. Quòd si is,cui reus est, noluerit [B] sibi intentione [f] faciente componi,& ipse reus de ecclesia actus timore discesserit,ab ecclesię clericis nō quæratur.¶ Seruus etiam, qui ad ecclesiam confugerit propter qualibet culpa, si à domino pro admissa culpa sacramentum susceperit,statim ad seruitium domini sui redire cogatur:&postquam dato sacramento domino suo fuerit consignatus, si aliquid pœnæ pro eadem culpa,qua excusatur [C], probatus fuerit pertulisse, pro contemptu ecclesiæ, & præuaricatione fidei, à communione, & conuiuio catholicorum extraneus habeatur.Si vero seruus pro culpa sua ab ecclesia defensatus sacramenta dominij† clericis exigentibus de impunitate perceperit, exire nolentem à domino liceat occupari [g].

A ¶Reos.]*Sic est emendatū ex originali,Rabano,Burchardo,& Iuone,cum in Gratiani codicibus etiam manuscriptis legeretur,*eos.
B ¶Noluerit sibi.]*Antea legebatur,*voluerit. *Mutatum est ex concilij exemplaribus etiam manuscriptis,& nonnullis ipsius Gratiani,& ceteris collectoribus : quamuis in recentiore Colonienſi editione absit dictio,*sibi.
C ¶Excusatur.] *Sic in omnibus Gratiani, & conciliorum codicibus impressis,& manuscriptis. Apud ceteros collectores est,*accusatur.

5 *Occasione namque religionis seruus dominum suum contemnere , & eius ministerium destituere non debet.*

Vnde in Gangrenſi concilio,c 3 legitur.

¶Religionis occasione dominum suum non audeat seruus contemnere. C. XXXVII.

VII [2] SI quis seruum alienum occasione religionis docet dominum suum contemnere , & eius ministerium destituere, ac non potius docuerit eum suo domino bona fide, & cum omni honorificentia deseruire , anathemasit.

Item ex concilio Martini Papæ,c.47. [3]

¶ Corripiatur durissime,qui causa religionis docet seruum dominum suum contemnere. C. XXXVIII.

VIII [4] SI quis seruum alienum contemnere dominum suum , & recedere à seruitio eius,durissime in omnibus arguatur.

Item ex concilio Carthaginenſi,c.26. [5]

¶Primati insinuetur necessitas,quæ res ecclesiæ distrahere compellit. C. XXXIX.

6 NVllus res ecclesiæ distrahat. Quòd si reditus [A] h non habet,& aliqua nimia necessitas cogit, hanc insinuandam esse primati ipsius prouinciæ censemus , vt cum statuto [i] numero episcoporum , vtrum faciendum sit , arbitretur. Quòd si tanta vrget necessitas ecclesiæ, vt non possit [k] ante† primatem consulere,saltem vicinos [B] testes conuocet episcopos , curans ad concilium referre omnem ecclesiæ necessitatem. Quod si non fecerit , reus Deo , & sancto concilio venditor honore amisso [c] teneatur.

¶ *Hoc est caput 26.Carthaginenſis vnici inserti in codice canonum , itemque græci : quod sumptum est ex c.4.concilij quinti Carthaginenſis.In neutro tamen sunt hæc omnino verba,*nullus res ecclesię distrahat. *sed,*Placuit, vt rem ecclesiæ nemo vendat , *quemadmodum & apud Iuonem.*

A ¶Quòd si reditus.] *Græce est,* ἐαν μὴ χρήματα ἐκκλησίας ᾖ τὰ προσόδους μὴ ἔχῃ. *id est* , Quæ quidem res si reditus non habeat.

B ¶Vicinos testes.]*Sic in codice canonum,& fere in græco canone, & in margine recentio rum Colonienſium editionum.In cōtextu autem ipsarum,& vetustioribus editionibus, ac duobus Vaticanis codicibus , & apud Iuonem legitur,*saltem post factum curiositatem habeat , & vicinis episcopis hoc ante iudicare,& ad concilium,&c.*In Sorienſi autem regio,*curet hoc statim agere,vel vicinis,&c.
C ¶Honore amisso.]*Verba hæc sunt in concilio inserto in codice canonū,in codice Sorienſi regio,& canone græco. Absunt autem ab omnibus editionibus concilij quinti Carthaginenſis,& duobus Vaticanis exemplaribus, & Iuone.*

Item ex concilio Agathenſi,c. 56.

¶ Sine licentia episcopi quidquid abbas vendiderit,in irritum deducatur. C. XL.

7 IN venditionibus, quas abbates facere præsumūt, hæc forma seruetur , vt quidquid sine episcopi [1] licentia [A] venditum fuerit, ad potestatem episcopi reuocetur. ¶ [c] Mancipia vero monachis donata ab abbate non liceat manumittī [m].Iniustum enim putamus , vt monachis quotidianum rurale opus facientibus, serui eorum libertatis otio potiantur.

A ¶Licentia.] *Sic est adscriptum in margine in recētioribus Colonienſibus editionibus:sed in antiquioribus,& codicibus manuscriptis, & apud Iuonem est,*notitia.

6 *Etiam si episcopo consentiente [n] monasterij possessio ab abbate data fuerit,nullius momenti erit donatio:nisi forte in ecclesiæ fabricam exigendam donatio processerit. Quo casu tantum ei donare licet , quantum ecclesiæ parietes concludunt.*

Vnde Gregorius scribit lib.7.indict. 1.epist.33.Ioanni episcopo Scyllacæno.

consensus episcopi & 5 Et in Carcapituli.12. qu.2. fine chap.5.c.4. exceptione. & ext.de iis q̄ fi.à prę.quanto. & c.cū Apostolica [a]. a De hoc et k ¶ *Non posſit.*] Ar.est nota.12.q.1. hic, q̄ si propter periculum moræ non posſ necessitas. sunt absentes vocari 6 Anſel.l.5. ad electionem , q̄ eis c. 45. Iuo absentibus & non vo p.3.c.153. catis potest fieri electio [b], vt 96.di.c.1.ver. b Adidem Eulalius. & 26.q.6.Au relius.Ioan. ext.de elec. q̄sicut, & c.

IN *venditionibus.*] CASVS. Hoc c.dicuiditur in duas partes. In prima dicitur, q̄ si abbas aliquid alienauerit sine licentia episcopi,per episcopum debet revocari.In secunda parte dicitur, q̄ abbas mancipia monasterio donata manumittere non debet, vt ipsi otio potiantur libertatis , & monachi rurali operi fatigentur. Secūda pars est ibi, *Mancipia.*

¶ *Episcopi.*] Quidam dicunt id quod hic dicitur,& 12.q.2.abbatibus. hodie non tenere , per id quod est 7. prox. q.2. nullam, vbi dicitur, quòd tota disputatio monasterij ad abbatem pertinet.sed eis obuiat qđ est ext. de re.eccl.non al.c.1. "Hoc scias, quòd nul "lum prædium poteſt nasterij alienari inconsulto episcopo loci in cuius nō posſunt diœcesi situm est præ alienari. dium, vt C. de præd. mino.l.si prædium.& ext.de fo.cōp.c.sane. m ¶ *Manumittī.*]Quia qui manumittit manet cipium ecclesiæ, duo dabit ecclesiæ pro illo, vt 12.q.2.episcopus qui.sed cum abbas nihil habeat,ergo nihil potest dare, vt 54.dist. abbati.Io.

ETIAM. Hæc est 6. pars q.in qua dicitur, 7 Iuo p.3. quòd non pōt abbas c.163. etiam ex̄o dare loca aliqua in damnū monasterij.Io.de Fant.
CASVS. Nunc ostendit Grat. quòd etiam consentiente episco- 8 ¶. dist.14. po abbas sine consen abbati. su monachorum vel etiam cum consensu, si ecclesia lædatur,de derit possessionem, quòd nō valet dona- c Die q̄ non tio nisi in fabricā ecclesiæ erigēdam:quo sensus ē casu valet donatio nisi cōsequantum ecclesiæ pabbati cōsumrietes concludunt. sentiat, cui quod probat seq.c. d rec.c.fi. n ¶ *Episcopo consentien* c.1.in fi. & re.] Non dicit bene: ext.de his quia bene potest au- fiā pl.c.3. ctoritate episcopi [o] ab c. ea noli. bas alij dare ecclesiā: tur.& ext. donatio facta ab ab- ad notā. fed ideo reprobatur re.ecc.fi.abbate cū consensu epis- sed dicitur copi in sequenti cap. ita not.3.de quia episcopo dedit c.1. d rec. abbas:& ipse episco- non al. Ar pus

¶ Nullo titulo res monasterij valent ab eius iure segregari. C. XLI.

QVesti nobis sunt prædicti monasterij monachi abbatem suum terram intra Scyllacænum [A] castrum,quæ in DC. pedes extenditur, sub prætextu fabricandę ecclesię fraternitati tuę, donationis titulo concessisse. Et ideo volumus, quantum parietes possunt edificatę ecclesię circumdare , iuri ecclesiæ vendicari [a]. Quidquid vero extra parietes eiusdem ecclesiæ esse poterit, ad iura monasterij sine difficultate aliqua reuertatur [b] : quia nec mundanarum legum, nec sacrorum canonum statuta permittunt res monasterij de iure eius quolibet titulo segregari.Ea propter donationem eiusdem terræ, quæ contra rationem facta est,sine aliqua dilatione restituę.

A ¶Intra Scyllacænum.] *Sic est emendatum ex multis codicibus epistolarum:à qua lectione nonnulla Grattiani exemplaria parum discrepabant.In vulgatis erat,* in Tranquillitanum castrum.

PALEA. C. XLII.

1 HAnc ergo scriptorum nostrorum paginam omni in futuro tempore à re, ab omnibus episcopis firmam statuimus , illibatamque seruari : vt & suæ ecclesiæ iuuante Domino, tantummodo sint iure contenti : & monasteria ecclesiasticis conditionibus,seu angariis, siue quibuslibet obsequiis sæcularibus nullo modo subiaceant , nullis canonicis iuribus deseruiant:sed remotis vexationibus diuinum opus cum summa deuotione perficiant.

¶ *Hæc palea abest à vetustis exemplaribus, vno excepto,& huc temere translata est,cum habeatur infra decimaoctaua , quæst. secunda. cap. quam sit.* §. *hanc ergo. vbi nonnulla notabuntur.*

Sed notandum est, quòd aliud est in suos, vel propinquorum vsus res ecclesiæ conuertere (quam perniciosam cupiditatem sacri canones vbique prohibent , & damnabilem ostendunt:) aliud est , quod ex dispensatione charitatis ,humanæ infirmitati consulitur:vt quondam illi suæ reddantur, qui in sacro proposito manere contemnit. Quod non tam iu-

pus non potuit confirmare donationem sibi factam:quia nemo potest præstare auctoritatem rei propriæ,vt extra de inst.cum ad nostram.& ff.de auct.tut.l.1.

Vesti sunt.] CASVS. Monachi cuiusdam monasterij sunt conquesti , quòd abbas eorum donauerat terram sexcentorum pedum in castro Tranquillitano sub prætextu ecclesię fabricandę.quare Papa præcepit episcopo vt omnes possessiones extra muros ecclesię ad vsum monasterij reuocētur : quia secundum leges & canones res monasterij non possunt ab ecclesiæ dominio separari.

a ¶ *Vendicare.*] tamen hæc ecclesia erit sub alio monasterio de cuius rebus construcēta est, vt 12.q.2.Apostolicos.

b ¶ *Reuertatur.*] Arg. quòd donatio pro parte est valida.&pro parte non, vt 12.q.2.si quos. Sed nonne ista ecclesia habębitviam qua ibitur ad ipsam? nam qui habet hanstum , iter debet habere, vt ff.de ser.rust. prædi. item sic. §. qui habet hausſtum. Respond. sic habebit:sed monachi non cogentur, gratis eam dare, cogentur tamen viam vendere iusto pretio, vt ff.de relig.si quis sepulchrum.

SED NOTANDVM EST. Hæc est septima pars quæstio.in qua soluit quæstionē principalem: scilicet, vtrum abbas debeat conuerso apo dicitur quòd non debent ei reddi , sed fiat hoc cū consensu primatis, & cum statuto numero episcoporū. si vero tanta sit necessitas, vt super hoc primas,i. patriarcha consuli non valeat,fiat alienatio coram duobus vel tribus vicinis episcopis,&postea in cōcilio patriarchæ significetur. si quis vero contra fecerit,deponatur. Hoc habile locum nō habet:quia episcopus tantum de consensu canonicorū potest alienare, vt 12.q.2.fine exceptione.

1 Iuo p.3. c.153. 2.q.2.§ hanc ergo.

¶ *Duobus.*] Tito & Eugenio. Sed nonne beatus Ioannes renuntiauerat propriis? Vtique ergo quidquid habuit , acquisitum fuit pauperibus,vel illi ecclesię ad quam se transtulit.Sed dic quòd adhuc non peruenerat res ad ecclesiam illam. Vel dic quod de virgis fecit illud argentum quod dedit.

d ¶ *Si abbas.*] Sophistice & male respondet: quia quàm cito abbas habet aliquid, tam cito fit ecclesiæ [a].

refori , quàm iure poli nonnullos sanctorum fecisse legimus. [2] *Beatus enim Ioannes Euangelista duobus* c *iuuenibus , quos pœnituerat omnia sua pro Christo reliquisse , & pauperibus erogasse , aurum , & gemmas reddidit,vt cuncta , quæ vendiderant,sibi redimerent. Sed obiicitur,beatus Ioannes non oblata reddidit, quæ pauperibus iam erogata fuerant , sed alia recompensauit , quæ in pauperum , vel ecclesiarum facultatibus numquam computata fuerant. Similiter si abbas* [d] *, vel episcopus aliqua habuerit,quæ in ecclesiasticis facultatibus nondum sunt adnumerata , exemplo beati Ioannis det illa recedenti,oblata vero ecclesiæ retineat.*

¶ *Sequitur* † *ergo aliud exemplum,quo eadem,quæ oblata sunt, laudabiliter reddenda monstrentur.*

Ait enim Augustinus in sermone 2. de vita clericorum [3].

¶Non debet ecclesia suscipere,quæ filio exheredato,sibi offeruntur. C. XLIII.

4 QVicumque vult exheredato filio heredem facere ecclesiam : quærat alterum, qui suscipiat , non Augustinum: immo, Deo propitio, nullum inueniet†. Quàm laudabile factum sancti & venerandi episcopi Aurelij Carthaginensis? quomodo impleuit os omnium, qui sciunt, laudibus Dei ? Quidā enim cum filios non haberet , neque speraret,res suas omnes(retento sibi vsufructu) donauit ecclesiæ. Nati sunt ei filij postea: & reddidit episcopus nec etiam opinanti illi, quæ donauerat. In potestate habebat episcopus non reddere [e], sed iure fori [f] ,non iure poli† [g].

Ecce,quòd aliquando oblata iure & laudabiliter redduntur. Verumtamen non hoc exemplo,recedenti sua reddenda monstrantur. Aliud est enim in professione suæ vitæ persistere : aliud à proposito sui ordinis discedere. Si sanctus Aurelius degenti in laicali habitu oblata reddidit , quia post oblationem filios accepit : non ideo in apostatam euntibus sua reddenda sunt, quibus vtilius h *necessaria subtraherentur, vt coacti redirent ad ordinem , à quo recesserant. Sed sicut inimicis , & persecutoribus iubemur necessaria subministrare , sicut ab Apostolo monemur tempus redimere , vt expeditius oratio- ni vacemus:sic ne ecclesia scandalum patiatur , ne discedens in deteriora præcipitetur, ne in perniciem monachorum,aut incendium monasterij occasione suorum exardescat: laudabilius sibi sua non dico reddi debent , sed auferri sinantur,quàm ab illo ista inferantur.*

2 Abdias l.5. historiæ Apostolicæ.

a Et iō q̄rit hic Hu. quare abbas possit hæreditatem sibi relictam repetentibus nihil restituebant : quos Augustinus redarguit in sermone suo:&docet hoc non esse faciendum, exemplo huius Aurelij Carthaginen. episcopi,qui reddidit hereditatem iam susceptam filiis postea natis.

c ¶ *Non reddere.*] Simile 14.q.6.comperimus. "Sed nonne filius natus iure communi poteſt reuocare legitimam portionem suam si pater omnia bona sua donauit, vt C. de inoffi. donat.si totas. nam si aliquis liberto suo de dit bona sua cum crederet se non habiturum filios , numquid filius postea natus nō solum partem, sed etiam totū reuocabit, vt C.de reuoc.don. si numquam. Respond. verum est : & quod hic dicitur intelligendum est, quòd ecclesia nō cogitur totum reddere , sed tantum legitimam [b] portionem , vel canon corrigit legem.

3 Et ser.52. al.53.ad fres eremo. & i conc.Aq.sg. c.112.

4 Iuo p.3. c.177.

b Legitimā. hāc limi. ad d.l.si vnquā segtur Bal.i l.1.co.vlt.& ibi Pau.col. 2.Arc.& alij hic.Bar.in l. Titia. §.imperator. de leg. Iaſo. in auth. si qua mulier. co.1 C.de ſa.ſan. ecc.sed hæc lim.est falſa qa imo i to tum reuoca tur,vt idem Bal.cōſulu t cōſ.215. pun ctus.li.3.Ph. Dec.l.licet. not.3.i fi C. de pac. Frā. Rip.d.l.si vn quā.q.49.& idē And. Tiraq. char.93 *al.tali* t.Cor.7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vidam abbas.] Casvs. 3. in 16. causa dictum est, quòd ecclesiæ & res ecclesiarum sint in potestate episcopi. & in prox. causa superiori q. 4. in illo c. in vendi-tionibus. dictum est, quòd abbates non possunt sine licẽtia episcopi res ecclesiæ alienare: sed ne propter hoc viderentur monasteria subiecta ex toto episcopis sicut aliæ ecclesiæ sæculares: ideo magister annectit hâc 18. causam, vt ostendat in quibus monasteria à iurisdictione episcoporum sunt exempta: quod vt competẽtius ostendat, proponit thema, duas inde eliciens quæstiones. Casus autem thematis per se patet: nec indiget ex positione.

† al. contradicta

Prima quæstio.] Casvs. Hic intitulatur 1. q. qua quæritur, an monasteriũ possit petere quæ episcopus post consecrationem suam acquisiuit: & an episcopalis ecclesia possit vẽdicare sibi quę ipse episcopus prius donauerat monasterio? & in vtraque quæstione certum est ꝙ non, vt 7. probatur c. vnic.

a ¶ *Prima quæstio.*] "Certum est vt quandiu est abbas vel monachus in monasterio, ipsi acquirit: sed quidquid acquirit factus episcopus, acquirit episcopali: ecclesiæ, vt j. e. c. 1. & hoc forte obtinet cum est trãslatus perfecte ad ecclesiam episcopalem, vt j. 21. q. 2. si quis iam trãslatus. Sed qd si tantum est confirmatus, adhuc tamen non est translatus? Videtur velle littera illa ex eo quòd dicitur: absoluit, &c. acquirit ecclesiæ episcopali: sed illa littera, postquam, &c. videtur velle ꝙ priori. potest dici cum H. quod non prius acquirat secundæ ecclesiæ quàm sit adeptus corporalem possessionem, vt 3. 92. dist. si quis episcopus. & ext. de elect. cum in cunctis. sicut nec miles qui trãsit de vno numero ad alium, non prius dicitur esse de secundo numero antequam peruenerat ad eum, vt ff. de mil. test. ex eo tempore. Ioan. de Fant.

a Ad hãc materiã fac. qd leg. & nota. ext. d priui. qdã. & 16. q. 1. ne pro cuiuslibet.

Tatutum.] Casvs. Quæritum fuit in concilio apud Altheum qd debeat fieri de rebus quas episcopus cum adhuc esset monachus monasterio donauit: & quid de hereditate paterna, quam acquisiuit postquam factus est episcopus. Et resp. ea quæ donauerat monasterio relinquantur arbitrio abbatis disponenda: hereditatem vero paternam, quam acquisiuit post consecrationem episcopalem habeat episcopalis ecclesia.

b ¶ *Absoluit.*] ab obedientia, quam fecit abbati. Absoluitur enim ab obedientia sua cum sit factus de filio pater. Item à monachi regula in ieiuniis, vigiliis, & modo cantandi. silentio enim non potest ammodo vacare cum debeat habere turbam præconis, vt 43. di. sit rector. Itẽ potest sibi facere commatres, quod prius non licuit, exemplo Gregorij qui prius monachus factus est, postea cum esset diaconus Cardinalis, compater Mauricij Imperatoris factus est. De hac materia plene inuenies 16. q. 1. c. 1. 2. & 3. & q. 7. in nona.

c ¶ *Legitimus.*] immo etiam monachus existens legitimus heres est, etiam in eo casu in quo alius non posset esse heres, vt 19. q. vltim. si qua mulier. C. de epis. & cler. Deo nobis. Sed obiicitur, si hereditatem vendicat: ergo potest habere proprium, cum tamen remaneat monachus, quod esse non debet, vt extra de stat. mon. cum ad monasterium. in fi. sed dic sibi, id est, ecclesiæ suæ.

d ¶ *Restituat.*] Sed qualiter hoc stare potest? cum enim aliqs factus est monachus, omnia quæ habebat, dedit monasterio, vt 19. q. vlt.

"Monach⁹ nunc autem. ergo & ius succedendi. qui enim dat omnia bona sua, ius succedẽdi ñ dat monasterio.

CAVSA XVIII.

Vidam abbas consecratus in episcopum, prius monasteria multa contulit: postea in episcopatu plura acquisiuit: cui dum fratres successorem quærerent, episcopus loci eosdem electioni volebat inserere, vt per ipsum abbas in monasterio ordinaretur: fratres renituntur.

1 *Quæritur primo, an monasterium possit petere, quæ ab episcopo quæsita sunt, an episcopalis ecclesia possit sibi vendicare, quæ monasterio fuerunt tradita:* †.

2 *Secundo, an per episcopum abbas sit eligendus, & ordinandus, an tantummodo à propriis fratribus sit instituendus.*

QVÆSTIO I.

Rima quæstio a *terminatur in cõcilio habito apud Altheum, in quo sic statutum legitur.*

¶ *Burchardus lib. 1. c. 230. citat concilium apud Alth. presente Corado rege, itemque Iuo par. 5. c. 343. sed exprimit Altheim. Idem vero part. 14. c. 116. plura de hoc concilio refert his verbis.* Regno Conradi piissimi, & christianissimi regis quinto congregata est sancta generalis synodus apud Altheum (al. Altheim) in Pago Rethia, præsente videlicet domini Ioannis Papæ Apocrisario, sanctæ Ostiensis ecclesiæ Petro venerabili epo.

¶ Qui de monacho episcopus ordinatur, ꝙ ante consecrationem habuit, monasterio: quòd vero post consecrationem acquisiuit, propriæ ecclesiæ relinquat.
C. I.

1 Burch. l. 1. c. 231. Iuo p. 5. c. 343.

STatutum est, & rationabiliter secũdum sanctos patres à synodo confirmatum, vt monachus, quem canonica electio à iugo regulæ monasticę professionis absoluit, b & sacra ordinatio de monacho episcopum facit: velut legitimus c heres paternam sibi hereditatẽ postea iure vendicandi potestatẽ habeat: sed quidquid acq̃sierat, vel habere visus fuerat, monasterio relinquat, & abbatis sui, qui fuerat secũdum regulã S. Benedicti, arbitrio. Postquã enim episcopus ordinatur, ad altare, ad quod sanctificatur, & titulatur †, secundum sacros canones, quod acquirere poterit, restituat d.

QVÆSTIO II.

Ecundam vero c *quæstionem terminat auctoritas Toletani concilij quarti, c. 50. dicens.*

¶ Abbates, & alia officia per episcopos debent institui. C. I.

HOc tantum f sibi in monasterio vendicent sacerdotes, qđ præcipiunt canones, id est monachos ad cõseruationẽ sanctam præmonere, abbates, aliaq; officia instituere g, atq; extra regulam facta corrigere h. Quòd si aliquid in monachos canonibus interdictũ præsumpserint, aut vsurpare quid piam de monasterij rebus tentauerint, non deerit ab illis sententia excommunicationis.

2 *Econtra Gregorius scribit Castorio Ariminensi.*

¶ Congregatio monasterij, non episcopus, aut aliquis extraneorum abbatem instituat. C. II.

j ABbas in monasterio non per episcopum, aut per aliquem extraneorũ ordinetur i: neque ab episcopo Missa a ibi celebretur, vt nulli ecclesiæ subiiciatur b.

¶ *Huius capitis eadem est sententia ac sequentis: in quo sunt ipsa B. Gregorij verba. Itaque hæc videtur summa quadam sequentis: & propterea in aliquot vetustis exemplaribus non sunt distincta.*

Idem eidem Castorio episcopo, lib. 4. epi. 43. seu c. 87.

¶ De eodem. C. III.

j ABbatem cuilibet † monasterio nõ alium, sed quem dignum moribus, atque actibus monasticæ disciplinæ communi consensu congregatio tota poposcerit, ordinari † volumus. Missas autem publicas c per episcopum, vel A clericos in † monasterio fieri omnimodo prohibemus.

A ¶ Vel clericos.] *Verba hæc non leguntur apud B. Gregorium, omninoque nonnulla videntur consulto immutata à collectore.*

Item Pelagius Papa Mellito subdiacono.

¶ Ille debet abbas institui, quem sua congregatio, & possessionis dominus ordinari poposcerit.
C. IIII.

ij ABbatem in monasterio illum volumus ordinari, quem sibi de sua congregatione & monachorum electio, & possessionis dominus d, & (quod magis obseruandum est) ordo vitæ, ac meritum poposcerit ordinari.

Item Gregorius omnibus episcopis.[3]

¶ De libertate monachorum. C. V.

QVàm sit necessarium monachorum quieti prospicere, &c. *& infra.* ¶ [4] Interdicimus igitur in nomine Domini Iesu Christi, & auctorirate beati Petri principis Apostolorum prohibemus (cuius vice huic ecclesię Romanæ præsidemus) vt nullus episcoporum, aut A sæcularium vltra præsumat de reditibus, vel rebus, vel chartis B monasteriorum, vel de cellulis e, vel de villulis, quæ ad ea pertinent, quocunque modo, vel qualibet occasione † minuere, vel dolos, vel immissiones f, aut violentias aliquas facere. *& infra.* ¶ [5] Defuncto vero abbate cuiusquam † congregationis non extraneus eligatur †, nisi de eadem g cõgregatione, quem sibi propria voluntate concors h fratrum societas elegerit: & qui electus fuerit, sine dolo, vel venalitate aliqua ordinetur. Quòd si aptam inter se personam inuenire nequiuerint: solerter sibi de aliis i monasteriis similiter eligant ordinandum. *& infra.* ¶ Pariter autem custodiendum est, vt inuito abbate ad ordinandum † k alia monasteria, aut ad ordines sacros, vel clericatus officiũ tolli exinde monacki non debeant. *& infra.*

¶ Nullus c monachus † sine testimonio, & † concessione abbatis sui in ecclesia aliquem locum teneat, vel ad aliquem promoueatur honorem. ¶ Hanc ergo scriptorum nostrorum paginam omni in futuro tempore ab omnibus episcopis firmam † statuimus illibatamque seruari, vt & suæ D ecclesiæ, iuuante Domino, tantummodo sint iure contenti: & monasteria ecclesiasticis conditionibus, seu angariis †, vel quibuslibet obsequiis sæcularibus nullo modo subiaceant. Nullis canonicis iuribus E l deseruiant: sed remotis vexationibus, ac cunctis grauaminibus diuinum opus cum summa animi deuotione perficiant.

¶ *Caput hoc habetur in decreto concilij Lateranensis edito à beato Gregorio pro quiete, ac libertate monachorum: quod extat secundo tomo conciliorum inter decreta Gregorij primi, eiusque magnam partem ipsemet refert libr. 7. reg. indict. 1. epist. 18. Mariniano epiſcopo Rauennati.*

A ¶ Aut sæcularium.] *Absunt ab aliquibus conciliorum editionibus, & Gratian. manuscriptis exemplaribus.*

B ¶ Chartis.] *In concilio legitur, curtis, sed in epistola & apud Iuonem, chartis.*

c ¶ Nullus monachus.] *Hinc vsque ad finem non habentur in epistola, sed in concilio.*

D ¶ Vt & suæ ecclesiæ.] *In concilio legitur,* Et sanctæ ecclesiæ, iuuante Domino, suo termino, siue iure contentæ, &c. *In epistola vero 43. libr. 4. (vbi idem fere scribit Castorio Arimninensi episcopo) hoc modo,* Vt & tua ecclesia, iuuante Domino, suo tantummodo sit iure cõtenta, & monasterium illud, &c.

E ¶ Iuribus.] *In concilio est,* curis. *in epistola,* canonicæne iurisdictioni.

Idem Castorio episcopo Ariminensi 7.

¶ Missas publicas in cœnobio episcopi non celebrent, ne aliquod eis grauamen inferant.
C. VI.

LVminoso m abbate referente plurimis in monasteriis multa præsulibus præiudicia, atque grauamina monachos pertulisse cognouimus. Oportet ergo, vt tuæ † fraternitatis prouisio de futura quiete, eorum salubri disponat ordinatione: quatenus conuersantes in illis, in Dei seruitio, gratia ipsius suffragante mente libera perseuerent. n Missas quoque publicas n in † cœnobiis fieri omnimodo prohibemus: ne in seruorum Dei recessibus o, & in eorum receptaculis vlla popularis conuentus præbeatur occasio. [Vel mulierum fiat illis † introitus,] quia non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi cathedram collocare P episcopus A, vel quamlibet potestatẽ exercere imperandi, nec aliquam ordinationem q, quamuis leuissimam, faciendi, nisi ab abbate r loci fuerit rogatus: quatenus modi

a ¶ *Missa.*] publica, conuocato populo, nisi sit de voluntate fratrum, vt j. ead. luminoso.

b ¶ *Subiiciatur.*] Quoad legem dicecesanam a, vt 16. q. 1. cũ pro vtili tate. nisi in casu, vt 12. q. 2. Apostolicos. eo ipso ergo ꝙ eps in aliquo loco celebrat, præsumitur locus ei subiectus. arg. 7. q. 1. pontifices.

1 Anſel. 7. c. 17. c. Pol. l. 3. tit. 1. & li. 4. tit. 3. Rann. l. 3. tit. 8. [idem] leg.

d Abbatem.] ¶ *Dominus.*] Ar. est hic q. electio maxime prælati spectat ẽt ad patronum, vt 16. q. 5. si qs eporum. & q. 7. decernimus. & 63. di. principali. & j. e. q. 2. Eleutherius. sed non est ita, vt extra de iu. pa. nobis. & j. c. prox. "Sed solẽnis electio præsentãda est principi vel patrono, vt ext. de ele. cũ terra. & ꝙ melius eo. ti. sacrosancta. & ca. quod fiscut. & 63. dist. Reatinã. & c. lectis.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15] [16] [17] [18] [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36] [37] [38] [39] [40] [41] [42] [43] [44] [45] [46] [47] [48] [49] [50] [51] [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [64] [65] [66] [67] [68] [69] [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [77] [78] [79] [80] [81] [82] [83] [84] [85] [86] [87] [88] [89] [90] [91] [92] [93] [94] [95] [96] [97] [98] [99] [100]

QVàm sit.] Casvs. Hoc c. diuiditur in 4. partes. In j. dr, ꝙ nulli eporum vel laicorum de cetero præsumant aliqd auferre de reb. monasteriorũ, & suarum ecclesiarum, vel villarum, vel fraudes aliquas eis facere. In ij. parte dr, ꝙ ille abbas eligatur, quẽ monachi de sua congregatiõe elegerint, si in ea idoneus inueniatur. In iij. parte dr, ꝙ præter volũtatẽ abbatis monachi nõ debẽt de monasterio suo ad alia monasteria trãsire, vel ad alia monasteria trãsferre, vel ad aliquod officium ecclesiasticum ordinari. In iiij. parte dr, ꝙ statutũ illud debet ab omnibus epis observari, s. vt monasteria nullis canonicis iuribus deseruiãt, quib. deseruiũt ecclesiæ sæculares: & epis suis ecclesiis sint contenti. Secũda pars ibi, *Defuncto vero.* Tertia ibi, *Pariter aũt.* Quarta ibi, *Hanc ergo.*

e ¶ *Vel cellulis.*] arg. ꝙ capellæ parochiales hñt idẽ priuilegium cum monasteriis. x. q. 3. inter cetera. sed nõ est ita, vt ext. de prẽb. de monachis. nisi monasteria essent exempta tã in capite, q̃ in membris. 16. q. 1. i fina.

f ¶ *Vel immissiones.*] id est, exactiones.

g ¶ *Nisi de eade.*] 3. dist. 61. nullus inuitus. & c. obitum. & c. victoris.

h ¶ *Concors.*] & canonica, vt 62. di. c. 1. & j. ead. si quis abbas.

i ¶ *De aliis.*] etiam heremitani, vt extra de elect. cum monasterium. arg. contra j. prox. q. vlt. §. pen.

k ¶ *Ad ordinandum.*] si tamen monachus sit necessarius, per superiorem cogatur ipsum dare, vt ext. de iu. pa. nullus. "Sed quid si monachus sit factus Papa inuito abbate, debet ne redire? Sic, & ipse met compelleret se redire: quia cum teneatur de aliis iustitiam facere, multo fortius de se ipso, ff. si ser. ven dic. l. altius.

l ¶ *Iuribus.*] quantum ad legẽ dicœcesanam, vt 16. q. 1. cum pro vtilitate. vt no. 1. q. 1. in summa.

† al. monachorum
† al. vel consensu

m *Vminoso abbate*] Casvs. Luminosus abbas conquestus fuit de epis Ariminensibus, ꝙ suo monasterio & aliis multa piudicia & grauamina inferebãt: & præter volũtatẽ monachorum Missas publicas ĩ monasteriis cãtabãt. Præcepit ergo Greg. Castorio Ariminẽsi epo vt in monasterio Luminosi abbatis & aliis nullã potestatẽ exerceat imperandi, nec aliquã ordinationem etiam leuissimam ibi faciat, nisi ab abbate fuerit rogatus. Et intelligitur hoc cap. de monasteriis exẽptis. Vel si intelligatur de non exẽptis, intelligitur de ordinatione of ficialium quos instituit abbas, & non epi scopus, vt dicit Hug. m ¶ *Luminoso.*] hoc c. loquitur de monasteriis exemptis vel priuilegiatis.

† al. & quibuscumque aliis firmam

† al. angariis aut ẽt pcuriõib⁹. vel q. buslibet sub fidiis, obsequiisque.

n ¶ *Publicas.*] in quib. est concursus populorum, quę fiunt in hora tertia. j. de consec. dist. 1. & hoc. sed publicas, id est, solennes bene cantant.

o ¶ *Recessibus.*] potius ergo erunt monasteria ſ solitudine quàm in vrbe. 16. q. 1. ſi cupis b.

p ¶ *Collocare.*] vt ibi exerceat iudicia.

q ¶ *Ordinationem.*] j. ea. cognouimus. contra, sed hic loquitur de exemptis, ibi non. vel ſi hic loquitur de nõ exemptis: tũc dic, ꝙ eps hoc facere pt, nisi abbas negligens sit in ordinationib. i. dispositionibus, vt 9. q. 3. cum scimus.

r ¶ *Abbate.*] 3. 10. q. 3. inter cetera.

† al. nostre] in conc.

a Monachi factus Papa fine licẽtia abbatis redire debet.

† al. ordinanda

b Secũm hãc gl. expõe recessib⁹. i. locis solitariis vel dic. i. monasteriis, ad q̃ monachi veniũt ſ fæculari conuersatiõe recedentes.

7 i eod. cõc.

8 Luo p. 7. c. 12.

9 ibid. inferius. & lib. 4. epist. 43.

† ab eo in cœnobio] cõc. i. ab epo.

† nouus] ori.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ridem.]Casvs.In monasterio sancti Andreę erat baptisterium, cuius occasione monachi patiebantur molestias & incursionem populorum. Quare præcepit Gelasius eo loci, vt baptisterium inde remoueret, & loco eius altare fundaret. quod quia prima vice facere distulit, præcipit nunc sibi vt sine mora litteris susceptis hoc exequatur, ne de sua negligentia moueatur contra eum. Sequens ca. planum est, & per se patet.

a ¶*Monasterio.*] episcopus ibi fecerat baptisterium.

b ¶*Altare.*]hoc ideo, quia locus fontium non debet pedibus conculcari, vt j.ea.de consc.dist.1.altaris.& hoc commodius non potest fieri, quàm si ibi altare ædificetur.

c ¶ *Post susceptas.*] sic extra de ap.super eo. in fi.

d Abbas.] ¶*Cum permissione.*] non enim potest sine licentia prælati suam deserere ecclesiam, vt extr.de renun. admonet. 16.q.vlt.c.vlt. 71.dist.c.1.& 2. & 19.q. 2.duæ.Ioan.

ECCE. Hæc est 3. pars quæst.in qua dicitur, quòd monachi nō possunt abbatem deponere sine superiore.Ioan.de Fant.

Casvs, Nunc G.repetit supradictam contrarietatem, & dicit quòd in quibusdam capitulis dicitur vt abbates & alia officia per episcopos instituantur, & in quibusdam dicitur contrarium.Sed soluit nunc Gratian.&dicit quòd illud quod dictum est in hoc cap. hoc tantum, scilicet quòd episcopus habet institutionem abbatum & aliorum officiorum , statutum fuit propter quosdam monachos indomitæ cervicis, qui deponebāt suos abbates : quia eos corrigebant, & alios pro suo arbitrio eligebant, quales fuerunt monachi beati Benedicti, qui in mortem eius conspirasse leguntur. & ad hoc inducit seq.cap.

e ¶*In Toletano concilio.*]3.c.1.

f ¶*Beatus Gregorius.*] †*al.episcopi* 3.ead.abbatem.1.

a Vnde dicę g ¶*Sed sciendum.*]mabat Laud.q͡ gister intelligit a , q͡ Gratia.vult c.supradicta ex causa ponere con data sunt.Ioan.

trarietatem vbi ñ est,vñ licet ista c. Quidā monachi proōia sic indu suo arbitrio deponeat, tñ totū re volebant abbates, cōtrariū est & alios quandoque malos sicut volebant ordinabant. Quare Papa dicēdū, s.q. Pelagius præcepit Opilioni defensori : vt de cetero monachos taloquatur de lem licentiam habere non permittat, sed tota potestas & solicitudo monachorum & monasterij ad abbatem pertinebit.

g ¶*Alios ordinare.*]id est, eligere.

h ¶*Familiari-*
i ¶ Auctoritas.] Humani enim moris est illum timere cuius iudicio nunc erigitur. nunc deprimitur.16.q.1.visis. Nec superiores debent rit cōtēptū. inferiorib. nimis familiares esse. " nam ex cōuersatione æquali nascitur contēptus dignitatis.ff.de of.præsi.obseruandū. " nec etiam

1 ibid.inferius.3.c.5.

2 Antea legebatur, *Gelasius*

3 Pol.l.4.tit. 34. Ans.l.5. cap 48. Iuo p.5.c.55.

†*al.insolentias*

4 Bur.l.8.c. 86. Iuo p.7. c.104.

nachi semper maneant in abbatum suorum potestate : [1] vtremotis vexationibus, ac cūctis grauaminibus diuinum opus cum summa deuotione animi perficiant.

¶ *Libro 4.regesti est epist.41.Luminoso abbati, & 43. Castorio Arminensi episcopo scripta:in quibus legantur quæ ad hoc cap.pertinent:propria tamen verba vsque ad ver.*Missas, *non habentur in epistolis illis, sed in concilio,de quo in proximo superiori cap.dictum est,exceptis primis verbis,* Luminoso abbate referente. *& ex eo nonnulla sunt emendata, & addita.*

A ¶ Episcopus.] *In concilio sequitur*, seu quacumque alia dignitate prædictus, aut potestate, vel quamlibet potestatem imperandi,&c.

Item Gregorius [2] Papa lib.2.indict.11. epist.56.Secundino episcopo.

¶ Baptisterium in monasterio non permittitur fieri. C. VII.

[3] PRidem præcepimus , vt de monasterio [a] S. Andreæ, quod est super Mascalas, baptisterium propter monachorum molestias † debuisset auferri,atque in eodem loco, quo fontes sunt , altare [b] fundari:cuius rei perfectio hactenus est protracta. Admonemus igitur fraternitatem tuam, vt nullam iam moram post susceptas [c] præsentes litteras nostras inserere debeas : sed repleto loco ipsorum fontium , altare ad sacra celebranda mysteria illic sine dilatione aliqua fundetur : quatenus & prædictis monachis opus Dei securius liceat celebrare , & non de negligentia vestra contra fraternitatem tuam noster animus excitetur.

Item ex concilio Moguntino.

¶ Cum permissione episcopi abbas locum suum deserere potest. C. VIII.

ij[d] Abbas pro humiliatione, & cum permissione [d] episcopi locum suum potest relinquere : tamen eligant sibi fratres abbatem de ipsis : sin autem , de extraneis.

3 *Ecce in Toletano concilio* [e] *dicitur,quòd sacerdotes† abbates,& alia officia instituere debeant. Beatus Gregorius* [f], *& Pelagius prohibent,dicentes abbatem à fratribus suæ congregationis eligendum ; & ordinandum. Quomodo ergo hæc tanta diuersitas ad concordiam reuocabitur ? Sed sciendum* [g] *est, quosdam monachos esse indomitæ cervicis, & effrenatæ superbiæ:quos dum abbates ad*

debēt subditi plus esse subditi quàm expediat.2.q.8.admonēdi.Io. [k] ¶*Tota.*] ergo episcopus nullam habet iurisdictionem in monasteriis.& sic est contra.17.q.vlt.in venditionibus.12.q.2.abbatibus.sed istud verbum,tota,non excludit episcopum,sed ipsos monachos:i. ita pertinet ab abbatem,quòd non ad monachos.

debēt plus esse subditi
q͡ expediat.

religionem cogere voluerint, in eorum deiectionem conspirant , & alium moribus suis conuenientem sibi præficere contendunt:quales erant illi , qui in necem B. Benedicti conspirasse leguntur.Pro huiusce modi constitutum est, vt abbates,& alia officia per sacerdotes instituantur.

Vnde Pelagius Papa scribit Opilioni † defensori dicens.

¶ Non licet monachis abbates pro suo arbitrio expellere, aut alios ordinare. C. IX.

NVllam potestatem de cetero,nullam licētiam monachis relinquimus pro arbitrio suo aut abbates expellere, aut sibimet alios ordinare [h]:quia nulla auctoritas [i] remanebit abbati, si monachorum potestati cœperit subiacere : vt de cetero fideliter, & studiose vniuersa , quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiusdem monasterij pertinent, abbatis solicitudo , ad quem potestas tota [k] pertinere conuenit,debeat adimplere.

4 *Hinc etiam constitutum est* [l] *, vt clerici singulorum monasteriorum sint in potestate episcoporum: nec alicui liceat extra eorum conscientiam monasteria ædificare.*

Vnde in Chalcedonensi concilio, ca.4. legitur.

¶ Sine conscientia episcopi,monasterium nullus ædificet. C. X.

6 QVidam,monachorum habitu vtentes indifferenter per ciuitates incedūt, necnon & monasteria, & seipsos præsumptione propria commendant [m]. Placuit igitur neminem aut ædificare,aut constituere monasteria, aut oratorij [n] domum sine conscientia ipsius ciuitatis episcopi. *Item c.8.* ¶ Clerici in ptochiis[A],& in monasteriis,aut martyriis constituti sub potestate sint eius, qui in ea est ciuitate episcopus:secundum traditionem sanctorum patrum : nec per præsumptionem recedant à suo episcopo. ¶ Eos vero,qui ausi fuerint rescindere huiusmodi institutionem quocumque modo, vel si noluerint subiacere proprio episcopo:si quidem fuerint clerici , pro [B] personarum ordinatione subiaceant condemnationibus canonum : si vero laici, vel monachi [a] fuerint, communione priuētur. *Item.* ¶ Clerici [c] [b], qui pauperū dispositioni,vel monasteriorum,vel martyriorū præsunt,sub potestate singularū ciuitatum episcoporum secūdum canonum traditionē perdurēt:neq; per suam temeritatem epi sui moderationē† declinent. Qui autem huiusmodi dispositionem quolibet modo subuertere ausi fuerint,& episcopo suo non obedierint:si quidem clerici fuerint, canonicæ damnationi subiaceant:si autem monachi , vel laici sunt , à communione suspendantur.

¶ *Quoniam versio huius cap.vsque ad verſic.* Clerici. *primo , est alia abiis,quæ circumferuntur in conciliorum codicibus , licet apud Iuonem , & in Pannormia idem fere sit sensus placuit asserri verba græca,& nouam interpretationem.*

Οἱ ἀληθῶς καὶ ἑλικεινῶς τὴν μονὴν μελόντες βίον , ἢ προσηκόσης ἀξιόδοσαν τιμῆς. ἐπειδὴ ὁ τινες τῶ μοναχικῶ κεχρημένοι προχειρίαι,τάς τε ἐκκλησίας καὶ τὰ πολιτικὰ διαλαρόσασι πράγματα , πειρῶνται ἀδιαφορωτέρως τοῖς πόλεσιν ἢ μὴν ἀλλὰ & μοναστήρια ἀμφοῖς σωιζαν ἐπιληδευοντες,ἔδοξεν μηδένα μῶι μηδαμῶς οἰκοδομεῖν, μὴ ὁ σωιζαν μοναστήριον ἀλλήριον οἶκον παρὰ γνώμην τοῦ τόπου ἐπισκόπου. *Idest,*

Qui vere , & sincere monasticam vitam degunt, conuenienti honore afficiantur. Verum,quoniam nonnulli speciem monachicam prę se ferentes & ecclesias,& ciuilia negotia perturbant, in ciuitatibus indifferenter vagantes , ac præterea monasteria sibi ipsi constituere aggredientes: placuit neminem quidem vspiam ædificare,neque constituere monasterium, vel oratoriam domum præter sententiam episcopi ciuitatis.

A ¶ Ptochiis.] *Sic in nonnullis vetustis codicibus Gratiani, & Vaticano conciliorum,& in versione prisca (ex qua videtur effe hic versiculus,) & est vox canonis græci. In vulgatis autem Gratiani , & aliquot libris conciliorum est,*parochiis.

B ¶Pro personarum ordinatione.]*Sic in eadem prisca,sed in canone græco,& in versione Dionysij exigui nihil est,quod his verbis respondeat.*

c ¶ Item clerici.] *Est idem, quod in proximo superiore §.sed ex alia versione, quæ non eadem repetitionem licet animaduertere apud Iuonem par.6.c.358.& 359.*

Item ex concilio Carthaginensi 4.c.97.

¶Examinetur ab episcopo,qui religiosis feminis præponendus est. C. XI.

2 QVi religiosis feminis præponendus est , ab episcopo loci comprobetur [c].

Monasterium quoque absq; episcopi permissione nulli incipere,aut fundare licet.

Vnde in Agathensi concilio,c.27.legitur.

¶ Sine permissione episcopi nullus monasterium præsumat incipere,aut fundare. C. XII.

DE monachis [A], monasterium nouum [d] (nisi episcopo aut permittēte,aut probāte) [e], nullus incipere,aut fundare præsumat.

A ¶ De monachis.] *Absunt istæ voces à recentioribus editionibus conciliorum, sed non à vetustioribus , & manuscriptis codicibus, aut Iuone.*

Item ex eodem,c.58.[3]

¶De eodem. C. XIII.

4 CEllulas nouas,aut congregatiunculas [A] [f] monachorum,absque episcopi notitia prohibemus institui.

A ¶Congregationiculas.] *Antea legebatur,* congregantium ecclesias. *Emendatum est ex plerisque manuscriptis,& locis indicatis.*

Item ex concilio Aurelianensi 1.c.24.[5]

¶Absque episcopi,vel abbatis voluntate nullus monachorum cellulam construere præsumat. C. XIIII.

NVllus monachus congregatione monasterij derelicta, ambitionis [g],& vanitatis† impulsu cellulam construere sine episcopi permissione , vel abbatis sui voluntate præsumat.

5 *Item sunt alij , qui pro executione diuersarum causarum quos sibet admittunt , qui distinctionem eorum soluant, & quietem religionis perturbent.*

De quibus in concilio Triburiensi legitur.

¶ Abbas, qui cautus in regimine non fuerit, à proprio episcopo, & à vicinis abbatibus à suo arceatur honore. C. XV.

6 [h] SI quis abbas cautus in regimine,humilis,castus,misericors,discretus,sobriusq; non fuerit , ac diuina præcepta verbis & exemplis non ostenderit,ab episcopo,in cuius territorio consistit, & à vicinis abbatibus , & ceteris Deum timētibus à suo arceatur [i] honore:etiam si omnis congregatio vitiis suis consentiens eum abbatem habere voluerit.

Item ex concilio Aurelianensi 1.c.21.[7]

¶ In episcoporum potestate abbates consistant. C. XVI.

6[8] ABbates pro humilitate religionis in episcoporū [k] potestate consistant:& si quid extra regulam fecerint,ab episcopis corrigantur:qui semel [l] in anno in loco , vbi episcopus elegerit , accepta vocatione [l] conueniant. ¶Monachi autē abbatibus omni obedientia , & deuotione subiaceant. Quòd si quis per contumaciam extiterit indeuotus,aut per loca aliqua vagari,aut peculiare [m] aliquid habere præsumpserit,omnia,quæ acquisierit [n], ab abbatibus auferantur secundum regulam monasterio profutura. Ipsi autem,qui fuerant peruagati,vbi inuenti fuerint,cum auxilio episponitur aliquis,vt 81. dist.dictum.Vel dic,q͡ abbates propter modicas causas possunt remoueri,vt extra de fim.per tuas.

i *Arceatur.*] hic patet quòd episcopus etiam sine numero episcoporū " abbatem potest deponere à di ab abbatia gnitate abbatiæ. Sed p͡t solus eps non p͡t solus ab ordine deponere, vt 16.q. 3 Et in Epau nensi,c.10.

4 Burc.l.8.c. 34. Iuo p.3. c.165.&p.7. c.92.

Abbates.]Hęc est 6.pars q.in qua probat, quòd omnes monachi debent episcopo obedire,& venire ad synodum,& debet requirere fugitiuos : & hoc probat per quattuor c.l. d F. Casvs. Hoc c.diuiditur in tres partes.In j. dicitur,quòd abbates subesse debēt episcopis.& si in aliquo deliquerint, debent ab eis corrigi,&semel in anno cum episcopus eos vocauerit ad synodum vadant. In ij. parte dicitur , q͡ monachi debent abbatibus subesse , & eis obedientiam præstare; & si quis eorum inobediens ceperit euagari, vel peculium habere , totū peculium ei per abbates auferatur ad vsum monasteriorum.Monachus ve ro vagabundus cum auxilio episcopi reuocetur. In iij. parte dicitur,quòd abbas qui ordinatiōe. tales nō punierit, vel qđ ē ex reg. monachos susceperit alienos, reum se futu rū cognoscat.Secūda pars incipit ibi,*Monachi autem.* Tertia ibi, *Et reum se.*Sequens c. planum est.

6 Bur.l.8.c. 96. Iuo p.7. c.114.simi.3. cetur. In iij.parte dicitur,quòd abbas qui ordinatiōe. tales nō punierit, vel qđ ē ex reg. monachos susceperit S.Benedicti alienos, reum se futu rū cognoscat.Secūda pars incipit ibi,*Monachi autem.* Tertia ibi, *Et reum se.*Sequens c. planum est.

k ¶ *In episcoporum.*] ad episcopum enim pertinet omnis cura 7 Et in cap. dioeceſis tam in monasteris,quàm in aliis ecclesiis, vt 9.q.3.c.2. 8 Burch.l.8. & 93.dist.nulla.Ioan. c.67. Iuo p. 7.c.138.

l ¶ *Vocatione.*]si necel 7.c.85.

sitas magna fuerit, aliàs abbates non debent vocari ad synodum,vt 18.dist.episcopus.2.

m ¶ *Aut peculiare,*]nisi ab abbate ei concessa sit administratio , vt extra de ſta.mo. monachi.

n ¶ *Quæ acquisierit.*] " ergo fugitiui &va- " Monachi gabundi acquirūt ec fugitiui cui eccleſiæ suæ quidquid eccleſię acacquirunt, vt hic, & quirunt. C.de epis.& cle. Deo nobis.5.hoc etiam. si cut seruus fugitiuus domino acquirit. ff. de acq.poſſ. l.1.§.per seruū. Sed ponamus, quòd aliquis sæpius

a ¶*Vel monachi.*]loqtur secundum ea tempora cum monachi fuerunt laici. 16. q. 1. generaliter.

b ¶*Clerici.*]i. prælati.

c ¶ *Vi religiosis.*] ¶*Comprobetur.*]ne sit nimium iuuenis [a],vt 34.di.quorumdam.& c.fraternitatis.

†*al.ordinationem*

d ¶ *Monachis.*] ¶ *Nouum.*] nouum dicitur cuius facies immutatur , vt ff.de no.ope.nun. l.1. §.opus nouum. si ergo totū monasterium sit destructum,requiritur consensus episcopi in cōstructione, sed in reparatione nō requiritur, vt 16.q.vl. si quis vult.ext.de iudęi[b].& C.de oper.pub.l.2.& 3.arg. e ¶*Aut probante.*] ex post facto:qa rati habitione, potest confirmare,vt 21.q.1.c.vlt.

e *Ibi Card. Flor. Felinus.*

f *Cellulas.*] ¶*Aut congregatiunculas.*] noua collegia non potest quis facere, nec etiam nouas regulas,vel nouam vitam,ext.de rel.do.nemimis.ff.de col.ill.l.3.

g *Vllus.*] ¶*Ambitionis.*] infirmitatis enim causa potest abbas permittere monacho facere cellulam specialem, vt 20.q.4.c.vlt.

ITEM SVNT ET ALII. Hæc est 5.pars qin qua dicitur q͡ malus abbas nō retineatur,etiā si velint monachi.Ioan.de Fan.

Casvs. Superius cap. nullam, dictum est, q͡ monachi abbates deponebant, & pro arbitrio eligebant.Nūc vero dicit, q͡ aliqui erant monachi, qui in differenter quoslibet abbates malos & lasciuos admittebant,vt religionis quietē dissoluerent, & causas ecclesiasticas tractare valerent, & etiam sæculares.

Si quis abbas cautus.] Casvs. Statutum fuit in Triburiensi concilio, quòd si aliquis abbas malus fuerit & inutilis, & præcepta Dei verbis& exēplis non custodierit , à proprio epo,& à vicinis abbatibus & ceteris Deū timentibus deponatur, etiam si omnis congregatio monachorum velit eum habere abbatem.

h ¶ *Cautus.*] ergo vī, qaligs potest deponi propter simplicitatē, vt hic, & 74.dist.episcoporum. Sed dicas, quòd hic vocat illum gdoēs nec- incautum, qui negligens est :" nam proponēdus. pter negligētiam de-

2 Bur.l.9.c. 76. Iuo p.7. c.94.

†*al.varietatis*

ci,vel monachi [a] fuerint,communione priuētur. *Item.* ¶ Clerici [c] [b], qui pauperū dispositioni,vel monasteriorum,vel martyriorū præsunt,sub potestate singularū ciuitatum epis̄coporum secūdum canonum traditionē perdurēt:neq; per suam temeritatem epi sui moderationē† declinent. Qui autem huiusmodi dispositionem quolibet modo subuertere ausi fuerint,& episcopo suo non obedierint:si quidem clerici fuerint, canonicæ damnationi subiaceant:si autem monachi , vel laici sunt , à communione suspendantur.

¶ *Quoniam versio huius cap.vsque ad verſic.* Clerici. *primo , est alia abiis,quæ circumferuntur in conciliorum codicibus , licet apud Iuonem , & in Pannormia idem fere sit sensus placuit asserri verba græca,& nouam interpretationem.*

Οἱ ἀληθῶς καὶ ἑλικεινῶς τὴν μονὴν μελόντες βίον , ἢ προσηκόσης ἀξιόδοσαν τιμῆς. ἐπειδὴ ὁ τινες τῶ μοναχικῶ κεχρημένοι προχειρίαι,τάς τε ἐκκλησίας καὶ τὰ πολιτικὰ διαλαρόσασι πράγματα , πειρῶνται ἀδιαφορωτέρως τοῖς πόλεσιν ἢ μὴν ἀλλὰ & μοναστήρια ἀμφοῖς σωιζαν ἐπιληδευοντες,ἔδοξεν μηδένα μῶι μηδαμῶς οἰκοδομεῖν, μὴ ὁ σωιζαν μοναστήριον ἀλλήριον οἶκον παρὰ γνώμην τοῦ τόπου ἐπισκόπου. *Idest,*

Qui vere , & sincere monasticam vitam degunt, conuenienti honore afficiantur. Verum,quoniam nonnulli speciem monachicam prę se ferentes & ecclesias,& ciuilia negotia perturbant, in ciuitatibus indifferenter vagantes , ac præterea monasteria sibi ipsi constituere aggredientes: placuit neminem quidem vspiam ædificare,neque constituere monasterium, vel oratoriam domum præter sententiam episcopi ciuitatis.

A ¶ Ptochiis.] *Sic in nonnullis vetustis codicibus Gratiani, & Vaticano conciliorum,& in versione prisca (ex qua videtur effe hic versiculus,) & est vox canonis græci. In vulgatis autem Gratiani , & aliquot libris conciliorum est,*parochiis.

B ¶Pro personarum ordinatione.]*Sic in eadem prisca,sed in canone græco,& in versione Dionysij exigui nihil est,quod his verbis respondeat.*

c ¶ Item clerici.] *Est idem, quod in proximo superiore §.sed ex alia versione, quæ non eadem repetitionem licet animaduertere apud Iuonem par.6.c.358.& 359.*

Item ex concilio Carthaginensi 4.c.97.

¶Examinetur ab episcopo,qui religiosis feminis præponendus est. C. XI.

2 QVi religiosis feminis præponendus est , ab episcopo loci comprobetur [c].

Monasterium quoque absq; episcopi permissione nulli incipere,aut fundare licet.

Vnde in Agathensi concilio,c.27.legitur.

¶ Sine permissione episcopi nullus monasterium præsumat incipere,aut fundare. C. XII.

DE monachis [A], monasterium nouum [d] (nisi episcopo aut permittēte,aut probāte) [e], nullus incipere,aut fundare præsumat.

A ¶ De monachis.] *Absunt istæ voces à recentioribus editionibus conciliorum, sed non à vetustioribus , & manuscriptis codicibus, aut Iuone.*

Item ex eodem,c.58.[3]

¶De eodem. C. XIII.

4 CEllulas nouas,aut congregatiunculas [A] [f] monachorum,absque episcopi notitia prohibemus institui.

A ¶Congregationiculas.] *Antea legebatur,* congregantium ecclesias. *Emendatum est ex plerisque manuscriptis,& locis indicatis.*

Item ex concilio Aurelianensi 1.c.24.[5]

¶Absque episcopi,vel abbatis voluntate nullus monachorum cellulam construere præsumat. C. XIIII.

NVllus monachus congregatione monasterij derelicta, ambitionis [g],& vanitatis† impulsu cellulam construere sine episcopi permissione , vel abbatis sui voluntate præsumat.

5 *Item sunt alij , qui pro executione diuersarum causarum quos sibet admittunt , qui distinctionem eorum soluant, & quietem religionis perturbent.*

De quibus in concilio Triburiensi legitur.

¶ Abbas, qui cautus in regimine non fuerit, à proprio episcopo, & à vicinis abbatibus à suo arceatur honore. C. XV.

6 [h] SI quis abbas cautus in regimine,humilis,castus,misericors,discretus,sobriusq; non fuerit , ac diuina præcepta verbis & exemplis non ostenderit,ab episcopo,in cuius territorio consistit, & à vicinis abbatibus , & ceteris Deum timētibus à suo arceatur [i] honore:etiam si omnis congregatio vitiis suis consentiens eum abbatem habere voluerit.

Item ex concilio Aurelianensi 1.c.21.[7]

¶ In episcoporum potestate abbates consistant. C. XVI.

6[8] ABbates pro humilitate religionis in episcoporū [k] potestate consistant:& si quid extra regulam fecerint,ab episcopis corrigantur:qui semel [l] in anno in loco , vbi episcopus elegerit , accepta vocatione [l] conueniant. ¶Monachi autē abbatibus omni obedientia , & deuotione subiaceant. Quòd si quis per contumaciam extiterit indeuotus,aut per loca aliqua vagari,aut peculiare [m] aliquid habere præsumpserit,omnia,quæ acquisierit [n], ab abbatibus auferantur secundum regulam monasterio profutura. Ipsi autem,qui fuerant peruagati,vbi inuenti fuerint,cum auxilio episponitur aliquis,vt 81. dist.dictum.Vel dic,q͡ abbates propter modicas causas possunt remoueri,vt extra de fim.per tuas.

i *Arceatur.*] hic patet quòd episcopus etiam sine numero episcoporū " abbatem potest deponere à di ab abbatia gnitate abbatiæ. Sed p͡t solus eps non p͡t solus ab ordine deponere, vt 16.q. 3 Et in Epau nensi,c.10.

4 Burc.l.8.c. 34. Iuo p.3. c.165.&p.7. c.92.

Abbates.]Hęc est 6.pars q.in qua probat, quòd omnes monachi debent episcopo obedire,& venire ad synodum,& debet requirere fugitiuos : & hoc probat per quattuor c.l. d F. Casvs. Hoc c.diuiditur in tres partes.In j. dicitur,quòd abbates subesse debēt episcopis.& si in aliquo deliquerint, debent ab eis corrigi,&semel in anno cum episcopus eos vocauerit ad synodum vadant. In ij. parte dicitur , q͡ monachi debent abbatibus subesse , & eis obedientiam præstare; & si quis eorum inobediens ceperit euagari, vel peculium habere , totū peculium ei per abbates auferatur ad vsum monasteriorum.Monachus ve ro vagabundus cum auxilio episcopi reuocetur. In iij. parte dicitur,quòd abbas qui ordinatiōe. tales nō punierit, vel qđ ē ex reg. monachos susceperit S.Benedicti alienos, reum se futu rū cognoscat.Secūda pars incipit ibi,*Monachi autem.* Tertia ibi, *Et reum se.*Sequens c. planum est.

6 Bur.l.8.c. 96. Iuo p.7. c.114.simi.3. cetur. In iij.parte dicitur,quòd abbas qui ordinatiōe. tales nō punierit, vel qđ ē ex reg. monachos susceperit S.Benedicti alienos, reum se futu rū cognoscat.Secūda pars incipit ibi,*Monachi autem.* Tertia ibi, *Et reum se.*Sequens c. planum est.

k ¶ *In episcoporum.*] ad episcopum enim pertinet omnis cura 7 Et in cap. dioeceſis tam in monasteris,quàm in aliis ecclesiis, vt 9.q.3.c.2. 8 Burch.l.8. & 93.dist.nulla.Ioan. c.67. Iuo p. 7.c.138.

l ¶ *Vocatione.*]si necel 7.c.85.

sitas magna fuerit, aliàs abbates non debent vocari ad synodum,vt 18.dist.episcopus.2.

m ¶ *Aut peculiare,*]nisi ab abbate ei concessa sit administratio , vt extra de ſta.mo. monachi.

n ¶ *Quæ acquisierit.*] " ergo fugitiui &va- " Monachi gabundi acquirūt ec fugitiui cui eccleſiæ suæ quidquid eccleſię acacquirunt, vt hic, & quirunt. C.de epis.& cle. Deo nobis.5.hoc etiam. si cut seruus fugitiuus domino acquirit. ff. de acq.poſſ. l.1.§.per seruū. Sed ponamus, quòd aliquis sæpius

delinquit, propter quod monasterium noluit ipsum recipere[a]. quæro si id quod postea acquirit, priori monasterio acquirat, vel sequentib[us]? Videtur quòd sequenti, quia cum pro derelicto habitus est, non debet priori acquirere, sicut nec seruus habitus pro derelicto, vt ff. de stip. ser. quod seruus. & arg. 16. q. 6. de lapsis. C. de iur. lib. toll. sed contra.

a Ad h[æ] dicti declarãdum vide qđ leg. &no. 27. q. 1. nec aliqua. ver. q̃ si. i fi. fcimus, Ioan. Sed hãc & c. puenit.

copi tanquam fugaces sub custodia reuocentur. ¶ Et reum si ille abbas futurũ esse cognoscat: qui in huiusmodi personas † non regulariter animaduerterit, vel qui susceperit[a] monachum alienum.

† al. psonis nõ regulari animaduersiõe distrinxerit.

a ¶ Semel.] *Sic etiam legitur in conciliis impressis, & manuscriptis, & capitularibus. Verum apud Burchardum & Iuonem post vers.* corrigantur, *est insertum, c.* non semel. *j. eadem.*

Item ex concilio Arelatensi†.

C. XVII.

MOnasteria, vel monachorum disciplina ad eum pertineant episcopum', in cuius sunt territorio constituta.

Item Paschalis Papa II.

¶ Nullus ministret abbatibus episcopalia, qui alicui episcoporum nolunt subesse. C. XVIII.

ABbatibus [b], qui neque sub episcopo, neque sub metropolitano, neque sub primate, neque sub patriarcha sunt, nullus prorsus episcoporum episcopalia [c] quælibet administret. Cum enim se nulli episcopo omnino subesse profiteantur, consequens est, vt nullus episcoporum, quæ sua sunt, eis tamquam extraneis largiatur.

Pro huiusmodi ergo statutum est, vt causæ, & vtilitates monasteriorum per episcopos disponantur.

Vnde Gregorius scribit Vitali defensori Sardiniæ, lib. 7. epist 65.

¶ Vtilitates monasterij à proprio episcopo debent disponi.

C. XIX.

[2] COgnouimus, quòd monasteria seruorum Dei, vel etiam feminarum pro suo quisq; libitu, & diuersarum causarum executione perturbat. Quod omnino non grate suscipimus: tuamque experientiam ex hoc commonemus, ne quẽquam hoc vsurpare denuo, accepta nostra auctoritate permittas: sed vt episcopo loci illius sub cuius moderamine degunt, curæ sit eorum causas, vtilitatesque disponere. Valde enim est incõgruum, vt omisso [d] eo alius quilibet eorum se causis admiscеat: sed ille eorum vitam competenti, regularique debet moderamine disponere, qui pro commissis eorum animabus [e] compellitur reddere rationem.

2 Ansel. l. 7. c. 184. Poly. l. 3. tit. 3.

d ¶ *Vt omisso.*] argu. q̃ omisso episcopo non potest appellari ad metropolitanum, vt 6. q. 3. scitote. Ioan.

e ¶ *Animabus.*] argu. cui maius committitur, & minus, vt 12. q. 1. præcipimus.

PRO HVIVSMODI. Hæc est 7. pars q. in qua monachi prohibẽtur habere commatres. Ioan. de Fan. Casvs. Dictum est s. in ca. cognouimus. q̃ quidam abbates vel monachi, clerici vel laici, monasteria pro solo libitu perturbabant: nũc vult ostendere Gratianus, quòd propter huiusmodi perturbationes mulieres indifferenter ad monasteria non accedant, nec fiant monachorum commatres, & ad hoc inducit seq. cap.

PERuenit.] Casvs. Valentinus abbas permittebat indistincte mulieres ad suum monasterium accedere, & monachos mulieres sibi facere commatres, & propter hoc Grego. sibi præcepit, vt hoc de cetero fieri non permittat: quod si fecerit, sic eum puniet vt eius pœna ceteri terreantur.

f ¶ *Commatres.*] sed nonne per baptismum contrahitur compaternitas? Sic, vt 30. q. 1. omnes. sed monachi possũt baptizare, vt 16. q. 1. doctos. ergo possunt fieri compatres? Resp. " possunt fieri cõpatres baptizando, sed non leuando: quia in illo maior contrahitur familiaritas. Ioan.

7 *Pro huiusmodi etiam prohibet beatus Gregorius mulieres passim ad monasterium accedere, & monachorum commatres fieri, scribens Valentino abbati, lib. 3. epist. 40.*

¶ Neque commatres sibi facere, neque ad feminas accedere monachis licet. C. XX.

JPEruenit ad nos, quòd in monasterio tuo passim mulieres ascẽdant †, & (quod adhuc est grauius) monachos tuos sibi commatres [f] facere, & ex hoc incautam eis communionem habere. Ne ergo hac occasione, humani generis inimicus sua eos (quod absit) calliditate decipiat: ideo huius re præcepti serie commonemus, vt neque mulieres in monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas ascendere †: neque monachos tuos commatres sibi facere. Nam si hoc denuo ad aures nostras quocumque modo peruenerit: sic te seueriſſime noueris vltioni subdendum, vt emendationis tuæ qualitate ceteri sine dubio corrigantur.

8 *Non solum autem incauta familiaritas aliarum mulierum eis interdicitur, verumetiam à sanctimonialium* † *habitatione prohibentur.*

Vnde in 7. synodo, c. 20. legitur.

¶ Cum sanctimonialibus, monachis habitare non licet. C. XXI.

[4] DIffinimus minime duplex [g] monasterium fieri: quia scandalũ id, & offendiculum multis efficitur. Si vero aliqui cum cognatis [h] mundo abrenuntiare, & monasticam vitam sectari voluerint, debent quidem viri virorum adire cœnobium: fẽminæ vero mulierum ingredi monasterium. In hoc enim placatur Deus. Quæ autem hactenus fuerunt † dupla, secundum regulam sancti patris nostri Basilij, & secundum præceptionem eius ita formentur. Non habitent in vno monasterio monachi [i] & monachæ. Adulterium enim intercipit [k] cohabitationem [A]: si habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachũ secreto singulariter ad collocutionem. Non cubet monachus in mulierbri monasterio, neque singulariter cum monacha conuiuetur: & quando necessaria vitæ à parte virorum ad regulares deferuntur: extra portam hæc suscipiat abbatissa monasterij feminarum cum aliqua vetula monacha. Porro si contigerit, vt aliquã propinquam suam videre voluerit monachus, in præsentia abbatissæ huic confabuletur per modica & compendiosa verba [B], & in breui [a] ab ea discedat.

1. cui portio.

i ¶ *Monachi.*] " immo nec clericus nec laicus debet visitare monasterium monialium, vt extra de vita & hon. cler. monasterio. " Monialis visitare non licet.

k ¶ *Intercipit.*] id est, intercipere solet: quia ex cohabitatione præsumitur accessus. 27. quæst. 1. nec aliqua. & 81. dist. clericus, & cap. in omnibus. & 35. quæst. 6. ab isto. Et est arg. hic, quòd cum petitur restitutio consanguineæ, quòd non solum commissionis, immo nec cohabitationis facienda est restitutio.

a ¶ *Et in*

[a] ¶ *Et in breui.*] " Hic manifeste perpenditur, q̃ præsumitur vna ex multis mulieribus monachum fornicatum.

[A] ¶ Cohabitationem.] *Sic est emendatum ex pleriſque manuscriptis Gratiani, & duobus codicibus versionis Anastasij, cuius tamen hæc non est ipsa omnino versio. Antea legebatur, Græce est,* μάγειρα γὰρ ὠνομάζοντο τὸν συνοδεύοντα.

[B] ¶ Et in breui.] *Hæc non sunt in canonum Græcorum vulgata editione, sed apud Balsamonem habentur.*

Item in regesto Gregorij,

¶ Monachi, & monachæ in nullo simul cohabitent loco.

C. XXII.

[2] IN nullo loco monachos & monachas permittimus vnũ [b] monasteriũ habitare: sed nec ea, quæ duplicia vocãt. Et si quod tale est, religiosus episcop⁹ mulieres quidem in suo loco manere studeat: monachos autem aliud monasterium ędificare cogat. Si autẽ plurima sint talia monasteria, separentur in aliis monasteriis monachę, & in aliis monachires autẽ, quas habent communes, secundum iura [c] eis competẽtia distribuantur.

¶ *Burchardus etiam & Iuo Gregorium citant: apud quem nonnihil habetur ad hanc rem faciens, lib. 1. reg. epist. 48. & lib. 7. indict. 2. epist. 39. Verba tamen ipsa leguntur apud Iulianum anteceſſ. nouella* 123. c. 54.

Item ex concilio Agathensi, c. 28.

¶ A monasterio monachorum longius construantur monasteria puellarum. C. XXIII.

[3] MOnasteria puellarum longius à monasteriis monachorum aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur.

Item ex concilio Hispalensi, 2. c. 11.

¶ Puellarum monasteria monachorum præsidio, & ministerio regantur.

C. XXIIII.

IN decima † actione communi consensu decreuimus, vt monasteria virginum in prouincia Bætica monachorum administratione, ac præsidio gubernentur. Tũc enim salubria Christo dicatis virginibus præbemus †: [d] quando eis patres spirituales eligimus, quorũ nõ solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ędificari possint: ea tamen circa monachos cautela seruata, vt remoti ab earum familiaritate †, nec vsque ad vestibulum habeant accedendi familiare permissum. Sed neq; abbatem †, vel eũ, qui præficitur, extra eã [d], quæ præest, loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem earum pertineat, licebit: neque cum ea sola, quæ præest, frequenter eos loqui oportet: sed sub testimonio duarũ [e], vel trium sororum: ita vt rata sit accessio, & breuis omnino locutio.

[A] ¶ Institutionem.] *Sic legitur in vetustis Gratiani codicibus, & in antiquioribus conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis: in recentioribus autem Colonienſibus*, quod ad institutionem morum non pertineat.

9 *Prohibentur etiam sanctimoniales propria receptacula habere.*

Vnde Innocentius II. in concilio Romæ habito, c. 26 & 27.

¶ Sanctimonialibus receptacula, seu domicilia priuata habere non licet. C. XXV.

PErniciosam, & detestabilem consuetudinem quarumdam mulierum (quæ licet neque secundum regulam [A] beati Benedicti, neque Basilij, aut Augustini viuant: sanctimoniales tamen vulgo censeri desiderant) aboleri decernimus. Cum enim iuxta regulam degentes in cœnobiis, tam in ecclesia, quàm in refectorio, atq; dormitorio communiter [f] esse debeant: propria sibi ędificant receptacula, & priuata domicilia: in quibus sub hospitalitatis velamine passim hospites, & minus religiosos contra sacros canones, & bonos mores suscipere nullatenus erubescũt. Quia ergo omnis, qui malę agit, odit lucem, ac per hoc ipsæ absconditæ in iustorum tabernaculo se opinantur posse latere oculos iudicis cuncta cernentis, hoc tam in honestum, detestandumque flagitium, ne vlterius fiat omnimodis prohibemus, & sub pœna anathematis interdicimus. ¶ [5] Simili modo prohibemus, ne sanctimoniales simul cũ canonicis, vel monachis in ecclesia in vno choro conueniant ad psallendum.

[A] ¶ Regulam.] *In vulgatis sequebatur*, S. Benedicti: *cum tamen paulo superius aliarum etiam regularum sit facta mentio. Quare inducta sunt istæ voces auctoritate vetustiorum codicum, & ipsius concilij: ex quo etiam alia nonnulla sunt emendata.*

10 *Item sunt alij, quos episcopi prægrauantes, salutem ipsarum animarum negligunt, quibuslibet* †*occasionibus bona monasteriorum distrahere cupiunt. Tales erant quidam clerici Rauennatis ecclesiæ: qui simulatare ligione monasteriis cupiebant præfici, non transeuntes ad monasticum habitum, neque renuntiantes ecclesiasticæ militiæ.*

De quibus Gregorius scribit Ioanni Rauennati episcopo lib. 4. epist. 1.

¶ Monasteria, clericorum, aut laicorum habitacula fieri non debent.

C. XXVI.

ij [6] PEruenit ad me, quòd in ecclesia fraternitatis tuæ aliqua loca dudum monasteriis consecrata, nunc habitacula aut cletionem eorum pertineat, licebit: neque cum ea sola, quæ præest, frequenter eos loqui oportet: sed sub testimonio duarũ [e], vel trium sororum: ita vt rata sit accessio, & breuis omnino locutio.

Nisi essent

ITEM SVNT. Hæc qđã à cõiuncta est 1. pars quæst. 1. qua ne ad melio probatur q̃ clericalẽ ra exẽpti, vt culares nõ debẽt esse abbates in monasteriis præponebantur, quorum occasione monasteria fiebant habitacula laicorũ. quare præcepit Greg. Ioanni archiepiscopo Rauenn. vt hoc emẽdare festinet. H. vero hunc casum sic ponit. Erãt q̃dã clerici Rauẽnates, q̃ sub obtẽtu religionis monasteriis præfe se volebãt: sed primas ecclesias non dimittentes, monasteria vltra modũ grauabant: & ea quasi cõia habitacula habebãt etiam laicorũ. pp qđ Greg. scribit archiepiscopo Rauen. vt talia prohibeat, & de cetero fieri non permittat.

1 Ansel. l. 7. c. 184. Poly. l. 3. tit. 3.

2 Apud Iul. anteceſſ. nouella 123. c. 54

3 Bur. l. 8. c. 61. Iuo p. 7. c. 80. Poly. c. 1. 4. tit. 34.

4 Iuo p. 7. c. 258.

5 in conc. c. 22.

6 Ansel. l. 5. c. 64. Iuo p. 3. c. 18. Poly. c. 1. 3. tit. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Fingunt.*]tales sunt cogendi,vt vel veri clerici,vel veri monachi sint,vt extra de reg.vt clerici.
b ¶ *Præpon.*]de talibus habuisti 16.q.vlt.c.3.
c ¶ *Destruantur.*] id est, conuertantur in aliam formam, vt infra causa prox.quæst.3.§.quæritur.

Vdum.]Casvs.
Casum istũ sic pone. Greg.præcepit Ioanni Rauennati archiepo,vt clericos sæculares,qui monasteriis præficiebantur, quorũ occasione monastica regula dissoluebatur,& monasteria grauabantur, ab ipsis monasteriis remoueret. quod quia morte præuentus facere non potuit:ideo idem Greg. præcepit Mariniano eius successori, vt hæc adimpleret: qui cũ in hoc negligens extitisset, scripsit ei Greg.secũdo mãdãs ei vt omni mora, omniq; excusatione remota ita studeat monasteria relegere à grauamine clericorum, vt de cetero in eis nullam habeat licentiam accedendi, nisi causa prædicãdi, vel nisi à monachis fuerint inuitati: ne si aliter fiat, cõpellatur Greg. aliter monasteriis prouidere,cũ diu hoc pati nõ velit. Ab illo tñ loco, *Nec si aliter fiat*:sic posuit Bene. casum,i. ne si aliter fiat, in se patiatur districtionem hortandi,si admonendi, vel prædicãdi. Alia littera habet,*Orandi*. & hæc littera plana est. Similiter seq. duo c. plana sunt:& p te videbis.
d ¶ *Fraternitati.*] sed nonne cũ aliqd præcipitur alicui, sufficit q; præceptum sit prædecessori? ad hoc vt successor teneatur, vt Fel.Ph.Dec. in auth.vt nul.ju.§. & c.eãm te,de hoc vero iubem⁹.col. 9.licet aliud sit in mãdato:quia illud extinguitur morte,vt extr. de offi.deleg.gratum.
e ¶ *Hortandi.*] id est, prædicandi.
f ¶ *Inuitati.*]3.ead.luminoso.Ioan.
g ¶ *Sed ne.*] 16.q.1.ne pro cuiuslibet.

Visitandi.] Hæc est 11.pars q. secundum Io.de Fant.
h ¶ *Quoties.*] cum vtilitas, vel necessitas exigit:aliàs semel tñ in anno veniet epus, vt no.10.q.1.decreuimus. "vt tñ,q hodie bis in anno possit ex officio suo visitare, vt extra de cen.cum venerabilis.in fi.

a ¶ *Fingunt.*]tales sunt cogendi, vt vel veri clerici, vel veri monachi sint, vt extra de reg. vt clerici.
b ¶ *Præpon.*]de talibus habuisti 16.q.vlt.c.3.
c ¶ *Destruantur.*] id est, conuertantur in aliam formam, vt infra causa prox. quæst. 3. §. quæritur.

Vdum.]Casvs.
Casum istũ sic pone. Greg. præcepit Ioanni Rauennati archiepo, vt clericos sæculares, qui monasteriis præficiebantur, quorũ occasione monastica regula dissoluebatur, & monasteria grauabantur, ab ipsis monasteriis remoueret. quod quia morte præuentus facere non potuit:ideo idem Greg. præcepit Mariniano eius successori, vt hæc adimpleret: qui cũ in hoc negligens extitisset, scripsit ei Greg.secũdo mãdãs ei vt omni mora, omniq; excusatione remota ita studeat monasteria relegere à grauamine clericorum, vt de cetero in eis nullam habeat licentiam accedendi, nisi causa prædicãdi, vel nisi à monachis fuerint inuitati: ne si aliter fiat, cõpellatur Greg. aliter monasteriis prouidere,cũ diu hoc pati nõ velit. Ab illo tñ loco, *Nec si aliter fiat*:sic posuit Bene. casum,i. ne si aliter fiat, in se patiatur districtionem hortandi,si admonendi, vel prædicãdi. Alia littera habet,*Orandi*. & hæc littera plana est. Similiter seq. duo c. plana sunt:& p te videbis.
d ¶ *Fraternitati.*] sed nonne cũ aliqd præcipitur alicui, sufficit q; præceptum sit prædecessori? ad hoc vt successor teneatur, vt Fel.Ph.Dec. in auth.vt nul.ju.§. & c.eãm te,de hoc vero iubem⁹.col. 9.licet aliud sit in mãdato:quia illud extinguitur morte,vt extr. de offi.deleg.gratum.
e ¶ *Hortandi.*] id est, prædicandi.
f ¶ *Inuitati.*]3.ead.luminoso.Ioan.
g ¶ *Sed ne.*] 16.q.1.ne pro cuiuslibet.

Visitandi.] Hæc est 11.pars q. secundum Io.de Fant.
h ¶ *Quoties.*] cum vtilitas, vel necessitas exigit:aliàs semel tñ in anno veniet epus, vt no.10.q.1.decreuimus. "vt tñ,q hodie bis in anno possit ex officio suo visitare, vt extra de cen.cum venerabilis.in fi.

ricorum, aut etiam laicorum facta sunt: dumque hi, qui sunt in ecclesiis, fingunt [a] se religiose viuere, monasteriis pręponi [b] appetunt:& per eorum vitã monasteria destruũtur. Nemo enim potest ecclesiasticis officiis,&c.& *infra*.

¶ [1] Proinde fraternitas tua hoc, quolibet in loco factum sit, emendare festinet: quia ego nullo modo patior, vt sacra loca per clericorum ambitum destruantur [c].

Idem Mariniano episcopo Rauennati, libro 6.epist.40.siue c.204.

¶ Qui in sacro ordine sunt constituti, in monasteriis nullam habeant potestatem.
C. XXVII.

[2] Vdum ad nos multorum relatione peruenerat, monasteria in Rauẽnæ partibus constituta omnino clericorum vestrorum dominio prægrauari: ita vt occasiõe quasi regiminis ea(quod dici graue est) velut in proprietate possideant. Quibus non modicum condolentes decessori vestro epistolas misimus,vt hoc per omnia emendare debuisset. Sed quoniam vitæ est termino citius occupatus,ne hoc onus monasteriis remaneret, fraternitati [d] vestræ hæc eadem nos scripsisse recolimus. Et quia,vt comperimus, in huius rei hactenus correctione cessatum est: hæc ad vos iterum præuidimus scripta dirigere. Hortamur ergo,vt omni mora,omnique excusatione submota,ita monasteria ipsa ab huiusmodi studeatis grauamine releuare: quatenus nullam deinceps in eis clerici, vel ij, qui sunt in sacro ordine constituti ob aliud(nisi hortandi [e] tantummodo causa) accedendi habeant licentiam, aut si forte ad peragenda sacra Missarum fuerint inuitati [f] mysteria. Sed ne [g] pro cuiuslibet monachi, aut abbatis ꝓmotione,&c.& *infra*.

¶ [3] Nec illic vlterius habeat potestatem aliquam: ne monasteria huius occasionis velamine ea,quę prohibemus [*], substinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare iam secundo commonita sanctitas vestra non differat: ne, si post hæc negligentes vos esse (quod non credimus)senserimus: aliter monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam notum vobis

i ¶ *Vt grauamen.*]i. vt nõ exigat enormẽ & immoderatam procurationem,vt 10.q.3.illud.sed secundũ q; taxatur ext.de cen.cum Apostolus. "& hoc intelligas cum eps accedit ad ecclesiam pp vtilitatem ecclesiæ.Sed si causa propriꝰ negotij accedit,nõ tenetur ei mo sterium prouidere, vt 10.q.1.relata. & c.placuit.12.q.2.charitatẽ. sit, quia tantæ necessitati seruorum Dei congregationem amplius subiacere non patimur.

a ¶ Hortandi.] *In originali impresso,& manuscripto legitur*, orandi. *Sed ob glossam,& quia in sequenti cap.est vox*,exhortandi,*non est mutatum. Alia vero sunt emendata.*
b ¶ Prohibemus.] *In vulgatis sequebatur*,simul cum canonicis, & monachis in ecclesia. *quæ sublata sunt auctoritate originalis, & duorum Gratiani exemplarium.*

Idem eidem,lib.7.indict.1.epist.18.

¶ Causa visitandi, & exhortandi monasterium episcopus adire potest.
C. XXVIII.

[4] Vlsitandi, exhortandique gratia ad monasterium, quoties [h] placuerit, ab antistite ciuitatis accedatur: sed sic charitatis officium illic episcopus impleat,vt grauamen [i] aliquod monasterium non incurrat.

Item ex concilio Aurelianensi.

¶ Frequenter episcopi monasteria visitent, & quæ corrigenda sunt corrigant.
C. XXIX.

[5] NOn semel, sed sæpius in anno episcopi visitẽt monasteria monachorũ:& si aliquid correctione indiget, corrigatur.

¶ *Hoc c.apud Burchard.& Iuon.est insertum c.abbates.5.ea.vt ibi notatum est,simile quid dam habetur in Pannormia ex concilio Rothomagensi,lib.3.c.215.*

12 *Pro talibus* [k], *qui animarum curam non habentes, bonatamen monasteriorum in suos vsus conuertere cupiebant, statutum est, vt monasteria cum suis rebus penitus sint libera à potestate & dominio episcoporum. Quòd autem nullis canonicis turibus monasteria dicuntur esse subiecta,non ita intelligendum est, quin ipsi episcopo aliquid nomine eulogiæ, vel in die dedicationis, vel in natali † sanctorum, quorum nomine ipsum monasterium dedicatum est, debeat offerri.*

Vnde Pelagius [a] *Papa ait.*

a ¶ Pelagius.] *Antea legebatur*,Gelasius.*Mutatum est ex Polycarpo, & quia 5.dist.91.ea. Eleutherius.alia pars huiusmet epistolæ citatur ex Pelagio:& Anselmus, qui hoc & illud caput coniunctè affert,Pelagio tribuit.*

¶ Non debet episcopus aliquid à monasterio exigere præter conditiones, quæ dedicationis tempore constituræ sunt.
C. XXX.

[6] ELeutherius frater,& coepiscopus noster quæritur, q; mater eius in casa,quæ castellum dicitur, oratorium construxerit, ac dedicauerit, & in eodem loco monachos constituerit,ex quibus vnus est presbyter. Hoc autem, tempore dedicationis inter episcopum Cardellũ(cuius ipsa diœcesis est) & matrem suam asserit eis enim non subiacere non patimur.

A ¶ Hortandi.] *In originali impresso,& manuscripto legitur*, orandi. *Sed ob glossam,& quia in sequenti cap.est vox*,exhortandi,*non est mutatum. Alia vero sunt emendata.*
B ¶ Prohibemus.] *In vulgatis sequebatur*,simul cum canonicis, & monachis in ecclesia. *quæ sublata sunt auctoritate originalis, & duorum Gratiani exemplarium.*

Idem eidem,lib.7.indict.1.epist.18.

¶ Causa visitandi, & exhortandi monasterium episcopus adire potest.
C. XXVIII.

[4] VIsitandi, exhortandique gratia ad monasterium, quoties [h] placuerit, ab antistite ciuitatis accedatur: sed sic charitatis officium illic episcopus impleat,vt grauamen [i] aliquod monasterium non incurrat.

Item ex concilio Aurelianensi.

¶ Frequenter episcopi monasteria visitent, & quæ corrigenda sunt corrigant.
C. XXIX.

[5] NOn semel, sed sæpius in anno episcopi visitẽt monasteria monachorũ:& si aliquid correctione indiget, corrigatur.

¶ *Hoc c.apud Burchard.& Iuon.est insertum c.abbates.5.ea.vt ibi notatum est,simile quid dam habetur in Pannormia ex concilio Rothomagensi,lib.3.c.215.*

12 *Pro talibus* [k], *qui animarum curam non habentes, bonatamen monasteriorum in suos vsus conuertere cupiebant, statutum est, vt monasteria cum suis rebus penitus sint libera à potestate & dominio episcoporum. Quòd autem nullis canonicis turibus monasteria dicuntur esse subiecta,non ita intelligendum est, quin ipsi episcopo aliquid nomine eulogiæ, vel in die dedicationis, vel in natali † sanctorum, quorum nomine ipsum monasterium dedicatum est, debeat offerri.*

Vnde Pelagius [a] *Papa ait.*

a ¶ Pelagius.] *Antea legebatur*,Gelasius.*Mutatum est ex Polycarpo, & quia 5.dist.91.ea. Eleutherius.alia pars huiusmet epistolæ citatur ex Pelagio:& Anselmus, qui hoc & illud caput coniunctè affert,Pelagio tribuit.*

¶ Non debet episcopus aliquid à monasterio exigere præter conditiones, quæ dedicationis tempore constituræ sunt.
C. XXX.

[6] ELeutherius frater,& coepiscopus noster quæritur, q; mater eius in casa,quæ castellum dicitur, oratorium construxerit, ac dedicauerit, & in eodem loco monachos constituerit,ex quibus vnus est presbyter. Hoc autem, tempore dedicationis inter episcopum Cardellũ(cuius ipsa diœcesis est) & matrem suam asserit

lasius Papa commisit causam cuidam,& mandat ei,vt si inuenerit, quod ita facta fuerit conuentio tempore dedicationis,illam faciat obseruari. Si vero nulla conuentio facta fuerit, eo mediante inter episcopum & monachos faciat aliquid assignari ipsi episcopo in signum subiectionis, eo saluo, vt presbyter Gaudentius in monasterio Missas celebrare à nullo prohibeatur. Seq.c.patet.

a ¶ *Conuenisse.*] "arg. quòd pactio poterit in spiritualibus vt 10.q.3.ca.vlt. & ca.nec numerus.& 1.q.3.quęsitum.vt no. 8.qu.4.in summa. sed huic c.obstat.1.q.2.c. 1.& 1.q.1.c.statuimus. & q.4.ecclesia.& J.de consecr.dist.1.si quis basilicam. Sed dicas, quòd hic non vere dicitur pactum: quia & sine pacto tenetur ec clesia aliquid dare episcopo in signum subiectionis,vt hic dicitur in fi.Item & auctoritate episcopi potest aliquid constituri patronoª, vt extr. de iur.pa.præterea.
b ¶ *Pensionis.*] vltra id quod cõuenit in principio.
c ¶ *Nomine eulogiæ.*] id est,in signum prædicationis, quam fecit tempore consecrationis.
d ¶ *Debeat.*] considerata consuetudine aliorum monasteriorum, vt extra de cen. super eo.10.qu.3. nec numerus. in fin. "Ex hoc cap.patet, quòd monasteria non sunt penitus exempta à lege diœcesana.tenentur.n.ei ad eulogias, sicut hic dicitur.Item tenentur ad procurationem, quæ debetur ratione visitationis, vt extr.de præsc.cum ex officij. Item si aliquid ex consuetudine debent, vt J.c.proximo.
e ¶ *Seruitium.*] Et tamen vix fuerũt xxv. anni à tempore Greg. vsque ad tempus Vrbani.
f ¶ *Vsque ad hoc tempus.*"ergo consuetudo inducit annuas præstationes. nam & dat iurisdictionem, & dat an possit dari priuilegium,vt no.9.q.3.conquestus.in fi.& dat ius eligẽdi, ext.de annuas præstationes in consue.cum dilectus.in fi. Item & inducit seruitutem.ff.de aq.plu. ar.l.1.§.vl.& l.2.ff.com.præd.venditor.Item & consuetudo obligat sicut ius scriptum,vt 11.di.ecclesiasticarum.Et quòd ex tempore aliquid præsumitur debitum,sunt arg.multa.ff.de vsu.cum de in rẽ. & l.qui semisses.& l.cum quidam.§.1.& C.de fideic.lib.1.1.argum. "ex consue ista.extra de consue.c.1.& extra de cen.scientes. & ca.peruenit. & Monasteria à lege diœcesana tenentur. Et ita ex eis fit arg. aqua quotid. & æstiu. hoc iure. §. ductus aquæ. & ff. de aqua plu. arcen. l. 1. §. vltim. sed solummodo commodum & ius possessionis quæsitum est ex consuetudine. Possessor enim nihil tenetur probare de iure suo,sed aduersarius probabit esse indebitum : vnde si alie de quanditu est quæstio an talis præstatio sit debita,semper erit possessor in possessione, vt decimasexta, quæstione quarta. volumus. extra vt lite pendẽ. à memoria. ff.de aqua quotid.& æstiu.l.penul. & hoc est verum cum allegat aliquam consuetudinis causam : "& tunc causa allegata, & consuetudine longissima probata debito differtur, & secundum hoc nulla est differentia inter consuetudinem præscriptam,& præscriptionem. "Quidam tamen assignant hanc differentiam inter præscriptam consuetudinem, & præscriptionem: quia contra præscriptionem non admittitur probatio, licet causa præscriptionis appareat iniusta,vt extra de præscrip.de quarta.sed contra consuetudinem præscriptam bene, vt scilicet probetur indebitum, licet allegetur debitum præcessisse, vt C.de agri. & censi. litibus. libro vndecimo. Tutius credo præscriptionem ai legandam, quam consuetudinem præscriptam : "quia ad probandam consuetudinem, multa requirunt tur, vt dixi 5.distin.8. frustra. Et hæc vera sunt, quòd consuetudo semper tuetur possessorem donec probetur contrarium, ni si vi,vel clam, vel precario possederit. tunc enim ille qui dedit, sua auctoritate potest negare. 10. quæstio.3. quia cognouimus. Ioannes. Quidquid dicat Ioan.ego credo quod ex consuetudine præscripta spatio 40.annorum,& bona fide ius & possessio acquiratur,vt extr.de consue.c.vlt. in fin.& ff.de legi.diuturna.B.

CANONICA.Casvs. Concludit Gratianus ex supradictis, dicens quod canonica iura à quibus monasteria sunt libera, sunt synodales exactiones, angariæ,crebræ receptiones, & annales exactiones, &indictiones pœnarum.

Vo clerici.] Casvs. Dictum est s. in causa proxima, quæstio. secunda. ca. abbates. in fi. quod nullus abbas debet recipere monachum alienum. sed quia forte idem putaretur de clericis sæcularibus,& canonicis regularibus: ideo supponitur hic decimanona causa,in qua quæritur, an clerici sæculares, & canonici regulares inuitis prælatis suis possint ad regulam arctiorem transire:quod vt melius pateat, thema proponit,de quo tres elicit quæstiones.

Vo episcopus.] Casvs. Hic ponitur prima quæstio, qua quæritur an episcopus debeat dare licentiam clerico suo volenti ad religionem transire. & certum est, quòd sic,vt j.ca.1.

g ¶ *Quòd episcopus.*] Dubitatio harum trium quæstionum ab eodem fonte procedit, vnde vna solutione terminatur. Hug. dicit quòd clericus sæcularis inuito episcopo possit transire ad monasterium, vt infra eadem, cap.1.& infra eadem, quæstione secunda. duæ. Sed nec monachus,nec regularis canonicus potest inuito abbate transire ad locum alium, vt infra ead.quæstio. tertia. cap.1. & capitu.statuimus. sed eius opinio corrigitur extra de regu.& transeun. ad relig. licet. "vbi habes quod quilibet potest transire ad arctiorem religionem, petita tamen licentia, licet non obtenta: sed ad parem religionem nemo potest transire, vt extra de regu.fane.Ioan.

Clerici.] Casvs. Statuitur in hoc c. vt episcopi debeant licentiam dare clericis volentibus ad monasteria transire,cum ip si eligant meliorem vitam.
h ¶ *Meliorem.*] hæc causa est sufficiens, quod de minori ad maius transeundum est. nonagesimatertia distinctio. legimus. in fin. sed non ad parem. extra de reg.sane.& tamen dicit cap.sic viue in monasterio, vt clericus esse merearis. decimasexta, quæstione prima. sic viue.Io.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVito.]Casvs. Hic intitulatur secunda q. qua quæritur an clericus fæcularis inuito episcopo suo possit ad religionem transire? Et respondetur, quòd sic, vt j.e.ca. duę. Gratianus tamen primo probat quòd non: postea probat contrarium. Seq. c. cum §. sequenti patet.

2 ALienum clericum.] immo nec etiam laicum alienum, vt 71. dist. primatus. si ergo clericus huius episcopatus eligitur ad aliquam dignitatem in alio episcopatu, sine licentia huius episcopi non potest eam recipere, vt 76. di. ca. vlt. & 63. distinct. litteras. & 85. di. c. archidiaconum. Io.

1 in conc. Aqsgr. c. 58.

† Antea legebatur, *Rustico Narbon.*

2 Ansl. l. 6. c. 161. Bur. l. 2. c. 42. Iuo p. 6. c. 69.

DVæ sunt.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas part. In prima parte dicitur, quòd quidam clerici fæculares inuitis episcopis suis monasticum habitum, vel regularium canonicorum assumere volebant: quare quæritur fuit ab Vrbano Papa in cap. sancti Ruffini, quid iuris sit de hoc? qui respondet duas esse leges, distinguendo, publicam. f. & priuatam. Publica facta est propter transgressores, qui cum in suis episcopatib. celebrare non posseat, ibant ad alios: & ideo ne criminosi & infames reciperentur, statutum fuit vt nullus episcopus clericum alienũ suscipiat sine litteris cõmendatitiis sui episcopi. In secunda par. dicitur, quod lex priuata est quæ instinctu spiritus sancti scribitur in corde alicuius: secundum quam clerici fæculares libere etiam suis episcopis iuitis transire possunt ad monasterium, vel canonicam regulam, vel regulafem. Et hoc probatur auctoritate Apostoli: & præterea quia lex non est posita iusto ad coercendum eum à bono. Secunda pars ibi, *Lex vero priuata.* & est interpositio ad illo loco, *Dignior est.* vsque ibi, *Quisquis igitur.*

3 Pol. l. 4. tit. 31. Gal. 3.

† al. Ruffi

† al. transgressores

4 c. licet. extra de reg.

Rom. 2. ibid.

† proprium] Polycarp.

b ¶ *Priuata.*] vt charitas, de qua dicitur: Habe charitatẽ, & fac quidquid vis. vt de pœ. dist. 2. radicata.

c ¶ *Sine commendatitiis.*] Sed quare creditur commendatitiis litteris, cum quilibet possit commendare rem etiam vitiosam. Nam quę commendandi animo dicuntur, neminẽ obligant, vt ff. de contrah. empt. ea quæ. Sed dicas quod si quis commendat rem in genere, "obligatur non obligatur: sed si in specie, obligatur. ff. de ædi. edi. sciendum. "ne qui rem sed nec in genere licitum est commendare ex certa scientia rem vitiosam. vt ext. de seru. c. vnico, alioquin de dolo tenetur, vt ff. dolo, vitiosam commẽdat. quod venditor.

d ¶ *Propter criminosos.*] Licet propter criminosos fuerit constitutio data, tamen extenditur etiam ad non criminosos: quia nullus recipitur sine commendatitiis litteris sui episcopi, vbi enim aliquid statuitur propter impulsum causam, causa cessante non ideo cessat cõstitutio: sed vbi aliquid propter finalem causam est statutum, ibi si cesset causa, cessat constitutio. Sic distinguitur ff. de don. l. 2. §. vl.

e ¶ *In suo.*] §. 7. q. 1. si quis presbyter.

f ¶ *Si quis horum.*] maxime: quia idem est in aliis. 61. dist. §. hisomnibus.

g ¶ *Si affiatus.*] Sed qualiter potest aliqui s clericus inuito episcopo transire ad religionem, cum ei forte iuratus sit, & obediens suus sit: "& crimen idololatriæ sit nolle obedire, vt 8. qu. 1. sciendum. & "obedítiæ video quòd peregrinari non potest sine licentia episcopi [a], vt de cõsecr. dist. 5. non oportet. & fæpe bonum omittendum est propter [a] dhoc no. meritum obedientiæ. vt 11. q. 3. quid ergo. cum etiam obediendum sit, de reg. fit licer iniuste aliquid præcipiatur, vt 23. quæ. 1. quid culpatur. Item licet. in gl. cum clericus non possit sufficit erfiæ suæ, ergo multo go. vbi not. de hac q.

net & fæcularirer viuit, si afflatus § spiritu sancto in aliquo monasterio, vel regulari canonia† saluare se voluerit, quia lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt à lege publica constringatur. Dignior [b] est enim lex priuata, quàm publica. Spiritus quidem Dei lex est: & qui spiritu Dei aguntur, lege Dei ducuntur: & quis est, qui spiritui sancto possit digne resiste re? Quisquis igitur hoc spiritu ducitur, etiam episcopo suo contradicente, eat liber nostra auctoritate. Iusto enim lex non est posita: sed vbi spiritus Dei, ibi libertas: & si spiritu Dei ducimini, non estis sub lege.

QVÆSTIO II.

Nuito vero episcopo clericum eius à nullo esse suscipiendum Leo episcopus testatur, scribens Anastasio Thessalonicensi episcopo, epist 82. al. 84. c. 9.

¶ Inuito episcopo eius clericum nemo suscipiat. C. I.

2 ALienum clericum [a], inuito episcopo ipsius, nemo suscipiat.

Sed subaudiendum est, nisi ad propositum melioris vitæ transire voluerit. Tunc enim liberum est illi, etiam episcopo contradicente, monasterium ingredi.

Vnde Vrbanus Papa I I. in capitulo sancti Ruffini †.

¶ Qui monachorum propositum appetit, etiam inuito episcopo suscipiendus est. C. II.

3 DVæ sunt, inquit, leges: vna publica, altera priuata [b]. Publica lex est, quæ à sanctis patribus, scriptis est confirmata: vt est lex canonum, quæ quidẽ propter transgressiones † est tradita. Verbi gratia, Decretum est in canonibus, clericum non debere de suo episcopatu ad alium transire sine commendatitiis [c] litteris sui episcopi: quod propter criminosos [d] constitutum est: ne videlicet infames ab aliquo episcopo susciantur personæ. Solebant enim officia sua, cum non poterant in suo [e] episcopatu, in alieno celebrare: quod iure præceptis, & scriptis detestatum est. ¶ [4] Lex vero priuata est, quę instinctu sancti spiritus in corde scribitur: sicut de quibus dam dicit Apostolus. [Qui habẽt legem Dei scriptam in cordibus suis.] & alibi [Cum gentes legem nõ habeant, si naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, ipsi sibi sunt lex.] Si quis horum [f] in ecclesia sua sub episcopo populum † retiam ab eo, vt ext. de reg. licet. Et procedit hoc ordine Grat. Primo probat quòd canonici regulares ad monasterium transire non possunt. postea probat contrarium.

QVÆSTIO III.

Anonicos autẽ regulares ad monasterium transire multis auctoritatibus prohibetur. Vnde in concilio Eaucensi congregato sub Gregorio VII. legitur.

¶ Regulares canonici, monachi fieri non debent. C. I.

NVllus abbas, vel monach[9] i canonicos regulares [k] à proposito professionis canonicæ reuocare, & ad monasticum habitũ trahendo suscipere audeat, vt monachi fiant, quam diu ordinis sui ecclesiam [l] inuenire quiuerint: in qua canonice viuendo, Deo seruire, & animã suam saluare possint. Quod si temerario ausu id agere tentauerint, anathematis vinculo obligentur.

Item Vrbanus Papa, I I.

¶ De eodem. C. II.

5 MAndamus, & vniuersaliter interdicimus, ne quis canonicus regulariter professus, nisi (quod absit) publice lapsus [m] fuerit, monach[9] [a] efficiatur. Quòd si decreto nostro contraire præsumens id agere tentauerit, ad ordinem canonicum præcipimus vt redeat: & deinceps memoriale† [b] cucullam deferat, & vltimus in choro maneat.

Subaudiendum vero est, nisi cum patris sui licentia religionis propositum induerit.

Vnde Vrbanus Papa I I. scribit abbati sancti Ruffini †.

¶ Patris sui concessione regulares canonici, monachi fieri possunt. C. III.

1 STatuimus, ne professionis canonicæ quispiam, postquam Dei vice supra caput sibi hominem imposuerit, alicuius leuitatis instinctu, vel districtioris [c] religionis obtẽtu ex eodem claustro audeat sine patris [a], & totius congregationis permissione recedere. Discedentem vero nullus abbatũ, vel episcoporũ, nullus monachorum sine communi litterarũ cautione suscipiat.

A ¶ Patris, &c.] *In tribus vetustis codicibus legitur*, patris totius congregationis: *apud Iuonem*, sine abbatis, totiusque congregationis.

2 *Quæritur* [d], *si monasteria quæ semel dedicata sunt, possint transire in clericorum, vel sæcularium habitacula. Quòd in Chalcedonensi concilio omnibus modis prohibetur, cap. 24.*

¶ Quę semel sunt dedicata monasteria, sem per monasteria perseuerent. C. IIII.

2 QVæ semel dedicata sunt monasteria cum consilio episcoporum, maneãt [e] perpetuo monasteria: & res, quæ ad ea pertinẽt, monasteriis reseruari oportet, nec posse ea vltra fieri sæcularia habitacula. Qui vero permisserint hoc fieri, subiaceant his condemnationibus, quæ per canones constitutæ sunt.

¶ *Hæc versio parum discrepat à Dionysiana, quam afferunt Burchardus & Iuo. c. 22.*

Item in synodo septima, c. 13.

¶ Qui loca sacra communia diuersoria fecerit, clericus deponatur, laicus excommunicetur. C. V.

QVóniam à quibusdam viris quædam venerabiles dom[9] surripiuntur [f], tam videlicet episcopia, quàm monasteria, & facta sunt communia diuersoria: si quidem voluerint hi, qui hæc retinent, reddere ea, vt secundum antiquitatem restaurentur, bene, & optime est: alioqui si de sacrato catalogo fuerint, hos deponi [g] præcipimus: si vero monachi, vel laici, excommunicari: quos nimirum constat condemnatos esse à patre, & filio, & spiritu sancto, & de putentur vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur: quia voci Domini aduersantur, qui dicit [Nolite facere domum patris mei domum negotionis.]

¶ *Initium huius canonis in synodo septima ab Anastasio versa sic habet.* Quoniam propter calamitatem, quæ pro peccatis nostris in ecclesia facta est, subreptæ sunt à quibusdam viris quædam venerabiles domus, tã videlicet, &c. *Ex eius autem versionis duobus manuscriptis exemplarib. nonnulla sunt in hoc capite emendata.*

3 *Quæritur de his, qui ad conuersionem veniunt, quo tempore debeant tonsurari.*

De his ita scribit Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano, lib. 8. epist. 23.

¶ Antequam biennium in conuersione compleuerit, aliquis tonsurari non debet. C. VI.

3 MOnasteriis omnibus fraternitas vestra districtius interdicat, vt eos quos ad conuersionem † susceperint, priusquam biennium [b] in conuersatione† cõpleant†, nullo modo audeant tonsurare: Sed hoc spatio vita, moresque eorum solicite comprobentur: ne quis eorum aut non sit [i] contentus eo, quod voluit, aut ratum non habeat, quod elegit. Nãdum graue sit inexpertos hominum sociari obsequiis, quis possit dicere, quàm sit grauius ad Dei seruitium improbatos [A] applicari? Miles [k] vero, si conuerti voluerit, priusquam nobis renuntietur, nullus eum sine [a] nostro consensu qualicumque præsumat ratione suscipere.

A ¶ Improbatos applicari.] *Antea legebatur, improbos applicare. Emendatum est ex originali impressio. & manuscripto.*

seq. capit.

MOnasteriis.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas par. In 1. part. dicit Greg. quod si aliquis vult monachus fieri, quòd non debet nisi post biennium tõsurari, vt hoc tempore discutiatur vtrum bonus sit vel malus. Nam cum graue sit inexpertos hominum obsequiis sociari: multo grauius est improbos ad Dei seruitium applicare. In 2. par. præcipit vt nullus sine licentia sua suscipiat militem ad monachatum. Secunda pars incipit ibi, *Miles vero.*

h ¶ *Biennium.*] dic vt §. 17. q. 2. Gonsaldus. & c. si quis, incognitus.

i ¶ *Aut non sit.*] simile 61. di. miramur. in fi. ff. nautæ cau. st ab. l. vlt. §. hac autem.

k ¶ *Miles.*] forte loquitur de militibus Apuliæ, "quæ tota est patri- "Apulia est monium beati Petri, vt 94. dist. valde. & 10. q. 3. relatum. Vel de illis patrimoniũ qui facti fuerant irregulares. 53. dist. legem. Ioan. B. Petri.

a ¶ *Monachus.*] Hoc cõsuetum intelligi cum causa leuitatis transit ad asperiorem vitam: tamen bene cogitur ibi stare, vt ext. de reg. licet. Sed manifeste obstat, ext. de sta. mo. cum nobis. sed hæc est remota. vnde satis credo, quòd non petiit licentiam, cogitur redire [a], nec obstat extra eadem. sane. quia ibi dicit, permittas, & sic est dispẽsatio.

2 Vide Pan. cons. 55. l. 1.

b ¶ *Memoriale.*] non quòd sit monachus, sed ratione prioris malefícij, vt §. 93. di. præcipimus. sed maritus qui transiuit ad religionem, reuocatus ab vxore sua, non fert cucullã, vt 23. q. 5. quod Deo. & "sic quando- "que potest esse dispar habitus in eodem choro.

† memoriale sua. præsum ptionis cucullam] Pol.

Dispar habitus quis pũs esse in eodẽ choro

† al. Ruffi

SVBAVDIENDVM. Casvs. Est probatum §. q. canonicus regularis ad monasterium transire non potest. nunc dicit Grat. quòd est intelligẽdum nisi de sui superioris licentia hoc faciat. Et ad hoc inducitur sequens c.

iuo p. 6. c. 411.

Statuimus.] Casvs. Abbas sancti Ruffini quę fuit ab Vrbano, vtrum monachi possint recipere cano nicos regulares sine permissione & licentia prioris, & fratrũ? Et respondetur, quod cã leuitatis, vel causa arctioris religionis non debet canonicus regularis de canonia sua recedere, nec aliquis debet eum recipere sine litteris capituli sui.

c ¶ *Vel districtioris.*] j. 20. q. 4. virgines. contra, ext. de reg. c. 1. sed hæc dictio, leuitatis, soluit cõtrarium, &c. si. C. de off. ma. mil. l. pen.

QVAERITVR. Hæc est 2. pars q. in qua q̃ritur si monasteria possint redire ad humanos vsus. Dicitur q̃ non. & hoc probat per duo c. Io. de Fan. Casvs. Hic mouet Gratianus quamdam incidentem q. f. vtrum monasteria possint fieri clericorum, vel laicorum habitacula? & respondetur q̃ non. ad quod inducit sequentia capitula.

Pol. l. 3. tit. 15 Ansl. 3. c. 60 Burc. 3. c. 19. Iuo p. 3. c. 17 & c. 22. Pann. l. 2. c. 17.

d ¶ *Quæritur.*] Incidẽtem quæstionem posuit magister: & illa dubitatio poterit intelligi. Vno modo sic: an de monasterio possit fieri fæcularis ecclesia? Vel sic, an monasteriis possint præfici fæculares clerici? Dicas ergo quòd de monasterio numquam potest fieri fæcularis ecclesia. Tan. fia, vt hic dicitur, nisi enormiter viuant: tunc possunt monachi remoueri, & institui fæculares canonici: tamẽ cum auctoritate Papæ, vt ext. ne cle. vel mon. relatum [b]. vel nisi ita fit quòd non inueniantur aliqui de ordine illo, per quos possit locus ordinari, vt ext. de reb. eccl. non alien. lig. do. inter. Vel nisi ita fit quod aliter non possit reformari locus de hoc. etiã ita. E contra videtur quod episcopus licite possit de fæculari ecclesia fieri Go. illic, quam per canonicos, vt ext. de sta. mo. cum nobis. quę est remo no. c. 2. c. facere regularem, vt extra de eccl. ædifi. ad audientiam. & 16. q. 7. si quis vult.

Q. hic. Ioan. hic de Fan. hic Ioan. hic cõsilio. & hu. idẽ dicit.

Væ semel sunt dedicata.] Casvs. In concilio Chalcedonen. fuit statutum, vt monasteria semel dedicata, perpetuo sint monasteria, & in suo statu permaneant, & non fiant habitacula fæcularia, nec res eorum inde remoueantur. si quis autem fuerit, monach[9] [a] efficiatur. Quòd si decreto nostro contraire præsumens id agere tentauerit, ad ordinem canonicum præcipimus vt redeat: & deinceps memoriale† [b] cucullam deferat, & vltimus in choro maneat.

Subaudiendum vero est, nisi cum patris sui licentia religionis propositum induerit.

Vnde Vrbanus Papa I I. scribit abbati sancti Ruffini †.

¶ Patris sui concessione regulares canonici, monachi fieri possunt. C. III.

1 STatuimus, ne professionis canonicæ quispiam, postquam Dei vice supra caput sibi hominem imposuerit, alicuius leuitatis instinctu, vel districtioris [c] religionis obtẽtu ex eodem claustro audeat sine patris [a], & totius congregationis permissione recedere. Discedentem vero nullus abbatũ, vel episcoporũ, nullus monachorum sine communi litterarũ cautione suscipiat.

A ¶ Patris, &c.] *In tribus vetustis codicibus legitur*, patris totius congregationis: *apud Iuonem*, sine abbatis, totiusque congregationis.

2 *Quæritur* [d], *si monasteria quæ semel dedicata sunt, possint transire in clericorum, vel sæcularium habitacula. Quòd in Chalcedonensi concilio omnibus modis prohibetur, cap. 24.*

¶ Quę semel sunt dedicata monasteria, sem per monasteria perseuerent. C. IIII.

2 QVæ semel dedicata sunt monasteria cum consilio episcoporum, maneãt [e] perpetuo monasteria: & res, quæ ad ea pertinẽt, monasteriis reseruari oportet, nec posse ea vltra fieri sæcularia habitacula. Qui vero permisserint hoc fieri, subiaceant his condemnationibus, quæ per canones constitutæ sunt.

¶ *Hæc versio parum discrepat à Dionysiana, quam afferunt Burchardus & Iuo. c. 22.*

Item in synodo septima, c. 13.

¶ Qui loca sacra communia diuersoria fecerit, clericus deponatur, laicus excommunicetur. C. V.

QVóniam à quibusdam viris quædam venerabiles dom[9] surripiuntur [f], tam videlicet episcopia, quàm monasteria, & facta sunt communia diuersoria: si quidem voluerint hi, qui hæc retinent, reddere ea, vt secundum antiquitatem restaurentur, bene, & optime est: alioqui si de sacrato catalogo fuerint, hos deponi [g] præcipimus: si vero monachi, vel laici, excommunicari: quos nimirum constat condemnatos esse à patre, & filio, & spiritu sancto, & de putentur vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur: quia voci Domini aduersantur, qui dicit [Nolite facere domum patris mei domum negotionis.]

¶ *Initium huius canonis in synodo septima ab Anastasio versa sic habet.* Quoniam propter calamitatem, quæ pro peccatis nostris in ecclesia facta est, subreptæ sunt à quibusdam viris quædam venerabiles domus, tã videlicet, &c. *Ex eius autem versionis duobus manuscriptis exemplarib. nonnulla sunt in hoc capite emendata.*

3 *Quæritur de his, qui ad conuersionem veniunt, quo tempore debeant tonsurari.*

De his ita scribit Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano, lib. 8. epist. 23.

¶ Antequam biennium in conuersione compleuerit, aliquis tonsurari non debet. C. VI.

3 MOnasteriis omnibus fraternitas vestra districtius interdicat, vt eos quos ad conuersionem † susceperint, priusquam biennium [b] in conuersatione† cõpleant†, nullo modo audeant tonsurare: Sed hoc spatio vita, moresque eorum solicite comprobentur: ne quis eorum aut non sit [i] contentus eo, quod voluit, aut ratum non habeat, quod elegit. Nãdum graue sit inexpertos hominum sociari obsequiis, quis possit dicere, quàm sit grauius ad Dei seruitium improbatos [A] applicari? Miles [k] vero, si conuerti voluerit, priusquam nobis renuntietur, nullus eum sine [a] nostro consensu qualicumque præsumat ratione suscipere.

A ¶ Improbatos applicari.] *Antea legebatur, improbos applicare. Emendatum est ex originali impressio. & manuscripto.*

seq. capit.

MOnasteriis.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas par. In 1. part. dicit Greg. quod si aliquis vult monachus fieri, quòd non debet nisi post biennium tõsurari, vt hoc tempore discutiatur vtrum bonus sit vel malus. Nam cum graue sit inexpertos hominum obsequiis sociari: multo grauius est improbos ad Dei seruitium applicare. In 2. par. præcipit vt nullus sine licentia sua suscipiat militem ad monachatum. Secunda pars incipit ibi, *Miles vero.*

h ¶ *Biennium.*] dic vt §. 17. q. 2. Gonsaldus. & c. si quis, incognitus.

i ¶ *Aut non sit.*] simile 61. di. miramur. in fi. ff. nautæ cau. st ab. l. vlt. §. hac autem.

k ¶ *Miles.*] forte loquitur de militibus Apuliæ, "quæ tota est patri- "Apulia est monium beati Petri, vt 94. dist. valde. & 10. q. 3. relatum. Vel de illis patrimoniũ qui facti fuerant irregulares. 53. dist. legem. Ioan. B. Petri.

3 Ansl. 2. c. 197.

† al. conuertendam

† al. conuertione

† al. complexuerint

"Quæ ad alium vsum cõuerti nõ possunt.

"Monasterio destructo, possunt licite ligna comburi.

Marc. 9. ex Esa. 66. Io. 2.

QVoniam à quibusdam.] Casvs. Quidam praui homines per violentiam inuaserunt episcopia vel monasteria: & fecerunt ea communia diuersoria, quare statutum fuit in septima synodo, vt si inuasores voluerint ea restituere in antiquum statum reformentur: alioquin si clerici sunt, deponantur: si laici vel monachi, excommunicentur: cum ipsi aduersentur Deo dicenti, Nolite facere domum patris mei, scilicet templum ædificatum nomini eius, domum negotiationis.

f ¶ *Surripiuntur.*] ji. inuadunt. nam furtum non fit in re immobili. insti. de vsuca. §. abolita.

g ¶ *Deponi.*] & hoc cũ pœna incipit à crimine: secus si à contumacia: quia tunc primo esset suspendendus, vt 81. distinct. dictum. Io.

QVAERITVR. Hæc est tertia pars qu. secundum Ioan. de Fant. & est quæstio incidens.

Casvs. Hic mouet Gratianus incidentem quæstionem, scilicet, quo tempore debeant tonsurari qui conuertuntur ad religionem. & respondetur quòd post bienium, vt probatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAERITVR. Hæc est quarta pars qu.in qua quæritur si monachus possit condere testamentum: & dicit quod non, si iam professus est: eremita tamen potest. & sic intelligas sequentia. Io. de Fan. Casvs. Adhuc mouet Grat. quamdam incidentem quæstionem, vtrum liceat monachis condere testamentum? Primo probat quòd non, postea probat contrarium & soluit. ij. ca. e-contra.

QVia ingredientibus.] Casvs. Ianuarius Carolitanus episcop[a] quæsiuit à Greg. vtrũ monacho liceat condere testamentum de rebus, quas monasterio dedit? Et respondet quòd non.

a ¶ *Conuertendi.*] "Quia enim post aliquis intrare religionẽ. Potest enim intrare vel causa ꝓbandi, vel causa conuertendi. & protestari debet qualiter intret, vt extr. de regu. consulti sumus. & c. postulasti.

b ¶ *Testandi.*] "Qui. n. alias testari in potestate alterius est, non potest testari. inst. quib. non est permissum fa. test. i prin. donare tamen potest mortis causa de consensu patris. ff. de do. filiusfamilias. & etiã inter viuos, vt ff. eo. si cum filius. clericus tamen in potestate constitutus potest testari. C. de epis. & cler. aut. presbyteros.

c ¶ *Eiusdem.*] cum nõ habeat filios, vt j. e. si qua.

d ¶ *Decretum est.*] C. de epis. & cler. auth. ingressi.

"Religio in tratur dupliciter. "filiusfamilias testari in potestate non potest.

PErlatum.] Casvs. Mulier quædam nomine Petronilla exhortatione Agnelli episcopi facta est monialis, & licet ipso ingressu omnes res suæ monasterio competerent, eas tamen speciali titulo donatiõis monasterio contulit. quam donationẽ Gre. habuit ratam.

e ¶ *Per exhortationem.*] non tamen illectam, vt 15. q. 3. constituit.

f ¶ *Omnes.*] distinguitur tamen an sana, an infirma det, vt ext. de testa. pul. de his.

ECONTRA. Casvs. Nunc probat Grat. contrarium, quòd monacho licet condere testamentum: quod probat exemplo Pauli eremitæ, qui colobium, id est, dalmaticam & tunicam in testamento reliquit: postea soluit dicens quod licet Paulus fuerit eremita, non tamen fuit monachus: & ideo potuit condere testamentum.

"Eremitæ g ¶ *Eremita.*] "Eremitæ ergo habent propria: quod valet ad ea quæ notaui 16. q. 1. qui vere.

SI qua mulier.] Casvs. Lex ista diuiditur in quattuor partes. In prima parte dicitur, quod si aliqua mulier sine liberis monasterium intrauerit, omnes res eius statim in ipso ingressu competunt monasterio. In secunda part. dicitur quod si liberos habet, & monasterium ingrediatur, liceat ei postea res suas inter liberos diuidere, legitima nulli diminuta: & quod eis non dederit, totum penes monasterium remanebit. In tertia part. dicitur, quòd si omnes res suas voluerit inter filios diuidere, tantum remaneat pro monasterio, quantum dederit cuilibet filiorum. In quarta dicitur, quod si moriatur post ingressum antequam inter filios diuidat, filij habebunt tantum legitimam, reliqua substantia ad monasterium pertinente. Secũda pars incipit ibi, *Sed si persona.* Tertia ibi, *Sed si omnem.* Quarta ibi, *Sed si post.*

h ¶ *Non extat ibi.*] Sed quid si habet ascendentes? idem videtur: quia æque succedunt ascendentes, licet ordine turbato. ff. de inoff. test. nam & si. & quia ascendentem non potest quis exheredare, nisi commiserit causam ingratitudinis, vt in auth. vt cum de ap. cog. coll. 8. §. 2. ad idem C. de episc. & cler. auth. presbyteros. in fi. sed aliud est hic ratione monachatus, & fauore religionis. Item adhuc huic obstat, in auth. vt nul. iu. col. 9. §. pen. vbi pater habet tertiam partem bonorũ filiæ, quæ detruditur in monasterium: sed hoc ideo nicam eius sibi vendicauit, quam in ꝓportarum modum de palmæ foliis ipse sibi contexuerat.

B ¶ Sine nostro.] *Hoc præcepit eo tempore B. Gregorius, ne omnino videretur contemnere legem, quam Mauritius Imperator tulerat, ne milites ante completum tempus militiæ in monasteriis recipi possent: quam legem idem Gregorius li. 11. indict. 11. epi. 61. ipsi Mauritio scribens vehementer reprehendit: quod auctor glossæ non videtur attendisse.*

B ¶ Tradiderunt.] *Sic est emendatum ex plerisque mamuscriptis. Antea legebatur,* tradere possunt.

Item in authenticis constitutione 9.[2]
C. IX.

SI qua mulier, aut vir monasticam elegerit vitam, & intrauerit monasterium, liberis nõ extantibus[h], monasterio, quod ingreditur, res eius competere iubemus. ¶ Sed si persona liberos habens, antequàm de rebus suis inter eos disponat, monasterium intret, liceat ei postea inter eos diuidere[i] legitima† non[k] diminuta: & quod eis non dedit, monasterio competet. ¶ Sed si omnem substantiam inter filios diuidere voluerit, sua persona filiis connumerata partẽ sibi retineat, quæ monasterio cõpetere[l] debet. ¶ Sed si post ingressum moriatur, antequàm inter eos diuidat, filij legitimam percipiant, reliqua substantia monasterio competente. *In authenticis de mona. constitutio. 5. collatio. 1.* ¶ Nunc autem cum monachus factus est, hoc ipso res suas obtulisse videtur, si prius testatus nõ sit: & exinde iudicio eius cessante[m], lege disponitur, vt si liberos habeat, in quos aut nihil, aut minus legitima portione quoquo donandi titulo cõtulerit, eatenus substantiæ monasterio destinatę detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum.

Item ex nouella 123.[5]
C. X.

NOn liceat parẽtibus liberos, vel liberis parentes ab hereditate repellere monachos factos: quamuis dum laici fuerant, in causam ingratitudinis[a] incident. ¶ Item non liceat parentibus liberos suos ad solitariam vitam transeuntes abstrahere de monasteriis.

¶ *Hoc caput expresse habetur apud Iulianum antecessorem, nouella 123. ca. 59. In quo aliqui Gratianum reprehenderunt, qui hanc Iuliani epitomen videre minime poterant.*

a Dic ꝺ hoc vt pice not. ext. de apo. c. i. in gl. ex hoc vt. quæ sunt gl. l.

"irregularitas tollitur per monachatum.

a ¶ *Ingratitudinis.*] Ecce quòd ingratitudo aboletur per ingressum monasterij: "similiter irregularitas, vt 50. dist. c. 1. cum enim aliàs monachus sit perfectus, non requiritur in eo omnimoda regularitas, vt 16. q. 1. legi. monachatus enim omnem maculam abstergit. in authen. de mona. in princ. col. 1. argu. tamen est, quòd non tollatur irregularitas, 55. di. priscis. 1. q. 7. c. 2. Io.[2]

Vo pueri tia.] Casvs. Supra ostẽsum est quid iuris sit de adultis monachis factis: nunc vero supponit causam vigesimam Grat. vbi tractatur de impuberibus: de quibus, vt melius patear quid iuris sit proponit thema, de quo quattuor elicit quæstiones.

Vòd intra annos.] hęc quæstio diuiditur in quinque partes. In prima probat superficialiter per quinque ca. quòd si puer à patre traditur monasterio, cogitur ibi semper esse: quod tamẽ non est verum, nisi vsque ad ætatem legitimam. Secunda ibi, *Ex his auctoritatibus.* Tertia ibi, *Velamen.* Quarta ibi, *Tempus quoque.* Quinta ibi, *Quamuis.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic ponitur prima q. in qua quæritur vtrum pueri traditi monasteriis à parẽtibus ab annis pueritiæ cogantur in monasteriis permanere. Et certum est quòd vlque ad annos pubertatis in monasteriis permanere cogũtur: sed cum peruenerint ad ætatem legitimam, si ibi permanere noluerint, recedere possunt, vt j. e. q. illud. ad instar sponsalium, vbi maior tenetur expectare minorem vsque ad legitimam ætatem, vt ext. de desp. impub. de illis. Hu. tamen dicit, quòd si sint doli capaces compelluntur ibi morari, si non contradicunt. Alij vero contra. & procedit hoc ordine Gratianus. primo probat quòd in arbitrio puerorum est recedere vel stare, cum ad annos pubertatis peruenerint. postea probat contra. sed tu stabis illi c. illud.

"monasterio" ingressi" et perfectæ ætatem si ille. & 21. qu. 2. placuit. Si impubes intrat, aut ab alio ponitur in monasterio, aut per se intrat. si ab alio ponitur in monasterio, & ip se non consentit, potest egredi quando voluerit, vt j. ead. q. puellæ. & q. 3. præsens. si vero consentit cum ab alio ponitur in monasterio, tenet: licet consensus ille qui fit ante annos discretionis non teneat: inde tamen exire non potest priusquam veniat ad legitimam ætatem[b], ad instar carnalis matrimonij, vt extra de despon. impu. Possit de illis, & j. ea. q. illud. sed quam cito peruenerit ad perfectam ætatem, potest egredi, vt j. ea. q. 3. præsens. & extra de reg. cum scimus. quia in rem, licet quidam dixerint quòd in impubere sufficiat sola parentis obligatio, ad hoc vt monachus sit. ar. eius quod est ext. de reg. c. significatum. & j. e. c. 1. & 2. Sed contra eos est expresse ext. de reg. cum virum. & ca. cum simus. Si vero impubes propria auctoritate intrat, potest extrahi à patre vel tutore, vt j. ead. qu. 2. puella. Hoc tamen scias, quòd secundum Hug. si doli capax est ingressus monasterium siue per se, siue per voluntatem patris, dummodo non fuerit coactus, amodo non potest exire, licet non peruenerit ad annos pubertatis: quia cum doli capaces se possint obligare diabolo, vt extr. de delic. pu. c. pueris. multo fortius Deo. Item cum in matrimonio carnali malitia suppleat ætatem, vt extra de despon. impu. de illis. ergo & in spirituali. "Greg. "Puer non refert in dialogo de uennis nuquodã puero nouennicem grani, qui nutricem suam uidauit. grauidauit. "Alij di- "Voto necunt quòd nemo obligamo obligatur voto ante legitur añ legiti timam ætatem: nec mam ætatẽ. est simile de matrimonio carnali: quia ibi obligatur tantum homini: & illud vinculum disoluitur saltem morte: sed vinculum spirituale morte non disoluitur. arg. 32. qu. 7. licite. sed hodie præualet opinio Hug. vt ext. de reg. postulasti. Io. sed certe particula quæ hoc dicebat, est subtracta. B.

Firma autem.] Casvs. Dicitur hic, quòd professio virginitatis tunc erit firma, cum ætas cœperit esse adulta, id est, cum perfecta erit ætas nuptiis deputata: Et, pro id est. c ¶ *Cœperit.*] non intelligas cum cœperit attingere 14. ann. masculus, vel femina 12. annum: sed cum iam est in fine 14. annorũ, vel 12.

SI VIRGINITATIS. Casvs. Dicit hic Grat. quòd ca. firma. intelligitur de illa professione, quæ proprio fit arbitrio à puero, vel puella sine patris vel matris auctoritate: quę cum peruenerit ad pubertatẽ, exire valet: secus si à parente offeratur monasterio: quia tunc exire non valet. & ad hoc inducit sequentia capitula.

Addidistis.] Casvs. Quæritum fuit à Gregor. vtrum possunt exire de monasterio & matrimonio copulari pueri cum ad pubertatis annos peruenerint, qui à parentibus in infantiæ annis monasterio traduntur? Et respondet, quòd non, quia nefas est vt voluntatis fræna relaxentur filiis, qui Deo à parentibus offeruntur. Sequens c. patet.

d ¶ *Addidistis.*] Hæc tria ca.[c] intelligas de illis qui post adultam ætatem consensum accommodauerint: sed Hu. intelligit de doli capacibus.

e ¶ *Mater.*] "Videtur ergo quod mater possit tradere filium suum religioni, vt j. ead. quicumque. quod non videtur, cum non habeat ipsum in potestate, vt insti. de adop. §. feminæ. legas ergo. vel, pro &.

f ¶ *Infantiæ.*] id est, pueritiæ.

g ¶ *Pubertatis.*] s. 28. distinct. de his contra. sed loquitur de fœculatoribus.

h ¶ *Deuitamus.*] Ex his capit. sumunt quidam schisma erroris sui: & dicunt sufficere. solam oblationem patris ad hoc vt quis monachus fiat, vt extra de regu. significatum. & c. ad hæc. sed eis obuiat j. e. illud. & extra eod. cum simus. sed intelligas ista c. quando in adulta ætate consenserunt: & sic interpretatur c. Cælestinus. extra eo. cum virum.

i ¶ *Monachum.*] ¶ *Deuotio.*] & filij spontanea professio supple.

k ¶ *Professio.*] per se.

Q*Vicumque.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quod quicumq; fuerit à parentib. monasterio deputatus, perpetuo debet ibi morari: & hoc probatur exemplo Samuelis, qui oblatus ab Anna cũ iam esset ablactatus à matre, in seruitio Dei permansit. Seq. c. planum est: & intelligitur hoc c. de illis, qui post legitimam ętatem consenserunt: vel qui tempore oblationis erant doli capaces.

a ¶ *Ablactatum.* Ji. sola oblatio nõ sufficiebat, nisi ipse postea ratum habuisset. "Sed quare parentes in baptismo cogitur seruare factum parentum, & nõ in voto? Respondeo, quia ibi recipit sacramentum: vnde illud cogitur seruare, vt 45. di. de Iudæis. Item quia i baptismo potest puer per alium obligari, vt de conse. di. 4. baptismi vicem.

b Q*Vem progenitores.*] ¶ Cæpit. Jar. qđ præiudicatur alicui p factum sicut p dictũ: & quod non refert an factis vel dictis deelaret quis voluntatem suam, vt extr. de ap. di lecti. & 22. q. 5. cauete. sic ext. de re. vidua. & 27. di. 9 interrogasti[a].

EX HIS. Hæc est 2. pars q. in qua probat magister, qđ non compellitur puer remanere nisi velit i ætate legitima: & hoc probat per tria c. Io. de Fan. Casvs. Cõcludit Gra. ex supradictis, qđ pueri ex oblatione paterna intãtum sunt obligati, ꝙ à monasterio recedere nõ possunt. Sed huic conclusioni obiicit postea Grat. per seq. c.

P*uellæ.*] Casvs. puellæ quædam non coactæ ab eorum parentib. sed sponte habitum monachalẽ susceperunt: postea matrimonia cõtraxerũt. Quæsitum fuit à Leone Papa, vtrum cõtra professionẽ suam possunt venire: & resp. ꝙ non, etiam si nõdum velum cõsecrationis susceperint. Et hoc ꝙ bat exemplo contrahentium q contra sua pacta impune venire non permittuntur.

c ¶ *Puellæ.*] adultę. Sed secundum Hu. doli capaces. Cælestinus tamen videtur intellige re hoc ca. de adultis. ext. de reg. cum virsũ. & ¶ *Calcari.*] fi. 28. q. 1. c. 2.

CVM ERGO IN PRINCIPIO. Casvs. Concludit hic Grat. ex supradicto c. à contrario sensu, ꝙ si à parentib. coactæ fuerũt habitum recipere, ipsum deferere possunt. Postea soluit dicens quod c. illud, puellæ, loquitur de puella nubili, quæ post xij. annum à patre cogi nõ potest monasterium ingredi: & si coacta fuerit, habitum seruare non cogitur: & ad hoc inducit seq. c. sed fi esset innubilis, secus esset: sed hæc est allegatio.

S*Ponte ingrediuntur monasterium, recedere nõ possunt: ita hi qui sunt inuiti missi sine iustæ offensionis causa, permittũtur abire:*

¶ In monasterio perpetuo maneant, qui à parentibus traditi sunt. C. IIII.

QVicumque à parẽtibus pro priis in monasterio fuerit delegatus, nouerit se ibi perpetuo permãsurum. Nam Anna Samuelem puerum natũ & ablactatum [a] Deo cum pietate obtulit: qui & in ministerio tẽpli, quo à matre fuerat deputatus, permansit, & vbi constitutus est, deseruiuit.

¶ *Hoc non est inuentum in libris B. Isidori: sed Smaragdus in expositione regulæ B. Benedicti, c. 59. hoc idem ex ipso Isidoro refert.*

Item ex regesto Gregorij, lib. 1. epist. 48. ad Anthemium.

¶ De eodem. C. V.

QVia autem dura est in insulis congregatio monachorum, etiam pueros in eisdem monasteriis ante xviij. annorum tempora suscipi prohibem[b]: vel si qui nunc sunt, tua eos prouidentia auferat, & in vrbem Romanam trãsmittat. Hoc & in Palmaria aliisque insulis te per omnia volumus custodire.

Item ex concilio Triburiensi.

¶ Qui à progenitorib. monasterio traditus est, de eo egredi non licet. C. VI.

2 QVem primogenitores ad monasterium tradiderũt, & in ecclesia cœpit [b] canere, & legere, nec vxorem ducere, nec monasterium deserere poterit: sed si discesserit, reducatur: si tonsuram dimiserit, rursus tondeatur: vxorem si vsurpauerit, dimittere compellatur.

[*Item ex Pœnitentiali Theodori.*]

PALEA. C. VII.

INfans pro infante potest dari in monasterio: quamuis alter vocatus † sit. Tamen melius est votum soluere. Similiter & pecora æquali pretio (si necesse est) sunt redimenda.

2 *Ex his auctoritatibus colligitur, quòd paterna professio pueros tenet obligatos: nec licebit eis à proposito discedere, quod paterna deuotione in puerilibus annis susceperunt. Sed obiicitur illud Leonis Papæ, epist. 90. ad Rusticum episcopum, c. 13. & 14.*

¶ Non licet puellis nuptias eligere, quæ spontanea voluntate virginitatis susceperunt propositum. C. VIII.

3 P*Vellæ* [c], quæ non coactæ parentum imperio, sed sponta neo iudicio virginitatis proposi-
tum, atque habitum susceperunt, quia timendum esset vt tales magis peccata committerent quam plangerent: sicut probatur per decretum Leonis. *Maxime* i. magis.

c ¶ *Offensionis.*] "propter delictum enim cogitur quis intrare monasterium, vt 16. q. 6. de lapsis. 50. di. si ille. & 81. di. dictum. & c. si quis rũ cogitur clericus, & 33. q. 2. admonere. Et si certum tempus ei nõ præfigitur, quis intrare numquid perpetuo ꝓp delictũ. ibi manebit? Videtur ꝙ sic, vt 81. dist. si quis clericus. & seruus qui sine præfinitione temporis in vinculis ponitur, perpetuo ibi est se videtur, vt C. de pœ. seruus. Arg. contra 2. q. 1. in primis [b]. Dic vt no. *Illud autem.*] Casvs. Hoc ca. palea ẽstũ. & videst: sed tamen melior qđ no. ext. d est quolibet præmissoso. ex Iris. fo à G. & concordat 50. di. c. 1. A. cum illo ca. firma. Est † *al. de eis* ergo casus huic c. Statuit Martinus Papa vt si filij intra pubertatis annos à parentib. offerũntur monasteriis, & tonsuram vel velamen susceperint, in xv. anno, ab abbati bus vel aliis prælatis debent inquiri verum velint in ipso habitu permanere, & si consenserint, vltra non erit pœnitentiæ locus: si autem negauerint, poterunt ad sæcularem vitam redire: quia coacta seruitia Deus non diligit.

f ¶ Xv.] "Videtur ergo qđ habeat xv. annum pro deliberatio ne an velit remanere, an recedere. Nam obligetur. ante non potuit deliberare, cum nec ante habuit discretionem. videretur enim eccle sia circunuenire homines, si aliquis cogeretur manere cum ea qui numquam delibe rauit. nam etiam in illicitis datur alicui dilatio mensis, vt 1. q. 1. constat. decretalis tamen videtur eis dare triduum, vt ext. ea. ad nostram. Vel saltem communes induciæ deberent eis dari ad loquendum cum amicis, & componendas farcinulas, vt ff. ex qui bus cau. ma. ab hostibus. §. vlt. Econtra videtur, quòd nihil tem poris habebit. nam ea non comparat contractum quo quis obligatur homini, obligationi diuinæ, vt 27. q. 1. c. 2. sed in contracẽtu humano non licet etiam incontinenti refilire, vt C. de transa. quamuis. ergo nec in hoc. Ad hoc dicunt quidam quod si ante 14. annos fecit professionem, statim cum per vnum diem c Quidquid fuerit post annos 14. hic dicatur. fuluit. nam intelligunt illud de velo, id est, de veste, quod ex hoc apparet quod dicitur in ea decre. quòd non fuerit professa, cum tamen per illud velum intelligatur quis profiteri, cũ sit velum professionis. Io.

Si ut qui.] Casvs. Statuit Eugenius in hoc c. quod sicut illi qui sponte ingrediuntur monasterium, recedere nõ possunt: ita hi qui inuiti missi sine iustæ offensionis causa, permittuntur abire: si postea nuptias eligunt, præuaricantur, & si consecratio non accessit: cuius vtique non fraudarẽtur munere, si in proposito permanerent. Ambigi vero non potest crimen magnum admitti, vbi & propositum deseritur, & consecratio violatur. Nam si humana pacta non possunt impune calcari [d], quid eos † manebit, qui corruperint fœdera diuini sacramenti?

Cum ergo in principio huius capituli dicatur [Puellæ, quæ non coactæ imperio parentum] datur intelligi, quòd si coactæ habitum virginitatis sumpserint, sine præuaricatione ipsum deserere possunt. Sed puella hic nubilis intelligitur, cuius (vt in sequentibus demonstratur) post duodecimum annum est liberum arbitrium: nec in electione proposiri cogitur sequi parentum imperium.

Sic & illud intelligendum est, quod est statutum in synodo habita ab Eugenio Papa II. c. 3 2.

¶ Extra voluntatẽ propriam retrusi in monasteriis non teneantur. C. IX.

S*Icut, qui monasteria elegerũt, à monasteriis egredi non permittuntur: ita hi, qui inuiti sine iustæ offensionis [c] causa sunt intromissi, nisi volentes, nõ teneantur: quia quod non petunt, non obseruant. Ideoque tales considerandi sunt magis † peccata committere, quàm plangere, sicut in decreto sanctissimi Leonis Papæ manifestissime continetur.*

[*Vnde Marcellus Papa.*]

PALEA. C. X.

ILlud autem statuendum esse censemus, vt si in minori ætate filij monasterio oblati fuerint, & † sacram tonsuram, vel velamina susceperint, dignum quidem duximus, vt xv. [f] anno à prælatis moniti † inquirantur, vtrum in ipso habitu pmanere cupiant, an non. Si vero permanere professi fuerint, vlterius pœnitendi locum minime amplecti possunt. Sin autem ad sæcularem habitum reuerti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur: quia satis inutile est, vt coacta seruitia Domino præstentur.

¶ *Notatur nomine paleæ etiam ab auctore glossæ: sed extat fere in omnibus vetustis, & sine paleæ nomine.*

aliis hoc didicerunt. Item numquid potest aliquis petere in integrum restitutionem, qui in xv. anno intrauit religionem? Arg. quod sic, extr. de reg. ad nostram? Respon. non: quia non est deceptus qui Christo se coniunxit. præterea quia in talib. censeretur maior: similiter in matrimonio. ext. de rest. spol. ex parte.

VELAMEN. Hæc est 3. pars q. in qua quæritur quando sunt velandæ virgines. Et est dicendum quòd in 25. an. & hoc probat per c. seq. Ioan. de Fan. Casvs. Supra in præcedenti c. facta est mẽtio de sacro velamine: nunc ostendit Gratianus quod facultas velamen non est imponendum virginib. nis certis diebꝰ quod probat per sequens capitulum.

a ¶ *Velamen.*] Hic agitur quo tempore virgines sunt velãdæ vel consecrandæ. "Est autem quadruplex velum, quadruplex profes sionis, cõsecrationis, ordinationis, prælationis. a Velum professionis imponitur tam virgini quàm viduæ: dum tamen sit xij. annorum, vt 30. q. 1. puella. Velum cõsecrationis est quod tantum virginibus imponitur in 25. an. vt 30. q. 5. cuit. & 77. dist. placuit. Velum ordinationis est quod olim imponebatur in gl. tur diaconissis in 40. anno, vt 30. q. 5. sanctimonie. Velum prælationis est quod in 40. anno datur abbatissæ, vt 30. q. 1. quomodo virginibus. & per hanc dicit multa sedantur contraria. Ioan.

D*Euotis.*] Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas par. In prima parte dicitur, qs a crum velamẽ non debet virginibus imponi, nisi in die Epiphanorum: vel in albis Paschalibꝰ, & in nata libus Apostolorũ: vel in assumptione Pauli. 3. nisi cũsent in articulo mortis: sicut de baptismo contingit: ne si ne hoc munere recedãt à sæculo. In secunda par. dicitur, ꝙ episcopi viduas velare nõ debent. Secunda pars est ibi, *Viduas autem.* Et intelligitur hoc de velo consecrationis, quod tantum virginibus datur, vt 26. dist. acutius. Quod autem sequitur vsque ad §. quamuis, planum est, & satis patet.

b ¶ *Epiphaniorum.*] "Honestum est quòd in talibus solennitatibus tantum imponatur: potest tamen quolibet die Dominico imponi. c ¶ *In albis.*] idest, in tota septimana paschali.

d ¶ *Pontificum nullus.*] Sed iplamet ab altari recipiat, vt 27. qu. 1. viduas quæ. Vel recipiat à sacerdote, vt infra eadem, vidua. Quidam tamen ex hoc capitu. dicebant quod nec episcopus, nec presbyter potest impon ere velum viduæ. Nec obst. extra quod mer. cau. perlatum. nam ibi non dicitur quòd velum imposuit, sed quòd imponere simulauit. Similiter non obst. extra qui clerici vel vouen. consuluit. nam intelligunt illud de velo, id est, de veste, quod ex hoc apparet quod dicitur in ea decre. quòd non fuerit professa, cum tamen per illud velum intelligatur quis profiteri, cũ sit velum professionis. Io.

I*Vuenculas.*] ¶ *Sexagenariam.*] Apostolus enim dicit, "Vidua nõ eligatur minor 40. annorũ 31. q. 1. quomodo. Potest tamen hoc intelligi quòd sit sexagenaria non ætate, sed perfectione continentiæ. 2. q. 7. Paulus. ideo autẽ est virgo, quia aluter non posset esse hortatrix virginitatis, vt 26. dist. vna.

3 *Velamen autem non licet imponere virginibus, nisi certis diebus.*

Vnde Gelasius Papa ad episcopos per Lucaniam, c. 14. & 15.

¶ Non nisi certis diebus velamen imponatur virginibus. C. XI.

1 DEotis Deo virginibus, nisi aut Epiphaniorum [b] die, aut in albis [c] paschalibus, aut in Apostolorũ natalitiis sacrum velamen minime imponatur: † nisi forsan (sicut de baptismate dictũ est) graui languore correptis, ne si ne hoc munere de sęculo exeant, implorantibus non negetur. ¶ Viduas autem velare pontificũ nullus [d] attentet.

4 *Tempus quoque consecrationis earum similiter obseruatur.*

Vnde Gregorius in regesto, lib. 3 epi. 11.

¶ Ante sexagesimum ætatis sue annum virgines non consecrentur. C. XII.

2 IVuenculas fieri abbatissas vehementissime prohibemus, Nullam igitur fraternitas tua, nisi sexagenariam [e] virginem, cuius vita † hoc, atque mores exegerint, velari permittat.

Item ex concilio Carthaginensi 3.

¶ *Sic citatur etiam in omnibus vetustis: sed in nullo Carthaginensi est inuentum. Idem vero nonnullis additis habetur in concilio Agathensi c. 19.*

C. XIII.

SAnctimoniales ante annũ qua dragesimum non velentur. [f]

Item ex concilio Carthaginensi 3 c. 4.

¶ *Antea citabatur ex concilio Africano 4. sed 5. dist. 77. c. placuit, citatur ex Carthaginensi 3. vbi habetur.*

¶ Ante vigesimumquintum annum virgines non consecrentur. C. XIIII.

3 PLacuit, vt ante xxv. annos ętatis nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur: & vt lectores populum non salutent [g].

Item Pius Papa. [4]

C. XV.

f *Sanctimoniales.*] ¶ *Non velentur.*] velo ordinationis, vt sit diaconissa, non ad ordinem, sed ad quoddam ministerium Euãgelicum in matutinis lectionibus nuntiandi. Ioan.

g *Placuit.*] ¶ *Non salutent.*] solenniter dicendo: Dominus vobiscum. Ioan.

5 VIrgines non velentur ante xxv. annos, nisi forte necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis: & non sunt consecrandæ † nisi in Epiphania, & in sabbatho [a] Paschæ, & in Apostolorum natalitiis, nisi causa mortis vrgente.

¶ *Caput hoc inter decreta Pij non est inuentum, & abest à tribus vetustis Gratiani exemplaribus. De causis vero, ob quas ante xxv. annos possint virgines velari, agitur in concilio Mileuitano. c. 26. & Africano. c. 93. ex quo Africano refertur capitul. 1. 1. c. 46.*

a ¶ Sabbatho.] *In vno vetusto legitur*, in albis, *& apud ceteros collectores*, in albis Paschalibus.

5 *Quamuis autem viduę velari prohibeantur, viduitatis tamen professio in scriptis ab eis est facienda. Vestis quoque professioni conueniens est eis tradenda, qua vbique vtantur.*

Vnde in concilio Toletano 10. c. 4.

¶ Professionem viduitatis faciant, & habitum sumant religionis, quæ casta tatem seruare proponunt. C. XVI.

VIdua, quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, sacerdoti, vel ministro, [h] ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis [i] professionem faciat à se aut signo, [k] aut subscriptiõe [l] notatam, continentem se & religionis propositum velle, & hoc perenniter inuiolate seruare. Tunc accepta à sacerdote, vel ministro apta religionis professioni † vestem, seu in lectulo quiescẽs, siue in quocumque loco consistens constanter † ea vtatur, nec diuersi coloris, aut diuersæ partis eadem sit notabilis vestis, sed religiosa, & non suspecta.

QVÆSTIO II.

Ebis [n] vero, qui præter voluntatem parentum tonsuram, vel religiosam vestem susceperint, sic definitur in 10. concilio Toletano, ca. 6.

D*E his vero.*] Hæc quæstio diuiditur in tres par. in quarum prima probatur quòd pater potest filium paruulum de monasterio extrahere, si est minor 14. annis. & filiam, si est minor 12. annis: aliàs non. Secũda ibi, *Velamen.* Tertia ibi, *Hac auctoritate.* Io. de Fan.

Casvs. Hic ponitur secunda quæstio, qua quæritur si puer vel puella præter voluntatem parentum monasticum habitum induerit, an possit à parentib. reuocari vel tutore? Et respondetur, quando puer vel puella habitũ susceperit: si pater vel tutor est præsens, & non contradicit, consentire videtur, vt 54. di. si seruus. si autem contradicit, vel absens est, vsque ad annum & diem poterit reuocare: nisi velit ratum habere quod factum est, & currit hoc tẽpus à tempore scientiæ, vt j. ea. c. 1. Istud tamen tempus includitur intra ętatem 12. vel 14. annorum: nec peccat pater reuocando filium, vel tutor pupillũ: nec filius vel pupillus peccat, obediendo patri vel tutori: quia hoc faciunt auctoritate canonis.

n ¶ *De his.*] "Hic quæritur si pater vel tutor possit reuocare filium qui ingressus est religionem? Dic ergo: aut pater est præsens, aut absens. Si

b Vel dic ꝙ hd. vt faciat diam inter eã ꝙ habet sigillũ, & eã ꝙ nõ hz. Lau.

† *al. vsui*

† *al. incunctanter*

"votis solẽne põt fieri cora priuata persona.

"Filiũ relinquentem ingressum, an possit pater reuocare.

sens. Si præsens, postea non potest cõtradicere: ar. 54. di. si seruus. Si est absens, vsq; ad annum & diem eum reuocare potest. 3. e. c. 2. ita tamen vt iste annus includatur intra legitimam ætatem 12. vel 14. annorum. nec peccat pater reuocando filium, nec filius peccat obediendo magis patri quàm Deo: quia hoc facit auctoritate canonis.

1 Greg. iij. ep. 3. Pol. l. 4. tit. 34. Burc. l. 8. ca. 1. Iuo par. 7. ca. 27. Pann. l. 3. c. 186.

Si in qualibet.] Casvs. Hoc c. diuidi tur in duas part. In 1. par. dicitur, quod parentes filium vel filiã in minori ætate positum à monasterio reuocare: nisi in duob[a] casib. quorum prim[a] est quando ambo parentes vel vnus eorũ filium vel filiam monasteriis obtulerit. Secundus est quãdo eis nolentib. vel nescientib. habitum fuscepe runt: & tãtim cum sciuerint nõ reclamauerunt. vnde si tales filij postea habitum deseruerint, super hoc com moniti debent ad monasterium reuocari. In 2. par. dicitur, q[p] parentib. non licet filios monasteriis tradere nisi vsque ad 14. annũ, exinde si sponte intrauerint, & postea habitum dimiserint, p excommunicationẽ redire compellãtur. Secunda pars est ibi, *Parentibus*. Et not. quod si fola mater supereſt, in eius potestate est quantum ad oblationem. vt dicit H. vt 3. e. q. 1. quicumq; secus si vterq; parés supereſt.

a ¶ *Religioni debitam vestem.*] hoc quantum ad feminam.

b ¶ *Vel tonsuram.*] hoc quantum ad filium.

¶ Tonsura vel vestis religiosa in minori ætate suscepta, à parentibus irrita fieri potest. C. I.

1 SI in qualibet minori ætate vel religioni debitam veste[a], vel religionis tonsuram [b] in vtroque sexu filiis aut vnus [c], aut ambo parentes dederint [d] forte [d], aut nolentibus [e], aut nescientibus se susceptam non mox [f] visam in filiis abdicauerint, sed vel coram se, vel coram ecclesia †, palamque in conuentu eosdem filios talia habere permiserint, ad sęcularem reuerti habitum filiis ipsis quandoque penitus nõ licebit, sed conuicti, quòd tonsuram, aut religiosam vestem aliquãdo habuerint, mox ad religionis cultum, habitumque reuocentur, & sub strenua districtione huiusmodi obseruantiæ inseruire cogantur. ¶ Parentibus sanc filios suos religioni contradere non amplius, quàm vsque ad quartumdecimum [g] eorũ ætatis annum licentia poterit esse: postea vero, an cum voluntate parentum, an suæ deuotionis sit solitarium votum, erit filiis licitum religionis assumere cultum. Quisquis autem vel abolitione tonsuræ, vel sęcularis vestis assumptiõe detectus fuerit attigisse trãsgressionem, & excommunicationis censuram accipiat, & religioni semper inhæreat.

†*al. episcopo*

a Al. excusa l. vl. & 66. di. c. 1. "Dictur. d excu. ci tamen potest q[p] si tuto. l. scire. pater consensit, q[p] ma arg. §. suffiter nõ potest eum recit. C. q. pet. uocare, nisi velis dicetur. cũ à ma re q[p] æque sit in potetribus. Arc. state matris vt patris

2 Bur. l. 8. c. quantum ad hunc ca- 98. Iuo p. 7. ium, vt 3. e. q. 1. c. 2. c. 116. Pã. l. 3. d ¶ *Forte.*] supple & si c. 187. conc. lij consenserunt post b De ista di adultam ætatem.

ctiõe, mox, e ¶ *Aut nolentibus.*] supaddpulchra ple, aut si volẽtib. &c. no. p Bar. i l. f ¶ *Non mox.*] "intra qm nõnulli. annum & diem, vt j. C. d ap. & p ca. prox. Vel mox, idcũdẽ Bar. i l. est, quam cito potest [a]. sic exponitur. ff. ad Tertul. l. 2. §. confestim. fi qs m ior. Vel mox. idest, intra mensem, vt 1. qu. 1. constat. Vel dic mox, idest, C. de trãſ. & quam cito. sic 33. q. 2. mulier. C. quom. & quand. iudex. ab eo. Item i l. tutores. d aliquando vsque ad decem dies. 2. q. 6. quoties. & c. anteriorum. Admi. tut. & liter mox, idest, ad duos menses. ff. de re iud. à diuo. Item aliquando Bar. i l. impe extenditur vsque ad triduum, vt 23. dist. c. 1. circa prin. & 79. dist. nul rator. ff. de ius. Item quandoque ponitur pro quandocumque, vt ff. si cert. per. iu. fil. & Bal. l. i. [b] Nec mireris si hæc dictio, mox, quandoque ampliatur: quia i l. diuortio. hæc dictio, diu [c], quandoque restringitur, vt 63. dil. lectis. & 65. dist. ff. so. mat. & de persona.

d plurib[a] di g ¶ *Ad quartumdecimum.*] & sic soluitur patria potestas, post quartõsib[a] vide tumdecimum annum quantum ad religionis ingressum. Io.

Ale. de Im. i *Vella.*] Casvs. Hoc capit. diuiditur in duas partes. In prima parl. i. §. i. ff. de te dicitur, quòd si puella intra duodecimum annum, sine paverb. obl. rentum vel tutoris auctoritate sacrum velamen susceperit, possunt

c Dictio, diu statim parentes vel tutor eam reuocare. Si vero per annum & q[p]que re- diem dissimulando tacuerint, vlterius nec ipsi, nec ipla prius astringitur. sumptum propositum poterit mutare: quod intelligitur de puella post duodecimum annum. In secunda parte dicitur, quòd si puer vel puella post annos pubertatis habitum susceperint, nõ possunt à parentibus reuocari. Secunda pars incipit ibi, *Si vero.* Seq. §. planus est cum c.

h ¶ *Puella.*] nondum doli capax, secundum H.

factum irritum facere, si voluerint. At si annum [i], & diem, id dissimulando consenserint: vlterius nec ipsi, nec ipsa [k] mutare hoc poterunt. ¶ Si vero † in fortiori ætate [l] adolescentula, vel adolescens seruire Deo elegerit, non est potestas parentibus prohibendi.

2 [3] *Velamen autem nulli sanctimoniali, alteri imponere licet.*

Vnde Eutychianus Papa ait.

¶ Abbatissa præsumens velare virginem, vel viduam, excommunicetur. C. III.

4 STatuim[o], vt si abbatissa, aut quælibet sanctimonialis post hanc diffinitionem in tantam audaciam proruperit, vt aut viduã, aut puellam virginem velare præsumat, iudicio canonico vsque ad satisfactionem subdatur.

3 *Hac auctoritate prædicta* [m], *& paterna professione docetur adstringi quilibet in puerilibus annis, & præter voluntatem eorum proposito suscepto perhibetur teneri, nisi tonsuram vel religiosam vestem parentes mox visam abdicauerint. Paruuli vero, dum offeruntur, non nisi sub multorum testimonio suscipiendi sunt.*

Vnde in nona † synodo legitur.

¶ Infantes oblati à parentibus sub plurimorum testimonio suscipiantur. C. IIII.

OPortet infantes cum voluntate, & consensu parentum, immo ab ipsis parẽtibus oblatos, sub plurimorum [n] testimonio suscipi: vt omnis occasio maledicti [o] gratia excludatur hominum pessimorum [A].

¶ Est in eodem libello B. B. *filij, & eodem capite, in quo est c. firma. 5. e. q. 1. & sequitur continenter post illud.*

A ¶ Pessimorum.] *in eo libello est*, plurimorum.

i ¶ *At si annum.*] nisi ita longe sit monasterium, vt intra hoc tẽpus non possit inueniri: tunc maius spatium habebit. arg. 17. qu. 2. si quis incognitus. H. tamen dicit, quod hoc factum non ratur, quod potest accidere. & sicut pater reuocat votum filiæ, sic & iuramentum reuocat, 32. q. 2. mulier. decretalis tamen dat annum, vt extra de concor. reg. si quis. "Sed à quo tempore currit annus iste? Videtur, quòd à tempore scietiæ, vt 2. quæst. 6. §. biduum. Vel à tempore admonitionis, vt extra de concess. præbend. & eccle. non va can. quia diuersitatẽ. Vel numquid erit cõtinuum, ita quod cedat ignoranti. ff. de his qui not. infa. genero? credo quod incipiat à tempore scientiæ, arg. 17. q. 2. si quis incognitus.

k ¶ *Nec ipsa.*] vsq; quo peruenerit ad legitimam ætatem, vt extra de despon. impub. de illis.

l ¶ *In fortiori ætate.*] id est, post annos puber tatis.

Tatuimus vt si.] HAC AVCTORITATE. Hæc est 3. pars q. secundum Io. de Fan.

Casvs. Concluditur nunc Gratian. ex illo c. si in qualibet. quod si filij à parentib. fuerint oblati, vel si præter voluntatem parentum habitum susceperint, nec statim fuerint reuocati, q[p] oblatione paterna & proposito sponte suscepto tenentur adstricti. Postea dicit, q[p] paruuli sub multorum testimonio sunt offerendi, ad quod inducit sequens cap. cuius casus patet per seq.

m ¶ *Prædicta.*] supra eadem, si in qualibet.

n ¶ *Plurimorum.*] Hoc ideo fit, quia quæ fiunt publice, non de facili admittunt contradictionem postea, vt 8. q. 1. licet. Ioan. de Fan.

o ¶ *Maledicti.*] idest, maledicendi.

Vod autem.] Hæc quæstio diuiditur in tres partes. In prima parte probat magister per tres auctoritates, quod sicut voluntarij professi non possunt exire monasterium, sic inuiti non debent teneri: quia non vult Deus coacta seruitia. Secunda ibi, *Cum dicitur.* Tertia ibi, *Si vero.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic proponitur tertia quæst. qua quæritur an puer vel puella, qui, vel quæ cogitur suscipere habitum, compellatur illum obseruare? & certum est, quod non. Idem est de quolibet alio, nisi propter dilectum cogatur intrare religionem, vt 81. dist. dictum. & 50. dist. si ille.

p ¶ *Quòd autem.*] "Certum est, q[p] qui coactus intrat religionem, nõ obligatur. 5. e. q. 1. c. sicut. dũmodo talis sit coactio, quæ cadat in cõstanté virum, vt extr. quod me. cau. cum dilectus. nec etiam conditionalis coactio obligat aliquem, vt extra quod me. cau. perlatum. quod verum est, nisi aliquis ex timore intraret religionem propter maleficium quod fecit. Ioan.

Proposítum monachi.] Casvs. Quidã monachi habitum proprio arbitrio susceptũ deferentes, ad militiam vel ad nuptias redierũt, quæritũ est à Leone quam pœnã patidebeãt? Et resp. quòd

Pol. l. 4. tit. publicæ pœnitentiæ 2. Anſ. l. 7. subiici debeant, & ad 167. Burc. monasteria reuerti: 8. c. 8. Iuo qa licet aliàs innocẽs 7. cap. 19. sit militia, & honestũ 2. l. 3. c. 182. possit esse cõiugium, *Idem* transgredi tñ videtur *vonit* qui deserũt meliora. *ad eos*

a ¶ *Publicæ.*] "vr quòd Monachi monachi & monachę an faciant pro delictis suis pubpublicè pœ blicam faciant pœnitentiam, vt 27. q. 1. virtentiam. ginibus. Sed pt intelligi de publica q[p] fit i claustro [a], de qua agitur 30. dist. si qs preby ter. & 28. dist. psbyter.

al. meliorem. al. melius.

b ¶ *Militia.*] 23. q. j. militare.

c ¶ *Meliorum.*] solus il le ergo transgreditur votũ, q deserit maius bonum pp minus vel par. Sic 17. q. 1. qui bona. & ext. de vo. & vo. redemp. per totum.

Rocliuis cursus.] Casvs. Quidam monachi vel moniales virgines vel viduę habitum eorũ spõte susceptũ deferebant, de quo cũ quæstum esset in cõcilio Toletano, statuit concilium, vt inuiti per excõica tionem ad monasterium redire cogãtur.

d ¶ *Proclius.*] quia omnis gras ab adolescentia, &c. 12. q. 1. c. 1.

e ¶ *semel.*] ppter hoc verbum, semel, dicit H. non esse decre. extra de reg. ad nostrã. vbi vlq; ad triduum datur licentia exeundi sed certe illud iõ fuit, quia adhuc erat vicinus annis puerilibus, & quia nõ fuerat in probatione, & qa illectus erat. Et habes hic arg. quòd sufficit aliquem semel consensisse, vt 8. q. 2. dilectissimi. & ext. de deſpon. impb. de illis. extra qui ma. ac. pos. in- super. ff. de aqua plu. arc. in diem.

Os qui semel.] Casvs. Statuit concilium Chalcedonen. q[p] clerici vel monachi, qui ad militiã, vel honores sęculares redierunt, nisi redirint ad clericatum, vel monachatum, anathematizentur.

f ¶ *In clero.*] ergo qui recipit simplicem tonsuram, eam non deserit, "clericus cum talis dicatur clericus. 21. di. cleros. & 54. di. ex antiquis. "Nunquid ergo clericus vxoratus feret tonsuram? Arg. q[p] sic. 32. di. si quid vero. extr. de vi. & ho. cle. clericus. 12. q. 1. quia. nam etiam depositus feret tonsuram, vt 81. dist. dictum. quod credo verum esse si vult vti priui legio clericali. alioquin secus est. Secus tamen videtur si clericus fuit viduam in vxorem. 84. di. quisquis. hodie clericus vxoratus non tenetur ferre tonsuram. extra de cle. coniug. c. Ioannes.

g ¶ *Ad militiam.*] vt 24. q. vlt. quicumque.

h ¶ *Ad honores sæculares.*] in quibus exercetur iudicium sanguinis, ipse in propria persona vult exercere. "Aliàs autem licitum est episcopis & clericis habere sęculares principatus, dum tamen exerceãt per alium causam sanguinis [6], vt 88. dist. episcopus gubernaculo. nec etiam

¶ Non potest deseri propositum monachi sponte susceptum. C. I.

1 PRoposítum monachi proprio arbitrio, & † voluntate susceptum deseri non potest absque peccato. Quod enim vouit † Deo, debet & reddere. Vnde qui relicta singularitatis professione ad militiam, vel ad nuptias deuolutus est: publicæ [a] pœnitentiæ satisfactione purgandus est: quia & si innocens militia [b], & honestum potest esse cõiugium: electionem tamen meliorum † [c] deseruisse, transgressio est.

Item ex concilio Toletano 6. c. 6.

¶ Qui religiosum habitum sponte susceptum deserere vòluerit, ad ipsam redire cogatur. C. II.

2 PRocliuis [d] cursus est ad voluptatem, & imitatrix natura vitiorũ. Quamobrem quisquis virorum, vel mulierum habitum semel induerit [e] spõtanee religiosum, aut si vir dedit [f] ecclesiæ choro, aut femina fuerit, aut fuit delegata puellarum monasterio: in vtroque sexu prævaricator ad propositum inuitus reuerti cogatur, vt vir detondeatur, & puella ad monasterium regrediatur. Si autem quolibet patrocinio desertores permanere voluerint: sacerdotali sententia ita à Christianorum cœtu habeantur extorres, vt nec [A] locus eis vllus sit communionis. Viduæ quoque (sicut vniuersalis synodus iamdudum statuit) professiõis, vel habitus sui desertrices superiori sententia condẽnentur.

A ¶ Vt nec locus.] *In libro conciliorum Lucensi regio legitur*, vt nec locutio cum eis vlla sit communis. *Reliqui vero codices concordant cum Gratiano. Apud Iuonem est*, vt nec locus eis vllus sit communis.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 7. [4]

¶ Semel in clero taxati, vel monasteriis deputati ad militiam non redeant. C. III.

5 OS, qui semel in clero [f] taExati fuerint, siue in monasterio deputati, decreuimus neq; ad militiam [g], neque ad honores sæculares [h] venire. Eos autem, qui hoc ausi fuerint facere, & nõ eius rei pœnitere maluerint †, vt ad hoc idem reuertantur, quod ante obtentu Dei sibi proposuerunt, conuenit anathematizari.

2 *Cum dicitur propositum monachi proprio arbitrio, & voluntate susceptum, intelligitur, quòd si propria voluntate susceptum non fuerit, observari non cogitur.*

Vnde Nicolaus Papa scribit omnibus episcopis in regno Ludouici.

¶ Monasterialibus disciplinis nullus subiiciatur inuitus. C. IIII.

6 PRæsens clericus nomine Lambertus vnà cum patre suo, nomine Attho, quondam vidclicet comite [i], nunc autem clerico, ad limina Apostolorum properans adiit præsentiam nostram, asserens qualiter idem pater eius in laicali adhuc ordine † in prędiis propriis ędificasset duo monasteria, voluntatem gerens, vt post suum decessum præsens eius filius Lambertus in locum [k] eius succederet: quem infra teneram ætatem inter octauum [l] & decimum annum constitutum memoratus pater proprio arbitrio absq; regulari institutione extra omnẽ illius voluntatem cucullam induit. Igitur post quoddam ipsius temporis spatium (vt ipse dicit) Salomon episcopus cum quibusdam aliis absque patris oblatione, vel abbatis percepta benedictione eumdem Lambertum monasticum habitum induere fecit (vt ferunt) inuitum: & sub hac occasione, paterna, seu materna hereditate à fratribus suis priuatum esse, atque contra omnem (vt dictum est) voluntatem suam, quasi regularem illum monachum permanere volunt †. Super qua re diligenti cura inuestigantes etiam sub adiuratione patrem [m] ipsius, si

†*al. voluerint*

Rǽsens clericus.] Casvs. Attho clericus quondam comes duo monasteria in propriis prædiis ædificauit, q[p] cupiens Lambertũ filiũ suum post decessum suum in loco sibi succedere, in nono anno ipsum inuitum cucullam induit, postque aliquantulum temporis Salomon episcopus cum quibusdam aliis monasticũ habitum præfatum Lambertum induere fecit inuitum (vt idem Attho referebat) & propter hoc fratres eum priuabãt paterna hereditate vel materna. Super quo facto cum dictus Attho apud Nicolaum querelam deposuisset. Nicolaus Papa à dicto Atthone veritatem sub iurerurando inuestigauit, qui confessus est q[p] filius sp fuit inuitus nec vmquã regulam aliquam promisit, & si sciuisset regulã monasticam esse tam duram, numquam eum coegisset portare cucullam. Scribit ergo Nicolaus omnib. episcopis de regno Ludouici, quibus narrat omnia supradicta, & mandat eis, vt veritatem hanc diligenter inuestigent: & si vera inuenerint quę dicũtur, nec ad habitum compellatur inuitus, nec hac occasiõe paterna vel materna hereditate priuetur, cũ nullum bonum sit ni si voluntarium: sed ta men inter religiosos clericos commoretur donec Deus forte dederit sibi voluntatem monasticum habitum spiritualiter assumendi.

†*al. habitu*

†*al. voluit*

i ¶ *Comite.*] arg. quòd statim definit quis ei se comes quàm cito fuerit factus clericus.

27. q. 2. scripsit. "Item habes hic quòd miles potest esse clericus. "Miles põt Nec obstat 51. dist. si quis post acceptum. quia loquitur de illis qui esse clericꝰ. facti sunt irregulares. 54. dist. curiales.

k ¶ *in locum.*] i. in administrationem, vt fieret postea administrator loci illius. nec fuit hoc peccatum sic concipere in animo, dummodo non ducatur in pactum. extra vt eccl. benef. vt nostrum. in fi. licet sit arg. contra. 1. q. 1. si quis episcopus. & c. qui studet. & extr. de simon. tuæ. & in auth. de sanct. epis. §. generaliter. coll. 9. Vel loquitur de successione alterius cuiuscumque rei. "Et loquitur hoc cap. "Monachi secundum quorumdam prauam consuetudinem, qui monachos non admittunt ad successionem, quod esse non debet, vt 3. causa prox. q. vlt. non liceat. sunt ad suc cessionẽ ad mittendi.

l ¶ *inter octauum.*] i. in nono anno, qui est medius inter 10. & 8.

m ¶ *Patrem.*] arg. quòd vnius testimonium admittitur. 76. dist. tanta. sed forte hic aliquæ præsumptiones præcesserunt. vel dic, quòd ideo auditur, vt postea possit melius liquere de veritate. vnde in fine dicitur, si ita est, vt isti dicunt. Et secundum hoc est argum. quòd post apertas attestationes admittuntur alij testes super eodem ca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pitulo quando aliquid diminute probatum est, vt extra de consan. & aff. ex litteris. De hoc dixi 4.q.3.§.1. & est §i.2.q.5. Mennam. Item habes hic, quòd testimonium patris auditur pro filio ad dirimendum matrimonium spirituale, vt extra qui ma.ac.pos. videtur. Item habes hic, quòd timor patris [a] impedit matrimonium spirituale, licet secus videtur in matrimonio carnali, vt ff. de rit. nup. si pedetre cogente. Sed intellige de leui coactione.

a ¶ *Quod nunquam.*] sed qualiter de hac negatiua potuit iuramentū præstare, cum negatiua etiam probari nō possit, vt ext. de prob. quoniam. & ext. de ele. bonæ memoriæ. circa fin. Nam anceps est periurium quod fit de alieno facto, vt ff. de in lit. iur. videamus? Respō. sic probari potest, quòd quandocūque voluit illum fieri monachū, ille noluit. & hoc sufficit ad probandam negatiuam, vt extra de prob. tertio.

b ¶ *Nullum quippe bonum.*] vitæ æternæ remuneratorium. 45. di. qui §. syncera. & sic non est contra. 1. 23. q. 5. ad fidem. & q. 6. c. 1. contra. 1. 22. q. 1. paratus. contra §. 45. di. & qui. quæ sunt contra.

c ¶ *Religiosos.*] id est, regulares canonicos. & secundum hoc est consilium [b]. Vel dic quòd ex quo semel apparuit in veste religionis, debet semper religiosè viuere, id est, non penitus sæculariter, secundum quòd intelligitur extra de reg. consulti. in fi. Dicūtur enim non solum monachi, vel regulares religiosi, sed etiam clerici, vt 1. q. 1. nullus itaque. & etiam laici, vt 28. dist. si qua vidua. Io. de F.

a ista gl. seq tur Bar. in l. ad inuidiā. C. qd me. cā idē §3 lm. in c. cām mri monij. d. of. del. sed dic, q. requritur, vt p Bar. i l. interpositas C. de trāſ. & not. Cyn. & Bal. i l. 1. C. d bo. ma. Ité p eūdē Bal. c. j. §. ité sacra mēta. d pa. iu. fir. & l. fine. i pr. C. ad Vel. p An. d Bu. i c. cū vi rú. & ibi tex. i mſia ſing. ext. d reg. p Bar. i l. trāſa ctioné. C. d trāſac. p do. Ab. in c. nō ne. d ſſum. † *al. palla.*] aliquot ma nuſc. Iuo.

Pſ. 53. 118. 108.

b Sub. cū ne mo ad vitā cogetur. Matth. 10.

SI VERO. Hæc est tertia pars q. in qua dicitur, quòd puniuntur monachi, qui causa cupiditatis alliciūt homines. Io. de Fan.

CASVS. Supradictum est quid iuris sit de coactis ad habitum suscipiendum. Nunc ostendit Grat. quid iuris sit de illectis ab episcopis vel abbatibus ad religionis habitum suscipiendum, & dicit quòd debent in religione perseuerare: res vero eorum heredibus restituantur.

CONSTITUIT.] CASVS. Quidam episcopi, vel abbates quorundam hereditarium cupientes, eos illexerunt, vt monasticum habitum induerent: quæritur quæ sit fuit in Mogūtin. concil. quid sit de his faciendum? Et resp. quòd episcopi, vel abbates sicut turpis lucri sectatores canonicæ pœnitentiæ subiiciantur: illecti vero in monasterio perseuerent: sed hereditates eorum heredibus reddantur.

verum diceret, interrogauimus: sed idem pater Attho respondit se talem habuisse, & habere voluntatem, vt filius suus verus monachus fieret, & in locum eius succederet. Sub testificatione autem iureiurando firmauit: quod quando primitus ei cucullam induit, idem Lambertus semper restitit, & numquam se fieri monachum cōsensit: sed demum ab insequentibus monastico habitu violenter est indutus, asserens, quòd numquam [a] regulam aliquam promisit, neque ego pater eius palliot altaris indutum illum obtuli, neque à quocumque sacerdote, vel abbate (vt mos posci) benedictio ne percepta regulæ vmquam se monachum subiectum fururum promisit. Super his omnibus etiam protestatus est præfatus clericus Attho, quia si eo tempore, tam duræ obseruantiæ monasticam intellexisset regulam, numquam eundē filium Lambertum coegisset portare cucullam. Quapropter consulte psalmographi verba recolentes, quibus voluntarie se Deo sacrificare pronuntiat, & voluntaria oris sui beneplacita fieri in conspectu Dei obsecrat: præsentem, vt dictū est, clericū nomine Lambertum minimè debere existimauimus sub tali violentia fieri monachum. Quod enim quis non eligit, nec optat, profecto non diligit: quod autem non diligit, facile contemnit. Nullum quippe bonum [b], nisi voluntarium. Idcirco Dominus non ferendam in via virgam, per quam violentia vlli inferatur, præcepit. Quapropter consultius agetur, si piis suasionibus contēptum mundi, & amorem Dei prædicando, quàm violentiam inferendo, ad cœlestem amorem, illū accenderitis. Vnde omnium vestrum charitati hanc nostri Apostolatus mandare decreuimus epistolam, monentes, atq; præcipientes, quatenus (si ita verū est, vt isti dicūt) nullus episcopus, vel abbas, seu monachorum reliquorū conuentus monasticis illum regulis inuitum subiacere compellat: neque vllo modo fratres eius per hanc occasionem licentiam habeant

d ¶ *Perseuerare.*] non ibi [c], sed in alio monasterio, vt extra de simo. veniens. Ioan. [d]

c ¶ *Cogantur.*] sed quare hoc est, cum ecclesia non debeat fraudem facere in suis contractib. vt ext. de don. per tuas. Et contractus dolo initus, nullus est ipso iure, vt 15. q. 6. c. 1. & ff. de dol. & eleganter, d Hoc ideo qa simpliciter cum habuit

SED OBIICITVR. Hæc est 2. pars quæst. in qua probatur, quòd monachi non possunt votum facere in monasterio sine consensu abbatis. Ioan. de Fant.

Arg. 40. di. c. 1. & sic ét not. d'vxore 33. q. 5. mani feſtū. qd ergo ds. franciscum, dic Edm. H. si ab bsvoluerit vel inter fratres sēādalū generet, a dde si, si d re bus monacho licitis, sdām Hug. i Pol. l. 4. tit. 34. Burc. l. 8. 9. Iuo p. 7. c. 32.

Monacho.] ¶ *Vouerit.*] vel etiam si facit votum prius, quàm intret monasterium. arg. 33. q. 5. noluit. & intelligas de voto abstinentiæ, per quod alij scandalizentur. [a]

Monachum.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quattuor partes. In prima dicitur quòd nullus recipiat monachum alterius sine abbatis sui permissione, & si receptus fuerit, reuocetur. In secunda parte dicitur, quòd nec clerico nec monacho ad alium episcopum licet diuagari sine commendatitiis litteris sui episcopi: qui si verborum increpatione non poterunt corrigi, debent verberibus castigari. In tertia parte dicitur, quòd monachus solitariam cellam habere non debet, nisi abbas ei permittat, vel propter infirmitatem vel propter emeritos labores. In quarta parte dicitur, quòd abbas non debet hīe diuersas cellulas, vel plura monasteria nisi propter incursum hostilitatis. Secunda pars est ibi, *Item clericis.* Tertia ibi, *Seruādum.* Quarta ibi, *Abbati quoque.*

aliuo p. 3. c. 197.

3 Exeodem 65. c. 38. & sterij. In vener. c. 5. Paul. l. 3. c. 67

ſſ. Cor. Iulianus ancecessor. nouel. 123. c. 53.

b ¶ *Monasterium.*] qd non est strictius, vel si est strictius, forte transiuit causa leuitatis, vt 19. q. 3. statuimus.

c ¶ *Item clericis.*] secunda pars.

d ¶ *Verberibus.*] moderate tamen. 45. dist. cum beatus.

a Abbas, in singulis diuersitat.

e ¶ *Remittatur.*] "Ergo abbas potest dispensare in remittenda regula, vt hic, & de conse. dist. 5. carnem: nam & dispensare potest circa ordines, vt ext. de eo q. fur. or. re. cum H. lator. & circa canonem latæ sententiæ, vt ext. de sen. exc. cum illorum. Ioann. de Fant.

VERVM. CASVS. Modo soluit Gratian. dicens quòd præmissa duo capitula intelligūtur de illis q inter fratres volunt regulam districtiorem abstinentiæ seruare, de quo fratres scandalizantur. vel dicitur quòd in his duobus cap. statutum est propter illos qui votum peregrinationis assumunt causa vagandi, regulam disciplinamque fugientes: quod nec clerico, nec monacho licet.

2 *Sed obiicitur illud Basilij.*

¶ Vota monachi sine consensu abbatis sui irrita sunt. C. II.

1 MOnacho non licet votum vouere sine consensu abbatis sui: si autem vouerit [a], frangendum erit.

¶ *Sensus huius capitis aliquo modo elici potest ex sermone 2. de institutione monachorum. & c. 28. monasticarum constitutionum B. Basilij.*

Item illud Agathensis concilij, c. 27.

¶ Monachum nullus suscipiat, aut ordinet absque abbatis sui permissu. C. III.

2 MOnachum nisi abbatis sui aut permissu, aut voluntate ad alterum monasterium [b] commigrantem nullus abbas suscipere, aut retinere præsumat: sed vbicumque fuerit, abbati suo auctoritate canonum reuocetur.

¶ [1] Item clericis [c] sine commendatitiis litteris episcopi sui licentia non pateat euagandi. In monachis quoque præsentis sententiæ forma seruetur: quos si verborum increpatio non emendauerit, etiam verberibus [d] statuimus coerceri. [4] Seruandum quoque de monachis, ne eis ad solitarias cellulas liceat à congregatione discedere, nisi forte probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem asperior, abbatis licētia [a], regula remittatur [e]. Quod ita demum fiat, vt intra eadem monasterij septa manētes, tamen sub abbatis potestate, separatas habere cellulas permittantur. Abbati [a] quoque singulas diuersas cellulas, aut plura monasteria habere non liceat, nisi tantum propter incursum hostilitatis intra muros receptacula collocare.

a Licentia.] *Hæc vox abest à vetustioribus conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, duobusque item Gratiani exemplaribus. In recentioribus autem Colonien. editionibus legitur*, asperior abbatibus regula permittatur. *Sed apud Iulianum antecessorem nouella 123. num. 53. vbi simile habetur, licentia abbatis requiritur.*

b ¶ Abbati quoque.] *Sic in aliquot conciliorum editionibus. In alia autem præcipue in*

RIchipresbyter.] CASVS. Supra facta interpositione in quinque causis de statu monachorum: reuertitur Gratianus ad tractatum de statu clericorum: continuans suum tractatum ex fine vltimi capituli: vigesimæ causæ, vbi dictum est, quòd abbas non debet habere plures ecclesias, siue plura monasteria: sed quia idem est seruandum in clericis, s. quòd non debent habere plures ecclesias: ideo hanc 21. causam subnectit: in qua ostendit quòd clerici non debent habere plures ecclesias nisi in casibus exceptis. Tractat etiam de procurationibus sæcularium negotiorum: & de fulgidis vestibus: & ne clerici sua auctoritate ad alias ecclesias transeant, quæ vt melius pateant, thema proponit, de quo quinque elicit quæst.

IN *duabus ecclesiis.*] CASVS. Hic intitulatur prima quæstio, vbi quæritur an clericus possit intitulari in duabus ecclesiis? Et respondet quòd non, nisi in sex casibus. Vnus est cum ecclesiæ pauperes sunt, vt 10. quæst. 3. vnio. Secundus est, propter dispensationem episcopi, vt 70. dist. sanctorum. Tertius est, propter paucitatem clericorum, vt 3. ead. cap. 1. in fin. Quartus est, cum habet vnam intitulatam clericus, & aliam commendatam. 7. eadem, qui plures. Quintus est, si Papa hoc concedit, vt infra eadem, ca. relatio. Sextus est, cum vna adhæret alteri, vel dependet ex altera, vt in secundo Lateranensi concilio, extirpandæ.

f ¶ *In duabus.*] "De "Plures ecclesiæ iure communi nulclesię ab eolus potest habere plu dē qb. casib. res ecclesias [b], nisi in hīs possint. sex casibus, scilicet b sc. intitula quando ecclesiæ tetas de iure nues sunt, vt 10. q. 3. cōi. C. q mi. vnio. Et si vna pen si pol. l. 4. §. 1 det ex altera, vt extra posterū. lib. de ætate, & qualitat. 12. nec duos eam te. Et si habet v honores. ff. nam intitulatam, & ad muni. lialiam commenda bertus. §. ptam, vt infra eadem, scriptio. sequi plures. extra de cūdū L. & đ elect. dudum. Et si e hoc no. ext. piscopus dispensat de præb. c. cum aliquo. vt 70. di præterea. stinct. sanctorum. Et vbi est paucitas hominum, scilicet extra ciuitatem, vt infra eadem, cap. 1. in fi. Item si ecclesia adhæret præbendæ, vt extra de præbend. extirpan de. Io. Vnde Hostiensis dat tales versus:

Ecclesias plures nullus de iure tenebit.
Dependens tenuis, rarus, vel gratia Papæ.
Vilitas vrgens, & commendatio iusta.
Plures ecclesias permittunt ista teneri.

QVÆSTIO I.

N *duabus* f *ecclesiis aliquem connumerari posse septima synodus prohibet dicens c. 15.*

¶ In duabus ecclesiis clericus conscribi nullo modo debet. C. I.

5 CLericus ab instanti tempore non connumeretur g in duabus ecclesiis. Negotiationis enim hoc est, & turpis lucri † proprium, & ab ecclesiastica consuetudine penitus alienum. Audiuimus enim ex ipsa Dominica voce: quòd nemo potest duobus dorationibus probat: sed in illis inopia clericorum hoc facere potest. Prima ratio est ibi, *Negotiationis.* Secunda est ibi, *Audiuimus.* Tertia ibi, *Vnusquisque.* Quarta ibi, *Quæ enim.*

5 Anſ. l. 7. c. 98. Iuo p. 6. c. 31.

† *al. cōmodi*] *ἐκχρηματίσμ.*

g ¶ *Non connumeretur.*] id est, non intituletur: "quia non debet connumerari inter clericos eiusdem ecclesiæ, nisi sit intitulatus: nēc habet vocem in electione cum aliis, licet percipiat fructus illius ecclesiæ: quia bene potest episcopus vel ecclesia concedere alicui beneficium alicuius ecclesiæ: non tamen est ibi canonicus, vt decima sexta, quæstione prima, capit. possessiones. quandoque etiam habet præbendam, & non est canonicus, vt extra de magist. cap. quia nonnulli. Et licet talem præbendam teneat corporaliter, tamen dicitur vacare de iure, vt extra de concessione præbend. & ecclesiæ non vacant. capitul. cum nostris. & capitul. litteras.

"pbēdā ſt qs hīe, & tñ non erit canonicus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Dominis.*]sibi contrariis,aliàs bene potest.vt ff.de ope.li.duorũ.
b ¶ *Necessitatem.*]q.d. quid faciet ergo clericus si habeat pauperem
“ Clericus ecclesiam? Resp. “ quærat victum artificio honesto, vt 91.dist.cle-
hũs pauperẽ ricus. Sed nonne si ecclesia pauper est,debet vniri alij,vt 10.q.3.v-
ecclesiã, nio.fic,nisi iste sciens à principio recipit pauperem,vnde imputet
quærat vi- sibi:nisi quia forte po
ctum artifi- stea est de pauperata.
cio honesto “Sed quæro quam ec
Matth.6. clesiam dicas paupe-
“Ecclesiam rem: numquid illam
pauperẽ q̃ quæ valet decẽ mar-
dicimus eẽ. chas auri, vt 2.q.6.an
1.Cor.7. teriorum? Dico illam
pauperem, quæ non potest aliquem hone ste &sufficienter procurare : & præterea non potest hospites superuenientes recipere, vt ext.de præb. de monachis. immo depositio tantum requiritur q̃ sufficiat sibi & suis, vt 50.dist.
†al.corpori Act.20. studeat,sed cũ omnes hospites indistincte teneãtur recipere, vt 42.di.quiescamus.domus clericorum omnibus debet esse communis,vt 16.q.1.quoniam quidquid. ergo requiritur q̃ sic ditissima. “ Nam diuitiæ bonæ sunt,dummodo fiat ex eis misericordia.30.di.hoc scripsimus. Expedit eũ epis habere diuites subiectos : nam imperium abũdat si habeat subditos locupletes. in auth.vt iu.fine quoq. suffr.coll.2.§.1.& potius eligẽdi sunt diuites quàm pauperes. in auth.de defen.ciu.
“diuitiæ bonæ sunt.
1 Et i Aqsgr. c.50. §.quibus.Econtra videtur sufficere quòd tantum necessaria habeat: & illa necessitas arctatur ad victum & vestitum tantum, vt 12.q.1. episcopus. sed hoc obtinuit secundum illa tempora.41. dist.episcopus vilem.
2 Burc.l.2.c. 96. Iuo p.6. c.173.
“ decus ecclesiæ hodie creuit.
“ hodie vero creuit decus ecclesiæ,creuit que Deus ecclesias, vt de consc.di.1.vasa.

minis [a] seruire. Aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum subsTinebit, & alterum contemnet. Vnusquisque enim secundum Apostolicam vocem, in quo vocatus est, in hoc debet manere, & in vna locari ecclesia. Quæ enim per turpe lucrum in ecclesiasticis rebus efficiuntur:aliena consistunt à Deo:ad vitæ vero huius necessitatẽ [b] studia sunt diuersa.Ex his ergo,qui voluerit, acquirat corporis † opportuna. Ait enim Apostolus [Ad ea,quæ mihi opus erant, & his , qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ].Et hæc quidẽ in hac à Deo [A] seruanda vrbe. Ceterum in villis [c] [B], quæ foris sunt,propter inopiam hominum indulgeatur.

A ¶ A Deo seruanda.] *Antea legebatur* , in hac vrbe seruandũ. *Emendatum est ex Anastasij exemplaribus. Græce enim est* , ὑφ᾽ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ φυλαττομένην πόλιν. *Apud Iuon. est*,in hac seruanda vrbe.
B ¶ Villis.] *Græce est*, χωρίοις. *quod latinus patet.Significat enim sæpe regiones.*

Sed duæ ecclesiæ intelliguntur ecclesiæ duarum ciuitatum, in quibus nullus debet conscribi.

Vnde in Chalcedonensi concilio, c.10.statutum est.[1]

¶ De eodem. C. II.

[2] CLericum in duarum ecclesiis ciuitatum eodem tempore conscribinon oportet.

Sed econtra nonnumquam episcopus ciuitatis vnius , efficitur archiepiscopus alterius ciuitatis : nec tamen priorem ecclesiam deserit:sed prior ecclesia, quasi commendata relinquitur.secunda,quasi titulata habetur.

Vnde Leo IIII scribit.

¶ In vna ecclesia titulatus,altera sibi commendatam potest habere. C. III.

[3] QVi plures ecclesias retinet, vnam quidem titulatam, aliam verò sub commendatione [d] retinere debet.

Sic & illud Agathensis concilij, cap. 57. intelligendum est.

¶ Duobus monasteriis vnus abbas præesse non potest. C. IIII.

[4] VNum abbatem e duobus monasteriis præsidere interdicimus.

Potest etiam vtrique tamquam titulatæ præesse,sed iure speciali,non communi.

[c] VNum *abbatem duobus.*] §. proxima caus. & q.vlt.c. vlt.Ioan.

POTEST. Casvs. Ponit Gratia. hic casum , in quo aliquis duab.ecclesiis incitulari potest, vel præficiatur. ad hoc inducit sequens c. Dicunt tamen quidam,quòd capitulum loquitur de vna commendata, & alia intitulata.

Relatio.] Casvs. Clerus& populus Tarracin.ecclesiæ defuncto Petro episcopo suo postulauerunt à Greg. in suum pontificẽ episcopum Fundensis ecclesiæ. Grego.vero annuens postulationi eorum rogat eum vt fideliter Tarracinen.ecclesiam regat : quam ita sibi committit,vt Fundensis ecclesiæ episcopus esse non desinat: sed vtriusq; episcoparus curã habeat, & liberam in omnib, faculatem.

f ¶ *Cardinalem.*]i. prium episcopum.

g ¶ *Canonice.*]“ Nun quid talis forma erit in litteris procuratoris, vt sic scribatur, quidqd canonice vel legitime per eum fuerit ordinatum, ratum habeo? Certe non,vt ff.de proc. si procurator, ext.de constit. cũ dilecta.in fi. Nam si illegitime aliquid fecerit procurator, non resciditur sententia, vt C. de proc. si procurator.extr.de of.iu.dele. cum olim. Io.Certe talis procuratio nõ valet[e] : quia bCũ ista glosemper dicere domi cõcord.Balnus illum non esse le & Sal.in.l.ii gitimum actum,& vi peruator. di per do.Hug.talem C.d.mag.&c procuratorem in con adde glo.& cilio reprobari.B.Bri. Pan.d.Lear. h *Illud.*] ¶ *Desinat.*] i.le.1.d.pe. 3.dist.89.c.1. con & idem no. tra.Io.sed illud est ius tar.i.l.q ois commune,hoc specia §.plane. cũ le.7.q.1.petisti.B. l.seq.ff.e.&i i *Subtrahamus.*] nisi sim. no.B. illud apponeretur,sta in rub.C.de tim quàm cito confir exer. col.2. master eum in secun- & i.l. cũ ma do episcopatu, vaca- dati.C.mad. ree primus, extra de & expõe p elect.cum in cunctis. Spe.tit.de p. j.ead. q.2. si quis iam §. 10e aute. translatus. secus ta- ver. ite excimen in aliis benefi- piatur. Iud. ciis est.nam ibi in re- Ro. il.q bo cipiendo vnum non na fide. §.q videtur renuntiare alieno.n. te-

1 Et Aqsgr. c.50.
2 Burc.l.2.c. 96. Iuo p.6. c.173.
al.titulata

Vnde Gregorius lib.2.epist.13.seu cap. 52.ad Agnellum episcopum.

¶ Vnus episcopus duabus præficitur ecclesiis. C. V.

[5] RElatio cleri simul & populi Tarracinensis [A] nos valde lætificat ob hoc, quòd de tua fraternitate, bona testatur: Et quia defuncto Petro pontifice suo sibi cardinalem [f] postulant constitui te sacerdotem,eorũ vota necessario complenda esse præuidimus. *& infra.* ¶ Tota igitur mentis intentione ita lucrum animarum Deo nostro facere festinato,vt digna te merces ante eius conspectũ in die retributionis inueniat. Quidquid verò de prædictæ rebus ecclesię,vel eius patrimonio, seu cleri ordinatione, promotioneve , & omnibus generaliter ad eum pertinẽtibus solerter, atque canonice [g] ordinare , facereque prouideris:liberam habebis (quippe vt sacerdos proprius) modis omnibus facultatem.

¶ *Alia est sententia B.Gregorij,ac Gratianus putare videatur. Nunc enim Agnellum, qui antea Fundorum erat episcopus quòd ea ciuitas ab hoste esset vastata, Tarracina cardinalem constituit sacerdotem, vt in sequenti capite.De qua re notatum est 5.dist.71.c.fraternitatem.*

A ¶ Tarracinensis.]*Sic est emendatum ex vetustis, cum in vulgatis esset* , Tarraconensis gentis.*In originali autem legitur*,Tarracinę degentis.

C. VI.

[6] ILlud quoque fraternitatem tuã scire necesse est quoniam sic te prædictæ Tarracinensis ecclesiæ cardinalem esse constituimus sacerdotem:vt & Fundensis ecclesiæ pontifex esse non desinas [h]:nec curam, guberationemque eius prætereas:quia ita frater nitatem tuam sæpe dictæ Tarracinensi ecclesiæ , sicut præfati sumus,præesse præcipimus:vt antedictæ Fundẽsis ecclesiæ tibi iura, potestatemve nullo modo subtrahamus. [1]

¶ *In vetustis codicibus hoc est continuatum superiori , quem admodum in ipsa epistola , & apud Anselmum.*

Non enim potest vtrique præsidere,tamquam titulatæ,sed vni tamquam commendatæ,alteri verò tãquam titulatę præesse valet.

[d] QVi plures.] ¶ *Sub commendatione.*] & illius ecclesiæ non est alij.extra de testa. officij [e]. nam & si vxor recipit sibi aliquod legatum à viro, non ideo renuntiat dati.C. de rei vxo.act.l, vnica.Iud. scien- dum.Ioan.de Fant. & j.e.q.2. si bi videas.

NON ENIM. Casvs. Iste §.loquitur secundum opinionem quorũ,qui dicebant,quòd hoc c.relatio.intelligitur de eo qui habet vnam ecclesiam intitulatam, & aliam commendatam, vel reticet cap.illud.5.ead. qui plures.

Qui

QVi vero relicta.]Hæc quæstio diuiditur in quattuor partes. In prima probatur quòd nemo sine litteris commendatiis episcopi sui potest transire ad aliam ecclesiam. & hoc probat per c.seq.Secunda ibi,*Si quis iam.* Tertia ibi,*Sicut autem.* Quarta ibi,*Conducititia.*Ioan.de Fant.

QVÆSTIO II.

QVi vero relicta sua ecclesia ad aliam transire voluerit,nequaquam sine dimissoriis litteris sui episcopi suscipiatur.

Vnde in sexta synodo,c.17.legitur.[1]

¶ Sine dimissoriis litteris in aliena ecclesia clericus non ordinetur. C. I.

QVoniam diuersarum ecclesiarum clerici suas,in quibus ordinati sunt ecclesias relinquentes,ad alios concurrunt episcopos , & ignorante [A] episcopo proprio in alienis constituuntur ecclesiis , vbi contingit [B] eos sine sui examinatione permanere:præcipimus amodo , vt nullus clericorum omnino , in quocumque gradu sit,licentiam habeat sine dimissoriis [b] litteris sui episcopi [c] in altera constitui ecclesia. Qui verò hoc amodo non obseruauerit, ad [c] opprobrium [d] eius qui ordinauerit eum , deponatur tam ipse,quàm qui eum sine ratione susceperit.

A ¶ Ignorante.] *Græce est* , γνώμης ἄνευ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. *id est*, sine sententia proprij episcopi.
B ¶ Vbi contingit.]*Græce legitur*, ἐν τόπῳ τινὶ σωθῆναι παραπεσόντας ἀσκέπους καὶ πανσυλίους. *id est*, atque hinc euenit , vt ipsi reddantur non subiecti.
C ¶ Ad opprobrium eius.] *Græce* , ἐπὶ ὀνείδει μὲν τοῦτο ἐπὶ τοῦ οὐκ ἀφορισαμένου καὶ ἄλλως κατακρίνοντος, τέλειον δὲ τοῦτο τῷ χειροτονίαν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντι καθαιρεῖσθαι. *id est* , Nam qui à præsenti tempore hoc non obseruat , sed , quantum in se est , eum , qui ipsi manus imponit cap.illud.5.ead. qui plures.

1 Tim.1. & Hebr.2.
b ¶ *Dimissorius.*]patet

enim quod non sufficit in tali translatione tacitus consensus episcopi,vt 71.dist.c.1.sed solennis actus,sic.C.de eman.l.3.Sed si ad ecclesiam eiusdem episcopatus transiret , sufficeret nudus & tacitus consensus:quia tacitus consensus dissoluit matrimonium carnale, vt 33.q.5.qui vxorem. Et est ratio quare à priori ert absolutus:quia nemo potest duobus dominis seruire, vt 5.e.q.1.c.1.“ Sed si aliquis haberet præbendas in diuersis episcopatibus,ab vtroque posset in aliquem inuitis patronis.16.q.7.decernimus.

1 Et i Aqsgr. c.50.
“ Et in Aqsgran.c.50.

PLacuit,vt si quis clericus ministeriis ecclesiæ propriæ destitutis ad alium transitum fecerit : compellente, ad quem fugerit, sacerdote ad ecclesiam,quam prius incoluerat remittatur. Qui vero eum susceperit , nec statim sine vllo nisu exceptionis [e] ad propriam ecclesiam remittendum elegerit : quamdiu eũ restituat [f], communione se priuatum agnoscat.Desertorem autem clericum cingulo [g] honoris, atque ordinis sui exutum, aliquo tempore monasterio relegari conuenit:sicque postea in ministeriũ ecclesiastici ordinis reuocari [h].Nam non poterit in talibus propagationis [A] [i] aboleri licentia [k],nisi fuerit in eis propter correptionem disciplinę subsecuta correctio.

A ¶Propagationis.]*In conciliorum editionibus, & codicibus Vaticanis partim est* , propagationibus,*partim*,peruagationis.*In codice vero Lucensi regio legitur* , præuaricationis.

Obiicitur autem illud Chalcedonensis concilij,c.10.[1]

¶Nihil commune habeat cum ecclesia priori,qui de vna ad aliam translatus est. C III.

[2] SI qui iam translatus [1] est ab alia ecclesia in aliam , nihil habeat commune cum priore ecclesiæ ministerio , vel ordinationis officio. Quòd si aliquis ausus fuerit,vel in ecclesiasticis rebus,vel in ordinationibus clericorum,vel in quibuslibet aliis causis,quæ ad ecclesiasticum ordinem pertinent,ea quæ ordinata sunt ab eo,qui ante fuit,vel quæ ipse ordinauerit,vel quæ ipse ordinata sunt,irrita esse,& nullius firmitatis,vel roboris,vel momenti

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuersis ecclesiis diuersorum episcoporum. Nam in hoc casu videtur sequi impossibilitas iuris: quia qua ratione debet recipere ordines ab vno, & ab alio, & stare mandato vnius alterius, cum tamen mandata illorum possint esse contraria, & ille iurauit obedire vtriusque. Item quia nemo debet ordinare clericum alterius diœcesis, vel recipere sine dimissoriis litteris, p quas sit absolutus à priori. Et quia nemo potest duobus dominis seruire, hanc impossibilitatē iuris solus Papa potest temperare. Vel faciasvim in eo qd dicit, maiora sc. decr. de multa. sed aliud est trā sferri aucto ritate superioris, bñ & canōice sol uit. nā hæc sūia inueni tur in canonibus. 7. q. j. mutationes

†*al.ptochiis*] orig.

1 Burc. l. 3. c. 45. Iuo p. 3. c. 49. Pann. l. 2. c. 44.

ribus [a], vt solus Papa possit dispensare de maioribus, episcopi autem de minoribus. Ité in eo fac vim cum dicit, cum ratio postulat, i. si talis est casus, quòd episcopus non potest dispēsare. Item non dico eum statim priuatum priori ecclesia, nisi quando de licentia episcopi transit. hoc enim non potest fieri sine dimissoriis litteris. 3. c. 9. quoniam. Nam si sine licentia transit, potest reuocari à priori, vt 7. q. 1. non oportet. & c. si qui vero. Vel ad cautelam episcopus commendat ei secundam ecclesiam, vel dat ei sub conditione si poterit obtinere dispensationē. & adde quod dixi 70. di. sanctorum.

a ¶ *Siue sub hac ecclesia.*] id est, prior ecclesia fuerit monasteriū siue parochia, &c. nil se intromittat amodo de negotiis prioris ec clesiæ.

SED ALIVD. Casvs. Soluit Gratianus prædictam contrarietatem, dicens quòd aliud est transferre auctoritate prælati, & aliud propria temeritate transire, primum permittitur, secundum prohibetur. Postea ostendit, q̄ sicut duabus ecclesiis vnus præponi non debet, ita vna ecclesia duos prælatos habere non debet. & ad hoc induxit seq. c.

SICVT. Hæc est 3. pars quæst. secundum Ioan. de Fant.

2 7. q. j. sicut

3 Et in cōc. Eugenij iij. c. 10.

SIcut.] Casvs. Quædam ecclesiæ duos habebant prælatos, quod cum relatum esset in Remensi concilio, statuit cōcilium, vt hoc decetero non fiat, sed vnaquæq; proprium habeat prælatū: quia si aliter fiat, ecclesia non reputabitur sponsa vel vxor, sed potius scortum, quæ sponsa est ante corporalem administrationem: vxor vero post administrationem eius, scilicet presbyteri. Quæ autem postea vsque ad quæstionem sequuntur, plana sunt per se.

b ¶ *Non potest.*] 5. 16. q. 1. ne pro cuiuslibet. extra de fil. presb. proposuit. contra. 7. q. 1. illud. Sed plures possunt esse in eadem ecclesia: sed tantum erit vnus prælatus.

cc Ecclesia. c ¶ *Diuidere.*] ita q̄ vna maneat. cc Sed si est ecclesia vel præbenda abundans p abundans, de ea bene pt eps facere plures ecclesias vel prębendas: epm in plu- dum tū ecclesiæ nō sint sub eadem limitatione, vt 16. q. 1. plures. si- resdiuidi pt. cut de vna prouincia fiunt plures, vt 10. di. lex Imperatorum. & 101. dist. peruenit. & de duabus ecclesiis fit vna, vt ext. de excess. prælat. sicut. econtra de vna duæ, vt extra de ec. ædif. ad audientiam. Ioan. d ¶ *Conductitius.*] Hæc est 4. pars quæst. secundum Ioan. de Fan.

PRæcipimus.] *Conductitius.*] cc Conductitios appellat eos quibus pro certo pretio committitur cura animarum. hoc enim est cc fisbyteri conductitij qui dñr.

pa episcopis Castilianis. *Pertinet autem hic titulus ad cap. credo proxime post paleam interiectam sequens.*

PALEA. C. I.

4 PEruenit in sanctā synodum, quia de eis, qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam alienarum possessionum conductiones, & sæculares causas susċipiunt: & seipsos quidem à ministeriis sanctis per desidiam separant: ad domos autem sæcularium concurrunt, & substantiarum eorum gubernationes auaritiæ causa susċipiunt. Decreuit igitur sancta & magna synodus, neminem deinceps eorum, hoc est non episcopum, siue clericum, aut monachum conducere possessiones, aut misceri sæcularibus procurationibus: nisi forte, qui legibus ad minorum ætatum tutelas, siue procurationes inexcusabiles attrahantur: aut cui ipsius ciuitatis episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula: vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefensæ sunt, aut earum personarum, quæ maxime ecclesiastico indigent adminiculo propter timorem Dei. Si quis vero transgressus fuerit hæc statuta, correctioni † ecclesiasticæ subiaceat.

¶ *Hic idem canon tertius concilij Chalcedonensis affertur* 3. *dist.* 86. *c. fi. ex alia versione. Abest autem hæc palea à collatis exemplaribus, exceptis duobus.*

¶ Qui clero annexi sunt, sæcularium possessionum procuratores non fiant.

C. II.

5 CRedo placere suggestionē meam sanctitati vestræ, & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero, accedant ad actiones † g, seu administrationes [h], vel procurationes do morum [i]. Gratus episcopus dixit: & Apostolorum statuta sunt, quæ dicunt [Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.] Proinde aut clerici sint sine actionibus domorum: aut [k] actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerunt: hoc obseruemus.

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 15.

non sint administratores vel procuratores domorum sæcularium. Et hoc probatur auctoritate Apostoli dicentis: Nemo militans Deo, &c. *Ad actiones*, causarum. *Aut*, pro &: & sic vtrobique exponas.

g ¶ *Ad actiones.*] Scilicet causarum.

h ¶ *Seu administrationes.*] scilicet rerum sæcularium.

i ¶ *Domorum.*] id est, familias laicorum, vt procurent laicorum familiam in victu.

k ¶ *Aut.*] non intelligas quòd eis detur optio: sed istud, aut, ponitur continuatiue. sic ponitur 88. dist. consequens. & 45. dist. disciplina. Ioan. de Fant.

Placuit

PLacuit.] Casvs. Statuitur in c. isto, vt clerici nō sint conductores vectigalium, nec procuratores domorum sæcularium, nec aliquo modo turpi lucro inhæreant. Et hoc probatur auctoritate Pauli dicentis, Nemo militans Deo, &c.

a ¶ *Conductores.*] fisci scilicet, vt ipsi præstent tributum & vectigal.

1 Anſl. l. 3. c. Bur. l. 2. Iuo p. 6. c. 242.

ecclesia. n. non debet recipere possessiones grauatas tributis: immo si habet, deseret eas, vt 10. q. 2. hoc ius. §. item prædium. Vel appellat hos conductores, qui aliqd con ducūt, vt aliis carius locent. Et est fi. C. locati, milites.

2 Tim. 2.

b ¶ *Inhoneſto.*] qā honesto possunt, vt 91. dist. clericus victum.

Cyprianus.] Casvs. Apud Furnensem ecclesiā laici moriētes in testamento suo sacerdotes & diaconos & alios clericos nominabant tutores vel curatores filiorum suorum: quare Cyprianus scribit clero & populo illius ciuitatis, dicens hoc esse cōtra statuta sanctorum patrū, & contra ea quę in concilio episcoporum statuta fuerunt, vnde præcipit Cyprianus vt hoc de cetero non fiat. si vero quis fecerit, pro eius dormitione sacrificium nō celebretur. Quæ autem sequuntur vsque ad quæstionem, plana sunt.

iuuo p. 6. c. 393.

†*Conſiſtenti*

†*al. nominauerit*

2 Tim. 2.

†*al. molestias.*

†*al. cui*

c ¶ *Tutorem.*] cc Tutelam testamentariam non recipient clerici: sed legitimā possunt si voluntas sed non coguntur recipere eam. De hoc not. 16. q. 1. generaliter, & 86. dist. peruenit.

d ¶ *Probauit.*] id est, deuouit.

e ¶ *Pro dormitione.*]i. morte. Numquid ergo talis est excommunicatus? non: sed ideo fit, quia pœnitens decedit. Dicit tamen quidam hoc esse dictum ad terrorem, vt ext. de rapt. super eo. & de tornea. c. 1.

3 Dist. 88.

4 MOllitiis [a] f, & laqueis sæcularibus obligari nō debent, qui diuinis rebus, & spiritalibus occupati ab ecclesia recedere, & ad terrenos, & sæculares actus vacare non possunt.

a ¶ Mollitiis.] *vera lectio est, molestiis. Sed quia est initium capitis, non est mutatum: alia autem nonnulla & in hoc, & in antecedenti capite emendata sunt.*

Item ex eadem.

¶ Non licet clericis, mollitiis, & sæcularibus rebus obligari. C. V.

5 Hlg, qui in ecclesia Domini ad ordinationem clericā [a] promouentur, in nullo ab administratione diuina auocentur, nec molestiis, & negotiis sæcularibus alligentur [b]: sed in honore sportulantium fratrum, tanquam decimas ex fructibus accipientes, ab altari, & sacrificiis nō recedāt: sed die [h], ac nocte cælestibus rebus, & spiritalibus seruiant.

2 Tim. 2.

2 Tim. 2.

3 Dist. 88.

5 Dist. 54.

Burc. l. 2. c. 150.

†*al. statuas* 2 Tim. 2.

a ¶ Clericam.] *Restituta est vera lectio Cypriani, quam manuscripti vetustissimi codices retinent. Et lib. 2. epist. 5. bis, & lib. 3. epist. 21. prope finem, in omnibus Cypriani codicibus legitur*: ordinatio clerica, & epistolæ clericæ.

b ¶ Alligentur.] *Emendatus & locupletatus est hic locus ex originali impresso, & manuscripto.*

Item, vt supra, Cyprianus ibidem.

¶ De eodem. C. VII.

6 SAcerdotium† [i] decretum religiose, & necessarie factum seruetur [k] à nobis: simul & ceteris fratribus detur exemplū, ne quis sacerdotes, & ministros Dei, altari eius, & ecclesiæ vacantes ad sæculares molestias deuocet. Obseruari enim de cetero poterit, ne vltra hoc fiat circa personam clericorum: si quod nunc factum est, fuerit vindicatum.

6 Iuo p. 6. c. 396.

†*Sacerdotum*] vera lectio.

QVÆSTIO IIII.

Vòd vero l *fulgidis, & clarissimis vestibus, eis ornari non liceat in septima synodo iubetur: in qua sic statutum est. c. 16.*

¶ Corripiantur clerici, qui vnguentis, & claris vestibus, & fulgidis lasciuiunt.

C. I.

7 OMnis iactantia, & ornatura [m] corporalis à sacrato ordine aliena est. Eos ergo episcopos, vel clericos, qui se fulgidis, & claris vestibus ornant, emendari oportet. Quòd si in hoc permanserint, epitomio [n] tradātur: Similiter & eos, qui vnguentis [o] inunguntur. ¶ Quoniam vero radice amaritudinis exorta contaminatio facta est in ecclesia catholica, Christianos calumniantium hæresis [a], & hi, qui hanc receperunt, non solum imaginarias † [p] picturas abominati sunt, sed etiam omnem reuerentiam repulerunt, eos, qui religiose ac pie viuunt, offendentes (ac per hoc completur in eis, quod scriptum est [Abominatio est peccatori Dei cultus:]) vt 3. 41. di. c. parsimoniam. In talibus enim non vsus, sed libido est in culpa, vt 3. 41. dist. quisquis.

7 Anſl. l. 6. c. 195. Iuo p. 5. c. 377.

I ¶ *Quòd vero.*] Not. quòd vsus vestium non despiciatur: sed abusus, scilicet iactantia & voluptas: quia in victu non refert quis, vel quid, vel quantum comedat, dummodo non gulosē sumat, vt 41. di. quisquis, & cap. deliciæ. idem dico in veste, vt 41. dist. parsimoniam. & hic in c. r. cc Possunt ergo clerici secūdum cōsuetudinem regionis pretiosis vestibus vti, vt conforment se moribus eorum inter quos viuunt: & ne vilescat dignitas clericalis. arg. 80. dist. episcopi. cc sed rubeis & viridibus pannis non vtantur: omnes desuper habebunt clausas vestes. extra de vit. & hon. cler. clerici. purpuram & cendatum possunt ferre. Nam vestis domini purpurea fuit: nec tenet illud quod legitur ext. de vit. & hon. cler. statuimus. quia non fuit per vsum vtentiū approbatum: sicut nec illud Grego. vij. extra de app. meminimus. Greg. tamen dicit, q̄ si cultus pretiosarum vestium non esset in culpa, sermo Dei non tam manifeste exprimeret quòd diues in dutus purpura & byſso descendit ad inferos. de pœn. distin. 3. cauendum. sed illud non obstat: quia sine charitate erat. nam propter diuitias quis non damnaretur. 31. dist. hæc scripsimus.

cc Vestes ergo clerici secūdum rātur ſcdm regionis cō suetudinem

cc Pannis rubeis & viridibus pannis non vtantur. clerici

6 Iuo p. 6. c. 396.

†*Sacerdotum*] vera lectio.

OMnis iactantia.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, q̄ clerici fulgidis vestibus se ornātes, & q̄ vnguentis vnguntur, epitimio tradantur. In 2. parte dr, q̄ q̄dā erant hæretici, q̄ deridebant eos qui vilibus vestib. induebantur: dicentes q̄ homines debebant ornari, & non ecclesiæ, quorum hæresim si quis sequitur, per epitimium corrigatur. In 3. parte dr, q̄ antiquitus homines ytebantur mediocrib. vestib. sed non sericis vel ornamētis variorum colorum: quod iuxta Basilij ex elatione mentis videtur prouenire.

Secunda pars inc. ibi, *Quoniam vero.* Tertia ibi, *Erisēb. Hi*, supple ideo. *Hanc*, i. hæresim vel cōtaminationem.

†*al. imagi- num*

m ¶ *Ornatura.*] quæ fit causa voluptatis. aliàs secus, vt 41. dist. parsimoniam. & cap. deliciæ.

n ¶ *Epitimio.*] cc id est, suspensioni vnius septimanæ, vt] c. prox. Vel epitimium dicitur increpatio, vel est genus pœnæ.

cc Epitimiū quid significat.

o ¶ *Qui vnguentis.*] non propter ægritudinem, sed vt melius redoleant propter voluptatem: quod non licet. 92. dist. cantantes. & de consec. dist. 2. peruenit.

p ¶ *Imaginarias.*] in quibus imaginamur & respicimus conditionem nostram.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eccl.11. abñ dt. nã si solú necessitãte attẽdas pellis capina sufficeret qd ñ ẽ verũ. 41.dist.parsi scdm l.d.F.

a ¶ *Necessitatem.*] id est, commoditatem & honestatem. [a]
b ¶ *In summitate.*] id est, in limbo.

Nvllus.] Casvs. Statuitur i hoc ca. vt nullus clericus veste vtatur indecentiori: siue moretur, siue vadat: sed vtatur stolis, i. vestibus vel cappis, quæ sunt cõcessæ clericis. & qui contra fecerit, per hebdomadam suspendatur.

c ¶ *In itinere.* Iusi fuerit iusta causa timoris. extr. de vi. & hon. cler. clerici.

d ¶ *Stolis.* id est, vestetalari, super pellicio, vel cappa.

e ¶ *Per vnam.*] not. de suspensione vnius septimanæ. sic de confe. di. 2. si qs per ebrietatẽ. & 5. q. 2. presenti.

Episcopi.] Casvs. Quida clerici laicalib. indumentis vtebantur: & sacerdotes sine pallio in publico apparebant. quare statuit Zacharias, vt hoc de cetero nõ faciant, nisi itinere longo ambulauerint: quia sicut mulier orans non velato capite, deturpat caput suum, i. virum: ita sacerdos sine operimento deturpat sacerdotium suum. Si quis vero contra hæc statuta fecerit, comunione priuetur.

f ¶ *Sacerdotali.*] i. talari. Seq. c. planum est.

f ¶ *Sacerdotali.*] i. talari, vt 23. di. non liceat.

g ¶ *Operimento.*] i. fine cappa vel pallio.

Sine ornatu.] h ¶ *Sæculare.* Ergo vi q̃ qui verberat tales, non fit excommunicatus. extra de sen. exc. in audientia. sed hoc non est verum, vt no. 17. q. 4. qdquis. Ioan. de Fant.

Recipimus.] Casvs. Præcipit Innocentius in hoc c. vt clerici tã honeste in habitu corporis & in moribus se habeant, vt aspectũ laicorum, quorum formam esse debent, nõ offendãt. Si quis vero cõtra fecerit, nisi admonitus resipiscat: beneficio careat ecclesiastico.

1. Cor. 11.

Vum vero.] Casvs. Hic proponitur 5. q. qua quæritur an clerici ab ẽpo suo cortecti officium relinquẽtes, ad sæculare iudicem confugere possint? Et resp. q. non, vt probatur per sequentia.

2 Anſ. l. 7. c. 162. Iuo p. 13 c. 7.

i ¶ *Suum vero.*] Hęc q. determinatur 11. q. 1. placuit vt quicũque. & c. inolita.

Placuit.] Casvs. Statuum fuit in

Igitur, si inuenti fuerint deridentes eos, qui vilibus, & religiosis vestibus amicti sunt, per epitimium corrigantur. ¶ A priscis enim vsq; tẽporibus omnis sacratus vir cum mediocri, & vili veste conuersabatur. Omne quippe, quod non propter necessitatem [a] suam, sed propter venustatẽ accipitur, clationis habet calumniam, quemad modum magnus ait Basilius. Sed neque ex sericis texturis vestem quis variatam induebat: neque apponebat variorum colorum ornamenta in summitate † [b] vestimentorum. Audierant enim ex deisona lingua quia [Qui mollibus vestiũtur, in domibus regum sunt.]

[a] ¶ Hæresis.] *Cum antea legeretur, hæreticorum: sic est emendatum ex Anastasio, & Iuone, & respondet græce voci, αἱρεσις: atque ex iisdem nonnulla alia sunt restituta.*

Item ex synodo sexta, c. 27.

¶ Clerici siue in itinere ambulantes, siue alibi degentes, congruis sibi vestibus vtantur.
C. II.

Nvllus eorum, qui connumerantur in clero, vestimẽtum indecens habeat, siue in ciuitate degens, siue in itinere [c] ambulãs: sed stolis [d] vtatur, quæ concessæ sunt clericis. Si vero quis tale quid fecerit: per vnam [e] hebdomadam suspendatur †.

Item Zacharias Papa in synodo Romana, c. 3.

¶ Non sæcularibus vestibus, sed ordini suo conuenientibus clerici vtantur.
C. III.

Episcopi, presbyteri, diaconi sæcularibus indumentis non vtantur, nisi, vt condecet, tunica sacerdotali [f]: sed neque dum ambulauerint in ciuitate, aut in via, aut in plateis, sine operimento [g] præsumant ambulare, præter, si in itinere longo ambulauerint: quia sicut mulier orans in ecclesia non velato capite deturpat caput suũ iuxta Apostoli vocẽ: ita sacerdos sine operimento deturpat sacerdotiũ suum. Quòd si temere præsumpserit contra statuta agere, cõmunione priuetur, donec, quæ statuta sunt, adimplere maturet.

¶ *Hæc synodus à Zacharia Papa habita extat in bibliotheca Vaticana, & Regiensi.*

Item Leo Papa ij. in synodo Romana, c. 12.

¶ Extra domum sine proprio ornatu sacerdotes non appareant.
C. IIII.

Sine ornatu sacerdotali extra domos sacerdotes apparere non conuenit: ne, vt aliquis sæcularium [h], iniurias patiantur: sed ea solummodo, quæ per patres constituta videntur, obseruet. Contrarius denique inuentus, aut desinat, aut canonicæ subiaceat disciplinæ.

Item Innocentius Papa ij. in concilio Lateranensi, c. 4. [3]

¶ Careant beneficiis ecclesiasticis, qui corrigi ab episcopis contemnunt. C. V.

Recipimus, vt tam episcopi, quam clerici in statu mẽtis, in habitu corporis, Deo & hominibus placere studeant: & nec in superfluitate, scissura [a], aut colore vestiũ, nec in tonsura intuentium (quorũ forma, & exemplum esse debent) offendant aspectum: sed potius, quod eorum deceat sanctitatem, præ se ferãt, quòd si moniti ab episcopis emendare noluerint, ecclesiasticis careant beneficiis.

¶ Hoc cap. editum est ab Innocentio ij. in concil. Lateranensi, deinde ab Eugenio iij. in concilio Romano est innouatum.

[a] ¶ Scissura.] *Hæc vox non est in concilio Innocentij. In synodo autem Eugenij in exemplari Gallico legitur* fissura. *In Vaticano autem,* scissuræ: *& in nonnullis Gratiani vetustis exemplaribus,* fissuræ.

QVÆSTIO V.

Vum vero i *episcopum relinquere, & ab officio suo discedere, atque ad sæculare iudicem confugere nulli licet.*

Vide in Agathensi concilio, c. 8. legitur. [5]

¶ Clericus ad iudicem sæcularem confugiens, de communione ecclesiæ depellatur. C. I.

Placuit, vt clericus, si relicto officio suo propter districtionem ad sæcularem iudicem [a] fortasse confugerit, & is, ad quem recurrit, solatium ei defensionis imenderit: cum eodem de ecclesiæ communione pellatur.

A ¶ Iudicem.] *Sic in recentioribus conciliorum Coloniensibus editionibus: sed à vetustioribus, & codicibus Vaticanis, & capitulari abest vox ista.*

Item ex concilio Antiocheno, c. 12. [6]

¶ Presbyter vel diaconus ab episcopo depositus Imperatorem non adeat.
C. II.

j [7] Si quis à proprio episcopo depositus presbyter, vel diaconus, aut etiam si à synodo quilibet episcopus fuerit exautoratus: molestiam imperialibus [k] autibus inferre non præsumat: sed ad maiorem episcoporum synodum sese conuertat, & quæ se putat habere iusta, in eorum concilio alleget, atque ab his de se expecter, quæ fuerit deprompta sententia. Quòd si deficiens pusillanimitate hoc noluerit facere, sed importunus fuerit Imperatori, huiusmodi nullam veniam [l] habeat, neque locum vllius assertionis suę, nec spem recipiendi gradus habeat in futurum.

Item ex concilio Carthaginensi quinto, c. 2.

¶ Non defensetur ab aliquo, qui episcoporum iudicio damnatur. C. III.

ij [8] Si quis cuiuslibet honoris clericus iudicio episcoporum pro quocumq; crimine fuerit damnatus, nõ liceat eum siue ab ecclesiis, quibus præfuit, siue à quolibet homine defensari, interposita pœnam damni pecuniæ, atque honoris: quo nec ætatem [n], nec sexum excusandum esse præcipimus.

3 & cõc. Eugenij iij. c. 2

4 Pann. l. 8. c. 140.

1 in cap. fynod. Græc. Mar. Brach. c. 31.

2 Cæc. 3. c. 12. si quis à proprio.

3 tribulatus ageredebet gratias Deo

4 importunus] importunus palatia]

5 Vide in Agathensi concilio, c. 8. legitur.

6 Et in Agg. gran. c. 74.

7 Burch. l. 2. c. 180. Iuo p. 6. c. 225.

8 Decret. p. 4

Svt de consecr. dist. 4. eos. extr. de delic. pue. c. 1. B.

1 Si forte.] ¶ *Susceperit.*] ad defendendum.

Si quis episcopus.] Casvs. Statuit Martinus Papa in hoc ca. quòd si episcopus, vel alius clericus conqueritur se iniuste damnatum, recurrat ad concilium episcoporum: & ibi si quas habet innocentiæ causas alleget. si autem voluerit ad principem recurrere, nullam spem futuræ reconciliationis habebit.

b *Palatio.*] Nullus enim episcop[a] vel presbyter sine cõscientia aliorum episcoporũ ibit ad Imperatorem. 23. q. 8. si quis episcopus.

Si episcoporum.] Casvs. Quidam episcopi cũ suas causas coram Apostolico tractare deberent, refugium habebant ad iudices sæculares. qđ Grego. suis peccatis deputat. de hoc tamen referendo gratias Deo, scribit Constantinæ Augustæ, dicens, quòd nisi episcopi cito ad eum venerint, canonicam districtionem in eos ex ercebit.

¶ *Gratias ago.*] hoc de facto ipsorum: qa ipsi peccant: sed pro pœna quam ego susti neo, sicut Deo gratias Deo pro sua pœna: non pro persecutione malorum, cũ sic dixit: Sit nomen Domini benedictum.

Vidam episcopus.] Casvs. In superiori cau sa tractatum est de obedientia clericorum erga suos episcopos. Sed quia quandoque quis iurat se suo prælato nõ obedire: ideo Gratianus hanc xxij. causam subnectit: in qua de iuramento tra ctat, & de mandato: & quot comites iura mentum habeat: quæ vt melius appareant proponit thema, de quo quinque elicit quæstiones.

Vòd iuramẽtum.] Hæc q. diuiditur in 5. part. in quarum prima proba tur per 10. c. quod pos sumus iurare pro re li cita & ex causa: aliàs non. Secũda ibi, *Quæritur quis.* Tertia ibi, *Ex premissis.* Quarta ibi, *Sed quæritur.* Qui ta ibi, *Periurij.* Io. de Ian.

Ioan. diac. l. 6. c. 51.

Item ex concilio Arelatensi, c. 4.

¶ Communione priuetur, qui ecclesiasticæ disciplinæ regulam fugientem dispensare præsumit. C. IIII.

Si forte aliquis clericorum regulam disciplinę ecclesiasticę subterfugiens fuerit euagatus, qui cumque cum susceperit [2], & nõ solum pontifici suo non reconciliauerit, sed magis defensare præsumperit, ecclesiæ communione priuetur.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 3 5. [3]

¶ Spe reconciliationis careat, qui ab episcopis condemnatus Imperatorem adierit. C. V.

iij [4] Si quis episcop[a], presbyter, aut diaconus excommunicatus, in concilio iniuste se querit condemnatum, ad maiorem [A] episcoporum synodum reuertatur, & eorum inquisitionem, & iudicium expectãs, si quas se iustas causas habere putat, illis exponat. Si autem contempserit, & importans † se palatio [b]; aures principũ inquietare voluerit, hic ad nullam veniam poterit peruenire: neque spem futuræ reconciliationis habebit.

A ¶ Maiorem.] *Antea legebatur,* maiorum episcoporum concilium. *Emendatum est ex coduce Lucensi regio: quoniam concordat cum canone Antiocheno supra c. si quis à proprio. vnde videtur sumptum.*

Item Gregorius Constantinæ Augustæ, lib. 4. epist. 34.

¶ In vulgatis, & plerisque manuscriptis legitur, Constantino Augusto. *Emendatum est ex vno vetusto Gratiani, & altero epistolarum B. Gregorij: licet in editionibus illarum sit,* Constantiæ Augustæ. *Nam vxorem Mauritij Imperatoris, ad quam scribit B. Gregorius, Constantinam vocatam esse testantur Zonaras, Nicephorus, Cedrenus, et Anastasius bibliothecarius: et Ioannes diaconus in vita B. Gregorij lib. 3. nu. 51. referens epistolam, ex qua sumptum est hoc caput, Constantinæ Augustæ scriptam asserit.*

¶ Episcoporum causæ coram principibus examinari non debent. C. VI.

3 Si episcoporum causæ mihi commissorũ apud præsimos dominos aliorum patrociniis disponuntur, infelix ego in ecclesia ista quid facio? Sed vt episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad sæculares iudices ha beant, omnipotenti Deo gratias ago [c] peccatis meis deputo. Hoc tamen breuiter suggero, quia aliquantulum expecto: & si ad me diu venire distulerint †, exercere in eos † districtionem canonicam nullo modo cessabo.

CAVSA XXII.

Vidam episcopus iurauit falsum, quod putabat verum: quo comperto archidiaconus eius iurauit se numquam præstaturum ei obedictiam. Compellitur archidiaconus ab episcopo ad exhibendã sibi consuetam reuerentiam. Accusatur episcopus de duplici periurio, & de eo, quòd falsum iurauit, & quia archidiaconum ad peierandum compellit.

1 *Primo quæritur, an iuramentum sit præstandum, an non.*

2 *Secundo, si sit periurus, qui iurat falsum, quod putabat verum.*

3 *Tertio, si licuit archidiacono denegare episcopo consuetam obedientiam.*

4 *Quarto si constiterit esse illicitum, quod iurauit archidiaconus, an sit seruandum.*

5 *Quinto, si constiterit illud seruandum esse, an episcopus sit reus periurij, qui contra iuramentum archidiaconum sum iure compellit.*

QVÆSTIO I.

1. ps. *Vòd iuramentum* d *præstandum non sit, auctoritate canonicæ scripturæ probatur. Ait enim Christus in Euangelio discipula [Sit sermo vester, Est, est, non non*[e]: *quod autem amplius est, à malo est.*] Item Iacobus in epistola. [*Ante omnia fratres mei nolite iurare omnino.*] *Vtraque auctoritate iuramentum prohibetur præstare. Sed aliud est, ad iuramentum sponte accedere: aliud, vel ad asserendam innocentiam suam, vel ad pacis fœdera confirmanda, vel ad persuadendum auditoribus, quando pigri sunt credere, quod eis vtile est, iuramentũ offerre. Primum prohibetur: secundum conceditur. Non enim iurare omnino peccatum est.*

Vide in concilio Toletano 8. c. 2. legitur.

¶ Iuramentum pro fœdere pacis est faciendum. C. I.

1 Omne [h], quod in pacis fœdera venit, tunc solidius

Euangelij, & Iacobi. Postea soluit dicens, quòd sponte iurare quis non debet, sed propter necessitatem potest, vt pro innocentia sua purganda: & pro pace facienda: aut propter incredulitatẽ aliquorũ.

d ¶ *Quod iuramentum.*] Ad intelligentiam sequentium videndum quid sit iurare: & quid iuramentum, quæ causa institutionis iuramenti: & quæ sit forma iuramenti. "Iurare est aliquid Deo teste dicere. Iuramentum est vox ipsius iurantis, vel actus ipse, vel ipsum quod iuratur. "Causa institutionis vna est propter infirmitatem hominum de facili dubitãtium. cum enim volumus aliquibus persuadere quod eis vtile est, & non credunt simplici verbo permittitur nobis iurare, vt j. e. non est. & cap. ita ergo. & cap. si peccatum. Alia causa est propter idolatriam. sicut enim concessum fuit vt hostias Deo immolarẽt, ne eas offerrent dæmonibus: sic potius permissum fuit, vt p Deum iurarent, quã per creaturas: ne inciderent in crimen idolatriæ, vt j. e. considera. "Forma autem iuramenti alia fit solemne: alia fit in ceteruntu alicuius rei sacræ. "Illa quæ solo "iurãdria fit, secundũ tria tempora triplex inuenitur. Aliter enim iurabant in veteri lege: aliter in primitiua ecclesia: aliter hodie. In veteri lege iurabatur, Viuit Dominus, viuit anima mea: hæc addat mihi Dominus, vt j. ea. & iurabunt. In primitiua ecclesia iurabatur, testis est mihi Dominus: testis est mihi cõscientia: hoc dico coram Deo, vt j. ead. si peccatum. Hodie iuratur, per Deum: & sic me Deus adiuuet, vt Iac. 5. 35. q. 6. de parentela. "Pœna periurij est incut de aliis mortalibus, vt j. ea. q. c. vlt. & fit intestabilis, vt j. e. q. 5. paruuli. huic autem quæstioni propositæ breuis datur solutio, quia iuramentum non est præstandum nisi in dubiis & necessariis, cum pigri sint homines ad credendum, vt j. e. ita. & c. si peccatum.

† *al. dissuleruit* orig.
† *in eo* orig.
" *iurare quid sit.*
" *iurãdi forma.*
" *iuramenti forma.*
" *periurij.*
" *periurium.*
Matth. 5. Iac. 5.
" *Pœna periurij.*
e ¶ *Est est, non non.*] ideo fit geminatio, vt referatur ad os, & ad cor, vt ext. de iureiu. & si Christus. & nega

1 Iuo p. 13 c. 2. Pan. l. 8. c. 83.

tio duplex hic non inducit affirmationem: licet sit arg. contra. ff. de ver. sig. duobus verbis.

f ¶ *A malo.*] ab incredulitate, scilitet illius cui iuratur, vt ext. de ele. significasti.

g ¶ *Nolite.*] sic tantum remouet indiscretum iuramentum, vel vult dicere quòd non pro qualibet re sit iurandum: quia non pro vili, vt 2. q. 5. si quis. Ioan.

Omne.] Casvs. Statuit concilium Toleta. in hoc c. quòd pro tribus causis potest quis licite iurare, scilicet pro pace facienda vel confolidanda, & cum in iudicio per testes veritas comprobatur, & cum quis suam innocentiam purgat.

h ¶ *Omne quod.*] item quattuor hic ponit casus, in quibus potest

iurari

Universidad de Deusto
Biblioteca

iurari. sũt & alij quos habes 2.qu.5. in prin. & 28.dist.de Syracusanæ. & ext.de iur.cal. c.1.ext.de ele.significasti.

tal.fixius

a ¶ *Deficiat.*] supple & reus sit infamatus. aliàs deficiente accusatore non cogitur se reus expurgare, nisi fuerit infamatus, vt 6.q. vlt. quod autem licet quidam voluerint dicere contra.C. de reb. cred.in bonę. & hæc dictio, sola, excludit hic vulgarem

tal.testis

2 Quę aliena d3 esse à sacro ordinę, 2.q.5.monachiã. L.

purgationem [a], sed non excludit numerum compurgatorum.

b ¶ *Taxatio.*]id est,imposito iudicis. est enim taxare modus iubere, ext.de pur.can. cum in iuuentute.

1 Et Beda 1.Cor.15.

2 sent.3.dist. 39.Poly.l.6. tit.11.Iuo p. 12.c.3. Pan. l.8.c.84.

Ioan.

NOn est contra.] Casvs. Quidã dicebant, quòd nullo modo erat iurãdum: & hoc probant auctoritate Domini dicentis, sit sermo vester, ẽ est, &c. Aug. vero ostendit, quòd iurare non est peccatum. qd probat exemplo Apostoli, qui iurauit his verbis, per gloriam vestram quotidie mor ior. quam locutionẽ exemplaria græca iurationem esse ostendunt, siue demonstrant. & docet q̃ Dominus non prohibuit iuramenta nisi quæ fiunt ex cupiditate & dilectione iurandi.

2.Cor.15.

c ¶ *In ipso est.*] ſ.ead.si peccatum, 11.q.3. antecessor.Ioan.

† *al.dilectione*

d ¶ *Audiendi sunt.*] " immo eo ipso q̃ nolunt iurare, sunt habendi hæretici. extra

Matth.5. " iurare no lens est habendus hereticus:

de hær. excommunicamus. & c.ad abolẽdam.5.ſi qui. quidam enim nimis faciles sunt ad iurãdum: quidam metu diuini numinis vsque ad superstitionem perueniũt, vt ff. de cõd.inſt. quæ sub conditione.Io.

IN nouo.]Casvs.Dicit Aug. quòd prohibitum est ne omni no iuremus:non quia iurare sit peccatum: sed quia peierare peccatum est, ad quod p

3 Iuo p.12.c. 4. Pann.l.8. c.85.

iuramentum perueniũtur.

Matth.5.

c ¶ *Sed quia peierare.*] arg.quòd quandoque prohibetur aliqd nõ propter se, sed propter aliud quod inde

b Arg.cõtra 23.q.5.de occidendis.

sequi potest [b]. 11.q.3. nolite. &37.dist.ideo. inſt.vi bon.rap.§.sed nedum talia. 41. dist. quisquis.12.q.1.habebat.2.q.7.presumunt. 24.qu.3.Deus.vbi aliquid prohibetur propter suum contrariũ, sicut hic.

4 Beda 1.Cor.15.

5 Polyc. l.6. tit.11.

subsistit,cum iuramenti hoc interpositio roborat. Sed & omne, quod amicorum animos cõciliat, tunc fideliusꝝdurat, cum eos sacramẽti vincula ligant. Omne etiam quod testibusꝝadstipulatur, tunc verius constat, cum id adiectio iurationis affirmat. Quòd si &, testis deficiat [a], innocentis fidem sola iusiurandi taxatio [b] manifestat.

a ¶Si & testis.] *In vetustioribus conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & vno monasterij Dommicanorũ legitur:* Quòd etsi gestis deficiat, nocentis fidem, &c. *Sed recentiores editiones Colonienses, & codex Lucensis regius habent vt Gratianus, & Iuo, & Pannormia.*

Item Augustinus super epistolam ad Galatas,c. 1. in fine.

¶Iuratio non est prohibenda,nec tanquam bonum appetenda. C. II.

NOn est contra præceptum iuratio,quę à malo est,non iurantis, sed incredulitatis eius, cui iurare cogitur. Nam hinc intelligitur ita Dominum prohibuisse à iurando, vt, quantum in ipso est [c], quisque nõ iuret: quod multi faciunt, in ore habentes iurationem tanquam magnum,aut suaue aliquid. Nam vtique Apostolus nouerat præceptum Domini:& iurauit tamen.Non enim audiendi sunt [d], qui has, iurationes esse non putant. Quid enim faciant de illa? [Quotidie morior per vestram gloriam,fratres, quã habeo in Christo Iesu Domino nostro:] quam græca exemplaria manifestissimam iurationem esse conuincunt.Prohibemur [a] ergo iurare cupiditate,aut delectatione† iurandi. Quamuis enim iuramentum amplius sit,quàm,est est,non non, & ideo à malo sit, non tamẽ à malo tuo,sed infirmitatis,aut in credulitatis eorum, qui nõ aliter mouentur ad fidem.

a ¶Prohibemur ergo.] *Apud B. Augustinum, & ceteros collectores hic locus ita habet.* Quantum ergo in ipso est non iurat Apostolus:non enim appetit iurationem cupiditate, aut delectatione iurandi. Amplius enim est quàm est est, non non: & ideo à malo est,sed infirmitatis,&c.

Item Augu,in epist. 154.ad Publicolam.

¶Peierare,peccatum est,non iurare. C. III.

IN nouo testamento dictũ est, Ne omnino iuremus. Quod quidem mihi propterea dictum videtur,non quia verũ iurare peccatum est, sed quia peierare [c] immane peccatum est: à quo longe nos esse voluit,qui omnino ne iuremus,admonuit.

Idem sermone trigesimo de verbis Apostoli.†

¶In necessariis verum iurare peccatum non est. C. IIII.

VT noueritis verum iurare non esse peccatum, inueni

1.Cor.15.

mus & apostolum Paulum iurasse [Quotidie morior per vestram gloriam, fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.] Per vestram gloriam iuratio est. Non enim sic ait, per vestram gloriam morior, quasi vestra gloria me facit mori:quomodo si dicere tur perᶜ venenum, per gladium, per bestiam, per inimicum, mortuus est, intelligeretur faciẽte inimico, faciente gladio, faciente veneno mortuus est.

c ¶ Per venenum.] *Apud B. Augustinum, & Bedam sic legitur*, quomodo si diceret, per venenum mortuus est, per gladium mortuus est, per bestiam mortuus est, per inimicum mortuus est, id est faciente inimico, faciente gladio, faciente veneno, & similia: Non sic dixit per vestram gloriam.

Idem de sermone Domini,lib. 1.c.30.

¶Nec tanquam bonum appetendum, nec tanquam malum iuramentum est vitandum. C. V.

ITa ergo præcepisse Dominum intelligitur, ne iuretur:ne quisquam, sicut bonum [f], appetat iusiurandum, & assiduitate iurandi ad periurium per consuetudinẽ [g] delabatur. Quapropter qui intelligit non in bonis, sed in necessariis iurationem habendam,refrænet se quantum potest, vt non ea vtatur,nisi necessitas† cogat:videlicet, cum videt pigros esse homines ad credendum,quod eis vtile est credere,nisi iuratiõe firmetur. Ad hoc itaque pertinet, quod sic dicitur [Sit autẽ sermo vester, est est,non non.] Hoc bonum est, & appetendum: [Quod autem amplius est,à malo est:]id est, si iurare cogeris,scias de necessitate venire infirmitatis eorum, quibus aliquid suades,quæ infirmitas vtique malum est:vnde nos quotidie liberari deprecamur, cũ dicimus [Libera nos à malo.] Itaque non dixit [h], quod autem amplius est, malum est. Tu enim† non malum facis,qui bene vteris iuratione.

Idem ibidem continenter.

¶Iurare non est peccatum. C. VI.

TV malum non facis, qui bene vteris iuratione:quę [i] etsi non bona,tamen necessaria est,vt alteri persuadeas, quod vtiliter [i] persuades.' Sed à malo est illius, cuius infirmitate iurare cogeris.

i ¶Quæ etsi.] *Apud B. Augustinum post vltima verba capitis præcedentis*, bene vteris iuratione, *sequitur continenter*, quæ etsi non bona,&c. *quemadmodum & in vno perueteri to Gratiani codice, in quo hæc duo capita non sunt distincta.*

Item Hieronymus super Hieremiam ad cap.4.

¶Per Deum iurare permittitur,ne per idola iuretur. C. VII.

ET iurabũt [k], viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, &

1.Cor.15.

principio.secunda in fine,vbi dicitur, *viuit Dominus.*

a ¶ *Sed hic,iurabis, &c.*]prima ratio.

b ¶ *Pro confessione.*]iurando enim per Deum, confitemur ipsum.

c ¶ *Offendicula.*]id est, idola per quæ iurabant.

d ¶ *Mortuorum.*]scilicet deorum.Ioan. [a]

COnsidera.] Casvs.Hieronymꝰ ostendit in hoc ca. q̃ Christus non prohibuit iurare p Deum, sed per creaturas, nõ q̃ hoc fiat rectè, sed quia melius est per Deum iurare,quam p dæmones vel alias creaturas:sicut nõ rectè Iudæi Deo victimas immolabant:sed quia melius est Deo immolare quam dæmoniis.Seq.ca. per te videre poteris.

a Sub.q̃ per hoc dãnabãtur: & cõtẽpsibiles habẽbãtur, & si credebant populꝰ ipsos hre aligd numinis se sicut prius. q̃ in rabat ipsos

e ¶ *Sed per cælum.*]"licet per creaturas nõ possumus iurare,iuramus tamen per Euangelium,quod est creatura: quia ibi tantum respectus habetur ad Deum. Ideo autẽ prohibetur iurari p eas, ne per contemptum earum peieretur,vt 3. ea.5.sed obiicitur, & ne videatur numẽ esse in eis.3.c.6.vlt.

esse creaturare per creaturas non licet.

1sent.3.dist. 39.Ioo p.12. c.6.Pan.l.8. cap.

f ¶ *Melius esset Deo.*] electiue ponitur,non comparatiue.sic 11.q. 3.nemo peritorum.

g CLericum.] ¶ *Tyrantem.*] sine solẽnitate. tunc enim depositionẽ inducit quando ad solennitatem iurat,arg.27.dist. 5.vlt.

† *necessitas cum videt*] orig.

h ¶ *Inter epulas.*] de consec.dist.5.nullus.

SI quis per capillũ.] Casvs. Hoc c.diuiditur in tres par. In 1.dicitur,q̃ si quis iurat per capillum vel caput Dei, si clericus est,deponatur: si laicꝰ, anathematizetur. In 2.part.dicitur, q̃ si quis per creaturas,p-

3 Bor.l.12.c. 9.& 175. 10 par.6.c. 166.& 261.

fanas iurauerit:debet cerrime castigari, & quia non dixit.] vim ergo debemus facere in verbis secundum ius, vt 8.dil.si confitudinem. &ff.de ver. oblig. si quis stipulatus.

† *autem*

TV malum.] ¶ *Quod vtiliter.*]"& si propter vtilitatem iurat per creaturas,iurat p fum iurare,multo ma gis propter meam,vt 23.q.5.si non licet.

6 Iuo p.12.c. 5.Pan.l.8.

ET iurabunt.]Casvs.In veteri testamento iurabant Iudæi per idola: postea Dominus ad cõdemnationem idolorum, & vt Dominus per os hominum commenderetur, docuit per prophetas vt Iudæi per Dominum iurarent. Et hoc probat Hiero.duabus auctoritatib. & sic aliquis non potest dicere q̃ Euangelium in omni casu nos iurare prohi beat.Et not.quòd pri c.37. ma auctoritas est in Hier.4.

prin

in iustitia:& benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt.] Quomodo ergo Euãgelium iurare nos prohibet? Sed hic,[iurabis [a]]pro confessione [b] dicitur ad condemnationem idolorum,per quę iurabat Israel.Denique auferuntur offendicula [c],& iuratur per Dominum,quodque dicitur[viuit Dominus]in testamento veteri iusiurandum est,ad condemnationem mortuorum [d],per quos iurat omnis idololatra.

a ¶Et iurabunt.] *Apud Hieremiam c.4.legitur,*& iurabis. *verum quia est inttium capitis, non est mutatum: sed paulo post repositum est,* iurabis, *vbi antea legebatur*, iuramentum.

Item Hieronymus super Matthæum lib. 1.in c.5.

¶Infirmis iurare conceditur. C. VIII.

COnsidera, quòd hic Saluator non per Deum iurare prohibuerit, sed per cælum [e], & terram, & Hierosolymam, & per caput tuum. Et hoc quasi paruulis fuerat lege concessum,vt quomodo victimas immolabãt Deo, ne eas idolis immolarent,sic &iurare permitterẽtur in Deum:non quòd rectè hoc facerẽt,sed quòd melius esset Deo [f], id exhibere, quàm dæmonibus.

Item ex concilio Carthag.4.c.61.& 62.

¶Excommunicetur clericus per creaturas pertinaciter iurans. C. IX.

CLericum per creaturas iurantem [g], acerrime obiurgandum:si perstiterit in vitio,excommunicandum. Inter epulas [h] vero cantantem, supra dictæ sententiæ,sed veritate coercẽdum decernimus.

Item Tius Papa.

¶Clericus deponatur, laicus anathematizetur per capillum, vel caput Dei iurans. C. X.

SI quis per capillum [i] Dei, vel caput iurauerit, vel alio modo blasphemia cõtra Deum vsus fuerit, si in ecclesiastico ordine est [k], deponatur, si laicus,anathematizetur. Et si quis per creaturam iurauerit, acerrime castigetur, & iuxta id,quod synodus diiudicauerit, pœniteat. Si quis autem talem hominem non manifestauerit [k],non est dubium,quin diuina condemnatione coerceatur. Sed si episcopus ista emendare neglexerit, acerrime† corripiatur.

¶ *Simillima his habentur nouella 77.apud Iulianum anteecessorem: sed non prorsus eadem. Quare apud Iuonem nouella locus affertur par.12.c.32. hoc autem caput refertur ca.72. ex decretis Pij, quemadmodum & apud Burchardum.*

2 Quæritur,quis magis teneatur,an ille,qui per Deum, an ille qui super sacra Euangelia iurat.

Huic quæstioni Ioannes Chrysostomus respondet dicens [s].

¶Non est maius per Euãgelium, quàm per Deum iurare. C. XI.

SI aliqua causa fuerit, modicum [l] videtur facere,qui iurat per Deum. Qui autem iurat per Euangelium, maius [m] aliquid feciſſe videtur. Quibus similiter dicendum est:stulti,scripturę sanctæ [a] propter Deum sunt,nõ Deus propter scripturas [n].

a ¶ Sanctæ.] *Sic est emendatum ex aliquot vetustis,& originali,& Polycarpo. Antea legebatur*, factæ.

Item Hieronymus [7].

¶ Non solum in altari, vel reliquiis,sed etiam in communi loquela periurium cauendum est. C. XII.

HAbemus in lege Dei scriptum [Non peierabis in nomine meo,nec pollues nomẽ Dei tui in vanum.] Ideo admonendi sunt omnes,vt diligenter caueant periurium,nõ solum in altari,seu sanctorum reliquiis, sed etiam in communi loquela.

¶ *Burchardus,& Iuo citant ex dictis Hieronymi, apud quem non est inuentum:sed in capitularibus lib.1.c.63.*

Item Isidorus sententiarum lib.2.c.31.

¶Non prohibet Deus iurare,sed peierare. C. XIII.

NOn est contra Dei præceptum iurare:sed dum iuramẽtum facimus, periurij crimen incurrimus.

Item Augustinus de verbis Apostoli,sermone 28.al 30.

¶Iuratio non est peccatũ. C. XIIII.

SI peccatũ esset iuratio, nec in vetere lege diceretur,

† *al. à synodo*]Burch. "iurans per Deũ, an plꝰ obligetur,q̃ iurans per Euãgelium.

7 Auctor operis impf. in Matthæũ hom.44. 8 sent.3.dist. 39.Poly.l.6. tit.11.

cramenta, quæ faciebant in communi loquela, scilicet cum simpliciter per Deum iurabant. Sed ostendit Hieronym. quòd nõ solum illa quæ fiunt in altari seu in sanctorum reliquiis, sunt periuriis præcauenda, sed etiam illa quæ fiunt in communi loquela.& hoc probat auctoritate veteris testamenti dicentis:Non peierabis,&c.

7 Capit.l.1. c.63.

8 Burc. l.12. c.2.Iuo p.12. c.59. Leuit.19.

NOn est[l].] Casvs. Requerritur nunc Gratianus ad principale propositum, ad ostendendum quòd licitum est iurare. & dicitur hic quòd non est contra præceptum Domini iurare: sed ideo prohibetur, ne propter vsum iuramenti periurium incurramus.

9 Polyc.l.6. tit.11. Burc. l.12.c.x. Iuo p.12.c.7. Pan.l.8.c.88

1 peccatum.]Casvs.Quidam dicebant q̃ peccatum erat iurare. Aug.vero docet non esse peccatum iurare tẽpore necessitatis,

cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum homines sunt pigri ad credendum quod est vtile eis. & hoc probat auctoritate veteris legis dicentis: Non peierabis, &c.

a ¶ *Præciperetur.*] "quia non ast peccatum quod Deus vult siue leges[a], vt 26. dist. deinde. & qui peccat, legis auctoritate non peccat, vt 23. quæstio. 4. qui peccat.

"Legis auctoritas excusat à pcto

2 Ad hoc 33. qu. 5. nosluit. in fi.

Leuit. 19. *tal. iusiurandum tuum.*

[Non peierabis: reddas autē Domino iuramenta† tua] Non enim peccatum præciperetur [a] nobis. *Item infra.* ¶ Non vobis dicimus nos, non iurare. Si enim hoc dicimus, mentimur. Quantū ad me [b] pertinet, iuro: sed quantum mihi videtur, magna necessitate compulsus: cum videro non mihi credi, nisi faciam, & ei, qui mihi non credit, non expedire, quòd non credit. Hac perpensa ratione, & consideratione librata, cum magno timore dico [Coram Deo] aut [testis est Deus] aut [scit Christ[a]] sic esse in animo meo: & video, quia plus est: id est, quia amplius est, quam est est, non non. Sed quod amplius est, à malo est, etsi non à malo iurantis, à malo est non credentis.

3 *Ex præmissis colligitur quòd iurare non est peccatum: non tamen tanquam bonum est appetendum, ne consuetudine iurandi labamur in periurium. Sed cum dicatur procedere à malo non credentis, videtur, quòd ei sit iurare peccatum non sit, iuramentum tamen recipere malum sit. Sed nomine mali non malitia sed peccati pœna intelligitur. Ex pœnali enim infirmitate incredulitas illa processit, qua ad iurandum cōpellimur. Ipsum autem iurare, sicut peccatum non est, ita iuramentum ab aliquo recipere malum non est.*

Vnde Augustinus scribit ad Publicolam, epist. 154.

¶ Iuramentum accipere non prohibemur. C. XV.

QVamuis dictum sit, ne iure mus, nusquam me in scripturis sanctis legisse memini, ne ab aliquo iurationem accipiamus [c].

4 *Sed quæritur, an sit vtendum fide eius, qui per dæmonia iurat. De his ita scribit Augustinus eadem epistol.* 154. *ad Publicolam.*

¶ Licet vti fide eius, qui, vt eam seruet, per dæmonia iurat. C. XVI.

2 sent. 5. dist. 39. Ansl. 11. c. 75. Iuo p. 12. c. 35. Pan. l. 8. c. 117. Poly. l. 6. tit. 11.

MOuet te, vtrum eius fidē vtendum sit, qui, vt eam seruet, per dæmonia iurauerit. Vbi te volo prius considerare, vtrū si quispiam per Deos falsos iurauerit se fidem seruaturū [a], & eam non seruauerit, non tibi videatur

3 tenetur. n. seruaf iurta pecet, se cūsū Alcade Im. & Mod. in l. ait prot. §. iurari. in fi. §. ff. de iureiur.

MOuet te.] Casvs. Licet Hu. & Ben. dixerint quòd tres quæstiones factæ fuerint ex hoc cā. ego Bar. Brixien. credo quòd tantum duæ fuerunt. Cap. ergo hoc diuiditur in tres partes. In prima parte quæsiuit Publicola an sit vtendum fide eius qui iurauit per falsos Deos. Antequam veniat ad responsionem quæstionis, dicit quòd qui iurat per falsos Deos, si non seruat fidem, in duobus peccat, & quia iurauit per falsos Deos, & quia fidem non seruauit. sed si seruauit fidem, laudabile est: & ideo fide eius vti possumus ad bonum, & non ad malum. Fides enim appellatur hic promissio, & non illa fides à qua fideles catholici vocantur. In secunda parte dicitur, quòd minus peccat ille, qui iurat per falsos Deos veraciter, quàm qui iurat per verum Deum fallaciter: quia quanto sanctius est per quod iuratur, tanto magis pœnale est periurium. In tertia parte quæsiuit Publicola an peccet qui gentilem siue paganum sibi per falsos Deos facit iurare? Et respondet quòd non: & hoc probat exemplo Iacob & Esau, qui fecerunt sibi iurare Laban & Abimelech per falsos Deos, quod credendum est: & ideo dicit dubitatiue, *si tamen*. Secunda pars incipit ibi, *Verumtamen*. Tertia ibi, *Alia quæstio*. *tal. custodierit*

d ¶ *Bis.*] plus enim peccat qui in duobus peccat, quàm qui in vno. 13. dist. c. 1.

1 sent. 3. dist. 39. Gen. 42.

e ¶ *Sociat.*] & ita obligat iuramētum quod fit per falsos Deos. & non obstat. ff. de iureiuran. l. non erit. §. penultim. vbi dicitur, quòd non valet iuramentum quod fit per falsos Deos: quia ibi loquitur de hominib. eiusdem fidei.

ADDITIO. Scilicet de duobus fidelibus: hic autem vnus erat infidelis: & ita fit hoc in fauorem religionis: vel ibi est aliud le cundum leges, secundum Lau.

tal. eandem

f ¶ *Neque.*] hic respondet racitæ quæstioni, cum pagani non habeant fidem, quomodo dices eos frangere fidem? Ad hoc respondet, quòd hic non agitur de fide virturum, sed de alia fide. "Multipliciter enim dicitur fides, quā doque idem est fides, quod sacramentum baptismi, vt 45. dist. de ludæis. Item dicitur fides caritas, vt vi ge sim a septima, quæ. 2. coniuges. Item dicitur fides scuritas siue pactum, vt 23. quæst. prima. nolli. Item dicitur fides conscientia, vt ibi. Omne quod non est ex fide, peccatum est, vt vigesimaoctaua, quæstione prima. §. primo. Item dicitur fides habitus mentis bene constitutæ. Item dicitur fides credulitas, secundum quam credimus illud quod non videmus, vt ibi, Fides non habet meritum, &c. de pœniten. distinctio. 4. c. in domo.

tal. Deum falsum

"Fides multipliciter dicitur.

g ¶ *Veraciter.*] quod est, si fallaciter iuret. & ita periurium non mittit qui verum iurat per Deos falsos.

2. Mach. 8.

h ¶ *Magis.* hæc dictio, magis, non comparatiue ponitur, sed abnegatiue, quia falsi Dei nō sunt sancti.

c Ad hoc 23. q. 1. caue.

i ¶ *Pœnale.*] id est, maiori pœna dignum. quanto enim res est sanctior vel melior, tanto est maius peccatum offendere eam quàm aliam, vt 17. quæstione 4. sicut qui. & infra eadem, quæstio. 5. qui perierat.

k ¶ *Periurium.* id est, temerarium iuramentum. & sic bene adaptatur ratio sequens.

l ¶ *De Laban.*] "sed nonne ille peccat qui per Deos falsos iurat: ergo & ille peccat, qui recipit tale iuramentum, vt ȷ. ea. q. 5. ille? Sed Deos falsos dic quòd licet ille peccet, tamen permittitur tale iuramentum, cum an peccet, aliter non possit adhiberi fides dictis suis. præterea si iuraret per Deum verum, facilius obuiaret tali iuramento, & tamen magis peccaret.

SIC ETIAM. Casvs. Adhuc ostendit Gratian. quòd non peccat Christ

Christianus, qui paganum sibi per suos Deos facit iurare. Diuiditur ergo iste §. in tres partes. In prima ostendit, quòd non peccat Christianus si recipit sacramentum ab infideli per Deos suos. Et hoc probat exemplo Iudæorum quando fecerunt pacē cum Roma nis, per Deos falsos receperunt iuramētum, ipsi autem per Deum verum iurauerūt. Sic etiam per creaturas iurare malum est: sed seruare quod iuratur, est bonum. In secunda par. obiicit & probat, quòd iurare per creaturas non est malum: quia Ioseph cum vir sanctus esset, per salutem Pharaonis iurauit. Postea soluit dicens, quòd sancti iurando per creaturas ipsum creatorem venerabātur: sic Ioseph iurando per salutem Pharaonis, iurauit p eum, qui dedit ei salutem & potestatem. & Dominus non prohibuit iurare per creaturas nisi ꝓpter duas causas, ne in eis numen deitatis esse putaretur, vel ne eas cō temptibiles iudicando, promissa non seruaremus. In tertia parte quærit incidenter quid sit grauius, an iurare falleciter p creaturas, an per creatorem. Et primo ostendit, quòd grauius est iurare per creaturas: quia sic iurando in duobus peccat: quia & contra prohibitionem iurat, & quia fallaciter iurat: sed per creatorem fallaciter iurando, tantum in vno peccat. Postea soluit dicens, quòd peruitas sic, vt vi ge sim a septima, quæ. 2. coniuges. Item dicitur fides securitas siue pactum, vt 23. quæst. prima. nolli. Item dicitur fides conscientia, vt ibi. Omne quod non est ex fide, peccatum est, vt vigesimaoctaua, quæstione prima. §. primo. Item dicitur fides habitus mentis bene constitutæ. Item dicitur fides credulitas, secundum quam credimus illud quod non videmus, vt ibi, Fides non habet meritum, &c. de pœniten. distinctio. 4. c. in domo.

Sic etiam & de iuramento, quod sit per creaturas, intelligendum est: quòd ipsum quidem iurare per creaturas malum est, quia à Deo prohibitum est: sed seruare quod iuratur, bonum est, vt euitetur peccatum mendacij, & dolositatis. ¶ [1] *Sed obiicitur, quòd Ioseph vir sanctus per creaturas iurauit, dum dixit fratribus suis* [*Per salutem*[a] *Pharaonis non exibitis hinc.*] ¶ *Sed sciendum est, quòd sancti non tam per creaturas, quàm per auctorem creaturarum iurabant: nec in creaturis aliud, quàm creatorem ipsarum venerabantur: sicut Ioseph, qui per Pharaonem iurando, hoc in eo veneratus est, quòd Dei iudicio positus erat in infimis* † [b]. *Vnde Apostolus ait* [*Omnis potestas à Deo est.*] *Item Christus Pilato* [*Non haberes potestatem, nisi esset tibi datum desuper.*] *Deus autem per creaturas iurare prohibuit, ne vel more gentilium aliquod numen deitatis creaturis inesse crederetur, vel ne creaturas contemptibiles iudicando, per eas promissa pro nihilo duceremus. Sed quæritur, quid grauius sit, an per creaturas, an per creatorem iurare fallaciter. Dupliciter enim reus est, qui per creaturas iurat mendaciter: quia & contra prohibitionem iurat, per quod sibi iurare non licet, (à quo peccato est immunis, qui non nisi per creatorem iurat,) & proximum dolo capit: quod facit etiam per creatorem mendaciter iurans. Sed si periurium tanto magis pœnale est, quanto sanctius illud est, per quod iuratur, apparet, quod etsi per creaturas mendaciter iurans dupliciter peccet, grauioritamen se subiicit pœnæ, qui per creatorem iurat mendaciter.*

1 sent. 3. dist. 39. Gen. 42.

tal. Memphis Rom. 13. Ioan. 19.

a ¶ *Per salutem.*] & in eanone per salutem dominorum iurātur, vt ȷ. q. 8. quoties.

b ¶ *In infimis.*] alias Memphis, quæ erat caput regni Pharaonis.

c ¶ *Dupliciter.*] & ita quandoque duo mala ratione coniunctionis non æquiualent alteri eorum per se. sic ext. de of. iu. dele. super quæstionum. §. si vero.

5 Periurij autem pœna grauissima est: quam si quis timens, ad confessionem venire noluerit, à fidelium consortio est abiiciendus.

Vnde Eutychianus Papa.

¶ Fidelium consortio careat, qui pœnitentiam periurij agere noluerit. C. XVII.

3 PRædicandum est etiam, vt periurium fideles caueant, & ab hoc summopere abstineāt, scientes hoc grande scelus esse, & in legē, & in prophetis, & in Euāgelio prohibitum. Audiuimus enim quosdam patuipendere hoc scelus, & leuem quodammodo periuris pœnitentiæ modum imponere, qui nosse debent, talem

Vol. l. 6. tit. 10. Ansl. 11. 6. Burc. l. 10. c. 14. Iuo p. 11. c. 71.

Sic etiam & de iuramento, quod sit per creaturas, intelligendum est: quòd ipsum quidem iurare per creaturas malum est, quia à Deo prohibitum est: sed seruare quod iuratur, bonum est, vt euitetur peccatum mendacij, & dolositatis. ¶ [1] *Sed obiicitur, quòd Ioseph vir sanctus per creaturas iurauit, dum dixit fratribus suis* [*Per salutem*[a] *Pharaonis non exibitis hinc.*] ¶ *Sed sciendum est, quòd sancti non tam per creaturas, quàm per auctorem creaturarum iurabant: nec in creaturis aliud, quàm creatorem ipsarum venerabantur: sicut Ioseph, qui per Pharaonem iurando, hoc in eo veneratus est, quòd Dei iudicio positus erat in infimis* † [b]. *Vnde Apostolus ait* [*Omnis potestas à Deo est.*] *Item Christus Pilato* [*Non haberes potestatem, nisi esset tibi datum desuper.*] *Deus autem per creaturas iurare prohibuit, ne vel more gentilium aliquod numen deitatis creaturis inesse crederetur, vel ne creaturas contemptibiles iudicando, per eas promissa pro nihilo duceremus. Sed quæritur, quid grauius sit, an per creaturas, an per creatorem iurare fallaciter. Dupliciter enim reus est, qui per creaturas iurat mendaciter: quia & contra prohibitionem iurat, per quod sibi iurare non licet, (à quo peccato est immunis, qui non nisi per creatorem iurat,) & proximum dolo capit: quod facit etiam per creatorem mendaciter iurans. Sed si periurium tanto magis pœnale est, quanto sanctius illud est, per quod iuratur, apparet, quod etsi per creaturas mendaciter iurans dupliciter peccet, grauioritamen se subiicit pœnæ, qui per creatorem iurat mendaciter.*

1 sent. 3. dist. 39. Gen. 42.

tal. Memphis Rom. 13. Ioan. 19.

a ¶ *Per salutem.*] & in eanone per salutem dominorum iurātur, vt ȷ. q. 8. quoties.

b ¶ *In infimis.*] alias Memphis, quæ erat caput regni Pharaonis.

c ¶ *Dupliciter.*] & ita quandoque duo mala ratione coniunctionis non æquiualent alteri eorum per se. sic ext. de of. iu. dele. super quæstionum. §. si vero.

PRædicandum.] Casvs. Significatum fuit Eutychiano Papæ, quòdam presbyteri de periurio leuem pœnitentiam imponebant, quare statuit Eutychianus, vt Christiani moneantur periurium cui tare, cum sit graue delictum, sed si in illud inciderint, taliter de ipso pœnitreant, qualiter de adulterio, & de aliis criminalib. vtiis pœnitarent. Si quis verò timens longam pœnitentiam periurij, ad confessionem venire noluerit, excommunicetur donec resipiscat.

d ¶ *Qualem.*] quantum ad numerum annorum hoc intellige, non quantum ad asperitatem pœnitentiæ. "nam regulariter pro quolibet mortali debetur septennis pœnitentia, nisi dignitas delinquentis, vel qualitas delicti aliud suadeat. 33. q. 2. hoc ipsum. & 82. di. presbyter. & 27. q. 1. denotam. vnde licet septennis pœnitentia imponatur pro periurio sicut pro homicidio, vel adulterio: asperior tamen pœnitentia imponitur pro adulterio vel homicidio, quàm pro periurio: & durior pro homicidio, quàm pro adulterio, vt 33. quæstio. 2. si quod. Io.

e ¶ *Repellendus.*] arg. aliquem compellendum ad pœnitentiam. 6. q. 1. illi qui.

Vnde autem.] Hæc quæstio diuiditur in quinque partes. In prima parte probat per 5. capitul. quòd non est periurus qui iurat falsum quod putat esse verum. Secunda ibi, *Ille ergo.* Tertia ibi, *Item quòd dicitur.* Quarta ibi, *Cum humilitatis.* Quinta ibi, *Quandoque.* Ioan. Io. Fan.

Casvs. Hic ponitur secunda quæstio, vbi quæritur an sit periurus qui iurauit falsum quod putat verum. Et certum est, quòd non, vt infra e. homines. Et procedit hoc ordine Gratian. Primo probat quòd est periurus, postea quòd non: & ponit solutionem optimam.

tal. pœniten tiæ longam erumnam

f ¶ *Quòd autem.*] Hic quæritur an sit periurus, qui iurat falsum quod putat verum. "Ad quod no- "Periurium tandum est, ꝙ quat- 4. modis cō tuor modis commit- mittitur. titur periurium. Vno modo vt si quis falsum ignoranter iuret, & illud nullo modo est peccatum, vt infra ead. beatus. Secundo modo dicitur periurium tantum falsum iuramētum sciēter factum, & illud semper est peccatum, & mortale, vt infra ead. cap. homines. Tertio modo dicitur periurium indiscretum iuramētum, & illud quandoque est peccatum mortale. ȷ. ea. q. 4. qui sacramento. quandoque veniale, vt 25. dist. §. alias ea. & extra de iureiu. c. verum. Quarto modo dicitur periurium transgressio iuramenti, & illud quandoque nullum peccatum est, vt in il licitis, vt infra e. qu. 4. 39. Iuo p. 12. in malis. quandoque ca. 22. Pann. est mortale, vt infra l. 8. c. 123. eadem quæst. 4. si aliquid.

3 sent. 3. dist.

Vnde Eutychianus Papa.

¶ Fidelium consortio careat, qui pœnitentiam periurij agere noluerit. C. XVII.

3 PRædicandum est etiam, vt periurium fideles caueant, & ab hoc summopere abstineāt, scientes hoc grande scelus esse, & in legē, & in prophetis, & in Euāgelio prohibitum. Audiuimus enim quosdam patuipendere hoc scelus, & leuem quodammodo periuris pœnitentiæ modum imponere, qui nosse debent, talem de periurio pœnitentiam imponi debere, qualem [d] & de adulterio, & de fornicatione, & de homicidio sponte commisso, & de ceteris criminalibus vitiis. Si quis verò perpetrato periurio, aut quolibet criminali peccato, timēs pœnitentiam† longam: ad confessionem venire noluerit ab ecclesia repellendus [e] est, siue à communione, & consortio fidelium, vt nullus cum eo comedat, neque bibat, neque [A] oret, neque in domo sua eum recipiat.

¶ *Burchardus etiam, Polycarpus, & Iuo citant ex Eutychiano. Inuentum verò est inter quædam capitula Theodulphi episcopi Aurelianensis ad suos presbyteros scripta, c. 26. quæ in antiquo codice Romæ habentur.*

A ¶ Neque oret.] *Additum id est ex Theodulpho, Burchardo, & Iuone.*

QVÆSTIO II.

IPs [f] *Vòd autem periurium sit falsum iurare, facile probatur. Ait enim Augustinus in libro psalmorum super* [*Domini est terra.*]

¶ Peierat qui aliter facturus est, quàm promittit. C. I.

IN dolo iurat, qui aliter facturus [g] est, quàm promittit, cum periurium sit nequiter [h] decipere credentem.

¶ Quod hic citatur ex B. Augustino in glossa interlineari psalmi 23. in versi. Nec iurauit in dolo, *refertur ex Cassiodoro.*

Item Hieronymus super Hieremiam, lib. 1. ad c. quartum.

¶ Quos debeat habere comites iusiurandum. C. II.

3 ANimaduertendū est, quòd iusiurandum hos habeat comites, veritatem [i], iudicium [k], atq; iustitiam [l]. Si ista defuerint, nequaquam erit iuramentum, sed periurium.

Item qui falsum iurat, mentitur. Mentiendo autem iurare, nihil aliud est, quàm peierare. ¶ *Cum ergo omnes, qui loquuntur mendacium, perdendi sint, iuxta illud*

est. Id est, qui aliter proponit facere.

h ¶ *Nequiter decipere.*] scilicet habere animum decipiendi. si enim non haberet animum, secus esset, vt ȷ. e. ne quis [a].

a Ad hoc ff. qui & cà qui. l. in fraudē.

Animaduertendum.] Casvs. Dicitur in hoc capit. quòd iuramentum tres habet comites siue partes, scilicet veritatem iudicium, & iustitiam. & si aliquid istorum defuerit, periurium erit.

i ¶ *Veritatem.*] id est, conscientiam veritatis. ȷ. ead. ne quis. sed veritas rei non sufficit nisi adsit conscientia, vt ȷ. ead. homines. "sic "veritas cō & veritas conscientiæ sufficit vt à furto excusēt, si credo dominum permissurum, vt ire instituat. de obligat. quæ ex delicto nascun. §. placuit. scientiæ à furto excusat.

k ¶ *Iudicium.*] id est, discretionem.

l ¶ *Atque iustitiam.*] id est, vt iusium sit & licitum quod iuratur.

ITEM QVI. Casvs. Adhuc probat eum qui iurauit falsum quod putabat esse verum, periurum, cum iurando falsum fuerit mentitus, & loquentes mendacium iuxta psalmodiam sunt perdendi, & multo magis perpendi sunt qui mentiendo periurare creduntur.

SED

Universidad de Deusto
Biblioteca

SED ALIVD. Casvs. Respondet hic Grat. allegatis, dicens, quòd si aliquis iurat in dolo, & in cuius mente est aliter facere, quam iurat, periurus est. Sed si fine dolo iurat putans esse verum quod iurat, licet aliter eueniat quàm iurat, periurus non reputabitur, quod probat exemplo Apostoli, qui promisit se iturum ad Corinthios, & tamen aliter fuit.

Psal.3. sed periurus non fuit in dolo. Et ad hoc inducit sequens capitulum.

1 Sent.ibid. HOmines.] Casvs. Beneuen. hunc casum sic ponit. Tres casus sunt in hoc c. Primus est cum quis putat verum esse quod est falsum, & tamen incaute iurat. Secundus est cum quis iurat scienter verum esse quod scit esse falsum. Tertius est cum quis putat falsum esse quod verum est, & tamen iurat esse verum. Primus fallitur tantum, & venia liter peccat. Secundus fallitur tantum. Tertius fallit animo, & fallitur. & ita isti

2 sent.3.dist. 39.Iuo p.12. c.39.Pan.l.8 c.111. duo mortaliter delinquunt.

a ¶ *Homines.*] hic ostẽdit tres modos periurij.

b ¶ *Putat.*] primum.

c ¶ *Et temere.*] id est, indiscrete.

d ¶ *Aut scit.*] secundũ quod iurat, i. quod verum est.

†*al.tamen* e ¶ *Quæ duo.*] scilicet primum & secundũ, & sub secundo comprehendit & tertium[a].

†*al.periurat*]orig. f ¶ *Velit.*] quia ipsum peccare nemo per se vult, vt 15.q.1.merito.

a Vnde dicduo, quorũ alterũ duo capita h; vt p exẽpla p3 q supponit, vñ ét ꝑmisit scit vel putat. Arc.

g ¶ *Linguam.*] sic 15.q.6.c.1.

QVIA ERGO. Casvs. Concludit Grat. ex supradicto cap. dicens, quòd licet iste episcopus iurauerit falsum, quod putabat esse verum, cum non fecerit scienter hoc, neque negligenter, non est reus periurij iudicandus. Postea respõdet obiectioni factæ supra in §. item qui. ostendens, q̃ non omnis qui falsum dicit, mẽtitur, sicut nec omnis qui mentitur, dicit falsum, quod probat per seq.c.

IS autem.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in tres part. In prima ostendit Augustinus quid si mentiri. In 2. part. ostendit q̃ quis mentiri non debet: nam verba non sunt ideo instituta, vt homines se fallant adinuicem, sed vt quod quisque nouit, alteri dicat. vnde si quis alter facit mentiendo scilicet, peccat, etsi alteri per suum mendacium prosit, sicut aliquis furtum faciendo peccat, etsi alicui per furtũ prosit. In 3. par. ostendit, q̃ duo sunt

psalmi ſt.[*Perdes omnes qui loquuntur mendacium*] *multo magis damnabiles sunt, qui mentiendo peierare conuincuntur: quia nomẽ Dei sui in vanum assumunt.*

¶ [1] *Sed aliud est, falsum iurare, aliud, iurare in dolo. Non enim omnis, qui aliter facturus est, quàm promittit, in dolo iurat. Licet enim Apostolus aliter facturus esset, quàm promitteret Corinthiis in prima epistola, cum ait* [*Veniam ad vos,*] *non tamen in dolo iurauit, aut mendaciter promisit. Ille enim in dolo iurat, aut mendaciter promittit, in cuius mente est non sic se facturum vt promittit. Ille autem qui promittit falsum, quod putat verum, nec in dolo iurat, nec mendaciter promittit.*

Vnde Augustinus de verbis Apostoli, sermone 28. al. 30.

¶De eo, qui iurat falsum, quod putat verum. C. III.

[2] HOmines [a] falsum iurant, vel cum fallunt, vel cum falluntur. Aut enim putat [b] homo verum esse, quod falsum est, & te mere [c] iurat: aut scit [d], vel putat falsum esse, & tamen pro vero iurat, & nihilominus cum scelere iurat. Distant autem† ista periuria, quæ duo [e] commemoraui. Facit illum iurare, qui verum putat esse, pro quo iurat, verum putat esse, & tamen falsum est: non ex animo iste peierat†, fallitur. hoc pro vero habet, quod falsum est, non pro re falsa sciens iurationem interponit. Da alium, qui scit falsum esse, & dicit verum esse, & iurat tanquam verum sit, quod scit falsum esse. Videtis, quàm ista detestanda sit bellua, & de rebus humanis exterminanda. Quis enim hoc fieri velit [f]? Omnes homines talia detestantur. Fac alium, qui putat falsum esse, & iurat tanquã verum sit, & forte verum est. Verbi gratia (vt intelligatis) pluit in illo loco? interrogas hominem: & putat non pluisse, & ad negotium eius competit, vt dicat, pluit: sed putat non pluisse. Dicitur ei, vere pluit? vere, & iurat[g]: & tamẽ pluit ibi: sed ille nescit, & putat non pluisse, periurus est. Interest, quẽadmodum verbum procedat ex animo. Ream linguam [g] non facit nisi mens rea.

Quia ergo mens huius non erat rea (nescienter enim falsum esse, quod iurauit esse verum) nec temere, vel negligenter, sed cum magna diligentia videbatur sibi deprehendisse verum, quod iurauit falsum, periurij reus nequaquam est iudicandus. Item, quod dicitur, qui falsum iurat, mentitur, non vniuersaliter hoc intelligi debet. Non enim omnis, qui falsum dicit, mentitur: sicut nec omnis, qui mentitur, falsum dicit.

Vnde Augustinus in Enchiridio, c. 22.

¶Non est mentiri, dicere falsum, quod putat verum. C. IIII.

[3] ISt autem, qui mẽtitur ea, contra id, quod animo, sentit, loquitur voluntate fallendi. ¶Et vti que verba propterea instituta [h] sunt, non per quæ se inuicem homines fallant, sed per quæ quisq; in alterius notitiam cogitationes suas proferat. Verbis ergo vti ad fallaciam, non ad quod instituta sunt, peccatum est. Nec ideo vllum mendacium putandum est nõ esse peccatum, quia possumus aliquando alicui prodesse mentiendo. Possumus enim & furando, si pauper, cui palam datur, sentit commodum, & diues, cui clã tollitur, nõ sentit incommodum, nec ideo tale furtum [i] quisquam dixerit non esse peccatum. & supra c. 18. ¶ [4] Nemo mentiens iudicandus est, qui dicit falsum quod putat verum: quoniam, quantum in ipso est, non fallit ipse, sed fallitur. Non itaque mendacij, sed alio quãdo temeritatis arguendus est, qui falsa incautus credit†, ac pro veris habet: potiusque ecõtrario, quantum in ipso, mẽtitur ille, qui dicit verum, quod putat falsum. Quãtum enim ad animum [k] eius attinet, quia non quod sentit, hoc dicit, non verum dicit, quamuis verum inueniatur esse quod dicit. Nec vllo modo liber est à mẽdacio, qui ore nesciens verum loquitur, sciens autem voluntate mentitur. Non consideratis itaq; rebus ipsis, de quibus aliquid dicitur, sed sola intentione [l] dicentis, melior est, qui nesciẽs falsum dicit, quoniam id verum putat, quàm qui mentiendi animum sciens gerit, nesciens verum esse quod dicit.

Item Gelasius Papa.

¶Non mentitur, qui animum fallendi non habet. C. V.

BEatus Paulus apostolus non ideo (quod absit) fefellisse credendus est, aut sibi extitisse contrarius: quoniam cum ad Hispanos se promisisset iturum, dispo-

a ¶ Fac illum.] *Sic etiam apud Iuonem, & in vno Vaticano codice sermonum B. Augusti. & in Antuer. editione. Nam in alijs est,* facilius *fiunt.*

b ¶ Et iurat.] *Additа hæc sunt ex originali, & Iuone, vt locus sit integer. Necesse enim est præcedere iuramentum, vt quis periurus dicatur, cuius iuramenti in codicibus Gratiani nulla erat mentio. Alia etiam nonnulla sunt emendata.*

h ¶ *Instituta.*] ex hoc dicto Augustini sequitur q̃ qui mentitur, nihil dicit, quia non dicit id quod vox significat. sicut hic dicit. Aliud enim cogitat mente quam ore proferat. item id non dicit quod cogitat, q̃a vox illud non significat: nec dicit illud, quod vox significat: quia illud non intendit. ergo nihil dicit, vt ff. de reb. dub. l. in ambiguo.

3 sent.3. dist.38. †*al.* Omnis orig.

h ¶ *Instituta.*] semper ergo in primlegiis, vel in rescriptis interpretabũtur verba ad id ad quod instituta sunt, vt hic, & 37. dist. relatum. & semper ad communem intellectum gentiam, &c. extr. de fponsal. ex litteris. & ff. de leg. 3. non aliter.

"Mentiens nihil dicit.

"Sed contra plerumque dum proprietas verborum attenditur, veritas sensus admittitur. ext. de ver. sign. propterea. nam potius mens attenditur, quàm verba considerãda sunt, vt j. ead. quæstio. 5. humanæ. & contra verum intellectum fit interpretatio. extra de postul. ad hæc. circa finem. & potius consideranda est quid testator senserit, quàm ipsa verba. Pann. l. 8. c. 133. Iuo p. 12 cis significatio, vt ff. c. 51. de fund. instru. l. cum de lanionis. §. afinam. & hæc vera sunt nisi interpretatio à iure habeatur, vt 20. qu. 2. puella.

"Verba an sint semper attendenda

4 sent. ibid. dist. 3. Iuo p. 12. c. 45. Pan. l. 8 c. 130. †*al.* quibusdam orig.

i ¶ *Furtum.*] 14. qu. 5. orig. forte.

k ¶ *Ad animum.*] arg. "plus considerari animum quàm factum vel scriptum nẽ quàm factum vel scriptum veritatem, vt extr. de testib. big. nuper. tertia, quæstione septima. §. regula. 1. quæst. 1. si quis à simoniacis. 38. dist. fedulo.

"Animus & opinio præponderant.

l ¶ *Intentiones.*] secus est in furto: quia licet aliquis credat inuito domino rem eius tractare, tamen non cõmittit furtum si domino placet, vt instit. de obl. quæ ex delic. nat. §. placuit.

Beatus.] Casvs. Gelasius ostendit in hoc capitul. quòd non ideo dicitur quis fallere, vel sibi contrarius esse, quòd non adimplet sicut promisit, cum per eum non stat quin adimpleat quod promisit: sed iusta de causa: & hoc probat duobus exemplis S. Pauli & Petri.

a ¶ *Dimissione diuina*] quo omnia vincula humana frangũtur. 19. q. 2. duę sunt. & secundũ quam dispositionem est licitum quod aliàs est illicitũ[a], vt 14. q. 5. dixit. Et est ar. hic ꝙ in omni voto vel sacramento intelligunter huiusmodi generales conditiones, si Deus voluerit, si vixero, si potero, vt].c.q.ne quis. & 27. q. 2. §. cum ergo. &ff. qui sat. cog.

[a] Ad hoc 23. q. 4. si non licet. extr. de dinor. gaudemus.

b Adde hic Ale. de Im. i Lgd te. circ. fin. ff. si cert. pet. & gl. & Sbi Bal. i c. j. de al. feu. & aliq d p Bar. in l. pe. ff. de iurei. n. Bal. i c. i. §. porro. ff. si. pri. can. be. am. & i c. licet. fide feu. fin. cõtro. inter do. & agn.

c Petrus non luit & volupedes suos a Christo lauari.

1 in lib. ad Cãsentium cõtra mẽda cia. c. 12. Iuo p. 12. c. 48. Pan. l. 8. c. 125. †*al.* abest ab orig.

d ¶ *Mendacium.*] stricte sumitur hic mendacĩ. largius sumitur cum dicitur, falsitas est veritatis immutatio, vt in auth. de fide instr. & cau. i pr. col. 6.

Iuo p. 12. c. 31.

†*al.* ubicumque. e ¶ *Fallere.*] "fallere aliquem in contractu aliquo minus peccatum est quam falli ab aliquo circa articulos fidei, in his enim quæ spectant ad fidem, non multum differunt inter se fallere & falli, vt 16. q. 1. si cupis.

"Fallere & falli quoque parum differunt.

In quibus.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd in his rebus quæ non nocent, vel prosunt ad vitam ęternam capessendam, credere vel non credere, veras vel falsas putare non est dicendum esse peccatum, vel si est peccatum minimum est.

f ¶ *&bus.*] sicut hoc, an planetæ moueantur cõtra firmamẽtum, vel cum ipso, an homo & non homo eandem speciem significet.

g ¶ *Aliud.*] not. diffinitionem erroris, vt 38. dist. quamuis. & ca. fedulo.

In ipsarum.] Casvs. De duobus fuit ab Aug. quæsitum. Primum fuit an in contractib. vel rebus ad corpus pertinentibus sit minus malum falli, quam fallere. & respondet, quòd sic. Secundum fuit an sit maius malum falli in articulis fidei, quàm fallere in rebꝰ temporalibus. & respondet quòd sic.

sitione diuina [a] maioribus [b] occupatus ex causis implere nõ potuit quod promisit. Quantum enim ipsius volũtatis interfuit, hoc pronuntiauit, quod reuera voluisset efficere. Quantum enim ad diuini secreta consilij (quæ, vt homo, omnia nõ potuit, licet spiritu Dei plenus, agnoscere) superna prẽter misit dispositione præuẽtus. Nec quia beatus Petrus apostolus pro affectu diuinę reuerentiæ ipsi Domino respondit. [Non lauabis [c] mihi pedes in æternum,] refellisse (quod absit) aut in sua putabitur minime constitisse sententia, quia mox eidem diuinę voluntati cesserit, & quod se dixerat non esse facturum, causis adstrictus humanæ salutis passus est prona voluntate faciendum.

2 *Ille ergo falsum iurando mẽtitur, qui scit falsum esse quod iurat. Est enim mẽdacium [d] vt Augustinus ait† falsa significatio vocis† cum voluntate fallendi. Sed cum fallere [e] sem per sit voluntatis, falli autem, vel infirmitatis, vel temeritatis, grauius autem sit quod ex voluntate, quàm quod ex remeritate, vel infirmitate procedit, aliquando contingit falli vel nullum, vel minimum esse peccatum: aliquando ex ipsa rerum varia consideratione minus esse fallere, quam falli.*

Vnde Augustinus in Enchiridio, c. 21.

¶Falli in his, quæ ad fidem non pertinent aut paruum, aut nullum est peccatum. C. VI.

[2] IN quibus† rebus [f] nihil interest ad capessendum Dei regnum, vtrum credantur, an non, & vtrum vera siue sint, siue putẽtur, an falsa, in his errare, id est aliud [g] pro alio putare, non arbitrandum est esse peccatum, aut si est, minimum esse atque leuissimum.

Idem in Enchiridio, c. 18.

¶In his quę ad fidem pertinent, grauius est falli, quam alios decipere. C. VII.

[3] IN ipsarum consideratione rerum, quæ dicuntur [h], tantum interest: quia siue quis fallatur [i], siue mentiatur, vtcumque† [k] falli quam mentiri, minus est malum, quantum pertinent ad hominis voluntatem: tamen longe tolerabilius est in his, quę à religione seiuncta sunt [l], mẽtiri, quam in his, sine quorũ fide vel notitia Deus coli non potest, falli.

¶*Apud B. Augustinum, nec multo aliter apud Iuonem legitur,* In ipsarum autem, quæ dicuntur, consideratione rerum tantum interest, qua in re quisque fallatur, siue mentiatur, vt cum falli, quàm mentiri minus sit malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem, tamen longe tolerabilius sit in his, &c. *Verum ob glossam in ver.* vtcumque. *al.* vbicumque, *non est mutatum.*

3 *Item, quod dicitur* [*Perdes omnes qui loquuntur mendacium*] *non de omni mendacio intelligendum est. Sunt enim quædam mendacia, in quibus etsi sit aliqua culpa, non tamen damnabilia sunt: immo tanquam non mendacia habenda sunt. Sunt & alia mendacia, quæ sunt grauioris culpæ, de quibus intelligitur* [*Perdes omnes qui loquuntur mendacium*] *Vt autem appareat, quæ mendacia sint venialia, & quæ damnabilia, distinguendum est, quot sint genera mendacij.*

De quibus Augustinus scribit in libro de mendacio, c. 14.

¶Quot sunt genera mendacij. C. VIII.

[4] PRimum est capitale mendacium, lõgeque fugiendum, quod fit in doctrina religionis [m], ad quod mendacium nulla conditione [n] quisquã debet adduci. Secundum autem, vt aliquem lædat iniuste, quod & tale est, vt & nulli prosit [o], & obsit alicui. Tertium quod ita prodest alteri, vt obsit alteri, quamuis non ad immundi tiam [q] obsit corporalem. Quartũ, quod fit sola mentiendi, fallendique libidine: quod mirum† mendacium est [r]. Quintum, quod fit placendi [s] cupiditate de suauiloquio. His omnibus [t] penitus euitatis, atque reiectis, sequitur sextum genus, quod & nulli obest, & prodest alicui: veluti si quispiam pecuniam alicuius iniuste [A u] tollendam sciens vbi sit, nescite se mentiatur quocumq; [x] interrogante. Septimum [x], quod & nulli obest, & prodest alicui: veluti si nolit hominem ad mortem quæsitum prodere mẽtiatur. *& infra ibidem.* Octauum est genus

Primum.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur q̃ octo sunt genera mẽdaciorum, & ponit Augustinus exemplum de quolibet: quorum quinque sunt grauia, tria vero leuia. In secunda parte ostendit quòd in nullo genere mendaciorum est mentiendum: & ponit causas quare. In tertia parte ostendit q̃ quanto quis recedit à primo mendacio, tanto minus peccat. Secunda pars incipit ibi, *Non est igitur mentiendum.* Tertia ibi, *In his autem.*

4 sent. 3. dist. 38. Iuo p. 12. c. 1. Pan. l. 8. c. 124.

†*merum*]orig. *al. verum.*

m ¶ *Religionis.*] sicut Ieſum non esse passum, vel non esse natum de virgine. i. quæstio. quarta. §. notandum.

d Vñ dic q̃ hic appellat religionẽ fidei articulorũ, qua religamur Deo.

n ¶ *Conditione.*] potius enim debet omnia mala pati, quàm tali malo consentire. 32. quæstio. 5. ita ne.

o ¶ *Vt nulli prosit.*] vt est mendacium detractoris, vel falsi testis in causa criminali. simile dicit lex, non est ferendus qui vult obesse, & non prodesse, vt ff. de rei ven. in fundo.

, dest, veluti si Iudex interroget

p ¶ *Vt obsit.*] vt mendacium, testis in causa pecuniaria.

q ¶ *Immunditiam.*] Iunc enim magis obesset.

r ¶ *Mirum mendacium est.*] quasi dicat, mirum est quòd ita vult aliquis mentiri vbi nulla vertitur vtilitas, quidam tamen habent mirum[c] mẽdacium.

c Et tũc exponitur merum, i. sine aliquavtilitate

s ¶ *Placendi.*] quod faciunt adulatores ad hoc vt placeant, vt 46. di. sunt nonnulli. tamen adulatio quandoque est veniale peccatum, vt 25. dist. §. aliàs ea.

t ¶ *His omnibus.*] quasi dicat, præcedentia quinque sunt mortalia, & sequentia sunt venialia.

v ¶ *Iniuste.*] secus si iuste, vt si fecerit auctoritate iudicis.

x ¶ *Septimum.*] In hoc differt septimum à sexto: quia illud prodest ad vitandum periculum personæ, sed istud ad euitandum periculum damni.

a ¶ *Et*

Universidad de Deusto
Biblioteca

“ Persona loquentis si includitur i generali sermone.

1 C. per.l.2. §. si quis à principe. ff. ne qd i loc. pub. & l.ex facto. ff. de vul. & pup.

† al. causa

“ Cõsulere sibi ꝑt quis cũ alterius iniuria.

“ Mendacio quõ licitur quis ad ęternam salutẽ.

2 Concor.l. fancimus.& ibi Bar. C. d epi. & cler. gl. in l. si qs Titio. ff. de leg.2.

2 Hoc verũ intelligevbi ſi poſſimus prohibere, aliàs ſecus. vt 24. q.3. ſi merat: ſed potius conſideratur inferẽda. & Nam primũ mendacium conſiſtit in religione: quod maximum eſt. c. vlt. 2.q.7. vnde eſt maximum peccatum ſic in hoc mentiri, quàm ergo magis neg'ligere. ext. de ſent. exc. quãæ.

a ¶*Et nulli.*] hic dicitur ꝙ nulli obeſt, & tamen obeſt ei qui mẽtitur. Et ſic eſt ar. “ꝙipſa perſona de qua fit ſermo, vel ad q̃ fit ſermo non includitur in generali ſermone. ſi. ff. com. prę. quicquid venditor. ar. contra 26. di. deinde. & ff. de pig. Paulus. §. vl. vbi dicitur, ꝙ ſi ſeruus obligauerit omnia bona domini ſui, ipſe intelligitur obligari.

b ¶*Vt ab immunditia.*] vt ſi volenti cõtrahere cũ ſoluta, dicẽs eam eſſe coniugatã: & pro deſt ei iſtud ad conſeruandã pudicitiam. Et nõ ꝙ hæc tria mendacia in hoc cõueniunt, ꝙ per ea alicui pdeſt mẽtiens: ſed nulli obeſt. Sed differunt in hoc ꝙ vnum prodeſt ad euadendum damnum rerum: aliud ad euitãdum periculum vitæ: tertium ad pudicitiam cõſeruandam.

c ¶ *Cum alterius.*] ſic 13. q.5. deniq;. 11. q.3. ſi quis vero. periculoſa eſt enim talis cõpenſatio. 14. di. ꝙ ait. “ poteſt tamen ſibi aliquis cõſulere cum alterius iniuria: dũ tamen non eo propoſito faciat vt alij noceat: ſed tãtum vt ſibi proſit, vt ff. de aq. plu. arc. l. 1. §. deniq;. nec tunc facit in iuriam, cum ſuo iure vtitur, vt ext. de elect. cum eccleſia. & extr. de ap. bonæ.

d ¶ *Placendi.*] adulationis cauſa. & eſt ſimile 32. qu. 4. obiiciuntur. 93. diſt. cantantes.

e ¶ *Ad ſempiternam.*] “ Sed qualiter poteſt aliquis ad ęternam ſalutem duci per peccatum? Reſp. indirecte, vt ſi monachus dicat regulã ſuam eſſe dulcem, & per tale mendacium lucretur aliquem Chriſto. & eſt ſimile 1. qu. 2. q̃ pio. 45. di. de Iudæis. & ſic patet ꝙ null[a] debet mẽtiri vt alius periculum corporis vel rerum euitet. 14. di. quod ait. & j. c. faciat.

f ¶ *Perficiendæ.*] i. ſalutem alterius nemo debet præferre propriæ fidei.

g ¶ *Factis.*] quaſi dicat, licet nos fancimus ꝙ nemo debet mentiri pro vita alterius: “ nõ ideo aliquis ita crude lis vel impi[a] ſit, quòd non defendat talẽ factõ, licet verbo non poſſit defendere ipſum.

h ¶ *Quia & in bona.*] ideſt, inter bona.

i ¶ *Præfertur.*] vt 32. q. 5. tolerabilius.

k ¶ *Damnabilius.* Jelectiue ponitur: & eſt ſenſus: malum quod nos facimus, ſ. mendacium, eſt nobis damnabile. ſed quod ſinimus fieri homicidium, nobis non eſt damnabile[a].

l ¶ *Recedit.* non videtur hoc verum: quia minus peccatur ſeptimo genere mendacij quam octauo: quia maius malũ vitatur per ſeptimum mendacium quam per octauum. Ad hoc dico ꝙ receſſus iſte non conſideratur ſecundum ordinem mẽdaciorum, quem hic enumerat: ſed potius conſideratur circa qualitatem primi mendacij. & Nam primũ mendacium conſiſtit in religione: quod maximum eſt. vnde eſt maximum peccatum ſic in hoc mentiri, quãto ergo magis recedit a religione, tanto eſt minus peccatum. Vel dicas ꝙ tria vel tima peccata non differunt inter ſe, niſi ſecũdum qualitatem facti. & ita non reputat iſta tria mendacia pro diuerſis. Ioan.

mendacij, quod & nulli[a] obeſt, & ad hoc prodeſt vt ab immundi tia[b] corporali aliquem tueatur. & *infra c.* 21. ¶ Non eſt igitur mẽtiendum in doctrina pietatis, magnũ enim ſcelus eſt, & primum genus deteſtabilis mendacij. Nõ eſt mẽtiẽdum ſecũdo genere, quia nulli facienda iniuria[c] eſt. Non eſt mẽtiendum tertio genere, quia nulli cum alterius iniuria conſulẽdum eſt[d]. Non eſt mentiendum quarto genere, propter mendacij libidinem, quæ ꝑ ſeipſam vitioſa eſt. Non eſt mentiendum quinto genere: quia nec ipſa veritas ſine† placendi[d] hominibus enuntianda eſt, quanto minus mẽdacium, quod per ſeipſum, quia mendacium eſt, vtique turpe eſt. Nõ eſt mentiendum ſexto genere: neque enim recte etiam teſtimonij veritas pro cuiuſquam temporali cõmodo, ac ſalute[e] corrumpitur, ad ſempiternam[e] vero ſalutem nullus ducendus eſt, opitulante mendacio. *& infra.* Neque ſeptimo genere mentiendum. Non enim cuiuſquam commoditas, aut ſalus temporalis perficiendę[f] fidei prę ferenda eſt[g]. Nec ſe quiſquam in rectę factis & noſtris tam male moueri ſentiat, vt fiat etiam animo deterior, longeque à pietate remotior. *& infra.* Nec octauo genere mentiendum eſt: quia & in bonis[h] caſtitas animi pudicitiæ[i] corporis præfertur[i]: & in malis id, quod ipſi facimus, eo quod fieri ſinimus, nobis damnabilius[k] eſt ¶ In his autem octo generibus tanto quiſque minus peccat, cum mentitur, quanto[a] magis à primo recedit[l]. Quiſquis autem eſſe aliquod genus mendacij, quod peccatum non ſit, putauerit, deci piet ſe ipſum turpiter, cum honeſtum ſe deceptorem arbitratur aliorum.

a ¶ Iniuſte.] *Abeſt ab originali vox iſta, pro qua in duobus Gratiani codicibus legitur,* iuſte.

b ¶ Quocumque interrogante.] *Abdita hæc ſunt ex orig.*

Nonnulla in hoc capite ſunt inducta, & alia emendata ex B. Auguſtino, & Iuone.

Cvm humilitatis.] Hæc eſt 4. pars q. in qua probat per 12. auctoritates ſanctorum quòd in nullo caſu ſit mentiendum: tamen qui iocoſe mentitur, cum decipere non intendit, vel cauſa pietatis, minus peccat. Ioan. de Pan.

Casvs. Dicitur hic ꝙ nemo debet cauſa humilitatis mentiri: quia qui peccator non erat, efficitur peccator, quia veritas nõ eſt in eo: nec poteſt eſſe in eo humilitas vbi regnat falſitas. Seq. c. patet.

m ¶ *Cum humilitatis.*] “ ſed nõne bonarum mentium eſt ibi recognoſcere culpam vbi culpa non eſt, vt ſ. di. 5. ad eius? Reſpond. in genere poteſt quis dicere ſe eſſe peccatorem: quia nemo ſine crimine viuit, vt 25. diſt. §. criminis. & recognoſcendo in ſe culpam eſſe, non peccat: dummodo hoc credat verum eſſe quod dicit. 90. diſt. ante omnia. & ſecunda, quæſtione 7. quamdicendo aliquod peccatum de ſe cuius cõtrarium eſt verum, mortaliter peccat. Sed obiicitur de ſacerdote, qui omnia crimina ſpecialiter confitetur. Sed dic quòd illud facit in perſona eccleſiæ. nullum enim vitium eſt quòd non reperiatur in aliquo membro eccleſiæ. vel dic vt dicit Augu. “ quòd in vno peccato multa peccata vnũ cõmittta poſſunt notari, cũ tens multa enim qs peccat mortaliter, committit homicidium, occidendo animam ſuam: committit furtum, quia ſe ſubtrahit Deo: adulterium, quia recedit à Deo, & fornicatur cum diabolo: periurium, quia ſidem promiſſam in baptiſmo, non ſeruat. Et quod dicit in omnibus vitiis in quibus miſer homo peccare poteſt, &c. ibi commendo petierit, & poſtea non reddet ei ſi petierit, cum factus fuerit furioſus, neſe vel alienum interimat. Secũda pars ibi, *Duo vero.* Tertia ibi, *Illud vero.*

n ¶ *Falſitas.*] quia duo contraria non poſſunt eſſe in vno ſubiecto, vt trigeſima ſecunda, quæſtione prima. cum renuntiatur.

Mihi autem.] Casvs. Dicitur hic quòd quis peccat mentiendo quolibet genere mendacij: minus tamen peccat qui cauſa conſulendi mentitur, quàm qui cauſa nocendi. Et ſimiliter minus peccat qui viatorem in aduerſum iter tranſmittit, quàm qui viam vitæ per mendacium deprauat. Sequen. capit. planum eſt.

o ¶ *Rebus.*] maius enim eſt mentiri de Deo quàm de homine.

p ¶ *Qui conſulendi.*] “ Ratione conſilij nemo peccat vel obligatur, “ conſilium dummodo non ſit fraudulentum, vt ff. de re. iur. conſilij. & vbi aliàs neminem non erat facturus ille cui conſulitur, vt ff. man. ſi remunerandi. §. ſi obligat. tibi mandauero. quandoque tamen tenetur plus conſulens quàm faciens, vt 86. diſt. tanta.

Nec artifi

ſit ffd pac. veteribus.

“ Abraham Paulus, & Iehu, an fuerint mendaces] expertes f. Iuo p. 12. c. 14.

† al. ingenio

a Auſt. 11. c. 29. Iuo p. 12. c. 46. Pann. 18. c. 130.

† al. mitius

Iuo p. 12. c. 48. Pan. l. 8. c. 125.

† al. diuersimode

Iuo p. 12. c. 43. Pan. l. 8. c. 129.

2 Nec artificioſo.] Vt ſi hoc modo dicat, iſte equus neſcit ſcandere arborem: intelligens quòd neſciat ire ſuper põtem[a], & vbicumque aliquis obſcure vel ambigue loquitur, vt ff. de iur. fil. ita fidei.

b ¶ *Mentitur.*] vt lædat aliquem: ſecus ſi iocole mentiatur, vt j. cap. prox. “ Quid ergo dicis de Abraham? nonne mentitus eſt, cum aliud gereret in animo, vt j. ead. §. Abraham? Ité quid de Paulo qui dixit: Neſcini quia princeps eſſet, cum ſciret? vt 23. qu. 1. paratus. Item quid de mendacio Iehu, qui aliud in animo gerebat, vt j. c. vtilem? Ad hoc dicendum eſt ꝙ Abraham myſtico intellectu verum dixit, oſtendens patrem & filium in fine temporum reuerſurũ ad Iudæos, cum omnes reuertentur ad ipſum. Paulus per illa verba prædixit deſtructionem regni Iudęorum futurã veniente Chriſto. Item Iehu nõ fuit mentitus, ſed ironice locutus eſt. Vel dic ꝙ inſpiratione diuina hoc dixerunt, vt extr. de diuor. gaudemus.

Nę quis.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte loquitur de perfecto, qui firmum propoſitum habet de non mentiendo, hic mortaliter de ſinquit ſi pro alio mẽ tiatur: & ideo ſi non vult verum dicere, ta ceat: ne dicendo veritatem proximum lædat. In ſecunda parte ponit duo genera mẽdaciorum, vnũ quod ſit cauſa iocꝰ, & aliud quod ſit cauſa conſul rationis, in quib. imperfectus mentitur, vel forte etiam perfectus venialiter delinquit. In tertia parte dicitur, ꝙ non debet mendax reputari qui gladium ſibi cõmendatũ promiſit alicui ſe redditurum quando petierit, & poſtea prehenduntur genera ſingulorum, & non ſingula generum. tres enim ſunt modi peccandi, ſcilicet delectatione, conſenſu, & opere. infra de pœn. diſtinct. 2. ſicut.

3 Iuo p. 12. c. 42. Pann. l. 8. c. 128.

3 Vm humilitatis[m] cauſa mẽtiris, ſi non eras peccator, antequam mentireris mentiendo efficeris quod euitaueras. Veritas in te non eſt, niſi te ita dixeris peccatorem, vt etiam eſſe cognoſcas. Veritas autẽ ipſa eſt, vt quod es, dicas. Nam quomodo eſt humilitas, vbi regnat falſitas[n]?

Item Gregorius lib. 26. moralium, c. 2.

¶ De eodem. C. X.

Incaute ſunt[a] humiles, qui ſe mendacio illaqueant.

a ¶ Incaute ſunt.] *Sic in pleriſque manuſcriptis: vulgata lectio erat,* Incauti ſunt homines. *Integer autem B. Gregorij locus ſic habet,* Incaute ſunt humiles, qui ſe mendacio illaqueant, dum arrogantiam vitant, immo mentiendo ſuperbiunt: quia contra veritatem ſe erigunt, quam relinquunt.

Item Auguſtinus ſuper Ioannem, tractatu 43.

¶ Non licet mentiri, vt arrogantia vitetur. C. XI.

Non ita caueatur arrogãtia, vt veritas relinquatur.

Idem in Enchiridio, c. 18.

¶ Non omne mendacium æque peccatum eſt. C. XII.

4 Mihi autem videtur peccatum eſſe quidem omne mendacium: ſed multum intereſſe, quo animo, & quib[9] de rebus[o] quiſque mentiatur. Non enim ſic peccat ille, qui conſulendi[p], quomodo ille, qui nocendi voluntate mentitur: nec tantum nocet, qui viatorem mentiendo in aduerſum† iter mittit, quantum is, qui viam vitæ mendacio fallente deprauat.

a ¶ Quomodolibet.] *In ipſo libello legitur,* quolibet artis modo mentiatur, os, quod mentitur, occidit animam. *Sed Iuo cum Gratiano concordat.*

Item Auguſtinus in quinto Pſalmo ad ver. [*Perdes omnes qui loquuntur.*]

¶ Pro temporali vita alicuius, perfectus mentiri nõ debet. C. XIIII.

2 Ne quis arbitretur perfectũ & ſpiritalẽ hominem pro iſta temporali vita, in cuius morte non occiditur[c] ſiue ſua, ſiue alterius anima, debere mẽtiri: Quoniam aliud eſt mẽtiri, aliud eſt verum occultare: ſi quidẽ aliud eſt, falſum dicere: aliud, verum tacere, vt ſi quis forte vel adiſtam viſibilem mortem nõ vult hominem prodere, paratus eſſe debet verũ occultare, nõ falſum dicere, vt ne que prodat, neque mentiatur, ne occidat animam ſuam pro corpore alterius. *& infra.* ¶ [3] Duo ſunt omnino genera mẽdaciorum, in quibus non eſt magna culpa: ſed tamen non ſunt ſine culpa, cum aut iocamur, aut, vt proximis proſimus, mentimur. Illud primum in iocando ideo non eſt perniciosiſſimum, quia nõ fallit. Nouit enim ille, cui dicitur, ioci cauſa eſſe dictum. Secundum autem ideo minus† eſt, quia retinet nonnullam d beneuolentiam. Illud vero, quod non habet duplex[e] cor, nec mendacium quidem dicendũ eſt, tanquam, verbi gratia, ſi cui gladius cõmendetur, & promittat ſe redditurum, cum ille, qui non commendauit, popoſcerit, ſi forte gladium ſuum repetat furens[f], manifeſtum eſt tunc non eſſe reddẽdum, ne vel ſe occidat, vel alios, donec ei ſanitas reſtituatur. Hic ideo non habet duplex cor, quia ille, cui commendatus eſt gladius, cum promittebat ſe redditurum poſcenti, non cogitabat furẽtem poſſe repetere. *& infra.* ¶ Manifeſtum[a] eſt non eſſe culpandum aliquando verum tacere: falſum autem dicere non inuenitur conceſſum eſſe perfectis.

a ¶ Manifeſtum.] *Apud B. Auguſtinum hæc antecedunt,* verum autẽ occultauit, & Dominus, cum diſcipulis nondum idoneis dixit, multa habeo vobis dicere: ſed nũc non poteſtis portare illa. *& Apoſtolus Paulus, cum ait,* Non potui loqui vobis, quaſi ſpiritalibus, ſed quaſi carnalibus. Vnde manifeſtum eſt, &c.

Idem in libro contra mendacium, c. 17.

¶ Noſtro peccato, alterius ſaluti conſulere non debemus. C. XV.

4 Faciat homo etiam pro temporali hominũ ſalute, quod poteſt ꝟ. Cum autem ad hunc articulum ventum fuerit, vt tali ſaluti conſulere, niſi peccando, non poſſit, iam ſe exiſtimet non habere, quid faciat: quando id reliquum[h] eſſe perſpexerit, quod recte[a] faciat.

a ¶ Recte.] *In originali legitur,* non recte. *ſed non eſt emendatum propter caſum.*

Item Iſidorus in ſynonymis, c. 10.[6]

¶ De eodem. C. XVI.

Omne genus mendacij ſummopere fuge: nec caſu, nec ſtudio loquaris falſum: nec vt prę ſtes[i], mentiri ſtudeas: nec qualibet fallacia vitam alicuius defendas. Caue mẽdacium in omnibus.

Item Auguſtinus in lib. de mẽdacio, c. 6.

¶ De eodem. C. XVII.

Si quis ad te cõfugiat, qui mendacio tuo poſſit à morte liberari, non es mentiturus. Os enim quod mentitur, occidit animam. *& infra.* ¶ Cum ergo mentiendo vita æterna amittitur, numquam pro cuiuſquã vita temporali mentiendum eſt.

¶ Caput hoc abeſt à pleriſque vetuſtis, & in duobus eſt cum nomine Paſcæ.

Item Auguſtinus in libro quæſtionum Gen. c. 44. q. 145.

¶ Non reputantur mendacia, cum ea, quæ non ſunt, ioco dicuntur. C. XVIII.

7 Vòd autẽ ait fratribus ſuis Ioſeph [Neſciebatis, quia augurio auguratur homo, qualis ego?] de hoc augurio etiam mandauit eis dicendum per hominem ſuum, quid ſibi velit, quæri ſolet. An quia nõ ſerio, ſed ioco dictum ad commoditatem. ff. de verb. ſig. nepos Proculo[d].

d ¶ *Id reliquum eſſe.*] id eſt, ſolum ſibi eſt relictum.

Mne genus.] Casvs. Dicitur hic, quòd non debet aliquis ali quo genere mendacij mentiri, nec per mendacium vitam alicuius defendere.

i ¶ *Præſtes.*] id eſt, vt proſis. Ioan.

Vòd autem ait.] Casvs. Quæſitum fuit ab Aug. an mendacium quod ioco ſe dicitur, ſit habendum pro mendacio. Et reſpondet, ꝙ non: quia non ſerio vt alium fallat dicitur, ſed ioco: & probat exemplo Ioſeph, qui ioco ſe fratribus ſuis mendacium dixit.

“ Potentia ad multa refertur.

6 Cap. d mẽdacio in re. cẽ. impſ. & ſimil. l. 2. de ſum. bo. c. 30 Iuo p. 12. c. 49. Pan. l. 8. c. 126.

Sap. 1.

c Alia exempla pluraha bes j. ea. §. Abrahã. vſq; mandatis. non obſtat ad fi. q. ſcd 11. q. 3. quiſquis metu. Rayn. vbi dicitur, ꝙ veritatem occultare, idem eſt quod dicere falſum, ſed illud verum eſt in teſte qui aſſumpſit officiũ teſtificandi. Item nõ obſtat 25. quæ. 2. præſcriptione. quia obtinet circa iudicia.

d ¶ *Nonnullam.*] quia facit vt conſulat proximo.

Iuo p. 12. c. 48. Pan. l. 8.

e ¶ *Duplex.*] 3. 11. q. 3. c. 125.

5 Ex iſto text. infertur, ꝙ actus relaxationis & ſolutionis in eodem ſtatu manſerit, vt ff. de ſolut. cum quis. in prin. ext. de iureiur. quemadmodũ. §. ſi qs. ff. de ſtatu. & l. 1. Et eſt hic arg. ꝙ propter nonum caſum nouum datur auxilium, vt ext. de off. de lega. inſinuante. ff. de interro. act. de ætate. Item ar. eſt hic, quòd verba generalia non extẽduntur ad ea de quibus nõ eſt dictum vel cogitatum, vt 5. c. beatus. 11. q. 3. antecеſſor. & ff. de tranſact. cum Aquiliana. extra de deci. ex multiplici. & ext. de reſt. ſpol. andita, &c.

f ¶ *Furens.*] ergo ſemper ſubintelligitur ꝙ hæc conditio, ſi res in eodem ſtatu manſerit, vt ff. de ſolut. cum quis. in prin. ext. de iureiur. quemadmodũ. §. ſi qs. ff. de ſtatu. & l. 1. Et eſt hic arg. ꝙ propter nonum caſum nouum datur auxilium, vt ext. de off. de lega. inſinuante. ff. de interro. act. de ætate. Item ar. eſt hic, quòd verba generalia non extẽduntur ad ea de quibus nõ eſt dictum vel cogitatum, vt 5. c. beatus. 11. q. 3. antecеſſor. & ff. de tranſact. cum Aquiliana. extra de deci. ex multiplici. & ext. de reſt. ſpol. andita, &c.

Faciat.] Casvs. Dicitur hic, ꝙ qui libet debet defendere ſalutem hominum corporaliem, dummodo hoc faciat ſine mẽdacio, vel peccato, quãtũcunque id ſolum reſtat ſibi, ꝙ recte faciat, ſine peccato. *Reliquum,* id eſt, reliẽtum ſibi re ſtare licite faciẽdum.

g ¶ *Quod poteſt.*] “ Ex hoc c. habes ꝙ ſolum illud dicimur poſſe facere, quod iuſte facere poſſumus. quando quæ hęc dictio, poſſe, ſimul denotat potentiam iuris, vel facti, vt extr. de reſcr. ſciſcitatus. quandoq; potentiam facti tantum, vt 8. q. 1. Moyſes. quando quæ refertur ad honeſtatem. de pœ. diſt. 2. charitas. ff. de condit. inſt. filius. quandoque

7 Iuo p. 12. c. 43. Pan. l. 8. c. 129.

d Conſuetudici, ꝙ 4. modis dr aliqd poſſe fieri, ſ. facultate naturæ, iuris p miſſiõe, vitæ meritõ, officij debito. d hoc not. In. ext. de cõſ. præcedẽs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

titus est, non vt eos fallat. *Per hominem*, id est, dispensatorem suum, qui insecutus fuit eos, & reduxit eos. *Exitus*, id est, finis.

a ¶ *Vt exitus.*] arg. quòd per consequentia probantur præcedentia, vt 34.q.1.c.1. & 1.q.1. constat. ff. de act. & oblig. obligationum.

SED IN VETERI TESTAMENTO. Casvs. Supra in prox. cap. dictum est, quòd iocosum mendacium nō est habendum pro mendacio. Nūc vero dicit, quòd hoc obtinuit in vetere testamēto, vbi multa permittebātur quę hodie facere non licet. &hoc probat per seq. cap.

Si quis per vetus.] Casvs. Quidam dicebant licere sibi mentiri ad instar hominum veteris testamenti. Aug. vero contra eos ostendit, quòd si eorū exēplis suum volunt tueri mendacium, pari ratione de bent dicere sibi licere aliena bona rapere, & proprias vlcisci iniurias, sicut tūc tem poris constabat esse pmissum, quæ si quis hodie faciat, pœnam patietur à Domino, qui prohibuit talia. *Postposita vmbra significationis*, id est postpositis legalibus, & cæremonialibus Christum & iustitiam noui testamenti significantibus.

b ¶ *Raptum.*] rapinam commiserunt filij Israel. 14.q.5. dixit. Et est hic arg. quòd vno pro hibito prohibita sunt omnia similia, vt §. di. 4. denique. in fi. & extra de consti. cráflato.

a Iuo p. 12. c. 41.

c ¶ *iniuriæ.*] tūc licuit propria auctoritate vlcisci iniurias[a], vt 23. q. 4. cum in lege. & q. 5. fi audieris. hodie nō licet, vt 23. q. 4. inter. & q. 5. de occidendis.

d ¶ *insequitur.*] cum dicit, Mihi vindictam. & ego retribuam. & &ideō hoc cum dicit: Si quis per stellige hoc cusserit te in vna maxilla, præbe ei & aliā. 23. q. 1. in prin. Ioan.

Si *qualibet.*] Casvs. Quidam dicebant, quòd si quis mentitur pro vita ali cuius, non est peccatum, immo bonum est & meritorium. Et hoc probat exemplo obstetricum, quibus mentientibus pro vita Iudæorum, Dominus eis domos ædificauit. Sed Aug. contra eos, ostendit, q̄ pro vita alicuius mentiri, peccatum est: tamen si alia peccata per pœnitētiam sequentem delētur, hoc multo facilius deletur, nec illæ obstetrices propter mendaciū meruerunt, immo demeruerunt, quia quod potuit in æterna vita eis retribui, est in terrenam recompensationem declinatum.

Exod. 1. † *al. pro admissa*

"Pœnā &ꝑ miū consequitur quis ex eodē facto. "ꝑsperitas i hoc seculo est piculosa.

* *Difficilior redditur.*

"Mulieresq; Pharaoni ꝑ misērūt nia resinterfice re, bis sunt mentitæ.

renam est recompensationem declinata.

Abraham quoque loquens ad pueros suos ait. [*Sedete hic cum asino: ego & puer illuc vsque pertransibimus: & cum adorauerimus, reuertemur ad vos,*] *licet aliud se factu rum deliberaret, tamen excusatur à mendacio. Vnde Ambrosius in libro de patriarchis.*

[¶ [2] *Prophetauit Abraham, quod ignorabat. Ipse solus disponebat redire immolato filio. Sed Dominus per os eius locutus est, quod parabat*[1]. *Captiose*[k] *autem loquebatur cum seruulis, ne cognito negotio, aut impediret aliquis, aut gemitu obstreperet, aut fletu.*

5 *Quandoque aliquid iubendo significamus velle fieri, quod tamen fieri nolumus: sed experimentum obedientiæ quærimus: sicut Abrahamā à Deo tentatus legitur, cum iussus est immolare filium, quem Dominus nolebat ab eo occidi* [3] *Vnde in eodē libro idem Ambrosius* [¶ *Non enim volebat*[l] *Deus immolari à patre filium: nec impleri hoc munus volebat, qui ouem pro filio immolandum obtulit: sed tentabat offectum patris, si Dei præceptа præferret filio.*] & infra. [*Non iniicias, inquit, manum in puerū: neque facias ei quid quam.*] & infra. [*Affectum tuum inquisiui, non factum exegi: tentaui mentem tuam, si etiam filio dilectissimo non parceres propter me. Non aufero quod donaui ipse: nec heredem inuideo, quem largitus sum nō habenti.*]

Item Hieronymus in epistola ad Galatas, cap. 2.

¶ Obstetrices de pietate remuneratæ, de mendacio sunt punitæ. C. XX.

Si quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hæc facillimè abstergitur, quam mater boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli vero de obstetricum fallacia conantur asserere hoc mendacij genus non esse peccatum, maxime, quòd illis mentientibus scriptum est: quia ædificauit illis Dominus domos. In qua magis recompensatione cognoscitur, quid mendacij culpa mereatur [e]. Nam benignitatis carum merces [f], quæ eis in æterna [g] potuit [h] vita retribui, præmissa culpa mendacij in ter-

[1] *Iuo p. 12. c. 41.*

[2] *Hoc dictū sane intelligē. nam tūc bene peccabant si hoc faciebāt ꝑ auctoritatē iudicis: & &ideō hoc cum dicit: Si quis per stellige hoc dictū G. nā xilla, præbe ei & aliā. eius auctoritate poterāt hoc iure facere: sed si faciebāt, nō puniebā tur à iudice sine lege, vt hic dicit. Secū dum Hug.*

[3] *Idem eodem libro, c. 2.*

¶ Obstetrices de pietate remuneratæ, de mendacio sunt punitæ. C. XX.

Si quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hæc facillimè abstergitur, quam mater boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli vero de obstetricum fallacia conantur asserere hoc mendacij genus non esse peccatum, maxime, quòd illis mentientibus scriptum est: quia ædificauit illis Dominus domos. In qua magis recompensatione cognoscitur, quid mendacij culpa mereatur [e]. Nam benignitatis carum merces [f], quæ eis in æterna [g] potuit [h] vita retribui, præmissa [i] culpa mendacij in terrenam est recompensationem declinata.

Abraham quoque loquens ad pueros suos ait. [*Sedete hic cum asino: ego & puer illuc vsque pertransibimus: & cum adorauerimus, reuertemur ad vos,*] *licet aliud se factu rum deliberaret, tamen excusatur à mendacio. Vnde Ambrosius in libro de patriarchis.*

[¶ [2] *Prophetauit Abraham, quod ignorabat. Ipse solus disponebat redire immolato filio. Sed Dominus per os eius locutus est, quod parabat*[1]. *Captiose*[k] *autem loquebatur cum seruulis, ne cognito negotio, aut impediret aliquis, aut gemitu obstreperet, aut fletu.*

5 *Quandoque aliquid iubendo significamus velle fieri, quod tamen fieri nolumus: sed experimentum obedientiæ quærimus: sicut Abrahamā à Deo tentatus legitur, cum iussus est immolare filium, quem Dominus nolebat ab eo occidi* [3] *Vnde in eodē libro idem Ambrosius* [¶ *Non enim volebat*[l] *Deus immolari à patre filium: nec impleri hoc munus volebat, qui ouem pro filio immolandum obtulit: sed tentabat offectum patris, si Dei præceptа præferret filio.*] & infra. [*Non iniicias, inquit, manum in puerū: neque facias ei quid quam.*] & infra. [*Affectum tuum inquisiui, non factum exegi: tentaui mentem tuam, si etiam filio dilectissimo non parceres propter me. Non aufero quod donaui ipse: nec heredem inuideo, quem largitus sum nō habenti.*]

Item Hieronymus in epistola ad Galatas, cap. 2.

¶ Simulatio vtilis est, & in tempore assumenda. C. XXI.

Vtilem [m] simulationem, & in tempore assumendam Iehu regis Israel nos doceat exēplum: qui cum non potuisset interficere sacerdotes Baal, nisi se finxisset velle idolū colere, dixit [Congregate mihi omnes sacerdotes Baal. Si enim rex Achab seruiuit Baal in paucis, ego seruiā ei in multis.] Et Dauid, quādo mutauit faciem suam coram Abimelech, & dimisit eum, & abiit. Nec mirum quāuis iustos homines, tamen aliqua simulare pro tempore ob suam & aliorum salutem: cum & ipse Do-

NON ENIM. Casvs. Legitur in Genesi quòd Dominus præcepit Abrahæ vt filium suum Isaac sibi immolaret: quod cum facere vellet, prohibuit eum Dominus: & quem pro filio obtulit immolandam: quia Dominus non ideo præcepit Abrahæ filium suum immolare, eo quòd vellet ita fieri: sed vt eius obedientiam tantummodo experiretur.

l ¶ *Volebat.*] sed numquid voluntas Abrahæ fuit contraria voluntati Dei? non: sed ipsa volita fuerunt contraria. Abraham enim volebat interficere, & Deus hoc ipsum noluit, scilicet ipsum Abraham velle interficere, & sic eadem fuit voluntas.

Vtilem.] Casvs. Ostendit Hieronymus quòd multoties simulatio vtilis est, & quòd homo debet simulare id quod non est, nec fieri cupit. Et hoc probat tribus exemplis, scilicet Iehu regis Israel: & Dauid, & Christi, qui simulationem peccatricis carnis assumpsit.

m ¶ *Vtilem.*] argu. "quòd dolus contra hostem bonus est, vt 23. q. 2. dominus. & 47. dist. in mandatis. & ff. de cap. & postlīge. nihil inter hostem est. C. de commerc. & merca. l. 2. & 14. q. 5. dixit. & de consecr. dist. 2. dixit dominus. Sicut econuerso quædam dissimulare possumus. ff. de noua. doli. in fi. argu. contra. 23. q. 1. noli. dolus vero vel simulatio ad fallendum, semper malus est, vt 27. dist. quod interrogasti. & 12. q. 1. certe. C. de lat. libert. tollend. l. 1. §. sed & qui pileati.

"diabolus a Christo fuit deceptus.

a Al. Augustinus.

a ¶ *Simulationem.*] "vt falleret diabolum. dicit enim auctoritas[a]: si diabolus eum filium Dei sciuisset, numquam eum à Iudæis crucifigi passus fuisset.

ECCE. Casvs. Dicit Grat. ex supradictis patere quæ mēdacia sint venialia, & quæ mortalia: postea facit quamdam quæstionem, quare, scilicet Abraham cum de scenderet in Aegyptum cum vxore, rogauit eam vt sororem suam se esse mentiretur: ne si diceret se vxorem illius, interficeretur propter eam: cū dictum sit 3. c. ne quis arbitretur. non esse mentiendum pro tēporali vita alicuius. postea soluit hanc obiectionem, dicens q̄ Abraham noluit mendacium dici, sed veritatem taceri voluit. quia de eodem sanguine nata, vere soror dicebatur.

Gen. 12.

Qværitur.] Casvs. Quæsitū fuit ab Augustī. cur Abraham patriarcha mentiri voluit Saram, vt se sororem suam diceret, & non potius commisit ipsam Deo. Et respondet quòd noluit mendacium dici: sed veritatem occultari voluit. soror enim sua erat, quia filia erat fratris. & quòd non commisit eam Deo tantū, dedit nobis exēplum vt quandiu possumus rationabiliter pericula eritare, Deum tentare non debemus.

11. 22. contra Faustū. c. 36

b ¶ *Mentiri.*] "Ecce dicit Aug. ipsum mentiri: & tamen postea dicit ipsum non mentitum. & hoc est notandum circa relicta, vel circa iudicia, an quærendo vel nārando vel diffiniendo aliquid dicatur, vt 3. q. 6. hæc quippe. & sic est hic argumentum, "quòd interrogans non cōfitetur. Ar. con tra. 30. q. 1. de eo.

Abraham est mentitus.

c. interrogans non confitetur.

Gen. 12. & 25

c ¶ *Sororem.*] Hic patet quòd non quilibet secundus gradus fuit in lege prohibitus. ex tra de conuer. infi. infra. 44. dist. c. fi. cisa. Item patet hic quòd licite per æquiocationē possumus hostē deludere, vt no. 23. q. 1. q. 3. §. ne qs. & §. prox.

a Adde Ale. in 3. p. q. 31. m. 3. q. in. circ. fi. & 3. q. 60. & 3. q. in. 3. in pr. & 3. q. 61. & 3. q. 3. a. 1. q. 3. ad 3. & 3. q. 3. a. 1. q. 3. ad 3. & 3. q. 3. a. 1. q. 3. ad 3

Vòd Autem.] Hæc q. diuiditur in tres partes. In prima probat per 20. c. quòd in malis promissis rescindêdum est iuramentum, scilicet cum seruari non possit sine detrimento salutis æternæ. Secunda ibi, *Ecce quòd iuramenta.* Tertia ibi, *Sed cum his.* Io. de Fant.

CASVS. Hic proponitur quarta quæstio, vbi quæritur verũ iuramentum illicitum sit seruandum. Et respondet, si iuramentum est illicitũ: quia de re illicita, scilicet de faciendo peccato mortali vel veniali, non est seruandum, vt j. cap. 1. & cap. seq. & maxime in illo ca. in malis. si autem iuramentũ est illicitum ex modo, quia incaute iurauit aliquis rem licitam, scilicet comedere vel bibere, seruandum est: cum in deteriorem exitum non vergat, vt j. ead. cap. si aliquid. & §. illicitum.

a ¶*Illicita.*] "Iuramentum sex modis dicitur illicitum: ex persona, ex re, ex fine, ex causa, ex tempore, ex modo. Ex persona dupliciter, vel ex persona eius qui iurat, vel ex persona eius cui iurauit. nam si impubes iurat, non tenet iuramentum[a], vt ex j. e. q. 5. paruuli. Ité si clericus laico iurat, j. q. 5. nullus. Ex re etiam illicitum est iuramentum dupliciter, vt si res sit illicita, quæ iuratur, vt j. ead. in malis. & si res illa, per quam iuratur, non sit sacra, vt 3. ead. q. 1. clericum per creaturas. & 3. q. 1. considera. Ex fine illicitum est, vt si iuretur propter electum, & ante electionem, vt 8. q. 3. Artaldus. Ex causa, vt si ad clamorem populi iuretur, vt j. ead. vnusquisque. Ex modo est illicitum, vt si temere iuretur vel indiscrete, vel præter necessitatem, vt 3. ead. q. 2. c. 2. & j. ead. cap. si aliquid. Item iuramentum ex tempore est illicitum, vt si iuretur in quadragesima, nisi de pace componenda, vt 1. q. 5. decreuit. quod hoc versũ perpenditur:

Quis, cui, quid, per quod, ad quid, cur, quomodo, quando.

Breuiter ergo teneas in hac quæstio. quòd semper iuramentum est seruandum, si est illicitum, licet etiam illicitum sit ex modo iurandi, vt j. e. si aliquid. ext. de iureiu. c. debitores. Ioan.

Si publicis.] CASVS. Aliquis iurauit interficere patrẽ suum, vel corrumpere sanctimonialem. quare quæritur fuit in concilio Toletano, vtrum tale iuramentum sit seruandum, & respondet quòd non: quia tolerabilius est turpem promissionem reiicere, quàm eam adimplere. Seq. c. patet. cum §.

b ¶*Non tolerabilius.*] nec peccat transgrediendo, vt infra eadem. in malis. & cap. inter. licet tunc peccauit quando iurauit.

c *Et etiam contra officium.*] id est, pietatem.

d ¶*Quidquid.*] In hoc generali iuramento non intelligitur iurasse nisi quod licite facere potuit[c], vt extra de iureiur. Quintaulis. extr. de elect. cautum. ff. de ope. lib. si libertus. & ff. de rit. nu. l. generali. & ff. de iudor. siue generalis. Io.

Vòd Dauid.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd iuramentum illicitũ non est seruandum. & hoc probat exemplo Dauid, qui iurauit interficere Nabal, & tamen promissionem suam non adimpleuit. Idem est casus sequentis cap. sed additur, quòd de duobus malis eligitur minimum. Aliud cap. scilicet, in malis promissis, planum est.

e ¶*Temerariam.*] Iura di. q. p. se cõmentum temerarium siderari pũt & inconsulto calore de gne peciracũdiæ factum, non catorũcum est seruandum, vt hic, naturali ex- fu trãsgressio iuri naand. 2. q. 3. præuaricatortũ est pctm tis. Ioan.

f *Iurauit.*] ¶*Peccatis.*] id est, quæ et venialia videntur peccata d fcm Hugcum alterum non est sed tũc pec- cantũ David peccatum. Ioan.

g *In malis.*] aliud cũ temere iuin malis promisse rescinde fidem. In turpi voto muta decretum: quod incaute vouisti, ne facias. Impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur.

Item Beda in homil. 44. in Natali decollationis S. Ioannis.

¶ Non est obseruandum iuramentum, quo malum incaute promittimur. C. VI.

Si aliquid forte nos incautius iurasse contigerit, quod obseruatum peiorem[h] vergat in exitum, libere illud consilio salubrio re mutandum nouerimus, ac magis instante necessitate peierandum nobis, quàm pro vitando periurio in aliud crimen grauius esse diuertendum. Denique iurauit Dauid per Dominum occide re Nabal vitum stultũ, & impium, atque omnia, quæ ad illum pertinerent, demoliri. Sed ad primam intercessionem Abigail feminæ prudentis mox remisit minas, reuocauit ensem in vaginam, neque aliquid culpæ se tali periurio contraxisse doluit.

Item Isidorus in synonymis, lib. 2.[A7].

A ¶Secundo.] *Etiam B. Brantius in vita Isidori memorat duos synonymorum libros. Et in synonymis, quæ nuper cum aliis Isidori operibus sunt Parisiis impressa, facile locum haberet diuisio in duos libros. Nam ex posteriore parte videtur sumptus libellus de norma viuendi, qui in eodem Parisino codice habetur. Alter autem libellus de cõtemptu mundi, qui & ibidem, & antea Antuerpiæ, & olim Venetiis sub hoc titulo,* Isidorus de homine, & ratione deflẽte, & de homine, & ratione consolante, *impressus est, videtur epitome quædam synonymorum.*

¶Turpia vota seruanda non sunt. C. V.

In malis[g] *promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretum: quod incaute vouisti, ne facias. Impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur.*

Item Beda in homil. 44. in Natali decollationis S. Ioannis.

¶ Non est obseruandum iuramentum, quo malum incaute promittimur. C. VI.

Si aliquid forte nos incautius iurasse contigerit, quod obseruatum peiorem[h] vergat in exitum, libere illud consilio salubrio re mutandum nouerimus, ac magis instante necessitate peierandum nobis, quàm pro vitando periurio in aliud crimen grauius esse diuertendum. Denique iurauit Dauid per Dominum occide re Nabal vitum stultũ, & impium, atque omnia, quæ ad illum pertinerent, demoliri. Sed ad primam intercessionem Abigail feminæ prudentis mox remisit minas, reuocauit ensem in vaginam, neque aliquid culpæ se tali periurio contraxisse doluit.

est. si tamen propter necessitatem non possum adimplere, veniali- uere a licito to iuro. ter pecco, vt vigesima quinta distinct. §. criminis. in fin. " & à licito to iuro. iuramen

iuramento (vt dicunt quidam) Papa nõ potest absoluere, vt no. 15. q. 6. auctoritatem. sed cõtra eos est extr. de iurei. veniẽtes. Io.

Non solum.] CASVS. Hic dicitur q̃ si aliquis iurauit aliquid illicitum, non debet illud adimplere sed de duob. malis minus eligere debet, sc. vt non adimpleat quod promisit.

a ¶*Contagio.*] quantũ ad perplexionem animi, vt 13. dist. nerui.

b ¶*Inquo minus.*] Quoties enim aliquid sine captione fieri non potest, semper id quod minimum est, sequimur, vt ff. de reg. iur. quoties nihil. Ioan.

Vnusquisque.] CASVS. Ostendit hic Ambr. q̃ aliquis non debet illicitum promittere: & si promisit, tolerabilius est promissum nõ adimplere, quàm facere rem illicitam. Et hoc probat exẽplo Herodis & Iepte, qui sæpe in scriptura reprehẽduntur, eo q̃ per promissionem suam illicitam impleuerũt. nam bene poterant mutare voluntatẽ prauam, cum ipse Deus suam sententiã sæpe mutet, & mutãdo melior.

c ¶*Inhonestum.*] Non solum ergo iuramentum rei illicitæ nõ est seruandum, sed nec etiam inhonestæ: immo si tendat ad inhonestatem, quandoque non est seruandum, licet possit seruari sine detrimento salutis æternæ, vt ext. de iureiur. quemadmodum.

d ¶*Quod ebrius.*] Ergo promissio ebrij nõ tenet[a], vt 15. q. 1. sane.

e ¶*Saltantium.*] Arg. q̃ id quod ad clamorem populi promitti tur, non tenet. simi. 8. iud. 11. q. 1. licet. & c. si ergo. 4 dist. 5. cum &ext. de ele. Ofius. Ita gl. Rul. i tem alia ratione non ego. in fi. debuit tenere hoc iu vol. & q̃ cõramentũ, quia ob re- raméti sua ueniss. Pro pium, tamen ad pre- batur & hoc auctoces Abigail vxoris e- tate Hieremiæ prius contra iacramen- phetæ dicẽtis: Repentum veniens ensem te loquar, &c. *Iuravnginã. menta*, i. dispohem. Item *Peiorem.*] simi. ex- nes, secundum q̃ metra, de iureiurand. si rita hominum exigevero. bant. Sequẽs c. patet.

h ¶*Peiorem.*] "Item "iuram non h ¶*Sententiam.*] i. cõaliquid exemplum po- semper est municationem. "ea "Deus quæ test poni quãs hic po- adimplẽdũ. quæ Dominus dicit à se dicta re natur, vt si iurauit me comminando, vel cõ- uocet. peccaturum veniali- monendo, bene reuo ter, tale iuramentum cat: sed ea quæ asserẽ- non debeo adimple- do dicit, nõ reuocat. re quia adiicere pec- "vnde Macrobius di catum peccato, vt in- cit q̃ tripliciter con- "Deus tri- fra eadem. diffinitio. tingit Deos loqui. pliciter lo- & si temere aliquid i ¶*Cogitaut.*] id est, vi quitur. iuratur quod est illi- deor cogitasse. cium, adimplendum possit abs- k *Magna.*] ¶*Reuocare.*] id est, non adimplere[b]: b id quod. f. nec dicitur fallax si male, &c. re ad rei veritatẽ reuertitur, vt 32. q. 1. apud. cessatione operis. f. vt ro.] CASVS. Iura cessẽt & nõ quid, adimpleat q̃ numquam per pacem cum suo inimico qđ dixerat veniret. quæritũ fuit se facturum in concilio Ilerdensi. vel verbo, quid sit super hoc faciendum: & respondet aliàs euolatur q̃ pro periurio, id emissũ, &c. est illicito sacramẽto 43. di. §. vlt. debet per annũ à cor- & hoc eũ iu pore Domini separari, & reatum suum e- tũ ab initio leemosynis & fletibus vel ét cũ ex diluere, & ad pacẽ ce post fcõ ten leriter venire festi- dit ad noxã, net. Seq. duo capitula 63. di. §. verũ plana sunt. 45. dist. licet ¶*Vno.*] 3. e. q. 1. c. vlt. non. Laur. contra. 6. q. 1. quicun- * 1. *Petr.* 4. que, ibi imponitur se p Bur. l. 12. c. ptennis pœnitentia 17. Iuo p. 12. q̃ periurio: sed ibi lo- c. 74. Raba. i quitur cum quis transf pœn. c. 10. greditur licitum iura 8 in Tolet. 8 mentum: hic loquitur c. 2. 3. e. vnus cum quis temere iu- q̃sque. in fi. rat. Sed nonne qui te 9 Iuo p. 12. mere iurat rem illici- c. 17. Pan. l. 8 tã, mortaliter peccat: c. 102. ergo septennis pœni 10. Cõc. Torentia debet ei impo lec. 8. c. 2. ni, vt 33. q. 1. hoc ipsũ? Beda i Scin Resp. regulariter im- tillis, c. 36. ponitur septem anno Glos. ord. in rum pœnitẽtia. "sed c. 14. Matth. ex causa diminuitur 11 Poly. l. 6. vel augetur illud tem tit. 12. Bur. l. pus. 26. q. 7. tempora. 12. c. 10. Iuo tamen hic non nega- p. 12. c. 36. & tur quin per septẽ an 67. Pan. l. 8. nos debeat pœnite- c. 118. re: sed hoc solum dici "Pœnitentur, q̃ à communione tia ex causa corporis Christi vno minuitur anno separatur. vel augetur

iuramentum, & dicunt quidã, q̃ si equus vel asinus ei obuiasset, numquid illud obtulisset domino? quasi dicant, non.

Incommutabilis.] CASVS. Quæritũ est in concil. Toletano, vtrum quis possit venire cõtra iuramentum suum illicitũ. & respõdet q̃ sic. & hoc probatur exemplo Domini: qui licet sit incommutabilis, legitur tamen suam sententiam mutasse, & contra sua iuramẽta veniisse. Probatur & hoc auctoritate Hieremiæ prophetæ dicẽtis: Repente loquar, &c. *Iuramenta*, i. dispositiones, secundum q̃ merita hominum exigebant. Sequẽs c. patet. h ¶*Sententiam.*] i. cõmunicationem. "ea "Deus quæ quæ Dominus dicit à se dicta re comminando, vel cõ- uocet. monendo, bene reuocat: sed ea quæ asserẽdo dicit, nõ reuocat. "vnde Macrobius di- "Deus tricit q̃ tripliciter con- pliciter lotingit Deos loqui. quitur. i ¶*Cogitaut.*] id est, vi deor cogitasse.

k *Magna.*] ¶*Reuocare.*] id est, non adimplere[b]: b id quod. f. nec dicitur fallax si male, &c. re ad rei veritatẽ reuertitur, vt 32. q. 1. apud. cessatione operis. f. vt ro.] CASVS. Iura cessẽt & nõ quid, adimpleat q̃ numquam per pacem cum suo inimico qđ dixerat veniret. quæritũ fuit se facturum in concilio Ilerdensi. vel verbo, quid sit super hoc faciendum: & respõde aliàs euolatur q̃ pro periurio, id emissũ, &c. est illicito sacramẽto 43. di. §. vlt. debet per annũ à cor- & hoc eũ iu pore Domini separari, & reatum suum e- tũ ab initio leemosynis & fletibus vel ét cũ ex diluere, & ad pacẽ ce post fcõ ten leriter venire festi- dit ad noxã, net. Seq. duo capitula 63. di. §. verũ plana sunt. 45. dist. licet ¶*Vno.*] 3. e. q. 1. c. vlt. non. Laur. contra. 6. q. 1. quicun- * 1. *Petr.* 4. que, ibi imponitur se p Bur. l. 12. c. ptennis pœnitentia 17. Iuo p. 12. q̃ periurio: sed ibi lo- c. 74. Raba. i quitur cum quis transf pœn. c. 10. greditur licitum iura 8 in Tolet. 8 mentum: hic loquitur c. 2. 3. e. vnus cum quis temere iu- q̃sque. in fi. rat. Sed nonne qui te 9 Iuo p. 12. mere iurat rem illici- c. 17. Pan. l. 8 tã, mortaliter peccat: c. 102. ergo septennis pœni 10. Cõc. Torentia debet ei impo lec. 8. c. 2. ni, vt 33. q. 1. hoc ipsũ? Beda i Scin Resp. regulariter im- tillis, c. 36. ponitur septem anno Glos. ord. in rum pœnitẽtia. "sed c. 14. Matth. ex causa diminuitur 11 Poly. l. 6. vel augetur illud tem tit. 12. Bur. l. pus. 26. q. 7. tempora. 12. c. 10. Iuo tamen hic non nega- p. 12. c. 36. & tur quin per septẽ an 67. Pan. l. 8. nos debeat pœnite- c. 118. re: sed hoc solum dici "Pœnitentur, q̃ à communione tia ex causa corporis Christi vno minuitur anno separatur. vel augetur

Idem ibidem.

¶De duobus malis, minus eligi oportet. C. VII.

Non solum.] CASVS. Hic dicitur q̃ si aliquis iurauit aliquid illicitum, non debet illud adimplere sed de duob. malis minus eligere debet, sc. vt non adimpleat quod promisit.

a ¶*Contagio.*] quantũ ad perplexionem animi, vt 13. dist. nerui.

b ¶*Inquo minus.*] Quoties enim aliquid sine captione fieri non potest, semper id quod minimum est, sequimur, vt ff. de reg. iur. quoties nihil. Ioan.

Vnusquisque.] CASVS. Ostendit hic Ambr. q̃ aliquis non debet illicitum promittere: & si promisit, tolerabilius est promissum nõ adimplere, quàm facere rem illicitam. Et hoc probat exẽplo Herodis & Iepte, qui sæpe in scriptura reprehẽduntur, eo q̃ per promissionem suam illicitam impleuerũt. nam bene poterant mutare voluntatẽ prauam, cum ipse Deus suam sententiã sæpe mutet, & mutãdo melior.

c ¶*Inhonestum.*] Non solum ergo iuramentum rei illicitæ nõ est seruandum, sed nec etiam inhonestæ: immo si tendat ad inhonestatem, quandoque non est seruandum, licet possit seruari sine detrimento salutis æternæ, vt ext. de iureiur. quemadmodum.

d ¶*Quod ebrius.*] Ergo promissio ebrij nõ tenet[a], vt 15. q. 1. sane.

e ¶*Saltantium.*] Arg. q̃ id quod ad clamorem populi promitti tur, non tenet. simi. 8. iud. 11. q. 1. licet. & c. si ergo. 4 dist. 5. cum &ext. de ele. Ofius. Ita gl. Rul. i tem alia ratione non ego. in fi. debuit tenere hoc iu vol. & q̃ cõramentũ, quia ob re- raméti sua ueniss. Pro pium, tamen ad pre- batur & hoc auctoces Abigail vxoris e- tate Hieremiæ prius contra iacramen- phetæ dicẽtis: Repentum veniens ensem te loquar, &c. *Iuravnginã. menta*, i. dispohem. Item *Peiorem.*] simi. ex- nes, secundum q̃ metra, de iureiurand. si rita hominum exigevero. bant. Sequẽs c. patet.

h ¶*Peiorem.*] "Item "iuram non h ¶*Sententiam.*] i. cõaliquid exemplum po- semper est municationem. "ea "Deus quæ test poni quãs hic po- adimplẽdũ. quæ Dominus dicit à se dicta re natur, vt si iurauit me comminando, vel cõ- uocet. peccaturum veniali- monendo, bene reuo ter, tale iuramentum cat: sed ea quæ asserẽ- non debeo adimple- do dicit, nõ reuocat. re quia adiicere pec- "vnde Macrobius di- "Deus tricatum peccato, vt in- cit q̃ tripliciter con- pliciter lofra eadem. diffinitio. tingit Deos loqui. quitur. & si temere aliquid i ¶*Cogitaut.*] id est, vi iuratur quod est illi- deor cogitasse. cium, adimplendum possit abs- k *Magna.*] ¶*Reuocare.*] id est, non adimplere[b]: b id quod. f. nec dicitur fallax si male, &c. re ad rei veritatẽ reuertitur, vt 32. q. 1. apud. cessatione operis. f. vt ro.] CASVS. Iura cessẽt & nõ quid, adimpleat q̃ numquam per pacem cum suo inimico qđ dixerat veniret. quæritũ fuit se facturum in concilio Ilerdensi. vel verbo, quid sit super hoc faciendum: & respõde aliàs euolatur q̃ pro periurio, id emissũ, &c. est illicito sacramẽto 43. di. §. vlt. debet per annũ à cor- & hoc eũ iu pore Domini separari, & reatum suum e- tũ ab initio leemosynis & fletibus vel ét cũ ex diluere, & ad pacẽ ce post fcõ ten leriter venire festi- dit ad noxã, net. Seq. duo capitula 63. di. §. verũ plana sunt. 45. dist. licet ¶*Vno.*] 3. e. q. 1. c. vlt. non. Laur. contra. 6. q. 1. quicun- * 1. *Petr.* 4. que, ibi imponitur se p Bur. l. 12. c. ptennis pœnitentia 17. Iuo p. 12. q̃ periurio: sed ibi lo- c. 74. Raba. i quitur cum quis transf pœn. c. 10. greditur licitum iura 8 in Tolet. 8 mentum: hic loquitur c. 2. 3. e. vnus cum quis temere iu- q̃sque. in fi. rat. Sed nonne qui te 9 Iuo p. 12. mere iurat rem illici- c. 17. Pan. l. 8 tã, mortaliter peccat: c. 102. ergo septennis pœni 10. Cõc. Torentia debet ei impo lec. 8. c. 2. ni, vt 33. q. 1. hoc ipsũ? Beda i Scin Resp. regulariter im- tillis, c. 36. ponitur septem anno Glos. ord. in rum pœnitẽtia. "sed c. 14. Matth. ex causa diminuitur 11 Poly. l. 6. vel augetur illud tem tit. 12. Bur. l. pus. 26. q. 7. tempora. 12. c. 10. Iuo tamen hic non nega- p. 12. c. 36. & tur quin per septẽ an 67. Pan. l. 8. nos debeat pœnite- c. 118. re: sed hoc solum dici "Pœnitentur, q̃ à communione tia ex causa corporis Christi vno minuitur anno separatur. vel augetur

Item Ambrosius de officiis, lib. 1. c. 50.[2]

¶Aliquando non expedit promissum seruare sacramentum. C. II.

Est etiam contra officium[c] *nonnumquam soluere promissum sacramentum custodire*[A]: vt Herodes, qui iurauit, quoniã, quidquid[d] petitum esset, daret filię Herodiadis: & necem Ioannis præstitit, ne promissum negaret.

A ¶Custodire.] *Addita est vox ista ex originali, & concilio Toletano, in quo refertur.*

Item in sermone sancti Augustini episcopi de decollatione sancti Ioannis Baptistæ, qui sic incipit [Cum sanctum Euangelium legeretur[4]*.]*

¶ Pietas fuit, quod Dauid Nabal, sicut iurauerat, non occiderit. C. III.

Vòd Dauid iuramentum per sanguinis effusionem non impleuit, maior pietas fuit. Video[A] *Dauid pium hominem, & sanctum in temerariam*[e] *iurationem cecidisse, & maluisse non facere quod iurauerat, quàm iurationem suam fuso hominis sangui ne implere.*

Item Ambrosius de officiis, lib. 1. c. 50.[2]

¶Turpia vota seruanda non sunt. C. V.

In malis[g] *promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretum: quod incaute vouisti, ne facias. Impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur.*

Item Beda in homil. 44. in Natali decollationis S. Ioannis.

¶ Non est obseruandum iuramentum, quo malum incaute promittimur. C. VI.

Si aliquid forte nos incautius iurasse contigerit, quod obseruatum peiorem[h] *vergat in exitum, libere illud consilio salubrio re mutandum nouerimus, ac magis instante necessitate peierandum nobis, quàm pro vitando periurio in aliud crimen grauius esse diuertendum. Denique iurauit Dauid per Dominum occide re Nabal vitum stultũ, & impium, atque omnia, quæ ad illum pertinerent, demoliri. Sed ad primam intercessionem Abigail feminæ prudentis mox remisit minas, reuocauit ensem in vaginam, neque aliquid culpæ se tali periurio contraxisse doluit.*

Item Isidorus in synonymis, lib. 2.[A7].

A ¶Secundo.] *Etiam B. Brantius in vita Isidori memorat duos synonymorum libros. Et in synonymis, quæ nuper cum aliis Isidori operibus sunt Parisiis impressa, facile locum haberet diuisio in duos libros. Nam ex posteriore parte videtur sumptus libellus de norma viuendi, qui in eodem Parisino codice habetur. Alter autem libellus de cõtemptu mundi, qui & ibidem, & antea Antuerpiæ, & olim Venetiis sub hoc titulo,* Isidorus de homine, & ratione deflẽte, & de homine, & ratione consolante, *impressus est, videtur epitome quædam synonymorum.*

¶Turpia vota seruanda non sunt. C. V.

In malis[g] *promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretum: quod incaute vouisti, ne facias. Impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur.*

Item Beda in homil. 44. in Natali decollationis S. Ioannis.

¶ Non est obseruandum iuramentum, quo malum incaute promittimur. C. VI.

Si aliquid forte nos incautius iurasse contigerit, quod obseruatum peiorem[h] *vergat in exitum, libere illud consilio salubrio re mutandum nouerimus, ac magis instante necessitate peierandum nobis, quàm pro vitando periurio in aliud crimen grauius esse diuertendum. Denique iurauit Dauid per Dominum occide re Nabal vitum stultũ, & impium, atque omnia, quæ ad illum pertinerent, demoliri. Sed ad primam intercessionem Abigail feminæ prudentis mox remisit minas, reuocauit ensem in vaginam, neque aliquid culpæ se tali periurio contraxisse doluit.*

Item Ambrosius de officiis li. 3. officiorum, c. 12.[2]

¶Tolerabilius est iuramentum non implere, quàm quod turpe est facere. C. VIII.

Vnusquisque simplicem servum proferat: vas suum in sanctificatione possideat: nec fratrem suum circumscriptione verborum inducat: nihil promittat inhonestum[c]*: aut si promiserit, tolerabilius est promissum nõ facere, quàm facere quod turpe sit.*[4] *Sæpe plerique constringunt seipsos iurisiurandi sacramento: & cum ipsi cognouerint promittendum non fuisse, sacramenti tamen contẽplatione faciunt quod spoponderunt: sicut de Herode supra scripsimus: qui saltatrici præmium turpiter promisit, crudeliter soluit. Turpe, quòd regnum pro saltatione promittitur: crudele, quòd mors prophetæ pro iurisiurandi religione donatur. Quanto tolerabilius tali fuisset periurium sacramento*[†]*? Si tamen periurium possit dici, quòd ebrius*[d] *inter vina iurauerat, quod euiratus*[A] *inter saltantium*[e] *choros promiserat. Infertur discõ prophetæ caput, & hoc æstimatum est fidei esse, quod amentiæ*[f] *fuit, & post pauca de Iepte*[g] *disserens.* ¶ *Miserabilis, inquit, necessitas, quæ soluitur parricidio. Melius est non vouere, quàm vouere id, quod sibi is, cui promittitur, nolit exolui. & post paululum.*

¶[6] *Non semper igitur promissa soluenda omnia sunt. Denique ip se Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut scriptura indicat.*

A ¶Euiratus.] *Emendatum est ex B. Ambrosio, & Iuone. Ant ea enim legebatur,* & iuratus.

Item ex concilio Toletano 8. c. 2.

¶Incommutabilis Deus quandoque sua mutat statuta. C. IX.

Incommutabilis, eademque semper existens Dei natura, parcens sua sæpe in sacris litteris legitur mutasse promissa, & pro misericordia temperasse sententiam[h]*. Vnde quamlibet sit impassibilis, atque immutabilis, eiusdemque deitatis licet sint dicta firmissima: crebro tamen eius & iuramenta leguntur, & pœnitentia, quæ sacris extant mysteriis ad operta. Iurare namque Dei, est à seipso nullatenus ordinata conuellere: pœnitere vero, eadem ordinata, cum voluerit, immutare. Sic per Hieremiam dicit [Repente loquar aduersum gentem, & aduersum regnum, vt eradicem, & destruam, & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa super malo suo, quod locutus sum aduersus eam, & agam, & ego pœnitentiam super malo, quod cogitaui*[i]*, vt facerem ei.]*

¶Initium huius capituli emendatum est ex recentioribus editionibus conciliorum Colonien sibus, & codice Lucensi regio. In vetustioribus autem editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, duobusque monasterij Dominicani post vers. innectenda, *quod in ipso concilio antecedit huic capitulo, sequitur continenter.* Etenim immutabilis deitatis licet dicta sint firmissima, crebro tamen, &c. *intermediis omissis.*

Item Augustinus.

¶Sapientis est reuocare, quod male loquitur. C. X.

Magnæ sapientiæ est, reuocare[k] *hominem, quod male locutus est.*

Item ex concilio Ilerdensi, c. 7.

¶Quæ pœna feriatur, qui illicitum iuramentum facit. C. XI.

Vi sacramento se obligauerit, vt litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redeat, pro periurio vno[l] *anno à communione corporis & sanguinis Domini segregatus, reatum suum eleemosynis, fletibus, & quantis potuerit ieiuniis absoluat. Ad charitatem*[m] *vero, quę operit multitudinem peccatorum, celeriter venire festinet.*

Item Ambrosius li. 3. officiorum, c. 12.[8]

¶Non omnia promissa soluenda sunt. C. XII.

Non semper promissa omnia soluenda sunt. Denique ipse Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut scriptura indicat.

Item Isidorus sententiarum lib. 2. c. 31.[10]

¶De eodem. C. XIII.

Non est obseruandum iuramentum, quo malum incaute promittitur: veluti si quis piam adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim non implere sacramentum, quàm permanere in stupri flagitio.

Item ex concilio Toletano, c. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NEcesse est.] CAsvs. Quidam iurauit se facturum aliquid iuhonestũ. vnde quæsitum fuit in concilio Toleta. quid esset de hoc faciendum. Et respondetur q̃ pœnitentiam agere debet: quia nomine Domini abusus est illicite iurãdo. Et hoc probatur auctoritate Exodi. Sequentia tria ca. patent. *Diffinitio*, id est, assertio.

a *¶Vt male.*] distinguitur tamen an solenniter iuret, an incursu verborum. Si cum incursu verborum, tunc veniabiliter peccaret, vt 25. dist. §. aliàs.

b DIffinitio.] i. affirmatio.

c *¶Soluenda est.*] i. frãgenda est.

d *¶Emendatio.*] non enim peccat frangendo tale votum: sed in hoc peccat q̃ temere iurauit, vt 33. q. 5. vna.

e iurãdo. " Sed numquid tale iuramentum quod tectum non infamat. merarium est, id est, de re illiciteà factum, inducit depositionem vel infamiã? arg. q. sic. 6. q. 1. quicũque scies. & c. infames. & 7. e. q. 5. si quis conuictus. & extr. de iurei. querelã. Sed cõtra ext. de iureiu. c. sicut. Ego non credo tale iuramentũ infamare, vel impedire electionem factam vel faciẽdam. De hac materia not. 85. dist. archidiaconum. Io.

Raban. lib. pœnit. c. 21. Burc. l. 12. c. 7. & 29. Iuo p. 12. c. 64. Exod. 20. Leuit. 19. 25. e. si aliqd Pol. l. 6. ti. 11 Anſl. 11. ca. 73 Iuo p. 12. c. 75. Pan. l. 8 c. 118.

t al. periurandum

ACtione.] Casvs. Quidam episcopi iurauerunt se facturos imagines saluatoris & sanctorũ, quæ in ecclesiis erant: quare quæsitum fuit quarta die septimæ hypodi, an illud illicitum iuramentum esset seruandum: & respondetur q̃ non. & ad hoc probandum inducitur auctoritas Sophronij, l. si quis vult illicitum iuramentum seruare, peribit sicut Herodes. si quis vero nõ seruat, indulget sibi Deus sicut Petro indulsit. Sequens c. per se patet.

t al. Hiberniensi

3 Burc. l. 12. cap. 25. Iuo p. 12. c. 80.

e *¶Peierare.*] quo ad ſimilitudinem facti.

f *¶Omne.*] nisi quando peccatur in spiritum sanctum, ita q̃ sit impœnitens.

4 sent. 3. dist. 39. Iuo p. 12. c. 15. Pan. l. 8. c. 98. 100.

g SI *quis præuenerit.*] id est, deceptus.

h *¶Vt desinat.*] id est, intendat.

TRIBVS. Casvs. Docet Hier. in hoc c. q̃ tribus modis potest quis contra suum iuramentum venire. Primo cum quis scienter male iurat. Secundo cum incaute iurat, non putans esse peccatum emendetur voluntatis prauitate correcta: tãquam si quis cum hominẽ solus expoliare non possit, inueniat socium iniquitatis, & cum eo paciscatur, vt simul id faciant, spoliumque partiantur: quo facinore commisso totũ solus auferat: dolet quidem ille, & fidem sibi non esse seruatã conqueritur a. Verum in ipsa sua querela cogitare debet potius b in bona c vita ipsi humanæ societati fidem fuisse seruandã, ne præda iniqua ex homine fieret, si sentit d, quàm inique e sibi in peccati societate seruata nõ fuerit f. Ille quippe vtrobique perfidus, profecto sceleratior iudicandus est.

Idem ibidem.

¶Si propterea fides non seruatur, vt ad bonum redeatur, non ideo violari dicitur. C. XXI.

1 Iuo ibid. Paul. l. 2. c. 97

'MVlier, si fide coniugali violata fidem seruet adultero, vtique mala est: sed si nec adultero g, peior est. Porro si eam flagitij pœniteat, & ad castitatem rediens coniugalem, pacta, ac placita adulterina rescindat, miror, si eam fidei violatricem vel ipse adulter putabit.

Ex his itaque apparet, quòd si quisquam, vt diximus, illicitum iuramentum non seruauerit, vt in aliud malum pernitiosum declinet, tanto grauius delinquit, quanto damnabilius accumulatur peccata peccatis. Si autem propterea deseritur, vt ad bonum redeatur, nihil culpæ pro tali periurio contrahitur: potius defendum est si in aliquo, illius iuramenti occasione nos deliquisse contigerit. Vnde Augustinus scribit Seuero Mileuitano episcopo consulenti de quodã Hubaldo, qui à consanguineis cuiusdam pellicis coactus fuerat iurare se illam ductурum in coniugem, nec matri suæ, vel fratribus vlterius necessaria subministraturum.

Rescribit ergo beatus Augustinus, vt diximus, Seuero Mileuitano episcopo ita dicẽs.

¶De quodam Hubaldo, qui iurauit se non ministraturum necessaria matri, & fratribus. C. XXII.

INter cetera, vt rogaueras, à patre nostro Ambrosio quæsiui, quid tibi charissime agendum sit de Hubaldo parochiano tuo, qui captus, & timore necis impulsus suæ concubinę iuramento firmauit ipsam in coniugem suscipere, propriamque matrem cum fratribus de domo expellere, nihilque eis alimoniæ vmquam impendere. Quia vero, quam prius concubinam habuerat, non est peccatum in coniugem suscipere, matrimonium h sit in Deo firmum, & stabile. Porro iuramentum non ob hoc fuisse institutum inuenitur, vt esset vinculum i iniquitatis, vel matricidij k vel fratricidij, seu cuiuscumque criminis. Nec credo sacramentum ad hoc debere fieri, vt iniusta iuratio suorum bonorum sit iniuste iurantibus ex poliatio, & accipienti æterna damnatio. Periurij namque percutitur pœna, & velut homicida in extremo examine à iusto iudice degrãdinabitur† l, per quem sacrosanctum Euangelium ad iniustum, & illicitum, & Deo minime amabile, quasi testimonium iustæ, & humanæ petitionis adducitur. Foueatm itaque Hubaldus matrẽ n, & fratres: & lugeat, si coactione & timore iuramẽti aliquid defuit matri: Qui vero eum iurare coegerũt quod non debuit, reatu periurij impliciti teneantur. Iniuria quippe iniuste irrogata, eius est in famia, qui facit. Nec enim vllo modo ad opprobriũ o coactæ voluntatis trahitur, quod illicita condition necessitatis extorsit.

t al. degradabitur] *al. condemnabitur*

3 *Sed cum his omnibus illicita iuramenta*

hac materia notaui 15. quæst. 6. cap. 2.

k *¶Vel matricidij.*] "Videtur enim necare illum cui non præstat aliquid. 12. quæst. 2. qui abstulerit. & 86. distinct. non satis. ff. de lib. agnoscendo. necare.

l *¶Degrandinabitur.*] id est, grandine pœnæ æternæ flagellabitur.

m *¶ Foueat.*] Augmentum quòd iuramentum pro parte tenet & pro parte non, vt 11. q. 3. anteceſſor. & 12. q. 2. ſi quos de ſeruis. & 17. q. 4. quæſtio.

n *¶Matrem.*] Ad hoc enim tenetur, vt trigesima distinctione capitulo primo.

o *¶ Ad opprobrium.*] id est, ad infamiam. non enim dicit ad peccatum: quia reuera peccauit quando iurauit: quia potius debuit omnia mala pati, quàm malo consentire. 32. quæſt. 5. ita ne. & sic non obstant contraria. 5. de confecr. distin. 4. eos quos. & 5. ea. quæst. 5. c. 1. & 3. Ioan.

SED CVM HIS. Hæc est 3. pars quæſt. in qua quæritur vtrum peccassent filij Israel, qui propter iuramentum pepercerunt Gabaonitis. & dicitur quòd non. Ioan. de Fant.

Casvs. Supra ostensum est, quòd illicita iuramenta non sunt seruanda. "Nunc vero probat contrarium exẽplo Iosue: qui licet contra

¶Male iurans pœnitentiam agat. C. XIIII.

'NEcesse est, vt male a iurans dignam pœnitentiam agat: eo quòd nomen Domini contra præceptum illius sumpsit in vanum: quia in Exodo scriptum est [Nec enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra.]

¶Verba propria huius, & sequẽtis capitis non sunt in canone secundo concilij Toletani octaui: ex quo tamen citant Rabanus in lib. pœ. c. 21. & Burchardus lib. 12. c. 29. Coniunctæ enim hoc assert cum iis, quæ in secundo illo canone leguntur. Idem vero Burchardus, c. 7. citat ex Toletano, c. 9. Iuo autem absolute ex Toletano. Suntque apud ipsos hæc duo capita eorum dem, quemadmodũ & in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus, sine voce ista, Item.

[*Item*] *& in Leuitico.*

C. XV.

NOn peierabis in nomine meo: nec pollues nomen Dei tui: ego Dominus.] Malum tamen, quod factũ se sacramento deuouerit, omnino non faciat: quia stulta vota frangenda sunt.

Item ex decreto Soteris Papæ, c. 3.

¶Ita etiam ceteri collectores. Sed Z. ea. caput, si aliquid. iisdem verbis assertur ex Beda, apud quem habetur, vt ibi est indicatum.

¶Iuramentum, quo malum incaute promittitur, non est seruandum. C. XVI.

2 SI aliquid forte incautius nos iurasse contigerit, quod obseruatum peiorem vergat in exitum, illud consilio salubriore mutandum nouerimus: & magis instante necessitate peierandum † nobis, quàm pro A facto iuramento in aliud crimen maius esse diuertendum.

A ¶Pro facto.] *Apud Iuonem, & in Pannormia legitur*, pro vitando periurio, *vt 3. e. a. c. 6. In Polycarpo autem*, profecto in aliud. *An selmus habet quemadmodum Gratianus.*

Item ex concilio Eliberitano †, *c. 1.*

¶Temeritas emendatur, cum incauta diffinitio soluitur. C. XVII.

3 DIffinitio b incauta laudabiliter soluenda est c: nec est prævaricatio, sed temeritatis emẽdatio d.

¶Quo citat vt Gratianus. Burchardus autem ex concilio Hibernensi, & sic est in manuscripta collectione canonum incerti auctoris.

Item.

¶Illicitum iuramentum non est seruandum. C. XVIII.

4 ACtione A quarta septimæ synodi.] Ioannes Apocrisarius orientalium sedium dixit. Significat sermo patris nostri Sophronij, quòd melius sit iurantem peierare e, quàm seruare sacramentum in fractione sacrarum imaginum. Hoc autem dicimus: quia sacramento quidam se excusant. Tharasius patriarcha dixit. 5 Quia B pater Sophronius nouerat bonitatem Dei, propterea transgredi voluit impium iuramentum. *Item paulo post.* ¶Tharasius patriarcha dixit. Herodes seruauit iuramentum, & periit: Petrus vero negauit cum iuramento, & cõuersus fleuit, & saluatus est. Omne f enim peccatum bonus Deus indulget, si quis ex toto corde pœniteat. Sancta synodus dixit. Sic nos docet sancta scriptura. Item Leontius† episcopus Phoceæ dixit. Scriptum est [Iuramentum mendax ne diligatis.] Qua de causa iuramentum nostrum mendax dissoluatur, quasi nullam virtutem habens.

A ¶ Actione quarta septimæ synodi.] *Hæc verba in vno vetusto Gratiani codice sunt titulus (quemadmodum & apud Iuonem) initium vero capitis est*, Ioannes, &c. *& versio hæc non est Anastasij bibliothecarij.*

B ¶Quia pater.] *Aliter habet locus ille synodi. Ibi enim ex Limonario, seu horto spirituali, cuius auctor est Sophronius, refertur cõsilium abbatis Theodori Heliotæ datum incluso, vt iuramentum diabolo præstitum de non adoranda imagine virginis Mariæ Iesum infantem gestantis, nullo modo seruaret.*

Idem Isidorus.

¶Non obseruentur iuramenta, quæ fiunt contra diuina mandata. C. XIX.

SI quis præuentus g fuerit, vt de siniat h agere aliquid eorum, quæ non placent Deo, pœnitentiam agat & quod contra mandatum Domini statutum est, in irritum reuocetur. *Item Hieronymus in libro de natura rerum.* ¶Tribus siquidem modis iuramenta contracta soluenda sunt i. Primo, cum quis male iurat k. Secundo, cum quis incaute iurat l, non putans hoc esse peccatum. Tertio, si pueri, vel puellæ in domo parentum se iuramẽto cõstrinxerint, patribus †, postquam audierint, contradictionibus m.

¶In libro de institutis monachorum B. Basilij Rufino interprete hæc leguntur, Si quis præuentus fuerit, vt diffiniat agere aliquid eorum, quæ non placent Deo. *In responsione vero subiicitur*, pœnitentiam debet agere. *& postea*, oportet irrita reuocare, quæcum que ex præsumptione contra mandatum Dei statuuntur.

2 *Ecce, quòd iuramenta illicita laudabiliter soluuntur, damnabiliter seruantur. Quod tuse intelligendum est, quando iuramentum illicitum deseritur, vt ad bonum redeatur. Ceterum, si propterea deseritur, vt in aliud malum transeatur, illicitum sacramentum damnabiliter seruatur sed damnabilius contemnitur.*

Vnde Augustinus de bono coniugali, c. 4.

¶Non est appellanda fides, quæ ad peccati faciendum adhibetur. C. XX.

6 SI ad peccatum faciendum fides adhibetur, mirum, si fides appellãda est. Verumtamen n qualiscũque sit, si & contra ipsam fit, peius fit: nisi cũ propterea deseritur, vt ad veram fidem, legitimamque redeatur: id est, vt peccatũ quod iurat. Tertio cũ pueri vel puellę intra pubertatis annos in domo parentum se obligant sacramento: quod parentibus contradicentibus potest irritari.

i *¶Soluenda sunt.*] i. irritanda.

k *¶Male iurat.*] scienter.

l *¶Incaute iurat.*] ignoranter.

m *¶Contradicentibus.* †*al. Leo* intra annum, vt 20. q. 2. puella. Zach. 8.

ECCE. Hæc est 2. pars q. in qua probatur q̃ si aliquis venit contra proprium iuramẽtum malum quod mutatur ad bonum, tũc nõ peccat: si autẽ vt conuertatur ad peius, tunc peccat duplĩciter. Io. de Fant.

Casvs. Cõcludit Gra. ex supradictis, dicens quòd illicita iuramenta non sunt seruanda: immo laudabiliter diſſoluuntur cum illicita iuramenta deseruntur ideo vt ad bonum redeatur. sed si sacramẽta illicita deseruntur vt in aliud malum transeatur, damnabiliter seruantur: sed dãnabilius contemnuntur. quod probat per seq. c.

SI *ad peccatum.*] Casvs. Quidam cum non posset solus spoliare viatorem, socium sibi quęsiuit, cui iurauit se redditurum medietatẽ de spoliis. quo spoliato totum si bi retinebat consocius. quare super hoc tres quæstiones fiunt. Prima est, an fides appelletur cũ iurat patiri spolia viatoris? Et respõdet Aug. mirum est, si fides dicatur. Secunda est, si fides dicatur. Se cũda est, si faciat contra fidem sibi retinendo totum, & an sit peccatum? Et respõdet, si seruat iurium? Et respondetur quòd fi. Tertia est, si nihil dat socio, sed reddat cui abstulit: vtrum peccat? Et resp. quòd non. Vnde datur intelligi quòd si fidem debet seruare suo complicissimo magis humanę socictati. *Vtrobique*, i. in eo quòd iurauit parti spolia, & in eo quòd totũ sibi retinuit, vel vtrobique, i. quia rapuit, & ipse fidem nõ seruauit, sed totum si bi retinuit.

t al. pareri

ribus

n *¶Verumtamen.*] Sed quæro qualiter possit quis fidem frangere in maleficiis socio? cũ nec in ſtis possit consentiri societas, vt ff. de foc. quod autem. & in l. seq. "nec aliqua obligatio contrahatur in turpibus, vt ff. de ver. turpibus. ob. generaliter. immo magis peccat tradendo socio partem, quàm retinendo sibi: quia alij non possumus soluere quod alij debetur, vt ext. de iurei. eam te? Sed dicas illud quod hic dicitur, referri ad erroneam alicuius opinionem, vt si quis credat se teneri ex tali iuramento si non satisfaciat erroneæ conſcientiæ, mortaliter peccat, vt ext. de fi. per tuas. 2. Et ita potius fides appellatur quantum ad errantis opinionem: & ita quandoq; consulitur alicui adimplere tale iuramentum, ad quod tamen non tenetur: & hoc ideo vt satisfaciat cõscientiæ ipſius: & sic intelligo illud quod legitur ext. de ſpon. commiſſum.

6 Iuo p. 12. c. 14. Pann. l. 8. c. 96.

"Obligõ fi

a *¶Conqueritur.*] Non põt in iudicio cõque "Actio non rit: "quia ex improbitate datur ex im probitate. te nemo conſequitur actionem, vt ff. de furtis. itaque fullo. nec iudicium communi diuidundo locum habet inter prædones, vt ff. comm. diuid. l. communi diuidundo. §. inter prædones. nec pro socio. vt ff. pro ſo. nec prætermittẽdum. immo si quis ratione illiciti iuramenti aliquid petit, præstãbit alteri 10. libras auri. in authen. coll. 5. ſcenicas non ſolum, &c.

b *¶Potius.*] id est, q̃ potius debet fides in bono seruari.

c *¶In bona vita.*] id est, in bono.

d *¶Si ſentit.*] id est, intelligit.

e *¶ Quàm iniquè.*] id est, quam iniquum sit non seruare fidem in illicitis.

f *¶Non fuerit.*] societas, vel fides.

MVlier, ſi fide.] Casvs. Quædam mulier iurauit se seruaturam fidem adulteroː & quòd alteri se non ſupponeret. Postea volebat alteri adhærere, vel ad legitimum maritum redire: quæsitum fuit ab Augu. vtrum peccet? Et respõdet, ſi seruat fidem adultero, male facit: ſed ſi alteri ſe ſubiiciat, deterius facit: ſi vero ad maritũ redit, nullo modo de linquit.

g *¶Si nec adultero.*] ita quòd contrahat cũ adultero tertio: & tũc peccatum accumulat peccato.

EX HIS. Casvs. Concludit Grat. ex ſupradictis dicens, quòd ſi iuramentum illicitum deseritur vt in aliud malum transeatur, pernicioſum est: quia peccata peccatis accumulantur. ſi vero deseritur vt ad bonum redeatur, bonum est, & non malum: ſed potius ſtendum est ſi occaſione illiciti iuramenti aliquid mali perpetrauimus: quod probat per ſeq. cap.

INter cetera.] Casvs. Quidam nomine Hubaldus captus cum concubina ſua compulſus est iurare conſanguineis eius eam ſuſcipere in vxorem: matrem vero cum fratribus de domo expellere: iurauit etiam quòd nihil eis impenderet pro alimonia: quare Mileuitanus epiſcopus rogauit Aug. vt ab Ambro. quæreret quid de Hubaldo eſſet faciendum: quod & factum est: Reſcribit ergo Augu. vt Hubaldus habeat illam in coniugem quam iurauit: matrem vero & fratres non expellat de domo: ſed eis præbeat alimenta, & ſi occaſione illius illiciti iuramenti aliquid eis hactenus defuit, per pœnitentiam emendet: nec vllam infamiam ex illo iuramento facto per compulſionem contrahit: quia illi potius infamiam & reatum periurij contraxerunt, qui eum iurare coegerunt.

h *¶Matrimonium.*] "Videtur ex loco iſto, quòd actio conditionalis non impediat matrimonium: ſicut nec impedit alia ſacramẽta, nec impedit ſacramentum baptiſmi, vt 45. diſt. de Iudęis. nec ſacramentum ordinis, vt 74. diſt. vbi iſta. item alia ratione, quia hoc ſacramentum ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis æternę, ergo est ſeruandum, vt ext. de iureiu. ſi vero. Sed contra: matrimonia debent eſſe libera, & ibi animus debet gaudere plena libertate, vt extr. de ſpon. requiſiuit. & c. cum locum. Ad hoc dicunt quidam quòd talis est cogendus ducere mulierem quam coactus deſponſauit. ſi tamen nullo modo voluerit, ceſſare debẽt eccleſia à coactione. Alij dicunt quòd omnibus modis est cogẽdus a, & quod dicitur in illa decret. requiſiuit. q̃ ſit potius monenda quàm cogenda, expo nunt potius, i. prius. ſic exponitur 23. q. 4. non inuenitur. in fin. Vel intelligunt quando tales fuerunt perſonę quòd vehementer præſumebatur q̃ deberet ſequi homicidium. Sed iſtis obuiat ext. de ſpon. veniens. Sol. probabiliter poteſt dici, ſi placet, "q̃ in quatuor caſibus non tenet iuramentũ per coactionem ex- 4. caſibus. tortum, vt in voto. vt ext. quod met. cauſ. c. perlatum. In traditione rei eccleſiaſtice. 15. q. 6. auctoritatem. & cap. ſeq. In dote, vt ff. quod met. cau. ſi mulier. §. dos. In matrimonio, vt ex. de ſpon. cum locum. & ca. requiſiuit. Quòd autem dicitur, hic matrimonium ſit, &c. iſtud, ſit, non ponitur præceptiue, ſed hortatiue: vel loquitur in eo caſu quando poſt coactionem commiſſus eſt ei carnaliter, vt extra de ſpon. veniẽs. 2. Vel loquitur quando leuis fuit coactio. illa enim nõ impedit matrimonium. ff. de rit. nup. ſi patre cogente. B.

a Ad hoc ex tra de ſpon. ex literis. 2.

i *¶Vinculum.*] Ar. pro opinione illorum, qui dicunt q̃ iuramẽtum per metum extortum, non tenet. 31. q. 2. Lotharius. & 15. q. 6. ca. 1. Sed intelligas hoc ad hunc caſum ſpectare quem hic ponit. De

t al. degradabitur] *al. con demnabitur*

2 Adde quis alet illũ qui ha patrẽ & filiũ, no. Cy. in l. 1. 2. & 3. C. d alen. li. & Bar. l. pen. ff. de li. agn.

"Necat qui non alit.

"iuſm q̃d Iudæi Gabaonitiſpſti terũt, ſi fuit ſeruandum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tra Domini præceptum firmaret pacem cum Gabaonitis, tamen sacramentum suum non violauit, sed seruauit illæsum: & hoc ideo, quia seniores Israel nesciebant iuramētum illud esse illicitum, quia nesciebant illos quibus iurauerant, esse incolas terræ sibi promissę. & ad hoc inducit sequens cap.

a¶ *Decepti.*]multiplex ratio videtur suadere quare non debuerunt seruare tale iuramentum: tum quia erat ibi error persone, tum quia dolus dedit causam iuramento: tum quia non poterant se obligare aliquo iuramento contra preceptū Domini. Ad hoc dicunt plerique q̄ diuinitus fuit eis inspiratum [a], q̄ deberent eis parcere: sed tamen iuramentum fuit illicitum, vt extr. de elec. venerabilem. in fi. Vel dic quòd satis impleuerunt præceptū Domini, quia satis videntur fuisse interfecti, cum redegerint eos in seruitutem. Nam seruitus morti comparatur. ff. de reg. iur. seruitutem. nō obstat dolus illorum, quia iste dolus fuit pro vita cōseruanda: licitum est enim reo corrumpere aliquem pro vita conseruanda, vt 2. q. 3. c. si quem pœnituerit. §. notandum. in fin.

Iosue 9.

aHoc est verū scdm L. vt dicā. c. prox. & idē no. hicHug.

*Reo licitū est scdm iura ciuilia si canōica cor rūpere aliquē p vita cōseruāda. Vide gl. i. c. si quē pœnituerit. in verb. in omnibus.

† Sic in veustis: nā in vulgatis erat, *seruāda.* Prouerb. 14.

Innocens.]Casvs. Ostendit Ambros. in hoc cap. quòd non est vituperandum si alicui creditur ignoro, etiam si ab eo decipiatur: & hoc probat exemplo Iosue, qui Gabaonitis fingentibus se de longa terra venire, credidit, & cū eis pacem firmauit & societatem. post tertium vero diem cum populus Israel ad Gabaon ciuitatem veniret, & se circumscriptum esse indignaretur, non permisit Iosue pacem reuocari: quia firmata erat religione iuramenti.

b ¶ *Innocens.*] id est, "innocens simplex & iustus. "Sapſtulto qſi quęsimitur

lomon tamen sumit hoc verbum, innocens, pro stulto: vnde hoc sumptum est. & sic sancti viri idem verbum, retorquent, quandoque ad contrarios intellectus. Sed nonne æque reus est ille qui de facili credit, sicut ille qui mentitur, vt 11. q. 3. non solum? & nimia facilitas credendi vituperatur. 86. dist. si quid vero? Sed illud intelligas de iudice qui in præiudicium partis alterius non debet de facili credere secundum verba alterius partis. 3. q. 9. c. 1. 2. & 3.

c ¶ *Innocentem.*]id est, talem qui non nocet, nec nocere velit. 6. q. 1. ques. & cap. sapiens.

d ¶ *Ignorare.*]per experientiam facti. nam scriptum est, Scientia malorum bonis obesse non debet.

e ¶ *Iudicat.*] Diceret aliquis, quomodo potest esse bonus, qui non habet discretionem & iudicium, ex quo decipitur: cum Apostolus "spiritualis dicit, "Spiritualis iudicat omnia, & ipse a nemine iudicatur? ideo

iudicat omnia, &c. dicit iudicat de omnibus etiam de ignotis, in his, scilicet quæ spectāt ad salutem: quia si quis decideretur in talibus, ibi non esset minus periculum falli quàm fallere, vt 16. q. 1. si cupis. Tunc enim de ignotis non debemus aliquid præsumere, nec de bonis in malum, nec de malis bonum, vt 46. dist. sunt nonnulli. in fi. Vel dic iudicat, id est, auctori. pot præsumit bene de quolibet

"ius illicitū an ppria sit infringi. b Arg. cōtra 5. e. q. facro.

f ¶ *Qui.*]id est, qui a ipsi.

g ¶ *Fidem.*]id est, verborum veritatem.

vbi de hoc fatis dixi in fin. Arc.

h ¶ *Cōfirmauit.*]"arg. est hic, q̄ qui iurat rem illicitam, propria auctoritate non potest venire contra iuramentum illud [b], vt ext. de elec. venerabilem. in fi. Nam illicitum est renuere curam pastoralem, & tamen iurans teneretur illud seruare, vt 85. dist. Florentinum ar-

non seruanda probentur, opponitur, quòd Iosue Gabaonitas contra præceptum Domini non deleuerit, quia seniores Israel iuramento cum eis pacem firmauerant. Sed notandum est, quòd seniores Israel, cùm scirent à Domino esse imperatum, vt delerent gentes terræ promissionis, decepti [a] tamen à Gabaonitis nesciebant eos esse incolas terræ sibi promissæ. Venerunt enim (vt historia refert) attriti calceamentis, & cum aridis panibus dicentes Viri pacifici, venimus de terra longinqua: calceamenta sunt attrita in pedibus nostris: panis defecit in sitarciis nostris: audiuimus Dominum esse vobiscum, & venimus componere pacem. Quod verbum placuit senioribus Israel: & fecerunt pacem cum eis. Post diem vero tertium, cum filij Israel appropinquarent Gabaonitis, occurrerunt eis, quibus iurauerant seniores Israel. Illi autem videntes se esse deceptos, voluerunt delere eos, sed pepercit eis Iosue propter iuramentum seniorum Israel.

Vnde Ambrosius in libro officiorum tertio, c. 10.

¶ Quædam licet à Deo prohibeantur, tamen iuramento firmata non sunt euitanda†. C. XXIII.

INnocēs [b], credit omni verbo.] Non vituperanda facilitas: sed laudanda bonitas. Hoc est innocētem [c] esse, ignorare [d], quod noceat: & si circumscribitur ab aliquo, de omnibus tamen bene iudicat [e], qui [f] fidem [g] esse in omnibus arbitratur. Hac igitur mentis suæ deuotione inclinatus Iosue, vt crederet Gabaonitis, testamentum disposuit, pacem dedit, confirmauit [h] societatem. Sed vbi in terras eorum ventum est, deprehensa fraude, quòd cum essent finitimi, aduenas se esse simulauerant, circumscriptum se populus patrum indignari cœpit: Iosue tamen pacem, quam dederat, reuocandam non censuit, quia firmata erat sacramenti religione: nedum alienam perfidiam redargueret†, suam fidem solueret. Mulcta uit tamen eos vilioris obsequio ministerij. Clementior [i] sententia, sed diuturnior.

Illicitum [k] ergo iuramentum, quod seruari prohibetur, intelligendum est quod scitur esse illicitum, dum iuratur. Si autem nesciatur illicitum esse ipsa ignorantia excusat. si putetur licitum esse, non ex ignorantia iuris [l], sed facti. Aliud enim est, si alicuius copula creditur esse licita, quia nescitur esse consanguinea, vel quia creditur esse vidua: aliud, si ideo putatur licita: quia consanguineorum coniunctio, vel eiusdem copula nullo iure creditur esse prohibita. Hic enim est ignorantia iuris, quæ neminem excusat, nisi cum permittitur ea ignorare: ibi vero ignorātia facti, qua quisque vere† excusatur. Seniores autem Israel non ignorabant gentes terræ promissionis ex præcepto Domini esse delendas: sed ignorabant Gabaonitas esse incolas: errę pro missionis. Ignorabant siquidem factum: sed non ignorabant ius factū: atque ideo, cùm illicitum esset quod iurauerunt, tamen licite seruari [m] debuit quod iuramento firmauerunt.

Quòd autem illicitum iuramentum seruari prohibetur, non est generaliter intelligendū [1]. Iuramentum namque (vt Hieronymus testatur super Hieremiam) debet habere tres comites, veritatem iudicium & iustitiam: vbi autem ista defuerint, non est iuramentum sed periurium. Vnde datur intelligi illicitum esse iuramentum, cui aliquod istorum defuerit: non tamen cuicumque contigerit aliquod istorum deesse, prohibetur seruari. Aliquando namque iuramento deest iustitia: veluti cum quispiam pot votum castitatis ducit vxorem, iuramento firmans numquam [o] se ab ea discessurum: quod quamuis illicitum sit, quia iustitia sibi probatur deesse, tamen auctoritate Augustini seruari præcipitur. Hoc autem si quis contendat prærogatiua coniugij, non propter vel gionem iurisiurandi seruari, animaduerta Gabaonitas ob solam religionem [p] contra Domini imperium seruasse.

a Deceptī

"Peccat mortaliter qui illi cogit peierare.

"Reputamur nos se nostro facit, nos reputasse, qd alter mādato de sent. exc. mulieres.

a Nor. Hug. & Lan. q̄ iudex præcipere iurm ab infamato, si sciat eum falsum iuraturum. Arc.

Quòd probat duobus exemplis, scilicet exēplo eius qui post votum simplex iurauit aliquam in vxorem ducere: & exemplo eius qui temeritate iurauit se manducaturum. In tertia parte ostendit, quòd iuramentum tripliciter dicitur illicitum. Primo, scilicet ex eo quod iuratur, quod est malum. Secundo ex causa extrauenienti. Tertio ex modo iuramenti: & hoc probatur per exempla, quæ satis patent in littera. Secunda pars incipit ibi, *Iuramentum namque.* Tertia ibi, *Iuramentum itaque.*

k ¶ *Illicitum.*]"In prima parte §. dicit magister, quòd tunc iuramentum illicitum non sit seruandum, cum iurans tempore quo iurat tū "finim illicit tripliciter. scit illud esse illicitum: sed si ignorat illud esse illicitum, dummodo ter dicitur. non sit ibi ignorantia iuris, non peccat. & hoc durat vsque ad illum locum: quod autem illicitum. Secundo ostendit quòd non est hoc generaliter verum: quia si in aliquo iuramento deest aliquod istorum trium, vel iustitia, vel veritas, vel iudicium: q̄ illud nō sit seruādum. Tertio dicendū q̄ iuramentū quandoq; est illicitum rōe rei de qua qs iurat: q̄nque ex causa superueniēte: q̄nq; ex modo iurādi. Io. l ¶ *Iuris.*]§. 1. q. 4. in fin.

m ¶ *Cui permittitur.*] &c. "vt militibus, mulieribus, rusticis, & minoribus. ff. de prob. cum de indebito. §. si autē 15. 1. q. 4. §. notādum.

"ius ignorare quibus permittitur

n ¶ *Seruari.*]hæc non est ratio sufficiens.

o ¶ *Numquam.*]nō bene dicit: quia si ille qui vouit simpliciter, postquam duxit vxorem, iurat q̄ non dimittet eam, illud iuramentum licitum est. sed si prius vouit, quàm ducat vxorē, tunc potius seruabit votum quàm iuramentum sequens, vt ext. qui cle. vel vo. rursus.

p ¶ *Ob solam religionem.*]non est hoc verum. Ioan.

Quòd

Vòd autem.] Hæc quæst. diuiditur in 7. partes. In prima ponit quæ pœna imponatur periuris compulsis vel voluntariis, & qualiter puniuntur qui alios iurare faciunt falsum. & hoc probat per 7. ea. Secunda ibi, *Item qui audit.* Tertia ibi, *Quæritur de eo.* Quarta ibi, *De ætate.* Quinta ibi, *De forma.* Sexta ibi, *Vt itaque.* Septima ibi, *Iuramentum.* Io. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur 5. q. qua quæritur si licitum esset quod archidiaconus iurauit, scilicet episcopo non obedire, an episcopus qui compulit eum ad peierandum, reus sit periurij. & respondet quòd sic: & hoc probatur argu. à minori. quia si consentiens pari pœna cum faciente punitur, multo magis compellens est puniendus. & ad hoc probandum inducit sequentia cap. Quid autem iuris sit de iuramento per metum extorto, notari consueuit 15. q. 6. auctoritatem.

a ¶ *Quòd autem.*]istud non habet dubitationem, an periurus sit qui alium cogit peierare: "nam etsi ipse non proprie dicatur periurus, tamen mortaliter peccat, "quia quod alter mandato fecit, nos reputamur fecisse, vt extr. de sent. exc. mulieres. Verum autem index licite possit recipere iuramētum illius quē scit velle peierare, dicit dixi 5. 15. q. 5. presbyter [a].

Qvi compulsus.] Casvs. Quidam mi- les compulsus à domino suo sciens peie rauit. quæritur fuit à Pio Papa, vtrum vterque sit periurus. & respondet quòd sic, & ideo miles si liber est, per 40. dies pœniteat in pane & aqua, & 7. sequētes annos. si vero seruus est eiusdē, tres quadragesimas & legitimas ferias pœniteat. Casus trū sequentium cap. plan. est: quia fere idem dicunt cum primo.

b ¶ *Et miles.*]In atrocibus enim non debet aliquis parere domino suo, vt 11. q. 3. non semper. & cap. si dominus. & cap. qui resistit. & ff. de reg. iur. ad ea.

c ¶ *Quia plus dominum.*] quod esse non debet, vt 11. quæst. 3. nolite. 2.

tos. Cum ergo omne Domini præceptum iustum sit, patet ei iustitiam deesse, quod eius præcepto contrarium inuenitur. Iudicium quoque aliquando iuramento constat deesse, veluti cum propria temeritate aliquis ductus iurat se manducaturum, & bibiturum. Hoc quamuis leuitate indiscreta illicitum probetur, non tamen ideo violari iubetur. Iuramentum itaque multipliciter illicitum intelligitur. Est enim illicitum aliquando ex eo quod iuratur, aliquando ex causa extra venienti, aliquando ex modo iurandi. Ex eo quòd iuratur, tunc est illicitum iuramētum, quando id, quod iuratur, in sui natura pitiosum est, vel vitam adimens, vt adulterium, homicidium, & his similia, vel reparari non permittens, veluti cum inimico ad pacem non redire, indigenti misericorditer non subuenire. Ista, quia perspicuam in se habent iniustitiam, & si iuramento firmentur, tamen seruari non debēt. Circa hæc vnique† iuramenta, intelligenda sunt quæ de illicitis iuramentis non obseruandis supra statuta leguntur. Quisquis ergo se iuramento firmauerit aliquid facturum, quo vel corporalis, vel spiritualis salus adimatur, vel sine quo vtraque salus reparari, vel confirmari non possit, fidem promissam seruare prohibetur: quorum exempla præmissæ auctoritates subiiciunt, dum eum, qui homicidium facere, vel alimenta matri, & fratribus non subministrare, in adulterio perseuerare, vel ad pacem cum aduersario non redire, iuramentum præstando promiserit, salubriori consilio illicita vota obseruare non permittunt. Est etiam id, quod iuratur, aliquando vitiosum, non natura sui sed ex causis extra venientibus: veluti cum aliquis post votum castitatis, iurat alicui se habiturum eam in coniugem. ¶ Coniugem namque habere, in seipso malum non est: tamen huic ex voto perniciosum est. Hoc autem iuramentum, etiam si illicitum sit, non tamen seruari prohibetur: sed de violatione voti pœnitentia sibi iubetur indici. Ex modo iurandi tunc est illicitum iuramentum, quando inconsiderate, & incircumspecte aliquid iuratur, quo nec corporalis, nec spiritualis salus adimitur, & sine quo vtraque salus reparari, & vita conseruari valet: veluti dum aliquis à parentibus coactus, vel clericatus tonsuram, vel religionis vestem suscipiat, se neutrum facturum iuramento firmauerit. Hoc quamuis aliquibus videatur reprehensibile, quia opus charitatis iuramento se non facturum promisit, nulla tamen auctoritate seruari prohibetur: quia etsi numquam clericatus tonsuram, vel religionis vestem suscipiat, non tamen ideo minus salutem promereri valet: cum nonnulli in laicali habitu sanctissimi, & Deo dilecti inueniantur. Quo exemplo euidenter datur intelligi, quoties aliquis iurat se non facturum ali quid, quo expeditior sibi via præparetur ad beatitudinem, dummodo sine eo valeat salutem inuenire, quod iuramentum non prohibe tur seruare. Vnde cum iuramus nos non datu ros aliquid alicui sine quo vtraque salus eius potest esse incolumis, etsi aliqua ex eo sibi cōmoditas præstaretur, nulla tamen auctoritate iuramentum seruare prohibemur, dummodo sit nobis alia via necessitatibus eius subueniendi.

peierandum archidiaconum cogebat, facile potest discerni. Si enim consentiens pari pœna cum faciente puniendus est, multo magis ille, qui cogit, reus admissi criminis probatur.

Vnde Pius Papa ait.

¶ Qui peierare compellit, & qui compellitur, periurus vterque probatur. C. I.

1 QVi compulsus à domino sciens† periurat, vtrique sunt periuri, & dominus & miles [b]: dominus, quia præcepit: miles, quia plus dominum [c], quàm animam dilexit. Si liber est [d], quadraginta dies [e] in pane & aqua pœniteat, & septem sequentes annos [f]: si seruus eiusdem, tres quadragesimas [g], & legitimas [h] ferias pœniteat.

¶ *Anselmus hoc citat ex Pœnitentiali Theodori, quemadmodum Burchardus, & Iuo seq. caput.*

Item.

¶ Pœnitentia eius, qui in manu episcopi, aut in cruce consecrata peierat. C. II.

2 QVi peierat† se in manu episcopi, aut in cruce consecrata [i], tres annos pœniteat: si vero in cruce non consecrata, annum vnū pœniteat. Qui autē coactus fuerit & ignorans [k] se peierauerit†, & postea cognoscit, tres quadragesimas pœniteat.

Item ex pœnitentiali Theodori†.

¶ Qua pœna sit feriendus, qui necessitate coactus periurat. C. III.

j 3 SI quis coactus pro vita redimenda [l] vel pro qualibet causa, vel necessitate periurat, quia plus corpus, quàm animam dilexit, tres quadragesimas pœniteat. Alij [m] vero iudicant tres annos, vnum ex his in pane, & aqua.

Item Gelasius Papa.

¶ Qui peierat, & alios peierare facit, qua pœna sit feriendus. C. IIII.

ij 4 SI quis peierauerit†, & alios sciens in periurium duxerit, quadraginta dies pœniteat in pane & aqua, & septem sequentes annos, & numquam sit sine pœnitentia [n]: & alij, si conscij fuerint, si militer pœniteant.

¶ *Polycarpus tribuit hoc Pioceteri vero indicati collectores Pelagio.*

Item Augustinus in sermone de decollatione S. Ioannis, [id est serm. 11. de Sanctis.]

¶ Homicidam vincit, qui sciens ad periurium hominem compellit. C. V.

Ille qui

a ¶ *Si liber est.*] alibi magis punitur seruus quàm liber, vt 3. q. 1. qui contra. sed hic excusatur [b] propter præceptum domini. Ioan.

bNō à toto. sed quo ad minorē pœnā, vt dixi 3. §. prox.

c ¶ *Quadraginta dies.*] vel continue, vel interpolatim.

d ¶ *Sequentes annos.*] non tamen in pane & aqua.

e ¶ *Tres quadragesimas.*] vnam ante festum natalis, aliam ante Pascha, tertiam ante festum sancti Ioannis [c].

f ¶ *Legitimas ferias.*] "id est, secundam & quartam & sextam ferias, vt de consec. dist. 3. ieiunia. & 82. distin. presbyter. Io. de Fan.

g ¶ *Vi peierat.*] ¶ *Consecrata.*] quia quāto sanctius est per quod iuratur, tanto maius est periurium, vt §. ead. q. 1. mouet. Numquid ergo maius sacrilegium committunt qui verberāt clericum in maiorib. ordinib. constitutū, q̄ qui in minoribus? credo quòd sic, vt 17. q. 4. si quis deinceps. & c. qui subdiaconum. & c. qui occiderit.

k ¶ *Et ignorans.*] esse peccatum quod iuratur. nam si fuisset ignorātia facti, nullum esset peccatum, nisi ignorantia fuisset crassa, quæ neminem excusat. C. de resc. vend. quisquis [d].

1 ¶ *Si quis.*] ¶ *Redimenda.*] Licet enim timore mortis [a] iurauerit, tamen peccauit, vt 32. q. 5. ita ne. sed ratione coactionis mitigatur pœnitentia, vt extra quod cti, si vī bñ me. cau. sacris. non est dictū: q̄ a contra. 15. q. 6. ca. 1. ibi cū suis. Io. de Fant.

m ¶ *Alij.*]ergo illa quę. vero.

n ¶ *Si quis.*]¶ *Sine pœnitentia.*] interiori, vt 6. q. 1. quicumque. Ioan.

1 Anſl. 11. c. 63. Bur. l. 12. c. 4. Iuo p. 12. c. 61.

a ¶ *Sciens se idē Arch.* hic, si vide Ant. Corſ. 1 sin. ver. qua dragesima.

" Feriæ legitimę sunt tres.

3 Pol. l. 6. ti. 11. Anſl. 11. c. 67. Burc. l. 12. c. 9. Iuo p. 12. c. 66.

a ¶ *Periurat peierauerit* [b] *Romano* d ¶ *hoc no.* 38. di. i sum. qd ¶ *dignis* ¶ *Periurat peierauerit*

4 Pol. l. 6. ti. 11. Anſl. 11. c. 64. Burc. l. 12. c. 5. Iuo p. 12. c. 62.

a ¶ *Periurat peierauerit*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ILle qui.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd si quis cõpellit aliquem vel prouocat ad iuramentum quẽ scit falsum iurare, magis peccat quàm homicida: quia iste corpus interficit, ille vero animam suam & alienam.

a ¶Vinett.] non intelligas, q̃ plures peccat periurus quàm homicida: imo ille plus peccat, vt 13. di. c. 1. sed di citur eum vincere: qa maius dãnum facit, quia maius damnum est in amissione vnius animę quã mille corporum, vt 24. q. 3. si habes. Ioan.

1 sent. 3. dist. 39. Iuo 12. c. 28. Pann. l. 8. c. 108.

†prouocatur] orig.

"Animæ vnius p ditio est grauior, quàm mille corporum.

QVi exigit.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd si aliquis compellit aliquem ad iuramentum, quem scit falsum iurare, peccat. si autem nescit, non peccat.

b ¶Humana.] i. de humana infirmitate procedit, vt 3. ea. q. 1. non est.

c ¶Impressit.] multipliciter cogendo. Ioan.

SI quis conuictus.] CASVS. Quidam traxit aliũ ad falsum testimonium dicendum, vel ad aliud per iurium. quæsitum fuit quam pœnã vterque pati debeat? Et respõdet, quòd qui fieri fecit, donec vixerit debet communione priuari: qui vero fecit, ab omni testimonio repellatur, & sit infamis.

2 sent. ibid. Iuo part. 12. c. 30. Pann. l. 8. c. 110.

†al. contentio

d ¶Infamia.] an iuramentum infamet, vel non, no.[a] 6. q. 1. quicũ que. sed coacti si iurasent, non infamarentur, vt 3. q. prox. inter cætera.

†al. expressit

a De hoc ẽt not. extr. de iureiu. querelã. & 23. q. 5. rex debet.

ITEM QVI AVDIT. Hęc est 2. pars q. in qua quæritur cui debet dicere si videt quis quòd aliquis vult falsum iurare, & quid iuris, probatur j. c. pxi. Ioan de Fant.

3 Burc. l. 16. c. 8. Iuo p. 12 c. 26.

e ¶Falsum.] ſupple nisi indicauerit, portabit iniquitatem suam. Ioan.

HOc videtur.] CASVS. Legitur in Leutico: Omnis qui audierit vocem iurantis falsum, testisque fuerit, nisi indicauerit, portabit iniquitatẽ suam. Propter hanc litteram dubitauerũt quidam quid esset in hoc casu faciendum: quia si fciebãt aliquẽ peierare, & non indicabant, incurrebant peccatum ex silentio.

†al. prohibendi

si vero indicabãt, incurrebat peierans periculum mortis. quæsitum fuit ab Augu. quid de hoc esset faciendum? Et respondet quòd ille "Testimonium de au qui falsum iurat, debet admoneri, si vero non audierit, talibus perditu, vtrum sonis est dicendum, qui potius possunt prodesse, quàm obesse, i. faceredoribus, qui non solum illum corrigere possunt, sed etiam orare valeat.

b Dicit H.l; pro illo. & ita se expediunt à vinculo peccati. *Hic*, id est, in Leutico in hoc casu co. *Expressit*, scilicet Moyses.

sit verũ, vt f ¶*Fant.*] id est, talem habuit inde notitiam quòd huius rei potuit esse arg. 35. q. 6. se teſt s, & quod sequitur, est expositio.

de parẽtela. g ¶*Iudicauit.*] "videtur ergo quòd valeat testimonium de auditu, & c. ẽps nõ vt hic[b], & 15. q. 5. presbyter. & 26. q. 6. qui recedunt. & 2. qu. 1. multi. tñ ex hoc Io nam & testes intelliguntur scire quæ acta sunt à testatore si priores co haberi testes eis hoc dixerunt, vt C. de testa. cum antiquitas. 1. in fin. 1. resp. potest. Arc. arg. contra. 3. q. 9. testes. 5. q. 2. relatum est. Ad hoc dicas, quòd hic loquitur in causa denuntiationis, vbi modica scientia aliquam fidem facit. arg. ext. de spon. præterea. 2. immo & in iudiciis facit fidem testimonium de auditu, vt ext. de succ. ab intest. cum dilectus. extr. de testi. cum causam. Ioan. "Sed certe testimonium de auditu est proprie cum aliquis audit aliquid dici esse factum. Sed si audit contra-

"Testimoniũ de auditu quando proprie sit. 4 Gl. ord. in tio c. 5. Leui.

hentes, non est testimoniũ de auditu. Et hoc innuit ex. de testi. licet. 2. tamen hoc c. non loquitur de vera denũtiatione, sed potius de indicatione, si cum quis indicat aliq̃ aliquis vult peccare, & spectat ad delicta committenda. sed denũtiatio spectat ad delicta commissa, & ad illa non tenentur nisi qui habent magistratũ super aliquos,

5 Iuo p. 12. c. 29. Pann. l. 8. 109.

"& illa denuntiatio dicitur Euangelica, ista dicitur canonica. & hęc probatur semper, illa vero non. Et sic patet, quòd criminа nondum commissa possumus denuntiare, vt hic, & 93. dist. diaconi. 1. ibi; vicinũ precipitio, &c. ext. de despon. impu. c. pen. ext. de cog. spi. tua. Io. h ¶*Iurauerit.*] id est, iurare voluerit.

"Denũtiatio alia Euãgelica, alia canonica.

†al. extitit

i ¶*Mortis.*] de facto, quia de iure propter vnius dictum nõ posset iudicari. & est fi. de pœ. dist. 1. c. pen.

k ¶*Prodesse.*] vt sunt sacerdotes, vt 14. q. 5. denique. Qui ergo dicit talib. qui possunt prodesse, non obesse, non dicirur prodere, vt 2. q. 1. si peccauerit.

† vel cuiam] orig. & Iuo.

†al. etiam si

SI ERGO. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis dicens, si qs audit aliquem iurare falsum & tacet, delinquit: multo magis ille reus est qui compellit aliquẽ ad periurũ.

QVAERITVR. Hæc est 3. pars quę in qua quæritur qualiter Deus intelligit iuramentum si aliquis iurat in fraude, vel decipit in fraudem, quòd sicut ille q̃ sane intelligit, sic sit dãnatus, sine accipiens. & hoc ꝓbat p. 5. c. Io. de Fan.

CASVS. Quærit hic de qui sub calliditate verborũ iurat. sit reus periurij nisi seruauerit qd creditur, iurasse. & resp. quòd sic: & ad hoc inducit seq. cap. l ¶*Quæritur.*] Incidenter ponit hic quæstionẽ, qualiter iuramenta sunt intelligenda, & distinguitur: "aut vterque hẽt rectũ intellectum, aut vterque dolosum, aut alter tñ habet rectũ. si ab vtroque interpunitur dolus, tunc est intelligendum secundum communem significationem verborum, vt ext. de spon. ex litteris. si à neutro interuenit dolus, tunc interprerandum est secũdum intellectũ vtriusque. si verba possint vtriq; intellectui adaptari. extr. de test. cum tu. si ab altero tantũ, tũc intelligendũ est secũdum eum qui recte intelligit. sic vi distingui j. e. §. ex his. In stipulationib, & aliis cõtractib. cõtra stipulantẽ & vendẽtẽ interpretãdũ est: sed in iudiciis ꝓ actore[c], vt ff. de ver. ob. inter stipulãtẽ. §. 1. ff. de cõtrah. emp. l. Labeo. Io.

6 sent. 3. dist. 39. Ancl. l. 6 c. 76. Pol. l. 6 tit. 12. Bure. l. 12. cap. 10. Iuo p. 12. c. 36. & 67. Pã. l. 8. c. 112.

"iura qualiter sunt intelligenda.

QVacunque.] CASVS. Dicit Isid. in hoc c. quòd quacumque arte verborum quis alicui iuret, ita Deus intelligit sicut ille cui iuratur, & talis dupliciter peccat, s. quia nomen Dei sumit in vanum, & quia proximum dolo capit.

a ¶*Intelligit.*] i. intelligere debet. & est simi. j. de cons. di. 4. non illud.

ADDITIO. Nor. tamen quòd nemo per iuramentum vel pactũ proprium obligatur, nisi ille consentiat cui fit pactum vel iuramentum. arg. o pti. ext. de iureiu. sicut.

ECce.] CASVS. Reprehendit hic Augustinus parochianos suos, qui cum super libros iurare debebant, lapidem aliquem supponebant eos decipiendo quibus iurabant: nec putabant se teneri cum super lapidem iurarent, sed Augustinus dicit, quòd tenentur: & si non seruant quod iurauerint, periurium incurrent: quia nõ lapidi sed homini iurãt ante Deum.

†al. qui

b ¶*Super lapidem.*] for te coopertum ab aduersario, vt credantur esse Euangelia.

SED OBIICITVR. CASVS. Supra dictũ est, quòd Deus sic accipit iuramentum sicut ille cui iurat tur intelligit. Nunc vero probat contrarium, & ad hoc inducit seq. cap.

HVmanæ aures.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd hominum & maxime simplices & indiscreti talia verba iudicant, qualia foris proferuntur: Deus vero talia foris audit, qualia ex intimis proferuntur. vnde discretus homo, vel iudex qui interpretatur intẽtionem iurantis alteri, considerare debet q̃ verba debent deseruire intentioni nõ intentio verbis. Et qualitercũque casus iste positus fuerit à Beñ. & ab aliis: ego tamen hunc casum per litteram in telligere sic potuisse cet de hoc c. sępe dubitauerim. Bar.

1 Iuo p. 12. c. 34. Pan. l. 8. c. 116.

†per] vera lectio.

c ¶*Verbis.*] quæ ille ꝓtulit, & vult ea aliter interpretari, aut verba sonare videntur: quod semper non est faciendum, "cum sæpe bona verba, mala intentione proferantur, & econuerso, vt 5. q. 5. non omnis. & c. non osculatur. vt 23. q. 1. paratus.

2 Hucusque Greg. co. loco.

"Verba bõa sæpe mala intentione proferuntur. Nota ergo verba podam mentem alicuius, quàm ipsa verba, vt 1. q. 1. Marchion. & de consec. dist. 4. retulerunt. ext. de verb. si. præterea. & c. intelligentia. 23. q. 1. impara tus. in princ. ff. de in ius voc. l. quamuis [a].

a Add idē 28. dist. c. 1. 3. & 13. afir.

Sed hoc verũ est cum constat de intellectu. aliàs in dubiis à verbis non est recedendum. ff. de lega. 3. non aliter. ff. de exerc. l. 1. §. si is qui nouem. extra de sponsal. ex literis.

d ¶*Verba.*] Iargu. "potius esse considerandam mentem iurãtis, quàm verba, vt 1. q. 1. Marchion. & de consec. dist. 4. retulerunt. ext. de verb. si. præterea. & c. intelligentia. 23. q. 1. impara tus. in princ. ff. de in ius voc. l. quamuis [a].

a Add idē 28. dist. c. 1. 3. & 13. afir.

SI ERGO. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis, dicens quòd si Deus ita accipit verba foris, qualia ex intimis proferuntur, etsi verba debent deseruire intentioni, & non econuerso, apparet quòd Deus non sic accipit iuramentum sicut ille cui iuratur intelligit: sed potius sicut ille qui iurat.

ITEM OBIICITVR. CASVS. Adhuc obiicit Gra. & probat in hoc §. seq. quòd iuramentum debet intelligi secundum intentionem iurantis, & non eius cui iuratur. & hoc ꝓbat per duo exempla in illis posita.

ITEN SI INNOCENS. CASVS. Adhuc probat in hoc 3. §. quòd secundum intentionem iurantis debet intelligi iuramentum. Ego accusatus de crimine scripsi super aliquam chartulam, qualiter iurare volebam me esse immunem à delicto, sed aduersarius meus volens me peierare, subripuit illud breue qđ scripsi, & supposuit aliud, in quo continebatur me crimẽ commisisse. cum ego iurat sem sicut in illo breui continebatur, arguebat me periurij: & dicitur hic, quòd ego non sum periurus.

Vramenti.] CASVS. Adhuc ꝓbat Grat. per hoc c. quòd iuramentum debet intelligi secundum intentionẽ proferentis. Dicit ergo Chromatius, quòd quicumque iurat, ideo iuraredebet, vt verũ loquatur. vnde Deus inter iuramẽtum, & communem loquelam differẽtiam non facit: quia sicut in iuramento non debet esse perfidia, ita nec in loquela nostra. & si quis contra fecerit, pœna diuini iudicij dãnabitur. & hoc probat auctoritate domini dicentis: Os qđ mentitur, &c. Seq. ca. per se patet.

e ¶*Ad hoc iurat.*] i. iurare debet.

Sap. 1. Prouerb. 14.

† al. item

f ¶*Distantiam.*] "quantum ad hoc, cum mor taliter peccat qui simpliciter dicit falsum, sicut qui sub iuramẽto dicit falsum, magis tamẽ peccat peieran do quàm mẽtiendo [b] solidius subsistit. vbi iuramentum interpo nitur, vt 3. e. q. 1. §. 1. c. "sed tamen plus operatur sacramẽtum, quàm simplex promissio, vt ext. de iurei. de testibitores. Item hic est arg. quòd ex nudo pacto oritur actio, vt 12. q. 2. quicumque suffra gio. & q. 5. quia Ioannes. Ioan.

a Dic ergo, q̃ Deus fi faciat diam inter loquelã & iurm. ecclesia tñ facit, quia mẽdax simplex non patitur pœna quo ad infamiã & repulsio, nẽ testimonium. Item hic est nij, vel quin possit pmo mẽdax est q̃ crie emẽda tus, secũdũ dec. ext. de test. testimonij. secũdũ l. 14. q. 5. si quid. sic 32. q. 5. proposito. "iurm plus operatur quã simplex pro missio.

ITem ex sermone sancti Augustini trigesimo de verbis Apostoli.

¶Periurus est, qui super lapidem falsum iurat. C. X.

ECce dico charitati vestræ, & qui super † lapidem [b] falsum iurat, periurus est. Vnde hoc dico? quia multi & in hoc fallun tur, & putant, quia nihil est, per quod iurant, non se crimine teneri periurij. Prorsus periurus es: quia per id, quod sanctum non [a] putas, falsum iuras. Si tu[a] illud sanctum non putas: sanctum puta[c] cui iuras. Non enim quando iuras, tibi iuras, aut lapidi iuras: sed proximo iuras. Homini iuras ante lapidem: sed numquid non ante Deum? Non te audit lapis loquentem, sed punit te Deus fallentem.

a ¶Non putas.] *Sic etiam Iuo. In originali est sine negatione, & forte legendum*, putat.

a ¶Si tu illud.] *In codicibus Augustini impressis, & vno Vaticano legitur*, sed ego illũ sanctum non puto. *In altero vero etiam Vaticano, & apud Iuonem*, sed ego illud sanctum non puto.

c ¶Puta.] *Sic in codicibus impressis. B. Augustini, sed in vno Vaticano, & apud Iuonem, & Pannormiam, & in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus*, putat.

Sed obiicitur illud Gregorij. 26. libro moralium, c. 7.

¶Apud Deum verba nostra non ex ore, sed ex corde procedant. C. XI.

HVmanæ aures verba nostra talia iudicant, qualia foris sonant. Diuina vero iudicia, talia ea audiunt, qualia ex intimis proferuntur. [a] ¶Certe nouerit ille, qui intentionem & voluntatem alterius variis explicat verbis [c], quia non debet aliquis verba [d] considerare, sed voluntatem & intentionem: quia non debet intentio verbis deseruire, sed verba intentioni.

Si ergo diuina iudicia verba nostra talia foris audiunt, qualia ex intimis proferuntur, si intentio non debet seruire verbis, sed verba intentioni, patet, quòd Deus non accipit sic iuramentum, sicut ille, cui iuratur. sed potius sicut qui iurat, intelligit: cũ recipienti non ex intimis sed ex his, quæ proferuntur foris, verba nostra sonent. ¶*Item obiicitur, qui iurat super lapidem, putans se iurare super sacrosancta Euangelia, perinde tenetur, ac si super Euangelia iurauerit: licet ille cui iuratur, ideo super lapidem illum iurare fecerit, ne non seruãdo quod promittit, reatu periurij teneatur.* ¶*Item obiicitur de ciuibus, qui credunt se iurare obedituros consulibus suis in omnibus, quæ sibi imperata fuerint pro honore suæ ciuitatis: ne vero obedientiã recusantes, reatu periurij illaqueentur, supponitur breue iuraturis, in quo aliud cõtinetur, quàm se iuraturos arbitrentur, videlicet ne Padum in Nilum conuertant, vel aliquid huiusmodi faciant. Si ergo contra hoc, quod se iurasse crediderant, consulibus suis obedientiam denegarent, numquid secundum intentionem recipientis, an potius secundum intentionem iurantis iuramentum Deus illud acciperet?* ¶*Item, si innocens de adulterio, vel furto impetitus innocentiam suam vellet asserere, iuraret autem se ab obiectis sic esse immunem, sicut in breui illo continetur, quod manibus suis se scripsisse arbitratur, continetur autem in illo hunc vere esse obiectorum, numquid à Domino periurus reputabitur? aut numquid poterit argui se iurasse, adulterii, aut furti reatum incurrisse? Non. Hinc etiam Chromatius* [a] *in c. 5. Matthæi.*

a ¶Chromatius.] *Antea citabatur*, Chrysostomus: *cui error occasionem dederat similitudo primarum litterarum.*

¶Inter iuramentum, & locutionem fidelium nulla debet esse differentia. C. XII.

IVramenti hæc causa est: quia omnis, qui iurat, ad hoc iurat [e], vt quod verum est, eloquatur. Et ideo Dominus inter iuramẽtum, & loquelam nostram, nullam vult esse distantiam [f]: quia sicut in iuramento nullã conuenit esse perfidiã, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium: quia vtrumque & periurium & mendacium diuini iudicij pœna damnatur, dicente scriptura, [Os, quod mentitur, occidit animam.] Quisquis ergo verum loquitur, iurat, quia scriptum est [Testis fidelis non mentitur.]

Idem †.

¶Antequam aliquis iuret, peierat, si contra conscientiam iurare parat. C. XIII.

QVi peierare paratus est, ante quam iuret, iam periurus esse videtur: quia Deus nõ ex operibus [g] iudicat, sed ex cogitationibus, & ex corde.

Ex his omnibus colligitur, quòd iuramenta secundum intentionem præstantis, non recipientis à Deo iudicantur. Quomodo ergo secundum Isidorum quacunque arte verborum quis iurat, Deus sic accipit sicut ille, cui iurat tur, intelligit? Sed sicut aliud est, callida arte verborũ iurare, aliud simpliciter intẽtionem suam iurando enuntiare, sic aliud est simplici

EX HIS OMNIBVS. CASVS. Concludit Gratia. ab illo §. *Sed obiicitur.* q̃ iuramenta iudicantur à Deo secũdum intentionem facientis

g ¶*Vi peierare.*] *Non ex operibus.*]Deus potius considerat animum, quàm factum, vt 15. quæstio. 6. cap. 1. & Deus interrogat cor, & non manum. 14. q. 5. si quid. sic 32. q. 5. proposito.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facientis,& non recipientis. & postea soluit prædictam contrarietatem, dicens quòd simplicitas quandoque est ex parte facientis, quandoque ex parte recipientis : & similiter dolus quandoque est ex parte facientis,quandoque ex parte recipientis. ex quacumque ergo parte est,Deus videns cordis simplicitatem sic accipit sicut ilIa pars intelligit,quæ simpliciter intelligit: arte enim verborum Deus semper asperna tur & odit.

DE AETATE.

Hæc est quarta pars q.in qua probat quãdo & in qua ætate sit iurandum,& quando non:& hæc est q. incidens.Io.de Fant.

CASVS. Quia ꝛ. facta est mẽtio de iuramento : ideo nũc ostendit Gra.in qua ætate possit quis ad iuramentum cogi, & ꝙ intra pubertatis annos nullus compelli debet.J. ca.1.& 2. postea vero compelli potest.

1Iuo p.12.c. 23.Pann.l.8. c.103.

Aruuli]CASVS. Quæritum fuit in qua ætate aruuli cogantur iurare. Et respondetur, cum sunt in ætate rationabili, & si quis ẽm iurare potest, semel peieraverit,de cętero testis ẽ se non potest ; nec in sua,vel alterius causa erit iurator. Quæ autem sequuntur,plana sunt vsque ad §. de forma.

2 Bur.l.12.c. 26.Iuo p.12. c.81.Pan.l.8 c.104.&105.

a ¶*Iurare.*]ꝯnec testis esse potest,vt 4.q.3.c. 1.Et ideo hoc est,quia iuramento debet adesse iudicium:sed hęc

a Dicit Az. ętas nescit quid agat, ꝙ hoc ſi est vt C.de fal.mo.l.1.Ité verũ, ꝙuis quia impubes nõ possit doli capax, vt ff.de pax. ar.C.ꝺ iureiur, l. qui iurasse. iu.ca.l.2.§.1 cśed de veritate non dicẽda potest. posset tamen bene. ff. de dici ꝙ si est doli cõpes,certũ. pax[2], ꝙ tunc calumꝯ. minorẽ. nioſe petere potest, ar.ff.ꝺ adm. vt extr.de deli.pue.c. tut. l.1.in fi. 1. & si nouerit veritasẽdmL. & tem,quòd bene prædhoc est qđ ſtabit sacramentum sequitur. calumniæ:argu. C.de 3 Capit.l.1. iureju. propter calsiniam.l.2. §.1. Sed de veritate dicenda bene potest iurare. Nam ab

2 Iuo p.12. c.69.& 33. Pann.l.8. c.120. Cap.ꝑced.

4 Bur.l.12.c. impuberibus & timidis sumitur initium quæstionis, vt ff.de quæst. 12. Iuo p.12. vnius.in prin. Item impubes ferula percutitur pro veritate dicenc.69.& 33. da, vt ff.ad Sylla.l.1.§.impubes. & tenet confessio quam facit, licet Pann.l.8. contra eam posset restitui, vt ff.de confes.l.certum.§.pen. Io. quod c.120. falsum est, nisi sit doli capax, cum hoc c.contradicat B. hoc autem certum est, ꝙ si aliquis sponte receperit iuramentum minoris, be-

Val.habet ne valet & tenet tale iuramentum, vt ff.de iureiu.l.qui iurasse.Item b Ad hæc ꝙ in hoc casu potest quis conueniri ratione iuramenti quod præstitit periurus re dum esset impubes,vt si impubes iurauit se præstiturum operas, ip pellatur ab se pubes factus bene conuenitur de hoc iuramento, vt ff.de li. caugẽdo intel l.vlt.in fin.

ligeverũ qñ b ¶*Causa.*]Sed[b] nonne si agere vult periurus in propria causa,auvenit cõtra diretur,quia nulli prohibetur agere in propria causa, vt 4.q.6.omcontractum nibus.sed agere non potest nisi præstet sacramentum. Item nonne iurocelebra iudex vel altera pars potest ei deferre sacramentum? Ad hoc dicas tũ sup actio quòd hæc lex sumpta est de Lombarda,secundum quam non iurane alias in- tur de calumnia. patet ergo quòd loquitur hic de alio iuramento: tẽra,vt hic. & potest dici quòd loquitur hic de iuramento purgationis, id est, aliàs aũt nõ vt nec se nec alios possit expurgare. ex hoc sequitur quòd ſi suspirepertur ꝙ cio aliqua est contra periurium, ſtatim habetur pro conficto,cum piur[2] repel- se expurgare non possit:& imputet sibi qui in talem casum incidit: latur ab a- quia culpa sua illud sustinet,vt 15.q.1.ſi quis insaniens.ex quo enim gẽdo,vt no. semel peierauit,presumitur quòd semper debeat peierare, vt 2.q.7. Do.l.c.dile- non potest.vnde amodo non est sacramento suo credendum, vt ex cti.de exce. tra de præsum p.litteras. ea tamen iuramenta,quæ oneris sunt po- & Ant.ꝺBu. tius quàm honoris, bene præstabit,vt iuramentum calumniæ.simiin c.inteller- liter dominis suis iurabit in causa feudi,contra 47.dist.quantumli-

intentione iuramentum factum recipere , aliud in recipiẽdo calliditate vti:qa sicut quis quam apud Deum non valet aliquem lædere, sic nec præter eius intentionem valet quis alicui subuenire. Deus autem duplicitatis asper nator simplicem intentionem vtriusque considerat:& tam ex parte recipientis,quàm ex parte præstantis verborum artem aspernatur & odit.

4 De ætate vero iurantium quæritur , qua ætate quisque ad iurandum debeat cogi. De quo in primo libro capitularium,c.63. sic in uenitur definitum.

¶ Ante rationabiles annos, aliqui non cogantur iurare. C. XIIII.

1 PAruuli , qui sine rationabili ætate sunt,non cogantur iurare[a] ,sicut[A] Gunebodigni faciũt. Et qui semel periuratus fuerit, nec testis sit post hoc , nec ad sacramentum accedat , nec in sua causa[b] vel alterius iurator existat.

A ¶ Sicut Gunebodigni faciunt.] *Addita isthæc sunt ex originali.*

Item ex concilio Eliberitano.

¶ Ante quatuordecim annos nullus iurare cogatur. C. XV.

2 PVeri ante annos quatuordecim non cogantur iurare. Puella[c] quoque, si in puerili ætate sita in domo patris , illo nesciente , iuramento se constrinxerit , & pater eius, vt audierit, ſtatim[d] contradixerit , vota eius, & iuramenta irrita erunt, & facilius emendabitur.

¶ *Burchardus hoc citat ex concilio Hibernensi: vt alia,quæ concilio Eliberitano tribuuntur.*

Item Cornelius Papa[3].

¶ De eodem,& vt à ieiunis iuramenta præstentur. C. XVI.

4 HOnestum etiam videtur,vt qui in sãctis audet iurare, hoc ieiunus[e] faciat cum omni honestate,& timore Dei:& vt pueri ante annos quatuordecim non cogantur iurare.

¶ *Ceteri etiam collectores citant ex decretis Cornelij Papæ. Extat autem libro primo capitularium ca.63. nonnullis prætereà verbis interiectis. Et inde refert primam huius capitis partem Iuo c.33.*

Præterea sunt quædam tempora, quibus iurare prohibemur.

Vnde in concilio apud sanctum Medardum habito.

¶ Quibus temporibus iurare prohibemur. C. XVII.

5 DEcreuit sancta synodus, vt à Septuagesima[f] vsque in octauam Paschæ , & ab aduentu Domini vsque in octauam Epiphanię,necnõ & in ieiuniis Quatuor temporum, & in Litaniis[g] , maioribus, & in diebus Dominicis,& in diebus Rogationum(nisi de concordia & pacificatione) nullus super sacra Euangelia iurare præsumat.

5 *De forma vero fidelitatis , & quid quisque debeat domino,vel econuerso,sic inuenitur in epistola Fulberti episcopi*[6].

¶ Quæ in fidelitate sunt obseruanda. C. XVIII.

7 DE forma fidelitatis aliquid scribere monitus, hæc vobis,quæ sequuntur breuiter ex librorum auctoritate notaui. Qui domino suo fidelitatem iurat,ista sex semper in memoria debet habere incolume , tutum , honestum, [h] vtile , facile, possibile[8]. Incolume videlicet,ne sit in damnum domino suo de corpore suo. Tutum , ne sit ei in damnum de secreto [i] suo , vel de ficio dignus videri,& saluus esse de fidelitate,& dominus in his omnibus vasallo vicem reddere debet.

h ¶*Honestum.*]Sic ergo honestas & possibilitas in omni iuramento sunt intelligenda,vt 5.e.q.4.vnusquisque. & ext.de iureiu.quemad modum. sed illud sacramentum , præstant archiepiscopi Romano Pontificis,vt ext.de iurei.ego.& subditi suis episcopis,vt 23.di.quan quam.[c] & Imperator Papæ.63.dist.tibi domino.& licet generaliter [c]imperator iuret vasallus domino,ſ.ꝙ in omnibus causis iuuabit ipsum,& con iurat Papæ. tra quemlibet:tamẽ contra propriam patriam non iuuabit ipsum, vt ff.de reli.minime.nec contra Papam,vt ext.de iureiu. venientes. Sed quid si dominus vult filium vasalli impetere:numquid iuuabit ipsum contra filium?videtur ꝙ non:quia nec contra filium excommunicatum iuuabit.11.q.3.quoniam multos.& arg.ad hoc.ff.de reli. minime.& contrarium tamen dicit lex feudi in ti.quemadm.feu. amit. dicitur enim ibi, ꝙ vasallus obligatus est filio suo tantum vin culo naturæ:sed domino suo obligatus est vinculo iuramenti. Item non tenetur ipsum iuuare si iniuste impetit alium. nec enim opem [d]vasallus fert qui ad peccandum nos adiuuat, vt 14.q.6.si res. [e]Item nũquid vasallus potest accusare dominum? Non, vt hic potest colligi : nisi dñm non prosequatur suam iniuriam. alioquin si accusat, perdit ius feudi:si- accusat. cut patronus qui accusat libertum, perdit bonorum possessionem, vt ff.de bo.lib. qui cum maior. nec etiam testimonium potest contra ipsum ferre,nec in criminali causa,nec etiam pro ipso,vt ext.de off.deleg.causam.

i ¶*De secreto.*][e]ille qui prodit secreta alicuius,capite punitur,vt ff. de re mil.omne. §.3.& C. de commer.& merc.l.2.& sic potest quis iurare ne prodat secreta alterius.argumen. tamen est contra.13.di- stinct.nerui.

a ¶*Munitionibus.*]Qui munitiones cedit hostibus,vel litteras,vel nuntium vel aliquod signum eis mittit,incidit in crimen læsæ maiestatis,vt ff.ad le. Iul.maiest.l.1.2.& 3.

b ¶*Ad honestatem.*]vt nec cum vxore nec cum filia commiscea tur:nec aliquid inhonesti faciat in domo Domini,vt de pœ.di. 5.confiderer.

c ¶*Consilium.*] Vide quomodo interpretatur hoc iuramentum: Ego iuro ꝙ nullũ faciam tibi damnum, i. ego iuro ꝙ nec ego faciam,& etiam ꝙ a- lios facientes prohibebo. sic interpretatur lex tale pactum, vt si aliquis fecit pactum ꝙ syluam non cederet,vel vreret,etiam custodire teneretur ne alius vrat vel cedat, vt ff.loc.l.in le ge. [c]idem videtur in omnib.negatiuis pro missionibus , vt cum dicitur , promitto ꝙ non faciam:nõ solum teneor nõ facere, sed etiam curare debeo ne fiat , vt ff.de verb. sig.facere.& de verb. ob.in illa stipulatiõe. ꝺ[d]*Dignus.*]Ergo si clericus præstat patrocinium cõtra ecclesiam suam, vel episcopum suum , potest priuari beneficio suo. 96.dist. si Imperator. & extra de postu.c.fi.Ioan.[a]

[a] Concor.l. iustitia.§.iu ris pcepta. cũgl. i ver. tribuere. ff. de iust.&iu. & iust.e.tit. & 5.gl.sup ver.ius sun.

[b] gnissões negatiua ad dicto obligat

[1] al. causamentum

[a] Adde pro hoc text.i.l. e ¶*Vicem.*]Et sic eadẽ alia.est not. fide tenetur quis sub C.ã his qb[a] dicto suo, sicut subdi- vt indi. Bal. tus domino, vt 95.dist. 3.q.1 ver.fi esto subiectus.& ext. iurabit.c.i. de iureiu.perueniet.& ver.sed ꝙ 32.q.6.nihil iniquius. iurator.que & si non fecerit , pri- ria habere. Et ponit quid ds cle pri.caus. uatur illo. vel domi- ricus ecclenio quod habet in va sallo,& trãsit feudum ad superiorem , vt in lib.de feud. quemadmodum feu.amit.

VT ITAQVE.

Hæc est sexta pars q. in qua dicitur ꝙ non solum verbis mentimur,sed etiam factis. Ioan.de Fant.

CASVS. Concludit Grat. ex supradictis, dicens ꝙ mendacium nec simplici loquela, nec in iuramento est assumendum. Postea ostendit ꝙ mendacium & verbis & factis fieri potest:quòd per seq.c.probat.

Auete fratres.] CASVS.Ambro. monet fratres suos vt mendacium vitent: ostendens ꝙ mendacium sit duobus modis, l.verbis & factis. Nam si quis dicit se Christianum & clericum, & non facit opera Christiani vel clerici, mendax est in operibus suis.

Vt itaque ex præmissis apparet , mendacium nec simplici sermone debet proferri, nec iuramento firmari. Mendacium autem non solum in verbis , sed etiam in simulatis operibus esse probatur.

Vnde Ambrosius ait in sermone habito in Dominica de Abraham.

¶ *Initium huius sermonis est,*Scitote fratres.

¶Mentitur,qui professionem suam operibus non ostendit.

C. XX.

3 CAuete fratres mendacium, quia omnes qui amant mendacium,filij sunt diaboli [A] *& infra.* ¶Non solum in falsis verbis , sed etiam in simulatis operibus [f] mendacium est.Mendacium namque est, Christianum se dicere,& opera Christi nõ facere. Mendacium est , episcopum , sacerdotem, vel clericum se profiteri,& contraria huic ordini operari.

A ¶Diaboli.] *In codice Vaticano,vbi hic sermo habetur,sequuntur hæc,* quia non solum mendax est, sed etiam & pater & inuentor ipsius mendacij est. Omnis enim simulatio,& omnis duplicitas mendacium est. Ergo non solum,&c.

Item Hieronymus in c.4.epist.ad Ephes.

¶ Quoties sermo malus de ore nostro procedat. C. XXI.

QVoties vero loquimur, aut non in tempore , aut importuno loco, aut non vt conuenit audientibus [g] , toties sermo malus procedit de ore nostro ad destructionem eorũ qui audiunt. Consideremus itaque quid loquamur:quia pro omni otioso verbo reddituri sumus rationem in die iudicij.

7 *Iuramentum vero clericus laico præstare non debet.*

Vnde in Rhemensi concilio legitur.

¶ Cuiquam laico clericus nihil iurare præsumat. C. XXII.

4 NVllus ex ecclesiastico ordine cuiquam laico [h] , quidquam super sacrosancta Euangelia iurare præsumat: sed simpliciter cum veritate , & puritate, dicat,est est,non non. Sed si est aliquid,quod sibi obiiciatur[A],prout iudicauerint,qui eiusdem ordinis sunt aut corrigatur, aut expurgetur.

A ¶Obiiciatur.] *Apud Burchardum & Iuonem sequitur,*ad episcopum,in cuius territorio est,deferatur,& iuxta id quod illi,qui eiusdem sunt ordinis, diiudicauerint aut corrigatur, aut expurgetur.

Episcopo similiter clericus iuramentum præstare non debet,nisi forte,is cui ecclesiæ procurationem committit.

Vnde Vrbanus II.ait.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus finis huius causæ est in vers.* expurgetur.*ab sunt autem hæc verba,& sequens caput,*nullus.*In vno autem non modo ista habentur , sed etiam caput primum de iuramento calumniæ,& constitutio noua Henrici.*

¶De eodem. C. XXIII.

5 NVllus episcopus clericos suos, nisi forte,quibus ecclesiasticarum rerum dispensatio commissa fuerit,sibi iurare compellat.

[f] ¶*Operibus.*][c]"Arg.ꝙ "factis mentis métimur, sicut timur, sicut verbis, & factis nega verbis. mus Christum , sicut verbis.11.q.3.ẽstimãt. & factis appellamus. ext.de ap.dilecti.1. & factis prędicamus.43. dist.sit rector.

Q*Vtiesvero.*]CAsvs.Docet Hie ꝛ Pan.l.8. ro. in hoc c.127. ca.ꝙ si quis non congruo tempore & loco,& quod non contenuit audientibus lo quatur : potius destruit audiẽtes quàm ędificet.Vnusquisque enim considerare debet quid vel quando loquatur:quia ꝑ quo libet verbo otioſo red dituri ſumus rationẽ. feq.§.per se patet.

g ¶*Audientibus.*] forte instruit rudes magna & subtilia , quod esse non debet. simi. 8.qu.1.oportet. & 43. dist.c.1.Ioan.

IVRAMENTVM. Hęc est 7.pars q.in qua dicitur ꝙ clericus non debet iurare laico, nec episcopo sine causa.Ioan.de Fant.

Nullus.] CASVS. Quæstium fuit in concilio Remen. vtrum clericus accusatus coram laico iudice , possit præstare iuramentum calumniæ , vel innocentiæ ad se purgandum. Et respondetur ꝙ non: sed coram ecclesiastico iudice corrigatur, vel expurgetur : sed coram laico iudice dicat , est est , non non. Quæ autem postea se quuntur patent.

h ¶*Laico.*][c]"hoc c.intelligas de iuramento expurgationis[b],ꝙ clericus non debet facere coram laico, sed tantum coram episcopo vel eius delegato. nisi hoc fiat auctoritate Papæ, vt 2. q.5. Mennam.si enim clericus peteret aliquid coram laico,bene tenetur ibi præstare iuramentum calumniæ. Vel dic ꝙ sine licentia episcopi nullum debet facere iuramẽtum laico.Imperatori tamen iurant episcopi fidelitatem.

[b] iurgõnis.si dẽt clericus præstare coram laico. ista fuit sẽtia M.& B. sẽdm L.& ꝙ hoc casu in telligatur c. patet ex si. sẽdm H. sed virget illa litera,qdquã. 4 Bur.l.2.c. 188.Iuo p.6. c.233.Pann. l.5.c.11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vidam episcopi.] Casvs. Supra tractatum est de catholicis, & dictum est, q̃ non sunt cogendi ad malum. Nunc vero subnectit Grat. 23. causam, in qua de hæreticis tractat, quærens an episcopi sint cogendi ad bonum. Item quæritur an militare sit peccatum, & quod bellum debeat dici iustum, & quod iniustũ, & an vindicta sit inferẽda, & an peccatum sit iudici malos occidere, condemnando, scilicet. Sed vt hæc & alia competentius fa ciat, thema proponit, de quo octo elicit quæstiones.

CAVSA XXIII.

Vidam episcopi cum plebe sibi commissa in hæresim lapsi sunt, circumadiacentes catholicos ministros & cruciatibus ad hæresim compellere cœperunt: quo comperto Apostolicus catholicis episcopis circumadiacentium regionum, qui ab Imperatore ciuilem iurisdictionem acceperant, imperauit, vt catholicos ab hæreticis defenderent, & quibus modis possent eos ad fidei veritatem redire compellerent. Episcopi hæc mandata Apostolici † recipientes, conuocatis militibus, aperte, & per insidias contra hæreticos pugnare cœperunt. Tandẽ nonnullis eorum neci traditis, aliis, rebus suis, vel ecclesiasticis, expoliatis, aliis carcere, & ergastulo reclusis, ad vnitatem catholicæ fidei coacti redierunt.

1 *Hic primum quæritur an militare peccatum sit.*

2 *Secundo, quod bellum sit iustum, & quomodo à filiis Israel iusta bella gerebantur.*

3 *Tertio, an iniuria sociorum, armis sit propulsanda.*

4 *Quarto, an vindicta sit inferenda.*

5 *Quinto, an sit peccatum iudici, vel ministro reos occidere.*

6 *Sexto, an mali sint cogendi ad bonum.*

7 *Septimo, an hæretici suis, & ecclesiæ rebus sint expoliandi, & qui possidet ab hæreticis ablata, an dicatur possidere aliena.*

8 *Octauo, an episcopis, vel quibuslibet clericis sua liceat auctoritate, vel Apostolici vel † Imperatoris præcepto arma mouere.*

QVÆSTIO I.

Vòd militare a *alienum videatur ab Euangelica disciplina, hinc videtur posse probari: quia omnis militia vel ob iniuriam propulsandam*b*, vel propter vindictam inferendam est instituto: Iniuria autem vel à propria persona, vel à socio repellitur: quod vtrumque Euangelica lege prohibetur. Cum enim dicitur [Si quis te percusserit in vnam maxillam, præbe*c *ei & alteram.] & iterum [Qui angariauerit te mille passus, vade cum eo duo millia*d*.] ¶ Item cum Apostolus dicat [Non vos defendentes*e *charissimi, sed date locum iræ,] quid aliud prohibemur, quam propriæ personæ iniuriam repellere? ¶ Item, cum Petro, gladio magistrum defendente, Christus dixerit [Cõuerte gladium tuum in vaginum, an putas, quia non possum*f *rogare patrem meum, & exhibebit mihi plus quam duodecim legiones Angelorum?] denique, sicut de B. Andrea legitur, 'cum fieret concursus populorum, vt de manibus iniqui iudicis eum eriperent, & ab iniuria mortis illum defenderent, ipse e contra & exẽplo & verbo patientiam docẽs, rogabat eos, ne sum martyrium impedirent, quid aliud monemur, quàm sicut propriàs, ita & sociorum iniurias patienter tolerare, nec ad arma concurrere, sed eorum exemplo ad similia ferenda animum præparare? ¶ Item, cum in prouerbiis*g *dicatur [Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus.] ¶ Item, cũ in Euangelio dicatur [Nolite iudicare*h*, & non iudicabimini,] Item, cum pater familias dicat seruis volentibus colligere zizania*i *[Sinite vtraque crescere vsque ad messem: & tunc dicam messoribus, colligite zizania, & alligate in fasciculos ad comburendum.] ¶ Item cum Rex ille, qui nuptias fecerat filio suo, missis exercitibus suis, angelorum videlicet, dicatur perditurus homicidas prophetarum, & Apostolorum, qui vocati ad nuptias venire contempserunt credendo: Item, cum Paulus dicat in epistola ad Romanos, [Nolite iudicare*k *inuicem,] Item [Tu quis es, qui iudicas alienũ seruum? Suo domino stat, aut cadit: Siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit, vt & vinorum, & mortuorum dominetur:] in his omnibus quid aliud præcipitur, quàm vt vindicta delinquentium diuino reseruetur examini? Cum ergo, vt supra dictum est, militia videatur instituta vel ob iniuriam propulsandam, vel ad vindictam inferendam, vtrumque autem lege Euangelica prohibeatur, apparet, quòd militare peccatum est.*

a ¶ In prouerbiis.] *Sententia ista solet quidem prouerbij loco vsurpari: sed non habetur in libro Prouerbiorum. Affertur à B. Paulo ad Rom. c. 12. (coniunctè cum alia sententia ex c. 25. Prouer.) & ad Hebræos 10. Deuteronomij, c. 32. In Cantico sic scriptum est*, Mea est vltio, & ego retribuam.

Hinc etiam Gregorius ait.

¶ Bella carnalia bellorum spiritalium figuram gerunt. C. I.

Nisi bella ista carnalia figuram bellorum spiritalium gererent, numquam, vt opinor, Iudaicarum historiarum libri discipulis Christi, qui venit pacem docere, legendi in ecclesiis fuissent ab Apostolis[1] traditi. Quo enim eis bellorum proficeret ista descriptio, quibus dicitur ab Iesu [Pacem meam do vobis, pacẽ meam relinquo vobis?] & quibus per Apostolum iubetur, & dicitur [Non vos metipsos vindicantes[k], sed magis iniuriam accipite, & magis fraudem patimini?] Vnde denique sciens Apostolus nulla nobis iam vltra bella esse carnaliter peragenda, sed animæ certamina contra spiritales aduersarios desudanda, velut magister militiæ, præceptum dat militibus Christi, dicẽs [Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus astutias diaboli.]

HISTORIA. Casvs. Dictum est in §. 1. quòd militare est peccatum: quia patientiam habere debemus. Et ad hoc inducit proximum capitulum. Nunc vero dicit Grat. quòd illa patientiæ præcepta non tantum sunt in corporis ostensione retinenda quantum in cordis præparatione: quasi dicat, interius debet esse homo patiens: sed extra debet corrigere delinquentes: quod probat per sequens cap.

Aratus.] Casvs. Ostendit Grat. in hoc cap. quòd præceptæ patientiæ magis inducẽda sunt ad præparationem cordis, & animi beneuolentiam, quàm ad opera exteriora: quibus delinquẽtes inuitos posumus corrigere & castigare, patientia, vel beneuolentia animi interitus obseruata. Et hoc probat quinque exemplis, scilicet Christi, Pauli, & Petri, & Reipublicæ, & Ioannis Baptistæ. Primum exemplum incipit ibi, *Hinc liquido.* Secundum ibi, *Nec Paulus.* Tertium ibi, *Agenda sunt.* Quartum ibi, *Ac per hoc.* Quintum ibi, *Item Paulo post.*

a ¶ *In aperto.*] Argum. quòd nõ semper per exteriora comprehẽduntur interiora [a. 5. quæstion. quinta. non omnis. & cap. non ol

2 Non erat culatur.

b ¶ *Prodesse.*] Sic ergo

c ¶ *Præbe.*] Illud intelligatur de cordis præparatione, vt scilicet sit paratus vel cũ agitur de fide, vel cũ agitur de quæstio fidei.

d ¶ *Duo millia.*] vbi est

e ¶ *Defendentes.*] ex odio, vel dic ex interuallo: vel non seruato moderamine.

f ¶ *Non possum.*] & tñ noluit rogare vt preberet exẽplũ humilitatis, alibi tñ dicit, fieri pt. transeat à me calixiste. 16. di. habeo.

g ¶ *Iudicare.*] iniuste. Vel loquitur de iis q

h ¶ *Zizania.*] 11. q. 3. nolite.

Nisi bella.] Casvs. Quæritũ fuit à Greg. quare bella Iudæorũ legantur in ecclesia. Et resp. q̃ non ob aliud nisi vt per ipsa doceamur spiritaliter pugnare cõtra vitia & dæmones. Et ad hoc probãdum inducit 4. auct. quarum vna est legendi ex Christi: reliquæ sunt præcepto Apostoli Pauli.

i ¶ *Ab Apostolis.*] "Ecclesia vniuersalis ecclesiæ legimus libros Iudæorum: sed & ex præcepto Apostoli. Sed quæro vbi hoc præcepit q̃d tẽ hoc Apostolus? Dic q̃ loquitur pñtẽdo. "q̃d cũ vniuersalis ecclesia tenet, credẽdũ est hoc ab apostolis esse institutũ. 11. di. ecclesiasticarũ.

k ¶ *Vindicantes.*] ideo cũ iudiciorũ vigor in medio positus est, ne q̃s sibi vltionem sumere præsumat. C. de Iudæ. nullus. 16. q. 1. ad hoc. Iohannis.

His ita respondetur. Præcepta patientiæ non tam ostentatione corporis, quàm præparatione cordis sunt retinenda.

Vnde Augustinus ait in sermone de puero Centurionis.

¶ Sic etiam cit at Anselmus. Polyc. non affert auctorem. Habetur autem in epist. 5. Aug. ad Marcellinum.

¶ Præcepta patientiæ, virtũte animi, non ostentatione corporis seruanda sunt. C. II.

'Paratus debet esse homo iustus, & pius patienter eorum malitiam sustinere, quos fieri bonos quærit, vt numerus potius crescat bonorum, non vt pari malitia se quoque numero addat malorum. Denique ista præcepta magis ad præparationem cordis, quę intus est, pertinere, quàm ad opus, quod in aperto[a] fit (vt teneatur in secreto animi patiẽtia cum beneuolentia, in manifesto autem id fiat, quod eis videtur prodesse[b] posse, quibus bene velle debemus.) ¶ Hinc liquido ostenditur: quòd ipse Dominus Iesus exemplum singulare patientiæ, cum percuteretur in faciem, respondit, [Si male dixi, exprobra de malo: si autem bene, quid me cedis?] Nequaquam igitur præceptum suum, si verba[c] intueamur, impleuit. Neque enim præbuit percutienti alteram partem: sed potius prohibuit, ne, qui fecerat iniuriam, augeret. Et tamen paratus venerat non solum percuti in faciem, verum etiam pro his quoque, à quibus hæc patiebatur, crucifixus occidi, pro quibus ait in cruce pendens, [Pater ignosce illis, quia nesciunt[d], quid faciunt.] ¶ Nec Paulus apostolus præceptum Domini, & magistri sui videtur implesse, vbi etiam ipse percussus in faciem, dixit principi sacerdotum [Percutiet te Deus paries dealbate: sedes iudicare me secundum legem[e], & contra legem[f] iubes me percuti?] Et cum à circumstãtibus diceretur [Iniuriam facis principi sacerdotum,] irridens† eos admonere voluit, quid dixerit: vt qui saperent, intelligerent iam destruendum & esse aduentu Christi parietem dealbatum, hoc est, hypocrisim sacerdotij Iudæorum. Ait quippe. [Nesci

Prou.17.ti.7. Anſel.13.c.3.

Act.23.

f ¶ *Et contra legem.*] "Lex enim dicit, quòd liber homo non debet verberibus cædi, vt C. de repud. consensu. vltra medium. nisi in casu, vt not. quinta, quæstione quinta. illi, qui. & not. decimaquinta, quæst. 6. in summa.

g ¶ *Destruendum.*] Dixit eum non esse principem: quia non erat apud eum duraturus principatus, vt extra de verborum significatione. nam & ego. & infra de pœnitentia distinctione prima. diuortium.

h ¶ *Nescire.*] "argumẽtum quòd non potest quis se excusare[b] præ textu ignorantiæ de re quæ facta est inter vicinos suos, vt extra de præsumpt. quoddam. & cap. quanto. quinquagesimaquarta distinctione, nulli. & duodecima, quæstione secunda, qui & humanis. similis præsumptio est. Cod. de integrum restitutione minor. l. de tutela.

i ¶ *Quam voluntati.*] infra eadem, quæstio. quarta. displiceat. supra, quadragesima quinta distinct. & qui emendat.

k ¶ *Qui etiam.*] vel quin etiam.

l ¶ *Respublica.*] id est, aliquis gerens rempublicam. Ioan.

m ¶ *In Euangelio.*] Ioannis.

n ¶ *Concusserit ù.*] "Cõcutere Cõcutere est aliquid quid fit. petere vltra debitum ratione alicuius officij, vt infra eadem q. quid culpatur. dicitur autem concutere, qui per oppressionẽ & minas, extorquet pecuniã, vt ff. de concu. lege, prima, & secunda. "Ioan.

Noli existimare.] Casvs. Hoc 3. 1. q. 1. concapi. diuiditur in tres cussionis. partes. In prima parte dicitur quòd Boni c. 42. facius quęsiuit ab Augusti. an aliquis possit Deo placere in armis militaribus. Et resp. quòd sic, si virtutem corporalem putat esse donum Dei, hoc probatur exemplo Dauid & aliorum patrum veter. testamen. & exemplo Centurionis. In secunda parte quæsiuit vtrum fides sit amico seruanda pro quo pugnatur. & respondet quòd non solum amico: sed etiam hosti est seruanda. Tertio quæsiuit ex qua causa bellum quis sumere debet. Et respondet quòd causa necessitatis tantum, ad hoc, scilicet vt pax & salus acquiratur vel conseruetur. vnde cum aliquis vincit hostes, non interficiat eos: sed ad vitam reseruet, & ad *Fides enim.* Tertia ibi,

Deut.32. Rom.12. Matth.7. Matth.13. bet inconuẽti repelli. d. sed ex interuallo repelli qui sit immune: collegis, &c. de acquisit. q. ad nãdum. §. vlt. & cũ §. q. ad nãdum. qñ fit iniuria illata pione. & nunc fiunt vltio. & cũ dũ l. d. f.

Ioan.14. 1.Cor.6.

Luc.23.

Matth.26.

Rom.12.

Matth.5.

Exod.22.

1 in martyrio ipsius.

tal. Apostolica

tal. sine imperatoris

"Bella an sint pmissa, & quibus.

a ¶ *Quòd militare.*] "Hic quæritur an militare, seu bellare sit peccatum, & dicendum est, q̃ non: vt ǰ. e. militare. & hoc verũ est si à principe indicatur bellum, vt ǰ. ea. q. 2. iustum. Similiter pro defensiõe sua vel patriæ, vel legum paternarum, vt ǰ. ea. q. 8. si nulla. Clerici autẽ in sacris ordinibus cõstituti nõ possunt mouere arma, vt ǰ. e. q. 8. clerici. Similiter videtur, q̃ nec in minoribus ordinibus constituti, etiã vxorati possunt mouere arma: qa sub regula ecclesiastica debent viuere, vt 32. dist. si qui. & 20. q. 3. eos. quod concedo si volunt gaudere priuilegio ecclesiastico.

"iniuria an possit repelli. Fant.

arg. ad hoc ext. de cleri. coniug. Ioannes de Ia, & à qbus.

b ¶ *Propulsandam.*] "hoc gl. 2. & Qui repellere possibi Bar. i l. vt sunt iniuriam, & qualiter possit repelli, & an tantũ personæ iniuria, vim. ff. d iu. vel etiam personæ & rerum possit repelli videdum est[a]. Et quidem & iu. eundẽ videtur, q̃ nõ solum laici, sed etiam clerici possunt repellere iniBar. i l. si qs rias & rerum & personæ, vt ext. de rest. spol. olim, & ext. de sen. exc. in seruitu- si vero. c. ex tenore. & ǰ. dist. 1. ius naturale. & ff. de iust. & iu. vt vim. te. ff. de su. E contra videtur q̃ clerici non possint, vt ext. de homi. suscepimus.

"Homo liber verbera ri fi debet.

cVide quod leg. & not.

1 Pol. l. 7. tit. 13. Anſl. l. 13. c. 4. luo p. 10 c. 12.6.

a ¶ *Sin*

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Pœnitentes armis vti nõ pñt. "fides hosti seruãda est.

aAdd ḋ hac q. late p legistas i l. cũ ponas. & ibi Cy. C. de gl. Bal. i l. vt responsum. C. de trãsa. Matth. 8.

bNã si time retur, & desperaretur ḋ eius correctione, si est eius miserẽ dñe vt i hoc iniusta. secundũ Hug. †al. vnitatem.

cAdde Ale. de Im. i l. 1. col. 2. ff. de iur. om. iud. vbi ḋ quẽ dicens, & dictio, iudex, sunt synonyma.

†al. domentur

1 Pã. l. 8. c. 45

a ¶ *Sanctus Dauid.*] si aliquis existens sanctus potest vti armis in bello: "quare ergo prohibetur pœnitẽtibus vti armis, vt 33. q. 2. admonere? Resp. ideo, quia pœnitentes viuunt sub regula ecclesiastica, vt 11. q. 1. aliud. Vel ideo quia arma possunt dare occasionem peccãdi.

b ¶ *Hosti.*] "Hosti ergo fides seruanda est, vt hic, & 22. q. 4. innocens. Arg. contra 22. q. 2. vtilem. quod verum est si ipse nobis seruat fidem: alias non tenemur ei seruare. 95. di. esto subiectus. ext. de iureiu. peruenit. 28. q. 1. si infidelis. ff. locat. & ibi quæro. §. inter. C. de transac. l. cum proponas. in fi. ar. contra 11. q. 3. inter verba. in fi. & 33. q. 5. quod Deo.

c ¶ *Iam debetur.*] Arg. miseriordiã esse debitam. & ita hic arg. q̃ dispensatio potest peti tamquam debita, vt 50. dist. domino sancto. in fi. & 86. dist. non satis. in fin. Item habes hic, q̃ aliquis tenetur parcere hosti suo, vt 2. q. 5. quanto. in fi. dum tamen non timeatur periculum incurrere ex hoc [b], vt j. c. q. 4. est iniusta. Io.

Quid culpatur.] Casvs. Hoc capitulum dividitur in tres partes. In prima dicitur, q̃ Macharei reprehendebant bella: quia homines ibi moriebantur. Sed Aug. dicit q̃ hoc timidorum est, & non religiosorum, sic reprehendere bella propter morturos: sed hæc sunt in bellis reprehẽdenda, s. nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, & libido dominandi, & his similia. In secũda parte dicitur, q̃ propter ista vitia punienda sine Deo iubente, siue aliquo principe sæculari, iuste pugnant milites Christiani, quod probat auctoritate Ioannis, qui milites à bello non prohibuit: & auctoritate Christi, qui tributa Cæsari reddi præcepit, ex quibus stipendia militibus erogabantur. In tertia parte dicitur q̃ auctoritas suscipiendi belli penes principes consistit, quibus obediendum est, nisi præcipiant contra Deum. Si autem incertum est verum sit contra Deum, debẽt ipsi milites obedire, nec propter hoc punientur: principes autem propter humanã cupiditatẽ quam habẽt, à Domino punientur. Secũda pars incipit ibi, *Quæ plerumque.* Tertia ibi, *Ordo autem. Quæ plerumque*, scilicet vitia.

d ¶ *Quandoque.*] Certe hæc ratio non est sufficiens: nam si quis hominem interficiat etiam mortifere vulneratum, nihilominus tenetur, vt ff. ad leg. Aq. ita vulneratus. in prin. & est similis ratio j. 24. q. 3. si habes. ff. ad leg. Rhod. de iac. qui leuandę. & l. nauis. §. sed si nauis. & quod vi aut clam. si alius. §. est & alia.

e ¶ *Dominentur.*] scilicet victores.

f ¶ *Siue Deo.*] id est, diuina reuelatione. j. ea. q. 2. Dominus.

bellicis militat. In his erat sanctus Dauid [a], cui Dominus tã magnũ perhibuit testimonium. In his etiam plurimi illius tẽporis iusti. In his erat & ille Centurio, qui Domino dixit [Non sum dignus, vt intres sub tectum meum.] & *infra.* ¶Hoc ergo primum cogita, quando armaris ad pugnam: quia virtus tua etiam ipsa corporalis donum Dei est. Sic enim cogitabis [A] de dono Dei non facere contra Deum. Fides enim quando promittitur, etiã hosti [b] seruanda est, contra quem bellũ geritur, quanto magis amico, pro quo pugnatur? Pacem habere debet volũtas, bellum necessitas, vt liberet Deus à necessitate, & conseruet in pace. Nõ enim pax quæritur, vt bellum excitetur: Sed bellum geritur, vt pax acquiratur. Esto ergo etiam bellando pacificus: vt eos, quos expugnas, ad pacis vtilitatem † vincendo perducas. [Beati enim pacifici (ait Dominus) quia filij Dei vocabũtur.] Si autem pax humana tam dulcis est pro temporali salute mortalium, quanto est dulcior pax diuina pro æterna salute Angelorũ? Itaque hostem pugnantem necessitas perimat, non voluntas. Sicut rebellanti, & resistenti violentia redditur, ita victo, vel capto misericordia iam debetur [c], maxime in quo pacis perturbatio non timetur.

A ¶ Sic enim cogitabis.] *Antea legebatur,* Sic enim cogitabis de dono Dei, nõ facies contra Dominum. *Emendatum est & hoc, & multa alia ex originali.*

Item eiusdem contra Manichæos, [id est *libro 22. contra Faustum, c. 74. & 75.*]

Quæ sint in bello iure reprehendenda. C. IIII.

Quid culpatur in bello? An, quia moriũtur quãdoque [d] morituri, vt dominentur † [e] in pace victuri? Hoc reprehendere timidorum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, vlciscẽdi crudelitas, impacatus, atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, & si qua similia, hęc sunt, quę in bellis iure culpãtur. Quę plerumque, vt etiam iure puniantur, aduersus violẽtiam resistentium (siue Deo [f], aliquo legitimo imperio iubente) gerenda ipsa bella suscipiuntur à bonis: cũ in eo humanarũ rerum ordine [g] inueniuntur, vbi eos vel iubere tale aliquid, vel in talibus obedire iuste ordo ipse cõstringit. Vnde [A] neque Ioannes ab armis iubet discedere milites: & Christus tributa [h] Cæsari monet reddi: quia propter bella necessario militi stipendium præbetur. Ordo tamen ille naturalis mortalium paci accommodatus hoc poscit, vt suscipiendi belli auctoritas, atque cõsilium apud principes [i] sit. *& infra.* ¶Sed si humana cupiditate bellum geritur, nõ nocet sanctis, in quos non habet quisquam potestatem, nisi desuper datam. Non enim est potestas, nisi à Deo, siue iubente, siue sinente [k]. Ergo vir iustus, si forte sub Rege homine etiam sacrilegos [l] militet, recte potest illo iubente bellare, si vice† pacis ordinem seruans, quod † sibi iubetur, vel non esse contra Dei præceptum, certum est, vel, vtrum sit, certũ non est: ita vt fortasse reum faciat regẽ iniquitas [m] imperandi: innocentẽ ostendat ordo seruiendi.

A ¶ Vnde neque.] *Hinc vsque ad vers.* ordo. *Gratianus summatim retulit sententiam* B. *Augustini, quæ ab eo copiosius, & clarius exponitur: sicut etiam à vers.* Sed si humana. *vsque ad vers.* Non enim.

Item eiusdem in libro de verbis Domini tractatu, siue sermone 19. [2]

¶Militare non est peccatum. C. V.

[3] Militare non est delictum: sed propter prædam militare peccatum est, nec rem publicam gerere criminosum est. Sed ideo gerere † rempublicã, vt rem familiarem potius augeas [n], videtur esse dãnabile. Propterea enim prouidẽtia quadam militantibus sunt stipendia constituta, ne dum sumptus quæritur, prædo † grassetur. *Item infra.* ¶Dicit ipse Dominus [Reddite quæ Dei sunt, Deo, & quæ Cæsaris, Cæsari.] Igitur, quod Cæsar præcipit [o], ferendum est: quod Imperator indicit, tolerãdum est: sed fit intolerabile, dum prædã exactores accumulãt. *Item infra.* ¶Interrogauerũt Ioannẽ & milites, quid faciemus & nos? Ait illis Ioannes neminẽ cõcutiatis, neque calumniam faciatis: sed contenti estote stipẽdiis vestris.] Hic iam cognoscere se debet omnis homo, qui militat. Nõ enim tãtum de his militantibus scriptura loquitur, qui armata militia detinentur: sed quisquis militiæ [P] suæ cingulo vtitur, dignitatis suæ miles adscribitur: atq; ideo hæc sententia põt dici (verbi gratia) militibus protectoribus [p], cunctisq; rectoribus. Quicunq; sibi stipendia pu

g ¶ *Ordine.*] id est, potestate.

h ¶ *Tributa.*] vt j. c. q. 8. tributum. Luc. 3. Matth. 22.

i ¶ *Principes.*] vt j. c. q. 2. iustum. Nullus ergo bellare potest sine auctoritate principis, vt hic, & C. vt. armo. vsus. l. 1. lib. 12. similiter princeps ecclesia sticus potest indicere bellum, vt j. c. q. 8. igitur. & c. omni. & cap. sequenti. Ioan. 19. Rom. 13.

k ¶ *Sinente.*] vt 8. q. 1. audacter.

l ¶ *Sacrilego* [c]. 11. q. 3. Iulianus Imperator.

m ¶ *Iniquitas.*] habes quòd licet dominus peccet præcipiendo, tamen subditus non peccat obediendo, vt 100. dist. contra morem. in prin. fic 33. q. 5. manifestum. ext. de iudic. habes hic quòd in dubiis semper est obediendum. 19. distin. in memoriam. Arg. contra 50. dist. si quis præpostera. 11. q. 3. quid ergo. Item est hic argu. quòd in dubiis humanior & tutior via est eligenda. ext. de sponsal. iuuenis. & 14. dist. c. vlt.

Militare.] Casvs. Beneuenta, hunc casum sic ponit. Ostendit Augustinus quòd militare nõ est peccatum, nisi propter prædam militetur: & vt milites prædam non faciant, stipendia sunt eis constituta, vltra quæ si aliquid extorserint, tam quam calumniatores & concussores damnabuntur: & ad hoc probandum inducit duas auctoritates, Christi, & Ioannis: quod non est tantum intelligendum de militibus fæculi, sed etiam de militibus ecclesiæ. Sequens c. planum est. *Interrogauerunt*, in Euangelio Lucæ.

n ¶ *Augeas.*] scilicet in Luc. 3. iuste. licitum est etenim augere diuitias, 30. dist. §. hæc scripsimus.

o ¶ *Præcipit.*] licet sit iniustum, vt 100. dist. contra morẽ. in prin.

p ¶ *Militiæ.*] Cum ergo clerici milites dicantur, vt 61. dist. quidam. & 9. q. 3. Saluator. & 9. q. 3. qui in qualibet. "similiter & patroni causarum dicuntur militare, vt C. de aduo. diuer. iud. aduocati. ergo si omnes isti habent stipendia, non debent recipere salaria. 1. q. 2. sicut.

2 ¶ *Con*

"cõcussoris pœna.

Ad hoc de clericis reiudicandis. exhibe-rejoris.

Iuo p. 10. c. 105.

ergõ sceptrum & diffi cile est adimpidium. † episcopis] origimisc. a Adide n. 23. qd ergo vbi de hoc.

1 Anfel. l. 3. c. 9.

† simile reiudicandis exhibe-rejoris.

b Ad hæc de eisdem vide qd notat Host. in c. ext. de rest. fol. 61. col. 1.

a ¶ *Condemnatur.*] Sed qualiter punitur concussor? "Dic quòd secundum canonem pœna quadrupli, vt 18. dist. quoniam. secundum leges videtur quòd extra ordinem punitur, cum non sit publicum crimen, vt ff. de concuss. l. 1. s. fed certe. & secundum leges pœna quadrupli punitur, vt 1. quæst. 7. sancimus.

Vmma.] Casvs. Hug. hunc casum sic ponit Gregor. deputauerat ad custodiam Neapolitanæ ciuitatis Constantinum tribunum, cui milites Neapolitani deuote obedierũt. Scribit ergo Gregorius eis, & commendat eos de tali obedientia: & admonet eos & hortamonet eos & hortamur vt sicut bene fecerunt, perseuerent in tali obediẽtia: vt per eorum vigilantiam augmentetur quod bene hactenus ab eis gestum est. Casus autem iste melior videtur quàm casus Beneuentan. & ideo ponit hunc casum.

b ¶ *Vtiliter.*] "Arg. q̃ si episcopus præcipit alicui ire Romam pro vtilitate ecclesię, quòd tenetur obedire [2], vt 7. q. 1. quia. & si clericus se excuset, & dicat: mittatis illum qui ditior me est? respondet ei episcopus, sicut Christus respondit Petro: cum eum Dominus diceret Petro: Tu me sequere, respondit Petrus: Domine, hic autẽ quid? demonstrato Ioanne: & dixit ei Dominus: Quid ad te? si eum volo manere, tu me sequere. Ioan.

Vod autem.] Casvs. Hic intitulatur 2. quæstio, qua quæritur quod bellum sit iustum, & quod iniustum. Et resp̃ondet, quòd bellum dicitur iustum vel iniustum quatruor modis, scilicet ratione præcipientis, vt 3. q. 1. quid culpatur. vel ratione obediẽtis: quia monachus vel spiritualis obedire nõ debet, sed laicus, vt 1. q. 8. clerici. Ratione rei propter quam pugnatur: quia si bellum sit causa dominandi, iniustum est: si causa ne cessitatis, iustum reputatur. Ratione personarum contra quas pugnatur, vt 3. q. 1. paratus.

c ¶ *Quòd autem.*] "Bellum dicitur iniustum quinque modis, vel ratione personæ: vt si fuerint personæ ecclesiasticæ, quibus non est licitum fundere sanguinem, vt j. ea. q. 3. clerici. & c. his à quibus. Ratione rei, vt si non est de repetendis rebus: vel pro defensione patriæ, vt j. ea. c. 1. & j. ea. q. 8. si nulla. Vel propter causam, vt si propter voluntatem, & non propter necessitatem pugnatur, vt 3. ea. q. 1. noli. Ex animo est iniustum, vt si animo vlciscendi fiat, vt 3. ead. q. 1. quid culpatur. Item est iniustum, si non fit indictum auctoritate principis [b], vt j. e. c. 1. & 3. ead. q. 1. quid culpatur. Quæ alia adhuc requirantur, habes 3. ead. q. 1. in glo. illa, qui repellere. Ioan.

Vtam.] Casvs. Hoc cap. duas habet partes. In prima dicitur, quòd illud bellum est iustum quod fit ex præcepto principis de rebus repetendis, vel propter iniuriam repellendam. In secunda parte dicitur quòd iudex ideo dictus est, quia ius dictat populo: vel quia iure disceptat: vnde non debet dici iudex nisi sit in eo iustitia.

d *De rebus.*] ablatis.

e *Iure autem.*] Et si aliquid inique determinat iudex, iustum est, id est, tamquam iustum seruari debet, vt ff. de iu. & iu. l. pen. & tenent sententiæ suæ quamdiu tolerantur, vt 3. q. 7. §. vlt.

QVÆSTIO II.

Vòd autem quæritur, quod sit iustum bellum, Isidorus Etymolog. l. 18. cap. 1. inquit.

¶ Quod sit iustum bellum. C. I.

[3] Iustum est bellum, quod ex edicto [A] geritur, de rebus [d] repetendis †, aut propulsandorum hostium causa. *& cap.* 15. ¶ Iudex dictus, quasi ius [4] dicens populo, siue quòd iure disceptet. Iure autem [e] disceptare est iuste iudicare. Non est autem iudex, si non est in eo iustitia.

A ¶ Edicto.] *In codicibus Isidori etiam manu scriptis legitur, ex prædicto. Citat enim Ciceronem ex libris de rep. qui negat iustum esse bellum, nisi denunciatum, nisi indictum, † nisi de repetitis rebus.*

Item Augustinus in libro quæstionum 6. quæst. 10.

¶Nihil ad iustitiam interest, siue aperte, siue ex insidiis aliquis pugnet.

C. II.

Dominus noster iubet ad Iesum Naue, vt constituat sibi retrorsus insidias, id est insidiantes bellatores ad insidiandum hostibus. Hinc admonemur hoc † non iniuste fieri ab his, qui iustum bellum gerunt: vt nihil homo iustus præcipue cogitare debeat in his rebus, nisi vt iustũ bellum suscipiat, cui bellare fas est. Non enim omnibus fas est. Cum autem iustum bellum susceperit: vtrum aperta pugna, vtrum insidiis [f] vincat, nihil ad iustitiam interest. Iusta autem bella definiri solent, quæ vlciscuntur [g] iniurias, si qua gens, vel ciuitas [h], quæ bello petenda est, vel vindicare neglexerit quod à suis improbe factum est, vel reddere quod per in iurias ablatum est. Sed etiam hoc genus belli, sine dubitatione iustũ est quod Deus imperat, apud quem non est iniquitas, & nouit quid cuique fieri debeat: in quo

3 Iuo p. 10. c. 116. Pann. l. 8. c. 54. †al. repetitis Et lib. 9. c. 4

4 Adde Ale. de Im. i l. 1. col. 2. ff. de iur. om. iud. vbi ḋ quẽ dicens, & dictio, iudex, sunt synonyma.

†Et idẽ ferẽ hꝛ l. 1. ḋ offi.

" Deceptio lum possumus licite quãque pervincere hostes nostros, vt 22. q. 2. vtile. 43. dist. in mandatis. dum tamẽ fidem non rumpamus hosti, vt 3. ea. q. 1. noli. Idem dicas de aduocato, q̃ si habet iustam causam, licite potest decipere aduerlarium suum, vt arg. 4. q. 4. c. 1.

Iosue 8.

g ¶ *Vlciscuntur.*] i. repelluntur, & sic non † abest ab obstat 46. dist. seditio orig. narios.

h ¶ *Ciuitas.*] iudex ergo qui non facit iusti tiam potest conueniri [c], vt hic, & 3. q. 7. qui c fine. & in auth. vt dif. iu. §. pen. & vlt. col. 9. & C. de ap. si appellatione. & j. ea. q. 5. ad ministratores. ext. de iudic. delega. prudentia. & ita iudex factus subdito, si ille litem suam non so lum si per dolum, vel est soluẽdo, gratiam vel inimici- vel ipse pla tiam iudicet, sed e- eus, alias de tiam si alię fordes inlicitũ eius fi teruenient, vt ff. de iu est cõuertẽ dic. l. si filiusfamilias. dũ i damnũ licet sit argu. contra reip. vel ec- 2. quæstione 6. hoc e- clesiæ, secũ tiam placuit. Et per L. vt nor. j. hoc decretum Pius e. q. 3. c. fi. in obtinuit contra nun- gl. 1. in fi. tios regis Angliæ: qa cum ipse commonitus recusaret de suis iustitiam facere, fecit

c Dicit L. ilud respicit, ita cõuenire ḋ eẽ eps, vel gliber p̃ ministratores. Latus, si iusti tia ñ facit ḋ tiam. & ita iudex factus subdito, si ille litem suam non so lum si per dolum, vel est soluẽdo, gratiam vel inimici- vel ipse pla tiam iudicet, sed e- eus, alias de tiam si alię fordes inlicitũ eius fi teruenient, vt ff. de iu est cõuertẽ dic. l. si filiusfamilias. dũ i damnũ licet sit argu. contra reip. vel ec- 2. quæstione 6. hoc e- clesiæ, secũ tiam placuit. Et per L. vt nor. j. hoc decretum Pius e. q. 3. c. fi. in obtinuit contra nun- gl. 1. in fi. tios regis Angliæ: qa cum ipse commonitus recusaret de suis iustitiam facere, fecit

litem suam, vnde nuntij ipsi condemnati sunt. Est tamen argumen. contra. C. de actio. & oblig. authent. immo. & C. ne vxor pro marit. l. 1. & 2. " Sed quid si aliquis in bello conseeutus est totum suum interesse: numquid adhuc de hoc ipsum in iudicio poterit conuenire. vel an poterit adhuc habere bellum contra ipsum? Videtur quòd sic: quia pœnam suæ contumaciæ præstitit [d]: vnde agere ad huc potest ad restitutionem rei ablatæ, vt ff. de tabul. exhib. locum. §. pen. Item res ista non est ei soluta pro debito, sed in bello est facta, vt infra eadem, quęstione 5. dicat. & quæstion. 7. fi de rebus. & ff. de acquiren. rerum dom. naturale. §. vlt. Item quia contra contumacem in infinitum iurari potest, vt ff. de rei vend qui restituere. arg. contra, quia bona fides non patitur, quòd idem bis exigatur, vt ff. de reg. iur. bona fides.

" intereſſe cõsecutus ĩ bello, vtrũ possitadhuc ḋ hoc agere in iudicio.

d Hoc vult dicere, q̃ in hoc qd sic passꝰ est, vt esse passus

Universidad de Deusto
Biblioteca

pp cõtuma cia, & i casu fi dãsũ, sed cõtuma cia attendi tur, & aduer sus' cõtuma cẽ, &c. vt se quitur i gl.

a NOtandum est.] num agrum ius non sit, vt S. distinct. 1. ca. 1. tamen quia nec cessarius & innoxius erat iste tranſitus, isti prohiberi non debuerunt, vt ff. de aqua plu. arcen. in summa. §. item varus. Item quia via publica erat, & nemo prohibetur via publica vti, vt C. de seru. per agrum. Ioan.

Vòd vero.] Casvs. Hic ponitur tertia quæstio, qua quæritur, an iniuria sociorum sit armis repellenda, & respondet, quòd sic, vt j. ead. fortitudo. & c. non inferenda. dummodo fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt C. vnde vi. l. 1. dummodo fiat statim, ex interuallo nõ licet præter auctoritatem iudicis: & fieri debet à laicis, & non clericis, quibus non licet armis accingi, dummodo non fiat zelo vltionis, sed amore correctionis. Et procedit hoc ordine Gratian. Primo probat decem auctoritatibus & exemplis, q̃ iniuria sociorum non est armis propulsanda, ex quibus concludit, quòd si iniuria nõ est armis propulsanda, armorum auxilia non sunt expetenda, & quod non est expetendum, iure præstari non debet. Postea respondet huic conclusioni, dicens, quòd multa recte præstantur, quæ recte non petuntur, sicut iudex recte vindicat iniuriam, quam tamen recte bonus non postulat, quod probat per seq. cap. & per duo exempla.

b ¶ Quòd vero.] Hic quæritur an iniuria sociorum sit armis repellenda, & est dicendum, quòd sic. j. ead. fortitudo. & cap. non inferẽda. Grat. tamen primo probat decem auctoritatibus & exemplis, quòd iniuria sociorum non sit armis repellenda, & sic concludit in fine, q̃ si iniuria non est armis repellenda, armorum auxilia non sunt appetenda. & quod non est petendum, de iure præstari nõ debet. Postea respondet, & dicit quòd, multa iuste præstantur, quæ non iuste petuntur, sicut iudex iuste vindicat iniuriam, quam tamen bonus vir iuste non postulat, quod probat per sequens c. & duo exempla.

c ¶ Fugiens. Iquidquid hic dicitur, allegatio est. Nam bene licitum est cuilibet se defendere, etiam clerico, vt no. 3. quæst. 1. in prin. & extra de homic. interfecisti. Sed pro rebus defendendis dicunt plerique quòd non est licitum clerico aliquem occidere, vt extra de homic. suscepimus. vnde bene dicitur in illa decret. interficul. final.

1 Iuo p. 10. c. 119. Pan. l. 8. c. 57.
† absunt ab orig.
Matth. 21. cap. & per duo exempla.
« iniuria sociorũ an sit armis repellenda. Ioan. 18.
Matth. 10.
Esa. 19.
Esa. 36.
Ezech. 29.
Heb. 10.
Act. 5.
2. Cor. 6. 8. 9

bello ductor exercitus, vel ipse populus non tam auctor belli, quàm minister iudicandus est.

Cum ergo iustum bellum sit, quod ex dicto geritur, vel quo iniuriæ vlciscuntur: quæritur, quomodo à filiis Israel iusta bella gerebantur.

De his ita scribit Augustinus in quæstionibus Numerorum, quæst. 44. ad cap. 20.

¶ Innoxius tranſitus filiis Israel negabatur, atque ideo iusta bella gerebant.

C. III.

1 NOtandum est sane, quemadmodum iusta bella gerebantur [à† filiis Israel contra Amorrhæos.] Innoxius enim tranſitus a denegabatur, qui iure humanæ societatis æquissimo patere debebat.

QVÆSTIO III.

Vòd vero b iniuria sociorum armis propulsanda non sit, exemplis, & auctoritatibus probatur. Dominus enim cum ab Herode quæreretur ad interficiendum, non patrocinium sibi quæsiuit armorum, cum occulto instinctu posset in eum conuenisse manus Iudæorum: sed fugiens c in Ægyptum, latuit ibi per septennium. Sic etiam, cum à Iudæis lapidibus peteretur, abscondit se, & exiuit de templo. Sic etiam cum duceretur ad crucem, noluit commouere aduersus seniores Iudæorum turbam, quæ nuper ei obuiam processerat, & cum palmis & laudibus eum receperat. Sic etiam interrogatus à Pilato, an rex esset: ait [Regnum meum non est de hoc mundo: Si enim esset de hoc mundo, ministri mei vtique decertarẽt vt ego non traderer Iudæis: insinuans illos ad regnum huius mundi pertinere, qui auxilio humanarum virium, nõ diuino præsidio ab imminenti iniuria se tueri contendunt. Item, cum discipulis suis ait. [Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam:] non arma armis sed fugam per sequentibus docuit opponi. ¶ Item sicut legitur in Esaia, Ægyptus à Nabuchodonosor deuastata est, q̃ filius Israel contra Assyrios, & Chaldæos protectionis & defensionis auxilium promisit. Vnde dictum est [Baculus d arundineus rex Ægypti: super quem si aliquis innixus fuerit, confringetur, & perfodiet manum ipsius.] Ipsi etiam Iudæi captiui ducti sunt: quia spem suæ liberationis non in solo Deo, sed in homine e posuerunt. Sic etiam de primis credentibus legitur f, quòd rapinam suorum bonorum cum gaudio susciperent, non quærentes sibi aliorum patrocinia, sed gaudentes, quoniam digni g inuenirentur pro nomine Iesu contumeliam pati. Sic & Apostolus in prima epistola suadet h Corinthiis, vt iniuriam, & fraudem patienter ferant, potius quàm repetendo fraudem & iniuriam irritent.

b ¶ Transitus.] Licet enim transire per alienum agrum, & per ciuitatem, sine licentia habitatorum, de iure gentium liceat, tamen quia nec ciuitas nec agrum ius non sit, vt S. distinct. 1. ca. 1. tamen quia necessarius & innoxius erat iste tranſitus, isti prohiberi non debuerunt, vt ff. de aqua plu. arcen. in summa. §. item varus. Item quia via publica erat, & nemo prohibetur via publica vti, vt C. de seru. per agrum. Ioan.

c ¶ Baculus.] id est, fragilis defensio.

d ¶ In homine.] quod non licet. j. de consc. dist. 1. omnis Christianus.

e ¶ In homine.] id est, in Aegyptiis.

f ¶ Legitur.] in actibus Apostolorum.

g ¶ Digni.] "id est, de hoc gaudebant, quia digni erant qui patienter poterant iustis nere omnia aduersa.

h ¶ Suadet.] Non præcipit: quia licite potest quis petere satisfactionem [a], vt 14. q. 1. quod debetur.

i ¶ Non debet.] Hæc regula falsa est [b]: quia multa licite præstantur, quæ illicitæ petuntur, 8. q. 1. qui episcopatum. 18. dist. de eulogiis. ff. de var. & extraord. cog. l. 1. §. est quidem.

k ¶ Rite.] sic ergo iudex ex officio suo debet punire crimen, licet accusator accusare non possit [c], quia quandoque sanctitas ignoscendi gloriam derelinquit, vt C. de epise. & cle. si quis in hoc. 1. resp. & est similis extra de ap. constitutus. in fi. Ioan. [d]

l ¶ Ex differentia.] Casvs. In hoc c. assignat Augustin. sex differentias retributionum: quarum duæ cõueniunt bonis tantum, aliæ duæ malis: aliæ vero duæ medio cribus. Et ponit exemplа de omnibus. & ne aliquis excederet modum vlciscendi in retributione, lex ibi monet: quòd non licet. j. de consc. dist. 1. omnis Christianus.

m ¶ Mediocrium.] hic mediocres appellat illos, qui non sunt summe boni, vel summe mali. Ioan.

n ¶ Non arguit.] cum dicit in Euangelio: Si diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne etiam Ethnici hoc faciunt?

o ¶ Iniustorum.] quia vltionis causa sæpe aliquis petit à iudice vt aduersarius puniatur, iste iniuste facit: licet non faciat contra legem.

p ¶ Ad iudicem.] quia enim sine iudicis auctoritate violentiam facit, punitur. 16. q. 6. placuit.

q ¶ Iustum.] scilicet factum iudicis est iustum.

r ¶ Iniusto.] id est, ei qui hoc tantum iniuste petit, id est causa vltionis. Simile supra eadem, quæstione prima, quid culpatur.

a Al. 63.
b Al. 27. dis.
c Clericus ritus conqueratur de aliquo laico: & iudex ocisus an teneatur clericus de morte eius? Videtur quòd sic, vt j. ead. Ioan. 10. 9. 5. vnum solum. Sed non est hoc verum: nam si clericus ciuiliter agit, vel agit pro modico crimine, qd non inducit mortem, vel membri abscissionem: si iudex ipsum morti tradit, hoc non nocet clerico, vt ff. de bo. li. qui cum maior. §. 1. & est expressum ext. de homic. postquam. Item numquid est imputanda episcopo mors alicuius si vocat milites ad pugnam? videtur quòd sic, vt 20. q. 3. eos qui. sed hoc non est verum. j. ead. q. 5. de occidendis.
Exod. 21.
Matth. 8.
1. al. diuerser quentes.
Ioan. 10.
Ioan. 18.
Act. 23.

c ¶ Proderetur.] non tamen fuit hæc vera proditio, cum dixerat talibus, qui poterant prodesse, non obesse.

Nostri.] Casvs. Logitur hic Augustinus. ad Demetrium pagreticum: ostendens quòd catholici recte perunt vindictã contra hæreticos ecclesiam Dei male perse-
d Defendant.] iimmo etiam expugnari pos

ITEM AB ALIQVO. Casvs. Hic ponit Gratianus duo exempla, per quæ probat, quòd quædam iuste præstantur, quæ tamen iniuste postulantur: ad instar quorum propulsatio iniuriæ iuxta præstatur: iniuste tamen postulatur. Postea dat solutionem dicens, quòd si quis postulet iniuriam repelli, vt liceat sibi in voluptate carnis viuere: damnabile est. si quis vero postulat vt malorum audacia refrenetur, vel vtilitati multorum consulatur, vtile est & honestum. Et hoc probat tribus exemplis, scilicet exemplo Israeli tarum, & Apostoli Pauli, & mercenarij, & hoc modo ecclesia sæpe ab Imperatore postulat auxilium ad iniuriam repellendã. & ad hoc inducit sequens cap.

Item ab aliquo capto iniuste sua exiguntur: pro vita tamen redimenda iuste offeruntur. ¶ *Item vasa sacra ab aliquo barbaro iniuste exiguntur: pro redemptione tamen captiuorum iuste præstantur. Sic & iniuriæ propulsatio, licet iniuste postuletur, tamen iuste præstatur: quamquam & ipsa postulatio non vsquequaque iniusta probetur. Aliud enim est iniuriam propellere, vt sibi liceat voluptuose vivere: aliud vt aliorum vtilitati libere possit vacare: Sicque aliud est suffragium ab homine tamquam à ministro iustitiæ postulare, vt mala voluntas aduersantium eius ministerio careat effectu, & bonorum voluntas eius suffragio sortiatur effectum: aliud sibem suam, à Deo in hominem transferre, vt aduersa, quæ inferuntur à Deo ad vitæ correctionem, humano pellantur auxilio, nulla præcedẽte correctione: sicut Israelitæ, qui captiuitatem sibi imminentem Ægyptiorum suffragio se putabant posse euadere sine pœnitentia præteritæ vitæ, non reuocantes ad memoriam. [Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis.] & idem [Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Dei nostri inuocabimus.] Petere ergo, vel præstare in tribulatione subsidium, vt voluptuose quis in crimine viuat, damnabile est. Petere autem, vel præstare solatium, vt malis facultas delinquendi adimatur, vt ecclesia pacem adipiscatur, vt aliquis multorum vtilitati seruetur, vtile est, & honestum: dissimulare vero est grauissimum. Hinc de Paulo legitur, quòd cum quidam Iudæorum iurassent se non comesturos panem, nisi eum interfecerent: petiit milites à prætore, quorum præsidio illæsus seruaretur ab iniuria Iudæorum, non suæ voluptati, sed omnium vtilitati victurus. Hinc in Euangelio mercenarius vocatur, qui videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: Hinc etiam ecclesia auxilium ab Imperatore ad sui defensionem petere monetur.*

Vnde Augustinus ad Bonifacium ait, epistola 50.

¶ Ab Imperatore ecclesia auxilium postulare debet.

C. II.

1 MAximianus episcopus Vagiensis auxilium petiit ab Imperatore Christiano [contra † hostes ecclesiæ] non tam sui vlciscendi causa, quàm tuendæ ecclesiæ sibi creditæ. Quod si prætermisisset, non eius fuisset laudanda pacientia, sed negligentia a merito culpanda. Neque enim & Apostolus Paulus vitæ suæ transitoriæ cõsulebat, sed ecclesiæ Dei, quando contra illos, qui eum occidere conspirauerant, cõsilium b eorum Tribuno vt proderetur c, effecit. Vnde factum est, vt eum ad locum, quo fuerat perducendus, deduceret miles armatus, ne illorum pateretur † insidias.

Item Augustinus ad Emeritum, epistola 164.

¶ Catholici aduersus hæreticos à potestatibus ordinatis defensionem possunt postulare.

C. III.

2 NOstri aduersus illicitas & priuatas vestrorum violentias (quas & vos ibi, qui talia non [a] facitis, doletis & gemitis) à potestatibus ordinatis tuitionem petunt, non qua vos persequantur, sed qua se defendant [c].

a ¶ Non facitis.] *Addita est negatio ex originali & Iuone, & aliæ etiam emendatæ. Refert autem ibi B. Augustinus id, quod decretum fuerat in sancto concilio Carthaginensi, ac repetitur in concilio Africano, ca. 60. citatur autem j. ead. c. ab Imperatoribus.*

Item eiusdem contra litteras Petiliani, lib. 2. cap. 88.

¶ Quantum interest inter persecutionem catholicorum, & hæreticorum.

C. IIII.

3 PRo membris Christi aduersus vos sæuiunt, & vobis resistunt quicumque in catholica paruę adhuc fidei eo animo sunt, quo tunc Petrus fuit [f], cum ferrum pro Christi nomine strinxit. Sed multum interest inter vestram persecutionem, & istorum. Vos similes estis seruo sacerdotis Iudæorum: quia seruientes principibus vestris aduersus ecclesiam catholicam, id est, aduersus Christi corpus armamini. Isti autem tales sunt, qualis tunc Petrus fuit: qui pro Christi corpore, id est pro ecclesia g etiam corporaliter pugnauit.

Item Ambrosius lib. 1. de officiis, c. 27.

¶ Iustitiæ plenus est, qui patriam bello tuetur à barbaris.

C. V.

4 FOrtitudo, quæ vel in bello tuetur à barbaris patriam [h], vel domi defendit infirmos, vel à latronib. [i] socios: plena iustitię est.

Item Hieronymus super Sophoniam, ad cap. 1.

¶ Prodest latroni, vel pyratæ, qui membra eius debilitat.

C. VI.

5 SI quis fortitudinem latronis, & pyratę, & furis eneruat † [k], infirmosque eos reddat, prodest illis sua infirmitas. Debilitata enim membra, quibus prius non bene vtebantur, à malo opere cessabunt.

Item Ambrosius lib. 1. de officiis, c. 36.

¶ Qui socij non repellit iniuriam, similis est ei, qui facit.

C. VII.

NOn † in inferenda, sed in depellenda iniuria lex virtutis est. Qui enim non repellit à socio iniuriam, si potest [l], tam est in vitio, quàm ille qui facit. Vnde S.

1 Iuo p. 10. miles sunt seruo sacerdotis: qui aduersus Christum pugnabat. Seq. duo c. plana sunt, & per te facilius videbis. Facitis, i. qui estis inter tales q̃ similia faciunt.
f ¶ Petrus fuit.] « sed « Petrus vt nonne Petrus peccatẽdo gladio uit vtendo gladio: cũ peccauit.
hoc non fecit auctoritate superioris, vt j. ea. q. 4. ille. & clericis permissum est tãtum seipsos defendere, vt ext. de homi. susceperimus. & c. 2. Sed dic, q̃ adhuc nõ fuerat hoc prohibitum clericis.
g ¶ Ecclesia.] nõ enim est alicui obediẽdum 3 Iuo p. 10. contra ecclesiam. 24. c. 75. q. 1. hęc est fides. & 11. q. 3. Iulianus.
h ¶ Fortitudo, quæ.] ¶ Patriam.] Hoc casu non tenetur qui patrem proprium interficit, vt ff. de relig. minime.
i ¶ Latronibus.] « quos « Latrones licet sine auctoritate occidi pũt. iudicis interficere, vt Ioan. 18. j. ea. q. 5. cum homo. & C. quan. li. vnicuiq; sine iu. se vin. l. 1. 17. q. 4. sicut.
k ¶ Si quis fortitudinem.] ¶ Eneruat.] Hoc intelligas de famosis latronib. « qui licite in furca « latronum suspẽduntur, vt ff. de punitio. pœ. capitalium. §. famosos. sed si non est famosus latro, tãtum castigari iubetur: nec debet tunc vitam aut membrum perdere, vt C. de ser. fug. auth. sed nouo iure. Ioan. 4 Iuo p. 10. c. 113. Pann. l. 8. c. 50.
Non in inferenda.] Casvs. Ostendit Ambrosius in hoc c. quòd iniuriam repellere à socio, virtus est: quod probat exemplo Moysi: & au ctoritate Salomonis. Seq. cap. patet. 5 Iuo p. 10. l ¶ Si potest.] i. si est in c. 13. Pann. potestate positus. & l. 8. c. 50. ita exponũt quidã [b]. [b] Intelligat] aliàs non tenetur, vt j. ea. q. 4. forte. in fi. si bVt Lau. cu enim quilibet tenetur alium defendere: ius fuit ista gl. ergo si aliquis recipere t pecuniam pro defensione alicuius, teneretur eam restituere: quod nõ est verũ [c], & hoc not. vt ff. qd met. cau. metum. §. sed licet. & ff. exc. quãtæ. de donat. si pater. §. 1. [Neque] or. Cuilibet tũ licitũ est defendere alium, si vult. ff. quod me. cau. sed & partus. Sed istis obuiat, j. ead. c. vlr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exod.22. a ¶*Moyses.*]historiam habes de pœn.dist.2. §.opponitur.
b ¶*Prosterneret.*] ergo aliquis pt excedere modum in defendendo. Argu. contra, extra de resti.spol. olim causam.in fi.
Prouer.24. c ¶*Eripe.*] per vim,si iniuste ducatur, vt j. ead.q.5.reos. vel per supplicationem, si iuste ducatur,vt 14.q.6.

1 Damasius si res[a].Ioan.
epistol.3.ad d Stepha.c.8. 2 5.dist.83. error.&dist. 86.faciétis. Poly.l.7.tit. 11. Anf.l.13. c.19.
a Sub.vel pe cuniâ dâdo. 86.dist. non satis. iuxta princ.
3 Poly.ibid. Anf.l.13.ca. 13. Ino p.6. c.346.
[c]imperator ab eo pôt excõicari.

Q *Vipotest.*]3.2. q.7. negligere.83.di. error.Ioan.
I *Vstum.*]Casvs.Do cet Papa Calixtus, q bonum &iustũ defẽdentes vindicta corrigantur,vt & cecunia dãdo. teri metum habeant, & animab.delinquentes. iuxta tium cõsulatur. Quæ autem sequuntur vsque ad quæstionem, plana sunt.
e ¶*Perdit.*]i.destruit.I. f A B *Imperatoribus.*]tale itaq; auxilium possunt epi ab Imperatore petere,vt 11.q.1.placuit.& 63.di.Hadrianus. & si Imperores vel principes nolũt defendere ecclesiam,possunt excommunicari ab episcopis,vt j.ea.q.5. administratores.
g O *Stendit propheta.*] Dauid cum dixit:Eripite egenũ, & pauperem. Hic est euidens argu. contra illos qui dicũt q̃ socius non tenetur iuuare socium nisi habeat aliquam iurisdictionem in eum qui
4 & in Africano c.42. [a]populꝰ tñ h; iurisdõné infert iniuriam. [e] Isti dñt q̃ populus bene hẽt iurisdictionem, licet dicat lex q̃ trãstulit ius suum in Imperatorem[b]. nam si ciuitas, vel populus non hẽt iurisdictionem, nihilominꝰ quare puniretur proptr eã sibi re pter defectum iudiciui. ar.ff. de of.præsi. nus.Ioan.de Fant. l.pen.
†al.impotentias
vtpatet ex glo.

Vod autem.] Hęc q.diuiditur in octo partes: in prima quarũ probat per 15. ca. q̃ mali sunt pro tempore toferendi:sunt tamen à sociis cõmonendi fal na pace,& à prælatis quãtum poterũt sine scandalo. Secũda ibi, *Ex his omnibus.* Tertia ibi, *Est & alia.* Quarta ibi, *Ecce quot crimina.* Quinta ibi, *Semel vero.* Sexta ibi, *Sed obiicitur.* Septima ibi, *Porro.* Octaua ibi, *Breuiter.*Io.de Fan.
5 Gl.ord.ibi ex B.Aug. & Cassid. ad il Iud[Eripite pauperem] Casvs.Hic ponitur 4.quæst.qua q̃ritur vtrum vindicta licita sit in ferenda.Et resp.q̃ sic à iudice,tamen amore correctionis & liberationis, vt delin-

Moyses[a] hinc prius orsus est tentamenta bellicæ[A] fortitudinis.Nã cum vidisset Hebræum ab Ægyptio iniuriam accipientem,defendit, ita vt Ægyptium prosterneret[b],atque in arena absconderet. Salomon quoq; ait [Eripe[c] eum, qui ducitur ad mortem.]
A ¶Bellicæ.] *Sic emendatum est ex originali, cum etiam in manuscriptis Gratiani legeretur,* imbellis.
Item Anastasius, & Damasius Papa.
¶ Malorum impietati fauet,qui eis obuiare cessat. C. VIII.

Q Vi potest[d] obuiare,& per turbare peruersos,& non facit, nihil aliud est, quàm fauere eorũ impietati.Nec eñ caret seruulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.
Item Calixtus, epist.2. ad epos Galliæ.
¶ Qui diuina mandata contemnunt,seueris coerceantur vindictis, C. IX.

I Vstum est, vt qui diuina contemnunt mandata, & inobedientes patrum existunt iussionibus, seuerioribus corrigantur vindictis: quatenus ceteri talia committere timeant, & omnes gaudeant fraterna concordia,& cuncti sumant seueritatis atq; bonitatis exemplum.Nam si(quod absit) ecclesiasticam solicitudinem vigoremque negligimus,perdit[e] desidia disciplinam, & animabus fidelium profecto nocebitur.
Item ex concilio Carthaginensi 5.c.9
¶ Imperatores cum episcoporum prouisione ecclesiæ defensionem aduersus diuitum potentiam debent suscipere. C. X.

A B Imperatoribus[f] vniuersis visum[A] est postulandum propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur ecclesia,vt defensores eis aduersus potentias † diuitum cum episcoporum prouisione delegentur.
A ¶ Visum est.] *Sic est emendatum ex codicibus concilij impressis, & manuscriptis. Antea legebatur,* iustum est auxilium postulandum.
Ecce, quòd nonnumquam est obuiandum peruersis, & iniuria sociorum armis est propulsanda, vt & malis adempta facultas delinquendi prosit, & bonis oppta facultas libere consulendi ecclesiæ ministretur. Hoc qui non facit,consentit.
Vnde Augustinus ait in Psalm.81.
¶ Non sunt immunes à scelere, qui non liberant eos,quos possunt à facto liberare. C. XI.

5 O Stendit[propheta g]nec illos immunes à scelere esse,qui permiserunt Christũ principibus interficere,cum præ multitudine timerentur, & possent illos à facto,& se à consensu libera re.Qui[A] desinit obuiare cum potest,consentit.
A ¶ Qui desinit.] *Hæc in eadem glossa referuntur ex Casiodoro : cuius verba sunt hæc,* Nam cum possis obuiare peruersis, side sinas aduersari, consensus erroris est.

QVÆSTIO IIII.

1. ps. O *Vòd autem vindicta h inferenda non sit,multis modis probatur. Mali enim tolerandi sunt,non abiiciendi:increpatione ferienda,non corporaliter expellendi.*
Vnde Augustinus ait in libro de verbis Domini,sermone 18.
¶ Quomodo mali sunt tolerandi, & quomodo ab eis recedendum sit. C. I.

T Olerandi sunt[i] quidem mali pro pace,nec † nec corpoliter ab eis recedatur:sed spiritualiter exire,est facere quod pertinet ad correctionem malorum, quantum licet pro gradu[k] cuiusque,salua pace:displicere,est non tangere.Non enim prophetę,qui hæc dicebant,populum suum dimiserunt:sed inter eos habitabãt, quos increpabant:vnum tẽplum cum eis intrabant, eadem sacramenta celebrabant. Hoc est exire, ore non parcere : hoc est immundum non tangere, voluntate non consentire.
¶ *Caput hoc est in glossa ordinaria. 2. Cor.6. ad ea verba,* exite de medio eorum. *sententia vero est accepta ex sermone 18. Augustini de verbis Domini : ex quo j.ea.c.ecce.& c. recedite.ad idem pertinentia referuntur.*
A ¶ Spiritualiter.] *hic interpositæ erant duæ voces,* spiritualiter autem, *quæ sunt expuncta, quia & à plerisque vetustis, & à glossa ordinaria absunt.*
Idem.
¶ Quòd mali sint tolerandi à bonis. C. II.

6 T V bonus tolera malũ. Nam & Christus Iudam[l], cum sciret furem esse, toleravit, & ad prædicandum misit, eique cum aliis Eucharistiam dedit.
¶Initium huius cap.est in tractatu 50.in Ioannem. Reliqua vero videntur accepta ex glossa ordinaria in Psalmum 9. ad ea verba, Dixit enim in corde suo. *& explanatione B. Augustini in Psalmum 10. cuius propria verba referuntur 3.1.q.1.Christus. Ab eodem vero copiose hæc eadem sententia exponitur in epistola 162.*
Idem super Ioannem tract. 50. ad c. 12.
¶ Pro pace ecclesiæ mali sunt tolerandi. C. III.

7 Q Vid ergo voluit Dominus noster Iesus Christus,fratres mei, admonere ecclesiam suam,quãdo vnum perditum inter duodecim habere voluit, nisi vt malos toleremus, ne corpus Christi diuidamus ? Ecce inter sanctos est Iudas : ecce fur est Iudas,& ne contemnas, fur sacrilegus,non qualiscumque fur:fur loculorum, sed Dominicorum, loculorum,sed sacrorum. Si crimina discernuntur in foro qualisquentes corrigantur, & innocẽtes liberentur,vt j. c.q.ea vindicta. Grat. tamen hoc ordine procedit. primo probat quòd mali sunt tolerãdi, & nõ feriendi,vel expellendi,vsque ad §. *Hu tta.* deinde respondet allegatis.
h *Vindicta.*] "Vindicta quãdoq; infertur zelo vltionis:quando quę infertur amore correctionis. Primo modo nõ est inferenda[c]. & secũdum hoc loquuntur capit. quæ dicũt illationem vindictæ prohibendam: secundo modo licite infertur. Alij sic distinguunt. Criminũ quædã sunt occultæ:quædam manifesta. Super occultis non est inferenda vindicta:sed super manifestis sic,nisi delinquens sociam habeat multitudinẽ. tunc enim propter scãdalum toleratur[d] vt j.ea. quidam. & c. seq.& ca. non potest. Item vindicta non est inferenda nisi à iudice vel eius auctoritate : nec ipse debet eam infligere nisi amore correctionis,& vt innocẽs liberetur, vt j. ea. c. ea vindicta.
Tolerandi.] Casvs. Exponit hic Aug.illam auctoritatem veteris testamenti, Exite populus meus de Babylonia, & immundum ne tetigeritis. Exponit ergo Augus. quòd illud exire, & illud tangere spiritualiter intelligitur, & non corporaliter, vt cum illis permanẽtes peccata eorum redarguamus, nec cõsentiamus eis. Sequens cap. planum est per se.
i ¶ *Tolerandi sunt.*]5. 7.q.1.suggestum.
k ¶*Pro gradu.*] id est, pro dignitate & officio cuiuscũque, aliter enim debent prælati corrigere delinquentes, & alio modo socij : prælatus corrigit increpando, & verberando, vt j.ea.q.c.fortẽ. socius vero admonendo & reprobando factum eius, vt j. ea.q.c.ecce. si j.ea.q. ca.duo.& 24.q.3.tam facerdotes. subditos ad bonum exhortando. 2.q.7.§.item cum Balaam.
l *Vt bonus.*] ¶*Iudam.*]5.7.q.2. §.cum autem. ext.de temp. ord. ad aures. extra de off.ord. si sacerdos.
Vid ergo.] Casvs. Hoc.c. de eodem loquitur quod in præcedẽti docetur:quòd est toler

est tolerandus malus : nec est ab eo corporaliter recedendum. Et hoc probat Aug.exemplo Christi, qui Iudam furem & sacrilegum inter duodecim apostolos toleravit,& non eum eiecit.*Corpus Christi*,id est,ecclesiam.

" Peculatũ committi re giosa, vel publica, vt sacra, vel re ligiosa, al. publica.
" Res eccle rempub. appellari[a], fa respubli ca appellatur. ff.de iu. & iu.l.j. §.i[a] publicũ. C. ff.fin. ec. Lyle.Arch.
1 Beda 2.Co rinth.6.
2 Poly.ibid. Anfel.l.12. c.61.
Esa.52.

a ¶*Et peculatus.*] " quia peculatus committitur in re sacra,vel religiosa, vel rempub. vnde &ius publicum dicitur cõsistere in sacris, sacerdotibus & magistratibus,vt 3.di. t.ius publicum. tamẽ cõcaised res aliarũ ciuitatum abusiue, vt ff. de ver.si.bona.&ipsa lex facit differentiam inter diuinum, publicum, & priuatum, vt C.de sacrol.ec. vt inter diuinum. Ioan.
Ecce.]Casvs. Hæretici dicebant, ex quo scimꝰ aliquos esse malos,debemus ab illis corporaliter recedere.& hoc probãt auctoritate Esaię prophetæ dicẽtis,Recedite & exite inde, &c. Sed Aug. contra eos scribens dicit, q̃ si hæc auctoritas ad litteram intelligitur, nũquam malos tolerabimus:& ió exire à malis est intelligendum spiritualiter,s.vt inter periuros & adulteros,& alios peccatores permanẽtes, quantum possumus eorum facta improbemus secũdum gradũ vniuscuiusq; personæ. *Sumus*,nos prophetæ.*Vasa*,i.præcones & ministri Dei.
c ¶*Propheta.*] scilicet Esaias.
d ¶*Tolerabimus.*] vt dicitur 11. q.3. nolite. Ioan.
e ¶ *Vasa.*]i. præcones vel ministri. vñ Paulus fuit dictꝰ vas[b], 32. dist.vna q.5.si Paulus. in prin. 43.di.dispensatio. "& hic est arg.quòd sicut ff. de vi & vi arm.l.1. §. Ang: se commendat: sic & alij possunt se commendare,vt ff.de off.proconf.l.4.
f ¶ *In dispensatione.*] id est,prædicatione.

Q *Visquis.*] Casvs. Parmenianꝰ dicebat quòd inter corruptos non potest homo incorruptus permanere. Aug. vero probat contrarium, dicens, quòd non imputatur alicui societas malorum si eos corrigat quantum potest:& si non proficit, laboret excludere eos à communione sua:quod si non potest propter scandalum,debet eos patienter tolerare:æquitate tamẽ factum eorum improbare debet.
g ¶ *Non potest.*] vel propter scandalum:vel quia crimen est occultum cumque furti, & peculatus[a] (peculatus enim furtum dicitur de re publica[b], & non sic iudicatur furtum rei priuatæ,quomodo publicæ)quanto vehementius iudicandus est sacrilegus fur, qui ausus fuerit non vndecumque tollere, sed de ecclesia tollere? Qui aliquid de ecclesia furatur, Iudæ perdito comparatur.
¶ *Multa in hoc c.sunt emendata ex B.Augustini. Idem sermone 18.de verbis Domini.*
¶ De eodem. C. IIII.

2 E Cce,inquiunt,dicit prophe ta c[Recedite,exite inde,& immundum ne tetigeritis.]Quomodo ergo malos pro pace tolerabimus[d], à quibus exire,& recedere iubemur, ne tangamus immundum? Nos istam necessionem spiritaliter intelligimus:illi corporaliter. Nam & ego clamo cum propheta : & [A] qualiacumque sumus vasa[e], vtitur nobis Deus in dispẽsatione[f] vestra. Clamamus & nos,&dicimus vobis:recedite, exite inde, & immundum ne tetigeritis:sed cõtactu cordis, non corporis. Quid est enim tangere immũdum,nisi consentire peccatis? Quid est autem exire inde,nisi facere, quod pertinet ad correctionem malorum, quantum pro vniuscuiusq; gradu, atq; persona salua pace fieri potest? *& paulo post.*
¶Ergo fratres mei,quotquot habetis inter vos, qui adhuc amore sæculi prægrauantur, auaros, periuros,adulteros,inspectores † nugarum,consultores mathematicorum, phanaticorũ, augurum, aruspicum, ebriosos, luxuriosos, quidquid inter vos malorum esse nostis,quantum, potestis improbate,vt corde recedatis:& redarguite, vt exeatis inde : & nolite consentire, vt immundum non tangatis.
A ¶ Et qualiacumque.] *Sic emendatum est ex B.Aug.et Beda. Antea legebatur,* qualia.
Idem in 2.lib. contra epistolam Parmeniani,c.1.
¶ Pacificus est, qui corrigit quod potest, vel excludit à se quod non potest. C. V.

Q Visquis vel quod potest,arguendo corrigit,vel quod corrigere non potest[g], saluo pacis vinculo excludit,vel quod saluo pacis vinculo excludere non potest,æquitate improbat,firmitate supportat:hic est pacificus,& ab isto maledicto, de quo scriptura dicit[Væ his,q dicũt,quod nequam est,bonum:&quod bonum est, nequam, & reliqua] omnino liber,prorsus securus,penitus alienus.*& infra.* ¶ Quomodo,inquit Parmenianus[h],incorruptus poteris permanere,qui corruptis sociaris[A]?
A ¶ Sociaris.] *Apud B. Augustinum huic interrogationi Parmeniani sequitur continenter responsio,quæ habetur in proxime seq.capite,ita plane, Ac certe multo aptius interrogatio Parmeniani, & B. Augustini responsio vnico capitulo comprehenderentur.*
Idem in eodem cap.21.continuo.
¶Quid sit malis sociari. C. VI.

4 I Ta plane,si sociatur quis malis, id est, si mali aliquid cum eis committit, aut committentibus fauet : Si autem neutrum facit,nullo modo sociatur.Porro,si addit tertium, vt non sit in vindicando piger, sed vel corripiat iustus in misericordia,& arguat,vel etiam, si eam personam[i] gerit,& ratio cõseruandæ pacis admittit, coram omnibus peccãtes arguat, vt ceteri timeãt, remoueat etiam vel ab aliquo gradu honoris, vel ab ipsa communione sacramẽtorum, & hæc omnia cum dilectione corrigendi,non cum odio persequendi : plenissimum officium non solum castissimæ innocentiæ, sed etiam diligentissimæ seueritatis impleuit. Vbi autem ceteratum impediuntur : illa duo semper retenta incorruptum,castumque custodiunt, vt nec faciat malum, nec approbet[k] factum.
Idem in epist.152.contra Donatistas.[5]
¶ Aliena peccata in ecclesia alicui non præiudicent. C. VII.

6 S I quis à catholica ecclesia fuerit separatus : quantumlibet laudabiliter se viuere existimet, hoc solo scelere,quòd à Christi [A] vnitate diiunctus est, non habebit vitam,sed Dei ira manet super eum. Quisquis autem in hac ecclesia bene vixerit,nihil ei præiudicant aliena[l] peccata:quia in ea vnusquisque proprium onus portabit:sicut Apostolus dicit.*et infra.*
¶Ergo communio malorum non maculat aliquem participatione sacramentorum,sed consensione factorum. Nam si in malis factis & dãnandi;Christiani vero catholici inter malos existentes, si alienis peccatis non consentiant, nihil eis præiudicet.
l ¶ *Aliena.*]Sæpe tamen aliquis corrumpitur ex societate mala.vt 18. q.1.sæpe.& sepe iustus perit pro impio,vt de cõse.di.1.in sancta.Io.

go,quòd si episcopus aliquos malos tolerat,cum hoc faciat auctoritate canonis,quòd postea possit eos licite repellere, vel ab accusatione,vel ab honoribus quos appetunt,ratione criminis,non ob hoc loqtur stante eo,quòd eis communicauit.tamen secus est,vt extra de acc. c dt I.q.hęc d malis ma nulli[c]. sed dic quòd si tunc temporis potuit probare crimen quod nisestis : tu eis postea obiicit, & dic, vt ibi tacuit, nec subfuit not.B.cuius causa tacẽdi,s.cã schi dcm t; Gof. smatis vel scãdali, be ibi vide q̃ na præiudicat ei talis no.2.q.8.§.i taciturnitas : secus si hoc.& poni non potuit probare: tur issa dec. vel potuit sed non si- p palea.3.q. ne scandalo,vt hic,& 5.nulli,&c. 2.q.7.plerumque.&j. *Esa.5.* e.prox.c.& j.e.quam magnum.Ioan.
I *Ta plane.*] Casvs: Hug. hunc casum 3 c.21. sic ponit in summa sua. Ostendit q̃ duobus modis inquinatur quis ex societate malorum,si.s commit tat aliquid cum eis, vel si fauet eis.si neutrum illorum facit,si ne peccato sociatur malis,si non cõmittit nec fauet. Si vero plus facit,vt corri- 4 Pol.ibid. piat & arguat,remoueat à communione vel ab aliquo officio, plenũ officium exercet.si hoc non potest, saltẽ illa duo faciat, vt nec cõmittat nec faueat,& securus erit in societate malorũ. & loquitur hic Aug. contra Parmenianũ, Psal.104. sicut in precedenti c. 1.Tim.5. & respondet quæstio ni quam fecit Parmenianus. Beneuen.vero hunc casum sic ponit. Hoc ca.loquitur de duobus generibus hominum, s. de non prælatis, & prælatis. Et ad hoc vt illi qui non sunt prelati,malis non socientur,tria sunt necessaria, s.c.vt mala non faciant,nec faueãt,sed redarguãt. Prælati vero plus prodecere debent,s.publice arguere, excommunicare,deponere.
In iudicando, id est,increpando.
1 ¶*Personam.*] arg. est 5 Beda hic quòd solis prælatis dictum est hoc, si 1.Cor.11. peccauerit, vt j.e.for te.& q.5.de occidendis.Ioan. 6 Iuo p.2. c.101.
k ¶*Nec approbet.* Iarg. q̃ in maleficiis ratihabitio mandato cõparatur,vt 1.q.4.quia.& ext.de rest.spol.cũ ad sedem.in fi.& ff.de vi & vi arm.l.1.§.quoties.
S *Iquis.*] Casvs. Donatistæ dicebãt se fore saluãdos, & Christianos cõicantes quotidie peccatorib.esse malos & damnãdos:Sed Aug.econtra dicit,s.q̃ hæretici quantũcũq; laudabiliter & honeste viuant, hoc solo q̃ ab ecclesia seiũcti sunt,mali sunt Gal.6. nis peccatis non consentiant, nihil eis præiudicat.
1 ¶ *Aliena.*]Sæpe tamen aliquis corrumpitur ex societate mala.vt 18. q.1.sæpe.& sepe iustus perit pro impio,vt de cõse.di.1.in sancta.Io.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bed. Eph. 5.

A *Malis.*] Casvs. H. hunc casum sic ponit. A malorum consortio corde etsi nō corpore sp debemus esse remoti, nec corporale cōsortium malorum aliquorum aliquem polluit si nō cōsentit, &sic arguit. qui. n. consentit, vī facto cum eorū approbare: qui non arguit, negligens redarguitur. vt ergo non sit negligens, arguat, non tamen insultando.

1 Iuo p. 2. c. 102.

a ¶ *Caute.*] vt non trahāt vos ad cōsensum. *Vel caute*, sc. si potest fieri salua pace.

Recedite.] Casvs. Hoc c. idē dicit cum illo c. 3. ea. ecce. q. eodem modo formabis casum. H. vero dicit, quōd iste casus cuilibet patet.

Quam magnum] Casvs. Vincentius Donatista, contra quem loquitur Aug. & alij hæretici, dicebāt bonos deserēdos esse pp malos. Aug. vero ecōtra dicit, pp malos boni nō sunt deserēdi, sed potius mali sunt tolerādi pp bonos. &hoc probatur trib. exemplis, s. Prophetarum, Dñi, & Apostolorū.

2 Bed. 2. Cor. 6. 3. c. c. ecce

3 Iuo p. 2. c. 103.

Esa. 52.

b ¶ *Demonstrari.*] id est, probari.

c ¶ *Non possunt.*] i. nō debēt. nā bene debemus de quolibet credere, vt 22. q. 4. innocēs. 11. q. 3. in cūctis. C. de cond. ind. l. vlt. ff. de li. ho. exh. l. 3. §. his q. ar. 34. q. 2. cū per bellicā. extr. de sec. nupt. dōs. se cundū Tan. Gof. B. Num. 16. Esa. 52. Thren. 4. Ezech. 14.

aNā titubās p ignorāte habēdus est c. de cond. ind. l. vlt. ff. de li. ho. exh. l. 3. §. his q. ar. 34. q. 2. cū per bellicā. extr. de sec. nupt. dōs. se cundū Tan. Gof. B. Num. 16. Esa. 52. Thren. 4. Ezech. 14.

Cōsentiant[a], de eo quod sibi denūtiatur, vt ext. de cle. exc. mi. illud. imo imputatur alicui, q̄ nihil credulus, vt 11. q. 3. in cunctis. & ca. non solum. 86. di. si quid. arg. contra. ff. de eo per quem fa. erit. l. 1. §. 1. ff. quod cum fal. tu. l. 2. ext. de coniu. ser. proposuit. ext. de sec. nup. domi nus. & ext. de clec. venerabilem. vltra medium. in parte decisa. ff. de pe. her. item venīūt. §. a quo autem. d ¶ *Mali.*] arg. malum tolerari ratione connexi boni, vt 81. di. cū omnibus, & 11. q. 3. nolite. ibi, finite vtraq;.

Forte.] Casvs. Hoc ca. dividitur in duas partes. In 1. parte dī, q̄ quidā nolebant communicare in sacramētis Christi cum auaris, & raptoribus, quia putabant se peccare. Aug. vero probat tales non benefacere: sed potius peccare. Nam cum talibus communicare nō est peccatum, nec ylla contrahitur ma-

e. 3. c. nimiū.

non eis quisque consentiat: portat malus causam suam, & personam suam, nec præiudicat alteri, quem in consensione mali operis socium non habet criminis.

A ¶ Christi vnitate.] *Antea legebatur*, Christianitate, *Restitutum est ex originali, & Beda: utemque alia nonnulla.*

Idem in serm. 18. de verbis Domini.

¶ Non te maculat malus, si ei non consentis, sed ipsum redarguis.

C. VIII.

1 A Malis semper corde disiungimini: ad tempus caute [a] corpore copulamini. *& infra.* ¶ Duobus modis non te maculat malus: si ei non consentias, & si redarguas. Hoc est non communicare, non consentire: communicatur quippe, quando facto eius consortium voluntatis, vel approbationis adiungitur. *& infra.* ¶ Neque ergo consentientes sitis malis, vt approbetis: neque negligentes, vt non arguatis, neque superbientes, vt insultanter arguatis.

Idem ex eodem.

¶ Immundum tangere, est peccatis consentire. C. IX.

3 Recedite, exite inde, & immūdum ne tetigeritis. Sed contractu cordis, non corporis. Quid est enim tangere immundū, nisi consentire peccatis? Quid est autem exire inde, nisi facere, quod pertinet ad correctionem malorum, quantum pro vniuscuiusque gradu, atque persona, salua pace, fieri potest? Displicuit tibi, quod quisq; peccauit? non tetigisti immundum. Redarguisti, corripuisti, monuisti, adhibuisti etiam, si res exigit, congruam, & quæ vnitatem non violet, disciplinā? existi inde. *& infra.* ¶ Clamauit ista Moyses, clamauit Esaias, clamauit Hieremias, clamauit Ezechiel. Videamus, si dimiserunt populum Dei, & se ad alias gentes transtulerunt. Quàm multa, & quàm vehementer Hieremias increpauit in peccatores, & sceleratos populi sui? inter eos tamen erat, vnum cum eis templum intrabat, eadem sacramenta celebrabat, in eadem sceleratorum hominum congregatione viuebat: sed clamando exibat inde. Hoc est exire inde, hoc est immūdum non tangere, & voluntate non consentire, & ore non parcere.

Idem in epistola 48. ad Vincentium.

¶ Non maculant innocentes facta nocentium, quæ ab eis credi non possunt. C. X.

Quàm magnum est crimen ab istorum innocentium communione separari? [a] Nam & facta nocētium, quæ innocētibus demonstrari [b], vel ab innocentibus credi non possunt [c], nō coinquinat quemquam, si propter innocentium cōsortium etiā cognita subst̄inētur. Non enim propter malos boni deserēdi: sed propter bonos mali [d] tolerandi sunt, sicut tolerauerūt prophetę, cōtra quos tanta dicebant, nec communionem sacramentorum illius populi relinquebant: sicut ipse Dominus nocentem Iudam vsque ad cōdignum eius exitum tolerauit, & eum sacram cœnam cum innocentibus communicare permisit: sicut tolerauerunt Apostoli eos, qui per inuidiam (quod ipsius diaboli vitium est) Christum annuntiabant.

Idem in serm. 24. de verbis Apostoli.

¶ Antea citabatur ex lib. 1. de vnico baptismo, vbi non habetur.

¶ Mali, quos ecclesia recipit, nec expellit, à bonis sunt tolerandi, non iudicandi. C. XI.

5 Forte † in populo Dei stat iuxta te auarus, raptor, inhians rebus alienis, quem nosti talem, & fidelis est, vel potius fidelis vocatur [e]. Non eum potes de ecclesia pellere [f], nō habes aliquem aditum [g] castigando, & corripiendo corrigere, accessurus est tecum ad altare. Noli timere: vnusquisque proprium onus portabit. *Item infra.* ¶ Quomodo (inquis) ferrem, quem noui malum? nonne melius ipsum ferres, quàm te foras efferres? Ecce, quomodo feres †: attende Apostolum dicentem [Vnusquisque proprium onus portabit.] Liberet te ista sententia. Non enim cum illo communicares auaritiam, sed communicares cum illo Christi membrum? Et quid tibi obesset, si cum illo communicares Christi membrum? Apostolus dicit [Qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit:] sibi, non tibi [h]. Sane, si iudex es, si iudicandi potestatem accepisti: ecclesiastica regula, si apud te accusatur [i], si veris † documentis, testibusque conuincitur: coerce [k], corripe [l], excommunica [m], degrada [n].

Est & alia distinctio tolerandorum, & cauendorum, quam ex verbis Augustini licet colligere, dicentis sermon. 49. de verbis Domini.

¶ Pastor est diligendus, mercenarius tolerandus, latro cauendus.

C. XII.

6 Tres personas dixit Dominus (& debemus illas inuestigare) in Euangelio, pastoris, mercenarij, & furis. *& paulo post*, animam suam ponere pro ouibus

a ¶ *Per iannam.*] id est, per canonicam electionem.

b ¶ *Latronem.*] id est, tyrannum.

c ¶ *Partem.*] per simoniam.

d ¶ *Mercenarium.*] qui causa lucri recipit dignitates. ad hoc facit 8. quæst. 1. sunt in ecclesia.

e ¶ *Cauendus.*] arg. q̄ aliquis nō debet recipere ordinem ab eo quem scit simoniacū, vt dixi 1. q. 1. si quis à simoniacis.

ECCE. Casvs. Concludit Grat. ex iuprādictis dicens q̄ mali sunt tolerandi, & non puniendi pœna corporali: quod probat duabus auctoritatib. Christi. & quod dicitur ibi, *gladio peribit*, id est, dānabitur pro gladio s̄c accepto, quasi pro abusione gladij damnabit. æternaliter.

Vt secundū carnem.] Casvs. Docet hic Hieronymus, q̄ malos euitare nō debemus, licet nos persequantur. Et hoc probat exēplo Isaac, qui fratrem suum Ismaelem non expellebat, nec corporaliter persequebatur, licet Ismael ipsum infestaret. ita & boni tolerent malos: credentes quōd possint quandoque redire ad Deum. *Aegyptia*, i. Agar, cuius filius Ismael fuit, per quem mali designantur. *Recordabitur*, s. Isaac, *Bones*, i. bonos. *Culices*, i. malos.

Luc. 9. Matth. 26.

f ¶ *Qui secundum carnem natus erat.*] s. Ismael, tangit id quod legitur in epistolis Pauli ad Galatas, c. 4.

Gal. 4.

g ¶ *Spiritalē.*] Isaac [a].

h ¶ *Rusticano.*] arg. rusticitati parcendum, vt 2. q. 7. lancta.

i ¶ *Aegyptiæ.*] s. Agar.

k ¶ *Boues.*] i. bonos.

l ¶ *Culices.*] i. malos.

m ¶ *Domo.*] i. ecclesia.

n ¶ *Vasa aurea.*] id est, bonos.

o ¶ *Lignea.*] i. malos.

Quantus.] Casvs. Ostendit Aug. in hoc ca. esse impossibile vt generaliter in hac vita mali discernantur à bonis. hoc enim Apostolis nō concessit Dominus. ita posuit Hucusque. *Quantus*, admiratiue dicit, quasi valde magnus est. *Zizania*, id est, occultos peccatores.

2 Tim. 2.

p ¶ *Dominus.*] cum dixit: Sinite vtraq; crescere, vt 11. q. 3. nolite. q ¶ *Vt zizania.*] i. occultos peccatores. Io. *Hæc autem vita.*] Casvs. Beneuent. casum hunc sic pōnit: dicēs, quōd tria sunt loca, paradisus, mundus, & infernus. in paradiso sunt tantum boni. in inferno tantum mali. in mundo vero qui medius est inter infernum & paradisum, boni permanent simul cum malis, qui æquanimiter sunt tolerandi: quod qui non fecerit, ipse sibi testis est, quōd bonitate caret.

Matth. 13.

r ¶ *Quæ inter cœlum.*] "hic videtur quōd infernus sit sub terra in eo loco vbi nullus splendor solis peruenire potest [b], & paradisus in cœlo sit, tamen Aug. vbi sunt. dicit se dubitare vbi b Ad hoc sunt animæ defunctorum dist. eccle. requiescant. 13. quæst. 2. tēpus. Vel non appellatur hic medium ratione loci: sed ideo dicitur medium, quia partim conformat se cœlo, scilicet ex eo, quōd habet bonos, partim inferno, scilicet ex eo, quōd habet malos. 2. q. 1. multi.

s ¶ *Indiscrete.*] id est, indistincte.

t ¶ *Sibi.*] s. contra se.

u ¶ *Abel enim.*] hoc expositum est 8. q. 1. §. cum autem.

EX HIS OMNIBVS. Hæc est secunda pars quæstion. in qua probat, quōd multi in veteri lege puniebantur, sed hodie tolerandi sunt, nisi à iudicibus qui eos punire possunt, & hoc probat per quattuor ca. Ioan. de Fan. Casvs. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit G. ex supradictis dicens, quōd vindicta malorum Deo est reseruāda, nec sunt à nobis bis corporaliter puniendi, sed benigne ad correctionem inuitandi: quod probat duabus auctoritatib. scilicet Euangelij, & Pauli apostoli. In secunda parte assignat differentiam inter vetus testamentum & nouum. Nam in veteri testamento terror fuit & timor, & pœna corporalis statuta fuit: i nouo vero testamēto mansuetudo & misericordia: q̄d multis auctoritatib. probat. Et ad hoc inducit seq. ca. Secunda pars incip. ibi, *In lege enim veteris testamenti. Abba* Hebraice, Latine dicitur pater.

Matth. 5. Iac. 4. Rom. 12. Prouerb. 25. Exod. 21. Matth. 5. Luc. 15. Matth. 9. Luc. 6. Matth. 3.

x ¶ *Pro oculo.*] hoc eūmodo non licet nisi auctoritate iudicis, vt infra eadem, cum in lege.

Exod. 20.

y ¶ *Diligite.*] hoc tenemur facere quantum est in nobis, vt 11. q. 3. inter verba.

Matth. 5.

z ¶ *Cibo.*] idum tamen ratione cibi non negligat iustitiam, vt 5. q. 5. nō omnis. Item si potest laborare, & se immisceat eleemosynis, redigendus est in seruitutem. C. de mendic. valid. l. vna. libro 11.

Exod. 19. & alibi. Luc. 15.

a ¶ *In filios.*] imitatione, non sanguine. vel intelligas de consensu, de locutione, & opere. 5. distin. 6. sed pensandum.

† *al. approbare.*

per ianuam [a]. Furem dixit [& latronem [b]] ascendere per aliam partem [c], Mercenarium [d] dixit, lupum vel furem si videat, fugere: quia non est illi cura de ouibus: mercenarius est enim, non pastor. Ille intrat per ianuam, quia pastor est: ille ascendit per aliam partem, quia fur est: ille videns eos, qui volunt tollere oues, timet, & fugit, quia mercenarius est, quia non est illi cura de ouibus: mercenarius est enim. Si inuenerimus tres istas personas, inuenit sanctitas vestra & quos diligatis, & quos toleretis, & quos caueatis. Diligendus est pastor, tolerandus est mercenarius, cauendus [e] est latro.

a ¶ Per ianuam.] id est, per canonicam electionem.

b ¶ Latronem.] id est, tyrannum.

c ¶ Partem.] per simoniam.

d ¶ Mercenarium.] qui causa lucri recipit dignitates. ad hoc facit 8. quæst. 1. sunt in ecclesia.

e ¶ Cauendus.] arg. q̄ aliquis nō debet recipere ordinem ab eo quem scit simoniacū, vt dixi 1. q. 1. si quis à simoniacis.

ECCE. Casvs. Concludit Grat. ex iuprādictis dicens q̄ mali sunt tolerandi, & non puniendi pœna corporali: quod probat duabus auctoritatib. Christi. & quod dicitur ibi, *gladio peribit*, id est, dānabitur pro gladio s̄c accepto, quasi pro abusione gladij damnabit. æternaliter.

Philip. 1.

Vi secundū carnem.] Casvs. Docet hic Hieronymus, q̄ malos euitare nō debemus, licet nos persequantur. Et hoc probat exēplo Isaac, qui fratrem suum Ismaelem non expellebat, nec corporaliter persequebatur, licet Ismael ipsum infestaret. ita & boni tolerent malos: credentes quōd possint quandoque redire ad Deum. *Aegyptia*, i. Agar, cuius filius Ismael fuit, per quem mali designantur. *Recordabitur*, s. Isaac, *Bones*, i. bonos. *Culices*, i. malos.

Luc. 9. Matth. 26.

f ¶ *Qui secundum carnem natus erat.*] s. Ismael, tangit id quod legitur in epistolis Pauli ad Galatas, c. 4.

Gal. 4.

g ¶ *Spiritalē.*] Isaac [a].

h ¶ *Rusticano.*] arg. rusticitati parcendum, vt 2. q. 7. lancta.

i ¶ *Aegyptiæ.*] s. Agar.

k ¶ *Boues.*] i. bonos.

l ¶ *Culices.*] i. malos.

m ¶ *Domo.*] i. ecclesia.

n ¶ *Vasa aurea.*] id est, bonos.

o ¶ *Lignea.*] i. malos.

Quantus.] Casvs. Ostendit Aug. in hoc ca. esse impossibile vt generaliter in hac vita mali discernantur à bonis. hoc enim Apostolis nō concessit Dominus. ita posuit Hucusque. *Quantus*, admiratiue dicit, quasi valde magnus est. *Zizania*, id est, occultos peccatores.

2 Tim. 2.

p ¶ *Dominus.*] cum dixit: Sinite vtraq; crescere, vt 11. q. 3. nolite. q ¶ *Vt zizania.*] i. occultos peccatores. Io.

Hæc autem vita.] Casvs. Beneuent. casum hunc sic pōnit: dicēs, quōd tria sunt loca, paradisus, mundus, & infernus. in paradiso sunt tantum boni. in inferno tantum mali. in mundo vero qui medius est inter infernum & paradisum, boni permanent simul cum malis, qui æquanimiter sunt tolerandi: quod qui non fecerit, ipse sibi testis est, quōd bonitate caret.

Matth. 13.

r ¶ *Quæ inter cœlum.*] "hic videtur quōd infernus sit sub terra in eo loco vbi nullus splendor solis peruenire potest [b], & paradisus in cœlo sit, tamen Aug. vbi sunt. dicit se dubitare vbi b Ad hoc sunt animæ defunctorum dist. eccle. requiescant. 13. quæst. 2. tēpus. Vel non appellatur hic medium ratione loci: sed ideo dicitur medium, quia partim conformat se cœlo, scilicet ex eo, quōd habet bonos, partim inferno, scilicet ex eo, quōd habet malos. 2. q. 1. multi.

s ¶ *Indiscrete.*] id est, indistincte.

t ¶ *Sibi.*] s. contra se.

u ¶ *Abel enim.*] hoc expositum est 8. q. 1. §. cum autem.

EX HIS OMNIBVS. Hæc est secunda pars quæstion. in qua probat, quōd multi in veteri lege puniebantur, sed hodie tolerandi sunt, nisi à iudicibus qui eos punire possunt, & hoc probat per quattuor ca. Ioan. de Fan. Casvs. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit G. ex supradictis dicens, quōd vindicta malorum Deo est reseruāda, nec sunt à nobis bis corporaliter puniendi, sed benigne ad correctionem inuitandi: quod probat duabus auctoritatib. scilicet Euangelij, & Pauli apostoli. In secunda parte assignat differentiam inter vetus testamentum & nouum. Nam in veteri testamento terror fuit & timor, & pœna corporalis statuta fuit: i nouo vero testamēto mansuetudo & misericordia: q̄d multis auctoritatib. probat. Et ad hoc inducit seq. ca. Secunda pars incip. ibi, *In lege enim veteris testamenti. Abba* Hebraice, Latine dicitur pater.

Matth. 5. Iac. 4. Rom. 12. Prouerb. 25. Exod. 21. Matth. 5. Luc. 15. Matth. 9. Luc. 6. Matth. 3.

x ¶ *Pro oculo.*] hoc eūmodo non licet nisi auctoritate iudicis, vt infra eadem, cum in lege.

Exod. 20.

y ¶ *Diligite.*] hoc tenemur facere quantum est in nobis, vt 11. q. 3. inter verba.

Matth. 5.

z ¶ *Cibo.*] idum tamen ratione cibi non negligat iustitiam, vt 5. q. 5. nō omnis. Item si potest laborare, & se immisceat eleemosynis, redigendus est in seruitutem. C. de mendic. valid. l. vna. libro 11.

Exod. 19. & alibi. Luc. 15.

a ¶ *In filios.*] imitatione, non sanguine. vel intelligas de consensu, de locutione, & opere. 5. distin. 6. sed pensandum.

† *al. approbare.*

Item Augustinus in libr. 4. de baptismo, cap. 12.

¶ Boni à malis numquam in hac vita penitus possunt separari.

C. XIIII.

Quantus arrogantiæ tumor est: quanta humilitatis, & lenitatis obliuio: arrogātiæ quanta iactatio, vt quis audeat, aut facere se posse credat, quod nec Apostolis concessit Dominus [p], vt zizania [q] à frumento putet se posse discernere?

¶ Verba sunt Cypriani libro 4. epist. 2. ad Antonianum citata ab Augustino libr. 4. c. 12. de baptismo contra Donatistas.

Item Gregorius homil. 38. Euang.

¶ Præsens ecclesia simul recipit bonos & malos.

C. XV.

Hæc autem vita, quæ inter cœlum [r] & infernum sita est, sicut in medio subsistit: ita vtrumque partium ciues communiter recipit: quos tamen sancta ecclesia & nunc indiscrete [s] suscipit, & postmodum in egressione discernet. Si ergo boni estis, quamdiu in hac vita subsistitis, æquanimiter tolerare malos debetis. Nam quisquis malos non tolerat, ipse sibi [t] per intolerantiam suam testis est: quia bonus non est. Abel enim [u] esse renuit, quem Cain malitia non exercet.

2 *Ex his omnibus colligitur, quōd malorum vindicta Deo reseruanda est, nec iunt corporaliter puniendi: sed crebra admonitione, & charitatis beneficio ad correctionem inuitandi. Vnde Christus in Euangelio ait* [*Auditis, q̄ dictum est in lege*] *quem modum vltionis lex statuit* [*Oculum pro oculo* [x], *dentem pro dente.*] *Ego autem hanc vicissitudinem tollens, & ad māsuetudinem, & charitatis perfectionem vos inuitās, dico vobis* [*Nolite resistere malo: sed diligite* [y] *inimicos vestros: benefacite iis, qui oderunt vos, vt sitis filij patris vestri, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, & pluit super iustos & iniustos.*] *Hinc Paulus ait* [*Si esurierit inimicus tuus, cibā illū. si sitit, porum da illi*] *Omnis enim iniquus, bonorum est inimicus: Omnis autem amicus huius sæculi, etiam inimicus est Dei. Inimicus autem Dei, bonitatis, & iustitiæ est inimicus, ac per hoc amatorem iustitiæ, & bonitatis diligere non potest. Cum ergo inimicos diligere, vel illis benefacere, cibum & potum subministrare iubemur: inimicos persequi, & punire prohibemur.* ¶ *In lege enim veteris testamenti corporalis pœna statuta est: in lege vero Euangelij omni peccanti per pœnitentiam promittitur venia. Vnde illa à terrore incæpit dicens.* [*Ego sum Dominus Deus Zelotes visitans peccata patrum in filios* [a] *vsque in tertiam & quartam generationem.*] *Hæc vero à lenitate manſuetudinis, & misericordiæ, ita inquiens* [*Beati pauperes spiritu, beati mites, beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.*] *In illa dicebatur.* [*Qui fecerit hoc, vel illud, morte moriatur.*] *In ista* [*Gaudeo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia.*] *Item* [*Non veni vocare iustos: sed peccatores ad pœnitentiam. Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est.*] *Initium quoque prædicationis Saluatoris nostri, & præconis eius dē ad pœnitē tiā peccatores inuitauit. Sic enim vterq; exorsus est, dicens* [*Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnū cælorū.*] *Sic & in actibus Apostolorum, cum Iudæi compuncti de scelere mortis Christi, dicerent vobis* [*Nolite resistere malo: sed diligite* [y] *inimicos vestros: benefacite iis, qui oderunt vos, vt sitis filij patris vestri, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, & pluit super iustos & iniustos.*] *Hinc Paulus ait* [*Si esurierit inimicus tuus, cibā illū. si sitit, porum da illi*] *Omnis enim iniquus, bonorum est inimicus: Omnis autem amicus huius sæculi, etiam inimicus est Dei. Inimicus autem Dei, bonitatis, & iustitiæ est inimicus, ac per hoc amatorem iustitiæ, & bonitatis diligere non potest. Cum ergo inimicos diligere, vel illis benefacere, cibum & potum subministrare iubemur: inimicos persequi, & punire prohibemur.* ¶ *In lege enim veteris testamenti corporalis pœna statuta est: in lege vero Euangelij omni peccanti per pœnitentiam promittitur venia. Vnde illa à terrore incæpit dicens.* [*Ego sum Dominus Deus Zelotes visitans peccata patrum in filios* [a] *vsque in tertiam & quartam generationem.*] *Hæc vero à lenitate manſuetudinis, & misericordiæ, ita inquiens* [*Beati pauperes spiritu, beati mites, beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.*] *In illa dicebatur.* [*Qui fecerit hoc, vel illud, morte moriatur.*] *In ista* [*Gaudeo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia.*] *Item* [*Non veni vocare iustos: sed peccatores ad pœnitentiam. Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est.*] *Initium quoque prædicationis Saluatoris nostri, & præconis eius dē ad pœnitē tiā peccatores inuitauit. Sic enim vterq; exorsus est, dicens* [*Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnū cælorū.*] *Sic & in actibus Apostolorum, cum Iudæi compuncti de scelere mortis Christi, dicerent*

Act.2. a ¶*In pædagogum.*] id
Exod.1. est, in magistrum. si-
Gal.3. cut enim per magi-
strum aliquis coerce
tur, ita ipsi per legē.
b ¶ *Spiritum.*] id est,
seruilem timorem.
c ¶ *Adoptionis.*]i. filia-
lem timorem, i. amo-
rem. Io. de vtroque ȝ.
ead. q. 5. ex his.

CVm in lege.] Casvs. Gregor.
Rom.8. exponēdo illud Euan
gelij: Simile factum
est regnum cœlorum
homini regi, qui fecit
nuptias filio suo, vbi
Matth.22. fecit mentionem de
Eſt hom.38. tauris & altilibus, o-
stendit differentiam
inter patres veteris &
noui testamenti. nam
patres veteris testa-
menti per tauros si-
Leuit.19. gnificātur: quia sicut
tauri se defendendo
alios cornibus percu
tiunt: ita & patribus
veter. testam. permis-
sum fuit vt aduersarios suos virtute com
a Al. ore. primerent, & iure a
gladij ferirent. Per al
tilia vero patres noui
testa. figurantur: quia
sicut aues penna con
temptationis terrena
contemnendo ad cœ
Luc.6. lestia sublimantur.
d ¶ *Et odio.*]Sed nonne
odiū habere est mor
tale peccatum, vt 25.
† *al. significantur*] ori. dist. §. criminis. quare
ergo hic dicit, quòd
hoc permittebatur in
stis? potes dicere iu-
stis aliàs. Vel dic q̄ q
vleiscebatur se fine
odio, non peccabat:
qui autem cum odio,
licet contra legē non
fecerit, tamen pecca
uit, sicut dando libel
lum repudij peccaue
runt, licet à lege hoc
eis permittebatur. ex
tra de diuort. gaude-
mus.
e ¶ *Per altilia.*]de qui-
bus in Euangelio fit
mentio. H.

HIS ITAQVE. Casvs. Nunc Grat. respondet c. supradictis, dicens, q̄ quædā sunt delicta quorum pœna est Deo reseruanda, nec sunt à nobis corporaliter puniēda, scilicet cum deliquentes non sunt nobis subiecti, vel cum delicta illorum probari non possunt, etsi nobis no
1.Cor.5. ta sint. De his enim q̄ non sunt nostræ iurisdictionis, teste Apostolo iudicare nō possumus, nec vitare debemus eos. Et ad hoc inducit sequens cap. cuius casus patet.
f ¶ *His.*]f. auctoritatibus, quibus probauit malos esse tolerādos.
g ¶ *Nota sunt.*]ȝ. 11. q. 3. eorum. & 33. quæst. 5. nullum. 2.
h IN *fideles.*] ¶ *Et con iuuium.*] ȝ. 11. q. 3.

rent Petro [*Quid faciemus viri fratres?*] *legitur Petrus respondisse* [*Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum.*] *Et, vt vniuersaliter dicatur, in lege populus ille rudis seruili timore pœnarū cogebatur, vnde & legem in pædagogum* a *accepit. In Euangelio autem populus gratiæ liber, & adultus filiali amore, & hereditatis certitudine ad cultum diuinæ seruitutis inuitatur. Vnde, cum quidam legem, quasi coercentem, prædicarent esse tenendam simul cum gratia, ait Apostolus*] *Non enim accepistis spiritum* b *seruitutis iterū in timore; sed accepistis spiritum adoptionis* c *filiorum, in quo clamamus, abba pater.*] ¶ *Hinc etiam Gregorius ait in expositione Euangelij* [*Simile factum est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo.*

¶ In lege cuique permittebatur diligere amicum, & odire inimicum.

C. XVI.

CVm in lege scriptum sit [Diliges amicū tuum, & odio d habebis inimicū tuum.] accepta tunc licentia iustis fuerat, vt Dei inimicos, suosque aduersarios, quanta possent virtute comprimerent, eosque in ore a gladij ferirent. Quod in nouo proculdubio testamento compescitur, cū per semetipsam veritas prædicat dicens [Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos:] Qui ergo per tauros, nisi veteris testamenti patres signantur †? Nādum ex permissione legis accepe rant, quarenus aduersarios suos odij rettributione percuterent: (vt ita dicam) quid aliud, quàm tauri erāt, qui inimicos suos corporeæ virtutis cornu feriebant. Quid vero per altilia e, nisi patres noui testamenti figurantur? qui dum gratiam internæ pinguedinis percipiunt, æternis desideriis inniten tes, ad sublimia contemplationis suæ pennis subleuantur.

a ¶ In ore.] *In originali & quattuor Gratiani vetustis, est*, iure gladij.

His f *ita respondetur: Sunt quædam, quæ salubri duntaxat admonitione sunt corripienda, non corporalibus flagellis animaduertenda: sed eorum vindicta diuino examini tantum est reseruanda, quando in delinquentes videlicet disciplinam exercere non possumus, vel quia non sunt nostri iuris, vel quia illorum crimina, etsi nobis nota sunt* g, *tamen manifestis indiciis probari non possunt.* ¶ *De his, qui non sunt nostri iuris, ait Apostolus in 1. epistola ad Corinth.* [*Quid enim mihi attinet de his, qui foris sunt, iudicare: de his enim Dominus iudicabit.*] *Quod Augustinus exponens, ait.*

¶ *Sensus huius capitis habetur apud beatum Augustinum de pœnitentia medicinæ, cap. 3. verba vero fere omnia sunt in glos. ordin. 1. Corinth. 5. ad vers.* alioquin, *& interlineari ad vers.* intus.

¶ Infidelium colloquia, & conuiuia non sunt euitanda.

C. XVII.

INfideles non possumus Christo lucrari, si eorū colloquium vitamus, & conuiuium h. Vnde & Dominus cum publicanis, & peccatoribus manducauit, & bibit. In his vero, qui intus sunt i, id est, infidelibus putredo resecanda est.

Hinc etiam cum propheta dicit [*Facit Dominus iudicium omnibus iniuriam patientibus,*] *exponendo addidit Augustinus:* [*ab his, qui non sunt sui iuris, in quos nequit disciplina exerceri.*] *Item, quando multitudo est in scelere, nec salua pace ecclesiæ mali puniri possunt: tolerandi sunt potius, quàm violata pace ecclesiæ puniendi.*

Vnde Augustinus ait in libro de fide, & operibus, c. 4. & 5.

¶ Quædam mala punienda sunt, & quædam toleranda.

C. XVIII.

QVidam vero econtrario periclitantes, cum bonorum, malorumque permistionem in ecclesia demonstratum, seu prædictum esse perspexerint, & patientię præcepta didicerint, (quę ita nos firmissimos reddunt, vt etiam si videntur in ecclesia esse zizania, non tamen impediatur, aut fides, aut charitas nostra, aut quoniam zizania in ecclesia esse cernimus, ipsi de ecclesia recedamus) destituendam k putent ecclesiæ disciplinam, quandam peruersissimam securitatem præpositis tribuentes, vt ad eos non pertineat, nisi dicere k, quid caeuendum, quidue faciendum sit: quodlibet autem quisque faciat, non curare. Nos vero ad sanam doctrinam pertinere arbitramur ex vtrisque testimoniis tutam sententiam moderari: vt & canes in ecclesia propter pacem ecclesiæ toleremus: & canibus sanctum, vbi pax ecclesiæ tuta est, non demus. Cum ergo seu per negligentiam præpositorum, siue per aliquam excusabilem necessitatem, siue per occultas obreptiones inuenimus in ecclesia malos, quos ecclesiastica disciplina corrigere, aut coercere non possumus l: tunc, ne † ascendat in cor nostrum impia, & pernicioſa præsumptio: qua existimemus nos ab his esse separandos, vt peccatis eorū non inquinemur, atque ita post nos trahere conemur, veluti mundos, sanctosque discipulos ab vnitatis compage, quasi à malorum consortio segregatos, veniant in mentem illæ de scripturis similitudines, & diuina oracula, vel certissima exempla, quibus demonstratum, & prænuntiatū est, malos in ecclesia permistos bonis vsque in finē sęculi, tempusq; iudicij futuros, & nihil bonis in vnitate, ac participatione sacramentorum

a ¶ *Nec patientiæ.*] quandoque enim remissio se mentitur pietatem, vt 41. dist. fæpe.

CVm quisque.] Casvs. Parmenianus dicebat quòd nullus peccator est anathemate ferendus. Aug. vero contra ipsum scribens ostendit, quòd si quis peccator deprehēditur in crimine moralī quòd sit notum,
& apparet omnibus execrabile, anathema te feriatur, si periculum schismatis non timetur.
b ¶ *Vbi periculum.*]cū ergo periculum schismatis timetur, mali non sunt excommunicandi, vt 50. dist. vt constitueretur. ȝ. c. ipsas pietas. & c. nō potest. Sed contrarium
†al. coercuerit] est 24. q. 3. ecce. sed ibi cum non timeretur scandalum. Item contra ext. de reg. iur. qui
veritas disciplinæ q̄s scandalizauerit. "Sed hic loquitur de veritate disciplinæ, quæ
quę potest dicere. potest quandoque de seri pro scandalo. ibi de veritate iudicij, quæ semper præualet scandalo.
EST ET ALIA. Hæc est 3. pars q. in qua loquitur de præscitis & prædestinatis. Ioan. de Fan.
Casvs. Ostendit G. aliam causam quare mali non sunt flagellandi. Nam si peccato
† Poly. ibid. huic p. c. 6. 7 in glo. 1. 2. & 14. res sunt saluandi ad vitam, sine correctione conuertentur, vt Petrus. Si vero damnandi sunt, inter flagella fiunt deteriores, vt Pharao. Bonis ergo flagella sunt superflua, malis vero inutilia. Postea respondet huic allegationi per c. seq.

SIcut non est.] Casvs. Quidam dicebant quod superflua
c correctio circa peccatores: cum Deus ip
se corrigat quos voluerit. & hoc probant exemplo Petri, quem nullo homine corrigente correxit vt voluit. sed Greg. & Aug. dicunt q̄ licet Deus corrigat quos velit, tamen sicut non est cessandum ab oratione
Luc.22. pro eis quos corrigi volumus, ita non est cessandū à correctione; quia per exteriorem correctionē proficit homo interius.
c ¶ *Ab oratione.*]multiplex est causa quare non debemus cessare
Luc.22. ab oratione malorū, vel eorum correctione. Nam quædā sunt ita prædestinata, vt precibus obtineantur, vt ȝ. c. prox. Item quia nescitur quis sit de numero prædestinatorum, & quis non: & de nemine est desperandum quamdiu est in hac vita, vt de pœ. dist. 7. nemo. & quia Deus sæpe aliquid promittit quod postea mutat, si videt homines negligentes, vt de pœ. dist. 1. prædixerat. & tamen si non profunt il li pro quo oratur, profunt saltem orantiiiuxta illud: Oratio mea in sinu meo conuertetur. Io.
d ¶ *Negligenda.*]de pœn. dist. 7. nemo.

mentorum, qui eorum factis non consenserint, obstuturos. Cum vero eis per quos ecclesia regitur, adest salua pace potestas disciplinæ aduersus improbos, aut nefarios exercendæ, tunc rursus, ne socordia, segnitiaque dormiamus, aliis aculeis præceptorū, quæ ad seueritatem coercitionis † pertinent, excitandi sumus, vt gressus nostros in via Domini ex vtrisque testimoniis illo duce, aque aduitore dirigentes, nec patientiæ a nomine torpescamus, nec obtentu diligentiæ sæuiamus.
A ¶ Destituendam.] *Apud B. Augustinum legitur*, iustituendam putant ecclesiam, & di sciplinam: *sed ceteri collectores cum Gratiano concordant. Multa vero alia ex illis, & originali in toto hoc capite sunt restituta.*

Item contra epistolam Parmeniani, libr. 3. c. 2.

¶ Leuius occulta, seuerius autem punienda sunt ab ecclesia delicta manifesta. C. XIX.

1 CVm quisque fratrum, id est Christianorum intus in ecclesiæ societate constitutorum in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, vt anathemate dignus habeatur, fiat hoc, vbi periculum b schismatis nullum est. *& infra.*

¶ Quando ita cuiusque crimen notum est omnibus, & omnibus execrabile apparet, vt vel nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat seueritas disciplinæ.

3 *Est & alia causa, qua correptio verborum, vel verborum videtur esse inutilis, vel superflua. Prædestinati enim ad vitam sine correptione mutantur: sicut Petrus, quem Dominus respiciens nemine corripiente commouit ad lacrymas. Præsciti ad mortem inter flagella deteriores fiunt: sicut Pharao. Bonis ergo superflua, damnandis hæc inueniuntur esse inutilia. His ita respondetur auctoritate Gregorij, & Augustini, Augustinus enim in libro de correptione. & gratia, c. 5. sic ait.*

¶ Sicut ab oratione cessandum non est, sic nec à correptione. C. XX.

SIcut non est ab oratione c cessandum pro eis, quos corrigi volumus, etiam si nullo hominū orante pro Petro Dominus respexit eum, & fecit eum suum peccatum flere, ita non est negligēda d correptio, quamuis Deus, quos voluerit, etiam non correptos faciat esse correctos. Tunc autem correptione proficit homo, cum miseretur, atq; adiuuat, qui facit, quos voluerit, etiam sine correptione proficere.

Gregorius vero in dialogo, lib. 1. c. 8.

¶ Soli prædestinati soluantur, qui in postulando suo labore meruerunt.

C. XXI.

2 OBtineri nequaquā possunt, quæ prædestinata non fuerunt. Sed ea, quæ sancti viri orando efficiunt, ita prædestinata sunt, vt precibus obtineantur. Nam ipsa quoque perennis regni præ stinatio ita est ab omnipotenti Deo disposita, vt ad hoc electi ex † labore perueniant: quatenus postulando e mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante sæcula disposuit donare.

Idem. †

C. XXIII.

OBtineri.] Casvs. Dicitur in hoc c. quod quæ prædestinata nō sunt, precibus obtineri non possunt. Sed etiam quæ prædestinata non sunt, sæpe precib. obtinētur, si ea ita prædestinata sunt, vt precibus obtineātur. Et quod aliqua ita sint prædestinata, ostendit à maiori: quia ipsum regnum cæleste sic est multis prædestinatum, vt precibus obtineatur & labore.
e ¶ *Postulando.*]Nec ideo voluit Dominus suscitare quartū mortuum, quia non fuit pro eo petitum, vt ȝ. de pœ. dist. 1. §. ex his itaque. versi. Christus quoque.

NAbuchodonosor] Casvs. H. hunc casum sic ponit. & sic mihi videtur melius quam Bene. Dicitur in hoc ca. quòd quidā per flagella Dei emēdantur: quidam vero deteriores fiunt. Et hoc ostendit per Nabuchodonosor, qui flagellatus à Deo pœnituit, & restitui sibi regnum promeruit. & per Pharonem, qui flagellatus à Deo non pœnituit, sed magis induratus fuit, & tandem periit submersus. vnde Augu. quærit quare hæc diuersitas fuit inter eos. scilicet quòd ex eodem medicamento, & ab eodem confecto & dato vnus eorum saluatus est, & alter periit. & supponit hoc ideo esse, quia vnus illorum pœnituit inter flagella, alius vero in duruit libero arbitrio. Bene. vero sic casum illum ponit. Quidam disputans cum Aug. querit ab eo casum, cum Deus sit vnus creator bonorū & malorum hominum, cur saluet vnum & non alium: cum omnes saluare possit. Et respondet Augu. nullam aliam causam esse, nisi quia sic Deo placet: & hoc ostendit per exempla duorum regum, scilicet Nabuchodonosor & Pharaonis, quia licet æqualis conditionis fuerint, vnum tamen saluauit, alium non.
f ¶ *Accepit.*] Argum. quòd depositus potest restitui, vt de pœnit. distinct. 6. capitu. primo. in fin. & 35. quæstione nona. sententiam. & cap. Gregorius. Item est hic argum. ad quæstionem illam quòd depositus restitutus præferendus sit subsitituto, vt octaua, quæst. vltim. cap. vltim. Argum. contra 7. quæst. 1. eos qui. licet determinata videtur, extra

2 Burc. l. 20. cap. 19. Iuo P. 17. c. 31.
† *al. pro*
† *altam sapienti corde*
1. Cor. 2.
† *al. item*

de sim. ex infinuatione. Ioan. De hoc quid iuris sit, in quæstionibus notaui. B.
g ¶ *Rationem.*] Arg. quod de singulis non est ratio reddenda, vt ȝ. c. quæ. de Tyriis. & de pœ. dist. 4. si ex bono. Arg. contra 68. dist. cor episcopi. & 24. q. 3. si habes.
h ¶ *Odor.*]bonus odor Christi est prædicatio bonorum a.

a Sic ext. de sa. vnct. §. 2. ver. de odore. vbi ista auctoritas exponitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vasis iræ.] Casvs. Quidam dicunt, quòd prædestinatio Dei, vel præscientia est causa quare quis necessario faciat bonum vel malum, & ideo facit homo malum, quia est præscitus, & bonum quia est prædestinatus, & bonarum & malarum rerum Deus est causa. Sed Aug. respondet dicens hoc esse fallum: quia si ex præscientia necessario quis peccaret, iniuste Deus puniret delinquentem: sed dicit bonos voluntate sua facere bonũ: non tamẽ sine gratia Dei: malos autem dicit sua auctoritate peccare, cum sint sine gratia Dei. Et hoc probat auctoritate Ioannis Euangelistæ in epist. sua, vnde potius debent suis peccatis imputare, quam de iudicio Dei conqueri, quod deserit meritos deseri: cui gratias agimus, quia liberat non meritos liberari: nec imponit alicui necessitatem, nec subtrahit cuiquam potestatem obediendi, eo quòd non esset prædestinatus: sed ideo non fuit prædestinatus, quia Deus eum necessurũ ab obedientia præuidit. Postea assignat differẽtiam inter præscientiam & præscientiam: quia præscientia est tãtum de bonis, præscientia tãtum de malis. & not. quod vnum quandoque ponitur pro alio. Item not. quòd auctoritas Ioannis Euangelistæ incipit ibi, *Ex nobis exierunt.* & durat vsque ibi, *vtique nobiscum.* & est circa finẽ.

a ¶ *Non spontaneum.*] De hac materia notaui 15.q.1.§.1.& 2.c.merito.

b ¶ *Ex prædestinatione.*] Arg. quòd nõ potest quis arguere factum cuius auctor ipse fuit, vt 28.dist. diaconi. ext. de cle. cõiu. diuersis. Ioan.

c ¶ *Cum vero.*] Sic ergo bona quæ facit homo, per Deum facit: mala quę facit, non facit per Deum: "quia Deus non est auctor mali. Sed ne crederet aliquis quòd Deus operetur etiam malũ: quia legitur q Deus tradidit Romanos in desideria carnis, & quòd obduravit cor Pharaonis, & quod reliquit Tyrios & Sydonios in peccatis suis, ideo ostendit qualiter hoc intelligatur.

d *Aliquos.*] scilicet Romanos.

"Deus quo dicatur tra dere hominé peccato.

e *Aut traditos.*] "tradere dicitur hominem peccato quando permittit ipsum peccare: vel quia subtrahit ipsi gratiam.

f ¶ *Legimus.*] in epistola ad Romanos[a], & in Exodo[b], & in Euangelio Matthæi de Tyriis & Synodiis.

a 1.c.

g ¶ *Non meritos.*]ex hoc patet, quòd primam gratiam nemo meretur, vt 1.d. conse. dist. 4. gratia. & c. placuit vt quicumque.

b c.7.& 8.

h ¶ *Fecit.*] scilicet bona.

i ¶ *Fecit.*] scilicet mala.

k ¶ *Dicitur.*] in epistola Ioannis.

l ¶ *Ex nobis.*] quantum ad prædestinationem.

m ¶ *Standi.*] sed nonne iam dixit, quod prædestinatio non est causa quare homo faciat bonum, sed potius bonum quod facit, est causa prædestinationis? "Sed dicas hic prædestinationẽ appellari Deum prædestinantem. Nam nemo potest venire ad me nisi ei fuerit datum a patre meo. Vel dic quòd prędestinatio nõ est causa efficiens, sed est causa sine qua non fit. Item si verũ volumus loqui, non est concedendum quòd futura bona sint causa prædestinationis: quia ex hoc sequeretur, quod causa esset posterior suo causato. Itẽ quid-

1 Fulgẽtius. l.j. ad Monymum. Burc. l.20.cap.35. Iuo p. 17.c. 46. Prosper. resp. ad capitula Gallorum, c.6.

ibid. c.11.

idem c.12.

† absunt ab ori. idé c.14. & Sent.6. ad c. Gallorũ. idé Sent.15.

"pdestinatio est Deus pdestinans.

VAsis iræ nunquam Dei rede interitum: si non sponteneum [a] inueniretur homo habere peccatum: quia nec Deus peccanti homini iuste inferret iram, si homo ex prædestinatione [b] Dei ceciderit in culpam. *Idem.* ¶ Prædestinationem Dei siue ad bonũ, siue ab malum in hominibus operari ineptissime dicitur, vt ad vtrumque homines quædam necessitas videatur impellere: cum in bonis voluntas sit intelligenda non sine gratia, in malis autem voluntas intelligenda sine gratia. Cum [c] vero aliquos [d] à Deo aut traditos [e] desideriis suis, aut obduratos legimus [f], aut relictos, magnis peccatis suis hoc ipsos meruisse profitemur: quia talia eorum crimina præcesserunt, vt ipsi sibi pœnas debuerint, quæ eis etiam supplicium verterent in reatum. Atque ita nec de iudicio Dei queremur, quo deserit meritos deseri, & misericordiæ eius gratias agimus, qua liberat non meritos [g] liberari. Vires itaque obedientiæ non ideo cuiquam subtraxit, quia eum non prædestinauit: sed [Ideo †eum non prædestinauit] quia recessurum ab ipsa obedientia esse præuidet. ¶ Prædestinatio igitur Dei semper in bono est, quæ peccatum sola hominis voluntate commissum, aut emittendum nouit cum laude misericordię aut plectendum cum laude iustitiæ. In malis autem operibus nostris sola præscientia Dei intelligenda est: quia sicut præcíuit, & prædestinauit quæ ipse facit [h], & vt faceremus, dedit, ita præscíuit tantum, nõ etiam prædestinauit, quæ nec ipse facit [i], nec vt faceremus, quid Deus prædestinauit, æterno prædestinauit. si ergo prædestinatio est æterna, ergo non habet causam suæ generationis. non ergo futura sunt causa eius. Item si quid esset causa generationis eius. ergo eius oppositum esset causa corruptionis eius. sed impossibile est eam corrumpi, vel desinere esse: quia si corrumperetur vel desineret esse, ergo post hoc instans non esset. ergo si modo non est, numquam fuit. Nam bene sequitur, si fuit prædestinatum, ergo & Augu. ad prædestinatum est, & semper erit prædestinatum. Ioan.

2 idẽ ad obiect. Vincentianas, c.12. & Augu. ad artic. sibi falso impositos, art.12.

NON ERGO NECESSITATEM. Casvs. Dictum est 5. in c. vasis. quòd de sola voluntate bonum cum gratia procedit, & sola voluntate sine gratia malum perpetratur. Vnde ex hoc concludit Grat. quod præscientia non est causa, qua quis necessario faciat bonum vel malum, cum ex voluntate vtrumque procedat. Nam licet præscientia vel prædestinatio Dei falli non possit, eueniunt ea, q̃ pdestinantur, vel præsciuntur, sicut nec necessario præsciuntur, vel prędestinãtur: & ideo præsciuntur, vel prædestinãtur, quia bona absq; gratia eius, mala vero præter eius conscientiam euenire non possunt. Postea ponit quãdam argumentationem, dicens, quod quamuis hæc propositio sit necessaria, si hæc prædestinata sunt, vel præscita, necessario eueniunt, nec tamẽ ideo sunt de prædestinatis, necessario eueniunt, quia non concluditur, ergo nec cessario eueniunt quæ

3 sententia Augu. lib. de prædestinatione Dei. cap.21. Iuo p.17.c.32.

prædestinata sunt, vel præscita: quia in propositiõe necessitas refertur ad diuinæ præscientiæ intuitum, in conclusione vero refertur ad rerum euentum. & ad hanc conclusionem probandã inducit auctoritatem Augustini, in qua ponit duas necessitates vnam simpliciter, siue simplicem, & aliam conditionalem. vnde ponit duo exempla, de ambulante, & de vidente. *Prouidentia.* potest hoc intelligi de homine vidente, vel de prouidentia diuina vidente pfentialiter. sed intelligatur coniunctum, vel sic, necesse notat modũ consequendi, & non cõsequentis.

n ¶ *Falli.*] hæc argumentatio non valet: Deus præuidet aliquid, & aliter potest euenire: ergo præuidentia Dei est fallibilis.

o ¶ *Quamuis.*] "ad huius §. intelligentiam, nota quòd omnes tales "ſ Deus præuidet, &c. locutiones sunt duplices, si Deus præuidit aliquid, necessario illud uidit, aliquid euenit: quia si hæc dictio, necessario, determinat totalem conclusionem, necessario euenit: & tunc talis est sensus in consequentia, illud euentum, quod Deus præuidit aliquid, illud euenire est necessarium. Si autẽ hæc habet duplicatum, necessario, determinat ipsum consequens, est falsa. Similiter cẽ sensum, hæc est duplex, necessarium est Socratem ambulare cum ambulat: c sub. si sit quia si intelligatur compositа & de dicto, vera est. si de re, est falsa. relõe ad p Similiter hæc est duplex, necessarium est hoc euenire quod Deus cõsiderat, præuidit, de dicto est vera, de re est falsa. Illud enim quod Deus cõsiderat, & sub. quod uidet, non est necessarium euenire. Et nota quòd talis argumentatio non valet, si Deus præuidit aliquid, necessario illud euenire: ergo si Deus præuidit aliquid, necessarium est illud euenire, quia mo do hæc dictio, necessarium, non potest determinare ipsam consequentiam, sed tantum consequens [c].

p ¶ *Nequit.*] vera est, si intelligatur de dicto [d].

¶ In plerisque vetustis caput hoc conuinctum est superiori, & in titulo est, Item, non, Idem, est autem confectum ex locis indicatis, Fulgentij Prosperi, & Augustini.

Non ergo necessitatem facit correctionis, vel obdurationis diuina prædestinatio, seu præscientia, cum boni per gratiam corrigantur, & libero arbitrio mali pereant. Neque enim quia prædestinatio, seu præscientia Dei fallinon potest necessario eueniunt, quæ prædestinantur, vel præsciuntur, sicut nec necessario prædestinantur, vel præsciuntur, quæ futura sunt, sed quia bona absque eius gratia, mala præter eius scientiam euenire non possunt. ¶ Quamuis ergo conuenienter dicatur, si hoc prædestinata sunt, vel præscita, necessario euenient: non tamen ideo absolute verum est, necessario euenient, quæ prædestinata sunt, vel præscita, quia hic necessitas refertur ad verum euentum, ibi ad intuitum diuinæ præscientiæ. Vnde Augustinus [3 *Duæ sunt, inquit, necessitates, simplex vna, velut qua necesse est omnes homines esse mortales: altera conditionis, vt si aliquem ambulare quis scit, eum ambulare necesse est. Quod enim quisque esse nouit, id esse aliter, quam notum est, nequit. Sed hæc minime secum illa simplice trahit. Hanc enim necessitatem non propria facit natura sed conditionis adiectio. Nullaenim necessitas cogit incedere voluntate gradientem: quamuis enim tunc, cum graditur, incedere necessarium sit. Eodem igitur modo, si quid prouidentia præsens videt, id necesse est esse, tametsi nullam naturæ habeat necessitatem. Atqui Deus ea futura, quæ ex libertate arbitrij prouenturi, præsentia contuetur. Hæc igitur ad intuitum*

HIS OMNIBVS. Casvs. Dictum est supra, quòd mala nostræ voluntati adscribuntur. Nunc vero dicit Gratianus, quòd indignationi diuinæ adscribuntur, quod probat per duo capitula seq.

CVM SVPERNA. Casvs. Ostendit hic Gregor. quod ex quo semel Deus alicui ab intimis irascitur, eius indignationem pœnitentia vel oratione non remouebit. Et hoc probat exemplo Moysi, qui licet in deserto reatum populi apud Deum terserit, tamen propter hoc, quia ad petram Oreb veniens de aquæ exhibitione diffidit Domino sibi irascente, terram promissionis ingredi non potuit.

2 ¶ *Plebis.*] Historiam habes 45. dist. discipli na.

b ¶ *Oreb.*] Historiam habes de pœn. dist. 2. S. opponitur.

c ¶ *Irascente.*] intelligas tamen quod quãtum ad temporalem pœnã potest ira Dei esse commutabilis: sed quantum ad æternam non. 22.qu.4.in commutabilis.

DE TYRIIS. Casvs. Quidam assignabant rationem quare Deus non saluauit Tyrios & Sydonios cum credidissent, si talia signa virtutũ vidissent, qualia apud Iudæos non credentes facta fuerunt. vel similiciter quærebant ab Augustino rationem diuersitatis. August. vero deridet eos, dicens quòd non est alia ratio, nisi quia nõ fuit eis datum desuper vt crederent: tamen quidquid dixit Deus vel fecit, totum verum fuit & iustum: qui non solum Tyrios & Sydonios potuit saluare, sed etiam Corozain, & Bethsaida: & ille Deus qui dixit per prophetam Oseam Iudaicæ plebi: Ego sepiam vias tuas tuis spinis, & adimam tibi facultatem peccandi, ille idem Deus etiam dixit damnandis per Psalmistam: Fiant viæ illorum tenebræ, & lubricum, & Angelus Domini persequẽs eos.

d ¶ *Vt crederent.*] præsente Domino, sed postea crediderũt ad prædicationem Apostolorum.

e ¶ *Si rationem.*] eodem modo videtur dicendum, quod si Papa aliquid facit quod videtur iniustum, vbi nos rationẽ non possumus assignare, quòd nihilominus illud iustum sit. 17.q.4.§. qui autem.

f ¶ *Prophetam.*] Oseæ.

g ¶ *Vias.*] id est, actiones.

h ¶ *Spinis.*] id est, compunctionibus.

i ¶ *Lapidibus quadris.*] id est, virtutibus quatruor, vel doctrina quatruor Euangeliorum.

SED IN HIS. Casvs. Dicit Grat. hic quod in omnibus malis arbitrium nostrũ est in culpa, qđ arbitrium Deus vertit in electis ad bonum, in damnãdis vero relinquit ad malum. sed quia nescimus qui

relata diuinum necessaria fiunt per dispositionem diuinæ notionis. Per se vero considerata absolutam naturæ suæ libertatem non deserunt. Fient igitur proculdubio cũcta, quæ futura Deus esse prænouit: sed eorum quædam de libero proficiscuntur arbitrio, quæ quamuis eueniant, existendo tamen naturam propriam non amittunt, qua prius quàm fierent, etiam non euenire potuissent.

¶ His omnibus mala nostra libero adscribuntur arbitrio, cum alibi diuinæ adscribantur indignationi. Vnde Gregorius.

[4 *Cum superna indignatio se se, vt ita dixerim, medullitus mouet, hanc opinio, vel oppositio humana non remouet: nec se cuilibet vtiliter deprecatio obiicit, cum semel Deus aliquid ab intimis irascendo disponit. Hinc est enim, quòd Moyses, qui reatum totius plebis [a] apud Dominum suis precibus tersit, dumque se obicem obtulit, diuinæ iracundiæ vim placauit, ad petram Oreb [b] veniens, & pro aquæ exhibitione diffidens, repromissionis terram ingredi Domino irascente [c] non potuit.*] ¶ *Item Augustinus* [De Tyriis *vero, & Sydoniis quid aliud possumus dicere, quàm non esse eis datum vt crederent [d], quos etiam credituros fuisse ipsa veritas dicit† , si talia, qualia apud non credentes facta sunt, virtutum signa vidissent? Quare autem hoc eis negatum fuerit: dicant, si possunt, qui calumniantur: & ostendant, cur apud eos Dominus mirabilia, quibus profutura non erant, fecerit: & apud eos, quibus profutura erant, non fecerit. Nos etenim† sirationem [e] factã, & profunditatem iudicij eius penetrare non possumus, manifestissime tamen scimus, & verum esse quod dixit, & iustum esse quod fecit: & non solum Tyrios, & Sydonios, sed etiam Corozain, & Bethsaida potuisse conuerti, & fideles ex infidelibus fieri, si hoc in eis voluisset Dominus operari. Neque enim vlli falsum videri potest, quod Veritas ait* [*Nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.*] *Item, qui per prophetam [f] Iudaicæ plebi promisit* [*Ecce ego sepiam vias [g] tuas spinis [h], & muniam eas lapidibus quadris [i]*] id est, *adimam tibi facultatem peccandi: Idem per psalmistam de damnandis dixit.* [*Fiant viæ illorum tenebræ, & lubricum, & Angelus Domini persequens eos.*] *Sed in his omnibus vitia nostra humanæ adscribuntur mentis arbitrio, quod diuina clementia in electis misericorditer vertit ad bonum, in damnandis iuste relinquit ad malum. Sicut ergo, quamuis certissime sciamus neminem vltra terminum à Deo sibi præfixum esse victurum, omnibus tamen languentibus non incongrue medemur, sic quamuis nemo saluetur, nisi prædestinatus ad vitam, omni tamen delinquenti est adhibenda correptio: nec malorum est negligenda disciplina.*

Vnde idẽ Augustinus ait epi. 50. Bonifacio.

a ¶ *Duæ sunt.*] *Hæc à Burchardo, & Iuone citantur ex B. Augustino in lib. de prædestinatione. Et sententia habetur copiosè explicata in libello de prædestinatione Dei inter opera B. Augustini, tomo 7.*

b ¶ Absolutam.] *Apud Burchardum & Iuonem legitur*, ab absoluta libertate non desinunt.

c ¶ De Tyriis.] *Simillima his leguntur apud B. Augustinum in libro de bono perseuerantiæ, c.14. Eadem vero fere sunt apud Prosperum ad excepta Lanuensium in responſ. ad dubium 8. siue 9.*

¶ Non semper in eos, qui peccant, vindicta est exercenda. C. XXIIII.

[2] IPsa pietas, veritas, charitas nos non permittit contra Cæcilianum eorum hominum accipere testimonium, quos in ecclesia non videmus, cui Deus perhibet testimonium [k]. Qui enim diuina testimonia non sequuntur, pondus humani testimonij perdiderũt [l]. *Item infra.* ¶ Molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio, ille ligando, iste cædendo: sed ambo diligendo. Si autem illos negligant, & perire permittant, ista potius falsa mansuetudo crudelitas est. *Item infra.* ¶ Si per † potestatem [m], quam per religionem, ac fidem [n] regum tempore, quo debuit, diuino munere accepit [3] ecclesia, hi, qui inueniuntur in viis, & in sepibus, idest in hæresibus, & schismatibus, cogũtur intrare [o], non quia coguntur, reprehendant, sed quare † cogantur, attendant. Conuiuum Domini vnitas est corporis Christi, non solum in sacramento altaris, sed etiam in vinculo pacis. *In eadem infra.* ¶ Theodosius [a] Imperator legem generaliter in omnes hæreticos promulgauit, vt quisquis eorum episcopus, vel clericus vbilibet esset inuentus, decem libris auri mulctaretur. *Item infra.* ¶ Si duo [r] aliqui in vna domo habitarent, quam certissime sciremus esse tuituram, nobisque id prænuntiantibus nolent credere, atque in ea manere persisterent. Si eos inde possemus eruere vel inuitos, quibus imminentem illam ruinam postea demonstraremus, vt redire vlterius sub eius periculum non auderent, puto, nisi faceremus, non immerito crudeles iudicaremur.

2 Pol.l.7.ti,5 Anſ.l.12. c.61.

3 j.q.6.schismatis.

& ff. de fur. verũ. similiter nõ est cõsiderandũ qđ fiat, sed quo animo fiat, vt 15.q.6.c.1. in fi. q.d. cogantur ire ad commodũ ipsorum, si ad conuiuium de quo agitur in Euãgelio 56.di. sponsus. &c. cũ in lege. q ¶ *Legem.*] quam habes. C. de hær. Ariani.

r ¶ *Si duo.*] Tres enim ponit casus. Primo sic: duo sunt in domo ruitura: & ambos possum[s] liberare: ad hoc tenemur [b], licet sint inuiti. Secundo sic: duo sunt in domo vna: & si vnum liberamus, alter vult se necare. Tertio sic, multi sunt in domo vna, & non nisi vnus liberari potest.

tpotestate] orig.

tquo] orig.

a Et secũdũ hoc expõe phibet testimonium ex hoc, scilicet traditam à Deo habuit & seruauit, & dic cui, s. Cæciliano.

4 Cod. Theodo. li. 16. tit. 5 c. 21. & 65.

b Et nisi faceremus crudeles iudicaremur, vt j. segtur ibi puto, &c. ex hoc qđ dicũt hoc elici ar. q̃ libet tenetur aliũ à morte tpali liberare si pt. 5. e. q. 3. nõ inferenda. vbi de hoc. Arc.

a ¶ *Porro*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ *Porro.*] Secundus casus.
b ¶ *Non nostra.*] Licet enim aliquis seipsum interimat, propter nos: dummodo nos iuste moueamur: non tenemur nos, vt j. ea. qu. 5. cum homo. & c. ff occidendis. & 47. distin. quod ad nos.
c ¶ *Liberato.*] id est, non minus aliquem liberare teneris, licet omnes alij se, per derent.
"denuntiatio canonica omnibus præcipitur. d ¶ *Compellit.*] "Ergo videtur quòd omnibus sit præceptum vt denuntient crimina delinquentium: sed hoc intelligas tātum de prælatis, vel de canonica denuntiatione vt 2. qu. 1. si peccauerit.
e ¶ *Non deberet.*] de iure communi.
f ¶ *Compensatione.*] id est, vt alij facilius redeant ad ecclesiam cum vident aliquos reuersos tolerari in suis ordinibus.
g ¶ *Vulnus.*] Dupliciter inseritur ramus arbori, vt de consecra. dist. 5. numquam. tūc dicuntur duo vulnera infligi arbori, idest, ecclesiæ, quando ille qui fuit destitutus, restituitur: & alter qui substitutus fuit, remouetur. secundo modo quādo nullus fuit substitutus: & illud dicitur leue vulnus.
h ¶ *Detrahendum.*] sic 44. di. comessationes. & dist. 50. vt constituetur.
i ¶ *De mendacij timore.*] idest, de mēdacio timoris.
k ¶ *Episcopi.* 35. dist. 12. nos consuetudinem. contra.
l ¶ *Vtiliter.*] non intelligas quòd Augu. hic restituat episcopos de positos: sed docet qd fieri possit.
aNam solus Papa restituit. 2. qu. 6. ideo. m ¶ *Et sic.*] idest, propter res eorum.
n ¶ *Non res eorum.*] vt 1. o. 7. c. 1. & 2.

Q *Vid faciet.*] Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte quæsiuit Faustus ab Augustino an ecclesia debeat corrigere hæreticos & obstinatos. Et respondet quòd sic ex dilectione corrigendi, ad instar medici, qui ex dilectione sanadi phreneticos ligat, & lethargicos excitat. In secunda parte quæsiuit an sacramenta hæreticorum spernere debeamus. Et respondet quòd non: sed tantum errorem. Sacramēta enim in quibus nobiscum concordāt, & quę acceperunt sicut & nos, bona sunt,

Porro [a], si vnus illorum nobis diceret, quando intraueritis eruere nos, me metipsum continuo trucidabo: alter autem nec exire qui dem inde, nec erui vellet, sed neque necare se auderet, quid eligeremus, vtrum ambos ruinæ oppri mendos relinquere, an vno saltem per misericordiæ nostram operam liberato, alterum non nostra [b] culpa, sed sua potius, interire? Nemo est tam infelix, qui nō, quid fieri in talibus rebus oporteat, facillime iudicet. *Item post pauca.* ¶ Quòd si plurimi essent in domo ruitura, & inde saltem vnus liberari posset, atque id, cum facere conaremur, alij seipsos præcipitio necarent, dolorem de ceteris nostrum de vnius saltem salute consolaremur: non tamen, ne seipsos alij perderent, perire vniuersos nullo liberato [c] permitteremus. Quid igitur de opere misericordiæ, quod pro vita æterna adipiscenda, & pœna æterna vitanda hominibus debemus impendere, iudicandum est, si pro salute ista non solum temporali, sed etiam breui ad ipsum exiguum tempus liberanda sic nos subuenire homi nibus ratiō vera & benigna compellit [d]. *Item infra.* ¶ Si (inquiunt Donatistæ) oportet, vt nos extra ecclesiam, & aduersus ecclesiam fuisse pœniteat, vt salui esse possi mus, quomodo post istam pœnitentiam apud vos clerici, vel etiā episcopi permanemus? Hoc non fieret, quoniam reuera (quod fatendum est) fieri non deberet [e], nisi pacis ipsius compensatione [f] sanarentur. Sed sibi hoc dicant, & multo maxime humiliter doleant, qui in tanta morte præcisionis iaceant, vt isto quodam vulnere matris catholicæ reuiuiscant. Cum enim præcisus ramus inseritur, sit aliud vulnus in arbore, quo possit recipi, vt viuat, qui sine vita radicis peribat: sed cum receptus recipienti coaluerit: & vigor consequetur, & fructus: si autem non coaluerit, ille quidem arescit, sed vita arboris permanebit. Est enim & tale inserendi genus, vt nullo præciso ramo qui inseritur, ille, qui foris est, inseratur: non tamen nullo, sed vel leuissimo arboris vulnere. Ita ergo & isti cum ad radicem catholicam venient, nec eis quamuis post erroris sui pœnitentiam honor clericatus, aut episcoparus auferetur, sit quidem aliquid tamquam in cortice arboris matris contra integri

1 Pannor. in prolog. c. 13

tatem seueritatis: verumtamen quia neque qui plātat est aliquid neque qui rigat, ad Dei misericordiam precibus fusis, coalescente insitorum pace ramorum charitas cooperit multitudinem peccatorum. *& paulo post.* ¶ [2] Verum in huiusmodi causis, vbi per graues dissensionum scissuras nō huius, aut illius hominis est periculum, sed populorum strages iacent, de trahendum [h] est aliquid seueritati, vt maioribus malis sanādis charitas sincera subueniat. Habeant ergo isti de præterito detestabili errore, sicut Petrus habuit de mē dacij timore [i], amarum dolorem, & veniant ad ecclesiam Christi veram, idest matrem catholicam: sint in illa clerici, sint episcopi [k] vtiliter [l], qui cōtra illam fuerunt hostiliter. Non inuidemus, immo amplectimur, optamus, hortamur, & quos in viis, & in sepibus inuenimus, intrare cogimus, & sic [m] non dum quibusdam persuademus, quia non res eorum [n], sed ipsos quærimus.

a ¶ *Theodosius.*] *Anselmus habet vt Gratianus: sed propriis verba B. Augustini, vbi de reprimenda rabie Donatistarum agit, sunt hæc:* Quod eo modo fieri aliquatenus arbitramur, si legē piissimæ memoriæ Theodosij, quam generaliter in omnes hæreticos promulgauit, vt quisquis eorum episcopus, vel clericus, vbilibet esset inuentus, decem libris auri mulctaretur, expressius in Donatistas, qui se negabant hæreticos, ita confirmarent, vt non omnes ea mulcta ferirentur. *& cætera quæ sequuntur.*

Idem Festo, epist. 167.

¶ Medicinali seueritate mali cogantur ad bonum. C. XXV.

3 Q Vid † faciet hic ecclesiæ medicina [o], salutem omnium materna charitate conquirens, tamquam inter phreneticos [p] & lethargicos æstuans? Numquid contemnere, numquid desistere vel debet vel potest? Vtrisque sit, necesse est, molesta: quia neutris est inimica. Nam & phrenetici nolunt ligari, & lethargici nolunt excitari: sed perseuerat diligentia charitatis phreneticum castigare, lethargicum stimulare, ambos amare. Ambo offenduntur, sed ambo diliguntur. Ambo molestati, quamdiu ægri sunt, indignantur: sed ambo sanati gratulantur. *& infra in eadem.* ¶ Catholici esse non incipiunt [q], nisi hæretici esse desiterint. Neque enim sacramenta eorum nobis inimica sunt, quæ cum illis nobis sunt communia [r]: quia non humana sunt, sed diuina. Proprius error eorum est auferendus, quem male imbiberunt, non sacramenta, quæ similiter acceperunt: quæ ad pœnam suam portant & habent, quanto indignius habent: sed tamen habent.

4 *Ecce quòd crimina sunt punienda, quando salua pace ecclesiæ feriri possunt: in quo tamen discretio adhibenda est. Aliquando enim delinquentium multitudo diu per patientiam ad pœnitentiam est expectanda: aliquando in paucis est punienda [s], vt eorum exemplo ceteri terreantur, & ad pœnitentiam prouocentur. Hinc, cū discipuli cælestis igne Samaritanos vellent consumere, prohibiti sunt: & Samaritani ad pœnitentiā sunt expectati, vt Christo prædicante cōuerterentur ad fidē.* Luc. 9.

licet ad suum damnum habeant. Secunda pars incipit ibi, *Neque enim sacramenta.*

o ¶ *Medicina.*] id est, correctio. 1. Cor. 3. 1. Petr. 4.

p ¶ *Inter phreneticos.*] id est, ad modum phreneticorum furientes. 2 Dist. 50. vt constituetur.

q ¶ *Incipiunt.*] "egressus enim malitiæ, virtutis operatur ingressum. 32. q. 1. cū renuntiantur. hæc tamen non est concedenda: si aliquis incipit esse bonus: non tamē per fectus definit esse malus. de pœ. di. 2. forte. & c. si sermo. "Virtutem ingreditur, qui malitiā egreditur.

r ¶ *Communia.*] de cōsecra. dist. 4. non in vobis. no. 3. 1. q. 1. sacramenta.

ECCE. Hæc est 4. pars q. in qua probat Gratia. quòd vindicta non est inferēda, supple scilicet amore vlciscendi, sed tantum amore iustitię, scilicet cum peccant in Deū: cum autem peccant in nos, parcere debemus. & hoc probat per tres auctoritates. Io. de Fan.

Casvs. Cōcludit Gra. ex supradictis, quòd crimina sunt punienda vbi schisma & scandalum non timetur: hac tamen distinctione seruata, vt multitudinem delinquētium per patientiam expectemus. ad pœnitentiam vero paucorum peccata sunt punienda, vt ceteri terreantur. Et hoc probat exemplo Christi, q Samaritanos expectauit ad pœnitētiam, quos Apostoli volebant cō burere igne cœlesti. & ad hoc inducit seq. c.

3 Pol. 1. 7. tit. 5. Ansel. l. 9. c. 16.

† *Quid igitur hic faciat iong.*

Q *Vod Christus.*] Casvs. Discipuli Christi volebant ignem de cælo mittere super Samaritanos, quia eum non recipiebant: sed Christus hoc non permisit, expectans Samaritanos
"Apostoli vindictam desiderātes an peccauerunt. ad pœnitentiam: "nec tamen Apostoli in hoc peccabant: quia legem sequebantur, ad instar Phinees qui Hebræum & Madianitam coeuntes interfecit: & ad instar Heliæ, ad cuius preces ignis de cælo descendit, & consumpsit nuntios Achab regis: aliàs Ochoziæ.

Vnde Ambrosius ait libro 7. commentariorum ad c. 9. Lucæ.

¶ Non semper in eos, qui peccant, vindicta est exercenda. C. XXVI.

Lu. 9. Q Vòd [Christus] discipulos [a] increpauit, quia ignem super eos descendere cupiebāt, qui ipsum non receperant, ostenditur nobis non semper in eos, qui peccauerint, vindicandum: quia non numquam amplius prodest clementia, tibi ad patientiam, lapso ad correctionem [b]. Denique Samaritani citius erediderunt, à quibus hoc loco ignis arcetur: nec discipuli peccant [c], qui legem sequuntur. Sciebant enim & Phinees [d] reputatū ad iustitiam, quia sacrilegos interemerat, & ad preces Heliæ ignem descendisse de cælo, vt prophetæ [A] vindicaretur iniuria.

Num. 25.

4. Reg. 1.

a ¶ *Discipulos.*] Iacobum & Ioānem, quos præmisit in ciuitatem Samaritanorum, vt pararent sibi hospitium.
b ¶ *Ad correctionem.*] profuit vindicta: vel valeat disciplina.
c ¶ *Peccant.*] j. ead. ca. vindicta. contra vbi videtur quod Apostoli odio desiderauerunt vindictam. Sed dic quòd non peccabant in re quam volebant: sed in modo volendi. 22. q. 2. §. Abraham. Vel dic quod peccabant: sed dicuntur nō peccasse: quia lex hoc permittebat, scilicet punire inimicos. 3. ead. qu. cum in lege [a].

22. q. 2. si lege [a]. 3. pervetus. d ¶ *Et Phinees.*] Histo & hoc 6 qd riam habes 2. q. 7. ité Azo. non cum Balaam.

POTEST. Casvs. peccant. sc. ita qd inde supra dictū est quod punitur à Apostoli fuerunt pro lege. pe dici hibiti à combustione damnatoq. Samaritanorum, quia peccabant Dominus volebat eos ad pœnitentiam exinspecta p- pectare. Nunc dicit fectis Eua- G. quòd hoc potest gelij. si peccare etiam aliter intelligi. inspe Nam Apostoli prorigore iniuriam iniuriam vindicare volebāt: quod non est faciendum. In iuria vero domini inulta relinqui non debet. Et hoc probat ex emplo duorum, scilicet Petri & Pauli. Nā Petrus licet contume lias sibi illatas cum gaudio susciperet, Ananiam tamen & Saphiram Deo mentientes morte percussit. Similiter & Paulus magnum Elymam & Corinthium fornicatorem, quia in Deum deliquerant, puniuit. e ¶ *Multimoda.*] quam fecit in illa prolixa lectione: Libenter sufferts: vbi narrat suas passiones, & reuelationes suas.
f ¶ *Elymam.*] Historiam habes 45. dist. §. Salomon. Ioan.

Act. 5.

Act. 13.

2. Cor. 5.

I *Nter querelas.*] Casvs. Ianuarius episcop [e] propter iniuriam sibi illatam Isidorum virum clarissimum anathematizauit: super quo cum querelā deposuisset, scripsit G. Ianuario: & reprehendens eum, præcipit sibi vt talia decætero nō præsumeret: alioquin puniretur. Seq. c. pater.

§ ¶ *Conquestus.*] Auditur ergo ille qui conqueritur se iniuste excommunicatum: & hoc secūdum veterā iura, vt 11. q. 3. si episcopus. Vel dic quod tunc auditur talis cum euidenter constat de iniusta excōmunicatione, vt ext. de ap. solicitudinem. aliàs non auditur, nisi cū dicit excommunicationem esse nullam, vt extr. de sent. excom. per tuas. Io. Hodie recurretur super hæc ad nouellam. B.

"Eps iniuriatur sibi fi excōi- care. h ¶ *Propria.*] "Ergo episcopus non potest excommunicare aliquem pro iniuria sibi facta, vt hic, & j. e. q. 5. de occidendis. nec enim potest esse iudex in causa sua [b], vt 4. q. 4. c. 1. Sed cōtra. j. e. Guilisarius. & 2. q. 7. si quis erga. sed distinguas vt ibi no. per id quod est 63. dist. Salonitanæ. Io.

b Concord. tex. in l. Iulianus. ff. de iu. om. iu. & l. extat. cum concord. C.

S I *is qui.*] Casvs. Ostendit Grego. hic quod ea quæ in nos committuntur, facile relaxare debemus: ea vero quæ in Deum committuntur, non facile, sed cum magna di scretione dimittere debemus: non tamen sine pœnitētia quod si secus fiat, Deum offendimus. Sequens §. patet.

personæ quemdam excommunicauerat, dicens libro 2. indict. 10. epist. 34.

¶ Pro iniuria propria episcopo aliquem excommunicare non licet. C. XXVII.

2 T Nter q̄relas multiplices Isidorus vir clarissimus à fraternitate tua frustra se excommunicatū, anathematizatumque conquestus [g] est. Quòd ob quam rem factum fuerit, dum à clerico tuo, qui præsens erat, voluissemus addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo, quòd te iniuriauerat, factum innotuit. Quæ res nos vehementer affligit: quòd si ita est, nihil te ostendis de cælestibus cogitare, sed terrenam te conuersatio nem habere significas: dum pro vindicta propriæ [h] iniuriæ (quod sacris regulis prohibetur) maledictionem anathematis inuexisti. Vnde de cætero omnino esto circumspectus, atque solicitus, & talia cuiquam pro defensione propriæ iniuriæ tuæ inferre denuo non præsumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.

g ¶ *Elymam.*] Historiam habes 45. dist. §. Salomon. Ioan.

Hinc idem in homiliis, ostendens, quòd peccata, quæ in Deum, vel proximum committuntur, à nobis punienda sunt: ea vero, quibus in nos delinquitur, patienter vel toleranda, vel potius dissimulanda sunt, ait.

¶ Valde offendit, qui dominica debita impune dimittit. C. XXVIII.

S Iis, qui prælatus est, debitori [i] Dominico culpas impune dimittit, non mediocriter profecto offendit [k], qui debita cælestis regis & Domini sua præsumptione resoluit. Ea namq;, quæ in nos committuntur, facile possumus [l] dimittere: ea vero, quæ in Deum commissa sunt, cū magna discretione, nec sine pœnitentia [m] debemus relaxare.

i ¶ *Debitori.*] id est, ei qui in Deum delinquit. & est si. extr. de sentent. excom. contingit.
k ¶ *Offendit.*] vt j. si ea. nam culpa est quandoque relaxare vindictam, vt 28. dist. quia sunt culpæ.
l ¶ *Possumus.*] "immo "iniuriam iniuriam nobis factā tenemur dimittere. an tēamur C. de episc. & cler. si quis in hoc. versus finem. Iniuriam, id est, rancorem: vel iniuriam, id est, satisfactionem iniuriæ non tenemur remittere, vt 90. dist. si quis contristatus. immò bene facit qui prosequitur iniuriam sibi factam, vt 45. di. & qui emendat. & j. e. q. 5. de occidendis. nam reipublicæ interest pœnas non facile dimitti, vt C. de pœn. si operis. & j. ea. est iniusta. 45. dist. sed illud. sic ergo per pactum possumᵃ remittere in quantum nostrum priuātum commodum tangit: sed in quantum tāgit commodum aliorum nō possumus, vt ff. de pact. iurisgentium. §. vlt. & est simi. 63. dist. Salonitanæ. sic nec filius potest remittere id quod debetur patri: nec tutor debitum pupilli, vt C. de pac. pactum. & l. seq. nec præses debitum ciuitatis. C. de transact. præses. Sed numquid episcopus potest remittere iniuriam illatam ecclesiæ? Videtur quòd sic: quia iniuriarum actio non est in bonis nostris ante litē contest. vt ff. de iniur. iniuriarum. "vnde epi- scopus præter consen sum capituli potest tā an possit eam remittere. argu. eps remittere. quis in hoc. versus finem. Iniuriam, id est, rancorem: vel iniuriam, id est, satisfactionem iniuriæ non tenemur remittere, vt 90. dist. si quis contristatus. immò bene facit qui prosequitur iniuriam sibi factam, vt 45. di. & qui emendat. & j. e. q. 5. de occidendis. nam reipublicæ interest pœnas non facile dimitti, vt C. de pœn. si operis. & j. ea. est iniusta. 45. dist. sed illud. sic ergo per pactum possumᵃ remittere in quantum nostrum priuātum commodum tangit: sed in quantum tāgit commodum aliorum nō possumus, vt ff. de pact. iurisgentium. §. vlt. & est simi. 63. dist. Salonitanæ. sic nec filius potest remittere id quod debetur patri: nec tutor debitum pupilli, vt C. de pac. pactum. & l. seq. nec præses debitum ciuitatis. C. de transact. præses. Sed numquid episcopus potest remittere iniuriam illatam ecclesiæ? Videtur quòd sic: quia iniuriarum actio non est in bonis nostris ante litē contest. vt ff. de iniur. iniuriarum. "vnde epi- scopus præter consen sum capituli potest tā an possit eam remittere. argu. eps remittere. quis in hoc. versus finem. Iniuriam, id est, rancorem: vel iniuriam, id est, satisfactionem iniuriæ non tenemur remittere, vt 90. dist. si quis contristatus. immò bene facit qui prosequitur iniuriam sibi factam, vt 45. di. & qui emendat. & j. e. q. 5. de occidendis. nam reipublicæ interest pœnas non facile dimitti, vt C. de pœn. si operis. & j. ea. est iniusta. 45. dist. sed illud. sic ergo per pactum possumᵃ remittere in quantum nostrum priuātum commodum tangit: sed in quantum tāgit commodum aliorum nō possumus, vt ff. de pact. iurisgentium. §. vlt. & est simi. 63. dist. Salonitanæ. sic nec filius potest remittere id quod debetur patri: nec tutor debitum pupilli, vt C. de pac. pactum. & l. seq. nec præses debitum ciuitatis. C. de transact. præses.

"iniuriam nobis factā remittere.

2 Pol. l. 7. ti. 1

"Epūs procurator dioc ecclesiasticarū rerum: vt 12. quæstio. prima. capit. vlt. vnde cum sit procurator, condītionem ecclesiæ non potest facere deteriorem, vt extra de donat. c. 2.

Sed numquid episcopus potest remittere iniuriam factam filio, vt ff. de iniur. sed si vnius. §. filiofamilias. ergo episcopus potest. sed non credo quòd solus episcopus possit illam remittere. "nam episcopus procurator dicitur ecclesiasticarum rerum, vt 12. quæstio. prima. capit. vlt. vnde cum sit procurator, condītionem ecclesiæ non potest facere deteriorem, vt extra de donat. c. 2.

Sed numquid episcopus potest remittere iniuriam factam filio, vt ff. de iniur. sed si vnius. §. filiofamilias. ergo episcopus potest. sed non credo quòd solus episcopus possit illam remittere. "nam episcopus procurator dicitur ecclesiasticarum rerum, vt 12. quæstio. prima. capit. vlt. vnde cum sit procurator, condītionem ecclesiæ non potest facere deteriorem, vt extra de donat. c. 2.

Sine pœnitentia.] interiori, scilicet cordis contritione, sine qua cōditionem nulli datur venia, vt 24. q. 2. legatur. & j. ea. est iniusta. 50. dist. si quis diaconus. habita ergo cordis contritione potest sacerdos partem cere nō pt. vel totum remittere secundum qua. itatem personæ, loci, & tempo ris, vt 26. q. 7. de his.

SEMEL VERO. Hæc est quinta pars q. in qua probat, quòd peccata semel dimissa iterum non sunt punienda. Ioan. de Fan.

"iniuriam nobis factā remittere.

† *Semel vero culpa dimissa reciduo dolore iterum ad animum reuocari non debet.* † *al. rediuiuo*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sillic.]Casvs. Hug. sic ponit hunc casum. Stephanus male tractauit quemdam alium: sed dicebatur, quod ei de illa offensa satisfecerat, ille vero negabat. Scribit ergo Gelasius quibusdam episcopis vt super hoc cognoscant: & si inuenerint quòd Stephanus satisfecerit, & ille remiserit, non reuocent quod factū est: quia peccata dimissa in vltionem redire non debent. Si vero inuenerint nihil esse factum, studeant pro posse ad componendum inter eos. si hoc non potuerint facere, procedāt ordine iudiciario: & iudicio diffiniant causam, punientes culpam vbi inuenerint. Bene. eodem fere modo posuit casum: sed H. melius.

a ¶ *Acta sunt.*]ibi enim est agenda, vt 3. qu. 6. ibi.

b ¶ *Supplicatione.*] Bene dicit, supplicatione: quia si nō per preces, sed propter pecuniā remitteretur iniuria, infamis esset: nisi hoc fieret auctoritate iudicis, vt ff. de his qui no. infa. furti. §. pactus.

c ¶ *Recidiuo.*] " Arguquòd ex quo quis est absolutus, vel postquam pœnituit, q; amplius de illo crimine accusari non potest, vt extr. de accusa. de his criminibus. & 2. q. 1. prohibentur. similiter qui iurauit se non accusaturum aliquem, nō potest eum accusare[a], vt extra de accusa. veniens. licet possit denuntiare crimen suum, vt extr. de iureiurand. quemadmodum. in fin. immo eo ipso quòd quis dicit se nolle accusare, non admittitur accusans, vt ff. de adulte. §. finis negauerit. immo tacite renuntiat quis accusationi suæ, extra de his quæ fiunt à maio. par. capit. ex ore. in fin. & extra de off. dele. gratum. " Hoc autem fcias q; iniuria duobus collitur: vel remissione, vt hic: vel dissimulatione: & secundum hoc si iniuria illata est per metum, anno vtili aboletur, vt ff. quod metus cau. si cum exceptione. §. 1. si alio modo inferatur. tollitur continuo anno. inst. de iniur. in fi. C. de iniur. si nō conuitij. Si autē non reuocatur statim iniuria ad animum, amplius agi non potest, vt ff. de iniur. non solum. §. 1. & inst. de iniur. §. vlt.

d ¶ *Non patitur.*]De hoc agitur 5. dist. de pœ. dist. 4. diuina. & est hic argumentum, quòd post pœnitentiam non potest quis accusari. De hoc not. 33. q. 2. admonere.

e ¶ *Transactum.*]iudicis auctoritate intelligas: quia sine eius auctoritate non licet transigi pro iniuria illata, vt ff. de his qui not. infa. furti.

f ¶ *Afflicti.*]id est, iniuriati.

g ¶ *Vt remissibiliter.*] id est, si non vult dimittere iniuriam, non enim cogitur ad hoc, vt notaui 5. c. prox.

h ¶ *Perstet.*]id est, persistat.

SED OBIICITVR. Hæc est sexta pars quæstio. in qua probat quod iudices merentur in correctione subditorum, si tamen formam canonicam non excedant. Et hoc probat per 7. cap. Ioan. de Fant.

Casvs. Supradictum est quòd aliquis propriam iniuriam vlcisci nō debet. Nunc vero probat contrarium exemplo Heliæ, ad quem cū Achab rex Israel post sterilitatem trium annorum & sex mensium, quę facta est precibus Heliæ, mississet ei duos quinquagenarios, qui dicerent ei: homo Dei, rex Israel vocat te. ait eis, si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, & consumat vos, quod factum est. postea soluit hanc obiectionem, dicens, quod Helias propriam iniuriam non vindicauit, sed potius iniuriam Dei: ostendens esse verum Deum quem colebat.

¶ Apostolicus anathematizauit eos, qui cum ceperant, vel qui deinceps episcoporum aliquem ceperit. C. XXX.

GVilisarius[a] patritius noster mandauit[m] me ad se venire pacifice pro quibusdam ecclesiasticis dispositionibus in palatium Pincis: & ad primum & secundum velum[n] retinuit omnem clerum, & populum, qui mecum veniebat, & nullum permisit introire, nisi me solum, & Vigilium diaconum nostrum †. Me vero o vi retento, & ante prædictam[a] patritiam deducto miserunt in exilium: in quo subsistentor modo pane tribulatiōis, & aqua angustiæ. Ego tamen propterea non dimisi, nec dimitto officium meum: sed cum episcopis, quos congregare potui, eos, qui talia erga me egerunt, anathematizaui[p], & vnà cum illis Apostolica & synodali auctoritate statui, nullum vmquā taliter decipiendum, sicut deceptus sum: & si aliquis deinceps vllum vmquā episcoporum taliter deceperit, anathema maranthaq fieret in cōspectu Dei, & sanctorum Angelorum. *Idem Virgilio.* ¶ Habeto ergo cum his, qui tibi consentiunt, plenæ damnationis sententiam, sublatumque tibi nomē, & munus ministerij sacerdotalis[r] agnosce spiritus sancti iudicio & Apostolica à nobis auctoritate damnatus.

Vnde Gelasius Geruntio, Ioanni, Germano, & Petro episcopis.

¶ Iniuria, cum semel remittitur, iterum reuocari non debet. C. XXIX.

SI illic, vbi hæc acta sunt[a], præsentibus vtrisque constiterit & satisfeciſſe Stephanum, & supplicatione[b] susceptā, eum, qui male tractatus est, ignouisse, semel in ablatione remissa punitio recidiuo† c dolore non debet iterari: di unæ† scilicet imitatione clementiæ, quæ dimissa peccata in vltionem redire non patitur[d]. Sin vero nihil vel de satisfactione probabitur, vel de remissione transactum[e], dilectionis vestræ sermone monstretur: quatenus, siue nunc saltem poterit competens satisfactio prouenire, illud potius exerceatur, vbi animum sanare possit afflicti[f]: siue irremissibiliter[g] perstet[h] acerbitas, ibidem nihilominus vindicetur, vbi plectibilis est orta præsumptio.

6 *Sed obiicitur illud Ambrosij*[t] *Ad preces Heliæ ignis descendit de cælo, vt prophetæ vindicaretur iniuria.*] *Quod tunc intelligitur factum, quando Achab*† *rex Israel post sterilitatem illam trium annorū, & sex mensium, quæ facta est, quando precibus Heliæ clausum est cælum annis tribus, & mensibus sex, misit duos quinquagenarios ad Heliam, qui dicetent ei* [*Homo Dei, rex Israel vocat te: qui ait, si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, & consumat vos: & statim ignis descendit de cælo, & consumpsit eos*] *Quo facto non cuius meriti apud Deum esset voluit ostendere, sed quòd ille esset verus Deus, quem colebat, non ille, ad cuius cultum arma stu pro proprij corporis* Ezabel *nomullos provocabat, euidentissimis indiciis monstrare curauit. Iniuria ergo propheæ non alia, quàm iniuria Domini ipsius intelligitur: quæ in paucis vindicanda est, vt ceteri terreantur.*

Item obiicitur illud Siluerij Papæ ad Amatorem episcopum.

¶ *Sed & hic non suam, sed ecclesiæ iniuriam*

1 ¶ *Vilisarius.*]Casvs. Guilisarius patritius mandauit Siluerio vt ad se veniret in palatium Pincis: qui cum intrare vellet cum multitudine clericorum & laicorum, solus cum Vigilio diacone proditore permissus est intrare: clero & populo retento ad primum & secundum ostium cameræ palatij: vbi captus missus est in exilium: in quo exilio captiuus tenebatur. Ipse tamen cum episcopis, quos potuit congregare, anathematizauit Guilisariū cum complicib. suis: & quicumque decerero talia fecerit, sit anathema maranatha, idest, separatus à collegio sanctorū in aduentu Domini secundo. Vigilium vero diaconem cum suis fautoribus non solum anathematizauit, sed etiam depositit. *Sacerdotalis*: quod habitus erat, vel sacerdotalis, id est, clericalis.

m ¶ *Mandauit.*] Hic mandare ponitur pro rogare: sicut alibi pro mandare, vt 11. q. 3. rogo.

n ¶ *Velum.*]idest, cameram vel ostium.

o ¶ *Me vero vi retento.*] qui hoc modo includit clericum, licet alio modo non iniiciat manus in eum violentas, est excommunicatus, vt ext. de sen excom. cum desideres. in parte decisa.

p ¶ *Anathematizaui.*] supra ead. cap. inter querelas. contra. Sed dic quòd hæc iniuria contingit ecclesiam[c]. 64. distinct. Salonitanæ. Vel hic non erat superior iudex. 40. distinct. fi Papa. potest tamen iudex corporalem infligere pœnam pro offensa sua, vt 45. distinct. & qui emendat.

q ¶ *Maranatha.*]Dicitur maranatha aduentus Domini. 5. in 24. q. 3. §. fed qui. idest, vsque ad aduentum Domini sit excommunicatus, supple nisi pœniteat. sic 27. q. 1. de viduis.

r ¶ *Sacerdotalis.* Idest, clericalis, arg. quod alicui aufertur quod non habet, vt 5. q. 6. iusta. 27. q. 2. §. ex his omnibus.

SED ET HIC. Casvs. Soluit nunc Gratian. obiectionem de facto Siluerij, dicens quod Siluerius non est propriam iniuriam vltus: sed iniuriam ecclesiæ. Postea prosequitur secundum membrum illius §. Ecce. vbi dicitur quod delictum paucorum est punitum, vt ceteri terreantur. Sed quia hoc non probauerat: ideo nunc probat quod peccatum paucorum est puniendum quinque exemplis. & hoc si peccata sint manifesta. sed si occulta sunt, non debent

debent puniri. eo exemplo quo Christus non puniuit Iudam. & ad hoc vltimum sequens capitu. inducitur, cuius casus est planus. Ita quoque ordina litteram, non habet potestatem obiicere quem scit reum.

a ¶ *Quod autem*] Dicit 5. in ca. quid faciet. in §. ecce quòd crimina. quòd quandoque delinquentes sunt patienter expectandi: & illud membrum execurus est. dixit enim quod crimen quando quę in paucis est vindicandum, vt ceteri terreantur.

b ¶ *Vituli.*] 45. di. disciplina.

c ¶ *Vna die.*] " dum Phinees occidit Hebræum coeuntem cū Madianita, quam historiam habes 2. quæ. 7. §. item cum Balaam.

d ¶ *Murmurationis.*] quando Iudæi murmurabant in deserto propter carnes. volebant enim sibi constituere ducem, & reuerti in Aegyptum. 90. dist. alienus.

e ¶ *Bal.*]Hanc historiam habes 1. q. 1. cum scriptura.

f ¶ *Quòd vero peccata.*] istud spectat ad illud supra eod. §. his ita respondetur, sunt quædam.

g ¶ *Si quis.*] ¶ *Non habet.*] quia non est eius iudex.

h ¶ *Immunis est.*]à peccato participationis: nec imputatur ei si tacet, cum non possit illud probare. 2. q. 7. plerumque. licet autem iudex sciat aliquem criminosum, nō ideo statim potest eum âse abiicere, vt 6. qu. 2. fi tantum.

i ¶ *Sine accusatore.*] Excipiuntur casus posiri 2. qu. 1. de manifesta.

SIMILITER. Casvs. Dictum est supra, q; cum peccata sint occulta, non est sententia ferenda. Nunc vero ostendit Gratia. idem esse faciendum quando multitudo est in causa: vel peccans sociam habet multitudinem. & ad hoc inducit seq. c.

NOn potest.] Casvs. Parmenianus dicebat quod cū multitudo, vel illequi habet sociam multitudinem, est in scelere, qui corrigi non potest, fugiendum est tunc. Sed Augustī. docet non esse fugiendum, sed dolendum & gemendum: quia tūc misericordia Dei necessaria est: & cum facultas prædicandi non obtulerit, non est ei⁹ iudex.

k ¶ *Non potest.*]5. dist. 50. vt constituerētur.

l ¶ *Multitudinem.*]"Sic ergo ratione multitudinis nō exercetur vindicta[a], vt 1. q. 7. quoties. 3. e. ipsa pietas. & 9. q. 1. ordinationes. Dicitur autem hic multi plures quam xl. ext. de cle. exc. mi. latores.

m ¶ *Signum.*]scilicet Thau.

n ¶ *Misericordia.*]ex seueritate procedens.

Additio. vel dic seuera misericordia, i. Dei vltrix correctio. Gossr. quasi dicat Deo vltio relinquitur: quia homo non potest.

o ¶ *Separationis.*]idest, excommunicationis.

p ¶ *Infirmos.*] qui facile scandalizantur.

q ¶ *Cum facultas.*] id est, cum non contemnetur ei⁹ prædicatio. nam si nō proficit, potius tacere debet. 11. q. 3. quando.

r ¶ *Generali obiurgatione.*] 8. q. 1. quid autem.

PRAECEPTA. Casvs. Dictum est supra, q; mali in pace & sine scandalo sunt puniendi & corrigendi: sed quia hoc videbatur contrariū dictis euangelicis & Apostolicis, quæ ponuntur in superiori §. ex his omnibus, q est versus principium quæstiōis, vbi dicitur q; debemus esse misericordes inimicis, & eis benefacere: ideo nunc Grat. soluit hanc contrarietatem, dicēs q; illa dicta sunt intelligenda vt peccātib. relaxetur impunitas: & si sunt incorrigibiles, debemus eis aliquam ministrare, & dolere & gemere: do nec inuenta opportunitate per iudicē puniantur. Si autem corrigibiles sunt, debemus eis misereri: & nō esse nimis seueri contra eos: quod probat tribus auctoritatib. s ¶ *Præcepta.*] posita in superiori §. ex his omnibus.

t ¶ *Noli esse.*]hę auctoritates sunt expositæ 2. q. 8. §. his ita respondetur.

v ¶ *Donatis.*]loquitur ibi Apostolus de Corinthio, qui ad pœnitentiam rediit: & petiit Apostolus vt reciperent ipsum: & remitterent offensam, & est simile 35. q. 9. c. veniam.

EST iniusta.] Casvs. Ostēdit Ambrosius in hoc c. quod prælatus ecclesiæ nō debet inconsulte pectantem reconciliare: nec semper est ei parcendum, licet audiat eum iudex lacrymari. Et hoc probat quatuor rationib. s. auctoritate veteris testamēti vel legis: s. in Deuteronomio de quodam prœuaricatore qui inuitabat homines ad idololatriam: & exemplo Saulis & Latronis incorrigibilis & aspirantis ad exitia multorum: qui seruari nō debet. & exemplo iudicis, qui debet condemnandum, & absoluere absoluendum.

x ¶ *Est iniusta.*]sic iustitia quandoque dicitur esse falsa, vt 45. di. vera. nam sæpe vitia virtutes se esse mentiuntur. 41. dist. sæpe.

y ¶ *In lege.*]idest, Deuteronomio: vbi scriptum est de illo qui inuitat alios ad idololatriam. nec acquiescas ei: non audias eum, nec misereāris eius: sed statim occidas eum, vt 5. e. q. 5. fi audieris.

a ¶ *Diuina*

†*al. rediuiuo* † eadē fere verba hūr. de pœ. dist. 4. c. diuina.

" Pctū per pœnitentiā purgatū, an possit in accusationem deduci.

1 §. ea. quod Christus.

a Adde ad hoc glos. & Bar. 1. §. fi ma ritus. §. si ne gauerit. ff. de ad leg. Iul. de adul.

†*Ochoziae filius Achab* 4. Reg. 1.

" iniuria duob⁹ mod. remittitur.

b Sub. cuius filius fuit Achab. vt leg. 4. Reg. 1. pt. & 3. Reg. vit.

†*al. meum*

†*al. immania*

†*al. fiunt*

5. §. e. hæc autem.

Luc. 6. Rom. 12.

†*al. peccanti*

† *in persona Christi* Iori. Gl. interl. ibi.

4 Anfl. 12. c. 33. Poly. l. 6. tit. 21. Deut. 19. 1. Reg. 15.

Gal. 6.

Eccl. 7.

Iac. 2.

2. Cor. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Diuina.*]Si. ff.dep.si hominem.& ff.de dol.eleganter.§.item Labeo.inst.de lege Aqui.in fi.

b ¶*Et lacrymis.*][c]iudex non debet moueri ad lachrymas calamitosorum,vt ff.de of.præfi.obseruandam.& de pœ.di.3.sunt plures.

c ¶*Tradit.*]occasionaliter.

d ¶ *Si gladium.*] Sed quare hic redarguit ecclesia iudicem qui gladium reprimit: cũ aliàs petat Aug. reos non occidi[a], vt j.q.5. c.1. & ca.de occidendis? Sed dicas hic loquitur de incorrigibilibus:ibi de corrigibili bus.sic j.e.qu.5. proveniã. vbi deest.

e ¶ *Periculo.*]propter hoc verbum quidam hic dixerunt, quòd in criminali causa nõ esset mitius agendum cum reo, quàm cum auctore:quod non cõcedo, vt 35.q.9.veniã. in fin.

f ¶*Communionis.*] rerum quibus suspẽsus est:non intelligas hoc de sententia excommunicationis. nam ibi propter periculum non est differenda absolutio.nam quandoque fit absolutio à iudice non suo. vt extra de sent. exc. sacro. & ext.de ap.qua fronte. nisi velis intelligere in eo casu quãdo propter cõtumaciam detinetur aliqs diutius in excommunicatione.11.q.3.qui iubente. g ¶ *Facilitas.*] verum est quòd de iure non dat,sed de facto fæpe dat:& sic non ob.1.q.7 exigunt.

† *At qui, si quis latronis* Jorig.

a Præterea ecclesiastic[e] iudex liberaliter audit sacrilegos. 35.q.9. veniã. vbi d ¶

† *al.facilitate*

† *al.Denique*

1 Ex gl.ord. ibi.

† *al.commissio*

2 Beda Gal.6

3 Pol.l.6.tit. 21. Ans.l.13. c.71.

† *omnia*] vera lectio.

Nõ amisso.] Casvs. Dicitur in hoc c.quod iudex prętermissa discretione in mala causa pauperis misereri non debet: quia si iudex pauperi eius parcit, reddit eum nequiorem, cum videat sibi iustum fauere. *Amisso,* id est, dimisso, & derelicto. *Iudicio,* id est, discretione. *Saccello,* id est, paupértati corporis vel pecuniæ.

h ¶*Iudicio.*]id est, ordine iuris.

i ¶*Saccello.*] id est pauperi.Ioan.

Vo sita.]Casvs. Ostendit Aug. in hoc cap. quod duo sunt nomina:homo, scilicet & peccator: & in eo quod aliquis est homo,est ei misereñdum:in eo quod est peccator,est corrigẽdus:quia homo nõ liberatur à morte nisi puniatur in eo delictum : & huic officio correctionis inuigilare debet quilibet qui nomen habet & officium corrigẽdi,quod probatur vij. exẽplis, scilicet episcopi,pauperis, & diuitis,mariti,patris,iudicis& regis : quorum quilibet corrigere debet delictum secundum officium sibi commissum. Non est igitur contemnenda in peccatoribus eleemosyna,dummodo eorum iniquitatem persequamur.

k ¶*Quia homo.*]sic 86.dist. odio.

l ¶*Officio.*]correctionis.

m ¶*Nominis.*] i.secundum quòd aliquis nominatur vel prælatus vel pater, vt ostendit per exempla.

n ¶*Episcopo.*] Ex hoc c. & ex illo 5.c.ita cõsueuit dici q illud, Si peccauerit i te frater tuus , ad solos illos spectat, q ex potestate aliqua possunt puniri:sed certe hic non loquitur de denuntiatione , sed tantum de correctione:ad quam etiam alij tenentur, qui enumerãtur hic. nam & vicinis tenetur corrigere vicinũ suum, vt j.e.q.5. non putes. [e]Item quilibet tenetur alium occulte corrigere, vt extra de hęr.cum ex insueto.circa fi.

o ¶*Familiam.*] C. de emen.propinquor. l. vna.&33.q.2.placuit.

p ¶*Marito.*]5.7.q.1.ficut alterius.

q ¶*Quibusque pauperibus.*]5.42.dist.quiescamus.Ioan.

ITEM ILLVD. Casvs. Dictum est 5. q possũmus persequi peccatorem. sed cõtra hoc obiicitur ab hęreticis auctoritas Euangelij. Qui gladio , &c. Sed hãc auctoritatem determinat Aug. in sequenti. cuius casus planus est.

r *Ille gladium accipit.*]iniuste.

s ¶*Potestate.*]Nam potestas gladij tantum à principe habetur , vt c.1.o. Pann. 5.e.q.1.militare. & q. 2.c.1.

PORRO. Hæc est pars q. in qua probat magister per 13. auctoritates. qui sequitur ea die q le hære. Arriani de Fant.

t ¶ *Certe.*]5.ea.quàm magnum.

Iusplicet.]Casvs. Donatus cum esset capt[us] à Christianis cum quodã suo socio, vt cio & duceretur sup equum,se proiecit in terrã. vnde in corpore suo grauiter læsus fuit:locutus vero istud non fecit , sed se seruare iuste nullũ persequatur. Nam iuste hæreticos persequimur &a-lios peccatores, & sic Christus persecutus fuit illos, quos de tẽplo eiecit.

t ¶*Illud Hieronymi.*]5.e. qui secundũm carnem.

Nimium sunt.]Casvs.Hoc c.diuiditur in duas part. In prima innuitur quòd Vincentius Donatista conquerebatur,quòd Christiani ipsum per sequebantur iniuste: sed Augu. ostendit q ipsum

† *al.sicut mala peccato*

4 Ex isto textu infertur qd absolutio si est differẽda cogit. cor.tex.l.6. cum ibi no. C.d sum.tr. "Correctio occulta est præcepti.

† *al.præcepit*

ipsum iuste pęsequuntur,& hoc ,pbat 9.rationib. q i ipsa littera patent,& 4.exẽplis,s. prophetarũ , Christi, & Apostolorũ,& Imperatoris. In 2.parte dr, q nullius crimen nocet nescienti:qa facta malorũ q ,pbari ñ pñt , nõ coinquinant quẽquã: nec deserẽdi sunt boni pp malos: sed mali sunt tolerãdi pp bonos. Secũda ps inci.ibi,*Certe nullius.* Prima rõ incip.ibi, *Si enim.* Secunda ibi, *At enim quibusdam.* Tertia ibi, *Itẽ post aliqua.* Quarta ibi , *Meliora.* Quita ibi,*Melius.* Sexta ibi,*Vtilius.* Septima ibi , *Item post pauca.* Octaua ibi,*Et cum noueritis.* Nona ibi,*Item si semper.* Exempla satis patent.

u ¶ *Non omnis.*] 5.q.5.non omnis.

b ¶*Tollitur.*]5.ea.duo contra.

c ¶*Cogi.*]5.45.dist.c.2. contra. Sol. ab initio nemo cogẽdus est ad bonũ, sed aliqs cogitur perseuerare in eo qd incepit, vt j.e.q.5. ad fidem. nec obuiat quod dr de Paulo qui ab initio fuit coact[us]. ver.fi nã hic arg. à minor.i. & c.q ex quo Paulus ab iniverf.mi tio fuit coactus, ergo ñDñs alij possunt ex post fa cto cogi.

d ¶*Et mali.*]vt Ismael Isaac,& Saul,Dauid.

e ¶*Boni malos.*] vt Helias gnquagenarios.

f ¶ *Et prophetæ.*] vt Moyses Aegyptum, vt 3.ea.q.3.non in inferenda.

g ¶*Nocẽdi causa.*]q.d. plus causam facti q factum cõsiderabimus, vt j.ead.q.8.occidit.

h ¶ *Constituit.*] C.de hære. Arriani[b]. Ioan. de Fant.

i ¶ *Certe.*]5.ea.quàm magnum.

Iusplicet.]Casvs. Donatus cum esset capt[us] à Christianis cum quodã suo socio, vt cio & duceretur sup equum,se proiecit in terrã. vnde in corpore suo grauiter læsus fuit:locutus vero istud non fecit , sed se seruare iuste nullũ persequatur. Nam iuste hæreticos persequimur &a-lios peccatores, & sic Christus persecutus fuit illos, quos de tẽplo eiecit.

t ¶*Illud Hieronymi.*]5.e. qui secundũm carnem.

Nimium sunt.]Casvs.Hoc c.diuiditur in duas part. In prima innuitur quòd Vincentius Donatista conquerebatur,quòd Christiani ipsum persequebantur iniuste: sed Augu. ostendit q ipsum

do vtilissimus , & misericordissimus extitisset.Sed plane salute re parata tanto ei vberius gratias ageret,quanto sibi eum minus peperciſſe sensisset.*& post pauca.* ¶ At enim quibusdam ista nõ prosunt. Nũquid ideo negligẽda est medicina : quia nonnullorum est insanabilis pestilentia ? *Item post aliqua.* ¶ [1]Nom omnis [a] ,qui parcit,amicus est : nec omnis,qui verberat, inimicus.Meliora sunt vulnera amici,quam blãda† oscula inimici. Melius est cũ seueritate diligere, quam cum lenitate decipere. Vtilius esurienti panis tollitur [b] ,si de cibo securus iustitiã negligebat, quàm esurienti panis frangitur, vt iniustitiæ seductus acquiescat. *Item post pauca.* ¶ Putas neminem debere cogi [c] ad iustitiam:cum legas patremfamilias dixisse seruis: [Quoscumq; inueneritis , cogite intrare :] cum legas etiam ipsum primo Saulũ,postea Paulũ ad cognoscendã & tenendã veritatem magna violentia Christi cogentis esse compulsum. *Item post pauca.* ¶ Et noueris aliquando furẽ auertẽdis pecoribus pabulũ spargere,&aliquando pastorẽ flagello ad gregẽ pecora errãtia reuocare. *Item infra.* ¶ Si semper esset culpabile persecutionem facere, nõ scriptũ esset in sanctis libris[Detrahentẽ proximo suo occulte, hũc persequebar.] Aliquando ergo & qui eam patitur,iniustus est:& qui eam facit,iustus est.Sed plane semper & mali [d] persecuti sunt bonos,& boni persecuti sunt malos [e] :illi nocendo per iniustitiam, isti† consulendo per disciplinã:illi immanter,isti temperãter : illi seruientes cupiditati,isti charitati.Nam qui trucidat, nõ cõsiderat quẽadmodum laniet:qui autẽ curat, considerat quemadmodum secet. Ille enim persequitur sanitatẽ,iste putredinem. Occiderunt impij prophetas, occiderũt impios,& prophetæ[f].Flagellauerũt Iudei Christũ,Iudęos flagellauit & Christus: traditi sunt Apostoli ab hominibus potestati humanę:tradiderũt & Apostoli homines potestati satanæ.In his omnibus quid attenditur, nisi quis eorũ pro veritate, quis pro iniquitate,quis nocendi causa [g] ,quis emẽdãdi? *& paulo post.* ¶ Constãtinus Imp.primus cõstituit [h] ,vt res conuictorum,& vnitati peruicaciter resistẽtium fisco vẽdicarẽtur. *& post pauca.* ¶ Certe [i] nullius crimen maculat nescientem. *Item infra.* ¶ [2]Facta nocẽtium, quæ innocẽtibus demonstrari,vel ab innocẽtibus credi nõ possunt, nõ inquinant quemquam,si propter innocentiũ cõfortium etiam cognita substinentur. Non enim propter malos boni deserendi:sed propter bonos mali tolerãdi sunt, sicut tolerauerunt propheræ eos, contra quos tanta dicebant , nec communionem sacramentorum illius populi relinquebant.

a ¶ Donatistæ.] *Apud Anselmum titulus est,* Augustinus Vincentio,*Initium vero capitu li est.*Donatistæ nimium,*& apud B.August.* Sed Donatistæ nimium , *propterea reposita esse hoc loco dictio,*Donatistæ,*inducta autem in titulo.Ibi enim antea legebatur,* Augustinus ait Vincentio Donatistæ.

2 ¶ Potestates.] *Sequebatur in vulgatis,*Cæculares,*quæ vox abest à plerisque vetustis,et Anselmo,& originali. Multa vero alia ex ipso præsertim originali sunt emendata.*

*Idem Donato presbytero, epist.*204.

¶ Hæretici ad salutem etiam inuiti sunt trahendi. C. XXXVIII.

[3] Displicet tibi , quia traheris ad salutem:cũ tam multos nostros ad perniciem traxeris? Quid enim volumus, nisi te comprehẽdi,& præsentari,& seruari, ne pereas? Quòd autẽ in corpore læsus es:ipse tibi fecisti,q iumento tibi mox admoto vti noluisti, & te ad terram grauiter collisisti. Nam vtique alius [k] ,qui adductus est tecum, collega tuus,illæsus venit,qui talia sibi ipse nõ fecit. Sed neq; hoc putas tibi fieri debuisse, quia neminẽ existimas cogẽdum esse ad bonũ. Attẽde quid dixerit Apostolus [Qui episcopatũ desiderat,bonum opus desiderat.] Et tamen tam multi vt epatum susciꝑiant, tenẽtur inuiti [l] ,perducuntur, includũtur,custodiuntur,patiuntur quę nolũt:donec eis adsit voluntas suscipiendi operis boni. Quanto magis vos ab errore pernicioso,in quo vobis inimici estis, trahendi estis , & perducendi ad veritatem vel cognoscendam,vel eligendam,non solũ vt honorem salubriter habeatis : sed etiam ne pessime pereatis ? ¶ Dicis Deum dedisse liberum arbitrium : ideo nõ debere cogi hominem nec ad bonum. Quare ergo illi , de quibus supra dixi , coguntur ad bonum? Attende [a] ergo,quod considerare non vis.Ideo voluntas bona misericorditer impenditur, vt mala voluntas hominis dirigatur. Nam quis nesciat nec dãnari hominem , nisi merito malæ voluntatis : nec liberari,nisi bonam habuerit voluntatem? [3] Non tamen ideo,qui diliguntur, malæ suæ voluntati impune, & cludeliter permittendi sunt : sed vbi potestas datur, & à malo prohibendi, & ad bonum cogendi. Nam, si voluntas mala semper sũę permittẽda est libertati:

a ¶*Sed*

3 Poly.ibid. nec fortis erat ad puniendũ delinquẽtes: c.57. hodie aũt cũ sit fortis & potẽs,inuitũ ad bonum cogere debet.& hoc ,pbat auctoritate Euangelij. Prima obiectio Donati est ibi, *Sed neque hoc putat.* Secũda ibi,*Dicis Deũ.* Tertia ibi , *Nolt ergo tam dicere.* quarta ibi, *Repetis sicut audio.*

k ¶ *Alius.*]ar. optimũ, q ex quo vnus secure pt venire ad iudicũ: ergo &alter.sic ex.dele.bonæ.in fi.[c]similiter dicit lex : ex quo tutor suã pecuniam bñ collocauit:ergo & pecuniam pupilli po tuit bñ collocasse. ff. de admi.tu.tutor.§.1. Similiter ex quo res tuas cõseruasti.& res ẽt cõmodatas cõseruare debuisti.ff.commo.si vt certo.§.com modatũ.in fin.tũ hoc arg.fallit:nam &licet aduersarius meus ẽt venire nõ poterat, venit:non ió sequitur quòd ego tenebar venire, vt ff.de arbit.l.si cum dies.§.pen.

[c] "Diligẽs in tuit bñ collocasse. ff. suis,debet i alienis simi liter facere.

l ¶*Inuiti.*] Quid ergo est qd dr,q nemo cogitur crescere inuit[e], vt 74.dist.gesta.& ca. vbi.sed ibi loqtur,cũ malo zelo q cogitur. tũ hęc est veritas q si aliqs semper esset nolens,non deberet cogi. De hoc not.8.q.1. in scripturis.

Additio. De hoc ẽt no.40.dist.ań omnia. &61.di.Catinensis. & melius 2. q. 6. bidoũ. in princ.ver.appellare.ibi videas.Arch.

4 Pan.l.8. c.17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Sed etiam latera.*] 3.45.dist.6.Salomon.
b ¶ *Negligentes.*] vt 86.dist.c.1.& vlt.
c ¶ *Quo morereris.*]
« Bona scipsos interimunt, fisco merítum qñ applicátur si pp conscientiam delicti hoc centur. « bona illorũ q̃ seipsos interimunt, fisco merítum qñ applicátur si pp confiscio applicati hoc faciant: secus si pp impatientiam alicuius doloris, vt ff.de bon. eor. qui ante sent. sibi mor. conſc. l. pen.
d ¶ *Debuisti.*] 3.ea.q.5. si non licet. & ca. non est nostrum. & de con sec. dist. 2. prima.
e ¶ *In viæ.*] id est, hæreses & schismata.

Prouerb. 23. Ezech. 34. Hier. 33.

QVando vult.] Casvs. Hæreticí mirabãtur si ecclesia eos corrigebat, vel si sæculares iudices, vel príncipes mouebãtur cõtra eos. Sed dicit Aug. q̃ ipsi mirari si debẽt, si ecclesia, vel príncipes sæculares eos corrigãt: & hoc probatur exẽplo Saræ, q̃ correxit Agar ancillã suã: sic & ecclesia dẽt corrigere hæreticos. & exẽplo Nabuchodonosor, q̃ fecit edictũ vt quicumque dixerit blasphemiã in Deum Sidrac, Misac, & Abdenago, in interitum iret, & domus eius in dispersionem.
f ¶ *A Sara.*] id est, ab ecclesia.
g ¶ *Agar.*] i. conuenticula hæreticorum.
h ¶ *Hereditatem.*] 3. 32. q. 4. recurrat. sed 3. 32. q. 4. dicat cõtra. sed hic de cœlesti, ibi de hereditate terrena, vt 1. q. 4. Iudæi.

« Principes ecclesias tueri debẽt.

i ¶ *Pacatam.*] « ad hoc ẽm cõstituti sunt príncipes, vt tueantur ecclesias, vt 3. c. q. 5. príncipes. & si noluerint tueri, possunt excommunicari, vt 3. ea. administratores.
k ¶ *Matrem.*] 3. 12. q. 2. qui abstulerit. & 22. q. 4. recurrat.

quare Israelitæ recusantes, & murmurantes tam duris flagellis à malo prohibebantur, & ad terrã promissionis compellebantur? Si voluntas mala semper suæ permittenda est libertati: quare Paulus non est permissus vti pessima voluntate, qua persequebatur ecclesiam: sed prostratus est, vt excæcaretur: excæcatus, vt mutaretur: mutatus, vt mitteretur: missus, vt qualia fecerat in errore, talia pro veritate patereturr? Si volũtas mala semper suæ permittenda est libertati: quare monetur pater in scripturis sanctis, filium durum non solum verbis corripere, sed etiam latera [a] eius tundere, vt ad bonam disciplinam coactus, ac domitus dirigatur? Vnde idem dicit [Tu percutis eũ virga: animam autẽ eius liberas à morte.] Si mala volũtas semper suæ permittenda est libertati: quare corripiuntur negligentes [b] pastores, & dicitur eis [Errantem ouem non reuocastis: perditam nõ inquisistis] Et vos oues Christi estis: characterem Dominicum portatis in sacramento, quod accepistis: sed erratis, & peritis: Non ideo vobis displiceamus: quia reuocamus errantes, & quærimus perditos. Melius enim facimus voluntatẽ Domini monentis, vt vos ad eius ouile redire cogamus, quàm consentiamus volũtati ouium errãtium, vt perire vos permittamus. ¶ Noli ergo iã dicere, q̃d te affidue audio dicere: Sic volo errare: sic volo perire: Meli⁹ enim nos hoc omnino nõ permittimus, quãtũ possum⁹. Modo, q̃ te in puteũ, vt morereris [c], misisti, vtiq; libera voluntate fecisti: Sed q̃ crudeles essent serui Dei, si huic malæ voluntati tuę te permitterẽt, & nõ te de illa morte liberarent? Quis eos non merito culparet? Quis non impios rectè iudicaret? Et tamen tu te volens in aquam misisti, vt morereris: illi te nolentem de aqua leuauerunt, ne morereris. Tu fecisti secundum voluntatem tuam, sed in perniciem tuam: illi cõtra voluntatem tuam, sed propter salutem tuam. Si ergo salus ista corporalis sic custodienda est, vt etiam in nolentibus ab eis, qui eos diligunt, seruetur: quanto magis illa spiritalis, in cuius desertione mors æterna metuitur? quamquam & in ista morte, quam tibi tu ipse inferre voluisti, non solum ad tempus, sed etiam in æternum morereris: quia etsi non ad salutem, non ad ecclesiæ pacem, non ad Christi corporis vnitatem, nõ ad sanctam, & indiuiduam charitatẽ, sed ad mala aliqua cogereris: nec sic tibi ipse mortem inferre debuisti [d]. Cõsidera scripturas diuinas, & discute quantum potes, & vide vtrũ hoc fecerit aliquis aliquando iustorum, atq; fidelium: cũ ab eis tanta mala perpessi sunt, qui eos ad æternum interitũ, nõ ad vitam æternam, quo tu cõpelleris adigebãt. *& post pauca.* ¶ Repetis, sicut audio, quod in Euangelio scriptũ est, recessisse à Domino lxx. † discipulos, & arbitrio suę malę, atq; impiæ discessionis fuisse permissos: ceteris q; xij. qui remanserant, fuisse responsum. [Nunquid & vos vultis ire] Et non attendis, quia tunc primum ecclesia nouello germine pullulabat, nondũque in ea fuerat cõpleta illa prophetia: [Et adorabũt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruient illi:] Quod vtiq; quanto magis impletur, tanto maiore vtitur ecclesia potestate, vt non solum inuitet, sed etiam cogat ad bonum. Hoc tunc Dominus significare volebat: qui quamuis haberet magnam potestatem, prius tamen elegit commendare humilitatem. Hoc & in illa conuiuij similitudine satis euidenter ostendit, vbi misit ad inuitatos, & venire noluerunt, & ait seruo: [Exi in plateas [a], & vicos ciuitatis: & pauperes ac debiles, cæcos & claudos introduc huc. Et ait seruus domino: Factum est, vt imperasti, & adhuc locus est, & ait dominus seruo: Exi in vias [e], & sepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea:] Vide nunc, quemadmodum de his, qui prius venerunt, dictum est, introduc eos: nunc † dictum est, compelle. Ita significata sunt ecclesiæ primordia adhuc crescentis, vt essent vires etiam compellendi.

Io. 6.
† Al. lxxij.
Psal. 71.
Luc. 14.
† al. non

a ¶ Attende ergo.] *Locus hic (quemadmodum & multa alia in hoc capite) emendatus est ex B. Augustino. antea legebatur,* Attẽde ergo, & considera, quòd non ideo voluntas bona misericorditer impenditur, vt mala voluntas hominis diligatur.
a ¶ In plateas.] *Sic emendatum est ex Euangelio B. Lucæ expunctis duabus vocibus. antea enim legebatur,* exi cito in vias, & plateas.

Idem super Ioannem, tractatu 11. ad c. 3.

¶ Hæretici vtiliter patiuntur, quæ catholici vtiliter inferunt.

C. XXXIX.

QVando vult Deus concitare potestates aduersus hęreticos, aduersus schismaticos, aduersus dissipatores ecclesiæ, aduersus exsufflatores Christi, aduersus blasphematores baptismi, non miretur: quia Deus concitat, vt à Sara [f] verberetur Agar: cognoscat se Agar [g], & ponat † ceruicem: quia cũ humiliata discederet à domina sua, occurrit ei Angelus, & ponat dixit [Quid est Agar ancilla Sarę?] Cum questa esset de domina, quid audiuit ab Angelo? [Reuertere ad dominam † tuam.] Ad hoc ergo affligitur, vt reuertatur, atque vtinam reuertatur, quia proles eius, sicut filij Iacob cum fratribus hereditatem [h] tenebit. Mirantur autem, quia commouentur potestates Christianæ aduersus detestandos dissipatores ecclesiæ. Si non ergo mouerẽtur, quomodo redderẽt rationem de imperio suo Deo? Intendat charitas vestra, quid dicam: quia hoc pertinet ad reges sæculi Christianos, vt temporibus suis pacatam [i] velint matrem [k] suam ecclesiam habere, vnde spiritaliter nati sunt.

Psal. 88.
† al. supra

& paulo post. ¶ Nabuchodonosor rex decreuit dicens [Quicumque dixerint blasphemiam in Deum Sidrach, Misach, & Abdenago, in interitũ erunt, & domus eorũ in perditionem.] Ecce quomodo sęuit rex alienigena, ne blasphemaretur Deus Israel, q̃ potuit tres pueros de igne liberare. Et nolũt, vt sæuiant reges Christiani, quia Christus exsufflatur, à quo non tres pueri, sed orbis terrarum cum ipsis regibus à gehennatũ igne liberatur. *& infra.* ¶ Quomodo ergo isti reges isti non moueantur, q̃ nõ tres pueros attendũt liberatos de flamma. sed seipsos liberatos de gehẽna? quãdo vidẽt Christum, à quo liberati sunt exsufflari in Christianis? q̃ uando audiunt dici Christiano, dic te non esse Christianũ? Talia facere volunt, & saltem talia pati nolũt. Nam videte qualia faciunt, & qualia

a ¶ *Temp*

a ¶ *Temporales.*] videsergo q̃ hæretici sunt occidendi. primo tñ sunt admonẽdi. i. e. si inuenitur. in ſi. & 3. q. 5. si audieris. Qualiter sit cogendus, dixi 24. q. 1. quæ domus. in ſi.

iuo p. 10. c. 75.

QVi peccat.] Casvs. Petilianus concẽsquereba tur dicẽs, q̃ Christiani ipsum & alios hæreticos iniustè persequebantur. & ipsi se iustè defendebant à Xpianis. sed ostendit Aug. q̃ ecclesia Christiano rũ iustè persequitur ipsum, & alios hæreticos. Et hoc probat 9. exẽplis, scilicet exẽplo prophetæ dicẽtis: Detrahẽtẽ pximo suo, &c. & exẽplo Pauli, q̃ tradidit hominẽ sathanæ in interitũ carnis: & exẽplo Christi, q̃ emẽtes & vẽdẽtes de templo flagellatos eiecit. & exemplo patris, & mariti, dñi, & possessoris, iudicis, & regis. Et pbat, q̃ nõ debet se defendere auctoritate Dñi dicẽtis: Ego aũt dico vobis ſi resistere malo. vltima sex exẽpla sunt circa finẽ cap. & incipiunt ibi, *Nã quotidie videmus.*

Psal. 100.

1. Cor. 5. 1. Tim. 1. Ioan. 2.

Alia vero tria pcedũt cum auctoritate Dñi. b ¶ *Legis.*] ſi. 14. q. 5. dixit. arg. contra 33. q. 5. soluit.

c ¶ *Detrahentem.*] q. d. manifeste vos possumus plecq. nõ latẽter.

Psal. 88.

d ¶ *Si.*] id est, an.
e ¶ *Tradidit.*] ſicut nos tradimus hæreticos principibus.
f ¶ *Zelus.*] zelus hic pt poni in bona vel mala significatione.
f ¶ *Zelus.*] i. indignatio, quam habui erga eos, q̃ domo tua: & qa dehonestabant tẽplũ tuum. 1. q. 3. saluator. ver. pẽsandũ. « Vel zelus domus, i. amor quẽ habui ad templũ, comedit me, i. fuit mihi causa inuidiæ propter quã occiderunt me.

Zelus domus tuæ comedit me. Ioan. 2.

g ¶ *Traditorem.*] id est, tradentem. Ioan.
h ¶ *Exemplis.*] multa hẽc exẽpla vbi Christus fuit persecutus aliquos, vt 3. ea. c. nimium. & c. displiceat.

Matth. 5.

i ¶ *Ego autem.*] « talis est sensus huius litteræ, hæretici obiiciebãt Augustino, q̃ ecclesia eos persequere tur cõtra præceptum Dñi, q̃ dixit: Nolite resistere malo, aut ſi ſie ri pt, &c. eandẽ auctoritatem retorquet Augustinus, ab quo obiiciebãtur hæc contra hoc faciebant, cũ ipſi cẽdib, & fustibus resistebãt. Sed ad hoc ipſi rndebant: qa hoc faciebãt sine offensione huius præcepti. defendendo se &

Obiicitis resistendi est.

Vel, ordinem

patiuntur: occidunt animas, affliguntur in corpore: sempiternas mortes faciunt, & temporales [a] se perpeti conqueruntur.

Iam contra litteras Petiliani, lib. 2. c. 79.

¶ Ecclesia hæreticos ratione persequitur. C. XL.

QVi peccat, non peccat legis [b] auctoritate, sed contra legis auctoritatem. Quia vero interrogas me, quæ sit ratio persequẽdi, vicissim te interrogo, cuius sit vox in psalmo dicentis [Detrahentẽ [c] secreto proximo suo, hũc persequebar.] Quære itaq; persecutionis vel causam vel modũ: & noli tanta imperitia generaliter malorũ persecutiones † reprehendere. *& infra, c. 82.* ¶ Non enim persequimur vos, nisi quẽadmodum veritas persequitur falsitatẽ. *Item supra c. 10.* ¶ Petilianus dixit, si [d] Apostoli persecuti sunt aliquẽ, aut aliquem tradidit Christus? Augustinus respondit, possẽm quidem dicere ipsum satanã omnibus malis hominibus esse peiorem, cui tamen tradidit [e] Apostolus hominem in interitum carnis, vt spiritus sit saluus in die Domini Iesu: itemq; alios, de quib⁹ dicit [Quos tradidi satanæ, vt discant nõ blasphemare.] Et Dominus Christus flagellatos expulit de templo improbos mercatores, vbi etiã connexum est testimonium scripturę dicentis [Zelus [f] domus tuæ comedit me.] Ecce inuenimus Apostolum traditorẽ [g], Christũ persecutorem. *& infra, c. 19.* ¶ Postremo, quare per violentissimas turbas etiam vltro improbi estis ecclesiis catholicis, vbi poteritis aduertere, quod innumerabilibus exemplis [h] res ipsa indicat? Sed dicitis, vos loca vestra defendere: & resistitis fustibus, & cędibus, quibuscumq; potueritis. Quare ibi non audistis vocem Domini dicentis, [Ego autem [i] dico vobis [k], nõ resistere malo [l]?] Aut si fieri potest, vt aliquando rectè per vim corporalem resistatur violẽtis, nec ideo præceptum violetur, quod audiuimus [m] à Domino [Ego autem dico vobis, nõ resistere malo:] cur non etiam hoc fieri potest, vt per ordinarias †, & legitimas potestates [n] de sedibus, quę illicite vsurpãtur, vel ad iniuriam Dei retinentur, pius expellat impium, & iustus iniustum? Neque enim eo modo [o] persecutionem passi sunt pseudoprophetæ ab [p] Helia, quomodo ipse Helias à rege [p] nequissimo, aut, quia flagellatus est Dominus à persecutoribus, propterea passionibus eius comparandi sunt: quos ipse de templo flagellatos eiecit. Restat ergo, vt nihil aliud requirendum esse fateamini, nisi vtrũ iuste, an impie vos separaueritis à communione orbis terrarum. Nam si hoc inuentum fuerit, quod impie feceritis: non miremini, si nõ desunt ministri Deo, per quos flagellemini: quia persecutionem patimini non à nobis: sed, sicut scriptum est q̃, ab ipsis factis vestris. *Et in lib. de vnitate ecclesiæ, c. 17.* De persecutione vestra querela sedabitur: si cogitetis, & intelligatis prius non omnem persecutionem esse culpabilem. Alioqui nõ laudabiliter diceretur [Detrahentem secreto [r] proximo suo, hunc persequebar.] Nam quotidie videmus & filiũm de patre tãquam de persecutore suo conqueri [s], & coniugem de marito, & seruum de domino, & colonũ de possessore, & reum de iudice, & militẽ, vel prouincialem de duce, vel rege: cum illi plerumque ordinatissima potestate homines sibi subditos per terrores leuiorum † pœnarum à grauioribus malis prohibeant, atque compescant: plerumq; autem à bona vita, & à bonis factis minando, & sæuiendo deterreant. Sed cum à malo, & illicito prohibent: correctores, & consultores sunt: cum autem à bono, & licito: persecutores, & oppressores sunt. Culpãtur etiã, qui prohibent à malo: si modũ peccati modus [t] coercitionis excedat.

a ¶ *Temporales.*

Idem in epist. 48. ad Vincentium.

¶ A regibus terræ contra inimicos suos auxilium petat ecclesia. C. XLI.

NOn inuenitur [u] exemplum in Euangelicis, & Apostolicis litteris, aliquid petitum à regibus terrę pro ecclesia [x], & contra inimicos ecclesiæ. Quis negat non inueniri? Sed nondum implebatur illa prophetia [Et nũc reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram: seruite Domino in timore.] Adhuc enim implebatur illud, quod in eodem psalmo paulo superius dicitur [Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius.] Verumtamen si facta præterita in propheticis libris figuræ fuerunt futurorum: in rege illo, qui appellabatur Nabuchodonosor [y], vtrumque tempus figuratum est, & quod sub Apostolis habuit, & quod nũc habet ecclesia. Temporibus itaq; Apostolorum, & Martyrum illud implebatur, quod figuratum est, quando rex memoratus pios, & iustos cogebat adorare simulacrum, & recusantes in flammas mittebat. Nunc autem illud impletur, quod paulo post in eodem rege figuratum est, cum cõuersus ad

Dan. 3.

fua. dicit ergo Aug. q̃ multo magis per legitimas potestates possumus eos repellere de suis sedibus.
k ¶ *Dico vobis.*] ſi. 1 vos idem retorqueo.
l ¶ *Malo.*] ſi. per malũ.
m ¶ *Quod audiuimus.*] vt ipſi dicunt.
n ¶ *Potestates.*] vult ergo Aug. q̃ q auctoritate iudicis expellit aliquem à possessione sua, q̃ iuste possideat. sic ff. de ac. poss. iuste. ff. quod met. cau. l. 3.
o ¶ *Eo modo.*] quia Helias iuste, & illi iuste. 3. ea. 5. sed obiicitur.
p ¶ *A rege.*] ſi. Achab.
q ¶ *Sicut scriptum est.*] in libro sapientiæ [a].
r ¶ *Secreto.*] id est, in absentia.
s ¶ *Conqueri.*] secũdũ canones, ergo filĩ pt conqueri de patre, vt no. 2. q. 7. quæritur [b].
t ¶ *Modus.*] ſi. n. prælatus excedit modũ in corrigẽdo deponi pt, vt 45. di. cum beatus. nõ tñ pp hoc dẽt petere veniã à subditis, quos correxit, vt 86. dist. quando. Io. de F.

a 3. c. in fi.
Psal. 100.
b Et no. 3. c. ſi ecclesia. ibi videas. Prælatus excedẽs modũ in corrigẽdo deponi pt. vide quos.

NOn inuenitur.] Casvs. Vincentius quæsiuit ab Aug. vbi inueniatur exemplũ, q̃ ecclesia petierit auxiliũ à Regibus terræ cõtra inimicos. Et rndet Aug. q̃ non inuenitur in Euangelio, nec in Apostolo illud exemplum. Inueniũtur tñ duo exẽpla Nabuchodonosor regis, in quib. vtrũq; significatur, f. primitiuæ ecclesiæ, in qua iusti ab impiis cogebãtur ad malũ: & ecclesiæ, q̃ nunc est, in qua hæretici coguntur à Christianis non ad mortem, sed ad exilium vel damnum rerum temporalium.

† al. leuium

cAl. persecutione. Psal. 2.

u ¶ *Non inuenitur.*] hæc sunt verba hęreticorum.
x ¶ *Pro ecclesia.*] Paulus tamen in sua persona « petiit, vt 3. q. 3. Maximianus.
y ¶ *Nabuchodonosor.*] 3. dist. 9. c. 1.

a ¶ *Pat*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶*Patiebantur.*]tunc tpis psequebãtur impij Christianos, modo econuerso fit.
b ¶*Rumoribus.*]arg. q̃ pp rumores nõ fit aliqs cogẽdus ad expurgationem, vt 11. q. 3 in cunctis. ext. de eo qui eo. cõf. vx. fug. sup. eo. c ¶*Sacrificia.*]C. de sacrifi. pagan. l. 1.
† *al. illius* d ¶*Potius.*] " i, prius. & sic ponitur hęc dictio, potius. extra de sponsa. reqsiuit. bñ em puniuntur hæretici fi nõ resipiscant, vt 8. e. quando vult. in fi.

" Potius q̃ que prius significat.

S. ecclesia.]Casvs. Augustinus suadebat Bonifacio comiti vt hæreticos psequeretur, qd cũ facere vellet, hæretici duo sibi obiiciebãt. Primo, q̃ vera ecclesia, vel sanctus homo nullũ psequi dẽt, sed potius pati persecutionẽ. Sed Aug. duob. exemplis ostẽdit, vno, s. Saræ, p quã significatur ecclesia, & Prophetę dicẽtis, Persequar inimicos meos. &c. q̃ eccle sia iuste psequitur hæreticos: hæretici vero iniuste persequuntur ecclesiã. Secũdo obiiciebant, q̃ Apostoli à regib. terre cõtra inimicos nũq̃ auxilium petierũt. Et rũd. Aug. aliud tps fuisse tũc, & aliud modo. tũc. n. reges erãt infideles, ho die vero Christiani re periuntur. Et ad hoc
z Polyc. l. 7. tit. 11. Anf. l. 15. c. 14. pbãdũ duas auctoritat. Prophetę iducit.
Gal. 4. e ¶*Si ecclesia.*]dicebãt hitici, q̃ ecclesia potius deberet pati psecutionẽ, quã facere.
" Sara persequebatur ancillam. quod improbat Aug. " exẽplo Saræ, quę significat ecclesiã, q̃ persequebatur ancilla. Itẽ pbat auctoritate illa, Persequar inimicos, & cõprehẽdã illos, &c. secundo dicit quandã persecutionẽ iustã, quandã iniustã.
f ¶*Melius.*]proprie dr̃ perseq̃ q̃ ad malũ psequitur, vt 3. e. q. 5. non vos. & ideo dicit, melius, i. iubtilius, vt tri ex loco isto, q̃ dũs nõ possit facere iniuriam seruo suo: arg. 8. e. qui peccat. in fi. æque. n. punitur dũs interficiendo seruum suum, sicut liberũ hominẽ. vt 50. dist. si qua fẽmina. " Et sic dico secundũ canones, q̃ filius pt agere cõtra patrẽ, & ecõuerso, vt 2. q. 7. q̃ritur. " sic pt dici q̃ seruus pt agere cõtra dñm de iniuria sibi facta, si sine cã ẽquiat in ipsum dñs, vel si immodate sæviat, licet aliud sit secũdum leges. C. de emen. ser. l. vnica. Nam & pr agit cõtra filium cõtumaPsal. 17.
" filij cõtra patrẽ, & ecõuerso, agere potest.
" seruus pt agere cõtra dominum.

honorandum Deum verum decreuit in regno suo, vt quicumq; blasphemaret Deum Sidrach, Misach, & Abdenago, pœnis debitis subiaceret. Prius ergo tẽpus illius regis significabat priora tempora regum infidelium, quos patiebantur a Christiani pro impiis. Posterius vero tempus eiusdem † significabat tempora posteriorum regum iam fidelium, quos patiũtur impij pro Christianis. Sed plane in eis, qui sub nomine Christi erant seducti à peruersis: ne forte oues Christi sint errãtes, & ad gregem aliter reuocãdæ sint: temperata seueritas, & magis mansuetudo seruatur: vt coercitione exiliorum, atq; damnorũ tribulatione admoneantur cõsiderare, quid, & quare patiantur: & discãt præponere rumoribus b, & calũniis hominũ scripturas, quas legũt. Quis enim nostrũ, quis vestrũ non laudat leges ab Imperatoribus datas aduersus sacrificia c paganorum? Et certe longe ibi pœna seuerior cõstituta est. Illius quippe impietatis capitale supplicium est. De vobis autẽ corripiendis, atque coercẽdis habita ratio est: qua potius d admoneremini ab errore discedere: quàm pro scelere puniremini.

Item eiusdẽ ad Bonifacium comitẽ, ep. 50.

¶ Malos ecclesia iuste persequitur.

C. XLII.

1 SI ecclesia e vera ipsa est: quæ persecutionem patitur, non quæ facit: quærant ab Apostolo, quam ecclesiam significabat Sara: quando persecutionem faciebat ancillæ. Liberam quippe matrem nostram cœlestem Hierusalem, id est veram Dei ecclesiam, in illa muliere dicit fuisse figuratam, quæ affligebat ancillam. Si autem melius f discutiamus: magis illa persequebatur Saram superbiendo, quàm illam Sara coercendo. Illa enim dominæ faciebat iniuriam: ista imponebat superbiæ disciplinam. Deinde quæro, si boni, & sancti nemini faciunt persecutionem, sed tantummodo patiuntur: cuius putãt esse in psalmo vocem, vbi legitur [Persequar inimicos meos, & comprehẽdam illos: & non conuertar, donec deficiant.] Ergo si verum dicere, vel agnoscere volumus: est persecutio iniusta, quam faciunt g impij ecclesiæ Christi, & a est iusta persecutio, quam faciunt impiis ecclesiæ Christi. Ista itaq; beata est, quæ persecutionem patitur propter iustitiam: illi vero miseri, qui persecutionem patiũtur propter iniustitiam. Proinde ista persequitur diligẽdo: illi sæviendo: ista vt corrigat: illi vt euertant: ista vt reuocet ab errore: illi vt præcipitent in errorẽ. *& infra.* ¶ Quod autem dicũt, qui contra suas impietates leges iustas institui nolunt, non petisse à regibus terræ Apostolos talia: non considerant aliud fuisse tunc tempus, & omnia suis temporibus h agi. Quis enim tũc in Christum crediderat Imperator? qui ei pro pietate contra impietatem leges ferendo seruiret? quãdo adhuc illud propheticum implebatur, [Quare fremuerunt gẽtes, & populi meditati sunt inania? Astiterũt reges terræ, & principes conuenerunt in vnũ aduersus Dominũ, & aduersus Christũ eius.] Nondũ autẽ agebatur quod paulo post in eodem psalmo dicitur [Et nunc reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.] Quomodo ergo reges Domino seruiunt in timore, nisi ea, quæ cõtra iussa Domini fiũt, religiosa seueritate prohibendo, atque plectendo? Aliter enim seruit quia homo est, aliter quia etiam & rex est. Quia homo i est, ei seruit viuẽdo fideliter. Quia vero etiam rex est: seruit leges iusta precipientes, & contraria prohibentes conuenienti vigore sanciendo.

a ¶ Et est iusta.] *Addita sunt hæc vsque ad versũ sista atque. & multa alia ex ipso originali emendata.*

Idem in eadem epistola.

¶ Exemplo Christi, mali cogendi sunt ad bonum. C. XLIII.

2 QVis nos potest amplius amare, quàm Christ⁹, qui animam suam posuit pro ouibus suis? Et tamen, cum Petrum, & alios Apostolos solo verbo vocasset: Paulum, prius Saulum, ecclesiæ suæ postea magnum ædificatorem, sed horrendum antea vastatorem, non solum voce compescuit, verumetiam potestate prostrauit atque in infidelitatis tenebris iacentem, ad desiderãdum lumen cordis, vt surgeret, prius corporis cæcitate percussit. Si pœna k illa non esset, non ab ea postmodum sanaretur: & quando oculis apertis nihil videbat: si eos saluos haberet, non ad impositionem manus Ananiæ, vt eorum aperiretur obtutus, tanquam squamas, quibus clausus fuerat, inde cecidisse scriptura narraret. Vbi est, quod isti clamare consueuerunt, liberum est credere, vel non credere: cui vim Christus intulit? quem coegit?

3 Ecce habent Paulum Apostolum: agnoscant in eo prius cogentem l Christum, & postea docentem: prius ferientem, & postea consolantem. Mirum est autem, quomodo ille, qui pœna corporis ad Euangelium coactus intrauit: plus illis omnibus, qui solo verbo vocati sunt in Euangelio labo rauit: & quem maior timor compulit ad charitatem, eius perfecta charitas foras misit timorem. Cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios, vt redirent: si perditi a filij coegerunt alios, vt perirent.

a ¶ Si perditi.] *Hæc vsque in finem sunt addita ex originali, & alia emendata.*

Quid

cẽ, vt C. de pa, po. l. 3. g ¶*Facunt.*]id est, facere debent.
h ¶*Temporibus.*]" cõcordabis scripturas, vt 2. q. 1. si peccauerit. & ex tpe, loco & persõna debemus cõcordare canones, vt 29. di. c. 1. 2. & 3. sic 35. q. 3. quod scripsi.
i ¶*Quia homo.*]&no. q̃ aliud facit q̃s in eo q̃ rex, & aliud facit in & c. cũ ite eo q̃ homo. sic 8. ead. ter vniuerduo ista: sic ext. de e- fas. in fi. vlect. qd sicut. in fi. ff. de hoc & qd cuiusl. vni. item. ff. eſt fi. 16. q. quan. ap. fit. l. 1. Ioan. superiori.
" cõcordabis scripturas, vt tempora concordes
a ¶ Et est iusta.
1 Reda 1. Cor. 5.
2 Poly. ibid. Anſ. l. 13. c. 1. Exod. 32.
3 Reab. pœn. c. 16. Bur. l. 6 cap. 44. Iuo p. 10. c. 94.
Sal. saua
Rom. 13.
Ioan. 10.
Matth. 4. Act. 9.
1. Cor. 5. 1. Tim. 1.
3 ¶. ead. q. schismatic.

Vid crudele.] Casvs. Faustus hæreticus dicebat quòd Moyses crudelis fuit occidendo eos q̃ vitulũ cõflatilẽ adorauerũt in deserto. Sed Aug. ostendit, q̃ hoc nõ fecit ex crudelitate, sed potiꝰ ex magna dilectione in paucos vindicauit, & disciplinã in posterũ sanxit. qd patet p verba eiusdẽ Moysis, si dimittis illis, &c. Si militer, & Paulus non crudeliter, sed amicabiliter Corinthiũ tradidit satanæ, vt spiritus eius saluus fieret.
a ¶*Quid crudele.*] pbatur exẽplo Moysi ecclesiam nõ esse crudelẽ, si hæreticos ad se venire compellat.
b ¶*In verbis.*] Arg. ex antecedẽtibus, pbari sequẽtia. sic 8. 18. dist. peruenit. 34. q. 1. c. cum per bellicã. 43. dist. sit rector. ff. de le. 1. si seruus plurium. in fi.

Vasitum.] Casvs. Quæsitum fuit ab Innocentio, vtrũ illi qui post baptismã fœua officia exercuerũt vel decapitãdo latrones, vel capitalem sniam pferẽdo, peccauerũt hoc faciẽdo. Et rndet q̃ nõ: qa à Deo hmõi ptates sunt concesse, & pp vindictã malorũ gladius i est pmissus à Deo. *Super his*, i. de his. *Disciplinam*, i. exium vel correctionẽ.
c ¶ *Quæsitum est.*] vtrum peccent, &c.
d ¶ *Aut tormentæ.*]De talibus autem an posſunt promoueri, habes 51. dist. in summa.
e ¶*Exercuerunt.*]Exercuores.
f ¶ *Protulere.*] vt iudices.
g ¶ *Nihil.*]i. nõ hoc q̃ peccẽt, qa reuera nõ peccant si amore iustitiæ faciunt, vt 7. ea. q. 5. si homicidium.
h ¶ *Vindicem.*] id est, iudicem.
i ¶ *Auctore.*]sic 26. dist. deinde. si. 14. q. 5. dixit.
k ¶ *Aut disciplinam.*] quod facerem⁹ si eos diceremus peccare.
3 Reab. pœn. c. 16. Bur. l. 6 cap. 44. Iuo p. 10. c. 94.
Sal. saua

Illud etiam.] Casvs. Archiepiscopus Toletanus quæsiuit ab Innocentio, vtrũ peccent officiales, qui post baptismã decapitant criminosos. Et resp. q̃ principes sine causa mortẽ non infligunt: immo cõsueuerunt commitere iudicib. crimino sos iudicãdos: quos si iudices condemnaue rint, erit officialis immunis ipsos interficiendo. *vel dictantes preces*, intelligas tabelliones, qui sniam dictant: vel qui porri-

Idem contra Faustum, lib. 22. c. 79.[1]

¶ Non crudelitate, sed dilectione Moyses populum flagellauit. C. XLIIII.

2 QVid crudele a Moyses aut mandauit, aut fecit, cum commissum sibi populum sanctę zelans, & vni vero Deo subditum cupiẽs, posteaquam cognouit ad fabricandum, & colendũ idolum defluxisse, mentemque impudicam prostituisse dæmonibus, in paucos eorum vindicans gladio, quos Deus ipse, quem offenderãt, alto, & secreto iudicio feriendos voluisset, mox feriri, & in præsenti salubriter terruit, & disciplinam in posterũ sanxit? Nam eum nulla crudelitate, sed magna dilectione feciſse quod fecit, quis non in verbis b eius agnoscat orantis pro peccato eorum, & dicentis, [si dimittis illis peccatum, dimitte: sin autem, dele me libro tuo;] *& infra.* ¶ Sic plane, & Apostolus non crudeliter, sed amabiliter tradidit hominem satanæ in interitum carnis, vt spiritus eius saluus sit in die Domini Iesu: tradidit & alios, vt discerent non blasphemare.

Item Innocentius Papa, epist. 3. ad Exuperium episcopum Tholosanum, c. 3.

¶ Non imputatur fidelibus, qui ex officio aut tormenta exercent, aut capitalem sententiam ferunt. C. XLV.

3 QVæsitum est c etiam super his, qui post baptismum administrauerunt, & aut tormenta d solã † exercuerunt e, aut etiam capitalem protulere f sentẽtiam. Nihil g de his legimus à maioribus diffinitum. Meminerãt enim à Deo potestates has fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum, gladium fuisse permissum, & Dei esse ministrum a, vindicem h in huiusmodi datum. Quomodo igitur reprehẽderent factum, quod auctore i Deo viderent esse concessum? De his ergo, vt hactenus seruatum est, sic habeamus: ne aut disciplinam k euertere, aut contra auctoritatem Domini venire videamur. Ipsis autem in reddenda ratione, gesta sua omnia seruabuntur.

a ¶ Ministrum.] *Sic emendatum est ex originali, & Iuone. Antea legebatur,* & Dei ministerio esse datum in huiusmodi vindices. *Glossa autem optime etiam conuenit voci, vindicem.*

Idem in eadem epistola, c. 5.

¶ Immunis est dictator à culpa, cum legum auctoritas in improbos exercetur. C. XLVI.

1 ILlud etiam scisciari voluisti, an preces dictãtibus l liberum concedatur vtique post baptismi regenerationem à principibus posſcere m mortem alicuius, vel sanguinẽ reatu. Quam rem principes numquam sine cognitione concedunt: sed ad iudices n commissa ipsa, vel crimina semper remittunt, vt causa cognita vindicentur a: quæ cum quæsitori fuerint delegata, aut absolutio, aut damnatio pro negotij qualitate profertur. 4 Et dum legum auctoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis.

a ¶ Vindicẽtur.] *Emendatum est ex originali. Antea legebatur,* vindicent, qui cum quæsituri fuerint delegata, &c.

Item Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum, lib. 7. indict. 1. epist. 5.

¶ In correctione malorum Deus omnipotens placatur. C. XLVII.

5 SI quos igitur violentos, si quos adulteros, si quos fures, vel aliis prauis actibus studere cognoscitis, Deum de eorum a correctione placare festinate: vt pe b vos flagellum o perfidarum gentium (quod quantũ videmus, ad multarũ nationum vindictam excitatum est) non inducat: ne si quod non credimus, diuinæ vltionis iracundia sceleratorũ fuerit actione commota: belli pestis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non reuocant.

a ¶ De eorum.] *Sic restitutum est ex variis codicibus epistolarum beati Gregorij. Antea erat,* Deorum.
b ¶ Per vos.]In *originali est,* super vos, *sed ob glossam in versũ flagellum. non est mutatum.*

Idem Gennadio Patritio, & Exarcho Africæ, lib. 1. epist. 74.

¶ Ecclesiasticæ religionis inimicis etiam bellis sunt coercendi.

C. XLVIII.

6 SIcut excellentiam vestram hostilibus bellis in hac vita Dominus victoriarum fecit luce fulgere: ita oportet etiam inimicis ecclesiæ eius omni viuacitate mentis, & corporis obuiare: quatenus eius ex vtroque triumpho magis ac magis enitescat opinio: eum & forensibus bellis aduersariis catholicæ ecclesiæ pro Christiano populo vehementer obsistitis, & ecclesiastica prælia sicut bellatores Domini fortiter dimicatis. Notum est enim hæreticæ religionis viros, si cis, quod absit, suppetit nocendi licentia, contra catholicam fidem vehemẽter insurgere: quatenus hæreseos suæ venena ad tabefacienda, si valuerint, Christiani corporis membra transfundãt. Cognouimus enim eos contra catholicam ecclesiam, Domino eis aduersante, colla subrigere, & fidem velle Christiani nominis inclinare: sed eminentia vestra conatus eorũ comprimat, & superbas eorum ceruices iugo

gunt preces accusatorum principi de morte alicuius.
l ¶*Dictantibus.*] extra ne cler. vel mon. sententiam.
l ¶*Dictantibus.*] i. assessoribus. " quorũ officium cõsistit in libellis dictandis, vt ff. de of. assess. l. 1. de hoc em dubitabatur an assessor esset reus q̃ daret consilia de morte alicuius. vel loquitur de executoribus, vel de notariis.
" Assessoris officium.
4 Iuo p. 10. c. 94.
m ¶*Poscere.*]id est, de morte postulata cum filium dare[a].
n ¶ *Sed ad iudices.*] Hic hẽs q̃ gladij potestas delegatur: quod est contra id, ff. de of. procon. solent. secundũ leges nõ pt iudex delegare causam criminalem, si nõ possit adesse, vt ff. de off. eius cui man. est iu. l. 1. secũdũ canones secus, vt hic, &c. 2. q. 7. sicut. 2. & ext. de off. dele. venerabili. princeps tamen passim potest de legare causam criminalem, vt ff. de test. l. 3. §. idem diuus.
5 Anſ. l. 13. c. 24.
a Vel dic posſcere, id est, à principib. postulatam infligere: sic intelligas hoc c. de iudicib. sed̃m Lau. Vel dic posſcere, i. deferre vel denuntiare aliquẽ reũ cris capitalis: qa eis licitũ est. C. ã accu. ea qdẽ Sed hic nõ ꝗritur, an illicitũ, ſt an irregulare, & dr q̃ ſi, vt in ꝑced. c.
6 Anſ. l. 13. c. 29.
1. Reg. 18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

concilio vero. Quatenus eius, s. excellētiæ.

a ¶*Non ex ordine.*]nec est considerādum qs maior sit in loco vel ordine, sed quis sit in ſtior, vt 40. di. non loca. & c. multi, in fi. ar. contra 40. dist. ca. vlt. & pen. Ioan.[a]

a Et 3. 1. q. 7. iudices. & 56. di. si gēs. Arch.

b ¶*Largiora.*] fi. 16. q. reuertimini. Ioan.

Si non ex.] Cavs. Greg. de duobus in hoc c. commendat Gennadium Patritiū. Primo commēdat eū ex eo q victorias suas faciebat nō p corporalem prouidētiam, sed magis orationib. præueniētib. quod in aliis ducib. nō contingit. & q facit nō causa fundēdi sanguinis, sed potius cā reipublicæ dilatandę. i. ecclesię. Secundo commendat eā eo q q̄dā patrimonia B. Petri nudata cultorib. Dacorū habitatorib. restaurasset. *Opinioi.* fama, quæ opinio loquitur: *Bella nos*, &c. & littera sic ordinata non errabis.

c ¶*Non summopere mirandū.*]b. d. hoc est miradum quòd victorim solis orationibus obtineatis.

† *al. putauerit* † *al. Magna*

† *al. quo*

ADDITIO. Ad idē 61. dist. miramur. sed qđ hic dicit postpositis meritis, soluit contra riū. nec. n. ad fidē, &c. ff. de tut. & cur. da. ab his. scire. §. vlt. Vel ibi dicit de dignitate ordinū: hic de ecclesiastici ne sedium seu locorum, secundum. Io.

† abest ab orig.

d ¶*Largitis.*]id est, ibi positis.

e ¶*Sublimetis.*] id est, expectatis. Ioan.

BAEVITER. Hæc est 8. pars q. in qua pbatur p 4. auctoritates, q̄ vindicta debet fieri: q magis diligitur q punitur, q̄ q peccat & non punitur, & est hic incidens quæst. Ioan. de Fant.

Cavs. Concludit G. ex 3. dictis q̄ boni iuste malos persequuntur: & nō econuerso. Postea rndet auctoritati Pauli quā habuimus 3. e. q. 1. §. 1. dicēs eam esse intelligēdā de occultis delictis. & dicit mōstratum esse 3. q̄ vindicta possit in ferri. Nūc vero ostendit, q̄ vindicta debet inferri. & ad vtrūque probandum inducit probandum inducit can. sequentia.

3 Bur. l. 15. c. 18. Anſl. 13. c. 30. Iuo p. 16. c. 19.

Ea de quibus.] Cavs. Ostendit hic Aug. q̄ debemus esse negligentes ad vindicandū: q̄ a occasione & peccato vniuersi populo, quod probat exemplo Achor.

rectitudinis præmat. Concilium vero catholicorum episcoporum admoneri prę cipite, vr Primatem non ex ordine [a] loci, postpositis vitę meritis faciat: quoniam apud Deum non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur. Ipse vero Primas non passim (sicut moris est) per villas, sed in vna, iuxta eorum electionem, ciuitate resideat: quatenus adeptæ dignitatis meliori ingenio resistendi Donatistis possibilitas disponatur. Ex concilio vero Numidię, si qui desiderauerint ad Apostolicam sedē venire: permittite: et, si quilibet eorum viæ contradicere voluerit†, obuiate. Magis † profecto excellentiæ vestræ apud creatorem gloria proficit, si per eam dispersarum ecclesiarum potuerit societas restaurari. Cum enim largita munera ad nominis sui gloriā conspicit reuocari: tanto largiora [b] tribuit, quanto per eum religionis suę dignitatem viderit ampliari. Persoluentes præterea paternę charitatis affectum, Dominum petimus, quòd † brachium vestrum ad comprimendos hostes forte efficiat, & mentem vestram fidei zelo † velut mucrone gladij vibrantis exacuat.

Idem ad eundem lib. 1. epist. 73.

¶ Merito fidei bellorum paratur victoria. C. XLIX.

SI nō ex fidei merito, & Christianæ religionis gratia, tanta excellentiæ vestræ bellicorum actuum prosperitas eueniret: non summopere mirāda [c] fuerat: cum sciamus, hæc etiam antiquis bellorum ducibus fuisse concessa. Sed cum futuras, Deo largiente, victorias non carnali prouidētia, sed magis orationibus præueniatis: fit, vt hoc in stuporem veniat, q̄ gloria vestra non terreno consilio, sed Deo desuper largiente descendat. Vbi enim meritorum vestrorum loquax non discurrit opinio? quæ & bella vos frequenter appetere non desiderio fundendi sanguinis, sed dilatandæ causa reipubl. in qua Deum coli conspicimus, loquitur: quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circūquaque discurrat. Sicut enim exteriora vos virtutum opera eminentes in hac vita constituunt: ita & interna morum ornamenta ex corde mundo procedentia in futuram [A] vitam cęlestium gaudiorum participatione glorificāt. Plurima enim pro pascendis ouibus B. Petri Apostolorum principis excellentiam vestram præstitisse didicimus: ita vt non parua loca patrimonij eius propriis nudata cultoribus, largitis [d] Dacorum [e] habitationibus restaurauerit. Quæcumque igitur hic illi Christianissima † mente confertis: horum retributionem per spem in futuro iudicio substineris [e].

A ¶ Futuram.] *In duobus codicibus epistolarum legitur*, in futurorum gaudiorum participatione. *in vno vero manuscripto*, in futura cœlestium gaudiorum participatione. *In codice tamen Vaticano legitur, quemadmodum apud Gratianum.*

B ¶ Dacorum.] *In libris epistolarum impressis, & duobus manuscriptis legitur*, datitiorum. *in aliquot vero antiquis Gratiani exemplaribus est*, Dacorum, vel aliorum habitationibus.

8 *Breuiter monstratum est, quòd boni laudabiliter persequuntur malos, & mali damnabiliter persequuntur bonos. Illud autem Apostoli,* [*Tu autem quis es, qui iudicas alienum seruum?*] *de alieni cordis occultis intelligendum est. Quòd vindicta inferri possit, monstratum est. Nunc restat ostendere, quòd debet inferri: & quòd magis diligantur illi, qui puniuntur, quam qui impuniti relinquuntur: quòd vtrumque multorum auctoritate probatur.*

Ait enim Augustinus.

¶ Adiram Deus prouocatur, cum mala puniri differuntur. C. L.

SIea [A], de quibus vehementer Deus offenditur, insequi, vel vlcisci differimus [f]: ad iracēdum vtiq; diuinitatis patientiam prouocamus. [Nonne Achor † [g] filius [h] Zare præteriit mandatum Domini, & super omnem populum Israel ira eius incubuit? Et ille erat vnus homo, atque vtinam solus [i] periisset in scelere suo.]

f ¶*Differimus.*] 3. ea. fi is qui. 3. 28. dist. quia sunt culpæ.

g ¶*Nonne Achor.* 3. 1. q. 4. §. item peccato Achor.

h ¶*Filius.* Ji. nepos.

i ¶ *Solus.*] negatiue exponitur, i. vtinā nō periissent plures. si. 1. q. 1. iudices [b]. arg. tamen cōtra: quia vi, q̄ episcopi potius debuit parcere nocenti, q̄ punire innocētē pp nocētē. vt 14. q. 5. denique. & ff. de pœ. absentem.

† *al. Chrisiana*

b Et 26. q. 5.

A *vindicta.*] Cavs. Ostēdit Augustinus in hoc c. q̄ prælati vel iudices malos punire debēt animo corrigendi, & ex dilectione: & hoc probat 5. exemplis, s. licet patris, & Christi, & quorūdam sanctorū veteris. & Heliæ, & Petri. sed nō debēt vlciscenci animo punire: sicut volebant facere discipuli Christi cum desiderabant ignem cęlestē mittere super Samaritanos, sed pp hoc fuerūt à Dño reprehēsi. Exemplū est de Petro in fine cap. Vbi aūt alia exempla incipiāt, p te videbis.

Rom. 14.

k ¶*Idoneus.*] ar. q̄ nullus p̄t esse iudex nisi habeat charitatem & mansuetudinem. 45. dist. disciplina.

l *Vapulat.* 3. 5. q. 1. quæst. 1. vsque ibi, *Verum.* sunt verba Crescon. ij: posrea vero sequuntur verba Aug. quæ interrogatiue leguntur. Seq. c. patet.

Ioſ. 22. † *al. Achan*

m ¶ *Paucis.*] quædam enim ignorantia pro parte excusat, pro parte non, vt 30. q. 1. de his. 3. dist. 8. consuetudo.

a ¶*Odisse*

A ¶ Si ea.]*Vsque ad versic.* prouocamus, *sunt in regesto B. Gregorij, lib. 2. indict. 11. epist. 27. scripta Martino* † *Abbati* † *al. Marciano Benenato Notario. Reliquæ vero non ibi leguntur, sed sunt verba sumpta ex scriptura. c. 22. Iosue.*

Item Augustinus de sermon. Domini in monte, lib. 1. c. 37. & 38.

¶ Vindicta, quæ ad correctionem valet, non est prohibenda. C. LI.

EA vindicta [A], quæ valet ad correctionem, non prohibetur. Quæ etiam ad misericordiam pertinet, nec impedit illud propositum, quo quisque paratus est ab eo, quem correctum esse vult, plura perferre: sed huic vindictæ referendæ non est idoneus [k], nisi qui odium, quo flagrare solent, qui se vindicare desiderant, dilectionis magnitudine superauerit. Non enim metuendum est, ne odisse paruulum filium parentes videantur, cum ab eis vapulat [l] peccans, ne peccet vlterius. Et certe perfectio dilectionis, ipsius Dei patris imitatione nobis proponitur, cum in sequentibus dicitur [Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro eis, qui vos persequuntur.] Et tamen de ipso dicitur per Prophetam, [Quem enim diligit Dominus, corripit: flagellat autem omnem filium, quem recipit.] Dicit etiam Dominus, [Seruus [B], qui nescit voluntatem domini sui, & facit digna plagis, vapulabit paucis [m]: seruus autem, qui scit voluntatem domini sui, & facit digna plagis, vapulabit multis.] Non ergo quæritur, nisi vt & ille vindicet, cui rerum ord

2 Anſl. 13. c. 2. Iuo p. 10. c. 60.

Matth. 5.

Prouerb. 3.

Luc. 12.

a ¶*Odisse.*] cum puer non potest odio haberi, non potest vt ingratus exhæredari, vt C. de inof. test. si quis in suo.

b ¶ *Paratus.*] 3. ead. q. 1. paratus.

c ¶ *Timerent.*] ergo quæ pœna magis timetur, illa est magis infligenda, siue sit pecuniaria, siue corporalis. vt 16. q. 6. cognouimus. & c. de lapsis. & 3. e. q. 5. prodest. & expresse dicitur ext. vt lit. non conte. quoniam frequenter. in fi.

d ¶ *Diminuerentur.*] quosdam enim Deus rapit de medio ne malitia mutet intellectum eorum, vt 3. de pœ. di. 4. §. verum hoc.

† *al. asperrimum*

† *al. quem*

e ¶ *Sed odio.*]3. ead. q. quod Christus. cōtra. f ¶ *Post ascensionem.*] illud post, potius includit diem ascensionis, quam excludit. nam aliàs non essent decem dies nisi dies ascensionis computetur. 76. dist. scire.

1 C. 38.

† *al. qui iam*

Vsquis.] Cavs. Crescōnius Grāmaticus dicebat, q̄ inimicus Dei erat qui Christianum persequebatur. Sed Aug. respondet, hoc esse verū si ex odio persequebatur: sed si persequebatur ex charitate vitia quæ sunt in Christiano, Dei est amicus: quod probat tribus exemplis, scilicet, Domini, & patris, & mariti. Et no. quòd à principio ca. vsque ibi, *Verum.* sunt verba Crescon ij: posrea vero sequuntur verba Aug. quæ interrogatiue leguntur. Seq. c. patet.

† abest ab orig.

3. Reg. 18. & 4. 1.

† *al. quod*

g ¶ *Quisquis.*] verba Crescon ij.

† *al. fecerunt*

h ¶ *Inimicus.*]3. 86. di. odio. 3. e. q. duo ista.

Luc. 9. i

Debet.] ¶ *Hominem.*] arg. quòd cum pecunia possumus aliquos allicere ad fidem, vt 3. e. q. 7. quod autem. & 3. 45. dist. qui syncera. sub tali enim conditione possumus aliquam ducere in vxorem, vt fiat Christiana. 28. q. 1. caue. & ca. non oportet. & possumus eos grauioribus penſionibus onerare vt cōuertantur. 3. e. q. 6. ia vero. quod satis admitti potest. ‹‹ & sic in talibus spiritualibus licite fit pactio, vbi agitur de conuersione alicuius ad fidem. & sic nō obstat. 1. q. 2. quām pio. Ioan.

† *al. prebeuerint*

“ Pactio qui licite fit in talibus. Matth. 22.

Act. 2.

Alij.] EX HIS OMNIBVS. Cavs. Concludit Gratia. ex suprādictis quòd vindicta est inferenda zelo iustitiæ, & non amore vindictæ, scilicet non vt odium exerceatur, sed vt prauitas corrigatur. Cum vindicta quandoque inferatur damnis rerum, quandoque flagellis, & quandoque ipsa morte, quæritur an peccet iudex vel minister reos occidendo.

Act. 5.

Vōd autem.]Hęc quæst. diuiditur in septem partes. In prima intendit probare per sex auctoritates, quòd ecclesiā pro eis debet intercedere. Secūda ibi, *Hinc apparet.* Tertia ibi, *Seipsum.* Quarta ibi, *Miles.* Quinta ibi, *Ipsis autem.* Sexta ibi, *Prætera.* Septima ibi, *Non solum.* Ioann. de Fant.

Cavs. Hic intitulatur quinta quæstio, qua quæritur an peccet iudex vel minister occidendo reos? Et respondet, quòd non, vt 3. ead. miles. & cap. cum minister. dummodo faciat hoc amore iustitiæ, vt 3. q. proxim. ea vindicta. & quandoq; qui non est iudex, sine peccato potest alium occidere, scilicet si se defendendo occidat, vt 3. ea. c. cum homo. & 5. 50. dist. quia te obnoxium. Similiter publicum latronem, vel nocturnum depopulatorem agrorum po test occidere, vt C. quando li. vnicuique sine iu. se ipsum vind. l. vna. Et procedit hoc ordine Gratianus. Primo probat, quòd ma li non sunt interficiendi, vsque ad §. *hic apparet.* Exinde probat, quòd possunt interfici, vsque ad §. *Si ergo.* & tandem dat solutionem.

2 Iuo p. 10. c. 61. Pan. l. 8 c. 15.

3 Iuo p. 10. k ¶ *Quòd autem.*] c. 61. Pan. l. 8 c. 16.

“ Nulli licet occidere nisi habeat potestatem gladij, nec tūc an sit alicui licet nisi cum hoc facit amore iustitiæ, vt 3. q. quæst. prox. ea. vindicta. & 3. ea. c. miles. Item si spes est correctionis, non debet occidere. sed si non est spes correctionis, potest occidere, vel reddere eum inutilem ad malefaciendum, vt 3. q. quæst. proxim. est iniusta. infra eodem cap. rex debet. si autem paratus fit corrigi: nec occidi debet, nec debilitari in membris, vt hic, & infra c. cap. 1. 2. & 3. & hæc vera sunt, quòd iudex solus potest occidere, nisi sint aliqui nocturni depopulatores agrorum, vel sint latrones in publicis stratis, quos quiliber potest occidere, vt C. quan. li. vnicuique sine iu. seipsum vind. l. 1. & 3. e. q. 3. fortitudo. vel nisi defendendo se, occidat aliquē. extra de homi. c. 2. circa fi. 3. ead. c. cum homo. Hug.

Exod. 20. Matth. 26.

Circumcelliones.] Cavs. Quidā hæretici Donatistæ interfecerunt quendam presbyterum catholicum nomine Restitutum. quendam

4 Anſl. 13. c. 10. Poly. l. 7. tit. 11. † *al. ecclesiā*

Universidad de Deusto
Biblioteca

vero alium presbyterum, scilicet Innocentium verberantes eius effoderunt oculum, & digitum præciderunt, propter quæ scelera cum ducti fuissent ad comitem Marcellianum, verberibus fustigati rei veritatem sunt confessi. Sed quia Aug. timebat ne propter talia scelera interficerentur, ideo rogat præfatum comitem vt eos non non interficiat, licet posset hoc sub dissimulatione transire, cum non fuerūt à clericis accusati, sed à notariis quorum interest, præsentati. vñ rogat eum vt in monasterium detrudantur, vel alicui tali deputentur operi, vt eorum audacia refræne tur, & mala quæ fecerunt salutifere valeāt emendare.

a ¶ *Restitutum.*] proprium nomen.

b ¶ *Confessos.*] coram laico. & lic est cōtra, extra de iud. at si clerici. in fi. sed isti propter hæresim sunt facti de foro eius.

c ¶ *Solicitudo.*] q eos accusauerat [a], licet non ex nomine, vnde timuit, q. esset reus sciplinæ cura deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio, quod in Restitutum [a] catholicum presbyterum commiserunt, & de cæde Innocentij alterius catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & de digito præciso fuisse confessos [b]. Vnde mihi solicitudo [c] maxima incussa est, ne forte sublimitas tua censeat eos tanta legum seueritate plectendos, vt qualia fecerūt, talia patiantur. Ideoq; his litteris obtestor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini nostri misericordiam, vt hoc ne facias [d], nec omnino fieri permittas. Quamuis enim ab illorum interitu [e] dissimulare possemus, qui non accusantibus nostris, sed illorum [f] notariis [A g], ad quos tuendæ publicæ pacis vigilantia pertinebat, præsentati videantur examini, nolumus tamen passiones seruorum [h] Dei, quasi vice talionis, paribus suppliciis vindicari: non quo scelestis hominibus licētiam facinorum prohibeamus auferri: sed hoc magis sufficere volumus, vt viui, & nulla corporis [i] parte truncati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis otium legum coercitione dirigātur, vel à malignis operibus alicui vtili operi deputentur. Vocatur quidem & ista damnatio [k]: Sed quis non intelligat magis beneficium, quàm supplicium nuncupādū: vbi nec sæuiendis relaxatur audacia, nec pœnitendi medicina subtrahitur? Imple christiane index pij patris officium: sic succēse [l] iniquitati, vt cōsulere humanitati memineris: nec in peccatorum atrocitatibus exerceas vlciscendi libidinem: sed peccatorum vulneribus curādi adhibeas volūtatē. Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipsa inquisitione [m] seruasti: quando tantorū scelerū confessionē nō extēdente equuleo, nō sulcantibus vngulis, non vrentibus flammis, sed virgarū verberibus eruisti: qui modus coercitionis & à magistris [n] artiū liberalium, & ab ipsis parentibus, & sæpe etiam in iudiciis solet ab episcopis [o] adhiberi †. Noli ergo atrocius vindicare, quod lenius inuenisti: ingrendi, quàm puniēdi necessitas maior est. Ad hoc enim & mitissimi homines facinus occultatum diligenter, atque instanter examinant, vt inueniant, quibus parcant.

a ¶ Notariis.] *In libris* B. *Augustini excusis partim est*, notaria: *partim*, notoria. *In codice Vaticano epistolarum vbique legitur*, notaria: *et epist. 160. in qua de eadem re agitur, in codicibus impressis, ac manuscriptis legitur*, notaria: *itemque in Breuiculo in collatione primi diei semel, & secundi bis. De notoriis vero mentio est in l. ab accusatione.* §. *nuntiatores. ff. ad S. C. Turp. & C. de acc. l. ea quidem. Apuleius etiam libro 7. de asino aureo habet*, notoriam: *Et in glossario legitur*, notoria, ἀσύμφορος.

b ¶ Succense.] *Sic est emendatum, additis etiam nonnullis ex originali, Anselmo, & Policarpo. antea erat*, Sic succensere iniquitati memineris, vt non in peccatorum, &c.

Idem Marcellino, epistola 158.

¶ Præter supplicium mortis, rei sunt puniendi. C. II.

[1] POena Pillorum, quamuis de tantis sceleribus confessorū, rogo te, vt præter suppliciū mortis sit, & propter conscientiā nostram, & propter catholicā mansuetudinem commendandam. Ipse enim fructus ad nos peruenit confessionis illorum: quia inuenit catholica ecclesia, vbi suam erga atrocissimos inimicos seruet, atque exhibeat lenitatem. In tanta quippe crudelitate, quæcumque præter sanguinem vindicta processerit, magna lenitas apparebit. Quod etsi modo quibusdam nostris illa atrocitate commotis videtur indignum, & quasi dissolutionis, & negligentię simile: transactis q tamē motibus animorum (qui recentioribus factis solent turbulentius excitari) egregie luculenta bonitas apparebit.

Idem Donato, epistola 127.

¶ Mali prohibendi sunt à malo, & cogendi ad bonum. C. III.

[2] VNum solū est, quod in tua iustitia pertimescimus, ne forte, quoniam quidquid mali contra Christianam societatem ab hominibus impiis, ingratisque cōmittitur, profectò grauius est, & atrocius, quàm si in alios talia committantur: tu quoque pro im manitate facinorum, ac non potius pro lenitatis Christianæ consideratione censeas coercendum. Quod te per Iesum Christum, ne facias, obsecramus. *& paulo post.*

¶ Ex occasione terribilium iudicum, ac legum, ne æterni iudicij pœnas luant †, corrigi eos cupimus, non necari: nec disciplinam circa eos negligi volumus, nec suppliciis, quibus digni sunt, o *Ab episcopis.*] nō tamen manibus propriis hoc facere pōt, vt 86. dist. non liceat. nec per laicum potest hoc facere, sed per clericum, vt extr. de sent. excom. vniuersitatis. Est ergo hic argum. quòd iudex ecclesiasticus virgis potest punire [b], & quòd clerici virgis possunt puniri, not. quinta, quæst. quinta. illi qui. & quadragesimaquinta distinctione. cum beatus. Ioan.

b De hoc & not. j. e. q. 5. his à quibus in gl. virgis tamen, &c.

[Oena.] CASVS. Quidam catholici scelerum atrocitate commoti iudicabant Donatistas interficiendos, qui homicidium & cædem commiserunt in Restitutum & Innocentium catholicos fratres catholicos sacerdotes. Sed Augustinus scribit comiti Marcellino, rogans eum vt non interficiat eos, tum propter cōscientiam suam, tum propter mansuetudinem ecclesiæ commendandam: sed imponat eis aliam pœnam: quæ quantumcumq; fuerit, mitissima reputabitur, dummodo pœna sanguinis non irrogetur.

1 Polyc. l. 7. tit. 12. Anselm. l. 12. c. 11.

p ¶ *Pœna.*] Hic dicitur quòd propter tria parcendum sit istis. tum quia vident ecclesiam læsam habere conscientiam si ad denūtiationem suam isti occiduntur: tum propter spem correctionis: tum propter mansuetudinem ecclesiæ.

q ¶ *Transactis.*] Arguquòd executio sententiæ in causa ciuili vel criminali differenda est. vndecima, qnęstione tertia. cum apud. Argum. contra. secunda, quæst. prima. sicut.

2 Polyc. ibid. Anselm. l. 13. c. 12.

VNum solum.] CASVS. Augustinus rogat Donatum suppliciter ficut potest, ne quosdam hæreticos captos occidat, quos occidi timebat: eo quòd grauius contra Christianos committitur quam contra alios: sed alios dignis suppliciis coerceantur, vt de suis peccatis valeant pœnitere: alioquin ecclesia operam non exhibebit vt tales hæretici capiantur: quo comperto licentius contra ecclesiam insultabunt.

a ¶ Per

† *al. exerceri*

a ¶ *Per operā nostrā.*] i. per querelas nostras. & est hic ar. q si iudex suspendit aliquem ad querelā clerici, q. clericus non possit promoueri, vt 3. ca. prox. & de pœ. dist. 1. periculose. & extr. de excess. præl. ex litteris. ar. cōtra. 5. q. 3. Maximian⁹. & j. e. nō vos. & ff. de bo. li. qui cum maior. §. 1. & est expressum ext. de hom. postulasti. & c. tua.

† *abest ab orig.*

b ¶ *Occidi.*] arg. est hic pro Hug. qui dicit, q. clericus debeat potiꝰ permittere se occidi, quàm q. ipse occidat, vt dixi 3. e. q. 1. in pr. [a]

[a] *Rodest.*] CASVS. hoc c. diuiditur ī duas par. In 1. par. commendat Aug. Imperatorē, eo q. per ipsum eccle

† *Poly. l. 1. tit. vlt.*

a intellige ergo essĕt. hoc c. q̄ta sia adiuuatur. In 2. par

bus capere te rogat eum ne mapossum[a], nō los morte puniat, sed

dibem[a] eos ad vitam reseruet, vt

interficere, deflere possint pecca

c hic df. & ta quæ commiserāt. si

hoc not. illa vero aliter cū sint in

litterā. occi corrigibiles, eos puni

dendos vtis re voluerit, officiū di

iudicis in- lectionis cōtra eos ex

gerentus. se erceat: & nō cupidita

cundū Lau. tem nocēdi. & ad hoc

cū multipliciter hortatur. Secūda pars in

cipit ibi, *Non vobis.* Seq. c. ſi facit ad principale propositū quæ

stiōis, sed cōtinuatur

præcedenti c. vbi dicitur, q. & plectēdo.

c ¶ *Et nostra.*] Matuū enim præstānt sibi auxilium. j. e. principes.

d ¶ *Corrigatur.*] q. d. ſi ue per verba, ſiue per pecuniā, ſiue alio modo, non refert, ſic 3. e. q. 4. ea vindicta. Ioan.

Vid ergo.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas par. in 1. par. redarguit Hier. quoſdā q dicebāt Deum fuiſſe crudelem, rigidum & cruentum, q. in diluuio genus deleuit humanum: Sodomā & Gomorrhā subuertit: Aegyptios in fluctib. ſubmerſit, Iſraelitas in deſerto proſtrauit. Et oſtendit q. deo Deus hæc fecit i vita præſenti, ne in æternum puniretur, quod probat vno argumento cornuto, dicens: ea q̄ prophetę dixerunt, aut vera ſunt, aut falſa: ſi vera ſunt, ergo in alia vita iterū non punientur, q. a prophetā dicit: Non iudicabit Deus bis in idipſū. Si verō falſa ſunt, ergo & falſum eſt q. d. ſi, Non conſurget duplex tribulatio, & Deus quæ fecit, & q. falſa ſunt diſcere, nefas eſt: ergo q. puniti ſunt, iterū non punientur. In 2. parte quærebatur à Hiero-

Rom. 13.

a. Pœ. pœ. di. 1. & Aug. in ſer. 11. de ver. dñi. ſi.

coerceri†. Sic igitur eorum peccata cōpesce, vt sint, quos pœniteat peccasse. *& paulo post.* ¶ Proinde, si occidēdos in his sceleribus homines putaueritis, deterrebitis nos, ne per operam nostram [a] ad vestrū iudicium aliquid tale perueniat. Quo comperto illi in nostrā perniciem licentiori audacia grassabuntur, necessitate nobis impacta, vt etiam occidi [b] ab eis eligamus potius †, quàm eos occidendos vestris iudiciis ingeramus.

Idem Macedonio, epist. 54.

¶ Quies ecclesiæ, principum seueritate iuuatur. C. IIII.

[1] PRodest & seueritas vestra, cuius ministerio quies adiuuatur & nostra [c]. Prodest & intercessio nostra, cuius ministerio seueritas temperatur & vestra. Non vobis displiceat, quòd rogamini à bonis: quia nec bonis displicet, q. timemini à malis. ¶ Nam hominū iniquitatem etiam apostolus Paulus non tantum de iudicio futuro, verumetiam de præsentibus vestris sæcularibus [A] potestatibus terruit, asserens & ipsas ad dispensationem diuinæ prouidentiæ pertinere. [Omnis, inquit, anima potestatib⁹ sublimioribus subdita sit, &c.] Hæc verba Apostoli vtilitatem vestræ seueritatis ostendunt. Proinde sicut dilectionē iussi sunt terrentibus debere, qui timēt, ita dilectionem iussi sunt timentibus debere, qui terrēt. Nihil nocendi cupiditate fiat: sed omnia cōsulendi charitate: & nihil fiat immaniter, nihil inhumaniter. Ita formidetur vltio cognitoris, vt nec intercessoris religio contemnatur: quia & plectendo, & ignoscendo hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur [d]. Quòd si tanta est peruersitas, & impietas, vt ei⁹ corrigendę nec disciplina possit prodesse, nec venia, à bonis tamen intentione, atque conscientia, quam Deus cernit, siue seueritate, siue lenitate, non nisi officiū dilectionis impleatur.

A ¶ Sæcularibus.] *Antiquioribus editionibus epistolarum* B. *Augustini in margine est adscriptum*, de præsentibus vestris sæcularibus territ. *In Antuerpiana vero est in textu hæc eadem lectio, sed sine dictione*, præsentibus.

a ¶ Ei corrigendæ.] *Sic est emendatum ex originali. Anteà legebatur*, vt corrigendis reis nec disciplinæ, nec veniæ remedia suffragentur, ab omni tamen intentione, &c.

PALEA. C. V.

[2] HOc tamen intelligendum est de illis, quos præsentia suppliciа in melius commutant, non de illis, qui obstinati sunt in malo: qui si semper viuerent, semper peccarent: quorum pœna hic incipit, & in æternum durabit.

¶ *Abest hæc palea à vetustis exemplaribus, quæ collata sunt, vno excepto, in quo est conuncta capiti superiori.*

Item Hieron. in Naum prophetam ad c. 1.

¶ Impræsentiarum nonnulli puniuntur, ne in æternum flagellentur. C. VI.

[3] QVid ergo, ait, cōtra Deum cogitatis? ipse q. creauit mundum, & consumationem eius faciet. Quòd si vobis videtur crudelis, rigidus, & cruētus, quòd in diluuio genus deleuit humanum, super Sodomam & Gomorrham ignē & sulphur † fluit, Aegyptios submersit fluctibus, Israelitarum cadauera prostrauit in eremo: scitote eum ideo ad præsens reddidisse supplicia, ne in æternū puniret [e]. Certe aut vera sunt, quæ prophetę loquuntur, aut falsa. Si vera sunt, quæ de seueritate eius videntur dicere, ipsi dixerūt. [4] Nō vindicabit Dominus bis in idipsum in tribulatione:] Sin autē falsa sunt, & falsum [f] est, quod dicitur [Non cōsurget duplex tribulatio,] falsa est ergo & crudelitas, q. in lege descripta est. Quod si verum est, vt negare non poterunt, dicente propheta [Non vindicabit Dominus bis in idipsum in tribulatione:] aut non punietur, & optandum est adulteris, vt impræsentiarum breui, & cita pœna cruciatus frustrentur æternos. Ad quod respondebimus, Deum vt omnium rerum, ita & suppliciorum quoque scire mensuras, & non pręueniri [g] sententia iudicis [h]: nec illi in peccatorem [i] exercendæ [k] de hinc pœnæ auferri potestatem: & magnum peccatum magnis, diuturnisque lui † cruciatibus. Si quis autem punitus sit, vt ille in lege, qui Israeliticis [l] maledixerat, & qui in sabbato ligna collegerat, tales postea non puniri, quia culpa leuis [m] præsenti supplicio compensata sit.

Item Gregorius Papa. [6]

¶ Qui rei sunt sanguinis, ab ecclesia defendi debent. C. VII.

[7] REos [n] sanguinis defendat [A o] ecclesia [8], ne effusione † sanguinis particeps fiat.

A ¶ Defendat.] *Apud Burchardum & Iuonem, qui hoc citant ex dictis Augustini, legitur*, non defendat.

fugien

3 Pol. l. 7. tit. 12.

Gen. 7. & 19

† *al. sulphurem* Exod. 15.

4 Naum 1. secūdū 70. † pter re muneratur aliqui vt puniantur æternaliter.

† *al. elui* 65. 14. q. 6. hi qui i furtis. 7 Burc. l. 19. c. 109. Iuo p. 15. c. 121. † *al. effusiōis* 8 Ex illo tex. infertur, q. clericꝰ pt eē aduocatꝰ p accusato de crie. fa. tex. i l. addictos. cū ibi no C. de epi. & cl.

b Al. testimonium,

c Al. scilicet terreni.

5 De pœ. di. 3. q̄rat hic. *B. Hier. ſiv̄ putaſſe illū maledixiſſe Deo, ſi Iſraelitis: & res apud interpretes dubia ē. Leuit. 24. Num. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fugientes ad ecclesiam tenetur defendere, vt 17.qu.4.reum.& hoc verum est siue rei sint, siue non: nisi in casib. ext. de imm. eccl. inter. & ea. vlt. Sed illos qui non fugerint ad ecclesiam, quandoque iuuabit, quandoque nō. si enim est spes correctionis, debet eos iuuare,

"Cōdēnati vt s. ea. qu. prox. est iniusta. Item si iniuste sint "condemnati aliqui, & iuste & in iuste, sūt ab ecclesia iuuandi.

omnibus modis iuuabiteos: si autem iuste, tunc temperate & nō importune iuuabit eos: sed tantum inter cedendo pro eis, ne ex indiscreta defensione incidat ecclesia ī malam opinionem, vt 14.q.vlt. hi qui. &. 3. q.3. non inferenda. Et licet teneatur aliquos defendere, non tamē tenetur pro eis bellum mouere, vt C. de epi. aud. addictos sup plicio. Ioan.

Exod.22. Leuit.20.

HINC APPARET. Hæc est 2. pars qu. in qua magister probare intendit q̄ iudices non peccant occidendo secundum legem: sed illi tantū peccant qui sine auctoritate & sine iussu diuino hominem occidunt. & hoc probat per multos patres veteris testamenti. Ioannes de Fan.

1 Pol.l.7.tit. 11. Anſl.13. c.18. Iuo p. 10.c.11. Pan. l.8.c.1.

Casvs. Hucusque probatum est, q̄ mali nō sunt morte puniendi. Nunc contrariū probat sex auctoritatib. & exemplis. Postea soluit dicens, q̄ qui habet potestatem occidendi, licite occidere potest malos: sed auctoritate propria hoc non potest. quod probat seq. c.

a ¶*Illo præcepto.*] non occides.

Matth.5.

D*E occidendis hominibus.*] Casvs. Beneuenta. ponit hunc casum, dicens q̄ Publicola de duobus quæsiuit ab Aug. primo vtrum quis iuste possit interficere malos, ne ipsi alios occidant. Et resp. q̄ non: nisi sit miles, vel potestas, qui faciat non ꝓ se, sed pro vtilitate aliorum. Secūdo an sit peccatum repellere malos obstaculum interponendo: & si aliquid contingat inde

†*al. Christiani*

præter voluntatem nostram, an nobis imputetur? Et resp. non esse peccatum: nec nobis imputari debet, si aliquid inde contingat. & hoc probat viij. exemplis, scilcet exemplo muli & bouis, equi & canis, Pauli & ferramentorum, arboris & fenestræ. Secunda pars incipit ibi, *Qui vero repelluntur.*

b ¶*Miles.*] sub potestate aliqua constitutus, vt j. ead. miles. nisi hoc fiat iniusto bello, vt j. ea. si homicidium. & in casibus positis in summa huius quæstionis.

c ¶ *Pro se.*] sic ergo officiatus non potest esse aduocatus in propria "offiū q̄nq; causa. & ita "officium suum est ei damnosum. si. 10. q. 2. hoc ius. sicut est dānosū. nec in causa sua potest quis esse iudex, vt 3. quæstio. 4. inter a. Vel a Concord. dic pro se, id est, pre priuato odio b. Ioan. quod primo dixit, falsum tex. in l. q iu est: cum non inueniatur hoc prohibitum. nec littera ista contradīsidō. C. de cit. Bar.

iu. om. iu. & d ¶ *Personæ.*] hoc dicit propter episcopos qui habent iurisdictionē C. ne q̄s in ꝯcularem, sed non possunt præsidere causis sanguinis, vt 15. q. 4. c. sua cā. p tot. 1. & j. e. q. 8. his à quibus. & c. sæpe.

bHoc est se- c ¶ *Vnde.*] quasi dicat cum quis ex officio suo occidit aliquem, non gitur L. 3. q. 7 est ei imputandum si ex officio tali sequantur homicidia. Ita conciudicet. 11. tinuantur sequentia exempla. Vel sic continua. si aliquis repellendo q. 3. quatuor malos occidat aliquem, hoc non est ei imputandum.

Alias absur f ¶ *Reus est.*] nisi equus ille fuerat calcitrosus: vel bos fuerat cornu-

2 *Hinc apparet, quòd mali flagellis sunt coercendi, non membrorum truncatione, vel temporali morte plectendi. Sed obiicitur illud, quod Dominus ait ad Moysem [Maleficos non patieris viuere.] ¶ Item [Qui coierit cum iumento, morte moriatur:] Adulterio etiam, vel blasphemiæ crimine notatus immisericorditer lapidari iubetur.* ¶ *Item, Moyses, qui legem acceperat, cultores idoli morte puniuit. Samuel etiam Agag pinguissimum regem in frusta conscidit. Phinees quoque Iudæum cum Madianita coeuntem gladio transfixit: quod est ei reputatum ad iustitiam. Similiter nonnulli in veteri testamento inueniuntur malos truncidasse: nec tamen trāsgressores legis, sed defensores appellantur. Prohibetur ergo illo præcepto a quisque sua auctoritate in necem alicuius armari, non legis imperio reos morti tradere. Qui enim publica potestate functus, ipsius legis imperio malos perimit, nec illius præcepti transgressor, nec à cœlesti patria alienus habetur.*

Vnde Augustinus ad Publicolam, epi. 154.

¶Ex officio non est peccatum hominem occidere. C. VIII.

'DE occidendis hominibus, ne ab eis quisquam occidatur, non mihi placet consilium: ni si forte sit miles b, aut publica functione teneatur, vt non pro se c hoc faciat, sed pro aliis, vel pro ciuitate, vbi etiam ipse est, accepta legitima potestate, si eius cōgruit personæ d. Qui vero repelluntur aliquo terrore, ne male faciant, etiā ipsis aliquid fortasse præstatur. Hinc autem dictum est, [Non resistam[e] malo,] ne nos vindicta delectet, quæ alieno malo animum pascit, non vt correctionem hominū negligamus. Vnde e nec reus est mortis alienæ, qui cū suæ possessioni ex lapidibus[A] murum circumduxerit, aliquis ex ipsorum vsu percussus intereat. Neq; enim reus est f Christianus, si bos eius aliquem feriendo, vel equus calcem iaciēdo aliquem occidat: aut ideo non debent Christianorum† boues habere cornua, aut equus vngulas, aut dentes canis. Antē vero, quoniam Apostolus Paulus g satis egit, vt in Tribuni notitiam perferretur insidias sibi à quibusdam perditis præparari, & ob hoc deductores accepit armatos, si in illa arma scelerati homines incidissent, Paulus in effusione sanguinis eorum suum crimen agno sceret? Absit, vt ea quæ propter bonum h, ac licitum facimus, aut habemus, si quid per hæc præter nostram voluntatē cuiquam mali acciderit, nobis imputetur. Alioqui nec ferramenta domestica & agrestia sunt habenda, ne quis eis vel se, vel alterum interimat: nec arbor aut restis, ne quis se inde suspendat: nec fenestra facienda est, ne per hanc se quisquam precipitet. Quid plura commemorem, cum ea commemorando finire non possem? Quid enim est in vsu hominum bono, ac licito, vnde non possit i etiam pernicies irrogari?

A ¶Ex lapidibus.] *Sic est emendatum ex codice Vaticano epistolarum B. Augustini. Nam in impressis desunt istæ voces. Apud Gratianum vero erat*, suæ possessioni murorum ambitum circumduxit.

3 *Seipsum etiam perimere nulla legis auctoritate alicui permittitur.*

Vnde Augustinus libro primo de ciuitate Dei, c. 17. & 18.

¶Qui Deo auctore bella gesserunt, præcepta non occidendi nequaquam transgressi sunt. IX.

2 SI non licet priuata potestate alicui hominem occidere vel nocentem, cuius occidendi licentiam lex nulla concedit, profecto etiam qui seipsum occidit, homicida est j: & tanto k fit nocentior, cum se occiderit, quanto innocentior in ea causa fuit, qua se occidendum putauit. Nam, si Iudę fa-

peta. nam si talis nocuerit, bene tenetur dominus, vt ff. si quadru. pau. fe. dica. l. 1. §. 1. & 2. & generaliter si habuerit tale animal quod consueuit nocere, vt vrsum, leonem, vel aprum, siue ligatum siue non, si occisus fuerit liber homo, præstabit cc. solidos. Sed si aliter nocuerit, condemnabitur secundum arbitrium iudicis: sed in ceteris rebus condemnatur pœna dupli, ff. de ædil. edict. hi enim, & l. sequenti.

dū é alique alij & si filiꝰ, &c. C. d na. li. nup. scdm Io. de Fan. & quidquid j. sequitur.

†*Aut* orig.

g ¶*Paulus.*] arg. quòd non imputatur clerico qui ad defensionē sui iuris vocat milites, si aliquis ibi occidatur. sic 5. e. q. 3. Maximianus.

h ¶*Bonum.*] arg. quòd si aliquis dat operam rei licitæ, quòd non est ei imputandum si aliquid mali inde sequatur, vt 50. dist. læpe. & cap. quia te. & dist. 6. testamentum. nā Deus est inspector cordis, & non operis, vt 15. q. 6. ca. 1. Item est hic argu. "quòd non omnis qui occasionem damni dat, dam num dedisse videtur. & hoc habes in brocardis 31. quæst. 2. de neptis. & distinct. 50. læpe. ff. ad leg. Aqui. qui occiderit. §. penultimo.

"dāni dans occasionē si dedisse vi.

c & extr. de iniur. c. vlt. & leg. & can. ext. si tenēs. qui, & not. præd. c. læpe. Arc.

i ¶ *Non posit.*] Argu. quòd nō semper prohibetur bonum propter malum quod sequitur potest. Argu. contra 22. qu. 1. in nouo. contra 21. dist. denique. Ioan.

SEIPSVM. Hæc est tertia pars quæstio. in qua probat magister per quattuor auctoritates, quòd nullus occidat seipsum: quia in illo præcepto, Non occides, intelligitur, quia bene ordinata charitas à seipso incipit. Ioan. de Fan.

2 Ino p. 10.c.4. Pan. l.8.c.2.

Casvs. supra ostensum est an aliquis possit alium interficere iurisdictionis potestate: nunc vero ostenditur quod seipsum nulli interficere permittitur: quod probatur per sequen. capi tul.

3 Cócor. l. 2. C. vt ne. pr. & l. pfes. C. de sec. Sc. aq. Matth. 27.

SI *non licet.*] Casvs. Hoc cap. diuiditur in duas part. In prima parte quæsitum fuit ab Augu. vtrum liceat alicui iusto in persecutione seipsum interficere, ne ab alio interficiatur: vel vtrū liceat ipsum interficere causa immortalitatis, j. gloriæ adipiscendæ: vel causa cauēdi, id est, vitādi futura peccata: vel curandi criminis id est, remouēdi? Et respondet q̄ non: & hoc probat quattuor modis. Primo, argumento à minori: qa non licet occidere aliū innocentem: ergo multo minus seipsum. Secundo, quia Iudas fuit reprehensus, quia seipsum occidit quamuis sceleratus fuisset: multo magis reprehendi debet qui se innocentem occidit. Tertio, quia in lege prohibitum est (vt ibi dictum est) Neminem occides. Quarto probat hac ratione, quia contra se nemo falsum testimonium dicere debet, ergo multo minus contra se mortem inferre debet. Secundo quæritur sum fuit an liceat alios interficere? Et respondet quòd non, nisi vel lex vel Deus iubeat occidi. propter quod Abraham, Iephte, & Sampson, excusati fuerunt. Secunda pars incipit ibi, *Sed his exceptis.* Et quod dicitur ibi, *mortalitatis*, id est, gloriæ habendæ: quia credens se iustum volens migrare ad gloriam, seipsum occidit. vel immortalitatis, id est, inanis gloriæ, vt aliquid dicatur de ipso, quòd sic videtur despicere mundum.

k ¶*Et tanto.*] id est, magis peccat bonus aliquis se occidendo quàm malus: quia malus credit se mereri per hoc.

a ¶*Cauendi*

a ¶*Cauendique.*] id est, quia cauere volumus ne aliquis nos lædat.

"eleemosynam sibi primo quis facere debet.

b ¶*Semetipso.*] "Vnde quilibet primo sibi faciat eleemosynam: deinde proximo. de pœ. di. 3. ca. qui vult. vnde possum mihi consulere cum dāno alterius, vt ff. ad l. Aq. si quis fumo. 9. contra 12. q. 2. primum. & 11. qu. 3. si quis vero.

c ¶*Exceptus.*] ar. 9 per sona ad q̄ loquimur, nō intelligitur excepta in generali sermone a, vt ff. de pi. Paul. §. vl. Icē ar. eo ipso q̄q nō excipitur, intelligi tur inclusi, vt 5. 55. di. si Euangelica. & extr. de iur. patr. ex literis. Item est hic arg. quod id quod de vno dicitur, de omnib. aliis intelligendum est, vt 2. q. 1. multi. & 3. di. 4. denique. & di. 5. ad eius. Icē ar. "q̄ verbū indefinite profatum, g̃iali ter intelligēdū est, vt 31. q. 1. q̄ si dormierit.

"ne nec per alie per sona loquēs 5 dist. dein de. vbi de hoc.

1 C. 18.

"verbū indefinite p fatum est generaliter intelligēdum.

T*U dixisti.*] Casvs. Petilianus dicebat q̄ Iudas & alij similes q̄ se ꝓ peccato interimunt, debeant martyres reputari q̄ puniāt in se quod dō fert cōmisisse. Et resp. Aug. hoc non esse verum: quia non debent martyres reputari qui collū sibi ligauerunt. Seq. ca. patet: & quod dicitur ibi, *Absque eo.* inclusiue tenetur, id est, nec in eo casu.

†*cauendi* orig.

d ¶*Tu dixisti.*] Iste dixit Iudā martyrē esse, cū pœnitentia sit vna dicta puniens in se q̄d se cōmisisse dolet, vt 5. de pœ. dist. 3. pœnitentia. vnde dicebat quòd licitum est cuilibet pro peccatis suis se occidere.

2 Ino p. 10.c.4. Pan. l.8.c.2.

e ¶*Talibus.*] si sint verba Aug. dic talibus, id est, malis.

Matth. 22.

f ¶*Martyrum.*] 3. t. q. 1. vide. j. 24. qu. 3. quod autem.

g NOn *est.*] ¶*Absque eo.*] dicit quida q̄ vbi fides ecclesiæ & castitas corporis impugnatur, licet alicui se occidere, vt hic innuitur: "cum spiritui sā Aug. dicat quòd ad martyrium nemo cogatur, non ꝑt se occidere, vt 3. e. q. 4. dist. 1. me hæc dictio, absque, in tex. plicet. melius ꝑt legi 5. d. 1. clusiue b. q. d. nec in i- 6. dist. 1. bar. stis (in quib. magis vi- 9. dist. 1. detur) licet alicui se 10. dist. 1. Pronio occidere. sic ponitur leg. 3. ibi, Pulchrę sunt genę tal. nubi- tuæ, absque eo quod 3. dist. c. 21. "intrinsece? latet. sic po nitur hæc dictio absque, inclusiue 35. q. 3. pregenie. & ff. de pig. act. l. 1. §. 13. q. 2. Ebron.

"Non est resistere.

a ¶*Quædam vero exceptiones eadem ipsa diuina*

ctum merito detestamur, eumq; veritas iudicat, cum laqueo se suspendit, sceleratæ illius traditionis auxisse potius, quàm expiasse commissum, quoniam de Dei misericordia desperando exitiabiliter pœnitens, nullum sibi salubris pœnitentię locum reliquit, quanto magis, à sua necesse abstinere debet, qui tali supplicio quid in se puniat, non habet. Iudas enim cū se occidit, sceleratum hominem occidit: & tamen non solum Christi, verum etiam suæ mortis reus finiuit hanc vitam: quia licet propter suum scelus, alio tamen scelere suo occisus est. ¶ Cur autem homo, qui mali nihil fecit, sibi male faciat, & seipsum interficiendo, hominem interficiat innocētem, ne alium patiatur nocentem, atque in se perpetret peccatū proprium, ne in eo perpetretur alienum? *Item c. 20.* ¶Neque enim frustra in sanctis, canonicisque libris nusquam nobis diuinitus præceptū, permissumve reperiri potest, vt vel ipsius adipiscendæ immortalitatis, vel vllius curandi †, cauendique a mali causa nobismetipsis necē inferamus. Nam & prohibitos nos esse intelligēdum est, vbi lex ait [Non occides:] præsertim, quia non addidit, proximum tuum: sicut falsum testimonium cum vetaret [falsum inquit, testimonium non dices aduersus proximum tuum.] Nec ideo tamen, si aduersus seipsum quisquam falsum testimonium dixerit, ab hoc se crimine putauerit alienū: quoniam regulam diligendi proximū à semetipso b dilector accepit, quandoquidem scriptum est [Diliges proximum tuum sicut teipsum.] Porro si falsi testimonij non minus reus est, qui de seipso falsum fatetur, quā si aduersus proximum hoc faceret, cum in eo præcepto, quo falsum testimonium prohibetur, aduersus proximum prohibeatur, possitque non recte intelligentibus videri nō esse prohibitum, vt aduersus seipsum quisque falsus testis existat †, quanto magis intelligendū est non licere homini seipsum occidere, cum in eo, quod scriptum est [Non occides] nihil † deinde addito, nullus nec ipse vtique, cui præcipitur, in telligitur exceptus? c *Item infra eodem capite.* ¶Non occides.] non alterum: ergo nec te. Neque enim qui se occidit, alium quàm hominem occidit. ¶ Quædam vero exceptiones eadem ipsa diuina

fecit auctoritas, vt liceat hominem occidi: sed his exceptis, quos Deus occidi iubet, siue data lege, siue ad personam pro tempore expressa iussione. (Non a autem ipse occidit, qui ministerium debet iubenti, sicut adminiculum gladius est vtenti: Et ideo nequaquā contra hoc præceptum fecerunt, quo dictum est. [Nō occides] qui Deo auctore bella gesserunt, aut personam gerentes publicæ potestatis, secundum eius † leges, hoc est iustissimæ rationis imperium, sceleratos morte punierunt. Et Abraham non solum non est culpatus crudelitatis crimine, verū etiam laudat° est nomine pietatis, quòd voluit filium nequaquam scelerate, sed obediēter occidere. Et merito quæritur, vtrū pro iussu Dei sit habendum, quòd Iepte filiam, quæ patri occurrit, occidit: cum se immolaturum Deo id vouisset, quod ei redeunti de prælio victori primitus occurrisset. Nec Sampson aliter excusatur, quòd seipsum cum hostibus ruina domus oppressit, nisi quia spiritus latenter hoc iusserat, qui per illum miracula faciebat. His igitur exceptis, quos vel lex iusta generaliter, vel ipse fons iustitiæ Deus specialiter occidi iubet, quisquis hominem, vel seipsum, vel quemlibet occiderit, homicidij crimine innectitur. *Item c. 26.* ¶Hoc dicimus, hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus, ne minem spontaneam mortem sibi inferre debere, veluti fugiendo molestias tēporales, ne incidat in perpetuas: neminem propter aliena peccata, ne hoc ipso incipiat habere grauissimum proprium, quem nō polluebat alienum, neminem propter sua peccata præterita, propter quæ magis hac vita opus est, vt possint pœnitendo sanari. neminem velut desiderio vitæ melioris, quæ post mortem speratur: quia reos suæ mortis, melior post mortem vita non suscipit.

a ¶Non autem.] *Sic est emendatum ex originali præsertim Antuerpiano. Nam antea totus hic locus multo aliter se habebat. sunt autem & alia multa restituta.*

Item contra litteras Petiliani, lib. 2. c. 49.

¶Nemini licet sibi manus inijcere. C. X.

2 TV dixisti d laqueo traditor periit, laqueum tali bus e dereliquit. Hoc ad nos omnino non pertinet. Neque enim veneramur nomine martyrum f, eos, qui sibi collum ligauerunt.

2 Iuo p. 2. c. 99. & p. 10. c. 7.

Item Hieron. in Ionam prophetam ad c. 1. non longe à fine.

¶De eodem. C. XI.

3 NOn est nostrum mortem arripere, sed illatam ab aliis libenter excipere. Vnde & in persecutionibus nō licet, ꝓpria perire manu (absq; eo g, vbi castitas periclitatur) sed percutiēti colla submittere h.

3 Pan. l. 8. c. 3

Item ex concilio Brachar. primo, c. 34.

¶Nulla fiat oratio pro his, qui seipsos interficiunt. C. XII.

4 PLacuit, vt qui sibi ipsis voluntarie † aut per ferrum, aut per venenū, aut per præcipitium, aut per suspendium, vel quolibet modo violentam † inferunt mortē, nulla prorsus pro illis in oblatione commemoratio k fiat: neq; cum psalmis ad sepulturam l

4 Bur. l. 19. c. 130. Iuo p. 10. c. 188. & p. 15. c. 140.

† abest ab orig.

† *al. violente*

a ¶*Pro*

"Sepultura q̄nq; cōtrito denegatur.

† *al. ius legis*

Gen. 22.

Iud. 11.

Iud. 16.

fi. ex. d sepul. ex parte. " Mortuus 1 ¶ *Ad sepulturam.*] vi- et sine pña detur ergo q̄rales se- ad ecclesiæ pelientur, vt hic, & j. orationes. e. q. 8. q̄nq;. sed hoc non est veri. & intelligas illud d canina se. pultura. c "nā & contri to quandoq; denegatur ecclesiastica sepultura, vt ext. de tornea mentis, c. 1. & extr. de rap. super eo.

a ¶*Pro suis sceleribus.*]sicut fures & latrones, vt ext. de fur. fures. nisi fuerint contriti, vt 13.q.2.c.vlt.

Milles.]Hæc est 4. pars q. in qua probat magister per 11. auctoritates, q non peccant iudices vel ministri si malos occidũt: si tñ non animo vlciscendi, sed animo iudicandi faciunt. Io. de Fan.

CAsvs. Quæsitũ fuit ab Aug. vtrum miles sit reus homicidij, qui suæ potestati obediẽs hominem interfecit? Et resp. q non. Si aũt sponte & ppria auctoritate hoc fecerit, re[e] est homicidij. Sequentia tria capitula per te formare poteris.

b ¶*Imperij.*]ar. q ratione mãdati excusatur aliquis etiam si contra conscientiam faciat, vt e. q. 1. quid cul patur. in fi. ext. de of. iud. dele. pastoralis. §. quia vero.

1 Iuo p. 10. c. 98. Pann. l. 8. c. 35.

C*Vm minister.*] ¶*Sponte.*]ar. q non excusatur vxor. q reddit debitum illi quem scit consanguineum suum, de mãdato ecclesię. sed distinguitur, vt ext. de sent. exc. inquisitioni. & de rest. spol. litteras.

L*Ex æterna.*] ¶*Si spõtaneus.*] si. 14. q. 5. dixit. Ad hoc facit. 22. q. 2. Abrahã.

2 Iuo p. 10. c. 103. Pann. l. 8. c. 39.

c O*Fficia vindictæ.*]i. vindicta ex officio.

f ¶ *Quomodo lex.*] in extraordinariis, vbi non est statuta pœna criminis.[a]

a Vt ext. de of. deleg. de causis. ff. de iu. delib. l. 1.

g ¶*Iudex.*]i. vbi est statuta pœna criminis ad vtrumq; ext. de of. & pote. iudi. deleg. de causis. versus finem.

h N*On est.*] ¶*Crimini.*]§. 45. di. & qui emendat.

i N*On frustra.*] §. di. 4. factæ sũt.

k ¶*Modos.*]ad qd fiãt, vt §. q. 4. qui peccat.

l ¶*Causas.*] nam sine cã nemo puniendus est. 16. q. vlt. inuetum.

m ¶*Rationes.*] nam secundum leges iudicandũ est. 3. q. 7. iudicet.

n ¶*Vsitates.*] nã hoc solum bene agitur, vt vita hominũ corrigatur, vt §. e. prodest. Io.

C*Vm homo.*] CAsvs. Macedonius de duob. quæsiuit ab Aug. Primo vtrum sit peccatum occidere hominem? Et resp. q quãdoque est peccatum, vt si fiat ab inimico, vel latrone. & quandoque non, vt si fiat à iudice, vel officiali, vel milite. Secũdo q̃siuit an qui præstat alicui occasionẽ mortis, sit homicida? Et resp. q quandoque homicida est, vt contingit de eo qui fideiussorem decipit. & q̃nque non, sicut contingit in puella à qua stuprum petitur: & in patre à quo timet filius verberare: & i eo pro quo, quia liberatus est, alius se occidit. Secunda quæstio incipit ibi, *Et aliquando.*

3 Iuo p. 10. c. 106. Pann. l. 8. c. 40.

4 Iuo p. 10. c. 107.

Lator.]"Furem nocturnum licet occidere: sed diurnum non, ni si telo se defendat, vt ext. de hom. si perfodiens. si autem fur nocturnus poterat deprehendi sine læsione, tenetur ille qui eum occidit, vt ff. de sic. furem nocturnum. "Item latronem insidiantem in itinere licet cuilibet occidere, vt C. quand. lib. vni. si. iur. se vin. l. 1. & 2.

"furem nocturnũ, si à diurnũ, licet occidere. "Latronem insidiantem in itinere q̃ cuilibet occidere.

p ¶*Potius.*] j. prox. q. vlt. qui aliorum.

5 Iuo p. 10. c. 108.

p ¶*Potius.*] sic magis punietur cõsulens quã faciens[b], vt j. prox. q. vlt. qui aliorum. & 86. dist. tanta. Inquirendum etiã est quis primo causam mali præbuerit, vt C. ad l. Iul. de vi pu. si qui. & ff. si quadru. pau. fecit. dicã. l. 1. §. cum arietes.

b Arg. l. 1. §. fi plures. & ibi Bar. ff. de exer. & per Bal. in l. 3. C. de ser. fug.

6 Iuo ibid.

q ¶ *Supplicium.*] sed certe illud nullo iure[c] inuenitur, quòd fideiussor possit occidi si non exhibet illum pro quo fideiussit, licet fideiusserit pro reo criminis. sed si fideiussor sine dolo reum criminis nõ exhibet, pecuniariter punitur. sed si dolo eum non exhibet, punitur arbitrio iudicis, vt ff. de exhib. re. l. si quis reum. & C. ad Turpil. l. 2. potius ergo respicitur hic factum vel consuetudo alicuius loci, quàm ius.

c Diuino & humano. l.

P*Rincipes.*] CAsvs. Dicitur in hoc c. quòd principes sęculi ad hoc sunt instituti, vt ecclesiasticam disciplinã defendant, vt quos sacerdotalis sermo non corrigit, coerceat sæcularis potestas. De quo, si non fecerint, apud Deum reddituri sunt rationem. Seq. ca. planum est.

r ¶ *Principes.*] Hæc quattuor c. ad hoc inducuntur, vt principes ecclesias defendant, & reos non permittant viuere.

s ¶*Intra ecclesiam.*] "laici q̃q; laici habent intrisi- ęr ionem multiplici- ter intra ecclesiam. Quandoque in personis ipsis cum sint incorrigibiles, vt 32. dist. eos qui. & 7. ea. q. de Liguribus. Item quandoque propter ambitionem alicu- ius, vt 79. dist. si quis cap. 43. Iuo pecunia. Item cum si p. 16. c. 44. dem volunt subuertere, vt dist. 8. quo iure. & 3. e. cap. 4. & 17. distin. nec licuit. Item cum falsarius est clericus, vt exer. de crifal. ad falsariorum. Item cum & schisma faciunt clerici, & cũ contemnunt excommunicationem, vt infra ead. quæst. de Liguribus. Item & vbicumque ecclesiastica potestas deficit, vt hic

"in clericos habent iurisdictionẽ.

7 ¶*Principes*[r] sæculi nonnumquam intra ecclesiam potestatis adeptę culmina tenent, vt p eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Ceterum intra ecclesiam[s] potestates necessariæ non essent, nisi, vt quod non præualet sacerdos efficere per doctrinæ sermonẽ, potestas hoc impleat per disciplinæ terrorem. Sæpe per regnum, terrenum, cæleste regnum proficit: vt qui intra ecclesiam positi contra fidem, & disciplinam ecclesiæ agunt, rigore principium conterantur: ipsamq; disciplinam, quam ecclesiæ humilitas exercere non præualet[a], cerucibus superborũ potestas principalis imponat: & vt veneration em[A] mereatur, virtutem potestatis impertiat. Cognoscant principes sæculi Deo debere se rationẽ reddere propter ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt. Nam siue augeatur pax, & disciplina ecclesiæ per fideles principes, siue soluatur, ille ab eis ratio nem exiget, qui eorum potestati suam ecclesiam credidit.

a ¶ *Non præualet.*] 5. di. 96. duo. §. di. x. quoniam. §. 11. q. 1. istud.

b ¶ *Confessione.*] id est, ad ecclesias Christũ cõfitentes.[A]

Necessitas.] CAsvs. Dicitur in hoc ca. q mali qui per ecclesiam non possunt coerigi, volentes in suis crimin ib. perdurare, coerceri debent per brachium sæculare.

c ¶ *In pristinis.*] §. 82. dist. plurimos. Io.

Egun:.] CAsvs. Dicit Hier. i hoc c. q principes debent defendere vi oppressos & peregrinos, viduas & pupillos. Et hoc probat auctoritate Hieremię, quę incipit ibi, *Nolite oꝛ eges Iudæ. Intulit*, scilicet Hieremias.

d ¶ *Oppressos.*]Hic videtur, q ad iniustitiam sæculare spectet defendere oppressos & viduas & pupillos, vt j. ea. administratores. & 3. e. q. 3. ab Imperatoribꝰ. & C. q̃si imper. inter pup. & vid. l. vni ca. Sed contra j. 23. q. vl. si quis de potentibus. 87. di. delotatis[b]. & ca. 1. & 2. & 12. q. 2. omnis ætas. Dic quòd ad vtrumq; pertinet, potius tamen ad ecclesiam. extr. de for. compe. ex tenore.

e ¶ *In loco isto.*] id est in ecclesia. Ioan.

IPSIS AVTEM. Hęc est 5. pars q. i qua magister probat, q̃ fides debet seruari principibus. & hoc probat per duo c. Io. de Fant. CAsvs. Grat. dicit q̃ principibus exhibere debemus fidem & reuerẽtiam. De fide tractat in c. fi apud. de reverentia in c. dicat.

SI *apud.*] CAsvs. Ostendit Hiero. hic, quod illi qui carnali domino in minimis fuerunt fideles, maiora præmia apud Deum consequuntur: quia seruant doctrinã domini, qui sue condi tioni imposita nõ denegat. Nec potest esse fidelis in substãtia Dei, qui carnali domino fidem ex hibere non potuit?

Item Ambrosius in lib. 1. de Patriarchis, id est de Abraham, c. 3.

¶Militaris disciplina Regi omnia seruat. C. XXV.

DIcat †aliquis, cũ ipse vicerit quomodo dicit Abrahã[1] ad regem Sodomorũ, [nihil sumam abs te,] cum præda vtiq; in potestate victoris fuerit? Docet† militarem disciplinam, vt regi seruentur omnia[k]. Sane his, qui secum fuissent in adiumẽtum fortasse sociati, partẽ emolumenti tribuendam asserit, tamquam mercedem laboris. Ideoq;, quoniam sibi mercedem ad homine non quæsiuit, à Deo accepit: sicut legimus scriptum, quia post hæc factum est verbum Domini ad Abraham in visu dicens. [Noli timere Abraham: Ego protegam te, merces tua multa erit valde.]

†*Dicet*] ori.

Præterea sicut principibus, & potestatibus fidem & reuerentiam exhibere cogimur, ita sæcularium dignitatum administratoribus, defendendarum ecclesiarum necessitas incumbit. Quod si facere contempserint, à communione sunt repellendi.

Vnde Ioannes ecclesiarum.

¶Querimonias ecclesiarum, qui in dignitatibus agunt, attentius debent audire. C. XXVI.

A*Dministratores.*]CAsvs. Statuit Ioannes in hoc cap. quòd principes sæculi, qui constituti sunt ad malorũ audaciam refrænandam, & ad tuitionẽ viduarum & pupillorum: quoties super hoc admoniti fuerint ab episcopis, diligenter audire debent: & quæ corrigẽda fuerint, corrigere: si autem post secundam & tertiam admonitionẽ inuenti fuerint, omni se nouerint communione ¶ *Quomodo.*] arg. §. 2. q. 7. non potest.

1 Pol. l. 1. tit. 27.

D[eat.] CAsvs. Ambros. docet in hoc c. q̃ qui reuerentiam domino suo exhibet, à domino p̃mium reportabit. Et hoc p̃bat exẽplo Abrahæ: qui q̃n exhibuit reuerentiam regi Sodomorũ cedendo sibi prædam, quã ab inimicis receperat: præmium à Domino meruit.

i ¶*Abraham.*] cum reuerteretur de cæde quatuor regum.

k ¶*Omnia.*] Hæc litera vt sibi contradicere in eo q̃ dicit hic q̃ regis sint omnia, & iã dixit q̃ omnia sint victoris. & ét in Genes. dixit, nõ accipiam ex omnib. quæ tua sunt. Ad hoc dicas q̃ Abraham non suberat isti regi, nec ꝺ regno suo erat: & ideo præda erat in sua potestate: alioquin si non fuisset sua, non potuisset indede dedisse decimas Melchisedech: "sed si "ꝑda publi sub aliquo militetur, ca est dñi, præda tota domini ẽ: sub quo mi sed ipse tenetur ęqua litatur. liter diuidere secundum merita hominum. Io. de Fan.

Gen. 14.

Gen. 15.

PRAETEREA. Hæc est 6. pars q. in qua p batur, quòd principes tenentur ecclesiam defendere: aliàs excommunicẽtur. Io. de Fan.

CAsvs. Supra ostensum est quòd principibus & potestatibus fidem & reuerentiam exhibere debemus: nunc ostendit Gra. q̃ vice versa principes ecclesiam defendere debent: alioquin à cõmunione sunt repellendi. Et ad hoc induc it seq. c.

5 Ansl. 3. c. 107.

h ¶ *Quomodo.*] arg. §. 2. q. 7. non potest.

1 Pol. l. 1. tit. 27.

2 & cap. l. 2. c. 43.

3 Burch. l. 7. cap. 19. Iuo p. 9. c. 65.

a Quia à eis Deũ oram[a], & confitemur.

b Al. incipit, defensiõis, & est 2. c.

¶ *Si homicidat.*

Hiere. 7. ecciciat qui bene quæ fuerunt conuenient conditioni.

Ipsis autem principibus, & potestati-

Universidad de Deusto Biblioteca

negligentes: vsque ad dignam satisfactionem debent à cõmunione repelli. Illa c. quæ sequũtur vsque ad c. si audieris, plana sunt per se.

2 ¶*Priuatos.*] Videtur ergo quòd ipso iure sit excommunicatus princeps, qui non facit iustitiam clerico.

Non solum.] Hæc est 7. pars qu. in qua probat magister, q̃ mali sunt puniendi per iudices & per reges, &q̃nq; occulto iudicio diuersis modis, & tales vltores non peccant, dum tñ amore iustitiæ hoc faciãt, & hoc probat per 24. c. Io. de Fan.

b ¶ *Minister.*] simile 15. q. 1. nec eis.[2]

c ¶*Fortitudines.*] i. dæmones, & ita est boni, q̃ dæmones sunt, vt j. e. §. vl. sic bonum est, q̃ hæretici sunt. vt j. prox. 11. q. vlt. c. vlt.

d ¶ *Vi malos.*] ¶ *Vasa interfectionis.*] idest, potestatem.

e ¶*Minister.*] & tales q̃ mittuntur ad puniendũ malos, dicũtur ab esse cã reipublicæ, vt ff. ex qui. causa. ma. qui mittuntur. §. q̃stum.

f *Homicidas.*] " Hic hẽs q̃ homicidæ, & sacrilegi, & venefici, capite puniũtur. de homicidis patet, vt de pœ. dist. 1. si qs cum telo. De venefic̃is similiter patet, vt ff. ad l. Cor. de sic. l. 3. De pœna sacrilegorũ habes 17. q. 4. per totum. ff. ad leg. Iul. pecu. sacrilegij.

Si audieris.] Casvs. Cyprianus fuit interrogatus an mali post aduẽtum Dñi in hunc mũdum morte sunt puniendi? Et cer te respon. q̃ sic: quia si ante aduentum Christi hoc fiat, vt ꝑ autoritate Deuteronomij, & exẽplo Mathathiæ, multo fortiꝰ post aduentum Christi hoc fieri debet. Autoritas durat à principio vsque ibi, *Cuius præcepti.* postea sunt verba Cypriani.

g ¶ *Si audieris.*] Hæc verba sumpta sunt de Deutero. vsq; ad illũ locũ *Cuius præcepti.*

h ¶*Necabis.*] Tu q̃cunque fis: & sic q̃cunque ille qui non est iudex, potest punire malefic̃os, vt j. e. q. vlt. legi.

i ¶*Omnes qui.*] Si ergo aliqui hæretici sunt i vna ciuitate, tota ciuitas ꝑt exuri: & sic ecclesia vel ciuitas punitur pro delicto ꝑsonarum, vt 25. qu. 2. itanos. & C. de sacro. ec. iubemus nullam. arg. contra 26. q. 6. si epm. Quid iuris sit de hoc, notatur in illo brocardo, an delictum personæ, &c. Itẽ habes hic quòd hæretici occidi possunt, vt 3. ea. qu. 1. quando. Io.

k ¶*Nunc.*] idest, vsque in futurum[b]. sic 11. q. 3. nolite.

[1] Iuo p. 10. c. 111. Pann. l. 8. c. 48. aEt 8. q. j. audacter. †al. et

[2] Iuo p. 10. c. 112. Pan. l. 8. c. 49. † absunt ab orig.

" sacrilegi, homicidæ & venefici capite puniũtur.

[3] Et ibi gl. ord. j. e. q. 8. quicumque percutit.

[4] in Tribur. sub Arnulp. c. 3. Bur. l. 6. c. 43. Iuo p. 10. c. 114. Pan. l. 8. c. 51

[5] Iuo p. 10. c. 115. Pan. l. 8. c. 52

[6] Iuo p. 10. c. 115. Bur. l. 6 c. 43. Pann. l. 8. c. 53.

[1. Mach. 2.]

b Aliter accipit lexhãc 3. nolite.

ne vsq; ad condignam satisfactionem priuatos[a].

Item Hieronymus super Ioelem, ad c. 2.

¶Non solum homines, sed & contrariæ fortitudines sunt, vltrices iræ Dei.

C. XXVII.

[1] NOn solum homines ministri[b] sunt, & vltores iręˢ Dei in his, qui malum operantur (vnde † non sine causa gladium portant) sed etiam contrariæ fortitudines[c], quæ appellantur furor, & ira Dei.

Idem super Esaiam, ad c. 13.

¶Qui crudeles iugulat, non est talis, qualis patientibus videtur.

C. XXVIII.

[2] NOn est crudelis, qui crudeles iugulat: sed [crudelis † ideo vocatur] quòd crudelis patientibus esse videtur. Nam & latro suspensus patibulo crudelem iudicem putat.

Idem super Ezechielem, lib. 3. ad c. 9.[3]

¶Minister est Dei, qui malos percutit in eo quòd mali sunt. C. XXIX.

[4] QVi malos percutit in eo, q̃ mali sunt, & habet vasa interfectionis[d], vt occidat pessimos, ministerᵉ est Domini.

Idem super epistolam ad Galatas, lib. 2. ad c. 3.

¶Non scelus admittit iudex, qui homines vincit. C. XXX.

[5] VIdex non est auctor sceleris, nequam homines vinciendo.

Idem super Hieremiam, lib. 4. ad c. 22.

¶Non effundit sanguinem, qui homicidas, & sacrilegos punit. C. XXXI.

[6] HOmicidas[f], & sacrilegos, & venenarios punire, non est effusio sanguinis, sed legũ ministerium.

Item Cyprianus libro de exhortatione martyrij, c. 5.

¶Principes sæculi pessimis parcere non debent. C. XXXII.

SI audieris g in vna ex ciuitatibus, quas Dominus Deus tuus dabit tibi inhabitare te illic, dicẽtes, Eamus, & seruiamus Diis aliis quos non nouisti, interficiens necabis[h] omnes[i], qui sunt in ciuitate, cæde gladij: & incendes ciuitatem igni: & erit sine habitaculo in æternum: non reædificabitur etiam nunc[l], vt aduertatur Dominus ab indignatione iræ suæ. Et dabit misericordiam tibi, & miserebitur tui, & multiplicabit te, si exaudieris vocem Domini Dei tui, & obseruaueris præcepta eius.] Cuius[l] præcepti, & vigoris memor Mathathias[m] interfecit eum, qui ad aram sacrificaturus accesserat. Quòd si ante aduentum Christi circa Deum colendum, & idola spernenda, hæc præcepta seruata sunt, quanto magis post aduentum Christi seruãda sunt, quando ille veniens non verbis tantum nos hortatus est, sed & factis?

Item Augustinus contra litteras Petilia ni. lib. 2. c. 83.

¶Tribulationum flagellis aliquando perfidia castigatur. C. XXXIII.

[7] AD fidem nullus est cogendus[n] inuitus: sed per seueritatem, immo & per misericordiam Dei, tribulationum flagellis solet perfidia cagistari. Numquid, quia mores optimi libertate voluntatis eliguntur, ideo mores pessimi non legis integritate[o] puniuntur? Sed tamen male viuendi vltrix disciplina præpostera[P] est, nisi cura[q] præcedens bene viuendi doctrinam prætendat. Si quæ igitur aduersus vos leges constitutæ sunt, non eis bene facere cogimini[r], sed male facere prohibemini. Nam benefacere nemo potest, nisi elegerit[s], nisi amauerit: quod est in libera voluntate. *& infra c. 84.* Cum aliquid aduersus vos reges constituunt, admoneri vos credite, vt cogitetis, quare ista patiamini. Si propter iustitiam, reuera illi persecutores vestri sunt, vos autem beati, qui persecutionem passi propter iustitiam possidebitis regnum cælorum. Si autem propter iniquitatẽ schismatis vestri, quid illi, nisi correctores vestri sunt, vos autẽ, sicut ceteri diuersorum scelerum rei, qui pœnas legibus pendunt, profecto infelices & in hoc, & in sæculo futuro?

a ¶ Cura.] *Apud B. Augustinum, & Iuonem legitur*, nisi cum præcedens bene viuendi doctrina cõtemnitur: *sed ob glossam in vers. cura, non est mutatum.*

Idem in eodem lib. c. 92.

¶Iniuria sacramentorum Christi à regibus est vindicanda. C. XXXIIII.

[8] SI propterea persecutor non fuit Nabuchodonosor, quia scelus in sanctum Danielem commissum iustissime vindicauit, quo modo vindicandum est à regibus, quòd Christi sacramenta exsufflãtur, si prophetæ membra, quia in periculum missa sunt, sic vindicari meruerunt.

Idem in lib. de vnitate ecclesiæ, c. 17.

¶Diligentissimi rectores sunt, qui malos, vt à malo fugiant persequuntur. C. XXXV.

[9] SI vos contra ecclesiam Christi altare erexisse, & à Christiana vnitate, quæ toto orbe diffunditur[a], sacrilego schismate separatos esse, & corpori Christi (quod est ecclesia toto orbe diffusa) & rebaptizãdo, & blasphemando, & quantum potestis oppugnando aduersari sanctæ, & canonicæ scripturæ conuincit, vos impij, atque sacrilegi: illi autem, qui vos pro tãto scelere tam leniter damnorum admonitionibus, vel locorum, vel honorum, vel pecuniæ[b] priuatione deterrendos, coercendosque decernunt, vt cogitantes, quare ista patiamini, sacrilegium vestrum cognitum fugiatis, & ab æterna damnatione liberemini, & rectores diligentissimi, & consulentes piissimi deputantur.

Idem super epistolam Ioannis, tractatu 7.

¶Non amatur seruus, vel filius, cum non corripitur. C. XXXVI.

[1] NOn putes tũc te amare seruum tuum, quando eum non cędis[c], aut tunc te amare filium tuum, quando ei non das disciplinam[2]: aut tunc te amare vicinum[d] tuum, quando eum non corripis. Non est ista charitas, sed languor. Ferueat charitas ad corrigendum, ad emendandum. Si sunt boni mores, delectẽt, si sunt mali, emendentur.

Item in lib. 19. de ciuitate Dei, c. 16.

¶Innocentis officium est, nulli nocere, & peccantem punire. C. XXXVII.

[3] NOn est[A] innocentiæ[e], parcendo sinere, vt in malum grauius incipiatur. Pertinet ergo ad innocentis officium, non solum nemini[f] malum inferre, verum etiam cohibere à peccato, vel punire peccatum, vt aut ipse qui plectitur[B], corrigatur experimento ß, aut alij terreantur exemplo.

A ¶ Non est.] *Integer locus apud B. Augustinum sic habet*, Sicut enim non est beneficentiæ, adiuuãdo efficere, vt bonum, quod maius est, amittatur, ita non est, &c.

B ¶Plectitur.] *Sic ex originali Antea legebatur*, prius odio habetur, *nec multo aliter Iuo.*

Idem ad Lotharium.†

¶Non est misericors, qui vitiis nutriendis parcit. C. XXXVIII.

[4] QVi vitiis nutriẽdis parcit, & fauet, ne contristet pectantium voluntatem, tam nõ est misericors, quàm qui nõ vult cultrũ rapere[h] puero, ne audiat plorantem: & non timet, ne vulneratum doleat, vel extinctum.

Item Haymo super epistolam ad Romanos, c. 13.

¶*In vulgatis citabatur ex Augustino, sed in vetustis tribuitur Haymoni, apud quem habetur.*

¶Enormia flagitia per sæculi iudices corripiantur. C. XXXIX.

[5] SVnt quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi iudices, quam per antistites, & rectores ecclesiarum vindicantur: sicut cum quis interficit Pontificem[i] Apostolicum, episcopum, presbyterum, siue diaconũ. Huiusmodi reos reges, & principes mundi dãnant. Ergo nõ sine causa gladium portant, qui talia scelera diiudicant. Sunt enim maxime constituti propter latrones, homicidas, raptores: vt & illos damnent, & alios suo timore compescant.

Item Cyprianus in nono genere abusionis.

¶*Libellus hic de duodecim gradibus abusionũ, impressus est tomo nono operum B. Augustini, sed est etiam in vno codice Vaticano ope rum B. Cyprianic & in concilio Parisiensi, lib. 2. c. 1. hoc idem nonum abusionũ genus refertur ex Cypriano, quemadmodum & apud Iuonem, & in Pannormia.*

¶Furta, & crimina à Rege sunt cohibenda. C. XL.

[6] REx debet furta cohibere, adulteria[k] punire, impios de terra perdere, parricidas[l], & peierantes[m] viuere non sinere, filios suos non sinere impie agere.

Item Aug. de libero arbitrio, lib. 1. c. 4.

¶Non peccat, qui ex officio nocentem interficit. C. XLI.

[7] SI homicidium est hominem occidere, potest tamen occidere † aliquando sine peccato. Nã & miles[n] hostem, & iudex, vel minister eius nocentem, & cui forte inuitoᵒ, atque imprudenti[P] telum manu fugit, non mihi videntur peccare, cum hominem occidunt. Evodivs.[A] assentior. Sed homicidæ isti appellari non solent.

Idem in quæstionibus Leuitici, quæst. 68. ad c. 19. ¶Cum homo iuste occiditur, lex eum occidit[q], non tu.

A ¶Euod. assentior.] *Hæc sunt addita ex originali, & Iuone. Est enim liber ille scriptus in dialogo.*

Item Pelagius Pap. 1.

¶Non qui ad bonum, sed qui ad malum cogit persequitur. C. XLII.

[8] NOn vos hominum vanilo-quia[r] retardent dicẽtium, quia persecutionem ecclesia faciat, dum vel ea, quæ committuntur, reprimit, vel animarum salutem requirit. Errant huiusmodi rumoris fabulatores. Non persequitur, nisi qui ad malum[s] cogit. Qui vero malum vel factum iam punit, vel prohibet ne fiat, non persequitur iste, sed diligit. Nam si, vt illi putant, nemo nec reprimendus à malo, nec retra-

[1] ¶*Diffunditur.*] licet ecclesia sit vbique diffusa: tamen eadem insolidum vbique est, vt j. prox. q. 1. loquitur.

[2] ¶*Vel pecunia.*] "Et ita puniri possunt hæretici ab ecclesia in reb. in honore, vel exilio, vt 3. q. 4. qñ. & c. non inuenitur. & j. e. de Ligurib. in fi. & 7. q. 7. c. 1. Sed contra, ecclesia non debet in delictis recipere pœnam pecuniariam, vt extr. de pœn. licet? Resp. q̃ ecclesia ꝑt in fligere pœnam pecuniariam quando magis illa timetur[a]. Vel dic q̃ tunc potest infligere cum hoc inuenitur expressum. ext. de of. dele. de causis.

[3] NOn putes.] Casvs. Hoc ca. tractat de trib. generib. hominũ, s. de seruis. fi liis, & vicinis, q. fi sũt mali, corrigi debent, nec diliguntur nisi in eis vitia corrigãtur & emendentur, si vero boni sunt, de ipsis est gaudendum. Sequens c. patet per se.

c ¶*Eum non cædis.*] qui alios possint corrigere, habes 3. qu. 4. duo ista. & 3. e. c. 1.

d ¶*Vicinum.*] ar. ē hic ¶ H. "q̃ dicit q̃ illud ꝑceptum, si peccauerit, &c. an ad oēs ꝑtineat tu intelligas ĩstud de illis qui aliq̃ habẽt potestatem ſuper alios. Vel intelligitur de canonica denũtiatione, ad q̃libet tenetur, vt dixi 22. q. 5. hoc vigdicatur 5. e. duo ista. Ioan.

[4] NOn est.] Casvs. Dſ hic q̃ ad innocentẽ & ad bonum virũ nõ ꝑtinet mali tiæ parcere, vt in malũ grauius incidat: sed ꝑtinet ad innocẽtem nõ solum nemini malum inferre, verum ét alios à peccato cohibere, & peccatũ punire, vt ipſi corrigatur, q. ꝓpter peccatũ non diliguntur, vt alij ꝓpter hoc terreantur. Seq. ca. planum est, & per se patet.

e ¶ *Innocentia.*] id est, boni viri.

f ¶*Nemini.*] ſi. 22. q. vl. de forma.

g ¶*Experimento.*] ſi. 2. q. 7. qua ꝓpter.

h ¶ *Vi vitiis.*] ¶ *Rapere.*] ſimile 22. q. 2. ne quis. Io.

Vitiquæd am.] Casvs. Oſtẽdit Haymo in hoc c. q̃ cõmittentes enormia delicta, vt interfectores pontificum, presbyterorum, & aliorum clericorum, potius sunt puniendi per reges & principes, q̃ per rectores ecclesiarum. Sunt enim principes cõſtituti ad puniẽdum homicidas & raptores. Seq. c. ꝑtet.

i ¶*Pontifice.*] pœnã ta lũ hẽs 5. 17. q. 4. q. ſub diaconũ. 25. q. vl. c. vl.

k ¶ *Rex.*] ¶ *Adultera.*] cõtra 7. 33. q. 2. inter hæc.

l ¶*Parricidas.*] pœnã parricidarũ habes. ff. ad l. Põp. de parrici. l. pe.

m ¶*Et peierantes.*] "quod hic dicitur, q̃ periurus punitur pœna capitis, intelligas de teste qui fert falsum testimonium in causa criminali: talis enim mortem meretur. ff. de sic. l. 1. §. 1. aliàs. n. fi in contra ctib. quis periurus est[b], notatur infamia. C. de transa. fi quis maior.

[1] Iuo p. 10. c. 116. Pann. l. 8. c. 54.

[2] Iuo p. 10. c. 117. Pann. l. 8. c. 55.

[3] Iuo p. 10. c. 118. Pann. l. 8. c. 56.

[4] Iuo p. 10. c. 119. Pann. l. 8. c. 57.

[5] Iuo p. 10. c. 120. Pann. l. 8. c. 58.

[6] Iuo p. 10. c. 121. Pann. l. 8. c. 59.

[7] Iuo p. 10. c. 122. Pann. l. 8. c. 60.

[8] Iuo p. 10. c. 123. Pann. l. 8. c. 61.

[9] Iuo ibid. c. 124. Pann. l. 8. c. 62.

a ¶*Diffun*

[1] Iuo p. 10. c. 77.

aAd hoc fa. gle. & no. 2. e. q. 4. vincẽtia. & de hoc plene per Host. in sum. de offi. ord. §. perti net. ibi videas.

[2] Adde q̃ dicatur §. e. duo ista. Ioan. q̃nq̃ ama re. & q̃nq̃ nõ. gl. in l. assẽtiosis. ff. de don. & in l. more. ff. de neg. gest.

[3] Iuo p. 10. c. 79. Pann. l. 8. c. 25.

" Periurus punitur pœna capitis, intelligas de teste qui fert falsum testimonium in causa criminali: talis enim mortem meretur. ff. de sic. l. 1. §. 1. aliàs. n. fi in contra ctib. quis periurus est[b], notatur infamia. C. de transa. fi quis maior.

vetustis tribuitur Haymoni, apud quem habetur.

¶Enormia flagitia per sæculi iudices corripiantur. C. XXXIX.

[5] SVnt quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi iudices, quam per antistites, & rectores ecclesiarum vindicantur: sicut cum quis interficit Pontificem[i] Apostolicum, episcopum, presbyterum, siue diaconũ. Huiusmodi reos reges, & principes mundi dãnant. Ergo nõ sine causa gladium portant, qui talia scelera diiudicant. Sunt enim maxime constituti propter latrones, homicidas, raptores: vt & illos damnent, & alios suo timore compescant.

Item Cyprianus in nono genere abusionis.

¶*Libellus hic de duodecim gradibus abusionũ, impressus est tomo nono operum B. Augustini, sed est etiam in vno codice Vaticano ope rum B. Cyprianic & in concilio Parisiensi, lib. 2. c. 1. hoc idem nonum abusionũ genus refertur ex Cypriano, quemadmodum & apud Iuonem, & in Pannormia.*

¶Furta, & crimina à Rege sunt cohibenda. C. XL.

[6] REx debet furta cohibere, adulteria[k] punire, impios de terra perdere, parricidas[l], & peierantes[m] viuere non sinere, filios suos non sinere impie agere.

Item Aug. de libero arbitrio, lib. 1. c. 4.

¶Non peccat, qui ex officio nocentem interficit. C. XLI.

[7] SI homicidium est hominem occidere, potest tamen occidere † aliquando sine peccato. Nã & miles[n] hostem, & iudex, vel minister eius nocentem, & cui forte inuitoᵒ, atque imprudenti[P] telum manu fugit, non mihi videntur peccare, cum hominem occidunt. Evodivs.[A] assentior. Sed homicidæ isti appellari non solent.

Idem in quæstionibus Leuitici, quæst. 68. ad c. 19. ¶Cum homo iuste occiditur, lex eum occidit[q], non tu.

A ¶Euod. assentior.] *Hæc sunt addita ex originali, & Iuone. Est enim liber ille scriptus in dialogo.*

Item Pelagius Pap. 1.

¶Non qui ad bonum, sed qui ad malum cogit persequitur. C. XLII.

[8] NOn vos hominum vanilo-quia[r] retardent dicẽtium, quia persecutionem ecclesia faciat, dum vel ea, quæ committuntur, reprimit, vel animarum salutem requirit. Errant huiusmodi rumoris fabulatores. Non persequitur, nisi qui ad malum[s] cogit. Qui vero malum vel factum iam punit, vel prohibet ne fiat, non persequitur iste, sed diligit. Nam si, vt illi putant, nemo nec reprimendus à malo, nec retra-

[1] Iuo p. 10. c. 101. Pann. l. 8. c. 35 †*al. accidere*

[2] Iuo p. 10. c. 96. Pann. l. 8. iur. imperitia. Sed dic tit. 4. c. 19. imperitia annumeratur culpæ.

[3] Iuo p. 10. c. 97. Pann. l. 8. c. 36.

[4] Iuo p. 10. c. 98. Pann. l. 8. c. 37.

[5] Iuo p. 10. c. 99. Pann. l. 8. c. 38. qui falla.

[6] Iuo p. 10. c. 11. Pann. l. 8. c. 5. & c. no. 33. q. 5. hæc imago. in fi. & q. 5. in fine.

[7] Iuo p. 10. c. 101. Pann. l. 8. c. 35 †*al. accidere*

[8] Deusd. p. j. Pol. l. 7. tit. 5. Ansel. l. 12. cap. 47. Iuo p. 10. c. 95.

a ¶*Exteras*

a ¶*Exteras.*] sic j.e. de liguribus. & dixi s. e. principes.

" schisma ē Romanam ecclesiam.

b ¶*In schismate.*] "ergo schisma est nō habere caput Romanā ecclesiā, vt 24.q.1. hęc est. & c. qm̄ vetus. Io.

" Excōican dus maxime hæreticus quoties admoneri dēt.

c ¶*Secundo.*] "hic didus maxime citur, q̄ bis debet admoneri excōicandus, maxime hæreticus. a. libi dicitur q̄ semel. vt j. prox. cā. q. 1. quæ dom⁹. alibi q̄ sepissime. 1. qu. 7. conuenientib. qñque dicitur de trina admonitione, vt s. si administratores. j. prox. cau. q. 3. de excōmunicationis. Quid iuris sit, dixi super illo c. quæ domus.

1 11.q.3.si q̄s presbyter.

d ¶*Orationem.*] i. supplicationē, q̄a sine ipe veniæ deponitur, vt statim subiūgit. 21.di. in tm̄. Vel iō dicit, q̄a schismatico, sine ītro so nulla datur audientia, vt 23.di.i nomine.

e ¶*Recipere.*] 11.q.3. si quis epūs in concilio. Additio. Ad idē j.c. prox. 17.di. nec licuit.

2 Cap.l.5. c.24.

f ¶*Inuitis.*] 3.45.dist.& qui emendat.

g ¶*Non persequatur.*] ecclesia, nec etiā vos per consequens qui auctoritate ecclesiæ eos coercetis.

3 3.dist.45. emendare.

h ¶*Principem.*] ergo ecclesiastica psona licite pt petere, vt mali detineatur, & ducātur ad iudiciū, vt 3. e. vnū solū. & j. e. relegētes.

i ¶*Ordinabatur.* jj. 24. q. 1. pudenda.

De *Liguribus.* Casvs. Celebrato cōcilio apud Cōstantinopolim, epi Venetiæ Histriæ & Ligurię noluerūt accipere statuta illi⁹ cōcilij, & cū in cōtumacia pstitissent, fuerunt ab ecclesia excōicati & dānati: & cū adhuc existerēt cōtumaces, mādauit Pelagius Narsę patritio, vt deberet illos epos coercere, q̄d cū facere dubitaret, rescribit ei Pelagi⁹ hortans eū vt cōprimere & coercere eos nō dubiter: q̄a si dubitabāt de statutis Constantinop. cōcilij, nūtios de bucūt dirigere ad sedem Apostolicā, q̄ de hoc possent accipere & reddere rōem. Non dēt igitur dubitare tales opprimere: quia si aliqua pśona ecclesiastica maiori suo restiterit, excōicari debet & dānari: & si hoc cōtempserit, p publicas debet opprimi potestates: quod dicit esse faciendū multis cōstitutionib. & exemplis.

"Rusticitas dupliciter sumitur.

a De qua dr, nihil impudētius, &c. vt 46.dist. in prin.

k ¶*Rusticitate.*] "i. superbia a. alibi ponitur, p simplicitate, vt 2.q.6. sancta. Et sic est ar. q̄ quandoq; non sit par hendus à malo ad bonum est, humanas & diuinas leges necesse est euacuari, quæ & malis pœnam, & bonis prēmia iustitia suadēte constituunt. Malum autem schisma esse & per exteras [a] etiam potestates huiusmod homines debere oppimi, & canonicę scripturę auctoritas, & paternarū regularum nos veritas docet. Quisquis ergo ab Apostolicis diuisus est sedibus, in schismate [b] eum esse non dubium est: & contra vniuersalē ecclesiam altare conatur erigere. ¶Sed quid de talibus insertus [A] Chalcedonēsi synodo canō statuat, gloria vestra consideret, vbi post alia sic dicit. [k] Qui à communione seipsum suspēdit, & collectam facit & altare constituit, & noluerit vocanti episcopo consentire, & noluerit eidē acquiescere, neq; obedire primo & secundo [c] vocanti, hunc omnino damnari, nec vmquam vel orationem [d] mereri, nec recipere [e] eum posse honorē. Si enim permanserit turbas faciens, & seditiones ecclesiæ, per exteram potestatem tamquam seditiosum cōprimi.] ¶Et beatus Augustinus de talibus dicit. [l] Multa etiam cum in uitis [f] benigna quadam asperitate plectendis agenda sunt, quorum potius vtilitati consulendum est, quàm voluntati. Nā in corripiendo filio, quamtumuis aspere, num quam patern⁹ amor amittitur: fit tamen, quod nollet, vt doleat, qui etiam inuitus videtur dolore sanādus.] Ecce videtis, quemadmodum tanti testimonio patris non persequatur [g] coercendo talia, sed diligat emendando tales semper ecclesia. Facite ergo etiam vos, quod scientes intentionem Christianitatis vestrę frequēter hortamur, & date operam, vt talia fieri vltra non liceat: sed etiam (quod vobis facillimum esse nō dubito) hi, qui talia præsumpserūt ad piissimum principē sub digna custodia dirigantur. ¶Recolere enim debet celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit tēpore illo, quo Istriam, & Venetias tyranno Totila possidente, Francis etiam cuncta vastantibus, non ante tamen Mediolanensem episcopum fieri permisistis, nisi ad clementissimū principem [h] exinde retulissetis, & quid fieri debuisset, eius iterū scriptis recognouissetis: & inter vbiq; feruentes hostes, Rauennam tamen, & is, qui ordinabatur [i], & is qui ordinaturus erat, prouidentia culminis vestri deducti sunt.

A ¶Insertus Chalcedonensi.] *Actione quarta concilij Chalcedonensis in epistola Archimandritarum ad ipsum concilium pro rehabilitatione Dioscori citatur canon quintus concilij Antiocheni & eodem fere modo habetur in ea epistola atq; hic refertur. Cum neutra tamen antiqua versione ipsius concilij magnopere concordat.*

B ¶Vel orationem.] *In vtroque concilio, idest, Antiocheno, priscæ versionis, & Chalcedonensi legitur*, curationem, *Græce enim est*, πρὶ μακάν δηραπείας τυγχάνειν.

Idem Narsæ patritio, & Duci in Italia.

¶Schismaticos, & hæreticos sæculi potestates coerceant. C. XLIII.

De Liguribus, atque Venetiis, & Histriis episcopis quid dicā? quos idonea est excellētia vestra & ratione & potestate reprimere, & dimittitis eos in cōtemptum Apostolicarum sedium de sua rusticitate [k] gloriari: cum, si quid eos de iudicio vniuersalis synodi, quod Constātinopoli per primam nuper elapsam indictionem actum est, forte mouebat, ad sedē Apostolicā (quomodo semper factum est) electis [l] aliquibus de suis q̄ dare & accipere rationē possent, dirigere debuerūt, & non clausis oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est, sanctam ecclesiam lacerare. Nolite ergo dubitare huiusmodi homines principali, vel iudiciali auctoritate comprimere: quia regulæ patrum hoc specialiter cōstituerunt, vt, si qua ecclesia stici officij persona, cui subiectus est restiterit, vel seorsum collegerit, aut aliud altare erexerit, seu schisma fecerit, iste excōmunicetur, atque damnetur. Quòd si forte & hoc contempserit, & permanserit diuisiones, & schisma faciendo, per potestates [m] publicas opprimatur. Ecce dominē, quòd animus vester forte timidus est, ne persequi videaris, de patrum vobis auctoritate hæc breuiter dirigenda curaui, cum mille alia exempla, & constitutiones sint, quibus euidenter agnoscitur, vt facientes scissuras in sancta ecclesia, non solum exiliis, sed etiam proscriptione rerum, & dura custodia per publicas potestates debeant coerceri.

Item Pelagius.

¶Ab ecclesiæ vnitate diuisi, à sæcularibus potestatibus coerceantur. C. XLIIII.

Quali nos de gloriæ vestræ studiis iudicio gratulemur, non solum vestram, sed multorum ac pene [n] omnium credimus habere notitiam: & idcirco nunc de his, quæ vobis præsentibus ibi fieri stupemus, fiducialiter apud gloriam vestram duximus conquerendum. Thracius † si quidem, atque Maximilianus nomina [o] tantum episcoporum habente, & ecclesiasticam ibi vnitatem perturbare dicuntur, & omnes ecclesiasticas res suis vsibus applicare: in tantum vt contra vnum eorum, id est, Maximilianum, vsque ad nos per tam longum iter, necessitate compellēte quidam infatigabiliter venientes, preces offerrent. Ob quam causam Petrum presbyterum sedis nostræ, sed & Proiectū notarium ad eandem loca duximus destinandos, vt ea, quę canonicis statutis à prædictis pseudoepiscopis cōpererint cōmissa, vel digna debeant ibi vltione compescere, vel eosdē ad nos vsque perducere. Et ideo salutantes paterno affectu gloriam vestram, petimus, vt præfatis, qui à nostra sede directi sunt, in omnibus præbeatis auxilium: nec pute tis alicuius esse peccati, si huiusmodi homines comprimuntur. Hoc enim & diuinæ & humanæ † leges statuerunt, vt ab ecclesiæ vnitate diuisi, & eius pacē iniquissime perturbantes à sæcularibus etiam potestatibus comprimantur. Nec quidquam maius est, vnde Deo sacrificium possitis offerre: quàm si id ordinetis, vt hi, qui in suam, & aliorum perniciem de bacchantur, competenti debeant vigore compesci.

Idem Pelagius Pap. Ioanni patritio.

¶Iniquitas prauorum, quam iis bonis proficiat, tamen punienda est. C. XLV.

Relegentes litteras excellentiæ vestræ, de iniuria quidē, quā vobis iniquorum hominum præsumptio ingessit, valde doluimus. Sed quia scimus occulto Dei iudicio animam vestram, etsi per aliorum iniquitatem, & superbiam, à contaminatione schismatis custoditam, egimus omnipotenti Deo gratias, qui etiā de malis hominum actibus bona [a] operari cōsueuit. Nec enim sine illius prouidentia factum esse credendum est, vt insensati, & peruersi homines ad hoc vsque prosilirēt, vt suam diuisionē, catholicam esse credentes ecclesiam, à sua vos pollutione prohiberent. Sic enim per misericordiam Dei etiam nescientibus illis hoc factum est, vt à schismaticorum factione † eruti, catholicæ, quam diligitis, seruari vos contigisset ecclesię. Quamuis igitur vestra per illorum scelus vtilitas facta sit, nolite tamen impunitam præsumptionem iniquorum hominum grassari permittere. Si enim hoc, quod in vestram gloriam præsumpserunt, non fuerit vindicta cōpressum, quòd in [A] minoribus nō valeant puniri, ambigi vltra non debet. Exercete igitur in talibus debitam auctoritatem: & ne eis amplius talia committendi spiritus † crescat, vestris coercitionibus reprimantur. Ad hoc siquidē Dei nutu etiam contra vos talia præsumpserunt, vt talia vobis corrigentibus ab eodē † scelere alios possitis, Deo propitiāte, munire. Quales autem sint, qui ecclesiam fugiūt, Eufrasij vos scelera (quę amplius occulta Deus esse noluit) euidenter informant: qui in homicidio quidem nec hominis necessitudinem, nec fratris charitatē, nec sacerdotij reuerentiam cogitauit. Incestuoso autem adulterio † etiam ipsius vindictæ abstulit [b] modum: quia, si adulterium [c] punias, nō remanet, in quo vindicetur incestus. Si incestuoso ingeras pœnam, inultum crimen adulterij remanebit. Ecce, de quo collegio sunt, qui, quantum ad superbiam suam iniuriam vobis inferre moliti sunt, & quantum ad prouidētiam Dei, impollutos vos ecclesiæ seruauerūt. Auferre tales ab ista prouincia, vtimini oblata vobis à Deo opprimēdi perfidos occasione. Quod tunc plenius fieri poterit, si auctores scelerū ad clementissimū principem dirigātur: & maxime ecclesiæ Aquilegiēsis inuasor, qui & in schismate, & in eo⁹ maledictus, nec honorē episcopi poterit retinere, nec meritum.

A ¶Quòd in minoribus.] *In aliquot vetustis, & apud Anselmum, legitur*: quid in minoribus valeant, ambigi, &c.

a ¶In eo.] *Anselmus habet*, & à schismatico maledictus.

Item Nicolaus exercitui Francorum.

¶*Iuo parte 10. c. 87 ver. omnium vestrum. hoc idem citat ex epistola Leonis quarti ad exercitum Francorum, vbi etiam affert id, quod j. e. q. 8. c. omni timore. ex eode Leone refertur.*

¶In certamine, quod contra infideles geritur, quisquis moritur, cœleste regnum meretur. C. XLVI.

Omnium vestrum nosse volumus charitatē, quoniam quisquis (quod non optantes dicimus) in hoc belli certamine [d] fideliter mortuus fuerit, regna illi cœlestia minime negabuntur.

Item Vrbanus secundus Godefredo Lucano episcopo.

¶Non sunt homicidæ, qui aduersus excommunicatos zelo matris ecclesiæ armantur. C. XLVII.

Excōmunicatorum interfectoribus (prout in ordine ecclesiæ Romanæ didicistis) secundum intentionem [A] [c] modum congruæ satisfactionis iniunge. Non enim eos homicidas arbitramur, quos aduersus excommunicatos zelo catholicæ matris ardētes, aliquos eorum trucidasse cōtigerit. Ne tamē eiusdem ecclesiæ matris disciplina [f] deseratur, eo tenore, quē diximus, pœnitētiam eis indicito congruentē, qua diuinæ simplicitatis oculos aduersus se complacare valeant: si forte, quid duplicitatis [g] pro humana fragilitate in eodem flagitio [h] incurrerint †.

A ¶Intentionem.] *Iuo & Pannormia habent*, intentionem ipsorum. *sed ob glossam non est additum.*

Item Augst epist. 50 ad Bonifacium de coercendis hæreticis.

¶Pax ecclesiæ mœstitiam consolatur perditorum. C. XLVIII.

Quis enim nostrum [1] [A] velit aliquem illorum non solum perire, verum etiam aliquid per-

1 Anscl. 12. c. 43 Rob. ibid.

4 Bonum prouenit ex malo.

vt 13. di. nerui. in fi. sicut de facto Iudeorū, qui crucifixerūt Deū. Item est hic ar. q̄ malū punitur, quā exinde prouenerit bonū, vt si quis puerū castrat uerit, licet eum melio rem fecerit, tamē punitur. ff. ad le. Aq. si seruus. §. & si puerum. similiter licet qs rē fecerit prohibitā, li cet bene fecerit, tamē punitur. ff. de re mi. l. 2. §. in bello. arg. contra. ff. ad leg. Aq. si seruus. §. si oliuā.

b ¶*Absolut.*] hoc ideo dicit, quia pœna mortis punitur siue pro vno, siue pro altero.

1 al. commu nione

alias autem idem delictū potest variis pœnis puniri, vt 17. qu. 4. attendendū. & 16. q. 1. 2 Addē. 21. statuimus [2]. "Hic con. 6. c. 2. i fi. fuerit distingui, cum q. vide. qd quis accusatur de diuersis crimib. aut il lorū. de diuersis ex ea crimina delcendūt ra. 2. & collū. ex eodē facto, aut ex 3. & de diuersis. Et hæc distin ctio. c. cū ētio not. C. de acc. qui accusetur diuersis actionib. velit de crimine. si autē di quis agere, distinguiuersis crimi nibus. tur, aut illæ actiones sunt ambæ pœnales, aut ambæ rei persecutoriæ. aut vna pœnalis, & altera rei persecutoria. vt not. ff. nau. cau. sta. l. 2.

3 al. pes

c ¶*Si adulterium.*] hic videtur, q̄ secundum canones & adulteriū & incestus morte punian tur, secundū legē hodie adulteriū, n̄ punitur morte, vt C. d adulat. ante. sed hodie. Io.

d ¶*Certamine.*] *Iuo parte 10. c. 87 ver. omnium vestrum. hoc idem citat ex epistola Leonis quarti ad exercitum Francorum, vbi etiam affert id, quod j. e. q. 8. c. omni timore. ex eode Leone refertur.*

¶In certamine, quod contra infideles geritur, quisquis moritur, cœleste regnum meretur. C. XLVI.

Omnium vestrum nosse volumus charitatē, quoniam quisquis (quod non optantes dicimus) in hoc belli certamine [d] fideliter mortuus fuerit, regna illi cœlestia minime negabuntur.

Item Vrbanus secundus Godefredo Lucano episcopo.

¶Non sunt homicidæ, qui aduersus excommunicatos zelo matris ecclesiæ armantur. C. XLVII.

Excōmunicatorum interfectoribus (prout in ordine ecclesiæ Romanæ didicistis) secundum intentionem [A] [c] modum congruæ satisfactionis iniunge. Non enim eos homicidas arbitramur, quos aduersus excommunicatos zelo catholicæ matris ardētes, aliquos eorum trucidasse cōtigerit. Ne tamē eiusdem ecclesiæ matris disciplina [f] deseratur, eo tenore, quē diximus, pœnitētiam eis indicito congruentē, qua diuinæ simplicitatis oculos aduersus se complacare valeant: si forte, quid duplicitatis [g] pro humana fragilitate in eodem flagitio [h] incurrerint †.

A ¶Intentionem.] *Iuo & Pannormia habent*, intentionem ipsorum. *sed ob glossam non est additum.*

Item Augst epist. 50 ad Bonifacium de coercendis hæreticis.

¶Pax ecclesiæ mœstitiam consolatur perditorum. C. XLVIII.

Quis enim nostrum [1] [A] velit aliquem illorum non solum perire, verum etiam aliquid per-

5 Anscl. 12. c. 46. Pol. ibid.

6 Anscl. 12. c. 54. Pan. dum est. Et hoc probat exemplo Dauid, qui aliter pacem habere non potuit nisi Absalone filio suo prius interfecto.

1 ¶*Quis enim nostrū.*] Ex hoc ca. dicit quidā quōd qui percutit clericum excommunicatum, non incidit in canonem, & q̄ non est priuandus aliquis ingressu ecclesię per eū qui est extra ecclesiā: quod non admitto, & loquitur hic de tali excommunicato qui penitus incorrigibilis est. 11. q. 1. petimus.

† al. contraxerint

ne.] 1. e. q. 8. omnium.

E *Xcommunicatorum.* Casvs. Godefredus Lucanus episcopus quæsiuit ab Vrbano quantam pœnitentiam debeat imponere eis, q̄ quot dam excommunicatos interfecerūt: qui respondet dicēs, non putamus eos esse homicidas, qui zelo iustitiæ eos occiderūt: verūtamen q̄a potuerunt aliquid duplicitatis pro humana fragilitate committere, secundum eorum intēcionem bonam vel malā iniungas eis pœnitētiam cōpetētem.

e ¶*Intentionem.*] "occidentium. Vel secundum intentionem imponentis pœnam, vt 26. q. 7. tempora.

f ¶*Disciplina.*] "Not. ad cautelam, & ex abundanti debet aliqd est deseręda tris ecclesiæ dese ra tur, vt 50. dist. presbyteros. & 34. q. 2. in le ctum. & 15. q. 1. si quis insaniens. quæ enim hoc iō fit. vt dubitationis causa ex qđ certi⁹ & abundanti apponumagis sine tur, ius commune nō picul⁹ aię ē lædunt, vt ff. de re. iu. tenęatur vñ quę dubitationis. & l. quę dubitabat. & l. tene certū, non solet. Item est hic & dimittere arg. q̄ in dubiis in de incertū. de interiorem partem in pœ. di. 7. c. 2 terpretamur [b], contra ad hoc ext. regulam illam, ext. de de spon. iuenis. alias, reg. iur. estote. ordinar ū ē g ¶*Duplicitatis.*] idest, q̄ dubia in mortalis peccati. meliorępar h ¶*Flagitio.*] i. quòd a tē interpte liàs esset flagitium. mur. ext. de reg. iu. c. 1. d

Vis enim.] Casvs. Bonifacius dubitabat pugnare contra hæreticos propter homicidium, quod inde sequebatur, sed Aug. docet, q̄ nullus dēt velle cet, q̄ nullus dēt velle inimicum suum perire, nec aliquid perdere. verūtamen si pax haberi non potest ali ter, cōtra eos pugnan dum est. Et hoc probat exemplo Dauid, qui aliter pacem habere non potuit nisi Absalone filio suo prius interfecto.

1 ¶*Quis enim nostrū.*] Ex hoc ca. dicit quidā quōd qui percutit clericum excommunicatum, non incidit in canonem, & q̄ non est priuandus aliquis ingressu ecclesię per eū qui est extra ecclesiā: quod non admitto, & loquitur hic de tali excommunicato qui penitus incorrigibilis est. 11. q. 1. petimus.

2 Iuo p. 10. c. 87. Pann. l. 8. c. 30.

3 Iuo p. 10. c. 54. Pan. l. 8. c. 11.

4 Iuo p. 10. c. 59.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI ERGO. Casvs. Concludit Grat. ex supradictis ca. quod mali non solum sunt flagellandi, sed etiam interfici possunt. Postea quærit si hi qui non habent potestatem legitimam occidendi, aliquos interfecerint: an sint rei effusi sanguinis iudicandi. Cui quæstioni respondet per sequens capitulum.

Remittuntur.] Casvs. Ostendit Ambros. in hoc capi. quòd sicut peccata remittúntur per verbum Dei, cuius verbi diaconus interpres est & executor: sic peccata quandoque puniuntur per iudices qui potestatem habent puniendi: quandoque per populos: sicut populus Iudæorum sæpe punitus est ab alienigenis ex præcepto Dei.

2.Reg.18.

a ¶*Per Dei verbum.*]id est, per orationem vel per prædicationem ecclesiæ, scilicet per prædicationem Euangelij, sic 15. quæstio. prima. nec is. & supra eadem. non solum.

HINC NOTANDVM. Casvs. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Gratia. quòd Deus aliquando punit peccata hominum per nescientes: & hoc probat quattuor exemplis Regũ & Principum, scilicet exemplo Sennacherib, & Nabuchodonosor, antiochi, & principum Romanorum: qui licet Deo seruirent in puniendo malos: tamen quia suæ fortitudini & superbiæ imputabant, ignorantes se esse ministros Dei, ideo & ipsi puniti sũt & destructi: sicut patet per exempla quæ aperte ponuntur in litera. In secunda parte ostẽdit quòd Deus aliquando punit peccata hominum per scientes, & hoc probat exemplo Indæorum, per quos punitus est Deus Amonhæos & Chananæos, & alias gentes quas expulerunt de terra promissionis quam Deus promiserat se datu-
rum Abrahæ & semini eius: sed non antequam peccata Amor
† *sæpe alieni genus* jorig. rhæorum consumma
ta fuissent: quæ tunc cõsummata fuerunt,
† *subiectus* orig. cum populus Israel de Aegypto est liberatus. Qui ergo diuino iussu & bona intentione sicut populus Israel punit delinquentes, non peccat: qui
4.Reg.25. 2.Mach.5. vero praua intentione hoc faciunt: licet occulte instinctu Dei incitentur ad persequendum malos, sicut Sennacherib, & cæteri qui populum
Esa.10. delinquentem sunt persecuti: non sunt immunes à delicto, qui quandoque incitantur ad puniendum peccata eorum, qui sunt futuri boni, vt tandem per ipsos bonos correctos, ipsi postea puniantur: quòd probatur exemplo Iabin Regis Chananæorum, & exemplo Madianitarum. Secunda pars incipit ibi, *Per scientes peccata.* Assur, id est, Sennacherib, *nondum enim consummata sunt peccata Amorrhæorum*, id est, nondum peruenerunt ad cumulum peccatorum suorum: quia non dum fecerant omnia peccata, quæ facturi erant ad hoc vt digni essent expulsione.

Assur ipse autem non cognouit.] *Assur*[c] *erat virga furoris Domini: quia per eum immumeras gentes diuina iustitia flagellare disposuit. Ipse vero non cognouit: quia in superbiam elatus victoriam, quam effecutus fuerat, non diuinæ potentiæ, sed suis viribus attribuit. Vnde contra eius superbiam Dominus loquitur dicens.* [*Numquid gloriabitur serra contra eum, qui secat in ea? aut numquid exaltabitur securis contra eum, qui cædit in ea?*] *Quibus similitudinibus satis perspicue ostenditur, quòd sicut serra, & securis nec secare, nec cædere ligna possunt, nisi ab alio regantur, ac ideo contra regentes se superbire non debent. sic illi, per quos Deus punit, absque nutu diuinæ dispositionis nihil agere valent: ac ideo contra regentem se superbire eis non licet. Tales in eo quòd puniunt, Deo seruire dicuntur: in eo autem quòd ignorantes se esse ministros iræ Dei, impia vanitate superbiũt, mercedem suæ seruitutis à Deo non nisi temporalem*[d] *inueniunt: pœnam vero suæ superbiæ non effugiunt. Vnde, cum Dominus diceret ad prophetam de Nabuchodonosor,* [*Quid dabo ei pro labore, quo seruiuit mihi apud Tyrum?*] *statim subiunxit* [*Dã*] *g hoc est datam sibi pronuntia* [*Aegyptum, & Aethiopiam.*] *Cum autem in corde suo superbiens postea diceret,* [*Nonne hæc est Babylon, quam ego condidi in robore regni mei? &c.*] *statim immutauit Deus rationabilem mentem eius, & induit eum ferina bestialitate, vt ab hominibus fugiens cum bestiis viueret. Per Antiochum*[h] *quoque cum idololatriam Iudaicæ plebis Dominus puniret, & pacem, quam ex lege Dei abiecta, & ex sacris nationum assumptis quærebant, illis in perniciem verteret, quia Dei dispositionem ignorans, suæ facultati denuãtationem illius plebis attribuit, imprecatur in eum prophe-*
ta dicens, [*Effunde iram tuam in gentes, quæ te non nouerunt, & in regna, quæ non inuocauerunt nomen tuum: ne forte dicant in gentibus, vbi est Deus eorum?*] *Similiter, cum per Romanos peccatum mortis Christi Deus punire decreuisset, vrbis excidium, & Iudaicæ plebis miseram captiuitatem suis viribus ad scribere cæperunt: vnde contra eos propheta imprecatur dicens,* [*Leua manus tuas in superbias eorum, quite oderunt.*] *& qui multa maligne operati, monumenta suæ victoriæ posuerunt*[i] *in medio atrio tuo.* ¶*Per scientes peccata puniuntur: sicut Deus per filios Israel voluit peccata punire Amorrhæorum, & Chananæorum & aliarum gentium: quarum terram Israelitis possidendam dedit: qui bus etiam præcepit, vt nemini eorum parcerent. sed omnes morti traderent. Quod propter peccata eorum illis contigisse ex verbis Domini apparet: qui cum diceret ad Abraham,* [*Semini tuo dabo terram hanc*] *veluti quærerer, quare non modo eam das mihi? audiuit,* [*Nondum enim sunt peccata Amorrhæorum consummata*] *Quæ tunc intelliguntur fuisse consummata, cum populus ille de Aegyptiaca seruitute liberatus terram eorum sicut Abrahæ promissum fuerat, in hæreditatem accepit.* ¶*Cum ergo sic diuino iussu ad puniendum peccata populi excitantur, sicut populus ille Iudaicus est excitatus ad occupandam terram promissionis, & ad delen-*

i ¶*Posuerunt.*]quia vexilla & scuta & arma posuerunt in templo in signum victoriæ.

A ¶Nostrum.]*Emendatum est ex beato Augustino, à quo parum discordat Iuo. Antea apud Gratianum legebatur*, Quis enim vestrum velit aliquem inimicorum suorum non solum, &c.

Si ergo viri sancti, & publicæ potestates bella gerentes non fuerunt transgressores illius mandati, [*Non occides:*] *quamuis quosque flagitiosos digna morte perimerent. similes suæ potestati obedientes non est reus homicidij, si eos imperio quemlibet flagitiosum interfecerit, si homicidas, & venenarios punire non est effusio sanguinis. sed legum ministerium, si pax ecclesiæ mœstitiam consolatur perditorum, si illi, qui zelo catholicæ matris accensi excommunicatos interficiunt, homicidæ non iudicantur, patet, quòd malos non solum flagellari, sed etiam interfici licet. Sed quæritur, si contingat aliquos malos puniri ab his qui non habent legitimam potestatem, an sint rei effusi sanguinis hi, per quos puniuntur.*

De his ita scribit Ambrosius lib. 2. de Cain & Abel, c. 4.

¶Aliquando puniuntur peccata per populos iussu diuino excitatos.
C. XLIX.

REmittuntur peccata per Dei verbum[a], cuius leuites interpres, & quidam executor est. Remittuntur etiam per officium sacerdotis, sacrumque ministerium: Puniuntur quoque per homines: sicut per iudices, qui potestate ad tempus vtuntur. *& infra.* ¶Puniuntur peccata etiam per populos: sicut legimus, quia sæpe ab alienigenis Dei iussu excitatis, propter diuinæ maiestatis offensam subactus† est populus Iudæorum.

Hinc notandum est, quòd aliquando punit Deus peccata per nescientes, aliquando per scientes. Per nescientes peccata punit: sicut per Senacherib,[b] *& per Nabuchodonosor*[c]*, & per Antiochum, & per principes*[d] *Romanorum, & per nonnullos reges gentilium populum Israeliticum delinquentem aliquando afflixit, aliquando captiuauit. Vnde ipse Dominus ait per prophetam* [*Virga furoris mei*

cho ignis ḋ a ¶*Bonorum.*]id est, in tẽplo extin ſignum eorũ, qui sunt ḋus fuit: q futuri boni.
vendidit sa cerdotiũ Ia ſoni, vt hĩ j. q.1. sicut eu nuchus. Ar.

das gentes peccatrices, sine culpa noxius sanguis effunditur, & quæ ab eis male possidentur, in ius, & dominium rite transeunt bonorum[a]. *Cum vero occulto instinctu aliqui mouentur ad persequendos malos, sicut Sennacherib, & ceteri, qui populum delinquentem persecuti sunt, licet occulto instinctu operante illorum meritis incitentur ad persequendum, tamen, quia praua intentione non peccata delinquentium punire, sed illorum bona rapere, vel suæ ditioni subiicere quærunt, non sunt immunes à crimine. De quibus etiam notandum est, quòd aliquando excitantur ad puniendum peccata bonorum, vt tamdem per bonos correctos ipsi quoque puniantur: sicut in libro Iudicum legitur de Iabin rege Chananæorum, & de Madianitis: quòd propter idolatriam populi suscitauit eos Deus, vt Israel afflĩgerent, & terram eorum occuparẽt. Cum autem populus Dei sub manibus eorum diutius afflictus peccatum suum recognosceret, & per pœnitentiam sibi Deum placaret, Dei præcepto, & Barach comitatus Delboram prophetissam vxorem Lapidoth, Iabin regem Chananæorum, & Zi*
sarã ducem exercitus sui contriuit: & Gedeon Zebee, & Salmanã reges Madianitarum, & Oreb, & Zeb duces eorum morti tradidit. Apparet ergo, quòd aliquando per legitimam potestatem gerentes, aliquando per populos diuino iussu excitatos, mali pro peccatis suis non solum flagellantur, sed etiam riteperduntur. Nec est cõtrarium illud Augustini, quòd ad Marcellinum pro Circumcellionibus supplicans rogabat, vt verberibus eos coerceret, non morte perderet. Quamuis enim supplicando spatium vitæ eis reseruari popposcit, non tamen legum seueritatem, qua tales morte plectuntur, non observandam docuit.

QVÆSTIO VI.

Vod autem[b] *quæritur, an mali sint cogendi ad bonum, facile apparet. Antiquus namque populus ille metu pœnarum ad obseruationem legis cogebatur. In Euangelio quoque Dominus ait discipulis suis,* [*Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere: sed potius eum timete,*]*id est, ei in timore seruite, [qui potest animam & corpus perdere in gehennam.] Paulus quoque cum ecclesiam Dei persequeretur, in itinere cæcatus ad Deum conuerti coactus est. Vnde se abortiuo similem tc statius est dicens.* [*Nouissime autem omnium tamquam abortiuo visus est & mihi.*]

Hinc Augustinus scribit epist. 50. ad Bonifacium.

¶Ecclesia malos debet cogere ad bonum, sicut Christus Paulum coegit. C. I.

1 SChismatici[c] dicunt, cui vim Christus intulit? quem coegit? Ecce habent Paulum Apostolum. Agnoscant in eo prius cogentem Christum, & postea docentem, prius ferientẽ, & postea consolantem. Mirum est autem, quomodo ille, qui pœna corporis ad Euãgelium coactus intrauit, plus illis omnibus, qui solo verbo vocati sunt, in Euangelio laborauit: & quem maior timor compulit ad charitatem, eius perfecta charitas foras misit timorem. ¶Cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios, vt redirent, si perditi filij coegerunt alios, vt perirent? Quamuis & illos, quos non coegerunt, sed tantummodo seduxerunt[d], si per terribiles, sed salubres leges in eius gremium reuocentur, blandius pia mater amplectitur: & de illis multo amplius, quàm de illis, quos numquam perdiderat, gratulatur. ¶An non pertinet ad diligentiam pastoralem, etiam illas oues, quæ non violenter ereptæ, sed blande, leniterque seductæ à grege aberrauerint, & ab alienis possideri cœperint, inuentas ad ouile Dominicum, si re sistere voluerint, flagellorum terroribus, vel etiam doloribus reuocare? *Item infra.* ¶A Christo coactũ ostendimus Paulum. Imitatur ita que ecclesia in istis cogendis Dominum suum. Quæ prius, vt neminem cogeret, expectauit, vt de fide regum atque gentium prædictio † prophetica[e] compleretur. ¶Etiam hinc enim non absurde intelligitur illa Apostolica sententia, vbi beatus Paulus dixit. [Paratus vlcisci omnem inobedientiam, cum completa[f] fuerit prior vestra obedientia.] ¶Vnde & ipse Dominus ad magnam cœnam suam prius adduci iubet conuiuas, postea cogi. Nam, cum ei serui sui respondissent. [Domine factum est, quod iussisti, & adhuc locus est, exite, inquit, in vias & sepes, & quoscumque inueneritis, cogite intrare.] In illis ergo, qui primo leniter adducti sunt, completa est prior obedientia: in istis autem, qui coguntur, inobedientia coercetur, *Item infra.* ¶[2] Si per potestatem †, quam per religionem, ac fidem regum tempore, quo debuit, diuino munere accepit ecclesia, ij, qui inueniuntur in viis & sepibus, id est, in hæresibus & schismatibus, coguntur intrare, non quia coguntur, reprehendant, sed quo cogantur, attendant.

1.Cor.15. 1.Io.4.

e ¶*Prophetica.*] quia nondum erat impleta prophetia, Et nũc Reges intelligite, &c. vt 3. q.4. non inuenitur.

f ¶*Completa.*] primo enim salubriter admonendi sunt boni, vt sic cetera multitudo frãgatur, vt 44. dist. comessationes. 50. dist. vt constitueretur. Io.

Q*Vòd errauerat.*] Casvs. Donatistæ dicebant, quòd ipsi non erant cogendi ad bonum: sed Aug. reprehendit eos auctoritate Ezechielis prophetæ reprehendẽtis prælatos, qui negligebãt malos corrigere & reuocare. Dominus enim per bonos prælatos reuocat malos rogando, minando, & corrigendo, damnis & laboribus, siue per suas occultas visitationes, siue per potẽtiam sæcularem.

g ¶*Quòd errauerat.*] verba sunt prophetæ[a] alloquentis magistros legis, per quos intelliguntur prælati, per quos probat Augu. malos esse cogendos.

a Ezech.34.

h ¶*Hoc vobis.*] verba Augustini. † *prædicatio*]orig.

2.Cor.10. Luc.14.

[3] Quod errauerat[g] (inquit Dominus) non reuocastis, & quod perierat, nõ requisistis.] Hoc vobis[h] per nos ipse Deus facit, siue obsecrando, siue minando, siue corripiendo, siue damnis, siue laboribus, siue per suas occultas admonitiones, vel visitationes, siue per potestatum temporalium leges.

3.Iuo p.10. c.64. Ezech.34.

Item in epist. 48. ad Vincentium.

¶Non est considerandum, quòd quisque cogitur, sed quale sit illud, quo cogitur. C. III.

stituit.

1.Cor.15. 1.Io.4.

e ¶*Prophetica.*] quia nondum erat impleta prophetia, Et nũc Reges intelligite, &c. vt 3. q.4. non inuenitur.

f ¶*Completa.*] primo enim salubriter admonendi sunt boni, vt sic cetera multitudo frãgatur, vt 44. dist. comessationes. 50. dist. vt constitueretur. Io.

Q*Vòd errauerat.*] Casvs. Donatistæ dicebant, quòd ipsi non erant cogendi ad bonum: sed Aug. reprehendit eos auctoritate Ezechielis prophetæ reprehendẽtis prælatos, qui negligebãt malos corrigere & reuocare. Dominus enim per bonos prælatos reuocat malos rogando, minando, & corrigendo, damnis & laboribus, siue per suas occultas visitationes, siue per potẽtiam sæcularem.

g ¶*Quòd errauerat.*] verba sunt prophetæ[a] alloquentis magistros legis, per quos intelliguntur prælati, per quos probat Augu. malos esse cogendos.

a Ezech.34.

h ¶*Hoc vobis.*] verba Augustini. † *prædicatio*]orig.

2.Cor.10. Luc.14.

cœnam suam prius adduci iubet conuiuas, postea cogi. Nam, cum ei serui sui respondissent. [Domine factum est, quod iussisti, & adhuc locus est, exite, inquit, in vias & sepes, & quoscumque inueneritis, cogite intrare.] In illis ergo, qui primo leniter adducti sunt, completa est prior obedientia: in istis autem, qui coguntur, inobedientia coercetur, *Item infra.* ¶[2] Si per potestatem †, quam per religionem, ac fidem regum tempore, quo debuit, diuino munere accepit ecclesia, ij, qui inueniuntur in viis & sepibus, id est, in hæresibus & schismatibus, coguntur intrare, non quia coguntur, reprehendant, sed quo cogantur, attendant.

23.e.q.4.ipsa pietas. §. si p ptãtem. † *al. potestate*

Initium huius capituli apud B. *Augustinum ibi de Donatistis agentem sic habet*, Vbi est, quod isti clamare consueuerunt, liberum est credere, cui vim, &c. *vt S. ead. q. 4. quis nos. vers. cui vim.*

Item ad Donatistas, epist. 166.

¶Variis modis errantes corripiuntur à Deo. C. II.

3Iuo p.10. c.64. Ezech.34.

Q Vod errauerat[g] (inquit Dominus) non reuocastis, & quod perierat, nõ requisistis.] Hoc vobis[h] per nos ipse Deus facit, siue obsecrando, siue minando, siue corripiendo, siue damnis, siue laboribus, siue per suas occultas admonitiones, vel visitationes, siue per potestatum temporalium leges.

Item in epist. 48. ad Vincentium.

¶Non est considerandum, quòd quisque cogitur, sed quale sit illud, quo cogitur. C. III.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vides.] CASVS. Hoc c. duas habet partes. In prima parte dicitur, quòd Vincentius nō debet considerare, quod ipse cogitur, sed ad quid cogitur, vtrum ad bonum, vel ad malum. Nec hic dicit Augustinus propter hoc quòd quis inuitus sit bonus, sed quia propter metum, vel relinquit malum quod faciebat, vel compellitur cognoscere veritatem. In secunda parte dicitur, q. Aug. fuit in hac opinione, quòd hæretici verbis & non vi essent compellendi ad bonum. Sed hæc sua opinio multis exemplis prudētium superabatur. Et primo exemplo suæ ciuitatis, & postea aliarum multarum. Secunda pars incipit ibi, *Item infra, Mea primitus sententia.*

a ¶*Bonum.*] vt 23.q.5. ad fidem.

b ¶ *Et volens.*] sic ex nolente fit volens, vt 3.74. dist. consuluit. & 5.q.4. displicet.

c ¶*Opinio.*] "sic ergo mutari pt. iurisperitus debet mutare opinionē suam, si expedit mutare, vt 12.q.1. certe. & ff. de iure pat. diu. Itē ex hoc loco dicunt quidam Aug. quandoque fuisse hæreticum: sed potius probatur hic contrarium.

d ¶*Creditur.*] Numquam creditur fuisse malum quod factum est bonum. vt 50. dist. ferrum. & ff. de ædil. aVide quod edi. quod ita[a].

nota. 32.q.1. quod autē. & c. nō erit. & c. apud.

Iam vero.] CASVS. Christianus aliqs nomine Rusticus contumaciter in delicto persistens, admonitionibus non corrigebatur: quare quærebat Maximianus episcopus à Grego. qualiter iste Rusticus sit coercendus? Et respondet q. graui onere pensionis est grauandus, vt per hoc cogatur redire ad bonum.

e ¶*Iam vero.*] Hoc ca. intelligitur de hæreticis. contrarium est extra de hæret. ca. sicut. vbi prohibetur, ne aliquis eos teneat in terris suis vel in domo, vel aliquem contractum cum eis faciat. Sed dic quòd loquitur de eo qui aliàs est incorrigibilis, vel loquitur de Iudæis, put dixi 23.q.4.c.vlt. Ioan.

EX HIS OMNIBVS. CASVS. Hucusque probauit Grat. q. mali sunt cogendi ad bonum: nunc vero vult probare contrarium: quia Deus coacta seruitia aspernatur: quod sex auctoritatibus probat, quæ 2.Cor.9. in littera facile apparebunt, & hoc in prima parte. in secunda parte respondet obiectis, dicens q. homo, si semper esset inuitus, inutiliter cogeretur ad bonum: sed cogitur, vt timore pœnæ malum ducatur in desuetudinem, bonum vero ex consuetudine dulcescat. Et ad hanc solutionem probandam inducit auctoritatem Augustini. *Si ex necessitate*, idest, causa sumptus. *Si inuitus*, quia iniunctum est mihi hoc officium. *Dispensatio*, idest, distributio verbi Dei est tantum mihi credita.

f ¶ *Seruitia.*] 3.15. q.1. non est.

g ¶*Inuitus.*] sed qualiter potest quis inuitus dare: cum nec ignorans nec inuitus quis donet, vt C. de dona. nec ignorans? "Sed facias vim & differentiam inter dare, & donare vt donum dicatur quid aliquis ex libertate dat, & ex certa scientia[b]. vnde epi scopus nō dicitur donare præbendas, sed dare.

"donare & dare differunt.

Gal.5.

Rom.8.

b Vt ff. de do. l. dari.

h ¶*Pudorem.*] quando que etiam si aliquis tacet propter verecundiam, non sibi præiudicat. vt ff. de furt. l. pen.

i ¶*Si ex necessitate.*] id est, præcepto. vel loquitur de necessitate vitæ.

1.Ioan.4.

k ¶ *Dispensatio.*] aliis dispōsio: sed mihi non proficio.

l ¶ *Consuetudo.*] sicut enim seta inducit filum, sic iste timor iustitiam, vt 3. de pœn. dist. 2. sicut seta. Ioannes.

Pſal.67.

NVnc autem.] CASVS. Hic intitula tur 7. quæst. qua quæritur an hæretici sint rebus suis & rebus ecclesiæ spoliandi: & an illi qui possident res illas, fine peccato valeant possidere? Et respondet quòd sic, vt 3. c. 2. & 3. 8. distin. quo iure. dummodo fiat per iudicem, vt 3. c. quæst. 3. sex sunt differentiæ circa fin. Idem est de quolibet hoste, dummodo bellum sit iustum, vt 23. ea. quæst. 5. dicat. & dist. 1. ius naturale.

m ¶*Nunc autem.*] Nō solum hæretici, sed omnes hostes licite pos[unt] Ad vers. sunt spoliari reb. suis, vxor tua. dummodo bellum sit iustum: & ille qui rem abstulit, iure factus est dominus illius rei. 3. ead. qu. 5. dicat. & 3. dist. 1. ius naturale. & ff. de acq. re. do. naturale. 9. vlt. hæreticis autem licitum est auferri ea quæ habent, vt 8. dist. 8. quo iure. & 3. c. 1. & 3. c. quæst. 5. si vos. melius tamen est quòd auctoritate iudicis fiat. vt 3. ea. q. 3. sex sunt. "Si ergo condemnatus est laicus cus de hæresi, confiscantur bona eius, vt ext. de hære. vergentis. si clericus, tūc res eius sunt ecclesiæ applicandæ, vt ext. c. ad abolēdam. & hæc vera sunt etiā si aliquis hære

"Hæretici

De his ita scribit Augustinus ad Vincentium, epist. 48.

QVÆSTIO VII.

Vnc autem quæritur, an hæretici suis, & ecclesiæ rebus sint expoliandi: & qui possident hæreticis ablata, an dicantur possidere aliena.

Dicit Ray. hoc vt intelligēdū cum uolui, vt C. de hære. auth. de Nestorianis. Licet autem bona sint ablata hæreticis, si tamen fuerint reuersi ad fidem, priora bona eis per publice gredicat cō sicut hæreticis, vel publice. si nis ille qui reuertitur ab hæresi, quàm qui tenetur vel de ab hæresi, quàm qui tenetur erro reuertitur ab hostib. ter vel corā Nam si desertor reuer pio suo è situr sponte ad suos, Constantius vel licet indulgeatur ei Gordianus, aut vita: tamen in insuccessus aliter cō lam deportatur, vt ff. Constantius de de re milit. non omnes. §. qui desertorem. ext. rem. de ver. sign. super quibusdam. 1 Iuo par. 3. cap. Poly. 2. tit. 2. tal. iusti tal. edent

¶Res terrenæ non nisi diuino, vel humano iure tenentur. C. I.

QVicumque vos ex occasione legis huius imperialis non dilectione corrigendi, sed inimicandi odio persequitur, displicet nobis. Et quamuis res quæque terrena recte à quoquam possideri nō possit, nisi vel iure diuino[a], quo cuncta iustorum sunt, vel iure humano, quod in potestate est regnum terræ (ideoque falsò res vestras appellatis, quas nec iuste† possidetis, & secundum leges regum terrenorum amittere iussi estis, frustraque dicitis, nos eis congregandis laborauimus, cum scriptum legatis [Labores[A] impiorum iusti edunt†]) sed tamen, quisquis ex occasione huius, legis, quam reges terræ Christo seruientes ad emendandā impietatem vestram promulgauerunt, res proprias vestras cupide appetit, displicet nobis. Quisquis denique res ipsas pauperum, vel basilicas congregationum, quas sub nomine ecclesię tenebatis (quæ omnino non debētur, nisi ei ecclesiæ quæ vera est Christi ecclesia) nō per iustitiam, sed per auaritiam tenet, displicet nobis[b]. Quisquis pro aliquo flagitio, vel facinore deiectum† [b] à vobis ita susceperit, sicut susciputur, qui excepto errore, quo à nobis separamini, sine crimine apud vos vixerunt, displicet nobis. Sed nec facile ista monstratis: & si monstratis, nonnullos toleramus[c], quos corrigere, vel punire non possumus: neque propter paleam relinquimus aream Domini: neque propter pisces malos rumpimus retia Domini: neque propter hœdos in fine segregādos deserimus gregem Domini: neque propter vasa facta in contumeliam migramus de domo Domini.

a ¶Labores impiorum.] *Huic sententiæ simile est, quod scribitur prouer. 13.* δικαιοῖς ἁμαρτωλῶν δὲ δικαίου πλοῦτος, *id est, vt 3. ea. c. quemadmodum.* Thesaurizantur autem iustis diuitiæ impiorum. *Vbi vulgata habet*, custoditur iusto substantia peccatoris. *Item que Esaiæ 61. scriptum est,* καὶ δώσω τὸν μισθὸν αὐτῶν δικαίως, *cum ante dixisset,* ἐκλῶ ἔργον καὶ ἀδικίαν. *Sapientiæ 10. legitur.* Ideo iusti tulerunt spolia impiorum. 3. ea. c. quemadmodum.

b ¶Huius legis.] *In codice Theodosiano, libro 16. tit. 5. sunt leges Honorij, & Theodosij 43. 52. & 54. in quibus præcipitur a dificia, prædia, & loca, quæ ad conuenticula Donatistarum, vel aliorum hæreticorum antea pertinuerant, ab ecclesiis catholicis vendicari, vel eisdem sociari debere: Et ad has leges videtur spectasse B. Augustinus & hic, & in tractatu 6. in Ioannem (vt notatum est 3. dist. 8. quo iure) & contra litteras Petiliani (vt in proxime sequenti*

capite) & alibi.

c ¶Vobis.] *Sic est emendatum ex vetustis codicibus, & originali, cum in vulgatis, & hic, & 23.q.1. quisquis. legeretur,* nobis. *Vox autem*, deiectum, *non est mutata ob glossam. Nam in vetustis hic, & 3. c. citato, & apud Iuonem, & in originali est,* proiectum.

Item contra litteras Petiliani, lib. 2. c. 43.

¶Catholici non ideo aliena possident, quia ab hæreticis ablata tenent. C. II.

[3] SI de rebus[d], vel locis ecclesiasticis, quæ tenebatis, & nō tenetis, querimini, possunt & Iudęi se iustos dicere, & iniquitatem nobis obiicere: quia locū, in quo impię regnauerunt, modo Christiani possident. Quid ergo indignum, si ea, quæ tenebant hæretici, secundum parem Domini voluntatem catholici tenent? Ad omnes enim similes, id est ad omnes impios[e], & iniquos illa vox Domini valet. [Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti*† iustitiam.] An frustra scriptum est [Labores impiorū iusti edent?]

[4] Quapropter magis mirari debetis, quòd adhuc tenetis aliquid, quàm quòd aliquid amisistis. *Item 6.59.* ¶Si qua iam præcisi† possidere cœpistis, quia vobis ablata, nobis Dominus dedit, non ideo concupiscimus aliena: quia illius imperio[f], cuius sunt omnia, facta sunt nostra, & iuste nostra sunt: Vos enim his vtebamini ad præsionē, nos ad vnitatem. Alioquin & primo populo Dei possent illi obiicere alienæ rei concupiscentiam, qui diuina potestate ab eorum facie, quia ea terra male vtebantur, expulsi sunt: & ipsi Iudæi, à quibus ablatum est regnum secundum verba Domini, & datum est gēti facienti iustitiam, possunt obiicere alienæ rei concupiscentiam: quia ecclesia Christi possidet†, vbi persecutores Christi regnabant.

d ¶*De rebus.*] hoc nomen, res, hic strictè sumitur. nam secundum significationem omnia comprehendit & corporalia & incorporalia, vt ff. de verb. sign. rei appellatio. & l. rei appellatione. Ioan.

e ¶*Et impios.*] per hoc dicunt quidam, quòd Iudæis & Sarracenis licite possumus sua auferre: & intelligitur id quod dicitur in fra quæstio. 8. capit. dipar. de personis Iudæorum non de rebus. "Sed secus credo: quia Iudæi solu[unt] tributum, & de voluntate nostra tenent ea quę habent. f ¶*Imperio.*] simile dicimus quarta, quæstione quinta. dixit. quadragesimaquinta distinctione, qui syncera. Vod autem nobis obiiciunt, quòd res eorum concupiscamus g, & auferamus, vtinam catholici fiant, & non solum quæ dicunt sua, sed etiam nostra in pace nobiscum & charitate possideant. Vsque adeo autem calumniandi[h] cupiditate cæcantur, vt non attendant, quàm sint inter se contraria[i], quæ loquuntur. Ipsi certe dicunt, & inuidiosissime sibi conqueri videntur, quòd eos

3 Iuo p.10. c.75.

"Iudæis & Sarracenis sua auferre nō debemus.

bDicas quæst. dria interlu dæos & paganos siue Iudæos. u. sarracenos. debemus oscidere vel spoliare, sed Sarracenos

Vod autem nobis.] CASVS. Hæretici obiiciebant catholicis. ȝ. e. q. 8. cis concupiscentiam rerum alienarum: sed Augustinus eos reprehendit dicens hoc non est sicut. scdm se verum: quia si hoc esset verum, nūquam de his mūdi eos compellerent invitos ad fidem catholicam retinēdam: sed res eorum tantummodo reciperent. nullus enim auarus quærit compossessorem. Attendant ergo quondam socios suos qualiter ab ecclesia tractentur: qui nō solum sua, sed & res catholicorum, quas non habebant, possidēt, quæ pauperum, sunt etsi catholici procurationem de ipsis gerant: vnde nisi reuertantur, sua eis iuste auferuntur auctoritate legum imperialium. Cū ergo plebes & pauperes de ecclesiis eorum sunt nobiscū, ex quarum ecclesiarum possessionibus alebātur, desinant potius concupiscere aliena: quia scriptum est per Paulum: Omnia sunt nostra, &c.

Pſal.134.

† *al. ibi præfider*

g ¶*Concupiscamus.*] 3. ead. quæst. 4. ipsa pietas. in fin.

h ¶*Calumniandi.*] nō est calumniādum ius: infra de consecratione, distinctione secunda. liquido. ff. ad exhi. l. pen.

5 Pol. l. 7. ti. 5 Anſ. l. 12. c. 59.

i ¶*Contraria.*] argumentum quòd contraria dicens non est audiendus, vt extra de appellat. solicitudinem. & 74. distin. gesta. C. de mun. patri. professio tua. Argum. contra extra de iudi. examinata. vt dixi 14. q. 1. in fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Habere dupliciter sumitur.

" ecclesiasti carũ rerum & non dñi.

a ¶*Habebant.*] nõ intelligas de iure dominij: "quia habere est idem quod esse dominum rei: quandoque idem est quod possidere, vt ff. de verb.sig.habere.

b ¶*Sed etiam nostra.*] id est ad conseruandum nobis data.

c ¶*Procurationem.*] "Prælati sunt procuratores non domini rerum ecclesiasticarum, vt hic, & 12.q.1.c.vlt. quã doque dicuntur domini. 16.q.1. & temporis. quandoque defensores. 16.q.1. in canonibus tamen licet prælatus dicatur procurator, magis habet liberam administrationem a quàm simplex procurator. vnde aliquãtum dare potest, si hoc habet consuetudo regionis, vt ext. de don.ca.2.arg.contra.3.e.q.8. cõuenior.

a ad hoc no. 5.q.3.c.vlt.

tal.stat b Adimplendo eius voluntatem.

d ¶*Dei.*] scilicet patris b.

1 12.q.1.si priuatim.

Q*Vemadmodum.*] Casvs. hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte dicit Augu. quòd hæreticus est si cut membrum à corpore præcisum: quia sicut tale membrum non habet spiritum vitæ, sic homo à corpore Christi separatus non habet spiritũ iustitiæ. In secunda parte ponuntur quatuor quæstiones Vincentij. Prima est quare Christiani querunt hæreticos? Et respondet Augustinus, ne iniusti permaneant. Secunda est, quare non baptizant eos Christiani cum quærũt ipsos? Et respondet Aug. q̃ iniuria non est facienda sacramẽto. Tertia est quare non agunt pœnitentiam apud Christianos? Et respondet Aug. immo & si non egerint, vitã non habebunt. Quarta quæstio est, & si non recipiunt baptisma cum reuertuntur: quid ergo recipiunt? Et respondet q̃ accipiunt vnitatem spiritus sancti, scilicet charitatẽ, quam non habebant. In tertia obiicit Vincentius Donatista concupiscentiam Christianis. quod Aug. improbat duabus auctoritatib. & horatur hæreticos vt reuertantur ad ecclesiam, & suos labores possideant. Secunda pars est ibi, *Sed hoc est.* Tertia ibi, *Si autem.* Sequens capitulum patet.

2.Cor.3.

e ¶*Nos autem.*] in fin. " Aduocat" eidem repetit: "& sic idẽ ius sepi" est argu. q̃ aduocatus allegare pt. idẽ ius sæpius potest allegare. Arg. contra. C. de ap. ampliorem. §.1. ex eo q̃ dicit inimico, est arc. ad quæstionem sabbatinam,

" Arbitriũ "q̃ si aliquis submisit inimici an se arbitrio inimici: licet tolerãdũ est tulerit duram sententiam, q̃ illa tenet, dummodo non præcipiat aliquid iniustum, vt ext. de iureiu. Quintauallis. sed si aliquid durum præcipiat, illud est reducendum ad arbitrium boni viri, vt ff. pro soc. societatem.

f ¶*Desertoris.*] hic comparantur desertori redeuntes ab hæresi: & tamen cum desertore strictius agitur quam cum hæretico, vt dicitur in summa. "dicitur autem desertor qui diu vagatus reducitur, ff. de re mil. l.3.§.2. "Desertor quis sit.

in nostram cõmunionem violento legũ imperio coarctamus. Hoc vtique nullo modo faceremus, si res eorũ possidere vellemus. Quis auarus quærit compossessorem? Quis dominandi cupiditate inflammatus, vel fastu dominationis elatus desiderat habere consortem: Ipsos certe attendant quondam suos, iam nostros socios, & fraterna nobis dilectione coniunctos, quemadmodum eat̃ teneãt, non solum, quæ habebant a, sed etiam nostra b, quæ non habebãt: Quæ tamen, si pauperum, cõpauperes sumus, & nostra sunt, & illorum. ' Si autem priuatim, quæ nobis sufficiant, possidemus, nõ sunt illa nostra, sed pauperũ quorum procurationem c quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vsurpatione damnabili vendicamus. Quidquid ergo nomine ecclesiarum parti Donati possidebatur, Christiani Imperatores legibus religiosis cum ipsis ecclesiis ad catholicam transire iusserunt. Cum ergo nobiscum sint plebes earundem ecclesiarum, nobiscum pauperes, qui de eisdẽ possessiunculis alebãtur, ipsi potius foris positi desinant concupiscere aliena, sed intrent in vnitatis societatem, vt pariter gubernemus nõ illa tantum, quæ dicũt sua, verum etiam quæ dicuntur & nostra. Scriptum est enim [Omnia vestra: vos autẽ Christi: Christus autem Dei d.]

Idem in eadem, epist. 50.

¶Antea citabatur ex epistola ad Vincentium, in qua non habetur.

¶Qui à corpore Christi præciditur, spiritum iustitiæ tenere non potest. C. IIII.

QVemadmodum membrum, si præcidatur ab hominis vi ui corpore, non potest tenere spiritum vitæ: sic homo, qui præcidi tur de Christi iusti corpore, nullo modo potest tenere spiritum iustitiæ, etiam si figuram membri teneat, quam sumpsit in corpore. In huius ergo compagem corporis veniant, & labores suos non domi nandi cupiditate, sed bene vtendi pietate possideant. Nos autẽ e volũtatem nostram, vt iam dictum est, ab huius cupiditatis fordibus, quolibet inimico iudicãte, purgamus: quãdo eos ipsos, quorũ labores dicũtur, vt nobiscũ & illis, & nostris in societate catholica vtantur, quantum valemus, inquirimus.

His igitur auctoritatibus liquido monstratur, quòd ea, quæ ab hæreticis male possidentur, a catholicis iuste auferuntur, nec ideo aliena possidere dicuntur.

QVÆSTIO VIII.

1 ps

DE *episcopis vero, vel quibus libet clericis* §. *quòd nec sua auctoritate, nec auctoritate Romani Pontificis ar-*

a ¶*Habetenus.*] ex hoc videtur q̃ tunc cessauerit obseruantia legis: quia prius licuit repellere iniurias nõ solum pro se, sed pro socio, vt 3.ea.q.3.non in inferenda. sed tunc primo fuit prohibitũ exercere: hodie autẽ tantum licitum est de fendere seipsum, vt extra. de hom.c.2. & ext. de cler. pereus. c. pen. Io. Non credo peccare eum qui aliquẽ patientem iniuriam defendit, etiam si homicidium faciat, vt 3.ea.q.3. non in inferenda. licet forte irregularis efficiatur: quia nõ fuit ibi ineuitabilis necessitas, vt dist. 50. quia te obnoxium. B.

Matth.26.

Rom.13.

3 l.c.non pila.

Rom.12.

b C*Vm à Iudæis.*] ¶*Prohibuit.*] Ex hoc videtur q̃ non licet alicui defendere dominum suum vel socium: sed tantum se ipsum, vt ext. de ho.c. 2. & c. suscepimus. extra de cle. percu. c. pe. sed contra hoc est 3.e. q.3. c. fortitudo. & c. pro membris. & c. vl. 8.6.q.1. infames. nam seruus potius iuuabit dominum quàm seipsum, vt ff. ad Syl. l.1.§. ferut.

tal. Nimirum

N*On pila.*] Casvs. Quidam reprehendebant Ambr. eo quod non impugnabat quosdã ecclesiam infestantes. Et resp. Ambr. q̃ milites Christi non debent mouere arma. vnde dicit Ambr. q̃ dolor, fletus, lacrymæ & orationes sunt sua arma: aliter repugnare non debeo, ecclesiam tamen non derelinquo. & sunt tria præcedentia c. loco paleæ. Quę sequuntur plana sunt vsque ad §. *His ita.*

2 Pol.1.4. tit.15.

c Q*Vicunque.*] ¶ *In bello.*] hoc intelligas si est ex parte illorũ, qui violentiam inferunt: alioquin secus est a. ex. de cle. per cus. c. pen.

ANi sic oia pugnantur agredientes. ad l. Iul. de vi pu. l. quo iure. l. Aur.

d ¶*Gentilium ludis.*] secus si in aliis ludis, vt ext. de cler. percus. c. pe. ext. de ho. lator. e ¶*Sepultura.*] si pœnituit: sed tamen ecclesia non debet orare pro ipso, nec sumere oblationes eius, vt hic dicit. & idem est de raptore, qui in fine pœnitet, vt ext. de rap. super eo. "econtra est in torneamentis in tertiis: quia illi non habẽt sepulturam, licet alia sacramenta recipiant, vt ext. de torn. c. 1. intellige quod hic dicit, de canina sepultura, vt dixi §. eadem loan.

3 Bonc.l.2.c. 25. Iuo p.6. c.109.

Vnde Ioannes Papa VIII. Angebergæ Imperatrici, excusans Ioannem episcopum remoueri de militia, dicit.

¶*Hunc capiti & sequenti non est in vulgatis præpositum nomen Paleæ. Vtrumque tamen cum deinceps sequenti paleæ absit à plerisque vetustis exemplaribus.*

¶De eodem. C. I.

NImium † certe veretur, & iure formidat contra professionem sui ordinis sæcularem militiam exercere: terram defendere, de præliis tractare, de armis, terrenæ potestatis est.

Item Innocentius Papa.

¶De eodem. C. II.

CVm à Iudæis, inquit, Dominus caperetur, & Petrus cuiusdam inobedientis aurẽ abscinderet, ferire prohibuit b: & forma omnium sacerdotum (quorum prior erat) etiam pro seipso capi arma carnalia prohibuit.

[Item Ambrosius.]

¶De eodem. PALEA. C. III.

2 NOn pila quærunt ferrea:] Non arma Christi milites.] Coactus repugnare non noui: sed dolor, fletus, orationes, lacrymæ fuerunt mihi arma aduersus milites. Talia enim munimenta sunt sacerdotis. Aliter nec debeo, nec possum resistere: fugere autem, & relinquere ecclesiam non fo leo: seruum Christi non custodia corporalis, sed Domini prouidentia sepire consueuit.

¶*Vtrum huius capitis, quod constat duobus dimetris iambicis, non est inuentum. Reliqua habentur in lib. 5. epistolarum in oratione contra Auxentium, quamuis hic verba aliqua sint immutata. Nam apud B. Ambrosium habent vt 3.ea.c. conuenior. §. quod ergo turbamini.*

Hinc etiam de his, qui in bello, aut rixa mor.untur, in concilio Triburiensi sic statutum est.

¶Pro clerico, qui in bello, aut rixa moritur, oratio, vel oblatio non offeratur. C. IIII.

3 j QVicumque clericus aut in bello c, aut in rixa, aut in gentilium ludis d mortuus fuerit, neque in oblatione, neque in oratione pro eo postuletur, sed in manus incidat iudicis: sepultura e tamen non priuetur.

Item ex concilio Toletano 4. c. 44. de clericis arma ferentibus.

¶Gradu amisso tradantur in monasterio clerici voluntarie arma sumentes. C. V.

4 CLerici, qui in quacumque seditione † arma f volẽtes g sumpserint, aut sumpserũt, reperti amisso ordinis sui gradu in monasterium pœnitentię tradantur.

A ¶Pœnitentiæ.] *Sic legitur apud Anselmũ, & in codicibus conciliorum editu, & manuscriptis, quamuis in posterioribus editionibus Colonien sibus in margine sit adscriptum, perenniter, quemadmodum antea apud Gratianum legebatur.*

Item ex concilio Meldensi, c. 37.

¶Proprij gradus amissione mulctentur militaria arma clerici ferentes. C. VI.

ij 5 QVicumque ex clero h esse videtur, arma militaria i non sumant, nec armati incidant: sed professionis suæ vocabulum religiosis moribus, & religioso habitu præbeant. Quod si contempserint, tamquam sacrorum canonum contemptores, & ecclesiasticæ sanctitatis profanatores proprij gradus amissione mulctẽtur: quia non possunt simul Deo & sęculo militare.

2 His ita respondetur, Sacerdotes propria manu arma arripere non debent: sed alios ad arripiendum ad oppressorum defensionem, atque ad inimicorum Dei oppugnationem eis licet hortarik.

Vnde Leo quartus scribit Ludouico † Augusto.

¶Pro Sarracenis Papa iubet populum congregari, & eis ad littus maris occurrere. C. VII.

6 IGitur cum sæpe aduersa à Sarracenorum partibus perueniant nuntia, quidã in Romanum portum Sarracenos clam, furtiue que venturos esse dicebant. Pro quo nostrum l congregari præcepimus populum, maritimumque ad littus descendere decreuimus, & egressi m sumus Roma.

¶*Epistola Leonis quarti, ex quibus hoc, & duo sequentia capita sunt accepta, non extat: In vetustis autem Pontificalibus, quod ad hæc capita videtur facere. legitur, cum magna Agarenorum classis ex Africa ad vastandam Romam soluisse nuntiaretur, Neapolitanos, Almaphitanos, & Caietanos, quibus Hostiam venisse, vt cõtra Agarenos pro defensione sancti Petri, & Romanæ Vrbe dimicarent. Quorum principes Leo Papa ad se vocauerit, & cum ipsis multa tractarit. Atque ipse prorsus verba, quæ ad hoc caput pertinent, sunt hæc.* Quos benigne in palatio Lateranensi susciens, causam, pro qua venerant, inquirit. Illi autem se ob aliud nõ venisse testati sunt, nisi, vt superius legitur exaratum. Quorum pius Apostolicus credulus verbis, cum magno exercitu, & armorum procinctu mox ciuitatem Hostiam properauit: omnesque eum gaudio susceperunt. Illi autem videntes summum pontificem, omnes oculari cœperunt pedes eius. Summus autem præsul Missam in ecclesiæ beatæ Aureæ celebrauit, omnibusque corpus Domini-

f *Clerici.*] ¶*Arma.*] armorum appellatione intelliguntur etiam lingua & lapides. ff. de verb. sig. armorum appellatione.

g ¶*Volentes.*] secus si causa timoris faciant. tunc enim nec velle videntur, vt ext. de re. iur. qui ex timore.

h *Quicunque ex clero.*] licet sint in minoribus ordinibus constituti, vt 20. q.3. eos qui. Ar. tamẽ contra, ext. de vo. & vo. redempt. ca.2. b in parte decisa.

4 Anfl.l.7. c.187.

b ad hoc ar. ibi sume batur à cõtrario sensu sumpto, cũ sit ibi sic dicere, cũ si sit licitũ clerico cũ in sacro ordine cõsti turũ arma sumere, vel ad laguinis effusionẽ vacare, &c. sed ibi subaudiendum, maxime, pp hoc qd hic dicit Bur. l.2.c.11 suo par. 6.c. 286. Pan. l.3. c.168.

i ¶*Militaria.*] sed quid si habent inimicos? tunc dicitur, q̃ possunt arma defensionis accipere. Alij dicunt q̃ nõ. faciant ergo clerici sicut Moyses, vt 36. dist.c.vlt.

HIS ITA. Hæc est 2. pars q. in qua probatur, quod clerici hortari possunt q̃ fideles defendant ecclesiam, & se eriã possunt defendere, ita quod ipsi pugnent propriis manibus nõ effundẽt sanguinem, nisi ad defensionem suam. & hoc probatur per 11.c. Io. de Fant. & est hic incidẽs q. Arc.

tal. Lothario vbi ecclesia sua impugnatur vel patria: vt 8.ea.q.3. fortitudo. ff. de reli. minime. Ioan.

6 Iuo p.10. c.83. Pann. l.8.c.27.

I *Gitur cum.*] Casvs. Quidam nuntij significauerunt Leoni Papæ, q̃ Sarraceni venirent in portũ Romanorum: quare præcipit populum Romanum ad littus maritimũ descendere: quod & factum est hoc totum significauit Ludouico Imperatori. Sequens c. patet.

l ¶*Nostrum.*] "ergo ci " Romana uitas Romana est A- " ciuitas ñ est postolici, & non Imperatoris peratoris. Nam Impe sed Papæ. rator concessit ei ciui tatem cũ ducatu suo. 63. dist. ego. 96. distin. Constantinus. sed imperator aduocatus est ibi, vt ext. de elect. venerabilem.

m ¶*Et egressi.*] "epis- " Ẽpi poscopi ergo possunt in- sunt interesse bellis. nam & esse bellis. Paulus interfuit, vt 8. e.q.3. Maximianus. & Moyses. 36. di. c. vlt. Io.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Scire.*] ¶*Præsentialiter.*] i. sine mora: "nec enim tũ tm custodes chartarum.

"Epi ſi sunt custodes debent episcopi esse custodes chartarum, sed etiam defensores ecclesiarum, vt 16. q. 1. in canonibus, & sic patet hic q episcopi etiã vasillos suos tenentur defendere, defendendo non vlciscendo iniurias, vt 46. dist. seditionarios. Io.

Mni timore.] Casvs. In hoc c. horatur Leo exercitum Francorũ vt viriliter pugnet aduersus inimicos ecclesię: & si quis propter hoc moriatur, nõ pœnam, sed cælestia præmia consequetur. Sequen. duo cap. patent.

b ¶*Omni timore.*]5.e. q.5. omnium.

c ¶*Patriæ.*] 5.ead.q.3. fortitudo.

† *al.illis*

d *Hortatu.*] ¶*Hadriani.*] 5. dist. 63. Hadrianus.

c *Dispar.*] ¶*Persequuntur.*] Videtur ergo q ſi Sarraceni nõ perſequuntur Christianos, nõ possumus iimpetere eos. a

2 Pã.l.8.c.30 a Imo vt q tales qſi ſũt manſuetꝰ, q præſcribere poſſit. de hoc not. 17. q.3. porro.

"nam etiam ad mensam eorum comedere possumus, 11. q.3. ad mensam. & lex dicit, q eis quiete degentibus nullam debemus facere molestiam, vt C. de pag. & fac. Christianis. Ioannes.

"comedere possumꝰ ad mensam sacerdotum.

Paterea.] Casvs. Hermanus dux fuerat infamatus propter quosdam marinos latrunculos, qui sub nomine eius in Christianos seuiebãt. quare Ioan. hortatur ipsum vt ipsos persequatur & repellat: qđ si non fecerit, cũ possit, patriceps erit criminis: quòd probatur vna auctoritate.

3 Deusd.l.5. Iuo p.10. c. 91. Pan.l.8. c.32.

f ¶*Comprimi.*] hæc ratio non videtur sufficere nisi esset iudex eorum: nam si iudex negligit facere iustitiam de suo subdito, ipsemet potest conueniri, vt dixi 5. ead.q.2. Dominus. & 5.ea.q.3. c.vlt. & q.5. non est.

g ¶*Committit.*]sim.5. 85. dist. error.

4 Iuo p.13.c. 114. Pan.l.8. c.29.

Ligi Syromastenꝰ.] Casvs. Riparius quæfuit à Hieron. anſit peccatum punire criminosos. Et resp. quòd non: quod probat v. exemplis, f. Phinees: & Heliæ: & Simonis Chananæi: Petri & Pauli: & vna auctoritate veteris testamenti.

b C. d com. & mer. l.2.1 fin. vbi sunt plures concord. ad idẽ 5. ea.q.3. qui potest.

† *al.Hermanno*

h *Syromasten.*]i. vindictam siue zelum indignationis: quia Phinees coeuntem cum Madianita interfecit. i ¶*Syromasten.*] i. zelũ indignationis, siue vindictam.

5 Iuo p.10. c.70. Pan.l. 8.c.20.

cum tradidit, atque orationem post perceptum corpus super eos donauit. Deus, cuius dextera beatum Petrum ambulantem in fluctibus, ne mergeretur, exerit, & coapostolum eius Paulum tertio naufragantem de profundo pelagi liberauit, exaudi nos propitius, & concede, vt amborum meritis horum fidelium tuorum brachia contra inimicos sanctæ tuæ ecclesiæ dimicantia omnipotenti dextera tua corroborentur, & conualescant, vt de recepto triumpho nomen sanctum tuum in cunctis gentibus appareat gloriosum. Die vero altera, postquam prædictus Pontifex reuersus est à iam prædicta ciuitate, ipsi sceleratorum socij, siue participes (f. Agareni) iuxta littus maris Hostiensis multis cum nauibus paruerunt. Præfati autem homines super illos facientes impetum omnes superauere orationibus Apostolorum, & sancti Præsulis.

Idem Leo.

¶Vltor sui gregis Papa debet esse & præcipuus adiutor. C. VIII.

1 Iuo p.10. c.84. Pann. l.8.c.28.

1 SCire vos oportet, quòd numquã ab aliquibus nostros homines sinimus opprimi: sed, si necessitas vlla † occurrerit, præsentialiter [a] vindicamus: quia nostri gregis in omnibus vltores esse debemus, & præcipui adiutores.

Idem exercitui Francorum.

¶Cæleste regnum à Deo consequitur, qui pro Christianorum defensione moritur. C. IX.

2 OMni timore [b], ac terrore depositio contra inimicos sanctæ fidei, & aduersarios omniũ religionũ agere viriliter studete. Nouit enim omnipotens, si quilibet vestrum morietur: quòd pro veritate fidei, & saluatione patriæ [c], ac defensione Christianorum mortuus est: ideo ab eo præmium cæleste consequetur.

Idem Aluinus.

¶Contra Longobardos, precibus Hadriani Papæ Carolus bellum suscepit. C. X.

3 HOrtatu, & precibus Hadriani [d] Romanæ vrbis episcopi exoratus Carolus rex bellũ cõtra Lõgobardos suscepit: quod prius quidẽ & à patre eius Pipino, Stephano Papa supplicante, cum magna difficultate susceptum est.

¶*Quod hic refertur ex Alcuino, habetur in vita, & gestis Caroli magni per Eginardum scriptis. In quo libro, & apud Iuonem pro voce,* hortatu, *legitur,* rogatu.

Item Alexander Papa secundus omnibus episcopis Hispaniæ.

¶Iudæos non debemus persequi, sed Sarracenos. C. XI.

4 DIspar nimirum est Iudæorum & Sarracenorum causa. In illos enim qui Christianos persequuntur [e], & ex vrbibus, & propriis sedibus pellunt, iuste pugnatur: Hi vero vbique seruire parati sunt.

Item Ioannes octauus Domago † Duci glorioso.

¶Qui crimina, quæ potest emendare non corrigit, ipse committit. C. XII.

5 PRætercæ deuotionis tuę studium exhortamur, vt contra marinos latrunculos, qui sub præ textu tui nominis in Christicolas debacchantur, tanto vehemẽtius accendaris, quanto illorum prauitate famam tui nominis obfuscatam fuisse cognoscis: quoniam licet credi possit, quòd te nolente illi nauigantibus insidientur; tamen, quia à te comprimi [f] posse dicuntur, nisi eos compescueris, innoxius nõ habeberis. Scriptum quippe est [Qui crimina, cum † potest emendare, non corrigit, ipse committit [g].]

Item Hier. ad Riparium cõtra Vigilantium.

¶Crimen punire pro Deo, non est crudelitas, sed pietas. C. XIII.

6 LEgi Syromasten [a h] Phinees ausseritatem Helię [i], zelum Simonis [k] Chananæi, Petri seueritatem Ananiam & Saphirã trucidantis, Paulique [l] constantiam, qui Elymam magum viis Domini resistentem æterna cæcitate [m] damnauit. Non [n] est crudelitas crimina pro Deo punire, sed pietas. Vnde & in lege dicitur [Si frater tuus & amicus, & vxor, quæ est in sinu tuo, deprauare te voluerit à veritate, sit manus tua super eos, & effunde sanguinem eorum.]

6 Iuo p.10. c.72. Pann. l.8.c.21. Num.25. 4.Reg.1. Matth.10. Act.5. Act.13.

a ¶Syromasten.]B. *Hieronymus Nu.25. & in c.2. Malachiæ σοφισμὸν, pugionem interpretatur: tertio autem libro Reg. c.18. & lib.4.c.11. hastam, velut etiam Hesychius, qui ait,* σοφισμὸν esse ὅπλον & λόγον.

b ¶ Non est crudelitas.] *In editione Romana legitur,* non est crudelitas, pro Deo pietas. *In Lugdunensi vero,* non est crudelitas pro Deo, sed pietas: *lectio tamen Gratiani non videtur reiicienda.*

Item Ioannes Chrysostomus super Matthæum homilia 17. ad c.5.

¶Quædam in veteri testamento licebant, quæ in nouo prohibentur. C. XIIII.

7 OCcidit Phinees hominem, & reputatum est illi ad iustitiam. Abraham vero nõ solum homicida, sed etiã parricida (quod certe grauius est) effectus, magis Deo, magisque complacuit. Petrus geminũ fecit homicidium [n]: fuit tamen opus spiritale, quod factum est. Non sola igitur respiciamus opera, sed tempus, & causam [o], & voluntatem, & personarum differentiam: & quantacumque alia ipsis operibus acciderint, diligentissime inquiramus. Non enim possumus ad veritatem aliter peruenire.

7 Iuo p.10. c.65. Pann. l.8.c.18. Num.25. Gen.22. Act.5.

Item Nicolaus Papa ad consulta Bulgarorum, c.46.

¶Necessitate instante, etiam in quadragesimalibus diebus bellum inire licet. C. XV.

8 SI nulla vrget necessitas, non solũ in quadragesimali [p] tempore, sed omni est à prælijs abstinendum. Si autem ineuitabilis vrget importunitas †: nec quadragesimali tẽpore pro defensione tã sua, quàm patriæ q, seu legum paternarum, est bellorum proculdubio præparationi parcendum: ne videlicet Deum [r] videatur homo tentare: si habet quod faciat, & suæ, ac aliorum saluti consulere non procurat, & sanctæ religionis detrimenta non præcauet.

8 Iuo p.10. c.93. Pann. l.8.c.37. † opportunitas] orig. & Iuo.

Petrus

Petrus.] Casvs. Docet hic Greg. q Petrus Tabitham mulierem à morte suis precibus suscitauit: Ananiam vero & Saphiram Christo mentientes increpando morti dicitur tradidisse: vnde patet q talia quandoque fiunt ex potestate, quandoque ex postulatione: quia vnum fecit increpando, aliud vero fecit orando.

a ¶ *Ananiam.*] 12. q.1. c.2. & 5.e.q.4.ea vindicta. 17.q.1. Ananias.

1 Anſl.13.c. 16. Iuo p.10. c.67. Pann. l.8.c.19. Act.9.&5.

VT *pridem.*] Casvs. Ariulphus hæreticus ecclesiam impugnabat & infestabat, contra quem Velox, magister militiæ pugnabat: ad quẽ cum Grego. quosdam milites mittere vellet in succursum, significabat sibi prædictus Velox, q Agiulphus versus Romam discurrebat. & ideo Papa tunc milites retinuit: sed nunc eos mittit, & hortatur ipsum Velocem vt insimul cum Mauricio & Vitaliano aduersus ipsum Ariulphum nonnominandum viriliter pugnet, siue Romam, siue Rauennam discurrere velit. & admonet eum vt quattuor familias Maloin, Adobin, Vigildi atque Grussingi, qui cum Mauricio erant, à captiuitate relaxet, vt homines dicti Mauricij sine impedimento eos reducere possint. Et dicit ibi, *homines*, i. nuntij prædicti, s. Mauricij: *cum eis*, s. captiuis, reducendo eos: *eiusdem*, scilicet, epistolæ.

2 Pol.l.7.tit. 23. Anſl.13. c.6. Iuo p. 10.c.90. † Gorig.

b ¶ *A dorso.*] arg. q do lus contra hostem licite potest fieri, vt 5. ea.q.2. Dominus noster. & 22.q.2.vtilem.

c ¶*Relaxes.*] à captiuitate. Ioan.

Item Gregorius in dialogo, lib.2.c.30.

¶Petrus Ananiam, & Saphiram increpando morti tradidit. C. XVI.

1 Anſl.13.c. 16. Iuo p.10. c.67. Pann. l.8.c.19. Act.9.&5.

PEtrus, qui Tabitham mortuam orando suscitauit, Ananiam [a], & Saphiram mentientes morti increpãdo tradidit. Neque enim orasse in eorum extinctione legitur, sed solummodo culpam, quam perpetrauerant, increpasse. Constat ergo, quòd aliquãdo hęc ex potestate, aliquando vero exhibentur ex postulatione, dum & istis vitam increpando abstulit, & illi reddidit orando.

Idem Velocimagistro militum, lib. 12. epist. 21.

¶Beatus Gregorius quosdam hortatur, vt milites congregent, & contra hostes arma viriliter parẽt. C. XVII.

2 VT † pridẽ expressimus gloriæ vestræ, quia milites illuc erant parati venire: sed quoniam inimicos cõgregatos, & huc discurrere epistola vestra significauerat, hæc eos hic causa retinuit. Nunc vero vtile est visum, vt aliquanti illuc milites transmittãtur, quos gloria tua admonere, & hortari, vt parati sint ad laborem, studeat: & occasione inuenta cum gloriosis filiis nostris Mauricio, & Vitaliano loquere, & quęcumque vobis Deo adiutore pro vtilitate reip. statuerint, facite: & si huc, vel ad Rauennates partes, nec dicendum Ariulphum † cognoueritis ex currere, vos à dorso [b] eius ita sicut viros decet fortes, laborate: quatenus opinio vestra ex laboris vestri qualitate amplius in republica Deo auxiliante, proficiat. Illud tamen præ omnibus admonemus, vt familiam Maloin [a], & Adobin, Vigildi, atque Grussingi, qui cum glorioso Mauricio magistro militũ esse noscuntur, sine aliqua mora, vel excusatione relaxes [c]: quatenus veniẽtes illuc homines, præ dicti viri cum eis sine aliquo impedimento debeant ambulare.

a ¶Maloin.]*Hæc nomina sunt reposita, quem admodum habentur in codicibus epistolarum impressis, & manuscriptis. Antiquaautem exemplaria Gratiani, & à vulgatis, & inter se valde hoc loco discrepant.*

Item eiusdem Mauricio, & Vitaliano, li. 12. epist. 23.

C. XVIII.

3 SVppliciter gloriæ vestræ per filium nostrum Vitalianum, tamen Barth. Brix. totum hunc casum sub illo c. vt pridem. semper audiui & legi, & tu lector si volueris sub vno casu vel duobus formare poteris, secundum quod tibi melius videbitur.

d ¶*Suanenses.*]primo enim iurauerant reipublicæ.

e ¶*Obsidesque.*] "Ergo liber homo potest esse obses pro pace seruãda, non pro pecunia, ber an post vt ext. de iureiu. ex re scripto. argu. ad idem ff. de testa. obsides. ff. de iure fi. diuus. Quid ergo est quod dicitur, liber homo nõ potest obligari, vt ext. de pi. c.2. C. quæ res pi. obl. pot. qui filios? Ad hoc dico q liber homo nõ potest obligari, nec habetur in eo ius pignoris: sed tãtum ius retentionis [a]. Nam vi a deo q quandoque tenetur res aliqua pro ea pecunia, pro qua nõ est obligata, vt C. ob chirograph. pe. l. vnica. Quod autem dicitur in illa decr. ex rescripto. intelligo q pro necessitate ecclesiæ & auctoritate Papæ factum fuit. Aliàs clericus nõ potest renuntiare beneficio canonis illius, fi qs suadente. vt ext. de sent. exc. contingit. ea nam quę quæ in nos committuntur, dimittere possumus, sed quæ in Deũ vel ecclesiã, minime. vt 5.e.q.4. si is qui.

"Homo li- obligari.

† *al.Arnulphus*

† *al.subditione*

f ¶*Denuo.*] ergo aliqs potest bis iurare super eodẽ negotio: vt ext. de test. quoties. & ff. de dam. inf. qui bona. 5. pe. qđ concedo si subest causa suspicionis. Io. sed certe tãtum semel iuratur. & qđ dicit ibi decretalis, duplici, i. duos habẽs articulos, f. de auditu & de credulitate. B. "Sed si quis semel est periurus, amodo non est amplius est ab eo recipiẽdum recipiendũ. testimoniũ illius: sed alia cautio est ab eo recipienda, vt extr. de præsum. litteras. in fi. ex quo enim semel est periurus, præsumitur q semper velit peierare, vt 2.q.7. nõ potest. De hoc notaui 22.q.5. paruuli. Itẽ habes hic q plus creditur iuratoriæ cautioni, quàm pignoratitiæ, cum tamen regula iuris dicat q plus est cautionis in re, quàm in persona. ff. de re. iur. plus cautionis. Io. de Fant.

† *al.comprehendi* orig.

g ¶*Dubios.*]quia scriptum hostis inducit suspicionem, quod est contra id 11.q.3. in cũctis. adeo vt secundò cogantur isti iurare.

h ¶ *De sacramentis.*] eorum, eoq; timor est ne labantur in periurium, vt ext. de coha. cle. & mul. clericos.

i ¶*Sculpas.*]alias sculta si. exploratores [b].

b Et est vul IN REGESTO. gare Hispa Casvs. Legitur in re norũ sicut gesto, q beatus Greg. Italici, dñt Thuscos contra Lom spias. I. de F. bardos

Universidad de Deusto
Biblioteca

bardos inuitauit,& militantibus stipendia decreuit. Quo exemplo & præmissis auctoritatibus patet, quòd licet clerici propria manu pugnare non debeant, quoscumque tamen hortari possunt ad pugnam. postea probat contrarium per sequentia c.

SED OBICITVR. Hæc est 3. pars q. in qua probat per quatuor

auct. quòd sacerdotes non debent pugnare, scilicet manu propria. Io. de Fant.

2 Iuo p. 5. c. 334.

¶ *Eprehensibile.*] CASVS. Cum Nicolaus præcepit quibusdam episcopis, vt Romam venirent, Carolus Imperator scribit ei quòd ire nõ poterant: quia cõtra maritimos pyratas die noctuque cum aliis fidelibus inuigilabant. quod Nicolaus dixit esse reprehensibile: cum hoc tantum militibus sæcularibus cõueniat. ad quod probandum inducit auctoritatem Pauli, sequens c. patet.

2. Tim. 2.

a ¶ *Orationibus.*] Gin tellexit hoc c. de episcopis qui tantum leuitica portione sunt contenti, vt 7. prox. §. sed hæc est veritas, q ideo tantum redarguuntur isti episcopi, quia citati à Papa noluerunt venire, & excusabant se propter mandatum regis. "licet enim mandato regis sit potius obediendum, quàm metropolitani, vt 3. 18. di. 5. ii episcopus. tamen Papæ potius obediant, quã regi. Alij intelligunt de episcopis non habentibus regalia.

† *al. orationii* orig.

" Regi an metropolitano potius debet obedire epis.

Si in morte.] ECCE. CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte G. breuiter epilogat contrarietates ab illo §. *His ita.* In secũda soluit dictam contrarietatem, dicens q episcopi, qui feudum non habent à principibus, sed viuunt tantum de decimis, primitiis & oblationib. fæculari militia occupari non debent. Alij vero qui à principib. feuda retinent, principibus seruire tenentur. quod probat duabus auctoritatibus, s. Christi, & Pauli: nisi ab illis à quibus feuda tenent, super huiusmodi promeruerint immunitatem.

Psal. 15.

CONuenior.] CASVS. Imperator misit milites Gothos ad Ambrosium, vt præciperent sibi ex parte Imperatoris, vt quandam basilicam sibi traderet festinanter, quam hæreticis tradere volebat. Ambrosius vero respondet, Si quod meum est pereret Imperator, non denegarem, quamuis omnia mea pauperum sunt. sed quia quæ Dei sunt postulat, in quibus Imperator potestatem non habet, potius est vt vitam mihi auferat, quàm ecclesiam sibi concedam, ad instar Nabuthæ, qui potius se permisit interfici, quàm patrimonium suum Achab Regi vendere vellet. sed cum viderem milites armatos, orabam ne ibi fieret aliqua strages, quæ verteretur in perniciem ciuitatis, nec me defendam: quia lacrymæ meæ, arma mea sunt, & si mihi liceret, libenter irem ad palatium principis, in quo episcopus conueniri non potest: sed coram iudice ecclesiastico. Et si dicatur, quòd Imperatoris sunt omnia, respondetur nõ esse verum: quia in diuinis potestatem nõ habet, cum scriptum est, quæ sunt Cæsaris, Cæsari. quod autẽ dicitur ibi quæ, scilicet scriptura. respondit per Iob, vxori Iob dicenti: Benedic Deo, & morere. turba mini, ò vos ciues. Nõ deferam vos, ciues. *Christus*, id est episcopus vel persona ecclesiastica, sed iudex ecclesiasticus. *De me*, id est, quod meum est.

Matth. 22.

Rom. 13.

a ¶ *Deprehensibile* valde constat esse, quod subintulisti dicendo, maiorem partem omnium episcoporum die noctuque cum aliis fidelibus tuis contra pyratas maritimos inuigilare, ob idque episcopi impediantur venire, cum militum Christi sit Christo seruire: militum vero sæculi sæculo, secundum quod scriptum est, [Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.] Quòd si sæculi milites sæculari militiæ studeant, quid ad episcopos, & milites Christi, nisi vt vacent orationibus? †

3 ¶ *Sed obiicitur illud Nicolai ad Ludouicum, & Carolum Reges.*

¶ Episcopi non debent militaribus occupari negotiis. C. XIX.

1 REprehensibile valde constat esse, quod subintulisti dicendo, maiorem partem omnium epitcoporum die noctuque cum aliis fidelibus tuis contra pyratas maritimos inuigilare, ob idque episcopi impediantur venire, cum militum Christi sit Christo seruire: militum vero sæculi sæculo, secundum quod scriptum est, [Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.] Quòd si sæculi milites sæculari militiæ studeant, quid ad episcopos, & milites Christi, nisi vt vacent orationibus? †

¶ *Epistola, ex qua sumptum est hoc caput, extat Rome in monasteria Dominicanorum scripta Ludouico, & Carolo Regibus: cuius initium est.* Credimus ex Dei dono, *in qua de Carolo, sermonem proprie ad ipsum conuertens, quæritur Pontifex, ob quasdam excusationes, & hanc præcipue, quæ hoc capite continetur, nullos episcopos Romam ad synodum, quam ipse habere voluerat, missos fuisse. Propterea mutatus est titulus, qui antea erat,* ad Carolum Imperatorem.

Item Gregorius Papa lib. 7. epist. 1. ad Sabinianum.

¶ In mortem cuiuslibet hominis episcopi se miscere formidem. C. XX.

SI in morte Longobardorum me miscere voluissem, hodie Longobardorum gẽs nec regem, nec duces, nec comites haberet, atque in summa confusione esset diuisa. Sed quia Deum timeo, in mortem cuiuslibet hominis me miscere formido.

Ecce quòd Nicolaus Papa prohibet episcopos sæculari militia occupari: nec etiam contra maritimos pyratas permittit eos ad pugnam accedere. Quomodo ergo Leo Papa aduersus Sarracenos vrbem egreditur, & vt eos procul à littore arceat, populum vndique conuocat, & suorum iniurias præsentialiter vindicat, atque cum Gregorio milites ad arma inuitat? Sed notandum est quosdam episcopos leuitica tantum portione esse contentos: qui, sicut in Dei sorte tantum numerantur, sic ipsum Deum solummodo in hereditatem accipiunt, dicentes [Dominus pars hereditatis meæ] His nihil est commune cum principibus sæculi, quia temporalia penitus obiiciunt, ne eorum occasione legibus Imperatorum obnoxij teneantur. Talibus nulla occasio relinquitur occupationis sæcularis militiæ: quia cum de decimis, & primitiis viuant, tam quam filij summi regis in omni regno à terrenis exactionibus liberi sunt, ita, vt dicere valeant [Venit princeps huius mundi, & in nobis non habet quidquam.] Porro alij sunt, qui non contenti decimis, & primitiis, prædia, villas, & castella, & ciuitates possident, ex quibus Cæsari debent tributa, nisi Imperiali benignitate immunitatem ab huiusmodi prome ruerint. Quibus à Domino dicitur. [Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo.] *Quibus idem Apostolus* [Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal.]

Vade Ambrosius ad Marcellinam sororem, epist. 33.

¶ Ecclesiæ Imperatoribus non sunt obnoxiæ. C. XXI.

CONuenior ipse à comitibus, & tributis, vt basilicæ fieret matura traditio, dicentibus Imperatorem iure suo vti, eo quod in potestate eius esset omnia [b]. Respondi, si à me peteret quod meũ esset, id est, fundum meum, argentũ meum, ius huiusmodi meum, me non refragaturum [c], quamquam omnia, quæ mea sunt, essent pauperum: verum ea, quæ diuina [d] sunt, Imperatoriæ potestati nõ esse subiecta. Si patrimonium petitur, inuadite, si corpus, occurram: Vultis in vincula rapere? vultis in mortem? voluptati est mihi, non ego me vallabo circumfusione populorum, nec altaria tenebo vitam obsecrans, sed pro altaribus [e] gratius immolabor. Horrebam quippe animo, cum armatos ad basilicam ecclesiæ occupãdam missos cognoscerem, ne, dum basilicam vendicant [f], aliqua strages fieret, quæ in pernicié totius vergeret ciuitatis: orabam, ne tantæ Vrbis, vel potius totius Italiæ busto [g] superuiuerem. *& infra.* ¶ Mandatur, trade basilicam, hoc est, [Dic aliquod verbum in Deum & morere [h]: nec solum dic aduersus Deum, sed etiam fac aduersus Deum. Mandatur, trade altaria Dei. [i] Vrgemur igitur præceptis regalibus: sed confirmamur scripturæ sermonibus, quæ respondit, [Tanquam vna ex insipientibus locuta es.] *& in oratione contra Auxentium.* ¶ [j] Quid ergo turbamini, volẽs nunquã ius† deseram: coactus repugnare non noui, potero dolore, potero flere, potero gemere: ad uersus arma, milites [k] Gothos quoque lacrymę meę mea arma sunt.

b ¶ *Nec debeo.*] consulendo ex nimia perfectione loquitur. & est ar. p opinione H. sed nõ de facto hic posset resistere Imperatori: nec de iure debebat, qa timebat maius malũ: & hoc est, qd supra tangit, ne busto, &c.

c lericus à laico citatꝰ venire non tenetur.

a Concord. ter. in l. si di geti. cum vltim. no. ff. de fo. comp.

b ¶ *Congruerit.*] & hoc non licet. ext. de app. c ¶ *Non refragaturum.*] ex humilitate istud concedit, aliàs bene dicit, quòd non posset refragari. Vel Ambros. dicit non refragaturũ, c.c. qa fecit sicut pro ipsa ecclesia. verũ, q ita fuit istud meum? vide videatur dicitur quòd non possit cere l. Cde intelligi de rebus pro qua. pisc. bñ priis ipsius Ambrosij, à Zenone. propter illud quod se qa illud loquitur: sunt pauperũ. cũ non hęc Item nec de rebus ec in ecclesia: quia illas non sticis, &c. possit dare, propter hoc quod sequitur circa finem. Sed dic, q de propriis Ambrosij intelligitur. quod autem dicit, pauperum sunt, intellige per ca. 12. q. 1. illi qui. Nam si propria habeo, & de rebus ecclesiæ sustentor, debeo mea pauperibus erogare. 16. q. 1. quoniam quidquid. 47. dist. sicut hi. & 12. q. 2. c. pen.

d ¶ *Diuina.*] diuina enim ab homine dari non possunt. 8. q. 1. plerique. trigesimaterta, quæstione 5. vna sola. in fin.

e ¶ *Pro altaribus.*] "vi aplatꝰ ofiqꝫ detur, quòd prælatus debet mortem debeat subire. rem subire. des vel salus ecclesiæ impugnatur, sed etiã Iob ibid. vbi res vel claues ecclesiæ auferuntur. ar. contra. 7. qu. 1. §. hoc etiam tunc obseruandum. & §. ea. q. 5. non nostrum.

f ¶ *Vendicant.*] id est, defendunt. §. 12. quæ- tione tertia. quicunque.

g ¶ *Busto.*] " bustum dicitur cum res est exusta. rogus cum corpore buritur. pyra. est congeries lignorum ad pila.

comburendum.

h ¶ *Morere.*] argum. ex eo, quòd princeps quòd non valet electio, quia est iusta causa timoris: nam & timor verborum excusat, sicut dixi 3. dist. 7. fuerunt.

i ¶ *Lacryme mee.*] supra distinct. 36. capit. vltim. supra 16. quæstio. 3. cap. porro.

præcipit aliquem eligi,

a ¶ *Nec*

a ¶ *Nec debeo.*] consulendo ex nimia perfectione loquitur. & est ar. p opinione H. sed nõ de facto hic posset resistere Imperatori: nec de iure debebat, qa timebat maius malũ: & hoc est, qd supra tangit, ne busto, &c.

b ¶ *Congruerit.*] & hoc non licet. ext. de app.

c lericus à laico citatꝰ venire non tenetur.

a Concord. ter. in l. si di geti. cum vltim. no. ff. de fo. comp.

c ¶ *In ecclesia.*] 2. q. 2. c. Matth. 22.

d ¶ *Christus.*] hoc intelligas in casu in quo loquitur litera sequẽs: vbi, s agitur causa fidei vel spiritualis. nã aliàs clericus in reconuentione reconuenitur in foro ciuili.

e ¶ *In ecclesia.*] 5. 2. q. 2. præceptum. & 24. q. 1. quoties.

" Ecclesia non subiicitur legib.

f ¶ *Imperiale.*] "Ecclesia enim non adstringitur legib. mundanis, vt 34. qu. 2. interdum. nec potest Imperator cõdere aliquod statutum de reb. ecclesiasticis, vt 96. di. bene qui dem. in fi. nisi ecclesia hoc petat, vt 17. dist. hinc etiam. vel nisi aliquid statuatur in privilegium ecclesiæ, vt 16. q. 1. generaliter.

g ¶ *Extollere.* 3. c. q. 5. regum est.

h ¶ *Imperatorem.*] per hęc verba q sequũtur.

i ¶ *Adultera.* 32. q. 2. sicut in vna.

3. Reg. 21.

k ¶ *Hereditatem.*] & ita dicitur hereditas vicentis. ar. contra. ff. de hær. vel act. ven. l. 1. ff. de re. iu. l. hereditas.

bñ vide qd notat. 12. q. 1. ¶ fi.

l ¶ *Quod cum dicitur.*] sc. q Imperator sit filius ecclesiæ, vt 96. di. si Imperator.

m ¶ *Auxilium.*] mutuũ enim sibi debent auxilium Imperator & ecclesia, vt 5. c. q. 5. principes. & 96. dist. cum ad verum.

n ¶ *Custodiendum.*] & ita prælatus non põt dare nisi cũ quid vtile prospiciat. ar. ff. de of. proc. Cæsaris. l. 1. §. 1. & 17. q. 4. quicũque. ar gu. cõtra ext. de do. c. 3. & 12. q. 2. §. item domus. & c. terrulas. Io.

Tributum.] CASVS. Vrbanus Papa ostendit in hoc c. q. ecclesia Imperatori subiici nõ debet, nec Pontificalis apex: tũ de exteriorib. ecclesia constituta tributa persoluere debet. Et hoc probat exemplo Petri, qui piscem non dedit pro tributo, sed statterem quem habebat in ore piscis, qui ecclesiam vel apicem Pontificalem significat: statter vero exteriora designat. *Pontificalis*

Talia enim sunt munimenta sacerdotis. Aliter nec debeo [a], nec posum resistere. *& paulo inferius.* ¶ Vtinam essem securus, quod ecclesia hæreticis minime traderetur: ad palatium Imperatoris ireni libenter; si hoc congrueret [b] sacerdotis officio, vt in palatio magis certarem, quã in ecclesia [c]. Sed in consistorio non reus Christus [d] solet esse, sed iudex. Causam fidei agendam in ecclesia [e] quis abnuat? Si quis confidit, huc veniat. *& in ead. epistola ad Marcellinam.* ¶ Allegatur, Imperatori licere omnia, ipsius esse vniuersa. Respõdeo. Nolite graue Imperator, vt putes te in ea, quæ diuina sunt, imperiale [f] aliquod ius habere, noli te extollere [g], sed si vis diutius imperare, esto Deo subditus. Scriptum est, [Quæ Dei, Deo, quæ Cæsaris, Cęsari.] Ad Imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesię. Publicorum tibi mœnium ius commissum est, non sacrorum. Iterum dicitur, mãdasse Imperatorem [h], debeo & ego vnam basilicam habere. Respondi, non licet tibi illã habere. Quid tibi cum adultera [i]? Adultera est enim, quæ non est legitimo Christi coniugio copulata. *Et in eadem oratione contra Auxentium,* ¶ Nabuthe sanctum virum, possessorem vineæ suæ scimus interpellatum petitione regia, vt vineam suam daret, vbi rex succisis vitibus olus vile sereret, eumque respondisse, [absit, vt ego patrũ meorum tradam hereditatem:] regem contristatum esse, quòd sibi esset alienum ius relationе iusta negatum: sed muliebri consilio deceptum [k], morte in agrum venisse. Sanctus enim Nabuthe vites suas vel proprio cruore defendit. Si ille vineam non tradidit suam, nos trademus ecclesiam Christi? Quid igitur à me responsum est contumaciter? Dixi enim conuentus, absit à me, vt tradam Christi hæreditatem [k]. Si ille patrum hereditatem non tradidit, ego tradã Christi hereditatem? sed & hoc addidi, absit, vt tradam hereditatẽ Patrum, hoc est Dionysij, qui in exilio causa fidei defunctus est, hereditatem Eustorgij confessoris, hereditatem Myroclis, atq; omnium retrofidelium episcoporum. Respondi ego, quod sacerdotis est. Quod Imperatoris est, faciat Imperator. Prius est, vt animam mihi, quàm fidem auferat. *& infra.*

¶ Tributum Cæsaris est, non negatur. Ecclesia Dei est: Cæsari vti que non debet adiici: quia ius Cęsaris esse non potest tẽplum Dei. Quod cum Imperatoris honorificentia dictum nemo potest negare. Quid enim honorificentius, quàm vt Imperator ecclesię filius esse dicatur? Quod cum dicitur [l], sine peccato dicitur; cum gratia dicitur. Imperator enim bonus intra ecclesiam est, non supra ecclesiam. Bonus enim Imperator quærit auxilium [m] ecclesiæ, non refutat. *& supra in eadem oratione.* ¶ Si [n] de meis aliquid posceretur, aut fundus, aut domus, aut aurum, aut argentum, id quod mei iuris esset, respondi me libenter offerre: tẽplo Dei nihil posse decerpere, nec tradere illud, quod custodiendum [n], non tradendum acceperim. Deinde consulere me etiam Imperatoris saluti, quia nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. Accipiat enim vocem liberi sacerdotis, si vult sibi esse consultũ: recedat à Christi iniuria. Hæc plena humilitatis sunt, &, vt arbitror, plena affectus eius, quem Imperatori debet sacerdos.

¶ *Caput hoc collectum est ex variis locis epistolæ ad Marcellinum, & orationis contra Auxentium de basilicis non tradendis, vt suis locis notatum est, inductis prioribus citationibus, quæ erant,* & infra, *atque ex iisdem locis multa sunt emendata.*

A ¶ Deceptum.] In *originali statim post hoc verbum sequitur,* Nabuthe vites suas.

B ¶ Si de meis.] *Aptatus est hic locus, quantum licuit, ex originali.*

Item Vrbanus Papa.

¶ De suis exterioribus ecclesiæ soluunt tributa. C. XXII.

TRibutum in ore piscis, piscãte Petro, inuentum est: quia de exterioribus [o] suis, quæ palam cunctis apparent ecclesia P tributum [q] reddit [r]. Non autem totum piscem iussus est dare, sed tantum statterem [s], qui in ore eius inuentus est: quia non ecclesia dari Imperatori, non Pontificalis apex, qui in ore capitis ecclesiæ præminet, subiici potest regibus: sed sane, vt diximus, quod in ore piscis inuenitur, pro Petro, & Domino dari iubetur, quia de exterioribus [t] ecclesiæ, quod constitutum antiquitus est, pro pace & quiete, qua nos tueri, & defensare [u] debent, Imperatoribus persoluendum est.

Quamuis etiam huiusmodi non videantur imperialibus exactionibus subiiciendi. Nam, cum tempore famis cunctorum Argyptiorum terram sibi emeret [v] Pharao, atque sub eadem fame suæ seruituti cuncta subiice ret, sacerdotibus ita necessaria subministrauit, vt nec possessionibus nec libertate nudarentur. Domino ex tunc pronuntiante, sacerdotes in omni gente liberos [x] esse oportere.

o ¶ *De exterioribus.*] Ji. non de reb. ecclesiæ. Nam ex quo semel datum est ecclesiæ, sanctum sanctorum erit Domino, vt 12. q. 2. nulli, & 3. c. c. conuenior. Nam quod dicitur de farcina repetina. 11. q. 1. placuit. locũ habet cum episcopus ipõte voluerit cũ cõsilio clericorum, alias nõ. ext. de im. ec. non minus. & c. aduersus cõsules. p ¶ *Ecclesia.*] est ergo, ar. q episcopi subsunt regi, "quia tributũ est signum subiectionis. ext. de cen. omnis ani ma. sed illud i laicis [c]. q ¶ *Tributum.*] 3. 11. q. 1. magnũ. & c. si tributũ. r ¶ *Sed tantum statterem.*] vnde, Piscículũ Petrus piscatur, cuius in ore inuenit statterem: gerulum [d] didrachmatis auri.

Matth. 17.

s ¶ *De exterioribus.*] qa cũ onere ad eum peruenit. C. de exac. tri. si diuina. li. x. & ext. de ci. cũ nõ sit i homine.

t ¶ *Defensare.*] ergo ni si defendãt, nõ est eisdem dandum tributum. arg. 95. dist. esto.

QVAMVIS. Hæc est 4. pars q. in qua probat, q ecclesia nõ debet Imperatoribus ni si spirituale tributum. & hoc patet exemplo Pharaonis, qui tempore famis omnes possessiones subiugauit sibi, excepris possessionibus sacerdotũ, quibus de publico salarium ministrauit. probat etiam per leges tres, Io. de Fant.

CASVS. Dictum est 5. in c. prox. q de exterioribus ecclesiæ tributa sunt Imperatori persoluẽda. Nunc vero ostendit Grat. q licet de ipsis exterioribus tributa soluãtur, tamen non videntur esse soluenda. Et hoc probat exemplo Pharaonis, qui interpretatur fauus Aegyptiorum: qui cum prædia priuatorum emeret, sacerdotibus necessaria ministrauit, nec suis possessionib. spoliauit, docẽs sacerdotes dbere liberos esse ab huiusmodi tributis. & ad hoc inducit sequen. leges, & c. qđ sequitur, quis ẽt, &c.

v ¶ *Emeret.*] & ita non sunt omnia Imperatoris: quia nemo pt rem suam emere, vt ff. de contrahen. empt. suæ rei. " & quod meum est, amplius non potest esse meum, vt ff. de except. rei iudi. & an eadem. §. actiones. extr. de fid. instr. inter dilectos.

Matth. 17.

Gen. 47.

x ¶ *Liberos esse.*] non dixit vt redderent tributum.

" Tributum est signum subiectiõis.

c Sub. qbus quo ad tpalia psunt, ũ clericis. ext. de maio. & obe. solitæ.

d Gerulũ dẽ id qd aptũ ẽ ad portãdũ sine grauita te ponderis. Arc.

1 Adde an ecclesia teneatur ad solutionem tributorũ, no. Bar. in l. diuina. C. đ exac. trib. & not. i l. 1. i fi. ff. de mune. & hon.

" plius meũ esse nõ pt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN *qualibet*.] CASVS. Constantinus & Constans Imperatores statuerunt, vt clerici qui virtute aliis præminent, in omni loco perpetua gaudeant securitate, quia respublica magis augmentatur orationibus & officiis clericorum, quàm labore corporis. Sequens l. patet.

a ¶ *Securitate.*] nunc inhibet tributum, sed hoc quantum ad onera personalia.

1 Cod. Theod. libr. 16. tit. 2. le. 16.

b ¶ *Attentationis.*] id est, exactionis.

2 Ansl. l. 4. c. 14.

SANCIMVS. CASVS. Olim cum aliquis curialis volebat donare res suas alicui ecclesiæ vel loco religioso, semper oportebat, q̃ certã relinqueret portionem curialibus: postea vero Iustinianus priuilegium dedit ecclesiis, & aliis locis religiosis, vt sue inter viuos, siue inter mortuos curiales donaret ecclesiis, ex ipsis donationibus occasione legis antiquæ nihil amittant. *Obtinente*, l. lege mitigante.

c ¶ *Sancimus.*] C. de sacrosan. eccles. l. i. sancimus. 2.

tal. legis

3 ibid. l. 2. 6.

"xenodochium

c ¶ *Xenones.*] "Xenodochium est locus venerabilis vbi pauperes peregrini recipiũtur, "Prochotrophiũ est locus vbi pauperes pascũtur. "Gerontocomium est locus vbi senes & valetudinarij & propter senectutem solam infirmi homines curantur. "Orphanotrophiũ est locus venerabilis in quo pueri parentibus orbati pascuntur. "Brephotrophium. Brephotrophium est locus in quo infantes pauperum aluntur[a].

"Orphanotrophium.

"Brephotrophium.

aVñ versus: Pascitur in Brephogeron. orphano. noso. xenoq;. Infirmus, vetulus, puer, infans, & pegrinus.

Vnde Constantius, & Constans hanc immunitatem dederunt ecclesiæ, dicentes[1].

C. XXIII.

2 IN qualibet ciuitate, in quolibet oppido, vico, castello, municipio quicumque voto Christianæ religionis † meritum eximiæ, singularisque virtutis omnibus intimauerit, securitate [a] perpetua potiatur, Gaudere enim & gloriari ex fide semper volumus, sciẽtes magis religionibus, quàm officiis, & labore corporis, vel sudore nostram rempub. contineri. [3] Gratianus quoque, Valentinianus & Theodosius decreuerunt dicentes.] Vniuersos, quos constiterit custodes ecclesiarum esse, vel sanctorum locorum, ac religiosis obsequiis deseruire, nullius attentationis [b] molestiam substinere decernimus. [Imperator Iustinianus.] ¶ [4] Sancimus [c] res ad venerabiles ecclesias, vel xenones [d], vel monasteria, vel ptochotrophia, vel brephotrophia, vel orphanotrophia, vel gerontocomia, vel denique aliud tale consortium descendentes ex qualicumque curialis liberalitate, siue inter viuos, siue mortis causa, siue in vltimis voluntatibus habita à lucratiuorum [e] inscriptionibus liberas esse, & immunes, lege scilicet, quæ super huiusmodi inscriptionibus posita est, in aliis quidem personis suum robur obtinente: in parte autem ecclesiastica, vel aliarum domuũ, quæ huiusmodi piis confortiis deputatæ sunt, suum vigorem pietatis intuitu mitigante.

Hinc etiam in Parisiensi concilio legitur.

¶ De agro ecclesiastico presbyter non cogatur censum persoluere.

C. XXIIII.

5 SEcundum canonicam auctoritatem, & constitutionem domini Imperatoris Ludouici de ecclesiastico agro, & manso, [f] & de mancipiis, quæ ipse suis capitulis [a] constituit, vel si quilibet pro loco sepulturæ aliquid largitus ecclesiæ fuerit, de decimis [a] etiam, & oblationibus fidelium nullus quẽ quam presbyterorum aliquẽ censum persoluere cogat: nec quisquam cuiuslibet ordinis, vel digni tatis exinde quidquã subtrahat, aut redhibitionem quamcumque exigat temporalem. Quod si fecerit, communione vsque ad satisfactionem priuetur, & regia potestate dare [c] cogatur.

4 C. li. j. ti. d sacr. ec. l. 18.

"Procho-trophium.

"Geronto-comium.

"Ager & manſus differunt.

b Adde q̃d sit ꝓprie a-ger, not. l. l. insula. l. fi. & l. l. si qua. ff. de ac. re. do. & l. l. fundi. §. vlt. ff. de ver. sign.

¶ *Burchardus, & Iuo parte 3. c. 56. simile quid dam citant ex concilio Meldensi, ca. 8. verum idem Iuo eadem parte ca. 175. hoc idem affert ex concilio Parisiensi, in quo videtur innouatum, quod nunc extat in concilio Meldensi, cap. 63.*

a ¶ Capitulis.] *Videtur significari caput proxime sequens, quod est lib. 1. capitularium, cap. 91.*

b ¶ De decimis.] *In dicto capite 63. concilij Meldensis, & apud Iuonem c. 175. legitur,* neque de decimis, & oblationibus fidelium cuiquam presbytero aliquem censum, &c. *Iuo tamen c. 56. habet vt Gratianus.*

c ¶ Dare cogatur.] *In concilio est,* hoc emendare legaliter cogatur, *Iuo tamen vt Gratianus: Burchardus vero habet tantum vsque ad ver.* priuetur.

Item ex concilio Vormacensi, c. 50.[6]

C. XXV.

7 SAncitum est, vt vnicuique ecclesiæ vnus mansus integer absque vllo seruitio attribuatur: & presbyteri in eis constituti non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis vel de hortis iuxta ecclesiam positis, neque de præscripto manso aliquod seruitium faciant præter ecclesiasticum. Et si aliquid amplius habuerint, inde maioribus † suis debitum seruitium impendant.

¶ Abest caput hoc à plerisque vetustis exemplaribus, habetur tamen locis indicatis.

Hinc datur intelligi, quòd de his, quæ in periali beneficio, vel à quibuslibet pro beneficio sepulturæ ecclesia possidet, nullius iuri, nisi episcopi, teneatur adstricta. De his vero, quæ à quibuslibet emerit, vel viuorum donationibus acceperit, principibus consueta debet obsequia: vt & annua [b] eis persoluat tributa, & conuocato exercitu cum eis proficiscatur ad castra. Quod tamen hoc ipsum non sine consensu Romani Pontificis fieri debet.

Vnde Gelasius Papa Elpidio episcopo.

¶ Absque auctoritate Romani Pontificis ad comitatum episcopi proficisci non audeant. C. XXVI.

8 QVo ausu, qua temeritate rescribis Rauennam te parare proficisci, cũ canones euidenter præcipiant nullum omnino [i] pontificum, nisi nobis ante visis, atque consultis ad comitatum cum non sit.

QVo ausu.] CASVS. Elpidius episcopus cũ Romam vocaretur, excusauit se, dicens se ad Rauennã oportere proficisci in expeditione Imperatoris. Propter quod Gelasius Papa ipsum reprehendit, ostendens nulli pontificum licere ad comitatum inconsulto eo ire, nisi velit festinanter officio quod habet carere.

a appellatur

i ¶ *Nullum omnino.*] hoc de illis tantum episcopis intelligitur, qui leuitica portione sunt contenti. de ceteris namque regalibus, & aliis possessionibus suis senioribus seruire tenentur, vt ext. de cen. sanctum est[3]. Hæc enim est cõsuetudo, quę est optima legum interpres. Ioan. Vel hic loquitur cum Papa aliquem episcopum ad se vocat, si cut diximus §. ea. reprehensibile. cum enim vocetur ad maius tribunal, obedire debet. ff. de re iud. contumacia. §. 1. arg. contra extra de app. si duobus. Vel in tellige hoc in eo casu, in quo & sequens cap. cum scilicet con tempto iudice ecclesiastico pergit ad sæcularem. 11. quæst. 1. placuit. B.

1 Sic fuit prorogarit[d] 54. & ponitur p palea §. fin.

Sic repre-hensibile.

SI *quis episcopus.*] CASVS. Statuit in hoc c. concilium Antiochenum, ꝙ si quis clericus ad Imperatorẽ perrexerit sine consilio episcoporum, & maxime metropolitani, deponi debet, quia Imperatorem molestat contra ecclesiastica statuta.

1 Ita Aqsg. c. 23.

2 Ansl. l. 6. c. 24. Bur. l. 2. a. 177. Iuo l. 6. c. 268.

a ¶ *Perrexerit.*] nisi cũ litteris superioris. in Auth. quo. op. epis. §. non aliter. coll. 1. vel perrexerit, vt sit cum eo in expeditione vocatus à Papa. sic enim inducit magister hoc c. sed potius in eo casu loquitur cum relicto & contempto ecclesiastico iudice per git ad imperialem, qd non est faciendum, vt 3. 96. dist. denique. §. 21. q. 5. si quis à proprio. & c. si episcopo rũ. 11. q. 1. continua. & c. placuit. Io. de Fant.

REPREHENDVNTVR. CASVS. Iste §. resp icit c. 8. c. reprehensibile. & dicit Gratianus, ꝙ Gallicani episcopi ideo sunt reprehẽsi, quoniam potius arma sequi elegerũt, quàm se Apostolico representarent: quam vis possit de illis intelligi qui insequebantur Imperatorem, nõ vt armis pugnarent, sed vt orationib. suis ipsum cum exercitu. Deo commendent.

Sic fuit repre-hensibile.

SI *vobis.*] CASVS. Hoc ea. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, ꝙ episcopi ad comitatum ire non debent nisi fuerint ab Imperatorib. inuitati. In secunda parte dicitur, ꝙ ecclesia indulgentiam possitulare debet pro illis qui iniuriam patiuntur, & p illis qui propter delictum suum in exilium, vel in insulas, vel alia pœna damnantur. Secunda pars incipit ibi, *Sed quoniam.*

b ¶ *Ad comitatum.*] hoc verbo significatur curia principis cum omnibus suis officiis instructa, vt C. quan. Imp. inter pup. l. vna.

c ¶ *Vocati.*] quam tunc excusat eos ipse Imperator. in auth. quo. op. §. illud autem. coll. 1.

d ¶ *In exilium.*] ad tempus.

e ¶ *Vel in insulas.*] in perpetuum. ff. de interd. & releg. l. relegatorũ. Et sic differentia. "quandoque tamen exilium indifferenter sumitur pro temporali, vel perpetuo. de pœ. dist. 1. aut facta.

LICET. CASVS. Concludit nunc Grat. ex c. 5. ea. igitur cum sæpe. & c. vt pridem. ꝙ exemplo Gre. & Leonis, clericis licet hortari bellatores ad vim infidelium propulsandã: sed effusionẽ sanguinis nulli clerico imperare licet sua vel principis auctoritate, vt j. c. 1. & 2.

f ¶ *Beati Gregorij.*] supra eadem quæstio. 5. capit. 1. & 4. & capit. seq. Ioannes.

debere contẽdere [a]? Quemadmodum tibi putas licere, quòd non licet, nisi, quòd hoc officio carere festinas, quo his excessibus te ostendis indignum.

a ¶ Contendere.] In *Polycarpo hæc sequuntur.* Quod cum longæui vel ætate, vel honore pontifices Pictorienſis, Lucenſis & Fesulanus nuper monstrentur feciſſe, tu qui paucorum dierum fungi sacerdotio videris, quemadmodum, &c.

Item ex concilio Antiocheno, c. 11.[1]

¶ Absque metropolitani consilio, vel prouincialium episcoporum ad Imperatorem episcopi non pergant.

C. XXVII.

j [2] SIquis episcopus, aut presbyter, vel omnis omnino, qui est sub ecclesiastica regula constitutus, præter consilium, vel litteras eorum episcoporum, qui sunt intra prouinciam, & maxime metropolitani ad Imperatorem perrexerit [a], hunc abdicari, & eiici non solum de communione debere, sed etiam propria dignitate priuari decernimus † tanquam molestum, & importunum imperialibus auribus contra ecclesiastica constituta.

[3] *Reprehenduntur ergo Gallicani episcopi à Nicolao, quoniam Apostolica auctoritate contempta potius arma sequi elegerãt, quàm Apostolico conspectui se se representarent. Quamquam proficiscentes ad comitatum possunt intelligi, non secuti Imperatorem, vt armis sibi auxilientur, sed ipsum cum exercitu suo quotidianis orationibus Deo commendent. In quo casu auctoritas illa Sardicensis concilij loqui videtur: in cuius octauo capite Osius episcopus dixisse legitur.*

¶ Qui à religiosis Imperatoribus vocati episcopi non fuerint, ad comitatum non proficiscantur.

C. XXVIII.

4 SI vobis fratres charissimi placet, decernite, ne episcopi ad comitatum † [b] accedant, nisi forte hi, qui à religiosis [a] Imperatoribus vel inuitati, vel vocati [c] fuerint. Sed quoniam sæpe contingit, vt ad misericordiam ecclesię confugiant, qui iniuriam patiuntur, & qui peccantes, in exilium [d], vel in insulas [e] damnantur, aut certe quamcumque sententiam suscipiunt: ideo subueniendum est his, & sine dubitatione eis est petenda per ecclesiam indulgentia.

¶ Hoc capitulum fere iisdem verbis habetur in collectione Isidori, & codice canonum, nec longe discrepat à sententia græci canonis.

a ¶ A religiosis Imperatoribus.] *Horum loco in collectione Isidori, & codice canonum legitur,* religiosi Imperatoris litteris, *iremque græce,* παραχειτε τόπῳ, ἓτ ἀν ὁ εὐλαβέστατος βασιλεὺς ὑμῖν τοῦτο γράμματα προσαλλάττο.

Licet ergo prælatis ecclesiæ exemplo beati Gregorij [f] ab Imperatoribus, vel quibuslibet ducibus defensionem fidelibus postulare. [6] *Licet etiam cum beato Leone quoslibet ad sui defensionem contra aduersarios sanctæ fidei viriliter adhortari, atque ad vim infidelium procul arcendam quoslibet excitare. Effusionem vero sanguinis nulli episcoporum sua, vel Imperatorum auctoritate imperare licet.*

Vnde in Toletano concilio 4. c. 30. legitur.

¶ Sacerdotes ibi consentiant fieri iudices, vbi iureiurando indulgentia promittitur. C. XXIX.

7 SAepe [g] principes cõtra quoslibet maiestatis obnoxios [h] sacerdotibus negotia sua committunt. Quia † vero à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi cõsentiant [i] regibus fieri iudices, vbi iureiurando [k] supplicij [l], indulgentia promittitur [m], non vbi discriminis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum.

Item ex concilio Toletano 11. c. 6.

¶ Non debent agitare iudicium sanguinis, qui sacramenta Domini tractant. C. XXX.

8 HIs, à quibus Domini sacramenta tractanda sunt iudicium sanguinis agitare nõ licet [n]. Et ideo magnopere talibus † [o] excessibus prohibendum est, ne indiscretæ præsumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum est, sententia propria iudicare præsumant, aut truncationes [p] quibuslibet personis per se inferant, aut inferẽdas [q] præcipiant [r].

Sæpe principes.] Hæc est 5. pars quæstio. in qua probat per 3. c. ꝙ nullus clericus debet dictare vel dare sanguinis effusionem, vel truncationem facere per se vel per alium. Io. de Fant.

CASVS. Quidam sacerdotes delegatione principum causas sanguinis agitabant: quare statuit conc. Tole. vt de cetero talia non suscipiant, nisi principes sub iuramento suppli cij indulgentiam promittant. Si quis vero contrafecerit, reus apud Christum effusi sanguinis deponatur. g ¶ *Sæpe.*] Ex hoc c. colligitur, quòd aliter debet iudicare delegãs, quàm delegatus. sic extra de accusat. cum oporteat. Argum. contra 25. quæst. 2. cap. seruatis.

h ¶ *Obnoxios.*] Ex hoc 5 c. e. vt pridicunt quidam, quòd episcopus in causa criminali põt ferre sententiam: sub hac ratione cõditione, quòd Imperator iuret, &c. quia Imperator dicit obnoxios suppliciis: sed tu exaudi hoc cũ de crimine ciuiliter agebatur, & hoc est quod dicit.

5 c. 5 dem.

6 c. 3. e. igitur

i ¶ *Consentiant.*] ergo non est iudex antequam consentiat. arg. extr. de app. super eo. in fi.

7 Bur. l. 2. c. 149. Iuo p. 6 c. 222.

k ¶ *Iureiurando.*] i. præstando sacramentum de calumnia.

l ¶ *Supplicij.*] indulgentia promittitur, scilicet à principe de impunitate quo ad pœnam sanguinis. arg. 15. quæst. 4. nullus episcoporum. & appellabitur hic ad forum delegantis.

† *Et quia sacerdotes*] orig.

m ¶ *Promittitur.*] etiã à iure: non enim time bit supplicium ex quo iuratur [b]. Sed pone ꝙ Imperator puniat eũ qui imputatur episcopo. arg. 5. ca. quæst. 5. cap. cto. & hoc vnum. & ff. de bo. lib. qui cũ maior. §. deinde. intelligere etiam qd notat. in hoc potes quando de vtroque mãdat cognitionem, & sibi reseruat sententiam, & tunc crimina liter, dum tamen iuret, &c. arg. ext. de off. deleg. super quæstionum.

b Ar. ad hoc 17. q. 4 me poſt eorporaliter, non tuetes. 32. q. 1. de Benedi c. 20. Iuo

8 Rab. i pœ. c. 30. Bur. l. 1 p. 5. c. 315.

† *al. talis ex ceſſus prohibendus*

n ¶ *His à quibus.*] CASVS. Quidam episcopi iudicia sanguinis agitantes, per se truncationes membrorum inferebant, vel aliis inferendam præcipiebant: quare statutum fuit in concilio Toleta. ne de cetero præsumant: & si quis hoc præsumpserit, horum præceptorum immemor deponatur, & in perpetuo ergastulo teneatur religatus: viaticum tamen sibi in fine non negetur.

o ¶ *Non licet.*] olim licuit. 3. 2. quæst. 7. §. item cum Balaam. 3. distinct. 50. de his clericis. & 51. distinct. aliquantos. & 3. ead. quæstio. 5. vnum solum.

p ¶ *Talibus.*] id est, taliter excedentibus.

q ¶ *Truncationes.*] "nam qui vulnerat, occidisse dicitur, vt ff. ad leg. Corn. de sic. l. 1. §. diuus.

" Vulnerãs occidisse dr

r ¶ *Aut inferendas.*] quod enim non possum per me, nec per alium, quadragesimasexta distinctione, capitulo vltimo. ff. de administ. rerum ad ciuit. pertinent. lege, secunda. §. primo. fallit tamen in casibus specialibus.

s ¶ *Præcipiant.*] virgis tamen possunt punire. vt 3. ead. q. 5. c. 1. in fin.

& flag

Universidad de Deusto
Biblioteca.

& flagellis:sed non ad sanguinis effusionem,vt ext.de rap.in archiepiscopatu. Sed quid si episcopus habet iurisdictionem de omnibus?"tunc deleget causam criminalem, licet secundum leges non posset delegare nisi cum contingit ipsum abesse[a].ff.de off.eius cui mand.est iurisd.l.1. hic enim non potest adesse, vnde licite delegat

"causa criminalis secundùm canones delegatur.
a De hoc & not.extr.de of.ord.qd se dē.i gl.in fi. & de rap.in archiepisco patu.Arc.

Ezech.33.

1 Pol.l.6.tit. 15.Burc.l.11. cap.30. suo p.13.c.40.

†vel]Burch.

"corpus liberum estimationem nō recipit.

Matth.18.

† al.consortio

2 Et in cōc. Rhemensi, sub Eugen. iij.c.8.

3 Pan.l.8. c.154.

Quòd si quisquam immemor horum præceptorum,aut in ecclesię suæ familiis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit, concessi ordinis honore priuetur, & loco:sub perpetuo quoque damnationis teneatur ergastulo religatus. Cui tamen communio exeunti[a] ex hac vita non est neganda propter Domini misericordiā, qui non vult peccatoris mortem, sed,vt conuertatur,& viuat.

Ceteri etiam absque iudiciali auctoritate membrorum truncationes, & domorum incendia facere prohibentur.

Vnde in decretis Eutychiani Papæ.

¶ Membra detruncans, domos incendens absque iudiciali auctoritate excommunicetur. C. XXXI.

1 SI quis membrorum truncationes, domorum incendia fecerit,siue facere iusserit[b],aut facienti consenserit, quousque de his vnicuique legaliter[c],& †amicabiliter[d] coram episcopo ciuitatis,aliisque ciuibus non emendauerit, ab ecclesia se priuatum agnoscat. Si vero post secundam, & tertiam conuentionem cuncta,in quibus arguitur; non emendauerit,tanquam ethnicus,& publicanus ab omni Christianorum collegio† separetur.

6 De incendiariis quoque Innocentius secundus in vniuersali concilio,c.18 generaliter constituit dicens[2].

¶Domos incendens gratia,vel odio alicuius,excommunicetur. C. XXXII.

3 PEssimam siquidem,& depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei, & beatorum apostolorum Petri & Pauli omnino detestamur, & interdicimus[e]. *& infra.*

¶Si quis ergo post huius nostræ prohibitionis promulgationē malo studio, siue pro odio, siue pro vindicta ignem apposuerit,vel apponi fecerit, aut appositoribus consilium, vel auxilium scienter tribuerit, excommunicetur: & si mortuus fuerit incēdiarius, Christianorum careat sepultura, nec absoluatur,nisi prius damno[f],cui intulit,secūdum facultatem suam resarcto, iuret se vlterius[g] ignem non appositurum. Pœnitentia autem ei detur,vt Hierosolymis,aut in Hispania in seruitio Dei per annum integrum permaneat. Si quis autem archiepiscopus,[h] vel episcopus hoc relaxauerit, damnum restituat[i], & per annum ab officio episcopali abstineat. Sane regibus[k], & principibus faciendæ iustitiæ facultatem,consultis episcopis, & archiepiscopis non negamus.

Item Augustinus in lib.de ciuitate Dei.

¶Homicida est, qui publicam functionem non habens,aliquem occidit,vel debilitat. C. XXXIII.

4 QVicumque percutit malos in eo[l] quòd mali sunt, & habet causam[m] interfectionis, minister Dei est. Qui vero sine alia qua publica administratione maleficum, furem, sacrilegum[n], & adulterum,periurum, vel quemlibet criminosum interfecerit,aut truncauerit,vel membris debilitauerit,velut homicida[o], iudicabitur: & tanto acrius, quanto non sibi à Deo concessam potestatem abusiue vsurpare non timuit.

¶*Prima pars huius capituli vsque ad ver.* Qui vero.*citatur* ℨ.ea.q.5 *qui malos.ex Commentariis B.Hieronymi in Ezechielem, vbi etiam habetur.*

A ¶Et habet causam.]*Supra ead.q.5. qui malos. & apud B.Hieronymum, & in glossa ordinaria, Panormia, apud Iuonem par.10.c.104. legitur*,habet vasa,*Exponuntur enim illa Ezechielis verba*, Vnusquisque vas interfectionis habet,*sed apud Burchardum, & Iuonem eadem part. c.171. legitur vt apud Gratianum.*

7 De his autem, qui simul hominem vulnerant,quæritur,si ille mortuus fuerit, quis eorum homicidij reatum incurrat. De his statutum est in concilio apud Vermerias.

¶Si plures contra vnum rixentur,quæ pœna quisque eorum feriatur. C. XXXIIII.

tis:sicut pro quolibet mortali.de consecr. dist.2.si non sunt tanta.& quod dicit interdicimus, id est, prohibemus, & quilibet decedens in mortali si constet de hoc,etiam si non sit excommunicatus,prohibetur.ext.de rap.super eo.& ext.de dam.da.si quis domum.

f ¶*Damno.*]canonica pœna incendiariorum statuitur,extr.de dam. da.si quis domum.12. q.2.cum deuotissimā. sed alia est pœna legalis,vt ibi nota.

g ¶*Vlterius.*]ſi.vndeci ma, quæst.3. cum aliquis.

h ¶*Archiepiscopus.*] " " Clericus licet clericis expone re legē vel canonem de interficiendo, sed non conſulere præcise, vt ℨ.quæſt.5. relegentes.& ℨ.5.quæſt.6. delatori. vel episcopus dabit consilium de pœna canonica in cendiariorum, quæ est extr.de dam.da.c. vltim.

legē de interficiendo terficiendo

i ¶*Restituat.*]ℨ.54.dist. si seruus absente, & hoc de proprio,si habet : aliàs puniretur extraordinarie. nam de rebus ecclesiæ nō debet,ne delictū vertatur in damnum ecclesiæ.16.q.6.si episcopum.

k ¶*Sane regibus.*]Si re gibus & principibus iustitiæ faciendæ de incendiariis consiliis archiepiscopis, videtur quòd principes de consilio eorū possint incendiarios vltimo supplicio afficere,cum incendiarij secundum leges sic debeant puniri, vt ff.de incen.l.vltim.& ff.de pœn. l.capitalium. " " incēdiarij Secundum canones qualiter sit sciendum, quòd puniendi iuxta legis tenorem, incendiarij spontanei varie plectuntur, vel enim nouissimo infortunio notantur, vel deportantur, vel alio modo forte puniuntur. Vel dic quòd principes non punit incendiarios secundum legis rigorem occidendo, sed deportando, vel alia clementiori pœna plectēdo. ideo archiepiscopi & episcopi cōsuluntur. sed l.Corne. de sic.punitur capite si nobilis est.ff.ad le.Corn.de sica.si quis dolo. ignobilis supponitur, beſtiis, bonis proscriptis. ibi de hoc.

1 ¶*In eo.*]quod mali sunt.ℨ.ea.q.5.qui malos.ℨ.ea.q.4.duo ista.

m ¶*Causam.*]ſ.ea. q.4.ea vindicta.

n ¶*Sacrilegum.*] Ergo sacrilegi secundum canones, & fures capite puniuntur,vt ℨ.ea.q.5. homicidas.

o ¶*Velut homicida.*] vt ext.de homic.si aliquis. C.quan.lic. vnicuiq. l.1. Io.de Fant.

DE HIS.Hæc est 7.pars,secundum Io.de Fant.

CASVS. Quia supra facta fuit mentio de homicidio:ideo nūc quærit Grat.si plures simul vulnerant aliquem & postea moriatur,quis eorum reatum homicidij incurrat? Cui quæstioni sequens capit.respondet.

Si quis

SI quattuor.] CASVS. Quattuor vel plures quemdam vulnerauerunt,& mortuus est:quare quæstum fuit in concilio,quis eorum reatum homicidij incurrat? Et respondetur quòd quicumque ei plagam imposuerit, vt homicida iudicetur:reliqui vero qui eum interficere volebant, similiter pœniteant: qui vero nec consilium nec auxilium dedit, non est in culpa.

1 Burch.l.6. cap.42. Iuo p.10.c.170.

a ¶ *Quicunque eorum.*] Hoc est propter incertitudinem: quia nescitur cuius ictu periit. sic ff.de eie.& effu.l.2. ℨ.vlt. & l.seq. & ff.ad leg. Aq. ita vulneratus.in fi.

"Homicida etiā qui non occidit

Sed pone certum esse quod de vulnere meo nō est mortuus, nūquid censebor homicida?secundum leges certum est quòd non. arg. ff.ad le.Aq. huic scripturæ. nam vulnus vniuscuiusq; contemplandum est. ff.ad leg.Cor. de sica. l.vlti.idem videtur se cundum canones. ar. ext.de cle.percuſ.c.2. Contrarium tamen credo[a]. arg.50.dist.si qs post. sufficit enim q̄ sumpsit arma, licet nō occiderit ipse, sed alius,vt ex.de cle.per c.continentia.

a Idē credit Haur. ar. hº ex qs post. sed arg.cōtra.ff.q.1.c. vbi dr q̄ ex facto re quirit.& qd not.extr.de hom.fatuis vbi de hoc.

b ¶*Impugnabant.*]nec tamen percuſserunt.

c ¶*Volentes.*]Nam homicidæ tales sunt. de pœ.dist.1.periculosę. Itē pone q̄ me rixante cum aliquo, frater meus eum interfecit contra voluntatem meam:an imputabitur mihi?non.argu. 2. q.4. quia præsultatus. ext.de cle.percuſ.prę sentium.

d ¶*Similiter.*] arg.de pœ.dist.1.ſi cui.

e ¶*Extra noxam.*]Si ei subuenire non potuerant.ℨ.ea.q.3.cap.vlt. Ioan.

Vidam episcopus.] CASVS. Supra in 23.causa, tractatum est de hæreticis. Sed quia hæreticorum quidam sunt manifesti, quidam vero occulti,& quandoque excommunicat ecclesia hæreticos,quandoque catholicos:ideo Gratia.subnectit hanc causam 24.in qua tractat de omnibus istis, quæ vt competentius ostendat, thema proponit, de quo tres elicit quæstiones.

f ¶*Quidam episcopus in heresim lapsus.*]ℨ.23. causa tractatum est de hæreticis:"sed quoniam hæreticorum quidam sunt manifesti, quidam occulti:& ecclesia excōmunicat quandoque hæreticos,quandoque catholicos,ideo de huiusmodi subdit tractatum.

"Hæretici hæreticis:"sed duplices dam occulti:

Vòd autem.] In hac quæstione magister intendit probare per 42.c. q̄ hæreticus vel schismaticus vel excommunicatus alium damnare non potest:si tamen sibi probare posſit.Ioan.de Fant.

CASVS. Hic proponitur 1.quæſt.qua quæritur,an hæreticus possit alium deponere, suspendere vel excommunicare? Sed secundum Grat.distinguitur,si incidit in damnatam hæresim,nullum damnare vel excommunicare potest,vt ℨ.e.audiuimus. Si vero nouam cōfingit hæresim, antequam de ea damnetur,suspendere vel excommunicare potest,vt ℨ.ea.ℨ.fi autem.in princ.& arg.ℨ.ea. Achatius. quia adhuc toleratur ab ecclesia.Tu autem dicas indistincte,quia si de veterem siue nouam sequitur,excommunicatus est,vt in concilio Lateran.excommunicamus.& ideo alium excommunicare non potest.Et procedit hoc ordine Grat.Primo probat,quòd hæreticus nullum valeat condemnare,vsque ad 5. *His auctoritatibus.*innuendo distinctionem suam. Deinde probat contra.tandem dat solutionem.Casus autem ℨ.facilis est.

"Hæreticus excommunicat hæreticum,

g ¶*Quòd autem.*]"in hac quæstione dicunt quidam,q̄ si hæreticus excommunicat alium hæreticum,valet.ℨ.ead.quisquis.sed qualiter intelligatur illud cap.dictū ℨ.qui sequitur illud cap. Alij cum Gratiano distinguunt an veterem hæresim iam damnatam sequatur,& tunc non valet, an nouam confingat, & tunc potest. argum.ℨ.ead.

CAVSA XXIIII.

Vidam episcopus in hæresim lapsus[f] *aliquos de sacerdotibus suis officio priuauit,& sententia ex communicationis notauit. Post mortem de hæresi accusatus damnatur, & sequaces eius omni familia sua.*

1 *Hic primum quæritur,an lapsus in hæresim possit aliquos officio priuare, vel sententia notare.*

2 *Secundo,an post mortem aliquis possit excommunicare.*

3 *Tertio,an pro peccato alicuius tota familia sit excommunicanda.*

QVÆSTIO I.

Vòd autem ℨ *ab hæretico aliquis deponi, aut excommunicari non possit, facile probatur. Omnis enim hæreticus, aut iam damnatam hæresim sequitur, aut nouam confingit. Qui vero*[h] *hæresim iam damnatam sequitur,eius*

Achatius. & ℨ.ead.sinautem. in princ. quia adhuc toleratur ab ecclesia. sed tu dic indistincte, quòd sue veterem siue nouam sequatur,excommunicatus est,licet sit occultus:& ideo alium excommunicare non potest.extra de hæret.ad abolendam.& cap.excommunicamus.alia tamen quæ agit,tenent dum toleratur[b].argum.ℨ.3.q.

b idē sentit Inn.extr.de elec.nihil.

damnationis se participem facit.

Vnde cum Achatius absque synodali auctoritate ab Apostolico se damnatum quæreretur,contra Gelasium scribit dicens.

¶ Qui in iam damnatam hæresim labitur, eius damnationis se participem facit. C. I.

j ACHatius non est factus inuentor noui erroris,sed veteris imitator: atque ideo non erat necessariū[i], vt aduersus eum noua sententia prodiret,sed antiqua tantummodo renouaretur. Factus sum itaque executor veteris constituti, non promulgator noui. Quicumque enim in hæresim[k] semel damnatam labitur, eius damnatione seipsum inuoluit.

¶*Sententia huius capituli est eadem cum sententia capitis paulo post sequētis,id est*,Achatius.*quamuis verba discrepent.*

Idem Gelasius in epistola ad episcopos Dardaniæ.

¶Non est retractandum, quod semel synodus statuit contra vnamquamque hæresim. C. II.

2 MAiores nostri diuina inspiratione cernentes necessario præcauerunt, vt quod contra vnamquamque hæresim coacta[l] semel synodus pro fidei† communione,& veritate catholica atque Apostolica promulgasset, non sinerent[m] nouis[n] posthęc retractationibus mutilari:ne prauis occasio præberetur, quæ medicinaliter fuerant statuta, pulsandi,

2 Pol.l.7.ti.7 c istā gl.de eē sing. Ab. i c.qa diligē tia.d ele. ad hoc q̄ incidēs i schisma,si credit Papatū esse apud illum cui adhæret non est hæreticus.

† al.fide dvide quod leg.& no.j. e. q. didicimus.in pr.

propter hoc synodum congregare, vt noua contra eum sententia prodiret:sed vetus tantum confirmaret:quia in hæresim iam damnatam lapsus erat. Dicit ergo. *factus sum itaque veteris constituti executor,non promulgator.*

i ¶*Necessarium.*] posset tamen ferri:argum.extra de post.ad hoc. in parte decisa.

k ¶*In hæresim.*] " hic est casus,in quo Papa Papam potest ligare, in quo Papa in canonem latæ sententiæ incidit. nec huic obuiat regula illa : quia par parem soluere vel ligare non potest.extra de elect. innotuit.quia fi Papa hæreticus est,in eo quòd hæreticus est,est minor[c] quolibet catholico. duodecima,quæstione primaſcimus. quia lex factum notat etiam sine sententia. ff.de rit.nupt.l.palam.ℨ.vlt. Et est hic ar.ad quæstionem de feudo. puta iurauit episcopus,quòd non infeudaret de nouo. videtur quòd possit dare vetus. quod concedo in dubio,cum non constat quod intellexit cum iurauit. extra de fou.c.2.

"Papa Papā ligare pōt.

c Minor,idē T. Aq. in 4. sent.dist.19. Gabr. Biel.i cano. Missæ fol.180.co.2 Phil.Dec.c. cū veniſsēt. col.3. de iudi.& cōſ.15ti num.4.

Matores nostri.] CASVS. Ostendit Gelasius in hoc cap.quòd sancti patres statuerunt, vt ex quo auctor hæresis in synodo semel condemnaretur, non esset opus synodum iterum congregari ad condemnationem eorum qui eum sequuntur, cum in hæresim semel damnatam inciderint:sed omnes principali sententia cum suo auctore teneantur, nec debet talis sententia semel lata iterum retractari : & hoc probat quinque exemplis , scilicet Sabelli, Arij, Eunomij, Macedonij, & Nestorij. Casus sequentis cap.patet.

l ¶*Coacta.*]id est,cuanata,iuxta illud, Tityre coge pecus. & alibi, Cogite oues pueri, &c. & lex dicit,fructus coactos.ff.fol.ma.diuortio.ver.coactis vindemiis.

m ¶ *Non sinerent.*] supra sexta , quæstione quarta , quod bene. & vigesimaquinta, quæstione secunda, cum pie. C. de summa trin. nemo.

n ¶*Nouis.*]ℨ.11. dist.quis nesciat.

2 ¶*Sed*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Sed auctore.*]sufficit enim damnare auctorem.nam damnato Arnoldo omnes Arnoldistæ damnati sunt.ext.de hær.ad abolendam.
b ¶*Vel prauitatis.*]post mortem.
c ¶*Vel communionis.*]in vita.
d ¶*Non sint.*] vt temere de fide disputent.nã si correcti redire vel-

a Nã recõciliationis cã impetrãdæ admitteren tur. §.2.q.7. cõueniẽtib.

sed auctore [a] cuiuslibet insanię,ac pariter errore damnato, sufficere iudicauerunt, vt quisquis aliquando huius erroris communicator existeret,principali sententia dãnationis eius esset obstrictus. *& infra.* ¶Sic Sabellium dãnauit synodus:nec fuit necesse, vt eius sectatores postea damnarentur,singulas viritim synodos celebrari: sed pro tenore cõstitutionis antiquæ cunctos,qui vel prauitatis [b] illius, vel communionis [c] extitere participes, vniuersalis ecclesia duxit † esse refutandos.Sic Arium,Eunomium, Macedonium, Nestorium synodus semel gesta condemnãs, vlterius ad noua concilia venire non sinit [d].

Item Felix Papa.

¶Polycarpus lib.1. tit.16. citat ex Gelasio, apud quem habetur in commonitorio ad Fastum.

¶Non vltra in eum procedere oportet, qui in hæresim damnatam recidit. C. III.

Achatius [e] non fuit noui, vel proprij inuentor erroris,vt eum noua fcita [f] prodiret:† sed alieno facinori sua communione se miscuit. Itaque necesse est, vt in illam recideret iusta lance [g] sententiam, quam cum suis successoribus per cõuenientiam [A] synodalem susceperat auctor erroris.

A ¶ Conuenientiam.] *Sic in vetustis etiam Gratiani exemplaribus, & recentioribus editionibus conciliorum. In antiquioribus vero conciliorum, & epistolarum Pontificum editionibus legitur,* connũentiam.

Si ergo episcopus ille in hæresim iam damnatam lapsus est, antiqua excommunicatione damnatus, alios damnare non poterat. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet.

Vnde Alexander secundus scribit Valeriano episcopo martyri [A].

A ¶ Martyri.] *Apud Iuonem est*, Guilielmo Marcioni.*In vetustis Gratiani exemplaribus legitur*, martyr *seu* martur, *vt videatur hoc nomine significari voluisse, cuius ecclesiæ esset episcopus.In quibusdam vero tantum est*, Valeriano episcopo.

similis expositio est.C. de leg. hær. l. 2. sic 11. q. 3. excellentissimus. 15. q. 6. auctoritatem. vel dic absoluendo, scilicet de facto. sic 3. 1. q. 1. si quis confugerit. 17. dist. concilia. 23. dist. quorumdam. & ext. de app. ad præsentiam. 2. quæst. 1. primates. Sed contra 2 quæst. 6. §. item si plures.

leriano episcopo.

¶Excommunicatus alium excommunicare non potest. C. IIII.

Audiuimus, quòd Henricus,Rauennas dictus archiepiscopus, visus sit te excommunicare. Verum, quia excommunicatus [h] te excommunicare non potuit [i], Apostolica auctoritate te, tuosque absoluendo [k], mandamus exinde numquam cu rare.

Sin autem [A] *ex corde suo nouam hæresim* [l] *confinxerit, ex quo talia prædicare cœpit, nemine damnare potuit: quia nec potest deiicere quemquam iam prostratus* [m]. *Ligandi namque, vel soluendi potestas veris* [n], *non falsis* [o] *sacerdotibus à Domino tradita est. Apostolis enim dicturus,* [*Quorum remiseritis peccata, &c.*]*præmisit,* [*Accipite spiritum sanctum*] *vt euidenter cunctis ostenderet eum, qui spiritum sanctum non habet, peccata non posse tenere, vel remittere. Porro spiritum sanctum nemo, nisi intra ecclesiam accipit: quia & ipsam vnitatem per gratiam facit.* ¶*Vnde non nisi congregatis in vnum dictum est,* [*Accipite spiritum sanctum:*]*nec nisi super congregatos in vnum die Pentecostes descendit spiritus sanctus. Sicut autem extra ecclesiam non accipitur, ita extra eam nihil operatur. Cum ergo, sicut & Apostolus ait, spiritus postulet* [p]*, spiritus impetret* [q]*, extra ecclesiam nec postulare facit, nec impetrare. Vnde Dominus dicturus,* [*Quodcumque petieritis, &c.*] *præmisit:* [*Si duo ex vobis consenserint super terram ex omnire, &c.*] *& iterum* [*Vbi duo, vel tres cõgregati fuerint in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum:*]*nimirum cunctis ostendens, si non habitare in cordibus eorum, qui superbiæ singularitatem sequuti, à corporis Christi compage semetipsos abrumpunt. In quibus autem Christus non habitat, in eis spiritus sanctus mentium scissuras refugiens locum non habet. Cum ergo peccata dimittere, vel tenere, excommunicare, vel reconciliare opus sit spiritus sancti, & virtus Christi, apparet, quòd hi qui extra eccl. sium sunt, nec ligare possunt, nec soluere, nec reconciliando ecclesiasti cæ communioni reddere, nec excommunicando eius societate priuare, qua, ipsi hæresi, vel schismate polluti, siue sententia notati penitus carere probantur. Vnde, cum omnibus discipulis parem ligandi, atque soluendi potestatem Dominus daret, Petro* [s] *pro omnibus, & præ omnibus,* [t] *claues* [u] *regni cælorum se daturum promisit, dicens* [*Tibi dabo claues regni cælorũ.*] *Quicumq; ergo ab vnitate ecclesiæ (quæ per Petrũ intelligitur) fuerit alienus, excæcrare ex potest, consecrare nõ valet: excommunicationis, vel reconciliationis potestatem*

vt notetur vnitas.

t ¶*Et præ omnibus.*]hoc dicit vt notetur prælatio.

u ¶*Claues.*] quid Petro datum fuerit:cum his clauibus, habemus 20. distinct. §. 11.

x ¶*Execrare.*]i. ea. pudenda.

y ¶*Non valet.*]conficit tamen etiam extra ecclesiam si formam obseruet: quia hoc ordinis est, quem retinet recedens ab vnitate ecclesiæ. 1. quæst. 1. quod quidam. sed nõ potest excommunicare: quia hoc

hoc iurisdictionis est:quam dimittit qui recedit. vt 1. quæst. 1. remissionem.
a ¶*Dicere.*]corde, ore, opere. de pœn. dist. 1. non tibi dico.
b ¶*Nisi in spiritu.*] id est, nisi sit seruus eius, id est, nisi habeat spiri-

c Dei seruitum eius. c omnes enim sumus serui Dei. de consec. dist. 2. inuitat. sumus oẽs.

c ¶*Ita ex eo.*] supple

appareat à fidelibus iudicandum, vel excommunicandum. &

1.Cor.5. ita persona cui sermo dirigitur,non intelligitur excepta. arg. 26. dist. deinde. & no. 22. quæst. 2. primum pro & contra.
d ¶*Vel potius.*]alia est ratio quare talis non possit soluere vel ligare.
e ¶*Maior.*]3. distin. 21. inferior.

1.Cor.12. Manet ergo.] Casvs. Dicitur in hoc cap. quòd priuilegium Petri manet tũc firmum, cum per eum æqua fertur sententia. & tunc æ-

Ioan.6. qua fertur cum nec nimia seueritas vel remissio interuenit: ex qua sententia nihil soluitur vel ligatur ni si Petri auctoritas interueniat. *Nec nimia.*

1.Cor.5. hæc est expositio præ

ibid. cedentis, id est, tunc fit ex æquitate, & manet priuilegiũ Petri, vbi nec nimia, &c.
f ¶*Aequitate.*] arg. q. sententia iniuste lata non tenet. Sed contra 11. q. 3. si episcopus forte. Sed hoc dicitur de sententia, qua qs ligatur quo ad Deum, nõ quo ad ecclesiam. sed etiam illa quandoque non tenet. extra de senten. excom. per tuas.
g ¶*Vel remissio.*] quia vtrũque vitium est. a 4. dist. disci ff. de pœ. l. respicien-

a hoc no. dum. & ca. fi-

h ¶*Nisi.*] id est, nisi id

nãque. quod iuste fuerit, &c.
i ¶*Petrus.*] id est, eius auctoritas, &c. Ioan.

Quodcumque.] Casvs. Probat August. in hoc ca. quòd ecclesia tantum habet potestatem ligandi & soluendi: quia soli Petro dictum est, quodcumque ligaueris, &c. ætlam ecclesia non haberet potestatẽ ligandi & soluendi: quod falsum est. si autẽ hoc fit in ecclesia: quæ ligantur vel quæ soluuntur in terra, erunt ligata vel soluta in cœlo. Vnde cum per ecclesiam hoc fiat, Petrus quãdo claues accepit, sanctam ecclesiam significauit: per quem boni in ecclesia significantur, sicuti per Iudam mali, & qualitercumque ante iste casus positus fuerit:ego Barthol. Brix. eum sic posui, quia

a Papa ligat casus iste litteræ consonat.

i ¶*Ligat ligatum.*]cs ligari dicitur in cœlo per approbationem, scilicet, p ap-

probationem. ect quando iuste fertur sententia. de pœn. dist. 1. quem pœnitet. 3. 90

l ¶*Facit ecclesiæ.*] sed nonne prius erat ligatus apud Deum, vt 1. q. 1.

non habet. Vnde Apostolus, cum fornicatorem Corinthium excommunicandum scribe-ret: ait [*Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu iam iudicaui vt præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi tradere huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis.*] *In quo formam excommunicationis ostendens docuit, non nisi fidelem, & à fideli notandum. In nomine namque Domini, atque eius virtute cooperante, non nisi fidelis aliquid operari valet: cum nemo possit dicere* [A] [*Dominus Iesus, nisi in spiritu* [b] *sancto.*] *Item cum Dominus prohibeat agnum comedi extra catholicam ecclesiam: qui professione fidei ab ea sunt alieni, ab eius participatione, quam suo arbitrio reliquerunt, non repelluntur sed abire permittuntur, sicut illi, qui audientes,* [*Nisi manducaueritis carnem filij hominis, et biberitis eius sanguinẽ, &c.*] *dixerunt,* [*Durus est hic sermo: & quis potest eum audire?*] *atque ita abierunt retrorsum: non repulsi, sed abire permissi. Hinc etiam Apostolus, cum de excommunicandis ageret, præmisit.* [*Si quis frater, &c.*] *De infidelibus autem supposuit dicens* [*Eos, qui foris sunt, Dominus iudicabit.*] *De his autem, qui intus sunt, nobis iudicium commisit. Sicut autem ex eo, quòd Apostolus ait,* [*Frater,*] *& ex his, quæ de fidelibus, & infidelibus supposuit, apparet non nisi fidelem excommunicandum: ita ex eo* [c]*, quòd fidelibus tantum hoc scribitur, vel potius* [d]*, quia sicut ille, qui benedicit, maior* [e] *est eo, cui benedicitur, ita qui ex officio maledicit, maior est eo, cui maledicitur: liquido constat eum, qui ab integritate catholicæ fidei recedit, maledicendi, vel benedicendi potestatem minimam habere. Catholicum namque, vt pote se superiorem, maledicere non valet: in alienum à fide, tanquam in sibi æqualem, sententiam dare non potest. Hæc autem, quæ de hæreticis, atque schismaticis, vel excommunicatis dicta sunt, videlicet, quòd ligandi, vel soluendi potestatem non habeant, multorum auctoritatibus probantur.*

Ait enim Leo Papa sermone tertio in anniuersario suæ assumptionis, & sermone 2. de natali Apostolorum.

A ¶ Sin autem.] *Non defuerunt, qui crederent hæc quoque esse Alexandri. Sed apud Iuonem, & in Pannormia non habentur: & in vetustis Gratiani codicibus hic est ea nota, quæ solet apponi verbis Gratiani. Et est secundum membrum diuisionis in ipso quæstionis principio à Gratiano propositæ: omnino-que & stylus, & quæ dicuntur, ad id confirmandum concurrunt.*

b ¶ Spiritus postulet.] *Verba ipsa Apostoli sunt hæc:* Similiter autẽ & spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus, sicut opotet, nescimus:sed ipse spiritus postulat p nobis gemitibus inenarrabilibus. *In glossa autem interlineari ad eum locum sunt verba sequentia,* spiritus impetret.

¶Non soluitur, vel ligatur, nisi quod auctoritas beatti Petri soluerit, vel ligauerit. C. V.

Manet ergo Petri priuilegium, vbicumque ex ipsius fertur æquitate [f] iudicium: nec nimia est vel seueritas, vel remissio [g], vbi nihil erit ligatum, nisi [h] quod beatus Petrus [i] aut soluerit, aut ligauerit.

Item Augustinus super Ioannem, tract. 50. ad cap. 12.

¶In persona Petri, ligandi & soluendi ecclesia potestatem accepit. C. VI.

Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum [k] & in cœlo.] Si hoc Petro tantum dictũ est, non hoc facit ecclesia [l]. Si autem in ecclesia fit (vti quæ in terra ligantur, in cœlo ligentur, & quæ soluuntur in terra, soluantur in cœlo: quia cũ excommunicat ecclesia, in cœlo ligatur excommunicatus: cum reconciliat [m] ecclesia, in cœlo soluitur reconciliatus.) Si ergo hoc in ecclesia fit, Petrus. quando claues accepit, ecclesiam sanctam significauit. Si in Petri persona [n] significati sunt in ecclesica boni, in Iudæ [o] persona significati sunt in ecclesia mali.

Item Ambrosius, ad cap. 5 Lucæ.

¶*In plerisque vetustis est tantum*, Item Ambrosius. *In vulgatis autem addebatur*, super Marcum.

¶ Suis meritis firmus, nonnumquam turbatur alienis. C. VII.

Non turbatur nauis, quæ Petrum [p] habet: turbatur illa, quæ Iudam [q] habet. Etsi multa illic discipulorum merita nauigabant: tamen eam adhuc perfidia proditoris agitabat. In vtraque Petrus: sed, qui suis meritis firmus est, turbatur [r] alienis. Caueamus igitur perfidum, caueamus proditorem: ne pervnum fluctuemus plurimi [s]. Ergo non turbatur hæc nauis, in qua, prudentia nauigat, abest perfidia, fides aspirat †. Quemadmodum enim turbari poterat, cui præerat is, in quo est ecclesiæ firmamentum? Illic ergo turbatio, vbi modica fides: hic securitas, vbi perfecta dilectio. Denique etsi aliis imperatur, vt laxent retia sua: soli tamen Petro (per quem ecclesia designatur) dictum fuit vt retia sua ducat in altum: quod est videre altitudinem diuitiarum: & scire filium Dei. *Is*, scilicet, Petrus.

p ¶ *Petrum.*] sine Iuda, id est, bonos tantum, id est, ecclesia triumphans, vbi non erit luctus neque clamor. 35. dist. ecclesiæ.

q ¶ *Quæ Iudam.*] id est, ante passionem etiam cum Petro, id est malos cum bonis: de qua intelligitur contrarium, 1. quæst. 4. §. vlt. versic. item.

r ¶*Turbatur.*]quæ significat ecclesiam militantem.

s ¶ *Plurimi.*] 3. 1. q. 4. §. item peccato Achor. 3. 45. dist. sed illud. ff. de conf. dist. 1. in sancta. ff. de ædil. edi. plerumque. C. de pœ. sanctimus.

b Hoc hẽ j. c. q. 2. c. 2. vbi de hoc.
cc Ecclesia est duplex. 1 Pol. l. 7. ti. j.

c De hoc vide qd leg. & nott. 19. dist. c. pen.
cc Ecclesiam Romanam ſi permittet Deus errare 2 Pol. l. 7. ti. 2 Matth. 16.

3 Pol. l. 7. ti. 3 Anſl. l. 1. c. 37

† al. superat

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Soli.*]arg. quòd quæstio fidei, &c. 3. cad. quoties.
b ¶*Professionem.*]eum dixit: Tu es Christus filius Dei viui.
c ¶ *Neque at.*] iuxta illud: Generationē eius quis enarrabit? 5. prox. cau. q. 4. de Tyriis. quod de æterna & temporali cógrue intelligitur.
d ¶*Plenitudo.*]de consecr. dist. 2. tribus.

Luc. 5. Matth. 16. E*St aliud.*]Casvs. 5. prox. c. dictum est, q̄ Petrus & alij pi scati sunt cū retibus. Nunc vero dicit q̄ so li Petro præcepit vt cū hamo piscaretur.

"Petrus sp e *¶Hamum.*]"per ha fuit aliis in mum intellige iurisdictiõe. ctionem, qua Petrus præfuit aliis: quia hamo, i. ferro resecantur putridæ carnes. 8. d. plurimos. in fi. & ideo solus Petrus piscatur hoc genere piscandi. *ipse.* n. habet potestatem ligandi atque solu endi præ aliis[a]. per rete enim intelligitur inquisitio sapientiæ. de his clauibus dicitur 20. dist. c. 1.

a Dū ei dictū est, Tibi daboclaues regni cælorum, &c. 21. dist. 1 nouo. r Poly. ibid. † *Est & aliud.*]orig.

Matth. 16. A*Recta ergo fide.*] Casvs. Quidā episcopi patiebantur maximam tribulationem ab hæreticis, ita vt fluctuare viderentur. Præcepit ergo Lucius eis ne à via recta vel à fide & Apostolico tramite recedāt: qa vero Apostolorū traditio est & vera charitas, quam Romana tenet ecclesia. Hæc mater est omnium ecclesiarum: quæ nūquam errat, nec vllis hæreticis nouitatibus damnatur. *Principibus*, sc. Petro & Paulo.

2 Pol. l. j. ti. 3. Anſl. l. j. c. 35. † *al. perturbationem* Matth. 5.

3 Felix j. epi. 3. Marcus ad Athanasiū. "Ecclesia ñ pt errare, ḋ q̄ non possit errare? si qua ecclesia intelligitur.

f ¶*Nouitatibus.*]"cùro de qua ecclesia intelligas quod hic dicitur errare, ḋ q̄ non possit errare? si de ipso Papa, q̄ ecclesia dicitur. s. c. quodcunque. & 7. q. 1. scire debes, sed certum est, q̄ Papa errare potest. 19. dist. Anastasius. 40. dist. si Papa. Resp. ipsa cõgregatio fidelium hic dicitur ecclesia, vt de cõse. dist. 1. ecclesia. & talis ecclesia nõ potest non esse, vt j. eod. pudēda. nam ipse Dominus orat pro ecclesia. 22. dist. §. 1. ver. ego pro te. & voluntate labiorum suorum non fraudabitur.

4 Anſel. l. 1. c. 36. Pol. l. 1. tit. 3. M*Emor fum.*]Casvs. Profitetur Christus se sub fide & nomine Petri præsidere: cuius fides à Domino est manifestata: quæ fides hæreses nõ fouet, sed destruit: *Et causa*, sc. destructioni hæreticorum omnes conatus suos impendere cupit. Seq. autē tria cap. plana sunt.

† *al. nullum vnquam fallit. sed*

g ¶*A Domino.*]dicente: Tu es Petrus, &c. b q̄ uis. 22. dist. 19. dist. ita Dominus.

sacrosancta. h ¶ *Confessio.*] Tu es Christi filius Dei viui.

i Q*Uoties.*] ¶ *Ei dei.*]Sic 16. q. 1. frater noster. 11. dist. præceptis. 23. q. vlt. conuenior. 3. di. 80. c. 2. contra.

li a tamen Petro dicitur [Duc in altum] hoc est, in profundum disputationum. Quid enim tam altum, quàm altitudinē diuitiarum videre, scire Dei filium, & professionem b diuinæ generationis assumere? quam licet mens nequeat c humana plene rationis inuestigatione comprehendere: fidei tamen plenitudo d complectitur.

Idem ibidem paulo inferius.

¶Solus Petrus accepit mandatum, vt hamo pisceꝫ caperet.

C. VIII.

E*St aliud Apostolicum* piscandi genus: quo genere solum Petrum piscari Dominus iubet, dicens [Mitte hamum e : & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle.]

Item Lucius Papa episcopis Galliæ, & Hispaniæ.

¶Nulla perturbatio à tramite Apostolicæ sedis retrahat, quæ omnes hæreses semper destruxit.

C. IX.

2 A*Recta ergo fide*, & Apostolico tramite propter vllam persecutionem † nolite recedere, scientes, quoniam iuxta Saluatoris sententiam, beati sunt, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. 3 Hęc est Apostolorū viua traditio: hæc vera charitas, quæ prædicanda est, & præcipue diligenda, ac fouenda, atque fiducialiter ab omnibus tenēda: hæc sancta, & Apostolica mater omnium ecclesiarum Christi ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis numquam erasse probatur: nec hæreticis nouitatibus f deprauata succubuit: sed, vt in exordio normam fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus manet.

Item Sixtus Papa ij. ad Gratum episcopum, epist. 1.

¶Fides Romanæ ecclesiæ omnem hæresim destruit, nullam fouet. C. X.

4 M*Emor sum* me sub illius nomine, ecclesię presidere, cuius à Domino g Iesu Christo est confessio h glorificata: & cuius fides nullam † hæresim vmquam fouit, sed omnes quidem hæreses destruit. Intelligo autem mihi aliter non licere, quàm vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis ecclesiæ salus infestatur, impendam.

Item Eusebius Papa episcopis Thusciæ, epist. 3.

¶Nullis hæresibus Romana succubuit ecclesia. C. XI.

IN sede Apostolica extra maculam semper est catholica seruata religio.

Item Innocentius Papa episcopis concilij Milevitani, epist. 26.

¶Ad Romanam referatur ecclesiam, quoties ratio fidei ventilatur.

C. XII.

5 Q*Uoties* fidei i ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & coepiscopos nostros non nisi ad Petrum k, id est, sui nominis & honoris auctorem referre debere (veluti nunc retulit vestra dilectio:) quod per totum mundum possit ecclesiis omnibus in commune prodesse.

Item Iulius Papa ad episcopos orientales, epist. 1.

¶Christianę religionis zelum Romana ecclesia præ cæteris habuit.

C. XIII.

6 O*Fficij* nostri consideratione non est nobis dissimulare l, non est tacere m libertas †: quibus maior cunctis Christianæ religionis zelus incumbit.

Item Hieronymus ad Damasum in expositione symboli.

¶Aliorum ora non timet fides, quam Romana commendat ecclesia.

C. XIIII.

7 H*Æc est fides* n, Papa beatissime, quam in ecclesia catholica o didicimus, quamq; semper tenuimus, & tenemus: in qua si minus perite, aut parum caute forte aliquid positum est, emēdari p cupimus à te, qui Petri & fidē, & sedem tenes. Sin autē hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio comprobatur q, quicumque me culpare † voluerit, se imperitum, vel maleuolū, vel etiam non catholicum, non † me hæreticum comprobabit r. *Item.* ¶ Sancta[a] Romana ecclesia, quę semper immaculata mansit, & Domino prouidente, & beato Petro Apostolo opem ferente in futuro manebit, sine vlla hæreticorum insultatione s firma, & immobilis omni tempore persistet.

a ¶Sancta.]*Hæc videntur sumpta ex epistola Marci Papæ ad Athanasium, sed alio modo apptata. Nam apud illum post alia quædam sic legitur*, Non, vt nos aliquid sinistrum vestra ex parte arbitremur: sed nos & vos, illosque absque vlla in posterum titubatione vnum sentire optaremus: & sancta Romana ecclesia, quæ semper immaculata mansit, & Domino prouidente, & beato Petro Apostolo opem ferente, in futuro manebit, sine vlla hæreticorum insultatione, firma & immobilis omni tempore persisteret.

Item Marcellus Papa vniuersis episcopis per Antiochiam constitutis, epist. 1.

¶Si Petrus.] Casvs. "Tangit q̄ Petrus in passione Domini abscidit auriculam Malchi, & Dominus eam restituit sibi. & per hoc nota, quòd male intelligenti auris spiritualiter est per Petrum abscindenda: ipse enim habet potestatem ligandi & soluendi. Not. etiam, quòd si conuertantur tales, Dominus refundet eis auditum.

"Petrus Malchi aũt abscidit.

& traditionibus sua decreta firmauerit.

Item Ambrosius in commentariis, ad ca. 22. *Lucæ, lib.* 10. *c.* 12.

¶ *Citabatur antea ex Gregorio, apud quem non est inuentum.*

¶ Professione suæ fidei aurem erroris Romana abscidit ecclesia. C. XVII.

S*I Petrus* g volēs h percussit aurem, docuit q̄ aurem habere in specie non deberēt i, quam in ministerio † non haberent. Sed bonus Dominus & ipsi refundit auditum: secūdum prophetica dicta demonstrans & ipsos k, si conuertātur, posse sanari qui in passione Domini vulnerati sunt: eo quòd l omne peccatum fidei † mysteriis abluatur. Tollit ergo Petrus aurē. Quare Petrus? Quia ipse est, qui accepit claues regni cęlorum. Ille enim condemnat m, qui & absoluit[3]: quoniam ligandi, & soluendi idem adeptus est potestatem. Tollit autem male audientis, tollit autem gladio spiritali aurē interiorem male intelligētis. Caueamus, ne cui tollatur auricula, dum legitur passio Domini. Si ad diuinitatem n eius referimus infirmitatem corporeæ passionis, excidit[4] o auricula, & exciditur à Petro: qui non passus est Christum prophetā Pæstimari: sed Dei filiū docuit fideli cõfessione ¶ signari.

g ¶*Si Petrus.*] Casvs. "Tangit q̄ Petrus in passione Domini abscidit auriculam Malchi, & Dominus eam restituit sibi. & per hoc nota, quòd male intelligenti auris spiritualiter est per Petrum abscindenda: ipse enim habet potestatem ligandi & soluendi. Not. etiam, quòd si conuertantur tales, Dominus refundet eis auditum.

h ¶ *Volens.*] q. d. ex proposito, non casu.

i ¶ *Non deberent.*] qa auris exterior significat interiorem aurem, quam ipsi non habebant, & ideo dicit, non habebant in ministerio.

Ioan. 18.

k ¶*Et ipsos.*] q. Christum crucifixerūt, de pœ. dist. 1. periculose.

l ¶ *Eo quòd.*] 3. 19. dist. si Romanorum. j. de pœ. dist. 3. adhuc perfidi instant.

mysterio orig. Esa. 35.

m ¶ *Condemnat.*] j. de pœ. dist. 1. verbum. 3. 21. di. inferior. ff. de re iud. qui condemnare potest. hæc autem regula fallit extra de sen. exc. tua. & ext. de off. dele. quærenti. & quandoque potest quis absoluere, & nõ ligare. C. vbi sen. vel clar. quoties.

† *al. in mini-sterio fidei* Matth. 16.

n ¶ *Si autem ad diuinitatem.*] non enim passa est, cum naturæ Dei nemo nocere possit. 11. quæst. 3. secundum.

3 Et cõtra. l. ei est nolle. ff. de ver. si.

o ¶*Excidit.*] id est, debet abscindi, vt 1. q. 1. 3. cur ergo.

† abest ab orig.

p ¶ *Prophetam.*] id est, purū hominem.

q ¶ *Confessione.*] & hoc cum dixit, tu es Christus filius Dei viui.

L*Oquitur.*] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In j. parte dicitur, q̄ Christus post passionem suam licet omnibus Apostolis parem dederit potestatem, Petrum tamen omnibus præesse voluit, vt ab vno stipite fortiretur ecclesia vnitatē & originem. & hoc probat Cyprianus duab. auctoritatib. sc. Salomonis & Pauli. In ij. parte dicitur, q̄ licet ecclesia sit vna, & episcopatus vnus, tamē in membrorum multitudine per mūdum lati[a] extēditur: sicut ab vna radice multi ramusculi producuntur, & ab vno sole radij multi, & ab vno fonte riuuli plurimi porrigūtur: ab vnitate ergo ecclesiæ, si quis separatur, fructum boni operis germinare non potest ad instar radij, rami & riuuli: qui si à sole & ab arbore & à fonte diuellantur, euanescunt. Secunda pars ibi, *Episcopatus vnus.*

a omittūtur aliquot verba. Poly. l. 7. tit. 3. Ansel. l. 1. c. 36.

r ¶ *Loquitur.*] Probat ecclesiam esse vnam: quia Dominus vt ecclesię significaret vnitatem, dixit super vnum eam se ędificaturum dicens: ego dico tibi quia tu es Petrus, &c. Secundo probat illa auctoritate Salomonis in persona Domini loquentis. Vna est columba mea. Tertio auctoritate Pauli dicentis: Vnum est corpus: vnus spiritus, vna fides, vnum baptisma, &c: postea cõparat eam soli, arbori, fonti. Vltimo dicit q̄ si quis non tenuerit hanc vnitatem, fructum non poterit facere, sed arescet sicut ramus precisus ab arbore.

s ¶ *Quia tu es.*]3. dist. 50. fidelior.

t ¶ *Petram.*]id est, super tuæ fidei soliditatem.

u ¶ *Super vnum.*] "quia vbi pluralitas, ibi discordia. de pœn. dist. 2. quando Adam.

"Discordia est in pluralitate.

Rogamus.] Casvs. Episcopi per Antiochiam cõstituti, à dispositione Romanæ ecclesiæ deuiabāt in doctrina & quibusdam aliis, quare Marcellus Papa scribit omnibus illis episcopis, vt aliud non doceant quam acceperunt à Petro apostolo & reliquis sanctis patribus, nec recedant à dispositione ecclesiæ Romanæ. nam licet Petri principat[a] olim apud Antiochiā fuerit, tamen Deo iubente Romam est translatus, vbi caput est totius ecclesiæ.

1 Pol. l. j. ti. 17 Anſl. l. j. c. 15.

a ¶ *Primitus.*] j. de cõse. di. 1. basilicas. 3. 11. di. nolite. 3. 12. dist. nouit. contra. 3. 22. di. sacrosancta. 3. 21. dist. quāuis. contra sed ibi dicitur prima, i. maior, vel prima quæ hodie prima inter alias numeratur. 22. distin. renouantes.

Matth. 16.

b ¶*Translata.*] vt 3. 7. q. 1. mutationes.

c ¶ *Oportet.*] in fide. nam aliàs fic. 12. dist. nouit. Ioan.

d ¶ *Quij olim.*]eum Petrus ibi residebat.

e ¶*Sedi.*] arg. quod in maioribus cõceditur, fortius in minoribus locum habere. 16. q. 2. c. 1. 3. dist. 23. in nomine.

c Si vinco vincentem te, vinco te.

"Si vinco ne. "Nā si vinco vincentem te, ergo & te, &c. ff. de diuerſ. & temp. præſcl. vlt. & est hic arg. q̄ si papa subiicit sibi aliquam ecclesiam, q̄ per consequens omnes capellas illius subiicit sibi. arg. 16. q. 1. frater noster. qd nõ est verum, vt extr. de priuil. cum capella. arg. contra. ff. qui pot. in pig. Claudius felix. "Et est hic ar. contra Græcos, qui Papæ non bene obediunt.

Græci nõ obediunt Papæ.

C*Vm beatissimus.* Casvs. Dioscorus Alexandrinus patriarcha asserebat de duab. naturis, i. deitatis & humanitatis vnā esse factā in Christo, & dicebat hanc doctrinam defecēdisse à Marco discipulo Petri. Scribit Marcellinus episcopus Dioscoro, & dicit q̄ non est credendum Marcum Euangelistam aliud tradidisse, quam quod à magistro suo percepit.

2 Anſel. l. 1. c. 30. Apoſtolo[a]

f ¶*Quis Alexandrina.*] & est arg. q̄ non debetis audire magistrū nisi qui bene sciat, cū id prædicare debeat, & non ex proprio ingenio aliqua inuenire. 37. di. relatum. sic & Cassius opinionem magistri sui bene defendebat, vt ff. de arbit. qualem. & dic alias, id est, contrariis, & ita non est contra. 12. dist. nouit. nam etiam alias consuetudines habere poſ sumus nisi specialiter prohiberet Rom. eccleſ. de aliqua. de consec. dist. 1. basilicas. Ioan.

Aliud, quàm Romana ecclesia neque sentire, neque docere permittitur. C. XV.

1 R*Ogamus vos fratres*, vt non aliud doceatis, neque sentiatis, quàm quod à B. Petro Apostolo, & reliquis Apostolis, & patribus accepistis. Ab illo enim primo instructi estis. Ideo non oportet vos propriū derelinquere patrem, & alios sequi. Ipse enim caput est totius ecclesiæ: cui ait Dominus, [Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo ecclesiam meam, &c.] Eius enim sedes primitus a apud vos fuit: quæ postea, iubente Domino, Romam translata b est: cui adminiculante gratia diuina, hodierna præsidemus die. Nec ab eius dispositione vos deujare oportet c: ad quam cuncta maiora ecclesiastica negotia, diuina disponēte gratia, iussa sunt referri: vt ab ea regulariter disponantur, à qua sumpsere principia. Si vero vestra Antiochena, quæ olim d prima erat, Romanæ cessit sedi e: nulla est, quæ eius non sit subiecta ditioni.

¶ *In hoc capite aliqua sunt & addita, & in suum locum restituta ex originali. Glossa autem ad verbum*, oportet, *facile transponi potest.*

Item Leo Papa Dioscoro episcopo Alexandrino, epist. 79. *al* 81.

¶ Alexandrinæ ecclesiæ à Romana dissentire non licet. C. XVI.

2 C*Vm beatissimus* Petrus Apostolicum † à Domino acceperit principatum, & Romana ecclesia in eius permaneat institutis: nefas est credere, quòd sanctus discipulus eius Marcus, qui Alexandrinam f primus ecclesiam gubernauit, aliis regulis traditionum s suarum decreta formauerit: cum sine dubio de eodem fonte gratiæ vnus spiritus fuerit & discipuli, & magistri: nec aliud ordinatus tradere potuerit, quàm quod ab ordinatore suscepit.

A ¶Traditionū.] *Sic est emendatum ex duobus vetustis Gratiani codicibus, Anselmo, & originali ipso. Antea legebatur*, aliis regulis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Petrus pari.*] 5. dist. 21. in nouo. 7. 2. q. 7. puto. cõtra. Puto verum esse q̃ pares fuerunt in ordine & dignitate cõsecrationis. secꝰ in administrõnis plenitudine, q̃ satis differt ab aliis: qd liquet ex illo c. 25. dist. perle ctis. & dist. 80. in illis.

Cant. 6. b ¶*Vna est.*] de cõse. di. 4. aliud. 1. vnica est.

c ¶*Matris suæ.*] ecclesiæ, cuiꝰ mater genitrix & pater genitor est Deus. Vel dic matris, scilicet ecclesiæ triumphantis.

d ¶*Vnum corpus.*] vna ecclesia compositione membrorum.

Eph. 4. e ¶*Vnus spiritus.*] vniri voluntate: vel vnus, scilicet sanctus est in nobis, quo vnũ corpus efficimur.

f ¶ *Vna spes.*] vna res sperata ad quam sumus vocati.

g ¶ *Vnus Dominus.*] i. vna essentia: & vnus, i. cõsimilis, vel de vno.

h ¶*Vnum baptisma.*] à quocũque detur vel æquiualens. 1. q. 1. hi qui. & c. hanc regulã. vel vnus, id est, creator omnium.

†*al. perfidiæ* i ¶*Præsidemus.*] & ita in toto sunt partes ejus, sicut dicit lex. ff. de re iudic. in toto. & pars continetur.

k ¶*Episcopatum.*] i. ordinem episcopalem.

l ¶*In solidum.*] not. q̃ singula iura à quolibet in solidum tenentur, vt ff. de ver. obl. l. 2. & ff. de seru. viæ. vñ idẽ ius resident apud quemlibet: tamen re uera quilibet habet separatum & speciale ius, vt ff. quemad. ser. amit. aquam.

m ¶ *Vnitas.*] j. ead. q. schisma.

n ¶*Fructus.*] 3. 23. q. 7. †*fructus*]or. quemadmodum.

o ¶*Per totum.*] 8. dist. 21. quamuis. 8. 7. q. 1. Nouatianus. Ioan.

Lienus.] Cassvs. Hæretici putabãt se esse in ecclesia, & habere Deum patrem: quia in vnũ congregabantur. Sed. Cyprianus contra ostẽdit, dicẽs q̃ licet congregentur in vnum, tũ pp hoc neq; Deũ, neq; gratiã eius secũ habere poterũt: quia †*al. gloriosa* sunt extra ecclesiæ vnitatem, quam Dñs suos discipulos habere voluit, & alios suo nomine cõgregatos, quod probat auctoritate Euangelij.

p ¶*Alienus.*] Cassvs. In j. parte dẽ, q̃ nõ ẽt Deum habere patrẽ, qui ecclesiæ nõ tenet vnitatem. In ij. parte probat ecclesiam esse vnã auctoritate. Dñi dicẽtis. Si duo ex vobis conuenerint, &c. trus [a], pari consortio prædíti, & honoris & potestatis. Sed exordium ab vnitate proficiscitur: vt ecclesia vna monstretur: quam vnam ecclesiam etiam in cantico canticorum spiritus sanctus ex persona Domini designat, & dicit [Vna est [b] columba mea, perfecta mea: vna est matri suæ [c], electa genitrici suæ.] Hanc ecclesiæ vnitatem [A] qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui ecclesiæ renititur, & resistit, in ecclesia se esse confidit? Quando & beatus Apostolus Paulus hoc idem docet & [d] sacramentum vnitatis ostendit dicens, [Vnum corpus [d], & vnus [e] spiritus: vna spes [f] vocationis vestræ. Vnus Dominus [g], vna fides, vnum baptisma [h], vnus Deus.] Quam vnitatem tenere firmiter, & vendicare debemus, maxime episcopi, qui in ecclesia præsidemus [i]: vt episcopatum [k] ipsum vnum, atq; indiuisum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat: nemo fidei veritatem perfida † præuaricatione corrumpat. ¶Episcopatus vnus est: cuius à singulis in solidum [l] pars tenetur. Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo solis multi radij, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed robur vnum tenaci radice fundatum: & cum de fonte vno riui plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate: vnitas [m] tamen seruatur in origine. Auelle radium solis à corpore diuisionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum: fructus † [n] germinare non poterit. A fonte præcide riuum: præcisus arescet. Sic & ecclesia Domini luce perfusa, per orbem totum [o] radios suos porrigit: vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur: nec vnitas corporis separatur. Ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extẽdit: profluentes largiter riuos latius pandit: vnũ tamen caput est, & origo vna, & vna mater est fœcunditatis suæ cessibus copiosa †. Illius fœtu nascimur: illius lacte nutrimur: spiritu eius animamur. Adulterari nõ potest sponsa Christi: incorrupta est, & pudica. Vnam domũ nouit: vnius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit.

A ¶Vnitatem.] *Quæ sequuntur vsque ad ver.* quando. *addita sunt ex originali: ex quo alia etiam & addita, & emendata sunt.*

Idem ibidem paulo inferius.

¶ Non habet Deum patrem, vniuersalis ecclesiæ relinquens vnitatem.
C. XIX.

1 ALienus est P, profanus est, hostis est: habere iam non potest Deum patrem, qui ecclesiam non habet matrem. *Item infra.*

¶Dominus enim cum discipulis suis vnanimitatem suaderet, & pacẽ [Dico, inquit, vobis, quoniam si duobus [A] ex vobis conuenerit in terra, de omni re, quamcumque petieritis, continget vobis à patre meo, qui in cœlis est. Vbicumq; [q] enim fuerint duo, aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum.] ostendens non multitudini [r], sed vnanimitati deprecantium plurimũ tribui. [Si duobus, inquit, ex vobis conuenerit in terra.] vnanimitatem prius posuit: concordiam pacis ante præmisit: vt conueniat [s] nobis fideliter, & firmiter, docuit. Quomodo autẽ potest ei cum aliquo conuenire, cui cum corpore ipsius ecclesiæ, & cum vniuersa fraternitate non conuenit? Quomodo possunt duo, aut tres in nomine Christi colligi, quos constat à Christo, & ab eius Euangelio separari?

A ¶Si duobus.] *Sic legitur in octo vetustis B. Cypriani codicibus & hic, & aliis locis, vbi hæc Euangelij sententia affertur. In vulgatis tamen est, vt antea apud Gratianum*: Si duo ex vobis conuenerint.

Item Augustinus libro 7. de baptismo, cap. 51.

¶ *Antea & hoc, & sequens caput tribuebantur Hieronymo, quemadmodum etiam apud Anselmum, & in Polycarpo.*

¶ Ligandi & soluendi non habet potestatem, qui vnitatem pacis catholicæ non tenet. C. XX.

2 OMnibus [t] cõsideratis puto me non temere dicere, alios ita esse in domo Dei, vt ipsi [u] etiam sint eadem domus Dei, quę dicitur ædificari super petram [x], quę vnica colũba appellatur, quę sponsa pulchra sine macula [y], & ruga [z], & hortus conclusus, fons signatus [a], puteus [b] aquæ viuæ, paradisus cum fructu pomorũ, quæ domus etiam claues accepit, ac potestatẽ soluendi & ligãdi. Hanc domum si quis corripientem, corrigentemque contempserit, [sit tibi, inquit, sicut ethnicus [c], & publicanus.] De hac domo dicitur, [Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis glorię tuæ.] & [Qui habitare facit vnanimes in domo.] & [Iocundatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.] & [Beati, qui habitant in domo tua Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te.]

Idem libro 2. cap. 6.

q ¶*Vbicunque.*] 20. distin. c. vlt. 8. 1. q. 1. cum scriptura.

r ¶*Non multitudini.*] 1 Pol. ibid. Anſ. l. 5. c. 3. j. de cõse. di. 5. nõ me diocriter. ver. quapropter melior. & j. e. q. c. odi. & proieci. & in authen. de referen. §. pro eadem. coll. 2.

s ¶*Vt cõueniat nobis.*] id est, conueniamus inter nos, vel, i. cõueniamus nobis inuicẽ: "quia turpis est pars totí suo nõ cõgruẽs. ab ordine verborum: q̃ sp primo nomina dabitur, vt ff. de vsufr. quoties. ff. de le. cum pater. §. pe. arg. contra. C. de testam. præposteri. ff. de solu. non enim ordo. Matth. 18. " Pars est turpis, quæ toti suo cohæret.

Omnibus.] Cassvs. Hieronymus multipliciter cõmendat in hoc c. ecclesiã Romanã, quæ est sine macula & ruga, i. quã tunt Christi fideles: quã si qs cõtẽnit, dẽt haberi sicut ethnicus & publicanus. *Alios, i.* fideles. *Vel quosdam, i.* bonos. *sine macula, i.* mortalis peccati. *ruga, i.* duplicitatis. *ortus, q.* gratiam spiritualiũ, & scilicet virtutũ gignit. alia sunt in apparatu, *Paradisus, i.* parãs Dei viam. t ¶*Omnibus.*] Cassvs. Dicit Hiero. q̃dam dicũtur ita esse in ecclesia, q̃ ẽt sunt ipsa ecclesia, q̃ ẽst vnica colũba, q̃ sine macula & ruga appellatur: de qua dcm intelligitur dñe dilexi decore domus tuæ, &c. quã ecclesiã si qs cõtẽpserit, nec se correxit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus. 2. q. 1. si peccauerit. 35. di. Cant. 4. 21. quamuis. idem dr Eph. 5. j. de pœ. di. 4. i domo.

x ¶*Supra firmam petram.*] Petra autem erat Christus. de con sec. dist. 2. reuera.

y ¶*Macula.*] mortalis peccati.

z ¶ *Ruga.*] id est, duplicitate.

a ¶*Fons signatur.*] hoc etiã legitur de beata Virgine: "q̃ spiritua lis sensus indignis ab fœditur, & secretio- ra fidei, &c. 43. dist. in mandacis. iõ ẽ dicitꝰ signat, q̃ hæreticus inde non bibit. nã ẽst proprius fons, cui nõ communicat alienus.

b ¶*Puteus.*] puteus dicitur propter occultã mysteria [a], quæ solis sanctis per reuelatiõ nem spiritus sancti aperta sunt. Ioan.

c ¶*Ethnicus.*] ar. quòd contumax hæreticus est iudicandus. 81. dist. Non

¶ Varia crimina variis sunt pœnis afficienda. C. XXI.

NOn afferamus [a] stateras [b] dolosas, vbi appẽdamus quod volumus, & quomodo volumus pro arbitrio nostro dicentes: hoc graue, hoc leue est: sed afferamus diuinam stateram de scripturis sanctis, tanquam de thesaurisDominicis: & in illa, quid sit grauius, appẽdamus: immo nõ appẽdamus, sed à Domino appensa recognoscamus. Tempore illo, quo Dominus priora delicta recentibus pœnarum exemplis cauenda monstrauit, & idolum frabricatũ, atq; adoratum est, & propheticus liber ira regis contemptoris incen- sus, & schisma [c] tentatum [c]: & idolatria gladio punita est. exustio libri bellica cæde, & peregrina captiuitate: schisma hiatu terræ sepultis auctoribus viuis, & ceteris cœlesti igne consumptis. Quis iam dubitauerit hoc esse scelera- tius [d] commissum: quod est grauius vindicatum?

Item Gregor. in moralib. lib. 3 5. c. 6. [2]

¶Ex sola ecclesia sacrificium Dominus accipit. C. XXII.

3 QVia ex sola [e] ecclesia catholica veritas conspicitur: apud se esse locum Dominus perhibet, de quo videatur. In petra Moyses ponitur, vt Dei speciem † cõtemplet ur: quia, nisi quis fidei soliditatẽ tenuerit, diuinam prælentiã, non cognoscit. De qua soliditate Dominus dicit, [Super hanc petrã ędificabo, &c.] *& supra.* ¶Sola quippe est, per quam sacri ficiũ Dominus libenter accipiat: sola, quę pro errantibus fiduciali ter intercedat: Vnde etiã de agni hostia Dominus præcepit dicẽs, [In vna domo comedetur: nec eferetis de carnibus eius foras.] In vna namque domo agnus comedi- tur: quia in vna catholica ecclesia, vera hostia redẽptoris immolatur. De cuius carnibus diuina lex † efferri foras prohibet: quia sanctum dari [f] canibus vetat. Sola est, in qua bonum fructuose peragitur: vnde & mercedem denarij non nisi qui intra vineam laborauerant, acceperunt. Sola est, quæ intra se positos valida charitatis compage custodit. Vnde & aqua diluuij arcam quidem ad sublimiora sustulit: omnes autẽ, quos extra arcam inuenit, extinxit.

Item Ambrosius in oratione funebri de obitu fratris.

¶Non exhibet fidem Christo, qui corpus eius discerpit. C. XXIII.

4 ADuocauit [g] ad se Cyprianus [A] episcopum Satyrum: nec vllam veram putauit, nisi verę fidei gratiam percunctatusque ex eo est: vtrum nam de episcopis catholicis esset, hoc est, si cum Romana ecclesia conueniret. Et forte ad id locorum in schismate regionis illius ecclesia erat. Lucifer ẽnim se à nostra cõmunione tunc temporis diuiserat: & quamquam pro fide exulasset, & fidei suæ reliquisset heredes [h]: non putauit [i] tamẽ fidẽ esse in schismate. Nam etsi fidem erga Deum tenerent [k]: tamen erga Dei ecclesiam non tenebant: cuius patiebantur velut quosdam artus [l] diuidi, & membra lacerari. Et enim cum propter ecclesiam Christus passus sit, & corpus Christi ecclesia sit, non videtur ab his exhiberi Christo fides: à quibus euacuatur passio [m] eius, corpusq; distrahitur. Itaque quamuis gratiæ fœnus [n] teneret [n], & metueret tãti nominis debitor nauigare: tamen eo transire maluit: vbi tuto posset exoluere. Iudicabat enim diuinæ solutionis [o], gratiam in affectu [p], ac fide esse: quam quia † statim vbi primum copia liberior ecclesiæ fuit, imple vbi per Luciferũ schisma erat seminatũ, tũc vocauit ad eum quendam ẽpm illius loci nomine Satyrum, inquirens ab eo an esset de catholicis epis. Cũ aũt deprehẽdisset eum nõ esse catholicum, nec alios ibi catholicos inueniret, transtulit se ad alias partes: vt cũ opportunitas à Dño daretur, ad easdẽ partes pdicatur [q] reuerteretur.

[a] *Sic ẽt not. 1. q. 2. nec qs quã. i vlt. gl. Vel dic. i. fi- dei Christia ng. quã aliàs oporteret eũ pdicare instanter vt in aliis lo- cis. Gof.*

[f] ¶ *intum dari canibus.*] Jj. e. q. schism 2. de pœ. di. 1. nonnulli. Ioan.

[g] *Duocauit.*] Cassvs. Casum hunc sic pone, Lucifer vir Christianus erat, & cum nollet consentire errori congregationis,

Item Ambrosius in oratione funebri de obitu fratris.

¶ *Quidam orig.* [h] ¶*Heredes.*] id est, aliquos instructos reliquisset in fide.

[i] ¶*Non putauit.*] Cyprianus.

[k] ¶*Tenerent.*] Lucifer & Satyrus. vel teneret, Satyrus, hoc autem non prodest, vt 7. q. 1. denique.

[l] ¶*Artus.*] artus dicuntur episcopi, qui viriliter sustinent ecclesiam.

[m] ¶*Passio.*] id est, ecclesia, pro qua ipse passus est.

[n] ¶*Teneret.*] iure obligationis [a]. nam quilibet prælatus est Dominicus debitor. 43. dist. dispensatio.

[o] ¶ *Solutionis.*] id est, prædicationis: qua audita conuertebantur, & sic soluebantur à peccatis.

[p] ¶ *In affectu.*] Nam affectus sine effectu nõ soluit Dominicum debitorem: licet contrarium siat: vt hic, & de pœ. dist. 1. §. simil ter. & illud de pœ. dist. 6. c. 1. ibi, nam ex desiderio, &c. & idem est in obli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gatione, qua quis tenetur homini si paratus est soluere, & non inuenit cui, non imputabitur ei. C. de usu. acceptam. ff. de arb. Celsius.

a ¶ *Dei gratiam.*]id est, libertatem prædicandi.

b ¶ *Et accepit.*]idem Cyprianus postea.

Omnis qui.] Casvs. Ostendit Beda in hoc c. quòd schismaticis & hæreticis nō debemus cōmunicare. & hoc probat tripliciter. primo auctoritate Ioannis Euangelistę. postea exēplo ejusdem tertio exemplo Polycarpi. Auctoritas est in principio cap. Exemplum Ioannis est ibi, *Narrat enim.* Exemplum Polycarpi est ibi, *Idem etiam Polycarpus.*

c ¶ *Et patrem.*] 3. dist. 42. quiescamus.

d ¶ *Nec aue.*] 11. q. 3. excommunicatos.

e ¶ *Communicat.*] 3. dist. 63. cū Hadrianus.

f ¶ *Ioannes.*] Euangelista.

g ¶ *Factis exhibuit.*] nam cœpit Iesus facere & docere. 3. 36. di. §. ecce. arg. ff. de remil. officium.

" Religiosi h ¶ *Balneas.*] " & ita pñt intrare etiā religiosi possunt intrare balnea: quod balnea. intelligo in necessita te. arg. de cōse. dist. 3. voluptatē. perueniet. sed videtur 23. qu. 4. c. 1. excusari etiam in hoc ad hoc 41. casu. 11. q. 3. quoniam dist. §. 1. multos. & ita non debemus lauari cū hominibus alienę sectę: sicut & dicit canon ꝙ

1 Irenæus l. 3 c. 3. Eusebi l. 4. c. 14. nec cum muliere. 81. di. non oportet. C. de rep. l. vlt. §. vl. sed nec orare cū eis. 6ed nūquid in ecclesia interdicta possumus orare sic, tacite tamen. 2. q. 3. si quis episcopus.

tal. exercuit

Quoniam vetustio.] Casvs. Dicit Hieron. in hoc c. in ecclesia orientali hæreses & schismata pullulare: vnde ecclesia occidentalis prauas doctrinas hæreticorum exterminat. & ideo quamuis mare interponatur, tamen Romanam ecclesiam & fidē ab ea laudatam cēsuit consulēdā, vbi fides permanet inuiolata. & sic occidentalem ecclesiam multipliciter commendando, orientalęm ecclesiā detestatur: quia fides ibi pmanet violata. In fine dicit ꝙ cēsi in ea solitudine sit quæ diuidit Syriā à Barbaria: ita ꝙ fidē à Romana ecclesia sp expetere non possit: tamen sequitur martyres & cōfessores illius regionis, hæreticos deuitando. Expositio autem litteræ consueuit in apparatu notari, & ideo supersedeo. Et nota, quòd omnia cap. præcedentia & sequentia vsque ad §. *His auctoritatibus*, inducuntur quòd tantum ecclesia catholica & non hæretici vel excommunicati, qui sunt extra ecclesiam, potestatem habent ligandi & soluendi.

2 Anſl. 1. c. 64. Poly. l. 7. tit. 4.

Ioan. 19.

Cant. 2. Hier. 2.

i ¶ *Quoniam vetustio.*] Casvs. Hieron. dicit in ecclesia orientali hæreses & schismata pullulare, quod nō est in ecclesia Romana, cuius ēdem se profitetur tenere: & licet loco sit remotus, non tamen re non distulit: Dei gratiam [a] & accepit [b] desideratam, & seruauit acceptam.

A ¶ Cyprianus.] *Apud B. Ambrosium, & Anselmum legitur*, Aduocauit ad se episcopū Satyrus. *Narrat enim Ambrosius Satyrum fratrem suum, cum in Sardiniam appulisset, ad se episcopum Sardum vocasse, vt sciret Luciferianus ne, an catholicus esset. Sed ob glossam, & eum, qui casum scripsit, non est mutatum.*

B ¶ Fœnus.] *Antea legebatur*, fœdus. *Restitutum est ex aliquot vetustis exemplaribus, originali, & ceteris collectoribus.*

c ¶ Solutionis.] *In aliquot manuscriptis, & apud B. Ambrosium, & ceteros collectores legitur*, diuinæ solutionem gratiæ. *Sed ob glossam nō est emendatum. operæ pretium autem fuerit integrum Ambrosij locum perlegere.*

Item Beda super epistolam Ioannis secundam, cap. vnico.

¶ Etiam corpore ab eo recedendum est, qui fidem Christi non habet.

C. XXIIII.

Omnis, qui recedit, & nō permanet in doctrina Christi, Deum non habet. Qui permanet in doctrina Christi, hic & patrē [c] & filium habet. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam nō affert, nolite recipere eum in domum: nec Aue [d] ei dixeritis. Qui enim dicit illi, Aue: communicat [e] eius malignis operibus.] [f] Hæc Ioannes [g] de schismaticis, siue hæreticis detestādis; quæ verbis docuit, etiam factis exhibuit † g. ¶ Narrat enim de illo auditor illius sanctissimus, & martyr fortissimus Polycarpus Smyrneorum antistes, quōd tempore quodam, cum apud Ephesum balneas [h] lauandi gratia fuisset ingressus, & vidisset ibi Cerinthum: exilierit cōtinuo, & discesserit non lotus, dicens, fugiamus hinc, ne & balneæ ipsæ corruant, in quibus Cerinthus lauat inimicus veritatis. Idem etiam Polycarpus Marcioni aliquando cum occurrisset: dicenti sibi, agnoscis nos? respondit, agnosco primogenitum Satanæ.

Item Hieronymus ad Damasum.

¶ Profanus est, extra ecclesiam beati Petri agnum comedere tentans. C. XXV.

Quoniam vetustio [A] [i] oriēs [k] inter se populorum furore collisus indiscissam [l] Domini tunicam [m], & desuper textam per fusta discerpit, & Christi vineam vulpes exterminant, vt inter lacus [n] contritos [o], qui non habent aquam, difficile, vbi fons signatus P, & hortus ille conclusus sit, possit intelligi: ideo mihi cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatā censui consulendam: inde nunc meæ animæ postulans cibum q vnde olim Christi vestimenta [r] suscepi. Neque vero tanta vastitas elementi liquentis, & interiacens longitudo terrarū me à pretiosæ margaritæ [s] potuit inquisitione prohibere. Vbicumq; fuerit corpus, illuc congregantur aquilæ [t]. Profligato [u] à sobole matris patrimonio [x], apud vos solos incorrupta patrum seruatur hereditas. Ibi cespite terra fœcundo Dominici seminis puritatem centeno fructu refert: hic obruta sulcis fruméta [y] in loliū [z], auenasq; [a] degenerant [b]. Nunc in occidente sol iustitiæ oritur: in oriēte autem Lucifer ille, qui ceciderat, supra sydera posuit [c] thronū suum. Vos estis lux mundi, vos sal terræ, vos aurea vasa, & argentea: hic [d] testacea vasa vel lignea virga [B] ferrea, & æterno operiuntur [e] incendio. Quamquam igitur tui [f] me terreat magnitudo: inuitat tamen humanitas. A sacerdote victima † g salutem, à pastore præsidium ouis flagito. Fatiscat † [h] inuidia [i] Romani culminis, recedat ambitio. Cum successore piscatoris, & discipulo crucis loquor. Ego nullum præmium †, nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communione consocior. Super illam petram, ædificatam ecclesiam scio. Quicūque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluuio. Et quia pro meis facinoribus [k] ad eam solitudinem commigraui, quæ Syriam iuncto Barbariæ fine determinat †, nec possum sanctum [l] Domini, tot interiacentibus spatiis, à sanctimonia tua semper expetere: ideo hic colegas tuos Ægyptios confessores sequor, & sub onerariis [m] nauibus parua nauicula delitesco. Non noui Vitalem: Meletium respuo: ignoro Paulinum. Quicumque

Augusto.

Nobilitas fastum: fastus litem parit, armat
Lis odium: capiunt hæc tria mortis iter.

k ¶ *Pro facinoribus.*]scilicet purgandis.

l ¶ *Sanctum Domini.*]i. verbum Domini vel fidei, vel Eucharistiam.

m ¶ *Et sub onerariis.*] id est, magnis nauibus. " nam quædam sunt onerariæ: quædam emphatę, id est, homines ferentes, vt ff. de exercit. l. 1. §. fed & si ab alio mutuatus. & §. nauem.

" Perditę in ecclesia inuentus id est, peccata, quæ facium homi nē vetustis. "diabol⁹ & oriēs vetus

Rom. 1.

Matth. 13. ibid. 24.

ibid. 13.

Esa. 14. Matth. 5. 2. Tim. 2.

tmutare orig.

Ioan. 6.

a Vel dici. ad vtrumq. per. 96. dist. in scriptu. in fi.

tal. conseerationis 2 Pol. l. 7. ti. 7

a ¶ *Antichristi.*]& qui non est mecum, contra me est. & quicumque à fide catholica discrepat, ei contrarius est. C. de Iudæ. cœlicarum. arg. ff. de fideic. lib. si eum. §. 1. B.

Matth. 12.

Qui dignior.] Casvs. Dicitur in hoc cap. ꝙ duæ sunt ecclesiæ, vna catholica, & alia hæreticorum. Prima non patitur pollutos in se habitare, quæ Christum habet habitatorem: quem nemo deserere debet, sicut Petrus nō deseruit. & in ea indubitanter est habitacūlū eligendū. Secunda vero ecclesia, s. hæreticorum ne aliditate eius polluamur, semper est deuitanda. Et hoc probatur auctoritate Apostoli. Seq. cap. patet.

b ¶ *Quę dignior domus.*] Casvs. " Duæ sunt ecclesiæ: vna catholica: quæ non patitur pollutos habitare in se, cum habeat Christū habitatorē: quem nemo debet deserere: sicut nec Petrus, immo ibi est prædicandus; & habitaculum eligendum. Alia est hæreticorum, quę vera non est, hæc semper vitanda est, ne aliditate eius polluamur, deserendus est ergo hæreticus post admonitionem.

" Ecclesia est duplex.

1 Anſel. l. 5. c. 23. Pol. l. 3. tit. vlt.

Ioan. 13.

c ¶ *Ingressu.*] propter quam, vel ad quam fit ingressus Apostolica prædicatione.

d ¶ *Pedes.*]id est, operationes prauas.

e ¶ *Vestigiis.*]id est, operibus.

f ¶ *In reliquum.*] i. de cetero [a]. & ita exaudi 1. q. 7. quoties. [b]

g ¶ *Benedicitur.*]à Petro, vt de consec. di. 2. forte dicas, cum enim Christus dixisset: Nisi quis manducauerit carnem meam, & bibierit sanguinem meū, &c. respondentes quidā, durus est hic sermo. & se parauerunt se ab eo, vt de consec. dist. 2. prima quidem. Petro dicente, Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.

h ¶ *Hospitium.*] argu. contra illos qui sæpe mutant hospitium.

i ¶ *In qua.*] l. ecclesia, s. i. quia: legendum, i. eligēdum est ibi esse: vel in qua ecclesia eligendū est ibi esse habitaculū, si Christus ibi sic, si, affirmatiue intelligitur, i. " quia remeras ibi Christ⁹ habitat. haud dubie, id est, non: & vere non dubie fit: quia dubius in fide, est hæreticus, ext. de hær. c. 1.

k ¶ *Excutiendus.*] de affectibus nostris.

l ¶ *Pedum pulueris.*]i. doctrina hæreticorum.

m ¶ *Ne fatiscentibus.*]id est, fissum facientibus, vel deficientibus.

n ¶ *Siccitatibus.*]i. quia hæretici sicci sunt, vt 1. q. 1. sicut Eunuchus.

o ¶ *Humi arido.*]vnde Ouidius, *Alta puellæ res trahat arena pedes.*

p ¶ *Infirmitates.*] 5. 2. q. 7. §. de his. 5. dist. 45. recedite. 86. dist. non satis. 3. 14. q. 5. scriptum.

q ¶ *Deuria.*]& ita ei non pandas secreta fidei nostræ. arg. 11. q. 3. nolite. 23. q. 4. quidam. non autem quo ad correctionem, arg. 1. q. 7. con uenientibus. ibi quotidie intellige tam post primam, quàm post secundam, & hoc de iam damnatis. Quid tamen super hoc tenēdum sit, no. 3. prox. q. 5. non vos. si autem quis errat in fide, non statim est hæreticus, dummodo paratus sit corrigi, vt 3. ca. q. hęc est. si autem nō vult corrigi vsque ad annum, amodo est habendus pro hæretico, vt extra de hær. excommunicamus. Tit. 3.

Apostolus quoque euidenter asseruit, dicens: [Hæreticum hominem post vnam, & secundam correptionem deuita q.]

Idem Beda super Matthæum in homilia de festo Apostolorum Petri, & Pauli, ad c. 16. Matthæi. [3]

¶ Nec peccatis solui, nec cœleste regnum ingredi potest, qui ab vnitate ecclesiæ est diuisus. C. XXVII.

Quicūque ab vnitate fidei, vel societatis Petri Apostoli quolibet modo semetipsos segregant: tales nec vinculis peccatorum absolui [r], nec ianuam possunt regni cœlestis ingredi [s].

Item Hieronymus in Amos prophetam, ad cap. 5.

¶ Non suscipiuntur eorum sacrificia, quorum fides reprobatur, & vita.

C. XXVIII.

Di, & proieci festiuitates vestras [t]: & non capiam odorem cœtuum vestrorū. Quòd si attuleritis mihi holocaustomata, & munera vestra nō accipiam, & vota pinguium vestrorum non respiciam [u]. ¶ " Odit autē Deus, & non solum odit, sed & proiecit festiuitates eorum [A], qui non celebrant festiuitates Dei, sed suas [x], *& post pauca.* ¶ Odisse [B] autem, & proiicere, & non odorari, humana loquitur similitudine [y], vt nos affectum Dei nostris sermonibus cognoscamus. Et si obtulerint holocausta, vt videantur ieiunare, dare eleemosynas, pudicitiam polliceri (quę holocausta [z] sunt vera:) non ea suscipit [a] Dominus: nec dignatur aspicere pinguissimas hostias eorum. Non enim sacrificiorum magnitudinem, sed offerentium merita, causasque diiudicat.

¶ Vnde & vidua [b], quæ in Euangelio in corbonam duo minuta [c] miserat, omnib⁹ à Saluatore præfertur: quia Dominus non ea, quę offeruntur, sed voluntatem respicit offerentium.

A ¶ Eorum.] *In commentariis B. Hieronymi hic, quemadmodum & aliis locis huius capitis sunt aliquot verba interposita. Sed Iuo hoc loco habet vt Gratianus.*

B ¶ Odisse.] *Ante hæc verba apud B. Hieronymum, & Iuonem antecedit, c. odit. 3. 1. q. 1.*

Item Augustinus de sermone Domini in monte, lib. 1. cap. 9.

¶ Vbi charitas non est, ibi fides, vel iustitia locum non habet. C. XXIX.

Vbi sana [d] fides non est, non potest esse iustitia: quia iu-

Vbi sana.] Casvs. Dicit Aug. in hoc cap. quòd vbi sana fides & charitas non sunt, iustitia ibi esse non potest: & ideo schismatici & hæretici quia fidem & charitatem non habent, fructum de sua iustitia non expectent. seq. cap. patet.

d ¶ *Vbi sana.*]j. 28. q. 1. §. ex his. 3. di. 43. in mandatis. cōtra. sed dicitur ibi deesse fidei, non quòd non sit fidelis, sed quo ad perfectionem.

1 Irenæus l. 3 c. 3. Eusebi l. 4. c. 14.

tal. exercuit

2 Anſl. l. 1. c. 64. Poly. l. 7. tit. 4.

Ioan. 19.

Cant. 2. Hier. 2.

Matth. 12.

Ioan. 6.

a Vel dici. ad vtrumq. per. 96. dist. in scriptu. in fi.

tal. conseerationis 2 Pol. l. 7. ti. 7

" Ecclesia est duplex.

1 Anſel. l. 5. c. 23. Pol. l. 3. tit. vlt.

Ioan. 13.

tmutare orig.

Ioan. 6.

a Vel dici. ad vtrumq. per. 96. dist. in scriptu. in fi.

tal. conseerationis 2 Pol. l. 7. ti. 7

Rom. 1.

Matth. 13. ibid. 24.

ibid. 13.

Esa. 14. Matth. 5. 2. Tim

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITTO. Nam & fides perficitur, de pœ. dist. 2. dum sanctam. arg. 11. q. 3. quod prædecessor. Archid.

a ¶ *Iustus.*] i. iustitia efficit vt sit dignus vita æterna. nam ibi Christus non est fundamentum, &c. vt 1. q. 1. cum Paulus. omnes enim virtutes patiuntur detrimentum ab vno vitio, vt de pœ. dist. 5. c. 1. vt in hoc casu. Ioan.

b *Hæretici.*] ¶ *Perfectionem.*] i. sanctitatem, vt 1. q. 1. eos qui. vel iustitiam. 1. q. 1. Domi nus declarauit.

Rom. 13. *Idicimus.*] Casvs iſtius c. talis est. Magnus quæ siuit à Cypriano, vtrũ Nouatianus pos set conferre remissio nem peccatorum, vel ligare? Et resp. quòd non, quia inter hæreticos & schismaticos

1 j. q. j. Arianos. Anſl. 11 c. 52. Pol. l. 7. tit. 5. reputatur, cum cano nice non sit electus, sed à seipso ordinat[a] est. vnde ecclesiam te nere non potest: quia non est ordinatus in ecclesia. Cornelius vero qui Fabiano Pa pæ succeſſit, est legi time ordinatus, & ideo Nouatianus, & omnes sibi cõsentien tes pœnis destinan tur, nisi se separauerint à communione malorũ, dicente Do mino per Moysen: Se paramini, &c. & hoc probat exemplo eorum qui per consensum simul cum Dathan & Abiron perie runt. & auctoritate Oseæ prophetæ. Vbi autem sint auctorita tes & exemplum pa tet per seq cap.

2 Anſl. 12. c. 41. Poly. l. 7. tit. 5. [*Dicimus*] orig. c ¶ *Didicimus.*] pone casum per illa duo c. 7. q. 1. factus est. & ca. Nouatianus. nã cum Cornelius canonice esset electus in Papã, Nouatianus à schismaticis volebat eligi, contra quẽ dicit Cyprianus eum nõ pos se habere aliquam in ecclesia potestatem, cum sit schismaticus, cum ecclesia vna sit, & apud duos esse nõ possit: probat postea exemplo Chore, Dathan & Abiron, quòd non solum tantum schismatici, sed etiã auctores eorum pu niuntur. Vltimo dicit eos remissionem pec catorum, quam non habẽt, dare nõ posse.

tal. ordinatus

3 7. q. 1. denique. §. q vero. d ¶ *Nil habere.*] argu. ext. de schism. c. 1. 12. q. 2. alienationes. si ta men est occultus, to leratur. quod facit, vt 3. no. in princ. e quia omnis schismaticus si perseuerat, est hæ reticus, nisi in sum mo Pontifice: vt ibi dixi.

4 j. q. j. si quis inqt. §. quare qui. e schismaticus ois est hæreticus.

f Argumen e ¶ *Propter quod.*] arg. ab vniuersali ad singulares. 9. q. 3. cũ simus. ramur in iu quandoque ab indefinita. 1. q. 3. saluator. quandoque à primo ad vlge varijs timum. 28. q. 1. idolatria. quandoque à maiori. 32. quæst. 5. si Pau modis. lus. quandoque à simili. extra de translat. inter corporalia.

f Epi duo i ¶ *Non fuit.*] si enim iudicatur res esse mea, per consequens iudi vno epatu catur non esse tua, vt ff. de procur. Pomponius. §. 2. ff. de excep. rei esse nõ pñt. iud. si inter.

Item Innocentius Papa ad Alexandrum, epist. 18.

¶ A fide recedens, spiritus perfectionem amittit.

C. XXX.

1 HÆretici, cum à fide catholica desciuerunt, perfectionem [b] spiritus, quam acceperant, amiserunt.

Item Cyprianus Magno filio salutem, lib. 1. epist. 6

¶ Sacri officij a potestate penitus carent hæretici.

C. XXXI.

2 a ¶ Officij.] *Sic est emendatum ex plerisque vetustis. Antea legebatur*, sacrificij.

2 Dicimꝰ † [c] omnes omnino hæreticos, & schismaticos nil habere [d] potestatis, ac iuris. Propter quod [e] Nouatianus nec debet, nec potest excipi, quomi nus ipse quoque extra ecclesiam consistens, & contra pacem, ac di lectionem Christi faciens inter aduersarios, & antichristos com putetur. *& paulo post.* ¶ Ecclesia vna est, quæ vna & intus esse, & foris non potest. Si enim apud Nouatianum est, apud Cornelium non fuit. Si vero apud Cornelium fuit [f], qui Fabiano episcopo le gitima ordinatione succeſſit, & quem præter sacerdotij honorem martyrio quoque Dominus glo rificauit: Nouatianus in ecclesia non est, nec episcopus computari potest, qui Euangelica, & Apostolica traditione contempta ne mini succedens, à seipso ortus † [g] est. Habere namque, aut tenere ecclesiam nullo modo potest: qui ordinatus in ecclesia non est. *& paulo post.* ¶ [3] Quòd vero cumdem, quem & nos, Deum patrẽ, eumdem filium Christum, eumdem spiritum sanctum nosse dicuntur, nec hoc adiuuare [h] tales potest. *& infra.* ¶ [4] Inuenimus in tali facinore non solum duces, & auctores, sed etiam participes pœnis destinari, nisi à communione ma

lorum se separauerint [i], præcipiente per Moysem Domino, & dicente: [Separamini à tabernaculis hominũ istorum durissimorũ: & nolite tangere ab omnibus, quæ sunt eis, ne simul pereatis in peccatis eorum.] Et quod comminatus per Moysem Dominus fuerat, impleuit, vt quisquis se à Chore, & Dathan, & Abiron nõ separasset, pœnas statim pro impia communione persoluerer. Quo exemplo ostenditur, & probatur obnoxios omnes & culpæ, & pœnæ futuros, qui se schismaticis contra præpositos, & sacerdotes irreligiosa temeritate miscuerint: sicut etiam per Oseæ prophetam spiritus sanctus testatur, & dicit: [Sacrificia eorum, tamquam panis luctus: omnes, qui manducant ea, contaminabũtur,] docens scilicet, & ostendens omnes omnino cum auctoribus supplicio [k] coniungi, qui fuerint eorum peccato contaminati. Quæ ergo apud eos merita [l] esse circa Deum possunt, quibus supplicia [m] diuinitus irrogautur? *& infra.* ¶ Si autem foris cunctiⁿ hæretici, & schismatici nõ habent spiritum sanctum, & ideo apud nos eis † manus imponitur, vt hic accipiatur, quod illic nec esse nec dari potest: manifestum est nec remissionem peccatorũ dari per eos posse, quos constet spiritum sanctum non habere.

Item Liberius Papa in epistola ad Athanasium.

¶ Proprio spolientur honore, qui contra pacem ecclesiæ nituntur.

C. XXXII.

5 QVi contra [o] ecclesiæ pacem sunt, si dignitatem, aut cingulum militiæ † habeant, nudentur eis. Si autem sunt priuati [p], si quidẽ nobiles ¶ existunt, suarum substantiarũ proscriptionem [r] patiantur: si autem ignobiles [s], non solum in corpore verberentur, sed exilio perpetuo castigentur.

Item Pelagius Papa.

¶ Nec consecrat, nec consecratur in schismate constitutus episcopus.

C. XXXIII.

cta inferunt pœnam militibus, quæ non paganis. sed facias vim in eo quod dicit, quædam, quia quod dicitur ibi speciale est, aliàs quod dicitur hic, regulare est. Quidam tamen dicunt, quòd semper ignobiles grauiori pœna puniendi sunt [b], siue spirituali siue corporali, siue pecuniaria. arg. 11. q. 3. præcipue. vnde hoc quod hic dicitur, quòd ignobiles debeant verberari, intellige quando nihil habent. ff. de in ius voc. l. vlt. 14. q. 6. si res aliena. Ioan.

h ¶ *Adiuuare.*] nam qui totam legem custodit, offendit autem in vno, factus est omnium reus, vt j. de pœ. dist. 5. §. item opponitur. si enim in quit. 8. 7. q. 1. denique.

i ¶ *Separauerint.*]5. 1. q. 1. si quis inquit.

k ¶ *Supplicio.*] æqualiquia facto consenserunt, vt j. 1. q. 3. qui aliorum.

l ¶ *Merita.*] intellige æterna. nam & temporalia possunt. 22. q. 2. si quælibet.

m ¶ *Supplicia.*] nam in pœna non potest esse præmium. arg. 16. q. 1. legi. ff. de negest. siue hereditaria. & ff. ex quib. cau. ma. l. si cui. & ff. de interdict. & relega. l. relegatorum.

n ¶ *Cuncti.*]5. 11. q. 3. nihil. *Oseæ 9.*

o ¶ *Vi cuncta.*] C. quæ res ven. non pol. l. vlt.

p ¶ *Priuati.*] hic habes, quòd dicuntur priuati illi, qui non sunt prædili aliqua dignitate.

q ¶ *Nobiles.*]j. 26. q. 5. idolorũ. contra. 5. 12. di. non cogãtur. 5. 12. q. 2. de reb[a]. 5. 22. q. 5. ff. de in ius voc. l. vlt.

r ¶ *Proscriptionem.*] 23. q. 5. de Ligutibus.

s ¶ *Ignobiles.*] forte dicuntur ignobiles qui vile exercent officiũ. C. de incest. nup. humilem. de pœnis ibi. ftis habemus C. de summa trin. l. 3. ff. de pœ. capitalium. §. vltimo. "De huiusmodi autem pœna not. quia si est pecuniaria vel spiritualis, semper maior imponitur nobili, quàm ignobili, vt 40. distinc. homo Christianus. & 5. q. 6. presbyteri. arg. contra. 1. quæst. 1. quidquid. nam ibi minor pœna imponitur episcopo, quam presbytero: sed hoc intellige in diuersis criminib[a], scilicet in negligẽtia episcopi, & simonia presbyteri. sed corporalis maior imponitur ignobili, vt hic, & inst. de publ. iud. §. item lex Cornelia. Sed arg. contra. ff. de pœnis. l. quidam. vbi dicitur quòd quædam deli

b Cõtra hãc fiam facit qd not. ext. de transa. c. vlt. in fi. & 2. q. 5. nil enim ita est indubitatũ quin sollicitam recipiat dubitationẽ. in Auth. de tab. in medio. & ita est ar. quod inutilis probatio admitten

Pudenda

PVdenda.] Casvs. Iste sic consueuit poni. Mediol. archiepiscopus & patriarcha Aquileg. lapsi erant in hæresim, & in hæresi vnus alterum consecrauit: & contra consuetudinem illarum duarum ecclesiarum à Papa approbatam, quæ cõsuetudo antiquitus obtinuit, vt archiepiscopus Mediola. consecraret patriarcham apud Aquileg iam, & vice versa patriarcha debeat cõsecrare archiepiscopũ apud Mediolanum. & hoc debeat fieri cum consensu clericorum, quib. præficiebantur. Probat ergo Pelagius hanc nõ fuisse consecrationem, sed execrationẽ, tum quia facta fuit i schismate & hæresi: tũ qa contra antiquam cõsuetudinem facta fuit: & quod facta fuit in hæresi, & nõ in ecclesia, patet duabus auctoritatib. s. Salomonis, & Augu. auctoritas Salomonis in capit ibi, *Vna est columba.* auctoritas Augustini ẽ ibi, *Quod si nullo.*

1 Anſl. 12. 41. Pol. l. 7 tit. 5.

a ¶ *Pudenda.*] Casvs. Cõsuetudo erat inter Mediolanum, & Aquileg. Archiepiscopos, vt se consecrarent ad inuicem. isti cũ essent in schismate, vnus cõsecrauit alium, sed nõ obseruata cõsuetudine antiqua, vñ reprehenduntur hic super duob. & quia in schismate, & quia non obseruata consuetudine facta fuit cõsecratio. & dicit q cum in schismate sint, & nõ in ecclesia, potius execrãt quam consecrant.

b ¶ *Vt ita dicam.*] improprietatẽ locutionis notat. & est ibi emphasis. 27. q. 1. nuptiarum, vt Dauus est ipsum scelus.

c ¶ *Execratus.*] qa non est consecratus secundum consuetudinem.

d ¶ *Nomen.*]5. 12. qu. 1. clericus.

e ¶ *Consecrationis.*] ar. de pœ. dist. 3. pœniten tia.

Cant. 6.

f ¶ *Detractat.*] i. cõtradicit, vel contemnit.

Ex. 8. & de. 5. si quis dixerit de. dominicat.

g ¶ *Execratus.*] " hæc ppõsito, ex, deformitatem signat, sicut & dicitur, depact[a], i. turpiter pactus. ff. de cal. l. & generaliter.

h ¶ *Videamus.*] interpositio est hic vsq; ad illud]. etenim, &c.

i ¶ *Consuetudinem.*] arg. in rebus perperam gestis bonum esse ordinem solitum obseruari, vt 32. q. 7. non solum. & c. adulterij. arg. pro particulari consuetudine.

k ¶ *Difficultate.*]5. dist. 63. cum longe. 5. 93. dist. iuxta. Ioan.

l ¶ *Apostolico.*] ar. quòd metropolitani ab Apostolico sunt ordinandi. sed contra 51. di. qui in aliquo. & 66. dist. c. 1. ext. de tempo. ord. si archiepiscopus. Ego dico de iure communi à suis suffraganeis eum debere consecrari. sed tamen Papa contrarium facit. Ioan.

m ¶ *Mediolanenſis & Aquilegienſis.*]11. q. 1. iſtud. Io.

n ¶ *in qua.*] dest, ad quam.

o ¶ *Vniuerſalis.*] id est, vniuersorum.

p ¶ *Melius.*] ar. iudicẽ in eo loco debere indicare vbi rei veritas magis possit inquiri. 33. q. 2. siue. ar. 23. q. 4. si illic. & extr. de ap. ex parte.

q ¶ *Etenim.*] hoc continuatur cum littera, quæ præcedit illud, videa

r ¶ *In Apostolica.*] dest, Apostolorum, scilicet Apostolis, vt ad intel

s ¶ *Notiſſimum.*] "& ita quod notissimum est, amplius pbari põt. [a] nec enim ita est notum sicut catholicis non communicant, sed quia ab initio facientes schisma, ab ecclesia se separauerunt.

1 Anſl. 12. c. 44. Poly. l. 7. tit. 5.

a ¶ *Non poſſint.*] quo ad effectum [b]. Vel quia non conficiunt in forma ecclesiæ. & ita exaudi, vt j. c. in si.

b ¶ *Non autem.*] respondet primæ obiectioni.

c ¶ *Sociari.*] quod non est faciendum, cum sint extra ecclesiam.

d ¶ *Detestatur.*] excommunicati non peccant vitando communionem fidelium. Quare ergo peccant hæretici? Sol. non arguuntur, quia cum sint schismatici catholicis non communicant, sed quia ab initio facientes schisma, ab ecclesia se separauerunt.

men Augustini testimonio comprobemus. Audite, quid in quodam opere suo præclarissimus doctor dicat ecclesiæ. Ait enim. [Quòd si nullo modo recte dici potest ecclesia, in qua schisma est, restat, vt quoniam ecclesia nulla esse non potest, ea sit quam in sedis Apostolicę per successiones [t] episcoporum radice constitutam nullorum hominum malitia [u] (etiam si nota excludi † non possit, sed pro temporis ratione toleranda iudicetur) vllo modo valeat extinguere.]

Idem.

¶ Vnitati non communicat schismaticis consentiens. C. XXXIIII.

3 SChisma [x] si quidem ipsum, quod græcum nomen est, scissuram sonat. Sed in vnitate scissura esse non potest [y]. Non ergo vnitati communicant, qui schismaticis communicant. Partes sibi ip si fecerunt, & ab eo, quod vnum est, vt apostoli Iudæ [z] iam verbis loquar, semetipsos segregantes, spiritum non habent. Quibus omnibus illud efficitur, vt quia in vnitate vnum non sunt, vt quia in parte esse voluerunt, vt quia spiritum non habent corporis Christi, sacrificium habere non possint [a]. ¶ Non autem [b] nobis nunc illa quæstio est, vtrum tolerare malos, sed vtrum debeamus schismaticis sociari [c]. Si enim etiam ipsi, licet in suo sensu abundantes, intra materna tamen positi viscera † quærerent veritatẽ, à nobis repellendi non erant, donec apud eos ratione duce rei veritas clarusset. [d] Sed quia se ab vniuersali ecclesia diuiserunt, sicut beatus Augustinus ait, omnis catholicus securus eam partem detestatur [d],

2 simile qd dã 8. dist. 11. c. palam.

† *tal. & excludi*

3 Anſl. 12. c. 44. Poly. l. 7. tit. 5.

† *tal. vbera*

4 5. c. c. pudenda.

"vestis Dñi indiuisa remansit.

id est, sua salutẽ, aliàs est cõtra j. 28. q. 1. §. his. secundum Io. de Fan.

&c. q. d. illud de occultis intelligitur, hic de manifestis agitur. Secũda ratio erat: qui iam diu fuerunt in isto errore, & forte fuerat eis ab ecclesia communicatum, quod reprobat Pela. ibi, *nec enim leuigat.* Tertia ratio est, quia ignorantia vel simplicitate errabãt, quod reprobat: vbi dicit, sed nec illud. Ad vltimum ponit conclusionem suam ibi, *ad summam.* per quam patet, quod alicui loquitur qui in ecclesia nostra erat, cum dicit, nos quod absit. Vnum casum colligendum credo ex illo verbo circa fi. noli ergo, &c. Io.

" Inde est, quòd vestis Domini quæ vnitatem significabat, remansit indiuisa, vt 16. q. vlt. sicut Apostoli.

z ¶ *Iudæ.*] qui loquens de huiusmodi dicit, hi sunt qui segregant seipsos, animam vel spiritum non habentes, vt j. ea. quæst. 3. de illis qui sunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Nec enim leuigat.*]respon. secundæ rationi.
b ¶*Auger.*]vt ext. de fim. non satis.]. 32. q. 7. flagitia.]. 16. q. 3. licet.
c ¶*Diu restitisse.*]ecclesiæ, id est, in schismate perstitisse.
d ¶*Reciperent.*]& ita per consequens nec reciperentur ab eis.
e ¶*Illi.*]scilicet catholici.
f ¶*Illi.*] scilicet hæretici.
g ¶*Laicis.*]quia laicos & clericos catholicos vitabant.
h ¶*Sed nec illud.*]respon. tertiæ obiectioni. Ordina litteram: sed quædam pessima opi. delata apud se, si bi tamen incognita diuisit eos metuētes de futuro iudicio, de pœna gehennæ. solent enim hæretici talia minari nisi sibi credatur. vel spes vel pessima opi. diuisit eos metuentes quædam apud se delata, id est, recitata ab aliis hæreticis, & tamen incognita sibi.

a "Articulos i ¶*Ignorantia.*] "signo fidei oēs sci re tenemur. rantia enim iuris non excusat in articulis fidei, quos omnes scire tenentur. ar. 37. dist. c. vlt. sed clerici exactiº. 8. q. 1. nec sufficere.

a "Schismatici sunt i duplici dria. k ¶*Magis est.*]"propter quod schisma fuit quam eius contrariū: aliter enim magis viderentur hæretici qui ex industria peccant, quam qui ex rusticitate vel simplicitate, cum grauius sit peccare ex studio, quam aliter. de pœn. dist. 2. sciendum. Vel potest dici prout littera sonat, quod magis schismatici sunt illi qui tātum per simplicitatē suam separātur ab ecclesia, quam sint illi qui propter subtilitatem aliquam errant. falsa enim subtilitas istos compellit, in quam non cadunt voluntarij, sed inuiti illos decipit ignorātia voluntaria, quæ magis reprobatur. 37. di. §. fi.

1 dist. 19. in canonicis.

l ¶*Aduersus.*]aliquem scilicet.
m ¶*Epistolas.*]de commēdatione fidei suæ,

2 Deusd. p. j. c. 2. vt di. 19. in canonicis.
"fides an sit exēplo adhibenda. "ar. quòd ipsi exemplo sicut originali sit fides adhibenda. arg. 25. q. 2. sanctimus. contra ext. de fi. instr. c. 1.
ad hoc not. 9. di. veterū. n ¶ *Ad summam.*] idest, ad vltimum, vel scilicet dico aliàs assumam, idest, assumptionem faciam.

1. Cor. 1. o ¶ *Vtrorumque.*] catholicum ergo alloquitur corpus Christi, quare ei non prodest, sed nocet. Vel loquitur de clerico qui, præter formam ecclesiæ sacrificabat, vt 1. q. 1. si quis inquit.]. de cōsec. dist. 4. non in vobis. contra. 1. q. 1. ficut. Ioan. Fau. hoc intellexit ad litteram.

p ¶*Diuisum.*]id est, quin reprobetur ab Apostolo.

cui ecclesiam vniuersalem Apostolicis sedibus roboratam non communicare cognoscit. Nec enim leuigat crimen eorum: magis vero auget[b], quòd eos diu restitisse[c] dixistis, ne Apostolicis communicantes sedibus in sua communione reciperēt[d]. In hoc enim dum & illi[e] culpandi sunt, qui communicare talibus voluerunt: multo magis tamen illi[f] execrandi sunt, qui non solum in sacerdotibus communionem Apostolicarum sedium, verum etiam in ipsis laicis[g] spreuerunt. Sed nec illud[h] eis prodest, quod eos in eisdem litteris vel ignorātia[i] rationis, vel simplicitate intellectus sui à nostra se communione suspendisse perhibetis. Idipsum enim magis est[k], propter quod schismatici sunt: quia non eos diuersa sentiendi iudicium, sed quædam apud se delata, sibi tamen incognita metuentes, & contra Apostolicam sedem temere credentes pessima diuisit opinio. Quod schisma specialiter esse beatus denuntiat Augustinus dicens de talibus. [[t] Aduersus [l] auctoritatem illarum ecclesiarum, quæ ab Apostolica[A] sede epistolas[m] accipere meruerunt, temere credendo, immanissimum schismatis crimen à se propulsare non poterit.] Ad summam[n] aut illos ecclesiam esse creditis (& cum duæ ecclesiæ esse non possint, nos, quod absit, schismaticos iudicabitis:) aut si veram in Apostolicis sedibus esse constat ecclesiam, & illos ab vnitate diuisos cognoscite, & communionis quæstionem esse sublatam, quam veram nisi in vnitate cōstat esse non posse. [2] Noli ergo, quasi nulla schismaticorum, atq; ecclesiæ differentia sit, velle indifferenter vtrorumque[o] sacrificiis sociari. Non est Christi corpus, quod schismaticus conficit, si veritate duce dirigimur. Nec enim diuisum[p] esse Christum poterit quisquam sine Apostoli reprobatione cōfingere. Vnam, vt sæpe dictum est, quæ Christi corpus est, cōstat esse ecclesiam: quæ in duo, vel in plura diuidi non potest. Simul enim cum ab ea quisque recesserit, esse desistit[q] ecclesia.

A ¶ Ab Apostolica.] *Apud Anselmum, & in Polycarpo legitur*, quæ Apostolicas sedes, & epistolas accipere meruerunt. *Et conuenit cum verbis B. Augustini libro secundo de doctrina Christiana, ca. 8. prout notatum est supra dist. 19. in canonicis.*

Item Nicolaus Papa scribit Michaeli Augusto, epist. 7.

¶Ex quo episcopus fidei contraria docet, alium excommunicare non potest. C. XXXV.

¶Emendata est hec rubrica ex plerisque vetustis.

[3] A It Cęlestinus Papa orientalibus episcopis scribens [Si quis [r] ab episcopo Nestorio, aut ab aliis, qui eum sequūtur, ex quo talia prædicare cœperunt[s], vel excommunicatus, vel exutus est seu antistitis, seu clerici dignitate, hunc in nostra cōmunione & durasse, & durare manifestū est: nec iudicam[9] [t] eum remotum[u]: quia non poterat quemquam eius remouere sententia, qui se iam præbuerat ipse remouendum.]

¶Nicolaus hic citat epistolam Cælestini Papæ scriptam Ioanni, Iuuenali, & c. episcopis per orientem, prout est in concilio Ephesino vaticana bibliotheca, & Lutetiæ impresso.

Item ad clerum Constantinopolitanum. [4]

¶Non habentur excommunicati, qui ab hæreticis excommunicantur. C. XXXVI.

[5] A Perte[y], inquit, sedis nostrę sanxit auctoritas, nullum sine episcopum, siue clericum, seu professione aliqua Christianum, qui à Nestorio, vel eius similibus, ex quo talia prędicare cœperunt, vel loco suo, vel communione dejecti sunt, vel deiectū, vel excommunicatum videri: sed hi omnes in nostra cōmunione & fuerunt, & hucusq; perdurant: quia neminem vel deiicere, vel remouere poterat, qui prædicans talia titubabat[z]. Intellexistis[A] ne Imperator ex superius memoratis nō potuisse, vt non dicamus prælatum suum, saltem quemlibet remouere, qui fuerant olim ipsi remoti, nec deiicere quemquam, qui fuerant iam ante prostrati?

¶Hic etiam citatur à Nicolao alia epistola eiusdem Cælestini, quæ est inter acta ipsius concilij Ephesini.

A ¶Intellexistis.] *Hic incipiunt propria Nicolai verba.*

Idem Nicolaus Papa ibidem paulo inferius.

¶Ad iudicandum excommunicati non recipiantur. C. XXXVII.

[6] M Iramur, quomodo excommunicati ad iudicandum recepti sint, cum secundum Apostolicos canones sine commendatitiis[a] litteris in communione

q ¶*Desiliit.*]ipse qui prius tempore erat existendo bonus.]. e. omnibus. Vel ecclesia desistat esse apud eum. Io.

A It Cælestinus.] Casvs. Hoc c. & sequens de eodem tractant. Auctoritate enim Michaelis Imperatoris Ignatius patriarcha Constantino. depositus fuit ab episcopis illius regionis: qui sequebantur hæresim Nestorij: sed Nico. Papa scribens Michaeli Imperatori, probat auctoritate Cælestini p nec depositio nec excommunicatio facta à Nestorio vel ab illis qui ipsum sequuntur, vllius est momenti: quia cum ipsi essent iam prostrati & excommunicati, alios deiicere vel excommunicare non valebant. idem dicitur in seq. cap. *Inquit*, scilicet Cælestinus, &c. & est hoc verbum Gratiani, vt]. 8. dist. frustra. Seq. ca. de eadem materia loquitur, & per se patet.

3 Iuo p. 14. c. 58. Pan. 5 c. 134.

r ¶ *Si quis.*] catholicus. Prædicare. ex hoc distinguit G. vt]. e. §. si autem.

s ¶ *Cœperunt.*] supra. & separauerunt se.]. cap. proxim. versicul. si etiam illi. licet & illud forte intelligatur de illis, qui iam prædicare cœperunt. B. vero intelligit de iam damnato per sententiam canonis vel hominis: qui nullo modo excommunicari potest, vt dixi]. e. q. 1. §. 1. sed contradicit in fine.

4 Nicol. ibid. ex eod. Cælestino ad clerū Constantinop. 5 Iuo p. 14. c. 59. Pan. c. 135.

t ¶ *Iudicamus.*] scilicet talem, qui canoni ce erat depositus.

v ¶ *Remotum.*] b arg.]. b Et sic potest dici prox. cap. proxim. quod de eodem loquitur, & est pus p tpe. similis expositio 19. dist. nulli. fic & leg. & non sunt verba G. sed di. 2. in Christi Nicolai. Hoc capitul. sto parer. no. 50. di. pō

x ¶ *Ad clerum.*] Hæc deret. d cōl. vnum: quod patet per illud infra. ea. intelexisti.

y A *Perte.*] qui ita dejecti fuerunt.

z ¶ *Titubabat.*] "not. "Hæreticus titubantem in fide, est qui in fide falsi affertor dicitur hæreticus, vt 5. 4. quæstio. 3. in testibus. extra de hære. dubius. nam & hæreticorum vocabulo continetur qui leui etiam argumento à fide deuiat. C. de hæret. omnes. in fine. quandoque tamen titubatio excusat, & repetitionem inducit. l. final. C. de condition. indebit. Ioan.

a ¶ *Commendatitiis.*]& est hic argument. quod si aliquis est excommunicatus, & si post dicit se absolutum, non est ei credendum sine litteris, vt not. 1. quæstio. 7. didici. extra de offi. ordin. ex parte.

6 in ca. Apostolici. 32. al. 35. & concil. Aurelia. c. 7.

a ¶ *Etiam*

a ¶*Etiam cum minimis.*]. 3. dist. 63. nobis. 3. dist. 21. inferior. & ca. submittitur. ext. de elect. innotuit. arg. cui non licet minus, nec maius. ff. de ser. expor. l. vlt. ff. de senat. qui indignus. 44. distin. nulli. nam si pœnæ causa prohibetur à maiori, & à minori. ff. de inter. & rele. re

a Vide quod l. c. & no. 27. q. 2. sūt qui dist. vers. cū certū est. & c. 32. q. 4. meretrices. iuxta fi. 33. q. 2. latorem. legatorum. §. vlt. & de ser. expor. cui pacto[a].

HIS AVCTORITATIBVS. Casvs. Cōcludit G. ex supradictis, quòd hæreticus ex quo contra fidem cœperit prædicare, nec deiicere valet ali quem nec condemnare. Postea obiicit cap. August. quod est]. 1. q. 1. quod quidam. vbi dicitur, quod hæretici nec baptisma nec baptizandi potestatem amittunt, nec ordinem facerdotalem. vnde videretur quod possint excommunicare, sicut & baptizare. Postea soluit dicēs quòd potestatem retinēt, sed non executionem. plerumq; enim potestas sine executione habetur, sicut in monastico & suspenso. vnde quia potestatem habent, ordinati vel baptizati ab eisdem non reordinantur, vel rebaptizantur, ne fiat iniuria sacramento. Si ergo aliquem excommunicent vt ad malū eum perducant: licet vtraque potestas in eis remaneat, tamen quia sententia iniqua est, pondere caret: sed si aliquem catholicum excommunicant vt ad recte viuendi normam perducant, dubitatur vtrum valeat sententia: Sed dicit G. quod non valet sententia lata contra catholicum: in hæreticum tamen valere videtur: ad quod probandum inducit duo c. sequentia.

b ¶ *His auctoritatibus.*] hoc modo procedit in hoc §. 1. infert ex c. præcedentibus, quòd ex quo quis cœpit talia prædicare, quod non potest quē quam excommunicare. Secundo ponit obiectionem quamdam, & eam soluit distinguendo inter potestatem & potestatis exercutionem. Tertio ponit quamdam incidētem quæstionem, & eam soluit per distinctionē & ad alteram partem distinctionis inducit duo c. seq.

2 2. q. 7. si hæreticus.

c ¶ *Cum ergo.*]"ar. quòd sacerdos potest excommunicare. 2. q. 1. nemo. ext. de of. ord. cum ab ecclesiarum. licet M. diceret contra. 16. q. 1. c. 1. 11. q. 3. debent.

"sacerdos se excommunicare.

d ¶ *Vtraque.*] si ergo coniuncta sunt, aut vtrumque retinendum est, aut neutrum, C. de iur. deli. quidam. ff. de adm. tu. cum quæritur.

e ¶ *Potestas.*]ipse ordo vel habilitas quædam, quam ex eo quod est sacerdos habet. de potestate ista similiter distinxi 16. q. 1. §. ecce.

f ¶ *Vel accipitur.*]puta sine executione.

g ¶ *Vel accepta.*] puta sine executione, vel accepta cum executione.

h ¶ *Manus.*]reconciliatoriæ. 1. q. 1. manus.

"plane 9. Pt remoueri à testimonio, & postea ad testimoniū perhibendum à iudicio.

i ¶ *Si hæreticus.*]idem est si catholicus, quia continet errorem intolerablem.

k ¶ *Sententia.*]ext. de sent. exc. per suas.

l ¶ *Quod si.*] hic ponit incidentem quæstionem, quam statim soluit. in ¶ *Gladio.*] "sed numquid hoc est ita simpliciter verum, quod si possum eum repellere à testimonio contra me, quòd possum & eum à ferenda sententia? non videtur[b]. nam obiiciendo ei crimen in modum exceptionis, repellam eum à testimonio. extra de testi. vt dī 3. q. 7. super eo. nihilominus tamen remanet prælatus: vnde dum tolerat in summa. tur ab ecclesia, poterit me iudicare. 8. q. 4. nonne. & nisi in casu, scilicet cum post confirmationem & ante consecrationem crimen sibi in modum exceptionis obiicitur. extra de accu. super his.

b Alij cōtra, in fine.

n ¶ *Testimonia.*]est argumen. contra. C. de hære. l. quoniam. sed illud non valet, cum hodie sint omnes excommunicati. extra de hære. excommunicamus.

o ¶ *Poterunt.*]supra 2. quæstio. 7. si hæreticus.

p ¶ *In hæreticum.*]. 3. distin. 37. si quid veri. 32. quæst. 6. cap. 1. con tra. Sed illud ad conseruationem matrimonij, istud quo ad thorum.

3 23. q. 7. c. 1. §. quisquis. Pol. l. 7. tit. 5 Iuo p. 3. c. 179.

sunt condemnati. In hæreticum autem potestatem habere videtur hæreticus: sicut & diabolus potest in malis, tamquam in pecore suo.

Vnde scribit Augustinus Vincentio Donatistæ, & Rogatistæ, epist. 48.

¶Pro aliquo facinore ab hæreticis excommunicatus, à catholicis non est recipiendus. C. XXXVIII.

[3] Q Visquis [q] pro aliquo flagitio, vel facinore proiectū à vobis [r] ita suscipit[s], sicut suscipiuntur, qui excepto errore, quo à nobis separamini, sine crimine apud vos vixerunt, displicet nobis. Sed nec facile ista monstratis: &, si monstretis, nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non possumus: neque propter paleam relinquimus aream Domini: neque propter pisces malos rumpimus retia Domini: neque propter hœdos in fine segregandos deserimus gregem Domini: neque propter vasa facta in contumeliam migramus de domo Domini.

Idem ad Eusebium, epist. 169.

¶Quisquis propter disciplinam ab hæreticis excommunicatur, non est à catholicis recipiendus. C. XXXIX.

[4] S Vbdiaconus quondam Spaniensis ecclesiæ, vocabulo Primus, cum ab accessu in disciplinato sanctimonialium prohiberetur, atque ordinata, & sana præcepta contemneret, à clericatu remotus est. *& iuxta.* ¶[t] Ego, si Domino placet, istum modum seruo, vt quisquis apud eos propter disciplinam degradatus ad catholicā transire voluerit, in humiliatione pœnitentiæ recipiatur[t], quo[u] & ipsi eum forsitan cogerēt, si apud eos manere voluisset.

q ¶ *Quisquis.*] supra proxim. quæstione 7. capit. 1. cuius est hæc pars.

r ¶ *A nobis.*] infra de pœnit. distinct. prima. verbum contra[c]. Sed qualiter contrarietas soluatur, in sequenti §. sed illud. inuenitur.

4 Iuo p. 6. c. 390. c itē contra 5. 1. q. 1. remissionem. dic q fi dicq eorū snia teneat. & 16 fi est contra. 5 Iuo p. 6. c. 391.

s ¶ *Ita suscipit.*] Arg. sententiam hæretici fidem facere ecclesiæ, & vnius iudicis sententiam fidem facere alij, vt 5. 2. quæst. 1. multi. & ff. de cri. expi. hered. res hereditarias. Argu. op. ff. de iureiurand. si duo patroni. Sed tamen qui signauit hic hoc argum. non intellexit Augu. in his capitulis, quia non dicitur hic quòd excommunicatos ab hæreticis nos pro excommunicatis habeamus, "quia ipsi neminem possunt excommunicare, ext. de hær. vergentis. sed non recipimus eodem modo malos hæreticos, sicut bonos hæreticos: quia non ad dignitates vel ordines forte: & si secus fiat, quandoque fit propter scandalum, vt dicitur in c. quisquis.

"Hæretici nullum pñs excōicare,

SVbdiaconus.]Casvs. Primus subdiaconus Spanen. ecclesiæ propter incestum, quem cum monialib. incorrigibiliter faciebat, degradatus est ab hæreticis, postea ad ecclesiam catholicam redire volebat. vnde quæsiuit Eusebius ab Aug. sub qua forma sit recipiendus ab hæreticis degradatus. Et respondet quòd sub eadem pœnitentia debent catholici ipsum degradatum recipere, ad quam ipsum cogerent hæretici. *Quo*, scilicet, modo.

t ¶ *Recipiatur ad pœnitentiam.*] non enim dicit sub excommunicatione, vel depositione.

v ¶ *Quo.*]id est, ad quam, sed illud non propter sententiam eius, scilicet, excommunicationis. nam in causis ciuilibus & criminalibus sententia extra ecclesiam habet firmitatem. argumen. 11. quæst. 3. Iulianus. §. 1.

SED

SED ILLVD. Casvs. Iste §. diuiditur in duas par. In 1. parte dicitur, quòd licet in superiorib. cap. scilicet quisquis. & subdiaconus. Aug. fecit mentionem de sententia hæreticorum: non tamen intelliguntur esse dicta vt sententia eorum approbetur, cuius potestas extra ecclesiam nulla est: sed dicta intelliguntur in detestationem criminum, quæ in hæreticis sunt punienda sicut in catholicis. In 2. par. respondet obiectioni factæ 3. e. §. his auctoritatib. in prin. Et dicit G. quod illa auctoritas Au. potest intelligi tãtum de potestate baptizandi in tempore necessitatis, in quo casu nec à laico nec ab hæretico baptizatus est refutandus. Cetera vero sacramenta excommunicationis vel reconciliationis & similia ab hæreticis vel laico ministrata nullũ vel lethalem effectum habent, & ideo nõ sunt recipienda à fidelib. Vel cetera sacramenta, hoc falsum est quo ad essentiam sacramẽtorum.

23. e. c. quisquis. & c. subdiaconus.

2 3. e. miramur. in verbis Grat.

3 Pol. l. 7. ti. 3 Ansel. l. 9. c. 49. Iuo p. 3. c. 170.

a ¶ *Sed illud Augustini.* 3. e. q. 5. his auctoritatib. in illo verbo, recedentes. 3. 1 qu. 1. quod quidam.

b ¶ *Alia vero sacramenta.*] large hic sumitur sacramentum, vt 1. q. 3. c. vlt.

c ¶ *Excommunicationũ.*] non video qualiter excommunicatio sit sacramentum, nisi intelligatur de potestate, quæ est ordo. H. d ¶ *Sacerdote.*] nisi in necessitate, tunc laicus reconciliare potest. de consec. dist. 4. sanctum.

e ¶ *Habebunt.*] cũ extrema necessitate cogente sacramẽtum baptismi à quocumque traditur, licet ab hæretico, "quæritur quare Eucharistiæ sacramẽtum non sit ab hæretico accipiendum, cum sit alterutro fides & contritio vicẽ suppleat sacramenti. de consec. dist. 2. vt quid paras. & dist. 4. baptismi vicem? Resp. plenior remissio sit in baptismo, quàm in sola cordis cõtritione, ita quod nec purgatoriũ sentiãt qui in fine baptizãtur. de pœ. di. 7. nullus expectet. sufficit autem cõtritio eorum, vel quia alia est in reliquis sacramentis consideratio quam in baptismo, vt 32. dis. §. verum. quia necessarior baptismus est, & ianua omnium sacramentorum. Vel sufficit sic scriptum esse. Vel quia in Eucharistiæ sacramento solent hæretici formam ecclesiæ peruertere, vt 3. e. c. schisma. in fi. In baptismo vero non. de conse. dist. 4. siue hæreticus. Baz. Vel ideo quia quicumque accipit baptisma, accipit Christi corpus: sed non conuertitur, de conse. dist. 4. nulli est aliquatenus.

" Eucharistiæ sacramẽtum si est ab hæreticis accipiendum.

† *al. per aliquam mentis peruersitatem*

† *al. illis*

f ¶ *Nullatenus.*] j. e. c. vlt.

' *Sed illud Augustini intelligitur dictum non propter sententiam, cuius potestas nulla est extra ecclesiam, sed in detestationem criminum, quæ in hæreticis, sicut in catholicis, æque sunt punienda. Potest tamen illud Augustini de potestate baptizandi intelligi, non ligandi, aut soluẽdi, vel cetera sacramenta ministrandi. Baptisma namque siue ab hæretico, siue à laico ministratum fuerit, dummodo in vnitate catholicæ fidei accipiatur, non carebit effectu. Alia verò sacramenta, vt sacri corporis & sanguinis Domini excommunicationis c, vel reconciliationis si ab hæretico, vel catholico non sacerdote d ministrentur, vel nullum, vel lethalem habebunt e effectum. Vnde & ab omnibus fidelibus nullatenus f sunt recipienda.*

Hinc Augustinus scribit in 1. lib. de baptismo contra Donatistas. c. 2.

¶ In extremo positus etiã ab hæretico pœnitentiam accipere valet. C. XL.

3 SI quem forte coegerit extrema g necessitas, vbi catholicum, per quem accipiat, non inuenerit, & in animo pace catholica custodita, per aliquem extra vnitatem catholicam positum acceperit, quod erat in ipsa catholica vnitate percepturus, si statim etiã de hac vita migrauerit, non eum nisi catholicum deputamus: Si autem fuerit à corporali morte liberatus, cum se catholicæ congregationi etiam corporali præsentia reddiderit, vnde numquam corde discesserat, non solum non improbamus quod fecit, sed etiam securissime, verissimeque laudamus: quia præsentem h Deum credidit cordi suo, vbi vnitatem seruabat: & sine sancti baptismi i sacramento (quod vbicumque inuenit, non hominum, sed Dei esse k cognouit) noluit ex hac vita migrare. Si quis autem, cum posset in ipsa catholica accipere, aliquat mentis peruersitate l elegerit in schismate baptizari, etiam si postea A venerit ad catholicam ecclesiam, certũ est ibi † prodesse sacramentum: quod alibi accipi quidẽ potest, prodesse m autem non potest: peruersus, & iniquus est n, & tanto pnicio sius, quãto scientius.

g ¶ *Extrema.*] arg. extr. de re. iu. quod non est licitum. vnde & cito debet hoc facere. 1. q. 1. constat.

h ¶ *Præsentem.*] idest, fidem Dei præsentem cordi suo adhibuit.

i ¶ *Baptismi.*] j. de consec. di. 5. sanctum. & c. quomodo. 3. dist. 32. §. verum.

k ¶ *Esse.*] 3. 1. q. 1. Dominus declarauit.

l ¶ *Peruersitate.*] 3. 1. q. 7. conuenientibus.

m ¶ *Prodesse.*] j. de cõsecr. distin. 4. tunc valere.

n ¶ *Iniquus est.*] ab initio, non ex post facto.

† *al. Eutychianus*] *al. ex pœnitentiali Theod.*

4 Pol. l. 7. ti. 5 Burc. l. 19. c. 105. Iuo p. 15 c. 117.

Item Iulius Papa.

¶ Per annum pœniteat, qui de manu hæretici nesciens prohibitam communionem accepit. C. XLI.

4 SI quis dederit o, aut acceperit communionem de manu hæretici, & nescit p, quòd catholica ecclesia contradicit, postea intelligens annum integrum pœniteat. Si autem scit, & neglexerit, & postea pœnitentiam egerit, decem annos pœniteat. Alij iudicãt septem, & quidem humanius q, vt quinq; annos pœniteat. ¶ Si quis permiserit hæreticũ Missam suam celebrare in ecclesia catholica, & nescit, quadraginta dies pœniteat: si pro reuerẽtia eius, annum integrum pœniteat: si pro damnatione ecclesiæ catholicæ, & consuetudinis Romanorum, proiicia tur ab ecclesia, sicut hæreticus, ni si habeat pœnitentiam: si habuerit, decem annos pœniteat. Si recesserit ab ecclesia catholica in congregationem hęreticorum, & aliis persuaserit, & postea pœnitentiam egerit, duodecim annos pœniteat, tres A extra ecclesiam, sepem inter audientes, & duos adhuc extra communionem. De his in canone dicitur, vt duodecimo B anno communionem sine oblatione r percipiant.

A ¶ Tres extra.] *Apud Burchardum & Iuonem legitur*, quattuor extra ecclesiam, sex inter audientes, &c.

B ¶ Duodecimo.] *Burchardus & Iuo habent*, decimo.

Item Gregorius Papa, lib. 3. dialog. c. 31.

¶ Potius est mortem arripere, quàm de manu hæretici communionem accipere. C. XLII.

5 COepit Ermenegildus rex s Iiuuenis terrenum regnum despicere, & forti desiderio cælestẽ quærens, in ciliciis vinculatus retulerunt.

o ¶ *Dederit.*] c "argum. "ignoratia iuris quique hic elicitur, quod ignorantia iuris pãr. excusat. 2 Bur. l. 11. c. 51. Iuo p. 14. c. 60. Pann. l. c. 118.

p ¶ *Et nescit.*] quod ecclesia contradicit, vel nescit de facto, sed est ignorantia crassa.

q ¶ *Humanius.*] hæc ergo sententia potior est & ceteris præponenda, quæ maiori nititur pietati. 9. dist. sana. ff. de pac. maiorem.

r ¶ *Sine oblatione.*] 3. 12. q. 2. de viro. & 33. q. 2. latorem.

5 Pol. l. 7. ti. 6

COepit.] Casvs. Ermenegildus rex iuuenis nolebat hęresi Arianorum cõsentire, & ideo à patre suo est in carcere relegatus. Superueniente autem paschali die Resurrectionis misit pater episcopum Arianum ad Ermenegildum, vt de manu eius communionem acciperet, vt sic patri recõciliaretur: quod cum facere nollet, pater statim iussit eum ab apparitoribus suis occidi, & episcopi eũ incontinenti occiderunt.

" Regis filii" vocari debet.

s ¶ *Rex.*] " ar. quod filius regis rex a vocari debeat, licet regnum non habeat. & est ar. pro comitibus Theutoniæ & Italiæ. iam enim dominus est, & sola administratio deest. ff. de lib. & posth. l. in suis.

a Rex. i. imperiat. nisi in filiis. 6. q. 1. §. verum. vnde considerata legis intentione, quæ tantum ad bona agit, patet secundum eam, quod accusa" ar. Regis filii" vocari debet. ppriè lac. d inuesti. seu char. 2.

a ¶ *Nil*

a ¶ *Nil fuisse.*] idest, parum.

b ¶ *Pereiperet.*] rationem quare liceat in necessitate ab hæretico recipere baptisma, & non corpus Christi, habes 3. e. in no. cum extrema. " Item no. quod in necessitate possum socio cõfiteri. de pœ. dist. 1. quem pœnitet. Item reconciliationem petere. de consec. di. 4. sanctum. Idem posset dici de vnctione olei. Sed de omnib. q̃ spectant ad officium sacerdotis, illud solum licere laicis credo etiam in necessitate, de quibus expressum in nenio. Ioan.

" necessitatis occasiõe multa licẽt.

1 q. 1. supueniente.

Additio. Sed numqd à laico possum recipere Eucharistiam in necessitate cum sufficit contritio, vt de cõsec. di. 2. vt quid. ar. quod non. de conf. di. 1. peruenit. 93. di. diacones. licet dicat c. quod sumi deber, si sit qui tribuere possit. 33. q. 2. ad monere. secundũ Io.

Vòd autem.] Hæc q. diuiditur i duas par. in quarum prima ꝓbat per 5. c. q̃ nullus potest ligari vel solui post mortẽ, supple nisi in tribus casibus positis in summa. Secunda ibi, *His auctoritatibus.* Io. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur 2. q. qua quæritur, vtrum post mortẽ alicui valeat condemnari, vel absolui. Et respondetur, quod non valet condemnari vel accusari de crimine nisi in quibusdam casibus, si de hæresi accusetur, vel si hæreticos instituit heredes, vt j. e. c. vlt. vel si decessit in notorio crimine, vt 3. 88. di. neq; & 3. prox. q. 4. placuit. potest etiam in aliis casib. qs accusari pro pter bona, vt de apostatis, vt C. d apo. apostatarum. & de crimine læsæ maiestatis, vt C. ad l. Iul. maiest. me miisse. & de crimine perduellionis, & repetundarum, vt ff. de accusatis. l. ex iudicio. & de crimine peculatus, vt ff. ad l. Iul. peculatus. l. vlt. absolui vero post mortem quis nõ potest: nisi probetur, quod in vita sua iniuste fuit excommunicatus, vt j. c. vlt. & nisi in vita absolutionem petebat: nec stetit per eum quin absolueretur, vt ext. de sen. exc. à nobis. Probat ergo Gra. in hoc §. quòd in vita sua potest quis ligari vel absolui, post mortem vero minime: &hoc probat auctoritate Euangelij.

Matth. 16.

† *al. autem*

c ¶ *Quòd autem.*] Summam istius secundæ quæstionis collige. j. e. c. Accusari vlt. & extr. de sen. exc. à nobis. 2. " Sed not. quòd post mortem non potest quis accusari a nisi in tribus casibus. De hæresi, j. eod. c. vlt. Vel post mortẽ ad positã-ligie. si hæreticos instituit heredes. extra de hære. si quis episcopus. Vel si in notorio crimine decesserit. 88. dist. neque. 5. prox. qu. 5. placuit.

a Quia cria. Alij vero volunt plures casus addere, quod vbicumque potest agi contra ex- de crimine propter bona alicuius, semper possit accusari, vt in crimine læsæ maiestatis, hæreseos, repetundarum, & aliis. C. ad le. Iul. maiestatis. ff. de accu. l. vlt. C. de apo. apostatarum. arg. ext. qui fi. sint le. causam. Sed quæ. eo. q. ad accu. l. vlt. C. de apo. apostatarum. arg. ext. qui fi. sint le. causam. Sed hoc. eo. q. ad die quod leges non permittũt aliquem accusari post mortem, nisi propter bona tantum, non quod excommunicetur, vel alia pœna esset. vlt. §. afficiatur, nisi in casu tione, quæ tantum ad bona agit, patet secundum eam, quod accusa liter agi posse contra defuncti heredem propter damna illata restaurari. & hoc secundũ canonicam æquitatem. ar. 16. q. 6. si episcopum. ext. de rap. c. pe. ext. de vsu. tua. licet secundum leges secus distinguitur. Procedit hoc modo in hac quæstione, primo probat vsque ad §. his auctoritatibus. quòd non potest excommunicari post mortem, ab inde contrarium:

d ¶ *Super terram,*] nisi cum iam est in aliqua arca mortuus, etiam super terram. arg. ff. de reli. l. diui.

e ¶ *Sub terra.*] hoc falsum. ext. de sen. exc. à nobis. 2.

QVÆSTIO II.

1 ps

Matth. 16.

Vòd autem c post mortem nullus excommunicari valeat, vel absolui, ex verbis Euangelij manifestatur, quibus dicitur [*Quodcumque ligaueris super terram, &c.*] *Super terram* d, inquit, *non sub terra* e: ostendens, quòd viuentes pro varietate suorum meritorum soluere possumus, vel ligare de mortuis autem sententiam ferre non possumus.

Vnde Leo Papa scribens Rustico Narbonensi episcopo, epis. 90. c. 7. al epist. 92. c. 6.

¶ Non possunt ab ecclesia absolui post mortem, qui in hac vita ab ea noluerunt absolui. C. I.

2 DE communione A f priuatis, & ita defunctis.] Horũ causa Dei iudicio g referuãda est, in cuius manu h fuit, vt talium obiacens omnipotẽti Deo ad se confirmandum † preces effundere, tãtoq; sublimius gloriam transeuntis mundi despicere, quanto & re ligat i agnouerat nil fuisse a, quod potuerit auferri. ' Superueniente autem paschalis festiuitatis die, in tempestæ noctis silentio ad eum pẽrfidus pater Arianum episcopum misit, vt de eius manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet b, atque per hoc ad patris gratiam redire mererẽtur. Sed vir Deo deditus, Ariano episcopo venienti exprobrauit, vt debuit, eiusque à se perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etsi exterius iacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso episcopo Ariano pater infremuit: statimque suos apparitores misit, qui constantissimum confessorem Dei illic, vbi iacebat, occiderent. Quod & factum est.

1 Pol. l. 7. ti. 2

2 Bur. l. 11. c. 51. Iuo p. 14. c. 60. Pann. l. c. 118.

3 Pol. l. 7. ti. 1

Matth. 16.

Luc. 17. & Marc. 5.

" Ecclesia viuentes potest ligare, vel soluere, non mortuos. C. II.

3 LEgatur ex quo est k religio Christiana, vel certe detur exemplum l in ecclesia Dei à quibuslibet Pontificibus, ab ipsis Apostolis, ab ipso denique Saluatore veniam m, nisi se n corrigentibus o fuisse p concessam. Auditum enim † sub isto cælo nec legitur omnino, nec dicitur, quod eorum voce depromitur: date veniam nobis, dum tamen nos in errore duremus. Id quoque pariter ostendant, qui nobis canones nituntur opponere, quibus hoc canonibus, quibus regulis, qua lectione, quove documento, siue à maioribus nostris, siue ab ipsis Apostolis (quos potiores merito fuisse nõ dubium est) seu ab ipso Domino Saluatore, qui iudicaturus creditur viuos & mortuos q, siue factum est vmquam, vel faciendum esse mandatur. Mortuos fuscitasse Christum legimus: in errore mortuos absoluisse non legimus. Et qui certe hoc faciendi r solus habuit potestatem, beato Petro principaliter mandat apostolo [Quæ ligaueris super terram, ligata erunt & in cælis s: & quæ solueris super terram, erunt soluta & in cælis.] Super terram, inquit, isto cælo nec exemplum inuenitur vt aliquibus remanentibus in errore venia concedatur. Præterea Christus mortuos fuscitauit: in errore vero defunctos numquam legitur absoluisse. Et hoc probat auctoritate Euangelij dicentis: Quodcumque ligaueris super terram, &c.

3 Pol. l. 7. ti. 1

† *al. autem*

Matth. 16.

Ioan. 11. filiũ viduæ

k ¶ *Ex quo est.*] idest, incepit esse.

l ¶ *Exemplum.*] 3. dist. 20. de quibus.

m ¶ *Veniam.*] vt 3. dist. 50. absit. & c. si quis præpostera. 3. dist. 4. denique. contra. sed hic veniam, idest remissionem peccati: ibi veniam, id est impunitatem.

n ¶ *Nisi se.*] pœnitentibus tantum delicti veniam indulgemus. C. de hær. Manichæos. vt j. de pœ. dist. 2. neminem. & de conse. dist. 4. omnis qui.

o ¶ *Corrigentibus.*] 3. dist. 9. ego solus. 3. 4. q. 3. sola.

p ¶ *Fuisse.*] nam non solum merita sed etiam corpora nobis defecerunt. 30. dist. fraternitatis.

q ¶ *Mortuos.*] vt Lazarum b. ext. de sen. exc. à nobis. Vel intellige de mortuis per peccatum. de pœ. dist. 1. §. hoc idem probatur.

r ¶ *Faciendi.*] j. peccata dimittere: mortuum suscitare. de pœn. dist. 1. verbum. de conse. dist. 4. nemo tollit.

s ¶ *Et in cælo.*] hoc intellige de vera ligatione. nam iam vere ligatus non est qui quoad Deum absolutus est. extra de sent. excom. à nobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

"quodeūq; ligaueris, &c. qualiter intelligitur.

nobis, aliter etiam M. & H. exponunt hanc auctoritatem: "Quodcumque ligaueris super terram. id est, inter viuos. quantum ad ipsum ligantem, q. d. dū tu es super terram, ligare potes: & mortuum tantum quoad ecclesiam.

a ¶ *Absolui.* ℨ. dist. 55. si Euangelica. ar. ff. de testi. quæsitum. Ar. contra. ff. d spon. oratio.

sed istius brochardi solutionem habes in tex. 38. q. 2. quos Deus.

SAne.] Casvs. Quidam nomine Richardus in filio mortuus fuit: q prædo exiterat & spoliator: & propter hoc fuit excommunicatus, sed non nominatim: quare Guitmundus episcopus nolebat orare pro ipso, vel oblationes recipere pro eo. vnde super hoc consuluit Vrbanum: qui super hoc eum commendans respōdet se eum absoluisse, cum ipse promisisset se satisfacturum: & mortuus fuit in seruitio domini sui. & ideo dicit Vrbanus sibi esse communicandum in orationib. & eleemosynis pro eo recipiendis. Et quod sit ei cōmunicandum, probat auctoritate Leonis, in ducendo eam à contrario sensu: & faciendo distinctionem inter schismaticos & alios peccatores. dicit schismaticis nullo modo esse communicandum. prædonib. vero vel aliis peccatoribus dispensatiue communicamus: tum quia sustentauerūt ecclesiā: tum quia se pollicentur satisfacturos. *Dispensatiue*: ideo dicit dispensatiue: quia ante actam pœnitētiam eis sacramenta concedūtur. Iste tamen casus breuiter cōsueuit in apparatu notari.

tal. pro tempore

1. Cor. 5.

b ¶ *Sane.*] sic pone casum q iste R. fuerat excommunicatus cum suis cōplicib. sed post ea absolutus ab Vrbano in natalitiis beati Petri: sed tamen quia non satisfecerat ante mortem post sententiā absolutionis de his q̄ forte aliis abstulerat, episcopus iste nolebat vt pro eo fierent in ecclesia oblationes. Dicit ergo Vrbanus, q licet possit eius intentio merito commendari: verumtamē non est de iure quod facit: nam cum iste nec excommunicatus esset, nec excommunicatis communicasset: non potest ei istud negare: & secundum hoc dicit: sub qua sponsione nos eis, idest, Richardo & suis complicibus indulsimus absolutionem excommunicationis qua tenebantur. Alij autem aliter ponunt, q̄ non fuerat excommunicatus. sed in aliquibus offenderat, nec satisfecerat: & secundum hoc, fideles se, refertur ad id quod præcedit, peccatoribus & prædonibus, & quod dicit, sub qua sponsione, refertur ad hoc quod præcedit, & fideles se in posterum pollicentur: & tunc die absolutionem non sententiæ, sed peccatorum. Sed nonne bene faciebat episcopus, qui nolebat oblationem eius recipere si in mortali decesserat, licet non sit excommunicatus, nec excommunicatis communicasset? Dico quòd non, nisi vbi crimen esset notorium, aliàs numquam. sed de huiusmodi oblationibus notaui 90. distin. oblationes.

c ¶ *Pro Zelo Dei.*] & ita licet factum reprobetur, intentio tamen commendatur. Argu. de consecr. dist. 3. perlatum. aliàs non. contra.

a Ad hoc 14. q. 3. c. vlt.

Nam in hac ligatione defunctum nusquam dixit absolui [a].

¶ *In commonitorio, ex quo sumptū est caput hoc, antea narratur, senatores Constantinopolitanos petiisse à Gelasio, vt sibi liceret communicare cum Achatio ab Apostolica sede excommunicato, hancque sibi veniam concedi popposciisse. Quorum absurdam petitionem reiciens Gelasius, hæc quæ in hoc capite continentur ipsi Fausto, quem Constantinopolim mittebat, in commonitorio suggessit.*

Item Vrbanus secundus Guitmundo episcopo.

¶ Non oportet ab eorum eleemosynis post mortem abstinere, quibus in vita communicare non desistimus. C. III.

SAne [b] quod super Richardo filio Borelli vestra fraternitas se egisse innotuit pro zelo Dei [c], & animarum charitate, laudamus. Sed non adeo timendū: non adeo est vobis ab eius eleemosynis abstinendum. [2] Inter ceteros quippe nostrę fidei patres beatus Leo Papa doctor egregius [Quibus viuis, inquit nō communicauimus, nec mortuis communicare debem⁹.] Constat ergo, quoniam quibus viuis (vt ex oppositō [d] loquamur) communicauimus, mortuis quoque communicare possum⁹. Nos plane inter duo oppugnantia positi, inter impios videlicet & schismaticos [e], schismaticis vllo modo [f] communicare nō possumus, aut licet: peccatoribus vero, & prædonibus [g] dispensatiue propterea [†] communicauimus: quia & ecclesiam hactenus substentauerunt: & se fideles in posterum polliceātur. Alioquin oportet nos de huius mundi partibus [h] exire. Sub qua etiam sponsione nos eius nu per in beati Petri natalitiis absolutionem indulsimus. Quia ergo prædictus vir neq; nominatiue [i] excommunicatus, neque communicans cum excommunicatis ex nomine exiit [k], sed in Domini sui fide, atque seruitio permansit, licet nobis [l] dispēsatiue, idest, quādiu eos patimur, eius eleemosynis communicare, & defuncti animā Christianæ religionis modis omnibus adiuuare.

2 ℨ. e. de cōmunione.

Item Gelasius Papa vniuersis episcopis per Dardaniam, siue per Illyricum cōstitutis.

¶ De eodem. C. IIII.

[3] NEc quisquam omnino vobis psuadeat Achatio præuaricationis suæ crimen fuisse laxatum: quia, qui postquam in collegium recidens prauitatis iure meruit ab Apostolica communio ne secludi, in hac eadem persistēs damnatione defunctus est, absolutionem, quam superstes [m] nec quę fuit omnino, nec meruit, mortuꝰ iam non potest impetrare. Si qui dem ipsis Apostolis Christi voce delegatum est [Quæ ligaueritis super terrā, &c.] Ceterū iam de eo, qui in diuino est iudicio constitutus, nobis fas non est aliud decernere præter id, in quo cum dies supremus inuenit [n]. Atque [o] ideo, nisi eius nomine [p] refutato, ceteris que consortibus huius erroris, cum nullo prorsus eorum partici pare debetis mēsæ Dominicæ puritatem: quam maiores nostri sem per ab hæretica magnopere seruauerunt pollutione discretam.

¶ *Epistola, ex qua hoc caput acceptum est, extat inter alia scripta Gelasij in vetusto codice Vaticano: in quo etiam multa aliorum Pontificum epistolæ habentur.*

Item Leo Papa epist. 13. ad Pulcheriam Augustam.

¶ Incorrigibilis damnationis sententia relaxari non potest. C. V.

DAmnationis sententiam qui cumque meretur accipere, si in suo sensu voluerit permanere, nullus relaxare ¶ poterit.

¶ *Verba Leonis de Eutyche agentis sunt hæc.* Qui dum videret insipientiæ suæ sensum non quæsiuit viuus, potest mortuus impetrare: quod probat auctoritate Euangelij. & non solum non est ei communicandum, sed etiam nulli de consortibus sui erroris. *Eius nomine*, scilicet Achatij. Sequens c. planum est.

m ¶ *Superstes.*] Argu. quod licet heredes vsurarij satisfaciant de vsu ris. "vsurario tamen post mortem communicandum non erit, si su perstes absolutionem, & pœnitentiam non quæsiuit. argum. ℨ. 26. post q. 6. qui recedunt. argum. extra de sent. excom. à nobis. vide c. 2. de non est cōcandum, vsu. lib. 6.

n ¶ *Iuuenit.*] nam in eo loco quis conuenitur, in quo reperitur. 3. quæstio. 6. ca. 1. de pœn. dist. 1. numquid Cain. C. vbi quis de curiali vel cohortali. l. vlt. Domini legum intelligunt si ibi habet forum ratione rei petitæ: vel ratione contractus, vel criminis: licet P. dixerit, quòd vbicumque reus reperitur, possit conueniri, vt C. vbi de crimi. agi opor. l. 1. B.

o ¶ *Atque.*] supple, nil aliud debetis facere.

p ¶ *Nomine.*] id est, errore eius, &c. quo errore obligati sunt diabolo. nam nomen accipit pro obligatione. ℨ. e. q. 1. aduocauit. Vel dic, non debetis participare cum aliquo eorum prorsus (nisi, pro fed, &c.) sed refutare nomen eius & complices, &c.

q ¶ *Damnationis.*] ¶ *Relaxare.*] supra 11. q. 3. qui iubente. ℨ. ead. legitur.

h ¶ *Partibus.*] ℨ. 2. q. 1. multi.

i ¶ *Nominatiue.*] "per hoc dixit hic Martinus figēs hic pedem, quod si quis communicaret ei qui incidit in canonem, antequā denuntietur, non erit excommunicatus: sed confunditur, extra desent. excom. cum desideres. Nec multum facit pro eo quod dicit, nominatiue. non enim refert an prodicit, nominatiue. non enim refert an prodicit, nominatiue. non enim refert an prod

Universidad de Deusto
Biblioteca

"salus æterna si oibus dabitur. a Die vt 15. dist. sancta. vers. item Origenis.

q.3.quidam.ver.Origeniani. "alium enim errorem habuit iste: quia dixit omnem hominem esse saluandum, per illud: Nihil odisti eorum quæ fecisti, & ita dicebat Deum adeo misericordem, quod non iustum: præterea dicit Christum iterum passurum in aere pro diabolis saluandis. Sed cum iste damnatus fuerit: nonne & eius scripta: vtique. extr. de hæret. fraternitatis. quid est ergo quòd quædã opuscula eius recipiuntur. Dic quod recipiuntur nõ quia eius sunt, sed quia ecclesia approbauit [a]. omnia enim nostra facimus quib. auctoritatẽ imprimur, vtC. de vet. iur. enu. l. 1. §. j.

[V]ód autem] Hæc q. diuiditur in .6. partes: in 1. quarum probat quod nullus pro peccato domini sui debet excommunicari: licet quandoque temporaliter puniatur vnus p alio sine culpa, non si ne causa. de quib. multa ponit exempla. Secunda ibi, *Vt ergo*. Tertia ibi, *Illicita*. Quarta ibi, *Quia vero*. Quinta ibi, *Qui vero*. Sexta ibi, *Ideo*. Io. de Fan.

Casvs. Hic proponitur 3. q. qua quæritur, vtrum pro peccato alicuius tota familia sit excommunicãda? Et resp. quod triplex est pœna, sc. corporalis, & spiritualis, & æterna. Pœna corporali vnus fæpe punitur pro alio, vt 6. q. 1. si quis cum militib. & j. de conse. dist. 1. in sancta. Pœna spiritualis duplex est, scilicet interdicti, & excommunicationis. Pœna interdicti vel suspensionis vnus quandoq; punitur pro alio, vt ext. de spon. nõ est vobis. Pœna vero anathematis vnus pro alio puniri non debet, vt quidam dicunt: nisi enormitas delicti aliud suadeat, vt j. ea. si habes. Pœna vero æterna vnus non punitur pro alio, vt 11. q. 3. illud. Procedit ergo G. sic in hoc §. nã primo ostẽdit quod pro peccato alterius tota familia sit excommunicãda: & hoc probat quattuor exemplis.

Gen. 19. 1. Reg. 15. Num. 16.

Postea respondet distinguendo, dicens q̃ filij pro peccato parentum sæpe flagellantur: & hoc probat duabus auctoritatib. scilicet, Euangelij, & veteris testamenti. sed pœna spiritualis filij pro peccatis parentum non tenenrur ad stricti ex quo sunt baptizati: & hoc probat duabus auctoritatib. scilicet Ezechielis, & Pauli.

"familia an pro delicto domini sit excõicanda.

a ¶ *Quòd autem.*] Hic intitulatur q. 3. in qua quæritur, "an pro delicto domini familia esset excommunicanda: & tu ipse distingue: quia est pœna corporalis, & est pœna spiritualis. pœna corporali sæpe punitur vnus &post mortem anathematizauit: licet pro fide in vita sua non essent accusati: & vtrumque apud nos habita gesta significant.

¶ *Hoc caput sumptum est ex variis locis quinte synodi, quem admodum fere se habet in Colonien si quattuor tomorum editione.*

A ¶ Sane.] *In epistola Imperatoris Iustiniani, quæ refertur in prima confessione, seu collatione ipsius quintæ synodi, hic locus sic habet:* Hortamur autem etiam illud disceptare, quòd varie profertur ab eis, qui dicunt non oportere, &c. *Sed sententia non valde diuersa.*

B ¶ Diptychis.] *Sic emendatum est ex ipso cõcilio, cum antea legeretur*, dicticis. *Diptycha vero duæ tabulæ erant: quarum altera viuorum, altera mortuorum ea nomina continebat, qua in Missa recitabantur: translato vocabulo ab ostreorum diptycho: cuius mentionem facit B. Ambrosius Gexeam. lib. 5. c. 8. De huiusmodi autem ecclesiasticis diptychis partim viuorum, partim mortuorum, partim vtrorumque mentio fit in epistola Innocentij I. Ad Decentium, ca. 2. & in epistola B. Augustini 137. clero, & plebi ecclesiæ Hipponensis 5. 2. q. 1. c. nomen. & 11. q. 3. c. quid obest. & in epistola Gelasij ad Anastasium Augustum, & in epistola episcoporum Ægyptiacæ diœcesis ad Anatolium. quæ habetur post concilium Chalcedonense, & alibi sæpe.*

C ¶ Et conueniunt.] *Sic est emendatum ex ipsa synodo, antea legebatur*, & statuit teneri.

D ¶ Inculpatum.] *In glossa interlineari duorum vetustorum Grattani codicum habetur*, ideest, valde culpatum.

E ¶ Dioscorum.] *In antiquis Pontificalibus in vita Bonifacij secundi hec leguntur.* Hic (*scilicet Bonifacius*) cum Dioscoro ordinatus est sub contentione: Dioscorus in basilica Constantiniana: Bonifacius vero in basilica Iulij. Fuit itaque dissensio in clero, & populo, & senatu dies viginti octo, donec defunctus est Dioscorus v. Idus Octobris. Ipsis diebus Bonifacius zelo ductus cum grandi amaritudine coacta synodo sub vinculo anathematis chirographo damnauit Dioscorum, & reconciliauit clerum: quem chirographum in ecclesiæ archiuio reclusit.

QVÆSTIO III.

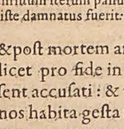

I. ps

[V]ód autem[a] *pro peccato aliquius tota familia excommunicanda sit, multorum exemplis probatur. Pro peccato*[b] *namque Sodomitarum paruuli eorum, qui beneficio ætatis paternæ fidigitia nesciebant, cælesti igne sunt consumpti.* ¶ *Item pro peccato Amalecbitarum non solum paruuli eorum, sed etiam bruta animalia vsque ad mingentem ad parietem*[c] *iussa sunt à Domino deleri.* ¶ *Item Dathan & Abiron auctores schismatis fuerunt contra Moysem & Aaron: nec tantum ipsi soli, sed omnis substantia eorum cum ipsis descendit ad inferos.* ¶ *In nouo etiam testamento non numquam peccatis exigentibus grauis pestilentia desæuisse legitur: quæ etiam illos inuoluit, qui peccati conscientiam non habebant. Si ergo tam seuerissime pro peccatis parentum inueniuntur paruuli puniri, non dubium est, quin pro peccatis eorumdem sententia excommunicationis pariter feriri valeant.* ¶ *Hic ita respondetur. Pro peccatis parentum paruulos corporaliter flagellari ex verbis Euangelij apparet: vbi discipuli de cæco nato Christum interrogasse dicuntur.* [*Rabbi quis peccauit, hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur?*] *In quibus etiam illud completur, quod Dominus ait ad Moysem*, [*Ego sum Deus zelotes visitans peccata patrum in filios vsque in tertiam & quartam generationem.*] *Spiritualiter autem peccatis parentum paruuli non tenentur*[d]: *ex quo per sacramentum regenerationis ab originali peccato fuerint emundati. Vnde per Ezechielem Dominus ait* [*Anima, quæ peccauerit, ipsa morietur: filius non portabit iniquitatem patris: neque pater iniquitatem filij: iustitia iusti super eum erit: & impietas impij erit super eum.*] *Quæcumque etiam peccata parentes commiserunt, ex quo filius personaliter ab eis separatus fuerit, ei non imputantur ad pœnam. Vnde peccato Adæ ideo omnes posteri teneri dicuntur: quia nondum aliquis ex illo materialiter fuerat proseminatus. Quia vero apud Deum non sententia facerdotum, sed vita eorum quæritur, patet, quòd non est notandus sententia, quem peccati macula non inficit. Hinc Paulus Corinthijs scribens ait,* [*Si quis frater nominatur fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, cum huiusmodi nec cibum sumere debetis.*] *Ex quibus verbis datur intelligi, q̃ nisi primum aliquis nominatus*[A] *fuerit de crimine, id est, vel coram iudice accusatus, & conuictus, vel in iure ipse de se fuerit confessus, quòd nec sententia est ferendus, nec ab eius communione abstinendum. Non ergo pro alicuius peccato tota familia excommunicanda est.*

Vnde Augustinus scribit ad Auxilium episcopum, epist. 75.

A ¶ Nominatus.] *Hæc explanatio loci B. Pauli ad Corinthios & hic, & 5. 11. qu. 3. ad mensam. §. euidenter. videtur accepta ex verbis B. Augustini in libro 50. homiliarum, hom. vltima, c. 12. 5. 2. q. 1. c. multi.*

¶ Pro peccatis patris non est filius anathematizandus. C. I.

[2] SI habes de hac re sententiam certis rationibus, vel scripturarum testimoniis exploratam, nos quoque docere digneris, quo modo recte anathematizetur[e] pro patris peccato filius, aut pro mariti[f], vxor, aut pro domini, seruus, aut quisquam etiam in domo nondum natus, si eodem tempore, quo vniuersa domus est anathemate obligata, nascatur, nec ei possit per lauacrum regenerationis in mortis periculo subueniri. Hæc[A] enim[g] fuit corporalis pœna[h], qua legimus quosdam contemptores Dei cum suis omnibus, qui eiusdem impietatis participes fuerunt, pariter interfectos. Tunc quidem † ad terrorem [a] viuentium mortalia [b] corpora perimebantur, quandoque vtique moritura. Spiritalis autem pœna, qua fit, quod scriptum est, [Quæ ligaueris in terra, erunt ligata & in cœlo,] animas obligat: de quibus dictum est [Anima[c] patris mea est, & anima filij mea est: anima, quæ peccauerit, ipsa morietur.] Audisti[d] fortasse aliquos magni nominis[e] sacerdotes cum domo sua quempiam anathematizasse peccantium. Sed forte, si essent interrogati, reperirentur idonei[f] reddere inde rationem. Ego autem, quoniam si quis à me quærat, vtrũ recte fiat, quid ei respondeam, nõ inuenio: numquam hoc facere ausus sum de quorumdam[g] facinoribus vnanimiter aduersus ecclesiam perpetratis, nisi grauissime commouerer[g]. Quare si tibi, quod iuste fiat, Dominus reuelauit: nequaquam iuuenilẽ ætatem tuam, & honoris ecclesiastici rudimenta contemno. En adsum, senex[h] à iuuene coepiscopo, & episcopus tot annorum à collega necdũ anniculo paratus sum discere, quomodo vel Deo, vel hominibus iustam possumus reddere rationẽ, si animas innocentes pro scelere alieno (ex quo non trahũt, sicut ex Adam, in quo omnes peccauerunt, originale peccatũ) spirituali supplicio puniamus. Etenim Classiciani filius, etsi traxit ex patre primi hominis culpam sacro fonte baptismatis expiandam[i]: tamen quidquid, posteaquã eum genuit, peccati pater eius admisit, vbi particeps ipse non fuit, ad eum nõ pertinere[k] quis ambigit? Quid[e] dicam de coniuge[l]? Quid de tot animabus in vniuersa familia? Vnde si vna anima per istam scelleritatem, qua tota domus ista anathematizata est sine baptismate de corpore exeũdo perierit, innumerabilium mors corporum, si de ecclesia homines innocentes[m] violenter abstrahantur, & interficiantur, huic damno non potest comparari. Si ergo de hac re

a ¶ *Quòd autem.*] Hic intitulatur q. 3. in qua quæritur, "an pro delicto domini familia esset excommunicanda: & tu ipse distingue: quia est pœna corporalis, & est pœna spiritualis. pœna corporali sæpe punitur vnus alio, vt 6. q. 1. si quis cum militib. & de conse. dist. 1. in sancta. & no. 3. 1. q. 4. in summa. itẽ pœna spirituali dupliciter: aut interdicti, aut excommunicationis. pœna interdicti bene punitur vnus pro alio. ext. de spon. c. nõ est vobis. similiter alia pœna spirituali, vt 90. di. oblationes. 17. q. 4. miror. ext. de fi. presb. per totum. 1. q. 5. quicũque. sed pœna excommunicationis, non: ni si (vt quidam dicunt) enormitas delicti aliud suadeat, vt j. e. c. si habes. extr. de sent. exc. ca. inter. in fi. Sed pœna æterna nemo punitur pro alio. 11. q. 3. illud. Gratia. pro vtraque parte allegat.

b ¶ *Pro peccato.*] 5. 1. q. 4. §. item peccato Achor. Exod. 20.

c ¶ *Ad mingentem ad parietem.*] 1. vsque ad canem vel infirmum, qui propter debilitatem adhæret parieti & mingit.

d ¶ *Non tenentur.*] 5. dist. 56. vndecumque. & c. numquam. Ezech. 18.

e ¶ *Anathematizetur.*] alias minori excommunicatione bene vnus pro alio punitur. & sic non sunt contraria. 90. di. oblationes. 17. q. 4. miror. ext. de spon. non est vobis.

f ¶ *Aut pro mariti.*] nec etiã ciuiliter vxor pro marito cõuenitur. C. ne vx. pro ma. l. 1. per totum. nisi in casu vbi res vxoris pro marito intelliguntur obligatæ. C. de primip. l. 1. & 2. & 3. in fi. l. 12.

g ¶ *Hæc enim.*] anthypophora: est quòd posset dici, quia inuenio vnum pro alio punitum.

h ¶ *Pœna.*] certe in hoc grauiter excedunt. nam istud specialiter eis conced

"Ciuitate tota excõicata q. nascuntur, qui sunt excommunicati.

conceditur, aliis etiam interdictis. ext. de spon. non est vobis. "Sed pone quòd possit anathematizari sic familia pro peccato alicuius, vel ciuitas tota: numquid erunt excommunicati qui nascuntur sic quàm primum sunt baptizati, an non? pro hoc facit quia eadem familia est. 7. q. 1. denique. ff. de iud. proponebatur. Quidam tamen dicunt q̃ qui nascuntur, non sunt excõicati.

a ¶ *Ad terrorem.*] 2. q. 7. quapropter.

b ¶ *Mortalia.*] & ideo nõ vi esse magnum, si id faciã quod alias facturus essem, vt 5. prox. q. 1. quid culpatur. ff. de con. cau. da. l. si pecuniam. §. vlt.

c ¶ *Anima.*] 5. 1. q. 4. Matth. 16. Iudæi.

d ¶ *Audisti.*] alia antypophora. Ezech. 18.

e ¶ *Magni nominis.*] ironice.

"Testis ranonem sui dicti assignare debet.

f ¶ *Idonei.*] "& ita nõ sufficit dicere nisi ratio dicti assignetur. 2. quæst. 7. criminationes. arg. cõtra. de pœ. dist. 4. si ex bono. ff. de leg. nõ omnium. & j. prox. q. 4. de Tyriis. & est hic arg. testes non esse recipiendos qui dicunt se rẽ scire, nisi qualiter & vñ nouerunt declarẽt. nisi eim omnia inquirãtur, nõ pôt perueniri ad veritatem. 23. q. 8. occidit. & arg. 17. q. 4. miror. arg. 35. q. 6. de parẽtela. & 4. q. 3. si testes. extra de sen. & re iu. sicut. Dic, de omnibus nõ redditur rõ inspecta ratione volũtaria. vnde illud, Sic volo, &c. sed inspecta naturali ratione secus. C. de his qui ven. ætat. impetr. l. vlt. Ioan.

g ¶ *Nisi grauissime commouerer.*] Genus loquendi, sicut & illud: ego nõ facerem tale quid, nisi essem extra memetipsum. posset tũ prohiberi familiæ ne dño cõcaret, forte pp atrocitatem fãcinoris, vt arg. ext. de sent. exc. inter alia. in fin. & 17. q. 4. miror. & no. 11. q. 3. qñ multos. Sed nũquid hoc licebit, si grauissime commoueretur nõ. Innuit ergo nõ qd fieri deberet: sed quid fieri posset. solẽt quippe homines recentioribus factis turbulẽtius exacerbari, vt 23. q. 5. c. 2. & 11. q. 3. ira. Rom. 5.

h ¶ *Senex.*] "reprehendebat à fibilis est enim eps, q̃ subdito do à perito subdito contemnit edoceri, vt 5. 38. di. c. vlt. 5. dist. 22. de diffedum Constantinopoli. "Et semper. nulla ætas sera est ad discẽdum vsq; ad 88. annum. ff. de fideic. li. cõsequẽtia in apud Iulianum. & sequentia an pe reuelatur minori, q̃ &c. vt 95. dist. esto. Eps non h ¶ *Senex.*] "reprehendebat à fibilis est enim eps, q̃ subdito do à perito subdito contemnit edoceri, vt 5. 38. di. c. vlt. 5. dist. 22. de diffedum Constantinopoli. "Et semper. nulla ætas sera est ad discẽdum vsq; ad 88. annum. ff. de fideic. li. cõsequẽtia in apud Iulianum. & sequentia an pe reuelatur minori, q̃ &c. vt 95. dist. esto.

i ¶ *Expiandam.*] j. de his. l. 1. k ¶ *Ad eum non pertinere.*] 5. 1. q. 1. Dominus declarauit. 5. 1. q. 5. c. 1. & c. 2. di. 4. l ¶ *De coniuge.*] 5. 11. q. 3. qñ multos. C. de sacrof. eccl. sancimus. in fi. m ¶ *Innocentes.*] "arg. maius peccatum esse interficere paganum quàm Christianum bonum. arg. contra. 23. q. 5. si nõ licet[a]. Sed hoc

verum est in illato, non in commisso, i. maius peccatum est si vna anima per peccatum infidelitatis pereat, q̃ si innumerabilium martyrum corpora pro eo trucidarentur. & hoc videtur littera dicere si innocentes de ecclesia extrahãtur, si martyrum cõrpora pereant, non est damnum: sed dicitur secundum vulgare hominum damnum ibi esse.

VT ERGO. Hæc est 2. pars q. in qua probat per 8. c. q̃ magis nocet maledicentia, quàm illi cui iniuste maledicitur. Io.

Casvs. Cõcludit nũc Gratia. ex suprad. c. q̃ aliqs non est excommunicãdus pro peccato alterius: nec aliqua ratione nitunt q̃ tota familiã p peccato vnius excõicant: quod si factum fuerit, talis illicita ex communicatio non lædit excõicatũ, sed excõicantẽ: qd̃ vsque ad §. illicita.

n ¶ *Mediolanensi.*] i. de illa ciuitate nato, vel suffraganeo Mediolanen. archiepiscopi.

potes reddere rationem: vtinam & nobis rescribendo præstes, vt possimus & nos. Si autem non potes: quid tibi est inconsulta commotione animi facere: vnde si interrogatus fueris, rectã rationem non valeas inuenire? Hæc autem dixi, etiam si filius noster Classicianus aliquid admisit, quod tibi anathemate plectendum iustissime videretur.

A ¶ Hæc enim fuit.] *Sic etiam apud Iuonem, & in Pannormia. In epistola autem ipsa legitur:* Neque enim hæc corporalis est pœna, qua legimus quosdam contemptores Dei cum suis omnibus, qui eiusdem impietatis participes non fuerũt, pariter interfectos. *Verum ob glossam, & doctorum dicta nihil est mutatum.*

B ¶ De quorumdam.] *Eadem glossa obstitit, ne hoc mutaretur: itemque, quoniam cum Iuone, & Pannormia concordat. In originali autem est*, cum de quorumdam facinoribus immaniter aduersus ecclesiam perpetratis grauissime permouerer.

C ¶ Quid dicam de coniuge.] *Verba hæc desunt in ceteris editionib. epistolarum, excepta Antuerpiana. Sunt autem in codice illarum Vaticano, et apud Iuonem, & in Pannormia.*

2 *Vt ergo ex hac auctoritate euidentissime monstratur, illicite excõicatur quis pro peccato alterius: neque aliqua ratione nituntur, qui pro peccato vnius in totam familiam sententiam ferunt excommunicationis. Illicita autem excommunicatio notatum non lædit, sed excommunicantem.*

Vnde Gregorius scribit Magno Mediolanensi[n] *episcopo lib. 2. epist. 26.*

¶ Qui illicite aliquem excommunicat, semetipsum, non illum condemnat. C. II.

[1] COmperimus, quòd Laurentius[o] quondam frater, & coepiscopus noster nullis te culpis exigentibus † communione priuauerit[p]. Ideoque huius præcepti nostri auctoritate munitus q̃ officium tuum securus perage: & communionem sine aliqua sume formidine.

Item Hieronymus in Leuiticum.[2]

¶ Qui non corde, sed ore maledicũt, labiorum immunditiam contrahunt. C. III.

QVi negligunt oris maledici consuetudinem[r] resecare, etiam si nõ ex corde maledicãt[s], etiam si non voto, & animo iniquo proferant maledicta: tamen immunditiam labiorum (secundum Esaiæ verbum) & inquinamenta oris incurrunt.

Item Hieronymus vbi supra.[3]

¶ Vita, non sententia quemlibet ligat, vel soluit. C. IIII.

[4] SI quis non recto iudicio eorũ, qui præsunt ecclesiæ, depellatur, & foras mittatur: si ipse vt 5. q. 5. non osculatur.

SI quis non recto.] Casvs. Dicit Hiero. q̃ si qs nõ cõmisit delictũ pp quod à prælatis iniuste excõicatur, ista eorũ lęditur: & ideo interdum fit, q̃ ille qui extra ecclesiam mittitur, intus sit: & econuerso. Seq. c. patet, quod de eadem materia loquitur, & de simili.

o ¶ *Laurentius.*] is fuit archiepus Mediolanẽ. dist. 17. §. hinc etiam. 5. 63. dist. quanto. vel ipse Magnus fuit post Laurentium natus.

p ¶ *Priuauerit.*] arg. contra. ff. de re iu. l. 4. §. condemnatũ. Sed ibi de cõdemnato in causa pecuniaria, vbi contẽptus non ligat. q ¶ *Munitus.*] arg. "q̃ 22. Iuo p. 14. dist. 17. §. hinc etiam. 5. 63. dist. quanto. vel ipse Magnus fuit post Laurentium natus.

r ¶ *Qui negligunt.*] ¶ *Consuetudinem.*] inducitur ex consuetudine præsumptio, vt dist. 44. multis. j. ead. Deus. ff. de re mil. nõ omnes. ff. de vsu & hab. plenum. §. sed si. ff. de accusf. si cui.

s ¶ *Maledicant.*] quod fit quando non credũt esse verum quod dicunt: vel quando pater maledicit filio,

1 Pol. l. 1. tit. 7 ¶ *Munitus.*] arg. "q̃ 22. Iuo p. 14. dist. 17. §. hinc etiam. 5. 63. dist. quanto. vel ipse Magnus fuit post Laurentium natus. c. 17. Pan. l. 5 c. 11. 9. 2 *Vel extan tibus* 3 Orig. ibid. 4 j. c. cum aliquis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Nihil læditur.*]§.11.q.vlt.cui est illata. & c.si ad tempus.
b ¶ *Qui intus.*] §.2.q.1.nemo.contra.11.q.3.illud. & c.quid obêst. & dic nihil læditur quãtum ad recipiendum vnitatem sanctorum: læditur autem quantum ad participanda ecclesiastica ministeria. sententia autem pastoris semper timẽda est. " nam quoad Deum non non ante exiit, hoc est, si non ita egit, vt mereretur exire: nihil læditur [a] in eo, quòd non recto iudicio ab hominibus videtur expulsus. Et ita fit, vt interdum ille, qui foras mittitur, intus sit: & ille foris, qui intus [b] retineri videtur.

" Ecclesia qualiter pt ligare.

Item Rabanus de ecclesiast præsuris, lib.1.

¶ De eodem. C. V.

1 Uuo p.14.c. 20. Pan.l.5. c.132.

NOn in perpetuum damnamur, cum iniuste iudicamur. dicente psalmo [Nec damnabit illum [c], cum iudicabitur ille.] [d] Multi sacerdotum, culpam zelo Dei se persequi profitentur: Sed dum indiscrete hoc agitur, sacrilegij [e] facinus incurrũt: & dum præcipites [f] quasi ad emendandum ruunt, ipsi quoque multo magis deterius cadunt.

Psal.36. "sacrilegiũ est depositiõe dignũ.

"Item crimen sacrilegij dignum est depositione, vt 81.di. Apostolus. nec pt promoueri talis, vt ibi dr. quare ergo tũ pœna suspensionis xxx. dierum infligitur ei, vt j. ead.c.prox. Sed forte ibi loquitur cum agitur ad depositionem. Vel dic.q; non quodlibet sacrilegium inducit depositionem. ADDITIO. Nam varia est pœna sacrilegij: prout not. 17.q.4. sacrilegium.

Item ex concilio Parisiensi tempore Ludouici.

¶ Qua pœna feriatur, qui illicite aliquem excommunicat. C. VI.

2 Uno p.14.c. 21.Pann.l.5. c.124. 2.q.1. nemo eps.

2 DE illicita excommunicatione lex Iustiniani Imperatoris catholici, quam probat, & seruat catholica ecclesia, constitutiõe cxxiij. [g] cap.ccclj.decreuit, vt nemo episcopus, nemo presbyter excommunicet aliquem, antequam causa probetur, propter quam ecclesiastici canones hoc fieri iubent. Si quis autem aduersus eam † aliquem excõmunicauerit, ille quidem, qui excommunicatus est, maioris [h] sacerdotis auctoritate ad gratiam sanctæ communionis redeat: is autem, qui legitime [i] non excommunicauerit, in tantum abstineat à sacra communione tempus, quantum maiori sacerdoti visum [k] fuerit: vt quod iniuste fecit, ipse iuste patiatur. Et hinc S. Gregorius ad Ioannem episcopũ iniuste excommunicantem inter cetera scribit dicens: [Cassatis prius, atque in nihilum redactis prædictæ sententiæ tuæ decretis, ex B. Petri principis Apostolorum auctoritate decernimus, xxx. dierum spatio te sacra communione [l] priuatũ ab omnipotenti Deo nostro tãti excessus veniam cum summa pœnitentia, ac lacrymis exorare. Quòd si hãc sententiam nostram te cognouerimus impleſſe remissius: non iam tantum iniustitiam, sed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoscas, adiuuante Domino, seuerius puniendã: qa nemo præpropere, vel præpostere, scilicet non commonitus, neq; conuentus †, est iudicandus. De cõuentione autem huiusmodi patratoris manifestorum [m] criminũ lex [n] dicit. [[3] Quicumq; tribus auctoritatibus [o] iudicis conuentus, vel tribus edictis ad iudicẽ fuerit prouocatus, aut vno pro omnibus peremptorio [p], id est, quod causam extinguit, fuerit euocatus, & præsentiam suam apud eum iudicẽ, à quo ei denuntiatum est, exhibere noluerit: aduersus eum, quasi in contumacẽ, iudicari potest. Quinimo nec retractari per appellationẽ [q] negotia possunt: quoties in contumacẽ fuerit iudicatũ.] Et hãc sententiam de tribus auctoritatibus cõuentis ex Euangelica [r] auctoritate Cœlestinus [s] ad Nestorium dicens, & Ephesina [c] synodus de eodẽ decernens, & B. Gregorius ad Ioannem scribens comprobant. De peremptorio autem scripto Africanum concilium demonstrat [t] de Cresconio, vt si conuentus resipiscere detrectauerit, suo contemptu, & sua contumacia faciente, auctoritate iudiciaria protinus excludatur. Item B. Gregorius de sententia in contumacẽ [u] scribens ad Maximum præsumptorẽ Salonitanum episcopum dixit. [Hortamur, vt ad nos venire omni postposita excusatione festines: quatenus seruata iustitia, hæc, de quibus accusaris & cognoscere, & finire secundum canonica instituta Christo

i ¶ *Qui legitime.*] etiam si iusta fuerit causa excommunicationis, vt extra de sent.exc.sacro.
k ¶ *Visum.*] hodie relinquitur arbitrio iudicis vel episcopi: sed tantum mensis ad hoc præfigitur, vt ext.de sen.exc.sacro. Vel dic q; secundum arbitrium superioris carebit communione hominum, sed tñ ipso iure est priuatus ingressu ecclesiæ. l ¶ *Communione.*] hodie tantum ab ingressu ecclesiæ, vt ext.de sen.exc.sacro.
m ¶ *Manifestorum.*] argu. q; in manifestis criminibus præcedit admonitio. arg.3.q.5. quia suspecti.arg.contra extra de iureiu.ad nostram.
n ¶ *Lex.*] hæc lex non inuenitur nisi intelligatur ex tenore legis, quæ est C. quomo. & quan.iu. cõsentaneũ.
o ¶ *Auctoritatibus.*] id est, citationibus.
p ¶ *Peremptorio.*] ‡ Di. co, q; quilibet iudex põt peremptoriũ mittere, vt probatur ext.de sen.& re iu.cum Bertholdus.in princ.ext. de of.iu.deleg.ex litteris. licet omnes dicere consueuerint, q; tãtum ordinarius vel à principe delegatus possit illud mittere, vt in auth.de lit.§.oẽm. in fi.coll.8. C.de iud. sancimus.in fi.ext.de app.cum sit Romana. Item peremptorium non est statim mittendum, nisi cogat necessitas, vt ext.de dila.c. 1. ff.de iudi.nonnunquam. Item scias, q; licet lex dicat q; iudex debet mittere adhuc vnum edictum post peremptorium, vt ff. de iud. & post. illud non est verum nisi velit iudex gratiam facere ei.ext.de off. deleg. consuluit.
q ¶ *Per appellationem.*] ‡ nam & contumax non auditur appellans, vt 2.q.6.§.sunt etiam quorum. sed est arg.contra.3.q.9. reuera. extra de sent.exc.per tu as.
r ¶ *Ex Euangelica auctoritate.*] nam paterfamilias bis misit seruos suos, tertio filium ad inuitatos. Vel loquitur de Euangelica denuntiatione, vt 2.q.ſi peccauerit.

‡al.contuctus "citatio per emptoria an posit à quocũq; iudice mitti. 3 ĩ Cod.Theod. l.5.ſnãrũ Iul. Pauli tit.5.partim in interpretatione, partim post interpretatio nem.

apponat hoc aduerbium, peremptorie, tamen intelligitur citatus peremptorie, vt C.quom.& quan.iud.tres denuntiationes. Item si reus ad primam citationem dicat se nolle venire, non est denuo citandus: quia ideo ter citatur, vt præsumatur eius contumacia. ff.de re iu.contumacia. cũ ergo certũ sit eum nolle venire, nõ est denuo citãdus: quia in incertis, nõ in certis locus est coniecturis. ff.de vercitãdis: quia in incertis, nõ in certis locus est coniecturis. ff.de verobl.continuus. Sed quid si iudex proferat sniam contra citatũ non peremptorie? videtur q; non teneat sententia, vt C. quo. & quan. iu. l.ea quæ. & hic idem videtur. arg. cõtra. C. quo & quan. iu. ceſſante.

" Cõtumax

a Sub.nec non venerit, vtrum tot sunt cõstitutiones ĩ corpore au thenticorũ. sed dic q; ap pellat hic scilicet auctoritate legis: & tribus auctoritatibus aliis. de vno percõstõnes di uersitates rubricarũ, & auctoritate Greg. Secunda pars incipit ibi, *De conuentiõ*ga vt patet *ne. Auctoritatibus*, i. citattionibus. Et hanc litteram sic ordinabis. *De tribus*, & c. id est, de conuentis tribus auctoritatibus.
b Et 17. q. ‡ ĩ de sent.exc.per tu as.

‡ al. eſerretur

1 Cor.3.

c ¶ *Ephesina.*] *In iisdem Vaticano, & Parisiensi Ephesini concily exemplaribus in epistola ipsius synodi ad Nestorium hæc habentur.* Ecce autem simul præsidente sancta synodo, quę in magna Roma congregata est, sanctissimo, & reuerẽdissimo fratre, & comministro nostro Cælestino episcopo, & testa te hac contestamur scriptura, &c. *In sententia vero depositionis ipsius Nestorij post mentionem duarum citationum additur*, Canonibus autẽ præcipientibus euocari tertia vocatione inobedientem, dirigentes ad eum rursus alios sanctissimos episcopos, contumacẽ inuenimus, & renitentem, &c. *In concilio autem Ingolstadij excusso, tomo 2. cap.2. sunt expressæ tres citationes ipsius Nestorij.*

Item Origenes super Leuiticum, hom.14. ad c.24.

¶ Vita, non sententia ab ecclesia aliquem eiicit, vel ad eam reducit. C. VII.

1 CVm aliquis exit à verĩtate, à timore Dei, à fide, à charitate, exit de castris ecclesiæ: etiam si per episcopi vocem minime abiiciatur: sicut è contrario, dum aliquis non recto iudicio foras mittitur, scilicet si non ante exierit, id est, si non egerit, vt mereretur exire, nihil læditur. Interdum enim qui foras mittitur, intus est: & qui foris est, intus retineri videtur.

¶ Apud Origenem post c. qui negligunt. 3. ead. citatum, sequitur. Iste tamen, qui licet matre Israelitide, Aegyptio tamen patre progenitus est, exiit, & nominans nomen maledixit. De quo ego puto, quod nisi exisset: nec litigasset aduersus verum Israelitam, nec nominãs maledixisset. Exiit enim à veritate: exiit à timore Dei, à fide & charitate: sicut superius diximus, quomodo per hæc quis exeat à castris ecclesiæ, &c.

Item Augustinus sermone 11. de verbis Domini.

¶ Et qui aperto sacrilegio, & qui peruersa vita fidelibus non sociantur, ad ecclesiam non pertinere probantur. C. VIII.

DE illis, qui sunt ab ecclesia segregati, nõ dicit [b] [ea, quæ

a ¶ *Iudicium.*] potest intelligi de infamato qui se noluit expurgare: vt pp hoc erat deponendus, vt 30.dist. c.vlt.in fi. Vel intelligas istud de sent. exc. & non de diffinitiua: quia illa nõ ferrur nisi lite cõtest. qualiter autem in criminalibus ferenda sit sententia, notaui 3.q.9. in summa. Ioan.

‡ al. effertur 2i epist. Iud.

CVm aliquis.] CASVS. Dicitur in hoc ca. q; si quis facit contra fidẽ & veritatem: si extra ecclesiã per prælatũ non abiiciatur, tñ extra ecclesiam est: sicut ecõuerso si qs iniuste excõicatur, in ecclesia remanet, & nõ læditur: & ita contingit, q; qui foras mittitur, intus est: & qui foris est, videtur intus retineri.

A ¶ Cxxiij.] *Sic est & in nouellis Iustiniani, & in Epitome Iuliani Antecessoris, & in aliquot Gratian. codicib. licet in aliis sit cxxvij. Numerus autem capitis emendatus est ex vetustis exemplaribus. Olim enim nouella per capita, non per libros diuisa citabantur.*

B ¶ Cælestinus.] *In concilio Ephesino bibliotheca Vaticana, & Lutetia impresso in epistola ipsa Cælestini ad Nestorium hæc leguntur ad hoc cap. pertinentia.* Scias volo post primam & secundam illius (*scilicet Cyrilli,*) & hanc nostram correptionem, quam cõstat esse iam tertiam, ab vniuersitate collegij, & conuentu Christianorum te prorsus esse seiunctum: nisi mox quæ male dicta sunt, corrigantur. *In eodem vero concilio nuper Ingolstadij impresso epistola hæc est in tomo primo, c.16.*

c ¶ Ephesina.] *In iisdem Vaticano, & Parisiensi Ephesini concily exemplaribus in epistola ipsius synodi ad Nestorium hæc habentur.* Ecce autem simul præsidente sancta synodo, quę in magna Roma congregata est, sanctissimo, & reuerẽdissimo fratre, & comministro nostro Cælestino episcopo, & testa te hac contestamur scriptura, &c. *In sententia vero depositionis ipsius Nestorij post mentionem duarum citationum additur*, Canonibus autẽ præcipientibus euocari tertia vocatione inobedientem, dirigentes ad eum rursus alios sanctissimos episcopos, contumacẽ inuenimus, & renitentem, &c. *In concilio autem Ingolstadij excusso, tomo 2. cap.2. sunt expressæ tres citationes ipsius Nestorij.*

d ¶ *Scientiæ.*] hoc vult dicere, q; heretici & hypocritæ ab ecclesia sunt segregati, nec spiritum sanctum habẽt, licet hẽant dona spiritus sancti, i. scientiam & fortitudinem.

" hypocrite ab ecclesia sunt segregati.

e ¶ *Spiritus non percipientes.*] ne ad scientiæ [c] perceptionem referantur †: sed dictum est, [Spiritum non habentes.] *& infra.* ¶ [2] Hoc vtique nullo modo diceret ab ecclesia segregatis, qui dicti sunt spiritum non habentes. Sed nec ille dicendus est esse in ecclesia [d], & ad istam societatem spiritus pertinere, qui ouibus Christi ficto corde miscetur. [Sanctus enim spiritus disciplinę fugiet fictum.] Neque [e] enim solum ad ecclesiam non pertinent, qui separationis aperto sacrilegio manifesti sunt: sed etiam illi, qui in eius vnitate corporaliter misti per pessimam vitam separantur.

A

¶ *In sermone indicato B. Augustinus agens de iis, qui se omnino ab ecclesia separauerunt, ait horum schisma longe diuersum esse ab illo, quo aliqui in ecclesiæ vnitate permanentes inter se dissentiunt, prout Corinthij faciebant: ad quos Paulus scribens epistola prima carnales eos vocat: quia dicerent, Ego sum Pauli, ego vero Appollo. De illis ergo (inquit B. Augustinus) qui plane sunt ab ecclesia separati, non est accipiendum, quod dicit Apostolus 1. Cor. 3. ea quæ sunt spiritus, nõ percipiẽtes, sed quod dicit in sua epistola Iudas, qui segregant semetipsos, animales spiritum non habentes.*

A ¶ Hoc vtique.] *Repetendum est quod apud B. Augustinum antecedit de paruulis, & carnalibus, qui tamen sunt intra ecclesiæ vnitatem.* Postremo (*ait*) vt certissime nouerim [e], quòd paruuli in Christo non percipientes, quæ sunt spiritus Dei: habẽt tamen spiritum Dei, paulo post, intueamur, quemadmodum eos ipsos increpans ait, [nescitis, quia templum Dei estis: & spiritus Dei habitat in vobis.] Hoc vtique nullo modo diceret ab ecclesia segregatis, &c.

e ¶ Neque enim solum.] *Hinc vsque ad finem non sunt inuenta. Facit tamen ad hanc sententiam, quod scribitur libro 3. de baptismo contra Donatistas, c.17.*

Item ex quinta synodo, collatione 5.

¶ A Deo separamus, quos impios demonstramus. C. IX.

3 Iuo p.14. c.49. Pann. l.5.c.89.

3 CErtum est, quòd qui impius demonstratus est, omni modo separatus est à Deo: sicut etiam ille, qui anathematizatus [e], tamquam impius separatus est. Nihil enim aliud significat anathema, nisi à Deo separationem. [f]

3 Illicita ergo excommunicatio, vt ex præmissis apparet, non lædit eum, qui notatur, sed à quo notatur: ac per hoc, qui innocentes sunt, ex alterius crimine condemnari non possunt: sicut ab imprudentibus familiæ potentum pro peccatis dominorum solent notari. Sed adhuc obiicitur, quòd non solum innocentes, sed nec etiam criminosi sententia maledictionis sint feriendi. Ait enim Christus in Euangelio, [*Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos: benefacite his,* Matth.5. *qui vos oderunt.*] *Item Apostolus* [*Benedicite persequentibus vos:* Rom.12. *benedicite, & nolite maledicere.*] *Item* [*Maledici regnum Dei non* Gal.5. *possidebunt.*] *Item Hieronymus in epistolam* g *ad Titum initio capitis tertij.*

¶ Ab omni maledicto fideles immunes esse oportet. C. X.

4 Si igitur Michael non fuit ausus diabolo [h], & cet 4i epist.Iud.

4 STe maledictione dignissimo iudicium inferre blasphemię [i], quanto magis nos ab omni maledicto puri esse debemus? Merebatur diabolus maledictũ: sed per os Archangeli blasphemia exire non debuit. Relege veteres libros, & vide, quæ tribus in monte Garizin constitutæ sint, vt benedicerent populo [k], & quæ in monte altero [l], vt maledicerent: Ruben, qui maculauerat torum parentis, & Zabulon nouissimus Liæ filius, & ancillarum liberi in monte Heliel † [m] ponuntur, vt maledicant [n] his qui maledictione sunt digni.

Deut.27.

‡ al. Hebal

CVm ergo.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd duplex est propositum hominum. Nam quidam sponte faciunt bona, quidam metu malorum, & timore suppliciorum. Primi designantur per sex maiores tribus quæ super montem Garizin, incedentes electi erãt ad benedicendum: fecúdi vero, qui timore vel metu bona faciunt,

1 Origenes homil. 9. ad c. 9. Iosue.

indicantur per alias sex minores tribus, q̃ iuxta mõtem Heliel, siue Hebal positæ erant, & paratæ ad maledicendum.

a ¶ *Propositi.*] i. variis modis seruatur lex: quidam seruant eam amore iustitiæ, quidã timore pœnæ.

b ¶ *Ad salutem.*] sicut Paulus 3. proxim. q. 4. quis nos. tñ quamdiu seruilis timor est i homine, non saluatur, vt 3. prox. q. 6. §. ex his.

c ¶ *Malorum.*] idem dicitur in Deuteronomio.

SED QVI PRO.

†al. Hebal Casvs. Probatum est 3. q̃ criminosi maledicendi non sunt. Nunc ostendit Grat. q̃ sunt maledicendi. Et hoc probat xj. auctoritatibus, vel rationibus, quæ satis in littera patent: & hoc in prima parte. In secunda parte distinguit inter maledictum & maledictú: nam maledictum quod fit amore iustitiæ, non prohibetur: quod vero fit libidine vlciscẽdi, vel odio pſequentis, prohibetur. Secunda pars incipit ibi, *Distinguendum.* Et ad hoc inducit sex q. c. d ¶ *Primæ præuaricationi.*] fraterno odio, vel peccato Adæ. Io. e ¶ *Chanaam.*] ipsi Chã non maledixit, sed filiis eius, vt ostenderet,

Gen. 3.
Gen. 4.
Gen. 12.
Matth. 21.
Gen. 9.
Gen. 27.

c Motus primi nõ sunt puniendi.

“ quòd primi motus non essent puniendi, sed ipsi secundi. Vel ideo quia magis terrentur parẽtes in pœna filiorũ quã in propria, vt ff. quod met. cau. isti quidem. §. vl.

Deut. 27.

†al. Hebal

ADDITTO. De hoc etiam legi, & no. 3. t. q. 4. §. his ita. in fi. versi. item Cham.

Act. 8.

f ¶ *Si angelus.*] hoc ex positum est 3. 11. q. 3. si is qui præest.

Rom. 12.
1. Cor. 3. & 16.

h ¶ *Distinguendũ est.*]

c Maledicẽs an sp puniri debeat.

“ qui ex pertinacia maledixit, punitur, vt ext. de cle. ma. c. 1. qui ex temeritate vel leuitate meretur veniam, vt 2. q. 3. si quis iratus. §. 1. & §. notandum. talis enim venialiter peccat, vt 25. dist. §. aliàs. in fi. qui ex insania miseratione dignus est, vt C. si quis Imp. maled. l. vnica.

Gal. 1.

CVm sancti.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd duo sunt genera prelatorum, scil. boni & mali, & maledictio bonorum prælatorum iusta est, & de iustitia procedit. quia in mente diuum iudicium respiciunt,

Item in libro Iosue.[1]

¶ Quos significent illi, qui ad benedictionem quique ad maledictionem de filiis Israel electi sunt.

C. XI.

CVm ergo in singulis quibusque fidelium talis sit propositi [a] varietas, hoc mihi designari videtur in hoc loco, quòd dimidij illi, qui iuxta montem Garizin incedunt (illum, qui ad benedictiones electus est) istos figuraliter † indicent, qui non metu pœnæ, sed benedictionum, & repromissionum desiderio veniunt ad salutem [b]: illi vero dimidij, qui iuxta montem Gebal † incedunt, in quo maledictiones prolatæ sunt, istos alios indicent, qui malorum [c] metu, & suppliciorum timore complentes quæ in lege scripta sunt, perueniunt ad salutem.

Sed qui pro persecutoribus iussit orare: primos parentes pro transgressione mandati, mortis maledicto percussit. Cain quoque, quia primæ præuaricationi [d] fratricidium adiunxit, sententiam maledictionis à Domino reportauit. Abrahæ quoque Dominus dixit [Maledicam maledicentibus tibi, & benedicam benedicentibus tibi.] In Euangelio etiam, cum esurienti veniret ad ficum, non inueniens fructum in ea, sua maledictione, perpetua sterilitate ipsam damnauit. ¶ *Item Noe cum verenda sua à Cham derisa cognosceret, filium eius Chanaam [e] maledicens dixit [Maledictus Chanaam sit seruus fratrum suorum.] Item Isaac, cum benediceret Iacob filio suo, ait, [Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus: & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.] Item, sicut in libro Deuteronomij legitur, Moyses ex præcepto Dei duodecim tribus filiorum Israel in duas partes diuisit, & sex tribus iussit, vt iuxta montem Gebal † incedentes maledictionem transgredientium legem vociferarentur: aliis vero præcepit, vt iuxta alium montem incedentes benedictiones obseruantium inclamarent.* ¶ *In nouo etiam testamento Petrus Apostolus legitur Simoni maledixisse, cum ait, [Pecunia tua tecum sit in perditionem.] Paulus quoque, qui dixerat, [Benedicite, & nolite maledicere,] fornicatorẽ Corinthium iussit excommunicari.* ¶ *Item in eadem* [A] *epistola ait, [Si quis non fuerit secutus doctrinam Domini nostri Iesu Christi, sit anathema, maranatha.]* ¶ *Item Galathis, [Si Angelus [f] de cælo veniens aliud vobis euangelizauerit, anathema sit.]* ¶ *Distinguendum est ergo inter maledictum, quod prohibetur, & maledictum, quod à Domino, & sanctissimis viris rationabiliter profertur. Maledictum, quod prohibetur, est illud quod procedit ex voto vltionis, & odio persequentis, non ex amore iustitiæ. Maledictum vero, quo sancti maledicunt, est illud quod procedit ex amore iustitiæ, non ex liuore vindictæ.*

Vnde Gregorius ait in Moral. lib. 4. c. 6.

A ¶ In eadem.] *Antea legebatur, vt etiam in manuscriptis, in alia. Huius vero loci, ac sequentis sensum retulit Gratianus, non ipsa prorsus Apostoli verba.*

¶ Sancti viri non ex voto vltionis, sed amore iustitiæ aliquos maledicunt.

C. XII.

CVm sancti viri maledictionis sententiam proferunt, non in hãc ex voto vltionis [h], sed ex iustitiæ † examine prorumpũt. Intus enim subtile [i] iudicium † aspiciunt, & mala foris exurgentia, quia maledicto debeant ferire, cognoscunt: & eo in maledicto non peccant, in quo ab interno † iudicio nõ discordãt. *Item supra c. 5.* ¶ Scriptura sacra duobus modis maledictum memorat: aliud videlicet, quod approbat: aliud, quod damnat. Aliter enim maledictum profertur iudicio iustitiæ [A], vt in ipso primo peccante prolatum est, cum audiui. [Maledicta terra in opere tuo, &c.] & sicut Abrahę dicitur. [Maledicam maledicentibus tibi.] Aliter vero profertur maledictum, quod non iudicio iustitiæ, sed liuore vindictæ promitur: à quo voce Pauli Apostoli prædicantis cessare admonemur, qui ait, [Benedicite, & nolite maledicere.]

A ¶ Iustitię. *Vn his, quæ sequuntur, non omnino refert Gratianus ipsa verba B. Gregorij, neque etiam ceterorum collectorum, licet propius ad eos accedat. Sententia tamen eadem maneat.*

Item Pelagius Papa Anglio episcopo.

¶ Errantes, & in errorem mittentes excommunicentur.

C. XIII.

APostolicæ auctoritatis exemplo [k] didicimus, errantium [l], & in errorem mittentium spiritus tradendos esse Satanæ, vt blasphemare dediscant.

Item Anacletus Papa, epist. 3.

¶ Delinquentes corrigantur à sacerdotibus, incorrigibiles inuenti excommunicentur.

C. XIIII.

TAm sacerdotes, quàm reliqui fideles [m] omnes summam curam habere debent de his, qui pereunt: quatenus eorum redargutione, aut corrigantur à peccatis, aut si incorrigibiles apparuerint, ab ecclesia separẽtur. [n]

Item Gregorius Papa lib. 2. epist. 37. ad Natalem episcopum.

¶ Secunda, vel tertia admonitione interposita, excommunicationis sententia procedat.

C. XV.

DE excommunicationis articulo (quæ tamen interposita conditione gradus [A] o, secundo, vel tertio iam, vt ita dicam, ex necessitate subiuncta est) beatitudo vestra immerito quæritur, cum Paulus Apostolus dicat, [In

REsecandæ.] Casvs. Ostendit in hoc c. Hieron. quòd inobediens à consortio bonorum est repellendus, & hoc probat v. exemplis, scilicet ouis scabiosæ, & putridæ carnis, & fermenti, & Arij hæretici, & scintillæ. *Ardeat domus*, scilicet corrumpatur, scilicet massa. *putrescat*, scilicet corpus. *intereant*, scilicet pecora.

a ¶ *Ouis.*] 45. dist. sed illud.

b ¶ *Totum.*] totum dicit, & tñ tm Alexandrinã ecclesiam intelexit, vt 1. q. 1. manifestum. Vel dic totum, quia eius sequaces erant per totũ orbem.

Corripiantur.] Casvs. Dicebãt quidã, q̃ epi nõ debẽt aliquẽ excõicare, vel separare ab aliis: q̃m præsciti omnes damnabũtur, & prædestinati salui erũt. Et respõdet Aug. cum nescimus q̃s sit prædestinatus, & q̃s præscitus, sic affici debemus charitatis affectu, vt oẽs velimus & laboremus soluos esse: & ideo vbicumque aliquem incorrigibilem inuenimus, separare eũ ab aliis debemus, forsan ipsa separatione sanandam, ne eius cõiunctione alij polluantur, ad instar morbidæ ouis, quæ est à sanis separanda. Et q̃d dicitur in littera *Damnatio*, i. anathema. respiciat, dãdo gratiam suam. *pœnitentiam*, i. cõtritionẽ. *damnationis*, id est, excommunicationis.

c ¶ *Episcopale.*] arg. q̃ excõicatio spectat ad officium episcopale, “nã mucro epi dicitur citur. 16. q. 2. vltis. De hac materia dixi 2. q. 1. nemo episcopus.

d ¶ *Maior.*] si excõicatio est maxima, ergo non debet infligi proleuibꝫ criminibus, vt 3. e. q. 1. nõ afferamus. in fin. & 11. q. 3. nemo epm. & c. episcopi.

e ¶ *Desperandum est.*] 3. 32. q. 2. Anselmus. & de pœn. dist. 7. nemo.

f ¶ *Damnatumque.*] ab ecclesia.

g ¶ *Non damnat.*] id est, non disponit damnare æternaliter.

h ¶ *Separare.*] quia talis damnatio medicinalis est, non mortalis, vt 2. q. 1. multi.

ECce autem.] Casvs. Docet Prosper in hoc c. q̃ si crimina aliquorum noscentium confiteri fuerint manifesta vel probata, prælati eorũ debent eos prius admonere & increpare, vt emendentur: quod si non fecerint, ferro ex cõmunicationis sunt ab aliis separandi, ne exẽplo suæ perditionis alios interficiant, si in eorum societate perseuerent: sicut contagione putridæ carnis ceteræ partes humani corporis corrumpuntur.

i ¶ *Nolentibus.*] arg. est hic, q̃ in notoriis requiritur admonitio, vt 3. ead. c. de illicita. Item est hic arg. q̃ licet quis neget crimen: tamen promptu habẽtes vlcisci omnem inobedientiam.]

A ¶ Gradus.] *In tribus vetustis exemplaribus epistolarum B. Gregorij, & vno Gratiani legitur*, gradu secundo, &c.

Item Hieronymus in epistolam ad Galatas, c. 5.

¶ Mali ab ecclesia sunt eliminandi.

C. XVI.

REsecandæ [A] sunt putridę carnes, & scabiosa ouis [a] à caulis repellẽda, ne tota domus massa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant. Arius in Alexandria, vna scintilla fuit: sed quia non statim oppressa est, totum orbem [b] eius flamma populata est.

A ¶ Resecandæ.] *Apud B. Hieronymum legitur*, secandæ putridæ carnes, & scabiosum animal à caulis ouium repellendum.

Item Augustinus in libro de correptione & gratia, c. 15.

¶ Pro diuersitate culparum subditi à præpositis corripiantur.

C. XVII.

COrripiantur itaque à præpositis suis subditi fratres correptionibus de charitate venientibus pro culparum diuersitate diuersis, vel minoribꝫ, vel amplioribus: quia & ipsa, quæ damnatio nominatur, quam facit episcopale [c] iudiciũ (qua pœna in ecclesia nulla maior [d] est) potest, si Deus voluerit, in correctionem saluberrimã cedere, atq; proficere. Neq; enim scimus, quid contingat sequenti die. An ante finẽ vitæ huius de aliquo desperandum [e] est? Aut contradici Deo potest, ne respiciat †, & det pœnitentiam, & accepto sacrificio spiritus contribulati, cordisque contriti, à reatu quamuis iustæ dãnationis absoluat, damnatumq; [A] [f] ipse nõ damnet [g]? Pastoralis tamen necessitas habet, ne per plures serpant dira contagia, separare [h] ab ouibus sanis morbidã, ab illo, cui nihil est impossibile, ipsa forsitã separatione sanandã. Nescientes enim quis pertineat ad prædestinatorũ numerum, quis non pertineat, sic afficiendebemus charitatis affectu, vt omnes velimus saluos fieri.

A ¶ Damnatumque.] *Sic emendatum est ex originali, nec glossa visa est impedire. Antea legebatur*, damnatũ, quem ipse nõ damnat.

Item Prosper libro 2. de vita contemplativa, c. 7.

¶ Qui corrigi nolunt, excommunicationis ferro debent abscindi.

C. XVIII.

DIcite autẽ crimina quorumlibet, si ipsis criminosis confiteri nolẽtibus [i], vndecumque [k] clarauerint, quæcumque non fuerint patientiæ [l] leni medicamẽto sanata, veluti igne quodam piæ increpationis vrenda sunt, & curanda. Quòd si nec sic quidem æquanimiter substinẽtis, ac pie increpantis medela processerit † in eis, qui diu portati, & salubriter obiurgati corrigi noluerint, tamquam putres corporis partes debent ferro excõmunicationis abscindi: ne sicut caro morbis emortua, si absciſſa non fuerit, salutem reliquæ carnis putredinis [m] suæ contagione corrumpit: ita isti, qui emendari despiciunt, & in suo morbo perſistunt, si moribus deprauatis in sanctorum societate permanserint, eos exemplo suæ perditionis inficiant. [A]

A ¶ Inficiant.] *Apud Prosperum continuo sequitur cap. porro. 3. de pœnit. dist. 1.*

Item Nicolaus Papa Lothario regi.

¶ Excommunicandus est, qui duas simul vxores habere præsumit.

C. XIX.

1 ANnon districta vltione feriendus es, qui in duabus vxoribus adulterium [n] Lamech, & flagitium imitatus esse dignosceris? Quod Dominus non nisi post lxxvij. [o] generationes suo salutifero aduentu deleuit: cũ Cain fratricidium septima generatione aquis abolitum sit cataclysmi.

Item ex concilio Agathensi, c 37.

¶ Falsi testes, & homicidæ communione priuentur. C. XX.

2 ITaque censuimus homicidas, & falsos [p] testes à communione ecclesiastica submouendos, nisi pœnitentiæ satisfactione crimina admissa diluerint.

Item ex concilio Toletano 1. c. 11.

¶ Excommunicetur potens, qui clericum pauperem, vel religiosum spoliare præsumit. C. XXI.

3 SI quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem [A] q̃ aut religiosum expoliauerit, & mandauerit eum ad se venire episcopus, vt audiatur, & contempserit: inuicem mox scripta [r] percurrant per omnes episcopos prouinciæ, & quoscumque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur ipse, donec obediat, & reddat aliena.

a ista fuit sniaB & Hu. sedm Lau. †Ea.] orig.

1 Iuo p. 8. c. 227.

Gen. 4.

tal. professerit “ Periculũ est tutorem spectat, vbi scit le tutorẽ, licet sim pliciter sciat.

3 Anſl. 7. c. 173.

r ¶ *Scripta.*] sic 11. q. 3. curæ. 2. quæst. 1. legum. tim post citationem primam aliquis possit excommunicari. arg. 5. quæst. 2. præsenti. Sed dic quòd non, nisi post tria edicta, vel vnum peremptorium. 3. ead. c. de illicita. Item est hic arg. q̃ licet quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *SI quis Romipetas, & peregrinos.*]Sic extr.de treu. & pa.innouam[a]. [s]onus.n.princeps pt indicere noua vectigalia, vt ibi dr, & ff. de pu.&vect. vectigalia. & talis, q indicit noua vectigalia, vel deportatur, vel capite punitur. nam incidit in l.Iul.de vi pu. vt ff. ad l.Iul.de vi pu.l.vlt.

"vectigalia nouaa solo principe in dici posſut.

1 Burc.l.10. cap.65. Iuo p.12.c.86.& p.13.c.65.

Aternarum.] Casvs. Statuit Vrbanus Papa in hoc ca.q si quis ecclesias, clericos, & monachos, & eorum conuersos vel oratores, i. pegrinos suis bōis spoliauerit, & intra spatium xxx. dierū non emendauerit, anathematizetur. Seq.ca. planum est,& per te videbis.

b *Triginta.*] argu.q sufficit si peremptorium sit edictum xxx. dierum, vt 4.q.5.c.1.

c *Competenter.*]non intelligas,i. moderate, sicut curiales exponūt,sed competenter,i.iuste.sic exponitur extra de appel.reprehensibilis. ff.de iudic.si debitori.Ioan.

d *Feriatur.*] ergo nondum erat promulgatum. 17.q.4. si quis fuadente, &c.

e *Illi qui.*] *Archiepiscopus.*]ergo illi possunt indicere treugas, similiter canon indicit treugas, vt ex tra de treug.&pa.c.1.

† *al.pedatitorum*

QVIA VERO. Hęc est 4.pars q.in qua ponit diſiam inter schisma, & hæresim. Io. de Fan. & reuerētur hic ad materiam propositæ quæstionis. Arch. Casvs. Superius facta est mentio de hęreticis & schismaticis: & ideo Grat. nūc ostendit quæ sit differentia inter schisma & hæresim, & qui sint hæretici, & quæ sint sectæ hæreticorum. Seq.c. paret.

f *Hæresim.*]vario modo dr hæreticus. Vno modo quicumque est dubius in fide,infidelis est[a], vt ext.de hær. dubius. Secundo, dr hæretic[e] omnis simode aliū casū niacus, vt 1.q.1.qsq;s. 20.di. de libellis. itē q sus ab ecclesia, secun recipit a dum q excōicatus dr cōcilia.& sic ſcellige scd Quarto modo,omnis Ho.C.d hęre. quicūq; q male iuterpretatur cum simil. sacrā scripturā, vt 3.e. hæresis. Quinto mō, q nouam opinionem inuenit, vt 3.ea.hęreticus. Sexto modo, q vult auferre priuilegium Romanæ ecclesiæ, vt 22.di.oēs.Septimo,qui transgreditur præcepta sedis Apostō. vt 5.19.dist. nulli. Item q̄nque large dr

a d hoc no. 5.c.firmissime.&hic ad de aliū casū 20.di. de libellis. itē q recipit a cōcilia.& sic ſcellige scd Ho.C.d hęre. quicūq; cum simil.

2 Pan.l.5. c.14.

A ¶Pauperem.]*In plerisque vetustis,& apud Anselmum, & in codicibus concilij impressis, & manuscriptis est*,pauperiorem.

Ex dictis Gregorij Papæ.

¶ *Caput hoc abest à plerisque manuscriptis. Burchardus autem & Iuo citant ex concilio Gangrens.*

¶De eodem. C. XXII.

QVisquis per dolū manum suam mittit in Christum Domini,id est, in episcopum, vel presbyterum (quia sacrilegium graue committit,)&,si quis ecclesiam Dei vastat,aut impugnat,aut incēdit(quia,& hoc grauissimum est sacrilegium,) placuit sanctæ synodo, vt[A] in primis omnia bona eius proscriptione publicentur: deinde in vno loco,id est, in monasterio incluſus pœniteat omnibus diebus vitæ suæ.

A ¶Vt in primis.] *Apud Burchardum & Iuonem legitur*, vt in vno loco, &c. *sine verbis illis,quæ hic sunt interiecta.*

Item Calixtus Papa.

¶Communione priuetur, qui Romipetas, vel peregrinos, vel mercatores molestare præsumit.

C. XXIII.

iij SI quis Romipetas, & peregrinos [a], & Apostolorum limina,&aliorum sanctorum oratoria visitantes capere,seu rebus, quas ferunt, spoliare,& mercatores nouis telonæorum, & pedagiorum † exactionibus molestare tētauerit,donec satisfecerit,communione careat Christiana.

Item Vrbanus Papa.

¶Excommunicentur,qui oratores,&ecclesias, bonaque earum,& personas ibi seruienter infestare præsumunt.

C. XXIIII.

PAternarum traditionū exemplis commoniti,pastoralis officij debitum persoluentes,ecclesias cum bonis suis,tam personis, quàm possessionibus, clericos videlicet,ac monachos, eorumque conuersos[A]: oratores quoque cum suis nihilominus rebus, quas ferunt, tutos, & sine molestia esse statuimus. Si quis autem contra hoc facere præsumpserit, & postquam facinus suum recognouerit,intra dierū triginta [b] spatium competenter [c] non emendauerit, à liminibus ecclesiæ arceatur, & anathematis gladio feriatur. [d]

A ¶Conuersos.] *In codicibus impressis sequebatur*, vel cōmissos,*quæ sunt expuncta,quia absunt à plerisque manuscriptis Grat. exemplaribus, & vetusto quodam codice: in quo quidem extremo & hic, & alij tres canones descripti sunt, tamquam fragmentum alicuius concilij.*

Item Nicolaus Papa omnibus episcopis.

¶ Qui oratoribus, pauperibus non arma ferentibus in malum obuiauerint, excommunicentur.

C. XXV.

2 ILli, qui peregrinos,vel oratores cuiuscumque sancti, siue clericos,siue monachos,vel feminas, aut inermes pauperes depræ-

dati fuerint, vel bona eorum rapuerint,vel in malum eis obuiauerint, anathematis vinculo feriantur,nisi digne emendauerint.Pax vero illa,quam treugam dicimus, sic obseruetur,sicut ab Archiepiscopis [e],& episcopis vniuscuiusque prouinciæ constituta est.Qui autem eam infregerit,excommunicationi subdatur.

4. Quia vero sermo de hæreticis habetur, videndum est, quid interſit inter ſchisma & hæresim [f]: & qui sint hæretici: & quot sint hæreticorum sectę.Differentiam autem inter ſchisma & hæresim Hieronymus in epistolam ad Titum,c.3.assignat dicens. [3]

¶Schismatis & hæresis differentia.

C. XXVI.

4 INter hęresim & schisma hoc interesse arbitrātur,quòd hæresis peruersum dogma habeat, schisma propter † episcopalem dissensionem ab ecclesia [A] pariter separat.Quod quidē in principio aliqua ex parte intelligi potest [B]: ceterum nullum schisma non aliquam sibi cōfingit hæresim,vt recte ab ecclesia recessisse videatur.

A ¶Ab ecclesia.]*In codicibus horum commentariorum in Germania, in Gallia, & Ferraria excusis, itemque duobus manuscriptis Vaticanis legitur*,ab ecclesia separetur.

B ¶Potest.] *Sequebatur*, diuersum, *quæ vox abest à memoratis editionibus, & Vaticanis exemplaribus.*

5 *Vnde autem hæresis dicatur,in epistolam ad Galatas, cap. 5. Hieronymus diffinit, ita dicens.*

¶Vnde hæresis dicatur. C. XXVII.

6 HÆresis Græce ab electione dicitur; quòd scilicet eam sibi vnusquisque eligat disciplinam, quam putat esse meliorem. Quicumque igitur aliter scripturam [h] intelligit, quàm sensus spiritus sancti flagitat, quo scripta est: licet de ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest,& de carnis operibus est,eligens quæ peiora sunt.

7 *Qui vero proprie dicantur hæretici, Augustinus in libro de vtilitate credendi,ca.1. ostendens,ait.*

¶Qui proprie dicantur hæretici.

C. XXVIII.

8 HÆreticus est, qui alicuius temporalis commodi, & maxime gloriæ, principatusque sui gratia falsas, ac nouas opiniones vel gignit,vel sequitur.Ille autem, qui huiusmodi hominibus credit, homo est imaginatione quadā veritatis,ac pietatis illusus.

Item Glorio, Eleusio,& aliis,epist. 162.

¶ Non sunt hæretici, qui non sua audacia, sed aliena seducuntur in errorem.

C. XXIX.

DIxit Apostolus[Hęreticum hominem post primam, [c]hæreticus a quando est vitandus.

¶*Et secundum.*][c]hic dicit hæreticos post secūdā admonitionē vitādos, vt 3.prox. q. 5.nō vos. alibi semel. 3.e.q.1.q̄ domus.in fi. Ad hoc pt dici,q̄ hæreticū damnatū post vnicā admonitionem vitabimus in secretis fidei nostrę.ne eū peritiorē reddamus, vt 43.di.in mandatis. 11. 9.3.nolite.Sed q̄tū ad admonitionē faciendā possumus ei cōmunicare quotiescūq; vi sum fuerit[a].sed hæretico nondum damnato possumus explicare secreta fidei ſepius eum corrigendo.

a Vt not.3. 2.q.7.conuenientibus.

b Nec pt de hæreti puniscdm Iaſ. in rub.C.de ſum.tri.&ſi. cat. & Bart. Vero. caut. 20.&c.237. ſtē add Alb. de Ro.in 3. pte.ſta.q.32. vbi dicit ſe hoc practicaſſe i curia Romana.

c De hoc ēt vide 3.31.di. hīc aūt.i gl. ſed vſ.in fi. l.18.de cibis.Dei.c.5t

2 Poly.ibid. Denſd.p.2. Anſel.12.c.51

¶ *Præparat.*] ſic qui ſcalam, vel ferrū, vel aliud auxilium præſtant furi, tenētur furti, vt ff. de furt. ſi pignorum.§.pen.

TRansferunt.]Casvs.Hoc c.duidit in tres partes. In prima dr,q̄ illi qui mēdacium,veritate dſit,& aliud prędicāt q̄ ab Apostolis acceperūt,trāsferūt termi nos patrū ſuorū. In ij. parte dr, q̄ hæretici ſophiſmatibus & arte dialectica ſępe ecclesiam & ecclesiasticos ledūt. In 3. parte dr, q̄ nulli alij inueniuntur populos seduxiſſe ni ſi ſacerdotes, in omnibus locis ponentes ſcandalum.

h ¶ *Qui ſacerdotes.*] not.cōtra teſtimoniū ſacerdotis,& illud,qs vidit digne ſacerdotē pœnitētē? vt de pœ. di.1.mēſurā. & c.quis aliqn. alias ſſumitur p eis,vt 11.q.4.abſit.

Illud ſane pluri mū] Casvs. Quidā prælatus in parochia ſua quoſdā habebat qui pranā doctrinā ſeminabāt. quare Leo ſpecipit ſibi, vt cōmoneat eos ne talia faciant:q ſi ſe nō correxerint, a cōſione aliorum ſeparentur. Et hoc probat

& ſecundam [a] correptionē deuita: ſciens, quia ſubuerſus eſt huiuſmodi,& peccat,& eſt à ſemetipſo damnatus.] Sed qui ſententiam ſuam,quamuis falſam,atque peruerſam nulla pertinaci [b] animoſitate defendunt: præſertim quam non audacia ſuæ præſumptio nis pepererūt,ſed à ſeductis, atq; in errorem lapſis parentibus acceperūt:quærunt autem cauta ſolicitudine veritatem,corrigi parati, cum inuenerint:nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi.

a ¶Et ſecundum.

Item Leo Papa epist. 10.ad Flauianum.

¶ Magiſtri erroris exiſtunt qui veritatis diſciplinam contemnunt. C. XXX.

QVid aūt iniquius eſt, quàm impia ſapere,& ſapientioribus, doctioribusque [c] non credere? Sed in hanc inſipientiam cadunt,qui cum ad cognoſcendam veritatē aliquo impediuntur obſcuro:non ad propheticas voces, nō ad Apoſtolicas litteras,nec ad Euangelicas auctoritates, ſed ad ſemetipſos [d] recurrūt:& ideo magiſtri erroris exiſtunt:quia veritatis diſcipuli non fuerunt.

b ¶ *Pertinaci.*]licet ergo teneat aliqs ea q̄ ſunt cōtra fidē:dūmodo paratus ſit corrigi: nō eſt habēdus hęreticus[b], vt 8.e.q.1.ſchiſma.i prin.c.hæc eſt.

c ¶ *Doctioribusque.*] 37.dist.relatum.

d ¶ *Ad ſemetipſos.*] qd eſſe nō debet.extr.de conſtit.ne innitaris.

Item Augustinus contra Manichæos.[1]

¶ Hæretici ſunt,qui quod præue ſapiunt, contumaciter defendunt. C. XXXI.

2 QVi in eccleſia Chriſti morbidum aliquid,prauumq; ſapiunt: ſi correpti,vt ſanum, rectumque ſapiant,reſiſtunt contumaciter,ſuaq; peſtifera,& mortifera dogmata emēdare nolūt, ſed defenſare perſiſtunt:hęretici fiūt.

Item Vrbanus Papa.

¶Errante damnabilior eſt,qui eius defendit errorem. C. XXXII.

QVi aliorum defendit [e] errorem,multo amplius dānabilior [f] eſt illis, qui errāt, quia nō ſolum errat,ſed etiam aliis offendicula erroris præparat [g],& confirmat. Vnde quia magiſter erroris eſt,non tantum hæreticus,ſed etiam hæreſiarcha dicendus eſt.

e ¶ *Vt alterum de ſpendit.*] talis cus dr,vt ext.e.ſicut.

f ¶ *Damnabilior.*]not. q̄ plus punitur conſulens quàm faciens,vt 5.prox.q.5.cū homo.

g ¶ *Præparat.*] ſic qui ſcalam, vel ferrū, vel aliud auxilium præſtant furi, tenētur furti, vt ff. de furt. ſi pignorum.§.pen.

Item Leo Papa epist. 10.ad Flauianum.

¶Qui mendacio veritatē immutāt,patrum terminos transferre probantur.

C. XXXIII.

TRansferunt principes Iuda terminos,quos poſuerunt patres eorū:quando immutāt mendacio veritatem: & aliud prædicant, quàm ab Apoſtolis acceperunt, *Idem infra eod.cap.* ¶De hæreticis manifeſtus eſt ſenſus,quòd ſophiſmatibus ſuis, & arte dialectica ſæpe opprimant eccleſiaſticos. *Idem ad c.9.* ¶Veteres ſcrutās hiſtorias inuenire non poſſum ſcidiſſe eccleſiam, & de domo Domini populos ſeduxiſſe,præter eos,qui ſacerdotes [h] à Deo poſiti fuerant, & prophetæ, id eſt ſpeculatores, Iſti ergo vertūtur in laqueum tortuoſum,in omnibus locis ponentes ſcandalum.

h ¶ *Oculus.*]id eſt,famiſ liaris alicuius.

Item Leo Papa epiſt.74.ad Anatolium.

¶Abiiciantur qui aduerſariorum conueniunt prauitati. C. XXXIIII.

3 ILlud ſane plurimum mihi diſplicere ſignifico:q̄ inter [a] dilectionis † tuæ clericos quidā eſſe dicuntur:qui aduerſariorum conueniant† prauitati, & vaſa [b] iræ vaſis miſericordiæ miſceantur.Quibus inueſtigandis, & ſeueritate congrua coercēdis debet diligentia tua vigilanter inſiſtere: ita vt his,quib[c] prodeſſe nō potuerit coreptio,nō parcat abſciſſio.Oportet enim nos Euāgelici meminiſſe mandati: quo ab ipſa veritate præcipitur,vt ſi nos oculus [i],aut pes,aut dextera ſcādalizauerit manus, à compage corporis auferatur: quia melius ſit his in eccleſia carere mēbris,quàm cum ipſis in ęterna ire ſupplicia.Nā ſuperfluo extra eccleſiā poſitis reſiſtimus,ſi ab his, qui intus ſunt,in eis,quos decipiūt vulneramur. Abiicięda [k] prorſus peſtifera hęc à ſacerdotali vigore patientia eſt:quæ ſibimet, peccatis aliorū parcēdo,ñ parcit.

3 Iuo p.6. c.339.

† *al.ditionis*

† *al.commiseant* Jorig. Rom.9. d Arg.ext.d iud cū ñ ab hoſe. aliās cōtra. 5.q.5. c.1. & q.3.ſi qs fortuitu, qdā hoc intelligunt in ſpūali pœna, illud in corporali, & ſic nō eſt contra. L. Matth.5.

A ¶ Quod inter.] *Sic eſt emendatum ex ipſa epiſtola, cum & in vulgatis, & in pleriſque vetustis Gratiani exemplaribus eſſet*, quòd iuriſdictionis tuæ clerici. *In duobus tamen quemadmodum & apud Iuonem eſt*,inter ditionis tuæ clericos.

a ¶Vaſa iræ.]*Sic eſt emendatum ex originali. Alludit enim ad locum B.Pauli Rom.9. apud Gratianum erat,itemque apud Iuonem*, veſaniæ vaſis miſericordiæ vaſa miſceantur.

Item ex concilio Carthaginenſi 4.c.70. 71.72.

¶Et ſodalitates,& coniuia hæreticorum clerici vitare debent. C. XXXV.

CLericus hæreticorū & ſchiſmaticorum tam coniuia, quàm ſodalitates euitet æqualiter.Eorum conuenticula non eccleſia, ſed conciliabula appellanda ſunt.Cum eis neque orandum eſt [l],neque pſallendum.

l ¶ *Certamen.*]"ergo "fidei diſpucū hæreticis nō eſt di tatio cū hæ ſputandū, nec cū alireticis eſt quo de fide eſt diſputandum,extr.de hær. c.1. & C.de ſum.tri.l. nemo.ſed ad hoc pōt diſputari cum eis, vt conuincātur,nō vt in dubium reuocent fidem noſtram, vt extra de hær.c.1.Ioan. prohibita

Item Gelasius Papa in epiſtola ad epiſcopos Dardaniæ.

¶Canonum obſeruatores cum hæreticis nullum debent inire certamen.

C. XXXVI.

CVm quibus [m] erat ſynodus ineunda? Catholici pontifices fuerant vndiq; iam depulſi: ſoliq; remanſerant ſocij perfidorum:cū quibus iam nec licebat habere conuentū,dicēte pſal.[Non ſedi in concilio vanitatis:& cū iniqua gerētibus non introibo.]Nec eccleſiaſtici moris eſt cū his qui pollutam habēt communionem,permiſtamq; cū perfidis, miſcere cōciliū†. Recte igitur per Chalcedonenſis ſynodi formā,huiuſmodi præuaricatio repulſa eſt potius, quàm [a] ad concilium vocata:quod nec opus erat poſt primam ſynodum:nec cum talibus habere licebat. *Idem in commonitorio ad Fauſtum.* ¶ Canonum [n] magiſtris,atq; cuſtodibus nobis nullum fas eſt inire certamen [n] cum ho-

† *al.conſilium*

Universidad de Deusto Biblioteca

Notandum.] Casvs. Quidam reprehédebanc Vrbanũ Papã, qui criminosos excõicabat &dicebãt eũ facere cõtra Euangelũ, vbi Dñs præcepit zizania ñ esse eradicãda,& contra Augustinum, dicẽtem q̃ mali sunt feriendi, & nõ abiiciendi. Sed Vrbanus eos super hoc conuincit exẽplo Augustini,& duabus auctoritatibus, scilicet Euangelij,& Pauli.

a ¶ *Notandum.* 35. 23 q. 4. recedite. & c. ecce.

b ¶ *Disciplina.*] Medicina animę est excõicatio, vt 2. q. 1. multi.

Matth. 13.

Eus quando.] Casvs. Docet Augustinus in hoc c. differentiam esse inter maledictũ Dei, & maledictũ prælati: q̃a maledictũ Dei sp iustũ est, cum ipsum non fallat peccati qualitas, neq; peccãtis affectus: sed maledictio p̃lati duobus modis est iniusta. Primo q̃a licet maledicat vt iudex: ꝑ tamen nõ subesse causa maledicẽdi, cum ipse ignoret affectũ delinquentis. Secũdo, cum ex certa scientia maledicit hominem sibi conuitiantem & iniuriãtem, propter quod vitiũ refecãdũ præcepit Apostolus ne maledicamus, *Quo*, si mãdato. Quę autem postea sequuntur vsq; in finem, parent, nec leguntur in scholis.

1 sñia hĩ 23. q. 3. p totã.

2. in cõciliis Mileuitano, & Africano

c ¶ *Promit.*] sicut vtile est dæmones esse propter malos, vt 23. q. 5. quia malos. sic 1. Matth. 18. q. 3. Saluator. in prin. paulo aliter & 26. q. 5. nec mirum. d ¶ *Scire.*] 22. q. 5. humanæ. e ¶ *Cognoscere.*] 85. di. archidiaconum. f ¶ *Maledicendi.* 24. q. 1. nec aliqua.

1. Cor. 5.

minibus communionis alienæ.

A ¶ Quàm ad.] *In originali legitur*, quàm per concilium, quod nec opus, &c.

B ¶ Canonum.] *Gelasius in commonitorio ad Faustum obiurgans Græcos illos, qui cum maxime canones violarent, eorum tamen se obseruatores simulabant, in hæc prorumpit verba*, ô canonum magistros, atque custodes. Nobis nullum, &c.

Item ex epistola Vrbani Papæ.

¶ Non contradicit, sed potius obedit Euangelio qui malos excommunicat.

C. XXXVII.

NOtandũ a est, quòd quidam dicunt contra Euangelicam parabolam nos facere: vbi de zizaniis non eradicandis Dominus præcepit: cum aliquos excommunicatione dignos excommunicationi subiicimus: & aiunt etiam sanctum Augustinum hoc cõtradicere in illo loco, vbi ait['Quia non est præcidenda vnitas, ferẽdi sunt mali, nõ abiiciendi.] Quibus hoc primum respondendum est. a Si hæretici, & mali homines excommunicandi non sunt: quare ipse Augustinus cum legatis sanctę Romanę ecclesię, & cũ sanctis episcopis suis Pelagium, & Cęlestium nouam hęresim in sanctam Dei ecclesiam introducentes excommunicauit, & ab ecclesia Dei separauit? Quare ipsos Donatistas, contra quos ista, & multa his similia loquitur, tam ipse, quàm omnis ecclesia Dei excommunicatos habuit? &, nisi prius pœnituissent, & per manus impositionem reconciliati essent, eis nequaquam communicabat? Idem ipse Dominus, qui hoc parabolice hic narrat, aperte alibi excommunicationem fieri iubet dicens, [Frater, qui corripitur ab ecclesia, & non obedit: sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.] Vnde apparet liquido, aliud esse excõmunicationem, aliud eradicationem. Qui enim excommunicatur (vt Apostolus ait) ad hoc excommunicatur, vt spiritus eius saluus fiat in die Domini. Disciplina b enim est excommunicatio, & non eradicatio.

Nisi forte ex contemptu, & superbia excommunicati proueniat.

†al. item *Vnde* † *Origenes* A *in librum Numer. homil.* 15. ad c. 23.

A ¶ Origines.] *Sic est restitutum cum antea esset*, Augustinus. *Et magnam huius cap. partem glossa ordinaria ad eundem locum ex ipso Origine refert: undeque nonnulla emendata.*

¶ Diuina maledictio meritum maledicti desinat. C. XXXVIII.

DEus, quando maledicit, meritum eius designat, cui maledicitur, & sententiam † promit c: vtpote quem non fallit neq; peccati qualitas, neque peccantis affectus. Homo autem quia hæc nõ potest scire d (neque enim propositum, mentemq; alterius videre alius, aut cognoscere e potest,) idcirco etiam si iudicantis, vel sententiam promentis intuitu proferat maledictum: non potest esse iusta maledicendi f causa, vbi ignoratur peccantis affectus: maxime cum humanum vitium tũc sciat maledicta proferre, cum forte cõuiciis, aut iniuriis prouocatur. Quod vitium volens resecare Apostolus, ne maledictis maledicta,

†al. sententiam veram promit

1. Petr. 3. Rom. 12.

& conuitiis conuitia prouocemus, mandatum necessarium ponit, vt benedicamus, & non maledicamus: quo conuitiandi vitium resecetur: non quo iudicandi veritas, quæ homines latet, & pronuntiandi auctoritas perimatur.

Sectæ vero hæreticorum quot sint, & vnde nomina acceperint, Isidorus 8. lib. Etymolog. c. 5. determinat dicens.

¶ Quot sint sectæ hæreticorum. C. XXXIX.

QVidã autem hæretici, qui de ecclesia recesserunt, ex nomine suorum auctorũ nuncupantur: quidã vero ex causis, quas eligentes instituerũt.

¶ Simoniani dicti à Simone magicæ artis perito: cui Petrus in Act. Apostolorum maledixit, pro eo quòd ab Apostolis spiritus sancti gratiam pecunia emere voluisset. Hi dicunt creaturam non à Deo, sed à virtute quadam superna creatam.

¶ Menandrini † à Menandro mago discipulo Simonis nuncupati: qui mundum non à Dẽo, sed ab Angelis factum asseruit.

¶ Basilidiani à Basilide appellati: qui inter reliquas blasphemias Iesum passum abnegauit.

¶ Nicolaitæ dicti à Nicolao diacono ecclesię Hierosolymorũ, qui cũ Stephano, & ceteris cõstitutus est à Petro: qui propter pulchritudinem relinquẽs vxorem dixerat, vt qui vellet, ea vteretur: versa est in stuprum talis consuetudo, vt inuicẽ coniũgia commutarentur. Quos Ioannes in Apocalypsi improbat dicens, [sed hoc habes, quòd odisti facta Nicolaitarũ.]

¶ Gnostici propter excellentiam scientiæ se ita appellare voluerunt. Animam, naturam Dei esse dicũt: bonum & malum Deum suis dogmatibus fingunt.

¶ Carpocratiani à Carpocrate quodam vocantur: qui dixit Christum, hominem fuisse tantum, & de vtroque sexu progenitum.

¶ Cerinthiani à Cerintho quodã nũcupati. Hi inter cetera circũcisionem obseruant: mille annos post resurrectionem in voluptate carnis futuros prędicant. Vnde & grẽce χιλιάσται latine Millenarij sunt appellati.

¶ Nazaræi dicti: qui dum Christum (qui à vico Nazaræus est appellatus) filium Dei cõfiteantur: omnia tamen veteris legis custodiunt.

¶ Ophitæ à Colubro nominati sunt. Coluber enim grẽce ὄφις dicitur. Colunt enim serpentem, dicentes ipsum in paradisum † induxisse virtutis cognitionẽ.

¶ Valentiniani à Valentino quodam Platonico secta tore vocati: qui αἰῶνας, id est sæcula quædam in origine Dei creatoris induxit: Christũ quoque de Virgine nihil corporis assumpsisse, sed per eam, quasi per fistulam, transisse asseruit.

¶ Apellitæ, quorum auctor † Appelles fuit: qui creatorem Angelum nescio quem gloriosum superioris Dei faciens, Deum legis Israel illum igneum affirmans dixit, & Christum non in veritate Deum, sed hominem in phantasia apparuisse.

¶ Archontiaci a principibus appellantur: qui vniuersitatem, quam Deus condidit, opera esse Archangelorum defendunt.

¶ Adamiani vocati, quòd Adæ imitẽtur nuditatem. Vnde & nudi orant, & nudi inter se mares fęminæq; conueniunt.

¶ Cainani † inde sunt appellati: quoniã Cain adorãt.

¶ Sethiani nomen acceperunt à filio Adæ, qui vocatus est Seth: dicentes eumdem esse Christum.

¶ Melchisedechiani vocati pro eo, quòd Melchisedech, sacerdotem Dei, non hominem fuisse, sed virtutem Dei esse arbitrantur.

¶ Angelic

Raba. l. 2. d inst. cle. c. 18 Anfel. l. 13. c. vlt. Pann. l. 5. c. 3. 4. 5. Simoniani Act. 8.

Menãdrini †al. Menandriani

Basilidiani

Nicolaitæ Act. 6.

Apoc. 2.

Gnostici

Carpocratiani

cerinthiani

Millenarij

Nazaræi.

Ophitæ

†al. paradiso

Valentiniani

Apellitæ †al. principes

Archõtiaci.

Adamiani

Cainani †al. Caiani, al. Caimiti

Sethiani

Melchisedechiani

Angelici ¶ Angelici vocati, quia Angelos colunt.

Apostolici ¶ Apostolici hoc sibi nomen ideo sumpserunt, quòd nihil possidentes proprium, nequaquam recipiant

†al. aliquid eos, qui aliquo † in hoc mundo vtuntur.

Cerdoniani ¶ Cerdoniani à Cerdone quodam nominati: qui duo contraria principia asseruit.

Marcionistæ ¶ Marcionistæ à Marcione stoico philosopho appellati: qui Cerdonis dogma secutus, alterum bonum, alterum iustum Deum asseruit, tanquam duo principia creationis † & bonitatis.

†al. creatoris Artotyritæ. ¶ Artotyritæ ab oblatione vocati: panem enim & caseum offerunt, dicentes à primis hominibus oblationem à fructibus terræ, & à fructibus ouium fuisse celebratam.

Aquarij ¶ Aquarij appellati, eo quòd aquam solam offerunt in calice sacramenti.

Seueriani ¶ Seueriani à Seuero exorti vinum non bibunt: vetus testamentum, & resurrectionem non recipiunt.

Tatiani Encratitæ ¶ Tatiani à Tatiano quodam vocati: qui & Encratitæ dicti, quia carnes abominantur.

Alogij ¶ Alogij vocantur tanquam sine verbo: ἄνευ γὰρ enim græce verbum dicitur. Deum enim verbum non credunt, respuentes Ioannis Euangelium, & Apocalypsim.

Cataphrygæ ¶ Cataphrygis nomen prouincia Phrygia dedit, quia ibi extiterunt. Auctores eorum Montanus, Prisca, & Maximilla fuerunt. Hi aduentum spiritus sancti non in Apostolos, sed in se traditum asserunt.

Cathari ¶ Cathari propter munditiam ita se nominauerunt: gloriantes enim de suis meritis negant pœnitẽtibus veniam peccatorum: viduas, si nupserint, tanquam adulteras damnant: mundiores se ceteris prędicant. Qui nomen suum si cognoscere vellent, mundanos se potius, quam mundos vocarent.

Pauliani ¶ Pauliani à Paulo Samosateno exorti sunt: qui dixit non semper fuisse Christum, sed à Maria sumpsisse initium.

Hermogeniani ¶ Hermogeniani ab Hermogene quodam vocati: qui materiam non natam introducens, Deo non nato eam comparauit, matremque elementorum, & Gal. 4. Deam asseruit: quos Apostolus improbat elementis seruientes.

Manichæi ¶ Manichęi à quodam Persa extiterunt, qui vocatus est Manes. Hic duas naturas, & substantias introduxit, idest, bonã, & malam, & animas ex Deo, quasi ex aliquo fonte manare asseruit: testamentum vetus respuit, nouum ex parte recipit.

Anthropomorphitæ ¶ Anthropomorphitæ c dicti pro eo, quòd simplicita te rustica Deum habere humana membra, quę in diuinis libris scripta sunt, arbitrantur. ἄνθρωπος enim græce, latine homo interpretatur. Ignorãtes vocem Do- Ioan. 4. mini, qui ait [Spiritus est Deus.] Incorporeus est enim: nec membris distinguitur: nec corporis mole censetur.

Hierachitæ ¶ Hierachitę d ab Hieracha auctore exorti monachos tãtum recipiunt: coniugia respuunt: regna cælorum parulos habere non credunt.

Nouatiani †al. Nouato ¶ Nouatiani à Nouatiano † Romæ vrbis presbytero exorti: qui aduersus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus inuadere, hæresim instituit, nolens apostatas susципere, rebaptizans baptizatos.

Montani ¶ Montani e hæretici dicti, quòd tempore persecutionis in montibus latuerunt, qua occasione se à catholicæ ecclesiæ corpore diuiserunt.

Heliconitæ †al. Proconnesium ¶ Ebionitæ ab Ebione dicti, siue à paupertate: Christum enim per profectum † solum, virum iustum putant effectum. Vnde cõpetenter Hebionitæ pro paupertate intelligentiæ appellati sunt. Hi enim semiudęi sunt: & ita tenent Euangelium, vt legem carnaliter seruent: aduersus quos Apostolus ad Galatas scribens inuehitur. Gal. 5.

¶ Photiniani à Photino Gallogræciæ Syrmij episcopo nuncupati: qui Ebionitarum hęresim susci tans asseruit Christum à Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse conceptum. Photiniani

¶ Æriani ab Ærio quodam nuncupati sunt: hi offerre sacrificium pro defunctis spernunt. Aeriani

¶ Ætiani ab Ætio sunt vocati: Iidemq; Eunomiani ab Eunomio quodã dialectico Ætij discipulo, ex cuius nomine magis innotuerũt, dissimilem patri asserentes filium, & filio spiritum sanctum. Dicũt etiam nullum † imputari peccatum in fide manentium. Actiani Eunomiani †al. nulli

¶ Origeniani ab Origene auctore exorti sunt, dicentes, quòd non possit videre filius patrem, nec spiritus sanctus filium. Animas quoque in mundi principio peccasse dicunt, & pro diuersitate peccatorum è cælis vsq; ad terras † diuersa corpora, quasi vincula meruisse, eaque causa factum esse mundum. Origeniani †al. terras la Pśas] orig.

¶ Noetiani à quodam Noeto vocati, qui dicebant Christum eundem esse, & patrem, & spiritum sanctum: ipsamque Trinitatem in officiorum nominibus, non in personis accipiunt. Vnde & Patripassiani vocantur, quia patrem passum dicunt. Noetiani Patripassiani

¶ Sabelliani ab eodem Noeto pullulasse dicuntur: cuius discipulum perhibent fuisse Sabellium, ex cuius nomine maxime innotuerunt, vnde & Sabelliani vocati sunt. Hi vnam personam patris, & filij, & spiritus sancti astruunt. Sabelliani

¶ Ariani ab Ario Alexandrino presbytero orti sunt: qui cœternum patri filium non agnoscens diuersas in Trinitate substantias asseruit, contra illud, quod ait Dominus, [Ego & pater vnum sumus.] Ariani Ioan. 10.

¶ Macedoniani à Macedonio Constantinopolitano episcopo dicti sunt, negantes Deum esse spiritum sanctum. Macedoniani.

¶ Apollinaristæ ab Apollinare vocati sunt, dicentes Christum corpus tantũmodo sine anima suscepisse. Apollinaristæ.

¶ Antidicomaritę appellati sunt pro eo, quòd Marię virginitati contradicunt, asserentes eam post Christum natum viro suo fuisse commistam. Antidicomaritæ

¶ Metangismonitæ f, ideo tale nomen acceperunt: quia μίγμα græce vas dicitur. Asserunt enim sic esse in patre filium, tanquam vas minus intra vas maius. Metangismonitæ.

¶ Patritiani à quodam Patricio nuncupati sunt, qui substantiam humanę carnis à diabolo conditam dicunt. Patritiani

¶ Colluthiani à quodam Collutho nominati: qui dicunt Deum non facere mala, contra illud, quod scriptum est, [Ego Dominus creans mala.] colluthiani Esa. 45.

¶ Floriani † à Floriano, qui è cõtrario dicunt Deum creasse mala, contra hoc, quod scriptum est, [Fecit Deus omnia bona.] Floriani †al. Florinus à Florino. Gen. 1.

¶ Donatistæ à Donato quodam Afro nuncupati: qui de Numidia veniens, totam pene Africam sua persuasione decepit, asserens minorem patre filium, & minorem filio spiritum sanctum, & rebaptizans catholicos. Donatistæ

¶ Bonosiani à Bonoso quodam episcopo exorti proditur: qui Christum Dei filium adoptiuum, non proprium asserunt. Bonosiani

¶ Circumcelliones dicuntur, eo quòd agrestes sint: quos Scotopicos g vocãt, supra dictę hæresis habẽtes do Circumcelliones scotopici

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes doctrinam. Hi amore martyrij semetipsos perimunt, vt violenter de hac vita discedentes, martyres nominentur.

Priscillianistæ. ¶Priscillianistæ à Priscilliano vocati: qui in Hispania ex errore Gnosticorum, & Manichęorum permistum dogma composuit.

Lucifer. ¶Lucifer. à Lucifero Sardaniæ episcopo orti: qui † al. instãti Augu. de agone Christiano. c. 30. episcopos catholicos, qui Constantij† persecutione perfidiæ Arianorum consentientes erant, & postea correcti in catholicam redire delegerunt, damnantes siue qđ crediderant, siue quod se credidisse simulauerant, quos ecclesia catholica materno recepit sinu tanquam Petrum post factum negationis, hanc illi matris charitatem superbe accipientes, eosque recipere nolentes, ab ecclesiæ communione recesserunt, & cum ipso Lucifero auctore suo, qui mane oriebatur, cadere meruerunt.

Iouinianistæ. ¶Iouinianistæ à Iouiniano quodam monacho dicti, asserentes nullam nuptarum & virginum esse distantiam, nullumque inter abstinentes & simpliciter epulantes esse discrimen.

Heluidiani. ¶Heluidiani ab Heluidio nominati: qui dicunt post Christum natum alios Mariam filios de viro suo Ioseph peperisse.

Paterniani. ¶Paterniani à Paterno quodã exorti, inferiores corporis partes à diabolo factas opinantur.

Arabici. ¶Arabici nuncupati eo quòd in Arabia exorti sunt, dicentes animam cum corpore mori, atque in nouissimo vtrumque resurgere.

Tertullianistæ. ¶Tertullianistæ dicti à Tertulliano presbytero Africanæ prouinciæ ciuitatis Carthaginensis, animam immortalem esse, sed corpore am prædicantes, & animas peccatorum hominum post mortem in dæmones verti putantes.

Tessarescædecatitæ. ¶Tessarescædecatitæ dicti, quòd decima quarta luna Paschа cum Iudæis obseruandum contendunt. Nam τεσσαρες quattuor, και decem significat.

Nyctages. ¶Nyctages à somno nuncupati, quòd vigilias noctis respuant, superstitionem esse dicentes, iura temerari diuina, qui noctem ad requiem tribuit.

Pelagiani. ¶Pelagiani à Pelagio monacho exorti. Hi liberum arbitrium diuinæ gratiæ anteponunt, dicentes sufficere voluntatem ad implenda iussa diuina.

Nestoriani. ¶Nestoriani à Nestorio Constantinopolitano episcopo nuncupati: qui beatam Mariam virginem non Dei, sed hominis tantummodo matrem asseruit: vt aliam personam carnis, aliam faceret Deitatis: nec vnum Christum in verbo Dei, & carne credidit: sed separatim, atque seiunctim alterum filium Dei, alterum hominis prædicauit[H].

Eutychiani. ¶Eutychiani dicti ab Eutyche Constãtinopolitano abbate: qui Christum post humanam assumptionem negauit existere in duabus naturis: sed solam in eo diuinam asseruit esse naturam.

Acephali. ¶Acephali dicti, id est, sine capite. Nullus enim eorũ reperitur auctor, à quo exorti sint. Hi trium Chalcedonensium capitulorum impugnatores, duarum in Christo substantiarum proprietatem negant, & vnam in eius persona naturam prædicant.

Theodosiani, & Gaianitæ. ¶Theodosiani[I], & Gaianitæ appellati à Theodosio, & Gaiano: qui temporibus Iustiniani principis in Alexandria, populi peruersi electione, vna die ordinati sunt episcopi. Hi errores Eutychetis, & Dioscori sequentes, Chalcedonense cõcilium respuunt: ex duabus vnam in Christo naturam asserunt: quam Theodosiani corruptam, Gaianitæ incorruptã contendunt.

Agnoitæ, & Tritheitæ. ¶Agnoitæ[L], & Tritheitæ à Theodosianis exorti sunt: ex quibus Agnoitæ ab ignorantia dicti: quia ad peruersitatẽ, à qua exorti sunt, id adiiciunt, quòd Christi diuinitas ignoret futura quæ sunt scripta de die, & hora nouissima, non recordantes Christi personã in Esaia loquentis, [Dies iudicij in corde meo.] Esa. 30.

¶Tritheitæ vero vocati, quod sicut tres personas in Trinitate, ita quoque tres asserunt Deos esse, contra illud, quod scriptũ est, [Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est.] Tritheitæ. Deut. 6.

¶Sunt & aliæ hæreses sine auctore, & sine nominibus. Ex quibus aliæ putant triformem esse Deum: aliæ Christi diuinitatem passibilem dicunt: aliæ Christi de patre natiuitati initium temporis dant. aliæ liberationem hominum apud inferos factam Christi descensione nõ credunt: aliæ animam, imaginem Dei negant: aliæ animas conuerti in dæmones, & in quæcumque animalia existimant: aliæ de mundi statu dissentiunt: aliæ innumerabiles mundos opinantur: aliæ aquam Deo coæternam faciunt: aliæ nudis pedibus ambulant: aliæ cum hominibus non mandu cant. Hæ sunt hæreses aduersus catholicam fidem exortæ, & ab Apostolis, & à sanctis patribus, vel conciliis prædamnatæ: quæ dum in se multis erroribus diuisæ, inuicem sibi dissentiunt, communi tamẽ nomine aduersus ecclesiam Dei conspirant. ¶ Sed & quicumque aliter scripturam sanctam intelligit, quàm sensus spiritus sancti flagitat, à quo conscripta est, licet de ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest. 15. e. hæreses. §. quicũque.

A ¶Cainani.] *Apud B. Augustinum in libro de hæresibus (ex quo magnam partem huius capitis accepit Isidorus) & in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus legitur*, Cayani. *In vno autem eiusdem Gratiani*, Cayni. *De quibus quidem hæreticis Tertullianus in libro de præscriptione aduersus hæreticos hæc scribit.* Sunt & nunc alij Nicolaitæ, Caiana hæresis dicitur. *& paulo inferius.* Necnon etiam arripiẽt alia quoque hæresis: quæ dicitur Cainæorum. Et ipsi enim magnificant Cain, quasi ex quadam potenti virtute conceptum, quę operata sit in ipso.

B ¶Non natam.] *Locus hic emendatus est ex plerisque vetustis, & Isidoro. Antea enim legebatur*, Non naturam introduces, Deo, non naturæ eam comparauit.

C ¶Anthropomorphitæ.] *In codicibus Isidori vulgatis, & aliquot manuscriptis antecedunt hæc.* Anomiani, latine sine lege dicuntur: quæ tamen absunt *à codice Isidori peruetusto, & valde emendato monasterij B. Augustini in carbonaria Neapolis.*

D ¶Hierarchiæ.] *Ita mutatum est ex libello B. Augustini: quamuis in aliquot ipsius edi tionibus sit*, Hierarchitæ. *Hierachа vero hæretici meminit B. Hilarius libro quarto & sexto de Trinitate. Antea legebatur*, Heraclitæ ab Heraclio.

E ¶Montani.] *Horum nulla mentio est apud B. Augustinum: sed Montenſium: quo nomine Donatistas Romæ vocari solitos tradit.*

F ¶Metangismonitæ.] *Sic emendatum est ex Isidoro, & B. Augustino, cum antea legeretur*, Metangi nominati.

G ¶Scorotopicos.] *Apud Isidorum, in Pannormia, & in aliquot manuscriptis Gratiani est*, Cotopitas. *Quod vero ait*, supradictæ hæreſis habentes doctrinam, *referendum est ad Donatistas, non ad Bonosianos.*

H ¶Prædicauit.] *In eodem vetusto Isidori codice Neapolitano hic est finis capituli, & incipit nouum caput*, De philosophis gentium.

I ¶Chalcedonẽſium.] *Tria capitula tractata, & definita sunt in quinta synodo sub Iustiniano, vt notatum est supra dist. 15. sicut sancti. Qui vero occasione horum trium capitulorum ab ecclesia recesserant, non Chalcedonensem, sed quintam synodum impugnabant.*

K ¶Theodosiani.] *Horum meminit Liberatus in Breuiario, Nicephorus libro 18. cap. 45. 49. & 50. ac Georgius Cedrenus anno 14. Iustiniani Imperatoris. B. Augustinus memorat Theodotianos à Theodotione: sed idem videtur qui Theodotus. de quo Epiphanius lib. 2. tomo 1. hæres 54. Theodotianos à Theodoto: vt etiam Philastrius, & Damascenus.*

L ¶ Agnoitæ, & Tritheitæ.] *Sic restitutum est: quamuis in codicibus Isidori, & Gratiani legeretur*, Gnoitæ Tritnoitæ. *De his meminit Nicephorus in locis proxime indicatis eosque à Theodosianis profectos scribit. De Agnoitis vero multa dicit B. Gregorius lib. 8. epistol. 35 & 42. ad Eulogium.*

Item Augustinus de Genesi contra Manichæos, lib. 1. c. 1.

¶Quare diuina prouidentia multos errare permittat. C. XL. Ideo

I *Deo.*] Hæc est sexta pars q. in qua dicitur, q ad experientiã bonorum hominum pmittit Deus esse hæreſes. 1. qu. 3. saluator. Io. de Fan. & est huic simile de conſe. dist. 2. & sancta. Arch.

1. Cor. 11. *Ancta Romana ecclesia.*] Casvs. Expedito tractatu hæreticorũ, subiicit Grat. 25. causam, in qua tractat de priuilegiis Romanæ ecclesiæ de quib. vt nos cõpetentius instruat, thema proponit, de quo duæ quæstiones eliciuntur.

a ¶*Oritur.*] Primo, inter episcopum & clericos[a]. Secundo, inter clericos & monachos. a hoc log tur hæc 3. q. 5. his ita & hoc patet & hæc est differentia 3. c. 5. his ita istarum quæstionum. 1 ſs. ver. cleri Ostendit ergo primo, q clerici non posci ergo. se- sunt se defendere cõcundũ Lau. tra episcopum per tale priuilegium. & ad hoc inducuntur omnia ista ca. eo q Papa non potuit dare tale priuilegium. Ioan.

Vòd vero.] Hæc q. diuiditur i duas par. in quarum prima, pbat magister per 16. c. q priuilegia ecclesiarum, & per quæ firmatur status ecclesiæ, non sunt immutanda. Secunda ibi, *Si ergo.* Io. de Fan. Casvs. Hic intitulatur prima q. qua quæritur an clerici baptismalis ecclesiæ possint decimas totius episcopatus sibi vendicare auctoritate priuilegij Apostolicæ sedis. Et resp. quòd sic, vt j. c. 5. *His ita.* Primo tamen probat, q non possit, cum decimę in quatuor partes diuidi debeant, vt sancti cãnones declarant manifeste. & no. q i hoc loco vsque ad §. *His ita.* probat Gra. quòd Papa non potuit concedere tale priuilegium clericis baptismalis ecclesiæ.

1 Pol. l. 1. tit. 14. Anſl. l. 1. c. 49.

C *Onfidimus, q.*] Casvs. Dicit Gelasius in hoc ca. q nullus magis tenetur custodire cõstitutum vniuersalis synodi, quàm dominus Papa, cuius auctoritate vna quæque synodus con firmatur. quod nullus Christianus debet ignorare.

Sal firmauit oportet. ſi b *Oportere.*] "Hoc est verbũ verbum oportet, est necessitatis. verbum honestatis. b sub. qñq; sic ponitur 19. q. 1. c. 1. necessitate, sicut hæc dictio, debet. c. vno. statem designat b, vt ver. & ideo. extr. de desp. impub. & extr. de ap. tua. quãdoque est ver

6 IDeo diuina prouidentia multos diuersi erroris hęreticos esse permittit, vt, cum insultant nobis, & interrogant nos ea, quæ ne scimus, vel sic excutiamus pigritiam, & diuinas scripturas nosse cupiamus. Propterea & Apostolus ait, [Oportet hæreſes esse, vt probati manifesti fiant inter vos.] Hi autem Deo probati sunt, qui bene possunt docere: sed manifesti A hominibus esse non possunt, nisi cum docent. 10

A ¶Sed manifesti.] *Hæc addita sunt ex originali, itemque alia nonnulla, & emendata.* 20

CAVSA XXV.

Ancta Romana ecclesia quandam baptismalem ecclesiam suis muniuit priuilegiis, decimationes suæ diœcesis ex integro sibi astruebuens. Item quoddam monasterium similiter muniuit priuilegiis propriis, decernens, vt ex propriis prædiis nulli decimas persoluerent. Accidit itaque, vt intra diœcesim præmunitæ baptismalis ecclesiæ præfatum monasterium alia emptione, alia donatione prædia sibi inuenirent. Oritur a itaque contentio inter monachos & clericos de decimis. 30

1 *Hic primum quæritur, an clerici baptismalis ecclesiæ, auctoritate priuilegij, decimas suæ diœcesis ex integro sibi valeant vendicare.*

2 *Secundo, an subsequenti priuilegio monachorum derogetur antiquioribus priuilegiis baptismalium ecclesiarum.* 40

QVÆSTIO I.

1. ps *Qvòd vero auctoritate illius priuilegij decimas sibi ex integro clerici vendicare non valeant, hinc probatur: quia decimæ iuxta decreta sanctorum patrum quadripertito diuiduntur: quorum vna pars episcopis secunda clericis, tertia fabricis restauran dis quarta vero pauperibus est assignata. Decreta vero sanctorum canonum neminem magis, quàm Apostolicum seruare oportet.* 50

Vnde Gelasius Papa ait, in epist. ad episcopos Dardaniæ.

¶Constitutum synodi, quod vniuersalis ecclesiæ probauit assensus, Romanam sedem seruare oportet. C. I.

* C *Onfidimus, quòd nullus iã veraciter Christianus ignoret, vniuscuiusque synodi constitutum, quod vniuersalis ecclesiæ probauit assensus, nullam magis exequi sedem præ ceteris oportere b, quàm primam: quæ & vnam quamque synodum sua auctoritate confirmat †, & continuata moderatione custodit. 60 70 80

Item Leo Papa epistola quarta episcopis Siciliæ.

¶Qui negligenter pascit Dominicum gregem sibi commendatum, conuincitur summum non amare pastorem. C. II. 90

2 DIuinis præceptis, & Apostolicis monitis incitamur, vt pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu: ac, si quid vsquam reprehensioni inueniatur obnoxium, celeri solicitudine aut ab ignorantiæ imperitia, aut à præsumptionis vsurpatione reuocemus. Monente enim Dominicæ vocis imperio, quo beatissimus Apostolus Petrus trina c admonitione A mysticis sanctionibus imbuitur, vt Christi oues, qui Christum diligit, pascat, ipsius sedis, cui per abundantiam gratiæ diuinæ præsumus reuerentia coarctamur †, vt periculum de fidiæ, quantum possumus, declinemus: ne professio summi Apostoli, qua se amatorem Domini esse testatus est, vana inueniatur in nobis: quia negligenter pascens Dominicum gregem toties commendatum, cõuincitur summum non amare pastorem.

A ¶Admonitione.] *In originali, & apud Anſelmum legitur*, trina repetitione mysticæ sanctionis. *Alia vero quædam sunt emendata ex ipsa epistola.*

Idem Anatolio episcopo, epist. 51.[3]

¶Non debent vllo modo variari, quæ ad perpetuam ordinantur quietem.

C. III.

4 QVæ ad perpetuam vtilitatem generaliter instituta sunt, nulla commutatione d varientur: nec ad priuatum e trahantur commodum, quæ ad bonum sunt commune præfixa f: sed † manentibus terminis, quos constituerunt patres, nemo iniuste g vsurpet alienum: sed intra fines proprios, atque legitimos, prout quis valuerit †, in latitudine se exerceat charitatis.

g ¶Iniuste.] *Apud B. Leonem legitur*, nemo in ius tendat alienum. *Apud Iuonem, & in capitularibus legitur*, nemo damnet alienum: *apud Anſelmum vero*, nemo iniuste damnet.

Item Hilarius Papa in synodo Romana, c. 1.

¶Nulli diuinas constitutiones, & Apostolicæ sedis decreta temerare licet. C. IIII.

6 NVlli fas sit sine status sui periculo vel diuinas constitutiones, vel Apostolicæ sedis decreta temerare: quia nos, qui potentissimi A † sacerdotis administramus officia, talium transgressionum culpa respiciet, si in causis desides fuerimus inuenti, quia me minimus, quòd timere debemus, qualiter comminetur Deus negligentię sacerdotum. Siquidẽ reatu maiori delinquit, qui potiori honore perfruitur [7]: & grauiora facit vitia peccatorum sublimitas f peccantium †.

A ¶ Potentissimi.] *Sic apud Anſelmum, & in ceteris vetustis Gratiani exemplaribus præter vnum, in quo habetur, vt in concilio ipso*, potmen

bum officij, vt 25. dist. ppoſuit. q đ vnum. quandoque est dicvt đ hoc verbum necessitatis, plene no. ff. vt 3. q. 9. non oportet. de of. præſi. hoc ideo dico, quia sæpe. princeps legib. solutus est, vt extr. de ele. 32. & 43. & significasti. tamen ho nestum est vt secundum leges viuat, vt ff. de leg. 3. l. ex imperfecto. C. de testa. ex imperfecto. Io.

2 Anſl. l. 1. c. l. 2. c. 22. Ioan. 21.

Diuinis.] Casvs. Docet Leo Papa in hoc c. q Apostolicus vigilans debet esse in omnibus, vt ea quæ male sunt vsurpata, eius auctoritate reuocentur. quod si neglexerit, summum pastorem non videtur amare: nec Petrum Apostolum imitari, cui dictum fuit vt Christi oues si Christum diligat diligenter pascat.

† *al. cohortamur*

c ¶*Trina.*] Iter enim cõfessus est Christum[c], vt ostendat se corde, opere & ore Christũ diligere. Ioan.

c Vt 6. q. 1. imitare.

Vę ad perpetuam.] Casvs. Anatolius episcopus prętergrediebatur fines sui episcopatus aliena vsurpando: & ideo Leo Papa præcipit vt suis terminis sit contentus: & quæ ad communẽ vtilitatem sunt ordinata, nulla commutatione varientur.

3 Capit. l. 6. c. 254. & l. 7. c. 222.

4 Anſel. l. 6. cap. 121. Iuo p. 16. c. 317.

d ¶ *Nulla commutatione.*] "ex hoc patet q Papa non potest contra generale ecclesiæ statutum dispensare, nec contra articulos fidei. nam & si omnes assentiant ei, non valet statutum: sed omnes hæretici essent, vt 15. dist. sicut. & sic posset intelligi, j. e. c. sunt quidam. & c. seq. sed contra statutum ecclesię quod non est ita generale, sicut decontinentia[d] sacerdotum, bene potest dispensare.

dVide qđ le gi. & not. 3. 88. dist. cũ in præterito.

e ¶*Nec ad priuatum.*] communis vtilitas priuatæ prẽiudicat, vt 7. qu. 1. licias. & 8. qu. 1. in scripturis.

6 Pol. l. 1. ti. 7 Anſl. l. 1. c. 47 & 62. Iuo p. 5. c. 37.

Vlli fas sit.] Casvs. Ostendit Hilarius Papa in hoc ca. quòd nullus debet venire contra decretum Apostolicę sedis, nisi velit deponi: qa quanto quis in maiori positus est dignitate, si sacras constitutiones violat, vel negligens inuenitur, tanto maiori reatu constringitur.

† *al. potissimi*

f ¶ *Sublimitas.*] cri-

Ezec. 3. & 34

7 Concord. rex. l. nemo. C. de epi. & cleri. & in l. moris. §. iste fere. ff. de pœ.

† *dignitatum* Iorig.

men enim augetur per dignitatem, vt 40. dist. homo. & ff. de re. mi. omne delictum. §. 2. Io.

Violatores.]Casvs. Quidã episcopi canones sponte violabant, vel violantib. consentiebant, quare Damasus Papa eos reprehendit, dicens quòd tales blasphemant spiritum sanctum, instinctu cuius canones editi erant: & ideo à sanctis patrib. & spiritu sancto grauiter iudicantur.

1 Deusd. p. 4 Ansel. l. 3. c. 116. Pol. l. 4. tit. vlt.

a ¶ *Blasphemare.*]immo eo ipso videtur ex communicatus & hæreticus, vt 19. di. nulli. & j. e. c. generali.

Vnt quidam.]Casvs. Quidã dicebant q̃ semper licuit Romano Pontifici condere nouas leges: quibus Vrbanus Papa cõsentit, confirmando quod dicunt, dummodo contra Euangelium vel contra Apostolos legẽ non edãt: vbi enim Dominꝰ vel Apostoli eius vel sancti patres aliquid sentẽtialiter diffinierũt, ibi Romanus Pontifex nouam legem condere nõ debet: sed quod statutum est, vsque ad sanguinis effusionem defendere. nam si vellet aliqd statuere contra Euangelium, vel contra Apostolos, vel prophetas: hæreticus esse conuinceretur. Sequens capitulum planum est.

Item Damasus Papa.

¶ In spiritum sanctum blasphement, qui sacros canones violant. C. V.

VIolatores canonum voluntarij grauiter à sanctis patribus iudicantur: & à sancto spiritu (instinctu cuius, ac dono dictati sunt) damnantur: quoniã blasphemare[a] spiritum sanctum non incongrue videntur, qui contra eos dem sacros canones non necessitate compulsi, sed libenter, vt præmissum est, aliquid aut proterue agunt, aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim præsumptio manifeste vnũ genus est blasphemium spiritum sanctum: quia, vt iã prælibatum est, contra eum agit, cuius nutu, & gratia sancti canones editi sunt.

Item Vrbanus Papa.

¶ In quibus Romano Pontifici licet nouas condere leges. C. VI.

SVnt quidam dicentes Romano Pontifici semper licuisse nouas condere leges. Quod & nos non solum non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciẽdum vero summopere est, quia inde nouas leges condere potest, vnde Euangelistę aliquid, & prophetę nequaquam dixerunt. Vbi vero aperte Dominus, vel eius Apostoli[b], & eos sequentes, sancti patres sententialiter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex dare, sed potius, quod prædicatum est, vsque ad animã & sanguinem confirmare debet. Si enim, quod docuerunt Apostoli & prophetę, destruere (quod absit) niteretur, non sententiam dare, sed magis errare conuinceretur. Sed hoc procul sit ab eis, qui semper Domini ecclesiam contra luporum insidias optime custodierunt.

A ¶ Et prophetæ.] *Absunt hæ voces à multis manuscriptis.*

Item Zozimus Papa.

¶ Apostolicæ sedis auctoritas contra sanctorum statuta aliquid condere non valet. C. VII.

2 Ino p. 4. c. 226. Pan. l. 3. c. 4. cõcord. "Continentia melius.

3 Cõcor. l. fi. §. sed qa. C. de iur. del. & inter. peruenit. l. j. §. & cum circa vorũ continentiæ forte nõ posset dicad. tol.

a Contrariũ not. 3. e. q. 9. ad ppetnã. gl. 1. sed nõ

CONtra statuta[c] patrũ cõdere aliquid, vel mutare nec huius quidem sedis potest[d] auctoritas. Apud nos enim inconuulsis radicibus viuit antiquitas[3], cui de creta patrũ fanxere reuerentiam.

¶ Epistola vnde sumptum est hoc caput, non est inuenta, Iuo autem in loco indicato, & in

c ¶ *Contra statuta.*]Sic vt dictum est de articulis fidei, 3. c. prox.

d ¶ *Potest.*]supple de facto, vel de iure.

Omne.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas part. In prima dicitur quòd catholica ecclesia debet defendere ea quæ sunt iuste statuta. In 2. par. dicitur, quòd iniusta diffinitio regio metu vel cuiuscumque iudicis auctoritate composita valere non debet. Nam quæ contra Euangelicam doctrinam, Apostolicam vel propheticam statuunt, omni firmitate carebunt: & quod ab infidelibus vel hæreticis factum fuerit, omnino cassabitur. Secũda pars incipit ibi, *In iusum autem.* Sequẽs c. patet.

c ¶ *Iniustum.*] supra 11. quæst. 3. cap. iniustum.

f ¶ *Ab infidelibus.*] arguit quòd id quod fit ab intruso, non valet, vt 12. qu. 2. alienationes. de conse. dist. 1. hic ergo. Argu. contra. 1. q. 1. si quis à pseudo episcopis.

Atagendum.]Casvs. Quidam dicebant Pelagium in fide errare: de quo cum suspicaretur Rex Childebert[e], misit Romam, vt à Pelagio postularet, vel vt significet sibi qualiter fidem vel chartam beati Leonis, in qua fides catholica scripta continebatur, conseruet: vel professionem suæ fidei verbis propriis sibi destinaret. Pelagius vero significabat sibi, quòd non solum fidem & chartam beati Leonis conseruabat, sed etiam propriis verbis professionem suæ fidei ei destinauit, vt nulla possit de cetero suspicionis occasio residere. *Satagendum est*, id est, videndum, *vt legibus*, id est, secundum leges ecclesiasticas. alias regibus. Tomum, id est, fidem vel chartam inuiolatam, in qua fides scripta continebatur. Nostque. hanc litteram sic formabis: quæ, pro &. *significamus ad vos pro fessionem*, id est, subscriptionem nostræ mane[a] *nos in omnibus*, &c. *Scriptum*, id est, quod in scripto conti netur.

¶ Subditos.]argum. "quòd Papa subest Imperatori: intelligo quòd hoc quòd subest Imperatori. Et hoc ideo, quia dat tributa forte Imperatori, vt extra de censi. omnis anima. & vndecima, quæstione prima. magnum. & capitul. si tributum. vigesimatertia, quæstione octaua. tributum. Nam aliàs omnes principes subsunt episcopis, vt extra de maior. & obedien. omnes principes. Ioannes de Fantu.

Gene

¶ A statutis patrum non deuiare, & fidei regulam custodire prima salus est. C. IX.

PRima salus est, rectæ fidei regulam custodire, & à constitutis patrum nullatenus deuiare.

Item Pelagius Papa Childeberto Regi.

¶ Profitetur Pelagius Papa tomum sui decessoris per omnia seruare. C. X.

7 SAtagendum est, vt pro auferendo suspicionis scandalo, obsequium confessionis nostræ legibus †ministremus: quibus nos etiam subditos[g] esse sacræ scripturæ præcipiunt. Veniens etenim Rufinus vir magnificus excellentiæ vestræ legatus confidenter à nobis, vt decuit, postulauit: quatenus vobis, aut beatæ recordationis Leonis Papæ tomum à nobis per omnia conseruari significare debuissemus, aut propriis verbis nostræ confessionem fidei destinare. Et primam quidem petitionis eius partẽ, quia facilior fuit, mox, vt dixit, impleuimus: nosq; in omnibus præsulis tomum pro catholicę fidei assertione conscriptum, Deo propitio, custodire man[a] nostræ ad vos professione significamus †. Vt autem nullius deinceps (quod absit) suspicionis resideret occasio, illam etiam aliam partẽ, quam memoratus vir illustris admonuit, facere maturaui: scilicet propriis verbis confessionem fidei, quam tenemus, exposui.

5 ¶ Et libello Ioannis Constantinop. epi ad hormisdã

1 Et capit. 26. c. 249.

GEnerali.]Casvs. Statuit Hadrianus Papa in hoc c. vt quicũque fecerit, vel fieri permiserit cõtra

1 Deusd. p. j. 3. 4. Ansel. 12. 2. &. 3. c. 12. &. 1. 4. c. 40. Pol. l. 4. tit. vlt.

censuram & decreta Apostolicæ sedis, velut hæreticus & catholicæ fidei præuaricator anathematizetur.

1 al. fiat

a ¶ *Sit.*]i. fiat. Nã hæc verba, sit & fiat, respiciunt quandoque futurum tempus, vt ff. ne quid in loc. pub. l. 2. §. deinde. Ioan.

Omnia decretalia.]Casvs. Præcepit Damasus Papa in hoc c. vt quicunq; episcopus vel sacerdos commiserit contra decreta Romanorum Pontificum, deponatur sine spe restitutionis. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ad §. *si ergo.*

1 al. Stephano

b ¶ *Omnia.*]hoc c. hic attribuitur Damaso: aliàs Leoni, vt 19. dist. c. 1. versi. quoniam.

2 Leo Pap. epist. 1. c. 5. a vel dic, q̃ ponit esse priuilegia, c. si qui & aliàs 3. 5. j. d. ee. vero. de cõs. dist. 1. in con folio. in sub scriptione verisque c. patet. 4 Pol. l. 1. tit. Ansl. 4. c. 17. Pan. l. 3. c. 3. simile. 1 Bal. decretal. prorog.

HAc consona.] NEscit. ji. contemnit. vel loquitur de ignorantia iuris, q̃ quibusdam est damnabilis, vt 38. distinctione. si in laicis. Ioan.

Deo permittente.]SI ERGO. Hæc est 2. parq. in qua primò infert ex præcedenti bus: subsequenter venit ad diuersas solutiones. Ioannes de Fan.

Casvs. Nunc Gra. ex supradictis c. concludit dicens, q̃ Papa priuilegium clericis baptismalis ecclesiæ concedere non potuit: cũ videatur facere contra statuta sanctorum patrum, quæ inuiolabiliter seruari oportet. Non enim debet priuilegia concedere, quibus status ecclesiarum turbatur.

HIS ITA. Casvs. Hucusque Gra. probauit, q̃ Papa priuilegium clericis baptismalis ecclesiæ cõcedere nõ potuit. Nunc vero respõdet allegatis, duas adhibẽdo solutiones. Ite ergo §. in duas par. diuiditur. In prima par. ponit solutionem quãdam, s. quòd Papa non est subditus canonibus sed potest venire contra illos quando vult, & hoc probat per tria exempla, s. Christi, qui tangendo leprosum fecit contra legem: & exẽplo Apostolorum, qui euulserunt spicas, & confricauerunt eas in die sabbati contra legem veterem: quos Apostolos cum a Iudæis reprehenderent

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. vlt. [1]

¶ Anathema apud Deum fiat, qui cẽsuram Romanorum Pontificum violat. C. XI.

2 GEnerali decreto constituimus, vt execrandum anathema sit† [2], & veluti prævaricator catholicæ fidei semper apud Deum reus existat, quicumq; regum, seu episcoporum[A], vel potentum deinceps Romanorum[B] Pontificum decretorum censuram in quocumque crediderit, vel permiserit violandam.

A ¶ Seu episcoporum.] *Hæ voces non leguntur in ipso capitulo, neque in capitulari: sunt tamen apud Anselmum, & in Polycarpo.*

B ¶ Romanorum.]*In capitulo habetur*, deinceps canonum censuram, *nec multo aliter in capitulari. Anselmus tamen & Polycarpus habent vt Gratianus.*

Item Damasus Papa, epist. 4. Prospero† episcopo. [3]

¶ Non licet alicui episcopo contra Romanorum pontificum decreta aliquid agere. C. XII.

4 OMnia[b] decretalia, †& cunctorum decessorũ nostrorum constituta, quę de ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata sunt disciplinis, ita à vobis, & ab omnibus episcopis, ac cunctis generaliter sacerdotibus custodiri debere mandamus, vt si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari.

Item Gregorius lib. 2. epist. 7. seu ca. 46. ad Ioannem episcopum.

¶ Non communicet sacris altaribus, qui nescit sacris obedire canonibus. C. XIII.

5 HAc† consona sanctis patribus diffinitione sancimus, vt qui sacris nescit[c] obedire canonibus, nec sacris administrare, nec communionem capere sit dignus altaribus.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 1.

¶ Obseruandæ sunt regulæ à sanctis patribus in synodo statutæ. C. XIIII.

A Sanctis patribus in vnaqua que synodo vsque nũc prolatas regulas teneri statuimus.

Item Gregorius ad Montanum, & Thomam lib. 5. epist. 12. seu c. 112.

¶ Voluntatem, & statuta suorum decessorum custodiant, qui sua seruari volunt. C. XV.

IVstitię, ac rationis ordo suadet, vt qui sua à successoribus desiderat mandata seruari, decessoris sui proculdubio voluntatem, & statuta custodiat.

Item Leo Papa quartus.

¶ Contra statuta sanctorum patrum agit, qui ea non seruat intacta. C. XVI.

6 IDeo permittente Domino pastores hominum sumus effecti, vt quod partes nostri siue in sanctis canonibus, siue in mundanis affixere legibus, excedere minime debeamus. Contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si, quod ipsi diuino statuerũt consulto†, intactum non conseruamus.

2 Si ergo primam sedem statuta conciliorum præ omnibus obseruare oportet, & si pro statu omnium ecclesiarum necesse est illam impigro vigilare affectu, si ea, quæ à Romanis Pontificibus decreta sunt, ab omnibus obseruari conuenit, si illi, qui nesciunt sacris obedire canonibus, altaribus ministrare non debent, patet, quòd contra statuta sanctorum canonum, quibus status ecclesiarum vel confundantur, vel perturbentur, priuilegia ab Apostolico concedi non debent. His ita d respondetur. Sacrosancta Romana ecclesia ius & auctoritatem sacris canonibus impertitur, sed non eis alligatur e. Habet enim ius condendi canones: vtpote quæ caput est, & cardo omnium ecclesiarum: à cuius regula nemini dissentire licet. Ita ergo canonibus auctoritatem præstat, vt seipsam non subiiciat eis. Sed sicut Christus, qui legem dedit, ipsam legem carnaliter impleuit, octaua die circumcisus, quadragesimo die in templo cum hostiis præsentatus, vt in seipso eam sanctificaret: posthæc vero, vt se dominum legis ostenderet, contra legis litteram leprosum tangendo mundauit: Apostolos quoque contra litteram sabbati per sata prætergredientes, spicas vellentes, & confringantes manibus suis, probabili exemplo Dnid, & circumcisione, & templi excusauit dicens, (Non legistis, quid fecerit Abimelech quando venit ad eum Dauid, & dedit eis panes propositionis, de quibus non licebat edere, nisi solis f sacerdotibus, & comedit ipse, & pueri eius? Item octaua die secundum legem puer circumciditur: & vos in sabbato circumciditis hominem. Item cum iuge holocaustum ex lege offeratur, cum masculus quadragesima, femina vero octuagesima die ab ortu suæ nativitatis secundum legis imperium cum hostiis in templum præsentaretur, vade sacerdotes offerentes hostias in templo litteram sabbati soluunt, & sine crimine sunt: tunc filius hominis multo magis valet soluere litteram legis, qui est etiam dominus sabbati. Hinc etiam dicitur de eo. [Erat Iesus docens tanquam potestatem habens] id est, tanquam legis dominus, addens moralibus ea, quæ deerant ad perfectionem, umbram figuralium in lucem spiritualis intelligentiæ commutans, non tanquam scribæ eorum, qui littera legis adstricti non audebant aliquid addere: vel commutare. Sic & summæ sedis Pontifices canonibus siue à se, siue ab aliis sua auctoritate condita reuerentiam exhibent: & eis se humiliando ipsos custodiunt, vt aliis obseruandos exhibeant. Nunquam vero seu iubendo, seu definiendo, seu aliter agendo, se decretorum dominos, & conditores esse ostendunt. In præmissis ergo capitulis, aliis imponitur necessitas obsequendi: summis vero Pontificibus ostenditur inesse auctoritas obseruandi: vt à se tradita obseruando, aliis non contemnenda demonstrent, exemplo Christi, qui sacramenta, quæ ecclesiæ seruanda mandauit, primo in seipso suscepit, vt ea in seipso sanctificaret. Oportet ergo primam sedem, vt diximus, obseruare ea, quæ decernendo mandauit, non necessitate obsequendi, sed auctoritate impertiendi.

a ¶ *Intell*

tur, Christus tripliciter excusauit, l. exemplo Dauid, & circumcisionis, & oblationis, quę fiebant in die sabbati contra legem. Tertium exemplum etiam est Christi, qui docebat in tẽplo scribas & pharisæos, vt ostenderet se Dominum legis. In 2. parte ponitur alia solutio, quæ talis est, s. quòd Papa non facit contra canones antecessorum, si concedit priuilegium alicui plebi. Nam cum in conciliis statuitur aliquid obseruãdum: dicitur, nisi Romana ecclesia aliter statuerit. vel sãlua eius auctoritate. aliter priuilegia concedi non possunt: nisi contra legem concedantur communẽ, vt probatur auctoritate Gregor. & Hiero. Potest ergo concedere priuilegia causa religionis, necessitatis, vel seruitij exhibiti: dummodo alij enormiter non lædantur. & ad hoc inducit auctoritatem Apostoli, & legem sequentem, cuius casus patet cũ §. seq. Secunda pars incipit ibi, *Quãquam si decretorum.*

6 Iuo p. 4. c. 186.

d ¶ *His ita.*]prima solutio magistri occupat primam columnam: secunda sequitur ibi, prima talis[b] est: quia Dominus sicut soluit legem, quam dederat, sic & Papa potest. Secunda hæc est, quòd canones ita intelliguntur statuti, vt semper auctoritas Romanæ sedis sit excepta.

Luc. 2.

b Sub. quæ non multũ valet. L.

e ¶ *Alligatur.*] vt extr. de elect. capit. significasti.

Matth. 8. Matth. 12. 1. Reg. 21.

f ¶ *Solis.*]de hoc no. 3. tit. quæst. prima. §. ex his.

Leuit. 12.

Luc. 6.

Matth. 7.

1 al. consilio

2 al. significauimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Intelligenda sunt.*]Sic extra de iureiu.venientes.
b ¶*Ait.*]Supra dist.100.contra morem.
c ¶*Priuilegio.*]Supra dist.3.priuilegium.
d ¶*Ob religionu.*]12.q.2.religiosam.
e ¶*Necessitatis.*]35.q.3.quædam lex.

ADDITIO. Et ca.quod scripsi. vide quod no. 7.q.1.non autem.& c. petisti.
f ¶*Obsequi.*]1.q.1.sunt nonnulli.§.23.di.communis.Ioan.

†*al.inuenientur*

†*al. siue interpretationis*

†*al.aliter fieri*

Vòd autem] Hæc q. diuiditur i tres par. In prima probat magister per 18.aucto.&per 11. leges, q̃ nulla priuilegia contra alia priuilegia, vel contra ius valent, vel si obtenta essent contra ius, non valent nisi essent sine præiudicio aliorum. ǁalias sic, si non faceremus detrimentũ magnum.Secunda ibi,*His ita.*Tertia ibi,*Hostilitatis.*Io.de Fan.

CASVS.Hic ponitur 2. q. qua quæritur, an p sequentia priuilegia priorib.derogetur,ni si in sequentibus de priorib.mentio fiat,si cut in rescriptis contingit. Et dicendum est q̃ non, nisi forte sequens priuilegium esset speciale, & primũ generale:quia secundum quosdam non oporteret q̃ in secundo fieret mentio de primo,vt tũc:ledlo.dicit q̃ oportet semper de primo priuilegio generali, in secundo speciali fieri mentionem. & aliud est in rescriptis, cum per rescripta generalia non cõcedatur ſtatim plenum ius,sed per priuilegium sic. procedit

1 Priuilegia vñ dicãtur.

"Priuilegiũ quibus potest dari.

2 Dist. 100. cõtra morem. quod si hoc.

†*al.distinctionem*

a Adde hic Arc. q 81, q̃ princeps ex certa ſcia ẽt fine clauſul. non obſtãte, poſſit auferre mihi ea q̃ mihi ex priuilegio competunt, cũ ſint iuris ci uilis:de qua ff. dist.3. priuilegia. & ſolus princeps canones & leges & iura commixta vide p dat[a]:ergo ſolus ille(vt dicunt)dat priuilegium. Hoc tamen negari Bar.i l.fi.C. non poteſt quin epiſcopi etiam dent priuilegia,vt extra de his quę ſi cõt.iusvel vti.pu.&plene per eũdẽ Bar.i extra. ad repr.ver. ſi obſtãtib.p verum: nam epiſcopus poteſt dare extra baptiſmalem eccleſiam decimas,vt 16.qu 1.ſtatuimus.Item epiſcopus poteſt detrahere vni li.de reſcr.p eccleſiæ,& dare alteri,vt extra de exceſ.præla.ſicut vnire.& poteſt Bal.i l.fi. C. in totum eximere aliquam eccleſiam, vt extra de cenſi. cum veneſen.reſc.& i l.eã q̃.co.12. rabilis. Item auferre poteſt eccleſiæ priuilegium eligendi, vt extra de conſue.cum dilectus.Item poteſt eximere eccleſiam à iure procuratorum, vt extra de cenſi.ſopitæ. hoc autem priuilegium con-C.de ſideic. & i plu.feu. fert epiſcopus cum conſenſu capituli ſui, vt extra de dona. paſto-co.14.p l.m.i l.fi.ff.q.ap.fi li. & i l.q.tã cõſulebãt.d re iu. & per Paul.dCaſ l. ſi q̃n.i pr.C. de inof teſt. bHoc eſt ex preſũ ſed Ala. Vin. & Phi. extr.de

Licet itaque ſibi contra generalia decreta, ſpecialia priuilegia indulgere, & ſpeciali beneficio concedere quod generali prohibetur decreto. ¶ *Quanquam ſi decretorum intentionem diligenter aduertamus: nequaquam contra ſanctorum canonum auctoritatem aliquid concedere inuenietur† Sacri ſiquidem canones ita aliquid conſtituunt, vt interpretationis† auctoritatem ſanctæ Romanæ eccleſiæ reſeruent. Ipſi namque ſoli canones valent interpretari, qui ius condendi eos habent.Vnde in nõnullis capitulis conciliorum, cum aliquid obſeruandum decernitur,ſtatim ſubinfertur*[*Niſi auctoritas Romanæ eccleſiæ aliter†imperauerit*]*vel*[*Saluo tamen in omnibus iure ſanctæ Romanæ eccleſiæ*]*vel*[*Salua tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate.*] *Quæcunque ergo de decimis,vel quibuſlibet eccleſiaſticis negotiis, ſacris canonibus diffiniuntur, intelligenda ſunt a neceſſario ſeruari, niſi auctoritas Romanæ eccleſiæ aliter fieri mandauerit, vel permiſerit. Cum ergo aliqua priuilegia ab Apoſtolico aliquibus conceduntur, etſi contra generalem legem aliquid ſonare videantur, non tamen contra ipſam aliquid concedere intelliguntur: cum ipſius legis auctoritate priuilegia ſingulorum penes matrem omnium eccleſiarum reſeruentur. Neque enim priuilegia aliquibus concederentur ſi præter generalem legem nulli aliquid ſpeciale indulgeretur.* ǁ *Priuilegia namque dicuntur tanquam priuata legia, eo vòd priuata legem ſingulis generent. Quam diffinitionem † Gregorius innuens ait* b, [c *Si hoc neque conſuetudine generali, neque priuilegio c venditas, reſtitue te vſurpaſſe, quod feciſti.*

¶ *Item Hieronymus in expoſitione Ionæ ad c. primum.* [*Priuilegia ſingulorum non poſſunt legem facere communem.*] *Valet ergo, vt ex præmiſſis colligitur, ſancta Romana eccleſia ſuis priuilegiis quoſlibet munire, &*

proteſtatur, priuilegium ſuum expirat ſpatio lx.an.vt ext.de priui. accedentib. ſed ſi non eſt opus proteſtatione, cum ſit priuilegium ad excipiendũ, perpetuum eſt,vt ff.de doli exc.pure. ſi vero eſt priuilegium ad faciendum, videtur quòd ſpatio decem annorum extinguatur, vt ff. de nundi.l.1.[a]

a Hoc ideo quia q nunquam ſimpe erat,facit in priuiudicũ vñ decennio ptpe ſemper, cũ ſit odioſum. ideo ſi i ſimilibus ſingulis annis pſone, q̃ſic pernocte.C.de cõſuetu. l.2. Bal.de Fan. Vlar. priuilegio.tertio Auſt.4.c.2.

a ¶*Et peregrina.*]i. ferri candentis, 2.q.5. cõ ſaluiſti.vel iudicis, nõ fui.3.qu.5. peregrina. Ioan.

Priuilegia.]CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ priuilegia eccleſiarum auctoritate ſanctorum patrum inſtituta nõ debent ab ali quo violari,ſed debẽt per Papam defendi: quod niſi fecerit reatum incurret.

b ¶*Priuilegia.*]ĵ. de cõſuet.di.3.celebritatem.

In Galliarum.]CASVS. Gre.fecit Aug. monachum Anglorũ archiepiſcopum, & ei ſuppoſuit omnes epiſcopos Britanniæ, ſed inſepiſcopis Galliarũ nullam ſibi attribuit auctoritatem, quia archiepiſcopo Arelat. ab antiquo tempore cõſtabat eos eſſe ſubiectos, quem Papa priuilegio ſibi conceſſo priuare non debebat. & ideo ſi Aug.ad Galliarum prouincias venerit, nil ſine epiſcopo Arelat.agere præſumat. Seq.c.patet.

b Gallia eſt Anglia.

c ¶*In Galliarum.*] pluraliter dicit, "q̃ tres ſunt Gallię,brachata, togata, & comata.

d ¶*Pallium.*]§.8.qu.3. Artaldus. contra. vbi dicitur, q̃ Arelat. ſit ſuffraganeus Narbonen.ſed forte duo ſũt Arelat.vel altera litte rarũ eſt falſa vel corrupta.

e ¶ *Epiſcopo.*] quem cõſtituit ibi legatum, vel ſuppoſuit ei omnes epiſcopos Britanniæ.

Legatus f ¶ *Prætermitti.*] "ergo legatus incõſulto epiſcopo loci non poteſt iudicare clericos ipſius niſi ad epiſcopũ appelletur,vt hic, & 11.q.1. peruenit.qđ poteſt admitti. Nec obſt.ext.de of.le.cum non ignoretis. nam ille non ſolum fuit legatus, ſed etiam metropolitanus : & ideo nihil profuiſſet ei ius legationis, ſi hoc ius non habuiſſet.Io.con trarium credo,cum il la decre.cum non ignoretis.indiſtincte loquatur.B. "ittem vi detur hic q̃ princeps poſteriorem legatum dando non videtur ꝑ hibuiſſe legatũ prio rem, ſicut eſt in tuto rib. vt C.de teſt.tu. l. 2.ſimiliter no. 7.qu.1. non autem. ſecus in procuratoribus, vt ff. de procu. ſi quis cum. §. vlt.

g ¶*Britannorum.*]Cõtra §. 3. quæſt. 6. hæc

ſiæ Apoſtolica auctoritate firmamus, & peregrina [a] iudicia ſubmouemus.

A ¶ Sacerdotum.]*in originali eſt*,ſacerdotũ ſancti Apoſtoli iuſſu Saluatoris intemerata,& inuiolata cunctis decreuerunt,&c.

Item Leo Papa Martiano Auguſto, epi. 52.al. 54.

¶ Nec nouitate mutari, nec improbitate conuelli eccleſiarum priuilegia debent. C. II.

ij [b] PRiuilegia [b] eccleſiarum, & [a] monaſteriorum [a] ſanctorũ patrum auctoritate inſtituta, nulla poſſunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari.In quo opere,auxiliante Chriſto, fideliter exequendo, neceſſe eſt huius ſanctæ ſedis Pontifices perſeuerantem exhibere famulatum:Diſpenſatio enim nobis credita eſt:& ad noſtrum tendit reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum nobis conſentientibus, vel negligentibus violentur.

B ¶Et monaſteriorum.]*Hæ voces non ſunt in epiſtola, neque infra eadem, priuilegia: ſed ſublatæ non ſunt, quia ad eas ſpectatur infra ead.c.poſtea.verſ.ſi ergo priuilegia.& Anſelmus illas habet lib.4.c.2.2. Ceterum,quoniam de induſtria caput hoc a collectore in ſummam redactum eſt,& aliquot locis mutatum, viſa ſunt deſcribenda verba ipſa Leonis.* Priuilegia enim eccleſiarum ſanctorum patrũ canonibus inſtituta,& venerabilis Nicænę ſynodi fixa decretis, nulla poſſunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari. In quo opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequendo neceſſe eſt me perſeuerantem exhibere famulatum: quoniam diſpenſatio mihi credita eſt, & ad meum tendit reatũ, ſi paternarum regulæ ſanctionum, quæ in ſynodo Nicæna ad totius eccleſiæ regimẽ, ſpiritu Dei inſtruente, ſunt conditæ, me (quod abſit) conniuente violentur, & maior ſit apud me vnius fratris volũtas,quam vniuerſæ domus Domini communis vtilitas.

Item Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo,Reſpon.9.

¶Priuilegio ſuæ dignitatis aliquis eccleſiam exuere non debet. C. III.

[a] IN Galliarum [c] epiſcopos ſ nullam tibi auctoritatem tribuimus: quia ab antiquis prædeceſſorum meorum temporibus pallium [d] Arelatenſis epiſcopus accepit, quem nos priuare auctoritate percepta minime debemus. Si ergo contingat, vt fraternitas tua ad Galliarum prouincias tranſeat,& aliquid ex auctoritate agẽdum fuerit,cum prædicto Arelatenſi epiſcopo [e] agatur:ne præter mitti [f] poſſit hoc, quod antiqua patrum inſtitutio inuenit. Britanorum § vero omnes epiſcopos tuæ fraternitati committimus, vt indocti doceantur,infirmi perſuaſione roborẽtur, peruerſi [a] auctoritate corrigantur.

a ¶Peruerſi.] *Addita ſunt hæc ex originali.*

Idem Felici epiſcopo,lib.12.epiſt.31.

¶Statuta Apoſtolicorum prædeceſſorum Apoſtolicus deſtruere non debet. C. IIII.

SI ea deſtruerẽ, quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt,non conſtructor,ſed euerſor eſſe iuſte cõprobarer, teſtante veritatis voce, quę ait[Omne regnum in ſeipſo† diuiſum nõ ſtabit:]&omnis ſcientia, & lex aduerſum ſe diuiſa [h] deſtruetur.

Item Leo Papa,epiſt.82.al.84.ad Anaſtaſium,c.2.

¶Metropolitanus dignitatis ſibi traditæ antiquitus ius intemeratum obtineat. C. V.

[i] IGitur ſecundum ſanctorum ſpiritu patrum canones ſpiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia conſecratos, metropolitanos ſingularum prouinciarum epiſcopos, quibus ex delegatione [i] noſtra fraternitatis tuæ cura prætenditur,ius traditæ ſibi antiquitus dignitatis intemeratũ habere decreuimus : ita vt à regulis præſtitutis nulla aut negligentia, aut præſumptione diſcedant.

Item Hormiſda Papa in epiſtola ad Ioannem epiſcopum.

¶Priuilegia metropolitanorum inconuulſa ſeruari oportet. C. VI.

SEruatis [k] priuilegiis metropolitanorum, vices vobis Apoſtolicæ ſedis eatenus delegamus, vt inſpectis [l] iſtis, ſiue ea, quæ ad canones pertinent, ſiue ea, quæ à nobis ſunt nuper mandata,ſeruẽtur, ſiue ea, quæ de eccleſiaſticis cauſis tuæ reuelationi † contigerint, ſub tua nobis inſinuationem pandantur.Erit hoc ſtudij, ac ſoli citudinis tuæ, vt talem te in his, quæ iniunguntur,exhibeas, vt fidem,integritatemque eius, cuius curam ſuſcipis,imiteris.

Item Gregorius Bonifacio primo defenſori,lib.7.epiſt.17.

¶Decreta Apoſtolica, nulla præſumptione violentur. C. VII.

[m] INſtitutionis † noſtræ decreta, quæ pro defenſorum ſunt priuilegiis, & ordinatione diſpoſita, perpetua ſtabilitate, & ſine aliqua conſtituimus refragatione ſeruari : ſiue quæ ſcripto decreuimus : ſiue quæ in noſtra præſentia [n] videntur eſſe diſpoſita : nec à quoquam pontificum in totum, vel in partem quippe. "ſed duæ ſunt Britanniæ, Anglia enim maior Britannia dicitur. "Britannia eſt duplex.

h ¶*Si ea deſtruerem.*] ¶*Diuiſa.*] ar.contra teſtes ſibi contrarios, & contra reſcripta omnia ſibimet contraria, vt 23.q.7. quod autem,C.de fid.inſtru.ſcripturæ.4.q.3.qui falſo. extr. de ſen. & re iud. cum olim.

Igitur ſecundum.]CASVS. Leo Papa quemdã legatũ ſuum ad quandam prouinciam deſtinauit : cui præcepit vt ius digni tatis archiepiſcoporũ ab antiquo eis traditum conſeruet inte meratum & inconcuſſum.Seq.ca.idẽ dicit, & caſum per te formabis. *Cuius*, id eſt, beati Petri vel noſtri. Luc.11.

i ¶*Delegatione.*] "videtur ergo q̃legatum poteſtate habeat delegatus & non ordinariam poteſtatem, vt hic,& ca.ſeq.quod non credo,cum limilis ſit proconſul. ff. e. meminiſſe. †al.ſeipſum "legatus q̃ ptãte hẽat.

k SEruatis.] reſcripſ 3 Iuo p.5. c.346. tum ſemper ſic eſt interpretandum, vt nulli faciat præiudicium,vt 9.q.3.nunc vero. 85.diſt.archidiaconum. in priuilegiis ſecus videtur,vt extr. de decim. ad audientiam.

l ¶*Inſpectis.*] "cum enim quis aliqd ex priuilegio ſibi vendicat inſpiciendum eſt priuilegium eius.100.di. cõtra morem.e xtr.de priuil.recipimus.& ſecundum q̃ tenor priuilegij continet, iudicandum eſt,vt ext. de priuil.porro. "Priuilegij tenor eſt at tendendus.

m ¶*Inſtauatione.*] intelligas hoc de his q̃ ſoli Papæ reſeruantur,[b] q̃ non tranſeunt in generali mandato, vt extr.de of.le. quòd tranſlationem. bSub.& maiorẽ diſcuſſionem deſiderãt.arg.§. 24.q.1.quoties. 10.q.1. frater. referat ergo q̃ p ſe expedire non põt.L. †al.relationi

INſtitutionis.] CASVS. Quidam epiſcopi deſtruebant, vel mutabant ea q̃ Apoſtolicus diſpoſuerat, vel priuilegia concedendo,vel in præſentia ſua aliqua ſine ſcriptis ordinãdo:& ideo præcepit Greg.Bonifacio defenſori,vt talia de cetero fieri non patiatur:quia per hoc doceret alios ſua quã doque poſſe ſtatuta diſſoluere. "ſuis principis ẽt non ſcripta facit ius.

n ¶*Præſentia.*] "ſic ergo ſentẽtia principis facit ius [c], licet non redigatur in ſcriptis, vt ext. de tranſa. ca.1. C. de teſta. omnium. argu. contra 3.q.7.poſtulatus.Itẽ hic eſt ar. quòd princeps ſine ſcripto dat priuilegium, & ſine ſcripto delegat cauſam, vt in auth. de liti. §. omnẽ. colla.8. ſed non committit delegationem ſine ſcripto.97.di.nobiliſſimus. C. de man. prin.l.vna. 4Anſ.l.4.c.5 Pol.l.3.ti.15. † *al.Conſtitutionis* c Si ſpecieſit ſuis diffinitiua parti bꝰ ſentibꝰ. C.ĩ leg. l.ſi imperialis. aliàs ſi ſit iꝰ ex ſuis, ff.ĩ inof.teſta.q repudiatis. ſedm Lau.

confirmationem : quia in confirmatione nihil noui iuris datur, vt extra de confirm.cum dilecta. ſecus eſt in priuilegio. Item in confirmatione nihil ponitur vel affirmatur, ſed totum conditionaliter intelligitur, vt extra conceſſ.præbend.quia diuerſitatem.ſed in priuilegiis omnia verba ponuntur, & certum ibi aſſeritur, vt extra de verbor. ſignifi. abbate. Nunc videndum eſt quòd priuilegium derogat alij. Dicunt quidam quòd ſemper ſecundum de rogat primo, etiam ſi non faciat mentionem primi, vt extra. de reſcript. ex parte. & hoc ea ratione videtur , quia cum priuilegium ſit ius, ſed vnum ius derogat alij , licet non faciat mentionem primi, vt extra de cogn.ſpi.capitu.ſecundo.ſed iſtis obſt.extra de offic.iu. deleg. ex parte. vbi priuilegium ſecundum non derogat primo , cum non faciat mentionem eius. Item nec priuilegium præiudicat confirmationi, niſi faciat mentionem illius priuilegij , vt extra de his quæ fiunt à prælat. cum vos. Item nec tranſactioni præiudicat confirmatio, vt extra de deci.ex multiplici. Item nec priuilegium præiudicat conſuetudini, niſi faciat mentionem eius, &c. extra de præbend. relatum. Item nec valet priuilegium niſi faciat mẽtionem conſtitutionis factæ à capitulo,vt extra de reſcrip. conſtitutus. nec valet appellatio niſi faciat mentionem ſententiæ , vt extra de fide inſtrumen. inter. vltra medium. & ſic propter iura allegata concedi poteſt, quòd idem ſit in priuilegiis quòd in reſcriptis: niſi vbi ſecundum facit mentionem primi quòd non valeat, ſi ſit ſpeciale , aliud generale : ſpeciale ſemper præiudicat, licet non faciat mentionem generalis , vt extra de reſcript. capitul. primo. & capitul.paſtoralis. licet ſit argu. contra. infra eadem , in Galliarum [d]. quia in toto iure derogatur generi per ſpeciem , vt d in ordina ff. de regul. iur. in toto. Sed certe aliud eſt in reſcriptis quàm in priuilegiis : quia ſecundum reſcriptum ſpeciale derogat primo generali : nam per generale reſcriptum non datur iuriſdictio, vt patet in illa decre. paſtoralis. in fine. & extra eod. ad hæc. & ideo de facili tollitur. ſed per priuilegium quantumcumque generale ſtatim conſequitur ſuum ius plenum. vnde poteſt dici quòd numquam ſecundum ſpeciale priuilegium deroget primo generali, niſi faciat ipſius mentionem. extra de reſcript.nonnulli. & de præſcript. veniens. ſed in ſtatutis quandoque antiquum præiudicat nouo, vt quinquageſima diſtinctio. domino ſancto. Item in dubio potius præſumo non reuocatum prius priuilegium , quàm reuocatum , vt ff. de manu. teſt. ſi peculium. ff. de donat. inter virum & vxorem.cum hic ſtatus. §. pœnitentiam. Nec obſtat. ff. de priuile.credit. priuilegia. vbi dicitur quòd priuilegia non æſtimantur ex tempore , ſed ex cauſa : quia ibi loquitur de priuilegiis , quæ creditor vult habere ex eo quòd prius mutuauit pecuniam.

3 j. ea.q.2. reſcripta.

4 j. ead.q.2. nec dãnoſa.

Priuilegia.]CASVS.Dicitur in hoc c.q̃ priuilegia eccleſiarum & ſacerdotum ſunt inuiolabiliter omni tempore obſeruanda : & leges eccleſię Apoſtolica auctoritate confirmat Anacletus peregrina iudicia ſubmouendo.

g ¶ *Temporibus.*] Iſtud poteſt intelligi de generalibus ſtatutis. nam in nullius perſona omittendum eſt, &c. ſexageſimaprima diſtinctione, miramur. Item poteſt intelligi de priuilegiis datis à principe : "nam priuilegium quod à Deo vel à principe datur, decet eſſe decet eſte manſurum , omnis malitiæ ac diminutionis contra- manſurum. rium. in authen. collat. ſexta. conſtitutio. quæ de dignitat. in fin. Si vero perſona impetrans obuiat priuilegio impetrato, ſtatim euaneſcit, vt extra de conſtitut. cum M. Ferrarien. Item ſi non prote

"priuilegij

4 Anſl.4.c.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Rationis.*] arg.contra ext.de of.del.si quando.& c.ex parte.2.

De ecclesiasticis.] Casvs.Dominicus episcopus quæsiuit à Gre. vtrum priuilegia ecclesiastica debeant à Papa seruari, quare Grego.scribit ei dicens, q sicut defendit priuilegia sedis Apostolicę:ita iura & priuilegia aliarum ecclesiarum vult seruare immutilata : nec alicui vltra q meretur impertiri, & fratres suos sic vult honorare, vt nec alteri ab altero aliquid iure possit opponi. *Scribit*, vtrũ sint seruãda.

b ¶*Iura.*]nec suum honorem debet augere Papa vt minuat ius ecclesiæ alterius, vt 99.dist.ecce.[a]

†*al.posse constituta* [a]& vide qd not.22.dist. c.j.in gl.nec Papa,&c.

Vm pie.]Casvs. Virgilius Arelaten.episcopus priuilegia monachorum vio lari permittebat.vnde præcepit sibi Grene talia de cætero ne gligenter fieri patiatur.Seq.c.patet.

1 Poly.ibid. Anſ.l.4.c.6.

c *Vod vero.*] ¶*Infringam.*] qui enim de bet tueri alios contra alios,multo magis có tra seipsum,vt ext.de na.ex libero ventr. c. vnico.ff.si fer.ven.altius.

Mputato.] Casvs. Hic duo dicitur,quorum primũ est vt nullus vsurpet ea, quæ sibi non sunt concessa. Secundum est, vt ea quæ Apostoli & eorum successores statuerunt,nõ violentur aliquo modo. Quæ autem sequuntur postea, plana sunt vsque ad legẽ illam, *rescripta.*

2 Poly.ibid. Anſ.l.4.c.7. d ¶ *Concessa.*]ar.fines mãdati diligenter cu stodiendos.ar.contra 8.q.1.licet.Item arg.“ ꝙ episcopus nihil po test petere nisi quod sibi permissum est à canone.vt 10.qu.3.qa cognouimus. & ff.de cond.indeb.l.frater à fratre[b].

bEt no.ext. de pœ. l gl. permissum est,&c.

e *Ecclesiastica.*] ¶ *In posterum.*] 5.6.q.3.quod bene.

f *Imperiali.*] ¶*Inutilia.*]3.di.10.vides. Sed contra 7.q.1.episcopus in diœcesi. & 13.quæstio.6. comperimus.

g *Nec damnosa fisco.*]vt si aliqs per priuilegium velit se excusare ab eo qđ est damnosum iuri communi. “ nam ditates publicæ eit lex ꝙ omnes nesunt ab oĩb. ceſſitatibus publicis supportãde debent obedire sine dignitatis priuilegio, vt C. lib. 11. de nauinon excu.l.multi.nec prætextu priuilegij publica debet vacillare vtilitas,vt C.lib.12.de priu.scho.l.2. & C.de sacrosc.eccle.l.iubemus nulli.

“Necessitates publicæ sunt lex ꝙ omnes

Rescripta.] Casvs. Licet ꝫ.dixerim quòd casus iste facilis esset, tamen sic potest poni. Quæsitum fuit à Theodosio & Valentiniano vtrum rescripta contra ius impetrata sint à iudicibus recipienda?Et resp.Theodosius quòd non, nisi sit tale rescriptum quod alium non lædat & etiam profit petenti,vel etiam crimẽ indulgeat supplicanti.

h ¶ *Contra ius.*] nec enim ratione rescripti iudex recedet à iustitia,vt extra de æta.& qual.eam tẽ. “ vnde si rescriptum est penitus contra ius,reiiciet illud iudex. vt hic dicitur,& auferendum est rescriptum tale de manibus retinentis, vt C.de sacri.pagan.sicut.& mittenda est talis charta principi, vt ibi dicitur. Si autem non est contra ius ex toto, sed aliàs iniquum, expectandum est secundum

“Rescripta contra ius est reiiciendum.

mandatum principis, vt extra de rescript. si quando. & in auth. vt nul. iud. §. si vero. Iudex ergo semper se quitur ius commune, licet rescriptum principis aliud iubeat, vt in auth. de iud.colla. 6. §. omnis autem iudex. & infra e. omnes.

i ¶ *Quod non lædat.*] tale debet esse quodlibet rescriptum, vt neminem lædat, sicut dicitur hic.intelligas de enormi læsione.quia modicam læsionem bene potest præstare rescriptum principis, vt extra de rescript. verbor.sign. quid per totum. & in casu nouale. “Vel etiam si enormiter lædere, ita ex postfacto incipiat timon valet, vt ext. de deci. suggestum. quam cito enim priuilegium recidit ad nonvalet,vt ff.de vul. iniquitatem , statim subſtitu. ex facto. & 63.dist.§.verum. modicam autem læsionem bene potest afferre, vt 12.quæstio.2. bonæ rei. C.de precib. Imper.offer. quoties. ff.locat. habitatores. ff.ne quid in loco publico. l. 1. §. si quis à principe. ff. ne quid in flumi. public.l.1.§. sunt qui putant.quan doque tamen magnam affert læsionem, vt 16. quæstione prima. statuimus. vt dixi supra eadem,in summ.in princip. & ff. de euict. Lucius.

3 Poly.ibid. c.191. i ¶ *Quod non lædat.*] 3 Poly.ibid. Anſ.l.2.c.6. & l.6.c.12.

k ¶*Petenti.*]vt si aliqua quæ nubit consulari viro,petit vt ipse nihilominus consularis dicatur, istud prodest petenti sine læsione alterius, vt ff.de senat.l.vlt. Vel si aliqua perat , vt intra tempus luctus possit nubere,vt ff.de his qui no.infa.l. solet.

l ¶ *Vel crimen.*] in talibus facile exauditur aliquis.35. quæstione 9. veniam.

Dicenti.] Casvs.Quidam conueniebat aduersarium suum coram comite Ioanne per rescriptũ subreptione vel falsis precibus impetratum. quare super hoc consuluit Pelagium Papã, qui respondit, dicens, quòd illa rescripta debent valere, quæ cum iure & ratione concordant ea vera, quæ per subreptionem, vel per falsas preces impetrantur , impetrantibus prodesse non possunt.

a ¶*Subreptione.*] cum distinctione, vt extra de rescript. super litteris.

RESCRIPTA.Casvs.Quia supra facta fuit mentio de rescriptis, & ideo nunc dicit Grat. quòd cuiuscumque modi sint rescripta, expressam in se debent habere conditionem,si preces veritate nitantur : quia mendax precator carere debet impetratis,& iudices delegati punientur si probationes super falsi suggestione non admittantur. *Adnotationes*, quæ sint fine causæ cognitione. *Pragmaticæ*, cum causæ cognitione.

b ¶*Adnotationes.*]“ad notatio dicitur scriptura quam Imperator proprio animi motu facit de aliquo negotio mengante.

1 Si.22.le.2. Cadnotatio quid sit.

c ¶*Pragmaticæ.*] pragmatica dicitur quæ ventilata est coram Principe,& de hoc facta est scriptura.

1 *Secundum constans con sentit.*] orig. 3 ibid.le.3.

d ¶*Conditionem.*]ext. de rescrip.c.2.

e ¶*Vetuerint.*]ext.de app.ex parte.Ioan.

PRÆSCRIPTIONE.Casvs.Quidam impetrauit rescriptum ab Imperatore dicendo falsum in narratione iuris vel facti, vel tacuit veritatem : vnde quæritum fuit qualiter iudex delegatus procedere debeat. Et respõdet,quòd iudex procedere debet in causa non secundum affirmationem deprecantis, sed secundum veritatis tenorem.Seq.l.patet.

f ¶*Præscriptione.*]id est,exceptione.

g ¶*Opposita.*]ab aduersario.

h ¶*In iuris.*]consuetudinarij:quia dixit aliquid esse consuetudinem ecclesiæ suæ,cum non esset.extra de præben.venerabilis.non enim [i] princeps videtur,quòd in iure præscripto possit mentiri principi, “ cum ipse habeat omnia iura in pectore suo.C.de testa.omnium.

i ¶*Siue in facti.*] quia dixit se appellasse, vel spoliatum fuisse, cum non esset.Ioan.

k ¶*Vetuerint.*]tunc enim appellari potest,licet inhibita sit appellatio,vt ext.de app.ex parte.

ET SI LEGIBVS.Casvs. Quidam impetrauit rescriptum ab Imperatore legibus consentaneum,scilicet vt restituereturcum diceret se spoliatum esse de re aliqua, hoc tamen falsum erat, quæsitum est ergo vtrum tale rescriptum valeat.& respondet,quòd non.& si nimia fuerit improbitas mentientis,etiam extra ordinem puniri debebit. Sequens lex plana est.

l ¶*Consentaneum.*] vt si quis dixerit se spoliatum, & princeps iussit in rescripto ipsum restitui,hoc consonat legibus : & tamen carebit commodo rescripti. contrarium est ꝫ. ead. præscriptione. & extra de æta.& qual.intelleximus.sed omissis multis solutionibus distinguas, vt distinguitur extra de rescrip.super litteris. nec videtur hodie locum habere illa decr.ex parte. extra de rescriptis. quia secundum illam decr.super litteris.non est necesse,quòd conditio illa subintelligatur.

[2] ibi,si in- de.uerit ac ferit. cretus.

m ¶*Mentientis.*]quia per eas diu fatigauit aduersarium suum.

n ¶*Seueritati.*] punitur , vt falsarius [4] , vt ff.de fal.si quis obreptione.

o ¶*Cognoscatur.*]non ab ipso executore,sed ab eo qui delegauit executionem.Et sic non obst.ext.de sent.& re iud.decetero. C.de executor rei iud.si vt proponis.Vel hodie potest distingui illa contrarietas per illam decret.super litteris. vt quandoque cognoscat,quandoque remittat ad superiorem. “Dicunt tamen quidam quòd executor potest cognoscere summatim de incidentibus quæstionibus, sed non de principali iudicio [5], vt ff.de iud.à diuo.§.si super rebus. & talis cognitio nõ facit præiudicium in principali iudicio [6], vt ff.de lib.agno. l.si quis à liberis. & hoc ff. de iud.l.3. §.si vel parens.& quod dicitur extra de sentent.& re iud.decetero. & ibi.l.3. §.si vel parens.& quòd incidentes quæstiones debeant referri ad superiorem,verum est,vt ibi plenarie examinentur. “Vel distingue an delegetur mera iusperdituexecutio, an mista,vt dixi supra secunda,quæstio.sexta. §.sunt quorum.ver.ab executore.vt si delegetur mera executio, tunc quæstio nes incidentes remittantur ad superiorem. & si mista delegatur, tunc potest cognoscere de quæstionibus incidentibus. Sed pone si.C.de iu. data nuda executio (nudã dico executiõem cũ causa præsentem.] *Item Impp.Theodosius,& Valentin.* [¶[3] *Et si legibus consentaneum* [i] *sacrum oraculum mendax precator attulerit , precator careat precibus impetratis : & , si inimia mentientis* [m] *inueniatur improbitas,etiam seueritati* [n] *subiaceat iudicantis.*] *Item Imperator Constantinus.* [¶[4] *Et,si non cognitio, sed executio mandatur, de veritate precum inquiri; oportet:vt.si fraus interuenit,de omni negotio cognoscatur.*[o]] *Item Imp.Anastasius.* [[6] *Omnes cuiuscumque maioris, vel minoris administrationis , vniuersæ nostræ reip. iudices monemus,vt nullum rescriptum,nullam pragmaticam sanctionem, nullã sacram adnotationem,quæ generali iuri,vel vtilitati publicæ aduersa esse videatur,in disceptationem cuiuslibet litigij patiantur proferri: sed generales sacras constitutiones modis omnibus non dubitent obseruandas.*] *Cod.ti. de diuer.rescr.* [7] *Impp.Diocletianus,& Maximianus.* ¶[[Sancimus,vt authentica ipsa atque originalia rescripta , & nostra etiam manu subscripta,non exẽpla eorum insinuentur.] *Imp.Constantinus.* ¶[[8] *Si qua beneficia personalia sine* [p] *die, & consule fuerint de prebensa auctoritate careant.] Imperator Zeno.*¶[[9] *Vniuersa rescripta sue in personam precantium, siue ad quemlibet iudicem manauerint.quæ* † *vel adnotatio,vel quæuis pragmatica sanctio nominetur,sub ea conditione proferri precipimus, si preces veritate nitantur:nec aliquem fructum precator oraculi percipiat impetrati licet in iudicio assueuet* † *veritatem , nisi quæstio* [s] *fidei prenam non intelligitur lex illa de executore,sed de iudice.

1 Decenti sacras iussiones se habere præ manibus,respondimus scire illum oportere,quòd ipse clementissimus princeps generalibus legibus constituerit, illa sacra vniuscuiusque supplicantis desiderio concessa prævalere, & effectui mancipari,quæ cum iuris,& legum ratione concordant: ea vero quæ subreptione [a] ,vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium.

Rescripta,siue sint adnotationes [b] *,siue pragmaticæ* [c] *sanctiones,expressum debent in se habere conditionem* [d] [*Si preces veritate nitantur.*] *Mendax enim precator debet care re impetratis:& quibus scripta dirigantur,* *sunt puniendi,si precum mẽdacia vetuerint* [e] *argui.Vnde Imperator Diocletianus,& Maximianus,& Constantius lib.1.cod.ti.si contra ius, vel vtilitatem publicam.* [¶[2] *Præscriptione* [f] *mentiatorum opposita* [g]*, siue in iuris* [h] *narratione mendacium reperiatur, siue in facti,* [i] *siue in tacendi fraude,pro tenore veritatis , non deprecantis affirmatione , datum iudicem cognoscere debere , & secundum* † *hoc de causa conuenit ferre sententiam.] Item Imperator Constantinus.* [¶[Puniri iubemus decem librarum auri mulcta iudices , qui vetuerint [k] precum argui falsita-

quòd alicui sit mandatum, vt extra de rescript. si quando. & ff.de iud.quæ à præsidibus.

1 Poly.ibid. Anſ.l.4.c.7. “ Epi petitio est per canones limitata.

2 Poly.ibid. Anſ.l.4.c.7.

“ Executio vt exequantur senten est duplex. sciat eam iniustam, vt extra de officio iudic. delegat.pastoralis. ex tra de maio. & obed. omnes. & extra de of fic.iudi.deleg.si quan do. ff.de iudic.si præ tor.& vigesimatertia, quæstion.prima. quid culpatur.in fi.argum. contra. C.si ex fal.instrum.l.iudicati.extra de testib.veniens. Ad hoc dicas,quòd si eui dens est sententiam 8 esse nullam, & per in strumẽta falsa latam, non exequetur eam: aliàs licet sit iniusta, exequetur eam. ff. de iud. l.si prætor. Non obstat.ff.de confeſſ.l. penultim.vbi dicitur, quòd executor potest absoluere illum qui confessus fuit coram eodem iudice se debere fideicõmissum.

3 ibid.le.5. 4 ibid.le.5. 5 ibid.le.4. 6 ibid.le.6. 7 tit.23.leg.3 8 ibid.le.4. 9 ibid.l.7. † *al. quamobrem* † *al. assera t*

nam non intelligitur lex illa de executore,sed de iudice.

OMNES. Casvs. Præcipit Anastasius Imperator in hac lege, vt nullus iudex recipiat in iudicio aliquod rescriptum quod generali iuri vel publicæ vtilitati videat esse aduersum:sed mobis omnibus generales sacras constitutiones conseruet. Sequentes duæ leges planæ sunt,& per se patent.

p ¶ *Aduersa.*]de hoc habes ꝫ.ead.in illa l.rescripta contra ius elicita. Sed si aliquid pro iure allegatur, de quo est enidens , quòd non consonat iuri,remittitur ad superiorẽ,vt ext.de fid.instr.pastoralis.

q ¶*Vt authentica ipsa.*]“tribus modis dicitur scriptura authentica, vel quia adest sigillum episcopi,vt extra de fide instrum. c.1.ext.de fideiuſ.peruenit.Secundo dicitur authentica,quia est apud acta iudicis.Tertio dicitur authentica, si habeat subscriptionem trium testium, vt C.qui pot. in pig.hab.scripturas.

“Authenti ca scriptura quot modis sinuata. C.de testam.publicati.& C.de re iud.gesta. Tertio dicitur dicatur.

r ¶*Sine die.*]vel sine indictione, vt extra de fid.instrumen.inter.dies ideo editur, quia vix aliter posset probari falsum,nisi sciretur dies, vt extra de test.ex tenore.C.de contrahen.stipu.optimam. “nisi enim velit quis probare falsitatem instrumenti, non est exhibendus dies vel consul, ne detur materia fabricandi falsum , vt ff.quemad. testam.aper.l.1.§.vltimo. & ff.de edend.l.1. §.editiones. Vel tunc non est edendus dies cum vult deliberare an velit cedere vel contendere, sed cum vult agere. Hæc tamen est veritas, quòd in communibus instrumentis edendus est dies cum vult deliberare, vt extra de probat.quoniam contra.extra de dilat.præterea. C.de eden. is apud quem. & ff.de edendo. l.prima. §.rationes. sed in propriis non,vt extra de fide instrument.contingit.ff.de edendo,l.prima. §. diem. “in accusationibus enim non cogitur quis diem commissi criminis ponere,vt supra secunda,quæstione vltima,libellorum.Est tamen contra huic.C.de nouo cod.confirm.in fin.Sed istud intelligitur de legibus redactis in authenticum volumen. Item in priuatis instrumentis non requiritur apponi dies , & consul , vt ff.de aqua pluuia arcenda. l.secunda. §.ante penultim. & l.penultima. ff. de pigno.

“Editio fanecianda sine die & consule.

“in accusationib. non cogitur qs diem cõmissi criminis po nere.

VNIVERSA. Casvs. Zeno Imperator statuit in lege hac, vt rescripta , quæ alicui personæ impetranti dantur , vel ad iudicem aliquem transmittuntur, siue sint adnotationes, siue pragmaticæ sanctiones , à nullo iudice recipiantur , nisi facta sint sub hac conditione , si preces veritate nitantur , & quicumque iudices talia rescripta dictauerint vel receperint , reprehendantur , & quicumque talia rescripta scripserint, amissione sui honoris feriantur. *Pragmaticarij* , id est, qui reponunt rescripta. Sequentia tria capitula plana sunt. *Dogmata mandata, interdicta,*pro correctione, & *sanctiones,vel decreta,* pro fide & ecclesiastica disciplina.

s ¶*Nisi quæstio.*]id est,inquisitio veritatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a id est, con ditio ad inquirēdā veritatē appositā, vel con ditio, q̄ d pcibus fidem facit. Lau.

a ¶ *Precum.*] id est, quòd illa conditio sit apposita [a], si preces, &c. hoc tamen non tenet, vt extra de rescrip. ex parte.

b ¶ *Riuilegia.*]que sunt de generali ecclesię statu, vel quæ sunt de articulis fidei. Vel dic quòd non possunt, id est, non debent.

c ¶ *Si quis.*] ¶ *Sit.*] id est, fiat. supra eadem, quæstione prima, generaliter.

d ¶ *Decessorum.*] ¶ *Cōsuluit.*] vt s. 16. quæst. 6. c. vlt. 12. quæst. 2. si quis. & c. si illi.

e ¶ *Corrigere.*] extr. de reb. ecc. alie. vel non. episcopi. extra de prec car. cap. 2.

1 Anſl. 4. c. 2

Q *Vacumque.*] Casvs. Arcadius & Honorius sic statuerunt, vt priuilēgia ecclesiarum à suis concessa parētibus inuiolata seruentur: quoniam in suis temporibus potius volunt addere reuerentiæ quàm diminuere, & potius quæ iam indulta sunt confirmāt, quàm aliquid statuāt de nouo. Quicumque igitur priuilegia ecclesiæ violauerint, puniuntur: qui vero ecclesiæ obremperauerint, ipsius beneficiis perfruentur.

f ¶ *Deseruiunt.*]supra 16. quæstione prima, generaliter.

g ¶ *Addi.*] extra de don. cum dilectus. & cod. ti. c. 1. & de consec. dist. 1. vasa.

h ¶ *Nouum.*]not. statutum non dicitur nouum, licet de nouo præcipiatur, dummodo quandoque fuerit statutum. sic 24. quæst. 1. cap. 1. “ Sicut feudum non dicitur nouum quod de nouo conceditur, dum tamen quandoque fuerit concessum, vt extra de feud. ex parte. nec donatio dicitur noua, licet de nouo adipiscatur quis rei donatę possessionem, vt extra de dona. per tuas.

2 Pol. l. 1. tit. 37. Deusd. p. 4. Anſl. 4. c. 16. & l. 12. c. 3. Iuo p. 5. c. 35.

“ Feudū de nouo cōcessum dicitur quod de nouo conceditur, dum tamen quandoque fuerit concessum, vt extra de feud. ex parte.

SI ECCLESIAE. Casvs. Statuerunt supradicti Imperatores, vt priuilegia ecclesiarum plenissimum semper obtineant vigorem, & quicumque ea vio lauerit, vel neglexerit, viginti librarum auri (sicut etiam olim statutum fuit) condemnatione plectetur: priuilegiis nihilominus in sua remanentibus firmitate. Sequens capitul. planum est. *Documentorum*, id est, instrumētorum. Vel si vult: quia non potest renuntiare his quæ pro communi vtilitate sunt introducta.

3 Deusd. p. 5.

4 in cod. Theod. l. 16 tit. 2. leg. 29.

5 Anſl. 4. c. 16.

i ¶ *Duodecim librarum.*] durior pœna statuitur contra illos qui violant priuilegia ecclesiarum. 16. q. 1. nouarum. in fi. Vel ibi loquitur cum agitur criminaliter, hic cum ciuiliter.

k ¶ *Obtinea nt.*] hic habes, quòd pœna soluta, contractus stat in sua firmitate. sic 12. q. 2. episcopus qui mancipium. & 23. di. quamquam. in fi. ff. de trāsā. qui fidē. C. de fideic. q̄ fideicōmissaria. ar. cōtra, ext. de pœn. fuā. Iniquum enim est, quòd simul habeatur res & pœna. ff. de exc. do. apud Celsum. § Labeo. Sol. si protestatus est se velle contractum remanere in sua firmitate: tunc potest vtrumque peti, alias non. “ Vel distingue an pœna apponatur loco interesse, aut in cō tumaciæ, aut in fraudem vsurarum. Si loco contumaciæ, & reus noluit soluere debitum cum posset, & rem & pœnā præstabit. ff. de collat. l. 2. § fi cum duobus. & ff. de tab. exhib. locum. § cōdemnatio. fi est appositā loco interesse, tunc potest agere quanti sua interest. ff. de act. empt. prædia. Sed si in fraudem vsurarum, tunc non potest, vt ext. de emp. & ven. ad nostram. in fi. & ff. de actio. empt. & ven. Iulianus. § idem Ioan.

“ Pœna an possit peti cum re. 6 i cod. The od. le. 14. in cod. Iustin. tit. de epis. & cle. le. 13.

b Sub. eō distinctiōe ibi dē facta, vt ff. de pe. hæ. nec vllam. § vlt.

l Postea.] ¶ *Documentorum.*] supple maxime: quia est instrumenta nulla esset super hoc facta, non tamen posset retractari contractus. “ Ideo enim fit instrumentum, nō quòd vis cōtractus perficiatur per instrumētum, sed vt facilius possit peri lud probari, vt C. de proba. cum res. Idem est in electione, vt 63. dist. quanto. & sic est in matrimonio, vt 30. q. 5. nostrates. in fi.

“ instrm quare fit.

7 Deusd. p. 5.

SI ERGO. Casvs. Concludit G. ex supradictis breuiter epilogando ea, quæ sunt superius allegata, ostēdens quòd per posteriora priuilegia non potest antiquiori bus derogari, cum etiam si contra illa specialiter aliqua priuilegia fierent, essent pro infectis habenda.

HIS ITA RESPONDETVR. Hæc est 2. pars quæ. in qua ponit diuersos casus, in quibus perditur priuilegium, & primo ponit de specialibus, secundo de generalibus. Ioan.

Casvs. Respondet nunc G. supradictis, dicens quòd ecclesia Romana sua auctoritate priuilegia concessa, pietatis vel necessitatis intuitu in totum vel in partem potest commutare. Nā imminente quandoq; necessitate, propter vitia corrigenda multarū ecclesiarum priuileg

8 ¶ *Priuilegium omnino meretur amitte re, qui permissa sibi abutitur potestate.*]

g 11. q. 3. pri uilegium.

Item Leo Papa epist. 52. al. 54. ad Martianum Augustum.

¶ Priuilegia ecclesiarum nulla debent improbitate conuelli. C. XVII.

iij PRiuilegia [b] ecclesiarū sanctorum patrum canonibus instituta, & venerabilis Nicænæ synodi fixa decretis, nulla possunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari.

1 Anſl. 4. c. 2

Item Nicolaus Papa vniuersali synodo præsidens dixit in concilio Romano, c. vlt.

¶ *Caput hoc extat in concilio Romæ habito in quo Nicolaus Papa primus Thietgandum, & Guntarium episcopos depositit. Quod concilium impressum est Romæ post epistolas ipsius.*

¶ Anathema sit, qui mandata vel decreta Romanorum Pontificum seruare contempserit. C. XVIII.

2 SI quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel decreta pro catholicæ fidei disciplina, pro correctione fidelium, pro emendatione sceleratorum, vel interdictione imminentium, vel futurorum malorum, à sedis Apostolicæ præsule salubriter promulgata cōtempserit, anathema sit [c].

Item Gelasius Cresconio, & Ioanni Metropolitanis episcopis inter cetera.

¶ Statuta priorum successores seruare oportet. C. XIX.

3 DEcessorum statuta, sicut legitima, & iusta, successorem custodire [d] conuenit, ita debet etiam malè facta corrigere [e].

Hinc etiam Arcadius, & Honorius inquiunt [4].

C. XX.

5 QVæcumque à parentibus nostris, diuersis sunt statuta temporibus, manere inuiolata, atque incorrupta circa sacrosanctas ecclesias præcipimus. Nihil igitur à priuilegiis immutetur, omnibusque, qui ecclesiis deseruiunt [f], tuitio deseratur: quia tem poribus nostris addi [g] potius reuerentiæ cupimus, quàm ex his, quę olim præstita sunt, immutari. *Item le.* 30. ¶ Non tam nouum [h] aliquid præsenti sanctione præcipimus, quàm illa, quæ olim videntur indulta, firmamus. Priuilegia igitur, quæ olim reuerentia religionis obtinuit, mutilari sub pœnæ etiam interminatione prohibemus, ita, vt hi quoque, qui ecclesiæ obtemperant, ipsius beneficiis perfruantur. *Iidem le.* 34. ¶ [6] Si ecclesiæ venerabilis priuilegia, cuiuscumque fuerint vel temeritate violata, vel dissimulatione neglecta, commissum duodecim [i] libra rum [i] auri (sicut etiam prius constitutum est) condemnatione plectatur. Ipsaque [k] priuilegia nihilominus plenissimum per omnia obtineant [k] vigorem.

A ¶ Duodecim.] *In lege ipsa tam codicis Theodosiani, quàm Iustiniani legitur,* quinque librarum auri.

b ¶ Ipsaque.] *Hæc vsque ad finem non sunt in lege illa, sed horum loco in Theodosiano habentur istis.* Si quid igitur contra ecclesias, vel clericos per obreptionem, vel ab hæreticis, vel ab huiusmodi hominibus fuerit contra leges impertratum, huius sanctionis auctoritate vacuamus.

Item Pelagius Armentario magistro militum inter cetera.

¶ Non licet pontifici ab ecclesiæ iure discedere, quod documentorum auctoritate firmatur. C. XXI.

7 POsteaquàm ecclesiæ iura, documētorum [l] quoque intercedentium fuerint auctoritate firmata, nullatenus ab his discedendi liberam pōtifex, vel si vult, permittatur habere licentiam.

Si erga priuilegia monasteriorū, vel quarumlibet ecclesiarum auctoritate Leonis, Gregorij, Gelasii, & nonnullorum aliorum Pontificum sanctæ Romanæ ecclesiæ inuiolata seruāt ur: si ea, quæ cōtra leges sunt, pro infectis habenda sunt: si Pōtifex nō habet licentiam discedendi à documentis, quibus iura ecclesiæ firmantur. patet, quòd posteriora priuilegia antiquioribus derogare non possunt, nec eorum auctoritate eis aliqua obiicietur exceptio: cum etiam si contra illa specialiter fierent, pro infectis essent habenda.

2 *Hìa ita respondetur. Sancta Romana ecclesia sua auctoritate, cōgregata valet disiungere, & disiuncta congregare: rationis tamen æquitate considerata. Vnde vel pietatis, vel necessitatis intuitu semel à se concessa valet vel in totum, vel in partem commutare. Pro necessitate namque corrigendorum vitiorum priuilegia ecclesiarum multarum, vel imminuuntur, vel penitus immutantur, siue personaliter, siue generaliter. Personaliter iuxta illud* [8] *Priuilegium omnino meretur amitte re, qui permissa sibi abutitur potestate.*]

Item Siluerius Papa Vigilio episcopo, epist. 2.

priuilegia vel imminuuntur, vel penitus immutantur, siue personaliter fiat hoc, siue generaliter. De primo probat per tria proxi. c. de secundo probat per illud c. ita nos.

Sic decet fidem sanctorum.] Casvs. Docet Siluerius Papa in hoc c. quòd ille qui propria temeritate vsurpat quod nō est sibi concessum, debet amittere quod habebat. Cassum autem sequentis

1 Anſl. l. 6. c. 15. Iuo p. 6. c. 73.

¶ Quod habet amittat, qui quod non accepit, vsurpat. C. XXII.

1 SIc decet fidem sanctorum patrū in ecclesia seruari catholica: vt, quod habuit amittat [a], qui improbabili temeritate, quod nō accepit, assumpserit.

Item Simplicius Papa, epist. 2. Ioanni episcopo Rauennatensi post pauca, quibus ab illicita eum ordinatione prohibuit.

¶ Priuilegium amittit, qui sua potestate non legitime vtitur. C. XXIII.

2 DEnuntiamus autem, quòd si posthac quidquam tale præsumpseris, & aliquem seu episcopum, seu presbyterum, seu diaconum inuitum [b] facere forte crediderīs, ordinationes tibi Rauennatis ecclesiæ, vel Æmilienſis noueris auferendas.

Item Leo Papa, epist. 85. alias 87. ad episcopos Africanos.

¶ Ius ordinandi amittunt, qui immeritum consecrant. C. XXIIII.

3 SI qui episcopi [c] talem consecrauerint sacerdotem, qualem esse non licet, etiam si aliquo modo damnum proprij honoris euaserint, ordinationis tamen ius vlterius non habebunt, nec vmquam ei sacramento intererunt, quod, neglecto diuino iudicio, immerito præstiterunt.

Generaliter, veluti dum ciuitati episcopalis dignitas perpetuo subtrahitur, quæ suos episcopos interimere consuenit.

Vnde Gelasius Papa scribit.

¶ Episcopalis dignitas ciuitati subtrahitur, quæ suos præsules interemit. C. XXV.

4 ITa nos Scyllacænorum † cædes geminata pontificum, horrendi criminis atrocitate confudit, vt diu constitutio nostræ deliberationis hęsitaret: dum & ingerere quempiam parricidalibus exemplis detestaremur antistitem, & ecclesiam vtcumque destitutam non vsque adeo iudicaremus relinquendam. Quapropter iam velut vsum [d], consuetudinemque sacrilegam declinantes, eatenus religioni duximus consulendum, vt parochiæ vice ab extrinsecus positis sacerdotibus gubernetur, quæ ibidem commanentes ferro didicit necare pastores, inauditoque facinore (quod etiam in illis prouinciis nusquam prorsus legitur accidisse, quæ bellorum continuis, diuersisque incursionibus affliguntur) hæc sit reperta ciuitas, quæ præsules ministrantes sibi fidei Christianæ sacramenta sine persecutore prosternat. Curandū est igitur, vt illic funesta pernicies cessatione propriorum sanetur antistitum, atque ita saltem furoris tanti materia subtrahatur, si, in quam hæc possit acerbitas perpetrari, consistens ibidem persona defuerit: eoque modo vel illa ciuitas, dum in quos desæuiat, non habebit, ab huiusmodi temeritate desistat, vel aliis imitandi contagia dira non præbeat. Egeat ergo episcopalibus [e] subsidiis sibimet aliunde pensandis †, quæ sacram in suo gremio collocatam fuso cruore deliter maculat sanguine dignitatem: quia in vtroque [f] hac est vltione plectenda, siue instinctu domestico, seu furiis incitata nefas hoc committit externis §. Præbeat ergo dilectio vestra in hoc statu positæ ministerium visitationis [h] ecclesię: &, aut conueniendo pariter, aut vicissim, prout qualitas rerum, causaque poposcerit, diuina ministeria † repræsentet ingratis: ne cum deuitamus zizania, Dominica videamur præterire frumenta.

¶ *In Polycarpo, & apud Anselmum, & Iuonem continuo sequitur, c. cōperimus.*]. de consecrat. dist. 2.

3 [5] *Hosti litatis quoque, vel paupertatis necessitate episcopales sedes, vel mutātur, vel duæ in vnam* [i] [6] *rediguntur, sicut supra in iij. de mutatione episcoporum beatus Gregorius fecisse legitur. Nō ergo priuilegia ecclesiarum sic inuiolata permanere censentur, vt quibus-*

“ vbi dicitur, quòd delictum prælati non redundat in ecclesiæ damnum. sed potest dici, quòd hic ecclesia non damnificatur in rebus, licet damnificetur in honore. de delicto quod consistit in omittendo, non est dubium quin redundet in damnum ecclesiæ. vt 16. quæ. 3. placuit.

“ plari delictū ad ecclesiæ damnū.

b Vel dic vt supra, troque, seu furiis, scdm Hug. & L.

f ¶ *In vtroque.*] id est, pro vtroque episcopo interfecto [b].

g ¶ *Externis.*] id est, suggestionem extraneorum.

h ¶ *Visitationis.*] sic ergo episcopi vicini supplent defectum vicinorum episcoporum, vt 7. quæstio. 1. pontifices. & 65. distinct. si forte.

HOSTILITATIS. Hæc est tertia pars quæstio. in qua magister soluit & bene secundum Ioan. de Fant.

Casvs. Iste §. in tres partes diuiditur. In prima dicitur, quòd Papa non solum propter crimen sua auctoritate priuilegia ecclesiarum potest auferre vel diminuere, sed etiam propter hostilitatem, vel pauperatem episcopales sedes mutare potest, vel duas in vnam redigere, exemplo B. Gregorij. Non ergo sic in telliguntur priuilegia ecclesiarum permanere inuiolata, vt Apostolicus eis derogare non possit: sed sic debent intelligi permanere inuiolata, vt præter auctoritatem Papæ nulli liceat contra ire. In secunda parte obiicit huic conclusioni. cap. Symmachi Papæ, vbi innuitur, quòd possessiones ecclesiæ, quæ dantur clericis, vel peregrinis causa necessitatis, vel religionis, vel pietatis intuitu, non possunt ab eis possideri perpetuo, sed ad tempus. Sed huic obiectioni duplicem Gra. solutionem adhibet. Prima est, vt clerici, & peregrini illas possessiones ad tempus debeant possidere, monasteria vero perpetuo. Secunda est, quia sicut clerici vel peregrini cessante necessitate coguntur dimittere, sic & monachi cū cessas. sic monachi cū à religione cessauerint, priuilegiis exuūtur, quæ religionis in tuitu eis concessa videntur. In tertia parte dicitur, quòd priuilegia monachorum in eo casu intelliguntur esse concessa, quòd aliis ecclesiis non derogetur: videlicet vt decimationes noualium nulli quondam assignatas auctoritate priuilegiorum sibi teneant, vel si propter paupertatem, vel instantem necessitatem monachis consuli non potest nisi derogetur priuilegiis aliorum, & ita eorum subueniendo inopiæ, vt ipsi ratione priuilegiorum non fiant diuites, & baptismales ecclesiæ destruantur. Secunda pars incipit ibi, *Sed obiicitur.* Tertia ibi, *Priuilegia ergo. Alioquin*, id est, *aliter*, id est si non posset derogare priuilegiis aliorum, ad paucitatem reducerentur: quia non fierent nouæ, & aliæ destruerentur.

5 7. q. 1. c. pa ritate coguntur dimittere ecclesias. & c.

6 7. q. 1. c. tē porales. & c. temporis. & 16. q. 1. ca. & temporis.

i ¶ In *vnam.*] vt decimasexta, quæstione prima. & temporis.

† *al. dependit*

† *al. mysteria*

a ¶*Possessiones.*]16.q.1.possessiones.

b ¶*Cessauerint.*] "arg. quòd si priuilegium aliquod datur ex causa, vel ratione religionis, vel ratione paupertatis, vel alia de causa: quòd cito cessat causa, cessat & priuilegium, vt ext. de verb. sig. abbate. in fi. ext. de deci. suggestum. 16.q.1. generaliter. & inst. de autho. tut. §. vlt. & ff. de iud. l. 2. §. legatis. & C. de testa. mili. l. vlt. & inst. de pup. sub. §. qua ratione.

c ¶*Nulli.*] hoc non est verũ: quia si illud nouale fuit in alicuius territorio, ad illũ tantum spectabit. sed si in nullius parochia fuerit, episcopus potest assignare cui voluerit, vt ext. de deci. quoniam.

d ¶*Penitus.*] 3. li. 2. q. 2. bonæ rei. Ioan.

Vidam sacerdos.] Casvs. Expedito tractatu de priuilegiis, supponitur causa 26. in qua tractatur de diuinationibus, & reconciliatione excommunicatorum: & de pœna morientium. Quæ omnia vt melius pateant, Grat. more soli to thema proponit, de quo septem surgunt quæstiones.

Visum.] Casvs. Hic propo nitur prima quæstio: in qua quæritur, quid sit sortilegium: quæ quæstio soluitur j. c. 1.

Sortilegi.] Casvs. Quæritum fuit ab Isidoro qui dicantur sortilegi. Qui respondet dicens, quòd illi dicũtur sortilegi, qui artẽ diuinationis profitentur per sortes, quæ vocantur sortes Apostolorum, vel per quancumque aliam scripturã futura promittunt.

†*al. parochitanæ*

e ¶*Profitentur.*] "Qui tales consuluit, pœnitentia punitur v. anorum, vt j. c. q. 5. qui diuinationes. Ipsi autem facientes huiusmodi artes tantum pœnitentia vnius anni videntur puniendi, vt ext. de fortil. c. 2. sed istud intellige esse dispensationem. secũdum legem autem ipse maleficus punitur capite, vt C. de male. & ma. l. nemo. Ioan.

"sortilegos cõsulentes, & ipsi sortilegi quali ter puniun tur.

Vòd autem.] Hæc q. diuiditur in tres partes. In prima probat sophistice, quòd nullum est peccatum exquirere sortes tempore necessitatis. Secunda ibi, *His ita.* Tertia ibi, *Hæc autem.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur 2. q. qua quæritur vtrum sit peccatum

dam de causis intervenientibus Apostolica auctoritate ei derogari non possit: alioquin multitudo ecclesiarum ad paucitatem redigetur, cum innumeræ ecclesiæ in diœcesibus aliarum frequenter conditæ inueniantur. seruentur ergo priuilegia ecclesiarum cunctis inconcussa temporibus: ne videlicet præter eius auctoritatem, à quo data sunt, contraria liceat ire alicui. ¶ *Sed obiicitur illud Symmachi Papæ. [Possessiones, quas vnusquisque ecclesiæ suo reliquit arbitrio, &c.] quæ supra in titulo de alienatione rerum ecclesiasticarum leguntur adscripta. Vnde datur intelligi, quòd ea, quæ de iure vniuscuiusque ecclesiæ, vel necessitatis, sicut peregrinis, vel pietatis intuitu, sicut religiosis domibus conferuntur, non perpetuo, sed temporaliter ab eis, quibus conferuntur, sunt possidẽda. Quanquam illud Symmachi ad necessitatis initium, non ad pietatis prospectum possit referri: videlicet, vt ea, quæ peregrinis, vel captiuis largiri necessitas suasit, non ea, quæ religiosis domibus ob quietem religiosæ conuersationis concessa sunt, prohibeantur perpetuo possideri. Vel potius de vtrisque intelligendum est: videlicet, vt sicut necessitatem patientes cessante necessitate beneficiis renuntiare coguntur, quæ eis miserationis indulsit intuitus, sic religiose viuentes, cum à religione cessauerint, priuilegia exuantur, quæ religiosa conuersatio meruit. Priuilegia ergo, quæ religiosis domibus conferuntur, vel in eo casu accipienda sunt, in quo ita eis consulitur, quòd nulli aliquid derogatur, videlicet, vt ex noualibus, quorum decimationes nullis assignatæ fuerant, priuilegiorum auctoritate decimas aliquibus persoluere non cogantur, vel, si propter instantem temporis necessitatem eis consuli non potuit, nisi aliis derogetur, ita priuilegiorum auctoritas videatur esse seruanda, vt eorum subueniatur inopiæ, non vt suarum diuitiarum augmento, & possessionum non modica extorsione porrecta, hæ prisonales, seu parochiales* †*ecclesiæ pennus destruantur.*

†*al. ecclesiæ pennus*

CAVSA XXVI.

Vidam sacerdos fortilegus esse, & diuinus conuincitur apud episcopũ: correctus ab episcopo noluit cessare: excommunicatur: tandem agens in extremis, reconciliatur à quodam sacerdote episcopo inconsulto: indicitur sibi pœnitentia sub quantitate temporis canonibus præfixa.

1 *Hic primum quæritur, qui sint sortilegi.*
2 *Secundo, an sit peccatum esse sortilegum.*
3 *Tertio, à quibus genus diuinationis sumpsit exordium.*
4 *Quarto, quot sint genera diuinationis.*
5 *Quinto, an sortilegi, vel diuini sint excommunicandi, si cessare noluerint.*
6 *Sexto, an excommunicatus ab episcopo possit reconciliari à presbytero, illo inconsulto.*
7 *Septimo, si morientibus est indicenda pœnitentia sub quantitate temporis.*

inquirere veritatem per sortes. Et respõdet quòd sic. primo tamen probat quòd non est peccatum. & hoc probat in hoc §. quinque rationibus vel auctoritatibus, quæ facile in hoc §. discernuntur. De hoc tamen plenius inuenitur in summa huius quæstionis in apparatu. Seq. autem c. planum est.

QVÆSTIO I.

Vi sint sortilegi, Isidorus diffinit Etymologiarum libro octauo, capitulo nono, ita dicens.

¶Qui sint sortilegi. C. I.

2 SOrtilegi sunt, qui sub nomine fictæ religionis per quasdam, quas sanctorum sortes vocant, diuinationis scientiam profitentur e, aut quarumcumque scripturarum inspectione, futura promittunt.

QVÆSTIO II.

1. Ips

Vòd autem sortes f exquirere peccatum non sit, & exemplis, & auctoritatibus probatur. Cum enim Achor g † *de anathemate furtim subripuisset, & ob eius peccatum populus cæsus apud Nay* h *hostibus terga dedisset, præcepit Dominus Iosue, vt sortibus exquireret, quo peccante populus in manibus hostium cadere meruerat. Iosue præceptum accipiens misit sortes, primum super tribus, deinde super familias, demum super personas: & ita cecidit sors super Achor. Saul quoque* i *cum pugnans contra Philistæos iurasset se interfecturum, quicumque ante solis occasum de populo comederet, sorte deprehendit Ionatham filium suum mel comedisse, quod ceptro acceperat: quem cum morti tradere vellet, populo supplicante reuocauit sententiam. Ionas quoque cum à facie Domini fugeret, à nautis sorte deprehensus, in mare deiectus, & à ceto est absorptus. De Zacharia etiam legitur, quòd sorte exiit, vt incensum poneret. Matthias vero à beato Petro sorte in Apostolatum, & Iudæ successor eligitur. Quod ergo antorum exemplis probatur, patet malum non esse.*

†*al. Achan*

Vnde etiam Augustinus ait in lib. psalmorum, in psal. 30 concione 2. ad verſ. [In manibus tuis sortes.]

C. I.

3 SOrs non aliquid mali k est, sed res est in dubitatione humana diuinam indicans voluntatem.

2 *His ita respondetur. Antequam Euangelium claresceret, multa permittebantur, quæ tempore perfectioris disciplinæ penitus sunt eliminata. Copula namque sacerdotalis, vel consanguineorum nec legali, nec Euangelica, vel Apostolica auctoritate prohibetur: Ecclesiastica tamen lege penitus interdicitur. Sic & sortibus nihil mali inesse monstratur, prohibetur tamen fidelibus, ne sub hac specie diuinationis ad antiquos idololatriæ cultus vedirent.*

Vnde quibusdam constellationes, & futu-

f ¶ *Sortes.*] "nota, q sortes quædam sunt licitæ, quædam illicitæ. Illicitæ sunt quæ fiũt per magicas incantationes: vel quæ fiunt ad exercendas vanitates aliquas. Vel quæ fiunt ad inquirenda aliqua occulta, vt 5. c. hi qui. & c. illud. Sed quæ fiunt necessitatis causa, non sunt illicitæ, vt si contentio esset de electione aliquorum, & esset paritas vtrinque in omnibus, exẽplo Matthiæ possunt fieri sortes a. vt j. ea. non exemplo. & q. 5. non licet. cum enim non supereſt humanũ auxilium, tunc possimus recurrere ad diuinũ auxilium. vt 22. q. 2. quæritur. & in dubiis secundum leges ad sortes decurritur, vt ff. de iud. sed cum ambo. C. comm. de le. si duobus. & Augu. scripsit b quibusdam, cum ciuitas esset obsessa, & dubitaret clerus qui debere nere: quòd sorte illud esset dirimendum.

"sortes sũt in duplici differentia.

a Adde an sit aliqd diremẽdũ sortes, not. l. Lin tribus. &l. seq. ff. d le. 3. &l. 2. cũ gl. & no. p. Bar. C. q8 & gl. 4. pars. h. in.

†*al. de hoc fatus per Arch. j. c. prox.*

g ¶ *Achor.*] historiam habes 1. que. 4. 5. item peccato achor. & Iosue 7.

1. Reg. 14.

h ¶ *Nay.* Sciuitatem.

i ¶ *Saul quoque.*] hoc habes 22. q. 2. 5. ite op ponitur.

k *Sors.*] ¶ *Mali.*] in sui natura non est mala: tamen ptohibetur, quia propter affiduitatem labitur talis in idololatriam: sicut est in iuramento. vt 5. vt 22. q. 1. & iurabunt. Io.

Act. 1.

Luc. 1.

HIS ITA RESPONDETVR. Hæc est 2. pars que. in qua probat contrarium per 9. auct. sanctorum. Io. de Fant. Casvs. Hic respondet Grat. allegatis dicens quòd in veteri testamento multa permittebantur, s. fortilegia & alia: quæ hodie nõ permittuntur. Nam in veter. testam. permittebatur copula sacerdotalis, vel consanguineorum: quæ hodie est penitus interdicta. sic & fortilegiũ prohibetur, nõ quòd fortibus insit aliquid malis: sed quia sub ipsa cie diuinationis ad cultũ idololatriæ peruenitur. Et quòd sortilegia sint prohibita probatur auctoritate Apostoli. Idem seruat catholici de astronomia, vel astrologia.

Vel hoc in tellige scds antiqua pa qũ nõ erant prohibita, incundũ Lat.

3 Pann. l. 8. c. 77.

QVOD AVTEM. Casvs. Nunc probat

bat G. & sortibus credi non dẽt. & ad hoc inducit sequentia c.

Gal. 4.

On statim.] Casvs. Docet Hie. in hoc c. q̃ non ideo sortibus credere debemus, quia Ionas est per sortẽ in vitio deprehẽsus, & Matthias in Apostolũ electus.

a ¶ *Ionæ.*] qa hoc fuit diuina inspiratione factum. vt 14. q. 5. dixit.

uno par. 11. c. 21. Pan. l. 8 c. 73.

Hi, qui.] Casvs. "Quidã per quosdam versiculos psalterij vel Euangelij diuinabant futura: quare quæ fuit Ianuarius ab Aug. vtrum hoc sit faciendum? & resp. q nõ: minus tamen malum est hoc facere, quàm consulere dæmones.

Act. 1.

a Adde q nit exempla, quæ in ipsa littera facile deprehendes. In secunda parte dicitur, quòd da diuinatio est fornicatio, in qua diuinatione, etsi vera dicuntur quandoque, vt exemplo imaginis Samuelis, & mulieris ventriloquæ, i. dæmoniacæ, non tamen propter hæc fortilegia, vel talia sacrilegia sunt faciẽda, sed reprobanda penitus. *Ansulæ.* i. annuli. Secunda pars incipit ibi, *Hoc autem.*

Adde q̃ dup. sunt fãcti. quæ sunt diuinatio. ctio. ne. fam. etc.

a Malũ mibi permittitur vt mihi cuitur.

b ¶ *Potius.*] "quia per mittitur minus malum, vt euitetur malius malum, vt 33. q. 2. si quod verius. & 22. q. 1. cõsidera. & est similis modus loquendi. 1. q. 1. iudices a.

1 Ioa p. 11. c. 99. Pann. l. 8. c. 74.

a Ioa p. 11. c. 99. Pann. l. 8. c. 74. alitæ est cõparatiua positio, douanor. 5. 3. dist. c. vlt.

On exemplo.] Casvs. Quidam exemplo Matthiæ & exemplo Ionæ fortibus vtebantur: sed Beda ostendit, q̃ illud non est trahẽdum ad consequentiam, quod probat auctoritate Hier. si tamen aliquis in necessitate hoc putauerit faciendum, sciat Apostolos hoc non fecisse nisi fratribus collectis, & precibus fusis vel porrectis ad Deum. Seq. c. patet.

†*al. Honorat. de hoc fatus per Arch. j. c. prox.*

3 l. ead. non ostium. Pan. l. 8. c. 78.

b Vide qd not. 5. 1. q. 1. fiat. & ff. de reg. iuris. l. semper. in fi.

c ¶ *Cum priuilegia.*] 16. q. 1. hinc est. 5. 1. & 3. dist. 3. priuilegia b.

Illud quod.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit Aug. q̃ facta hominum partim sunt superstitiosa, & partim non: & de superstitiosis multa ponit exempla, quæ in

Act. 1.

Luc. 1.

orum signa custodientibus Apostolus ait [Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos. Vnde timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis.] Sic & Astronomia, seu & Astrologia apud catholicos in desuetudinẽ abiit: quia dum propria curiositate hiis nimis erant intenti, minus vacabant his, quæ saluti animarum erant accommodata. Quòd autem sortibus credi non oporteat, Hieronymus testatur scribens super Ionam, c. 1.

¶ Exemplo Ionæ, vel Matthiæ non oportet sortibus credi. C. II.

1 NOn statim debemus sub exemplo Ionæ a, sortibus credere, vel illud de Actibus Apostolorum huic testimonio copulare: vbi sorte in Apostolatum Matthias eligitur: cum priuilegia a singulorum non possint legem facere communem.

a ¶ Cum priuilegia.] *Hæc vsque ad finẽ sunt addita ex B. Hieronymo. Referuntur enim à Beda ex eodem infra ea. c. non exemplo.*

Item Augustinus ad inquisitiones Ianuarij, epist. 119.

¶ Ad sæcularia negotia, diuina oracula non sunt conuertenda. C. III.

2 HI, qui de paginis Euangelicis sortes legunt, etsi optandũ est, vt id potius b faciant, quàm ad dæmonia consulenda concurrant: tamen etiam ista mihi displicet consuetudo, ad negotia sæcularia & ad vitæ huius vanitatem, propter aliam vitam loquentia oracula diuina velle conuertere.

b Sub. i. epi. ad Honorat. de hoc fatus per Arch. j. c. prox.

Item Beda super Actus Apostolorum, ad cap. 1.

¶ Exemplo Matthiæ, vel Ionæ non est indifferenter fortibus credendum. C. IIII.

3 NOn exemplo Matthiæ, vel quòd Ionas propheta sorte deprehensus sit, indifferenter fortibus est credendum: cum priuilegia singulorum (vt Hieronymus ait [4]) communẽ legem facere omnino non possint. *& infra.* ¶ Si qui tamen necessitate aliqua compulsi Deum putãt fortibus exemplo Apostolorum esse [5] consulendum, videant hoc ipsos Apostolos non nisi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deum fusis egisse.

De diuinis vero scribit Augustinus libr. 5. super Deuter. c. 19. ita dicens.

¶ Non sunt obseruanda quæ à diuinis præcipiuntur, quamuis ea contingant, quæ ab eis prænuntiantur. C. V.

6 INtelligi voluit Dominus etiã illa, quæ à diuinantibus non secundum Deum dicuntur, si acciderint quæ dicuntur, non accipienda sic, vt fiant quę præcipiuntur ab eis, aut colantur quæ colũtur ab eis.

Idem in lib. 2. de Doctrina Christiana, c. 19. 20. & 21.

¶ Institutiones hominum quæ sint superstitiosæ, vel non. C. VI.

7 ILlud, quod est secundum institutiones hominum, partim superstitiosum non est. Superstitiosum est, quidquid institutum est ab hominibus ad facienda, & colenda idola pertinens, vel ad colendam sicut Deum creaturam, partemve vllam creaturæ, vel ad cõsultationes, & pacta quædam significationum cum dæmonibus placita, atque fœderata, qualia sunt molimina magicarũ artium: quæ quidem commemorare potius quàm docere assolent poetæ. [8] Ex quo genere sunt, sed quasi licentiori d vanitate, Aruspicum, & Augurum libri. Ad hoc genus pertinent omnes etiam ligaturæ, atque remedia, quæ medicorum quoque disciplina condemnat, siue in præcantationibus, siue in quibusdam notis, quas charactères vocãt, siue in quibusdam rebus suspendendis, atque ligãdis, vel etiam saltandis quodammodo, non ad temperationem corporum, sed ad quasdam significationes, aut occultas, aut etiam manifestas: quæ eminentiori † e nomine Physicam vocant, vt quasi non superstitionem † implicare, sed naturæ prodesse videantur: sicut sunt inaures in summo aurium singularum, aut de struthionum ossibus ansulæ in digitis, aut cum tibi dicitur sin gultiẽti, vt dextera manu sinistrum pollicem teneas. His adiunguntur millia inanissimarum obseruationum: si membrum aliquod salierit, si iunctim ambulantibus amicis lapis, aut canis, aut puer medius, interuenerit. *& infra.* ¶ Hinc sunt etiam illa, limen calcare, cum ante domum suam transit: redire ad lectum, si quis, dum se calceat, sternutauerit: redire domum, si procedens offenderit: cum vestis à soricibus rodi tur, plus timere suspicionem futuri mali, quàm præsens damnum dolere. ¶ [9] Neque illi ab hoc genere su perstitionis pernicioſæ segregandi sunt, qui olim Genethliaci propter natalium dierum considerationes, nunc autem vulgo Mathematici vocantur. Nam & ipsi, quamuis veram stellarum positionem, cum quisque nascitur, consectentur, & aliquando etiam perue stigent: tamen q̃ inde conantur, vel actiones nostras, vel actionum euenta prædicere, nimis errant, & venduntimperitis hominibus miserabilem seruitutem. *& infra. c. 23.* ¶ Hoc autem genus fornicationis animæ salubriter diuina scriptura non tacuit, neque ab ea sic deterruit animam, vt propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur à profeſoribus eorum: sed etiam si dixerint vobis, inquit, & ita euenerit, ne credatis eis.] Nõ enim quia imago Samuelis mortui Sauli regi vera prænuntiauit, propterea talia sacrilegia, quibus illa imago præsentata est, minus execranda sunt: aut quia in Actibus Apostolorũ femina ventriloqua f verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideo Paulus apostolus pepercit illi spiritui ac non potius feminam illius dæmonij correptione, atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi vel nugatoriæ, vel noxiæ superstitionis ex quadam pestifera societate hominum, & dæmonum, quasi pacta infidelis & dolosæ amicitię cõstituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano.

Deut. 13.

1. Reg. 28.

Act. 16.

Idem in libro de ciuitate Dei [10].

10 Hi in lib. Rab. d mag. præstigiis.

¶ Non est vita, sed mors, inquisitio, vel curatio, quæ à diuinis, vel magicis expetitur. C. VII.

11 Burc. l. 10. cap. 41. Iuo p. 11. c. 66.

QVi sine Saluatore salutem vult habere, & sine vera sapientia æstimat prudentem se fieri

Universidad de Deusto
Biblioteca

sapientes. sed Aug. ostendit, q̄ tales cæci sunt, & dementes. & quicūque diuinationi bus intendunt, nisi se correxerint, æternaliter morientur: quia vanitas magicarū artiū per dæmones est inuēta. psalmista dicente: Omnes dij gentiū dæmonia. & iunitur ibi auctoritas prophetæ, & quæ postea sequuntur sunt verba Aug.

Psal. 95. [a] Sciētia alia qua an sit à diabolo, vt 7. ea. q. 5.

[a] *Angelorum.*] "ergo aliqua est scientia à diabolo, vt 7. ea. q. 5. episcopi. in prin. arg. cōtra 8. 37. dist. 8. hinc etiam. vbi dicitur, q̄ à diuinis scripturis ois scientia sūpsit initiū.

1 Isid. l. 8. etymol. c. 9.

[a] Sed nūqd est licitū vti arte notoria dicq; pars notoria omnino est illicita, & christiano fugiēda. hæc ēm ars est p q̄ q̄dā nituntur acqrere scientia, sed omnino ineffi cax est, & fiūt ibi q̄dā pacta illicita cū dæmonibus. secūdùm Th.

† *al. inuocationes*

2 Iuo p. 11. c. 20. Pann. l. 8. c. 79.

3 Origenes homil. 5. ad l. 9. c. 5. Iosue.

1. Cor. 6. Ephes. 1.

† *al. baptismi circumcisionem*

"circūcisio fuit facta in deserto.

† *al. sacrilegia*

Illos planetarios.] Casvs. Dicit Aug. in hoc cap. q̄ qñ ipse erat hæreticus, sæpe planetarios consulebat, quos homines vocāt mathematicos: q̄ ideo faciebat, quia ab eis nullū sacrificiū & nullæ preces ad aliquem spiritum ob diuinationem dirigerentur. hoc tamen quod faciebat, erat dānabile. Sic mihi Bar. Brix. videtur cā sus iste ponēdus, quē ab alio positū non inueni. & posses etiam dicere q̄, id est quia, vel sicut posui in casu.

Sed & illud.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponit Hier. verba Apostoli, q̄ fornicatur, in corpus suū peccat. & dicit q̄ illa verba possunt intelligi non solum de corpore carnali, sed etiā de corpore spirituali, quod est ecclesia, q̄ corpus maculatur, cū per vnum membrū in omne corpus macula diffunditur, i. cum per vnū hominem præstatur ceteris exēplum delinquēdi. In secūda parte ostēdit quod sit opprobrium Aegypti, & dicit q̄ obseruare auguria & diuinatiōes quæ in Aegypto sunt inuēta, ad quæ nullus homo dēt recurrere post baptismā: quod si quis fecerit, opprobrium secum portābit Aegypti. Secunda pars est ibi, *Ist & illud.*

b *Illud.*] tangit illud quod legitur in Iosue, quia populus circumcilus fuit à tempore Abrahæ vsq; ad illud tempus quo populus exiuit de Aegypto, "sed postea non fuerūt circumcisi. xl. an. quib. fuerūt in deserto, sed cū transierunt Iordanem, denuo præceptum fuit, vt vnusquisque circumcideretur, quod factum est. & dixit dominus Iosue: *aut si ipsum quod oblatum fuerat, à nobis ignorantibus sumi contigerit, ideo credamus nos deliquisse.*

Vnde Aug. ad Publicolam, epist. 154.

¶Non ideo reliqua sunt immunda, quia ab area, vel torculari aliquid ad dæmonum sacrificia tollitur. C. X.

[4] Si de area, vel torculari tollatur aliquid ad sacrificia dæmoniorum sciente Christiano, ideo peccat, quia† fieri permittit, vbi prohibendi potestas est [c]. Quòd si factum nō comperit, aut prohibendi potestatem non habuit, vtitur mundis reliquis fructibus, vnde illa sublata sunt.

4 Iuo p. 11. c. 98.

† *al. si*

Item Ambrosius in primam epistolam ad Corinthios, ad c. 10.

¶Immunis est à reatu, qui emit, quod nescit idolis immolatum. C. XI.

[5] Licet aliquid pollutū sit per accidētiam, id est, oblationē idoli [d], cum hoc tamen nescit, qui emit, nullum patitur scrupulum, & apud Deum immunis est.

5 Iuo p. 11. c. 96.

QVÆSTIO III. & IIII.

1. ps. [A] *Quibus autem genus diuinationis exordium sumpserit, vel quot sint genera eius, Augustinus exponit in libro de natura† dæmonum ita dicens [e].*

† *al. diuinatione*

¶De multiplici genere diuinationis. C. I.

[7] Igitur genus diuinatiōis à Persis [A] fertur allatū. Varro autem dicit diuinationis quatuor esse genera, terram, aquam, aerem, & ignē: hinc geomantiam, hydromantiam, aeromantiam, pyromātiam dicta autumat. Diuini dicti sunt, quasi Deo pleni. Diuinitate enim plenos se esse simulant, & astuta quadam fraudulentia hominibus futura coniectant. Duo autē sunt genera diuinationis, ars, & furor. Incantatores vero vocati sunt, qui artem verbis peragunt. Arioli vocati sunt, propterea quod circa aras idolorum nefarias preces emittunt, & funesta sacrificia offerūt, hisque celebritatibus dæmonum accipiunt respōsa. Haruspices nūcupati, quasi horarū inspectores: Dies enim & horas in agendis negotiis, operibusque custodiunt: & quid per singula tēpora obseruare debeat homo, intēdunt. Hi etiam exta pecudū inspiciūt, & ex eis futura prędicunt. Augures sunt, qui volatus auium, & voces intēdunt: aliaque signa rerū, vel obseruationes improuisas hominibus occurrentes ferunt. Idem sunt & auspices: Nam auspicia sunt, quæ iter facientes obseruant. Dicta autem sunt auspicia, quasi auium spiciа†, & auguria quasi auium garria, id est, auium voces, & linguæ. Item augurium, quasi auigerium, quod aues gerunt. Duo sunt autem genera, terram, aquam, aerem, & ignē: hinc geomantiam, hydromantiam, aeromantiam, pyromātiam dicta autumat. Diuini dicti sunt, quasi Deo pleni. Diuinitate enim plenos se esse simulant, & astuta quadam fraudulentia hominibus futura coniectant. Duo autē sunt genera diuinationis, ars, & furor. Incantatores vero vocati sunt, qui artem verbis peragunt. Arioli vocati sunt, propterea quod circa aras idolorum nefarias preces emittunt, & funesta sacrificia offerūt, hisque celebritatibus dæmonum accipiunt respōsa. Haruspices nūcupati, quasi horarū inspectores: Dies enim & horas in agendis negotiis, operibusque custodiunt: & quid per singula tēpora obseruare debeat homo, intēdunt. Hi etiam exta pecudū inspiciūt, & ex eis futura prędicunt. Augures sunt, qui volatus auium, & voces intēdunt: aliaque signa rerū, vel obseruationes improuisas hominibus occurrentes ferunt. Idem sunt & auspices: Nam auspicia sunt, quæ iter facientes obseruant. Dicta autem sunt auspicia, quasi auium spiciа†, & auguria quasi auium garria, id est, auium voces, & linguæ. Item augurium, quasi auigerium, quod aues gerunt. Duo sunt autem genera,

Idem confessionum, lib. 4. c. 3.

¶Christiana, & vera pietas planetarios expellit, & damnat. C. VIII.

[2] Illos planetarios, quos mathematicos vocant, plane consulere non desistebam: q̄, quasi nullum esset sacrificium, & nullæ preces ad aliquem spiritum ob diuinationem dirigerentur. Quod tamē Christiana, & vera pietas consequenter repellit, & damnat.

Item Hieronymus [3].

¶Cultura est idololatrię, auguria seruare, & stellarum requirere cursus. C. IX.

Sed & illud [b] adde, quoniā qui fornicatur, in corpus suū peccat, non istud corpus solum, quod templum Dei effectum est, sed & illud quod dicitur, quia omnis ecclesia corpus Christi est. Et in omnem ecclesiam videtur delinquere, qui corpus suum maculauerit: quia per vnum membrum macula in omne corpus diffunditur.

1. Cor. 6. Ephes. 1.

¶Est & illud opprobriū Ægypti, quod si neglexeris, etiam post Iordanis transitū, & post baptismi† secundam circumcisionem, vetustę consuetudinis inustione suggeritur, obseruare auguria, requirere stellarum cursus, & euentus ex iis futurorum rimari, seruare somnia, ceteriſque huiusmodi superstitionibus implicari. Idololatriæ nāque mater est Ægyptus, ex qua certum est huiusmodi opprobria pullulare: quæ, si transito iam Iordane susceperis, & his te rursus laqueis illigaueris, tecum sine dubio oppróbria Ægypti trahis.

† *al. baptismi circumcisionem*

3 *Hæc autem sortilegia† non vsque adeo sunt detestanda, vt si aliquid de area, vel torcularidæmonibus fuerit immolatum, quod reliquum est, ideo credatur esse immundum:* Hodie abstuli à te opprobrium Aegypti.

HAEC AVTEM.

Hæc est 3. pars quę in qua quæritur, si possumus māducare, vel bibere, &c. Io. de Fant.

Casvs. Supra dictum est, q̄ superstitiones sint dæmonādæ. Nūc vero dicit Gra. q̄ quāuis talia sint abominanda, vel detestanda: tamen si de area vel torculari aliquid dæmonibus immoletur, propter hoc reliquū non reputatur immundū: neque si illud immolatum quis comedit ignorāter, propter hoc creditur deliquisse.

† *al. si*

Si de area.] Casvs. Publicola quæsiuit ab Aug. si de area, vel torculari alicuius aliquid fuerit dæmonibus immolatum, vtrum ille cuius est area vel torcular, peccet si permittit inde aliquid tolli. Et respōdet, si prohibere pót, & non prohibet, peccat: si vero nescit, vel prohibere nō potest, non peccat: & tunc reliquis fructibus sine peccato potest vti.

5 Iuo p. 11. c. 96.

† *al. diuinatione*

c ¶*Potestas est.*] videtur ergo, q̄ non quilibet tenetur prohibere, sed solus iudex, vt diximus 23. q. 3. nō in inferenda. 8. ea. 1. 23. q. 8. præterea.

6 Raban. de mag. sptig. lib. 8. c. 1. uo

Licet.] ¶*Idol.*] sed ipsum idolothytum non potest comedi. 30. dist. si quis carnem.

7 Burc. 1. 10. cap. 43. Iuo p. 11. c. 83.

[A] *Quibus autem.*] Hæc q. diuiditur in tres partes. In prima ostendit quot sunt genera diuinationum, & vnde habuerint originem & vocabula: & hoc probat per ca. Augustini. Secūda ibi, *Quæritur.* Tertia ibi, *Quod autem.* Io. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur 3. & 4. q. qua quæritur à quibus diuinatio sumpsit exordiū: & quot sint genera diuinationis. Et respondetur q̄ à Persis diuinatio sumpsit exordium: & q̄ quattuor sunt genera diuinationum, vt 7. ea. d. q. 1. & 2.

Igitur genus diuinationis.] Casvs. Hoc c. diuiditur in 5. partes. In prima parte ostendit Aug. q̄ diuinatio initium sumpsit à Persis. In secūda ostēdit q̄ diuinatio sit in quattuor rebus, sc. in terra, aqua, igne, & aere. In tertia vnde nuncupentur diuini. In quarta ostēdit q̄ duobus modis sit diuinatio, s. per artem, vt in quattuor elementis: & per

† *al. auspicia*

† *al. acumine*

a 26. q. 1. Cyprianus. † *al. salis saltus*

1 Pythius dicē est Apollo à Pythone dracone, quē sagulis suis cōfecit. per p. enim dictionem hāc scribūt Græci, non per ph.

Matth. 2.

3 Raban. de mag. sptig.

† *al. notas*

† *al. ignotas*

† *al. insidiatores*

& per furorem, sicut p arreptitios. In quinta ostendit species diuinationum, earū etymologias ponendo. partes autem omnes circa principium sūt: & ideo non pono vbi incipiant: quia per te facile deprehendes.

Coniectant. i. nūtiant.

Duo autem genera, id est, duo modi. cum dictum est superius quatuor esse genera.

QVAERITVR. Hæc est 2. pars q. in qua q̄ritur de natura dæmonum: & qualiter sciāt futura. Io. de Fant.

Casvs. Quia supra facta est mentio de dæmonibus: ideo Grat. quęrit incidenter cuius naturæ sint dæmones: & an futura sciāt: & quot modis futura prænoscāt. Et de hoc scribit Aug. in seq. c.

Sciendum.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Augustinus, quòd dæmones excedunt naturā hominum in subtilitate sensus & ingenij: in celeritate eundi: & in longitudine vitæ: & propter hoc pronuntiant multa ante cognita. homines vero propter sensus tarditatem hoc dicere vel facere nō possunt. In secunda parte ostendit, quòd dæmones quattuor modis futura prædicunt. Primus est, q̄ ipsi sunt facturi ea quæ prædicunt, futura mala prædicēdo, ꝑpter pestes quas immittunt. Secundus est, quia naturalibus signis futura prænoscunt: non tamen propter hoc dicendi sunt diuini: sicut nec medicus dicendus est diuinus qui per carnalia signa humani corporis sanitatem vel infirmitatem vel mortem sæpe prædicit futurā. Tertius modus est, q̄ dæmones non solum per voces hominum, sed etiam per cogitationes, quas per quædam signa discunt, futura denuntiant, aliis videlicet mira, qui ista dispōsita non nouerunt. in quibus quando falluntur, culpam in suos cōiectores refundunt. Quartus vero modus est, quia ipsi prædicunt hominibus suæ culturæ defectum, & idolorum ruinam, vt eorum quæ fiunt præscij videantur. quod libros gentilium legit non potest ignorare. Secunda pars incipit ibi, *Nunc igitur.* Primus modus diuinandi incipit ibi, *Primum sciendum.* Secundus ibi, *Aliquando.* Tertius ibi, *Aliquando etiam hominum.* Quartus ibi, *Nonnunquam vero.*

a ¶*Sciendum.*] hic Augustus "ostendit quib. de causis dæmones futura prædicere sciunt. "Dæmones futura præscium futura prædicere nō possunt.

QVOD AVTEM. Hæc est 3. pars quę. in qua dicitur, quod dæmones nescīunt quæ futura sunt. I. de Fant.

Casvs. Supra in ca. sciendum. dixerat Augustus. q̄ diabolus comprehendebat cogitationes hominum per signa exteriora. Sed quia hoc fuit temerarium dicere, ideo nūc vult illud retractare per cap. seq.

b ¶*Cogitationibus.*] Iergo videtur q̄ diabolus nouit cogitatiōes hominum. Sed cōtra: solus Deus scit occulta cordium, vt 32. dist. erubescant. sed ipse se ipsum de hoc corrigit 7. c. prox.

QVOD AVTEM. Hæc est 3. pars quę. in qua dicitur, quod dæmones nescīunt quæ futura sunt. I. de Fant.

Casvs. Supra in ca. sciendum. dixerat Augustus. q̄ diabolus comprehendebat cogitationes hominum per signa exteriora. Sed quia hoc fuit temerarium dicere, ideo nūc vult illud retractare per cap. seq.

nera auspiciorum, vnum ad oculos, alterum ad aures pertinens: ad oculos, scilicet volatus, ad aures vox auium. Pythones à Pythio Apolline dicti: quòd is auctor fuerit diuinandi. Astrologi dicti eo q̄ in astris augurantur. Genethliaci appellati sunt propter natalitiorū considerationes dierum. Geneses enim hominum per duodecim cęli signa describunt, syderumq; cursu, nascentium mores, actus, & euentus prædicere conantur: idest, quis quali signo fuerit natus, aut quem effectum habeat vitæ, qui nascitur. Hi sunt, qui vulgo Mathematici vocātur: cuius superstitionis genus constellationes Latini vocant, id est, notationes syderum, quomodo se habeant, cum quisq; nascitur. ¶Primum autem iidem stellarum interpretes Magi nuncupabantur: sicut de his legitur in Euangelio, qui natum Christum annuntiauerunt. Postea hoc nomine soli Mathematici dicti sunt. Cuius artis scientia vsque ad Euangelium fuit cōcessa, vt Christo edito nemo exinde natiuitatē alicuius de cælo interpretaretur. Horoscopi dicti, quòd horas natiuitatis hominum speculentur dissimili, & diuerso fato. Sortilegi sunt, qui sub nomine, *& ca. vt supra.*

¶[2] Salitores† vocati sunt: quia dū eis membrorum quæcumque partes salierint, aliquid sibi exinde prosperum, seu triste significari prædicunt.

a ¶Persis.] *B. Augustinus in libro sexto de ciuitate Dei, c. 35. de hydromantia loquens sic scribit,* Quod genus diuinationis idem Varro à Persis dicit allatum. *Reliqua vero huius capitis sunt in libello Rabani de Magorū præstigiis quem ipse ex variis Augustini, & Isidori locis collegit, & Gratianus sæpe citat sub Augustini nomine.*

2 *Quæritur autem de natura dæmonum, cuius naturæ sint, an futura præscire valeant, vel quot modis futura prænoscant.*

De his ita scribit Augustinus in eodem libro de diuinatione dæmonum, c. 3. [3]

¶Quot modis dæmones futura prænoscant. C. II.

[4] Sciendum [a] est hanc esse naturam dęmonum, vt aerij corporis sensu terrenorū corporum sensum facile pręcedant, celeritate etiam propter ciusdē aerij corporis superiorē mobilitatem non solum cursus quorumlibet hominum, vel ferarum, verumetiam volatus auium incomparabiliter vincant. Quibus duabus rebus, quantū ad aerium corpus attinet, prædiri, hoc est, acrimonia† sensus, & celeritate motus, multo ante cognita prænuntiant, vel nuntiant, quæ homines pro sensus terreni tarditate mirentur. Accessit etiam dæmonibus per tam longum tempus, quo eorum vita protenditur, rerum longe maior experientia, quàm potest hominibus propter breuitatē vitæ prouenire. Per has efficacias, quas aerij corporis natura sortita est, non solum multa futura prædicūt dæmones, verum etiā multa mira faciunt: quę quoniam homines dicere, ac facere non possunt, eos dignos quidam, quibus seruiant, & quibus diuinos honores deferant, arbitrantur: instigante maxime vitio curiositatis propter amorem felicitatis falsæ, atque terrenæ, & excellentiæ temporalis. *& infra c. 5.* ¶Nunc igitur, quoniam de diuinatione dæmonum quæstio est, Primū sciendum est illos ea plerūque prænuntiare, quæ ipsi facturi sunt. Accipiunt enim sæpe potestatē, & morbos immittere, & ipsum aerem vitiando morbidum reddere, & per uersis, & amatoribus terrenorum commodorū malefacta suadere, de quorum moribus certi sunt, q̄ sint eis talia suadentibus consensuri. Suadent autem miris, & inusitatis modis per illam subtilitatem suorum corporum, corpora hominum non sentientium penetrādo, seseque cogitationibus [b] eorum per quædam imaginaria visa miscendo, siue vigilantium, siue dormientium. ¶Aliquādo autem non quæ ipsi faciunt, sed quæ naturalibus signis futura prænoscūt (quæ signa in hominum sensus venire non possunt) ante prædicunt. Neque enim quia præuidet medicus, quod non præuidet eius artis ignarus, ideo iam diuinus habendus est. Quid autē mirū, si quemadmodū ille in corporis humani p̄turbata, vel modificata temperie seu bonas, seu malas futuras præuidet valetudines: sic dæmō in aeris affectione sibi notā† nobis ignotā† futuras præuidet tempestates? Aliquando & hominum dispositiones non solum voce prolatas, verumetiam cogitatione conceptas, cum signa quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt: atque hinc etiam multa futura prænūtiant, aliis videlicet mira, qui ista dispōsita nō nouerunt. *& infra c. 6.* ¶Fallunt & studio fallendi, & in uida voluntate, qua hominum errore lætātur. Sed ne apud cultores suos pondus auctoritatis amittant, id agunt, vt interpretibus suis, signorumque suorū conlectoribus culpa tribuatur, quando vel decepti fuerint, vel mentiti. ¶Nonnumquam vero ipsi maligni spiritus, & illusores hominum, atque salutis eorum inuasores † solent prædicere defectum culturæ suæ, & idolorū ruinam: quatenus præscij videantur, quid in singulis regnis, aut locis venturum sit, & quid aduersi suæ factioni contingere possit: quod etiam illi, qui gentilium historias legunt, non ignorant. Quid

Universidad de Deusto
Biblioteca

Q*Vodam loco dixi.*] Casvs. Dicit Augustinus quodam loco dixisse, q̄ dæmones dispositiones vel cogitationes hominū non solū per voces, sed etiam per quædā signa humani corporis tota facilitate perdiscunt: sed quia rem dixit occultam, & sermone nimis audaci: ideo nūc dicit, q̄ inueniri non potest, vtrū signa sint in humano corpore, per quæ ista cognoscant, vel per vim aliā spiritualem hoc comprehendant: licet quędam per experimenta quandoque talia prænotare dicuntur.

15.c.prox.

Vōd autem. Hæc q. diuiditur tres partes. In 1. quarum probat magister per 12.c. q̄ sortilegi & diuini sunt excommunicādi, si non cessant, & euntes ad illos. Secunda ibi, *Nonnulli.* Tertia ibi, *Ex præmissis.* I. de Fan. Casvs. Hic ponitur 5.q. qua quæritur si sortilegi & diuini cessare noluerint, an sint excommunicandi, & dicit q̄ sic; & ad hoc probandum inducit vnam rationem, & vnam auctoritatē. Auctoritas incipit ibi, *Si quis frater. Ethis, ō vos dæmones.* Seq. c. plana sunt per iam dicta. *Expiandi*, i. purgandi.

a *Si quis.*] ¶ *Phylacterius.*] Phylacteria dicuntur hic chartæ in quibus continētur incātationes.

b Q*Vi diuinationes.*] ¶ *In domos fiat.*] secundum legem isti concremantur. sed ille in cuius domo hæc fiunt, post publicationem bonorum in exilium mittitur, vt C. de malef. nullus.

Ephes. 5. Colos. 3.

N*On liceat.*] Casvs. Hoc c. diuiditur in 4. partes. In 1. parte dicitur, q̄ propter domum faciendā, vel segeres serendas, vel platandas arbores, & similia, non debet aliquis colere elementa, lunam vel stellas obseruare: sed omnia facere in nomine Domini. In 2. parte dicitur, q̄ in collectionibus herbarū non est aliqua incantatio facienda, nisi credat in Deum, vel Patrem & filium, & spiritum sanctum. In 3. parte dicitur, q̄ si quis in domū suam inducat sortilegos vel diuinos, vt magicam exerceant, vel maleficia inueniant, vel Polyc. ibid. aliud faciant superstitiosum, quinque annis pœniteant. In 4. parte dicitur, q̄ nullus ergo mirum, si iā imminente temporum, & simulacrorum euersione, quā prophetæ Dei summi tanto ante prædixerant, serapis dæmon alicui cultorum suorum hoc de proximo prodidit, vt suā quasi diuinitatem recedens, vel fugiens commendaret?

Esa. 45. sed paulo augustius.

1.Cor. 5.

2 Pol. l. 6. tit. 12. Bur. l. 10. c. 24. Iuo p. 11. c. 1. Pann. l. 8. c. 61.

3 Raban. in pœnit. c. 23. Et in cōcil. Paris. li. 3. c. 1 Bur. l. 10. c. 5 Iuo p. 11. c. 2. Pan. l. 8. c. 62

3 *Quòd autem hominum dispositiones cogitatione conceptas, per exteriora signa diabolus deprehendat, non firma ratione videtur approbatum.*

Vnde idem Augustinus ait in libro secundo retractationum, c. 30.

¶ Quòd ex corporeis motibus internas animi cogitationes diabolus deprehendat, occultissima res est. C. III.

1 Q*Vodā loco dixi dæmones aliquando & hominum dispositiones non solum voce prolatas, verumetiam cogitatione conceptas, cum signa quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscere. Rem dixi occultissimam audaciori assueratione, quàm debui. Nā peruenire ista ad notitiam dæmonū per nonnulla etiam experimēta compertum est. Sed vtrum quædam signa dētur ex corpore cogitantium, illis sensibilia, nos autem latentia, an alia vi & ea spiritali, ista cognoscant, aut difficillime potest ab hominibus, aut omnino non potest inueniri.*

QVÆSTIO V.

1 ps Q*Vòd autem sortilegi, & diuini, si cessare noluerint, excōmunicandi sunt, ratione, & auctoritate probatur. Est enim quoddam genus culturæ idolorum ex dæmorum consultationibus futura prædicere. Sicut enim auarus, quia cultum Deo debitum, nummo impedit, idolorū cultor ab Apostolo nominatur: sic illi, qui futura, quæ ex Dei oraculo nonnumquam reuelata inueniuntur, vel dæmonum consultatione, vel quibuslibet præstigiis inuenire laborant, diuinitatis iura creaturis attribuunt. Futura enim præscire solius Dei est, qui, in sui contemplatione etiam Angelos illa præscire facit. Vnde Esaias ait:* [*Priora, & nouissima annuntiate mihi, & dicam, q̄ Dij estis.*] *Cultores vero idolorum à fidelium communione separandi sunt. Vnde in epistola ad Corinthios Apostolus ait:* [*Si quis frater nominatur fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, cum eiusmodi nec cibum sumere.*] *Hinc etiam in decretis Gregorij iunioris in concilio Romano præsidentis, c. 12. legitur.*

¶ Anathema sit, qui ariolos, vel incantatores obseruat. C. I.

2 Pol. l. 6. tit. 12. Bur. l. 10. c. 24. Iuo p. 11. c. 1. Pann. l. 8. c. 61.

2 SI quis ariolos, aruspices, vel incantatores obseruauerit, aut phylacteriis [a] vsus fuerit, anathema sit.

3 Raban. in pœnit. c. 23.

Item ex concilio Ancyrano, c. 23. al. 24.

¶ Quinquennio pœniteat, qui diuinationes expetit. C. II.

3 QVi diuinationes expetūt, & morem gentilium [a] subsequuntur, vel in domos suas [b] huiusmodi homines introducūt, exquirēdi [c] aliquid arte malefica, aut expiandi causa, sub regula quinquennij iaceant, secūdum gradus pœnitentiæ definitos, &c.

a ¶ Gentilium.] *In Græco impressō est, χρίσεως. sed in vetusto Vaticano, & apud Balsamonem, ἐθνῶν.*

b ¶ Exquirendi.] *Græce est, καὶ ἐκζητήσεις φαρμακῶν.* Id est, ad inuenienda medicamenta.

Item ex concilio Martini Papæ [*Id est ex c. Martini Bracharensis, c. 72.*

¶ Elementa colere, lunæ, aut stellarum cursus in suis operibus, Christianis seruare non licet. C. III.

4 NOn liceat Christianis tenere traditiones gētilium, & obseruare, vel colere elemēta, aut lunæ, aut stellarum cursus, aut in nem signorū fallaciam pro domo faciēda, aut propter segetes [c], vel arbores plantandas, vel coniugia socianda. Scriptum est enim [Omnia, quæ facitis aut in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo.] ¶ [5] Nec in collectionibus herbarum, quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes, aut incantationes liceat attendere: nisi tantū cum symbolo diuino, aut oratione Dominica, vt tantum Deus creator omnium, & Dominus honoretur. ¶ [6] Si quis autem paganorū consuetudinem sequens, diuinos, & sortilegos in domum suam introduxerit, quasi vt malum foras mittant, aut maleficia inueniāt, vel lustrationes paganorum faciant, quinque annis pœnitētiam agant. ¶ 7 Mulieribus quoque Christianis non liceat in suis lanificiis vanitatem obseruare: sed Deum inuocēt adiutorem, qui eis sapientiam texendi donauit.

4 Burc. l. 10. c. 3 Iuo p. 11. c. 40.

5 Astronomia [a] si est prehenditur Astrono prehēdēda.

a Vt q. nō. ea. q. 7. non obseruetis. & c. seq.

Item ex concilio Laodicensi, c. 36.[8]

¶ Sacris officiis dediti, magi, vel incantatores non fiant. C. IIII.

7 Bur. l. 10. c. 34. Iob 38. apud 70. 7 ibid. c. 75. Bur. l. 10. c. 19. Iuo p. 8. c. 330. & p. 11. c. 46. 8 & in Agathensi. c. 68. 9 Raban. pœnit. c. 23. Iuo p. 11. c. 5 Pann. l. 8. c. 63

7 NOn oportet sacris officiis deditos, vel clericos, magos, aut incantatores existere, aut facere phylacteria, quæ animarum suarum vincula comprobantur. Eos [a] autē, qui talibus rebus vtuntur, proiici ab ecclesia iussimus.

a ¶ Eos autem.] *Quæ antecedunt in hoc capite, sunt ex versione Dionysij. Quæ autē sequuntur, sunt ex prisca versione, q̄ est in collectione Isid.*

Item ex concilio Toletano quarto, c. 28.

¶ Honore priuetur episcopus, vel presbyter, qui magos, vel aruspices consuluit. C. V.

10 Rab. ibid. Pol. l. 6. tit. 12 Bur. l. 10. c. 48. Iuo p. 11. c. 5. & 73. Pann. l. 8. c. 169. & l. 8. c.

10 SI quis episcopus, aut presbyter, siue diaconus, vel quilibet ex ordine clericorum, magos, aut aruspices, aut incantatores, aut ariolos, aut certe augures, vel sortilegos, vel qui profitētur artē magicā [a], aut aliquos eorū similia exercentes consuluisse [b] fuerit deprehēsus, ab honore dignitatis suæ suspēsus [c], monasterij curam [c] suscipiat, ibique pœnitentiæ perpetuæ deditus, scelus admissum sacrilegij soluat.

a ¶ Magicam.] *In antiquioribus conciliorum editionibus, duobus codicibus Vaticanis, & Lucensi regio, & Polycarpo legitur, artem aliquā.*

b ¶ Sulpensus.] *In omnib. conciliorum edtionib. & manuscriptis exemplarib. quæ collata sunt, & Pol. est, depositus. Sed ob gl. non est mutatū.*

c ¶ Curam.] *Sic in vetustioribus conciliorum editionibus, & duobus Vaticanis codicibus: sed in recentioribus Colonienſibus est, censuram, in codice autem regio, pœnam.*

Item

11 Et in Vennet. c. 16. 12 Rab. ibid. Burc. l. 10. c. 57. Iuo p. 11. c. 4. Pan. l. 8. c. 69.

Item ex concilio Agathensi, c. 42.[1]

¶ De his, qui auguriis, & diuinationibus studēt. C. VI.

1 ALiquanti clerici, siue laici studēt auguriis, & sub nomine fictæ religionis per eas, quas sanctorum sortes vocant, diuinationis scientiam profitentur: aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt. Hęc [a] quicumque clericus, aut laicus detectus fuerit, vel consulere, vel docere [a], ab ecclesia habeatur extraneus.

a ad hoc

Item Leo quartus episcopis Britanniæ, c. 4.

¶ Sors nihil aliud, quàm diuinatio, & maleficium esse decernitur. C. VII.

3 Iuo p. 11. c. 9. Pann. l. 8. c. 70.

3 SOrtes, quibus cuncta vos in vestris discriminatis [b] iudiciis (quod patres damnauerunt) nihil aliud, quàm diuinationes, & maleficia esse decernimus. Quamobrem volumus illas omnino damnari, & inter Christianos vltra nolumus nominari, & ne exerceātur [a] sub anathematis interdicto prohibem [9].

b al. vt abstendantur

¶ *In epistola Leonis quarti (cuius pars extat in vetusto codice) c. 4. hæc leguntur.* De experētia autem diuinationum, vel maleficiorum scriptum quidem in sacris habemus canonibus, vt ipsa ponamus, ita: Qui diuinationes, &c. S. *ea. ex concilio Ancyrano.* Vnde ad illorum simulatudinem sortes, quibus vos cuncta in vestris discriminatis iudiciis, nil aliud, quàm quod illi patres dānarunt, diuinationes, & maleficium esse decernimus, &c.

Item Gregorius Hadriano notario, lib. 9. epist. 47.

Incantatores, sortilegos velut Christi inimicos insequi oportet. C. VIII.

4 Poly. ibid. Burc. l. 10. c. 4. Iuo p. 11. c. 33.

4 PEruenit ad nos, quòd quosdā incantatores, atque sortilegos fueris insecutus: & omnino nobis solicitudinem, zelumque tuum gratum fuisse cognoscas. *& infra.* ¶ Et ideo studij tui sit solicite quærere, & quoscumque huiusmodi Christi inimicos inueneris, districta vltione corrigere.

Item ex concilio Aurelianensi primo, c. 32.

¶ Excommunicetur clericus, monachus, laicus diuinationes, vel auguria, vel sortes secutus. C. IX.

7 Concord. concil. Antiod. c. 4.

5 SI quis clericus, monachus, vel sæcularis, diuinationem, vel auguria crediderit, obseruanda, vel sortes, quas mentiuntur esse sanctorum, quibuscumque putauerint intimandas, cum his, qui eis credide rint, ab ecclesiæ communione pellantur.

Item Gregorius lib. 7. epist. 66. ad Ianuarium episcopum.

¶ Contra sortilegos, idolorum, cultores custodia pastoralis inuigilet. C. X.

6 Bur. l. 10. c. 13. Iuo p. 11. c. 32. & 95 7 al. aruspicum. & sortilegorum

6 COntra idolorum cultores, vel aruspices [a] atque sortilegos, fraternitatem vestram vehemētius pastorali hortamur inuigilare custodia, atque publice in populo contra huius rei viros sermonem facere, eosque à tanti labe sacrilegij, & diuini intentione iudicij, & præsentis vitæ periculo adhortatione suasoria reuocare. Quos tamen, si emendare se a talibus, atque corrigere nolle repereris, ferueuti comprehendere zelo te volumus: & si quidem serui sunt, verberibus [c], cruciatibusque, quibus ad emendationē peruenire valeāt, castigare: si vero sunt liberi, inclusione digna, districtaque sunt in pœnitētiam redigendi, vt qui salubria, & à mortis periculo reuocantia audire verba contemnunt, cruciatus saltem eos corporis ad desideratam mentis valeat reducere sanitatem.

a spicis

Caput hoc locupletatum est ex epistola Gregorij cum veritatis exemplaribus collata.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 89.

¶ Ab ecclesia separetur auguriis, & incantationib. deseruiens. C. XI.

Bur. l. 10. c. 7 Iuo p. 11. c. 8 Pan. l. 8. c. 71.

7 AVguriis, vel incantationibus seruientem, simi liter & Iudaicis superstitionib [9], vel feriis inhærentē, à conuentu ecclesiæ separandū [præcipimus.]

Item ex concilio Anquirensi [a] *c. 1.*

a ¶ Anquirensi.] *Sic etiam in vetustis. Burchardus, & Iuo habent, Ancyrensi. Verumtamen in concilio Ancyrano græco, aut latino neque in presso, neque manu scripto est inuentum: licet quidam tomos conciliorum edidērunt, asserant haberi in quodā vetusto codice 16. librorū partialiū.*

8 Bur. l. 10. c. 1. & l. 19. credidisti, q̄ multæ. Iuo p. 11. ca. 30. Pan. l. 8. c. 75.

† *al. malesicam*] adde 13 a Si. arg. in medio. vbi dr q̄ ille q̄ uenitur 16. illicita docet, vel deportatur, vel punitur b. vbi cōsimilis pœna irrogatur x. libris auri, sed ibi lo quitur de his q̄ discēdi causa venerūt, non tis dicuerunt. hic de eo qui didicit vel cōsuluit. Itē contrarium de hoc leg. est 37. dis. q̄ de mensa. & nota d cōl. sed illi discebant non vt sequerentur ea, sed dilectione. vt alis per ea possent obuiare. 37. di. legim [a]. Sortes.] ¶ *Diuinationis.*] i. iudi- cātis b. & alia, c. 28.

8 ¶ 8 Episcopi, eorumque ministri omnibus modis elaborare studeant, vt pernicioſam, & à diabolo inuentam sortilegam, & magicam † artem ex parochiis suis penitus eradicent: & si aliquem virum, aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorē inuenerint, turpiter dehonestatum de parochiis suis eiiciant. Ait enim Apostolus, [Hæreticum hominem post primam, & secundam correptionem deuita: sciens q̄ subuersus est, qui huiusmodi est.] Subuersi sunt, & à diabolo captiui tenentur, qui relicto creatore suo, diaboli suffragia quærunt: & ideo à tali peste debet mundari sancta Ecclesia. ¶ 9 Illud etiam non est omittendum, quòd quędam scelerate [a] mulieres retro post satanam cōuersæ dæmonum illusionibus, & phantasmatibus seductæ credunt & profitentur, se nocturnis horis cum Diana dea paganorum, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, & multarum terrarum spatia in tempestate noctis silentio pertransire, eiusque iussionibus velut dominæ obedire, & certis noctibus ad eius seruitium euocari. Sed vtinā [d] hæ solæ in perfidia sua periissent, & non multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. Nam innumera multitudo hac falsa opinione decepta hæc vera esse credunt, & credendo à recta fide deuiant, & errore paganorum inuoluuntur, cum aliquid diuinitatis, aut numinis extra vnū Deū arbitrantur. Quapropter sacerdotes per ecclesias sibi cōmissas populo Dei omni instantia prædicare debent, vt nouerint hæc omnino falsa esse, & non à diuino, sed à maligno spiritu talia phantasmata mentibus fidelium † irrogari.

† *al. infidelium*

10 Aug. ibid. 2. Cor. 11.

9 ¶ 10 Siquidē ipse satanas, qui transfigurat se in Angelum lucis, cum mentem cuiuscumque mulierculæ ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subiugauerit, illico transformat se in diuersarum species personarum, atque similitudines: & mētem, quam captiuam tenet, in somnis deludēs, modo læta, modo tristia, modo cognitas, modo incognitas personas ostendens, per deuia quęque deducit: & cum solus spiritus hoc patitur, infidelis mēs hoc nō in animo, sed in corpore [c] euenire opinatur. Quis enim nō in somniis, & nocturnis visionibus extra se educitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam videret vigilando? Quis vero tam stultus, & hæbes sit, qui hæc omnia, quę in solo spiritu fiūt, etiam in corpore acci

c Aliàs iudices. 23. q. 4. c ¶ *Sed in corpore.* Iidest, corporeo sensu si ea. vbi de percipi, &c. hoc.

NON

Universidad de Deusto Biblioteca

Ezech.3. NONNVLLI. Hæc est 2. pars q. in qua dicitur q. in seq. c. continetur. Io. de Fant. Et ponit hic incidentem quæstionem.

Casvs. Superius prohibitæ sunt diuinationes & sortilegia. Nũc vero ostendit Grat. q. in perniciem inimicorum altaria vestibus exui non debent, vel lugubri veste accingi, vel luminaria ecclesiis deputata extingui, vel Missa defunctorum celebrari pro viuis, & ad hoc probãdum inducit seq. cap.

Ioan.1. Q *Vicunque.*] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q. si quis sacerdos vel minister ecclesiæ altaria vestibus exuat, vel lugubri veste accingat, vel extinguat luminaria in perniciem alicui[a], deponatur: nisi corã metropolitano pœnitentiam egerit, exceptis illis personis, quę hoc faciunt vel propter hæreticos, vel propter hostilitatem, vel alia iusta ex causa. In secũda parte dicitur, q. sacerdos qui cantauerit Missam defunctorum, vt inimicus mortem incurrat, deponatur: & tam ipse sacerdos, quã ille qui sacerdotẽ ad talia incitauerit, perpetuo exilio puniatur. Secunda pars incipit ibi, *Plerique etiam.*

Apoc.3.&4. 2.Cor.12.

os Tristitiæ cã omittunt aliqua.

a ¶ *Doloris.*] nisi forte ideo faciat, quia ecclesia sua spoliatur, vt illud in signum mœroris faciat, sicut quidã ponunt spinas super altare: sicut etiam denudatur altare in passione Domini in signum tristitiæ.

b ¶ *Satisfactio.*] arg. q. si aliquis satisfecerit de crimine, vel indegerit pœnitentiam, amplius non possit accusari: licet sit publicum crimen[a], vt notatur 33. q. 3. admonere. gl. & doc. in Ioan.[b]

a Adde ad hoc qd not. 49. dist. §. 1. ibi videas. † *al. accingi*]

EX PRAEMISSIS.

Hæc est 3. pars quę in qua magister ponit casus, & originem his phantasmatibus, & quomodo accidant. Ioan. de Fant.

b ¶ hoc no.

Casvs. Concludit G. ex supradictis, q. sortilegi & diuini nisi resipiscant, sunt excommunicandi. Postea ostendit quòd ea quæ fiunt per incãtatores, non in corpore fiunt sed in spiritu dicuntur fieri. Et ad hoc inducit seq. cap.

c *Nec mirum.*] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte Aug. docet tria, primo, docet non esse mirum, si magi vertebãt virgas in dracones: aqua in sanguinem Moysi resistendo: quia similia facit Circe, & Mercurius[c] ad sacrificium Bacchi. hęc tamen magis apparebant, quàm in veritate consisterent. Secũdo, ponit multa genera magorum & incãtatorum, & eorum etymologias. Tertio, ponit quare tanta potestas diabolo datur, vt homines sic seducat, quod fit ideo vt veritatem spernentes illudat. hoc tamẽ non fit sine permissu Dei: & dicit quare illi incãtatores virgas suas in dracones conuertebant. In secunda parte cõtinetur quòd quidam obiiciebant. Aug. si pythonica diuinatio errori magicæ artis est deputanda: qualiter pythonissa Samuelem suscitauit ad colloquium regis Saulis. Cui obiectioni respondet Aug. dicẽs, illũ non fuisse Samuelẽ, sed diabolũ. Quod probat tribus rationibus vel auctoritatib[a], mulca verba inferendo. In tertia parte obiicitur Aug. sic: Si illi qui diuini dicũtur vel faciunt incãtationes, nõ habẽt aliquid pro priæ virtutis vel potestatis: quomodo eueniunt quæ dicunt? Et resp. Aug. quòd licet ea eueniant, tamẽ nulli eis credere debet: quia si sanitatẽ langui dis cõferre videantur: vel infirmitatem sanis inferre: totum fit permissione diuinæ: vt appareat qualis fides vel deuotionis sint erga Deum, qui hæc aliunde vel videt. Et ad hoc probandũ inducit auctoritatem Deu teronomij. Secunda pars incipit ibi, *Præterea quidam.* Tertia ibi, *Si autem aliqui.* *Quod ait*, lr, historia. & quia dicit Augustinus, *titulis*, id est, argumentis vel rationibus.

† *al. relegentur*

1 5. e. c. epi. † *al. Aurelensis*

2 ¶ *Si*

3 Aug. 18. de ciuit. Dei. c. 17.

4 lib. 6.

Principium huius capituli vsque ad ver. Plerisque. *est ex 13. concilio Toletano, c. 7. Reliqua vero sunt ex 17. Toletano, c. 5. quorum concilium duo exemplaria sunt habita ex Hispania: & inde nonnulla hic emendata, & addita.*

3 *Ex præmissis auctoritatibus colligitur, q. arioli, aruspices, incantatores, & sortilegi atque ceteri huiusmodi sectatores ab ecclesia sunt eliminandi, & nisi resipuerint, perpetuo excõmunicandi.* [1] *Sed quod in vltimo Anquirens*† *capitulo ea, quæ fiunt per incantatores, non in corpore, sed in spiritu fieri dicuntur, Augustinus in libro de ciuitate Dei videtur asserere, ita dicens.*

¶ *Caput hoc integrum habetur in libello Rabani de magorum præstigiis, quem ipse ex variis locis Augustini, & Isidori, vt ante dictum est, confecit. Burchardus citat ex dictis Augustini.*

¶ Quæ magorum præstigiis fiunt, non vera, sed phantastica esse probantur.

C. XIIII.

[2] NEc mirum [c] de magorum præstigiis, quorum in tantum prodiere maleficiorũ artes, vt etiam Moysi simillimis signis resisterent, vertentes virgas in dracones, & aquas in sanguinẽ. Fertur etiam in gẽtilium libris, quòd quædam maga famosissima. Circe socios Vlyssis mutauerit in bestia. [3] Legitur & de sacrificio, quod Arcades Deo suo Lycæo immolabant, ex quo quicũque sumerent, in bestiarum formas cõuertebantur. Sed hæc omnia magicis præstigiis potius fingebantur, quàm rerũ veritate cõplerentur. Vt ergo ipsi errores ignorãtibus manifesti fiant, de eorũ proprietate, atq; inuentoribus iuxta traditionem maiorum, primũ dicere cõgruum arbitramur. ¶ Magi sunt, qui vulgo malefici ob facinorũ magnitudinem nũcupantur. Hi permissu Dei elementa concutiunt, turbant mentes hominũ minus cõfidentium in Deo, ac sine vllo veneni haustu, violentia tantum cărminis interimũt. Vnde Lucanus [4] Mẽs hausti nulla sanie polluta veneni, Incãtata perit. Dęmonibus em̃ accitis audẽt vẽtilare, vt quiq; suos perimãt malis artib[a] inimicos. Hi ẽt sanguine vtũtur, & victimis, & sępe cõtingunt mortuorũ corpora. ¶ Necromãtici sunt, quorũ prę cã tationi

dere arbitretur? cũ Ezechiel propheta visiones Domini in spiritu, non in corpore vidit? & Ioannes apostolus Apocalypsis sacramentum in spiritu, non in corpore vidit, & audinit, sicut ipse dicit, [Statim, inquit, fui in spiritu.] Et Paulus non audet dicere se raptum in corpore. Omnibus itaque publice annuntiandum est, quod qui talia, & his similia credit, fidem perdit: & qui fidem rectam in Domino non habet, hic non est eius, sed illius, in quem credit, id est, diaboli. Nam de Domino nostro scriptum est, [Omnia per ipsum facta sunt, &c.] Quisquis ergo aliquid credit posse fieri, aut aliquã creaturam in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam speciem, vel similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, proculdubio infidelis est, & pagano deterior.

a ¶ Sceleratæ.] *Fere eadem habentur apud beatum Augustinum in libro de spiritu & anima, c. 28. & in vita Damasi Papæ primi, quæ extat Romæ in peruetusto de vitis sanctorum codice sanctæ Mariæ maioris: vbi postquam aliqua relata sunt ex synodo Romana, in qua Damasus Macedonium, & Apollinarem damnauit, adiungitur, anathematizatos in ea synodo esse, maleficiis, superstitionibus, & incantationibus seruientes. In quibus etiam mentio est harum mulierum, quæ putabant nocturno silentio cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum super bestias equitare, & multa terrarum spatia pertransire.*

2 *Nonnulli inueniuntur, qui interno liuore permoti, in perniciem suorum inimicorum altaria sacris vestibus exuunt, aut veste lugubri accingunt, vel consueta luminariorum ob sequia ecclesiis Dei subtrahunt, vel Missam pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrant hominibus.*

Quorum omnium maleficia nequissima Toletanũ concilium 13. condemnat dicens, c. 7.

¶ Abiiciatur sacerdos, qui huiusce modi maleficiis operam dederit. C. XIII.

QVicumque sacerdotum, vel ministrorum deinceps causa cuiuslibet doloris [a] vel amaritudinis permotus, aut altare diuinum vestibus sacris exuere præsumpserit, aut qualibet alia lugubri veste accinxerit†, seu etiam, si cõsueta luminariorum sacrorum obsequia de templo Dei subtraxerit, & extingui præceperit, si eum antea veræ pœnitudinis corã metropolitano satisfactio [b] non purgauerit, ignobilitati perpetuæ mãcipatus iuxta superiorem sententiam Domini, loci sui dignitate se nouerit, & honore priuari: illis procul dubio personis ab hac vltionũ sententia separatis, quæ aut cõtaminationem sacrorum ordinum, vel subuersionem sanctæ fidei metuentes, aut hostilitatem, vel obsi-

tationibus videtur resuscitari mortui, diuinare, & ad interrogata respondere. μαντεῖα enim græce, mortuus, μαντεία diuinatio nuncupatur: ad quos suscitandos cadaueri sanguis adiicitur. Nam amare sanguinem dæmones dicuntur: ideoq; quotiescumque necromantia fit, cruor aquæ miscetur, vt colore sanguinis faciliꝰ prouocentur. ¶ Hydromantici ab aqua dicti. Est enim hydromantia in aquæ inspectione vmbras dæmonum euocare, & imagineas† ludificationes eorum videre, ibiq; ab eis aliqua audire, vbi adhibito sangui ne etiam inferos perhibẽtur suscitare [a]. *& infra.* ¶ [1] Ad hæc omnia supradicta pertinent ligaturæ execrabilium remediorũ, quæ ars medicorũ condemnat, seu in præcantationibus, seu in characteribus, vel in quibusq; rebus suspendẽdis, atq; ligandis: in quibus omnibus ars dæmonum est, ex quadã pestifera societate hominum, & Angelorum malorum exorta. Vnde cuncta vitanda sunt Christiano, & omni penitus exe cratione repudianda, atq; damnanda. ¶ Auguria autem auium Phryges primi inuenerunt. ¶ Præstigium vero Mercurius primus dicitur inuenisse. Dictum est autẽ præstigium, q. præstringat acie oculorũ. ¶ [2] Haruspicinæ artem primus Hetruscis tradidisse dicitur quidam Tages. Hic ex horis haruspicinam dictauit, & postea non apparuit. Nam dicitur fabuloſe, arante quodam rustico, subito ex glebis exiliuisse, & haruspicinam dictasse, qua die & mortuus est. Quos libros Romani ex hetrusca lingua in propriam mutauerũt. His ergo portentis per dæmonũ fallaciam illuditur curiositas humana, quando id impudenter appetũt scire, quod nulla ratione eis cõpetit inuestigare. Hęc potestas immundis spiritibus ideo datur, vt priuata sibi apta, hoc est prauos homines, seducant illos, qui spernunt veritatẽ, & credunt mẽdacio, & iuxta Pauli sententiam, sanã doctrinam non subsținebunt, sed ad sua desideria coaceruabũt sibi magistros prurientes auribus: & à veritate quidẽ auditum auertent, ad fabulas autem conuertẽtur: onerati peccatis ducentur variis desideriis, semper discẽtes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. [3] Quemadmodum autem Ioannes, & Mambres restiterunt Moysi, ita & isti resistũt veritati, homines corrupti mẽte, reprobi circa fidẽ: sed vltra nõ proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut illorũ fuit. [4] Nec ideo quisquam credere debet, quoslibet magicis artibus aliquid facere posse sine permissu Dei (qui omnia, quæ fiũt, aut iusto iudicio facit, aut permissu suo ita fieri sinit) q. prædicti magi leguntur similia fecisse Moysi: qui virgam suam proiecit, & conuersa est in draconem, proieceruntque ipsi singulas virgas suas, quæ versæ sunt in dracones: sed deuorauit virga Aaron virgas eorum. Non enim fuerunt creatores draconum, nec magi, nec angeli mali, quibus ministris illa operabãtur. Insunt enim rebus corporeis per omnia elementa mundi quædam occultę seminariæ rationes, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis, atque causalis prorumpunt in species debitas suis modis, & finibus: & sic non dicuntur angeli, qui ista faciunt, animalium creatores, sicut nec agricolæ segetum, vel arborum, vel quorumcumq; in terra gignentium creatores dicẽdi sunt, quamuis nouerint prębere quasdã visibiles opportunitates, & causas, vt illa nascãtur. Quod autem isti faciunt visibiliter, hoc illi inuisibiliter. Deus vero solus vnus est creator, qui causas ipsas, & rationes seminarias rebus inseruit. ¶ Præterea quidam quærendũ putant, quomodo scri

a ¶ *Si non attractus.*] quia ab angelo fuit nũtiata nativitas ei⁹.

b ¶ *Permanet.*] vt 8. 25. dist. qualis.

c ¶ *Titulis.*] id est, argumentis. Ioan.

5 Aug. q. 29. ex vtroque testamento.

† *al. commendetur*

† *al. & imagines ludificationis, vel & imagines & ludificationes*

1. 3. e. q. 2. illud. Bur. l. 10 c. 44. Ino p. 1. c. 69. Pan. 1. 8. c. 67.

† *al. gloriatur*

2 Ouid. metam. l. 15.

† *al. diabolus*

† *al. materiate*

Apoc. 2. & 2. Cor. 2.

1 Reg. 28.

3 Aug. 3. de Trinit. c. 7.

4 Aug. l. 83. Iup Exod. q. 21. & l. 2. ad Simplician. q. 3. & Dulcitium, q. 6.

Exod. 7.

† *al. abhorreant. al. abhorrent à personis*] cod. Antuerp.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vod autem.] Casvs. Hic intitulatur 6. q. qua quæritur vtrum excommunicatus ab episcopo possit à presbytero reconciliari episcopo inconsulto. Et resp. q̃ ligatus à maiori, à minori absolui non potest, vt 21. dist. inferior. nisi in mortis articulo, vt ext. de sent. exc. nõ dubium. G. tamen latius extẽdit quæstionem, an sacerdos possit reconciliare pœnitentes. "Dicas ergo q̃ est reconciliatio quædam publica, quędam priuata: publica solus episcopus potest recõciliare, vt j. e. c. 1. & 50. dist. in capite. illa non fit nisi in crimine, q̃d totam vrbem cõmouet, vt j. e. c. vlt. priuata autem potest facere dos reconciliare, vt j. e. presbyteri. & tempore necessitatis quilibet potest alium reconciliare ecclesię, vt de consec. dist. 4. sanctum. Ioan.

b ¶ *Metropolitanum.*] "hoc tamẽ est verum an cum est appellatũ ad possit absoluere ipsum, vt ext. de sent. uere suffra- exc. per tuas. Si tamẽ ganei subdi metropolitanus absoluere tum, qui ad uat, cũ non sit appel- ipsum non latum ad ipsum: dicũt appellauit. quidam q̃ tenet absolutio, licet absoluere non debeat. Sed hoc a Ad hoc 9. vix credo[a], cum canõ q. 3. c. nulli[a]. vocet eum peregrini pr. vbi de nũ, siue extraneum in hoc. & idẽ dicem, vt 6. q. 3. scitonot. Gof. in te. & 3. q. 6. peregrina. sum. de sen. nec habet iurisdictio exc. §. sed nem nisi in certis casibus, vt ext. de off. ord. pastoralis. Ioan.

Siuber.] Casvs. Quæsitum fuit in Carthag. cõcil. vtrum presbyter possit conficere chrisma, vel reconciliare pœnitentes. "Dicas ergo q̃ est reconciliatio quædam publica, quędam priuata: publica solus episcopus potest recõciliare, vt j. e. c. 1. & 50. dist. in capite. illa non fit nisi in crimine, q̃d totam vrbem cõmouet, vt j. e. c. vlt. priuata autem potest facere dos reconciliare, vt j. e. presbyteri. & tempore necessitatis quilibet potest alium reconciliare ecclesię, vt de consec. dist. 4. sanctum. Ioan.

b ¶ *Metropolitanum.*] "hoc tamẽ est verum an cum est appellatũ ad possit absoluere ipsum, vt ext. de sent. uere suffra- exc. per tuas. Si tamẽ ganei subdi metropolitanus absoluere tum, qui ad uat, cũ non sit appellipsum non latum ad ipsum: dicũt appellauit. quidam q̃ tenet absolutio, licet absoluere non debeat. Sed hoc a Ad hoc 9. vix credo[a], cum canõ q. 3. c. nulli[a]. vocet eum peregrini pr. vbi de nũ, siue extraneum in hoc. & idẽ dicem, vt 6. q. 3. scitonot. Gof. in te. & 3. q. 6. peregrina. sum. de sen. nec habet iurisdictio exc. §. sed nem nisi in certis casibus, vt ext. de off. ord. pastoralis. Ioan.

1 5. e. q. 2. intelligi.

Deut. 13.

diuini prædicunt futura, aut quomodo possunt ægris prębere medelam, aũt sanis immittere ægritudinem, si aliquid propriæ virtutis, ac potestatis non habent, hoc à me recipiat responsum: quòd ideo quisque non debet eis credere, quia aliquando eueniunt quæ prædicũt, aut sanare videntur languidos, aut lędere sanos, quia hoc permissu Dei fit, vt ipsi, qui hæc audiunt, vel vident, probentur, & appareat, qua fide sint, vel deuotione erga Deum. Sicut in Deuteronomio legitur Moyses verbo Domini populo Dei præcepisse, ita dicens [Si surrexerit in medio tui propheta, aut qui somnium dicat se vidisse, & prædixerit signũ, atque portentũ, & euenerit, quod locutus est, & dixerit tibi, eamus, & sequamur Deos alienos, quos ignoras, & seruiamus eis, non audies verba prophetæ illius, aut somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus vester, vt palam fiat, vtrum diligatis eum, an non. In toto corde, & in tota anima vestra Dominum Deum vestrum sequimini, & ipsum timete: mandata eius custodite, & audite vocem illius: ipsi seruietis, & ipsi adhærebitis, &c.] Vbi sane intelligi voluit, etiam illa, quæ à diuinãtibus non secundum Deum dicuntur, si acciderint quæ dicuntur, non accipienda, sic vt fiant quæ præcipiuntur ab eis, aut colantur quæ colũtur ab eis. Nec præter suam potestatem Deus ostendit esse, quòd ista contingunt: sed quasi quærere tur, cur ea permittat, causam tentationis exposuit, ad cognoscendam vtique eorum dilectionem, vtrum eam habeant erga Deum suum, cognoscendam vero ab ipsis potius, quàm ab illo, qui scit omnia antequam fiant.

a ¶ Suscitare.] *Apud Rabanum hic interponitur cap. legitur. 5. e. q. 3. & 4.*

b ¶ Ad hæc.] *Bona pars huius versiculi habetur apud B. Aug. l. 2. de doct. Christ. c. 20.*

c ¶ Nec ideo.] *Similia leguntur apud B. Augustinum lib. 3. de Trinit. c. 7.*

d ¶ Insunt.] *Vsque ad vers. Præterea, sunt magna ex parte verba B. Augustini in libro quæstionum, super Exodum c. 21.*

e ¶ Si acciderint.] *Emendatus est hic locus ex B. Aug. vt habetur 3. dad. q. 2. c. intelligi. Apud Rabanum vero legitur, si acciderint, quæ dicuntur, non accipienda: vel etiam si fiant quæ præcipiuntur ab eis, vel colantur, &c.*

QVÆSTIO VI.

Vòd autem ab episcopo[a] excommunicatus, eo inconsulto ab alio reconciliari non possit, nisi forte per eius metropolitanũ[b], vel per summum Pontificem, ratione, & auctoritate probatur. Presbyteri namque potestatem excommunicandi, vel reconciliandi ab episcopis accipiunt, non episcopi à presbyteris: atque ideo excommunicatos à sacerdotibus reconciliare possunt: excommunicatos vero ab episcopis sacerdotes reconciliare non possunt. Reconciliatio namque pœnitentium, episcopalis officij est, non sacerdotalis.

Vnde in concilio Carthaginensi secundo, c. 3 Fortunatus episcopus dixit.

¶ Pœnitentium reconciliatio, chrismatis, & puellarum consecratio à presbyteris non fiat. C. I.

SIiubet sanctitas vestra, suggero. Nã memini præterito concilio fuisse statutum, vt chrisma vel reconciliatio pœnitentiũ, nec non & puellarum consecratio à presbyteris [c] non fiat. Si quis autem emerserit hoc faciens, quid de eo statuendum sit, Aurelius episcopus dixit: audiuit dignatio vestra suggestionem fratris, & coepiscopi nostri Fortunati, quid ad hæc dicitis? Ab vniuersis episcopis dictum est. [2] Chrismatis confectio, & puellarum consecratio à presbyteris non fiat: vel reconciliare [d] quemquam in publica Missa presbytero non licere: hoc omnibus placet.

Puellarum tamen consecratio, episcopo consuli; operpresbyterum fieri valet.

Vnde in Carthaginensi concilio 3. c. 36.

¶ Permissione episcopi virgines consecrare presbyter. valet. C. II.

[3] PResbyter, inconsulto [e] episcopo, virgines nõ consecret: chrisma vero numquam cõficiat.

Item ex concilio Agathensi, c. 43 & 44.

¶ Nec diacono ministrare, nec pœnitentem in ecclesia benedicere presbytero licet. C. III.

MInistrare [f] diaconus, aut cõsecrare altare presbyter nõ præsumat. ¶ [4] Benedictionem [g] quoque super plebem in ecclesia fundere, aut pœnitentem in ecclesia benedicere presbytero penitus non licebit.

Ecce, quòd ab episcopo excommunicatus per sacerdotem reconciliari non potest. Sed notandum est, quod reconciliatio alia est publica, alia priuata. Publica reconciliatio est, quando pœnitentes ante ecclesiæ ingressum publice representantur, & per impositionem manus episcopalis ecclesiæ publice reconciliantur. Hæc sacerdotibus videtur esse prohibita. Vnde circa finem illius capituli non simpliciter prohibentur pœnitentes reconciliare, sed in publica Missa. Priuata vero reconciliatio est, quando de occultis peccatis pœnitentes, vel in extremis agentes ad gratiam reconciliationis accedunt. Hæc reconciliatio potest fieri per sacerdotem.

Vnde Euaristus Papa ait.

¶ Iussione episcopi de occultis peccatis presbyteri pœnitentes reconcilient. C. IIII.

[5] PResbyteri de occultis peccatis iussione [h] episcopi pœnitentes reconcilient: & sicut supra præmissimus, infirmantes absoluant, & communicent.

AVrelius.] Casvs. Quæsitum fuit in concil. Carthag. vtrum presbyter possit reconciliare hominum in periculo constitutum. Et respõdet Aurelius episcopus, vbi episcopus est absens, presbyter eum consulere debet, & eius auctoritate periclitante reconciliare. cuius responsio fuit à ceteris approbata.

a ¶ *Si episcopus.*] illud intelligas cũ quis est excommunicatus ab episcopo, vel cum episcopus indixerit ei pœnitentiam. aliàs se cus videtur, vt j. ea. c. vlt. & de consec. dist. 4. sanctum. Et est hic ar. q̃ cum in sacramentis cõferendis absens citatur, "q̃ multo potius absentes in electione sunt vocandi. de illa materia notatur 7. q. 1. factus. Io.

1 Sent. ibid. Burch. l. 18. cap. 13. Iuo p. 15. c. 2.

"Absentes sunt ad electionem vocandi.

Si quis de corpore.] Casvs. Duo dicuntur in hoc ca. Primum est q̃ si quis in extremis positus petat viaticum, ei negari non debet, sed si postea conualescat, debet à viatico abstinere donec adimpleatur pœnitentiæ tempus. Secundum est, q̃ si pœnitens in extremis laborans desiderat reconciliari, fiat hoc cum consideratione episcopi.

b ¶ *Hoc leg. & no. 5. 2. q. 1.*

b ¶ *Necessarium.*] necessarium est ad salutem, saltem quia tollit peccata venialia, vt de consec. dist. 2. cũ omne. "nec alicui ne gas et suspẽ datur etiam si debeat stetis in pa suspendi in patibulo. bulo. ñ est 13. q. 2. quæsitum. deneganda. c ¶ *In desperatione.*] sanitatis.

2 Ex cõc. Nicæno 1. c. 13.

"Eucharistiam et

d ¶ *Non accipiat.*] non tamen idem est in illo qui est absolutus ab excommunicatione, ille non recidit in excõmunicationẽ. ratio enim si fuerit absolutus, tenetur adire sedem Apostolicã cum opportunum fuerit[a], vt ext. de sent. exc. de cetero. Et sic est ar. q̃ re aliqua restituta in pristinum gradũ, prio ra iura ei vel cõtra ip sum restituuntur, vt j. ea. q. prox. c. 1. extr. de ele. quia diligentia. ar gu. contra de consec. dist. 4. quæris. Sed hæc fuit ad tempus sopita, non omnino subla ta. ext. de sol. Odoardus.

3 Sent. ibid.

3 Burc. l. 18. c. 7. Iuo p. 15 c. 39.

4 *Ad. Leo 3. q. 5. ii fe cerit, i eadẽ sidem retinuerit ipso in re. vt ff. lor. 6. de sem. exc. cor. qui. Vbi congitur dicta sniã. 10. de Fan. 4 ibid. c. 4.*

e ¶ *Impleat.* quandoque tamẽ indulgetur communio corporis Domini ante finitum tempus pœnitentiæ, vt 82. dist. presbyter. 12. q. 2. de viro. Io.

5 Ibid. c. 12.

Vi recedunt.] Casvs. Quattuor dicũtur in hoc c. Primum est q̃ pœnitentes, de quorum vita desperatur, communionem corporis domini recipiat sine reconciliatoria manus impositione sacerdotis, vt ex. q. 2. c. 1. & 2. Secundum est q̃ clericis pœnitentibus priuata pœnitentia non est deneganda. quod quidam intelligunt de publica. Tertium est, q̃ subito obmutescens, & baptizari, & pœnitẽtiam accipere potest, si de eius constiterit præterita voluntate. Quartum est, quòd amentibus quæcumque sunt pietatis sunt conferenda.

5 Burc. l. 18. cap. 16. Iuo p. 15. c. 38.

f ¶ *Sine reconciliatoria.*] solenni, s. episcopali, ne sit contra j. c. prox.

g ¶ *Pœnitentia.*] priuata. nã solenni non faciunt clerici, vt 50. di. confirmãdũ. 82. di. pbyter. nisi fuerit depositus, vt de pœ. di. 6. sacerdos.

h ¶ *Pœnitentiam.* id est, fructum pœnitentiæ.

testimonium, aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu. [6] Amentibus [i] etiam, quæcumque pietatis sunt, conferenda sunt.

6 ¶ Reconciliationi.] *In originali impresso, ac manuscripto, & apud Burchardum, & Iuonem legitur,* consolationi, *aut,* cõsolatione.

Item ex concilio Carthaginensi. 4. c. 76.

¶ Aliorum testimonio moriturus reconcilietur, si obmutuit, vel in phrenesim versus est. C. VIII.

[7] IS, qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum sacerdos inuitatus, venit oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt[k], & accipiat pœnitentiam [l]: &, si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionẽ, & infundatur[m] ori eius Eucharistia. Si superuixerit, admoneatur à supradictis testibus petitiõi suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quamdiu sacerdos, qui pœnitentiam dedit, probauerit. *Item c. 78.* ¶ [8] Pœnitentes, qui in infirmitate viaticum Eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manus impositione, si superuixerint.

Item ex Nicæno concilio, c. 12.

¶ Cura, & probatione episcopi morientes reconcilientur. C. IX.

[9] DE his vero, qui recedunt[n] ex corpore, antiquæ legis regula obseruabitur etiam nunc: ita vt si forte quis recedit ex corpore, necessario vitæ suæ viatico non defraudetur. Quòd si desperatus aliquis recepta communione superuixerit, sit inter eos, qui sola oratione communicant. De omnibus enim his, qui à corpore recedunt, in tradendo eis communionem cura, & probatio sit episcopi.

¶ *Canon hic est ex prisca versione, quæ est in collectione Isidori: & ibi est numero duodecimus. Græce tamen, & apud Dionysium est 13.*

Item Leo episcopus ad Theodorum, epist. 89. al. 91. c.

¶ Non est neganda reconciliatio his, qui tempore necessitatis eam implorant. C. X.

[11] HIs, qui tempore necessitatis, & in periculi vrgentis instantia præfidium pœnitẽtiæ, & mox reconciliationis implorant, conse. di. 2. omne. nec alio modo videtur danda, "quia punitur infirmus qui euomit Eucharistiam, vt de cõse. di. 2. si quis per ebrietatẽ. n De his.] ¶ *Recedunt.*] Hic est arg. q̃ qui absolui desiderat, si ne mora (etiam non obstante aliqua appellatione) est absoluendus, vt ext. de app. qua fronte. L.

[12] His, qui.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, quod si peccator catholicus, qui est in mortis articulo constitutus, pœnitentiam petat, & reconciliationẽ, non est denegan da, quia

i ¶ *Amentibus.* i. si quis fuerit amens [a] natiui tate, talis sit baptizari, & corpus Christi in natiuitate, sed credi- mortis artitur esse i mortali pec culo iis, i q- cato, non est ei dan- bus cũ erãt dum corpus Christi, cõpotes suæ cõmunionis, appa vt ext. de bap. & eius rere. maiores. ruit deuotio h[b] sacramenti. Vide B. T. p. 3. q. 80. a. 9. 6 ibid. c. 13. 7 Capit. l. 5. 10 j. de pœ. dist. 1. multi plex. §. his autem. 11 Senten. 4. dist. 20. Bur. l. 18. c. 4. Iuo p. 15. c. 29.

[a] Amẽtibus

b Ad idẽ j. ea. is qui. de pœn. dist. 1. multiplex. versi. is qui. aliàs est c. per se.

8 Burc. l. 18. cap. 23. Iuo p. 15. c. 10.

" Eucharistiam infirmus euomẽs punitur

da, quia Dominus eũ recipit quandocumq; conuertatur. & hoc probat Leo auctorita te prophetæ. Si vero antequam veniat sacerdos obmutescat, te stificentur pro eo, qui ipsum audierunt, qui ei prodesse debebũt. In secunda parte dicitur, q̃ in hæretico supradicta omnia sunt seruanda, & præterea debet recipi cum iura mento. Secunda pars incipit ibi, *Simul.*

Esa.30.3-pud 70.

a ¶ *Fide.*] tales enim non sunt recipiendi si ne reconciliatione solenni, aut iuramento, vt 1.q.7.conuenientibus. & c. quoties.

Si aliquis.] Casvs. Quidam post receptionem pœnitentiæ mortu[a] est in via, vel in aqua, ita quòd ad sacerdotem venire non potuit: quæsitum fuit in concilio Hispalẽsi, vtrũ pro eo oblationes sint faciendæ ad altare? Et respondet quòd sic.

b ¶ *Confessus.*] se velle accipere pœnitentiã.

c ¶ *Oblationem.*] hoc intelligendum est de tali qui deliquerat, & non satisfecerat. si enim talis fuerat excõmunicatus, licet appa ruissent signa pœnitentiæ, non tñ orandũ est pro eo. "Et licet in firmus potest absolui à quolibet sacerdote[a], non tamen mortuus, vt ext. de sen. ex com. à nobis. in fi. sed à solo Papa si incidit in canonem latæ sententiæ. 17.qu.4. si quis suadente. Ioan.

" Sacerdos quilibet infirmũ si ſ ſi mortuũ absoluit t sent. 4. dist. 20. Bur. l. 11. c. 51. Iuo p. 14. c. 114. Pann. l. 5. c. 120. a intellige d illo infirmo q statim creditur moriturus. ſ. e. d his q infirmitate. ſ. e. c. vlt. 17. q. 4. ſi qs suaden te. ext. d sen. exc. non dubiũ. & c. ea noscitur. §. ſi vero. & c. quã de his. & c. quãuis. ext. d sepul. parochiano ext. de rapt. i Iris. & j. e. §. eñ aũt. A. Ezech. 18. Malac. 3.

ECCE. Casvs. Concludit G. ex supradictis dicens, quòd pœnitentes de occultis delictis possunt per presbyterum reconciliari, vel in periculo constituti, episcopo tamen præcipiente. Sed si episcopus absens est, nec consuli potest: omnes in necessitate positi poterunt per presbyterũ reconciliari, quod probat quibusdam auctoritatib[a] & rationibus: cum etiam à laicis in articulo mortis baptisma suscipi possit, maxime cum secundum Augustinũ socio possit peccator turpitudinem criminis confiteri. In fine dicit, q̃ nulli pœnitenti est pœnitentia deneganda. & hoc probat per sequentia.

23. de pœn. di. 1. c. quem pœnitet. §. tanta quæ.

Si [presbyter.] Casvs. Quidã presbyteri morientib. pœnitentiam denegant, quare quæsitum fuit à Iulio Papa, vtrũ c. 1. §. tanta hoc facere debeant? Et resp. q̃ non: & hoc nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio denegãda: quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tẽpora desinire: apud quem nullas patitur veniæ[a] moras conuersio, dicẽte Dei spiritu per prophetam. [Cum cõuersus ingemueris, tunc saluus eris.] *& infra.* ¶ Quòd si aliqua ægritudine ita fuerint aggrauati, vt quod paulo ante poscebant[a], sub præsentia sacerdotis significare non valeant: testimonia eis fidelium, & circumstantium prodesse debebunt, vt simul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium consequantur: seruata tamen regula canonum paternorum circa eorum personas, qui in Deum à fide[a] discedendo peccarunt.

Esa.30.3-pud 70.

a ¶ Veniæ.] *Sic in conciliorum editionibus, & apud Iuonem, & infra de pœn. dist. 1. c. multiplex. In codice autem epistolarum cum aliis sancti Leonis opusculis impressarum, & apud Burchardum, & in plerisque vetustis Gratiani legitur*, venire moras.

a ¶ Poscebant.] *Quæ sequuntur, emendata sunt ex aliquot manuscriptis Gratiani, & ipso originali, cum in vulgatis paulo aliter haberet.*

Item ex concilio Epaunensi.

¶ Non respuatur eius oblatio, qui festinans ad pœnitentiam, sacerdotem inuenire non potuit. C. XI.

Si aliquis excommunicatus [A] fuerit mortuus, qui iam sit confessus [b], & testimonium habet bonum, & non poterat venire ad sacerdotem, sed præoccupauit eum mors in domo, aut in via, faciant pro eo parentes eius oblationem [c] ad altare, & dent redemptionem pro captiuis.

A ¶ Excommunicatus.] *Addita est vox ista ex ceteris collectoribus.*

Ecce, quòd episcopo præcipiente pœnitentes de occultis peccatis, siue in periculo constituti per presbyterum possunt reconciliari. Sed si necessitate mortis peccator vrgetur, & episcopus ita remotus est, quòd presbyter eum consulere non possit, negabitur pœnitentia morienti? & beneficium reconciliationis non præstabitur pœnitenti, quem conuersum Deus recipit ad veniam, iuxta illud [In quacumque hora peccator cõuersus fuerit, &c.] & item [Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos] ecclesia sibi reconciliare negliget? quem Deus intus suscitauit, ecclesia foris absoluere contemnet? damnabit absentia episcopi, quem gratia diuinæ præsentiæ illustrat per lauacrum regenerationis? Morituris succurritur etiam à laicis, si presbyteri desunt. Cur ergo beneficio reconciliationis per presbyterum ei subueniri non poterit: si conteritus [d] qui agens in extremis confitetur socio turpitudinem criminis, sit dignus venia ex de siderio sacerdotis, cur similiter non sit dignus reconciliatione ex desiderio episcopi, qui sacerdoti non negat maculam sui reatus? Item morientibus pœnitentiam negãre presbyteri non debent.

Vnde Iulius Papa ait.

¶ Reus est animarum presbyter qui pœnitentiam morientibus abnegat. C. XII.

Si presbyter pœnitentiam mo
riẽtibus abnegauerit, reus
erit animarum: quia Dominus di
cit [Quacumque die conuersus
fuerit peccator, vita viuet, & non
morietur.] Vera enim confessio † in vltimo [d] tempore esse potest, quia Dominus non solum temporis, sed etiam cordis inspector est: sicut latro vnius momenti pœnitentia meruit esse in paradiso in hora vltima confessionis.

Item Cælestinus Papa ait in epist. 2. ad episcopos Galliæ.

¶ Pœnitentia morientibus non est deneganda. C. XIII.

Gnouimus.] Casvs. Quidam sacerdotes pœnitẽtiam denegabant quibusdam in multis, vel maignis sceleribus constitutis, de ipsorum salute desperantes. Quos Cælestinus Papa grauissime reprehendit, cum de misericordia Dei diffidant, & mortem morientibus addant. & quòd hoc facere non debeant, authoritatibus probat & orationibus, & vno latronis exemplo. Quæ autem postea sequuntur vsque ad quæstionem, plana sunt, & per te videbis.

4 Gnouimus. Cã 20. Bur. l. 11 c. 21. Iuo p. 15. c. 43. Ezech. 18. † conuersus Burc. & Iuo. Luc. 23.

d ¶ *Vltimo.*] tamen dicit Augustinus, quòd sero pœnitentibus pœnitentiam dare possumus, securitatem dare non possumus: non dico, quòd condemnabitur, sed nec dico, quòd liberabitur, vt de pœn. dist. 7. nemo. & §. seq. Item raptori nocet sera pœnitentia: quia negatur ei sepultura, licet admitta tur ad pœnitentiam. ext. de rapt. super eo. Ioan.

3 sent. 4. dist. 20. Bur. l. 11. c. 21. Iuo p. 15. c. 43. Ezech. 18.

Cæstinus.] Casvs. Quidam sacerdotes pœnitẽtiam denegabant quibusdam in multis, vel magnis sceleribus constitutis, de ipsorum salute desperantes. Quos Cælestinus Papa grauissime reprehendit, cum de misericordia Dei diffidant, & mortem morientibus addant. & quòd hoc facere non debeant, authoritatibus probat & orationibus, & vno latronis exemplo. Quæ autem postea sequuntur vsque ad quæstionem, plana sunt, & per te videbis.

4 in cõc. Triburiensib. Arnulph. c. 31. Raban. in lib. pœ. c. 38 Burc. l. 18. c. 22. Iuo p. 15. c. 44.

"Mensura consideranda est mensura temporis, sed do doloris est mensuram.

† al. pietate

5 ſ Mogunt. subRab. c. 27

a *Presbyter.*] ¶ *Publicum.*] hoc ideo fit, vt non tantum profit illi ad salutem, sed aliis sit in exemplum, vt de pœ. dist. 1. in actione. in fi. "& patet hic, quòd tantum pro notorio crimine est iungenda solennis pœnitentia.

b ¶ *Apsidam.*] altera producta.

"Pœnitẽtia solennis tñ q̃ notorio imponitur.

¶ Inconsulto episcopo pœnitentem presbyter reconciliare, nisi vltima necessitas cogat, non debet. C. XIIII.

Presbyter inconsulto episco
po non reconciliet pœniten
tem, nisi absente episcopo vltima
necessitas † cogat. Cuiuscunque
autem pœnitentis publicum [a], *&*
vulgatissimum crimen est, quod
vniuersam commouerit eccle-
siam [A], *ante apsidam* [b] *manus ei im*
ponatur.

1 Presbyter inconsulto episcopo non reconciliet pœnitentem, nisi absente episcopo vltima necessitas † cogat. Cuiuscunque autem pœnitentis publicum [a], & vulgatissimum crimen est, quod vniuersam commouerit ecclesiam [A], ante apsidam [b] manus ei imponatur.

A ¶ Ecclesiam.] *Antea erat*, vrbem. *Emendatum est ex plerisque conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & Sorensi regio, & Burchardo, & Iuone. In recentiore autem Colonensi editione est*, quod vniuersa ecclesia nouerit.

QVÆSTIO VII.

Dicitur pœnitentia non est mortuis in
negãda.

Decimo tempore c vero satisfactionis, an sit imponendum morituris, Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus in pœnitentiali suo ita diffinit.

¶ In periculo constitutis, pœnitentiæ quantitas non est imponenda, sed innotescenda. C. I.

A infirmis in periculo mor
tis positis per presbyteros
pura inquirenda [d] est confessio
peccatorum: non tamen illis im-
ponenda quantitas pœnitentiæ,
sed innotescenda: & cum amico-
rum orationibus [e], & eleemosyna
rum studiis pondus pœnitentiæ
subleuandum, & si forte migraue
rint, ne obligati à communione,
& consortio veniæ fiant alieni. A
quo periculo si diuinitus ereptus
conualuerit, pœnitentiæ modum
à sacerdote † sibi impositum dili-
gẽter obseruet: & ideo secundum
auctoritatem canonicam, ne illis
ianua pietatis clausa videatur, ora
tionibus, & consolationibus ec-
clesiasticis, sacra vnctione olei in-
unct[i]†, secundum statuta sancto-
rum patrum, communione viati-
ci reficiantur.

2 *Aliis vero pro qualitate peccati, & præsidentium arbitrio tempora pœnitentiæ decernenda sunt.*

Vnde Leo Papa epist. 77. al. 79. ad Nicetam episcopum, c. 6.

¶ Præsidentium arbitrio præfigantur tempora pœnitudinis. C. II.

3 *Tempora pœnitudinis habita moderatione constituenda sunt † tuo iudicio [f], prout conuersorum animos perspexeris esse deuotos: pariter etiam habens ætatis senilis & intuitum, & periculorum quorumque, aut ægritudinis respiciens necessitates. In quibus si quis ita grauiter vrgeatur, vt, dum adhuc pœnitet, de salute ipsius desperetur: oportet ei per sacerdotalem necessitudinem cõmunionis gratia subueniri.*

Item ex concilio Laodicensi, c. 2.

¶ De eodem. C. IIII.

5 *His, qui diuersorum peccatorum lapsus incurrunt, & oratione [A], confessione, ac pœnitentia malorum suorum perfectam conuersionem demonstrant, proqualitate peccati, pœnitẽtiæ tempus attribuendum est propter misericordiam, & bonitatem Dei. Qui ergo huiusmodi sunt, reuocandi, & ad communionem sunt applicandi.*

A ¶ Oratione.] *κατὰ προσευχὴν τῆς προσφορᾶς τὸν προσδεχόμενον τὴν ἐξομολόγησιν καὶ μετάνοιαν, quod Dionysius vertit, & perseuerantes in oratione confessionis, & pœnitentiæ: cuius versio propius accedit ad verba græca, etiam in ceteris huius capitis partibus, quam prisca: quamuis in hac etiam sententia consset.*

Item ex concilio Carthaginensi tertio, cap. 31.

¶ Episcopi arbitrio pro qualitate peccati pœnitentiæ tempora distribuantur. C. V.

7 *Pœnitentibus secũdum differentiam peccatorum episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur.*

Casvs. Supra dictum est qualiter pœnitentia sit danda infirmis. Nunc vero tractat G. de illis, quibus pro arbitrio sacerdotis secundum quantitatem peccati est pœnitentia imponenda.

Tempora.] Casvs. Quæsitum fuit à Leone sub quanto tempore pœnitentia sit peccatoribus imponenda? Et resp. q̃ est in arbitrio sacerdotis habita consideratione & moderatione circa denotionẽ conuersoꝝ, ætatem senilẽ, & ægritudines, & pericula, in omnib. quibus tpa pœnitẽtiæ moderari debebit sacerdos, put viderit expedire.

f ¶ *Tuo iudicio.*] ex hoc patet, "q̃ pœnitẽtiæ omnes sunt arbitriariæ. vnde eps potest diminuere pœnitentiam, quã indixit Papa[b], vt 33. q. 2. latore[c] sicut procurator ex cã potest mãdare contrarium illius q̃d mãdauit Dominus, vt ff. mand. si hominem. g ¶ *Aetatis senilis.*] no ta, q̃ habetur rõ sene ctutis, vt 86. di. tanta. Et iuuentutis, vt 33. q. 2. in adolescentia. & 50. dist. pœnitẽtes. Itẽ & nobilitatis, vt 41. di. nõ cogantur. Itẽ pauperta tis. extr. de sent. excom. c. vlt. melius in c. q̃d de his. Itẽ inimicitiarũ, vt ext. e. decet ro. cõtra 23. q. 8. pessimã. So. ibi incorrigibilis, hic corrigibilis. I.

"Pœnitẽtię oẽs sunt arbitrariæ.

† *sic legunt Burc. & Iuo.*

b ista gl. dr sing. Lud. Pon. in fuis sing. ad hoc q̃minor magistratus pt g tollere legẽ superioris.

c Vbi d hoc & 50. distin. accedens.

Dehis vero.] Casvs. Quidam significauit Papæ Nicolao, q̃ quidã milites post pœnitentiam ad militiam redierũt. Alij vero propter magnitudinẽ delictorũ de misericordia diffidẽtes desperauerunt. Alij etiã propter hoc ad paganos confugerũt, qui modo nolunt ad pœnitẽtiam reuertiquare quæsuit quã tam pœnitentiam debeat eis iniungere. Et resp. Nico. q̃ peccata non sunt æqualia, neque æqualitas religionũ, nec gemitus pœnitentium, vel confessiones: & ideo tuipse præsens quãtam pœnitentiam iniungere debeas, melius inspicere poteris. Et loqui tur hoc c. de pœniten tia solenni. postquam miles pœnitens ad militiam reuerti non pt, vt 33. q. 2. admonere. & 51. di. si quis post acceptum. Seq. c. vſq; ad §. quo affectu. plana sunt, in quib. dr, q̃ pro qualitate delicti, & de uotione pœnitentis, est pœnitentia impo nenda. In illo tamen cap. sacerdos. aliquid plus dicitur, & hos causus per te formabis: nec est necesse, vt mẽ h ¶ *Militiæ.*] q̃ licet, vt di. 51. ſi qs post acceptũ. & 33. q. 2. admõere.

5 Burc. l. 19. cap. 41. Iuo p. 15. c. 56.

† *al. regionis*] aliquot manuscr.

6 in Afric. c. 10.

7 Burc. l. 19. cap. 40. Iuo p. 15. c. 30.

i ¶ *Præsens.*] sic iudex potest melius scire quanta fides adhibenda sit testibus, vt ff. de testi. l. 3. Ioan.

Sacer

Universidad de Deusto
Biblioteca

a qa si respicit an sit amic⁹ vel ñ.1. i Bur.l.19.c 35.& 38.Iuo p.15.ca.6.7. 13.& 12.

† *al.personæ* 2 Tex.est in simili in l. his accusare. C.de ac. &§.hinc no bis.i auth.d mona.col.j.

3 ibid.c.75.

4 C.86.

5 C.85.

6 C.81.

7 C.64.

8 C.79.

b id est,per singulos annos in quadragesima, ſcdm I.d F.

c Ad idē de pœ.d.1.mē ſurā.& ca.ſi peccatū.90 di.alien⁹. 5. e.tēpore.ar. 15.q.7. hi q. ſecūdum l.

a *Acerdos.*]¶*Absque personarū.*] non fauore personæ[a], ſed alias personæ qualitates conſideret, vt dixi 5.ea.tempora.

b *Omni autem.*] ideſt,in omni anno.

c *Tempore ieiunij.*[b] vt 50. diſt.in capite.

d *Remißionis.*] ideſt, ieiunij.

e *Sepeliant.*] debent enim pœnitentes ſe vilioribus officiis applicare, vt de pœ.diſt. 2.in Prin.

f *Dominico.*]5.30.di. ſi quis tanquam. & c. ſi quis presbyter. 76. diſt.vtinam.

g *Pœnitentes.*]hic nō erit 5.vt patet per ſequentia.Ioan.

h ¶ *Vnde in octaua.*] hic non erit vnde,ſed item.

i *Hoc ſit.*]¶*Quanto.*] Sed numquid poteſt ſacerdos totum tempus remittere? Non,vt 23.q.4.ſi is quis prælatus[c].

k ¶*Quia etas.*] 5.cad. tempora.33.q.2.c.vlt. in ſi.quandoque ætas non excuſat,vt 21.q.5. ſi quis cuiuſlibet. Io.

QVO AFFECTV. Hæc eſt 3.pars quę,in qua probat per 4.autho. quòd cum dilectione & dulcedine debent ſacerdotes ſuſcipere pœnitentes, ſemper in mitiorem partem declinando. Io.de Fan. & hic ponitur quęſtio incidēs. Archid.

CASVS. Dictum eſt ſupra, q; pro arbitrio ſacerdotis pœnitentia eſt iniungenda. Nunc vero docet Grat. quo affectu pœnitētes ſuſpicere debeamus, & impœnitentes abiicere.

Pœnitentem.]CASVS. Probatur in hoc c. quòd pœnités debet recipi affectuoſe ab eccleſia:qd probatur auctoritate Domini dicentis: Congratulamini,&c.

Affectum.] CASVS. In hoc ca. docet 8.ſynod⁹, quòd tantum affectum debēt in ſe recipere pœnitentes,quantum habuit Dauid,& prælati,& alij Chriſtiani:& tantum debent habere affectum in recipiendo vel reiiciendo peccatores,quantum oſtendit Apoſtolus habuiſſe aduerſus Catholicos in abiiciendo vel recipiendo Corinthium fornicatorem, qui ſua nouerca publice abutebatur. *Sed excuſationem*, ſupple non ſolum ſolicitudinē, ſed etiam excuſationem, & indignationem. &

10 Bur.l.19. cap.39. Iuo p.15.c.55. Luc.15. † *al.qui*]ori.

Item ex concilio Carthaginenſi 4.c.74.

¶ Sine perſonarum acceptione imploranti pœnitentia detur. C. VI.

1 SAcerdos pœnitentiam imploranti abſque perſonarum † [a] acceptatione [2] pœnitentiam ſecundum leges iniungat. [3] Negligentiores vero pœnitentes tardius reconcilientur [4]. Omni autem [b] tempore ieiunij [c] manus pœnitentibus à ſacerdotibus imponantur. [5] Diebus autem remiſſionis [d] pœnitentes genua flectāt, & mortuos in [e] eccleſiam afferant, & ſepeliant [e] [6]. Die autem Dominico [f] non ieiunent. [7] Nam qui Dominico die ſtudioſe ieiunat, non creditur eſſe catholicus. [8] Pœnitentes [g] vero, qui leges pœnitentiæ attente exequuntur, ſi caſu in itinere, vel in mari fuerint mortui, vbi eis ſubueniri non poteſt, memoria eorum & oblationibus, & orationibus commendetur.

A ¶ In eccleſiam.] *In recentiore Coloniensi concilionū editione legitur*, eccleſię afferant. *In antiquioribus vero editionibus, & duobus Vaticanis codicibus ſic habet integer locus*, mortuos eccleſiæ pœnitentes afferant, & ſepeliant.

B ¶Die autem Dominico.] *Pro his vſque ad vocem*, catholicus, *in can.64. hæc leguntur*, Qui Dominico die ſtudioſe ieiunat, non creditur catholicus.

Vnde in octaua[h] ſynodo legitur.

¶ Tempus pœnitentiæ pro qualitate peccati impendatur. C. VII.

PRo qualitate delicti tempus pœnitentiæ impendatur.

¶ Videri poteſt ſumptum ex regulis breuioribus B.Baſilij,c.106.quod notatum alibi eſt euenire in iis capitibus, quæ ex octaua ſynodo citantur.

Item.[9]

¶Tempus,& modus pœnitendi delinquentibus,præſidentium imponatur iudicio. C. VIII.

HOc ſit in iudicio poſitum eorum, qui præſunt, vel quanto [i] tempore, vel quali modo pœnitere debeant, qui delinquunt: quia ætas [k], & eruditio multam haberi facit differentiam pœnæ.

¶Caput hoc habetur in libello Beati Baſilij de inſtitutis monachorum, Ruffino interprete, cap.90. Ibi enim vltima interrogatio eſt hæc. Qualibus correptionibus vti oportet inter fratres ad emendationem eorum,qui delinquunt? *Reſponſio.* Hoc ſit in iudicio poſitum eorum,qui præſunt,vel quanto,&c. *Itaque ex interrogatione, & reſponſione conſectum eſt hoc caput,ſicut & duo ſequentia,quæ apud eundem Ruffinum leguntur.*

3 *Quo affectu pœnitentem ſuſcipere, & impœnitentem abiicere debeamus, ex eadem ſynodo euidenter oſtenditur, cum dicitur.*

¶Intimo charitatis affectū pœnitentem debemus ſuſcipere. C. IX.

10 POenitentem ex corde ita oportet ſuſcipi,ſicut Dominus oſtendit,cum dicit,quia[†] conuocauit amicos ſuos, & vicinos, dicens, cōgratulamini mihi,quia inueni ouem meam,quam perdideram.

9 Smaragd⁹ in regulis B. Bened.c.24.

Item.

¶Pœnitentes legem Dei diligant,iniquitatem odio habeant. C. X.

AFfectum [l] illum in ſe recipiat pœnitens, quem gerebat ille qui dixit [Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum.] ſed & ea, quæ ſcripta ſunt in ſexto pſalmo, atque in quamplurimis aliis: ſed & illa, quæ Apoſtolus dixit ad eos, qui ſecundum Deum contriſtati ſunt. [Quantam,inquit, operatum eſt hoc ipſum [m] in vobis ſolicitudinem [n], ſed excuſationem,ſed indignationem,ſed æmulationem,ſed vindictam. In omnibus exhibuiſtis vos caſtos[A] eſſe negotio.] Sed & in his ipſis, in quibus deliquit [o], agens multa contraria [P] : ſicut & Zachæus fecit.

¶Sententia huius capitis eſt in regulis breuioribus nu.5. Acceptum tamen videtur ex c.19. eiuſdem commemorati libelli: in quo hæc eſt interrogatio. Quomodo quis debet pœnitere in vnoquoque delicto? *Reſponſio.* Affectum illum in ſe recipiens, quem gerebat ille qui dixit,iniquitatem,&c.

A ¶Caſtos.] *Ante a legebatur*, cautos. *Emendatum eſt ex libello Ruffini:in vulgata eſt*, incontaminatos: *græce*, ἁγνοὺς.

Item.

¶Impœnitentes tamquam ethnici habeantur. C. XI.

11 ERga eum qui peccata ſua non punit, tales eſſe debemus,ſicut Dominus præcepit dicens,[ſit tibi,ſicut ethnicus & publicanus:] & ſicut Apoſtolus docuit dicens, [ſubtrahite q vos ab omni fratre ambulante inordinate,& non ſecundum traditionem, quam tradidimus vobis.]

¶ Hoc etiam habetur in regulis breuioribus num.9.In eodem vero libello c.24. vltima interrogatio eſt hæc, Erga eum, qui non pœnitet pro peccato,qualiter eſſe debemus pater,*Reſponſio.* Sicut præcepit Dominus,dicens,ſit tibi, &c. *Apud Burchardum, & Iuonem,qui hoc citant ex dictis Augustini,initium ſic habet.* Erga eum, qui pro peccato commiſſo non pœnitet, tales,&c. *quod magis conuenit cum prædicta interrogatione,quam quomodo eſt apud Gratianum.*

Item Ioannes Chryſoſtomus,[id eſt auctor operis imperfecti homilia 43.ad c.23.*Matthæi.*]

¶Melius eſt errare in miſericordia remittendi,quàm in ſeueritate vleiſcendi. C. XII.

ALligāt autē onera grauia,& importabilia;&c.] Tales ſunt nunc etiam ſacerdotes,qui omnem iuſtitiam populo mādant:& ipſi nec modicē[†] ſeruāt: videlicet,nō vt facientes[†] ſint iuſti:ſed vt dicētes appareant iuſti. Tales ſunt,& qui graue pōdus venientibus ad pœnitētiam imponūt:qui dicunt,& non faciunt:& ſic,dū pœna præſentis pœnitentiæ fugitur, conténitur pœna peccati futura[†]. Sicut enim ſi faſcē ſuper humeros adoleſcentis,qué non poteſt baiulare poſueris,neceſſe habet,vt aut faſcem reiiciat,aut ſub

Matth.23.

† *al.modicum facientes,dicendo*

† *al.futuri*

ita in aliis. *Aemulationem*, virtutum. *Sed ipſis*, factis vel actibus in quibus deliquit.

l ¶ *Affectum.*] " hoc vult dicere, quòd tantum debemus habere affectum in eiicien do & in recipiendo peccatores,ſicut Apoſtolus habuit cum ex communicauit,& poſtea recepit Corinthium,qui publice tenebat nouercā ſuam.

" Peccatores ſunt eiiciendi & recipiendi.

m ¶ *Operatum ex hoc ipſum.*]ſcilicet contriſtari ſecūdum Deum.

Psal.118.

n ¶*Solicitudinem.*] de futuris peccatis.

o ¶*Deliquit.*] aliquis. ſed excuſationem habet de præteritis peccatis.

p ¶ *Multa contraria.*] 2.Cor.7. Pœnitens enim contraria debet facere illis pro quibus pœnitet: " quia contraria contrariis curantur, vt de pœ.diſt.2.ſi quis ſemel.Ioannes.

"Contraria contrariis curantur.

ERga eum.] CASVS. Dicitur in hoc c.quòd impœnitentem debemus abiicere, & non ei cōmunicare. Et hoc probatur duabus auctoritatibus Chriſti & Pauli. q ¶*Subtrahite.*] à locietate eius ex quo eſt excommunicatus. Vel dic ſcilicet opere, non pietate.23.q.4.ſe cedite. ſecundum Io. de Fant.

ALligant.] CASVS. Quidam erant ſacerdotes, qui nimis grauem pœnitentiam imponebant delinquētibus: quam deris vel falcis abiice re oportebat. ſicut a- doleſcēs portans pondus graue reiicit illud,ne ſub nimio pō- dere cōfringatur. Sed tales ſacerdotes Ioannes Chryſo. reprehendit dicens, melius eſt imponere minorem pœnitentiam quā maiorem:quia vbi pater familias,i.Deus,benignus eſt ad miſerēdū,

11 Bur.l.19. cap.64. Iuo p.15.c.78.

Matth.18.

2.Thes.3.

sacerdos eiusvicarius austerus esse non dēr.

q ¶*Melius est.*]arg. "q; iudex potius ſeruabit miſericordiam q̄ rigorē. 50. diſ. pōderet. 1 fi. & 86. di. nō ſatis. 11. q. 3. nemo peritorū. ext. de ſor.c.2. qūq; tū po- t⁹ ſeruatur rigor quā miſericordia, ſi vbi nō eſt ſpes correctionis, vt 23.q.4.eſt iniuſta.

" Misericordia eſt præferēda rigori.

† *al.dare*

b ¶*Tenax.*]hęc eſt rō, quare iudex p̄t augere pn⁹ legis. ſed illud non p̄t diminuere, vt ff.de re iu. ſi ſe nó. §. ſi qs. ſimiliter generalia verba, q̄ princeps ponit in ſuis priuilegiis, tu nō debes ſtricte & tenaciter interp̄tari, vt ext.de deci. ad audiētiā. &16.q.1.frater. extr.de do.cū dilecti.

NOn licet.] hæc eſt 4. pars q. in qua reuertitur ad 5.q. & p̄bat per 4.c.q; nō debemus ſeruare augu- ria, nec alia ſuperſtitioſa. Io.de Fant.& iſta c.nihil faciunt ad iſtam quæſt.L.

CASVS. Ab iſto loco vſq; ad finē cauſæ repetit G.q̄dā c. q̄ ſupe rius p̄remiſerat ſup diuinationib. & ſuperſtitionibus q̄buſdā:in q̄b.omnib. Chriſtiani reprehēdūtur, qui ad inſtar paganorū dies obſeruabāt & annos, & alias multas ſuperſtitiones:&ideo per vos legatis, qa in ſcholis legi nō cōſueuerūt. Si aūt aliquis ex ſua dilgentia caſus voluerit formare, facile poterit:quia tales ſi clerici ſunt, deponantur, & laici anathematizentur. In illo c.nō obſeruetis, &in c.ſeq. repetit ſ̄ dicta fuerāt. 5.o. 9.5.non licet. & c.ſor tes. & ēt addit q̄dam alia, q̄ facile p̄t e vitare bis. Pyſtaticas, i. breues in chartula ſcriptos. *in grandinariis*, q̄ grādo poſſit moueri p magicas artes.

ibid.l.6.tit. 1. Bur.l.10. ca.1.Iuo p. 11.c.41.

† *al.&* Bur.l.19. cap.39. Iuo p.15.c.94. ibid. c.c. Iuo p.11. c.q.

c ¶*Non licet.*] ab hoc loco vſq; ad finē repetit quædā c. "q omiſeratur in 5.q.in quibus ſunt omnib. reprehēdūtur Chriſtiani, q ad inſtar paganorū dies obſervant & annos, & alias friuolas ſuperſtitiones.

" Non licet.]hic repetit magiſter ea quę tradidit obliuioſe.c. nisi in 5.quæſtione.

d ¶*Domos.*]cū hoc ſit iō quia creditur aliqd ſaluris inde recipere.

e *Si quis.*]hic repetit magiſter ea quę tradidit obliuioſe.c. nisi in 5.quæſtione.

f *Non obſeruetis.*] ¶*Aegyptiaci.*] quos Aegyptij inuenerūt, vt q aliqd op⁹ die rali inchoaret,ma lū ſibret exitū.tū ex an tiquitate eccleſia ſignat hos dies in calēdariis ſuis,vbi reprobātur 37.diſt.legimus.

ibid. ibid. Iuo p.11.

mortalium adhibitas prodeſſe:ſed hæc eſſe laqueos, & inſidias antiqui hoſtis:quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur. Et ſi quis hæc exercuerit,clericus degradetur,laicus anathematizetur.

¶ Caput hoc Burchardus & Iuo citant ex dictis Augustini, apud quem ſimilia reperiuntur in locis allatis 5.ea.quæſt.5. nec mirum. Sed eadem omnino verba præter vltimam clauſulam leguntur in concilio Turonenſi 3.c.42. & in adiectis capitularibus,c.94.

A ¶ Non ligaturas.] *Hinc vſque ad verſ.*prodeſſe. *ſunt addita ex concilio, & capitularibus.*

B ¶Et ſi quis hęc.]*Poſtrema hæc tota clauſula non legitur in concilio, neque in capitularibus,ſed apud Burchardum & Iuonem.*

Item Augustinus.

¶In pleriſque vetuſtis exemplaribus eſt tantum. Item,*& in Polycarpo etiam refertur ſine auctoris nomine.*

¶ Dies Aegyptiaci,& Ianuarij Calendæ non ſunt obſeruandæ. C. XVI.

5 NOn obſeruetis dies,qui dicūtur Ægyptiaci [f], aut Calēdas Ianuarij:in quibus cātilenæ quędam,& commeſſationes,& adinuicem dona donantur,quaſi in principio anni,boni fati augurio,aut aliquos menſes,aut tempora,aut dies,& annos,aut lunę,ſoliſq; curſum:quia,qui has,&quaſcūque diuinationes,aut fata,aut auguria obſeruat,aut attēdit,aut conſentit obſeruantibus,inutiliter,& ſine cauſa,magis ad ſui damnationem,quàm ad ſalutem tēdit:ſiue qui per quoſdam numeros litterarū,& Lunæ,& per Pythagoricam necromantiam ægrotantium vitam, vel mortē,vel proſpera,vel aduerſa futura inquirūt, ſiue qui attendūt ſomnialia ſcripta,& falſo Danielis nomine intitulata,& ſortes, quæ dicūtur ſanctorum Apoſtolorum,& auguria auium, aut aliqua pro domo facienda, aut propter coniugia copulāda,aut in collectionibus herbarum carmina dicunt,aut pyctaciola pro quauis infirmitate ſcripta ſuper homines, vel animalia ponunt, præter ſymbolū, & orationem Dominicam,aut magicis falſitatibus in† grādinariis tempeſtatibus credunt.Qui autem talibus credunt, aut ad eorum domum euntes, aut ſuis domibus introducunt, vt interrogent, ſciant ſe fidem Chriſtianam, & baptiſmum præuaricaſſe, & vt paganum,& apoſtatam,id eſt,retro abeuntem,& Dei inimicum, iram Dei grauiter in æternū incurriſſe:niſi eccleſiaſtica pœnitentia emendatus Deo reconcilietur. Dicit enim Apoſtolus[Siue māducatis,ſiue bibitis,ſiue aliquid aliud facitis, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti facite,in quo viuimus,mouemur,& ſumus.]

1.Cor.10. Act.17.

De temporum quoque obſeruationibus ſcribit Augustinus in Enchiridio[A]*,cap.79.*

A ¶Enchiridio.]*Expuncte ſunt voces,quæ ſequebantur*,id eſt,manuali libro. *Abſunt enim à vetuſtioribus.*

¶Graue peccatū eſt dies obſeruare,vel menſes,& annos. C. XVII.

6 QVis æſtimaret,quàm magnum peccatum ſit dies obſeruare,& menſes,& annos,& tēpora(ſicut obſeruant, qui certis diebus,ſiue menſibus, ſiue annis volunt,& nolūt aliquid inchoare,eo q; ſecundū vanas doctrinas hominum fauſta,vel infauſta exiſtiment tempora,)niſi huius mali magnitudinem ex timore Apoſtoli pēſaremus? q talibus ait[Timeo, ne forte ſine cauſa laborauerim in vobis.] *Item ſuper epiſtolam ad Gal.ad c.4.* ¶ 7 Intelligat[A] lector ad tantū periculū animę pertinere ſuperſtitioſas temporū obſeruationes,vt huic loco ſubiecerit Apoſtolus,[Timeo vos,ne forte ſine cauſa laborauerim in vobis.] Quod cū tāta celebritate,arq; auctoritate per orbē terrarū in eccleſiis legatur:plena ſunt tū cōuenticula noſtra hominibus,qui tēpora rerū āgēdarū à mathematicis accipiūt.Iā vero,ne aliquid inchoetur,aut ędificiorū aut huiuſmodi quorūlibet operū diebus,quos Ægyptiacos vocant,ſępe etiam nos monere non dubitāt.

5 Pol.l.6. tit.12.

6 Beda Gal.4 Iuo p.11.ca. 19. Pan.l.8. c.80.

7 Beda ibid. Iuo p.11. c.15.

A ¶Intelligat.] *B. Augustinus explanans ea verba Apoſtoli ad Galat.4.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vidam autem.]Casvs.Gratianus primo tractauit de officiis clericorum.Secundo,de causis & negotiis eorũ.Tertio,transfert se ad sacramẽta.Sed quia matrimonium ceteris sacramentis est tempore antiquius & vsũ communius,ideo de illo præmittit. Vnde videndum est quid sit matrimonium, vnde dicatur, quib. verbis instituatur.& quæ sint eis impedimẽta,quæ vt me lius tibi pateant, videbis in summa huiꝰ causæ. & tractat hic de illo impedimẽto, quod est votum. Anneciit etiam de interdicto ecclesiæ , & de quibusdam aliis,quæ vt omnia plenius pateant,præmittit thema, duas inde eliciẽs quæstiones.

1 Pol.l.6.tit. 12. Bur.l.10. cap.50. Iuo p.11.c.75.

a ¶ *Quidam votum castitatis.*] Tractato de negotiis & ministeriis ecclesiasticis,adiungit de sacramẽtis. Primo , de matrimonio, licet alia sint digniora, & magis necessaria: & hoc ideo, cum matrimonium magnum sit in Christo & ecclesia sacramentum,& tempore antiquius est , & vsũ communius. "Antiquius,quia ante peccatum institutum est:communius,quia cum sacramẽta omnia sint in ecclesia Dei,hoc tamen apud gentes omnes est:sanctitas autem eius non est nisi in monte sancto eius , id est, vbi ecclesia ædificata est. Et quia de matrimonio sæpe quæritur in iudicio,ideo assignando multiplicia eius impedimenta tractaturus de eo,continuat x. causas. Ad eius ergo cui dentiam, prælibandum est quid sit matrimonium, & vnde dicatur, & vbi,& quando,& quibus verbis fuerit institutũ,& quæ sint causæ matrimonij,vel quæ & quot sunt eius bona,q̃ vel quot eius impedimẽta. Quid sit matrimonium habes j.e.q.2.§.1.vbi explicabimus singula posita in descriptione. "Dicitur autem matrimonium quasi matris munium,i. officium. Sed quare potius dicitur à matre, quàm à patre , qui auctor est generationis , vt diceretur patrimonium? Respon. quia plura onera matrimonij subit &tolerat mulier: est enim in conceptu grauida,in partu dolorosa,in lactando,laboriosa. extra de conuer. infi. c. 2. " Fuit autem institutum in paradiso. 32. q. 2. §. his ita. & ante peccatum. de pœ. dist. 2. §. Romanos. ver. Adam. causa sobolis procreandæ, vt repararetur lapsus Angelorũ. de conse. di. 1. hi duo. Et fuit institutum his verbis, hoc nunc os, &c. Alij dicunt quòd aliis verbis,scilicet his: Crescite & multiplicamini. sed credo, quòd illis verbis vsus est Dominus tantum: vt præciperet carnalem commistionem : sicut patet ex eo quòd etiam post diluuium eisdẽ verbis vsus est Dominus ad Noe, & filios eius iampridem vxoratos. Fuit etiam matrimonium secundo institutũ post peccatum ad remedium, vt vitaretur fornicatio, vt 32. q. 2. §. his ita. " Causæ autem matrimonij quædam sunt per quas contrahitur matrimonium, vt sponsalia & consensus. quædam propter quas:& ex his quædam sunt principales, vt vitatio fornicationis, susceptio sobolis: Aliæ secundariæ, quæ sunt mulcæ, vt pulchritudo feminæ, diuitiæ, amicitiæ, amicorum copia, pacis reformatio. " Bona matrimonij sunt tria, fides, proles, sacramentum. j. ead. q. 2. omne. " Impedimenta matrimonij sunt 16. scilicet votum, ordo, habitus, disparcultus, error personæ, error conditionis, cognatio, ligatio, publicæ honestatis iustitia , enormitas delicti , impossibilitas coeundi , tempus feriarum , interdictum ecclesiæ , coactio, ætas, furor. Ioannes. Veruntamen quædam ex his impediunt contrahendum, sed non contractum dirimunt,vt j. dicetur. Impedimenta prædicta in his versibus sunt collecta.

Votum, conditio, violentia, spiritualis
Proximitas. error, disparilisque fides.
Culpa, dies vetitus, honor, ordo, ligatio, sanguis,
Quæ sit & affinis, quique coire nequit.
Additur his ætas, habitum coniunge furori.
His interdictum subditur ecclesiæ.
Hæc (si canonico vis consentire rigori.)
Te de iure vetant iura subire thori.

Habitus impedit, sed non dirimit,extra qui cle.vel vo.consuluit.B. contra:quia nec impedit secũdum eum.similiter ætas impedit matrimonium & furor carens interuallo.43. q.7. neque.

"Matrimoniũ vbi & p q̃ verba fuit institutum.

"Mrimoniũ vñ dicitur.

"Mrimonij cõtrahendi causæ multiplices.

"Matrimonij bona.

"Matrimonij impedimenta.

Vod vouentes.] Hæc quæst. diuiditur in duas partes,in qua rum prima probat magister, per 34. auctoritates sanctorum patrum, quòd vouentes solenniter non possunt contrahere , & si contraxerint , non tenet matrimonium, & debent punirI. Secunda ibi, *Augustinus.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur j. q. qua quæritur an teneat matrimonium a vouente contractum. & q non teneat,probat vsq; ad §. *his omnibus auctoritatibus.* postea probat contrarium vsque ad vltimũ. §. quam contrarietatem bene soluit. 3. 27. dist. §. vlt. & intellige prima ca. de voto solenni, alia de simplici. Alij dicunt, quòd prima cap. intelliguntur de voto de præsenti, alia de futuro.

b ¶ *Quòd vouentes.*] Hic intitulatur quæst. j. "qua quæritur an teneat matrimonium à vouente contractum, & q non teneat , probatur vsque ad §. his te omnibus auctoritatibus. postea allegat in contrarium vsque ad §. vlt. & hanc contrarietatem soluit satis bene 3. 27. di. §. vlt. q videlicet prima ca. intelliguntur de voto soleni, alia de simplici. arg. ext. qui cler. vel vo. meminimus. j. ead. c. 1. vbi dicitur, & vestelaicali sub testimonio episcopi. Hu. "dicit , q non refert an sit simplex votum, † *al. professa* an solenne: ga vtrũq; dirimit matrimonii, solẽnitates enim ipsę non sunt de substantia voti. Sed hoc refert an sit votum de præsenti cum solenni sa tate , siue sine illa, vt c. 58. & 14. voueo continẽtiam, hoc impedit & dirimit. sic intelliguntur hęc c. prima vsque ad cap. nuptiarum. an sit

"Matrimoniũ à vouente contractũ vtrũ teneat.

"Votum an impediat & dirimat matrimonium.

1 *Hic primum quæritur , an coniugium possit esse inter vouentes.*
2 *Secundo, an liceat sponsæ à sponso recedere, & alij nubere.*

QVÆSTIO I.

Vòd vouentes[b] *matrimonia contrahere nõ possunt: multis auctoritatibus probatur.*

In concilio namque Carthaginensi quarto, cap. vlt. statutum inuenitur de vidua , quæ professam † continentiam præuaricata est.

¶ Excommunicentur viduæ,quæ religioso habitu abiecto nuptias elegerunt. C. I.

[2] Sicut bonũ est castitatis præmium : ita & maiori obseruantia, & præceptione custodiendũ est, vt si quæ viduę[c], quantũlibet adhuc in minoribus annis[d] de futuro,quod improprie dicitur votum,id est,quędam promissio de futuro voto emittendo:vt si dico, ego promitto,q̃ vouebo continentiam post annum mortua vxore mea.vel promitto,q̃ intrabo religionem,vel consimile.hoc impedit,sed non dirimit,vt cap. nuptiarum. & c. sequentibus. Alij dicunt,q̃ nullum votum dirimit:ga qua ratione dirimeret votum solenne, & simplex, cum idem sit in substantia. solennitates enim non sunt de substantia, sed ipsa constitutio ecclesię dirimit,si post votum solenniter factum contrahatur. "Ego dico, quòd nullum votum est solenne nisi cum quis deuouet se religioni alicui,vel aliis duobus modis in sequenti c. vnde si coram tota ecclesia diceret quis hæc verba, voueo continẽtiam, si contraheret,teneret matrimoniũ. Quæ est enim ratio quare constitutio ecclesiæ magis debeat spectare ad illa vota quæ solenniter fiunt,quam ad priuata, dummodo possit ecclesiæ constare siue per testes, siue per confessionem propriam alicuius,quòd votũ fecerit? quàm cito enim constat ecclesiæ per confessionem , vel per testes, dicitur notorium, & sic deberet ecclesia dirimere matrimoniũ post illud votum contractum. Ioan. " Tu breuiter dicas,quòd professio tacita vel expressa alicuius religionis impedit contractum & contrahendum, extra de reg. vidua. & 27. dist. quod interrogasti. & extra de reg. consulti. & c. statuimus. & præcedenti c. quæ ead. expresse hoc dicunt, quòd cum aliquis dicit, deuouẽo me huic religioni, ibi professio continentiæ tacita intelligitur, & religionis expressa. Ordo similiter impedit si esset sacer: nam ibi intelligitur tacita continentia facta cum solennitate, & ex constitutione ecclesiæ : & ita semper conditio tacita vel expressa, vel constitutio ecclesiæ solennizat votum. Sic mihi Bart. Brix. videtur dicendum. extra qui cler. vel vouen. c. rursus.

"Professio impedit si fit sacer.

"Votum simplex impedit matrimonium.

Additio. De hoc etiam no. 22. dist. quidam. extra qui cler. vel vou. rursus, quod per Innocen. extra de reg. porrectum. & not. de vo. per tuas. & in c. prox. &c.

Sicut bonum.]Casvs. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, quòd votum castitatis est magnum, & ideo magna debet obseruantia custodiri. In secunda parte pœna imponitur transgressoribus: quia & damnationem habebũt, & à communione aliorum separabuntur. nam fi vxor, quæ frangit fidem marito est punienda, multo magis quæ non seruat fidem Christo. In tertia parte dicitur quòd si aliqua Deo deuota fuerit per vim oppressa , & delectione libidinis postea habitare cum raptore consenserit, pœna superius dicta tenebitur. Secunda pars inc. ibi, *Vt si quæ.* Tertia ibi, *Quæ etsi.*

c ¶ *Vt si quæ viduæ.*] licet de illis specificet , de omnibus intelligi debet.

d ¶ *In minoribus annis.*] videlicet xxv. anno, vel xij. vel xiiij. " Et dicuntur minores annis multipliciter, quantum ad diferetionem vt annis dicitur. & j. ead. & 3. distingue, q̃ triplex est habitus, f. professionis, qui votum habet annexum, & dirimit matrimonium:de quo hic loquitur. Cõuersionis, qui similiter votum habet annexum,sed nõ dirimit matrimonium, de quo loquitur ext. qui cle. vel vo. consuluit. ext. de regu. super eo. Habitus probationis , qui nec impedit nec dirimit matrimonium: de quo loquitur extra de renun. ex transmissa. de regu. statuimus. in fi. Firme ergo teneas, q̃ numquam solus habitus solẽnizat votum. ext. de regu. porrectum. & ext. qui cler. vel vo. consuluit. nec ob. 27. dist. quod interrogasti. & ext. de reg. vidua. " quia solus habitus (vt dixi supra) non facit monachum, vel non solennizat votum.

"Minores quo ad quid.

"Habitus fol non solen- nizat votũ.

e ¶ *Non coactæ.* Itunc enim secus esset. extra q̃ met. caus. per latum.

a ¶ *Immaturas.*

a ¶ *Immatura.*] id est, non matura. nam viduæ ante annum xl. non velantur, vt 20. q. 1. sanctimoniales. vel duæ dictiones sunt in ætate matura thoro. iuxta illud:

Iam matura thoro plenis adoleuerat annis Virginitas.

b ¶ *Sub testimonio.*]nam ita solennizatur votum(vt dicunt quidam) cum scilicet , accepit vestem ab epo: vt hic, vel de manu presbyterorum vel ministri, 20. q. 1. vidua. Quod credo, dum tñ omittat votum. Nam aliàs vestes tñ accipiendo non obligatur solenniter, sed impliciter. extra qui cler. vel vo. cõsuluit. vbi etiam habes, q̃ solẽnizatur votum in manu abbatis vel abbatissæ. Item solẽnizatur si per seipsam recipiat habitũ, & incipiat cũ aliis cãtare in ecclesia. j. e. vidua. "Et no. q̃ votum continentiæ solennitatur trib. modis tantum. Sacri ordinis susceptione. 28. dist. diaconi. Secundo, dũ accipit vestem sacram à quocumque : dum tñ post susceptionẽ inciPiat cohabitare cum aliis monachis & monialib. in ecclesia. j. e. vidua. Tertio, cum ita dicit corã epo vel abbate vel abbatissa, vel duobus testibus, ego deuoueo me huic religioni. " Hoc. n. aliud est, & aliud cum dico, ego voueo continentia. deuotus enim religioni nõ posset cõtrahere ita q̃ matrimonium teneret. nec mirum , cum etiam iam contractum matrimonium soluat religio dissoluat. ext. de conuer. cõiug. ex publico. sed in voto continentię secus. non enim votum dirimit. vñ si corã tota ecclesia diceret , voueo continẽtiam, per hoc non solennizatur votũ, nisi velis dicere, q̃ tale votũ nõ dirimit, sed constituatio ecclesiæ super voto facta. Nam si votum dirimeret, quare potius vnũ quã aliud, si hoc haberet ex fua natura? & ita dirimeret votum simpliciter, sed quòd Augst. non vult. j. e. nupciarum. Dic ergo votum numquam solenizari, nisi tribus modis prædictis. & ita exaudi quod hic dicitur. Ioan. Tu dicas, vt 3. dixi in glosa illa, hic intitulatur. circa fi. verf. tu breuiter. in summa quæst. Barth. Brix.

1 Tim. 5.

"Votũ continẽtię trib. modis solennizatur.

"Votum impedit & dirimit matrimonium.

c ¶ *Habitu.*] arg. quòd ita tenetur voto qui publice in religionis habitu apparuerit, ac si publice habitum susceperit. extra de reg. vidua. & j. ead. vidua.

"Votũ solẽne quid sit.

"Habitus impedit, non dirimit.

"Habitus non impedit nec dirimit.

f ¶ *Postea.* Jarg. quòd non excusat vis præcedens, si postea sequitur consensus[b], vt 34. q. 1. cum per bellicam. & ext. de eo qui dux. in ma. significauit.

Viduas.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, quòd viduæ quæ viduitatis votum deseruerunt, damnati debent , & à communione aliorum expelli. In secunda parte dicitur quòd virgines , quæ virginitatis votum dimittunt, ãgere pœnitentiam de hoc debent, & à cœtu hominum separari. nam si contractus qui fiunt cum hominibus, seruandi sunt: multo fortius contractus qui initur cum Deo, debet seruari. In tertia parte dicitur, si virgines quæ sic peccant, grauiter puniuntur, multo fortius viduę puniri debent:cũ iam sint virorum libidine fatiatæ. Et quòd puniri debeant, probat tribus auctoritatibus Greg. f. Apostoli, Moysi, & prophetæ: & vna ratione. Secunda pars incipit ibi, *De virginibus.* Tertia ibi, *Si virgines.* Hęc vero verba sunt Innocen. *Si virgines.* verba 2 j. ead. Hæ sunt Gregor. *Apostaauerunt*, id est, retro abierunt. Sequens c. pater.

1 Tim. 5.

b Arg. 1. q. 1. cõstat. ff. de re mili. non omnes. §. q. raptus. Arc.

"Pœnitẽtia publica nõ est violatoribus voti simplicis ponenda.

g ¶ *Hæ vero.*] Hanc litteram intelligit Cardinalis de voto simplici propter illud, nondum tectæ : & illud, nondum velatæ: & illud, à Domino, quasi dicat non ab ecclesia. & illud, aliquanto tempore, id est, tribus annis. 27. di. si vir. sed nos intelligimus de voto solẽni: " quia publica pœnitentia, de qua subditur, non imponitur p fractione simplicis voti. arg. 27. dist. si vir. Item inutiliter argumentare tur Grego. de talibus virginibus ad viduas solenni voto obligatas. Vnde intelligas illud, necdum sacro velamine tectæ & velatæ, non de velo consecrationis, sed de velo professionis : quod velum consecrationis non datur ante vigesimumquintum annum. 20. q. 1. placuit.

h ¶ *Velamine.*]extra de regul. vt clerici.

i ¶ *Simulauerint.*] argum. " quòd voti simulatio sicut ipsa professio obligat quemquam, vt c. prox. neque. & dist. 27. quod interrogasti.

"Voti simulatio obligat.

k ¶ *Aliquanto.*]x. anno. j. ea. deuotam. secundum nos. Io. tamen dixit, aliquanto, quia arbitrarium est huius pœnitentię tempus, licet ordinarie dixerim esse decem annos.

l ¶ *Contractus.*]hic large sumitur hęc appellatio, vt etiam comprehendat contractus stricti iuris : quia in nullo dolus interuenire debet. C. de præscr. x. vel xx. an. l. fi fraude.

m ¶ *Quanto magis.*]j. ead. q. c. hæ vero. contra. in fi. Sol. ibi loquitur de virgine illa, quæ velum consecrationis accepit : quæ si præuaricata fit, plus peccat quam vidua: hic loquitur de ea quæ non accepit velum consecrationis : vnde videtur minus peccare quàm vidua. vel quodam respectu magis videtur virgo peccare quàm vidua, quia à maiori bono cadit.

n ¶ *Consortio.*]arg. de pœ. dist. 5. consideret. in fi. vbi dicitur. Timeat docta experimento quod ignorauit virgo.

"Cõtinẽtia difficilior é virginibus quã viduis.

o ¶ *Vsæ sunt.*]dicit Hieron. " Libido in virginibus maiorem patitur famem, dum dulcius esse putant quod nesciunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Letabitur.*] non de vindicta quam videt: sed quia non est in illa: & quia non commisit consimilia.

"Pœna sapientiorem efficit.

b ¶ *Manus suas lauabit in sang. peccatoꝝ.*]i. "in pœna, i. propter pœnam quam videt: quia cum stultus punitur, sapiens fit astutior, vt 23.q.6. vides. & exemplis citius ducitur quis ad benefaciendum, & ad vitandū crimen. de pœ. di.2.citius. vñ dicitur:

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

"Votum diuersa fortitur vocabula.

1.Cor.5.
Deut.13.
Psal.57.

NEque viduas.] c ¶ *Proposito.*]i. "No. q. votum voto. "No. q. votum secundū diuersos status diuersa sortitur vocabula. Primo est cum quis in origine disponit aliqd boni facere, & tunc dicitur deliberatio, vt 17.q.1.ca. qui bona. & hoc infringere venia le est. Quandoq; procedit, & proponit idē se firmiter facturum: & dicitur propositū. 17.q.1. c.2. & q.2. nos

Rom.1.
a i. grauiꝰ q̄ primū pctm veniale est secundum sedm Hug. q quosdam, sed graue de, finaliter cancellatis opinionibꝰ, & his q̄ dñr iam hicbreuiter to accedat obligatio, dām est, q̄ dicitur votum: cuius cū qs vouet fractio mortale pec- vel ꝓmittit catum est, & impedit fem onachū matrimonium cōtra- cōtrahendum impe- rieri vel aliꝰ diunt, sed nō dirimūt hendū. & dirimit iam si ē tanq mē contractum, si solen- tis & discre ne fuerit. 27. dist. §. vlt. tę, indissolu d ¶ *Diuturna.*] maxi- biliter tenē me. nam & idem effet tur ad hoc, si per momentū. arg. ext. lib. 6. de ꝛ. ea. viduas. nec ideo regn. q post minus vēditio tenet, votū. Arch. q̄, &c. C. de contrah. 2 Polyc. l. 4. emp. non ideirco. Vel tit. 35. Burc. pōt hoc intelligi qñ l. 8. c. 46. non expresse se reli- Iuo par. 7. c. gioni obligauerunt: 64. & 144. quo casu exigitur, q̄ Pann. l. 3. per aliquod tempus c. 203. fuerint i monasterio cum aliis: quod tempus potius est ad arbitrium boni viri referendum, quām aliter determinandum. arg. ext. de don. Apostolicæ. ff. de iu. delib. l. 1. ff. de sol. quod dicimus. Vel die hoc tempus trium dierum esse extra de reg. ad nostram. licet quidam illud intelligant de illectis, vt 20.q.3. constituit.

NEc aliqua.] CAnvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, q̄ quędam erant sanctimoniales, quæ cū viris iacentes se corrumpi non permitte bant, & hoc in suam excusationem allegabant. contra quarum excusationem loquitur hic Cyprianus eas graniter reprehēdens: quia in aspectu talis membri oculus spe fallitur. & pręterea si membrum illud sit incorruptum, anima tamen potest esse corrupta: vnde delinquere videntur. nam si sponsus videns sponsam suam in amplexibus alterius iracitur: multo fortius Christus de sua sponsa hoc faciente irascitur & dedignatur. In ij. parte dicitur, q̄ si tales voluerint pœnitere, & inueniantur integrę, recipi debēt in ſpo statuq; q̄ si postea cū supradictis viris familiaritatem habere videantur, eiciantur: nec postea recipiantur de facili. & si aliqua talium fuerit inuenta corrupta, post pœnitentiam redire poterit ad ecclesiam. quę si de cetero peccauerit, amodo non recipietur: ne scilicet præbeat ceteris exemplum ruinæ. Secunda pars incipit ibi, *Quod si Exomologesi.* id est, confessione sua facta. Sequens cap. patet.

fidelium vsque ad satisfactionem sunt eliminandæ, & carceribus tradendæ, qualiter iuxta apostolum Paulum tradentes huiusmodi hominem Satanæ, vt spiritus eius saluus sit in die Domini? De talib⁹ enim & Dominus per Moysem loquitur, dicens [Auferte malum de medio vestri.] De quibus & per prophetam ait [Lętabitur a iustus, cum viderit vindictam: manus suas lauabit in sanguine h pectatoris.] De talibus namque, & eorum similibus, atque eisdem consentiētibus dicitur [Quia non solum, qui faciunt, sed etiam, qui cōsentiunt facientibus,] rei sunt.

Item ex decreto Gelasij Papæ ad Sicilienses episcopos missō, c. 9.

¶ Burchardus & Iuo part. 7. c. 64. citant idem vt Gratianus: sed rursus Iuo ead. part. c. 144. ex Gelasio ad Cæsarium. c. 4. Extat autem in epistola Symmachi ad Cæsarium, ca. 4. eumque citat Polycarpus.

¶ Transire non possunt viduæ, & virgines post religionis propositum ad nuptias. C. III.

NEq; viduas ad nuptias transire patimur, quæ in religioso proposito c diuturna d obseruatione permanserunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monasteriis ætatem peregisse contigerit.

Item Cyprianus ad Pomponium de virginibus.

¶ Ex quolibet sensu corporis mulier corrumpi potest. C. IIII.

NEc aliqua putet se posse hac excusatione defendi, quòd inspici, & probari possit, an virgo sit: cum & manus obstetricum e, & oculi sæpe fallātur f: & si incorrupta inuenta fuerit virgo ex parte, qua mulier potest esse: potuerit tamen ex alia corporis parte peccasse, quæ corrumpi potest, & tamen inspici nō potest. Certe ipse cōcubitus g, ipse complexus, ipsa confabulatio, & osculatio, & coniacentium duorum turpis & fœda dormitio, quantum dedecoris, & criminis confitetur h? Si superueniens maritus spōsam suam iamcentem cum altero videat: nonne indignatur, & fremit, & per zeli dolorem † fortassis i & gladium in manū sumit? Quid Christus Dominus, & iudex noster, cum virginem suam sibi dicatam, & sanctitati suę destinatam, iacere cum altero cernit k: quàm indignatur, & irascitur? & quas pœnas incestis eiusmodi coniunctionibus comminatur? Cuius vt gladium spiritalem, & venturum iudicij diem vnusquisque fratrum possit euadere, omni consilio prouidere, & laborare debemus.

Idem in eadem epistola.

¶ De eodem. C. V.

QVòd si pœnitentiam l huius illiciti concubitus sui egerint, & à se inuicem recesserint, inspiciantur iterum a virgines ab obstetricibus diligenter: & si virgines inuentæ fuerint, acceptam communione ad ecclesiam admittantur: hac tamen interminatione, vt si ad eosdem masculos postmodum reuersæ n fuerint, aut si cum eisdem in vna domo o, & sub eodē tecto P simul habitauerint, grauiore censura eiiciantur, nec in ecclesiam postmodum facile q recipiātur. Si autem de eis aliquæ corruptæ fuerint, & deprehensæ, agant pœnitentiam plenā r: quia quę hoc crimen admisit, nō mariti, sed Christi adultera est: & ideo æstimato iusto tempore, postea exomologesi s facta ad ecclesiam redeat. Quòd si obstinate perseuerant, nec se ab inuicem separant, sciant se cum hac sua impudica obstinatione numquam à nobis admitti in ecclesiam posse: ne exemplum ceteris ad ruinam delictis suis facere incipiant: nec putent sibi vitæ, aut salutis cōstare rationem, si episcopis, & sacerdotibus obtemperare noluerint.

a ¶ Iterum.] *In codicibus Cypriani impressis, & octo manuscriptis, quæ Romæ ad operum ipsius emendationem collata fuerunt, legitur, interim: quæ varietas notatur etiam in gloss.*

monacha semel deliquit, non ideo statim debet abiici: sed si secundo peccat, difficilius debet reconciliari: si tertio, tunc detruditur in aliud monasterium, vt infra eadem, peruenit. sed si clericus aliquis peccauit, statim prima vice potest expelli, vt 48. distinct. quoniam multa.

r ¶ *Plenam.*] id est, publicam b. "Ex hoc volunt quidam quòd sanctimonialis possit agere solennem pœnitentiam: nec impeditur consecratio: quod est contra illud, quod de clerico dictum est. supra. distinct. 50. c. his vero. Vel plenam, id est, x. annorum. infra ead. denotam.

s ¶ *Exomologesi.*] id est, confessione facti sui. sed dic, id est, pœnitentia vel satisfactione. pars enim hic ponitur pro toto secundum synecdochen. confessio enim est pars pœnitentię, & maxima. de pœ. dist. 1. quem pœnitet.

a *Si quis*

c ¶ *Obstetricum.*] arg. "contra illam probationem; quæ fit per obstetrices, q̄ nulla fit validaſed tamen contra adulterum. ꝛ. c. c. bene recipitur. & arg. ext. de prob. proposuisti. & dicit lex eam admitten dam: dum tamen peritæ mulieres sint. ff. de vent. inspi. l. 1. arg. contra. C. quan. tu. vel cu. esse desi. l. indecoram. vbi reprobatur probatio per ꝛaspectum corporis. & 32.q.5. nec solo. & j.33.q.1. quod autem. & c. si quis contra. Ibi enim in veritate viri, hic stat in veritate mulieris: sed ibi solubitur. si enim duæ vel tres nobiles probę mulieres dicerent virginem non esse cognitam à viro. harum testimonio staretur. 21.q.2. si quæ libet.

"gbatio obstetrices facta exin ualida.

† *al. inuerit.*

f ¶ *Fallantur.* Jargum. "cōtra testimonium "Testimonium fallitur: & ideo ad quę fallimur. vsus: sæpius tamen nō fallitur: & ideo ad quę mittitur testimonium de visu. nā ad ea quæ frequenter fiunt, iura adaptantur, &c. ff. de legib. nam ad ea.

g ¶ *Concubitus.*] c hic "interiora enim est vnus casus dinoscunquo per exteriora in tur per exteriorem voluntas dino scitur. per confabulationem enim, & amplexus, & huiusmodi deprehenditur fuisse corrupta. si. 31. q. 2. ca. 1. & 50. di. si qs prepostera. 34. q. 1. non satis. di. 50. si qs diaconus. & 32. q. 5. nec solo.

h ¶ *Confitetur.*] quia ex eis ꝓsumitur adulterium. 32. q. 1. dixit. C. de adul. quamuis.

i ¶ *Fortassis.* Jde facto: "Viro nō licet viro "quia non licet interficere adulterū. cet adulteri. ff. de adul. marito. nisi rum interfi post denūtiationem. cere.

k ¶ *Cū altero cernit.*] propter talem suspicionem poterit eam accusare, vt 32. q. 1. dixit Dominus.

l ¶ *Vòd si pœnitentiam.*] Iterū. i. ſæpe. ff. de ędē. veluti. §. hęc vox iterum. aliàs interim. m ¶ *Accepta.*] ꝓmissa tamen pœnitētia. n ¶ *Reuerse.*] arg. "per "Peccatum reiterationem pecca iteratū est ti aggrauari pœnam: gratuius pa & peccata iterata niendum. grauius esse punięda. arg. 15. q. vlt. hi qui.

o ¶ *Domo.*] arg. ex hoc loco præsumi contra aliquem. argu. 18. q. 2. diffinimus.

p ¶ *Tecto.*] tectum hic appellat quemlibet locum priuatum. 35. q. 6. ab isto.

q ¶ *Facile.*] not. "q̄ si "Monachus aliquis monachus vel ſæpius peccans quāliter punitur

† *al. verique*

† *al. suspensi*

"Natura ni bil permittit esse in denti. pendenti.

1.Cor.7.

a ¶ Et pt dici excōicetur, ſſi fuerit cō tumax ad hoc 32. q. 1. c. vlt. vel dic bunt, debent ſuspendi ad quòd tēpus sepa- ra tur à cōio prator ib⁹ suis donec ne. qa ecclę pœniteant. quod si ſa offendit. neglexerint, vsque nc 86. dist. ad satisfactionē sint tata. arg. 21. anathematizati. 9. 2. placuit. c ¶ *Puellis.*]i. virginib. 1 ſi. & q. 3. c. aliàs videtur contra. ſi. ſecūdum 20. q. 1. illud. Vel intel Io. de Fan. ligę de doli capacibus. "Religiosa secundum H. etiam vestis ſpt in ante xij. an. ibi de nō domo acci- doli capacibus.

d ¶ *Proprius.*]" potest b Vide qđ ergo aliqua in domo no ꝛ. c. 1. i propria acipere vestē q. nā ita. & religiosam. arg. 33. q. 1 not. seq. & 5. quod Deo. ꝛ. ea. mu ꝛ. c. 2. mulieres b, & 20. q. 1. virorum. dua. & ext. q. cler. vel 1 Capit. l. 7. vo. infinuante. nec tñ c. 38. Burc. monialis erit, cū nul- l. 8. c. 48. Iuo li monasterio se tra- p. 7. c. 66. dat. hoc ergo intelligo de professa: vel vt dixi, ex solo habitu non præiudicatur ei. arg. ext. q. cler. vel vo.

† *al. ſuspensi* consuluit. "Si autem "Bona de- habitū suſceperit, & uentis se denouet se religioni, religioni, ad in qua no licet habe- quos deuol re proprium: videtur quidqđ habet denoluitur ad ſuccedētibus ei ab intestato. arg. C. de epiſ. & cler. si qs prefbyter. debet tñ necessaria ab heredibus ſuscipere. Alij aūt bona talium dicunt esse in pendenti. Sed cōtra, "qa nihil est secundum naturam in pendenti. ff. de iud. sed & ſi. §. vlt. arg. ff. eo. non quem admodum. Alij dicunt ea esse in potestate epiſcopi. arg. C. de epi. & cle. nulli. Io. Ego credo q. taliū bona sunt in potestate illius, qui est ſuperior in illa religione, cū non expreſſit monasterium. B. Itē nota secūdū H. q̄ nūquam erit religiola persona quocūque modo vellem mutet, vel propriis renūciet, vel votū emittat, nisi alicui religioni se det. 17. q. 1. ad ſi. Sed numquid talis qui votum emittit, & propriis abrenuntiat manēs in domo ſua, vel ſi vestem mutat, facit se verberantes reos illius edicti. 17. q. 4. ſi quis ſuadente? Non, nisi ſpecialiter habitum alicuius monasterij cum profeſſione tacita vel expreſſa aſſumat: licet se abbati nō ſupponat. vel dic q̄ sunt monachi c, licet ñ sint ſub aliquo abbate, ſicut primus monach⁹ non fuit ſub aliquo abbate.

b Aliàs, per ſectam. c Pœnitētia ſolennis poſſit agi & ſanctimonialem.

c Sit aliqua ſolennitas obſeruatur. cut primus ꝛ. c. nu- monach⁹ ꝛ. c. non, vt non fuit ſub aliquo abbate. priarum.

d ¶ *Propriis.*] i. q̄ ſue-

a ¶ *Si quis episcopus.*] ¶ *Deponatur.* vt 30. q. 1. ſi quis ſacerdos.

¶ *Excommunicetur.*] hoc de manſuetudine canonum a. nam ſe

b *Et viduis.*] Casvs. Dicitur in hoc c. q̄ ſi viduæ vel puellæ in dominibus propriis habitum religionis aſſumant ſolenniter vo-

Item ex sexta synodo in Trullo, c. 4.

¶ Clericus deponatur, laicus excommunicetur, qui cum sanctimoniali mœchatus fuerit. C. VI.

j SI quis episcopus, presbyter, diaconus, aut ſubdiaconus, aut lector, aut psalmista, aut ostiarius cū muliere sanctificata Deo mœchatus fuerit, deponatur a: quia ſponſam Christi corrupit: ſi vero laicus, excommunicetur b,

Item ex concilio Toletano 4. c. 8.

¶ *In conciliis Toletanis non est inuentum. Est autem lib. 7. capit. c. 338.*

¶ Viduæ & puellæ, quæ poſt religionis habitum nubunt, a communione ſuſpendantur. C. VII.

k DE viduis, & puellis c, quæ habitum religionis in dominibus propriis d tā à parentibus, quàm per ſe mutauerūt: ſi postea contra inſtituta patrū, vel pręcepta canonū coniugia crediderint copulanda, tamdiu vtrąque † habeantur à cōmunione ſuſpenſę †, quousque, quod illicite perpetrauerunt, emendent. Quòd ſi emendare neglexerint, a cōmunione, & omnium Christianorum conuiuio, perpetuo e ſint ſequeſtratę.

Item ex concilio Martini Papæ.

¶ *Abest caput hoc à nonnullis Gratiani exemplaribus. Burchardus & Iuo citant ex concilio Moguntino, c. 6. Habetur in concilio Triburiensi, c. 25. In hoc autem cap. & duobus seq. citantur decreta Gelasij, vt sunt in codice canonum.*

¶ De eodem. C. VIII.

l VIduas autem velare pontificū nullus attentet: prout ſtatutū est in decretis Gelaſij Papæ capitulo a xiij. quod nec auctoritas diuina, nec canonum forma præſtituit. Quòd ſi propria fuerit voluntate continētiam profeſſa, in eiusdem Gelaſij capitulo xxj. legitur, eius intētio pro ſe reddat rationē Deo: quia ſicut ſecūdum Apoſtolum, ſi ſe continere nō poterat, nullatenus nubere vetabatur, ſic ſecū habita deliberatione promiſſam fidem pudicitiæ Deo debet cuſtodire. Nos b autem auctoritate patrum ſuffulti in hoc ſancto concilio ſancimus, & libere iudicamus, ſi ſponte velamen, quamuis non conſecratum, ſibi impoſuerit, & in eccleſia inter veſtalas Deo oblationē obtulerit, velit, nolit ſanctimonię habitum vlterius habere debet: licet ſacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione ſibi velamen impoſuiſſe, vt iterum poſſet deponere.

a ¶ Capitulo xiij. *Sic est in codice canonum: in epistola vero eiusdem prima episcopis per Lucaniam est, ca. xv. sicut paulo post, quod est*

runt propriæ: licet. n. in ſua domo fecerūt profeſſionem, erit ſolēne votū. ext. de cōuer. cōiu. ex parte. 2. & ext. qui cle. vel vo. infinuante.

e *Perpetuo.*] vſquequo emēdauerint, vt ext. de cōſt. ex litteris. in fi.

Hæ vero.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̄ ſi virgines poſt votū nubant, & ſi nondum velatæ ſint: tñ debent pœnitere ad tempus. Nā ſi homini fides eſt ſeruanda: multo fortiꝰ Deo cui pro miſerūt, fides eſt ſeruāda. Et ſi vidua, quæ poſt votum continentiæ nubat, damnatur: multo fortius virgo debet damnari quæ fidem Deo frangit. *Velatæ non ſunt*, velo conſecrationis.

f ¶ *Tectæ.*] quæ nondum ſunt cōſecratæ.

g ¶ *Aliquanto.*] ꝛ. c. vi duas. cōtra. Sol. vt ibi. Vel melius d in dicto Apoſtoli dicitur de viduis, quæ non erāt velatæ, ſed tñ profeſſæ continētiam: quę minus peccant q̄ virgines velatæ. ibi Greg. de veriuſque velatis.

Vę Chriſto.] Casvs. Dicitur in hoc ca. q̄ſi virgo poſt votum nubat, nō admittitur ad pœnitētiā, niſi toto animo virum reſpuat, vt ei velut mortuus reputetur. nā ſi ꝓmiſſio eſt hominib. obſeruāda, multo fortius Deo. & ſi hoc obſeruandū eſt in illa, q̄ viuo viro ſuo ſecūdo adhęſit multo fortius hoc debet obſeruari in illa, quæ nupſit ſponſo immortali.

h ¶ *Ad pœnitentiam.*] contra 26. q. 6. agnoſcimus. q̄ peccator in quacumq; hora, &c. Sed exponit H. ad pœnitētiam, i. ad fructū pœnitentiæ, i. ad Euchariſtiā. licet eām hic peniteat, tūquam tñ viuente adultero recipietur ad cōionē, ad inſtar fœcularis adulteri. ꝛ. 32. q. 7. fidelis.

i ¶ *Nec ei agendæ pœnitentiæ.*] i. recipiendi fructus pœnitētię.

k ¶ *Licentia.*] aut illis viuentibus caſte viuere cœperit. ꝛ. ea. deuotam. & c. de filia.

l ¶ *Niſi viuus.*] t. legitimus, i. maritus quem reliquerat niſi in neceſſitate mortis per capitulum quod eſt 32. q. 7. fidelis.

m ¶ *Defunctus.*] quo ad litterā. & iſte intel lectus. euidēter oſten ditur. ꝛ. ea. de filia. Magiſter aliter exponit, ꝛ. ea. §. vlt. ſic recesſit quo ad eā defunctus: quia non recipieretur ad pœnitentiam, niſi prius ab eo ſeparare tur, vel aliter, niſi vnus, i. adulter. ſed ſecundum hanc expoſi tionē nulli exiſtēri in aliquo peccato dāda eſt pœnitētia de alio. & ita Gratianus eſt ſi bi cōtrārius c de pœ. di. 3. §. vlt. Item cōtra

1. Tim. 5.

3 Et in conc. Turonico 2. c. 21.

4 ꝛ. c. viduas §. hæ vero. Pol. l. 4. ti. 35 Bur. l. 8. c. 12. Iuo p. 7. c. 18 & vere me iius ſecūdū H. cui ꝛ fuit hæc ſnia, quę ſequtur etiam L.

tal. poteſt

tal. prioris pactionis fidem

5 in conc. Turonico. ibid.

6 ſent 4. diſt. 38. Pol. ibid. & l. 6. ti. 20. Bur. l. 8. c. 13. Iuo p. 7. c. 17

e Sub. & iō melius intelligitur hoc c. d̄mor te corporali ad litteram, ſecūdū Hu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

extra de pœ. & remiſ. quod quidam. extra de ſen. exc. cum non ab homine. §. in articulo. tamen ductus fuit ad hoc per c. 7. ead. deuotam. & 15. q. vlt. hi qui. Vel dic, ad pœnitentiam fructuoſam: "quia non valet ad vitam ęternam pœnitentia de vno peccato, cum quis remanet in alio. Magiſter intellexit hoc cap. de excommunicato: tamen bene eſt inſinuanda pœnitętia exiſtentibus in mortali, & etiam adhuc peccare volętibus, vt extra de pœn. & remiſ. quòd quidam. de pœn. diſt. 3. ſi quis autem. & diſt. 5. falſas.

"Pœnitętia vnius peccati ſi pdeſt ad ſalutem in altero exiſtenti.

IMpudicas.] Casvs. Quidam monachi cū quibuſdam monialibus publice contrahebant, vel cū eis publice in fornicatione morabantur. Et ideo ſtatuit concilium Triburien. vt tales in ergaſtulis detrudantur, vt poſſit tantum facinus pœnitentia digna purgari: quibus in fine viati cum ex miſericordia concedetur. Seq. cap. patet. *Libere*, id eſt, publice.

1 Pol. l. 4. tit. 34. Anſl. l. 7. c. 188. Burc. l. 8. c. 29.

a ¶ *Filios.*] qui erunt ſerui eccleſiæ. 15. q. vl. cum multæ. "Sed qd ſi monialis ſuſcepit ſobolē ex clerico vel monacho: cui eccleſię applicabitur: vtri que enim facta eſt in iuria? Videtur q monaſterio matris: quia ſequitur partus matris conditionem. 32. q. 4. liberi. Dico quòd vtrique: ſi vtrique ſit facta iniuria. maxime ſi hoc in duplici monaſterio contingeret. 18. q. 2. in nullo.

"Filius monialis ex monacho genitus cui monaſterio applicabitur.

b ¶ *Cœtu.*] id eſt, communione fratrum vel monialium: quæ ſi retruderetur in carcerem a, in ſuo monaſterio tamen dicitur eſſe. ſic non eſt cōtra. in proprio. ſ. ea. ſi quis rapuerit. vel illud cū proprio monaſterium redarguitur de nimia negligentia.

a id eſt, in alio monaſterio quàm eſſe. ſic non eſt cōtra. in proprio.

c ¶ *Pœnitudinis.*] i. pœnæ in purgatorio. & ignis iſte excedit omnem pœnam huius vitæ. de pœn. diſt. vlt. c. vlt. in fin. "Et ſunt duo ignes purgatorij, vnus in futuro, alter in hoc ſæculo, vt pœnitentia.

2 Poly. ibid. Bur. l. 8. c. 30 "Purgatorij duo ſunt ignes.

d ¶ *Solius.*] ſ. ea. virginibus. & c. ſi quis. contra. 3. diſt. 50. pœnitentes. contra. 3. 36. q. 7. de his. contra. Sol. Omnes viæ Domini miſericordia & veritas.

e ¶ *Miſericordia.*] ſed nonne hoc eſt de iure communi? vtique. argu. diſt. 50. pœnitentes. quod tamen de iure communi fit, & de miſericordia fieri dicitur. arg. 33. q. 2. admonere.

f *Virginem.*] ¶ *Conſtituentibus.* ſ. 50. diſt. c. 3. 82. diſt. presbyter. 5. 15. q. vlt. ſi quis presbyter. ſ. 35. q. 8. c. vlt. & 33. q. 2. ca. vlt. & 34. q. vlt. c. vlt. & 36. q. 2. raptores.

"Eps diſpenſat in inceſtu.

g ¶ *Auctoritatem.*] "& ita poteſt epiſcopus diſpenſare in inceſtu, qui maior eſt adulterio. ſed contra extra de iudic. at ſi clerici. nam tantum ibi permittitur diſpenſare in adulterio, & in minoribus. Dicunt quidam quòd in tali inceſtu qui incidit in adulterio, poteſt: a

b Arg. h 5. liās non. ſed contra ff. de adulte. vim paſſam. §. præſcriptione b. vbi dicébat Vin. dicitur, q ſi adulterium & inceſtus ſurgunt ex eodem facto, præſq eps cū ta criptio quinquennij poteſt opponi adulterio, vt poſt non poſſit de ſi clerico q eo agi: ſed de inceſtu agi poteſt etiam poſt quinquennium. ſecuncōmiſit a- dum nos planum eſt, qui dicimus quòd epiſcopus diſpenſare po- 90
dulteriū in- teſt vbicumque non prohibetur. argum. ex quo conditor canonum
ceſtuoſum fibi diſpenſationem non ſeruauit, intelligitur alij conceſſiſſe. extra

loniæ, ac Lutetiæ impreſſis legitur, ſi poſtea nupſerint, vel publice, vel occulte corruperint. In *editione conciliorum Colonienſi duobus, & tribus tomis*, ſi poſtea vel nupſerint publice, vel occulte corruptæ fuerint. In *poſtrema autem quattuor tomorum*, ſi poſtea vel publice nupſerint, vel ſe clanculo corruperint.

Item ex concilio Triburienſi, c. 6.

¶ *Caput hoc habetur in epiſtol. 1. Syricij, & in codice canonum eſt. ca. 15. inter decret. a ipſius: quem etiam citant Burchardus, & Anſelm. Pars tamen aliqua huius c. p. eſt. in ca. ſi quis ſacro, 3. ea. quod quidem habetur in concilio Triburienſi, quod extat.*

¶ Ab eccleſia eliminandæ, & ergaſtulis retrudendæ ſunt monachorum, vel monachorum impudicæ perſonæ. C. XI.

1 IMpudicas, deteſtabileſque perſonas monachorum, atque monacharum, quæ abiecto proposito ſanctitatis, illicita, atque ſacrilega contagione ſe miſcuerunt, & in abruptum a conſcientiæ deſperatione perductæ, de illicitis complexibus libere filios a procreauerint, à monaſteriorum cœtu b, eccleſiarumque conuentibus eliminādas eſſe mandamus: quatenus retruſæ in ſuis ergaſtulis, tantum facinus lamentatione continua deflentes purificatorio poſſint igne pœnitudinis c decoqui, vt eis vel ad mortem ſolius d miſericordiæ e intuitu per communionis gratiam poſſit ſubueniri.

a ¶ Abruptum.] *Sic eſt emendatum ex multis editionibus epiſtolarum Syricij, & codice canonum. Antea enim legebatur*, in arbitrium conſcientiæ propriæ deſperatione.

Item ex eodem.

¶ *Hoc eſt 16. caput concilij Chalcedonenſis ex verſione Dionyſij: cuius pars citatur 3. c. ſacro.*

¶ Monachus, & virgo Domino conſecrata, ſi nupſerint, excommunicentur. C. XII.

2 VIrginem, quæ ſe Deo conſecrauerit, ſimiliter & monachum decernimus non licere nuptialia iura contrahere. Quòd ſi hoc inuenti fuerint perpetrantes, excommunicentur. Confitentibus f autem decernimus, vt habeat auctoritatem g, eiuſdem loci epiſcopus miſericordiam, humanitatemque largiri.

Item ex eodem.

¶ *Caput hoc à Burchardo, & Iuone Paſchali tributur.*

¶ Dum viuunt lamentis pœnitentiæ ſe afficiant, qui ſanctimonialibus ſcienter copulantur. C. XIII.

3 HI ergo, qui ſanctimonialibus ſcientes h matrimonio ad iniuriā Chriſti copulati ſunt, iuxta cenſuram zeli Chriſtiani ſe parentur, & numquam i eis concedatur coniugali k vinculo religari: ſed in pœnitentiæ lamentis ſe vehementer, dum viuunt, afficiant. l

Item ex eodem.

¶ *Caput hoc in epiſt. 1. Gelaſij eſt num. 22. & in codice canonum inter ipſius Decret. a. c. 20. Refertur quoque in capitularibus l. 1. ca. 106. & in Polycarpo Gelaſij nomine.*

¶ A ſacra communione priuentur, qui ſacris virginibus ſe ſociant. C. XIIII.

4 VIrginibus ſacris ſe quoſdam temere ſociare cognouimus, & poſt dicatum Deo propoſitum inceſta m fœdera, ſacrilegaque miſcere. Quos protinus æquum eſt à ſacra communione detrudi, & niſi per publicam, probatamque pœnitentiam omnino non recipi. Sed tamen his viaticum de ſæculo tranſeuntibus, ſi digne † pœnituerint, non negetur.

Item Gregorius.

¶ *De hac eadem re videtur ſcripta epiſtola Marciniano epiſcopo, lib. 8. regeſti, epiſt. 9. Caput tamen hoc vel ex alia epiſtola eſt acceptum, vel in eo multa ſunt immutata.*

¶ In monaſterio reuocetur, ac recludatur, quæ à fornicatione recedere noluerit. C. XV.

PEruenit ad nos, quòd quidā vir nequiſſimus diabolico inſtinctu n de mōaſterio ſuaſerit exi

monialem, inceſtū committit: quia ſponſa Dei eſt, qui eſt pater noſter. 12. q. 2. q. abſtulerit. & inceſtus committitur cū affini ſicut cum conſanguinea. 35. q. 3. de inceſtis. Et adulterium committit, q ſponſam alterius corrūpit. Item ſacrilegium: qa eſt res ſacra. "Sed queri ſolet an iſte accedēs ad monialem committat tria peccata, an vnū? Martinus dicit, q vnum ſolum: licet ſortiatur diuerſa nomina. Nos dicimus non eſſe dubium quin tria peccata committat quo ad actus accuſationem: non autem in veritate plura ſint quo ad actus accuſationis. arg. 23. q. 5. relegētes. ſed quo ad pœnitentiam vnum tm. ſed adulterium hoc maiori pœna purgandum eſt, q ſi non eſſet inceſtuoſum, vt 32. q. 7. §. ſunt enim. & ita dicit lex, q ſi qs puniri debet propter adulterium: plus debet puniri ſi illud inceſtuoſum fit. ff. de quæſt. ſi quis viduam. Hoc ergo intellige ſicut illud extr. de teſtib. ſicut. qa pœnitentia ibi, & pro adulterio & pro periurio imponitur.

a Cōc. Trib. c. 23. Burc. l. 8. c. 38. Iuo p. 7. c. 17.

n PEruenit.] ¶ *De monaſterio.*] "o probatur ex hoc cap. quòd licet pluries monachus & monacha exierint de monaſterio: abbas compellendus eſt eum vel eam pluries recipere, vt ſ. ead. nec aliqua. & 16. q. 1. quidam monachi. & ſ. ead. & quia. licet clericus ſtatim deponi poſſit qui deliquit, vt 48. diſt. quoniam multa.

"Monachū pluries exeuntem recipere.

diſpēſare ſ. & hoc pp incidentem inceſtū. & hoc not. in prædi. decr. at ſi clerici.

Viduas

VIduas qua.] Casvs. Dicitur hic, q ſi vidua ſponte ab altari velum conuerſionis accipit, debet in eo propoſito perpetuo remanere: nec debet poſtea nubere, ne ſpiritui ſancto mentiatur.

"Virgo velata reſpſen tat eccleſiā.

2 ¶ *Ab altari.*] virgo, & non vidua. "ideo velatur ab epiſcopo vel ſacerdote, quia virgo typum gerit eccleſiæ in hac deſponſatione, quæ pura & virgo veni nupſit viro, i. Chriſto: & in ſignū huius rei velatur à vicario Chriſti vel ſacerdote: quia à Chriſto recipitur in coniugium, in cuius perſona dictum eſt: Annulo ſuo ſubarrhauit me Dñs. ſed vidua nō gerit in tali caſu typū eccleſiæ ſicut virgo: eum nō ſit integra mente & corpore: vnde nō ſic cōiugitur Chriſto vt repræſentet cōiunctionem eius & eccleſiæ.

1 Burc. l. 8. c. 35. Iuo p. 7. c. 14. Pan. l. 3 c. 198.

Vel ideo nō velatur à ſacerdote, quia ſacerdos phibetur ſecundis nuptiis intereſſe, & ſuper ſecundo nubentes fundere bndi ētionem. "Non enim quæ ſecundo nubit, benedicitur. arg. ext. de ſec. nu. c. 1. Sed vidua quaſi ſecūdo nubit: quia primo homini, poſtea Chriſto: & ideo quaſi celebranti ſecundas nuptias ei nō porrigitur velum à ſacerdote: ſed ipſa accipit deſuper altare. Contrariū videtur innui. 20. q. 1. vidua. ſed ibi de veſte tantū loquitur, vel develo a profeſſionis, nō conuerſionis, vel à preſbytero pōt velari, ſed non ab epiſcopo, vt 20. q. 1. de votis. ſi fi. B.

6 Nubēs ſecundo non benedicitur

a Cōc. Trib. c. 23. Burc. l. 8. c. 38. Iuo p. 7. c. 17.

b ¶ *Velamen.*] i. profeſſionem. Na velum conuerſionis nihil aliud eſt quàm ipſa conuerſio.

a ſtlud, vel. a ad ſe- quēs vel, ſi pronunc Hu. & l. & credo ſi bene ponatur. A- lin cod. ca- nonū. ſed in cōcil. tom. 2 hr c. 22.

c ¶ *Permanere.*] tamē "quòd de cetero nō poſſunt nubere qui ſanctimonialibus copulantur: vt hic dicitur, in odium criminis: ſi tamen contrahant, tenet.

† al. ſit tamen

l ¶ *Afficiant.*] hoc ſecundū canones. nam ſecūdum leges vltione gladij debent feri ri, vt 36. q. 2. ſi quis non dicam.

3 Burch. l. 8. c. 31. Iuo p. 7 c. 50.

m VIrginibus.] ¶ *Inceſta.*] iuo. q dicit, inceſta ſacrilega. nam accedēs ad

3 Z. impudicas.

S I quis ſacro.] Casvs. Dicitur i hoc c. q ſi quis cum ſacra virgine in luxuriam fuerit præuaricatus, coniugiū contrahendo cum ea: ſecundum Gelaſium debent tales à communione ſe pararri: nec recipi debent niſi poſt pœnitentiam, & concilium Chaldonenſe, idē dicit: & Syricius Papa ſtatuit tales in ergaſtulis ad agendā pœnitentiam detrudē dos: & ideo ſtatuit concilium Aurelian. & verbo Domini, & auctoritate canonica, vt tales ſeparentur, & ſacramento adſtringantur, ne de cetero ſub eodem tecto habitent.

e ¶ *Capitulo vigeſimo.*] quod non habemus.

f ¶ *Chalcedonenſi.*] ſ. e. q. c. ſi qua virgo. 35. q. 6. ab iſto. 3. ea. quod ſi.

g ¶ *Et turamento.*] numquid erit idem de omnibus clericis cum accipiunt de fornicatione vel de adulterio pœnitētiam b? Non, ne laboretur in periurium, vt ext. de coha. cle. clericos autem. Io. Vel hic loquitur cum publice contrahunt matrimonium: ibi de occultis. 50. diſt. de his vero. & c. ſacerdotes. B.

b Q ſ đt gl. dicas verū, qñ ſ incide rūt in formi cationē dānatā p excōiçationis ſtiam: nam tūc ſecus, vt paret ext. đ adul. intelle ximus. Arc.

4 Bur. l. 8. c. 49. Iuo p. 7. c. 87.

S I cuſtos religioſi.] Casvs. Hoc c. diuiditur in iij. partes. In j. parte dicitur, q ſi lia Tulliani exiuit de monaſterio: & poſt votū alij de facto nupſit. de quo Greg. Vitalianum epm grauiter reprehendit, quia hoc permiſit: & q in futuro tempore eum ſit puniturus, commi natur. In ij. parte præcipit ei vt eū Sergio domini Papæ defenſore capiat eam, & à viro ſuo ſeparatam in monaſteriū ad agendam pœnitētiam detrudat. In 3. parte mādat ei vt excommuni cet omnes ſibi reſiſte re præſumentes. In 4. parte præcipit ei, vt in his tū adhibeat ſo licitudinē ac diligentiam, vt culpam ſuam minuere valeat. Secunda pars incip. ibi, *Præſentia igitur.* Tertia ibi, *Quia in re.* Quarta ibi, *In his autem.* Idem dicitur in ſequenti ca. cuius cauſus patet: & aliquantulum tamen minus dicitur i hoc c. quàm in illo c. ſi cuſtos.

† al. diſciplina diſtrictio nem

h ¶ *Te illic.*] vbi hæc acta ſunt.

i ¶ *Epiſtolam.*] qa forte petebat à Papa, vt licēret ſibi eſſe in ſæculo.

k ¶ *Nimia.*] §. 2. q. 7. ſicut. 2. & 18. quæſtio. 2. abbates.

l ¶ *Deſidia.*] "quæ in prælato caſum inducit depoſitionis, vt 81. diſt. dictum.

"Deſidia in prælato cauſa indu cit depoſitionis

m ¶ *Ad nos.*] ita dicit lex q ad principem defereda eſt vindicta, non crimina, vt C. de of. præf. præt. l. 3. in fi. n ¶ *Execuſatione.*] intellige friuola.

† ſtonis.

o ¶ *Reuocare.*] & eſt ſim. 2. q. 1. ſicut. & ext. de of. deleg. ex parte.

† al. clericorum, vel

p ¶ *A ſacratiſſimæ.*] nam ſi velit dicere, q vi intruſa fuerit, audietur, vt extra quod me. cau. perlatum. reſtituetur tamen monaſterio: pro quo præſumitur ſi ipſa ſua au ctoritate egreſſa eſt. Sed quid ſi contraxerit? idem dico. arg. extra de eo q du. in ma. c. ſignificauit. Vbi autem vir peteret vxorem, & ipſa conſanguinitate obiicit, qd iuris ſit, habemus extra de reſtit. ſpol. litteras. Ioan.

†al. ſuſpende

q ¶ *Suſpendere.*] "nam qui aliorum defendit errorem, damnabilis eſt magis, quàm ille qui facit. arg. 33. q. 3. qui aliorum.

"Error alia rū ſi eſt defendendus.

r ¶ *Qualitate.*] hinc elice expoſitionem illius quod dr 38. di. qui ea.

argum. extra de offic. deleg ſuper eo.

"Homo ratione carẽs est homo. "Gladi⁹ materialis spiritualẽ adiu-uare debet.

"Iudex delegatus an possit absolu-uere quem excõicauit.

a *Si homo esses.*] arg. "q homo non est homo qui ratione caret: sicut legitur de Nabuchodonosor.23.q.5.§.hinc notandum.

b *Festina.*] argu, "quòd si prælatus per spiritualem gladium non potest obtinere, per principem sæcularem obtineat, & illud supleat per materialem.23.quæst.5. principes.

Idem Sergio defensori, libro 7. indict. 1. epist. 10.

¶Districtæ custodię tradatur, qui à religionis proposito ad sæcularem habitum rediit. C. XIX.

SI homo esses [a], aut aliquam discretionem habuisses: ita regularis disciplinæ debuisti custos existere: vt ea, quæ illicite cõmittuntur, ante vindicta corrigeret, quàm ad nos eorum nuntius perueniret. Sed dum te facit nimia stultitia negligentem: non solum de illis offendimur, sed etiam ad vlciscendam desidiam tuam nihilominus prouocamur. Omni ergo dilatione, omnique excusatione postposita filiam gloriosæ memoriæ Tulliani magistri militiæ, quæ proiectis, quas sponte assumpserat, religiosis vestibus, indumẽtis se laicis deturpauit, vna cũ fratre, & coepiscopo nostro Vitaliano festina [b] comprehendere, atque ad religiosum rursus habitum reuocare, ac in monasterium mittere, vbi districte omnino valeat custodiri: nec eius custodiam aliquatenus releuari permittas, quousque [c] denuo nostra scripta susceperis. Nam si quolibet modo in hac re negligens, vel lentus extiteris: ita in te districtissime noueris vindicandum, vt quod ex te nescis, pœna possis referante † cognoscere: quia si vt diximus, intellectum hominis habuisses, hęc, quę modo facere præciperis, à te debueramus etiam cum vltione ante facta cognoscere.

Idem Augustinus de confl. Eccl. vitiorum, & virtutum, c. 24.

¶Non tribuitur eis licentia nubendi, qui continentiam seruare decreuerunt. C. XX.

NVbendi licentia quibusdam tribuitur: illis videlicet, qui virginalem, vel vidualem castimoniam nequaquam professi sunt. Quibusdam autem non tribuitur, illis videlicet, qui virgines, vel continentes esse decreunt [d], fornicatio [e] autem nulli impune conceditur.

Item in libro de bono coniugij.

¶ Peiores sunt adulteris, quæ continentiæ propositum violant. C. XXI.

MEliore proposito [f] lapsas, si nupserint, feminas à castitate sanctiori, quæ vouetur Deo, adulteris esse peiores & manifestum est.

¶Verba ipsa B. Augustini ex libro de bono viduitatis habentur 3. ead. c. nuptiarum. versic. Qua propter non possum. Apud Bedam vero ad c. 7. 1. ad Corinthios, locus Augustini paulo aliter refertur.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 16.

¶Monachus, & virgo, qui se Deo dedicant, nuptiis iungi non possunt. C. XXII.

j [3] SI qua virgo se dedicauerit Deo, similiter monachus, non licet eis, nuptiis iungi. Si vero inuenti fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus vero eis posse fieri humanitatem, si ita probauerit episcopus loci.

¶Hic est idem canon, qui 3. ea. c. virginem. allatus est. Sed illa est versio Dionysij, hæc vero prisca, ex qua etiam sunt duo sequentia cap.

Item ex eodem, c. 15.

¶ Diaconissa, quæ post ordinationem nubit, anathema sit. C. XXIII.

4 DIaconissam [h] non debere ante annos xl. [i] ordinari [k] statuimus, & hoc cum diligenti probatione. Si vero ordinationem susceperit, & quantocumque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptiis tradiderit, iniuriam faciens gratiæ Dei, hæc anathema sit cum eo qui in nuptiis illius conuenerit.

Item ex synodo Antyrana, c. 18.

¶Inter bigamos reputantur, qui virginitatem pollicitam præuaricantur. C. XXIIII.

5 QVotquot virginitatem pollicitam præuaricatę† sunt professione contempta, inter bigamos [l], id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt [m].

Item ex concilio Eliberitano, c. 13. [6]

"Monialis publice nubens nũq̃ pt accipere cor pus Christi.

runt [d], fornicatio [e] autem nulli impune conceditur.

Item in libro de bono coniugij.

¶ Peiores sunt adulteris, quæ continentiæ propositum violant. C. XXI.

MEliore proposito [f] lapsas, si nupserint, feminas à castitate sanctiori, quæ vouetur Deo, adulteris esse peiores & manifestum est.

¶Verba ipsa B. Augustini ex libro de bono viduitatis habentur 3. ead. c. nuptiarum. versic. Qua propter non possum. Apud Bedam vero ad c. 7. 1. ad Corinthios, locus Augustini paulo aliter refertur.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 16.

¶Monachus, & virgo, qui se Deo dedicant, nuptiis iungi non possunt. C. XXII.

j [3] SI qua virgo se dedicauerit Deo, similiter monachus, non licet eis, nuptiis iungi. Si vero inuenti fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus vero eis posse fieri humanitatem, si ita probauerit episcopus loci.

¶Hic est idem canon, qui 3. ea. c. virginem. allatus est. Sed illa est versio Dionysij, hæc vero prisca, ex qua etiam sunt duo sequentia cap.

Item ex eodem, c. 15.

¶ Diaconissa, quæ post ordinationem nubit, anathema sit. C. XXIII.

4 DIaconissam [h] non debere ante annos xl. [i] ordinari [k] statuimus, & hoc cum diligenti probatione. Si vero ordinationem susceperit, & quantocumque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptiis tradiderit, iniuriam faciens gratiæ Dei, hæc anathema sit cum eo qui in nuptiis illius conuenerit.

Item ex synodo Antyrana, c. 18.

¶Inter bigamos reputantur, qui virginitatem pollicitam præuaricantur. C. XXIIII.

5 QVotquot virginitatem pollicitam præuaricatę† sunt professione contempta, inter bigamos [l], id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt [m].

Item ex concilio Eliberitano, c. 13. [6]

tu. "Respondeo quòd mulieres non recipiunt characterem impediente sexu, & constitutione ecclesiæ: vnde nec officium ordinum pñt, nec charactẽrem recipiunt. Vnde nec exercere possunt. 23. dist. sacratas. nec ordinatur hæc: sed fundebatur super eam forte aliqua benedictio ex qua consequebatur alicuius officium speciale forte legendi homilias, vel Euangelium ad cVel dic. for matutinas: quod non licebat alij [c]. Alij dicunt * quòd si monialis te hic dr ab ordinetur, bene recipit characterem: quia ordinari facti est: & post baptisma quæ baptismum quilibet potest ordinari. extra de presbyter. non bapt. cap. vltimo.

1 QVotquot.] ¶ Inter bigamos.] Ergo nec episcopus cum talibus potest dispensare. extra de bigam. nuper. sed contra.

m ¶ Debebunt.] id est, repellentur à promotione & accusatione sicut bigami: nec fœminæ inter virgines consecrabuntur. Et est argumen tum propter similitudinem & effectum dici de numero eorum, de quorum numero ipse non est, vt 27. dist. c. vlt.

† al. resecante

1 Adde hãc dictionẽ, à, hic accipit pro, per. gl. si. d pœ. di. 1 sicut primi. no. in l. 3. C. de act. emp.

2 Iuo par. 8. c. 72. Pann. l. 6. c. 4.

b Pro istorũ

f *Meliore proposito.*] Hoc c. intelligunt quidam de voto solenni: sed tu intelligas de simplici, prout patebit ℣. e. nuptiæ nia facit qa rum. vbi ponitur hoc c. Sed quomodo ergo istæ sunt peiores adul- Gr. inducit teris, cum istis minor pœnitentia imponitur, vt 27. dist. si vir? Resp. hoc c. inter ideo quia cadunt à maiori præmio: vel quia in Dominum speciaalia vbi tra- lius peccant. arg. 17. q. 4. sicut. 2. ctatur d vo g ¶ *Peiores.*] non videtur verum quod hic dicitur, scilicet frangento solẽni. ſ3 tem simplex votum peiorem esse adultero: cum adultero septenqđ sequitur, nij pœna debeatur: sed frangens simplex votum, triennij pœna puverũ est se- niatur, vt 27. dist. si vir. Quis iam dubitat sceleratius esse commiscundum L. sum quod grauius est vindicatum, vt 3. 24. q. 1. non afferamus? Solu. verum est generaliter id esse maius peccatũ quod grauius punitur quo ad ecclesiam: & istæ magis peccant, quam adulteræ, & maius est peccatum istarum quàm illarum, quoniam istæ spirituale coniugium violant, illæ carnale: istæ offendunt Deum, illæ homines: &

V *Irgines.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quod si virgines votum continentiæ frangentes nupserint: si non pœnitent, nec in fine communicabunt: si vero pœnitent, in fine communicabunt.

D *E filia episcopi.*] Casvs. Dicitur quod si filia episcopi vel alterius post votum nupserit, & pater vel mater hoc approbauerit, omnes excommunicentur. pater etiam in cõcilio pœnas subeat: mulier vero non admittatur ad communionem, nisi marito iam défuncto pœnitẽtiam egerit. Si autem eo viuẽte cœpit pœnitere: qa timetur ne ad vomitũ redeat, tamen in fine dabitur ei communio. *Defuncto*, put littera sonat, vel defuncto quantũ ad eam, secundũ Gratianum. & ita intellexit Beneuen. Sequens littera contradicit.

a ¶ *De filia.*] per hoc c. & sequens probat Hugo lecturam suam supillo c. 5. c. quæ Christo. "qa dixit qd si monialis publice nubit, nunquam potest accipere corpus Domini nisi in fine vitæ suæ, vel nisi prius defunct⁹ fuerit ille cui nupserit. si vero fornicatur, tunc post pœnitentiã potest accipere corpus Domini: & hoc idem diuersum: qa magis contemnit solenniter contrahendo, q̃ fornicãdo. Gratianus vero aliter intelligit illud ca. quæ Christo. arg. c. sequens.

b ¶ *Receperit.*] Ex hoc volũt dicere quidam quod nec pater nec mater filio excommunicato [a], nec vir vxori excommunicatæ tenẽtur communicare. & ita de omnib. supẽriorib. personis respẽctu inferiorum dicendum videtur. ſ. 11. q. 3. quoniam multos contra. Solut. "vxores viris, & filij parentib. & serui dominis subditi sunt, vnde ab illis coerceri & secundum ius debent corripi: nec in causam anathema tis incidant: vnde illo rũ consensus pari pœna est plectẽdus. sec⁹ contra [b]. Vel dicatur receperit, i. adeo dilexerit, qin errore eam foueat, & secundum hoc non est contra. c. quoniam multos.

D *Euotam.*] Casvs. Statuitur hoc c. quod si Deo devota fuerit fornicata, non recipiatur in ecclesia nisi peccare desistat: & peracta pœnitentia decem annorũ communionem recipiat, sed antequam ab ecclesia recipiatur ad orationem, ad consortium Christianæ mulieris non accedat: & si qua mulier eam receperit, excommunicetur. Fornicator autem simili pœna cum fornicata puniatur. & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, quòd si Deo devota maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi viuente marito caste viuere cœperit, vel nisi ipse iam mortuus fuerit. Secunda pars ibi, *Quæ autem.* Ego Bartholomæus hunc casum sic posui. Beneuen. vero sic. Si mulier post votum forniceturtam illa quàm suus corruptor donec pœniteant excludantur ab ecclesia: & si ante satisfactionem quis cum eis communicauerit, ipse communione altaris priuetur. Eorum autem pœnitentia decennis sit. Si autem post votum maritum acceperit, ab illo peccato non absoluitur nisi aut in vita viri, aut post mortem eius caste viuat. Vterque casus planus est, & satis consonat litteræ, eligę quem vis.

c ¶ *Christianæ.*] videtur ergo per contrarium quod possit accedere ad conuiuium non Christianæ mulieris. Et est arg. quòd excommunicatus potest excommunicato communicare [c]. 3. qu. 7. si hæreticus.

S *I qua monachorum.*] Casvs. Statuitur hoc in hoc capitulo verum. sub. Gregorius, vt si monigitur, maxinacha ex praua consuetudine adultereręt christianæ: quia de nasteriũ detrudatur, aliis si potest sit ceteris exẽplũ. Corruptor suus si cle secundũ H. ricus est, in monasterium ad agẽdam pœnitẽtiam detrudatur. si vero laicus est, excommunicetur. Seq. c. paret.

d ¶ *Licentiam.*] id est, impunitatem. vnde quod sequitur, est expositio. nec etiam licet peccare. argumentum, quòd illicita licentia appellatur licentia. ſ. dist. 4. deniq;. ſ. 45. dist. qui syncera. ſ. 24. q. 1. paratus. 21. q. 2. placuit.

e *In aliud.*] ſ. 81. dist. valet. & ſ. c. 9. & quia contra. ſ. ea. impudicas. contra. Solu. "fæpe cõtingit quod monasteriũ arguitur negligentiæ: & hoc innuit illud in principio, per antiquiorem, &c. Cum autem monasterium negligentiæ non arguitur, in suum monasteriũ retrudi debet: in quo ca fit loquuntur illa capitula. Cum autem monasterium de negligentia arguitur, secus est, vt argu. 15. q. 6. alius.

S *I quis rapuerit.*] Casvs. Statuitur hic, vt si quis rapuerit mulierem Deo dedicatam, vel solicitauerit, vel corruperit, bona ipsius & sociorum facinoris loco vbi mulier habitabat vendicẽtur: & illi qui hoc fecerint occidantur. Mulier autẽ quæratur, & inuenta cum reb⁹ suis arctetur in monasteriũ ad agendam pœnitẽtiam detrudatur.

a ¶ Abstenta.] *Sic emendatum est ex recentioribus conciliorum editionibus, codice regio Lucensi, & Martino Bracharensi, c. 31. qui caput hoc repetit: quamuis in vetere editione Colonensi vnius tomi, duabus Parisiensibus, & duobus codicibus Vaticanis sit*, in absentia. *quemadmodum etiam in manuscriptis Gratiani exemplaribus.*

Item Gregorius Ianuario episcopo Caralitano, lib. 3. epist. 9.

¶De monacha, quæ ad lapsum adulterij deducitur. C. XXVIII.

ij [3] SI qua monacharum vel per anteriorem licentiam [d], vel per impunitatis prauam consuetudinem ad lapsum adulterij deducta fuerit, aut in stupri fuerit perducta voraginem, hanc post competẽtis seueritatem vindictæ in aliud [e] districtius monasteriũ virginum in pœnitentia volumus redigi, vt illic orationibus, atque iciuniis [a] vacet, & sic pœnitendo proficiat, & metuendum ceteris arctioris disciplinæ præstet exemplum. Is autem, qui cum huiusmodi feminis in aliqua fuerit iniquitate repertus, communione priuetur, si laicus est: si vero clericus, à suo quoque remotus officio pro suis continuo lugendis excessibus in monasterium detrudatur.

a ¶ Ieiuniis.] *in plerisque editionibus epistola rum legitur*, atque ieiuniis, & sibi pœnitendo proficiat, &c. *Vetus tamen codex epistolarum Vaticanus, & Iuo habent quemadmodum Gratianus.*

Item Ianuario episcopo, lib. 3. epist. 24.

¶Post dignam pœnitentiam, communionem recipiant, qui in religiosas mulieres excedunt. C. XXIX.

EOs autem, qui in prædictas mulieres, quę egressę sunt de monasteriis, excesserunt, & nunc dicuntur communione [a] suspensi, si fraternitas tua de tali facinore digne pœnituisse præuiderit, ad sacram communionem te volumus reuocare.

a ¶ Communione suspensi.] *Sic emendatum est ex plerisque vetustis Gratiani, & originali ipso, cum antea legeretur*, à communione suspendi.

Item ex nouellis Iustiniani Imperatoris. [4]

pœnitentiam tradatur. Si vero corrupta fuerit diaconissa legitimos Iulianum filios habens, legitima eis assignetur: cetera à monasterio vendicen antecessit. tur. *Cum suis rebus.* quoad vsum fructum: vel cum suis rebus, scilicet post acquisitis, scilicet post defunctum.

c Vel in fide li, & Iudæo, quorũnullũ credo esse verum. sub. me. vel ideo næ: quia de aliis si potest indicare Corruptor suus si cle secundũ H. rat indicare igitur, maxi-

"Monasteriũ fæpe arnegligentiæ. & hoc ingligentiæ.

4 Nouel. 123. apud Gra. c. 64.

Universidad de Deusto Biblioteca

" Assisteriũ quid sit
a Alc.lib.p-termin.i.i di ctiõe, ascetria. docet ascetriã legẽdũ ab ascẽo, verbo Græco, qd laborare significat, & exerceri.
b Hoc intel ligitur qñ mulier est natorũ trahenda hæcularis in qua pctm committitur.

2 ¶ *Solicitauerit.* Iarg. quòd voluntas peccandi pro operis perpetratione punitur, vt 1.q.1. qui studet. & 6.q.1. §. verum.

b ¶ *Assisteriam.* " assisterium apud Græcos est locus in quo vnus sacerdos, quinque acolythi, quinque mulieres, quæ assisteriæ dicũtur manent. Io. vel dic, assisteriam, ideſt, reclusam: ab assistendo: qa quotidie assistit orationi.

c ¶ *Vel monacham.*] i. in monasterio viuẽtẽ.

d ¶ *Religiosam.*] hoc apposuit Gra. de suo, vt patet in originali: vnde hoc scriptũ est in auth. de sanct. episc. in fi. col. 9. tamẽ in nouella est illud verbũ.

e ¶ *In quo.*] arg. q illi qui committunt enormia delicta i ecclesia, q bona eorũ ecclesiæ propter delicta confiscãtur, vt 17.q.4. si qs deinceps. & c. quisqs. contra 30.qu.1. si quis sacerdos. b Iecundum legẽ tamen bona dãnatorũ transferẽda re in damnum ecclesiæ, primo siæ: sed nõ redundat: quia prouidebit ei, vt prius ext. de cle. coniug. quod re. Nec dicas res dandas secundo monasterio, nisi quantum ad vsumfructum, scilicet vt inde subsistenterur ista dum vixerit, vt 16.q.6. d lapsis. post mortem vsufructu redeũte ad primum monasterium. Volunt autẽ quidam dicere, quòd non redibit cum rebus suis postea acquisitis. & sacrit pro eis authen. de sanct. episc. §. si monachus. in fine ti. col. 9. vbi dicitur quòd res quas ita acquisiuit, debẽt applicari secũdo monasterio. sed illud fi tenet. vel exauditur cũ primum monasterium vidit monachum ita vagantem, & noluit reuocare. nec est huic contra. C. de epis. & cle. l. vlt. §. hoc etiam in fine, vbi dicitur quòd res talium debent dari primo monasterio. nam illud locum habet cum ille moniales recedentes seculariter viuunt. cum autem ille monachus transit ad aliud monasterium, vel ad aliam vitæ figuram: res vendicat prius monasterium. in auth. de mo & hoc verũ nach. §. si vero relinquens.

" Monialis quẽ. 6. si episcopum. " delinquẽs i hoc vno monasterio, cũ sit monasterio, & auferã ad aliud cũ suis bonis transferẽda re in damnum ecclesiæ. sic est cõtra 16. qu. 6. si episcopum. " nam cum hic res eius cõcedantur secundo monasterio, & auferã ad aliud cũ suis bonis transferẽda re in damnum ecclesiæ. sic est cõtra 16. qu. 6. si episcopum. " cõcedantur secundo monasterio, & auferã ad aliud cũ tur primo, videtur de suis bonis lictum eius redundare

Universidad de Deusto
Biblioteca

ostendit,quòd post propositum de continentia vouenti non debet quis nubere:si nupserit,peccat mortaliter, non nubendo vel volendo nubere,sed frangendo,vel volendo frangere propositum.&hoc totum exequitur vsq; ibi,*Proinde*.Deinde inuehit contra eos qui dicebant tale matrimonium esse separandũ,& procedit in hunc modum. Primo,ponit errorem eorum,& erroris rationem, siue argumentationẽ eorũ. Secundo, resp. argumẽtationi eorum, eis instando, & ducendo eos ad triplex inconueniens: q̃ facile est colligere ex illa Isa. Tertio, supponit opinionẽ suam,sc.q̃ post votum de futuro est matrimonium:nec debet separari:peccat tamen qui sic cõtrahit, magis quàm adulter. & est iste casus H.

Matth.19. a ¶*Bonum.*] sc.in non a istã gl.sic vouentib.[a] melius est ponũt H.& enim nubere,quã vri. Laur.q̃ cói- b ¶ *Semper.*] quia & ter male hĩ ante peccatũ, & post &falsesigna in paradiso, vt s. 26. turnã dẽt si dist.deinde.
gnari in ver c¶*Legis.*]sed aliquãdo bo occasio. fuit legis obsequiũ, &d; incipe, quando frater in vete in nõ vouẽ- ri testamẽto debebat tibus.Arc. suscitare semẽ fratris,
1 Beda.1.Ti. vt 8.qu.1.olim.& hoc
5.& ibi gl. specialiter erat præceptum. generaliter erat præceptum erat propagatio sobolis:vnde maledictus erat qui non reliquerat semen super terrã.32.qu.4.§. his ita.& q.2.pudor.
d ¶*Infirmitatis.*]i.con
†*al.nubatur* tra infirmitatem, in-
23.dist.27.c. continentiæ conces-
vouẽtib[b].& sum: ita tamẽ & olim
27.q.1.c.c. erat, sed non erat legis obsequium.
1. Tim.5. e ¶ *In quibusdam.*] "
[c] Mrimoniũ vndeſ senibus est humanitatis solatium,i.
pt à senibus contrahirit vt eis seruiatur in suis necessi-
cõtrahi, sed tatib.31.dist.omnino.
ñ à spadõib. & est ar.hic ex quo se-
aut frigidis. nes, qui iam arrigere non possunt, contrahunt:ergo & spado& frigidus potest matrimonium contrahere.
arg.33.q.5.quod Deo.
nam & posthumum instituit spado, vt ff. de liber.& posthu. sed est quæsitum.§.spadonem.sed non est verum:quia non potest contrahi matrimonium nisi ibi sint tria bona matrimonij,vel re,vel spe.]
"Senes ca- ead.qu.2.omne.de sene non est simile.“ nemo enim est adeo senex
lescere põt- quin aliquando calere possit natura vel artificio,quod non est in frigido,vel in puero,vel spadone:& ideo senex habilis est ad contrahendum. Sufficit enim quòd prolem nõ euitet.32.q.2.solet.sic enim generare dicitur.ex quo non euitat prolem, & aptus est ad coeundum[b].Vel dic humani solatij,&c.idest,cõtrahitur causa prolis,quę
b Arg cõtra patris solatium est.&hoc vult littera sequens,filiorum,&c.Vel dic,
ext. de frig. & male.c.2. vt dixi 32.q.7.hi qui.
& dic,vt ibi f ¶ *Promiscuum.*] idest indifferenter & indistincte commiscere,scino.de hoc. licet canino more.Canes enim indifferenter & indistincte commiscentur.
g ¶ *Affectus.*]scilicet prolis procreandæ ad cultum Dei.32.q.1. non in sola.
h ¶*Et ipsum.*]scilicet affectum.
"virginita- i ¶*Cælestia.*] "nam cæleste est in carne viuere,& opera carnis non
tis laudes. facere:quia virginitas replet paradisum.23.q.1.nuptię.& ibi, neque nubent, neque nubentur. super qua auctoritate dicunt theologi quod vita Angelica viuent.
k ¶*Cogitans.*]idest, præfert continentiam bono coniugali.
l ¶*Deliberet.*]an sit vouendum.
m ¶*Detur occasio.*]in non vouentibus.
n ¶*Subtrahatur.*]in vouentibus.immo filij accedite ad seruitutem Dei.& parate vos ad tentationem.de pœ.dist.2.si enim. ext.de renun.nisi.in prin.
o ¶ *Sed etiam.*] hinc enim emergunt duæ opiniones. Augustdicit quod contrahere,actus,scilicet contrahendi, non est malus:& hoc

num[a] semper[b] est quidem bonũ: sed in populo Dei fuit aliquando legis[c] obsequium: nunc est infirmitatis[d] remedium: in quibusdam[e] vero humanitatis solatium. Filiorum quippe procreationi operam dare,non canino more per vsum promiscuum[f] feminarum, sed honeste ordine coniugali, nõ est in homine improbandus affectus[g]: & ipsum[h] tamen laudabilius transcẽdit,& vincit cęlestia[i] cogitans[k] animus Christianus. Sed quoniam,sicut ait Dominus, non omnes capiunt verbum hoc, quæ potest capere, capiat:quæ se non continet,nubat:quæ non cœpit,deliberet[l]: quæ aggressa est, perseueret:nulla aduersario detur occasio[m]:nulla Christo subtrahatur[n] oblatio. ¶[o]In coniugali quippe vinculo, si pudicitia non conseruatur, damnatio non timetur. Sed in virginali, & viduali continentia, excellentia muneris amplioris expetitur:qua expetita, & electa, & voti debito oblata, iam non solum capessere nuptias, sed etiam[o] si non nubãt†,nubere velle damnabile est.[p]Nam vt hoc demonstraret apostolus, non ait,cũ in delitiis egerint,in Christo nubunt,sed[nubere volunt, habẽtes (inquit)damnationem: quoniam primam fidem irritam fecerunt] etsi non nubendo,tamen volẽdo: non quia ipsæ nuptiæ, vel talium damnandę iudicentur:sed damnatur propositi[P] fraus q[q]: damnatur fracta voti fides:damnatur nõ susceptio[r] à bono inferiore[s], sed ruina ex bono superiore[t].Postremo damnantur tales,nõ quia coniugalẽ posterius inierunt,sed quia continentiæ primam fidem irritã fecerunt. Quod vt breuiter insinuaret Apostolus,noluit eas dicere habere damnationem,quę post ampliorisſanctitatis propositum nubunt:non quia non damnẽtur, sed ne in eis ipsæ nuptiæ damnari putarentur:sed cum dixisset[nubere volunt,]cõtinuo addidit[dãnationem habentes]& dicit,quare: [quoniam primam fidem irritam fecerunt:]vt voluntas, quæ à proposito cecidit, appareat esse damnata, siue subsequantur nuptiæ,siue desint.¶[i]Proinde[u],qui dicunt talium nuptias non esse nuptias,sed potius adulteria,non mihi videntur satis acute, ac diligenter considerare, quid dicant. Fallit eos quippe similitudo veritatis. Quia enim Christi coniugium dicuntur eligere,quæ Christiana sanctitate nubũt[x] †,hinc argumentantur quidam dicentes, si viro suo viuo, quæ alteri nubit, adultera est, sicut ipse Dominus in Euangelio diffinit, viuo ergo Christo, cui mors vltra non dominatur, quæ coniugium eius elegerit, si homini nubit, adultera est. ¶Qui hoc dicunt, acute quidem mouentur:sed parum attendunt hanc argumentationem quanta rerum sequatur absurditas. Cum enim[x] laudabiliter etiam viuente viro, ex eius consensu continentiam femina Christo voueat, iam secũdum istorum rationem nulla hoc facere debet, ne ipsum Christum(quod sentire nefas est)adulterium faciat,cui viuente viro nubit.Deinde cum primæ nuptiæ melioris sint[a] meriti, quàm secũdæ,absit,vt sanctarum viduarum iste sit sensus, vt Christus eis videatur quasi secundus maritus.Ipsum enim habebant & antea (quando viris suis fideliter subditę seruiebãt)non carnaliter, sed spiritualiter virum, cui ecclesia ipsa, cuius membra sunt, coniunx est:quę fidei,spei,& charitatis integritate non in solis virginibus sacris,sed etiam viduis,& coniugatis fidelibus tota virgo[b] est. Vniuersæ quippe ecclesiæ , cuius illæ membra sunt , Apostolus dicit , [Aptaui vos vni viro virginẽ castam exhibere Christo.] Nouit autem ille virginem coniugem sine corruptione fœtare , quem in ipsa etiam carne potuit mater sine corruptione ,pereare. ¶Fit autem per hanc minus cõsideratam opinionem,qua putant lapsarum à sancto proposito feminarum, si nupserint,non esse coniugia,non paruum malum, vt à maritis separẽtur vxores[c],quasi adultere sint, non vxores: & cum volunt illas separatas reddere continentiæ, faciunt maritos earum adulteros veros, cum suis vxoribus viuis alteras duxerint. ¶ Quapropter non possum quidem dicere a proposito meliore lapsas,si nupserint, feminas,adulteria[d] esse non coniugia : sed plane[e] non dubitauerim dicere lapsus, & ruinas à castitate sanctiore,quæ vouetur Deo,adulteriis esse peiores. Si enim (quod nullo modo dubitandum est) ad offensionem Christi pertinet, cũ membrum eius fidem non seruat marito,quanto grauius[f] offenditur,cum illi ipsi nõ seruatur fides in eo, quod exigit oblatum, quit non exegerat offerendum ? Cum enim quisq; non reddit quod non imperio compulsus , sed consilio communitus vouit , tanto magis fraudati voti auget iniquitatem, quanto minus habuit vouendi necessitatem.

a ¶*Melioris sint.*]idest,signum melioris meriti,quia secundę nuptię iudicium sunt incontinentiæ,vt 31.q.1.de his.& c.hac ratione.
b ¶*Virgo.*] quia sine macula & ruga peccati,vt 32.qu.4.recurrat.21. dist.quamuis.
c ¶*Vxores.*]hic habes quod votum simplex non dirimit ex sui natura,eadem ratione nec solenne,cũ idem sint:
[a] Solẽnitas si est de substantia, & verum est:sed constitutio ecclesiæ dirimit
stantia matrimonij. matrimoniũ : religio
Beda j.Cor. tamen dirimit matri-
7. monium , vt extra de conuer.coniug.ex publico. "Sed numquid
[b] Vouẽs simpliciter qui cõtraxit, an mortua vxore cõtinere teneatur. simpliciter vouẽs qui cõtrahit, tenetur continere mortua vxore? Videtur quod non,qa obligatio extincta nõ reuiuiscit, vt de cõse. dist.4.queris.ff.de sol. qui res. §.aream. Sed cõtrarium est verum, quia non tollitur per matrimonium nisi vota executio. ext.de cõuer. coniug. quidam. nam vouit ille quantũ in se fuit,ideo post ea compellitur contenere: quod non fieret si omnino esset absolutus à voto.si tamen
2.Cor.11. contraxerit,tenet matrimonium, vt not.in illa decre.quidam.
d ¶*Adulteria.*]i.adulteros esse, non coniuges. & est emphasis[a] alipproprietẽ locutio sicut illud , Dauus est mis not. fic ipsum scelus.
24.q.1.pudẽ e ¶*Sed plane.*]ab hinc
da.in prin. tractat de voto solen-
vbi de hoc. ni secundum quosdã: sed verius per totũ c. de voto priuato agitur.
f ¶ *Grauius.*] s.17.q.4. sunt qui.

De viduis.] Casvs. Hoc ca.secundum Hug. posset melius legi de voto solenni,quam de simplici.Sed vt faciat ad propositum G. legas de simplici.Diuiditur ergo hoc c.in tres part. In 1.par.dicitur,quod viduæ velo consecrationis velari non debent.In 2.par.dicitur, q̃ si viduę post votum simplex nubant, peccant,& pœnitentiam agere debent : tamen matrimonium separari non debet, ne talibus fornicationis laquem iniiciamus, sed hortari eas ad pœnitentiam debemus.
In tertia parte dicitur, quòd ita debemus eas hortari ad pœnitentiam,ne nimis earum conscientiam terreamus. Secunda pars incipit ibi, *Quæ sit propria*.Tertia ibi, *Cauendum*.
g ¶ *De viduis.*] videtur hoc c.intelligendum de voto solenni.ar.s.e. si quis sacro.vbi sit mentio de constitutionibus Gelasij siue Pelagij, & hæc est Gelasij. secundum hoc non facit ad propositum G.intel ligas ergo de voto simplici.& ibi facit mentionem de aliis constitutionibus Gelasij, non de ista.
[h] Vidua nõ benedicitur h ¶*Sub nulla.*]"quia vidua non consecratur,nec benedicitur in sua velatione,sed tantum,virgines, vt 21.q.1.deuotis. sed accipiunt velum de altari. vt s.e. viduæ.
i ¶*Castitatem.*] vidualem,scilicet post pristinum coniugium assum ptam. fides enim seruanda est priori coniugio.34.dist.fraternitatis. & C.de secun. nup.l.3.
k ¶*Periculi.*]idest,propter periculum earum vitandum poterit deliberare,quali.&c.
l ¶*Vetabatur.*]arg. quòd peccatum timore maiori lapsus fieri non vetatur.32.q.2.solet.13.dist.nerui.

Item Gelasius in epistola ad episcopos Lucaniæ,& Bruttiorum,c.23.
¶De viduis, quæ primam fidem irritam fecerunt. C. XLII.

[2]De viduis[g] sub nulla[h] benedictione velandis superius late,sufficienterque prædiximus. ¶Quæ, si propria voluntate professam pristini coniugij castitatẽ[i] mutabili mente calcauerint,periculi[k] earũ intererit , quali Deum debeãt satisfactione placare: quia iuxta Apostolum, primam fidem irritam fecerunt. Sicut enim si se forsitan continere non poterant, secũdum Apostolum nubere nul latenus vetabantur[l] ;sic habita se cum deliberatione , promissam Deo pudicitiæ fidem debẽt custodire.Nos autem nullum talibus laqueum[m] debemus iniicere, sed solum adhortationes præmij sempiterni, pœnasq; proponere diuini iudicij : vt & nostra[n] sit absoluta conscientia,&illarum pro se rationem Deo reddat intentio. ¶Cauendum est quippe,quod de earũ moribus,actibusque beatus Paulus Apostolus testatur.Quod plenius exponere præterimus[o] , ne sexus instabilis non tam detineri, quam admoneri videatur.[3]

Item Theodorus.
¶De eodem. C. XLIII.

iiij[3]Si quis votum P virginitatis habens,&c.

m ¶*Laqueum.*]eos separando,vel eos præcise prohibẽdo ne contrahant : vouens enim simpliciter verbis tantum commonitoris[b] dissuadendus est à matrimonio, non per excommunicationem , vt extra qui cle. vel vo.veniens. & de spon.requisiuit.arg.22.q.1.prædicandum.sed illud de peccato iam commisso. "Item arg.ex hoc c. quòd non pro quolibet mortali excommunicandus est aliquis antequam committatur.quia pro factione huius voti antequam frangatur nõ est excommunicandus: quia nondum obligatus est, nec post propter bonum matrimonij:tamen quandoque indicitur pœnitentia volenti peccare, vt extr. de spon. de illis.Ioan.
n ¶*Laqueum.*]Si simpliciter vouerunt,permittendi sunt contrahere, vt maius malum vitetur. extra qui cle. vel vouen. veniens.
n ¶*Vt & nostra.*] arg. quòd ex quo prælatus functus est officio admonendo, increpando & corripiendo,nõ deberet ei imputari si ille non emẽdetur. argu.47.dist. quod ad nos.
o ¶ *Præterimus.*] & ideo aliqua prætermittuntur exponi, ne terror incutiatur, sicut dicit Beda de pœ.dist. 4.reuertar.
P ¶*Si quis votum.*] " Sed numquid simpliciter vouẽs potest contrahere cum alia, quæ simpliciter vouit ? Non videtur quod teneat matrimonium,cum neuter possit debitum exigere. pone eos vouisse quod nunquam exigerent. dico quod bene tenet matrimonium:quia vterq; potest reddere. Sed quo modo , cum reliquis non exigat?Resp.vterque enim si sciat alterum indigere,nec potse exigere, reliquo debet commisceri,& vterque reddere dicetur. Sed quid si quis vouit quod nunquam redderet debitum , si vxorẽm contingeret eũ ducere? si post ducat , non tenetur votum tale seruare:quia præceptum est Apostoli de debito reddendo vxori, vt 33.q.4. §.

b Et subintelligе commixtionis, vt patet ibi. sed solũ.&c 17.qu.2. nos nouimus.se cũdũ Hug.
† *al.quod*
" Excõicatio non est p quolibet mortali peccato ferẽda

2 Pol.l.4.tit. 34.Burc.l.8. c.34. Iuo p. 7.c.53.

1.Tim.5.

"Vouentes simpliciter an possint adinuicem contrahere.

1.Cor.7.

3 5.dist.27. c.si vir.

Apostolus. " Sed quid si aliquis iurauit quod nũquam cognosceret aliquam mulierem?si postea duxerit vxorem,bene tenet matrimonium.numquid ergo peccat cognoscendo cum iurauerit non cognoscere? Dicunt quidam quòd prima vice peccat, sed postea non: & idem dicunt quod post votum simplex prima vice cognoscens vxorem peccat : quia si semper peccaret cognoscendo, tale matrimonium illicitum esset:sed hoc nihil est, sed dico quod non peccat cognoscendo,licet contra iuramentũ faciat:sed tunc peccat quando fidem frangit Deo. Vel dic,quod talis permittat se cognosci, & nõ cognoscat,& sic saluabit iuramentum:cum potius videatur pati quam agere.Iterum quæro: cum iuramentum sit de iure naturali, sicut & votum:quia sicut Dominus præcepit, Vouete & reddite: ita præcepit,Reddas Domino iuramenta tua." quare votum dissoluit matrimonium,& non iuramentum?Ad hoc dico,quòd iuramẽtum nõ est præstandum nisi subsit necessitas, vt 22.q.1.ita. vnde qui tale iuramentum facit, temerarie iurat : vnde fortius est vinculum voti quàm iuramentum,secundum nos tamen non est quæstio:quia vorum de sui natura nõ obligat:sed cõstitutio circa votum emissa.

"iurãs nunquã mulierem cognoscere, an possit postea mrimonium contrahere.

"Mrimoniũ soluitur voto , sed non iuramento.
* imo obligat, l3 votũ simplex si dirimat cõtra ctũ.Vidß T. sen.4. di.38. q.3. ar.3.q.2.3

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVOD AVTEM. Casvs. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit G. vt sciamus quorum vouentium matrimonia dissoluantur recurrendum est ad §. 3. 27. di. §. vlt. In secunda parte determinat ca. illud, quæ Christo. vbi dicitur quòd non admittitur ad pœnitentiam Deo deuota quę alij nupserint: nisi vir cui se iunxerat, defunctus sit: quod sic intelligit G. dicens quòd tunc vir dicitur ei defunctus, cum ab eius concupiscentia mentem suam & corpus ex toto alienauerit, & quacumque hora hoc fecerit, ad pœnitentiam admittetur. Nec hoc est contrarium Domino dicenti per prophetam Ezechielem, In quacumque hora, &c. *In vtroque casu.* capituli Innocentij, vel in vtroque casu cōtra ius Innocentij illius ca. §. e. deuotam.

1 d.c. si vir. 2 §. ead. quæ Christo.

a ¶ *Ostenditur.*] §. 27. dist. §. vlt.

b ¶ *Illud.*] §. e. q. c. quæ Christo.

3 §. ead. quæ Christo.

c ¶ *Poterit.*] digne tunc qs reconciliatur Deo, cū pœnitet de omni peccato. de pœ. dist. §. fratres. minus digne cum pœnitet de quibusdam, de pœn. dist. 3. placuit.

d ¶ *Derelicta.*] G. soluit hic secundam partem illius c. quæ Christo, & male, non enim innuitur à contrario sensu quòd illum posset habere virum cui adultero fidem dedit viuente viro [a]. extra de eo, qui duxit in matrim. cum haberet. solue ergo secundā partem prout G. soluit primam partem.

4 Ex gl. ord. Gal. 6. a Hoc dictū hodie intelligo vt legi. & no. ext. de eo q. dux. in mat. c. vlt.

e ¶ *In vtroque.*] casu, scilicet Innocentij.

Gen. 4.

f ¶ *Esset contrarius.*] Innocentius.

Rom. 6.

g ¶ *Deuota.*] §. ea. q. c. deuotam.

Ezech. 34.

Equitur.] Hæc quidiuiditur in quinque partes. In prima intendit probare quòd sponsa sit vxor: quæ tamen non est nisi spe futurorum, & non re præsentium. Secunda ibi, *His omnibus.* Tertia ibi, *Apparet.* Quarta ibi, *Sed aliud.* Quinta ibi, *Quod autem.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic ponitur secunda quæstio, qua quæritur an puellæ desponsatæ vni, liceat eo dimisso alteri nubere. huic quæstioni (vt facilius explicetur) aliam quæstionem incidentem subiungit talem, scilicet vtrum inter sponsum & sponsam sit matrimonium. & illam primo soluit, allegans pro vtraque parte, qua soluta facile soluitur illa, quæ hic principaliter proponitur, & soluit eam, infra ea. §. iuxta. Probat ergo G. quadrupliciter, quod inter sponsum & sponsam est matrimonium. Primo, per descriptionem matrimonij. Secundo, auctoritate Isidori dicentis, quod consensus facit matrimonium. Tertio, auctoritate Ioan. Chrysostom. Quarto, auctoritate Nicolai, qui dicit solum consensum sufficere ad matrimonium.

h ¶ *Sequitur.*] hic depingitur secunda quæstio. an scilicet desponsata vni, eo dimisso possit alij nubere. Cui quæstioni (vt facilius explicetur) subiungit G. aliam quæst. incidentem, scilicet vtrum inter sponsum & sponsam sit coniugium, & allegat ad vtramque partem huius incidentis qu. eam soluit dupliciter. infra ead. §. iuxta.

a "Matrimonium an sit in tiatum, id est, non consummatum. vel inter sponsum & sponsam dicitur esse matrimonium non re præsentium, sed spe futurorum. & sponsam. Sed his relictis certum est, quòd inter sponsum & sponsam non est "Sponsalitū matrimonium proprie sumptis vocabulis. "Sponsus enim à sponsalibus dicitur, & sponsalia sunt conuentio & repromissio futurarum nuptiarum. ff. de spon. l. 1. Et hanc quæstionem tractat G. vsque ad §. sed concedatur. ibi de secunda quæstione dicitur.

Quòd autem vouentes præmissis auctoritatibus iubentur ab inuicem discedere, quorum vero coniugia auctoritatibus Augustini, & Theodori soluenda non sunt, in capitulo de ordinatione clericorum i *euidenter ostenditur* a. *Illud*b *autem Innocentij,* c *quo virgines sacræ publice nubentes illo viuente, cui se coniunxerant, prohibentur admitti ad pœnitentiam, non ita intelligendum est, vt aliquo tempore excludantur à pœnitentia, quæ digne pœnitentiam agere voluerint: sed prohibentur admitti ad pœnitentiam, quæ ab incesti copula discedere noluerint. Post propositum namque sacræ religionis non potest*d *Deo per pœnitentiam reconciliari, quæ ad habitum suæ professionis redire neglexerit. Tunc enim ille, cui se iunxerat, ei defunctus erit, cum ab illius illicitis amplexibus hæc penitus recesserit: vt iste si sensus capituli.* [e *Quæ Christo spiritualiter nubunt, si postea publice nupserint, non eas admittendas esse ad pœnitentiam censemus, nisi bi quibus se iunxerant, de mundo recesserint*] *eis, subaudiendum est, nubentibus. Tunc enim viri de mundo recedunt, tunc defunguntur, cum ab eorum concupiscentia ipsæ penitus se alienauerint: sicut mundus ei dicitur mortuus, quem suis illecebris non adstringit, & ille perhibetur mortuus mundo, qui nihil in mundo mundi concupiscit. Hoc autem sic intelligendum esse ex subsequenti exemplo idem Innocentius ostendit dicens.* [f *Quæcumque viro viuente Alteri nupserit, adulterabatur: nec in agenda pœnitentiæ locus concedatur, nisi vnus ex his fuerit defunctus.*] *Hoc de derelicta*d *intelligendum est, quæ, si viuente viro suo alteri nubit, adultera est: nec ad pœnitentiam admittitur, nisi vel primus reuertatur in pulueream, de quo sumptus est, vel secundus ab eius copula cessando ei moriatur, vt dictum est supra. Quia ergo Christus, cui spiritualiter nubunt, iam non moritur, mors illi vltra non donabitur, vel*at *vt ille, cui secundo nubunt, eis moriatur. In vtroque*e *autem, nisi sic intelligeretur, esset*f *contrarius Domino dicenti per prophetam.* [*In quacumque hora peccator conuersus fuerit, &c.*] *& cunctis interpretibus diuinæ legis inueniretur aduersus. Probatur illud idem auctoritate illius capituli,*

QVÆSTIO II.

1. ps

Equitur h *secunda quæstio, qua quæritur, an puellæ alteri desponsatæ possint renuntiare priori conditioni, & transferre sua vota ad alium.*

1 *Hic primum videndum est, an coniuglum sit inter eos.*

2 *Secundo, an possint ab inuicem discedere.*

*Eos autem coniuges esse & ex definitione coniugij, & auctoritate multorum facile probatur. Sunt enim nuptiæ, siue matrimonium, viri*i*, mulierisque coniunctio*k *individuam*l *vitæ consuetudinem retinens*m. *Inter hos autem fuit coniunctio, quæ individuam vitæ consuetudinem exigebat. Fuit enim inter eos consensus, qui est efficiens*n *causa matrimonij, iuxta illud Isidori* [7 *Consensus facit matrimonium.*] *Item Ioannes Chrysostomus* [8 *id est auctor operis imperfecti homilia 32. in Matthæum.*]

C. I.

MAttrimonium quidem non facit coitus o, sed voluntas P: & ideo non soluit illud separatio corporis, sed separatio voluntatis q. Ideo qui dimittit coniugem suam, & aliam non accipit, adhuc maritus est. Nam etsi iam corpore separatus est, tamen adhuc voluntate r coniunctus est. Cum ergo aliam acceperit, tunc plene dimittit. Non ergo qui dimittit, mœchatur, sed qui alteram ducit.

Item Nicolaus Papa ad consulta Bulgarorum, c. 3.

k ¶ *Coniunctio.*] animorum. infra ea. cum initiatur. & §. e. multorum.

5 §. e. deuotam.

l ¶ *Individuam.*] quo ad propositum. perpetuo enim debet cōtrahi matrimonium. 32. quæstio. 2. solet. dicit lex, quod dotis causa perpetua est: quia eo voto datur, vt semper apud maritum sit. ff. de iur. do. l. 1.

m ¶ *Retinens.*] supple diuini & humani iuris communicatio. ff. de rit. nupt. l. 1. eiusdem enim religionis debent esse. C. de Iudæis. ne quis. 28. quæstio. 1. cauc. "Sed obiicitur de matrimonio, quòd est apud infideles, si alter non vult sine contumelia creatoris habitare cū fideli, dissoluitur matrimonium. non ergo est indiuidua coniunctio. Sed dic quod tunc lex dissoluit, nō homo, vt 33. quæstio. secunda. quos Deus. quia tunc contumelia creatoris soluit ius matrimonij, vt extra de diuor. gaudemus.

"Matrimonium inde dissoluitur. 27. Ino p. 8. c. 1. Pan. l. 6. c. 1.

7 §. e. consiuges. 87. e. omnes

n ¶ *Efficiens causa.*] J. 29. qu. 2. si quis ancillam.

9 Sent. 4. distin. 27. Ino p. 8. c. 333.

o M *Atrimonii.*] ¶ *Coitus.* Iuncta sunt sub condi tione: tunc enim pēr coitum receditur à conditione, vt extra de condi. appo. de illis.

P ¶ *Sed voluntas.*] id est, voluntarius consensus: verbis tamen legitimis expressus; requiritur enim quòd matrimonij consensus sit voluntarius, & non coactus. extra de sponsa. cum locum. verba e-

"consensus an sit voluntarius.

& no. 43. di. fit rector. & ibi plene di

nim requiruntur quantum ad ecclesiam b, vt extra de sponsal. b ¶ hoc leg. tuæ.

q ¶ *Sed voluntatis.*] vtriusque interuenientis, quod fit quando matri tus & vxor se absoluerunt ab exactione reddendi debiti causa con tinentiæ. j. e. Agathosa. & in Auth. vt li. ma. & auiæ. §. fi vero ex con xi. sensu. col. 8.

r ¶ *Voluntate.*] hoc vult dicere, quod non sufficit corpore recessisse, si mente non recesserint, vt ff. de acq. poss. l. 3. §. in amittenda. ff. de capti. & postli. nihil interest. & ff. de ædi. edi. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonem. "Hoc autem scias, quod licet dominus aliquis non lit esse dominus rei alicuius, non ideo perdit dominium. secus est in possessione, vt ff. de acq. poss. fi quis vi. §. 1.

"Dominiū non ita facile perditur vt possessio.

CVM ERGO. Casvs. Infert G. ex supradictis, quod inter sponsum & sponsam est matrimonium: quia consensus inter eos matrimonium facit. Postea quærit quis consensus matrimonium facit, an consensus cohabitationis, an carnalis copulæ, an vterque. si consensus cohabitationis matrimonium facit, tunc frater cum sorore matrimonium faceret, quod falsum est. Item nec carnalis copulæ consensus, quia secundum hoc inter Mariam & Ioseph non fuisset matrimonium: quia illa propōfuerat cōtinere. & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, quòd Maria non fuit rea voti virginalis, & excusat eam quia propōfuerat votum virginitatis sub tacita conditione, nisi Deus aliter reuelaret. votum tamen illud ore non expressit, deinde diuina reuelatione in carnalem copulam consensit: & exinde saltua virginitate votum corde conceptum cum viro penitus expressit, & seruauit expressum. In tertia parte determinat dicens quòd vterque consensus simul cohabitandi, & indiuiduam vitæ, &c. faciunt matrimonium. sed hoc vltimum est allegatum. Secunda pars incipit ibi, *Si ergo.* Tertia ibi, *Consensus ergo. Post ea*, idest, postquam. *Ex corde*, scilicet, votum inter istos in themate positos, & quòd ipsi sint coniuges, probat per sequentia.

a *Vfficiat.*] ¶ *Solus*] Verba enim tantum necessaria sunt ad probationem. ext. de spon. cum. & exponunt quidam, secundum leges, id est, secūdum canones. Sed vbi sunt isti canones? immo potius videtur contrarium per canones. J. 32. qu. 2. c. vlt. & pen. Sed dic quòd illi canones sunt 29. q. 2. si quis. extra de coniug. fer. cap. 1. extra de rapt. cum causam. Vel dic secūdum ll. prout sonat littera. "Sed hæc dictio, solus, non excludit consensum parentum: immo tantum aliàs solennitates, quæ fiunt circa matrimonium. quasi dicat solus eorū consensus est causa effectiua matrimonij, & ideo non sunt contrariæ leges illæ. C. de nup. nec filium. ff. de ritu nup. nuptiæ. quæ dicunt quòd in matrimonio requiritur cōsensus parentum. Sed dic quod requiritur ex honestate, non ex necessitate. 30. q. 5. nostrates[a].

1 Sent. ibid. "Cōsensus parentū an sit in matrimonio requirendus. Luc. 1. 1 al. corpore 2 Ad hoc 32. q. 5. c. vlt. ibi videas. 2 Sent. 4. dist. 30.

b ¶ *Quomodo.*] Licet hoc interrogaret, nō tamen dubitauit de verbis angelis? sed dubitauit quomodo illud posset fieri, vt sint duæ partes, quo & modo, de modo enim dubitauit: non de facto.

"Maria non vouerat ab initio soluto.

c ¶ *Voti virginalis.*] "sic ergo patet quòd Maria non vouerat continētiam: sed propōfuerat vouere, & virginitatem conseruare, nisi Deus aliter reuelaret, vel lex pro hiberet, vel parentes cogerent: & inde est quod licite potuit cō trahere matrimoniū Deo reuelante, si vouerat etiam solennitter: quia votum fuit sub conditione. immo quantuncumque absolutum fit votum, semper intelligitur excepta auctoritas maioris, vt extra de iureiuran. venientes. similiter hoc subintelligitur, si res in eodem statu permaneret. 22. qu. 2. ne quis, & ff. de solutio. l. cum quis. & hoc si tibi seruatur fides. extr. de iureiur. peruenit. & hoc si numeraui pecuniam, vt C. de non num. pe. indubitati. & honestæ & possibiles, vt ext. de iureiu. quemadmodum. & aliàs posui 32. qu. vlt. c. vno.

3 Hactenus magister.

d ¶ *Ore.*] Expressio enim oris in voto multum operatur, vt extr. de vo. & vo. redem. litteraturam. arg. J. cad. duobus. in fi. arg. de pœn. Votum quodā est expressum, quoddam tacitum.

re, nec continentiam profiteri. Quia ergo iste consensus fuit inter eos, patet eos coniuges fuisse.

¶ *Caput hoc in vetustis exemplaribus coniunctum est superiori: & videtur à collectore ex variis locis B. Augustini, potissimum ex libello de virginitate confectum.*

Ioannes Chrysostomus, [*idest auctor operis imperfecti, hom. 32. in Matth.*]

PALEA. C. IIII.

4 OMnis res per quascumque causas nascitur, per easdē† dissoluitur. Matrimonium enim non facit coitus, sed voluntas: & ideo nō soluit illud separatio corporis, sed separatio voluntatis. Ideo, qui dimittit cōiugem suam, & aliam non accipit, adhuc maritus est. Nam etsi corpore iam separatus est, tamen adhuc voluntate coniunctus est. Cum ergo aliam acceperit, tunc plane dimittit. Non ergo qui dimittit, mœchatur, sed qui alteram ducit.

¶ *Palea hæc est in multis vetustis codicibus. Initium vero vsque ad ver.* Matrimonium, *est regula prima de regulis iuris: quæ est in Decretalibus. Verba autem homiliæ trigesimæ secundæ sunt hæc*: omnis res, per quas causas nascitur, per easdem absoluitur. Matrimonium, &c.

Item auctoritate probantur esse coniuges. Ait enim Ambrosius in libro de institutione virginis, c. 6.

¶ Coniugalis pactio, non virginitatis desponsatio coniugium facit. C. V.

5 CVm initiatur h coniugium, tunc coniugij nomen ascisc itur. Non enim defloratio virginitatis facit coniugium, sed pactio i coniugalis. Denique cum iungitur puella, coniugium est: non cum virij† k admistione cognoscitur.

Item Isidorus Etymologiarum libro nono, c. 7.

¶ Aprima fide desponsationis coniuges verius appellantur. C. VI.

6 CConiuges verius l appellantur à prima m desponsationis fide: quamuis adhuc ignoretur inter eos coniugalis concubitus,

e ¶ *Consensit.*] J. e. priusquam.

f ¶ *Apperendo.*] argu. quòd aliquis consentit in aliquid: non tamen vult illud fieri. 8. quæst. 1. audacter. Vel dic sicut in glo. sic ergo patet.

g ¶ *Consensus.*] id est, maritalis affectus.

Cvm initiatur.] Casvs. Probat in hoc ca. Amb. quòd si matrimoniali consensu mulier cum viro iungatur, matrimonium est inter eos, et- 4 Ino p. 8. c. si carnalis commistio 233. §. e. manon interuenerit, vel trimonium. defloratio virginita- ext. de reg. tis. Sequens ca. planū iur. c. 1. est. † *al. ipsas*]

h ¶ *Cum initiatur.*] id orig. est, incipit & exsistit. Ex hoc sumpsit G. Iuam dist. scilicet matrimonium aliud initiatum: aliud consum matum. vt J. ea. §. iuxta. Sed tu dic quòd hoc refertur ad actus qui considerantur circa matrimonium. nā primo consentit, post ea cognoscit. Vel initiatur quo ad significationem, vt dicem[a]. J. e. qua propter. non quo ad sui essentiam:

"cum matrimonium sacratissima res sit. & quàm cito est perfectum & consummatum quo ad sui essentiam, nec recipit sectionem nec interstitia temporum.

"Matrimonium sacratissima res est. & nisū est quàm cito est perfectum & consummatum quo ad sui essentiam.

i ¶ *Pactio.*] id est, consensus de præsenti.

k ¶ *Non cum viri.*] ar. cōtra extra de eo qui dux. in matri. significauit. nam ibi dicitur, quod copula carnalis facit matrimonium: sed illud referas ad præsumptionem. ff. de do. inter vi. & vx. cum hic. §. si mulier. ff. de rit. nup. l. 4.

5 Sent. 4. dist. 27. Anf. l. 10. c. 1. Ino p. 8. c. 2. J. c. q. Pan. l. 6. c. 14 Pōl. l. 6. tit. 4

l *Coniuges verius.*] Compa- † *al. virili*] ratiuus propositiuo. vel verius, id est, sanctius & honestius quā à coitu. sicut inter Mariam & Ioseph. argu. 33. q. 5. quòd Deo.

m ¶ *Prima.*] dicit H. quòd vna fides, qua vir vxori & econuerso debet mutuam fe uiitutem, & etiam castitatem. secundum hoc expone prima fide, idest, primo à fide desponsationis. "alij dicunt quòd duæ sunt fides. Prima est qua ei debet castitatem. arg. ter 38. quæst. 1. cauc. Secunda qua mutuam seruitutem ei debet: sed hoc non nisi post duos menses. extra de conuers. coniugat. ex publico. & secundum priorem expositionem ex prima vtrumque debet, vt prædixi. vnde secundum eos primus coitus neque est gratuitus, nam statim post consensum mutuum de præsenti tenetur reddere debitum petenti b. habet tamen alter exceptionem vsque ad duos menses, per prædictam decre. nisi dicatur aliud speciale de duobus diebus vel vno. 30. q. 5. sponsus. J. ea. institutum. hoc tamen est certum, quòd post primum coitum statim iure seruitutis petitur coitus quandocumque placuerit. Ioan.

6 Sent. ibid. Iuo p. 8. c. 3. Pan. l. 6. c. 15

"Fides inter cōiuges est duplex.

b Ad hoc 32. q. 1. c. vlt. ibi q. 2. c. vlt. ibi videas.

Coniunx

Coniunx.] Casvs. Dicitur in hoc c. quod Maria habuit verum nomen cõiugis, & non mendax: quam Ioseph non cognouerat, nec fuerat cogniturus: qui fuit pater Christi, & maritus matris eius: sed vtrumque fuit mente, & non carne. *Vocatur.* beata virgo. *Non cognouerat.* Ioseph.

a ¶ *Vocatur.*] 3. 33. dist. c. vlt.

b ¶ *Fidele.*] i. ex fide: non tamen vsu carnis consistebat.

O Mne itaque.] Casvs. Dicitur hic quod in nuptiis Mariæ & Ioseph fuit omne bonum nuptiarum, s. proles, fides, & sacramentum. Proles, scilicet Christ[a]. Fides castitatis. Item sacramentum, quia inter eos fuit inseparabilis coniunctio animorũ: & inter eos nullum diuortium interuenit: solum carnale commercium defuit inter eos: quod sine peccato fieri non poterat: sine quo ipsũ decuit nasci, qui sine peccato erat futurus. Seq. cap. patet: quod potest intelligi non solum de sponsa de præsenti, sed etiã de sponsa de futuro: & tunc interuenit publicæ honestatis iustitia.

1 Ext. d cõd. app. c. quicumque.

2 Sent. ibid. Iuo p. 8. ca. 14. Pan. l. 6. c. 16.

c ¶ *Omne.*] Gandulph[o] dixit duo esse tantum bona matrimonij, s. fidem & prolem. sed ip

† *al. ex* lum sacramentum nõ

† *al. peierarat* esse bonum matrimonij, nisi intransitiue intelligatur, id est, bonum quod est matrimonium: quia sacramentum matrimonij (vt dicit) nihil aliud est quam ipsum matrimonium. "Sed dic q nij bona sũt sacramentum matrimonij dicitur hic inseparabilis coniunctio animorum: vel etiam mutua seruitus: quorum vtrumque est bonum matrimonij. sine his autem bonis matrimonium contrahi non potest: postea vero sine his esse potest.

"Matrimonium. "

dicat Gandulphus.

3 sent. 4 dist. 30. Iuo p. 8. c. 15. Pan. l. 6 c. 30.

d ¶ *Sacramentum.*] i. inseparabilitas. "ad tempus enim non potest cõtrahi matrimonium: vt 32. q. 2. solet. sicut nec filium adoptare ad tempus possum. ff. de adopt. l. si quis. Ioan.

ibid. c. 12. "Matrimoniũ ad eps si cõtrahitur.

e ¶ *Nullũ diuortium.*] immo inseparabilis coniunctio animorũ. i. e. §. ecce. contra ibi dicitur, inter Mariam & Ioseph fuit diuortium. sed ibi improprie fuit diuortium. s. corporalis separatio causa honestatis tan-

Deut. 22. "Diuortiũ tum facta: " proprie quid proprie autem diuortium est separatio corporalis, quæ causa delicti fit.

significat.

f ¶ *Non poterat.*] hic colligitur quod potius non potest esse cum vxore sine peccato. argu. 33. qu. 4. vir cum propria. Arg. contra 12. dist. nerui. De hoc dicemus 33. q. 4. vir cum propria.

g ¶ *Moriatur.*] 34. q. 2. non satis.

PALEA. C. VII.

Quòd conditio interposita non valeat, ex cõcilio Africano probatur.

¶ *Palea hec abest ab omnibus collatis exemplaribus, duobus exceptis: in quorum altero emendatiore ponitur tamquam summa sequentis capitis. In neutro autem ad finem capitis præcedentis erant verba illa*, Item ex concilio Africano, *& ideo sublata sunt.*

¶ De eodem. PALEA. C. VIII.

1 Quicumque sub conditionis nomine aliquam desponsauerit, & eam postea relinquere voluerit: dicimus, quòd conditio frangatur, & desponsatio irrefragabiliter teneatur.

¶ *Hæc palea etiam in Decret. alibus ti. de conditio. apposi. c. quicumque. & in collectione in quinquaginta partes diuisa (quæ in tomis conciliorum est post decreta Alexandri tertij) par. 6. c. 5. ciatur in concilio Africano. Sed in eo, quod extat, non habetur.*

Item Augustinus de nuptiis, & concupiscentia. libro 1. c. 11.

¶ *Sic est restitutum ex Iuone: cum antea citaretur liber de bono coniugali.*

¶ De eodem. C. IX.

2 Coniunx vocatur [a] à † prima fide desponsationis: quam cõcubitu nõ cognouerat Ioseph, nec fuerat cogniturus: nec perierat †, nec mendax manserat coniugis appellatio: vbi nec fuerat, nec futura erat vlla carnis commistio. *& infra.* ¶ Propter quod fidele [b] cõiugium parentes Christi vocari ambo meruerunt, nõ solum illa mater, verumetiam ille pater eius sicut coniunx matris eius, vtrumque mente, non carne.

Item in eodem libro, & capite.

¶ Triplex bonum coniugij fuit in parentibus Christi. C. X.

3 Omne [c] itaque nuptiarum bonum impletum est illis parentibus Christi, proles, fides, sacramentum [d]: Prolem cognoscimus ipsum Dominum Iesum: fidem, quia nullum adulterium: sacramentum, quia nullum diuortium [e]: solus ibi nuptialis concubitus non fuit: quia in carne peccati fieri non poterat [f] sine illa pudenda carnis concupiscentia, quę accidit ex peccato: sine qua concipi voluit, qui futurus erat sine peccato.

Item in Deuteronomio præcepit Dominus Moysi dicens, [Si quis sponsam alterius in agro oppresserit, morte moriatur g: quia vxorem alterius violauit.] ¶ *Item in legibus principum sponsa iubetur lugere [h] mortem sponsi, tamquam viri sui.*

Item in canonibus inuenitur.

¶ *Frater sponsam fratris post eius mortem ducere non potest.* C. XI.

j [4] Si quis [1] desponsauerit sibi aliquam, & præueniente mortis articulo eam cognoscere non potuerit, frater eius non potest eam ducere in vxorem.

Item Gregorius Mauritio Imperatori ob quemdam comitem qui nepotis sui mortui de sponsatam duxit vxorem. C. XII.

5 Vi desponsatam puellam proximi sui acceperit in coniugium, anathema sit ipse, & omnes cõsentientes ei: quia secundum legem Dei mori decernitur. ¶ Nam diuinæ legis est mos sponsas appellare coniuges, vt in Euangelio, [Accipe Mariam coniugem tuam.] Et illud in Deuteronomio [Si quis cuiuslibet hominis desponsatam puellam in agro, vel in quolibet loco oppresserit, vel abduxerit in domum suam, moriatur [k]: quia vxorẽ proximi sui violauit: nõ quę iam vxor erat [l], sed quæ à parentibus vxor fieri debebat. *& infra.* ¶ [c] Sicut nulli Christiano licet de sua cõsanguinitate, vel quam cognatus suus habuit, in matrimonium assumere, ita & de consanguinitate vxoris suæ.

¶ *Apud Anselmum ante hoc caput est hic titulus rubris litteris descriptus*, Capitula beati Gregorij doctoris de linea consanguinitatis edita. *Postea vero est hic alius titulus nigris litteris descriptus*, Mauritio Imperatori ob delatum quemdam comitem, qui nepotis sui mortui desponsatam virginem duxit vxorem. *Deinde sequitur.* Qui desponsatam, &c.

Item Hieronymus.

¶ Vxore mortua licet viro aliam ducere, sed non repudiatam, vel desponsatam. C. XIII.

7 Additur [m] aliud quartum coniugium legitimum. Dũ mortua fuerit vxor cuiuslibet, licet illi accipere aliam, sed non repudiatam, nec desponsatam viro, sed liberam, similiter debet & mulier. Vnde & Paulus ait [Mulier, quæ sub viro est, ligata est sub lege viri, quamdiu viuit vir eius.] Viro igitur viuente vocatur adultera, si iuncta fuerit alij viro. Si autem mortuus fuerit vir eius, liberata est à lege viri: ita vt non sit adultera, si coniuncta fuerit cum altero viro [n].

¶ *Ab Iuone ante hoc caput refertur caput. tria. infra* 36. q. 2. *Neutrum tamen apud beatum Hieronymum est inuentum.*

Si quis vxorem.] Casvs. Hoc c. & sequens per se patent: & possunt intelligi de sponsa de præsenti, vel de sponsa de futuro. & secundum hoc erit ibi publicæ honestatis iustitia. Sequens §. patet: & allegat amodo Grat. pro parte contraria.

a ¶ *Desponsauerit.*] Videtur ergo q̃ alterum istorum per se sufficiat ad hoc q̃ fit matrimonium: & ita p arrhas probantur sponsalia. Sed dicendũ, vel, i. ẽt subarrhauerit præcedẽte desponsatiõe. Vel dic q̃ alterũ sufficit: q̃ a & si subarrhat, licet nõ cõsentiat, præsumitur pro sponsalibus & matrimonio, donec probetur contrarium. arg. 27. di. qđ interrogasti. & 30. q. 5. nostrates. & c. femi

1 Sent. ibid.

b ¶ *Voluntas* næ. "nec refert an verbo aut verbo vel facto declaret quis voluntatem suam. 43. di. c. 1. fit aũt hæc subarrhatio per immissionem annuli, licet nõ cõsentiat sponsa de futuro. sequitur qđ nõ possit duci à fratre, obtinet etiam in sponsa de futuro: dum tamen post 7. an. facta sit desponsatio: aliàs secus. ext. de spon. impub. litteras. & c. accessit. & hoc ca est impedimentum publicæ honestatis iustitia [a], nõ affinitatis: quia illa non est nisi interueniat carnalis copula. j. ea. c. lex diuina.

Voluntas facto declaret potest.

Sent. ibid. Pol. l. 6. tit. 4

Matth. 2.

Deut. 22.

a ¶ *Iustitia.*] Sputa frigiditate vel ex maleficio. & ita idem iuris est sine dispensatio interueniat de solo facto, siue de iure. & ita si quis desponsauit consanguineam suã vel aliquã aliam cum qua ipse cõtrahere ñ posset, & separetur ab ea, nullus de consanguinitate sua eam ducere potest. & ita monachus potest impedire consanguineos suos, licet frigidus natus sit. qđ cõcedit H. & hoc satis pt concedi q̃ siue sit monachus, siue frigidus, siue deuotus, siue sectus, "q̃ sponsalia nulla, impediunt matrimonium. arg. extr. de spon. ad audientiam [a]. nam pp desponsationem q̃ nulla est, nota his q̃ no. inf. qđ ergo. §. cum autem. ext. de biga. nuper. vnus tamen casus excipitur, qñ intra septennium facta est desponsatio. extr. de desp. imp. accessisse. Item in alio casu nõ impedit sponsalia de facto sequens matrimoniũ, vt extra de eo q̃ du. in mat. significauit. Sed quæ ratio est, quare sponsalia, q̃ nulla sunt impediunt matrimoniũ? dicit hic q̃ pter tres species matrimonij positas. j. 36. q. 2. tria. cuius pars est hoc cap. additur hæc quarta species, scilicet, cum quis mortua vxore sua vxorem accipit nõ repudiatam, vel desponsatam alte

c ¶ *Ducere.*] i. carnaliter cognoscere.

d ¶ *Si quis.*] ¶ *Aliis.*] Additur. Casvs. Dicitur hic q̃ pter tres species matrimonij positas. j. 36. q. 2. tria. cuius pars est hoc cap. additur hæc quarta species, scilicet, cum quis mortua vxore sua vxorem accipit nõ repudiatam, vel desponsatam alterius. nec consentiat ducenti: alioquin excommunicetur. In secunda parte dicitur, quòd nomine sponsę intelligitur vxor: qđ probat Gregorius: secũdo per Deutero. In 3. par. ostenditur q̃ nec consanguineæ, nec affinem debet quis ducere in vxorem. Secũda pars incipit ibi, *Nam diuinæ.* Tertia ibi, *Et infra. Non quæ*, c. 34. verba sunt Gre. *Vxor erat*, id est, carnaliter cognita. A *parentibus fieri*, i. coniungi & tradi sponso. *Vxor.* i. carnaliter cognoscenda. *Rom. 7.* ¶ *Moriatur.*] 34. q. 2. non satis.

1 ¶ *Iã vxor erat.*] i. carnaliter cognita. & sũt verba Gregorij.

Item Gregorius.

¶ Post mortem alicuius nullus de eius consanguinitate sponsam accipiat. C. XIIII.

ij [1] Si quis vxorem desponsauerit [a]; vel eã subarrhauerit [b], quamquam postmodum præueniente die mortis eius nequiuerit eam ducere [c] in vxorem: tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eam in coniugio. Quòd si inuentum fuerit factum, separetur omnino.

1 Sent. ibid. 4 sent. d. 39. ep. 90 et 91. Sent. c. 4 "Sponsalia q̃ nulla, impediunt matrimonii. ibid. c. 1. c. 9. c. 1. nam pp desponsationem q̃ nulla est, nota his q̃ no. inf. qđ ergo. §. cum autem. ext. de biga. nuper. vnus tamen casus excipitur, qñ intra septennium facta est desponsatio. extr. de desp. imp. accessisse. Item in alio casu nõ impedit sponsalia de facto sequens matrimoniũ, vt extra de eo q̃ du. in mat. significauit. Sed quæ ratio est, quare sponsalia, q̃ nulla sunt impediunt matrimoniũ? dicit hic q̃ pter tres species matrimonij positas. j. 36. q. 2. tria. cuius pars est hoc cap. additur hæc quarta species, scilicet, cum quis mortua vxore sua vxorem accipit nõ repudiatam, vel desponsatam alterius. nec consentiat ducenti: alioquin excommunicetur. In secunda parte dicitur, quòd nomine sponsę intelligitur vxor: qđ probat Gregorius: secũdo per Deutero. In 3. par. ostenditur q̃ nec consanguineæ, nec affinem debet quis ducere in vxorem. Secũda pars incipit ibi, *Nam diuinæ.* Tertia ibi, *Et infra. Non quæ*, c. 34. verba sunt Gre. *Vxor erat*, id est, carnaliter cognita. A *parentibus fieri*, i. coniungi & tradi sponso. *Vxor.* i. carnaliter cognoscenda. *Rom. 7.* ¶ *Moriatur.*] 34. q. 2. non satis.

1 ¶ *Iã vxor erat.*] i. carnaliter cognita. & sũt verba Gregorij.

a ¶ *Desponsauerit.*] Videtur ergo q̃ alterum istorum per se sufficiat ad hoc q̃ fit matrimonium: & ita p arrhas probantur sponsalia. Sed dicendũ, vel, i. ẽt subarrhauerit præcedẽte desponsatiõe. Vel dic q̃ alterũ sufficit: q̃ a & si subarrhat, licet nõ cõsentiat, præsumitur pro sponsalibus & matrimonio, donec probetur contrarium. arg. 27. di. qđ interrogasti. & 30. q. 5. nostrates. & c. femi

b ¶ *Voluntas* næ. "nec refert an verbo aut verbo vel facto declaret quis voluntatem suam. 43. di. c. 1. fit aũt hæc subarrhatio per immissionem annuli, licet nõ cõsentiat sponsa de futuro. sequitur quòd nõ possit duci à fratre, obtinet etiam in sponsa de futuro: dum tamen post 7. an. facta sit desponsatio: aliàs secus. ext. de spon. impub. litteras. & c. accessit. & hoc ca est impedimentum publicæ honestatis iustitia [a], nõ affinitatis: quia illa non est nisi interueniat carnalis copula. j. ea. c. lex diuina.

a ¶ *Iustitia.*] Sputa frigiditate vel ex maleficio. & ita idem iuris est sine dispensatio interueniat de solo facto, siue de iure. & ita si quis desponsauit consanguineam suã vel aliquã aliam cum qua ipse cõtrahere ñ posset, & separetur ab ea, nullus de consanguinitate sua eam ducere potest. & ita monachus potest impedire consanguineos suos, licet frigidus natus sit. qđ cõcedit H. & hoc satis pt concedi q̃ siue sit monachus, siue frigidus, siue deuotus, siue sectus, "q̃ sponsalia nulla, impediunt matrimonii. arg. extr. de spon. ad audientiam [a]. nam pp desponsationem q̃ nulla est, nota his q̃ no. inf. qđ ergo. §. cum autem. ext. de biga. nuper. vnus tamen casus excipitur, qñ intra septennium facta est desponsatio. extr. de desp. imp. accessisse. Item in alio casu nõ impedit sponsalia de facto sequens matrimoniũ, vt extra de eo q̃ du. in mat. significauit. Sed quæ ratio est, quare sponsalia, q̃ nulla sunt impediunt matrimoniũ? dicit hic q̃ pter tres species matrimonij positas. j. 36. q. 2. tria. cuius pars est hoc cap. additur hæc quarta species, scilicet, cum quis mortua vxore sua vxorem accipit nõ repudiatam, vel desponsatam alterius. nec consentiat ducenti: alioquin excommunicetur. In secunda parte dicitur, quòd nomine sponsę intelligitur vxor: qđ probat Gregorius: secũdo per Deutero. In 3. par. ostenditur q̃ nec consanguineæ, nec affinem debet quis ducere in vxorem. Secũda pars incipit ibi, *Nam diuinæ.* Tertia ibi, *Et infra. Non quæ*, c. 34. verba sunt Gre. *Vxor erat*, id est, carnaliter cognita. A *parentibus fieri*, i. coniungi & tradi sponso. *Vxor.* i. carnaliter cognoscenda. *Rom. 7.* ¶ *Moriatur.*] 34. q. 2. non satis.

1 ¶ *Iã vxor erat.*] i. carnaliter cognita. & sũt verba Gregorij.

Item Leo Papa. [4]

¶ Illa mulier non pertinet ad matrimoniũ, cum qua non celebratur nuptiale ministerium. C. XVII.

5 Cvm societas [f] nuptiarum ita à principio sit instituta, vt prẽter commistionem sexuum non habeant in se nuptiæ coniunctionis Christi & ecclesiæ sacramentum [g], non dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cũ qua docetur non fuisse nuptiale [h] ministerium.

¶ *In codicibus epistolarum Leonis impressis, & manuscriptis in epistola* 90. *al.* 92. *ad Rusticum, cap.* 4. *itemque apud Burchardum, & Iuonem longe aliter habet hic locus.* Cum so cietas, inquit, nuptiarum ita ab initio constituta sit, vt prẽter sexum coniunctionem haberet in se Christi & ecclesiæ sacramentum: dubium non est eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua non docetur nuptiale fuisse mysterium. *Verum, vt respondeat verbis Gratiani, qui manifeste vtitur hoc loco depravato, itemque Magistri, & glossæ, & posteriorum doctorum, nihil est in textu mutatum.*

[*Benedictus seruus seruorum Dei, Grandensi patriarchæ salutem, &c.*]

PALEA. C. XVIII.

Ex diuinæ cõstitutionis Apostolicam cathedram † totius posuit orbis terrarum magistrã, vt quidquid vbique locorum dubitatur, ab ea ratio eiusdem requiratur. Affatus est autem nos suis litteris eiusdẽ cathedrę sessorem, ac percunctatus est quidam vestras † nomine Ioannes pro connubio filiæ suæ superstitis: cuius soror defuncta cuidã iuueni, Stephano nomine, simplicibus verbis fuerat desponsata, & antequã ad nuptias peruenirent, morte præuenta: vtrum scilicet cum eodem iuuene possit matrimonium celebrari superstitis filiæ, nec ne. Nãq; testatus est huius rei rationem apud vos haberi ambiguã. Quam Deo docẽte reddimus his verbis certissimam. Protoplastus ille radix, & origo nostra detractam sibi costam in mulierem videns formatam, prophetico spiritu inter alia protulit. [Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ: & erũt duo in carne vna.] Quibus verbis innotuit non aliter virum & mulierem posse fieri vnam carnem, nisi carnali copula sibi cohęreat. Qui ergo nequaquã mistus est extraneę mulieri fœdere nuptiali, quo pacto per nuda sponsionis verba possunt vna caro fieri, nullatenus valemus intueri. Propinquitas enim sanguinis verbis dicitur, nõ verbis efficitur. Sed neque osculum parit propinquitatẽ, quòd † nullam facit sanguinis commistionem. Quoniam vero ita prorsus sese habet res Ioannis istius, vt velit secundã filiam illi nuptiis copulare, cui primam iam decreuerat desponsare, censura Apostolici [a] magistratus mandamus hoc absque vllius criminis vitio posse fieri, si vtriusque [b] partis sederit voluntati. Nam cur prohibeatur, quod prohibẽdum † numquam sancta scriptura declarat? Sed neque mundanæ leges connumeratis personis, quæ inter se nuptias non contrahunt [c], de huismodi aliquid dicunt. Ne ergo abnegetis, quod negandum nulla ratione docetis †.

¶ *Palea hec habetur in plerisque manuscriptis. Est etiam in prima collectione Decretalium Bernardi Papiensis, & in altera collectione in* 50. *partes diuisa (quæ est inserta tomis conciliorum post decreta Alexandri tertij) par.* 6. *c.* 17.

a ¶ Apostolici.] *Ut tomis conciliorum est*, censura Apostolica. *in collectione prima Decretalium*, censura Apostolici magisterij.

1 Sent. ibid. "Matrimonium inter absentes cõ trahitur.

† *al. quia*

† *al. prohibituys*

† *al. monastratis*

Genes. 2.

f *Cvm societas.*] Sic matrimonium se habet ad instar societatis. arg. ex tra de spon. prætera. Et est argu. quòd matrimonium non fuit institutum per illa verba, Hoc nũc, &c. sed per illa quæ societatem designant: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit, &c. & ita intelligitur illud cap. extra de do. inter vir. & vx. significauit. vbi dicitur, quòd ea quæ lucrantur vir & vxor, communiter obueniunt eis. Et est simil. ff. rerum amot. l. i. vbi dicitur, quòd vxor domina est & socia rerũ ipsius viri. sed domina dicitur, quia non potest agi furti, licet furtum committat.

g ¶ *Sacramentum.*] duo sunt sacramenta vnum Dei & animæ: aliud Christi & ecclesiæ. Dei & animæ, in sponsis Christi & ecclesiæ inter virum & vxorem, vt j. ea. in omni. & extra de bigam. debitum.

h ¶ *Nuptiale.*] ministerium, id est, carnis commercium.

ITEM APOSTOLVS. Palea,quæ hic solet esse,est contraria his quæ diximus §.ea.si quis desponsauerit.sed loquitur cum pater promiserat filiam illi:sed ille non desponsauerat eam: & quod dicitur desponsata,i.promissa simplibus verbis patris, illa non consentiente[a].Et hoc colligitur ex eo quod dicitur circa finē,decreuerat desponsare: vel intra septennium desponsauerat.

a Nec tacite nec expisse. sic vī intelligere Inn. p ut not.extr. d desp.imp. c.1.qd dicvt ext.l.6. e.ti. si infantes. §.porro. cū duob.§.seq. 1.Cor.7.

a ¶*Item Apostolus.*]ab hoc loco vsque ad §. ecce. allegat q neuter cōiugiū sine consensu alterius potest transire ad religionē: exinde vsque ad §.cū ergo Maria. probat q vterq; sponsorum potest.Et ex his concludit ibi, q inter sponsum & sponsam non est coniugium.

ITEM PROPOSITVM. Casvs. Adhuc probat Gratian.inter sponsum & sponsam nō esse matrimoniū. Quod sic.pbat. nam vir sine consensu vxoris non potest ingredi religionem.Et hęc est propositio, quam probat vsq; ad §.*Ecce.* Sed sponsus hoc facere potest.vt in §.*Ecce.* Et hęc est assumptio, quam probat vsq; ad §. *Eum ergo.* ibi concludit inter sponsum & sponsam non esse matrimonium.

1sent.4.dist. 27. Ans.l.10. c.18 Iuo p.8 c.129 Pann. l.6.c.78.

Matth.19.

Genes.2.

Vnt qui dicunt.] Casvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In j.parte Gre.reprehendit quosdam, qui dicebāt matrimonia propter religionē posse dissolui.quia lex humana hoc permittebat : sed dicit Greg.hoc nō esse verum: quia etsi lex humana concedat , lex tñ diuina hoc prohibet. Quod.pbat duabus auctoritatib.Domini.Nam cum vir & vxor sint vna caro,nō debet alter ad religionem transire, & alter in sæculo remanere. In ij. parte dicitur , q si ex consensu ambo eligant continere, & vitam ducere religiosam cā maioris meriti,vel propter emendationē præteriti delicti, hoc facere possunt : sicut multi Sancti fecerunt. sine consensu autem vtriusque hoc fieri non potest. Quod probat auctoritate Pauli ad Corinth. Secunda pars incipit ibi, *Si vero.*

† abest a plerisque cod.

b ¶*Humana.*]in auth.de nup.§.distrahuntur.coll.4.

c ¶*Diuina.*]supra dist.10.cap.1.

c ¶*Diuina.*] quæ tunc demum locum habet cum carnalis coniunctio vna caro est.extra de conuer.coniug.ex publico.

d ¶*Latori.*] id est,Christo : cui nullus resistere potest.vt.q.3.secundum.19.q.2. duæ.Ioan.

[a] Vir&vxor erūt duo in carne vna, qualiter ex carne vna, id est,ad vnam prolem procreandam.Sic &fornicarij dicuntur vna caro.J.32.q.4.in eo.

[b] "Monasteriū intrāte vnō cōiugū ceffabit prohibitio.quod verum est si est senex,vt extra de conuer. an possit al zer i sæculo remanere.

e ¶*Vna.*] "fictione iuris vir & vxor vna caro sunt,vel erunt duo in carne vna,id est,in vno carnali opere, id est,ad vnam carnem. vel, id est,ad vnam prolem procreandam.Sic &fornicarij dicuntur vna caro.J.32.q.4.in eo.

f ¶*In pollutione.*]arg." quòd vno intrante monasterium possit alter coniugum in sæculo remanere , dummodo in castitate. non enim videtur esse causa prohibitionis nisi pollutio. causa ergo cessante coniug.cum sis præditus.

g ¶*Minora.*]hoc tenet in honoribus,vt §.95.dist.illud.5.24. quæst.1. miramur.

[b] ¶Si vtriusq; parti fuerit voluntati.] *Hæc non sunt in collectione concilii inserta.*

[c] ¶Non contrahunt.]*In aliquot vetustis,& in prima collectione Decret. legitur*, nuptias contrahunt,*in altera autem collectione*, quibus inter se nuptias contrahere non licet.

Item Apostolus [a] *præcepit,vt vxor reddat debitum viro,& vir vxori, nisi forte ex consensu ad tempus,vt expedicius vacent orationi. Vnde datur intelligi. q sine consensu alterius non licet alteri vacare orationi.* ¶*Item propositum melioris vitæ vir sumere non potest sine consensu vxoris,et econuerso.*

Vnde Gregorius scribit Theotistæ patriciæ,lib.9.epist.39.

¶Causa religionis coniugia solui non debent. C. XIX.

SVnt,qui dicūt religionis causa coniugia debere dissoluj. Verum sciendū est : quia etsi hoc lex humana [b] concessit:lex tamen diuina [c] prohibuit.Per se enim veritas dicit[Quod Deus cōiunxit, homo nō separet.] Qui etiam ait [Non licet dimittere vxorem,excepta causa fornicationis.] Quis ergo huic cælesti legis latori [d] contradicat? Scimus,quia scriptū est, [Erunt duo in carne vna [e].] Si ergo vir & vxor vna caro sunt,& religionis causa vir vxorem dimittit,vel mulier virum in hoc mundo remanētem,vel etiam fortasse ad illicita vota † migrantem,quæ est ista conuersio[a],in qua vna eademque caro ex parte transit ad continentiam , & ex parte remanet in pollutione [f]? Si vero vtrisque conueniat continentem vitam ducere , hoc quis audeat accusare? quando certum est, quod omnipotens Deus,qui minora [g], concessit,maiora [h],nō prohibuit. Et quidem [B] multos sanctorum nouimus cum suis coniugibus & prius continētem vitam duxisse, & postmodum ad sanctæ ecclesię regimina migrasse.Duobus enim modis sancti viri etiam à licitis solent abstinere:aliquando vt merita sibi apud Deum omnipotentem augeant: aliquando,vt anteactę [i] vitę culpas detergāt.*& infra.*

¶Proinde cum boni cōiuges aut meritum augere desiderant , aut anteactæ vitæ culpas delere,vt se ad continentiam adstringant , & meliorem vitam appetant , licet. Si vero continentiam , quam vir appetit , vxor non sequitur , aut quam vxor appetit , vir recusat, diuidi cōiugium nō potest [†]:quia scriptum est [Mulier potestatem sui corporis non habet,sed vir:similiter & vir potestatem sui corporis non habet,sed mulier.]

[a] ¶ Conuersio.] *In originali est*, ista migratio, vel conuersio.

[B] ¶ Et quidem.] *Hæc sunt restituta in suum locum , quæ ante a transposita fuerant inter vers.*licet,*& vers.*si vero.

Idem Leoni episcopo Catanensi, libro 3. epist.34.

¶ Absque viri consensu monasterio mulier deputata ad eius consortium non prohibetur redire. C. XX.

[2] MVltorum relatione comperimus , hanc apud vos olim cōsuetudinem [k] tenuisse, vt subdiaconi suis licite [l] miscerentur coniugibus. Quod ne denuo quisquam præsumeret , à seruo Dei sedis nostræ diacono ex auctoritate nostri decessoris isto est modo prohibitum [m] : vt eodem tempore hi,qui iam vxoribus fuerāt copulati,vnum ex duobus eligerent,id est, aut certe [n] nulla ratione ministrare præsumerēt, aut à suis vxoribus abstinerent. Et, quantum dicitur,Speciosus tunc subdiaconus pro hac re ab administrationis se suspendit [o] officio: & vsque in obitus sui tempus notarij P quidem gessit officium. & à ministerio, quod subdiaconum oportuerat exhibere , cessauit. Post cuius obitum , quia relicta eius Honorata est marito sociata, à tua eam fraternitate in monasterio cognouimus destinatam.

[h] ¶ *Maiora.*] non in honoribus,vt §.dist.50. qui sub gradu.& est si.16.q.2.visis.B.

[i] ¶*Anteactæ.*]& nonne hoc casū augent sibi merita? sic.faciūt enim vtrūque:sed in ipso nō delēt culpas. "Item nonne coniuges commiscendo augēt merita sibi? sic [b],sed nō tm:nec ita expedite [c].licet quidam dicāt q cum commiscētur, & causa reddēdi debiti vel prolis,non merentur præmium, sed minus supplicium : sed hoc improbatur. J.33.q.5. si dicat.Ioan.

[k] *Vltorum.*]Casvs. Hu.hunc casum sic ponit, & latius & melius quam Ben.sic dicens, Olim cōsuetudo erat in Sicilia,q cōiugati promouebātur in subdiaconatū non præmissa continentia, & simul vtebantur matrimonio contracto & officio ecclesiastico : qđ postea à Pelagio prædecessore Gregō.fuit prohibitum sub alter natiōe,s.vt alteruter essent contenti:si contortio vxoris, & cessarent ab officio subdiaconatus:vel retinerēt officium subdiaconatus, & cessarēt à contortio vxoris. Propter quam cōstitutionem Speciosus subdiaconus, de quo hic habetur, rerenūtiā fecit cōiugi dimisit officium subdiaconatus : postea eo mortuo , relicta eius nupsit alij, quam episcopus sepa rauit à marito , & retrusit in monasteriū. scribit ergo Greg.illi episcopo,& præcipit vt si ita veritas se habet, eam extrahat de monasterio,& reddat mariro : quia ei legitime nubere potuit.

[l] ¶ *Licite.*]ante subdiaconatum ductis: quia nec tempore Apostolorum in subdia

[m] ¶ *Prohibitum.*] & male : quia nec poterat præcipere quòd abstinerent ab vxoribus , quas erant legitime adepti : nec etiam quòd abstinerent ab officio:quia sine culpa non potest quis priuari officio. & ita fuit retractatum à Gregor. 31.dist.cap.1. Dicit tamen H. quòd bene:quia abstinere ab vxoribus fuit eis indictum, si possent habere consensum virorum.Item dicit quòd aliàs interdictum fuit ex causa ministerium,sed sine culpa:" sicut & beneficium interdicitur coniugatis sine culpa,sed non sine causa.extra de cler.coniu. cap.diuersis.

[n] ¶*Aut certe.*] argu.quòd id quod per se simpliciter imperari non potest,sed persuaderi,vt continentia.32.q.1.integritas.subalternatiue & disiunctiue imperari potest. 32.dist.lectores. Arg.contra.ff. de cond.inst.quæ sub conditione.§.si quis.

[o] ¶*Suspendit.*] tempore prohibitonis.& ita non fuit adstrictus voto continentiæ vel expresse vel interpretatiue.Vnde est argu.eum & vxorem eius continentiam non vouisse.

[p] ¶*Notary.*]arg.contra.20.q.3.eos.

[c] Vxor dans a viro licētiā promouēdi vouere vī.

[a] Subdiaconatus olim poterat cōtrahi.

[a] ¶*Suspendit.*]Secus ergo si se non suspendit. "vnde mulier præsumitur vouisse(quod concedo)eo ipso quòd licentiam dat viro promouendi.Sed quare separatur à viro secūdo,licet nō vouisset? quia vxor clerici debet se cōuertere alicui religioni,vt arg.§.28.dist.quia sunt.& sic præsumebatur & dicebatur de isto.arg.cōtra.20.q.3.eos.

[b] ¶*Non debet.*] §.32. dist.seriatim.in fi.contra:vbi dicitur q non pōt alij nubere post mortem primi. Sed ibi incœpta erat iam continētia in subdiacono:hic non.non enim vouit,nec expresse nec tacite, cū eius maritus non fuit promotus ad ordinē diaconalem:" & in subdiaconali ordine bene licebat tempore huius Gre. adhærere vxori vel contrahere: non postquam ediderit illam cōstitutionem. 31.di.ante triennium.

[c] ¶ *Præterim.*] i.si sic iuncta est cum subdiacono, q ipsa tunc fecerit votum , q post mortem eius contineret perpetuo.tunc enim non fuit matrimonium cum secundo.hoc secundum H. cuius opinionem no. 32.dist.seriatim.sed secundum opinionem nostram,quam not.§. ea.q.1.c.1. falsum esse paret.nam secundum hoc etiam si expresse voluisset, nisi deuoueret se religioni, nō solennizat : vbi dixi, nec separatur à vxo secundo.Ioā. & quocumque modo dedit licentiam siue intrandi religionem,siue ordinem suscipiēdi:non separabitur secūdum matrimonium. Dic ergo hic præsertim,i. maxime.nā præsumptionem induceret contra eam , non tamē quæ sufficeret ad separationē.H.vtrum autem dādo licētiam intelligatur solēniter vouere,no.32.di.seriatim.&28.di.si se cuiquā.

[d] ¶ *Præsertim.*]i.si fornicata fuerit,permittat illum in monasterio remanere: & à petitione vxoris absoluat. Si autem nihil eorum inuenerit,ipsum etiam tonsuratum ad vxorem redire compellat:quia & si lex humana permittat matrimonium propter religionem dissolui : lex tamē diuina hoc prohibet , nisi causa fornicationis : cum post carnalem copulam vnum corpus sint effecti.

[e] ¶ *Vel ipsa.*]" hic habes q cōsensus vxoris sufficit,licet ipsa expresse nō vouerit, nec intret religionem, ad hoc vt maritus possit intrare religionem, vt 33.q.1. qui vxorem.& expressum vī extr. de conuers. coniu. veniens.& c.constitutus. nam dādo licētiam vouere intelligitur.32.di.seriatim.28.dist.diaconus.& c.si qua vidua.sed expresse contradicit.ext.de conuer.coniu.c.1. Quidam dicunt licentiam vxoris nō sufficere nisi & ipsa intret religionem.& illud c.33.q.5.qui hoc etiam.

[f] ¶ *Præterim.*]arg." q alter coniugū potest intrare monasteriū altero consentiente etiam postquam sunt vna caro effecti. Et sic habes duas causas hic,quibus post carnalem copulam vir potest separari ab vxore quantum ad reddēdum debitum, & cohabitationē,s. ter coniugū fornicationem:tamen post separationem factam ab ecclesia,antea non, vt J.35.q.6.multorum.& 33.q.2.sæculares.& votum conuersio altero connis tunc exigitur vt illa consentiat , & similiter conuertatur, & sentiente. profiteatur, si est iuuenis. si vetula , saltem profiteatur perpetuam continentiam.extra de conuer.coniug.cum sis præditus.

[g] ¶*Horum.*]s.quòd nec illa mutare se promisit nec consensit,&c.

[h] ¶*Nec quomdam.*]hic petitorio agebatur:& ideo excipit de fornicatione.aliàs primo restitueretur,ext.de rest.spol.ex cōquestione.

[i] ¶*Fornicationis.*]publicæ,vt ext.de diuor.significasti." aliàs sine iudicio ecclesiæ dimissa restitueretur , nisi ipsa se spoliasset vagando cū adulterio. Vel verius dicas, q hic refebratur quæstio quo ipsa non erat spoliata:qa dicebatur quòd eius voluntate intrasset religionem.

[k] ¶*Tonsuratus.*]secundū H.post morte vxoris tenetur redire ad monasteriū, nec obst. decr. illa ext.de conuer.cōiu.qđ.licet.n. ingressus,vel votū nō teneat quantū ad se, tñ monachus est:sicut extinctores spiritus sancti," licet.n.extinguere nō pñt quo ad sanctus esse,tñ extinctores iudicii tinguī fi pt. cantur. 1.q.1.iudices. de conse.di.4.quæris. vī tñ illa gl.fed numquid. contraria huic. Io. male dixit,H.cum iterū approbata sit in noua cōpilatione illa decr.quidam.B.

[l] ¶*Debeas.*]"sed numquid iste redditus vxori poterit ab ea exigere debitū [b] , vel ei exigēti reddere ? Dic q exigēti tenetur reddere , quod eīm suum " Maritus erat,s.exigere, vouere poterat:sed nō alie ab vxore re num,s.nō reddere,vt petitus an 33.q.5.vna. sed ab ea possit debiexigere non poterit. tū exigere. arg. extra de conuer. b Sed qd si coniu.quidā intrauit. mulier edu qa quantū in se fuit, cit virū de se voto adstrinxit.sed nunqd ea mortua po & statim terit abbas istū repe pœnitet, & tere : vel iste poterit vult intraaliam ducere? Dicen reī vī q hoc dum quòd abbas istū facere posrepetere nō poterit, sit ad carnis quia votū nullū fuit, copulā.arg. & nō fuit monachus: ext.de cōiu. non tamen aliam du ser.ppossuit. cere poterit:qa quan secundūm

Ideoque,si,vt fertur,eius se maritus ab administratione suspendit [a] , antedictæ mulieri non debet [b] officere,quòd ad secundam coniugij copulationem migrauit: præsertim [c] , si non tali mente sub diacono iuncta est,vt à carnis voluptatibus abstineret. Si ergo ita se veritatem , quemadmodum edocti sumus , habere cognoscis, prædictam te mulierem de monasterio ejr omnia conuenit relaxare, vt ad suum maritum sine aliqua possit formidine remeare.

Idem Hadriano Panormitano notario,libro 9 epist.44.

¶ Ad vxorem redire cogatur, qui sine eius consensu religiosam vestem suscepit. C. XXI.

[1] AGathosa latrix præsentium questa est , maritum suum contra voluntatem suam in monasterio Vrbici abbatis esse conuersum. Quod quia ad eiusdem abbatis culpam,& inuidiam non est dubium pertinere:experientię tuæ præcipimus , vt diligenti inquisitione discutiat,ne forte cum eius voluntate conuersus sit [d] , vel ipsa [e] se mutare promiserit. Et, si hoc repererit, & illū in monasterio remanere prouideat,& hanc, sicut promisit [f] , mutare compellat. Si vero nihil horum [g] est, nec quondam † [h] fornicationis [i] crimen (propter quod viro licet dimittere † vxorem) prædictam mulierem commisisse cognoueris:ne illius conuersio vxori relictæ in sæculo fieri possit perditionis occasio:volumus,vt maritum suum illi,etiam si iam cōsuratus [k] est,reddere debeas [l] omni excusatione cessante : quia etsi mundana [A] lex præcipit conuersionis [m] gratia vtrobiet inuito posse solui coniugium : diuina tamen lex fieri non permittit.Nam,excepta fornicationis causa, vir vxorem dimittere [n] nulla ratione conceditur:quia postquam copulatione cōiugij,vi ri atq; mulieris vnum corpus efficitur,nō potest ex parte cōuerti,& ex parte in sęculo remanere.

[A] ¶ Mundana.] *Habetur nouella 123. c.58.vt est diuisa apud Iulianum.*

Item ex octaua synodo.

¶Sine consensu vxoris,religionis propositum vir fumere non potest. C. XXII.

iiij [2] SI quis [A] coniugatus vult cōuerti ad monasterium, non est recipiendus , nisi prius à coniuge castimoniam profitēte ofuerit absolutus. Nā,si illo viuente illa per incontinentiam alteri nupserit , proculdubio adultera erit. Nec recipitur apud Deum eius viri P conuersio, cuius sequitur coniugalis fœderis prostitutio. Tales igitur tunc sine culpa sequūtur Christum relicto sæculo , si habeant ex pari voluntate castitatis consensum.

[A] ¶ Si quis coniugatus.] *Hæc vsque ad vers.* Nam si illo. *habentur apud B. Basilium in regulis fusius disputatis, c. 12. Burchardus quidem,Polycarpus & Iuo par.8. c.183.citant totum hoc caput ex dictis Basilij. Idem vero Iuo c.220.& auctor Pannormitæ citant epistolam Alexandri ij. Landulpho scriptam in qua hoc*

[1] Sent.ibid. Polyc. ibid. Ans.l.10. c. 20. Bur. l.9. c.45.Iuo p.8 c.183.&220. Pan.l.6.c.85

[2] 31.dist.c. mulierum. Ansel.l.7.c. 138. Pol.l.4. tit.31.

[a] Maritus facit ei [f] ¶*Promisit.*] cōpellenda enim est si se promisit futurā monacham. 90
[b] ¶ Nec quomdam. ar.12.q.2.quicūque suffragio [A]. nisi maius periculum timeatur.extr. de cler.coniug.ex [c] ¶ Præterim. qui ele.vel vo.veniens.Vel dic,promiserit se deuouendo religioni.

Si vir.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd si vir & vxor causa religionis diuertere voluerint: hoc non debet fieri sine licentia episcopi: alterutro tamen inuito hoc fieri non potest. *Singulariter*, id est, dicit Simplicius: quia in eodem monasterio esse non debent. ita sequendo cap. plana sunt.

"Cõiugum separã̃ fit sine eccles. auctoritate.

a ¶ *Conscientia.*] "hoc generaliter obtinet vt semper auctoritate ecclesiæ fiat separatio, vt 35. q. 6. multorũ. & 19. q. 2. duæ. contra ibi, secus in clerico. si tamen sine auctoritate episcopi istud fiat, tenet, vt generaliter interpretatur cõsuetudo vel in eo casu exaudi cum volũt construere monasterium in quo se conuertant sine licentia episcopi. argu. de consecr. dist. 1. nemo. Ioan.

1 Sent. ibid. Iuo par. 8. c. 127. Pan. l. 6. c. 76.

b ¶ *Non soluitur.*] nisi postea alter velit ratũ habere ingressum alterius. argu. 33. q. 5. mulier.

S I tu abstines.] c ¶ *Licentiam.*] id est, occasionem.

d ¶ *Imputabitur.*] adeo quòd secũdum Io. de Fan. non potest dimittere eã propter talem fornicationem: "quoniam qui occasionem dãni, &c. ℣. dist. 50. studeat. & c. sæpe. & 1. q. 1. placuit. Et est arg. pro eo a in auth. vt li. ma. & aniẽcora. eũ est ℣. quiavero plurimas. in fi. coll. 8. quod non credo ext. de diuor. si gnificasti. licet enim det occasionem ille, ipsa tamen debet fidem seruare castitatis. arg. 5. e. Agathosa. & 33. q. 5. quod Deo. nisi eam tradat alij adulterandam. extr. de eo qui cog. consan. discretionem. ff. fol. ma. cum mulier. Dic ergo hic, tuę abstinentię, i. abstinenti tibi imputabitur peccatum, qđ cõmittit ei debitum denegando. Ioan.

2 Sent. ibid. Iuo par. 8. c. 130. Pan. l. 6. c. 79. "dãni dans causã dãnũ fecisse vr. a Sed arg. cõtra. eũ est ℣. exp̃sium. 5. e. si qs. ibi, adultera etit. vbi H. ponit & tenet ipsa tenetur ibi. sequitur igl. itẽ est ar. exp̃sũ 32. q. 5. puto. Arc. *tal. deutione*

e ¶ *Via Agatho.*] ¶ *Coniugij.*] supra distinct. 40. sient. C. de episcop. & cleri. Deo nobis. C. de agricol. & censi. cum scimus. lib. 11. Ioan.

Idem ex B. Basilio refertur. Et pars prior illius epistolæ refertur ℣. 33. q. 5. *notificasti.*

Item ex synodo Eugenij Papæ secundi in synodo Romana, c. 36.

¶ Sine conscientia episcopi, viro & vxori causa religionis diuertere non licet. C. XXIIII.

1 SI vir & vxor diuertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine episcopi conscientia a fiat, vt ab eo singulariter prouiso constituantur loco. Nam vxore nolente, aut altero eorum, etiam pro tali re matrimonium non soluitur b.

Item Ioannes Chrysostomus homil. 1. in Psal. 50.

¶ *Ante a citabatur Augustinus de adulterinis coniugiis: apud quem libro 8. c. 4. habetur sententia sed non verba: quare restitutus est titulus ex tuone.*

¶ Sine vxoris voluntate viro continere non licet. C. XXIIII.

2 SI tu abstines sine vxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licẽtiam c, & peccatum illius tuæ imputabitur d abstinentiæ.

Item Gregorius Vrbico abbati, libro 5. epist. 49.

¶ Vir non est suscipiendus in monasterium, nisi vxor conuertatur. C. XXV.

QVia Agatho lator præsentium in monasterio dilectionis tuæ conuerti desiderat, hortamur, vt cum omni cum dulcedine, dilectioneque † suscipias. *& infra.* ¶ Quem tamen ita suscipiendum esse cognosce, si & vxor illius similiter conuerti voluerit. Nam dum vnum vtrorumque corpus coniugij e copulatione sit factum: incongruum est partem conuerti, & partem in seculo remanere.

Item Nicolaus Papa Carolo Regi.

¶ Continentiæ vota non licet vxori suscipere, nisi eandem vitam vir eius elegerit. C. XXVI.

3 SCripsit A nobis Thietberga regina, se regia dignitate f, vel maritali copula velle exui, & sola vita priuata esse contentam desiderare. Cui nos scripsimus non aliter hoc fieri posse g, nisi eandem vitam coniunx eius Lotharius elegerit. *& in altera epistola ad Lotharium regem.* ¶ Nam B licet sit scriptum [Quod Deus coniunxit, homo non separet,] Deus tamen, & non homo separat, quando diuini amoris intuitu ex consensu vtriusque coniugis matrimonia dissoluuntur. Aliter autem fieri mutuam separationem vestram prohibemus.

A ¶ Scripsit.] *Vsque ad vers.* elegerit, *sunt ex epistola Nicolai primi Carolo regi scripta: cuius initium est*, Nunquam dolorem. *& extat in codice monasterij Dominicanorum.*

B ¶ Nam licet.] *Hæc vsque ad finem sunt ex epistola eiusdem Nicolai scripta Lothario, cuius initium est*, Audito reuertente misso nostro, *& extat in eodem codice.*

4 *Ecce* h, *quòd coniugati sine licentia † alterutrius continentiam profiteri non possunt. Sponsi vero etiam inconsultis, quas sibi desponsauerant, exemplis, & auctoritatibus probatur continentiam posse seruare: Vt enim refert beatus Hieronymus, Macharius præcipuus inter Christi eremitas celebrato nuptiarum conuiuio cum vxore thalamum esset ingressurus, ex vrbe egrediens transmarina petiit, & eremi solitudinem sibi elegit.*

¶ *Item Beatus Alexius Euphemiani clarissimi filius similiter ex nuptiis diuina gratia vocatus sponsam deseruit, & nudus Christo famulari cœpit. Horum exemplo patet, quòd sponsi sponsarum suarum non exquisito consensu continentiam valent profiteri. Probatur itidem auctoritate Eusebij Papæ dicentis.* 5

¶ Desponsata puella non prohibetur monasterium eligere. C. XXVII.

6 DEsponsatam puellam non licet parentibus alij viro tradere: licet tamen illi monasterium k sibi eligere.

h ¶ *Ecce.*] probauit quòd alter cõiugum altero inuito non potest transire ad religionem, nunc ponit assumptionem, scilicet quòd sponsus hoc potest & eo infert, nõ ergo est coniunx. ℣. 5. cum ergo. Ioan.

3 Sent. ibid. Anſ. l. 10. c. 31. Burc. l. 8. c. 49. Iuo p. 8. ca. 118. & 188. Pan. l. 6. c. 77.

i ¶ *Solitudinem sibi.*] dicunt tamen quidam, quòd vita eremitica non soluit matrimonium: "quia eremita nõ est religiosa persona, nisi ipse cialiter se deuoueat alicui religioni siue ordini: nam eremita habet proprium, vt 19. quæst. 3. § . econtra. nium, tenet. Alij dicunt quòd est persona religiosa, & talis religio habet votum continentiæ annexũ, si tamen quis in propria domo vellet religiosam vitam ducere, talis religio non dissoluit sponsalia, vt extra de conuer. con iug. ex parte. 2. Ioan.

Matth. 19. "Eremita an sit persona religiosa.

4 Sent. ibid. † *alterutrius sexus*

k ¶ *Desponsatam.*] ¶ *Monasterium.*] "Sed obiici- "sponsus si tur, sponsus intrat re religionem in ligionem, & monachi gredi tur: nolunt eum recipere quanto spe ante legitimam pro- expectabit bationem, cum non sponsa. debeant. extr. de reg. ad Apostolicam. Nun quid ergo sponsa eam- du tenetur eum expectare, forte per annũ vel per triennium, secũdum g est notus vel ignotus: & ipsa talis est quòd contine- re potest? Ad hoc dico q. si sine licentia vxoris transit ad religionem, non habebit tempus probationis nisi duos mẽses. si autem de eius voluntate trãsit, tenetur continere vsquequo sit elapsum tempus probationis, & quod dicit decret. ext. de con uer. cõiu. ex publico. licet possit videri quòd ille per quẽ stat quòd matrimonium non consumatur, debeat puniri, vt C. de spõsa. l. vlt. Sed non est ita a. si tamen osculum interuenit, non potest spõsus nisi dimidiam partem rerũ suarum dare tum ab ipsa repetere: sed mulier totũ repetit quod dedit. C. de don. ante nup. l. si a sponso. Ioan.

5 Sent. ibid. Anſ. l. 10. c. 31. Burc. l. 8. c. 119. Iuo p. c. 140

CVM ERGO. Casvs. Infert Gratianus nunc, cum coniugati non possunt sine consensu alterutrius continentiam profiteri: sponsi vero hoc possunt: patet quòd inter sponsum & sponsam non est matrimonium. & ad hoc confirmandũ, fuam conclusionem inducit auctoritate: primo, Augusti, secundo, Leonis. tertio, Nicolai: quarto, Gregorij, & quod dicit Nicolaus, intelligitur si eam cognouit.

lib. 6. cap. c. 91.

¶ *Vòd autem.*] Casvs. Dicitur in hoc ca. quòd si frigidus duxerat vxorem de facto, & illa possit probare quòd hoc verum sit, per veram probationem scilicet per aspectum corporis, vel seprima manu propinquorum, separari debent.

collat. 9. vbi dicitur quòd vinculum illud rumpitur, licet ad hoc responderi possit per c. 3. eo. scripsit. nam ibi dicitur matrimonium dissolui post carnalem copulam: quod est impossibile, nisi quo ad seruitutem. 32. quæst. 7. tantum valet. Io. dicit tamen Imperator, quòd quidquid ligatur, solubile est. in auth. de nup. § . nuptias. coll. 4.

1 Sent. ibid.

d *Ecreta.*] Pone quòd sponsus dicit sponsæ, Intra religionem, & ego continebo, nũquid rumpitur matrimonium? Quidam dicũt quòd si continet, non rumpitur: sed si contrahit rumpitur. vnde secundum eos non sola religio rumpit, sed religio cũ copula. Item quid si iurauit vterq; quòd non intraret religionem? quæritur vtrum intrare possit & videtur quòd non. 22. q. 4. § . illicitum. Argum. contra. 19. q. 2. duæ. dic quòd non debet intrare. " & cum religio soluat vinculum matrimonij. videtur quòd & vinculum iuramenti, vt extra de spon. commissum. & de iureiurand. peruenit. 2. Ioan.

1 Cor. 7. 33. e. non dubium. 33. e. cum socieras. vel religio vxorem soluat vinculũ iuri

b *Damno.*] res enim quas alter alteri dedit, restituentur ei, vt extra de conuer. con iug. ex publico. licet

7 33. q. 1. requisiti.

3 Sub. 32 iu ge. pmittẽte hoc fit: & ibi pena si me ret. C. de adulĩ. Gracian. & 31. 5. hæc rõe.

c *Vòd autem.*] Casvs. Dicitur in hoc ca. quòd si frigidus duxerat vxorem de facto, & illa possit probare quòd hoc verum sit, per veram probationem scilicet per aspectum corporis, vel seprima manu propinquorum, separari debent.

33. q. 1. q. 1. qđ dicit Sext. 4. tellig. Pol. c. tit. 4. 9. c. 40 tit. 8. c. 178. 5. c. 6.

c ¶ *Quòd autem.*] de hac materia habebis 33. q. 1. c. 1. Ioan.

d ¶ *Nubere.*] id est, carnaliter commisceri, vt 5. dist. 34. Valentino.

e ¶ *Scripsit est.*] in Lombarda. "Et ita est argum. quòd leges inducti possunt in causis matrimonialibus. nam & in accusatione etiam clericorum inducuntur. arg. 3. q. 9. dignum.

f ¶ *Probare.*] ℣. 33. q. 1. si quis accepit. contra extra de despon. impub. continebatur. extra de cland. despons. si quis clam. extra de frig. & malefic. c. 1. In his omnibus dicitur, quòd probationi viri standum est, & etiam sacramento viri, vt in c. continebatur. sed hoc intelligitur cum vir tacet, & probationes non habet: "immo verior est "solutio, quòd hoc locum habet quoties mulier quę virgo est, se incognitam vult probare per aspectũ corporis. hæc probatio præfertur omnib. etiam iuramento viri. extra' de probatio. proposuisti. validior enim est & melius res ingeritur animo oculata fide quàm per aures. Inst. de grad. cog. § . hactenus. & § . consobrino. sed si fuisset mulier potius credetur viro: & sic loquuntur iura contraria.

"Mulier si dicat se incognitã; & vir cõtrariũ cuius ꝓbõ admittetur.

ECCE IMPOSSIBILITAS. Casvs. Iterum concludit Grat. quòd inter sponsum & sponsam non est matrimonium: quod tribus rationibus confirmat. Nam si esset matrimonium inter sponsum & sponsam, ergo per solam causam dinationis posset eam dimittere: & eius vir secundus à promotione repelleretur, & discessio abinuicem diceretur diuortium. at in sponso & sponsa secus est. & quòd diuortium non sit inter sponsum & sponsam, probat auctoritate ipsius Ambrosij.

7 sent. 4. dist. 27. § . dist. 34. c. vlt.

8 Ambr. ad c. 1. Luc. & ff instit. virgi. c. 6. & 7.

g ¶ *Insistuuis.*] 34. dist. c. vlt.

h ¶ *Negatur.*] " Reuera non est diuortium proprie sumpto vocabulo: quia diuortium dicitur inter caniter commistos: repudium inter sponsos. ff. de verb. fig. inter stuprum. § . diuortium.

" Diuortiũ & repudiũ differunt.

i ¶ *Vnde apparet.*] Totum est allegatio.

Vt dormierit.] Casvs. Dicitur in hoc ca. quòd si quis vxorem à se cognitã habuit, & postmodum scienter cum sorore eius adulteretur: neutram ex ipsis habebit, id est, nec vxori debitum reddet, nec post mortem vxoris licet ei, nec adulteræ alicui matrimonialiter copulari. Quidam tamen habent ibi. § . idem.

9 32. q. 7. qui dormierit. Burch. l. 17. c. 3. Iuo p. 9. c. 69.

k ¶ *Qui dormierit.*] Quidam dixerũt hoc cap. intelligendum secundum decret. extra de diuor. si qua. & de sponsa. requisiuit. sed illę decret. parum faciunt. H. vero & Baz. dicunt potius esse standum Euangelio. vnde intelligunt hoc cap. quòd exigere non potest, sed reddere tenetur. vnde sic intelligunt sequentem litteram, non licet propriæ vxori reddere sibi debitum, id est, ipse non potest petere debitum ab ea: & ita intelligunt prædictas decret. nam peccatã suos debent tene-

Universidad de Deusto
Biblioteca

re auctores. C. de pœ. fancimus. & est hodie expressum extra de eo qui cog. discretionem. " & maxime cum affinitas spiritualis maior sit quam carnalis, vt 30. q. 3. ita diligere. sed propter spiritualem superuenientem non separantur. 30. q. 1. ad limina. loan.

a ¶ *In coniugio.*] j. 32. q. 7. quedam. j. 33. q. 2. si quis contra. sed ibi neucra fuit vxor.

DE SPONSA.

CASVS. Dictum est 3. quòd illa quam vir sponsa suæ cognouit, contrahere non potest: nunc dicit secus esse in sponsa, quæ post pœnitẽtiam potest contrahere.

Quidam desponsauit.] CASVS. Quidam despõsauit quandam: & eam propter frigiditatem vel aliud iustum impedimentum cognoscere non potuit. quam frater eius postea corrupit, & grauidauit: & ideo ista tutum fuit in concilio isto vt corruptor eam non habeat, licet frater eius eam non potuit habere. mœchus tamen & mecha post pœnitentiã contrahere possunt.

b ¶ *Dotaur.*]id est, dotationem propter nuptias dedit. "nam secundum legesmulier dat dotem, & vir donationem, extra de do. inter vir. & vxor. nuper.

c ¶ *Sed mœchus.*]si fuit sponsa de præsenti, quod magis videtur ex eo quod dicit, non potuit ei cõmisceri: quia ad id spõsus iam deuenerat, vt tentaret, sed non potuit aliquo impedimento impeditus. " Vel si fuit sponsa de futuro, cum qua nõ committitur mœchia, id est, adulterium: dic mœchus & mœcha, id est, fornicaria: quia fornicatio mœchia dicitur: arg. 32. q. 4. meretrices. & hoc est quòd sequitur fornicationis, &c.

d ¶ *Licita.*] post mortem spõsi. si erat sponsa de præsenti. ecce minus puniuntur isti quàm adulteri in superiori cap. sed hoc non contingit propter coniugium, vt intelligit G. sed quia peccauerunt minus ob publicæ honestatis iustitiam, quàm si esset iam cognita, & affinitas in eo non esset. loan.

Si quis.] CASVS. Desponsauit aliquis aliquam per verba de futuro, pater eius eam postea oppressit: cum qua filius postea per verba de præsenti contraxit de facto. Dicitur hic quòd tam pater, quàm illa sint sine spe coniugij: filius vero aliam accipiat.

e ¶ *Sponsam.*]scilicet de futuro.

f ¶ *Pater.*] Quare ergo frater permittitur vxorem habere in consimili casu, vt 3. in c. præcedenti? Resp. quia pater proximior est filio quàm frater. nam vna persona intelligitur esse cum eo a: vnde magis punitur. loan.

SI ILLA. CASVS. Infert Grat. ex supradictis dicens: si illa quam vir fororis suæ, cognouit, contrahere non potest: qui vero sponsam fratris sui corrumpit, post pœnitentiam contrahere potest, apparet quòd hæc non fuit coniunx fratris eius. Item vxor post fornicationem potest viro suo reconciliari, & eo viuo manebit innupta: de sponsa vero contrarium inuenitur: quod probat per sequen. cap.

g ¶ *Cognouerunt.*]supra ead. qui dormierit.

h ¶ *Apparet.*]allegando dixit.

vnquam in coniugio [a] copulẽtur.

Id est, nec propriæ vxori sibi licet reddere debitum, quam sibi reddidit illicitam, sororem eius cognoscendo. Nec etiam post mortem vxoris licet ei, vel adultero, alicui copulari in coniugio.

De sponsa vero è contra legitur in concilio Triburiensi.

¶ De eo, qui dormiuit cum sponsa fratris sui. C. XXXI.

1 QVidam desponsauit vxorem, & dotauit [b] eam, & cum ea coire non potuit: quam clanculo frater eius corrupuit, & grauidam reddidit, Decretum est, vt quamuis nupta esse non potuerit legitimo viro: Desponsatam tamen fratri frater habere non possit: sed mœchus [c], & mœcha fornicationis quidem vindictam subsitneant, licita [d] vero coniugia eis non negentur.

Item ex eodem.

¶ Si quis sponsam filij sui oppresserit, simul cum ea fine spe coniugij maneat. C. XXXII.

2 SI quis sponsam [e] filij sui oppresserit, & postea filius eius eam duxerit, pater [f] postmodum non habeat vxorem, nec mulier virum. Filius, qui patris facinus ignorauit, aliam accipiat.

Si illa, quam vir fororis suæ cognouerit [g], perpetuo copulari prohibetur: hic vero, qui sponsam fratris sui corrupit, peracta pœnitentia matrimonium contrahere permittitur, apparet [h] hanc non fuisse coniugem fratris eius. ¶ *Item mulier causa fornicationis à viro suo dimissa, aut ei reconciliabitur, aut eo viuente innupta manebit. De sponsa vero contra inuenitur in 1. libr. capitul. v. c. 105. & lib. 7. c. 183. & in legibus Longob. ar. lib. 1. tit. de rap. mul. l. 12.*

¶ De eodem. C. XXXIIII.

4 STatutum est à sacro conuentu, vt si quis sponsam alterius rapuerit [n], publica pœnitentia mulctetur, & sine spe coniugij maneat. Et si ipsa eidem crimini consentiens [o] non fuerit, licentia nubendi alij non negetur. Quòd si post hæc coniungere se præsumpserint [p], vtrique vsque [A] ad satisfactionẽ q anathematizentur.

A ¶ *Vsque ad satisfactionem.*]*Hæc verba non sunt in Trosleiano, neque in capitularibus, sunt tamen apud Burch. ardum, & Iuonem, qui etiam citant Toletanum.*

3 Apparet ergo hanc non fuisse coniugem, cui viuente sponso, alteri nubendi licentia non negatur. Quomodo ergo secundum Ambrosium, & reliquos patres, sponsæ coniuges appellantur, & his omnibus argumentis con inges non esse probantur? Sed sciendum est [r], quòd coniugium desponsatione initiatur, commistione perficitur. Vnde inter sponsum, & sponsam coniugium est, sed initiatum, inter copulatos est coniugium ratum. [s]

Vnde Ambrosius.

¶ In desponsatione coniugium initiatur. C. XXXV.

ij [c] CVm initiatur [s] cõiugium, coniugij nomen asciscitur, non cum puella viri † admistione cognoscitur.

¶ Integer textus affertur supra ead. cum initiatur.

Ecce quòd in desponsatione coniugium initiatur, non perficitur. Item Ambrosius in libro 1. de Patriarchis.

¶ Caput hoc non est inuentum apud Ambrosium, neque sequens apud Hieronymum.

i ¶ *De sponsa.*] de futuro. nam si sit de præsenti, idem est quòd incognita.

Raptor.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd si aliquis rapuit sponsam alterius, raptor debet puniri: & si sponsus eam recipere noluerit, ipsa poterit alij nubere si raptori in crimine non consensit. Idem est casus sequentis cap.

k ¶ *Noluerit.*] de facto, supple, si intelligas de sponsa de præsenti: nã de iure compellitur eam recipere si ipsa non peccauit nec consensit, sed per vim est passa. argu. 32. q. 5. reuera. ff. de adul. si vxor. §. si quis plane. nisi velit sponsus religionem intrare, vt ext. de conuer. conjug. ex publico. & secundum hoc quod dicitur in fine: quia illa possit nubere cum alio, intelligas post mortem viri sui. si autem sponsa est de futuro, non est compellendus [b]: quia liberta debent esse matrimonia, vt extra de sponsa. requisiuit. nam propter modicam causam potest dimitti vxor de futuro. extra de iureiur. quemadmodum.

b Hoc notandum. 32. quæ. 2. in summa.

l ¶ *Consentiens.*] tunc enim non posset nubere, nisi timeretur incontinentia eius, vt extra de eo qui cognouit. c. ex litteris. in fi. 36. q. 2. si autem. Io.

m ¶ *Non fuerit.*] ante vel post. non enim refert quando dolus committatur. arg. 1. q. 1. eos. & ff. de calum. l. j. §. qui autem.

n ¶ *Rapuerit.*] id est. & j. cũ initiatur. & j. figs est violenter corrupe despõsata. rit. Si hoc intelligas cum seq. de sponsa de præsenti, dic alij. spõso, qui est alius à raptore. & tiatur. Iuo secundum hoc dicit nubendi, id est carna liter commiscendi, si autem legas de sponsa de futuro, dicas alij. scilicet à spõso & raptore. " nam cum raptore non debet contrahere in odium rapinæ: si tamen contrahit, tenet matrimonium. argu. extra de rap. accedens. Ioan.

o ¶ *Consentiens.*]infra 36. q. 2. si autem. contra. sed hoc de rigore iuris. Ioan.

p ¶ *Vre sumpserint.*] infra 34. quæst. 2. non satis. 36. quæst. 2. tria. contra. sed ibi de rapta nondum alteri desponsata, hic vero de rapta alteri desponsata.

c ¶ *Vsque ad satisfactionem.*] id est, donec pœnitentiam agant de rapina. Ioan.

APPARET. Hæc est 3. pars q. in qua probat G. per 12. cap. quòd sponsa de præsenti dicitur vxor nõ de præsenti, sed spe futurorum: scilicet quia non est ibi significatio, quæ est inter Christum & Ecclesiam. vnde qui dicit talem, non est bigamus. Ioan. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis illam non fuisse coniugem. cui viuente sponso nubendi licentia conceditur. Postea dicit quòd inter sponsum & sponsam est matrimonium initiatum, & non ratum: quod in desponsatione initiatur, sed in commistione perficitur. Quod probat per sequentia quattuor capit. quæ per se patent.

r ¶ *Sed sciendum.*] Ponit distinctionem suam de matrimonio initiato: & eam probat per cap. quæ sane intellecta aliud sonant.

s CVm initiatur.] quo ad significationem, nam quo ad essentiam statim plenum est & perfectum: quia simplex est, sicut ea cum & omne sacramentum. Ioan. [c]

a ¶ *Quaprop*

[a] ¶ *Quapropter perficiuntur.*] non quo ad sui essentiam: sed quo ad significationem. non tamen sequitur quòd ante nõ fuerit perfectum: quia perfectum amplius potest perfici. arg. 11. q. 3. antecessor. " Perficitur autem matrimonium per coitum quo ad sui significationem: quia tunc vtramque habet significationem: scilicet coniunctionem animæ fidelis ad Deum, & Christi ad ecclesiam. extr. de biga. ca. debitum. Sed quare separatur matrimonium causa religionis post coniunctionem animæ fidelis ad Deum, & non post coniunctionem Christi ad ecclesiam? Ratio est, quia anima separatur à Deo per peccatum: vnde non est mirum quòd post talem cõiunctionem matrimonium separatur. sed illa cõiunctio Christi ad ecclesiam designatur per vnionem, qua vnita est diuinitas carni humanæ in vtero virginali. vnde qa humana caro nũquam à deitate separata est, ideo post talem cõiunctionem matrimonium numquam dissoluitur. Vel potest dici quòd facius est quòd vna anima separetur à Deo, quam tota ecclesia. immo impossibile est quòd tota ecclesia separetur à Deo: quia ecclesia non potest nulla esse, 24. q. 1. pudenda. & 21. distin. c. loan.

[b] SI quis.] ¶ Tradita.] ergo si non fit tradita sibi, & traducta, & ea vratur, vim facit, vt C. de raptu virg. l. vna. sed lex illa non tenet, vt j. c. lex. extra de rap. cum cauto. Pan. l. 6 fam. loan.

QVARE. CASVS. Hic Grat. ponit quandam incidentem quæstionem, quare, scilicet sponsa non statim tradatur sponso, & eã determinat in seq. ca. cuius casus patet.

[c] INstitutum.] ¶ *Non statim.*] quia nisi intra duos menses, [a] ext. de conuer. coniug. ex publico. similiter fideiussor non debet statim venire cum fac eo paratus. ff. de solu. quod dicimus. 50. dis. quamuis.

d ¶ *Ne vilem.*] "nam gratior est fructus, quem spes, pductior edit. Et no. quòd propter cauendam vtilitatem multa omittuntur. 16. q. 1. præcipimus. ff. de off. præfi. obseruandum. 45. dist. de Iudæis. 50. dist. §. potest.

IVXTA. CASVS. Iste §. diuiditur in tres partes. In prima approbat distinctionem positam 3. ead. in §. apparet. de matrimonio initiato & perfecto, secundum quam, vt dicit Grat. intelligitur auctoritas. Aug. 3. c. non est dubium. & c. Leonis. & c. cum societas. In secunda parte obicitur, quia dicit August. quòd inter Mariam & Ioseph fuit perfectum matrimonium: & tamen carnalis copula non interuenit. Sed soluit Gratian. dicens quòd perfectum intelligitur, non ex officio carnis, sed ex his bonis quæ officium coniugij comitantur. In tertia parte dat solutionem aliam, dicens quòd sponsa dicitur vxor spe futurorum, & non re præsentium: secus in carnaliter cognita. Quod probat quattuor auctoritatibus, scilicet vna Ambrosij: duabus Aug. & vna Bedæ. Secunda pars incipit ibi, *Sed obiicitur*. Tertia ibi, *Potest & aliter. Non effectu præsentium*, id est, non vsu carnis. Ad probandum autem hanc vltimam distinctionem inducit Grat. cap. sequentia.

e ¶ *Hanc distinctionem.*]de initiato & consummato.

f ¶ *Non pertinere.*] ex his verbis Gratian. bonus intellectus haberi potest: sed quòd ipse malum habuit, patet ex illo loco: Cũcta ergo.

g ¶ *Sponsæ.*] Nec hæc solutio multum valet: quia eadem ratione dici potest quòd committat adulterium spe futurorum, non re præsentium, qui cum sponsa alicuius fornicatur: quod ridiculum est dicere.

h ¶ *Effectu.*] id est, propter fidele coniugium, vt 3. ea. coniunx. 7 3. ead.

i ¶ *De parentibus.*]"Ioseph fuit enim putatiuus pater Domini dictus est.

k ¶ *Sicut & parentes.*] quo ad Ioseph. Nam Maria carne fuit eius parens. vnde exponemus parentes, id est, parens, plurale pro singulari. 2. quæstio. 1. in primis. 8 3. e. cõiũx.

l ¶ *Quia futura.*] ex hoc loco habuit tam Gandulphus quàm Gratianus [b] causam sui erroris, dicentes "verũ coniugiũ non fuisse inter Mariam & Ioseph: quod tamen falsum est, vt supra ead. coniunx. Et ter Mariam est hic argu. aliquem & Ioseph. sumere appellationem ab eo quod futurum erit, vt 23. q. 1. paratus. Ad c. 1.

al. indiuiduo

b Beda in quæstionib. in Genes. ex Hier. Gen. 19.

Genuit Ioseph.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponũtur verba Euangelistæ. In secũda ponuntur verba Hieronymi dicentis, Cum audieris quòd Ioseph fuerit vir Mariæ, non suspiceris quòd eam cognouerit: sed scias quod secundum consuetudinem scripturarum sponsus de præsenti ante carnalem copulam vir appellatur, & sponsa vxor. Secunda pars incipit ibi, *Cum virum.*

m ¶ *Genuit.*]In prima parte commentatur Hieronym. super illa auctoritate, Genuit Ioseph. In secunda commentatur super illa, Inuenta est, &c. In tertia commentatur super illa, Ioseph fili Dauid, &c.

m ¶ *Genuit Ioseph.*]

tes fuisse, auctoritate Augustini probantur. Cuncta ergo, quæ de non separando coniugio inducta sunt, de perfecto intelliguntur, quod sponsali conuentione est initiatum, & officio corporalis commistionis est consummatum. Illa vero, quibus separabile coniugium ostenditur, de initiato intelliguntur, quod nondum officio sui perfectum est. ¶ *Potest & aliter distingui. Sponsæ appellantur coniuges consuetudine scripturæ spe futurorum, non effectu [h] præsentium.* [i] *Vnde Ambrosius cum dixisset, [cum initiatur coniugium] nõ addidit, tunc res, vel effectus, sed tunc nomen coniugij asciscitur] ostendens tales coniugij nomen habere, non rem, vel effectum. Item Augustinus cum de parentibus* [k] *Domini loqueretur, ait [coniuges fuerunt mente, non carne. sicut & parentes* [k]*.] Ex quo datur intelligi, quòd sicut Ioseph pater Domini dictus est non effectu genituræ sed officio, & cura prouidendi, sic & coniunx matris eius appellatur non coniugij effectu, sed subministratione necessariorum, et induidua*† *[m] eius affectu. Hinc Augustinus ait, [" Noli timere accipere Mariam coniugẽ tuam] coniugẽ nominauit quia futura* [l] *erat vxor.] Hinc & Beda super Leuiticum, [si quis sponsam alterius violauerit, &c.] sponsam vxorem dixit, non quæ tunc erat, sed quæ futura erat vxor.] Hinc etiam Hieronymus super Matthæum in Euangelio, [Cum esset desponsata.]*

¶ Consuetudine scripturæ, sponsæ coniuges, & sponsi viri appellantur. C. XL.

GEnuit Ioseph [m] virum Mariæ.] ¶ Cum virum audieris, suspicio tibi non subeat nuptiarum [n]: sed recordare consuetudinis scripturarum, quòd sponsi, viri, & sponsæ, vocentur vxores. & *infra.* ¶ Non ab alio inuenta est, nisi à Ioseph: qui pene licentia maritali futuræ vxoris omnia nouerat. & *infra.* ¶ [Ioseph filj Dauid, &c.] iam & supra diximus sponsas vxores appellari: quod plenius liber aduersus Heluidium [o] docet.

Item super Genesim. [10]

¶ De eodem. C. XLI.

EGressus itaque Loth, locutus est ad generos suos, qui acceperi erant filias suas.] In sequentibus filię Loth virgines esse dicuntur. Et ipse ad Sodomitas verba sunt Euangelistæ.

Egressus itaque.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima ponuntur verba Genesis. In secunda verba Hieronymi probantis quòd nomine generi etiam spõsus filiæ intelligitur: quia filiæ Loth nondum viros cognouerunt, & tamen sponsi earum generi appellantur: licet quidam aliter opinentur, dicentes quòd quę viros habuerunt, perierunt in Sodomis: virgines autem exierunt cum patre. Secunda pars incipit ibi, *In sequentibus. Nunc*, id super loco Genesis, Egressus est, &c.

n ¶ *Nuptiarum.*]id est, carnalis commistionis: quia carnalem copulam eius non cognouit.

o ¶ *Heluidium.*] hæreticum: qui dicebat beatam Virginem alios filios genuisse, eo quòd Euangelium dicit: " Peperit [c] filium suum primogenitum. & Ioseph de alia muliercula plures filios habuisse: vt sic Christi parentes infamaret.

Egressus itaque.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima ponuntur verba Genesis. In secunda verba Hieronymi probantis quòd nomine generi etiam spõsus filiæ intelligitur: quia filiæ Loth nondum viros cognouerunt, & tamen sponsi earum generi appellantur: licet quidam aliter opinentur, dicentes quòd quę viros habuerunt, perierunt in Sodomis: virgines autem exierunt cum patre. Secunda pars incipit ibi, *In sequentibus. Nunc*, id super loco Genesis, Egressus est, &c.

"Mariavnicum genuit cSic dictus, qa ante eũ null' est natus ex ea, & dr vnigenitus, qa post eũ null' ea natus est fcdm Hug. de hoc leg. &no. ext. de ver. fign. Ioseph. Arc.

a ¶*Ecce.*]Supra 14.dist.c.1.
b ¶ *Ad sponsos.*] tamen appellatione generi sponsus continetur,vt 4.o.3.§.item lege Iulia.ver.item ne liberto.

PRius quam.] Casvs. Hoc c.diuiditur in 4.partes.In prima parte ponuntur verba Euangelij. In secunda, ostendit Ioannes quòd Maria spōsa iuxta morem antiquum habitauit cum spōso suo, sicut econuerso generi Loth apud suas sponsas habitauerūt. In 3. parte ostendit q nomine cōiugis,spōsa intelligitur. In 4. parte dicit, q cum Ioseph vellet Maria supfectā dimittere: angelus eum reconciliauit sibi, non ad carnale commercium, sed ad communis habitaculi consortium. Secunda pars incip.ibi, *Non dixit.* Tertia ibi, *Noli timere.* Quarta ibi, *Sicut enim.* Seq.c. patet. *Vxoris*, s.cognitæ. *Illi*, scilicet discipulo Ioanni.

c ¶*Prius quam.*] " hic prius non notat ordinem.arg.extr.de ver. si.quod dicitur.ar.19. q.vlt. §. nunc autem. Vnde non sequitur,q texē.i l.lege postea conuenerunt. Iul.8 ibi gl. & docto. ff. de test. Et etiam cōcor. huic arg.lex.nam lex dicit q si seruus non fuerit cuictus, priusquā moreretur, vel mortuus esset, nec inde sequitur quòd post euincatur: quia hoc esset impossibile.ff.de euiction.si seruus.

d ¶*Seruabat.*]non tamen vbicúque immo alicubi contrarium obtinebat, prout statim subditur de generis Loth.

e ¶*Haberentur.*] ff. de rit. nup. mulierem.vñ nisi post puberes annos spōsa inueniatur in domo sponsi, non præsumitur vxor, vt ff. de rit. nup. l. 4. Item licet post puberes annos spōsa inueniatur in domo sponsi: tamē, nisi constet de sponsalibus, hoc ipso q se cum reperitur, non præsumitur matrimonium, vt ff. de sponsa. quæsitum. & extra de rest. spol. ex parte.

f ¶*Sic etiam Maria.*]Similitudo est per contrarium: vel in eo q & isti & illi cohabitabāt sponsis sine carnali commistione.

g ¶ *Sed dimittere.*] id est, ad eam non accedere.

h ¶*Retinere.*] ergo & accipere est retinere.

Gen.19.

Matth.1.

2 Copiosius in homilia.

dixit [Ecce a duæ filiæ meæ, quæ non cognouerunt virum,] Nunc autem dicitur habuisse generos. Quidam arbitrantur eas, quæ viros h. erunt, in Sodomis periisse: & quæ virgines erant cum patre exiisse. Sed hebraica veritas habet, [Egressus Loth locutus est ad sponsos a b, qui accepturi erant filias eius.] Nec dum igitur virgines filię matrimonio fuerant copulatæ.

¶*In hoc cap. Gratianus retulit verba gl. ordinariæ in c.19.Gen.ex Hieronymo.*

a ¶ Sponsos.] *Sequebantur hæc,* suos, quod quidem magis verum esse videtur ex hoc quod sequitur, qui accepturi, &c. *quæ sint expuncta, quia neque apud B. Hieronymum, neque in glossa ordinaria habentur. Ex iisdem vero addita sunt à verſ. Necdum, vsque in finem, quoniam inde colligitur id, quod vult Gratianus.*

Vnde datur intelligi, quòd scriptura sponsos generos vocat. Item Ioannes os aureum homilia 4.ad c. 1. Matth.

¶Maria coniunx dicitur more scripturæ, cum simpliciter sponsa esset.
C. XLII.

PRius quam c conuenirent.] ¶ Non dixit, prius quàm in sponsi adduceretur domum. Hūc quippe morem seruabat d antiquitas, vt sponsæ in sponsorum domibus haberentur e. Quod nunc quoque fieri interdum videmus. Vt enim generi Loth apud socerum leguntur habitasse cum sponsus nondum sibi copulatis lege coniugij, sic habitabat etiam Maria f cum sponso. *& infra.* ¶Neque enim eam voluit de domo expellere, sed dimittere g. *& infra.* ¶Noli timere accipere Mariam coniugem tuam.] 2 Quo sermone sponsam similiter indicauit: sicut etiam eos, qui adhuc sponsi sunt, generos appellare scriptura cōsueuit. Quid enim est [accipere?] domi profecto retinere h. Iam enim illam mente dimiserat i. *& infra.* ¶ Sicut enim postea illam commendauit Christus ipse discipulo: sic & nunc Angelus copulat k sponso, non in fœdus solenne coniugij, sed in consortium communis habitaculi.

Idem homil. 5. ad idem, c. 1. Matth.

¶Dominus non commendasset matrem discipulo, si eam Ioseph cognouisset. C. XLIII.

SIcenim cognouisset eam, & loco habuisset vxoris l, quomodo illam Dominus quasi absque solatio, & nihil penitus habētem, discipulo commendasset, iubens illi, vt eam reciperet in suam?

Item Origenes in eodem homil 1. Euangel.

¶Maria vxor Ioseph appellatur, quia sic ab eo putabatur futura.
C. XLIIII.

3 INuenta est habens in vtero.] A beato Ioseph, qui licet eam non contigerit: futuræ tamen, vt putabatur, vxoris omnia nouerat. *& infra.* ¶Si tibi vxor nominatur, si desponsata a tibi esse dicitur: non tamen tibi vxor est, sed Dei vnigeniti electa mater est. *& infra.* ¶Dico coniugē propterea, vt diabolo virginitatē eius occultem, & vt Iudæorum prauitatem excludam, atque deiiciam, & vt legis n institutа non destruam. In consequentibus demonstrabo, quòd nec ista tua coniunx, secundum consuetudinem coniugij habeatur, nec iste qui generatus, tuus filius esset credatur.

3 Copiosius in homilia.

A ¶ Desponsata.] *Sic est emendatum ex ipsa homilia. Antea legebatur,* & si in desponsatione vxor tibi esse dicitur. *Aliæ etiam nonnulla emendata & addita.*

Item Gregorius in expositione Euangelij, homil. 26.

¶ Ad nuptias Mariæ Ioseph non peruenit. C. XLV.

SIc quippe discipulum Dominus post resurrectionem suam dubitare permisit, nec tamen in dubitatione deseruit, sicut ante natiuitatē suam habere Mariam spōsum voluit, qui tamen ad eius nuptias non peruenit. Nam ita factus est discipulus dubitans, & palpans testis verę resurrectionis, sicut sponsus matris fuerat custos integerrimæ virginitatis.

Ex his o omnibus auctoritatibus apparet, sponsas cōiuges appellari spe futurorum, non re præsentium. Quomodo ergo coniuges à primæ fide desponsationis appellantur: si ista, quæ asseritur sponsa, coniunx esse negatur?

nuptias, id est, ad carnalem cognitionem.

EX HIS OMNIBVS. Casvs. Concludit Grat. ex præmissis, quòd nuncupatur sponsa & coniunx non re præsentium, sed spe futurorum: & suam conclusionem tribus similitudinibus approbat, respondendo quibusdam cap. superius allegatis. Prima similitudo incipit ibi, *Sed à prima.* Secunda ibi, *Sed talis.* Tertia ibi, *Sic qui merito.* Et dicit H. quòd Grat. fere per totam hanc quæstionem male dicit: & per vnum falsum vult probare aliud falsum. Tu autem dicas quòd matrimonium est cum sponsa de præsenti: sed non consummatum.

o ¶ *Ex his.*] fere per totum istum 5. male dicit Gratianus: imo per totam hanc quæstionem. Ioan.

a ¶*Sicut*

c Peccata adulti an dimittantur p fidem ante baptismum

a ¶ *Sicut.*] Hic per vnum falsum vult aliud probare. " nam quòd adulto non dimittantur peccata per fidem ante baptismum, nemo catholicus dicit. hoc etiam Aug. expresse negat. de consec. dist. 4. non dubito. & c. baptismi. verum est quòd non dimittuntur omnino ante baptismum quo ad omnem pœnam: quia non quo ad temporalem: quod fit per baptismum. de consec. dist. 4. fine pœnitentia. nisi summa esset contritio. vt in latrone. de consec. dist. 4. capitu. baptismi vicem.

b ¶ *Syricius.*] ſ. e. q. de coniugali. & ita soluit quod non obiece rat: & sic est rota præ currens.

c ¶ *A beatitudine.*]habuit quidem beatitudinem, sed non permanentem vel confirmatam, vnde dicitur non habuisse charitatem in cælo. 16. q. 2. vi fis. de pœ. dist. 2. principium. 19. dist. propter otium.

d ¶ *Sacerdotem.*] sed hoc non nisi post confirmationem, vt extr. de accusa. super his. Ioan.

e ¶ *Acceperat.*] amittit ergo quis quod nō habet, vt C. de adm. tuto. pupillorum. a arg. contra. ff. de reg. iur. non videtur. non videtur re excluſus q a quia iusta. rem non habuit.

SED CONCEDATVR. Casvs. Nunc refertur Gratianus ad principalem quæstionem. Sed ca. planum est, & intelligitur cū sequenti de sponsa de præsenti.

f ¶ *Quæritur vtrum.*] huius quæstionis nulla est vis, determinatur enim per id quod est ext. de sponsi. duo. duobus modis. & c. licet præter solitum. " Sed in hoc dissentiūt doctores, an sponsa de futuro cogatur sta re cum sponso suo: quod videtur, vt extr. de sponsi. ex litteris. & de conuerſ. coniuga. Item quia pro quolibet mortali pec cato possumus cogi ad pœnitentiam. 22. q. 1. ca. vlt. b Sed contra extra de sponsi. requisiuit. & 5. ea. q. 1. de viduis. Dicunt quidam, quòd cogi debeat à principio: si ta men perseuerauerit cōtumax non est amplius cogenda. Tu dicas semper esse cogendam, nisi euidentissima subsit causa. " Sunt tamen casus 7. in quibus sponsa de futuro licite potest recedere à sponso vnus si alter vult intrare religionem. & illud etiam tenet in sponsa de præsenti, ext. de conuer. coniuga. ex publico. Secundus casus, si alter recedit ad remotam regionem, nec potest inueniri. extr. de sponsa. de illis. Tertius casus, si alter incurrit lepram, vel aliquam deformitatem corporis. extr. de coning. leprosi. litteras. ext. de iureiu. quemadmodum. Quartus si su peruenit affinitas, vel si fornicetur spontanee vel coactus. ext. de iu reiur. quemadmodum. 5. e. quidam desponsauit. Quintus, secūdum quosdam est si mutuo se absoluerint. ext. de spon. præterea. Sextus, si contraxit cum alio per verba de præsenti. extr. de spon. duorum. capit. 1. & 2. sed in hoc casu est peccatum. Septimus, si id quòd minor fecit, non vult seruare in adulta ætate, vt ext. de desponsa. impuber. de illis. Hi casus & aliqui alij possunt his versibus haberi:

Lepra superueniens, furor, ordo, sanguis, & absens,
Læsaque virginitas, membri damnum, minor ætas,
Acheresis lapsus, fideique remissio: prorsus.
Sponsos dissociant, & vota futura ratractant.

Sed à prima fide desponsationis coniunx dicitur appellari, non quòd in ipsa desponsatione fiat coniunx, sed quia ex fide quam ex desponsatione sibi inuicem debent, postea efficiuntur coniuges: sicut a per fidem dicuntur remitti peccata, non quòd ante baptismum per fidem remittantur. sed quia fides est causa, quare in baptismo à peccatis emundamur. ¶ *Illud autem Ioannis Chrysostomi.* [' *Matrimonium non facit coitus, sed voluntas.*] ¶ *Item illud Ambrosij.* [' *Non defloratio virginitatis, sed pactio coniugalis matrimonium facit*] *ita intelligendum est: coitus sine voluntate contrahendi matrimonium, & defloratio virginitatis sine pactione coniugali non facit matrimonium, sed præcedens voluntas contrahendi matrimonium: & coniugalis pactio facit, vt mulier in defloratione suæ virginitatis, vel in coitu dicatur nubere viro, vel nuptias celebrare.*

¶ [' *Item Syricius* b *Papa discessionem sponsæ à sponso vocat coniugalem separationem.*

¶ *Sed talis discessio dicitur violatio coniugij non iam existentis, sed futuri, vt ex ipsa dispensatione sperabatur. Sic & diabolus dicitur cecidisse à beatitudine* c *non solum, quam tunc habebat, sed etiam, ad quam habendam creatus erat.* ¶ *Sic qui merito suæ vitæ, vel* † *scientiæ in sacerdotem* d, *vel episcopum eligitur, si interim electionem suam cassari meruerit, dicitur amittere sacerdotalem, vel episcopalem vnctionem, non quam iam acceperat* e, *sed ad quam accipienda electus erat. Non ergo illa auctoritate sponsa coniunx potest probari. Sed concedatur quòd sponsa non sit coniunx: tamen quæritur, vtrum* f *liceat ei renuntiare priori conditioni.*

Hoc autem prohibetur auctoritate Ancyrani concilij, ca. 11. in quo statutum sic legitur.

¶Puellæ, desponsatæ prioribus reddendæ sunt, si eis raptæ fuerint. C. XLVI.

4 DEsponsatas puellas, & post ab aliis raptas placuit eruig, & eis reddi, quibus ante fuerant desponsatæ h, etiam si eis à raptoribus vis illata constiterit.

Item Ioannes octauus A *Rostanno archiepiscopo.*

A ¶Octauus.]*Sic est restitutum ex pleriſque vetuſtis, & Iuone. In vulgatis erat.* Chrysostomus.

¶Communione priuetur sponsa, nisi raptorem deferere, & ad sponsum suum redire voluerit.
C. XLVII.

5 ATho præsentium lator, dū in nostro seruitio fideliter excubaret, quemdam virum feminam sibi desponsatam conqueritur rapuisse. Et ideo fraternitas tua nostra auctoritate suffulta suf fraganeos suos episcopos præsentialiter conuocet: & sic vnanimi sententia, si sponsam huic raptor non reddiderit, tam idem, quàm rapta, si ad pristinum sponsum re meare i noluerint, omni communione priuentur.

4. *Sed aliud est priori conditioni renuntiare, & de nuptiis cum alio agere: aliud est rapi, hoc est, illicite constuprari.*

Vnde Isidorus Etymolog. libro 5. ca. 26. ait.

¶Quid sit raptus. C. XLVIII.

6 RAptus k est illicitus coitus, à corrumpendo dictus: vnde qui rapta potitur 7 stupro fruitur.

7 *Hæc autem non ab alio rapta, sed alij desponsata monstratur. Raptam vero talem dici prohibet Gelasius Papa dicens.* 8

¶Ibi raptus admittitur, vbi puella abducitur, de cuius ante nuptiis nihil actum probatur. C. XLIX.

9 LEx illa l præteritorum principum ibi raptum dixit esse commissum, vbi puella, de cuius ante nuptiis nihil actum fuerit, vi deatur abducta.

5 *Quod autem in fine capituli subiungitur* [*etiam si eis à raptoribus vis illata constiterit* m:] *ideo additum est quia raptarum aliæ seu rapiendas exponunt, aliæ violenter abductuntur. Quolibet ergo modo rapiantur, priori reddendæ sunt. Hæc autem* n, *vt supradictum est, non inter raptas, sed inter aliàs desponsatas connumeratur: & ideo non est huic auferenda, & priori reddenda. Sequuntur aliæ auctoritates, quibus ista prohibetur nubere secundo, & iubetur redire ad priora vota.*

Ait enim Syricius Papa Hymerio episcopo Tarraconensi, epist. 1. c. 4.

¶Puellam alij desponsatam alter accipere non valet. C. L.

10 DE coniugali violatione requisiti, si puellā alteri desponsatam alter in matrimonium possit accipere. Tale o ergo connubium anathematizamus, & mo-

g DEsponsatas.] Erus.] idest, auferri à raptore.

h ¶ *Desponsatæ.*]infra 34. quæstio. secunda. non satis. contra vbi præcipitur non reddi priori viro: sed ibi consentit raptori. & hic loquitur de spons. de præsenti. Ité contra C. de sponsa. l. prima. ibi dicitur, quòd vni desponsata potest alij nubere. sed illud est abrogatum.

ATho.] Casvs. Quidam nomine Atho conquestus est Papæ mulierem sibi desponsatam raptam fuisse: quare Papa rescribit Rostanno archiepiscopo vt compellat raptorem eam sibi restituere: alioquin conuocatis suis suffraganeis excommunicet eum & ipsam raptam, si ad suum sponsum noluerit remeare. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ad cap. de coniugali. in fin. capitul. scilicet desponsatas. hęc autem, de qua agitur in themate.

i ¶*Remeare.*] si intelligas hoc de sponsa de præsenti, planum est: si de sponsa de futuro, dic vt in summa.

SED ALIVD. Hæc est quarta pars quæstio. in qua quæritur quid iuris sit de raptis: & quis dicatur raptor, vel rapta, vel raptus. Ioannes de Fant.

k ¶ *Raptus.*] Hoc cap. inducit G. vt probet illicitum esse coitum in rapta: vn de per consequēs vult probare quòd debeat à secundo separari, si eam raperet, cum illicite ei adiungatur: ita tamen, quòd ille qui secundo rapuerit, non tractasset primo de sponsalibus. & ad hoc inducit cap. sequens.

l *Ex illa.*] Sed vbi fit lex illa, igno ro. forte in Codice Theodosiano potius contrarium inuenio, vt C. de rap. virg. l. 1. §. quibus. sed illud non tenetur, vt ext. de rapto. cum causam.

QVOD AVTEM. Hæc est quinta pars quæstio. in qua dicitur, quòd si per verba de præsenti fuerit sponsa, & rapta, omnibus modis viro reddenda est. Ioan. de Fant.

m ¶*Constiterit.*] S. c. desponsatas.

n ¶*Hæc autem.*]de qua agitur in themate.

DE coniugali.] Casvs. Aliqua fuit desponsata alij per verba de præsenti, quęritur vtrum alter possit eam accipere in vxorem? Et respondetur quòd non: & sic contrahentes debent anathematizari. nam si quis violat benedictionem quam nupturæ facerdos imponit, sacrilegium facit nupturæ, nō quo ad matrimonium, sed quo ad copulam carnalem. Vel nupturæ, idest, carnaliter cognoscendæ.

SED

6 36.q.1.raptus. Iuo p. 8.c.26. Pan. l.6.c.53.

7 7.36.q.1.

8 in codice Theod.lib.9 tit.24.d rap. virg.vel vid. le.1.

9 Pol.l.6.ti.4 Anſ.l.10.c. 11.§.desponsatas.

10 Pol.ibid. Anſ.l.10.c.9 Bur.l.9.c.31. Imo part. 8. c.169.Pann. l.6.c.18.

Universidad de Deusto Biblioteca

SED AVCTORITATE. Casvs. Soluit G. & male, dicens quòd si sponsa velata sit & benedicta cum sponso, & in domum ducta, debet reddi priori: alioquin non. hoc autem facit G. respondendo qui busdam cap. contra hoc allegatis. Illud Gregor. 33. quæstio. 1. requisisti.

a ¶ *Ducta.*] hoc male soluit. nam huiusmodi solennitates nõ faciunt ad essentiã matrimonij. 30. qu. 5. notstrates.

b ¶ *Illud Gregorij.*] 33. q. 1. c. 1. &c.

Vobus.] Casvs. Casum huius Paleæ sic pone. Dicitur enim hic, quòd si quis desponsauerit aliquem fide pactionis, non debet aliam ducere. si tamen duxerit, maneat cum secũda: agat tamen pœnitentiam de fide mentita: Si autem contraxerit per fidem consensus, erit tantũ matrimonium cum prima: & hoc in prima parte. In secunda dicitur quòd fides pactionis est, quãdo aliquis promittit alicui mulieri q̃ accipiet eam in vxorem si permiserit rem secum habere. Fides cõsensus est cum inter se consentiunt per verba de præsenti. Secunda pars incipit ibi, *Est autem.*

23. c. desponsatam.

2 J. 33. q. 1. re quisisti.

Vidam infidelis.] Casvs. In supe riori causa tractatum est de quibusdam impedimentis matrimonij, & q matrimonium non est inter religiosas personas, si de nouo contrahant: sed ne idem putetur esse inter infideles, ideo magister supponit hanc 28. causam, in qua ostendit matrimonium esse inter eos. Ostendit etiam quid iuris sit si alter infidelium conuertatur: & addit vtrum debeat dici bigamus qui ante baptisma habuit vnam, & postea alteram. vt a Sub. altero autem hæc omnia remanẽte i competentius agat, infidelitate: proponit thema, de vel si alter quo tres elicit quæde duob. cõ stiones.

iugib. fideli c ¶ *Quidam infidelis.*]

b Superiori causa quinque notantur causæ, quæ prohibent matrimo à fide, alte- nium contrahere, & contractum iubent dirimere: verbi gratia voro remanen tum, ordo, religionis habitus, ligatio, & publicæ honestatis iustitia. te in fide, se in hac vero causa ponuntur quæ impediunt matrimonium: verbi cũdũ Hug. gratia dispar cultus, vel dissimilitudo fidei, vt inter fideles & infide vel aliter les. & primo tractat an matrimonium sit inter infideles, & ostendit tractauit etiam quid iuris sit, si alter de duobus coniugibus infidelibus ad fimagister de dem a conuertatur.

duob. impe- dimẽtis. f. d voto, & de coniugiis & sponsalib. mo Ioannes de Fan.

Vod autem.] Hæc quæstio diuiditur in quinque partes: in prima quarum probat multis auctoritatib. quòd matrimonium non est inter infideles. Secunda ibi, *Si qui.* Tertia ibi, *Iam nunc.* Quarta ibi, *Contra.* Quinta ibi, *Ex his.*

do intendit Casvs. Hic intitulatur prima quæst. qua quæritur an sit matrimotractare de nium inter infideles. Et certum est quòd sic, vt infra ead. §. 1. & cap. dispari cõiu 1. Grat. tamen pro vtraque parte allegat, & bene soluit infra ead. §. gio & biga ex his. Ponit etiam quædam cap. in hac quæstione, quæ ad secunmis, vt autẽ dam pertinent quæstionem, quæ est an altero remanente infideli hæc, &c. Io. possit conuersus ad fidem se alij copulare. & de hoc quid iuris sit, de Fan. in 2. q. tractatur. Est ergo casus hius §. talis. Probat hic Gra. superficialiter inter infideles non esse matrimonium. & hoc facit quatuor auctoritatibus, scilicet vna Pauli, duabus Augustini, & vna Ambrosij.

d *Quòd autem.*] hic intitulatur 1. quæst. "an scilicet matrimonium "Matrimo- sit inter infideles: & certum est quòd sic, licet non sit ratum, infra nium est in eadem §. primo. & ca terinfideles

tet eam: & adhærebit priori.

Est autem fides pactionis, quando aliquis promittit fidem alicui, quòd eam ducet, si permiserit ei rem secum habere, vel etiam pro consensu. Fides autem consensus est quando etiam si non stringit manum, corde tamen & ore consentit ducere: & mutuo se concedunt vnus alij, & mutuo se suscipiunt.

CAVSA XXVIII.

Vidam infidelis[c] *in coniugio positus ad fidem conuersus est: vxor vero odio fidei Christianæ ab eo discessit. Ille quamdam fidelem in vxorem accepit: qua mortua clericus efficitur. Tandem vitæ & scientiæ merito in episcopum eligitur.*

1 *Hic primum quæritur, an coniugium sit inter infideles.*

2 *Secundo, an liceat huic aliam ducere prio re viuente.*

3 *Tertio, an sit reputandus bigamus, qui ante baptismum habuit vnam, & post baptismum alteram.*

QVÆSTIO I.

Vòd autem[d] *inter infideles coniugium non sit, multis auctoritatibus probatur. Ait enim Paulus, [Omne, quod non est ex fide,*[e] *peccatum est.] Coniunctio autem infidelium non est ex fide: & ideo peccatum est. Non est ergo coniugium: quia nullum coniugium peccatum*[f] *est.*

Rom. 14.

¶ *Etiam in Decretalibus tit. de sponsa duor. c. 1. citatur ex Augustino, apud quem non est in uentum.*

¶ Si quis alicui mulieri consensus fidem fecerit, non licet illi aliam ducere.

PALEA. C. LI.

DVobus modis dicitur fides pactionis, & consensus. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere. Si aliam duxerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa, quam duxit. Non enim rescindi debet tantum sacramentum. Si autem fecerit fidem consensus, non licet aliam ducere. Si autem duxerit, dimittat eam: & adhærebit priori.

Item Augustinus[g]*, [*[h]*Non est vera pudicitia hominis infidelis cum coniunge sua, Vbi autem vera pudicitia esse non potest, ibi nec verum coniugium est.*

Item Ambrosius[g]*.]* [i] *Iussit*[k] *Esdras dimitti uxores alienigenas, per quas ibant ad Deos alienos. Non est enim putandum matrimonium, quod extra*[k] *Dei decretum est factum. Sed cum cognoscitur, est emendandum*[l]*.* ¶ *Item Augustinus* [c] *[Non est ratum*[m] *coniugium, quod sine Deo est.]*

¶ *Ex his omnibus auctoritatibus probatur, coniugium non esse inter infideles. Sed econtra aliæ inueniuntur auctoritates, quibus probatur coniugium esse inter infideles. Qua*

IVSSIT ESDRAS. Historia. Legitur in Esdra, quòd filij Israel tempore Babylonicæ captiuitatis, & post reuersionem de illa duxerunt in matrimonium alienigenas contra præceptum Domini: sed postea ad præceptum & ad monitionem Esdræ dimiserunt eas.

h ¶ *Iussit.*] hoc ca. non facit ad propositum, quia non erat inter eos matrimonium, nisi de dolo facto. sed quòd Dominus permiserit ei se fidelem cum vxore infideli, intelligitur cum matrimonium præcesserat inter eos.

i ¶ *Dimittr.*] à Iudæis.

k ¶ *Extra.* id est, contra.

l ¶ *Emendandum.*] argument. quòd non currit præscriptio in matrimonio: quod verum est hodie, vt extra de conf. & affin. non debet.

m ¶ *Ratum.*] id est, inseparabile.

EX HIS. Casvs. Infert Gratianus ex supradictis auctoritatibus matrimonium non esse inter infideles. Postea probat contrarium: & hoc facit iiij. auctoritatibus, Euangelij, & duabus Pauli: & vna exemplo Sisinnij: vbi autem hæc incipiant, per te videbis.

a ¶ *Quin*

a ¶ *Quinque.*] id est, pater, filius: mater, filia: nurus, vel gener.

b ¶ *Duo.*] id est, duo separabuntur à tribus qui conuertuntur ad fidem.

c ¶ *In tres.*] id est, contra tres: contrarij enim sunt quando cõuertuntur ad fidem.

d ¶ *In duos.*] id est, tres conuertuntur ad fidem, & separabuntur à duobus.

Luc. 12.

e ¶ *Qui non odit.*] id est, qui non postponit amorem patris a-

Luc. 14. mori Dei.

f ¶ *Centuplum.*] non dicit centum vxores. sed id quod excedit centuplum, scilicet

Matth. 19. vitam æternam accipiet.

g ¶ *Consenserit.*] si vero nollet habitare cũ eo, posset eam dimittere, & aliam ducere

1. Cor. 7. viuente illa. J. e. q. 2. si infidelis.

h ¶ *Non dimittat.*] j. e. Iudæo. contra. Sed hic de Gentili, ibi de Iudæo: circa quem specialiter illud obserua

Iudæi facti sunt fallunt animas quã paganj.

ad Tit. 2.

i *In Abdia Historia, & in a. S. Clementis antiqua.*

Rom. 14.

1. dist. 16. deinde. Matth. 19. 1. Cor. 7. 32. 1. 4. c. 32. Ino p. 8. c. 196. Pann. l. 6. c. 96.

"Coniugi infideli si alter cõuertatur ad fidem, an post fit cũ infide li habitare.

tur, "habent enim Iudæi legem & prophetas quibus muniti & parati sunt animas simplicium fallere. 11. quæstio. 3. ad mensam. sed gentiles hoc non habent, hodie tamen hoc idem videtur de vtrisque. vide de diuor. quanto.

k ¶ *Sanctificatus.*] frequenter enim vnus sanctificatur per alterum. j. ead. iam nunc. Et est argn. ad ea quæ frequẽtius accidunt, iurã adaptari. ff. de legi. nam ad ea. 3. quę. 5. accusatores vel testes. & 25. dist. de Syracusanæ.

SICVT IN PASSIONE. Historia. Legitur in passione beati Clementis, quòd Theodora vxor Sisinnij infidelis, fuit ad fidem conuersa, eumque monasterium ingrederetur, zelo dulcius, secutus est eam, sed post orationem Clementis, idem cæcus & surdus factus est: & cum diuisset seruis suis vt eum reducerent, ipsi non potuerant ecclesiam egredi: precibus tandem Theodore egressi sũt. Deinde beato Clemente pro ipso in domo sua orante visum & auditum recepit: qui statim vt Clemen tem vidit, eum insilit ligari: sed cum seruj eum ligare crederent, columnas & saxa trahebant, & tandem orationibus & prædicatione beati Clementis est conuersus ad fidem. *Erunt quinque*, scilicet pater, mater, filius, filia, vxor filij, vel maritus filiæ. *In tres*, id est, contra tres: separando se ab eis contra fidem.

3 lib. 1. de adult. cõiug. c. 18.

4 sent. 4. dist. 39. Ad c. 7. ex *fide.*] id est, quod ad Cor. & fit ex certa scientia ibi gl. ord.

k ¶ *De Theodora.*] vxore Sisinnij: quia ambo erant infideles: sed post ea illa conuersa est ad fidem, & per eam postea vir conuersus est.

NVmquid.] Casvs. Hoc capitu. diuiditur in duas partes. In prima Innocentius Papa reprehendit quosdam episcopos Macedoniæ dicentes matrimonium non esse inter infideles, & quòd matrimonium sit inter eos; probat ex responsione Domini: qui à Iudæis interrogatus respondit eis dicens: Quod Deus coniunxit, homo non separet. In secunda parte probat contra opinionem Macedon. quòd matrimonium in baptismate non deletur: quoniam nec fraternitas nec filiatio immutatur per baptismum. Secunda pars ibi, *Quæro.*

¶ *Numquid.*] hoc ca. est de verbo ad verbum, 26. dist. deinde. & ibi exponitur. Ioan.

Si quis gentilis.] ¶ Hæc est secunda pars q. in qua ponit magister tres casus, in quibus potest fidelis vir contrahere viuente vxore infideli: quod probat per 6. c. Io. de Fan. Casvs. Dicitur quòd si gentilis ante baptismum vxorem gentilem dimiserit causa fornicationis, vel secundum consuetudinem gentilium, vel alia iusta causa: si post ea factus est Christianus, in potestate sua erit eam habere vel non habere de consilio Apostoli. Sequens c. patet.

Matth. 19.

m ¶ *Dimiserit.*] propter fornicationem quam fecit.

n ¶ *Post baptismum.*] si dicas alterius tantum, planum est: quia fidelis non compellitur in aliquo casu infidelem eam habere, sed non contrahere cum alia: nisi in tribus casibus. extra de diuor. gaudemus. §. vlt. nec est contra de cõsec. dist. 4. sine pœnitentia. & de pœni. dist. vlt. nullus. Non enim dico per baptismum alterius exceptionem sibi competentem auferri posse [a]: & rationem istius plene notaui 26. dist. deinde. in fi. quia fornicatio non tantum vxorem, sed etiam virum maculat. 32. q. 1. in coniugio.

"Coniuges Sed si vterque factus infideles si fuerit fidelis, dicit efficiantur H. quòd quocumque Christiani, modo eam dimiserit, vtrũ teneantur se mulsue quia dedit libel- lum repudij, siue alio tuo recipe. modo, semper compellitur eam recipere post vtriusque baptismum. nam dicit omne peccatum deletum esse i baptismo, etiam exceptionem, quæ viro competebat propter delictum mulieris. Sed tutius est distinguere cum Innocentio, vt si dicatur q̃ secundum morem gentilium, & non propter fornicationẽ illius ante dedit ei libellum repudij, & modo vterque versus est, compellitur eam recipere: nec potest modo ei obiicere si cum alio contraxerit. quasi obiectu fornicationis eam repellat. na licet in veritate fornicata sit: quia tamen illa fornicatio licita est secũdum eos, non potest eam repellere. Si vero aliàs fornicata fuisset, & propter illã fornicationẽ eã dimissset, non compellitur eam recipere. Hoc totum habes ext. de diuor. gaudemus. §. vlt. nec est contra de cõsec. dist. 4. sine pœnitentia. & de pœni. dist. vlt. nullus. Non enim dico per baptismum alterius exceptionem sibi competentem auferri posse [a]: & rationem istius plene notaui 26. dist. deinde. in fi. quia fornicatio non tantum vxorem, sed etiam virum maculat. 32. q. 1. in coniugio.

Matth. 19.

1 Burc. l. 9. c. 59. Ino p. 8. c. 195. Pann. l. 6. c. 97.

2 Bur. l. 9. c. 60. Ino p. 8. c. 196. Pan. l. 6. c. 97.

1. Cor. 7.

3 Beda. 1. Cor. 7.

a tollitur tũ accusatio p baptismum vt not. J. 22. q. 2. qd aũt

Vxor legitima.] Casvs. H. intellexit hoc c. de impari coniugio. est ergo casus. Duo erant infideles vir & vxor: vir conuersus est ad fidem: vxor remanens infidelis nolebat habitare cum viro: vel nolebat aliter habitare nisi traheret ad mortale delictum, volens eum peccare mortaliter: quærebatur ab Aug. vtrum vir licite posset vxorem infidelem dimittere? Et respond. quòd sic. nam membrum quòd eum tam fortiter scandalizabat, amputabit, & à se eiiciet. Sic ego Bar. Brix. hunc casum credo esse ponendum. & quòd de dispari coniugio intelligatur, innuunt hæc verba: *si cum viro Christiano*: & illa etiam, *quando ad baptismum.* Sed Bene. dicebat

[& qui

Item ex decreto Eutychiani Papæ.

¶ In fidelis potestate sit, post baptismum vxorem recipere, quam ante dimiserat. C. II.

2 [j] SI quis gentilis gentilem vxorem dimiserit[m] ante baptismum, post baptismum[n] in potestate eius erit eam habere, vel non habere.

Idem.

¶ Fidelis infidelem discedentem sequi non cogitur. C. III.

4 SImili modo, si vnus ex coniugatis baptizatus est, & alter gentilis, & sequi non vult, sicut dicit Apostolus, infidelis si discedit, discedat.

Item Augustinus de fide, & operibus, cap. 16.[5]

¶ Sine culpa relinquitur vxor, quæ cum fideli habitare noluerit. C. IIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

(& quidam alij) quòd vbi vterque infidelis est, & alter compellit alterum ad quodlibet mortale peccatum, licite dimitti potest ab instigato: sed neuter ad secundas nuptias transibit. secus in dispari coniugio, vt j. c. q. 2. si infidelis. *Non attenditur*: sic expone hoc verbum qualitercumque casum ponas, *non*, id est, nonne.

a ¶*Vxor.*] Infidelis, hoc c. & sequen. intelligitur de dispari coniugio, propter hoc quod dicit, si cum viro Christiano, &c. & ibi, quãdo ad baptismum. "& continentur hic duo casus, in quibus licite dimittitur vxor infidelis cũ non vult cohabitare: vel vult, sed ea conditione vt vir committat aliq̃ mortale peccatum. De pari autem coniugio H. non intellexit, quia si vterq; coniugum est fidelis: fidelis fidelem nũquam potest dimittere secundum H. nisi ob fornicationem carnalem vel spiritualẽ, scilicet idololatrando tantum, aliàs non. vnde si vxor Christiana pertrahat virum ad mortale peccatũ, vereberet eam & castiget si potest: & non consentiat ei. Sed alij intelligunt hoc de pari coniugio: quia fidelis fidelem bene potest dimittere si compellitur ab eo ad mortale peccatũ, nec forte resistere pt. sed expresse contradicit. ext. de diuor. quæsiuit. & c. quãto. Sed pone quòd dimisit, sed post pœnitet: nunquid iterum illa tenetur eã recipere, nisi cũ iudicio ecclesiæ fcã est separó, & vult ingredi monasteriũ, & ita no. d. decr. d illa. & e. tit. quãto. in fi. 2 Glos. ord. 1. Cor. 7. & Beda.

3 Iuo p. 8. c. 248. & 249. Pan. l. 7. c. 29 & 30. j. 32. q. 7. Apostolus. in fi.

1 Iuo par. 8. cap. 25. Pan. l. 3. c. 32.

"Matrimonium fidelium ob duplicẽ fornicationem separatur.

Heb. 9. Gal. 5.

a. Hæc fuit sũa L. sed Ber. in distinct. dr, q. p tenetur eã re cipere, nisi cũ iudicio ecclesiæ fcã est separó, & vult ingredi monasteriũ, & ita no. d. decr. d illa. & e. tit. quãto. in fi. 2 Glos. ord. 1. Cor. 7. & Beda.

1 VXor[A a] legitima societate [b] coniuncta [c], sine vlla culpa relinquitur [d], si cum viro Christiano permanere noluerit. Non attenditur [e] eo modo illam [f] rectissime dimitti si viro suo dicat: non ero vxor tua, nisi mihi de latrocinio diuitias congeras, aut ni si solita lenocinia, quibus nostram domum trãsigebas [g], etiam Christianus exerceas, aut si quid aliud vel facinorosum, vel flagitiosum in viro nouerat, quo delectata vel libidinem explebat, vel facilem victum habebat, vel etiam ornatior incedebat. Tunc enim ille, cui vxor hæc dicit si veraciter egit pœnitẽtiam ab operibus mortuis, quando ad baptismum accessit, haberque in fundamento fidem, quæ per dilectionem operatur: proculdubio plus tenebitur amore diuinæ gratiæ, quam carnis luxuriæ: & membrum [h], quod eum scandalizat, fortiter amputabit. [i]

A ¶Vxor.] *Locus Augustini sic habet.* Quamobrem & illud, quod dicuat, veluti probare cupientes, quantum valeat sola fides, vbi Apostolus dicit, quòd si infidelis discedit, discedat: non est enim seruituti subiectus frater, aut soror in huiusmodi, id est, vt propter fidem Christi etiam ipsa vxor legitima societate coniuncta sine vlla culpa relinquatur, si cum viro Christiano propter hoc, quòd Christianus est, permanere noluerit, non attendunt eo modo, &c. *Verum ob glossas, potissimum in ver.* non attenditur, *& quoniam Iuo, & Pannormia habent vt Gratianus, nihil est mutatum.*

Item in sermone Domini in monte, libr. 1. c. 27. & 28. [2]

¶Licite dimittitur vxor, quæ virum suum cogere quærit ad malum. C. V.

3 IDololatria [k], quam sequuntur infideles, & quælibet noxia superstitio, fornicatio est. Dominus autem permisit causa fornicationis vxorem dimitti. Sed quia permisit, non iussit, dedit locum Apostolo monendi, vt qui voluerit, non dimittat vxorem in fidelem, quo sic fortassis possit fidelis fieri. *Item c. 28.* ¶Si infidelitas fornicatio est, & idololatria infidelitas, & auaritia [l] idololatria, non est dubitandum & auaritiam fornicationẽ esse. Quis ergo iam quamlibet illicitam concupiscentiam potest recte à fornicationis genere separare, si auaritia fornicatio est? Ex quo intelligitur, q̃ propter illicitas concupiscentias non tantum, quæ in stupris cum alienis viris, aut feminis committũtur, sed omnino quaslibet, quæ animam corpore male vtentem à lege Dei aberrare faciunt, & perniciose, turpiterque corrumpunt, possit sine crimine & vir vxorem dimittere, & vxor virum: quia exceptam facit Dominus causam fornicationis: quam fornicationem (sicut supra commemoratũ est) generalem, & vniuersalem [m] intelligere cogimur. Cum autem ait [Excepta causa fornicationis:] non dixit, cuius ipsorum, viri an feminæ. Non enim tantum fornicantem vxorem dimittere concedit: sed quisquis eam quoque vxorem dimittit, à qua ipse cogitur fornicari, causa vtique [n] fornicationis dimittit: velut si aliquem cogat vxor sacrificare [o] idolis, qui talem dimittit, causa fornicationis dimittit, non tantum illius, sed & suæ: illius, quia fornicatur, suæ, ne fornicetur.

Idem de adulterinis coniugiis, lib. 2.

¶In eo libro non extat: sed apud Hermem in libro pastoris mandato quarto, ex quo citat Iuo hoc vna cum palea, ego dixi j. 34. q. 1. & 2. Et quoniam in eo mandato tam de viro, quã de muliere agitur, est aliqua verborum varietas, sed eadem sententia.

¶Quæ simulacrum facit, nec respicit, dimittatur à viro suo. C. VI.

4 NOn solum mœchatio est illius quæ carnem suam coinquinat [p]: sed etiam, quę simulacrum facit [q], mœchatur. Quòd si in his factis perseuerat, & pœnitentiam non agit, recede [r] ab illa, & noli viuere cum illa. Sin

a ¶*Sinautem.*] id est, si non reuocas eam à tuo proposito.

Si infidelis.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ licite dimittitur vxor infidelis si cum viro fideli noluerit habitare: nam cum ista cõditio apponitur, vt fidẽ dimittas si cũ tali vxore volueris habitare. Fides enim seruanda est, & vxor penitus relinquenda. Idem intelligẽdum est de parentib. & filiis, & fratrib. & sororibus, & qualibet alia re.

b ¶*Libertatem.*] nam dico q̃ ipso iure soluitur vinculũ matrimonij, non per sententiã ecclesiæ, sed ipso iure, l. trib. cañb. in quibus cõtrahere potest: nam contumelia creatoris soluit ius matrimonij, si tamẽ infidelis vult redire ad fidẽ priusquã cum reliqua cõtraxerit, cogitur recipere eam, vt ext. de diuor. gaudem[a] in fi. c ¶*Christum.*] ar. q̃mo dus facit conditionẽ. nam dicit, cum ponitur ista conditio, & post dicit, vt Christũ, &c. fi. ext. de cõd. ap. c. 2. & ext. vt eccl. benefi. vt nostrum.

Iam nunc.] Hæc est 3. pars q. in qua dissuadetur vt fidelis nõ dimittat vxorem infidelẽ propter Deum. Io. de Fan.

Casvs. Super his verbis Apostoli: Ego dico, nõ Dñs, vt fidelis non dimittat infidelẽ volentem habitare cũ illo, differenter ût Pollẽtius & Aug. Nam Polentius exposuit hoc verbum, dico, i. præcipio. Augu. vero exposuit hoc verbũ, dico, de cõsilio, & non de præcepto. vnde dixit, dico. i. cõsulo & suadeo. Est ergo casus secũdum H. talis in hoc c. Ostendit Aug. illud verbum Apostoli esse intelligendũ de cõsilio: & quare Apostolus hoc cõsulat, vt, si fidelis nõ dimittat in fidelem: subdit rationem, s. vt ex cohabitatione tali infidelis cõuertatur. quod potest contingere: quia sæpe iam talia cõtigerunt. Postea ostẽdit ea quæ sunt cõsilij & non præcepti, potius esse faciendа, cum sint gratiora: exẽplo Domini soluẽtis tributum, ad quod nulla lege arctabatur. & exẽplo Apostoli à sumptib. quos de iure poterat exigere & recipere abstinẽtis. Item ostendit ea q̃ sunt cõsilij esse facienda. Litteram sic continuat H. Hactenus tractauimus de paribus coniugio, id est, fidelium: sed amodo videamus de impari.

d ¶*Iam nunc.*] Sic continua. hactenus tractauimus de paribus coniugiis fidelium, scilicet de quibus dixit Apostolus in epistola ad Corinthios. His qui matrimonio iuncti sunt, dico non ego, sed Dominus, vxorem à viro non recedere: & vir vxorem non dimittat. nam ceteris disparibus, &c.

e ¶*Ceteris.*] id est, disparibus coniugiis, quia prius de paribus ait Apostolus.

f ¶*Dico.*] id est, consulo & suadeo: ex Dei tamen auctoritate, non mea. [a]

g ¶ *Monendo.*] id est, *Vel. Quid* non præcipiendo. a Sc. q̃ fidelis nõ dimittat infidelẽ

h ¶*Prohibet.*] ponitur hic impropriè, i. sub forma prohibitionis cohabitare dissuadet, & monet volentem. ne fiat. vide Hug.

i ¶*Apostolus.*] ideo licet. licet.

k ¶*Permissa.*] à Domino, i. non prohibita.

l ¶*Vetat.*] id est, dissuadet.

m ¶*Vetat.*] ar. aliquid esse hoc ipso licitum, q̃ non est à Domino vetitum. arg. 31. q. 1. q̃ si dormierit. ff. de procu. mutus. [b]

b Arg. cõtra extr. d trãsl. inter corpo ralia. vbi de hoc.

n ¶*Sanctificatus.*] i. ad fidem conuersus.

o ¶*Alioquin.*] i. si aliis adhæserint viuentib. relictis, & cohabitare volentib. filij quos ex aliis genuerint, non erunt legitimi. Vel loquitur de filiis prius natis, qui remanent immundi, id est, infideles: quia non conuertuntur.

3 ibid. c. 14.

p ¶*Sanctificati sunt.*] id est, esse possunt.

q ¶*Prouenerant.*] i. frequenter accidерant, arg. ad ea quæ frequẽtius accidunt, iura adaptari. ff. de leg. nam ad ea. si. 38. dñi. de Syra cusanæ.

r ¶*Vinculum.*] tãtum: sed vt eos lucrentur. t *al. morem*

s ¶*Officiu.*] id est, operibus.

t ¶*Gerens.*] id est, dirigens. 1. Cor. 9.

u ¶*Testantur.*] arg. q̃ per sequentia determinari possunt præcedentia. hoc genera le habes 43. diff. sit re ctor. in fi. 4 ibid. 13.

x ¶ *Cum sim liber.*] id est, nullis beneficiis obnoxius.

y ¶*Omnium.*] i. talem me exhibui, vt commodum facerem: & hoc feci, vt plures, &c.

z ¶*Potestatem.*] sed ne diceretur, cur ideo hoc faceret, quia non egeret: subdit, q. d. egemus quidẽ. sed non vsi sumus, ne quid impedimentum, &c.

a ¶*Si alij.* Hypocritæ.

b ¶*Potestatis.*] i. potestatiuè participent rebus vestris.

c ¶ *Non magis nos.*] qui amplius diligimus vos quàm res vestras.

d ¶*Sed omnia.*] id est, famem, sitim, & similia.

e ¶ *Demus.*] nam Corinthij erant auari, & se retrahebant à præ-

extra de diuor. quanto. & quod sit præceptum, habes extra de iure iur. quemadmodum.

1 Iuo p. 8. c. 245. Pan. l. 7. c. 33. 1. Cor. 7.

autem [a], & tu particeps peccati illius eris.

Item Ambrosius ad Hilarium.

¶Sic etiam Iuo, sed habetur apud B. Augustinum, epist. 89. Beda. 1. Cor. 7. citat ex Augustino ad consulta Hilarij.

¶Amore cuiuslibet non est à fide recedendum. C. VII.

1 SI infidelis (dicit Apostolus) discedit, discedat: non est enim seruituti subiectus frater, aut soror in huiusmodi, id est, si infidelis noluerit esse cum coniuge fideli, hic agnoscat fidelis suam libertatem [b]: ne ita se subiectum deputet seruituti, vt ipsam dimittat fidem, ne coniugem amittat infidelem. Hoc & de filiis, atque parentibus, hoc de fratribus, & sororibus intelligitur, propter Christum [c] omnes esse dimittendos, cum proponitur ista conditio, vt Christum [d] dimittat, si illos secum habere desiderat. Hoc ergo & de domo, atque agris, hoc & de iis rebus, quæ iure pecuniario possidẽtur hoc loco accipiendum est.

A ¶ Christum.] *Ante legebatur*, vt propter Christum dimittat, si cum secum, &c. *Emendatum est ex epistola B. Augustini. Reliqua vero partim ex ipsa, partim ex vetustis Gratiani codicibus.*

Item Augustinus ad Pollentium libr. 1. de adulter. coniugij, c. 13. & 14.

¶Quòd etiam infideles sunt coniuges, & quòd fideli licet dimittere infidelem. C. VIII.

2 IAm nunc [d] illud videamus, quod ait Apostolus [Ceteris [e] autem ego dico [f], nõ Dominus,] ad imparia scilicet, hoc est vbi nõ ambo Christiani fuerant, coniugia locuturus. Quod mihi visum est cum monendo [g] dixisse. Quia enim coniunx fidelis relinquere cõiugem licite potuit infidelem, ideo fieri hoc non Dominus, sed Apostolus prohibet [h]. Quod enim Dominus prohibet fieri omnino licet. Monet ergo Apostolus [i], quo possit esse multorũ occasio lucrandorum, vt fideles coniuges in relinquendis infidelibus permissa [k] licẽtia non vtantur. Tibi autem videtur infideles quoque dimitti à fidelibus non licere: quia hoc vetat [l] Apostolus: cũ ego dicã licere, quia hoc non vetat [m] Dominus, non tamen expedire, quia hoc ne fiat, monet Apostolus, qui reddit etiam rationem cur fieri non expediat, quamuis licet. Quomodo † enim scis (inquit) mulier, si virũ saluum facies? aut vnde scis vir, si saluam facies vxorem? Cum & superius dixisset [Sanctificatus est enim vir infidelis in muliere fideli: & sanctificata [n] est mulier infidelis in fratre,] hoc est in Christiano: [Alioquin [o] filij vestri, inquit, immũdi essent: nunc autem sancti sunt. P] Sic ad lucrandos cõiuges, & filios Christo, etiam exemplis, quę iam prouenerant [q], videtur hortatus. Cur ergo non expediat infideles coniuges dimitti à fidelibus, causa euidenter expressa est. Non enim propter vinculum [r] cum talibus coniugale seruandum, sed vt acquirantur Christo, recedi ab infidelibus coniugibus Apostolus vetat. [l] Multa sunt enim facienda nõ iubente lege, sed libera charitate: & ea sunt in nostris officiis [s] gratiora, quæ, cũ liceret nobis etiam non impendere, tamen causa dilectionis impendimus. Vnde prior Dominus ipse cum tributum se non debere monstrasset, soluit tamen, ne scandalizaret eos, quibus ad æternam salutem gerens [t] hominem † consulebat. Iam vero Apostolus, quẽadmodum ista commendet, eius verba testantur [u], vbi dicit [Cum enim sim liber [x] ex omnibus, omnium [y] me seruum feci, vt plures lucri facerem:] eum paulo superius dixisset [z] Nũquid non habemus potestatem mãducandi, & bibendi? numquid non habemus licentiam sororem mulierem circumducendi, sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas? An ego solus, & Barnabas non habemus potestatem [a] hoc operãdi? Quis militat suis stipendiis vmquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte eius non comedit? [& paulo post. ¶ Si alij [a], inquit, potestatis [b] vestræ participat, quare nõ magis nos [c]? sed non vsi sumus hac potestate: sed omnia [d] toleramus, ne quod impedimentum demus [e] Euangelio Christi.]

1 Pan. l. 6. cap. 1. Cor. 7.

Idem ibidem, c. 18. & sequentibus.

¶Ab infidelibus coniugibus licet recedere, sed non expedit. C. IX.

dicatione. Vel ideo, quia si ipse acciperet, multi essent pseudo Apostoli, qui statim prædicarent vt acciperent, & ita impedirent Euangelium. "sed cum iste non acciperet, nec illi auderent accipere, & ita non prædicarent.

"Paul[e] p digens nihil accipiebat.

Sic

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sic enim.]Casvs.In hoc c.disputat adhuc Aug.super eisdem verbis Apostoli:Ego dico,non Dominus, & suum ca.distinguit in tres par.In 1.ponitur expositio Aug.& probatio vel ratio expositionis.& hoc facit vsque ad locum illum, *Quoniam ergo*.In 2.part.ponuntur tres responsiones Aug.ad tres tacitas quæstiones Pollentij: & hoc facit vsq; ad locū illum, *Tu vero cui*. In 3. continetur superficialis expositio Pollentij, & expositionis probatio: & tandem sequitur Augustini victoriosa sub epilogo conclusio.& hæc particula extenditur vsq; ad fi. §. Licet aūt iste casus ita breuiter conueuit poni,H.tamen & Ben. in qualibet particula singula rem casum ponūt. In 1.ergo parte sic procedit Aug.dicens:Si Dominus iussisset,hic nō esset locus cōsilij monentis Apostoli. Si.n. Dominus hoc preciperet, Apostolus contrarium nō consuluisset. Dominus aūt non iussit fidelē dimittere infidelē: qa iustitia,i. Deus iustus permittit retinere, nec vetuit: vnde Apostolus retinere commonuit. In 2.par.respondet trib. obiectionib. Pollētij, quę non sunt in litteră, sed ex responsionibus eliciuntur, quarū obiectionū prima est: S.Dominus nō iubet, nec vetat vxorem infidelem à fideli dimitti,ergo vacuum &superuacuum est Apostoli consiliū, quo monet nō dimitti. Resp. Aug. immo sibi vtile est quando animæ expedit: & quia per inspirationem spiritus sancti hoc dixit.

a ¶*Sic enim.*]In prima par.ponitur vsque ad §.Quoniā ergo. intelectus Aug. super illa auctoritate Apostoli:

Ego dico,non Dominus,ꝙ si vir fidelis habet vxorē infidelē,nō dimittat eam.&ostendit rationē quare Dominus non prohibuerit nec iussit.In 2.par. vsque ad §. Tu vero. ponūtur tres solutiones Aug. ad totidem obiectiones Pollentij.

In 3.par.vsque ad §.Intelligis. ponitur expositio & intellectus Pollentij super auctoritate prædicta,quam Aug.reprobat.Vltimo ponitur epilogatio,quam Aug.facit inferens victoriosissimam conclusionem. Et construe sic. Fideles viri fic non prohibentur recedere ab infidelibus vxoribus, vel fideles feminæ sic non prohibentur recedere ab infidelibus maritis, vt id est,sicut:neque iubentur recedere, secundum hoc,primum,neque, abundat:vel si vis quōd nō superabundet,dic,neque recedere:id est,retinere, &c.id est,sicut fideles viri & feminæ non prohibentur non recedere, sic nec iubentur non recedere,q.d.quōd nec illud nec istud fiat.hoc continuatur ad præmissam partem c.

b ¶*Non prohibentur.*]non repetitur hic,neque,suprapositum vt faciat vnam affirmationem:sed propter interpretationem suprapositam. potest tamen legi vtrumque:& idem erit sensus.

c ¶ *Nam.*] prima ratio quare Dominus nō præcipit dimitti tales,i. vt Apostolo esset locus monendi vt non fieret hoc,sed non dico esse verum: immo ideo dixit Apostolus,dico ego,non Dominus:nam si,&c. vt ostenderet quōd Dominus non iubet recedere:nam si,&c.

d ¶*Seruus.*]nam Apostolus nullo modo faceret cōtra Dominum: "sicut dixit prætor quōd contra legem non tuebitur aliquem. ff. de pub.ac.cum sponsus. §. fi res. & non reuocantur a filio quæ à patre geruntur. C. de rest. mi. quæ à patre.

"Prætor cōtra legē neminem tuetur.

1 Beda, 1.Cor.7. Pann.l.6. c.101.

r.Cor.7.

2 3.e.i prin. Rom.14.

a ¶*Præceptum.*]7.32.q.1.integritas.

b ¶*Sed prohibet.*]ideſt,ſub forma prohibitionis diſſuadet.

c ¶*Adulterinis.*] ar.ꝙ fidelis,ꝙ dimittit vxorem infidelē cohabitare volētē,nō potest aliam ducere i matrimoniū, nec illa aliū: qa remanet matrimonium,vt 7.q.2.§.quod vero.c.fi quis.

d ¶*Non potest.*] hic elice ſecūdam obiectionem Pollentij.

e ¶*Pariter.*]alterum quidē ꝓpter idololatriæ fornicationem, alterum propter lucrandi occaſionem. Additio. Idē H.cuius fuit hæc expō dicēs:ſi ergo peccat fidelis ſi dimittat infidelē,licet non velit vti conſilio Apoſtoli. Archidia.

f ¶*Niſi ita.*]i. niſi Dominus daret Apoſtolo liberū locū prohibendi,i. diſſuadendi: Apoſtolus diſſuadere non deberet ſi cōtrarium Dominus prohibuiſſet,vel præcepiſſet:quod non fecit.

g ¶*Iuſſionem.*]ſi Dominus prohibuiſſet.

h ¶*Proinde.*]hic ſcipit aſſignar ſimilitudines & diſſimilitudines.

i ¶*Conſilium.*] 3.27.q.1.nuptiarum.

k ¶ *Dimittit.*] ſicut q dat nuptui, bñ facit: ſed q non dat,melius facit: qa vtrūq; licitū eſt,ſed nō expediens.

l ¶*Ego exponens*]ſ.ſup Euangelium Matthæi.

m ¶*Prohibendi.*]i. diſſuadendi.

n ¶ *Non expediant.*]5. 14.q.1.quod ꝓcipitur.

SI AVTEM. Casvs. Hic eſt reſponſio ad tertiam obiectionem Pollentij, q talis erat: Cum dixit Apoſtolus, ecce ego dico quia ſi circumcidimini,Chriſtus vobis nihil ꝓderit:ibi pōitur hoc verbum, dico, ꝓceptiue. quare ergo non ſimiliter & hic:Sed Aug.reſpōdet dupliciter. Primo ſic.dicit enim, nō eſt abſurdum ſi ēt ibi cōmonitoriè & de cōſilio loquatur Apoſtolus:licet de præcepto quilibet ad illud cogatur. Sæpe.n.monem humiliter charos noſtros vt faciāt ea quæ ſunt ꝓceptꝰ: & hoc facit Apoſtolus parcēs eorum infirmitati. Secundo dicit ꝙ non eſt mirandum ſi ibi ponitur præceptiue,hic vero commonitorie: qa ibi dicit, Ego dico, ſimpliciter. hic vero: Ego dico,non Dñs.

TV VERO. Hic incipit 3.pars,in qua ponitur expoſitio Pollentij,& ratio ſuæ expoſitionis. Dicebat enim,dico,i.præcipio:& non dominus dicit,i.præcipit. Nam ſi Dominus præciperet vt fidelis non dimitteret infidelem, eſſet ſibi contrarius : quia in veteri teſtamento coniugia fidelium & infidelium prohibuit dicēs:Non accipies,&c. Sed opponit Augu. Ergo ſecundum hoc Apoſtolus eſt contrarius veteri teſtam. & Domino magiſtro ſuo. Sed huic oppoſitioni reſpondit Pollentius dicens ꝙ in alio caſu loquitur prohibitio Domini in veteri teſtamento,& in alio Apoſtoli præceptum. Illa enim loquitur in matrimoniis contrahendis:iſta de iam contractis.Prohibet etiā Dominus ne diuerſæ religionis cōiugia cōtrahantur. prohibet aūt Apoſtolus ne talia cōiugia iam contracta diſſoluantur:& ſic Apoſtolus non eſt contrarius Domino. Sed replicat Aug. dicens ſibi placeſ,ꝙ dicit Apoſtolum nō eſſe contrarium Domino,nec veteri teſtamento. & ita cōcludit ꝙ illa nō eſt bona ratio quare Dñs non præcipit:qa eſſet contrarius ei qđ dixerat in veteri teſtamento: qđ falſum eſt: cum ibi intelligatur de coniungendis. hic vero de iā cōiunctis: & ita ſi aliud ꝓcepiſſet ibi,&aliud hic,nō eſſet ſibi cōtrarius. & quia non eſt bona ratio, nec aliā vales inuenire:patet ꝙ tua expoſitio nulli eſt momenti. & ſic in Pollentium victorioſe concludit. *Ibi agitur*, id eſt, in Apoſtolo.

o ¶ *Si autem.*] hic reſpondet tertiæ obiectioni Pollētij dicentis:"cū hoc verbū, dico, ꝓceptiue ponatur i epiſtola ad Galatas: ecce ego Paulus dico vobis,qa ſi circumcidimini,&c. quare nō ſimiliter ꝓceptiue cū dicit:Ego dico,nōDominus. vel cōceſſo ēt ꝙ admonitiue ponatur ibi verbū, dico vobis quia ſi circumcidimini,&c. nullū inconueniēs inde ſequitur. non enim indignum eſt,ſi ꝙ iubetDominꝰ, monet Apoſtolus.

p ¶*Non præiudicādo.*] ſicut dicit lex,ꝙ volūtariæ tutelæ munera priuilegiis non præiudicant.C.de excu.tu. voluntaria.

q ¶*Vbi ait.*] ratio ad tertiam.

r ¶*Nunquid.*]ar.ꝙ nullum verbum in oratione vacat myſterio: & arg.ff.de vſur.ſi ſtipulatus. "nam ibi dicitur, quōd ſi ſtipulatus ſum à te rem mihi dari,vacuamq; poſſeſſionem tradi,fructꝰ veniunt in ſtipulatione.ſi autem rem tantum mihi dari,nō veniunt in ſtipulatione. arg.contra.ff.pro ſoc. ſed & ſi adiiciatur. Item eſt hic arg. quōd non eſt argumentandum de conſimilibus illis,inter quæ diſſimilitudo attenditur.ff. de rei ven.ſi nauis. & ff.de cond.indeb.plane.

s ¶*Dixit.*]ſi.ff.de iur.omn.iudicum.ſi familia.

1 Argu. ad hoc de cōſ. diſt.2. iſto patrū. in prin.

2 ibid.c.20. Lib.1. ff ſer. Dñi.c.14.

1.Cor.7.

1.Cor.7.

2 ibid.c.20. Dñi.c.14.

Gal.5.

1.Cor.4.

a ſc. dimittere.

b Vt ſc.ido lolatria.

1 ibid.c.19.

1.Cor.7.

2 Opera tri nitatis ſunt ſeparabilia.

3 ibid.

† al.quando

† al.illud

† al.ſi

a ¶*Illic*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Illicitum.*]ar.omne illicitum esse prohibi tum saltē ibi, declina à malo,&fac bonū.di cit ibi expositor,à ma lo oi: "& exaudi hoc

"¶Cūm mor tale & non veniale est prohibitū.

de mortali: venialia cū non sunt prohibi ta.ar.13.dist.nerui.14. q.1.quod præcipitur.

tal.ergo b ¶ *Supra diu diximus.*]supple q̄ Dominus non prohibuit id quod Apostolus,&c.

c ¶*Tu vero.*] Augustinus q̄ dictū Apostoli intelligit de consilio, ego dico,nō Dñs,intellectū suum &rōem suā posuit i prin. quare Dñs nō debuit præcipere vt nō discederet vir fidelis ab infideli.Pollētius autem,

1 ibid.c.21. qui de p̄cepto intelligit,aliā rōnem ponit, dicens q̄ ideo p̄cipit Apostolus & nō Dñs infidelem nō dimitti, quia Domin[a] videretur cōtrarius sibi cum præceperit in ve.test. ne q̄s alienigenā duceret: concludit ergo Augu.ex hoc q̄d dicit Pollētius, Apostolum in p̄cipiendo fuisse ēt contrarium Domino:

Deut.7. ad quod resp. Poll. q̄ i diuersis casib.loquū tur Apostolus &Dñs: & ideo nō est contra rius ei. infert ex hac resp̄ōsione Aug.ergo nec Domin[a] erat sibi ipsi cōtrarius,si idem

2.Cor.7. p̄ciperet quod Apostolus:cūDominus de cōiungēdo , Apostol[o] de iā cōiuncto loquatur matrimonio.quid ergo resp̄ondes Pollē ti quare præcipiat Apostolus & nō Dominus,assigna causam.

tal.aiſti d ¶ *Addidisti.*] ad hoc idem probandum. & addidisti cōcludēdo.

a sc.Pollen tius.Hug. e ¶ *Hoc docet.*] resp.[a] & ostendit conciusio nem illam non prouenire: quia in alio casu loquitur Apostolus& Dominus.

f ¶*Esse.*] de cōiunctis.

g ¶ *Talem.*]id est,non suæ religionis.

h ¶*Vbi agitur.*]in Apostolo.

i ¶ *Ambo.*]pone exem plū.vt meli[a] appareat quod dicit. C.de tran

1.Cor.7. fact.vt resp̄onsum.

k ¶ *Cur virū fidelem.*] intrat quæstionem,vt Pollētius aliter resp̄ō deat:cū prima eius re sponsio nulla fuerit.

l ¶ *Locū.*]i. locum non habet:non est verum. q.d.nisi velis dicere q̄ Apostolus hoc nō dixit auctoritate spiritus sancti.

m ¶*Intelligis ne.*]vnde philosophus. Sentis

2 Sent.4. dist.39. ne inquit hęc:atq; animo illa buntur tuo?

"aduersari[a] an dēat aduersario a perire q̄ dr. n ¶ *Diligentius.*]ar. "q̄ aduersarius tenetur aperire quæ dicit suo aduersario,vt ar.5.q.2

Ego dico,nō Dominus? Non sunt itaque ista similia:quia etiam illa, quæ iubet Dominus,non est indignum, neque contrarium,si eadē monet Apostolus.Monem[o] enim, quos charos habemus , vt faciant Domini præcepta,vel iussa.Cum vero† ait [Ego dico, non Dominus,]satis ostendit Dominum nō prohibere quod ipse prohibebat. Prohibuisset autem Dominus , si esset illicitum [a]. Ergo secundum ea quæ supra diu diximus [b], multumque versauimus, licitum erat per iustitiam:sed etiam licitū non erat faciendum propter liberam beneuolentiam.

3 ¶ Tu vero [c], cui placet ita nō licere,quod non vetat Dominus, sed Apostolus, quēadmodum nō licet,quod vetat Dominus,cū exponere voluisses, quid sibi vellet, quod ait[Ego dico,nō Dominus] cum alloquēretur fideles, quibus essent coniuges infideles, dixisti, quia Dominus iussit, ne coniugia sibimet diuersæ religionis copularētur,& ipsum adhibuisti testimonium Domini dicentis[Non accipies vxorem filio tuo de filiabus aliēnigenarum , ne traducat eum post Deos suos , & pereat anima eius.]Addidisti etiam verba Apostoli , vbi ait [Mulier alligata est, quamdiu vir eius viuit: q̄ si mortuus fuerit vir ei[o],liberata est: cui vult,nubat, tantum in Domino.] Quod ita exposuisti, vt adiungeres,idest,Christiano.Deinde secutus es,& addidisti† [d],Hoc est ergo Domini præceptum tam in veteri, quàm nouo testamēto,vt nō nisi vnius religionis & fidei coniugia sibi mancant copulata. Si hoc ergo est Domini præceptum tam in veteri testamento, quàm in nouo,&hoc iubet Dominus,hoc docet [e] Apostolus, vt non nisi vnius religionis, & fidei mancant copulata coniugia,quare cōtra hoc domini iussum , contra doctrinam suam,contra præceptum veteris, & nouī testamenti iubet[A] Apostolus,vt diuersæ fidei coniugia maneant copulata? Quia Paulus,inquis,gentium prędicator,& Apostolus iam in coniugio positos nō solum monet, sed etiam iubet, vt si vnus,aut vna è coniugibus credidisset,alterum, vel alteram non credentem,secum tamen habitare consentientē non dimitteret.[2] His verbis tuis aliud hoc esse [f], aliud illud, satis euidenter ostendis. Illud enim de his cōiugiis agitur, quæ sibi primitus copulātur, ne nubat femina non† suæ religionis viro , vel ne vir talem [g] ducat vxorē:id enim(vt dicis)iubet Dominus,docet Apostolus, vtrumq; præcipit testamentum. Hoc autē diuersum esse quis abnuat,vbi agitur [h] non de coniungendis,sed de coniunctis? Ambo [i] quippe vnius eiusdē infidelitatis fuerunt,quando coniuncti sunt: sed Euangeliū cum veniſſet,alter sine altera, vel altera sine altero credidit.Si ergo aliud est hoc(qd̄ sine scrupulo vllius dubitationis apparet)cur fidelē [k] cū infideli in coniugio permanere non & Dominus,sicut Apostolus iubet? Nisi forte loco [l] isto vocat,quod tā fidenter ipse Apostolus ait [An vultis experimentum accipere eius,qui in me loquitur Christus?] Et vtiq; Dominus est Christus. Intelligis ne[m], quid dicam? An in hoc explanando aliquanto diligentius [n] immorabor? Attende, vt rem ipsam tamquam in conspectu considerandam planiore sermone ponamus. Ecce [o] coniuges duo vnius infidelitatis fuerunt , quando coniuncti sunt. Nulla de his quæstio est,quę pertineat ad illam Domini iussionem, doctrinamq; Apostolicam,& præceptum veteris &nouī testamēti, quo prohibetur fidelis cū infideli cōiugium copulare.Iam sunt coniuges, & ambo adhuc sunt infideles: adhuc tales sunt, quales fuerunt,antequam iungerentur,qualesq;cōiuncti sunt. Venit Euangelij prędicator,credidit eorū vnus, aut vna:sed ita vt infidelis cum fideli habitare consentiat:Iubet fideli Dominus,ne infidelem dimittat[p],an nō iubet?si dixeris,iubet, reclamat [q] Apostolus [Ego dico, non Dominus.]Si dixeris,non iubet,causam requiro. [r] Neq; illam mihi resp̄onsurus es, quā tuis litteris indidisti, quia Dominus prohibet fideles infidelibus iūgi.Hic enim nullo modo est ista causa:de iam iunctis loquimur, non de iungēdis.Si ergo tu causam nō inuenisti, cur non vetet Dominus,qd̄ vetat Apostolus(cernis enim iam, vt existimo,non esse ipsam,quam esse putaueras) vide, ne forte illa sit,quæ mihi visa est & tūc proferenda,& nunc defendenda:vt scilicet illud intelligamus dicere Dominum , quod habet coram illo nullo modo transgredięda iustitia,idest,quod ita iubet, aut vetat,vt aliud facere omnino non liceat.

A ¶Iubet Apostolus.]*Quæ sequuntur vsque ad ver.*iam in coniugio, *addita sunt ex B. Augustino:quemadmodum & in extremo à ver.* vide ne forte, *vsque ad finem : vt sit perfecta sententia. Multa autem sunt emendata ex eodem originali cum manuscriptis etiam exemplaribus, & Beda collato.*

4 *Contra inuenitur in concilio Toletano quarto.c.62.* *Iudei*

relatum. 11.q.3. eorū. *tal.nisi* sed hoc ca.nihil facit: qa dicit Boetius in 4. li.topicorum,q̄ dispu tatio dialecticorū est ad alterutrū, causidicorū siue rhetorū ad tertiū. [b] Vnde in dialectica disputatiōe est necesse , q̄ q̄ obiicit, exponat obiectiones ipsi respōdenti.in rhetorica vero sufficit q̄ faciat ipsi iudici fidē, si obiiciatur.30.q.5.iu dicantem. dicimus q̄ de mādato iudicis debet ei respōdere vel exponere si p̄t: aliter nō tenetur. C.de non nu.pe. generaliter.ff. de .pb.quinquaginta. ō ¶ *Ecce.*] ponit thema,vt apertius dicat. p ¶*Dimittat.*]hęc littera sine non,extorta est: p̄t tamē ita intelligi:Iubet fideli Dñs vt infidelē dimittat, an si iubet vt dimittat,i. an iubet vt nō dimittat?&assumit Aug.tūc alterā partē disiunctiue, hāc,s. iubet vt nō dimittat:&ex ista procedit,si dixeris iubet, &c.Secundum autē q̄ in littera est, nō vt fidelē nō dimittat, &c. plana est littera:& bñ congruunt q̄ sequuntur. nā si dicat , iubet vt dimittat : Apostol[o] est contrarius Dño,vbi dicit,dico ego,non Domin[o], si aūt dicat, nō iubet vt dimittat, assignet aliā causam. q ¶*Reclamat.*]nec reclamat Apostolus cōtrarium suadēdo:nec reclamat p hāc litteram, nō Dominus. & hoc cū non est ibi nō, sed credo litteram falsam esse sine non.M. r ¶ *Causam requiro.*] quare non iubet Dominus vt non dimittat.Ioan.

CONTRA INVENTVR. Hæc est 4. pars qu.in qua loquitur de Iudæis,à quib. vxores & filij baptizati sunt separandi:& aliàs eorum consortiū vitandum.& hoc probat p quinque auctoritates.Io. de Fan.

CASVS. Dictum est supra quòd fidelis pōt retinere infidelem volentem habitare cum illo,sed Tolet. consiliū dicit contra. Sed hoc specialiter est de Iudæis statutum.& quæ sit causa,in sequenti c.subnectit.

I*Vdæi qui.*]CASVS.Dicitur in hoc c.si Iudæi vxor conuertatur ad fidem, admoneri debet vir vt ipse similiter cōuertatur:quod si noluerit, ipsa debet ab eo separari:filij vero communes apud eum parentem qui fidelis est,debent nutriri.Sequens §.patet,in quo reddi tur ratio quare aliud sit in Iudæo quàm in Gentili.

¶ Nisi ad fidem Iudæus accesserit, separetur ab vxore fideli. C. X.

IVdæi [a],qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab episcopo ciuitatis ipsius , vt si cum eis permanere cupiūt,Christiani efficiātur. Quòd si admoniti noluerint,separentur: quia non potest infidelis in eius permanere cōiunctione,quæ iam in Christianā translata est fidē [b]. Filij autem, qui ex talibus nati existunt, fidem,atque cōditionem matris sequantur.Similiter & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus,& fidelib[o] viris,Christianā sequantur religionem,non Iudaicam superstitionem.

Verum hoc ideo statutum est,ne dum fidelis salutem quæ:it infidelis , potius ipse cum ea infidelitatis perditionem inueniat.

Vnde in eodem concilio, c. 59. tam de filiis Iudæorum,quàm de ceteris ad fidem venientibus statutum est, vt infidelium consortia euitent.

¶ A parentum infidelium separentur consortio fideles filij , ne eorum inuoluantur erroribus. C. XI.

IVdæorum [d] filios, vel filias,ne parentum vltra inuoluātur erroribus,ab eorum consortio separari decernimus, deputatos † aut monasteriis , aut Christianis viris, aut mulieribus Deum timentibus : vt sub eorum conuersatione cultum fidei discant , atque in melius instituti tam in moribus, quàm in fide proficiant. [e]

Item,c.61.

¶Iudæis ad fidem venientibus cum infideli nulla sit communio. C. XII.

SÆpe malorum consortia etiam bonos corrūpunt:quanto magis eos [f] qui ad vitia proni

a Tu dic,q̄ hæc decr. si corrigit hoc ſed declarat in prād. decr. patet ver. si enim aliter.&c.& q̄ sequitur ver.us est.

b Hoc est te stātis q.dm Aug.de Fan. c. Mulier ad fidē conuersa debet virū infidelē re mittere. ſ. si requerit.

c Paganici c ¶*Infidelitatis.*]Iudęi sunt grabun tur ad fidē, qui Iudæi.

2 Bar.1.4.c. 3.Ioa P.1. c.17.Pann. 1.c.7.4. *tal.deputandos*

d ¶*Iudæorum.*] Quidam intelligunt hoc c.q̄ Iudæis auferendi sunt paruuli eorum,& baptizandi,sed adulti nequaquam. "sed certe sicut nec adulti,ita nec paruuli ad fidem vi trahendi sunt" :immo secundum hoc in breui nullus esset Iudæus, quomodo ergo reliquiæ Israel saluæ fierent posteā?ideo intelligo hoc de filiis iam Christianis,quos forte parentes circuncidere volebant,de conſe.dis.4.plerisque.& hæc littera hoc idem innuit vbi dicit,vltra, & vbi dicit,se parari:& ita per baptismū soluitur ius patriæ potestatis:nec tamen priuabuntur isti paterna successione. ext. de Iudæ.Iudæi.

e ¶*Proficiant.*]iuxta istud:Auge nobis fidem.de pœ.dis.2.dum sanctam.ergo iam isti baptizati erant,cum proficere debeant in gradi bus dignitatis,id est,virtutis.vt de pœ.dist.2.dum sanctam.

Sæpe malorum.]CASVS. Statuitur hic vt Iudæi ad fidem translati non communicent cum Hebræis,ne corrumpantur ab eis: quoniam sæpe malorum consortia bonos corrumpunt:quod si fecerint,castigentur:& Hebræi cædibus deputentur. *Donentur*, non vt serui eorum fiant:sed vt disciplina regantur ab eis. Seq.ca.planum est per se.

f ¶*Eos.*]id est,neophytos.

g ¶ *Hebræis.*] isti ergo nomen antiquum retinent post baptismum. arg.contra.27.q.2.scripsit.

sunt ? Nulla igitur vltra communio sit Hebræis [g] ad fidem Christianam translatis,cum his,qui ad huc in veteri ritu consistunt: ne forte eorum participatione† subuertantur. Quicumque ergo ex his,qui baptizati sunt,amodo infidelium consortia nō vitauerint, & hi Christianis donentur, & illi publicis [h] cædibus deputentur.

Item ex sexta synodo,c.11.[3]

¶Cum Iudæis nec manducandum,nec habitandum,nec ab eis medicamentum accipiendum est. C. XIII.

[4]NVllus [i] eorum,qui in sacro sunt ordine,aut laicus azima Iudæorum māducet,aut cum eis habitet,aut aliquem eorum in infirmitatibus suis vocet,aut medicinam ab eis percipiat [k] , aut cum eis in balneo lauet. Si vero quisquam hoc fecerit , si clericus est, deponatur : si laicus, excommunicetur.

Item ex concilio Agathensi,c.40.[5]

¶Clerici , siue laici vitent Iudæorum conuiuia,nec eos ad sua consortia recipiant. C. XIIII.

[6]OMnes deinceps clerici , siue laici,Iudæorum [l] conuiuia euitent:nec eos ad cōuiuium quisquam accipiat:quia cū apud Christianos communibus cibis non vtantur:indignum,atque sacrilegum est eorum cibos à Christianis sumi:cum ea,quæ Apostolo permittente nos sumimus , ab illis iudicentur immunda , ac sic inferiores[m] incipiāt esse Christiani,quàm Iudæi:si nos,quæ ab illis apponuntur , vtamur : illi vero à nobis oblata contemnant.

5 *Ex his itaque euidenter colligitur coniugium esse inter infideles. Illud vero Apostoli*

h ¶*Publicis.*] arg. "q̄ ecclesia iudicat de iis quæ foris sunt : quod verum est quantū ad corporales pœnas.cū enim peccant , possunt verberari, vel alio modo corporaliter multari de præcepto episcopi vel principis:arg.17.q.4.constituit. & ext.de rapt. in archiepiscopatu.& alia etiam pœna possunt puniri,vt ext.de vsu. post miserabilē. sed quantum ad spiritualem pœnam eccle sia non iudicat de illis:quia nō potest eos excommunicare:quia qui in ecclesia nō est, ab ecclesia separari non potest, vt 11. q.3. omnis Christianus.

"Ecclesia iudicat aliq̄ de his q̄ sunt foris.

tal.participio

3 Apostol. can.69.

4 Iuo p.13. c.116.

i NVllus eorum.] nisi sit missus ad prædicandum eis, extr.de Iudæ.c.quàm sit laudabile.

k ¶ *Percipiat.*] emere tamen potest ab eis aliquis,& post præparet,arg.C.de Iudæ. nemo.

OMnes deinceps.] CASVS. Statuitur hic , vt oēs Christiani vitent consortia & conuiuia Iudęorum. Nam cum ipsi Christianorum cibis non vtantur,indignū est vt Christiani eorū cibis vtantur, ne inferiores eis efficiantur.

5 Concord. Veneticum, Cal2.

6 Iuo p.13. c.117.

l ¶ *Iudæorum.*] similiter & gentilium,cum & ipsi hodie etiam cibos discernant. licet enim non contineantur verbis edicti,vt 11. q.3.ad mensam.contineantur tamen sententia,vt ff.de pet.hære. item veniunt.§.ait senatus, & 2.q.1.multi. & ff.si qua.pau.fe.di. l.pe. sed quare loquimur cum eis:cum nec comedamus cum eis? sed de hoc redditur ratio, "quia maior familiaritas est in cibo sumēdo, quàm in colloquio:&facilius quis decipitur inter epu-

1.Tim.4.

"Familiaritas in cibo est maior q̄ i colloquio.

las,vt 22. q.4.vnusquisque.

m ¶*Inferiores.*]vt 2.q.7.in sancta.

EX HIS. Hæc est 5. pars q.in qua ponit magister diuersas solutiones, quomodo intelligatur quod dicitur,omne quod non est ex fide,&c.probat etiam quod nullus Christianus debet ducere mulierem infidelem : & distinguit inter matrimonia fidelium & infidelium.Ioan.de Fant.

CASVS. Iste §.diuiditur in quattuor partes. In prima concludit G. ex supradictis, matrimonium esse inter infideles. In 2.parte exponit illud Apostoli:Omne q̄ non est ex fide,&c.id est omne quod fit contra conscientiam, ædificat ad gehennam. Vel sic, id est, omne quod non fit ea mente vt valeat ad salutem, apud Deum inutile reputatur.In 3.parte exponit illud Aug.Non est vera pudicitia infidelis hominis cum coniuge sua, id est,nō est inter illos illa pudicitia, quæ ducat ad vitam æternam:quod probat per similitudinē sacramentorū quæ tractantur ab hæreticis. In 4.parte exponit illud Ambro. dicentis:Non est putandum matrimonium quod extra Dei decretum factū est:dicens quòd hoc intelligitur de matrimonio cōtracto cum consanguineis vel affinibus.Secunda pars incipit ibi,*Illud vero.*Tertia ibi,*Item cum dicitur.*Quarta ibi,*Item illud.*

"Comedēs plusq̄ dēat, mortaliter nō peccat.

Rom.14.

a Et 23.q.1. zoli.

3 5.c.1 prin.

2 5.c.1 prin. & c.fic em.

in lib.sent. ipsi[e], &Paulo aliter

b sc.matrimonū qđ inter tales impeditur pp disparē cultum.H.

4 Sent.4. dist.39.

[c]Baptizat[a]

a ¶*Conscientiam.*]præcepti vel prohibitionis. "Nam si plus comedam quàm debeam,quamuis contra conscientiam:non pecco mortaliter.25.dist.§.criminis.Et dicunt quidā contra conscientiam non erroneam : argum.13.distin.nerui.argum.op.ff.de lib.causa. igitur. §. 1. sed dico q̄ nec contra conscientiam erroneam est faciendum: prout est expressum ext.de si.per tuas.

b ¶ *Cum fide.*]id est, cum conscientia.

c ¶ *Ex fide.*]id est, sicut fides exigit.

d¶*Reputatur.*]quo ad vitam æternam. de pœ.dist.3.si quis autē non habens.

e ¶*Absque Deo.*]idest, absque fide,quæ est à Deo.

f ¶*Virtus.*]5.distin.26. deinde. cōtra 5.1.q.1. sicut vrgeri. 3.dist.45. vera iustitia. 5.24.q.1. vbi sana.

g¶*Quantum.*]5.1.q.1. quod quidam.de con se.dist.4.quamuis.5.distin.32.§.verum. 3.32. q.1.cum renuntiatur. speri c.106. arg.24.q.1.vbi sana. 3. paulo aliter de pœ.dist.5. considerat.3.dc pœn.dist.2.§. quod autem. & dist.3. ille rex.

h ¶*Verē.*]non videtur dicere verum. "Nam est fine fide vbi deest fides vel & charitate charitas, nullatenus est virtus,prout theologus accipit virtutē. qđ ergo dicitur hic, virtutibus, intellige, scilicet politicis,quæ sine charitate habentur à multis. strenui enim actus hominū in eis erant. arg.23.q.4.si nō ex fidei. Nam & virtus pro fortitudine ponitur. ff.de adleato. quibus [a]. Aliæ vero virtutes(vt prædictum est)non erant in eis:quia si haberēt vnam, haberent omnes:arg.23.q.1.vbi sana de pœ.dist.5.c.1.

Aue.] Casvs. Hoc c. satis planum est. Præcipitur enim hic, ne Christiana nubat gentili, Iudæo, vel hæretico,cū ambo, scilicet vir & vxor debeāt esse consecrati baptismatis sacramento, id est, vnctione.

i ¶*Tradere.*]3.prox.c. contra.Sol.ibi de pactione de futuro : hic dicit q̄ non licet accipere [b], & illi se mimonū qđ scere.

k ¶*Alienam.*]hęc clausula, omnem alienā, non supponit pro hęretica vel gētili. ff.de verb.obl.doli clausula. nam ibi dicitur q̄ clausula generalis sequens nō refertur ad ea de quibus specialiter est prēmissum.Nō est obiiciendum de Moyse, qui duxit Aethiopissam, vt 2.q.7. §.item obiicitur.quia illud factum fuit in figura,quòd Dominus ibi copularet ecclesiam ex gentibus.2.q.7. §.his itaque. "Sed

[*Omne, quod nō est ex fide,peccatum est*] *non ita intelligendum est,vt quidquid fit ab infidelibus,credatur esse peccatum:sed omne,quod contra conscientiam [a] fit, ædificat ad gehennam.Vnde Ambrosius*[A] *Peccatum est,quod aliter fit,quàm probatum est.*] ¶*Item Augustinus*[B] *super eumdem locum*[C] *Omne,quod aliter fit, quàm probatum est, peccatum est: non tamen omne, quod fit cum fide [b] bonum est.Ignorantia enim,quæ est ex culpa,nocet.*] *Hinc etiam Apostolus ait*[D] *Beatus, qui non iudicat semetipsum in eo, quod probat.*]id est, *qui non facit damnabilem [c] semetipsum aliter faciendo,quàm probet esse faciendum. Vel,omne, quod non est ex fide [c], dicitur esse peccatum:quia quidquid ea fide non fit,vt ad æternam valeat salutem, inutile reputatur*[d] *apud Dominum.Vnde Augustinus ait*[E] *Omnis infidelium vita peccatum est:nec valet esse bonum, quod fit absque [d] Deo [e].Vbi enim deest agnitio æternæ,& incommutabilis veritatis:falsa virtus est etiam in optimis moribus.*] ¶[F] *Item cum dicitur*[a]*non est vera pudicitia hominis infidelis cum coniuge sua,negatur pudicitia esse vera, quantum ad effectum , ad præmium videlicet æternæ salutis. Sicut enim apud hæreticos sacramenta negantur esse vera, nō quantum ad formam, sed quantum ad virtutem:sic & virtutes negantur esse veræ[b] apud infideles,non quin vera in eis sint iuxta illud Hieronymi*[G] *virtutibus Romani promeruerunt imperium,*]sed *quia effectu carent æternæ salutis.* ¶*Item illud Ambrosij*[H] *Non est putandum matrimonium , quod extra Dei decretum factum est sed cum cognoscitur,est emēdandum*]non *ostendit coniugium non esse inter infideles. Nullo enim Domini præcepto gentiles prohibentur coniungi gentilibus.Nec ergo eorum coniugium extra Dei decretum fit. Illa itaque auctoritate iubentur separari ab inuicē, qui contra Dei, vel ecclesiæ decretum copulati sunt : vt pote infideles cum fidelibus,vel consanguinei cum consanguineis , vel affines cum affinibus. Hi omnes si sibi inuicem copulati fuerint,separandi sunt.Hinc etiam idem Ambrosius in libro de Patriarchis,libro primo de Abraham,c.9.*

A ¶Vnde Ambrosius.]*Referuntur verba glosse ordinariæ in eum Pauli locum. Verba autem Ambrosij in eumdem locum sunt hæc.*Recte peccatū appellat, quod aliter fit, quàm probatum est.

B ¶Item Augustinus.]*Hæc non sunt inuenta apud B. Augustinum:sed à ver.*non omne.*usque ad ver.*nocet.*sunt ex eadem glossa ordinaria ibidem.*

C ¶Damnabilem.]*In glossa interlineari ibidem hæc leguntur,*qui non facit se damnabilem nocendo aliis de suo bono.

D ¶Absque Deo.]*Apud B. Augustinum,& in glossa ordinaria legitur* , & nihil est bonum sine summo bono.*Reliqua vero vt apud Gratianum.*

E ¶Virtutibus.] *Hæc non sunt reperta apud B. Hieronymum. Sententia elici potest ex B. Augustino in quinto de ciuitate Dei , cap.12. vsque ad 15.*

¶Fideles infidelibus non sunt coniugio copulandi.
C. XV.

4 CAue Christiane gentili,aut Iudæo filiam tuam tradere [1]. Caue,inquam,gentilem,aut Iudæam, atque alienigenam,hoc est hæreticam,& omnem alienā [k] à fide tua vxorem accersas tibi. Prima [l] coniugij fides , castitatis gratia est[m]. *& infra.* ¶Si Christiana [n] sit,non est satis:nisi ambo initiati sitis sacramento baptismatis.Simul ad orationem nocte vobis surgendum est , & coniunctis præcibus obsecrandus Deus.

Item ex concilio Agathensi,c.67.[5]

¶ Cum hæreticis catholici non misceant coniugia.
C. XVI.

6 NOn oportet cum hominibus [o] hæreticis [o] miscere cōnubia, & vel filios, vel filias dare, sed potius accipere:si tamē se proficeantur Christianos esse futuros,& catholicos.

Item ex concilio Vrbanensi[†].

¶*Eadem sententia quibusdam verbis mutatis habetur in concilio Aruernensi,c.6.Et similia sunt in Aurelianensi 2.c.19.*

¶Christiana communione careat,qui Iudaicæ prauitati coniugali se vinculo sociat.
C. XVII.

7 SI quis Iudaicę prauitati coniugali societate iungitur,siue Christiana Iudæo , siue Iudæa Christiano mulier carnali consortio misceatur,quicumque eorum tantum nefas admisisse cognoscitur,à Christiano cœtu,atque conuiuio, & à communione ecclesiæ protinus segregetur.

Item illud Augustini, [8] *Non est ratum coniugium, quod sine Deo est.*]non *negat coniugium esse inter infideles. Coniugium enim aliud est legitimum, & non ratum:aliud ratum,& non legitimum: aliud legitimum & ratum. Legitimum coniugium est,quod legalii institutione , vel prouinciæ moribus contrahitur. Hoc inter infideles ratū non est,quia non est firmum,& inuiolabile coniugium eorum. Dato enim libello repudij,licet eis recedere ab inuicem,& aliis copulari lege fori,non lege poli,quam non sequuntur Inter fideles vero ratum coniugium est:quia coniugia semel inita inter eos , vltrius solui non possunt.Horum quædam sunt legitima,veluti cum vxor à parentibus traditur*[q], *à sponso dotatur, & à sacerdote benedicitur. Hæc talia coniugia,legitima & rata appellantur. Illorum vero coniugia,qui contemptis omnibus illis solennitatibus solo affectu aliquam sibi in coniugem copulant, huiusmodi coniugium non legitimum*[r]*,sed ratum tantummodo esse creditur.*

A ¶Inuiolabile.]*Sic in omnibus vetustis exemplaribus,quæ collata sunt.In vulgatis legebatur,*& ideo violabile.

pone quòd aliquis hæreticus numquam fuit baptizatus,voluit baptizari, sed non habuit aquam,constat ei omnia peccata dimissa esse etiam originale.numquid potest contrahere matrimonium cum Christiana? Dicit Hu. quòd non : quia ianua omnium sacramentorum est baptismus.32.distin.§.verum.Similiter nec ordinem posset recipere forte si super uixit, & se non baptizauit , videtur contemnere:& sic habetur quasi non fuerit Christianus.Io.

l ¶*Prima.*]quæ est inter sponsos & sponsas.Ioan.

m ¶*Gratia est.*]j.tigesima , quæstione 5. feminæ.

n ¶*Si Christiana.*]idest,catechizata.Et ita est argum. quòd catechumenus non est fidelis. De hoc dicam j.30. quæst.prima , in princ.

Non oportet.]Casvs.Dicitur hic quòd nullus per desponsationem debet filium suum vel filiam tradere homini alienæ fidei ad cohabitandum:sed potius infidelem in domū suam assumat:si se catholicum futurum promittat.Sequens cap.planum est, & per te videbis.

o ¶*Hereticis.*]hæreticus non potest contrahere cum Christiana [c]. Dicit tamen H. quòd si contrahit,tenet matrimonium:si cut si contraheret cū excommunicato. De conditionibus , quæ opponuntur in matrimonio, not.32.quæst. 2.solet.

Si quis.]ITEM IL. Svd. Casvs. Grat. ostendit in hoc §. Vel exponit verbū quod positum fuit 5. ea.quæst.§.1.in fi.non est ratum cōiugium, quod fine Deo est, faciens trimembrem divisionem vel distinctionem matrimonij, dicens aliud esse legitimum & non ratum: & aliud ratum &non legitimum:& aliud legitimum & ratum:& de quolibet membro exempla supponit, quæ facile per te videbis.

p ¶*Dato.*]hic non ponit exemplum bonum.Nam in veritate per datione libelli nō dissoluebatur matrimonium,immo vera erat fornicatio,extra de diuort. gaudemus.

q ¶*Traditur.*]Infra tigesimasexta , quæstione quinta , alter.

r ¶*Non legitimum.*] si enim probatum fuerit aliquod impedimentum in tali matrimonio , filij non erunt legitimi , vt extra de clandest. desponsat. eum inhibitio.

Quòd

Vòd vero.] Casvs. Hic intitulatur 2.q.in qua quid iuris sit, satis patet ex iis , quæ dicta sunt in prima quæstione, & ex distinctione, quæ colligitur in quæstione prima, & ex illo c.si infidelis. quia si infidelis noluerit habitare cū conuerso ad fidem, vel voluerit habitare cum contumelia nominis Christiani,vel vt traheret eum ad mortale peccatū, licite contrahit tunc cōuersus:

a ¶*Quòd vero.*] hic intitulatur secūda quæstio, de qua supra diximus in prima quæstione.

Si quis.] Casvs.Dicitur in hoc c.q.si gentilis conuersus ad fidem vxorem habuit infidelem volentem secum habitare, ea viuente cū alia contrahere non potest.Crimina enim in baptismo dissoluuntur & non matrimonia. Sequens §.patet.

b ¶*Virginem.*]idem est fer. & si corruptā. sed de facto quæritum est de virgine:forte ideo, quia videbatur quòd matrimonium solueretur inter virginem & eum , qui accedebat ad baptismum:sicut cum alter sponsorum fit transit ad religionem.Concor. nem monasterij, sed Turr.cōc. nō est ita:" quia cum c.29.Sent.4. transitur ad religionē dist.39.Bur. fidei , bene potest qs 3.q.c.61.luo vti matrimonio.26.di p.8.c.197. stin. deinde. secus cū Pan.l.6.c.98 transitur ad monastē excommunicato. religio si rium,vt 26.q.1. vt lex. dat si impe- c ¶*Viuente.*]& cōuerta cum viro vel non conuersa , secum tamen cohabitare volente:sequens autem capitulum intelligitur de nolente cohabitare.

d ¶*Coniugia.*] potest tamen ad religionem transire etiam inuita ea, cū matrimonium non sit ratum.extr.de diuor.quanto.

Si infidelis.]Casvs. Dicitur hic,quòd si conuersus ad fidem vxorem habuit infidelem , quæ odio Christianæ fidei noluerit morari cum ipso,licite potest se alij copulare, cōtumelia enim creatoris soluit [i] matrimonij:cum non sit seruanda fides ei,quę Christum audire contemnit.

e ¶*Propter Deum.*] id est , propter fidem Dei.

f ¶*Soluit.*]Ecclesia tamen debet sententiare. sed quid si illa vxor nō vult venire ad causam, cum non sit de foro ecclesiæ? Si potest constare ecclesiæ, quòd non vult cohabitare , sententiet. Hanc glossi.approbo: quia sine iudicio ecclesiæ dissoluitur matrimonium,vt 5.q.1. si infidelis.

g ¶*Ius.*]i.vinculum [a]. Sed tūc demum solum cum contrahit relictus, ar.ext.de diuor.gaudemus.in fi.immo etiam prius credo solutum. sed si alter reuertitur ad fidem antequā alter duxerit vxorem, restituitur vinculum matrimonij quasi iure postliminij , vt ibidem per-

penditur.

h ¶*Relinquitur.*]nihilominus & circa relinquentem.Vnde & relinquens contrahet sine peccato si conuersus contrahat, " non enim potest matrimonium claudicare , cum sint duæ relationes. vnde si nūs , sed dr, vna est vxor,& reliquus est vir.ideo autem non tractauit hic de resoluit [i] matrimonio.

Superducere †: *discedentem vero sequi non oportet, & ea viuente aliam ducere licet.Verum hoc non nisi de his intelligendum est,qui in infidelitate copulati sunt. Ceterum,si ad fidem vterque conuersus est vel si vterque fidelis matrimonio iunctus est, & procedente tempore alter eorum à fide discesserit , & odio fidei coniugem dereliquerit,derelictus discedentem non comitabitur:non tamen illa viuente alteram ducere poterit:quia ratum coniugium fuerat inter eos,quod nullo modo solui potest.*

QVÆSTIO II.

Vòd vero[a] *vxore viuente alteram ducere non possit*[A]*,testatur scriptura*[B] *dicens.* [*Alioquin si discesserit ab inuicem,& volentes cohabitare dimittit, & alius vos copulauerit,adulteritis, & filij vestri qui postea nascentur, erunt immundi,id est spurij.*]

Item ex concilio Meldensi,c.1.

A ¶Non potest.]*In vulgati sequebantur hæc, qui infidelem dimisit. quæ in manuscriptis exemplaribus non habentur.*

B ¶Scriptura.]*Hæc non sunt verba ipsa scripturæ, sed in glossa ordinaria ex Ambrosio ad ea verba , 1. Cor.7. alioquin filij vestri , &c. hæc leguntur.* Si dimittitis, inuicem nolentes cohabitare,& aliis vos copulatis,adulteri estis : & filij vestri spurij , & ideo immundi.

¶Non potest quis post baptismum alteram ducere,viuente ea,quæ ante baptismum sibi fuerit virgo copulata. C. I.

1 SI quis habuerit vxorem virginem [b] ante baptismum,viuente [c] illa post baptismum alteram habere non potest.Crimina enim in baptismo soluuntur, non coniugia [d].

Gregorius autem contra testatur dicens.

¶Licet fideli aliam ducere vxorem, quam [a] Christianæ fidei odio infidelis dimittit. C. II.

A ¶Quam.] *Sic etiam in vetustis,sed si legere tur,*quem. *magis videretur respondere verbis ipsius capitis.*

2 SI infidelis discedit odio Christianæ fidei , discedat. Non est enim frater , aut soror subiectus seruituti in huiusmodi.[Non est enim dimisso peccatum propter Deum [e] , si alij se copulauerit. Contumelia quippe creatoris soluit [f] ius [g] matrimonij circa eū, qui relinquitur [h].Infidelis autem discedens, & in Deum peccat, & ih matrimonium [i] : nec est ei fides seruanda coniugij:quia[†] propterea discedit , ne audiret Christum Deum [A] esse Christianorum coniugiorum.

¶*Hæc non sunt inuenta apud B. Gregorium: sed apud B. Ambrosium ad c.7.1. Corinthiorum eadem fere leguntur plenius , atque aptius expositia.*

A ¶Christum Deum.]*in loco indicato est* ne audiret auctorem esse Christianorū Deum coniugij.

3 *Hic distinguendum est, aliud esse,dimittere volentem cohabitare,atque*[k] *aliud,discedentē nō sequi.Volentē enim cohabitare licet quidem dimittere , sed non ea viuente aliam*

QVÆSTIO III.

Trum[l] *vero bigamus sit reputandus,qui ante baptismum habuerit vnā, & post baptismum alteram , auctoritate Hieronymi patet.Ait enim super epistolam Pauli ad Timotheum.*

¶*Sententia huius capitis habetur 5.dist.26.c. vnius. ex glossa ordinaria prima ad Timotheum, c.3. Beatus autem Hieronymus hanc rem & in epistolam ad Titum c.1. attigit, & in epistola ad Oceanum copiose tractauit.*

¶Non est bigamus,qui ante baptismum habuerit vnam,& post baptismum alteram. C. I.

4 OPortet episcopum vnius vxoris esse virum. Verum hoc post baptismum. Ceterum,si ante baptismum habuit vnam, & post baptismum habuerit aliam, non est reputandus bigamus: cui prorsus innouato per baptismum omnia vetera sunt dimissa.

Augustinus vero contra testatur,& Innocentius. Ait enim Augustinus super epistolam Pauli ad Titum.

¶*Sententia huius capitis habetur in collectaneis Bedæ,& glossa ordinaria ad cap.primum epistolæ ad Titum,vt 5.26.dist.c.acutius.*

¶Non debet fieri episcopus, qui ante baptismum habuerit vnam,& post baptismum alteram. C. II.

5 ACutius vero intelligunt, qui nec eum ordinandum censuerunt [m] , qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismum alteram. In baptismate enim crimina abolentur,non fœderatio coniugij dissoluitur.Sicut illa,quæ catechumena vitiata est, inter virgines consecrari non potest , sic qui ante baptismum habuit vnam,& post baptismum alteram,non nisi bigamus est reputādus. Amisit enim quiddam non ad vitæ meritum,sed ad signaculi sacramentum.

fac vim qa fi dt lra,solquens contrahet fine peccato si conuersus contrahat, " non enim uit matrimonium claudicare , cum sint duæ relationes. vnde si nūs , sed dt, vna est vxor,& reliquus est vir.ideo autem non tractauit hic de resoluit [i] matrimonio. linquente, quia extra trimonij, se ecclesiam est,& nihil cundū Ray. ad nos de eo iudica- *tal.superre.2.q.1.multi. est tā- inducere* men arg.quòd claudi "Matrimocet,vt hic,& extra de niū claudieo qui cog.c.1. arg.ff. care nō pt. man.potest.sed vt dixi , quo ad essentiam non potest claudicare, sed quo ad effectū bene : quia quandoque tenetur vnus alij: sed non ecōuerso.Vel dic quantum ad fidelem soluitur, vt hic dicitur:quia adhuc potest debitum petere ab altero , sed infidelis non est subiectus seruituti illius:" "Vir&vxor & cum alia sit seruitūr duplici tus qua tenetur vir vxoris seruitute. xori,quàm illa qua tenetur vxor viro [b]. be- b Arg.cōtra ne potest vna seruitus 32.q.6.apud esse sublata,& non a- nos. vbi de lia.sic ff.de ser.vr.prę. hoc. si domus. & extra de conuer.coniu.quidā. i ¶ *Et in matrimonium.*] id est , in fractione primi matrimonij.non dicas in secundum matrimonium, si illud contrahat postquam conuer lus cum alia contraxit:vt præmisit.arg.ta men quòd peccet cōtrahendo secundum. ext.de test.sicut. HIC DISTINGVENDVM.Casvs.G.bene distinguit in hoc §.dicens, q̄ si alter coniugum fuerit conuersus ad fidem. si infidelis voluerit ei cohabitare:fidelis altero viuente contrahere nō poterit. Si autem infidelis noluerit cohabitare fideli : tunc fidelis infideli viuēte potest contrahere. si autem vterque est conuersus ad fidem,vel si ab initio vterque fuisset fidelis : licet alter eorū [5] à fide discedat , alter tamē nullo modo cōtrahere potest : quia ratum fuit matrimonium inter eos.

4 5.dist.26. vnius.

Acutius,

k ¶*Atque.*]Hæc distinctio est canonica & bona:& probatur extra de diuor.quanto.

l ¶*Trum vero.*] Casvs. Hic intitulatur 3.qu. in qua quid iuris sit , dictum est 5.26.dist.& mirum fuit quare magister hic eam refricauit.Et scias q̄ Hier.contradicit Aug. & Inn.&multis aliis sanctis patribus:sed ex toto præiudicatur Hiero.nec valet quod hic dicitur ab eo. Sequentia c.per te videbis,quia similia habuisti.5.26.dist.

1 *Vtrum.*] hic intitulatur qu.3.in qua quid iuris sit diximus.26.dist. vnius.nec valet quod hic dicitur à Hieronymo.

m ACutius vero.] ¶*Censuerunt.*]8.dist.55.c.nullus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vidam.] Casvs. Tria sunt imparia coniugia. vnum est de fide disparitate quo tractatum est in precedenti causa. Aliud de diuersitate conditionis, scilicet cum liber contrahit cum ancilla: vel libera cum seruo, de quo in hac causa tractatur. Tertium est cum vnus est maior, & alter minor, de quo tractatur in causa sequenti. Tractat igitur magister in hac causa de errore cõditionis: & quis error impediat matrimonium. Et vt hæc & alia com petentius faciat, præmittit thema, de quo duas elicit quæstiones.

1 3.dist.26. deinde. & 5. e.q.1.nũqd.

a ¶ *Cuidam mulieri nobili.*] "Imparia coniugia tribus modis dicũtur. vno modo quãdo contrahit fidelis cum infideli: de quib. in superiori causa audiuimus. Alio modo quando vnus liber, & alius seruus: de quib. in hac causa videbimus. Tertio modo quando vnus maior, alter minor: de quib. in sequenti tractatur. hic de errore personæ, conditionis, qualitatis & fortunæ, tractatur.

"Coniugia imparia dñr trib. modis.

Vod autem.] Casvs. Hic depingitur j. q. qua quæri tur an matrimonium sit iter eos inter quos interuenit error personæ: Et certum est q̃ error personæ & error conditionis impediunt matrimonium: error vero fortunæ & qualitatis non impediunt. Grat. tamen in hoc §. allegat pro vtraque parte distinguendo quattuor errores, scilicet personæ, fortunę, conditionis, & qualitatis. Casus huius §. est talis. Diuiditur enim in tres partes. In prima parte allegat Gr. pro viro, quòd sit inter eos matrimonium: & hoc facit per descriptionem matrimonij: & quia ex tali coniunctione consensus interuenit, matrimonium fuit inter eos. Sed statim pro muliere respondet dicens, quòd ibi non affuit consensus, cũ error interuenerit, & ita non fuit coniunx: quod probat exemplo illius, qui ordinatur ab eo quem putat esse episcopum cum non sit: sed statim allegat pro viro dicens quòd non omnis error impedit consensum matrimonij: quia error virginitatis non impedit matrimoniũ. In secunda parte soluit pro muliere, distinguendo quattuor errores, scilicet personæ, conditionis, fortunæ, & qualitatis: & dicit quòd error personæ & conditionis impediunt matrimonium, error vero fortunæ & qualitatis non. Et quòd error personæ impediat, probat duobus exemplis. Nam si aliquis vellet rem suam vendere Marcello, & postea Paulus simulauit se Marcellum, non tenet venditio cum Paulo. Similiter cum aliquis putat se emere aurum, & emit orichalcum, non consentit in orichalcum. In tertia parte probat pro viro quòd error personæ non impedit matrimonium: quia Iacob non consensit in Lyam: & tamẽ matrimonium fuit inter eos. Sed statim respondet pro muliere dicens quòd matrimonium fuit inter Iacob & Lyam ex subsequenti consensu, & non ex præcedenti. Et quòd error personæ excuset, probat tribus exemplis, scilicet exemplo eius qui per ignorantiam cognouit sororem vxoris: & exemplo diaboli, qui transformat se in angelum lucis, & exemplo hæretici, qui simulat se catholicum. vnde cum hic interuenerit error personæ, patet quòd ista non est coniunx ipsius. Error vero fortunæ & qualitatis non excludit consensum.

"Matrimoniũ vtrum errore impediatur.

b ¶ *Quod autem.*] "Hic depingitur 1. q. an ſ. matrimonium contrahatur inter eos inter quos interuenit error personæ: hoc est dicere, an error personæ impediat matrimonium contrahendum, & dirimat iam contractum. G. allegat pro & contra: distinguendo quattuor errores, fortunæ, qualitatis, personæ, & conditionis, duo vltimi diuimunt matrimonium, non ex sua natura, sed ex constitutione ecclesiæ. Nam similiter & papa posset constituere quòd error qualitatis impediret, & quòd nullus error impediret, & quòd esset matrimonium vbi esset error personæ: sicut & tenet pignus, licet ibi sit error. ff. de pigno. act. l. 1. vnde ex natura non habet error personæ quòd impediat. ar. tamen est contra. J. de Iacob & Lya: quia non dum ecclesia constituerat, & tamen tunc impediebat. Et est etiam argum. contra: quia error impedit emptionem, vt ff. de contrahen. emptione, quid tamen. "Et nor. quòd ſecundum erratur in persona, nisi prius habita notitia aliqua de eo cuius nomine alius se repræsentet: vnde si aliquis offert se sub nomine regis Franciæ alicui puellæ: si ipsa nihil vnquam audiuit de rege Franciæ, nec aliquam notitiam habet de eo per famam, vel alio modo, & putat hunc esse regem Franciæ, non errat in persona, sed in fortuna, vel qualitate vel nomine. Sed aliqua consentit in aliquem visum vel non visum, tamen aliquo modo sibi cognitum, scilicet fama vel alio modo: si postea per errorem accipiat alium etiam si ab eo fuerit cognita, reddetur primo: si tamen ille in eã consenserit per nuntium, vel alio modo. si vero nullo modo fuerit sibi cognitus, quamuis per errorem accipiat alium, numquã reddetur primo: quia inter eam & primum non fuit matrimonium. nam in personis incognitum nec amorem nec consensum dirigere possumus. b Vnde August. Nõ visos diligere possumus, qui nobis per famam vel alio modo cogniti sunt incognitos autem diligere nequimus. sed certe licet hoc possit concedi, quòd non fit restituenda priori, non tamẽ dico quòd debeat stare cum secundo, cum ibi sit error. Nam errare est aliud pro alio putare, vt 22. qu. 2. in quibus. & 33. distin. quamuis. Item eadem ratione qui emit auri chalcum pro auro, consentit in aurum: quod falsum est, vt ff. de contrahenda emptione, alioquin. & l. quid. respond. nam licet non erret circa illum cuius nulla notitiam habuit, errat tamen circa præsentem c. H. tamen & L. dicunt, quòd sit matrimonium cum ista. sed c hoc non credo: cum ibi sit error. ergo non est ibi consensus: quia nihil est tam contrarium consensui quàm error, vt ff. de iudic. lege, secunda.

"Error personæ non semper cile committitur.

Sub. circa quę error ac dic vt no. J. e. i. gl. de ctã. &c. in fi.

Si quis enim pacisceretur se venditurum a *agrum Marcello, & postea veniret Paulus dicens se esse Marcellum, & emeret* b *agrum a billo, numquid cum Paulo conuenit iste de pretio, aut dicendus est agrum sibi vendidisse? Item si quis promitteret se venditurũ mihi aurum, & pro auro offerret mihi orichalcum* c, *& ita me deciperet, numquid diceret consensisse in orichalcum? Numquam volui emere orichalcum: nec ergo aliquando in illud consensi, quia consensus non est nisi voluntatis. Sicut ergo hic error materiæ excludit consensum, sic & in coniugio error personæ. Non enim consensit in hũc, sed in eum, quem putabat* d *esse. Sed obiicitur. Iacob non conseserat in Liam, sed in Rachel: septem siquidem annis pro Rachel seruierat. Cum ergo eo ignorante Lia esset sibi supposita, non fuit coniugium inter eos, si error personæ consensum excludit: quia vt dictum est, non in eam consenserat, sed in Rachel. His ita respondetur Consensus alius est præcedens, alius subsequens. Præcedit consensus, quando ante carnalem copulam in individuam vitæ consuetudinem vterque consentit: subsequitur, quando post concubinalem, siue fornicarium coitum consentiunt in idem. Iacob ergo & Liam non fecit coniuges præcedens consensus, sed subsequens* e: *nec tamen ex primo concubitu fornicarij iudicantur, cum ille maritali affectu eam cognouerit, & illa vxorio affectu sibi debitum persoluerit, putans legę primogenitarum* f, *& paternis imperiis se sibi iure copulatam. Quòd autem error personæ nonnullos excusset, auctoritate illa probatur* g, *qua soror vxoris, vtroque inscio* h, *sorore videlicet & marito, in lectum eius intisse, & à viro suæ sororis cognita perhibetur: quæ cum sine spe coniugij perpetuo manere censeatur, ille tamen, qui cognouit eam per ignorantiam, excusatur. Aliter etiam hoc probatur. Diabolus nonnumquam se in angelum lucis transformat* i: *nec est periculosus error si tunc credatur esse bonus, cum se bonum simulat. Si ergo tunc ab aliquo simplici quæreret, an suæ beatitudinis vellet esse particeps, & ille responderet, se in eius consortium velle transire: numquid dicendus est consensisse in consortium diabolicæ damnationis, an non potius in participationem æternæ claritatis? Item, si quis hæreticorum, nomine Augustini, vel Ambrosii, vel Hieronymi, alicui catholicorum seipsum offerret, atque ad suæ fidei eum imitationem prouocaret si ille præberet assensum, in cuius fidei sententiam diceretur consensisse* †? *non in hæreticorum sectam, sed in integritatem catholicæ fidei, quam ille hæreticus se mentiebatur habere. Quia ergo hæc persona decepta errore non in hunc, sed in eũ, quem iste se mentiebatur esse, consensit, putando eius coniunx nõ fuerit.* ¶ *Error fortunæ, & qualitatis non excludit consensum: veluti, si quis consentiret in prælaturam alicuius ecclesiæ, quam putaret esse diuitem, & illa esset minus copiosa, quamuis hic deciperetur errore fortunæ, non tamen posset reuntiare prælaturæ acceptæ. Similiter, quæ nubit pauperi, putans illum esse diuitem, non potest reuntiare priori conditioni, quamuis erraverit. Error qualitatis non excludit similiter consensum: vt pote si quis emerit agrum, vel vineam, quam putebat esse vberrimam, quamuis iste erraret in qualitate rerum, remminus fertilem emendo, nõ potest tamen venditionem rescindere* k. *Similiter, qui ducit in vxorem meretricem, vel corruptam, quam putat esse castã, vel virginem, non potest eam dimittere, & aliam ducere.*

Gen. 29.

a *Venditurum.* Jidest, venditum se traditurum.

b ¶ *Emerer.* Jidest, quasi à se emptũ per traditionem acciperet. ideo autem fic exponendens nunt doctores, "quia duobus sue si duobus venderet, cessine, & & secundo traderet, tradens po secũdus esset potior, tenetur, in- vt C. de rei ven. quofum effecit ties. ff. de rei vend. si à potiorem. Titio. sed G. intellexit literam istã sic. quando, scilicet secundo non esset venditurus si eum cognosceret. vnde cum erraret in persona, quæ secundo offerebat pretiũ, non contrahebat cum ea. ff. de fur. si quis vxori.

"Vendens nunt doctores, "quia duobus sue si duobus venderet, cessine, & & secundo traderet, tradens po secũdus esset potior, tenetur, in- vt C. de rei ven. quofum effecit ties. ff. de rei vend. si à potiorem. Titio. sed G. intellexit literam istã sic. quando, scilicet secundo non esset venditurus si eum cognosceret. vnde cum erraret in persona, quæ secundo offerebat pretiũ, non contrahebat cum ea. ff. de fur. si quis vxori.

b Arg. cõtra ff. d cõtrah. empt. cũ ab eo. §. mafia. 3 Sent. di. 39

1 34. q. 1. & 2. c. in lectũ.

§. cum Titio. ff. de cõtrahenda emptione, cum seruo. nec errans dominium transfert. ff. de acq. rer. dom. §. procurator. & sic plana est littera & l. fi à Titio, & illa l. quoties. intelliguntur cũ sciẽter cum duobus contraxit. doctores tamen exponunt (vt dixi) emeret, id est emptũ acciperet. & hoc propter illud quod sequitur: numquid cum Paulo, &c.

c ¶ *Orichalcum.*] volúit dicere Marcellus quòd esset emptio & venditio, quia in corpus consensum fuit, licet fuerit erratum in materia, ideſt, in substan tialium qualitate: "Sed Vlpianus eum correxit, dicens non esse vẽ- Venditio ditionem vbi erratum est in materia. ff. de contrahen. emp. in ven- non est materia ditionibus. pignus tamen tenet, si quis obligeꝛs pro auro. vt ff. de pig. act. l. 1. vbi erratur.

2 Cor. 11.

Sub. circa quę error ac dic vt no. J. e. i. gl. de ctã. &c. in fi.

d ¶ *Putabat.* Jsi quis autem errat in proprio nomine, dũ tamen certum sit de quo consentiat: hoc non officit. ff. de testam. si in nomine. secus autem in appellatiuo. ff. de hær. instit. non ideo minus. ff. de leg. 1. l. 4.

e ¶ *Subsequens.*] j. 30. q. 5. §. sed obiicitur.

f ¶ *Progenitarum.*] consuetudo erat maiorem primo nuptui tradere. 7. q. 1. quàm periculosum.

g ¶ *Inscio.*] infra trigesimaquarta, quæstione prima, & secunda, in le- "Virgilium cum. putare, esse

h ¶ *Transformat.*] 3. 26. q. 5. episcopi. Platonem, est impossibile

i ¶ *Consortium.*] hoc verum est quòd iste non peccat cum ita simpli citer in genere dicit se velle esse participem suæ beatitudinis: fecus si ad specialia descenderet: non tamen ob hoc excusatur Saul, "Sanct ado- "qui adorabat dæmonem, quem credebat esse Samuelem. 26. qu. 1. nantem dæmonem. Sanctitoniter nec mirum, hoc ideo quia intercessit culpa sua: vel ibi idololatriam reddiditur. adorauit.

k ¶ *Rescindere.*] "vt C. de rescindend. vendit. quisquis. nisi esset decepta non in ultra dimidiam iusti pretij, vt extra de emptione & venditione. Pred. decer. ne, cum dilecti. Vel nisi haberet pestiferas herbas, vt C. de edi. act. cũ dilecti. si prædium. Vel nisi dedisset dolus causam contractui a, vt ff. de do-

ritus quòd hunc puto Lucium, demonstrato Seio. Sed quæro circa quam personam dicis hunc errorem fore? Dico quòd circa præsentem, quando, scilicet contrahit cum vno, & credit se contrahere cũ alio: vnde dico quòd circa absentem personam non errat. nam dico quòd si primo iam ille consentit in istam, & ista modo consentit in illum, quòd est matrimonium. Sed quæritur, si ille est mortuus in quem consentit: & aliús præsentatur sibi, an talis error impediat matrimonium, sic, quia licet ille non sit in rerũ natura, non minus tamen est ibi error personæ. Item si aliquis habeat tres filios: & aliqua consentiat in maiorem filium: postea præsentetur minor, non tenet matrimonium cũ eo.

Ad hoc

Ambrosii, vel Hieronymi, alicui catholicorum seipsum offerret, atque ad suæ fidei eum imitationem prouocaret si ille præberet assensum, in cuius fidei sententiam diceretur consensisse † ? *non in hæreticorum sectam, sed in integritatem catholicæ fidei, quam ille hæreticus se mentiebatur habere. Quia ergo hæc persona decepta errore non in hunc, sed in eũ, quem iste se mentiebatur esse, consensit, putando eius coniunx nõ fuerit.* ¶ *Error fortunæ, & qualitatis non excludit consensum: veluti, si quis consentiret in prælaturam alicuius ecclesiæ, quam putaret esse diuitem, & illa esset minus copiosa, quamuis hic deciperetur errore fortunæ, non tamen posset reuntiare prælaturæ acceptæ. Similiter, quæ nubit pauperi, putans illum esse diuitem, non potest reuntiare priori conditioni, quamuis erraverit. Error qualitatis non excludit similiter consensum: vt pote si quis emerit agrum, vel vineam, quam putebat esse vberrimam, quamuis iste erraret in qualitate rerum, remminus fertilem emendo, nõ potest tamen venditionem rescindere* k. *Similiter, qui ducit in vxorem meretricem, vel corruptam, quam putat esse castã, vel virginem, non potest eam dimittere, & aliam ducere.*

a *Venditurum.* Jidest, venditum se traditurum.

b ¶ *Emerer.* Jidest, quasi à se emptũ per traditionem acciperet. ideo autem fic exponendens nunt doctores, "quia duobus sue si duobus venderet, cessine, & & secundo traderet, tradens po secũdus esset potior, tenetur, in- vt C. de rei ven. quofum effecit ties. ff. de rei vend. si à potiorem. Titio. sed G. intellexit literam istã sic. quando, scilicet secundo non esset venditurus si eum cognosceret. vnde cum erraret in persona, quæ secundo offerebat pretiũ, non contrahebat cum ea. ff. de fur. si quis vxori.

"Vendens nunt doctores, "quia duobus sue si duobus venderet, cessine, & & secundo traderet, tradens po secũdus esset potior, tenetur, in- vt C. de rei ven. quofum effecit ties. ff. de rei vend. si à potiorem. Titio. sed G. intellexit literam istã sic. quando, scilicet secundo non esset venditurus si eum cognosceret. vnde cum erraret in persona, quæ secundo offerebat pretiũ, non contrahebat cum ea. ff. de fur. si quis vxori.

1 34. q. 1. & 2. c. in lectũ.

§. cum Titio. ff. de cõtrahenda emptione, cum seruo. nec errans dominium transfert. ff. de acq. rer. dom. §. procurator. & sic plana est littera & l. fi à Titio, & illa l. quoties. intelliguntur cũ sciẽter cum duobus contraxit. doctores tamen exponunt (vt dixi) emeret, id est emptũ acciperet. & hoc propter illud quod sequitur: numquid cum Paulo, &c.

b Arg. cõtra ff. d cõtrah. empt. cũ ab eo. §. mafia. 3 Sent. di. 39

Sub. circa quę error ac dic vt no. J. e. i. gl. de ctã. &c. in fi.

c ¶ *Orichalcum.*] volúit dicere Marcellus quòd esset emptio & venditio, quia in corpus consensum fuit, licet fuerit erratum in materia, ideſt, in substan tialium qualitate: "Sed Vlpianus eum correxit, dicens non esse vẽ- Venditio ditionem vbi erratum est in materia. ff. de contrahen. emp. in ven- non est materia ditionibus. pignus tamen tenet, si quis obligeꝛs pro auro. vt ff. de pig. act. l. 1. vbi erratur.

2 Cor. 11.

d ¶ *Putabat.* Jsi quis autem errat in proprio nomine, dũ tamen certum sit de quo consentiat: hoc non officit. ff. de testam. si in nomine. secus autem in appellatiuo. ff. de hær. instit. non ideo minus. ff. de leg. 1. l. 4.

e ¶ *Subsequens.*] j. 30. q. 5. §. sed obiicitur.

f ¶ *Progenitarum.*] consuetudo erat maiorem primo nuptui tradere. 7. q. 1. quàm periculosum.

g ¶ *Inscio.*] infra trigesimaquarta, quæstione prima, & secunda, in le- "Virgilium cum. putare, esse

h ¶ *Transformat.*] 3. 26. q. 5. episcopi. Platonem, est impossibile

i ¶ *Consortium.*] hoc verum est quòd iste non peccat cum ita simpli citer in genere dicit se velle esse participem suæ beatitudinis: fecus si ad specialia descenderet: non tamen ob hoc excusatur Saul, "Sanct ado- "qui adorabat dæmonem, quem credebat esse Samuelem. 26. qu. 1. nantem dæmonem. Sanctitoniter nec mirum, hoc ideo quia intercessit culpa sua: vel ibi idololatriam reddiditur. adorauit.

k ¶ *Rescindere.*] "vt C. de rescindend. vendit. quisquis. nisi esset decepta non in ultra dimidiam iusti pretij, vt extra de emptione & venditione. Pred. decer. ne, cum dilecti. Vel nisi haberet pestiferas herbas, vt C. de edi. act. cũ dilecti. si prædium. Vel nisi dedisset dolus causam contractui a, vt ff. de do-

QVÆSTIO I.

Vod autem b *coniugium sit inter eos, probatur hoc modo. Coniugium siue matrimonium est viri & mulieris coniunctio, individuam vitæ consuetudinem retinens.* ¶ *Item. Cõsensus* c *vtriusque matrimonium facit. Quia ergo isti coniuncti sunt, vt individuam vitæ consuetudinem conseruarent, quia vterque consensit in alterum, coniuges sunt appellandi. His ita respondetur. Consensus est duorum, vel plurium sensus in idem. Qui autem errat, non sentit, non ergo consentit, id est, simul cum aliis sentit. Hęc autem errauit* d: *non ergo consensit* e, *non itaque coniunx est appellanda: quia non fuit ibi consensus vtriusque: sine quo nullum matrimonium esse potest. Sicut enim qui ordinatur, ab eo, quem putat esse episcopum, & adhuc est laicus, errat, nec vocatur ordinatus, immo ab episcopo adhuc est ordinandus* f, *sic ista errans nulli est copulata coniugio: immo adhuc est copulanda.* ¶ *Ad hæc, non omnis error consensum euacuat. Qui enim accipit in vxorem, corruptam, quam putat virginem, vel qui accipit meretricem, quam putat esse castam, vterque errat: quia ille corruptam existimat virginem, & iste meretricem reputat castam. Numquid ergo dicendi sunt non consensisse in eas? aut dabitur vtrique facultas dimittendi vtramque, & ducẽdi aliam?* g

1 *Hic primum quæritur, an sit coniugium inter eos.*

2 *Secundo, si prius putabat hunc esse liberum, & postea deprehendit illũ esse seruum, an liceat ei statim ab illo discedere.*

Verum est quòd non omnis error consensum excludit: sed error alius est personæ h, *alius fortunæ, alius conditionis, alius qualitatis. Error personæ est, quando hic putatur esse Virgilius, & ipse est Plato. Error fortunæ, quando hic putatur esse dives, qui est pauper, vel econuerso. Error conditionis, quando putatur esse liber, qui seruus est. Error qualitatis, quando putatur esse bonus, qui malus est. Error fortunæ, & qualitatis coniugij consensum non excludit. Error vero personæ, & conditionis, coniugij consensum non admittit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Reddituri sunt.*] Arg. quod seruus non tenetur obedire Domino in atrocibus. tt. q. 3. non semper.

b ¶*Legem.*] nō quo ad promotionem. Irregularis enim efficitur qui cum serua contrahit targ. 34. dist. si quis viduam. sed sequuntur vnam legem habito respectu ad ius naturale. nam de iure naturali quilibet cum qualibet posset contrahere. & ita seruus cum libera, nisi obstaret constitutio ecclesiæ.

†*al. daturi*

c ¶*Ingenuus.*] Argum. à toto in quantitate ab vniuersali ad singularem. simile. 19. distinctione. si Romano rum.

"Matrimoniū pt esse inter seruū & liberam.

d ¶*Si quis.*]¶*In matrimonium.*] "potest ergo matrimonium esse inter seruū & liberā: quod est contra legē. C. de incest. nupt. l. 3. sed abrogata est quo ad hoc vbi scienter contrahitur.

e ¶*Sed vna.*] quantum ad hoc.

1 Cap. l. 6. c. 94.

SI *quis ancillam.*] CASVS. Dicitur hic, q̄ si quis manumittit ancillam suam, & eam ducat in vxorem, ratum erit matrimonium inter eos, cū ex consensu matrimonium perficiatur. Sequens §. patet per se.

f ¶*Dubitatur.*] per legem illam forte. C. de incest. nup. humilem. vbi dicitur q̄ non potest esse matrimoniū inter clarum virum & abiectam mulierem, nec inter senatorem & libertam.

2 Sentent. 4. dist. 36. Iuo p. 8. c. 53

g ¶*Et legibus.*] Et ita leges si contradicerent, dumtamen illis legibus canō non obuiet, non tenet matrimonium: "nam quòd leges habeant locum in matrimonio, videtur, licet H. contradicat argument. trigesimaquinta, quæstione quinta, ad sedem. supra vigesimaseptima, quæstione secunda, quod autem. & c. lex diuinæ. in fin. vnde dicunt quidam quòd cum hic lex dicat non esse matrimonium cum ancilla, vt C. de incest. nupt. lege, tertia. & canon non excipiat nisi cum scienter ducit, quòd vbi etiam cum libera contrahit seruus credens se contrahere cum serua, non tenet matrimonium.

"Leges an habeant locum in matrimonio.

a Ar. ad hoc 10. dist. quā. vbi de hoc. & 86. dist. cū ad verū. vbi de hoc in gl. vlt.

HIS ITA. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua dicitur quòd si credebat vir aliquam liberam, & erat ancilla, poterit ab ea separari: & hoc probat per tria capit. Ioan. de Fant.

3 Pol. l. 6. ti. 4 Bur. l. 9. c. 18 Iuo part. 8. c. 156. Pann. l. 6. c. 47.

SI *quis ingenuus.*] CASVS. Dicitur hic, quòd si ingenuus ducta† ancillam alterius ignorans ducat in vxorem: si voluerit eam redimere, facere potest, post manumissionem alioquin dimittat eam. si vero scienter eum ea contraxit, eam dimittere non potest. Sequens cap. patet.

"Ancillam ignoranter ducta† post manumissionem potest liber dimittere.

† *al. dubitatur*

h ¶*Faciat.*] "Sed pone quòd liber ignoranter contraxit cum seruae diues & pauper, liber & seruus, æqualiter pro se, & pro animabus eorum rationē redditurі† sunt [a]. Quapropter omnes, cuiuscumque conditionis sint, vnam legē [b] (quantum ad Deum) habere non dubitamus. Si autē [a] omnes vnam legem habent, ergo sicut ingenuus [c] dimitti non potest, sic nec seruus semel coniugio copulatus vlterius dimitti poterit.

†*al. debitum*

¶*Caput hoc apud Burchardum & Iuonem sequitur post vltima verba capitis, si quis ancillam.* 1. *eadem.*

a ¶Si autem omnes.]*Hæc vsque ad finem habentur quidem in Pannormia, sed non apud Burchardum & Iuonem, videnturque ipsius collectoris.*

Item Zacharias Papa[1].

¶ Ancillam in matrimonio susceptam viro dimittere non licet. C. II.

j SI quis liber ancillam in matrimonium [d] acceperit, non habet licentiam dimittere eam (si consensu amborū coniuncti sunt excepta [a] causa fornicationis: sed vna [e] lex deinceps erit per omnia & viro & feminæ.

a ¶Excepta.] *Hinc vsque ad finem non sunt in capitularibus, neque apud Iuonem, qui illa citat. Magister vero sententiarum habet,* nisi ob fornicationem.

Item Iulius Papa.

¶ Inter patronum, & libertam constat esse matrimonium legitimum. C. III.

ij SI quis ancillam suam libertate donauerit, & in matrimoniū sibi sociauerit, dubitatur [f] †apud quosdam, vtrum huiusmodi nuptiæ legitimæ esse videantur, an non. Nos itaque vetustam ambiguitatem decidentes, talia cōnubia legitimā esse censemus†. Si enim ex affectu fiunt omnes nuptiæ, & nihil impium, & legibus [g] contrarium in tali copulatione fieri potest, quare prædictas nuptias inhibendas existimemus†?

†*al. existimauerimus*

2 *His ita respondetur. Non negatur ingenuam posse nubere seruo: sed dicitur, quòd si nescitur esse seruilis conditionis, libere potest dimitti, cum seruitus eius fuerit deprehensa. Illud autem Apostoli & Iulij Papæ intelligendum est de his, quorum conditio vtrique nota est. Huius autem conditio mulieri incognita erat: non ergo præmissis auctoritatibus cogitur manere cum illo: sed liberum illi esse ostenditur vel manere, vel discedere.*

Vnde in concilio apud Vermeriam, cui interfuit rex Pipinus, statutum est, c. 6.

¶De eo, qui ancillam duxit in vxorem, quam putabat esse liberam. C. IIII.

[4] SI quis ingenuus homo vxorem ancillā alterius acceperit, & existimat, quòd ingenua sit, si ipsa femina fuerit postea in seruitute detecta [a], si eam à seruitute redimere potest, faciat [b]: si non potest [i], si voluerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam scierat [k], & collaudauerat, prout [l] legitimam eam habeat [l]. Similiter & mulier ingenua de seruo alterius facere debet.

¶*Scriptum est nomine totius vniuersitatis Lauanensis ad S. D. N. Gregorium xiij. extare in bibliotheca B. Trudonis librū manu scriptum sub hoc titulo,* Excerpta decretorū, *in quo inter alia capitula istius concilij apud Vermeriam, habentur hoc & sequens caput.*

a ¶Detecta.] *Apud Magistrum legitur,* in seruitutem detecta: *apud Burchardum vero,* inseruita, *quod verbum hac eadem notione habetur libro tertio capitularium, c. 28.*

a ¶ Prout.] *In aliquot vetustis codicibus est,* post vt, *item que,* postea vt, *quem admodum & apud Burchardum & Iuonem.*

Item ex eodem. c. 8.[5]

Non licet mulieri dimittere, quem sciens seruum accepit in virum. C. V.

[6] SI femina ingenua acceperit seruum, sciens quòd seruus esset, habeat eum: quia [a] omnes vnum patrem habemus in cœlis. Vna lex erit viro & feminæ.

a ¶Quia omnes vnum patrem. h. in c.] *Verba hæc non sunt in capitularibus, neque apud Iuonem par. 8. c. 52. vbi ipsa citat capitularia. Sunt tamen apud eundem c. 165. vbi refert ex concilio apud Vermeriam, quem admodum nunc Gratianus.*

Item Gregorius libro sexto, epistola prima, seu capit. 165. ad Fortunatum episcopum.

¶ Seruitutis occasione dimitti non valet, quæ post controuersiam status se in libertatem asseruerit. C. VI.

CVius rei causa cū matre sua huc compulsa anno præteri-

a ¶*Remouisse.*] "Numquid ergo sine iudicio ecclesiæ potest liber dimittere ancillam, quam credebat liberam? Videtur hic quòd sic, & cum ancilla 32. q. 2. ancillam. Nam retinendo eam, sibi fecit præiudicium, vt ext. contraxit, de coniug. ser. proposuit, secus tamen videtur, vt 33. q. 2. læculares. an sine iudi 35. q. 6. multorum. nam si causa separationis sit manifesta: tamen ficio ecclesiæ ne iudicio ecclesię nō Illam dimit debet dimitti, vt ext. tere possit. de diuor. porro. Nam †*al. acutius.* pendente accusatio- ne alter alteri tenetur reddere debitum, vt ext. vt lit. pend. laudabilem. & hoc potest admitti. vnde si petita fuisset hæc restitutio, audiri debuisset, & pendente causa non negabit ei alimenta. vt ff. de lib. ag. si neget. spōte tamen non debet ei commisceri, ne fiat ei præiudicium. ext. de coniu. fer. proposuit, sed ad mandatum ecclesiæ potest. ff. de app. cum ex causa.

†*Iquam quia* orig. & alio verborum ductu.

b ¶*Probare.*]sed quare probat ista se liberam, "cum actori sem per incumbat probatio, vt 6. qu. vlt. actor. maxime cum ipsa fuerit in possessione libertatis? Sed dic quòd sponte assumpsit hoc onus [a], vnde mos ei gerendus erat, vt ff. de prob. circa.

†*al. aliqua occasione*

"Probatio incumbit actori.

c ¶*Approbata.*]i. à iudice pronuntiata. Et no. q. si iudex pronuntiaret eam liberam & ingenuam, talis sententia omnibus præiudicat. ff. de sta. hom. ingenuum. Si autem pronuntiaret non esse seruam petenti, illi soli nocet sententia. ff. de lib. cau. l. diui.

1 Ea. si femina. Sent. ibid. a Si. hī 54. diff. frequēs diff. 9. Alij dīt, q̄ ego ipso se li berā, pbatū cōtrariū nō est, q̄ actor deficit in p batione. ad hoc facit li- tera ca. vbi dicit, q̄ nullaque ea macu- la, &c. istū facit i- tū qđ de ira inuenta est. Ar. 4. Sent. 4. di. 36. Bur. l. 9. c. 71. Iuo p. 8 Cal. Pann. l. 6. c. 99.

d ¶*Marito.*]Arg. quòd qui in initio litis restitutionem non petiit postea petere nō potest. 3. 3. q. 6. §. exceptio. sed hoc verum est, cū in modum exceptionis obiicitur restitutio: sed si directe in modum actionis, potest vsque ad sententiam: vt extr. de caus. possess. pastoralis.

CVM DICITVR. CASVS. Iste §. respondet illud cap. si femina. & ex eo infert q̄ si nescierit eum seruum esse, nō cogitur cum eo remanere. Postea ponit Grat. quandam incidentem quæstionem, quæ incipit ibi, *Si vero.* & ad eam soluendam inducit c. sequens.

PErlatum.] CASVS. Quidam ingenuus ingenuam habens vxorē, se fecit seruum cuiusdam, vt hac occasione diuerteret ab vxore, quare quæritum fuit in concilio Triburiensi vtrum illam tenere debeat: & si tenuerit, vtrum illa redigatur in seruitutem, & respondetur in concilio, quòd propter hoc nō potest ab ea diuertere, nec illa ancilla efficitur. Sequens §. patet.

e ¶*Diuortij.*] sed vnde haberet iste occasionem diuortij propter hoc? Certe per legem, quæ dicit quòd seruitus superueniens dirimit matrimonium. ff. de diuor. l. 1. & in auth. de nup. §. fi vero. coll. 4. Sed qualiter potuit iste se vendere, cum ex hoc sequatur quòd idem sit qui vendit, & quod venditur: quod est contra illud ff. de regulis iuris libertas. "venditio rum permutatione. lege, prima. "maxime cum quinque exigantur vt venditio liberi hominis teneat, scilicet vt patiatur se venundari liberi vt venditio liberi hominis teneat, scilicet vt patiatur se venundari quæ ad pretium participandum, & vt in veritate participet, & vt non sit ignarus sunt conditionis, & vt emptor ignoret eius cōditionem: & vt sit maior 25. annis. ff. qui, ad lib. procla. non li. l. prima, & secunda. Item quæritur vtrum iste qui se vendit, possit repeti ab vxore, quæ ius habet in eo, & in cuius opprobrium redundat huiusmodi seruitus. argumentum quòd sic. ff. de liber. caus. lege. prima, secunda, & tertia, quod concedit H. maxime cum ipsa fuerit absens: nec poterat proclamasse. argumentum ff. mand. si præcedente. §. Lucius. & hoc concedo cum vir non habeat copiam sui corporis: sed mulier. & est argumētum ad hoc trigesimatertia, quęstione quinta. quod Deo.

to præsentium venerit latrix, fraternitas tua cautius† nouit: quia† scilicet maritus suus vester clericus ob hoc, quòd de seruili fuerat conditione pulsata à suo noscitur eam remouisse [a] cōsortio, vosque hic positos asserunt promisisse, vt si probare [b] se liberam, adiuuante Domino, valuisset, suo eā vos coniugio reformaretis. Fraternitas igitur vestra cognoscat, quòd reuelante Deo libertatis auctore, approbata [c] sit libera: nullaque in ea macula seruilis inuenta est. His ergo cognitis, sine mora aliqua suo per vos eam volumus marito [d] restitui, nec vlterius idem vir eius argumenta sibi occasionis † exquirat, quibus eam possit abiicere. Nam si à vobis (quod non credimus) minime fuerit adimpletum, eamque recipere forte distulerit, nos illud cognoscatis cū districta vindicta correcturos.

†*al. exquirat*

Cum dicitur [†*sciens illum seruum,*] *datur intelligi, quòd sine sciret illum seruum esse, nō cogitur cum eo manere. Quia ergo hæc & personæ, & conditionis dolum passa est, non cogitur adhærere ei, cuius fraude decepta est. Si vero liberum acceperit, & ille, vt causam præstet dissidij, se alicuius seruum fecerit, nec ille vxorem dimittere, nec illa ob vinculum coniugij in seruitutem redigi potuerit.*

Vnde in Triburiensi concilio.

¶Occasione conditionis dolose mutatæ vir non discedat ad ea, quam libertatis tempore accepe- rit. C. VII.

[2] PErlatum est ad sanctam synodum, quòd quidam ingenuus ingenuam accepit vxorem, & post filiorum procreationē occasione diuortij [e] cuiusdā seruum se fecit, vtrum necessario mulierē tenere debeat: & si tenuerit, vtrū illa quoque secundum fæcularē [f] legē seruituti subiici debeat, quęsitum [a] est. Iudicatum est vxorem minime debere dimitti [g], non tamen ob Christi legem mulierem in seruitutem redigi: dum ille non ex consensu coniugis se seruum fecerit, quem liberum ipsa maritum acceperat.

a ¶Quæsitum est.]*Hæ duæ voces absunt à ceteris collectoribus præter Magistrum. Lex vero fæcularis, cuius hic mentio fit, est inter leges Longobardorum, vt in glossa dicitur.*

Quæritur etiam, si seruus vnius, alterius ancillam acceperit, an sit cōiugium inter eos. De his ita statutum est in concilio Cabilonensi 2. c. 30.[3]

¶ Legitima seruorum coniugia sua auctoritate domini non dirimant. C. VIII.

[4] DIctum est nobis, quòd quidam legitima seruorū coniugia † potestatiua quadam præsumptione dirimant, non attendentes illud Euāgelicum. [Quod Deus coniunxit, homo non separet.] Vnde nobis visum est, vt coniugia seruorum non dirimantur, etiam si diuersos dominos habeant [h], sed in vno coniugio permanentes dominis seruiant suis. Et hoc in illis obseruandum est, vbi legalis coniunctio [i] fuit, & per voluntatem [k] dominorum.

†*al. matrimonia*

3 Et in cap. adiect. c. 55.

4 sent. ibi. B. Bur. l. 9. c. 29 Iuo p. 16. c. natu. con. Clau. lege, prima. 335. & p. 8. c. 167. Pann. l. 6. c. 40.

Matth. 19.

CAVSA XXX.

Vidam populorum frequentia impeditus filium suum de baptismate suscepit, dum crederet se alienum suscipere: vxor autem eius, dum callide vellet suscipere proprium, suscepit alienum: quem vir adoptauit sibi in filium, & ex vxore sibi filia nascitur, quam filio suo adoptiuo, spirituali vxoris, dum vterque esset incunabula tradidit. Post triennium vxor

do alterum compellendum vt vendat reliquo: vel si neuter emere vult, redimat ecclesia. "Non enim debent vxores à viris separari, vt trigesimatertia, quæstione secunda, quos Deus coniunxit. & C. comm. vtriusque iud. possessionum. & argumentum ff. de ædilitio. edict. l. plerique. Nam peccarent domini eos separando: & ita saltem indirecte sunt compellendi relaxare eos, vt extra de iudic. nouit. si non est qui emat: & potius sequitur vxor virum quàm econuerso. decimatertia, quæstione secunda, vnaquæque. Vel distingue, ancilla nubat volente domino, vel non, vt dixi decimatertia, quæst. 2. vnaquæque.

"Vxores à viris p dños separētur.

i ¶*Legalis coniunctio.*] id est, legitima, id est communis consensus.

k ¶*Voluntatem.*]maxime, quia etiam eis inuitis potest contrahi matrimonium, vt ext. eo. c. 1. Ioan.

Vidam.] CASVS. Expeditis impedimentis matrimonij in præcedentibus causis, annectit Grat. hanc 30. causam. in qua tractat de aliis impedimentis, scilicet de cognatione spirituali, & legali, & impotentia coeundi. Apponit etiam incidenter de clandestinis nuptiis & solennibus, vt autem hæc & alia faciant competentius, præmittit thema: de quo quinque elicit quæstiones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vod autem.]Hæc q. diuiditur in tres partes, in prima quarum probat per duo c. quòd si vir accipit filium suum de sacro fonte, quòd separabitur ab vxore: sed hoc non tenet j. e. c. dictum. ext. de cog. spi. c. 2. Secũda ibi, *Econtra.* Tertia ibi, *Filia.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur prima quæstio, qua quæritur vtrum vir, qui suscipit proprium filium de sacro fonte, possit reddere debitum vxori suæ. & certum est q. sic, vt j. ea. dictum. & c. seq. Idem dixit Ale. ext. de cog. spi. si vir. G. allegat pro vtraque parte: & primo ponit duo c. quę vel sunt abrogata, vel intelligũtur de separatiõe, quæ fit ad tempus propter pœnitẽtiam peragendã. Casus autem §. patet.

a ¶ *Quòd autem.*]chic depingitur 1. q. an licet quæ suscipit proprium filium de sacro fonte, possit postea cõmiscere carnaliter suæ vxori, cui per tale factum cõpater factus est? Et dicunt quidam q sic: licet canones varie loquãtur de eo. In primo & in secundo c. dicitur, q debeat ab ea separari. In quinq; autẽ capitulis sequentibus dicitur contrarium, q nõ debeat ab ea separari. Sed contrarietas hæc soluitur extr. de cog. spir. si vir vel mulier, vbi dicit Alexander, q siue vir siue mulier ex malitia siue ex ignorantia susceperit filium suum de sacro fonte, non ideo à viro separanda est, nisi ad seruandam continentiam possit induci. Idem dicit j. e. de eo. Capitula ergo quæ dicunt, q tales ei. 4. Anfl. 10 sunt separandi, non tenent: quia sunt cõtra Euangelium, quod dicit, ob solam causam fornicationis debere fieri separationem. 33. quæ. 2. quod Deus. vel quod dicitur in eis, quòd debeant separari intelligas tamdiu quousque pœnituerint. Vel dic quòd debent separari sub ea conditione, si possunt inducere ad continentiam[a], vt ext. de cog. spi. c. 2.

b ¶ *Permittitur.*] hoc male dicit. innuit enim quòd non possit contrahere nisi inueniatur concessum. sed contrarium verum est. j. e. q. c. nosse. i gl. 4. qui spiritualem. ext. de spon. cum apud.

Maritus p priũ filiũ d fonte suscipiẽs nõ ob hoc est ab vxore separandus.

Sen. 4. dist. 42. Poly. l. 6. c. 29. Burc. l. 17. c. 44. Iuo par. 1. c. 305. Pann. l. 6. c. 127.

Quæritur primum, an vxori suæ debitum reddere valeat, qui proprium filium de sacro baptismate suscepit.

Secundo, an sponsalia contrahantur inter infantes.

Tertio, an spirituales, vel adoptiui filij naturalibus copulari valeant.

Quarto, an vxorem compatris vxoris suæ alicui ducere liceat.

Quinto, an clandestina desponsatio manifestæ præiudicet.

QVÆSTIO I.

Vòd autem[a] *proprium filium in spiritualem sibi transferens, vxoris suæ debitum reddere non valeat: ratione, & auctoritate probatur. Nulla enim auctoritate permittitur*[b]*, vt quis commatri suæ carnaliter copuletur. Hic autem vxorem suam sibi commatrem effecit: non ergo illi vlterius carnaliter copulari poterit. Hinc Deusdedit sanctæ Romanæ ecclesiæ episcopus scribit Gordiano Hispalensis*[A] *ecclesiæ episcopo, & fratri charissimo.*

A ¶ Hispalensis.] *In fragmento huius epistolæ, quod est in tomis conciliorum, legitur* Hispaniarum, *apud Anselmum vero, ac Burchardum,* Hispanienſis.

¶ Separentur viri ab vxoribus, qui aliquo casu natos proprios coram episcopo tenent. C. I.

PEruenit ad nos Diaconus vester sanctitatis vestræ epistolam deferens, quòd quidam viri, & mulieres præterito sabbato paschali die præ magno populorum incursu nescientes proprios filios suscepissent ex lauacro[c] sancto. Cupis ergo scire, si pro tali accidenti ratione debeant viri, ac mulieres ad proprium vsum[d] redire, an non. Nos vero mœsti ex hac re inquisiuimus priorum patrum nostrorum dicta[e]. Inuenimus autem in archiuis[e] huius Apostolicæ sedis iam talia contigisse in ecclesiis Isauriç, Ephesiorum, simulque Hierosolymæ, aliarumque ciuitatum[A]. Episcopis etiam earum ciuitatum ab hac Apostolica sede volentibus scire, vtrum viri, ac mulieres redirent ad proprium torũ, beatæ memoriæ[f] sanctissimi patres, Iulius, Innocentius, & Cælestinus cum episcoporum plurimorum, & sacerdotum consensu† in ecclesia Apostolorũ principis prohibentes talia perscripserunt, & cõfirmauerunt, vt nullo modo se in coniugio reciperent mulieres, ac viri, quicumque† aliqua ratione susceperint natos proprios, sed separarent se: ne suadente diabolo tale vitiũ inolescat. Scitis, quia quomodo sunt septem dona spiritus sancti, ita sunt septem dona baptismi à primo[g] pabulo[h] sacrati salis, & ingressu ecclesiæ vsque ad confirmationem sancti spiritus per chrisma. Ab hoc ergo primo spiritus sancti dono vsque ad septimum nullus Christianus suam commatrem in coniugium suscipere debet. Et qui præsumpserit, tamdiu vinculo anathematis reli getur, donec pœnitentiam digne egerit.

A ¶ Ciuitatum.] *Varie hic locus legitur in vetustis codicibus, & apud collectores: aptatus autem præcipue ex Anselmo est.*

B ¶ A primo.] *Idem factum est in hoc loco ex eodem Anselmo, Burchardo, & fragmento epistolæ. Similia etiam leguntur apud Petrum Damianum in inuectione in episcopum monachos ad sæculum renocantem.*

a Et tũc aliqui

b ¶ *Pabulo.*]chic vide cesaries ver

c ¶ *Ex lauacro.*]Dicunt quidam, quòd si suscipio filium Iudæi de sacro fonte, inter me & ipsum non contrahitur compaternitas: quia trahaetur si nihil ad constitutionem ecclesiæ de iis qui foris sunt. 2. q. 1. multi. vn christianus de si Iudæa postea conuertatur ad fidem, possum cum ea contrahe filiũ Iudæi re quia non reuiuiscit, quod nihil fuit. Dicunt tamen quòd si ita esde fonte sa- set secundum legem Mosaicam. quòd contraheretur inter eos com cro suscipiat. paternitas per circumcisionem sicut nunc per baptisma contrahitur. Inter susceptum autem & suscipientem in iis quæ præcedunt

d ¶ *Vsum.*]loquitur de 2 coniunctis ante com paternitatem, & non 6. sed 2. C. de coniunctis post, de iu. del. & prout quidam men- in l. 1. C. de tiuntur. cad. rol.

e ¶ *In archiuis.*]"ab ar "Archiuum cha dictum est archiuum: vbi f reponuntur libri: & per tales libros fides, vt ext. de præscr. ad audiẽtiam. f ¶ *Memorie.*] hic inci †*al. conuentu* pit respondere.

g ¶ *Septem dona bapti smi.*] "primum salis "Baptismi collatio, vt j. de conf. septẽ sunt dist. 4. ex hinc. Secun- dona. dũ aurium & narium linitio cum sputo. Ter †*al. qui quo* tium est in pectore & *cumque ra-* in fronte crucis facta *tione* signario, vt ea. dist. postea signatur. Quartũ est olei sancti vnctio, vt ea. dist. deinde à sacerdote. Quintum baptismi ablutio, vt ea. dist. venit. Sextum in vertice[c] chrismatis[c] *Vertex p-* quam. Septimum eius dem in fronte facta si in qua capit gnatio, vt ea. dist. præsbyteri. byteri.

h ¶ *Pabulo.*]"hic vide cesaries ver tur quòd ex omnib[9], tiurs secun- quæ præcedunt bapti dùm Papi. smum, contrahatur "cõpaterni compaternitas, vt j. e. tas vtrũ cõpaterni q. 4. si quis vnus ex. & trahatur ex J. de confe. dist. 4. in ea his, quæ ba techismo. nã & Chri- ptismũ præ stiana dicitur post- cedunt. quam catechizata est, vt 28. q. 1. caue. Sed cõ tra: Clemens dixit quòd ea quæ præcedunt baptismum, vix impediunt matrimonium cõtrahendum, & non dirimunt con-

tractum, vt ext. de cog. spi. contracto. Item baptismus est ianua omnium sacramentorum, vt 32. di. §. verum. cũ ergo ianua non sit aperta, nullum sacramentũ potest ingredi. Ité propter catechismum nõ fit aliquis aptus contrahere matrimonium, vt vigesimo octaua, quæstione prima, caue. Item si decederet sine baptismo, non prodesset ei catechismus quin perpetuo esset damnatus, vt infra de consecratione distinctione quarta, firmissime. & cap. nulla. ergo patet, quòd adhuc est membrum diaboli: non ergo potest esse filius spiritualis. H. dicit quòd in quolibet istorum contrahitur compaternitas: & dicit quòd ante baptismum nondum est homo spiritualis: est tamen filius spiritualis. & dicitur spiritualis ad differentiam carnalis vel adoptiui filij. Si hoc vis dicere, tunc dicas quòd in illa decret. contracto. filius ille non erat filius viri, sed tantum mulieris, & sic plana est. Vel dic quòd licet contrahatur compaternitas, non tamen talis compaternitas sufficiens est ad dirimendum. Alij dicunt quòd tantum in baptismo & confirmatione contrahitur compaternitas. Sed quæro quod donum contrahatur per ista quæ præcedunt baptismum, vt sine spe damnatus sit etiam infans, qui moritur ante baptismum, vt infra de consecratione distinctione quarta, firmissime. & cap. nulla? "Dicunt quidam quòd prosunt ad minorem pœnam: sed hoc non videtur, quia leuissima est pœna parulorum, vt infra de consecratione distinctione quarta, c. regenerante. ergo vi- p catechiz. detur quòd non possit esse leuior. Alij dicunt quòd hæc dona prosunt viuentibus, sed non morientibus. fortiores enim sunt ad resistendum diabolo, vt j. de confecra. distinct. 4. postea. & cap. ex hinc.

Sed

"Dona quę mũ, ad quid proſunt.

Sed ex hoc sequitur, q omnes paruuli æqualem pœnam patientur: quod vix est credibile. Si quæras an hæc dona sint sacramẽtum, vel non: Dico q non: "quia omne sacramentum confert salutem, vt 5. 1. q. 1. multi. sed si appelles sacramentum, id est, signum futuræ gratię, tunc concedo esse sacramentum.

"Sacramen tum omne sa- luté cõfert.

SI quis.]Casvs. Dicitur hic, q si quis tenuerit ad confirmationem filiam vxoris suæ, quam de alio viro habuit, debent separari, & de cetero non contrahant. Qui dam tamen intelligũt hæc duo c. de matrimonio contrahendo. & dicunt q in hoc c. tenuit filium concubinæ ad confirmationẽ: & in filio concubinæ posuit Beneuẽt. huncasum: qui mihi non placuit, siue placet. B.

ECONTRA. Hæc est 2. pars q. in qua, pbat per 5. c. q matrimonium contractum legitime non soluitur per comparentitatem superuenientem. Io. de Fant.

Nosse.] Casvs. Quædam mulieres leuabant filios virorum suorum de sacro fonte, quos ex aliis mulieribus habuerunt: hoc autem faciebãt in fraudem, vt separentur à viris: vel propter odium virorũ, vel propter fragilitatem incontinentiæ, volentes aliis cõmisceri. quare quæstũ fuit à Nicolao quid de hoc esset faciendũ. qui respondet dicens, q tales separari non debent: immo vxor debet reddere debitum viro: ne prætextu pietatis videatur impietatem operari. Et q viro debeat reddere debitum, probatur tribus auctoritatibus Apostoli. *Infirmitatem*, id est, fragilitatem incontinentiæ.

a ¶ *Ex alia.*]idem & si esset ex illa. j. e. de eo.

b ¶ *Copulari.*]i. carnaliter commisceri. 3. di. 31. aliter. arg. q. nunquam malum est faciendum propter bonum, quod inde sequitur. 3. 1. q. 1. non est putanda. 3. 14. q. 5. forte. j. 33. q. 4. sic non sunt.

c ¶ *Fraudare.*]i. subtra here debitũ quod in- cui debetis vobis: fonte le nisi ex consensu: quod scilicet forte facitis vt expe- ditius vaceris oratio- ni. 33. q. 4. Christiano.

d ¶ *Non fraudentur.*] "ille tamen qui leuat filium suum de sacro fonte, perdit ius exigendi[d]: sicut ille qui est fornicatur cum alte- ra. Sed nunquid si talis petit debitum, debet vxor ei reddere? Dicit Hug. q sic, licet ille peccet petendo, & est arg. pro ipso 33. q. 5. manifestum, vt ext. de iureiur. debitores. Idem dicit de illis qui vouerunt ad festum. ext. de iureiur. debitores. Idem dicit de illis qui vouerunt ad tempus. sed si perpetuo vouisset, secus esset, vt 33. q. 5. quod Deo.

Item ex concilio apud Vermerias, c. 3.

¶ Ab vxore separetur, qui filiastrum suum coram episcopo tenuit.

C. II.

SI quis filiastrum, vel filiastram suam ante episcopum tenuerit ad confirmationem, separetur ab vxore sua, & nunquam aliam accipiat.

¶ Burchardus & Iuo parte nona, c. 80. citant ex concilio apud Vermerias, & ab vniuersitate Louaniensi scriptum fuit in excerptis decretorum bibliothecæ B. Trudonis citari ex eodem concilio. Idem autem Iuo par. 1. c. 302. & magister sententiarum citant ex capitularibus, vbi extat l. 5. c. 5.

2 *Econtra vero scribit Nicolaus Salonitano† episcopo dicens.*

¶ Non separetur à viro, quæ filiastrum suum de sacro fonte leuauit.

C. III.

3 NOsse desideras, vtrum mulier, quę viri filium ex alia[a] femina genitum de sacro fonte leuauerit, postmodum possit cum eodem viro copulari[b]. Quos ideo iungi posse decernimus, quia secundum sacros canones, nisi amborum consensu, nullius religionis obtentu debet coniunx dimittere coniugem. Pertinet autem ad ingens vxoris exitium, quæ habẽs odio virum, vel infirmitatem eius non considerans, quasi causa pietatis operatur impietatem: maxime cum Apostolus præcipiat [Nolite, inquiens, fraudare[c] inuicem, nisi ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi: & iterum reuertimini in idipsum, ne tẽtet vos satanas propter incontinentiam vestram.] Ergo si non ex consensu vtriusque coniugis hoc factum est se probatur, non fraudentur[d] inuicem, sed reuertãtur in idipsum: præsertim cũ dicat Apostolus [Vxor sui corporis potestatẽ non habet, sed vir: & vir potestatem sui corporis non habet, sed mulier.]

Item ex concilio Cabilonensi 2. c. 31.

¶ Non separetur à viro, sed pœnitẽtiam agat, quæ filium suum coram episcopo fraudulenter tenuit.

C. IIII.

4 DIctum est nobis quasdam feminas desidiose, quasdã vero fraudulenter, vt à viris suis separentur, proprios filios coram episcopis ad confirmandum tenuisse. Vnde nos dignum duximus, vt si qua mulier filium suum desidia, aut fraude aliqua coram episcopo tenuerit ad confirmandũ, propter fallaciam[e] suam, aut propter fraudem, quamdiu viuet agat pœnitentiam[f] à viro tamen suo non separetur.

Item ex concilio Moguntinensi, c. 10. in claustro sancti Albani habito.

¶ Separentur, & graui pœnitentia plectantur, qui filiolam suam, vel spiritualem matrem inducunt in vxorem.

C. V.

5 DE eo, quod interrogastis, si aliquis filiolam suam in vxorem duxit, & de eo, qui cũ commatre spirituali concubuit, & de eo, qui filium suum baptizauit, & vxor† eius eum de fonte suscepit, hac causa, vt dissidium† coniugij fieret, si postea in tali copulatione possint permanere: de talibus sic respondendum est. Si filiolam, aut commatrem suam aliquis in coniugium duxerit, separandos esse iudicamus, & graui pœnitentia plectendos. Si autem coniuges legitimi, vnus, aut ambo, ex industria fecerint, vt filium suũ de fonte suscieperent, si innupti permanere voluerint, bonum est: sin autẽ, grauis pœnitentia insidiatori iniungatur, & simul maneant: & si præuaricator coniugij superuixerit, acerrima pœnitentia mulctetur: & sine spe[g] coniugij maneat.

Item Nicolaus Papa Rudulpho Bituricensi episcopo.

¶ Non separentur ab vxoribus, qui filiastros suos coram episcopo tenent. C. VI.

6 DE his, qui filiastros suos ad confirmationem coram episcopis tenent, id est, qui filios vxoris suæ de viro priori, dum christmantur ab episcopis, super se sub stinent, si inscientia†, sicut asseris, fiat, licet sit peccatum, non tamen vsque ad separationem coniugij puniendum est: lugeant tamen, & digna pœnitentia hoc diluentes Domino dicant, Delicta ignorantiæ nostræ ne memineris.

Item Ioannes Papa VIII. Anselmo Lemouicinæ ecclesiæ episcopo.

¶ Non separetur ab vxore, qui necessitatis causa filium suum baptizauit. C. VII.

7 AD limina beatorum Petri & Pauli apostolorũ princi

g ¶ *Sine spe.*]27. q. 1. hi qui.

De his qui.] Casvs. Dicitur in hoc c. q si aliquis ignoranter filiastram suam ad christma tenuerit, propter hoc non debet ab vxore separari: sed debet lugere dicendo: Delicta ignorantiæ meæ ne memineris.

Ad limina.] Casvs. Quidam nomine Stephanus proprium filium in mortis articulo constitutũ in absentia presbyteri baptiza

petitio, ibi nulla est mora, vt ff. de verb. ob. si pupillus. Sed nonne videtur contrarium 32. q. 1. dixit. vbi dicitur, q Dominus solam causam fornicationis excepit, quare vxor possit negare debitum viro, vel econuerso? Sed illud sane intelligas, q ob solã fornicationis causam pôt eam expellere de domo sua, & ab omni cura dimittere: dũ tamen illud intelligas prout no. 24. q. 1. idolatria. sed plures sunt causæ propter quas non cogitur reddere debitum viro: sed in illis casibus non potest eã à se abiicere, licet possit ei debitũ denegare. Ité si vterque le uauit filiũ suum de sacro fonte, neuter hẽt ius petendi: & licet neutri subueniatur iure petitionis iure: vtrique tamẽ subueniturr iure replicationis. sic extr. de diuort. significasti. & bonũ simile est. ext. de exce. cũ ecclesiastica. "Sed qd si promiserũt perpetuam continẽtiam, & alter post modũ fornicatur: nũquid potest tunc reliquus petere debitũ? Videtur q possit etiã si ambo fornicati essent, & si iurauit non repetere eam, vt ext. de iurei. tua. ar. cõtra 33. q. 5. quod Deo. Respon. q non potest pe tere: sed ecclesia coget reliquum reddere debitum, vt ext. de diuor. ex litteris.

5 Sent. ibid. Burc. l. 17. c. 24. Iuo p. 9. ca. 82. Pann. l. 7. c. 66.

"Cõtinẽtia p coniuges *p*missa si al ter fornice- tur, an pos- sit reliquus ab eo debitum petere. †*al. cuius vxor* †*al. discidium*

DIctum est.]Casvs. Dicitur hic q si qua vxor vel ex desidia vel ex fraude vt à viro separetur, cõmunem filium ad confirmationẽ tenuerit, quandiu viuit, pœnitentiã agat, & pp hoc non separetur à viro.

c ¶ *Fallaciam.*] arg. q dol[o] nemini debet patrocinari, vt 15. q. 6. c. 1. & 20. q. 3. constituit. ff. de dolo. nec ex dolo.

f ¶ *Pœnitentiam.*] scinteriorem, i. semper debeat le feciſſe hoc. sic 6 Iuo p. 1. c. 50. dist. clerico. 304. Pann. l.

De eo.]Casvs. 6. c. 126. Aliqui ducebãt filias suas spirituales vel commatres in vxores: alij suscipiebãt proprios filios de fa- †*al. si inscien* cro fonte causa diuor *tia vt asseriti*- tij. & ideo statutũ fuit *tur, fit.* in cõcilio Mogunt. vt qui contrahunt cum filia spirituali, vel cõmatre, separentur, & graui pœnitẽtiæ subdãtur. Si autem vnus aut ambo filiũ suum ex industria de sacro fonte susceperint: si voluerint continere, bonum est, alioquin simul permaneant: & grauis pœnitentia in 7 Sent. ibid. fidiatori imponatur: Pol. l. 6. ti. 4. & si superuixerit, de Anſ. l. 10. c. cetero nõ contrahat. 30. Iuo p. 1. c. 306.

Pſal. 24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptizauit:propter quod episcopus loci eum à sua vxore separandum iudicauit. & cum hoc per dictum Stephanum Papæ significaretur, Papa scribit illi episcopo commendando eundem Stephanum de hoc quod fecit:& dicit q propter hoc separari ab vxore nō debet: quia aīsi causa fornicationis separari non debet, dicente scriptura: quod Deus coniunxit, homo non separet. Sequens §. patet, in quo ostēditur quot modis filia spiritualis dicatur, & ad hoc inducit sequens cap.

a ¶*Innotuit.* Jid est, notificauit.

b ¶*Cogente.* Jidem esset absque necessitate: sed tunc ei pœnitentia imponenda esset, & vrgentissima necessitas excusat. de cō sec. dist. 1. sicut. non tamen pater filium in necessitate confirmabit: quia illud episcopale est. de conf. dist. 5. manus.

c ¶*Dicente.* Ꝫ. dist. 26. Prouerb. 19. deinde.

d ¶*Necessitas.* Jsic J. de iuxta 70. Matth. 19. consecr. dist. 1. sicut. J. 34. q. 1. c. 1.

e ¶*Vixerit.*] non ergo quod prius legitime factum est, propter superueniētem causam infringi debet, etiam quamuis res deueniret ad eum statum, à quo incipere non potuit, vt Ꝫ. 55. dist. præcepta[a].

a Et Ꝫ. 29. q. 2 perlatum. f ¶*Auctoritates.* Jscilicet, quod Deus coniunxit homo non separet. & ibi dicitur vbi de hoc. xorem non esse dimittendam nisi causa fornicationis. 33. q. 2. cap. quos Deus.

FILIA. Hæc est tertia pars q. in qua dicitur quod in sequentibus capitulis continetur. Jo. de Fant.

† *al. sanctionem* OMnes.] Casvs. Docet Symmachus in hoc c. ꝙ qui recipit pœnitentiam à sacerdote: ita est filius eius spiritualis, sicut ille quem immergit, vel sicut ille qui suscipit de sacro fonte. vnde sicut Siluester docet nullus fornicationis causa accedat ad suam filiā pœnitētialem: quod qui fecerit deponetur, & perpetuæ pœnitentiæ subiacebit.

† *al. regeneraturum* g ¶ *Omnes.*] hæc tria cap. non inducit Gra. nisi vt ostendat quot modis dicatur filia spiritualis.

† *al. debuisse* h ¶*Vt & ipsi.*]nec notat omnimodam similitudinem, nisi quo ad ipsum sacerdotē, qui suscipit in pœnitentiam. filius enim eius bene pōt ducere quā pater receperit ad pœnitentiam. non tamen quam immersit in baptismo. multa enim attenduntur in cōpaternitas an cōtra baptismo, quæ non attenduntur in pœnitētia. "Si enim te suscipio ad pœnitentiā, pum hic præsens homo, nomine Stephanus orationis causa veniens, nostro præsulatui suggereno do innotuit[a], quòd filium suum in extremo vitæ positū, nec dum baptismatis vnda lotum, absentia scilicet sacerdotum, necessitate cogente[b] baptizasset, eumque ip se propriis manibus retinendo susc episset, atque pro huius rei negotio notitiæ tuæ patefacto, reueren tia tua, quasi rectitudinis zelo fla grans, præfatum hominem à sua coniuge iudicauerit separandum. Quod fieri nullatenus debet, dicente[c] scriptura à Domino iunctam esse viro vxorem, &[Quod Deus coniunxit, homo non separet.] Vnde & Dominus in Euangelio non dimittere posse vxorem suam, nisi causa fornicationis, apertissime iubet. Quapropter & nos tantæ auctoritatis iussione præcipue freti, dicimus omittendum[A] esse, & inculpabile iudicandum, quod necessitas[d] intulit. Nam hoc baptizandi opus laicis fidelibus iuxta canonicam auctoritatem†, si necesse fuerit facere, libere conceditur. Vnde si supradictus genitor filium suum corpore morientem aspiciens, ne animam perpetua morte pereuntem dimitteret, sacri vnda baptismatis lauit, vt cum de potestate auctoris mortis, & tenebrarū eriperet, & in regnum Christi iam regnaturū† sine dubitatione transmitteret, bene feciſſe laudatur: & idcirco suæ vxori sibi iam legitime sociatę impune, quādiu vixerit[e], iudicamus manere coniunctum: nec ob hoc contra præfatas auctoritates[f] diuinas aliquatenus separari debere†.

¶*Epistola Ioannis octaui, ex qua sumptum est hoc caput, extat in bibliotheca Vaticana, scripta Anselmo Lemouicine ecclesiæ episcopo, & in concilio Ticinensi tempore eiusdem Ioannis cum legatis ipsius, & magna parte episcoporum Italiæ, & Galliæ habito in subscriptionibus est,* Anselmus Lemouicensis ecclesiæ episcopus. *Itaque emendatum est* Lemouicinæ: *cum antea legeretur,* Lemosinæ.

A ¶Omittendum.]*Sic emendatum est ex ali quot vetustis, epistola ipsa, & Iuone. Infra etiam 34. q. 1. & 2. c. 1. Leo eisdem verbis vtitur,* omittendum est, & inculpabile iudicandū, *quem imitati videntur Ioannes voluisse. In vulgatis erat,* dimittendam non esse.

1 Sent. ibid. "cōpaterni

3 [a] *Filia dicitur spiritualis non solum eius, qui accipit, sed etiam eius, qui trinæ mersionis vocabulo eam sacro baptismate tingit. Dicitur etiam spiritualis filia sacerdotis, quæ ei peccata sua confitetur. Harum omnium non ideo parentes tui mihi compatres sunt:& per baptismum plena fit remissio peccatorum, non autem per pœnitentiam. "Si ergo laicus audiat in necessitate peccata alicuius mulieris, nō potest postea cū ea contrahere. arg. hic. si tamen contrahit, forte tenet matrimonium. videtur enim tantum hoc sacerdoti prohiberi[b]: cum eius tantū sit officium audire peccata confitentium. Sed nunquid sacerdos orientalis audiet peccata vxoris suæ? Non: quia nec ip sa ei libere confiteretur. mētio epo si commisit adulte- & sacerdotrium. Sed obiicio: tu dicis hic ꝙ in baptizando contrahitur cō paternitas, sed monachi ex officio quando que debent baptizare: & tamen non possunt fieri cōpatres, vt 18. q. 2. peruenit? Resp. nō leuando. 16. q. 1. placuit. i ¶*Iugi pœnitētia.*]Scilicet iugi continua memoria multum operatur. de pœ. dist. 3. Iudas.

Item Cælestinus.

¶De eodem. C. IX.

[j] SI quis sacerdos cum filia spirituali fornicat[c] fuerit, sciat se graue adulterium commisisse. Idcirco femina, si laica est, omnia derelinquat[k], & res suas pauperibus tradat, & conuersa[l] in monasterio Deo vsque ad mortem seruiat. Sacerdos autem, qui malum exemplum dedit hominibus, ab omni officio deponatur, & peregrinando[m] duodecim† annis pœniteat: postea vero ad monasteriū vadat, ibique cunctis diebus vitæ suæ Deo seruiat.

Item†.

¶De eodem. C. X.

[4] NOn debet episcopus, aut presbyter cōmisceri cum mulieribus, quæ ei sua fuerint confessæ peccata. Si forte (quod absit) hoc contigerit, sic pœniteat, quomodo de filia spirituali, episcopus quindecim annos, presbyter duodecim[n], & deponatur: si tamen in conscientiam[o] populi deuenerit.

His itaque auctoritatibus apparet, quòd siue proprium, siue tantummodo viri filium mulier de sacro fonte susceperit, non ideo à viro suo est separanda. Quod & de viro similiter oportet intelligi.

Sponsa

Sponsalia.]Casvs. Hic intitulatur 2. q. qua quæritur, vtrum sponsalia contrahantur inter infantes, i. ante septēnium. & certum est ꝙ non: quia consensus inter eos intervenire non potest, vt J. e. c. vno. & quia consensus inter infantes interuenire non potest, patet quòd inter eos non contrahantur sponsalia.

1 Sponsalia inter infantes contrahi possit a ¶*Sponsalia.*] "hæc est 2. q. vtrum, i. inter infantes contrahi possint sponsalia. Et quidam dicunt ꝙ non. J. e. c. 1. cum enim infantia duret vsque ad septennium. C. de iure deli. l. si infanti. & ætas illa nesciat quid vi deat, vt C. de fal. mo. l. 1. & cum infantes ad huc consentire non possint, sponsalia non contrahunt: quæ sine consensu contrahi nō possunt. ext. de desp. impp. accessit. ff. de spōsa. in sponsalibus. nisi proximi sint septennio: ita ꝙ sint capaces intelligētiæ. "Ad matrimonium autē contrahendum tria exiguntur, consensus, & ꝙ sit pubes, & ad coeundum potens. arg. 33. q. 1. c. 1. nā non potest videri nupta quæ virum pati nō potest. ff. quan. di. le. ced. l. vl. si tamen & ante ætatem illam coire possunt, teneret matrimonium. arg. prædictæ l. & extr. de desp. impp. puberes. & c. de illis.

1 Ad desp. impp. c. 1. Fl. l. 6. c. 122. matrimonio tria sūt necessaria.

Vbi non est.]Casvs. Dicitur hic, ꝙ vbi consensus non est, nec matrimonium potest esse, nec spōsalia. vnde qui puer is dant puellas in cunabulis, nihil agunt, etiam si parentes hoc velint: nisi ratihabitio ne puerorū hoc confirmetur cum ad annos discretionis perueuerint.

b ¶*Vbi non est.*]hoc c. de matrimonio, & de sponsalibus intelligi potest. secundum quod de sponsalibus, dic coniugium, id est, promissiones futuri coniugij, J. ea. q. 5. nostrates.

c ¶*Nihil.*] sed pone quòd parentes iurauerunt quòd filios & filias dent nuptui ad inuicem: numquid potuerunt se obligare ad alienū factum[a]? cum alienum factum possit nemo promittere? Item numquid sunt periurij si filij non contrahunt? Resp. in matrimonio speciale est ꝙ alienum factum potest promitti: nec sunt rei periurij, licet filij non contrahant, dummodo parentes dent operam quā possunt. vt J. 31. q. 3. si qui parentes. Vel potest dici, quòd intelliguntur promisisse quòd darent operam vt fieret, vt ff. de verb. ob. quoties. & in l. illa inter stipulantem[b]. Item hic est speciale quòd alteri possumus pacisci, vt ext. qui cle. vel vo. veniens. Item si parentes apponunt pœnam contractui sponsalium, peti non potest pœna: quia in matrimonia non possunt adstringi vinculo pœnæ, vt ff. de ver. ob. l. Titia. Dubitari consueuit. Ecce aliqui contraxerunt sponsalia de futuro, volunt se mutuo consensu absoluere, queritur an possint? Hic dicit quòd non. & est arg. 31. q. vlt. c. vnico. Alij dicunt ꝙ etiam si iurauerunt, possunt se absoluere, vt ext. de spon. præterea. sed Hug. dicit Alexādrum ibi magistraliter potius quàm Papaliter rel. sō. disse.

a Adde ad id quod c. Cy-prian. Lanfrā. C. quis. alter. ibi.

b Adde ad hoc no. & spon. & ff. de reg. iur. & ff. de pac. in fi. Arc.

d ¶*Consentiat.*]argu. quòd sequens ratihabitio confirmat prius factum inualidum. ext. de iur. pa. cura pastoralis. 16. q. 1. quoniam quidā quid[c]. Sed esto ꝙ aliqui ante vij. annum contrahant sponsalia: post septennium non contradicunt, nec etiam expresse consentiunt: nū quid sunt sponsalia confirmata? Vel pone quòd aliqui ante pubertatem annos contraxerunt sponsalia: post pubertatem non contradicunt, nec etiam expresse consentiunt, nec etiam tacite: videtur quòd adhuc inquirendū sit ab eis an perdurent in priori consensu. 20. q. 1. illud. & 28. dist. de his. Econtra videtur sufficere, quòd non contradicant, vt extra de despon. impu. de illis, & c. litteras. & c. accessit. Dico ꝙ si simul habitant, & nō contradicunt post ætatem legitimam, matrimonium est confirmatum, vt ff. de rit. nupt. minorem. sectus si seorsum habitant. ext. de desp. impub. attestationes.

QVÆSTIO II.

Sponsalia[a] ante septennium contrahi non possunt. Solo enim consensu contrahuntur, qui interuenire non potest, nisi ab vtraque[A] parte id intelligatur, quod inter eos agitur. Probatur ergo sponsalia nō posse contrahi inter pueros, quorum ætatis infirmitas consensum non admittit. Tēstatur hoc idem Nicolaus Papa dicens.

A ¶Vtraque.]*Sic est emendatum ex plerisque vetustis, cū antea legeretur,* alterutra. *vtriusque enim consensus necessarius est.*

¶ Ante tempus consentiendi, coniugium contrahi non potest. C. I.

1 VBi non est[b] consensus vtriusque, non est coniugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, & econuerso, nihil[c] faciunt nisi vterque puerorum, postquam venerit ad annos discretionis, consentiat[A d], etiam si pater, & mater hoc voluerint, & fecerint.

¶*In Decret. alibus tit. de desponsatione impu. c. habetur initium huius capitis: & adiicitur alia ex eo Nicolai rescripto.*

A ¶Consentiat.]*In vulgatis codicibus sequitur,* nec est coniugium, nisi sit consensus vtriusque: *quæ verba absunt à plerisque manuscriptis.*

QVÆSTIO III.

1 ps *Vòd[a] autem[c] spirituales, vel adoptiui filij naturalibus copulari non possint, Nicolaus Papa respondens ad consulta Bulga-*

rorum, c. 2. testatur ita dicens.

¶Qui de sacro fonte suscipitur, filius est eius, à quo suscipitur. C. I.

3 ITa diligere debet homo eam, qui se suscipit de sacro fonte, sicut patrem. *Item.* ¶Est inter fratres & filios spirituales gratuita, & sancta communio, quæ non est dicenda consanguinitas, sed potius habenda spiritualis proximitas. Vnde inter eos[f] non arbitramur posse fieri quodlibet legale coniugium: quandoquidem[g] nec inter eos, qui natura, & eos, qui adoptione filij sunt, venerandæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt. *Item.* ¶Si ergo inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit, quanto potius à carnali oportet inter se contubernio cessare, quos per cæleste sacramentum regeneratio sancti spiritus vincit? Longe igitur cōgruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quē gratia diuina potius, quàm quem humana voluntas, vt filius patris mei, vel frater meus esset, elegit: prudentiusque ab alterna corporis commistione secernimur.

Item Zacharias episcopus seruus seruorum Dei reuerendissimo Theodoro episcopo ecclesiæ Ticinensis.

¶Filia spiritualis carnali filio nullo modo nubere potest. C. II.

Adoptio gratio &

[V]Ta diligere.]Casvs. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur quòd ita debemus diligere patrem spiritualem sicut carnalem. In 2. parte dicitur, quòd filij carnales nō possunt contrahere cū filij spiritualib. cū sint fratres adinuicem. Nā cum filius adoptiuus non possit cōtrahere cum filia naturali, quos adoptio fecit fratres: multo minus cōtrahere poterunt quos diuina gratia fratres cōiunxit. In 3. parte dicitur, ꝙ magis teneor diligere fratrē vel sororē spiritualē, quàm carnalē: & potius debet spūalis frater appellari frater ꝙ carnalis. Secūda pars incipit ibi, *Item est.* Tertia ibi, *Longe inquit.* verbū est Gra. *Inter fratres,* i. filios naturales, q̄ sunt fratres spūales.

f ¶*Vnde inter eos.*] hoc vltra filium non protenditur. nepos enim meus & frater eum filia mea spirituali bene contrahunt. arg. Instit. de nup. §. eius vero mulieris. & quia nusquam prohibentur.

g ¶*Quandoquidem.*]hæc non est bona ratio: quia leges permittunt, &c. quandoque enim leges prohibent matrimonium, nec tamen canones, vt inter tutorem & pupillam, & inter senatorem & libertam. ff. de spōsal. tutor. & leges prohibent acolythos vxores ducere: non tamen canones. 15. q. 3. §. cum autem.

Pitacium

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pitacium.] Casvs. Quidam episcopus quæsuit à summo Pontifice, vtrum filius carnalis alicuius possit populari filiæ spirituali eiusdem. Et respondet quòd non. & hoc probat auctoritate Domini præcipientis Moysi, Turpitudinem patris, &c. Et quicumque auctor fuerit tantæ præsumptionis, separetur ab vxore, & pœnitentiæ subiiciatur, vt anima eius acquiratur Christo. *Pitacium*, idest, charta vel scriptura continens petitionem alicuius: à pingendo vel à petendo dictum. & supple ibi, *Accepimus*. Hug. tamen dicit quòd non debet ibi esse *quod*. & secundum hoc sine supplemento plana est littera. *Cauendi*, i. prohibendi.

Pol.l.6.ti.4 Ans.l.10.c. 27. Iuo p.1. c.307. Pann. l.6.c.128.

tal. fonte

«Pitacium quid sit.

a ¶*Pitacium.*] «à petendo. & dicitur charta vel scriptura continens petitionem alicuius.

Leuit.18.

«Papa vtrũ possit in primo vel in secundo gradu dominus Papa cũdo gradu dispensare.

b ¶*Sororis.*] «arg. q. in primo vel in secundo gradu dominus Papa etiam si velit non potest dispensare: quia à naturali iure habuit initium. & in veteri testamento fuit prohibitum, ne quis sororem in vxorem acciperet: quia licet de sola sorore dixit, tamen sub appellatione sororis continetur neptis. arg. 22. q. 2. quæritur cur patriarcha. In tertio gradu non fuit prohibitum: quia in eo dispensauit Greg. vt 33. q. 3. quedam. Alij intelligunt quòd fuerit prohibitio facta tãtum de primo gradu: quia in secundo gradu(vt dicunt) coniunguntur. sed in Leuitico expresse inuenitur prohibitus secundus gradus in consanguinitate & affinitate primi generis, vbi dicitur: Turpitudinem sororis tuæ & filiæ eius non reuelabis. filiam filiæ eius non sumas: quia vna caro sunt. Turpitudinẽ filiæ tuæ vel neptis ex filia nõ reuelabis. Sed obuiat extr. de diuor. gaudemus. vbi dicitur, q̃ fi pagani contraxerunt in secũdo gradu, post conuersionem non sunt separãdi. Sed dic q̃ in Leutico prohibetur secundus gradus in descendentib. nõ in collateralibus. vnde in secundo collaterali bene potest Papa dispensare. videtur tamen q̃ sit ei prohibitum. 22. q. 2. quæritur. sed ibi est ar. contra. quia ipse duxerat eam. sed adhuc obstat ext. de rest. spol. litteras. vbi dicitur, quòd Papa non potest dispensare in secundo gradu. Sed dic q̃ non potest ita de facili.

2 Poly. ibid. Ansel. l. 10. c.28.

«Pater carnalis an pl̃ mentium quàm corporum. arg. 27. q. 2. coniuges. 33. q. 5. q̃ Dco. "Et fit diligendus, quàm spiritualis. remouet quin plus. cui ergo potius teneor subuenire in necessitate a Ar. ad hoc 86. dist. non est dictum, Honora patrem. 86. dist. non satis. in exhibitione[a] autem fatis. in fi. & hic videas, qd not. 30. distin. c. 1. & 62. dist. quie scamus. Ar.

c ¶*Multo magis.*] i. multo sanctius: quia religiosiores sunt copulæ carnalis quàm spirituales. arg. 22. q. 2. quæritur cur patriarcha. In tertio gradu non fuit prohibitum: quia in eo dispensauit Greg. vt 33. q. 3. quedam. Alij intelligunt quòd fuerit prohibitio facta tãtum de primo gradu: quia in secundo gradu(vt dicunt) coniunguntur. sed in Leuitico expresse inuenitur prohibitus secundus gradus in consanguinitate & affinitate primi generis, vbi dicitur: Turpitudinem sororis tuæ & filiæ eius non reuelabis. filiam filiæ eius non sumas: quia vna caro sunt. Turpitudinẽ filiæ tuæ vel neptis ex filia nõ reuelabis. Sed obuiat extr. de diuor. gaudemus. vbi dicitur, q̃ fi pagani contraxerunt in secũdo gradu, post conuersionem non sunt separãdi. Sed dic q̃ in Leutico prohibetur secundus gradus in descendentib. nõ in collateralibus. vnde in secundo collaterali bene potest Papa dispensare. videtur tamen q̃ sit ei prohibitum. 22. q. 2. quæritur. sed ibi est ar. contra. quia ipse duxerat eam. sed adhuc obstat ext. de rest. spol. litteras. vbi dicitur, quòd Papa non potest dispensare in secundo gradu. Sed dic q̃ non potest ita de facili.

† *al. erutas damnatione animas eorum.*

PItacium[a] nobis tua veneranda fraternitas obtulit, per quod sciscitari curasti, si liceat filio, cuius pater alterius filiam ex sacro baptismate† susceperit, susceptam, id est, spiritualem eius patris filiam (quod dici crudele est) in matrimonio accipere: quod apud te enormiter asseruisti contigisse. ¶Sed bene tua sancta fraternitas compertũ habet, quòd Dominus præceperit per Moysem dicens [Turpitudinem[a] patris tui, vel matris, vel sororis[b] non reuelabis: turpitudo enim tua est.] Cum[a] ergo à propria consanguinitate iubemur abstinere, multo magis[c] à spirituali nostri patris filia, omni excusatione, aut argumento sepposito, sub nimia districtione nos cauere conuenit: ne in iram diuini examinis incidãt, si quis tali facinore mistus, minime restrinxerit fræna luxuriæ. Vnde, & omnes[c] omnino cauendi sunt à tali sceleris cõmistione, ne in perpetuum pereant: sed hunc, qui huius pernicioſę temeritatis auctor, animæ suæ salutem despiciens, impiissimo se miscuit matrimonio, per omnia tua fraternitas studeat separare, & pœnitẽtiæ dignæ submittere: quatenus ab æterna erutam† damnatione animam eius lucreris.

a ¶Turpitudiné.] *In decretis Zachariæ (quæ sunt in vetusto codice) & apud Anselmum, & Iuonem habentur omnia vt in capite 18. Leuitici.*

b ¶Cum ergo.] *In eisdem decretis sic legitur,* Turpitudinem enim non reuelare dicitur dum à propria consanguinitate præcipimur abstinere. Multo magis, &c.

c ¶Vnde & omnes.] *Apud Anselmum est.* Vnde & omnes omnino cauendæ sunt talis sceleris commistiones.

Item Zacharias. & Deusdedit.

¶Filio suo filiam, quam de sacro fonte suscepit, nullus tradere audeat. C. III.

2 Non oportet filiam, quam de sacro fonte suscepit, aliquando filio suo in matrimonium tradere: quia in diuina[d] sententia germani esse inueniuntur. Si quis tali facinore commistus minime restrinxerit fræna luxuriæ, ab ecclesia catholica abominabitur. Sed si conuersus fuerit, post separationem septem annis pœnitentiam gerat. Consciis simul cum auctore† sit ista conditio: id est simul cum cooperatoribus, & consentientibus pœniteat.

2 Filij[e] vero, siue ante compaternitatem, siue post nati fuerint, licite coniungi possunt.

Vnde Vrbanus[f] scribit Vitali presbytero Brixiensi dicens.

¶Filij, vel filiæ ante, vel post compaternitatem genitæ legitimæ coniungi possunt. C. IIII.

3 Svper quibus consulit nos tua dilectio, hoc videtur nobis ex sententia respondendum: vt & baptismus sit, si instante necessitate femina[g] puerum in nomine Trinitatis baptizauerit, & quòd spiritualium parentum filij, vel filiæ, ante, vel post compaternitatem geniti possunt legitime coniungi præter illam personam, per quam compatres sunt effecti.

Paschalis vero secundus post compaterni tatẽ genitos copulari prohibens scribit Rhegino episcopo.

¶Qui ex compatre, vel commatre post susceptos filios de fonte nati fuerint, coniungi non possunt. C. V.

4 Post susceptũ[h] vero de fonte filium, vel filiam spiritualem, qui ex compatre, vel commatre nati fuerint, matrimonio coniungi non possunt: quia leges seculi non emancipatos[i] adoptiuis prohibent copulari.

¶Anselmus libro 10. c. 34. refert fere integram hanc epistolam, itemque Polycarpus, cuius initium est in c. post vxoris. infra ea. q. 4. & continenter post illud sequitur hoc caput, & deinceps c. porro duorum. infra 32. q. 2. & 3. Ipsius vero epistolæ auctorem & ipse citant Paschalem secundum.

3 Sent. 4. dist. 42.

† *al. auctore*

d ¶*In diuina.*] id est, ecclesiastica constitutione. arg. 3. q. 5. quia.

FILI. Hæc est 2. pars q. secundum Io. de F.

e ¶*Filij.*] præter istum per quem compaternitas est cõtracta, vel fraternitas spiritualis.

f ¶*Vnde Vrbanus.*] istũ præcessit Paschalis. arg. um. 1. q. 3. saluator. & ext. de sponsa. duorũ. licet præter solitum. quod est versũ de primo: sed sequens c. attribuitur Paschali secundo, qui secundum chronicam successit Vrbano.

Svper quibus.] Casvs. Vitalis presbyter quæsiuit ab Vrbano, vtrum pater vel mater possit dare baptismã in necessitate filio suo: & vtrum filij duorum patrinorum simul valeant copulari. Ad primam quæstionem respondet dicẽs, q̃ baptizatus est quem pater vel mater tempore necessitatis in nomine Trinitatis baptizat. Ad secundam respondet q̃ filij duorum patrinorum possunt copulari, excepta illa persona, qua mediante cõpaternitas est contracta. Sequens §. patet.

g ¶*Femina.*] j. de consec. dist. 4. mulier. contra. sed hoc in necessitate intelligitur.

Post susceptum.] Casvs. Secundum Grat. & Alexandrum casus huius c. sic potest dici. Dicitur in hoc ca. q̃ filij nati ex tit. 6. Ansel. duobus cõpatribus, si mul copulari nõ possunt: quia etiam adoptiuis existentibus in potestate copulari nõ possunt. Vnde dixit Alexander huic c. rogatum. per præcedens c. Vrbani. H. autem intelligit hoc c. secundum præcedẽs, scilicet quòd filij duorum patrum possunt copulari adinuicem, præterquam illæ personæ per quas compaternitas est contracta: & sic secundum Hug. hoc c. non est abrogatum. Idem intelligit de tenente & mergente: tamen bene possunt contrahere cum fororibus vel fratribus susceptis vel susceptæ. Sequens §. patet.

4 Sent. 4. dist. 42.

h ¶*Post susceptum.*] si intelligimus c. hoc prout Alexander innuit extra de cog. spi. c. 1. vt s. derogetur ei per præcedens c. legas litteram prout iacet. vel si vis potes addere in littera, non possunt coniungi: supple filijs spiritualibus. & sic non est correctum. Et male intelexit Alex. hoc c. nam dicit c. Vrbani esse posterius: & ita derogaret alij c. Paschalis: cum tamen Vrbanus Paschalem præcesserit. Sed dici potest q̃ hæc littera est mendosa vbi dicit, Paschalis secundus. nã debet dici ibi, Paschalis primus. nam primus Paschalis præcessit Vrbanum secundum. vnde nihil est in littera supplendum: & est hoc abrogatum, & intelligitur prout sonat: & huic iuri antiquo innituntur illa consuetudo, ext. de cog. spir. super eo.

i ¶*Non emancipatos.*] nam filius emancipatus bene potest copulari filiæ adoptiuæ. ff. de rit. nup. per adoptionem. vel emancipatæ, scilicet adoptiuus copulari potest.

Per

PEr adoptionem.] Casvs. Dicitur in hac lege quòd durante adoptione, adoptiuus filius & naturalis in eiusdem potestate existentes contrahere non possunt. sed si alteruter emancipetur, contrahere possunt.

SI QVIS VERO. Hæc est 3. pars q. secundum Io. de Fan.

Casvs. Dicitur hic, q̃ nõ solum filius potest ducere in vxorem sororẽ susceptæ à patre: sed etiam ipse pater. & si acceperit, separari nõ debet. & ad hoc inducit sequẽs c.

Tit. 2. l. 17.

Illud etiam.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ si aliquis fortuito casu duxerit in vxorem filiam commatris suæ, quæ non est sua filia spiritualis, non debet ab ea separari: sed sub honesto coniugio eam retinebit.

a ¶*Definimus.*] immo postea definit. & ita in re dubia certa fertur sententia, vbi de iure dubitatur[a].

a hoc no. 30. dist. habetur in fi.

b ¶*Filiam.*] scilicet cõ matris posse ducere in vxorem.

gi spũalis ne copulẽtur sorori suæ spũalis

b ¶*Filiam.*] hic vides quòd pater spiritualis potest copulari sororis filiæ spiritualis. si militer & filię potest:

Silem. ibid. Bart. l. 17. c. 1. Io p. 9. Cyr.

q̃ talis cognatio non extenditur[b]. similiter dico quòd pater potest sumere filiam spiritualem filij carnalis. licet enim cognatio spiritualis descendat de patre ad filios: non tamen de filio ad patrem.

bled quare non exteẽdi tio spiritualis ultra? die, q̃ dat de patre ad filios: hoc ideo est quia filia spiritualis nec est filia carnalis nec ei similis.

c ¶*Fortuito.*] idem si ex proposito. arg. 5. q. 1. dictum.

Filiam ve ro.] Hæc q. diuiditur i tres partes, in prima quarum dicitur, quòd succesiue potest quis habere duas commatres vxores: in duobus tantum casibus, scilicet si fuerint commatres ante matrimonium: vel si fi lium meæ vxoris accepit ab alio viro, a liàs non. Secunda ibi, *Econtrario*. Tertia ibi, *Notandum*. Io. de Fan.

4 Sent. 4. dist. 42. Poly. l. 6. tit. 34.

Casvs. Hic intitulatur 4. quæstio, qua q̃ri tur an quis possit accipere in vxorem relictã compatris vxoris suæ, i. an aliquis possit habere duas commatres diuersis temporibus in vxores. In tribus primis c. & in vlt. dicitur quòd non: in mediis quòd sic. sed Grat. distinguit j. ea. §. notandum. ita dicens. si vxor mea susceperit filium Bertæ de sacro fonte: si postea meam vxorem cognouero, Berta tunc efficitur commater mea: & tunc cum ea contrahere nõ potero: quod non placet Hu. & ideo sic distinguit, I. an compaternitas vel commaternitas præcedat carnalem copulam, an sequatur. Si præcedit, tunc licite potest quis habere duas commatres. Si autem sequatur aut vterque coniugũ, vel alter suscipit filium alterius: aut filius eorum communis suscipitur ab illo: aut filius alterius eorum tantum suscipitur. in primo & secundo casu non potest quis habere duas commatres: in tertio sic. De hoc plenius dicitur in summa huius q. & in summa H.

Relictam.] Hæc est 4. q. an quis possit accipere in vxorẽ relictam compatris suæ vxoris: & licet sub hac forma verborum hæc quæstio non sit expressa, tamen videtur hic poni quæstio, an possit ducere cum commatribus. In tribus primis capitulis, & in vltimo dicitur quòd sic: scilicet aliquis diuersis temporibus possit contrahere cum duabus cum non: in mediis quod sic. G. hoc modo soluit quæstionem hanc j. ea. §. notandum. q̃ si vxor mea suscipit Bertæ filium de sacro fonte: si post vxorem meam carnaliter cognouerit, tunc Berta efficitur mihi commatres habere valeat vnam post alteram. In quo meminisse debet scriptum esse[runt duo in carne vna.] Itaque cum constet, quia vir & mulier vna caro per connubium[e] efficiuntur, restat ni mirum virum compatrem constitui illi mulieri, cuius matrimonio assumpta vxor commater esse videbatur: & idcirco liquet, virum illi feminæ non posse iungi in copula, quæ cõmater eius erat, cum qua idẽ fuerat vna caro effectus.

Gen. 2.

Item ex concilio Chalcedonensi.

¶Octo annis pœniteat, qui duabus commatribus commiscetur. C. II.

SI pater & filius, aut duo fratres cum vna muliere, aut si cum matre, & filia, aut cum duabus sororibus, aut cum duabus commatribus aliquis concubuerit, secundum antiquam, & humaniorum definitionẽ octo annis[f] pœniteat.

¶In concilio Chalcedonensi huiusmodi extat tractatum, aut definitum. Ex eo tamen refertur etiam in fragmento pœnitentialis incerti auctoris: eodemque modo citatur infra c. post vxoris.

Item Innocentius Exuperio Tolosano epiſcopo.

¶Nullus duabus commatribus commiscetur. C. III.

4 SI quis ex[a] vno coniugio[g] filium, aut filiam alterius de sacro fonte susceperit, aut ad christma tenuerit, vel Christianitatis[h] ministerium† dederit, ambo & vir, & vxor compatres[i] existunt parentibus infantis: quia vir & mulier caro[k] vna effecti sunt.

4 Pol. l. 6. tit. 6.

† *al. mysterium*

a ¶Ex vno.] *In pleriſque vetustis exemplaribus, & eadem collectione decretorum incerti auctoris, legitur*, si quis vnus ex coniugio. *In epistola vero Innocentij Exuperio Tolosano episcopo scripta, hoc non habetur.*

dicit H.

e ¶*Per connubium.*] i. per carnalem copulam, vt 27. q. 2. Agathosa.

f ¶*Octo annis.*] septennis pœnitentia inducitur pro quolibet peccato mortali, vt 33. q. 2. hoc ipsũ. nisi aliud suadeat criminis enormitas, vel dignitas pſonę, vt 33. q. 2. hoc ipsũ. §. hoc autẽ.

g ¶*Qui vno coniugio.*] id est, ex coniugibus.

h ¶*Christianitatis ministerium dederit.*] immergendo. 3. 1. quę. 1. quod quidam. Alij exponunt, dederit christianitatis ministerium, i. tenuerit ad catechismum, vt de conse. dist. 4. in catechismo.

i ¶*Compatres.*] "expresse hic colligitur, cum alter coniugum suscipit filium alicuius: statim ambo coniuges efficiuntur compatres illius. ergo mihi refert an post carnaliter commiscerentur, vel non, prout voluit dicere G. & Ioan. j. ea. §. notandum.

"cõpaterni tas viri por tigitur ad vxorem.

k ¶*Caro.*] ergo per spõsam de præsenti nõ acquiritur compaternitas, cũ canõ hoc ponat pro ratione, quia sunt vna caro effecti. "Ité si hæc est causa quare cõtrahatur compaternitas, quia vna caro est effectus cũ ead. ergo per coitũ fornicarium contrahitur cõpaternitas: quia qui adhęret meretrici, vnũ corpus efficitur cum ea, vt 32. q. 4. in eo. nã & affinitas acquiritur per coitum fornicarium, vt 35. q. 3. de incestis. & c. nec eam. ext. de eo qui co. consan. discretionẽ. Quidam tamen refugiunt dicere, q̃ per fornicarium coitum contrahatur compaternitas: cum compaternitas sit vinculum spirituale.

"cõpaterni tas an p for nicatũ coitũ cõtrahatur.

ECON

Universidad de Deusto
Biblioteca

ECONTRARIO. Hæc est secunda pars quæst. in qua ponuntur duo casus, in quibus quis potest habere duas commatres. Ioannes de F ant.

a ¶*E contrario.*]sed non sunt contraria, quia in alio casu intelliguntur, vt dicit H.

Qui spiritualem habet.] Casvs. Hæc duo c. vt dicit H. in eodem casu loquuntur. Sed in primo casu dicitur, q aliqua potest habere duos compatres: quorum secundus sus-
1 Sent. ibid. Pol. l. 6. tit. 6 Burc. l. 17. c. 45. Iuo p. 9. c. 96. Pann. l. 7. c. 67. † *al. suscepit* cepit filium primi de alia vxore. In secundo dicitur, q quis potest habere duas commatres: quarum secunda suscepit filium primæ ex alio viro. Et dicit Hu. q possunt intelligi tam de paternitate, quæ præcessit matrimoniū siue carnalem copulā, quàm de illa quæ sequitur: & filius tantum vnius coniugum suscipitur. Est ergo casus primi c. talis. Martin[a] & Berta sunt coniuges: & Martinus ex alia vxore vel concubina habet filium, quem Ioānes de sacro fonte suscepit. & sic efficitur compater Martini. dicitur hic q mortuo Martino Ioannes licite ducit Bertam in vxorem: nisi aliud impediat: & sic illa habebit duos compatres.
2 Sent. ibid. Polyc. ibid. Ansel. l. 10. c. 34.

b ¶ *Qui spiritualem.*] sic incipe constructionem. liceat ei qui spiritualem habet, &c. Sed obiicitur: si vxor mea leuauit filium alicuius de sacro fonte: mihi acquiritur compaternitas per eam, vt 3. prox. c. quæritur. si aliquis leuat filium eiusdem de sacro fonte, quem habet ex alio viro: an mihi per eam acquiratur compaternitas. Ad hoc respondet Cardinalis, "q coniuges sibi communicant actions, sed non passiones: quæ enim vnus coniugum agit, reliquus intelligitur agere, cum sint vna caro. Sed per hoc nō assignatur ratio diuersitatis, qua quæritur quare actiones communicant, & non passiones. dicas ergo q cum ego nullo modo sim pater huius pueri, nec carnalis, nec adoptiuus, nec spiritualis, non possum dici compater suus. q non sim pater spiritualis, patet: quia filia mea licite copulatur ei. Item filius meus & ille puer non sunt fratres spirituales: ergo ego non sum pater spiritualis ipsius. Io. de Fant.
"Actiones, sed ñ passiones cōiacentur inter cō iuges.

b ¶ *Qui spiritualem.*] duo hæc c. in eodem casu loquuntur: sed in primo casu dicitur q aliqua potest habere duos compatres, quorum secundus suscipit filium primi de alia vxore. in secundo dicitur, quòd quis potest habere duas commatres quando secunda suscipit primæ filium de alio viro.

Post vxoris obitum.] Casvs. Sicut in præcedēti c. dicitur, quòd aliqua potest habere duos compatres: sic & in hoc c. dicitur q aliquis potest habere duas commatres. Et est casus talis. Martinus habet Bertam in vxorem. Illa habet ex alio filium quem Maria suscepit de sacro fonte: & sic efficitur commater Bertæ, & non Martini: quam Mariam Martinus licite potest ducere in vxorem mortua Berta: & sic habebit duas commatres. Sic enim intellexit Hugo, & posuit hos duos casus apertius quàm Besi.

c ¶ *Neque.*]crederet aliquis q cognatio spiritualis acquireretur matrito per vxorem suam, sicut & cognatio carnalis: quòd sicut omnes consanguinei vxoris ea mediante efficiuntur viro affines, ita compatres & commatres vxoris efficerentur marito per eam compatres & commatres hoc negat hic.

d ¶ *Cognatio.*]scilicet spiritualis.

e ¶ *Comparatur.*] i. assimilatur in hoc quòd per vxorem acquiritur. & hoc melius exprimit statim, neque enim, &c.

f ¶ *Per vnionem.*]secūdum hoc reprobatur intellectus G. vtrum quis

2. *E contrario*[a] *inuenitur in concilio Triburiensi, c. 47.*

¶Vxorem compatris ducere potest, cuius ipsa commater non fuerat.
C. IIII.

1 QVi spiritualem[b] habet cōpatrem, cuius filium de lauacro sacri fontis accepit†, & eius vxor commater non est, liceat ei defuncto compatre suo, eius viduam ducere in vxorē: si nullam habet cōsanguinitatis propinquitatem. Quid enim? Numquid non possunt coniungi, quos nulla proximitas carnalis, vel nulla generatio secernit spiritualis?

Item in epistola Paschalis Papæ secundi ad Rheginum episcopum.

¶De eodem. C. V.

2 POst vxoris obitum cum cōmatre vxoris viri superstitis coniugio copulari, nulla videtur auctoritas vel ratio prohibere. Neque[c], enim cognationi carnis cognatio[d] spiritus comparatur[e]: neque per vnionē† [f] carnis ad vnionem [g] spiritus petranſitur.

3 *Notandum vero est, quòd aliud est, commatrem*[h] *alicuius cognoscere, atque aliud, de relictam ab aliquo commatrem alicuius fieri. Auctoritas illa Nicolai Papæ, & Chalcedonēsis synodi illum prohibet commatris suæ vxoris matrimonio copulari, qui vxori suæ debitum reddidit, postquam illius commater extitit. Illa vero auctoritas Triburiensis concilij illos permittit matrimonio copulari, cuius vxor, postquàm à viro suo derelinquitur, illius commater efficitur: nec post compater-*

post cognoscat, vel non, vt j. 5. seq.

g ¶ *Ad vnionem.*]præcedentem matrimonium siue carnalem copulā. aliter bene pertranſiretur: nisi cū filius alterius tātum suscipitur.

NOTANDVM VERO. Hæc est 3. pars q. secundum Io. de Fant.

Casvs. Nunc Grat. soluit prędictā contrarietatem, & male secundum Hu. dicit enim q si vxor mea efficitur commater alterius: si vxorem meam postea cognouero, ea mortua non potero contrahere cum commatre ipsius: secus autē si eam non cognouero. Sequens §. pater, in quo facit quādam incidentem quæstionem, quam determinat per c. sequens.

h ¶ *Commatrem.*]vxorem suam iam factam commatrem alicuius, i. postquàm est effecta commater alicuius fe[3] Sent. ibid. minæ, quo casu nō potest ducere aliam feminā vxore mortua, secundum Grat.

i ¶ *Triburiensis concilij.*]melius diceret Paschalis, tamen idem est casus.

Vòd autem.] Hoc c. diuidi tur i duas partes. In 1. quæritur an vxor simul cū matrito debeat suscipere puerum de sacro fonte, & resp. q non. In 2. parte prohibetur ne quis contrahat cum duabus commatribus vel sororibus: qa piaculare flagitium est, & damnosum.

k ¶ *Reperitur.*]Jj. de cōsec. dist. 4. non plures. Cōtra tamen Leo Papā quē constat ipsius Vrbani prædecessore fuisse, statuit non debere ad suscipiēdum puerum de baptismo plures accedere, quo dicit hic, nulla auctoritate inuenitur prohibitū? Sed licet hoc sancitum fuerat, non dum tamen in manus 4 in cap. Ca
dum Grat. venerat. Vel rolī lib. 7. c. legētium venerat. Vel roli lib. 7. c. a Vel dic vt

Vòd autem[o] *clandestina coniugia fieri non debeant, Euaristus Papa testatur, scribens episcopis Africę epistola* 1.[4]

forte vir & vxor non reputantur plures, cum vna caro esse proban 463.
tur. 5. ea. c. si quis[a].

l ¶ *Et infamia.*]de facto. Crederent enim stulti aliquā proximitatem nor. extr. de inter eos contrahi, si simul susciperent. Sed etiam superfluum esset co. spi. c. vlt. vt vterque susciperet, cum ex susceptione alterius vterque compater efficiatur. de consuetudine est tamen in quibusdam locis, quòd vterque simul suscipit.

ILLVD VERO. Casvs. Finis præmissi c. videtur contradicere illi c. qui spiritualem. sicut & duo prima c. & ideo G. alio modo vult soluere prædictam contrarietatem, dicēs q illud quod dictum fuit in illo c. qui spiritualem. dictum fuit ante prohibitionem in præmisso c. factam: vel ibi vxor accipitur pro cōmatre: nec ex eodem filio cum viro, sed ex alio. Et hoc vltimum tenet Hug. & alij doctores.

m ¶ *Ante hanc.*] præcedentem Vrbanum: quæ contraria est ei quo ad finem. 5. ea. prox.

n ¶ *Vel vxor.*]melius dixisset, vel vir compater efficiatur non ex eodem filio cum vxore, sed ex alio: sed variat sexum, quia ponit in feminino genere eumdem casum, quem posuit in masculino in c. qui spiritualem. vbi eadem permittitur habere duos compatres.

Vòd autem.] Hæc q. diuiditur in 4. partes: in prima quarum probatur, quòd matrimonia clandestina non debēt fieri: sed legitima, & per sacerdotem: aliàs nisi consensus concurrat legitimus, non valet quod actum est. Secunda ibi, *Sed quæritur.* Tertia ibi, *Nec illud.* Quarta ibi, *Sed obiicitur.* Ioan. de Fant.

Casvs. In themate fuit proposita quæstio an clandestina desponsatio præiudicet manifestæ. Et est dicendum quòd præiudicat si de ea constet. non enim deficit ius, sed probatio. Clādestina tamen matrimonia fieri non debent: quia probari non possunt. vnde quo ad ecclesiam manifesta præiudicant clandestinis.

o ¶ *Quod autem.*]Hic depingitur quinta quæstio. & erat in themate in quinto

in quinto loco quæsitū, an clandestina desponsatio manifestæ præiudicet. Et quidem præiudicaret, si constaret de ea. ext. de clandest. desp. quod nobis. sed quia ecclesiæ non constat de ea, ei præiudicat manifesta probatio. ergo deficit hoc casu non ius, sed probatio[a]. fi. de testa. tut. duo sunt Titij. quia ecclesia de occultis non iudicat. 32. distin. erubescant. sed

a Vt 12. q. 5. Christiana. & d testa. tut. duo sunt. 1 sent. 4. dist. 28. Poly. l. 6. tit. 4. Ansl. 10. c. 2. Iuo p. 8. c. 4. Pan. l. 6. c. 31. "Matrimonia clandestina q̄ sint, & vtrum te neant.

hęc quæst. facilis erat: & ideo noluit eā ponere, sed ponit aliam, sc. vtrum clandestina matrimonia debeant fieri: dicunt quidam q̄ non: si tamen fiant, tenent. "Et sunt clandestina quæ sine præsentia testium, & traductione & aliis solēnitatibus contrahuntur: sed cum huiusmodi solennitates non sint de substantia matrimonij, sed sufficiat solus consensus: quare prohibētur hic cōtrahi? Resp. duplici ratione: ne sub specie matrimonij fiat fornicatio: vel ne matrimonialiter coniuncti separentur. Sæpe enim matrimonio occulte contracto, alter mutaret propositum, & dimitteret reliquū probationibus destitutum, vt j. ea. §. his.

¶Clandestina coniugia fieri non debent. C. I.

1 ALiter legitimum[A] non sit coniugium, nisi ab his, qui super ipsam feminam dominationem habere videntur, & à quibus custoditur, vxor petatur[a], & à parētibus, & propinquioribus spondetur, & legibus dotetur, & suo tē pore sacerdotaliter, vt mos est, cum precibus[b], & oblationibus à sacerdote benedicatur, & à paranymphis, vt consuetudo docet, custodita, & sociata, à proximis congruo tempore petita legibus detur[a], ac solenniter accipiatur: & biduo, vel triduo orationibus vacēt, & castitatem custodiant. *Item.*

¶Ita peracta legitima scitote esse connubia: aliter vero præsumpta, non cōiugia sed adulteria, vel contubernia[c] vel stupra, aut fornicationes potius, quā legitima[d] coniugia esse non dubitate, nisi voluntas propria suffragauerit, & vota succurrerint legitima.

Liter legitimum.]Casvs. Dicitur in hoc cap. q̄ tunc est solenne coniugium cum puella à curatore vel à parentibus dispensatur & dotatur: à presbytero benedicitur, & custoditur à paranymphis, & ducta ad domum viri, cum eo biduo vel triduo castitatem seruat. Vbi vero hoc nō fit, sed clam ducitur vxor: potius præsumitur stuprum, vel concubernium, vel adulterium, quàm legitimum coniugium. Sequens c. planum est.

a ¶ *Peratur.*]ne appetentiæ procacioris æstimetur auctor, si ipsa, &c. 32. q. 2. c. honorantur.

b ¶ *Precibus.*]extra de clan. desp. cum inhibitio.

c ¶ *Contubernia.*] hic canō præsumit in deteriorem partem: "nam vbi periculū vertitur, in tutiorem partem interpretandum est: vt extr. de homic. ad audientiam. & 3. dist. 5. ad eius. quandoque tamen præsumit canon pro matrimonio, vt 33. q. 1. si quis accēperit. "Sed nonne in matrimonio sufficit probare quòd aliquis eam receperit eo prætextu, vt eam perpetuo haberet, licet aliud non fit dictum? vt 32. q. 2. solet. & in liberæ mulieris coniunctione potius præsumitur matrimonium quàm concubinatus, vt ff. de rit. nup. in liberæ. nam cum quis non protestatur se velle habere aliquam vt cōcubinam: dummodo honesta sit mulier, habebit eam vt legitimam, vt ff. de concu. in concubinam[b]. Sol. canon considerat periculum animæ, ext. de iureiur. cum contingat. ext. de sponsa. iuuenis. & ideo potius iudicat esse fornicationem quàm matrimonium. lex tamen strictius considerat matrimonium quā canon. nam si aliquis iurauit q̄ vellet aliquam perpetuo retinere secum: nisi dicat quòd velit eam retinere in vxorem legitimam, non erit matrimonium, in auth. qui. mo. na. effi. le. §. pe. coll. 6. j. ea. fi quis diuinis. secus secundum canones, vt 22. q. 2. solet. In hoc autem concordo leges canonibus, q̄ inter imparēs personas non præsumo esse matrimonium nisi dotalia instrumenta interueniant. C. de nup. imperialis. §. ammo. Item illud considero circa pares & impares, an mari talis affectio præcesserit, comparatis personis, & vitæ comunctione considerata, vt ff. de don. dationes. Item & famam loci considero, vt extr. de præsumpt. illud. Item quòd simul receperint sacramenta, vt 28. q. 1. caue. Item q̄ dos requiratur in omni matrimonio, vt hic dicitur, potes intelligere in sublimioribus personis: nam ibi

"tutiorē in
parē inter-
pretādū est,
vbi perícu-
lū vertitur.
matrimo-
nij vtrū in-
ter aliquos
possit
dubitare
vt no.
de præ-
sumpt. illud.

& dos & alię solennitates matrimonij requiruntur: in mediocribus autem personis secundum leges non sufficiunt testes, nisi scriptura adsit, in infimis sufficiunt testes, vt in auth. qui. mod. nat. eff. leg. §. hoc ergo. coll. 6.

d ¶ *Legitima.*] non præiudicaretur alij matrimonio per eorum confessionem. extr. de eo qui cog. consang. super eo.

Auctor huius capitis esse nō potest, quippe qui posterior fuit Gratiano.

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum, cap. 3.

¶Nuptiæ publice celebrari debent. C. III.

3 NOstrates tam mares, quàm feminæ non ligaturam aureum, vel argenteam, aut ex quolibet metallo compositam, quando nuptialia fœdera contrahunt in capitibus deferunt: sed post sponsalia, quæ futurarum sunt nuptiarum promissa, † fœdera quoque† consensu eorum, qui hæc contrahunt, & eorum, in quorum potestate sunt, celebrantur: & postquā arrhis sponsam sibi sponsus per digitum fidei annulo[f] insignitum desponderit, dotemque vtrique placitam sponsus ei cum scripto pactum hoc continente coram in uitatis[g] ab vtraque parte tradiderit (aut mox, aut apto tempore[h], ne videlicet ante tempus lege definitum tale quid fieri præsumatur) ambo ad nuptialia fœdera perducuntur: & primum quidem in ecclesia Domini cum oblationibus, quas offerre[i] debet Deo per sacerdotis manum, statuuntur: sic que demum benedictionem, & velamen cæleste[k] suscipiunt. *Item.*

¶Hæc sunt præter alia quę ad memoriā non occurrunt, pacta coniugiorum solennia. Peccatum autem esse, si hæc cuncta[l] in nuptiali fœdere non interueniant[m], non dicimus, quemadmodum Græcos vos astruere dicitis.

Item Leo Papa.

¶In contrahendo coniugio ista sunt obseruanda. C. IIII.

5 QValis debeat vxor esse, quę habēda est secundū legē[n],

auctor huius capitis esse nō potest, quippe qui posterior fuit Gratiano.

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum, cap. 3.

¶Nuptiæ publice celebrari debent. C. III.

3 NOstrates tam mares, quàm feminæ non ligaturam aureum, vel argenteam, aut ex quolibet metallo compositam, quando nuptialia fœdera contrahunt in capitibus deferunt: sed post sponsalia, quæ futurarum sunt nuptiarum promissa, † fœdera quoque† consensu eorum, qui hæc contrahunt, & eorum, in quorum potestate sunt, celebrantur: & postquā arrhis sponsam sibi sponsus per digitum fidei annulo[f] insignitum desponderit, dotemque vtrique placitam sponsus ei cum scripto pactum hoc continente coram in uitatis[g] ab vtraque parte tradiderit (aut mox, aut apto tempore[h], ne videlicet ante tempus lege definitum tale quid fieri præsumatur) ambo ad nuptialia fœdera perducuntur: & primum quidem in ecclesia Domini cum oblationibus, quas offerre[i] debet Deo per sacerdotis manum, statuuntur: sic que demum benedictionem, & velamen cæleste[k] suscipiunt. *Item.*

¶Hæc sunt præter alia quę ad memoriā non occurrunt, pacta coniugiorum solennia. Peccatum autem esse, si hæc cuncta[l] in nuptialibus fœdere non interueniant[m], non dicimus, quemadmodum Græcos vos astruere dicitis.

Item Leo Papa.

¶In contrahendo coniugio ista sunt obseruanda. C. IIII.

5 QValis debeat vxor esse, quę habēda est secundū legē[n],

2 Polyb. ibid. Burc. l. 9. c. 3. Iuo p. 8. c. 14. Pan. l. 6. c. 5.

3 Iuo p. 8. c. 6 Pan. l. 6. c. 9.

4 Concord. tex. in l. ora tio. & l. oino ff. d spon. & ibi Cy. C. de bo. quæ lib. † *al. quæque*

"Annulus nuptæ quid notat.

5 Pol. l. 6. ti. 4 Ansl. 12. ti. 3 Bur. l. 9. c. 2. Iuo part. 8. c. 140. Pan. l. 6. c. 36. cVide quod not. 27. q. 2. fi quis vxorem. in pr. "cōtrahere licet i Quadragesima.

"Matrimoniū pōt esse fine dote. d Concord. tex. i l. fi. C. de don. int. vir. & vxo. e idem not. ext. q fi. finleg lator. & idem not. hic H.

a ¶ *Desponsa*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Desponsata.*] hoc est contra illos, qui dicunt, q̃ si aliquam fornicariam defloraui, & eam postmodum ducam in vxorem, non repelior à promotione quasi corruptam duxerim: arg. 28. dist. quia sunt. 34. dist. curandum. 77. dist. quicumque. 34. dis. præcipimus. Arg. contra. 34. dist. Valentino. Sed certe & hoc casu in virginitate videtur ista desponsata, omnia enim quæ præcesserunt, legitimātur per sequens matrimoniū:

† *al. tradita sponso*

ext. qui fil. sint le. tāta. b ¶ *Per scripturam.* Jj. de pœ. di. 1. quem pœnitet. cōtra. sed ibi ꝓhibetur absens ꝓ scripturam confiteri: vel q̃ pœnitentiam accipere debeat. hic autē permittitur mulieri simplici, dum tamen præsens sit, in scripto peccata offerre, vt 2. q. 8. §. sed Calixtus.

2. Cor. 6. c ¶ *Ponsus.*] ¶ *Pro reuerentia.*] Ergo non erit peccatum si aliter fiat.

d NVllum.] ¶ *Iuxta possibilitatem.* Jid est, secundum facultatem, & viri nobilitatem, vt ff. de iur. do. quæro. ff. de reli. si quis sepulchrum. §. vltimo.

e ¶ *Dos.* Jex hoc dicūt quidam, quòd semper aliquid dandum est in dotem: & si nimia paupertas cogat, saltem dabis vnum denarium: quod nō concedo. & hoc est consilium.

2 3. dist. 23. c. fi. Pol. ibid. Bur. l. 9. c. 5. Iuo p. 8. ca. 143 Pan. l. 6. c. 20.

SED QVAERITVR. Hæc est 2. pars quæstio. in qua quæritur, vt J. e. sequitur. secundum Io. de Fant.

FEminæ.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in 4. partes. In prima dicitur, quòd feminæ ideo velantur cū maritantur, vt ostendatur quòd semper debent esse subditæ viris suis. In secūda parte dicitur, quòd ideo in vita infimul colligantur, ad ostendendum, quòd fidem conjugalem debent semper adinuicem obseruare. In tertia parte ostenditur quid candor & rubor in vita illa significent. In quarta quid annulus significet: & quare in quarto digito inseratur. Secunda pars ibi, *Item quòd nubentes.* Tertia ibi, *At vero.* Quarta ibi, *Item quòd in primis. Eadem pignore*, id est, signo. Sequens capatet.

f ¶ *Subditæ.*] J. 33. q. 5. cum caput. & c. mulierem.

4 Iuo par. 8. c. 7. & 8. Pan. l. 7. c. 8. † *al. subiectas*

g ¶ *Annulus.*] "dicit H. quòd per traditionem annuli à sponso vel donationem artharum præsumitur pro matrimonio: arg. ext. de præsum. illud. & hoc etiam videtur per orationes Greg. quæ dicuntur in benedictionibus, vbi dicit, Benedic Domine has arrhas. & argu. 27. q. 2. si quis vxorem. Alij[3] dicunt sponsalia tantum præsumi, nisi detur annulus à sacerdote. arg. §. c. nostrates. vel nisi sit de consuetudine loci quòd annulus detur in matrimonio. & est si. quod dicit lex in arrha, quod non facit emptionem, sed est eius signum. insti. de empt. & ven. in prin.

virgo casta, & desponsata[a] in virginitate, & dotata legitime, & à parentibus traditaꝛ, & à sponso, & à paranymphis accipienda: & ita secundum legem, & Euangelium publicis nuptiis in coniugium liquide sumenda, & omnibus diebus vitæ (nisi ex consensu, & causa vacandi Deo) nunquam propter hominem separanda, & si fornicata fuerit[c] dimittenda, sed illa viuente altera non ducenda: quia adulteri regnum Dei non possidebunt, & pœnitentia illius, per scripturam[b] recipienda.

¶ *Burchardus etiam, Anselmus, Iuo, & Pannormia citant ex Leone. Sed fere idem in concilio Rhemensi Trosleano, c. 8. & lib. 7. capitular. c. 279. refertur ex B. Augustino. & J. 36. q. 2. c. tria. (quod citatur ex B. Hieronymo) in illis verbis.* & reliqua, quæ sequuntur in prædictis, *videntur indicari quæ in hoc capite continentur.*

A ¶ Fuerit.] *In concilio Trosleano, & capitularibus sequitur*, & vir eius voluerit.

B ¶ Illius.] *In isdem legitur*, & pœnitentia illi recipienda.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 13.

¶ Quomodo sponsus, & sponsa ad benedictionem accedant. C. V.

SPonsus & sponsa cum benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus suis, vel à paranymphis offerantur[A], qui cum acceperint benedictionem, eadem nocte pro reuerentia[c] ipsius benedictionis in virginitate permaneant.

A ¶ Offerantur.] *Sequebatur*, in ecclesia sacerdoti. *quæ absunt à conciliorum editionibus, & codicibus manuscriptis, Burchardo, & Iuone, nec habentur* 3. *dis.* 23. *c. fi. vbi hoc idem affertur.*

Item ex concilio Arelatensi c. 6.[2]

¶ Sine publicis nuptiis nullus ducat vxorem. C. VI.

3 NVllum sine dote fiat coniugium: iuxta possibilitatē[d] fiat dos[e]: nec sine publicis nuptiis quisquam nubere, vel vxorem ducere præsumat.

His omnibus auctoritatibus occultæ nuptiæ prohibentur. atque ideo cum contra auctoritatem fiunt nuptiæ, pro infectis haberi debent.

Sed quæritur, quid sibi velint illæ solennitates velaminis, & annuli, quæ in coniugiis obseruantur. De his ita scribit Isidorus 2. li. de officiis, c. 19.

¶ Quare feminæ velantur, dum maritantur. C. VII.

4 FEminæ dum maritantur, ideo velantur, vt nouerint se semper maritis suis subditas† esse, & humiles. ¶ Item, quòd nubentes post benedictionem vitaA inuicem, quasi vno vinculo copulantur, videlicet ideo fit, ne cōpagem coniugalis vnitatis dirumpant. ¶ At vero, quòd eadem vitta candido, purpureoque colore permiscetur, candor quippe ad munditiam vitæ, purpura ad sanguinis posteritatē adhibetur: vt hoc signo & continentiæ[B] lex tenenda ab vtrisque ad tempus admoneatur, & post hæc reddendū debitum non negetur. ¶ Item, quòd in primis negotiis annulus[g] à spō so sponsæ datur, fit hoc nimirum vel propter id magis, vt eodem pignore corū corda iungantur. Vnde & quarto digito annulus idem inseritur: quòd in eo vna quædā, vt fertur, sanguinis ad cor vsque perueniat.

A ¶ Vitta.] *In editione Isidori Colonensi legitur*, vitte vno inuicem vinculo copulantur, videlicet, ne compagem, &c. *In Vaticano autem codice*, post benedictionem à Leuita vno inuicem, &c.

B ¶ Continentiæ lex.] *Sic emendatum est ex originali impresso, & manuscripto. Antea enim legebatur*, vt hoc signo & continentia, & lex continendi ab vtrisque ad tempus ad moneantur.

Item Ambrosius in libro de Patriarchis.[5]

¶ Nuptiæ dicūtur ab obnubendo, eo quod caput suum obnubere soleant.

C. VIII.

3 [6] NEc illud otiosum, quòd cum veniret Rebecca, vidit Isaac ambulantem: & cum interrogasset, quis esset, cognito, quòd ipse esset, cui duceretur vxor[h], descendit, & caput suum obnubere cœpit: docens verecundiam nuptiis præire debere. Inde enim & nuptiæ dictæ, quòd pudoris gratia se puellæ obnuberent.

4. *Sed obiicitur præmissis. Multa sunt, quæ prohibentur, quæ si fiant, ex post facto conualescunt. Prohibentur vouentes matrimonia contrahere: quæ tamen si contraxerint, inuiolata permanere oportet. Sic & clandestina cōiugia contra leges quidem fiunt, tamen con tracta dissolui non possunt: quia ex legitimo voto subsequente corroborantur. Vnde Euaristus cum dixisset*[7] *aliter præsumpta non sunt coniugia, sed adulteria] addidit [nisi voluntas propria suffragauerit, & vita succurrerint legitima.]*

Hinc etiam in nouellis[8].

quòd clandestina coniugia pro infectis haberi debent. nunc allegat G. pro contraria parte, dicens quòd multa fieri non debent: facta tamen non rumpuntur, vt matrimonia simpliciter vouentium: sic etiam clandestina coniugia fieri non debent: facta tamen tenent. & ad hoc inducit legem seq.

i ¶ *In nouellis.*] in authent. quib. mod. nat. effic. legiti. §. penultimo. collat. 6.

Si quis

"Matrimonii in contrahi, si dicatur, iuro q̃ habebo te pro vxore habebo. dist. 4. dist. p. 16 c. 44. & p. 16 c. 41. Pann. l. 6. c. 7.

SI *quis diuinis.*] CASVS. Dicitur in hac l. quòd si quis iuramento interposito promisit se habiturum de cetero aliquam in vxorem, matrimonialiter consentiendo in ipsam: legitima erit vxor, etsi nulla dos vel scriptura interueniat.

a ¶ *Habiturum.*] "Sed numquid per hæc verba futuri temporis, iuro q̃ habebo te pro legitima vxore: contrahitur matrimonium? non videtur, cum hæc verba hic posita futuri temporis sint, vt extr. de cō. ap. ca. vlt. & extra de sponsa. de illis. lex tamen ista dicit quòd sic, & est verum: quia hoc verbum habebo, respectum habet ad præsens tempus[b], aliud esset si diceretur, iuro, quòd ducam te in vxorem, &c. & q̃ il la verba ad præsens tempus referantur, q̃ probatur ext. de matrimo. contra. contra interdi. ec. ex litteris. Vel habiturum, id est habitam me retenturum. B.

"Matrimonium inter absentes cō trahi potest

HIS ITA RESPONDETVR.

CASVS. Respondet modo G. dicēs quòd clandestina matrimonia non negantur esse matrimonia, nec iubentur dissolui, si probari possunt. sed ideo fieri prohibentur, quia mutata voluntate vnius eorum matrimonium probare non poterit, cum iudex incertam sententiam ferre non debeat. quod probat ad ẽ oritate Sixti. & ad hoc inducit sequentia cap. quorum proxim. patet. *Quousque*, id est, æternaliter: ga numquam iudicamus: & ponitur improprie.

2 Cor. 4.

b Hoc hꝛ ex tra de consuet. ex parte.

"Testimonium confictum facit confessio aperte dicit G. q̃ ecclesia, cum aliter probari non potest eos contraxisse: quod intelligo cum confitentur pro matrimonio: tunc eorum confessioni standum est, nisi præiudicetur primo vel secundo matrimonio, vt extra de eo qui cog. constang. super eo. tunc enim non separatur secundum matrimonium ob hoc: licet videatur contra, extra de rapt. cum causam. nam ibi dicitur credendum esse confessioni mulieris, quæ erat in monasterio. Sed dicas q̃ illud, vel, ibi ponitur pro ẽ, & secundum hoc idem est in matrimonio carnali & spirituali. arg. contra. extra de reg. & tran. ad relig. vidua. cur enim inferior erit lex diuina, vt 12. q. 2. cum deuotissimam. Vel dic aliud esse in matrimonio spirituali. Cum autem agitur ad matrimonium dissoluendum, non: quia dicunt nullum esse propriet constanguinitatem, vel aliud impedimentum: non creditur eorum confessioni, etiam cum sacramento, nisi aliud adminiculum interuenerit. 35. q. 6. si duo. J. 33. q. 1. requisisti. Si autem agitur ad separationem mutuæ seruitutis, crederetur tunc confessioni alterius. extra de diuor. ex litteris. vnde in matrimonio non semper creditur aliquib. contra se. "Item pone q̃ ex circūstabam cōtra matrimonium & dicebam me habere aliam vxorem, matrimo non probaui me habere: numquid ista defuncta possum ſtatim contrahere? videtur quòd non: quia fui confessus contra me. Vel pone quòd dicebam aliquam esse vxorem meam: non probaui, numquid possum cum alia contrahere? videtur quòd non, eadem ratione: ga cuilibet creditur contra se. 14. q. 2. §. 1. Sed dic quòd possum. arg. ff. de ac. posses. naturaliter. §. vlt. extra de cau. poss. & propp. pastoralis. nam ibi habes quòd si egi rei vẽ. possum agere interdicto vti poss. licet sint contraria. nam per primum contendo non me possidere: per secundum dico me possidere. "bene enim potest quis agendo proponere contraria, vel excipiendo: & talis casus est expressus extra de desp. imp. attestationes. sed non asserendo, vt no. 13. q. 1. in fi. Sed dicendo vel excipiendo, si. talibus tamen qui sic iurant, non debet dari licentia contrahendi. cum per sententiam separentur: sed fuæ sunt conscientiæ relinquendi, vt extra de iureiur. mulieri.

Quæstio ex circūstantiis matrimonii non probari

2 Cor. 4.

c ¶ *Confessione.*] 33. q. 1. si quis. contra, sed ibi de carnali commissione: hic de sponsalibus agitur.

d ¶ *Credenda.*] arg. ex his auctoritatibus & sequentibus cap. "quòd iudex non secundum conscientiam, sed secundum allegata debet iudicare[c]. infra de consecrat. dist. 5. c. vlt. §. 15. q. 5. presbyter. §. 2. q. 5. Deus omnipotens. §. 3. q. 7. iudicet. 11. q. 3. eorum. & c. quamuis. & c. graue. & c. fummopere. arg. 11. q. 3. tunc vera. & c. plerumque. contra. argu. 24. q. 3. Deus quando. contra.

"quòd iudex secūdū allegata iudicet.

Adde adhāc q. not. 1. illicitas. §. veritas. ff. de ſto. Spe. tit. d sen. pl. §. qualiter. ver. ité dēr. 2 §. 2. quæ. 1. Deus omnipotens. pōtens. Ansl. 3. c. 67 Rom. 14.

c ¶ *Quousque.*] id est, æternaliter, quasi dicat, numquam iudicamus. & ponitur improprie, sicut ibi, Do nec ponam inimicos, &c. ibi, Sede à dextris meis donec ponam, id est, sede æternaliter.

NVllum *ante.*] CASVS. Dicitur hic, quod non debemus ferre sententiam ante veram & iustam probationem. quod probatur auctoritate Apostoli dicentis, Tu qui es, &c. Mala enim audita non debēt aliquem mouere vt præcipitet sententiam suam. *Alienum*, id est, ab alio iudicandum. f ¶ *Nullum.*] §. 2. q. 1. Deus omnipotens. §. dist. 86. si quid. §. 11. q. 3. eorum. & c. in cunctis.

3 Et in decr. Iulij c. 31. & in c. Hadria ni, c. 26. & i suam. c. l. 5. c. 246. Pol. l. 5. tit. 1. Iuo p. 6. ca. 316. & 317. Pann. l. 4. c. 119. & 104.

Vdicantem.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd iudex debet omnia diligenter inquirere, & ordinem negotij plena inquisitione ab vtraque parte inquirere. & tunc debet ad sententiam venire, cum nihil fuerit prætermissum: *Actio*, id est, negotium. Sequentem autem §. per te videbis.

d Adde si te stis sit crimi nosus, an te neatur refpōdere interrogatus, gl. 1. l. q. iurat fe. §. fi pr. ff. de iureiur. Bar. l. fi duo pfoni. ff. e. "interrogationes, q̃b pōt fieri. "iudex de quo potest supplere. e p istā dec. ex parte. nō probatur id ad q̃d. p ban dum induci tur p loā. nā ibi q. quoad partes deter minata erat vbi dē care dēt robo re firmitatis, &c. fed ibi Papa vo luit gratiā facere illis fic receptis extra iudiciū ex offō. & ibi inducit rōes q̃ ip sum mouēt. qa talia facta cōcēda si sūt sine cā. arg. ff. d trāſa. cū hi. §. vlt. ext. de cōc. pb. cū noſtris. ext. d ac. cū dilecti. secū dùm Hug. f Ista gl. tēt Bar. l. 1. C. d dil. q̃d seq-

g ¶ *Annulus.*] "dicit H. quòd per traditionem annuli à sponso vel donationem artharum præsumitur pro matrimonio: arg. ext. de præsum. illud. & hoc etiam videtur per orationes Greg. quæ dicuntur in benedictionibus, vbi dicit, Benedic Domine has arrhas. & argu. 27. q. 2. si quis vxorem. Alij[3] dicunt sponsalia tantum præsumi, nisi detur annulus à sacerdote. arg. §. c. nostrates. vel nisi sit de consuetudine loci quòd annulus detur in matrimonio. & est si. quod dicit lex in arrha, quod non facit emptionem, sed est eius signum. insti. de empt. & ven. in prin.

His ita respondetur. Coniugia, quæ clam contrahuntur, non negantur esse coniugia, nec iubentur dissolui, si vtriusque confessione[b] probari poterunt: verumtamen prohibentur, quia mutata voluntate alterius eorum, alterius confessione[c] fides iudici fieri non potest. Vnde publice, cum alterius vota in alteram partem se transtulerint, pro priori coniugio, quod iudici incertum est, sententia ferri non poterit. Incerta enim (vt Sixtus Papa scribit episcopis per Hispaniam constitutis) nemo Pontificum iudicare præsumat: & quamuis vera sint, tamen credēda[d] non sunt, nisi, quæ certis indiciis comprobantur, nisi, quæ manifesto iudicio conuincuntur, nisi quæ iudiciario ordine publicantur. Hinc etiam Victor Papa scribit Theophilo episcopo. [*Incerta charissime, nullatenus iudicemus, quousque*[c] *veniat Dominus, qui latēbras producet in lucem, & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Quamuis enim vera sint, nō tamen credenda sunt, nisi quæ manifestis indiciis comprobantur, nisi quæ manifesto iudicio conuincuntur, nisi quæ iudiciario ordine publicantur.*]

Item Euaristus Papa, epist. 2. omnibus episcopis.

¶ Ante iustam probationem nullus est iudicandus, aut damnandus.

C. X.

2 NVllum[f] ante veram, iustamque probationem iudicare, aut damnare debemus, teste Apostolo, qui ait [Tu qui es, qui iudicas alienum seruum? domino suo stat, aut cadit.] Mala itaque audita nullum moueant, nec passim dicta absque certa probatione quisquam vmquam credat: sed ante audita diligenter inquirat, ne præcipitando quidquam aliquis agat.

Item Eleutherius Papa, epistola ad Galliæ prouincias.[3]

¶ Non sunt aliqua iudicanda priùs, quàm certis demonstrentur indiciis. C. XI.

IVdicantem oportet cuncta g rimari, & ordinem[h] rerum plena[i] inquisitione discutere. interrogandi[k], respondendi, obiiciendique præbita patientia ab eo, vt ibi actio ambarum partium illuminata[A] sit pleniter: nec litigantibus iudex prius velit sua sententia obuiare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus nihil habeant in quæstione, quod proponant: & tamdiu actio ventiletur, quousq; ad rei veritatem perueniatur. Frequenter interrogare oportet, ne aliquid prætermissum forte remaneat[m], quod annecti conueniat.

A ¶ Illuminata.] *In locis indicatis legitur*, limitata. *in plerisque autem vetustis Gratiani exemplaribus*, luminata.

quia quędam licet sciamus, dissimulare debemus, vt ff. de noua. do. §. in fi. & 22. q. 2. c. vtilem.

h ¶ *Et ordinem.*] & circunstantias omnes, extra de testib. cum causam. & est si. C. de iud. iudices. & in auth. iubemus. 2. q. 1. in primis. & 23. q. 8. occidit Phinees.

i ¶ *Plena.*] in petitorio, sed in possessorio sufficit summatim tangere negotium. ff. ad exhib. l. 3. §. sciendum. de re iud. à diuo. & extra

k ¶ *Interrogandi.*] hic vides quòd pars à parte, & iudex à partibus potest facere interrogationes: vt hic, & extra de do. & cont. prout. & ff. de interro. act. §. fine. & extra de concess. præb. & eccl. non vac. post electionem. Similiter aduocati possunt interrogare, vt ff. de adult. §. postulauerit. §. quæstioni. Cauſarum enim merita, partium assertione panduntur, vt extra de in integr. rest. tum ex litteris. C. §. per vim, vel alio mod l. 2. sed in hoc differt interrogatio iudicis ab interrogatione partis: quia si partes adinuicem interrogant, oportet quòd pars interrogans prius ponat aliquid: ne calumnioſe videatur interrogare. sed aliud est cum iudex interrogat.

l ¶ *Illuminata sit plenter.*] nam fructus diuinus est æpius iustitiam recenseri. 35. q. 9. graue.

m ¶ *Remaneat.*] ergo etiam post apertas attestationes potest fieri interrogatio: quia vbicumque æquitas mouet iudicem, potest interrogare, vt ff. de inter. act. vbicumque. Sed an omnia prætermissa possit iudex supplere, dubitari consuenit. "Certum est quòd defectum aduocatorum potest iudex supplere circa ius, vt C. vt quæ desunt aduo. l. vnica. & extra de postul. præl. bonæ memoriæ. vbi dicit, nos pro ipso curauimus allegare. sed videtur quòd etiam de facto possit supplere, vt extra de consue. cum dilectus. & de app. constitutis. in fi. ff. de pet. her. l. vlt. nam si aduersarius non est præsens, potest iudex supplere eius absentiam, vt C. de ap. l. vlt. C. de temp. ap. l. 2. §. vlt. & iudex contra naturam actionis potest ferre sententiam, vt ff. de redhib. act. bouem. §. aliquando. & extra de concess. præb. & eccl. non vac. ex parte[c]. Ad hoc dico[l] quòd iudex non potest supplere de facto, nisi aliquid in præsentia sui actum sit, vt q̃ aliquem citauerit, vel quòd instrumentum quoddam coram ipso

Universidad de Deusto Biblioteca

tur Alex. de Imp ista gl. in l. dubitā. dū. col. 4. C. vt q̄ def. ad. idem tēt In. in c. veniēs. de accus.

1 3. q. 9. testes.

Vxorē cuiusdam.] CASVS. In præcēdēti cau sa tractatū est de quibusdam impedimentis matrimonij. Ideo nunc G. annectit hāc causam 31. in qua tractat de aliis impedimentis matrimonij. scilicet, vtrum aliquis possit ducere in vxorē quam polluit per adulterium. Addit in hac causa alia impedimenta, scilicet violentiam, & enormitatem delicti. adiungit & de fide sponsalium non frangenda. Vt autem hæc & alia faciat, præmittit thema de quo tres elicit quæstiones.

2 Vide cōst. nouā syno. Trident. sess. 24. in decr. de refor. matrim. c. 1.

b ¶ *Vxorem cuiusda.*] in hac causa addit G. duo alia impedimenta matrimonij, scilicet enormitatem cri minis, de qua tractat in 1. q. & coactionem, de qua tractat in secunda. Adiungit etiam in 3. quæstio. de fide sponsalium non frangenda. Vt autem hæc, &c. "not. quòd licet enormitas delicti impediat matrimonium contrahendum, non impedit tamen nisi in his casibus, scilicet, cum quis commisit incestum. 32. q. 7. fi quis viduam. & cum quis interfecit vxorem. 33. q. 2. admonere. & in aliis casibus notatis. 27. q. 1. hi qui. de aliis non reperitur expressum q̄ impediant, nisi quis velit dicere de solenniter pœnitente de quocumque crimine quod impediat, vt 33. q. 2. de his. quod non admitto. illud tamen non est verum, quòd nullum crimen dirimit iam contractum, nisi in duobus casibus sequentibus. vbi non tantum crimen quantum constitutio ecclesiæ dirimit.

"Matrimoniū vtrū impediatur ob delicti enormitatem.

3 Sent. 4. dist. 35.

4 Sent. ibid. Ino p. 8. c. 10 Pan. l. 6. c. 45

Dulterio.] Hæc q. diuiditur in tres partes. In prima probat per sex canones, quòd nullus ducat in matrimoniū quam polluit per adulterium. Secunda ibi, *Sed obijcitur.* Tertia ibi, *Verum.* Ioan.

CASVS. Hic intitulatur 1. q. qua quæritur an aliquis possit ducere in vxorem quam polluit per adulterium. Et certum est quòd sic: nisi in tribus casibus, scilicet si machinatus est in mortem viri: vel nisi viuente viro contraxit cum ea de facto: vel eo viuente dedit ei fidem de contrahendo cum ea, vt j. ea. relatum. & c. seq. & extra eo. cum haberet. G. tamen pro vtraque parte allegat: postea soluit, & male. j. ea. §. hæc vleima. sed verā solutionem ponit, in §. hic subaudendum, omnia aūt plana sunt vsq; ad c. illud vero. Et quod dī §. in vlt. c. illicite. intellige siue per fornicationem, siue per adulterium.

"Adulterio polluta, an possit à suo corruptore duci.

c ¶ *Adulterio.*] "Hic denigitur 1. q. scilicet an possit aliquis in vxorem ducere quam polluit per adulterium. & videtur q̄ sic, vt j. ead.

Ex præmissis manifeste colligitur, quòd pro incerto à certo recedendum non est: nec in re dubia, certa danda est sententia. Cum autem fides dubiæ rei, nisi testium approbatione, vel legitima confessione iudici fieri non valeat, testes autem auctoritate Calixti Papæ de aliis causis, vel negotiis testimonium dicere nō valeant, nisi de his, quæ sub eorum præsentia facta noscuntur: apparet clandestina coniugia ideo esse prohibita, quia cum alter eorum coniugalem affectum se ad alterum habuisse negare voluerit, legitimis probationibus conuinci non poterit: quibus deficientibus, iudicis sententia rite absolutus, reatum adulterij vterque incurrit, dum vtroque eorum viuente aliis se copulauerint.

CAVSA XXXI.

Vxorem b cuiusdam alius constuprauit: eo mortuo adulter adulteram sibi in vxorem accepit, filiam ex ea suscepta cuidam in coniugem se daturum iurauit: illa assensum nō præbuit, deinde pater alij eam tradidit. a primo reposcitur.

1 *Quæritur, an possit duci in coniugium, quæ prius est polluta per adulterium.*

2 *Secundo, an filia inuita sit tradenda alicui.*

3 *Tertio, an post patris sponsionem illa possit nubere alij.*

QVÆSTIO I.

I. pars

Dulterio c polluta prohibetur duci in coniugium auctoritate Leonis Papæ, qua dicitur.

¶ Adulterio polluta non ducatur ab eodem in matrimonium. C. I.

3 Nvllus d ducat in matrimonium, quam prius polluit adulterio.

Sed Augustinus econtra testatur, scribens ad Valerium de nuptiis, & concupiscentia, lib. 1. cap. 10.

¶ Licet alicui ducere in matrimonium, quam prius polluit adulterio. C. II.

4 Denique mortuo viro, cum quo verum connubium non poterit matrimonialiter copulari cum ea quam prius polluit per adulterium. *Præiudicamus*, id est, præ aliis iudicamus, quasi firmiter statuimus. Seq. §. patet.

i ¶ *Et præiudicamus.*] id est, præ aliis iudicamus.

k ¶ *Claudatur.*] "Argum. quòd si iurauit de cetero non cognoscere concubinam meam: si postea cum ea contraham, & cognoscam: non sum periurus: quia per iuramentum illicitus aditus tantum mihi clauditur: quia non intellexi nisi de illicito. arg. 22. q. 5. humanæ. & notaui etiam plura arg. 11. q. 3. quod præcessor.

l ¶ *Conuenit.*] in duobus casibus tantum. vel nec conuenit, id est, non est honestum.

m ¶ *Hic.*] id est, in hoc loco, in cap. 1. huius quæst.

n ¶ *Peracta.*] quantum ad primum c. & ad §. prox. superioris c. quod dicit peracta, supple vel incepta. ar. extr. de eo qui cog. con. veniēs.

o ¶ *Pœnitentia.*] hoc quantum ad illud cap. denique.

p ¶ *Viuente.*] in his duobus casib. etiam si mortuo viro eam accepit, est ab ea auctoritate Apostolica separādus: qa hæc prohibitio perpetua est. ext. de eo q du. in ma. significauit nobis. & c. cū haberet.

Relatum.

RElatum.] CASVS. Quidam vxorem alterius eo viuente corrupit: & ei fidem dedit, quòd post mortem legitimi viri si superuiueret, eam duceret in vxorem, qui post mortem mariti eam duxit in vxorem. quod cum relatum fuisset in Turonien. concilio, statuit concilium non esse matrimonium inter eos.

1 Hent. 4. dist. 35. Host. Bucc. l. 9. c. 66. Ino p. 8. c. 10. Pan. 17. c. 9.

a ¶ *Violasse.*] quid si non violauit, sed dedit fidem quòd remanebit cum ea? dicit Hug. quòd de ea re non vacante non debuit promissionem recipere vel dare: vnde non potest cum ea remanere. arg. 2. q. 1. in primis. ibi, *ad Malachitanam.* Alij dicunt contra quòd canones nō videntur loqui nisi de adulteriis. Opi. H. corrigitur extr. ea. cap. vlt.

b ¶ *Viuente.*] & ita ei viuente viro fidē dedit, vnde non debet cum ea remanere. ar. 2. q. 1. in primis. ibi, *ad Malachitanam.*

3 in Meld. c. 69.

c ¶ *Dedisse.*] multo fortius si eam duxit viro viuente, separandi sunt. extra de eo qui dux. c. ex litterarum. & c. cum haberet.

3 Host. l. 9. c. 6. Ino p. 8. c. 10. Pan. 17. c. 12.

d ¶ *Et anathematizamus.*] id est, separamus, sic exponitur 2. q. 1. in primis. ibi, *si ad Malachitanam.* 37. q. 2. de coniugali.

†. al. subjugatur

e ¶ *Si quis viuente.*] CASVS. Quidam vxorem alterius eo viuente cognouit. viro postea defuncto duxit eam in vxorem. Dicitur hic vt pœnitentiam agat, & retineat, nisi illa vel ille illum occidisse notetur, vel nisi consanguinitas, vel alia iusta causa interuenerit. *Regula*, vtendi contracto matrimonio. *Actio criminalis*, i. affinitas contracta per crimen.

f ¶ *Honesto placito.*] id est, maritali affectu.

g ¶ *Creditur.*] ignorātia iuris vel facti crassa. ff. de iu. & fact. ign. nec supina. 1. q. 4. §. fi.

h ¶ *Licita.*] & tūc potest eam retinere primo viro mortuo: & hoc falsum est.

Illud vero.] CASVS. Statutum fuit in hoc c. vt si quis cum vxore alterius fuerit fornicatus, marito mortuo, aditus ei claudatur illicitus: quoniam in hoc cap. quòd debet agere pœnitentiam per quinquennium, & postea debet ad communionem admitti.

i ¶ *Si qua.*] alias est §. Respicit hic §. præcedentem. hic est subaudiendum, vbi tria dixit. & ad ea tria introducit capitula.

k ¶ *Post quinquennij.*] sed nonne pro adulterio viji. annis debet pœnitere? Sic, sed sunt arbitrariæ pœnitentiæ. hoc ipsum.

SED OBIICITVR. Hæc est secunda pars quæst. in qua quæritur vtrū sit peccatum contrahere secundas nuptias. & est dicendum quòd non: licet littera videatur aliter sonare. sed est exhortatio castitatis: non autem reprobatio nuptiarum. Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum est supra in cap. si quis, quòd aliquis potest ducere in vxorem quam prius polluit per adulterium: nisi vir vel mulier virum qui mortuus est, occidisse noretur. Sed obiicit Grat. dicens, quòd Dauid machinatus est in mortem Vriæ, & Bethlabee vxorem eius cum qua prius adulteratus fuerit, in vxorem accepit. Sed statim respondet dicens, quòd mulier permittebantur in veteri testamēto causa infirmitatis, quæ hodie non permittuntur: sicut libellus repudij olim permittebatur, qui hodie prohibetur, quædam eīm permisit. Dominus causa infirmitatis, & sacramenti futurorū, sicut permisit filiis Israel offerre animalia: sic & Bethsabee causa infirmitatis & significatione futurorum permissa est taliter duci. Est etiam alia ratio quare sic corrupta duci nō possit: quia viri & mulieres frequenter contrahere prohibentur. Vnde etiam sacerdotes secundis nuptiis interesse nō debent. Ad quod inducit sequens cap.

"Matrimonium dixisset, quòd ideo fuit matrimonium inter Dauid, & Bethsabee, quia ecclesia nondum prohibuerat. argum. 32. quæst. 4. obiiciuntur. & c. dixit.

2. Reg. 11.

Deut. 24. Matth. 19.

Leuit. 9.

l ¶ *Dauid.*] hanc historiam habes 50. dist. §. econtra.

m ¶ *In veteri.*] "plane "Matrimonium fuit inter Dauid & Bethsabee.

4 Sent. dist. 39. Host. de dispens. q. Bur. c. 41. Ino p. 8. c. 10. Pan. c. 169.

n ¶ *Permitteb atur.*] no. hanc permissionem comparatiuam esse. erat enim verumqhe malum: sed vnum minus, quod permisit, ne maius committererur, scilicet homicidium. fi. j. 33. q. 2. si quod verius.

o ¶ *Malens.*] 22. q. 1. considera.

p ¶ *Infirmitatis.*] quia non fuit peccatum Dauid suæ improbitatis æstus, sed vmbra mysterij. de pœn. dist. 3. illud.

q ¶ *Significatione.*] vt de pœn. dist. 3. illud. "Dauid enim interpretatur manu fortis, id est, Christus, qui fortiter debellauit aereas potestates. Vrias, lux mea Deus. & significat diabolum, qui transfert se in angelum lucis: & etiam lucidus creatus fuit, quem etiam Deus superauit. j. de pœnit. dist. 2. principium. 26. q. 5. nec. Bethsabee interpretatur puteus vij. & significat ecclesiam gentilium: quæ hausit dona septiformis gratiæ, & Christo copulata est, vt 32. quæst. 2. §. his ita. id est, cum prius adhæreret Vriæ, id est, diabolo per cultum idololatriæ.

"Dauid, Vrias, & Bethsabee quali ter interpretantur.

Deuteron. 24. Matth. 19.

1 ¶ RElatum est auribus sanctorum sacerdotū, quemdam alterius vxorem stupro violasse a, & insuper mœchæ viuente b viro suo, iuramentum dedisse c, vt post legitimi mariti mortem, si superuixisset, duceret vxorem: quod & factum est. Tale ergo connubium prohibemus, & anathematizamus d.

¶ *Huius cap. sententia quidem est in canone 40. concilij Triburiensis, quod extat. Sed cum Burchardus hoc citet ex c. 3. videtur alterius esse, quod desideratur.*

Item in eodem.[2]

¶ Post peractam pœnitentiam poterit viduam in coniugem ducere, quam viro viuente per adulterium polluit. C. V.

3 SI quis viuente marito coniugem illius adulterasse accusatur, & eo in proximo e defuncto eandem sumpsisse dinoscitur: omnimodis publicæ pœnitentiæ subiiciatur †. De quo etiam post pœnitentiam præfatam, si expedierit, seruabitur regula f: nisi forte vir, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidisse g noretur, aut propinquitas, vel alia quælibet actio criminalis impediat. Quod si probatum fuerit, sine vlla spe coniugij maneant perpetuo h cum pœnitentia.

Burchardus & Iuo citant ex concilio Meldensi, c. 69. vbi habetur. In Decretalibus vero tit. de eo qui dux. in vx. quam pol. per adul. c. cum haberet. Clemens ty. hoc ipsum citat ex concilio Triburiensi, vt Gratianus, & Panormita.

A ¶ Præfatam.] *In Meldensi legitur*, præfata, *vt indicetur regula tam ibi tradita, c. 65. & citatur infra 36. q. 2. si autem.*

[Item ex concilio apud Vermerias.]

PALEA. C. VI.

j SI qua mulier in mortem mariti sui cum aliis consiliata fit, & ipse vir aliquem illorum se defendendo occiderit, si probare potest ille vir eam ream esse cōsilij, potest (vt nobis videtur) ipsam vxorem dimittere, A si voluerit, aliam ducere. Ipsa autem insidiatrix pœnitentiæ subiecta absque

Universidad de Deusto
Biblioteca

De his qui.] Casvs. Hi intellexit hæc cap. de his, qui simul habent plures vxores, vel de his, quæ plures habent viros, de quibus dicitur quòd pœnitere debent: nec debet sacerdos talibus nuptiis interesse. Quidam etiam hoc c. intelligunt de his qui contrahunt secundas nuptias causa saturandæ libidinis. Alij dicunt, quòd hoc dictum est ad terrorem. Sed potes dicere, quòd cum dicitur, frequenter: intelligitur de illis qui ardore libidinis contrahunt: cum dicitur, nubunt, intelligitur de illis qui primis viuentibus contrahunt.

1 4.sen.dist. 42. Bur.l.9. c.22. Iuo p. 8.c.160.

a ¶ *Ducunt.*] plures simul, hodie scilicet vnam cras aliam viuente prima. de talibus secundis nuptiis intelligē hoc capitulum.

2 C.7.eiusdē Bur.l.2.c.133 Iuo par.8.c. 48. Pan.l.6. c.67. Mart. Brac.i greg. synod.c.38.

b ¶ *Tempus.*] scilicet pœnitentiæ.

c ¶ *Debere.*] id est, debet deponi, si prior vxor viuat. in.quæst.3. Teugualdum. & etiam intelligas interesse per consensum, vel etiam vt benediceret nuptias: quòd non debet, vt exer.de sec.nupt.c.1.

Hac ratione & Apostoli.] Casvs. Beneuen. sic ponit hunc casum. hic fit mentio de duplici permissione. Vna Moysi, qua permittebatur vxori dare libellum repudij, & aliam ducere, alia Apostoli: qua mortua prima permittitur ducere secundam, quæ in hoc sunt similes: quia vtraque excusari potest à pœna corporali. *Dissimiles.* quia Apostolica excusat à peccato, Mosaica nō: nec etiam Moyses illud præcepit, sed volens permisit. Hug. etiam eundem casum innuit hac ratione, quia Moyses illud permisit. *Fornicatio*, id est, diuisio carnis,

† *permiserunt* 1.Cor.7.

Deut.24. Matth.16.

d ¶ *Hac ratione.*] id est, simili ratione, “ si cut Moyses permisit dare libellum repudij, vt vitaretur homicidium: sic Apostolus permisit secundas nuptias, vt vitaretur fornicatio. 42.q.2.§. his ita.

“ Libellus repudij qua re fuit permissus.

e ¶ *Fornicatio.*] cum ea quam permisit Moyses post repudiatam assumi. 33.q.2.si quod verius.

aAd hoc 32.q.7.c.1. & 2. & ext. de diuor. gaudemus. & cap. quanto.

f ¶ *Licenter.* quia pœnam temporalem non patiebantur.

g ¶ *Quia.*] respicit hoc alium locum Matthæi, illud scilicet, quod Deus coniunxit, homo non separet. quo audito dixerunt Pharisæi: quid ergo mandauit Moyses dare libellum repudij, & dimittere? & dixit illis: quoniam ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras: quasi dicat, non præcepit, cum sit malum. non enim cum sit malum, sine vitio est quod ignoscitur, non præcipitur. 13.dist.nerui.

b Si.16.dist q fine. Hu. dist.4.c.de inique.

h ¶ *Præcipimus.*] id est, permittimus. sic ponitur 55.distinct. qui patrem 50. domino sancto.

Quomodo virginibus.] Casvs. In hoc c. redarguit Hier. eos, qui simul plures habent vxores: & eas quæ simul plures habent maritos. Primo exemplo Samaritanæ à Domino reprehensæ. Secundo ratione institutionis matrimonij. Tertio exemplo Lamech inde puniti grauiter. Quarto, argumento à minori, dupliciter inferens ex simplici bigamia ad talem. In fine reprehendit quosdam qui dicebant, quòd viduis non erat concessum secundum matrimonium nisi in casu. Plurimas simul. Vxores viduas, de facto. Et hunc casum innuit. H. & Bene. immo expresse sic ponunt, vt per eo videbis.

¶ Fides, & conuersatio pœnitentiam breuiat eorum, qui frequenter ducunt vxores.

C. VIII.

De his, qui frequenter vxores ducunt a, & de his, quę sępius nubunt, tempus b quidem pœnitentiæ his manifestum constitutum est: sed conuersatio, & fides eorum tempus abbreuiat.

¶ Presbyterum vero conuiuio A secundarum nuptiarum interesse non debere c: maxime cum præcipiatur secundis nuptiis pœnitentiam tribuere: quis erit presbyter, qui propter conuiuium illis consentiat nuptiis.

A ¶ Conuiuio.] *In vulgatis erat*, connubio. *Emendatum est ex vetustis, & originali ipso. Græce est*, μὴ γαμοῖς.

B ¶ Maxime cum.] *Locus hic græce sic habet*, ἐπὶ μάλιστα τοῦ πρεσβυτέρου τὸν διγάμοις γενομένοις συγχωρεῖν, ὥστε καὶ τοῖς ἐκ τούτων γεγονόσι συγκατανεῦσαι τοῖς γάμοις: *id est.* Nam pœnitentiam petente bigamo, quis erit presbyter, qui hoc ipso, quòd interest conuiuio, nuptiis consentit?

Item Ioannes Chrysostomus, [*id est auctor operis imperfecti, in Matth. homil.* 32.]

¶ Secundum veritatis rationem fornicari conuincitur, qui secundam duxit vxorem.

C. IX.

Hac ratione d & Apostoli præceperunt † secundas adire nuptias propter incontinentiam hominum. Nam secundam quidem accipere secundum præceptum Apostoli est, secundum veritatis autem rationem, vere e fornicatio est. Sed dum permittente Deo publice, & licenter f committitur, fit honesta fornicatio. Propterea bene dixit, quia g Moyses hoc permisit, non præcepit. Aliud est enim præcipere, aliud permittere. Quod h enim permittimus, nolentes præcipimus i: quia malas hominum voluntates ad plenum prohibere non possumus.

d ¶ *Hac ratione.*] id est, simili ratione, “ sicut Moyses permisit dare libellum repudij, vt vitaretur homicidium: sic Apostolus permisit secundas nuptias, vt vitaretur fornicatio. 42.q.2.§. his ita.

“ Libellus repudij qua re fuit permissus.

e ¶ *Fornicatio.*] cum ea quam permisit Moyses post repudiatam assumi. 33.q.2.si quod verius.

f ¶ *Licenter.* quia pœnam temporalem non patiebantur.

g ¶ *Quia.*] respicit hoc alium locum Matthæi, illud scilicet, quod Deus coniunxit, homo non separet. quo audito dixerunt Pharisæi: quid ergo mandauit Moyses dare libellum repudij, & dimittere? & dixit illis: quoniam ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras: quasi dicat, non præcepit, cum sit malum. non enim cum sit malum, sine vitio est quod ignoscitur, non præcipitur. 13.dist.nerui.

h ¶ *Præcipimus.*] id est, permittimus. sic ponitur 55.distinct. qui patrem 50. domino sancto.

i ¶ *Quomodo virginibus.*] Casvs. “ Hier. in hoc cap. redarguit eos qui simul plures habent vxores. Primo exemplo Samaritanæ à Domino reprehensæ. Secundo ratione institutionis coniugij. Tertio exemplo Lamech inde grauiter puniti. Quarto vtendo argumento à minori de Lamech non vero bigamo ad verum bigamum. In fi. reprehendit quosdam qui dicebant secunda matrimonia non esse concessa viduis nisi in casu.

“ vxores simul habere licet.

k ¶ *Per se.*] Matrimonium enim propter se nō appetitur: quia non ducit ad vitam: * sed tamen est appetendum causa vitandæ fornicationis & propter prolem. infra prox. causa. q.2.§. his ita.

* *id est, non primo ordinatur ad vitam, tamdiu.*

l ¶ *Dicens.*] immo dixit se non habere virum in Euāgelio. sed Hierony. respexit hic non quod in ore protuli mulier, sed quod in mente habuit. bene enim gerebat in corde se virum habere. vnde Dominus secundum opinionem eius dixit, Vade, voca virum tuum, quasi dicat, quē putas tuum. & illa quasi consentiendo sic se sentire, dixit: video quia propheta es tu. & sic est arg. quòd qui dicit aliud quàm vox significat, potius dicit id quod intendit dicere, quàm id quod vox significat, quod est contra illud 22.q.2.iis autem. ff. de reb. dub. in ambiguo.

† *al. permittimus*

m ¶ *Vir eius.*] quia illum & alios simul habuit: quod non licebat Iudæis, vt extra de diuor. gaudemus.

Ioan.4.

n ¶ *Vbi enim numerus.*] Argu. “ quòd si qua in plures consentire velit in simul, nihil aget: vt si dicat, consentio in vos, nisi forte alter effet conjunx: tunc forte teneret matrimonium cū reliquo. Vel dic vbi numerus, licet ex quo aliquis bigamus est, ibi vir qui proprie vnus est, id est Christus, esse desistit: & quia in eo deficit sacramentum Christi & ecclesiæ, & hoc consonat expositioni prox. cap.

“ Mulier iuncta pluresue simul nō cōtinens, nihil agit. Gen.2. Gen.19.

o ¶ *Tres.*] Arg. quòd minor numerus quandoque excludit e maiorem, quandoque minorem, vt extra de testi. licet. in fi.

c Cōtra nō. 15.dist.c.in gl. alibi.

d Dic q ma ior numerus nō excludit minorē. ff.d fil.in.Lāp. & no. 15.dist. ca. 1. nisi qu negatiue ex ponitur ver ba. vt hic & 55.dist. decre. licet. Io. de Fan.

PRIMVS LAMECH. Historia legitur in Genesi, quòd cum Cain per inuidiam interfecisset fratrem suum Abel, maledixit ei Dominus. vnde dixit Cain, Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam mereat. omnis ergo qui inuenerit me, occidat me. & Dominus ad Cain, Non ita fiet: sed qui occiderit Cain, septuplum punietur. cumque terram vt profugus habitasset: Lamech, qui ab eo sexteus descendit, duas habebat vxores Addam & Sellam: dum venationem exerceret, & oculi eius caligarent: indicio pueri qui eum ducebat, sagittam dirigens Cain occidit inter fruteta latentem, quem feram esse existimabat: quo comperto occidit adolescentem, qui eum ducebat, & dixit eis: Audite vxores Lamech, quia occidi virum in vulnus meum, & adolescentem per liuorem meum. septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech septuagies septies. Sequens §. patet. & dicit hic quòd Gratianus intellexit præcedens cap. de secundis nuptiis licitis, sicut & præcedentia duo cap. sed Hugo. sentit contrarium.

p ¶ *Primus.*] Hæc dictio, primus, non constituit cum hac dictione sanguinarius: quia Lamech non fuit primus homicida, sed Cain: sed constituit cum hac dictione, diuisit.

q ¶ *Atque.*] pro, id est.

a ¶ *Catac*

“ Cataclysmus est diluuium.

a ¶ *Cataclysmi.*] id est, “ diluuij. à cata, quod est circum, & clysma, quod est diffusio: quasi circumquaque diffusio.

b ¶ *Deleuit.*] i. puniuit. 8.24.q.3.an non contra. sed hic narratur res prout gesta est: ibi mysterium. nam peccatū Lamech designat peccatum humani generis: quod diluit salutifer aduentus Christi.

c ¶ *De altero.*] id est, de peccato alterius, scilicet Cain.

d ¶ *Septies.*] quia vindicta sumpta est de eo vsque ad Lamech septimum ad Adam, sextum ad Cain, vel quia punitus in septē generationibus suis, quę in diluuio perierunt.

1.Tim.5.

e ¶ *De altero.*] id est, de peccato alterius: scilicet Lamech.

f ¶ *Septuagies septies.*] “ quia Lamech in lxxvij. animabus fuit punitus quæ processerūt de lumbis eius. Vel dic septies, i. perfecte septuagies septies, i. perfectius: iuxta illud: *O terque quaterque beati*, i. perfecte beati. “ Videtur ergo quòd magis peccauit Lamech quam Cain: quia magis punitus est: & cp peccatum Lamech grauius fuit vindicatum, quia plura commisit, duo, scilicet homicidium, & adulterium. Cain, fratricidium tantum.

Gen.4. dist. 42. Iuo p.8. c.170. Pan. l.1.c.62.

“ Lamech plus peccauit q Cain.

g ¶ *In numero.*] pœnarū, id est, maioritate.

1.Cor.11.

h ¶ *Quām sancta.*] ironice hoc dicit. & loquitur de altera bigamia, de vera scilicet.

i ¶ *Eligatur.*] non intelligas quod debeat eligi in abbatissam. nam illa erit virgo lx. an. vt 20.q.1. iuuenculas. sed vt paduenculas. sed vt padisc. viduæ. Io. & c.seq. Io. & Fan. & ide c. viduæ. & c.seq. tenet hic L.

32.Facit 81. disc. viduæ. & c.seq. Io. & Fan. & ide tenet hic L.

k ¶ *Patperum.*] 81. dil.

l ¶ *Non meretur accipere.*] non dicit non accipiat: nec dicit vt non detur: sed nō meretur accipere: quia nō datur ratione merendi. sed datur misericorditer ratione obsequij.

15 em.4. dist. 42. Iuo p.8. c.170. Pan. l.1.c.62.

m ¶ *Quamquam.*] hoc respicit principium cap. “ vbi conceditur viduis secunda matrimonia cōtrahere. Dicebāt enim quidam, quòd illæ viduæ tantum poterant contrahere, quas mortuis maritis infidelibus fides iam viduas inueniebat, quæ scilicet iam factæ viduæ conuenirent. tebantur.

“ Vbi viduæ nūquā distinctē cōtrahere.

n ¶ *In quibus.*] scilicet testimoniis.

VERVM. Hæc est 3. pars quæst. in qua probat quòd non sit peccatum contrahere secundas nuptias, & deinceps. Ioan. de Fan.

Hinc intelligebat Ioan. Lect. in. Sen. & Fan. & ide tenent, sed sequitur.

o ¶ *Verum.*] magister hoc cap. intelligit de secundis nuptiis licitis: sed competentius intelligitur de illicitis. aliter exemplum de Lamech non congrueret. quare tam aspera proponeret Hieronymus, cum auctoritate Apostoli licita sint, non video.

b “ Secundæ nuptiæ sunt licitæ.

Aperiant.] Casvs. Quidam æmuli Hieronymum reprehendebant dicentes eum damnare nuptias, & maxime secundas. Quibus Hieronymus respondet dicens: si nuptias, maxime secundas concedo, qualiter damno matrimonium, vel primas nuptias? vnde libera voce proclamo, quòd nec etiam octauas nuptias condemno. Seq. cap. patet.

p ¶ *Obtrectatores.*] quia dicunt me damnare matrimonia.

q ¶ *Virgamos.*] vt in Bro. lib. 9. ne quisquam. contra. ibi dicitur, quòd tertiam ducere non licet, vt in auth. quomodo oport. epifc. §. si autem. coll. 1. fed illa correcta sunt: & sic per hanc dictionem, nuptiæ, non tantum primæ, sed etiam vlteriores nuptiæ designantur. Et sic est arg. contra. ff. de ver. fig. boues. §. 1. & ff. de leg. 3. fideicommissa. §. si quis decem.

bigamos, immo nec trigamos P, & si dici potest, octogamos. *Idem ibidem.* ¶ Ego etiam nunc libera voce proclamo, non damnari in ecclesia bigamiam, immo nec trigamiam: & ita licere quinto, & sexto, & vltra, quomodo & secundo marito nubere.

Item Augustinus, lib. 2. contra aduersarium legum, & prophetarum, cap. 11.

¶ Secunda coniugia, sicut & prima, licita esse probantur.

C. XII.

Deus masculum, & feminam propagandi generis causa nuptiali castitate r coniunxit: & secundas nuptias, quæ in vtroque A testamento permittuntur S, licitas esse monstrauit.

A ¶ Vtroque.] *In originali est*, nouo quoque, *cuius veræ lectionis sunt vestigia in aliquot Gratiani exemplaribus. Habent enim*, vno quoque. *Ac certe de vetere testamento nulla erat dubitatio. Sed non est mutatum, quoniam auctor glossæ videtur legisse*, vtroque.

Idem super primam epistolam ad Corinthios.[3]

3 Gl. ord. ad c. 7. eius epistolæ.

¶ De eodem. C. XIII.

Vòd si dormierit t vir eius.] Non dicit, primus, vel secundus, vel quotus: nec nobis definiendum est u, quod non definit Apostolus. Vnde nec vllas debeo damnare nuptias, nec eis verecundiam numerositatis auferre A. Dominus autem septēuiram non damnauit † x, nec dicit in resurrectione y non posse esse, sed tantum [Neque nubent, neque nubentur.] Vnde nec contra humanæ verecundiæ sensum audeo dicere, vt quoties voluerint, nubant: nec ex corde meo z quotlibet nuptias cōdēnare. Quod dicitur vniuiræ, hoc & omni viduæ [Beatior autem erit, si sic permanserit.

¶ *Gratianus retulit verba glossæ ordinariæ, ad cap. 7. primæ ad Corinth. ex Augustino, in libro de bono viduitatis, c. 12.*

A ¶ Auferre.] *Antea erat*, inferre. *Emendatum est ex glossa, & B. Augustino, cuius verba referunt ceteri collectores.*

r Deus. ¶ *Nuptialis castitate.*] “ Ergo castitas est interconiugatos, quæ est inter cōsanctā dicitur. 30. dist. iugatos. §. hęc scripsimus. potest ergo eorum concubitus dici castitas. arg. 8.31. dist. Nicæna. s ¶ *Permittuntur.*] si ergo in vet. testamento permittuntur, quo modo dicitur Apostolus permisisse? Dic, permisit, id est, permissum esse ostendit, redigendo in scriptis propter quosdam, qui dicebant ad vxorem non accedēdum causa incontinentiæ. “ Castitas

2 Sent. ibid. Iuo par. 8. c. 269. Pan. l. 6 ca. 22. & 62.

t *Vòd si dormierit.*] Casvs. In hoc c. not. 1. px. cā primo ponuntur ver ba Apostoli. Secundo verba Aug. exponentis verba Apostoli. Vnde cum Apostolus non definiat de primo matrimonio, secūdo vel tertio: Aug. nullas vult nuptias condemnare, exemplo Domini, qui septēuiram non damnauit. sed licet secundo contrahentes non damnentur: beatiores tamen erunt, quæ in castitate permanserint.

Similiter q. 2. in prin.

1.Cor.7.

u ¶ *Nec nobis definiendum est.*] “ hic argu. quòd non licet alicui definire, vel determinare, vel excipere quod canon non excipit, vel definit, vel determinat. argu. 19. dist. si Romanorum. 8. 27. q. 2. lex diuinæ. 23. q. 5. si non licet. & 16. q. 1. sunt nonnulli. & 2. q. 5. consuluisti. & 28. q. 1. idololatria. & 55. dist. si Euangelica. & 8. 1. q. 3. saluator. & 8. 22. q. 5. hoc videtur. Sed contra. arg. ff. de testi. l. quæsitum. 7. de confec. dist. 2. liquido. & intelligo, non licet iniuste & male contra rationem, & contra canonem. 32. q. 2. quos Deus.

“ Canone si definiente, definire nō licet. † *al. damnat*

Matth. 22.

1.Cor.7.

x ¶ *Non damnauit.*] “ interrogās ponit.

“ Resurrectio negabatur à Sadmisceri sicut nunc faciunt, & quemlibet recepturum vxorem quam ducæris. hic habuerat, vt Pharisæos confunderent, talem eis quæstionem fecerunt. Ecce aliqua habuit hic octo viros, cuius illorum erit vxor in iudicio? quam quæstionem soluere non potuerunt: quam cū postea Sadducæi proponerent Iesu, respondit: erratis nescientes scripturas: quia in resurrectione neque nubent, neque nubentur: sed erunt sicut angeli Dei.

y ¶ *Nec ex corde meo.*] id est præter diuinæ scripturæ auctoritatem. quilibet enim debet probare quod dicit. non ex suo sensu moueri. 37. dist. relatum.

Vòd autem.] CASVS. Hic intitulatur 2.q.qua quæritur, an aliqua nubere sit cogenda: & præcise dicendum est quòd non, vt in sequentibus cap. probatur: nisi forte fecerit sibi præiudicium per sponsalia de futuro sponte contracta: tunc enim prius est admonenda, & postea aliquantulum cogenda, vt dicit Hug.

[a] Nubere ſi eſt aliqua cogenda. 1 C.39.ad c. 7. Iuo p.8. c.19.

[a] ¶ *Quòd autem.*] hîc quæritur an aliqua sit cogenda nubere: & resp. est q̃ non: quia in matrimonio animus debet gaudere plena libertate, vt extra de spon. cum locum. immo etiam licet culpa alicui⁹ præcesserit metũ, tñ ille metus excusat eum à matrimonio, vt extra c. veniens. fi aũt quis desp̃sauit aliquam, bene est cogendus. vt ducat eam, vt ext. de spon. ex litteris. in casu tamen sub alternatione cogetur: vt vel ducat eam, vel intret religionem, vt ext. de conuer. coniu. ex publico. non obst. quod legitur ext. de spons. reqſiuit. vbi dicitur, potius est monenda quàm cogenda: expone, potius. 1. prius. De hoc plene no. 27.q.2. ſ. sed concedatur.

2 sent. 4. dist. 29. Iuo p.8. c.23. Pan. l.6 c.108.

1 al. Iordani

SI *verum.*] CASVS. Hu. sic ponit hũc casum. Rainaldus petebat filiam Iordani tanquam sibi desponsatam. Iordanus vero denegabat illã ei, allegãs coactionem, & dicẽs se coactum desponsasse illã ei inuitã & renitentẽ. Mandat ergo Vrbanus, q̃ si Iordanus & filia volunt consentire, saltẽ nunc perficiatur matrimonium. Si nolũt, legatus suus audiat causam inter eos: & si Iordanus probauerit ex̃ceptionem probationis, & Rainaldus nihil replicauerit vñ elidatur exceptio Iordani, absoluatur filia Iordani, & habeat licentiam nubendi cui vult. Pleni⁹ & melius ponit casum H. quàm Beneuent. Sed tamen Beneuẽ. in fi. casus sui addidit, delato iureiurando ipſi Iordano: quod H. prætermisit.

3 Extra de desp. im. c. j.

b ¶ *Coactus.*] hoc non releuat eum, si filia consensisset.

c ¶ *Infantulam.*] hoc sufficeret vt nihil actum videretur, si illa esset infantula, id est intra septennium. sed hac de causa Papa non procedit, immo credo quòd ponatur infantula, pro puella.

a Sub. poterat ergo Papa scire eam habere non poterat. arg. 36.q.2. placuit. hunc rigorem tem pe ramus vt amplius i perat hic Papa.

d ¶ *Temperamus.*] hoc ideo dicit, quia ille raptor erat: & ideo de iure

hoc facto ſi pcederet. ſz hũc rigorẽ, &c. vt ſequitur Hug.

e ¶ *Voluerit.*] arg. quod de iure factum non est, per sequentem consensum posse legitimari & confirmari. Et est arg. quòd ratihabitio retrotrahitur, & confirmat quod prius illegitime factum erat. arg. 16.q.1.c.vlt.

b Arg. cõtra ext. de test. in Iris. q. dic vt no. 14.q.2 in ſumma. in fi.

f ¶ *Quod impediat.* Intentionem Iordanis, vt si probaret eos postea consensisse, patrem scilicet, & filiam.

g ¶ *Ab ipſo.*] arg. quòd testes de domo prodeuntes recipiuntur. sed hoc fit in matrimonio. 35.q.6. videtur. palea est.

g ¶ *Ab ipſo.* id est, ex parte eius[b]. debet enim per testes probare exceptionem suam super coactione, vt ff. quod met. cau. non est verisimile. non autem staretur eius sacramento tantum, nisi ei esset delatum ab aduersario.

h ¶ *Iordane.*] arg. ei qui coactionem est passus, probationem competere.

i ¶ *Prædicta.*] Rianaldus licet confessus fuerit in iure eam suam esse vxorem: nec probare potuit. non enim solui potest matrimonium ex vna parte, vt extra de desponsat. impub. attestationes. de hoc 30.quæst.5. §. sed obiicitur.

QVÆSTIO II.

1 *Vòd autem* [a] *aliqua non sit cogenda nubere alicui, Ambrosius testatur super epistol. 1. ad Corimth.* [*Nubat, cui vult: tantum in Domino,*] *id est, quem sibi aptum putauerit, illi nubat: quia inuitæ nuptiæ solent malos prouentus habere.* [*Tantum autem in Domino.*] *Hoc est, vt sine suspicione turpitudinis, nubat, & viro suæ religionis nubat.*

Item iudicium Vrbani Papæ.

¶ Iuramento patris non cogitur puella nubere, cui numquam assensum adhibuit. C. I.

2 SI verum esse cõstiterit, quod nobis legati Iordani[i] principis retulerũt, scilicet, quòd ipse coactus [b], & dolens filiam suam infantulam [c] nolentem, flentem, & pro viribus retinentem, non assentientibus, sed valde dolẽtibus matre, & parentela, Rainaldo Roseliſ filio desp̃sauerit, quoniam canonum, & legum auctoritas talia sponsalia (vt infra ostenditur) non approbat, ne ignorantibus leges, & canones, nimis durũ, quod dicimus, videatur, ita sententiam temperamus [d], vt si princeps cum filiæ, matris, & parentelæ assensu id, quod cœptum est, perficere voluerit [e], concedamus. Sin autem, legatus noster vtrasque partes audiat: & si nihil fuerit ex parte supradicti Rainaldi amplius, quod impediat [f], ab ipso [g] Iordane [h] sacramentum, quòd ita constent hæc, vt dicta sunt, accipiat: & nos canonum, ac legũ scita sequẽtes, deinceps non prohibemus, quin alij viro, si voluerit, prædicta [i] filia eius nubat: tantum in Domino.

[Econtra Hormisda Papa scribit Eusebio episcopo.]

PALEA. C. II.

3 TVa sanctitas nos requisiuit, frater venerande, de filio adulto, quẽ pater matrimonium contrahere vult, si sine voluntate filij adulti facere potest. Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit filius, fieri non posse. Potest autem de filio nondum adulto, voluntas cuius nondum discerni potest, pater eum, cui vult, in matrimonium tradere: & postquam filius peruenerit ad perfectam ætatem, omnino obseruare, & adimplere debet. Hoc ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus, sanctiũ à nobis tenendũ mandamus.

Item Nicolaus Radoaldo Portuensi, & Ioanni Ficolensi episcopis.

¶ Non licet deferre viro, quam præmissis dotibus, & publica attestatione duxit vxorem.

C. IIII.

5 LOtharius rex (in commonitorio [a] o) profitetur, Gualdradam ab vxore legitimo matrimonio copulatam, & ab eo dotatam, & publica attestatione ductam, & ab eo cognitam, & per annos plurimos habitam, & ex ea filios procreatos, & ab ipso Lothario rege, & ab omnibus fidelibus eius pro vxore habitam, & honorificatam, & ab omnibus Gualdradam reginam appellatam, & ab ipso Lothario rege, & ab omnibus fidelibus eius, & ab ipsa Gualdrada, & ab omnibus fidelibus eius, & ab omnibus hominibus, & mulieribus, & ab omnibus creaturis, & ab omnibus rebus, & ab omnibus locis, & ab omnibus temporibus, & ab omnibus modis, & ab omnibus causis, & ab omnibus rationibus, & ab omnibus legibus, & ab omnibus canonibus, & ab omnibus decretis, & ab omnibus sententiis, & ab omnibus iudicibus, & ab omnibus testibus, & ab omnibus scriptis, & ab omnibus libris, & ab omnibus epistolis, & ab omnibus euangeliis, & ab omnibus prophetis, & ab omnibus apostolis, & ab omnibus martyribus, & ab omnibus confessoribus, & ab omnibus virginibus, & ab omnibus viduis, & ab omnibus coniugatis, & ab omnibus continentibus, & ab omnibus clericis, & ab omnibus laicis, & ab omnibus monachis, & ab omnibus abbatibus, & ab omnibus episcopis, & ab omnibus archiepiscopis, & ab omnibus patriarchis, & ab omnibus papis, & ab omnibus imperatoribus, & ab omnibus regibus, & ab omnibus principibus, & ab omnibus ducibus, & ab omnibus comitibus, & ab omnibus baronibus, & ab omnibus militibus, & ab omnibus peditibus, & ab omnibus seruis, & ab omnibus ancillis, & ab omnibus animalibus, & ab omnibus bestiis, & ab omnibus auibus, & ab omnibus piscibus, & ab omnibus arboribus, & ab omnibus herbis, & ab omnibus lignis, & ab omnibus lapidibus, & ab omnibus metallis, & ab omnibus terris, & ab omnibus aquis, & ab omnibus elementis

Tu potes resoluere plurale in singulare. Ille enim punitur per quem stat quòd non consummatur matrimonium, vt exc. de sponsi. duo.duobus.

a ¶ *Excusati.*] quo ad pœnam ecclesiæ, non quo ad reatum, ex quo enim operam dederunt ne filij copularentur, peccauerunt mortaliter. arg. de pœ. dist. 1. si cui. & vere excusati debent esse quo ad pœnam, ex quo factum eorũ per alios repræsentatur: quia si teneor aliquid facere, & alter id faciat etiam sine mandato meo, hoc mihi prodest, vt ff. de verb. ob. Lcum seruus. Nam si mihi das pecuniam vt seruum manumittam, & alius eum manumittat, hoc sufficit mihi, vt ibi a.

a Si sic soluis credito rimeo, ipso cunctanter me liberas. ff. de ne. ge. soluendi.

b ¶ *Consentiendo.*] dicunt autem quidam, quòd parentes possunt soluere sponsalia filiorum: sicut possunt etiam sacramentum. 5. 22. q. 5. pueri. quod nego: quia ætas præfixa est intra quam nõ potest puer iurare.

c ¶ *Ecce.*] immo & si sine eorum consensu contrahunt, dare debent operam parentes. extra de desponsi. impub. cap. 1.

excusati [a] erunt parentes. Si vero in eodem fuerint vitio, & polluerint se consentiendo [b], superior sententia seruetur.

A ¶ Non fuerint.] *In originali legitur sine negatione, itemque apud Iuonem, à quo praterea abest dictio, illo, sicque habet,* in graui crimine fuerint deprehensi.

Ecce [c] *quòd non licet parentibus sponsalia filiorum suorum frangere. Verum hoc de illis intelligendum est, quæ illorum consensu contrahuntur.*

CAVSA XXXII.

Vidam vir [d] *cum non haberet vxorem, quandam meretricẽ sibi coniugio copulauit, quæ erat sterilis, nepta ingenui, filia originarij* [e]: *quam cum pater alij vellet tradere, huic auus eam copulauit, causa solius incontinentiæ. Deinde hic pœnitentia ductus, ex ancilla propria filios sibi quærere cœpit. Postea de adulterio conuictus, & punitus quemdam rogauit, vt vxorem opprimeret suam, vt sic eam dimittere posset: quo facto quamdam infidelem sibi copulauit, ea tamen conditione, vt ad Christianam religionem transiret.*

1 *Hic primum quæritur, an meretrix licite ducatur in vxorem.*
2 *Secundo, an ea, quæ causa incontinentiæ ducitur, sit coniunx appellanda.*
3 *Tertio, cuius arbitrium aliqua sequatur, an liberi aui, an originarij patris.*
4 *Quarto, si viuente vxore liceat alicui filios ex ancilla quærere.*
5 *Quinto, si ea, quę vim patitur, pudicitiam amittere comprobetur.*
6 *Sexto, si adulter adulteram possit dimittere.*
7 *Septimo, si viuente dimissa, aliam possit accipere.*
8 *Octauo, si infidelem sub præmissa conditione liceat alicui fidelium in coniugem ducere.*

Vidam vir.] Casvs. In præcedenti causa tractatum est qualiter sibi aliquis copulare il lam in matrimonium possit vel non possit, quam prius polluit per adulterium. Sed quia meretrix parum distat ab adultera: ideo Gratia. subnectit hanc causam 32. incontinenti, in qua ostendit vtrum meretrix possit duci vel nõ duci in matrimoniũ: & qualiter adultera post pœnitentiam viro valeat reconciliari. Adiungit etiam de duplici institutione matrimonij: & de his qui vel quæ aborsum procurant. Vt autem hoc & alia faciat con peretius, premittit thema de quo octo elicit quæstiones. Casus autem thematis patet.

d ¶ *Quidam vir.*] ostensum est quando & quis ducere possit eam quam per adulterium polluit. in hac causa vult ostendere vtrũ meretricem quis debeat ducere: & si ducta fuerit an sit vxor appellanda. adiũgit etiam de duplici institutione matrimonij, & de his quæ aborsum procurant. Vt autem hæc & alia, &c. [b]

b Vel sic. expediunt se impedimentis, s. adulterij & violentiæ: suppõit de impedimẽto sterilitatis, vt autẽ, &c. sc̃dm Io. de Fan. "originarij qui dicitur "Meretrix potest duci.

e ¶ *Originarij.*] id est, "serui, vt patebit in sequentib. tamen originarios non dico seruos nec adscriptitios. Ioan.

Vidam vir.] Hæc q. diuiditur in 4. partes. In prima probat per quattuor auctoritates sanctorum patrum, quòd nullus debet ducere meretricem antequam pœniteat: quia etiam vxorem adulteram tenere non debet: quia patronus esset turpitudinis. Secunda ibi, *Subauditur.* Tertia ibi, *Econtra vero.* Quarta ibi, *Cum ergo.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur 1. q. qua quæritur an aliquis possit ducere meretricem. Et dicẽdum est quòd sic, si spes est de correctione: tamen "originarij sue spes sit de correctione, siue non, tenet matrimonium, vt j. e. si qui dicitur quis. G. tamen pro vtraque parte allegat. Casus §. cum seq. c. patet.

f ¶ *Quòd autem.*] Hic depingitur 1. q. "an scilicet quis ducere possit meretricem: & est dicẽdum q̃ sic, si spes habetur de eius correctione, vt j. c. vle. & extr. de eo qui du. in ma. significasti. immo meretur qui eam ducit. extr. de spon. inter opera. sed si non habetur spes de ea, forte non licite ducitur: tenet tamen matrimonium cum ea. j. ea. q. si quis vxorem. allegat tamen prius magister q̃ duci non possit: quia ex quo iam ducta est, dimittenda est si fornicetur, vt j. e. c. 1.

2. & 3. ergo à maiori nõ est de nouo ducenda. hoc arg. habes ext. de iureiu. quem admodum. potius est arg. à destructione consequentis.

g *Sciut.*] ¶ *Patronus.*] "hoc intelligo cum ipsa nõ vult agere pœnitentiam, vt ext. de adul. si vir. Item hoc intellige cum notorium est vxoris adulterium: nec iam ignorantiam suam obrumbrare poterit maritus. C. de adulte. sine metu. argum. ff. de adulter. ego. palea est. tunc enim leno præsumitur, & de lenocinio accusatur. j. e. crimẽ. non tamen tenetur hoc casu dimittere eam, sed denuntiare debet eius crimen ad pœnitentiam: siue occultum sit siue notorium eius crimen, dũ tamen probare possit. Et nota quòd in omnibus istis c. non dicitur quòd eam debeat expellere, vel debitum denegare: sed ficut dixi, denuntiabit ecclesiæ crimẽ eius, & aget ad hoc vt illa pœniteat: vel agat si vult ad separationem tori. Nũquid ergo ante sententiam ecclesiæ, tenetur ei reddere debitum? H. dicit quòd sic: quia numquam factum ip sum (vt dixit) sed sententia priuat aliquem iure petẽdi debitum. Et est argum. pro eo. extra vt lit. pen. laudabilem. 8. q. 4. none. 15. quæst. vlt. cap. vlt. 33. quæst. 2. seculares. 35. quæst. 6. multorum. & satis hoc probabile videtur: quia non debet facere præiudicium marito, si requisitus cognoscat talem vxorem, vt postea non possit ipsam accusare: quia tunc potius cognoscitur ab vxore, quàm cognoscat cum Matt. vxorem. Alij contra. In cõc. Fororium dicunt. Ego con sulo quòd non reddat nisi ad mandatum ecclesiæ, ne videatur approbare mores eius, vt ff. de adulter. si vxor. in fi. Hoc autem certum est, quòd expellere eam non debeat à se, etiam si notorium sit eius crimen, vt ext. de diuor. porro. nisi publice moraretur cum adultero, vel nisi ipsa conuicta sit per sententiam: vel confessa sit crimen in iudicio, vt j. ea. de Benedicto. & ext. de adul. intelleximus. & ext. de diuort. significasti. quod autem in hoc c. dicitur, videtur esse correctum, vt C. de adul. auth. sed hodie. vbi dicitur quòd damnatam de adulterio possumus resumere intra biennium, vt j. e. quod autem, & c. seq. sed illud cum spes est de correctione eius. j. ea. d. c. vlt.

h ¶ *Qui crimen celat.*] hoc verbum vitium notat, aliud est celare: aliud non indicare. ff. de fur. qui vas. §. 1.

Dixit Dominus.] Casvs. Probat Hieronymus in hoc cap. auctoritate Euangelica, quòd vir non debet dimittere vxorem quis. suam nisi causa fornicationis. sed probata fornicatione per testes, vel violenta præsumptione, eam dimittere potestine virum maledicto supponat. sed quia vir falsam causam prætendere posset: ideo statutum fuit, vt si pro vera causa dimittatur, tamen viua ea, alia non superducatur.

i ¶ *Dimiserit.*] quod supple non licet.

k ¶ *Vincat.*] id est, liget & impediat affectum, vt vxor etiam si velit de iure non possit exigere debitum à viro, idem est de viro. Vel vincit affectum vxoris, id est superat & remouet affectum, qui debetur vxori, & sunt hæc verba sumpta ex l. C. de repu. l. 1.

l ¶ *Suspicio.*] hic videntur excipi duæ causæ dimittendi vxorem: in his suspicio. Euangelio tm excipitur vna: "sed quod hic dicit, vel suspicio fornic. &c. non est causa dimittendi: sed est modus probandi causam ad vxorem dimittẽdi: quia per suspicionem probatur fornicatio, adeo q̃ vxor dimittitur

QVÆSTIO I.

1 ps *Vòd autem* [f] *meretrix in coniugem duci non debeat, multis auctoritatibus, & rationibus probatur. Illa enim quæ adulterij rea conuincitur, nisi post peractam pœnitentiam, in coniugij consortio retineri non debet. Vnde Ioannes Chrysostomus,* [id est auctor operis imperfecti homilia 32. *ait super Matth. cap.* 19.]

¶ Patronus turpitudinis est, qui vxorem suam adulteram dimittere noluerit. C. I.

1 Sicut crudelis est, & iniquus, qui castam dimittit, sic fatuus est, & iniustus, qui retinet mereticem. Nam patronus [g] turpitudinis eius est, qui crimen celat [h] vxoris.

Item Hieronymus in comm. ad capit. 19. Matthæi.

¶ Causa fornicationis vir dimittat vxorem, non tamen alteram ducat. C. II.

2 Dixit Dominus in Euangelio [Quicumque dimiserit [i] vxorem, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit mœchatur.] Sola fornicatio est, quę vxoris vincat [k] affectum: immo, cum illa vnam carnem in aliam diuiserit, & se fornicatione separauerit à marito, non debet teneri, ne virum quoque sub maledicto faciat, dicente scriptura. [Qui adulteram tenet, stultus, & impius est.] [3] Vbicumque est igitur fornicatio, vel † fornicationis suspicio [l], libere vxor dimittitur. Et quia poterat accidere, vt aliquis calumniam faceret innocenti, & ob secundam copulam nuptiarum veteri crimen impingeret, sic priorem dimittere iu-

dimittitur propter suspicionem fornicationis, vt hic, & in auth. vt li. ma. & auiæ. §. pe. col. 8. vnde pro eodem reputatur fornicatio, & fornicationis suspicio: nam probata suspicione, probata est fornicatio. quid enim sit timeat venter incognitæ à viro suo, nonne certa erit fornicatiõis suspicio? 2. q. 1. si peccauerit [a]. Vel si vir aliquot annis permanserit in expeditione, & rediens inueniat puerum anniculum. ff. de his qui sui vel alie. iur. fi iunt? Gan. dixit Hierony, male excepisse hic duas causas dimissionis. Sed huic capi. obstat 2. qu. 1. multi. & q. 2. in scripturis. & 6. q. 1. ones. in quibus dicitur, quod omnis suspicio potius est repellenda quàm probanda. Sed distingue triplicem suspicionẽ, probabilem, temerariam, & violentam, vt dixi 2. q. 1. ca. 1. hic ergo de violenta suspicione loquitur. Sed quæro si contra mulierem, pbata sit violenta suspicio: an ipsa admittatur quod probet in contrarium? Arg. quod sic. 35. qu. 3. extraordinaria. vbi contra violẽtissimam probationem admittitur probatio, immo etiam simplex iuramentum. Resp. quod bene admittitur probatio per testes, sed non per simplex iuramentum, vt §. 27. q. 1. nec aliqua. argumen. 22. quæst. 5. hoc videtur.

a ¶ *Iubetur.*] hoc verbum, iubetur, non re spicit quod præcedit: sed quod sequitur.

In *coniugio.*] Casvs. Dicitur hic, quòd quæcumque peccata vir fecerit præter fornicationem, vxor propter hoc non coinquinatur, sed ex fornicatione viri coinquinatur vxor, vt vi ro suo reddatur adultera. Idem de vxore adulterante intelligas, vt vir per ipsius fornicationem reddatur immundus. *Adultera*, ideſt, immunda sibi. ideſt. vt iam non sit viro licitum ab ea debitum exigere: nam vt ait Apostolus, cũ cetera peccata extra corpus sint, in fornicatione corpus & anima polluuntur.

b ¶ *Licita.*] donec vir egerit pœnitentiam. "Et sic patet, quod si alter coniugum adulteratur, reliquus perdit ius exigendi. sed secundum H. delinquens tenetur alteri reddere debitum, vt not. supra eadem, capitul. primo. Sed obiicio tibi, qui dicis quòd fornicanti non tenetur alter reddere debitum, mulier quæ fornicatur, perdit ius petendi debitum. similiter vir non habet ius petendi debitum in tali muliere. delinquit ergo cognoscendo eam, vt hic dicitur, & j. c. prox. si ergo mulier petat debitum à viro, & vir excipit contra eam quia perdidit debitum: ipsa potest replicare, quòd & ipse similiter perdidit debitum. extr. de diuor. significasti. vnde videtur, quòd cum effectu possit mulier petere debitum. sed nõ est ita: quia si mulier triplicauit, vir potest quadruplicare, & dicere, ego ex tua culpa perdidi.

Si quis vxorem.] Casvs. Dicitur hic quòd si quis deprehendit vxorem suam in adulterio, & eam statim antequam pœniteat retinet ad vsum carnalem: quia se adulteræ nondum purgatæ immiscuit, duobus annis cõtinuis pœnitere debet: & ab ea abstineat, donec pœnitentia criminis expleatur. vltra autem non debet abstinere: quia post peractam pœnitentiam non est adultera dicenda. vir autem & vxor in talibus non ad imparia iudicantur.

c ¶ *Si quis.*] hoc capitu. intelligit H. cum adulterium vxoris est notorium, vel etiam publicum [b] per sententiam, vel quia in iure confessa est, & ita condemnata, nec tamen desistit adulterari, & vir ei commiscetur incorrigibili. Recte igitur intelligatur cum crimen est ita manifestum, quòd prætextu ignorantiæ, &c. vt dixi supra cap. 1.

a Adde de modo, pbãdi adulterij pgl. & Bar. i l. 5. ff. & i. qd ait. & l. capite quto 5. ff. de adulte. suspicio triplex.

Iuo p. 8. c. 42.

t al. adulteratam. a Adde ¶ sit pœna mulieris cõmitẽtis adulterij, non. i l. qui Alexandri. & aut. sed hodie. C. de adul.

" Vxore adulterante, debet vir exigere. an debeat vir exigere. de debitum.

t al. Mileto

b Vel sic, ga puniuntur ſi adul terio.

c Vt j. ea. c. prox. & c. 6

d ¶ *Adulteram.*] nec ab adulterio desistentem.

e ¶ *Aut abstineat.*] in sequenti c. si quis vxorem. est, &, sed legas aut, pro &, & erit vna pœna. vel ibi lege &, pro aut, & erunt duæ pœnæ sub alternationem, vt aut pœniteat duobus annis, aut non exigat debitum ab eo donec peregerit pœnitentiam.

¶ Post pœnitentiam adulterij vxorem vir potest recipere. C. V.

3 De Benedicto quoque quẽ vxorem alienam indicasti facinoroso substulisse spiritu, & in suum hactenus præsumere detinere consortium: si hoc rerum veritas habet, iubemus experientiæ tuæ, vt eum cum ipsa quoque adultera districtè mactare [i] nõ differas, & caluatos [k] ab inuicem seperare, & illum quidẽ ad Lucium defensorem in Apuliæ prouincię patrimonium sine dilatione fac migrare: illam vero, si quidem maritus suus sine dolo aliquo forte accipere voluerit, tua ordinatione sub cautela [l] recipiat, nullum ei nihil duntaxat de cetero simile committenti periculum illaturus. Si vero omnino eam recipere [m] noluerit, in alium [n] quemdã locum, in quo ei non liceat male viuere, prouida eam dispensatione † constitue.

3 Ansi. ibid. al. c. 83.

Item ex pœnitentiali Theodori.

¶ Qui adulteræ debitum reddit, tribus annis pœniteat. C. VI.

4 Si quis vxorem suam scit adulteram, & non vult dimittere eam, sed in matrimonio habere, tribus annis pœniteat: & quamdiu [A] pœnitet, abstineat se ab illa.

A ¶ Et quamdiu pœnitet.] *In plerisque vetustis est,* & quamdiu illa pœnitet.

Item Augustinus ad Pollentium de adulterinis coniugiis, lib. 2. c. 6.

Vnde Pelagius Papa Melleo † subdiacono.

Idem in epistola Pauli ad Corinthios 1. c. 6. *[in glossa ordinaria.]*

¶ Sola viri fornicatio vxorem maculat. C. III.

1 In coniugio quis positus quæcumque peccata fecerit, non propriam infuscant cõiugem: sed fornicatio vxorem coinquinat: vt iam non sit viro suo licita [b], sed quasi adultera.

Item Ioannes Chrysostomus.

¶ Qui vxorem suam dimittere adulteram noluerit, duobus annis pœniteat si ei debitum reddiderit. C. IIII.

ij Si quis [c] vxorem suam inuenerit adulteram † [d 2], & postea deinceps placuerit habere eam in matrimonio, duobus annis pœniteat, ideo quia cum adultera commistus sit, quę adhuc crimine suo non est purgata: aut abstineat [e] se à matrimonio eius, donec explea tur [f] satisfactio criminis pœnitentiæ suæ: ideo, quia post satisfactionem pœnitentiæ non meretur vocari adultera. Similiter, si virum suum vxor inuenerit adulterum, non ad imparia [g] iudicatur.

¶ *Caput hoc non est inuentum apud* B. *Ioannem Chrysostomum. Et videtur canon alicuius cõcily aut pœnitentialis. Simile quiddam habetur in concilio Nannetensi. c. 12.*

2 *Subauditur* [h], *nisi ab adulterio mulier recedere voluerit: quo casu vxorem suam vir recipere potest, nullum periculum ei illaturus.*

Vnde Pelagius Papa Melleo † subdiacono.

inuicem separando, & illum migrare, id est, mittere debeat ad Apuliæ defensorem. Illam vero, si maritus eam recipere voluerit, sub cautela eam recipiat, scilicet præstita cautione quòd eam non lædat etiam crimen simile non committentem. si vero maritus eam recipere noluerit, mandat Papa vt in monasterium detrudatur. *Caluatos*, ideſt, tonsuratos, & dehonestatos. Sequens c. patet.

i ¶ *Mactare.*] ideſt, punire.

k ¶ *Et caluatos.*] pannis abscissis, ideſt, dehonestatos, & tonsuratos: sicut moris est in quibusdam locis: quia vestes & capilli incidũtur eis in ignominiam ante & retro.

l ¶ *Sub cautela.*] "cum non dicatur hic quæ cautio præstari debeat ei præsertur, scilicet, fideiussores vel pignoa, vel etiam iuramentum, si forte illud magis timet vir, vt 17. quæstio. 4. metuentes. si vero tanta fit fœuitia viri vt nulla cautio videatur sufficere: tunc non est ei reddenda, sed alicui honestæ matronæ committenda, vt extra de rest. spo. ex transmissa [d]. extra eod. tit. litteras. in fin. quia fatisdatio maleuolum propositum non mutat, vt institu. de suspect. §. vlt.

" Vxor à viro separata potest, sub qua cautione est ei restituenda.

" Cautionis nomen p se dã, promissionis designat.

Vbi ad hoc & ext. ad pœ. c. vlt. i gl. 2.

m ¶ *Recipere.*] non enim erit compellendus eam recipere cum alij & ext. vt lit. adhæserit. ext. de diuor. significasti. & potest monasterium ingredi si cõt. qui. 5. ea viuente, vt 27. q. 2. Agathosa. in aliis. i gl.

n ¶ *In alium.*] pœna adulterij etiam secundum leges commutata est ei eo, &c. in intrusionem monasterij. C. de adult. auth. sed hodie.

Si *quis vxorem, &c.*]

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVod autem.] Casvs. Pollentius dicebat durum sibi videri si post baptisma vel pœnitentiam adulter vel adultera reconcilietur. Aug. autem probat q̃ non debet durum sibi videri. nam quamuis in veteri testamẽto adulterium nullo sacrificio purgaretur, tamen Dauid noui testamenti præfigurator vxorem suam alij male traditam, sibi recõciliauit benigne. Christ[a] etiã adulteram pœnitentiam non condemnauit sine mundatione: ideſt, sine exteriori sacrificio legali, sed sola pœnitentia.

1 sent.4.di.3 Pol.l.6.ti.4.

2 Iuo par.8. c.242. Pann. l.8.c.35.

a ¶ *Si fides.*] i. credulitas, l. vt credãtur peccata per pœnitẽtiam deleri: vel fides, i. certitudo & spes correctionis continentiæ eius.

b ¶ *Mundabatur.*] quo ad pœnam temporalem: immo sola venia illa mittebãtur per cæremonialia. de pœn. dist.6.c.1.

c ¶ *Sine mundatione legali.*] sed sola pœnitentia.

1.Reg.18.

d ¶ *Quamuis Dauid.*] Historia legitur in li. Regum, quod Saul dixit ad Dauid: Quicũque mihi cæsum prægustauerit Philistinorũ porcum, habebit filiam meam. Dauid autem ducentos Philistæos occidit, & eorum præputia ꝓsentauit Sauli: & sic filiam suam Michol accepit in vxorem: processu autem temporis fugit Dauid à facie Saulis: & tunc vxorem Dauid dedit Phalthi filio Lais. Deinde mortuo Saule cũ filius suus Hisboseth redargueret Abner principem militiæ de concubina patris sui, indignat[a] est cum eo: vnde Abner reconciliatus est cum Dauid, & Michol vxorẽ suam sibi reduxit: & secutus est eam Phalthi vir suus plorans vsque Bahurim. non enim cognouerat illam, eo quod illa diligens Dauid semper tristis extiterat.

† *al. contaminatione.*] orig.

Io.8.

e ¶ *Saulis filiam.*] scilicet Michol.

f ¶ *Præfigurator.*] præfiguraut quod mulier post pœnitentiam debeat viro reconciliari. 31.q.1.§. sed obiicitur.

g ¶ *Pœnitentis.*] videtur ergo quòd non possit mulier de adulterio accusari post pœnitentiam, quod falsum est. ꝛ 33.q.1. admonere. sed post baptismum non, vt videtur: quia ibi plenior fit remissio quo ad omnem pœnam etiam temporalem. ar. de conse. dist.4. fine pœnitentia. Arg. contra, ext. de diuor. gaudemus. " Sed dic quod licet excipi possit de adulterio primo commisso post baptismum, non tamen accusari: quia exceptio est fauorabilis: accusatio est odiosa. 2. q. 7. accusatio.

" Adultera ẽt post pœnitentiam accusari pt.

NOn erit.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd non est turpis reconciliatio adulteri vel adulterę, cum adulterium est per pœnitentiam purgatum: quia iam per Christum facta est remissio peccatorum: nec dicitur vt adultera in malitia perseuerans reuocetur: sed quod post pœnitentiam non debet adulterа reputari.

h ¶ *Adultera.*] manens.

CVm renuntiatur.] Casvs. Quæritur fuit ab Amb. quando dicatur fieri bonus qui à peccato recedit. Et respõdit quòd statim, & sine aliquo interuallo: quia ex quo peccatum excluditur, virtus statim ingreditur.

i ¶ *Cum renuntiatur.*] si enim per ianuam peccati intrat diabolus, statim Christus recedit. de pœ. dist.2. si enim inquit. Et argue quòd infusionem gratiæ præcedit remissio peccatorum naturaliter. id- " Bon⁹ & malus qs simul esse non pt. est, intellectu. quia tamen tempore simul sunt. " sic ergo prius desinit quis esse vitiosus, quàm incipiat esse virtuosus. 23.q.4. quod faciet. bonus enim & malus simul aliquis esse non potest. de pœ. dist. 1.§. si autem. argu. ff. de here. inst. quoties. §. si quis ita dixerit. Item nec potest quis esse in medio statu: quia omnis qui nõ diligit, odit,

¶ Adulterio purgato per pœnitentiam potest fieri reconciliatio coniugij. C. VII.

QVod autem tibi durum videtur, vt post adulterium reconcilietur coniugi coniunx, si fides [a] adsit, non erit durum. [2] Cur enim adhuc deputamus adulteros, quos vel baptismate ablutos, vel pœnitentia credimus esse sanatos? Hæc crimina in veteri Dei lege nullis sacrificiis mundabantur [b], quæ [c] in lege noui testamenti sine mundatione legali [c] mundantur: & ideo tunc omnino prohibitum erat ab alio contaminatam viro recipere vxorem: quamuis Dauid [d] Saulis filiam [e], quam pater eiusdem mulieris ab eo separatam dederat alteri, tamquam noui testamenti præfigurator [f] sine cunctatione † receperit. Nunc autem, postquam Christus ait adulterę, [nec ego te condemnabo: vade, deinceps noli peccare,] quis non intelligat debere maritum ignoscere, quod videt ignouisse Dominum amborũ? nec iam se debere adulteram dicere, cuius pœnitentis [g] crimen diuina credit miseratione deletum.

a ¶ Quæ in lege.] *Apud B. Augustinum legitur*, quæ noui testamenti, in sanguine Christi sine dubitatione mundatur. *Sed ob gloſſam non est emendatum.*

Idem eodem lib. c.9.

¶ De eodem. C. VIII.

3 Sent.ibid. Iuo ibid. Pan.l.7.c.37

[3] NOn erit turpis, neque difficilis etiam post perpetrata, atque purgata adulteria reconciliatio coniugum, vbi per clauces regni cælorum non dubitatur fieri remissio peccatorũ: non vt post viri diuortium adultera reuocetur, sed vt post Christi cõsortium adultera [h] non vocetur.

Item Ambrosius lib.2. de Cain, & Abel, cap.4.

¶ Cum fornicationis vitium excluditur, castitatis virtus adsciscitur. C. IX.

CVm renuntiatur [i] improbitati, statim adsciscitur virtus. Egressus enim malitię, virtutis operatur ingressum: eodemque studio, quo crimen excluditur, innocentia copulatur.

Item Gregorius homil. 29. Euangel.

¶ Non habetur fallax apud Deum, qui ad veritatem pœnitendo reuertitur. C. X.

APud misericordem namque iudicem nec ille fallax habetur, qui ad veritatem reuertitur [k], etiam postquam mentitur: quia omnipotẽs Deus dum liberter nostram pœnitentiam suscipit, ipse suo iudicio, hoc quod erauimus, abscondit.

* *Quòd si in adulterio perseuerare elegerit, patronus turpitudinis, & lenocinij reus maritus habebitur, nisi eam adulterij ream facere voluerit. Vnde in nouo lib. Cod. de adul. & stupro Impp. Seuerus, & Antoninus.*

[5] ¶ *Crimen lenocinij contrahunt, qui deprehensam in adulterio vxorem [l] in matrimonio retinuerunt, non qui suspectam habuerint adulteram.* ¶ *Hoc in mulieribus non obtinet. Non enim eis permittitur maritos suos adulterij reos facere. Vnde in libro eodem, & tit. eodem iidem Imperatores* [6] *Publico iudicio non habere mulieres adulterij accusationem [m], quamuis de matrimonio suo violato queri velint, lex Iulia declarat: quæ cum malefculis iure mariti accusandi facultatem detra de testi. cogen. præterea. vel antequam sit scripta. extra de cens. olim. dummodo non fiat calumniosè, vt ff. de inter. act. de ætate. §. vlt. Argu. contra, extra de concess. præben. & eccl. non va. post electionem. & extra vt eccle. bene. vt nostrum. & 4. qu.3. item qui falso.

CRIMEN LENOCINII. Casvs. Dicitur in hac l. quòd leno est qui vxorem publice in adulterio deprehẽsam detinet. secus autem est, si suspectam de adulterio detinet.

l ¶ *Vxorem.*] non tamen pœnam adulterij subsținet qui matrimonium suum contemnit, & vxorem delinquere patitur. & contaminatione non indignatur, vt ff. de adul. l. 2. §. lenocinij. " Crimen autem lenocinij pluribus modis committitur, committit lenocinium qui quæstuaria mancipia habet. quia non est hoc minus quam proprio corpore quæstum facere, vt ff. de rit. nup. l. palã. §. lenocinium. Item est etiam leno qui scienter ducit damnatam adulteram, vel qui reconciliat sibi adulteram, vt C. de adul. l. castitati. vel qui scienter tenet adulteram, vt hic, vel qui recipit pecuniam pro adulterio vxoris suæ, vt ff. de adul. l. 2. §. lenocinij.

" lenocinium multiplicitur. cõmittitur.

HOC IN MVLIERIBVS. Casvs. Per quædam cap. supradicta permissum est viris accusare vxores de adulterio. Nunc dicit Gratian. quod mulieribus hoc non permittitur vt viros suos de adulterio accusent: quod probat per legem sequentem. Vel expone hoc, scilicet propter quod non dicantur lenæ, si viros adulteros detinent.

b Adde q̃ pradicta effectũ pœnæ imponẽ dæ viro ad torũ pr̃ mari cũ accusare. no. Cy. l. 1. ff. ad adul. Spec. tit. ver. sed nunquid.

PVBLICO. Casvs. Dicitur in hac lege, quòd si mulier ad pœnam capitalem virũ suum voluerit accusare de adulterio, quod non admittitur: licet de toro violato conqueri velit: quamuis vir iure mariti contra eam admittatur.

m ¶ *Accusationem.*] sed non vlquequaq; negatur mulierem posse vi de adulterio posse ꝓponere. vñ recte subditur. Nõ idẽ priuilegiũ, &c. nunquid. vir enim

vir enim iure mariti, s. sine inscriptione, sine metu calumniæ, intra lx. dies vtiles mulierem de adulterio accusat, vt 4.q.4.§. aliquando. quod non facit mulier. aliàs vir & mulier ad paria iudicantur, vt 7. e.q.5. præcipit. & c. Christiana. & 3. e.q.c.fi quis vxorem. sed post lx. dies non potest eam nisi iure communi accusare: nisi absens sit propter rem publicam: quia tunc admittitur, & restituitur ad illos lx. dies. Et est iste casus specialis, in quo maiores restituuntur, & non minores. ff. ex qui. cau. ma. fi qua milit. ff. d adul. miles. §. quidẽ. & ff. de mino. auxiliũ. Sed quod hic dicitur, nõ videtur tenere secundũ iura nostra. " nam sicut maritus vxorem: sic vxor maritum licite accusat, & inscribit contra eum, & obligat se ad pœnã talionis. & hoc quando coram sæculari iudice agit. sed si agit coram ecclesiastico, si inscribit, vt extr. de proc. tuę. & lex idẽ videtur dicere §. quia vero. & in auth. vt li. ma. & auiæ. §. causas. col. 8. Miror tamẽ quare dicat Inn. q̃ coram sæculari iudice sit inscribendum: cum hodie pœna sæcularis cõ mutata sit in ecclesiasticam pœnã, vt C. de adul. auth. sed hodie. vnde etiam secũdũ leges dico qd vxor possit accusare virum, cũ tantum ecclesiastica sit pœna adulterij. sed dic quod ideo & hodie tenetur vir inscribere, quia ingressus ī monasterium morti æquiparatur [a]. Vel dic qd licet commutata sit pœna adulterij quantum ad mulierem: nõ tamen quãtum ad virum. Sed ẽsto quod vir accuset mulierem, & succumbat [b]: ex quo vir obligauit se ad pœnam talionis, & non probat: ergo & vir cõdemnabitur sicut mulier condemnaretur si esset conuicta. sed mulier conuicta detrudetur in monasterium: ergo & vir. & sic aliquis cogitur recedere ab vxore sua absque causa fornicationis, secundũ quod si. succubuerit, possit recedere ab ea: & sic alia via est cõlecutus quod desiderauit: quod est contra id 33.q.5. hæc imago. extr. de proc. tuę. Resp. bene concedo quod eodem modo condemnatur vir quo mulier. Mulier enim non cogitur intrare religionem nisi viro placuerit: sic nec vir condemnatus cogitur intrare religionem nisi mulieri placuerit. Vel intellige quod dicit decret. quod debet inscribere, verum est quantum ad hoc vt lucretur donationem propter nuptias vel dotem.

" Accusare ſe pñt mutuo vir & vxor de adulterio.

1 Iuo p.8.c. 77. Pannor. l.6.c.29.

a ¶ *Non idem.*] ideſt, iure mariti. Vel non idem, ideſt, nullum priuilegium apud sæcularem iudicem.

b ¶ *Priuilegium.*] quidam domini dicunt, quòd etiam vxor virum accusare poterit de dulterio [c], sed non cũ priuilegio: quia tenebitur ad talionem: & hoc innuit hic. Alij dicunt quod non potest, vt Io. & intelligunt auth. illas per quas dicunt veteres leges esse abrogatas in auth. vt fratrum filij. §. vlt. col. 9. & in auth. vt li. ma. & auię. §. quia vero. & §. causas. col. 8. in quibus videtur, quòd æque vxor virum sicut vir vxorem poterit accusare per illam legem C. de repu. consensu. vt cum agit ad separationem tori, vt lucretur donationẽ propter nuptias: non tamen vt vir in corpore puniatur: & ad hoc tantum agitur secundum canones.

c Dic q̃ sic. ad effectum quòd ipse imponẽdo vi tas separationem tori: & ita separando le ab eo. ff. de accusa. l. 1. §. Cy. l. 1. C. de adul.

SI ERGO. Casvs. infert Gratian. ex supra dictis, quòd si nullus debet adulteram retinere: multo minus in coniugem debet duci, si spes correctionis non habetur de ipsa, cum inter coniuges fides & sacramentum debeant obseruari. & ad hoc inducit sequens capitulum.

NOn enim.] Casvs. Iulianus dicebat, quod non erat verum & perfectum matrimonium sine commistione carnali. in qua opinione videtur fuisse Gratianus, & quidam alij: contra quos loquitur Augustinus dicens quod veritas matrimonij potius consistit in fide, prole, & sacramento, quam in carnis commistione. Sic videtur mihi B. iste casus ponendus. De sacramento tãgit ibi obscure vbi ducit: *Bonus vsus malũ.* Hug. etiam sic ponit hunc casum. Sequens §. patet.

tulisset non idem [a] feminis priuilegium [b] detulit.] ¶ *Si ergo, vt ex his colligitur auctoritatibus, adulteram retinere nulli permittitur, multo minus in coniugium duci licebit, cuius pudicitiæ nulla spes habetur. Debet enim inter coniuges seruari fides, & sacramentum: quæ cum defuerint, non coniuges, sed adulteri appellantur.*

Vnde Augustinus scribit contra Iulianum lib. 1.

¶ Veritas nuptiarum non consistit in commistione maris & feminæ. C. XI.

NOn enim in sola, vt deliras, cõmistione maris & feminæ nuptiarum veritas est: quamuis sine illa commistione nuptiæ filios procreare nõ possint. Sed alia sunt ad nuptias proprie pertinentia, quib[9] ab adulteriis nuptiæ discernuntur: sicuti est tori coniugalis fides, & cura ordinate filios procreandi, & (quæ maxima est differentia) bonus vsus mali [c], hoc est bonus vsus concupiscentiæ carnis, quo bono † adulteri male vtuntur.

† *al. malo.*] Iuo.

¶ *In Pannormia citatur eodem modo: itemque apud Iuonem nisi quod habet*, libro secundo. *Sententia quidem sæpe habetur apud B. Augustinum, & contra Iulianum nuptias diffimientem corporum commistionem disputat potissimum lib. 5. c. vlt.*

Hæc sunt bona, quibus commendantur nuptiæ, & ab illicito vsu discernuntur †.

† *Econtra vero Ambrosius improbare nuptias videtur dicens.*

a ¶ Ambrosius.] *Sic etiam in manuscriptis. Sed apud ipsum non est inuentum. Habetur apud B. Hieronymum, lib. 1. contra Iouinianũ.*

¶ Primæ vel secundæ nuptiæ hac auctoritate improbari videntur. C. XII.

NVptiæ terram replent, virginitas [d] paradisum. Sed & hoc intuendum est duntaxat iuxta hebraicam veritatem, quòd cum scriptura in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto, die expletis operibus singulorum dixerit [& vidit Deus, quia bonum est,] in secundo die hoc omnino subtraxit: nobis intelligentiam de relinquens non esse bonum duplicem numerum, qui ab vnione diuidat, & præfiguret fœdera nuptiarum. Vnde [e] & in arca Noe omnia animalia quęcumque bina ingrediuntur, immunda [f] sunt: impar numerus est mundus [g]. Quamquam in duplici numero ostendatur, & aliud sacramentum [h]: quòd ne in bestiis quidem, & immũdis auibus bigamia comprobata [i] sit. bina enim ingrediuntur immũda, & septena, quæ munda sunt: vt haberet [k] Noe post diluuium, quod de impari numero statim Deo posset offerre.

Verum hoc ad exhortationem, non ad necessitatem obseruandæ virginitatis refertur.

Vnde Ambrosius ait in libro exhortationis ad Virgines.

¶ Virginitas ex consilio suadetur, non imperio præcipitur. C. XIII.

[2] INtegritas corporis expetenda à vobis est: quam ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola est [l] enim virgi-

2 Iuo p.7. c.110.

c ¶ *Vsus malũ.*] id est, pruritus concupiscentiæ. " Et nota, quòd " Vsus quasunt quattuor species vsus. Est bonus vsus boni, vt integritas quæ Deo vouetur. Est & malus vsus boni: cum quis continet propter inanem gloriam: & bonus vsus mali, cum concupi- Eccl.39. scentia arctatur circa matrimonium. Est & malus vsus mali, cum quis vagatur ad meretrices, vt ea. q.4. meretrices.

tuor spes.

ECONTRA VERO. Hæc est tertia pars quæst. in qua laudat & præfert virginitatem matrimonio: non tamen improbantur nuptiæ. ita intelligas sequentia capi. Ioan. de Fan.

NVptiæ terram implent.] Casvs. Ambrosius tria ī hoc c. inducit ad diffuasio nem bigamiæ. Primum quia hoc facit virginitas in cælis, quod matrimonium in terris. Secundum, quia sicut opus secundæ diei non meruit benedictionem: ita nec secundæ nuptiæ. Tertium, quia nec in bestiis approbata est bigamia: cum tantum immunda animalia sub binario ingressa sint in arcam. Sic Beneuen. posuit hũc casum. Et quod dicitur ibi, *Aliud sacramentum*, ideſt, alia significatio. *Hoc.* scilicet, ga nec, &c.

Gen.7.

d ¶ *Virginitas.*] non ideo hoc dicit, vt solæ virgines habeant paradisum: sed quia facilius. argum. ī. prox. causa. quæstio. 5. qui sitit. " Vel quia virginitas est soror Angelorum, vbi omnes erunt virgines, vel continentes: neque nubent, neque nubentur, vt 31. quæst. 1. quod si.

" virginitas soror est angelorum.

e ¶ *Vnde.*] scilicet ad ostendum, quòd binarius numerus non bonam habet significationem: sed signum diuisionis & reprobationis.

f ¶ *Immunda sunt.*] " immũda vocauit Moyses in lege animalia, quæ non ruminabant, vt porci: & quæ non habebant vngulas fissas, vt equi: & in natantibus, quę non habebant squammas: & generaliter quæ lex comedi prohibuit.

" Animalia immunda, q̃ dicebantur esse.

g ¶ *Impar numerus est mundus.*] ideſt, sub impari numero ingrediuntur munda in arcam.

h ¶ *Et aliud sacramentum.*] ab illo scilicet, quod, &c.

i ¶ *Comprobata.*] sensus est, Adeo reprobatur bigamia, quod nec etiam in bestiis immundis inuenietur cum qua bigamia contrahi posset, si alter comparum moreretur.

k ¶ *Vt haberet.*] " reddit rationem quare munda sunt ingressa sub impari numero, vt ex illis posset aliquid offerre. vbi enim paritas est, ibi non poterat diuidere masculum à femina.

" Mũda animalia cur ingressa sũt arcã impari numero.

VERVM HOC. Casvs. Quia Ambro. videbatur dicere quædam, quæ videbantur improbare nuptias: ideo Grat. dicit quo casu intelligantur, scilicet de consilio: ad quod inducit sequens ca. cuius casus patet.

l ¶ *Integritas.*] ¶ *Sola est.*] hæc dictio, sola, determinat hoc verbum suaderi, id est, solum modo suaderi potest: (imperatur enim fides, spes, charitas, humilitas) nisi aliqui fecissent sibi præiudicium vel vouendo, vel sumendo sacrum ordinem. vigesimaseptima, quæstione secunda. vt lex. " quandoque etiam imperatur continentia ratione delicti, vt in pœnitentibus, vxoricidis, & incestuosis, vt dixi 3. causa proxim. quæstione prima. in princip. & cap. sicut.

" Cõtinẽtia rõne delicti quandoque imperatur.

a ¶ *Voti*

Universidad de Deusto Biblioteca

" Monachi an possint ad vitam strictiorem compelli.

a ¶*Voti.*]"Arg. quod monachi vel canonici nō possunt inuiti compelli ad districtiorem vitam: quia ea res est magis voti quam præcepti, & magis liberæ voluntatis quam coactionis. arg. dist. 74. ca. 2. & 20. q. 3. præsens.

CVM ERGO. Hæc est 4. pars q. in qua soluit magister & dicit, q̄ si definit meretricari, potest duci vxor, aliàs non. Io. de Fan.

CASVS. Infert Grat. ex supradictis, q̄ meretrix non est in coniugium ducenda, cum nulla ſpescorrectiōis fit in ipsa. Sed ſtatim obiicit de Rhaab meretrice, quæ fuit coniugio copulata: & qua etiam per ſucceſſionē Chriſtus naſci dignatus eſt: & de Oſee, qui meretricem emit, quā ſibi matrimonio copulauit. Sed Gratian[a] ſoluit, dicens aliud eſſe meretricē ducere, vel adulteram retinere, aliud eſt aliquā earum habere, quæ non poteſt à luxuria refrænari. Primum licet, ſecundum autem non. & ad hoc inducit ſeq. capitulum.

RHAAB. Hiſtoria. Vt legitur in libro Ioſue, Rhaab recepit exploratores Iſrael in domum ſuam: & cū quæ rerentur ad mortem, abſcōdit eos: & deinde dimiſit per funem de feneſtra dom[s] ſuę, quę muro ciuitatis in hærebat. poſtea cum ciuitas capta eſſet, ſalua eſt dom[s] Rhaab, & Salomon dux ex tribu Iuda duxit eam in xorem.

OSEAE. Hiſtoria. Legitur in Oſee q̄ dixit Dominus ad eum: Vade & ſume tibi vxorem fornicariā: & fac tibi filios fornicationum, quia fornicans fornicabitur terra à Domino. & abiit, & accepit Gomar filiam de Balaim: quæ concepit & peperit filium. Et iterum dixit Dominus ad eum: Vade dilige mulierem dilectam amico & adulteram ſicut diligit Dominus filios Iſrael, & diligunt vinatia vuarum, & ipſi reſpiciunt ad Deos alienos. & dixit Oſee. Eam emi mihi quindecim argenteis, & coro ordei[a], & dimidio coro tritici. & dixit ad eam, in diebus multis expectabis me: non fornicaberis, & non eris cum viro.

b ¶*Primus.*] non ratione temporis, ſed ordinis. liber enim primus ponitur inter 12. prophetas.

c ¶*Coro ordei.*]& 15. argenteis, & dimidio coro tritici. Ioan.

Non eſt culpandus.] CASVS. Exculat Hie. in hoc c. Oſee contrahentem cum meretrice, dicens eum propter hoc non eſſe culpandum, ſed potius laudandum: quia malam conuertit in bonam: nec corruptus eſt ex ſocietate fornicariæ, ſed fornicaria pudicitiam aſſumpſit.

" Societas d ¶*Societur.*] " ſocietas enim inter bonum & malum contrahi potest vt ex societate boni mal[a] ædificetur: ſicut emptio veneni valet & malū cō- ſi tale ſit quod adiectione alterius materię vtui eſſe poteſt. ff. de cōtrahi poteſt trah. emp. quod ſæpe. §. veneni.

e ¶*Sectetur.*]arg. quòd malum additum bono non corrumpit illud, ſed potius ſumit naturam boni. arg. j. e. q. 2. quidquid. & ext. de conſec. eccle. quod in dubiis.

Vòd autem.] Hæc q. diuiditur in 7. partes: in prima quarum videtur probare ſuperficialiter quod cauſa incontinentiæ inducta non eſt vxor: quia honor eſt mulierum filios procreare. Secunda ibi, *His ita*. Tertia ibi, *Non autem*. Quarta ibi, *Sic econtrario*. Quinta ibi, *De his*. Sexta ibi, *Cum ergo qui aliquam*. Septima ibi, *Cum ergo dicitur*. Ioan. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur ſecunda queſtio, qua quæritur an ſit coniunx dicenda quę cauſa incontinentiæ ducitur. Et certum eſt, quòd non, ſecundum primam inſtitutionem matrimonij: quæ fuit facta cauſa multiplicandi generis humani. Sed ſecundum inſtitutionem ſecundam matrimonij factam cauſa fornicationis vitandæ eſt matrimonium, vt j. c. §. his ita. Vide autem §. per ſe patet.

nitas, quæ ſuaderi poteſt, imperari non poteſt: res magis voti[a], quā præcepti.

4 *Cum ergo in meretrice, vt diximus, nulla ſpes fidei, nulla ſit certitudo pudicitiæ, patet, quòd non eſt in coniugium ducenda. ſed obiicitur Rhaab Hiericuntina quamuis eſſet meretrix, tamen principi de tribu Iuda eſt copulata coniugio, de qua Chriſtus poſtea naſci dignatus eſt. Oſee quoque duodecim prophetarum primus[b], ex præcepto Domini, coro ordei[c] meretricem emit, quam ſibi in coniugio ſociauit. Sed aliud eſt, meretricem ducere, vel adulteram retinere, quam tua conſuetudine caſtitate & pudicitia exornes: atque aliud, aliquam earū habere, quam nullo pacto à luxu carnis ſuæ reuocare valeas. Hoc enim, penitus prohibetur: illud laudabiliter factum legitur.*

Vnde Hieronymus ſuper Oſee lib. 1. ad c. 1.

¶Non eſt peccatum meretricem ducere vxorem. C. XIIII.

[1] NOn eſt culpādus Oſee propheta (interim vt ſequamur hiſtoriam,) ſi meretricem, quam duxit, ad pudicitiam conuerterit: ſed potius laudandus, quòd ex mala bonam fecerit. Nō enim qui bonus permanet, ipſe polluitur, ſi ſocietur[d] malo: ſed qui malus eſt, in bonum vertitur, ſi boni exēpla ſectetur[e]. Ex quo intelligimus, non prophetam peridiſſe pudicitiam fornicariæ copulatum, ſed fornicariam aſſumpſiſſe pudicitiam, quàm antea nō habebat.

QVOD AVTEM. " Hic depingitur ſecunda quæſtio, an ſit illa coniunx, quæ cauſa incontinentiæ ducitur: Et quidem eſt, non ſecundum primam inſtitutionem matrimonij factā cauſa prolis tantum, & gratia multiplicandi generis humani, ſed ſecundum ſecundam inſtitutionem factam poſt peccatum, vitandæ fornicationis cauſa. & vtraque inſtitutio facta eſt in paradiſo. Prima añ peccatum: ſecunda poſt. Attribuitur tamen ſecunda Apoſtolo, non quia ipſam fecit: ſed quia ipſam eſſe factā oſtendit: & ne in poſterum ab hæreticis in dubium reuocetur, in ſcriptis redegit[b]: ſicut etiam Hier. ſecundas nuptias conceſſit. §. 31. q. 1. aperiant. f ¶ *Benedictio.*] & fuit facta in paradiſo. 26. dist. deinde. tunc fuit præceptum, vt ibi dicitur " eodem modo præceptum fuit cum dicebatur, Maledicē, qui non reliquerit ſemen ſuper terram: hodie tamen eſt conſilium, niſi quoad reddendum debitum. 33. q. 4. Apoſtolus.

" Societas] CASVS. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima dicit Aug. quòd quidquid inter ſe cauſa exſplendæ libidinis faciunt coniugati, non eſt culpa nuptiarum, ſed hominum. In ſecunda parte dicitur, quòd ſi quis vxorem ſuam cognouerit etiam nimis frequenter cauſa fornicationis, vel forte cau ſa libidinis ſaturandæ, defenditur tamen à fornicatione propter bonum nuptiarum. In tertia parte dicitur, quòd coniugati debent adinuicem ſibi reddere debitum non tantum cauſa prolis habendæ: ſed etiam cauſa fornicationis vitandæ. Secūda pars incipit ibi, *Iam in ipſa*. Tertia ibi, *Debent ergo*. quod autem dicitur ibi, *neque illud*, ſcilicet coitus incontinentiæ, vel forte libidinis ſaturandæ. Sequens §. patet.

m ¶*Exactione.*]cauſa incontinentiæ, non cauſa libidinis explendæ.

n ¶*Ab adulterio.*]ſ. ea. quæſt. 4. origo. contra j. ead. qu. 4. liberorum. contra. Vt hoc cap. & eius contraria melius intelligas, "nota, quod quattuor de cauſis commiſcetur quis vxori. Cauſa prolis. Item cauſa libidinis. ſa reddendi debitum. his caſibus non peccat, immo meretur. 13. diſt. 33. quæſt. 5. ſi dicat. Item cauſa incontinentiæ, cum, ſcilicet eſt præuentus à voluptate: tunc eſt veniale peccatum, vt hic & 33. qu. 4. vir cum propria. Quidam tamen dicunt hoc caſu nullum eſſe peccatum propter auctoritatem Apoſtoli. Vnuſquiſque habeat ſuam, &c. vt 5. §. prox. Cognoſcitur etiam vxor cauſa explendæ voluptatis, ſcilicet cum quis præuenit voluptate vel cogitatione, vel

QVÆSTIO II.

1. ps

Vòd autem non ſit vxor, quæ ſola cauſa incontinentiæ ducitur, hinc videtur probari poſſe: quia coniugium propagationis, non explendæ libidinis cauſa à Deo inſtitutum eſt. Hæc namque fuit benedictio[f] coniugis [creſcite & multiplicamini.]

Vnde Ambroſius ſuper Lucam, libro 1. ad c. 1.

¶Partus feminarum eſt eis ſola cauſa nubendi. C. I.

[2] PVdor ſ eſt feminis nuptiarum præmia non habere, quibus hæc ſola[h] cauſa eſt nubendi. *Idem lib. 2. in prin.* ¶Dum † coniugij præmium, & gratia[i] nuptiarum, partus ſit feminarum, non mediocris quoque cauſa eſt, vt virginitas Mariæ falleret[k] principem mundi[l].

Qui ergo non cauſa procreandæ ſobolis, ſed explendæ libidinis ſibi inuicem copulantur, non tam coniuges, quàm fornicarij videntur.

Hinc etiam Hieronymus ad c. 5. epiſtolæ ad Epheſios.

¶Non coniuges, ſed adulteri vocantur, qui non ſecundum præcepta Chriſti coniunguntur. C. II.

[3] SIcut non omnis[m] congregatio hæreticorum, Chriſti eccleſia dici poteſt, nec caput eorū Chriſtus: ſic non omne matrimonium[n] quo † non viro ſuo ſecundum præcepta Chriſti vxor iungitur, rite coniugium appellari poteſt ſed magis adulterium[o].

2 *His ita reſpondetur. Prima inſtitutio* eſt præmium nuptiarum. *Sola.* i. præcipua. *Eſt.* i. eſſe debet.

g ¶ *Pudor.*] ſi tamen † *al. quod nō* per eas nō ſtaret quo minus habeant, non eſt cur debeant pudere rę. ff. de reg. iur. in om nibus. *viro ſuo ſecundum præceptа Chriſti coniungitur* Ioris. Gen. 2.

h ¶*Sola.*]deſt, præcipua. 8. dist. ſi ſolus.

i ¶ *Et gratia.*] vnde dicit lex, quia magnum præmium eſt mulieribus concipere. & conceptum tueri. ff. de ædil. edict. quæritur. 5. ſi mulier.

k ¶ *Falleret.*] ex hoc autem fuit deceptus diabolus, qui cum videret Mariam habere filium, credebat eam mulierem eſſe. Alia ratio redditur 27. q. 2. inuenta. " Hic patet quòd multa latent diabolum, & quotidie diſcit per temporum incrementa, vt 26. quæſt. 3. ſciendum. & quotidie diſcit.

l ¶ *Principem mundi.*] id eſt, mundanorum, id eſt, malorum. nec per hoc attribuitur ei ſuper homines aliquis principatus, ſed dicitur princeps eorum, id eſt, primo peccans, vel maior peccans. " Vel ad derisionem dicitur princeps talium: ſicut dicitur rex ſchacorum, vel cardinalis Rauennas: non tamen ſimpliciter eſt rex, vel cardinalis. argum. ff. de verbor. ſign. Paulus. quidam tamen hæretici garriunt eum principem mundi, quia fecit omnia infra lunarem globum. Ioan. " diabolus " diabolum multa latēt di- di princeps

QVI ERGO. CASVS. Hic infert Gratianus ex ſupradicto ca. quòd qui cauſa explendæ libidinis, & non cauſa ſobolis copulantur, potius dicendi ſunt fornicarij quàm coniuges. Et ad hoc inducit ſeq. c.

m ¶*Non omnis.*]deſt, omnis non ſimile eſt ibi, Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum.

n ¶*Matrimonium.*]deſt, coniunctio.

o ¶*Adulterium.*]deſt, fornicaria coniunctio.

HIS ITA RESPONDETVR. Hæc eſt ſecunda pars queſtionis, in qua dicitur, quòd matrimonium bis fuit inſtitutū ſiue permiſſum. Primo in paradiſo propter ſobolem tantum. Secundo extra paradiſum propter ſobolem, & propter infimitatem carnis vitādam, quia bonum matrimonij tripertitum eſt: ſcilicet fides, proles, & ſacramentum. Ioan. de Fan.

CASVS. In hoc §. G. duas diſtinguit inſtitutiones matrimonij. Vnam quæ fuit ante peccatum, & cauſa ſobolis procreandæ. Et aliam, quæ data fuit poſt peccatum: & facta fuit cauſa fornicationis vitandæ. quod probatur auctoritate Apoſtoli dicentis, Propter fornicationem, &c. Vnde qui ſic coniuncti ſunt, continere non poſſunt niſi de communi conſenſu. quod probatur ſimiliter auctoritate Apoſtoli. Vnde qui propter fornicationem vitandam coniuncti ſunt, debent coniuges appellari. Et ad hoc probandum inducit ſeq. c. *Excipitur*, ideſt, excluditur à fornicatione.

a ¶*Facta.*] ſolo conſenſu, vt & nunc & inſtituit Dominus matrimonium ex eo q̄ mulierem fecit, dicendo *illi*, q̄ vxor Adæ eſſet futura.

" Adam ſi b ¶ *Sine ardore.*]" niſi peccaſſet enim homo peccaſſet in coi ſi voluptas eſſet. ita ſine ardore & pruritu eſſet genitalium cōiunctio, ſicut eſt aliorum membrorū: veluti ſi applices digitum digito: vel manum cum manu: vel ſi eſſet pruritus, non tamen eſſet peccatum: ſicut non eſſet peccatū manum ſcabioſam mittere ad ignem. b d hac materia not. 5. px. cau. q. 1. Deus maſculum.

c ¶ *Eliminandum.*]deſt, coercendum.

d ¶*Facta eſt.*]deſt, offenſa facta eſt aliàs in paradiſo etiam ſecundo facta eſt. ſed quæro per quæ verba, vel quando?

c ¶*Coniugij.*] ſed hodie ſacerdos diacon[s] magis punitur ſi concubinā trahat quam ſi fornicetur, vt dist. 28. preſbyterum.

f ¶ *Vnuſquiſque.*] qui per votum ſibi non præiudicabit. 27. qu. 1. vt lex.

g ¶*Nolite.*]§. 30. qu. 2. noſſe.

h ¶*Vſum.*]deſt, carnalem vſum.

i ¶*Veniale.*]deſt, dignum venia, ideſt, ad mortem non imputabile. 5. dist. 13. nerui. j. eadem q. 4. in eo. contra. 8. dist. 25. §. aliās. Arg. contra, j. 33. q. 4. vir. die vt not. j. cap. prox.

k ¶*Quod.*]ſimplex eſt relatio.

l ¶ *Tripertitum.*]deſt, bonum nuptiale eſt triplex: ideſt, coniunctorum nuptiis bonū eſt triplex.

Vidquid.] CASVS. Beneuen. ſic ponit hūc caſum. Cum prima inſtitutio nuptiarum fuerit cauſæ prolis habēdę, quo dammodo pudor cōiugatæ reputatur filios non habere. vnde non fuit mirum ſi diabolus credebat Mariam eſſe corruptam, cum videret eam prolem habentem, quæ eſt præmium nuptiarum. *Sola.* i. præcipua. *Eſt.* i. eſſe debet.

" Pudor] CASVS. Hoc ca. diuiditur in 7. partes: in prima quarum videtur probare ſuperficialiter quod cauſa incontinentiæ inducta non eſt vxor: quia honor eſt mulierum filios procreare. Secunda ibi, *His ita*. Tertia ibi, *Non autem*. Quarta ibi, *Sic econtrario*. Quinta ibi, *De his*. Sexta ibi, *Cum ergo qui aliquam*. Septima ibi, *Cum ergo dicitur*. Ioan. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur ſecunda queſtio, qua quæritur an ſit coniunx dicenda quę cauſa incontinentiæ ducitur. Et certum eſt, quòd non, ſecundum primam inſtitutionem matrimonij: quæ fuit facta cauſa multiplicandi generis humani. Sed ſecundum inſtitutionem ſecundam matrimonij factam cauſa fornicationis vitandæ eſt matrimonium, vt j. c. §. his ita. Vide autem §. per ſe patet.

coniugij in paradiſo facta[a] eſt, vt eſſet immaculatus torus, & honorabiles nuptiæ: ex quibus ſine ardore[b] conciperent, ſine dolore parerent. ' *Secunda propter illicitum motum eliminandum[c] extra paradiſum facta eſt[d]: vt infirmitas prona in ruinam turpitudinis, honeſtate exciperetur coniugij[e]. Vnde Apoſtolus ſcribens ad Corinthios ait* [*Propter fornicationem vnuſquiſque[f] ſuam vxorem, & vnaquæque virum ſuum habeat.*] *Ex hac itaque cauſa ſit, vt coniugati ſe ſibi inuicem debeant, nec ſe ſibi negare poſſint. Vnde Apoſtolus* [*Nolite[g] fraudare inuicem, niſi forte ex conſenſu, & ad tempus, vt expeditis vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipſum, ne forte tentet vos Satanas. Hoc autem dico propter incontinentiam veſtram.*] *Qui ergo propter incontinentiam in naturalem redire vſum[h] monentur, patet, quòd non propter filiorum procreationem tantum miſceri iubentur. Non tamen ideo nuptiæ malæ iudicantur. Quod enim præter intentionem generandi fit, non eſt nuptiarum malum: ſed eſt veniale[i] propter nuptiarum bonum, quod[k] eſt tripartitum[l], fides videlicet, proles, & ſacramentum.*

Vnde Auguſtinus de bono coniugali, c. 6.

¶ Immoderatus vſus coniugatorum non eſt nuptiarum malum, ſed eſt veniale propter nuptiarum bonum. C. III.

[2] QVidquid inter ſe coniugati immoderatum, inuerecundum, ſordidumve gerunt, vitium eſt hominum, non culpa nuptiarum. Iam in ipſa quoque immoderatiore exactione[m] debiti carnalis, quam cis non ſecundum imperium præcipit, ſed ſecundū veniam concedit Apoſtolus, vt etiam præter cauſam procreandi ſibi miſceantur, etſi eos praui mores ad talem concubitum impellunt, nuptiæ tamē ab adulterio[n], ſeu fornicatione defendunt. Neque enim illud propter nuptias admittitur: ſed propter nuptias ignoſcitur. Debent ergo ſibi coniugati, non ſolum ipſius ſexus ſui commiſcendi fidem, liberorum procreandorum cauſa (quæ prima eſt humani generis in iſta mortalitate ſocietas) verūetiam infirmitatis inuicem excipiendæ ad illicitos concubitus euitandos mutuam quodammodo ſeruitutem: vt, etſi alteri eorum perpetua continentia placeat, niſi ex alterius conſenſu non poſſit.

3 *Non autem datur præſentia ſancti ſpiritus tempore, quo coniugales actus geruntur.*

Vnde Hieronymus ſuper Matthæum.

¶*Caput hoc habetur apud Origenem homilia 6. in Numeros: & ex ipſo citatur in gloſſa ordinaria Numer. 11.*

¶Non datur præſentia ſancti ſpiritus tempore, quo coniugales actus geruntur. C. IIII.

[4] COnnubia legitima carent quidem peccato. non tamen tempore illo, quo coniugales actus geruntur, præſentia[o] ſancti ſpiritus datur: etiam ſi prophetа eſſe videatur, qui officio generationis obſequitur. Sed & alia plura[p] ſunt, in quibus ſufficit ſolā[q] vis humana: & neque res indiget, neque decet adeſſe præſentiam ſancti ſpiritus.

Sicut ergo talis concubitus non eſt fornicarius, ſed propter bonum coniugij licitus ſic etiam coniunctio illa, de qua quæritur, non eſt fornicaria, ſed propter bonum coniugij licita.

Item ſicut Auguſtinus ait in lib. de bono coniugali, c. 14.

C. V.

[5] COncubinæ ad tempus adhibitæ, nec etiam ſi cauſa ſi liorum concumbant, iuſtum faciunt concubinatum ſuum.

4 *Sic econtrario datur intelligi de iis, qui coniugali affectu ſibi copulantur: quòd etiam ſi non cauſa procreandorum filiorum, ſed explendæ libidinis conueniunt, non ideo fornicarij, ſed coniuges appellantur.*

Probatur hoc idem auctoritate Auguſtini in libro de bono coniugali, c. 5.

vtendo calidis, vt pluries eam cognoſcere poſſit, tunc ſecundum Hu. peccat mortaliter, vt in contrario c. origo. minus tamen punitur propter bonum matrimonij, vt 7. q. 7. adulterij. Alij dicunt quòd etiam in hoc caſu tantum veniale peccatum eſt. argu. hic & 7. qu. 7. adulterij. & ſic vbi reperitur quòd mortaliter peccet, dic: id eſt, ad modum adulteri agit. Vel dicitur ad exhortationē continentiæ. ſi. 32. q. 1. §. verum. Vel intelligitur quando eam cognoſcit cōtra naturam: quia tūc ſecundū omnes mortaliter peccat, & gratius cum vxore quā cum alia. 7. q. 7. adulterij. Io.

NON AVTEM. Hæc eſt 3. pars q. in qua dicitur quod virtus ſancti ſpiritus nō eſt ibi, quando coniugalis actus agitur. & dicas quod duobus modis datur ſpiritus ſanctus, ſcilicet ad bene viuēdum. tunc non recedit in coniugali actu: quia meritorius eſt. 33. q. 1. c. 1. datur etiam advirtutes faciendas. tunc recedit. hoc habes de pœn. dist. 2. ca. 4 Sent. 4. dist. 32. 3. 4. & 5. 10. de Fan.

Connubia.] CASVS. dicitur hic, quod licet connubia peccato careant, tamen rempore carnalis commiſtionis non adeſt ſpiritus ſancti gratia. Sūt etiam plura huiuſmodi opera, in quibus non adeſt præſentia ſpiritus ſancti: nec etiam indigent.

o ¶*Præſentia.*] Adeſt tamen gratia ſpiritus ſancti quoad illa, ſine quibus gratia ſpiritus ſancti haberi non poteſt: cum etiam quis mereatur quandoque in tali actu. 7. 33. qu. 5. ſi dicat. Sed abeſt cū quis cognoſcit vxorem quo ad operationem, ſcilicet quo ad miracula facienda, & vim prophetandi. manet enim i bonis gratia ſpiritus ſancti quo ad quædam, & recedit quo ad quædam, vt legitur de pœ. dist. 2. quærendum. & cap. poteſt diſcurſus. Vel dic non dari præſentiam ſpiritus ſancti quoad omnia. qa ibi eſt quidam ſupor, & homo totus carneus efficitur. Vel ideo illi prurituі non datur, quia eſt veniale peccatum. "Dicit tamen P. mandu cato, coitum coniugalem bene exerceri poſſe ſine peccato[a], quod concedo quandoque. Ioan. " coitus carnalis ſine pcto exercere poteſt.

p ¶ *Sed & alia plura.*] vt ſunt actus indifferentes, vt comedere, mouere digitum, & huiuſmodi. a Si. contra 27. qu. 2. oē.

q ¶ *Sola.*] non excludit Deum quin abſit: ſed virtutes quantum ad operationem: quia illa hora totus carneus efficitur.

SICVT ERGO. CASVS. Concludit Gratian. ex illo c. quidquid. & dicit quòd ſicut coitus qui ſit cauſa incontinentiæ, non eſt fornicarius, ſic coniunctio vxoris, quæ ſit cauſa filiorum, non eſt fornicatio. Poſtea dicit, quòd concubinatus, qui ſit etiam cauſa filiorum, non eſt licitus, quod probat auctoritate Auguſtini, de qua dicitur in themate.

r ¶*De qua quæritur.*]in themate.

Concubinæ.] SIC ECONTRARIO. Hæc eſt 4. pars qu. in qua quæritur an ſit vxor quæ ducitur ad rēpus, vel ſub conditione vt prolem euitet. & dicitur quod non. Io. de Fan.

CASVS. Infert Grat. ex auctoritate Auguſtini, dicens, ergo ſi coniugium fiat cauſa incontinentiæ, & non concubinatus, licitum erit: quod patet per ſequentia c.

Solet

Pol. l. 6. ti. 4 Iuo p. 8. c. 10 Pan. l. 6. c. 45

Universidad de Deusto
Biblioteca

SOlet quæri.] Casvs. Quæritum fuit ab Augu. vtrum debeat dici matrimonium inter eos, qui causa incontinentiæ contrahunt. Et respondet Aug. quòd sic, dummodo sic conueniant vt perpetuo debeant simul esse: & non vitent prolem. Sed si conueniant vt ad tempus sint simul, vel vt vitent prolem, non est coniugium inter eos. Nam non debet vxor dici, cum qua alí quis ita contrahit do nec inueniat magis dignam. & hunc casum approbat H. in summa sua, excepto eo, q̃ non dixit de q̃stione facta ab Augu. *Vtramque*, i. ad mortem velle persistere, & velle non euitare prolem.

1 Poly ibid. Iuo p.8.c.65 Pan.l.6.c.27

† *al. propter incontinentiam* orig.

a ¶ *Sed pro incontinentiæ.*] i. propter incontinentiam vitandam.

b ¶ *Ea fide.*] dum tamẽ hoc agãt vt matrimonium contrahant.

c ¶ *Si vsque ad mortem.*] matrimonium enim non pót ad tempus contrahi: "sicut nec lex nouit filium temporalem, vt ff. de adopt. si q̃s. nec heres quis ad tempus instituitur. inst. d her. inst. §. heres. Quid si aliqui aliàs contracturi credunt hoc licere vt ad tempus contrahant, cum ius ignorent, & contrahunt? Dicit H. teuere matrimoniũ.

"filius tpalis est à lege incognitus.

d ¶ *Vitauerint.*] modi vitandi notãtur. ff. de vsu & ha. sed neque. & l. & si forte.

2 Pann.l.6. c.44.

e ¶ *Nolint.*] i. velint nõ nasci. Habes ergo hic q̃ vitatio prolis vel propositum necandi filios impedit matrimonium. & in c. prox. Si autem alia cõditio inhonesta poneretur in matrimonio, vt cõ

3 Sent.4.distin.31. Iuo p.10.c.55.

traho tecum si tu interfeceris patrem, vel aliquid iniquius feceris: an talis impediat matrimonium dubitari cõsueuit. "De hoc notabis quòd conditio quædam est honesta: quædam inhonesta. sicut ī multi plici dfria. aExt. d cõd. ap. ca. vlt. & intellige im possibiles d iure, vel sed; naturã. ff. de cõd. inst. l. 1. &l. filiꝰ. sec. si impossibi lis fit pp dif ficultatẽ p- stãdi. vt si mihi domũ vsque ad tres annos. vel sic, contraho tecum, si procuraueris veneaureã dede na ris. ff. d ita. li. cũ heres. §. 1 tra tũcũ qa tũc valet ti. ibi si pp perplexi tatẽ est impossibilis: qa ex tñc vi tiat cõtra- cẽtũ. ff. d cõd. inst. si Titi⁹. si fed scd; Vin. ibi cõtra natũrã & substãtiam est. Arc.

"De his quæ impossibilia sunt, vide 28. dist. Si quis.

b Si sine ea, vt ext. de cond. app. de illis. Est alia honesta conditio, quæ adhæret naturæ matrimonij: vt cum Christianus dicit Iudææ: contraho tecum si volueris Christiana fieri. talis conditio est de na tura matrimonij: & si illa non apponeretur, non teneret matrimonium, vt 28. q. 1. non oportet. Similiter inhonesta duplex est, si. n. apponitur inhonesta conditio, quæ est contra naturam matrimonij, vt si dicatur hoc modo, tecum contraho matrimonium, vt furtum vel homicidium feceris: hæc conditio non repugnat naturæ matrimonij: & conditio talis si apponatur, frangenda est, & tenet matrimonium, vt ext. de cond. app. c. 1. Sed contra hanc distinctionem est quod legitur 28. q. 1. idololatria. ibi enim videtur quod omnes turpes conditiones etiam soluant matrimonium. sed qualiter hoc sit intelligendum, ibi notauimus. Item contra est 10. q. 1. c. 1. & 2. vbi tenet contractus, licet apponatur conditio, quæ est contra naturam contractus. Similiter ob stat 28. dist. diaconi. vbi tenet ordinatio, licet dicat se velle habere vxorẽ. Similiter tenet conuersio, si sub hac forma fiat vt possit retineri proprium, vt extr. qui cle. vel sed scd; Vin. vo. insinuante. In contractib. autem impossibiles conditiones apposítæ vitiant contractum, vt inst. de inut. stipulatio. §. impossibilis. ff. de act. & obl. non solum. In vltimis voluntatib. pro non adiectis habentur, vt C. de inst. & substit. reprehendenda. De cond. ap. in matrimonio, plene habes ext. de cond. ap. c. vlt.

¶ Coniuges sunt qui causa solius incontinentiæ sibimet inuicem copulantur. C. VI.

SOlet quæri, cum masculus & femina, nec ille maritus, nec illa vxor alterius, sibimet non filiorum procreandorum, sed prof incontinentia[a], solius concubitus causa copulantur, ea fide[b] media, vt nec ille cum altera, nec illa cum altero id faciat, vtrum nuptiæ sint vocandæ. Et potest quidẽ fortasse non absurde hoc appellari connubium, si vsque[c] ad mortem alicuius eorum id inter eos placuerit: & prolis generationem, quamuis non ea causa coniuncti sint, non tamẽ vitauerint[d], vt vel nolint[e] sibi nasci filios, vel etiam opere aliquo malo agant, ne nascatur. Ceterum, si vel vtrumq; [f] vel vnum horum desit, non inuenio, quemadmodum has nuptias appellare possimus. ²Etenim si aliquam sibi vir ad tempus adhibuerit, donec aliam dignam vel honoribus, vel facultatibus suis inueniat, quam comparẽ ducat, animo ipso adulter est: nec cum illa, quam cupit inuenire, sed cum ista[g], cum qua sic cubat, vt cum ea nõ habeat maritale consortium.

Idem de nuptiis, & concupiscentia, lib. 1. cap. 15.

¶ Fornicarij sunt, non coniuges, qui sterilitatis venena procurant. C. VII.

3 ALiquando cousque peruenit hæc libidinosa crudelitas, vel libido crudelis, vt etiã sterilitatis venena procuret: & si nihil valuerit[h], conceptos fœtus ali quo † modo intra viscera extinguat, ac fundat[i], volendo suam prolem prius interire[j], quàm viuere: aut, si in vtero iam viuebat, occidi antequam nascatur. Prorsus, si ambo[k] tales sunt, cõiuges[l] non sunt: &, si ab initio[m] tales fuerunt, non sibi per connubium, sed per stuprum potius cõuenerunt. Si autem non ambo sunt tales, audeo dicere, aut illa est quodam modo meretrix[n] mariti, aut ille adulter[o] vxoris.

5 De his, qui abortum procurant, quæritur, an iudicentur homicidæ, vel nõ, Augustinus in lib quæstionum Exodi, quæst 80 ait.

¶ Non est homicida, qui abortum procurat, antequam anima corpori sit infusa. C. VIII.

5 QVòd vero non formatum puerperium[a] noluit ad homicidium pertinere, profectò nec hominem deputauit, quod tale in vtero geritur. Hic de anima quæstio solet agitari ᵖ, vtrum, quod formatum non est, nec animatũ q quidem possit intelligi: & ideo nõ sit homicidiũ: quia nec exanimatum dici potest, si adhuc animã[r] non habebat. *Item.* ¶[6] Si ergo illud informe puerperium iam quidẽ fuerit, sed adhuc quodammodo informiter animatum (quoniam magna de anima quæstio non est præcipitãda indiscussa temeritate quis adulter est dignus.

DE HIS. Hæc est 5. pars qu. in qua quæritur an sit homicida qui percutit mulierem, & facit abortum. & dic quòd non, nisi esset vificatus. & hoc probat per tres canones. Ioan. de Fan.

QVòd vero.] Casvs. Quæritum fuit ab Aug. an committat homicidium qui puerperium nondum formatum effundit. & respõdet Aug. dicens quòd homicidium non committit, quia non potest examinatum dici vel examinari quod numquam animam habuit. nec est in hoc præcipitanda sententia, vt hæretici faciunt. Sed ideo lex noluit esse homicidium: quia anima non potest esse viua in eo corpore quod sensu caret.

p ¶ *Agitari.*] ab hæreticis præsertim, scilicet vtrum quidquid, &c.

q ¶ *Nec animatum.*] Et hoc quidem verum est. quia antequam lineamenta corporis[b] habeat, non infunditur anima, vt 7. cap. prox. Quidam tamen hæretici dicunt animam creari ex traduce, id est, leg. & ex præiacenti materia, idest, ex anima generantis, & nasci cum corpore, sicut & creatur corpus ex corpore. Alij mentiuntur animas creatas esse in principio mundi in comparibus stellis, & infundi corporibus: post resolutionem vero redire ad proprias stellas, si bene vixerint. "Fides nostra est quòd quotidie Deus nouas creat "Aia nostra animãs, & infundit nouis corporibus: & infundẽdo creat, & creando infundit.

ADDITIO. Aliter videtur notari §. 1. q. 3. si quis obiecerit. in gl. exercendo, &c.

r ¶ *Si adhuc animam.*] similiter non dicitur deseri charitas, quæ nõquam fuit: vt 7. de pœ. di. 2. in fi. "& rei quæ non est priuilegium da "priuilegiũ ri non potest, vt ext. de eccl. ædifi. ad audientiam. & matrimonium dari si per ei quod non est, accusari non potest, vt ext. de despon. impub. ad diffol- quę non est uendum. & id quod non est, rumpi non potest. ff. de iniu. rup. & ir. test. nam & si. Sed contra, id quod non est, potest definere esse, vt ff. de vsuf. quemadmodum. ca. l. 2. §. 1. & res quæ non est, potest habere priuilegium. extra de consue. cum olim. & mittitur in possessionem quæ non est, is qui non est natus, vt ff. de inof. test. posthumus. & ædifi

f ¶ *Vtrumque.*] scilicet qui volunt vsque ad mortem commanere, & qui volunt non euitare prolem.

g ¶ *Sed cum ista.*] supple est adulter.

A *Liquando.*] Casvs. Coniugati quidam operantur ne fœtus concipiatur, aut vt fœtus conceptus fundatur, aut formatus extinguatur. dicitur hic quod si ab initio in contrahendo matrimonio talem intentionem habuerunt, nõ est matrimonium †*aliquando* inter eos. si autem ex *de* orig. postfacto tales facti sunt: licet sint coniuges, tamen sunt adulteri reputandi: quia ter tales plus more adulterorum se niãtur, habent, vbi alter ex Bar. l. diu⁹. postfacto est i hac cul ff. de var. & pa, aut ipse se habet extraor. cri. ad modũ adulteri: aut in gl. in l. ne ipsa ad modum mere care. in gl. r. tricis: & tamen matri ff. de li. agn. moniũ est inter eos.

4 Adde ad funt: licet sint coniu- ifiud c. & se ques, qualiter tales plus more adulterorum se niãtur, not. habent, vbi alter ex Bar. l. diu⁹. postfacto est i hac cul ff. de var. & pa, aut ipse se habet extraor. cri. ad modũ adulteri: aut in gl. in l. ne ipsa ad modum mere care. in gl. r. tricis: & tamen matri ff. de li. agn. moniũ est inter eos.

Seq. §. patet.

h ¶ *Si nihil valuerit.*] procuratio sterilitatis.

i ¶ *Interire.*] interit ergo quod nondum est. ar. ff. vsufru. quemadmodum ca. l. omnes. §. 1.

k ¶ *Si ambo.*] i. si ab initio legitime contraxerunt: sed ad hoc post deuenerunt.

l ¶ *Coniuges non sunt.*] idest, iura coniugij nõ obseruant.

m ¶ *Et si ab initio.*] no. q̃ non sunt coniuges qui eo animo coniuncti sunt vt ꝑlis generationem impediant: & q̃ in vno opere vn⁹ peccat, alter non: "& "Matrimoq̃ matrimonium alicuius quando ex vna parte ex vna partantum tenet. ar. ſ. c. te tñ tenet. q. 5. proposito. & ext. 6 ibid. de eo qui dux. in matri. c. 1. sed hoc falsum est.

n ¶ *Meretrix.*] i. digna pœna, qua aliqua meretrix est digna.

o ¶ *Adulter.*] idest, dignus pœnæ, qua aliquis adulter est dignus.

& ædificio quod nondum est, potest imponi seruitus, vt ff. de serv. vrb. præ. si seruitus. §. vl. Ioan. Tu dicas quod rei quæ non est, potest imponi seruitus: non quod statim sit seruitus, sed erit re existente in rerum natura. 27. q. 2. §. ex his omnibus. Idem potest dici de priuilegio: quia tunc vere competit, cum res extabit. H.

a ¶ *Ad homicidium.*] dic vt 3. 2. q. 5. consuluisti.

1 Adde not. in l. Cicero. & de pœ. & l. Patricilegij. ff. de var. & extr. crim.

MOyses.] Casvs. Hoc c. vt dicũt Beneuen. & H. debet præmitti c. præceden ti: quia sic est in legibus humanis: & Hug. hunc casum sic ponit dicens. Hic similiter loquitur Aug. contra eosdem hæreticos dicentes q̃ anima nasci tur ex semine, & infunditur corpori statim cum corpus semi natur. Probat ergo Aug. auctoritate Moysi, & exemplo Domini in factura Adæ, q̃ corp⁹ ante recipit formam & distinctionẽ membrorum, quàm anima infundatur.

2 Iuo p.10. c.55. Pan.l.8 cit. Exod. 21.

Casvs. H. breuis est, & bonus. Bene. vero hunc casum sic ponit dicens. Erant quidam hæretici dicentes omnes animas ab initio creatas simul, & compositas in comparib. stellis: & quotidie infundi nouis corporib. deinde ad compares stellas reuersuras. Alij autẽ dixerunt animas creari ex traduce, & simul infundi corpori cum semine. Contra quos inuehitur hic Aug. quia primo formatur corpus ex traduce carnis, & deinde anima infunditur. Sed hoc primo probat per Moysem: secundo per factũram Adæ: tertio per similitudinem ædificij. *Ex traduce*, i. ex semine. *Simul cum corpore*, i. simul cum ipso semine corporis anima creatur, & infundi tur antequam corpus humanum sit formatum. Hæc dicebãt ibi hæretici. Seq. c. patet.

3 Sent. ibid.

tal. de

tal. priora

5 Sent. ibid. Iuo p. 10. c. 56. Pan. l. 8. c. 12.

informabere] vera actio.

habeat ab origin.

4 Si ictui] semina paulatim formantur in vteris, & tamdiu non reputatur homo †, donec elementa confecta † suas imagines, membraq; suscipiant, ita sensus[k] ratione conceptus[l], nisi in opera proruperit, adhuc in ventre retinetur, & cito perit ab[a] hoste[m].

A ¶ Puerperium.] *In vulgatis sequebatur*, Moyses, vel lex, *quæ absunt à plerisque vetustis, & originali. Alia etiam nonnulla ex iisdem sunt emendata.*

Item in libro quæstionum veteris & noui testamenti, c. 23.

¶ De eodem. C. IX.

2 MOyses tradidit. [Si quis percusserit mulierem in vtero habentem, & abortiuerit, si formatũ fuerit, det animam[b] pro anima: si autem informatum fuerit, mulctetur pecunia,] vt probaret non esse animam ante formã. Itaque si iam formato corpori da tur, non in conceptu corporis nascitur[c] cum semine deriuata. ³Nã si cum semine & anima existit ex †anima, multæ animæ quotidie pereunt[d], cum semen fluxu quodam non proficit natiuitati[e]: sed si propius † respiciamus, videbimus quid sequi debeamus. Contemplemur facturam Adæ. In Adam enim exemplum datum est, vt ex eo intelligatur, quia iam formatum corpus accipit animam. Nam potuerat animam limo terræ admiscere, & sic formare corpus. Sed ratione infirmabatur† f: quia primum oportebat domum compaginari, & sic habitatorem induci. Anima certe, quia spiritus est, in sicco[g] habitare non potest, ideo ī sanguine fertur habitare† h. Cũ ergo corporis lineamẽta cõpacta non fuerint, vbi erit anima?

Item Hieronymus ad Algasiam, q. 4.

¶ De eodem. C. X.

¶ Ab hoste.] *Originale & Iuo.* & cito abortio perit: *quo abortij vocabulo & alibi, & in eadem quæstione vsus est* B. Hieronymus, aduersarij aduentus, inquit, ea, quæ concepta sunt, facit perire abortio. *sed ob glossam non est mutatum.*

6 *Cum ergo*[n], *qui aliquam sibi ad tempus adhibet, cum ea adulter esse dicitur, nec ab ea discedens, nec filiam suam illi*[o] *tradens peccat.*

Vnde Leo Papa ad Rusticum Narbonensem episcopum, epist. 90. al. 92. ca. 5. & 6.

¶ Profectus est honestatis fornicariam abiicere, & vxorem legitimam accipere. C. XI.

ANcillam à toro abiicere p & vxorem q certæ ingenuitatis accipere: non duplicatio coniugij, sed profectus est honestatis. Culpanda est sane talium negligentia, sed non penitus desperanda, vt crebris cohortationibus r incitati quod necessario s expetierunt, fideliter t exequantur. ⁷Nemo[u] enim desperandus est, dum in hoc corpore constituitur: quia nonnumquam, quod diffidentia ætatis[x] differtur[y], consilio maturiore perficitur.

Idem ibidem, c. 4. 6

¶ Legitimo matrimonio copulatur, quæ concubinam habenti traditur. C. XII.

7 NOn omnis mulier iuncta viro, vxor est viri, quia nec omnis filius[z] est heres patris. [a] Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos[b] sunt legitima, & inter

Casvs. Iste §. respicit finem illius cap. solet quæri. & ex eo infert quod si quis separat se à tali, cum qua con dens filiam suam illi adultero peccat, & ad hoc inducit seq. c.

4 Sent. ibid. Pan. l. 8. c. 14 † *al. homicitraxit ad tempus, non peccat, nec alius tra- dium* † *al. confu-* [*sa*] orig.

n ¶ *Cum ergo.*] respicit finem c. solet quæri, &c.

o ¶ *Illi.*] cum ei non est carnaliter commistus, nec ibi fumatur. Argum. contra extra de sponsa. ad audientiam.

Ancillam.] Casvs. Dicitur in hoc cap. quod si quis vult dimittere concubinam, & aliam ducere in vxorem, propter hoc non est bigamus, nec peccat: immo admonendus est vt hoc faciat: quia eius negligentia non est desperanda, cum de nomine desperandum sit, donec est in hoc mortali corpore. *Ancillam*, non matrimonialiter copulatam.

p ¶ *Abiicere.*] cum ergo canon iubeat abii ri illam, quæ non est vxor, numquid sua au ctoritate statim potest ab ea recedere? Respon. non[b]. 35. q. 6. multorum. 33. q. 2. læculares.

5 d pœ. dist. 7. c. nemo.

b Arg. cõtra 29. q. 1. c. cuius rei. vbi de hoc.

q ¶ *Vxorem.*] scilicet qui dimittit concubinam.

r ¶ *Crebris cohortatio nibus.*] vt dimittatur concubina.

6 in Tribunrienf. conc. c. 38. & 39.

s ¶ *Quod necessario.*] sc. propter necessitatem carnalis infirmitatis, ideſt, causa incõtinentiæ: vel quia continere forte non poterat: vel ne plures alias cognoscereť.

7 Pol. l. 6. ti. 4 Bur. l. 9. c. 1. Iuo part. 8. c. 139. Pann. l. 6. c. 35.

t ¶ *Fideliter.*] scilicet cum honestate coniugij.

u ¶ *Nemo.*] de pœ. dist. 7. nemo. C. de fideic. li. deberi. j. e. q. 4. recurrat. in fi. §. 24. q. 3. illud. & corripiantur.

x ¶ *Aetatis.*] j. prox. q. 2. antiqui. & c. in adolescentia. 3, 50. dist. ponder. & c. de eo. §. 30. q. 3. illud.

y ¶ *Differtur.*] sicut pœnitentia quandoque differtur ad tempus, do nec deferuelcat culpa luxuriæ. de pœ. dist. sunt qui arbitrantur. "& dum est in peccato, non debet agere pœnitentiam. de pœ. dist. 3. in fallicibus. sed illud intelligitur tantum de solenni pœnitentia: aliàs aperte contradiceret. de pœ. dist. 5. falsas. quia peccator bene agit pro crimine pœnitentiam, vt notaui 14. qu. 6. in summa. & extra de pœ. & re. quod quidam. j. de pœ. dist. 3. nihil prodest.

"Pœnitẽtia an possit aliis gi in pẽtõ.

NOn omnis.] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, quòd non omnis mulier viro coniuncta, est vxor: sicut nec omnis filius est heres: sed illa est vxor, quę est viro legitime copulata: nam aliud est concubina & aliud vxor. In secunda parte dicitur, quòd bene potest exemplo Abrahæ concubina dimitti, & legitima superduci. In tertia dicitur quòd mulieres iunctæ matrimonialiter viris de consensu parentum, carent culpa si mulieres, quas illi viri prius habebant, non erant vxores. Secunda pars ibi, *Propter quod*. Tertia ibi, *Paterno arbitrio*.

z ¶ *Filius.*] j. e. q. 4. dicat contra. sed hic filius secundum generalem: ibi secundum ꝑcialem significationem accipitur.

a ¶ *Patris.*] pater est quem nuptiæ demonstrant. ff. de in ius vocan. quia semper.

b ¶ *Ingenuos.*] Arg. quòd non sit legitimum matrimonium inter puberem & impuberem, nec inter seruos plenarie.

Universidad de Deusto Biblioteca

"filij Iacob ex ancilla geniti cum aliis ei succesſerunt.

a ¶ *Ee inter coequales.*]i. inter adultos. ext. de deſpon. impu. de illis.

b ¶ *Conſtituente.*] in paradiſo, cum fecit Adam & Euam in adulta ætate: & eos matrimonialiter coniunxit. de pœ. diſt. 2. §. Romanos. ver. Adam. Vel conſtituit quòd non omnis filius ſit heres, ibi, *Eiice ancillam*, &c. Sed contra 7. e. q. 4. recurrat. vbi dicitur q non obſuit, &c. "& ita filij Iacob obtinuerunt hereditatem cum aliis geniti ex ancilla. Dicunt quidam q poſtea Iacob contraxit cum ancilla, & ita legitimauit filios. Sed contra ext. qui ſi. ſint leg. tanta. quia eo tẽpore ſuſcepti ſunt quãdo mater eſſe vxor non potuit. ſed dic q ſufficit q credebatur q tunc poſſet eſſe vxor, vt 7. c. q. 4. obiiciuntur.

Gal. 4.

Gen. 21.

CVM ERGO. Hæc eſt 7. pars q. in qua intendit probare magiſter, quòd verecundæ debent eſſe mulieres: & magis debent rogari à viris, quam rogare. Io. de Fan.

CASVS. Infert Gra. ex fine præcedentis ca. à contrario ſenſu, q pater non conſenſus eſt in nuptiis requirendus. Quod probat auctoritate Euariſti. Et ad hoc inducit ſeq. ca.

c ¶ *Legitimæ.*] i. communem ſolẽnitatem legalem habẽtes. ext. de deſpon. impu. tuæ. d ¶ *Illud.* §. 30. q. 5. aliter.

t al. nupta

HOnorantur.] CASVS. Probat Ambro. in hoc c. q mulieres nubere debent ar bitrio parentũ. Quod probatur exẽplo Rebeccæ, quę in nuptiis

23. 3. q. 5. c. 1. parentib. acquieuit: & exemplo Hermionis apud Euripidem, quòd non ſolum ſeruandum eſt in virginibus, ſed etiam in aliis appetentibus viros.

" Pecuniæ interuẽt. nõ vitiat matrimonium.

e ¶ *Honorantur.*] "ergo pro matrimonio contrahendo poteſt exigi pecunia, nec erit ſimonia, licet matrimonium ſit maximum ſacramentum. nã talis datio potius dicitur honor quàm pretium, vt hic dicitur, ſic 16. q. 1. decimę. & eſt ſi. ff. mand. ſi remunerandi. Si quæras quare in hoc ſacramẽto potius interueniat pecunia quàm in aliis: dicunt quidam quòd propter onera matrimonij. Sed certe eadem ratione pro ingreſſu monaſterij poteſt reci pi pecunia propter onera, quæ ſuſtinet monaſterium. 16. q. 6. de la-

* imo cõfer tur. vide §. diſt. 23. c. his igitur. verſ. ꝓ bũficiis. ſpiritus ſancti ſicut in aliis: vt 1. q. 1. multi. circa medium. & ca. ſunt. & c. quidquid inuiſibiliæ. tamen multa fuerunt prohibita in veteri lege in quib. non conferebatur nec adhuc hodie confertur gratia: ſicut emptio ſepulturæ, vt 13. q. 2. poſtquam. Grat. tamen dicit quòd pro matrimonio non poſſet dari pecunia.

f ¶ *Muneribus.*] datis à ſeruo Abrahæ Eliezer patri Rebeccæ, qui de-

a Argum. ad hoc ext. qui mat. ac. poſ. ſignificãte. vbi de hoc. & no. 23 di. his igitur. in gl. i.

cebatur Batuel[a].

g ¶ *Conſulitur puella.*] de die profectionis. Hiſtoria Legitur in Genneſi, q Eliezer ſeruus Abrahæ de mandato domini ſui iuit in Moſo potamiam pro accipiẽnda vxore filio ſuo Iſaac de domo Batuelis. qui cum veniſſet ad domum Batuelis patris Rebeccæ, dedit munera Rebeccæ & parentib. & fratrib. ſuis: qui expoſita voluntate domini ſui cum poſtea vellet redire, & illi rogarent eum vt aliquot diebus adhuc maneret puella cum eis ipſe dixit, Nolite me detinere: quia direxit dominus viam meam. & dixerunt, voluemus puellam, & quæramus voluntatem eius. & cum fuiſſet vocata, quæ ſiue-runt ab ea: Vis ire cum homine iſto? quæ ait, Vadam. & ſic dimiſerunt eam & nutricem eius, & ſeruum Abrahæ. Cum autem Iſaac egrederetur ad meditandum in agro, quæſiuit Rebecca quis eſſet: & tunc reſpondit Eliezer: Dominus meus eſt, cui ducta es in vxorem: & ipſa ſtatim deſcendit: & tollens theriſtrum cooperuit caput

h ¶ *Non de ſponſalibus.*] innuit hæc littera q conſenſus puellæ non eſt regrendus in ſponſalib. quod tamen ſecus eſt, vt 30. q. 2. c. vnico. ff. de ſpon. ſponſalia. immo & de ſpõſalib. fuit cõſulta, vbi dicitur ei, Vis ire cum iſto homine? ergo non de ſponſalib. tantum: ſed etiam de profectione. hoc tene, q ſi non cõtradicit, conſentire intelligitur, vt hic patet [b]. Nec poteſt contradicere, niſi cum pater indignum eligit. ff. de ſpon. ſed quæ patris.

b Adidem 43. diſt. c. 1.

in Andromacha Euripidis.

i ¶ *Pudoris.*] ar. "Matrimonium poſſe cõtra-procuratorem. ar. 30. q. 5. nec illud.

"Matrimonium ꝓcuratore contrahi poteſt

k ¶ *Deſponſata.*] ar. q parentib. puellæ dari poteſt pecunia vt cõſentiant matrimonio interueniente pecunia: quia ibi non conferetur *gratia.

l ¶ *Pater.*] cultus enim verecundiæ, &c. C. de nupt. in copulatione.

*vide 7. hoc c. c. ver. morantur.

m ¶ *Virgines.*] conſilium eſt. ar. ext. de deſpon. impu. tuæ.

M *Vlier.*] CASVS. Dicitur hic, q ſi mulier doli capax votum iuramento ſit matum emiſerit intra ſpatium 12. an. ſi patre tacente votum adimplet, non erit rea ſi ipſa compleuerit quod iurauit, ſi autẽ pater contradixerit, nõ erit obnoxia ſi non adimpleuerit quod promiſit. Dicit tamen H. q poſt adultam ætatem tenebitur adimplere: licet alij contradicãt. Idem dicit de eo qui fecit ſimplex votum, & poſtea contraxit, q mortua vxore tenetur adimplere. Et in ſi milib. caſib. idẽ dicit.

n ¶ *Mulier.*] i. impubes, "alibi ſumitur ꝓ virgine in Euangelio, Mulier ecce filius tuus. ff. de ver. ſig. mu lieris. ff. de leg. 2. ſeruus. alibi pro corrupta. ff. de contrah. emp. aliquin. §. 1. "Et no. qđ H. dicit, qđ ſi impubes emittit votum vel ſacra mẽtum, & eſt doli capax, pater numquam poteſt reuocare, q a cum ab poſſit. à poſſit ſe obligare diabolo, poteſt & Deo. ext. de deſp. pue. pueris, & patre reuocari. legit ſic H. hoc c. mulier. ſcilicet impubes non doli capax.

"Mulier ſũmitur diuer. ſimode.

o ¶ *In domo.*] idem eſt ſi extra domum, quia eſt emancipata, dum tamen minor ſit: arg. C. de nup. viduæ.

p ¶ *Obligaut.*] id eſt, fecit ad modum obligantium. Alij dicũt, quòd ſiue doli ſit capax ſiue non: duntamen ſit intra annum 14. in viro, vel 12. in puella, ſemper pater reuocat iuramentum eius, vt hic, & 30. q. 2. c. 1. puella. Alij tenent mediam viam. nam doli capax ante legitimam ætatem obligatur in omni voto, niſi in voto monachationis. 20. q. 1. illud. & tamen licet obligetur, pater poteſt reuocare ex conceſſione huius canonis: & ita hoc intelligitur de doli capace, & vere obligato. De hac materia not. 20. q. 1. in ſum.

q ¶ *Opere complebit.*] ergo rea erit ſi non compleuerit: & ita contrahere poteſt impubes: quod concedo. argu. huius cap. contra. 20. q. 1. c. 1. [c]

r ¶ *Statim.*] §. 20. q. 2. c. 2. contra H. ſoluit, quia ideo datur ibi maius ſpatium, quia per tale iuramentum eximitur à patris poteſtate: hic autem loquitur de alio iuramento ſiue voto. quod licet adimpleat, adhuc tamen manet in patris poteſtate: & ibi maius ſpatium datur quam hic. hic enim loquitur de voto abſtinentiæ: lex autem dicit quòd

c Vide quod

cit quòd cum filius eſt in poteſtate, non obligatur aliquo voto. ff. de polli. l. 2. ſed derogatum eſt ei.

"Patria poteſtas ſoluitur aduẽniẽte adulta ætate quo ad matrimoniũ, & iurm.

a ¶ *Pater.*] "ſoluitur autem patria poteſtas aduẽniente adulta ætate quo ad matrimonium carnale ſiue ſpirituale, & quo ad iuramentum. 20. q. 2. puella. 21. q. 4. tribus.

& iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur ſponſioni, eo quòd contradixerit pater [a].

A ¶ Non rea erit.] *In originali legitur*, voti rea erit: quidquid pollicita, &c. *ſed ob gloſſam non eſt emendatum.*

Auguſt. quæſt. 57 ſuper Numeros.[1]

¶ *Antea legebatur*, Item Auguſtinus. *Sublata eſt dictio.* Item, *quæ abeſt a pleriſque vetuſtis. Nam verba B. Auguſtini, ſeu gloſſæ ordinariæ, quæ hic referuntur, ſunt explanatio loci Numerorum antea citati. In iiſdem autem vetuſtis omnia hæc capita, quibus non eſt appoſita rubrica, vno capite comprehenduntur.*

C. XV.

MErito hic quæritur etiam de voto virginitatis. Mulieres enim etiam Virgines in ſcriptura ſolent appellari: & videtur etiam Apoſtolus de patre loqui, cum dicit [ſeruet virginem ſuam] &[det nuptui] virginem ſuam.]

E contra in concilio Toletan. 3. c. 10.

¶ Viduæ, & virgines propria voluntate ſibi maritos eligant.

C. XVI.

[2] HOc ſanctum affirmat concilium, vt viduæ, quibus placuerit, teneant caſtitatem [A]. Quòd ſi prius, quàm profiteantur continentiam, nubere eligerint, illis nubant, quos propria voluntate voluerint, habere maritos. Similis conditio & de virginibus habeatur: nec extra voluntatem parentum [b], vel ſuam cogantur maritos accipere. Si quis vero propoſitũ caſtitatis viduæ [c], vel virginis impedierit, à ſancta communione, & à liminibus eccleſiæ habeatur extraneus.

A ¶ Caſtitatem.] *In antiquioribus concilior. editionibus, & duobus codicibus Vaticanis reliqua habent vt apud Gratianum: ſed poſt verbum iſtud, adduntur hæc, & nulla vidua ad nuptias iterandas vi venire cogatur. Quòd ſi, &c. In recentioribus vero editionibus, & apud ceteros collectores variat aliquantulum ſtructura verborum, ſed eadem ſententia.*

Præmiſſis auctoritatibus euidenter aſſeritur, quòd quamuis aliqui non filiorum pro-

1 gl. ord. ad 30. Num.

2 Ber. l. 8. c. 1. 40. Iuo p. 7. c. 6. & p. 8. c. 8. & 19.

3 Sic arguit Arc. hic qui liberos. & ponitur hic vel, pro &.

b ¶ *Parentum.*] Bene dicit. quandoq; enim inueniũtur mulieres contra ſua commoda laborare. G. de ſponſ. ſi pater. hoc tamẽ ad honeſtatem referas. ext. de deſp. imp. tuę. c ¶ *Viduæ.*] 20. q. 2. c. 1. & 2. contra. ſed ibi de minoribus 14. an. agitur. & hic de nubilib. De hoc habetur 31. q. 3. in ſumma.

De tertia vero quæſtione.] CASVS. Hic ponitur 3. q. qua quæritur an puella in matrimonio contrahendo debeat ſequi arbitrium patris ſerui, an aui liberi. Et quidem aui: quia ſeruus non habet liberum arbitrium ad ea quæ liber homo facere poteſt: ſed nec etiam aui, niſi de honeſtate.

d ¶ *De tertia.*] hic dep gitur 3. q. an ſcilicet puella in matrimonio contrahendo debeat ſequi arbitrium patris ſerui, an liberi aui. & quidem aui: quia ſeruus non habet liberum arbitrium de ea, quæ liber homo facere poteſt: ſed nec aui, niſi de honeſtate.

Patrem puellæ.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd vbi puella habet patrem ſeruum, & auum ingenuum: non patris ſed aui arbitrium ſequatur in nuptiis: cum pater non habeat liberum arbitrium. Sequens §. patet.

e *Aut magis.*] ſponſa enim eſt ab illis petenda qui poteſtatem habent ſuper illam. 30. q. 5. c. 1. ſed pater non habet, cum ipſe ſit in poteſtate alterius, vt ff. de adul. ſic euenit.

f ¶ *Neptis.*] "ſi hæc concepta eſt patre in ſeruitute manente, non eſt in poteſtate aui: arg. inſt. qui. mo. ius pa. pot. ſol. §. vlt. nã per patrem ſeruum acquiritur auo poteſtas in neptibus. Sed ſi iſte liber erat quando eius nepos eas ſuſcepit: ſed poſtmodũ factus eſt ſeruus: tunc filij remanent in poteſtate aui ſui. inſt. quib. mo. ius pa. po. ſol. §. admonendi. & in hoc caſu oportet intelligi quod hic dicitur. Vel dic quòd vbi auus eſt liber ſiue nepos ſit in eius poteſtate ſiue non, requiri debet eius conſenſus vbi pater ſeruus eſt: & hoc de honeſtate. in poteſtate autem aui materni nullus eſt. inſt. de pat. po. in fi. hic ergo de auo paterno dicitur. "Sed numquid originarius filium habet in poteſtate? Non. cum ipſe ſit in poteſtate alterius. C. de agr. & cenſ. ne diutius. lib. 11. & qui in poteſtate alterius eſt, alium in poteſtate habere non poteſt. ff. de adulter. ſic eueniet. & ſic potes de originario hoc intelligere ſicut G. poſuit i themate. Vel intellige de ſeruo.

Puella nata de patre ſer ſui, auo li bero, cum ipſe ſit in po teſtate alterius, vt hic.

g ¶ *Arbitrium.*] argu. quòd nec ſeruus ſuo arbitrio poſſit ducere vxorem. [b] Qualiter enim in ſe liberũ arbitrium habebit, & non in ſua ſobole? ergo ſicut per illud extra de coniu. ſeru. c. 1. hodie liberum habẽt arbitrium contrahendi matrimonium: ita liberum habebit filiam tradendi. Qualiter enim in ſe habebit liberum arbitriũ, & non in ſua ſobole? Sed hic non habet liberũ arbitrium: quia filia non erat in poteſtate eius, ſed liberi aui. Vel dic, quòd nec ſeruus habet liberum arbitrium contrahendi ſine voluntate dominiſi tamen contraxerit, tenet, vt 29. q. 2. c. fin. & 30. q. 5. §. ſed obiicitur.

b Dic cũ ſeruus h; liberũ arbitriũ cõtrahendi mſimoniũ, vt 29. q. 2. ſi qs liber. ita liberũ hẽt i filia maritã da: qualiter enim, &c. ſe cũdũ Hug. 3 Iuo p. 8. c. 27.

Vòd autem.] Hęc q. diuiditur in ſex partes. In prima quæritur, vtrum teneatur quis propter ſterilitatem vxoris quærere filios ex ancilla, ſicut fecit Abraham & Iacob: & dicendum eſt quòd non, quia omnia in figura contingebant illis. Secunda ibi, *His ita.* Tertia ibi, *Origo.* Quarta ibi, *Sicut ſatius.* Quinta ibi, *Ecce quòd nullo.* Sexta ibi, *Quare autem.* I. de F.

Gen. 16. Gen. 30.

CASVS. Hic ponitur 4. q. qua quæritur an licet alicui viuente vxore quærere filios ex ancilla. & indiſtincte dicit quòd non, vel propter ſterilitatẽ vxoris, vel ex quacumque alia cauſa. Et quod de Abraham & de aliis dicitur, non obuiat: quia excuſati ſunt auctoritate ſpiritus ſancti. Probat ergo G. in hoc c. ſuperficialiter, quòd licet coniugato ex ancilla prolem querere ex ẽplo Abrahæ & Iacob, & ſuperficialiter ſoluit in fi.

Gen. 25. Iuo p. 8. c. 27.

h ¶ *Quòd autem.*] hæc 4. q. nihil habet quæſtionis: quia non licet ex quacumque cauſa viuente vxore ex alia filios procreare. & quod de Abraham & de aliis dicitur, non obuiat: quia auctoritate ſpiritus ſancti excuſati ſunt. extra de diuor. gaudemus. 14. q. 5. dixit.

i ¶ *Ingreſſus eſt.*] Hiſtoria. Legitur in Gen. quòd dixit Sara ad Abraham, Ecce concluſit me Dominus ne pariam: ingredere ergo ad ancillam meam Agar, ſi forte ex illa ſuſcipiam filios, quod & factum eſt: & ſuſcepit ex ea Iſmahelem.

k ¶ *Ad ancillam Liæ.*] ſcilicet Zelpham. Hiſtoria legitur ſimiliter in Gen. quòd Lia ſentiens quòd parere deſiiſſet, Zelpham ancillam ſuam ſuppoſuit viro ſuo Iacob: qui genuit ex ea duos filios, ſcilicet Gad, & Aſer.

l ¶ *Filios.*] Iſmaelem, & alios filios, ſ. Dan, & Neptalim.

m ¶ *Ex ancilla.*] ſcilicet Balã. Hiſtoria. Legitur in Gen. quòd Rachel inuidens ſorori fœcundæ, ait ad Iacob: Da mihi liberos, alioquin moriar, qui ait: Numquid ego ſum Deus? & illa. ſi non de me, ſaltem de ancilla. & ſuppoſuit Balam: ex qua genuit duos filios, ſcilicet Dan & Neptalim.

n ¶ *Cethuræam.*] quæ fuit binomia, quæ alio modo vocabatur Agar, matrem Iſmahelis. Arg. contra: quia eo tempore quo ille fuit con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceptus, non potuit esse legitimus, ergo ex posteriori non potuit legitimari, vt extra qui fi. sint leg. tanta. & ff. de ita. hom. Paulus.

1uo part. 8. c. 169. Pan. l. 6. c. 60.

Iste.] Casvs. Tertullianus hæreticus secundas nuptias accusans damnabat Abraham, quia post mortem Saræ Cethuram duxit vxorem. vbi & si nullum sacramentum intelligeretur, tamen vir iustus ideo hoc facere debuit, ne censeretur hoc esse peccatum. *Iste.*] Tertullianus. *Adstipulator*, id est, adiutor. Seq. §. patet.

a ¶ *Sacramentum.*] qa est à viro sancto factum, sanctum præsumitur, vt 9. q. 2. Lugdunen. & 7. q. 1. omnis.

b ¶ *Hæretici.*] Tertullianus, qui condemnat secundas nuptias: qui nec legé nec prophetas recipiebat. & quæ fuerit eius hæresis, habes 24. quæst. 3. quidam. versi. Tertullianistæ.

c ¶ *Adiutator.*] id est, adiutor. 11. q. 3. antecessor.

†*al. vel propter*

1. Cor. 7.

2 Lib. de Monogamia.

Recurrat.] Casvs. Benen. sic ponit hunc casum. In hoc cap. distinguit Augustinus quattuor generationes carnales, quæ fiunt in tribus patriarchis, scilicet quia boni generant bonos: & mali malos: & boni malos: & mali bonos: quæ habent significare quattuor generationes spirituales, quæ similiter fiunt in ecclesia, & ante legem, & sub lege, & in tempore gratiæ, quę diuersis temporibus generat bonos & malos. Sed mali siue aperte foris sint, siue intus esse videantur, numquam tamen ad illam ecclesiam pertinebút, quæ est sine macula & ruga. H. vero post distinctionem istorum modorum dicit: Distinguturus ergo Augustinus, & illas generationes, seruat hunc ordinem. Primo inuitat ad considerandũ generationes carnales trium patriarcharum: & supponit quid significent. & hoc facit vsque ibi, *Inueniemus, &c.* Exinde ostendit qualiter ancillæ & vxores peperunt bonos & malos ante legem, & sub lege, & in tempore gratiæ: vsque ibi, *Sed cum tales.* Exinde distinguit quattuor modos generandi spiritualiter. & sic posses ponere casum secundum Hug.

d ¶ *Ancilla nihil boni significat.*] hic & alibi enim bonum significat, vt ibi, *Ecce ancilla Domini, &c.*

Gen. 21. § Copiosius in orig.

Exod. 3.

†*al. inuenimus*

a id est, in hac serie. Hug.

“Hominũ. e ¶ *Quattuor.*] “ id est, quattuor modi generandi homines in fide, alias enim duo tantum sunt genera hominum. 12. quæst. 1. duo. & quo ad conditionem. nam aut sunt serui, aut liberi. ff. de stat. homin. in summa.

f ¶ *Quattuor.*] id est, istis quattuor modis generandi in fide.

g ¶ *Tenuerunt.*] infra ead. dicat. contra. sed hic illegitimi, in figura successerunt. significatur enim quòd etiam si illegitimi parentum vitia non sequantur, perpetuam hereditatem habebunt. 56. dist. nasci. Vel legitimi illi erant: quia tas erat illis tunc filios ex ancillis suscipere. 1. ea. quæst. 7. tantum valet. immo potius dicebantur filij vxoris legitimi, quàm ancillæ, vt 56. dist. Ilmael.

h ¶ *Per malos.*] argu. “quòd acquiritur ecclesiæ, vel alij religioso loco per hæreticos. arg. 16. quæst. 6. si quis. & 24. q. 1. omnibus.

i ¶ *Expulsus.*] nõ quia secundum carnem natus est: sed quia fratrem persequebatur, vt 56. dist. Ismael. nam qui secũdum carnem erat, persequebatur eum qui secundũ spiritum, vt 3. 23. q. 4. qui secundum.

k ¶ *Seduere.*] Ismael enim faciebat luteas imagines, & colebat eum eas adorare, contra illud, Adorabis Deum, &c. 22. quæst. 1. considera.

l ¶ *Sacramentum.*] Sacramentum erat illud, secundum quod semper carnalis spiritualem persequitur. 23. q. 4. qui secundum.

m ¶ *Peperit.*] patres veteris testamenti, peperit ecclesia per dilectionem, noui per sacramenta. 3. 12. q. 2.

n ¶ *Societate.*] “ mater nostra est ecclesia, quæ nos in baptisma regenerauit. nam in vna fide ad vnum præmiũ tendimus. Sed numquid eadem est ecclesia quæ fuit in veteri testamento? Potest dici quòd non, sed extra illud: Vocabo plebem meam plebem meam. Et alibi: Ecce conuertimur ad gentes. & secundum hoc dicatur quòd illud relatiuum, quæ quod præcedit quæ peperit, &c. simpliciter facit relationem. Alij dicunt eandem esse. argum. de consecrat. distinct. 4. sicut. 7. quæst. 1. denique. ff. de iudic. proponebatur. & 16. dist. habeo.

o ¶ *Ciuitatis.*] Hierusalem cœlestis.

p ¶ *Animalis.*] id est, bestialis. c

q ¶ *Sed cum tales.*] id nalia sapientes, mali. hîc generantur per bonos mali. per bonos boni.

r ¶ *Spiritales.*] & sic ñ per cum regenerantur.

s ¶ *Vadunt.*] scilicet cum catechizantur.

t ¶ *Desistunt.*] scilicet

a ¶ *Quia*

“ Ecclesia præsens dicitur arca.

b Ad hoc 23 q. 1. c. 1. in fi.

1 ibid. c. 17.

“ ecclesia

a Sent. 4. dist. 33. Genes. 8. c. 4

“ ecclesia est mater nostra.

“ vita hominis est peregrinatio.

b De hoc re quire quod nor. 5. c. 9. 1. non omnis. in gl. in pacis. radiso. “ Hæretici pñt acquire re ecclesiæ.

Ephes. 5.

Gen. 21.

Gen. 25.

Gen. 16.

Act. 13.

a Aug. l. 1. de bapt. cõtra Donat. c. 16. Oseæ 2.

a ¶ *Quia non possunt.*] sicut pueri.

b ¶ *In nouam.*] de consec. dist. 4. sicut.

c ¶ *Nascuntur.*] id est, charitarem & fidem habent.

d ¶ *Iuste.*] q. d. mali sunt siue in ecclesia videantur boni, siue mali siue ab ecclesia tolerantur, siue ab ecclesia separati sint.

e ¶ *Area.*] “ Area dicitur præsens ecclesia. in qua mali permisti sunt bonis: sicut in area palea grani. H.

f ¶ *Palea est.*] ergo sine intus siue extra quod palea est, palea est, &c. sicut vsura nõ desinit esse vsura, licet in fortem conuertatur. C. de vsu. l. vlt.

g ¶ *Sine macula.*] 35. di. 21. quamuis. 3. 27. q. 1. nuptiarum. 5. 1. & die, sine macula, id est, sine mortali peccato. 24. q. 1. omnibus.

h ¶ *Desperandum est.*] 3. ead. q. 2. ancillam. 8. 24. q. 3. corripiantur.

HIS ITA RESPONDETVR. Hæc est 2. pars quæst. in qua excusatur Abraham, quia præuenit legem, & quia erat præceptum vt relinqueret semen suum super terram, sicut olim faciebant sacerdotes. Ioan. de Deo. & dic quòd sane loquebatur magister, & bene soluit secũdũ H. Casvs. Soluit Grat. dicens, quòd non est trahendum ad consequentiam factum Abrahæ & Iacob: quia tunc factum fuit hoc quia in successione sanguinis erat successio fidei & officij. Nũc autem secus est: quia electio sacerdotij nõ quæritur in successione generis, sed in perfectione vitæ, & sufficientiæ scientiæ. vnde Abraham & Iacob non deliquerunt.

i ¶ *Peregrinationis.*] in qua scilicet ipse Abraham fuit peregrinatus: nam vita hominis est pena super terram. & est peregrinatio: in qua ipse Dominus apparuit vt peregrinus. 1. q. 1. §. opponitur. ver. quod vt plane.

k ¶ *In speculatorem.*] id est, proprium. arg. ff. ad Treb. cogi. resp. & dist. 55. ex antiquis.

l ¶ *Maledicta.*] id est, abominosa, & obscurę famę apud homines habita est. & est maledictum opprobrij, vt hîc: & est culpæ, vt. 2. 7. Paulus. & est maledictum pœnæ, vnde maledictus homo qui pendit in ligno. de pœnit. distinct. 2. in vero. ver. Paulus.

m ¶ *Constabat.*] 3. 81. dist. plurimos. & 5. dist. 31. tenere.

n ¶ *Munera.*] id est, officij sacerdotalis.

o ¶ *Quæritur.*] arg. quòd cessante causa cessabit effectus. 61. dist. 5. his omnibus.

p ¶ *Imperatur.*] post ordinem, qui vocum continentię habet annexum. Argum. dist. 23. diaconus. 5. dist. 5. c. cum in præterito. sic quin contradicit Ambrosius. 3. ea. vt interpretas.

q ¶ *Non ergo Abraham.*] ad hoc inducit Chrisost. & c. dicat.

r ¶ *Nec illorum.*] ad hoc inducit Chrisost. & c. dicat.

vel ideo non faciunt, quia non possunt [a], sicut ex vtero Saræ Isaac, vel Rebeccæ Iacob in nouam [b] vitam, & nouum testamentum nascuntur [c]. Itaque siue intus [d] versari videantur, siue aperte foris sint, quod caro est, caro est: siue in area [e] in sua sterilitate perseueret, siue occasione tentationis, tanquam vento extra tollatur, quod palea [f] est, palea est: & semper ab illius ecclesiæ, quæ est sine macula [g] & ruga, vnitate diuisus est, etiam qui congregationi sanctorum in carnali obduratione miscetur. De nullo tamen desperandum est [h], siue qui intus tales apparet, siue qui foris manifestius aduersatur.

¶ *Caput hoc confectum est partim ex tractatu 11. in Ioannem, partim ex libro primo de baptismo contra Donatistas, c. 16. & 17. atque inde nonnulla sunt addita, & multa emendata.*

a ¶ Quæ autem.] Hæc *apud B. Augustinum sequuntur post versiculum scribentur. in c. sicut in sacramentis. de consec. dist. 4.*

b ¶ Aliquando Euangelizantibus.] *Sic emendatum est ex pleriſque vetustis, & originali, & Eugyppo, tomo 2. par. 216. Ante legebatur,* quando Euangelizantur, & sacramẽtis, vel baptismatibus carnalibus generantur.

c ¶ Vel vaduut. *Iapud B. Augustinum, & Eugyppum legitur,* vel euadunt in spiritalis ætatis affectum.

2 [2] *His ita respondetur. Pro varietate temporum varia inuenitur dispensatio conditoris. Promissum erat Abrahæ, quòd in semine eius benedicerentur omnes gentes: promiserat quoque se daturum semini eius terram peregrinationis [3] suæ. Cum ergo cæteris in idololatria velictis, Abraham, & filios eius in peculiarem [k] populum sibi Dominus elegisset, rite multarum fœcunditate mulierum populi Dei multiplicatio quęrebatur: quia in successione sanguinis erat successio fidei. Vnde in lege dicebatur.* [*Maledicta* [l] *sterilis, quæ nõ reliquerit semen suum super terram.*] *Hinc etiam sacerdotibus coniugia decreta sunt: quia in successione familiæ successio constabat* [m] *officij. Quia vero per incarnationem Christi, gratia fidei vbique dilatata est, nec ita dicitur: Dic domui Iudę, & domui Israel sed* [*Gentes docete omnes gẽtes*] & [*In omni gente quicumque timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.*] *nec electio muneris* [n] *quæritur* [o] *in successione generis, sed in perfectione vitæ, & sicerit ut scientiæ, & virginitas fœcunditati præfertur, & sacerdotib. continentiæ castitas imperatur* [p]. *Nõ ergo Abrahã, aut Iacob deliquit, quia*

5 ¶ *Et immoderatus vsus.*] ad hoc inducit c. origo.

t ¶ *Fere.*] optime temperat: nunia nemo imitatur.

Dixit Sara.] Casvs. Ben. & H. hunc casum sic ponunt. Ambr. intendit Abraham excusare de eo quòd rogante vxore missus est ancillæ: & excusat eum tripliciter. Primo quia legem præuenit, quæ adulterium punit. Secundo quia non voluntate luxuriæ, vel captus pulchritudine ancillæ, sed amore sobolis ei mistus est. Tertio qa charitas hominum hoc ei persuasit: sicut accidit post diluuium in filiabus Loth.

u ¶ *Dixit Sara.*] Genes. 16.

x ¶ *Interdictum.*] in alio quo præcepto. vel interdictũ per aliquam legem: super hoc specialiter latam: erat tamen quodammodo interdictum in paradiso, cum Dominus ait: Erunt duo in carne vna. & etiam in lege naturali, quia cuicunque naturaliter in situm erat, quod tibi non vis, &c.

3 Sent. ibid. Gen. 16.

x ¶ *Interdictum.*] expresse, sed tacite cum dixit Dominus: Erunt duo in carne vna, vt 31. q. 1. quomodo.

y ¶ *Pœna.*] bene dicit pœna ex tempore. nã culpa ante legem fuit in Cain & Lamech. Et no. quòd hę omnes excusationes & sufficiẽtes sunt: sed illa est sola, extra de diuort. gaudemus. & dic pœna criminis, id est, legis temeratæ est.

z ¶ *Ex tempore.*] legis scriptæ: aliàs nec Lamech, nec Cain puniri debuit, cum illi ante legem scriptã peccauerunt: sed non erat adhuc pœna statuta contra eorum peccatum.

†*al. sicet contingium laudauerit*]ori.

†*al. vnam*

a ¶ *Ante legem.*] scriptam: non autem naturalem.

b ¶ *In legem.*] “ quæ enim præuenit constitutionem, non sunt postea irritanda, vt 8. dist. 82. proposuisti. 3. “ obiiciuntur. & extra de const. c. vlt. C. de est. iubemus. 3. t. di stinct. ante.

“ cõstõnem puenientia non sunt irritanda.

c ¶ *Laudauerat.*] cum dixit; crescite, & multiplicamini.

d ¶ *Damnauerat.*] expresse. & est argum. quòd licet vnum contrariorum commendetur, non ideo reliquum vituperatur. 8. q. 1. sciendum.

e ¶ *Posthabuit.*] id est, postposuit.

“ intẽrio bona malũ facti vitiũ excusat.

c ité arg. cp te excusatur pp pumbliçà vel lit. arg. fi. d. p. o. pupillo. §. fi quis rivos.

a ¶ *Muneris.*] id est, officij, quo publice seruire humano genere videbatur.

b ¶ *Præterit.*] id est, diminuit & extenuauit: non autem extinxit, vt distinct. 35. sexto die. “ Et est argum. quòd malum factum excusatur per bonam intentionem [c]: & obstetrices licet peccauerint intendendo, propter bonam tamen intentionem remuneratæ sunt. 22. quæst. 2. quæsibet. & ita in eodem facto quis meretur & demeretur. quod est contra illud. ff. de negot. gest. siue. & 16. quæst. 1. legi. argum. quòd excusatur malum si bono zelo fit propter bonum. argum. 30. quæst. 1. ad limina.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NEmo sibi.]CASVS.H.sic ponit hunc casum.Erant quidam coniugati qui præter vxores volebant habere cõcubinas solutas: & dicebant q̃ hoc nõ licet feminis,l. habere alios præter maritos: sed viris licet habere præter vxores alias solutas. & ad hoc allegabant auctoritatem legis humanæ, quæ hoc permittit viris, & non vxoribus & marita-
1 Pol.l.6.ti.8 le priuilegium,[quia vir est caput mulieris,&maior in matrimonio.& exemplum
2 Concord. tex. il.inter sue auctoritates paliberos.§.Iu triarcharum qui prelia. aliàs est ter vxores immisceI. Iulianus. bătur ancillis.Ista erff.de adult. go tria quibus viri seno. il.inter volebant excusare abstuprum. ff. adulterio,in hoc c.re de Ver.sig. mouet Ambr. & pri- †*al.exigitur* mo auctoritatem le- †*al.eam*] gis humanæ. Secundo loco priuilegium orig. maritale. Tertio exẽplum &auctoritatem patriarcharũ. Et probat quòd coniugatus semper adulteratur si cognoscit aliquam præter vxorem: plus tamen peccat & grauius est adulterium si accedit ad coniugatam quàm si ad solutam: quia tunc committitur adulterium ex vtraque parte. H. hunc casum plenius & melius posuit quàm Beſi.vnum tamen verbum dixit Beſi. quod H.non dixit:ibi, grauius est adulterium cum coniugata,vt ap
Gen.20. paret exemplo Abi- †*al.Ecce*] melech.*Peccare eum*, orig. supple cognoscimus.

a ¶*De legibus.*]quæ dicũt quòd adulterium nõ committitur cum soluta, sed cũ nupta. ff.de adult.inter. Vel loquitur de legibus, quæ permittunt concubinatum, vt ff. de concu. l.1. Vel loquitur de legibus, quæ permittunt fornicari militibus, vt C.de do nat.inter vi. & vx.l.2.

" Stuprũ i b ¶*Stuprum.*] " Semultis per- prum committitur in sonis com- virgine , vidua, vel mittitur. puero , vel etiam in soluta muliere quæ non habetur loco vxoris.

a Sed cõtra vel concubinæ.vt ff.de adult.stuprum, [a], de pœ.di.1. vt 36.q.1.lex illa.§.1.

qui pue.1. c ¶*Adulterium.*]coniugatorum.

quæ est lex d ¶*Ab vxore.*]sic[.]ca.q.6.per totum,& ff.de adul.si vxor. " Hic no. canonizata. simplicem fornicationem esse canonicum crimen,id est, per cano- "fornicatio nes & non per legos esse crimen.

est crimen e ¶*Tibi ius.*] ius dicitur quod ex indulgentia vel ex dispensatione canonicum Apostoli habetur, vt vnusquisq; habeat,&c. vt 5.q.2.§.his ita.sicut dicitur ius patronatus quod ex gratia tantum habetur, vt 16.q.1. si quis episcoporum. sic etiam ex necessitate habet fieri quod ex dispensatione fit,vt 50.dist.Domino sancto. & 35.q.4.consanguinitas.

f ¶*Tolerabilior.*]q.d.maius peccatũ est manifeste peccare quàm occulte. sic est cõtra.12.q.2. certe ego.3.11.q.3.præcipue. Sed dic q̃ occulte peccans magis dicitur peccare,i.periculosius:quia neminem habet corrigentem. Item malum est cadere à proposito,sed peius simulare propositum. Item manifeste peccans alio modo dicitur magis peccare,quia tueri se vult rationibus & auctoritatibus,vt in hoc c.volebat. Item quantum ad hoc pluribus præbet exemplum
" Crimina peccandi, vt 11.q.3. præcipuæ. Item alia consideratione qui clam facta palam peccat,plus peccat,quia videtur scienter peccare. " sed qui palam peccat,minus peccat,quia præsumitur errare,vt ff.de rit.nup.l.vlt.
sunt occul- g ¶*Sed omne.*]quod committit in non sua coniuge,adulterium est.
tis grauiora h ¶*Locus iste.*]in Genesi,scilicet vbi dicitur,qualiter Abraham dum esset in peregrinatione , rogauit Saram, vt diceret se esse sororem suam.12.q.2. quæritur.

i ¶*Abimelech.*]non est huic contra.22.quæst.2.quæritur.vbi dicitur, vt iudicium eius seruare posset apud Pharaonem. & hic dicitur Abimelech:quia vterque in ipsum peccauit, vel ipsum vterque timuit ab initio.

k ¶*Quia puro.*]volebat enim eam vxorem habere:nec intendebat alicui iniuriam facere,& ideo excusandus erat.

l ¶*Sacramenti cælestis.*]id est,ecclesiæ.

ORigo quidem.]Hæc est tertia pars quæst.in qua probat,quòd ratione debet homo diligere vxorem , non tanquam adulter.Ioan.de Fant.

Item Hieronym.contra Iouinianum lib.1.

¶Nihil est fœdius,quàm vxorem amare, quasi adulteram. C. V.

3 3 ORigoᵐ quidẽ amoris honesta erat: sed magnitudo ⁿ deformis. ¶Nihil autem interest, quam ex honesta ᵒ causa quis insaniat. Vnde & Xistus in sententiis[⁴ Adulter P est,inquit, in suam vxorẽ amator ¶ ardẽtior.] In aliena quippe vxore omnis amor turpis est, in sua nimius. Sapiens vir iudicio ᵖ debet amare coniugem , non affectu. ˢ Rege impetus voluptatis, nec præceps feretur in coitũ.Nihil est fœdius, quàm vxorem amare,quasi adulteram.¶Certe,qui dicunt se causa reip. & generis humani vxoribus iungi,& filios†procreare,imitentur saltem pecudes ᵗ : & postquã vẽter vxoris intumuerit, non perdant ᵘ filios, nec amatores se vxoribus exhibeant,sed maritos.

Idem libro secundo.

¶Virginalis castitas non præfertur coniugio Abrahæ. C. VI.

5 QVis ignorat ˣ sub altera ʸ dispẽsatione Dei omnes retro sanctos eiusdem fuisse meriti , cuius nunc sunt Christiani? Quomodo ante Abrahã placuit in coniugio,sic nunc virgines placent in perpetua castitate. Seruiuit ille legi ᶻ, & tempori suo:seruiamus & nos Euangelio,& tempori nostro ᵃ,in quos fines sæculorum ᵇ decurrerunt.

Item Augustinus ᴬ *lib.22.contra Faustum,c.47.& 48.*

CASVS.Hoc c.diuiditur in tres partes. In prima ostendit Hier. quòd origo matrimonij & constitutio fuit & est honesta : sed abusio turpis est. In 2. parte dicit, q̃ cum discretione suntvxores diligendæ. In tertia parte ostendit quòd qui accedunt ad vxores causa sobolis procreandæ , saltem pecudes in hoc imitentur,scilicet, vt ad eas prægnantes non accedant. Secũda pars incipit ibi , *Nihil autem*. Tertia ibi,*Certe qui dicunt.*

m ¶ *Origo.*] scilicet spes prolis vel etiam vitatio fornicationis, quæ est nuptiarum causa, vt 32.q.2. §.his ita.

n ¶ *Sed magnitudo.*] scilicet immoderata ᵇ exactio præmio ardore libidinis.

o ¶*Honesta.*] nihil enim est adeo licitũ, vt non possit pernicies irrogari. 23.q.5. de occidẽdis.in fi.Ire vsus rei non condem natur , sed libido , vt 42.dist.quilquis.& sic vides quòd quandoque peccatur in re honesta, vt 14.distin. quod ait.

p ¶*Adulter.*]5.ea.q.2. quidquid.cõtra. Solhic adulter talis dicitur non reatu criminis illiuscapitalis.sed similitudine adulterij libidinis.sicut enim adulter in adulteram ardet:ita iste in propriam.& quòd non peccet mortaliter, patet in fin. nam ibi diffuadetur ad q̃ euitandum non tenetur.& hoc modo.7. ead.q.7.adulterij. Sic ergo propter similitudinem dicitur adulter.Nec est hoc mirum:nam similitudine facti aliquid fæpe dicitur fieri. 11.q.3. excellentissimus. 12.q.2.fraternitas.

q ¶*Amator.*] " vehemens amator dicitur qui tantum vxorem diligit, vt apud se disponat , quòd si ipsa esset forte vxor alterius, non minus carnaliter se cum ea commisceret.

r ¶*Iudicio.*]cũ iudicio & discretione commisceri vxori suæ debet.

s ¶ *Affectu.*]explendæ libidinis.

t ¶ *Pecudes.*]pecudes enim post conceptum non coeunt , vt infra eadem quæst.7.non solum. " nec mulier faciat copiam sui corporis à conceptione vsque ad purgationem, vt supra distin.5.ad eius. & 33.q.ult.§.fi causa.

u ¶*Non perdant.*]perit enim partus ex frequenti concussione.

Quis ignorat.]CASVS.Ostendit Hieronym.in hoc cap.quòd ita Abraham Deo seruiuit in vinculo coniugali , sicut virgines nunc Deo seruiunt in castitate : seruiuit enim ille legi iuxta tempus suum : & nos seruiamus legi iuxta tempus nostrum.

Sub altera,id est,coniugali.

x ¶*Quis ignorat.*]hoc cap.habes de verbo ad verbum de pœ.dist.2. si enim.ver. memento. & ver. Paulus.

y ¶*Sub altera.*] id est,sub coniugali,quæ est altera à castitate. Alia littera habet alta.nam profunda sunt iudicia eius.

z ¶ *Legi.*] naturali vel consuetudinariæ : vel,id est,dispositioni diuinæ.

a ¶*Tempori nostro.*] arg.quòd si primo currebat fortior moneta, & modo currit vilior de mandato principis : liberor solũdo vilioremꝰ arg.ff.de contrahen.empt.Imperatores.Arg.contra.extra de cen.olim.in fi.ff.si cer.pet.cum quid.extra de iureiur.quanto.

b ¶*Fines sæculorum.*] id est,sæcularium desideriorum:vel ætas vtrima,de qua habes 35.q.4.cap.vnico.

Obiicium

OBiiciuntur.]CASVS.Aug.in hoc c.excusat Iacob dupliciter de eo q̃ habuit iiij. vxores. primo quia tunc mos erat. Secundo quia non ex ardore,sed ad prolem procreandam hoc fecit:sicut Apostoli in multitudine filiorum delectabantur ex charitate, & non ex amore humanæ laudis.

a ¶*Mos.*]scilicet diuinus,&à Deo inspiratus.ext.de diuor.gaudemus.&ponitur hic quando pro quia.

b ¶*Crimen non erat.*] arg. q̃ consuetudo à crimine excusat aliquando. arg.3.dist.4. denique. & extra de temp.ordi.fane. Arg. contra, extra de sim. non satis. & 1. quæst. 3.c.vlt.

c ¶ *Non auiditate.*]si enim auiditate consequendæ laudis, tũc peccarent.22.quæst.2. primum.

Sicut satius.] hæc est 4. pars quæst. in qua dicitur , quòd melius est mori sine filiis, quàm eos quærere de damnato coitu.Ioan.de Fant.

CASVS.Aug.admonet in hoc c. vt quis non habeat concubinam, sed vxorẽ : quia sicut est melius fame mori , quàm idolothytis vesci.sic meliꝰ est mori sine liberis quàm ex illicito coitu filios quærere. Verũtamen si filij ex illicito coitu quæsiti fuerint, si paruentum vitia non imitẽtur, honesti & boni
3. dist.56. erunt quo ad Deum.
Vndecumque. d ¶*Fame.*] sed nonne
a Sub.& ne propter necessitatem
castitas est famis licitum est cofœraria vo medere idolothytũ,
rati. ff.qd cum necessitas non
nec.cau.1.j. habeat legem , vt j.
& quibꝰ est de consf.dist.1.fiunt.ª
Iustin.nisivo & propter necessita-
j.§.fi.&c.illa tem famis licitum est
4 Concord. auferre aliena , vt de
tex.f.fin.il. los.& etiam furari, vt
ecclari. ff. extr.de fur.si quis. &
de accus. & homicidium commit
inffi.de rer. tere, vt ext.de homi.
dam.§.cõi. c. 2. & carnes come-
Sent.4. dere in Quadragesi-
dist.33.in fi. ma. arg.de consf.di.4.
carnem.&ext.de obseru.ieiun.consilium?
Resp. sic : dummodo
non fiat ad veneratio
nem idoli. nulla tamen necessitas excusat à fornicatione, vt ff.de rit.nupt. palam. §. non est ignoscendum.

e ¶*Vndecumque.*]q.d. &si quærantur ex illicito coitu.

f ¶*Et salui erunt.*]arg. contra ext.de si.presbyt.per totum.

Dicat aliquis.] CASVS. Aliqui habentes vxores dicebãt sibi licere cõcubinas habere. Ambr. autem probat hoc esse falsum, cum dictum sit Abrahæ:Eiice ancillam & filium eius. non enim quærendi sunt filij , qui non possunt succedere, & qui potius fuit oneri quàm honori. Debet igitur quis habere vxorem, vt & crimen euitet, & vt filios habeat,qui possint esse heredes. Sequens cap.cum §.patet.

g ¶*Nec successiones.*]nisi in vnica.C.de na.lib.auth.licet.

h ¶*Nec sanguinis.*]i.honoris. " Filius enim sequitur priuilegium patrem tris in tribus:quo ad honores & dignitates,& quo ad curialem conditionem,vt C.de decu.eos.& l.exemplo.& l.nullus.& quo ad originem, vt ff.ad munic.l.1.matrem sequitur,quo ad conditionem,vt C.de rei ven.partum.

i ¶*Et nomen.*]arg.ad præsumptionem matrimonij clandestini ex appellatione vxoris:q̃ eo ipso q̃ nominatur vxor, est habenda pro vxore,vt extr.de præsum.illud.C.de nup.si vicinis.Arg.contra.C.de li. cauſ.l.pe.Arg.§.93. dist.Dominus. 23.q.1. paratus.j.de cõse.dist. 4.si eos.ff.de proba.l. vlt.§.vlt.3.1.q.1.si qui à simoniacis. 27. q. 2. " ancilla cõ inuenta." Et quod di trahere per cit, & nomen, dic & missa eripro id est, nã eo ipso tur in libergo quis permittit antatem. Sap.3. cillam suam contrahere matrimoniũ,rapitur in libertatem. C.de lat.lib.tol.auth. ad hæc.sed & concubina rapitur in libertatem morte domini: similiter & filij eius.si dominus nihil de eis disposuit. C.commu. de manu.l.vlt.

k SIc.]¶*Adulteriæ.*] §.ca.q.2. §.sicut ergo.

l ¶*Pauperes.*]5.14.q.5. fortes.5.30.q.1.nosse. 5.22.q.2.is autem.5.1. q.2.non est putanda. " Mãmona iniquitatis quid sit.

m ¶ *Mammona.*] " id est,pecunia,quam qs per iniquitatem,i.per solicitudinem acquisiuit. 23.quæst.5.§.sed hoc multipliciter.

n ¶*Iniquitatis.*]i. inæqualitatis. Æquum enim est tibi necessaria retinere, & superflua pauperibus erogare. & hæc est iniquitas,si contra fiat.

ECCE QVOD NVLLO. Hæc est 5. pars q. in qua quæritur,an simplex fornicatio sit prohibita in decalogo[? & est dicendum quod sic. Io. de Fant.

Meretrices.]CASVS. Hug.sic ponit hunc casum. In hoc c. ostẽdit Aug. q̃ simplex fornicatio fuit prohibita à Do- 7 Iuo p.8.
mino in Deuter. fuit c.311.
etiam prohibita in decalogo,vbi dictum est:Non mœchaberis. licet ibi solum adulterium videatur prohibitũ:sed sicut in prohibitione furti nomine partis totum intelligitur esse prohibitum,scilicet omnis v- 8 Iuo p.8.
surpatio illicita rei a- c.279.
lienæ:ita in prohibitione mœchiæ,nomine partis intelligitur totum esse prohibitum : scilicet omnis illicitus coitus.Beneuent. vero sic incipit casum super illo verbo in Deuteron.Non erit meretrix de filiabus Israel.Probat Augustinus,quòd simplex fornicatio fuit prohibita à Domino in decalogo : vbi dictum est,Non mœchaberis. Nam sicut in prohibitione furti nomine partis,& cetera omnia dicit postea vt Hug.A parte,sed interpretatione prohibuit.

o ¶*Prohibet.*] cum dicit, Non mœchaberis. Et in Deuter.vbi dicitur:Non erit meretrix de filiabus Israel.

p ¶*Quarum.*]alibi," meretrix est,quæ multorum libidini patet,vt s.dist.34.vidua.hoc etiam lex dicit.ff.de rit.nup.palam. " meretricis diffinitio.

q ¶*Locutionis.*]expresse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Prohibuit.*] arg. quòd idem iuris est in parte & in toto, vt 14.q.5. pœnale. Item arg. quòd prohibito minori, id quod maius est intelligitur prohibitum[a]. arg. 44. dist. nulli clerico[b]. similiter concesso maiori concessum videtur & minus. 16.q.2. visis.[c]

2 Ad hoc 24 q. 1. mirabiliter. vbi de hoc.

b ¶ *A parte.*] pars enim est furtum: illicita vsurpatio rei alienæ est furtum. omne namq;

b Adde de hoc insti. de interdi. §. fi. & no. 1 l. j. C. si fer. ex. ve. 1 5. 14. q. 5. c. pœnale. §. furti.

furtum est illicita vsurpatio rei alienæ: & non conuertitur. Hug. sed hæc gl. non valet: sed expone vt dicit 14. q. 5. pœnale.

c ¶ *Omnu.*] licet non prohibuerit rapinam verbis legis, prohibuit tamen sententia legis, quæ magis attendenda est. extr. de verb. sign. propterea. 5. t. q. 1. Matchion.

c d hoc ext. de deci. ex parte. 27. q. 2. sunt qui.

d ¶ *Illicitus.*] Hic videtur surgere quædã inexrricabilis contra rietas. "nam in Deuteronom. licitũ erat habere concubinam, & dare ei pretiũ suæ pudicitiæ, & eam dimittere: sed in Decalogo secundum interpretationem Augustini. prohibita fuit omnis fornicatio, vt hic. Dicit Hug. q̃ non sunt contraria. nam aliud est permissio, de qua in Deuter. & aliud est præceptum, de quo in Decalogo. sed hęc solutio nulla videtur, quia circa idem non possunt habere locũ permissio & præceptum, siue prohibitio. ideo dicit q̃ illud intelligitur de comparatiua permissione. si. j. 33. q. 2. si quod verius. nam in veritate illud semper fuit peccatum. extra de dimor. gaudemus.

"Cõcubinã an licuerit olim habere

1. Cor. 6.

IN eo.] Casvs. Hoc c. dividitur[f] duas partes. In prima ostendit Hieron. q̃ in eodem genere fornicationis plus peccat fidelis quàm infidelis: qa fidelis de membro Christi facit mẽbrum meretricis. In secũda parte probat q̃ nomine immunditię Apostolus dissuasit omnes extraordinarias voluptates etiam cum vxore propria. Secunda incipit ibi, *Secundum opus. In eo.* id est, propter hoc.

1. cor. 15.

Quomodo, id est, sicut. *In hoc loco*, scilicet Apostoli.

c ¶ *Formicator.*] melius est viam veritatis non agnoscere, &c. de pœnit. dist. 4. si refugientes.

f ¶ *Maiora.*] quia fidelis in hoc magis peccat, quia membra Christi facit membra meretricis. sed infidelis fuã, non Christi membra, facit membris meretricis.

g ¶ *Erunt.*] i. conuenient in vno carnali opere. & per hoc dicit Hu. affinitatem contrahi per illegitimum coitum, vt no. 30. q. 4. si quis.

h ¶ *Econtrario.*] id est, sed vel, id est, conuerso casu.

i ¶ *Aedificet.*] tamen per fornicationem magis ædificatur diabolo templum quàm violetur.

k ¶ *Nescio.*] hoc non definit: ponit tamen persuasionem suam cum dicit, per vitia, &c. vel dic, nescio, id est, non definio, cum sit manifestum: quia infidelis non violat templum Dei, cum ipse non sit templum Dei: sed ædificat templum diabolo.

l ¶ *Secundum opus.*] ordine scilicet enumerandi. sic enim ait Apostolus: Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio & immunditia, luxuria, &c. De his 25. dist. §. criminis. ver. de quibus.

"Luxuria & immũditia differunt.

m ¶ *Immunditia.*] "quę attenditur secundũ omnem vsum illicitum membrorum, luxuria attenditur in cibo & potu cũ vtitur delicatis & calidis, vt aptior sit ad immunditiam. 35. dist. ecclesiæ principes. go prohibita illa fornicatio, quam faciunt viri, qui vxores non habent, cum feminis, quæ maritos non habent, vtrum inueniri possit, ignoro. ' Sed si furti nomine bene intelligitur omnis illicita vsurpatio rei alienæ (non enim rapinam permisit, qui furtum prohibuit[a], sed vtique à parte[b] totum intelligi voluit, quidquid illicite rerũ proximi aufertur) profecto & nomine mœchię omnis[c] illicitus[d] concubitus, atque illorum membrorum non legitimus vsus prohibitus debet intelligi.

Item Hieronymus in cap. 5. epistola ad Gal. ad ver. [*Manifesta autem.*]

¶ Extraordinaria voluntas, & inuerecunda opera nuptiarum luxuria, & immunditia appellantur. C. XII.

IN eo fornicator[e] maioris[f] est criminis, quia tollit membra Christi, & facit ea membra meretricis, [erunt[g] quippe duo in carne vna.] Qui non est fidelis, nec credit in Christo, sua membra facit mẽbra meretricis: qui credit, & fornicatur, Christi membra facit membra meretricis. Econtrario[h] infidelis in fornicatione sua vtrũ violet, an ędificet[i] templum idolo, nescio[k]. Per vitia quippe luxuriæ[A] vel maxime dæmones coluntur. Hoc vnum scio, q̃ qui post fidem Christi fornicatur, violat templũ Dei. Secũdum opus[l] carnis, immunditia[m] nũcupatur: & eam comes luxuria sequitur. Quomodo enim in veteri lege de nefandis criminibus, quæ in occulto fiunt, & ea nominare turpissimum[n] est, ne & dicentis os, & aures audientiũ polluerẽtur[o], generaliter scriptura cõplexa est dicens [Verecundos, vel reuerentes facite filios Israel ab omni immunditia,] sic in hoc loco ceteras extraordinarias voluptates, ipsarum quoque opera nuptiarum, si non verecunde, & cum honestate quasi sub oculis Dei fiant, vt tantum liberis seruiatur, immunditiam[p], & luxuriam nominauit.

A ¶ Luxuriæ.] *Abest vox ista à plerisque vetustis, & originali.*

Item Gregor. in moralib. lib. 12. c. 12.

¶ Immoderatus vsus mulierũ Salomonem ad idololatriam traxit. C. XIII.

SAlomon quippe immoderato vsu, atq; assiduitate mulierum ad hoc vsque perductus est, vt templũ idolis[q] fabricaret: & qui prius Deo templum construxerat, assiduitate libidinis etiam per fidiæ substratus idolis construere templa non timuit.

Item Hieronymus in c. 5. epist. ad Ephesios, ad vers. [*vivi diligite.*]

¶ Liberorum procreatio in matrimonio laudatur, meretricia voluptas etiam in vxore damnatur. C. XIIII.

LIberorum ergo, vt diximus, in matrimonio opera concessa sunt: voluptates autem, quæ de meretricum capiuntur amplexibus, in vxore damnatæ.[r]

6 Quare autem tales non dicantur filij vel quem suorum parentum sequantur, qui ex libero & ancilla nascuntur. Isidorus Etymologiarum lib. 9. c. 5. determinat.

¶ Qui sint liberi, & quam conditionem sequantur. C. XV.

LIberi[s] dicti, qui † ex libero sunt matrimonio orti. Nã si lij ex libero & ancilli, seruilis conditionis[t] sunt. Semper enim qui nascitur, deteriorem[A] [u] partem sumit. Naturales autem dicuntur ingenuarum concubinarum filij, quos sola natura genuit, non honestas cõiugij. *& infra.* ¶ Hi verò †, qui non sunt de legitimo matrimonio, matrem[u] potius, quàm patrem sequuntur.

A ¶ Deteriorem partem. *In codicibus Isidori etiam manuscriptis legitur*, deteriorem

t parentis statum sumit.

n ¶ *Etiam turpissimum.*] & ita quædam omittenda sunt propter turpitudinem, vt 1. q. 4. §. item peccato. & Imperator dicit de ea quæ nubit intra tempus luctus, quomodo ei dicamus erubescimus. in auth. de rest. & ea quæ parit. §. vnum si quidem. coll. 4.

o ¶ *Polluerentur.*] nam dicit Imperator q̃ propter ista crimina inducuntur fames & pestilentię, & terræmotus, vt in auth. vt non luxur. contra nat. §. si enim. coll. 6.

p ¶ *Immunditiam.*] "arg. opera nuptiarum, q̃ non sunt causa liberorũ, mortalia esse: qa luxuria & immũditia nominatur, vt j. c. liberorum. sed hoc dicitur non quo ad reatũ mortalis vitij, sed quo ad speciẽ facti. specię enim & similitudiné luxuriæ & immunditiæ prætendunt & habent designare, vt not. 5. e. c. origo.

"Nuptiarũ opera si sũt mortalia.

Salomon quippe.] Casvs. Probat Greg. q̃ ex nimia assiduitate mulierum de facili quis ducitur ad idololatriã, Salomonis exẽplo: q. cũ Deo prius cõstruxerat tẽplum, postea amore libidinis idolis tẽpla construxit. Seq. cap. cum §. seq. patet.

q *Idolis.*] idolo scilicet Astaroth Sydoniorũ, & idolo Chamos Moabitarum, & idolo Moloch Amonitarum. post tamen egit pœnitentiam secundum quosdam. de pœ. dist. 2. si enim. ver. Salomon.

d h. d. qa an pœnituerit incertũ est, l; ſdã scripturæ apocryphæ hoc tenentur, secundũ Hug. 2 Iuo p. 8. c. 17. † *al. quia*

r *Liberorum.*] ¶ *Damnatæ.*] cum vxore commissę voluptates puniendę sunt. Et ita est arg. pro Hu. qui dicit virum mortaliter peccare cum accedit ad vxorem causa libidinis. Tu dic contra. & damnare dicit, id est, puniẽdæ propter veniale, & est simile iure per. l. 4. dist. denique. 6. dist. testamentum.

3 Concord. tex. in §. fer nis. ‡ *Vnde & ij qui* orig.

QVARE AVTEM. Hæc est 6. pars q. in qua dicitur quòd filius sequitur matrẽ, maxime illegitimus. Ioan. de Fant.

s *Liberi.*] Casvs. Primo ostendit Isid. qui liberi dicantur legitimi. Secundo quòd proles semper imitatur conditionem matris. Tertio addit qui appellentur filij naturales. *Deteriorem.* hoc dicit secundum consuetudinem quarundam terrarum. Vel, *deteriorem*, id est, inferiorem & debiliorem, scilicet matrem.

Filij sunt quadrupliciter.

s ¶ *Liberi.*] "quattuor sunt genera filiorum naturales tantũ, vt cubinarum. naturales & legitimi, vt vxoris. legitimi tantũ, vt adoptiui. spurij[e] vt sacrarum virginum, & consanguineorũ. 1. q. 1. c. tali. t ¶ *Deteriorem partem sumit.*] hoc verum est secundum legem Longobardorum & Theutonicorum. nam secundum legem Romanorum secus. C. de rei vend. partum. ff. de stat. ho. lex naturæ. & de ver. sig. etiam. & sufficit si per momentum fuit in libero ventre. ff. eo. ti. l. & seruorum. §. ingenui. Vel dic verius deteriorem, id est, debiliorem: quia fœmineus sexus debilior est quo ad honores: tamen circa prolem insignia proles patrem sequitur, vt dixi §. eo. dicar.

"Filij spurij quadrupliciter. C. de filiis ha. ho. §. vulgo. & dñr spurij quasi de spuma riuorum nati.

t ¶ *Deteriorem.*] ‡ 3. 28. q. 1. Iudæi. contra. §. 15. q. vlt. cum multæ. contra. sed hoc in ceteris generaliter: sed fallit in istis duobus casibus Iudæorum filius & clericorum.

u ¶ *Matrem.*] quantum ad conditionem, & quantum ad originem. ff. ad munic. l. 1. & quòd impugnat testamentum matris, vt ff. de inoffic. testam. si suspecta. §. 1.

Quòd

Vòd autem.] Hęc q. diuiditur in 7. partes. In quarum prima probatur, quòd non perditur castitas animæ vel corporis vbi animus non consentit. Secunda ibi, *Si Paulus.* Tertia ibi, *Nec solo.* Quarta ibi, *Quamuis.* Quinta ibi, *Cum ergo.* Sexta ibi, *Præceptum.* Septima ibi, *Sed quæritur.* Ioan. de Fan.

Casvs. Hic intitulatur 5. q. qua quæritur an pudicitia per violẽtiam auferatur? Dicitur q̃ duplex est pudicitia, scilicet corporis, & animi. Pudicitia corporis, quæ carnis integritas dicitur, per violentiam aufertur, de qua habetur j. ea. q. ille. Pudicitia animi, cum fit virtus, nõ aufertur per vim: qa animo vis non infertur, vt j. ead. q. ita ne. ‡ bat igitur Grat. in hoc §. q̃ pudicitia p violentiam non eripitur, primo cum sit virtus animi, non corporis: & animo vis non infertur, sed corpori secundo exemplo beatæ Luciæ.

‡ in marryage B. Luciæ

QVESTIO V.

I. pars

Vòd autem[a] *pudicitia violenter eripi non possit, multorum auctoritatibus probatur. Est enim virtus animi, quæ violentiam non sentit. Corpori namque vis*[b] *infertur, non animo. Vnde, quamuis corpus violenter corrumpatur, si pudicitia mentis seruetur illęsa, tamen castitas duplicatur*[c]*. Sicut B. Luciam fertur dixisse Paschasio* [*Si inuitam me feceris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam.*] *Non enim inquinatur corpus, nisi de consensu mentis. Nam si in manu mea thura ponas, & per manum meam sacrificia † facias, Deus † hæc attendit, & deridet. De sensibus enim & voluntatibus iudicat Deus.*]

Hinc Ambrosius scribit in libro secundo de Virginibus.

¶ Melior est virginitas mentis, quàm carnis. C. I.

2 TOlerabilius[d] est mentem virginem, quàm carnem habere. Vtrũque bonum, si liceat[e]: si non liceat, saltem non homini[f] castæ[A], sed Deo[g] simus. *& infra.*

¶ Virgo prostitui[h] potest: adulterari[i] non potest. Vbicumque Dei virgo est, templũ Dei est: nec lupanaria[k] infamãt castitatem: sed castitas, etiã loci abolet infamiã.

A ¶ Castæ.] *Antea legebatur, casti. sed B. Ambrosius ibi inducit Theodoram loquentem.*

Idem ad virginem lapsam, c. 4.

¶ Mente incorrupta, caro non corrumpitur. C. II.

3 REuera non potest caro[l] corrumpi, nisi mens fuerit ante corrupta.

Item Augustinus de ciuitate Dei, libro primo, c. 18.

¶ Aliena libido neminem polluit. C. III.

4 ITa[A], ne aliquem polluat[m] aliena libido, metuitur? Non polluit, si aliena erit: si autem polluet, aliena non erit. Sed cum pudicitia virtus sit animi, comitemque[n] habeat fortitudinem, qua potius quælibet mala tolerare, quàm malo cõsentire decernat[o], nullus autem magnanimus, & pudicus in potestate[p] habeat, quid de sua carne fiat: sed tantum quid annuat mente, vel renuat, quis tandem sana mente putauerit q̃ se perdere pudicitiam, si forte in apprehensa, & oppressa carne sua exerceatur, & expleatur libido non sua.

A ¶ Ita, ne.] *Apud B. Augustinum legitur*, Atenim, ne vel aliena polluat.

Idem ibidem.

¶ De eodem. C. IIII.

5 PRoposito animi permanere, per quod etiam corpus sanctificari[r] meruit, nec ipsi corpori aufert[s] sanctitatem[t] violentia libidinis alienæ, quam seruat perseuerantia continentiæ suæ. An vero, si aliqua femina mente corrupta, violatoque proposito, quod Deo vouerat, pergat[u] vitianda ad deceptorem suum, adhuc eam pergentem sanctam vel corpore dicimus, ea sanctitate animi, per quam corpus sanctificabatur, amissa, atque destructa? Absit hic error, & hinc potius ad moneamur, ita non[A] amitti corporis sanctitatem manente animi sanctitate, etiam corpore oppresso, sicut amittitur corporis sanctitas violata animi sanctitate. *Idem c. 19.* ¶ Lucretiam certe matronam nobilem, veteremque Romanam pudicitię magnis efferũt laudibus. Huius corpore cum violenter oppresso Tarquinij Regis filius libidinosę potitus esset, illa scelus improbissimi iuuenis non debet rea effici, obest tamen quo ad aureolam: & quia nõ consecrabitur inter virgines, vt j. ea. ille.

5 Iuo ibid.

I*ta, ne.*] Casvs. Ostendit Aug. in hoc cap. quòd cum pudicitia sit virtus animi, inuito auferri non potest. Vnde cum comitem habeat fortitudinem, etiam pro morte non debet malo consentire. Nullus enim in sua potestate habet q̃d de carne sua fiat: sed in mente potest pudicitiam quis seruare. *Metuitur?* interrogatiue, quasi non debet metui.

m ¶ *Polluat.*] & polluet per consensum. de pœ. dist. 5. c. fi.

n ¶ *Comitemque.*] nã qui habet vnam virtutem, habet omnes.

o ¶ *Consentire.*] ‡ 3. 31. q. 2. Lotharius. non enim prætextu paupertatis, &c. de ritu nup. palam. §. non est igitur consentiendum.

p ¶ *In potestate.*] Nam dicit lex, qua cura vel diligentia consequi possumus, ne quis nobis iniuriam vel damnum det, vt ff. cõmo. ad eos. & de admi. re. ad ciu. per. l. 2. §. si eo. & dicit lex, q̃ custodia parum potest aduersus vim. ff. de act. emp. & ven. si ea res.

q ¶ *Putauerit.*] Arg. q̃ non debet dici quis perpetrasse quod nolens fecit, vel passus fuit: nec debent imputari quæ per coactionem absolutam fiunt, arg. §. diſtin, 50. presbyteros. 15. q. 6. c. 1. arg. econtra. 31. q. 2. Lotharius.

r *Proposito.*] Casvs. Ostendit Aug. in hoc c. quòd sicut virgo, quæ proposuit se lecctatori suo supponere, mente est corrupta, sed integra corpore: sic quæ inuita patitur violentiã hostis, est integra mente, etsi corpore corrumpatur. quod probat exẽplo Lucretiæ.

r ¶ *Sanctificari.*] in futuro, cum sua stola induetur.

s ¶ *Non aufert.*] & ita habet corpus virtutẽ. Sed contra. j. ead. de pudicitia, quia virtus tantum in animo est. sed ideo dicitur corpus habere: quia furtum est habere post resurrectionem.

t ¶ *Sanctitatem.*] hæc tamen quæ mente corrupta est, post pœnitentiam potest ordinari: quia quo ad legem promotionis virgo est. j. ead. finge.

u ¶ *Pergat.*] No. quòd sola itineris arreptio facit aliquam corruptã: "sicut itineris arreptio habetur pro appellatione. ext. de app. meminimus. sic qui pergit de vna militia ad aliam, iure secundæ militiæ cẽsetur. ff. de bo. possi. ex testam. mil. l. 1.[a]

"Appellat, qui ad superiorem iter arripit.

a d hoc no. extr. de pri uil. c. pen.

LVCRETIAM. Casvs. Cum Romani obsiderent Ardeam, orta est contentio inter Collatinum & Tarquinium filium Tarquinij regis de castitate suarum vxorum. Tunc Tarquinius fecit fieri litteras falsas ex parte Collatini ad vxorem eius: in quibus continebatur, Hũc recipe tamquam meipsum, & eas sigillare fecit sigillo Collatini, & cum eis fero venit ad domum Lucretiæ, quæ visis litteris honeste suscepit eum. Tarquinius autem in nocte accessit ad lectum eius cum quodam Mauro: & dixit q̃ nisi permitteret eum facere quod vellet, ibi interficeret illum Maurum, & diceret se deprehendisse illum cum illa. Tunc illa timens tantam infamiam, cum valde casta haberetur, suppoluit se illi. Ille autem mane reuertens ad castra, publice de facto se cœpit iactare. Illa vero abscondito cultello in manica venit ad castra & in publico manifestauit seriem facti: & cœpit multum hortari ad vindictam maritum & Brutum auunculum suum: & extracto cultello seipsam interfecit: pro quo Tarquinius rex & filius eius expulsi sunt de ciuitate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Propinquo.*]id est, auunculo.
b ¶ *Adultera.*] videtur q; Augu. male induxit exemplum Lucretiæ:
" Lucretia adulterium commisit. " nam in veritate secundum canones adulterium commisit, siue directa, siue indirecta fuerit voluntas: licet secundum leges non committatur nisi dolo. ff. de adult. l. pe. sed Aug. induxit exemplum hoc quasi à minori. q. d. ex quo ea quæ conditionaliter sunt coacta, excusatur secundum leges ab adulterio: multo magis ea quæ absolute secundum canones. 1. q. 1. constat. 50. dist. presbyteros.
c *Vnus admisit.*] immo & ipsa, nisi absolute fuerit coacta. ar. §. ea. ita ne. sed hoc ió dicit, quia nõ tenetur hoc casu ad pœnã lebis[a]: quia sine dolo adulterium non committitur. ff. de adul. l. pe. aliàs pœ[b] debuit mori quàm consentire. §. cũ ergo. "Vi & simonia pũt esse ex parte vnius tantũ, similiter simonia potest esse ex parte vnius tantũ, & non alterius: sicut in Giezi & Naamã. vt 1. q. 1. qui studet. & q. 3. quæsitum. & similiter locietas, vt ff. pro soc. l. actione. §. diximus. & spõsalia. ext. de desp. impe. de illis. & matrimonium, vt extra de eo qui du. in mat. quã pol. per adul. c. 1. & §. ead. o. 2. aliquando.
b Ad idem 28. q. 2. si infidelis.
a Vſi expõe gis[a]
† *al. commisi sceleris*
"Adulteriũ
pũt esse ex parte vnius
b Ad idem 28. q. 2. si infidelis.

NOn *fidelibus.*] Casvs. In hoc ca. & in omnibus sequentibus probatur, q; castitas animi non amittitur, licet corp[a] per violentiam corrumparur: cũ nullum peccatum committatur nisi voluntate. *Eorum*, s. hostium. Quæ sequuntur, plana sunt vsq; iqi, *Ad dominum.*

d *De pudicitia ea dubitauit.*]
1 Iuo p. 7. c. 140. & p. 10. c. 101.
e *Virtus est.*]
2 Iuo p. 7. c. 141.
f ¶ *Eripi potest.*]
3 15. q. 1. si quis iratus. §. ite in persecutione.
4 idẽ Beda ibi qõ. in Gen. 10. 8. 190.
Iuo p. 8. c. 11

marito Collatino, & propinquo[a] Bruto viris clarissimis, & fortissimis indicauit, eosq; ad vindictam cõstrinxit. Deinde fedi in se commissi † ægra, atq; impatiens se peremit. Quid dicemus, adultera[b] hęc an casta iudicãda est? Quis in hac cõtrouersia iudex laborandũ putauerit? Egregie quidã ex hoc, veraciterq; declarans ait, [Mirabile dictu: duo fuerunt: & adulterium vnus admisit[c].] splendide, atque verissime. Intuens enim in duorum corporum commistione vnius inquinatissimã cupiditatẽ, alterius castissimã voluntatem, & nõ quid coniunctione membrorũ, sed quid animorũ diuersitate ageretur, attendens [duo, inquit fuerũt, & vnus adulteriũ admisit.]

A ¶ Ita non amitti.] *Locupletatus est ex originali hic locus, qui etiam apud Iuonem erat paulo concisior.*

Idem in eodem libro, c. 27.
C. V.

NOn[a] fidelibus Christi sit tædio vestra vita, si ludibrio fuit hostibus castitas vestra. Habetis magnã, veramq; cõsolationem, si fidã conscientiã retinẽtis, non consensisse peccatis eorum, qui in vos peccare permissi sunt.

Idem in libro de duabus animabus, cap. 10.
¶ Non nisi voluntate peccatur.

A ¶ Non fidelibus. *In originali legitur*, Non itaque vobis ô fideles Christi, *sed quoniam erat initium capitis, non est mutatum. Reliqua vero sunt restituta & aucta.*

Idem in lib. 1. de libero arbitrio, c. 5.
¶ De eodem. C. VI.

DE pudicitia quis dubitaue[d]rit, quin ea sit in animo constituta, quandoquidem virtus est e? Vnde à violento stupratore cripi[f] nec ipsa potest. *Item Hieronymus super epist. ad Roman. lib. 1.* ¶ Non potest fieri, vt nisi quis męchetur prius in corde, mœchari possit in corpore. *Idem super Lucam[g] in libro 2.*

¶ [3] Finge in persecutione aliquã virginem prostitutam: hæc apud Euangelium, quia voluntate non peccat, virgo suscipitur: in lege quasi corrupta repudiatur. *Idem in libro hebraicarum quæstion. in Gen. ad c. 12.*

¶ [4] Corpus mulieris non vis maculat, sed voluntas. *Item Augustinus in libro de sancta virginitate, c. 8.* ¶ Sicut nemo impudice vtitur corpore, nisi spiritu prius concepta nequitia, ita nemo pudicitiam seruat in corpore, nisi spiritu prius insita castitate.

A ¶ Item Hieronymus.] *Apud B. Hieron. nihil tale est inuentum. Sed apud Orig. lib. 2. ad c.* est ei q; credula non fuit. ff. quod cum fal. tu. l. 2. & 30. dist. si quis præpostera. Item & si peccauerit non credendo viro suo: non tamen quantum adulterium meretur. 15. q. 1. inebriabunt. Io. Quid iuris sit de hoc, in quæstionibus plene notaui. B.

AD *Deum.*] Casvs. Dicitur in hoc c. q; Deus inuocantib. eum confuetuit adesse, qui non permittit aliquã mulierem violari, aut si permittit, non tamen finit eam culpa aliqua maculari si nõ consentit: tantum enim valet integritas mẽtis, vt & si corpus corrumpatur, tamen in ea dicatur pudicitia seruata. *Nec commisit*, per consensum volendo. vel, *nec commisit*, id est appetiit. *nec permisit*, resistendo. Sequens cap. patet.

g ¶ *Permittet.*] sic nõ permisit Abimelech. 5. prox. q. nemo.

h ¶ *Defendit.*] id est, non imputatur ad crimen corruptio carnis. 15. q. 1. c. 1.

i *Non potest.*] ¶ *Nõ peccat.*] nam tunc homo peccat cum mens per delectationem subiugatur. de pœ. dist. 2. hoc sciendum. & est arg. 22. q. 5. si quis coactus. cõtra. Sed ibi de conditionali coactione, hic de absoluta.

Magis timeamus.] Casvs. Dicitur hic, magis ti mendum est ne amittatamus castitatem ani mi quàm corporis. Nam pudicitia mentis non amittitur vio lentia corporali: quæ etiam dicitur in carne feruari nisi voluntate consentiat. Hũc credo intellectum lit teræ: licet Beneuent. aliquantulum in fine variauerit dicens: Ostenditur hic quòd violentia corporalis non violatur pudicitia mentis: sicut nec voluntate nuda peccatur integritas corporalis.

S *Icut. enim peccatum.*] Casvs. Dicitur hic quòd sicuti non nisi voluntate peccatur: ita quis non nisi sponte meretur. Nam multi corpore casti sunt, & tamen adulterium committunt, quod probatur auctoritate Domini. Frequenter enim accidit vt sola voluntate quis peccet: sed tunc gloriosum est si tentatio non sponte resistit.

k ¶ *Sicut enim.*] sola voluntatis forma mouet opus, decima, quæstione secunda, hoc ius.

l ¶ *Voluntate.*] "directa vel indirecta, ne sit contra. supra Matth. 5. distinction. quinquagesima. fi quis, voluntate.

a ¶ *Debil*

a ¶ *Debilitati.*] senio, vel sectione, vel naturali frigiditate. hoc dicit litera, quia voluntaria continentia est bona, non necessaria. 33. q. 5. qui sitit. in fi.

S *I Paulus.*] Hæc est 2. pars q. in qua dicitur, q; nullus debet superbire de castitate: quia cito pditur, & reparatur difficile, vel nun quam. Io. de Fan.

†*al. corpore* Casvs. Hic inuehit Hier. cõtra Eustochiũ quæ de sua virginitate se nimium extollebat. &, pbat q; inde se iactare non debet, tũ quia cadere pt: tũ qa sola virginitas carnis non saluat. Et q; cadere possit, pbat exẽplo Pauli, quamuis castus esset, tamen tentabatur, & cadere timebat. & hoc in prima part.
†*debilitatis*
2 &3 ff. 9. & 13 & Rom. 1.
In secunda par. terret eam per impossibilitatem restitutionis post lapsum. In tertia par. idem ostendit auctoritate Dñi, & auctoritate Elaiæ ad litteră loquẽtis de Babylonis, quod mystice referri potest ad animam fidelem, quæ cecidit p peccatum. Secunda pars incipit ibi, *Caue quæso.* Tertia pars ibi, *Timeamus illam.* Et scias q; eodem modo ponũt hũc casum H. & B. eo excepto q; H. addit ibi auctoritatẽ, & videre poteritis si verum vobis dico. Litteræ autem expositio in apparatũ plene notatur, & ideo expositione supersedeo.

b ¶ *Vas.*] i. electus ad prædicandum. & dicitur vas, quia plenior[a] fuit aliis, vt 23. q. 7. c. 1.

c ¶ *Aculeos.*] i. motus primos, de quib. timebat cadere in secundos, & qui surgunt in nobis & sine nobis. de pœn. dist. 2. inter hæc sciendum.

d ¶ *Aliam.*] i. sensualitate siue concupiscentiam, "quæ dicitur lex, quia ligat & trahit ad peccatum. vnde dicit alibi, Ago quod nolo.

e ¶ *In legem duci peccati.*] idest, in peccatum: quia ligat hominem.

f ¶ *In semetipsum reuertisu.*] i. propriam fragilitatem considerans.

g ¶ *Tute.*] ar. "quòd non licet maiori, nec minori, vt 8. q. 1. si ergo. & 11. q. 1. magnum. & quod negatur maioribus multo potius minoribus. C. de reuo. do. his solis. in fi. & quod maioribus dignitatib. non est concessum, hoc sibi non audeant vendicare minores, vt C. de decu. l. vlt. lib. 10.

h ¶ *Putas.*] argu. quòd Paulus fuit virgo, cum sit comparatio inter eum & Eustochium, quæ fuit virgo.

i ¶ *Suscitare.*] "Idem dicit lex, quòd virginitas restitui non potest. C. de ra. vir. in prin. Sed nonne exoculato potest restituere visum? quare ergo non virginitatem? Quidam sic intelligunt, id est, quòd Deus non potest facere quin fuerit corrupta, quia factum non potest non esse factum, vt ff. de cap. in bello. §. fact æ. sed secũdum hoc idem esset in cœco. Resp. quod hic dicitur, non refertur ad carnis corruptæ restaurationem, sed ad virginalis palmæ retributionem. & dic non potest, idest, non congruit eius potentiæ, vt aureola coronet corruptos. hoc enim esset contra iustitiam, & ideo illud non potest, vt ar. de pœ. dist. 2. §. charitas.

k ¶ *Malæ.*] arg. ff. de dolo. l. 1. §. 2. nam ideo dixit prætor dolus malus, quia est & bonus.

l ¶ *Quæ oleum.*] idest, pinguedinem bonorum operum: vel idest, pietatem. 45. dist. disciplina.

"Babylonij m ¶ *Descende.*] "verba sunt Esaiæ prædicentis ad litteram futuram per quos re Babyloniorum captiuitatem per Darium & Cyrum regem Medorũ ges fuerũt i & Persarum, & exequitur secundum hoc propheta ad litteram quæ captiuitate. dam miserias, quas pauperculæ mulieres solent sustinere: & verba imperatiua resoluenda sunt in verba futuri temporis.

"verbũ viri gus sæpe p ro alio ponitur, m ¶ *Descende.*] idest, descendes.

n ¶ *Sede.*] i. sedebis. quod ideo dixit propheta propter nimiam futorum certitudinem. "Et est arg. q; verbum præsentis temporis pro nitur pro verbo futuri. sic exponitur, traditur, i. traditurus est. ff. de

S *I Paulus* Apostolus vas[b] electionis, & separatus in Euãgeliũ Christi, ob carnis aculeos[c], & incentiua vitiorũ reprimit corpus suum, & seruituti subiicit, ne aliis prædicans, ipse reprobus inueniatur: & tamen videt aliam[d] legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captiuum se in legem[e] duci peccati: si post nuditatem, ieiunia, famem, carceres, flagella, supplicia, in semetipsum[f] reuersus exclamat. [Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?] tute[g] putas[h] securam esse debere? ¶ Caue, queso, ne quãdo de te dicat Deus [Virgo Israel cecidit, & nõ est, qui suscitet eam.] Audẽter loquar: cũ omnia possit Deus, suscitare[i] virginem non potest post ruinam. Valet quidem liberare de pœna: sed non vult coronare corruptã. ¶ Timeamus illam prophetiam, ne in nobis etiam cõpleatur, [virgines bonæ deficient.] Obserua quid dicat, [virgines bonę deficiẽt:] quia

Amos 8.

"Sensualitas est lex.

"Minores fi
possunt, qd
maioribꝰ est
denegatum

"virginitatem Deus restituere non potest.

"Babylonij per quos re ges fuerũt i captiuitate.

"verbũ viri gus sæpe p ro alio ponitur,

suo.] Ergo voluntas sine operet frequẽter peccat. Illa est gloriosa continentia, non quam transgredi non potest necessitas debilitati[a] † corporis, sed quam complectitur voluntas sancti propositi.

Item Hieronymus in epistola ad Eustochium de custodia virginitatis.

¶ Virginitas carnis non seruatur mente corrupta. C. XI.

2 S *I Paulus* Apostolus vas[b] electionis, & separatus in Euãgeliũ Christi, ob carnis aculeos[c], & incentiua vitiorũ reprimit corpus suum, & seruituti subiicit, ne aliis prædicans, ipse reprobus inueniatur: & tamen videt aliam[d] legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captiuum se in legem[e] duci peccati: si post nuditatem, ieiunia, famem, carceres, flagella, supplicia, in semetipsum[f] reuersus exclamat. [Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?] tute[g] putas[h] securam esse debere? ¶ Caue, queso, ne quãdo de te dicat Deus [Virgo Israel cecidit, & nõ est, qui suscitet eam.] Audẽter loquar: cũ omnia possit Deus, suscitare[i] virginem non potest post ruinam. Valet quidem liberare de pœna: sed non vult coronare corruptã. ¶ Timeamus illam prophetiam, ne in nobis etiam cõpleatur, [virgines bonæ deficient.] Obserua quid dicat, [virgines bonę deficiẽt:] quia

Rom. 7.
1 Cor. 11.
Rom. 7.
1 Cor. 9.

sunt & virgines malæ[k]. [Qui viderit, inquit, mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.] Perit ergo & mente virginitas. Istæ sunt virgines malæ, virgines carne, nõ spiritu: virgines stultæ, quæ oleum[l] non habentes excluduntur à sponso. Si autem & illæ, quæ virgines sunt, ob alias tamen culpas virginitate corporum non soluantur, quid fiet illis, quæ prostituerunt mẽbra Christi, & mutauerunt tẽplum sancti spiritus in lupanar? Illico audierit [Descende[m], sede[n] in terra virgo.[o] filia Babylonis: sede in terra: non est filiæ Chaldæorum[p] thronus†[q]: non vocaberis vltra mollis, & delicata[r]: Accipe molam[s], mole farinã[t], discooperi[u] velamẽ tuum: denuda[x] crura: transi flumina[y], reuelabitur ignominia tua: apparebũt opprobria[z] tua.] Et hoc post thalamos[a] filij Dei, post oscula fratruelis, & sponsi: illa de qua quondam sermo propheticus concinebat: [Astitit regina[b] à dextris tuis in vestitu deaurato[c] circundata varietate,] nuda bitur[d] & posteriora[e] eius ponentur[f] in faciem ipsius. Sedebit ad aquas[g] solitudinis, & posito[h] vase[i], diuaricabit[k] pedes suos omni transeunti[l], & vsque ad verticem polluetur. Rectius fuerat hominum subiisse coniugium, ambulasse per plana, quã ad altiora[m]

Matth. 5.
& cilicio.
Matth. 25.
de pœn. dist. 3. §. item ait.
Ezech. 16.
Psal. 44.
Esa. 1.

pũb. l. 1. & est ar. ff. de ver. si. verbis. sicut econtrario verbũ futuri loco præsentis, vt 5. 2. 1. di. in nouo. 50. di. ponderet. & exponitur à Hieron. hæc littera moraliter circa fidelem animam quæ prævaricata est per peccatum. & hoc duobus modis, vel imitando ad pœnitentiam, & tunc proprie tenentur verba. Descende, i. humilia te per pœnitẽtiam. Sede in terra, id est, in cinere & cilicio.

o ¶ *Virgo.*] i. sterilis. Vel virgo prius filia Babylonis, idest, filia confusionis: quia mens tota facta confusa est.

p ¶ *Chaldæorũ.*] Chaldæi[b] græce feroces in telliguntur. valde em feroces sunt qui proprias voluntates sequentes non moribus suis parcere sciunt. Et est Chaldæa regio, vbi Babylonia ciuitas est in ea sita.

q ¶ *Thronus.*] i. dignitas regalis aufertur ei. Vel thronus, id est remuneratio æternæ vitæ.

r ¶ *Non vocaberis vltra mollis & delicata.*] idest, amodo non vines in deliciis quo ad virtutes, supple nisi pœnitueris.

s ¶ *Accipe molam.*] timoris per contritionem.

t ¶ *Mole farinam.*] examina peccata tua, & malas cogitationes.

t ¶ *Mole farinam.*] vel pro paupertate, vel aliter.

u ¶ *Discooperi.*] i. confitere peccata tua.

x ¶ *Denuda.*] per confessionem.

y ¶ *Transi flumina.*] id est, defere caduca & fluentia. supple, quòd nisi hoc feceris, reuelabitur, &c.

z ¶ *Opprobria.*] in die iudicij. de pœn. dist. 1. §. non ita. Exponitur etiam mystice hæc littera, ita quòd improperet vitium fideli animæ, & tunc resoluuntur verba in præteritum tempus. descende, id est descendisti ab altitudine virtutũ ad vitia. sede in terra, id est, sedisti terrenis infecta. virgo vt prius. Accipe molam, id est, accepisti mundanarũ rerum circuitum. Mole, id est, moluisti, id est, dissipasti cogitationes tuas eas effectui mancipando. Discooperi, id est, discooperuisti hypocrisim tuam, amodo enim apparet qualis prius extiteris: discooperuisti te virtutibus. Nam virtutes velamina sunt animę. de pœ. di. 2. sapiens. Denuda crura tua, id est, per confessionem denudasti actiones tuas. Transi flumina, idest, transisti per temporalia eis inhærendo, & idcirco reuelabitur, &c.

a ¶ *Hoc post thalamum.*] Hæc littera vult quòd præcedens moraliter intelligatur. & est sensus, id est, postquam recessisti à sponso tuo & fratruele, id est, Christo. Christus enim & ecclesia sunt fratrueles, quia de Iacob Christus: de Elau ecclesia, idest, de gẽtibus processit. 35. q. vlt. §. si vero. & hæc sunt verba Hieronymi.

b ¶ *Regina.*] idest, quælibet sancta virgo, vel sancta ecclesia.

c ¶ *Deauratо.*] charitate & castitate, de pœ. dist. 2. principium.

d ¶ *Nudabitur.*] veste virtutum & bonorum operum.

e ¶ *Et posteriora.*] id est, peccata, quæ habuit quasi post dorsum relicta, cum ante se debuerit ea habere.

f ¶ *Ponentur.*] in futuro sæculo.

g ¶ *Ad aquas.*] idest, in hæreticos.

h ¶ *Et posito.*] id est, depositо.

i ¶ *Vase.*] scilicet cordis.

k ¶ *Diuaricabit.*] idest, diuidet & committet varios suos affectus.

l ¶ *Omni transeunti.*] id est, dæmonib. vel idest, omnibus opera sua: quia ibi omnia omnibus aperta erunt.

m ¶ *Transeunti.*] diabolo. "Transiens dicitur diabolus quia dicunt animæ ipsi diabolo, Incurua te, vt transeamus super te. & ibi, Eximite vsque ad fundamentum in ea. de pœ. dist. 3. in salicibus.
"diabolus dicitur transiens.

m ¶ *Quam ad altiora.*] argu. quòd melius est non incipere quam abincœpto desistere. melius est enim non vouere quàm à voto cadere. 12. q. 1. certe. 27. q. 1. nuptiarum.

a *Ciuitas*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Ciuitas.*]id est,anima,quæ agit bene.de pœ.dist.4.in domo.
b ¶*Dæmones.*]id est,prauæ cogitationes.
c ¶*Sirenæ.*]id est delectationes,quæ mergebant.
d ¶*Hericij.*]i.errores vel solicitudiues mundanæ,quæ pungunt.Io.

NEc solo tactu.] Hæc est 3.pars q.in qua probat q ex sola voluntate fugit castitas.&hoc probat per duo c. Io.de Fan.& i-stud ca. est de regula beati Aug.Arch.
Esa.34. Casvs. Dicitur hic q trib.modis peccet homo in mulierem,ſt.gendo,desiderãdo,& videdo,sed non quod libet videre,est peccatum,sed videre ad cõcupiscendum,& causa delectatiõis.& hoc videre prohibetur in seq.c.Sic posuit Hug. hunc casum,& etiam Beneuen.*De moribus*, id est,de actibus.
e ¶*Impudicos.*]hoc pendit ur si sunt vagi, vt 3. dist.23. his igitur. vnde illud: Auerte oculos tuos,&c.
f ¶*Tacente lingua.*]ar. quòd operibus loqui mur sicut &verbis,vt 43.dist.fit rector. & 11. q.3.existimant.ext.de app.dilecti.& extr.de sponsa.cum apud. sic ff.de leg.3.nutu.

Vi viderit mulierem.]Casvs. Iste casus subtiliter de littera elicitur, quem Hu.& Beneuen.eodem modo ponunt. Greg.hic primo ponit verba
Deut.5. Matth.5. Domini,sc.Qui viderit mulierem ad concupiscendũ eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Secundo ostẽdit quare dixerit, mulierem,& non vxorẽ alienam : & quare, viderit,&non tetigerit:& quare, mœchatus, & non adulteratus. Sequens §. patet. & ad probandum id quod dicitur in §. inducit c.seq.
g ¶ *Ad concupiscendum.*]hoc scilicet animo, & dat operam quam potest. de pœ. dist.1.si cui.
h ¶ *Item mœchatus est eam.*] hoc verum est in coniugata:nam cũ soluta non committitur. Sed numquid imponemus isti tantam pœnitentiam ac si factũ interuenisset? Sic, sed non tam grauem.
i ¶ *Adulterium.*]id est fornicatio.
k ¶ *Vel ordine.*]nota secundum varietatem loci vel ordinis aliquem plus minusve peccare.ar.dist.40.homo Christianus.23.q.8.occidit. §.17.q.4.quisquis.ff.de pœ.aut facta.§.locus.25.q.1.nulli.§.31.q.1.de his qui frequenter vxores.de pœ.dist.1.aut facta.
l ¶ *Studiosa.*]non videtur hoc verum,q tantum peccet clericus studiosa concupiscentia,quãtum laicus ipso facto.videtur enim quòd magis peccet clericus studiosa concupiscentia:nam tantum peccat quilibet studiosa voluntate committendi adulterium quantum ipso facto.]. de pœ.dist.1.si cui.& ita vel æqualiter peccat clericus vel
a Ar.ad hoc magis propter gradum altiorem[a] quam laicus. Quod ergo hic dicit christianus. xl.di. homo tur, referas ad ecclesiæ opinionem non ad veri essentiam. "Sic ergo secundum canones committitur adulterium solo animo,simili-
"Adulteriũ & periurium ter periurium,vt 22.q.5. qui peierare.idem in furto & aliis criminibus,vt de pœ.dist.1.c.si propterea.14.q.5.si quid. sed secundum lesolo animo ges solo animo non committitur furtum, vt ff.de acq.pos.possidecõmittũtur. re.§.si rem.nec adulterium.ff.de adult.l.pe.

tendentem in profundum inferni cadere. Ne fiat,obsecro, ciuitas[a] meretrix fidelis Sion: ne post trinitatis hospitium ibi dæmones[b] saltent, & sirenæ[c] † nidificent, & hericij[d].

¶*Multis locis restitutum est hoc caput ex vetustis exemplaribus,& originali.*

Item Aug serm.3. de communi vita clericorum,& epist.109.ad monachas.

¶Corpore intacto castitas nonnunquam amittitur. C. XII.

3 NEc solo tactu, sed affectu quoque,& aspectu appetitur,& appetit femina.Nec dicatis vos animos habere pudicos, si habeatis oculos impudicos[e] : quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius:&cum se inuicem sibi, etiam tacente[f] lingua, conspectu mutuo corda nuntiant impudica,& secundũ concupiscentiam carnis alterutro delectantur ardore,etiam intactis ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus.

Item Gregorius in Moralibus,lib.21.c.9.

¶Adulterium perpetrauit, cum vel innupta turpiter concupiscitur. C. XIII.

QVi viderit mulierem ad cõcupiscendum[g] eam, iam mœchat[o] est eam[h] in corde suo.] Quia enim Græco vocabulo mœchus adulter dicitur,cum nõ aliena coniunx,sed mulier videri pro hibetur , aperte veritas ostendit, quia etiam solo visu,cum turpiter vel innupta concupiscitur,adulterium[i] perpetratur. Quod tamen plerumque ex loco , vel ordine[k] concupiscẽtium discernitur,quia scilicet sic hunc in sacro ordine studiosa[l] concupiscentia, sicut ille sũ adulterij inquinat culpa:in personis tamẽ non dissimilibus idem luxuriæ distinguitur[m] reatus.

4 *Quamuis autem violenter oppressæ pudicitiam non amiserit,incontaminatis tamen se non audeant exæquare virginibus.*

Vnde Leo Papa,epist.85.al.87.ad Episcopos Afric.c.5.

m ¶*Distinguitur.*]per contemptum.

QVAMVIS. Hæc est 4.pars q.in qua dicitur,quòd si femina inuita perdidit virginitatem, non tamen debet se adæquare incontaminatis virgibus.Ioan.de Fan.

Illæ autem famulæ.] Casvs. Dicitur hic,q si quæ virgines inuitæ fuerint violatæ , laudabiliores erunt si se corpore integris virginibus non audeant comparare : quia etsi[1] integram mentem habeant , cum non fiat peccatum nisi voluntate: dolere tamen debent de iactura corporali.
n ¶*Incontaminatis.*]sc. mente &corpore.exemplum 27. quæst. 2. §. cumergo ibi vouerat.
o ¶*Comparare.*]ex toto, vt velint consecrari inter virgines. argdist.26.acutius.§.c.q.c.finge. vel vt habeãt aureolam. 27.q.1. nuptiarum.
p ¶ *Virginibus.*] C.de nupt.imperialis, vernam omnis.
q ¶*Doleant.*] quia forte propter peccatum præcedens hoc eis accidit.arg.22.q.2.si quę libet. aliàs quare dolebunt,cum non peccauerint?
r ¶*Vel corpore.*]sc.per peccatum originale, quod est in eis,propter quod possunt corrumpi.

CVM ERGO. Casvs. Concludit Gratianus ex præallegatis, quòd hæc de quamentio fit in themate,non amisit pudiciam animi:& ideo adulterium vel fornicationem non commisit.quod probat auctoritate Augustini& Hieronymi.Et,id est fideli.Sequentia duo c. patent.
s ¶*Instinctu.*] vt cum appetit & instigat aliquem ad coitum.
t ¶*Vel aliena.*]vt cum appetitur & consentit alienæ libidini. De hoc no.5.e.q.2. quidquid.
v ¶ *Fides.*] coniugalis,quam alter coniuare , scilicet ne cum altero vel cum altera coeat.27.qu.2.omne.
x ¶ *Et abiectis.*] id est in quantumcunque vilibus valet fides coniugalis.

1 Polyc.l.4. tit.34.

2 Iuo par.8. c.102.Pann. l.7.c.22.

† *Huius autem fidei vinculum dicitur adulterium,* orig.

y ¶*Corporalem.*]arg.pro leprosis,vt ext.de coniug.lepro.quoniam. quia potius periculum corporis quàm animæ incurrendum est.30. q.1.§.1.cum alterum cuitari non potest.ar.11.q.3.non solum.§.cum ergo.22.q.5.c.1.
z NOn mœchaberis.] ¶ *Explendam.*] nec etiam ob aliam causam.
a ¶ *Qui præter suam.*] Et ita ille tantum committit adulterium, qui habet vxorem : vel quæ est coniugata. quandoque tamen large sumitur adulterium. 3.e.q.4.nemo.
b VIro.]¶*Languente.*] j.e.q.7.quod proposuisti.contra. Sol.illud a falsariis dictum,istud authenticum esse videtur. Vel illud de desponsata tantum,istud de cognita. Vel illud reprobatum est,hoc b Qua dĩ q nemo exce pta cã fornicatiõis,&c. 3.e.q.j.dixit
diuina auctoritate[b] firmatum. Vel verius dic quòd illud de arcta loquitur.
c ¶*Absente.*]34.q.1.cum per bellicam.contra.sed ibi de illo qui nescitur viuere:hic de illo qui certe scitur viuere.

CVM

CVM ERGO NIHIL. Hæc est 5.pars q.in qua dicitur,q postquã semel placuit qs,eo viuente alter superduci non potest.Io.de Fan. Casvs. Infert Grat.ex supradictis, quòd hæc mulier de qua dicitur in themate,non est fornicata,nec debet dimitti.Et quòd dimitti nõ debet,ꝑbat auctoritate Domini,& auctoritate Apostoli.& ad hoc inducit sequentia c.

HOrrendus.] Casvs. In hoc c.reprehendit Ambr. mulieres, quæ viros suos mutabãt frequenter, cum eis displicebant. vnde ostendit q virũ semel dilectum amplius dimittere non potest,cum semel sibi placuit:nam &hoc facit equus de suo com
Matth.19. pari. non est ergo mutandus vir, nec alius superducẽdus. Sequẽtia duo c.plana sunt.
Genes.2. a ¶*Semel.*]ar.q sufficit semel cõsentire, vt 5. dist.4.in istis.& 8.q.2. dilectissimi.& ar.ff.de mun.& ho. vt gradatim.§.1. arg.contra 5. 12.q.1.certe.arg.C.de rep.he.l.vl. C.de non
1.Cor.7. nu.pe. generaliter. ff. de ne.ge.Pomponius. ar.5.3.q.3. §.spatium. 5.dist.72.placuit.
b ¶*Put at.*] ar.ff.ad le. Aq.proinde.arg.ff.de ædil.edic. c.eiusdem.
c ¶*Riuales.*]riuales proprie dicuntur,qui per eundem riuum aquam ducunt, vt ff.de aq.quo. &esti.l.1.simi
2 Iuo p.8.c. 29.Pan.l.6. c.103. li ter hi exquisita simi litudine riuales dicuntur , qui cum eadem muliere habent consuetudinem,cum qua accedũt quasi ad eundem riuum.
d ¶*Incognita.*]an sit iusta vel non, id est, non probata causa,&c.
e ¶*Si vxorem.*] ¶*Horribile.*] ar.pro leprosis q non debent dimitti,vt ext.de con
3 Et Raban. & Beda in q.in Exod. iu.le.c.2. vnde & Hu. dicit quòd debet maritum "& sequi mulier.
4 Iuo par.8. ca.107.Pan. l.7.c.23. & pro H.est arg. 13.q. 2.vnaquæque.& extr. eod.quoniam. Quod autem dicitur ext.eo. c.1.quod non cogitur sequi, potest intelligi in eo casu quando reliquus hoc non petit. nam si peteret , bene teneretur seq, vt ext. e.ti.quoniam.Vel dic q illud non tenet qđ ibi dicitur:quia est cõ era præceptum Domini. Sed pone quòd vir vult retinere apud se vxorem leprosam,nũ quid potest? Videtur quòd sic,quia vxor tenetur virũ sequi , sed non econuerso, vt 13. q.2.vnaquæque.Econtra videtur quòd vicini non tenentur patillam esse inter eos : quia de iure debet remoueri ab aliis, vt 5.dist. 6.testamentum. & 33.quæst.2. hoc ipsum.& extra de eccle.ædific.c. 2.& etiam de confuetudine,vt extra eo.quoniam. Ego credo quòd alter reliquum debeat taliter sequi , vt quandoque veniat ad ipsum, & quam cito soluerit debitum, recedat.argumen. 54.distinct. si seruus.in fin. sed sponsa de futuro etiam propter alias deformitates non tenetur sequi sponsum, vt extra de iureiurand. quemadmodum.

uere cupiente sua vxore , alteri commistus est feminæ.

5 *Cum ergo nil istorum in ista deprehendatur fuisse,quia nec propriæ libidinis instinctu,nec aliena cõsensu, nec viro suo languente,vel absente,vel continenter viuere cupiente adhæsit alij , sed violenter aliena libidine oppressa vim pertulit, apparet , quòd nec adultera, nec fornicaria dici potest. Vnde nec aliqua occasione valet dimitti. Cum enim Iudæi quærerent à Christo, vtrum liceret homini vxorem suam dimittere quacũque ex causa, respondit eis[non legistis, quia , qui fecit eos, ab initio masculum & feminam creauit eos ? Quod ergo Deus coniunxit, homo non seperet.] Deinde sermonem suum ita concluſit, vt diceret neminem posse dimittere vxorem suam,excepta causa fornicationis.Hinc Apostolus ait in epistola ad Corinthios. [His, qui matrimonio coniuncti sunt, præcipio non ego,sed Dominus,vxorem à viro non discedere.] Vnde datur intelligi,quòd quales cumque fuerint vir & vxor, ex quo coniugali affectu sibi adheserint,vlterius ab inuicem discedere non valent.*

Vnde Ambrosius in Hexameron,tit.diei quartæ,scribit.

¶Qualiscumque sit vir, ex quo semel placuit,non est dimittendus. C. XVII.

2 HOrrendus[a], & incultus est vir:semel[a] placuit:nũquid vir frequẽter est eligendus? Comparem suum & bos requirit, & equus diligit : & si mutetur alius, trahere iugum nescit compar alterius , & se non totum putat[b]. Tu iugalem tuum repudias,&putas sæpe mutandum?& si vno defecerit die, superducis riualem[c]: & statim incognita[d] causa, quasi cognitam† pudoris exqueris iniuriam?

A ¶Horrendus.]*Apud B. Ambrosium legitur,* sed horridus, & incultus est:semel placuit, &c. *Ante hoc autem capitulum est ca. Adam per Euam.infra 33.q.5.*

Item Augustinus de sermone Domini in monte,lib.1.c.32.

¶Similiter de vxore intelligatur. C. XVIII.

3 SI vxorem quis habeat sterilem, vel deformem corpore, siue debilem membris,vel cœcã, vel surdam, vel claudã,vel si quid aliud,siue morbis,&doloribus lãguoribusque confectam, & quidquid(excepta fornicatione)cogitari potest vehemẽter horribile[e] pro fide & societate subsistineat.

f PRæcepit.] ¶*Redundat.*]nam vbi par est ratio,par debet esse iudicium. [a] ff.ad leg.Aquil.illud.& j.q.prox.nihil.
g APud.]¶*Eadem.*]id est,eiusdem generis:nam in veritate duæ sunt seruitutes,vt ext.de conuer.coniu.quidam.
h ¶*Pari.*]arg.de quibus par ratio attenditur, simile debet esse iudicium.j.e.q.7.Apostolus.
i ¶*Conditione.*]quo ad debitum reddẽdum, & fidem seruandam: non autem in aliis,vt potes ponere per exempla. ff. de his qui no.infa.vxores.35.qu. 5.manifestum.& c.no luit. & c. hæc imago. 35.q.1. si quis acceperit. nam in voto absistentiæ vir est maior: similiter in accusatio ne secundum leges:"" sed secundum canones non ad imparia iudicantur,vt 3.e.q.1. si quis. & vir potest statim cõtrahere post mortem vxoris : sed mulier non potest statim post mortem viri secundum leges.C. de sec.nup.l.1.
PRæceptum.] Hæc est 6. pars qu. in qua punitur qui vxore dimissa adhæret concubinæ. Ioan. de Fan.
Casvs. Statutum fuit in hoc c.vt vir non dimittat vxorem suam nisi causa fornicationis:quod si fecerit, & admonitus se nõ correxerit , communione priuetur, & fæ dignitatis cingulo spolietur : & quod dicitur *Testimonium* , id est, famam. vel *Testimonium* , id est, inter alios generosos & nobiles non potest ferre testimonium.
k ¶*Dignitatis.*]"" Arg. quòd si aliquis contemnit excommunicationem , quòd iudex sæcularis vel dominus illius potest eũ priuare feudo suo. Item argu. quòd si vnus episcopus propter excommunicationem alicui aufert prædendam:similiter & alius episcopus potest ei auferre id qđ ab ipso habet[b] , vt 7. qu. 1. si quis presbyter.& 11.qu.3.si quis à proprio.Item argum. quòd quidquid prælatus vel alius fecit tempore excommunicationis,non valet, vt 7.q.1. factus. & 25. q.1.omne. & de consec.distin.1. hic ergo. 12.quæst.2. alienationes. "Item est argu. hic , quòd postquam quis pœnituit de crimine, quòd possit recipi in testem : licet manifestum fuerit eius crimẽ.quòd verum est in ciuili:secus in criminali,vt 6.quæst.1.qui crimen.& c.illi qui.& 4.quæstio. prima.ca. primo. & tertia , quæstio. quarta. beatus. H. tamen subaudit hic maxime. Joan. Hoc hodie expressum est extra de testi. testimonium.[c] B.
l ¶*Quamdiu.*]5.6.q.1.illi.
m QVidquid.]¶*Cogit.auerit.*] Arg.contra extra de diuor.c.1. C. de repud.l.1.sed illud non tenet.

Item Hieronymus ad Oceanum de morte Fabiolæ.[4]

¶Non licet viro vxorem dimittere, nisi causa fornicationis. C. XIX.

5 PRæcepit Dominus vxorem non debere dimitti,excepta causa fornicationis , & si dimissa fuerit, manere innuptam. Quidquid viris iubetur, hoc cõsequenter redundat[f] in feminas. Neque enim adultera vxor dimittẽda est, & vir mœchus retinendus.

Idem ibidem.

¶De eodem. C. XX.

6 APud nos,quod non licet feminis , æque non licet viris,& eadem[g] seruitus pari[h] conditione[i] censetur.

Item ex concilio Toletan.12.c.8.

¶Communione priuetur,qui extra causam fornicationis vxorem suam dimittit. C. XXI.

6[7] PRæceptum Domini est,vt excepta causa fornicationis vxor à viro dimitti nõ debeat: & ideo quicumque citra culpam criminis supradicti vxorem suam quacumque occasione dimiserit, quia quod Deus coniunxit,ille se parare dispofuit:tamdiu ab ecclesiastica communione priuatus,& à cœtu omnium Christianorum maneat alienus, quamdiu societatem relictæ cõiugis sinceriter amplectatur, & foueat.Itaq; qui iam admoniti à sacerdote semel , bis, terque , vt corrigerentur , ad torum suæ coniugis noluerint redire, ipsi se suis meritis , & à palatinæ dignitatis[k] officio separabunt, & insuper generosæ dignitatis testimonium , quamdiu[l] in culpa fuerint,amissuri sunt : quia carnem suam dissidij iugulo tradiderunt.

Nicolaus Papa ad consulta Bulgarorum,c.96.

¶De eodem. C. XXII.

8 QVidquid mulier tua cõtra te cogitauerit[m],aut fecerit,vel si te accusauerit,non est,excepta causa fornicationis,reiicienda , vel odio prorsus habenda, quæ est, Apostolo præcipiente,si cut ecclesia à Christo diligenda.
A ¶*Quę est.*]*Hæc vsque ad finem addita sunt ex ipsis responsionibus.*

a Ar.ad hoc j.c.p.x.t.di. inferior. 5. e.q.1.si quis vxorẽ.&q.4 meretrices. sedm H.&facit ad hoc qđ le. & no. 31.di.si laic & ext.d con fil.trãsl atio. 4 Epitaphiũ Fabiolæ, tom.1. 5 Sen.4.dist. 35. Iuo p.8. c.240. Pan. l.7.c.3. "" Vir & mulier ñ debẽt iudicari ad imparia. 6 Iuo ibid. 7 Iuo p.8.c. 329.Pan.l.7. c.1. Matth.19. b De hoc hĩ 7.q.1.si quis presbyter. 8 Iuo p.8. c.228. "feudũ põt auferri excõcato. "criminos" post pniam an possit ad mitti i testẽ. Ephes.5. c De hoc sa tis disputat ipse B.Brix. i q.sua venerialiꝫ q inci. itẽ q.turvtrũ. ibi vid.

SED

SED QVAERITVR. Hæc est 7. pars q. in qua q̃ritur (vt hic dicit) quare dimittunt homines vxores propter adulterium, & mulieres non viros. Et resp. quòd mulieres probare non possunt. Io. de Fan. CAsvs. Quærit G hic incidenter quare viri non cohabitẽt vxorib. adulteris: sicut econuerso. sed quare hoc cõtingat, in seq. c. dicitur.

a ¶ *Communicantes.*] id est, simile adulterium perpetrantes sicut & mulieres.

" Vxor potest accusare virum de adulterio. aAdde gl. & Car. Flo. i c. tuæ. de pc. i hoc c. q̃ vxor potest Cy. & doc. i l. j. C. d adul. 1 Senten. 4. dist. 35. Iuo p. 8. c. 214.

b ¶ *Non conueniant.*] Possit accusari d adulterio sicut vxores.

CHristiana.] CAsvs. "Probatur tuæ. de pc. i hoc c. q̃ vxor potest Cy. & doc. i æque accusare virum l. j. C. d adul. suum sicut econuerso. Senten. 4. dist. 35. Iuo p. 8. c. 214. so: sed non solet hoc ita frequẽter accidere, triplici de causa, s. pro verecundia, item pro timore, item quia vir cauti⁹ peccat, nec sic de facili deprehendit. Quod postea se quitur planum est.

2 Concor. l. cũ fratre. & ibi Bal. C. d hisq. vt ind.

c ¶ *Apud sacerdotes.*] Ar. adulteros cantum ab ecclesia iudicãdos 33. q. 2. fœculares. j. 35. q. 6. multorum.

d ¶ *Detegatur.*] hic manifeste habes, q̃ vxor potest accusare virum de adulterio: licet secus videatur, secundum legem. De hoc no. 3. e. q. 1. §. hoc in mulieribus.

e ¶ *Vindictæ.*] quasi dicat, nõ deficit ius, sed probatio, vt ff. de test. tut. duo sunt Titij.

f ¶ *Conquiescit.*] quo ad ecclesiam. Ecclesia enim non iudicat de occultis. 32. di. erubescant. potius enim opinioné sequimur q̃ veritatẽ. ar. 3. q. 7. §. tria.

CCe. CAsvs. Hic ponitur 6. quæst. quæritur, an adulter possit adulteram dimittere? Et dicendum est q̃ non, vt probatur in sequentibus. Dicitur ergo in hoc no. 5. q. adulter non potest vxorem adulteram dimittere: cum sit eodem crimine infectus. & hoc probatur duabus auctoritatibus Domini.

Ioan. 8.

Luc. 6.

g ¶ *Sedponatur.*] hæc q. nihil habet quæstionis quin alter possit reliquum repellere per exceptionem, vt j. e. c. 1. extra de diuor. significasti. denuntiare tamen potest vir adulter crimen vxoris adulteræ, & maxime secundum opi. H. Aliter enim posset ei consuli, cum accusare non possit: quod non concedo quòd aliquis criminosus possit denuntiare crimen alterius, nisi pœniteat de crimine.

"Marit⁹ ab accusatione adulterij re pellitur i ea fibus septẽ. b Concord.

"Sunt autem 7. casus in quibus maritus repellitur ab accusatione adulterij. Vnus est si ipse fuerit fornicatus, vt hic ca. 1. Secundus si vxor vi fuerit oppressa, vt supra ead. q. 5. ita ne. Tertius si credebat maritum mortuum, vt 34. qu. 2. cum per bellicam. Quartus si alter sub specie mariti cognouit eam, vt 34. qu. 2. in lectum. Quintus si dedit ei occasionem fornicandi, vt extra de eo qui cog. consan. vxo. suæ. tex. i l. 2. §. si discretionem b. Sextus si maritus post adulterium tolerauit eam c. publico. cũ argum. supra ead. quæst. 1. si quis vxorem. & c. ficut. ff. fol. matr. cum ibi no. ff. de mulier. Septim⁹ est si adulterata est ante baptisma, vt ext. de diuor. adul. & in l. gaudemus.

cum mulier h ¶ *In illam.*] nam si aliquod peccatum habebat, mortale erat: quia sol. mat. ceremonialia delebant venialia tantum. de pœ. dist. 6. c. 1. ver. venia

c Sub. nisi lia. ff. de do. fi duo.

ex nouo adulterio, vt dicã j. e. c. 1. in gl. vlt.

NIhil.] CAsvs. Dicitur hic, quòd vir adulter vxorem prætextu fornicationis dimittere non potest, similiter nec vxor. qui enim vult vxorem prætextu fornicationis abiicere, prius debet se de fornicatione purgare, quod & de femina dicitur.

" Accusans i ¶ *Nihil iniquum.*] id est, iniquum est. hyperbolice loquitur. sim. j. q. 7. quid in omnibus. 7. q. 1. omnis.

vxoré adulterã quali- k ¶ *Conuincitur.*] " sed qualiter potest maritus conuinci de adulterio cõuincitur qui primo cœpit vxorem suam accusare de adulterio? nam actur d adult. cusatori numquam potest par vel minus crimen obiici. vt 3. q. vlt. neganda. ergo simplex adulterium non potest obiicere viro, nisi ei velit obiicere adulterium incestuosum, vel adulterium cum aliqua coniugata? Respon. si directe vult vnus agere contra reliquum, tũc præferendus est primus accusator vel actor. ff. de ind. qui prior. Si autem vxor vult agere in modum exceptionis, prius auditur, & probata exceptione repellit maritum, vt extr. de ord. cog. cum dilectus. Sed adhuc obiicitur: ex quo vir propriam iniuriam prosequitur, non potest mulier eum repellere per aliquam exceptionem, vt 4. q. 6. c. 250. Pan. omnibus. nam ibi dicitur q̃ in causa sua quilibet infamis admittitur. Sed dicimus hoc speciale esse in adulterio & lenocinio. Hæc enim exceptio adulterij vel lenocinij repellit agentẽ, vt extra de diuor. significasti. & extra de eo qui cog. consang. vxo. suæ. dilectionẽ. ff. so. ma. cum mulier. 2. C. de adulter. quoniam Alexãdrum. Sed huic contradicit, ff. de adult. l. 2. §. fi publico. vbi dicitur q̃ exceptio lenocinij vel adulterij non repellit maritum. Ad hoc solet dici, q̃ illa lex loquitur quãdo post litem cõtestatam obiicitur lenocinij crimen vel adulterij. Et dicunt quidam, q̃ est speciale in adulterio, quòd post litem contestatã nulla replicatio vel exceptio admittatur: & ad solutionem suam confirmandam inducunt illud ff. de adult. si maritus. §. præscriptiones. nam ibi dicitur q̃ postquam nomen accusati fuit receptum inter reos, nullæ præscriptiones admittũtur. H. tamen dicit, quòd si ante litē contestatam non credebat adulterium accusatorem commisisse, & si postea sciuit, benè potest excipere contra eum: sed tamen huic prædictus §. si publico. contradicit. nam ibi dicitur quòd exceptio fuit admissa: sed intellige quòd admissa post litem contestatam fuit de facto.

4 Iuo p. 8. c. 45.

Adde ad hoc tex. i l. 1 & ibi no. p Cy. & Doc. C. de adult.

"Maritus q vxorem pp fornicationẽ dimisit, aliã ducere posset.

6 Iuo p. 6. c. 392.

l ¶ *Purgatur.*] id est, immunis. non enim sufficit quòd sit purgatus. nam licet vxor pœniteat de adulterio, si tamen viri adulterium velit accusare, repellitur exceptione. nam cum post pœnitentiam vir possit eam accusare, videtur multo fortius quòd eam possit excepti one repellere. arg. j. prox. causa. quæst. 2. admonere. arg. ff. de regiur. inuitus. §. cui damus. Sed quid sentis si vir eam sibi reconciliauit, & postea vir adulteratur? si enim vxor eum velit accusare, poterit eam repellere exceptione adulterij quod vxor commisit, & ipse remisit reconciliandum eam: & etiam Deus sibi remisit, cum iam ipsa pœnituit. ẽ. ead. quæstio. 1. apud misericordem. Respon. sic ": quia quædam possumus consequi excipiendo, quæ non possumus consequi agendo: quia qui crimen intendit, videndum est cõsequimur tra. 23. quæst. 4. si illic. H. Ego dico quòd viro non competit exceptio, cum iam sit ab eo remissa, vt ff. de ædi. edic. quæritur. §. si vendictor.

" Diuortij ⁊ diuortium.

" Diuortium autem dicitur quasi diuersitate mentis, vel quia in diuersas partes a eunt qui matrimonium distrahunt. ff. de repu. l. 2. nec vt ff. de fit diuortium quo ad matrimonij essentiam, sed quo ad vsum carnis, & dupliciter fit. Vel perpetuo, j. prox. q. 5. quod Deo. Vel ad tempus. 30. q. 1. nosse.

g ¶ *Repudium.*] id est, diuortium, nam repudium proprie est inter sponsos. ff. de ver. sig. inter stuprum. §. diuortium.

Si ducturi.] CAsvs. Dicitur hic quòd tales debent esse viri vxoribus, quales volunt sibi esse vxores. Nam cum ipsi velint vxores intactas esse, & ipsi intacti debent esse. Sequentia duo c. plana sunt.

m ¶ *Intactam.*] iniquum enim est vt pudicitiam vir ab vxore exigat quam ipse non exhibet, arg. ff. ad l. Iul. de adult. l. si vxor. 5. iudex. §. dist. 95. esto subiectus. " Item frustra petit debitum qui quod debet non impendit. quod enim quisque iuris, &c. d ar. dist. 9. neque. arg. 5. ea. q. 4. nemo.

"debitũ petens impetrat. dat qd debet. d ex d cõ. cũ oẽs. & de præb. prouisorum. Arc.

n ¶ *Niquum est.*] ¶ *Iudicari.*] 3. q. 8. cuius in agendo.

a ¶ *Indignantur.*] ¶ *Pendere.*] ideſt, substinere: à pendo, dis.

b ¶ *Grauius.*] arg. maiorem esse reatum ex persona delinquentis. arg. 11. q. 3. præcipue. 25. q. 1. nulli.

NOn mœchaberis.] CAsvs. Dicitur in hoc ca. quòd vir mœchari non debet; nec debet petere ab vxore quod ipse seruare non velit. nam cum vir sit caput vxoris, præcedere debet eam in castitate, sicut in domo, ne dom⁹ sua cpite deorsum pendeat.

1 Sen. 4. dist. 31. Iuo p. 8. c. 42. Pann. l. 7. c. 36.

c ¶ *Præcedere.*] quod dicitur hic de viro respectu vxoris, intelligendum est de prælato respectu clericorũ, & de clerico respectu laicorum. arg. 11. q. 1. vi lissimus. & 8. q. 1. c. vl. & de magistro respectu discipulorũ, quos præcedere debet. C. de profes. & me. magistros. 8. q. 1. qualis.

2 Sen. 4. dist. 35. Iuo p. 8. c. 35. Pan. l. 7. c. 31.

d ¶ *Castitas.*] coniugalis. 31. q. 1. Deus. Ipse etiã concubitus coniugalis castitas dicitur. 31. di. Nicæn. 4. Hu.

Iuo p. 8. c. 263. Exod. 20. Deut. 5. 3 Adde tex. quasi i ter. minus in l. fi vxore. §. inde ff. de adult.

NVnc autẽ.] Hæc q. diui ditur in septem part. In 1. quarum probat auctoritatib. quòd si aliquis dimittit vxorem causa fornicationis, manebit in castitate ea viuente, vel reconciliabitur illi. Secunda ibi, *Sunt enim.* Tertia ibi, *Non solum.* Quarta ibi, *Hu ua.* Quinta ibi, *Sed illud.* Sexta ibi, *Hi qui.* Septima ibi, *Vt ergo.* Ioan. de Fan.

Italiacens 9. Ephes. 5.

CAsvs. Hic intitulatur 7. q. qua quæritur an vxore sua dimissa viuente illa possit aliam ducere quis? & indistincte dico q̃nõ, & hoc probatur per seq. c. quorum primũ per se patet.

¶ Viri grauius sunt puniendi de adulterio, quam mulieres. C. IIII.

INdignantur mariti, si audiant adulteros viros pendere a simi les adulteris feminis pœnas: cum tanto grauius b eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet & virtute vincere, & exemplo regere feminas.

Idem de decem chordis, c. 3.

¶ Sicut vir caput est mulieris, sic adulteran do grauius delinquit, quam mulier. C. V.

NOn mœchaberis, id est, nõ ibis ad aliquam aliam præter vxorem tuam. Tu autem exigis hoc ab vxore c: & non vis reddere hoc vxori? & cum debeas in virtute præcedere c vxorem (quoniam castitas d virtus est,) tu sub vno impetu libidinis cadis? & vis vxorem tuam victricem esse, tu victus iaces ⁊? & cum tu caput sis vxoris tuæ, præcedet te ad Deum, cuius caput es? vis domum tuam capite deorsum pendere? Caput enim mulieris est vir. Vbi autem melius viuit mulier, quàm vir, capite deorsum pender domus. Si caput est vir, meli⁹ debet viuere vir, & præcedere in omnibus bonis factis vxorem suam: vt illa imitetur virũ, & sequatur caput suum.

His auctoritatibus monstratur, quòd adulter adulteram dimittere non valet.

QVÆSTIO VII.

1 ps

VNc autem e quæritur, si ille, qui dimiserit vxorem suam causa fornicationis, illa viuente aliam ducere possit. Quod autem hoc fieri non possit, testatur Augustinus in libro de bono coniugali, c. 7. dicens.

¶ Vinculum coniugij fornicatione non potest dissolui. C. I.

INterueniente diuortio f non aboletur illa cõfœderatio nuptialis: ita vt sibi coniuges sint, etiam separati: cũ illis autẽ adulte-

4 Iuo p. 8. c. 237. Ioan. 7. c. 6.

e Maritus q vxorem pp fornicationẽ dimisit, aliã ducere posset.

f ¶ *Interueniente diuortio.*] Diuortium autem non est verum nisi cũ fit animo constituendi discessionem. ⁊ de pœ. dist. 1. diuortium.

" Diuortium autem dicitur quasi diuersitate mentis, vel quia in diuersas partes a eunt qui matrimonium distrahunt. ff. de repu. l. 2. nec vt ff. de fit diuortium quo ad matrimonij essentiam, sed quo ad vsum carnis, & dupliciter fit. Vel perpetuo, j. prox. q. 5. quod Deo. Vel ad tempus. 30. q. 1. nosse.

g ¶ *Repudium.*] id est, diuortium, nam repudium proprie est inter sponsos. ff. de ver. sig. inter stuprum. §. diuortium.

Icitе.] CAsvs. Dicit Aug. in hoc c. quòd licite quis dimittit vxorem causa fornicationis, sed tamen durat viuentium coniugale. vnde facit comparationem fœderis nuptialis ad fidẽ baptismalem. Nam etsi diuortium fiat, tamen matrimonium perseuerat. Similiter etsi baptizatus communione ecclesiæ priuetur, tamen baptisma perseuerat. Postea facit dissimilitudinem inter ead. nam matrimonium morte finitur, secus in baptismate.

h ¶ *Manente.*] arg. q. nec sacramento ordinis careat depositus: cum ego duo sibi æquiparet canon, sacramentum ordinis, & sacramentum baptismi, vt ⁊ de cõse. di. 4. ostenditur. ar. cõtra. 50. di. accedẽs.

i ¶ *Numquam.*] Hic habes q̃ verum sacramentum baptismi nũquam in aliquo aboletur, " vnde videtur q̃ anima semel baptizata numquam debeat iterum baptizari, & si millies quis resuscitaretur ad vi ta resuscitetur tam. Sed quid de ordinibus? quid de possessionib. quid denique de an rũ baptizaanima contrahit originale peccatum cum denuo applicatur carni ri, & vxoré rium committant, quibus etiam fuerint post suum repudium g copulati.

" Mortuus dẽat ite vxore Lazari? numquid sunt ei omnia restituenda? Item numquid

Idem de adulterinis cõiugiis, li. 2. c. 4. & 5.

¶ Nulla ratione dissoluitur coniugiũ, quod semel initum probatur. C. II.

5 Iuo p. 8. c. 35. Pan. l. 7. c. 5.

LIcite dimittitur coniunx ob causam fornicationis: sed manet vinculum prioris. Propter quod fit reus adulterij, qui dimissam duxerit etiam ob causam fornicationis. Sicut enim manentẽ h in se sacramento regeneratio nis excõmunicatus k quis reus criminis, nec illo sacramento caret, etiam si numquam reconciliatur Deo: ita manẽte in se vinculo fœderis coniugalis vxor dimittitur ob causam fornicationis, nec carebit illo vinculo, etiã si nũquã l recõcilietur viro. Carebit autem, si mortuus fuerit vir eius. Reus vero excommunicatus ideo numquam carebit regenerationis sacramento, etiam non reconciliatus, quia numquã moritur Deus.

" Mortuus p insam ab vxore separatus, si postea ea adultere sit iniuria mulieri, vt infra eadem, quemadmodum. est enim liberatus à mutua seruitute. nam cum illa mulier non possit inducere testis super aliquo, cum sit damnata de adulterio, ergo nec ad accusandum admittitur ⁊, non enim potest dici quòd suam iniuriam

k ¶ *Excommunicatus quis.*] *Totus hic locus est restitutus ex originali, & multa alia cum ex eodem, tum ex vetustis exemplaribus emendata.*

Idem super epistolam Pauli ad Corinthios.

Est apud Bedam, 1. Cor. 7. ex lib. 1. B. Augustini de sermone Domini in monte, c. 26.

¶ Siue vir ab vxore, siue vxor à viro causa fornicationis discesserit, alteram habere prohibetur. C. III.

6 Sen. 4. dist. 35. Poly. l. 6. tit. 4. Iuo p. 8. c. 208. Pan. l. 7. c. 2. 1. Cor. 7. d q. dñicalis est, & incip. Esto q. aliqs sit resuscitatus, &c. vbi põit sniam Ga. & H. Ar.

6 APostolus k dicit A [His, qui sunt in coniugio, præcipio non ego, sed Dominus, vxorẽ à viro nõ discedere l: q̃ si discesserit, manere innuptam, aut reconciliari viro m suo.] Potest enim fieri, vt discedat ea causa, qua Dominus permisit. Aut, si fœminæ licet virũ dimittere etiam præter causam fornicationis, & non licet viro: quid respõdebimus de hoc, quod dixit posterius? [Et vir vxorem ne dimittat.] quare non addit

Apostolus.] CAsvs. Hoc ca. diuiditur in quattuor partes. In prima ostendit Aug. quòd vir vxorem dimittere nõ debet, nisi causa fornicationis, qua dimissa aut eam sibi reconciliet, aut contineat. In 2. parte quærit quare hæc adiectio non est apposita: ⁊ causa fornicationis, cum dixit Apostolus: Et vir non dimittat vxorem suam: sicut dictum est ibi: Vxor non dimittat virum suum nisi causa fornicationis. Et respõdet, ideo quia intelligitur repetita. In 3. par. ostendit quòd fornicatrix non iubetur dimitti, sed permittitur. In 4. par. ostendit quòd si non potest aliam ducere: multo minus fornicari. Secunda pars incipit ibi, *Potest enim.* Tertia ibi, *Dominus autem.* Quarta ibi, *Idem de sermone.* Sequentia duo c. plana sunt.

k ¶ *Apostolus dicit.*] In epistola 1. ad Corinthios, c. 7.

l ¶ *Non discedere.*] nisi propter fornicationem.

m ¶ *Viro.*] etiam inuito: maxime si non sunt separati iudicio ecclesiæ: immo etiam post pœnitentiam vsque ad biennium potest eam sibi reconciliare inuitam, vt C. de adult. auth. sed hodie. " Sed quid si postea maritus adultererur postquam sententia esset lata contra vxorem de adulterio? Dicunt omnes quòd maritus tenetur eam recipere, vt extra de diuor. & litteris. & extra de iureiurand. tua. & extra de adulter. tua. quod vix credo, eo quod nulla facta ea adulterę sit iniuria mulieri, vt infra eadem, quemadmodum. est enim liberatus à mutua seruitute. nam cum illa mulier non possit inducere testis super aliquo, cum sit damnata de adulterio, ergo nec ad accusandum admittitur ⁊, non enim potest dici quòd suam iniuriam

" Maritus p insam ab vxore separatus, si postea ea adultere sit iniuria mulieri, vt infra eadem, quemadmodum. est enim liberatus à mutua seruitute. nam cum illa mulier non possit inducere testis super aliquo, cum sit damnata de adulterio, ergo nec ad accusandum admittitur ⁊, non enim potest dici quòd suam iniuriam

cAlij cõtra. vt no. 27. q. 2. desponsata. & c. seq.

6 Sen. 4. dist. 35. Poly. l. 6. tit. 4. Iuo p. 8. c. 208. Pan. l. 7. c. 2. 1. Cor. 7. d q. dñicalis est, & incip. Esto q. aliqs sit resuscitatus, &c. vbi põit sniam Ga. & H. Ar.

e Ad hoc 15. q. 3. §. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prosequatur, cum omne ius siue etiam seruitutem quam habuit in viro, perdiderit. & præmissas decretales intelligo cum nō fuit sententia lata super adulterio, sed tantum de diuortio, multi enim refert an iudex ita lententiauerit, pronuntio te adulteratam. an sic, pronuntio virum esse separandum à te. sic 1. q. 3. 8. notādum. Vel ibi iudex ex officio suo re

a Hāc sniam t3 Inn. tanq̄ verioré ext. de diuor. c. de illa. Arc.

stituit virū mulieri[a], aliàs incommodiens est ser ꝙ sententia à qua nō esset appellarum, & quæ transiuit in rē iudicatā, propter delictum superueniēs retractaretur. hoc autē bene concedo, ꝙpropter delictum superueniēs restituitur seruitꝰ prior, dummodo sententia non præcesserit super adulterio. si tamē factum fuerit publicum, vt extr. de diuor. significasti. Io. contrariū dixi in quæstionib. [b] per decr. illā ex literis. & decr. significasti. nam illa dec. ex literis. expsse ponit hunc casum. B.

b incipit q. Coniugata q̄ dā, &c. & est q. dominicalis. Arc.

Bed. j. Cor. 7

1uo p. 3. c. 137.

a ¶ *Similem.*]arg. ꝙ ea quæ præmittuntur in contractib. intelligun tur repetenda i sequētib. &[c] ꝙ præcedētia determinant sequētia

c pcedentia determinat sequentia.

[excepta causa fornicationis] quod Dominus pmittit, nisi quia similem [a] formam vult intelligi, vt si dimiserit, (quod causa fornicationis permittitur) maneat sine vxore, aut reconcilietur vxori? & *postpauca.* ¶ Dominus autem permisit causa fornicationis vxorem dimitti. Sed quia permisit, nō iussit,

a ¶ Apostolus dicit.] *Apud B. Augustinum in 1. libro de sermone Domini in monte, c. 26. legitur,* sed constat nanus Apostolum: ne quid temere dicamus: [his, qui sunt in coniugio, inquit, præcipio, &c.] *Apud Bedam vero. 1. Cor.* 7. His qui sunt in coniugio, præcipit per Apostolum [Dominus vxorem, &c. *Multa vero & in hoc, & in sequentibus capitibus,* Fieri & Dominus, *emendata sunt ex iisdem B. Aug & Beda in locis indicatis.*

Idem de sermone Domini in monte, libr. 1. c. 25.

C. III.

FIeri potest, vt vir dimittat vxorem causa fornicationis: quam Dominus excepta esse voluit. Iam vero si nec illi nubere cō ceditur, viuo viro, à quo recessit, neque huic alteram ducere viua vxore, quā dimisit, multo minus fas est illicita cum quibuslibet stupra committere.

Item ex concilio Mileuitano, c. 17.

¶ Ab vxore dimissus, vel dimissa à viro ad pœnitentiam redigantur, nisi aut continenter viuere, aut sibi reconciliari voluerint. C. V.

PLacuit, vt secundum Euangelicam [b], & Apostolicam [c] disciplinam neque dimissus ab vxore, neque dimissa à marito, alteri coniugantur: sed ita mancant, aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint, ad pœnitētiam redigantur.

Item Augustinus lib. 1. de sermone Domini in monte, c. 25.

Mœchatur, qui viro dimissam ducere præsumit. C. VI.

DOminus ad illud confirmandum, vt non facile dimittatur vxor, solam causam fornicationis [d] excepit: ceteras vero vniuersas molestias, si quæ forte extiterint, iubet pro fide coniugali, pro castitate fortiter substinere [e]. Et mœchum dixit etiam virum, qui eam duxerit, quæ soluta est à viro.

Item Hieronymus ad Amandum [a] *presbyterum.*

a ¶ Amandum.] *Sic in plerisque vetustis. Nā in vulgatis erat,* Damalum. *Sunt autem aliqua in hoc capite emendata ex ipso origenali, vbi glossa non obsistit.*

¶ Adultera probatur, quæ viuente viro alteri nubit. C. VII.

OMnes causationes [f] Apostolus amputāsapertissime definiuit viuente viro esse adulteram mulierem, si alteri nupserit. Nolo [g] mihi proferas raptoris violentiam, matris [h] præstationem [†], patris [i] auctoritatem, propinquorum [k] cateruam, seruorū insidias, atque contemptum, [†] damna rei familiaris. Quamdiu viuit vir, licet adulter sit, licet sodomita [l], licet flagitiis omnibus coopertus, & ab vxore propter hæc scelera derelictus [m], maritus eius reputatur, cui alterum virum accipere non licet. Nec Apostolus hæc propria auctoritate decernit, sed Christo in se loquēte Christi verba secutus est, qui ait in Euangelio. [Qui dimiserit vxorem suam, excepta causa fornicationis, facit eam mœchari: & qui dimissam ac ceperit, adulter est.] Vnde & Apostoli grauem coniugij sarcinam [n] intelligentes [Si ita est, inquiunt, non expedit homini vxorem accipere.] Ad quos Dominus [qui potest, inquit, capere [o], capiat.] statimque sub exemplo trium eunuchorum [p] virginitatis infert beatitudinem, quæ nulla carnis [q] lege tenetur [r].

¶ *Post hæc verba apud B. Hieronymum sequitur c. non satis. 32. q. 1. et 2.*

Item ex concilio Eliberitano, c. 9.

¶ Mulieri fideli, quæ virum adulterum dimittit, alij nubere non licet.

C. VIII.

FIdelis femina, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem [s], & alterum duxit [†], prohibeatum, ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat communionem, quàm is, quem reliquit de sæculo exierit [t], nisi necessitas infirmitatis dare compulerit.

a Sic etiam intelligit H. & I.

[a] ¶ *Copulatus.*]eodem tempore [a]. de talibus enim loquitur hoc c. & 31. q. 1. de his.

b ¶ *Comprehendat.*]i. abbreuiet. 15. q. vlt. hi qui. 82. dist. presbyter. 3.

[b] quis peccat, licet minus q̄ scienter ita recte quis dicetur peccare, qui

1 Burc. l. 9. c. 20. 1uo p. 8. c. 18. & 32.

pro fornicatione sua dimissa, aliam superduxit, licet min⁹ peccet quam ille qui sine cul pa sua dimissa aliā superduxit. Seq. ꝙ. pater, in quo nihil aliud dicit Gra. nisi ꝙ distinguit gradus peccādi: ito fornicatione, & ad hoc inducit seq. c.

c ¶ *Non recte.*] nō vere: & hoc de eo qui negligit scire. Et ita de ignorantia iuris vel facti supina [b].

b Supra q. 1. c. 18. d. 9. ea. ff. de iur. & fa. ig. nec supra ea. extra de cler. exc. mi. c. pe. Arc. aliuo p. 8. c. 155.

d ¶ *Ignorantium.*] nā qui per ignorantiā peccet qs, expressum est 24. q. 1. si qs dedit. Ar. cōtra. 15. q. 1. illa cauēda. quæ ex voluntate, &c. qa grauiora sunt. Vel dic ignorantium ius vel facti tantem vel qualitatem delicti, & scientium tamen factum: alias si nullo modo sciret, vt infans vel furiosus, non peccant. sic soluitur contrarium. 15. qua. 1. aliquos. & c. illa.

[c] Diuortio si defallo si detur mutua seruitus

e ¶ *Mimor.*] [c] quia facto diuortio nō tenetur ei ad mutuam seruitutem, & ideo non videtur venire contra fidem coniugalem: & ideo non facit alteri iniuriam. si enim post adulterium statim re stituta esset prior fe rinus, ergo tātum deliquit vt prius.

SVNT ENIM. Hæc est 2. pars q. in qua dicitur, quòd mas⁹ peccatum in fornicatione est sodomiticum, Ioan. de Fan.

Item ex concilio Martini Papæ [a] *id est, ex c. Martini Bracharensis, c.* 80.

¶ Ad pœnitentiam est cogendus, qui multis nuptiis copulatur. C. IX.

[1] SI quis fuerit multis nuptiis copulatus [a], pœnitentiam agat. Conuersatio autem, & fides pœnitentis tempus comprehendat [b].

a ¶ Comprehendat.] *In originali; & apud Iuonem est,* compendiat tempus. *Apud Burchardum corrupte,* compedit. *Et in concilio Neocæsariensis, c. 3. 3. 31. qa. 1. de hi. vnde hoc sumptum est, legitur,* abbreuiat. *Sed ob glossam non est mutatum.*

Item Augustinus de adulterinis coniugiis, lib. 1. c. 9.

¶ Qui ob fornicationem vxorem dimittit, & aliam ducit, mœchari probatur. C. X.

[2] QVemadmodum nō recte [c] dici potest, si ergo nescit homo, non peccat (sunt enim etiā peccata ignorantium [d], quamuis minora, quàm scientium) ita non recte dici potest, ergo si causa fornicationis dimiserit vir vxorem, & aliam duxerit, non mœchatur. Est enim mœchatio etiam corū, qui alias ducunt relictis propter fornicationem prioribus: sed vtique minor [e], quàm corū, qui non propter fornicationem dimittūt, & alteras ducunt.

2 *Sunt enim in fornicatione gradus: vt sicut grauius peccat adulter, quā fornicator, sic grauius delinquit, qui nec sua dimissa aliam ducit: eo, qui suam dimittens, aliam cognoscit: grauius quoque, qui vxorem habens ad coniugem proximi sui accedit, quàm qui non habens vxorem, torum alterius violat, vel vxoratus ad soluitam accedens. Sed hos omnes incestuosi transcendunt: quos vincunt contra naturam delinquentes.*

Vnde Augustinus de adulterinis coniugiis.

C. XI.

[3] ADulterij malum vincit fornicationem: vincitur autē ab incestu [f]. Peius est enim cum matre, quàm cum aliena vxore concumbere. Sed omnium horū est pessimum, quod contra naturam [g] fit, vt si vir membro mulieris non ad hoc concesso voluerit vti. Vsus enim naturalis, si vltra modum prolabitur, in vxore quidē veniale [h] est, in meretrice damnabile. Sed iste, qui est contra naturam, execrabilitet fit in meretrice, sed execrabilius [i] in vxore [k]. Tātum valet ordinatio creatoris, & ordo creaturæ, vt in rebus ad

3 Sentent. d. 38. 1uo p. 9. c. 110.

ordinatā commistione agitur, d qua dicitur 35. q. 3. extraordinaria. [d] *Effecerat.*]Casvs. Sanctus Loth volēs preferre hospitale, & [e] tutum pudori filiarū, proprias filias voluit prostituere: q. minus malum erat secūdum natura coire, q̄ contra natura delinquere. l. 49 *Offerebat.*]S. di. 14. quod ait contra 15. q. 1. si quis in clero. Sed dic sanctus alias, vel quo ad zelum, quia volebat hospites illæsos seruare.

[e] ¶ *Apud Barbaros.*]fides hostium & hosti fides [f] seruāda est. seruabit, vt 23. q. 1. 89 li. & hospes teneatur hospitem defendere. vnde & lex dat actionem contra eum. ff. nau. cau. l. i. in prin. & dicetur in die iudicij, Hospes fui, & non recepistis me, &c.

FLagitia.] Casvs. Dicit Aug. in hoc [a] 1uo p. 9. c. [b] flagitia [c] quæ sūt contra naturam, sunt. Gen. 19. ab omnib. refutanda. c. Not. est, q̄ & punienda. Nā si oū facinus dr̄a nes homines morbo facio: & dissodomitico labora- fert, a flagiti rēt, omnes pro pecca tio. qdq̄ n. to rei tenerentur. nec agit indomi enim homines. sic. sc. ta cupiditas abuti possunt quin sō ad corrūpe cietas contracta cum dū animū, Deo. violetur peruer- & corp⁹ sūs, sitate, id est, peruerso flagitiū est: ordine libidinis, scili- sed qduid cet in membris non agit vt no- concessis nec licitis, ceat alteri, n ¶ *Quæ si omnes.*]arg. ꝙ ratione multitudi- facinus est. nis vel consuetudinis 5 1uo p. 9. non excusatur quis à c. 105. culpa. ar. 3. c. q. 4. obii ciuntur. contra. Sed intelligo in his quæ sunt contra naturam. Quādo quis propter multitudinem excusatur, habes de pœ. dist. 6. c. 1. in fin. & 44. dist. comessationes. o ¶ *Quæ cum Deo.*]de qua habes 3. de consecr. distin. 2. in Christum.

[f] p ¶ *Peruersitate.*]i. ordine peruerso: grauius tamen puniunt leges hoc crimen quā canones, vt ext. de ex cess. præla. clerici. C. de adul. cum vir. [g] Et dicit Imperator ꝙ tale crimen pestilentijs & tempestates inducit. in auth. vt non luxurientur contra naturā, in fi. sed qui puerum corrupit ad stuprum, morte punitur. 3. de pœn. distin. 1. qui puero.

[g] "Peccatum cōtra natūrā pestilen- tas inducit 6 1uo p. 9. c. 106.

VSus naturalis.] Casvs. Dicitur hic quòd est vsus naturalis, & non naturalis. quandoque naturalis est licitus vt in conjugio: quandoque illicitus, vt in adulterio: innaturalis semper est illicitus, & damnabilior adulterio & formicatione vsu naturali facta.

q ¶ *Arguebat.*] in epi- Rom. 1.

stola ad Romanos.

r ¶ *Damnabiliores.*]quod verum est, vt 3. ea. adulterij.

NOn solum.]Hæc est 3. pars q. in qua Isidorus detestatur crimen adulterij. Ioan. de Fan. Casvs. Hoc c. diuiditur in tres par. In 1. ostendit Isidorus quæ sit fornicatio carnalis. In 2. assignat triplicem spiritualē fornicationem, quarum

Universidad de Deusto
Biblioteca

gustrum vna consistit in idololatria, alia in vsu mulieris per concupiscentiam, alia omnis immunda pollutio. In 3. par. omnem fornicationem præ ceteris vitiis detestatur. nam qui quotidie & indiscrete fornicantur, sunt pecudibus comparandi. *Quædam*, scilicet feminæ.

a ¶*Peccatum.*]i. peccati reatus: quia actuale peccatum transit actu, sed remanet reatu originale eeonuerso. de consc. di. 4. nō ex quo.

b ¶*Adhuc.*]ff. de conf. dist. 2. quotidie.

c ¶*Delectetur.*]s. dist. 49. hinc etenim. versponderosus.

d ¶*Teneat.*]f. vt delectetur. nam tunc peccat mortaliter. ar. dist. 81. valet. nā si ad hoc teneat vt doleat, nullum tale remedium sicut cōtinuata memoria. de pœ. di. 3. Iudas.

e ¶ *Seruitus.*] scilicet, ideo omnis, &c.

f ¶*A Deo.*]vt patet de Salomone, s. e. q. 4. Salomon.

g ¶*Septem vitia.*] superbia, inuidia, ira, auaritia, accidia siue tristitia, gula, luxuria, pro qua ponitur hic fornicatio. Hæc sunt cardinalia. Alia sunt quasi ramusculi, de quibus habes 25. distin. 5. criminis.

h ¶*Fornicationis.*] incestuosæ Laur.

i ¶*Maximum.*]f. commune: vel maximum, quia habet sub se multas species. 28. q. 1. idolatria.

Peccata cardinalia sunt septē.

†al. fornicatio maximus est scelerus

†secundum quod Matth. 5.

Quid in omnibus.] Casvs. Ostendit Clemens in hoc c. esse graue crimen adulterium, cum secundū locum in pœnis obtineat. Et q̄ sit graue crimen, probat per comparationem idolatriæ, quæ obtinet primum locum in prima tabula. Quem, sc. locum primum, & simplex relatio. *Et grauius*, hyperbolica locutio est.

k ¶*Grauius.*]hoc dicit ad detestationem criminis. & est similis modus loquendi s. e. qu. 6. nihil iniquius. & i. l. hrdita tum. ff. ad l. falc. Multa enim crimina sunt grauiora adulterio[a], vt homicidium, & incestus. s. c. adulterij. & sacrilegium, vt 17. q. 4. sicut. & fractio voti continentiæ, vt l. trāsigere. 27. q. 1. nuptiarum. & generaliter vbicumque grauior pœna imponitur, vt 24. q. 1. non afferamus. Vel dicitur maximum: quia maxima pœna punitur, id est, morte. ext. de fur. c. 1. & 2.

Tex. est si. l. ppone ba tur. ff. d iud. & i l. hrdita tum. ff. ad l. falc.

"Adulterio vt j. prox. q. 2. si quod. multa sunt grauiora.

l ¶ *In pœnis.*] in prohibitionibus secundæ tabulæ Moysi. In prima tabula continentur hæc tria præcepta. Non habebis deos alienos coram me, vel Non facies tibi sculptile. Non assumes nomen Dei tui in vanum. Memento sanctificare diem sabbati. In secunda continentur septem. Honora patrem & matrem, non occides, non mœchaberis, non furtum facies, non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium, non cōcupisces rem proximi tui. siue domum siue agrum, nec seruum, nec ancillam, nec vniuersa quæ illius sunt. Ergo error fidei prohibetur in prohibitione primæ tabulæ. Adulterium in tertio mandato secundæ tabulæ, hoc est in secunda prohibitione.

m ¶*Primum.*]id est, in prima tabula.

HIS AVCTORITATIBVS. Casvs. Infert Grat. ex supradictis, q̄ qui vxorem causa fornicationis dimittit, aliam ducere non potest ea viuente. Postea respondet magister allegando dicens quòd hæ auctoritates intelliguntur de his quorum continentia non impeditur propter infirmitatem vxoris, vel qui dederunt causam diffidij vt haberent aliàs. Hu. intelligit de infirmitate vxorum quæ bene sanæ erant, & portarent reddere debitum: quia si non essent sanę. possent contrahere cum aliis illis viuentibus. Et ad hoc inducit seq. c.

HIS ITA. Hæc est 4. pars q. in qua ponit duo ca. quæ de arcta loquuntur, & ideo non sunt contraria iuri. Ioan. de Fan.

Item Gregorius tertius Bonifacio episcopo, epist. 4.

¶Licet ducere aliam viro, cui sua ob infirmitatem corporis debitum reddere non valet. C. XVIII.

4 QVod proposuisti, si mulier infirmitate[n] correpta non valuerit debitum viro reddere, quid eius faciat iugalis: bonum esset, si sic permaneret, vt ab stinentiæ vacaret: sed quia hoc magnorum est, ille, qui se non poterit continere, nubat[o] magis: nō tamen subsidij opem[p] subtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, non detestabilis culpa[q] excludit.

¶Epistola, ex qua capitulum hoc acceptum est, impressa extat tomo 3. conciliorum, & manuscripta in bibliotheca monasterij Dominicanorum: & quæ citantur j. 33. q. 1. c. quod autem. & c. sequenti, videntur esse huius Gregorij tertij.

5 *Sed illud Ambrosij à falsatoribus dicitur insertum. Illud Gregorij sacris canonibus, immo Euangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ penitus inuenitur aduersum*[r]. *Quidam vero sententiam Ambrosij seruare cupientes, non de qualibet fornicatione illud arbitrantur intelligi, vt ob quamlibet fornicationem vir licite dimittat vxorem, & viuente dimissa aliam ducat: sed de incestuosa tantum fornicatione intelligi: cum vxor videlicet alicuius, patri & filio fratri & auunculo viri sui, vel alicui similium se constuprandam publice[a] tradiderit. Hæc autem, quia viro suo se illicitam vendidit in perpetuum, dū per copulam consanguinitatis in primum, vel secundum, vel tertium gradum transiuit affinitas† dimittitur, & ea viuente superducitur alia. Hic si quis contendat non magis viro, quàm mulieri licitum esse, si vir alicuius eodem modo fornicetur, sciat virum ab Ambrosio appellatum non sexu sed animi virtute: mulierem quoque nominatam sentiat non sexu corporis sed mollitia mentis. Sed quia nulla auctoritate permittitur, vt vxore viuente alia superducatur, intelligitur illud Ambrosij in supradicto genere fornicationis: non tamen, quòd viuēte dimissa, aliam ducere possit: sed post mortem fornicarij, vel fornicariæ (quorum vterque, vt supradictum est, à corruptione luxuriæ mulier appellatur,) ille, qui à fornicatione mundus est, vir vel mulier aliis copulari possunt: adulteri autem si superuixe vint, nullo modo aliis copulari poterunt.*

Sic & illud intelligitur, quod in capitulo cuiusdam concilij legitur.

¶Licitum coniugium non negetur illi cuius vxor cum suo fratre dormierit. C. XIX.

Q Vædam cum fratre viri sui dormiuit[b]: decretum est, vt adulteri numquam coniugio copulentur: illi vero[c], cuius vxor stuprata est licita coniugia non negentur.

¶Simile legitur lib. 5. capitularium, c. 19.

Sic & illud Moguntinensis concilij intelligitur[t].

¶Disiungantur, & numquam coniugio copulentur, qui quodlibet infra subiectorum admiserint. C. XX.

2 SI quis viduam vxorem duxerit, & postea cum filiastra sua fornicatus fuerit, seu cum duabus fororibus[d], aut si qua cum duobus fratribus[e], seu cum patre & filio, si quis relictam fratris, si quis neptem, aut nouercam, aut nurū, aut consobrinā[f], aut filiam auunculi, aut eius relictam, aut priuignam[g] polluerit, eos[h] disiungi, & vlterius nunquam in coniugio copulari præcipimus.

¶ *Sensus huius capitis est in concilio primo Moguntino, c. 56. & 2. sub Rabano, c. 29. & li. 5. capitul. c. 101. vbi etiam pleraque eadem verba habentur.*

bene dixit. arg. 1. q. 1. filium.

a ¶*Publice.*]hic alludit G. distinctioni Alex. ext. de diuor. si qua. & c. porro. quæ tamen abolita[a] est, ext. de eo qui cog. consang. vxo. suæ; diferetionem. nec ponitur in noua compilatione.

a ista sunt verba Laur. q̄a loquitur q̄ præcedens decre. fi fuit posita ēt in antiqua cōpilatione. Arc.

Quædam.] Casvs. Dicitur hic quòd si frater cognouerit vxorē fratris sui scilicet, ipsi adulteri perpetuo continebunt, sed frater in nocens sua mortua aliam accipere poterit.

b ¶*Dormiuit.*]j. 35. q. 2. si quis cum. 3. 27. q. 2. qui dormierit.

c ¶*Illi vero.*]Omnia ista c. vsque ad 5. quānis. exaudi per c. hi vero. quod est glossa omnium, quæ omnia inducuntur ad probandum, q̄ incestuosi nō possunt matrimoniū contrahere.

3 Sent. 4. dist. 35. 1. Cor. 7. Glo. ord. ad cum locum

Si quis viduam.] Casvs. Dicitur hic q̄ si quis adulteratur cū affini vel consanguinea, perpetua continentia ei debet indici. Seq. c. planum est, & habuisti 3. 26. q. 2. q. dormierit. & ibi inuenies expositionem.

d ¶*Sororibus.*] quarū vna erat vxor sua, & sic non est contra. infra, prox. causa. q. 2. si quis cum duabus.

e ¶*Duobus.*] quorum vnus erat maritus, & sic non est contra. j. prox. causa. q. 2. si quis cum.

f ¶*Consobrinam.*] i. filiam materteræ. Vel dic, aut, pro id est, filiam auunculi. s. e. q. 1 de Benedicto.

g ¶ *Priuignam.*] propriam. sed de hac præmiserat. Vel intellige priuignam auunculi de alio progenitam, vel de secundis nuptiis, vt 35. q. vlt. fraternitatis.

h ¶*Eos.*]sc. adulteros, vt j. e. 5. quamuis. vel viros, vel vxores.

al. affinitatis

Vt dormierit.] 3. 27. qu. 2. qui dormierit.

k ¶*Neutram.*] "quia ipse debitum non exiget ab ea, & ita nō habet eam, habetur tamen ab ea: quia ipsa petēte tenetur ei reddere debitum. & ita debitū reddere tur[b], nec distinguo vtrum ipse debitum habeat, sed habeat ad hoc vt possit reddere. an fuerit occultus impotens. 33. q. 1. cestus. an manifestus, vt ext. de eo qui cog. primo &c. nisi & vt ext. de eo qui cog. ipsa à tali cōsan. vxo. suæ differre debeat. si vir. Hic vide qd not. s. e. q. 5. c. puto. i. gl. t. Arc.

Vt dormierit.

k ¶*Neutram.*]

l ¶*In coniugio.*]33. q. 2. si quis cum duabus. cōtra. sed ibi soluitur. m ¶*Copulentur.*] etiā ext. de esset quæstio.

Hi vero.] Casvs. Dicitur hic, quòd si quis vxorem suam in adulterio inuenerit, & eam propter hoc dimiserit: donec amliam ducere potest illa si superstes fuerit, sub perpetua pœnitentia continebit. Vel dic, nec eum nec eam, id est, adulterum & adulteram. sed prior expositio verior videtur esse, id est, maritum & adul-

n ¶*In adulterio.*] scilicet incestuoso. nam quòd alij adulteri contrahere possunt, habes 31. q. 1. c. 2.

o ¶*Deprehendunt.*]& nolunt eas de cetero habere in coniugio.

p ¶*Viuunt.*]per hoc determinātur omnia hæc c. post mortem enim adulterantis licet alij contrahere, ante non.

Item[3].

¶Sororem vxoris polluens neutram habere valet. C. XXI.

4 QVi dormierit[i] cum duabus fororibus, & vna ex illis antea vxor fuerit, neutram[k] ex ipsis habeat: nec ipsi adulteri vmquam in coniugio[l] copulentur[m].

Item illud Gregorij.

¶Causa adulterij vxorem relinquens continentiam seruet. C. XXII.

5 HI† vero, qui vxores suas in adulterio[n] deprehendūt[o], non licebit nec eum, nec eam, aliam vxorem accipere, vel alium virum, quamdiu ambo viuunt[p]. Si autem adultera mortua fuerit, vir eius, si vult, nubat, tantum in Domino: adultera¶ vero nunquā, etiam si mortuus fuerit vir eius: omnibus tamen diebus vitæ suæ acerrimæ pœnitentiæ[r] lamenta perfoluat.

4 Sen. 4. dist. 34. Bur. l. 17. c. 3. Iuo p. 9. c. 69.

Item ex decreto Zachariæ Papæ.

¶Neutram habeat, qui sororem vxoris polluit. C. XXIII.

6 COncubuisti cum sorore vxoris tuæ[s]? si feci sti, neutram habeas[s]: & si illa, quæ vxor tua fuerit, conscia[t] sceleris non fuit, si se continere[u] non vult, nubat[x] in Domino cui velit. Tu autem & adultera sine spe coniugij permaneatis: & quāndiu vixeritis, iuxta præceptum sacerdotis pœnitentiam agite.

6 Sent. ibid. Bur. l. 19. c. 5. fol. 273.

Item ex concilio Triburiensi.

¶Cum nouerca, vel filiastra, vel sorore suæ vxoris dormiens, ad coniugium peruenire non poterit: viris tamen earum legitima non negantur coniugia. C. XXIIII.

7 SI quis cum nouerca sua dormierit, neuter ad coniugium potest peruenire: sed vir[y] eius potest, si vult, aliam accipere, si se cōtinere non potest. Similiter[z] si quis cum filiastra sua, vel cum sorore vxoris suæ dormierit, obseruandum est.

7 Ex cōc. apud Vermerias. Burch. l. 17. c. 11.

Quamuis illud, quod in fine Moguntinensis[a] *concilij ponitur, à nonnullis non de legitimo coniunctis, sed de fornicariis dictum intelligatur: videlicet vt fornicarij discedant ab*

n ¶*In adulterio.*] scilicet incestuoso. nam quòd alij adulteri contrahere possunt, habes 31. q. 1. c. 2.

o ¶*Deprehendunt.*]& nolunt eas de cetero habere in coniugio.

p ¶*Viuunt.*]per hoc determinātur omnia hæc c. post mortem enim adulterantis licet alij contrahere, ante non.

q ¶*Adultera.*] s. prox. q. 1. si quis. contra. s. e. q. Apostolus. contra. Ex c. illo colligitur q̄ mortuo viro fornicatore, adultera possit alteri nubere: sed qualiter hoc soluetur, s. de terminatum est 31. q. 1. si quis.

r ¶ *Pœnitentiæ.*] interioris, quę dicitur cōtinua memoria. de pœ. dist. 3. Iudas.

3 in cōc. Vormac. c. 63.

Concubuisti.] Casvs. Dicitur hic, q̄ si quis cōcubuit cū sorore vxoris suę, neutri debet de cetero misceri. vxor vero si cōscia sceleris nō fuerit, & continere non potest, post mortē eius nubat cui vult. adulter vero & adultera fine spe coniugij permanebunt in pœnitentia.

5 Sen. 4. dist. 34. Poly. l. 6. tit. 4. †al. Hist

s ¶ *Neutram habeas.*] haberis tamen ab ea, vt notaui s. e. qui dormierit.

t ¶*Conscia.*]tanquam lena: quia procurat vt adulteretur. s. cad. qu. 1. cap. 1.

u ¶*Si se continere.*]Vel si manifestum est viri adulteriū, & eum non corrigit. Et est arg. ad quæstionem de medico, qui cognouit vxorem patientis ex dissolutione viri, vel dissimulatione viri vel persuasione[c].

c Adde ad hāc gl. not. i l. 2. §. si puberi. ff. de adulteriis. l. ff. de adulteriis. gl. i l. cū mulier. ff. solut. matr.

Additio. Scilicet q̄ post mortem mariti possit contrahere me dicus. I. de Fan. Et dic quod si vir persuasit, non pōt ei obiicere: quia obstat ei exceptio, mulier tamē male fecit secundū B. Brix. Quod dic vt plene disputauit in sua quæstione dominicali, quæ incipit, Cum quidam grauiter ægrotaret, &c. vbi soluit.

6 Sent. ibid. Bur. l. 19. c. 5. fol. 273.

x ¶*Nubat.*] post mortem mariti. vel eo viuente si erat tantum sponsa de futuro. ext. de iureiu. quemadmodum.

7 Ex cōc. apud Vermerias. Burch. l. 17. c. 11.

Si quis cum nouerca.] Casvs. Dicitur hic, q̄ si quis cum nouerca sua adultera tur, tam ille quàm illa perpetuo cōtineant: vir vero vxore sua mortua aliā accipiat. Idem in similibus.

y ¶*Sed vir.*]post mortem vxoris. s. ea. hi vero qui.

z ¶*Similiter.*] sed contra j. prox. q. 2. si quis cum duabus. sed hic rigor, ibi misericordia. vel hic vna erat vxor: ibi non.

QVAMVIS. Casvs. In hoc §. G. primo determinat finem illius c. si quis vidua. Secūdo determinat illud c. quod proposuisti. & vtrum que male, secundum Beū. & H. Casus autem §. satis patet, & per te videbis: quia inuenit G. aliam solutionem ad illud cap. quod proposuisti.

a ¶*Moguntinensis.*]s. ea. q. si quis viduam.

a Cócor. gl. 1. reculari. &no. 1 l. Clodius. ff. de acq. pos.

a ¶*Illud vero.*]quandoq; bonus dormitat Homerus[a]. Vagatur Grat. pro solutione illius c. 3. ea. quod proposuisti. & cum non inueniat, somniando attribuit S. Greg. minori, quod egregius doctor S. Gregorius maior scribit Aug. 35. quæst. 3. quædam lex. sed hic casus reprobatus est supra.

b ¶*Inane.*] non est inane, sed tolerabilius vt qs infirmitate carnis ad vnam quàm ad plures diuertat: quod ibi permittitur. arg. j. ex. causa. q. 2. si quod verius est.

c ¶*Si vxorem.* 3. e. q. 5. si vxorem.

1 3. e. q. 5. si vxorem.

H*I qui.*] Hæc est 6. pars q. in qua dicitur, q; furiosi non possunt contrahere. sed si ante furiam cõtraxerũt, tenet matrimonium. Io. de Fant.

Casvs. Dicitur hic q; si duo sani matrimonium contrahant, & cõsentiant, pro nulla infirmitate superueniente, debent separari. Sequens c. patet cũ sequenti §. & ad probandum quod dicitur in §. inducit sequens c.

d ¶*Non possunt.*] ar. si res peruenit ad eum statum, &c. ar. ff. de iuris. actuq. pri. l. 1. quod enim recte actum est, corripi non potest, &c.[b]

e ¶*Aut membris.*] hic idem repetitur.

f ¶*Excisi.*] de istis casu stratis quidã sunt castrati, quidã caste nati, i. frigidi, "& isti nõ possunt contrahere. j. prox. q. 1. si vero. Alij castrati, f. spadones bene possunt. ar. 27. q. 1. nuptiarum. j. proxi. q. 5. quod Deo. ff. de iure do. si serua. §. fi spadoni. Alij dicunt melius, quia nec isti possunt contrahere, cum cognoscere vxorem nõ possunt, & exigitur i matrimonio tria bona re vel spe. 27. q. 2. omne. Vel dicas q; si habet virgam arrectã, siue resoluat sperma siue non: nec requiritur, q; semper in matrimonio sit filiorum procreatio: quia sufficit q; non euitet prolem, vt 32. q. 2. soler.

g Neque furiosus neque furiosa.] quia nõ possunt consentire. arg. 15. q. 1. aliquos. possunt tamẽ si habeant dilucida interualla, vt ext. de spõsa. dilectus. arg. 27. q. 1. quamuis. alias non vale. 27. q. 2. sufficiat. 17. q. 2. Gonsaldus.

" Furiosus consensu caret.

VT ERGO. Hæc est 7. pars q. in qua redit ad propositum principale, s. ad ostendendum quòd altero viuente non potest alter contrahere. Ioan. de Fant.

Tantum valet.] Casvs. Dicitur hic, quòd tã forte est vinculum matrimonij, vt quamuis causa prolis contrahatur, tamen pro sterilitate non separatur: immo si aliam causa prolis superduxerit, adulteriũ erit, etsi vera vxor cõsentiat: quamuis apud antiquos patres fas erat. Vtrum & nunc fas sit, temere † n non dixerim.

Item Nicolaus ad Carolum Moguntinum episcopum[i].

A ¶Anglicis.]*Vere hic auctor glossæ animaduertit, Gratianum, quod Gregorius tertius scripsit ad Bonifacium legatum Germaniæ pro causis Germanorum, retulisse ad ea, quæ multo ante B. Gregorius primus scripserat ad Augustinum Anglorum episcopum, dispensando cum Anglis ad fidem nuper conuersis super gradibus consanguinitatis, & affinitatis. & habetur infra 35. q. 2. & 3. c. quædam lex. & q. 5. c. ad sedem.*

¶Ob infirmitatem, vel damna corporis, coniugia solui non licet. C. XXV.

6 HI, qui matrimonium sani cõtraxerint, & vni ex duobus amentia, aut furor, aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatẽ coniugia talium solui non possunt [d]. Similiter sentiendum de his, qui ab aduersariis excõcantur, aut membris [e] truncãtur, aut à Barbaris exsecti [f] fuerint.

Item Fabianus Papa.

¶Furiosus, & furiosa matrimonium contrahere non possunt. C. XXVI.

7 NEque furiosus, neque furiosa ꝙ matrimonium contrahere possunt: sed si contractũ fuerit, non separentur.

7 Vt ergo ex præmissis colligitur, non licet huic, dimissa vxore, aliam ducere. Manet enim inter eos quoddam vinculum coniugale, quod nec ipsa separatione dissoluitur.

Vnde Augustinus ait in libro de bono coniugali, c. 7.

¶Sterilem vxorem dimittere, & causa fœcunditatis aliam ducere alicui non licet. C. XXVII.

4 TAntum valet illud sociale [h] vinculum cõiugum, vt cum causa procreandi coniugetur, nec ipsa causa procreandi soluatur. Posset [i] enim homo dimittere sterilem vxorem, & aliam [k] ducere, de qua filios habeat: & tamẽ non licet. *Item c. 15.* ¶Manet vinculum nuptiarum, etsi proles, cuius causa initum est, manifesta sterilitate non subsequatur: ita, vt iam scientibus coniugibus non se filios habituros, separare se tamen vel ipsa causa filiorum, atque aliis copulare non liceat. Quod si fecerint, cum eis, quibus se copulauerint, adulterium committunt: ipsi autem coniuges manent. Plane vxoris voluntate adhibere aliam, vnde communes filij nascãtur vnius cõmistione, ac semine, alterius [l] autem iure, ac potestate, apud antiquos [m] patres fas erat. Vtrum & nunc fas sit, temere † [n] non dixerim.

4 Iuo p. 8. c. 254. Pan. l. 6. c. 28. & 105.

Idem libro primo de nuptiis, & concupiscentia, c. 10.

¶De eodem. C. XXVIII.

5 VSque adeo manent inter viuentes semel inita iura nupriarum, vt potius sint inter se coniuges, qui ab alterutro separati sunt, quàm cum his, quibus aliis adhæserunt. *& paulo post.* ¶Manet inter viuentes quoddam vinculum coniugale: quod nec separatio, nec cum altero copulatio possit auferre: manet autem ad noxam criminis, non ad vinculum fœderis: sicut apostata anima velut de coniugio Christi recedens, etiam fide perdita sacramẽtum [o] fidei non amittit, quod lauacro regenerationis accepit. Redderetur enim proculdubio redeunti, si amississet abscedens. Habet Paulus tem hoc, qui recessit, ad cumulum supplicij, non ad meritum præmij.

A ¶Et paulo post.] *Apud B. Augustinum hic intricitur. c. denique. 3. 31. q. 1. Addita vero nonnulla sunt, & emendata in hoc capite ex ipso originali, quemadmodum & in præcedenti.*

QVÆSTIO VIII.

Vm itaque ꝙ probatum sit, quòd hic vxorẽ suam dimittere, & aliam ducere non poteſt, quæritur, si liceat ei hac conditione peccare, vt infidelem adducat. Quod non posse fieri Augustinus affirmat in lib. primo de adulterinis coniugiis, c. 24. ita dicens.

¶Non debet aliquis à continentię voto recedere, etiam si infidelis Christianam se fieri polliceatur. C. I.

6 NOn solum mœchandum non est, (quod facit non quidam [r], sed omnis, qui dimittit suam fidelem dimittit, & paganam superducit hac conditione vt baptizetur, manifestum est eum mœchari. Nã & si solutus esset ab vxore, & votum emisisset, sub ea conditione, sibi contrahere non liceret, cum votum debeat adimplere: sed si absolutus fuisset, hoc ei ante votum facere licebat: sed votum factum nulla conditione rũpetur, cum sine conditione fuerit emissum.

r ¶*Quidam faciunt.*]cognoscendo aliam, non dimissa sua.

a ¶*Ducit*

a ¶*Ducit alteram.*]mœchatur.

b ¶*Compensatione.*]ar. q; in illicitis compensatio non debet admitti, vt 33. q. 5. si dicat. 1. q. 1. non est putanda. 22. q. 1. primũ. & c. ne quis. & c. faciat. 3. dist. 40. si euangelica. 14. dist. quod ait.

c ¶*Quia promisit.*]hic collige q; licet interdum sub conditione contrahere, vt 3. 28. q. 1. non oportet.

"cõditiões aliquæ sũt i iuramentis intelligẽdę.

d ¶*Conditione.*] "ex hoc videtur q; nunquam subintelliguntur conditiones in iuramẽto. quod falsum est, vt notaui supra vi gesimaseptima, quæstione secunda, §. fecũdo. quia generales intelliguntur, & si non speciales, vt si Deus voluerit, si vixero, si potero [a]. sed specialesnon intelliguntur nisi exprimantur, vt si hoc feceris, vt C. de cond. ob turpem causam, si repetendi. ff. de verbor. obligat. quidquid. nisi vbi lex permisit aliquid tacite agi inter cõtrahentes: tunc enim illud pro expresso habetur, vt si certum peratur, cum quid. ff. de verb. oblig. triticum. quandoque lex ipsa specia les conditiones subintelligit, vt in stipula tione dotis subintelli gitur hæc, si nuptiæ fuerint secutę, vt ff. de iure do. stipulationẽ. & hoc si non immoderatum quid præcipitur, vt ff. de oper. libert. si libertus. extra de iureiurand. Quintauallis.

Not. hic H. q; fecit votũ de car nalibus non edẽdis, & in cõsecrãdis, firmaturita q; dã medi cis, q; est in periculo ni si vel cautur q; & q; cas[a] altera. euade re si pt, & necessita tis, & in hu iusmodi vo ro tacita in est cond. ſ. nisi necessitas cogeret, vel præpti. ioris adest. Arc.

Al. vtsequentibus

e ¶*Conditione.*]not. argum. à contrario sensu. subaudiuntur & aliæ conditiones, vt di xi vigesimaseptima, quæstione secunda. §. primo.

Vidã vir.] Casvs. Post matrimonij ſpedimenta expedicta superi[b], supponit Gratianus causam trigesimatertiam, in qua tractat de impotentia coeundi, & de enormitate delicti, & de tempore feriarum: & alia quædam annectit. Vt autem hęc & alia faciat, præmittit themata, de quo quinque elicit quæstiones.

Al. purus

f ¶*Quidam vir.*] "Tractaut Gratianus supra de impedimento matrimonij, quod procedit ex animo, & etiam de eo quod procedit tam ex animo quàm ex corpore coniunctim: nunc tractat in causa ista de eo quod procedit tantum ex corpore, tractat etiam de quibusdam aliis impedimentis, vt de frig. & malef. c. 1. & 3. & de enormitate delicti, vt j. quæstio ne secunda, de his. & sequentibus, & de tempore feriarum, vt j. q. 4. per totum.

g ¶*Agni.*]id est Christi, de quo dicitur ecce agnus Dei. de consec. dist. 4. nemo.

h ¶*Confessione.*]id est, contritione.

Vod autem.] Hæc q. diuiditur in tres partes, in prima quarum probatur q; frigiditas separat matrimonium. Secunda ibi, *Hoc autem.* Tertia ibi, *Ecce quòd impossibilitas.* Ioan. de Fant.

Casvs. Hic intitulatur prima quæstio, in qua quæritur, an impossibilitas coeundi separet matrimonium. Et distingue quòd est triplex impossibilitas. Vna quæ procedit ex animo, vt in furioso, vt 3. prox. quæst. 7. neque furiosus. Alia quæ procedit ex corpore, vt in maleficiato & frigido, vt j. ea. c. 1. 2. & 3. Tertia prouenit ex vtroque, vt in

CAVSA XXXIII.

Vidam [f] vir maleficiis impeditus, vxori suæ debitum reddere non poterat. Alius interim clanculo eam corrupit: à viro suo separata, corraptori suo publicè nubit: crimen, quod admiserat, corde tantum Deo confitetur: reddit huic facultas cognoscendi eam: repetit vxorem suam: quæ recepta, vt expeditius orationi vacaret, & ad carnes agni ꝓ purius † accederet, continentiam se seruaturum promisit: vxor vero consensum non adhibuit.

1 *Hic primum quæritur, an propter impossibilitatem coeundi, à viro suo aliqua sit separanda.*

2 *Secundo, an post separationem ei nubere*

valeat, cum quo prius fornicata est.

3 *Tertio, si sola confessione [h] cordis crimen possit deleri.*

4 *Quarto, si tempore orationis quis valeat reddere coniugij debitum.*

5 *Quinto, an vir sine consensu vxoris continentiam vouere possit, vel si minis, vel terroribus licentiam vouendi ab ea extorquere valeat.*

QVÆSTIO I.

Vòd autem [i] propter impossibilitatem reddendi debitum mulier à viro suo separari non possit, auctoritate Euangelica, & Apostolica [k] probatur. Sic enim Christus ait in Euangelio. [Nulli licet dimittere vxorem suam, nisi causa fornicationis.] [l] vel qua alter eorum, sicut Augustinus exponit, fornicatus fuerit, vel ad quam alter alterum pertrahere voluerit. ¶*Item Apostolus [Mulier, quanto tempore viuit vir eius, alligata est legi ipsius.] non legi [m] sibi reddendi debitum: sed non transferendi se ad alium,* ¶*Item [His, qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus vxorem à viro non discedere, nisi causa fornicationis.] Euangelica itaque, & Apostolica auctoritate prohibetur mulier à viro suo discedere, nisi ob causam illam cunctis notissimam: qua interueniente si discesserit, oportet eam manere innuptam, aut reconciliari viro suo. Vnde datur intelligi, quòd impossibilitas reddendi debitum non facit coniugij dissidium. His ita respondetur. Coniugium confirmatur officio [n], vt supra probatum est: postquam vero officio [o] confirmatum fuerit, nisi causa fornicationis, non licet viro vxorem dimittere, vel vxori à viro discedere. Verum, antequam confirmetur, impossibilitas officij soluit vinculum coniugij. Vnde scribit Gregorius Ioanni [p] Rauennati episcopo.*

A ¶Vt supra.]*Videtur indicari c. non dubium. & c. cum societas. 3. 27. q. 1. de qua re ibi nota tum est.*

B ¶Ioanni.] *Repetenda sunt, quæ sunt notata in hoc idem caput 3. 28. q. 2.*

¶Licet mulieri alteri nubere, quam ob frigiditatem vir cognoscere non poterit. C. I.

2 QVod autem interrogasti de his, qui matrimonio iuncti

tur in prædicta decretal. laudabilem. & hoc dico tam in frigido quàm in maleficiato. & hoc triennium currit à tempore quo tentauerunt coire, vt colligitur in authent. prædic. vbi autem dubitatur anteriorũ. an præcesserit maleficium, an secutum sit, præsumendum est quòd secutum sit post matrimonium. argumen. C. de ædil. edict. lege, tertia. & hoc fauore matrimonij. trigesimaquinta, quæst. 6. videtur. patet totum.

k ¶*Et apostolica.*] Sophistice inducit Gratianus omnia ista: quia de consummato matrimonio intelliguntur.

l ¶*Qua.*]scilicet corporali.

m ¶*Non legi.*]tantum.

n ¶*Officio.*] carnis. vigesimaseptima, quæstione secunda, §. ecce.

o ¶*Officio.*]id est, carnali commistione.

Vòd autem.] Casvs. Dicitur hic quòd si mulier conqueratur de frigiditate viri, & hoc probat per aspectum corporis vel legitimos testes, potest accipere alium: ille vero contrahere non potest: & si contraxerit, separari iubetur. *Nubere*, id est, commisceri.

"Dic ꝙ hoc "impossibilitas coeũdi triplex.

bNo. ext. de frig. & mal.

c Vlt. in fi. 30. q. 2. vbi. Vel sic distinguas. alia est naturalis impotẽtia, vt frigiditas: alia accidenta lis, vt maleficium, & quæcunque sit impotentia, si matrimoniũ 1. Cor. 7. præcessit illam, ita quòd effecti sunt vna caro: propter nullam causam superuenientem possunt separari, vt 3. prox. q. 7. hi qui matrimoniũ. nisi propter fornicationem, vt 3. prox. q. 1. dixit. vbi vero impedimentum præcessit matrimonium, refert vtrũ sit perpetuum, quia tũc separari possunt. arg. j. ea. si per fortias. si temporale, nequaquam. Et no. quòd licet iura emanauerint diuersa super hoc scilicet vsque ad quod tempus deberent matrimonium contractum & consummatum: sed bene contrahendum, vt j. eo. 6. & c. sequentibus. In puero autem non impedit contrahendũ, vt 31. quæst. 2. si verum. Probat ergo in hoc §. auctoritate Euangelica & apostolica, ꝙ impossibilitas non dirimit matrimonium, cũ sola fornicatio dirimat. postea soluit dicens, ꝙ impossibilitas dirimit matrimoniũ non consummatum, sed consummandum: & ad hoc inducit sequẽtia c.

1 ¶ *Quod autem.*] Hic depingitur 1. q. an scilicet impossibilitas coeundi separet matrimonium. "Et nota ꝙ est triplex impossibilitas, impossibilitas ex animo, vt in furioso. 3. prox. quæst. 7. neque furiosus. Alia quę procedit ex corpore, vt in frigido & maleficiato [b]. j. ea. c. 1. 2. & 3. Tertia prouenit ex vtroque, vtin puero, vt 30. q. 2. vbi. Vel sic distinguas. alia est naturalis impotẽtia, vt frigiditas: alia accidenta lis, vt maleficium, & quæcunque sit impotentia, si matrimoniũ præcessit illam, ita quòd effecti sunt vna caro: propter nullam causam superuenientem possunt separari, vt 3. prox. q. 7. hi qui matrimoniũ. nisi propter fornicationem, vt 3. prox. q. 1. dixit. vbi vero impedimentum præcessit matrimonium, refert vtrũ sit perpetuum, quia tũc separari possunt. arg. j. ea. si per fortias. si temporale, nequaquam. Et no. quòd licet iura emanauerint diuersa super hoc scilicet vsque ad quod tempus deberent matrimoniũ cõsummatum & consummandum: sed bene contrahendum, vt j. eo. 6. & c. sequentibus. In puero autem non impedit contrahendũ, vt 31. quæst. 2. si verum. Probat ergo in hoc §. auctoritate Euangelica & apostolica, ꝙ impossibilitas non dirimit matrimonium, cũ sola fornicatio dirimat. postea soluit dicens, ꝙ impossibilitas dirimit matrimoniũ non consummatum, sed consummandum: & ad hoc inducit sequẽtia c.

1 ¶ *Quod autem.*] Hic depingitur 1. q. an scilicet impossibilitas coeundi separet matrimonium. "Et nota ꝙ est triplex impossibilitas, impossibilitas ex animo, vt in furioso. 3. prox. quæst. 7. neque furiosus. Alia quę procedit ex corpore, vt in frigido & maleficiato [b]. j. ea. c. 1. 2. & 3. Tertia prouenit ex vtroque, vtin puero, vt 30. q. 2. vbi. Vel sic distinguas. alia est naturalis impotẽtia, vt frigiditas: alia accidentalis, vt maleficium, & quæcunque sit impotentia, si matrimoniũ præcessit illam, ita quòd effecti sunt vna caro: propter nullam causam superuenientem possunt separari, vt 3. prox. q. 7. hi qui matrimoniũ. nisi propter fornicationem, vt 3. prox. q. 1. dixit. vbi vero impedimentum præcessit matrimonium, refert vtrũ sit perpetuum, quia tũc separari possunt. arg. j. ea. si per fortias. si temporale, nequaquam. Et no. quòd licet iura emanauerint diuersa super hoc scilicet vsque ad quod tempus deberent matrimoniũ cõsummatum & consummandum: sed bene contrahendum, vt j. eo. 6. & c. sequentibus. In puero autem non impedit contrahendũ, vt 31. quæst. 2. si verum. Probat ergo in hoc §. auctoritate Euangelica & apostolica, ꝙ impossibilitas non dirimit matrimonium, cũ sola fornicatio dirimat. postea soluit dicens, ꝙ impossibilitas dirimit matrimoniũ non consummatum, sed consummandum: & ad hoc inducit sequẽtia c.

1 ¶ *Quod autem.*] Hic depingitur 1. q. an scilicet impossibilitas coeundi separet matrimonium. "Et nota ꝙ est triplex impossibilitas, impossibilitas ex animo, vt in furioso. 3. prox. quæst. 7. neque furiosus. Alia quę procedit ex corpore, vt in frigido & maleficiato [b]. j. ea. c. 1. 2. & 3. Tertia prouenit ex vtroque, vtin puero, vt 30. q. 2. vbi. Vel sic distinguas. alia est naturalis impotẽtia, vt frigiditas: alia accidentalis, vt maleficium, & quæcunque sit impotentia, si matrimoniũ præcessit illam, ita quòd effecti sunt vna caro: propter nullam causam superuenientem possunt separari, vt 3. prox. q. 7. hi qui matrimoniũ. nisi propter fornicationem, vt 3. prox. q. 1. dixit. vbi vero impedimentum præcessit matrimonium, refert vtrũ sit perpetuum, quia tũc separari possunt. arg. j. ea. si per fortias. si temporale, nequaquam. Et no. quòd licet iura emanauerint diuersa super hoc scilicet vsque ad quod tempus deberent matrimoniũ cõsummatum & consummandum: sed bene contrahendum, vt j. eo. 6. & c. sequentibus. In puero autem non impedit contrahendũ, vt 31. quæst. 2. si verum. Probat ergo in hoc §. auctoritate Euangelica & apostolica, ꝙ impossibilitas non dirimit matrimonium, cũ sola fornicatio dirimat. postea soluit dicens, ꝙ impossibilitas dirimit matrimoniũ non consummatum, sed consummandum: & ad hoc inducit sequẽtia c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Nubere non possunt.*] i. sibi reddere debitum, propter naturalem frigiditatem.
b ¶*Scriptum est.*] primo libro, ca. Caroli. scilicet ix. in Lombarda.
c ¶*Probare.*] arg. quòd mulieri quandoque defertur probatio, cum de commistione carnis controuersia est. ar. 5. 27. q. 1. nec aliqua. Sed contra. j. e. si quis acceperit. sed illud solutum est. 27. q. 2. quod autem.
d ¶*Per iustum.*] 5. 2. q. 5. consuluisti. contra: sed hic appellat verũ iudicium. non candẽtis ferri, vel feruentis aquæ, vel huiusmodi: sed legitimorum testium.
e ¶*Iudicium.*] per aspectum corporis si virgo est, quia aliud est in corrupta, vt j. cap. prox. & quid iuris sit notaui 5. 27. q. 2. quod autem. melius enim perpenditur oculis aliquid. instit. de gra. cog. §. hactenus. quæ tamen inspiciunt, debent esse peritæ. ff. de ven. inspi. l. 1. quia visus sæpe fallitur. & 27. q. 1. nec aliqua.

1 Pan. l. 6. c. 115. Ansl. l. 10 c. 26. Capit. 6. c. 55. Iuo p. 8. c. 80.

2 Sent. ibid. Pol. l. 6. ti. 4. Ansl. l. 10. c. 25. Burc. l. 9. c. 44. Iuo p. 8. c. 182. Pan. l. 6. c. 116. ex Greg. 2.

R *Equisisti.*] Casvs. Bene. sic ponit casum hunc dicẽs. Si vir & mulier in matrimonio copulantur, & vir frigidus petat diuortium, dicatur ei, si hanc non potest habere vt vxorẽ, habeat eam vt sororẽ. si enim hanc præ frigiditate cognoscere non potest, eadem ratione nec aliam. Si vero mulier diuortium petat, & vir consentit, vterque septima manu frigiditatem probet nãturalem, & deinde vxor alium accipiat. si autem aliam vir acceperit, & appareat eos eam periurio decepisse: vnde peracta pœnitentia de periurio eorũ matrimonium red integretur. Licet littera videatur obscura, tamen iste casus satis ex littera elicitur. *Innupti*, præceptũ est quantũ ad virũ, & consilium quantũ ad mulierẽ. simile est 28. di. presbyterũ. Seq. §. patet. Et ad hoc probãdũ q̃d dicitur in §. inducit c. seq.

tal. ratione

f ¶*Pro vxore.*] consilium est, vt ext. ea. accepisti.
g ¶ *Innupti.*] præceptum est quantum ad virum, quantum ad illam consilium. & ita verbum semel positum tenetur æquiuoce. 28. dist. presbyterum. & ibi Ouidius:

Demophon ventis & verba & vela dedisti.

h ¶*Naturaliter.*] i. naturali frigiditate impediente. Et est arg. q̃ frigiditas est perpetuum impedimentum. arg. j. e. q. 5. qui ficit, 5. prox. q. 7.

"Frigiditas q̃nque mutari non pt.

5. sicut "licet quidam dicant, quòd nullum impedimentum est perpetuum, nullus enim est ita frigidus (vt dicunt) quin ope medicorũ ei possit subueniri. quod non credo, cum frigiditas, quæ est naturalis proprietas, per accidentia non immutetur. ext. de celeb. miss. cũ Marthæ. §. quæsiuisti. Similiter quidam dicũt, q̃ nullum maleficium est perpetuum quin saltem per ipsum auctorem possit sanari.
i ¶*Patet.*] nota. q̃ sequentia probantur per præcedentia. j. 34. q. 1. c. 1. in fine. 54. dist. fraternitatem. & C. de adul. si qui. Item hic ex post facto patet retro fuisse matrimonium, vt ext. de frig. & malef. fraterni tatis. & hoc est notabile, q̃ eoipso quòd alius vel alia superinducitur. præsumitur hoc ex odio fieri. "Et est præsumptio iuris, contra quam non admittitur probatio, immo statim ius pronũtiat esse putandum. arg. ad hoc j. ea. q. 2. seculares.

"pbatio si auditur cõtra iuris præsumptionẽ.

k ¶*Idcirco.*] quasi dicat si vir petat diuortium vt pater fiat, non audiretur: si autem petat vt exoneretur oneribus matrimonij, audiretur. si mulier petat vt fiat mater, audiretur. non dico virum quo ad hoc audiendum si se frigidum fciret[a] cum contraxit, ext. de eo qui d spon. l. vlt. dux. cap. 1.

aAd hoc C. in fi. & q̃d not. j. c. prox. Arc.

l ¶*Septima manu.*] hoc intellige cum hæc non erat virgo: quia si esset virgo, tunc sufficeret verum iudicium per obstetrices, vt c. præcedenti, cum sacramento tamen vtriusque. j. 33. q. 3. extraordinaria. Et not. quòd sufficerẽt in casibus huius c. duo, si septem haberi non possunt. Item eis solis crederetur, si de hoc fama esset. argum. 35. q. 6. si duo.

m ¶*Fuissent.*] & quòd operam dederunt: alias non sufficeret, vt hic in principio c. notatur.

n ¶*Humanum.*] ea humanitate qua Apostolus permiserit secundas nuptias. 31. q. 1. hac ratione.

o ¶*Acceperit.*] pone quòd mulier dixit eũ impotentem ad reddẽdum debitum, non proponendo causam impotẽtiæ coeundi[b], & hoc probauit, & lata est sententia, numquid si contraxit, restituẽtur postea priora connubia? Nõ: quia totum ius suum videtur in iudicium dedu xisse. vnde idem effet ac si per frigiditatem & maleficium separarentur. arg. extra de cau. pos. & prop. cum super electione. C. de ann. excep. l. vlt. secus tamen est in persona li actione. ff. de excep. rei iud. & an eadem. §. actiones.

p ¶ *Hi qui iurauerunt.*] id est, vir & vxor, non consanguinei testes, qui secum iurauerunt: illi enim non iurauerunt sic esse verum, sed credere sic esse verum sicut illi, scilicet vir & vxor dicebant. argum. 35. quæst. 6. de parentela. & extra de testib. quoties.

q ¶ *Periurij.*] & ita vterque fuit in culpa, aliàs quod in fin. dicitur, iniquum esset.

r ¶*Priora.*] & hoc cum vterque contraxit, aliàs excuperetur contra adulterantem de adulterio. extra de diuort. significasti. Vel hoc innocens excipere non vult. argum. 28. quæstio. 1. idololatria.

Hoc autem seruari præcipitur, cum vterque idem fatetur. Cæterum si vir asseruerit se reddidisse debitum vxori, & illa diffitetur, cui potius fides habenda sit, merito quæritur.

De his in concilio apud Compendium habito ita statutum est.

¶In veritate viri consistat, si mulier negat se cognitam ab eo.
C. III.

4 SI quis accepit vxorem, & habuit eam aliquo tempore[s], & ipsa femina dicit, quòd numquam coisset cum ea, & ille vir dicit, quòd sic fecit, in veritate viri consistat: quia vir caput est mulieris.

Ecce, quòd impossibilitas reddendi debitum, vinculum soluit coniugij. Sed hoc de naturali impossibiliate statutum est. Hæc autem maleficij impedimento, non frigiditate naturali debitum coniugale prohibente, à viro suo separata est. Vnde quæritur, si liceat ei etiam in hoc casu à viro suo discedere, & alij se copulare.

De his ita scribit Hincmarus Rhemensis archiepiscopus.

S *I quis acceperit.*] Casvs. Dicitur hic, quòd si vxor dicat, quòd vir cognoscere eam non potest, & vir contrarium asserit, assertioni viri standum est, cum vir caput sit mulieris. nisi ab aduersa parte contrarium probaretur. Sequens §. patet. *Hæc*, id est, de qua fit mentio in themate.

s ¶ *Tempore.*] "plus quàm per duos menses. quia enim statim non proclamauit virum esse impotentem, postea non creditur ei, sed vi imponẽte ad ro qui contrarium dicit, vt ext. de frigid. & malef. c. 1. nam etiam ex legãti tempore præsumitur aliquam non esse coactam, vt ext. de desp. ad fit credẽdũ. id. 1. q. 1. cõstat. Item vel ideo potius creditur viro quàm vxori: quia vix aliquis inuenitur impotens ad coeundum, vt 50. dist. quia tuhanc credo esse causam quare viro creditur in hoc casu. Sed Petrus Hispanus alias assignauit rationes: quia vir stat pro matrimonio, quod fauorabile est. Item quia fuit sola cum solo, creditur cognita ab ipso, vt 32. q. 1. dixit. 27. q. 1. nec aliqua. iuxta illud Ouidij:

A iuuene & cupido credatur & reddita virgo?

Et hoc potest intelligi de illa quæ prius fuit corrupta, sed fi fuit virgo quando iuncta fuit ei, potius crederetur probationi suæ, quam facit per aspectum corporis, vt 5. ea. c. 1. ext. de prob. propositi. tamen nisi mulieres essent peritissimæ, potius esset credendum viri sacramento: quia res illa occulta est, & non peruia visui, & oculus plerúque fallitur, vt 27. q. 1. nec aliqua. & in talibus sæpe sacramento vnius statur, vt dum quæstio est de sumptibus factis, vt C. de iud. sancimus. 2. q. 1. in primis. Vel dum est quæstio de damno dato, sacramento vnius creditur. C. vnde vi. si quando. hæc autem quæ dixi, vera sunt quando vnus fatetur, & alter negat: sed si vterque fateretur quòd non interceſſit commistio, tunc expectabitur per triennium, si antea non potest constare, vt ext. de fri. & male. laudabilem. "Sed quid si mulier sciebat virum esse frigidum ab initio? satis videtur q̃ sciẽter cum tunc non possit petere separationem. arg. ext. de frig. & male. c. 1. & frigido coniuncta traxit, an fit turpis personæ, vel impotenti coire: & quia fero accusat mores, parẽm pro quos ducendo eam in matrimonio comprobauit, vt ff. de adulter. si

t *al. antiquissima*

u Sent. ibid. Iuo part. 8. c. 94. Pann. l. 6. c. 117.

b Quã ppõ nere si cogi iudi. dilecti. & no. 3. dist. quo iure. & q̃cũq; sic de ca impoten tiæ sufficit. dum tñ ppe tua sit. ext. d fri. q. sedẽ. scdm Host. q ita no. e. tit. liæ. q dec. fa cit. p primo dicto h̃ gl. patet. tale petitio sic admissa. Ar. 3 Sent. 4. dist. 34. 4 Sent. ibid. Bur. l. 9. c. 42 Iuo part. 8. c. 186. Pann. l. 6. c. 119.

c "Maleficiũ sicut fedus quos est perpetuum

x Vxor q̃ à viro discessit tribus casibus. fi. sibi fi. ficasti. vel nisi dicantur consanguinei in grade indispensabili, & in continenti proberur exceptio. ext. de rest. spol. litteras. & tamen in eodem casu sit restitutio quo ad omnia: nisi quo ad carnale commercium, vt ibi dicitur in fi. Quartus casus potest esse quando vxor

vxor. in fin. de viro autem potius videtur q̃ ille non possit recedere à muliere si ipsa vult cohabitare ei, cum ipse sciuerit se frigidum. arg. ext. de eo qui dux. in mat. c. 1.

a *Si per sortiarias.*] Casvs. Dicitur hic, quòd si maleficiatus duxit aliquam in vxorem, & ei commisceri non potest, studere debet vt pœnitentia & exorcismis sanetur, exemplo domus Abimelech. & si sanari nõ potest, separari valebunt. & si aliis postea fuerint copulati, non separabuntur restituta vtrique potentia coeundi. Sequens §. patet. Nec dicitur hic contrarium c. Gregorij: quia ibi loquitur in frigido, hic in maleficiato.

b *Atque maleficas.*] §. 23. q. 4. de Tyrus.

c ¶*Abimelech.*] regem Geraris, vt 32. quæ. 4. nemo.

d ¶*Separari.*] nisi ipsa vxor dicatur procurasse maleficium, cũ sua culpa ad hoc deuenerit. 55. dist. si Euangelica. ff. quod met. cau. si mulier. 15. qu. 1. si quis insaniens.

e ¶ *Concumbendi.*] cũ alijs, non cum prioribus. tunc enim non esset perpetuum maleficium.

f ¶*Nequibunt.*] hic potius ignarus dicẽdus est, quam gnarus. nam dixit Card. q̃ iste finis non tenet, quia vt dixit: "nullum maleficium est perpetuum, quin saltẽ per ipsum auctorem tolli possit. Alij dicunt contra, vt 3. e. requisisti. Vel intellige post triẽnium.

Vod autem.] Hęc q. diuiditur in 10. partes. In quarum prima probat per 3. ca. q̃ si quis dimittat vxorem sine iudicio ecclesiæ, cogendus est ad illam redire. Secunda ibi, *Sive de coniugij.* Tertia ibi, *In hoc capitulo*, Quarta ibi, *In præmissis.* Quinta ibi, *Nunc autem.* Sexta ibi, *De pœnitentibus.* Septima ibi, *Lætorem.* Octaua ibi, *Si quis.* Nona ibi, *Quos.* Decima ibi, *Antiqui.* Ioan. de Bant.

x Cor. 7. Casvs. Hic intitulatur 2. quæstio, si an aliquis contrahere possit cum illa, quam polluit per adulterium. Sed quia hæc quæstio fuit determinata §. 31. q. 1. ideo magister annectit aliam incidentem quæstionem, s. an vir sit restituẽdus vxori à qua propria auctoritate recessit, vel ecom humana admittit diuortium in aliis casibus præter fornicatiuerso? Et certum est quòd sic, nisi in casibus notatis in summa huius quæstionis & ext. de rest. spol. litteras. Iste §. patet.

tal. 25.

y ¶*Superius.*] §. 31. q. 1. in prin.

h ¶ Sed *quæritur.* quia 2. quæ. non habebat dubitationem, ideo potnit aliam incidentem, quæ similiter quæstionem non habet: "quia semper est restituenda, "nisi in tribus casibus. Si publice sit adulterium rata. Vel nisi timeatur de viri fœuitia. 2. ea. fiue. & ext. de diuor. signi ficasti. vel nisi dicantur consanguinei in grade indispensabili, & in continenti proberur exceptio. ext. de rest. spol. litteras. & tamen in eodem casu sit restitutio quo ad omnia: nisi quo ad carnale commercium, vt ibi dicitur in fi. Quartus casus potest esse quando vxor propria voluntate recedit à viro[a], vt 27. q. 2. Agathosa. Vel cum vir a de licentia vxoris recedit ab ipsa, vt ibidem.

Sæculares.] Casvs. Quidam erant coniugati, qui nullam causam habentes rationabilem prætendentes, vxores suas sine iudicio ecclesiastico dimittebant, & ideo in concilio Carthaginẽ. fuit statutum vt adul. intelle

thaginense, in quo nullo inuentum est, sed in Agathense, c. 25. (ex quo citat Iuo eadem parte ordana, c. 231.) & c. 7. c. 305.

¶Non licet alicui vxorem dimittere, nisi causa diffidij primum ecclesiæ probetur. C. I.

2 SÆculares, qui coniugale cõsortium nullam grauiori culpa dimittunt, vel etiam dimiserunt, & nullas causas diffidij probabiliter[1] proponentes, propterea sua matrimonia dimittunt, vt aut illicita, aut aliena præsumant, si ante quam apud episcopos comprouinciales[k] diffidij causas dixerint, & priusquam in iudicio damnentur, vxores suas abiecerint, à communione sanctæ ecclesiæ, & populi cœtu, pro eo quòd fidem, & coniugia maculant, excludantur.

A ¶Nulla.] *In recentioribus conciliorum editionibus in concilio Agathensi legitur*, sine grauiori. *in capitularibus*, absque grauiori, *sed in antiquis editionibus Parisiensibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis*, consortium grauiori.

Item Ambrosius super Lucam, ad c. 16.

¶ Lex diuina prohibet virum vxorem dimittere, nisi causa fornicationis. C. II.

AN, quod in subditos[l] nefas est, in comparem[m] fas est? di mittis ergo vxorem quasi iure, sine crimine, & putas id tibi licere, quia lex humana non prohibet? Sed diuina prohibet[n]. Qui hominibus obsequeris, Deum verere: audi legẽ Domini, cui obsequuntur etiam, qui leges ferũt. [Quod Deus coniunxit, homo non separet.]

A ¶Quasi iure.] *Sic etiam in vulgatis B. Ambrosij codicibus. In tribus Gratiani manuscriptis est, quam scis viuere sine crimine.*

Item Nicolaus Papa Carolo Regi.

¶ Absque causæ cognitione à viro suo dimissa, ad omnia restituatur.
C. III.

3 HIstoria ecclesiastica ab Eusebio Cæsarienſi episcopo confecta, de muliere quadam, quæ pro† castitate à marito accusabatur, ait. Præceptum est ab imperatore lege lata, vt primo[o] permitte

Sub. nec petit se re-

"Matrimonialis cã ad dictionem cognitio cpim ptinet matrimonialis causæ spectat. Vnde nec abbates nec alij possunt de matrimonio cognoscere: nisi ex cõcessione vel alia causa legitima id habeant, vt ext. de excess. præl. accidentibus. Præscribi enim potest talis iurisdictio, vt ext. de præscriptis. in fi.

A *Nquod.*] Casvs. Dicitur hic, q̃ si non licet alicui dimittere subditos suos sine causa, pbabili, multo minus licet viro vxorem suam dimittere sine causa. Nam etsi lex humana hoc permittat: lex tamen diuina hoc prohibet, cui obtemperat lex humana. Matth. 19.

l ¶*In subditos.*] Renũtiare episcopatui. ext. de renun. nisi. & ext. de reg. licet. Vel sicut subditi non possunt deserere[b] prælatum. 11. q. 1. inolita. Vel sicut prælatus non potest sine causa punire subditos. 86. di. si qs[c]. m ¶*Incomparem.*] j. vt vir dimittat vxorem sine causa, vel condemnet præter ordinem iudiciarium. Ioan. n ¶*Sed prohibet.*] §. 27. q. 2. sunt. in aut. vt li. ma. & auiæ. §. causas. Ex nullum. ñem. vt C. de repu. consensu.

3 in pfatiõe iſid. in volumẽ cõcilio. b 8. q. 4. non ne. Arch. c 2. q. 1. nemo. 5. 30. q. 5 d sc. pparatoriæ. lo. de pũtinet

tal. de

H*istoria.*] Casvs. Dicitur hic, q̃ si vxor à viro spoliata ab eodem de adulterio accusatur, præceptum est ab Imperatore vt primo restituatur, quàm respondeat obiectis, quod si hoc obtinet in sæcularibus, magis debet hoc in ecclesiasticis obtinere.

approbat ũtam casus

o ¶*Vt primo.*] ex quo ergo mulieri primo restituuntur res suæ, mul- positionẽ, to potius vir est ei restituendus. & sic facit ad propositum G. Alij & ponũt casum sic. Quærebatur an mulieri accusatę de adulterio dan alij, vt dñ in dæ sint inducĩæ[d]? Resp. q̃ sic, sed hoc non videtur posse stare: quia gl. seq.

in crimine adulterij nulla datur dilatio, vt ff. de adul. in crimine. sed potest dici quòd hoc verum est cum agitur criminaliter.

a ¶ *Rem familiarem.*]& hoc intelligunt quidam de præparatoriis in duciis, alij de restitutoriis.

b ¶ *Hoc.*]scilicet restitutionem fieri.

c ¶ *Omnes leges.*] de haemateria loquêtes.

1 ibid. inferius.

SIue de coniugy.] hæc est 2. pars q. in qua probat, ꝙ si femina in iudicio contendat cum marito, reddenda est suæ libertati. fo. de Fant.

CASVS. Dicitur hic ꝙ siue causa Thiethbergæ super fœdere matrimonij agiteur, siue à Lothario accusatur de adulterio, primo Thiethberga suæ potanti & suis cõsanguineis est restituenda, & locus securus est assignandus, vbi testes possint sine difficultate produci, & câ sine formidine ventilari. *In hoc capite quæ uis videatur causa exposita.* 3. ea. fæculares. vbi dicit, *aut illicita.* &c. Casum. §. per te videre poteris.

d ¶ *Siue.*] Hug. videtur ꝙ hoc c. faciat cõ Bur. l. 9. c. 52. tra propositum Gratiani, qui intendit probare ꝙ vxor debeat restituiri: hæc non renouat, sed ei suæ potestati subtrahitur, & cõsanguineis sociatur. Resp. in hoc facit, quia ista spoliata erat quadam libertate, quia compulsa fuerat contra se confiteri. 31. qu. 2. Lotharius. Vel in hoc facit ad propositum: quia ponit quandam exceptionem, quando non debet fieri restitutio, scilicet cum timetur de sæuitia viri.

2 Pol. l. 6. ti. 4 *al. ratione patet*

† *al. inter quos*]ori.

e ¶ *Reddita.*]& hic habes ꝙ quàm cito accusatio pôt vxor petere vt detur libertati suæ.

3 *Matrimonio accusato pôt vxor petere vt detur libertati suæ.*

retur ei rem familiare[a] libere diutius ordinare, tunc demũ responderet obiectis.[1] Hoc[b] omnes[c] leges tam ecclesiasticæ, quàm vulgares, publicæque præcipiunt.]

¶ Si autem de mulieribus, & sæcularibus viris hæc cõstituta sunt, multo magis ecclesiasticis hominibus, & sacerdotibus sunt concessa.

10

¶ *Huius mulieris meminit Iustinus in primo Apologetico pro Christianis, & Eusebius eccle siastice historiæ lib. 4. c. 16. Verba quidem huius capitis in epistolis Nicolai impressis, aut manuscriptis non sunt inuenta: sed habentur fere eadem in præfatione Isidori in suam canonum collectionem. Præstat tamen Iustinum, & Eusebium adire. Fortassis autem in hoc caput translatus est titulus ex sequenti.*

20

Item Nicolaus Papa in epist. Carolo Regi.

¶ Nisi post restitutionem, neque de coniugij fœdere, neque de adulterij crimine inter virum & vxorem iudicium est agitandum. C. IIII.

2[2] SIue[d] de coniugij fœdere, siue de adulterij crimine iudicium agitãdum sit, nulla ratio† patitur Thiethbergam cum Lothario posse inire conflictum, vel leuissimum controuersiæ subire certamen: nisi prius ad tempus fuerit reddita[e] suæ potestati, & consanguineis propriis libere sociata. Itaque † etiam locus[f] prouidendus est, in quo nulla sit vis multitudinis formidanda, & non sit difficile[g] testes producere, vel ceteras personas[h], quæ tam à sanctis canonibus, quam à venerandis Romanis legibus in huiusmodi controuersiis requiruntur.

30

40

50

Epistola ex qua acceptum est hoc caput, habetur Romæ in codice monasterij Dominicano rum, & ex ea aliqua sunt addita, & emendata.

3 *In hoc capite quamuis videatur causa exposita[k], quare sua auctoritate non licet alicui vxorem dimittere, qua cessante, ipsa quoque prohibitio cessare videtur: tamen quia ipsa separatio pœna est, & pœna nulli est inferenda, nisi per iudicem: generaliter hoc intelligendum est, vt siue ob causam præmissam, siue nulla causa existente, nõ liceat alicui sua*

60

70

Quæ sequuntur, plana sunt vsque ad c. admonere.

m ¶ *Adulterarum.*]maxime, quia nec tunc licet, vt infra capit. proximo.

n ¶ *Huiusmodi.*]hoc dicit ideo quia secundum leges ex causis pluribus separatur matrimonium.

auctoritate vxorem dimittere. Quod etiam de pœna homicidij, vel qualibet[l] alia intelligendum est.

Vnde Nicolaus Papa scribit Rodulpho Bituricensi archiepiscopo.

¶ Coniugia penitus interdicantur his, qui suas coniuges occidunt. C. V.

3 INterfectores suarum coniugum sine iudicio cum nõ addis, adulterarum[m], vel aliquid huiusmodi[n], quid aliud habendi sunt, quàm homicidæ, ac per hoc ad pœnitentiam redigendi? Quibus penitus coniugium denegatur, exceptis adolescentibus[o] de quibus est beati Leonis Papæ. xxv.[4] regula Decretalium, immo indulgentia[p] obseruanda.

4 c. in ado lescentia. Sent. ibid.

A ¶ Xxv.] *Hoc eodem numero habetur in codice canonum inter decreta seu regulas Leonis.*

In hoc capite videtur Nicolaus permittere maritis, causa adulterij, vel alterius huiusmodi criminis vxores suas interficere. Sed ecclesiastica disciplina spirituali gladio, nõ materiali criminosos feriri iubet: illo videlicet gladio, quo Petrus iubetur mactare, & manducare. De quo etiam Christus ait in Euangelio [Non veni pacem mittere[q] in terram, sed gladium[r].]

Hinc idẽ Nicolaus scribit Albino archiepisc.

¶ Non licet alicui vxorem suam adulteram occidere. C. VI.

5 INter hæc sanctitas vestra addere studuit, si cuius vxor adulterium perpetrauerit, vtrum mari to illius liceat[s] secundum mundanam legem eam interficere. Sed sancta Dei Ecclesia mundanis nũ quam constringitur legibus: gladium[t] nõ habet, nisi spiritualem: non occidit, sed viuificat.

Item Pius Papa.

¶ Pœnitentia eius, qui propriam absque causa peremit vxorem. C. VII.

6 QVicumque propriam vxorem absque lege, vel† sine causa, & certa probatione interfecerit, aliamque duxerit vxorem, armis[u] depositis publicam agat[x] pœnitentiam: & si contumax fuerit, & episcopo suo inobediens extiterit, anathematizetur,

vt in auth. vt lic. mat. & auiæ. §. pen. & vlt. collat. 8. Nec illud etiam corrigitur per auth. quæ est collat. 9. vt nul. iud. §. fi quando. quia in alio casu loquitur. Item licet patri similiter detur secundum legem licentia occidendi, vt ff. de adulter. nec in ea. fi tamen interficiat, non excusatur à culpa vel à peccato, licet à pœna ciuili excusetur. in criminibus enim dico specialem concessionem canonis necessariam quo ad culpæ immunitatem. vnde cum dicatur, Non occides. 23. quæst. 5. si non licet. nec specialiter isti excipiuntur à canone, ergo occidendo peccant: immo viro hoc interdicitur: vt infra ea. cap. admonere. vnde non excusatur auctoritate iuris ciuilis, sed & domicidium.

t ¶ *Gladium.*] quo ad executionem. Hoc ideo dico, quia Imperator habet illud à Papa. ext. de elect. venerabilem.

u ¶ *Vicumque.*] *Armis.* ff. de pœ. dist. 5. falsas.

x ¶ *Agat.*]argumen. "quem posse compelli ad pœnitentiam, "Pœnitẽtia sed hoc in publicis & enormibus. argum. 22. quæst. 1. facere cõt cap. vltim. pellitur q.

a ¶ *Seniorem.*] id est episcopum vel alium prælatum, vel dominum suum. arg. 3. q. 4. c. 4. 25. q. 2. ita nos.

Admonere.] CASVS. Hu. fic ponit hunc casum. Iste Hastulphus vxorem suam interfecit, & post mortem eius eam de adulterio accusabat: volens filios, quos ex illa habuerat ostendere esse adulterinos, & ita indignos successione paterna: & ad hanc excusationem inducebat vnum solũ testem homicidam & adulterum. Primo ergo Papa redarguit eum de morte vxoris. Postea notat eum de tribus, sc. quia post mortem eius illam accusabat, quia per vnicum testem, & eum reprobũ, & criminosum. Postea ostendit ei quam pœnitentiam debeat agere, & ponit in eius optione an in monasterio vel extra velit agere pœnitentiam.

1 Burch. l. 6. c. 40. Iuo p. 8. c. 126. Pan. l. 7. c. 16.

Prædo. i. spoliator: qa spoliasti eos matre.

b ¶ *Dici.*]ar. quem priuari nomine rationis criminis. iuxta illud: Si re priueris, nec nomen habere mereris. arg. 13. q. 2. postquam. 2. q. 7. §. quibus ergo. 2. q. 1. fcelus. & C. de fer. à nullo. Arg. contra. de pœ. dist. 4. si ex bono. nam filij Dei dicuntur qui nõ errant in ecclesia.

c ¶ *Partem.*] simile 3. 31. qu. 2. de nuptiis. & 27. q. 2. Agathosa. & est arg. ꝙ qui excipit aliquousque consentiat. Eadem lex erit illi, qui seniorem[a] suum interfecerit.

2 De vxore prius habita credit H. menta sibi, videtur ex hoc esse ve cipere vxori[3], cũ amplius, sed de bo fint vnum corpus, postea du- & etiam filiis, & seruis, sedm sedm studeat. & ff. de vsu & hab. l. 2.

3 Sen. 4. dist. 38. Iuo p. 8. c. 155. Pan. l. 7. c. 15.

Item Stephanus Papa V. Hastulpho.

¶ Pœnitentia Hastulphi, qui vxorem suam interfecit. C. VIII.

1 ADmonere te cũ lacrymis, & multo gemitu cordis curamus, fili Hastulphe: sed non filius debes dici[b], qui tã crudeliter infelix homicidium perpetrasti. Nam occidisti vxorem tuam, partem[c] corporis tui, legitimo matrimonio tibi sociatã, sine causa mortis, non tibi resistentem[d], non in fidiantem[e] quoquo modo vitæ tuæ. Non inuenisti eam cum alio viro nefariam rem facientem: sed concitatus à diabolo, impio furore inflammatus, latronum more atrocius eam gladio tuo, crudelior omni bestia, interemisti: & nunc post mortem eius addis iniquitatem super iniquitatem, filio rum tuorũ improbe prædo[f]. Qui matri non pepercisti, & filios tuos orphanos fecisti, inducere super eam vis mortis causam post mortem: [g] per vnum homicidam, & reprobum testem incusare vis mor tuam. Quoniam nec Euãgelium, nec vlla diuina humanaq; lex vnius testimonio etiã idoneo quẽpiam cõdemnat, vel iustificat: [h] quanto magis per istum flagitiosissimum, & scelestum nec illa vua debuit condemnari, nec à te post eius mortem accusari? Prius causa criminis subtiliter erat inuestigãda: & tunc, si ita fuisset inuenta, secundum legis tramitem debuit accipere vltionis vindictam. Nam si verum (quod absit) fuisset, sicut ille adulter mẽtitus est, post septem annos pœnitentia[1] peracta dimittere eam per approbatam causam poteras, si voluisses: occidere tamen eam nullatenus debuisti. Nõ enim vult Deus mortem peccatoris, sed vt cõuertatur ad pœnitentiam, & viuat[2]. Idcirco placeat tibi consilium nostrũ, & hoc fac, qđ melius tibi, leuiusq; videri potest: miserere animę tuę, vt non sis tu tibimet ipsi homicida. Relinque quapropter, te rogamus, hoc malum† fæculum, quod te traxit ad tam immanissimum peccati facinus: ingredere monasterium[k], humiliare sub manu abbatis, & multorum fratrum precibus adiutus obserua cuncta simplici† animo, quæ tibi fuerint imperata: si forte[1] ignoscat infinita Dei bonitas peccatis tuis, & refrigeret animam tuam, priusquam crucieris perpetuis flammis. Hoc leuius, & melius tibi esse certissime scias. Sin autem publicã pœnitentiam, permanẽs in domo tua, vel in hoc mũdo, vis agere (quod peius tibi & durius, & grauius[m] esse non dubites), ita, vt agere debes, exhortamur, omnib[9] diebus quibus pœnitere debes, vinum & ficerã[n] nõ bibas, carnẽ[o] nullo vm quam tempore comedas, præterquam in Pascha, & in die Natalis Dominii[3] pane, & aqua, & sale pœnitentiã age, in ieiuniis, & vigiliis, & orationibus, & eleemosynis omni tempore perseuera: armis nũquã cingere[p], necĩ quolibet loco litigare[q] præsumas. Vxorem num quã ducere[r], concubinã non habere, nec adulteriũ cõmittere audeas: in balneo nũquam laueris[s], in conuiuiis lætantium nũquam te misceas, in ecclesia segregatus ab aliis Christianis post ostium, & postes humiliter te repone, ingredientium, & egredientium suppliciter orationibus commenda te, communione corporis & sanguinis Domini cunctis diebus vitæ tuę indignum te existimes[t]: in vltato? Dicimus quòd non. & hoc vult littera illa quæ sequitur, in pane & aqua: sed tamẽ potest intelligi quòd hoc debeat facere in certis diebus, vt legitimis feriis. "Sed numquid de lardo vtetur? numquid nomine carnis est prohibitum? Videtur quòd non. arg. 82. dist. presbyter. ibi enim fagimẽ permittitur, quando oua permittũtur[c].

"Accusatio adulterij post quinquennium nõ auditur.

Ezech. 33.

3 Tex. est si. in auth. vt nõ lux. cõt. nat. in prin. col. 6. & in l. imperialis. C. de nup.

tal. malignum

"Religio soluit vinculum multa soluit.

tal. supplicit

4 ¶ *Seniorem.*] id est episcopum vel alium prælatum, vel dominum suum. arg. 3. q. 4. c. 4. 25. q. 2. ita nos.

Admonere.] CASVS. Hu. fic ponit hunc casum. Iste Hastulphus vxorem suam interfecit, & post mortem eius eam de adulterio accusabat: volens filios, quos ex illa habuerat ostendere esse adulterinos, & ita indignos successione paterna: & ad hanc excusationem inducebat vnum solũ testem homicidam & adulterum. Primo ergo Papa redarguit eum de morte vxoris. Postea notat eum de tribus, sc. quia post mortem eius illam accusabat, quia per vnicum testem, & eum reprobũ, & criminosum. Postea ostendit ei quam pœnitentiam debeat agere, & ponit in eius optione an in monasterio vel extra velit agere pœnitentiam.

1 Burch. l. 6. c. 40. Iuo p. 8. c. 126. Pan. l. 7. c. 16.

Prædo. i. spoliator: qa spoliasti eos matre.

b ¶ *Dici.*]ar. quem priuari nomine rationis criminis. iuxta illud: Si re priueris, nec nomen habere mereris. arg. 13. q. 2. postquam. 2. q. 7. §. quibus ergo. 2. q. 1. fcelus. & C. de fer. à nullo. Arg. contra. de pœ. dist. 4. si ex bono. nam filij Dei dicuntur qui nõ errant in ecclesia.

c ¶ *Partem.*] simile 3. 31. qu. 2. de nuptiis. & 27. q. 2. Agathosa. & est arg. ꝙ qui excipit aliquousque consentiat. Eadem lex erit illi, qui seniorem[a] suum interfecerit.

2 De vxore prius habita credit H. menta sibi, videtur ex hoc esse ve cipere vxori[3], cũ amplius, sed de bo fint vnum corpus, postea du- & etiam filiis, & seruis, sedm sedm studeat. & ff. de vsu & hab. l. 2.

3 Sen. 4. dist. 38. Iuo p. 8. c. 155. Pan. l. 7. c. 15.

Item Stephanus Papa V. Hastulpho.

¶ Pœnitentia Hastulphi, qui vxorem suam interfecit. C. VIII.

1 ADmonere te cũ lacrymis, & multo gemitu cordis curamus, fili Hastulphe: sed non filius debes dici[b], qui tã crudeliter infelix homicidium perpetrasti. Nam occidisti vxorem tuam, partem[c] corporis tui, legitimo matrimonio tibi sociatã, sine causa mortis, non tibi resistentem[d], non in fidiantem[e] quoquo modo vitæ tuæ. Non inuenisti eam cum alio viro nefariam rem facientem: sed concitatus à diabolo, impio furore inflammatus, latronum more atrocius eam gladio tuo, crudelior omni bestia, interemisti: & nunc post mortem eius addis iniquitatem super iniquitatem, filiorum tuorũ improbe prædo[f]. Qui matri non pepercisti, & filios tuos orphanos fecisti, inducere super eam vis mortis causam post mortem: [g] per vnum homicidam, & reprobum testem incusare vis mortuam. Quoniam nec Euãgelium, nec vlla diuina humanaq; lex vnius testimonio etiã idoneo quẽpiam cõdemnat, vel iustificat: [h] quanto magis per istum flagitiosissimum, & scelestum nec illa vua debuit condemnari, nec à te post eius mortem accusari? Prius causa criminis subtiliter erat inuestigãda: & tunc, si ita fuisset inuenta, secundum legis tramitem debuit accipere vltionis vindictam. Nam si verum (quod absit) fuisset, sicut ille adulter mẽtitus est, post septem annos pœnitentia[1] peracta dimittere eam per approbatam causam poteras, si voluisses: occidere tamen eam nullatenus debuisti. Nõ enim vult Deus mortem peccatoris, sed vt cõuertatur ad pœnitentiam, & viuat[2]. Idcirco placeat tibi consilium nostrũ, & hoc fac, qđ melius tibi, leuiusq; videri potest: miserere animę tuę, vt non sis tu tibimet ipsi homicida. Relinque quapropter, te rogamus, hoc malum† fæculum, quod te traxit ad tam immanissimum peccati facinus: ingredere monasterium[k], humiliare sub manu abbatis, & multorum fratrum precibus adiutus obserua cuncta simplici† animo, quæ tibi fuerint imperata: si forte[1] ignoscat infinita Dei bonitas peccatis tuis, & refrigeret animam tuam, priusquam crucieris perpetuis flammis. Hoc leuius, & melius tibi esse certissime scias. Sin autem publicã pœnitentiam, permanẽs in domo tua, vel in hoc mũdo, vis agere (quod peius tibi & durius, & grauius[m] esse non dubites), ita, vt agere debes, exhortamur, omnib[9] diebus quibus pœnitere debes, vinum & ficerã[n] nõ bibas, carnẽ[o] nullo vm quam tempore comedas, præterquam in Pascha, & in die Natalis Dominii[3] pane, & aqua, & sale pœnitentiã age, in ieiuniis, & vigiliis, & orationibus, & eleemosynis omni tempore perseuera: armis nũquã cingere[p], necĩ quolibet loco litigare[q] præsumas. Vxorem num quã ducere[r], concubinã non habere, nec adulteriũ cõmittere audeas: in balneo nũquam laueris[s], in conuiuiis lætantium nũquam te misceas, in ecclesia segregatus ab aliis Christianis post ostium, & postes humiliter te repone, ingredientium, & egredientium suppliciter orationibus commenda te, communione corporis & sanguinis Domini cunctis diebus vitæ tuę indignum te existimes[t]: in vltato? Dicimus quòd non. & hoc vult littera illa quæ sequitur, in pane & aqua: sed tamẽ potest intelligi quòd hoc debeat facere in certis diebus, vt legitimis feriis. "Sed numquid de lardo vtetur? numquid nomine carnis est prohibitum? Videtur quòd non. arg. 82. dist. presbyter. ibi enim fagimẽ permittitur, quando oua permittũtur[c].

"Accusatio adulterij post quinquennium nõ auditur.

Ezech. 33.

3 Tex. est si. in auth. vt nõ lux. cõt. nat. in prin. col. 6. & in l. imperialis. C. de nup.

tal. malignum

"Religio soluit vinculum multa soluit.

tal. supplicit

a ¶ *Sen*

"Sicera.

d Sub. pter vinum. Sed nunqd l3 ei bibere lac vel amygda lina aquam, aut vuas co medere? dt H. credo ꝙ sic. quia talia non inebriant. Arc. "Lardũ an comprehendatur nomi ne carnis.

e Concord. text. in l. repetita. & ibi rog. mil. an. lib. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Hæc ro ẽt cit, q magis peccat qui seipsum interficit, quam qui alium[a]. 23.q.5. est in matre si non licet. vnde magis peccat, qui partem corporis sui interficit vt patet 35. quam qui matrem. Probat hoc etiam per illam auctoritatem. Proqui 3. §. hac pter hoc relinquet homo patrem & matẽ, & adhærebit vxori suæ. auctoritate. ext. de biga. debitum, alij dicunt q magis peccat qui matrem inter & C. d imp. ficit, quàm qui vxorẽ: & al, subst, l. sed quia homines pro vlt. i fi. Arc. niores sunt ad interficiendum vxores. ideo ob hoc magis puniũtur, vt sic retrahantur à tali facinore. Vnde non valet hæc argumentatio: grauius punitur, ergo grauius peccãt. Et est fi. in fornicatione notoria. licet enim multa crimina sint grauiora: tamen quia facilius & fœdius delinquitur in hoc crimine quàm in aliis, ideo durior pœna in eo statuitur. ar.

†al. imperium 31. dist. §. verum.

a ¶*Venialiter.*] arg. q ecclesia potest corpus & sanguinem Domini quibusdã etiam in fine prohibere. ar. 27. q.1. impudicas. ar. dist. 50. pœnitẽtes, contra. 3. 26. q. 6. de his. cõtra. 3. 2. q. 3. si quis episcopum aut presbyterum. 3. 13. q. vlt. quæsitũ est. ibi, secundum præcepta canonum.

Ad hoc dic q quando
Oseæ 4. Matth. 19. que illud quod iure communi competit, dicitur concedi respectu misericordiæ & pietatis. arg. 3. 11. q. 3. quoniam. ff. de vsuf. si extraneo. & in ceteris cap. hic signatis. nam vniuersę vię Domini, misericordia & veritas. Ioan.

b ¶*Sanguis.*] i. peccatum. Vnde illud. Sanguis sanguinem tetigit, id est, peccatum. 44. dist. Ephesius. Io.

c ¶*Alieni.*] Arg. q non imputatur prælato subditorum malitia, ex quo per eum non
r Iuo p. 8. c. 242. Panu. l. 7. c. 17. stat quominus corrigantur. arg. 7. q. 1. §. cũ autem. 5. dist. 44. Ephesius. 3. 47. dist. c. vlt.

Si, quod verius dicitur.] Casvs. Beneuen. sic breuiter ponit hunc casum. Non licet viro vxorem adulteram occidere, nec etiam ita dimittere quòd aliam vitam ea superducat: sed si alterum precise vult face re, potius sua vitam ponat, quàm suam occidat. 8 equens §. patet, & ad id quod in fine §. dicitur, inducit c. sequens.

d ¶*Non licet.*] nam dicit lex q vnum delictum propter aliud nõ minuit pœnam, vt fi. de pri. deli. l. 2. & est arg. q in delictis compensatio non admittitur. arg. 14. dist. c. 1.

e ¶*Quod non licet.*] Sc. licet occidere vxorem suam.

f ¶*Quod non licet.*] Sc. licet aliam ducere ea viuente.

b Sic 12. q. 1. c. considera "Homicid. grauius est adultorio. c Sc. in præced. c. quid. g ¶*Adulterium.*] sic ergo permittitur minus malum vt euitetur ma ius[b]. 8. 16. q. 2. hi qui. 8. 22. q. 1. c. vlt. 3. dist. 84. presbyter. 3. prox. qu. 7. quid in omnibus contra. "Sol. grauius est homicidium quàm adulterium. sed ibi[c] expone grauius, i. generalius. 50. distin. quia tua. Vel turpius ratione inquinationis. 32. q. 1. in coniugio. & non est consilium vel præceptum quod hic dicitur. sed est comparatiua permissio, quæ non excusat à peccato.

ADDITIO Quod dic vt plene no. 3. dist. c. vlr. in prin.

IN PRAEMISSIS. Hæc est 4. pars q. in qua dicitur quod in seq. c. continetur. Ioan. de Fant.

h ¶*In præmissis.*] sic intellige 31. q. 1. hac ratione.

timo tamen exitus vitæ tuæ die, si meruerit, pro viatico, si sit, qui tribuat, tantummodo venialiter[a] vt accipias, tibi concedimus. Sunt & alia multa, quæ tibi nimis durius, & satis acrius erant iuxta magnũ pondus peccati infelix adiicienda. Sed si hæc omnia, quæ tibi misericorditer supra dicta sunt, perfecto corde Domino auxiliante, feceris, & custodieris: confidimus de immensa Dei clementia remissionem habiturum te ruorum peccatorum, & secundum dictum †iusti, bonique pastoris resoluet te sancta ecclesia ab hoc vinculo peccati in terris, vt per ipsius gratiã, qui eam suo sanguine acquisiuit, solutus sis in cœlis. Sinautem aliter fecceris, & sanctæ matris ecclesiæ tam salubrem admonitionem despexeris, ipse tibi sis iudex, & in laqueo diaboli, quo irretitus teneris, permanebis, & sanguis b tu⁹ super caput tuum: nos alieni c à contortio tuo pro aliorum filiorum Dei salute, ipso opitulante, omni solicitudine nitimur desudare, & Domini misericordiam attentius quotidie implorare.

A ¶Nec à te.] *Apud Burchardum & Ivonem legitur*, nec tu poteris post mortem eius ex cusari.

Item Augustinus de adulterinis coniugiis lib. 2. c. 15.

¶ Potius vxore viuente aliam ducat quis, quam humanum sanguinem fundat. C. IX.

'SI (quod verius dicitur) non licet[d] homini Christiano adulteram coniugẽ occidere, sed tantum dimittere, quis est tam demens, qui dicat ei, fac, quod non licet[e], vt liceat tibi, quod non licet[f]? Cum enim vtrumque secũdum legem Christi illicitum sit, fi ue adulteram occidere, siue illa viuente alteram ducere, ab vtroque abstinendum est, non illicitum pro illicito faciendum. Si enim facturus est, quod non licet, iam faciat adulterium g, & nõ faciat homicidium, vt viuente vxore sua, alteram ducat, & non humanum sanguinem fundat. Quod si est vtrumque nefarium, non debet alterum pro altero perpetrare, sed vtrumque vitare.

4 *In præmissis*[h] *auctoritatibus quique prohibentur adulteras coniuges suas occidere: sed permittitur post septem annorum pœnitentiam eis illas dimittere. Si autem illas in terfecerint, iubetur sine spe coniugij perpetuo manere nisi forte propter lapsum inuenilis in continentiæ ad matrimonia contrahenda eis misericordia impendatur*[i]. *Clericis autẽ conceditur. si vxores eorũ peccauerint, sine mortis acerbitate habere eas in custodia, & ad ieiunia eas cogere: non tamen vsque ad necem affligere.*

Vnde in Toletano concilio primo, cap. 7. legitur.

¶Clerici, si vxores eorum peccauerint, præter necem eas domi custodiant, & ad salutaria eas cogant ieiunia. C. X.

[2] PLacuit, vt si quorumcunque clericorum vxores peccauerint, ne forte licentiam[k] peccandi plus habeant: accipiant mariti earum hanc potestatem[l] præter necem custodiendi ac ligandi in domo sua, ad ieiunia salutaria, non mortifera eas cogentes: ita, vt inuicem[m] sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia[n] forte non habeant. Cum vxoribus autem ipsis, quæ peccauerint, non cibum[o] sumãt, nisi forte ad timorem Dei acta pœnitentia reuertantur.

5 *Nunc autem quæritur, quare sacris canonibus sit institutum, vt post septem annos, pœnitentes in pristinum statum reuocentur.*

De his ita scribit Isidorus ad Massonem† *Episcopum in præfatione ad librum de summo bono.*

¶ Quare sit institutum post septem annos in pristinum statum pœnitentes redire. C. XI.

[3] HOc ipsum, quod canonum censura post septem annos remeare pœnitẽtem in pristinum quarta distinctione, si cuius.

i ¶*Impendatur.*] S. ea. interfectores.

k ¶*Licentiam.*] id est, impunitatem. Simile 45. dist. qui syncera.

l ¶*Potestatem.*] Iam si eam etiam male verberauerit, nisi pro causis in lege expressis, punitur in pecunia: quia dabit ei tertiam partem donationis, quam dedit propter nuptias, vt in authen. vt liceat mat. & auiæ. §. fi quis autem. collat. 8. si autem quis non dedit dona propter nuptias, punitur in quarta parte totius fuæ substantiæ, si eius substantia non excedit ccc. aureos: si excedit, dabit c. aureos. C. de repu. l. vlt. Itẽ non dico quòd ipsimet debeant eis pœnitentiam iniungere[d], sed compellere vt acciant ab aliis. Sed nũ quid laicus idem potest de vxore suæ? Dico quòd nõ, quia non inuenio expressum, castigare tamen potest eam, vt notauit Su pra septima, quæstione prima. dicit. Sed quare dicit quòd pauperes clerici seruiant sibi? Dic quòd respondet tactæ obiectioni, quasi dicat, & si mulieres ligatæ non possunt eis seruire: pauperes clerici, qui non possunt alios seruientes habere, seruiant sibi vicemutua. Item secundum Hug. non potuerunt illas reconciliare sibi, nisi nollẽt promoueri. argum. 33. distinct. fi cuius. Alij autem dicunt illum non impediri cuius vxor cognoscitur ab alio, si ipse non consentiat eius adulterio. vnde bene possunt eas reconciliare etiam quo ad carnis commercium: nec eis in aliquo præiudicatur. quod tamen intelligas secundum quod dixi supra trigesima-

†al. cum †al. obtrectationis

Num. 12.

†al. corruptionum

†al. Massenum

3 Rab. l. pœn. c. j. Poly. l. 4. tit. 30. Ant. l. 8. c. 37. Iuo p. 6. c. 398. & p. 15. c. 91.

quarta distinctione, si cuius.

m ¶*Ita vt inuicem.*] Argument. vndecima, quæstione prima. dilectissimis. argument. 11. quæst. 1. sicut enim. argument. distinct. 90. præcipimus.

n ¶*Si seruitia.*] id est, seruientes.

o ¶*Cibum.*] & est hoc propter enormitatem delicti: tamen ipsam ex communicarã non debet vitare[e]. 11. q. 3. quonium multos, quod for te falsum est.

NVNC AVTEM. Hæc est quinta pars quæstionis, in qua dicitur quòd hic & in sequenti capit. continetur. Ioannes de Fantu.

Hoc ipsum.] Casvs. Quòd peccator post septennem pœnitentiam ad pristinum statum restituitur, hoc non ex carnali arbitrio, sed ex diuina sententia sancti Patres sanxerunt: quod probatur exemplo sororis Aaron: quæ propter murmurationem, quam fecit aduersus Moysen, eiecta fuit extra castra septem diebus, vt mundaretur, per quod notatur q vij. annis debet aliquis pœnitere antequam in statum pristinum reuertatur. In 2. parte dicitur, q cum in gestis concilio

e ¶*Communicare.*] idẽ sentit hic Lau. curius fuit ista glol. de hoc no. 27. q. 1. d filia. Arc.

conciliorum diuersa inueniatur sententia vel opinio: illius sententiæ teneatur, cuius antiquior & potior extat auctoritas. Secunda pars incipit ibi, *In fine autem epistolæ.*

a ¶*Præcipit.*] Si. permisit post septem annos. 5. dist. 82. presbyter. con-
"Pœnitentiæ sunt arbitrariæ. tra, sed varietas canonum est in pœnis infligendis, "& pœnitentiæ sunt arbitrariæ, vt 26. q. 7. tempora. & in his minor pœnitẽtia est amplectenda. ff. de arbit. diem proferre. §. si plures. & l. non distinguemus. in princ. & dist. 50. eos vero.

b ¶*Nam legitur.*] licet olim peccatum murmurationis non multaretur morte: hodie tamen repellit (vt dicit H.) à promotione. arg. 90. di. alienus. qa nec omnia nec sola, &c. vt notaui 54. dist. multos. Hic inferitur vna ratio, quare septennis pœnitentia imponatur: quia Maria, &c. Theologi aliter assignant, vt sicut propter peccatum septiformis spiritus sancti gratiam amisit, "& ita per pœnitentiam septennem eam recuperet.

c ¶*Cuius antiquior.*] sim. 5. 50. dist. domino sancto. in fine. vbi de hoc dixi.

HOC AVTEM QVAMQVAM. Casvs. Dicit G. q licet videatur dictum, q sacerdotes spiritualiter debeant facere septennem pœniten-
2 5. dist. 50. dño sancto. tiam: hoc tamen generaliter ad omnes extenditur, & probatur exemplo Dauid, qui ad imitationem Dominicæ sententiæ de adulterio & homicidio septẽ diebus pœnituit. vnde postea ecclesia habuit in vsu, vt pro mortali peccato septennis pœnitẽtia esset arbitrariæ, vt 26. q. 7. tempora. & in his minor pœnitẽtia est amplectenda. ff. de arbit. diem proferre. §. si plures. & l. non distinguemus. in princ. & dist. 50. eos vero.

b ¶*Nam legitur.*] licet olim peccatum murmurationis non multaretur morte: hodie tamen repellit (vt dicit H.) à promotione. arg. 90. di. alienus. qa nec omnia nec sola, &c. vt notaui 54. dist. multos. Hic inferitur vna ratio, quare septennis pœnitentia imponatur: quia Maria, &c. Theologi aliter assignant, vt sicut propter peccatum septiformis spiritus sancti gratiam amisit, "& ita per pœnitentiam septennem eam recuperet.

c ¶*Cuius antiquior.*] sim. 5. 50. dist. domino sancto. in fine. vbi de hoc dixi.

HOC AVTEM QVAMQVAM. Casvs. Dicit G. q licet videatur dictum, q sacerdotes spiritualiter debeant facere septennem pœniten-
2 5. dist. 50. dño sancto. tiam: hoc tamen generaliter ad omnes extenditur, & probatur exemplo Dauid, qui ad imitationem Dominicæ sententiæ de adulterio & homicidio septẽ diebus pœnituit. vnde postea ecclesia habuit in vsu, vt pro mortali peccato septennis pœnitẽtia esset imposita. Et hoc dicit ad differentiam pœnitentiæ quæ imponitur pro mortali

a ¶ *Et circa mulieres.*] arg. q̄ solennis pœnitentia ita iniungitur feminis sicut & viris. arg. 50. dist. pœnitentes. 7. e. q. antiqui. & q. 5. pœnitentiam. 3. 27. q. 1. virginibus. & c. fi quis sacro. 7. ea. c. 1.

SED QVIA. CASVS. Iste §. respicit superiorem §. vel c. proximum sequens. Dicitur ergo hic, q̄ quidam timebant ne si solenniter pœniterent, dissolueretur coniugium, vel ne amplius possent contrahere cum essent adolescētes, & sic non pœnitebant: & ideo statutum fuit vt possint vti matrimonio contracto, & cū aliis de nouo contrahere. & ad hoc inducit seq. c.

b ¶ *Contrahere.*] quantum ad hoc vt vtatur matrimonio iam contracto, non est permissio, licet forte ita intelexerit Grat. Ioan.

Vdiuimus.] CASVS. Quidam stulti erant in falsa opinione, vt si pœnitētiam agerent, oporteret eos vxores habitas relinquere. Præcipit ergo Leo, vt pœnitentiam agant, & vxores relinquere nō teneantur.

c ¶ *Audiuimus.*] si hoc cap. intelligas de priuata pœnitentia, planū est, si de publica, tunc loquitur de matrimonio iam contracto.

Matth. 3. *IN adolescentia.*] CASVS. Dicitur hic, quòd si quis adolescens pro aliquo periculo imminente solēnem egerit pœnitentiam, & postea propter lapsum carnis vxorem duxerit, nec ipsum condemnamus, nec regulā sic faciendi in aliis constituimus.

1 Caligo dr vmbra, nebula de spissitudine aeris facta, dicta q̄ maxime aeris calore gignatur. inde caligare, i. obscurare, & caliginosus. Pan.

d ¶ *In adolescentia.*] hoc c. dupliciter potest intelligi. Primo de eo soluto, qui egit solennem pœnitentiam pro aliquo dicto rum criminum, post contrahit. & secundū hoc facit Grat. mentionem de hoc §. ea. interfectores. nec fit mentio de hoc 7. e. antiqui. sed de alia constitutione Leonis, quā non habemus, cum illud antiqui. de coniūcto in matrimonio intelligator, qui tale qd commisit propter qd egit solennem pœnitentiā pro aliquo præ dictorum criminum, de quo ibi dicitur, q̄ deber vti vxore sua quousque possit seruare continentiam. Vel potest intelligi de iā coniuncto, & secundum hoc fit de hoc mentio. 7. ea. antiqui. sed de qua fit mentio §. ea. interfectores. iterum nescimus. Secundus casus repugnat illi litteræ, copulam vxoris elegit: sed expone ibi, id est, exegerit carnale debitum. posset tamen intelligi illud c. antiqui. & illud, interfectores. q̄ facerent ambo mentionem de hoc c. in adolescentia. ita scilicet quòd illud, antiqui. intelligatur de cōiungenda. & secundum hoc littera posita in c. antiqui. ita debet exponi, coniugatus, id est coniungendus redeat ad pristinum coniugium, idest contrahat coniugium, quod antea contrahere potuisset iure, si non peccasset, sed nunc ex dispensatione. Ioan. de Fant.

d ¶ *In adolescentia.*] arg. q̄ ratione ætatis facilius dispensatur. 50. dist.

& circa mulieres [a], quæ se post pœnitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt, seruandum esse censemus.

Sed quia timore soluendi coniugij, nonnulli ad pœnitentiam accedere differunt, vel propter lapsum adolescentiæ, quem formidant, pœnitentiæ remedium suscipere negligunt, ideo auctoritate canonica permittitur eis vel contracta matrimonia retinere, vel alia contrahere[b].

Vnde Leo Papa Galerio episcopo Tripolitano scribit.

¶ Ex indulgentia coniugia post pœnitentiam legitimam non negentur.

C. XIII.

A Vdiuimus [c] à quibusdam, q̄ in vestris diœcesibus, ac finibus Christianorum cœtus leui occasione se subtrahunt pœnitentię iugo, dicentes, quia si pœnitentiā agimus, coniugij debemus relinquere copulam: in quo errant, & de veritatis calle discedunt: quia pro omnibus illicitis pœnitētiam vnusquisque Christi nominis cultor substinere, ac peragere summopere debet, dicente Domino [Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum.] Coniugium vero legitimum nulli orthodoxorum pœnitentiam substinenti soluere licet. *& infra.*

¶ Sacris eos vos expedit eloquiis edocere, vt ab erroris eripiantur caligine [1], & licitis copulationibus iuncti, de omnibus illicitis pœnitentiam agere procurent.

Item Leo Papa ad Rusticum, epistola 90. al. 92. c. 11.

¶ Propter lapsum iuuenilis incontinentiæ non negentur pœnitentibus licita coniugia. C. XIIII.

IN adolescentia [d] constitutus, si vrgente aut metu mortis [e], aut captiuitatis periculo pœnitentiam [f] gessit, & postea timens lapsum incontinentiæ iuuenilis, copulam vxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur fecisse verialem, si præter coniugem, nullam omnino cognouerit. In quo tamen non regulam [g] constituimus, sed quid sit tolerabilius æstimamus [h].

Item Nicolaus Papa Rhatoldo† episcopo sanctæ ecclesiæ Argentoratensis.

pœnitentes. 35. q. 6. si duo.

e ¶ *Metu mortis.*] cum volebat esse in bello. non intellige pro infirmitate. arg. 26. q. 7. c. 1.

f ¶ *Pœnitentiam.*] id est, nō expleantur septem anni, computato primo ex quo pœnitens cœpit agere pœnitentiam.

¶ Hæc pœnitentia est imponenda ei, qui matrem occiderit. C. XV.

LAtorem præsentium matricidā esse cognouimus. Cui præcipimus, vt sub pœnitentiæ iugo permaneat: ita vt per annum integrum ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores basilicæ orans, & deprecans Deum perseueret, qualiter tanto eripiatur pia culo. Completo vero anni circulo introeundi in ecclesiam licentiam habeat: tamen inter audientes stet, sed nōdum communicet. Completis autem trium annorum curriculis sacræ communionis ei gratia concedatur: oblationes vero non offerat, nisi [i] prius aliorum septem annorum curricula expleantur. ¶ His autem omnibus annis, atque temporibus carnem non manducet, nec vinum bibere præsumat, exceptis festis diebus, atque Dominicis, & à Pascha vsque ad Pentecosten. Et quocumque ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sed pedibus proficiscatur, arma [k] non sumat, nisi contra paganos: iciunet autem tribus diebus per hebdomadā vsque ad verſperam [l]. A propria quidem, ac legitima coniuge non separetur, ne in fornicationis voraginē corruat, quod ne fiat, optamus. [3] Si autem ante annorum trium cursum finis vitæ illius appropinquauerit, corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi particeps fiat: sin autem, vt supra statuimus, efficiatur: tamen, si illius conuersionem [m] † & lacrymarum fontem in omnibus videritis floridis actionibus, & optimis operibus pullulare, humanius circa eum vestra solicitudo peruigil appareat, mitisque omnibus demonstretur.

¶ *Pœnitentia parricidarum, quæ hic præcipitur, habetur in concilio Vuormacien. c. 30.*

Item †.

¶ Post dignam pœnitentiam adolescentibus permittuntur licita coniugia.

C. XVI.

8 [4] *SI quis cum duabus fuerit sororibus fornicatus, aut* cū his personis, de quibus sancta quod quis ex culpa. "& hoc est verum, nisi tale sit feudum, in quo per alium seruire possit. tunc enim seruiat per subſtitutum. C. de epis. & cle. quisquis. & 24. dist. valde.

i ¶ *Ad vesperam.*] 7. de consec. dist. 1. solent. Ioannes.

m ¶ *Conuersionem.*] "potest ergo episcopus causa cognita relaxare de pœnitentia, quam Papa imposuit [b]. eadem ratione & clericus de ea quā episcopus imposuit. sed dic q̄ Papa licentiam dedit de hoc. Item numquid ille cui Papa pœnitentiam imposuit, potest ingredi monasterium? sic arg. §. ea. admonere. & de pœ. dist. 5. si quis.

SI quis cum duobus.] Hęc est 8. pars q. in qua probat quòd omnes incestuosi & homicidæ si contrahant, tenet. Ioan. de Fant.

a ¶ *Pœn*

"incestuos" an possit matrimonia contrahere.

a ¶ *Pœnitentiam.*] "Hæc est opinio quorumdam: q̄ quilibet incestus (nisi in adolescente) impedit matrimonium. 34. q. 2. c. pen. Potest tamen episcopus dare licentiam incestuoso vt contrahat dispensatiue: alias contrahendo nihil agit, verumtamen videat episcopus cū quo dispenset: quia cum eo tantum debet dispensare, qui continere nō potest. Sed qualiter hoc constabit episcopo? per famam vicinorū. ext. qui cler. vel vou. significauit.

b ¶ *Vxorem.*] 5. 27. q. 2. qui dormierit. contra. §. prox. q. 7. concubuisti. contra. sol. hic ignorans, ibi sciens fuit. Vel hic loquitur de illis quarū neutra fuit vxor vel sponsa. Hug. sed hæc sol. reprobatur per illud, 7. 35. q. 3. si quis cum matre. qa illud de simplici fornicatione intelligitur: quòd patet 34. q. 2. §. de simpliciter. Vel hic de dispensatione ecclesiæ, vel lenitate mi sericordiæ: ibi de ingore.

c *SI quis.*] ¶ *Percutiatur.*] nisi admonitus pœnitet. 11. q. 3. certum.

d *Similiter.*] 30. q. 1. omnis. ar. 50. dist. ponderet.

QVOS ENIM. Hæc est 9. pars q. secundum Ioan. de Fan.

e ¶ *Quos enim.*] Gratianus non intelligēs c. sequens, deceptus est arg. illius c. 34. q. 2. si quis necessitate. & C. de repu. l. 1. subuertit hoc c. & §. sequēs. ac si esset alia causa præter fornicationē, propter quā quis ab vxore valeat separari, vt deportatio.

f ¶ *Hoc aliter.*] non est verum q̄ aliter: sed hoc dicit vt inducat seq. c.

QVos Deus.] CASVS. Dicitur hic, q̄ homo sine ratione separare non potest quos Deus coniunxit: vbi vero lex occidit, non separat homo, sed lex. Sequens §. planus est.

g ¶ *Absque ratione.*] per hoc c. solue generale illud 31. q. 1. quod si dormierit. & 2. q. 5. consuluisti.

h ¶ *Non enim homo separat.*] sed lex. Simile 23. q. 5. si homicidium. immo & per maleficium corpus viri efficitur principis. arg. ff. de cap. dimi. per totum.

ANtiqui.] Hæc est decima pars quæstiōis, in qua Gratianus redit ad pœnitentes. Ioan. de Fant.

CASVS. Dicitur hic, quòd si quis coniugatus solenniter egerit pœnitentiam, si continere non potest, ad coniugium pristinum reuertatur, donec erit in ætate, in qua poterit melius continere. Idem dicendum est de pœnitente vxore: quod quidem ex indulgentia est statutum: & si pœnitens superuixerit, non contraheret: aliter vero sic.

i ¶ *Antiqui.*] si intelligas hoc c. de matrimonio contracto, tunc est hic arg. pro illis qui dicunt, quòd solenniter pœnitens intelligitur esse in vno vouere. Si intelligas de matrimonio contrahendo, tunc expone, re matrimonio, dear ad pristinum coniugium, id est, quod cōtraxit post pœnitentiam, à quo per suggestionem aliquorum recesserat. "Item habes

1 ¶ *Generaliter.*] id est, non quòd ante hoc esset ius commune, prout dixi in c. in ado lescentia.

m ¶ *Indultum.*] à Leone Papa.

n ¶ *Vnus eorum.*] pœnitens scilicet.

o ¶ *Superstiti.*] id est, pœnitenti.

p ¶ *Transire.*] argumentum quòd sublato impedimento id debet fieri quod eo impediebatur ne fieret [a].

q ¶ *Absolutionem.*] id est, pœnitentiam, per quam habet absolutionem, id est, quia non peccauerit.

ADDITIO. Nec id fecit propter hoc quòd debeat talem pœnitentiam recipere. Archid.

r ¶ *Ira videlicet.*] id est, in adolescentibus.

s ¶ *Ordinatio.*] not. q̄ ordinatio ista attendi tur circa hoc, vtrum adolescētibus debeat indici pœnitentia solennis, non vtrum de beant contrahere: qa de iure communi post dem, in adolescentia.

Is breuiter.] CASVS. Post incidentes quæstiones proponit hic magister tertiam quæstionem, in qua quæritur an sola cordis contritione absque operis satisfactione, & oris confessione dimittatur peccatum? & hāc quæstionem insolito more pertractat: occasione cuius tractatum de pœnitentia proli xum interserit: quem in septem distinctiones diuidendo disposuit. Allegat autem G. in hac quæstione vel distinctione prima, alternatim pro vtraque parte, & tamdem ipsam insolutam dimittit, vt arbitrio prouidi lectoris terminetur. In hac igitur distinctione tractatur, an sola cordis cōtritione dimittantur peccata. Et potest dici quòd sic, Dei gratia interueniente: necessaria tamen est postea oris confessio, & operis satisfactio, si fieri possit. alioquin peccat mortaliter ex contemptu qui hoc non facit. In secunda quæritur, an charitas semel habita possit amitti, vel non. In tertia tractatur vtrum pœnitentia sit iteranda. In quarta, an peccata dimissa redeant. In quinta, quæ sint considerandæ circa pœnitentiam imponendam. In sexta tractatur cui facienda sit confessio. In septima, an pœnitentia timore mortis accepta sit vtilis. Primo ergo probat, quòd sola contritione peccata dimittantur. Et ad hoc inducit sequens capit.

t ¶ *Aliquantulum.*] quia formauit quasdam incidentes quæstio. & soluit.

[a] 3. e. in ado lescentia.

† *al. est forte*

† *al. conuersationem*

† *al. benedictionem*

† *al. vltenus*

TRACTATVS DE PŒNITENTIA.

QVÆSTIO III.

Is breuiter decursis, in quibus extra negotii finem aliquantulum euagati sumus, ad propositæ causæ tertiam quæstionem pertractandam, qua quæritur,

Trum.] Hæc dist. potest diuidi in 9. partes. Quarum prima subdiuiditur in 7. partes. In prima probat, quòd in sola cordis contritione dimittuntur peccata, & hoc secundum Io. de Fant. Et probat per 5. c. vsque ad c. seq. *Si quis non dicam.* vbi incipit secunda pars huius primæ partis. Tertia primæ partis ibi. *Contra.* Quarta primæ partis ibi, *Aut facta.* Quinta primæ partis ibi, *Cogitatio.* Sexta primę partis ibi, *Ex concilio.* Septima primæ partis ibi, *Hoc idem.* Io. de F. a ¶ *Trum.* quia mentionem fecerat Grat. de pœnitentia. ℟. e. q. 2. admonere. ideo hic tractat de ea. Vel ita: cum matrimonium sit principaliter sacramentum laicorum, licet in minoribus ordinibus licite contrahatur[a]: quia tamę laicis solennis pœnitentia debet imponi, vt 50. dist. confirmandũ. ideo hic tractatum in serit de ea post tractatum matrimonij, cum & ipsa sit sacramentum. Nam in veteri testamento incepit etiã ab Adam, vt j. ea. serpens. Videndum est ergo quid sit ipsa, & vnde dicatur, & quid sit satisfactio: quæ attendantur in ea: quæ sint necessaria: & de modo agendi in isto tractatu. Et quid sit ipsa habes j. dist. 3. pœnitẽtia. Dicitur enim pœnitentia à pœnitendo. j. e. dist. tres sunt actus. & j. dist. 3. in tantum. Quid sit satisfactio, habes j. e. dist. 3. satisfactio. "Attenduntur autem in ea septem. "Persona siue dignitas. ℟. 41. distin. non cogantur. Causa, vt 23. q. 5. ex communicatorum[b]. Item locus, tempus, qualitas, & quantitas. j. e. dist. 5. considerer. Item euentus, vt 15. q. 1. illa. In pœnitentia tria sunt necessaria, scilicet cordis contritio, oris confessio, & operis satisfactio. De[c] quã dictio. j. dist. 3. perfecta. "sed tamen cum facultas non suppetit, sufficit cordis contritio. arg. 45. dist. duæ. Modus agendi talis est. "In 1. meritũ Christi dist. tractatur, an sola cordis contritio deleat peccatum, vel confessio, & minio post contritionem. Baz. dixit q̃ sola cordis contritio non deleat sterilis facer peccatum vbi copia sacerdotis habeatur. arg. j. ea. c. vlt. & in hoc vidotis, atq; i detur Grat. declinare inducendo c. illud vltimum. licèt in præcedẽpœnitẽte re ti ℟. dicat hoc esse lectoris arbitrio relinquendum. Sed quidquid dicontritio cat Baz. dicit q̃ nec cordis contritione, nec oris confessione peccata ne (aut saltẽ dimittuntur: sed tãtum gratia Dei *. de consec. di. 4. nemo tollit. sed attritionẽ. q̃ ipsa cordis contritio signum est peccata esse dimissa: sicut exterior deinde virfatisfactio est signũ cordis contritionis. gratia enim præcedit contuti clauũ tritionem. arg. j. e. non potest quis. contritio remissionem. vnde rofit cõtritio) missio est attribuenda gratiæ, quæ est causa causæ. Alij dicunt pecconfessionẽ cata per contritionem dimitti quo ad culpam, non quo ad pœnam, & satisfa- vt in gl. seq. vtique. Tertij dicunt conditionalem fieri remissionem ctionẽ. Dũ per cordis contritionem. In 2. dist. tractat an charitas semel habita aũt dimittit possit amitti. In tertia an pœnitentia reiterari possit. In quarta, an pẽtã, simul peccata semel dimissa redeant. In quinta, quis modus debeat obser ẽt infundit uari in imponenda ea & accipienda. In sexta, cui quis debeat confi gram & iusti teri. In septima, an pœnitentia timore mortis accepta sit fructuosa. tia, qua formaliter Ideo autem in septem distinctiones hunc tractatum diuisit: quia septenarius numerus perfectus est. arg. 32. q. 1. nuptiæ. in fin. iustus. Cõc. b ¶ *Secreta.*] vtique sola cordis contritione deletur peccatum, vt j. Tri. se. 6. per e. magna. sed pœna debetur, vt 50. dist. si quis præpostera Et hoc vetotã. quare tum est si confessio non contemnatur, cũ adhiberi possit: aliàs pricõtritio & sa mum peccatum imputatur. j. e. dist. agite. immo coneritus non est si tisfactio, sificuit & contemnit, vt 32. q. 1. c. vlt. de consec. dist. 4. non dubito*. cut & cõfes c ¶ *Sunt enim.* Alij autem negant. Dicunt enim q̃ sicut tribus modis fio si tũ sũt Deum ostendimus, scorde, ore, & opere: ita tribus modis ei satisfa figna, sed & ciendum est. j. dist. 3. perfecta. Vnde dicunt tria hæc esse necessaria, partes hui cordis contritionem, oris confessionem, & operis satisfactionem. sacri pniæ. "Auctoritates autem quæ dicunt peccatum dimitti sola cordis cõVide oino tritione, afferunt ipsi intelligendas esse cum articulus necessitatis S. Th. 4. dist. excludit oris confessionem. 4. cum aliquis conteritur, & morte prę17. q. 2. art. 5. uenitur, vel aliquo alio iusto impedimento hoc facere impeditur. & q. 3 ℟. 1. Alij dicunt, inter quos est P. manducator, conditionalem fieri remiss & 3 p. qu. 9. sionem per cordis contritionem. j. dist. 3. fane cauendum. Hi dicit so ar. 2. & 3. la cordis contritione peccatum dimitti adulto cuilibet. j. e. magna. "Et adde, q̃ si vero conteritur, & proponit ab aliis abstinere, & illud confiteri, á vera cõtri & de illo satisfacere secundum iudicium ecclesiæ, etsi numquam se ẽtione includi quatur oris confessio[d], vel operis satisfactio: peccatum tamen iam

DISTINCTIO I.

Trum[aa] *sola cordis contritione, & secreta*[b] *satisfactione, absque oris confessione quisque possit Deo satisfacere, videamus. Sunt enim qui dicunt, quemlibet criminis veniam sine confessione facta ecclesiæ, & sacerdotali iudicio posse promereri, iuxta illud Ambrosij super Lucam ad c. 22.*

¶ *Gratianus ad explicandã hanc tertiam quæstionem multa attulit. Quam per longam tractationem, qui eam sequiti sunt, in septem distinctiones diuiserunt. In antiquioribus enim exemplaribus nulla est distinctionum separatio: in aliquibus vero in margine tantum est,* Distinctio prima, secunda, &c.

A ¶ *Verum sola.*] *Hæc coniungenda sunt cum superioribus, quemadmodum in peruetustis sunt coniunctæ: ab illis enim pendent.*

C. I.

PEtrus doluit, & fleuit: quia negauit[d], vt homo. Non inuenio, quid dixerit[e]: inuenio, quòd fleuerit: lacrymas eius lego: satisfactionem[f] non lego g.

Item A.

A ¶ *Item.*] *Sequebatur,* Ioannes Chrysostomus, *apud quem ipsa omnino verba non sunt inuenta. Sed apud B. Ambrosium post vltima verba capitis præcedentis sequitur.* Sed quod defendi non potest, ablui potest. Laquent lacrymæ delictum, &c. *Nec multo aliter in sermone 46. de Petri pœnitentia. & Ambrosium citat Magister sententiarum.*

C. II.

[2] LAcrymæ[h] lauent delictum, quod[i] voce pudor est confiteri[k].

Item Propheta.

C. III.

SAcrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum [1], & humiliatum Deus nõ despiciesm.

Item.

C. IIII.

DIxi, confitebor[n] aduersum me iniustitiam meam Domine: & tu remisisti impietatem o peccati mei.

Quod Augustinus exponens ait[3].

tione pęccata dimittuntur, cui peccata dimissa fuerunt: & tamẽ de tũ. & in ipsa eius satisfactione non inuenitur.

d ¶ *Quia erraui.*] nam ideo quia homo facile corruit. j. distinct. 3. il le rex.

e ¶ *Quid dixerit.*] & forte confessus est: vel cui confiteretur non inuenitur, cum omnes à fide recessissent. Vel forte tunc non erat facta institutio confessionis, quæ modo est. Aliam rationem assignat Grat. j. ea. §. his auctoritatibus.

f ¶ *Satisfactionem.*] exteriorem: aliàs contra 3. 50. dist. vt constituetur.

g ¶ *Non lego.*] & ita intelligitur omissum quòd nõ inuenitur expressum. 24. q. 2. legatur. ff. de verb. ob. quidquid. Arg. contra de consec. dist. 4. quando à Hieroslymis.

h ¶ *Lacrymæ.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd lacrymæ, scilicet interiores, lauant delictum: quia pudor est confiteri, vnde & si propter pudorem nolit quis confiteri: solæ lacrymæ delent peccata. *Quod*, id est, quia. Vel quod pudor est confiteri. Sequens capit. patet.

i ¶ *Lacrymæ.*] interiores, i. in quo habet tantam erubescentiam, vt ad lacrymas veniat occulte etiam non coram sacerdote.

i ¶ *Quod.* Ji. quia, j. ea. quem pœnitet. quia pars est pœnitentiæ erubescentia, vel ibi, vt ad litteram.

k ¶ *Confiteri.*] in publico, cum sit occultum: vel quia cum pudore & verecundia confitetur quis, quod semper debet fieri: quia pars est pœnitentiæ & pœnitentia, vt j. ea. quem pœnitet.

l *Sacrificium.*] ¶ *Contritum.*] non est contritum si cõfiteri contemnit. 22. quæst. 1. capit. vltim. infra de consecratione distinctione 4. non dubito.

m ¶ *Non despicies.*] i. acceptabis: sicut sacri non censent canones, id est, prohibent. 2. q. 5. confuluisti.

n ¶ *Dixi confitebor.*] Casvs. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima ponuntur verba prophetæ. In secũda parte ponuntur verba Augũ. exponentis verba prophetæ. Dicit enim quòd magna est Dei misericordia, quæ ad solam promissionem & contritionem peccata dimittit: cum voluntas & propositum pro opere reputentur. *Dixi*, i. apud me deliberaui, & in corde proposui ipsum dicere. Dicere enim est deliberare, proponere, vel promittere, voluntatem confitendi habere. *Votum*, id est, propositum & voluntas. Et not. q̃ quidam ibi habent principium c. Magister autem Hug. non facit istum. Scias etiam, quòd in multis locis sunt c. tamẽ propter breuitatem eorum sub aliis c. comprehenduntur: sicut in superiori c. sacrificium.

n ¶ *Dixi confitebor.*] venia enim non conceditur nisi pœnitenti. 24. q. 2. legatur. sicut iuramentum non remittitur nisi iurare volenti. ff. de iurei. remittit. nec ei imputatur licet contrarium acciderit. ff. de ann. leg. Mæuia. arg. 43. dist. Epheſiis.

o ¶ *Impietatem.*] hoc exponit Gratianus j. eo. §. similiter.

a ¶ *Magna*

[2] MAgna.] ¶ *Promissionem.*] id est, voluntatem confitendi. Hugo.

b ¶ *Dimiserit.*] remissio peccatorum præcedit* cordis contritionem. Cõtritio Non enim potest quisquam vere confiteri* nisi habeat prius fidem ans. S. Tho. per dilectionem cooperantẽ. Dicũtur ergo peccata dimitti per cõ-4. dist. 17. ar. tritionem: hoc est per q. 1. id quod facit cordis 1. 17. q. 1. q contritionem; id est bra. ver. ma per charitatem. "Et qua pietas. nota q̃ hæc omnia fimul sunt tempore, iu a attritiõe stificatio, contritio, di vere quis, & lectio, remissio. sed q̃viliter con dam tamen ex his na turaliter procedunt, a Sent. ibid. & priora sunt natura. contritio, necesse enim habeo dilectio, iu- intelligere q̃ prius qs stificatio, & habeat gratiam quã remissio si- conteratur. Præcedit mul sunt. ergo gratia*, sequitur * Qũo ista dilectio: quoniam qui de virtũm i gratiam habet diligit. diuerso gñe j. e. omnis qui non. Secunde, & pce quitur contritio. qui dis. & sequã enim diligit, conteri-4. dis. Vide S. tur. sequitur remissio, Th. 1. 2. q. 113. qui enim conteritur, art. 8. & Sotũ ei remittitur. Ioah. de natura & c ¶ *Iuxta.* Ji. quòd vult gratia. 1. 2. à confiteri. c. 1. vsque d ¶ *Pronuntiare.* Js. 17. in fin. q. 2. nos. Votum enim 58. 2. cod. pro opere reputatur, 26. 9. ti. 25. vt hic, & j. distin. 6. in 14. 36. q. 2. si prin. & j. quæ. 5. quod 96 dicã. Deo. "hoc tamẽ non 1. perpertitæ est simpliciter verum. 1. 7. c. 4. nam in quibusdam ca 4. ti. 35 sibus etiam in bono feriatur plus est ad factũ perolõtas ẽt uenire, vt in baptisbonis nõ mo. j. de consecr. dist. reputatur 4. fine pœnitentia. nã pro facto. ibi plus valet baptismus quàm cordis cõtritio. Item in Eucharistia: quia per assumptionem Eucharistiæ delentur venialia: q̃d non fit per voluntatem accipientis. j. de consec. dist. 2. iteratur. Item in confessione ipsi sacerdoti faciendã, cum erubescentia ipsa in præsentia sacerdotis pars sit pœnitentiæ. j. ead. quem pœnitet. Item in martyrio. arg. j. dist. 7. nullus. Dic vt not. gl. illa, hoc tantum. quæ statim sequitur.

c ¶ *Pro opere.*] vbi deest tempus operandi: ita remuneratur quis pro sola voluntate sicut pro opere. & idem est in cõtritione, cum deest tempus confitendi. Et ad hoc, scilicet vt sola voluntas & contritio sufficiat sine confessione oris, intendit probare per leges sequentes, in quibus ostenditur, q̃ sola voluntas sufficit ad damnationem. & est simile per contrarium.

d ¶ *Reputatur.*] "hoc tantum in bonis[a], licet arg. contra j. ead. dist. 6 cui. & vbi facultas deest. j. ea. 5. similiter. aliàs plus facit qui operatur. fallit tamen hoc in voto confitendi: quia non ita cito absoluitur quàm si sicut absolueretur à sacerdote. j. ea. quem pœnitet. in fi. in voto vir ginitatis quo ad aureolam. arg. 32. q. 5. si Paulus. Item in casu, scilicet in cautione iudicio sisti. extr. de eo qui mit. in pos. c. 1. Item fallit in malis*: quia aliud in via, aliud in inuio. Arg. contra. j. ea. si cui. Et in bonis aliis operibus, quæ voluntatem promouent, vt sunt martyrium, & meritis prædicatio. Item hoc intelligas in præsentibus, non in præteritis. si malis enim volo me bona feciſſe: non tamen perinde est ac si feciſſem. demeri- nec in futuris: nam si propono post annum me iturum Hierusfalem, non perinde est ac si modo irem. Item in hoc mundo, non in futuro. arg. 13. q. 2. in præsenti. de consec. dist. 1. hic ergo. Et est argumentum pro aduocatis, non enim demitur præmium vel salarium aduocare volenti, nec valenti, vt ff. de var. & extraord. cog. l. 1. §. pen. argu. 47. dist. quod ad nos. Argum. contra prædicta ext. de eo qui mit. in pos. rei ser. c. 1. ff. loc. ex conducto. §. fed & si. Item si. dist. 86. non fatis. Et est simile huic: quia sufficit q̃ seruus bona fide rationes reddat, etsi non ad plẽnum. ff. de cond. & dem. quamuis.

Si quis non dicam.] Hæc est secunda pars huius primæ partis: in qua facit Gratianus prout dicitur in gl. per hanc. secundum Io. de Fant.

Casvs. Dicitur in hac lege: Non solum qui rapuit sacras virgines: sed etiam qui rapere attentauit, capitis sententia feriatur.

C. V.

[1] MAgna pietas Dei, vt ad solam promissionem[a] peccata dimiserit[b]. Nondum pronũtiat ore: & tamen Deus iam audit in corde: quia ipsum[c] dicere, quã si quoddam pronuntiare[d] est. [2] Votum enim pro opere[e] reputatur[f].

¶ Initium vsque ad vers. Nondum. *est Cassiodori, quem citant glossa ordinaria, & magister. Quæ vero sequuntur, magnam partem sunt ex B. Augustino.*

Cod. lib. 1. de episc. & cler. Imperator Iouianus[3].

C. VI.

[2] SI quis[g] non dicam rapere, sed attentare[h] tantummodo iungendi causa matrimonij sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali pœna feriatur[i].

Item lib. 2. tit. de postulando Impp. Leo, & Anthemius Nicostrato Præfecto prætorio.

C. VII.

NEmo vel in foro magnitudinis tuæ, vel in prouinciali iudicio, vel apud quemquam iudicem accedat ad togatorum consortium: nisi sacrosanctis catholicæ[j] religionis fuerit imbutus mysteriis. Sin autem aliquid quoquo modo, vel quadam machinatione factum, vel attentatum fuerit, officium[k] quidem sublimitatis tuæ centum librarum auri iacturam pro condemnatione substineat.

Iidem AA. ibidem continenter.

C. VIII.

QVicunque[l] ausus fuerit contra prouidum nostræ serenitatis decretũ, officium aduoca-

Idem vero ipsa quicunque[m] cerdotis pars sit pœ- ex Augu. & Cassiodoro.

tionis per subreptionem arripere, & prohibitum patrocinium præstiterit, ab aduocationis officio remotus, stylum proscriptionis, atque perpetui exilij specialiter sub stinebit: sciturisetiam prouinciarum rectoribus, quòd is sub cuius administratione aliquid huiusmodi fuerit attentatum, partis[l] bonorum dimidiæ proscriptionem, & pœnam exilij[m] per quinquennium substinebit.

Item lib. 9. C. tit. ad legem Iuliam maiestatis, le. 5.

C. IX.

[5] QVisquis[n] cum militibus, &c. cogitauerit (eadem enim scueritate voluntatem sceleris, qua effectum puniri iura voluerunt[o]) ipse quidem, &c.

Item ad legem Corneliam de Sicariis, [6] *¶ Si quis cum telo p ambulauerit ¶ hominis necandi causa, sicut ie, qui hominem occiderit, vel cuius dolo malo factum erit commissum, legis Corneliæ de sicariis pœna coercetur*[7].] *Imppp. Valentin. Valens, & Gratianus*[8].

C. X.

ij SI quis necandi infantis piaculum aggressus, aggressaue sit, sciat se capitali supplicio esse puniendum.

Imppp. Gratianus, Valentinianus, Theodosius, & Archadius.[9]

C. XI.

SI forte mulier marito mortis parasse insidias, vel quolibet alio genere voluntatem occidẽdi habuisse inueniatur, vel si forte maritus eodẽ modo insectetur vxorem, in eadẽ quęstione ab omni

Resp. q̃ non prohibetur hic alicui pro se postulare: "sed dicitur q̃ infideles non possunt postulare vt gerant hoc officium, scilicet pro aliis quasi ex officio publico: ne facultas lædendi Christianos, &c. 17. q. 4. constituit. Vel quia sunt infames infamia canonica, vt 6. q. 1. omnes. "infideles non possunt postulare

Additio. Sub. & infamis postulare non debet. 3. q. 7. §. tria.

k ¶ *Officium.*] id est, officialis. Sed quare pro peccato iudicis punitur officialis? Quia sibi noluit repugnare, & resistere. arg. C. de app. quoniam. arg. C. de ma. fa. scri. l. vna. lib. 12. argu. 74. dist. honoratus. à contrario.

l ¶ *Vicumque.*] ¶ *Partis.*] ff. de inter. & rel. relegatorum. §. ad tem pus. contra. Nã ibi dicitur, q̃ qui relegatur, non amittit partẽ bonorũ. sed hæc l. Corn. corrigit illã, vel hoc est spãle.

m ¶ *Exilij.*] improprie. Nam exilium proprie perpetuum est. arg. ff. de pu. iu. l. 2. 'dicitur tñ tripliciter exilium. ff. de interd. & rel. exilij.

n ¶ *Visquis.*] ℟. 6. q. 1. §. verum.

o ¶ *Voluerunt.*] hoc casu alias secus. j. ea. cogitationis. Vel hoc cum voluntas suis finibus non est contenta, procedens ad actum exteriorem. hæc lex Iulia punit voluntatem: Cornelia etiam considerat eam. ff. ad leg. Corn. l. diuus.

p ¶ *Si quis cum telo.*] "telum est generale nomen cuiuslibet rei, quæ nocere potest. arg. inst. de pub. iu. §. item lex Cornelia. "Telũ quid cõprehẽdit.

q ¶ *Ambulauerit.*] & ita voluntas pro facto reputatur in delictis, vt 3. dist. 51. si quis post acceptum. ext. de cle. pug. in duel. c. 1. & 2. & ff. ad leg. Corn. de sic. l. diuus.

r ¶ *Pœna.*] vltimo supplicio. ff. ad le. Corn. de sica. l. 1. "Et dicitur sica quasi seca, à secando: & est cultellus ferreus[b]: inde sicarius qui cultellum huiusmodi portat ad interficiendum. "Sica quid signat.

s ¶ *Si forte.*] Casvs. Dicitur in hac l. q̃ si vxor accusatur, q̃ voluerit maritum occidere, vel econuerso. ferui vtriusque vel familia de testificabuntur contra eos aliquo indicio præcedente. lex Cornelia de sic. cũ gl. inst. d pu. iu.

a ¶ *Familia*

Universidad de Deusto Biblioteca

familia[a] non solum mariti, sed etiam vxoris suæ(quæ tamen tunc temporis domi [b] fuerit) quærendum est,sine cuiusquam defensione[c].

Item ff.ti.de iniur.l.sed est quæstionis[1].

C. XII.

iij SI quis tam feminam, quàm masculum,siue ingenuos,siue libertinos, impudicos facere attentauerit[d], iniuriarum tenebitur[e]. Sed & si serui pudicitia attenta fuerit,iniuriarum locũ habebit. Attentari pudicitia dicitur, cum id agitur[f],vt ex pudico impudicus fiat.¶ Non solum is iniuriarũ tenetur, qui fecit iniuriam, hoc est, qui percussit, verum ille quoque continetur, qui dolo fecit, vel qui curauit[g], vt cui mala pugno percuteretur.

Item lege, Apud Labeonem[2].

C. XIII.

iiij SI quis pulsatus quidem nõ est,verum manus aduersus eum leuatæ, & sæpe tertius est, quasi vapulaturus[h], non tamen percussit,vtili iniuriarum actione tenetur.

3 Contra titulo de pœnis[4].

C. XIIII.

COgitationis pœnam nemo patitur† [k].

Item titulo de extraordinariis criminibus[5].

C. XV.

SOlicitatores alienarum nuptiarum,itemque matrimoniorum interpellatores, etsi effectu sceleris potiri non possunt, propter voluntatem tamen perniciosę libidinis extra ordinem[l] puniuntur. *& infra.* ¶ Qui puero stuprum (abducto ab eo, vel corrupto comite) persuaserit, aut mulierem, puellamue interpellauerit, quidue impudicitiæ gratia fecerit,domũ[m] præbuerit,pretiumue,quo is persuadeat,dederit,perfecto flagitio, punitur capite, imperfecto[n],in insulam deportatur.Corrupti comites summo supplicio afficiuntur.

A ¶Domum.] Sic etiam in sententiis Pauli, lib.5. tit. 4. vers. qui puero *: sed in Pandectis Florentinis legitur,* donum.

Item titulo de furtis[6].

C. XVI.

VVlgaris est quæstio, an is, qui ex aceruo frumenti modium substulit, totius rei furtum faciat, an vero eius tantum,quod abstulit.O filius totius acerui fuerem esse putat.Nam & qui aurem alicuius tetigit (inquit Trebati[o]), totũ eum videtur tetigisse.Proinde & qui dolium aperuit, & inde parum vini abstulit, non tantum eius, quod abstulit, verum totius[p] furtum videtur feciſſe.Sed verum est[q] in tantum eos furti actione teneri, quantum abstulerunt. Nam & si quis armarium, quod tollere non poterat,aperuerit,& omnes res,quæ in eo erant, contrectauerit[r], atque ita discesserit, deinde reuersus vnam ex his abstulerit, & antequam peccat,nec ad actum procedit.ſ.49.dist. c.hinc etenim.ver.ponderosus.

Solicitatores.]Casvs. Dicitur in hac l.q; si quis solicitat vel interpellat vxorem alterius vt secũ coeat,vel vt ei nubat,etsi non sequatur effectus,tamen punitur,& hoc est quod dicit, *nuptiarum*, id est, solicitat eas vt secum coeant.*matrimonium*, i.solicitat alienas vxores vt saltẽ de facto secum contrahant.

l ¶*Extra ordinem.*] & ita non tantum quantum si effectus esset secutus,sed in hoc facit lex ista pro Gratiano: quia sicut pro voluntate aliter punitur quàm pro ipso facto, ita& cordis contritio aliter delet peccata quàm exterior satisfactio. aliter ista lex esset contra Gratiani, & male eã induceret.

QVI PVERO.

Casvs.Dicitur in hac lege,q; qui masculum vel feminam ad stuprum interpellauerit, & qui vt hoc fiat opera[6] Lib.47.ff. tit.2.l.21. dederit,ſc.domũ prębendo,vel dando pretium causa persuadendi : hoc vel aliud faciendo, si effectus fuerit secutus, capite punietur.si autem nõ fuerit secutus, in insulam deportabitur. *Abducto*,i.remoto. *Interpellauerit*,de stupro. m ¶*Domum.*] ff.de adult.qui domum.

n ¶*Imperfecto.*] & ita non sic punitur affectus vt effectus, licet *totius* vide arg.sit contra.ſ.e.pœ*tur sur esse*] næ. & c.aut facta, in orig. fi. sed in remuneratio ne secus est.[e]æque e- "Affect⁹ & nim remuneratur affectus nõ magna.& ita aliud est puniuntur. in via, aliud in inuio. ſ.21.o. vlt.c.vlt.

VVlgaris.]Casvs. In hac l. proponitur quæstio talis:Vtrum quis faciat furtum totius acerui frumenti,si modium vel partem aliquam de aceruo furatur.Et resp.q; secundum sententiam Filij & Trebatij, totius acerui furtum facit: sed tamen non tenetur actione furti,nisi de eo quod abstulit. Nã & si quis armarium quod asportare non poterat, aperuit:& res quæ erant in eo contrectauerit,& portando vnam fuerit deprehensus antequam ad locum destinatum peruenerit,eiusdem rei fur dicitur manifestus & non manifestus. idem in eo qui segetem secat,& partem secum portat, cum qua fuerit deprehensus.

o ¶*Totum.*]arg.iniuriam factam clerico vel canonico redundare in collegium.ar.12.q.2.c.episcopus.§.qui manumittitur,hoc verũ est, si officium collegij exercebat.2.q.7.accusatio.in fi. Item si aqua infundatur super caput baptizati,baptizatus est.ff.de relig.l.cum diuersis. Item arg.q; baptizatus reputatur cui quantalibet pars aquæ infunditur.ar.de conſ.di.4.nec quemquam.ar.contra de conſ.dist.4. c.prima. vbi dicit de toto corpore.ar.pro prima parte:quia si ingredior partem fundi vel prædij, totius nanciscor possessionem. ff.de acq.pos.possideri,§.quod autem.

p ¶*Totius furtum.*] stricta ratione secundum rigorem,secus de æquitate,vt eo.ti.& ea.l.in fi.§.fed si de naui. Vel hoc vbi totum tollere potuit,secus vbi eotum auferre nõ posset,vt in prædicto §.Sed contra hãc sol.est,ff.de fur.l.1. "vbi dicitur q;sola cogitatio furti faciẽdi non facit furem,sed & hic actus interuenit.sed illud est cõtra quod fit sola cogitatio,vt j.in gl.animo.

q ¶*Sed verum est.*] licet totius rei furtum cõmiserit:tamẽ verum est in tantum teneri,in quãtum abstulit,&c. "Sæpe enim furtum com mittitur,non tamen furti actio nascitur.ff.rer.amo.l.1.ar.C.de nox. in l.1.sicut econuerso agetur furti quandoque,licet furtum non committatur.ff.de vſu.sequitur.§.si rem pigno. C. de fur.si quis seruo.

r ¶*Contrectauerit.*]animo furandi.secus si animo tentandi quã rem posset tutius& leuius ferre.eo enim casu non fecit furtum,nisi eius partis quam abstulit,vt ea.leg. §.sed si de naui.

a ¶*Quo destinauerat.*] eo die cum furto manere.ff.de furt.quo destinauerit.

b ¶*Manifestus.*] quo ad deprehensionem, & ita non sunt hæc duo contraria.

c ¶*Segetem.*]"sed numquid iudex ecclesiasticus iuinget ei pœnitentiam, qui oliuam meam vel segetem secuit tempore opportuno, animo tamẽ furripiendi, & discessit relicta segete? Videtur q; non:quia conditionem meam meliorem fecit, cum mihi impensas dedit,vnde locum non habet Aquil.ff.ad leg.Aq.si seruus seruum.§.si oliuã. Ego ei pœnitentiam iniungerem : mala enim voluntas nihilominus est punienda licet ex ea bonum sit secutum.23.q.5.relegentes.

d ¶ *Et contrectat.*] & postea in luce deprehendatur in sectione, vel in itinere cum segete antequam perueniat ad locum destinatum.

e ¶ *Nec manifestus.*] sed quomodo potest hoc esse q; primo cõpetat actio furti non manifesti, postea manifesti, "cũ lex dicat q; quãtumcũque rem alienam an cõtrectet post ea, nõ furtum commodat alia actio furti. Resp.ex prima contestatione tantum agitur, nec ex deprehensione alia oritur actio furti, sed prima modi ficatur, sicut & per liberam personam, pro curatorem, sc.meum non acquiritur mihi actio:si tamen prohibet ne aliquis ædificet,& ædificatur contra, datur actio mihi ex delicto ædificantis:& ita modificatur.ar.ff. quod vi aut clam.l.3. Dic ergo nec manifestus quo ad primam contrectationem. tunc enim de stricto iure furtum commisit, non tamen actione furti tunc conueniri potest, nisi tunc contrectauerit animo furandi rem.

Hæc autem verba.] Casvs.Dictum est ſ.in præcedenti parte legis, qui magistratum potestatemve habebit, si aliquid nouiuris statuerit,ipse quandoque aduersario posſuiãte eodem iure vti debet. Dicitur ergo hic q; prædicta verba intelligenda sunt cum effectu,& non verbotenus,ſ.in veritate statuerit.nam, *statuit*, rem perfectam significat & consummatam.

f ¶*Statuerit.*]arg."q; rubricæ sunt authenticæ.nam ex verbis rubri cæ argumentatur hæc lex,& loquitur in casu,cũ iudex decernit ius iniquum contra aliquem:quo iure poterit ille vti contra illum post depositam administrationem:& hoc propter malitiam constituentis. Nec enim lex æquior vlla est,quã necis artifices arte perire sua. potest etiam poni casus in litteris domini Papæ ext.de mut.pe.pru dentiam. C. de Iudæ.die sabbati.

g ¶*Cum effectu accipimus.*] arg.cum effectu verba esse accipienda. arg.ſ.17.q.4.si quis suadente.arg.non obesse alicui malum nisi ad finem perueniatur.arg.voluntatem siue conatum non puniri sine effectu.arg.ſ.ea.§.cogitatio.& ſ.ea.cogitationis.

h ¶*Pœnæ sicut.*]Casvs.Posſquam magister posuit contrarietatem legum de voluntate punienda,subdit duas solutiones.Vnam ſ.e.§.cogitatio.Aliam hic,ſ."q; regulare est q; pro volũtate sola non debet quis puniri : quia pœnæ potius sunt emolliendæ quàm exasperandæ:nisi in casibus exceptis à lege vel canone, qui etiam notan tur in hac littera.In iniuria vero certa pœna non statuitur:sed multiplex : nam varietas criminum varietatem inducit pœnarum. Ad hoc sequitur de armario.Sed distingui potest quo animo fuit contre tactio,vt ſ.in gl.animo.

i ¶*Molliendæ sunt.*]ſ.tolerandæ,& non ad alios casus extendendę.& bus casibus inueniuntur determinatæ aliquæ leges.

k ¶*Exasperandæ.*]Nisi ex causa propter multitudinem,vt ff.de pœ.l. se reciperet, quo destinauerat[a] deprehẽsus fuerit, eiusdem rei & manifestus,& nec manifestus[b] fuerit.Sed & si quis segetem[c] ante[A] lucem secat, & contrectat[d],eius, quod secat, & nec manifestus[e] fur est.

A ¶*Ante lucem.*]*In Pandectis Florentinis legitur,*sed & qui segetem luce secat.

*Item lib.2.tit.Quod quisquis iuris,le.*1.

C. XVII.

HÆc autem verba[Quod statuerit[f],qui iurisdictioni præest.]cum effectu accipimus[g],non verbotenus : & ideo,si cum vellet statuere, prohibitus sit, nec effectum decretum habuit, cessat edictum. Nam[Statuit]verbum rem perfectam significat, & consummatam iniuriam,non cœptam.

C. XVIII.

1 POenæ[h] *(sicut in ff.tit.de pœnis legitur)* legum interpretatione molliendæ sunt[i] potius,quàm exasperandæ[k].

Atque ideo proprium casum non excedunt[l]*:sed quæ de raptu virginum,vel aduocatis,seu de crimine maiestatis,vel de sicariis dicta sunt,fauore religionis,& fidei,atque principali odio sicariorum*[m] *introducta sunt.Iniuriarum*[n] *vero pro earum varietate multipliciter quis reus fieri potest. Varietas itaque criminum,varietatem inducit pœnarum.*

Vnde in Digestis tit.de pœnis[1].

C. XIX.

4 AVt facta puniuntur, vt furta, cædesque, aut dicta,vt conuitia[o], & infidæ[p] aduocationes, aut scripta, vt falsa, & famosi libelli,aut consilia,vt coniurationes, & latronum[q] conscientia quosque[r] alios suadendo iuuisse[s], sceleris est instar. ¶ Sed hæc quattuor[t] genera consideranda sunt septem modis, causa, persona, loco,tempore,qualitate,quantitate,euentu.Causa,vt in verberibus, quæ impunita[u] sunt à magistro illata, vel parente[x]:quoniam emendationis, non iniuriæ gratia videtur adhiberi.Puniuntur,cum quis per iram[y] ab extraneo pulsatus est.Persona dupliciter spectatur,eius[z] qui fecit,& eius,qui passus est. Aliter enim puniuntur ex eisdem facinoribus serui,quàm liberi,& aliter,qui quidquã in Dominum, parentemue[a] ausus est, quàm qui in extraneum,in magistratum[b],vel in priuatum.In huiusmodi consideratione, ætatis[c] quoque ratio habeatur.Locus[d] facit,vt idem,vel furtum[e],vel sacri legium[f] sit, & capite luẽdum,vel minore supplicio. Tempus discernit emanſorem[g] à furtiuo[A], & effractorem[h], vel furem diurnũ[i] à nocturno.Qualitas,vt aut facta.§.vlt.& propter rationem personarum, vt ff.de pœ.l.capitalium.§.vlt.

l ¶*Non excedunt.*]similia sunt ad legem istam ext. de prob.ex litteris.50.di.eos.ff.de re iud.inter pares.§.1.Et iterum[c] "vbi lex mentionem facit de pœna,& dubitatur an de maiori,an de minori cogita erit : præsumendum est q; de minori. ff.de pœ.si præses. "Pœna in dubio intelligitur de minori.

m ¶*Sicariorum.*] & ideo pœnæ voluntatis in eo statutæ propriũ casum non excedunt.

n ¶*Iniuriarum.*]quare in crimine iniuriarum non ita assignatur certa pœna, sicut in præfatis criminib.suppositi:quia pro varietate iniuriarum est multiplex,varietas pœnarum, vt ostenditur & probatur in lege seq.

A Vt facta puniuntur.]Hæc est 4. pars huius primæ partis, in qua dicitur, q; quattuor modis puniri peccatũ.I.de Fan. Casvs. Hug.sic ponit hũc casum. Primo ponit quattuor genera puniendorum. Secundo dicit illa quattuor genera puniendorũ esse considerãda septem modis,qua liter sunt punienda, nunc magis, nunc minus,nũc nullo modo: & de omnibus iurisconsultus exẽpla supponit.*Puniuntur*, scilicet, verbo. *Emanſorem.* Dicitur emanſor qui diu vagatus extra castra manens, tandẽ ad castra reuertitur. Furtiuus dicitur q; latenter moratur in aliquo loco extra castra exercendo malefactũ, & cito reuertitur ad castra. *A grassaturis.* Dicuntur grassaturæ, quæ fiunt à latronibus in itinere, & crudeliter contra transeuntes grassantur.*Peculantia*,id est,lasciuia.

o ¶*Vt conuitia.*]pro cõuitio deponitur clericus. ſ.11.q.1.si quis sacerdotũ.& quid sit cõuitium habes ff.de iniu.l.itẽ apud Labeonẽ.§.2.

p ¶*Infidæ.*]i.non fidæ,id est,sine fide, vt cum aduocatus prævaricator.2.q.3.c.si quem.§.prævaricator.

q ¶*Latronum.*] velut cum quis sciens recipit eos, qui ita puniuntur vt ipsi latrones,vt ff.de receptatorib.l.pessimum.

r ¶*Quosque.*]hoc scilicet puniuntur.

s ¶*Iussisse.*]i.compulisse ad aliquod maleficium faciendum.

t ¶*Sed hæc quattuor.*]scilicet facta,dicta,scripta,consilia.

u ¶*Impunita.*]ſ.23.q.4.ea vindicta.ſi.ad l.Aq.sed & ſi.§.si magister.

x ¶*Vel parente.*]C.de emend.lib.l.vna.ſ.33.q.4.duo ista nomina.

y ¶*Per iram.*]vel ludum noxium.ff.de fur.in furti.§.vlt.

z ¶*Eius.*]"aliter enim punitur nobilis quàm ignobilis,seruus quàm liber,vt 24.q.1.qui contra pacem.ff.de pœ.l.capitalium.§.vlt. "nobilis aliter q; ignobilis punitur.

a ¶*Parentemue.*]"nam talis insuitur sacco ex corio cum gallo galli naceo & serpẽte,&c.vt ff.ad l.Pomp.de par.pœna. C.de his qui parent.vel lib.occi. l.vnica. multo fortius qui contra patrem spirituarem.arg.6.q.1.infames.30.q.3.Pyctacium. "Parricidæ punitio.

b ¶*In Magistratum.*]arg.C.de iniur.atrocem.nam in his ius est publicum.arg.ſ.dist.1.ius publicum.& qui præposito manus intulit,capite plectendus est.ff.de re mil.omne delictum.

c ¶*Aetatis quoque ratio.*]vt 15.q.1.c.illud.

d ¶*Locus.*]j.ea.dist.§.c.1.

e ¶*Furtum.*]ff.ad l.Iul.pec.diui.contra[a] sed ibi subauditur,tantum. b Nõ tenet vt not. ſ.17.

f ¶*Vel sacrilegium.*]ſ.tantum.ibi enim dicitur,ſi res priuati de sacro loco surripiatur,actionem furti non sacrilegij esse. q.4 quisqs.

g ¶*Emanſorem.*] "Emanſor est ille qui diu vagatus est,& ad castra reuertitur. ff.de re mil.l.3. §.1. istud tempus discernit furem hunc à latrone,qui latẽter moratur in aliquo loco causa maleficij exercendi,& cito reuertitur ad castra. sed qũ sequitur hic H.ap probat, ſ.q; subauditur tamen.

h ¶*Effractorem.*] "Effractores dicuntur qui frangunt carcerem vel aliud vt euadant, vel vt inde aliquid surripiat.sed aliter sunt puniendi nocturni, aliter diurni,vt ff.de effra.& expil.l.1.& 2. "Emanſor quis dicitur

i ¶*Diurnum.*] Distinguitur enim fur nocturnus à diurno : quia nocturni atrociores sunt,& acerbius puniuntur,vt ext.de hom.si quis perfodiens.ſi.ad l.Aq.itaque. "Effractor

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶*Familia.*]quæ insidias non præsensit,& ideo Dominum periclitantem non adiuuit,aliàs vltimo supplicio debet puniri.C.ad Syl.l. vlt. Vel exaudi hoc de seruis tunc temporis infirmis. ff.ad Sylla.l.si quis in graui.

b ¶*Domi.*] i.quando hæc admissa sunt. nam istos verisimile est scire factum.ſ.16.dist.quod dicitis.ex.de præsum. quanto.

c ¶*Defensione.*]ſ.exceptione.non enim poterit excipi, quia sit seruus vel ancilla, vt 12.q.2. §.in patronos.

1 Libr.47.ff. tit.10.l.9. Ité propter hanc causam licitum est dare viro libellum repudij vxori. C.de repu.l.cõsensu.

Si quis tam feminam.]Casvs.Dicitur in hac l.q; si quis attẽtauerit facere impudicos masculos vel feminas:siue sint ingenui,vel alterius conditionis:iniuriarum tenetur. Similiter iniuriarum tenetur qui alium percutit vel facit vt percutiatur.*Mala*,i.maxilla.Casus autem sequentis legis patet.

† al.iniuria rum actio

2 ibid.l.10. ibid.l.11.

d ¶*Attentauerit.*]punitur quandoque sola attentatio[a] vt hic, & 36.q.2. si quis non dicam. Solus conatus, vt 14.q.4. quoniã multi. Sola volũtas, vt 27. q.1. nuptiarum. Sola expectatio mercedis. 14.q.3.si fœnerauerit. Sola cogitatio. 6.q.1. si quis. Sola intentio, vt ſ.e. si quis cum telo. Sola aggressio, vt ſ.e. si quis necandi. Solus ausus,vt j.ea.c. si quis pulsatur. Sola solicitatio, vt j.e.c.solicitatores alienarũ.

3 ibid.l.15. a Adde an &qsi sola attentatio puniatur, not. gl.in l.si qs. C.ad le.Iul. ma.& in l.si qs nõ dicã. cũ gl. C. de epi.& cle. 4 Lib.48.ff. tit.19.l.16.

e ¶*Tenebitur.*] sed etiam tenentur serui corrupti. ff.de ser.corrup.l.1. §.vl.C.de fur. si quis seruo.

† al.patiatur 5 lib.47.ti.11

f ¶*Agitur.*]ergo actus exigitur,vt voluntas puniatur:aliàs qualiter probaretur de voluntate?

g ¶*Curauit.*]arg.ext.de sent.exc.mulieres.

"Clerici in hoc incidat in canonem. *Si quis pulsatus.*]¶*Vapulaturus.*]"Hic argui potest insecutorem clerici in canone incidere,licet non percusserit. ar.ſ.e.q.quisquis.ſ.e.omnis.& c.si propterea. & c.si cui.sed q; non incidit.arg.j. ea.c.hæc autem verba.Arg.contra ext.de iud.exc.nuper. & c.cum desideres,in parte decisa. Sed quid de eo qui manum mittit in vestem clerici,vel in rem ab eo detentam?Videtur q; incidat in canonem.arg.2.q.2.c.plerumque.§.item obiicitur. de Dauid qui præcidit oram chlamydis Saulis. Item de Oza qui manum adhibens ad arcam percussus est.arg.17.q.4. si quis contumax. quia res ecclesiæ cohærens,eius gaudet priuilegio, vt ea.q.quisquis. ver.auferendo. & ff de iniur. sed est quæstionis.

CONTRA.Hæc est 3.pars primæ partis,in qua probat lege ciuili,quòd voluntas sine effectu non punitur.Ioan.de Fant. Casvs. Probatum est supra,q; quis pro sola voluntate punitur. nũc probat Gratianus contrarium, & ad hoc probandum subdit quasdam leges:quarum prima patet.

i ¶*Contra.*]prædictis legibus ostenditur,quòd quis punitur pro sola voluntate,modo probat contrarium,scilicet q; pro sola voluntate non punitur quis.

"Cogitatio ad cõsẽsum perueniens est mortalis k COgitationis.]¶*Patitur.*]ab homine,sed à Deo bene.j.ea.omnis."cogitationem enim,si ad consensum peruenit,mortalem & puniendam esse omnino fatendum est. si enim in corde consentitur libidini,mors interuenit.j.dist.1.sicut tribus. & in palea.ſ. dist.6.testamentum.§.sed pẽsandum.sunt etiam casus speciales vbi voluntas punitur.nam sola voluntate incidit quis in hæresim. arg. ext.de hær.ad abolendam.nam eo ipso q; quis credit hæreticis,incidit in excommunicationem,vt ext.de hær.excommunicamus. §. credentes.ver.receptatores.& sic non sunt contra ſ.dist.19.nulli.& c.Anastasius.aliàs autem homo non punit maleficia nisi cognita,nisi inuenerit specialia:immo canon & lex bene punit voluntatis peccatum, vnde & repellitur à promotione ponderosus, i. qui mente

ADDITIO. Et quod dicit diurnum & nocturnum, refertur ad vtrunque scilicet effractorem & furem. P.

a Cócor.gl. in auth. sed b

a *Manifesta.*]hæc pœna quadruplici,illa duplici puniri solent[a]. nouo iure. c

b *Diſcerni.*]s.14.q.5.pœnale.

c *Rixa.*]Rixa est inter altercantes,& proprie inter duos.

C.de ser.fu. & in l. 2. ff.

ADDITIO. Et verbis.ff.vi bo.rap. præarb.fur.cæſ. tor ait.Hug.

d *Agraſſaturis.*]Quę fiunt à latronibus in nemore. Et dicitur à grassor, grassaris, qđ est sæuire.

e Expilare quid sit.

e *Expilationes.*]"Expilare est res iacentis hæreditatis subtrahere.ff.de cri.expil.hær. si expilarę. verſ.appa ret.nec est hoc furtū: quia nó cótrectat res alienas inuito Domino,quia nondum aliquis dñs est, vt ff. de fur.hæreditariæ rei.ff. de effr.& expi.l.1.& 2.

f *Petulantia.*]i.lasci-"lasciuia & uia. "Aliter enim puviolentia di nitur quod fit per lasciuiam,& aliter quod uerſa sunt. fit per violētiam,ext. de sent.exc.super eo. g *Ab abigeo.*]ff.de abig.l.1.& 4. q.4. abacti.Arch.

h *Pnum.*] & ita numerus diſcernit eos, vt ff.de abig.oues.

i *Puniat.*] hic non spectatur euentus.

k *Voluntario.*]i.proprio motu iudicis,sc. secundum voluntatē iudicis duraturo:non enim erit tēpus determinatū in exilio. Vel volūtario,i.pro motu & voluntate rei quantum ad locum in quo erat in exilio agendū.

l *Fortuiti.*] Ar.cōtra hanc eandem legem, & ff.de off.præſid.diuus.sed hoc apud Grę cos,cum non erat tātus furor quòd excuſaret. aliàs satis ipso furore punitur.

Cogitatio.] Hæc est 5. pars primæ partis,in qua dicitur,q̄ distinguitur inter maleficia, an habuerit iudicium vel non.Io. de Fant.

Casvs. Ponit G. aliam ſolutionem meliorem ad ſupradictam legū contrarietatem, ſc.q̄ voluntas nō punitur ab homine,ſed à Deo, cum eſt ſuis finib.contenta:ſed actus exterior punitur ab homine,vt in maleficiis.verūtamen ea quę effectū iuris deſiderāt, vt matrimonium, & diuortium,& ſimilia, à maleficiis diſcernūtur. in his enim quæ de iure effectum deſiderant,deliberatio exigitur,in his vero non.Et ad hanc ſuam diſtinctionem probandam induxit legem ſequentem.Hug. tamen intelle xit, quòd ſola voluntas in maleficiis punitur, & ita intellexit hunc locum,ſecus in aliis,quæ de iure effectum deſiderant.

m *Cogitatio.*] Ecce ſupponit aliam ſolutionem meliorem prædictæ contrarietatis legum,ſ.quòd voluntas non punitur ab homine, cum ſuis finibus eſt contenta. & hoc caſu intelliguntur auctoritates,quæ dicunt voluntatem non puniri, ſcilicet ab homine: & ſub auditur hic,vel ſic cogitatio,&c.

n *Non meretur.*]quo ad hominem,aliàs ſecus,arg.59.dist.hinc.ver. ponderoſus.

nocturno. Qualitate cum factum vel atrocius vel leuius est:vt furta manifesta [a] à nec manifestis discerni [b] solēt,rixæ [c] à grassaturis [d], expilationes [e] à furtis,à violentia petulantia [f]: de qua re maximus apud Græcos orator Demosthenes sic ait:

Οὐχ ἡ πληγὴ παρέστησε τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ἡ ἀτιμία: ὑδὲ τὸ τύπτεσθαι τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ δεινὸν (χαίτοι ἔν γε δεινόν) ἀλλὰ τὸ ἐφ' ὕβρει. πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν ὁ τύπτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν ἕνια ὁ παθὼν ὐδ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δυνειαιθ' ἑτέρῳ, τῷ χήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ, ὅταν ὡς ὑβρίζων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς ὑπάρχων, ὅταν κονδύλοις, ὅταν ἐπὶ κόρρης. ταῦτα, κἀνεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν ἀνθρώπους ἀηθεῖς ὄντας τὸ πρωπηλακίζεσθαι. *Id est,*

Non enim iram plaga concitauit, sed ipsa facti indignitas. Neque tā ingenuis graue est cædi(quamquam graue est)quàm per contumeliam cædi.Si quidem multa is, qui alium cædit,admittere potest (quorum magnam partem is, qui verberibus affectus est, alteri [a] renuntiare,ac repræsentare nequit) habitu corporis, vultu, vociferatione, nunc vt contumeliam inferens,nunc vt inimicum se gerens, nunc pugnum ducens, nunc in malam cædens.Hæc mouent:hęc de statu mentis deturbant hominem propudij,ac sugillationis non assuetos.]Quantitas diſcernit furē ab abigeo [g].Nam qui vnum [h] suam surripuerit,vt fur coercebitur:qui gregem,vt abigeus. Euentus spectatur,vt à clementissimo [c] quoque facta:quamquam lex non minus eum,qui occidendi hominis causa cum telo fuerit, quàm eum,qui occiderit,puniat [i]: & ideo apud Græcos exilio voluntario [k] fortuiti [l] casus luebantur, vt apud præcipuum poetarum scriptum est.

Εὖτ' ἐμὲ τυτθὸν ἐόντα Μενοίτιος ἐξ Ὀπόεντος
Ἤγαγεν ὑμέτερον δ' ἂν ἀνδροτασίης ὑπὸ λυγρῆς,
Ἤματι τῷ ὅτε πάϊδα κατέκτανον Ἀμφιδάμαντος,
Νήπιος ὄκ ἐθέλων, ἀμφ' ἄρρηγαλέοισι χολωθείς. *Id est,*

Quo puerum me tempore vestras duxit ad ædes.
Ex Opoente pater,dira pro cæde patrata.
Ob talos nempe ira percitus Amphidamantis.
Dum gnatum imprudens simul, inuitusque peremi.

A ¶Furtiuo.]*In aliquot vetuſtis codicibus,& originali eſt,* fugitiuo. *Sed ob gloſſam non eſt emendatum.*

[a] ¶Alteri renuntiare.] *Hæc in ſuum locum ſunt reſtituta.*

c ¶ Clementissimo.] *Sic emendatum est ex pandectis Florentinis , cum antea legeretur,* dementissimo. *Quod in Basilicis lib.60.t.52. le.16 sic explicatur.* Vir clemens, nec seditioſus , ſi arma ſumat , quaſi occidendi cauſa, non punitur vt homicida,niſi & euentus ſe quatur.In ſeditioſis autem etiam ſine euen tu,animi propoſitum punitur ob id ſolum, quòd armati proceſſerint , vt l.1. ad legem Corneliam de ſicariis.

C. XX.

[c] *Cogitatiom non meretur[n] pœnam lege ciuili , cum ſuis terminis contenta eſt. Diſcernuntur[o] tamen à maleficiis[p] ea quæ de iure effectum deſiderant[q]. In his enim non ni ſi animi iudicium[r] conſideratur.*

Vnde in digeſt.tit.de repudiis[1].

¶*Hunc,quod in vulgatis eſt diſtinctum caput, in pleriſque vetuſtis eſt appoſita nota illa,qua indicatur eſſe verba Gratiani.*

C. XXI.

Diuortium non est verum,niſi quod animo perpetuam conſtituendi diſceſſionem † fit.Ita que quidquid in calore iracundię vel fit , vel dicitur , non prius ratum [s] eſt , quàm ſi perſeuerantia apparuit,iudicium animi fuiſſe.Idcoque per calorem [t] miſſo repudio, ſi breui reuerſa eſt vxor, nec diuertiſſe videtur.

Hinc etiam in canonibus.

C. XXII.

[2]Si quis [u] iratus crimen alicui obiecerit, &c.

6 *Ex conſilio[x] autę velut ex facto,aliquem*

o ¶*Diſcernuntur tamen à maleficiis.*] q.d. "licet in maleficiis magis "Voluntas attendatur voluntas quàm animus,i.perſeuerantia,ſecus eſt in illis an ſit magis qui ſortiuntur effectū de iure, in quib. magis animus,i.perſeueran- attēdēda, q̄ tia attenditur, quàm voluntas ſola. & ad hoc inducit omnia vſque pſeuerātia. ad §.alij econtra. non enim ſemper in contractib. conſideratur ſola voluntas, & animi de ſtinatio. ar.contra.C. de fid.inſt. cōtractus, vnde & reſoluitur em ptio re integra,& per inde eſt ac ſi nō eſſet de cōſenſu vtriuſque partis celebrata.C.qſi li.ab emp.diſce.l.1. & licet milleſies velit cō trahere, ſi hoc nō declaret , non tenebit contractus.

p ¶ *A maleficiis.*] "in "in maleficiis volūtas ſpe ciis volūtatur , non exitus.ff. tē magis, q̄ ad le.Corn.de ſic. di- exitum ſpe uus. C.de exc.tu.am- ctari. pliſſimi.

q ¶*Deſiderant.*]vt ſunt contractus, vt matrimonium , diuortium emptio , & venditio, & huiuſmodi quæ de iure ſortiuntur effectū,ſed maleficia non de iure ſortiuntur effectum, immo tātum ex corde procedunt. 15.q.6.c.1.

r ¶*Iudicium.*] i.perſeuerātia [b] effectus,de- b ſc.ex aniliberatio.ſed in male- mi iudicio ficiis nō conſideratur & ꝓpoſito perſeuerantia vel iu- &deliberadicium animi, ſed ſūf tione ve- ficit ſi affuit voluntas, niens.Hug. & ſi incontinenti pœ nitear. ff. de furt. qui ea. 22.q.5. qui peiera re.in prin.

Diuortium.]Casvs.Dicitur in hac l.quòd diuortium non debet ratum haberi quod animi perſeuerantiam non habet. vnde ſi mulier ca lore iracundiæ à mari to ſuo diuertit,puniri non debet:niſi perſe- l.lib.24.ff.ti. uerantiam & delibe- 2.de diuort. rationem habuerit. & repud.l.3 Nam non videtur diuertiſſe quę eſt in bre ui reuerſa.Sequens §. patet.

s ¶*Ratum eſt.*] "ar.nō † al.diſſendici quid factū,ſi non perſeuerauerit, ex.de tionem ver.fig.nam & ego.ff. "factū ſi dī de no.oper.nun. ſi o- quod non pus.ff.ad l.Cor.de fal. perſeuerat. q.falſam.32.q.1.apud. & 1.q.1.conſtat.Ar.cō tra.ff.de ædil.edi.quis ſit fugitiuus.§.Celſus quoque ſcribit.

t ¶*Calorem.*] " excu- "ſemina ca fat hoc caſu calor fe- lore excuminam,licet grauiſſi- ſatur. me peccet : ita etiam quòd ſi minor eſſet, nō reſtitueretur. ff.de mino. ſi ex cauſa. §.ſi mulier, & ita excuſatur ira.arg.2.q.3.ſi quis iratus.& quandoque reſcindit contractum. ff.de publ.licitatio. quandoque minuit delictum. C.de adul. Grachus.ſimiliter ira,ſiue frunículum,i.parua ira,facit donationem pe rire, niſi inuicem amor ſit reconciliatus.ff.de don.inter vir.& vxor. cum hic ſtatus.§.ſi diuortium.

v [2]Si quis.]2.q.3.ſi quis iratus.

EX CONSILIO Hæc est 6.pars huius primæ partis, in qua probat per 9.auct o.quòd etiam in malis voluntas &conſilia pro opere reputantur.Ioan.de Fant.

x ¶*Ex conſilio.*]q.d. non tm ex voluntate teneturq̄s:ſed ex conſilio. Cōſilium autē plus eſt quā voluntas,quia in eo proceditur ad actū.

Pernic

Pernicioſe.] Casvs. Dicitur in hoc cap.quòd non ſolum ille eſt homicida,qui manu interficit alium,ſed etiam ille qui præbet conſilium.Et hoc probatur exemplo Iudęorum qui dicebant,Non licet nobis interficere quemquam. & tamen clamabant,crucifige. vnde magis imputatur illis mors Chriſti,quàm Pilato vel militibus qui manibus interfecerunt: vnde q̄ alium tradit ad occidēdum, ipſe eum occidere videtur. Quod probat auctoritate Domini & Pſalmiſtę. *Vnus,* ſcilicet Marcus. *Alius,* ſcilicet Ioannes.

1 Vol.l.6.tit. 10.Anſ.l.11. c.43.Bur.l.6 ca.31.Iuo p. 10.c.160. Tal.Pericoloſe ſtudēt) iungēda ſolum Chriſti cruciterunt.

a ¶*Pernicioſe.*]Casvs. Qui conſilium dat ad occidendum, homicida eſt:" vnde Iudæi probantur fuiſſe homicidæ Chriſti: quia illum & ſi non manibus,lingua tamen occiderūt,& magis pec cauerunt,quam Pilatus , vel milites , qui eum crucifixerunt.

b ¶*Conſilium.*]ext.de hom.ſicut digaum.5. di.50.ſi quis viduam.

c ¶ *Non licet.*] "hoc dicunt propter diem feſtum. lex enim præcepit , ne parceretur malefactoribus:& liceb at eis interficere. 23.q.5.quid ergo. præfertim ſeducētes populum,& Deo detrahentes,qualem iſtum dicebant.ſed propter diem feſtum non licebat eis tunc interficere quēquam : vel non licebat interfice re quemquam,id eſt, hunc: propter quod ſcriptum eſt : Tradetur enim gentibus ad illudendum & conſpuendum & crucifigendum,&c.& ſic ad impletus eſt ſermo Ieſu , quo ſe prædixit à gentibus occidendū. ipſi tamen contra ſe hoc dicunt , cū eum interfecerunt lingua, & ſi non manibus.

d ¶*Illis.*]5.23.q.3.cap. vlt.&alia ratio ibi aſſignatur.

e ¶ *Hora tertia.*] ꝛ.de conſec.diſt.1.nocte.

f ¶*Hora ſexta.*]arg.ad teſtes contradicentes ſibi in tempore concordando, vt extr.de teſti.cum tu fili. Arg. cōtra.3.q.9. nihilomi nus.in fi.ſed hic nulla eſt contrarietas : quia ſuper diuerſis factis teſtificantur, vnus ſuper crucifixione facta linguis hora tertia , alius ſuper crucifixione in cruce facta à militibus hora ſexta.

g ¶*Maius.*]5.24.q.3.qui aliorum.

h ¶*Vnde Pſalmus.*]In Pſal.Miſerere mei Deus,miſerere mei.

i ¶*Filij hominum.*]parauerunt laqueum [a] pedibus meis.

k ¶*Dentes.*]id eſt,corroſiones & conuitia.

l ¶*Et ſagittæ.*]quantum ad conſilia.

m ¶*Gladius.*]quantum ad verba.

n ¶ *Acutus.*] dum clamarent,crucifige,crucifige. etiam voces illæ

o ¶ *Se pœnitentiæ.*]& irregulares fiunt, 50.diſt.ſi quis viduam.& eſt arg.contra clericos, qui fures iudicandos poteſtatibus tradunt. 23. q.5.vnum ſolum eſt.Dic vt extra de homic.tua.& 91.diſt.Maximianus.Sed numquid dices irregularem clericum,qui homicidium vo luit facere,nec fecit,quia non potuit:irregularis eſt [a] tamquam de homicidio,licet non ſit homicida.ꝛ.ea.ſi cui. vbi tamen factum ſequitur,grauius eſt peccatum.

Homicidiorum.] Casvs. In hoc c.ponuntur tria genera homicidiorum.nam non ſolum dicitur homicida qui manu alium interficit, ſed etiam ille qui fratrem ſuum odit, vel qui ei detrahit, quod probatur aſſertione Petri.Sequens cap.patet.

tenēri Auguſt.probat ita dicens.

¶ Non ſolum , qui manibus occidunt , ſed etiam quorum conſilio, & fraude alij occiduntur,homicidæ probantur.

C. XXIII.

[1]Pernicioſe [a] ſe decipiūt,qui exiſtimant eos tantum homicidas eſſe, qui manibus hominem occidunt:& non potius eos, per quorum conſilium [b] fraudem & exhortationem homines extinguuntur. Nam Iudæi Dominum nequaquam propriis manibus occiderunt,ſicut ſcriptum eſt [Nobis non licet [c] interficere quemquam.]Sed tamen illis [d] Domini mors imputatur: quia ipſi lingua eum interfecerunt dicentes[crucifige,crucifige eum.]Vnde vnus Euangeliſta dixit Dominum crucifixum eſſe hora tertia [e] , alius ſexta : quia Iudæi crucifixerunt eum hora tertia lingua , milites hora ſexta [f] manibus. Qui ergo hominem tradidit, ille interfecit eum,Domino dicente. [Maius [g] peccatum habet, qui me tradidit tibi.] Vnde Pſalm. [h] [Filij hominum [i], dentes [k] eorum arma,& ſagittę [k],& lingua eorū gladius [m] acutus [n].]Subiiciant ergo ſe pœnitentiæ [o], quorum conſilio ſanguis funditur , ſi veniam promereri voluerint.

¶*Caput hoc collectum eſt ex variis locis beati Auguſtini, videlicet ex lib.3.de conſenſu Euangeliſtarum,c.13.explanatione Pſal.56.& 63.& tract.114.& 115.in Ioannem.*

Item ex epiſtola Clementis prima ad Iacobum.

¶ Interfectores fratrū,detractores eorum, eoſque odientes homicidæ habentur. C. XXIIII.

Homicidiorum vero tria genera Pesse dicebat beat[o] Petrus, & pœnam eorum parilem [q] fore dicebat. Sicut enim homicidas, interfectores fratrum , ita & detractores eorum,eoſque odientes, homicidas eſſe manifeſtabat: quia & qui [r] occidit fratrē ſuum, & qui odit,& qui detrahit [s] ei,pariter [t] homicidę eſſe monſtrātur.

Item Hieronymus in Eſa.c.33.

¶ In maleficiis voluntas pro opere reputatur. C. XXV.

[2]Omnis iniquitas,& oppreſſio [u] , & iniuſtitia , iudicium [x] ſanguinis [y] eſt:licet gradio non occidat , voluntate [z] tamen interficit.

Item Cyprianus tract.4.de mortalitate.

¶ De eodem. C. XXVI.

Nvmquid a Cain [b] ,cum Deo munus offerret , iam peremerat fratrem? & tamen parricidium mente conceptum Deus prouidus ante damnauit [c] ? Vt illic cogitatio mala , & perniciosa conceptio Deo prouidente proſpecta eſt , ita & in Dei ſeruis, apud quos confeſſio cogitatur, & martyrium mente concipitur, animus ad bonum deditus Deo iudice coronatur. Aliud eſt enim martyrio animum deeſſe : aliud animo [d] defuiſſe martyrium.Qualem [e] te inuenit Dominus , cum vocat [f] , talem pariter & iudicat: quādo ipſe teſtetur [g],& dicat[Et ſcient omnes eccleſiæ , quia ego ſum ſcrutator renis [h],& cordis [i].]

Item Auguſtin.tract.42.ad c.8.Ioannis.

¶ Homicida eſt, qui fratri ſuo mala perſuadet. C. XXVII.

Noli putare te non eſſe homicidam,quando fratri tuo mala perſuades [k].Si fratri tuo mala perſuades, occidis. Et vt ſcias, quia occidis,audi Pſalmum [Filij hominum, dentes eorum , arma, & ſagittæ , & lingua eorum machera† [l] acuta.]

Idem lib.19.contra Fauſtum,c.23.

p ¶*Tria genera.*] dicuntur eſſe præcipua:" nam largę homicidium "homicidiū dicitur quilibet illicitus motus ad nocendum.ꝛ.ead.homicidium. quid ſit.

q ¶*Parilem.*] id eſt ſimilem quantum ad Deum.aliàs enim aſperior pœnitentia imponitur [b] interfectori. b ſc.p eccle

r ¶*Et qui.*]Supra 86.diſtinct. paſce. ſiam.Arc.

s ¶*Detrahit.*]" detra "Detractores dicuntur ho- res dñr homicidæ:quia quātum micidæ. in eis eſt,priuant ani mā (quæ melior pars hominis eſt) vita, dū negant virtutes quibus anima viuit, eſſe in ea. " Nam detra- "detrahere here eſt bona quæ ali quid ſit. cui ſunt à Deo collata, negare vel inuertere , vt ſi quis dicat ſapientem ſapiētiam non habere,vel caſtū caſtitatē, vel ea quæ bono zelo fiunt , inuertendo aſſerat malo zelo vel ſpiritu fieri , ſicut Iudæi Chriſtū dicebant in Beelzebub dæmonia eiicere.21.di.§.1. & quidē hoc eſt peccatum in ſpiritum ſanctum: quia quod eſt ſpiritus ſancti,maligno ſpiritui attribuunt. vnde in Euangelio [c] : Qui [c] Matt.15.c. dixerit fratri ſuo fa- [3]Ex iſto tex. tue, reus erit gehen- infertur(qđ næ.45.diſt.ſi Euange- eſt cōtra pri lica.32.quæſt.5.qui vi mā par.gl.) derit. qđ ſine actu

t ¶*Pariter.*] non quia exteriori qs æqualiter peccēt, ſed dī homiciquia dignus eſt pęna da. cōcor.l. æterna vterque. is q cū telo.

u Omnis.] ¶*Op-* & ibi gl. & *preſſio.*]C. qđ Cy, ad leg. metus cau. ſi per im- Cor.de ſic. preſſionem.

x ¶*Iudicium.*]i.ita punitur,&eſt digna puniri vt homicidium, Apoc.2. quia vtrūque ſufficit ad damnationem.

y ¶ *Sanguinis.*]i.iudicatur eſſe effuſio ſanguinis,id eſt, homicidium,ſecundum Hug.

z ¶*Voluntate.*] 1.actu voluntario, ſecūdum Hug.

a Nvmquid.] Casvs. "In hoc "Deus nullc. dicitur,q̄ Deus re- lū ſine cauſpicit voluntatem hoſa punit. minū antequam per- Pſal.56. ducatur ad actū, tam bonam vt eam remuneret & corroboret, † *gladius acutus*] orig. quam malam,vt eam condemnet.De mala probat per Cain : de bona per eum , qui vult pati martyrium , quia remuneratur , etſi martyrium non ſequatur. Sequentia duo cap.plana ſunt.

b ¶*Cain.*]5.3.q.7.in grauibus.hoc legitur in Geneſi.

c ¶*Damnauit.*]ſi damnauit,ergo commiſſum fuit. nam nulli Deus immeritam ingerit pœnam. 11.q.3.illud. ſed expone, damnauit, id eſt,damnabile oſtendit,ſcilicet eius victimas reſpuendo. vel damnabile præſciuit. Gen.4.

d ¶*Animo.*]vt in beato Martino.ſufficit enim affectus.argum.ꝛ.ea. importuna.

Additio. Et 13.q.2.tempus,& 26.q.5.nec mirum. ſecundum Hug.

e ¶*Qualem.*]5.dist.25.qualis.

f ¶*Vocat.*]13.q.2.quàm præpoſterum.

g ¶*Ipſe teſtetur.*]in Apocalypſi.

h ¶*Renis.*]id eſt,delectationum.

i ¶ *Cordis.*] id eſt,cogitationum.Vnde Auguſtinus ſuper illum locum,ſcrutans corda,&c. Corda,id eſt,quod quiſque cogitat. Renes,id eſt,quod quemcumque delectat.

k Noli.] ¶ *Perſuades.*] 3.dist.45.ſane.plus enim eſt perſuadere quàm facere.argum.ff.de ſer.cor.l.1.§.perſuadere.qui enim perſuadet corrumpit,non qui cogit,vt ibi.

l ¶ *Machera.*] id eſt,gladius : alia tranſlatione dicitur, gladius acutus,5.ead.perniciosę.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Homicidium.*] Prohibitum erat. & omne vnde malum oritur. extra de const. nam concupiscentiam.

b ¶ *Aperuit.*] in Euangelio vbi dicit: Qui dixerit fratri suo Fatue, reus erit mortis, si quis dixerit fratri suo Racha, reus erit cõsilio. 55. dist. si Euangelica.

c ¶ *Motum.*] post primum, qui in potestate nostra non est[a].

1 Gl. ord. in Matth. c. 5. a De hoc de apostol. nõ quòd volo bonum furandi: quamnũ hoc ago

¶ *Propterea.*] Cavs. Dicitur hic, quòd si habuisti antiquã habitum furandi: quamuis nihil furatus fueris, quia times ne videreris, furtum, tamẽ quo ad Deum commisisti. Sequens cap. planum est.

d ¶ *In corde.*] 3. 14. q. vlt. c. vlt.

e ¶ *Teneris.*] quo ad Deum, non quo ad hominem, cum rem non contrectaueris. ff. de ac. pos. possideri. §. si rem. quia solo animo furtum non committitur, secũdum legem, vt ibi dicitur.

2 Iuo p. 8. c. 104. Pan. l. 7. c. 19.

Sicut etiam.] Cavs. Gratian. infert ex supradictis, cũ voluntas quo ad Deũ remuneretur, & non opus: volũtas autem in cordis contritione consistit, opus vero in oris confessione: tamen manifestum est quòd sola cordis contritione dimittuntur peccata.

3 Cõcor. l. 18 q. cũ telo. & ibi gl. & do. cũ concor. C. ad l. Cor. de sic.

¶ *Non minus.*] supra 32. quæst. 5. sicut enim. 6. quæst. 1. cap. quæro. §. verum hoc. in fi. 15. quæst. 6. c. 1. 8. quæst. 1. sciendum. 14. quæst. 5. si quid. 32. q. 5. qui viderit. contra. J. dist. 2. sicut tribus. contra. Sol. reuera magis reẽ est si opus adhibeatur, sed hoc quo ad sufficientiam æterni interitus accipe. Vel dic quòd non minus est reus, 1. nihilominus reus est, quamuis ad factum non perueniat, non quin plus peccet (vt dixi) si opẽ sequatur: quod patet ex eo quia prohibitum est malam voluntatem in opus producere. sic ergo contra prohibitionem illam faciens plus peccat. qui ergo opus adiicit voluntati, iniquitatem adiicit iniquitati.

g ¶ *Voluntas.*] non opus tantum: vel non facit vt opus sit remuneratorium, sed voluntas, sicut & alibi dicit, scilicet quòd sufficit eleemosyna cordis, non corporis. 45. dist. duæ. quandoque tamen opus etiam minus bonum in bonum conuertitur diligentibus Deum. J. dist. 2. nullus eorum. arg. ext. de reg. iu. estote. Illud autem no. quòd peccata, quæ sola voluntate contrahuntur, sola voluntate dimittuntur, secundum Baz. arg. ff. de pact. ab emptione. sed contrarium credo si ad consensum voluntas perueniat. arg. 8. 6. dist. testamentũ.

b Contritio virtus siue gia est virtꝰ méris, s. humilitas, qua homo humiliatur & cõteritur, & scilicet afflictio qua punitur quis interius pro peccato, nec illa quę ꝓternitur: & sic disponitur vt velit ſp pec cato puniri, & satisfacer ꝓ illo. Arc. ‟ suppliciũ cõfiteatur illud publice in iudicio, vel extra, siue occulte, & intra se. patietur æternum qui nitentiam, ‟ qui enim noluerit emendare delicta, ęterno supplicio ꝓpale non damnabitur: quia noluit subire temporale supplicium: melius est ergo quòd quis confiteatur peccatum occulte vel etiam in iudicio cum potest inde conuinci, & pœnitentiam agere, vt sic commutet pœnam æternam in temporalem.

h ¶ *Et vltorem.*] quasi sine confessione. & in hoc facit ad propositum: sed tamen hoc non est verum: quia confiteri tenetur sacerdoti. sed hoc vult dicere, quod deberet recognoscere peccata sua, & inde se damnare, & se redarguere & dicere, tali pœna sum dignus. & sic sunt sui iudices.[c]

¶ *Occidit, qui ad nocendum mouetur.*

C. XXVIII.

1 HOmicidium lege vetitum putabatur[a] non aliud esse, nisi corporis peręptio. Aperuit[b] ergo Dominus, omnem iniquum motum[c] ad nocendum fratri, in homicidij genere deputari.

¶ *Verba propria* B. *Augustini sunt hæc,* Quia enim non intelligebant homicidium, nisi peremptionẽ corporis humani, per quam vita priuaretur, aperuit Dominus, &c.

Item Augustinus lib. 50. homil. hom. 28.

¶ Furti tenentur, qui solo timore non furantur. C. XXIX.

SI propterea non facis furtum, quia times ne videaris, intus fecisti, in corde[d] fecisti: furti teneris[e], & nihil tulisti.

Idem de libero arbitrio, lib. 1. c. 3.

¶ Non ideo minus delinquit, cui sola deest facultas. C. XXX.

2 SI cui etiam non contingat facultas concumbendi cum hac coniuge aliena, planum tamen aliquo modo sit id eum cupere, &, si potestas detur, facturũ esse, non minus[f] reus est, quàm si in ipso facto deprehenderetur[3].

Item, sicut auctoritas testatur. ¶ Voluntas[A] remuneratur, non opus. Voluntas[g] autem in cordis contritione[h] est: opus vero in oris confessione.]

A ¶ Voluntas.] *Hæc vsque ad finem sunt ex homil. 26. operis imperfecti in Matthæum.*

Luce clarius constat cordis contritione, non oris confessione peccata dimitti.

Item Prosper libr. 2. de vita contemplativa, cap. 7.

C. XXXI.

4 POrro[i] illi, quorum peccata humanam notitiam latent, nec ab ipsis confessa, nec ab aliis publicata, si ea cõfiteri, aut emendare noluerint: Deum, quem habent testem, ipsum habituri sunt & vltorem[k]. Et quid eis prodest humanum vitare iudicium, cum, si in malo suo permanserint, ituri sint in æternum, Deo retribuente, supplicium? Quòd, si ipsi sibi iudices fiant, & veluti suæ iniquitatis vltores, hic in se volũtariam pœnam seueriſſimæ animaduersionis exerceant, temporalibus[l] pœnis mutabunt æterna supplicia, & lacrymis ex vera cordis compunctione fluentibus restinguent æterni ignis incendia.

4 Sent. 4. dist. 17.

Et infra ibidem.

C. XXXII.

5 FAcilius[m] Deum sibi placabunt illi, qui non humano cõuicti iudicio, sed vltro[n] crimen agnoscunt: qui aut propriis illud confessionibus produnt, aut nescientibus[o] aliis (quales occulti sunt) ipsi in se voluntariæ excommunicationis sententiam[p] ferũt, & ab altari, cui ministrabant, non animo[q], sed officio separati, vitã suam tamquam[r] mortuam plangunt, certi, quòd reconciliato sibi efficacis pœnitentiæ fructibus Deo, non solum amissa[s] recipiant[t], sed etiam ciues supernæ ciuitatis effecti, ad gaudia sempiterna perueniant.

¶ *In plerisque vetustis exemplaribus caput hoc coniunctum est superiori: in nonnullis autem reliqua etiam vsque ad cap. Medicina.*

7 *Hoc idem probatur auctoritate illa prophetica* [*In quacumque hora peccator fuerit conuersus, & ingemuerit, &c.*] *Non enim dicitur, ore confessus fuerit, sed tantum* [*Conuersus fuerit, & ingemuerit, vita viuet, & non morietur.*]

Hinc etiam propheta ait.

a *Scindite.*] *Nominauit.*] & bene: quia sicut scindere vestimenta inutile est, nisi scissio fiat per distinctionem & proportionem eius quod deberet vestiri: ita etiam satisfacere exterius, id est, confiteri exterius non prodest nisi præcedat scissio cordis, scilicet contritio, secundum cuius motum & modum sequitur oris confessio, & operis satisfactio: quæ scissura vestium appellatur. Pe.

ꝓpr. im ꝓprie. Nã cõfessio & satisfactio, si tur, & J. e. quem pœnitentiã sumã nitet. ‟ Vel dic, superfluẽ sunt diuersa infinitatum effectus sacramẽ infinitati. cum enim ti pœniten homo est animal: vtis hæc vera sit, omnis tit. 6. c. Tri. troque termino infinitatis. 4. can. 4 & S. Th. 4. di. nitato rectè conuer- 16. q. 1. art. 1. tatur, ergo omne non q. 2. & 3. animal est nõ homo.

Ioel. 2. & Zach. 1. & Superius infinitatum effectus ps c inferiorem in finitati.

b ¶ *Peniteas.*] ꝑ. ead. §. fimiliter. p ¶ *Sententiam.*] quod fit cum in secreto interius compungun- tur, & confitentur sacerdoti, vt infra ead. dist. vide benignum. & c. iudicet. non tamen sibi pœnitentiam imponendo, vel se ligando, secundum quod G. inducit. sed ferunt voto & proposito quo se damnent ad talem pœnitentiam subeundam iudicio sacerdotis.

5 Sent. ibid.

1 Sent. ibid.

q ¶ *Non animo.*] scilicet in perpetuum, sed officio, scilicet ad tempus[d] propositũ. quippe, &c. vel non animo tantum, sed officio, auctoritate, si superioris. vel non animo tantum, sed officio, id est, iudicio superioris ab officij exercutione abstineant, vt J. ea. di. in actione. & J. dist. 5. c. i.

d Vt J. ea. in gl. j. præter quam.

r ¶ *Tamquam.*] J. ead. dist. in actione. §. 50. dist. & purgabit. & c. de his vero.

s ¶ *Amissa.*] i. prætermissa & dimissa ad quippe habent peracta pœnitẽtia ad priꝓpositum. tum remeare, vt 50. stinum altaris officium, vnde sponte recesserant, dist. domino sancto. & c. purgabit.

t ¶ *Recipiant.*] id est, iudicentur digni recipere. H.

HOC IDEM. Hæc est 7. pars primæ partis, in qua intendit magister probare quòd non in confessione, sed in cordis contritione dimittuntur peccata. si enim confessio est signum pœnitentiæ tantum*, &c. & hoc probat nouem auctoritatibus sanctorum, Ioannes de Fant.

* Hæc dũ argumentando, non statuendo.

Cavs. H. sic ponit casum hunc. Ab hoc loco vsque ad §. sequentem per multas auctoritates, & per exempla, & per argumenta probat G. peccata dimitti in contritione cordis absque oris confessione, & operis satisfactione, & sunt plana omnia quæ vsque illuc inducuntur. & facit vnum §. tantum. vsq; ad illum §. *Aly econtra.* & satis potest hoc stare. sed in quibusdam libris inuenio plures §. & hoc voluit Laur. Ben. sic ponit casum. Ab isto loco inducit G. auctoritates euidentiores ad probandum suum propositum, & suspendit conclusionem suam vsque ad §. *Item si antequam.* & ibi infert conclusionem, & ab eodem §. suspendit iterum suam conclusionem vsque ad §. *Cum ergo.* & ita peruenit vsq; ad §. *Aly econtra.* & hoc videbis per decem auctorit. quas ponit in littera. Et scias quòd quidam in principiis omnium auctoritatum cap. faciunt. sed H. non facit, nec Gratian. cum sæpe pauca verba de auctoritate inducat *Octauæ*, scilicet ętatis surgentiũ. tunc enim fiet iudicium, quod ab hominibus timetur. vel octauæ diei, quæ dicitur dies iudicij & aduentus. *Cum enim Deus.* verba sunt Gratiani.

Scind

C. XXXIII.

SCindite corda vestra, & non vestimenta.

Ostendens in contritione cordis, quæ in eiusdem scissione intelligitur, non in confessione oris, quæ pars est exterioris satisfactionis, quam scissuram vestium nominauit[a]*, à parte totum intelligens, peccata dimitti.*

Hinc etiam per eumdem Prophetam Dominus ait.

C. XXXIIII.

COnuertimini[c] ad me in toto corde vestro, & conuertar ad vos.

¶ *Confecta est sententia ista ex verbis Ioelis, c. 2. & Zachariæ, c. 1.*

[c] *Conuersio*[d] *autem dicitur, quasi cordis vndique versio. Si autem cor nostrum vndique à malo ad Deum vertitur, mox suæ conuersionis*[e] *fructum meretur, vt Deus ab ira sua ad misericordiam conuersus, peccati præstet indulgentiam, cuius primo præparabat vindictam. Vnde datur intelligi, quòd etiam ore tacente, veniam consequi possumus. Hinc etiam leprosi*[f] *illi, quibus Dominus præcepit, vt ostenderent se sacerdotibus*[g]*, in itinere, antequam ad sacerdotes venirent, mundati sunt. Ex quo facto nimirum datur intelligi, quòd antequam sacerdotibus ora nostra ostendamus, id est, peccata nostra confiteamur, à lepra peccati mundamur. Hinc etiam Lazarus*[h] *viuus de monumento prodiit: non prius de monumento est eductus, & postea a Domino suscitatus: sed lapide*[i] *remoto, quo monumentum claudebatur, in sepulchro*[k] *reuixit, & foras viuus prodiit.* ¶ *Hinc etiam, vt Dominus ostenderet, quòd non sacerdotali iudicio, sed largitate diuinæ gratiæ peccator emundatur, leprosum tangendo mundauit*[l]*, & postea sacerdoti sacrificium*[m] *ex lege offerre præcepit*[n]*. Leprosus enim tangitur, cum vel spiritu diuinæ pietatis mens peccatoris illustrata compungitur. Vnde post trinam negationem Petrus, Domino eum respiciente, profudit amaras lacrymas, quibus culpam negationis ſuæ diluit. Leprosus semetipsum sacerdoti repræsentat, dum peccatum suum sacerdoti pœnitens confitetur. Sacrificium ex lege offert, dum satisfactionem ecclesiæ iudicio sibi impositam factis exequitur. Sed antequam ad sacerdotem perueniat, emundatur: dum per contritionem cordis ante confessionem oris peccati venia indulgetur. Hinc etiam medici negantur suscitare aliquem, vt resuscitatus confiteatur: dum*

[d] *Conuersio.*] Arg. quòd non tantum valet verbum simplex quantum compositum. arg. contra. ff. ad leg. Aquil. si seruus. §. inquit. vbi dicitur aperit, id est, corruperit.

[e] ¶ *Suæ conuersionis.*] Arg. contra. 11. q. 3. qui iubente[c]. sed hic de fructu remissionis diuinæ, ibi humanæ.

[f] *Leprosi.*] Scilicet decem, de quibus legitur in Euangelio Lucæ, qui designant peccatores.

Abbitto. Scilicet lepra peccati infectos, secundum Hug.

[g] ¶ *Sacerdotibus.*] ‟ primo ergo est Deo confitendum, postea sacerdoti, J. ead. §. ex his omnibus.

d 5. cap. & 23. c.

‟ Confitere primo Deo dehinc sacerdoti Psal. 87. Greg. in Pſ. 1. pœnit. Eccl. 17.

[h] ¶ *Hinc etiam Lazarus.*] id est, peccator consuetudine peccandi depressus. Arg. infra distinct. 2. sicut tribus.

[i] *Lapide.*]onere peccati. Psal. 6. I

[k] ¶ *In sepulchro.*] id est, in cordis contritione.

[l] ¶ *Mandauit.*] in Euangelio Matthæi.

[m] ¶ *Sacrificium.*] id est, satisfactionem.

[n] ¶ *Præcepit.*] Supra 93. distin. Dominus. & ita ex præcepto tenetur quis confiteri.

o ¶ *Medici.*] id est, sacerdotes, ‟ qui medicinam animæ præstant: sed Deus dicitur medicus, vt infra dist. 3. adhuc instant. 23. quæst. 4. Nabuchodonosor. & 11. quæst. 3. quomodo.

‟ Sacerdotes dicũtur medici.

p ¶ *A mortuo.*] id est, permanente in peccatis.

q ¶ *Auctoritate.*] in libro Iesu filij Syrach, scilicet Ecclesiastico.

r ¶ *Perit.*] id est, non est, quia non pœnitet talem, vt J. distin. 3. Iudas. & ita perit hoc quòd non est. argumen. ff. de constit. pecun. id quod. vel si est, non est vltra quo ad vitam. Argument. quòd rescriptum ab excommunicato impetratum sit nullum ipso iure. argument. contra. infra de confecratione distinct. 2. & dixit.

s ¶ *Velut.*] qui enim peccat, nullus est: ‟ quia peccatum ducit ad non esse, cum nihil sit[e], iuxta illud: Et sine ipso factum est nihil. & est velut similitudinarium. sed ad litteram potest hoc intelligi: quia post mortem nemo valet confiteri, vt de illo diuite legitur in Euangelio.

‟ Pœna ducit ad ñ esse e J. e. dist. 2. §. ſi.

t ¶ *Qui memor.*] quantum ad gratiæ susceptionem dum est in peccato.

v ¶ *Si ergo.*] quasi dicat, nullus ad sui satisfactionem. ſſde constit. pecun. id quod. vel si est, non est vltra quo ad vitam. Argument. quòd rescriptum ab excommunicato impetratum sit nullum ipso iure. argument. contra. infra de confecratione distinct. 2. & dixit.

x ¶ *Damnatione.*] extra de baptismo. & eius effectu. maiores.

y ¶ *Patet.*]ecce conclusio magistri.

z ¶ *Sed antequam.*]habito quòd ante confessionem peccator resuscitatur, probat quòd quando confitetur, non est in peccato: si enim post resurrectionem suam antequam confiteatur incipiat mori, id est peccato obligari, sequeretur quòd mortuus, id est in peccato existens confiteretur: quod tamen non potest esse ante resurrectionem, nec post. à mortuo enim, &c. perit confessio. concludit ergo quòd viuens, id est, à reatu peccati absolutus confitetur, & ita in confessione non dimittitur peccatum.

a ¶ *Resuscitatus.*] ¶ *Anima.*] not. animam alio modo suscitari quam corpus.

b ¶ *Si autem.*]verba Magistri.

2 ¶ *Apostolus.*]in epistola 2.ad Corinthios 6.c.
b ¶ *Conuentio.*]id est,communicatio.
c ¶ *Belial.*]apostata interpretatur.
d ¶ *Lucis.*]id est,illuminationis. & est argum.quòd contraria sese non patiuntur.argum.16.q.7.in nona.j.ead.§.cum ergo.
e ¶ *Dominus ait.*]in Euangelio Ioannis.
f ¶ *Abrahæ.*]3.22.q.2. quæritur. §.item opponitur.
g ¶ *Duobus.*] exigentibus contraria.
h ¶ *Duobus.*] diuersis, puta in eo quòd sunt diuersi, alias secus. ff. de oper.lib.duorum.
i ¶ *Vi natus.*] Cooperante per gratiam vel per baptismum.
k ¶ *Peccat.*] coniunctim intellige dum moratur.in sanctitate percepta, & regeneratione Dei. Quod sic debeat intelligi, habetur j. dist.2. §.item secundum. & c. si enim inquit.
l ¶ *Diabolo.*] "& ita ex virtute vel peccato nomen amittimus,sicut & lex dicit quòd adoptatus à senatore in filium, filius senatoris dicitur. ff. de senat. senatoris filius.& nupta clarissimo quandiu non nubit alij inferioris ordinis, clarissima dicitur, vt ff. de senat.femina.
m ¶ *Solo.*] magnum autem peccatum est nõ agere pœnitentiam, & suo sibi complacere delicto. j. dist.ead. super tribus.
n ¶ *Mnis viuit.*] per gratiam.
o ¶ *Alienus.*] à charita te præcisus, scilicet ad mortem. j.ead. in actione. extra de regul. & transeun. ad religi.licet.in fi.

ALII E CONTRARIO. Hæc est 2.pars distinct.in qua probat.magister, q̃ si potest confiteri quis & non vult, non saluatur. quod est verũ. Et subdiuiditur hæc pars, in 6.partes. Secunda ibi, *Et venit.* Tertia ibi, *Nemo potest.* Quarta ibi, *Potest fieri.* Quinta ibi, *Quantuslibet.* Sexta ibi, *Nonnulli.* Ioan. de Faur. Casvs. Allegat nunc Grat. pro alia parte, scilicet quòd adulto & discreto peccatum non dimittatur sine oris confessione, & operis satisfactione, & ad hoc inducit multas auctoritates vsque ad §. illum, *his auctoritatibus.* quæ quandoque modicum, quandoque nihil faciunt ad propositum, sicut tu ipse videbis, sicut etiam superius fecit. Sequentia autem c. plana sunt, s. die tu. & non potest.

o ¶ *Aly econtrario testantur.*]ab hoc loco vsque ad §. his auctoritatibus. pro alia parte allegat, quòd scilicet adulto peccatum non dimittitur sine oris confessione. quod tamen falsum est *. "bene tamen dicimus quòd licet cordis contritione dimittatur peccatum, confessio tamen mundat, & satisfactio mundat, & sic magis ac magis innouatur homo. j. de mitti. pcũn. confec.dist.4. non ex quo. Auctoritates hic inductæ parum vrgent "Cõfessio & satisfactio mundant.

*Imo verissime si diligenter exponantur.

p ¶ *Sine confessione.*] id est, ea contempta, vt primam opinionem defendas, iuxta verbum illud dominicum: Vade, & amplius noli peccare. j. dist. 3. §i Apostolus.

q ¶ *Per prophetam ait.*]dic, "duplex est contritio & confessio. scilicet interior & exterior. de interiori, scilicet, quæ fit Deo, dicitur quòd sine confessione a non dimittuntur peccata. Vel dic, id est, propositum habes dicendi ore.

"Confessio a De cõfessione dt Io.

Ecce nunc tempus acceptabile.

Ecce nunc tempus acceptabile.

Ecce nunc tempus adest.

Mortali in peccato mortali tria attenduntur, pctõ tria ac tenduntur.

Deus est fi lium misericors, non tamen ita est de eius misericordia confidendum, vt eu an eam fecerit, sed iustus.

Confessio an dat fieri d venialib.

nebras fugat. Nulla enim (vt ait Apostolus a) conuentio b Christi ad Belial c, nulla participatio lucis d ad tenebras, nulla communicatio iustitiæ & iniquitatis, nullus consensus templo Dei cum idolis. Item, vt Christus ait [Omnis, qui odit malum, in luce agit.] Qui autem in luce agit sicut Augustinus ait, in Christo operatur, qui autem in Christo operatur, eius filius probatur. Cuius enim opera quisque facit, eius filius esse perhibetur. Vnde quibusdam Dominus ait e [Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ f facite.] ¶ Item [Vos ex patre diabolo estis: quia opera patris vestri facere vultis.] Nemo autem filius Dei, & diaboli simul esse potest. (Nemo enim, vt ipse ait, duobus g Dominis seruire potest.)

Item, vt Ioannes ait in epist. sua 1.c.3.

C. XXXVI.

Qui natus est ex Deo h, non peccat. i

Ergo nec est filius diaboli k. Solo l enim peccato, diaboli filij sumus. Ergo de eius regno translati sumus in regnum charitatis filij Dei, & sumus erepti de potestate tenebrarum, & facti filij lucis. Cum ergo ante confessionem, vt probatum est, sumus reiusdicitati per gratiam, & filij lucis facti, euidentissime apparet, quòd sola cordis contritione, sine confessione oris peccatum remittitur.

Item Ioannes ibidem.

C. XXXVII.

Omnis, qui non diligit, in morte manet.

Si ergo viuit m, & diligit: si diligit, dilectio in corde est: dilectio autem in malo non est. Est enim proprius fons bonorum, in quo non communicat alienus n. Ergo bonus est iste factus per gratiam ante confessionem peccati: non itaque malus est: bonus enim & malus aliquis simul esse non potest. Quòd si malus non est, membrum diaboli non esse probatur: nec ergo dignus est gehenna, quæ diabolo, & membris eius solummodo debetur: sicut æterna beatitudo solummodo membris Christi paratur. Non ergo in confessione peccatum remittitur, quod iam remissum esse probatur.

r ¶ *Iustificeris.*] id est, à peccato munderis, vel bonis operibus replearis, vel vt consecutiuum non est, vel vt iustus aliis videaris, exemplo tui proficientibus. Vel intelligitur de exteriori, vt iustificeris quo ad alios, non quo ad Deum * apud quem iustificatus es. argum. infra eadem, cap. iudicet.

Fit itaque confessio ad ostensionẽ pœnitentię, non ad impetrationem veniæ: & sicut circumcisio data est Abrahæ in signum iustitiæ, non in causam iustificationis, sic confessio sacerdoti offertur in signum veniæ acceptæ, non in causam remissionis accipiendæ.

2 ¶ *Alij è contrario testantur o, dicentes sine confessione p oris, & satisfactione operis neminem à peccato posse mundari, si tempus satisfaciendi habuerit. Vnde Dominus per prophetam ait q. (Dic tu iniquitates tuas, vt iustificeris r.) Item Ambrosius in libro de paradiso, cap. 14.*

C. XXXVIII.

NOn potest quisquam iustificari à peccato, nisi ante fuerit peccatum confessus s.

Idem in sermone 1. Quadragesimæ.

C. XXXIX.

ECce nunc tempus acceptabile adest, in quo confessio à morte animam liberat: confessio aperit paradisum: confessio spem saluandi tribuit. Vnde scriptura dicit, [Dic tu iniquitates tuas, vt iustificeris.] His verbis ostenditur, quia non meretur iustificari, qui in vita sua peccata non vult confiteri. Illa ergo confessio nos liberat, quæ fit cum pœnitentia. ¶ Pœnitentia vera t est dolor cordis, & amaritudo animæ pro malis, quæ quisque commisit. Pœnitẽtia est & mala præterita plangere u, & plangenda iterum non committere.

Item Ioannes os aureum in homil. de pœnitentia, quæ incipit (' Prouida mente.)

C. XL.

PErfecta x pœnitentia cogit y peccatorem omnia libenter sufferre. *& infra.* ¶ In corde eius contritio, in ore confessio, in opere tota z humilitas a: hæc est fructifera b pœnitentia.

Idem 5.

s ¶ *Confessus.*] Deo, vt j. ead. sufficit. confessio oris fit sacerdoti, cordis fit Deo. j. e. quamuis. proximo. 11. q. 3. existimant.

Ecce nunc.] Casvs. Ostendit Ambr. in hoc c. quòd confessio liberat hominem à peccato: qa sine ea nemo potest saluari, & ad hoc probandum inducit auctoritatem prophetæ, & hoc in prima parte. In secunda parte ponit duas distinctiones pœnitentiæ, per quas probat q. actus exterior est necessarius ad pœnitentiam. Secunda pars incipit ibi, *Pœnitentia vera.* Sed certe prima diffinitio magis probat primam opinionem quàm secundam. Sequentia autem quattuor capitu. plana sunt, scilicet. perfecta. non potest. nullus neminem.

t *Vera est.*] ergo sufficiens melius probat auctoritas hæc prima opinion. quàm secundam.

u ¶ *Plangere.*] non est hæc descriptio, quia hoc habuit Iudas ex timore seruili: sed est qualiscumque afflignatio.

x *Perfecta.*] Hoc c. habes j. dist. 3. circa principium.

y ¶ *Cogit.*]"hoc intelige quantum ad sensualitatem, quæ semper rationi repugnat. vnde Apostolus: caro concupiscit aduersus spiritum, & econuerso, Galat. 5.

z ¶ *Tota.*]id est, omnis eius gradus.

a ¶ *Humilitas.*] ne superbia efferatur, vt pharisæus. Videtur approbare eorũ sententiam, qui dicunt quòd remisso præp o, vel potest.

b ¶ *Fructifera.*] not. "quòd in peccato mortali tria attenduntur, impudentia, delectatio, & perpetratio. contra hæc tria triplice remedio opus est: contra impudentiam confessio, in qua est verecundia. j. ead. quem pœnitet. delectationi opponitur amaritudo contritionis: perpetrationi opponitur operis satisfactio. j. distinct. 2. cap. 2. Sed numquid de venialibus tenetur quis confiteri? videtur quòd non, quia res pene contra naturam est, &c. vt 25. dist. §. crimenis. "Dico quòd de venialibus maioribus tenetur quis confiteri, de quibus dicit auctoritas, Vitasti grandia, caue ne obruaris arena. j. ead. tres sunt. sed est generalis confessio & specialis: specialiter indigent mortalia. vnde Psal. Lauabo per singulas noctes lectũ meum, id est, conscientiam meam emundabo discurrens per singulas noctes, id est, per singula mortalia, de singulis, scilicet conuertendo & satisfaciendo sigillatim non confuse. in generali vero sufficit confiteri venialia, vt fit in Missa, cum dicit sacerdos, cõfiteor Deo, &c. Illud non credo c quòd existenti in mortali peccato dimittuntur venialia. j. dist. 3. de quotidianis.

a ¶ *Non*

a *Non potest quis.*]j. de de consecr. dist. 4. non potest.
b ¶ *Sorde.*] j. de pe. dis. 3. §. his auctoritatibus. & c. sunt plures.
c ¶ *Confessionem.*] interiorem, id est, cordis dolorem, & amaritudinem quo ad adultos.
d ¶ *Baptismi.*] quo ad infantes, vel per baptismum primo, secundo per pœnitẽtiam, quæ est secunda tabula. j. ead. quamobrem.
e ¶ *Vllus.*] ¶ *Veniam.*] quantum ad ecclesiam.
f ¶ *Pœnam.*] non videtur hoc esse verũ, nec de interiori pœnitentia. nec de exteriori. nam si de interiori quę peccata delenit, ergo & charitas affuit: "qa aliter non delentur peccata nisi per charitatem. tanta ergo est hæc pœna ex quo charitas adest, quanta esset maior q excogitari posset, & hic dicit qualemcumque: sed nec de exteriori: quia quãdoque sine omni pœna exteriori dimittitur peccatum, iuxta illud: Vade, & amplius noli peccare. j. di. 3. si Apostolus. sed tñ exaudi hoc de interiori a. qđ ergo dicit, etsi longe minorem, dic quo ad acerbitatem, scilicet pœnæ. nam pœna interior, & si tanta sit, non tamen ita acerbe affligit, & ita non est contra. j. di. 3. productior. quia illud de exteriori, vel illud de peccato originali, vt ibi dicam. Item contra 3. 47. dist. omnes. vbi est verbum Apostoli: Sicut exhibuistis mẽbra vestra, &c. hic autem dicitur, q̃ non sic: sed sufficit qualitercumque. Sol. non attenditur ibi paritas secundum radices motuum, sed secundum modum pœnitendi: q. d. si manibus peccauimus, extẽdamus eas ad bona opera, si lingua, loquamur bonum: & ita de allis membris, vt in quibus plus Deum offendimus, plus in illis pœniteamus. vnde legitur quòd ranæ interemerunt reliquias Pharaonis, hoc est vaniloquia. non autem possent attendi secundum radices motuum.

g ¶ *Largitas.*] quia in infinitum magis extenditur bonitas quàm iniquitas: "cum enim charitas crescit, non habet obicem, sed in infinitum crescere potest. Nam ratio naturalis est illi consona, quæ est contraria iniquitati. vnde iustorum semita quasi lux splendens crescit in perfectum diem. j. dist. 2. non reuertebantur. sed iniquitas habet obicem, scilicet superiorem partem rationis, quæ semper remurmurat male agenti, & etiam offensio creatoris. 3. distin. 6. §. sed pensandum.

h ¶ *Non relinquatur etiam iustitia.*] "ita est misericors Deus, quòd etiam iustus: quia nullum peccatum præterit impunitum. q. d. licet sit ita misericors, non tamen ita est de eius misericordia confidendum, vt eu an eam fecerit, sed iustus: quia nullum peccatum præterit impunitum. 22. q. vlt. quoties.

i *Eminem.*] ¶ *Magno.*]si de venialibus hoc intelligas, ponitur pœnitentia pro pœnitudine. arg. j. de consec. dist. 2. iteratur. arg. j. ead. tres.

k ¶ *Transfire.*] vt magis iustificemini. j. de consecr. dist. 4. omnes qui iam. 3. 23 q. 4. quid facient. & q. 7. quem admodum.

Ad pœnitentiam.] Casvs. Quidam erant qui contemnebant confiteri vel satisfacere de peccatis secundum præceptum ecclesiæ, dicentes sibi sufficere si occulte pœnitentiam agãt: quibus præcipit August. vt pœnitentiam in conspectu ecclesiæ agant, cui non sine causa datæ sunt claues ligandi & soluendi: & q̃ hoc facere debeant, probat auctoritate Iob.

l ¶ *Agite.*] alloquitur contemnentes & negligentes confiteri & satisfacere secundum præceptum ecclesiæ. vt intelligatur de exteriori pœnitẽtia, inferenda est hęc auctoritas, & quædam sequẽres. Vel hæc auctoritas intelligitur de interiori pœnitentia & satisfactione, sicut magister dicit j. ead. his auctoritatibus.

m ¶ *In corde.*] supple & ideo non indigent sacerdotali iudicio, & sic bene sequitur, ergo sine causa. fi. extra de sen. exc. à nobis. 2. n ¶ *Claues.*] si enim sine arbitrio sacerdotis pœnitentia ageretur, frustra sacerdotibus claues essent commissæ.

o ¶ *Euangelium.*]"est "Confessio ergo præceptum Euangelij, pœnitentiã agite. & Salomon, qui abscondit scelera vel peccata sua, non vide bit lumen in æternũ. & Iacobus, confitemini alterutrum, &c.

p ¶ *Vobis.*]i. inutiliter. sic ff. si cer. pet. certi. §. qm̃ igitur. in fi. §.

q ¶ *Peccata.*] apostolus, i. defectus orationis pręe indignatione, vel alio simili.

ADDITIO. Quasi sic vel sic contingat mihi, si erubui confiteri, vt hoc & hoc faciat mihi Deus, secundum H. & Laur.

r ¶ *Præter vxores.*] "tres enim tñ sunt "Status saluandorum, coniugatorum, continentium, & virginũ, vt ext. de sum. tri. firmiter. §. 12. q. 2. in præsenti. 13. dist. nerui b.

b Fuit hęc visio Ezech.

ET venit.]Hæc est 2. pars secundæ, pphetę, qui partis, in qua probadit iij. viros tur, q̃ qui statim con saluãdos, s. fitetur, non videtur Abrahã. per cecidisse: quia semquẽ figuran per est in conspectu tur cõtinen Dei. & hoc probat tes: Daniel. per 6. c. Ioan. de Fan. pquẽ virgi nes: Iob, per quem conIsrael, qui cum socero Moysi in conspectu ecclesiæ comederunt. iugati. Petr.

Casvs. Probat Hieronym. in hoc c. quòd in conspectu ecclesiæ debet quis facere pœnitentiam, & hoc facit exemplo presbyterorum Israel, qui cum socero Moysi in conspectu ecclesiæ & Dei fugiunt: quod probatur exemplo Adam, & exemplo Cain. boni autem omnia in conspectu Dei & ecclesię faciunt. *Inquit*, scilicet Moyses: & tangit id quod legitur in Exodo, scilicet cum Ietro socer Moysi veniffet ad eum in desertum, venit Aaron, & omnes seniores vt comederent panem cum eo coram Domino.

s ¶ *Et venit.*]Illud tangitur quod legitur in Exodo, s. cum Ietro socer Moysi veniffet ad eum in desertum, venerunt Aaron & seniores omnes Israel vt comederent panem cum eo. Ietro pater fuit Aethiopissæ vxoris Moysi. 2. q. 7. plerumque. §. item obiicitur.

t ¶ *In conspectu.*]quia statim pœnitent cum forte malum faciunt.

u ¶ *Fugiunt.*]quia pœnitere contemnunt, vt dicitur infra.

x ¶ *Absconditi.*]Sed frustra: quia si ascendero in cœlum, tu illic es. vnde super illo versu posuit Anselmus hos versus:

Quo fugis Encelade? quæcumque accesseris oras.
Sub Ioue semper eris: bene facti viuere quæris. j. dist. 2. §. vlt.

y ¶ *Nudus.*]"non solum amictu corporis, sed etiam mentis: quia etiam prius nudus erat veste. j. distin. 2. vt cognouerunt. sed erat hic te nudus virtutibus. j. dist. 2. c. non est. §. Romanos. nec tamen erubescebat Adam: sicut & pueri quamdiu non peccant, non erubescunt ire nudi, sed postquam pruritum senserint in membris illis, naturaliter ſtatim erubescunt ire nudi. "Adam antea erat nudus.

z ¶ *Ego amplius.*] modus loquendi est iste Hierony. vt 8. q. 1. licet. & est arg. pro veritate sæpius examinanda, vt 35. q. 9. graue.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Pleniorem.*]sensus est, peccat coram Deo qui tamquam Dei præ
" Reuertẽs in breui nõ diuertit. sentiam erubescens continuo pœnitet. " non enim diuertit qui in breui reuertitur:& à conspectu Dei discedit qui pœnitere contemnit.arg.3.ead.dist.diuortium.
b ¶*In conspectu.*]supra 17.quæst.1.qui bona.
c ¶*Soli.*]Regum enim delicta solum Deum habent vltorem.nam aliũ non timẽt.j.di.3. toram.hic tamen alia videtur expositio.
Psal.50. d ¶*Plus habet.*] quàm ille qui à conspectu Dei fugit, & malum agit non coram Deo.
e ¶*Nescit.*]i.contemnit. ar.25.q.1.hac consona.redibit tamen si prædestinatus est. j. dist.2. c.super tribus. §. hæc itaque. & cap. quicumque. versi. firmum.

SEd & continuo.] Casvs. Probat Aug.hoc exemplo Iudaici populi,q̃ si peccator vult pœnitere, & peccatum corrige re,Deus qui pro peccato fuerat iratus,reuocat iram, & indulgẽtiam præstat. & ad
Oseæ 11.secundùm 70 hoc inducit auctoritatem Osee prophetæ cõtra Hierusalem. Sed certe in hoc cap. non bene colligitur, vtrum de interiori satisfactione loquatur.
" Ciuitates f ¶*Seboim.*]" lex fuerũt destruxit ciuitates quas deDñs iuxta struxit Dominus iuIordanem. xta Iordanem, Sodoma, Gomorra, Adama, Seboim, Segor, Aleale, quæ est Bale, vnde effectus est locus Asphalti, qui dicitur mare mortuũ, & aqua illa nec est natabilis,nec potabilis. ibi ferrum natat, pluma mergitur.ibi sunt poma pulcherrima exterius,interius autem plena fauilla & cinere:his verbis describitur luxuria. 35. dist.luxuriosa.
r Sent.ibid. g ¶*Ex vicinia.*] ff.de contrah. empt. quod sæpe.§.vlt.arg.ex vicinitate contrahi vitium.44.di.c.cum au
" lupanaria castitatẽ nõ infamant. tem.arg.contra." ga lupanaria non infamant castitatem. 32. q.5.tolerabilius. & est arg.ad quæstionem de duobus fratribus domum communem habentibus. vnus habet partem inferiorem, alius superiorem,an vno peccante tota domus dirimenda sit.hoc autem capit.non multum facit ad propositum : quia nec de interiori nec de exteriori pœnitentia tractat.

SErpens.]Casvs.Hoc cap.diuiditur in duas partes.In prima pronuntur verba Euæ se excusantis. In secunda parte pronuntur verba Ambrosij super locum illum. Dicit enim,quòd qui non vult pro peccato puniri, agat pœnitentiam in hoc sæculo : quod quia Eua fecit,salutem obtinuit.Cain autem quia nõ doluit,reseruatum est eius peccatum æternaliter puniendum. Secunda pars ibi,*Venias.Nam pastor*,quasi diceret,vere pœnitens est recipiendus,& non abiiciendus.*Nam pastor*,&c. & loquitur de exemplo:quia de eo fit sermo in Euangelio.
"Punietur i h ¶*Serpens.*] Casvs. " Qui non vult in futuro puniri pro peccato, futuro qui agat hic pœnitentiam,& confiteatur:quod quia fecit Eua,salutem hic ñ pœni obtinuit.Cain autem quia noluit,reseruatum est eius peccatum æ
tet,p pẽto. ternaliter puniendum.
i ¶*Venialis.*] sed quomodo est venialis culpa Euæ, qua totus mundus ligatur.5.dist.ad eius. Dic quo ad vitam æternam,non tempo-
"Peccatum ralem." veniale ergo est peccatum quod sequitur confessio,vt hic.
veniale dr Veniale etiam dicitur, quod in veteri lege morte non puniebatur,
multifariã. sed per cæremonias purgabatur, nec aliam pœnitentiam eis lex imponebat,vt j.distin.6.c.1.ver.nam venialia. Item dicitur veniale quod causam veniæ habet annexam, vt quod sit per ignorantiam vel impotentiam,quod est peccare in patrem & filium.Vnde Apostolus : Veniam merui : quia ignorans feci.ẽ.8.dist.consuetudo.sed ei qui peccat in spiritum sanctum, quod fit per malitiam, non remittitur.25.dist.qualis.8.dist.consuetudo.j.ead.potest.

k ¶*Non desperata.*] non enim desperare debemus, " immo debemus moli inter duas molas, scilicet spei & timoris. vnde dictũ est: noli pignorare superiorem molã nec inferiorem.Ille superiorem pignorat,qui non timet,ille inferiorem, qui ita timet, quòd in despe
" Moli debemus inter duas molas *tmedicabilis* Gen.4.
†*præscriptionem* cadit, sicut Cain.90.dist.neque. l ¶*Confessa.*] " fuit ergo Eua confessa, & etiam Adam similiter. j.ea.dist. sicut primi.& cõfessa est cum dixit,manducaui.Dicitur tamen in historiis P. manducatoris in illo cap.tunc fecerunt. quòd Eua non pœnituit, immo peccatum retorsit in serpentem, & serpentis auctorem.sed ideo dicit P.mãducator eam non fuisse confessam: quia non pure confessa est.dixit enim,Serpens decepit me.confessa est tamen cum dixit,& manducaui.
m ¶*Medicinalis.*] scilicet confessio.
n ¶*Secuta sententia est.*] cũ ei dixit Deus: Multiplicabo ærumnas tuas, & concepprotiorig. †abest ab orig. " Ada&Eua cõfessi sunt. *tal.dedas* Luc.15. Eccl.7.
tus tuos paries in dolore,&c.
o ¶*Indignus.*]propter vilitatem suam: sicut de ea quæ ministrat in caupona dicit lex, quòd non potest accusari de adulterio propter suã vilitatẽ. C.de adult. qui adulterium. & est sensus huius litteræ,licet hic punitus fuerit,tamen eius pœna temporalis non fuit,sed æternagum.j.dist.3.sunt plures.§.auctoritates. p ¶*Punietur.*] temporaliter certa pœna, quæ imponitur Oseæ 6. Matth.9. Ioan.1.

MVltiplex.]Casvs.H.sic ponit hunc casum.In hoc c.dicitur,q̃ Deus subuenit peccatoribus per baptismum, & per pœnitentiam,quam quis debet accipere ab ecclesia.hanc enim potestatem dedit Christus prælatis ecclesiæ, vt pœnitentibus congruam satisfactionem iniungant. Si vero aliquis sine baptismo, vel sine pœnitentia decesserit,remissionem peccatorum, quam hic
18en.4.dist. 17.Aut.l.11. c.13. non habuit, in alia vita non consequetur. In fine vero vitæ pœnitentibus pœnitentiã & reconciliationem, neutrum denegetur. si tamen sunt hæretici,schismatici, vel ex communicati, recipiantur per scripturam & per iuramentum : si vero ex toto vocem amittãt & intellectum : neutrum denegetur si per astantes constiterit illos sic petisse.
a ¶*Multiplex.*] id est, multipliciter subueniens : aliàs natura simplex[a] est.
b ¶*Per baptismi gratiam.*] pueris. " nam q̃ baptismus dicitur prima tabula, ad puros refertur, qui pœnitere non possunt. adultis enim,nisi pœniteant,baptismus tabula non est. j.ea.secunda.
c ¶*Proprio.*] " non q̃ ipsimet sibi ipsis iniungant pœnitentiã: quia si ita intelligatur, pro nihilo essent sacerdotib. datæ claues ecclesiæ, vt ẽ. ea. dist. cap.omnis.§.alij ecõtra. & c.agite.sed quòd proprio motu cõfiteatur sacerdoti, vt ẽ.ea.c.non potest. & c. ecce nunc. & c. porro.& c.facilius.
ADDITIO. Aliàs non est c.per se,sed sub c. præcedẽ.porro.Arc.
d ¶*Supplicationibus.*] si contemnatur oris confessio: aliàs secus. j.de conse.dist.4. baptismi vicem, vel nisi inuisibili administratione. j.ea.c.vlt.in fi.
e ¶*Admitterent.*] aliter pro nihilo essent datæ claues ecclesiæ sacerdotibus,vt ẽ.ea. dist.n. omnis.§.alij contra.& c.agite.
f ¶*Eorum.*]scilicet imꝑnitentiam. " pro omnibus enim viuis orat ecclesia, nesciẽs quis ad numerũ prædestinatorum pertineat,vt ẽ.24.quæst.3.corripiantur.13.quæst.2.non existimemus.
g ¶*Non potest.*]ẽ.25.dist.qualis.contra.Solut.hic de mortali,ibi de veniali.sed nisi signa pœnitentiæ,&c.extra de sent.excom.à nobis. quod dic vt not.26.q.6.si aliquis.
h ¶*Hic autem.*]ẽ.26.q.6.his qui.
i ¶*Deneganda.*]ita q̃ nec appellatio valet.extra de app.qua fronte.
k ¶*Venię.*] scriptum est enim,spiritus sancti gratia tarda nescit habere molimina.arg.26.q.6.agnouimus.
l ¶*Per indiciã.*]arg.ff.de leg.3.nutu.ff.de noua.delegare.
m ¶*Testimonia.*] ẽ.26.quæst.6.qui recedunt.j.de consecr.dist.4.ægrotantes.
n ¶*Fidelium.*]maxime,quia etiam infidelis testimonium pro catholico dare potest.ẽ.25.q.7.si hæreticus.
o ¶*Regula.*] extra de hæretic.sicut.ẽ.1.q.7.quoties.& c.conuenientibus.& c.saluberrimum.
Nemo potest bene.]Hæc est 3.pars huius secundæ partis distinct. in qua probat, quòd solus Deus dimittit peccata. sed sacerdos est minister & de omni peccato.Ioan.de Fant.
Casvs. Dicitur hic quòd nulli datur indulgentia, nisi qui eam spe
10 rauerit & petierit. Quidam tamen hæretici dicunt quòd lapsis in præuaricationem est communio deneganda : sed male, cum Deus omnia mala pœnitenti dimittat,& nullum excipiat.

C. XLIX.

MVltiplex[a] misericordia Dei ita lapsibus subuenit humanis,vt non solũ per baptismi[b] gratiam, sed etiam per pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æternæ: vt qui regenerationis donum violassent,proprio[c] se iudicio condemnantes,ad remissionem criminum peruenirent : sic diuinæ bonitatis præsidiis ordinatis,vt indulgentia Dei,nisi supplicationibus[d] sacerdotum, nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominũ homo Iesus Christus hanc præpositis ecclesiæ tradidit potestatem, vt & confitentibus pœnitẽtiæ satisfactionem † darent, & eadem † salubri satisfactione purgatos, ad communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent[e]. & *posti pauca.* ¶ Si autem aliquis eorum[f], pro quibus Domino supplicamus,quocumq; interceptus obstaculo à munere indulgentiæ præsentis excesserit†,& priusquã ad constituta remedia perueniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carne non poterit[g]. & *post pauca.* ¶ His autem[h],qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgentis instantia præsidium pœnitentiæ,& mox reconciliationis implorant:nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio denega
60 da[i] : quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire:apud quem nullas patitur veniæ[k] moras conuersio. & *infra.* ¶Ita † ergo talium necessitati auxiliandum est , vt nec actio illis pœnitentiæ, nec communionis gratia denegetur, si eam etiam amisso vocis officio per indicia[l] integri sensus quærere comprobentur. Quòd si ægritudine aliqua ita fuerint aggrauati, vt quod paulo ante poscebant, sub præsentia sacerdotis significare non valeant, testimonia[m] eis fidelium[n] circumstãtium prodesse debebũt,vt simul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium consequantur. Seruata tamen regula[o] canonum paternorum circa eorum personas,qui in Deum à fide discedendo peccauerunt.

¶ *Caput hoc, vt est Apud Gratianum,magis conuenit cum originali impresso inter opera B.Leonis,quàm in tomis conciliorum.*

Item Ambrosius lib.1.de pœnitent.c.1.

C. L.

3 NEmo[p] potest bene agere pœnitentiam, nisi qui speRauerit indulgentiam q̃. Sed negant[r] his oportere reddi communionem,qui præuaricatione[s] lapsi sunt.& *infra.* ¶ Deus autem nullum crimen excepit[t],qui peccata[u] donauit omnia.

Item Ambrosius lib.2.de Cain & Abel, cap.4.

C. LI.

3 VErbum[x] Dei dimittit peccata : sacerdos est iudex[y]. Sacerdos quidẽ suum officium[z] exhibet[a], & nullius potestatis[b] iura exercet.*& libr.1.de pœniteat.c.2.* ¶Dominus par ius soluendi esse voluit, & ligandi , qui vtrumque pari[c] conditione permisit. Ergo qui soluendi ius non habet,nec ligandi[d] habet.*& infra.* ¶ Certum est, quòd ecclesiæ vtrumque licet, hæresi vtrumque non licet. Ius enim hoc solis permissum est sacerdotibus. Rectè igitur ecclesia vendicat, quæ veros sacerdotes habet : hæresis vendicare non potest, quæ sacerdotes Dei non habet.

¶ *Confectum est caput hoc ex B. Ambrosij verbis,collectoris tamen arbitratu dispositis.*

Item in eodem 1.lib.de pœnit.c.3.

p ¶*Nemo.*] adhuc probat q̃ oris confessio & operis satisfactio necessaria est:
" cum solis sacerdotibus sit tradita potestas ligandi & soluendi solis di.11.q.3.absit. ẽstendit etiam,quòd omni tibe tradita. petenti datur venia.
" Potestas ligandi &solstas ligandi & soluendi solis est sacerdoq ¶*Indulgentiam.*] quæ obtineri non potest nisi supplicationibus sacerdotum,vt 5.c.proximo.
r ¶*Sed negant.*] quidam hæretici,vt Nouatiani.j.distinct.3.c. Naum.§. item quòd. & c.adhuc instat. 24. q.3.quidam.versi.Nouatiani.
s ¶*Præuaricatione.*]i. per præuaricationem apostasiæ,vel post primam pœnitentiam.
t ¶*Excepit.*] cum dixit,In quacumque hora conuersus fuerit peccator,&c.
u ¶*Peccata.*] arg.contra.j.ead.c.importuna.§.quod autem.sed ibi soluitur. & intelligehoc de finali impœnitentia.

VErbum Dei.] Casvs. Ostenditur in hoc c. quòd oris confessio &operis satisfactio sit necessaria ad remissionem peccatorũ: cum solis sacerdotibus ecclesiæ sit data potestas ligandi & soluendi tãquam ministris Dei.*Verbum*,id est,filius Dei. *Nullius potestatis*, id est nulla sua potestate peccata dimittit.
3Sen.4.dist. 18.23.q.5.remittuntur. idem l.3. de sp ritu sancto,c.19.
x ¶*Verbum.*] id est,filius Dei, " qui dicitur verbum : quia sicut per verbum manifestatur voluntas alicuius : ita per filium voluntas patris. arg. 22.quæst.2. is autem. Vel verbũ,id est,prædicatio , quæ quandoque est causa contritionis.& ita p consequentiam remissionis. Et nota quòd licet dicat,verbum:nõ tamen propter hoc excluditur spiritus sanctus, per quem e-
" Filius Dei quare dicitur verbum.

POteſt fieri.] Hæc eſt 4. pars huius 2. partis diſtin. in qua quæritur quid ſint de illis qui Deum in corde cõfitentur, & ore negant in pœna. & dicitur quòd non perdunt meritum. Ioan. de Faut.

CASVS. Hoc c. diuiditur in 4. partes. In prima dicitur, q̃ licet aliquis bonus inter ſupplicia neget Deum ſermone, ſed corde cõfiteatur: tamen ei pœnitetiam confiteri vel peniten ti venia non negatur. Quod probat Ambr. quadam ſimilitudine. In 2. parte dicitur, q̃ qui recedit ab vnitate eccleſiæ, & cenſet claues eccleſiæ nõ habere ius ligandi & ſoluendi, ipſe veniam de ſuis peccatis nõ conſequetur. In 3. parte dicitur, q̃ quando poteſtas datur diabolo vt iuſtum affligat, in eo plus ipſe diabolus affligitur. In 4. parte dicitur, q̃ licet Chriſtus ſemel paſſus ſit pro nouis, quotidie tamẽ immolatur in eccleſia cum corpus & ſanguiné eius ſumimus. Secunda pars ibi, *Et infra.* Tertia ibi, *Et paulo poſt.* Quarta ibi, *Sicut ſemel. Aliquos*, id eſt, hæreticos. *Dicis*, ô Deus. *Debeant*, ſcilicet ſacerdotes.

2 ¶ *Poteſt fieri.*] CASVS. Primo dicitur, q̃ licet aliquis bonus inter ſupplicia neget Deũ, tamen non minus coronatur à Deo: & hoc probat quadam ſimilitudine. Secundo dicitur, quòd qui recedit ab vnitate eccleſiæ, dicens claues eccleſiæ non habere ius ligandi vel ſoluendi, ipſe veniam de peccatis ſuis non conſequetur. Tertio dicitur, q̃ quandoque poteſtas datur diabolo vt iuſtum affligat: & in eo plus ipſe affligitur. Quarto dicitur, q̃ licet Chriſtus ſemel ſit paſſus pro nobis, quotidie tamen immolatur in eccleſia, cum corpus & ſanguinem eius ſumimus. Quinto dicitur, quòd omni pœnitenti & pœnitentiam agenti dimittitur peccatum.

1 Polyc.l.6. tit.12.

C. LII.

4 POteſt fieri[a], vt aliquis vi- ctus ſuppliciis ſermone ne get[b], & corde adoret[c]. Nũquid eadẽ cauſa eſt eius, qui ſponte neget, & eius, quem tormenta inclinauerint ad ſacrilegium, non volũtas? Quàm indignum[d] autem, cum apud homines valeat certaminis gratia, vt apud Deum non valere[e] aſſeratur? Nã ſæpe in hoc athletarum fæculari certamine, etiam victos, quorũ fuerint certamina probata, vulgus[f] hominum cum victoribus coronare conſueuit: maxime quos viderit, aut ſorte, dolo, aut fraude excluſos victoria. Chriſtus ergo athletas ſuos, quos viderit grauibus pauliſper ceſſiſſe ſuppliciis, ſine venia patietur[g] manere? Numquid non habebit remunerationem laboris, qui etiam quos proiicit, non in æternum proiicit? *& infra cap.6.*

¶ Dicis Petro excuſanti, ne eius pedes[h] lauares. [Niſi lauero tibi pedes, non habebis partem mecum.] Quod ergo iſti poſſunt con ſortium tecum habere, qui claues regni non ſuſcipiunt, negantes, quod dimittere peccata debeant? Quod[i] recte quidem fatentur de ſe. Non enim habent Petri[k] hereditatem, qui Petri ſedem[A l] non habent, quam impia[m] diuiſione diſcerpunt, *&c.* 13. ¶ Ægritudo carnis peccatum repellit: luxuria autem carnis, culpã adolet. Illuditur ergo diabolus, vt ſe ipſe mortificauit quemlibet peccatorem ſe &alios ſuo exemplo corrumpentem qui in Bethania: (quę interpretatur domus obedientiæ, & quæ ſignificat eccleſiam) ſuſcitatur à Chriſto. "Fractio alabaſtri ſignificat fractionem corporis Chriſti in cruce per paſſionem, cuius odor totam domum, id eſt, vniuerſalem eccleſiam implens, mortuos viuificat: quia fama paſſionis eius per totum orbem diffuſa, peccatores credentes iuſtificat. Pet.

Ioan.13.

Pſal.76.

"Opa mortificatavtrũ remuneren eũr à Deo.

"infirmitas nem, vt ſic iraſcatur, & Deum offendat. ſed ſæpe per talia recognoſcit peccatum ſuum, & compungitur, "& armatur contra diabolum: vt Iob, & ſic diabolus illuditur. fortior enim reſurgit poſt lapſum, vt 50. diſt. fertum. & c. fidelior.

infra. ¶ Quod nocet corpori, iuuat ſpiritum. *& lib.2.c.3.* ¶ Sicut ſemel pro omnibus[o] immolat[p] eſt Chriſtus, ita quotieſcumque peccata donantur, corporis P eius ſacramentum ſumimus, vt per ſanguinem eius fiat peccatorum remiſſio. Ergo euidentiſſime Domini prædicatione mandatũ eſt etiam grauiſſimi criminis reis, ſi ex toto corde, & manifeſta q confeſſione peccati pœnitentiam agant †, ſacramenti[r] cœleſtis gratiam refundendam.

A ¶ Sedem.] *Apud B. Ambroſium legitur, idem: quod ob gloſſam non eſt mutatum: ſed multa alia ſunt emendata.*

Idem lib.2.de pœnitentia,c.7.

C. LIII.

5 QVantuſlibet[s] ergo mortui[t] fœtor ſit, aboletur omnis, vbi ſacrum rẽdoleuerit[u] vnguentum: & ſurgit defunctus: & ſolui[A] iubentur eius vincula, qui adhuc in peccato[x] eſt: tollitur velamen[y] de facie eius, quod veritatem gratiæ, quam acceperat, obumbrabat. Sed quia venia donatus eſt, reuelare faciem, aperire vultum iubetur. Non habet enim quod erubeſcat[z], cui peccatum[a] dimiſſum eſt. In tãta vero Domini gratia, tantoque diuini muneris miraculo cum oporteret vniuerſos lætari, commouebantur impij, & aduerſus Chriſtum concilium congregabant, Lazarũ[b] quoq; interficere volebant[c].

o ¶ *Pro omnibus.*] quo ad ſufficientiam, non quo ad efficaciam: quia non niſi pro ſaluandis, j. d. conſec. diſt. 2. ſemel. & c. iteratur.

p ¶ *Corporis.*] H. conuertit hanc litteram ſic, i. quoties ſumimus ſacrum corpus, nobis peccata dimittuntur. Sed tu dic, vt j. ea. gl. vlt. quandoque enim interius conterimur[b], ore cordis corpus Chriſti ſumimus[c]. j. de cõſe. diſt. 2. quid ſit ſanguis. in princ. ſed peccata adulta ſine confeſſione & cõtritione non dimittuntur. j. ea. diſtres. vnde cum dimittuntur, corpus Chriſti ſumitur.

q ¶ *Manifeſta.*] in hoc facit c. ad propoſitũ.

r ¶ *Sacramenti.*] i. eccleſiaſtiçę vnitatis, vt 32. q. 4. nemo. in fi. de qua quilibet vere pœnitens efficitur, vt j. diſt. 6. qui vult. verſ. laboret. vel ſacramenti, i. corporis & ſanguinis Chriſti: "quia ex quo qs vere penitet, digne poteſt ſuſcipere corpus & ſanguinem Chriſti: & ſecundum hoc eſt rectus ordo in ſuperiori litterra: & eſt ſenſus, ſumimus digne, id eſt, poſſumus ſumere digne.

a ¶ *Eorum.*

a 8. q. j. *ſi ſert* pturis. Hug.

b Al. conſi- temur.

c Spũaliter

p fidẽ. Petr.

t *al. gerant* "Pœnitens vere, ſit digne Chriſti corpus ſu- mere.

t *al. celebrate*

u Dicũ in ſpiritũ ſanctum eſt ir- remiſſibile.

1 Anſl. li. 11. c. 171.

Q Vantuſlibet.] Hæc eſt 5. pars huius 2. partis diſt. i qua dr, q̃ quãtumcũque ſit peccatũ magnũ, tñ delet̃ur à gratia. Io. de F.

s ¶ *Quantuſlibet.*] CASVS. Inuehitur Ambr. contra prædictos hereticos, dicens q̃ illi qui dñt aliquem iterũ penitere nõ poſſe, volunt eos q̃ per contritionẽ ſuſcitati ſũt, iterum interficere: ſicut Iudæi voluerunt interficere Lazarum à Dño reſuſcitatum.

t ¶ *Mortui.*] tangit de Lazaro, & de ſorore Martha, quæ dixit Domino præcipienti ſimine iam fœtet.

ADDITIO. Not. eſt, q̃ Lazarus fœtidus ſigni

Ioan.12.

Nonne merito eorum[a] ſucceſſores[b] vos fore cognoſcitis, quorũ duritiæ heredes eſtis? Nam & vos indignamini, & cõtra eccleſiam congregatis concilium, quia videtis mortuos in eccleſia reuiuiſcere, & peccatorum indulta venia reſuſcitari. Itaque[c] (quod in vobis eſt) per inuidiam rurſus vultis interficere ſuſcitatos. Sed Ieſus non reuocat[d] beneficia, immo cumulo ſuæ liberalitatis amplificat[e], reuiſit ſolicite ſuſcitatum, & celebrata † reſurrectionis gratia lætus ad cœnam[f] venit, quam ei ſua præparauit eccleſia: in qua ille, qui fuerat mortuus, vnus inter diſcumbentes cum Chriſto inuenitur.

A ¶ Solui iubentur.] *In originali impreſſo legitur,* & ſoluere iubentur eius vincula, quæ adhuc in peccato ſunt, tollere velamẽ, &c. *Alia vero ex eodem ſunt emendata, & addita nonnulla.*

Idem ibidem,c.4.

C. LIIII.

1 IS poteſtatis[g] ſuæ gratiam negat, (quæ in remiſſionem peccatorum eſt) qui cæleſtem eius poteſtatem[h] diabolico[A] fultam ſuffragio vendicarent. Eoſque aſſerit diabolico vti ſpiritu, q̃ ſepararent eccleſiam Dei, vt omnium temporum hæreticos[i], & ſchiſmaticos comprehenderet, quibus indulgentiam negat[k]: quia omne[l] peccatum circa ſingulos eſt, ac vniuerſos.[a] *& infra.cap.5.* ¶ Quid mirum, ſi ſalutem negatis aliis, qui veſtram[m] recuſatis? licet[c] & illi nihil à vobis differant, qui à vobis pœnitentiam[n] petunt. Arbitror[o] enim quòd etiam Iudas P potuiſſet tanta Dei miſeratione non excludi à venia, ſi pœnitentiam non apud Iudæos, ſed apud Chriſtum geſſiſſet † q. *& paulo poſt.* ¶ Qui agit pœnitentiam, non ſolum diluere lacrymis debet peccatum ſuum, ſed etiam emendatioribus[r] factis operire, & tegere[s] delicta ſuperiora, vt nõ imputetur ei peccatum.

t *al. egiſſet*

a ¶ *Eorum.* id eſt, impiorum, ſcilicet Iudæorum.

b ¶ *Succeſſores.*] id eſt, imitatores, vt 1. q. 1. cito turpem.

c ¶ *Itaque.*] de conſec. diſt. 4. quæris.

d ¶ *Non reuocat.*] ſupra 22. queſt. 2. c. ſi quælibet. §. quandoque. ſupra 16. q. 2. viſis.

e ¶ *Amplificat.*] quia dimittit peccatum, & poſt ſeipſum conſert, vt 50. dt. pœnitentes. de conſ. diſt. 4. nemo.

f ¶ *Ad cœnam.*] ipſe Lazar[us], ſ. vbi & ipſa Martha miniſtrabat, quando fuit inuitata à Simone leproſo.

g ¶ *Poteſtatis ſuæ.*] CASVS. Adhuc pro ſequitur Ambroſius de hæreticis, qui per Iudæos deſignantur. Et hunc caſum ſic ponit Laurentius. Loquitur Ambroſius hic cõtra Iudæos, qui dicebant Chriſtum in Beelzebub nomine eiicere dæmonia: quibus Dominus dixit: q. peccat in filium vel in patrem remittitur ei: "qui vero peccat in ſpiritum ſanctum, non remittitur ei, neque hic, neque in futuro. Iſti ergo Iudæi ſeparabant cæleſtem poteſtatẽ ab eccleſia, qui eum in Beelzebub dicebant eiicere dæmonia: quibus Dominus loquens (vt prædixi) complexus eſt omnes hæreticos tam illius temporis, quãm futuros. *Quia omne.* ſ. ſeparare poteſtatẽ ab eccleſia, eſt omne id eſt magnum & grauiſſimum peccatum. Vel hoc ideo dicit, quia q̃ in hoc delinquit, factis eſt omnium reus.

h ¶ *Iis poteſtatis.*] adhuc proſequitur Ambroſius de hæreticis per prædictos Iudæos deſignatis.

i ¶ *Hæreticos.*] per Iudæos, qui ſuſcitationem Lazari non credebant.

k ¶ *Negat.*] dicẽs, Vos in peccato veſtro moriemini. & hoc ſi perſiſtant in hæreſi: quia cõuerſis præſto eſt in dulgentia. 26. quç. 6. ſi presbyter.

l ¶ *Omne peccatum.*] ji. magnum peccatum. Vel ideo hoc dicit q̃ qui in hoc vno delinquit, factus eſt omniũ reus. j. diſt. 5. fratres.

ADDITIO. j. diſt. 5. c. ſi. ext. de reg. iur. defleat. Arch.

m ¶ *Quy veſtram.*] 47. diſt. ca. ſicut. §. neceſſe. & ibi, Conueniet nulli qui ſecum diſſidet ipſe. ar. ff. de ædil. edi. cum autem. §. excipitur. & alibi, Qui ſibi non parcit, mihi vel tibi quomodo parcet? Alia litterа habet noſtram, id eſt, à nobis accipere. 23. q. 3. ſi non licet.

n ¶ *Pœnitentiam.*] non ergo licet accipere pœnitentiam ab hæretico, ſicut nec Euchariſtiam, vt 24. q. 1. ca. vlt. ſed baptiſmum bene in neceſſitate, vt 24. q. 1. ſi quem.

o ¶ *Arbitror.*] id eſt, certus ſum. nam quantuſlibet ſit fœtor, aboletur per pœnitentiam, vt 5. c. quantuſlibet.

P ¶ *Iudas.*] j. diſt. 6. qui vult. in prin.

q ¶ *Geſſiſſet.*] ſed iuit ipſe ad diuiſos. j. diſt. 3. Iudas.

r ¶ *Emendatioribus.*] ergo non ſufficit ſola cordis contritio. & ita facit ad propoſitum Gratiani.

s ¶ *Et tegere.*] j. diſt. 3. ille rex.

NOnnulli.] hæc eſt 6. pars ſecundæ partis huius diſt. in qua reprehendit eos, qui paruas pœnitentias poſtulant à ſacerdote propter faſtidium benefaciendi. Ioan. de Fan.

CASVS. Quidam poſtulabant pœnitentiam à ſacerdotib. vt ſtatim in priſtinum ſtatum reuertantur. hi potius obligant ſacerdotes quã ſe abſoluunt: quib. ſacerdotib. dictum eſt, nolite dare, &c.

t ¶ *Ligare.*] in ſe onus pœnitentię ſuſcipien do: quod poteſt & debet quandoque facere dos. j. diſt. 6. c. 1. Vel in diſcrete ſoluendo. ar. 50. diſt. ſi quis præpoſtera.

v ¶ *Nolite.*] 3. 11. qu. 3. nolite.

x ¶ *Canibus.*] prius. iã enim poſt pœnitentiam canes non ſunt, & intellige canibus, id eſt, manifeſtis. nam de occultis ſecus. de conſe. diſt. 2. non prohibeat.

y ¶ *Ante porcos.*] id eſt, peccato ſordidatos.

z ¶ *Conſortia.*] quia ſumma & ima ſociatur, &c. de conſe. di. 2. quid ſit ſanguis. & 43. diſt. in mandatis.

t *abeſt ab orig.* Matth. 7.

S*Vnt qui.*] CASVS. Quidam erãt qui nolebãt accipere pœnitentiam à ſacerdotibus, nec de peccatis ſuis ſatisfacere & dolere: putantes ſibi ſufficere, ſi propria auctoritate à ſacramentis abſtineant. quos Amb. in hoc c. reprehendit, hortans eos multipliciter vt doleant & ſatis faciãt de ſuis delictis. quod probatur exẽplo Moyſi. *Præſeribunt*, i. imponunt & præfigunt ſibi pœnitentiam talem ſcriptam in Gen.

a ¶ *Si remedium.*] ji. pœnitentiam, per quam conſequuntur remedium, vel communionem. de conſe. diſt. 2. ſi quis intrat eccleſiam. & j. e. qui ſanctus.

b ¶ *Facilius.*] j. e. diſ. 3. c. 1. hæc de charitate. & c. reperiuntur.

c ¶ *Congrue.*] & ita eſt arg. quòd facilius de nouo aliquid acquiritur quam recuperetur amiſſum, vt j. diſt. 3. reperiuntur. & dicit Boethius: Facilius eſt ad virtutem erigere nouos, quam reuocare veteres vel præteritos.

† *impuritatibus*

d ¶ *Acquirenda.*] in hac vita ſupple. & tunc congrue ſequitur, vbi, &c. vel dic vbi, ideſt in pœnitentia debent ceſſare quæ ſequuntur. Vel ſic ordina litteram: nuntiandum eſt ſæculo, vbi acquirendum eſt.

† *al. peccato*

e ¶ *Ambitio dignitatis.*] quæ reprobatur 8. q. 1. ſcripturis.

f ¶ *Vini effuſio.*] quæ reprobatur 5. 35. diſt. c. 1.

g ¶ *Copulæ coniugalis vſus.*] qui quandoque minus licitus eſt. 32. q. 4. origo.

h ¶ *Sæculo.*] quo ad ambitionem dignitatis. 40. diſt. multi.

i ¶ *Natura poſtulat.*] arg. "contra illos qui dormiunt in ſcholis: & ita debemus propriam naturam expugnare, licet contraria ſit medici na. j. de conſe. diſt. 5. contraria.

"dormientibus in ſcholis.

k ¶ *In tali.*] quia maioris eſt pœnæ inter homines viuere, &c. C. de apoſta. hi qui ſanctam.

l ¶ *In peccatis.*] mortalibus: quia cum veniali non prohibetur. de conſec. diſt. 2. quotidie.

a ¶ *Quię*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Quiesce.* Idest, abstine à sacramentis. arg. contra promouendos, qui post baptismum peccauerunt. 25. dist. primum.

"Pœnitendi tempus.

b ¶ *Dicimus.*] " hic agit de tempore agendæ pœnitentiæ, quasi dicat, si in iuuentute non pœnituimus: saltem in senectute pœnitea-
mus.

c ¶ *Deferuescat.*] aliàs defuescat. j. dist. 3. in falicibus.

Eccl. 21. Gene. 4. secundùm 70 Tvidicimus] orig.

ADDITIO. Quod not. 22. q. 2. ancillam. in fi.

d ¶ *Reuerentiores.* Idest, propter reuerentiam abstinere ab Eucharistiæ pceptione.

e ¶ *Mysterij.*] sc. quare rubus ardens nó combureb atur in mõtem Oreb.

"Rubus ardens q non combureb atur, quid re presẽtabat. Exod. 3. Act. 12.

"Rubus est virgo Maria, ignis ardẽs in rubo nec comburens est spiritus sanctus in beata Maria: qui descẽdens in eam non violauit eam. & secundum hoc quod sequitur, solue calcia menta, &c. fi intelligitur calciamentum qd fit de mortuis animalibus, est prauus intellectus Pharisæorũ dicentium: si peperit, ergo cum viro concubuit. dicitur ergo Moysi, i. cuilibet Christiano, solue calciamenta. &c. i. exue talem intellectũ. fallit in beata Maria que virgo ante partum & post partum Christũ peperit.

† *al. corpoream atque terrenam*

f ¶ *Solue.* Ji. opera mortua de affectib. tuis:

"Deꝰ à quo videri põt.

quia nullus digne cõspicere vel Deum videre potest, nisi cuncta terrena & mortalia vitia deponat.

"Consuetudo veterum in signum repudij.

"vn de talis veterum consuetudo erat, vt si spõsus sponsam repudiaret, in signum repudij discalciari iubebatur. de hoc dicitur 8. qu. 1. olim. & ideo Moyses discalciari iubetur, ne ad ecclesiam, quæ in rubo significatur, qua si sponsus accedat calceatus. hoc. n. seruandum est i Christo, qui verus est sponsus: de quo Ioannes ait, Cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamenti eius, &c. de consec. di. 4. per aquã.

Apoc. 21.

"Pedes pro affectionibꝰ accipiũtur.

g ¶ *Pedes.*] "affectiones. vnde Aug. super illum locũ, In laqueo illo quem absconderunt, comprehensus est pes eorum: dicitur pes animæ amor: & si est ad bonum, dicitur charitas: si ad malum, dicitur cupiditas.

h ¶ *Absoluere.*] antequam ad sacramenta accedat.

i ¶ *Lapsus.*] hoc idem dicit Boethius. Infelicissimum genus infortunij est fuisse felicem.

k ¶ *Vnde.* Idest, à quo statu. 50. dist. quia sanctitas.

Miror.] Casvs. Quidam stulti sacerdotes erant in ecclesia: qui cum viderent quosdam peccatores non recte pœnitere, nec veniam recipere: alios ad pœnitentiam recipere nolebãt: quos hic redarguit Cyprianus: & quod eos recipere debeant, probat auctoritate Ioan. in Apoc. & auctoritate Tobiæ.

l ¶ *Priora.*] 50. dist. domino sancto.

m ¶ *Eleemosyna.*] scilicet interior, vt infra distin. 3. eap. incassum. §. sed verba. Vel exterior liberat à morte, id est, à peccato occasionaliter: quia citius illustratur. infra ead. medicina. quia sicut sera filum introducit: ita timor seruilis charitatem, &c. j. distinct. 3. qui vult.

n ¶ *Semel.*] hinc collige peccata non redire. j. dist. 4. ca. in domo. §. item secundum. & 23. q. 4. si illic.

o ¶ *Ab ea.* Jid est, à morte actualium peccatorum. de consecr. dist. 4. c. 1. & 2.

ritatem, aut vsurpationem sacramentorum: quia scriptum est (Pecc
casti[2] quiesce[a].) *& paulo post.* ¶ Dicimus† [b] ergo & agendam pœnitentiam, & eo agendam tempore, quo culpæ deferuescat [c] luxuria, & in captiuitate peccati positos, reuerentiores [d] nos, non vsurpato res esse debere. Nam si Moysi pro pius accedere gestienti, vt cognitionem mysterij [e] cælestis hauriret. dicitur (Solue [f] calceamẽtum pedum tuorum,) quanto magis nos animæ nostræ pedes [g] exuere vinculis corporalibus, & gressus omnes mundi istius nexu debemus absoluere [h]? *& paulo superius.* ¶ Nihil est, quod tam summo dolori sit, quàm si vnusquisque positus sub captiuitate peccati recordatur, vnde lapsus [i] sit, atque vnde [k] deciderit, & quod ad corpoream†, atque terrena ab illa speciosa, & pulchra diuinæ cognitionis intentione deflexerit.

urgere: quia scriptum est (Eleemosyna[m] à morte liberat:) & non vti que ab illa morte, quam semel[n] Christi sanguis extinxit, & à qua nos salutaris baptismi, & redemptoris nostri gratia liberauit: sed ab ea[o], quæ per delicta postmodum serpit.

Item Hieronymus Damaso.

C. LVIII.

IMportuna in Euãgelio mulier tandem meruit audiri: & clauso cum seris† Postio [q], media licet nocte [r], ab amico panes [s] amicus accepit: Deus ipse, qui nullis contra se viribus superari potest, publicani precibus [t] vincitur [u]. Niniue ciuitas, quę peccato periit [x], fletibus stetit [y]. Quorsum ista tã longo repetita principio? videlicet vt paruum magnus aspicias, vt dies pastor morbidam non contemnas ouem. Christus in paradisum de cruce latronem intulit: & ne quis aliquando serã conuersionem putaret, fecit homicidij pœnam martyrium [z]. Christus, inquam, prodigum filium reuertentem lætus amplectitur, & nonaginta nõuem pecudibus derelictis, vna ouicula, quæ remanserat, humeris boni pastoris aduehitur. ¶ Vbi[A] vero peccator intelligens vulnus suum tradidit medico se curandum, ibi non est virga necessaria, sed spiritus lenitatis [a].

A ¶ Vbi acquirendæ.] *Locus integer* B. *Ambrosij hic est.* An quisquam illam pœnitentiam putat, vbi acquirendæ ambitio dignitatis, vbi vini effusio, vbi ipsius copulę conjugalis vsus? *Sed gloss. in versic.* acquirendæ, *obstitit, ne hic emendaretur. Multa autem alia sunt emendata.*

B ¶ Vt in tali vita.] *In originali est*, vt vitali huic moriatur vsui. *Sed glossa obstitit, ne mutaretur.*

Item Cyprianus episcopus, lib. 4. epist. 2. ad Antonianum.

C. LVII.

MIror autem quosdam sic obstinatos esse, vt dandam nõ putent lapsis pœnitẽtiam, aut pœnitentibus existiment veniam denegandam, cum scriptum sit (Memento, vnde ceciderís, & age pœnitentiam. & fac priora [1] opera.) Quod vtique ei dicitur, quem constat cecidisse, & quem Dominus hortatur per opera rursus exturgere: quia scriptum est (Eleemosyna[m] à morte liberat:) & non vti que ab illa morte, quam semel[n] Christi sanguis extinxit. & à qua nos salutaris baptismi, & redemptoris nostri gratia liberauit: sed ab ea[o], quæ per delicta postmodum serpit.

Item Hieronymus Damaso.

C. LVIII.

IMportuna in Euãgelio mulier tandem meruit audiri: & clauso cum seris† Postio [q], media licet nocte [r], ab amico panes [s] amicus accepit: Deus ipse, qui nullis contra se viribus superari potest, publicani precibus [t] vincitur [u]. Niniue ciuitas, quę peccato periit [x], fletibus stetit [y]. Quorsum ista tã longo repetita principio? videlicet vt paruum magnus aspicias, vt dies pastor morbidam non contemnas ouem. Christus in paradisum de cruce latronem intulit: & ne quis aliquando serã conuersionem putaret, fecit homicidij pœnam martyrium [z]. Christus, inquam, prodigum filium reuertentem lætus amplectitur, & nonaginta nõuem pecudibus derelictis, vna ouicula, quæ remanserat, humeris boni pastoris aduehitur. ¶ Vbi[A] vero peccator intelligens vulnus suum tradidit medico se curandum, ibi non est virga necessaria, sed spiritus lenitatis [a].

A ¶ Vbi vero.] *Hæc vsque ad finem non sunt inuenta apud* B. *Hieronymum.*

3 *Quòd autem omni peccanti, auctoritate Ambrosij*[b] *venia promittitur, falsum videtur. Quibusdam enim venia denegatur*[c] *aut ex magnitudine peccati, aut ex gradu officij. Vnde Ioannes in epistola sua* [*Est peccatum*[d] *ad mortem: quis*† *orabit pro eo?*] *Alibi*[e] *quo que legitur* [*Quis medebitur incantatori vulnerato à serpente?*]

a SI *sacerdos.*] in libro regum.

SED HVIVSMODI. Casvs. Gratianus soluit prædictam contrarietatem dicens quòd huiusmodi interrogationes, si sacerdos peccauerit, &c. inferunt difficultatem & varietatem: quòd difficile fiet vt aliqua singularis persona oret pro ipso: & ad hoc probandum quasdam auctoritates inducit.

b ¶ *Non semper.*] 3. 32. q. 7. quid in omnibus, ff. commo. l. ad eos. ff. locati. l. sed & de damno.

c ¶ *Difficultatem.*] hoc referas ad delicti varietatem, & ad intercessorem spiritualem.

d ¶ *Deus quis.*] quia imago, & etiam quælibet fidelis anima. j. dist. prox. illa anima. sed & homo habet similitudinem Dei. j. 33. qu. 5. hæc imago. "

"imago est triplex. Matth. 24.

triplex est igitur imago siue similitudo. idẽ

li. b. 1. de pœn. c. 1.

titatis, secundum quã tantum filius Dei est imago patris imitationis. secundum quã dicitur quòd magna nauis est imago alicuius domus, & discipulus magistri similitudinis expressæ, vt figillum in cera depingitur.

Psal. 82.

Luc. 18. Ion. 3.

e ¶ *Rogasse.*] pro peccatis Hierusalem, "

"vnde in libro Machabęorum legitur, quod Iudas Machabæus cũ deberet pugnare cũ suis paucis contra Nicanorem, qui erat cum multis, ad confortationem suorum retulit somniũ quod in præcedenti nocte viderat in hunc modum. Viderat Oniam sacerdotem magnus ad cælum protendentem, & orantem pro populo Iudæorum, & postea apparuisse alium virum ætate & gloria mirabilem circa illum Oniam, & dixisse: Hic est amator populi Israel, hic est qui multum orat pro populo & pro ciuitate sancta.

2 Mach. vlt.

f ¶ *Hieremiam.*] Dei prophetam. extẽdisse autem Hieremiam dexteram, & dedisse Iudæ gladium aureum, dicentem, accipe sanctum gladium munus missum à Deo, quo deiicies aduersarios populi mei Israel. qua visione confortati qui erant cum Iuda, impetum fecerunt in hostes & Nicanorem interfecerunt & 30. millia de suis.

POTEST. Casvs. Ponit Grat. aliam solutionem: & ad auctoritatem Io. vt intelligatur de eo qui peccat in spiritum sanctum, & contra fidem, pro quo non est orandum post mortem, si vsque ad mortem in tali crimine perseuerauerit. & ad hoc probandum inducit cap. sequens. *Non dico*, idest, non præcipio. *Dico*, id est præcipio.

3. q. 1. de correct. & gra. c. 1. & Ioan. 5. "vnde Machabei sentiam.

g ¶ *Pro illo.*] quia non sequitur quòd in carne non promeruit. 3. ea. multiplex. §. 1. Dico vt pro eo non roget quis post mortem: & ita exaudi pro peccato in spiritum sanctum: quod est finalis in pœnitentia, vt hic innuit Augustinus: quo casu exaudi 3. 13. quæstio secunda. pro obeuntibus. licet H. illud intelligat de specialibus orationibus.

h ¶ *Possunt.*] arg. quod non est diffinitum, posse diffiniri 22. quæst. 5. hoc videtur. arg. contra 32. qu. 1. quòd si dormierit. 12. quæst. 3. consuluisti.

Ecclesiastici 21. "vnitate peccatum impugnare "manifestũ

i ¶ *Ad mortem.*] vnde alibi Augustinus. " Tanta labes est illius peccati, vt humilitatem pœnitentiæ subire non possit: quod quidem committit quisquis ex sola inuidia vnitatem ecclesiasticam impugnat, & diabolo scienter attribuit opera spiritus sancti. vnde nec Christus in passione pro talibus orauit, sed pro eis qui ignoranter crucifigebant eum, dicens, Pater ignoice illis: quia nesciunt quid faciunt.

"Peccatum in spiritum sanctum quid sit. & "quot eius species.

k ¶ *Remittendam.*] " Peccatum in spiritum sanctum dicitur generaliter omne peccatum mortale, quia qui vnam personam offendit, & aliam: specialius vero peccatum est quod ex odio vel ex malignitate procedit: nam spiritus sanctus est amor & benignitas. secundum alios peccatum in spiritum sanctum est obstinatio mentis. Est autem obstinatio mentis in peccato obdurata pertinacia, quam impœnitentia finalis comitatur, prouenit autem huiusmodi obstinatio interdum ex desperatione: puta cum quis credit suorum delictorum magnitudinem diuinam misericordiam excessisse, & ob hoc de vitiis ascendit ad vitia, iuxta illud quod ait Cain: maior est iniquitas mea quam vt veniam merear, vt 3. §. denique. Interdum ex præsumptione: puta cum quis securus delinquit, tanquam Deus pro temporali flagitio non sit æternum supplicium daturus. in quo peccati genere refert Hiero. se Origenem deprehẽdisse, qui post mortem anathematizatus est, vt 24. q. 2. c. vlt. ver. item si ad tempora. Vel putans in articulo mortis sufficienter pœnitere vt latro: 4 Anſl. ii. de quibus Apostolus: c. 153. Maledictus homo qui peccat in spe. Item in spiritum sanctum peccatum est secundum alios fraternæ gratiæ inuidia: puta si de gratia à Deo fratri collata inuideas, ne tibi præferatur. argu. 3. 8. dist. qui contempta. Item secundum alios peccare in spiritum sanctum est blasphemia in personam spiritus sancti. de talibus habẽtur de consecr. dist. 4. hi vero hæretici. Item secundum alios peccatum in spiritum sanctum est finalis impœnitentia: peccatum, scilicet qd durat vsque ad mortem, vt, vsque, inclusiuum sit, quod hic Augu. potius velle videtur j. distin. 3. inter hæc hircum. Sed fortasse quæri, vtrum finalis impœnitentia possit desinere esse? Resp. Iste terminus, finalis impœnitentia, duobus modis accipitur. "Matth. 26. "impœnitentia finalis quando non habet propositum pœniten

Item.

C. LIX.

SI sacerdos [a] peccauerit, quis orabit pro eo?

¶ *Primo Regnorum libro, c. 2. legitur*, Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus. Si autem in Dominum peccauerit, quis orabit pro eo? *& sic assertur à B. Ambrosio li. 1. de pœnitentia, c. 8. & aliis patribus. B. tamen Gregorius in c. 2. primi regum ca. 3. ex hac ipsa vulgata lectione elicit sententiam, quam nunc affert Gratianus, vt notatum est 3. dist. 50. c. alienum.*

Sed huiusmodi interrogationes non semper[b] *negationem inferunt, sed potius difficultatem*[c]*, vel varitatem notant, vt est illud Euangelij* [*Quis, putas, est fidelis seruus, & prudens, &c.*] *Hinc etiam Ambrosius* (' *Deus, quis*[d] *similis tibi? non vtique nullus: quia imago patris filius est.*) *Similiter igitur accipiendum* [*quis orabit pro eo?*] *hoc est, singularis vitæ aliquis debet orare pro eo, qui peccauit in Dominum.*] *& infra.* [2 *Nam quomodo Ioannes diceret non orandum pro delicto grauiore, qui legisset Moysem rogasse*[e]*, & impetrasse, vbi erat præuaricatio voluntaria? qui scivet etiam Hieremiam*[f] *rogasse?*] *Potest etiam secundum Augustinum*[3] *aliter intelligi illud Ioannis* (*Est peccatum ad mortem, &c.*) *vt nulla sit eius, & superiorum contrarietas. Ait enim.* (*Est peccatum ad mortem, non pro illo* g *dico, vt roget quis.*) *De quo peccato, quoniam non expressum est, possunt*[h] *multa, & diuersa sentiri. Ego autem dico id esse peccatum, fidem, quæ per dilectionem operatur, deserere vsque ad mortem.* i] *Hæc est etiam blasphemia in spiritum sanctum, quam neque in hoc sæculo, neque in futuro remittendam*[k] *Dominus in Euangelio asserit. Siue autem delectatione peccati, siue desperatione veniæ, vsque ad mortem quis in peccato perseueret, iustum est, vt sine fine puniatur, qui sine fine peccauerit.*

Vnde Gregorius Papa, libro 4. dial. cap. 43.

C. LX.

4 VOluissent iniqui, si potuissent, sine fine viuere, vt potuissent sine fine peccare. Ostendunt enim quia in peccato semper viuere cupiunt, qui numquam [l] desinunt peccare, dum viuunt. Ad magnam ergo iustitiam iudicantis pertinet, vt numquam careant supplicio, qui in hac vita numquam voluerunt carere peccato.

4 *Ex his* [m] *itaque apparet, quòd sine confessione oris, & satisfactione operis, peccatum non remittitur. Nam si necesse est, vt iniquitates nostras dicamus, vt postea iustificemur, si nemo* [n] *potest iustificari à peccato, nisi antea confessus fuerit peccatum, si confessio paradisum*[o] *aperit, veniam acquirit. si illa solum cõfessio vtilis est, quæ sit cum pœnitentia (in quo notatur aliud esse confessio, aliud pœnitentia, siue interior, siue exterior accipiatur,) si ille, qui promittit veniam occulte apud Deum, non apud ecclesiam pœnitentiam agenti, frustratur*[p] *Euangelium, & claues datas ecclesiæ promittit etiã quod Deus negat delinquenti, si nemo potest confequi*[q] *veniam, nisi quantalemcumque, erst minorem, quàm debeat, peccati soluerit pœnam, si solist*[r] *sacerdotibus ligandi*[s] *soluendique potestast*[t] *à Deo tradita est. si nullus veniam accipit, nisi ecclesiæ supplicationibus*[v]

Voluissent.] Casvs. Dicitur in hoc c. quod mali vellent semper viuere, vt semper in peccato manerent. vnde ad magnã pertinet iustitiam iudicantis vt perpetuo sint in supplicijs, qui in hac vita semper volunt esse in peccato.

l ¶ *Numquam.*] assidue enim peccantium non misereatur Deus, vt supra 93. distinct. diaconi. & venia impœnitenti, &c. 24. quæstio. 2. legatur. & ideo semper obnoxij pœnæ perstitent, vt j. distinctio. 7. in fine.

EX HIS. Hæc est quarta pars dist. in qua probat per 36. aucto. quod si quis non confitetur, non saluatur: si petiit, sufficit confessio quæ sit primo Deo, deinde sacerdoti qui loco Dei iudicat. Ioan. de Fan.

Casvs. Concludit Gra. ex præallegatis eorum sententiam in vnum perstringens, quod peccatum non dimittitur sine oris confessione, & operis satisfactione. Postea per multas probationes & multa argumẽta nititur idem probare, incipiens à peccato primi hominis, quòd non nisi confessioone est dimissum: & probatio Grat. protendit vsque ad illum §. his auctoritatibus. Et non facit §. nisi. vsque ad §. illum, ex his omnibus. Quidam tamen faciunt ibi duo c. scilicet, *Puteus*, & *Introite*. vnde secundum quòd habent in libris suis, postea ponunt in gl. Sed certe nõ videtur quòd ibi debeant esse c. etiam secundum Gra. & si aliquod est ibi, casus est planus. Idem etiam voluit Benedictus.

m ¶ *Ex his itaque.*] infert ex præmissis auctoritatibus: vsque ad §. denique.

n ¶ *Si nemo.*] 3. e. dist. nemo potest.

o ¶ *Paradisum.*] 3. e. dist. ecce nunc tempus.

p ¶ *Frustratur.*] 3. e. dist. agite.

q ¶ *Consequi.*] 3. e. dist. e. nullus.

r ¶ *Si solus.*] 3. e. dist. verbum.

s ¶ *Ligandi.*] id est, imponendi satisfactionem vel relaxandi.

t ¶ *Potestas.*] no. solis sacerdotibus potestatem ligandi traditam.

v ¶ *Supplicationibus.*] supra e. dist. multiplex.

tentia finalis capitur duobꝰ mod. 3. dicta bẽ cõprehẽdas & dic q. sex modis i spiritũ sanctũ peccatur: duobꝰ mod. ergaDeum. plumptiõe, vt Origen. desperõne, vt Iudas. j. e. dist. 3. seeleration. duobꝰ erga proximum, Odio frater næ cogitõis & impugnationis agni te veritatis. 11. q. 3. nolite timere. duobus ergã ipsum, finali impœnitẽtia & pœnitere pœnituisse. 17. q. 4. sunt q. & adde qd hoc ẽt not. j. di. 2. scien dum. Arc.

tal. *frustrat*

a ¶ *Denique*

a ¶*Denique.*] ab isto loco vsque ad cap.quamobrem.probat 22. auctoritatibus,scilicet peccata non dimitti sine oris confessione. auctoritates veteris testamenti inducit vsque ad §. in Euangelio. Ab illo §.in Euangelio.vsque ad §.ex his.inducit auctoritates noui testamenti, & post ex omnibus concludit in §. ex his. & omnes illæ auctoritates intelliguntur cum quis confiteri contemnit.

b ¶*Serpens.*] idest,diabolus,qui serpente vtebatur tamquam organo vel intellige ad litteram.

Gen.3. c ¶ *Confessionem.*] & quia in seipso inuenit originem peccati.

d ¶*Non reuocabatur.*]

"Pctm diaboli fuit irremediabile,ſ hois remediabile. "quia irreuocabile fuit peccatum eius, & impossibile est eum reuocare ad pœnitentiam,vt j.distinct.2.§.

Gen.4. quod autem reprobi.versic.impossibile.hominis autem peccatum fuit remediabile, & hoc duabus de causis: quia totum genus humanum perierat de peccato Adæ, sed non tota angelica natura peccato diaboli.Item homo incitatorem habuit ad malum: quod non habuit Angelus: & ideo per alium iste non debuit iuuari, sicut nec ille per se potuit surgere. & ideo peccatum diaboli fuit irremediabile,& non peccatum hominis.

Gen.12.&26

Leui.13.&14

2 Gen.12. e ¶ *Reges.*] Pharao a

b Gen.20. rex Aegypti, de quo habetur ſ.22.quæſt.2.

1.Reg.16. c.vtilem. §.ecce quæ. & Abimelech b rex Gerare.de quo habetur 22. quæstio. quarta. nemo sibi. & ſ.33. quæſt. 1. ſi per sortiarias.

f ¶*Pastiones.*]idest,delicta.15.q.1.illa.

g ¶*Orationibus.*]supra 33. quæst.1. ſi per sortiarias.

h ¶*Præcepit.*]in Leuitico.

i ¶*Vt lepra.*] idest,aliqua macula. "Sunt autem quattuor genera

2.Reg.12. "lepræ gſia sunt iiij. lepræ: in cute, in capillis,in domo,in veste.In capillis lepra dicitur alopecia. fluentibus sanie capillis, ſi in caluitio vel in alia parte capitis albus

3.Reg.2. vel ruffus color inuentus fuerit, plaga lepræ est. In cute lepra cognoscitur, ſi in ea fuerit alba, id est, pallida albedo, vel postulæ, & huiusmodi lepræ vestis erat macula alba vel ruffa. Similiter in domo dicebatur lepra talis macula, & macula in pariete pallore vel rubore deformis. & omnia ista iudicabantur arbitrio sacerdotis. ſi enim in homine lepra non erat perſpicua : recludebat eum sacerdos in domo ſua septem diebus : quibus expletis ſi non creuerat lepra, iterum recludebat eum aliis septem diebus. quòd ſi nec tunc creuerat, mundum eum iudicabat: quia ſi scabies erat, lauabat homo vestimenta ſua, & mundus erat. Cum vero perſpicua erat lepra, ſeparabatur, id est, iudicabatur immundus ad arbitrium sacerdotis, & habebat homo vestimenta ſua diſſuta, id est, facilia ad induendum vel exuendum,vt sic cognoscereturː & caput rasum c,vt posset cognoſci : oſsue veste contectum, ne fœtorem loquendo diffunderet. & habitabat ſolus extra castra, ita vt à mortuo nihil differre videretur. Item ſi lepra vestis erat perſpicua, comburebatur vestis : ſi dubia, recludebatur septem diebus. ſi creuerat macula, adiiudicabatur lepra : ſi non creuerat, abluebatur vestis, & recludebatur aliis vij.diebus: post quos ſi sacerdos inueniebat creuisse lepram , rumpebat eam. Similiter oſtium domus leprosæ claudebatur vij. diebus : post quos ſi sacerdos inueniſſet creuisse lepram , iubebat erui lapides leprosos , & proiici extra ciuitatem, & domum radi intus per circuitum, & pulueremrasuræ ſpargi extra ciuitatem in loco immundo. & alios lapides substitui in domo: & luto alio liniri domum. quod ſi iterum redierit macula, & perſeuerans lepra est, destruebatur domus , & ligna, & lapides , & pulueris extra ciuitatem proiiciebantur in locum immundum.

c.vtilem.

Ioná 3.

Prouerb.19. Eccl.17. Pſal.99. Dan.4. †al.ratiõabili

Matth.3. d ¶*Pœnitentia.*] Act.19. d ¶*Non negatur.*] nam quod diffidentia ætatis,&c. 32.q.2. ancillam. & j.ea. dist.7. nemo.

e ¶*Vulnerata.*] delictis.

f ¶*Non sufficit.*] quo ad famam exteriorem. sufficit enim quo ad Deum*, dummodo non contemnat.

*Vide cõci. Tolet.sext.14. ca.&can.13

g ¶*Per pœnitentiæ.*]infra e.dist.ſi peccatum Dauid.

h ¶*Quit.*] ¶*Sententiam.*]communationis,vt 22.q.4. incommutabilis.&in hoc similis est prætori quoad interlocutoriam.ff.de re iu. quod iussit.

i *Aliud.*]ſ.11.q.1. aliud.

k ¶*Repoſcere.*] ſupra 14.quæst.1.quod debetur.

l ¶*Propria.*]ff.de min. ſi iudex.

m ¶*Licent.*]hoc expoſui ſupra 11.quæſt.1.aliud.

n ¶*Expediunt.*] vt debitum repetere , vt ſ. 14.q.1. quod debetur.

o ¶*Non expedit.*] "ſed non expedit cũ ſcandalo.Item tempo

Matth.5. ralia accipere. 1.q.1. iudices. Item omnibus cibis indifferenter vti licet. 11.q.4.ad menſam. ſed non expedit.28.qu.1.omnis. Item vxorem gentilem derelinquere licet.28.quæstio.1. iam nunc. ſed nec expedit, vt ea. quæſt.1. ſic enim.

Q *Vi sanctus.*] Casvs. Dicitur in hoc cap. quod sacedos qui bonus est , & digne vult accipere corpus Christi, debet in castitate permanere. peccator autem,quę conſcientiam an poſt qua fuerat propter peccatum egressus. *Lucernæ ardentes*, idest operationes ab situs interpretatur.de conſe. dist. 4. per aquam.

p ¶*Peccator.*] "ex hoc videtur quòd constitutus in mortali possit

a ¶*Non claudet.*]idest,non constringet te finaliter.

b ¶*Non clauſeris os.*]non confitendo.

ar.dist.nec c ¶*In profundo.*] vitiorum.vnde peccator cum a venerit in profun-

icuit. ext.d dum vitiorum,contemnit.

iudi.cũ non EX HIS OMNIBVS.Casvs.Infert Gratian.ex ſupradictis quòd

ab homine. sine confeſſione nullus veniam meretur,

Arc. & ad hoc inducit ſequentes auctoritates.

Pſal.68. Sequentia tria capit.

rgi.inter].& plana ſunt , ſcilicet

ordinibi ex *Sufficit &, non ſufficit. & cap.nouit.* Illud

Au. Sent.4. autem c.quod poſtea

dist.17. ſequitur , ſcilicet *alud.* poſitum eſt ſ. 11.

Pſal.129. quæſt. 1. & ibi caſum inuenies. Ben. tamen

ſic breuiter ponit hic

Prouerb.19. caſum. Dicitur hic

Eccl.17. quod abſtinere debet

Pſal.99. à multis,qui vnum illicitum committit:&

ita probatur, quòd ſatisfacere tenetur.

Matth.3. P *Oenitentia.*]

d ¶*Non negatur.*]

nam quod diffidentia

Act.19. ætatis, &c. 32.q.2. ancillam. & j.ea. dist.7.

nemo.

e ¶*Vulnerata.*] delictis.

f *Non ſufficit.*] quo ad famam exteriorem. ſufficit enim quo ad Deum*, dummodo non contemnat.

*Vide cõci. Tolet.sext.14. ca.&can.13

g ¶*Per pœnitentiæ.*]infra e.dist.ſi peccatum Dauid.

h *Quit.*] ¶*Sententiam.*]communationis,vt 22.q.4. incommutabilis.&in hoc ſimilis est prætori quoad interlocutoriam.ff.de re iu. quod iussit.

i *Aliud.*]ſ.11.q.1. aliud.

k ¶*Repoſcere.*] ſupra 14.quæſt.1.quod debetur.

l ¶*Propria.*]ff.de min. ſi iudex.

m ¶*Licent.*]hoc expoſui ſupra 11.quæſt.1.aliud.

n ¶*Expediunt.*] vt debitum repetere , vt ſ. 14.q.1. quod debetur.

o ¶*Non expedit.*] "ſed non expedit cũ ſcandalo.Item tempo

Matth.5. ralia accipere. 1.q.1. iudices. Item omnibus cibis indifferenter vti licet. 11.q.4.ad menſam. ſed non expedit.28.qu.1.omnis. Item vxorem gentilem derelinquere licet.28.quæstio.1. iam nunc. ſed nec expedit, vt ea. quæſt.1. ſic enim.

Q *Vi sanctus.*] Casvs. Dicitur in hoc cap. quod sacedos qui bonus est , & digne vult accipere corpus Christi, debet in castitate permanere. peccator autem,quę conſcientiam an poſt qua fuerat propter peccatum egressus. *Lucernæ ardentes*, idest operationes ab situs interpretatur.de conſe. dist. 4. per aquam.

p ¶*Peccator.*] "ex hoc videtur quòd constitutus in mortali possit

absorbeat me profundum , neque vrgeat super me puteus os ſuum.] Quod Auguſtinus exponit dicens (Puteus est humanæ iniquitatis profunditas , in quem ſi ceciderit, non claudet a ſuper te os ſuum , ſi tu non clauſeris b os tuum : confitere ergo, & dic De profundis clamaui ad te Domine & euades. Claudet ſuper illum Dominus , qui in profundo c contemnit,à quo mortuo, velut ab eo, qui non ſit,perit confeſſio. [Hinc idem prophèta ait [Introite portas eius in confeſſione.] Oſtendens ad portas miſericordiæ non nisi per confeſſionem peccati aliquem posse pertingere. ¶Hinc etiam beatus Ioannes Baptiſta, & Saluator noſter exordium prædicationis ſuæ à pœnitentia ſumpſerunt , dicentes [Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum:] oſtendentes ad regna cælorum neminem posse pertingere , niſi primum per pœnitentiam Deo curauerit ſatisfacere. Hinc etiam in actibus Apoſtolorum legitur , quod credentes veniebant ad Apoſtolos,annuntiantes actus ſuos. Ex his omnibus facile monſtratur , ſine confeſſione nullam veniam posse promereri.

Hinc etiam Leo Papa ait epiſtol. 78. al. 80.ad epiſcopos Campaniæ.

C. LXI.

2 SVfficit pœnitentia illa confeſſio, quæ primum Deo offertur,tum etiam ſacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit.

Item ad Ruſticum Narbonenſem epiſcopum,epiſtola 90.al.92.c.7.

C. LXII.

3 POenitentia , quæ dilata est, cum ſtudioſius petita fuerit,non negetur d,vt quoquomodo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata e perueniat.

Item Augu.in ſermone de pœnitentia, al. lib.de pœnitentiæ medicina.

C. LXIII.

4 NOn sufficit f mores in melius commutare, & à præteritis malis recedere, niſi etiam de his , quæ facta ſunt , ſatisfiat Deo per pœnitentiæ g dolorem, per humilitatis gemitum,per contriti cordis ſacrificium , cooperantibus eleemoſynis , & ieiuniis A.

A ¶Et ieiuniis.] *Hoc non est apud B. Auguſtinum, neque Bedam,neque magiſtrum ſententiarum,neque Polycarpum.*

Item Ambroſius in c. 1. Lucæ.

C. LXIIII.

5 NOuit Dominus mutare ſententiam h,ſi tu noueris emendare delictum.

Item Leo Papa, epiſt.90. al.92. ad Ruſticum,ca.8.

C. LXV.

5 ALiud i quidem est debita iuſte † repoſcere k : aliud propria l, perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam poſtulantem oportet à multis etiam licitis abſtinere , dicente Apoſtolo(Omnia mihi licent m, ſed non omnia expediunt n.) Vnde ſi quis pœnitens habet cauſam,quã negligere forte non debeat , melius expetit eccleſiaſticum,quam forenſe iudicium.

Item Hieronymus,in c. 1. Ioelis.

C. LXVI.

6 QVi ſanctus ſacerdos est , & comedit † in Paſcha o Domini,accingatur baltheo caſtitatis,& audiat cum Apoſtolis (Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernę ardentes in manibus veſtris.) Qui autem peccator p est, & quem remordet q propria conſcientia, cilicio accingatur , & plangat vel propria delicta,vel populi : & ingrediatur eccleſiam r , de qua propter peccata fuerat egreſſus,& eu bet,vel dormiat in ſacco: vt præteritas delitias,per quas offenderat Deum , vitæ auſteritate compenſet.

Item in Amos prophetam,ad c.9.

C. LXVII.

SIagamus s pœnitentiam , ipſum quoque ſuæ pœnitebit ſententiæ. Rursum t iuxta eundem u Hieremiam A promittit pro ſpera.Si negligentia diſſoluamur, & illum pœnitebit ſpõſionis ſuę, promiſſaque mutabit. Cuius rei exemplum Niniuitas, & Hieruſa lem habere poſſumus , quorum alij de imminentibus ſuppliciis liberati sunt:alij, quæ patribus promiſſa fuerant,perdiderunt.

A ¶Hieremiam.] *Sic est emendatum ex ipſis commentariis. B. Hieronymi , & vno vetuſto exemplari Gratiani. Nam in ceteris est quem admodum in vulgatis,*iuxta eumdem Hieronymum promittit proſperaſi pœnitẽtiam egerimus.Quod ſi negligentia,&c.

propter pœnitentiam reuocat ſententiam etiam contra contumaces latamitia propter pœnitendi negligentiam bona reuocat, quæ promiſit. & hoc probat exemplis Hieruſalem, & Samariæ, Nabuchodonoſor,& Ezechiæ.

t ¶*Rurſum.*]verba Gratiani.

v ¶*Eumdem.*]ſcilicet Amos,de quo locutus fuerat Hieronymus.

5 tt.q.1. a- ſſiud. Anſel. l.11.c.141. †al.iuſta.

1.Cor.6.

6 Sent.4. dist.17. †al.comedit Paſcha]ori. Malach.3. Luc.12.

" Eccleſiæ ingreſſus q bus est in terdicẽdus.

Hierem.17.

Quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Q*Vamobrem.*]Casvs.Hoc c.diuiditur in duas par.In 1.ponũtur verba Danielis interpretantis visionem Nabuchodonosoris, & dicentis sibi:placeat tibi cõsilium meum:peccata tua eleemosynis redime,&c. In 2.ponuntur verba Hieronymi dicentis inutile videri consilium prophetæ. Ex quo enim prædixit sententiam in visione regis:

Idem super Danielem,ad c.4.

C. LXVIII.

QVamobrem[a] rex consilium meum placeat tibi,&peccata tua eleemosynis[b] redime[c], & iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan[d] ignoscet Deus delictis tuis. ¶Si prædixit sententiam Dei,quę mutari nõ potest[e], quomodo hortatur ad eleemosynas, & misericordias pauperum, vt Dei sententia commutetur? Quod facile soluitur Ezechiæ regis exemplo(quem Esaias dixerat esse moriturũ[f]) & Niniuitarum, quibus dictum est[g]adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur.]Et tamẽ ad preces Ezechiæ, & Niniuæ,Dei sententia commutata[h] est[g], nõ vanitate iudicij, sed eorum conuersione, qui meruere indulgentiam. Alioquin[h] & in reuerentiã† [i] loquitur Deus se malа minari super gentem,&si bona fecerit, minas clementia commutare. Rursum bona agenti se asserit[k] polliceri: & si male fecerit,dicit se suam mutare sententiam, non in homines,sed in opera,quę mutata sunt. Neque enim Deus hominibus, sed vitiis[l] irascitur: quæ cum in homine non fuerint, nequaquam punit quod mutatũ est.Dicamus & aliter.Fecit quidẽ Nabuchodonosor iuxta Danielis cõsilium misericordias in pauperes : & idcirco vsque ad mensem duodecimum[m] in eum est dilata sententia. Sed quia postea ambulans in aula Babylonis gloriatur, & dicit,[Nonne hæc est Babylon magna,quam ego ædificaui in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria nominis mei?] bonũ misericordiæ perdidit malo superbiæ. [forsitan[n] ignoscet Deus delictis tuis.] Cum beatus Daniel præscius futurorũ de sententia Dei dubiter[o], rem temerariam faciunt,qui audacter[p] peccatoribus indulgentiam pollicẽtur. Et tamen sciendum, quòd si Nabuchodonosor bona opera faciens venia repromittitur, multo magis aliis promittitur, qui leuiora peccata cõmiserunt.

a ¶ Commutata est.] *Quæ sequuntur, vt etiam multa alia, emendata, & locupletata sunt ex originali, præter verbum*, reuerentiam, *(quod esse debet*, Hieremia,) *idque ob glossam.*

Idem.

C. LXIX.

[l]VIde[q] benignum Dominum misericordiam cum seueritate miscentem[r], & ipsius pœnæ modum iustæ,& clementi liberatione[A] pensantem. Non in perpetuum tradidit pœnę delinquẽtes, sed[quanto,, inquit, tempore seruierunt Baalim, tanto seruiant Chusarsaton † [s] hoc est octo annis.Disce &hoc ô tu auditor,quisquis ille es,qui tibi conscius es alicuius erroris: & quanto tempore erraſſe te nosti, quanto tempore deliquisti, tãto[t] nihilominus[u] tempore humilia teipsum Deo, & satisfacito ei in cõfessione pœnitentiæ : non expectes,vt humiliet te Chusarsaton, & inuito necessitas extorqueat pœnitentiam: sed ipse præueni tortoris istius duritiam†:quia si te ipse emendaueris,si te ipse correxeris,pius est Deus,& misericors, qui vindictã temperet ab eo , qui illam pœnitendo[x] præuenit.Sed illud consideremus , quia donec seruierunt chusarsaton ij,qui traditi fuerant pro delictis suis, & non clamauerunt ad Dominum, nemo suscitatus est, qui saluare eos posset. Cũ vero clamauerunt ad Dominum, tunc suscitauit[y] Dominus Saluatorem Israel,& saluauit eos.

A ¶Liberatione.]*Antea legebatur*,deliberatione, *Emendatum est ex homilia Origenis, quemadmodum & alia nonnulla.*

Idem super Danielem,ad c.4.

C. LXVIII.

QVamobrem[a] rex consilium meum placeat tibi,&peccata tua eleemosynis[b] redime[c], & iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan[d] ignoscet Deus delictis tuis. ¶Si prædixit sententiam Dei,quę mutari nõ potest[e], quomodo hortatur ad eleemosynas, & misericordias pauperum, vt Dei sententia commutetur? Quod facile soluitur Ezechiæ regis exemplo(quem Esaias dixerat esse moriturũ[f]) & Niniuitarum, quibus dictum est[g]adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur.]Et tamẽ ad preces Ezechiæ, & Niniuæ,Dei sententia commutata[h] est[g], nõ vanitate iudicij, sed eorum conuersione, qui meruere indulgentiam. Alioquin[h] & in reuerentiã† [i] loquitur Deus se malа minari super gentem,&si bona fecerit, minas clementia commutare. Rursum bona agenti se asserit[k] polliceri: & si male fecerit,dicit se suam mutare sententiam, non in homines,sed in opera,quę mutata sunt. Neque enim Deus hominibus, sed vitiis[l] irascitur: quæ cum in homine non fuerint, nequaquam punit quod mutatũ est.Dicamus & aliter.Fecit quidẽ Nabuchodonosor iuxta Danielis cõsilium misericordias in pauperes : & idcirco vsque ad mensem duodecimum[m] in eum est dilata sententia. Sed quia postea ambulans in aula Babylonis gloriatur, & dicit,[Nonne hæc est Babylon magna,quam ego ædificaui in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria nominis mei?] bonũ misericordiæ perdidit malo superbiæ. [forsitan[n] ignoscet Deus delictis tuis.] Cum beatus Daniel præscius futurorũ de sententia Dei dubiter[o], rem temerariam faciunt,qui audacter[p] peccatoribus indulgentiam pollicẽtur. Et tamen sciendum, quòd si Nabuchodonosor bona opera faciens venia repromittitur, multo magis aliis promittitur, qui leuiora peccata cõmiserunt.

A ¶ Commutata est.] *Quæ sequuntur, vt etiam multa alia, emendata, & locupletata sunt ex originali, præter verbum*, reuerentiam, *(quod esse debet*, Hieremia,) *idque ob glossam.*

Idem.

C. LXIX.

[l]VIde[q] benignum Dominum misericordiam cum seueritate miscentem[r], & ipsius pœnæ modum iustæ,& clementi liberatione[A] pensantem. Non in perpetuum tradidit pœnę delinquẽtes, sed[quanto,, inquit, tempore seruierunt Baalim, tanto seruiant Chusarsaton † [s] hoc est octo annis.Disce &hoc ô tu auditor,quisquis ille es,qui tibi conscius es alicuius erroris: & quanto tempore erraſſe te nosti, quanto tempore deliquisti, tãto[t] nihilominus[u] tempore humilia teipsum Deo, & satisfacito ei in cõfessione pœnitentiæ : non expectes,vt humiliet te Chusarsaton, & inuito necessitas extorqueat pœnitentiam: sed ipse præueni tortoris istius duritiam†:quia si te ipse emendaueris,si te ipse correxeris,pius est Deus,& misericors, qui vindictã temperet ab eo , qui illam pœnitendo[x] præuenit.Sed illud consideremus , quia donec seruierunt chusarsaton ij,qui traditi fuerant pro delictis suis, & non clamauerunt ad Dominum, nemo suscitatus est, qui saluare eos posset. Cũ vero clamauerunt ad Dominum, tunc suscitauit[y] Dominus Saluatorem Israel,& saluauit eos.

A ¶Liberatione.]*Antea legebatur*,deliberatione, *Emendatum est ex homilia Origenis, quemadmodum & alia nonnulla.*

4.Reg.10. Esa.38. Ionæ 3. Dan.4.

a ¶*Quamobrem.*]illud tangit, "quod Nabuchodonosor vidit in somnio, boreẽ in medio terræ pertingentem vsq; ad cælum, & sub ea habitabant animalia & bestiæ , & in ramis volucres, & ex ea vescebatur omnis caro : & ecce vigil & sanctus de cælo descẽdit, & ait, succidite arborẽ, & ramos & fructus eius , & fugient ex ea bestiæ & volucres: sed germen eius in terra finite:& cũ feris sit pars ei[2], & ab humano cõmutetur cor eius: & septẽ tempora cõmutentur sup eam : quod somnium Daniel interpretatus est, & ait:Tu es rex arborea quæ inualuisti, & potestas tua in terminis terræ, & audiui sti peruigilem altissimi sententiam super te: & ab hominib. eiciente te , & cum feris erit habitatio tua:fenũ vt bos comedes. 7.tempora,idest,7.anni mutabuntur super te, & relinquetur tibi semen vel germen radicis : quia regnũ tuũ restituetur tibi quam obrem audi cõsilium meum , Peccata tua eleemosynis redime: forsan ignoscet tibi Deus. Post annum autem deambulabat rex in aula sua , & superbe loquebatur dicens , Nonne est hæc Babylon, quam ego ædificaui in robore regni, & i gloria decoris mei? Adhuc erat sermo in ore eius, & ecce vox de cælo dicens,tibi dicitur Nabuchodonosor:regnum tuum transit à te, & cum feris habitabis septem temporibus donec scias quod dominetur altissimus vniuersis regnis hominum, & statim ex hominibus abiectus est, & vt bos fenum comedit, & rore cæli caput eius infectum est, &c.donec capilli eius in similitudinem aquilarũ crescerent,& vngues eius quasi vngues auium.

"Nabucho donosor vidit in somniũ. †*Hieremia.*] orig. vera lectio. Hier.17.

"Eleemosyna liberat a morte.

b ¶*Eleemosynis.*]"eleemosynæ namque à morte liberant peccatorem, qui per delicta fuerat, vt ℣.c.dist.medicina.§.e.dist.miror.

c ¶ *Redime.*] illud redime, ponitur priuatiue : quia proprie non est hæc redemptio.ſi.ff.commo.ſi vt.§.vlt.ff.de le.commiſ.l.fundo. ff. quod vi aut clam.ſi vitem.§.2.

d ¶ *Forsitan.*]℣.dist.86.non satis.dubitanter dixit:quia deesse potest contritio cordis.arg.℣.c.q.2.admonere.& non valent eleemosynæ,

nisi ex bono fonte,&c.vt 86.di.non satis.Vel ideo sub dubietate posuit,ne securitas negligentiam, & negligentia offensam præstaret, vt ℣. ea. prædixerat. Vel ponitur forsitan, affertiue, vt in Euangelio forsitan & patrem meum cognouissetis, &c. ℣.dist.4.ne forte. ff.de rei vend.item si.§.1.

e ¶ *Non potest.*] i. non contingit hoc,secundum eos contra quos hic loquitur.

f ¶ *Moriturum.*] propter peccatum qd commisit quando superbi uit de victoria, quam habuit de inimicis, eam sibi attribuens.

g ¶ *Commutata est.*]ſi per iudicij veritatẽ, sed eorum mutatione, qui conuersi per pœnitentiam meruerunt liberari.

h ¶ *Alioquin.*]i. nisi pstaret indulgentiam agẽti bona,cur inferret mala agenti mala: & hoc sequitur. æquũ est enim vt sicut male agentib. infert mala: sic bene agentib. parcat,& conferat bona.

i ¶ *In reuerentiam.*] i. contra æquitatem reuerendam.vel ad hoc vt omnes eidem reuereamur tantum.

k ¶ *Asserit.*] Dominus loquens Hieremiæ.& sunt verba Hiero. super Danielem.

l ¶ *Vitiis.*]℣.distin.68. odio.

m ¶ *Ad mensem xij.*]vel quod annum peccata eleemosynis redemit, post superbiuit.

n ¶ *Forsitan.*]verba Danielis.

o ¶ *Dubitet.*] i. proponat secundum formã dubietatis. Vel dic vt ℣.in prin.

p ¶ *Audacter.*]℣.8.q.1. ſi ergo. 32.q.5. ſi Paulus.hoc aduerbiũ determinat verbum vel participium. argu. ad hoc 93. dist. diaconi.

Ide benignum.] Casvs. Filij Israel seruierunt 8. annis regi Mesopotamiæ,& postea liberati sunt ab Othoniele. Dicitur hic q̃ in illo facto significatur, qd quanto tempore aliquis stetit in peccatis seruiendo diabolo, tãto tempore debet esse in pœnitentia seruiendo Deo.In fine dicitur quod ſicut illi non fuerunt liberati nisi ad instantiam precum:ita non liberantur aliqui nisi per preces.

q ¶ *Vide.*]ô tu auditor.

r ¶ *Miscentem.*]℣.dist.45.disciplina.

s ¶ *Chusarsaton.*] "quæ humiliatio eorum interpretatur in libro Iudicum.hic est diabolus, cui humiliandæ & affligẽdæ traduntur animæ, quæ Christi humilitate contempta in superbiam se extollunt. Chusarsaton iste fuit rex Syriæ & Mesopotamiæ: cui seruierunt Israel 8.annis, eo quòd præuaricatus est in præceptis Domini seruiendo idolis mortuo Iosue : quem liberauit Othoniel frater Caleph, in quo erat spiritus Domini , postquam populus clamauit ad Dominum tradito Chusarsaton in manus Othonielis in pugna quando pugnauit contra eum, vt legitur in lib.Iudicum 2.& 3.

t ¶ *Tanto.*]scilicet saltem,& non plus.47.dist.omnes.

u ¶ *Nihilominus.*]℣.dist.3.productior.contra.sed ibi de peccato primi parentis tantum.Vel de pœna interiori:hic autem de exteriori.

x ¶ *Pœnitendo.*]℣.e.dist.voluissent.§.ex his.ver.quartum quoque.

y ¶ *Suscitauit.*]"Othonielem,ideſt,filium Senem fratrem Caleph.

"Chusarsaton quid re presentat.

"Othoniel fuit filius Senem.

minorem[a] cui Caleph. Axam filiam suam dederat in vxorem ,p eo q̃ dederat ei ciuitatem Cariathsepher, i. ciuitatem litterarum. hic ergo Othoniel quasi saluator filiis Israel est missus , cum super eos est dux constitutus à Domino.interpretatur autem Othoniel tempus mihi Dei[b], hoc est aliquis militię cęlestis Angelus,qui sibi tem pus à Deo dispensatũ accipiens mittitur in aditorium eorum, qui hereditatem capiunt salutis.H.

a ¶ *Maculam.*]hæresis, vel mortalis peccati. ℣.dist.21. quamuis. ℣. prox. causa. qu.4.recurrat.

b ¶ *Rugam.*] i.schisma tis , vel venialis peccati.

c ¶ *De ecclesia.*]℣.23.q. 4.forte. contra. & cahæc autem vita. contra.Sol.Ecclesia quandoque large sumitur, vt granum & paleam cõplectatur. vt est in contrariis ℣.32. q.4.re currat. Vel dic aliud esse de ecclesia, quod hic negatur de malis, aliud esse in ecclesia, quod in cõtrariis conceditur. Vel distingue. "nam sunt quidã in ecclesia nomine & re, vt boni catholici, vt hic:quidam nec nomine nec re,vt prœcisi.℣.23.q.4. ſi quis à catholica.quidam nomine tantum,vt in contrariis: quidam re tantum, vt de conſe.dist. 4.non dubito.

d ¶ *Et maculam.*]vnde propheta.In peccatis dimisi matrẽ vestrã, vt ℣.35.q.1.c.vlt.

Vide benignum.] Casvs. Filij Israel seruierunt 8. annis regi Mesopotamiæ,& postea liberati sunt ab Othoniele. Dicitur hic q̃ in illo facto significatur, qd quanto tempore aliquis stetit in peccatis seruiendo diabolo, tãto tempore debet esse in pœnitentia seruiendo Deo.In fine dicitur quod ſicut illi non fuerunt liberati nisi ad instantiam precum:ita non liberantur aliqui nisi per preces.

q ¶ *Vide.*]ô tu auditor.

r ¶ *Miscentem.*]℣.dist.45.disciplina.

s ¶ *Chusarsaton.*] "quæ humiliatio eorum interpretatur in libro Iudicum.hic est diabolus, cui humiliandæ & affligẽdæ traduntur animæ, quæ Christi humilitate contempta in superbiam se extollunt. Chusarsaton iste fuit rex Syriæ & Mesopotamiæ: cui seruierunt Israel 8.annis, eo quòd præuaricatus est in præceptis Domini seruiendo idolis mortuo Iosue : quem liberauit Othoniel frater Caleph, in quo erat spiritus Domini , postquam populus clamauit ad Dominum tradito Chusarsaton in manus Othonielis in pugna quando pugnauit contra eum, vt legitur in lib.Iudicum 2.& 3.

t ¶ *Tanto.*]scilicet saltem,& non plus.47.dist.omnes.

u ¶ *Nihilominus.*]℣.dist.3.productior.contra.sed ibi de peccato primi parentis tantum.Vel de pœna interiori:hic autem de exteriori.

x ¶ *Pœnitendo.*]℣.e.dist.voluissent.§.ex his.ver.quartum quoque.

y ¶ *Suscitauit.*]"Othonielem,ideſt,filium Senem fratrem Caleph.

"Chusarsaton quid re presentat.

"Othoniel fuit filius Senem.

a i quo fuit ipſius Dſii,& iudicauit Israel.de quo ℣.iudicũ 3. b ita etiam ponit Hug. & Laur.

e ¶ *Non potest.*] i. non contingit hoc,secundum eos contra quos hic loquitur.

f ¶ *Moriturum.*] propter peccatum qd commisit quando superbi uit de victoria, quam habuit de inimicis, eam sibi attribuens.

g ¶ *Commutata est.*]ſi per iudicij veritatẽ, sed eorum mutatione, qui conuersi per pœnitentiam meruerunt liberari.

h ¶ *Alioquin.*]i. nisi pstaret indulgentiam agẽti bona,cur inferret mala agenti mala: & hoc sequitur. æquũ est enim vt sicut male agentib. infert mala: sic bene agentib. parcat,& conferat bona.

i ¶ *In reuerentiam.*] i. contra æquitatem reuerendam.vel ad hoc vt omnes eidem reuereamur tantum.

k ¶ *Asserit.*] Dominus loquens Hieremiæ.& sunt verba Hiero. super Danielem.

l ¶ *Vitiis.*]℣.distin.68. odio.

m ¶ *Ad mensem xij.*]vel quod annum peccata eleemosynis redemit, post superbiuit.

n ¶ *Forsitan.*]verba Danielis.

o ¶ *Dubitet.*] i. proponat secundum formã dubietatis. Vel dic vt ℣.in prin.

p ¶ *Audacter.*]℣.8.q.1. ſi ergo. 32.q.5. ſi Paulus.hoc aduerbiũ determinat verbum vel participium. argu. ad hoc 93. dist. diaconi.

Ide benignum.] Casvs. Filij Israel seruierunt 8. annis regi Mesopotamiæ,& postea liberati sunt ab Othoniele. Dicitur hic q̃ in illo facto significatur, qd quanto tempore aliquis stetit in peccatis seruiendo diabolo, tãto tempore debet esse in pœnitentia seruiendo Deo.In fine dicitur quod ſicut illi non fuerunt liberati nisi ad instantiam precum:ita non liberantur aliqui nisi per preces.

q ¶ *Vide.*]ô tu auditor.

r ¶ *Miscentem.*]℣.dist.45.disciplina.

s ¶ *Chusarsaton.*] "quæ humiliatio eorum interpretatur in libro Iudicum.hic est diabolus, cui humiliandæ & affligẽdæ traduntur animæ, quæ Christi humilitate contempta in superbiam se extollunt. Chusarsaton iste fuit rex Syriæ & Mesopotamiæ: cui seruierunt Israel 8.annis, eo quòd præuaricatus est in præceptis Domini seruiendo idolis mortuo Iosue : quem liberauit Othoniel frater Caleph, in quo erat spiritus Domini , postquam populus clamauit ad Dominum tradito Chusarsaton in manus Othonielis in pugna quando pugnauit contra eum, vt legitur in lib.Iudicum 2.& 3.

t ¶ *Tanto.*]scilicet saltem,& non plus.47.dist.omnes.

u ¶ *Nihilominus.*]℣.dist.3.productior.contra.sed ibi de peccato primi parentis tantum.Vel de pœna interiori:hic autem de exteriori.

x ¶ *Pœnitendo.*]℣.e.dist.voluissent.§.ex his.ver.quartum quoque.

y ¶ *Suscitauit.*]"Othonielem,ideſt,filium Senem fratrem Caleph.

"Chusarsaton quid re presentat.

"Othoniel fuit filius Senem.

minorem[a] cui Caleph. Axam filiam suam dederat in vxorem ,p eo q̃ dederat ei ciuitatem Cariathsepher, i. ciuitatem litterarum. hic ergo Othoniel quasi saluator filiis Israel est missus , cum super eos est dux constitutus à Domino.interpretatur autem Othoniel tempus mihi Dei[b], hoc est aliquis militię cęlestis Angelus,qui sibi tem pus à Deo dispensatũ accipiens mittitur in aditorium eorum, qui hereditatem capiunt salutis.H.

a ¶ *Maculam.*]hæresis, vel mortalis peccati. ℣.dist.21. quamuis. ℣. prox. causa. qu.4.recurrat.

b ¶ *Rugam.*] i.schisma tis , vel venialis peccati.

c ¶ *De ecclesia.*]℣.23.q. 4.forte. contra. & cahæc autem vita. contra.Sol.Ecclesia quandoque large sumitur, vt granum & paleam cõplectatur. vt est in contrariis ℣.32. q.4.re currat. Vel dic aliud esse de ecclesia, quod hic negatur de malis, aliud esse in ecclesia, quod in cõtrariis conceditur. Vel distingue. "nam sunt quidã in ecclesia nomine & re, vt boni catholici, vt hic:quidam nec nomine nec re,vt prœcisi.℣.23.q.4. ſi quis à catholica.quidam nomine tantum,vt in contrariis: quidam re tantum, vt de conſe.dist. 4.non dubito.

d ¶ *Et maculam.*]vnde propheta.In peccatis dimisi matrẽ vestrã, vt ℣.35.q.1.c.vlt.

a Ecclesia 4. genera hominum continet.

1 Sent.4. dist.14.

a Azahel fuit Rex Damasci.

Svper tribus.] Casvs. Hoc c.diuiditur in duas part. In 1. ponuntur verba Amos prophetæ comminantis populo Damasci &"Azaheli regi eius:qui x.trib. graues afflixerat.q.d. ſi Azahel & populus Damasci semel vel bis tantummodo populum meum essent persecutus,forsitan parcerem illi: sed quia diu expectaui eum ad pœnitentiam vt conuersus reciperet sanitatem, & ipse abusus patientia mea tertio &quarto afflixit: cogor mutare sententiam vt plagis corripiam eum.In secunda parte exponit verba prophetæ moraliter,& sic intendit probare quòd Deus non dat veniam nisi pœnitenti. Secunda pars ibi, *Iuxta.* Sequens c.patet.Et nota quòd prima tabula dicitur baptismus,secunda pœnitentia.Sequens c.etiam patet.

e ¶ *Super tribus.*]Verba hæc sunt Amos prophetæ cõminantis Azaheli regi Damasci,qui decẽ trib.grauiter afflixerat.q.d. ſi Azahel Hemel & bis rãtummodo populum meum esset pſecutus,forsitã parcerem illi:sed qa diu expectaui eum ad pœnitentiã vt cõuersus reciperet sanitatẽ, & ecõtra ipse abusus patiẽtia mea tertio & quarto afflixit,cogor mutare sententiam vt plagis corrigam delinquentẽ.

f ¶ *Non conuertam eum.*]non expectabo eum vt cõuertatur,sed plagis corripiam eum.Vel lege interrogatiue:non conuertam eum?id est,nonne conuertam eum ab insania sua flagellando ipsum?

g ¶ *Iuxta.*]verba Hieronymi.

h ¶ *Tropologiam.*]"ideſt, mortalitatem.De hoc quære ℣.di.37.vino.

i ¶ *Delicto.*] q.d. qui in ꝛibus prioribus peccat,ſi pœniteat,cõuertit Dominus ad eum vultum clemẽtię suæ.ſi vero non pœnitet,auertitur ab eo vultus clementiæ ſuæ.

k *Secunda.*] ¶*Tabula.*]procellarum huius mũdi:quia nauigamus tendentes ad patriam,& incurrimus naufragium ex peccato primi hominis,quo ſumus morti addicti. "Prima tabula est baptismus,vbi purgatur vetus homo,& induitur nouus.26.di.deinde. Se nauigam[2] î cunda tabula est pœnitentia , qua post baptismũ resurgimus. post hoc sæculo baptismum enim lapsi per pœnitẽtiam reuocari valẽt,sed non per est duplex. baptismum. H. ad litteram. Prima tabula est nauis. Secunda tabula est scapha,qua in naufragio periculum vitatur.

"Tabulaquã mus,vbi purgatur vetus homo,& induitur nouus.26.di.deinde. Se nauigam[2] î cunda tabula est pœnitentia , qua post baptismũ resurgimus. post hoc sæculo baptismum enim lapsi per pœnitẽtiam reuocari valẽt,sed non per est duplex. baptismum. H. ad litteram. Prima tabula est nauis. Secunda tabula est scapha,qua in naufragio periculum vitatur.

Svper tribus.] Casvs. Hoc c.diuiditur in duas part. In 1. ponuntur verba Amos prophetæ comminantis populo Damasci &"Azaheli regi eius:qui x.trib. graues afflixerat.q.d. ſi Azahel & populus Damasci semel vel bis tantummodo populum meum esset persecutus,forsitan parcerem illi: sed quia diu expectaui eum ad pœnitentiam vt conuersus reciperet sanitatem, & ipse abusus patientia mea tertio &quarto afflixit: cogor mutare sententiam vt plagis corripiam eum.In secunda parte exponit verba prophetæ moraliter,& sic intendit probare quòd Deus non dat veniam nisi pœnitenti. Secunda pars ibi, *Iuxta.* Sequens c.patet.Et nota quòd prima tabula dicitur baptismus,secunda pœnitentia.Sequens c.etiam patet.

e ¶ *Super tribus.*]Verba hæc sunt Amos prophetæ cõminantis Azaheli regi Damasci,qui decẽ trib.grauiter afflixerat.q.d. ſi Azahel Hemel & bis rãtummodo populum meum esset pſecutus,forsitã parcerem illi:sed qa diu expectaui eum ad pœnitentiã vt cõuersus reciperet sanitatẽ, & ecõtra ipse abusus patiẽtia mea tertio & quarto afflixit,cogor mutare sententiam vt plagis corrigam delinquentẽ.

f ¶ *Non conuertam eum.*]non expectabo eum vt cõuertatur,sed plagis corripiam eum.Vel lege interrogatiue:non conuertam eum?id est,nonne conuertam eum ab insania sua flagellando ipsum?

g ¶ *Iuxta.*]verba Hieronymi.

h ¶ *Tropologiam.*]"ideſt, mortalitatem.De hoc quære ℣.di.37.vino.

i ¶ *Delicto.*] q.d. qui in ꝛibus prioribus peccat,ſi pœniteat,cõuertit Dominus ad eum vultum clemẽtię suæ.ſi vero non pœnitet,auertitur ab eo vultus clementiæ ſuæ.

k *Secunda.*] ¶*Tabula.*]procellarum huius mũdi:quia navigamus tendentes ad patriam,& incurrimus naufragium ex peccato

Hie.29.&52

Gen.6.

Ezec.18.&33

¶ *Caput hoc est in cõmentariis ad c.3.lamentationum Hieremiæ, qui non sunt B.Hieronymi,sed Rabani.*

C. LXXIII.

QVia diuinitatis natura clemens est,& pia,magisq; ad indulgẽtiam, quàm ad vindictam prona,quia non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur,& viuat, ſi quis post lapsum peccatorum ad verã pœnitentiam se conuertit , cito à misericorde iudice veniam impetrabit.

Idem in c.12,Osee.

¶*Antea citabatur ex eodem in Malachiam.*

C. LXXIIII.

NE forte peccati memores tardius reuertãtur,[Adhuc, inquit,sedere vos faciam in tabernaculis , sicut in diebus festiuitatis : [1]] vt quod facit baptismam, hoc faciat pœnitentia,&habitent in tabernaculis Saluatoris , hoc est,in ecclesiis.

Idem in c.9.Danielis.

C. LXXV.

PRædixerat Hieremias[n] septuaginta annos desolationis templi : post quos rursus veniret populus in Iudæam,& ædificaretur templum,&Hierusalem.Quę res Danielem non facit negligentem , sed magis prouocat ad rogandum, vt quod Deus per suam promisit clementiam , per horum† impleat preces[o] , ne negligentia superbiam, & superbia pariant offensam. Denique[p] in Genesi legimus[q] centum viginti annos pœnitentiæ constitutos ante diluuium : qui , quia tanto tempore, hoc est centum annis noluerunt agere pœnitentiam, gemitus,lacrymas copulemus.

a Azahel fuit Rex Damasci.

Svper tribus.] Casvs. Hoc c.diuiditur in duas part. In 1. ponuntur verba Amos prophetæ comminantis populo Damasci &"Azaheli regi eius:qui x.trib. graues afflixerat.q.d. ſi Azahel & populus Damasci semel vel bis tantummodo populum meum esset persecutus,forsitan parcerem illi: sed quia diu expectaui eum ad pœnitentiam vt conuersus reciperet sanitatem, & ipse abusus patientia mea tertio &quarto afflixit: cogor mutare sententiam vt plagis corripiam eum.In secunda parte exponit verba prophetæ moraliter,& sic intendit probare quòd Deus non dat veniam nisi pœnitenti. Secunda pars ibi, *Iuxta.* Sequens c.patet.Et nota quòd prima tabula dicitur baptismus,secunda pœnitentia.Sequens c.etiam patet.

e ¶ *Super tribus.*]Verba hæc sunt Amos prophetæ cõminantis Azaheli regi Damasci,qui decẽ trib.grauiter afflixerat.q.d. ſi Azahel Hemel & bis rãtummodo populum meum esset pſecutus,forsitã parcerem illi:sed qa diu expectaui eum ad pœnitentiã vt cõuersus reciperet sanitatẽ, & ecõtra ipse abusus patiẽtia mea tertio & quarto afflixit,cogor mutare sententiam vt plagis corrigam delinquentẽ.

f ¶ *Non conuertam eum.*]non expectabo eum vt cõuertatur,sed plagis corripiam eum.Vel lege interrogatiue:non conuertam eum?id est,nonne conuertam eum ab insania sua flagellando ipsum?

g ¶ *Iuxta.*]verba Hieronymi.

h ¶ *Tropologiam.*]"ideſt, mortalitatem.De hoc quære ℣.di.37.vino.

i ¶ *Delicto.*] q.d. qui in ꝛibus prioribus peccat,ſi pœniteat,cõuertit Dominus ad eum vultum clemẽtię suæ.ſi vero non pœnitet,auertitur ab eo vultus clementiæ ſuæ.

k *Secunda.*] ¶*Tabula.*]procellarum huius mũdi:quia navigamus tendentes ad patriam,& incurrimus naufragium ex peccato

Hie.29.&52

Gen.6.

Ezec.18.&33

¶ *Caput hoc est in cõmentariis ad c.3.lamentationum Hieremiæ, qui non sunt B.Hieronymi,sed Rabani.*

C. LXXIII.

QVia diuinitatis natura clemens est,& pia,magisq; ad indulgẽtiam, quàm ad vindictam prona,quia non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur,& viuat, ſi quis post lapsum peccatorum ad verã pœnitentiam se conuertit , cito à misericorde iudice veniam impetrabit.

Idem in c.12,Osee.

¶*Antea citabatur ex eodem in Malachiam.*

C. LXXIIII.

NE forte peccati memores tardius reuertãtur,[Adhuc, inquit,sedere vos faciam in tabernaculis , sicut in diebus festiuitatis : [1]] vt quod facit baptismam, hoc faciat pœnitentia,&habitent in tabernaculis Saluatoris , hoc est,in ecclesiis.

Idem in c.9.Danielis.

C. LXXV.

PRædixerat Hieremias[n] septuaginta annos desolationis templi : post quos rursus veniret populus in Iudæam,& ædificaretur templum,&Hierusalem.Quę res Danielem non facit negligentem , sed magis prouocat ad rogandum, vt quod Deus per suam promisit clementiam , per horum† impleat preces[o] , ne negligentia superbiam, & superbia pariant offensam. Denique[p] in Genesi legimus[q] centum viginti annos pœnitentiæ constitutos ante diluuium : qui , quia tanto tempore, hoc est centum annis noluerunt agere pœnitentiam, ad hoc vt petere possit quis iure suo dispensationem acta pœnitentia, vt ext.de vo.c.1.in fi.& ℣.dist.6.c.1.

Addition. Per exitum de Aegypto significabatur baptismus siue baptismi redemptio, per istam liberationẽ effectus pœnitentiæ. Petr.

m ¶ *Quod facit baptisma.*]non ramen quod cumque, vt ℣.de consse.di.4.fine pœnitentia."vnde semper ista duo quamuis interdi "Baptismũ & pnia mitur, excepta intelligũ nistrantur tempore est vobis. Item hoc fa interdicti. cit pœnitentia quod baptismus quoad vitam æternam,nõ quo tia,vt ext.de vo.c.1.in fi.& ℣.dist.6.c.1.

†*al.huius*

†*al.manus*

"Scenophegiæ

†*al.Chusarsathaim*

"Orationem fiebat

"Hominis

¶ *Præterea.*] Casvs.Hoc c.inducitur ad probandum,quod licet alicui venia promittatur, illam tamen debet cum instantia implorare,ne propter desidiam promissa venia retractetur.vnde licet Dominus per Hieremiam promiserit quòd filios Israel post lxx.annos desolationis tẽpli reduceret in Hierusalem:Daniel tamen non fuit negligens in rogãdo hanc:ne negligentia offensam pariat.vnde legitur in Genesi , quod mundus ante cxx. annos non defuisset: sed quia homines negligentes fuerunt circa pœnitentiã, ideo post centum annos mundus finitus est.

n ¶ *Hieremiæ.*]in epistola,quam direxerat ad transmigrationem Babylonis dicens : Cum impleri cœperint lxx.anni, visitabo & reducam vos ad locum istum.

o ¶ *Preces.*]℣.23.q.4.obtineri.

p ¶ *Denique.*]alia ratione probat, "quòd ab oratione non est cessan dum : quia ſi Deus videt homines negligentes , mutat quod prius promiserat.

q ¶ *In Genesi legimus.*]vbi dicitur,non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum,quia caro est,ideſt,fragilis:"eruntq; dies eius cxx.anni.q.d.ſpiritus meus,id est, indignatio[c] mea, & ira mea non dies sunt remanebit in homine in æternum, id est,non erit æterna,quia non cxx.anni. reſeruabo hominem in æternis cruciatibus, sed ipsum hic puniam c ℣.e.sed & temporaliter,scilicet diluuio.hoc dicit propter illos,qui in diluuio continuò saluati sunt, & conuersi ad Deum.

a ¶*Ante*

a ¶ *Ante.*]numquid etiam iudex potest hoc facere post datas inducias? arg.quod sic.ff.de re iud.quod iussit. idem etiam dices in sententia lata sub conditione extra de sent.excom.à nobis.
b ¶*Postea.*]Arg.q; si teneris mihi librum scribere ad certum terminum,& tantum iam de tempore est lapsum, quòd in residuo scribere non possit, statim possum agere contra te.ar.ff.2.q.6.appellátem.ff.de ver.ob.hoc iure. Arg.contra.ff.si quis cau. si eũ. §.1. ff. de re.iu.nulla intelligitur.ff.de ver.ob.in-
Hier.7. fulâ. vbi soluitur hæc contrarietas.
c ¶*Comminatus.*] pœnam scilicet diluuij.
d ¶ *Abieci.*] quantum ad præscientiam.

Medicina.] Casvs.In hoc ca. ostendit Ambr. quod operib. misericordiæ
Dan.9. debet homo redimere peccata sua eleemosynas faciendo:nõ quod Deus sit venalis:sed ipse venalis est qui se redimit.
e ¶*Peccata.*] i. pœnas debitas pro peccatis.
Eccl.10. secundum 70 Not.in hoc c.peccata dici pœnas peccatorũ, quæ eleemosynis redimũtur,& relaxan
"Eleemosyna redimit peccata. tur. "vel eleemosynæ redimunt peccata, i. ostẽdunt esse dimissa. Vel legitur de miseri cordia,vel eleemosynæ virtute, quæ est spiritualis medicina animæ.
f ¶*Redime.*] §.41. dist. non cogantur. arg. §. dist.82.presbyter.
Tob.12. g ¶ *Venundatus.*] §.15. q.1.non est.
h ¶*Eleemosynis.*] §.ea. dist.c.omnis.§.alij.& c.miror.

Medicamentum. Casvs. Dicitur in hoc c.q;sicut in cõfectione medicinali ex pluribus herbis cõfecta, aliqua illarum est dominãtior, sic in pœnitentia facienda eleemosyna dicitur dominari.Quod probatur auctoritate Euangelij.*Medicamentum*,i.eleemosyna. & loquitur per similitudinem:quia medicina est animæ.
i ¶*Medicamentum.*]id est,eleemosyna.
k ¶ *Ipsa efficit.*] vbi deest oportunitasalia faciendi.
" Eleemosynam redimo nobis faciamus. l ¶*Date eleemosynam.*] scilicet ordinate,"à vobis ipsis incipientes, vt eam vobis primum exhibeatis.ff.dist.3.qui vult.
m ¶*Munda.*]id est,munde & sine peccato possidebitis alia.

Deus definitionem.] Casvs. Hugo sic ponit hunc casum. Dicit Ambro.in hoc ca.quòd Deus quemlibet peccatorem indifferenter recipit, dummodo pœniteat,& licentiam relaxandi de pœna cuilibet pœnitenti sacerdotibus concessit. sed maiora crimina maiori pœna sunt pœna puniẽda.*Definitionem*,id est,distinctionem personarum.
n ¶*Deus.*]Casvs.Deus indifferenter quemlibet peccatorem recipit si pœniteat,& sacerdotibus licentiam relaxandi de pœna cõcessit, maiora tamen peccata maiori pœna punienda sunt.
o ¶*Definitionem.*]id est,distinctionem personarum,id est,nullum vere pœnitentem à se excludit,vt §.29.q.2.c.1.§.1. Vel definitionem, id est, exceptionem peccatorum.
p ¶*Qui misericordiam.*]id est, remissionem peccatorum à se per misericordiam conferendam.
q ¶*Omnibus promissa.*]vere pœnitentibus.2.q.q.2.c.legatur.
r ¶*Et relaxandi.*]id est, pœnam peccati dimittendi.
s ¶ *Sine vlla exceptione.*] id est, nullum excipiendo vel peccatorem nequaquam,expectat,vt &viginti alij compleantur: sed infert ante[a],quod postea[b] fuerat cõmina
10 tus[c].Vnde & ad Hieremiam dicitur ob duritiam cordis populi Iudæorũ.[Ne ores pro populo hoc, quia nõ audiam te.]Et ad Samuel [vsquequo luges super Saul?& ego abieci[d] eum.]In cinere igitur, & sacco postulat impleri, quod
20 promiserat Deus:non quo esset in credulus futurorum,sed ne securitas negligentium,& negligentia pareret offensam.

Item Ambrosius in sermone in Dominica de Abraham.
¶ Operibus misericordiæ Deum non eminus,sed nos metipsos redimimus.
30 C. LXXVI.

Medicina misericordiæ tollit peccata[e] magna.] Habem[o] etiam plura subsidia,quibus peccata nostra redimamus: pecuniã habes, redime[f] peccatum tuum. Non venialis est Dominus,sed tu
40 ipse venalis es. Peccatis tuis venundatus[g] es:redime te operibus tuis, redime te pecunia tua. vilis pecunia, sed pretiosa est misericordia. ¶Eleemosyna, inquit, à peccato liberat. Crimina ergo eleemosynis[h] redimuntur.
50 *¶Caput hoc habetur in libro de Helia, & ieiunio,& ibi hæc antecedunt.* Etsi grauia deliquimus, magnum medicum inuenimus: magnam medicinam gratiæ eius accepimus. [Medicina enim tollit peccata magna.] *Abest autem vox* milericordiæ, *etiam à loco Ecclesiast. c.10.*

Item Ioannes os aureum,hom.9.ad ca.6. epistolæ ad Hebræos.
C. LXXVII.

Medicamentũ[i] fortius quod
60 maxime operatur in pœnitentia,hoc est. Sicut in præceptis medicinæ medicamentum multas quidem herbas accipit, vnam autem dominantissimam,sic &in pœnitentia, dominantior ista herba,& potentior est, & vniuersum ipsa efficit[k]. Audi enim quid dicit diuina scriptura. [Date eleemosynam[l] & ecce omnia munda[m] sunt vobis.]

¶ Græce sic habet, τὸ γὰρ μάλιστα ἰσχυρὸν ἰσχυρῶς μένον τὸ φάρμακον τῶν μετανοίας τοῦτο ἐστι. καὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν βοτάνων μία φάρμακον πολλὰς μὲν καθάιρουσα βοτάνας, μία δὲ τὴν κυριωτάτην, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μετανοίας οὕτω ἡ βοτάνη κυριωτάτη ἐστὶ τὸ πᾶν αὐτῶν γένος ἀφ. id est,
Nam quod maxime validum reddit medicamentum pœnitentiæ,hoc est.Et sicut in medicinalibus auxiliis est medicamẽtum, quod multas quidem herbas recipit,sed vnam præcipuam,ac potentissimãita etiam in pœnitentia,hæc ipsa est potẽtior herba: ipsaq; omnino totum præstiterit. Audi,&c.

Item Ambrosius lib. 1.de pœnitentia,c.2.
C. LXXVIII.

Deus[n] definitionem † [o]non facit, qui misericordiam [p]suam promisit omnibus [q], & relaxandi[r] licẽtiam sacerdotibus suis sine [s] vlla exceptione concessit. Sed qui culpam exaggerauit, exaggeret[t] etiam pœnitentiam. Maiora enim crimina maioribus[u] abluuntur fletibus.

Idem lib.2.de pœnit.c.10.
C. LXXIX.

Fleat[x] pro te mater Ecclesia, & culpam[y] tuam lacrymis lauet. Videat te Christus mœrentem , vt dicat [Beati tristes , quia gaudebitis.] Amat , vt pro vno multi rogent[z]. Denique in Euangelio motus viduæ lacrymis,quia plurimi pro ea flebant , filium eius resuscitauit.

Idem eodem libro 2.c.11.
C. LXXX.

Adam post culpam statim[a] de paradiso Deus eiecit.Nõ distulit:sed statim seperauit à delitiis, vt ageret pœnitentiam, statim tunicam vestiuit pellicearn, non sericam.

Item Augustinus in lib. 50.hom.homilia vltima,c.3.
C. LXXXI.

5[1] Res[b] sunt actiones[c] pœnitentiæ, quas mecum vel peccatum: quia nullum peccatum est de quo nõ possit quis pœnitere,vt j. de conse. dist. 4.nemo.
t ¶*Exaggeret.*] id est, si maior fuit culpa, maior sit dolor de culpa, vel satisfactio pro culpa.
v ¶*Matoribus.* §.24.q.1.non afferamus.

Fleat.]Casvs.Dicitur in hoc c.q;si crimen est manifestũ, Luc.11.
dolere debes manifeste & flere, vt pro teoret ecclesia:amat enim Deus vt multi rogent pro vno. Vnde quia multi rogabant pro filio viduæ, resuscitauit eam Deus sicut legitur in Euangelio.
x ¶*Fleat.*]S. si manifestũ fuerit crimen doleas manifeste,&fleas vt pro te oret mater ecclesia.
y ¶*Et culpam.*]i. pœnã culpæ , si qua dignus es, post cordis contritionem per lacrymas & orationem ex toto † *al. diffinctionem*] or. deleas.
z ¶*Multi rogent.*] hoc etiam faciunt episcopi cum volunt suis nepotib. benefacere, & merito : quia personã Christi gerunt. 21.dist. in nouo.

Adam *post.*]Casvs. Probatur in hoc c.exemplo Adæ , quòd statim post delictum debet quis facere pœnitentiam, quia statim post culpam Adã eiectus fuit de Paradiso,vt ageret pœnitentiam.
a ¶*Statim.*] arg.quòd Matth.5. sententia lata statim Luc.7. executioni mandanda sit,vt no.§.2.q.1.sicut.11.q.3.cum apud.

Tres.] Hæc est §. pars dist.in qua ponit magister quæ sunt genera peccatorum.Io.de Fan.
Casvs.Dicitur in hoc c.quòd tres modi agẽdi pœnitentiam inueniuntur. Primus est quando adultus volens baptizari pœnitentiam agit. Secundus quando quis quotidie pœnitet de peccatis venialib.Tertius quãdo agitur pœnitentia de mortalib. pœnit. quæ prohibentur in decalogo. Ab illo autem ver. *Est enim pœnitentia.* tractat de secundo modo.nã si quis contemnit venialia,&nõ agit pœnitentiam pro ipsis efficitur dignus morte,sicut pro aliquo mortali peccato. & hoc probat per quamdam similitudinem inducẽtam de naui.Hug.autem sic ponit hunc casum. In hoc ca.ostendit Aug.tria esse genera siue species pœnitentiæ.Vnum genus est ante baptismum de peccatis mortalibus,secũdum est ante &post baptismum de peccatis mortalibus. Postea ostendit,quod sicut venia lia quotidie subrepunt, ita quotidie sunt desfenda per aliquam satisfactionem:quia si multa collecta fuerint simul,ita grauabũt sicut vnum mortale.
b ¶*Tres sunt actiones.*]"Casvs."Tres sunt modi agendi pœnitentiam. Primus quando adultus volens baptizari agit pœnitentiam. Secundus quando aliquis quotidie pœnittet de leuibus peccatis. Tertius quando aliquis pœnitentiam agit de mortalibus,quæ prohibentur in decalogo. Ab illo autem ver. *Est etiam pœnitentia.* tractat de secundo modo.nã si quis contemnit venialia,propter contemptum eorum constituitur dignus morte æterna. & hoc probat quadam similitudine.
c ¶*Actiones.*]i.tribus modis agitur pœnitentia:scilicet ante baptismum,vt j. de conse. dist.4.agunt homines,post baptismum de mortalibus
"Casum ponit. "Pœnitẽtia trib⁹ modis agitur.

talibus peccatis,& quotidie de venialibus.j. dist.3.de quotidianis.
a ¶*Vna est.*]quæ fit ab adultis cum baptizantur,vel ante.
b ¶*Parturit.*]proprie ponitur hoc verbum,parturit.cum enim homo iam proponit & meditatur quòd baptizari velit, agere pœni-
"Pœnitẽtia nouũ homi nẽ parturit. tentiam incipit. " quæ pœnitentia nouum hominem parturit, id est, in nouum hominem, id est,de eo vetusto prius culpæ vetustatem habente facit nouum hominẽ, id est , gratiæ nouitatem habentem. de consecr.distin.4. non dubito.
c ¶*Omnis.*] j.de consecr.dist.4.omnis qui.
d ¶ *Ad consecrationem.*] id est, sanctificationem vel satisfactionem.
e ¶ *Prodest.*] id est,sacramentum collatum in fide eorum. Vel prodest quia offerunt eum.
f ¶*Supplicationis.*] ga semper debemus supplicare vt ab eo liberemur.
g ¶ *Desiderat.*] cum effectu.
h ¶*Peccatis.*]pro mortalibus.
i ¶ *Si enim nosmetipsos.*] pœnitendo, affligendo, damnando nos de peccato.
k ¶ *Iudicaremur.*] id est,puniremur ad pœnam.
l ¶ *Est etiam pœnitentia.*]Modo redit ad secundum articulum.
m ¶ *Quæ humana.*] j. di.3.c.incassum.§.sed verba. & c.de quotidianis.
n ¶ *Collecta.*] secundum illud. Et quæ nõ profunt singula,multa iuuant. proinde ergo iudicandum est de pluribus minutis vt de vno grandi &grauidelicto *, cui minora coaceruata æquantur. argum.ff.ex qui.caus.ma.necnon. §.si quis sæpius. & ff. de pact.si plures.arg. contra.ff.de iur.omn. iu. l.si idem. C.de iu. fancimus.§.pen.
* Ogo improprie tũ materia venialia pcta constituant ptũ mortale. S. 1.q.88. 4.i corp. Gal.5.
o ¶*Et oppriment.*] illa multa venialia,id est, contemptus eorum & vilipensio *: quod quidem peccatum est mortale.vel ipsum venile peccatum est mortale dum placet, vt 25.dist. §.nunc autem.verſ.hinc etiam. alias enim ipsa venialia in purgatorio consumentur,& salui erimus quasi per ignem.25.dist.qualis.
p ¶ *Propter hæc teipsum.*]scilicet leuia.vel propter hæc , scilicet omnia.

Si *peccatum.*]Hæc est sexta pars distinct. in qua dicitur quòd licet peccata per contritionem & confessionem tollantur , remanet tamen pœna in hac vita vel in purgatorio.supple nisi esset in summa contritione.de consec.dist.4.per baptismum.Ioan.de Fant.
Casvs. Cum post pœnitentiam Dauid Dominus transtulit ab eo peccatum , quæritur quare postea pro eo peccato multas pœnas subtulit. Et resp.Gregor.quòd licet peccatum esset sibi dimissum, tamen pœna, quam promeruit debetur : nam & si per baptismum vno grãdi fluctu nauis operiatur, &obruatur,an paulatim subrepẽs aqua in sentinam,& per negligentiam derelicta:atq; contempta impleat nauẽ,atq; submergat? Propter hæc P. ieiunia,& eleemosynę & orationes inuigilant:in quibus cũ dicimus[Dimitte nobis debita nostra , sicut & nos dimittimus,] manifestamus habere nos , quod nobis dimittatur:atque in his verbis humiliantes animas nostras, quotidianam quodammodo agere pœnitentiam non cessamus.
¶*Caput hoc consectum est ex verbis B. Augustini in libro 50.homil.homil.vlt. (quæ etiam habentur fere eadem in lib.de pœnit. medic. c.2.)& in epistola 108.ad Seleucianum.*
A ¶ Baptisma salutare.] *In homilia legitur*, per baptismum salutare , *in libro autem de pœnitentiæ medicina*,quę nouum hominem per baptismum parturit : donec salutaris omnium præteritorum peccatorum fiat ablutio.
» ¶Et infra.] *Quæ sequuntur,integre habentur in epistola ad Seleucianum, sententia tamen , & aliqua verba leguntur etiam in eadem homilia, c.8.& in lib.de pœnit.medicin. eodem c.2. vbi de secunda actione pœnitentia agitur. Referuntur enim ad illam , quæ nunc subiiciuntur.*
c ¶Est etiam.] *Antea legebatur*,Est enim.*Emendatum est ex loco indicato,& duobus vetustis Gratiani exemplaribus. Longe enim diuersa est hæc pœnitentia à proximis commemorata.*

Item Gregorius.
C. LXXXII.

6[3] Si peccatũ[q] Dauid tam dete stabile Dominus transtulit, quid est,q; post omnia,quæ de eo dẽ peccato per prophetã ei à Domino dicta sunt, postmodũ tanta tolerauit? Sed proculdubio Dominus delictum sine vltione non deserit. Aut em̃ ipse hoc in se pœnitens punit[r]:aut hoc Deus cum homine[s] vindicans percutit. Nequaquã igitur peccato parcitur: quia nullatenus sine vindicta laxatur[t]. [4] Sic enim Dauid audire post cõfessionẽ meruit[Dominus trãstulit peccatũ tuum,]& tamen post multis cruciatibus[u] afflict⁹, ac fugiens, reatũ culpæ, quã perpetrauerat,exoluit. Sic nos salutis vnda à culpa primi hominis absolui mur. Sed tamen reatũ eiusdem culpę diluentes,absoluti quoque adhuc carnaliter obimus[x] [y]:quia delicta nostra siue per nos [y] siue per semetipsum [z] resecat etiam, cum relaxat. Ab electis enim suis iniquitatum maculas studet temporali afflictione tergere, quas in perpetuũ non vult in eis videre†.
¶*Caput hoc integrum quidem habetur in commentariis,qui nomine Eucherij sunt editi,lib.2.Reg.c.8.sed magnam quoque partem*

Sicut peccatis[h] subeunda est, quæ legis decalogus continet , & de quibus Apostolus ait[quoniã qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.] In hac ergo pœnitentia maiorem quisq; in se seueritatem debet exercere, vt à seipso iudicatus , non iudicetur à Deo. sicut idẽ Apostolus ait[Si em̃ nosmetipsos[i] iudicaremus,à Domino non vtriq; iudicaremur[k].]& *infra*. [2] ¶Est[c] etiam pœnitentia[l], bonorum, & humilium fidelium pœna† quotidiana,in qua pectora tundimus dicentes,[Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.] Neq; enim ea nobis dimitti volumus,quę dimissa non dubitamus in baptismo,sed illa vtiq;,quæ humanę[m] fragilitati quamuis parua, tamen crebra subrepunt : quæ si collecta[n] contra nos fuerint, ita nos grauabũt & opprimẽt[o], sicut vnũ aliquod grãde peccatũ. Quid enim interest ad naufragiũ, vtrum

Decret.ij.pars. HH Sicut

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

SIcut primi.] Casvs.H. sic ponit hunc casum. Per primum hominem, & Dauid ostendit Au. q; licet per baptismum & pœnitentiam nobis dimittantur peccata, tamen postea mors & aliæ pœnalitates pro originali peccato inflictæ remanent ad agonem & exercitium. *Primi hominis*, scilicet Adæ, & Euæ.

a ¶ *Sicut primi.*] Per primos homines, & per Dauid ostenditur, q; licet per pœnitentiam vel baptismum nobis dimittatur peccata, "tamen postea mors & aliæ pœnalitates pro originali peccato inflictæ remanent ad agonem & exercitium.

"Mors & aliæ pœnalitates, p̃ peccato originali sũt inflictæ.

b ¶ *Reuocari.*] eodem modo quo primo fuerant: cũ non subiacebãt morti & aliis pœnalitatibus sibi postea inflictis. a

a Tũc enim erat homo c ¶ *Meruit.*]id est. obtinuit. q. d. talis fuit ri, sed post resurrectionem est nõ suetudo. confessio, cui data est venia. sim. 8. dist. connem est nõ suetudo.

potens modi. Petr. d ¶ *A filio.*] i. per filiũ Absalonem. dist. 47. c. sicut. §. necesse. gl. est si. in l. seruo legato. §. 1. ff. de leg. 1.

e ¶ *Et nunc dicitur.*]i. obiicitur à quibusdã hæreticis, qui dicebãt peccata in contritione quãtum ad vitam æternam non posse dimitti.

2. Reg. 12. f ¶ *Nisi.*]q. d. si quæritur, nisi, i. sed: quia rectissime si dictum fuerit. si quæstum: resp. vel est ibi sic, & tunc ita, nisi, i. sed: quia rectissime sic dictũ fuerit quæstiquia rationabile est quod ita respondetur, &c. & q̃, nisi, ponatur pro sed, inuenitur 38. dist. ledulo.

g ¶ *Impediretur.*] non vt per hoc temporalem pœnam euitet. arg. 23. q. 4. si is.

"Pœnitentia quare p̃ peccato im ponitur. h ¶ *Humilitate.*]"est imponitur ergo pœnitẽtia pro peccato, vt humilitas exerceatur, & ne disciplina ecclesiæ deferatur. 23. q. 5. excõicatorũ. & vt satisfiat ecclesiæ, quæ scandalizata est. ĵ. eo. iudicet. & ad cautelã. 50. dist. presbyteros. 34. q. 2. in lectum.

i ¶ *Exercereter.*]ĵ. dist. 3. §. hæc de charitate. & c. productior.

k ¶ *Ademit.*]arg. q̃ licet destruatur principale, remaneat accessorium. arg. extra de conuer. coniug. quidã. extra de sponsal. ad audientiam. ff. de const. pecun. item. §. 1. C. de præd. mi. & si is. ff. de min. in causæ. 2. Arg. cõtra. ff. de re. iu. causa principalis. & C. de leg. & const. non dubium. C. de vsur. eos.

1 in Enchiridio, c. 65.

2 Sen. 4. dist. 20. Poly. l. 6. tit. 20. Anselm. c. 144. Iuo p. 2. c. 4. & p. 15. c. 23.

Pfal. 50.

apud B. Gregorium lib. 9. moralium, c. 27.

A ¶ Obimus.] *Apud B. Gregorium sequitur,* Bene ergo dicitur [sciens, quòd non parceres delinquenti] quia, &c. *repetit enim ipse verba illa Iob sibi ad interpretandum proposita. Eucherius autem habet vt Gratianus.*

Item Augustinus de peccatorum meritis, & remiss. lib. 2. c. 34.

C. LXXXIII.

SIcut primi a homines postea iuste viuendo merito creduntur per Domini sanguinem ab extremo iudicio liberati, non tamen in illa vita meruerunt ad paradisum reuocari b, sic & caro peccati, etiam si remissis peccatis homo in ea iuste vixerit, non continuo meretur eam mortẽ non perpeti, quam traxit de propagine peccati. Tale aliquid nobis insinuatum est de patriarcha Dauid in libro Regnorum, ad quem propheta cum missus esset, eiq; propter peccatum, quod admiserat, euenturus mala ex iracundia Dei comminaretur, confessione peccati veniam meruit c, respondente propheta, quòd illud ei flagitium, facinusq; remissum sit: & tamen consecuta sunt, quæ Deus fuerat comminatus, vt sic humiliaretur à filio d. Quare A & nunc dicitur e, si Deus propter peccatum, illud fuerat cõminatus, cur dimisso peccato, quod erat minatus, impleuit? nisi f quia rectissime, si sic dictũ fuerit, respõdebitur, remissionem illam peccati factam, ne homo à percipienda vita impediretur g eterna, subsecutum vero illius comminationis effectum, vt pietas hominis in illa humilitate h exerceretur i, atque probaretur. Sic & mortem corporis propter hoc peccatum Deus homini inflixit: & post peccatorũ remissionem propter exercendam iustitiam non ademit k.

A ¶ Quare & nũc.]*In originali legitur,* Quare & hic non dicitur. *Sed ob glossam non est mutatum. Alia vero multa ex eodem sunt emendata.*

Idem in homilia de pœnitentia. [1]

¶ Doloris mensura potius, quàm temporis in actione pœnitentiæ considerãda est. LXXXIIII.

7 [2] INactione [l] pœnitentiæ, vbi tale [m] crimẽ commissum est, vt is, qui cõmisit, à Christi etiam corpore separetur, nõ tam considerãda est mensura [n] temporis, quàm doloris. [Cor enim contritum, & humiliatũ Deus nõ spernit.] Verum, quia plerumq; dolor alterius cordis occult [o] est alteri [o], neq; in aliorum notitiam nisi [A] per verba [P], vel quæcunque alia signa procedit, cum sit coram illo, cui dicitur [gemitus meus à te nõ est abscõditus,] recte cõstituuntur [q] ab his [r], qui ecclesiæ præsunt, tẽpora pœnitentiæ, vt satisfiat etiam ecclesiæ, in qua remittuntur ipsa peccata. Extra [s] eam quippe non remittuntur. [3] Ergo [B] cum tanta est plaga peccati, atq; [t] impetus morbi, vt medicamenta [t] corporis & sanguinis Domini differẽda sint, auctoritate [u] antistitis debet ab altario remoueri ad agẽdam pœnitentiam, & eadem auctoritate reconciliari.

A ¶ Nisi per verba.]*Ab originali abest dictio, nisi. sed habita est ratio glossæ.*

B ¶ Ergo.] *Hæc non sunt in Enchiridio, sed in epist. 118. ad Ianuarium, sub alterius persona. Ita enim loquitur.* Alius contra: immo, inquit, si tanta est plaga peccati, &c.

Idem in eadem homil. 50. c. 11. [4]

C. LXXXV.

5 IVdicet seipsum homo in istis voluntate, dum potest, & mores conuertat in melius: ne cum iam non poterit, etiam præter voluntatem à Domino iudicetur. Et cum in se protulerit seuerissimę [x] medicinæ † sententiam, veniat ad antistites [y], per quos illi claues [z] in ecclesia ministrãtur, & tãquam bonus incipiés iam esse filius, maternorum [a] membrorũ ordine [b] custodito, à prępositis [c] sacrorum accipiat satisfactionis suæ modũ, vt in offerendo sacrificio contribulati cordis deuotus, & supplex, id tamen agat, quod non solũ ipsi prosit ad recipiẽdam salutem, sed etiam ceteris [d] ad exemplum, vt si peccatũ eius non solũ in graui eius malo, sed etiam in tanto † [e] scandalo est aliorum, atq; hoc expedire vtilitati ecclesiæ videtur antistiti, in notitia [f] multorum, vel etiam totius plebis agere pœnitentiam non recusẽt, non resistat, non lethali, & mortiferæ plagæ per pudorẽ addat tumorem. *& infra.* ¶ Multi enim corriguntur, vt Petrus: [g] multi tolerantur, vt Iudas, &c.

4 Et in l. de pœnitentia medic. c. 3.

5 Beda ad Ephes. 5. Sen. 4. di. 17. Iuo p. 15. c. 24.

† *al. medicinæ sententiam.*

6 Pœnitentiæ ordo.

qui præponuntur sacramentis ministrandis.

d ¶ *Ceteris.*]hoc quando crimen est publicum, prout sequitur.

e ¶ *In tanto.*]id est, multo.

f ¶ *In notitia.*] de notoriis & enormibus peccatis intelligitur hoc arg. supra 26. q. 6. cap. vlt.

g ¶ *Multi.*]supra 2. quæst. 1. multi.

MEnsuram.] Casvs. Hug. sic ponit hunc casum. Hic Hieronymus reddit causam quare in vnoquoque crimine non est determinatum tempus pœnitentiæ: quia apud Deum non tantum valet mensura temporis quantum doloris: & ideo relinquitur arbitrio sacerdotis, qui prout viderit expedire assignet tempus breue vel prolixum: sed ne ignoret sacerdos modum imponendi pœnitentiam, in quibusdam criminibus modi & tempora pœnitentiæ sunt determinata. Sequens autem cap. scilicet, quis aliquando planum est.

a ¶ *Pro vnoquoque.*]id est, pro genere cuiuslibet criminis.

b ¶ *In arbitrio.*]id est, in arbitrio sacerdotis est relictum statuere tempus pœnitentiæ. arg. ff. de iu. deli. l. 1. §. 26. q. vlt. c. tempora.

c ¶ *Sacerdotis.*]hoc tamen cum pœna non est expressa: quia cum pœna est expressa, illam debet imponere. arg. extra de off. iud. dele. de cauſis. ĵ. dist. 5. falsas. ex causa tamen aggrauare [a] potest, & mitigare. arg. 50. dist. de his. Quid si inique arbitratus est, & minorem pœnam imponat quam debeat? si est ordinarius eius iudex siue sacerdos curatus, & dispensandi animo hoc facit, sufficit illa licet modica ad delendum peccatum. si per errorem, & ab isto pœnitente credebatur peccatum. si per errorem, & ab isto pœnitente credebatur peritus, "sufficit illa minor pœnitentia ad delendum peccatum, & omnem pœnam alterius vitæ, dummodo pœnitens qui eam recipit, maiorem susc ipere paratus esset si sibi imponeretur, argu. ĵ. eod. dist. quem pœniter. versi. sæpe. si autem credebat eum imperitum, in culpa est, nec releuabitur hac sola pœnitentia. idem iuris est si ad alium iuit, non ad suum in dicem. cum suus sacerdos esset peritus: quia eo casu in culpa fuit: si autem suus sacerdos non erat peritus, & ideo iuit ad alium, quia hoc sibi licet. infra dist. 6. placuit. & ille male est arbitratus, dic vt dixi in ordinario.

a Alienus d ecõ. officiis c. de capite ieiunii. Sent. 4. dist. 20. Poly. l. 6. tit. 20. Anselm. l. 1. c. 145. Barc. l. 19. c. 31. Iuo p. 15. c. 29.

"Pœnitentia minor an li liceat pœni tentem.

d ¶ *Doloris.*] Vnde & tantam contritionem posset sacerdos perpendere in homine, quòd nullam satisfactionem exteriorem ei imponeret.

e ¶ *Abstinentia.*]ĵ. de consec. dist. 5. ieiunium. 5. dist. 86. quid prodest.

f ¶ *Conuersatione.*]5. 11. q. 3. plerumque.

g ¶ *Negligentia.*]3. 50. dist. de his clericis. 5. 26. q. 7. sacerdos.

h ¶ *Cupis.*]vt in fornicatione sacerdotis cum filia spirituali. 30. q. 1. si quis sacerdos. 5. 82. dist. presbyter. & in multis aliis.

i

k

l

"Monacho nihil de rebus.

QVis aliquando.]¶ *Deprehensus.*]in aliquo peccato.

¶ *Humiliauerit.*]id est, humiliatus apparuerit.

¶ *Gloriam.*]id est, laudem & famam, qua ab hominibus laudabatur: quia credebatur esse bonus. & ita habes ex hoc cap. q̃ clerici deteriores sunt laicis. 8. q. 1. qualis. "sic & monachi delicentes omnibus sunt deteriores. 47. dist. quantumlibet. & 5. 24. q. 3. transferunt. vnde etiam dicitur, à sanctuario meo incipite, vt 5. 50. dist. & purgabit. & hoc destruit ecclesiam vehementer, vt 8. quę. 1. qualis.

HIS AVCTORITATIBVS. Hæc est octaua pars dist. quę diuiditur in tres partes. In prima recapitulat canones in prima parte positos, & positis ipsorum canonum principiis, dicitur qualiter sunt intelligendi. Secunda ibi, *Econtra auctoritas.* Tertia ibi, *Econtra ea.* Ioan. de Fant.

Casvs. Ex prælegatis auctoritatibus ab illo. §. *Aliq econtra.* cõcludit G. peccata non dimitti sine oris confessione & operis satisfactione, & incipit respondere auctoritatibus primo inductis pro alia parte scilicet quæ asserit peccata in sola cordis contritione dimitti, soluendo eas quandoque bene, quandoque male, vt dicit Hug. Postea in §. *Econtra ea.* defendit sententiam illam, quòd sola confessione peccata delentur, & ita alternatim incedit, nunc pro hac parte, nunc pro illa allegando. & scias quòd vnus debet esse §. vsque ad §. *Econtra.* Hanc tamen auctoritatem *Non tibi dico,* de nouo inducit vt eam soluat, quia videbatur facere pro alia parte, ad cuius solutionem inducit auctoritatem Ioannis Chryso. & casus duarum illarum auctoritatum plani sunt: quidam tamen habent capitula in principiis omniũ auctoritatum: quod esse non debet. sed si velles facere capitula in illis duabus nouis auctoritatibus, facies §. ibi, *Non ita.* similiter, & illud.

2 Sen. 4. dist. 17.

Luc. 22.

HIS AVCTORITATIBVS. Hic concludit, quòd non sola cõtritione cordis peccata dimittuntur, & respondet auctoritatibus inductis pro alia parte, quæ asserit scilicet peccata sola contritione cordis dimitti posse. post in §. *econtra ea.* defendit sententiam illam quòd sola confessione delentur, & ita alternatim incedit, nunc pro hac parte, nunc pro illa allegando. c. lauent.

Psal. 36. Esa. 55.

†Ambr. 5. c.

m ¶ *Negationis.*]vnde quidam dicunt, quòd negando ter peccauit, triplex amor exuit, triplex amor exuit, & trina confessio. 6. q. 1. imitare.

Sen. 4. dist. 17. Io. Chrys. homil. 31. in epistol. ad Hebræos. Psal. 36.

n ¶ *Totum vitæ tempus.*] est hic arg. "q. intrãti monasterium non est imponenda pœnitentia de peccato ante commissa: quanec Astulpho imponitur si intrat monasterium. arg. 5. q. 2. admonere. & hoc propter continuationem pœnitentiæ & exercitij, quæ in monachis exiguntur. argu. 16. q. 1. vos. extra de sem. exc. cum illorum. & arg. opti. extra de vo. & vot. redemp. scripturæ.

"Monasterium intrãti non est pœnitentia imponenda.

o ¶ *Leonis.*]5. e. dist. c. voluissent. §. ex his omnibus. & c. sufficit. Magnum saltum fecit hic G. quia cum deberet inferre auctoritatem Ambrosij de Petro propositam, illa, scilicet Petrus. 5. ead. dist. circa prin. infert auctoritatem Leonis, quam induxit. 5. e. §. ex his omnibus. & pro alia parte.

a Secus cũ crimen est publicũ, manifestũ, & certa. 5. q. 1. c. 2. & illud vt puniatur infamãs, & alter ab infamia facti purgetur, vt ibi no. Hug. & ibi loquitur de memoria ad delectan dũ. q̃ memoria est improbabilis. 15. q. 1. mulier. hic loquitur de memoria ad fidẽ, & hęc est laudabilis. & hac ẽt dist. 2 iudas. secũdũ Hu. & Pe.

p ¶ *Sed ei.*]non dicit verum quia non negat, & esset necessaria pœnitenti exterior satisfactio, si ibi adfit facultas, sed dicit sufficit confessio, quæ fit Deo & sacerdoti si adest facultas.

q ¶ *Delictum.*]non videtur congrua hæc solutio, contrarium magis innuitur. ĵ. ead. dist. §. vlt. H.

Additio. Aliàs similem secundum Lau. sed Hug. in sua gl. ponit idem, &c.

r ¶ *Non tibi.*] nunc primo inducit hanc auctoritatem, quæ videtur facere pro alia parte, vt eam soluat.

s ¶ *Vt te.*]id est, tuum peccatum secretum.

t ¶ *Accuses.*]aliàs accuses te de illo crimine.

v ¶ *Reuela.*]lingua cordis, & non carnis. vnde subdit ante, &c.

x ¶ *Viam.*]id est, peccatum.

y ¶ *Confitere.*] sacerdoti. Vel in memoria semper habeas ea postquam cõfessus es sacerdoti. In memoria dico quo ad flendum, non quo ad agendum vel delectandum. vnde subdit, apud, &c.

z ¶ *Non lingua.*] tantum. Vel non lingua secundum aliam expositionem, scilicet vt intelligatur de peccatis iam confessis sacerdoti.

a ¶ *Peccata.*]ea scilicet cum dolore pœnitentiæ commemorando.

b ¶ *Continue.*]5. dist. 81. valet. contra.

c ¶ *Secreta.*]5. 2. q. 1. si peccauerit. 5. 15. q. 3. de crimine.

d ¶ *Purgantur.*]duplicem innuit solutionem, primam scilicet de occulto crimine, quod sufficit confiteri soli Deo per sacerdotem, nec in publico necesse est illud confiteri. & hanc ponit ibi, secreta, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca.

secundam quòd intelligitur de crimine iam confesso sacerdotis quia illud soli Deo confiteri semper debemus, non voce, sed corde, & hanc ponit ibi, nec necesse est, & cætera.

r in e.13. homil. Sent.4. dist.17.

2 ¶ *Denuo confiteamur.*]"in quibusdam tamen casibus tenetur plures illud idem confiteri, scilicet propter imperitiam sacerdotum: quia si sacerdos meus imperitus est, teneor confessionem sibi factam alij discretiori propagare. j.dist.6.c.1.& c. placuit. Item pro contemptu satisfactionis. arg.j.dist.3. si Apostolus. Item pro enormitate delicti, vt si sacerdos audito crimine remittat eum ad superiorem, vt iterum crimine expositio pœnitentiam sibi imponat. argu. extra de pœnit.& remiss.c. significauit. argum.3. ea.q.2.laterem. Quartum etiam assignamus, qui tamen non est expeditus, puta pro diminutione confessionis, vt cum quis plura habet mortalia, & vnum confiteretur. argum.j.dist.3. sunt plures.

"Confessio eiuidé peccati qnque dét iterari.

2.Reg.11.

2 ℨ.c.facili°.

Psal.31.ℨ.c. dixi.

† *al.indicasti* 33.c.magna

† *al.indicauerit*

4 ℨ.c.fi cui.

5 ℨ.c.facili°. Ezech.33.

6 ℨ.ea. conuertimini. &, scindite.

7 ibid.

a Et nota q oēs auctoritates quas hic repetit Gra. positæ sunt ℨ ab illo §.hoc idē vsque ad §. alij ecōtra.

† *al.habitaculum*

8ℨ.in hoc e. tract. Grat. ex homil.31 ad Heb.ℨ.c. facilius.

b ¶ *Si recorderis.*] ℨ. distinct.81.valet.contra. j.distinct.3.§.siue autem quis. &c. Iudas.

c ¶ *Dicebat.*] per Nathan in libro Regum.

d ¶ *Ad omnes.*] arg.61. dist. miramur. versic. vbi est.

e ¶ *Similiter.*] scilicet sine publica satisfactione, & publica confessione.

f ¶ *Qui crimen.*] ℨ.ea. dist.facilius.[2]

g ¶ *Remissibilem.*]non bene soluit. hoc enim erat & ante. Vel hoc dicit propter sequentem satisfactionem. poterat enim esse & contemneret satisfacere, & tunc non remitteretur.

h ¶ *Cuncta.*] ℨ.ead.§. hoc idem.

i ¶ *Remissionis.*]pœnæ temporalis, alias falsum diceret.

k ¶ *Articulum.*]id est, intellectum.

l ¶ *Plenaria.*] quantum ad pœnam temporalem.

ADDITTO. Alias non dicit verum, secundum H.

m ¶ *Reatu.*] pœna scilicet temporalis debita pro reatu.

ECONTRA. Hæc est secunda pars octauæ partis distinct. secundum Ioannem de Fantu.

CASVS. Allegat nunc Gratian. pro alia parte, scilicet quòd contritione dimittuntur peccata, respondendo quibusdam superius allegatis, quòd ad confirmandam suam allegationem-incumbit tres auctoritates, duas directo, & aliam indirecto. Hug. tamen facit ibi cap. *omnis qui sue.* sed tamen est in cap. supra ead.tres. & ibi similiter gratia Dei. sed certe mihi videtur quòd totus sit vnus §. vsque ad §. *quecumque.* quem statim ponam.

Iac.5.

ibid.

n ¶ *Econtra.*] hic incipit iterum defendere sententiam illam, quæ dicit sola cordis contritione peccata remitti.

2ℨ.c.tres.§. ois. &ℨ.de conf.dist.4.

o ¶ *Auctoritas.*] ℨ.eadem,§. his auctoritatibus. versic. non tibi dico. & ver. nunc autem.

c.omnis. Act.2.

p ¶ *Prosperi.*] ℨ.ea.facilius.

q ¶ *Extorta.*] id est, extorte expolita.

Ad c.11.ℨ. de cōf.di.4. fine pnia. Sen.4.di.4. † *al.ex corde professionem*

r ¶ *Exhortationem.*] aliam responsionem ponit ℨ. vel si qua iubendo. tertiam. ℨ.ea.

3ℨ.e.multiplex. ¶ Confessio ecclesiastica est.

ℨ.e.agite.

s ¶ *Confiteminī.*] supra dist.25.c.vnum.§. criminis. contra. sed hic minus bene dicit [b] G. quod corrigit infra ea. §. econtra ea quæ. [c]

3ℨ.e.verbū.

t ¶ *Omnis.*] ℨ.ead.tres actiones.

u ¶ *Gratias Dei.*]infra de consec.dist.4. fine pœnitentia.

11 ℨ. nullus debitæ.

b Ad hoc ℨ. c.dist. c.vltra. ver.sed tñ.

c de H.q. nō est curandū de his q G. dist. hic distinguit: sed vide quō. ℨ.e.dist.5. in summa. Ar. in lib.de pœnit. c.8. & falsa 7.dist.3. pœnitentia.

QVAECVMQVE. CASVS. Infert ergo Gratia. & dicit quòd quæcumque de pœnitentia facienda dicta sunt, ad interiorem pœnitentiam, & non ad exteriorem sunt referenda. postea exponit quandam auctoritatem Aug. quæ contraria videbatur, & ad hanc suam expositionem Aug. inducit tres auctoritates.

12 Sumpta sententia non verba.

x ¶ *Quecumque.*] allegando dicit. [d] ℨ.ead. ℨ. *Augustinus.*] ℨ.alij.& dist.c.omnis.§.alij.& c.nullus.

dVñ de Hugo. quē est verū sed aliqua.

z ¶ *Pœnam.*] talem in teriorem, scilicet contritionem & dolorem.

Luc.18.

a ¶ *Punire.*] ℨ.ea.dist. 3.§.hæc de charitate. c.pœnitentia est.

b ¶ *Peccata.*] ℨ.ea.distinctio. si peccatum David. ℨ.ead.dist.nul lus debita.

c ¶ *Orta est.*]aliàs, veritas de terra orta est, id est, Christus de Maria. 35. quæst. 10. fraternitatis.

Dan.4.

d ¶ *Agnoscit.*] peccatum suum.

HAEC ERGO SECRETA. CASVS. Infert nunc Gratia. quòd pro leuibus peccatis vel occultis secreta erat hæc solutio ad siclum sanctuarij, qui maioris ponderis erat quàm siclus vulgaris: postquam autem conuenerat de pretio inter facerdotem, & eum qui debebat redimere rem, retinebat emptor agrum vsque ad annum iubilæum, quem tunc restituebat

Ioan.3.

14 Sen.4.di. 17. Beda ad c.8. Luce & Aug. & ad c.5. Marc. & ibi gl. ord.

ducit tres auctoritates, duas directo, Iac.5.

a ¶ *Publica.*]id est, si tempus confessionis & satisfactionis habuit.

ECONTRA. Hæc est tertia pars octauæ partis distin.secundum Ioan.de Fant.

CASVS. Nunc pro alia parte allegat G.scilicet quòd confessio oris est necessaria, dicens quòd supradicta partim pondere carent, & partim non: nam occulta peccata secreta satisfactione purgantur: publica vero manifesta pœnitentia purgantur, nullum tamen graue delictum, si facultas affuerit confitendi. sine confessione purgatur, quod probat tribus auctoritatibus, scilicet Leonis, Augustini, & Ambrosij, & vno exemplo Domini: & ad hoc inducit G. auctoritatem Leuitici. & licet sit de §. ifto: tamen hunc casum sic ponas.

b ¶ *Econtra.*] Hic ponit G. veram solutionem, [c] scilicet q̄ necessaria est oris confessio vbi facultas est confitendi, & quòd pœnitētia debeat agi auctoritate sacerdotis, &ad hoc probandum inducit factum Domini quando suscitauit fillum Archisynagogi.

c ¶ *Leonis.*] ℨ. eadem dist.§.alij.& c.multiplex.

d ¶ *Quod nescit.*] arg. ff.de acquiren.posſ.l. possideri.§.Neratius. ff.de contrahen.emp. in l.fundi. & eod. tit. in l. qui fundum. §. fundi?

e ¶ *Quomodo.*] ℨ.ead. dist.§.alij.c.agite.

f ¶ *Item quomodo.*]supra ea.distinct. §.alij. & c.agite. & cap.verbum.

g ¶ *Prosperum.*] supra ead.dist.§.item sicut. & c.facilius.

h ¶ *Non sunt hæc.*]quæ pro parte contraria dicta sunt, scilicet quòd sine confessione oris peccata grauia dimittantur.

i ¶ *Archisynagogi.*] scilicet principalis laici.

k ¶ *Suscitatuit.*] ℨ.ead. quem pœnitet.in fi.

l ¶ *Secreta.*] arg.esse secreta quæ fiunt sub præsentia quinque hominum.

QVI DOMVM SVAM. CASVS. Casum hunc sic breuiter pone. Primo ponit G.verba Leitici, etsi non per omnia. Secundo exponit ea moraliter. Ad euidentiam tamen eorum quę hic dicuntur, nota quòd ad litteram ita erat in veteri testamento, quòd si quis offerebat domum suam, vel agrum, vel vineam, vel aliquid aliud tabernaculo, & postea pœnitebat, si volebat rem recuperare, addita quinta parte æstimationis totius rei pretium persoluebat tabernaculo, & rem recuperabat. & faciendā erat hæc solutio ad siclum sanctuarij, qui maioris ponderis erat quàm siclus vulgaris: postquam autem conuenerat de pretio inter facerdotem, & eum qui debebat redimere rem, retinebat emptor agrum vsque ad annum iubilæum, quem tunc restituebat

a Lu.23. Bo. Comes. ℨ.in hoc c. in homelia.

Matth.9.

tal.vita

Ezech.27

tal.reuendo confiteauē-te

plene. Ille itaque qui non poterat rem redimere nisi siclo sanctuarij, significat peccatorem, qui se non potest redimere à peccato nisi operibus pœnitentiæ à sancta scriptura statutis. Alia etiam moraliter exponuntur. sicut videbis in littera. *Omnia autem*, sunt verba Gratiani vsque ad c. quem pœnitet. *Iubilæus*, id est quinquagesimus. & dicitur iubilæus annus remissionis: quia eo anno debita remittebantur, & serui efficiebantur liberi, & omnia reuertebantur ad statum pristinum.

m ¶ *Eam.*] supra 17.q. 4.iunt.

Leuit.25.

n ¶ *Nisi siclo.*] siclus continet xx. obolos. argu. 1.quæst.1. iudices. versus:

Tres siclos obolus, obolos tres drachma, sed octo
Vncia fert drachmas, duodena dat vncia libram.
Siclus habet septem drachmas obolo minus vno.

5 in lib.7.ad c.25. Leuit. & ibi in gl. ord.hi snia.

6 Sen.4.di.17

o ¶ *Supputante.*] id est, computante à tempore, scilicet redemptionis, cum quis redimebat secundum quòd annus iubilæus vicinus vel remotus erat, iuxta computationem sacerdotis magis vel minus persoluebat iuxta modum illum, vt si ager recipiebat sementem triginta modiorum, sacerdos petere deberet quinquaginta siclos. Vel addebatur quinta pars pretij, vt dixi.

Gen.4.

p ¶ *Fructus.*] id est, pœnitentia: quia non tanta imponenda est ei, quanta magis peccanti.

q ¶ *Licitis.*] supra 11. quæst. 1. aliud. supra ea.ℨ.ex his omnibus. &c. aliud.

r ¶ *Peccato.*]"hic colligitur, quòd toto tempore pœnitentiæ remittitur peccatum. argum. infra eadem, quem pœnitet. sicut ex toto tempore obstructum est, &c. ff. de minoribus. lege, tertia. §. primo. aliud quod verum est quo ad pœnam. quo ad culpam reprimitur in primo momento con tritionis.

s ¶ *Mundatur.*] quo ad exteriorem pœnam, scilicet temporalem, vt supra eadem distinctione. c.fi peccatum. & supra distinction. c.sicut & primi.

t ¶ *Confessione.*] vnde

v ¶ *Item taciturnitas.*] hæc argumentario de tacitūrnitate non iuuat Gratianum. nam cum peccator cui iam peccatum est dimissum tacet & contemnit confiteri, hoc est iam aliud peccatum quàm primum. [a]

a ¶ *Publice.*

b ¶ Ioannis Chrysostomi.] *Supra eadem.c. lacryma. notatum est hæc esse verba B. Ambrosij, quem citat magister sententiarum.*

B ¶ Non lingua.] *Græce est,* ὐχὶ γλώσσῃ δὲ ἀλλὰ μόνῃ τῇ γλώσσῃ τῆς ψυχῆς. *id est,* preces fundens, si minus lingua, at saltem memoria.

c ¶ Et frequenter.] σπουδαῖος αὐτὰς προσφέρειν τοῖς ἀεὶ ἐν ἁμαρτίαις οὖσι. *id est,* assidue illa offeras Deo, & pro ipsis depreceris.

d ¶ Vnde euidentissime.] *Loquitur ex persona aduersam partem substinentis. Vere enim ex illis auctoritatibus non hoc colligitur. Qui enim sacerdoti tamquam Deo confitetur, is minime dicitur se apud alios accusare, sed potius nescientibus aliis seipsum punire. Ac manifesto Chrysostomus dicit id, quod nunc negatur dicere,* non dico, inquit, tibi, publica teipsum, neque apud alios te accusa. *Hoc enim secundum membrum valet idem, ac primum. vt apud alios se accusare, sit idem, quod seipsum publicare. Quare paulo post Gratianus ipse hæc, quæ nunc asseruntur, reſellit.* Econtra ea, quæ in assertione, &c.

Boethius in libro de consolatione: Si opera medicantis expectas, opportet vt vulnus detegas tuum.

v ¶ *Item taciturnitas.*] hæc argumentario de tacitūrnitate non iuuat Gratianum. nam cum peccator cui iam peccatum est dimissum tacet & contemnit confiteri, hoc est iam aliud peccatum quàm primum. [a]

x ¶ *Vbi autem.*] supra vigesima secunda, quæstion. secunda. cum humilitatis.

"Pctm quo tpe pœnitētiæ remittitur.

a Hoc vult glo. dicere, Versū est q̄ i contritione cordis ante oriscōfessiō nē pctm dimittitur, dz pœnitēs hñe volūtatē confitēdi ecclesiæ, si tps & facultas affuerit: aliqn ñ est vere pœnitēs, & non dimittitur ei pctm. Si vero dimissō cor ne &habita cōtritio ri, ñ est volūtate cōfitēdi, postea mutet volūtatē, & nolit pctm cōfiteri, ñ pctī iā dimissi, ſz pctī qđ cōmittit nolēdo &cō tēnēdo cōfiteri: qđ est aliud à pctō iam dimisſo. Hu.

Qvem pœnitet.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in quattuor partes. Primo dicit quòd quilibet per seipsum debet confiteri sacerdoti, & non per nuntium, vel epistolam, vt ita maiori afficiatur verecundia, quæ partem pœnitentiæ releuat. Secundo dicit quòd qui vult confiteri, discretum debet eligere sacerdotem cui confiteatur, qui sciat ligare & soluere. Tertio quòd qui copiam sacerdotis non habet, confiteatur proximo, & ex desiderio sacerdotis veniam consequetur. Quarto dicit quòd si peccatum occultum est, sufficit referri in notitiam sacerdotis.

ffsen.4.di.17 Si publicum est, eius confessio debet fieri publice in conspectu ecclesiæ, vt eius precibus adiuuetur. Secunda pars ibi, *quare qui confiteri.* Tertia ibi, *Tanta itaq;.* Quarta ibi, *Si peccatum.* Orat, id est, peccata ore ad os mundantis. forte de leprosis loquitur, quibus præcepit Dominus vt se sacerdotibus demonstrarent.

Luc.17. a ¶ *Omnino.*] id est, perfecte conteratur de omnibus, id est, de omni peccato, & eius varietate. ℣. distinct. 5. consideret. & dist. 6. qui vult.

Leuit.6. b ¶ *Ostendat.*]per exteriora enim præsumitur de interioribus, vt hic, & supra dist. 50. si quis diaconus.

c ¶ *Per nuntium.*] & ita non potest hic per alium quod per se potest. ff. de solutionib. inter artifices. & extra de cler. non resid. quia nonnulli.

d ¶ *Per scriptum.*] supra 30. quæst. 5. qualis contra. sed ibi non dicitur quòd ita acciaptur, sed quòd accepta in scripturis redigatur, ne detur oblíuioni.

2 Qui significat animá pœnitétẽ. ℣. c. di. 3. inter hæc hæresi. Arc. † *al. qui misericors*

e ¶ *Mumus.*] scilicet hircum [2], id est pœnitẽtiam designatam per hircum.

f ¶ *Ex misericordia.*] id est, misericordiam repromittens.

g ¶ *Hoc præcepit.*] mystice, vbi dixit: Vade & ostende te sacerdotibus.

h ¶ *Timore.*] id est, propter timorem seruilem.

i ¶ *Offensi.*] scilicet Dei, quem peccando offenderat.

k ¶ *Veniale.*]supra eadem dist. §. alij. & c. serpens. *Veniale*, id est, dignum venia. *Vel fit*, id est, ostenditur per confessionem esse veniale. vel fit veniale secúdum aliam litteram, id est, ad vitam non impendens.

l ¶ *Purgatur.*] id est, purgari non videtur propter pœnam exteriorem exterioris satisfactionis quæ adhuc restat. ℣. ead. distinct. si peccatum Dauid. ℣. ead. distinct. vltim. ℣. vltimo.

r ¶ Quoniam iniquitatem.] *Hic, & in aliis duobus sequentibus locis, non refert ipsa omnino verba beati Augustini, sed sententiam.*

s ¶ Leuitico.] *Itidem & hoc loco refertur sententia Leuit. in cap. 27. non ipsa verba, idemque paulo post fit de Heschio.*

C. LXXXVIII.

r Qvem pœnitet omnino [a] pœniteat, & dolorem lacrymis ostendat [b]: repræsentet vitam suam Deo per sacerdotem, præueniat iudicium Dei per confessionem. Præcepit enim Dominus mundandis †, vt ostenderent ora sacerdotibus, docens corporali præsentia confitenda peccata, non per nuntium [c], non per scriptum [d] manifestanda. Dixit enim [Ora mõstrate] & [Omnes] non vnus pro omnibus: non alium statuatis nuntium, qui pro vobis offerat munus [e] à Moyse statutum: sed qui per vos peccastis, per vos erubescatis. Erubescentia enim ipsa partem habet remissionis. Ex misericordia [f] enim hoc præcepit ℊ Dominus, vt neminem pœniteret in occulto. In hoc enim quòd per seipsum dicit sacerdoti, & erubescentiam vincit timore [h] offensi [i], fit venia criminis. Fit enim per confessionem veniale [k], quod criminale erat in operatione: & si non statim purgatur [l], fit tamen vitale [m], quod commiserat mortale. Multum enim satisfactionis obtulit, qui erubescentiæ dominans, nihil eorum: quæ commisit, nuntio Dei denegauit. Deus enim misericors †, & iustus est: sicut conseruat misericordiam in iustitia, ita & iustitiam in misericordia. Opus enim est misericordiæ, peccanti [n] peccata dimittere: sed oportet, vt iustus misereatur [o] iuste. Oportet enim, vt non solum, quid [p], sed in quo [q] dolea [r], consideret [s], si dignus est, non dico iustitia [t], sed misericordia [u]. Iustitia enim sola damnat: sed dignus misericordia est, qui spirituali labore [x] petit gratiam. Laborat enim mens patiendo erubescentiam, & quoniam verecundia magna est pœna, qui erubescit pro Christo, fit dignus misericordia. Vnde patet, quòd quanto pluribus [y] confitebitur in spe veniæ turpitudinem criminis, tanto facilius [z] consequetur misericordiam remissionis. Ipsi enim sacerdotes plus iam possunt proficere, plus confitentibus parcere. Quibus [a] enim remittunt, remittit Dominus. [2] Lazarum enim † de monumento iam suscitatum obtulit Dominus discipulis soluendum, per hoc ostendens potestatem soluendi concessam sacerdotibus. Dixit enim, [Quodcumq; solueritis super terram [b], soluetur & in cœlis,] hoc est, ego Deus, & omnes ordines cœlestis militiæ, & omnes sancti in gloria mea laudant vobiscum, & confirmant [c], quos ligatis [d], & soluitis [e]. Non dixit, quos putatis ligare, aut soluere, sed in quos exercetis opus iustitiæ [f], aut misericordiæ ℊ. Alia autem opera vestra [h] in peccatores non agnosco [3]. Quare, qui confiteri vult peccata, vt inueniat gratiam, quærat sacerdotem scientem [i] ligare & soluere: ne, cum negligens circa se extiterit, negligatur ab illo, qui cum misericorditer monet, & petit, ne ambo in foueam cadant, quam stultus euitare noluit. Tanta itaque vis confessionis est, vt si deest sacerdos, confiteatur proximo. Sæpe enim contingit, quòd pœnitens non potest confiteri coram sacerdote: quem desiderati [k] nec locus [l], nec tempus offert. Etsi ille [m] cui confitebitur, potestatem soluendi non habet: fit tamen dignus venia ex sacerdotis desiderio [n], qui socio confitetur turpitudinem criminis. Mundati enim sunt leprosi, dum irent ostendere ora sacerdotibus, antequam ad eos peruenirent. Vnde patet Dominum ad cor respicere, dum ex necessitate prohibentur ad sacerdotes peruenire. Sæpe quidem eos quærunt sani, & læti: sed dum quærunt, antequam ad eos perueniat, moriuntur. Sed Dei misericordia est vbique, qui & iustis [o] nouit parcere, & si non tam cito [o], sicut si soluerentur [p] à sacerdote. Qui ergo confitetur, omnino sacerdoti meliori, quàm potest confiteatur: & si peccatum occultum est, sufficiat referre in notitiam sacerdotis [a], vt grata sit oblatio muneris. Nam in resuscitatione filiæ principis pauci interfuerunt, qui viderent. Nondum enim erat sepulta, nondum extra portam ciuitatis delata, nondum extra domum in notiam deportata. Intus resuscitauit, quam intus inuenit, relictis solis Petro, & Ioanne, & Iacobo, & patre, & matre puellæ, in quibus figuraliter continentur sacerdotes ecclesiæ. Quos autem extra inuenit, animaduertendum est, quomodo suscitauit [b]. Flebat enim turba post filium viduę. Fleuit Martha, & Maria supplicantes † pro fratre. Flebat etiam turba, quæ Mariam fuerat secuta, lachrymis Mariæ admonita. In quo docemur publice peccantibus non proprium, sed ecclesiæ sufficere [c] meritum [d].

Luc.18.

Luc.7. Ioan.11. † *suppliant. orig. peccatum quare dimittat.*

a ¶ *Sacerdotis.*] Deus quem non fallit peccati qualitas, nec peccantis affectus, vt 24. q. 3. Deus quando vera de pœnitẽte promit sententiam. sed presbyter qui mentem alterius non potest videre, talia confitentis verba iudicat, qualia foris sonant. Vnde indignum absoluit frequenter, vt 24. q. 3. Deus. & 22. q. 5. humanæ. alioquin verò non esset quod hic dicitur: cũ apud Deum nullas patiatur veniæ moras peccatoris cõuersio, vt 26. q. 6. his qui tempore. ℣. e. dist. multiplex. Vel hoc ad temporalem pœnam referatur. "licet enim peccatum dimittatur ne homo ab accipien da vita æterna impediatur, vt ℣. ead. sicut primi. non tamen si peccato parcitur pœna remittitur: qa nullatenus sine vindicta relaxatur, sicut patet in Dauid, vt ℣. ea. dist. si peccatum.

b ¶ *Suscit auit.*]quid significet isti tres mortui, habes ℣. dist. 2. super tribus.

c ¶ *Sufficere.*] ad celeriorem & plenam pœnæ temporalis absolutionem, vt ℣. di. e. multiplex. & c. sufficiat. & c. fleat. & ℣. di. 5. consideret. in fin. 13. q. 2. tempus.

d ¶ *Meritum.*] id est, auctoritatem, quam vocat meritum: quia de merito charitatis suæ habet auctoritatem ligandi & soluendi. arg. 40. dist. c. 1.

Qvamuis plenitudo. Hæc est nona pars dist. secundum Ioan. de Fant.

Casvs. Consuetudo erat aliquibi, [a] pœnitentes accipiendo pœnitentiam de occultis peccatis, cogebantur ea sacerdotibus publice confiteri, ita quòd populus audirer: quam consuetudiné remouet Leo: quia plures propter hoc à pœnitentia reuocabantur. Vnde dicit, confessio sufficit quæ primum sit Deo, & postea sacerdoti. tunc enim plures ad pœnitentiam poterunt prouocari.

ffsen.4.di.17

℣. c. sufficit

e ¶ *Plenitudo.*] id est, perfectio in fide.

f ¶ *Quia non omnium.*] hæc negatio & sequens æquipollent affirmationi. ff. de verb. sign. duobus. [a]

a ℣. d. imo multi forsitan tam tempore quam pœna puniuntur.

g ¶ *Improbabilis.*] secundum quam occulta peccata in publico confitebantur compulsi ad hoc multi: propter quod pœnitentiam declinabant.

h ¶ *Pro quibus.*]accusantibus, scilicet inimicis. "non enim per [1] tollitur pœnã pœna ciuilis. arg. 33. ciuilem. q. 2. admonere. [3] in cap. ad. [4] ¶ *Percelli.*]si aliæ pro iect. c. 58. in bationes sunt, quæ sufficiant cum huius. modi confessione. & l. 19. c. 145. est huic simile 22. q. 5. Iuo p. 15. hoc videtur. c. 155.

k ¶ *Sufficit.* ℣. dist. ea. §. ex his omnibus. & c. sufficit.

l ¶ *Confessionis.*] an scilicet sit necessaria vel non.

m ¶ *Breuiter.*] immo prolixe. Vel ideo dicit breuiter respectu multarum auctoritatum, quæ de hac materia loquuntur.

n ¶ *Vtraque.*] hoc idem probabit Grat. per sequens cap.

Vidam Deo.] Casvs. Quidam dicebant sufficere confiteri peccata soli Deo. Alij, vt fere tota ecclesia, dicunt quòd peccata sunt sacerdotibus confitenda. & licet vtrumque sit fructuosum: tamen sequenda est constitutio Iacobi Apostoli, vt cõsiteamur alterutrum peccata nostra. † *al. sanitatis* & licet illa confessio quæ fit soli Deo, sit iustorum, per quam peccata purgantur: per illam tamen, quæ fit sacerdoti, docetur qualiter ipsa peccata purgari debeant.

† Et secũdũ Apostoli institutionem cõsiteamur. Iac. 5.

o ¶ *Tota fere sancta ecclesia.*] & ideo ei adhærendum est: quia pluribus comprobatur. argum. 18. dist. in canonicis.

p ¶ *Quod vtrumque.*] scilicet confiteri Deo & sacerdoti.

q ¶ *Perfectorum.*] qui non habent nisi venialia: vnde non indigent oris confessione speciali.

q ¶ *Perfectorum.* ℣. ea. distinct. §. his auctoritatibus.

r ¶ *Docet.*]id est * hoc est signum sacerdoti pro peccata dimittantur confitenti per cõtritionem, argu. supra ead. dist. §. hoc idem. & c. omnis qui non diligit. sicut cordis contritio est signum peccatori, q. gratia Dei dimittet ei peccata: quia nemo, &c. vt de confes. dist. 4. nemo.

* imo docet ordinarium purgãdi mo dũ esse p sa cerdotis ab solutionẽ. Deus. n. vt cõtinuo sub ligitur, fa tur plerũq; medicorũ operatiõe. Operatiõe, inquit, non ostensione.

s ¶ *Administratione.*] id est, sola cõtritione.

t ¶ *Medicorum.*]id est, sacerdotum.

Quia

Item eo modo, ac tempore adhibitam, quo in concilio Tridentino post alia concilia est constitutum.

C. XC.

3 Qvidam Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt, vt Græci [A]. Quidam vero sacerdotibus confitenda esse percensent, vt tota fere sancta ecclesia [o]. Quod vtrumque [P] non sine magno fructu intra sanctam fit ecclesiam: ita dumtaxat, vt Deo, qui remissor est peccatorũ, peccata nostra confiteamur, & hoc perfectorum [q] est, vt cum Dauid dicamus [Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. Dixi confitebor aduersum me iniustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei:] & secundum Apostoli institutionem confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro inuicẽ, vt saluemur. Confessio itaque, quæ soli Deo fit, quod est iustorum, purgat peccata. Ea vero, quæ sacerdoti fit, docet [r], qualiter ipsa purgentur peccata. Deus namque salutis, & sanctitatis † auctor, & largitor, plerumque hanc præbet suę pœnitentię medicinam inuisibili administratione [s], plerumque medicorum [t] operatione.

Burchardus etiam, & Iuo caput hoc citant ex pœnitentiali Theodori. In capitularibus adiectis, cap. hæc leguntur, Quidam Deo solummodo confiteri debere dicunt peccata: quidam vero sacerdotibus confitenda esse percensent. Quod vtrumque non sine magno fructu intra sanctam fit ecclesiam: ita dumtaxat, vt & Deo, à quo est remissio peccatorum, confiteamur peccata nostra, & cum Dauid dicamus, [delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi: dixi, confitebor aduersum me iniustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei:] & secundum Apostoli institutionem confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro inuicẽ, vt saluemur. Confessio itaque, quæ Deo fit, purgat peccata: ea vero, quæ sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgantur peccata. Deus namque salutis, & sanitatis auctor, & largitor est plerumque medicorum operatione. *In concilio Calonensi secundo, cap. 33. eadem fere habentur, addita ad initium voce, quia, & nonnullis aliis in extrema clausula, quæ notabuntur.*

A ¶ Vt Græci.] *Hæc verba, itemque illa,* vt tota fere sancta ecclesia. *& illa,* & hoc perfectorum est. *& illa,* Quod est iustorum, *absunt quemadmodum à capitulari, ita etiam à concilio.*

B ¶ Sed tamen Apostoli.] *In capitulari, & concilio pendet adhuc oratio, & priori illi membro,* vt & Deo, &c. *redditur nunc alterum membrum his verbis,* & secundum Apostoli institutionem, &c.

c ¶ Suæ pœnitentiæ medicinam.] *In concilio, atque apud Burchardum, & Iuonem legitur,* suæ potentiæ. *A capitulari autem (prout ex ipsius lectione animaduerti potest) totum istud primum abest periodi membrum.*

Decret. ij. pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Via vero de.] Hæc distin. dividitur in sex partes. In prima quarum probat (tamen superficialiter) q pœnitentia semel habita non inquinatur, & charitas semel habita non amittitur, & de perfecta intelligitur. Secunda ibi, *Ex præmissis*. Tertia ibi, *Hæc qua*. Quarat ibi, *Eligat*. Quinta ibi, *Illud autem*. Sexta ibi, *Charitas ergo*. Io. de Fan.

CASVS. Hic ponitur 2. dist. in qua tractatur, an charitas semel habita possit amitti: & certum est q sic, vt j. ea. §. non est mirum. nisi forte sit in aliquo confirmata per gratiam, vt fuit in beata Virgine, & sicut potest amitti charitas, ita amissa potest recuperari, cum de nemine sit desperandum est in hoc corpore constitutus, vt j. ea. di. 7. nemo. nec potest amitti charitas, nisi per mortale peccatum, nec recuperari nisi à Deo gratis, cum omnis virtus sit opus solius Dei. Et quia hæc quæstio videtur tangere quæstionē quæ tractatur in 3. distin. s an pœnitentia sit iteranda vel non, ideo Gra. breuiter tágit quæstionem illam. & inde sumpta materia incipit ibi latenter propositam quæstionem de charitate tractare. vt autē ad hæc tractāda competentius Grat. accedat, breui vtitur transitu dicens: *Quia vero, &c.* Intendit enim probare quòd pœnitentia iterari non potest: quia si iteratur, prima non fuit veilis, nec pœnitentia dici debet: ad quod inducit sequens cap.

DISTINCT. II.

1. ps. *Via vero de pœnitentia a semel cœpit haberi sermo, aliquantulum altius repetendum videtur, diuersorum sententias certis auctoritatibus munitas in medium proponentes b. Alij dicūt pœnitentiam semel tantum esse vtilem. Vnica est enim, nec reiterari potest. Si vero reiteratur, præcedens, pœnitentia c non fuit. Et si de sententia iudicis d eius e, merito f peccata videntur esse remissa: apud tamen eius præsentiam, cui omnia futura præsentia sunt, numquam g habentur remissa: quia non est seruata illa sententia veri sacerdotis* [*Vade, & amplius noli peccare* h.] *Item.* [*Ecce sanus factus es, iam amplius, noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.*]

Io. 8. & 5.

Item ex octaua synodo.

¶ *Habetur in libro de institutis monachorum interprete Ruffino, c. 22. ex Basilio in regulis breuioribus, numero 289.*

¶ Primam vitij causam non penitus extinguit, qui in illam postea recidit. C. I.

SI quis semel notatus i fuerit sinuidiæ, vel contentionis vitio k, & rursus in hoc ipsum inciderit, sciat se primam l illam causam, de qua superius diximus, ex qua inuidia, vel contentio nascitur, in interioribus medullis habere reconditam m. Oportet ergo eum per contraria, atque aduersa curari, id est, per humilitatis exercitium. Exercitia vero humilitatis sunt, si se vilioribus officiis subdat, & ministeriis indignioribus tradat. Ita namque arrogantiæ, & humanæ gloriæ vitium curari n poterit, vt consuetudine † humilitatis affectus vltra iam non incidat in arrogantiæ, & vanæ gloriæ delictum. Atque in singulis huiusmodi vitiis cura similis adhibeatur.

Item sine charitate nulli adulto o peccatum remittitur. Non autem habet charitatem, qui aliquando p peccaturus est criminaliter.

Vide Augustinus ad Iulianum comitē. C. II.

j [2] CHaritas, quæ q deseri potest, nūquam vera r fuit.

¶ *In antiquis editionibus epistolarum B. Augustini erat epistola 111. ad Iulianum, in qua erat hoc caput. Nunc est in tomo 4. sub titulo de salutaribus documentis ad quemdam comitem. c. 7. Apud Hieronymum vero in epistola ad Ruffinum simile quiddam legitur*: Amicitia, inquit, quæ definere potest, vera numquam.

Idem super epistolam primam Ioannis, tractatu 8.

C. III.

3 RAdicata s est charitas: securus t esto, nihil mali procedere potest.

Item Gregorius lib. 10. Moralium, c. 22.

C. IIII.

4 VAlida u est, vt mors, dilectio x.] Virtuti etenim mortis, dilectio comparatur: quia nimirum mentem, quam semel cœperit y à delectatione † mundi funditus occidit z.

Item Prosper in libro 3. de vita contemplatiua, c. 13. 5

C. V.

ij CHaritas a est, vt mihi vi-

ITEM SINE.

CASVS. Hic accedit Grat. ad propositam quæstionem, & per multas auctoritates ostendit, quòd charitas amitti non potest: quia si videatur amitti, non fuit vera charitas. Casus §. patet. & tria sequentia cap. similiter patent, scilicet, *charitas radicata, valida*: verba sūt Salomonis in Canticis: quæ exponit Gr. in moralibus, dicens: *Virtuti etenim mortis dilectio comparatur, &c.* vnde in illo c. *valida*. posses breuiter ponere casum. primo ponuntur verba Salomonis. Secundo vernba Gregorij exponentis verba illa, *Dilectio*, id est, charitas.

o ¶ *adulto.*] j. de consecr. dist. 4. quomodo. & c. solet. j. ea. dist. c. fugerat. & c. non est. §. Romanos. & cap. tolle.

p ¶ *Aliquando.*] hoc allegando dicit, vt auctoritatem inducat.

CHaritas.] CASVS. Hic ponit hunc casum. In hoc c. Prosper multis modis commendat charitatem. Secundo ostendit, quòd qui habet charitatem, facile peccatis resistit, & bonis omnibus abundat, mūdana contemnit, difficilia perficit. Subdit etiam quid sit Deum diligere, & quid sit peruertere ordinem diligendi. Tertio ostendit ad quid corpus nostrum sit diligendum. Quarto qualiter intelligatur, diliges proximum tuum, &c. & qui sunt qui diligunt Deum plus quam se. Et nota quòd secundum Hugonem, omnia verba sunt Prosperi. vsque ibi, *Item Beda*. licet non ita continue in libro suo contineantur. & hæc dictio, *Item*, quæ sæpe interponitur, est vnum capitulum Gratian. & secundum Hugonem, totum est vnum capitulum: quod credo verum. Laurentius etiam sentit cum Hugone. *Quidam tamen ibi faciunt vnum capitulum, Ergo si charitatem. Aliud ibi, Corpus. Aliud ibi, Proximos. Aliud ibi, Proinde.* secundum Bene.

Item Prosper in libro 3. de vita contemplatiua, c. 13.

1 sen. 3. di. 3

2 sen. 3. di. 3

3 Sent. ibid.

4 Sent. ibid. Cant. 8.

5 Et apud B. Aug. in lib. de laudibus charitatis.

† *al. habitum humilitatis adepti.*

† *al. dilectione*

† *al. corrumpi*

† *al. germana*] Aug.

1 ibid. j.

2 ibid. j.

3 ibid. j.

1 Cor. 13.

† *al. operibus aliquot Gra. manuscrip.*

† *al. dilectione* ¶ Sapientia & soror mea

q ¶ *Quæ deseri potest.*] id est, quam contingit deseri, vel de facili.

r ¶ *Vera.*] id est, perseuerans finalis. Vel vera ad vitam ducens, id est, ad æternam beatitudinem.

s RAdicata.] id est, perfecta.

t ¶ *Securus.*] spei perseuerantia, non rei præsentia: quia quilibet etiam imperfectus timere debet ne charitatem amittat. 32. q. 5. si Paulus.

u VAlida.] verba Salomonis in Canticis.

x Dilectio.] id est, charitas perfecta.

y ¶ *Cœperit.*] id est, contingit, vel conuenit, intellige de facili.

z ¶ *Occidit.*] id est, remouet à delectatione, sicut mors remouet ab omni actu terreno. Dicit lex, Mors omnia soluit, in auth. de nup. §. deinceps. coll. 4.

CHaritas.] CASVS. In hoc c. primo commendat Prosper charitatem ex eius effectibus: & sunt verba Prosperi vsque ad illud c. *item Beda*. a "Secundo ostendit quòd qui charitatem habet, facile peccatis resistit: bonis omnibus abundat: & mundana contemnit: difficilia facile perficit. subdit etiam quid sit Deum diligere, & quid peruertere ordinem dilectionis. Tertio ostendit ad quid corpus nostrum sit diligendum. Quarto ostendit qualiter sit intelligendum, Diliges proximum tuum, sicut teipsum, & qui sunt qui diligunt Deum plus quàm se.

a ¶ *Charitas est.*] id est, ex charitate procedit recta voluntas b, & est dictum per causam, vt illud 36. quæst. secunda, tria. vt exponatur

charitas est, i. facit: alioquin non est verū: cum charitas sit habitus mētis, q voluntas non est, vel motus voluntatis. similiter intelligitur illud Augu. *Charitatem voco motum animi*. dicitur ergo charitas voluntas vel motus, qa vt j. dicitur, est eā meritoriū bonorum sicut & iniquitas cum sit habitus do mentis iniustę, dicitur peccatū: qa ex ea est, vt j. distin. 3. ille rex.

a ¶ *Recta.*] i. rectam vitam, & dignā faciens voluntatem.

b ¶ *Terrenis.*] secus est de charitate imperfecta, quā habēs potest curare temporalia. ar. 22. q. 1. habebat.

c ¶ *Inseparabiliter.*] imo de facili separatur.

d ¶ *Inquinamenti.*] sci licet mortalis.

e ¶ *Vitio mutabilitatis.*] i. mutabilitati in vitium.

f ¶ *Affectionum.*] i. bonarum voluntatum.

g ¶ *Summa.*] i. pfecta.

h ¶ *Salus morum.*] i. salutiferos faciens mores.

i ¶ *Finis.*] i. consummatio, vel quia præcepta finaliter docet vt habeantur.

k ¶ *Vita virtutum.*] j. e. di. 5. item proinde.

l ¶ *Pugnantium.*] cum vitiis.

m ¶ *Cum qua.*] id est, in ea perseuerando.

n ¶ *Peccare.*] mortaliter.

o ¶ *Potuit.*] ecce verbū, in quo facit ad p positum Gratiani.

p ¶ *Operosa.*] i. effectiua bonorum operū.

q ¶ *Germana.*] i. germanos & cōcordes faciens. Vel germana, i. cōiūcta & inseparabiliter adhærens. Salomon. "Dixi sapientiæ, soror mea es, & prudentiam vocaui amicam meam.

r ¶ *Excellentiorem.*] aliis donis.

s ¶ *Viam.*] eundi ad Deum.

t ¶ *Nominat.*] in prima epistola ad Corinthios 12. c.

v ¶ *Quæ difficilia.*] ad salutem animæ pertinentia.

x ¶ *Ex qua minus.*] i. ex qua Dei dilectionem posponit facilius. "sicut plures proniores sunt offendere Deum fornicando, q̄ furando. argu. 50. dist. quia sanctitas tua. in fine.

y ¶ *Fastidium.*] repete, concipere.

z ¶ *Quem in se.*] s. diligendo, i. ad sui simili tudinem. vbi dictum est: dilige proximum tuum sicut teipsum. Vel in se, i. Deo, sc. ad

detur, recta a voluntas, ab omnibus terrenis b, ac præsentibus, prorsus auersa, iuncta Deo inseparabiliter c & vnita, igne quodam sancti spiritus, à quo est, & ad quem refertur, incensa, inquinamenti d omnis extranea corruptionis † nescia, nulli vitio mutabilitatis e obnoxia, supra omnia, quę carnaliter diliguntur, excelsa, affectibnum f omnium potentissima, diuinæ contemplationis auida, in omnibus semper inuicta, summa, g actionum bonarū, salus morum h, finis i cœlestium præceptorum, mors criminum, vita virtutum k, virtus pugnantium l, palma victorum, anima † sanctarum mentium, causa meritorum bonorum, præmium perfectorum t: sine qua nullus Deo placuit v, cum qua m aliquis peccare n, nec potuit o, nec poterit: fructuosa in pœnitentibus, læta in proficientibus, gloriosa in perseuerantibus, victoriosa in martyrib p, operosa p in omnibus omnino fidelibus, ex qua, quiquid est boni operis, viuit. *Item infra.* ¶ Hæc est charitas vera, germana q, perfecta, quam excellentiorem r viam s nominat t sanctus Apostolus: & vere ipsa est via, quæ ducit per se ambulantes ad patriam: quia sicut sine via peruenit nullus, quò tendit, ita sine charitate, quæ dicta est via, non ambulare possunt homines, sed errare. *Item ibidem. c.* 5. ¶ Ergo si charitatem Deo exhibeamus, & proximo de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, facile peccato resistimus, bonis omnibus † abundamus, fæculi blandimenta contēnimus, & omnia quę difficilia u sunt humanæ fragilitati, vel aspera etiam, cū delectatione † perficimus: si tamen Deum charitate perfecta, quæ nobis ex illo est, ex toto corde, ex tota anima, & ex totis viribus diligamus. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus x diligit Deum: quem si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis, vnde peccati desideriis seruiamus. Et quid est diligere Deum, nisi illi copulari † animo, concipere fruendæ visionis eius affectum, peccati odium, mundi fastidium y, diligere etiam proximum, quem in se z censuit diligendum, in ipso amore seruare legitimum modū, nec peruertere dilectionis ordinem constitutū? Ordinē dilectionis illi peruertunt, nec modum diligēdi custodiunt, qui aut mundum, qui contemnendus est, diligunt a, aut corpora sua minus diligenda b, plus diligunt, aut proximos, non sicut seipsos, aut Deum plus, quā seipsos forte non diligūt. *Item infra.* ¶ Corpus nostrū, quia pars c nostri est, ad hoc nobis diligendum est, vt saluti eius, ac fragilitati naturaliter d consulamus, & agamus, quatenus spiritui e ordinate subiectū f, ad æternam salutem accepta immortalitate, & incorruptione perueniat. *Item infra.* ¶ Proximos autem tunc diligimus sicut nos, si non propter aliquas vtilitates g nostras non propter sperata beneficia, vel accepta, non propter affinitates, vel cōsanguinitates, sed propter hoc tantum, quòd sunt naturæ nostræ participes, diligamus. *Item infra.*

¶ Non illi tantum proximi nostri credendi sunt, quos nobis gradus sanguinis iungit: sed proximi nostri credēdi sunt omnes homines naturæ h nostræ, sicut dixi, participes i. *Item infra.* ¶ Proinde, sicut † nos, proximos omnes diligimus, quando ad mores bonos, & æternam k vitam consequēdam, sicut nobis, saluti eorum consulimus: quando nos in eorum peccatis, ac periculis l cogitamus: & sicut nobis subueniri optamus: ita eis pro viribus subuenimus, aut, si facultas defuerit, voluntatem subueniēdi tenemus. Quapropter hæc est, proximi A tota dilectio, vt bonū, quod tibi conferri vis, velis & proximo: & malum, quod tibi nolis accidere, nolis & proximo. Illi vero plus quàm le diligunt Deum, qui pro eius amore suæ ad tēpus saluti non parcunt, seipsos tribulationibus, ac periculis tradunt, nudari facultatibus propriis, patriæ suæ extorres fieri, parentibus, & vxoribus, ac filiis suis renuntiare parati sunt, &, vt totum dicam, ipsam corporis mortem non solum non refugiunt, sed etiam libenter excipiunt, ambientes à corporis sui vita magis, quam à Deo vita m vitę suæ discedere.

¶ *Caput hoc consectum est ex verbis Prosperi hinc inde collectis, & prior pars habetur etiam in tractatu de laudibus charitatis inter opera B. Augustini tomo 9. eodem fere modo, quo apud Gratianum. Atque emendata quædam, & etiam addita nonnulla sunt ex ipso B. Prospero. Sed opere pretium fuerit integrū locum apud ipsum legere copiosę enim, & ornatissime explicatur.*

A ¶ Hæc est proximi.] *Ita legitur non modo in originali, sed etiam in vetustioribus Gratiani codicibus in vulgatis erat.* Quapropter charissime tota dilectione, satage, vt bonum, &c.

Item Beda super Ioannem, ad c. 1.

a Sub. licet nō ita cōtinentur libro suo. sęd q̄ sæpe interponitur, est verbū Grat. "Charitatē habēs multa potest. b id est bonus mos. g dr̄ voluntas: dr̄ charitas est eā, & facit vt voluntas sit bona. i. vitæ æternæ meritoria. vnde ita dr̄ eā meritoriū bonorum, sed mḡ rū.

"corpus nō non ergo corpus est est homo. homo: quod Eluidinēses somniant: quia nihil est, id quod suipsius sit pars. arg. ff. de euic. si dictum. §. 2. & peccant qui ponunt corpus genus animalis.

d ¶ *Naturaliter.*] j. de consc. dist. 5. non mediocriter. in fine.

e ¶ *Spiritui.*] vt ad vsus exercendæ virtutis habeatur, vt §. 44. dist. conuiuia.

f ¶ *Subiectum.*] "debe "iumento mus enim adhibere nostro adhi iumento nostro sac- beamus sac cum, paleam, & flagel cū, paleā, & lum. saccum id est, o- flagellum. pera pœnitentiæ, & alia bona opera. pa- † *al. secundū* leam, i. necessaria ad vitæ substētationem. flagellum, vt castigemus, si excesserit, ac si ea pateremur.

g ¶ *Vtilitates nostras.*] tunc enim non ipsos, sed nosmet tātum diligimus. vnde Tullius in lib. de vera amicitia. Suis quippe incommodis grauiter angi a non est amici, a i. affligi. sed seipsum amantis. ANDRIO. Et Seneca. Non est beneficium quod conuertitur in quæstum. Pet.

h ¶ *Natura.*] §. dist. 86. non satis.

i ¶ *Participes.*] "ergo "Saraceni Iudæi & saraceni pro & Iudei sūt ximi nostri sunt, & di à nobis di- ligēdi a nobis vt nos, ligendi. & verum est: verumtamen omnia opera dilectionis impende re debemus secundum vniuscuiusque conditionem. 86. dist. pasce.

k ¶ *Et æternā vitam.*] "hic aduerte quid "Diligere sit proximum sicut se proximum ipsum diligere, scili- sicut seipsm, cet salutem animæ quid sit, suæ, & ea quæ ad salutem animæ pertinēt, ei optare, quę tibi optas. non obstante ergo hoc præcepto posſumus delinquentib. pœnas corporales optare & procurare, dū modo hoc fiat secundum quod iura permittunt.

l ¶ *Periculis.*] scilicet, animæ, & corporis, vt eos liberemus.

m ¶ *A Deo vita.*] id est, q est vita animæ suæ, qua ipse viuit, vt §. di. 1. §. hoc idem. ver. resuscitatus. 24. q. 1. vbi sana.

Quæ.

Querendum.] Casvs.Bene.sic ponit hunc casum. Quidá reputabant magnũ signũ q̃ Christus credatur Dei filius, quia in baptismo Christi spiritus sanctus stetit super Christum. sed non est magnũ, cum semper in Domino manſit spiritus sanctus. & ſpiritus ſanctus partim cũ ſanctis eſt, vt eos cuſtodiat in operib. pietatis, partim quoq; recedit ab eis quantũ
1 Sen.3.di.31 Io.1. ad gratiam prophetã di, & miracula operãdi. Hug. vero ſic videtur ponere hunc caſum. Legitur de Ioanne, q̃ Ioánes Baptiſta vidit ſpiritũ ſanctum quaſi colũbã deſcendentem & mãnentem ſuper Ieſum baptizatũ. qđ deſcendit ſuper eum: ſignum fuit, ne vox illa, hic eſt filius meus dilectus, &c. putaretur ad Ioannẽ eſſe facta, ſed ad eum. Signũ fuit Ioanni ipſi cognoſcendi, i. quoddã de ipſo quod ante neſciebat, ſc. an poteſtatem baptiſmi ſibi ſoli retenturus eſſet: q̃ autẽ manſit ſuper eum, ſpeciale fuit ſignũ filij Dei, quo, ſ. ipſe diſcerneretur ab aliis. Quærit ergo hic Beda, quomodo fuit ſignũ cognoſcẽdi filij Dei, q̃ ſpiritus manſit ſuper eum, cum maneat & in aliis ſanctis? Et reſp. q̃ alio modo manet in Chriſto. nã in Chriſto manet ſemper quo ad omnia. in ſanctis autem nõ quo ad oĩa: q̃a ad tempus recedit ab eis quo ad operandũ, etſi quo ad iuſtitiam ſemper manet in eis. Seq. c. ſ. charitas. patet. Et ſeq. ca. etiã patet, in quo exponit Aug. quid ſit vnctio inuiſibilis. *Solis*, i. tribulationis. doloris, ſiue laboris.

† *al. recedat*

† abſunt ab orig.

† *al. poſſint habere virtutem* orig.

† abſunt ab orig.

‡‡ Columba deſcẽdit ſuper Ieſũ dũ baptizaretur, & mãſit ſup ipſum.

2 Sen.3.di.31.

a ¶ *Querendum.*] ſup Ioanne legitur in Ioãne, ‡‡ q̃ Ioannes Baptiſta vidit ſpiritum ſanctũ quaſi columbã deſcendẽtem & mãnentem ſuper Ieſum baptizatum. q̃ deſcendit ſuper eum, ſignũ fuit, ne vox illa, hic eſt filius meus dilectus, &c. putaretur ad Ioannẽ eſſe facta, ſed ad eum. Signũ fuit Ioanni ipſi cognoſcendi, i. quoddã de ipſo quod ante neſciebat, ſc. an poteſtatem baptiſmi ſibi ſoli retenturus eſſet: q̃ autẽ manſit ſuper eum, ſpeciale fuit ſignũ filij Dei, quo, ſ. ipſe diſcerneretur ab aliis. quærit ergo hic Beda, quomodo fuit ſignũ cognoſcẽdi filij Dei, ſ. q̃ ſpiritus ſanctus manſit ſuper eũ, &c. cum maneat & in aliis ſanctis? & ſed reſp. q̃ alio modo manet in Chriſto: quia ſuper eũ ſemp eſt quo ad omnia: in ſanctis autem non quo ad omnia, quia ad tempus recedit ab eis propter peccatum. Vel ſi quo ad iuſtitiam remaneat in eis. non tamen ſemper quo ad operandum: puta ad prophetizandum, vel faciendum miracula, vt in Helia, & Heliſæo.

C. VI

Querendum[a] eſt interea, quomodo ſpeciale filium Dei agnoſcendi ſignum fuerit, q̃ ſuper eum deſcenderit, & manſerit ſpiritus. *& infra.* ¶ Quid magni eſt filio Dei, quòd in ipſo manere ſpiritus aſtruatur? Norandũ ergo, q̃ ſemper in Domino mãſerit ſpiritus ſanctus: in ſanctis autem hominibus, quamdiu mortale corp⁹ geſtauerint, partim maneat in æternũ, partim rediturus ſecedat†. Manet[b] quippe apud eos, vt bonis inſiſtant actibus voluntariam paupertatem diligant, manſuetudinem ſequantur, pro æternorum deſiderio lugeant, ſuriant & ſitiant iuſtitiam, miſericordiam, munditiam cordis, & tranquilitatem pacis amplectãtur, ſed & pro obſeruatione iuſtitiæ perſecutionem pati non vereantur, eleemoſynis, orationibus, ieiuniis, ceteriſque fructibus ſpiritus inſiſtere deſiderent. Recedit autem ad tempus, ne ſemper infirmos curandi, [mortuos † ſuſcitandi] dæmones eiiciendi, vel etiam prophetandi habeant† facultatem. Manet ſemper, [vt† poſſint habere virtutes, &] vt mirabiliter ipſi viuant. Venit ad tempus, vt etiam aliis per miraculorum ſigna, quales ſint in tus, effulgeant.

Item Apoſtolus, 1 Cor. 13.

C. VII.

iij[2] Charitas[c] nunquam excidit.

Item Auguſtinus ſuper epiſtolam primam Ioannis, tractatu 3.

C. VIII.

3 Vnctio[d] inuiſibilis ſpiritus ſanctus eſt: vnctio[A] inuiſibilis charitas eſt: quæ in quocunque fuerit, tanquam radix illi erit: quę quamuis ardente[e] ſole, areſcere nõ poteſt, nutritur calore ſolis[f], non areſcit.

3 Sent. ibid.

a ¶ Vnctio inuiſibilis charitas eſt.] *Hinc vſque ad finem eodem modo ſe habent apud Magiſtrum, atq; apud Gratianum. Sed apud B. Auguſtinum aliter.* Vnctio inuiſibilis, inquit, charitas illa eſt quæ in quocunque fuerit, tanquam radix illi erit: quamuis ardente ſole areſcere nõ poteſt. Omne, quod radicatum eſt, nutritur calore ſolis, non arescit. *Ita non negat charitatem poſſe areſcere, ſed quod in charitate radicatum eſt.*

Item Gregor. ſuper Ezechielem, hom. 3.

C. IX.

Pennata[g] animalia, videlicet prędicatores ſancti, cum incedunt, minime reuertũtur: quia ſic à terrenis actibus ad ſpiritualia pertranſeunt, vt ad ea, quæ reliquerunt, vlterius nullatenus reflectantur. *& paulo poſt.* [Nemo mittẽs manum in aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.] Manũ quippe in aratrũ mittere, eſt quaſi per quendam compunctionis vomerem ad proferendos fructus terram ſui cordis aperire. Sed retro poſt aratrum aſpicit, qui poſt exordia boni operis ad mala reuertitur, quæ reliquit. Quod quia electis Dei minime contingit, recte nunc per prophetam[h] dicitur [Non reuertebantur, cum incederent. [i] *& paulo poſt.* Vnde Paulus[k] [Vnum vero [l], quæ retro[m] ſunt, oblitus, in ea[n], quæ ſunt anteriora†, extendens me, ſequor ad palmam ſupernæ vocationis.] In anteriora[o] etenim extentus, eorum quæ retro ſunt, oblitus fuerat, quia temporalia deſpiciens, ſola quæ ſunt æterna, quærebat.

Item in eundem homilia quinta.

C. X.

NOn reuertebantur, cũ incederent†], quia electi quique ſic ad bona tendunt, vt ad mala perpetranda non redeant[p]. [Qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.] Et, ſicut per Salomonem dicitur [Iuſtorum ſemita, quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit vſque ad perfectum diem.] In eorum namque animis bonum deſiderium, atque intellectus lucis intimę iam pars diei eſt: ſed, quia vſque ad finem vitæ in virtute proficiunt, ad perfectum diem tunc veniunt, quando ad cę leſtia regna perducti, in ea luce, quam deſiderant, iam minus q̃ali quid non habebunt.

Idem ibidem.

C. XI.

4 POteſt diſcurſus[r], atque mobilitas ſpiritus ſic † intelligi. In ſanctorum quippe cordibus iuxta quaſdam virtutes ſemper permanet: iuxta quaſdam vero receſſurus venit, & venturus recedit. In fide etenim, ſpe, atque charitate, & in bonis aliis, ſine quibus ad cæleſtem patriam non poteſt veniri (ſicut eſt humilitas, caſtitas [a], iuſtitia, atque miſericordia) perfectorum corda non deſerit. In prophetię vero virtute, doctrinæ facundia, miraculorum exhibitione electis ſuis aliquando adeſt, aliquãdo ſe ſubtrahit. *& paulo poſt.* ¶ In his itaque virtutibus, ſine quibus ad vitam minime peruenitur, ſpiritus ſanctus in electorum ſuorum cordibus permanet, vnde[A] recte ſtabilis dicitur. In his vero, per quas ſanctitatis virtus oſtenditur, aliquando miſericorditer præſto eſt, aliquando miſeri corditer[b] recedit.

ſol q̃ laborem ponitur.

‡ *Solis.*] ‡‡ i. laboris & tribulationis, iuxta illud: In ſole, i. in labore poſuit Dominus tabernaculũ ſuum. Tribulatio. n. ſecundum Apoſtolum patientiã operatur: ſed q̃ tribulatio patientiam non tollit, hoc facit charitas.

Luc.9.

Pennata animalia] Casvs. Tangitur hic illud Ezechielis, q̃ vidit quattuor animalia pennata: de quibus hic dicitur ſi reuertebantur cũ incederẽt: ſed vnuquodq; ante faciem ſuam gradiebatur. Hanc auctoritatem exponens Greg. dicit, q̃ per hæc animalia intelliguntur prædicatores, q̃ contemplantes cœleſtia nunquam reflectũtur ad terrena. Et hãc ſuã expoſitionem probat auctoritate Domini & auctoritate Pauli.

Philip.3.

g ¶ *Pennata.*] Tãgit illud Ezechielis, ſ. q̃ vidit quattuor animalia pennæta, de quib. hic dicitur, non reuertebantur cum incederent: ſed vnumquodque ante faciem ſuã gradiebatur.

Ezech.9.

†al. ante

h ¶ *Per prophetam.*] Ezechielem.

i ¶ *Incederent.*] & ita ſancti iſti dici poſſunt habere ferarum naturam, &c. ſicut aues q̃ volant, & non reuolant, inſt. de rer. di. §. pauonum.

†al. ambulent.

k ¶ *Vnde Paulus.*] in epiſtol. ad Philippenſes.

l ¶ *Vnum vero.*] ſ. d. non comprehendi. v. num autem de me vo bis aſſero, quòd ego oblitus ea quæ, &c.

Ezech.1.

m ¶ *Quæ retro.*] i. terrena, quæ reliqui.

Prouerb.4.

n ¶ *In ea.*] ſcilicet eterna cæleſtia.

o ¶ *Anteriora.*] ante nos ſunt æterna, poſt nos ſunt temporalia.

p ¶ *Non reuertebantur.*] Casvs. Gregor. hic exponit eam dem auctoritatem, de qua dicitur in præcedenti cap. & ſuam ex poſitionem confirmat auctoritate Salomonis.

q ¶ *Iam minus.*] id eſt, inſufficienſ. erit enim tunc Deus omnia in omnibus, id eſt, ſufficiens omnibus, id eſt, ſuffi-

4 Sen.3.di.31

† *requiſitionem alterius conſiderationis*] orig.

r ¶ *Poteſt diſcurſus.*] tangit illud Ezechielis. quia iuxta quattuor anima

animalia, quæ vidit, erant quattuor rotæ, in quibus erat ſpiritus vitæ. & quocumque ibat ſpiritus, ſequebantur rotæ, cum ſtabat, ſtabant, & rotę. & ita quandoque ſtabant, quandoque mouebantur rotæ hoc autem myſtice exponit Greg.

a ¶ *Caſtitas,*] quæ ſola cum fiducia poteſt Deo animas præſentare. auth. de lenonibus, §. ſancimus. col. 2.

b ¶ *Miſericorditer.*] ne inde ſuperbiat homo. 6. quæſt. 1. c. imitare. & capit. ſunt plurimi.

c ¶ *Eſt.*] id eſt, non finalis.

EX PRAEMISSIS. Hæc eſt ſecunda pars diſtinctio. in qua magiſter vult probare, quòd charitas ſemel habita nunquam excidit. ſed quo ad gratiam refertur, non quo ad naturam, id eſt, habendo gratiam peccare non poteſt. Ioan. de Fan.

Casvs. Cõcludit Gratianus ex præmiſſis, quòd charitas ſemel habita amitti non poteſt: quia qui charitatem habet, amplius peccare mortaliter non poteſt. & ad hoc inducit ſequens cap. Sed quod dicitur, amplius peccare mortaliter non poteſt, falſum eſt, niſi coniunctim intelligatur, q̃ non poſſit ſimul charitatem habere & peccare. ſequens capitu. ſcilicet quia radix. patet.

d ¶ *Ex præmiſſis.*] infert charitatem ſemel habitam non amitti, & adiicit quòd qui charitatem ſemel habuit, de cetero non peccabit: & ex hoc concludit falſo, quòd pœnitẽtiam qui poſt modum eſt peccaturus nõ agit. & ad hoc inducit argumenta vſque ad §. hæc quæ de charitate.

e ¶ *Non poterit.*] coniunctim intellige. nõ enim poteſt ſimul charitatem habere & peccare. ſupra diſt. 1. omnis qui non diligit.

1 Tim.6.

f ¶ *Vt ad gratiam.*] ſcilicet virtutem ipſam, quam dum quis habet, non peccat, nec peccare poteſt, vt coniunctim intelligatur.

†al. radicatus

g *Qvia radix omnium malorum.*] quo ad genera ſingulorum: non quo ad ſingula genera, id eſt, non eſt malum alicuius generis, ſcilicet quod inde procedere non poſſit. & eſt ſimile 35. diſt. ante omnia. 47. diſt. bonorum.

h ¶ *Non poſſunt.*] 5. 32. q. 1. cum renuntiantur.

CVM ERGO. Casvs. Infert ex ſupradictis, quòd qui mortaliter peccauit, numquam habuit charitatem: nec pœnitẽtiam egit qui mortaliter peccauit. Quod auctoritate Aug. probat, vel probare intendit. Et ſcias quòd ex falſo ipſe concludit falſum.

i ¶ *Cum ergo.*] ex falſo falſum concludit.

CHaritas eſt aqua.] Casvs. Probat Aug. in hoc c. quòd qui charitatem habet, non ſitiet in æternum: ſine qua nullus habebit vitam æternam: nec poterit pœnitere, nec contritionem habere. ad quod probandum inducit tres auctoritates Domini. Et nota,

k ¶ *Charitas eſt aqua.*] quia ad modum aquæ lauat, & delet peccata.

l ¶ *In æternum.*] id eſt, in patria. ‡‡ in via autem beatus eſt qui ſitit iuſtitiam, vt §. 5. quæren dum. ‡‡ Iuſtitiam ſitiens beatus eſt.

m ¶ *Mancipatus.*] id eſt, deſtinatus.

n ¶ *Plumbeus.*] ponderẽ peccatorum.

o ¶ *Item ſine.*] omnia hæc ſunt verba Aug. Io. 4. vt dicunt quidam[a] vſ[a] Vt Hug. & que ad §. hæc quæ de charitate. Alij dicunt eſſe §. ab illo loco, Reprobus autem.

p ¶ *Non credit.*] à deſtructione conſequentis infert.

q ¶ *Hæc eſt.*] infra de conſec. diſt. 2. vt quid.

r ¶ *Fides.*] informata charitate.

s ¶ *Hinc.*] ſupra 24. qu. 1. capit. ſi Petrus, contra, ſed nec hic vel ibi excluduntur aliæ virtutes.

t ¶ *Credere.*] *Credeque Deo: credaſque Deum: plus credo valere, Si credas in eum, quam quòd ei, vel eum.*

Additio. Hoc ideo quia credere Deo, eſt credere verum eſſe quod dicit Deus. Credere Deum eſt credere Deum eſſe. hoc etiam dæmones credunt. Sed credere in Deum eſt amanado credere in ipſum. Pet. v ¶ *Quæ ſola.*] ſupra 24. q. 1. ſi Petrus.

Io. 6.

2 Aug. tract. 29. in Ioan. & de cogni tione veræ vitæ, c. 37.

Gal. 5.

HAEC QVAE DE CHARITATE. Hæc eſt tertia pars diſt. in qua probat magiſter, quòd ea q̃ dicta ſunt de charitate, de perfecta intelligũtur: quia ſunt gradus in charitate: ſicut in virtutibus eſt gradus & perficiens, & incipiens, & perfecta. quod intelligitur quãtum ad remiſſionem & intenſionem, cum ſit ſimplex & cõtinua. dum enim ſumus in via, poſſumus habere charitatem ad tempus, & perdere eam: & hoc probat per 27. auctoritates ſanctorum patrum, & per multas rationes ſub diuerſis §. contentas. Ioan. de Fan.

Ioan. 6.

3 De conſe. diſt. 2. ca. vt quid. & ca. credere.

4 Sen. 3. di. 31

Casvs. Soluit nunc Gratianus præmiſſas auctoritates, & dicit eas eſſe intelligendas de perfecta charitate: id eſt, quæ ducit hominem ad perfectionem vitæ, ſ. quæ eſt finalis, & cum qua homo decedit. illa nunquam amittitur. & inde ſumpta occaſione oſtendit gradus eſſe in virtutibus, ſcilicet ſpirituales aſcenſus de virtute in virtutem, & etiam in eadem virtute. nã quanto quis proficit plus aſcendit. Et ad hoc probandum inducit ſequentia c.

x ¶ *Hæc quæ de charitate.*] Præmiſſas auctoritates ſoluit, & dicit intelligendas eſſe de perfecta charitate, & inde ſumpta occaſione gradus in virtutibus eſſe oſtendit: vſque ad §. econtrario.

‡‡ Et nota quòd perfecta dicitur charitas quo ad ſufficientiam: & hæc quælibet & quantalibet ſufficit ad vitam æternam habendam. argumen. infra diſtinctio. proxim. talis. Et eſt perfecta quo ad effectum

‡‡ Charitas perfecta facit.

Vnde Auguſtinus.

C. XIIII.

CHaritas eſt aqua[k] de qua Dominus ait in Euangelio [Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum[l].

¶ *Hæc ſententia non eſt inuenta apud B. Auguſtinum, licet in pſalmum 103. ad verſ.* Qui tegis aquis. *charitatem velit aquis ſignificari: quemadmodum & Proſper, & gloſſa ordinaria, & interlinearis ad eumdem locum.*

Reprobus ergo, cum in æternis mancipatus[m] incendiis in æternum ſitiat, quomodo bibet aquam viuam, aut quomodo potabit aquam ſalientem in vitam æternam, qui qua ſi plumbeus[n] demerſus in ima, pœnas luit damnationis æternæ? Item. Sine[o] charitate quomodo quis veram cordis contritionem habere poterit? quomodo ergo delictorum remiſſionem? quæ ſi non ſunt dimiſſa, quomodo non omnia prorſus ad pœnam exigenda ſunt? Item Dominus. [*Amen, amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternam.*][p] *Qui ergo non habet vitam æternam, in Chriſtum non credit*[q]. *In Chriſtum vero credit, qui charitatem habet. In Chriſtum quippe credere eſt, amando in ipſum tendere. Hæc eſt*[r] *fides, vt definit Apoſtolus, quæ per dilectionem operatur: huic*[s] *duntaxat remiſſio delictorum promittitur. Quòd ſi charitas à fide Chriſtianorum ſeiungi nequit, cui ſcilicet ſoli venia promittitur, quomodo, qui charitatem non habuerit, fidem Chriſtianorum habuit, id eſt, in Chriſtum credidit? quomodo ergo veniam delictorum accepit? quam ſi non accepit, quomodo non omnia prorſus opera æternis ſunt ferienda ſuppliciis? Item Dominus,* [*Ego ſum panis viuus, qui de cælo deſcendi: ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Qui ergo non viuit in æternum, non manducauit panem viuum: ſed qui non manducauit eum, non credidit.*][3] *Hoc eſt enim manducare panem viuum, quod credere*[t] *in Chriſtum, id eſt, amando tendere in ipſum. Cum ergo reprobus in eum non crediderit, quem non manducauit, & ita fidem Chriſtianorum (quaſo*[u] *la peccata relaxantur) non habuerit, quomodo, ſi viuit Dominus, cui omne iudicium dedit pater, iudicium perpetuæ damnationis effugiet omnium non ſolum actualium, ſed etiam originalium?*

Vnde Auguſtinus.

C. XIII.

QVia radix omnium malorum[g] eſt cupiditas, & radix omnium bonorum eſt charitas, & ſimul ambæ eſſe non poſſunt[h], niſi vna penitus † euulſa fuerit, alia plantari non poterit. Sine cauſa aliquis conatur ramos incidere, ſi radicem non contendit euellere.

Cum ergo[i] *, qui criminaliter peccat, charitatem nunquam habuiſſe probatur, euidenter colligitur, pœnitentiam non agere, qui quandoque criminaliter peccat†.*

Vnde Auguſtinus.

C. XIIII.

CHaritas eſt aqua[k] de qua Dominus ait in Euangelio [Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum[l].

¶ *Hæc ſententia non eſt inuenta apud B. Auguſtinum, licet in pſalmum 103. ad verſ.* Qui tegis aquis. *charitatem velit aquis ſignificari: quemadmodum & Proſper, & gloſſa ordinaria, & interlinearis ad eumdem locum.*

Reprobus ergo, cum in æternis mancipatus[m] incendiis in æternum ſitiat, quomodo bibet aquam viuam, aut quomodo potabit aquam ſalientem in vitam æternam, qui qua ſi plumbeus[n] demerſus in ima, pœnas luit damnationis æternæ? Item. Sine[o] charitate quomodo quis veram cordis contritionem habere poterit? quomodo ergo delictorum remiſſionem? quæ ſi non ſunt dimiſſa, quomodo non omnia prorſus ad pœnam exigenda ſunt? Item Dominus. [*Amen, amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternam.*][p] *Qui ergo non habet vitam æternam, in Chriſtum non credit*[q]. *In Chriſtum vero credit, qui charitatem habet. In Chriſtum quippe credere eſt, amando in ipſum tendere. Hæc eſt*[r] *fides, vt definit Apoſtolus, quæ per dilectionem operatur: huic*[s] *duntaxat remiſſio delictorum promittitur. Quòd ſi charitas à fide Chriſtianorum ſeiungi nequit, cui ſcilicet ſoli venia promittitur, quomodo, qui charitatem non habuerit, fidem Chriſtianorum habuit, id eſt, in Chriſtum credidit? quomodo ergo veniam delictorum accepit? quam ſi non accepit, quomodo non omnia prorſus opera æternis ſunt ferienda ſuppliciis? Item Dominus,* [*Ego ſum panis viuus, qui de cælo deſcendi: ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Qui ergo non viuit in æternum, non manducauit panem viuum: ſed qui non manducauit eum, non credidit.*][3] *Hoc eſt enim manducare panem viuum, quod credere*[t] *in Chriſtum, id eſt, amando tendere in ipſum. Cum ergo reprobus in eum non crediderit, quem non manducauit, & ita fidem Chriſtianorum (quaſo*[u] *la peccata relaxantur) non habuerit, quomodo, ſi viuit Dominus, cui omne iudicium dedit pater, iudicium perpetuæ damnationis effugiet omnium non ſolum actualium, ſed etiam originalium?*

3 *Hæc, quæ de charitate*[x] *dicuntur, de perfecta intelligi poſſunt, quæ ſemel habita nunquam amittitur. Exordia vero charitatis enutriuntur, vt creſcant, & concludantur, vt deficiant. Nemo enim repente fit ſummus: ſed in bona conuerſatione, quæ ſine charitate nulla eſt, à minimis quiſque incboat, vt ad magna perueniat. Sunt itaque*

4 Sen. 3. di. 31

†al. peccauit

A ¶ Vnde recte ſtabilis dicitur.] *Hæc ex paulo ſuperiore B. Gregorij diſputatione alijs verbis huc ſunt à collectore tranſlata.*

Vnde Ambroſius ſuper epiſtolam 2. ad Corinthios, ad c. 6.

C. XII.

FIcta[c] charitas eſt, quæ deſerit in aduerſitate.

¶ *Referuntur verba gloſſæ ordinariæ: nam B. Ambroſij ſunt hæc,* Simulata charitas in his eſt, qui in neceſſitate deſerunt fratres.

2 *Ex præmiſſis*[d] *itaque apparet, quòd charitas ſemel habita, vlterius non amittitur.*[1] *Qui enim charitatem ſemel habuerit, criminaliter vlterius peccare non poterit*[e]: *vt ad gratiam*[f]*, non ad naturam impoſſibilitas referatur. Quòd autem charitatem habens, criminaliter peccare non poſſit, teſtatur Auguſtinus in libro 50. homiliarum, homilia octaua dicens.*

C. XIII.

QVia radix omnium malorum[g] eſt cupiditas, & radix omnium bonorum eſt charitas, & ſimul ambæ eſſe non poſſunt[h], niſi vna penitus † euulſa fuerit, alia plantari non poterit. Sine cauſa aliquis conatur ramos incidere, ſi radicem non contendit euellere.

Cum ergo[i] *, qui criminaliter peccat, charitatem nunquam habuiſſe probatur, euidenter colligitur, pœnitentiam non agere, qui quandoque criminaliter peccat†.*

†al. radicatus

g *Qvia radix omnium malorum.*] quo ad genera ſingulorum: non quo ad ſingula genera, id eſt, non eſt malum alicuius generis, ſcilicet quod inde procedere non poſſit. & eſt ſimile 35. diſt. ante omnia. 47. diſt. bonorum.

h ¶ *Non poſſunt.*] 5. 32. q. 1. cum renuntiantur.

CVM ERGO. Casvs. Infert ex ſupradictis, quòd qui mortaliter peccauit, numquam habuit charitatem: nec pœnitẽtiam egit qui mortaliter peccauit. Quod auctoritate Aug. probat, vel probare intendit. Et ſcias quòd ex falſo ipſe concludit falſum.

i ¶ *Cum ergo.*] ex falſo falſum concludit.

CHaritas eſt aqua.] Casvs. Probat Aug. in hoc c. quòd qui charitatem habet, non ſitiet in æternum: ſine qua nullus habebit vitam æternam: nec poterit pœnitere, nec contritionem habere. ad quod probandum inducit tres auctoritates Domini. Et nota,

k ¶ *Charitas eſt aqua.*] quia ad modum aquæ lauat, & delet peccata.

l ¶ *In æternum.*] id eſt, in patria. ‡‡ in via autem beatus eſt qui ſitit iuſtitiam, vt §. 5. quæren dum. ‡‡ Iuſtitiam ſitiens beatus eſt.

m ¶ *Mancipatus.*] id eſt, deſtinatus.

n ¶ *Plumbeus.*] ponderẽ peccatorum.

o ¶ *Item ſine.*] omnia hæc ſunt verba Aug. Io. 4. vt dicunt quidam[a] vſ[a] Vt Hug. & que ad §. hæc quæ de charitate. Alij dicunt eſſe §. ab illo loco, Reprobus autem.

p ¶ *Non credit.*] à deſtructione conſequentis infert.

q ¶ *Hæc eſt.*] infra de conſec. diſt. 2. vt quid.

r ¶ *Fides.*] informata charitate.

s ¶ *Hinc.*] ſupra 24. qu. 1. capit. ſi Petrus, contra, ſed nec hic vel ibi excluduntur aliæ virtutes.

t ¶ *Credere.*] *Credeque Deo: credaſque Deum: plus credo valere, Si credas in eum, quam quòd ei, vel eum.*

Additio. Hoc ideo quia credere Deo, eſt credere verum eſſe quod dicit Deus. Credere Deum eſt credere Deum eſſe. hoc etiam dæmones credunt. Sed credere in Deum eſt amanado credere in ipſum. Pet. v ¶ *Quæ ſola.*] ſupra 24. q. 1. ſi Petrus.

Io. 6.

2 Aug. tract. 29. in Ioan. & de cogni tione veræ vitæ, c. 37.

Gal. 5.

HAEC QVAE DE CHARITATE. Hæc eſt tertia pars diſt. in qua probat magiſter, quòd ea q̃ dicta ſunt de charitate, de perfecta intelligũtur: quia ſunt gradus in charitate: ſicut in virtutibus eſt gradus & perficiens, & incipiens, & perfecta. quod intelligitur quãtum ad remiſſionem & intenſionem, cum ſit ſimplex & cõtinua. dum enim ſumus in via, poſſumus habere charitatem ad tempus, & perdere eam: & hoc probat per 27. auctoritates ſanctorum patrum, & per multas rationes ſub diuerſis §. contentas. Ioan. de Fan.

Ioan. 6.

3 De conſe. diſt. 2. ca. vt quid. & ca. credere.

4 Sen. 3. di. 31

Casvs. Soluit nunc Gratianus præmiſſas auctoritates, & dicit eas eſſe intelligendas de perfecta charitate: id eſt, quæ ducit hominem ad perfectionem vitæ, ſ. quæ eſt finalis, & cum qua homo decedit. illa nunquam amittitur. & inde ſumpta occaſione oſtendit gradus eſſe in virtutibus, ſcilicet ſpirituales aſcenſus de virtute in virtutem, & etiam in eadem virtute. nã quanto quis proficit plus aſcendit. Et ad hoc probandum inducit ſequentia c.

x ¶ *Hæc quæ de charitate.*] Præmiſſas auctoritates ſoluit, & dicit intelligendas eſſe de perfecta charitate, & inde ſumpta occaſione gradus in virtutibus eſſe oſtendit: vſque ad §. econtrario.

‡‡ Et nota quòd perfecta dicitur charitas quo ad ſufficientiam: & hæc quælibet & quantalibet ſufficit ad vitam æternam habendam. argumen. infra diſtinctio. proxim. talis. Et eſt perfecta quo ad effectum

‡‡ Charitas perfecta facit.

fectum, vt scilicet faciat hominem paratum mori pro Christo. ℣. e. charitas. ℣. e. si quis tantam. Et dicitur perfecta quo ad perseuerantiam finalem, de qua agitur. ℣. e. vnctio. & c. charitas.

virtus quę libet intenditur & remittitur.

a ¶ *Sunt itaque gradus.*] "omnis virtus intenditur & remittitur, & ideo gradus merito in ea distinguuntur. sed quia virtus est medium duorum vitiorum, vt dicit Aristoteles, & Horatius: Virtus est medium vitiorum vtrinque redactum, vt in puncto medio, qui est inter duo vitia cōtraria: videtur quòd summa virtus ibi constituta sit. qui ergo illud medium seruaret, summe virtuosus haberi deberet: "sed in omnibus medium seruare vltra hominem est, ideoque summe virtuosus nemo dicendus est. Ex præmissis sequitur, quòd virtutis in ascendendo nō in infinitum protenditur: cum vltra medium intentio a non progrediatur: sed quia etiam extremorum vitiorum non sunt termini: videtur quòd medium eorum nihil sit puta prodigalitas in infinitum protendi potest. similiter & sibi contraria auaritia. quare videtur ꝙ inter ista duo nihil sit medium determinatum. præterea ex quo gradus sunt in virtute, videtur quòd latitudinem habeant, & quòd possint decrescere. sed tamen quòd in infinitum possint decrescere, non videtur. nam sic haberetur quòd virtus alicuius ita parua esset, ꝙ minor ea inueniri nō posset. Præterea illud sciendum est, quòd licet ita sit de omnibus aliis virtutibus, quòd quælibet inter duo vitia contraria sit constituta. hoc tamen in charitate (quæ forma est aliarum virtutum) nō habet locum: quia ei vnum solum vitium scilicet odium opponitur. ℣. dist. 1. omnis qui non diligit. Vnde accidit quòd in infinitum possit intendi in via. in patria autem puto quòd maior charitas esse non possit quam sit suprema ordinis Angelorum.

"Medium seruare difficile est.

tal. profecerit

Pſal. 47.

Iob 31.

a Al. intēſio

Pſal. 83.

tal. augetur

1 Sent. 3. dist. 31.

Luc. 17.

Marc. 9.

tal. ergo

b ¶ *Inter virtutem.*] improprie dicitur gradus esse inter vnam virtutem & aliam: cū in eadem linea intentionis non disponantur, sed sic ideo dicitur, quia vna virtus alia intensior inuenitur.

Marc. 4.

Cum sanctam.] Casvs. iste sic consueuit poni. Gregorius exponit illud verbum Ezechielis, Et venit vir ad portam, quæ respiciebat ad orientem, & ascendit gradus eius. & dum exponeret, introducit auctoritatem Dauid: Deus in gradibus eius dignoscetur, cum suscipiet eam. In principio ergo capituli ponit expositionem illius versus. Deus in gradibus, &c. Secundo probat quòd in virtutibus gradus inueniuntur per auctoritatem Iob dicentis: Per singulos gradus, &c. & Dauid dicentis: Et ambulabunt de virtute in virtutem, &c. & per illud Apostolorum: Auge nobis fidem, &c. & per similitudinem Euangelij de semente primo producente herbam, & deinde spicam, & postea granum. Semen est cogitatio, quæ herbam producit cum incipit operari. cum autem cōsummatur, spicam facit. cum autem perseuerat, frumentum mittit in spicam. & ea dem similitudo adaptatur in persona Petri. Tertio & vltimo exponit illud verbum Ezechielis, Et venit vir, &c.

gradus a non solum inter virtutem b & virtutem, sed & in eadem virtute.

Vnde Gregorius super Ezechielem homilia 15. scribit dicens.

C. XV.

CVm sanctam ecclesiam Dominus suscipit, in gradibus eius dignoscitur: quia eius gloria per illius incrementa declaratur. Quantum enim sancta ecclesia ascendēdo proficit† c, tantū Deus hominibus ex eius virtutibus innotescit. De his quoque gradibus beatus Iob loquitur dicens, ſper singulos gradus meos pronuntiabo illum, ſomnipotentem quippe Dominū per singulos grad[d] suos pronūtiat, qui per incrementa virtutum, quæ cepit, ei semper laudem suæ pietatis d reddit. Si quidam gradus in cordis ascensione non essent, psalmista non diceret [ambulabunt de virtute in virtutem.] Nec mirum, si de virtute in virtutē gradus sunt: quando vnaquęque virtus e quasi quibusdam gradibus agitur†, & sic per incrementa meritorum ad ſumma perducitur. Aliud namque sunt virtutis exordia, aliud ꝓfectus, aliud perfectio. Si enim & ipsa fides ad perfectionem suam nō quibusdā gradibus duceretur, sancti Apostoli minime dixissent. [Adauge nobis fidem.] Et quidam f venit ad Iesum, qui curari voluit filium suum: sed requisitus, an crederet, respondit, [Credo Domine: adiua incredulitatem meam. Pēsate, rogo†, quod dicitur. Si credebat, cur incredulitatem g dicebat? Si vero incredulitatē habere se nouerat, quomodo credebat? Sed quia per occultam inspirationem gratiæ, meritorum suorum gradibus fides crescit, vno eodemque tempore is, qui necdum perfecte credi erat, simul & credebat & incredulus erat. Hos nimirū gradus Dominus sub messis nomine describit h dicēs. [Sic est regnum Dei, quemadmodum si iaciat homo semen in terram, & dormiat, & exurgat nocte, ac die, & semen germinet, & crescat, dum nescit ille. Vltro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumētum in spica: & cum ex se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest tempus messis i.] Semē homo iactat in terrā, cum cordi suo bonam intentionem inserit: & postquā semē iactauerit, dormit: quia iam in spe boni operis quiescit. Nocte vero exurgit, ac die, quia in ter† aduersa k, & prospera proficit: & semen germinat, & crescit, dum nescit ille: quia, dum adhuc metiri incrementa sua non valet, semel concepta virtus ad perfectum ducitur: & vltro terra fructificat, quia præueniente se gratia mens hominis spontanee ad profectum boni operis assurgit. Sed hæc eadem terra primum herbā, deinde spicam, deinde plenū frumentum producit in spica. Herbā quippe producere, est inchoationis bonæ adhuc teneritudinē habere. Ad spicam vero herba l peruenit, cū se virtus animo concepta ad profectum boni operis pertrahit. Plenum vero frumentum in spica fructificat, quando iam in tantum virtus proficit, vt esse robusti, & perfecti operis possit. Sed cum ex se produxerit fructus, statim mittit falcem: quoniam adest tempus messis. Omni potens enim Deus producto fructu falcē mittit, & messem suam desecat: quia cum vnumquemq; ad opera perfecta produxerit, eius temporalem vitam per emissam sentētiam incidit, vt granū suum ad cœlestia horrea perducat. Cū igitur desideria bona cōcipimus, semen in terram mittimus. Cum vero operari recta incipimus, herba sumus. Cum a autem ad profectum boni operis crescimus, ad spicā peruenimus: cum quæ in eiusdē operationis perfectione solidamur, iam plenum frumentum in spica proferimus.

Herba etenim Petrus fuerat, qui passionis tempore per amorē Dominum sequens, hunc confiteri ante ancillæ vocē timebat. Erat enim iam viriditas in mente: quia credebat omnium redemptorem: sed valde adhuc flexibilis, pede conculcabatur m timoris. Iam in spicam surrexerat, quando eum, quem morituram cōfiteri timuerat, nuntiante Angelo in Galilæa viuentem videbat. Sed ad plenum granum in spica peruenerat, quādo veniente desuper spiritu, & suam mentem in illius amore roborante ita solidatus est, vt vires persequentium cęsus despiceret, & redemptorem suum libere inter flagella prædicaret. Nullus itaq;, qui ad bonum propositū adhuc in mentis teneritudine esse conspicitur, desperatur: quia frumentum Dei ab† herba incipit, vt granū fiat. Vir 2ergo vestitus lineis venit ad portā b: quia Dominus, ac redemptor noster mēbris suis intrantibus perducit[o] c ad se: & ascendit per gradus eius: quia nobis proficientibus, eo nobis amplius exaltatur, quanto altus, & incōprehensibilis esse cognoscitur. In virtute quippe nostrarū mentium ipse ascendere dicitur: quia tanto ipse sublimior nobis ostenditur, quantum noster animus à rebus infimis separatur.

"ecclī portā qui est Christus ingredimur.

tal. in

2 fc. sacram scripturam, & fidem.

tal. in Ioan. 4.

A ¶ Cum autem ad profectum boni operis crescimus, ad ſpicam peruenimus.] *Hæc de siderantur in originali.*

B ¶ Perducit.] *In plerisque vetustis, & apud B. Gregorium legitur*, perducitur: *sed ob gloſſam non est emendatum.*

Item Augustinus ait in libro de gratia, & libero arbitrio, c. 17.

C. XVI.

QVi vult[d] facere Dei mandata† e, & non potest f, iam quidem habet voluntatem bonā sed adhuc paruam, & ſnualidam. Poterit g autem, cum magnam habuerit, & robustam. Quādo enim martyres magna illa mādata fecerunt, magna vtiq; volūtate, id est, magna charitate fecerunt, de qua charitate ipse Dominus ait [Maiorem hac charitatem h nemo, &c.] *& paulo post.* ¶ Ipsam charitatē Apostolus Petrus i nondum habuit, quando timore Dominum ter negauit. Timor enim non est in charitate, sicut ait Ioannes Euangelista in epistola sua, sed pfecta charitas foras mittit timorē. Et tamen, quamuis parua, & imperfecta, nō deerat, quando dicebat k [Domine† animam meam pro te ponā.]

Idem super primam epistolam Ioannis, tractatu quinto. Si quis tantam habuerit charitatem, vt paratus sit pro fratribus etiam mori, perfecta est in illo charitas: sed nūquid mox, vt nascitur l, iām prorsus perfecta est? vt perficiatur, nascitur: cū fuerit nata nutritur: cum fuerit nutrita, roboratur: cum fuerit roborata, perficitur: cū ad perfectū† m venerit, quid dicit n? [Mihi viuere, & mori lucrum. Optabam A dissolui, & esse cum Christo, multo magis optimum, manere in carne necessarium propter vos.] Propter eos volebat viuere, pro quib[o] paratus erat mori.

Charitatē habet, q. p Christo sub stinere para tus est.

tal. maximum

A ¶ Optabam.] *Hinc vsque ad finem sunt ad dita ex* B. *Augustino: quoniam faciunt ad sententia integritatem.*

Idem in eandem, tractatu nono.

C. XVII.

SIcut ſeta P introducit linum, sita timor introducit charitatem: crescit charitas, minuitur timor, & econuerso. q

¶ *Verba* B. *Augustini sunt hæc.* Sicut videmus per setam introduci linum, quando aliquid suitur, seta primum intrat, sed nisi exeat, non succedit linum: sic timor primo occupat mentem: nō autem ibi remanet timor, quia ideo intrauit, vt introduceret charitatem, *& paulo superius*, Maior charitas, minor timor: minor charitas, maior timor. Ex *his confectum est hoc caput.*

Item tractatu quinto in eandem.

C. XVIII.

FOrte nata est in te charitas, ſed nondum perfecta est, noli desperare, nutri eam, ne offocetur. †

Idem ad Hieronymum epist. 29.

C. XIX.

CHaritas in quibusdam est perfecta, in quibusdam est imperfecta: perfectissima r autem in hac vita haberi non potest.

¶ *Caput hoc est ſumma quædam verborum Augustini in loco indicato.*

Idem in lib. 50. homiliarum, homilia nona.

C. XX.

SI ſermo meus s inuenit in cordibus vestris aliquā scintillam gratuiti amoris Dei, ipsam nutrite: ad hanc augendā vos aduocate. *& paulo post.* ¶ Flete A t, nutrite in vobis: ipsa cum creuerit, & flammam dignissimam fecerit, cupiditatem carnalium ligna consumet.

P *Sicut seta.*] sicut enim seta intro ducit filum nec cum eo remanet: ita "timor charitatem: cum ea tamen esse non potest. ar. 23. q. 6. c. iā vero. §. ex his. & ℣. dist. 7. nullus. hoc de seruili.

"timor charitatem introducit.

"est & alius initialis, "timor iniquī partim respicit mercedis: partim pœnam supplicij: de tali dicitur ꝙ augetur charitas, & minuitur timor. ℣. c. prox. vsque dum fiat perfecta charitas, quæ foras mittit timorem omnem. arg. 23. q. 6. schismatici.

"timor initialis q5 est. 1 Sent. 3. dist. 34.

q ¶ *Et econuerso.*] arg. ꝙ charitas decrescere possit: nō ergo aut proficit, aut deficit. Tu dic, quòd charitas crescit & decrescit quantum ad intentionem: aliās non.

r *Charitā.*] ¶ *Perfectissima.*] i. qua perfectior nō potest haberi. Vnde dicit auctoritas b super epistolam ad Ephesios: Nemo tam perfectus quin possit crescere.

2 Transpositis aliquib[9] verbis.

tal. suffocetur

b Al. Augustinus, 3 Sent. 3. dist. 36.

s ¶ *Sermo meus.*] i. prædicatio mea.

t ¶ *Flete.*] mortalia peccata. arg. j. dist. 3. inter hæc hircum.

ECONTRARIO. Casvs. Per multas auctoritates ostēdit gradus esse in virtute: adhuc idem ostendit per suum contrarium, scilicet per peccatum. in peccato enim gradus inueniūtur. Nam sicut nemo repente fit bonus, ita etiam nemo repente fit malus.

4 Sent. ibid.

v ¶ *Econtrario.*] Id est, per suum cōtrarium, scilicet peccatum & vitium, quod virtuti est contrarium. arg. 8. quæstione 1. sciendum.

x ¶ *Ita nemo.*] vnde Iuuenalis: *Nemo repente fuit turpissimus*[c]: *accipient te Pau latim, qui longa domi redimicula*[d] *sumunt.*

c id est, plenus vitiis. d id est, ornamenta.

Sicut tribus.] Casvs. Dicitur hic, quòd sicut tribus modis ad peccatum peruenitur, scilicet suggestione diabolica, delectatione, & consensu: ita ipsius peccati tres sunt differentiæ, scilicet in corde, in facto, & in consuetudine. nam primo in corde consentit peccato, postea procedit ad peccatum, tertio perseuerat in peccato. Seq.

5 Sent. 4. dist. 16.

c. scilicet *sciendum.* planum est.

y ¶ *Ad peccatum.* id est, actum exteriorem.

z ¶ *Suggestione.* ℣. dist. 6. testamentum. in fi. palea est.

2 ¶ *Vir ergo.*] de Ezechiele tractū est, & sunt adhuc verba Greg. ab illo loco, cū sancta. &c. In Ezechiele est ita: & venit vir sanctus ad portam, quę respiciebat ad viam orientalem, & ascendit per gradus eius. Expone, vir, i. Christus, stat in porta. "quia per eum quasi per portam ad patrem ingredimur, & sine quo in ciuitatem intrare nō possumus. Ité qui in porta est, partim intę, & partim extra: partim videtur, & partim absconditur, ita & Christus per humanitatē est visibilis: per diuinitatem inuisibilis. Vel vir, i. homo venit ad portam, i. Christum, qui dicitur ostium. ℣. 1. q. 1. ordinationes.

b ¶ *Ad portam.*] i. ad sacram scripturam vel fidem: per quarum vtramque a intratur ad patriam.

c ¶ *Perducit.*] illa mēbra sua. i. fideles.

Q Vivult.] Casvs. Dicitur hic, ꝙ si aliqs habet voluntatem faciē di præcepta Dei, sed impedimento aliquo detētus ea non facit: modicā habet charitatem, cū nondū possit omnia sustinere, p Christo, cū autem potterit facere præcepta Dei, & omnia sustinere pro Christo, tūc habet perfectā charitatem: quod probatur auctoritate Domini, & exemplo Petri.

d ¶ *Qui vult.*] Casvs. "Si quis habet voluntatem sustinendi omnia pro Christo: & tñ si immineret ei periculum in rei veritate, non sustineret. reuera iste habet charitatē, licet modicā: quæ post ea augetur qñ cum effectu paratus est omnia sustinere, quod probat exēplo Petri.

d ¶ *Qui vult.*] quodā motu bono, sine affectio nis: non effectionis. & sic non est contra. ℣. dist. 1. votum.

e ¶ *Mandata.*] i. ardua difficilia, vt ponere animam pro Christo vel fratribus. vt hic in fi. c. habetur.

f ¶ *Non potest.*] simpliciter carnalitate.

g ¶ *Poterit.*] scilicet facere mandata Dei.

h ¶ *Charitatem.*] i. op' vel signum charitatis maioris.

i ¶ *Petrus.*] ℣. dist. fidelior.

k ¶ *Dicebat.*] Domine animā meam pro te ponam, licet hoc facere non posset.

SI QVIS. Casvs. Dicitur hic, ꝙ si quis paratus sit pro fratrib. modi, pfecta charitas est in eo. sed non statim cum nascitur est perfecta. nam primo nascitur: nata nutritur: nutrita roboratur, & perficitur. Sequen. tria c. plana sunt: scilicet, *sicut charitas. si sermo.*

¶ *Nascitur.*] sic etiam gradus notantur in conuersione Pauli. nam prostratus fuit vt cœcaretur, &c. 23. q. 4. displicet.

m ¶ *Ad perfectum.* id est, ad perfectionem à Deo datam.

n ¶ *Quid dicit.*] tu quicunque habes talem perfectionem.

o ¶ *Viuere.*] "Christus est mihi viuere, i. causa quare velim viuere. Ad hoc enim viuo, vt ipsum magnificem. & ipsum mori est mihi lucrum: quia per mortem eius liberor à miseria, & tranleo ad felicitare, & mori, tem. Vel Christus est mihi viuere, i. vita hic & in futuro. hic per fidem & ſpem, & in futuro per ſpem. & mori pro Christo est mihi lucrum: quia deponam corpus mortale, & resumam immortale.

"Christ' est mihi viuere, &c. quid sidem & ſpem, & in futuro per ſpem. & mori pro Christo est mihi lucrum: quia deponam corpus mortale, & resumam immortale.

p *Sicut seta.*] sicut enim seta introducit filum nec cum eo remanet: ita "timor charitatem: cum ea tamen esse non potest. ar. 23. q. 6. c. iā vero. §. ex his. & ℣. dist. 7. nullus. hoc de seruili.

"timor charitatem introducit.

"est & alius initialis, "timor iniquī partim respicit præmium meriti: partim pœnam supplicij: de tali dicitur ꝙ augetur charitas, & minuitur timor. ℣. c. prox. vsque dum fiat perfecta charitas, quæ foras mittit timorem omnem. arg. 23. q. 6. schismatici.

"timor initialis q5 est. 1 Sent. 3. dist. 34.

q ¶ *Et econuerso.*] arg. ꝙ charitas decrescere possit: nō ergo aut proficit, aut deficit. Tu dic, quòd charitas crescit & decrescit quantum ad intentionem: aliās non.

r *Charitā.*] ¶ *Perfectissima.*] i. qua perfectior nō potest haberi. Vnde dicit auctoritas b super epistolam ad Ephesios: Nemo tam perfectus quin possit crescere.

2 Transpositis aliquib[9] verbis.

tal. suffocetur

b Al. Augustinus, 3 Sent. 3. dist. 36.

s ¶ *Sermo meus.*] i. prædicatio mea.

t ¶ *Flete.*] mortalia peccata. arg. j. dist. 3. inter hæc hircum.

ECONTRARIO. Casvs. Per multas auctoritates ostēdit gradus esse in virtute: adhuc idem ostendit per suum contrarium, scilicet per peccatum. in peccato enim gradus inueniūtur. Nam sicut nemo repente fit bonus, ita etiam nemo repente fit malus.

4 Sent. ibid.

v ¶ *Econtrario.*] Id est, per suum cōtrarium, scilicet peccatum & vitium, quod virtuti est contrarium. arg. 8. quæstione 1. sciendum.

x ¶ *Ita nemo.*] vnde Iuuenalis: *Nemo repente fuit turpissimus*[c]: *accipient te Pau latim, qui longa domi redimicula*[d] *sumunt.*

c id est, plenus vitiis. d id est, ornamenta.

Sicut tribus.] Casvs. Dicitur hic, quòd sicut tribus modis ad peccatum peruenitur, scilicet suggestione diabolica, delectatione, & consensu: ita ipsius peccati tres sunt differentiæ, scilicet in corde, in facto, & in consuetudine. nam primo in corde consentit peccato, postea procedit ad peccatum, tertio perseuerat in peccato. Seq.

5 Sent. 4. dist. 16.

c. scilicet *sciendum.* planum est.

y ¶ *Ad peccatum.* id est, actum exteriorem.

z ¶ *Suggestione.* ℣. dist. 6. testamentum. in fi. palea est.

Universidad de Deusto Biblioteca

"Christus tres suscitauit.

a ¶*Tamquã.*]mens mala, mors intus: malus actus, mors foris. versus:
"*Tumba, puella puer Lazarus ista notant.*
Hanc verbo: hunc motus: lacrymando suscitat illum
Christus, & in modico nascitur ager homo.
Ad hoc 3. ea. dist. 1. §. ex his. versi. tres quoque. & §. non sunt. & cap. quem pœnitet.

Matth. 9. Luc. 7.

b ¶*Tribus modis.*] Aliter assignantur isti tres modi in lege: qa delinquitur propositio, impetu, casu. ff. de pœ. respiciendum. §. delinquunt.

c ¶*Ignorantia.*]5.32.q.7.quemadmodum.23.q.1. si quis dederit. 8. dist. consuetudo. 32.q.4.nemo.

d ¶*Infirmitate.*]3.25. dist. c. vnum. §. crimi-nis. 3.15.q.1.§.1.

e ¶*Et grauius.*]hoc in telligas p accumulationem. sic magis pec cat quis ex infirmita-te quã ex ignorantia: &sic non est cõtra qđ dicit auctoritas. "Gra uius peccat qui peccat in filium, quã qui peccat in patrem, at constat eum qui peccat per infirmitatem, peccare p impoten-tiam: & ita peccat in patrẽ, cui attribuitur potentia. qui aũt pec cat per ignorantiam, peccat in filiũ, cui at-tribuitur sapiẽtia: sed quod hic dicitur, non est referendũ ad pecca-ta, q̃ committuntur in patrẽ, & filium, & spiritũ sanctũ: sed sic debet intelligi: aligs infirmus est incontinens, & licet sciat in fornicatione esse mor tale peccatũ: tñ forni catur tãquam excuse tur propter suæ incõ-tinentiæ infirmitatẽ: talis plus peccat qui ex certa scientia, quã q̃ ex ignorãtia, qui, s. ignorat fornicationẽ mortale peccatum esse. alleuiat enim igno rantia, etiã si non omnino. Item cõtrariam est huic loco qd dicit Ambrosius. Grauiter peccas q̃ promittis ti bi impunitatem. Gra uius quia contemnis. Grauissime qa igno-ras. Sed illud dicitur ad terrorem. Vel dic grauissime, i. periculo sissime. sic decerius, i. periculosius. 45. di. ve ra. quia pœnitentia specialis non agitur de peccato quod ignora-tur. & ita hoc dicit propter difficultatem pœnitendi: arg. 3. dist. 3. Iu das. ver. magnum.

"Peccata i patrem & in filium.

1. Cor. 10.

Matth. 9.

c ¶*Ignorantia.*]5.32.q.7.quemadmodum.23.q.1. si quis dederit. 8. dist. consuetudo. 32.q.4.nemo.

d ¶*Infirmitate.*]3.25. dist.c.vnum.§.crimi-nis.3.15.q.1.§.1.

e ¶*Et grauius.*]hoc in telligas p accumulationem. fic magis pec cat quis ex infirmita-te quã ex ignorantia: &fic non est cõtra qđ dicit auctoritas. "Gra uius peccat qui peccat in filium, quã qui peccat in patrem, at conſtat eum qui peccat per infirmitatem, peccare p impoten-tiam: & ita peccat in patrẽ, cui attribuitur potentia. qui aũt pec cat per ignorantiam, peccat in filiũ, cui at-tribuitur sapiẽtia: sed quod hic dicitur, non est referendũ ad pecca-ta, q̃ committuntur in patrẽ, & filium, & spiritũ sanctũ: tñ forni catur tãquam excuse tur propter suæ incõ-tinentiæ infirmitatẽ: talis plus peccat qui ex certa scientia, quã q̃ ex ignorãtia, qui, s. ignorat fornicationẽ mortale peccatum esse. alleuiat enim igno rantia, etiã si non omnino. Item cõtrariam est huic loco qd dicit Ambrosius. Grauiter peccas q̃ promittis ti bi impunitatem. Gra uius quia contemnis. Grauissime qa igno-ras. Sed illud dicitur ad terrorem. Vel dic grauissime, i. periculo sissime. sic decerius, i. periculosius. 45. di. ve ra. quia pœnitentia specialis non agitur de peccato quod ignora-tur. & ita hoc dicit propter difficultatem pœnitendi: arg. 3. dist. 3. Iu das. ver. magnum.

INter hæc.] Casvs. Bene. hunc casum sic ponit. Dicitur hic, quòd duplex est tentatio, humana, scilicet & diabolica. Humana est quando aliquis ex carnis corruptione incitatur ad peccandum. Dia bolica quando ex tali suggestione delectationem consequitur, vel consentit. Vnde dicit Apostolus: tentatio vos non apprehendat, ni si humana. Sequens capitulum, scilicet *Super.* habuisti supra. simili-ter sequens. §. *non est mirum.* pater.

f ¶*Inquinat.*]per mortale peccatum.

g ¶*Prædicator.*]Paulus in prima epistola ad Corinthios.

"Mortus primi nõ sunt tus non sunt in potestate nostra, vt supra ead. distinctio. 1. ca. super nostra potestate.

h ¶*Nolentes.*] vnde & Apostolus, "Ago quod nolo: quia primi mo-tus sunt in potestate nostra, vt supra ead. distinctio. 1. ca. super nostra potestate.

i ¶*Humana.*] nisi de his sine quibus vita ista esse non potest: scilicet venialibus. 25. dist. qualis.

SVper.] HAEC ITAQVE. Casvs. Concludit Grat. hic principale propositum, sc. quòd charitas semel habita potest amitti: cum ipsius peccati tres sunt differẽtię, in corde, in facto, in consuetudine: tãquam a tres mortes: vna quasi in domo, id est, cũ in corde consentitur libidini: altera, quasi iam prolata extra portam, cum in factum procedit assensio: tertia, cũ vi consuetudinis malæ, tamquam mole terrena premitur animus, quasi in sepulchro iã putens. Quę tria genera mortuorum Dominũ resuscitasse, quisquis Euangelium legit, agnoscit.

Item Gregorius lib. 2 1. Moralium. c. 16.
C. XXII.

SCiendũ quippe est, quòd peccatum tribus modis b commit titur. Nam aut ignorantia c, aut infirmitate d, aut studio perpetra tur: & grauius e quidem infirmita te, quàm ignorantia: sed multo grauius studio, quàm infirmitate peccatur.

Idem libro 2 1. Moralium, c. 3.
C. XXIII.

INter hæc sciendum est, aliud est se, quod animus de tentatione carnis patitur: aliud vero, cũ per consensum delectationis obligatur. Plerumque enim cogitatione praua pulsatur, sed renititur. Plerumque autem cum peruersum quid concipit, hoc intra semetipsum etiam per desiderium voluit. Et nimirũ mentem nequaquã cogitatio immunda inquinat f, cum pulsat, sed cum hanc sibi per delectationem subiugat. Hinc etenim prędicator g egregrius dicit [tẽtatio vos non apprehendat, nisi humana.] Humana quippe tentatio est, qua plerumq; in cogitatione tangimur etiam nolentes h, quia, vt nonnunquam & illicita ad animum veniant, hoc vtiq; in nobismetipsis ex humanitatis corruptibilis põdere habemus. Iam vero dæmoniaca est, & non humana i tẽtatio, cum ad hoc, quod carnis corruptibilitas suggerit, per consensum se animus adstringit.

Item Hieronymus ad c. 1. Amos.
C. XXIIII.

1 SVper tribus sceleribus Damasci, &c. vt supra.

Non est mirum, si in virtute gradus esse dicuntur: quando quidem & peccati gradus ita euidenter monstrantur. ¶*Hæc itaque* k *charitas, quæ in Petro ante negationem herba fuit, & in singulis nascitur, antequam roboretur, ante sui perfectionem amittitur* l, *& reparatur. Vnde Augustinus in libro de correptione, & gratia, c. 7.* [*Quicunque ab illa originali* m *damnatione, ista diuina gratiæ largitate discreti sunt, non est dubium, quòd & procuratur* n *eis audiendum Euangelium, & cum audiunt, credunt, & in fide, quæ per dilectionem operatur, vsque in finem perseuerant, & si quando exorbitant, correpti emendantur: & quidam eorum & si ab hominibus non corripiantur, in viam, quam reliquerant, redeunt.* o

Item ibidem.
C. XXV.

FIrmum p Dei fundamẽtum q stat immobile r A habens signaculum s hoc [Scit t † Domin9, qui sunt eius.] Horum fides, quæ per dilectionẽ operatur profecto aut omnino nõ deficit, aut, si qui sunt quorum deficit u, reparatur, ante quam vita ista finiatur: & deleta, quæ inter currerat, iniquitate, in finem perseuerantia deputatur.

A ¶Immobile.] *Abest ab originali: sed non est expuncta ob glossam.*

Idem in eodem libro, c. 9.
C. XXVI.

1 NVllus eorum ex bono in malum mutatus finit hanc vitam.

Item ibidem.
C. XXVII.

TAlibus x Deus diligentibus eum omnia cooperatur ĩ bonum: vsque adeo prorsus omnia, vt etiam, si qui eorum deuiant, & exorbitant: etiam hoc ipsum y eis faciat proficere in bonum z.

fæpe amittitur & reparatur. quod dicit verum esse in perfecta, & ad hoc inducit sequentia ca. sed verum est quòd quantumcũque sit perfecta charitas in aliquo, dum est in hac vita, potest illam amitte re: nisi esset per gratiam confirmata, vt fuit in beata Virgine.

k ¶*Hæc itaque.*] ex illo c. 3. e. dist. cum sanctam. infert magister, & re dit ad propositũ prin cipale: & probat ad-huc charitatem se-mel habitam amitti posse, maxime exemplo Adæ, Moysi, & Aaron. a

l ¶*Amittitur.*] immo & quantumcumque perfecta sit in hac vita amitti potest: "nisi esset per gratiam con firmata, vt fuit in bea ta Virgine. 25. dist. ca. vnum orarium. §. nomine autem.

QVICVMQVE. Casvs. dicitur hic, quòd quam per baptismum alig ab originali pec-cato fuerunt liberati, ſtatim proponitur eis Euangelium, & cum audiunt credunt: & si quandoque exorbitant, correcti ab hominibus, siue ab omnibus, vel per se redeunt.

m ¶*Originali.*]i. quam ab origine trahit homo: & cum qua nasci tur.

n ¶*Procuratur.*] i. ad utilitatem eorum legi tur & exponitur.

o ¶*Redeunt.*]operan-te gratia.

ADDITTO. 22. q. 4. sicut non est. Hug.

Firmum.] Casvs. Dicitur hic quòd firmum fundamentũ Dei finaliter stat: qđ omnino non deficit. sed quãdo deficit, dũ homo est in hac vita, scilicet *talibus.* pla-num est.

p ¶*Firmum.*] id est, immobile est: licet possibile sit eum qui a prædestinatus est, nõ fuisse prædestinatũ b verba sunt Apostoli in epistola secũda ad Timotheum, c. 2.

q ¶*Fundamentum.*] i. prædestinatio.

r ¶*Immobile.*] id est, illi quos Deus elegit, & immobiliter in fi-de fundauit, perseue-rant firmi. qui autem perit, non erat fina-liter de fundamento, id est, de prædesti-

a Qui sedem Apostolum oẽs nasci-mur filij iræ de cõdi. 4. firmissime. Petr. 1 distin. 1. de pœni. c. sua per tribus.

2 Charitas i Maria erat per gratiã cõfirmata.

a Al. ex bono.

b Al. impo-neretur ne-stinatiõi di-uinæ, qđ est falsum: quia ofa ꝺciõne voluit. Dñs fecit i cælo & i terra, vt Psal. dicit. Rom. 8.

natis. infra distinctio. quarta. capitul. si ex bono. versiculo, quid aliud.

s ¶*Signaculum.*]idest, hoc habens menti impressum in signum ami cis & inimicis. amicis vt accedant: inimicis vt territi fugiant. hoc scilicet sic, &c. etiam dum sunt mali.

t ¶*Scit.*] i. amat & defendit prædestinatos suos etiam dũ mali sunt: & postquam eos continue munit, apparet hostibus & amicis. quòd ipsi sunt signacula Dei. Vel signaculũ, idest, discretionem inter præ destinatos & nõ prædestinatos. Hoc scilicet quod sequitur scit, &c. "habent enim prædestinati etiam dum sunt mali quendam chara-cim millia signati.

"pdestinati quodam si-gno distin-guuntur à damnandis.

v ¶*Quorum vita deficit.*] infra dist. 4. c. peccatum. §. verum. ca. si ex bono.

x ¶*Alibus.*]Deum diligentibus. In epistola ad Romanos.

y ¶*Hoc ipsum.*]scilicet deuiare.

z ¶*Proficere in bonum.*] occasionaliter: quia fortiores resurgunt. arg. dist. 13. nerui. 63. dist. c. quia sancta. §. verum. in fi. & distinct. 50. considerandum. & cap. fidelior. 6. qu. 1. imitare. Vel deuiare, id est, pœnam

pœnam quam subeunt pro deuiatione, facit eis proficere: quia cũ pœna affliguntur, se recognoscẽtes humiliantur, id est, humiliores sunt. 3. dist. prox. c. potest fieri a. ver. illuditur.

a Nam sicut dicit Greg. oculos quos culpa clau-dit, pœna aperit. Petr.

b Charitas a pœnitẽtia recuperatur. b Sed i Apo stolo super alterverbà dr. æquatur peritio cir-cisio. his eum qui in Cristo vo-lũt viuere, virtutes ap pellãt sũt fructus fu-gendarme-da vero q̃ aduersitatẽ virtutes sũt b fugien-dæ sunt nec appetenda. c est circũ cisio & spu ritus Christi Io. Petr.

Vũr esse ex gal. aliqua aut Gratia-ni verba.

c Charitas & odii sũt immediata contraria.

Io. 2. Luc. 16. & Matth. 6.

Gen. 2.

d Apostolus, si non sit cir-cumcisus, nõ impeditur quo mi nus posset reparare p pœnitentiam charita tem, quam amisit pec cãdo, si seruet fidem, quæ per dilectionem operatur. Sequens ca pitulum, & §. *Roma-nos.* patent.

a ¶*Aliquid.*]quo ad sa lutem, quia non reci-pitur aliquis quia cir-cuncisus, nec reiicitur aliquis quia præputia tus, quoniam indisse-rentes sunt. nec hoc ca. facit ad propositũ, sed fic potest adapta-ri. siue quis circunci-sus sit, siue non, "po-terit per pœnitẽtiam recuperare charita-tem, quam amisit pec cando. Vel non est ali quid, id est, non profi cit ad salutem sine o-peribus. b

b ¶*Non est tam iniustus.*]i. e. dist. §. opponitur. ver. non est iniustus.

c ¶*Fecerant commu-nia.*]ecce opus.

d ¶*Ex dilectione.*]quæ informat actum siue actionem. Ecce alacri tas.

e ¶*Ad gloriam.*] Ecce recta & pura intentio.

f ¶*Triplex.*]quod com mendatur in eis: scili-cet opus, & alacritas, & recta intentio.

g ¶*Olim.*]quasi dicat, non nunc. ita facit ad propositum.

h ¶*Operati.*]id est, fa-ciendo, proficiendo.

i ¶*Pro quibus.*] i. pro quorum similibus.

k ¶*Benefaciet.*]æter-naliter remunerando vel temporaliter, abũ dantius quàm si non pœnituerit. "sicut e-nim prima bona per sequentia mala mor-tua & irrita facta fue runt: ita ipsa eadem per pœnitentiam & alia bona sequentia reuiuiscunt, vel quo ad vi tam æternam, vel quo ad temporale, præmium, vel ad minus sup-plicium subeundum, j. e. dist. 3. ver. nihil. vbi de hoc.

l ¶*Qui de operibus.*] quia tempora gratiæ seruare volebant præce-pta legalia: quod non licet, extra de consti. translato. Item, de quo-libet.

Item *Apostolus ad Galatas 5.*
C. XXVIII.

CIrcuncisio non est aliquid a, neque præputium: sed fides, quæ per dilectionem operatur.] c Et hoc olim in vobis, quia curre-batis bene per opera fidei ex dile ctione.

Item ad Hebræos c. 6.
C. XXIX.

NOn est tam iniustus b Deus, vt obliuiscatur operis vestri, &c.]

Operis, quo omnia sua fecerant communia c, *& hoc ex dilectione* d, *& hoc ad gloriam* e *Dei. Ecce triplex* f *bonum, quasi dicere-t, olim* g *multa operati* h, *estis, pro quibus* i, *si pœnitentis de malis, benefaciet* k *vobis Deus. Romanos quoque, & Galatas dum Apostolus redargueret, merito fidei probat assecutos remissionem peccatorum, & sanctificationem in spiritu sancto, & iustitiam bonæ operationis: quæ omnia aut sine charitate numquam vere fuerunt in eis: aut veram charitatem habuerunt: à qua postea la-psi sunt, qui de operibus* l *legis gloriabantur.*

Item *de quolibet adulto Aug. ait.*
C. XXX.

TOlle charitatem: odium tenet m. *Item.* Omnis, qui non diligit, odit. *Item in Euangelio.* [Nemo potest duobus dominis seruire n: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, alterumque contemnet.]

m ¶*Tollе.*] ¶*Tenet.*] "quia charitas & odium immediata contra-ria sunt circa suum susceptibile. arg. §. dist. 1. omnis qui non diligit, &c. Et est ar. diabolum ante ruinã charitatem habuisse: quia si non haberet charitatem, odium teneret. & expone, odium tenet, id est, per peccatum Deo sit odibilis.

n ¶*Nemo potest duobus dominis seruire.*]Arg. contra. ff. de ope. liber. l. pen. c

o ¶*Adam vero.*]verba sunt Gra. vsque ad illud c. quomodo.

p ¶*In ecstasi.*]scilicet prophetiæ,

q ¶*Intererat.*] id est, facta erat ei reuelatio, & data scientia, quam Angeli habent, & illi qui sunt in cælesti curia.

r ¶*Vaticinabatur.*] dicens, hoc nunc os ex ossibus, &c. vnde Apo stolus: Sacramentum magnum hoc est in Christo & ecclesia. extra

Adamo vero cum in virili ætate à Domino creatus sit, antequam à diabolo tentare-tur, dum de latere eius vxor formabatur, dum in ecstasi p *populus angelicæ curiæ inter-erat* q, *dum euigilans futura Christi & Ec-clesiæ sacramenta vaticinabatur* r, *aut cha-ritatem, aut odium habebat* s. *Si autem o-dium habebat, non fuit diabolus auctor no-stri peccati. Item. Si sine charitate* t *à Deo creatus est, eius similitudinem in creatione sui neq; quam accepit* v. *Item, si sine cha-ritate creatus est, iustus, & innocens à Deo factus non est: creatura namque rationis ca-pax, & liberi arbitrij, institiæ, & innocen-tiæ sine charitate particeps esse non potest. colligitur ergo, quòd Adam antequam pec-caret, charitatem habuit, sine qua iustus, & innocens esse non potuit.*

Vnde Augustinus in Genesim ad litte-ram. lib. 6. c. 24.
C. XXXI.

QVomodo renouari dicimur, si nõ hoc recepimus, quod perdidit primus homo, in quo omnes moriuntur? Hoc plane recepimus: quia iustitiam, ex qua in peccatum lapsus est. & *paulo post. c. 7.* ¶Expoliantes x vos veterem y hominem cũ actibus suis, induite z nouum a, qui renouatur b in agnitionem Dei secundum imaginem eius c, qui creauit eum d. Hanc imaginem in spi ritu mortis impressam perdidit Adam per peccatum. *& post pauca.* ¶Stola e illa prima, iustitia est, vnde lapsus est Adam.

Colos. 3.

Luc. 15.

¶In hoc & in sequenti capitulo addita sunt nonnulla ex originali, in quo tamen longe copiosius, & clarius hæ sententiæ exponuntur.

Idem in homilia 11. 2
C. XXXII.

PRinceps vitiorum omnium, dum vidit Adam ex limo terræ ad imaginem Dei factum, pudicitia ornatum, temperantia compositum, charitate circundatum †, primos parentes illis donis, ac tantis bonis expoliauit, insuper & peremit f. Namque cum homini abstulisset pudicitiam, continentiam, charitatem, immortalitatem, dominio suo eum obstrinxit. *& paulo post.* de biga. debitum.

s ¶*Habebat.*]sed non statim in sui creatione.

t ¶*Item si sine charitate.*] video G. nitentem asserere, quòd Adam habuit ex creatione duplicem virtutem. Celebrior autem est sententia, "quòd Adam duplicem habuit statum ante peccatum, in

"Adã ante peccatũ ha buit duplis proficere vel me rari non poterat: post creationem addita sunt ei gratuita. Vnde dicit Augustꝰ. habuit Adam vnde posset stare, sed non vnde posset proficere. & hoc in primo statu. Dicit autem Augustꝰ. Et illud habuit primus homo, posse quod vellet: sed nõ habuit velle quod posset: quia & si habuisset, non peccasset. Habuit ergo posse quod vellet bonum, id est, virtutes in secundo statu quãdo cecidit: vnde dicitur spoliatus gratuitis, & vulneratus etiam in naturalibus. Habuit ergo in primo statu innocentiam sicut puer: sed charitatem non habuit: vnde non erat bonus, & ita habuit quo stare posset, sed non vnde mereretur, cum charitatem non haberet, sine qua ne-mo proficit nec mouetur ad merendum: sed in secundo statu habuit charitatem secundum quam hæc dicta intelligun-tur. q

q ¶*Accepit.*]sed non statim in sui creatione.

Quomodo renouari.] Casvs. Dicitur quòd non potest homo renouari vel reuocari de vetustate peccati ad nouitatem, in qua fuit primus homo, nisi recipiat iustitiam, quam perdidit primus homo, & induat nouum hominem, secundum quòd dicit Apostolus, *Imaginem.* imaginem Dei appel lat virtutes, quibus homo Deum imitatur. *Stolã.* Alludit historiæ de prodigo filio: cui scilicet pater iussit dari primam stolam, scilicet vestem charitatis & iustitiæ, quam per peccatum amiserat. quæ historia habetur supra trigesimaseptima distinctio. capit. legimus. §. hinc etiam. Sequentia tria capit. plana sunt, scilicet, *princeps. quando. primus. Confabulator.* quia fruebatur colloquio angelorum.

ad Cathecu menos ver-bis hincinde collectis d idem per omnia. Pet.

x ¶*Expoliantes.*]hoc habetur in epistola ad Colossenses.

y ¶*Veterem.*]id est, habitum peccatorum, & vsum, &c. cum actibus suis, id est, vbi nec habitus, nec actus peccatorum aliquando adfit. homo enim vetus nihil aliud est quàm vetus vita, quæ est in pecca to, quod contraximus ab Adam.

z ¶*Induite.*]scilicet habitum virtutis.

a ¶*Nouum.*]hominem. idest, rationabilem mentem.

b ¶ *Qui renouatur.*] id est, magis & magis crescit, & acquirit cognitionem Dei: & illa renouatio fit secundum imaginem eius.

c ¶*Eius.*] id est, imaginem eius in ratione, quæ est imago Dei: vnde Esaias, Non creditis nisi intellexeritis in spiritu.

d ¶ *Qui creauit eum.*] scilicet nouum hominem in agnitionem sui ad hoc vt ipsum Deum agnosceret.

e ¶*Stola.*]alludit Euangelicæ parabolæ de prodigo filio. 37. dist. c. legimus. §. hinc etiam.

f ¶*Princeps vitiorum.*] ¶*Peremit.*] id est, necessitate moriendi adstrinxit.

a ¶*Charitate.*]§.16.q.2.visis contra.

b *Quando.*] ¶*Solus.*] arg. pro solutudine.32.q.1.nuptiæ.7.q.1.illud. contra.§.81.distin.in omnibus.contra extra de statu monac.ca.2.contra extr. de of.deleg. prudentiam. contra. Sol.per c.28.q.1.sæpe.

c *Primus.*] ¶*Confabulator.*] id est per contemplationē de illo cogitando.

a Vel dic, Cōfabulator,s.angelorū:qa eorū colloqo frequenter vtebatur.

Illa anima.]Casvs. Dicitur hic quòd illa ānima depicta est, quæ habet grā tiam renitentē splendore pietatis, & quæ in se habet effigiem diuinæ operationis, & imaginem paternę substantiæ. sed hæc omnia per quæ designantur virtutes, amisit Adam postquam lapsus fuit.Sequentia tria c.patent,scilicet, *similem sapiens,vt cognouerunt.* Nudi,vestibus corporalibus.

d ¶ *Illa anima.*] hæc verba sunt Apostoli in epistola ad Hebreos.

e ¶*Elucet.*]per imitationem.

f ¶ *Imaginem.*] id est, imitationem.

g *Sapiens.*] Hæc sunt, scilicet virtutes.

† absunt ab originali. h ¶ *Qua nemo.*]§.32.q.5.de pudicitia.

i ¶ *Nudus.*] à virtutibus.

k *Sed nec Adam primus.*] aliàs, priº est, idest,in primo statu suo.

Vt cognouerūt.] OPPONITVR. Casvs. Sicut Gratianus opponit ad id quod dictum est §. in pr. in illo §. *Item sine charitate.*vbi dicitur, quòd non habet charitatē qui postea peccaturus est criminaliter, quod ostendit esse falsum exemplo Adæ,Moysi &Aaron, & Dauid, qui habuerunt charitatem,sicut in littera probatur: tamē postea amissa charitate peccauerunt mortaliter:ita ponitur casus iste,licet videatur valde prolixus. Vel potest dici, quòd opponitur contra hoc, quòd charitas semel habita desere non potest.*Si sic per manssisset*, scilicet Adam,quod postea dicit. *De cuius spiritu*, scilicet scientia &gratia faciendo eos prudentes.*Ad aquas contradictionis*: quia etiā electi desperauerunt de potentia Dei,quasi contradicentes promittenti.Et ad hoc inducit sequentia capitula.

¶Adam amissa temperantia intemperans effectus est : perdita charitate a malus inuentus est.

Item Ambrosius libro 6.epist.41.ad Sabinum.

C. XXXIII.

QVando Adam solus b erat, non est præuaricatus : quia mens eius adhærebat Deo.

Item ad eundem eodem libro.epist.42.

C. XXXIIII.

PRimus homo erat opus Dei recens, confabulator c assiduus,ciuis sanctorum,complantatus[A] virtutibus.

A ¶Complantatus.]*In vulgatis erat,*angelorum complantatus, *quæ vox abest à multis manuscriptis,& ab originali.*

Idem in Hexæmeron,lib.6.c.7.

C. XXXV.

ILla anima d à Deo pingitur, quæ habet in se virtutum gratiam renitentem,splendoremque pietatis.Illa anima bene picta est, in qua elucet e diuinæ operationis effigies. Illa anima bene picta est, in qua est splendor gloriæ, & paternæ imago substantiæ.Secundum hanc imaginem , quæ refulget, pictura pretiosa est. Secundum hanc imaginem f Adam ante peccatum[depictus † fuit:] sed vbi lapsus est,deposuit imaginem cælestis : sumpsit terrestris effigiem.

Idem de fuga sæculi,c.4.

C. XXXVI.

SImilem Dei esse,est habere iustitiam,habere sapientiam, & in virtute esse perfectum.

Idem libro secundo de Iacob,& vita beata,c.5.

C. XXXVII.

SApiens g nunquam inanis est, semper in se habens amictum prudentiæ , qui potest dicere[iustitiam induebam , & vestiebam iudicium.] sicut dixit Iob. Namque hæc mētis sunt interna velamina:quæ nemo h alius potest auferre, nisi cum aliquem sua culpa despoliat. Deniq; sic despoliatus Adam nudus i inuentus est.

Iob 27.

Idem in libro de Isaac,& anima,c.5.

C. XXXVIII.

SEd nec Adam primus[A] k nudus erat,quando eū innocentia vestiebat.

A ¶ Primus.] *in originali est*, primo. *Sed ob glossam non est mutatum.Vox autem*,homo, *quæ in vulgatis sequebatur,abest etiā à multis manuscriptis.*

Idem in libro de paradiso,c.13.

C. XXXIX.

VT †cognouerunt, quòd nudi essent.] Et ante quidem nudi erant:sed non sine virtutum integumentis.

†Et[orig. Gen.3.

Opponitur l *etiam illud, quod omnis clamat* m *auctoritas: si sic permansisset, vt erat ante peccatum , esset translatus in gloriam, quam habituri sunt sancti:sed nemo adultus sine charitate intrat : charitatem ergo habebat.*

¶*Item opponitur de Moyse,cuius fidem Apostolus in epistola sua ad Hebræos commendans, dignis præconiis eius merita prædicauit:dum se negauit esse filium filiæ Pharaonis* n *,malens affligi cum fratribus, quàm per frui iucunditate temporalis palatii: dum fratri compatiēs, Aegyptium fabulo obruit: dum veritus animositatem regis , Aegyptum reliquit* o *: dum diuino vallatus auxilio, regis furorem contempsit , atque in virtute signorum populum de Aegypto eduxit. Quæ omnia quibus laudibus sunt efferenda , si tunc charitas in eo non erat,cum non habeat aliquid virtuditatis in se vanus boni operis, nisi procedat ex radice charitatis? Quomodo autem charitatem non habebat , cui Dominus facie ad faciem loquebatur , sicut homo solet loqui cum amico suo ? Quomodo charitatem non habebat , qui pro populo supplicans dicebat [aut dimitte eis noxam hanc aut me dele de libro* p *tuo* ?] *An non proximum diligebat , qui pro populo se obiiciens, illum ab interitu liberauit? An non diligebat Deum , qui pro eo in vituli cultores de sæuiens,ipsius vituli caput in pulueren comminuit, atque vt in fœcesſum proiiceretur, aqua mistum Israelitis bibendum dedit, nonnullos ex eius cultoribus gladio ferīri præcipiens , vt populum , cuius erat interitus maior futurus, reconciliaret Deo? An non charitatem habebat , de cuius spiritu Dominus accepit, & super septuaginta*q *seniores*r *Israel præposuit ? Qui tamen ad aquas contradictionis de Dei potentia, siue de eius benignitate dubitans , cum cetera , certa fide promisisset , productus aquam de petra, diffidenter exrepuit dicens. [Numquid de petra hac potero vobis educere aquam*s*] Quod nulli leue videatur* s *, cum in pœnam delicti eius sibi, & Aaron à Domino dictum sit. [Quia non exaudistis vocem meam, vt glorificaretis me coram filiis Israel , non introducetis populum hunc in terram , quam dedi eis.] An charitatem non habebat Aaron,quando fratri coadiutor* t *datus est, vt esset os eius* v *ad populum , vt per eum signa fierent in Aegypto ? Qui tamen in cultura vituli postea consensum* x *populo adhibuit. An charitatem non habebat,quando ex omni multitudine filiorum Israel solus à Domino electus* y *est , vt pontificatu ante eum fungeretur? Si charitatem non habebat, bonus non erat : Si autem bonus non erat, cur præ ceteris à Domino in pontificem electus est? An charitatem non habebat , quando pro populo cum thuribulo incendio se opposuit* z*, & iram Dei placuit? Et tamen,vt præmissum est, ad aquas contradictionis iram Domini aduersus se postea prouocauit. Numquid etiam Dauid charitatem non habuit , super quem spiritus Domini à die vnctionis directus est? An forte dicetur esse directus super eum,vt ex tuc gratiam prophetandi* a *haberet,non vt ex eo gratiam diuinæ dilectionis acciperet? Quod absurdum plane videtur de eo sentire ,de quo Dominus ait [Inueni hominem secundum cor meum.] Quomodo etiam charitatem non habebat,qui quærenti animam suam pepercit? qui oram chlamydis eius præcidit* b*, postea cor suum grauiter percussit clamans [Quem persequeris rex Israel,canem mortuū,& culicem vnū?] Quomodo charitatem non habebat,qui mortem inimici sui tam grauissime tulit? Quomodo charitatem non habebat,qui aquam de cisterna Bethleem suorum periculo sibi oblatam non bibit*c*,sed coram Do-*

tula.

l ¶ *Opponitur.*] contra id, scilicet ꝙ charitas semel habita deseri non potest.

m ¶*Omnis clamat.*]id est, nulla negat.nam clamare dicitur ex quo non contradicit. arg. ff.de vsufr.ac.l.1. §.vl. vel omnis qui loquitur de hac materia.fi.1.dist.omnes leges.aliàs 2.q.2.omnes leges. Heb.11.

n ¶ *Filiæ Pharaonis.*] scilicet Termoth,quæ Moysen de fiscella scirpea, in qua mater illum exposuerat fuscipiens, eum nutriri fecit,“ & tādem eum adoptauit in filium, vt in apologo inuenitur. Exod.2. “ Moysen filia Pharaonis in filiū adoptauit.

o ¶ *Reliquit.*] & fugiens per desertum in terram Madiam,duxit filiam Ietro:ex qua suscepit duos filios. B.Greg. ho p ¶ *De libro.*] scilicet vitæ præsentis. Vel mil.27. dic vt §.45.dist. disciplina. Exod.33.

q ¶*Septuaginta.*]§.84. dist.porro. Exod.32.

r ¶*Seniores.*]faciendo eos prudentes & peritos ad similitudinē Moysi, non autem de spiritu eius aliquid subtrahendo , vt sciret regere populum, cum Moyses iam solus non sufficeret. Num.11.

s ¶ *Videatur.*] scilicet hoc peccatum.33.qu.4.§.cum superna.

t ¶ *Coadiutor.*] cum Moyses esset aliquantulum impeditæ linguæ.

v ¶*Os eius.*]loquendo pro Moyse.

x ¶*Consensum.*] §.50. dist. c.si post.§.econtra. Num.20.

y ¶*Electus.*]§.95. dist. esto.

z ¶*Opposuit.*]succenso Chore cum familia sua.7.q.1.denique.

a ¶*Prophetandi.*] non est sufficiens probatio quòd charitatem habuerit.“ nam & Saul prophetauit, ideo habuerit. Exod.4. “Saul prophetauit. Num.23.

b ¶*Præcidit.*] §.2.q.7. c.plerumq;.§.de his.

c ¶ *Non bibit.*] supra dist.41. delitiæ. Num.16.

a ¶*Et vilior.*]id est,humilior.

[a]Charitatē habere an possit aliqs cognoscere

b ¶*Iudica me.*]secundum iustitiam:“ergo sciebat se charitatem habere:& bene potest ex reuelatione:aliter non crederem. vnde Apostolus:Nihil mihi conscius sum,&c.].dist.3.§.adhuc.ver.non enim.

c ¶*Bethsabee.*]§.dist.50.c.si post.§.econtra.

d ¶*A propheta.*] scilicet Nathan.

2.Reg.23. EVGERAT SANCTVS. Casvs.Primo ponuntur verba Ambrosij , quæ probant, ꝙ Dauid charitatem habebat cum fugit à facie Saulis. Pfal.7. Postea dicit Gratianus, ꝙ Dauid charitatem habebat, & postea peccauit in dinumeratione populi.Pfal.35. Postea dicit, ꝙ secūdum illam sententiam,quę dicit , ꝙ charitas non potest amitti,& quòd nunquam habuit charitatem qui criminaliter peccat : veram remissionē peccatorum in baptismo non fuit cōsecutus, qui postea criminaliter peccauit : siue fuerit adultus,siue infans,qui ad baptisma accessit. Et licet huic sententiæ Iouiniani videatur alludere quod legitur in epistola Ioannis: Qui natus,&c.sententia tamen illa est veritati aduersa,vt ostendit Hieronymus in sequenti cap. Et not. ꝙ secundum H.ibi incipiunt verba Gratiani, *Cui sine charitate. Generatio*, id est,gratia. *Quantum*, id est, quantuncumque.Historia autem Dauid habetur §.1.q.4. ecclesia.§.item Dauid.

Pfal.7.

Pfal.35.

Pfal.50.

2.Reg.12.

Pfal.50.

1 Mutatis verbis, sed incolumi sententia.

e ¶*Populi.*] §.24. qu.1. non afferamus.

f ¶*Pœna.*] §.1.q.4.§.item Dauid.

g ¶*Sententiam.*]idest, opinionem,quæ asserit, quòd qui peccaturus est,numquam habuit charitatem,vt in principio huius distinct.

h ¶*Renatus.*] hoc bene soluit magister, in fine.

i ¶*Sed generatio.*] idest,Deus regenerans.

Si enim inquit.]Casvs.Hoc est c.Hiero. Scribentis contra Iouinianum hæreticum : & protenditur vsque ad §.sequentem.*Euidenter.* Et primo opponit Iouiniano ducendo eum ad inconueniens:& ostendendo ꝙ verba Ioannis intelligenda sunt per comparationem. Hug.igitur casum istius c.fic ponit.Hoc c.diuiditur in tres partes.In prima ostendit Hier.ꝙ illa auctoritas Ioannis,Omnis qui natus est ex Deo,non peccat : non ita intelligenda est,ꝙ postquam aliquis recepit gratiam, & habuit charitatem, peccare non possit.si enim sic intelligeretur,iam contradiceret sibi Ioannes, qui baptizatus dicebat baptizatis,Si dixerimus quòd peccatum nō habemus,ipsi nos seducimus.Est ergo sic intelligenda illa auctoritas. *Qui natus est ex Deo* , i. qui recipit gratiam Dei, non peccat, donec perseuerat in ea. In 2.parte procedit circa eadem verba Ioannis, & auctoritate Iob & Pauli,& exemplo Petri probat, quòd quilibet potest peccare, & inducit etiam auctoritatē Iacobi,per qua probat,quòd boni possunt peccare.In 3.parte illud idem ostendit exemplo Dauid, Salomonis, & Iesu filij Iosedech,& quorundam aliorum,qui peccauerunt mortaliter,licet primo habuerint charitatem,quod etiam in angelis cōtingit.Secunda pars ibi, Et *beatus Iob*.Tertia ibi,*Dauid electus.Ille*,s.Ioannes. *Aduersarius*,s.Iouinianus.*Nihil*,s.peccati. *Peccatum fecit*,s.hostiam pro peccato.vel similitudinem peccati:quia similis fuit peccatoribus. *Soluit*,s.Paulus.*Reuera*,verba Hierony.*Non est volentis*,s.ipsum currere. *Ad calcem*,i.finem vel perfectionem.*Nouam imperitiæ factionem*,i.nouam & perniciosam adinuentionem.similiter verba sunt Hieronymi. *In lumbis*, quantum ad viros.*Super vmbilicum*, quantum ad mulieres. *Partitionem*,idest,diſputationem,quam cum

læ Ioannis consentire videtur[*Omnis,qui natus est ex Deo,peccatum non facit : quoniam semen ipsius manet in eo:& non potest peccare,quia ex Deo natus est.In hoc enim manifesti sunt filij Dei,& filij diaboli.*] *Et in fine epistolæ*[*Omnis,qui natus est ex Deo,non peccat:sed generatio*i *Dei conseruat eum:& malignus non tangit eum.*] *Verum hæc auctoritas Apostoli,quantum illi sententiæ faueat, atque illa secta erroris quantum veritati sit aduersa, Hieronymus ostendit scribens cōtra Iouinianum,lib.2.in principio.*

C. XL.

[3] SI enim,inquit,omnis,qui natus est ex Deo , non peccat, & à diabolo tentari non potest, quomodo præcipit , vt caueant, ne tententur?dicens[Filioli custodite vos à simulachris.]& in eadē rursus epistola[Si dixerimus,quia peccatum k non habemus , ipsi nos seducimus,& veritas in nobis non est. Si confiteāmur peccata nostra : fidelis, & iustus est,vt remittat nobis peccata nostra , & mundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus , quia non peccauimus, mendacem l facimus eum, & verbum eius m nō est in nobis.] Existimo,quòd Ioannes baptizatus n ad baptizatos scripserit,& ꝙ omne peccatum à diabolo o fit. Ille peccatorem se cōfitetur, & spe rat remissionem , post baptisma, peccatorum. Et Iouinianus meus dicit[Ne tangas me,quoniā mundus sum.] Quid ergo ? Contraria sibi Apostol[9] loquitur?minime p. In eodem quippe loco,cur,hoc dixerit , statim edisserit[Filioli mei hæc scribo vobis , vt non peccetis q :sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum iustum [4] : & ipse est propitiatio pro peccatis nostris:non pro nostris autem tantū, sed etiam pro totius mundi r. Et

3 Omissis aliquot versibis.

1.Ioan.1.

1.Ioan.5.

1.Ioan.5.

1.Ioan.1.

1.Ioan.2.

4 Adde Alb. de Rosi.l.1.r. C.de suffr. i q. an officiū aduoc.de iure diuin. sit licitū & meritoriū : vbi ostendit salua tore nr̄m fepiusvsum fuisse offō aduocōnis.

“ Ecclesia pro infideli bus orat.

“ diabolus an sit auctor omnis peccati.

1.Ioan.1.

1.Ioan.2.

“ seruiinutiles sumus.

m ¶*Verbum eius.*]s.Christi,qui veritas est,vt §.eo.c.ver.qui dicit.

n ¶*Baptizatus.*] similiter & de aliis Apostolis dicendum,quòd fuerint baptizati.arg.de consec.dist.4.c.quando.& c.si eos.

o ¶*A diabolo.*]saltem per imitationem,nō per suggestionem:“quòd ipse scilicet sit auctor omnis peccati mortalis , cum multa interius eo ignorante committantur mortalia. vnde Aug. diabolus non est immissor malarum cogitationum,sed incensor.26.q.4.c.vlt.Vel dicitur hoc habito respectu ad initium primi peccati,quod eo fugerente factum est,& vnde omne peccatum propagatum est.hoc nisi sic exponeres, contradiceret illud Psalmistæ:Ab occultis meis,&c. Et illud:Incensa igni & suffossa,&c.§.eo.c.ver.quanquam.

p ¶*Minime.*] quoniam in diuina pagina contrarietas vera non inuenitur.23.q.5.quid ergo.28.q.1.sic enim.§.ea.dist.1.pernicioſe.

q ¶*Non peccetis.*]dicendo,scilicet non peccauimus.

Additio. Quasi dicat ne malam securitatem assumatis dicēdo,vos esse sine peccato,secundum Hug.

r ¶*Totius mundi.*] etiam infidelium:“quia ecclesia bene orat pro infidelibus. argument.supra eadem distinctione , in cap.charitas est. versic.item proximos.non tamen pro iam mortuis.12.quæst.2. non existimemus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Cognouimus.*]i.dilexim⁹.
b ¶*Non peccetis.*]moraliter. aliàs contrarium esset ei quod dixi 5. si dixerimus quia peccatum,&c.
c ¶*Peccauerit u.*]hactenus sunt verba Ioannis: quæ sequuntur, sunt verba Hieronymi.
d ¶ *Immo.*] hic aperit Hieronymus qualiter verba siue dicta Ioannis sunt intelligenda per compositionem, s. vt quis dum moratur in sanctitate percepta & generatione Dei, q̄ peccet mortaliter, est impossibile.
e ¶*Non possunt.*]coniunctim intellige, scilicet permanentes in charitate. 33.q.1. cum renuntiatur. 5. dist. 50. confiderandum.
f ¶*Iannam.*]dicit Augustinus, "q̄ illæ duę sunt portæ, quibus intrat diabolus, c. cupiditas, & timor. per easdem ecōtrario intrat Deꝰ. isti sunt aperiendæ, illi claudendæ. j. dist. 7. c. 2. & 3.
g ¶*Vnde Dauid.*]istud non continuatur proximo, sed superiori, si fuscepe rimus, &c.
h ¶ *Mendax.*]saltē opere. 11. q. 3. existimant. 22. q. 5. cauete.
i ¶*Via.*] in exemplo via non errans.
Additio. Vel dic via, per quā itur. Hug.
k ¶*Veritas.*] in promisso veritas non fallens[z].
l ¶*Vita.*]in præmio vita non moriens.
m ¶*Peccatum est.*]magis quām si nesciret, non ideo tamen excusaretur. 23. qu. 4. ea vindicta.
n ¶*Sic & fides.*] 5. t. q. 1. fertur. & c. sicut vrgeri.
o ¶*Nosse.*]3. 24. q. 1. dicimus.
p ¶*Dæmones.*]cū credere bonum sit opus, & colligere contra multorum opinionē diabolum bonum operari. Vnde in epistola ad Corinthios ibi, *Alij discretio spirituum.* vbi dicitur quòd & diabolus agit bona seductorie. 5. 1. dist. potest.
q ¶*Credant.*] fidē sed quia non diligunt, fidē illa non merentur.

ELIGAT. Hæc est 4. pars dist. in qua probat per sex auctoritates, quòd nullus est sine peccato, nec infans vnius diei. & hoc probat primo per Iacobum. Secundo per Dauid. Tertio per Iob. Quarto per Ioannem. Quinto per Petrum. Sexto per Paulum. Ioannes de Fant.

in hoc scimus, quòd cognouimꝰ a eum, si mādata eius obseruemus. Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est, & in eo veritas non est. Qui autem seruat verbum eius, vere in hoc charitas Dei perfecta est. In hoc scimus, quoniam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare.] Propterea, inquit, scribo vobis filioli mei, omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, vt non peccetis b: & tandiu sciatis vos in generatione Domini permanere, quamdiu non peccaueritis c: immo d, qui in generatione Domini perseuerāt, peccare nō possunt e. Quæ enim communicatio luci, & tenebris; Christo, & Belial? Quomodo dies, & nox misceri nō quę runt? sic nec iustitia, & iniquitas, peccatum, & bona opera, Christus, & Antichristus. Si fuscepe rimus Christum in hospitio nostri pectoris, illico fugamus diabolū. Si peccauerimus, & per peccati ianuam f ingressus fuerit diabolus, protinus Christus recedit: vn de & Dauid g post peccatum [Redde mihi, ait, lætitiam salutaris tui] scilicet, quam peccando amiserat. [Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax h est & in eo veritas non est.] Christus veritas appellatur [Ego sum, inquit, via i, & veritas k, & † vita. l) Frustra nobis in eo plaudimus, cuius mandata non facimus. (Scienti bonum, & non facienti illud, peccatum m est. Quomodo corpus sine spiritu mortuum est: sic n & fides sine operibus mortua est.) Nec grande putemus vnum Deum nosse o, cum & dæmones p credant q, & contremiscant. (Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare.) † ¶ Eligat aduersarius è duobus, quod vult: optionem enim damus: manet in Christo, an non manet? Si manet, ita ergo ambulet, vt Christus. Si autem r temerarium est similitudinem virtutum Domini polliceri, non manet in Christo, quia non ingreditur, vt Christus. Ille peccatum non fecit, neque inuentus est dolus in ore eius: qui cum malediceretur, non remaledixit, & tanquam agnus coram tondente, sic non aperuit os suum: ad quem venit princeps mundi istius, & inuenit in eo nihil: qui cum peccatum non fecisset, pro nobis peccatum s, eum fecit Deus. Nos autem iuxta epistolam t Iacobi multa peccamus omnes: & nemo mundus à peccatis, nec infans † u, si vnius quidem diei fuerit vita eius. Quis enim gloriabitur castum se habere cor, aut quis confidet mundum se esse à peccatis? tenemurque rei in similitudinem pręuaricationis Adæ. Vnde & Dauid (Ecce, ait, in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis concepit me mater mea.) Et beatus Iob (Si fuero iustꝰ x, os meum impia y loquetur: & si fine crimine z, prauus inueniar: & si purificatus in niue, & lotus mundis manibus, satis me sorde tinxisti a, & execratum est me vestimentum b meum.) Verum, ne penitus desperemus, arbitrantes nos post peccata baptismi non posse saluari, statim hoc ipsum temperat. (Et si quis peccauerit c, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.) Hoc ad credentes post baptisma loquitur: & aduocatum pro delictis eorum Dominum pollicetur. Nec dicit siquid peccaueritis, aduocatum habetis apud patrem, Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis vestris, ne eos diceres non plena fide baptismatis consecutos: sed (aduocatum, inquit, habemus apud patrem, Iesum Christum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris,) & non solum pro Ioannis, illorumque peccatis, sed etiam (pro totius mundi.) In toto autem mundo & Apostoli, sunt, omnesque d credentes. Ex quibus liquido comprobatur post baptisma posse peccari. Frustra enim habemus aduocatum Iesum Christum, si peccari non potest. Petrus apostolus, ad quem dictum fuerat (Qui lotus est, non necesse habet, vt iterum lauet.) & (Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam) ab ancilla perterritus negat. Et ipse Dominus (Simon, Simon, ecce, inquit, satanas postulauit vos, vt cribraret e sicut triticum, ego autem rogaui pro te, ne deficeret f fides tua.) *& infra.* ¶ Si non peccamus post baptisma, cur nobis poscimus peccata dimitti, quæ in baptismate iam sunt dimissa? Quid oramus, ne intremus in tentationem, & vt liberemur à malo, si diabolus tentare non potest iam baptizatos? Aliud a autem est, si ad catechumenos hæc oratio pertinet b, & nō conuenit fidelibus, & Christianis. Paulus electionis vas castigat corpus suum, & in seruitutem redigit, ne aliis prædicans, ipse reprobus inueniatur. *& infra.* ¶ Ad Hebræos quoque scribens ait. (Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati c, & gustauerūt d donum cæleste, & participes facti sunt spiritus sancti e, gustauerunt que nihilominus bonum Dei verbum f virtutesque g sæculi futuri, & prolapsi h sunt, renouari i iterum k ad pœnitentiam l, rursus crucifigentes sibimetipsis m filium Dei, & ostentui habentes.) Certe eos, qui illuminati sunt, & gustauerunt Dei donum cæleste, & participes facti sunt spiritus sancti, gustaueruntque bonum Dei verbum, negare non possumus baptizatos. Si autem baptizati peccare non possunt, quomodo nūc Apostolus dicit, (Et prolapsi sunt?) Verum ne Mōtanus, & Nouatus hic rideant n, qui cōrendunt non posse renouari per pœnitentiam eos, qui crucifixerunt sibimet filium Dei, & ostentui habuerant: conseqūter hunc errorem soluit, & ait (Confidimus autem de vobis, dilectissimi, meliora, & viciniora salutis, tametsi ita loquimur o. Non enim iniustus p est Deus, vt obliui scatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis q in nomine ipsius r, qui ministrastis s sanctis suis, & nunc ministratis.) Et re vera grādis iniustitia Dei, si tantum peccata puniret, & bona opera nō susciperet. Ita locutus sum, inquit Apostolus, vt vos à peccatis retraherem, & desperationis t metu facerem cautiores. Ceterum confido de vobis, dilectissimi, meliora, & viciniora salutis. Neque enim iustitiæ u Dei est, vt obliuiscatur bonorum operum, & ministerij, quod propter nomē eius exhibuistis, & exhibetis x in sanctos, & tāmen meminerit peccatorū. *& paulo post.* ¶ Liberi arbitrij nos cōdidit Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur: alioquin, vbi necessitas y est, nec dānatio, nec z corona est: Sicut in bonis operibus perfector est Deus (non est enim volentis, neque currentis, sed miserentis, & adiuuantis Dei, vt peruenire valeamus ad calcem a) sic in malis, atque peccatis semina nostra sunt incentiua b, & perfectio diaboli. Cū viderit nos super fundamentum Christi ædificare fœnū, ligna, stipulā c, tunc supponit incendium d. Aedificemus ergo aurum, argentum, lapides pretiosos: & tētare non audebit. Quā quam & in hoc non sit certa, & secura e possessio. Sedet quippe Leo in insidiis, & in occultis f, vt interficiat innocentem: & vasa figuli probat fornax, homines autē iustos tentatio tribulationis. Et in alio loco scribitur (Fili accedens g ad seruitutem Dei, præpara te ad tentationem.) Rursus idem h Iacobus loquitur. Estote factores verbi, & non auditores tantū. Si quis auditor est verbi, & non factor, iste similis est viro, qui cōsiderat i vultum natiuitatis suæ in speculo: considerauit illum, & statim recedens, oblitus est qualis sit.) Frustra monuit, vt iungerent opera fidei, si post baptisma peccare non poterant.) Qui totam legem, inquit, seruauerit, & peccauerit in vno, factus est omnium reus k.) Quis nostrum absque peccato l? concluſit Deus omnia m sub delicto, vt omnibꝰ misereatur. Petrus quoque (Nouit, inquit Dominus pios de tentatione n eruere.) Et de falsis doctoribus (Hi sunt o fontes p sine aqua, & nebulæ q turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarū reseruatur. Superbia † r enim vanitatis loquentes pelliciunt s in desideriis carnis luxurię eos, qui paululum effugerant t, & ad errorem reuersi sunt.) Nonne tibi videtur pinxisse u sermo Apostolicus nouam imperitiæ factionem x. Aperiunt enim quasi fontes scientiæ, qui cum aquam scientiæ Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur: alioquin, vbi necessitas y est, nec dānatio, nec z corona est: Sicut in bonis operibus perfector est Deus (non est enim volentis, neque currentis, sed miserentis, & adiuuantis Dei, vt peruenire valeamus ad calcem a) sic in malis, atque peccatis semina nostra sunt incentiua b, & perfectio diaboli. Cū viderit nos super fundamentum Christi ædificare fœnū, ligna, stipulā c, tunc supponit incendium d. Aedificemus ergo aurum, argentum, lapides pretiosos: & tētare non audebit. Quā quam & in hoc non sit certa, & secura e possessio. Sedet quippe Leo in insidiis, & in occultis f, vt interficiat innocentem: & vasa figuli probat fornax, homines autē iustos tentatio tribulationis. Et in alio loco scribitur (Fili accedens g ad seruitutem Dei, præpara te ad tentationem.) Rursus idem h Iacobus loquitur. Estote factores verbi, & non auditores tantū. Si quis auditor est verbi, & non factor, iste similis est viro, qui cōsiderat i vultum natiuitatis suæ in speculo: considerauit illum, & statim recedens, oblitus est qualis sit.) Frustra monuit, vt iungerent opera fidei, si post baptisma peccare non poterant.) Qui totam legem, inquit, seruauerit, & peccauerit in vno, factus est omnium reus k.) Quis nostrum absque peccato l? concluſit Deus omnia m sub delicto, vt omnibꝰ misereatur. Petrus quoque (Nouit, inquit Dominus pios de tentatione n eruere.) Et de falsis doctoribus (Hi sunt o fontes p sine aqua, & nebulæ q turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarū reseruatur. Superbia † r enim vanitatis loquentes pelliciunt s in desideriis carnis luxurię eos, qui paululum effugerant t, & ad errorem reuersi sunt.) Nonne tibi videtur pinxisse u sermo Apostolicus nouam imperitiæ factionem x. Aperiunt enim quasi fontes scientiæ, qui cum aquam scientiæ

r ¶ *Si autem.*] supple Iac. 5. non manet.
Additio. Hæc gl. procedit sine hoc subaudito. non habet locum si hoc est in textu. †abest ab orig. Iob 14. ex 70.
s ¶ *Peccatum.*] id est, hostiam pro peccato. Prouerb. 20 Rom. 5.
nam antiqui peccata dicebāt sacrificia pro peccatis. Vel peccatum, id est, Christum habentem similitudinem carnis peccati, id est, mortalem, & similem carni peccatri ci. Vel peccatum, id est, peccatorum puni ri pœna. Iob 9. ex 70. quibusdam omissis.
s ¶ *Peccatum.*] aliàs peccatū fecit se Deꝰ, id est, peccati pœnam pertulit. Vnde illud: Peccata nostra ipse portauit.
t ¶ *Epistolam.*] in textio cap.
v ¶ *Nec infans.*] infra ead. dist. 3. c. adhuc instant. Ioan. ibid.
x ¶ *Si fuero iustus.*] id est, si dixero me esse iustum, id est, sine peccato.
y ¶ *Impia.*] vt enim dicit scriptura, perfectus est vir, qui lingua non offendit.
Additio. Ideo lingua circumcidenda est: quia dicit Salomon in prouer. In manibus linguæ vita & mors. vnde est circumcidenda per cultellum discretionis. Arch.
z ¶ *Et si fine crimine.*] id est, si dixero me sine crimine, &c.
a ¶ *Tinxisti.*] id est, tingi permisisti, permittendo me hoc dicere, ō tu Deus.
b ¶ *Vestimentum.*] id est, corpus: "quod deo dicitur vestimentum: quia vestit animam. 35. distinctione. cap. 6. "Corpus est aīæ vestimentum.
c ¶ *Peccauerit.*] non excludendo se, sed se eis connumerat, & hoc est quod sequitur: sed aduocatum habemus, &c.
d ¶ *Omnesque.*] supra distinct. 19. si Romanorum.
e ¶ *Vt cribraret.*] id est, vt diuersis pœnis affligeret, vt essetis palea, id est, mali. sed cribrati estis sicut triticum, id est, purgati sicut in area recedit palea, & remanet triticum. vnde illud vt consecutiuum est hic. simi. 1. q. 1. benedictio. & c. seq. B. Ioan. 13. Matth. 16. Luc. 22.
f ¶ *Deficeret.*] "scilicet finaliter. Vel loquitur ad Petrum in re non persona ecclesiæ, quæ tota non potest desicere. Matth. 16. "Ecclesia non deficit.
Petrus cecidisse: quia statim surrexit: arguendo verborum significatione, nam & ego. "vel non dicitur cecidisse statim surrexit. "Petrus nō cecidit.

a ¶ *Aliud.*]inconueniens est, & hoc probat statim.
b ¶ *Pertinet.*] hoc dicebant hæretici.
c ¶ *Illuminati.*]per baptismum, & fidem.
d ¶ *Et gustauerunt.*]i. remissionem peccatorū quasi gustum suauem perceperunt in baptismo.
e ¶ *Spiritus sancti.*] i. diuersorum bonorum spiritus sancti, de quibus exponitur 30. q. 1. peruenit.
1. Cor. 9. f ¶ *Verbum.*]i. Euangelicam doctrinam.
g ¶ *Virtutesque.*]i. immortalitatem & impassibilitatē futuram iam spe gustauerunt.
Heb. 6. h ¶ *Et prolapsi.*]grauiter peccando.
i ¶ *Renouari.*] per baptismum, nō per pœnitentiam: negat iterationē baptismi, sed non negat pœnitentiam, quia impossibile est, natos ad pœnitētiam, qui semel hoc acceperunt, rursus renouari, i. baptizari. renouari enim est nouū fieri, nouum autem facere lauare est ext. de re. iu. c. omnis res.
k ¶ *Iterum.*] renouari ad recuperandum iustitiam. & eos dico si baptizentur.
l ¶ *Ad pœnitentiam.*]i. nomine pœnitentiæ: q. d. non potest quis rebaptizari vt sic verā agat pœnitentiam: & si fecerit, rursus crucifigat Christū quantū in ipso est. "baptismus enim Christi est ad pœnitentiam. Passionem significat baptismus). de cons. dist. 4. pro Passionem Christi. pœnitentiam. Prie. Vel ideo dicit rursus crucifigentes Christum: quia sicut impossibile est, q̄ rursus crucifigatur, ita impossibile est q̄ rursus baptizetur in pœnitentia. Vel dic. vt in gl. quantum, &c.
m ¶ *Sibimetipsis.*] i. q̄tum ad seipsos. quia mors Christi vnū baptismā consecrauit. "quod sufficit ad omnia peccata delenda, sicut & illa mors sufficit ad omnia peccata tollenda. qui vero iterat baptismum quasi illa mors vna & vnū ex ea non sufficiat, iterat baptisma, & mortem Christi quantum in se est, vel iterādam infinuat, vt ex ea iterata fiat remissio peccati: quod est impossibile. sicut enim impossibile est iterum Christum crucifigi, ita & secundo per baptismum aliquem mori peccatis. "Mors Christi sufficit ad omnia peccata delenda.
n ¶ *Rideant.*] i. deridеant nos.
o ¶ *Loquimur.*]dure, i. terrendo & increpando, quasi dicat, non dicimus hoc putando vos esse tales, scilicet spinis plenos: sed timentes ne tales efficiamini, terremus vos verbis.
p ¶ *Iniustus.*] quasi dicat, ideo confido de vobis, qui olim bona multa operati estis, pro quibus si pœnitueritis de malis, benefaciet vobis Deus. & hoc est, non est, &c. vt 3. ea. dist. §. hoc itaque. c. non est.
q ¶ *Ostendistis.*]id est, ex quo primo bona fecistis opera.
r ¶ *Ipsius.*] id est, ad honorem Dei, & rectè dixit, operis: quia ministrastis, &c. Hug.
s ¶ *Ministrastis.*] hic ar. q̄ de bonis loquitur post peccatū exhibitis.
t ¶ *Desperationis.*]quasi dicat, nolo vos desperare de venia: sed ita locutus sum, vt metu desperationis ("qui plerumque retrahit à peccato) vos facerem cautiores. "Met⁹ desperóis plerúque retrahit à pctō.
v ¶ *Iustitiæ.*]quia non est tam crudelis Deus, &c. 3. ea. dist. non est. "Paup parsimoniæ viuendo nō meretur
x ¶ *Exhibetis.*]hic ar. q̄ loquitur de bonis exhibitis post peccatum.
y ¶ *Necessitas.*]arg. "q̄ parsimoniæ viuendo nō meretur continendo, nec pauper parce viuendo, cū ex necessitate hoc faciat. 33. q. 5. tunc saluabitur. 8. 23. q. 4. Nabuchodonosor. Rom. 9.
z ¶ *Nec corona.*]si Deꝰ ad partem nos tātum cogeret vnam: Tunc nihil afferret gratia vel meritum. 23. q. 6. §. vlt. versus principum.
a ¶ *Ad calcem.*] "i. præ "calx qualimium bonorum operum, vel ad vitā æternam. Vel calcem, i. finē: quia extrema pars hominis est calx. 1. Cor. 3.
b ¶ *Incentiua.*]i. seminaria. arg. 15. q. 1. non est, quia de corde pro defūt malæ cogitationes, quas diabolus ad consensum & opus perducit, vt 3. e. inter hæc sciendum. & c. sicut. Psal. 9. Eccl. 28.
c ¶ *Fœnum, ligna, stipula.*]venialia, fleuia, grauia, grauissima, vt 25. dist. c. vnum. §. criminis. Eccl. 2.
d ¶ *Incendium.*] delectationis cōsensus & operis. Iac. 1.
e ¶ *Securus.*]non enim est quis tā perfectus quin cadere possit, & hoc etiam ostendit dicens. Sedet, &c.
f ¶ *In occultis.*]i. in ambiguis. vnde non facile intelligitur quid sit appetendum, vel quid non.
g ¶ *Fili accedens.*] ext. de renun. nisi.
h ¶ *Idem.*] i. eamdem Iac. 2. sententiam, nō idem Ioan. 8. nominatiue, s. q̄ post Rom. 11. baptismū possit quis peccare, vel quòd nō possit.
i ¶ *Considerat vultum.*] non rē, sed vmbram solam videns. 2. Petr. 2.
k ¶ *Reus.*] hoc exponitur. j. distin. 5. c. confideret. Petr. ibid.
l ¶ *Sine peccato.*] saltē originali.
m ¶ *Omnia.*]id est, omnes homines. †al. Super ba] orig.
n ¶ *De tentatione.*] nō q̄ non tententur, sed ne tentationi succumbant. vel si succumbant, eos liberat & releuat.
o ¶ *Hi sunt.*] falsi doctores.
p ¶ *Fontes.*]non lauantes, sed coinquinantes. 5. 2. q. 7. secuti sūt.
q ¶ *Et nebulæ.*]dæmonum. & dicuntur nebulæ quasi alios obscurantes. 37. dist. 5. vlt.
r ¶ *Superbia.*]id est, superba vanitatæ loquentes.
s ¶ *Pelliciunt.*] i. alliciunt & decipiunt. Vnde Augustinus super epistolam secundam Petri. "Pellices dicuntur meretrices, à pollutione, vel à pellis formositate, quia incautos alliciunt, & decipiunt. Pelliciunt ergo hæretici animas instabiles variorum dogmatum erroneis sectis. quasi constuprantes luxibus lubdendo. "Pellices vnde dñr.
t ¶ *Effugerant.*]id est, recesserant à peccato per pœnitentiam.
v ¶ *Pinxisse.*]i. distinxisse vel denotasse vel descripsisse.
x ¶ *Factionem.*]id est, nouam hæreticam inuentionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Ad quæ.*] id est, quasi ad eas.
b ¶ *Et turbinibus.*]5.2. q.7.secuti.
c ¶ *Immundus.*]interpositio est, & debet subiungi, ideo grandia loquuntur, vt qui, &c.
d ¶ *Paululum.*] causam reddidit quare dixit, loquuntur grandia.
e ¶ *Vocant.*]illi q istorũ doctrinã recipiũt.
f ¶ *Scribens Angelo.*]id est, prælato.
g ¶ *Defecisti.*]finaliter aliàs contra est quod sequitur, q charitatem, &c.
h ¶ *Sed habeo.*] hoc corrogendo dicit.
i ¶ *Memor.*] 5. dist.50. domino sancto.
k ¶ *Et prima.*] i. similia primis.
l ¶ *Veniam tibi.*] i. ad detrimentum tuum.
m ¶ *Candelabrum.*]¹ci. *Candelabrum quali cathedram, vel fedẽter sumitur.* vel dignitatem.
n ¶ *Qui non coinquinauerunt.*]i. qui nõ peccauerunt.
o ¶ *Ambulaturi.*]resume, pauci sunt, q, &c.
p ¶ *Cui autem.*]suspẽditur constructio vsque illuc, vtique.
q ¶ *Et scio vbi.*]scilicet in peccatis.
r ¶ *Quia solent.*] falsi doctores hæretici.
s ¶ *Contra eos.*]ic. falsos doctores.
t ¶ *Vsque ad Ioannem.*] q.d. post Ioannem nõ habent locũ, sed mentiuntur: quia illud verum est in cæremonialibus.
v ¶ *Abraham.*]ecce alia dispensatio olim: alia nunc: quia licet altera dispensatio nũc, & altera olim: tamen quantũ ad merita hominum bona vel mala, & quantum ad posse peccare post charitatem idem fuit olim quod nunc. & ideo exempla veteris testa. recte inducere possũ.
x ¶ *Bis.*] ¹ prima vice in Gabaon quando sacrificium Deo obtulit, & Deus obtulit ei donũ scientiæ, vt habetur in lib. Regum: alia vice non legitur reuelatus, nisi speciali-ter, nisi quando composuit cantica canticorum. 36. di. c. qui ecclesiasticis. §. eccè.
y ¶ *Quia amator.*]5.32. q.4. Salomon.
z ¶ *Manasses.*]5.1.q.7. si quis omnẽ. iste fuit filius Ezechiæ.
a ¶ *Liber dierum.*]1. Paralipomenon: in quo agitur de cõputatione dierum, & annorum regum Israel.
b ¶ *Ab Aegyptio.*]cf. Pharaonem: quia enim Pharao vellet ire contra regem Medorum, primo aggressus est regem Adremon, qui regnabat tunc in Carchamis. descendit ergo rex Iosias Iudeę in occursum eius, prohibens ne transitum faceret per Iudæam, & misit Pharao ad eum dicens: Quid mihi & tibi rex Iudæ? non aduersum te venio. ad Euphratem propero. misit me Deus ad Medos sine me, ne Deus qui mecum est, interficiat te. non acquiniit Iosias, sed cum rege Adremon compo nebat acies suas, vt dimicaret aduersus Pharaonem. & forsitan dum transiret à curru in currum, qui sequebatur eum more regio, occisus est à sagittariis in cãpis Magedo.
c ¶ *Rege.*]i. Pharaone.
d ¶ *Filius Iosedech.*]5. dist.50. Iesus.
e ¶ *Diabolus.*] i. vxor sua.
f ¶ *Angelos.*]quo ad naturam eorum, nisi essent confirmati per gratiam. vnde Plato in Timæo. Dij deorũ, quorum opifex pater ego, natura quidem dissolubiles, me autem sic volente indissolubiles.
g ¶ *Coram Deo.*]id est, comparatione Domini. H.
h ¶ *Si contra seruos.*]cf. Moysen & Aaron, de quibus præmisit. H.
i ¶ *Quanto.*] 5.8.q.1.fi ergo.
k ¶ *De quibus.*]i. de numero quorum.
l ¶ *Tentatio est vita hominis.*]i. dum viuit homo tentatur.
m ¶ *Qui mittebat.*]i. missurus erat minores Angelos si steterint sicut modo faciunt Angeli boni. H.
n ¶ *Inter duodecim.*] iuxta illud: Omnis lapis pretiosus operimentum tuum. i. ea. principium. ibi tamẽ non habetur nisi de nouem lapidibus.
o ¶ *A morte Domini.*]i. per mortem Domini: qui diabolo mundi potestatem ademit. vel, *amore Dei*, quem amisit.
p ¶ *Ad inferna.*] ¹ hic dicitur q morte Christi diabolus est religatus in inferno, & erit ibi ligatus vsque ad tempus Antichristi, & tunc soluetur, non à pœnis, sed à vinculis, vt exerceat vires suas in malos.
q ¶ *Sublimitas.*] ideſt, Lucifer.
r ¶ *In lumbis eius.*]quo ad tentationem virorum, in quibus (vt dicitur) ¹ sedes luxuriæ est in lumbis.
s ¶ *Vmbilicum.*] quo ad tentationem feminarum

narum, in quarum vmbilico dicitur esse sedes luxuriæ. Vnde Augustꝰ. super eumdem locum, semen coitus viris ineſſe iumbis, feminis in vmbilico perhibetur: quia ergo diabolus vtrique sexui per luxuriam dominatur, ad viros loquens conuenienter dixit. Virtus eius in lumbis, &c. Propheta etiam sub specie feminæ petulantiam Iudæi increpans ait: In die ortus tui non est præcisus vmbilicus tuus.
a ¶ *Obumbrantur.*] per ipsum.
b ¶ *Arbores magnæ.*]i. qui magni videntur, vt sunt hypocritæ.
c ¶ *Iuxta iuncum.*]ideſt, hypocritas, ¹ qui merito designantur per iſta, cum exterius aliquid videantur, & interius sint vani, vt illa. Per iuncum enim, qui est sine nodo exterius, interius autẽ substantia caret, hypocritæ designantur. Per calamum exterius splendentem & fragilem, sed interius vacuum, designantur sæculares mundanæ gloriæ dediti, & eius splendori, quæ cito trãseunt. Per caricem crescentem in locis paluſtribus, & per manum tangentis vulnerantem curiositas tẽporalium designatur, quæ in affluentia nutritur, & crescit, & animum pungit.
d ¶ *Quæ in aquis sunt.*] i. in fluxu rerum labentium.
e ¶ *Nuptiarum.*] saturandæ causa libidinis contractarum: secus si causa prolis. 33. q. 4. vir cum propria.
f ¶ *Ex præcepto Dei.*] i. secundum præceptum, i. auctoritatem diuinæ scripturæ. Alij corrigunt hoc, & dicunt excepto Deo, & bene.
g ¶ *Stantium.*] i. stantes timeãt, ne scilicet simili cadant ruina.
h ¶ *Metus sit.*]li. debeat esse.

EVIDENTER. Casvs. ¹ Concludit Gratianus ex prælegatis, charitatem semel habitam amitti posse, cum quis postea criminaliter delinquit. quod non solum de operibus charitatis, sed etiam de ipsa charitate verum esse ostendit: quod probat exemplo Adæ, Moysi, & Dauid, adiciens hoc posse contingere, non solũ circa prædestinatos, sed etiam circa præscitos. ad quod inducit lequentia capitula.
i ¶ *Euidenter.*]ex prolixe allegatis concludit Grat. charitatem semel habitam amitti posse. quod non solum de operibus charitatis, sed de ipsa charitate verum ostendit esse, adiiciens hoc non solum circa prædestinatos, sed etiam circa præscitos posse contingere. ad quod auctoritatem inducit vsque ad illum locum. ité illud Euangelij, vbi in contrarium auctoritates inducit duas, videlicet q reprobi non habent charitatem, sed eas de hypocritis intelligendas esse probat auctoritate Gregorij.
k ¶ *Prodest.*]ad regnũ cælorũ obtinendũ, vt di. 3. §. pe. & c. si qs autẽ.

Apostolus.] Casvs. Probat Aug. in hoc c. per multas auctoritates q multi qui modo habent charitatem, futuri sunt mali finaliter. *Idem in eodem*, verbum est Gratiani sæpe infertum. sequens c. s. multi, plane num est.
l ¶ *Mox addidit.*]in epistola ad Romanos: vbi dicitur, Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperãtur in bonum, iis qui secũdum propositum vocati sunt sanctiꝰ. s. e. taliꝰ.
l ¶ *Mox addidit.*]i. post quam dixerat, scimus quoniam diligẽtibus Deum, &c.
m ¶ *Non accepi.*]perseuerantiam in charita te & in bonis operib.
n ¶ *Propter secreti.*] i. propter secretã hanc dispositionẽ Dei, quę vtilis est. alias enim est hic vtilitatem.
o ¶ *Similia.*] dicit in eodem idem Augustꝰ.
p ¶ *In Euangelio.*]sup-ple sumit idem Augustinus ista exẽpla.

Mirandum.] q ¶ *Item illud Euangelij.*]non qui in cipit: quia hæc auctoritas Euangelij & sequens Gregorij videtur innuere q reprobi futuri charitatem non habeant, eas posuit G. & postea soluit.
r *Vlti.*] his dicipotest: *Cœpisti melius quàm desinis, vltima primis.*
Cedunt dissimiles hic vir, & ille puer.

NON AVTEM. Casvs. infert Gratianus ex supradicto c. q qui non bene incœpit, charitatem habere non potuit. Postea dicit q illud quod postea sequitur in auctoritate Greg. sc. qui se duci, &c. non est intelligendum generaliter de omnibus reprobis, sed specialiter de hypocritis: q ex verbis eiusdem Gregorij intelligitur.

ILLVD AVTEM. Hæc est 5. pars dist. in qua magister loquitur de hypocritis, qui aurum videntur coram populo, sed corã Deo stereus, & hoc probat G. per c. seq. I. de Fan.
s ¶ *Qui seducti.*] hæc est rota præcurrens Gratiani. vult. n. determinare capitulũ Gregorij: quod statim sequitur. J. ea. citius ad Iob 41. hoc.
t ¶ *Vt Leuiathan.*]q. d. siue per propriã suggestionem, siue per malum hominem, & damnatum quem diabolus repleuit malitia, siue per suggestionis ministrum.
v ¶ *Replet.*]tristitia.
x ¶ *Aurum.*] ¹ pro sapientia ponitur aurum. J. ea. dist. principium, & ita aliter quàm hic sumitur.

Obumbrantur [a] in eo arbores [b] magnæ, & dormit iuxta iũcum [c], & calamus, & caricem. Ipse est rex omnium, quæ in aquis sunt [d], vbi scilicet voluptas, & luxuria, & propago, & irrigatio nuptiarũ [e]. *& infra.* ¶ Transiuimus ad secundam partitionẽ, in qua negat eos, qui tota fide baptismatis consecuti sunt deinde posse peccare, & docuimus, quòd excepto Deo [f], omnis creatura sub vitio sit: nõ quòd vniuersi peccauerint, sed quòd peccare possint, & similium ruina, stantium [g] metus sit [h].

¶ *Vt ea, quæ ad initium huius longi capitis spectant, melius intelligantur, necesse est antecedentia apud B. Hieronymum legere: in quibus obiectio ex verbis sancti Ioannis deducta exprimitur. Omnibusque in toto hoc capite sæpe ad originale recurrendum est, quamquam ex eo multa sunt emendata, & nonnulla, quæ magis necessaria videbantur, addita.*

Euidenter[i] *itaque ex præmissis apparet, nonnullos charitatem habere, quam postea criminaliter delinquendo amittunt. Quòd si quis contendat non de virtute, sed de vitiis opere debere intelligi: deliberet, quid respondeat de innocentia Adæ: de iustitia Moysi, Dauid, & cæterorum, qui plena fide ad baptisma accedẽtes, licet postea prolapsuri sunt, tamen cælestia dona degustant, & spiritus sancti fiunt participes, vt non solum ante humanos, verum etiam ante Dei oculos ex aqua, & spiritu sancto inueniantur renati: qui si charitatem Dei non haberent, aqua tantum regenerarentur, non spiritu. Opera enim, seu sacramentorum participatio, nisi ex charitate procedant, apud Deum nec iustitiam, nec innocentiam præstant. Si enim (inquit Apostolus) habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, & si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest*[k]. ¶ *Sed quia de prædestinatis ad vitam à nonnullis conceditur, quòd charitatem amittant, & amissam recuperent, de reprobis etiam videndum est, an ipsi charitatem habeant, quam amissa postea damnentur.*

De his ita scribit Augustꝰ. in libro de corruptione & gratia, c. 9.

C. XLI.

APostolus sciens nõnullos diligere Deum, & in eo bono vsque in finem non permanere, mox addidit [l] [his, qui secundum propositum vocati sunt, &c.] *Item in eodem libro, c. 6.* ¶ An adhuc & iste nolens corripi, poterit dicere, Quid ego feci, qui non accepi [m]? quem constat accepisse, & sua culpa, quod acceperat, amisisse. Possum, inquit, possum omnino, quãdo me arguis [†], quòd ex bona vita in malam mea voluntate relapsus sum, dicere adhuc, quid ego feci, qui non accepi? Accepi enim fidem, quæ per dilectionem operatur, sed in illa vsque in finem perseuerantiam non accepi. *In eodem c. 9.* ¶ [2] In bono illos volebat procul dubio permanere: erant vtique in bono, sed in eo non permanserũt. *In eodem c. 13.* ¶ Propter huius vtilitatem secreti [n] credendũ est quosdam de filiis perditionis, non accepto bono perseuerandi vsque in finem, in fide, quæ per dilectionem operatur, incipere viuere, & aliquandiu fideliter, & iuste viuere, & postea cadere, &c.

a ¶ Qui non accepi.] *Restitutus est hic locus ex originali. nam antea valde erat depravatus. Ac tamen, quoniã hæ sententiæ valde mutilatæ referuntur, operæpretium fuerit ad sontem adire.*

Multa similia[o] *de reprobis in Euangelio*[p] *etiam.* [*Qui perseuerauerit vsque in finem, &c.*] *In eodem.* [3] *Iterum homo iste incipit, &c.*] *Idem Augustinus in eodem libro de correp. & gratia, c. 8.*

C. XLII.

[4] MIrandum est, quare Deus quibusdam filiis perditionis det fidem operantem per dilectionem, nec det in ea perseuerantiam.

Item illud[q] *Euangelij* [*Non qui cœperit, sed qui perseuauerit vsque in finem, hic saluus erit*]
Item Gregorius lib. 8. Moralium, c. 35.[5]

C. XLIII.

MVlti [r] bene incipiunt, qui in malo vitam finiunt.

Non autem bene incipit, qui numquam ex charitate operatur. Quòd si ex charitate aliquando aliquid agit, & charitatẽ aliquando in ipso necesse est esse. 5 ¶ [6] *Illud autem Gregorij* [*qui seducti*[s] *quandocunque non reuersuri possunt, &c.*] *non de omnibus generaliter reprobis, sed de hypocritis specialiter intelligendum est. Quod ex verbis eiusdem euidenter datur intelligi. Cum enim quæstionem proposuisset, cur misericors Deus istos fieri permittat, vt Leuiathan seu nunc per suggestiones callidas, siue tunc per damnatum illum, quem replet*[v] *hominem, vel Solis sibi radios, id est, doctos quosque, sapientesque subiiciat, vel aurum*[x] *hoc, hoc est, viros sanctitatem, sed eas de hypocritis intelligendas esse probat auctoritate Gregorij.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

11.lib.34.moral.c.19.&10 ad.c.41.Iob. 23.in verbis Gratiani.

[a] CItius.] Cassvs.exponit Greg. in canone isto illa verba Iob super Iob, sub ipso erunt radij solis,&sternet sibi aurum quasi lutum. Primo ergo dicit, ꝙ per aurum designentur hypocritę:q quasi deaurati sunt, cum in superficie videantur habere virtutes, nec habeant. Secundo dicit ꝙ huiusmodi hypocritis detegitur in hac vita, quandoque ante finem, quandoq; in fine, quandoque numquam:& cum detegitur, tunc aurum quasi lutum sternitur. Vltimo dicit quam vtilitatem consequantur prædestinati siue huiusmodi hypocritę faciant bona, siue publice cadant in peccatum. nam per bonam operationem inuitãt perseueraturos ad bonum operandum, per casum reddũt bonos cautiores. *Ipsa quoque virtus*, i. opus virtutis. &ita fere per totum.

b ¶ *Amittere.*] hæc de hypocritis intelligenda sunt, [c]qui videntur deaurati & fulgidi,& habere virtutes in superficie, cũ nec sunt nec habent:& qui earet vna,caret omnib. dist.5.c.fi.de pœ.dist.5.consideret.

c ¶ *Ipsa quoque virtus.*]i. opus virtutis & ita fere per totum.

d ¶ *Innotescit.*] i. virtus videtur.

e ¶ *Appetitur.*]ab aliis.

f ¶ *Virtus ante.*]putatiua.

g ¶ *Etiam ante homines.*] i. in conspectu hominum.

h ¶ *Curauit.*] 3.e.dist. ver.item 8.pe.secundum Augustinum.

i ¶ *Per aliquid.*] i. quantum ad aliquid, sc. ad bona operã[a].

k ¶ *Operæpretium.*] i. vtile credimus, si aperiamus quomodo de istis disponit ad vtilitatem aliorum,&hoc est.sæpe enim,&c.

l ¶ *Ordinis.*] i. intellectus tropologici.

m ¶ *Angustiam.*] [c] arcta.n.est via, quæ ducit ad vitam. Vnde Virgilius:

Facilis descensus auerni[b].
Sed reuocare gradum, superasque euadere ad auras.
Hoc opus, hic labor est.
Pauci quos æquus amauit Iupiter: aut ardens euexit ad æthera virtus,
Diis geniti potuere.

12.q.1.omnis ætas.

n ¶ *Exemplo.*] hi sunt qui ad sempiternam vitam proximos mendacio suo opitulante deducunt[c], vt 22.q.2.

a id est,præsunt de genere bonorum.Petr.

[c] Via paradisi est arcta. b id est,infernj, ab a, Virgilius: quod est sine.&ver ve ris.Arc.

3 c.10.

† abest ab orig.

[c] Hypocritę videntur deaurati.

† *detractationibus*] orig.

tis claritate fulgentes, quasi lutum sibi, vitiis coinquinando, substernat, mox in eius fœdæ quæstionis solutione suppositi dicens[1].

C. XLIIII.

[2] CItius [a] ad hoc respõdemus: quia aurum, quod prauis eius persuasionibus quasi lutũ sterni potuerit, aurum ante Dei oculos nunquam fuit. Qui enim sedu ci quandoque non reuersuri possunt, quasi habitam sanctitatem ante oculos hominum videntur amittere [b]: sed eam ante oculos Dei numquam habuerunt. Sæpe nanque homo multis occulte peccatis inuoluitur: & in vna aliqua virtute magnus videtur:quæ ipsa quoque virtus [c] inanescens desicit:quia dum innotescit [d] hominibus, proculdubio laudatur eiusq; láus inhianter appetitur [e]: vnde fit, vt & ipsa virtus ante [f] Dei oculos virtus non sit:dum abscondit, quod displicet, prodit,quod placet. Quæ itaque esse merita apud Deum possunt: quando & mala occulta sunt, & bona publica? Plerumque enim, sicut diximus, latet superbia, & castitas innotescit. At que ideo ostensa diu charitas circa vitæ finem perditur: quia coperta superbia vsque ad finem incorrecta retinetur. Alius eleemosynis vacat: propria distribuit: sed tamen multis iniustitiis seruit, vel fortasse linguam in detractionibus †exercet: & fit plerumque, vt is, qui misericors fuerat, iuxta vitę suę terminũ rapacitatis, & crudelitatis stimulis inardescat. Quod valde iusto iudicio agitur, vt perdat ante [g] homines, vnde homini bus placuit [h], qui hoc, vnde Deo displicuit, corrigere numquam curauit. Alius patientiæ studet:sed dum inuidere aliis, & seruare in corde malitiam nõ cauet, fit quan doque impatiens, quia diu latuit dolens. Hi itaque & per aliquid [i], aurum sunt,& per aliquid,lutum sunt. Atque hoc aurum,quasi lutum, sternitur, quando occultis peccatis exigentibus etiam virtus,quæ publice claruerat,dissipa tur. Sed operæpretiũ [k] credimus, si in his virtutẽ superni ordinis [l], subtilius perpendamus. [3] Sæpe enim omnipotens Deus occulta quorumdam mala diu†tolerat, vt aperta eorum bona electorum suo rum vsibus profutura dispensẽt. Nam nonnulli mundum nequaquam funditus deserentes, non perseueraturi angustum iter arripiunt: sed ad quærendam angustiam [m] viam exẽplo [n] suo cos, qui perseueraturi sunt, accendunt. Vn de plerumque contingit, vt ipsum hoc,quod bene videntur viuere, non sibi,sed solis potius electis viuant: dum exemplis suis ad bene viuendi studia perseueraturos alios non perseueraturi prouocant. Sæpe enim quosdam videmus viam ingredi, ad locum propositum festinare, quos alij, quia cuntes cõspiciunt,sequuntur,eundemque locum pariter petunt:sed fit plerumque, vt irruente aliquo implicationis articulo [o] post se re deant,qui præibãt,& hi ad locum perueniant, qui sequebantur. Ita nimirum sunt,qui non perseueraturi,viam sanctitatis arripiunt. Id circo enim virtutis iter non perueniturus inchoant, vt eis, qui perueniturus sunt, viam, qua gradiantur,ostendant:quorum etiam casus vtilitate non modica electorũ prouectibus †seruit: quia illorum lapsum [p] dum conspiciunt,de suo statu contremiscunt:& ruina,quę illos damnat, istos humiliat. Discunt enim in superni adiutoris protectione confidere, cum plerosque conspiciunt de suis viribus præsumentes †cecidisse. Quando ergo bene agere videntur reprobi,quasi planũ iter electis sequentibus monstrant. Quando vero in lapsum nequitiæ corruunt, electis post se pergentibus quasi cauendam superbiæ foueam ostendunt.

[4] *Quod vero* [q] *reprobi negantur* [r] *comedere panem, qui de cælo descendit, vel bibere aquam viuam, non sic accipiendũ est, vt à charitate penitus credãtur alieni sed vt in charitate radicem figere non intelligantur. Aliud est enim bibere, vel manducare, atque aliud degustare. Vnde in Euangelio* [s] *de Christo legitur* [*Et cum gustasset, noluit bibere.*] *Bibit ergo aquam viuam, & mãducat panem, qui de cælo descendit, qui in charitate radicem figit: degustat, qui ea aliquatenus communicat, à qua postea delinquendo recedit. De quibus Apostolus dicit* [*Impossibile est eos, qui semel illuminati sunt, & gustauerunt donum cæleste* [t], *& posthæc omnia prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam* [u].] *Hinc etiam diabolus in veritate* [x] *stetisse, non in ea creatus esse negatur. Fuit enim in veritate conditus: sed dum de se superbiendo præsumpsit, alienus ab ea factus est. In veritate* [y] *autem quomodo esse creatus perhibetur, si sine dilectione sui conditoris creatus esse probatur? Aut quomodo bonus à Deo conditus asseritur, si nihil diuina dilectionis in sui conditione acceperit? Quomodo ante superbię motum sine vitio exitit, si conditorem suum nullatenus dilexit. Aut quomodo par, siue excellentior ceteris creatus dicitur, si nonnullis eorum in amore Dei conditis, hic ab eius dilectione vacuus factus est? Vnde autem hæc differentia inter bonos, & malos angelos processit? Si ex creante, iniustus videtur Deus, qui ante peccatum infert pœnam* [a], *vel qui hoc punit, quod creando* [b] *insudit. Si autem non ex creante, cuna non ex tradu-*

[1] Lib.3.c.1.

[2] Ezech.28.

[3] Matth.7.

[4] Heb.9.

Ioan.8.

† *abest ab orig.*

† *al.subtilior*

† *al.sublimior*

† *al.proscindibus*

† *abest ab orig.*

[q] ¶ *Quod vero.*] Iosuit Gratianus auctoritatem inductam 8.e.dist. §.cum ergo, c.charitas. ad hoc ꝙ charitas amitti non possit. & hac occasione diabolũ in charitate creatum esse ostendit, & de Luciferi excellentia multa subiungit.

[r] ¶ *Negantur.*] 8.ea.c. quia radix. §.cum ergo, & §.ego sum. & c. charitas.

[s] ¶ *Vnde in Euangelio.*] Matthæi 27.

[t] ¶ *Donum cæleste.*] i. doctrinam Euangelicam.

[u] ¶ *Ad pœnitentiam.*] per baptismum. hoc est expositum. 8.eo.fi enim.

[x] ¶ *In veritate.*] supra 16. quæst. 2. visis. contra.

[y] ¶ *In veritate.*] id est, in charitate [c], & hoc dicit allegando. [z] ¶ *Differentia.*] quòd aliq; sunt boni, & alij sunt mali.

[a] ¶ *Pœnam.*]æternam: quod nunquam facit, sed tus est ficut oẽs angeli, sedm Hug. plane.

[b] ¶ *Quod creando.*] Non enim debet punire quod ipse appro bauit, vt 23.q.4. Nabuchodonosor. & ad Iel. Iul. de adulter. si vxor. in fine.

[c] Beemoth immundum.quia diabolus propter super biam à cælesti beatitudine tamquam immundum animal alienus factus est.

[1] ¶ *Exemplo.*] Verba Greg. exponentis prædictam auctoritatem Ezechielis.

[2] ¶ *Habuit.*] Lucifer.

[3] ¶ *Venia.*] "Cum enim plus potestatis & pulchritudinis ei commissum fuerat, ideo magis diligi præsumebatur. argu.8.2. q.5.quanto. & 3.dist. 3.c.quamuis. 8.quod autem.& ca.septies. ideoque tanto magis obsequi tenebatur,& plus puniri debuit,cum non fuerit obsecutus. arg.C. de cond.& proc.condu ctores.in fi.libr.11.& grauiora facit delicta,&c.vt 11.q.3.præcipue. 40.dist.homo christianus. 3.e.dist.5. confideret.8.e.dist.1. §.ex his itaque. 8.23. q.4.qui peccat.

[4] ¶ *Tu signaculum.*]dicitur signaculũ propter virtutes expressas, quas recepit à Domino.

[5] ¶ *Plenus.*]id est,plenam scientiam habens, & perfectionem decoris & charitatis.

[6] ¶ *Primo verbo.*] hoc scilicet signaculum.

[7] ¶ *Quo.* 1.inquantum subtilior est natura,id est diuinæ naturæ capacior ratione & intellectu.

[8] ¶ Eò.]id est,in tantum.

[9] ¶ *Similitudo Dei.*]id est,gratia & dilectio quæ erat Deo similis in illum.

[10] ¶ *Propheta.*]scilicet Ezechiel.

[11] ¶ *Omnis lapis.*]id est, omnis alius angelus.

[12] ¶ *Pretiosus.*] id est, pulcher decore virtutum fuit.

[13] ¶ *Operimentum tuum.*] id est, inferior eo, sicut vestimentum est inferius & indignius se induente, vel ornabat eum sicut vestimentum ornat aliquem.

[14] ¶ *Sardius.*] hos etiam lapides enumerat lex.ff.de publ. & vectig. interdum. §. species. Qualiter autem hi lapides veniant in contributione,dicit lex ad legem Rho.l.2. §.cum in eadem.

[15] ¶ *Distinctiones.*] §. diſt.89.ad hoc.

[16] ¶ *Auro.*]vnde dicit lex, quòd si auro gẽma iungatur,non cedit auro, sed econuerso aurum cedit gemmæ. ff.de aur.& argent. legat. l. & si non sunt. §. peruenimus.

[a] ¶ *Ex*

[a] Angeli nõ ¶ *Ex traduce.*] "quia angeli non fuerunt ex traduce,id est,ex præfuerunt ex iacente materia,sicut nec anima.3.32.q.2.Moyses.

[b] ¶ *Suo vitio.*]Sed vnde fuit primus motus angeli ad malum? "Dic "Malum vsi quòd ex libero arbitrio. Sed in libero arbitrio non fuit malum.vnproeuit. de ergo prouenit malum? Dicas quòd in libero arbitrio fuit quæapotest dici dam libertas,&ex ilex deordi la libertate cecidit natione ap in malum. hæc est petitus i di difficillima quæstio [a]. unã assimi c ¶ *Similis.*]cum Anlationem vl gel[s] statim fuit post tra terminũ creationem capax ra ſuæ naturæ tionis,sed homo nõ, à Deo sibi donec fit adultus. aturum,& d ¶ *Moysem.*]in Gene ex tali deor si circa principium. cinatiõe se e ¶ *Vacuum.*]8.16.q.2. cti fuit auer visis. contra. vbi dicit ſo à Deo,& quòd charitatem ne ãc peccatũ. quiuit habere in cæ & ad hoc fa lo. sed forte dicitur cit gl.sup il non habuisse, quia had pt Deus non perseuerauit:qa quis similis non dicitur factum erit tibi vbi nisi duret factum, vt dr. q per se 3.ea.dist.1,cogitatio. vult esse vt &c 50.dist. diuortium. Deus, per Sed forte numquam fe vult esse habuit charitatem, similis Deo. vt dicitur in contrario. Vnde magister Arc. b R.Greg.27 hoc dicit allegando, mor.c.35.& & secundùm hoc oglord.in c. mnia contraria intel 2.Genes. ad ligũtur non de cha ta verba] ritate quam non hafir mabuit, sed quam non mentum] habituru esset si ite ex Greg. tisset.

2 Greg.lib. 32.Moral.c. 24.al.18.

PRincipium.] Cassvs. Hoc cap.est Greg. vsque ad sequ. 8.charitas. Sed interponit sæpe verbalob vel Ezechiel.vt ea ex ponat. intendit ergo Greg. in hoc c. multum cõmendare Luciferum,ostendendo eius perfectionem, dignitatem & excellẽtiam,quam in charitate & in aliis gratuitis donis & naturalibus habuit ante lapsum: & hoc facit inducendo auctoritatem ex verbis Iob & Ezechielis. Inquit, verbum est Grat. & primo exponit verba Iob: ipse enim est principium viarum Dei,&c. *Propheta.*[c] Ezechiel. *Qui namque.*verba sunt Greg. *Aurum.* verba Greg. *In munere.* id est, in adiumento Dei. *Infinuat*,scilicet,Iob.

[d] ¶ *Principium.*]i. præcipuum opus inter prima opera Dei,vel primus & dignior in ter alios angelos, quorum ministerio Paratur, & patet via ad Deum.

[e] ¶ *Piarum.*]id est,operum. sicut enim in vita continetur vestigium itinerantis, sic in qualibet creatura est via,qua quis ducitur ad intelligendam potentiam Dei.

[f] ¶ *Beemoth.*] id est, diabolus. "Beemoth interpretatur animal immundum.quia diabolus propter superbiam à cælesti beatitudine tamquam immundum animal alienus factus est.[b]

[g] ¶ *Primum.*]id est, præcipuum. non enim prius creauit hunc quàm alios,aliàs in Salomone contra, ibi, Qui viuit in æternum, creauit omnia simul.

[h] ¶ *Qui namque.*]Verba Greg.exponentis prædictam auctoritatem Ezechielis.

[i] ¶ *Habuit.*]Lucifer.

[k] ¶ *Venia.*]"Cum enim plus potestatis & pulchritudinis ei commissum fuerat, ligere illos ideo magis diligi præsumebatur.argu.8.2. q.5.quanto. & 3.dist. 3.c.quamuis. 8.quod autem.& ca.septies. ideoque tanto magis obsequi tenebatur,& plus puniri debuit,cum non fuerit obsecutus. arg.C. de cond.& proc.condu ctores.in fi.libr.11.& grauiora facit delicta,&c.vt 11.q.3.præcipue. 40.dist.homo christianus. 3.e.dist.5. confideret.8.e.dist.1. §.ex his itaque. 8.23. q.4.qui peccat.

[l] ¶ *Tu signaculum.*]dicitur signaculũ propter virtutes expressas, quas recepit à Domino.

[m] ¶ *Plenus.*]id est,plenam scientiam habens, & perfectionem decoris & charitatis.

[n] ¶ *Primo verbo.*] hoc scilicet signaculum.

[o] ¶ *Quo.* 1.inquantum subtilior est natura,id est diuinæ naturæ capacior ratione & intellectu.

[p] ¶ Eò.]id est,in tantum.

[q] ¶ *Similitudo Dei.*]id est,gratia & dilectio quæ erat Deo similis in illum.

[r] ¶ *Propheta.*]scilicet Ezechiel.

[s] ¶ *Omnis lapis.*]id est, omnis alius angelus.

[t] ¶ *Pretiosus.*] id est, pulcher decore virtutum fuit.

[u] ¶ *Operimentum tuum.*] id est, inferior eo, sicut vestimentum est inferius & indignius se induente, vel ornabat eum sicut vestimentum ornat aliquem.

[x] ¶ *Sardius.*] hos etiam lapides enumerat lex.ff.de publ. & vectig. interdum. §. species. Qualiter autem hi lapides veniant in contributione,dicit lex ad legem Rho.l.2. §.cum in eadem.

[y] ¶ *Distinctiones.*] §. diſt.89.ad hoc.

[z] ¶ *Auro.*]vnde dicit lex, quòd si auro gẽma iungatur,non cedit auro, sed econuerso aurum cedit gemmæ. ff.de aur.& argent. legat. l. & si non sunt. §. peruenimus.

Iob 40.

Isa.2. & 14. Ezech.31.

† *al.aquæ*

† *al.lignum pretiosum*

† *al.&*

[a] ¶ *Sup*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tius vnde incepit.

c diabolus an habuerit charitatem.

† al. per superbia vitiū

e.lib.c.seq.

Vitiis resistere est verum posse.

a ¶ *Superbia.*] "not. per canonem istum ius incepisse ex ruina angelorum, bonum enim & æquum fuit, vt propter superbiam Lucifer puniretur.

b *Vitio.* Id est, per vitium superbiæ non sunt repleta.

c ¶ *Charitatis.*] arg. quòd diabolus charitatem a non habuit, vt 16. q.2. visis. Sed cum esset rationis capax in a De hoc leg. & no. 3. §. pxi. i fi. & 27. q.2. §. ex his omnib. ibi videas. nocentiæ particeps fine charitate esse non potuit. arg. 3. ea. dist. ca. si quis semel. item sine charitate. quod ergo charitate repletus negatur, comparatione stantium & confirmatorum dicitur, vel ad perfectionem & perseuerátiam refertur.

d ¶ *Lapides.* Id est, ordines Angelorum.

e ¶ *Illic.*] in propheta Ezechiele, & in Iob.

f ¶ *Voce Domini ca.* Id est, voce Domini loquentis sibi Iob.

g ¶ *Insinuat.*] Iob vel propheta.

CHARITAS AVTEM. Hæc est sexta pars dist. in qua concludit magister & probat multis modis, q̃ illa charitas, quæ deseritur, dicitur fragilis, quia non durauit: tamen vera fuit, aliàs nullo modo posset dici, si nulla fuisset. Io. de Fan.

CASVS. 3. in præced. c. & in aliis auctoritatibus probatum est

a Variat pau lū à vulgata: sed maiorem, licet posteà deseres varietatur. Nunc Grat. exemplaria in græca ponit quandam auctoritatem Aug. quæ ibid. est 3. in princ. dist. sc. charitas, quæ deseri potest, &c. Et Pauli, f. charitas numquam excidit: quia videtur cõtradicere ei quod dictum est 3. & quod dicitur ibi, charitas, quæ deseri potest, ficta est & non vera, i. non est vera respectu charitatis diuinę. vel respectu eius, quę deseri non potest: vera tamen est. vnde in fi. concludit veram charitatem deseri posse.

h ¶ *Charitas autem.*] soluit auctoritatem Apostoli allegat. 3. in prin. dist. duob. mod. quia dicitur primo charitas, q̃ deseritur.

i ¶ *Ficta.*] i. fragilis & nõ vera respectu per manentis. Vel non vera, respectu charitatis diuinæ. ad quod similia quædam inducit. In fi. concludit veram charitatem deseri posse.

k ¶ *Posse autem.*] "ex quo enim resistere vitiis est verum posse, ergo non resistere est non posse, sed non resistere est peccare, & ita posse peccare, est non posse resistere: & ita est arg. à contrario. arg. 32. q.4. sicut satius est. & q.5. sicut enim.

l ¶ *Et astra.*] Id est, angeli.

m ¶ *Hinc etiam Ecclesiastes.* in Salomone.

Huius ergo lapidis in die conditionis suæ foramina præparata sunt: quia videlicet capax charitatis est conditus: quasi repleri voluisset, státibus angelis tamquam positis in regis ornamento lapidibus potuisset inhęrere. Si enim charitatis auro sese penetrabilem præbuisset, sanctis angelis sociatus in ornamento, vt diximus, regio lapis fixus maneret. Habuit ergo lapis iste foramina: sed superbiæ† a vitio b, charitatis c auro non sunt repleta. Nam quia idcirco ligantur auro, ne cadant: idcirco iste cecidit: quia etiam perforatus manu artificis, amoris vinculis ligari contempsit. Nunc autem ceteri lapides d, qui huic similiter fuerant perforati, penetranti se inuicem charitate ligati sunt: atque hoc in munere, isto cadente, meruerunt, vt nequaquam iam de ornamento regio cadendo soluantur. Huius principatus celsitudinem adhuc idem propheta intuens adiungit. [e Tu cherub extensus †, & protegens in monte sancto Dei, & in medio lapidum ignitorum perfectus ambulasti.] Cherub quippe plenitudo scientiæ interpretatur, & idcirco iste Cherub dicitur, quia transcendisse cunctos scientia non dubitatur, qui in medio ignitorum lapidũ perfectus ambulauit: quia inter angelorum corda charitatis igne succensa clarus gloria conditionis extitit. Quem bene extentum, ac protegentem dicit. Omne enim, quod extenti protegimus, obumbramus: & quia comparatione claritatis suæ ceterorum claritatem obumbrasse creditur: ipse extentus, & protegens fuisse reperitur. Reliquos enim quasi obumbrando operuit, qui eorum magnitudinem excellentia maiore transcendit. [2] Quod ergo illic f speciosus in multis frondibus, quod illi signaculum similitudinis, quod illic cherub, quod illic protegens dicitur, hoc hic voce f Dominica Beemoth iste viarum Dei principium vocatur. De quo idcirco tam mira, in quibus fuit, & quæ amisit, insinuat g: vt territo homini ostendat, quid ipse, si superbiat, de elationis suæ culpa passurus sit: si feriendo illi parcere noluit, quem creando in gloriam tantæ claritatis eleuauit. Consideret ergo homo, quid elatus in terra mereatur, si & prælatus angelis angelus in cælo †, de cælo in terram prosternitur.

6 Charitas autem h *quæ in aduersitate deseritur. ficta*i *, id est, fictilis, & fragilis esse perhibetur: sicut fides, ex qua charitas procedit, ficta, id est, fragilis apud Apostolum esse negatur. Similiter charitas, quæ in aduersitate deseri potest, dicitur vera numquam fuisse.* [3] *Sicut enim Hieronymus contra Iouinianum scribit* [4] *Omnis creatura sub vitio est, non quòd omnis peccauerit, sed quia nulla est, quæ peccare non possit.*] *Posse autem* k *peccare, vt Augustinus ait,* [5] *non est aliquid posse, immo aliquid non posse. Vnde ille solus vocatur omnipotens, qui hoc non potest, quia omnia potest, quæ posse, est aliquid posse. Sicut ergo eius comparatione, qui mutabilitatẽ nescit, omnis creatura vitiosa dicitur, quia mutabilitatis est capax, iuxta illud* [non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.] & [astra non sunt munda in conspectu eius:] *sic comparatione eius creaturæ, quæ mutationem non recipit, omnis creatura, quę permutatur, non vera, sed vana esse probatur. Vnde omnis homo mendax dicitur, & vanitati similis factus. Hinc etiam* m *Ecclesiastes: Cuncta, quæ sub sole sunt, id est, quæ temporum vicissitudinem recipiunt, non tantum modo vanitas, quæ omni creaturæ ratione mutabilitatis inest, sed etiam vanitas vanitatum, varietate permutationis, quam recipiunt, esse dicuntur. Sic ergo comparatione diuinæ charitatis nulla virtus vera probatur: aut comparatione eius, quæ non deseritur, illa, quæ amittitur, vera esse negatur. Sicut autem omnis creatura suo modo bona, et vera esse dicitur sic & charitas, quæ deseritur, suo modo bona, & vera esse monstratur: alioquin à nullo desereretur, si nullo modo in eo esset. Quod enim nullo modo vere est, nullo modo deseri potest. Quòd si aliquo modo vere deseritur, & aliquo modo id vere esse oportet.*

DISTINCTIO III.

Hæc de charitate n *breuiter scripsimus propter eos qui pœnitentiã negant reiterari posse, asserentes, q̃si cut charitas semel habita numquam amittitur: ita pœnitentia semel vere celebrata, nulla sequẽti culpa maculatur: si vero criminalis culpa illam aliquando sequitur, vera pœnitẽtia non fuit, nec veniam* quòd autem. probat auctoritatibus, & exemplis, quòd pœnitentia sæpe iteratur. post inserit quæ sit vera, & quæ sit falsa pœnitentia, qua occasione subiungit an pœnitentia sit danda an neganda ei qui vult agere pœnitentiam de vno peccato, & remanere in aliis.

o *Vera pœnitentia.* Hoc falsum est: quia si ex charitate pœnituit, vera fuit, & saluaretur si tunc decederet dum sic pœnitebat: auctoritates autem, quę in contrarium inducuntur, non ad diuersa tempora, sed ad idem sunt referẽda, vt j. e. c. incassum. §. sed verba. vt, §. eo tẽpore quo pœnitet, habeat propositũ non committẽdi de cætero.

a Pœnit

a Pœnitentiæ effectus quis est.

In sermon. manuscript. cita finem [Ecce nunc] Greg. lib. 9 ep. 39. & homil. 34. in Euang. Sen. 4. di. 14. loco p. 15. c. j. de pœnitentiam. Et Aug. ser. 11 ad fratres in erem. & de eccl. dogmat. c. 54. 3 Sent. ibid. 3. dist. 50. fi quis post.

vnquam à Domino impetrauit. Quod ex definitione ipsius pœnitentiæ, & multorum auctoritatibus probare contendunt. Vt enim Amb. ait in quodam serm. Quadragesimæ.[1]

C. I.

[2] POenitentia est [a] & mala ptæterita plangere, & plangenda iterum non committere [b].

Idem in lib. de vnica pœnitentia, c. 10.

C. II.

[3] REperiuntur [A], qui sæpius agendam pœnitentiam [c] putant, qui luxuriantur [d] in Christo. Nam si vere agerent pœniteretiam, iterandam postea non putarent [e]: quia sicut vnum baptisma, ita [f] & vnica [g] pœnitẽtia. Verum præteriti semper nos debet [h] pœnitere peccati: sed hoc delictorum [i] leuiorum. At ego [k] facilius [l] inueni, qui innocentiam seruauerint, quam qui congrue [m] egerint pœnitentiam.

A ¶ Reperiuntur.] *In originali est,* Merito reprehenduntur, qui sæpius agendam pœnitentiam putant: quia luxuriantur, &c. vt 3. *dist. 50. si quis post.*

a ¶ Ita & vnica.] *Locus hic, qui ob glossas incurrentes non est emendatus, apud B. Ambr. sic habet*, ita vna pœnitentia, quæ tamen publice agitur. Nam quotidiani nos debet pœnitere peccati. Sed hæc delictorum leuiorum, illa grauiorum. Facilius autem inueni, &c.

Item Aug. lib. de dogmatib. eccles. iust. c. 54.

C. III.

[4] SAtisfactio pœnitentiæ [n] est peccatorum causas [o] excidere, nec earum suggestionibus adtum indulgere.

Item in lib. de vera & falsa pœnitentia, c. 8.

C. IIII.

[5] POenitentia est quædam doPlentis vindicta [P], puniens [q] in se quod dolet commisisse. *& infra. c. 19.* ¶ Continue dolendum est de peccato, quod declarat ipsa dictionis virtus [r]. Pœnitere enim est pœnam tenere [s]: vt semper puniat [t] in se vlcisc̃edo, quod commisit peccando. Pœna enim proprie dicitur læsio, quæ punit, & vindicat quod quisque commisit. Ille igitur pœnã tenet, qui sem per punit quod commisisse dolet.

[6] Pœnitentia itaque est vindicta semper puniens in se quod dolet commisisse.

In eodem libro, c. 13.

C. V.

SI Apostolus [u] etiam peccata [x] per baptismum dimissa [y] continue plorat [z]: nobis etiam super fundamentum [a] Apostolorum positis quid prẽter plorare restat? quid, nisi semper dolere in vita? vbi enim dolor finitur [b], deficit [c] & pœnitentia. Si autem pœnitentia [d] finitur, quid relinquitur de venia [e]? Tamdiu enim gaudeat, & speret de gratia [f], quamdiu sub stentatur à pœnitentia. Dixit enim Dominus [Vade, & amplius iam noli peccare.] Non dixit, nec pecces, sed, nec voluntas peccandi in te oriatur [g]. Quod quomodo seruabitur, nisi dolor cõtinuę [h] pœnitẽtia custodiatur? Hinc sem per doleat, & de dolore gaudeat: & de doloris pœnitentia, si contigerit [h], semper doleat: & nõ satis, quòd doleat sed ex fide doleat, & non semper doluisse doleat.

o ¶ *Causas.*] "id est vitiorum radicem. non enim sufficit ramos incidere, vt 3. dist. 2. ficta. §. ex præmissis. Vel, causas, id est, opportunitates, vel occasiones peccandi, vt 81. dist. valet.

P ¶ *Poenitentia est.*] ¶ *Vindicta.*] hic est quædam assignatio illius pœnitentiæ, quæ dicitur operis satisfactio. & intelligitur de perfecta pœnitentia, vt j. ea. c. quamuis. §. hac auctoritate.

q ¶ *Puniens in se.*] arg. "expressum, quòd non potest ieiunare per alium: licet contrarium dixerit Hug. 3. 82. dist. presbyter. sed quidquid sit de aliis, videtur quòd per filium bene possit quis ieiunare: quia eadem persona censetur, vt 35. q. 3. §. hac auctoritate. & magis terrentur patres in fidelibus quàm in se ipsis. ff. quod me. cau. l. isti quidem. §. vlt.

r ¶ *Virtus.*]i. significatio & interpretatio.

s ¶ *Pœnam tenere.*] alludit etymologiæ vocabuli. vnde Bernardus Clareuallis dixit super illum locum Genes. "Pœnitet me feciſſe hominem super terram: idem est ac si diceret, pœna te nebit me pro peccatis hominum, tenebit inquam me, cum venero super terram.

t ¶ *Punitat.*] habitu, non actu. arg. 3. dist. 31. si laicus. Arg. contra j. c. prox.

SI *Apostolus.*] Cavsvs. Probat Aug. in hoc c. quòd homo debet continue de peccatis pœnitere, & dolere exemplo Apostoli, qui peccata per baptismum dimissa continue deplorat. nam tamdiu debet homo de gratia Dei sperare quamdiu à pœnitentia substentatur, dicente Domino: Vade, & amplius noli peccare. semper ergo doleat, & etiam gaudeat de dolore.

v ¶ *Si Apostolus.*]3. 32. q. 5. fi Paulus.

x ¶ *Peccata.*]originalia.

y ¶ *Dimissa.*]si dimissa, quare plorat? quia non est facta plena innotuatio. de conf. dist. 4. c. 2. & ideo timet cadere. & indignum est eum qui nondum stabilem [a], C. de test. mil. l. vlt.

z ¶ *Plorat.*]arg. contra j. de conf. dist. 4. fine pœnitentia. Arg. contra 3. dist. 1. tres autem sunt actiones. Sed illa non prohibet quin dolendum sit super peccatis iam dimissis, sed quòd iam pro illis non est pœnitentia iniungenda.

a ¶ *Super fundamentum.* Id est, fidem.

b ¶ *Finitur.*]i. deficit: quod tunc fit cum memoria peccati habetur, & de peccato non doletur.

c ¶ *Deficit.*] i, inutilis est, vel efficitur inutilis, i. per ipsam pœnitens ad vitam non perducitur. ex quo enim non laborat, fructum non debet percipere. 16. q. 1. generaliter.

d ¶ *Pœnitentia.*]quæ præcessit.

e ¶ *De venia.*]i. de vitæ munditia, & spe æternæ beatitudinis, quam cũ venia affectutus fuerat, q. d. ita reus constituitur per consequens peccatum, sicut erat prius. sic exponit Grat. j. c. §. hac auctoritate.

e ¶ *De venia.*]non tamen intelligas, quòd peccata redeant prius dimissa: sed quia ita intrabit gehennam ac si nullum peccatum esset dimissum. hoc secundũ quosdam: "secus secũdum alios, qui dicunt "peccata iam dimissa redire, vt hęc traduntur j. e. §. hac auctoritate.

f ¶ *De gratia.*]factæ promissionis.

g ¶ *Oriatur.*] sed fi præcepit, nonne fic præcepit impossibile: quia quod non erat in eius potestate? Arg. 3. dist. 2. c. fi sermo. §. e contrario. & c. fciendum. Sed expone, voluntas in te non oriatur, id est, in te orta ad effectum non perducatur.

h ¶ *Si contigerit.*]3. 17. q. 4. sunt qui opes. 3. 15. q. 8. hi qui. 3. e. dist. c. in tantum. §. siue autem. & c. in salicibus.

"Peccati occasiones sunt fugiendæ.

"ieiunare p alium vtrũ aliqs possit.

Ioan. 8.

"Pœnitet me feciſſe hominem, qualiter. ex ponitur.

"Delicta iã dimissa an redeant.

[1] Pœnitẽtia flectissima quæ est.

[2] Vitæ mutatio nõ est facilis.

[3] Pœnitentia congrua.] ¶ *Congrue.*] nam pœnitentem oportet vitam mutare, "quod summe difficile est: quia dixit lex, quòd non facilis est mutatio vitæ, sed cum magno labore animi sit, vt in auth. de monach. 3. hinc autem. col. 1. arg.]e. sane cauendum.

n SAtisfactio pœnitentiæ.] j. ead. distinctio. §. illud autem Gregorij. verſ. satisfactio.

a ¶ In æst

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶*In æstiuum.*]id est,in homilia,quæ æstiuum incipit.

Pœnitentiam.] Casvs. Dicit hic primo Greg.quòd digne pœnitentiam agere non possumus , nisi modum pœnitentiæ cognoscamus. Secundo dicit quid sit pœnitentiam agere. Tertio dicit quòd qui sic pœnitentiam agit de aliquibus peccatis,vt iterum alia committat , non dicitur vere pœnitere. Greg. in æstiuum tempus,id est,homilia æstiuum tempus.

1 Sic incipit homil.34. *Æstiuum tempus.*

2§.e. pœnitentia est.

b ¶ *Plangere.*] id est, plangendo de præteritis malis dolere. Vel satisfactione satisfacere , secundùm præceptum ecclesiæ.

c ¶*Non perpetrare.*]i. in nullo mortali per seuerare, vel propositum perpetrandi non habere.

d¶*Committat.*]idest, propositum commit tendi habeat.

e ¶*Dissimulat.*]id est, non vere pœnitet.

f ¶ *Quid enim prodest.*] quo ad vitam æternam.]. ead.dist. sunt plures. Nã aliàs bene valet occasionaliter.]. e.dist. c.nihil. & c.pium.

si autem dicunt]orig.

SVNT QVI. Casvs. Quidam dicebant modicum tempus sufficere ad pœnitentiam, vt possint postea ad peccata redire: qui reprehenduntur auctoritate Petri in epist.2.dicentis , Canis reuersus ad vomitum,&c. In fin.dicit quid sit agere pœnitentiam.

2.Petr.2.

†*al.flere*]or. †*al.sed iterum*]orig.

g ¶ *Qui ait.*]]. ea.septies.§. dist.50.ij quidam ¶ *Virtus.*] id est,effectus pœnitentiæ.

3 Facit ad hoc Beda lib.qõ.q.10.

*Item Gregorius in æstiuum*a *tempus,*[*id est,homilia 34.Euang.*]

C. VI.

2 POenitentiã agere digne nõ possumus, nisi modum quo que eiusdem pœnitentiæ cognoscamus. Pœnitentiam quippe agere,est & perpetrata mala plangere b, & plangenda non perpetrare c. Nam qui sic alia deplorat, vt tamen alia committat d:adhuc pœnitentiam agere aut dissimulat e aut ignorat. Quid enim prodest f ,si peccata quis luxuriæ defleat, & tamen adhuc auaritiæ æstibus anhelat? *Idem lib 9. epist. 39.ad Theodistam.* ¶ Sunt† qui dicunt pauci temporis pœnitentiam contra peccatum debere sufficere,vt iterum liceat ad peccatum redire. Recte eos pastoris primi percutit sententia,qui ait g [Contigit illis illud veri prouerbij : canis reuersus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti.] Magna est enim contra peccatum virtus h pœnitentiæ:sed,si quis in eadem pœnitentia perseueret. *& infra.*

¶ Pœnitentiam vere agere est, commissa plangere † , &†iterum plangenda declinare.

Item Aug tract 124.in c.21.Ioannis.

CAP. VII.

3 PRoductior i est enim pœna, quàm culpa, ne parua putaretur culpa,si cum illa finiretur& pœna. Ac per hoc vel ad demonstrationem k debitæ miseriæ l, vel ad emendationem m labilis vitę,vel ad exercitationem n necessariæ patientiæ o temporaliter homine detinet P pœna:etiam quem iam ad damnationem sempiternam reum non detinet culpa.

& paulo post. ¶ Ita Dei q non est vt hominis, id est, perturbatio r concitati animi , sed tranquilla iusti supplicij constitutio.

Item Ioannes os aureum in homilia de pœnitentia.

C. VIII.

4 PErfecta pœnitentia cogit peccatorum omnia s libenter sufferre. *& infra.* ¶ In corde eius contritio est, in ore eius confessio , in opere tota humilitas. Hęc est perfecta,& fructifera pœnitentia.

Item Smaragdus in expositione regulæ sancti Benedicti,c.4.

C. IX.

5 ILle pœnitentiam digne agit, qui,quæ commisit,sic præterita mala deplorat.vt futura iterum non committat. Nam qui plangit peccatum, & iterum admittit peccatum, quasi si quis lauet late rem crudum: quia quanto magis lauerit,tanto magis lutum facit.

Item Aug. homil.41.

C. X.

6 POenitentes (si tamen estis pœnitentes, & non estis irridentes) mutate vitam, reconciliamini Deo:& vos cum catena t pascetis. Qua, inquis, catena? [Quæ ligaueris in terra, erunt ligata & in cælo.] Audis ligaturam, &Deo putas facere impostur㠠u? pœnitentiam agis x ,genua figis& rides,& subsannas patientiã Dei? Si pœnitens es,pœnitet te:si non pœnitet,pœnitens non es.Si ergo pœnitet,cur facis,quod male feci sti?si feciſſe pœnitet,noli facere:si adhuc facis,certe non es pœnitẽs.

Item Isid.lib.2.de summo bono,c.16.

C. XI.

7 IRrisor est, non pœnitens,qui adhuc agit,quod pœnitet:nec videtur Deum poscere subditus, sed subsannare y superbus Canis reuersus ad vomitum est pœnitẽs ad peccatum. Multi enim lacrymas indefinenter fundunt, & peccare non desinunt. Quoldam accipere lacrymas ad pœnitentiam, & affectum pœnitentiæ non habere constat: quia inconstantia z mentis,nunc recordatione peccati lacrymas fundunt:nunc vero re uiuiscente vsu a ea b , quæ fleuerant,iterando cõmittunt.Esaias c peccatoribus dicit [Lauamini d, mundi estote.]Lauatur itaque,& mũdus e est,qui & præterita plangit, &flenda iterum non committit.Lauatur f ,& non est mundus, qui plangit quæ gessit, nec tamen deserit, sed post lacrymas ea,quæ fleuerat a ,repetit.

*Item Augustinus in libro soliloquiorum*b.

C. XII.

1 INanis c est pœnitentia , quam sequens culpa coinquinat.Vulnus iteratũ sanatur tardius d:frequenter e peccans , & lugens vix veniam meretur. Nihil prosunt lamenta , si replicantur peccata. Nihil valet veniam à malis poscere,& mala denuo iterare. Persiste ergo in confessione:esto in pœnitentia fortiter confirmatus:vitam bonam, quã accepisti,tenere non desinas : propositum bonæ vitæ conserua iugiter.

¶*Caput hoc non est inuentum apud B. Augustinum:habentur tamẽ apud Isidorum (quem citat magister)pene eadem in dialogo, siue synonymis,non longe ante c.de caritate.*

Item Gregorius in pastorali, par.3.admonitione 31.

C. XIII.

1 QVi admissa plangunt , nec tamen deserunt f , considerare solicite sciant,quia flendo, inaniter se mundant,qui viuendo se nequiter inquinant,cum idcirco se lacrymis lauant, vt mũdi ad sordes g redeant.

Idem ibidem.

C. XIIII.

3 QVi admissa† plangit,nec tamen deserit,pene grauiori culpæ se subiicit : quia†ipsam, quam flendo impetrare potuit venia,contemnit.

k INcassum.] ¶*Deseratur.*] finaliter. arg.]. dist.4. intermittentes.§. filiis.

l ¶*Frustra.*] quia indecens est prius soluere, &c.ext.de renunt.litteras. Arg. contra C. de iis qui. vt.indig. l. fi. Nam & testamentũ imperfectum nullum est,inst.qui.mod. testam.infir.§. pen.

SED VERBA. Hæc est 2.pars dist. in qua soluit (& bene) dicens quòd auctoritates ita sunt intelligendæ vt tempore confessionis non habeant propositum peccandi.Ioan.de Fant.

Casvs. Inductis auctoritatibus , quæ videntur innuere quòd illa pœnitentia,quam sequitur mortalis culpa, non fuerit vera:incipit nunc respondere,& illas soluere.Et primo soluit primam.Vel illud quod dicitur ibi,pœnitentiam agere digne:dicens quòd verba diffinitionis ad idem tempus & non ad diuersa referuntur,scilicet vt eo tempore quo pœnitet,non habeat propositum amplius peccandi. Et ad hoc inducit seq.cap.

m ¶*sed verba.*] Hic incipit soluere auctoritates,quæ videntur dicere illam pœnitentiam non fuisse veram , quam sequitur mortalis culpa,& respicit hic primo illud c. pœnitentiam quippe agere.

n ¶*Non committat.*] id est,non committendi propositum habeat:" qui ergo à malis sic mentem reuocat, vt commissa plangat,& plangenda committere non velit, nec satisfacere negligat,vere pœnitet: licet postea forte casu vel infirmitate peccet , non ex proposito.

"Pœnitens vere quis dicitur.

o ¶*Committat.*]opere,vel voluntate.

p ¶ *Enchiridio.*] "id est, in libro manuali, &dicitur ab en,quod est in, & chir chiros, quod est manus , id est,liber manualis.

" Enchiridiõ est liber manualis. Eccl.34.

Sane cauendum.]

1 Casvs. Quidam erant, qui quoti die peccare mortaliter non vitabant credentes quòd per eleemosynas possent ea peccata redimere.sed errabant,cum quotidie sit Deus rogãdus de præteritis peccatis, & non emendus, vt occasione eleemosynæ credat quis impune posse peccare. Nam nulli dat Deus licentiam peccandi, quamuis Deus deleat facta peccata,si satisfactio congrua negligatur.

4 Sent.ibid. §.c.pœnitentia.

*Sed verbam diffinitionis non ad diuersa tempora,sed ad idem tempus referuntur:videlicet,vt tempore,quo deflet mala,quæ commisit,non committat*n *quod adhuc eum flere oporteat. Quod ex sequentibus verbis eiusdem auctoritatis datur intelligi,dum dicitur,* [*Nam qui sic alia deplorat,vt tamẽ alia committat* o*, adhuc pœnitentiam agere aut dissimulat,aut ignorat.*] *Hinc Augustinus in Enchiridio*P*,c.70.*

C. XVIII.

5 SAne cauendum est , ne quisquam existimet infanda illa crimina, qualia qui agũt,regnum Dei non possidebunt , quotidie perpetranda,& eleemosynis quotidie redimenda. In melius quippe est vita mutanda : & per eleemosynas de peccatis præteritis q est propitiandus r Deus , non ad hoc emendus s quodammodo, vt ea semper liceat impune committere. Nemini enim dedit laxamentum peccandi:quamuis miserando deleat iam facta peccata,si non satisfactio congrua negligatur.

"Pœnã publice puniri interest.

Idem ibidem,c.76.

C. XIX.

6 QVi vult eleemosynam ordinate dare, à seipso t debet incipere u,& eam sibi primum dare.Est enim eleemosyna x opus misericordiæ , verissimeque dictum est , y [Miserere animæ tuæ placens.5. si non licet. C. de ser. præses. Nec tenetur aliqua actione, qui propter suas conseruandas,alienas merces proiicit.ff. de præsc. verb.qui seruandarum.in prin.

6 Iuo p.17. c.129.

v ¶ *Incipere.*] vt habeat cor contritum , & dimittat ei à quo læsus est.

x ¶*Eleemosyna.*]"dicitur ab eli,quod est Deus,& moys,quod est aqua:quia ita extinguit peccatum sicut aqua extinguit ignem. dist. 45.tria.

" Eleemosyna vnde dicatur.

Eccl.30.

y ¶*Dictum est.*]in libro Iesu filij Sirach,à Salomone.

t ¶*Seipso.*]vt supra 23.

a ¶*Vt Deo*

a ¶*Quæ fleuerat.*]§.15.q.8.ij qui.

b ¶*Soliloquiorum.*"id est,psalmorum,qui sunt excellẽtiora de Christo eloquia.

c Nanis.] i.insufficiens ad vitam æternam obtinendam. Vel carẽs fructu illius pœnitentiæ, quam non sequitur culpa : cuius fructus est vitatio gehennæ,& adeptio glorię.

d ¶*Tarditus.*]ar.cõtra.

Vulnus Achilleio.*quod quondam fecerat hosti: Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.*

e ¶*Frequenter.*]§.dist. 39.diaconi sunt. contra. Sed hoc aduerbium, vix,soluit contrarietatem a.

Quidius.

1 Sent.ibid. a Vel dic q aduerbium positiũ pd. cũ fi.f.assidue , soluit contra.nam hic dicit frequenter secundùm P.

Qui vero deserunt peccare. Vel quia reducunt ad illa vel ad alia.

f ¶ *Ad sordes.*] quasi hoc inde sequitur : & ita, vt tenetur consecutiuè, vt 1.q.1. quisquis.in fi.

g ¶*Aptizatur.*] hæc verba, quæ hic ponit Gregorius inueniuntur in libro Iesu filij Sirach,qui dicitur Ecclesiasticus.

h ¶*Baptizatur*] i.absolutur & mundatur. de consecr.dist.4.nec quemquam.

i ¶*A mortuo.*] i.à mortalibus peccatis.historia. Tangitur hic illud veteris testamenti, q "si quis tangebat cadauer hominis mortui,erat immundus septem diebus : postea aspergebatur die tertio aqua asperſionis, & sic mundabatur.

"Morturum tangens,erat 7.diebꝰ immundus.

2 Sent.ibid. Anſl.in c.143.

i ¶*A mortuo.*]i.à contactu mortui. Tangitur quod fiebat in veteri testamento , qꝰ si quis tãgebat ossa vel corpus mortui hominis, immundus erat septem diebus,postea aspergebatur aqua asperſionis die tertio & septimo,& sic mundabatur,sicut hic tangitur , & exponitur de consecr. distin. 4. nec quemquam.

k ¶*Incassum.*] ¶*Deseratur.*] finaliter. arg.]. dist.4. intermittentes.§. filiis.

l ¶*Frustra.*] quia indecens est prius soluere, &c.ext.de renunt.litteras. Arg. contra C. de iis qui. vt.indig. l. fi. Nam & testamentũ imperfectum nullum est,inst.qui.mod. testam.infir.§. pen.

SED VERBA. Hæc est 2.pars dist. in qua soluit (& bene) dicens quòd auctoritates ita sunt intelligendæ vt tempore confessionis non habeant propositum peccandi.Ioan.de Fant.

Casvs. Inductis auctoritatibus , quæ videntur innuere quòd illa pœnitentia,quam sequitur mortalis culpa, non fuerit vera:incipit nunc respondere,& illas soluere.Et primo soluit primam.Vel illud quod dicitur ibi,pœnitentiam agere digne:dicens quòd verba diffinitionis ad idem tempus & non ad diuersa referuntur,scilicet vt eo tempore quo pœnitet,non habeat propositum amplius peccandi.

m ¶*sed verba.*] Hic incipit soluere auctoritates,quæ videntur dicere illam pœnitentiam non fuisse veram , quam sequitur mortalis culpa,& respicit hic primo illud c. pœnitentiam quippe agere.

n ¶*Non committat.*] id est,non committendi propositum habeat:" qui ergo à malis sic mentem reuocat, vt commissa plangat,& plangenda committere non velit, nec satisfacere negligat,vere pœnitet: licet postea forte casu vel infirmitate peccet , non ex proposito.

"Pœnitens vere quis dicitur.

o ¶*Committat.*]opere,vel voluntate.

p ¶ *Enchiridio.*] "id est, in libro manuali, &dicitur ab en,quod est in, & chir chiros, quod est manus , id est,liber manualis.

" Enchiridiõ est liber manualis. Eccl.34.

Sane cauendum.]

1 Casvs. Quidam erant, qui quoti die peccare mortaliter non vitabant credentes quòd per eleemosynas possent ea peccata redimere.sed errabant,cum quotidie sit Deus rogãdus de præteritis peccatis, & non emendus, vt occasione eleemosynæ credat quis impune posse peccare. Nam nulli dat Deus licentiam peccandi, quamuis Deus deleat facta peccata,si satisfactio congrua negligatur.

4 Sent.ibid. §.c.pœnitentia.

*Sed verbam diffinitionis non ad diuersa tempora,sed ad idem tempus referuntur:videlicet,vt tempore,quo deflet mala,quæ commisit,non committat*n *quod adhuc eum flere oporteat. Quod ex sequentibus verbis eiusdem auctoritatis datur intelligi,dum dicitur,* [*Nam qui sic alia deplorat,vt tamẽ alia committat* o*, adhuc pœnitentiam agere aut dissimulat,aut ignorat.*] *Hinc Augustinus in Enchiridio*P*,c.70.*

C. XVIII.

5 SAne cauendum est , ne quisquam existimet infanda illa crimina, qualia qui agũt,regnum Dei non possidebunt , quotidie perpetranda,& eleemosynis quotidie redimenda. In melius quippe est vita mutanda : & per eleemosynas de peccatis præteritis q est propitiandus r Deus , non ad hoc emendus s quodammodo, vt ea semper liceat impune committere. Nemini enim dedit laxamentum peccandi:quamuis miserando deleat iam facta peccata,si non satisfactio congrua negligatur.

"Pœnã publice puniri interest.

Idem ibidem,c.76.

C. XIX.

6 QVi vult eleemosynam ordinate dare, à seipso t debet incipere u,& eam sibi primum dare.Est enim eleemosyna x opus misericordiæ , verissimeque dictum est , y [Miserere animæ tuæ placens.5. si non licet. C. de ser. præses. Nec tenetur aliqua actione, qui propter suas conseruandas,alienas merces proiicit.ff. de præsc. verb.qui seruandarum.in prin.

6 Iuo p.17. c.129.

v ¶ *Incipere.*] vt habeat cor contritum , & dimittat ei à quo læsus est.

x ¶*Eleemosyna.*]"dicitur ab eli,quod est Deus,& moys,quod est aqua:quia ita extinguit peccatum sicut aqua extinguit ignem. dist. 45.tria.

" Eleemosyna vnde dicatur.

Eccl.30.

y ¶*Dictum est.*]in libro Iesu filij Sirach,à Salomone.

t ¶*Seipso.*]vt supra 23.

a ¶*Vt Deo*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Vt Deo placeamus.*] non ergo se fallant qui per largas eleemosynas fructus vel pecunie se existimant impunitatem emere: quia qui diligit iniquitatem, odit animam suam: & qui odit animam suam, non est ei Deus misericors, sed crudelis. si igitur vult ei dare eleemosynam, per quam sit munda, odiat eam secundum sæculum, & diligat eam secundum Deum. hac eleemosyna, quam sibi homo primum debet, mundat interiora: sine qua eleemosyna pecunia non est proprie eleemosyna.

cens Deo.] Propter hoc renascimur vt Deo placeamus [a].

Idem ibidem, c.7 1.

¶Autea caput hoc citabatur ex Ioanne Chrysostomo. Restitutum est B. Augustino: quem citant Magister, & Ino, & concilium Toletanum 4.c.9.

C. XX.

DE quotidianis, breuioribus [b] leuibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana [c] oratio [d] fidelium satisfacit [e]. Eorum est enim dicere [Pater noster [f] qui es in cælis,] qui iam taliter† [g] patri regenerati sunt ex aqua, & spiritu sancto. Delet omnino hæc oratio minima, & quotidiana peccata [h], delet & illa, à quibus vita fidelium sceleratè etiam gesta, sed pœnitendo in melius mutata discedit, si quemadmodum veraciter dicitur, [i dimitte nobis debita nostra] quoniã non desunt quæ dimittantur, ita veraciter dicatur [sicut & nos dimittimus debitoribus nostris,] id est, si fiat, quod dicitur [k]: quia & ipsa eleemosyna est, veniam petẽti homini ignoscere.

Item Pius Papa, epist. 1.

C. XXI.

[2] NIhil [l] prodest [m] homini iciunare, & orare, & alia religionis bona agere, nisi mens ab iniquitate reuocetur.

Ex persona huiusce modi pœnitentiã etiam illud Smaragdi intelligitur. [Ille pœnitentiam digne agit, &c.] & illud Augustini [Pœnitentes, &c.] illud Isidori (Irrisor est, & non pœnitens.) & illud Esaiæ (Lauamini & mundi estote.) Item & illud soliloquiorum (Tranis [n] pœnitentia, &c.) Similiter & illud Gregorij. (Qui admissa plangunt) & (Baptizatur à mortuo.) Illud autem Ambrosij (Reperiuntur, &c.) non secundum generalem, sed secundum specialem consuetudinem ecclesiæ de solenni pœnitentia dictum intelligitur, quæ apud quosdam semel celebrata non iteratur.

Vnde Augustinus scribit ad Macedoniũ, epist. 54.

C. XXII.

NIhil [o]. de consec. dist. 5. nihil. & c. non mediocriter. 3. dist. 86. quid prodest.

m ¶*Prodest.*] ad vitam æternam, prodest ramẽ ad minus supplicium subeundum. j. ea. dist. fi quis autem non habens. "vnde & pœniten tia non est deneganda super vno peccato, dum quis remanet in apẽctó nõ est deneganda. da. 22. q. 2. si quilibet. Itẽ ad citiorẽ gratiæ appositionẽ. j. dist. 5. falsas.

EX PERSONA. Hæc est 3. pars dist. in qua dicitur, quòd omnes auctoritates, quæ dicunt quòd pœnitentia non sit iteranda. de solenni sunt intelligendæ. Io. de Fant.

CASVS. Soluit auctoritates superius inductas Gratian. & dicit quòd capitula superius posita, quæ hic enumerantur, intelliguntur secundum proximum capitulum, s. nihil. c. vero reperiuntur. intelligitur secundum specialem consuetudinem alicuius ecclesiæ. & quod dicit ibi, *huiusce modi*. de qua, s. dictum est in c. prox. vel huiusce modi, s. plangentis commissa, & cõmittentis: vel pœnitentis de vno peccato, & non de alio. & secundum specialem consuetudinem intelligitur c. sequens. cuius casus patet, & habetur hoc 3. 50. dist. quamuis. Alij sub illo 6. fit. & aliter habet c. illud. n ¶*Ex persona huiusce modi.*] de qua loquitur c. nihil.

o ¶*Pœnitentis.*] s. de vno, & non de alio: vel aliud committentis tunc vel postea.

P QVamuis. 3. distin. 50. quamuis.

q ¶*Vilis.*] si haberetur vilis: quòd contingeret ex iteratione eiusdẽ. omne enim rarũ, &c. 93. di. legimus.

r ¶*Deo.*] vel Papæ.

HAC AVCTORITATE. Hæc est 4. pars di. in qua dicitur quòd in pœnitẽtia sunt pradus sicut in charitate, &c. Ioan. de Fant.

CASVS. Nunc dicit Gratian. quòd secundum hanc auctoritatem, *Quamuis.* intelligi potest illud Ambr. s. ca. *reperiuntur.* illud autem quod dicitur in libro de pœnitẽtia, sc. *Pœnitentia est quædam*, &c. de perfecta pœnitentia intelligitur. Postea dicitur, q pœnitentia alia est in cipiens, alia proficiẽs, alia perfecta. Et iuxta hanc distinctionẽ intelliguntur quædam cap. superius posita. illud autem, *si Apostolus.* in fine intelligitur secundum quandam distinctionem, quam facit in littera.

s ¶*Hæc auctoritate.*] s. quamuis.

t ¶*Et illud.*] 3. e. c. reperiuntur.

v ¶*Determinatur.*] sc. quòd de solenni intelligatur.

x ¶*Iterum.*] sicut dictũ est 3. ea. c. prox. quamuis. in fi.

y ¶*Parceret.*] quia si prius homini nõ pepercisset, non ei iterũ parcere diceretur. ar. 3. e. di. pœnitentia est quædam dolentis.

z ¶*Satisfactio.*] materialiter tenetur.

ADDITIO. Sub. significatiue, i. verba ista superius posita. Pet.

a ¶ *Intellectum.*] i. vt ad tempus, idem reseruatur, non ad diuersa.

b ¶*In libro.*] 3. ea. dist. pœnitentia est quædam.

c ¶*Deperfecta.*] pœnitentia, i. perfectorum. Vel sufficiente ad salutem. Vel duratura vsque in finem.

d ¶*Proficiens.*] id est, ad salutem sufficiens.

e ¶*Perfecta.*] q gradus sunt in ea, vt 3. di. 2. cũ sancta. & pcedenti §.

e ¶*Perfecta.*] id est, ad salutem sufficiens.

f ¶*Duratura.*] hic datur intelligi, quòd quædam dicitur perfecta, i. vsque ad finem duratura.

g ¶*Primum modum.*] quòd dicitur perfecta, i. vsque ad salutem sufficiens, vt cum quis toto corde dolet, & gemit.

h ¶*Perfectionis.*] quia dicitur perfecta, i. vsque ad finem duratura.

i ¶*Illud autem.*] 3. ea. fi Apostolus.

k ¶*Reuocetur.*] quod ex leui causa fieri potest. C. de lib. & cor. li. 1. 2. arg. 15. q. 7. c. 1. dum tamen lege sit comprehensa.

QVOD

QVOD AVTEM. Hæc est 5. pars dist. in qua probat per quatuor auctoritates, q semper per veram pœnitentiam dimittuntur peccata. Ioan. de Fant.

CASVS. Positis auctoritatibus inductis, quas inducunt qui dicunt pœnitentiam non esse iterandam, & q pœnitentia postquam peccatur, non obtinet venia, incipit tractare per multas auctoritates & exempla, q pœnitentia iteratur, & q sæpius per pœnitentiam remittantur peccata. Et ad hoc inducit sequentia c.

a ¶ *Quòd autem.*] inductis auctoritatibus, quas inducũt qui pœnitentiam non esse iterandam dicunt, & quod pœnitẽtia post quam peccat non obtinet veniam, incipit probare per multas auctoritates & exempla, q pœnitentia sæpius iteratur, & q. sæpius per pœnitẽtiam remittuntur peccata.

Septies.] CASVS. Dicitur hic, quòd iustus septies, i. multoties cadit per venialia peccata: & tamen non cadit à charitate. & sunt verba Salomonis, quæ Hiero. exponit. Sequens §. Iscilicet, Dauid. patet.

b ¶ *Septies.*] verbum Salomonis: quod exponit Hieronymus.

c ¶ *Septies*, id est, omnibus modis. a. Reg. 12.

ADDITIO. Et die quòd hæc non est intentio litteræ: nec propter hoc inducitur: sed secundum quòd cadit in peccatum, vt sequitur in alia glo. secundum Pet.

c ¶*Cadit.*] i. affligitur,

d ¶*Resurgit.*] i. non perit, sed proficit. Vel resurgit, id est, nouis operibus proficit.

e ¶ *Cadit.*] si intelligas hoc de casu, qui fit post peccatũ mortale, exaudi quod dicit in die, s. vitæ suæ: & tunc est casus à charitate. Si vero intelligas de casu, qui fit per venialia, per quod cadit à quadam innocentia, non à charitate, tunc exaudi de die naturali.

f ¶*Vocabulum.*] "generaliter dicit lex, quòd qui possessionem vi ere ptam in ipso congressu recipit, in pristinam causam videtur potius reuerti, quàm vi possidere. ff. de vi & vi arm. qui possessionem. ar. 3. dist. 2. §. hæc itaque. c. firmum.

g ¶*Septuagies septies.*] i. quando cumque. finitum pro infinito ponitur. j. ea. adhuc. ver. medicorum. 16. q. 2. visis. ver. habet enim.

h ¶*Cui plus.*] hæc fuit responsio Petri, cum Dominus eum interrogauit de fœneratore, qui debitoribus debita inæqualia dimiserat.

TOtam pœnitentiam.] CASVS. Probat in hoc c. quòd quotiescũque quis reuertitur ad Deum pro peccatis suis, toties paret ei Deus: quod probatur exemplo Dauid, & per multas auctoritates eiusdem.

i ¶*Abstulit.*] "quo ad culpam, non quo ad pœnam. j. e. illud. & 3. di. 1. sicut primi. Vel quo ad pœnam æternam, non quo ad temporalẽ. j. dist. 4. c. intermittentes. §. filiis. H.

k ¶*Conuersus.*] 3. dist. 1. §. contra.

l ¶*Magna indigebat misericordia.*] i. magno effectu misericordiæ: nã misericordia Dei æque magna est semper.

m ¶*Rex.*] de facto. arg. dist. 83. nemo. ext. qui fil. sint legit. per venerabilem.

n ¶*Alium non timebat.*] hic habes vnam expositionem huius auctoritatis: aliam habes 3. dist. 1. & venit. Vel dic, quòd alium non timebat, qui scilicet iuste posset eum punire: cum ipse solus sine peccato sit. 3. q. 7. iudicet.

o ¶*Iustificeris.*] quia continuo pœnituit. 3. ea. dist. 1. & venit.

p ¶*Concluſit.*] id est, concludi permisit.

q ¶*Omnia.*] Iudæos & Gentiles.

r ¶*Vt omnibus.*] quo ad sufficientiam, non quo ad efficaciam. 3. e. dist. 2. citius.

quoniam iniquitatem meam ego agnosco, & delictum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui.] Rex [m] enim erat †, alium non timebat† [n]. [Et malum coram te feci, vt iustificeris [o] in sermonibus tuis, & vincas, cum iudicaris.] Concluſit [p] enim Deus omnia [q] sub peccato, vt omnibus [r] misereatur. Tantumque profecit, vt dudum peccator & pœnitens transierit in magistrum, & dicat [Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.] Confessio enim, & pulchritudo coram eo: vt qui sua confessus fuerit peccata, & dixerit (Putruerũt [s] & corruptæ sunt cicatrices [t] meæ à facie insipientiæ meæ,) fœditatem vulnerum in sanitatis decorem commutet.

Item Ambrosius in Apologia Dauid [v], cap. 2.

C. XXV.

ILle rex [x] tantus, ac potens, ne [y] exiguo quidem momento manere penes se delicti passus est conscientiam [z]: sed præ matura confessione, atque immenso dolore reddidit peccatum suum Domino. *& infra.* ¶Denique Dominum dolor intimi mouit affectus, vt Natham diceret (Quoniam pœnituit te, Dominus transtulit peccatum tuum.) Maturitas itaque veniæ profundam regis fuisse pœnitentiam declarauit: quæ tanti erroris offensam trãsduxerit [a]. *& infra.* ¶Sancti, qui [b] consummare piũ certamen gestiunt, & currere cursum salutis, sicubi forte vt homines corruunt† [c], naturæ magis

s ¶*Putruerunt.*] cum peccato iterum consentitur, dũ ad actum ducitur.

t ¶*Cicatrices.*] i. plagę peccatorum per baptismum, prout exponitur j. dist. 4. cap. vlt. Vel per aliud remedium sanatæ.

v ¶ *In apologia Dauid.*] liber excusatorius de Dauid [a].

Ille rex.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima multis modis excusatur peccatum Dauid. Primo quia diu noluit in peccato manere. Secundo quia grauiter in corde doluit. Vnde statim fuit ei dimissum peccatũ. Tertio quia si sancti quandoque peccãt, credendum est eis hoc contingere potius fragilitate naturæ, quàm peccandi libidine: vnde fortius resurgunt, adeo vt non videantur cecidisse. In 2. parte ponit differentiam inter peccatum & iniquitatem. peccatum enim est opus iniquitatis: iniquitas est qualitas [b] mentis. vnde qui vult cauere à peccato, extirpet radicem ipsius peccati, scilicet iniquitatem.

y ¶*Ne exiguo.*] postquam redargutus est à Nathan.

z ¶*Conscientiam.*] argumen. quòd non dicitur quis morderi peccati conscientia, ex quo iam de eo pœnituit: vnde subire secure potuit sacramentum. 8. qu. 3. Artaldus. licet argum. contra sit, 3. 25. dist. primum. "Sed not. quòd conscientia dupliciter accipitur. quandoque enim dicitur conscientia delicti, vt ibi: quandoque dicitur morsus peccati, vt hic, & secundum quòd dicit Horatius: *Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.*

a ¶*Transduxerit.*] i. deleuerit quo ad pœnam æternam: aliàs, tempo raliter punitus fuit. 3. ea. dist. 1. sicut primi.

b ¶*Sancti qui.*] per hoc intendit probare, "quòd vtilis est pœnitentia, licet sequatur offensa quædã, scilicet humana similitudine currentium in brauio vel agone. Nam licet in cursu labantur, si viriliter postea insistant, lapsus præteritus nullatenus ei imputatur: sic & spiritualis agonista dum currit ad brauium vocationis æternę, licet aliquando labatur in via, si post resurgit, lapsus non obest ei: quin etiam stimulo incitatus pudoris, ad consummationem cursus amplius inardescit. 50. dist. fidelior.

c ¶*Corruunt.*] 3. 20. q. 3. procliuius. j. e. inter hæc hircum. in auth. de mona. §. hinc. coll. 1.

a ¶*Cunu*

Pœnitẽtia super vno peccato non est deneganda.
"Pœnitẽtia est vtilis licet sequatur offensa.
"Dauid tripliciter excusatur.
"Conscientia dupliciter sumitur
"Pœnitẽtia est vtilis licet sequatur offensa.

a ¶*Cumulasse.*]id est,incentiuum ad bene operandum augmētasse.
b ¶*Currentium.*]i.bene operantium.Vel intelligitur ad litteram.
c ¶*Non soluitur.*§.e.dist.1.§.alij econtrario.&c.& venit.
d ¶*Luctantium.*]vt fiat contentio,si illi postea obtinuerunt.
e ¶*Gratia maiores.*]§.dist.50 .fideliter.
f ¶*Censeri.*] i.dānari.
g.¶ *Conditionis.*] humanæ.
h ¶*Virtutis.*]j.e.interhæc hircum.
i ¶*Donatur.*] donari dicitur quod nullo iure cogente concediturar.ar.§.dist.2.nullus eorum.ff.de re.iur.donari.“Vnde cum pnmam gratiam nemo possit mereri,patet q gratis sit remissio peccatorum.
k ¶*Donatur.*]“donatur peccatum quādo ita remittitur vt pro eo nulla pœna exigatur,vt in baptismo.deletur cum interior macula abstergitur,&ad pœnam eternam minime reseruatur.
l ¶*Deletur.*]§.dist.1.c.iis potestatis.
l ¶*Deletur.*]si quidem in baptismo deletur originale ne obsit *: non vt nō sit.J.de cōsecr.di.4.c.2.& alludi tur hic naturæ sangui nis. Humidum enim naturā habet abluendi.sicut Ioannes in Apocalypsi ait de martyribus:(Lauerunt in quit)stolas suas in sanguine agni.Et Apostolus: Deletum est chirographum per mortem Christi, quo diabolo tenebamur obnoxij. 76.dist.scire debet. ver.item in apologia Dauid. deleta scriptura, charta remanet:similiter deleta culpa originali in baptismo remanet ipsa iniquitas, i. fomes peccati ad pœnam tātum,non ad culpam.
m ¶*Per sanguinem.*]i. per passionē, i.per fidem , quam quis debet de passione.
n ¶*Tegitur.*]per charitatem,i.per bona opera contraria,vt j.c.illud.ver. atque operuit peccata, & texit operib.bonis. Vel referas hoc ad diuersa peccata,vt peccatū quod est tantum in voluntate, dicatur donari,originale autem deleri,actua le tegi.Vnde Psal.Beati quorum remissæ sunt iniquitates,&c.

“Gratiā prima nemo mereri pōt.

“Peccatum q̄n dicitur donari.

* Vide not. §.15.q.j.si eō cupiscētia.

† *al.diluisse*

1.Ioan.5.

“ Pcta q̄dāra.

teguntur.

fragilitate,quàm peccandi libidine, acriores ad currendum resurgunt,pudoris stimulo maiora reparantes certamina,vt non solum nullum attulisse existimetur lapsus impedimentum,sed etiam velocitatis incētiua cumulasse[a]. Ergo si currentium[b] non soluitur[c] cursus,cū aliqui forte ceciderint, non luctantiū[d] contentio,sed inoffensa manent certamina: quin & plerique post vnū, aut alterum lapsum gratia maiore[e] vicerunt: quanto magis agonem pietatis ingressi non debent vnius prolapsionis offensione censeri[f],cum beatus sit , qui se potuerit reparare post lapsum? *& infra c.4.* ¶Quòd peccauit,conditionis[g] est:q, supplicauit, correptionis:lapsus communis,sed specialis confessio.Culpam itaque incidisse , naturæ est, delesse†, virtutis[h]. *& infra c.13.*

¶Peccatum aut donatur[i], aut deletur , aut tegitur. Donatur[k] per gratiam , deletur[l] per sanguinē[m] crucis,tegitur[n] per charitatem:similiter,& iniquitas[o] ,quæ æstimatur habitudo mentis iniustæ:licet Ioannes in epistola eum,qui fecerit peccatum, & iniquitatem[p] fecisse dixerit,sicut habemus scriptum (Omnis,qui facit peccatum, & iniquitatē facit:) peccatum est iniquitas[q] : quia in peccato ipso iniquitas est. Tamen,vt nobis videtur,peccatum[A] est opus iniquitatis:iniquitas autem operatrix[r] culpæ, aut delicti. Prius est ergo, vt ipsa iniquitas deleatur,excidatur radix, & seminarium peccatorum : mala tollatur radix, ne malos fructus ferat:aboleatur erroris omnis affectus,vniuersa iniquitatū genera tollantur.Itaque quemadmodum intrans in animam sapientis disciplina imprudentiam tollit, & scientia ignorantiam, sic perfecta virtus iniquitatem,& remissio peccatorum delet[s] omne peccatum.

A ¶Peccatum est.] *In originali vulgato legitur*,omne peccatum est iniquitas:iniquitas autem operatrix culpæ,aut delicti. Plus est ergo,&c. *sed melior visa est Gratiani lectio.*

Idem in eodem libro.c.7.

C. XXVI.

1 ILlud † [t] vero quàm mirabile est,q, Angelo ferienti plebem se obtulit Dauid dicens (Grex iste[u],quid fecit? fiat manus tua in me,& in domū patris mei.) Quo facto statim dignus sacrificio iudicatus est , qui absolutione existimabatur indignus. Nec mirum,si tali sua oblatione pro populo,peccati sui adeptus est veniam , cum Moyses[x] offerendo se Domino pro plebis errore,etiā plebis peccata deleuerit? Texit igitur peccata sua,an non? Sed quis hoc neget, cum hic ipse docuerit propheta, q, remittantur iniquitates,tegantur peccata,nō imputentur à Domino? Peccatum remissum sibi ese docuit,sicut scriptum est(Deletum meum cognosco,& iniustiam meam non operui.Dixi, pronuntiabo aduersum me iniustitiā meam Domino,& tu remisisti impietatem cordis mei.) Dixit(pronuntiabo)& veniam meruit, [y] antequā pronuntiaret:quanto [z] magis,vbi de se pronuntiauit,dicens (iniquitatem meam ego agnosco) remissum est ei omne peccatum? licet specialiter de hoc[a] & Nathā propheta respondit(& Dominus transtulit peccatum tuum.) Ergo remissionem meruit iniquitatis & texit charitate,atque operuit peccata sua , & texit operibus bonis nec imputādum est ei peccatum, quia non fuit in eo dolus malitiæ, sed lapsus erroris : deinde† , quia non fuit improbitatis æstus , sed vmbra[b] mysterij:& tamen confessus est delictum suum,agnouit iniquitatem,vidit lauacrum,& vidit, & credidit:dilexit multum,vt nimia charitate tegere quemuis posset errorem.

6 Ecce , cuius pœnitentia hic commendatur , cui etiam venia per prophe-

“Peccatum dicitur large & stricte

1 Reg.11. †*Quam vero illud etiam mirabile*]orig.

2.Paral.21.

Exod.32.

Psal.31.

tal.denique non fuit

“ Dauid p plebe mortui se ob

peccandi libidine,sed causa mysterij.

v ¶*Grex iste.*]§.1.q.4.c.ecclesia.§.item Dauid.

x ¶*Moyses.*]§.dist.45.disciplina.

y ¶*Meruit.*]id est,obtinuit.

z ¶*Quanto.*]“arg.votum de præsenti magis obligare,quàm votum de futuro. arg.contra ext.qui cler.vel vo. rursus. vbi dicitur, quòd simplex votum non minus obligat,quàm solenne.

a ¶*De hoc.*]i.peccato homicidij & adulterij.

b ¶*Sed vmbra.*] supra trigesima prima, quæstio.1.capit.si qua. §.sed obiicitur.

ECCE.Hæc est 6.pars dist.in qua intendit probare,q, etiam boni & sancti quandoque cadunt & resurgunt.Et hoc probat per 4.c. Ioan.de Fant.

Casvs. Infert Grat.ex supradictis, q, ille cuius pœnitentia commenda

“Votum de presenti plus obligat, q votum de futuro.

mendatur, & cui per prophetam ostenditur venia data:postea graiter deliquit in populi numeratione, & iterum postea pœnituit. Achab quoq; rex impiissimus per pœnitentiam à Domino veniam impetrauit.
a ¶*Deliquerit.*]In populi numeratione.
b ¶*Multitudo.*]prima q.4.c.ecclesia.§.item Dauid.

1 Lib.2.

A *Chab rex.*]Casvs. Cū Achab & Iezabel ab Helia grauiter redarguerentur de morte Nabuthę,& eis grauiter cōminatus fuisset prophetaiad vocem eius Achab pœnitentiam egit,& veniam à Domino impetrauit. Iezabel vero quia noluit pœnitere,presenti fuit condemnata iudicio. Et cōsueuit notari historia §.50.dist. ca. si post. §.econtra. Quod dicit ibi , *& ecce Iezabel:cum*,præpositio est.

2 Epi.ad Ruficum.

3.Reg.21.

c ¶*Achab.*]§.23.qu.8. conuenior.
d ¶*In loco.*]i.in eadem regione.non enim est verum in eodem loco singulariter.
e ¶ *Iezrahel.*] ciuitas est.
f ¶*Vnum.*]i.simile.
g ¶*Iezabel.*]Et ita medicamentum fuit vni ad interitum , &c. vt 23. q. 4. Nabuchodonosor.

“Iezabel præcipitata fuit a turri.

h ¶ *Condemnatur.*] “ cū Iehu præcepit Eunuchis,q, eam præcipitarent de turri:quia dixerat ei , Numquid pax erit Zambri , qui interfecit Dominum suum ? id est , filium meum Zaran.

“Iezabel conuersa[s] est ad Dominū.

T *Alis mihi.*] Casvs. Dicitur in hoc c.q, tanta est pietas Dei, q, quemlibet peccatorū etiam sceleratissimum ad pœnitentiam recipit , & ad statum pristinum reuocat,&mercedem tribuit conuersionis, quamuis exigue. Et hoc probat auctoritate Esaiæ , & exemplo Achab.Seq.c.sicut Achab, patet , & de eo habuisti.§.i c.Achab.

i ¶*Spernit.*] 26.q.6. agnouimus.

3 Esa.57. a-pud 70.

k ¶ *Pervenit malorum.*]potest ergo aliquis esse summe malus, sed non tepente, vt §.di.2.c.fi sermo.§. econtrario. “Sed certe summe malus non potest quis esse nec summe bonus nec bonus qs esse non pt.

l ¶*Susscipit.*]Deus eum.
m ¶*Pœnitentiam.*]id est,satisfactionem.
n ¶*Nec patitur.*]diligit enim Deus bonum, quod in peccante plantauit.J.ea.pium.
o ¶*Sanauit.*]per pœnitentiam.

tam data monstratur, quam grauiter postea deliquerit a, *populi multitudo*b *prostrata ostendit. Achab quoque (vt Hieronymus contra Iouinianum scribit*1*) rex impiissimus, vt sententiam Dei subterfugeret, & euersio domus eius differretur in posteros, ieiunio impetrauit, & sacco.*

*De quo ad eumdem Rusticum scribit idem Hieronymus dicens*2*.*

C. XXVII.

A Chab[c] rex impiissimus vineam Naburhæ cruore possedit, & cum Iezabel non tā coniugio sibi, quàm crudelitate coniuncta, Heliæ increpatione corripitur:hæc dicit Dominus[Occidisti,& possedisti.] & iterum[In loco[d], in quo linxerunt canes sanguinem Naburhæ,ibi lingent canes sanguinē tuum.Et Iezabel canes comedent ante muros Iezrahel[e]. Quod cum audisset Achab,scidit vestimenta sua, & posuit saccum super carnem suam,ieiunauitque, & dormiuit in cilicio. Factusque est sermo Domini ad Heliam dicens:[quoniā reueritus est Achab faciem meam , non inducam malum in diebus eius.] Vnum[f] scelus Achab,& Iezabel[g]:tamē conuersō[s] ad pœnitētiam Achab,pœna differtur in posteros:& Iezabel in scelere perseuerans præsenti iudicio condemnatur[h].

Item Ioannes Chrysostomus de reparatione lapsi, [epist. 5.ad Theodorum lapsum.

C. XXVIII.

3 TAlis, mihi crede, talis est ergo homines pietas Dei:num quam spernit[i] pœnitentiam, si ei sincere , & simpliciter offeratur. Etiam si ad summum quis peruenit[k] malorum, & inde tamen velit reuerti ad virtutis viam , suscipit[l] , & libenter amplectitur : facit omnia , quatenus ad priorem reuocet statum:& quod est adhuc præstantius, & eminentius, etiam si non potuerit quis explere omnem satisfaciendi ordinem, quantulamcumque tamen, & quamlibet breui tempore gestam non respuit pœnitentiā[m]:suscipit etiam ipsam, nec patitur[n] quamuis exiguæ cōuersionis perdere mercedē. Hoc enim mihi indicat Esaias, vbi de populo Iudæorū talia quædam dicit(Propter peccatum modice conturbaui eum , & percussi eum, & auerti faciem meam ab eo : contristatus est,& ambulauit tristis,& sanaui[o] eum, & consolatus[p] sum eum.)Euidentius autem nobis testimoniū dabit etiam rex ille impius , qui cupiditatis suæ quidem prædam vxoris nequitia quæsiuit : sed perturbatus ipsius sceleris immanitate pœnituit , & cilicio circumdatus facinus suum fleuit , atque ita erga se Domini misericordiam prouocauit , vt à cūctis[q] eum absolueret peccatis. Sic enim ait Deus ad Heliam(Vidisti , quomodo compunctus est Achab à facie mea? quia fleuit in conspectu meo,non inducam malam[r] in diebus eius.)

¶ Versio hæc,licet nōnihil discrepet ab ea,quæ inter latina Ioannis Chrysostomi opera circumfertur,non tamen longe discedit à verbis græca.extat enim hoc opusculum manuscriptum in bibliotheca Vaticana.

Item Gregorius in homilia decima super Ezechielem,in extremo.

C. XXIX.

5 SIcut† Achab rex iniquus à propheta reprehensus, cum contra se diuinam sententiam audisset, pertimuit,& magno mœrore deprehensus est : ita vt prophetæ suo Dominus diceret [Nonne vidisti Achab humiliatū coram me? Quia igitur mei causa[s] humiliatus est,non inducam malū in diebus eius.] In quibus Domini verbis pensandum est , quomodo ei in electis suis mœror amaritudinis placeat , qui amittere timent Deum,si sic ei & reprobi pœnitētia placuit , qui timebat perdere præsens sæculum: aut quomodo ei grata sit spontanea afflictio pro culpis in eis, qui placēt,si hæc ad tempus placuit, & in eis, qui displicebant.

*Niniuitæ quoque,quos Dominus in Euangelio cōmendat, pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ, & ex misericordia Domini indulgentiam consecuti , subuersionis interitum subterfugere meruerunt. Sed qualiter post acceptam veniam Achab vixerit , textus libri Regum declarat:de quo etiam scribit Ambrosius*4*,quòd Iezabel vxor eius,cuius inflammabatur arbitrio,cor eius conuertit , & nimiis sacrilegiis execrabilem fecit, & hunc pœnitentiæ eius reuocauit affectum.*

De Niniuitis autem in prœmio Ionæ scribit Hieronymus.

C. XXX.

5 SIcut ait Herodotus[u] , Niniue à rege Medorum subuersa est regnante apud Hebræos Iosia.

SIcut ait.]Casvs.Probat Hier.in hoc c.quòd Niniuitæ per pœnitentiam veniam meruerunt:sed qa postea peccauerūt,vt Herodotus historiographus narrat;ciuitas eorum postea est subuersa.

v ¶*Herodotus.*]historiographus quidam.

“Peccatorū venia est triplex.

“Pœnitētia vera q̄ est.

Ionæ 3.

4 Lib.de Naburhe Hizraelit.c.vlt.

† *Sic*] orig. & exempp.

3.Reg.21.

3.Reg.21.

§ sensus non verba.

p ¶*Et consolatus.*]Polysyntheton, i.plurialitas coniunctionum.
q ¶*A cunctis.*]sed quo modo absoluit eū ab omnib. peccatis cum eius pœnitentia vera non esset?non eū pœnitebat nisi vt euitaret mala rēporalia, vt dicit c.seq. Sed dic q̄ absoluit eū prout sequitur hic,non inducā mala in dieb. eius. vnde expone,peccatis,i.pœnis.Vel absoluit eum ab omnibus peccatis,sab illo pro cedentib.quia cū per falsos testes eum fecerit cōdemnari,periuria sunt inde secuta.argu.ex.de testi.sicut.
r ¶*Mala.*]comminata. alia enim bene induxit in diebus eius.
s ¶*Mei causa.*] timoris. Et ita videtur q̄ solo amore siue timore quis possit venian consequi secundum q̄sonare videtur illa auctoritas:Seruite Domino in timore, &c. Sed cōtra nonne talis est malꝰ,ergo nihil boni meretur.ar.§.50.dist.vt constituerentur. vbi dicitur, q̄ qui animo recuperādi honorē supbe agit pœnitētiam,&c. “Ité vera nō est pœnitētia,quæ nō fit ex fide per dilectionē operāte,vt §.e. si Apostolus iā respōsum est ad hoc in gl. sed quomodo.

NINIVITAE. Casvs.Probat Grat. q̄ postquam aliquis egerit verā pœnitentia, potest postea criminaliter peccare.q̄d probat exemplo Niniuitarum,qui ad prædicationem Ionæ pœnitentiam egerāt,& tamen postea criminaliter peccauerūt. Idem etiam dicit de Achab & Iezabel.
t ¶*Sed qualiter.*]Josteſo-qualiter Achab & Niniuitæ veram egerunt pœnitentiam,ostēdit qualiter postea peccauerunt mortaliter.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Subuersam.*]à Medis.

Naum prophetam.] Casvs. Idem fere dicitur hic quod dictum est in §. Niniuitæ. Casum formabis: quia facilis est, & est prologus Hiero. super Naum. Item in principio Naum. verba sunt Gra. sequens §. item quod patet.

b ¶*Naum.*]verba Hieronymi.

c ¶*Regis.*]scilicet Salmanalar.

d ¶*Assyriorum.*] Assyriorum metropolis erat Niniue.

e ¶*Traditio.*] sic construe, tradicio Hebræorum confirmat Naum fuisse prophetam ante, &c.

Additio. Sub. & hoc ideo dicit: quia licet Niniuitæ egissent pœnitentiam de peccato propter quod Naum annuntiauit eis subuersionē: tamen postmodum peccauerūt, propter quod captiuati sunt à Medis. Pe.

f ¶*Iudicium.*] scilicet quòd captiuarentur à Medis.

g ¶*Locutus.*][Naum: qui de Niniue prophetauit sicut & Ionas.

h ¶*Zelans.*] i. exactor castitatis, quæ si violatur immittit pœnam vt sic reuocetur ad castitatem. vnde sequitur, vlciſcens, &c.

i ¶*Vlciſcens.*]vxor prophetę Domini laudātis quod de Assyriis vltus est iniuriam populi sui: quia captiuati sunt à Medis.

ITEM QVOD FRĘQVENTER. Hæc est 7. pars dist. in qua probat, q̄ nō tantum sæpe, sed frequēter peccans & pœnitens habet veniam. Ioan. de Fant.

Dhuc instant.] Casvs. Dicebant quidam hæretici, q̄ Deus post baptiſmum tantū semel dat veniam pro peccato. vnde si quis egit pœnitentiam, & illam voluerit iterare, inutilis erit. & errorem suum cōfirmabant duabus rationibus. Prima, q̄a si Deus toties quoties homo peccat, peccata dimitteret: videretur peccata diligere. Secunda, quia non legitur in Euangelio q̄ Christus bis illuminauit aliquem cæcum, vel bis suſcitauerit aliquem mortuum. Ex quo colligūt, q̄ Deus bis eidem homini eadem peccata non dimittit. Istum ergo errorem hic reprobat: ostendens q̄ quoties homo pœniteat, toties Dominus peccata dimittit. Et q̄ primo loco inducunt hæretici, dicit non valere. in eo nāque q̄ Deus est paratus peccata destruere, apparet eum odire, & non diligere peccata. Item licet Christus non bis illuminauerit aliquem vel bis non suſcitauerit: tamen quandoque quem vno tempore mundauit lepro-
sum, alio tempore illuminauit cæcum: ex quo sequitur, q̄ eidem homini bis peccata dimittit. si enim Christus, qui se dicit mo-

Vnde patet illam prædicante Iona ex pœnitentia meruisse veniā: sed quia postea ad vomitū rediit, ex ira Dei subuersam [a] fuisse.

Item in prologo Naum[1].

C. XXXI.

NAum [b] prophetam ante aduentum regis [c] Assyriorū [d], qui populum Israel captiuum in suam regionem transtulerat, fuisse, Hebræorum traditio [e] confirmat. Si quidem in fine huius lectionis, prædicti regis aduentum idem propheta annuntiare monstratur. Sed cum habitatores Niniuæ, Iona interitum ciuitatis prædicante, ne diuina ira denuntiatum interitum subſtinerent, peccatorum, & impietatis pœnitentiam egissent, accepta Dei misericordia, grauioribus se criminibus implicuerunt. Qua de causa memoratus propheta ſpiritu ſancto plenus iudicium [f] Dei annuntians ita est locutus [g], [Deus zelans [h], & vlciſcens [i] Dominus est.]

Item, quòd frequēter venia pœnitenti præſtetur, teſtatur Augūſtinus in libro de pœnitentia,[2] *ſcribens contra quoſdam hæreticos, qui peccantibus poſt baptiſmum ſemel tantum dicebant vtilem eſſe pœnitentiam.*

C. XXXII.

ADhuc instant perfidi [k], qui sapiunt [l] plus, quàm oporteat [m], non sobrij sed excedentes mensuram. Dicunt enim, etsi† semel peccātibus post baptiſmum valeat pœnitentia [n], non tamen sæpe [o] peccantibus proderit itera ta: alioqui remiſſio, ad peccatum esset incitatio. Dicunt enim, quis nō semper peccaret, si redire semper posset? Dicunt enim Dominum incitatorem mali, si semper pœnitētibus subueniret, & etiam ei placere peccata, quibus ſemper præſto est gratia [p]. Errant autem: immo constat ei multum peccata displicere, qui semper præſto est ea destruere. Si enim ea amaret, non ita ſemper destrueret, sed cōseruaret, atque, vt sua munera, foueret. Sēper destruit peccata, quæ inuenit, ne ſoluatur [q] quod creauit, ne corrūpatur quod amauit. Sumunt occaſionem hypocritæ isti ex factis Domini. Quem enim cæcum bis illuminauit? quem leprosum bis mundauit? quem mortuum bis ſuſcitauit? non Lazarū, quem † dilexit, non filium viduæ, quē miſertus matri reddidit, non filium diſſipatorem legitur bis ſuſcepiſſe, non filiam Abrahæ bis à dæmonio liberaſſe. In nulla perſona iteravit factū, docens, vt aiunt, non sæpe à Domino fieri remedium. Dixit mulieri [Vade, & amplius noli peccare, ne deterius ali quid tibi contingat.] promittens pœnā, nō amplius veniā. ¶ Quòd † autem multos [r] cæcos & diuerſo tempore illuminauerit, & multos debiles confortauerit, oſtendit in diuerſis illis eadē sæpe peccata [s] dimitti, vt quem prius ſanauit leproſum, alio tempore illuminet † cæcum. Ideo etiam tot ſanauit † febricitantes, tot languidos, tot claudos, cæcos, & aridos, ne deſperet de ſe peccator: ideo non ſcribitur aliquis niſi ſemel ſanatus [t], vt quiſque timeat mergi † peccato. Videmus adhuc quotidie in eccleſia sæpe febricitantes, sæpe languidos, sæpe paſſionibus captos, sæpe liberari: vt appareat toties opus miſerantis, quoties confeſſio fit pœnitentis. Quomodo enim corpus, quod vilius [u] est, & ab ipſo diſſimilius [x], sæpe ſanaret, & animam digniorem, & redemptā [y] non toties liberaret? Medicum se vocat, & non ſanis, ſed male habentibus opportunum [z]. Sed qualis hic medicus, qui malum iteratum neſciret curare? Medicorum enim est centies infirmum viſitare, centies [a] curare. Qui ceteris minor esset, ſi aliis poſſibilia ignoraret, memor est ſui, qui dicit [Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat] Quem enim peccatorem excluſit † [b]? Et q̄ omnibus promiſit indulgentiam, aliis quoque promiſſionib⁹ declarat. [Qui me confeſſus fuerit coram hominibus] id est, omnis, quantumcumque, & quotieſcumque peccator, cuiuſcumque ordinis, etiam ſi fuerit ſacerdos [confitebor [c] & ego eum coram patre meo.] Nam [qui inuocauerit nomen Domini,] id-est, ſecundum quòd nominatur Dominus, id est, qui inuocauerit eum ad ſe, ſeruiendo, non contradicendo, vt forſitan sæpe fecit [d]

---

1 ¶*Sapiunt.*]i. inquirūt.

m ¶*Oporteat.*]ille dicitur plus ſapere quā oportet ſapere, qui diuinum conſilium nimis alte perquirit, &c. vt ext. de hæ. cum ex iniuncto. & 43. dist. ſit rector.

n ¶*Pœnitentia.*]5. dist. 23. qui epiſcopus.

o ¶*Sepe.*] 5. e. dist. 3. §. ſed verba. c. ſane. & 5. 23. q. 4. est iniuſta.

p ¶*Gratia.*] i. gratiā.

q ¶*Soluatur.*]per mortale peccatum. " Ex hoc collige mala non eſſe creata: iuxta illud, Deus creauit omnia præter peccata, vt dixi 5. e. ille rex tantus.

r ¶*Quòd autē multos.*] licet progreſſus Aug. non videatur efficax: poteſt tamē lege confirmari: nam dicit lex, q̄ id quod in duabus perſonis recipitur, hoc etiam in eadem perſona recipiēdum est. ff. ſi cer. per. l. ſingularia. arg. 8. q. 1. in ſcripturis. quia ibi ex perſona Eſaiæ & Hieremiæ oſtenditur, quod vnaquæque perſona, quæ eligitur debeat facere: hoc tamen de vna probat: quia qui prius leproſum mundauit, poſt cæcum illuminauit.

s ¶*Peccata.*] i. pœnas peccatorum.

t ¶*Sanatus.*]de eadem infirmitate. plene em curauit de ea, de qua curauit, vt j. e. sūt plures. Sol. hic dicit in perſona perfectorum: ibi de imperfectis. Vel dic, non in hoc iuſtificatus ſum: quia poteſt iurripere veniale id est, non ex hoc, vt j. ea. ſi quis autem nō habens. 7. dist. 7. nullus expectet. Vel dic, nihil mihi cōſcius ſum quo ad mortale: non tamen in hoc, &c.

u ¶*Dubitaret.*] non tamen dixit, dubitauit: ſed ideo hoc dicit, ne daret aliis dubitandi occaſionem. 5. dist. 1. quamobrem.

n ¶*Sciebat.*]&ita poteſt ſcire ſe aliquis habere charitatem. 5. 1. q. 1. teneamus. j. dist. 4. ſi ex bono.

IN *tantum.*]Casvs. Dicitur hic, quòd in tantum quandoq; malitia hominū progreditur: vt poſt pœnitentiam de peccatis ſuis peccata ſimilia vel grauiora committant: & tamen Deus ſuper eos facit oriri gratiam compunctionis: & per pœnitentiam eis veniam tribuit non minus quàm ante. Sed ſecundum conſuetudinem quarumdam eccleſiarum ſolennis pœnitentia eis non conceditur ſecundo, & hoc probat per neceſſariam probationem. *Solum ſuum*, id est, gratiam compunctionis.

o ¶*Oriri.*]in ſplendore gratiæ ſuæ.

---

1 inter opa B. Hieronym.

Naum 1.

2 in lib. d ve ra & falsa pœnit. c. 5.

3 ſen. 4. di. 14

† vt ſi orig.

Ioan 9.

---

1 ¶*Sapiunt.*]i. inquirūt.

m ¶*Oporteat.*]ille dicitur plus ſapere quā oportet ſapere, qui diuinum conſilium nimis alte perquirit, &c. vt ext. de hæ. cum ex iniuncto. & 43. dist. ſit rector.

n ¶*Pœnitentia.*]5. dist. 23. qui epiſcopus.

o ¶*Sepe.*] 5. e. dist. 3. §. ſed verba. c. ſane. & 5. 23. q. 4. est iniuſta.

p ¶*Gratia.*] i. gratiā.

q ¶*Soluatur.*]per mortale peccatum. " Ex hoc collige mala non eſſe creata: iuxta illud, Deus creauit omnia præter peccata, vt dixi 5. e. ille rex tantus.

r ¶*Quòd autē multos.*] licet progreſſus Aug. non videatur efficax: poteſt tamē lege confirmari: nam dicit lex, q̄ id quod in duabus perſonis recipitur, hoc etiam in eadem perſona recipiēdum est. ff. ſi cer. per. l. ſingularia. arg. 8. q. 1. in ſcripturis. quia ibi ex perſona Eſaiæ & Hieremiæ oſtenditur, quod vnaquæque perſona, quæ eligitur debeat facere: hoc tamen de vna probat: quia qui prius leproſum mundauit, poſt cæcum illuminauit.

s ¶*Peccata.*] i. pœnas peccatorum.

t ¶*Sanatus.*]de eadem infirmitate. plene em curauit de ea, de qua curauit, vt j. e. sūt plures. Sol. hic dicit in perſona perfectorum: ibi de imperfectis. Vel dic, non in hoc iuſtificatus ſum: quia poteſt iurripere veniale id est, non ex hoc, vt j. ea. ſi quis autem nō habens. 7. dist. 7. nullus expectet. Vel dic, nihil mihi cōſcius ſum quo ad mortale: non tamen in hoc, &c.

u ¶*Dubitaret.*] non tamen dixit, dubitauit: ſed ideo hoc dicit, ne daret aliis dubitandi occaſionem. 5. dist. 1. quamobrem.

n ¶*Sciebat.*]&ita poteſt ſcire ſe aliquis habere charitatem. 5. 1. q. 1. teneamus. j. dist. 4. ſi ex bono.

IN *tantum.*]Casvs. Dicitur hic, quòd in tantum quandoq; malitia hominū progreditur: vt poſt pœnitentiam de peccatis ſuis peccata ſimilia vel grauiora committant: & tamen Deus ſuper eos facit oriri gratiam compunctionis: & per pœnitentiam eis veniam tribuit non minus quàm ante. Sed ſecundum conſuetudinem quarumdam eccleſiarum ſolennis pœnitentia eis non conceditur ſecundo, & hoc probat per neceſſariam probationem. *Solum ſuum*, id est, gratiam compunctionis.

o ¶*Oriri.*]in ſplendore gratiæ ſuæ.

---

1 ſtola ad Corinth. vbi dixit: Prædixi enim & prædico vt præſens bis, & nunc tertio abſens.

Psal. 106. Luc. 1.

† ſedentes] orig.

g ¶*Semper.*]ſeptenarius enim numerus vniuerſitatis est.

h ¶*Seducti.*]5. dist. 2. §. item opponitur. & c. 1. eſt inquit. Eo enim q̄ peccatores nos esse non credimus, deterius peccamus. 5. dist. 45. licet plerumque. & c. vera iuſtitia. 5. di. 25. §. nunc autem. j. de conſ. dist. 4. firmiſſime.

1. Cor. 13.

Ioan. 20.

i ¶*Iactare.*] cum ſit ſcriptū: ſi dixerimus quia peccatum non habemus, noſipſos ſe ducimus. 5. dist. 1. 2. ſi enim.

k ¶*Esse poteſt.*] j. de conſe. di. 4. à paruulo. contra. nam ibi dicitur quòd peccato nō commoritur baptizatus: ergo nō est in eo. Sed dic eſſe non poteſt, id eſt, non poteſt incipere eſſe. argu. de conſec. dist. 4. firmiſſime. est tamen ſuperficiale. argu. quod hic inducit, nec infans vnius diei, &c. cum agatur hic tantum de actuali peccato.

Iac. 5. Iob 35. ex 70

"nihil mihi *ſum.*] "id est, nullius mortalis peccati conſcius ſū, qualiter ex ſcientiam habeo. ipſe enim dicebat: ago qd̄ nolo. 5. dist. ead. inter hæc. 11. q. 3. ſenti. & c. inter verba. contra. Sol. hic dicit in perſona perfectorum: ibi de imperfectis. Vel dic, non in hoc iuſtificatus ſum: quia poteſt ſurripere veniale id est, non ex hoc, vt j. ea. ſi quis autem nō habens. 7. dist. 7. nullus expectet. Vel dic, nihil mihi cōſcius ſum quo ad mortale: non tamen in hoc, &c.

1. Cor. 4.

l ¶*Nihil mihi conſcius ſum.*] "id est, nullius mortalis peccati conſcius ſū, qualiter ex ſcientiam habeo. ipſe enim dicebat: ago qd̄ nolo. 5. dist. ead. inter hæc. 11. q. 3. ſenti. & c. inter verba. contra. Sol. hic dicit in perſona perfectorum: ibi de imperfectis. Vel dic, non in hoc iuſtificatus ſum: quia poteſt ſurripere veniale id est, non ex hoc, vt j. ea. ſi quis autem nō habens. 7. dist. 7. nullus expectet. Vel dic, nihil mihi cōſcius ſum quo ad mortale: non tamen in hoc, &c.

Rom. 8.

m

Universidad de Deusto
Biblioteca

cato, quorum sanguis non erat oblatus in tabernaculum, & comederent eas: & cum quæreret hircum oblatum pro peccatis principis, inuētus est exustus. cūque super hoc iratus Moyses increparet Aarō & filios eius: excusabat se Aaron dicēs: mihi accidit quod vides. quasi ex perturbatione animi factum est hoc: locutus est autem Moyses ad Aarō & Eleazar & Ithamar filios eius, qui residui erant, tollite sacrificium quod remansit de oblatione Domini, & comedetis illud absque fermēto, sextraneæ doctrinę, quia sanctum sanctorum est: comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi & filiis tuis de oblationibus Domini: sicut est præceptum mihi. Item super Leuiticū die viij. erecti tabernaculi cęperunt offerre Aaron & filij eius. Moyses enim vij. diebus continuis officium sacerdotis compleuerat, & tūc cessauit. Eodē die missus est ignis cœlitus, qui sacrificia consumpsit. quiq; iugiter est obseruatus vsque ad transmigrationem Babylonis: nec licebat alium ignem apponere ea die cū aliis hostiis, quas acceperat à populo. Aaron obtulit etiam hircum: de quo hic habetur mentio: qui totus erat à sacerdotibus deputatus, & ab eis tantum in loco sancto deputatus ad comedendum. Intulerunt ergo Nadab & Abiu ignem alienum: Moyses tamen primis septem diebus igne terreno vsus fuit, sed Dominus præcepit ei amouere terrenum: quia eo die apparebat ignis cœlitus missus.

t Simile incatena i Leuiticum ex scriptoribꝰ græcis, ꝑcipue Orig.

C. XXXIIII.

j[1] INter hæc hircum [a], qui oblatus fuerat [b], exustum [c], &c.] Non peccare [d], solius Dei est, emendare, sapientis. Sed raro inuenias, qui se corrigat. Rara confessio peccati, rara pœnitentia. Repugnat natura [e], & verecundia, quia obnoxia est culpæ omnis caro, & quisque erubescit peccatum confiteri, dum magis præsentia cogitat, quàm futura [f]. Vult Moyses [g] peccati vacuam [h] reperire animam, vt exuuias [i] erroris deponat, & culpæ nuda [k] sine sui pudore discedat [l]. Sed irrationabilis impetus [m] prævenit, & flāma celerrimi motus animam depascitur, & exurit eius innocentiam [n]. Præponderant enim futuris præsentia, seriis iucunda, & lætæ tristibus, & prępropera tardioribus. Velox [o] enim iniquitas, quæ ad nocendū occasionem suggerit [p]: lenta virtus, & cunctatrix ante iudicat [q], quàm incipit, quid decorum, quid honestum: iniquitas omnia præcipitat. Pigra [r] vero, & verecunda pœnitentia, quę † præsentium pudore [s] præmitur [t] †. Solis enim intendit [u] futuris, quorum spes sera, & tardus fructus. Interim [x] pręcurrit impudētia [y], & spe præsentium pœnitentia excluditur. & affectus †[z] eius exuritur [a], & aboletur. Quærit [b] eam lex [c], & non inuenit, exusta est enim feruore, & fumo iniquitatis. Inde irascitur [d], & dicit deuorandam [e] fuisse pœnitentiam [f] in sancta † sanctorum [g] sacerdotes [h], quasi segnes increpat. Respondet [i] Aaron [k] prouidum [l] debere esse sacerdotale iudicium [m], nec male † [n] sanæ conscientiæ facile [o] esse credendum id muneris [p], & amor rerum præsentium, & quia natura prona est ad malum: & sic impetus peccandi superat rationem. Tertio alludendo historiæ dicit quòd peccata sacerdotes per pœnitentiam debent delere, quæ tamen ficte pœnitenti non est iniungenda. Quarto dicit quòd qui offert ignē alienum, id est, vitia, exuritur ab eo: qui autem mundari desiderat, offerat ignem spiritus sancti.

†al.quia
†al.punitur
†al.effectus

a ¶ *Inter hæc.*] id est, dum hæc deferuntur extra castra repellenda, scilicet Nadab & Abiu quos præceperat Moyses honore congruo sepeliri.

† al. sanctis sanctorum

a ¶ *Hircum.*] id est, peccatorem vel oblationem pœnitentiæ.

b ¶ *Fuerat.*] quando pœnitentia fuit iuncta.

†al.malefacta] vera lectio.

b ¶ *Fuerat.*] Moyses Aaron & filios eius sacerdotes: per hircum pœnitentiam siue animam: per ignem alienum vitia: per non alienum virtutes vel gratiam spiritus sancti. Primo ergo ponit materiam loquendi de pœnitentia, scilicet verba Leuitici. Secundo ostendit quòd raro pœnitet quis digne: quia obstat verecundia

c ¶ *Exustum.*] vitiis: quia non bene pœnituit, id est, non vere.

d ¶ *Non peccare.*] vera exustio hirci suffocationem pœnitentiæ per aduenientem culpam significat. nam non peccare, &c. & sic continuatur.

e ¶ *Natura.*] id est, vitium quod pro natura inoleuit, vel natura ipsa 3. ead. ille rex. ver. sanctī. 12. q. 1. c. 1. [a]

a Multi est pp fragilitatem naturæ terrentur à pœnitentia: ga timēt ne ꝓ asperitatē pœnitentiæ. tales hortādi sūt &in ipso onere pœnitentiæ adiuuādi. 3. dist. 5. q. vlt. Arc.

f ¶ *Futura.*] omne futurum despicitur, &c. vt dixi 47. dist. omnes.

g ¶ *Moyses.*] id est Christus. Alludit ad id quòd cum Moyses quæreret hircum oblatum, inuenit eum exustum, id est, animam peccato suffocatam, vel pœnitentiam annihilatam.

h ¶ *Vacuam.*]a peccato.

i ¶ *Exuuias.*] id est, indumenta.

k ¶ *Nuda.*] id est, denudata per confessionem, aliās munda.

l ¶ *Discedat.*]ab hac vita.

m ¶ *Impetus.*] vitiorum, designatus per ignem impetuose missum.

n ¶ *Innocentiam.*]5. dist. 50. ponderet.

o ¶ *Velox.*] vtpote sine discretione agens.

p ¶ *Suggerit.*]scilicet ei, qui cum discretione vult agere.

q ¶ *Iudicat.*] id est, deliberat.

r ¶ *Pigra.*] quasi dicat, piger est homo, & verecundus ad pœnitendum.

s ¶ *Pudore.*]quia pudor est ea admittere.

t ¶ *Præmitur.*] id est, ripremitur.

u ¶ *Intendit.*] id est, intendere debet. Vel intendit, quasi conferens secum quòd ea quæ promittuntur, incerta sunt, & ita spes illiorum sera aut nulla est [b]. 47. dist. omnes.

b Et est rō, qa videt & cogitat ea tarde venire, retrahitur ab affectu pœnitentiæ. Ad hoc bene facit concor. hic allegat. nōs. fecūdū Pet.

x ¶ *Interim.*]dum sic est piger, & dum cogitat de futuris.

y ¶ *Imprudentia.*]ad mala facienda.

z ¶ *Affectus.*]pœnitendi.

a ¶ *Exuritur.*]sicut hircus ab igne.

b ¶ *Eam.*] scilicet pœnitentiam per hircum significatam, & alludit ad factum Moysi. B.

c ¶ *Lex.*] id est, minister legis, scilicet Moyses, vel quilibet alius prælatus in eo significatus: vel Christus, vt j. ea. dist. inter hæc hircum.

d ¶ *Irascitur.*]alludit illi quod dixit Moyses, cur non comedistis hostiam, &c.

d ¶ *Irascitur.*]negligentibus prælatis.

e ¶ *Deuorandam.*]id est, celebrandam.

f ¶ *Pœnitentiam.*] id est, hostiam pro peccato, scilicet hircum, per quem pœnitentia designatur.

g ¶ *In sancta sanctorum.*]id est, in ecclesia.

h ¶ *Sacerdotes.*]id est, Eleazar & Ithamar filios Aaron.

i ¶ *Respondit.*] hoc respondisse intelligitur cum dicitur, mihi accidit, quòd, &c.

k ¶ *Aaron.*]prælatus.

l ¶ *Prouidum.*]in iniungenda pœnitentia.

m ¶ *Iudicium.*]43. dist. c. vlt.

n ¶ *Nec male.*]volenti confiteri.

o ¶ *Facile.*]donec feruescat. 3. dist. 1. sunt qui. ver. dicimus.

p ¶ *Muneris.*]pœnitentiam scilicet. tunc enim melius est quiescere, quam exercere, j. ead. in salicibus.

a ¶ *Iam*

a ¶ *Fiat nouissimus error.*]per contemptum pœnitentiæ iniunctæ.

"Versus. b ¶ *Vase.*]vnde Horatius, "*Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis acceßit, &c.* & dicit lex ꝙ si commodasti mihi vas corruptum scienter, & vinum acuit, teneris commodati: secus si ignoranter. secus in locatore vel venditore: quia ille tenetur siue scienter, siue ignoranter locet vel vendat vas corruptū, vt ff. cōmo. in rebus. §. vlt. ff. loc. sed adde. §. 1. ff. de act. empt. & ven. tenetur. §. si vas. Item no. idem in seruo locato quod in vase. ff. loc. si tibi domū. §. 1. & l. cum in pluribus. §. seruum.

c ¶ *Oleum.*]pietatis.

d ¶ *Vel vinum.*] scilicet districtionis.

e ¶ *Alienus.*] tangit ꝙ Nadab & Abiud posuerūt ignē alienum.

f ¶ *Peccatum exuri.*]i. pro peccato delendo pœnitentiam fieri.

f ¶ *Peccatum.*] id est, hircus.

Leuit ibid.

g ¶ *In quibus enim est.*] scilicet ignis alienus, qui alienat à Deo.

h ¶ *Ignis.*] id est, vindicta cœlitus missa.

i ¶ *Alienum.*] 3. 1. q. 1. sicut Eunuchus.

Marc. 5. Luc. 23. Deut. 4.

k ¶ *Nec in eo.*] quasi diceret comedendus erat hircus ille à sacerdotibus intra sancta. non enim oblatū est de sanguine eius intra sancta. si enim holocaustū esset, crematur cum pelle & fimo, sicut fiebat de vitula rufa tantum semel 1 anno. & est sensus ad ꝓpœnitentiam hominibus imponendam vult vti ministerio sacerdotū, vt peccata populi comedāt. ipse enim per se abstulit peccata mundi in sanguine suo. Vnde Apostol⁹. Christus Pontifex. fu. bo. &c. per prōprii sanguinem introiuit in sancta sanctorum.

Matth. 27.

¶ Pœnitentia est à sacerdotibus imponenda

† al. esse fert al. efferunt

Ioan. 2.

I Nter hæc.] Casvs. In hoc c. primo ostendit Isychius, ꝙ ideo legislator, i. Moyses, ꝙ gerit personam Christi, morte eorum exprimit, ꝙ ignē alienū acceperūt, vt illud peccatū viterur mai⁹, quod hæresim designat. Secundo ostendit quid significet illud quod Moyses præcepit Aaron, & filiis eius, vt portiones oblationis comederent in sancta sanctorum: & significat illud, quòd qui vult agere pœnitentiam, agere debet illam ad præceptum sacerdotum, qui sunt vicarij Christi, & quòd oblatio corporis Christi non debet recipi nisi in ecclesia. Tertio ostendit quid notet verb. illud hystorię, Moyses hircum exustum reperit: & significat quòd sicut post mortem filiorum Aaron, qui sumpserunt ignem alienum, non remansit hostia, quæ significat spiritum sanctum, sed est consumpta: sic post mortem eorum qui peccant in spiritum sanctum, & decedunt in finali impœnitentia, non relinquitur hostia pro peccatis eorum: quia nullū ecclesiæ sacramentum eis prodest, cum sine vera pœnitentia decedāt.

l ¶ *Quia omne.*] ita continua, recte pro peccato offertur hircus, per quem pœnitentia designatur: quia omne peccatum, &c.

m ¶ *Et qui.*] scilicet Nadab & Abiu, hi significant hæreticos, qui alienum ignem, scilicet cupiditatis & prauæ doctrinæ in ecclesia accendunt, & qui scripturam sacram male interpretantur & prauę: & sic in spiritum sanctum peccant, cum aliter eam interpretantur q̄ spiritus sanctus flagitet. tales pseudoprophetæ dicūtur. 37. di. vino.

n ¶ *Prædictum.*]scilicet doctrinæ & hæreleos.

o ¶ *Peccatum.*]id est, per prædictum vitium designatum.

p ¶ *Blasphemia.*] quia accipiendo ignem alienum blasphemabant, & faciebant contra doctrinam legis, & ideo consumpti sunt.

q ¶ *Non sunt.*]sed igne consumpti.

r ¶ *Mortis.*]temporalis.

s ¶ *Legislator.*]Moyses. secundum mysticum intellectum auctoritatis exponit dicens ad Aaron, vt habetur in Leuitic. hoc est quod locut⁹ est Dominus: "Sāctificabor in his qui appropinquant mihi, & in conspectu &c. qualiter omnis populi glorificabor, quia per eos datum est exemplum ceteris quomodo timeant, vt Aug. exponit. j. de conse. dist. 2. & dixit, Et dic sanctificabor, i. sanctus apparebo, etiam in his qui sacrificabant mihi: vlciscendo delicta eorum, & nō parcendo, Glorificabor, id est, laudabor & manifestabor iustus.

"Sanctificabor in his mihi, & in conspectu &c. qualiter omnis populi glorificabor, exponitur.

Sap. 1.

t ¶ *In loco.*] hoc verbum mysticat.

u ¶ *Vicarios.*]sacerdotes etiam simplices.

n ¶ *Vicarios.*] 3. 1. q. 1. sicut Christus. [a]

a Aliàs, sicut Eunuchus.

x ¶ *Ipse autem.*] ita continua: Aaron obtulit hircum pro peccato populi, ipse autem, s. Christus, &c.

y ¶ *Sanguine.*]

"sanguis ꝓ cipitur.

"scilicet peccato secūdum illud: Libera me de sanguinibus, i. peccatis. & alibi, Sāguinem sanguis tangit, i. peccatum peccato additur. 3. ea. q. 2. admonere. ver. sanguis tuus, i. peccatum tuum. super caput tuum.

Heb. 10.

z ¶ *Sacrificium.*] corporis Christi.

a ¶ *Vnde addit.*]Moyses.

b ¶ *Ab intelligibili.*] quia spiritus sanctus intelligibiliter & mystice dicitur ignis consumens.

Sap. 1.

c ¶ *Voluntarie.*]id est, in voluntario peccato vsque ad finem durantibus, j. ea. ludas.

†al. & in

d ¶ *Peccantibus.*] scilicet Nadab, & Abiu.

e ¶ *Non relinquitur.*] cum enim eos subito ignis cœlestis consumpserit, nō potuerunt purgari per hostiam, "cum & quædam crimina essent, quæ nullis sacrificiis mundabantur, vt 32. q. 1. quod autem. quale forsan & istud erat. Vel potest istud exponi de quolibet sic peccante, id est, in peccato perseuerante vsque in fi. Bar.

Matth. 27. Gen. 4.

"Crimina quædā nullis sacrificiis mundabantur.

f ¶ *Hostia.*] secunda scilicet, quia semel tantum Christum oportuit pati, nec relinquitur secundus baptismus: relinquitur autem secunda pœnitentia & tertia: & sic deinceps.

"voluntarie enim peccantibus. non relinquitur hostia pro peccatis. Vel sic, i. non relinquitur locus secundę hostię, sicut in veteri lege dictum est supra. hostiam pro peccato immolari. Vel voluntarie peccantibus non relinquitur hostia pro peccatis, id est, non prodest Christus qui est hostia pro peccatis. iam scilicet in hoc sæculo præsenti: per quod constat quòd nec in futuro.

"Peccātibꝰ voluntarie nō relinqui tur hostia, ꝓ pcto, qualiter expōitur

g ¶ *Perseuerare.*]5. ead. dist. 1. §. potest.

I Vdas pœnituit.]Casvs. Probatur in hoc c. ꝙ mala pœnitentia nulli veniam tribuit, quod probatur exēplo Iudæ & Esau, & exemplo Cain: bona vero veniam concedit, quod probatur exemplo Abel & Esau, qui forte pœnituit de primogenitura vendita. Ille, scilicet Iudas. Neque pœnituit, recte. Sed hoc H. intelligit de Esau, qui non pœnituit recte de odio concepto contra fratrem.

I Vdas pœnituit, sed male: laqueo namque se suspendit: pœnituit

Heb. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Esau.*]de peccato forte primogenituræ venditæ.7.q.q̃st.1.quàm periculosum.
b ¶*Magis.*]correctiuum est.
c ¶*Neque pœnitet.*]vterque scilicet.
d ¶ *Aperitur.*] arg.ex sequentibus comprehendi præcedentia.arg. 50.dist. si quis diaconus.arg.dist.18.pereunit. arg.ẽ.23.q.4.quid crudele. arg.j.24.q.1. cum per bellicam.
e ¶*Ex hoc peccatum.*] mendacij: quia post homicidiũ secutum est mendacium:quod magis fuit.arg.ẽ.dist. 1.§.alij econtra. c.ser pens.
f ¶*Memoriam.*]ẽ.di.1. c. quis aliquando. §. his auctoritatib⁹.ver. item illud. Io. & hoc idem ẽ. dist.81. valet. cõtra soluitur ibi. memoria,ſ.ad contritionem,non ad delectationem.j.dist.5.c.1.[a]

Gen.4. a]Sub.i quo loqtur pce. c. valeat q̃i loquitur de mala memoria pctõrum. Arc. Gen.3.

IN *salicibus.*]Casvs. "Hunc casum sic Beñ. ponit. Dicit David. Quomodo cantabimus canticũ Domini in terra aliena? quod exponens Ambrosius ait: Terra aliena caro est, quæ imperio mentis non subiacet:sed si ista terra domari non potest, non debet quis accipere pœnitentiam. Nam si acceperit, & defecerit, ipsa erit inutilis, &aufert vsum posterioris,&hoc est quod dicit,*In salicibus,&c.* Ego addo hoc,q̃licet caro repugnet,mens semper Deo dedita sit, nec fides deseratur : quia dæmones semper incumbunt miseræ animę,dicentes *exinanite*,&c. exponit verba prophetæ.*In salicibus*,i.hæretici.vel valde malis.

ẽ Nonnulli verbis omissis. Psal.136.

In medio eius,i.à medio malorum removeamus secreta fidei.
g ¶*In salicibus.*] i.à salicibus:per quas designantur mali.
h ¶*In medio eius.*] qui sunt in profundo vitiorum.
i ¶*Suspendimus.*]id est, subtraximus , & distulimus.
k ¶*Organa.*]i. orationes nostras , vel confessiones , quæ inutiles sunt, dũ sumus in peccatis:" peccatum enim comparatur salici ,pter infructuositatem. 1.q.1.si fuerit. & organum oratioꝝ propter dulcedinem. 45. dist. cum beatus. 46.dist. hoc habet. Nã quomodo cantabimus,id est,opera fructuosa faciemus?
l ¶*Cultoris.*]animæ.
m ¶ *Usurpata.*] i. non vere recepta, sc. per peccati desertionem.
n ¶ *Aufert vsum.*] quia non folent petere tales vt eis iterum ininguatur satisf.&io pro illis, licet inutilẽ egerint pœnitentiam:immo nec debent. arg.j.ea.c.quærat.§.illud autem. Greg.in fi.&c.pium.
o ¶*Posterioris.*] scilicet sui ipsius:quia postea non agitur secundum consuetudinem quarumdam ecclesiarum. j.ead.§.vlt. & ẽ.ea.dist.

"Peccatum cõparatur salici,& organũ oróni

etiam Esau [a] , sed male : magis [b] autem iste neque pœnituit [c]. Lacrymæ quippe illæ non erant pœnitentiæ , sed animi [A] violenti, & indignationis internæ. Quod ex eius operibus aperitur [d]. *& infra.*

¶ Non igitur negemus, obsecro, peccata nostra:neque nos imprudentia duros efficiat. Sponte nostra peccata puniamus,ne pendamus nõ sponte supplicia. Audiuit Cain à Deo [Vbi est Abel frater tuus?] & dixit(nescio : numquid nam custos fratris mei sum ego?) Vides , quomodo ex hoc peccatum [e] reddiderit grauius? Verum nõ ita pater eius audiens [Adam, vbi es]dixit[Audiui vocem tuam Domine, & timui, quoniam nudus sum.& abscondi me.]Magnũ bonum est,vt quis peccata sua agnoscat , & memoriam [f] eorum perseueranter retineat. Nullum inuenitur delictorum tale remedium , sicut eorum continuata memoria.

A ¶Animi violenti.]*Græce est, ἀλλὰ ἐπιμάχως, τοῦ ἑαυτοῦ μᾶλλον, τοῦ ἀνωγεν τὰ ἔχειν , id est,* Sed potius contumeliosi impetus & iracundiæ:idque ostendunt, quæ secuta sunt. *Vetustus codex habet , ἐπιμάχως, τοῦ ἑαυτοῦ , quæ duæ voces coniunguntur etiam à* B. *Paulo in epistola ad Ephesios,c.4. Sunt autem nonnulla in hoc capit.partim ex manuscriptis Gratiani codicibus , partim ex ipso originali emendata.*

Item Ambrosius in lib.2.de pœnit.c.11.

C. XXXVII.

[1] IN salicibus [g], inquit, in medio [h] eius suspendimus [i] organa [k] nostra. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?]Si enim caro menti repugnat,nec subdita est animi gubernaculo,& mentis imperio, aliena est terra,quæ non domatur exercitio cultoris [l] :&ideo non potest fructus charitatis,pœnitentiam [A] pacis afferre.Melius est ergo tunc quiescere,cũ exercere non queas opera pœnitentię,ne in ipsa pœnitentia fiat , quod postea indigeat pœnitentia. Quæ si semel fuerit vsurpata[m],nec iure celebrata,nec prioris fructum obtinet,& aufert vsum [n] posterioris [o]. Sane & cum caro repugnat , mens ad Dominum debet esse intenta:& si opera non sequuntur,fides non deseratur:[B] &,si impugnant vel carnis ca.quamuis.hoc enim de solenni ibi intelligit H.sed de alia intelligi[b] potest. nam loquitur Ambrosius de illo qui adhuc delectatur in peccato,nec proponit illud deserere. Iste melius faceret si quiesceret à cõfessione,& faceret bona,quæ posset,vt Deus illustraret cor eius,vt j.ea.dist.5.falsas. Si enim superficialem talis agat pœnitentiam , potius grauabitur quam inuabitur,vt ẽ.ea.qui admissa.secundum hunc intellectum procedet ic.Melius est abstinere à satisfactione pœnitentię tibi iniunctę à sacerdote , scilicet tamquam bene pœnitenti, quam exercere confitendo. si quæras opera pœnitentię tibi iniungi à sacerdote, scilicet tamquam bene pœnitenti, videas ne in ipsa pœnitentia simulata facias,quod postea indigeat pœnitentia, vt 17. quæst. 4.sunt qui opes.

b idẽ not.ẽ. 2.q.2.ancillam.in fi.ibi videas.

illecebræ, vel potestates aduersariæ,maneat mẽs Deo dedita. Tũc enim maxime [c] vrgemur,cũ caro cedit: & sunt,qui vehementer incumbant [p], miseræ animæ,quærentes omne auferre præsidium.

[2] Vnde illud est (Exinanite [q] exinanite vsque ad fundamentum in ea [r].) Quam miseratus Dauid ait (filia Babylonis misera)misera vtique,quia Babylonis filia est : quæ Dei filia esse desinit , cui tamen medicum inuitat dicens (beatus, qui tenebit , & allidet paruulos suos ad petram) hoc est,qui infirmas,& lubricas cogitationes alliderit ad Christum,qui omnes irrationabiles motus sui reuerentia, & disceptatione [†] comminuat.

2 ibid.

†al.discretione

A ¶ Pœnitentiam pacis.] *In multis vetustis legitur*,pœnitentiæ & pacis.*in originali autem impresso*,patientiam pacis.
B ¶ Fides non deseratur.] *In aliquot manuscriptis est*, fides non deserat: *in vetustioribus* B. *Ambrosij operum editionibus* , fides desideret,*in recentiore Parisiensi*, fides deseruiat.
c ¶ Vrgemur.] *In nonnullis vetustis legitur*, vrgetur,cum caro non credit.

Item Hieronymus super Matth.ad c.27.

C. XXXVIII.

[3] NIhil Iudæ profuit egisse [A] pœnitentiam , per quam scelus corrigere non potuit. Si † quando frater sic peccat in fratrem,vt emendare valeat [s] ,quod peccauit, potest ei dimitti:finautem permanent opera,frustra voce assumitur pœnitentia.Hoc est, quod in Psalmo de eodẽ infelicissimo Iuda dicitur [&.oratio eius fiat in peccatum :] vt non solum emendare nequiuerit proditionis nefas , sed proprij homicidij scelus addiderit.

A ¶ Egisse pœnitentiam.] *Sic in glossa , ex qua videtur sumptum caput hoc,sed apud* B. *Hieronymum,& Magistrum*,sera pœnitentia.*apud eundem vero Magistrum paulo post legitur deprauate*,emendare non valeat.

Item Leo Papa in sermone, qui incipit, [Inter omnia,] id est, tertio de passione Domini. †

C. XXXIX.

SCeleratior omnibus ô Iuda, & infelicior extitisti , quem non pœnitentia reuocauit ad Dominum : sed desperatio traxit ad laqueum.Expectasses consummationem criminis tui,& donec sanguis Christi pro omnibus funderetur peccatoribus , informis lethi suspendium distulisses [t].

id est, cum iniquis veritas deputata , iniquum reliquit, id est, finistrum, alterum assumpsit, *scilicet* dextrum, sic faciet in die iudicij: & simili crimine dissimile stipendium sortiuntur.alter præcedit Petrum in paradiso, alter præcedit [c] Iudam in inferno : & ita videtur quòd mors Christi mortem Iudæ præuenerit. Resp. magis in hoc credend

c sc.tẽpore.

credendum est Hieron. quàm Leoni. vel forte mors Iudæ secuta est mortem latronis [a]:præuenit tamen mortẽ Christi. Christus. n. priusquam latro est mortuus, vnde non fregerunt eius crura. Vel etiam si morte non præcessit, præuenit tamen vulnus Christi lancea infixum, ex quo processerunt sacramenta nostræ redemptionis : & ita mors Christi præcessit. De hoc extra de bap.& eius eff. maiorcopus. 23. dist. qui epistulit argen HIS AVCTORITATIBVS.Hęc teos, statim est 9.pars dist. in qua ex impatiẽ quæritur, si aliquis re tia doloris manet in aliquo pecdesperõe cato , vtrum dicatur salutis se sũ vere pœnitere , si de spondit. aliis seruat,& pœnitet Naũ j.ex 70 secũdum mandatum sal.vindicabit sacerdotis ? & est dicendum quòd non. sed valet ei postquam ab alio peccato recesserit. tamen allegat pro & contra. Ioann. de Fant.

a Dicit H. qd cotũ sit verius dubi tatur, sed satis verisimi le vi & post q̃ pœniten tiã duct⁹ re sultus se sũ spondit. Naũ j.ex 70 sal.vindicabit

Casvs. Ostendit Gratianus per auctoritates positas ab illo §. *sine.*quæ sit vera pœnitentia,& quæ falsa. hic latenter aliam quæstionem subintrat: scilicet an pluribus irretiti criminibus possint de vno venia obtinere sine pœnitentia aliorum, & allegat Gra. pro vtraque parte.Est ergo casus §.talis. Supradictis auctoritatibus ostensum est quæ sit vera pœnitentia,& quæ falsa. Nihil Iudæ.] Casvs. Dicitur quòd Iudas non recte pœnituit,&ideo veniam non impetrauit. Qui autem sic peccat vt valeat emendare, potest ei venia tribui à Domino. si autem in malis operibus permanet , frustra vocetãtum assumitur pœnitẽtia, *& oratio eius fiat in peccatum*:quod de Iuda dicitur, *& oratio eius*, &.c.de eo, scilicet Iuda. Seq. ca. patet, & per te videbis. quod cap. sic incipit,Sceleratior.

3 Gl.ord.& Beda ad eũ dẽ locum. Sen.4.dist.15. †al.Sed

s ¶*Valeat.*] id est,contingat ipsum emendare detestando & abominando, & Deo digne satisfaciendo. non enim intelligitur hæc emendatio rei ablatę recompensatio , vel restitutio delictis.sed detestatio delicti, & satisfactio. Vel si peccat in fratrem, vt per illum dolorem & per illã pœnitentiam valeat emendare Deo, id est, corrigere & dolere.

4 Gl.ord.ad c.27.Matth.

t ¶ *Sceleratior.*] S ¶ *Distulisses.*] " hic innuitur Iudam morte pueniſſe Christum,sed innuit contra Hiero.super Marcum. Cum iniquis deputatus est Dominus, & similis crimini dissimile stipendium sortiuntur.alter præcedit Petrum in paradiso,alter præcedit Iudam in inferno : & ita videtur quòd mors Christi mortem Iudæ præuenerit. Resp. magis in hoc credend

" Iudas an mortuus sit an Christus.

"Deus si iu dicat bis in ipso, qua liter intelligitur.

9 *His* [a] *auctoritatibus, quæ sit vera, quæ falsa ostenditur pœnitentia, & falsæ nulla indulgentia dari probatur , in quo illorum sententia destruitur , qua eum, qui pluribus irretitus fuerit peccatis, asseritur vnius delicti pœnitentia , eiusdem veniam consequi à Domino sine alterius criminis pœnitentia. Quod etiam multis auctoritatibus probare conantur. Quarum prima est,illa Naum prophetæ [non iudicabit † Deus bis in idipsum* [b].] *Sed quem sacerdos iudicat , Deus iudicat,cuius personam in ecclesia gerit.Qui ergo à sacerdote iesemel pro peccato punitur, non iterum pro eodem peccato à Domino iudicabitur.*

Item Gregorius super Ezechielem , homilia 10.

C. XL.

[1] PLuit Dominus super vnam ciuitatem,& super alteram non pluit : & eamdem ciuitatem ex parte compluit, & ex parte aridam relinquit [c]. Cum ille, qui proximum odit, ab aliis vitiis se corrigit [d], vna eademque ciuitas ex parte compluitur, & ex parte arida manet : quia sunt, qui cum quædam vitia resecant , in aliis grauiter perdurant.

a ¶ Simile summa verborum B. *Gregorij est in glossa ordinaria ad c.4. Amos:non tamen eadem omnino.*

Item Ambrosius in 18.octonario [e] *Psalmi 118.* [2]

bis in idipsum : sed quem sacerdos iudicauit,qui est vicarius Christi, Deus iudicat. qui ergo à sacerdote semel punitur pro peccato, non debet à Deo de hoc amplius iudicari. & ad hoc inducit duo seq.cap.illa tamen conclusio Grat. *Qui ergo.*falsa est:quia tunc tantum incipit esse vtilis pœnitentia vnius peccati , cum cœperit de aliis pœnitere.

C. XLI.

PRima cõsolatio est, quia non obliuiscitur misereri Deus: secunda per punitionem [A] , vbi, etsi fides [B] desit [f], pœna [g] satisfacit,& releuat.

A ¶Punitionem.] *Antea legebatur*,compunctionem. *Emendatum est ex glossa ordinaria (cuius caput hoc est summa quadam:) & magis conuenit cum sententia* B. *Ambrosij:cuius tamen locum integrum præsat accurate legere.*
B ¶Fides.]*In glossa additur*,id est,conscientia debiti. *& sic declarat Gratianus infra c.quærat.*

[3] *Item opponitur de Hieronymo , qui super Naum sentire videtur , quòd si fidelis* [A] *adulterando interficeretur , de adulterio non amplius* [h] *à Deo puniretur* [i]. *Item,si illa satisfactio non fuit,quam in adulterio viuens pro homicidio obtulit , cum adulterij eum pœnituerit , vtriusque ei pœnitentia imponenda erit: quod à ratione alienum ecclesiastica probatur consuetudine , quæ pro eodem peccato(nisi reiteratum fuerit) nulli bis pœnitentiam imponit* [l]. ¶ *Sed quòd ei,qui crimen sibi reseruat , de alio venia non præstetur* [m], *non solum præmissis probatur auctoritatibus Hesychij , Adamantij , Gregorij, Augustini, Smaragdi, Isidori, verum etiam alia auctoritate eiusdem August. in libro de pœnitentia.* [4] *Ait enim.*

A ¶Fidelis.] *Sic est emendatum ex aliquot*

e ¶*Octonario.*]" nota quòd , à *Beati immaculati*, vsque, *Ad Dominum cum tribularer*,est vnus Psalm. & habet 22. dist. & quælibet distinctio continet 8.versus, & ita continet 22. octonarios. nam octo versus faciunt vnum octonarium , & hoc est quod dicit in 18.octonario.

f PRima.] ¶*Fides desit.*]id est,conscientia peccati alicuius:desit, id est,non occurrit.

g ¶*Pœna,&c.*] id est,per patientiam & humilitatem, quæ habetur in ipsa pœnitentia inter ipsa flagella,& peccata quæ ad memoriam non occurrunt dimittuntur. Hanc expositionem habes j.ead.§.illud.ver.item illud Ambrosij.

ITEM OPPONITVR. Casvs. Adhuc probat Gratianus, quòd potest aliquis veniam impetrare de vno peccato sine alio. nam Hieronym. super Naum sentire videtur, quòd si infidelis adulterando interficiatur:de adulterio pro quo satisfecit, non punietur. Nam si in adulterio manens de homicidio satisfecit,si pœnitet de adulterio , pro vtroque peccato est ei pœnitentia imponenda iterum secundum aliam opinionem: quod est alienum à ratione:& sunt verba Gratiani. *Item si illa*, quidam dicunt quòd sunt verba Hieronym.

h ¶ *Non amplius.*] potest ergo aliquis non pœnitens de mortali, debitam pro eo euadere damnationem. Sed quo sensu hoc dixerat Hieronymus,super eumdem locum ostendit dicens:quærat hic aliquis , &c. vt infra eadem distinct. quærat. quasi dicat potius hic ostendit , quòd qui per temporale supplicium vel flagitium non corriguntur,postea ęternaliter puniuntur.agens de deprehenso in adulterio decollato.

i ¶*Puniretur.*]si vere confiteretur.arg.23.q.5.quid ergo.

k ¶ *Si illa.*] verba magistri sunt. quidam dicunt quòd sunt verba Hieronymi vsque ad illud , quod à ratione.& loquitur non secundum generalem ecclesiæ consuetudinem , sed particularem alicuius loci : sed quòd sint magistri, patet infra eadem,§. auctoritas. circa finem.

k ¶ *Si illa satisfactio.*] id est, pœna, quæ ei inflicta pro peccato fuit.

l ¶*Imponit.*]quasi dispendando.

SED QVOD. Casvs. Nunc Gratianus allegat pro alia parte , scilicet quòd non conceditur venia pœnitenti tantum de vno peccato. Quod probat præmissis auctoritatibus, scilicet Isychij, & Adamantij , & aliorum, qui sequuntur : ad quod inducit sequens cap.

m ¶ *Non præstetur.*] supra 23.quæst.5. quid ergo. supra eadem distinct. ille pœnitentiam. supra eadem , irrisor. & cap. qui admissa. supra eadem distinct.pœnitentiam agite.supra eadem distinction. cap.pœnitentes.

4 in libr.de vera & falsa pœnit.c.9. "Beati immaculati continet 22.dist.

"Peccati modis quis se corrigit à vitiis,& ea resecat, scilicet cum cessat ab actibus eorum, & gnis. ea detestatur , ita q̃ ẽ. 23.q.5.qd cõfitetur ea , sed non ex charitate,nec cum charitate, cum occultet aliquod mortale peccatum : aliàs de his duobus modis in telligitur quod dicit Gregor. Tertio cum quis detestatur peccata & errata omnia ex charitate & deuotione , & ea confitetur,vt pro eis satisfaciat,de hoc ẽ.ea.dist. perfecta.

ẽ.ea.c.q̃rat aliqs.& c.ibi

3sen.4.di.15 j.ea. c.9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVnt plures.] Casvs. Dicit Augustꝰ. quem pœnitet, omnino pœniteat: quia Christus nullum curauit, quem omnino non liberaret, quia liberauit surdum & mutum etiam à dæmonio: & habentem septem dæmonia de omnibus liberauit, & languidum in corpore & anima liberauit. In fine supponit, quòd non videtur vere pœnitere, qui non prorumpit in lacrymas, cum pro temporali damno promptus sit ad plangendum.

a ¶ *Delectentur.*] hæc
1 sen.4.di.15 est falsa pœnitentia, vt j. dist.5 falsas.
b ¶ *Nos numquam.*] 3.ead.dist.6.Dauid.& cap.ille rex tantus. 3. dist. 1. §.alij econtra.
Matth.12. c. non potest quis.
c ¶ *Nisi de omnibus.*]
« Solutio partis nõ liberat pign° "sicut nec liberatur pignus licet de parte debiti creditori fit satisfactum. C.de distr. pig.quamdiu.& dicit lex, quòd qui aliquid facere tenetur, facien
Matth.16. do pro parte non liberatur. ff.de ver.ob. in executione.§.pen. & sententia non debet pro parte teneri, & pro parte non. ff. fam.erc. in hoc iudicio. ff.de edend.l.1.§. penul.& arg.ad quæstionem, an à pluribus excommunicatus, diuersis de causis, possit ab vno absolui sine aliis.
Marc.5.
a Sub.& per hoc nos do cuit Arch.
Matth.9. d ¶ *Sanari.*] & vni a, non diuersis confiteri.j.dist.5.c.1.circa fi. arg. ff.de arbi.item si vnus. §. item si plures. & l. quid tamen. & l.Labeo.
e ¶ *Potuerat.*] scilicet sanare septem non successiue, sed simul.
f ¶ *Simul eiciendo.*] ff.de ser.rust.præ. per fundum.
« Pœnitẽtia septẽnis cui libet morta li debetur. g ¶ *Mille.*] "sed numquid pro vnoquoque mortali peccato septennis pœnitentia est imponenda? arg.3.33. q.2. hoc ipsum. secundum hoc ergo non sufficiet vita hominis ad explendam huiusmodi satisfactionem. Respond. sine dubio cuilibet mortali septennis pœnitentia debetur: sed tamen quia arbitrariæ sunt huiusmodi pœnitentiæ, arbitrabitur, & arctabit eas iudex in tra tempus cõgruum pœnitendi. arg.26.q. 7. tempora pœnitudinis.& 3.ea.distinct. mensuram.
tal.indulgentiam
h ¶ *Omnino.*] nota 3.
« Pœnã nulli est in corpore tantũ. b Sub.quare si cõsequenter ab eẽ i nemo pt filius Dei& diaboli.3.e. idẽ.i.fi. ver. ité vt Christus ait.
ead.dist.c.Naum. §. item quòd. & cap. adhuc. contra. sed non tunc: secus erat cum leprosus esset: ideo de hoc non posset sanari 3.dist.2.§.fi.in fi.
¶ *Corpore.*] i.in anima ministerio corporis: " nullum enim peccatum est in corpore tantum: est tamen aliquod voluntatis tantum.
k ¶ *Crimino so.*] cum autem ei qui in vno deliquit, sit inimicus, paret quòd talis sit criminosus.b
l ¶ *Puritatem.*] vt scilicet purificet, sicut baptismus.
m ¶ *Declarare.*] secus dicit lex in iudice. C. ad l. Corn. de falf. vbi. ff. de offic. præsid. obseruandum. 3.23.q.4. est iniusta.

1 SVnt plures, quos pœnitet peccasse: sed non omnino, reseruantes sibi quædam, in quibus delectantur a: non animaduertentes Dominum simul surdum & mutum à dæmonio liberasse: per hoc docens nos, numquàm b, nisi c de omnibus sanari d. Si enim vellet ex parte peccata reseruari, habenti septem dæmonia, manente vno, proficere potuerat e sex expulsis. Expulit autem septem, vt omnia crimina simul f eiicienda doceret. Legionem autem ab alio eiiciens, neminem reliquit ex omnibus, qui liberatum possideret, ostendens, quòd etiam si peccata sint mille g, oporteret de omnibus pœnitere. Laudatus est enim Dominus, quando eiecto dæmonio locutus est mutus. Numquam aliquem sanauit, quem omnino h non liberauit. Totum enim hominem sanauit in sabbato: quia & corpus ab infirmitate, & animam ab omni contagione liberauit, indicans pœnitentem oportere simul dolere de omni crimine orto in anima, & corpore i. Scio enim Deum inimicum omni criminoso k. Quomodo ergo, qui crimen reseruat, de alio recipiet veniam? Sine amore Dei consequeretur veniã †, sine quo nemo vmquam inuenit gratiam. Hostis enim Dei est, dum offendit perseueranter. Quædam enim impietas infidelitatis est, ab illo, qui iustus, & iustitia est, dimidiam sperare veniam. Iam enim foret sine pœnitentia inuenire gratiam. Pœnitentia enim vera ad baptismi puritatem l confitentem conatur adducere. Recte enim pœnitens, quidquid sordium post purificationem contraxit, oportet vt abluat, saltem lacrymis mentis. Sed satis durus est, cuius mentis dolorem oculi carnis nequeunt declarare m, sed sciat culpabiliter se durum, qui defiet damna temporalibus suppliciis purgari: magna vero a diuturnis, & æternis suppliciis reseruari.

Ait enim in 1.cap.Naum.

C. XLIII.

4 IGnis succensus est, &c.] Hoc est, vindicta hic incipiet, & ardebit vsque ad extremam damnationem.

5 *Hoc contra illos notandum est, qui dicunt* [*non iudicabit Deus bis in idipsum*] *ad omnia pertinere flagella: quia quidam hic flagellis emendantur, alij & hic, & in æternum puniuntur: sicut Antiochus, & Herodes.* 6 *Quod autem super eumdem locum de adultero fideli Hieronymus sentire videtur, ex eiusdem verbis falsum esse probatur. Exemplo enim illius, qui Sabbatizantes maledixerat, & qui ligna in sabbato collegerat, ostendit parua peccata breuibus & tempo-*

n ¶ *Nonnumquam.*] id est, aliquando.
o ¶ *Dolorem.*] vnde Iuuenalis:
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris. & alibi:
Minore tumultu funera planguntur nonnumquam.
p ¶ *Pœniteat.*] 3.dist.1.c.quis aliquando. §. non sunt. & c. quem pœnitet.

AVCTORITAS. Hęc est 10. pars dist. in qua magister intẽdit probare per Naum prophetam, & per Apostolum, & per Hiero. & per Aug. quòd si aliquis in hac vita fuerit sufficienter punitus, non punitur post ea, dum tamen inter illa flagella conteratur: alioquin 'incipit hic pœna, & protenditur in infinitum. Ioan. de Fant.

Casvs. Soluit nunc G. auctoritates inductas ad probandum, p quis agendo pœnitentiam de vno peccato fine alio, veniam consequitur de illo pro quo pœnitentiam egit: & dicit quòd illæ auctoritates intelliguntur de his qui inter ipsa flagella & supplicia præsentia pœnitentiam egerũt, & cõmutantur in bonum: super quos non confurget duplex tribulatio: qui vero inter flagella duriores efficiũtur, vt Pharao, coniunguntur æterna supplicia cum præsentibus. Ad quod in ducit seq. cap.

q ¶ *Auctoritas.*] soluit auctoritates inductas ad probandum quòd quis agendo pœnitentiam de vno peccato, & non de alio, consequatur veniam hoc tamen de vno, & non de alio.

r ¶ *Breuis.*] 5.ead.dist. illud. §. ecce cuius. & c. talis mihi.

s ¶ *Commutant.*] in bonum, & charitatem ad veram pœnitentiam.

t ¶ *In cantico.*] Moysi scilicet, Audite cœli quę loquar, &c. cuius cantici est versus ille, Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima.

IGnis succensus.] Casvs. primo ponuntur verba Moysi in Deutero. quæ talia sunt: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. Secundo ponuntur verba illa, scilicet præsens pœna continuabitur cũ æterna.

HOC CONTRA ILLOS. Casvs. Dicit nunc Grat. quòd supradicta auctoritas est contra illos qui dicunt, Non iudicabit Deus bis in idipsum, pertinere ad omnia flagella: quia non pertinet nisi ad eos, qui inter ipsa flagella corriguntur. Postea respondet illi §. item obiicitur. de Hierony. Quidam tamen faciunt vnum §. ab illo §. auctoritas. vsque ad c. quærat. cuius casus facilis est, præterea est, pars illius cap. quod habuisti 3.23.q.5. quid ergo. cuius casum ibi habuisti.

Naum 1. 3 5. dist.1.de pœ.c.quem ergo. Sen.4. dist.15.3.fce ieratior.

Heb.3.

6 Sent.ibid.

Sententia in gloſ.ord. Deut.32. & apud B. Gre. moral. l.18. c.12.

Isidor. de sum. bono, lib.3.c.2.

a ¶ *Magna*

a ¶ *Magna vero.*] scilicet, quæ temporaliter non puniuntur sufficienter.
b Q *Værat.*] 3.23.q.5.quid ergo.
c ¶ *Dominus bis.*] id est, non punit aliquem pro aliquo facto iterum, pro quo sufficienter eum semel puniuit.
d ¶ *Frustrentur.*] id est, euitent.
e ¶ *Mensuras.*] id est, scire quibus & quantis flagellis quælibet peccata sunt punienda.
1 3.23.qu.5. quid ergo. 5.quærat. Sent.ibid.
« Culpa lemen mortalis. "omnis enim culpa dicis est quæ temporaliter punitur.
f ¶ *Dehinc.*] id est, post hanc vitam.
g ¶ *Lui.*] id est, puniri.
h ¶ *Culpa leuis.*] & tamen mortalis. "omnis enim culpa dicitur leuis, quę temporaliter punitur, respectu illius quę æternaliter, sicut quælibet pœna temporalis dicitur leuis respectu æternæ. j.ead. dist. 7. c.vlt.
i ¶ *Compensata.*] hic aperte innuit Hiero.
« Peccata grauia grauiter punienda.
" "grauia peccata, de quibus nõ agitur pœnitentia inter flagella, & hic puniri graui supplicio, & in futuro punienda æternaliter: leuia vero quæ hic puniuntur sufficienter, pro leui pœna compensationem vitæ æternæ recipere a: quod in bonis fieri non ambigimus: & in malis forte ita fit, sed non credo: quia iam remitteretur peccatum quo ad pœnam conſitendo de vno, & non de alio: quod negamus. 3.ea.dist.§. his auctoritatibus.
Num.15. a Quia tpa- lis pœna succedit in loco eternę quasi in recompensationẽ. Petr.
27.c.pluit. Sent.ibid.

ILLVD AVTEM. Casvs. Grat. hic respondet quibusdam obiectionibus inductis pro alia parte, & dicit quòd illa auctoritas Greg. pluit, &c. intelligitur dicta de eo qui incipit detestari crimen; non quod de eo veniam consequatur: alioquin sententiæ Euangelicæ cõtradiceret. Et quod hoc sit verum, probat auctoritate August. Quod autem dicitur in c.1. consolatio, & si fides, &c. pro conscientia fides sumitur: quod probat auctoritate Apostolica. Quòd autem dicitur in illo §. item obiicitur. dicit q̃ non valet argumentatio ibi facta, sed tunc incipiet ei esse fructuosa pœnitentia de vno peccato, cum cœperit de aliis pœnitere. ad quod inducit seq.c. quod satis patet cum sequenti §. quamquam. & ad probandum §. inducit c. seq. *Quorum primum*, §. cauendum patet.

33.dist.1. ueri sunt.

k ¶ *Arbiter.*] j. de confec.dist.4.omnis qui.
l ¶ *Et si fides.*] 5.1.q.1.fertur.28.q.1.c.omnes. §.ex his.
m ¶ *Obiicitur.*] hic patet illa fuisse verba magistri. 5.ea.si illa, &c. & 5.ead. §. item opponitur.
n ¶ *Satisfactio.*] 5.ead.dist. satisfactio.
o ¶ *Non percipitur.*] ecce plane videtur velle quòd particularis confessio facta, scilicet de vno peccato, adueniente charitate incipiat & viuere, & valere ad vitam æternam. Et quòd sic intelligat, per exemplum patet, quod inducit de baptizato, " secundum quod dicitur de omnibus bonis, quæ fiunt sine charitate, quod incipiant viuere: quod tñ non credo, immo tantum illa bona, quæ fiunt cum charitate: & si postea sunt mortificata, iterum adueniente charitate reuiuiscunt. si non aduenerit charitas, idem est quòd de eis quæ fiunt sine charitate: quia nec illa nec ista valent nisi ad bonum temporale b vel ad illustrandum, vel ad incommodum vitandum, vel ad minorem pœnam subeundam. Ad excũsandum vero magistrum di cimus, quòd intellexit eam ad hoc valere, quòd vlterius ei pro illo si quælibet.

b Vt j.e. cãuõdũ. 22. q. 2 Arc.

valibus suppliciis purgari: magna vero a diuturnis, & æternis suppliciis reseruari.

Ait enim in 1.cap.Naum.

C. XLIIII.

1 QVærat b hic aliquis, si fidelis deprehensus in adulterio decolletur, quid de eo postea fiat. Aut enim punietur, & falsum est hoc, quod dicitur [non vindicabit Dominus c bis in idipsum in tribulatione:] aut non punietur, & optandum est adulteris, vt in præsentiarum breui, & cita pœna frustrentur d cruciatus æternos. Ad quod respondebimus, Deum, vt omnium rerum, ita supliciorum quoq; scire mensuras e, & non præueniri sententia iudicis, nec illi in peccatorem exercendæ dehinc f pœnæ auferri potestatem, & magnum peccatum magnis, diuturnisque lui † g cruciatibus: si quis autem punitus sit, vt ille in lege, qui Israelitis maledixerat, & qui in sabbato ligna collegerat, tales postea non puniri: quia culpa h leuis præsenti supplicio compensata i sit.

2 *Illud autem Gregorij* [*Pluit Dominus super vnam ciuitatem, &c.*] *non ad criminis veniam, sed ad eius referendum est detestationem: vt ideo pars ciuitatis dicatur esse compluta: quia crimen, quod dilexerat, detestari incipit, non quòd eius veniam consequatur. Criminis autem detestatio pluuia vocatur: quia ex fonte diuinæ gratiæ cordi nostro instillatur: vt vel sic quisque ad veram pœnitentiam perueniat: aut eo minus à Deo puniatur, quò diuturniore delectatione peccati maius sibi supplicium accumulasset. Si vero ad indulgentiam criminis pluuia referatur: Euangelicæ sententiæ contraire videbitur. Si enim propter fraternũ odium, etiam quæ dimissa sunt, replicantur ad pœnam: multo magis, quæ non sunt dimissa, ad vindictam reseruari probantur. Item si secundum Augustinum* 3 *arbiter k suæ voluntatis non potest inchoare nouam vitam, nisi pœniteat eum veteris vitæ: quomodo ad nouitatem indulgentiæ perueniet, qui odij vetustatem non deposuit? Ad detestationem ergo criminis, vt dictum est, non ad eius indulgentiam pluuia illa pertinere probatur. Item illud Ambrosij* [4 *Et si fides l desit, pœna satisfacit:*] *non de ea fide intelligitur, de qua dicitur* [*fides sine operibus mortua est:*] *sed de ea, de qua Apostolus ait* [*omne, quod non est ex fide*] id est, *omne quod fit contra conscientiam* [*peccatum est.*] *Deest ergo fides, cum non subest conscientia peccati. Sed quia delicta omnia nullus intelligit: est aliquando peccatum in homine, cuius non habet conscientiam. Vnde Apostolus ait* [*Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum.*] *Cuius ergo peccati deest conscientia: illius pœna si patienter feratur, satisfacit, & releuat grauatum.* 5 *Quod autem in fine obiicitur* m, (*si satisfactio* n *illa fuit, veniam impetrauit: si autem veniam non impetrauit, satisfactio non fuit: si autem satisfactio non fuit, adhuc sibi pœna imponenda est.*) *non procedit argumentatio. satisfactio namque est, dum ipsius causa peccati excidit, & eius suggestionibus aditus non indulgetur: sed eius fructus non percipitur* o, *impeditus peccato, quod non deseritur: percipietur autem, cum eius pœnitentia fuerit subsecuta: sicut ad lauacrum ficte accedens regenerationis sacramentum accipit, non tamen in Christo renascitur, renascetur autem virtute sacramenti, quod perceperat, cum fictio illa de corde eius recesserit veraci pœnitentia.*

Sicut etiam Augustinus scribit in libro de pœnitentia. c

C. XLV.

7 PLum est p credere, & nostra fides expostulat, vt cum gratia Christi destruxerit mala priora in homine, etiam remuneret bona: &, cũ destruxerit, quod suum non inuenit, amet, & diligat bonum q, quod etiam in peccante plantauit.

¶ *Paulo aliter legitur in originali: sed magister habet fere vt Gratianus.*

Ex hoc sensu illud etiam Hieronymi dictum videtur ad cap. 1. Aggæi.

C. XLVI.

8 SI quando videris inter multa † mala opera peccatorum facere quempiam nonnulla, quæ iusta sunt, non est tam iniustus Deus, vt propter mala multa, paucorũ obliuiscatur bonorum.

11 *Quamquam* r *memoria bonorum ad præsentem remunerationem possit referri: sicut*

peccato non iniungi tur à sacerdote satisfactio alia, vt 3.ea. §. item opponitur. ver. si illa satisfactio. sicut baptizatus licet ficte, non rebaptizatur. de confec.distin.4.folet. quod tamen R. negat. sed melius distinguitur sic. " Bona opera cum charitate facta, & postea mortificata per peccatum, reuiuiscunt ite- Psal.18. rum per charitatẽ ad vitam æternam consequendam: & sic facta olim fine charitate reuiuiscunt, & valent tantum ad temrale præmium, vel ad minus supplicium subeundum. ad idem valẽt bona facta cum charitate, & postea per peccatum mortificata si homo numquam ad charitatem redeat. secundum primum membrum intelliguntur illæ duæ auctoritates. j.ead.c. pium. & c. si quando, &c. Et intellige quòd in alio tempore fecerunt bona, scilicet cum erant boni: in alio tempore mala, scilicet cum erant mali. Vel sic dicatur, quòd eodem tempore intelliguntur illæ auctoritates iuxta secundum membrum c, secundum quòd duplicem intellectum magister innuit, supponendo aliam solutionem ibi, quamquam, &c. secundum tertium membrum loquitur Ezechiel dicens: Si auerterit, &c. & Greg. in c. hoc nobis maxime. j. 4. dist. §. finis. Huiusmodi ergo bona sine charitate facta, & bona in charitate facta, quæ comitatur mortalis culpa, quã non delet sequens pœnitentia, ad sensum temporalis commodi vel minoris pœnę proficiũt, non ad vitæ æternæ fructũ, ad quem proficiunt facta cum charitate & mortificata per peccatũ si postea redit ad charitatem. Hanc dist. magister innuit. j. dist. 4. §. finis. Alij dicunt quòd numquam reuiuiscunt quo ad vitam æternam, sicut nec mala quo ad pœnam æternam: secundum quos ponit hic magister tres opiniones. Item in hac opin. est R. G. & H.

Bona in peccato fcã ad alia viue gsunt.

3 3.e. prima consolatio. Iac.2. Rom.1.

"Bona mortificata reuiuiscunt, sed nõ mortua.

1.Cor.4.

5 3. prima consolatio.

6 in lib. de vera & falsa pœnit. c.14

7 Sen.4.dist. 15.j.dist.5.c. cõsideret. cSed q̃ bona opa fcã cũ qs nõ est i charitate: immo facit mala eodẽ tpe, plunt, non quo ad vitã æternã sed ad tpale cõmodum, vel ad minꝰ supplicium subeũdum.

8 Sent.ibid. ¶ *multa opera* Iorig.

P *Plum est.*] remuneret præmio æterno, & secundum hoc est aliud in bonis, aliud in malis, quæ non reuiuiscunt. Vel de tem porali bono intelligitur, vel de minori pœna in alia vita. Has tres opiniones ponit magister Laur.

q ¶ *Bonum.*] post illud bonum. Laur.

Additio. id est, in illo qui post id bonum peccauit, & postea redit ad gratiam: qui diligunt ad remissionem æternam. P.

" QVAMQVAM. Hæc est ro pars dist. in qua dicitur, q̃ nullum bonum irremuneratum, nullum malum impunitum. Ioan. de Fant. & hoc probat per tres auctoritates.

r ¶ *Quamquam.* Talia solutio. Nota quòd in principio huius c. debet esse videris: aliàs vides. vbi est fides.

a *Auendum.*]id est, vitandum.
b ¶*Dies iste.*]de quo hic agitur.
c ¶*In præsenti.*]tantum.

c Mali hic prosperantur & boni patiuntur. tim hom. 40 hi sententia.

d *Vid ergo.*]CASVS. "Si videamus malos prosperari, & bonos aduersitatem pati, non debemus turbari: quia non est vera retributio boni vel mali: nam sæpe punitur hic innocens, & extollitur qui non meruit. sed hic ostenditur, quòd in futuro erunt præmia & pœne. quod quidam non cõcedunt: & præterea in bonis sunt aliqua mala digna puniri, & in malis aliqua bona digna remunerari. Vltimo dicit quòd cum malus hic remuneratur, malo capitis sui fit: quia in futuro punietur, nec pœna eius mitigabitur.

Matth. 6.

Luc. 16.

e ¶*Malignos.*]Nam vt dicit Claudianus: *Tolluntur in altum, vt lapsu grauiore ruant.*

f ¶ *Qui resurrectionem.*] negantes, scilicet retributionem eorum, quæ quisque cor pore gessit. Lau.[a]

a Qd tñ negandũ non est, extr. de sum. trinit. c.1. Arch.

g ¶*Non turbemur.*]in alia vita.

h ¶*Bonus.*] C. de vet. iur. enucl. l.1. §. his itaque tollitur.

POTEST ETIAM. CASVS. Ecce 3. solutio illorum c. pium est. & c. & si quando. & cap. scilicet. vt quod ibi dicitur, referatur ad mitiorem pœnam habendam in alia vita. & ad hoc inducitur sequens cap.

Si quis autem.]CASVS. Probat Aug. in hoc c. quòd si quis non habens charitatem aliqua bona facit, dummodo fidem non amittat, valent ei ad mitiorem pœnam substinendam, sed non prosunt ei ad obtinendam vitam æternam: quod probatur auctoritate Apostoli.

2 Sent. ibid.

i ¶*Culpandæ.*] 3. 1. q. 1. teneamus.

k ¶*Fortasse.*] Nota est assertionis. 3. 13. q. 2. tempus. 3. 90. dist. neque ad Cain. 3. 1. q. 1. vide contra. sed ibi de iis qui arroganter hoc faciunt: hic de iis qui in faciendo zelum Dei habent, & si non secundum scientiam diuinam.

Ephes. 5.

l ¶*Sine qua.*] 3. dist. 2. c. vt cognouerunt. §. opponitur. c. fugerat.

POENITENTIA. Hæc est 12. pars dist. in qua soluit magister & bene, secundum Ioan. de Fant.

CASVS. Infert Grat. ex supradictis quod pœnitentia nulli perseueranti in peccato vtilis est, non tamen alicui deneganda: quia tunc fructum eius percipiet, cum de aliis peccatis pœnitentiam egerit: vnde definitio pœnitentiæ, & auctoritates sibi consonantes, quæ negant eum facere pœnitentiam, qui in crimine perseuerat, intelliguntur de vtili fructuosa. Quòd autem dicitur, pœnitentia semel vsurpata, &c. de solenni pœnitentia intelligitur, quæ secundum consuetudinem quarumdam ecclesiarum iterari non potest: & de hac solenni intelligitur. Non est secundus locus pœnitentiæ, subaudi, in quibusdam ecclesiis.

m ¶*Vtilis est.*] "quo ad pœnam æternam vitandam, vel quo ad vitam æternam obtinendam: sed vtilis est quo ad pœnam temporalem: quia ecclesia iterum ei non imponet satisfactionem pro illo peccato[b], nec ille tenetur amplius confiteri. si tamen digne pœnituerit omnium peccatorum, debet illud peccatum confiteri ecclesiæ, scilicet peccatum simulationis, quo decepit ecclesiam. Et not. quòd illud peccatum primum, de quo satisfecit sine charitate, nõ remittitur antequam incipiat habere charitatem: tunc enim statim deletur. 3. eod. §. illud autem. versus finem, &c.

b De hoc ét leg. & no. 3. §. illud. in fi. ibi videas & qd dicit la gl. de verbo ad verbum approbat Petr. vlq; in fi. & idẽ H. & L. quorũ fuit ista gl. Arch.

† *al. gehennarum* ori.

Q *Via vero.*] Hęc distinctio diuiditur in 7. partes, quarũ prima probat per 7. auctoritates, qp peccata redeunt. Secunda ibi, *Eorum vero.* Tertia ibi, *Verum.* Quarta ibi, *Finis ergo.* Quinta ibi, *Quidautem.* Sextra ibi, *Verum illa.* Septima ibi, *Antiqua.* Io. de Fan. CASVS. Hic intitulatur 4. dist. in qua magister continuat dicta dicendis, & ponit quæstionem an peccata dimissa redeant. Et ponit diuersas opinio. nam quidam dñt, qp peccata redeũt ad essentiam & reatum & pœnam, sicut bona per sequentẽ gratiam retinuiscunt. Alij dicunt qp illa non redeunt, sed alia eiusdẽ generis. Cum enim fimile quid committimus, redire dicuntur quadã similitudine, sicut flores redeunt in vere. Tertij dicũt peccata redire quo ad reatum tantũ. Quarti dicunt peccata redire propter has tantum causas, scilicet propter odium fraternum, vt in Euangelio, Serue nequam. Vel cum pœnitet aliquem pœnituisse, vt argu. 17. q. 4. sunt qui opes. vel propter contemptum pœnitentiæ, vel propter crimen apostasiæ, vt j. e. quicũque. Alij dicunt quòd nullo modo redeunt, vt 23. q. 4. si illic. 50. dist. miror. nec est ita si malis vt redeant sicut in bonis. ar. de conse. di. 4. quamuis, & hoc credo catholice dici. dicuntur tamen redire: quia ita damnantur pro sequentibus, ac si numquam eis dimissa fuissent. Primo igitur inducit auctoritates ad probandum, quòd dimissa peccata redeant, & circa hoc notat duas opiniones: postea quòd peccata dimissa non redeant. tandem G. approbat illam sententiam quòd mel dimissa peccata dimissa redeant. *In memoriam*, de Iuda dictum est: In memoriam redibit iniquitas patrum eius.

1 7. Cor. 13.

† *patientia*] vera lectio.

n ¶*Quia vero.*]Hic incipit 4. di. in qua tractatur, "an peccata semel dimissa

"Pœnitẽtia perseuerãti in peccato non fit vtilis.

† abest ab orig.

dimissa iterum redeant. Et quidã simpliciter dicunt quod redeant, non solum quo ad reatum, sed etiam quo ad essentiam & pœnam, & in hoc videtur declinare G. j. e. di. §. vlt. sicut & actio semel peremptа restituitur. ff. si ex noxa. causa aga. sed alio iure. in fi. Præterea sicut bonum reuiuiscit per gratiam sequentem, qp prius mortificatur per culpam: ita mala mortificata per gratiam reuiuiscunt per culpam iteratam. 3. di. pr. c. pium. & c. si quando. Alij dicunt quod nõ redeunt illa: sed alia eiusdem generis. cum. n. forte simile committimus, redire dicuntur quadã similitudine, sicut flores redeunt in vere. Tertij dicunt peccatũ redire tãtum propter vnum istorũ quattuor criminum. sc. propter odium fraternum: vt in Euãgelio, serue nequam, &c. Item propter crimen apostasiæ, vt j. e. quicũque. Item propter pœnitentiæ. 3. 17. q. 4. sunt qui opes. Itẽ propter contemptum pœnitentię. 3. di. 3. si Apostolus. Alij dicunt qp nullo modo redeunt, ar. 23. q. 4. si illic. 50. di. miror. nec est ita si malis vt redeant sicut in bonis. ar. de conse. di. 4. quamuis, & hoc credo catholice dici. dicuntur tamen redire: quia ita damnantur pro sequentibus, ac si numquam eis dimissa fuissent. Primo igitur inducit auctoritates ad probandum, quòd dimissa peccata redeant, & circa hoc notat duas opiniones: postea quòd peccata dimissa non redeant. tandem G. approbat illam sententiam quòd mel dimissa peccata dimissa redeant. *In memoriam*, de Iuda dictum est: In memoriam redibit iniquitas patrum eius.

Psal. 108.

Matth. 18.

vide Prosper ibid.

tifen. 4. di. 22.

† *ipse*] orig.

Sent. ibid.

"Patris iniquitas non respicit filium.

an peccata dimissa redeant. Huius quæstionis diuersorum varia est sententia, aliis asserentibus, aliis contra negantibus peccata semel dimissa vlterius replicari ad pœnam. Quod autem peccata semel dimissa redeant, multorum auctoritatibus probatur: quarum prima est illa prophetæ [In memoriam redeat iniquitas patrum eius:] secunda illa Euangelij [Serue nequam omne debitum dimisi tibi.]

Deinde in libro psalmorum Augustinus ait ad psalmum 108.[4]

C. I.

SI Iudas teneret illud, ad quod vocatus est, nullo modo ad eum[b] vel sua præterita, vel parentum[c] iniquitas[d] pertineret. Sed quia non tenuit adoptionem in familia Dei, sed iniquitatem[e] vetusti generis potius elegit, rediit iniquitas patrum eius in conspectu Domini: vt in eo etiam ipsa† puniretur: & peccatum matris eius non deleretur. *Item Rabanus.* ¶ "Tradidit eum tortoribus, &c.] Considerandum est, quòd dicit (vniuersum debitum.) quia non solum peccata, quæ post baptismum homo egit, reputabuntur ei ad pœnam, verumetiam peccata originalia[f], quę in baptismo ei dimissa sunt[g].

Item Gregorius lib. 4. dialog. c. 60.

C. II.

CONstat ex dictis Euangelij, quòd si hoc, quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, & illud rursus exigitur quod nobis iam per pœnitentiam dimissum[h] fuisse gaudebamus.

Item Augustinus in homilia quintadecima de verbis Domini.

C. III.

DIxit† Dominus, (Dimitte[i], & dimittuntur tibi:) si ego prior dimisi, dimitte vel postea. Nam si non dimiseris, reuocabo te, & quidquid tibi dimiseram, replicabo tibi.

Item ibidem.[4]

C. IIII.

QVi diuini beneficij oblitus suas vult vindicare iniurias, non solum de futuris peccatis veniam non merebitur: sed etiam preterita, quæ iam sibi dimissa credebat, ad vindictam ei repli cabuntur[k].

Item Beda super Lucam, lib. 4. c. 48.

C. V.

REuertar[l] in domũ meam, vnde exiui.) timendus est iste versiculus, non exponẽdus[m]: ne culpa, quàm in nobis extinctã credebamus, per incuriam nos vincantes[n] opprimat.

Item ibidem.

C. VI.

QVæcumque† enim post baptisma, siue prauitas hæretica, seu mundana cupiditas arripuerit, mox omnium[o] prosternet in ima vitiorum.

Item Augustinus in libro quæstionum Deuteronomij. q. 42.

C. VII.

PEccatum, quod ex Adam contrahitur†, temporaliter redditur P: quia omnes ꝓpter hoc moriuntur, non autem in æternum eis, qui fuerint per gratiam spiritualiter regenerati, in eaque permanserint vsque in finem.

2 *Eorum*q *vero, qui hanc sententiam se-*

nitur pro sequentibus ac si dimissum non esset. argumen. infra ead. qui recedit. & ita de aliis dic. Sed quare dicit pluraliter, originalia, cum vnum solum sit originale? ponit plurale pro singulari. argum. ff. de orig. iur. l. 2. §. exactis. deinde regibus, idest, rege: "Vel propter diuersos effectus, quos habet in hominibus originale: quosdam enim facit inuidos, quosdam luxuriosos, quosdam auaros, &c. Item sicut concupiscentia facit puerum concupiscibilem, & adultum concupiscẽtem: sic & superbia facit puerum superbiem, & adultũ superbientem. Vel pluraliter ponit propter varias appellationes, quas habet: dicitur enim lex mẽborum, stimulus carnis, angelus satanę, lãguor naturæ, fomes peccati, &c. facit 3. distinctio. 6. sed pensandum, Palea.

"Peccãtum originale diuersos hz effectus in hominibus. † *Dixit illi Deus*] orig. & Luc. 6.

4 Sententia non verba. 5 Sent. ibid.

g ¶ *Dimissa sunt.*] si pœnitet eum fuisse pœnisse baptismum vel ita punietur sufficienter, ac si non esset baptizatus.

6 Sent. ibid.

h *Constat.*] ¶ *Dimissum.*] hic videtur qd prius dimittat Deus peccata, quam dimittat homo peccatum. sic ex hoc sequitur impossibile, scilicet quod simul esse iustus & iniustus, bonus & malus. "Sed dic quod tempore simul sit ab homine dimissio peccati, & à Deo remissio: præcedit tamen gratia vtrumque, quæ quando vult & prout vult in homine operatur. Expone ergo hic pr. dimissi, idest, prius me dimissurum obtuli, quantum in me est: qa benefacere Deus paratus est. Vel ad originale peccatum refertur hoc quod sine merito hominis à Deo remittitur. Vel ad parabolam Euangelicam de seruo cui dominus decem millia talentà remisit priusquam ille conseruo suo quinquaginta.

7 Sent. ibid. † *al. Quemcumque*

"Peccati dimissio & eiusdem remissio simul fiunt.

† *al. trahitur*

8 B. Ambr. lib. 9. com. in epist. ad Rom. in illa verba (Iacob dilexi) & gl. ordin. ibidem (vt ostenderet diuitias.)

i ¶ *Vult Dominus.*] ¶ *Dimitte.*]idest habilem te ostende ad suscipiendam gratiam.

k ¶ *Vt diuini.*] ¶ *Replicabuntur.*] expone vt supra hoc est, ita damnabitur ac si non essent dimissa: & ita expone omnes has auctoritates infra de consecrat. dist. 4. quomodo. Lau.

l *Reuertar.*]hæc sunt verba satanæ.

m ¶ *Non exponendus.*] 27. q. 1. de viduis.

n ¶ *Nos vincantes.*]à bonis operibus.

o *Quæcumque enim post baptisma.*] ¶ *Omnium.*]etiam prius dimissorum.

p *Peccatum.*] ¶ *Redditur.*]idest, punitur.

PEORVM VERO. Hæc est 2. pars dist. in qua probatur superficialiter, quod peccata redeunt, & secundum præsentem tantum iustitiam dimittuntur: non tamen vere, sicut nomina discipulorum, qui reeesserunt. Ioan. de Fan.

CASVS. Assignat nunc Gratianus quamdam differentiam inter eos qui dicunt peccata redire. Quidam enim eorum dicunt quòd peccata reditura dimittuntur secundum iustitiam, & non secundum præscientiam: quod probant exemplo Apostolorum, qui retro abierunt, sic mali cadunt à præsenti iustitia. Alij dicũt quod omnino ex toto dimittuntur, & respicit ille §. alium §. j. c. c. si ex bono. §. finis. vbi dicit: talij vero. Hęc autem differentia parum valet, sed magister hoc facit vt habeat materiam tractandi de præscientia & prædestinatione. Quæ autem sequuntur vsque ad ca. *Si ex bono.* plana sunt, scilicet. *Si quis. Sed non.* & §. *verum.* & ad probandum quod dicitur in §. inducit c. sequens.

q ¶ *Eorum.*] id est, qui dicunt peccata redire dimissa duas ponit G. opinio

Universidad de Deusto
Biblioteca

opiniones, quæ potius in verbis differunt, quam in sensu. quidam enim dicunt peccata dimissa redire, dimissa inquam secundum iustitiam, non secundum præscientiam. Alij dicunt redire peccata dimissa pure, & plene, siue per baptismum, siue per pœnitentiam. Vt ergo ista intelligantur, & qualiter hæ opiniones conueniant, notandum est, "quòd

"Præscientiæ duplex est effectus.

prædestinationis, siue præscientiæ, (quia & sub nomine præscientiæ includitur prædestinatio) duplex est effectus, l. & in tempore iustificare, & æternaliter gloriam tribuere. Quo ad primũ effectum operatur Deus, quandocũque in hac vita peccata dimittit, & hoc est

Io.6.

Psal.90.

Exod.32.

†meo] orig.

secundum iustitiam peccata dimittere. Quo ad secundum effectum, quãdo sic peccata dimittit, ne finaliter peccatum redire patiatur, vt ad beatitudinem perducat: & hoc est secũdum præscientiam peccata dimittere. Qui ergo finaliter ad peccatum

1.Cor.10.

1Sen.4.di.4

reuertitur, non secundum præscientiam, sed secũdum iustitiam remissionem peccatorum consecutus est, & hoc est, quod hic tãgit G. & j.e.§.finis. & sic patet duas prædictas sententias non esse contrarias: quia cui peccata dimittuntur secundum iustitiam, plene & pure ei dimittũtur. j.e.§.vl.L.

†al.omnino

a ¶ *Alij dicunt.*] hanc differentiam opinionum non ponit magister, nisi vt tractet de prædestinatione, non

† De iis eñ dissentimus, q̃ pseuerantia bonitatis si habẽt, ꝯ ex bono, &c.]orig.

q̃ sibi in aliquo contradicant. Hoc, alij, respicit illud alij, quod inuenitur infra. ea.§. finis.

b ¶ *Iustitiam.*] præsentem, quæ eis confertur, quibus peccata dimittuntur. Hug.

c ¶ *Præscientiam.*] ab æterno enim præscivit Deus talem dimissionem non valere eis ad vitam æternam, nec vsque in finem durare.

d ¶ *Mille casuri.*] ideſt, pauciores, qui credunt se cum Domino iudicaturos.

e ¶ *Et decem millia.*] ideſt, plures, qui crediderunt se sessuros ad dexteram Dei, ideſt, in æterna beatitudine: plures enim sunt, qui credunt se saluandos, quàm qui credunt se iudicaturos cum Domino, & ideo illi designantur maiori numero, isti minori.

f ¶ *Sed non in pluribus.*] plures illorum non placuerũt Domiuo, etsi aliqui eorum, &c.

VERVM HOC. Hæc est tertia pars dist. in qua probat, quod de ficte pœnitentibus intelligatur quod dictum est, quib. peccata non dimittuntur. de aliis non potest intelligi, quamuis postea sint cassuri. Io. de Fan.

g ¶ *Accedentibus.*]5.1.q.1.sicut ficti. H.

SI *ex bono.*] CASVS. Continuum est capit. August. vsque ad §. sequentem, *Finis.* & ponitur sic casus secundum Hug. Primo Augustinus talem fecit quæstionem. Ecce aliqui sunt primo charitatem habentes. & dum in tali bonitate sunt, non moriuntur: peccant postea, & ita facti mali moriuntur. Quærit ergo August. quare non rapuit eos Deus de vita hac dum boni erant, præsertim cum possit eorum futura mala scire? nec potest dici quòd alicui hoc non faciat, quod probat auctoritate Salomonis. vnde formauit talem quæstionem, scilicet cur illum dum erat bonus rapuit Deus, & non istum, præsertim cum posset scire istum peccaturum, & non potest hic aliquid responderi, nisi quia Deus voluit illi dare perseuerantiam finalem, & non illi quasi ignoretur. Postea ostendit quòd etiam perseuerantiam dat omnibus filiis suis prædestinatis, & non aliis. & incipit ita facere distinctionem vel diuisionem, quod quidam sunt mali, sunt tamen filij Dei prædestinatione: quidam sunt boni, & non sunt filij Dei per gratiam Dei perseuerantem, quasi non sunt filij Dei prædestinatione: quia non sunt in bono permansuri. Et circa hanc materiam vagatur August. vsque ad finem cap. aliquantulum prolixe loquens: tu tamen diligens lector tene materiam, de qua loquitur, & in dictis non confunderis.

quuntur, alij dicunt[a], *quòd peccata reditura dimittuntur secundum iustitiam*[b] *sed non secundum præscientiam: sicut nomina discipulorum, qui retro abierunt, erant scripta in libro vitæ propter iustitiam, cui deseruiebant, non secundum præscientiam*[c], *quæ in numero saluandorum eos non habebat. Sic à latere Dei dicuntur mille casuri*[d], *& decem millia*[e] *à dextris eius, quos tamen diuina præscientia numquàm suis adnumerauerat. Hinc etiam Dominus ait Moysi (Si quis peccauerit ante me, delebo eum de libro vitæ†) vt secundum iustitiam iudicis ille peccando diceatur deleri, qui secundum præscientiam numquam fuerat adscriptus. Hinc Augustinus in epistola ad Corinthios*[A] *[Sed non in pluribus*[f] *eorum bene placitum est Deo: etsi in aliquibus. Communia omnibus sunt omnia sacramenta, sed non communis gratia: ita & nunc baptismus est communis, sed non virtus baptismi.]*

3 [1] *Verum hoc de fide accedentibus, vel de his, qui extra ecclesiam baptizantur, intelligitur: qui sacramenti quidem integritatem accipiunt, virtutem vero eius minime assequuntur. Paruulis vero, vel adultis plenafide accedentibus gomnia† peccata remittuntur, etsi aliquando recessuri à bono in malum vitam sint finituri.*

Vnde Augustinus in libro de correptione & gratia, c.8. & 9.

A ¶ In epistola ad Corinthios.] *Hæc sunt apud Bedam in com.c.10.epist.1.ad Corinthios ex B. Augustino in psalmum 77. & copiosius apud illos exponuntur.*

C. VIII.

SIt ex bono[h] in malum defi-
ciente bona volũtate moriun

Verba Salomonis sunt ibi, *Raptus est*, &c. *Inimicus eius*, ideſt, Christi. *Regeneraturus.* scilicet Dominus. Beneuen. vero sic ponit hunc casum. Hæreticus mouet quæstionem August. quare illa diuersitas sit in ecclesia, quòd quidam pie viuentes deficiunt & damnantur, quidam autem pie viuentes de hac vita rapiuntur, ne malitia mutet intellectum eorum. Et dicit August. Non potest respondere: quia Deus habet de omnibus potestatem, non quòd mala futura nesciat. Potest autem ita respondere, hoc ideo contingit: quia quibusdam datur perseuerantia, quibusdam nõ. quod non de prædestinatis intelligendum est, qui secundum propositum vocati sunt sancti, sed de illis qui cũ pie viuant vocantur filij Dei, sed postea impie victuri sunt, & in eadem impietate morituri: de quibus dicit Ioannes: *Ex nobis exierunt.* de quorum numero fuerunt discipuli Christi, qui abierũt retro. de quorum numero sunt omnes qui recipiunt sacramentum baptismi: & postea impie viuendo de bonis facti sunt mali.

Sap.4.

Rom.11.

Sap.4.

h ¶ *Sex bono.*] casus huius capitul. colligi videtur ex illis duobus infra de consecr. distinctio. quarta. ca. vltim. & 23.qu.ẽst. tertia. quidam. verficul. Pelagiani. "nam isti Pelagiani dicebant, quod sine gratia Dei per liberũ arbitrium quis possit bonum operari. & sic obiciebant Augustino, Dicis, ô Augustine, q̃ non potest quis cum ad adultam ætatem

"Error Pelagianorũ. Iob 7.

turi[i], respondeant, si possunt, cur illos Deus, cum fideliter, & pie viuerent, non tunc de vitæ huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, aut ne fictio deciperet animas eorum. Vtrum hoc in potestate[k] non habuit? an eorum mala futura nescivit? Nempe nihil horum[l] nisi perueruissime, atque insanissime dicitur. Cur ergo non fecit? Respondeant[m], qui nos irridentes, quando in talibus rebus exclamamus [quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.] Neque enim hoc non donat[n] Deus, quibus voluerit: aut vere scriptura illa mentitur, quæ de morte velut immatura hominis iusti ait, [Raptus est[o], ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam eius.] Cur igitur hoc tam magnum beneficium aliis dat, aliis non dat Deus? apud quem non est iniquitas, neque acceptio personarum, & in cuius potestate est, quamdiu quisque in hac vita maneat, quæ tentatio dicta est[p] super terram? Sicut ergo q̃ coguntur fateri, donum Dei esse, vt finiat homo vitam istam, antequam ex bono mutetur in malũ: cur autem aliis donetur, aliis non

perueuerit, bene operari sine gratia diuina. sed illam nemo potest habere vel mereri. ergo Deo non opponente gratiam ex necessitate peccabunt isti, ergo per liberum arbitrium non debet eis tale peccatum imputari. Ad quam obiectionem & consimiles, cum Augustinus non respondet, sed exclamat, O altitudo diuinarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia Dei, & inuestigabiles viæ eius: deridebant eum. "His itaque præmissis diuiditur ca. in tres partes. In prima parte ponit Augustinus casum, in quo & ipsi exclamare compelluntur propter rationis defectum: scilicet cur Deus bonos, quos scit à bono recessuros, & in malo moriturõs, non prius tollit de medio quàm malitia immutetur. & quare quibusdam perseuerantiam dat in bono, quibusdam non, cum apud eum non sit iniquitas, nec personarum acceptio, vt extr. de iudi. nouit. In secunda distinguit inter filios Dei nuncupatione sola, & veros filios, cuius occasione exponit illud Ioan. Ex nobis exierunt, &c. In tertia, dicit quod perseuerantiam in bono vsque in finem dat Deus solis prædestinatis. Et huius occasione inter seruit quòd quidam discipuli Christi sunt veri, quidam nuncupatiui tantum. Hug.

"Diuisio capituli.

h ¶ *Ex bono.*] ideſt, ex bona voluntate, vel bonum refertur ad bonũ exterius, similiter & malum ad interius in voluntate, & tunc subaditur, moriuntur.

i ¶ *Moriuntur.*] hoc est dicere, deficientes à bono moriuntur.

k ¶ *In potestate.*] vt impetret. Hug.

l ¶ *Horum.*] immo perseuerantia in bono donum Dei est. L.

m ¶ *Respondeant.*] supra vigesimatertia, quæstione quarta. de Tyriis.

n ¶ *Hoc non donat.*] ideſt, donat. argum. ff. de verbor. signifi. duobus. donat dico secundum hoc, scilicet mori vel rapi. & est sensus huius litteræ, hoc donat quibus voluerit: aut scriptura mentitur. sed hoc nefas est dicere, vt vigesimatertia, quæstione tertia. quid ergo. Lau.

o ¶ *Raptus est.*]23.q.4.ea vindicta. Hug.

p ¶ *Dicta est.*]Iob 5.dist.2.§.item secũdum. & c.si enim inquit. ver. quid enim. Lau.

q ¶ *Sicut ergo.*] suspenditur istud, sicut, vsque ad versiculum illum, cur aliis. Lau.

a ¶ *Po*

a ¶ *Posui.*]in alia parte capit. quod non est hic. L.

b ¶ *Ignorare.*] ff. de le. non omnium.

c ¶ *Filiis suis.*]per præsentem iustitiam.

d ¶ *Vt ita.*] scilicet q̃ non det, ideſt, subtrahat perseuerantiam.

i ibid.ca.9. ie. hanc ꝯ cietatem.

e ¶ *Nam isti.*] quibus Deus non dat perseuerantiam vel prædestinationem. Lau.

f ¶ *Filij Dei.*] secundum præsentem iustitiam.

g ¶ *Filios Dei.*] secundum prædestinationem. Lau.

h ¶ *Nobis.*] secundum expositionem & opinionem nostram. B.

i ¶ *Ait Euangelista Ioannes.*] in Euangelio, scilicet in verbis, quæ sequuntur. L.

Ioan.11.

k ¶ *Dei.*] prædestinatione.

l ¶ *In vnum.*]id est, vnitatem fidei. Lau.

m ¶ *Futuri.*] ideſt, filij Dei per gratiam. L.

n ¶ *A nobis.*]id est, inter nos. Ioan.

o ¶ *De his.*]illi scilicet, qui non de his, id est, de istorum numero qui, &c.

p ¶ *Perseuerauerunt.*] id est, vsque in finem non perseuerauerũt. vnde Ouidius:

"Perseuerantia laudatur.

"*Sed scilicet vltima semper*
Expectanda dies homini est: dicique beatus
Ante obitum nemo, supremamque funera debet.

1.Ioan.2.

Argue prodesse modicum quod desinit esse.
Quod non durabit, commoda parua dabit.

Et not. aliquem non debere dici permanẽtem vel perseuerantem qui vsque in finẽ non perseuauerit: licet longo tempore in operibus charitatis existat, supra dist. prox. in casum. H.

†al.in

q ¶ *Conformes.*] puritate vitæ modo, & postea beatitudine. L.

r ¶ *Imaginis filij eius.*] ideſt, filij, qui est imago patris vsquequaque eadem cum patre.

s ¶ *Fuerunt ergo.*] sic ordina, ergo filius suis non prædestinatis Deus perseuerantiam non dedit. L.

t ¶ *Numero.*] secundũ præscientiam.

Bonum quodlibet? de pœn. dist.3. Apocalyps. verſ. in bono.

ADDITIO. Ideſt prædestinationem: nam secundum præsentem iustitiam bene erant in numero illorum. P.

v ¶ *Apostolicam.*] quæ dicit, quid habes q̃ non accepisti? Et Iacobus: "Omne datũ optimum, & omne donum perfectum de sursum est, vnde vera bio permanere: erant itaque in bono: sed quia in eo non permanserunt, ideſt, non vsque in finem perseuerauerunt[p], non erant, inquit, ex nobis, & quando erant nobiscum: hoc est, non erant ex numero filiorum, & quando erant in fide filiorum, quoniam, qui vere filij sunt, præsciti & prædestinati sunt conformes[q] imaginis[r] filij eius, & secundum propositum vocati sunt, vt electi essent. Non enim perit filius promissionis, sed filius perditionis. Fuerunt ergo[s] isti ex multitudine vocatorum: ex electorum autem paucitate non fuerunt. Non igitur filiis suis prædestinatis Deus perseuerantiam non dedit. Haberent enim eam, si in eo filiorum numero[t] essent: & quid haberent, quod non accepissent, secundum Apostolicam[u], veramque sententiam? Ac per hoc tales[x] filij, filio Christo dati essent[y], quemadmodum ad patrem dicit ipse (vt omne, quod dedisti mihi, non pereat[z], sed habeat vitam æternam.)[3] Hi ergo Christo intelliguntur dari, qui ordinati sunt in vitam æternam. Ipsi sunt illi prædestinati, & secundum propositum vocati, quorum nullus perit: ac per hoc nullus eorum ex bono in malum mutatus finit hanc vitam: quoniam sic est ordinatus, & ideo Christo datus, vt non pereat, sed habeat vitam æternam. Et rursus, quos dicimus inimicos eius, vel paruulos filios inimicorum eius, quoscumque eorum sic regeneraturus est, vt in ea fide, quæ per dilectionem operatur, hanc vitam finiant, iam & antequã hoc fiat, in illa prædestinatione sunt filij eius, & dati sunt Christo filio eius, vt nõ pereant, sed habeant vitam æternam. Denique ipse Saluator si manseritis, inquit, in verbo meo, vere discipuli mei estis.) Numquid in his computandus est Iudas, qui non mansit in verbo eius? Numquid in his computandi sunt illi, de quibus Euangelium sic loquitur? vbi Dominus cum commendasset manducandam carnem suam, & bibendum sanguinem suum, ait Euangelista. (Hæc dixit[a] in sinagoga docens in Capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis eius, dixerunt, Durus est hic sermo, quis potest eum audire? Sciens autem Iesus apud semetipsum, quia murmurabant de hoc discipuli eius, dixit eis, Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem, vbi erat prius[b]? spiritus[c] est, qui viuificat: caro autem non prodest quidquam. Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus, & vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent credentes, & quis traditurus esset eum, & dicebat: Propterea dixi vobis, quia nemo venit ad me, nisi fuerit ei datum à patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant.) Numquid non & isti discipuli appellati sunt, loquente Euangelio? & tamen non erant vere discipuli, quia non manserunt in verbo eius, secundum id, quod ait [Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei estis.] Quia ergo non habuerunt perseuerantiam, sicut non vere discipuli Christi, ita nec vere filij Dei fuerunt, etiam quando esse videbantur, & ita vocabantur. Appellamus ergo nos

donetur, ignorãt, ita donum Dei esse in bono perseuerãtiam secundum scripturas (de quibus testimonia multa iam posui[a]) fateantur nobiscum, & cur aliis detur, aliis non detur, sine murmure aduersus Deum dignentur ignorare[b] nobiscum. Nec nos moueat, quod filiis suis[c] quibusdam Deus non dat istã perseuerantiam. Absit enim, vt ita[d] esset, si de illis prædestinatis essent, & secundum propositum vocatis, qui vere sunt filij promissionis. Nam isti[e] cum pie viuunt, dicũtur filij Dei[f]: sed quoniam victuri sunt impie, & in eadẽ impietate morituri, non eos dicit filios Dei[g] præscientia Dei. Sunt enim filij Dei, qui nondum sunt nobis[h], & sunt iam Deo: de quibus ait Euangelista Ioannes[i] [quia Iesus erat moriturus pro gẽte, & non tantum pro gente, sed etiam, vt filios Dei[k] dispersos congregaret in vnum[l]:] quod vtique credendo futuri[m] erant per Euangelij prædicationem: & tamen ea tequam esset factum, iam filij Dei erant in memoriali patris sui inconcussa stabilitate conscripti. Et sunt rursus quidam, qui filij Dei propter susceptam vel temporaliter gratiam dicuntur à nobis[n], nec tamẽ Deo, de quibus ait idem Ioannes [ex nobis exierunt, sed non erãt ex nobis: quòd si fuissent ex nobis, permansissent vtique nobiscum:] non ait, ex nobis exierunt, sed quia non manserũt nobiscum, iam non sunt ex nobis, verum ait [ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis.] hoc est & quando videbantur ex[†] nobis, nõ erant ex nobis. Et tamquam ei diceretur, vnde id ostendis? [quòd si fuissent, inquit, ex nobis, permansissent vtique nobiscum.] Filiorum Dei vox est: Ioannes loquitur in filiis Dei præcipuo loco constitutus. Cum ergo filij Dei dicunt de his[o], qui perseuerantiam nõ habuerunt, [ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis,] & addunt (quòd si fuissent ex nobis, permansissent vtique nobiscum,) quid aliud dicunt, nisi, non erant filij, etiam quando erant in professione, & nomine filiorum: non quia iustitiam simulauerunt, sed quia in ea non permanserunt. Neque enim ait: nam, si fuissent ex nobis, veram, non fictam iustitiam tenuissent vtique nobiscum: sed [[z] si fuissent inquit, ex nobis, permansissent vtique nobiscum.] In bono illos volebat proculdu-

1.Cor.4.

Io.6.

3 d.dist.2.de pœn. c.nul lus eorum.

Io.8.

Io.6.

Io.8.

FINIS

FINIS ERGO HVIVS. Hæc est 4. pars dist. in qua ostendit quid sit scribi aut deleri de libro vitę secundum præsentem iustitiam vel præscientiam. Vel in hac agitur de præcitis & prædestinatis. Ioan. de Fan.

CASVS. Dicit nunc Gratianus quòd finis eiusdem auctoritatis, sit ex bono. vbi dicit, *appellamus ergo*, concordat sententiæ eorum, qui dicunt peccata dimitti secũdum præsentem iustitiam, & non secundum prædestinationem. Alij vero dicunt omnino peccata dimitti pœnitenti: quia si tunc decederet, saluaretur: licet postea recasurus sit in peccatum. & pro eis facit principium auctoritatis si ex bono, ne ergo finis principio cõtradicat, videndum est quid sit scribi in libro vitæ, vel de eodem deleri secundum iustitiam vel præscientiam. "nam scribi secũdum præscientiam & prædestinationem est prærordinari ad vitam æternam: quod promissum est ab æterno: quod probat auctoritate Apostoli. " Deleri vero est secundum præscientiam ad mortem præsciri. & hoc probat auctoritate Euangelij & Augustin. *proponat*, scilicet hæreticus. Et not. quod G. tantum videtur facere vnum §. ab illo §. finis. vsque ad §. qui autem dicunt. qui est iuxta ca. quid est. sed propter prolixitatem assignantur à pluribus plures §. & plura cap. & ego distinguo vt melius intellectus litterę capiatur.

a ¶ *Finis.*] vbi dictum est, quòd appellamus filios Dei propter præsentem iustitiam, qui tamen non sunt secũdum præscientiam.

b ¶ *Alij vero.*] hoc, alij, respic it illud, alij, quod posuit supra ea. dist. §. eorum. in prin. Lau.

c ¶ *Omnino.*] id est, sine determinatione aliqua. trigesimaprima, quæstio. 1. quòd si dormierit.

d ¶ *Proponat.*] Augu. scilicet. Hug.

e ¶ *Scribi.*] quadrimembrem diuisionem innuit G. quàm in ordinatione prosequitur vsque ad locum illum. sic itaque peccata vnumquodque membrum diffiniens, & diffinitiones suas auctoritate confirmans. Lau.

f ¶ *Benedictus.*] ¶ *Qui benedixit.*] id est, benedicet, idest, exaltabit nos ommimodo in anima & corpore. 23. dist. qui episcopus.

g ¶ *Benedictione.* idest, exaltatione, quæ erit spiritualis etiam in corporibus: quia tunc etiam habebunt proprietatem spiritus: quia erunt agilia, & cibis non egentia. hanc auctoritatem exponit. 3. ea. dist. §. hic itaque.

h ¶ *Elegit.*] prædestinando, quasi dicat quòd hoc gratis faciet filiationis.

i ¶ *In ipso.* idest, per ipsum scilicet Christum ante constitutionem ecclesiæ verbum. H.

k ¶ *In conspectu.*] non hominum, idest, intus vbi Deus videt: non extra vbi homines. 22. q. 5. humanæ. Vel in conspectu. idest, in præsenti vita. B.

l ¶ *Prædestinauit.*] ad bona, quæ filij habituri sunt.

m ¶ *Per Iesum.*] hoc est non meritis nostris, &c. sed cooperante Christo[c].

n ¶ *Christum.*] idest, ipsum secundum propositum voluntatis suæ in gloriæ laudem & gratiæ suæ: in qua glorificauit nos in dilecto filio suo, &c.

bus in Christo Iesu: sicut elegit[h] nos in ipso[i] ante constitutionem mundi, vt essemus sancti, & immaculati in conspectu[k] eius in charitate: qui prædestinauit[l] nos in adoptionem filiorum per Iesum[m] Christum[n], in ipsum.

Similiter secundum præscientiam deleri, est ad mortem, non ad vitam præsciri: quod & ipsum ab æterno[o] factum est. Vnde Dominus in Euangelio [Qui credit in me, habet vitam æternam, qui autem non credit, iam iudicatus est.] Hinc etiam Augustinus ait.

C. X.

NOuit Dominus, qui sunt eius.] Ex his nemo seducitur[q]. Nondũ apparuit iudicium, sed iam factum est.

¶Sententia est apud B. Augustinum, tract. 11. in Ioannem, & in 20. de ciuitate Dei, c. 7. vnde citat Beda in 2. Tim. 2. Verba autem fere eadem sunt in glossa ordinaria ad eum ipsum Pauli locum.

Porro secundum iustitiam scribi, est, Deo auctore ea operari, quorum merito sit dignus æterna salute. Hunc duplicem modum scribendi[r], in Euangelio Dominus assignauit, dicens discipulis. (In domo patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus[s], dixissem vobis quia vado parare vobis locum. & si abiero, & parauero vobis locum, iterum venio, & accipiam vos ad meipsum, vt vbi ego sum, & vos sitis.) dicens, (in domo patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus, dixissem vobis, quia vado parare vobis locum.) ostendit eos, quibus loquebatur, scriptos[v] in libro vitæ, prædestinatione. Subiiciens (si abiero, & parauero vobis locum, &c.) ostendit eos adhuc esse scribendos operatione.

Hinc etiam Augustinus in eiusdem loci explanatione ait.[t]

C. XI.

IN domo patris mei mansiones multæ sunt.) Domus Dei, templum Dei, regnum Dei, regnum cælorum, sunt homines iusti[x]: in quibus sunt multæ differentiæ in ter se: & hæ sunt mansiones ipsius domus. Hæ autem iam paratæ sunt in prædestinatione, sicut ait

impossibile vt incipiat aliquid prædestinare. Constat ergo mansiones alias paratas esse. & hoc est si non essent ibi, dixissem vobis, quia vado parare, idest prædestinare. H.

s ¶ Si quo minus.] idest aliquo minus, idest, non quasi dicat si non essent ibi multæ mansiones, dixissem vobis, quia nõ sunt ita: sed quia vado parare eas in operatione, &c. Vel idest si multæ non essent ibi mansiones.

t ¶ *Quia.*] idest, vere sunt ibi: quia vado parare eas in operatione.

v ¶ *Scriptos.*] nota hic argum. contra exceptionem G. in illo §. 27. quæst. 2. c. quod autem. §. ecce. quia hic ex negatione sequitur affirmatio. Ioan.[d]

IN *domo patris.*] CASVS. In hoc ca. Augustinus primo ponuntur verba Domini, scilicet in domo patris mei, &c. Secundo verbà Augu. exponentis verba Domini: per quæ probat duplicem modum scribendi, scilicet secundum iustitiam, & secundum præscientiam: sicut in littera poterit deprehendi. hoc autem verbum, *si quo minus.* in apparatu exponitur.

x ¶ *Iusti.*] 24. q. 1. omnibus.

a ¶ Præ

a ¶ *Prædestinauit.*] ab æterno.

b ¶ *Et vocauit.*] in memoriam per gratiæ collationem, & interiori vocatione.

c ¶ *Quæ facturus.*] idest, quæ se facturum prærordinauit. Lau.

d ¶ *Si quo minus.*] confirmat esse mansiones paratas, id est, quæ se facturum prærordinauit, per argu. à contrario sensũ sumptum illius verbi, si quo minus. Et hoc est quod sequitur. & si abiero: vnde, eo ipso quod abiit, mansiones illas paruit in opere, id est, ipsos ad præparandum excitauit. ac eendit enim eos ad defiderandum se amplius. "quanto enim amplius res defideratas tãto amplius desideratur[a]. & eo ipso quòd se subtrahit aspectibus eorum, meretur fides in eis augmentari. Fides enim est de re non visa. & hoc est abiens à suis ad tempus, sed non relinquens: quia cum eis est semper. supra distinctio. secunda. quærendum. Meritum enim ita demum est (vt ait Augustin.) si de ea re sit, quàm credere ad religionem pertinet, non enim de omni re quæ videtur quod hic dicitur accipiendum est. Lau.

e ¶ *Parat.*] loquitur hic ac si aliquis posset incipere prædestinari. quod non est verum.

f ¶ *De re visa.*] & hic innuit illud: Fides nõ habet meritum vbi humana ratio præbet experimentum. argument. infra de consecratio. distinctione quarta. venit.

g ¶ *Et inde est.*] ipse Deus scilicet.

h ¶ *In ea.*] scilicet fide.

i ¶ *Desiderat.*] scilicet fides, &c. H.

k ¶ *Habetur.*] futura gloria. H.

SECVNDVM IVSTITIAM. CASVS. Dixit G. supra, quid sit deleri secundum præscientiam: nunc autem dicit quid sit deleri secundum iustitiam, scilicet, facere ea, quib. æternam damnationem meretur quis: ad quod inducit auctoritatem prophetæ, quę magis facit ad probandum electionem secundum præscientiam: & non respicit, quod proxime dictum est.

l ¶ *Hinc propheta.*] ad id respicit, quod dixit quid sit deleri secundum præscientiam, non ad proximum: cum multi saluandi deleantur, & secundum iustitiam præsentem operantur damnatione digna.

m ¶ *Deleantur.*] hoc verbum respicit deletionem secundum præscientiam.

SIC ITAQVE PECCATA. CASVS. Reuertitur nunc G. ad materiam huius distinctionis. Nam in illo §. eorum posuerat opinionem dicentium peccata dimitti secundum iustitiam, & non secundum præscientiam, vnde ostendit hic quid sit peccata dimitti secundum iustitiam, & conuenienter potest dici etiam secundum prædestinationem. & inde sumpta occasione duas dicit esse prærordinationes Dei, & earum similiter duos effectus. quod totum arguit ex diuersis verbis, quæ ponuntur in auctoritate Apostoli, quam habuisti supra, qui benedixit. Subiungit etiam qualiter se habeant istæ prærordinationes & eius effectus. adiicit auctoritatem Ioannis, ex nobis, &c. quam dicit intelligendam secundum præmissam distinctionem: & hoc vsque ad §. hanc societatem.

SIC ITAQVE. Reuertitur G. ad materiam huius distinctionis. & quia supra in illo §. eorum. opinionem posuerat dicentium, quod peccata recessuris à iustitia remittuntur secundum iustitiam, non secundum præscientiam: hic ostendit quid sit peccatum dimitti secundum iustitiam: quod conuenienter potest dici fieri etiam secundum præscientiam: & inde sumpta occasione duas dicit esse Dei prærordinationes, & earum similiter duos esse effectus: quod totum arguit ex diuersis verbis auctoritatis Apostoli. Subiungit etiam qualiter lege cõsequenti se habeant istæ prærordinationes, & earum effectus, & adiicit auctoritatem Euangelij, si fuissent ex nobis, &c. etiam secundum hanc distinctionem esse intelligenda, & in quem modum obstaret, demonstratur. & hoc vsque ad §. hanc societatem. L.

n ¶ *Secundum præscientiam.*] præsentis iustificationis. L.

o ¶ *Auctoritate.*] supra, eadem distinctione, Benedictus. Laur.

p ¶ *Prærordinationes.*] idest, plures prædestinationes. "pluraliter dicit propter duos effectus prærordinationum: quorum vnum implet Deus hic propter iustificationem: alterum in futurum dando beatitudinem, vna est enim Dei prærordinatio. id est, Deus prærordinans, Deus vnus & prædestinans vnus est: sed eius duo sunt effectus, scilicet iustitia vel iustificatio in præsenti, & æterna beatitudo in futuro.

q ¶ *Prima enim prædestinatio.*] idest, primus modus prædestinationis. Lau.

r ¶ *Gratificauit.*] idest, gratos fecit. Lau.

s ¶ *In dilecto.*] id est, propter vel pro quia, propter delictum filium suum nos diligit. & illos quos diligit filius & quibus vult filius diuina dona largitur.

t ¶ *Consequendi.*] idest, consequentiæ hypotheticarum, vel conditionalium.

v ¶ *Exierunt.*] quia non potest esse quòd nobiscum fuissent quo ad secundam prærordinationem, scilicet quòd essent prærordinati ad vitam æternam, & tamen non mansissent nobiscum, intelligas continue. vnde subiungitur. immo incœpissent esse nobiscum. H.

x ¶ *Secundæ.*] quod no. per hoc quod dicitur, fuerunt ex nobis.

y ¶ *Eius prærordinationis.*] scilicet primæ.

z ¶ *Ad secundam.*] non ad primam.

a ¶ *Vtrumque.*] scilicet si fuissent ex nobis, & mansissent vtique nobiscum: ita scilicet, vt antecedens referatur ad ipsam prærordinationem secundum naturam, & consequens ad effectum[c].

a ¶ *Non*

Apostolus, (qui elegit nos ante mundi constitutionem) prædestinando, parando† autem in operatione. Vnde (quos prædestinauit[a], hos & vocauit[b],) & iustificauit, & magnificauit. Et secundum hoc dicitur (fecit Deus, quæ futura sunt) idest, quæ facturus[c] est. & *infra.* ¶[']Si quo minus[d]] confirmat esse: quia si non essent, dixisset, ibo, & parabo, idest, prædestinabo. Sed quia iam ibi sunt, non est opus aliqua parare. Quia vero nondum sunt in operatione, addit [& si abiero, & parauero.] Abiens, sed non relinquens, parat[e]: quia subtrahit se, & latet: vt sit fides, quæ non est de re visa[f]: & inde[g] est meritum fidei. ¶Ex hac viuit iustus, & mundatur ei cor, dum peregrinatur, & in ea[h] desideratur[i], quod nondum habetur[k]. Et hæc est præparatio mansionis: quia sic parat nos sibi, & se nobis, vt maneat in nobis, & nos in eo, quantum quisque erit particeps eius plus, vel minus pro diuersitate meritorum: Et hæc multitudo mansionum est[a].

¶Sententia quidem huius capitis est in tract. 68. in Ioannem: sed ipsa verba sunt in glossa ordinaria ad c. 14. Ioannis, & ex ea sunt nonnulla emendata.

a ¶ Mansionum est.] *Sequebatur*, Item, *quasi hic citaretur alter locus beati Augustini, aut glossæ. Abest autem à plerisque manuscriptis. Nam quæ sequuntur, videntur esse Gratiani.*

Secundum iustitiam deletur, qui gratia subtracta, ea operari permittitur, quibus æternam damnationem meretur. Hinc propheta loquens ex persona Christi ait [deleantur m de libro viuentium.] hoc est subtrahatur eis gratia, qua subtracta, ij in profundum vitiorum, deinde in æternam damnationem præcipitentur: [& cum iustis non scribantur,] id est, non apponatur eis gratia,

Pſal. 68.

Apostolus, (qui elegit nos ante mundi constitutionem) prædestinando, parando† autem in operatione. Vnde (quos prædestinauit[a], hos & vocauit[b],) & iustificauit, & magnificauit. Et secundum hoc dicitur (fecit Deus, quæ futura sunt) idest, quæ facturus[c] est. & *infra.* ¶[']Si quo minus[d]] confirmat esse: quia si non essent, dixisset, ibo, & parabo, idest, prædestinabo. Sed quia iam ibi sunt, non est opus aliqua parare. Quia vero nondum sunt in operatione, addit [& si abiero, & parauero.] Abiens, sed non relinquens, parat[e]: quia subtrahit se, & latet: vt sit fides, quæ non est de re visa[f]: & inde[g] est meritum fidei. ¶Ex hac viuit iustus, & mundatur ei cor, dum peregrinatur, & in ea[h] desideratur[i], quod nondum habetur[k]. Et hæc est præparatio mansionis: quia sic parat nos sibi, & se nobis, vt maneat in nobis, & nos in eo, quantum quisque erit particeps eius plus, vel minus pro diuersitate meritorum: Et hæc multitudo mansionum est[a].

¶Sententia quidem huius capitis est in tract. 68. in Ioannem: sed ipsa verba sunt in glossa ordinaria ad c. 14. Ioannis, & ex ea sunt nonnulla emendata.

a ¶ Mansionum est.] *Sequebatur*, Item, *quasi hic citaretur alter locus beati Augustini, aut glossæ. Abest autem à plerisque manuscriptis. Nam quæ sequuntur, videntur esse Gratiani.*

Secundum iustitiam deletur, qui gratia subtracta, ea operari permittitur, quibus æternam damnationem meretur. Hinc propheta loquens ex persona Christi ait [deleantur m de libro viuentium.] hoc est subtrahatur eis gratia, qua subtracta, ij in profundum vitiorum, deinde in æternam damnationem præcipitentur: [& cum iustis non scribantur,] id est, non apponatur eis gratia,

Pſal. 68.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Non conuenienter.*] hoc forte ideo dicit: quia adhuc isti non habebant effectum secundæ prædestinationis, sed habituri erant: & ideo non conuenienter subiungeretur, manssissent: cum adhuc isti ibi non manerent: quod innuitur ex vi locutionis. H.

Hanc societatem.] Casvs. Ostendit Grat. in hoc §. quòd damnãdi veram iustitiam possunt habere donec pie viuunt, &c non solo nomine: licet non sint habituri vitam æternam: qđ rationibus & auctoritatibus probat, & hoc vsque ad locum illũ, *Qui autem.* nam ibi assignat modos huius vocabuli, *filios*, & qualiter filij Dei appellentur etiam qui futuri sunt mali, vt ostendat qualiter peccata dimissa redeant. & hoc facit vsque ad §. *qui autem.* & quod dicit ibi, *societatem*, id-est effectum prædestinationis. *Participes ait.* scilicet Augustinus §.e.c.fi ex bono.

Matth.10.

1.al. Augustinus ait 2 §.e.c.fi ex bono.

b ¶ *Hanc societatem.*] prædestinatorum vel præscitorum, de quibus fit mentio in auctoritate Ioan. exierunt, &c. §.fi. prox. &

Io.10.

Io.1. c.fi ex bono. &c. q.d. in eadem qualitate in qua erant futuri, apparebunt tunc in præsentia.

Eph.2.

b ¶ *Hanc societatem.*] scilicet quòd damnãdi veram iustitiam habere possunt secundum præscientiam, & non solo nomine censeri debeant, ostendit auctoritate & rationibus vsque ad illum locum, quod autem. ibi diuersos modos huius vocabuli, filius Dei, assignat, & qualiter filij Dei appellantur etiam qui futuri sunt mali, vt ostendat tandem ex hoc qualiter peccata dimissa redeant: & hoc vsque ad §. qui autem. Et hic not. quòd hic vult infringere opinionem quam supra eadem. posuit. §. eorum quæ dicit damnandos solo nomine iustos esse, & non secundum præscientiam.

Eph.5.

1.Tim.1.

Ezech.18.

2 §.e.fi ex bono.

3 §.fi ex bono.

c ¶ *Auctoritatis.*] quæ auctoritas posita est §.e.fi ex bono. Lau.

d ¶ *Quæ in eadem.*] §. c.dist. §. verum. c.fi ex bono. H.

e ¶ *Qualitate.*] ordo, vt essent filij iræ, id-est præscientiæ præscientis malitiæ, & peccati præsentis: essent tales dico non spe tãtum. sed ante Dei oculos, id est vt non solum viderentur tales, sed etiam essent. H.

Ioan.1.

Rom.8.

f ¶ *Præsentium.*] quasi dicat, in ea qualitate, in qua erant futuri, apparebunt tunc in præsentia, vt §.e. notaui.

g ¶ *De quibus.*] scilicet qui præsentẽ habent iustitiam, sed sunt eam amissuri: de quibus §. præhibauit. §. eorum. Lau.

h ¶ *Veraciter.*] arg. ff. de au. & ar. le. l. si ira. L.

i ¶ *Duobus modis.*] id est, secundum quòd sunt in patria iam, & secundum quòd adhuc sunt in præsenti vitæ: quod trifarie diuiditur, sicut

non conueni enter a illud inferretur [*mansissent:*] *immo cœpissent vtique nobiscum esse. Si vero ad primam, falsa esset propositio (si fuissent ex nobis, &c.) Multi enim præsentis iustitiæ, & sanctitatis participes fiunt, qui tamen in ea non perseuerant. Vnde Dominus ait in Euangelio* [*Non qui cœperit, sed qui perseuauerit vsque in finem, hic saluus erit.*]

C. XII.

Hanc societatem si quis solo nomine, & prof.issione, non autem vei veritate à damnandis dicat contrahi, eiusdem auctoritatis c *testimonio comuincitur. De his enim, qui primæ, non secundæ præordinationis sunt participes, ait* † [*Nec nos moueat, quòd filius suis quibusdam Deus non dat istam perseuerantiam. Absit enim, vt ita esset, si de illis prædestinatis essent,*] *& cetera, quæ in eadem*d *auctoritate supra continentur. Oues namque, de quibus in Euangelio Dominus ait* [*Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili*] *& filij, de quibus Ioannes ait* [*vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum,*] *ita præscientia erant oues, & filij, vt qualitate*e *præsentium*f, *non specie tantum, sed etiam ante Dei oculos essent filij iræ, & perditionis æternæ. Vnde Apostolus non ait, videbamur esse, sed* [*eramus, inquit, & nos natura filij iræ.*] *Nec ait reputabimini ab hominibus, sed fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.*] *De se quoque scribens ad Timotheum non ait, videbar, sed* [*fui persecutor, & blasphemus, & contumeliosus: nunc autem sum misericordiam consecutus.*] *Omnes quoque, qui in Christo renascuntur, & qui eius sanguine à diabolo redimuntur, prius ex Adam peccatores nascuntur, & diabolicæ seruituti obnoxij. Sicut ergo isti, quamuis sint futuri filij Dei, tamen prius sunt filij diaboli: sic hi, de quibus* g *sermo habetur, quamuis recedendo à iustitia sint futuri filij perditionis æternæ, cum tamen pie, & fideliter viuunt, vere sunt filij Dei, & iusti, & æterna beatitudine digni.* † *Vnde auctoritas non ait, cum viderentur pie, & fideliter viuere, sed* [*cum pie, & fideliter viuerent.*] *Nec veraciterh à bono in malum commutarentur, qui numquam veraciter boni fuerunt. Dominus quoque, non ait per Ezechielem: si auerterit se iustus à iustitia sua, quam videbatur habere, sed* [*sua*] *scilicet, quam veraciter habet.*† *Quod autem in eadem auctoritate sequitur* [*Non erant in numero filiorum, quando erant in professione filiorum,*] *ita intelligendum est. Filij Dei duobus*i *modis appellantur. Dicuntur filij Dei participatione hereditatis æternæ: sicut Ioannes ait in Euangelio (Quotquot crediderunt in eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.) Et Apostolus in epistola ad Romanos (Expectatiok creaturæ reuelationem filiorum Dei*l *expectat.) & infra. (Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis* m *in libertatem*n *gloriæ filiorum Dei.) & infra (ipsi intra nos*o *ge-*

iam magister dicet. Hu.

k ¶ *Expectatio.*] id est, creatura expectans. scilicet homo.

l ¶ *Reuelationem filiorum Dei.*] vel homo fidei, id est, fidelis: ex qua, scilicet apparet qualis est vel futurus erit. Vel in qua, scilicet homo dicitur hic creatura: quia hic videtur esse creatura tantum, "sed in alia vita apparebit quod est filius Dei quod in hac quidem vita plene non apparet. Hug.

"Homo in alia vita parebit filius Dei.

*mimus, adoptionem*p *filiorum Dei expectantes.) Hinc etiam Augustinus eadem verba Apostoli exponens ait (Modo*q *tantum creatura: q cum nondum filiorum forma perfecta.) Hoc*r *ergo modo non sunt filij Dei, nisi participes æternæ*s *beatitudinis. In præsenti etiam dicuntur filij tribus modis, vel prædestinatione tantum (sicut ij, de quibus Ioannes ait* [*vt filios Dei, qui dispersi erant, &c.*]) *vel prædestinatione, & spe æternæ beatitudinis (sicut illi, quibus Dominus ait* [*filioli adhuc modicum vobiscum*t *sum*]) *vel merito fidei, & præsentia iustitiæ, non autem prædestinatione claritatis æternæ: sicut hi, de quibus Dominus ait (si derelinquerint filij eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint, &c.) Hi ergo*u, *de quibus in præsenti agitur filij sunt merito fidei, & præsentis iustitiæ, non sunt autem filij adoptionis æternæ. Qui ergo peccata dimissa fatentur redire, secundum iustitiam, & non secundum præscientiam ea dimitti, necesse est vt confiteantur: sicut saluandis peccata secundum iustitiam ad æternam damnationem imputantur, non secundum* x *præscientiam: quia & illis à bono in malum deficientibus, singula replicabuntur ad supplicium: & his vsque in finem in bono perseuerantibus, nulla imputabuntur ad pœnam* [*æternam.*]†

p ¶ *Adoptionem.*] perfectam. ex omni parte: "vt simus filij Dei secundum animam & secundũ corpus, quãtum ad gaudium animæ, & stolam immortalitatis i corpore. H.

"filij Dei erimus secundum animam & corpus.

q ¶ *Creatura.*] nulla prærogatiua super alias creaturas ꝑdita.

r ¶ *Hoc.*] sicut ij, qui mali sunt adhuc. scilicet futuri sunt boni, quia prædestinati.

s ¶ *Æternæ.*] sicut qui boni sunt, & finaliter sunt boni pmãsuri. L.

t ¶ *Vobiscum.*] id est, adhuc modicum fidei habentibus. L.

†abest à plerisq; manu.

u ¶ *Hi ergo.*] infert ex proxime dictis per arg. à simili: & reuertitur hic ad principale materiam huius quartæ dist.

x ¶ *Non secundum præscientiam.*] & tamen secundum præscientiam dimittit. sicut dicit Gra. §.e. c. i domo. §. sic ita qua. vers. quæ remissio. sed hic aliter sumit nomẽ præscientiæ quam ibi.

†in filiis

QVI AVTEM. Casvs. Hæc est 5. pars dist. in qua probat magister, quòd peccata non redeunt: quod verum est secundum Io. de P.

y ¶ *Qui autẽ.*] ab hinc vsq; ad §. verum. probat sententiam aliã, s. peccata dimissa non redire: & hoc duabus auctoritatibus.

Q *Vid est.*] Casvs. primo qrit Gr. quare per Moysen dicitur, *Qui reddis iniquitatẽ*, &c. Secundo exponit illã auctoritatem, quã dicit intelligi đ origina li peccato: pro quo originali peccato patris filius polluitur ante baptismũ, sed post baptismum polluitur tantum pro suo peccato. Sequens ca. plã-

†in filiis

"Pcãm originale dimissum nõ redit.

b ¶ *Recidit.*] hic expresse dicit iste, quòd peccata non redeant. sed si contrarium voluerit, expone sic, non recidit omnino, vel eadẽ quantitate in qua

†in filiis

ãte illud ve prius est[a].

ũ est sedm opiillorũ q dist. pecca ta dimissa redire non quo ad est sentiam, sed quo ad reatum & pœnam. Petr.

d ¶ *Nec in originali.*] contradicit sibi, si sic exponatur.

e ¶ *Qui tamen.*] §. ca. prox. qui recedit.

f ¶ *Ea morte.*] id est, si

n ¶ *In libertatem gloriæ.*] id est. gloriosam libertatem, quam habuerunt filij Dei. H.

Io.11.

o ¶ *Intra nos.*] id est, in anima & ratione domus.

Io.15.

Ps.88.

p ¶ *Adoptionem.*] perfectam. ex omni parte: "vt simus filij Dei secundum animam & secundũ corpus, quãtum ad gaudium animæ, & stolam immortalitatis i corpore. H.

"filij Dei erimus secundum animam & corpus.

q ¶ *Creatura.*] nulla prærogatiua super alias creaturas ꝑdita.

r ¶ *Hoc.*] sicut ij, qui mali sunt adhuc. scilicet futuri sunt boni, quia prædestinati.

s ¶ *Æternæ.*] sicut qui boni sunt, & finaliter sunt boni pmãsuri. L.

t ¶ *Vobiscum.*] id est, adhuc modicum fidei habentibus. L.

†abest à plerisq; manu.

u ¶ *Hi ergo.*] infert ex proxime dictis per arg. à simili: & reuertitur hic ad principale materiam huius quartæ dist.

x ¶ *Non secundum præscientiam.*] & tamen secundum præscientiam dimittit. sicut dicit Gra. §.e. c. i domo. §. sic ita qua. vers. quæ remissio. sed hic aliter sumit nomẽ præscientiæ quam ibi.

†in filiis

QVI AVTEM. Casvs. Hæc est 5. pars dist. in qua probat magister, quòd peccata non redeunt: quod verum est secundum Io. de P.

y ¶ *Qui autẽ.*] ab hinc vsq; ad §. verum. probat sententiam aliã, s. peccata dimissa non redire: & hoc duabus auctoritatibus.

Q *Vid est.*] Casvs. primo qrit Gr. quare per Moysen dicitur, *Qui reddis iniquitatẽ*, &c. Secundo exponit illã auctoritatem, quã dicit intelligi đ originali peccato: pro quo originali peccato patris filius polluitur ante baptismũ, sed post baptismum polluitur tantum pro suo peccato. Sequens ca. plã-

a ¶ *Habemus.*] "vnde patet, quod originale peccatum dimissum nõ redit, & ita peccata dimissa non redeunt.

Q *Vi recedit.*] ¶ *Sed non in id quod.*] §. 23. q. 4. fi illic. §. 50. dist. c. miror. §. dist. 1. tres autem. H.

Item Gregorius in explanatione eiusdem loci.[2]

C. XVI.

HOc nobis maxime considerandum est, quia cum mala committimus, sine causa ad memoriam bona nostra transacta reuocamus[p], quoniam in perpetratione malorum nulla debet esse fiducia bonorum q præteritorum.

Idem in homilia quarta ad cap. primum Ezechielis.

C. XVII.

DE pertuso r quippe sæculo aliunde exit, quod aliunde immittitur†. quia indiscretæ mẽtes mercedem, quæ ex bono opere acquiritur, non aspiciunt, quomodo ex malo opere perdatur.

Item Petrus in epistola 2.c.2.

C. XVIII.

SI refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri, & saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus s. Melius t enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quam post agnitionem retrorsum conuerti ab eo, quod illis traditũ est sancto mandato.

Paulus quoque scribens ad Hebræos ait, cap. 6.

C. XIX.

INtermittẽtes u inchoationis x Christi sermonem, ad perfectionem feramur y, non rursus iacientes z fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis.

Dicens opera mortua, priora bona significat Apostolus, quæ per sequens peccatum erant mortua: quia bi peccatio priora bona irrita fecerunt. Hæc, sicut peccando fiunt irrita, ita per pœnitentiam reuiuiscunt, & ad meritum a *æternæ beatitudinis singula prodesse incipiunt, etiam illa quæ peccatis inuenimtur admixta.*

a ¶ *Aliud est in via, aliud in patria, aliud in inuio.*

a ¶ *Habemus.*] "vnde patet, quod originale peccatum dimissum nõ redit, & ita peccata dimissa non redeunt.

Q *Vi recedit.*] ¶ *Sed non in id quod.*] §. 23. q. 4. fi illic. §. 50. dist. c. miror. §. dist. 1. tres autem. H.

c ¶ *Recidit.*] hic expresse dicit iste, quòd peccata non redeant. sed si contrarium voluerit, expone sic, non recidit omnino, vel eadẽ quantitate in qua prius est[a].

d ¶ *Nec in originali.*] contradicit sibi, si sic exponatur.

e ¶ *Qui tamen.*] §. ca. prox. qui recedit.

f ¶ *Ea morte.*] id est, si

g ¶ *Quæ.*] id est, qualis mors æterna si sic exponatur, non contradicit sibi.

FINIS HVIVS. Casvs. hic dicit G. quòd finis prox. c. vbi dicit, *ea morte*, contradicit principio vbi dicit, *sed non illud*: sed hæc dictio ea, facit simpliciter relationem. Qui autem dicunt quod peccata nõ redeunt, sic intelligunt auctoritates cõtrarias, quæ dicunt peccata redire, quod dicitur in eis fieri, qui post remissionem abutũtur gratia Dei. & hanc sententiam dicit Grat. fauorabiliorem esse. scilicet quæ dicit peccata redire: quod adhuc probat per sequentia, per quæ probat à contrario sensu, quòd peccata redeunt: quia bona præterita per peccatum moriũtur. Sequentia §. ca. plana sunt, scilicet, si auerterit. hoc nobis. de pertuso. si refugientes. intermittentes. & casus illorum ca. per te formabis. *De pertuso.* verba sunt Aggæi prophetæ: quæ Greg. exposuit super Ezechielem.

16.ca.4.di.15

h ¶ *Principio.*] magister vocat principiũ vbi dixit, sed non in id, &c. finem vero vbi dicit, qui tamen ea. & §. c. prox. qui recedit. sed illud, ea, facit simplicem & nominalem relationem, non numeralem, sicut ibi: mulier quæ damnauit, saluauit.

i ¶ *Quam pœnam.*] verum dicet si pro eodẽ peccato pœnam exciperet. Lau.

k ¶ *Assertores.*] illi qui dicunt quòd peccata dimissa nõ redeunt. L.

l ¶ *Determinant.*] Gratianus aliter intelligit in sequenti §.

m ¶ *Extitit.*] vel potius quia ita damnabitur quis pro sequenti peccato, sicut damnaretur si prima peccata non essent dimissa, scilicet æternaliter, sed non tantum punietur. Hug.

VERVM ILLA. Hæc est 6. pars dist. in qua probat per 6. auctoritates, quòd peccata redeunt: & hoc probat superficialiter: nam auctoritates bene intellectæ non faciunt pro eo. Io. de Fan.

n ¶ *Vt enim Dominus.*] ab hoc loco vsque in fin. nititur Gra. conflare arg. huiusmodi, quòd bona priora per mala sequentia mortificata reuiuiscunt, si postea bona fiant. ergo à simili cũ mala per pœnitentiam mortificentur: si iterum quis in malum reciderit, reuiuiscunt: & ita peccata redeunt. sed hæc argumentatio (vt prædixi in princip. huius dist.) non procedit, "quia aliud est in via, aliud in inuio, i. aliud est in bono, aliud in malo: quia bona cõmunicantur, nõ mala. ar. de conse. di. 4. quæris. arg. ff. de fer. expor. seruus. & probat primum vsque ad illum locum, hæc sicut. secundum autem probat vsque ad illum locum, porro. exinde probat, quòd eadem ratio est in bonis & in malis quo ad hoc. eandem cõcludit in §. sed his. ver. sicut ergo bona. L.

o *Si auerterit.*] ¶ *Non recordabuntur.*] ergo idem est ac si numquam habuisset aliquod bonum propter quod peccatum sibi fuit dimissum. Et ita idem est ac si numquam ei peccata fuissent dimissa. & sic omnia peccata taliter dimissa redeunt, & dicuntur redire per sequens peccatum "si- "Bona mor cut priora bona mor tificata, per tificata per peccata, pœnitentiã reuiuiscũt. L. & ira argumentatur Gra. ex his auctoritatibus à simili per contrarium.

2 Hom.11.ad c.3. Ezech.

3 Sen. 4. di. 15

p ¶ *Hoc nobis.*] ¶ *Reuocamus.*] id-est, defensionem à pæna quo ad vitam æternam.

q ¶ *Bonorum.*] quin pro malis puniatur: mitius tamen punie- †al. mittitur tur. Vel quo ad vitam æternam consequendam non debet habere fiducia. De hoc supra dist. 3. c. quærat. §. item illud. licet quo ad minorem pœnam subeundam posit habere fiducia. H.

r ¶ *De pertuso.*] hoc continetur in Aggæo Propheta in 1. c. Lau.

s ¶ *Si refugientes.*] ¶ *Prioribus.*] Ecce verbum pro quo inducitur capitulum.

t ¶ *Melius.*] id est, minus malum. Lau.

v ¶ *Intermittentes.*] id est, dimittentes. quasi non hoc tantum contenti, sed cũ hoc habito ad vlteriora procedentes.

x ¶ *Inchoationis.*] id-est, in quo Christus in choat esse in nobis per fidem, scilicet qui sermo est de initio fidei quo rudes catechizantur, vt est symbolum & dominica oratio. 10. quæst. 1. placuit. H.

y ¶ *Feramur.*] secundum intelligentiam scripturæ, & bonam operationem.

z ¶ *Iacientes fundamentum.*] nos inquã dico iacientes fundamentum pœnitentiæ. Quod prius dixit sermonem inchoatiõis, hic appellat fundamentum: quia ad religionem Christianam venientibus prius proponitur, & super hoc quod perfectionis est, ædificatur. dicit ergo, nos dico iacientes fundamentum pœnitentiæ, id est, pœnitentiam quasi lapidem in fundamẽto, quod est pœna de peccatis, vel de hoc quòd quis priora bona mortificauit per peccatum. iacientes dico, id est, non sicut olim, scilicet non ita negligenter sicut olim, vt sicut prius cecidimus, sic iterum cadamus. Vel nõ rursus, id est, non amplius nisi modo iaciamus, vt amplius iacere non fit opus.

DICENS OPERA. Casvs. Iste §. respicit finem præcedentis cap. & dicit Gratia. quòd per opera mortua, priora bona significantur, quæ sicut per peccatum moriuntur, ita per pœnitentiam reuiuiscunt. vnde Gratianus intendit probare à simili per contrarium: ergo mala per peccatum redeunt. Et ad hoc inducit auctoritates sequentes.

a ¶ *Ad meritum.*] licet magister ad hoc istud allegat, non tamen per contrarium intelligendum, vt idem sit in malis, magister tamen ad hoc §. tres posuit opiniones.

a ¶ *Vnde*

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ *Vnde Auguſt.*] Pium eſt. 3. diſtinct. 3. cap. quærat. §. illud autem. c. pium eſt.
b ¶ *Hieronymus.*] non eſt ſupra diſtinctio. 2. §. hæc itaque. & c. non eſt. H.
c ¶ *Recepturos.*] ergo à ſimili intelligatur per contrarium idem eſſe in malis, quod ſecundum horum ſententiam reuiuiſcent.

1 3. diſt. 3. de pœ. c. pium
2 3. diſt. 3. ſi quando.
3 3. diſt. 2. nõ eſt tam.

PORRO QVI. CAVSA. Allegat nunc Gratian. pro illa parte, ſcilicet quòd peccata dimiſſa redeunt: & hoc probat auctoritate Ezechielis prophetæ, quæ ſatis plana eſt: per quem Dominus loquebatur. & hoc probat à contrario ſenſu.

† *al. premiſit* Ezech. 33.

d ¶ *Porro.*] "hic porro copulatiue tenetur, non aduerſatiue, & inducitur ſequens cap. ad probandum, quòd bona mortificata reuiuiſcunt. G. allegat pro alia ſententia, ſcilicet quòd peccata non redeant: vel ſi pro alia ſententia intelligatur, ſic accipiatur littera, quaſi non ſolum per auctoritatem illam, ſi auerterit, &c. peccata redeant: ſed & per auctoritatem aliam.

"Porro qſi quæ copula tieuetenetur

e ¶ *Eumdem prophetam.*] id eſt, eiuſdem prophetæ, qui prædixerat. & Ezechielem, vt ſupra §. finis.

FILIIS QVOQVE. CAVSA. Adhuc probat Gratia. quòd peccata dimiſſa redeunt. Et ad hoc probandũ inducit cap. ſequens: per quod intẽdit probare, quòd peccata dimiſſa redeunt. vnde dicit propheta: Væ eis qui receſſerunt à me per peccatũ: quoniam damnabuntur, quia in me præuaricati ſunt, &c. & ſunt verba Oſee prophetæ redarguentis filios Iſrael. Et cap. Væ eis. patet.

ibid. f ¶ *Filiis.*] per quos omnem populum myſticè intelligas colentẽ idola.

Exod. 32.

g *VAE eis, quoniam receſſerunt.*] per idololatriã vel peccatum immane. 45. diſtinct. diſciplina.

h ¶ *Vaſtabuntur.*] ab hoſtibus, & miſeri erunt.

Oſeæ 7.

ADDITIO. Id eſt, in captiuitatem ducentur. Pe.

i ¶ *Prævaricati,*] adorando vitulum, & tranſgrediendo meum præceptum, de quo dixi: Non faciatis vobis deos alienos.

k ¶ *Redemi eos.*] ab Aegyptiaca ſeruitute.

l ¶ *Mendacia.*] dicentes, Hi ſunt dij tui Iſrael.

m ¶ *Vlulabant.*] luxuriæ vacantes.

n ¶ *Ruminabant.*] id eſt, non ſicut hõmines comedebant: ſed quaſi iumenta.

n ¶ *Ruminabant.*] ideſt, abundantiam rerum quam habebant ſæpius ad voluptatem quaſi ad fauces reuocabant: vt inde delectabilius paſcerentur, nihil niſi cibos & luxurias quærentes.

o ¶ *Receſſerunt.*] dando ſe diabolo.

p ¶ *Eruduui.*] per Moyſen & alios fideles.

q ¶ *Et confortaui.*] id eſt, dedi eis fortitudinem bellandi in tempore Ioſue.

r ¶ *In me cogitauerunt.*] qui tanta eis feci.

Vnde Auguſtinus a, [1 *Pium eſt credere, &c.*] *& Hieronymus* b, [2 *Non eſt iniuſtus Deus, &c.*] 3 *Apoſtolus etiam ſcribens ad Hebræos, cum fidem, & dilectionem, & bona opera eorum breuiter commemoraſſet, horum omnium mercedem, quam amiſerant peccando, poſt pœnitentiam à Domino eos recepturos oſtendit. Porro* d *qui per prophetam dixit* [*ſi auerterit ſe iuſtus à iuſtitia ſua*] *ipſe per eumdem* e *prophetam promiſit* † *dicens.* [*ſimpius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit vniuerſa præcepta mea, & fecerit iuditium, & iuſtitiam, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor: in iuſtitia ſua, quam operatus eſt, viuet.*] *Filiis* f *quoque Iſrael per Aſſyrios captiuandis, veteris idolatriæ peccatum Dominus per Oſee improperat: & peccatum quod Moyſe ſupplicante patribus fuerat dimiſſum, hoc in filiis reuixiſſe oſtendit dicens.*

C. XX.

VÆ eis, quoniam receſſerunt g à me: vaſtabuntur h, quia prævaricati i ſunt in me. Et ego redemi k eos, & ipſi locuti ſunt contra me mendacia l: & nõ clamauerunt ad me in corde ſuo: ſed vlulabant m in cubilibus ſuis, ſuper triticum, & vinum ruminabant n: & receſſerunt o à me, & ego erudiui p eos, & confortaui q brachia eorum, & in me cogitauerunt r malitiam s: reuerſi t ſunt, vt eſſent abſque iugo, facti ſunt, quaſi arcus doloſus u: cadent x in gladio y principes eorum z à furore linguæ ſuæ.

7 *Antiqua* a *peccata parentum filiis improperat ſermo diuinus: & propterea principes eorum in gladio caſuros prædicit. Sed per eumdem prophetam contra Dominus ſe facere oſtendit dicens.* 4

C. XXI.

NE forte dicant in cordibus ſuis omnem malitiam eorum me recordatum: nunc circũdederunt eos adinuentiones ſuæ: coram facie mea factæ ſunt.

Item Hieronymus b *ad c. 7. Oſee.*

s ¶ *Malitiam.*] cum non poſſent nocere cogitatione ſola, potẽtiam meam ad idola tranſtulerunt. H.
t ¶ *Reuerſi.*] ad id quòd fuerunt ante quam ipſos reuocarem per Abraham & Moyſen, vt abſque iugo legis & notitia Dei ferrentur in præceps. H.

C. XXII.

CVm ita puniantur, ne cogitẽt, quòd pro veteribus peccatis patrum puniam eos: quia nunc, ideſt, in præſenti, pro malitiis ſuis, quas inuenerunt, circundati ſunt pœna: & mala eorum, ſicut putant, non poſſunt me latere: ſed potius ipſæ adinuentiones apertæ ſunt coram facie mea, quę omnia clare videt.

¶ *Sententia huius capituli eſt quidem in commentariis B. Hieronymi in c. 7. Oſee: ſed propria verba ſunt in gloſſa interlineari ibidem ad ea verba,* ne forte dicant in cordibus.

Idem c *ibidem.*

C. XXIII.

HÆretici non poſſunt vetera peccata contra Deum cauſari: cum antiquis operibus addant nouam impietatem, & ſuis ligentur peccatis: & cum Deum celare ſe putant oculos eius vitare non poſſunt: quia vultus Domini ſuper facientes mala.

¶ *Et hoc etiam capitulum eſt in gloſſa ordinaria in eumdem locum ex B. Hieronymo.*

Item Gelaſius Papa. 5

C. XXIIII.

DIuina clementia dimiſſa peccata in vltionem vlterius redire d non patitur.

Sed his c *auctoritatibus docentur filij ab originali peccato expiati, non ideo puniendi, quia patres peccauerunt: ſed ideo peccata patrum in eos redire, quia eorum* f *culpam ſequuntur. Sic & bona, quæ peccato moriuntur, non proficient ad præmium, quia facta ſunt: ſed quia per pœnitentiam reuiuiſcunt. Tale eſt & illud Auguſtini in libro pſalmorum* [6 *Si Iudas* g *teneret adoptionem, &c.*] *Sic & illud Gregorij in Moralibus intelligitur* [7 *Quid eſt* h, *quod dicitur* [*reddis iniquitatem patrum in filios, &c.*] *Illis namque parentum iniquitas redditur, qui propterea puniuntur, quia in radice traxerunt* i *amaritudinem* k *peccati. Illis autem non redditur, in quibus merito ſuæ iniquitatis non reuiuiſcunt peccata parentis. Sicut* l *ergo bona, quæ peccato moriuntur, per pœnitentiam reuiuiſcunt ad præmium, ſic & mala, quæ per pœnitentiam delentur, reuiuiſcunt ad ſup-*

ſoluit, & dicit q intelligũtur de originali peccato: de quo peccato non puniuntur, quia patres pecauerunt: ſed ideo puniuntur: quia ma la eorum ſequuntur eos. In fine concludit, q ſicut bona p pœniten tiam reuiuiſcunt ad præmiũ: ſic mala reuiuiſcunt ad ſupplicium. Et ad hoc inducit auctoritates prophetæ: quidam faciunt ibi c. *putrue runt.* ſed H. non facit c. ab illo §. *ſed his.* vſque ad diſt. 1.

e ¶ *Sed his auctoritatibus, &c.*] ſupra proxime relatis ab illo §. antiqua. & illis ſuperioribus capitulis, quod eſt, qui recedit. quæ videntur dicere quòd peccata dimiſſa non redeant. L.

f ¶ *Quia eorum.*] & ſic non oſtendunt quòd peccata non redeant. L.

g ¶ *Si Iudas.*] 3. in prin. huius diſt.

h ¶ *Quid eſt.*] 3. e. diſt. c. hanc. §. qui autem. H.

i ¶ *Traxerunt.*] in ipſa origine carnis.

k ¶ *Amaritudinem.*] id eſt, cauſam amari peccati, vel cauſam amarã peccati.

l ¶ *Sicut.*] ecce qualiter induxit ſuperiores auctoritates à ſimili. L.

"peccãti originale non tenemur cõfiteri.

a ¶ *Conceptus.*] arg. "quòd originale peccatum tenemur confiteri: quod non eſt verum: quia tantum commiſſa tenemur confiteri: at illud non eſt commiſſum, ſed contractum. credo tamen contritionem exigi: quæ enim notabiliter fiunt, &c. vt ff. de iniu. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. Laur.

Pſal. 37.

N pœnitentia autem.] Hæc diſt. diuiditur ĩ 4. partes. In quarum prima ponit modos pœnitentiæ. Secunda ibi, *Qualitas.* Tertia ibi, *Falſas.* Quarta ibi, *Fratres.* Ioan. de Fan.

CAVSA. Hic ponitur 5. diſt. in qua notantur ea quæ pœnitentes debent cõſiderare. & ponũtur in principio ſequentis c. & hoc etiam verſu notantur: *Quis, quid, vbi, quibus auxilius, cur. quomodo, quando.* horum exempla colligũtur in principio. c. Debet iſta conſiderare peccator, vt plus doleat: & ſacerdos debet conſiderare, vt plus vel minus puniat.

"De vera & falſa pœni. cap. 14. & 15. inter opera Aug.

b ¶ *In pœnitentia.*] In hac diſt. & aliis duabus ſeq. agitur tã de illa parte pœnitentię, quę dicitur oris confeſſio, & operis ſatiſfactio, quãm de aliis: & ideo videndum eſt quando oris cõfeſſio fuerit inſtituta, vtrum neceſſaria ſit, vel tantum voluntaria, qualiter ſit facienda, & cui, & quando. Dicunt quidam a inſtitutam fuiſſe in paradiſo ſtatim poſt peccatum, dicente Domino ad Adam, Adam vbi es? ideo enim quęſiuit vt ipſo confitente peccatum, daretur forma aliis in poſterum confitendi. ſed quia in illa interrogatione Domini minus expreſſe videbatur ad confitendum monuiſſe, ideo poſt exquiſiuit à Cain fratricida expreſſius, Vbi eſt Abel frater tuus? Alij dicunt q ſub lege fuit primo inſtituta quando Ioſue præcepit Achor crimen ſuum confiteri, & lapidatus eſt. 45. diſt. ſed illud. Alij dicunt q in nouo teſtamento a Iacobo dicente, Cõfitemini alterutrum peccata veſtra, & Sed melius* dicitur eam inſtitutam fuiſſe à quadam vniuerſalis eccleſiæ traditione potius quãm ex noui vel veteris teſtamenti auctoritate. Et traditio eccleſiæ obligatoria eſt vt præceptum. arg. 11. diſt. in his rebus. ergo ceceſſaria eſt confeſſio in mortalibus apud nos, apud Græcos non: quia non emanauit apud illos traditio talis: ſicut nec conficiunt in azimis, ſed in fermẽtatis. 3. e. diſt. 1. c. ſi. Illud ergo Iacobi, Confitemini alterutrum peccata veſtra, fuit conſilij pri mo. alioquin ligaret & Græcos, non obſtante eorum cõſuetudine. Eſt autem facienda taliter q non ſoſũ de peccato, ſed de omnibus iure circunſtantiis. j. c. c. 1. Et eſt facienda ſacerdoti ſi adeſt, vel proximo in neceſſitate. 5. diſt. 1. quem pœnitet. " eſt autem facienda cum qs peccat ſtatim: quia nec per momentum, &c. vt 3. diſt. 3. ille rex. & hoc ſi eſt manifeſtum: ſi autem eſt occultum, & conteritur, non cre do eum peccare ſi differt oris confeſſionem vſque ad tempus pœnitentiæ deputatum per c. omnis. ext. de pœ. & rem. Sed qui differt cum habet copiam ſacerdotis, nũquid in quolibet inſtanti peccat mortaliter? non: quia omnes moræ illi circa vnum & idem tempus ſunt. ſed augetur illud ex diuturnitate. ff. de furt. eum qui. extra de ſimon. non ſatis. & peccaret quidem mortaliter. Laur.

1 ſecundum modum] ve lectio.

Vide Amb. p hoc fac. qd 30. 3. e. di. 1. in prin. gl. quia men tionem. in prin. Arc.

Cõfeſſio inſtituta a Dño, & oĩbus. diſt. in his rebus. poſt baptiſ mum lapſis

Cõfeſſio ſacramẽtalis.

Confeſſio neceſſaria.

Cõfeſſio ſatis facto.

Confeſſio facienda.

CVm ita.] CAVSA. Verba ſunt Hieronymi exponentis prædicta verba Oſee, ne forte, &c. Dicit enim quòd Deus non punit homines pro peccatis patrum, ſed pro ſuis iniquitatib. quas quotidie facitũt. Sequentia duo c. patent.

c *Idem.* ſuper eumdem locum. Lau.

Iudas.

d *Diuina.*] ¶ *Redire.*] 5. 1. qu. 4. 7 3. e. qd eſt. iam itaque. 3. 23. q. 4. ſi illic.

SED HIS AVCTORITATIBVS. CAVS. Induxit G 3. ca. prox. quaſdam auctoritates quæ videntur dicere, quòd peccata dimiſſa non redeant: ſed quia ſunt contra ſuam ſententiam: ideo nunc eas tetiam

5 3. 23. q. 4. ſi illic.

e ¶ *Sed his auctoritatibus, &c.*] ſupra proxime relatis ab illo §. antiqua. & illis ſuperioribus capitulis, quod eſt, qui recedit. quæ videntur dicere quòd peccata dimiſſa non redeant. L.

f ¶ *Quia eorum.*] & ſic non oſtendunt quòd peccata non redeant. L.

g ¶ *Si Iudas.*] 3. in prin. huius diſt.

h ¶ *Quid eſt.*] 3. e. diſt. c. hanc. §. qui autem. H.

i ¶ *Traxerunt.*] in ipſa origine carnis.

k ¶ *Amaritudinem.*] id eſt, cauſam amari peccati, vel cauſam amarã peccati.

l ¶ *Sicut.*] ecce qualiter induxit ſuperiores auctoritates à ſimili. L.

plicium. Vnde propheta ex perſona pœnitentis deplorat dicens [*Putruerunt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ*] *id eſt, plagæ per baptiſmum ſanatæ. Hinc etiam idem propheta, quamuis fide, & ſacramento circunciſionis ab originali peccato ſe mundatum cognoſceret: tamen adulterio, & homicidio, quod commiſerat, illud reuixiſſe intelligens, non ſine cauſa inter cetera ipſum confitetur, & dicit* [*Ecce enim in iniquitatibus conceptus* a *ſum, &c.*]

DISTINCTIO V.

1 ps

N [1] *pœnitentia* b *autem, quæ peccatorem conſiderare oportet, Auguſtinus in libro de pœnitentia docet, dicens.*

C. I.

2 COnſideret qualitatem criminis in loco c, in tempore, in perſeuerantia, in varietate d perſonæ, & quali e hoc fecerit tentatione f, & in ipſius vitij multiplici executione. Oportet g enim pœnitere fornicantem ſecundum excellentiam ſui ſtatus h, aut officij, & ſecundum modum meretricis i, & in modo † k operis ſui, & qualiter turpitudinem ſuam peregit, ſi in loco l ſacro, aut cui debuit excellentiã fidei (vt ſunt domus dominorum m & aliorũ multorum) ſi in tempore orationi conſtituto n, aut in feſtiuitate ſancto rum, & in tempore ieiunij. Conſideret, quantũ perſeuerauerit o, defleat, quòd perſeueranter p pec cauerit, & quanta a q virtus fuerit in pugnatione. Sũt enim, qui non

c ¶ *In loco.*] ſupra diſt. 1. aut facta.
d ¶ *Varietate.*] agentis: & eius: & eius cum qua agitur. 3. diſt. 1. aut facta. quædam enim res in clericis reprehenſioni ſubiacet, quæ non in laicis, vt 31. diſt. c. 1. puta nubere.
e ¶ *Et quali.*] extra de homic. ſicut dignum.

ſolum non vincuntur, ſed vltro ſe peccato offerunt: nec expectant tentationem, ſed præueniunt voluptatem, & pertractant ſecum, quãm multiplici actione vitij delectabiliter pecent. Omnis iſta varietas confitenda eſt, & deflenda: vt cum cognouerit, q. peccatũ eſt multũ: cito inueniat Deum propitium. In cognoſcendo augmẽtum peccati, inueniat ſe, cuius ætatis fuerit, cuius ſapientiæ, & ordinis, & ſtatũ omnem alterius non peccãtis r. Immoretur in ſingulis iſtis, & ſentiat modum criminis, purgans lacrymis omnem qualitatẽ vitij. Defleat s virtutem, quia interim caruit. Dolendum t eſt enim, & dolore purgandum, non ſolum, quia peccauit, ſed etiam, quòd ſe u virtute priuauit. Nam, licet ſperet ſe cõſecuturum veniam, dolere tamẽ poteſt, quia non promeruit vnde remunerari confidat. Anxietur, & doleat, q. modo effugiens de præteritis pœnam, miſer non inde expectet gloriam †, cuius omne tempus, quoniam breuiſſimum eſt x, debuit decertaſſe ad conſequendũ præmium. Defleat etiam, quoniam in vno y offendẽs, factus eſt omniũ z per ingratitudinem reus. Ingratus enim extitit, qui plenus virtutibus Deũ omnino non timuit. In hoc enim quiſq; peccator fit culpabilior, quo eſt Deo acceptior.

f ¶ *Tentatione.*] an ab ea præuentus, an eam præueniendo, vt j. ſequitur.
g ¶ *Oportet.*] ideo huiuſmodi circũſtantias tenetur cõfiteri b, qa præſumuntur augere peccatatũ vel minuere. ſi tamen eas ſubticuit p obliuionẽ, non dico eum teneri vt iterum ei confiteatur circunſtantias, niſi ta les circũſtãtię eſſent, quòd alterius generis peccatum faceret, vt locus facer facit ſacrilegium, vt 3. diſt. 1. aut facta. Lau.

b Not. q. q. dã circũſtãtiæ adhærẽt ipſi pctõ. p prie, qdã p ſonæ ipſius peccãtis. q. dã nec pctõ nec ſonæ ipſius peccatis, vt latius p3 in Arch.

h ¶ *Status.*] 5. 11. q. 3. c. excellentiſſimus. & c. præcipue. ff. de re mil. l. ij. extra de cle. ve. c. epiſcopum. contra. ff. ad l. Cor. de ſic. l. pen. contra. ſed dic in epiſcopo eſt maior pœna ſuſpendi tribus menſibus à communione, quàm ab officio deponi. 1. q. 1. quiſquis.

i ¶ *Meretricis.*] an ſcilicet fuit pulchra, vel deformis: an ſoluta, vel obnoxia viro vel voto. ar. 27. di. c. vlt. L.

k ¶ *Et in modo.*] quo ea abuſus eſt, vtrum ordinarie, vel extraordinarie: nam vterque damnabilis eſt. 32. q. 4. meretrices. 35. q. 3. extraordinaria.

l ¶ *Si in loco.*] 5. 17. q. 4. quiſquis. ff. de incen. qui ædes. H.

m ¶ *Dominorum.*] arg. 3. 22. q. 5. de forma. H.

n ¶ *Conſtituto.*] "qd eſt abſtinendum. j. e. q. 4. cap. 1. & 2. & fere per totum.

"Abſtinentiam à coniugibus dũ eſt qſq; ab vxore.

o ¶ *Perſeuerauerit.*] nam perſeuerantia auget delictum. 24. q. 1. ſchiſma. ff. de fur. inficiando. 5. infans. econtra mora & perſeuerantia ex cuſat delictum quandoque. 35. q. 8. c. 1. ff. de pœ. ſi diutino. ff. de ritu nup. l. qui in prouincia. L.

p ¶ *Perſeueranter.*] iteratio enim aggrauat. 25. q. 2. ita nos.

q ¶ *Et quanta virtus.*] id eſt, reſiſtentia. H.

r ¶ *Non peccantis.*] vt ſi minorem aliquem ſe non peccãtem viderit.

s ¶ *Defleat.*] quia abſtinere non potuit à peccato, quemadmodum & minor ſe abſtinuerit.

t ¶ *Dolendum.*] CAVS. Inſtruit Aug. "pœnitentem dolere tam in interiori quãm in exteriori. pœnitentia enim interiori debet dolere de tribus, ſcilicet de malis commiſſis: & hoc oſtendit vſque illuc, *Defleat, &c.* Item & de bonis omiſſis ſcilicet virtutibus, quæ oſtenduntur omiſſę. quoniam qui deliquit in vno, &c. & hoc ab illo loco *Defleat*, vſque ad illum, *Animaduertere.* à quo loco vſque ad illum *In his omnibus.* oſtendit quòd dolere debet de malo exemplo quod dedit proximo peccando. Ab illo autem loco, *in his omnibus, &c.* vſque ad illum locum, *qui ergo*, inſtruit pœnitentem in exteriori pœnitentia, quæ conſiſtit in faciendo, vt ſæculum relinquere & ſimilia. Ab illo loco, *qui ergo, &c.* vſque in finem inſtruit in interiori, quæ conſiſtit in abſtinendo. L.

"Pœnitentia interiori & exteriori dolẽdũ eſt.

u ¶ *Sed etiam quod ſe.*] 5. diſt. 1. c. omnis. §. alij econtra. & c. ſunt qui arbitrantur. L.

x ¶ *Breuiſſimum eſt.*] 3. 23. q. 4. ipſa pietas.

y ¶ *In vno.*] "ſcilicet mortali peccato, factus eſt omnium reus, ſcilicet peccatorum.

"Offendẽs in vno, factus eſt omnium reus.

z ¶ *Omnium reus.*] ſ. quo ad vitam æternam: ita enim pro illo damnabitur ac ſi eſſet omnibus inuolutus: licet non tantum puniatur, vt j. ead. diſt. fratres. Vel qui offendit in vno, ſcilicet mortali peccato: factus eſt reus omnium virtutum, id eſt, ex eo quòd per vnum peccatum mortificat in ſe omnes virtutes. vel qui offendit in vno, ſcilicet charitate, factus eſt omnium reus, id eſt, ingratus omnium bonorum acceptorum. Laur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Ideo enim.*] quo modo peccasset, si tāta bona habuisset? Et est arg. q̄ perfectus in eodē gñe delicti plus peccet, q̄ imperfect⁹. hoc tñ attēdēdum est secūdū cōceptū. 32. q. 1. cū renūtiatur. 5. dist. 2. c. vt cognouerūt. §. ité secūdum hāc. & c. si em̄ in gr. 3. 1. q. 1. mulꝛ autē. 24. q. 3. Deus.

b ¶ *Reus est omnium.*] quo ad vitā ēternam. ita. n. dānabitur. p̄ isto ac si esset omnib⁹ inuolutus. has duas expositiões innuit hic, & 3. ea. dist 2. c. multi. §. nō autem bene. H.

c ¶ *Detrimentum.*] i. defectū, vt 32. q. 3. cum renuntiatur. vel hoc quo ad opera exteriora, non quo ad essentiam: quia si habet vnam, habet omnes. L.

d ¶ *Quæ etiam si non.*] quātū ad opera exteriora priorib. similia.

e ¶ *Expellātur.*] reuera quo ad essentiam sui.

f ¶ *Crimini.*] i. criminoso. alias hēt cuiuscunq; criminis. Et est sensus, omnis virtus, i. efficacia vel effectus cuiuscūq; criminis est

“ Crimina destruit. q. d. “ omne quū destrūda. crimē cū suo effectu est destruēdū. vī sequtur, & de omnib. quasi sit expositio p̄cedētis. H.

g ¶ *Quòd exemplum.*] 5. 45. dist. sed illud. H.

h ¶ *Non conseruatā.*] confirmatam in malo per suum effectum.

i ¶ *Peccando.*] i. de peccato suo bonis tristitiā p̄ueniſſe: de qua dolendū est, vt cōtristāti prosit ad vitā. vel non est absurdum si p̄prie de tristitia doleat: “ qa & Apostoli

Matth. 6. “ Apostoli de passiōe Dñi dolnerūt, & nos de pœnis martyrū cōtristamur. ff. de incen. ruin. nau. quo naufragium. ff. de le. 1. etiam si patris. ff. de bo. li. in seruitutē. ff. ad Syllan. si quis in grauī. 6. si cum. ff. de ver. ob. l. antep. Laur.

† *al. communicatione*] *al. communione*

k ¶ *Pium.*] 5. c. di. 3. 5. illud autē. & c. piū est. H.

l ¶ *Ex obedientia.*] 5. 23. q. 5. miles. Hug.

m ¶ *Sui.*] id est, suorum peccatorum.

n ¶ *Vt Deus.*] est vita eorum infinita, vel habet vitam infinitam.

† *al. in omnibus*

o ¶ *Moriturus.*] “ *Vt corpus redimas ferrum*

C. 15. “ Versus. *patieris & ignem,*
Arida nec liuiens ora lauabis aqua.

“ Sanitatis causa multa tolerāda sunt. “ *Vt valeas animo, quidquam tolerare negabis.*
At pretium pars hæc corpore maius habet.
Ouidius. 47. dist. omnes. 32. dist. omnes. 12. q. 1. præcipimus. L.

p ¶ *A multis.*] 11. q. 1. aliud. H.

q ¶ *Offerat.*] ex quo

Ideo enim [a] Adam plus peccauit, quia omni bono abundauit. Etiam alio modo offendens in vno, reus est omniū [b]: quia omnis virtus patitur detrimentum [c] ab vno vitio. Nam si quis cadit in auaritiam, largitatem destruit, & etiam castitatem minorauit. Amore enim pecuniæ vel violaret castitatem, vel saltem minus amaret. Si enim propter Deum tanta adhuc castitas inest, vt nolit eam perdere: tamen salté minori gaudio, minore affectu tuetur eam, vbi videt inde ꝓcedere damnum pecuniæ, sicque & in aliis: quæ etiam si non [d] expellātur [e], tamen per conceptionem vnius vitij vel satis, vel parum minuuntur, vel intentione deteriorantur. Vnde omnis virtus cuicumque criminī [f] est desienda, & de omnibus indulgentia est petenda. ¶ Animaduertere etiam oportet, & animaduertendo flere animam proximi, quam fornicator Deo eripuit, vel creptam in malo confirmauit: etiam, q̄ exemplum [g] extitit mali in operatione sui criminis: cui magis profuisset, si aliis fuisset causa conuersionis. Gemat itaque aliorum vitam in sua corruptam, vel incorruptam nō conseruatam [h], & commodum proximi, quod dedisset exemplo boni. Doleat de tristitia, quā peccādo [i] bonis intulit, & de lætitia, quam eis non adhibuit. Et nō solum cogiteꝛ, quid & qualiter fecerit, sed quam iniuste Deum, vt diximus, peccādo offenderit. Timeat illam veritatis sententiam [non poterstis duobus dominis seruire.] Timeat ergo, ne omnia bona, quæ fecit, dum in vno peccato perseueraue rit, ex contaminatione † mali perdiderit: vt q̄ seruiuit diabolo per crimen, Dei quam obtulit, amiserit seruitutem. Pium [k] est tamen credere, vt recepta Dei gratia, quæ in eo destruit mala priora, etiam remuneret bona: vt cum destruxerit quod suum non inuenit, amet, & diligat bonū quod etiam in peccante plantauit. ¶ In his† omnibus dolens aut sæculum derelinquat, aut saltem illa, quę sine admistione mali non sunt administrata, vt mercatura, & militia, & alia, quæ vtēbus sunt nociua, vt administrationes sæcularium potestatum, nisi his vtatur ex obedientiæ [l] licētia. Ponat se omnino in potestate iudicis, in iudicio sacerdotis, nihil sibi reseruās suim: vt omnia eo iubente paratus sit

facere pro reparanda animę vita, quæcunque faceret pro vitanda corporis morte, & hoc cum desiderio: quia vitam recuperat infinitam, vt Deus [n]. Cū gaudio enim debet facere immortalis futurus, quę faceret pro differenda morte moriturus [o]. Semper deprecetur Deum, certus de venia, qui omnibus modis, & sine tædio, dubius rogaret potestatem terrenam. Abstineat à multis P licitis: qui per libertatem arbitrij commisit illicita. Semper offerat [q] Deo mētem, & cordis contritionem, & deinde quod potest de possessione: tunc quod offert, securus offerat, [Respexit enim Dominus ad Abel, & ad munera [r] eius.] Sed prius respexit ad Abel, quàm ad munera. Sumens enim mētem, quā cognouit humilem, & puram, remunerauit eius largitatis munera. Ad Cain vero non respexit, nec ad eius munera. Mentem enim eius, quam viderat, quoniam non cognouit† [s], eius munera non recepit. In iudicio enim cordis considerāda est eleemosyna tribuentis: nec iam considerandum est, quantum, sed qua mente, qua affectione dat qđ potest. Vidua em̄ duobus, quæ habuit, larga [t] minutis, plus omnib⁹ misit. Qui ergo vult sua peccata redimere tēporalium oblatione, caueat, vt offerat mentem prius.

¶ Cautus sit, ne verecūdia ductus diuidat apud se [u] confessionem [x], vt diuersa diuersis velit sacerdotibus manifestare. Quidam enim vni celant, quæ alij manifestanda reseruant†, quòd est, se laudare, & ad hypocrisim tendere, & semper venia carere, ad quam per frusta putat totam peruenire. Caueat præterita, quem vera delectat pœnitentia: nō prius ad Domini corpus [y] accedat, quàm confortetur bona [z] cōscientia. Sed in hac separatione tremendum Dei iudicium [a] cogitet [b], vbi [c] & [d] maius, & terribilius [d] impœnitentes seperabit in ignem. Gemat, quòd nondū audet sumere, quem multum desiderat cibum salutarem. Isti sunt digni [e] fructus pœnitentiæ animam capturam elaqueantes, & in libertate seruantes. Cohibeat se præterea à ludis, & à spectaculis sęculi, qui persectam vult consequi gratiam remissionis. Nam Dina [f], si se cohibuisset, si inter suos remansisset, ab extraneo rapto re corrupta non fuisset. Tanto igitur magis sibi caueat, & cohibeat se anima, quæ sæpe, vel semel corrupta est & rapta: timeat iam docta experimento [g], quod ignoraut virgo: eligat, quem imitetur: non sequatur

mentem obtulit. H.

r ¶ *Et ad munera.*] 3. 3. q. 7. in grauibus. H.

s ¶ *Non cognouit.*] i. nō approbauit, vt in Euāgelio. “ Nescio vos. id est, nō approbo. H. “ nescio vos id est, non approbo.

t ¶ *Larga.*] al. largita.

u ¶ *Apud se.*] arg. q̄ nō debet fieri diuisio causæ. arg.] de cōse. dist. 2. comperimus. C. de iud. nulli.] ea. fratres.

x ¶ *Confessionē.*] “ nō confessiōnē peccatorum nō debere diuidi p plures sacerdotes. nā q̄ diuidit, veniā nō consequitur. arg. ff. de fer. ruſt. præ. per fundum. &] ead. fratres. “ Confessio non est diuidenda.

y ¶ *Corpus.*] de conse. dist. 2. quotidie. H. Gen. 4

z ¶ *Bona.*] ergo à contrario sensu si malam habuit cōscientiam separabit se à corpore Christi, ad hoc continuatur quod legitur.

a ¶ *Iudicium.*] scilicet vltimum.

b ¶ *Cogitet.*] qa sicut pro delictis separatur quis à corpore Christi, i. Dñi in hac vita nisi respiscat: ita pro eisdē in futuro iudicio separabitur in igné æternū. cū hœdi separabuntur ab agnis, i. peccatores à iustis. 11. q. 3. nolite. H.

c ¶ *Vbi.*] i. quo iudicio.

d ¶ *Terribilius.*] q̄ sit separatio à corpore Christi, “ q̄ est quasi quædā dānatio, vt] de cōse. dist. 2. quotidie.] *Terribilius.*] iudicium, s. damnatio. Matth. 13. “ Separatio a corpore Christi est quædam damnatio,

e ¶ *Digni.*] i. dñi. H.

NAM DINA. historia. Legitur in Genes. q̄ cū Iacob venisset in terrā Sichimitarū, Dina filia ei⁹ egressa est vt videret mulieres regionis illius: quam † filius regis illius terræ adamauit, & rapuit & oppressit.

f ¶ *Dina.*] “ filia Iacob legitur in Gen. c. 34. l. Sichem q̄ cū Iacob veniret in terrā Sichimitarum, Dina filia eius egressa est, vt videret mulieres illius regionis: q̄ videns Sichē filius regis illius terræ adamauit, & rapuit & vi oppressit eam. H. “ Dina filia Iacob fuit à Sichem oppressa.

g ¶ *Experimento.*] vnde Ouidius:

“ *Qui semel est cautus, fallaci piscis ab hamo.* “ Deceptus semel cautius sibi cauet.

Omnibus vnca [a] rebus ara subesse putat. Lau.

a ¶ *Impetr* *Impetret.*] 5. dist. 1. c. quē pœnitet. in fi. H.

Valitas.] Hæc est 2. pars dist. in qua prohibet solenniter pœnitentes esse mercatores. Ioan. de Fan.

Casvs. Hoc cap. cum tribuleq. patet, s. contrarium. si qui vero. & de his. in qb. dā. q̄ post pœnitētiam solēnem nō dēt aliquis reuerti ad negotiationē, vel militiam vel negotia sæcularia. & intelligūtur hæc c. d pœnitētia solenni, secundum H.

b ¶ *Negotiantem.*] 5. dist. 88. fornicari.

c ¶ *Vtilius.*] quia inhonestus quęstus arguit pœnitentem.

“ Contrahentes se frequenter decipiunt. d ¶ *Interuenire.*] “ nā contrahētib. naturale est sese inuicem decipere. ff. loc. ité si pretio. 5. quemadmodū. & ff. de min. in causę. 2. 5. idem.

[a] Pol. l. 4. tit. 30. Bure. l. 2. c. 118. & l. 19. c. 95. Iuo p. 6. c. 201. & p. 13. c. 25. & p. 15. c. 107.

Contrarium.] ¶ *Ad militiā.*] hoc est verū cū est ei iniunctū, &c. vel deliquit in ipsa militia. 5. dist. 50. si qs post. 3. e. q. 2. c. latoré. 5. 26. q. 7. de his vero. & c. pœnitentib. & c. hoc sit. nam cū hoc est ei iniunctum nomine pœnitentiæ ne ad sæcularia negotiavnquam reuertatur, tūc obseruare tenetur: aliàs ex emplaribus er. at, accusat.

“ pœnitentia peracta an sit licitū ad sæcularē militiam redire. *Idem ibidem, cap.* 10.

¶ Post pœnitentiam ad militiam sæcularem redire non licet. C. III.

[a] ll. 6. tit. 20. Bur. l. 19. c. 66. Iuo p. 15. c. 80.

2 CONtrarium est omnino ecclesiasticis regulis, post pœnitentiæ actionem redire ad militiam [c] sæcularem: cum Apostolus dicat [Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.] Vnde non est liber à laqueis diaboli, qui se militiæ mundanæ voluerit implicare.

Item ex Nicæno concilio, c. 11.

¶ Decennio pœniteant, qui post pœnitentiam ad sæcularem militiam redeunt. C. IIII.

SI qui [f] vero per Dei gratiam vocati, primo quidem ostenderunt fidem suam depositio militiæ cingulo, post hæc autem ad proprium vomitum sunt reuersi, vt & pecunias darent [g], & ambirent redirēt rursum ad militiam: isti decem [h] annis sint inter pœnitentes post primū triennium [i], quo [k] fuerint [l] inter audiētes. Ab omnibus vero præcipue illud obseruetur, vt animus eorum, & fructus pœnitentiæ attendatur. [m] Quicumque enim cum omni timore, & lacrymis perseuerantibus, & operibus bonis conuersionem suam non verbis solis, sed opere, & veritate demonstrāt, cum

quatur, quem animus suus damnat. Se enim iudicat, qui fructus pœnitentiæ non habentem à se non elōgat. Laudet enim, & amet, quos digne fructificare non ignorat: quærat fructus dignos, & si non dignos pœnitētiæ. Sunt enim fructus digni, virtutum fructus, qui non sufficiunt pœnitentibus. Pœnitentia enim grauiores expostulat, vt sic pacetur ecclesia, vt pacata dolore, & gemitibus, mortuis impetret [a] veniam.

a ¶ Et quāta virtus.] *In originali est*, Et quanta victus fuerit impugnationes, *Sed ob gloſſam non est mutatum. Multa autem alia & magni ponderis emendata sunt (vbi per eamdem licuit) & ex ipso originali, & ex veruſtis Gratiani codicibus.*

b ¶ Vbi & maius.] *In originali legitur*, Vbi magis terribilis sententia peccantes separabit in ignem.

Item Leo Papa epist. 90. al. 92. ad Rusticum episcopum, c. 9.

¶ Pœnitentes negotiationis lucra abiiciant. C. II.

2 QValitas lucri negotiantem [b] aut excusat, aut arguit: quia est & honestus quæstus, & turpis. Verūtamen pœnitenti vtilius [c] est etiam dispendia pati, quàm periculis negotiationis obstringi: qa difficile est interementis, vendentisque commercium nō interuenire [d] peccatum.

A ¶ Excusat.] *Sic ex originali, & Polycarpo, & Iuone, & Burchardo nam in Gratiani exemplaribus er. at*, accusat.

Idem ibidem, cap. 10.

¶ Post pœnitentiam ad militiam sæcularem redire non licet. C. III.

2 CONtrarium est omnino ecclesiasticis regulis, post pœnitentiæ actionem redire ad militiam [e] sæcularem: cum Apostolus dicat [Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.] Vnde non est liber à laqueis diaboli, qui se militiæ mundanæ voluerit implicare.

Item ex Nicæno concilio, c. 11.

¶ Decennio pœniteant, qui post pœnitentiam ad sæcularem militiam redeunt. C. IIII.

SI qui [f] vero per Dei gratiam vocati, primo quidem ostenderunt fidem suam depositio militiæ cingulo, post hæc autem ad proprium vomitum sunt reuersi, vt & pecunias darent [g], & ambirent redirēt rursum ad militiam: isti decem [h] annis sint inter pœnitentes post primū triennium [i], quo [k] fuerint [l] inter audiētes. Ab omnibus vero præcipue illud obseruetur, vt animus eorum, & fructus pœnitentiæ attendatur. [m] Quicumque enim cum omni timore, & lacrymis perseuerantibus, & operibus bonis conuersionem suam non verbis solis, sed opere, & veritate demonstrāt, cum tempus statutum etiam ab his fuerit impletum, & orationibus iam cœperint communicare, licebit episcopo humanius etiam circa eos aliquid cogitare. Qui vero indifferenter habuerint lapsum [n] & sufficere sibi, quòd intra ecclesiam introierint, arbitrantur, isti omnimodo tempora statuta complebunt.

¶ *Caput hoc est posterior pars capitis vndecimi ex prisca versione: qua versio est omissa in postrema quattuor tomorum Colonien si concilio rum editione, & eius loco quatuor versiones positæ, ex quibus facile corrigi possunt quæ in hac interdum obscure, & mutilatæ dicuntur. Quod vero ad sententiam canonis pertinet, legenda sunt, quæ à Zonara, ac Balsamone in ipsius explicatione, & à Ruffino libro 10. historiæ Ecclesiasticæ, c. 6. & à Cardinali Varmiensi contra Brentium libro tertio asseruntur. Agitur enim de illis militibus, qui impio Licinio vetante cingulum militiæ abiis retineri, qui fidem Christo datam seruare vellent, illum abiecere, quam fidem frangere maluerant, ac tamen postea cupiditate terrenæ vilis, illum recuperare conati fuerant, quod argumento erat ipsos à fide desciscere. In codice vero canonum hæc est inscriptio huius capitis.* De his, qui abrenuntiauerunt, & iterum ad sæculum sunt regressi.

Item ex concilio Aurelianensi 1. c. 13.

¶ A communione suspendantur, qui post pœnitentiam ad sæcularia redeunt. C. V.

DE his, qui susceptā [o] pœnitentia religionem suæ professionis obliti, ad sæcularia relabuntur, placuit eos & à communione suspendi, & ab omnium catholicorum conuiuiis separari. [p] Quòd si post interdictum, cum eis quisquam præsumpserit manducare, & ipse communione priuetur.

Item Gregorius vij. in synodo Romana celebrata anno 1078. c. 6.

¶ Quæ sit falsa pœnitentia. C. VI.

3 FAlsas pœnitentias dicimus, quæ non secundum auctoritatem q̄ sanctorum patrum pro qualitate criminum imponuntur. Ideoque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exerceri non possit [r], si culpis grauioribus irretitus ad pœnitētiā venerit, vel qui bona alterius iniuste detinet, vel qui odium in corde gerit, recognoscat se veram pœnitentiam non posse peragere, per quam ad ęternam vitam valeat peruenire, nisi negotium derelinquat, vel officium deserat, & odium ex corde dimittat, bona, quæ iniuste abstulit, restituat [s], arma [A] deponat, vlteriusque non ferat, nisi consilio religiosorum episcoporum pro defendenda [t] iustitia. Ne † tamen desperet [u], interim quidquid boni facere potuerit, hortamur, vt faciat: vt omnipotens Deus cor illius illustret ad pœnitentiam.

A ¶ Arma.] *Totum hoc membrum quod pertinet ad arma, in originali, & Polycarpo est ante verba illa*, negotium derelinquat. *Sed ob gloſſam ordo non est restitutus.*

Item Gregorius in homil. 24. Euangel.

¶ Post conuersionem ad negotium redire non licet, quod sine peccato agi non potest. C. VII.

vel post primum annum intrent ad ecclesiam: sed vsq; ad triennium sunt inter audientes, nō tū cōicantes, vt 5. ea. q. 2. latoré. H.

m ¶ *Attendatur.*] hæc clausula non pertinet ad præcedentia, sed hic potest legi clausula superior post primam. L.

n ¶ *Lapsum.*] non curādo qđ lapsi sunt. L.

o *De his qui susceptā.*] 5. dist. 50. c. vlt. H.

p ¶ *Separari.*] 5. 27. q. 1. denotam.

Falsas pœnitētias.] hæc est 3. pars dist. in qua probat, q̄ pœnitentia est falsa, quæ nō imponitur secundū canones. Io. de F.

Casvs. H. sic ponit hunc casum. Primo ostēdit q̄ sit falsa pœnitentia: postea ostendit q̄ si qs exercet tale officium, quod sine peccato exerceri non potest, vel si aliqs bona alterius detinet in iuste, vel si qs odium in corde suo gerit, nullus talis pt agere veram pœnitētiam, nisi illud officium relinquat. & si hoc non pt facere, pœnitentiam agere nō pr. Ité qđqđ boni pt faciat, vt Deo cor eius ad verā pœnitentiam illustret. Se quens c. scilicet, negotium. patet.

q ¶ *Auctoritatem.*] id est, non consideratis circūstantiis. vel si ibi certa pœna statuitur: si minor imponitur, falsa est, nisi ex causa temperetur. 1. q. 7. c. 1. Laur.

r ¶ *Non posit.*] difficultas notatur, non impossibilitas. 5. ead. qualitas. Lau.

s ¶ *Restituat.*] 14. q. 6. fi res.

t ¶ *Pro defendenda.*] 5. 23. q. 5. excommunicatorum. H. 5. ea. q. 2. latorem.

u ¶ *Ne tamen desperet.*] licet prædicta non faciat. Laur.

3 sen. 4. di. 16 Poly c. l. 6. tit. 20.

a ¶ Neg

Universidad de Deusto
Biblioteca

a NEgotium.]¶*Non fuit,&c.*]alij non habent, non, & tunc recte concordat cum duobus præcedent, cap. quia peccatum est, si exerceat prædictas negotiationes. sed si habetur, non, bonum est: quia non est peccatum si excolat agros, & vineas, aut cognoscat vxorem causa prolis. immo sicut sine peccato prius hoc faciebat ita nunc facere debet, & potest. H.

NEgotium, quod ante conuersionem sine peccato extitit, hoc etiam post conuersionem repetere culpa non fuit a. *& infra.*

¶Sunt enim pleraq; negotia, quæ sine peccatis exhiberi aut vix, aut nullatenus possunt. Quæ ergo ad peccatum implicant, ad hæc necesse est, vt post conuersionem animus non recurrat.

Item Innocentius Papa I I. in concilio Romano, c. 22.[1]

¶De eodem. C. VIII.

FRatres[b] nostros episcopos, & presbyteros admonemus, ne falsis pœnitentiis laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem pœnitentiam esse constat, cum spretis pluribus de vno solo pœnitentia agitur, aut cum sic agitur de vno, vt non discedatur ab alio. Vnde scriptum est[qui totam legem obseruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. c] scilicet, quantum ad vitam æternam. sicut enim si peccatis esset omnibus in uolutus: ita si in vno tantum maneat æternæ vitæ ianuam non intrabit. d Falsa etiam fit pœnitētia, cum pœnitens ab officio, vel curiali vel negotiali non recedit: qđ sine peccato e agi nulla ratione præualet: aut si odium in corde gestetur, aut si non offenso cuilibet satisfiat, aut si non indulgeat offendendi offensus, aut si arma quis contra iustitiam gerat.

DISTINCTIO VI.

Vt autem debeat fieri confessio, vel qualem illum oporteat esse, qui aliorum crimina iudicat, ex eodem libro de pœnitentia, c.

10. *docetur, cum dicitur.*§

C. I.

QVi vult[h] confiteri peccata, vt inueniat gratiam, quærat[i] sacerdotem scientem ligare & soluere: ne, cum negligens circa se extiterit, negligatur ab illo, qui eū misericorditer monet, & petit, ne ambo in foueā cadant, quam stultus euitare noluit. Tāta itaq; vis confessione est, vt si deest sacerdos, cōfiteatur proximo. Sæpe[k] enim contingit, q; pœnitens non potest confiteri coram sacerdote: quem desiderāti nec locus, nec tempus offert: & si ille cui confitebitur, potestatem soluēdi non habet, fit tamen dignus venia ex desiderio[l] sacerdotis, qui socio cōfitetur turpitudinem criminis. Mūdati enim sunt leprosi, dū irēt ostendere ora sacerdotibus, antequā ad eos peruenirent. Vnde patet Deum ad cor respicere, dū ex necessitate, phibetur ad sacerdotes peruenire. Sæpe quidem eos quærunt sani, & læti: sed dū quærūt, antequam perueniant ad eos moriuntur. Sed Dei misericordia est vbique, qui & iustis †nouit parcere, & si non tā cito[m], sicut si soluerentur à sacerdote. Qui igitur omnino confitetur, sacerdoti meliori, quam potest, cōfiteatur: & si peccatum occultū est, sufficiat referre in notitiā sacerdotis, vt grata sit oblatio muneris. *& infra. c.* 12.

¶Laboret itaq; pœnitens in ecclesia esse, & ad ecclesiæ vnitatē tendere: nisi enim vnitas ecclesiæ succurrat; nisi, quod deest peccatori, sua operatione† [n] cōpleat, de manibus inimici non eripietur [o] anima mortui. Credendum est enim (& pietas fidei expostulat credere) q; omnes eleemosynæ totius ecclesię, & orationes, & opera iustitiæ, & misericordiæ succurrant recognoscenti mortem suam ad conuersionem suam. Ideoque nemo digne pœnitere potest, quem non sustineat vnitas [p] ecclesiæ: ideoque non petat sacerdotes per aliquam culpam ab vnitate [q] ecclesiæ diuisos. Iudas [r] enim pœnitens iuit ad Phariseos, reliquit Apostolos, nihil inuenit auxilij, sed augmentum desperationis. Dixerunt enim [Quid ad nos? tu videris: Si peccasti, tibi fit: non tibi succurrimus, non peccata tua charitatiue suscipimus, non comportanda promittimus: non qualiter deponas onus, docemus. Quid enim nobis, & misericordiæ, qui nec opera sequimur iustitiæ? Isset †[s] ad fratres, isset ad illos, qui orauerant pro socru Petri febricitante, qui Chananæam improbam misericordiæ obtulerant. Interrogasset Petrum pro se lacrymas effundentem: non fu-

1. ps

2 in libr. de vera, & falsa pœnit. inter opa B. Aug.

3 Sen. 4. dist. 17. ǯ. dist. 1. quem pœni tet. §. quare qui.

Iac. 1.

"Confessio cui facienda est.

a ¶*Diuisos.*] ab vnitate ecclesiæ, s. ad Pharisæos, qui diuisi interpretantur. H.

"Pœnitentiā iniūgēs detestare sine peccato.

† *profertur*] orig.

b ¶*Ante quem.*]3.q.7. iudicet. & c. qui sine.

c ¶*Iudicandus.*] "pecc ant ergo dum in crimine sunt sacerdotes iniungēdo pœnitētiā, &verū est, vt ǯ.3.q.7. sacerdos. §. in Euangelio. Quid ergo si in necessitate suus paro chianus petat ab eo pœnitētiam? Resp. cōferatur, & statim iniungere poterit. 13. distinct. in summa. H.

d ¶ *Damnosum.*] id est, damnabile.

e ¶*Sine peccato.*]mortali. H.

f ¶*Semper remittebantur.*] 12.q.2. gloria. ǯ. de cōse. dist. 3. aquam. H. Arg. "ꝙ veniale si ne mortali remittatur, quod non credo. hic ergo venialia dicūtur quędā, q̄ reuera mortalia fuerunt. sed tūc venialia dicebantur: qa legis cæremoniis remittebātur q̄tū ad pœnam legis euitandā: quo ad Deum aūt si remittebātur. [a] g ¶*Criminale.*]hic criminale dr quod cęremoniis legis si remittebatur, vt adulterū. ar. 32. q. 1. quod aūt. L. h ¶*Quod timuerunt.*] sacerdotes Iudæorū. i ¶*Quod illis.*] s. ꝙ nō dēt alios iudicare. L. k ¶*Quod tunc quisq;.*] scilicet crimen iudicandum iudicare. L. l ¶ *Qui in hoc.*] quod iudicādus iudicat. L. m ¶*Sciat.*]arg. ꝙ "iudex ignarus iuris non dēt esse, nisi habeat peritiā & experimēta cauſarū per cōsuetudinem. in auth. de iudi. in prin. col. 6. arg. ext. de cōsue. ex litteris. L. n ¶ *Cognoscere.*] 38. distin. nulli sacerdotum. & c. omnes. H. o ¶*Inuestigator.*]arg. "ꝙ specialiter à pœnitente quærendū est an hoc vel illud cum miserit [b]. arg. 43. dist. sit rector. vers. quia in crepando. ff. de quæst. l. 1. §. quoniam. extra de pœn. & re. omnis. p ¶*Erigere.*] ǯ. ea. dist. 5. consideret. H. q ¶*Consolando.*]scilicet pro ipso orando, prout sequitur. r ¶*Doleat.*] id est, dolorem pro ipsius pecato ostendat. s ¶*Perdat.*]per negligentiā. 81. di. dictū L. t ¶*Mox.*]i. statim. arg. 50. di. abſit. vel mox, i. indifferēter, quædam enim nō restituūtur, vt dixi 50. dist. miror. u ¶*Rescindenda.*] 50. dist. vt constitueretur cōtra. Sed hoc est qñ peccatū suum defendere volunt ex aucto

"Veniale si ne mortali remittitur

a Venialia ergo dicebātur lege q̄ sine mortis vel mutilatione dimittebātur: mortalia q̄ mortem vel mutilōnem exigebāt. A.

"index nō sit iuris ignarus.

"Pœnitens est interrogandus spe cialiter.

b Qđ de singulis circūstantiis sit q̄rendū, & quo ordine sit q̄rendum. Hug.

c ¶*Reus.*] ǯ. c. dist. consideret. 86. dist. pasce. & c. qui clementiam. H. Arg. cōtra testes & instrumēta. ǯ. dist. 86. c. 3. Arg. contra. C. de transact. si ex falsis.

d ¶*Non intrabit.*]non tamē tū punietur. H.

e ¶*Peccato.*] ǯ. 25. dist. qualis. H.

Vi autem de beat.] Hæc dist. diuiditur in 3. partes. In quarum prima quęritur cui debet qs confiteri, & est dicendum ꝙ meliori sacerdoti quem hīe possit. Secunda ibi, *Caueat.* Tertia ibi, *Quod autem.* Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 6. dist. in qua quęritur cui sit confessio facienda. Et dicēdum est, ꝙ debet fieri proprio sacerdoti: si autē minus discretus sit, cum eius cōsilio & licentia ad discretū accedat. si aūt ipse nolleт dare licentiam, faciat hoc superioris auctoritate. 8. q. 3. Arta. dus. sacerdos tū dēt ab ecclesia tolerari. In necessitate tū p̄t ēt laico fieri, vt ǯ. eo. c. 1. † ¶*Cui autem.*] hic intitulatur 6. distin. vbi quæritur cui sit confessio facienda, & qua li. "& quidem facienda est sacerdoti si fieri p̄t, & suo: si tū fuerit intra ecclesiam, qui sciat soluere & ligare.

alias enim ex iusta causa cuicumque est facienda, & etiam laico si vrgeat necessitas. ǯ. ea. c. 1. & c. placuit. ǯ. dist. 1. quem pœniter. Similiter cui & qualiquia discreto & à crimine mundato. ǯ. ead. c. 1.

g ¶*Cum dicitur.*]ǯ. ead. dist. 1. quem pœnitet.

ecclesiam nemo saluabitur, vt 24. q. 1. quicunque. Lau.

q ¶*Ab vnitate.*]etiam in necessitate. 32. dist. c. præter. §. verum. Lau.

r ¶*Iudas.*]ǯ. ead. dist. 1. §. alij econtra. c. iis potestatis. Hug.

s ¶*Isset.*]id est, ire debuisset. H.

a ¶*Diuisos*

gisset Mariam, & Martham, quæ vitam Lazaro impetrauerūt, non turbam plorantem, quæ vnicum filium acquisierat viduæ. Iuit ad diuisos [a], & diuisus periit, *& infra. c.* 20. ¶Sacerdos itaque, cui omnis offertur † peccator, ante quē [b] statuitur omnis languor, in nullo eorum sit iudicandus [c], quæ in alio iudicare est promptus. Iudicans enim aliū, qui est iudicandus, condēnat seipsum. Cognoscat igitur se, & purget in se, quod aliosvidet sibi offerre. Caueat ergo, vt à se abiecerit, quidquid in alio dānosum [d] repperit: animaduertat, qđ dicitur [Qui sine peccato [e] est, primus in eum lapidem mittat.] Ideo enim liberauit peccatricem: quia non erat qui iuste proiiceret lapidem. Quomodo lapidaret, qui se lapidandū cognosceret? Nullus enim erat sine peccato: in quo intelligitur, omnes crimine fuisse reos. Nā venialia semper remitte bantur [f] per cęremonias. Si quod igitur in eis peccatum erat, criminale [g] erat. Deteriores itaque in hoc sunt sacerdotes, se prius non ædificantes, illis qui Dominū obseruabant insidiis. In hoc itaq; patentissimū est crimē sacerdotū, & vltra modum detestabile, qui non prius se iudicant, & alios alligant. Deberent enim in se timere crimen, quod [h] in aliis timuerunt, & detestabile senserunt. Illi quidem adeo cæci erant, ꝙ summā sapientiam sperabāt capere suis insidiis. Quod illi [i] patuit, quod tūc quisque [k] vitauit, vitet sacerdos, qui in hoc [l] errore peior illis Iudæis extiterit. Caueat spiritualis iudex, vt sicut non commisit crimen nequitiæ, ita nō careat munere scientiæ. Oportet enim vt sciat [m] cognoscere [n] quidquid debet iudicare. Iudiciaria enim potestas hoc expostulat, vt, quod debet iudicare, discernat. Diligens igitur inquisitor, & subtilis inuestigator [o] sapienter, & quasi astute interroget à peccatore, quod forsitā ignorat, vel verecūdia velit occultare. Cognito itaq; crimine, varietates ei [p] nō dubitet inuestigare, & locum & tępus, & cetera, quę supra diximus in exponendo eorum qualitates. Quibus cognitis absit benеulus, paratus erigere [p], secum onus portare: habeat dulcedinem in affectione, pietatem in alterius crimine, discretionem in varietate: adiuuet confitentem orando, eleemosynas dando, & cetera bona pro eo faciendo: semper eum iuuet leniendo, consolando [q], spē promittendo, &, cum opus fuerit, etiam increpando. Doleat † [r] loquendo, instruat operādo, sit particeps laboris, qui particeps vult fieri gaudij: doceat perseuerantiā: caueat, ne corruat: ne iuste pdat [s] potestatē iudiciariam. Licet enim pœnitētia ei possit acquirere gratiam: nō tamen mox [t] restituit in potestatem primā. Et si enim Petrus post lapsum restitutus fuerit, & sępe lapsis sacerdotib[9] reddita sit dignitatis potestas: non est tamen necesse, vt hoc omnibus concedatur quasi ex auctoritate. [1] Inuenitur enim auctoritas, quæ concedit, & quasi imperat: inuenitur alia, quæ minime concedit, sed vetat: quæ scripturæ non repugnāt, sed concordant, si locus, & tēpus, & modus pœnitentię pacem adhibeant. Cum enim tot sunt, qui labuntur, vt pristinam dignitatem ex auctoritate † defendāt, & quasi ausum peccādi sibi faciant, rescindenda [u] est spes ista. Si vero locus est vbi ista non concurrant, restitui [x] possunt qui peccant. Itaque pōtifex iustus, atq; discretus non cogitur sacerdotes suos semp abiicere, nec mox restituere, nisi statutum fuerit à Romano Pōtifice.

[2] *Caueat sacerdos, ne peccata pœnitentium aliis manifestet. Quod si fecerit, deponatur.*

Vnde Gregorius.

¶Deponatur sacerdos, qui peccata pœnitentis publicare præsumit.

C. II.

[3] SAcerdos ante omnia caueat ne de his, qui ei confitentur peccata, alicui reciter [y], non propinquis, non extraneis, neq; quod absit, pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando [z] pergat.

[3] *Quod autem dicitur, vt pœnitens eligat sacerdotem scientem ligare & soluere, videtur esse contrarium ei, quod in canonibus inuenitur, vt nemo videlicet parochianum alterius iudicare præsumat. Sed aliud est, fauore, vel odio proprium sacerdotem contemnere, quod sacris canonibus prohibetur: aliud, cæcum vitare, quod hac auctoritate quisque facere monetur, ne si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadant.*

Vnde Vrbanus Papa I I.

¶ Cuilibet sacerdoti commissum, nisi pro eius ignorantia, alter sacerdos ad pœnitentiam non suscipiat.

C. III.

[5] PLacuit, vt deinceps nulli sacerdotum liceat quemlibet cōmissum alteri sacerdoti ad pœnitentiam suscipere sine eius consensu, cui prius [a] se commisit [b], ni si pro ignorantia [c] illius, cui pœ-

"Pœnitentiā iniūgēs detestare sine peccato.

† *Doceat.*] vera lectio.

x ¶*Restituit.*] nisi in enormibus, vt 50. dist. miror.

Acerdos, &c.] y ¶*Reciter.*]pone ꝙ sacerdoti cōfitetur aliqs aliquod crimē, & excommunicat episcopus omnes huius criminis conscios nisi veritatem reuelauerint. est in quæstione an presbyter ei reuelare teneatur. Videtur hic ꝙ non. & arg. ext. de of. or. fi sacerdos. & ext. de adul. significasti. præterea hoc probare non potest presbyter, igitur dicere fi debet. 6. q. 2. placuit. ǯ. 2. q. 1. si pec cauerit, & q. 7. plerunque. præterea nonne secretū fuit? ergo celare debuit. 22. q. 5. de forma. Item iste non debet dici sciens. 15. q. 5. presbyter. In contrarium facit, ꝙ hæc pęna maior est in ecclesia, ergo magis vitari debet & formidari. 11. q. 3. nihil. Item in excōmunicatione nō est tantum animæ detrimentum, sed & corporis. 11. quæst. 3. nihil. Sol. Dicunt quidā quin secreto episcopo dicere potest vt pote q prodesse possit, non obesse. 22. q. 5. hoc videtur. Alij cōtra*. Vel dic ibi sciuit vt homo, hic vt Deus. & præterea iste nō conscius nec sciens dici debet.

z ¶ *Peregrinando.*] vt ita agat publicam pœnitētiam, & etiam solennem, si non habetur spes de eius restitutione, vt 50. dist. illud. ǯ. hanc autem pœnitentiam. ǯ. 6. q. 2. placuit. cōtra. sed illa pœna non excludit hāc. Vel aliter ibi dixit episcopus eum peccatum cōmisisse ingenere. non descendendo ad species: sed hic specificat. Vel ibi facta fuit confessio episcopo, vt socio vel homini, non vt Deo. ǯ. 6. q. 2. c. 1. & 2. L.

a PLacuit.] ¶ *Cui prius.*]16. q. 1. §. ecce in hoc.

a ¶*Prius.*] no. ꝙ prius debet confiteri suo sacerdoti, licet alteri post modum confiteatur. L.

b ¶*Commisit.*]i. cuius parochianus est. ab alio enim non potest ligari vel solui. extra de pœn. & remiss. quod autem.

c ¶ *Pro ignorantia.*] "ergo pro ignorantia eius, auctoritate huius canonis potest ire ad alium [c] sine licen

2 sent. 4. di. 2 * Et iste vere dñt. Nūq enim reuelanda cōfessio, nisi de cōsensu cōfitentis.

3 Polyc. l. 6. tit. 20. Anſ. l. 11. c. 25.

4 ǯ. in prin. c. qui vult.] Sent. ibid.

5 ǯ. 9. q. 2. placuit. Sent. ibid.

"Sacerdos pprius pp imperitiam pt deseri, & alius adiri.

c ¶ *Pro ignorantia.*] c ista fuit "ergo pro ignorantia L. q̄ seq tia eius, auctoritate huius canonis potest ire ad alium [c] sine pœ. & re. ois

a Adhuc tūc potuisset veniā impetrare, vt ǯ. e. di. c. his prātis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

licentia hominis scilicet illius presbyteri imperiti. sufficit hoc à iure concedi. arg. ff. de cond. inst. qui sub. §. vlt. Sed nūquid credet ille extraneus sacerdos simplici verbo eius pœnitentis, qui dicit suum sacerdotem imperitum? Sic, quia non est verisimile q̄ cum mendacio veniat ad pœnitentiam. c. sanctimus. 1. q. 7. Sed numquid est vtilis alis confessio, quam quis accipit à nō suo iudice cōtra hāc constitutionem? nam ordinatus à nō suo episcopo recepit veritatem ordinis. 7. q. 1. episcopus. Sed dico eam inutilem. " Væ ergo scholaribus, q̄ vadūt ad inclusos pro pœnitentia, & non vbi audiunt diuina per annum: quia & ibi decimas personales debēt dare. extra de decim. nouum genus. L.

"Scholares quibus conf. fiteri debēt.

1 Sen. 4. dist. 20. §. 32. q. 2. ancillam. §. nemo.

a ¶ *Confessus.*] vel quia non vult pœnitentiam dare: vel pro alia iusta causa. Lau.

†al. constituatur

Empus.] In hac dist. tractatur d̄ pœnitentia finali, "scilicet quæ in fine vitæ quæritur & accipitur, ſ. an valeat ad æternam vitā consequendam, vel nō: & quid si fiat nō ex charitate, sed tantū metu diuini iudicij? Et diuiditur in duas partes. In prima quarum dicitur, quod dictum est. Petr. Secunda ibi, *Quamquam.* P.

"Pœnitentia i mortis articulo iniuncta vtrū vtilis. 2 Sent. ibid. Pol. l. 8. tit. j. Ansel. l. 11. c. 137. Burc. l. 18. c. 12. Iuo p. 51. c. 22.

TEMPVS VERO. Casvs. Hic intitulatur 7. dist. qua quæritur vsque ad quod tps peccator fit recipiendus ad pœnitentiam, hoc est an vtilis sit pœnitentia, q̄ iniungitur in mortis articulo. & videtur Aug. in hoc dubitare, nec vult (vt videtur) in hoc præcise respondere. arg. j. mine pr tu ea. si quis positus. Et forte ideo dubitauit: qa consideraūt quod de facto contingit: qa vix aliquis potest dignę pœnitere in mortis articulo constitutus, dum mundū considerat dum respicit si lios & vxorem a. j. e. §. vlt. Vel dubitare se ostendit: non quia dubitet quid in hoc casu tenēdum sit: sed qa in talib. verbis terrere vult nos, vt in sanitate agamus pœnitentiam. præcise autē est respondēdum ad hāc quæstionē per auctoritatem Euangelij: qa in quacūq; hora peccator ingemuerit, &c. 3. dist. 1. facilius. §. hoc idem. Procedit ergo hoc modo G. Primo probat vno cap. q̄ pœnitenti numquam est pœnitētia denegāda: postea adducit in cōtrarium duo c. vsque ad §. hoc autem. quæ contraria capitula per alias auctoritates Aug. solvit.

a Dicit Hieronym. si ex collo tuo ti bi nepos paruul⁹ pē deat: si in li mine pr tu⁹ iaceat sen: si vbera qb⁹ te lacta uit mr tibi ostēdat sicoculis ad crucem euola, pcalcatū perge patrē, pcalcatam pge matrē, & gladium tenet hostis: & tñ cogitabis d lacrymis matris.

3 1. q. 3. Saluator.

†al. abstrictius

b Nemo desperandus est.]i. de nemine desperandum est. Arch.

c Maturiore.]32. q. 2. ancillam. cuius hæc pars est. Lau.

QVAM QVAM. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, quòd si quis vere vult pœnitere, hoc sanus faciat. Pet.

nitens prius confessus [a] est. Qui vero contra hæc statuta facere tentauerit, gradus sui periculo subiacebit.

DISTINCTIO VII.

1. ps

Empus vero pœnitentiæ est vsque ad vltimum articulum vitæ. Vnde Leo Papa, epistol. 90. al. 92. ad Rusticum, c. 5.

¶ De eodem. C. I.

[1] NEmo desperandus est[b], dū in hoc corpore constitutus est: quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur, consilio maturiore [c] perficitur.

2 Quamquam de differentibus pœnitentiam Augustinus scribat in libr. 50. homil. homil. 41.

C. II.

[2] SI quis positus in vltima necessitate ægritudinis suæ voluerit accipere pœnitētiam, & accipit[d], & mox reconciliatur [e], & hinc vadit, fateor vobis non illi negamus quod petit, sed non præsumimus, quòd bene hinc exit: si securus hinc exierit, ego nescio: pœnitentiam dare possumus, securitatem autem dare non possumus. Numquid dico damnabitur? Sed non dico, liberabitur. [3] Vis ergo à dubio liberari? vis, quod incertum est, euadere? age pœnitentiam, dum sanus es: si sic agis, dico tibi, quòd securus es: quia pœnitentiam egisti eo tempore, quo & peccare potuisti. Si autem vis agere pœnitentiam, quando iam peccare non potest, peccata te dimiserunt [f], non tu illa. g

¶ *Hæc & duo sequentia c. accepta sunt ex homil. 41. B. Augustini, sed primum hoc ordine, multisque verbis mutatu. Atque ideo Burchardus, & Iuo nec ex Augustino, sed ex dictis Augustini citant. Quare nihil mutatum: sed præstat omnino homiliam ipsam legere. Eadem in bibliotheca sanctorū patrum, tomo 7. tribuuntur B. Cæsario Arelatensi episcopo.*

Idem in eadem homilia, paulo superius.

C. III.

QVi egerit veraciter pœnitentiam, & solutus fuerit à ligamento, quo erat adstrictus †, & à Christi corpore separatus, & bene post pœnitentiam vixerit, sicut ante pœnitentiam viuere debuit, post reconciliationem quandocūque defunctus fuerit, ad Deum vadit, ad requiem [h] vadit, regno Dei nō priuabitur, à populo † diaboli separabitur.

Idem ibidem.

C. IIII.

SI quis [a i] autem, &c. *& infra.*

¶ Baptizatus ad horā securus hinc exit, fidelis bene viuens securus hinc exit: agens pœnitentiam, & reconciliatus, cum sanus est, & postea bene viuens, securus hinc exit. Agens pœnitentiam ad vltimum, & reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus. Vnde securus sum, dico, & securitatem do: vnde non sum securus, pœnitentiam dare possum, securitatē dare non possum. *& post pauca.* ¶ Sed vnde [a] scis (inquis) ne forte Deus dimittat mihi? verum dicis: vnde? nescio. Illud scio, hoc nescio. Nam ideo do tibi pœnitētiam, quia nescio: nam si scirem tibi nihil prodesse [k], non tibi [l] darem. Item si scirem tibi prodesse, non te admonerem, nō te terrerē. [2] Duæ res sunt: aut ignoscitur tibi, aut non ignoscitur. Quid horum tibi futurum sit, nescio. Ergo tene certum, dimitte incertum.

a ¶ Si quis autem.] *Apud B. Aug. sequuntur verba, quæ relata sunt paulo antein cap.* si quis positus, *vsque ad vers.* bene hinc exit.

a ¶ Sed vnde scis.] *Hæc apud B. Aug. sequuntur post vltima verba eiusdem c.* si qs posit⁹.

Hoc autem quare Augustinus dixerit, Cyprianus ostendit, libro 4. epist. 2. ad Antonianum dicens.

C. V.

IDcirco frater charissime pœnitentiam non agentes, nec dolorem delictorum suorum toto corde, & manifesta lamentationis suę professione testantes, prohibendos omnino cēsuimus à spe communionis, & pacis, si in infirmitate, atq; in periculo cœperint deprecari: quia rogare illos non delicti pœnitentia, sed mortis vrgentis admonitio compellit: nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitauit esse moriturum.

Item Aug. in lib. de pœnitentia, c. 17. [5]

C. VI.

[6] NVllus expectet, quādo iam non possit peccare. Arbitrij enim quærat libertatē, vt dolere † possit commissa, non necessitatem. Qui prius itaque à peccatis relinquitur, quàm ipsa relinquat, ea nō libere, sed quasi ex necessitate condemnat. Licet enim latro veniam meruisset in fine de mirum, si statim volauit ad patriam, sicut est de quolibet, qui in fine baptizatur: secus est de eo qui pœnitet fine baptismo. Supponit etiam quòd quilibet in morte sua non tantum debet timere pœnam, sed etiam sperare gloriam.

QVOD

QVOD QVONIAM VIX. Casvs. Dicit H. q̄ hæc sunt verba Aug. vsq̄ ibi, *Dixit conuersum.* Vel ſpt dici, q̄ omnia sunt verba Aug. vsq; ad finē, & longtur Augu. de se in tertia psona, vt dicit H. & casus facilis est, & eū per te videbis: qa multa repetit, quæ superius dixit.

Vod autem.] Hæc q. diuiditur i 4. partes. In quarū prima probat magister superficialiter, q̄ tpe festiuo vel ieiunij nullus debet vxorem suā cognoscere: quod est cōsilij. Secūda ibi, *Cum propria.* Tertia ibi, *Hinc etiam.* Quarta ibi, *Hæc autem.* Io. de Fantu.

1. Cor. 13. Casvs. Hic intitulatur 4. q. qua quæritur an tpe orationis quis valeat reddere debitum vxori, vt tēpore quadragesimali, & ieiuniis statutis, & vigiliis Apostolorū, & similibus: & dicit H. q̄ exactus semper tenetur reddere: alioquin mortaliter peccat, vt 3. 27. q. 2. si tu abstines. sed vtrū possit exigere, de hoc diuersæ sūt opin. Nam quidā inhærentes istis dūt q̄ tpe orationis non dēt qs reddere debitum vxori. Alij intelligūt ea de consilio. Tu aūt dicas q̄ causa incontinentiæ, vel filiorum

Ezech. 33. tanimi]ori. potest eam cognoscere, & exigere debitū, nec præcipitur ei vt abstineat, sed sub forma prohibitionis disuadetur ei. sed ex cā saturādæ libidinis nō debet exigere: qa tūc moraliter peccat secūdū H. secūdū alios venialiter. Et hoc intelligas in exigente.

a ¶ *Quòd autem.*] Omi sit magister q̄nē posita in themate tanquam nihil dubitationis hītem, quia quocunq; tpe exactus, ſp tenetur debitum reddere. 27. q. 2. si tu. & j. prox. q. cap. 1. & ponit aliam satis affinē, "an liceat liceat tēpore orationis vacare coniugali operi in exigendo, & sup hoc notat diuersas opiniones. nā qui dam [a] inhærentes istis cap. dūt q̄ tpe orationis non debet qs cognoscere vxorē suā. Alij vero intelligunt ea de consilio. tu medium vīa teneas. *Mater enim medio gratia rebus inest*, Dic ergo q̄ qnq; est præceptū nō cognoscere eā, qnq; cōsilium. Præceptum est q̄ in his dieb. non cognoscat eam causa saturādæ libidinis. nā omni suo crimine, non tamen dedit baptizatis peccādi, & perseuerandi auctoritatem. Tunc enim baptizatus est, qui tūc primum in cruce Christum confessus est. Pœnitentia enim si in extremo hiatu vitæ aduenerit, sanat, & liberat in ablutione baptismi, ita q̄ nec purgatorium sentiunt, qui in fine baptizantur: sed ipsi ditati bonis sanctæ matris ecclesię sunt recepturi multiplex bonum in vera beatitudine. Illi autem, qui cum potuerunt, numquam conuerti voluerunt, cōfitentes, cum iam peccare nequeunt, non sic facile acquirūt quod volūt. Oportet enim, vt pœnitentia fructificet ad hoc, vt mortuo vitam impetret. Scriptum est enim, sine charitate neminem saluum esse. Non itaq; in solo timore viuit homo. Quē ergo sero pœniteret, oportet non solum timere Deum iudicem, sed & iustum diligere: non timeatur pro pœna, sed ametur p̄ gloria. Debet enim dolere de crimine, & de omni eius prædicta varietate. [1] Quod quoniam [a] vix licet, de eius salute Augustinus potuit dubitare. Credo quidem illi, qui dixit, [Quacūque hora peccator ingemuerit, & conuersus fuerit, vita viuet.] Dixit conuersum, non tantum versum, vita viuere. Versum quidem puto, qui dolet de crimine: conuersum, qui dolet de omni † eius, quā exposuimus, varietate. Vertitur à peccato, qui iam vult dimittere peccatū: conuertitur, qui iam totus, & omnino vertitur, qui iam non tantum pœnas non timet, sed ad bonum Domini contēdere festinat. Quæ conuersio, si cōtigerit alicui etiam in fine, desperandum nō est de eius remissiōe. Sed quoniam vix, vel raro est tā iusta conuersio, timendum est de pœnitēte sero. Quem enim morbus vrget, & pœna terret, ad verā vix veniet satisfactionem: maxime, cum filij, quos illicite dilexerit, sint præsentes, vxor, & mundus ad se vocent. Multos enim solet serotina pœnitentia decipere. Sed quoniā Deus semper potens est, semper etiam potest in morte iuuare quib⁹ placet. Cum itaq; opus sit non homini, sed Dei fructifera pœnitentia, inspirare eā potest, quandocunq; vult sua misericordia, & remunerare ex misericordia quos dānare potest ex iustitia. Sed quoniam multa sunt, quæ impediunt, & lanquentē retrahunt, periculosissimū est, & interitui vicinum, ad mortem protrahere pœnitentiæ remedium. Sed magnum est, cui Deus tūc inspirat. Si quis est igitur, qui veram tunc quærat pœnitentiam, expectet Dei clementiam, maiorem sentiens Dei bonitatem sua nequitia. Sed si etiam sic conuersus euadat, vitā viuat, & non moriatur: non tamen promittimus q̄ euadat omnem pœnā. Nam prius purgandus est igne purgationis, qui in aliud sæculum distulit fructum conuersionis. Hic autem ignis, etsi æternus non sit, miro tamen modo est grauis. Excellit enim omnē pœnam, quam vnquam passus est aliquis in hac vita. Nunquam in carne tanta inuenta est pœna, licet mirabilia passi sint martyres tormenta: & multi nequiter iniq tāta substinuerūt † supplicia. Studeat ergo quilibet sic delicta corrigere, vt post mortē nō oporteat talem pœnam tolerare. Quædam enim peccata sunt, quæ sunt mortalia, & in pœnitentia siunt vitalia †, non tamen statim sanata. Sępe enim quidā ęgri morerētur, nisi medicarentur: non tamen statim sanātur: languet victurus, qui prius erat moriturus. Qui aūt impœnitēs moritur, omnino morit, & æternaliter cruciabitur. Qui eū impœnitēs finit †, si semp viueret, semper peccaret. At Dei est misertis, q̄ operatur finē peccātis †: ob hoc ēt sine fine torquebitur †, qa nunq̄ ditabitur virtute: semper plenus iniquitate, semper sine charitate, torquebitur sine fine.

a ¶ Quoniam vix licet.] *Sic est emendatum ex editione Plantiniana. Nam antea legebatur,* Quod quamuis licet de eius salute Augustinus, &c. *Neque accusaret. sed interpretari voluit Augustinum hic auctor sine dubio ipsius sectator. Multa vero alia in hoc capite partim ex vetustis Gratiani codicibus, partim ex ipso originali sunt emendata.*

QVÆSTIO IIII.

1. ps

Vòd a autem orationis tempore coniugali operi vacare non liceat, B. Hieronymus in quodam sermone scribit, ita dicēs. [2]

¶ Tempore, quo vxori debitum redditur, à carnibus agni abstinere oportet. C. I.

[3] SCiatis fratres charissimi, quoniam quicunque vxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus agni comedere debet. *Item paulo post.* ¶ Si panes propositionis nō poterant ab iis, qui vxores suas tetigerant, comedi, quanto magis panis ille, qui de cęlo descēdit [b], nō potest [c] ab his, qui cōiugalib⁹ paulo ante hęsere cōplexibus [d], violari, atq; contingi? non quo nuptias cōdemnemus (hoc enim nō dicimus) sed q̄ eo tēpore, quo carnes agni mādūcaturi sumus, vacare operib⁹ carnis nō debeamus. [e]

¶ *Prior pars huius cap. vsque ad vers.* Item, *de industria videtur in summam collect. a reliqua autem ex originali est emendata, & aucta.*

Item Aug. *serm. 2. de tempore* [*id est, de 2. Dominica aduentus.*]

"Maritus per exactus tenetur exactus sp reddere debitū, licet tenetur red exigens hoc tpe pec- dere debitū cet. ar. j. e. q. 5. noluit. dūt tñ qdā q̄ si ei constaret q̄ vxor peteret debitum causa libidinis explendæ, non ei redderet.

Sciatis.] Casvs. Ostēditur in hoc c. q̄ continētia præcedente dēt qs accedere ad Eucharistiā, & hoc probat Hiero. ar gumētando de pane †al. sæpe sub ꝓpositionis ad panē, *stinuerunt* q̄ de cęlo descēdit: nō q̄ nuptias cōdēnaret, sed qa eo tpe quo mā ducaturi sumus agnū, est à carnalib. operib. abstinēdū. Seq. c. plana sunt vsq; ibi, *qui in* †*venialia*] *caligatione.* & intelligūtur secundū præmissam distinctionē, vel de consilio, vel cū exigitur debitū causa libidinis saturandæ.

†al. moritur vel finitur

†al. peccandi

† torquetur] orig.

cū aliàs peccat venialiter, maxime tñ causa incōtinētiæ, secundū nos, sic eā cognoscēdo in his dieb. peccat mortaliter. Consilium vero est: vbi vult cognoscere eā causa fobolis, vel vitandæ fornicationis, hęc ofa intelligas in exigēte.

a Dicit Hieronym. si ex collo tuo ti bi nepos paruul⁹ pē deat: si in li mine pr tu⁹ iaceat sen: si vbera qb⁹ te lacta uit mr tibi ostēdat sicoculis ad crucem euola, pcalcatū perge patrē, pcalcatam pge matrē, & gladium tenet hostis: & tñ cogitabis d lacrymis matris.

b Arg. 23 q. 4 Nabuchonodonosor. C. de adulte. l. Gracchus.

3 Sen. 4. dist. 32. Iuo p. 8. c. 87.

a Votiescunque.]¶Festiuitates.]de quibus inuenio in his capitulis.& j. de consec.dist.3.c.1.Hug.

“ infideles qui dicũtur

b ¶ Ab infidelium.] “ infideles eos vocat qui peccant mortaliter.argum.23.q.4.forte. Vel quia non seruant fidem amicis suis.Vel ad differentiam fidelis.34.dist.Christiano.

c FRatres.] consilium est.

d Si causa.] ¶Concessum.] Et ita videtur, q; aliquod tempus prohibitum sit, in quo nõ debeat vxorẽ suã cognoscere causa sobolis procreandæ,& ita nõ est cõsilium. sed fac vim in eo quod dicit, videtur. nõ enim dixit, non est.Vel intelligas in casu in quo loquitur cap.quando scilicet cognoscit eã causa sobolis : quia forte in eo casu non debet ad eam accedere. secus si causa incontinentiæ.

1Sent.4.di.32

e ¶ Processionis.] i.rogationum,vt infra de consec.dist.3.pronuntiandum.

† infelici] vera lectio.

f¶Conceptus.]ex quo, scilicet partus incipit moueri. hoc etiã consilium est secundum nos. sicut ẽt de menstruata. dist.5. ad eius vero. licet H.contradicat.

g ¶Legem.]5.distin.5. §.1.Ioan.

h Christiano.]28. q.1.sic enim.

i ¶Non licet.]i.nõ expedit,“ & ita licitum dupliciter dicitur.

2 Sent.ibid. Iuo p.8.c.84 Pan.l.6.c.21 “Licitum dupliciter dicitur.

k ¶ A licitis.] propter hoc & illud. j.ea.nec vxorem. Dic omnia hęc de consilio intelligenda.

† al. purgationis]5.di.5

l ¶ Ex consensu.] hoc non est in Apostolo, sed ibi est sensus auctoritatis Apostoli.vñ est arg. quòd potius fit sensus auctoritatis Apostoli attendẽdus, quàm verba. extra de ver.sig.propterea.

m ¶Orationi.]Jed dicit auctoritas, “Non desiit orare qui benẽ facit. sed quilibet reddendo debitum bene facit,ergo orat:

3 Sent.ibid. Iuo p.8.c.89 “ Orare nõ desinit qui benẽ facit.

¶ A coniugali concubitu in sanctorum solennitatibus est abstinendum.
C. II.

1 QVotiescunque aut dies natalis Domini,aut reliquę festiuitates a adueniunt, sicut frequenter admonui , ante plures dies non solum ab infidelium † b concubinarũ consortio,sed etiam à propriis vxoribus abstinete.

Item Ambrosius in sermone de aduentu Domini.

¶ Diebus ieiuniorum à propriis vxoribus abstinere oporter. C.“ III.

FRatres c non solum debetis ab omni immunditia abstinere:sed etiam ab vxoribus propriis studiosissime contineatis.Nullus A omnino vxori suæ ieiuniorum diebus coniungatur.

A ¶Nullus.] *In hoc sermone,qui habetur manuscriptus in bibliotheca Vaticana, hinc vsque ad finem non habentur. Sed in alio sermone manuscripto de Quadragesima hoc legunt,* Nullus omnino vxori suæ iungatur ante octauam Paschæ. *In plerisque vetustis codicibus Gratiani hoc loco absunt ista verba,* ieiuniorum diebus: *de quibus tamen B. Ambrosius loquebatur:& ideo sunt etiam in rubrica.*

Idem super epist. 1.ad Corinth.in c.7.
C. IIII.

2 SI causa procreandorum filiorum ducitur vxor,non multum tempus concessum d videtur ad ipsum vsum:quia & dies festi, & dies processionis † e ,& ipsa ratio conceptus f , & partus iuxta legem g cessari temporibus his debere demonstrant.

Item Augustinus in libro quæstionum veteris,& noui testam.quæst. 127.

¶ Vxoris vsus certis diebus cessare iubetur. C. V.

3 CHristiano h cum vxore sua conuenire aliquando licet, aliquando vero non licet i . Propter dies enim processionis aliquando non licet conuenire:quia etiam à licitis k abstinendum est, vt facilius impetrari possit quod postulatur. Vnde Apostolus ex consensu l ait abstinendum ad tẽpus,vt vacetur orationi m.Nam secundum legem n in ieiunio cædere† , & iurgari non licet:postea licet,quia maior reuerentia debetur Dei causis.

Item Ioannes Chrysostomus.

¶Non vere pœnitentiam agit,qui continentiam non seruat. C. VI.

QVi in castigatione o victus p se dicit agere pœnitẽtiam, frustra hoc sermone promittit,nisi egrediatur q de cubili suo, & ieiunio continentiam addat.

¶Caput hoc apud B.Ioannem Chrysostomum, ex quo citatur, non est inuentum. Sed eadem fere legimtur in commentariis B. Hieronymi ad c.Zoelis,& copiosius etiam expositа.

Item Gregorius in responsione 10. ad interrogationes Augustini.

¶ Ab ingressu ecclesiæ temperare se debet vir cum propria vxore dormiens.
C. VII.

2 4 VIr cũ propria coniuge r dormiẽs,nisi lotus aqua, intrare s ecclesiam non debet:sed neque lotus intrare statim debet. *& infra.* ¶Quamuis enim de hac re diuersæ hominum nationes diuersa sentiant , atque alij alia custodire videantur , Romanorum tamen semper ab antiquioribus vsus t fuit post admistionem propriæ coniugis , & lauacri purificationem quærere,& ab ingressu ecclesiæ paululum reuerenter abstinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam esse coniugium:sed quia ipsa licita admistio cõiugum sine voluptate u carnis fieri non potest a , à sacri loci ingressu abstinendum est:quia voluptas ipsa esse sine culpa nullatenꝰ potest. Nõ enim de adulterio,vel fornicatione,sed de legitimo matrimonio susceptus fuerat,qui dicebat [Ecce enim in iniquitatibus b conceptus sum,&in delictis peperit me mater mea.]*&infra.*

¶Oportet itaque , legitima A carnis copula vt causa prolis sit,non voluptatis , & carnis commistio creandorum liberorum sit gratia, nõ satisfactio vitiorum c. Si quis ergo sua coniuge , non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creãdorum gratia, vtitur:ipse ,pfecto de ingressu ecclesiæ , seu de sumendo corporis Dominici , sanguinisq; mysterio, suo est relinquẽdus iudicio : quia à nobis prohiberi d non debet accipere , qui in igne e positus nescit f ardere.Cum vero non amor procreãdę sobolis,sed voluptas g dominatur in opere cõmistionis, habent coniuges etiam de sua commistione,quod defleant h. *& paulo post.* ¶Tunc autem i vir,qui post admistionem coniugis aqua lotus fuerit,etiam sacræ communionis mysterium valet accipere: cũ ci iuxta præfinitam sentẽtiam ecclesiam etiam licuerit intrare.

A ¶ Legitima.] *Ita emendatum est ex variis codicibus B.Gregorij. Antea legebatur,* oportet itaque legitimam carnis esse copulam. *Multa etiam alia sunt emendata.*

3 Hinc etiam k in diebus abstinentiæ nuptiæ celebrari prohibentur.

Vnde in Laodicensi concilio,c.52.legitur.

¶In diebus Quadragesimæ nuptias celebrare non licet. C. VIII.

2 Quod no. 33.q.2. quid quid.

† sum congregem]ori.

“originalia secundũ ali quos sunt plura.

a Ad hoc 31. dist.c.2.& c. si laicus. 36. dist.c.vlt.

b sc.quia sine gellatur & castigatur à Deo, secundum Hug.

c ¶ Qui in castigatione.]Scilicet flagellorum.

d ¶ Licet.]i.nõ expedit,“ & ita licitum dupliciter dicitur.

e ¶ Qui in igne.]i.in ardore concupiscentię, id est , in amplexibus vxoris igneis.

f¶Nescit.]id est, nescit cõsentire libidini vxoris suæ, sed reddit debitum vxori exigenti.

g ¶ Sed voluptas.] exercendæ libidinis.

h ¶ Quod defleant.]est enim coitus tũc mortale peccatum secundum Hug.32.q.4.origo.sed fi causa incontinentiæ , veniale, vt di.25.c.qui in aliud.§. alias autem. e. 32.qu. 2.quidquid.§. his ita. immo secundum nos ne hoc casu est mortale,sed veniale, & hoc indicat cum dicit q defleant.

i ¶ Tunc autem.] hoc respicit principium huius cap.

HINC ETIAM.Hæc est 3.pars q.in qua ponit tempora,in quib. nuptiæ non sunt celebrandæ.Ioan.de Fan.

“ipse feriarum vtrum impediat & firmat matrimonium.

k ¶Hinc etiam.] “Hic agit de illo impedimento quod dicitur tempus feriarum : de quo dicunt quidam , quòd impedit contrahendum,& dirimit iam contractum:quia contrahitur contra constitutionem ecclesiæ.j.ea.non oportet. & extra de matri.contrac.contra inter.ec.cap.1.videtur in antiqua.Alij melius dicunt,quòsi licet impediat, non tamen dirimit. argum.extra de ma.contract.contra inter.ec.c.vlt.in fi.& c.pe. & extra de temp.ord.fane. vnde matrimonium in Quadragesima non prohibetur contrahi , sed prohibentur nuptialia conuiuia , & nuptiales solennitates , & solennes traductiones, & carnis commistio.potest ergo matrimonium contrahi in Quadragesima. sed illa tamen non debet duci:sicut secundum leges mulier potest tempore luctus alij viro desponsari , sed non tamen traduci, vt ff.de his qui not.infa.folet. §. quæ virum. & hoc est expressum extra de se. capellanus. argument. ad hoc. ff. de ritu nupt. si quis officium. Nam cum solo consensu contrahatur , cur non contraheretur hoc tempore? C.de transf. non minorem.& extr.de matrim.contract.contra interd.eccles.per totum.Io.

NOn oportet in Quadragesima.] Casvs. Præcipitur hic ne quis traducat vxorem in Quadragesima , vel anniuersaria faciat in quibus conuiuia fiunt.& quòd dicitur ibi,nuptias,idest nuptia-

stione secunda , cap. 8 tu. & infra quæstione proxim. capit. 1. nec potest reddere nisi peccet , ergo tenetur peccare : sed hoc argumentum non valet.Instat H.presbyter tenetur cantare Missam,nec potest cãtare nisi habeat linguam.ergo tenetur habere linguam.& secundum H.peccat homo ex necessitate in primis notib.&ita erit quis perplexus secundum H. inter veniale quod furgit ex primis motib.& mortale.Nã de primismotib.dicit Apostolus:Ago quod nolo.&furgunt in nobis , & sine nobis. de pœ.di.2.inter hæc.P. mãducator dixit contra, vt no.13.dist.nerui a.Itẽ ex hoc sequeretur, q; bene faceret & male; quia reputatur ei ad sanctitatem si reddit debitum. vt j.c.q.prox.c.

a ¶Non potest.]de facili ; & ideo quia dubiũ est aqua aspergitur.

b ¶Iniquitatibus.]i.vo luptatib. iniquitas enim proprie designat crimen.de pœ.di.3.§. quod autẽ.ca.ille rex. vel dic , iniquitatib.i. originali peccato sine fomite.“ vñ theologi colligũt quòd hoc, q; plura sunt originalia huiusmodi.&tunc dic,iniquitatib.id est, cum iniquitatibus.

c ¶Vitiorum.] scilicet improprie.Argu.dist. 13.nerui.

d ¶ Prohiberi.] id est, diffuaderi.

e ¶ Qui in igne.]i.in ardore concupiscentię, id est , in amplexibus vxoris igneis.

f¶Nescit.]idest, nescit cõsentire libidini vxoris suæ, sed reddit debitum vxori exigenti.

g ¶ Sed voluptas.] exercendæ libidinis.

h ¶ Quod defleant.]est enim coitus tũc mortale peccatum secundum Hug.32.q.4.origo.sed fi causa incontinentiæ , veniale, vt di.25.c.qui in aliud.§. alias autem. e. 32.qu. 2.quidquid.§. his ita. immo secundum nos ne hoc casu est mortale,sed veniale, & hoc indicat cum dicit q defleant.

i ¶ Tunc autem.] hoc respicit principium huius cap.

HINC ETIAM.Hæc est 3.pars q.in qua ponit tempora,in quib. nuptiæ non sunt celebrandæ.Ioan.de Fan.

k ¶Hinc etiam.] “Hic agit de illo impedimento quod dicitur tempus feriarum : de quo dicunt quidam , quòd impedit contrahendum,& dirimit iam contractum:quia contrahitur contra constitutionem ecclesiæ.j.ea.non oportet. & extra de matri.contrac.contra inter.ec.cap.1.videtur in antiqua.Alij melius dicunt,quòsi licet impediat, non tamen dirimit. argum.extra de ma.contract.contra inter.ec.c.vlt.in fi.& c.pe. & extra de temp.ord.fane. vnde matrimonium in Quadragesima non prohibetur contrahi , sed prohibentur nuptialia conuiuia , & nuptiales solennitates , & solennes traductiones, & carnis commistio.potest ergo matrimonium contrahi in Quadragesima. sed illa tamen non debet duci:sicut secundum leges mulier potest tempore luctus alij viro desponsari , sed non tamen traduci, vt ff.de his qui not.infa.folet. §. quæ virum. & hoc est expressum extra de se. capellanus. argument. ad hoc. ff. de ritu nupt. si quis officium. Nam cum solo consensu contrahatur , cur non contraheretur hoc tempore? C.de transf. non minorem.& extr.de matrim.contract.contra interd.eccles.per totum.Io.

NOn oportet in Quadragesima.] Casvs. Præcipitur hic ne quis traducat vxorem in Quadragesima , vel anniuersaria faciat in quibus conuiuia fiunt.& quòd dicitur ibi,nuptias,idest nuptialia conuiuia.

l ¶Natalitia.]non martyrum, sed hominum : vel ad litteram intelligas.

NOn licet.]Casvs. hic recitatur consuetudo ecclesiæ Mediolanensis, & quarumdam aliarum ecclesiarum,quæ nõ celebrãt libet natalitia l celebrare.

Item ex concilio Martini Bracharensis, c.48.

De eodem. C. IX.

2 NOn licet in Quadragesima m natalitia n martyrum celebrare, sed tantum sabbato, & Dominica pro commemoratione eorum oblationes offerri. Sed nec natalitia,nec nuptias liceat in Quadragesima celebrare.

Item ex concilio Ilerdensi. 3

¶De eodem. C. X.

ij 4 NOn oportet à Septuagesima vsquè in octauas Paschæ , & tribus hebdomadibus o ante festiuitatem sancti Ioannis Baptistæ , & ab aduentu Domini vsque post Epiphaniam nuptias celebrare. Quod si factum fuerit, seperantur p.

Item Nicolaus Papa ad consulta Bulgarorum,c.48.

¶De eodem. C. XI.

5 NEc vxorẽ ducere, nec conuiuia facere in quadragesimali tempore cõuenire posse nullatenus arbitramur.

4 Hæc autem seruanda sunt, si vxor consensum adhibere voluerit: ceterum sine eius consensu,nec causa orationis continentia seruari debet.

Vnde Augustinus in libro primo de adulterinis coniugiis,c.2.

¶ Nisi ex consensu communi , orationi coniuges vacare non possunt.
C. XII.

6 APostolus nec ad tempus, vt vacetur orationi q , nisi ex consensu r , voluit cõiuges carnali inuicem fraudare s debito.

Hinc etiam in secundo concilio Arelatensi,c.22.legitur.

¶Nisi ex consensu communi , coniugatis pœnitentia non detur. C. XIII.

7 POenitentiam t coniugatis non nisi ex consensu dandã.

1 Bur.l.13.c. 10. Poly.l.3. tit.24. Iuo p.4.c.43.

2 Bur.l.13.c.

3 Sim.hĩ in conc. Saleguf.c.3.

4 sen.4.di.32 Pol.l.6. tit.5 Bur.l.9.c.4. Iuo par.8.c. 142.Pan.l.6. c.2.

“Natales q; dicuntur.

5 Sent.ibid. Iuo par.8.c. 47. Pan.l.6. c.3.

b sc.natales martyrum, nec vxores ducunt.

5 Sent.ibid. Iuo par.8.c. 47. Pan.l.6. c.3.

6 sen.4.di.32 Iuo p.8. c.133.

7 Iuo p.8.c. 280.& p.15. c.14.& 123.

“coniugale debitũ ñ est in ecclesia reddẽdum.

c Vbi tũc ñ pũt exire ecclesiam, sedm Lan. De hoc ẽt not.5.21.di. quoniam.

Quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vòd autem.] Hæc qu. diuiditur in 5. part. In quarum prima probat per lex auctoritates, q̃ vir sine licentia vxoris, & contra, non potest continere, qui etiam meretur reddendo debitum. Secunda ibi, *Tunc saluabitur.* Tertia ibi, *Qui vxorem.* Quarta ibi, *Manifestum.* Quinta ibi, *Nec illud.* Ioan. de Fant.

a ¶ *Quòd autem sine consensu.*] Hæc q. qnta negatiue soluitur:

cc Maritus cõtinẽtiam sine cõsensu vxoris vouere nõ pt.

cc quia vir non potest continentiam vouere sine consensu vxoris expresso vel tacito, ni si sit sponsa nondum cognita. extr. de conuer. coniug. ex publico. & in casu fornicationis, vt 27. q. 2. Agathosa.

1 Sent. ibid. Iuo part. 9. c. 127.

b ¶ *Ait enim.*] sup psalmo. Laudare Dominũ quoniam bonus.

SI dicat vir.] Cassvs. Ostẽditur in hoc c. q̃ vir sine consensu vxoris non põt continere, quia displicet Deo continentia viri, ex qua sequitur ꝓstitutio vxoris. reddat igitur qđ debet: ſ. exactus. & quod sibi debitum est, non exigat, & reputabitur ꝓ satisfactione.

c ¶ *Fornicaria.*] 27. q. 2. si tu.

d ¶ *Non vult.*] 14. dist. quod ait.

e ¶ *Pro satisfactione.*] quia reddere debitũ meritorium est. j. e. ſc cundum 32. q. 2. connubia. contra. sed ibi soluitur.

NOtificasti te.] Cassvs. H. sic põnit hunc casum. Ille Landulphus timore mortis licẽtiam ab vxore violẽter extorsit, & sic monasteriũ adiit. victus clamoribus vxoris & familiæ, de monasterio exiens ad domum propriam redijt: quæſiuit postea à Papa an liceret ei vti vxore sua, cui Papa re scribit, & respõdet in quisitioni eius. & non directe sed per consequentiam ostendit talem conuersionẽ nullam esse & nõ tenere, ex quo facta fuit sine

2 Iuo p. 8. c. 220. Pann. l. 6. c. 85.

†*al. monachicam*

cc Confessio contra aliquẽ extorta non præiudicat illi.

spontaneo consensu vxoris. cc In quo datur intelligi quòd potest ea vti cognoscendo, reddendo saltem debitum. Sequens cap. patet.

aHic videas qđ nota. 38. dist. q. ipſis.

f ¶ *Minus.*] ar. quòd confessio vel consensus ab aliquo contra ipsum extortus non præiudicat illi. ar. 31. q. 2. Lotharius. & 15. q. 6. auctoritatem[a].

cc Maritus q̃ inuita vxore vouit religionẽ, an post ei⁹ mortem contineˊre dẽat.

g ¶ *Licentiam.*] cc Item arg. à contrario sensu, q̃ non potest exire de monasterio qui cum vxoris intrauit[b] licentia. Item arg. cc q̃ coacta licentia vel voluntas nulla est: non quia hic non fuit licentia, vt in prin. dicitur: sed quia coacta, ideo hic nulla dicitur. sed videtur contra. 15. q. 1. merito. vbi dicitur, quòd coacta voluntas, volũtas est. Respon. secus est hic & in matrimoniis, vbi exigitur voluntas directa, vel spontanea, ext. de spon. cum locum. & in habitus assumptione. ext. quod met. cau. c. 1. secus est in iuramento, vbi nulla excusat necessitas: quia ipſum necessitatis semper est. 22. q. 1. ita ergo. consuluntur tamen isti, vt no. 15. q. 6. auctoritatem.

b Ad hoc ſ. e. mulier. c. qđ Deo. c. q. vxorẽ. vbi đ hoc. 27. q. 2. Agathosa. &istis cano nib. stat Hu. cc Licentia coacta nulla est.

h ¶ *Sine abbate.*] idem si cum abbate.

i ¶ *Cum omni.*] arg. quòd prætermissis circunstantiis alicui facto de bitis non intelligitur ipſud esse factum. ſ. 30. q. 5. aliter. dist. 23. quorumdam. ſ. 17. q. 2. Gonsaldus. arg. contra extra de reg. & transeun. ad relig. c. ad apostolicam sedem. quia tenet ibi monachatio omissa probatione.

c De hoc ẽt

k ¶ *Cum festinatione.*] sed nunquid tenetur vir, iſte continere post mortem vxoris? ſic[c], nec exigere potest: ad monasterium tamen nõ cogitur redire. ext. de conuer. coniug. quidam. extr. e. tit. placet. sed contradicit ext. e. tit. ex parte. vbi compellitur redire ad monasterium. Sed dic q̃ vbi vxor dederat licentiam, & ipse solenniter professus erat. vel ibi verbum, compellas, non extenditur nisi ad verbum dimittat: quod post sequitur in dicto c. ex parte. est consilium.

not. 27. q. 1. nuptiarum. iuxta fi. i gl. hic habes.

QVÆSTIO V.

1. ps

Vòd autem sine consensu a vxoris vir continentiam vouere non possit, multis auctoritatibus probatur. Ait enim b Augustinus super psalmum 149. in extremo.

¶ Non potest vir continentiam seruare, nisi vxoris teneat consensum. C. I.

1 SI dicat vir, continere[A] iam volo, nolo autem, vxor, non potest. Quod enim tu vis, non vult illa. Nunquid per continentiam tuam debes illam facere fornicariam c? si alij nupserit te viuo, adultera erit. Nõ vult[d] tali lucro Deus compensare tale damnum. Redde debitum, & si non exigis, redde. Pro satisfactione[B], e perfecta Deus tibi computabit, si non quod tibi debetur, exigis: sed reddis, quod debetur vxori.

A ¶ Continere.] *Sic etiam apud Magistrum: sed B. Augustinus, & Iuo habent*, continere iam volo, nolo iam vxorem, non potest. Quid, si tu vis, & illa non vult?

B ¶ Satisfactione.] *In aliquot manuscriptis, & apud B. Augustinum, & Magistrum, & Iuonem est*, sanctificatione. *Sed ob glossam non est mutatum.*

Item Alexander Papa II. Landulpho in Corsica.

¶ Non debet extorqueri mulieris consensus ad continentiam Deo vouendam. C. II.

2 NOtificasti te morte tenus infirmatum, & peccatorũ tuorum recordatione, & terrore valde pauefactum, anxie quæſiisse monachũ fieri, & à tua vxore minis f, & terroribus eam occidendi, ad hoc licentiam g extorſiſſe, & sic te monasticam† vestem si ne abbate[h] sumpsiſſe, & monasterium petiisse. postea vero, cum sanus factus esſes, tuæ vxoris reclamationibus, eiulationibus, & planctibus, tuęque familię dispersioni bus deuictus[A], vtpote pœnitens, domum remeaſſe, & post multos dies quorumdam sapientum consilio ad iam dictæ mulieris cubile rediisse. Nunc autem, si tibi tua vxore vti liceat, nostrum requiris consilium. Si ita denique est, vt tuus nuntius narrat, non videtur nobis rationabiliter, neque sana mente id factum: quoniam, cum omni[i] homini ad monasticã tendenti vitam legaliter, sanctę, & iuste sit peragẽdum, tu contra leges minaciter, & violenter à tua vxore, partim terrore mortis, partim tuæ infirmitatis doloribus exinanitus, deuia secutus, nulla, vt dicitur, licentia accepta recessiſti, & monasterium petiſti. Non enim violentia, sed ex pari voluntate, & cõsensu (sicut sancti patres dicũt) hoc fieri debet: neque vir[k] monasterium eligere, aut professa continentia habitum cum festinatione[k] debet mutare.

A ¶ Deuictus.] *Iuo habet*, vtpote pœnitens deuictus: *Pannormia*, vtpote penitus deuictus domum remeaſſe.

B ¶ Neque vir.] *Apud Iuonem, & in Pannormia legitur*: neque vir in monasterium recipiendus est, nisi vxor illius femineum monasterium elegerit, aut professa continentiam habitum cum festinatione mutauerit. *Sed mutatum non est: quoniam glossa, videtur magis conuenire lectioni Gratiani.*

Item ex concilio apud Compendium.[3]

¶ Vir potest abnuere vota continentiæ, quę sine eius consensu Deo vxor obtulerit. C. III.

4 MVlier, si sine licentia† viri fui velum in caput miserit, si viro placuerit[l], recipiet eã iterum ad coniugium[m].

Item Aug. ad Ecditiam, epist. 199.

¶ Non potest vir continentiæ vota rescindere, quæ eius assensu mulier Deo promisit. C. IIII.

5 QVod Deo pari consensu ambo voueratis perseueranter vsque in finem n reddere ambo debuistis. A quo ꝓposito si bit maritus licentiam reuocandi eam > Dicunt quidam quòd intra annũ & diem. ar. 20. q. 2. puella. Baz. dicebat quòd intra triennium. 17. qu. 2. si quis incognitus. Alij dicunt quòd tunc potest reuocare[d] cum primo copiam habuit, post non. ſ. t. q. 1. cõstat. Ego dico quòd quandocunque potest, vt j. c. proximo[e].

Vod Deo pari consensu.] Cassvs. Ecditia cum viro suo in domo propria perpetuæ continentiæ votum emisit. vnde duplex inter eos emersit dissensio. Prima quia ille per incontinentiam votum volebat violare. Secunda quia illa econtra tanquam soluta sub veste viduali & nigra de rebus suis dispunebat. De prima præcepit Ecditiæ, quòd quamuis vir peccauerit, illa tamen in voto continentiæ perseueret. De secunda præcepit, quòd si tenuit in tam de veste quam de rebus dotalibus se regat arbitrio viri. poterit enim saluari sub habitu Susannæ, etsi non habeat habitum Annæ. Hug. breuiter Ben. si ponit hunc casum. Ecditia & eius vir communi consensu in propria domo vouerant continentiam. postea sine voluntate viri res dotales dedit ecclesiis & pauperibus & vestem nigram monasticam inuito viro accepit, etiam quasi pro derelicto maritum habebat: vnde vir multum scandalizatus est. Auguſt. autem eam de voto multum commendat, sed de aliis redarguit.

n ¶ *In finem.*] vitæ.

a ¶ *Instan*

2 Cũ ista gl. concordant Ange. in l. q̃ ferũ. ff. de verb. obl. & Alex. de Im. in l. cũ ꝓpons. C. de pact.

†*al. constantissime*

cc prescriptio nõ defendit inualidum.

a ¶ *Inst. anoisime.*] ar. q̃ fides est seruanda ei qui cõtra fidem venit[a] 22. q. 4. innocens. arg. contra. 25. dist. est. 6. ext. de iureiur. peruenit. 1.

b ¶ *Perseuera.*] sed quid si alter fornicetur postea, numquid reliquus potest ipsum repetere? ar. hic q̃ non. ar. contra ext. de iurei. tua. Dicunt quidam quòd auctoritate episcopi restituetur ei: vt de diuor. extra, litteris.

c ¶ *Numerus.*] ar. cõtra præscriptionem, cc nõ enim præscriptione temporis defenditur quod ab initio de iure communi non potest sortiri effectum, vt 23. di. illud autẽ. di. 100. contra morẽ. ſ. 1. q. 1. nullus episcopus.

d ¶ *Sanctiora.*] ab initio tamẽ cum contra hunt, contrariam debent habere voluntatem, scilicet de sobole susципienda. 27. q. 2. omne itaque.

cc Eleemosyna an possit fieri ꝓ vxorem sine licentia viri.

e ¶ *Hunc.*] cc ex hoc videtur q̃ vxor ñ possit facere eleemosynam sine licentia viri, sed ſtud intelligas de rebus dotalib. nã dominium rerũ dotalium est penes mulierẽ de iure naturali, de iure ciuili est penes maritum. C. de rei ven. do ce. & de his intelligas hoc c. Vel ſi vir intelligere de paraphernali bus consilium est hic. nã cui commiſit corpus, honestum est, vt res committat. C. de pac. cõnu. hac lege. & ext. de dot. post diuor. c. vlt. Sed quæro cum iſti votum emiserint, quare vestes mutare nõ possunt? cc Ad hoc dicas q̃ vir duplicem habet seruitutem in vxore, vnã quoad debitum reddendũ, aliã quoad ministeriũ sibi exhibendum. vnde licet vnam relaxauerit, non tamẽ aliam. ff. de seruit. vrb. prædi. si domus. & ext. de cõuer. coniug. quidam.

†*al. vltimus*

cc Maritus vult impedire ingressum religionis uxoris.

f ¶ *Magis.*] q. d. cũ perduxiſti eum ad scãdalũ dissensionis potius malum feciſti viro nõ obediendo, quàm bono feceris abstinẽdo.

Luc. 12. Dan. 13.

g ¶ *Anna.*] i. vidua.

h ¶ *Susanna.*] id est, vxorata.

†*Beda ibid. & gl. ord.*

SEcundum verba.] Cassvs. Primo probat Aug. q̃ vir sine cõ sensu vxoris continere nõ potest, immo tenetur ei reddere debitum, & si non exigat. Secundo dicit quòd ille qui nubit, quia aliter continere non potest tanquam non nubens & securus expectat diem iudicij sicut ille qui vendit, &c. & si cut ille qui emit, &c. *Ad vtrumque quisquis*, supple sicut. *Non præsumit*, superbiendo, & in eis spem ponendo. & tãquntur hic tria verba Apostoli dicentis: Qui habent vxores, sint tanquam non habentes: & qui vendunt, sint tanquam non vendentes: & qui emunt, sint tanquam non ementes.

i ¶ *Secundum verba.*] in quibus dicitur de debito reddendo.

k ¶ *Imputaret.*] ar. quòd pro completo habetur quod per volentem agere non ſtat, ne ſtat. arg. ſ. prox. causa. q. 5. proposito.

l ¶ *Quisquis.*] tangit illa tria verba Apostoli: qui habẽt vxores, sint tanquam non habentes: & qui vendunt, sint tanquam non vendentes: & qui emunt, sint tanquam non ementes. 31. distinct. lex continentiæ.

m ¶ *Non faceret.*] scilicet non faciendo eleemosynam.

n ¶ *Quia tranſiet.*] idest, tranſitorium est.

o ¶ *Præsumit.*] superbiendo cum eis.

p ¶ *Securus.*] Hęc clausula repetitur cum qualibet præcedenti ab illo loco, quisquis, &c.

VNa sola.] Cassvs. Quidam, sine licentia vxoris continentiam vouerat: quærebatur vtrum teneretur eam seruare. Et respondet quòd non: quia talia fieri debent de communi consensu viti & vxoris. vnde talis promissio magis est corrigenda quam adimplenda.

q ¶ *Corrigenda.*] simile ſ. 22. q. 4. definitio. Et est hic arg. q̃ si alter fine licentia alterius intret religionẽ, quòd sua auctoritate potest exire[b].

r ¶ *Ex alieno.*] hoc verum est, si eo animo vouit, vt auferat illi cuius est: aliàs licitũ est alicui rem alienã legare: vt inſt. de leg. §. non solum. licet secus sit secundum canones, vt ext. de test. c. filius.

ADDITIO. Secundum T. Sed Vin. & Bene. aliter videntur intelligere, vt ibi no. in gl. cum quis. secundum Gof.

†*al. expectat*

TVnc saluabitur.] Hæc est secunda pars q. in qua probat, quòd debem[c] esse virgines, scilicet mente & corpore si possumus, alias mente, fine qua nullus saluabitur. Io. de Fan.

Cassvs. In hoc ca. tria continentur c. in quibus tractatur tam de virginitate mẽtis quã carnis. In primo dicitur, quòd tunc saluabitur mulier, & suam virginitatem bene seruat, si eo animo vouit religionẽ, vt auferat illi cuius est: aliàs licitũ est alicui rem alienã legare: vt inſt. de leg. §. non solum. licet secus sit secundum canones, vt ext. de test. c. filius.

ADDITIO. Secundum T. Sed Vin. & Bene. aliter videntur intelligere, vt ibi no. in gl. cum quis. secundum Gof.

TVnc saluabitur.] Hæc est secunda pars q. in qua probat, quòd debem[c] esse virgines, scilicet mente & corpore si possumus, alias mente, fine qua nullus saluabitur. Io. de Fan.

Cassvs. In hoc ca. tria continentur c. in quibus tractatur tam de virginitate mẽtis quã carnis. In primo dicitur, quòd tunc saluabitur mulier, & suam virginitatem bene seruat, si ideo nubat vt ſi lios pariat ad iustitiã, & vt saluentur. In secundo c. quod incipit ibi, hoc solum. dicitur quòd sicut sola virginitas sine bonis operibus non proficit, vel sufficit ad salutem, sic alia opera absque virginitate, mentis continentia & castitate sunt impfecta. In tertio cap. quod incipit, qui ſtit. multipliciter commendat virginitatem carnis, & eam præfert bono nuptiarum, quia plus amat virgines Christus, quia sponte tribuunt quod eis non fuerat imperatum: vnde dicit, non expedit homini nubere, &c. Et not. quòd hoc totum

2 Sent. 4. distin. 32. Pol. l. 6. tit. 4.

†*al. imputaret* Aug. in Psal. 147.

b De hoc not. ſ. 6. c. 2. in gl. fi.

†*al. expectat*

3 Sent. ibid. Iuo p. 8. c. 134.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶*Virgines.*]id est,integri in fide.
b ¶*Si quod ipsa.*]scilicet virginitatē corporis.& est simplex relatio.
c ¶*Radicis.*]scilicet suiipsius.
d ¶*Carnem.*]idest corruptionem suæ carnis.
e ¶*Compenſet.*]quantum in ipsa est.
f ¶*Pomis.*] idest,filiis, qui dicūtur flos & pomā:sicut mater radix.

g ¶*Virgimtas.*] scilicet carnis.
h ¶*Virginitate.*]scilicet mentis.
i ¶ *Caſtitate.*] faltem in affectu seruata.
k ¶*Imperfecta.*]quo ad vitam æternam promerendam.

l ¶*Vi ſitir.*] verba ponit hic Euāgelij, & loquitur de siti continentiæ.
m ¶*Nolitis.*]arg.ad ea quæ perfectionis sūt, neminem esse cogendum, sed persuadendum.“ nam talia conſilij sunt,& non præcepti.ar. 11.q.1. aliud. & 32.q.1.integritas.
n ¶*Imperatum.*]Supra prox.qu.1.integritas.

o ¶*Maioriſque.*]sic 28. qu.1.iam nunc.“nam nemo in necessitate liberalis existit.ff. de adim.le.rem legatam.
p ¶*Expedit.*]Supra 28. q. 1. sic enim. contra. sed verum est, q̄ non expedit propter onera matrimonij, vt 3. prox.qu.7.omnes.sed expedit propter fornicationem vitandā, 32.q.2.cap.sicut.§.his ita.
q ¶*Noluerunt.*]id est, noluerunt exercere id ad quod nati sunt, scilicet,vti copula carnali. Et ita secundum hoc est arg.pro carnali copula,“quòd nullus est naturaliter frigidus.3.e.q.1.requisiti. alia littera habet, voluerunt esse quod nati sunt,i.virgines.
r ¶ *Cælorum.*] supple inquit, recipiant mercedem in regno cœlorum.
s ¶*Si caſtrati.*] arg.qđ de vno conceditur, &c.vt 3.dist.45. disciplina.23.q.4.forte. Alibi dicitur,quod de vno negatur, de alio conceditur,vt 25.dist. qualis.
t ¶*Eunis.*]quia præmissa sūt,scilicet tunc saluabitur.& cap.hoc solum.& c.qui sitit.“æquiuoce vtuntur hoc nomine virginitas,quando pro virginitate mentis:quandoque carnis, ideo determinat vbi sic vel sic accipitur.
v ¶*Et duæ.*]scilicet tunc saluabitur,& alia,scilicet,hoc solum.ibi absque virginitate.
x ¶*De virginitatis affectu.*]idest,quæ in mente est.
y ¶*Principium.*]scilicet illius c.qui sitit veniat, &c.

z ¶*Conuertatur.*] intrando monasterium, si iuuenis est. Vel si senex est, contineat in sæculo.extra de conuer.coniug. cum alios.ar. Ieiunare.ar. 3.32.dist.seriatim. vbi de hoc.Arc.

“ Frigidus naturaliter nullus est.

“ Liberalis in necessitate est nemo

“ Perfectio non est præcepti.

Ioan.7. Matth.19.

Matth.19.

“ Maritus p mittēs vxorē velari,an teneatur continere.

“virginitas æquocatur.

virgines [a] permāsuri sunt: si quod ipsa [b] perdidit,acquirat in liberis, & damnum radicis [c], &cariem [d], flore compenſet [e], & pomis [f].

Idem ibidem.

C. VIII.

HOc solum nunc dico,q̄ quo modo absque ceteris operibus virginitas [g] sola non saluat,sic omnia opera absq; virginitate [h], puritate, continentia, castitate [i] imperfecta [k] sunt.

Idem ibidem.

C. IX.

QVi sitit [l], veniat, & bibat: qui potest capere, capiat.] Non dicit,velitis,nolitis [m],bibendum vobis est,atque currendum: sed,qui voluerit, qui potuerit curere,atque potare,ille vincet, ille satiabitur. Et ideo plus amat virgines Christus: quia sponte tribuunt,quod sibi non fuerat impe ratum [n]:maioriſque [o] gratię est offerre,quod nō debeas,quàm reddere,quòd exigaris, Apostoli vxoris onera cōtemplati,[Si talis est, inquiunt, causa hominis cū vxore,non expedit [p] nubere.]Quorū Dominus sententiam probans,recte quidem sentitis,ait,quòd non expediat homini ad cælestia regna tendenti accipere vxorem:sed difficilis res est,& non omnes capiunt verbum istud : verum quibus datum est. Alios eunuchos natura facit : alios vis hominum: mihi illi eunuchi placent,quos castrauit non necessitas, sed voluntas:libenter illos in meos sinus recipio, qui se castrauerunt propter regna cælorum,& ob mei cultum noluerunt [q] esse, quod nati sunt. Simulque tractanda sentētia[qui se,inquit,castrauerunt propter regna cælorum [r].]Si castrati [s] mercedem habent regni cælorum, ergo qui se non castrauerunt, locum non possunt accipere castratorum.

Finis [t] huius auctoritatis, & duæ [v] præcedentes de virginitatis [x] affectu intelliguntur:qui non in voluntate solum, sed in necessitate est : principium [y] vero de effectu intelligitur,qui non in necessitate,& ante votum, sed in voluntate est, nec exigitur, nisi repromittatur.

Item ex concilio Rhemensi.

¶Non licet illi ducere vxorem,qui suam velare permiserit. C. X.

3 [1] QVi vxorem suam velare † permiserit , aliam non accipiat : sed similiter conuertatur [z].

Item Augustinus in quæstionibus Numerorum,quæst. 59. [2]

¶Vota abstinentiæ,quæ mulier permittente viro promiserit, illo prohibente seruare non cogitur. C. XI.

4 [3] MAniſestum est ita voluiſse legem, feminam esse sub viro,vt nulla vota [a] eius, quæ abstinentię causa vouerit,reddantur ab ea, nisi auctor [b] vir fuerit permittendo. Nam cum ad peccatum eiusdem viri pertinere voluerit,si prius permiserit,& postea prohibuerit , etiam hic tamen non dixit, vt faciat mulier, quod vouerat,quia permiſſa [c] iam prius à viro fuerat. Viri dixit esse peccatum : quia abnuit , quod prius concesserat,non tamen mulieri [d] vel ex hoc permissum dedit , vt quod † prius vir ei concesserat, postea si prohibuerit, contemnatur†.

Ex præmiſſis auctoritatibus apparet, quòd continentiæ vota nec mulier ſine conſenſu viri , nec vir ſine conſenſu mulieris Deo reddere poteſt. Si autem conſenſu alterius eorum ab altero promiſſa fuerit, & ſi poſtmodum in irritum deducere voluerit, qui permiſit non tamen valet: quia in debito coniugij æque mulier habet poteſtatem viri, ſicut & vir mulieris. atque ideo, ſi quilibet eorum alterum à ſuo iure abſoluerit, ad præteritam ſeruitutem ipſum reuocare non poterit: quia vero in ceteris vir eſt caput mulieris, & mulier corpus viri,ita vota abſtinentiæ viro permittente mulier poteſt promittere , vt tamen eodem prohibente repromiſſa non valeat adimplere:& hoc, vt diximus,propter conditionem ſeruitutis,qua viro in omnibus debet ſubeſſe.

Vnde Augustinus in libro quæstionum Geneſis,quæſt. 153. [1]

¶Mulieres viris suis debent subesse. C. XII.

2 [2] ESt ordo naturalis [a] in hominibus , vt seruiant [b] feminæ viris,filij parentibus : quia [A] nulla iustitia est , vt maior [c] seruiat minori.

A ¶ Quia nulla.] *In Pannormia reliqua habentur vt apud Gratianum,niſi quòd corrupte in ea legitur* , maiori seruiat minor. *Sed in originali , à quo non longe diſcedit Iuo,* quia & illic iustitia est hæc, vt infirmior ratio seruiat fortiori.*ob gloſſam autem non est emendatum.*

Idem in quæſtionibus veteris,& noui teſtamenti ex vtroque mixtim,c. 106.

¶Vir est caput mulieris. C. XIII.

3 [3] HÆc imago [d] Dei est in homine [e], vt vnus [f] factus sit [A] quasi dominus,ex quo ceteri oriantur,habēs imperium Dei,qua si vicarius eius : quia omnis rex Dei habet imaginem:ideoq; mulier non est facta ad imaginem [B] Dei. Sic etenim dicit [& fecit Deus hominem : ad imaginem [g] Dei fecit illum.] Hinc est , vnde Apostolus,[vir quidem,ait,nō debet velare caput suum, quia imago [h], & gloria Dei est:mulier [i] autem ideo velet, quia non est gloria,aut imago Dei.]

A ¶ Factus sit.] *Quæ ſequuntur , emendata sunt partim ex vetuſtis,partim ex ipſo originali,& Iuone. In vulgatis enim Gratiani recentioribus legebatur* , factus sit homo , ex quo ceteri oriantur habens imperium Dei, quasi vicarius Dei , quia vnius Dei habet vir imaginem.

B ¶Imaginem.]*ſequebatur,*& similitudinē, *quæ sunt expuncta,quia neque apud Auguſtinum,neque in vulgata Græca,neque in Latina vetuſtiore , neque apud ceteros collectores habentur.Pulchre vero de hac re diſputat Baſilius in hunc Geneſis locum,& Origenes Periarchon.lib.3.c.6.*

Item libro 5.quæſtionum ſuper Deuteronomium,quæſt. 33. [4]

C. XIIII.

5 [4] SAtis hinc apparet , quemadmodum subditas feminas viris , & pene famulas [k] lex esse voluerit vxores,quòd dicens aduersus vxorem vir testimonium [l],vn de lapidaretur [m] illa , si hoc verū esse demonstraretur [n],ipse tamen non vicissim lapidaretur , si hoc falsum esse constiterit:sed tantum modo castigatur [o], & damnificatur,eique perpetuo iubetur adhęrere, qua carere voluerat. In aliis autē causis eū , qui testimonio [p] falso cuiquam nocuerit, quod si probaretur , ius † sit occidi , eadem [A] plecti iubetur † pœna , qua fuerit, si verum esset iste [B] plectendus.

A ¶Eadem.] *Eodem fere modo apud Iuonem, & in Pannormia. In originali vero,* eadem que pœna plecti iubet.

B ¶Iste.]*Sic est emendatum ex aliquot manuſcriptis,& originali,& Iuone.*

Item Hieronymus ſuper epiſtolam ad Titum,in c.2.

C. XV.

7 [5] CVm caput mulieris vir sit, caput autem viri Christus, quæcumque vxor non subiicitur viro suo , hoc est capiti suo, eiusdem criminis [q] rea est , cuius & vir,si non subiiciatur Christo capiti suo. Verbum autem Domini blaſphematur [r],vel dum contemnitur Dei prima sententia,& pro nihilo ducitur , vel cum Christi infamatur Euangelium,dum contra legem , fidemque naturæ ea, quæ Christiana est,& ex Dei [s] lege subiecta, viro imperare desīde rat : cum etiam gentiles feminæ viris suis seruiant communi lege naturæ.

Item Auguſtinus in quæſtionibus Numerorum,quæſt. 59. [8]

¶Arbitrium viri mulierem sequi oportet in omnibus. C. XVI.

9 [6] NOluit itaque lex mulierē aliquid vouere Deo aduersus animam suam , vt non in [A] aliqua rerum licitarum, atque concessarum abstinentia in eisdem votis feminæ valeat auctoritas, sed virilis.Ita,&si adhuc innuptę, iam concesserat [t] pater vota persoluere, si antequām persoluerit, nupserit , & viro eius hoc cognitum non placuerit, nō persoluat, & sit omnino sine peccato : quia mundauit eam, sicut dicit,id est, mundam iudicauit. Neque hoc contra Deum [u] fieri putādum est, cum ipse Deus hoc præceperit, hoc voluerit.

A ¶Eadem.] *Eodem fere modo apud Iuonem, & in Pannormia. In originali vero,* eadem

“ Mulieris violatio p quid cognoscitur.

“testis si est talione puniendus.

7 Iuo par.8. c.97. Pann. l.7.c.46.

8 Et gl.ord. ad c.30. Numer. 9Iuo par.8. c.98. Pann. l.7.c.47.

“ Vxores quare debent esse viris subditæ.

“ Monachus plus subest abbati quā vxor viro.

a ESt ordo naturalis.]idest,à natiuitate & ortu proueniens.nam femina de corpore viri est.& alia ratio est, quæ in velamine corporis eius perpenditur,vt j.c.mulier.
b ¶*Vt seruiant.*] hoc adeo verum est,quòd patronus consentiendo libertę vt contrahat,amittit in ea operas:cum in officio viri debeat esse,vt ff. de oper.lib.

“filius qñq; pt dici maior patre.

sicut patronus.
c ¶*Maior.*] “ dignitate,f.filius, seruiat minori,sc.patri,qui non est in dignitate. inter dum maior ætate seruiat minori de præcepto domini, vt Esau Iacob. Et quod dicit hic , nulla iustitia est, &c. verum est secundum vetus testamentum:sed secūdum nouum:qui maior est,sit sicut minister,&c. 93. dist. diaconi. sed melior littera est:hæc iustitia est vt minor seruiat maiori.

1 Et gl.ord. Gene.46.& Beda ad Co Ioſſ.3.
2 Iuo par.8. c.94. Pann. l.7.c.43.

Hæc imago.] Casvs. Probat hic Augustinus triplici ratione, quòd vxor debet esse viro subiecta. Prima: qa vir ad imaginem Dei formatus est & non mulier : & vicarius eius est: quia vnius Dei habet imaginem.Secunda,quia in signum subiectionis mulier habet caput velatum , & non vir: quia imago est & gloria Dei.Tertia est, quia vir sine metu talionis secundum legē poterat mulierem de adulterio accusare,& non econuerso, secus in aliis casibus. *Ideoque*,idest,quia femina non habet hoc.
d ¶*Hæc imago.*] idest, in hoc dicit habere similitudinem Dei.
e ¶*In homine.*] quia sicut processerunt à Deo omnia , “ sic ab Adam processerunt omnia.hic accipit tantum hoc nomē homo in mascvlino genere: aliās communis genēris est,vt ff.de ver.sig. hominis.
f ¶*Vt vnus.*] idest,imago Dei dicitur ipse homo : quia sicut aqua ,pfluxit ex latere Domini,sic etiam Eua ex latere Adæ. item in hoc habet imaginem quia habet rationem, & intellectum,[A] sicut Deus.

Genes.1. Sap.2.

1.Cor.11.

“omnia processerunt ab Adam.

3 Iuo par.8. c.95. Pann. l.7.c.43.

b Ad idē fa. hoc c. mani festū. & j.c. hæc imago. & c.nouit. Arc.
“Coniuges q̄si advoti abstinentiæ ſi sūt pares.

Item libro 5.quæſtionum ſuper Deuteronomium,quæſt. 33. [4]

C. XIIII.

5 SAtis hinc apparet , quemadmodum subditas feminas viris , & pene famulas [k] lex esse voluerit vxores,quòd dicens aduersus vxorem vir testimonium [l],vn de lapidaretur [m] illa , si hoc verū esse demonstraretur [n],ipse tamen non vicissim lapidaretur , si hoc falsum esse constiterit:sed tantum modo castigatur [o], & damnificatur,eique perpetuo iubetur adhęrere, qua carere voluerat. In aliis autē causis eū , qui testimonio [p] falso cuiquam nocuerit, quod si probaretur , ius † sit occidi , eadem [A] plecti iubetur † pœna , qua fuerit, si verum esset iste [B] plectendus.

A ¶Eadem.] *Eodem fere modo apud Iuonem, & in Pannormia. In originali vero,* eadem pœna plecti iubet.

B ¶Iste.]*Sic est emendatum ex aliquot manuſcriptis,& originali,& Iuone.*

Item Hieronymus ſuper epiſtolam ad Titum,in c.2.

C. XV.

7 [5] CVm caput mulieris vir sit, caput autem viri Christus, quæcumque vxor non subiicitur viro suo , hoc est capiti suo, eiusdem criminis [q] rea est , cuius & vir,si non subiiciatur Christo capiti suo. Verbum autem Domini blaſphematur [r],vel dum contemnitur Dei prima sententia,& pro nihilo ducitur , vel cum Christi infamatur Euangelium,dum contra legem , fidemque naturæ ea, quæ Christiana est,& ex Dei [s] lege subiecta, viro imperare desīde rat : cum etiam gentiles feminæ viris suis seruiant communi lege naturæ.

Item Auguſtinus in quæſtionibus Numerorum,quæſt. 59. [8]

¶Arbitrium viri mulierem sequi oportet in omnibus. C. XVI.

9 [6] NOluit itaque lex mulierē aliquid vouere Deo aduersus animam suam , vt non in [A] aliqua rerum licitarum, atque concessarum abstinentia in eisdem votis feminæ valeat auctoritas, sed virilis.Ita,&si adhuc innuptę, iam concesserat [t] pater vota persoluere, si antequām persoluerit, nupserit , & viro eius hoc cognitum non placuerit, nō persoluat, & sit omnino sine peccato : quia mundauit eam, sicut dicit,id est, mundam iudicauit. Neque hoc contra Deum [u] fieri putādum est, cum ipse Deus hoc præceperit, hoc voluerit.

A ¶Eadem.] *Eodem fere modo apud Iuonem, & in Pannormia. In originali vero,* eadem

“ Mulieris violatio p quid cognoscitur.

“testis si est talione puniendus.

7 Iuo par.8. c.97. Pann. l.7.c.46.

8 Et gl.ord. ad c.30. Numer. 9Iuo par.8. c.98. Pann. l.7.c.47.

“ Vxores quare debent esse viris subditæ.

“ Monachus plus subest abbati quā vxor viro.

H.canon tamen iste indistincte loquitur.Item videtur,quòd mulier ista peccet : quia magis obediendum est Deo quam homini. nam scriptum est,Vouete & reddite,&c.17.quæst.1.in prin.Sed dic quòd mulier ista non obedit viro contra dominum : quia dominus hoc vult.j.ea.noluit. eo autem ipso quod hic viro conceditur reuocare votum abstinentiæ prohibetur de voto continentiæ. Immo nec hoc viro conceditur reuocare votum abstinentię,immo peccat vir reuocando,sed præcipitur vxori vt obediat.simile extra de iureiur. debitores.& 23.q.1.quod copulatur.in fi.

c ¶*Permiſſa.*]continentia.
d ¶*Mulieri.*]5.32.q.1.si quis vxorem.

EX PRAEMISSIS. Casvs. Infert Grat.ex supradictis,quòd votum continentiæ facere non potest vir sine cōsensu vxoris, vel contra uerso:& si factum fuerit de consensu vtriusque,reuocari non potest.Si vero vxor de consensu viri votum abstinentiæ fecerit, vir tamen illud poterit postea reuocare:quia mulier debet viro suo subesse in omnibus : & ad hoc inducit sequentia capitu. quorum primum patet.

a *Est ordo*

Universidad de Deusto
Biblioteca

"Officia rilia sũt mulieribus interdicta.

Mvlierem.] ¶Auctoritatem.] "virilia enim officia mulieribus sunt adempta.3.q.7.c.infamis.5.tria.ff.ad Vel.l.2.

b ¶Nec docere.] in ecclesia masculos.3.dist.23.mulier. de consec.dist. 4.mulier.

c ¶Nec testis.] in causa criminali, nisi in illis casib.in quib. infames admittuntur, nec. in testamento. inst.de test.§.testes.nec cõtra clericos in causa criminali:quia nõ potest esse quod ipsi sint, 3. 2. qu.7. ipsi Apostoli. nec etiam contra laicos, vt no.15.qu.3. de crimine.

d ¶Neque fidem.] obligatur tamen si dolose fidei iubeat, vt credito rem decipiat, vt ff.ad Velleia.si decipiendi. Item & si priuilegio Velleiani renuntiauerit, obligatur, &tenetur.ff.ad Velleia.l.vlt.

e ¶Nec iudicare.] nisi in casib.vt dixi 15.q.3. de crimine.

†al.dicere f

Dam.] ¶Gubernatorem.] per hoc videtur, "q̃ vir potius debet esse curator vxoris quam extraneus. quod negat lex. C. qui dari tuto. possl.2.

"Vir nõ ꝑt esse curator vxoris.

2 Libr.5.in Gen.c.7.

Mvlier debet.] Casvs. In hoc c.quinque rationes assignantur quibus probatur,q̃mulier debet velare caput suum, "scilicet quia non est imago Dei,& q̃a subiecta debet esse viro suo,& quia preuaricatio est inducta per eã, & propter reuerentiam episcopi,quia vicarius est Christi. Sequentia duo c.patẽt.

3 Iuo par.8. c.91.Pan.l.7 c.50.

g ¶Sed vt ostendatur.] non solum propter hoc,sed etiam,&c.

"Mulier quare dz caput velare.

4 Iuo par.8. c.91. Pann. l.7.c.51.

h ¶Propter reuerentiam.] i. propter reuerentiam facerdotum. ar.54.di.si seruus sciẽte. & sicut ante iudicem dominum:ita ante vicarium eius facerdotem sit subiecta viro. Vel propter reuerentiam facerdotum, ideſt,ne facerdotes in eius faciem intuentes inuitentur ad libidinem.

i ¶Episcopus.] i.quilibet facerdos. de pœ. di.3. inter hęc hircũ.2

k ¶Originale.] quod originem habuit ab ipsa quo ad homines.

Nec illud.] Hæc est 5. pars quain qua ostẽdit magister causam quare fuit vnum principium, vnº homo.Io.de Fan.

l ¶Oriosum est.] ideſt, sine causa & mysterio factum.

"Eua quare m ¶Costa.] "non de pede, ne omnino videretur famula,nec de costa.Adę facta est.

pite, ne videretur dominaſed de costa vt collateralis videretur.

n ¶Multarum.] quo ad numerum,vel multarum quo ad genus humanum.

o ¶Et dissparium.] quo ad sexum. Vel dissparium quo ad speciem.& respicit ad primam creationem hominis.

P

Vidam vir in captiuitatem ductus est.] Quia in præcedenti causa dixerat matrimonium separari propter frigiditatem, & quòd viro viuente separata posset alij copulari, & dubitari posset, an idem videretur faciendum propter hostilem calamitatem vel captiuitatem: ideo subdit causam istam, in qua ostendit quid iuris sit si quis tenetur in captiuitate, & vxor eius interim nubat alij, vt autem hæc, &c. Et no. quòd hic tractatur de illo impedimento, "quod dicitur ligatio: ligatio est cum quis ligatur alteri vinculo matrimonij, & quodlibet impedimentum matrimonij dici potest ligatio sumendo large sicut communiter, non proprie. argum.26.q. 1.§.1.

"impedimentum ligationis quale est.

A ¶Vt nõ in aliqua.] *Sic in Pannormia. Apud Iuonem vero*, vt in aliquarum rerum.*in gl.or longe melius habet in originali.*feminam sub patre, antequam nubat, & sub viro nuptã voluit lex vouere ita aliquid Deo aduersus animam suam,id est,in aliquarum rerum licitarum,atque concessarum abstinentia,vt in eiusdem votis feminea non præualeat auctoritas,sed virilis.

Item in libro quæstionum veteris testamenti.quæst.45.

¶Nulla est mulieri potestas:sed in omnibus, viri dominio subiecta est.

C. XVII.

1 Mvlierem cõstat subiectam dominio viri esse, & nullam auctoritatem a habere:nec docere b enim potest, nec testis c esse, neque fidem d dare† nec iudicare e : quanto magis non potest imperare?

¶Restituendum est hoc caput B. Augustino,& ex eo nonnulla addita.Nam antea citabatur ex B. Ambrosio.

Item Ambrosius in Hexameron in tractatu dicipraxte[2].

C. XVIII.

3 Adam per Euam deceptus est, non Eua per Adam. Quem vocauit ad culpã mulier, iustũ est, vt eum gubernatorem A f assumat, ne iterum feminea facilitate labatur.

A ¶ Gubernatorem.] *Antea legebatur*, vt eã in gubernationem assumat. *Emendatum est ex B. Ambrosio. Glossa enim optime conuenit voci*, gubernatorem.

Item super primam epistolam ad Corinthios in c.2.

C. XIX.

4 Mvlier debet velare caput, quia non est imago Dei. Sed vt ostẽdatur g subiecta,& quia præuaricatio per illam inchoata est, hoc signi debet habere, vt in ecclesia propter reuerentiam h episcopalem non habet caput liberum,sed velamine tectum:nec habeat potestatem loquendi: quia episcopus i personam habet Christi. Quasi ergo ante iudicẽ,sic ante episcopũ,quia vicarius Domini est, propter peccatum A originale k subiecta debet videri.

A ¶ Propter peccatum originale.] *Apud B. Ambrosium,& Iuonem legitur*, propter reatum originem. *in Pannormia vero*, propter reatum originalem. *Sed ob glossam non est mutatum,reliqua vero sunt emendata.*

Item in libro de Paradiso,c.10.

C. XX.

5 Nec illud otiosum [1], quòd nõ de eadem terra, de qua plasmatus est Adam,sed de ipsius Adæ costa m facta sit mulier: vt scimus vnã in viro, & muliere corporis esse naturam,vnum fontem generis humani. Ideo non duo à principio facti vir & mulier, neq; duo viri, neque duæ mulieres:sed primũ vir, perinde ex eo mulier. Vnam enim naturam volens hominum constituere Deus,ab vno principio creaturæ huius incipiens,multarum n ,& dispariumº naturarum eripuit facultatem.

Euidentissime itaque apparet ita virum esse caput mulieris, vt nulla vota abstinentiæ vel religiosæ conuersationis liceat sibi sine eius licentia Deo offerre, etiam si viro permittente repromissa fuerit, non licet ei votum opere complere, cum vir voluerit reuocare permissum. Vota vero continentiæ ita alterius permissu ab altero valent offerri, quod post permissionem non valent in irritum deduci.

CAVSA XXXIIII.

Vidam vir in captiuitatem ductus est[p]: *postea vxor eius audiens illum mortuum, nupsit alij: demum ille de captiuitate rediens, repetit vxorem suam: illa posterioris amore capta aspernatur eorum prioris viri.*

1 *Nunc primum quæritur, an sit ista rea adulterij, quæ viuente viro suo, alteri nupsit.*

2 *Secundo, an redeunte primo sit cogenda recedere à secundo, & redire ad primum.*

QVÆSTIO I. & II.

1. ps

Traque quæstio terminatur auctoritate Leonis Papæ, qui scribens Nicetæ Aquileiensi episcopo, epist. 77.ca.1. & sequentibus ait[5].

¶Qui alij nupserit putans virum suum mortuum esse,illo redeunte ad priorem redire cogitur. C. I.

6 Cvm per bellicã cladem, & per grauissimos hostilitatis incursus ita quædã dicatis diuisa esse coniugia, vt abductis in captiuitatem viris fœminæ eorum redicredit eum viuere & est mortuus, & contrahit, numquid est matrimonium ibi? sic. ipsa tamen adulterij reatu tenetur, licet adulterium non committat. "nam dicit lex quòd tenetur quis actione furti, licet subtilitate iuris furtum non committat. C. de furt. si quis seruo. minor tamen pœnitentia ac pœna ei imponitur. "furtũ non cõmittens quique furti tenetur.

Cvm per bellicam.] Casvs. H. sic ponit hunc casum. De duobus quæfuerat iste, quædam dum putarent viros suos esse mortuos, nupserunt aliis. aliæ vero sciebant viros suos viuere, sed credebant nunquam eos liberandos de captiuitate. sed reuerti sunt postea viri istarum.quæ fierat ergo iste quid faciendum esset in vtroque casu. Et respondetur in primo casu, quòd separandæ sunt à

sunt à secundis,& reddendæ primis:& quæ nolunt separari à secundis, sunt excommunicandæ. In secundo vero casu nihil videtur responderi:quia nulla & friuola erat quæstio. quãdiu enim aliqua scit vel credit vel dubitat virum viuere,non debet alij nubere,& si nupserit,adultera erit, vt 32.q.5.puto.

a ¶Credevent.] hæc ratio friuola est,& ideo non curat ei respondere.

b ¶Solicitudine.] incõtinentiæ, vel pauperiatis.

"Solitudine] orig.

c ¶ Hostilitas intulit.] sic 3.16.q.3.prima.

d ¶ Qui personam.] 3. 2.q.1.in primis.nam si militudo attenditur inter illum qui succedit inuasori, vt ibi: & istum de quo hic.

e ¶ In coniugiorum.] arg.q̃ ecclesia clerico debet restitui de captiuitate redeũti per quantumcunque tempus detentus fuerit,si probat iustum impedimentum[3]: "cum ecclesia sit vxor clerici. 7.q.1.sicut.& dixi 7.q. 1. pastoralis. 13.qu. 2. vnaquæque.

Matth.19. 3 infã gl.de diuo.Brix.in dicto. verb.carcer. ad hoc,cele bens detentus in carcere pro quã uis pro quã cũq; rogũ dit nõ pdit rogũ suũ. 4 infã gl.c.2. Bonif.9.c.16 Ino p.8. c.191.

"ecclesia est vxor clerici.

f ¶ Perseuerant.] & ita videtur, q̃ ipsi non cõpellantur ad eas redire si noluerit, sed supplent hic quidam,maxime. Alij intelligunt hoc de illis mulieribus quæ viros non credebant mortuos, & tamen contraxerunt. quod no.in prin.c.

f ¶ Perseuerant.] 5.32. q.5.puto.in prin.contra. sed illud quando maritus vel vxor scitur adhuc viuere: istud quando certis indiciis putatur mortuus esse. de pœ.dist. 7.c.3. 30.q.5.c.si quis. 5.incerta.

g ¶ Ostendentes.] ar. "q̃ ex consequentia operis ex facto præsenti præsumitur circa præteritum[b] vt hic,& 33.qu.1.requisisti.& 3. 22.qu.2.q̃ ait.& C.de adul.si qui. quandoq; præsumitur ex præcedenti facto circa præsens:vt 2.q.1.i primis. in fine.& 9.q.7. non potest. quandoq; ex præsenti circa præsens: vt dixi 50.dist.si quis dia conus. quandoque ex eo quod solet fieri, præsumitur & timetur in futurum: vt 3.q.5. accusatores.quandoque præsumitur ex prætrito circa futurum. C.de cond.fur.l.vlt. quandoque præsumitur ex futuro circa præteritum. ff.de cond.indeb.si non sortem. §. si x.aut Stichum.

"Præsumitur ex pñti circa præteritum,&c.

b Ar.d pœ. d.3.c.Iudas vbi de hoc, & 34.distin. multi.

h ¶Remissio.] ideſt, dimissio secundorum virorum.

i ¶ Quod conditio.] quod necessitas cogit, non est imputandum. 22. q.4.inter cetera.7.q.1.pontifices.3.de conse.dist.5.discipulos.

C.3. 2 Burch.l.9. c.58.Iuo p.8 c.193.

3 Burch.l.9. c.57.Iuo p.8 c.192.Panf. l.6.c.88.

Cvm in captiuitate.] Casvs. Quædam mulier nomine Vrsa cũ in captiuitate teneretur,vir eius aliam duxit.Vrsa postea reuersa Papam adiit, & nullo contradicente esse vxorẽ illius esse probauit coram Papa: quare Papa eam vxorem legitimam iudicauit, & non secundam.

4 Matrimonio PP con sanguinitatis separa tos, an filij quo ad bona prius nati sint legitimi

k ¶*Commisisse.*] peccatũ notat interuenisse in contrahendo si sciens ter contraxit:sed si ignoranter contraxisset: quamuis non est matrimonium secundum: nati tamen filij inde habentur pro legitimis quo ad successionem. "similiter vbi per consanguinitatem fit diuortium:quod verum est vbi ignoranter coniuncti sunt. arg.ext.qui fi. fint leg.cum inter. si autem scienter,quo ad scientem legitimi non sunt.ar.32.q.2.solet.ar.C.so.ma.si ignorans.& C.de incest.& inuti.

mãserint destitutæ,quę viros proprios aut interemptos putarint, aut numquam à dominatione cre derent a liberandos,&ad aliorum coniugium solicitudine† b cogen te transierint:cumque nunc statũ rerum auxiliante Domino in meliora conuerso nonnulli eorum, qui putabantur periisse,remeauerint, merito charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, q̃ aliis coniunctæ sunt viris, à nobis debeat ordinari. Sed quia nouim[9] scriptum, quòd à Deo iungitur mulier viro, & iterum præceptũ agnouimus,vt quod Deus iunxit, homo non separet, necesse est,vt legitimarum fœdera nuptiarum redintegrãda credamus,& remotis malis, quæ hostilitas intulit c, vnicuique hoc,quod legitime habuit,reformetur:omnique studio procurandũ est, vt recipiat vnusquisq; quod proprium est. ¶ Nec tamen culpabilis iudicetur,& tanquã alieni iuris peruasor,qui personam d eius mariti, qui iam non mulieres ita posteriorum virorũ amore sunt captæ, vt malint his cohærere,quàm in legitimum redire consortium,merito sunt notãdę:ita vt etiam ecclesiastica cõmunione priuẽtur,queꝫ de re excusabili contaminationem crimi nis elegerunt, ostendentes g sibimet pro sua incõtinentia placuisse, quod iusta remissio h poterat expiare. Redeãt ergo in suum statũ volũtaria redintegratione coniugia: neque vllo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod cõditio i necessitatis extorsit:quia sicut hæ mulieres,quæ reuerti ad viros suos nolunt, impiæ habendæ sunt,ita illæ,quæ in affectum initum ex Deo redeunt,merito sunt laudandæ† iudicio.

Item Innocentius Papa Probo,in epist.9.

¶Viro,vel vxore de captiuitate redeuntibus propria redintegrantur coniugia. C. II.

4 Cvm in captiuitate Vrsa mulier teneretur,aliud coniugium cum restituta Fontanum† commisisse k cognouimus. Sed fauore Domini reuersa Vrsa nos adiit,& nullo diffitente vxorem se memorati esse perdocuit [1]. Qua de re domine fili merito illustris statuimus fide catholica suffragãte illud esse coniugium, quod primitus erat gratia diuina fundatum,conuẽtumque secundæ mulieris priore superstite,nec diuortio ejectam,nullo pacto posse esse legitimum.

Item Hieron.ad Amaudum presbyterum.

¶Quæ primo viro relicto,secundo adhęserit,nisi secundum relinquens,primo reconciliari non potest. C. III.

5 Non satis animaduertere n potui, quid sit, quod dicere voluit o salio viro per vim accepto.] Quid est, per vim accepto? cõgregata videlicet multitudine nolẽtem rapuit. Et p quare postea pere. Et ad hoc respondet Hier. & dicit quòd non potest illam repetere,vel ille cogi recipere eam. Et hoc probat auctoritate vete. testam. vtens argum. à maiori. si enim in veteri testamento non licebat ei qui dederat libellum repudij post adulterium, recipere vxorem : multo minus licet in nouo cogere nolentem ad recipiendam adulteram. tunc enim præceptum erat vt vir non reciperet vxorem adulteram : ergo non est mirum si nunc est permissum viro vt eam non recipiat, si non vult. arg.32.qu.ęst.1. quod autem. & hęc responsio protenditur vsque in finem. Intendit ergo Hier. in hoc capitul. probare, quod non potest remanere cum secundo, & quòd primus non est cogendus eam recipere. *Quod dicere*, id est, significare voluit hæc oratio, quam in epistola tua posuisti, scilicet *alio,&c.*

4 Iuo p.8. c.245.Pann. l.6.c.89.

† *Fortunius misse cognoscitur*] orig.

n ¶*Animaduertere.*] hoc dicit deridendo ipsum:quia malam epistolam composuerat, vel quia verba non erant accommoda sensui ad quem assumebantur. inst.de don.§.est & aliud.

o ¶*Voluit.*] epistola tua, vel hæc oratio, scilicet, alio, &c.

p ¶*Et quare.*] quem habebat prius. alias,& quare.

c De hoc cẽnot.ĵ.35.q.7 in summa.

† *al.quia incusabilicitter contam.* &c.] orig.

d Dicit hic Hu.q̃ hic nõ erat opus testib[8], cum nullus diffiteretur illã esse vxorẽ: licet à quibusdã crederetur mortua esse. Arc.

5 sen.4.dist. 35. Poly.l.6. tit.4.

2 ¶Dim

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Dimisit.*]nolendo ad eum redire.
b ¶*Legat.*]scilicet quicumque de tali facto dubitauit.
c ¶*Si in ciuitate.*]arg. "oratione loci præsumitur contra aliquem [a], cit præsumi & q imputatur alicui si nõ fecerit id quod ei prodesse possit. sic C. contra ali- de inceſt.nup.cum ancillis. quia præsumitur consentire cum potest quem. reclamare. ff. de noxa.

a De hoc si seruus sciente.
not. 18. q. 2. d ¶*Et non clamauerit.*]ar. aliquem tacite
diffinimus. consentire, vt 28. dist.
Deut. 22. diaconi.
e ¶*Puniri.*]ar. vbi testimoniũ de auditu valet.
f ¶*In agro.*]nisi & coloni ibi essent, nec clamauit.
g ¶*Inuoxiam.*]ℨ.32.q.5. finge. aliàs est pars c. de pudicitia. cõtra. ℨ.15. q.1. si quis non iratus. contra. sed ibi lex, scilicet canonica vel promotionis.
h ¶*Ad Belial.*]Belial interpretatur apostata.
i ¶*Rem nouam.*]idest, nõ de nouo traditam his qui audierũt. &est ar. q si ep̃s iuranit q̃n daret nouum feudũ,
1. Cor. 10. &aliquod feudum de antiquis ad eũ pertinerit, bene p̃t ipsum dare. vt ext. de don. p tuas. &ext. de feu. c. 2. k ¶*Adultera.*]nõ conuicta de adulterio.
1. Cor. 6. l ¶*Non poterit.*]ar. ex quo mulier separata est à viro auctoritate ecclesię, non p̃t auctoritate sua vir eam sibi reconciliare. quod nõ est verũ: vt C. de adul. authen. sed hodie. sed quid erit si adultera velit reconcilari, & vir nolit? videtur quòd
Deut. 24. vir non compellitur.
m ¶*Recipere.*]vt cogatur à lege eam recipere
b Vt C. de adult. castigari. : immo ipsa lege prohibetur eã recipere, sed modo tẽpore gratiæ nõ, phibetur. ar. ℨ.32.q.1.q. autem.
n ¶*Ne peccare facias.*]inducẽdo malũ exemplũ, 11. q. 3. præcipue.
† *alterum*] vera lectio. SI AVTEM. Hęc est 3. pars q. in qua quæritur qualiter & q̃d fiat de femina, q̃ non vult sequi virum transeuntem de prouincia in prouinciam. & dicitur q̃ manebit innupta. Io. de Fan.
†*al. nec* Casvs. hic dicit Grat. allegando, q̃ vnaquęque mulier virũ suum sequi tenetur, vt dicit Hu. vt 13. q. 2. vnaquęque. sed facit hoc vt inducat cap. sequens.

Si quis necessitate.] Casvs. maritus ex causa necessaria in aliam prouinciam iuit, quæritur vtrum vxor eum sequi teneatur? Respondet: quamdiu vir eius vixit contineat, vel eum sequatur. Se-
"Mulier an quens ℨ. patet.
teneatur se o ¶*Eum sequi.*]ſi. ext. de coniu. lepro. peruenit ad nos. se secundum qui virum H. & hoc c. & illa decre. est abrogata: & dicit adhærendum decreto vagabũdũ. quod est ℨ. 13. q. 2. vnaquæque. Alij dicunt quòd illud decretum est c istã sniam consilium, 13. q. 2. vnaquæque. "vnde si vir valt vagari[c], non tenetenent Ale. tur eum sequi: sicut nec libertus patronum cui operas debet. ff. de Vin. Tan. & ope. li. quod nisi. aliter mulier non posset eligere aliam sepulturam Goff. prout quam viri: quod. fallum est, extra de sepul. de vxore. Tamen dicunt no. in p̃d. c. quidam quòd tenetur eum sequi quo ad forum. ff. ad munic. filij. ℨ. puenit. vbi r. sed etiam si aliqua scienter contrahit cum histrione, tenetur eum idẽ no Inn. sequi vagabundum. Vel die quod recedentem tenetur sequi ex hoc De hoc nesta causa. ff. de his qui no. infa. l. quod ait prętor. ℨ. ignominiæ. 15. no. ℨ 32. q. 5. q. 1. si quis insaniens. [d]
si vxorem. QVOD AVTEM. Hęc est 4. pars q. in qua probat magister quòd

raptorem rapta non dimisit [a] legat[b] libros Moysi, & inueniet desponsatam viro, si in ciuitate [c] fuerit oppressa, & non clamauerit [d], puniri [e] quasi adulteram: si autem in agro [f] oppressa sit, innoxiam [g] esse à scelere, & violẽtum legibus subiacere. Ergo & ista soror, quæ, vt dicit, vim passa est, vt alteri iungeretur, si vult corpus Christi accipere, & non adultera reputari, agat pœnitentiam: ita dumtaxat, vt secundo viro, qui non appellatur vir, sed adulter, à tempore pœnitentiæ non copuletur. Quod si durum ei videtur, & semel dilectũ non potest derelinquere, nec præferre Dominum voluptati, audiat Apostolum conclamantem [Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Nõ potestis mensæ Domini communicare, & mensæ dæmoniorum.] & alio loco. [Quę communicatio luci, ac tenebris? qui cõsensus Christi, & Belial [h]?] Rem nouam [i] loquor, immo non nouam, sed veterem, quę veteris testamenti auctoritate firmatur. Si reliquerit secundum virũ, & reconciliari prio ri voluerit, non potest. Scriptum est enim in Deuteronom. [Si acceperit homo vxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam in conspectu eius propter aliquã fœditatem, scribet libellum repudij, & dabit in manus eius, & dimittet eam de domo sua. Cumq; egressa adultera† [k] maritum duxerit, & ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudij, & dimiserit de domo sua, aut certe mortuus fuerit, nõ poterit [l] prior maritus recipere [m] eam vxorem, quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino: ne† peccare [n] facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradidit tibi possidendam.

¶*Verba huius capitis in epistola B. Hieronymi, & in Polycarpo proxime sequuntur posſed, quæ referuntur ℨ. 32. q. 7. omnes cauſationes. Ideoque apud ipsos initium hoc ita habet.* Neque satis animaduertere.

3 *Si autem inexcusabili necessitate cogente vir in aliam prouinciam fugerit, & vxor eius eum sequi noluerit, illo viuente illa innupta permaneat.*

Vnde in concilio apud Vermerias.

¶ Quæ virum in captiuitate ductum sequi noluerit, maneat innupta, quamdiu vir eius vixerit. C. IIII.

[1] SI quis necessitate inexcusabili cogente in alium ducatum, seu prouinciam fugerit, & eius vxor, cum valet, & potest, amore parentum, & rerum suarum eum sequi o noluerit, ipsa omni tempore, quamdiu vir eius, quem secuta non fuit, viuit, semper innupta permaneat.

4 *Quod autem de coniugatis auctoritate Leonis P. Papa dicitur, hoc etiam de virginibus intelligendum est, vt si præter conscientiam viro nupserint alieno, non teneantur.*

Vnde Aug. in lib. de fide & operibus, c. 7.

¶ Non est adultera virgo, quæ nesciens viro nupsit alieno. C. V.

[2] SI virgo nesciens viro nupserit alieno, hoc si semper nesciat, numquam ex hoc erit adultera. Si autem sciat, iam ex hoc esse incipiet, ex quo cum alieno viro sciens cubauerit, sicut in iure prædiorum tamdiu quisque bonæ fidei possessor rectissime dicitur, quamdiu se possidere q̃ ignorat alienum: cum vero scierit [r], nec ab aliena possessione recesserit [s]: tunc malæ fidei possessor perhibebitur, tunc iuste iniuste vocabitur.

5 *Hinc† etiam ignorantia excusat eum qui nesciens dormiuit cum sorore vxoris suæ.*

Vnde in concilio Triburiensi.

¶ Non cogatur legitimam dimittere vxorem, qui nesciens dormiuit cum eius sorore. C. VI.

[3] IN lectum [t] mariti absente vxore soror iuit vxoris: quã ille vxorem putãs suam esse, dormiuit cum ea. Super hoc visum est, si ipse per securitatem [a] veram hoc probauerit [b], quod inscius fecerit hoc scelus, pœnitentiam [c] quidem, quæ sibi indicta fuerit, agat, & legitimum suum coniugium habere permittatur. Illa vero vindicta digna affligatur, & in æternum coniugio priuetur.

[Item Hermes in libro Pastoris, mandato quarto.]

PALEA. C. VII.

[1] EGo dixi pastori: domine, si quis habuerit vxorem fidelem in Domino, & inuenerit hanc in adulterio, numquid peccat vir, si cum illa cõcubuit †? Et dixit mihi. Quamdiu nescit peccatum eius, sine crimine est vir viuens cum illa. Si autem scit vir vxorem suam deliquisse, & non egerit pœnitentiam mulier, sed permanet in fornicatione sua, & coierit † vir cum illa, reus erit peccati eius, & particeps mœchationis illius. Et dixi illi. Quid ergo, si permanserit in vitio suo mulier? & dixit. Dimittat illam vir, & vir per se maneat. Quod si dimiserit mulierem suam, & aliam duxerit, & ipse mœchatur. Et dixi illi. Quid, si mulier dimissa pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum suum reuerti? nonne recipiet à viro suo? Et dixit mihi. Immo, si non receperit eam vir suus, peccat, & magnum peccatum sibi admittit: sed debet recipere peccatricem, quæ pœnitentiam egit. Ergo non debet dimissa coniuge sua vir aliam ducere. Hic actus similis est in viro & muliere.

¶In hoc capite emendata, & addita nonnulla sunt ex originali, & ceteris collectoribus.

6 *De simpliciter vero fornicantibus, vel cum duabus sororibus, vel cum matre & filia, vel cum patre & filio, idem accipiendum: vt ignorantibus coniugia non negentur, scientibus perpetuo prohibeantur.*

Vnde in eodem concilio Triburiensi legitur.

¶ Matrimonia non prohibentur contrahere, quorum incestum ignorantia excusat. C. VIII.

[2] SI quis cum duabus [d] sororibus fornicatus fuerit, & sororem soror ab eodem antea stupratam nescierit, vel [a] si ipse sororem eius, quam antea stupraverat, non intellexerit, si digne pœnituerint, & se continere non valuerint, post annos septem coniugia illis non negentur. Si autem non ignorauerint [e], vsque ad mortem à coniugio abstineant.

¶Burchardus etiam citat ex Triburiensi c. 9. Et quiddam simile habetur in Triburiensi impresso, c. 45. quemadmodum etiam in Vormacienſi, c. 33.

a ¶Vel si ipse.]*Sic restitutum est ex Burchardo. Ante a legebatur*, vel se sororem.

Item ex eodem.

¶ De eodem. C. IX.

[3] SI quis cum matre, & filia fornicatus est, ignorante matre de filia, & filia de matre, ille numquam accipiet vxorem: illæ vero, si voluerint, accipiant maritos. si autem hoc scierint [f] ipsæ feminę, absq; maritis perpetuo maneant.

¶ Gratianus hoc idem caput, quod hic citat ex Triburiensi, infra 35. quæſt. 2. refert ex concilio apud Vermerias, itemque Burchardus & Iuo. sententia habetur in Vormacienſi, cap. 63.

Item in eodem [4].

¶ De eodem. C. X.

[5] QVidam fornicatus est cum quadam muliere: postea filius nesciens factum patris, stupraui eamdem. Quod cum pater resciret†, de se, filioque [g] confessus est. Statuerunt melius esse, vt taliter lapsis [h], cum digna pœnitentia, legitima permittantur coniugia, quàm forte deteriusb cum duabus sororibus, vt ibi: aliud vbi cũ matre & filia propter identitatem personæ. ℨ. proxim. caus. q. 3. c. contradicimus. §. hac auctoritate. & insuper postea se cognouisse ab illo peemiserunt.

g *Quidam.*] ¶ *De confessione.*]ſilio quidem confitente, & præsente in iudicio, aliàs non præiudicaretur filio. extra de adult. significasti. 15. q. 5. presbyter.
h ¶*Lapsis.*]quia pater cognouit eã postea.

Vidam vir.] Casvs. Expeditis fere omnibus impedimẽtis matrimonij, quasi in extremis agit de consanguinitate, & affinitate, quia de hoc impedimento plura erant dicenda. Ostendit ergo G. vsque ad quotum gradum pro hibeatur copula con sanguineorum, vel affinium: & qualiter gradus computentur in consanguinitate, & affinitate, & quibus accusantibus matrimonia talia sunt diriminda. Vt autem hęc & alia faciat, præmittit thema, de quo x. elicit quæstiones. verũ ga pauca c. de hac causa leguntur, & maxime vsque ad 7. quæſtion. ideo ego Barth. Brix. nihil vel fere nihil in hac causa mutaui. sed ne de hoc opere aliquid prætermittatur, q̃d scriptum inueni, solummodo diligenter correxi. Leges autem c. in quibus inueniespositum apparatum, cum omnia alia fere sint abrogata per Innocent. nisi in 6. & 10. quæſtionibus.

a *Quod*

a Adde tex. ſ. vxor. cum ibi no. C. de adult. Cy. in auth. hodie. e tit.
b ſ hoc no. ext. d hom. ſignificaſti.
[a] ignorãtia in iuramento pbatur. i tuo p. 8. c. 24. P. an. l. 7. C. ſi Sent. q. dam. 35.
† *conuiuit*] orig. ext. de adulte. ſi vir.
† *conuiuit*] orig.
[a] Adulteriũ non fit ſine dolo.
DE SIMPLICITER. Hæc est 6. pars q. in qua dicitur, quòd incestuoſi voluntarij non contrahant: inſcientes autem post pœnitentiam vij. ann. contrahunt. Ioan. de Fan.

Si quis cum duabus.] Casvs. Quidam cognouit sororem eius cũ qua fuerat fornicatus: quærebatur vtrum possit vmquam contrahere? Et respon. ſi verita tem ignorabant, post pœnitentiam vij. an. possunt. Si autem scie bant, numquam possunt. Seq. duo cap. plana sunt, & ea per te videbis.
d ¶*Si quis cum duabus.*]ℨ.32. q.7. ſi quis viduam. & cap. ſi quis cum nouerca.
e ¶*Non ignorauerint.*] ſed quare prima punitur, quia forte post cognitam fornicationem ſororis iterum fornicata est cum illo, vel quia celauit eri mẽ ſuum ſorori cum ſciret eam ſic factũram, vt ℨ. prox. causa. q. 2. ſi quis. Similiter intelligas in ſeq. cap. Sed hæc ſolutio reprobatur ℨ. prox. q. 2. ſi homo.
f *Si quis.*] ¶ *Hoc ſcierint.*] vt ℨ.33. q. 2. ſi quis cum duabus. contra. ſed ſolue vt ibi. Vel aliud est vtem à coniugio abſtineant.

¶Burchardus etiam citat ex Triburiensi c. 9. Et quiddam ſimile habetur in Triburiensi impreſſo, c. 45. quemadmodum etiam in Vormacienſi, c. 33.

a ¶Vel ſi ipſe.]*Sic reſtitutum eſt ex Burchardo. Ante a legebatur*, vel ſe ſororem.

Item ex eodem.

¶ De eodem. C. IX.

[3] SI quis cum matre, & filia fornicatus eſt, ignorante matre de filia, & filia de matre, ille numquam accipiet vxorem: illæ vero, ſi voluerint, accipiant maritos. ſi autem hoc ſcierint [f] ipſæ feminę, abſq; maritis perpetuo maneant.

¶ Gratianus hoc idem caput, quod hic citat ex Triburienſi, infra 35. quæſt. 2. refert ex concilio apud Vermerias, itemque Burchardus & Iuo. ſententia habetur in Vormacienſi, cap. 63.

Item in eodem [4].

¶ De eodem. C. X.

[5] QVidam fornicatus eſt cum quadam muliere: poſtea filius neſciens factum patris, ſtupraui eamdem. Quod cum pater reſciret†, de ſe, filioque [g] confeſſus eſt. Statuerunt melius eſſe, vt taliter lapſis [h], cum digna pœnitentia, legitima permittantur coniugia, quàm forte deteriusb cum duabus ſororibus, vt ibi: aliud vbi cũ matre & filia propter identitatem perſonæ. ℨ. proxim. cauſ. q. 3. c. contradicimus. §. hac auctoritate. & inſuper poſtea ſe cognouiſſe ab illo peemiſerunt.

g *Quidam.*] ¶ *De confeſſione.*]ſilio quidem confitente, & præſente in iudicio, aliàs non præiudicaretur filio. extra de adult. ſignificaſti. 15. q. 5. presbyter.
h ¶*Lapſis.*]quia pater cognouit eã poſtea.

Vidam vir.] Casvs. Expeditis fere omnibus impedimẽtis matrimonij, quaſi in extremis agit de conſanguinitate, & affinitate, quia de hoc impedimento plura erant dicenda. Oſtendit ergo G. vſque ad quotum gradum pro hibeatur copula con ſanguineorum, vel affinium: & qualiter gradus computentur in conſanguinitate, & affinitate, & quibus accuſantibus matrimonia talia ſunt diriminda. Vt autem hęc & alia faciat, præmittit thema, de quo x. elicit quæſtiones. verũ ga pauca c. de hac cauſa leguntur, & maxime vſque ad 7. queſtion. ideo ego Barth. Brix. nihil vel fere nihil in hac cauſa mutaui. ſed ne de hoc opere aliquid prætermittatur, q̃d ſcriptum inueni, ſolummodo diligenter correxi. Leges autem c. in quibus inueniespoſitum apparatum, cum omnia alia fere ſint abrogata per Innocent. niſi in 6. & 10. quæſtionibus.

a *Quod*

3 J. 35. q. 2. ſi q̃s cũ mſe. Burc. l. 17. c. 12. Iuo p. 9. c. 72.
4 Concord. Triburienſ. impreſ. c. 43
5 Bur. l. 17. c. 16. Iuo p. 9. c. 75.
† *al. reſciret*
† *al. lineæ co gnationis*
1 Burch. l. 9. c. 54. Iuo p. 8 c. 189. Paun. §. 1. & extra de præſc. l. 6. c. 91.
† *al. Sic*
Burc. l. 17. c. 4. & lib. 19 c. 273.
Burc. l. 17. c. 18. Iuo p. 9. c. 73.
2 Poly. ibid.
"Emptor inter ſeriẽdũ ſi pcit vẽdito rẽ nõ fuiſſe dominum, quid faciet.
"Adulteriũ nõ cõmittit, ſi cõiugata ignoranter cognoſcitur.

Universidad de Deusto Biblioteca

a *Vòd autem consanguinitas.*] Hic depingitur quæst. prima, an scilicet liceat alicui ducere consanguineã suam? Super hoc dicit H. " quòd in linea transuersali extenditur prohibitio vsque ad septimum gradum. hodie vsque ad quartum, extra eo. non debet. in linea vero descendente vsque in infinitum. infra. de nup. §. 1. vbi dicit in infinitũ. " vnde si videret, vxorẽ hre ñ posset

"cõsanguinitas vsq; ad quotũ gradũ impedit mrimoniũ.

" Ada fi vi-

a Concord. text. in l. nuptiæ. 3. & bi bona gl. ff. de nupt.

cõtrahere cum aliqua [a]. Alij vero nõ faciunt differentiam inter lineam transuersalem, & ascendentem. arg. j. ead. q. 5. ad fedem. versi. illa quoque. ibi, vltra quos nec consanguinitas reperitur. Procedit autem G. hoc modo in quæstione ista. Primo probat, quòd consanguineæ duci possunt, & hoc vsque ad §. *his ita.* Secũdo probat contrarium vsque ad §. *hac itaque.* Ab illo loco vsque ad finem quæstionis ponit diuersas solutiones, quare in veteri testam. non fuit prohibitum, & modo fit prohibitum consanguineam ducere.

Gen. 11. Gen. 24.

Num. 36. Deut. 25.

b ¶ *Vxoris.*] hoc pertinet ad 2. quæstionem, non ad hanc.

c ¶ *Consobrini.*] melius diceret, fratris patruelis: quia Bathuel & & Sara de duobus fratribus fuerũt, scilicet Nachor & Adam.

IN LEGE. Historia legitur in libro Numer. quòd de præcepto Domini numerati sunt filij Israel, vt eis daretur terra promissionis: & præterita est domus Salphaat: quia non reliquerat filium quod audientes quandoque ipsius filiæ steterũt ad ostium tabernaculi coram Moyse & Eleazaro & alia multitudine, & dixerũt, Pater noster mortuus est in deserto pro peccato suo, non habuit mares filios, cur tollitur nomen eius de familia? date nobis possessiones inter nos & cognatos nostros. retulit Moyses causam eam coram Domino, qui dixit: Iustam rem postulant da eis. earum ergo cognati dixerunt Moysi, si nupserint viris alterius tribus: quia filij patrisfamiliam sequuntur, minuetur hereditas tribus Ioseph. & respondit Moyses, ex præcepto Domini nubant quibus volunt; tamen suæ tribus hominibus. & viri ducant vxores de tribu sua, & cunctæ feminæ maritos de eadem tribu accipiant.

Leuit. 18.

1 Iuo p. 8. c. 39. Pan. l. 7. c. 52.

Gen. 2.

d ¶ *Præcepit.*] hæc fuit vna causa, quare copula consanguineorum

b qa p eas fuit permissa, scilicet ne ducerent alienigenas. [b]

ibãt ad eos e ¶ *Peruenit.*] aliàs non tenetur. 82. dist. propoluisti. Ex hoc patet Iu, alienos, vt dæos canonibus non ligari.

28. quæ. 1. in f ¶ *Præceptis.*]§. 32. q. 4. dixit.

prin. Arc.

g ¶ *Apostolicis.*]id est, Apostolorum, vt j. ead. §. vlt. in fi. vbi exponas apostolis, id est Apostolorum.

h ¶ *His ita.*]hucusque allegauit: modo respondet & soluit. hoc tantum de causa necessitatis. in sequenti vero §. exequitur de aliis. H.

i ¶ *Necessitatis.*]vt. in princip.

QVÆSTIO I.

Vòd autem consanguineas nostras siue vxoris [b] nostræ in coniugium nobis ducere liceat, exemplis, & auctoritatibus probatur. Abraham namque Sarai filiam fratris sui, sororem videlicet Loth in coniugem duxit. Isaac Rebeccam in vxorem accepit, quæ erat filia consobrini [c] matris suæ. Iacob duas sorores, Liam videlicet, & Rachel filias Laban auunculi sui sibi matrimonio sociauit. ¶ In lege quoque præcepit Dominus Moysi, vt nullus duceret vxorem, nisi de propria tribu, & familia. Item si aliquis absque liberis moreretur, præcepit [d] Dominus, vt frater eius vxorem defuncti sibi copularet, & ex ea semen fratri suo suscitaret. Porro ad quoscunque lex ipsa peruenit [e], & eius præceptis [f] probantur obnoxij, nisi quæ vel Euangelicis mandatis, vel Apostolicis [g] institutis euacuata monstrantur. Nullo autem Euangelij præcepto, vel Apostolico instituto consanguineorum coniunctiones prohibitæ inueniuntur. Vnde sicut ab initio, ita & nunc licitæ probantur. ¶ His itaque [h] respondetur. Consanguineorum coniunctiones aliàs causa necessitatis [i] permissæ, aliàs causa iustæ rationis inueniuntur imperat [k]. Cum enim vnus vir ab initio, atque vna ex latere eius mulier à Deo formaretur, necessario sorores fratribus copulabantur. Quod autem cogente necessitate fit, cessante [k] necessitate pariter cessare oportet. Tanto ergo nunc damnabilius vsurpatur consanguineorũ coniunctio, quanto minus necessaria probatur. Vnde huiusce modi copula postea lege prohibita inuenitur, Domino dicente per Moysem [l] [*Turpitudinem sororis [m] tuæ non reuelabis.*]

Hinc Augustinus [n] ait in libro de ciuitate Dei 15. cap. 16.

¶ Quare constitutum sit, ne consanguineas ducamus vxores.
C. I.

1 Cvm igitur genus humanum post primam copulam viri facti ex puluere, & conjugis eius ex viri latere, maritum, feminarumque coniunctione opus haberet, vt gignendo multiplicaretur, nec essent vlli homines, nisi qui ex illis duobus nati fuissent, viri sorores suas coniuges acceperunt. Quod profecto quanto est antiquius compellente necessitate, tanto postea factum est damnabilius religione [o] prohibente. Habita est enim ratio rectissima charitatis, vt homines, quibus esset vtilis atque honestissima † Pconcordia, diuersarum necessitudinum vinculis necterentur: nec vnus in vna multas haberet, sed singulæ spargerentur in singulos, ac sic ad socialem vitam diligentius colligandam † plurimæ plurimos obtinerent. Pater quippe, & socer duarum sunt necessitudinum ¶ nomina. Dum [a] ergo habet quis alium patrem, alium socerum, numerosius se charitas porrigit. Vtrumque autem vnus Adam esse cogebatur & filiis, & filiabus suis, quando fratres, sororesque connubio iungebantur. Sic & Eua vxor eius vtrique sexui filiorum fuit & socrus, & mater: quæ† si duæ feminæ fuissent, mater altera, & socrus altera, copiosius se socialis dilectio colligaret. *& infra.* ¶ Sed hoc, vnde fieret, tunc non erat: quando nisi fratres & sorores ex duobus illis primis, nulli homines erant. Fieri ergo debuit, quando potuit, vt existente copia inde ducerentur vxores, quæ non erant iam sorores: & non solum istud vt fieret, nulla necessitas esset, verum etiam si fieret, nefas [r] esset. *& infra.* ¶ Quod humano genere crescente, & multiplicata etiam inter impios Deorum multorum, falsorumque cultores sic obseruari cernimus, vt etiam si peruersis legibus [s] permittantur fraterna [t] coniugia, melior tamen consuetudo ipsam malit exhorrere licentiam, & cum sorores accipere in matrimonium primis humani generis temporibus omnino licuerit, sic auersetur, quasi licere numquam potuerit. *& infra.* ¶ Copulatio ergo maris & feminæ quantũ attinet ad genus mortalium, quoddam seminarium [a] Sub lege vero excepit fere xij. matrem, sororem, neptem, amitam, materteram, vxorem patrui, vxorem fratris. sed hoc recipit determinationem, 8. q. 1. olim priuignam, filiam priuignæ, sororem vxoris. paucas tamen excusit, vt multiplicarentur homines. Sub tempore vero gratiæ plurimæ excluduntur, extra eo. non debet.

Gen. 20. Gen. 24. Num. 36. Deut. 25. Leuit. 18.

k ¶ *Cessante.*]supra 1. quæst. 1. quod pro necessitate. & quæst. vltima. quod pro remedio.

l ¶ *Per Moysem.*] gl. super Leuiticum c. 18. " primo quidem propter "Matrimonia hominum raritatem tantum duas personas Dominus excluſie à nium inter coniugio, scilicet vt nec filius matri, nec filia patri copularetur. paucas ipso olim fu

m ¶ *Sororis.*] sed nomine fororis secundum vete. testam. neptis intelligitur, vt 22. q. 2. quæritur. quomodo ergo Abraham duxit neptem suam, vt in prædicto c. colligitur? Dic quòd Abraham legem præuenit, & ideo non commisit in legem, vt 32. q. 4. dixit.

†honesta] orig.

†al. colligendam

n ¶ *Hinc Augustinus.*] id est, ad ostendẽdum quòd causa necessitatis permissæ sunt consanguineorum copulæ, &c.

†al. quòd

C Vm igitur genus.] Casvs. Quærebatur cum olim sorores ducerentur licite, quare non licet hodie. Et respondet Augustinus quòd cum non erant nisi filij Adæ & eius filiæ, ad multiplicandum genus humanũ oportuit quòd fratres ducerent sorores suas. & etiam fãctum fuit causa charitatis dilatandæ, vt quis plures haberet amicos: & postea cessante necessitate fuit prohibitum, & à gentibus obseruatum.

o ¶ *Religione.* largum, quòd consanguinitas non impedit matrimonium, sed constitutio ecclesiæ. j. ead. quæst. 3. coniunctiones, & extr. de diuorgaudemus. " frigiditas enim sola, & coactio, & error personæ (cum non sit tibi consensus) matrimonium impedimunt sine constitutione ecclesiæ. Item pupillaris ætas, & membri abscisio.

"Matrimonium multi pliciter impeditur sine constõne ecclesiæ.

p ¶ *Honestissima.*] hic est argum. quòd affinitas non surgat ex coitu fornicario. nam illa concordia non est honestissima. nam inlices sunt ipsæ fornicariæ. 33. quæstio. 4. quotiescumque. " Item est ex hoc cap. argum. quòd si hodie vnus solus homo esset cum sorore sua, posset eam cognoscere licite, & sobolem suscitare. nam tunc o, ad a, reuolaret. 35. distin. ab exordio. & esset etiam religionis hoc facere. 32. quæst. 4. dixit Sara. Item est argument. ex hoc cap. quòd ab diuersitas temporis diuersitatem factorum inducit. 32. quæstion. 4. si ecclesia.

q ¶ *Necessitudinum.*]id est, dilectionum.

r ¶ *Nefas esset.*]id est, execrabile haberetur post prohibitionem. L.

s ¶ *Legibus.*] secundum leges enim hoc permittitur. C. de nup. l. celebrandis. & j. ead. quæst. 3. quædam lex. [c]

t ¶ *Fraterna.*]id est, inter duorum fratrum filios.

" Frater ex sorore in ca fu posset. p lẽ suscitare. [c] Caueas tibi o canonista simplex ab eo, quod hic le. & no. cũ rex dicat fraterna cõingia, vt plenius videre poteris in Archid.

a ¶ *Ciuitas.*] quia non est opus ea quantum ad ciuitatem cælestem, sed triumphantem: vbi neque nubent neque nubentur. 31. quæst. 1. Deus.

b ¶ *Euadat.*]id est, liberetur ab originali peccato, cuius causa cõtrahitur ab ipla generatione.

HAC ITAQTE CONSVETVDINE. Casvs. Prosequitur magister solutionem suam, & ostendit in hoc §. quòd copula consanguinitatis olim præcepta fuit propter idololatriam fugiendam: & quæ fuit olim pmissa causa mysterij, nunc est prohibita. Præmittit tamen quandam specialem causam quare ante legem fuit legitima talis copula: quia adhuc non erat lex, quæ hoc prohiberet, & sic excusat patriarchas, qui duxerunt in vxores cõsanguineas. & hoc triplici ratione scilicet, quia nondum erat prohibitũ, & vti idololatria vitaretur, & vt in populo Dei ecclesia instituere-tur. sed non indigeret excusatione: quia licitum erat de iure naturali. Prima excusatio est in principio. Secunda ibi, *Quamuis.* Tertia ibi, *Est autem alia.*

Gen. 11.

c ¶ *Familia Heber.*]à quo descendit Abraham. "vnde & Hebræi

"Hebræi vnde dñr.

dicti sunt, secundum Iosephum. secundum Augustinum dicuntur Hebræi quasi Abrahæi ab Abraham.

Gen. 6.

" Chaldæi d ¶ *A Chaldæis.*] " hi ignem pro Deo colebant: quia sicut dicitur Deus esse vbique: ita ignis in omni loco etiam in lapidibus inuenitur. ideo Deum ducebant ignem: vnde dixit: ego sum qui eduxi vos de Hur Chaldeorum. vnde Abraham compulsus est cum fratre suo adorare ignem: & quia noluit, in ignem proiectus est, vt numen suæ diuinitatis sentiret. sed quia non dubitauit, quod Deus non erat ignis, ideo de igne exiuit illæsus. Ará qui dubitauit, dicitur quòd sit combustus.

ignẽ p Deo colebant.

Deut. 7.

1 Esdr. 10.

" Filij Dei & filij hoim q dicuntur.

q Qui succrit loco abel.

d ¶ *Chaldæis.*]

e ¶ *Filij Dei.*] " Filij Dei dicti sunt qui descendunt de familia Seth [a]: quia non colebant idola amore vxorum suarum: & ideo concessum fuit eis vt acciperent vxores de tribu sua. filij Cain, qui colebant idola, dicti sunt filij hominis.

a Quia ergo à Seth.]

Esa. 50.

f ¶ *A Christo.*]non tamẽ ex toto: quia omnes ex eodem parente descendimus.

f ¶ *A Christo.*]

Osee 4. & 2

g ¶ *In peccatis.*]vestris, quia adulteram, & repudiatam.] Et item per alium prophetam [k] [vocabo non plebem meam, plebem meam.] In huius ergo rei sacramentum consanguineorum coniunctiones primum in Dei populo permissæ sunt: nunc autem prohibitæ. Et quia non in vna

g ¶ *In peccatis.*]

ecclesiã cõ Christum & synagogam

h ¶ *Matrem vestram.*] inter

i ¶ *Et repudiatam.*] " est charitatis: cælestis vero ciuitas [a] opus habet, vt noxam generationis euadat [b].

A ¶ Dum ergo habet.]*In codicibus* B. Aug. *impressis, & apud Iuonem, & in Pannormia legitur.* Vt ergo alium quisque habeat patrẽ. *Sed visa est melior lectio Gratiani.*

a ¶ Seminarium.] *Iuo, & Pannormia habent cetera vt Gratianus: tantum loco,* charitatis *habent,* ciuitatis. *Integer vero locus* B. *Augustini hic est,* Copulatio ergo maris & feminæ, quantum attinet ad genus mortalium, quoddam seminarium est ciuitatis. Sed terrena ciuitas generatione tantummodo, cælestis autem etiam regeneratione opus habet, vt generationis noxam euadat. *Verum ob glossam in ver.* ciuitas, *nihil est mutatum. Alia vero multa ex ipso potissimum originali sunt emendata.*

Hac itaque consuetudine, quæ ab ipso exordio humanæ propagationis originem habuit, quam nulla lex contra iubendo euacuauerat, excusantur Abraham, Isaac, & Iacob, & ceteri, qui de propria cognatione ducebant vxores. Quamuis etiam alia causa rectissimæ rationis, qua id factum sit, possit intelligi. Ceteris idololatria fœdatis. sola familiæ Heber in cultu vnius Dei remansit. Vnde Abraham à Chaldæis [d] cum fratre suo Aram in ignem, quem adorare noluit, proiectus est: vt numen suæ diuinitatis exurendo sentiret, quem venerando colere contempsit. Ne ergo ex coniunctione infidelium fideles ad idololatriam prolaberentur, & ita Deum offenderent, sicut quondam ante diluuium filij Dei [e] commisti filiabus hominum, ipsum ad iracundiam prouocauerant, rectissime cautum est, vt Patriarchæ viri sanctissimi non nisi de propria cognatione, id est de familia fidelium sibi vxores acciperent. Hinc etiam cum filij Israel intraturi terram promissionis à Domino audirent, ne filias Chananæorum sibi in vxores acciperent, nec suas eis nuptui traderent. statim subiunxit Dominus [ne faciant vos recedere à Deo vestro, & fornicari cum Diis alienis.] Hinc etiam Esdras, Idumæas, atque aliarum nationum mulieres, per quas filij Israel ibant ad Deos alienos, ab eis separari iussit. Est etiam alia causa, quare consanguineorum coniunctiones in populo Dei primum permissæ, vel potius imperatæ fuerunt, Deus enim sic ab initio salutem humani generis dispensauit, vt primitiuam ecclesiam in illo populo instituere-t, qui sibi carnis consanguinitate erat propinquus. Vnde de plebe iudaica primum Apostolos elegit, quos quasi fundamentum ecclesiæ instituit, quorum prædicatione de eadem plebe multi ad Deum conuersi, in seipsis originem ecclesiæ præstiterunt. Deinde in cæcitate suæ perfidiæ iudaica plebe relicta ad gentes, quæ tam fide, quàm cognatione carnis à Christo [f] erant alienæ prædicatio Euangelica transtulit est: & quasi consanguineæ copulam Christus despernatus, de aliena cognatione sibi vxorem elegit, adimplens illud, quod per prophetam promiserat [In peccatu g vestris dimisi matrem vestram [h], quasi adulteram, & repudiatam.] Et item per alium prophetam [k] [vocabo non plebem meam, plebem meam.] In huius ergo rei sacramentum consanguineorum coniunctiones primum in Dei populo permissæ sunt: nunc autem prohibitæ. Et quia non in vna

familia tantum, sed in omni multitudine gentium populus fidelium inueniretur, non de propria cognatione, sed de qualibet alia cuique vxorem ducere conceditur.

¶ *Illud autem [l], quòd præcepta legis seruanda dicuntur, quæ nec Euangelicis, nec Apostolicis instituris euacuata probantur, verum quidem est: sed cum omnia figuralia Apostolus probet ad tempus esse data, atque ideo veniente veritate affirmet illo non vltra esse seruanda, hoc autem, vt supra monstratum est, causa sacramenti à Deo institutum esse probetur: & hoc cum ceteris figuralibus euacuatum certissime constat: quamquam, sicut Apostolus quædam consulendo [m] addidit, quæ Euangelicis præceptis non inueniebantur definita, nec tamen ideo tamquam temeraria, vel superflua ab aliis Apostolis sunt repudiata, sic & ecclesi post Apostolica instituta, quædam consilia† perfectionis addidit, vt pote de continentia ministrorum, de confectione mysteriorum, de celebratione officiorum: quæ nullatenus vsurpanda sunt sed diligenti veneratione suscipienda. Consanguineorum ergo coniunctiones, quamuis Euangelicis, & Apostolicis præceptis non inueniantur prohibitæ, sunt tamen fugiendæ. quia ecclesi istis institutionibus inueniuntur terminatæ†.*

QVÆSTIO II. & III.

Via ergo à consanguineorum [n] coniunctionibus, sicut probatum est, abstinere oportet, videndum est, vsque ad quem gradum à consanguineis propriis abstinere oporteat, vel si ex cognatione propriæ vxoris aliquam duci in vxorem liceat.

De his ita scribit Gregorius Papa in concilio [a] Meldensi.

a ¶ Concilio Meldensi.] *Burchardus, Iuo, auctor Pannormiæ citant tantum ex concilio Meldensi: Magister, Gregorius: Polycarpus ita habent,* Gregorius in decretis. *Ac fieri facile potuit, vt Gregorij decretum in aliquo Meldensi cõcilio referretur: vnde orta sit ista Gratiani citatio.*

¶ Vsque ad septimam generationem nullus de sua cognatione ducat vxorem. C. I.

1 De affinitate [a] consanguinitatis placuit vsque ad septimam generationem obseruare. Nam & hereditas rerum per legales instrumentorum diffinitiones sancita, vsque ad septimum [o] gradum prorendit heredum successionem. Non enim succederent, nisi eis de propagine cognationis deberetur.

Item Calixtus Papa epist. secunda ad episcopos Galliæ.

¶ Infamia notentur, qui consanguineas ducunt vxores. C. II.

ILLVD AVTEM. Casvs. Hic respondet obiectioni factæ in 1. §. & duplicem subiicit responsionem. *Sed cum omnia.* hęc est prima *quamquam,* hæc est secunda & verior q. sic respondeat, quãquam & aliter possit responderi, scilicet quia sicut, &c.

Rom. 9.

l ¶ *Illud autem.*] hic reſponder [b], tacitæ obiectioni factæ in 1. §. subiicit restnam videtur esse præceptum quòd accederet ad personas non prohibitas: sicut ad fratris vxorem. 8. q. 1. olim.

b Et duplicẽ põsioné. H.

Gal. 5.

m ¶ *Consulendo.*]sicut de consilio nubendi, & de non dimittenda infideli. 28. qu. 1. fic enim.

†al. consilio

Via ergo.] Casvs. Hic doctores sine arte docentes multa scripserunt de consanguinitate & affinitate: de quibus commodius dicetur j. c. q. 5. & sufficit si hic soluantur secunda quæstio & tertia: quæ ideo simul tractantur, quia quædam c. promiscue loquebantur de his, vt j. ea. q. nullum. & cap. æqualiter. tertiæ quæstionis, quam Gratia. præmittit hic. & secundæ est hæc solutio, quòd non debet quis contrahere cum consanguinea sua in linea transuersali vsque in vij. gradum. in recta autem linea supra vsque in infinitũ, secundum Bene. & H. vt j. ead. q. nulli. & separatur contractum, vt j. ea. q. qui propinquam. ita dico nisi à Papa fuerit dispensatum, vt j. ea. qu. §. sed idem. & c. quædam. §. quod scripsi. & q. 5. ad fedem. Secundæ quæstionis solutio apparet ex eo quod dicitur j. ea. q. nullum æqualiter.

†al. interminatæ

n ¶ *Quia ergo à consan.*] Quæ dicuntur in hac quæstione, fere per totum sunt correcta per constitutionẽ nouam quæ incipit, nẽ debet. extr. de consãg. & affi. nec est opus ea legi. B.

1 Cõcor. Nicol. in cõcil. Rom. Sen. 4 dist. 41. Pol. l. 6. ti. 4. Bur. l. 7. c. 16. Iuo p. 9. cap. 51. Pan. l. 7. c. 81

De affinitate.] Casvs. Statutum est vt consanguinitas vsque ac vij. gradum obseruetur: quia [2] per leges hæreditas nisi per cognationis vsque ad hunc gradum deferatur.

2 Adde affinitaté p. p. hic accipi. fim. est in l.

o ¶ *Ad septimum.*]immo vsque ad decimũ

C. de pœn.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Poly.ibid. Burc.l.7.c.j. Iuo p.9.c.22

gradũ defertur hereditas, vt j.e.q.5.ad fedem. "sed potest dice "Numerus minor non excludit maiorem.

re, q minor numerus non excludit maiorẽ: non enim qui minora concessit, prohibuit maiora.27.q.2. sunt q dicunt.sic 95.di.illud. 50. dist. si quis diaconus.ff.de arb.diem.§. si plures. arg. contra. 31.q.1.quomodo.ff.de vul.& pu.subst.ex facto. §. item quæro [a].

2 Sim.in cõcil.Inno.ij.

a ibi dr q q decedit intra annũ x. nõ dr decedere intra xiiij.Arc.

Vel dicquòd loquitur hic de cognatis, qui de iure prætorio succedunt vsque ad vij. gradum, vt institu.de suc.cogn.§.vlt.

tal.quas

Oniunctiones.] Casvs.Contraxerant quidam cum cõsanguinei suis matrimonium:quærebatur vtrum isti essent ad accusationem reciendi,& vtrum eorũ filij essent legitimi?Et resp. quòd non, quia huiusmodi matrimonia in lege & canone sunt prohibita: & canõn talium filios non appellat legitimos,& lex tales vocat infames.

tal.imperator Romanorum

3 Sent.4. dist.41.

De propinquis.] Casvs.Titius& Titia consanguinei erant:eis mortuis vxor Titij & maritus Titiæ voluerunt cõtrahere, quæritur vtrum possint?Et respondetur,si in quinto gradu erãt, possunt,sed si in quarto,non contrahant:si tamen contraxerint, non separentur.in tertio vero gradu nõ cõtrahãt aliquo modo. consanguineas vero vxoris sicut proprias debet qui vitare.

Si quis cum.] Casvs. Hoc c.habetur ś.prox.q.2.circa finem causæ.

Vtrum in vtroque] Casvs.Prohibetur hic ne qs cõtrahat matrimonium cũ sua vel vxoris suæ consanguinea vsque ad septimum gradũ.

4 Fortasse ista Gratiani

a ¶ *Nullum in vtroque*] loquitur c.istud in prima parte de consanguinitatis.

"Affinitas tũ p carnis cõmistioné cõtrahitur. 65.34.q.1.& 2. si quis cũ matre.

b ¶ *Vnitatem.*] "ergo tantũ per carnis commistionem contrahitur affinitas. ś.e.sane. quod H.dicit[b]. sed ratio men prohibetur contrahere cũ aliqua con sanguinea illius,propter publicæ honestatis iustitiam,vt 27.q.2. si quis vxorem. Sed deas. p dcõ cõtra 4.q.3.c.placuit. hoc facit di §.item in criminali. Apostoli dicẽtis, q adhęret meretrici vnũ corpꝰ cũ ea efficitur.Ar.

bAr.cõtrà. e.q.1.c.1.vbi de hoc i gl. hic est arg. ibi plene di xi.& ibi vide deas. p dcõ hoc facit di §.item in criminali. &c.si testes.§.item lege. sed ibi generaliter appellatur sponsus: non quòd requera fit, sed quo ad quoddam beneficium.

7 Bur.l.17.c. 13. Iuo p.9. c.173.

De incestis coniunctionibus.] Casvs. Quærebatur

1 COniunctiones cõsanguineorum fieri prohibere: quãdo has & diuinæ, & sæculi prohibẽt leges.Leges ergo diuinæ,hoc agẽtes,&eos,qui ex eis prodeunt,nõ solum eiiciunt, sed & maledictos appellant. Leges vero sæculi infames tales vocant, & ab hereditate repellunt. 2 Nos vero sequẽtes patres nostros,& eorum vestigiis inhærẽtes, infamia eos notamus, & infames esse censemus,quia infamiæ maculis sunt aspersi : nec eos viros, nec accusationes eorũ, quos†leges sæculi reiiciunt,suscipere debemus. *& infra.* ¶Eos autem cõsanguineos dicimus, quos diuinæ,& Imperatorum†,ac Romanorum , atq; Græcorum leges consanguineos appellant,&in hereditate suscipiunt, nec repellere possunt.

Item Fabianus Papa.

¶Affines in quinta generatione copulari possunt: in quarta fi fuerint inuenti, non separentur. C. III.

3 DE propinquis,qui ad affinitatem per virum , & vxorem veniunt, defuncta vxore, vel viro , in quinta generatione coniungantur:in quarta,si inuẽti fuerint,non separentur. In tertia vero propinquitate non licet vxorem alterius accipere post obitum eius. [†] Æqualiter vir coniungatur in matrimonio eis,quæ sibi consanguineæ sunt, & vxoris suæ consanguineis post mortem suæ vxoris.

Idem.

C. IIII.

QVi propinquam sanguinis vxorem ducunt, &separantur,non licebit eis,quamdiu vtrique viuunt, alias vxores sibi in coniugio sociare,[nisi ignorantia excusentur.]

Vnde in concilio apud Vermerias[5].

¶Non prohibetur ducere vxorem,qui ignoranter incestum committit. C. V.

6 SI quis cum matre,& filia fornicatus est, ignorante matre de filia,& filia de matre,ille numquam accipiat vxorẽ : illæ vero,si voluerint,accipiãt maritos. Si autem hoc scierint ipsæ feminæ,absque maritis perpetuo maneant.

¶ *De capite hoc dictum est* ś.34.q.1.& 2.

Item ex eodem.

C. VI.

7 SI homo fornicatus fuerit cũ muliere , & frater eius nesciens eamdem duxerit vxorem, frater eo quòd fratri crimen celauerit, septem [A] annos pœniteat, & post pœnitentiam nubat. Mulier autem vsque ad mortem pœniteat, & sine spe coniugij maneat.

¶ *Burchardus etiam,& Iuo citant ex concilio apud Vermerias ca. 5. sententia vero habetur in Triburiensi.c.44.*

A ¶ Septem annos.] *Hæ duæ voces absunt à Burchardo, & Iuone. Apud Burchardum tamen libro 19. c.5. vbi sacerdos de hoc peccato interrogat pœnitentem , & consilium dat, hæc leguntur.* si fecisti,eo quòd fratrẽ tuum crimen celastis,septem annos per legitimas ferias pœniteas. *In Triburiensi autem,* prædura arceatur pœnitentia,& condigna castigatione.

De his vero,qui ignoranter coniunguntur, ceteræ auctoritates intelligendæ sunt.

Vnde Iulius Papa.

¶Ex propinquitate sui sanguinis,vel vxoris vsque in septimum gradum nullus ducat vxorem. C. VII.

8 NVllum in vtroque [a] sexu permittimus ex propinquitate sui sanguinis, vel vxoris vsque ad septimum generis gradũ vxorem ducere,vel incesti maculam copulari†. Præterea quoque illud adiecimus, quoniam sicut nõ licet cuiquam Christiano de sua consanguinitate, sic etiam nec licet de consanguinitate vxoris suę coniugem ducere propter carnis vnitatem [b].

¶ *Caput hoc vsque ad vers.* Præterea,*Burchardus,Iuo,& Pannormia(nam magister vt Gratianus)citant ex concilio Aurelianensi, c.10. Ac sane in 3. Aurelianensi impresso,c.10. multa leguntur ad hanc rem pertinentia. Reliqua vero huius capitis pars in Pannormia (nam ceteri collectores non habent)ex eodem concilio refertur: sed à Grat. ś.27.q.2.ca.qui desponsatam.tribuitur Gregorio.*

Item ex concilio Agathensi.c.61.[9]

¶Incestuosi nullo sunt digni nomine coniugij. C. VIII.

10 DE incestis [c] coniunctionibus nihil prorsus venię reseruamus [d], nisi cum adulterium [e] separatione sanauerint.Incestuosos†vero nullo coniugij nomine deputandos , quos , etiam designare funestum [f] est. ¶Hos[A] enim censemus esse: si quis relictam fratris (quæ pene prius soror extiterat)carnali coniunctione pollulerit: si quis frater germanam vxorem acceperit: si quis nouercam duxerit:si quis consobrinæ [g] suæ se sociauerit : si quis relictæ , vel filiæ aunculi misceatur , aut patrui filiæ , aut priuignæ [h] suæ : aut qui ex propria consanguinitate aliquam , aut quam consanguineus habuit,concubitu [i] polluerit,aut duxerit vxorem. Quos omnes [k] & olim,&†nunc sub hac constitutione incestos esse non dubitamus , & inter catechumenos [l] vsque ad legitimam satisfactionem manere,& orare[m] præcipimus.Quod ita præsenti tempore prohibemus , vt ea , quæ sunt hactenus con-

a ¶ *Const*

tal.instituta

a ¶ *Constituta.*]dispensando. & est argu. pro opi. Hug. quòd scilicet dispẽsatio est ius, vt not.33.q.2. in adolescentia. & c. intersectores.

a ¶ *Constituta.*] id est, antiquos canones.

b ¶ *Habebunt.*] ante incestum de iure communi,vel post si adolescentes sunt vel etiam senes incontites ex dispensatione. 33. quæst. 2. in adolescentia.

c *De his.*] ¶ *Vsque ad Missam.*] i. vsque ad sursum corda, vel vsque ad consecrationem corporis Christi,nam tunc catechumeni de ecclesia expellebãtur[a]:vel vsq; ad Euangelium.

d ¶ *Nec cibum.*] hoc fit in detestationem criminis sicut aliàs aliquis toleratur ab ecclesia , non tamen ei communicatur in cibo,vt de vxore clerici.vt 33.q.2.placuit.

Ec eam.]Casvs. Prohibetur hic aliquis eam ducere in vxorem , quam eius consanguineus habuerat , vel cum qua fornicatus fuerat : qa cum talibus non est matrimonium, sed incestus.

tal.vllum

tal.oportet

e ¶ *Natura.*] respicit illud verbum, maculauerunt.

E *Xtraordinaria.*] Casvs. Quidam Polluerat mulierẽ extra membrum ad hoc deputatum , & non contraxerat matrimonium cum ea , & hoc poterat constare per iuramentum : quæsitum est vtrum eius consanguineus illam ducere posset?Respondetur quòd potest.

f ¶ *Extraordinaria.*]id est, citra vel circa naturalia[b] & non intra: ita q non attigit clam pudoris , sed in circuitu palpitabat.

g ¶ *Vel.*]id est,etiam.

h ¶ *Sæpius.*] quia qua ratione non impedit prima,eadem nec secunda nec aliqua. secus autẽ esset forte si in non naturali membro : tunc impediret propter enormitatem criminis. 32. q.7. adulterij.& 32. quæst. 2.c.hoc ipsum. §.hoc autem.

i ¶ *Maritalem.*] affectum. nam si maritalis affectus intercessit ser,impediret. arg.ex ta de sponsi. iuuenis. non propter factum, sed propter consensum.27.quęst.2.si quis vxorem.

k ¶ *Sacramentis.*]polluentis & pollutæ.nõ enim ratificatur pro fe,sed pro eo qui eam

tal.instituta

a Huic c.vi. contra.] de conf. dist. j. ibi nulli. Sed dic vt ibi not. ś.c. prox.

b Bur.l.7.c.3 Iuop.8.c.29

tal.incestu

tal.incestus

c Gl.est ś.in l.inter liberos.§.Iulianus. al.est l. Iulianus. ff. ad l.Iul. "Consobrini qui sunt.

d Sic ẽt dr Isid.in lib.9 etymo. c.agnati.

8 Sen.4.dist. 41. Burc.l.7. c.14.Iuo p.9 c.49. Pann. l.7.c.79.

*tal.commaculari*ś.27. q.2. qui desponsatam.

tal.repetita

Vol.l.6.ti.1

tal.atque sub hac

c Subaud.est graui? iudicatũ.34.q.1. ita afferam.

uis ipsa sit criminosa,&dãn abilis.

A ¶ Non nisi.] *In Polycarpo est,* nisi in naturalibus admissa.

B ¶ Affectum. *Iin eodem legitur,* effectum. *Item Iulius Papa.*

¶Nullus ducat in coniugem relictam consanguineorum vxoris A suæ vsque in tertiam generationem. C. XII.

10 A ¶Vxoris suæ.] *Sic emendatum est ex vetustis.Nam in vulgatis erat,*suorum.

6 ET hoc quoq; statutum est, vt relictum patris vxoris suæ,relictam fratris vxoris suæ,relictam filij vxoris suæ nemo sibi in matrimonium ſumat: relictam consanguineorum vxoris suæ,vsque in tertiam progeniem nemo in vxorem ſumat: in quartam autem,& in quintam,si inuenti fuerint,non separentur.

Idem.

¶A consanguineis propriis, vel vxoris pariter cuique est abstinendum. C. XIII.

7 AEqualiter vir coniungatur consanguineis propriis, & consanguineis vxoris suæ.

Item Isidorus ex concilio Macien si.

¶ *In Pannorm.citatur,vt hic.Hug.autem,*ex concilio Maticenſi.*Burchardus,*Matilcenſi, *Iuo* Manticeno,*nulla Isidori mentione facta. In Polycar.coniuncte ponitur cum c.*coniunctiones.ś.*ead. quod quidem est Calixti. Extat autem in concilio Cabilonensi 2. c.29. & in Vuormacien ſi.est secunda pars canonis* 78.

¶ In parentela propria,& coniugis eadem consanguinitas est obseruanda. C. XIIII.

8 SAne consanguinitas,quæ in proprio viro obseruãda est, hæc nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum custodienda est. Quia enim constat eos duos esse in carne vna , communis illis vtraque† parentela censenda est, sicut ſcriptum est [erunt duo in carne vna.]

Item Augustinus libro 22. contra Faustum,c.61.

¶Nurus non est aliter deputanda,quam filia. C. XV.

SI vir,& vxor non iam duo,sed vna caro sunt , non aliter est nurus deputanda,quàm filia.

Item Gregorius Papa episcopis Galliæ.[9]

¶ *Burchardus & citat et refert vt Gratianus, Hugo , auctor Polycarpi , & Magister citant absolute Gregorium. Anſelmus, & Iuo ex epistola B. Gregorij ad Felicem. In Pannormia est coniuncta vtraque inſcriptio,hoc modo,*Ex epistola Gregorij episcopis Galliæ missa, epistola 31.lib.12.extat vero cap.hoc in capitul.li.6.c.80. *& in adiectis est prior pars cap.200. quod in indice tribuitur Gregorio Papæ ex epistolis B. Bonifacio archiepiscopo Moguntiæ missis. Ac sane in vltima Gregorij ij. epistola tomi& conciliorum inserta legitur prior pars vsque ad vers.*Generationem.

¶Vsque ad septimam generationem progeniem suam vnumquemque seruare oportet. C. XVI.

10 PRogeniem suam vnumquemque A vsque ad septimam decernimus obseruare generationem:&quamdiu se agnoscant affinitate propinquos, ad coniugalem copulã accedere denegamus:Quod B si fecerint,separentur.

A ¶ Vnumquemque.] *Apud B.Gregorium, Anſelmum,& Iuonem hoc loco sunt hæc interiecta:*de his,qui fideliter edocti sunt, & iam firma radice plantati stant inconuulsi.

B ¶ Quod si fecerint separentur.] *Hæc non habentur, nisi apud Burchard, Apud B.Gregorium, Anſelmum, & Iuonem sequuntur coniuncte cum superioribus verba capitis,nec eum.ś.ead.*

"Probatio admittitur contra violentam præsumptionem probatio admittitur. Et ideo est sumptionẽ. contra. 32. q. 1. dixit. sed hoc fit in defectũ probationum. C. de hær.l.pen. & obtinet forte hoc cum virgo erat , & volebat probare per aspectũ corporis. 27.q.1. nec aliqua. & quod iurat est ex superabundanti,& ad cautelam. arg. 34. q. 2. in lectum. Item auditur hic criminosus testis, & turpitudinem suam allegans. immo non est testis, sed interrogatur de facto suo. 4. q.3. si testes.§.item serui.

6 Sent.4. dist.41.

l ¶ *Impedire.*] "talis "Affinitas pollutio non debet nõ nascitur impedire eum quin sine carnis possit ducere consanguineam illius : quia nec fecit sanguinis commistionem : nec carnis vnitatem. Sed quid si aliquis referret,illas seras, & nondum processit ad cõ summationem operis:nũquid talis commistio carnis impedit matrimoninm cum consanguineis illius? Dic q non : quia nec est ibi sanguinis commistio, nec carnis vnitas.ś.ea.nullum,&c.

7ś.e.& ppin quis. Sent.4 dist.41. Pol. l.6.ti.4.Bur. l.7.c.7. Iuo p.9.c.43.

Thoc.] Casvs. Statuitur hic ne de relictis consanguineorum vxoris vsque in gradum tertium aliqua ducatur.In quarto vel quinto gradu ducta non separetur. Cap.æqualiter patet.

8Hug.de S. Vict. d sacr. l.2.p.11.Sen. ibid.Bur.l.7 c.8.Iuo p.9. c.44.Pan.l.7 c.69.

Sane consanguinitas.] Casvs.Sicut mulier debet consanguineos proprij viri vitare:ita & vir cõsanguineas vxoris suæ. cum enim vna caro sint, vtraque parentela est illis communis.

tal.vtrimque Gen.2.

PRogeniem suam.] Casvs.consanguineam suam. vsque ad septimum gradum debet quis vitare : & quamdiu cognoscunt se esse affines.

9 in regesto B.Gre. l.12. epi.3.adFel.

IN *copulatione.*] Casvs. Consanguinitatis gradus hic non definitur: sed quousque agnoscuntur, ob seruari iubentur.

1 Hrisyno. epor. 113. i basilica Constantiniana, c. 11. & 12. Sent. ibid. †al. ad

NVlli *ex propinquitate.*] Casvs. Cum consanguinea non debet quis contrahere vsque ad septimum gradum: nec sine benedictione sacerdotis.

QVædam *lex.*] Casvs. Petebat Augustus, vt permitteretur Anglicis contrahere matrimonium secundum ius humanum. Et respondet Gregor. quòd lex humana permittit commisceri filios fratrum & sororum: sed non solet ex talibus proles bona prouenire: & ideo Christiani non debent in quarto vel quinto gradu propinquis coniungi.

2 Bur. l. 7. c. 2 Iuop. 9. c. 39 Pan. l. 7. c. 76

3 Cap. l. 6. c. 128.

QVOD SCRIPSI. Casvs. Mirabatur Felix Gregorium Anglicis scripsisse, vt liceret eis in quarto gradu cõtrahere, & quæsiuit vtrum hoc esset ius generale? Et respondet Greg. se illis hoc specialiter concessisse quamdiu iuxta Apostolum essent in fide noui: qui de neophytis ait: Lac de di vobis potum, non escam.

4 Sent. ibid. Bur. l. 7. c. 13. Iuo p. 9. ca. 48. Pan. l. 7. c. 78.

POrro *duorum.*] Casvs. Duobus consobrinis mortuis, quæritum est vtrum eorum vxores vni viro nubere possent vna post alteram, & respondetur quòd non, tum propter canonis prohibitionem, tum propter publicam honestatem.

Item Nicolaus Papa ij. Amalphitanæ ecclesiæ suffraganeis.

¶ De eodem. C. XVII.

1 DE consanguinitate sua vxorem nullus ducat vsque post † generationem septimam, vel quousque parentela cognosci poterit. Laicus vero vxorem simul & concubinam habens non communicet ecclesiæ.

Item ex concilio Vuormacien si, c. 32.

¶ Quousque inter aliquos generatio recordatur, aut in memoria retinetur, sibi inuicem non copulantur. C. XVIII.

2 INcopulatione fidelium, generationis numerum non definimus: sed id statuimus, vt nulli Christiano liceat de propria consanguinitate, seu cognatione vxorem accipere, vsque dum generatio recordatur, cognoscitur, aut memoria retinetur.

Item ex concilio Lugdunensi.[3]

¶ Ex propinquitate sui sanguinis vsque ad septimum gradum nullus ducat vxorem. C. XIX.

4 NVlli ex propinquitate sui sanguinis, vsque ad septimum gradum vxores ducant: neque sine benedictione sacerdotis. Qui autem nupturi erunt, à sacerdote benedicti nubere audeant, nec aliter præsumant.

¶ *Ceteri etiam collectores citant ex Lugdunensi. In nonnullis Gratiani codicibus est,* Ex Lugdensi. *B. Bonifacius in epistola ad Zachariam Papam mentionem facit synodi Lugdunensis habitæ à discipulis B. Gregorij, in qua de incestu actum fuerat. Simile habetur in capitul. l. 6. c. 128. In concilio etiam Rhemensi Trosleano, cap. 8. inter alia multa leguntur hæc:* Et alibi in canonibus præceptum, vt nemo vsque ad affinitatis lineam, & propinquitatem sui sanguinis cõubia ducat: neque virginibus sine benedictione sacerdotis quis nubere præsumat.

Præmissis auctoritatibus quisque prohibetur à coniunctione consanguineorum vsque ad septimam generationem. Sed obiicitur illud Gregorij ad Augustinum Anglorum episcopum, c. 6.[5]

5 Ioan. diac. i vita B. Gre. l. 2. c. 37. & 38 Beda l. 1. hist. c. 27.

¶ Anglis permittitur, vt in quarta, vel in quinta generatione copulentur. C. XX.

6 QVædam lex terrena in Romana rep. permittit, vt siue fratris, & sororis, seu duorum fratrum germanorum, seu duarum sororum filius, & filia misceantur. Sed experimento didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere: & sacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare. Vnde necesse est, vt in quarta [A], vel quinta generatione filii delium licenter sibi coniugantur. Sed idem humillimus pater Gregorius post multum temporis à Felice Messanæ Siciliæ ciuitatis præsule requisitus, vtrũ Augustino scripserit, vt Anglorum in quarta generatione contracta matrimonia minime soluerentur, inter cetera talé responsionem reddidit.[7] Quod scripsi Augustino Anglorum gentis episcopo, alumno videlicet, vt recordaris, tuo de sanguinis coniunctione, ipsi, & Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne à bono, quod cœperat metuendo austeriora, recederet, specialiter, & nõ generaliter ceteris me certissime scripsisse cognoscas. Vnde & mihi omnis Romana ciuitas testis existit. Nec ea intentione hęc illis scriptis mandaui, vt postquam firma radice in fide fuerint solidati, si infra propriam consanguinitatem inuenti fuerint, non separentur, aut infra affinitatis lineam, id est, vsq; ad septimam generationem iungantur. Sed adhuc illos neophytos existentes, sępissime eos prius illicita docere †, & verbis, ac exemplis instruere, & quæ post de talib⁹ egerint, rationabiliter, & fideliter excludere oportet. Nam iuxta Apostolum, qui ait [Lac dedi vobis potum, nõ escam] 1. Cor. 3. ista illis modo, non posteris, vt præfixum est, temporibus tenenda indulsimus, ne bonum, quod infirma adhuc radice plantatum erat erueretur, sed aliquantulũ firmaretur, & vsq; ad perfectionẽ custodiretur.

† al. docere vitare

7 Lib. 11. epist. 31.

¶ *Verba huius capitis vsque ad ver.* Sed idem. *sunt apud* B. *Gregorium. Verum simul hæc & sequentia sunt apud Ioannem Diaconum, in vita* B. *Gregorij, lib. 2. c. 38. al. 37. Hugo, Burchardus, Iuo, & Pannormia citant,* ex epistola Ioannis Constantinopolitani episcopi ad Felicem episcopum Siciliæ. *Recitantur præterea hæc eadem* B. *Gregorij verba in duabus epistolis Alexandri ij. vna, quæ refertur ab Iuone part. 9. c. 6. & in Pannormia li. 7. c. 55. & 56. altera, quæ refertur 3. q. 5. c. ad sedem. Multa autem in hoc capite restituta sunt ex* B. *Gregorio, & Ioanne Diacono.*

A ¶ In quarta.] *Apud* B. *Gregorium, nec multo secus apud Ioannem Diaconum est,* necesse est, vt iam tertia, vel quarta generatio fidelium licenter sibi iungi debeat. Nam secunda, quam diximus, à se omnino debet abstinere, *& hoc modo recitatur in epistola Alexandri 3. q. 5. cap. ad sedem. 8. hanc computationem. In altera tamen eiusdem Alexandri epistola, quæ proxima superiore notatione est indicata, legitur,* iam quarta, vel quinta. *Et hanc lectionem secutus est ille, qui hoc loco casum apposuit.*

Item obiicitur illud Cabilonensis concilij.

¶ In quinta, vel sexta generatione nullus amplius copuletur coniugio. C. XXI.

8 Hug. ibid. Sent. ibid. Bur. l. 7. c. 18 Iuop. 9. c. 54 Pã. l. 7. c. 70.

8 CONtradicimus, vt in quarta, vel in quinta, sextaque generatione nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem post interdictum factum fuerit inuentum, separetur.

¶ *Ex Cabilonensi citant ceteri etiam collectores, & Hugo. Extat lib. 5. capitul. c. 99. Exceptis autem verbis illis,* vel quinta, sextaque, *reliqua fere eadem leguntur in concilio Moguntino sub Carolo, c. 54. & altero Moguntino sub Rabano, cap. 30. & in Vuormacien si, in priore parte canonis 78. Nam posterior pars est, c. sane consanguinitas. supra allatum.*

9 Sent. ibid.

9 *Hac auctoritate, dum sexta generatione interdicitur coniugium, in septima permitti videtur. Sed gradus cognationis secundũ quosdam varie computantur. Alij namque patrem in primo gradu, filios in secundo ponunt. Alij primum gradum filios appellant, negãtes gradum cognationis inter patrem & filium esse, cum vna caro probentur pater & filius. Auctoritates ergo, quæ consanguinitatis copulam vsque in septimum gradũ prohibent, patrẽ ponunt in primo gradu: illæ vero quæ vsque ad sextum gradum prohibent, primum gradum filios appellant: atque ita fit, vt eadem persona secundum hanc diuersitatem inueniantur in sexto, vel septimo gradu.*[10] *Item illud Fabiani, quo affines in quinta generatione copulari iubentur, videtur esse contrarium illi decreto Iulij Papæ.*[11] *Sicut non licet vlli Christiano de sua consanguinitate vxorem ducere: sic etiam nõ licet de consanguinitate vxoris suæ coniugem ducere propter carnis vnitatem.*] *Similiter etiam innitur contrarium illi capiti Gregorij* [12] *Nec eam, quam ex propria consanguinitate coniugem habuit, &c.] Sed illud Fabiani intelligendum est de duabus sororibus, vel personis inter se affinitate cõiunctis, vt sunt vxores duorum fratrum, si contigerit vnam earum alicui matrimonio copulari, post mortem eius vir non poterit affinem superstitem in coniugem ducere, nisi in quinto gradu affinitatis inueniantur. Vnde, qui nouercam alicuius in vxorem duxerit, post mortẽ eius vxorem priuigni ducere non poterit. Hinc etiam idem Iulius Papa alibi ait* [13] *Relictam consanguineorum vxorie suæ (nõ ait consanguineam vxoris suæ, sed relictam consanguineorum vxoris suæ) vsque in quartam generationem nullus ducat in vxorem.*] *Paschalis vero Papa ij. scribens Rhegino episcopo, tertium genus affinitatis assignat, cuius copula non vltra secundum gradum inuenitur prohibita. Ait enim.*

10 Sent. ibid. 11 ff. ead. de propinquis. 11 ff. e. nullũ. 12 ff. præterea. 13 ff. e. nec eam. 13 ff. e. & hoc.

¶ Duorum consobrinorum coniuges vni eidemque nubere non possunt. C. XXII.

14 Pol. l. 6. ti. 4. Ansl. 10. c. 34.

14 POtro duorum consobrinorũ coniuges, quamuis diuersis temporibus, viro vni alteram post alterius obitum nubere, ipsa, præter auctoritatem canonicam, publicæ honestatis iustitia contradicit. Et nouit prudentia tua, quia ita ab vxoris, sicut à viri consanguineis abstinendum est.

Illud autem Gregorij, & Iulij Papæ intelligitur de consanguinitate viri, vel vxoris, vt post mortem alicuius eorum nulli de cognatione defuncti superstes matrimonio copuletur. Demonstratum est, vsque ad quem gradum quisque à propria consanguinitate, vel cognatione suæ vxoris abstinere debeat.

MOdo.] Hic ponitur 4. quæstio.

CONsanguinitas] Casvs. Interrogatus Isidorus quare dicit consanguinitatem in septimo gradu terminari, respondet, consanguinitas in personas spargitur, donec finiatur, & vsque ad septimum gradum obseruatur: quia tot ætatibus distinguitur mundus, quot hominis status.

18 Aug. l. 15 de ciui. c. 16

DEgadribus.] Casvs. Hic intitulatur quinta quæstio, hic etiam legendę sunt arbores & glossæ earum.

SEries.] Casvs. Sex gradus, computat hic Isidor. constituens filium & filiam truncum, & procedit vsque ad trinepotis filiũ, quẽ dicit esse sextum gradum.

†al. generis

AD *sedem.*] Casvs. Quidam gradus consanguinitatis secundum leges numerabant, & dicebant consanguinitatem terminari in sexto gradu legali: & matrimonium contrahi licite post illum gradum. Hunc errorem congregato concilio reprobauit Papa: ostendens primo diuersitatem & diuersitatis rationes inter legalẽ & canonicam computationẽ. Secundo probat consanguinitatem protendi vltra sextum gradum legalem: & hoc per legem, per Gregorij auctoritatem, per arboris rationem, cuius rami vltra protendũtur vsque in septimũ gradum canonicũ: vltra quem cognatio eius non protenditur: nec gradium nomina inueniuntur. Tertio ostendit eos, qui tantũ sex gradus canonicos constituunt, in cõsanguinitate & in sententia non differre à canonica septẽ graduũ computatione. in fine prohibet sub anathemate, ne in quæstionibus de matrimonio quis computet gradus alio modo quàm hic dicitur in hoc cap.

Porro

2 li. 9. etym. c. 5. fensus, si verba ipsa.

3 Sen. 4. dist. 40. Bur. l. 7. c. 10. Iuo p. 9. c. 46. Pan. l. 7. c. 75.

¶ Quare vsque ad sextum gradum consanguinitas obseruetur. C. I.

1 CONsanguinitas, dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens, vsque ad vltimum gradum subtraxerit, & propinquitas esse desierit, eam rursus lex matrimonij vinculo repetit, & quodãmodo reuocat fugientem. Ideo autem vsque ad sextum generationis† gradum consanguinitas constituta est, vt sicut sex ætatibus mundi generatio, & hominis status finitur: ita propinquitas generis tot gradib⁹ terminaretur.

¶ *Caput hoc emendatum est ex* B. *Augustino lib. 15. de ciuit. Dei, c. 16. vnde primo videtur sumptum.*

QVÆSTIO V.

DE *gradibus vero consanguinitatis, quomodo computandi sint, Isidorus sic loquitur.*[2]

¶ Quomodo dirimuntur gradus consanguinitatis. C. I.

3 SEries consanguinitatis sex gradibus hoc modo dirimitur: filius & filia, quod est frater, & soror, sit ipse trũcus: illis seorsum seiunctis, ex radice illius trunci egrediuntur isti ramusculi, nepos, neptis primus: pronepos, proneptis secundus: abnepos, abneptis tertius: atnepos, atneptis quartus: trinepos trineptis quintus: trinepotis filia sext⁹.

¶ *Burchardus, & Iuo, & auctor Pannormiæ, qui citant partim Isidorum partim ex dictis Isidori, ex hoc, & cap.* consanguinitas. 3. q. 4. *vnum caput faciunt, & habent,* Series consanguinitatis, septem gradibus, &c.

Item Alexander Papa ij. omnibus episcopis, & clericis, necnon iudicibus per Italiam constitutis.

¶ *Sic est emendatum ex Hugone, Anselmo, & Polycarpo, qui hanc eandem epistolam recitant. Ab Iuone autem, & in Pannormia referuntur duo capita alterius epistolæ eiusdem Alexandri eodem cum hoc argumento, scripta clericis Neapolitanis, siue, vt in Pannormia Metropolitanis. Et apud Gratianum erat coniuncta vtraque inscriptio, hoc modo:* Neapolitanis, clericis, & omnibus episcopis, atque iudicibus per Italiam constitutis. *Ex isdem vero Hugone, Anselmo, & Polycarpo multa in toto hoc capite sunt emendata.*

¶ Hug. ibid. Poly. c. ibid. Ansl. 11. ca. 9. Iuo p. 9. c. 5. Pan. l. 7. c. 55.

¶ Quomodo sint computandi gradus consanguinitatis. C. II.

4 ADsedem Apostolicam perlata est quæstio nouiter exorta de gradibus consanguinitatis: quam quidam legum & canonum imperiti excitantes, eosdem propinquitatis gradus contra sacros canones, & ecclesiasticum morem numerare nituntur, nouo, & inaudito errore affirmantes, quòd germani fratres, vel sororis inter se sint in secunda generatione, filij eorum, vel filiæ, in quarta: nepotes, vel neptes eorum, in sexta. Talique modo progeniem computantes, & in huiusmodi sexto eam gradu terminantes dicunt, deinceps viros, ac mulieres inter se posse nuptialia iura cõtrahere. Et ad huiusmodi profanum errorem confirmandum in argumentum assumunt sæculares leges, quas Iustinianus Imperator promulgauit de successionibus consanguineorum.

5 Instit. l. 3. tit. 5. & 6.

5 Quibus confisi, ostendere moliuntur, fratrẽs in secundo gradu esse numeratos, filios eorum in quarto, nepotes in sexto. Sic seriem genealogiæ terminantes, numerationem sanctorum patrum, & antiquam ecclesiæ computationem ad nos vsque perductam peruersa quadã calliditate disturbare nituntur. Nos vero Deo annuente hanc quæstionem discutere curauimus, in synodo habita in Lateranensi consistorio, conuocatis ad hoc opus episcopis, & clericis, atque iudicibus diuersarum prouinciarum. Denique diu ventilatis legibus, & sacris canonibus, distincte inuenimus ob aliam, atque aliam causam, alteram legum fieri, alteram canonum computationem. In legibus siquidem ob nihil aliud ipsorũ graduum mentio facta est, nisi vt hæreditas, vel successio ab vna ad alteram personam inter consanguineos deferatur. In canonibus vero ob hoc progenies computatur, vt aperte monstretur, vsque ad quotam generationem à consanguineorũ sit nuptiis abstinendum. Ibi præscribitur, vt hereditas propinquis modo legitimo conferatur: hic vero, vt rite, & canonice inter fideles nuptię celebrentur. In legibus distincte non numerantur gradus, nisi vsque ad sextam: in canonibus autem vsque ad septimã distinguuntur generationem. Hac igitur de causa, quia hereditates nequeunt deferri ni si de vna ad alteram personam: idcirco curauit sæcularis Imperator in singulis personis singulos præfigere gradus. Quia vero nuptiæ sine duabus non valẽt fieri personis, ideo sacri canones duas in vno gradu constituere personas. Vtrumq; tamen computationem, si attente, ac subtiliter perspecta fuerit, idem sensisse, & eamdem esse in eis sententiam, atque ad eumdem terminum cõuenire manifestissimum erit. Iustinianus namque vsque ad quem gradum consanguinitas ipsa perduret, in suis legibus non definiuit. Canones vero vltra septimã, nullam numerauere generationẽ. Sexto quippe gradu determinato, in ipsis legibus subintulit Imperator. [Hactenus ostendisse sufficiat, quemadmodum gradus cognationis nume rentur. Namque ex his palam est intelligere, quemadmodum vlteriores quoque gradus numerare debeamus.[6] Generata quippe persona semper gradum adiecit.] Ecce in his breuibus verbis aperte ostenditur, tales gradus, quales isti computant, non tantum vsque ad sextum, verumetiam vltra numerari debere, quippe cum vltra sextum vlteriores gradus numerandos esse decernat. Vbi enim vlteriores nominat gradus, aperte indicat non sex tantummodo esse gradus, sed sex finitis, adhuc alios numerandos. Nec mirum, cum in præcedentibus ipse firmauerit Imperator, & decimo etiam gradu consanguineos sibi inter se posse succedere. Cum decimum nominat, non esse tantummodo sex luce clarius confitetur. Hi

6 e. ti. 6. Isid. l. etym. 9. c. 5

Universidad de Deusto
Biblioteca

ergo euigilent,& aciem mentis,si possunt intẽdant, quos hactenus istiusmodi perculit error.Enimuero, vbi secundum leges inter agnatos, vel cognatos defertur successio,consanguineos esse non dubium est. Neque enim sibi succederent,nisi inter se parentelę vinculo tenerentur. Succedunt autem inter se,teste Iustiniano,in decimo gradu : consanguinei igitur sibi sunt,qui sibi succedunt.Quòd,si in decimo gradu consanguinei sibi existunt,non est terminata consanguinitas (vt isti fatentur) in sexto tantummodo gradu.Quid igitur dicent? Computatis namque gradibus,sicut isti numerãt, aut finitur consanguinitas in sexto gradu,aut non. Si finitur,fallaces erunt leges, quibus isti nituntur,quæ in decimo gradu sibi succedere consanguineos iubent.Quòd si nõ finitur consanguinitas in isto sexto gradu, falsidici erũt isti,qui vltra illum sextum gradum nolunt computare consanguinitatem.Igitur aut leges erũt falsæ,aut isti,qui sic finiunt generationem. Sed, vt veridicæ leges, & veraces sint canones,dicamus hoc,quod veritas habet:scilicet,quòd non terminatur consanguinitas in huiusmodi sexto gradu, sed terminatur secundũ canones in septimo gradu, Vtraque enim computatio , sicut superius diximus , vno fine concluditur. Namq; duo gradus legales vnũ gradum canonicum constituunt.Fratres itaque,qui secundum sęculares leges dicuntur in secundo gradu[1],iuxta canones numerantur in primo.Filij fratrum,qui illic numerãtur in quarto,hic computantur in secũdo:nepotes vero, qui in sexto ibi,istic numerantur in tertio : sic deinceps,qui in legibus scribuntur in octauo,&decimo, in canonibus definiuntur in quarto,& quinto. Atq; hoc modo de reliquis sentiendum est,vt qui secundum canones dicuntur in sexto,vel septimo, secundum leges accipiantur in duodecimo,vel quartodecimo.Hanc computationem intelligens prudentissimus Papa Gregorius,dum quæreretur,in quota generatione coniungi fideles debeant , ipsas sæculares leges in testimoniũ adducẽs, Augustino Anglorum episcopo sic rescripsit[2] Quædam terrena lex in Romana rep.permittit,vt siue fratris & sororis,siue duorum fratrum germanorum, seu duarum sororum filius & filia misceantur.Sed experimento didicimus ex tali coniugio sobolé non posse subcrescere.Vnde necesse est, vt iam in tertia,vel in quarta generatiõe copulatio fidelium licẽter sibi coniũgi debeat. Nam à secunda,quam prædiximus,omnimodo debẽt abstinere.]Ecce hic aperte mõstratur filios & filias fratrum in secũda generatione numerari.Et,si fratrum filij,& filiæ numerantur in secunda,fieri non potest, vt ipsi fratres non sint in prima.Quòd si fratres computantur in prima,filij eorũ in secunda,dubium non est,quin eorum nepotes sint in tertia,pronepotes in quarta,& sic de reliquis vsq; ad septimam. Sed sunt quidam, qui ex his Gregorij verbis, quibus ait,vt in tertia,vel quarta generatione copulentur fideles,occasionem accipiunt illicita matrimonia contrahẽdi, dicentes se hoc iuste facere posse,quod prudentissimus doctor sua sententia diffiniuit.Isti itaque qui se hoc velamento defendere nitũtur,aduertant in eiusdem patris sententiis , hoc nõn generaliter cunctis, sed specialiter Anglorum genti mandasse.Nam postmodum à Felice Messanę Sicilię præsule requisitus, an hoc,quod Augustino mãdauerat,generaliter cunctæ ecclesiæ tenendũ esset,apertissime firmauit,non aliis hoc,quàm illi genti mandasse:ne bonum,quod cęperant, metuendo austeriora,desererẽt:sed & illis, postquam in fide essent firma radice solidati,& vniuersali Ecclesiæ censuit semper esse tenendum , vt nullam de propria consanguinitate,vel affinitate infra septimam generationem aliquis sibi audeat coniugio copulare. Ecce aperte monstratum est, & ex verbis ipsius legis , & auctoritate prudentissimi Papę Gregorij,quid de gradibus consanguinitatis numerandis sentire debeamus. Quamuis alia quoque ratio pari modo ipsos reuincat aduersarios. Nam si, vt ipsi fatentur,in illo sexto gradu consanguinitas finiretur,omnes personarum ramusculos,qui vltra illum gradum in pictura arboris continentur,velut superfluos oporteret detruncari. Sed quia omnes,qui in prædictæ arboris pictura numerantur,ex vna parentela consistunt,numquàm sine diminutione consanguinitatis à se poterunt separari : veluti non sine damno cuiusque personæ valent à proprio corpore manus,brachia,& pedes truncari.Illa quoque sacrorum præceptio canonum,quæ iubet à propria abstineri consanguinitate,quãdiu generatio recordatur, aut memoria retinetur,nec à prædicta parentelæ discrepat computatione. [3] Nam in septem gradibus,si canonice, & vsualiter numerentur , omnia propinquitatum nomina continentur. Vltra quos nec consanguinitas inuenitur,nec nomina gradũ reperiuntur,nec successio potest amplius prorogari,nec memoriter ab aliquo generatio recordari. Ne vero in hac consanguinitatis computatione , aliqua dehinc valeat ambiguitas remanere,aliam,quam quidam fabulę ciunt numerationem in hac etiam disputatione duximus finiendam†.Sunt enim quidam,qui non à fratribus, sed à filiis eorum,id est,patruelibus,vel consobrinis genealogiam numerare incipiunt: dicentes filios fratrum in prima generatione computari debere,quia fratres quasi quidam trũcus,ex quo ceteri ramusculi oriuntur , existunt. Sed nec ista graduum cõputatio,si bene intellecta fuerit,ab ea,quam superius exposuimus,in sententia poterit esse diuersa.Isti enim,qui numerandi initium sumũt à filiis fratrum, non progrediuntur vltra sextã generationem:sed sicut totius mũdi sex ætates existunt,& humanæ vitæ itidem sex:ita & in cõsanguinitate sex tantummodo autumant computandas esse generationes:quibus finitis,nouæ coniunctionis dicunt posse fieri initium, vt quasi fugientẽ possint reuocare consanguinitatẽ. ¶ [4] Hæc itaque computatio,quæ incipit à fratrum filiis,& numerat vsque ad sextam generationem,tantumdem valet,quantum ea,quæ incipit à fratribus, & computat vsque † ad septimam.Nec vlla in sensu existit diuersitas:quamuis in numero graduum varietas videatur. Vltima enim generatio,si initiũ numerandi sumat à fratribus, septima inuenitur : si à filiis fratrum,reperitur sexta.Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis,Apostolica vos auctoritate monemus fratres,& filij,vt omnibus sic seriem genealogiæ computandam esse intimetis,quemadmodum sancti patres numerandã esse sanxerunt,& antiquus mos sanctæ, & vniuersalis ecclesiæ per longa tempora olim computasse monstratur. Nam,si quis peruersa,& obstinata mente à recto tramite Apostolicæ sedis deuiare voluerit,& aliter,quàm nos,in nuptiis celebrãdis gradus parentelæ numerare contenderit†,primum pro sua temeritate cælesti pœna plectetur : postmodum vero gladio perpetui anathematis se nouerit iugulandum.Data Romæ,&c.

Item

1 Concord. Ale.de Im.i l.si auæ frater.in fi. C. de suc.edi.

2ũ.e.q.2.&3 c.qdã lex.

Item Gregorius Papa.

¶ Quare consanguinitas vxoris ad virum pertinere dicitur,& quomodo affinitas sit computanda. C. III.

1 Sent.4. dist.41. Pol.ibid.

[1] Porro de affinitate,quam dicitis parentelam esse,quę ad virum ex parte vxoris,seu quę ex parte viri ad vxorem pertinet,manifestissima ratio est:quia,si secundum diuinam sententiam ego & vxor mea sumus vna caro, profecto mihi,& illi mea,suaq; parentela propinquitas vna efficitur.Quo circa ego & soror vxoris meæ in vno & primo gradu erimus:filius† vero eius in secundo gradu erit à me, neptis vero tertio : idque† vtrinque in ceteris agendũ est successionibus.Vxorem vero propinqui mei,cuiuscumque gradus sit, ita me oportet attendere,quemadmodum ipsius quoq; gradus aliqua femina propriæ propinquitatis sit. Quod nimirum vxori de propinquitate viri sui in cunctis cognationis gradibus conuenit obseruari. Qui vero aliorsum sentiunt, Antichristi sunt:à quibus tanto fortius vos oportet cauere,quanto apertius deprehenditis illos diuinis legibus repugnare.

¶In Polycarpo caput hoc item.ac sequens recitatur ex Zacharia.Ac sane Gratianus in extremis verbis sequentis capitis indicat caput hoc fuisse etiam Zachariæ.

Item Zachariæs Papa.

¶Qualiter parentelæ gradus computantur. C. IIII.

2 Sent.4. dist.40. Pol.ibid.

[2] Parentelæ gradus taliter computamus. siquidẽ ego & frater meus vna generatio sumus,primũque gradum efficimus,nulloq; gradu distamus.Rursus filius meus,fratrisq; mei filius secunda generatio sunt : ac gradum secundum faciunt, nec à se aliquo gradu separantur.Atq; ad hunc modum ceteræ successiones numerãdæ sunt. Porro de affinitate,quam dicitis parentelam,& c. *vt superiore capite Gregorij.*

Item Alexander Papa secundus.

¶Aequiuocatio est,cum soror vxoris cognata vocatur. C. V.

3Ex Isid.l.9. etymol.c.fi. Sen.4.di.41. Poly.c.ibid.

[3] Quòd autẽ frater, sororve vxoris tuæ cognati tui dicũtur,æquiuocationis iure fit,& necessitate vulgaris appellationis potius,quàm vlla causa cognationis. Vxor enim fratris fratrissa† potius,quã cognata vocatur.Mariti frater leuir dicitur.Duorum autem fratrũ vxores vocantur ianitrices^,quasi eamdem ianuam terentes , vel per eamdem ianuam intrantes.Viri soror glos appellatur.Sororis autem vir non habet speciale nomen,nec vxoris frater.

†al.filia

†al.fratria

¶In Polycarpo etiam refertur proxime post c. ad sedem.vt ad eumdem Alexandrum pertinere videatur.A verbo autem vxor , *vsque ad finem habentur apud Isidorum,lib.9.c.fi.*

^ ¶Ianitrices.] *Ita etiam legebatur in l.non facile.ff.de gradibus,antequam locus ab Alciato esset restitutus , lib.2.disp.cap.23. Quamobrem nihil mirandum , si Isidorus, aut alius quispiam allatam hic etymologiam excogitauit.Nunc autem in lege illa est, à ianua.*

4 l5.l.9.c.5. in sent.Iulij Paul.li.4.ti. 11.d gradib.

Item Isidorus [4].

¶Nomina graduum superiorum,siue inferiorum,siue ex latere venientium. C. VI.

[4] Primo gradu, superiori linea continentur pater, mater,inferiori filius,filia:quibus nullæ aliæ personæ iunguntur.¶ [5] Secundo gradu continentur,superiori linea auus,auia,inferiori nepos, neptis:transuersa frater,soror : quæ personæ duplicantur. Auus enim & auia tam ex patre,quàm ex matre accipiuntur. Quæ personæ sequentibus quoque gradibus similiter pro substantia earum , in quo gradu constiunt,ipso ordine duplicantur. [6] Istæ personę secundo gradu ideo duplices appellãtur:quia duo aui sunt paternus , & maternus.] Item duo genera nepotum sunt,siue ex filio,siue ex filia procreati. Frater & soror ex transuerso veniunt, [id est, [a]aut frater patris, aut frater matris:qui aut patruus,aut auunculus nominatur:]qui & ipsi hoc ordine duplicantur.

¶Tertio gradu veniũt supra proauus,proauia, infra pronepos,proneptis. Ex obliquo fratris, sororisque filius,filia,patruus,amita,ideſt,patris frater &soror, auunculus,matertera,ideſt,frater matris & soror.

¶Quarto gradu veniunt supra abauus, abauia,infra abnepos,abneptis. Ex obliquo fratris & sororis nepos,neptis,frater patruelis,soror patruelis,id est,patrui filius,filia:consobrinus,consobrina,id est,auunculi & materteræ filius, filia : amitinus , amitina, id est,amitæ filius filia:itemque consobrini,qui ex duabus sororibus nascuntur : quibus accrescit patruus magnus,amita magna,id est,aui paterni frater,& soror,auunculus magnus,matertera magna,ideſt,auię tam paternæ,quàm maternæ frater & soror.

¶Quinto gradu veniunt,supra quidem atauus,atauia,infra atnepos atneptis. Ex obliquo fratris,&sororis pronepos,proneptis,fratris patruelis, sororis patruelis,amitini,amitinæ, consobrini, consobrinæ filius, filia, propior consobrinus†, propior consobrina†,ideſt,patrui magni,amitæ magnæ,auunculi magni,materteræ magnæ filias,filia:his accrescunt propatruus,proamita.

†al.sobrinus

†al.sobrina

¶Hi sunt proaui paterni frater& soror , proauunculus,promatertera.

¶Hi sunt proauiæ paternæ , maternæque frater, & soror , proauique materni [7]Hæc species nec aliis gradibus,quàm scripta est,nec aliis vocabulis declarari potest.]

7 Anianus interpres.

¶Sexto gradu veniunt,supra tritauus, tritauia,infra trinepos trineptis. Ex obliquo fratris, & sororis abnepos, abneptis, fratris patruelis, sororis patruelis, amitini , amitinæ , consobrini , consobrinæ nepos, neptis, patrui magni, amitæ magnæ,auunculi magni,materteræ magnæ nepos, neptis,id est,propioris sobrini filius,filia,qui consobrini appellantur. Quibus ex latere accrescunt, propatrui,proamitæ, proauunculi, promateterteræ filius, filia, abpatruus, abamita. (Hi sunt abaui paterni frater, &soror)abauunculus,abmatertera.

¶Hi sunt abauiæ paternæ,maternæque frater, & soror,abauique materni.

¶ [8][Hæc quoque explanari amplius non potest, quã vt auctor ipse disseruit.]

8Anianus.

¶Septimo gradu,qui sunt cognati recta linea supra, infraque propriis nominibus non appellantur : sed ex transuersa linea continentur fratris , sororisque atnepos,atneptis,consobrini filij,filiæque.

¶Successionis idcirco gradus septem cõstituti sunt, quia vlterius per rerum naturam nec nomina inueniri,[9] nec vita succedentibus prorogari potest.[10] [In his septem gradibus omnia propinquitatum nomina continentur:vltra quos nec affinitas inueniri,nec successio potest amplius propagari.]

9Anianus. 10 idẽ Ale.i l. in ius vocari.col.3.ff. de in ius vo. & plene p Im.in l.si ve ro.5.d viro. ff.fol.ma. & gl.in §.pen. inst.d grad.

¶Caput hoc recitatum etiam ab Hugone , & collectoribus extat in libro sententiarum Pauli, additis non vno in loco verbis Aniani interpretis.Pleraque tamen habentur etiam apud Isidorum,lib.9.c.5.

^ ¶ Id est, aut frater.] *Hæc vsque ad ver.* Qui & ipsi,*non sunt loco indicat:sed tantum apud collectores.*

De gradibus consanguinitatis, vel affinitatis, quot sint , quomodo computandi, quibus etiam appellentur nominibus, auctoritate Isidori, atque Gregorij, & Alexandri sufficienter monstratum est.

Non

1 Hug.de S. Vict. par.11. lib.2.c.14. Bur.l.7.c.28 Inoc.9.c.64 Pan.l.7.c.89

6 Anianus interpres Pauli.

†al.distentiendam

3 3.e.q.2.& 3 c. in copulatione.

†al.computat septimam

4 3.e.q.4.cõ sanguinitas

†al.attentauerit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non gignunt dextros qui stant in parte sinistra.
Læua dat vxores, dat tibi dextera mares.

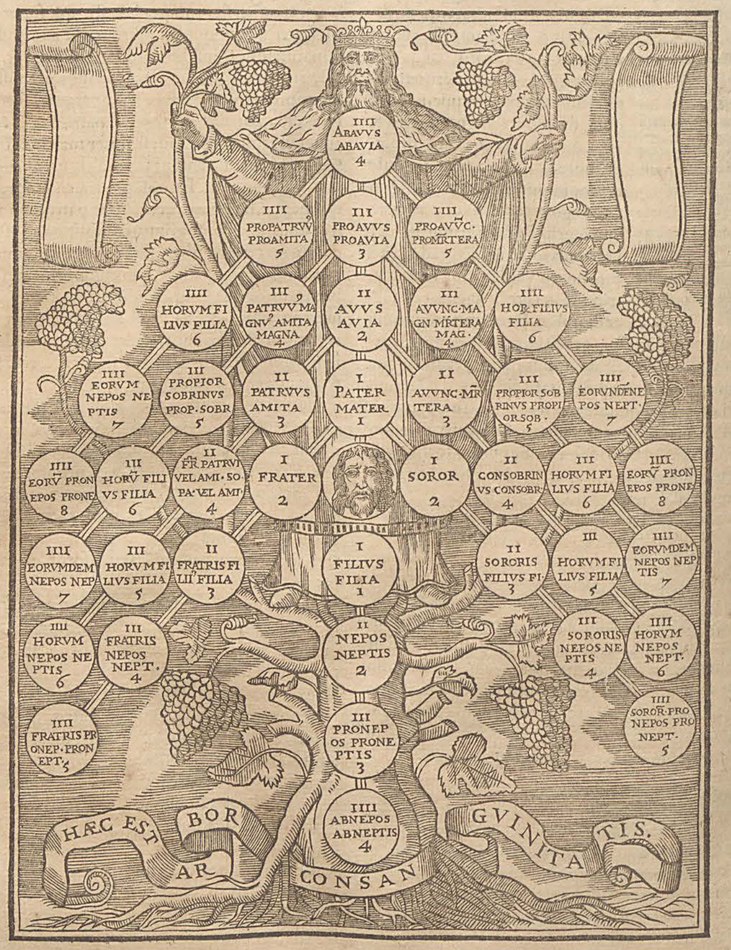

Figura præsens arborea licet ad septimum deberet gradum protendi, cum vsque ad eum secundum decreta sit prohibitio coniugalis. 35.q.3.c.de affinitate. & extr. de cland.desp. c.cum inhibitio. tamẽ quia per iuræ noua ipsa coniugalis prohibitio est in tribus postremis gradibus reuocata, vt d.c.cum inhibitio. & de consang. & affi. c. non debet. ideo vsque ad quartum duntaxat figuram hanc duximus extendendam. Nec idipsum graduum cognitionem quoquo pacto impedit. Qui enim duorum aut trium computationem agnouerit illam etiam vsque in gradum centesimum, & eo amplius si opus sit, deducere poterit. Quàm aptissime hæc imprimatur, tum consanguinitatis, tum affinitatis arbor, iudicet qui huiusce causæ trigesimæ quintæ canones & legit, & intelligit.

Consanguinitas est attinentia personarum ex eo prouenies, quòd vna descendit ab altera, vel ambæ ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. Et dicitur à con, quod est simul, vel vnitum, & sanguine, quasi sanguinis vnitas. Linea est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continens, & numeros distinguens. & est triplex, scilicet graduum descendentium, ascendentium, & collateralium. Gradus est habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum, vel locorum procliuium, quia gradimur de proximo in proximum.

Consanguinitas per tres Regulas declaratur.

PRima regula magistralis pro linea recta. Ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur, computatis intermediis vna dempta, tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire quantum distat abauus à Petrucio (Petrucium esse fingimus in cellula vbi est facies) vtroque computato & intermediis, quinque sunt personæ: deme vnam, quattuor sunt gradus: & sic de aliis.

¶ Pro linea collaterali duæ sunt regulæ.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite, toto distant inter se, vel sibi attinent. Exemplum pone. Cum facis abauum stipitem inter P. & pronepotem propatrui, (nam illi sunt in linea æquali:) quilibet distat à stipite quarto gradu: ergo inter se quarto. De computatione tantummodo canonica loquor.

¶ Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat à communi stipite, toto distant inter se. Exemplum pone faciendo abauum stipitem. P. & filius propatrui sunt in linea inæquali. Computemus ergo à remotiori, scilicet à P. sed P. distat à stipite quarto gradu, ergo à filio propatrui quarto. Semper intellige secundum canones.

¶ Pro arbore consanguinitatis secundum computationem ciuilem dantur tales regulæ.

¶ Prima in linea recta ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur, computatis intermediis vna dempta, tot sunt gradus inter eas.

¶ Pro linea collaterali.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite, toto duplicato distant inter se, vel sibi attinent. Nam secundum leges quælibet persona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legistarum ob aliud fit quàm computatio Decretistarum.

¶ Collateralium in linea inæquali quot sunt personæ stipite dempto, tot sunt gradus. Si ampliorem optas enucleationem, recurre ad Ioannis Andreæ declarationem.

Circa

CIrca lecturam Arboris diuersis olim diuersum modum tenentibus, Ioannes de Deo Hispanus post illos lecturæ ipsius arboris nouum modum assumens, persuas metricas regulas ipsius intellectum nisus fuit aperire: sed propter multitudinem regularum, & versuum obscuritatem, aliquibus notum ignotum, aliis ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Ioan. And. inter decretorum doctores minimus & indignus, inuentionem arboris ex eo fuisse, vt habentibus materiam consanguinitatis & affinitatis ignoram, nota & habentibus notam, ex oculorum inspectione notissima fieret: antiquorum scripta reuolui, & (prout expedire credidi) compilaui.

¶ Primo quærens ad vtramque arborem ad quid fuerit inuentio arboris necessaria. Secundo an sit authentica. Tertio ad quid in volumine decretalium repetita, quæ olim fuerat in decretis.

oculis multa subiicium tur.

¶ Primæ quæstionis ex superius dictis patet solutio. probatio enim ad oculum alias vincit. inst. de gradi. § agnationis. 27. q. 1. nec aliqua. Ex ostensione enim facti quædam melius percipiuntur quàm elocutione, ext. de don. Apostolicæ. ver. fi. Hinc est quòd agrorum mentio subiicitur oculis. 16. q. 3. inter. de præscri. quia indicante. C. fin. reg. l. 3. Ventris inspectio: an mulier sit prægnans. ff. de ven. insp. l. 1. in prin. Locorum pudicitię inuestigatio, an mulier sit virgo. extr. de prob. proposuisti. an arcta. de frig. & mal. fraternitatis. vel aliter impedita. eo. tit. ex litteris. Iniuriæ an sit atrox æstimatio. ff. de fer. l. 2. Et litteræ Papales an sint veræ vel falsæ. de crim. fal. licet.

¶ Ad secundum dic, quòd arbor authentica est: quod patet ex canonibus Isid. & Alexand. 35. q. 5. c. 1. 2. & vlt.

¶ Ad tertium dic, quòd quia in decretis de consanguinitate & affinitate tractatur, vtile fuit ibi arborem ponere. & quia in decretalibus est idem tractatus, & in hoc volumine vtile fuit repeti. ex eo maxime, quia neminivenit in dubium, id satis esse validum satisque famosum, quod repetita lectio probat. C. de emend. Iust. Cod. l. vna. Item ex eo quia antiqui canones circa materiam illam multum fuerunt correcti: vnde expediens fuit secundum statum iurium nouorum antiquam arborem decidere.

DEinde ad arborem consanguinitatis specialiter descendamus. Et primo quæritur quid sit consanguinitas, & vnde dicatur: quid linea, quid gradus. Secundo quæritur quomodo arbor formetur: & quare sic formetur, & quare sic punctetur. & interseremus regulas per quas cognoscuntur gradus. Demum ponemus quę dam notanda, & quasdam quæstiones.

consanguinitatis diffinitio.

¶ Ad primum dico, quòd consanguinitas est attinentia personarum ex eo prouenies, quia vna descendit ab altera: vel ambæ ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum, quod satis est idem. Dicitur autem consanguinitas, quasi sanguinis vnitas, à con & sanguine: quia de communi sanguine descendunt. Et quo ad probationem coniugij non distinguo an tales consanguinei sint producti ex vxorio coitu, vel ex fornicario, quod est expressum ext. de prob. per tuas.

Lineæ diffinitio. & eius multiplicitas.

¶ Linea vero est collectio personarum ab eodem stipite descendentium gradus continens, & numeros distinguens. Et est triplex. linea, scilicet graduum descendentium, ascendentium & collateralium, vt ꝯ patebit, vt ff. de gradi. l. 1. & iuris consultus.

Gradus descriptio.

¶ Gradus est habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum, vel locorum procliuium: quia ita gradimur de proximo in proximum. ff. de grad. iuris consultus. §. gradus.

Arboris consanguinitatis formatio

¶ Formatur autem sic arbor. Primo vide cellulas ascendentium: secundo descendentium: demum collateralium. Ascende super cellulam vacuam: quæ remansit ideo vacua, quia non potuit nomen proprium habere: cum aliæ cellulæ (exceptis, his quæ per genitiuum nominantur) sumant nomen ab ipsa. Quomodo enim possemus illam cellulam nominare, quam dicimus filium patris: frarrem fratris: patrem filij, & sic de singulis? & eam alij vocant Ioachim: alij Protheum: alij truncum. Nos autem à nomine bidelli nostri vocemus eam Petrucium. Et scire debes, quòd competenter illæ cellulæ mediæ ascendentium & descendentium diuiderentur directe per medium, vt à latere dextro illarum cellularum ponerentur nomina marium, vt abauus, proauus, &c. à latere sinistro nomina mulierum, vt abauia, proauia, &c. quia positi à latere dextro descendunt à maribus, & econuerso. Supra cellulam vacuam est cellula hæc continens patrem matrem, & vnum punctum supra, & vnum infra. Supra illam est cellula auus auia, continens duo puncta supra, & duo infra. Supra illam est cellula proauus proauia, continens tria puncta supra, & tria infra. Supra illam est cellula abauus abauia, habens quattuor supra, & quattuor infra. Descendendo sub cellula vacua, est cellula habens filium & filiam: & haber vnum punctum supra, & vnum infra. Sub illa habens nepotem & neptem, & duo puncta supra, & duo infra. Sub illa pronepotem & proneptem, & tria puncta supra, & tria infra. Sub illa abnepotem & abneptem, & quattuor puncta supra, & quattuor infra.

¶ Antequam ad collaterales transeamus, scire debes quòd punctorum numeratio, est numeratio graduum, habito respectu ad cellulam vacuam, & puncti superiores denotant computationem secundum ius canonicum: puncti inferiores secundum ius ciuile, &c. Ponitur autem computatio canonica in superiori parte cellularum: ciuilis vero in inferiori, vt detur intelligi excellentia iuris canonici ad ciuile: & maxime quo ad hunc casum quo instruimur in matrimoniis, quæ licite contrahi possint necne: & cum matrimonium sit sacramentum ecclesiæ, in eo præcipue lex minor est canone extr. de sec. nupt. c. vlt. & penult. Vides autem ex punctatione prædicta, quòd in computatione ascendentium & descendentium concordat vtrumque ius: quia in eis semper persona addita personæ per carnis propagationem gradum adiicit.

Ius canonicum est excellentius ciuili.

¶ Ad inueniendum autem gradus inter eos secundum vtrumque ius, tolle hanc magistralem regulam. Ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus quæritur computatis intermediis vna dempta, tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire quantum distat abauus à Petrucio: vtroque computato & intermediis, quinque sunt personæ: deme vnam, quattuor sunt gradus. Idem dico de ipso P. ad abnepotem: quia eo modo erit reperire quinque personas: & sic quattuor sunt gradus. Si velis scire quod distet abauus P. ab abnepote P. inuenies ibi nouem personas computato P. & sic octo erunt gradus. Scias autem quòd iste P. non habet totam suam computationem in arbore. Scias enim quòd quilibet habet duos parentes: quatuor auos: octo proauos: sedecim abauos: & sic semper ascendentes duplicantur. Vnde impossibile fuisset tot personas in arbore scribere.

Regula ſtrictæ rectæ.

¶ Quæro an inter ascendentes & descendentes prohibitio copulæ coniugalis excedat quartum gradum? Et dicit Goffr. in sum. de consan. & affi. §. item quantum. quòd non, per decr. non debet. e. tit. quę generaliter loquitur. Alij communiter contradicentes inter ascendentes & descendentes perpetuam esse prohibitionem dicunt: & quod de quarto gradu dicitur, in collateralibus locum habet. ad hoc 35. q. 3. progeniem. & duo b. c. seq. in quibus dicitur, quòd olim non solum vsque ad secundum gradum, sed etiam inquantum notitia erat parentelæ, extendebatur prohibitio. Ex quo ergo certum est alterum descendentem, & alterum ascendentem, perdurat prohibitio. ad idem instit. de nupt. §. 1. ff. de rit. nupt. l. nuptiæ. & hoc verum puto.

Coniugalis prohibitio in recta linea est ꝑpetua.

¶ Ad collaterales transeamus, & ad fratrem & sororem: & causa breuitatis prosequendo solum partem mediam arboris ad modum vexilli: qua intellecta reliqua intelligetur: quod per se pareat. dicamus de fratre & descendentibus. Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis. ex illa fratris pronepos proneptis. & frater P. est cum P. in primo gradu secundum canones: in secundo secundum leges. Eius filius in secundo secundum canones: in tertio secundum leges. Nepos in tertio secundum canones: in quarto secundum leges.

regula collateralium.

Fratris

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fratris pronepos est ipsi P. in quarto secundum canones: in quinto secundum leges: & sic debet esse vtraque punctatio, & isti sunt collaterales ad P. Et nunc de cellula patris fecimus stipitem. Fac consequenter stipitem de auo: ex eo patruus amita: ex illa frater patruelis & amitinus, soror patruelis & amitina: ex illa horum filius filia: ex illa horum nepos neptis. Patruus est P. secundo gradu, frater patruelis etiam secundo gradu: filius in tertio, nepos in quarto secundum canones. Per leges autem patruus in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in sexto: & sic debet esse vtraque punctatio. Postea fac proauum stipitem, & habet filios patruum magnum, amitam magnam, auum & auiam, auunculum magnum, & materteram magnam. illos non prosequimur. Ex cellula patrui magni propior sobrinus, propior sobrina, ex illa horum filius filia, ex illa eorumdem nepos neptis. Et quia P. distat à proauo quem nunc feci stipitem, tertio gradu, ergo à patruo tertio, & à propiori sobrino tertio: & à filio tertio, & à nepote qui exit lineam æqualitatis, quarto secundum canones. Secundum leges vero distat P. à patruo magno quarto, à propiori sobrino quinto, & à filio sexto, à nepote septimo, & sic debet esse vtraque punctatio. Modo fac abauum stipitem cum tribus filiis, scilicet propatruo, proauo & proauunculo. de proauunculo non prosequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horum filius filia, ex illa horum nepos neptis, ex illa eorumdem pronepos proneptis. Isti omnes sunt cum P. in quarto gradu, quia P. distat à stipite in quarto gradu, & ex illa linea nullus exit lineam æqualitatis, ergo omnes distant quarto. Secundum leges propatruus distat v. filius vj. nepos vij. pronepos viij. & sic debet esse vtraque punctatio.

Regula canonica pro collateralibus in linea æquali.

¶ Nunc videndum est quibus regulis gradus illorum collateralium cognoscantur. Collateralium æqualis lineæ vnam trado regulam secundum canones.

Regula ciuilis pro collateralib⁹ in linea æquali.

¶ Collateralium in linea æquali quarto gradu quis distat à communi stipite: toto distant inter se vel sibi attinent: hoc secundum canones. Exemplum pone: quando facis abauum stipitem inter P. & pronepotum patrui. nam quia illi sunt in linea æquali, quilibet distat à stipite quarto gradu: ergo inter se quarto.

Regula canonica in linea inæquali.

¶ Secundum leges vero aliter est, & sic dicimus regulam. Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite: toto duplicato distant inter se: vel sibi attinent. Vides ergo ex superius dictis, & ex punctatione, quòd prædicti P. & pronepos propatrui distant viij. Et insurgit illa diuersitas, quia secundum leges quelibet persona gradum facit in collateralibus. Vnde duo fratres faciunt duos gradus: secundum canones vero duæ personæ faciunt vnum gradum. Vnde (vt patet in cellula fratris) frater est cum P. in primo gradu secundum canones, in secundo secundum leges: sed computatio eorum ob aliud fit quàm nostra. 3 5.q. 5.c. 2. Bene ergo dicitur secundum leges, quòd in æquali linea collateralium siue linea si: paris numeri, siue disparis: non est reperire disparem gradum. vide in linea paris numeri secunda, vel iiij. disparis numeri j. vel iij. In prima ij. gradus, in secunda iiij. in tertia vj. in quarta viij. quod non est secundum canones. quia in æquali linea disparis numeri habemus disparem gradum: quia in prima primum, in tertia tertium, in quinta quintum: & sic de singulis.

Regula canonica in linea inæquali.

¶ Nunc restat videre de collateralibus iu linea inæquali, de quibus traditur talis regula secundum canones. Collateralium in linea inequali quoto gradu remotior distat à communi stipite, toto distant inter se. Exemplum pone faciendo abauum stipitem P. & filius propatrui sunt in linea inæquali. computemus ergo à remotiori, scilicet à P. sed P. distat à stipite quarto gradu: ergo à filio propatrui iiij. & idem in descendentibus vsque ad lineam æqualitatis: & hoc est quod dicimus, quòd persona addita personæ vsque ad lineam æqualitatis non crescit gradus: quia propatruus, filius eius, nepos & pronepos omnes distant iiij. gradu à P. Sed aliter secundum leges, secundum quas talem regulam tradimus.

Regula cui lis in linea inæquali.

¶ Collateralium in linea inæquali quot sunt personæ (stipite dempto) tot sunt gradus. vnde P. à stipite distat iiij. à propatruo v. à filio vj. à nepote vij. à pronepote viij. & sic quælibet persona facit gradum. Vides ex supradictis quòd P. non potest contrahere cum aliqua de arbore. Distat enim à summo, scilicet ab auo: ab imo, scilicet à nepote, ab extremis collateralium, ab omnibus his quarto: à mediis citeriori: per quod satis patet, quod cum nullo potest contrahere. Sed si extremus in collateralibus: vt puta si pronepos propatrui, vel pronepos fratris, procrearet filiam, posset P. cum illa contrahere. Licet autem contrahatur in quinto gradu, remanet tamen consanguinitas. Prohibitio enim, quæ per ius positiuum processerat, potuit tolli: sed naturalia sunt immutabilia. 5. dist. in prin.

¶ Scire debes, quòd communiter dicunt doctores, quòd abauus & proauus & auus sunt bigami, dicentes, quòd si non essent bigami, non possent filij eorum coniungi, cum essent fratres: sed de hoc non multum curo: quia eadem ratione sic esset de aliis cellulis duplicibus, quòd personæ earum essent bigami. vnde fingamus perinde ac si in qualibet duplici cellula haberemus quattuor personas, ac si diceretur propatruus & vxor, proamita & maritus, vnde duplicatio posita fuit, vt nomina demonstraret in vtroque sexu, non vt eos coniuges denotaret. Sciendum est etiam, quòd in collateralibus æqualis lineæ bene sequitur ista regula affirmando & negando. Ego & tu sumus consanguinei in linea æquali, & ego possum accipere filiam tuam: ergo tu meam. Et negatiue, Ego non possum accipere filiam tuam: ergo nec tu meam. Affirmatiua procedit in linea æquali quarti gradus. Negatiua in tertio vel citeriori. Sed in linea inæquali hoc non procedit affirmando vel negando: quia si vnus est in quarto, alter in tertio vel citeriori, qui est in tertio vel citeriori, potest contrahere cum filia eius, qui est in quarto gradu, & non econuerso. vnde propatruus huius filius & nepos contrahere possunt cum filia P. sed non econuerso.

Quæstio notabilis.

¶ Demum quæritur, an collaterales quorum vnus est in quinto & alter in primo, puta filia P. & propatruus possint adinuicem contrahere? Dicit Hostien. quòd non. & hoc not. extra eod. quod dilectio. & c. tua. & in summa huius titul. de consang. §. numquid. in v. & j. quod per sua argumenta nititur probare sic, scilicet pater & filius vna persona censentur. C. de impub. & aliis substit. l. vltim. sicut ergo non contrahitur cum stipite, sic nec cum filiis stipitis. bene facit prædicta decret. tua. vbi fratres videntur poni pro stipite. Contrarium tenet Bern. quod colligitur ex gloss. quam ponit §. eod. titul. cap. vltim. & Ra. & Ioan. de Deo: & hoc est verissimum, quod probant verba regulæ positæ §. eod. cap. vltim. dum dicit ibi, descendentium ab eodem. sed certum est, quòd propatruus descendit à stipite. Præterea aut dicis quòd est inter eos prohibitio ascendentium & descendentium, aut collateralium: de primo patet negando, quòd certum est filium P. non descendisse à propatruo. Est ergo prohibitio collateralium. sed certum est, quòd isti distant quinto. quid igitur impediat istos collaterales contrahere, non video. Ioan. Andr.

Multa

Multa dies, variusque labos huiusce parauit
Artis notitiam: quæ modo clara patet.

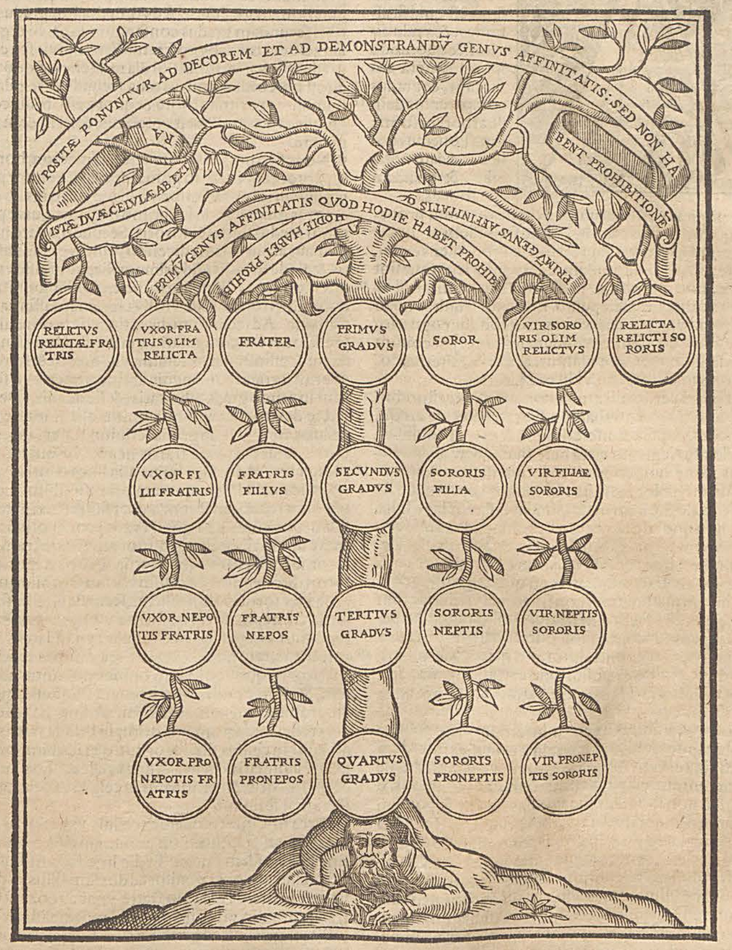

AFFINITATIS DECLARATIO.

Affinitas secundum canones est personarum proximitas ex coitu prouenies, omni carens parentela. Et dicitur affinitas quasi duorum ad vnum finem vnitas: eo quòd duæ cognationes diuersæ per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum canones copulantur: & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt ff. de grad. cogn. non facile. §. affines.

¶ Scias autem quòd affinitas est perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. 35. q. 10. fraternitatis.

¶ Per carnalem copulam viri & mulieris inter consanguineos mulieris & virum, & inter consanguineos viri & mulierem contrahitur affinitas primi generis eiusdem gradus, cuius est consanguinitas. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem: si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus: & quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere. Dictum est in regula, viri & mulieris, & non viri & vxoris: quia secundum canones etiam per coitum fornicarium & incestuosum contrahitur affinitas. patet de eo qui cogno. consang. vxor. suæ. c. discrétionem. & c. penult. Inter consanguineos mulieris & virum, & consanguineos viri & mulierem, ideo dicitur: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris nulla est affinitas. Vnde duo fratres contrahunt cum duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia. sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsum virum, & consanguineos viri & ipsam mulierem. de conf. & aff. quod super his.

¶ Regula. Quotiescumque inter vnam personarum de quibus quæritur, & coniugem alterius non est vel non fuit consanguinitas intra quartum gradum inclusiue, nulla est prohibitio: vt inter me & coniugem nepotis mei non potest esse matrimonium: quia nepos meus est mihi consanguineus intra quartum gradum.

¶ Aliud exemplum. Soror mea habuit maritum, ea mortua maritus eius aliam accepit, quo defuncto potero contrahere cum eius relicta: quia inter me & illam relictam nulla est nec fuit consanguinitas.

D Arborem Affinitatis & eius materiam transeamus. Et primo videndum est quid sit affinitas, & vnde dicatur: & quomodo ipsius genera insurgant, & gradus computentur: deinde arborem formemus. Ponemus postea quædam notabilia, & quasdam quæstiones.

Affinitatis definitio. ¶ Est affinitas personarum proximitas ex coitu proueniens, omni carens parentela. hoc secundum canones: sed secundum leges est proximitas prouenies ex nuptiis: & requiritur secundum leges, quòd legitimæ sint nuptiæ, non interdictæ, vt contrahatur affinitas. ff. de gradi. l. non facile. §. sciendum. Et dicitur affinitas quasi duorum ad vnum finem vnitas: eo quòd duę cognationes diuerse per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, vt in ea l. §. affines.

Affinitas p coitum nefarium contrahitur. ¶ Sed quod per fornicarium coitum, & incestuosum secundum nos contrahatur affinitas, patet de eo qui cogn. const. vxo. suæ. c. discretionem. & c. tit. c. penult. Sed consideratio legis fuit circa hereditates & tutelas deferendas, & ne quis cogatur aduersus affinem testimonium dicere. ff. de gradi. l. iurisconsultus. in princ. & ff. de testi. l. 3. & 4. q. 3. §. item in criminali. vers. item lege Iulia. Sed canon quo ad matrimonia prohibenda considerauit vnionem carnis, quæ insurgit ex copula. Et est videre secundum hoc, quòd concurrere potest attinentia consanguinitatis & affinitatis: vt si quis cognoscat consanguineam suam, omnes consanguinei vtriusque sunt vtrique affines. Scias autem quòd affinitas est perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua persona qua mediante contrahitur. 35. q. 10. fraternitatis. Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria, quæ fit extra claustra pudoris. 35. q. 3. extraordinaria. & adde quod ibi not.

¶ Et insurgit affinitas ex coitu interdum cum publica honestate, interdum sine: & publica honestas interdum sine affinitate, vt si cognosco vxorem vel sponsam, hic impedimentum est publicæ honestatis & affinitatis. si cognosco non sponsam, hic affinitas sola est, si sponsam nondum cognoui, ibi sola publica honestas. Hoc ideo quia si mortua est vxor tua, & vis contrahere de dispensatione ecclesiæ cum consanguinea sua, & ecclesia dispensat, quòd possis contrahere cum illa, non obstante quòd sit tibi affinis, tali gradu per dispensationem adhuc contrahere non poteris: quia licet sublatum sit impedimentum affinitatis, non tamen sublatum est impedimentum publicæ honestatis. Debes ergo facere expri mi, quòd possis cum tali contrahere non obstante impedimento publicæ honestatis pro eo, quòd desponsasti consanguineam eius in quarto gradu, & non obstante quòd est tibi affinis in quarto pro eo quòd dictam desponsatam carnaliter cognouisti, & tunc matrimonium procedere poterit.

Affinitatis genus per quam regulam cognoscitur. ¶ Genus affinitatis cognoscitur per hanc regulam, sed non gradus. Persona addita personæ per carnis copulam mutat genus, sed non gradum. Isto modo, si is qui est mihi in secundo gradu consanguinitatis, cognoscit mulierem, illa est mihi secundo gradu affinitatis, & primo genere: si alius eam cognoscit, ille attinet mihi secundo genere affinitatis. & secundo gradu: si ille aliam mulierem cognoscit, illa attinet mihi tertio genere affinitatis, & secundo gradu. Sed quia solum primum genus hodie habet prohibitionem, & quia B. plene tradidit extr. de conf. & af. c. non debet. hic circa hoc non insisto. ergo si persona mihi consanguinea coniungat sibi aliam personam carnali copula, persona iuncta est mihi affinis primo genere affinitatis. si attinens mihi primo genere affinitatis carnali copula se alteri commisceat, illa attinet mihi secundo genere. si affinis mihi secundo genere aliquam cognoscat, illa est mihi affinis tertio genere, sed eodem gradu. Est igitur videre de gradibus. Certum est, quòd affinitas non habet hodie prohibitionem nisi in primo genere, & in illo vsque ad iiij. gradum: licet affinitas non habeat suam specialem computationem graduum, sed computantur gradus affinitatis secundum gradus consanguinitatis. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem, si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi illa mulier: vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus secundum regulas quas tradidi, in proxima arbore: & quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere.

Affinitatis gradus cõputantur si cut gradus consanguinitatis.

¶ Nunc formemus arborem, & in medio arboris sunt quattuor cellulæ, & in prima superiori ponitur primus gradus, in secunda secundus, in tertia tertius, in quarta quartus gradus. Et de his primo queritur, quare ponantur in medio fratris & sororis. Secundo, quare non exprimant attinentiam, dicendo primus gradus affinitatis, & sic de singulis. Ad primum dic, hoc fuisse vt detur intelligi, quòd affinitas oritur ex consanguinitate, & quòd ab vtroque sexu virili & femineo affinitas contrahatur. Ad secundum dic, attinentiam non fuisse expressam: vt illa computatio graduum ad consanguinitatem & affinitatem referatur, vnde soror & frater sunt in primo gradu consanguinitatis, & frater & vir sororis sunt in primo gradu affinitatis, & sic de aliis. Deinde à latere dextro dictæ lineæ ponitur alia linea quattuor cellulas continens in prima scribitur frater, in secunda fratris filius, in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorsum huius alia linea continens alias quattuor cellulas: in quarum prima scribitur vxor fratris olim relicta, in secunda vxor filij fratris, in tertia vxor nepotis fratris, in quarta vxor pronepotis fratris. A latere sinistro sunt aliæ quattuor cellulæ: quarum prima soror, secunda sororis filia, tertia sororis neptis, quarta sororis proneptis. Ad dorsum harum sunt aliæ quatuor: prima vir sororis olim relictus, secunda vir filiæ sororis, tertia vir neptis sororis, quarta vir proneptis sororis. Ponuntur etiam aliæ duæ cellulæ, vna à latere dextro continens, relictus relictæ fratris: à sinistris, relicta relicti sororis, quæ secundum omnes ponuntur ad decorem, & ad demonstrandum genera affinitatis, quæ hodie prohibitionem non habent. Adhuc habes duas lineas reflexas, quarum vna oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula viri sororis: in qua scribitur primum genus affinitatis. Item alia linea reflexa, quæ oritur in cellula sororis, & terminatur in cellula vxoris fratris, in qua idem scribitur.

Arboris affinitatis formatio.

Quæstio. ¶ Circa hoc quæro, quare in cellula, vxor fratris, scribitur, olim relicta, quod non ponitur in aliis cellulis inferioribus eiusdem lineæ? Et dic hoc factum fuisse propter cellulam, quæ ponitur ad dorsum illius. q. d. frater habuit vxorem, mortuo fratre vxor ab eo relicta contraxit cum alio viro, illa demum mortua iste relictus à relicta fratris vult contrahere cum sorore, nunquid potest? Olim non poterat, quia erat sibi in secundo genere, & primo gradu: hodie vero potest. Idem sit repetitum quo ad cellulam viri sororis.

Regula magistralis graduus affinitatis, & genus manifestãs. ¶ Ad cognoscendum ergo gradus affinitatis & genus tam per formam arboris, quàm ex prius dictis, tolle hanc solam regulam magistralem, Per carnalem copulam viri & mulieris inter consanguineos mulieris & virum, & inter consanguineos viri & mulierem contrahitur affinitas primi generis, & eiusdem gradus cuius est consanguinitas. Quare dicatur in regula per carnalem copulam viri, & mulieris, & non virr & vxoris, collige ex his, quæ in principio dixi. Inter consanguineos mulieris & virum, & consanguineos viri & mulierem, ideo dixi: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri & consanguineos mulieris nulla est affinitas: vnde duo fratres contrahunt cum duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia. Sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsum virum, & consanguineos viri & ipsam mulierem. extr. de conf. & af. quod super his. Primi generis quare dixerim, etiam ex superioribus patuit, & eiusdem gradus cuius est consanguinitas. vide hoc in arbore. nam frater & soror sunt in primo gradu consanguinitatis, maritus sororis est fratri in

tri in primo gradu affinitatis, & sic vxor fratris sorori, & sic filia sororis est filio fratris, & ipsi fratri in secundo gradu consanguinitatis, maritus eius in secundo gradu affinitatis, & econuerso & sic in reliquis. Vnde vir proneptis sororis attinet fratri & omnibus descendentibus, qui sunt in arbore, quarto gradu affinitatis. & hoc ideo, quia toto gradu consanguinitatis attinet predictis ipsa proneptis. Qui sunt in arbore, ideo dixi, quia si pronepos fratris haberet filium, ille excederet lineam æqualitatis, & sic attinet quinto gradu secundum regulas traditas in proxima arbore.

Affinitas notabiliade claratur. ¶ Post hoc notandum est, illud precise non sequitur, ego & tu sumus affines: ergo filius, quem procreo, est tibi affinis. Nam interdum filius meus mutat genus attinentiæ, quia ego sum tibi affinis, & ipse consanguineus interdum nil attinet tibi, interdum mutat gradum, interdum nec mutat genus, nec gradum. Exemplum, si ego & tu sumus affines per appositionem mei, quia scilicet contraxi cum consanguinea tua, si ex dicta consanguinea tua filium procreo, ille est tibi consanguineus, non affinis. sed si ego maritus consanguineæ tuę ex alia muliere filium procreo, ille nec est tibi consanguineus, nec affinis. Si vero tu consanguineus vxoris meę filium procreas, hic filius non mutat genus attinentiæ, quia tu pater es mihi affinis, & ipse affinis. sed si tu & vxor mea eratis in æquali linea, vel inæquali, & eras remotior, quia tu eras in tertio, ipsa in secundo vel primo: tunc ipse filius mutat gradum, quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis, & ipse mihi in quarto. Si vero tu & vxor mea eratis consanguinei in linea inæquali, sed vxor mea erat remotior, vt quia ipsa in tertio, & tu in secundo: tunc filius tuus non mutat genus nec gradum, quia tu mihi affinis, & ipse affinis: tu in tertio gradu, & ipse in tertio gradu. Item nota quòd istud etiam non sequitur, ego & tu sumus affines, & ego non possum accipere filiam tuam, ergo nec tu meam: quia si habeam consanguineam tuam in vxorem, tu bene potes contrahere cum filia mea, quam habui ex alia muliere. quia affinitas non contrahitur inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris, sed inter virum & consanguineos mulieris, & inter mulierem & consanguineos viri, vt dixi, & probatur extr. de conf. & aff. quod super his. Sed ego non possum contrahere cum filia tua, nisi forsan illa excederet quartum gradum, vt quia esset in quinto, & est simile secundum quod dixi s. in proxima arbore circa finem.

Affinitatis prohibitio ¶ Nunc quæritur an affinitas inter ascendentes & descendentes habeat perpetuam prohibitionem, an extendatur tantum vsque ad quartum gradum? Et si tenemus opin. Goffr. de qua dixi §. in arbore proxima circa medium, diceremus quòd vsque ad quartum gradum tantum. Sed tenendo contrariam opinionem dicemus, quòd prohibitio sit perpetua. Dicit enim text. quòd ita abstinere debemus à consanguineis vxoris, vt à propriis. ext. de conf. & af. c. 1. 35. q. 3. de propinquis. & c. æqualiter. Si ergo inter consanguineos ascendentes & descendentes prohibitio extenditur in infinitum: ergo inter affines. ad idem instit. de nupt. §. affinitatis. & dicit lex, quòd tales affines ascendentes & descendentes habentur loco parentum & liberorum. ff. de grad. l. non facile. §. & retro. in fi. Eodem modo posset formari quæstio de affinibus quorum vnus est in primo gradu, alter in quinto, sicut in consanguineis dixi s. in arbore proxima, in fi. An autem liceat diuersis temporibus habere in vxores duas cognatas, scilicet vxores duorum fratrum, & an coniuncti olim in gradu prohibito hodie permisso simul manere possint, de hoc vide not. ext. de conf. & af. c non debet.

inter ascendentes & descendentes est ppetua.

consanguinei & affines quo iure prohibẽtur coniungi. ¶ Vltimo quæritur ad vtramque arborem, an prohibitio consanguineorum vel affinium coniungendorum procedat ex prohibitione diuina, an ex humana, & quare facta fuit prohibitio. Breuiter scias, quòd olim propter necessitatem frater necessario habuit contrahere cum sorore, & consanguinei cum consanguineis. vnde tunc in collateralibus non erat prohibitio. hoc fuit à principio generis humani in filiis & nepotibus Adæ, hoc etiam fuit post diluuium in nepotibus Noe. In Leuitico vero prohibitę fuerunt fere duodecim personæ, quas vide not. ext. de rest. spol. litteras. & de diuor. c. gaudemus. Demum ius positiuum canonicum prohibuit consanguineos & affines primi generis coniungi in septimo gradu & citeriori: quæ prohibitio postea vsque ad quartum gradum est restricta. ext. e. non debet. reuocatis etiam quibusdam aliis prohibitionibus, vt patet. Reuocatio vero fuit ex causa, quæ ibi ponitur, & extr. de testi. c. licet ex quadam. per quod patet, quod prohibitio partim procedit ex iure diuino, & partim ex positiuo. Vnde in secundo gradu æqualis lineæ collaterales contrahere possunt iure diuino, sed non positiuo. Ratio vero prohibitionis sumitur 35. q. j. §. j. c. j. fuit enim propter charitatem ampliandam. Nam si contraherem cum sorore, idem esset pater & socer, mater & socrus, vir & frater, &c. sed si alium habeo patrem, alium socerum, numerosius se charitas protenderet: in qua vniuersi fideles & præcipue studentes continue perseuerent per gratiam eius, qui est benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

QVÆST

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnc quæritur.] Hæc q. diuiditur in 7. partes: in prima quarum probatur per tria c. q. consanguinei debent computare parentelam ad coniungendum vel seperandum matrimonium: & si defuerit parentela, vicini antiquiores. Secunda ibi, *Ecce.* Tertia ibi, *Hoc iuramentum.* Quarta ibi, *Ad hoc.* Quinta ibi, *Qui vero.* Sexta ibi, *Occasione.* Septima ibi, *Recepturus.* Ioan. de Fan.

CASVS. Hic proponitur sexta q. quæ satis vtilis est: & locum habet in causis de facto.

a ¶ *Nunc quæritur.*] Hæc q. sexta expeditur j. e. c. 1. & 2. & ext. qui mat. ac. pos. videtur. & ext. de sep. & reiu. tenor. "nam consanguinei præferuntur extraneis ea ratione, quia melius possunt scire suam consanguinitatem cum chartis, cum testibus, cum recitatione maiorum, & aliis argumẽtis. hoc tamen qđ dicitur de consanguineis in testimoniis admittendis, exaudi tantum cũ de consanguinitate agitur: nam si super alio ageretur, non sunt admittendi nisi cum eo remperamento quod dixi. 3. q. 5. in prin. & hoc probatur ext. de testi. super eo. Item licet soli consanguinei accusare possint matrimonium: tamen quilibet potest denuntiare, vt ext. de cog. spi. tua. & licet per denuntiationem non agatur nisi ad pœnitentiam, vt ext. de ac. super his. tamen quia in hoc casu non possunt pœnitere nisi separentur, iudex ab officio suo eos separabit[a]. ar. 24. q. 3. ecce.

"cõsanguinei pferuntur extraneis qñ sup mrimonio est quæstio. 1 Sen. 4. dist. 41. Poly. l. 6. tit. 4. Anſ. l. 10. c. 60. Bur. l. 7. c. 11. Iuo p. 9. c. 57 Pan. l. 7. c. 84

2 Ext. q ma. ac. pos. c. vſ.

a Ad hoc ſa. qđ not. ſ. 2. q. 1. ſi peccauerit ff. in j. gl. in fi. Arc.

CASVS. *Consanguineos.*] Dicitur hic, q̃ matrimonium potius accusare debent consanguinei, q̃ extranei, sed vbi consanguinei desunt extranei audiendi sunt: & si consanguinitas probetur, matrimonium separetur.

†al. peccandi

b ¶ *Extraneorum.*] ar. q̃ peregrini, aduenæ, alienigenæ non recipiantur in causa consanguinitatis, & q̃ propinqui ceteris personis præferantur, si cõtradixerint: quod est verum, vt extra qui ma. acc. pos. videtur.

c ¶ *Nullus.*] nisi deficiente parentela, vt hic in fine.

d ¶ *Accuſet.*] improprie secundum H. ar. C. de inof. test. parentibus. vbi ponitur accusare pro agere. "Et nota quòd causa matrimonialis nõ est criminalis nec ciuilis, etiam vbi de crimine agitur in foro ecclesiastico: sed mista. extra de procu. tuæ.

"Matrimonialis causa est mista.

e ¶ *Vel consanguinitatem in synodo computet, &c.*] hoc referas ad testem. Et est ar. "q̃ non potest idem accusator esse & testis in causa criminali: quod verum est, licet quidam consentiant dicentes hoc speciale, esse in matrimonio, vt idem sit accusator & testis: sicut est speciale, quòd non iuretur in eo de calumnia, cum sit quæstio spiritualis. ext. de iur. cal. litteras. & quòd consanguinei admittuntur, & quòd non omnino ibi obseruatur ordo iudiciarius. extra *vt lit.* non

"Accusator & testis idẽ esse ſ. pt. in cã criminali

QVÆSTIO VI.

1 Ps

Vnc quæritur[a] *quibus accusantib*[b]*, vel testificantibus, consanguineorum coniunctio dirimenda sit.*

De hac ita decreuit Fabianus Papa.

¶Consanguinei tantum, vel, si progenies defecerit, antiqui, & veraces propinquitatem in synodo computent. C. I.

CONsanguineos extraneorum[b] nullus[c] accuſet[d], vel consanguinitatem in synodo computet[e]: sed propinqui[f], ad quorum notitiam[g] pertinet, id est pater, mater, frater, soror, patruus, auunculus, amita, matertera, & eorum procreatio. Si autẽ progenies tota defecerit[h], ab antiquioribus[i], & veracioribus, quibus eadẽ propinquitas nota sit[i], episcopus canonice perquirat: & si inuẽta fuerit propinquitas, seperantur.

[*Cælestini Papæ decretum ecclesiæ Florentinæ missum.*]

PALEA. C. II.

VIdetur nobis, quòd secunda, quã contra prohibitionem ecclesiæ duxit, non sit vxor, etiam si primam non haberet desponsatam. Nã quod contra interdictum, & ordinẽ ecclesiæ factũ est, tamquam inordinatum ratum non haberi tam diuinæ, quàm humanę legis proclamat auctoritas. Quia igitur ea, quam inordinate superduxit, prohibitione reniten te, vxor non est, cogẽdus est eam recipere, quam iurauit, & desponsauit, & ex ea prolem genuit: vt iuramenti religio non vilipẽdatur, & fides adinuicem promissa seruetur, & proles in cultu Dei nutriatur, & educetur, & alij exinde occasionem peierandi †, & aliàs decipiendi assumere non valeant. Quòd autem parentes, fratres, & cognati vtriusq; sexus in testificationem suorum ad matrimonium coniungendum, vel dirimendum admittantur, tã antiqua consuetudine, quàm legib[o] approbatur. Ideo enim maximè parentes, & si defuerint parentes, proximiores admittũtur, quoniam vnusquisq; suam genealogiam cum testibus, & chartis, tum etiam ex recitatione maiorum scire laborat. Qui enim melius recipi debẽt, quam illi, qui melius sciunt, & quorũ est interesse, ita vt, si nõ interfuerint, & consensum non adhibuerint, secundum leges nullũ fiat matrimonium? Quod vero legitur[k] pater non recipiatur in causa filij, nec filius in causa patris] in criminalib. causis, & contractibus verum est: in matrimonio vero cõiungendo, & disiungendo, & ipsius coniugi prærogatiua, & quia fauorabilis res est, congrue recipiuntur†.

¶ *Hæc Palea deest in pleriſque vetuſtis exemplaribus. Habetur extra, qui matrimonium accu. poſ. c. 3. ex Clemente iij. aliàs Cæleſtino, Florentino epiſcopo. aliàs eccleſiæ Florentinæ: indeque, & ex aliquot manuſcriptis eſt emendata, verbis aliquot & additis, & ſublatis.*

Item Vrbanus Papa Richardo† Genuen ſi epiſcopo.

¶Qui iureiurando propinquitatem firmare debeant. C. III.

NOtificamus tibi, vt postquam tres, aut duo ex propinquioribus iam defunctæ[k] vxoris, eius, qui accusatur, vel viuæ: hanc propinquitatem iureiurando firmauerint, vel tres, aut duo ex antiquioribus Genuẽsibus, quibus hæc propinquitas nota est, qui bonæ famæ[l], & veracis testimonij sint, remoto amore, timore, pretio, & omni malo studio, su pradicto modo cõsanguinitatem firmauerint, sine omni mora coniugia dissoluantur. Quòd si propinqui, aut extranei verbis tantũ propinquitatem testantur, & iuramento probare, vel noluerint, vel nequiuerint, cõiugium nullatenus dissoluatur: sed competens eis[m] pœnitentia propter infamiam, vel peccati maculam (si forte in hac re contraxerint[n] aliquam) iniungatur.

Item ex concilio Vrbani Papæ habito in Apulia[s].

¶Suæ confessioni relinquuntur, quorum incestum nullus iureiurando affirmat. C. IIII.

[6] SI duo, vel tres viri cõsanguinitatem iurejurando firmauerint, vel ipsimet forte confessi[o]

n ¶ *Contraxerint.*] sed forte non bono zelo diffamauerũt matrimonium, vt C. de adul. quamuis. in fine.

Si duo.] Casvs. Quidam contraxerunt, & erat fama contra eos esse consanguineos, dicitur quòd si hoc constiterit testium approbatione, vel eorum confessione, seperantur. si neutrum erit, ab episcopo adiurentur: & si negauerint, sibi sunt relinquendi: scientes quòd si aliud habent in conscientia, in mortali peccato sunt vsque ad seperationem, &c.

o ¶ *Confeſſi.*] si tamen eos consanguineos fama publica nũtiet: quæ habetur pro vno teste, idem est si vnus confitetur, secundum Bar.

a ¶ *Sicut*

"Cõsanguinitas ñ ꝓbatur, vt ext. de eo qui cog. consan. vx. suæ. super eo. licet H. dicat sũtur p coniugem ficere si vterq; iuret septima manu. 33. q. 1. requisiti. sed contra eum ges, nisi fa- est ext. de eo qui cog. consan. vx. suæ. super eo. vbi dr, q̃ rumor, &c. ma concur rat. Sed dici potest q̃ aliud est vbi se cõsanguineos dicunt, vt hic: aliud vbi turpitudinem allegãt: vt ibi: quia nec tũc familiares testes admittũtur, vt ext. de testi. in litteris. Vel facias vim in eo quod dicit, rumor, &c. quia

a ¶ *Sicut fama.*] "nam sine fama non sufficeret eorum confessio, vt ext. de eo qui cog. consan. vx. suæ. super eo. licet H. dicat sufficere si vterq; iuret septima manu. 33. q. 1. requisiti. sed contra eum Casvs. Ostenditur hic qualiter debeant iurare qui de parentela debent testimonium ferre.

rumor est aliquã pars vicinię tota ciuitas fiue clamat, secundum Host.

†al. propter

†al. propter

Item si adest præsumptio violenta cum fama[a]) cõsanguineos recognoscãt. si negauerint, sibiipsis relinquendi sunt: ita tamen, vt si aliud in conscientia habeant, se à liminibus[b] ecclesiæ, à corpore, & sanguine Domini, à fidelium cõmunione nouerint segregatos, atque infames[c] effectos, donec[d] ab incesti facinore desinant. Si se episcoporum iudicio segregauerint, si iuuenes sunt, alia matrimonia contrahere non prohibeantur. e

2 *Ecce, quibus accuſantibus*[f]*, vel teſtificantibus conſanguineorum coniunctiones ſunt dirimendæ. Cuiuſmodi vero iuramentum ab accuſatore*[g] *ſit exigendum, ex Romano ordine*[A] *habetur. Eſt autem huiuſmodi.*

A ¶Ordine.] *Ceteri collectores citant non, ex ordine: ſed ex concilio Romano ſub Gregorio iij. Ex quibus collectoribus, & vetuſtis Gratiani exemplaribus nonnulla ſunt emendata in hoc, & in ſequentibus capitibus.*

¶Iuramentum accusatoris. C. V.

JDE parentela illa, quam dicunt esse inter illum N. & istam eius coniugem N. quidquid inde scis, & audisti[h], à tuis vicinis, aut à tuis propinquis antiquioribus, q̃ tu per nullum ingenium, nec propter timorẽ, nec propter amorem, aut per † præmium, aut per † consanguinitatem celabis episcopum tuum, aut eius missum, cui hoc inquirere[i] iusserit, quandocumque[k] te ex hoc interrogauerit. Sic te Deus adiuuet, & istæ sanctorum reliquiæ.

¶Iuramentum testium. C. VI.

1 ILlud † sacramentum[l], quod iste iurauit de illa parentela, quæ inter illum N. & eius coniugem N. cõputatur, quòd tu illud obseruabis, inquantum sapis, aut fuerint, coniugia dissoluantur. Si vero neutrum contigerit, episcopi eos per baptismum, per fidem, per iudicium Christi in vera obedientia obtestentur, quatenus pa lam faciant, vtrum se (sicut est fama[a]) cõsanguineos recognoscãt. si negauerint, sibiipsis relinquendi sunt: ita tamen, vt si aliud in conscientia habeant, se à liminibus[b] ecclesiæ, à corpore, & sanguine Domini, à fidelium cõmunione nouerint segregatos, atque infames[c] effectos, donec[d] ab incesti facinore desinant. Si se episcoporum iudicio segregauerint, si iuuenes sunt, alia matrimonia contrahere non prohibeantur. e

2 *Ecce, quibus accuſantibus*[f]*, vel teſtificantibus conſanguineorum coniunctiones ſunt dirimendæ. Cuiuſmodi vero iuramentum ab accuſatore*[g] *ſit exigendum, ex Romano ordine*[A] *habetur. Eſt autem huiuſmodi.*

A ¶Ordine.] *Ceteri collectores citant non, ex ordine: ſed ex concilio Romano ſub Gregorio iij. Ex quibus collectoribus, & vetuſtis Gratiani exemplaribus nonnulla ſunt emendata in hoc, & in ſequentibus capitibus.*

¶Iuramentum accusatoris. C. V.

JDE parentela illa, quam dicunt esse inter illum N. & istam eius coniugem N. quidquid inde scis, & audisti[h], à tuis vicinis, aut à tuis propinquis antiquioribus, q̃ tu per nullum ingenium, nec propter timorẽ, nec propter amorem, aut per † præmium, aut per † consanguinitatem celabis episcopum tuum, aut eius missum, cui hoc inquirere[i] iusserit, quandocumque[k] te ex hoc interrogauerit. Sic te Deus adiuuet, & istæ sanctorum reliquiæ.

¶Iuramentum testium. C. VI.

1 ILlud † sacramentum[l], quod iste iurauit de illa parentela, quæ inter illum N. & eius coniugem N. cõputatur, quòd tu illud obseruabis, inquantum sapis, aut audisti. Sic te Deus adiuuet.

3 *Hoc iuramentum non eſt ſeparationis*[m]*, ſed ſynodale, inſtitutũ ab Eutychiano Papa. Ait enim.*

¶ Synodale iuramentum. C. VII.

3 EPiscopus in synodo residẽs post congruam allocutionem[n] septem ex plebe ipsius parochiæ, vel eo amplius, prout viderit expedire, maturiores, honestiores, atque veraciores viros in medium debet euocare, & allatis sanctorum pignoribus[o] vnumquemque illorum tali sacramento constringat. Amodo P in antea quidquid nosti, aut audisti, aut postmodũ q inquisiturus es, quod contra Dei voluntatem, & rectam Christianitatem in ista parochia factum sit, aut futurum erit, si in diebus tuis euenerit, tantum vt ad tuam cognitionem quocumque modo perueniat, si scis, aut tibi fuerit indicatum synodalem[r] causam esse, & ad ministerium episcopi pertinere, quòd tu nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium †, nec propter parentelam vllatenus celes episcopum, aut eius missum, cui hoc inquirere iusserit, quandocumque te ex hoc interrogauerit. Sic te Deus adiuuet, & istæ sanctorum reliquiæ. Illud[A] sacramentum, quod iste iurauit de synodali causa, quòd tu illud ex te ita obseruabis, inquantum sapis, aut audisti, aut ab hac die in antea inquisiturus es. Sic te Deus adiuuet, &c.

A ¶ Illud.] *Burchardus legit, istud. & ante hæc verba præponit hanc rubricam,* Iuramentum ceterorum.

4 *Ab hoc iuramento illud*[s] *ſumptum eſt, principio paululum deriuato. Porro de iuramento ſeparationis*[t] *Innocentius Papa II. ſcribit Othoni Lucenſi epiſcopo dicens.*

¶ Iuramentum illorum, qui consanguinitatem probant. C. VIII.

n ¶ *Allocutionem.*] id est, prædicationem. 10. q. 1. placuit.

o ¶ *Pignoribus.*] id est, reliquiis, quibus obligatur sicut per pignora.

p ¶ *Amodo.*] argum. quòd sine accusatore contra aliquem inducere testes potest episcopus, & pronuntiare, & "quòd idem possit esse iudex & accusator, simile 6. quæst. 1. si tantum. 11. quæst. 3. præcipue. & supra ead. quæst. cap. 1. & 2. quæst. 5. presbyter. simile supra 4. q. 4. c. 1. & 2. contra.[c]

q ¶ *Poſtmodum.*] argum. quòd in causa consanguinitatis testimonium potest ferre quis de his quæ recenter didicit. arg. contra, ſ. e. in c. tribus. & arg. extra de consan. & aff. ex litteris. sed hic postmodum non intelligitur post motam quæstionem, quod ibi prohibetur: sed postmodum, id est, de cetero, & sic per æquiuocationem solue. ad hoc prox. quæſt. quod autem.

r ¶ *Synodalem.*] immo quælibet causa est synodalis indirecte, vt extra de iudic. nouit.

s ¶ *Illud.*] scilicet de parentela.

t ¶ *Separationis.*] id est, ad quod fit separatio testium.

3 Pol. l. 6. tit. 11. Anſ. l. 6. c. 152. Bur. l. 7 c. 91. 92. 93.

b Add alios casus i qb[o] not. do. in l. prob.

"mrimoniũ ferui an pot fit ad testimõia seruo rũ dissolui.

3 ff de testi. testisidone[o]

b Sed qñ dr mota qõde Vin. ex quo mrimonij intentio est extra de of. del. cõsulta tionib. Arg. 22. qu. 5. hoc videtur. Ar. tal. admittuntur

† al. Cyriaco

4 Sen. 4. dist. 41. Iuo p. 9. Pan. l. 7 c. 33. c. 85.

5 in Cod. puerusto ex Eugenio ij.

6 Sent. ibid. Iuo p. 9. c. 53

cNõ est falsum secũdũ id qđ not. 4. q. 4. c. 1. i gl. ibi. sed nor. ſ. e. in ſum. idẽ quod dr hic. Arc.

"Accusator & iudex ꝑt idem esse.

cHuic contrario ſtãdũ est, & qđ ꝑmittitur fal sum est: nã eps non est accusator & iudex i hoc casu, ſ vnus iuratorũ ac cusat, & aliꝰ introducit testes alios. Arch.

De parentela illa.] Casvs. In quadam matrimoniali causa fuit appellatum ad Papam. Papa causam delegauit Othoni episcopo, & quibusdam aliis. testes in gradibus & in personarum nominibus primo discordauerunt, postea in altero consenserunt. iudices delegati ipsum super hoc consuluerunt. dicit Papa, quòd hic

ij

consideranda sunt te
stium personæ, & qua
liter debeant iurare,
& esse sine varietate.
a ¶*Diuerso.*] ergo nul
li erat credendum, vt
4. q.3. Item qui falso.
Vel loquitur hic de
diuersitate testiũ qui
discordant: "tenẽtur
enim testes ex vtroq;
latere probare con
sanguinitatem, vt ext.
de consan. & aff. ex lit
teris. & singulos gra
dus clare distinguere,
& propriis nominib[a]
nominare personas
omnes, vel sufficienti
circumlocutione, &
debent vidisse quòd
persone constitute in
vno prædictorum gra
duum, se pro consan
guineis habuerunt,
vt ext. de testi. licet. 2.
Sed certe testes, qui
debent probare con
sanguinitatem, debẽt
incipere à principio,
& sic descendere vs
que ad personas illas
de quibus quæritur. si
incipiunt à duobus
fratribus, & bene pro
bant illos fuisse fra
tres, sed de patre eo
rum nihil probãt, nec
inde aliquid sciunt, &
alios descendentes,
probant gradus, num
quid hoc sufficit? Di
co quòd sic: quia de
stipite nõ inuenimus
cautum, sed tantum
de lateribus, vt extra
de test. series. & ipsos
fratres canon quan
doque ponit pro stipi
te. 5. ead. q. 5. c. 1.
b ¶ *Postmodum.*] Po
namus ergo, quòd Pe
trus & Berta, qui sunt
frater & soror con
trahunt matrimoniũ:
& duo testes bene
probant Petrum esse
filium Ioannis, sed de
Berta, nihil sciunt. I
tem alij duo probant
Bertã esse filiam Ioan
nis, sed de Petro nihil
sciunt: separabitur ne
tale matrimonium?
Dicunt omnes quòd
non[a]: quia nec isti
duo probant consan
guinitatem, nec illi
duo. nam aliud pro
bant isti, & aliud illi.
Sed qui hoc dicunt,
gl. prædi. & cæci sunt: quia si pro
hanc sũam baui aliquem esse fi
lium alterius, illum
Gos. in ꝑdi.
esse patrem istius pro
baui, sed in casu isto
probatum est indici,
quòd Ioannes est pa
ter Petri: similiter est
ei probatum quòd
Ioannes est pater Ber
tæ. ergo constat iudi
ci quòd idem est pa
ter vtriusq;: ergo con
sanguinitas est probata. & forte primi melius dicunt.
c ¶ *Quia credant.* Sufficit quòd iurent de credulitate: nec est contra
extra de testib. quoties. illud enim intelligo per hoc. & ita præstant

"Testes cõtra mrimonium depo nẽtes quid tñr facere.

†al. præstabant

1 Pol. l. 6. ti. 4 Anf. l. 10. c. 75. Burc. l. 7. c. 27. Ino p. 9. c. 63. Pan. l. 7. c. 88.

a ista fuit

De parentela illa, vnde nos cõsulere voluisti, pro qua etiam est ad nostram audientiam appellatum, aliorum fratrum scripta suscepimus, qui vtique causam ipsam diuerso[2] modo narrabant. Et primo quidẽ tam in gradibus, quàm in nominibus personarum discordasse: postmodum[b] vero in altero eorum computatores eiusdem parentelæ dicuntur conuenisse. Ceterum in huiusmodi casibus summopere consideranda est qualitas personarum, quæ aliquid contra quoslibet astruere velint: quæ etiam iusiurandum præstare debent, quòd neque gratia, neque pretio, vel timore, vel odio alicuius hoc dicunt contra eos, de quibus agitur: sed potius, quia credant[c] ita verum esse, & ita se à suis antecessoribus audiuisse. In quibus omnibus non debet aliqua varietas, vel contrarietas[d] inueniri.

5 *Qui vero separantur ab inuicem, huiusmodi iuramentum præstabunt*†.

¶ Iuramentum separationis.
C. IX.

1 Ab isto die in antea, quòd tu per nullum ingenium te so ciabis huic tuæ consanguineæ[A] N. cum qua contra legem, & rectam christianitatem adulterium & incestum perpetrasti, nec in coniugio, nec in adulterio illam tibi sociabis, nec cũ illa ad vnam mensam manducabis, & bibes, aut sub vno[e] tecto manebis, nisi forte in ecclesia, aut in alio publico loco, vbi nulla mala suspicio possit esse, & ibi coram testibus idoneis pro certa necessitate pariter colloquamini, nec aliam coniugem accipies, nisi forte post per actam pœnitentiam tibi licentia[f] data fuerit ab[*] episcopo tuo, aut eius misso. Sic te Deus adiuuet[g], & istæ sanctorum reliquiæ.

A ¶ Consanguineæ.] *Quæ sequuntur vsque ad vers.* perpetrasti, *addita sunt ex Burchardo & Iuone, itemque alia nonnulla.*

6 *Occasione vero consanguinitatis vxorem suam dimittere, & aliam ducere non licet alicui, nisi causa primum probata fuerit.*

Vnde Alexander Papa I I. Gulielmo de Monstriolo†.

¶ Nisi coram ecclesia consanguinitate probata vxorem dimittere non licet. C. X.

istí duo sacramenta. Ioan. de Fant.
d ¶ *Vel contrarietas.*] Hic respondet quæstioni factæ. Ioan.

QVI VERO. Hæc est 5. pars huius quæstionis.
e A *Isto die.*] ¶ *Sub vno.* Jid est, loco suspecto. nam qui male agit, &c. 18. quæst. 2. pernicioſam.

2 Mvltorum relatione cognouimus, te propriam velle abiicere[b] vxorem, & adhærere alteri, prætendentem consanguinitatis occasionem. Vnde Apostolica auctoritate interdicendo mandamus tibi, vt hanc, quam nunc habes vxorem, nullatenus præsumas dimittere, vel aliam ducere, donec episcoporum religiosorum concilium[1] causam istam examinauerit.

7 *Recepturus vero eam, quam iniuste dimisit, hoc modo iurabit.*

¶ Reconciliationis iuramentum.
C. XI.

3 Ab isto die in antea istam coniugem tuam N. quam iniuste dimisisti[k], ita tenebis, sicut per rectum maritus suam debet habere coniugem in dilectione, & debita disciplina, nec eam per vllum malum ingenium à te separabis, nec ea viuente aliam accipies. Sic te Deus adiuuet, &c.

Quòd autem vnius[l] *testimonio coniugia apud quosdam dirimuntur, nulla ratione ratum habetur. Cum enim Dominus dixerit.* [*Omne*[m] *verbum stabit*[n] *in ore duorum, vel trium testium.*] *Item cum in Ilerdensi concilio, c. 20. dicatur.* [*Omnis controuersia, quæ de ecclesiasticis rebus sit, secundum diuinam legem sub duobus, vel tribus testibus terminetur, Domino dicente* [*non vnus stet contra*[A] *alium*†, *sed in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum.*] *Item cum alibi dicatur* [[4] *nullius*[B] *personæ quantumlibet exercitatæ testimonio aliquid credatur,*] *eui dentissime appareat, vnius assertione coniugia non esse dirimenda.*

A ¶ Contra alium.] *In Deuteronomio hæc adduntur, quidquid illud peccati, & facinoris fuerit. In Euangelia autem sunt tantummodo sequentia, vt in ore duorum, &c.*
B ¶ Nullius personæ.] *In codice Theodosiano, lib. xi. tit. 14. leguntur hæc verba.* & nunc manifeste sanciuus, ne vnius omnino testis responsio audiatur, etiam si præclaro curiæ honore præfulgeat. *quorum similia recitantur ab Iuone, part. 10. cap. 204. Et Gratianus 5. 6. q. 2. in principio hanc eamdem fere sententiam attulit.*

QVÆSTIO VII.

Vòd autem[o] *quæritur, si illi, qui de incestuosis nascuntur, filij reputentur, Augustinus in lib. quæstionum super Leuiticum, c. seu quæst. 76. determinat, ita dicens.*

¶ Non appellantur filij, qui de incestuosis nascuntur. C. I.

f ¶ *Licentia.*] cum sit senex. Si enim esset iuuenis, de iure communi posset contrahere, secundum quosdam, vt not. 23. q. 2. in adolescentia.
g ¶ *Deus adiuuet.*] sed clericus cum separatur à concubina sua, non debet iurare, vt ext. de cohab. cler. & mu. clericos.

OCCASIONE. Hæc est sexta pars quæstionis.

Vltorum.] Casvs. Iste consanguinitatis occasio ne volebat vxorem suam dimittere, prohibet Papa ne dimittat, nisi prius causa fuerit in concilio probata.
h ¶ *Abiicere.*] propria auctoritate: quod nõ licet. 33. q. 2. c. 1. & 2.
i ¶ *Concilium.*] hoc olim. Vel exaudi distributiue. De hoc no. 33. q. 2. c. 1.

RECEPTVRVS. Hæc est septima pars quæstionis.
k A *Isto.*] ¶ *Dimiseras.*] auctoritate propria: vel per ecclesiam si fuit decepta.
l ¶ *Quod autem vnius.*] hæc quæstio incidenter proponitur.
m ¶ *Omne verbum.*] 5. 2. quæst. 4. 5. 1. & cap. placuit.
n ¶ *Stabit.*] nisi in casu. de consec. distinct. 4. c. placuit. & 86. distinct. tanta. & 8. q. 3. talia.

Vòd autem] Casvs. Hic intitulatur septima quæstio, quæ modicam habet dubitationem.
o ¶ *Quòd autem.*] "si parentes nesciunt impedimentum, non est dubium quin filij sint legitimi, vt extra qui fil. sint legit. cum inter. Si autem vnus sciuit, & alter nesciuit, dicunt quidam, quòd quantum ad scientem non sunt legitimi, sed quantum ad ignorantem sunt. argum. 32. quæst. 2. solet quæri. & C. solut. matr. si ignorans. Sed licet Hug. & Lata dixerint, tamen reprobatur eorum distinctio, extra ead. ex tenore. quia inconueniens esset, quòd aliquis esset partim legitimus, & partim illegitimus[p]: sicut nemo potest esse partim liber, & partim seruus. ff. de liber. causa. duobus. sed si ambo parentes sciunt impedimentum, tales filij non sunt legitimi, licet ecclesia habuit illud pro matrimonio, vt extra de clan. despon. cum inhibitio.

Quid

Quid est.] Casvs. Cum de incestu soleant filij nasci, quæritur quare dictum sit in veteri lege, qui dormierit, &c. Et respon. quòd legitimi non sunt, nec parentibus succedunt.
a ¶ *Quid est.*] dubitando dicit, & tamen soluit: & interrogando respondetur. sic 22. quæst. 2. quod ait.
b ¶ *Sine filiis.*] ſ legitimis. "Dicitur enim non esse filij, qui non sunt boni. 12. q. 2. non liceat. ar. 32. q. 4. dicat & 40. dist. multi. ergo verbo generali tantũ legitimi continentur, extra de iureiu. quintauallis. ff. de ope. lib. si libertus.

"Filius non est qui bonus non est

Leuit. 20.

De his vero, qui.] Hic depingitur viij. q. qua quæritur quo gradu possit dispẽsari cũ consanguineis vel affinibus. Et quidem in tertio Papa solus: sed in primo & secundo non pt, vt dicit: q a in Leuitico prohibitus fuit vterq; in consanguinitate & affinitate: sed hoc falsum est, vt extr. de diuor. gaudemus, vt no. 30. q. 3. Piscatium. "& sunt tria quæ inducũt hãc dispositionem, proles, & tẽpus. ſ. e. c. 1. ff. de rit. nupt. q in prouincia. & reformatio pacis, vt extr. de delp. impu. accessit. in parte decisa. & hęc est indirecta dispẽsatio. In hoc eñ casu tñ vr dispensare, q post spatiũ longum non admittunt accusatorem, nisi accusatus ipsum sponte admittat, vt extra qui ma. ac. pos. per tuas.

"Dispensatio circa matrimonia inducitur pp tria. vel

Decretal. 6. ti. 4

Dicit Augustinus quòd si ex magna causa. Dicunt autem quidam, quòd dominus Papa in hoc cap. dat generalem formam omnibus prælatis, quòd vbi inueniunt aliquos in tali gradu, & illa tria præcedunt, non separent eos, nec de causa cognoscunt: aliàs sic.
g ¶ *Ore ad os.*] & ita permittit in suspenso.

Quid est[a] [Quicumque[A] dormierit cum cognata sua, sine filiis[b] morietur.] cum filij ex huiusmodi cõductionibus & ante nati sunt, hodieque nascantur? An hoc intelligendũ est lege Dei constitutum, vt quicũque ex eis nati fuerint, nõ deputentur filij, id est, nullo parentibus iure succedant?

A ¶ Quicumque dormierit cum cognata sua.] *Hæc verba non sunt hic apud B. Augustinum, sed initio ipsius quæst. 76.*

QVÆSTIO VIII.

De his[c] *vero, qui ignoranter coniuncti sunt, in quo gradu consanguinitatis, vel affinitatis ex dispensatione ecclesiæ relinquantur, Gregorius in Regesto definit dicens.*

¶ *In Polycarpo citatur ex Gregor. in decretis.*

¶ Non separentur, qui infra septimam generationem ignoranter copulantur. C. I.

1 De gradibus vero cognationum, qui infra septimam generationẽ in matrimonio sunt inuenti, si nescientes fecerint, & iam multa[d] curricula annorum sint reuoluta, ita vt filios[e] habeãt, in sexto qui inuenti sunt, aut fortasse[f] in quinto, huiusmodi non separentur, donec nos Domino permittẽte ore ad os[g] loquamur. Hoc autem dico secundum indulgentiam[h], non secundum imperium. Qui vero de his duobus gradibus nouas contraxisse nuptias videntur, id est, infra anni coronam[i], modis omnibus separentur. De cetero vero generalia per omnem prouinciam statuta percurrentia taliter firmentur, vt nullus audeat deinceps tale scelus perpetrare: & qui fecerint, sine retractationis misericordia acrioribus puniti vltionibus separentur. Hi vero, qui propinquas sanguinis vxoris suæ in matrimonio sibi sociauerunt, sicut iamdudum vobis scripsimus, qui in eodem gradu inuenti sunt, separentur: aut suspendatur eorum causa, vsque dum nos insimul Domino auxiliante conueniamus. *Idem.* ¶ De[A] his, qui post mortuas vxores, secundas cõtrahere nuptias voluerint iuste, & honeste, & rationabiliter prospeximus ab earũ consanguineis vsque ad quartum[k] gradum genealogiæ abstinere. Hoc nos secundum indulgẽtiam sanctæ matris ecclesiæ mitius præ

libauimus[l]. Ceterum iuxta[B] sæcularium legum censuram dignis coercitionibus, grauibusque disciplinæ inuẽtionibus† hæc omnia mala, & illicita modis omnibus resecanda sunt, vt in futuro deinceps tempore cuncta quiescant.
A ¶ De his, qui.] *In Polycarpo hæc verba sunt ex eodem Gregorio: sed habentur coniunctim cum ea de affinitate. 8. q. 2. & 3. & proxime antecedunt huic capitulo, de gradibus.*
B ¶ Iuxta sæcularium.] *De pœna incestorum est in nouell. 12. Iustiniani, & in cap. l. 7. c. 432. & 435. & in adiectis, c. 124. & 127.*

Idem Felici Messanæ ciuitatis episcopo.

¶ In quarto, & quinto gradu qui coniuncti inuenti fuerint, separentur.
C. II.

2 Hæc salubriter præcauenda sancimus, ne quis fidelium propinquam sanguinis sui, vsque quo affinitatis[m] lineamenta generis successione cognoscuntur, matrimonio[n] sibi desideret copulare: sed[A], sicut à maioribus nostris definitum est, ita modis omnibus obseruetur: quoniam vsque ad septenarium numerum parentelæ, nulli vmquam copulam contrahere licentiam damus, his videlicet, qui ex patre, & matre consanguinitatis parentela descendunt. Qui autem, & quæ in quarto, vel in quinto gradu coniuncti inuenti fuerint, separentur: quoniam scriptum est. [Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet, vt reuelet turpitudinem eius.] & iterum [Anima, quæ fecerit quippiam ex istis, peribit de medio populi sui.] Sane quibus[B] coniunctio interdicitur illicita, habebunt ineundi coniugij melioris libertatem.

Nisi in eodem crimine vsque ad mortem alterius eorũ contumaciter perseuerauerint. Vnde in Aurelianensi concilio.

¶ *Integrum cap.* Hæc salubriter, *vt est apud Gratian. etiam ab Anselmo citatur ex Gregorio. In Polycarpo autem sequitur post c. Pyctacium. 5. 30. q. 3. attributum Zachariæ. In concilio Toletano 2. c. 5. quod referunt Burchardus, & Iuo, habentur cetera huius cap. verba præterea, quæ indicabuntur.*
A ¶ Sed ſicut.] *Hæc vsque ad ver.* Separẽtur, *absunt à concilio, Burchardo, & Iuone.*
B ¶ Sane quibus.] *Hæc in concilio impresso non habentur: quamuis apud Burchardum, & Iuonem ponantur coniunctæ cum superioribus. Leguntur autem in Agathensi, & Epaonensi, Turonico 2. & in capitularibus adiectis, sed aliqua cum varietate, vt est notatum. 5. c. q. 2. & 3. de incestu.*
c ¶ Nisi in eodem.] *Hæc nusquam sunt inuenta, & visa sunt Gratiani. Quod indicat ille loquendi modus*, Vnde in Aurelianensi concilio.

¶ Non ducant vxores, qui vsque ad mortem alterius in incestu perseuerauerint. C. III.

Decret. ij. pars.

g ¶ *Ore ad os.*] sed si quis recẽter cõtraxerat, vel cõtraheret cũ aliqua, q; tũc separentur. Et hoc est qd dixit. infra anni coronã.
h ¶ *Indulgentiam.*] Sed obiicio tibi, aut Papa dispensauit, aut nõ? Si dispensauit, ergo stat im fuit matrimoniũ. Quare ergo dicit, nõ separentur donec no bis loquantur? Si non dispensauit, qũo ergo pmisit eos esse in incestu? Item quare secundũ hoc subiungit: Hoc aũt dico secundũ indulgẽtiam? Sol. Papa non statim dispensauit in matrimonio, sed dispensauit in hoc q; debet differri cognitio causæ, vel ẽ prolatio suiæ: "& in medio tempore alter alteri nõ debuit negare debitum: cũ adhuc non cõstaret de consanguinitate, vt extra

† *al. intuẽctionibus*

in cõc. Tol. 2. c. 9. Polyc. ibid. Anſ. l. 10. c. 39. Burc. l. 7. c. 6. Iuo p. 9. c. 42.

"causa pendente super mrimonio non est deneganda debitum.

i ¶ *Anni coronam.*] id est, anni circulum vel reuolutionem. Nota noua matrimonia dici q̃ non sunt annua.
"Similiter mancipiũ dr̃ nouum quod nondũ seruiuit per annũ. ff. de pu. & vect. interdum. §. quoties. simili ter vinũ. ff. de vin. tritic. & ol. leg. l. vetus.

"Mancipiũ dr̃ nouũ qd p annũ non seruiuit.

[A] Leuit. 18.

DE HIS QVI A MORTVA. Casvs. hic arg. q; si Mortua vxore dẽt vir ab eius cõsanguineis vsq; ad quartũ gradũ cedũt. simi abstinere, & hoc fit ex uum feudũ. de rigore iuris esset Arch. puniendus.
k ¶ *Ad quartum.*] si in telligas hoc de secundo gne affinitatis, tũc nulla est ibi dispensatio: nec illud q̃d sequitur, hoc nos, spectat ad illud genus affinitatis, sed ad primum.
l ¶ *Prælibauimus.*] i. olim cõcessim[a] q̃busdã.

Et habes liter nec no

Hæc salubriter.] Casvs. Precipitur hic, ne q̃s suã ducat cõsanguineã q̃diu cõsanguinitas vsq; ad septimũ gradũ cognoscitur: & q; in quarto gradu vel q̃nto iũcti sunt, separẽtur, q̃a in veteri lege prohibentur q̃s ad proximã sui sanguinis accedere.
m ¶ *Affinitatis.*] consanguinitatis signa vel vestigia.
n ¶ *Matrimonio.*] id

est, vsque ad septimum gradum.

Incestuosi.] Casvs. Qui incestas nuptias contrahunt: quamdiu in crimine sunt, excommunicati debent esse: & si alter moriatur in illa coniunctione, superstes non debet contrahere.

a ¶ *Incestuosi.*]primam partem huius cap. intellige de exclusione sacramentorum: secundam autem de anathemate. & tunc dicit, Non sumant cibú spiritualem. De hoc dictum est supra eadem quæst. 3. de incestis. 12. quæstion. 2. indigne.

b ¶ *Manent.*] post admonitionem.

c ¶ *Ad cathecumenos.*] 11. q. 3. ad mẽsam. contra. Sol. expositio illa quæ sequitur, id est, cum Christianis, &c. non refertur ad totum id quod præmissum est, sed ad aliam partem, inter Christianos non habentur. Vel non de omnibus gentibus hoc intelligendum est, sed de gentibus catechumenis.

d ¶ *Sed soli.*] Christiani.

e ¶ *Maneat.*] quid iuris in hoc casu, no. 33. quæst. 1. §. de pœnitentibus.

¶ *Vnde quæritur.*] Hæc q. diuiditur in duas partes. in quarum prima probat, quòd sententia retractari non potest: & hoc probat per duos canones. Secúda ibi, *Quod autem.* Io. de B.

f ¶ *Vnde quæritur.*]

« Snia pro mrimonio vel cõtra ip fum lata retractari ſpt. « Hic quæritur si sententia quæ lata est pro matrimonio, vel contra illud, postea possit retractari. Et dicendum quòd sic: quia talis sententia nullo cursu temporis transit in rem iudicatam, vt extra de sent. & re iud. consanguinei. & c. lator. Quidam volebant distinguere & dicere, quòd si secunda matrimonia sunt contracta, non potest retractari sententia: sed si non sunt contracta, possit retractari, per illud quod est extra de testib. sicut. 33. quæst. 1. si per fortiarias, sed id quod in illa decret. sicut dicitur, referendum est ad facilitatem [a], id est, non ita de facili retractatur sententia quando secunda matrimonia cõtracta sunt. Et illud quod dico in matrimonio, dico in omnibus vbi periculum animæ vertitur, vt in baptismo, & ordine. Illud tamen posset dubitari, vtrum sententia matrimonij ipso iure retractetur, an per in integrum restitutionem? Et videtur q᷑ per in integrum restitutionem, vt extra de in integ. rest. ex litteris. Econtra videtur quòd ipso iure, quia ibi sententia non transit in rem iudicatam, vt dixi. Sed licet magister specialiter proposuerit quæstionem de matrimonio, tamen generaliter profequitur an quælibet sententia possit retractari. « Notandum ergo quòd variis modis retractatur sententia. Quandoque retractatur si est lata per surreptionem, vt j. ea. veniam. & extra de offic. vicar. tua. & extra de senten. & re iudic. cum olim. Item si est lata per falsos testes, vel per falsa instrumenta, vt extra de probat. licet. & C. de fals. querela. Item, si est lata per falsas allegationes. ff. de iudic. præter. Item si interuenit falsus procurator. vt extra de procur. in nostra. ff. de iudic. licet. Item si est lata à iudice non suo, vel extra de iudic. at si clerici. & C. si à non compe. iud. per totum. Item per in integrum restitutionem [b], vt ex cõdũ matri tra de in integrum re moniũ. sicut. ſtitut. requiſiuit. Item em auctori per appellationem & tate iudicis ſupplicationem, vt ſolutũ est, C. de precib. impera. ita & auctoosse. authen. quæ sup- ritate eiusplicatio. Item retra- dẽ d᷒ reformctatur si est lata ab ex mari. ar. extcommunicato, vt ex- de reg. iurtra de sent. & re iud. ois res. & ff. ad probandum. Item de reg. iur. retractatur per implo nihil. Arc. rationem tristis auxi- 2 25. q. 2. eccliarij, vt si contra ser- clesiasticæ. Ansl. 4. c. 9. uum fuerit lata sententia, ille appellare non potest, sed permittitur ei implorare triste auxilium, vt ff. de appell. seruj. Item si fuerit lata contra ius scriptum, vt secunda, quæst. 6. §. est autem quando. Item propter corruptionem iudicis, vt 2. quæstio. sexta, §. venales. « Sunt autem tres « Snia tripli modi retractandi sen ci modo retentias. Quandoque tractatur. retractatur sententia, id est, nulla ostenditur esse, scilicet cum est lata à iudice non suo. 2. quæst. 1. in primis. vel cum per falsum procuratorem lata est. Quandoque retractatur iudicis officio, quandoque iure actionis. Si retractatur iudicis officio, sci licet per beneficium restitutionis in integrum: tunc si tantum vsque ad quadriennium potest agi. C. de temp. in integr. rest. l. vltima. si autem iure actionis, scilicet actionis in factum: tunc vsque ad triginta annos audietur. C. de 3 dist. 93. præscript. xxx. annor. diaconus. sicut.

Omnibus modis.] ¶ *Rationabiliter.*] etiam Imperiali rescripto [c]. c Sub. nisi C. de transact. causas. ex certa scia « immo à limine iu- princeps da diciorum expellen- ret rescriptur qui volunt retra- tũ dicẽdo si ctare sententias, à obstare tali quibus non est appel- snia. arg. C. latum, vt C. sentent. de testi. aut. rescin. non poss. l. vl- hoc inter li tim. C. vt lite penden. beros. Arc. l. fin. nisi propter pu- « snia à qua blicam vtilitatem, vt ff. de decret. ab ordin. faciend. quod semel. tractanda. vt nisi restituendo. ff. de minorib. in causa. d Adde an & qñ lis iudi §. vltimo. ci recipe re

Loci nostri.] Casvs. Papa bene diffinita debet confirmare, & delicta corrigere. Peccat enim qui bene statuta violat: & qui delicta non punit, peccandi viam aperit.

h ¶ *Omittimus.*]sim. 23. q. 3. est iniusta. in fine.

i ¶ *Errorem.*] nota, quòd partibus & aduocatis licet corrigere errorem suum quandocumque ante sententiam, vt extra de cens. olim. circa medium. C. de iure & fact. ignor. error. testibus incontinenti licet corrigere, vt extra de testibus cogendis, præterea [d]. Item dominus potest incontinenti errorem procuratoris corrigere, vt extra de offic. iudic. deleg. cum olim. in fine. nisi errauerit in petendis iudic

iudicibus suspectis, vt extra de caus. pos. & propr. cum olim. de hoc 32. q. 1. super. & cap. apud misericordem. Item iudex potest errorem suum corrigere in interlocutoria sententia, vt ff. de re iu. quod iusfit. sed diffinitiuam sententiam nullus potest corrigere: siue sit ordinarius [a], siue delegatus, siue in ciuilibus, siue in criminalibus causis, vt extra de off. delegato. in litteris. C. quomodo & quan. iu. si vt proponis. ff. de pœn. diui fratres. nisi sit lata contra ordinem iuris, tunc potest retractari ab ordinario tantum, vt C. de ac. l. 3. & 4. & etiam à delegato, vt extra de acc. qualiter & quando. « Sed licet corrigere non possit sententiam, tamen potest eam moderari, vt ff. de off. præfid. illicitas. §. vlt. Similiter si deceptus tulit sententiam, potest denegare executionẽ iudicati, vt ff. de iud. si prætor. in fi. Item verba sententiæ potest mutare: dum tamen sensus idẽ remaneat, vt ff. de re iudic. actorum. Item supplere potest eadem die de fructibus [b]. ff. de re iu. Paulus. Item interpretari potest sẽtẽtiam suam si est præses vel procurator Cæsaris, vt ff. de app. l. ab executore.

a ¶ *Triennium.*]maxime. arg. 33. q. 5. q᷑ Deo.

b ¶ *Reparanda.*] « non rem iudicatam non præiudicare veritati i causa spirituali. Sed videtur contra ext. de testi. sicut. quia ibi dicit, quòd non videtur superesse aliquod remedium nisi quòd testi imponatur pœnitẽtia de periurio. sed ibi supple scilicet de facili. Vel ibi respicit factum, non ius. Simile not. extra de arbit. pertenie. [c]

QVOD AVTEM. Hæc est 2. pars quæst. in qua probat quòd sententia retractatur, & hoc probat per v. capitula. Io. de Fant.

Quod quis.] Casvs. Qui non vult puniri, corrigat sua & prædecessoris sui delicta: & qui non correxerit, punietur, vt via peccandi claudatur.

c ¶ *Quod quis.*] hoc c. loquitur de illicita alienatione rerum ecclesiæ, vt ext. de re. perm. c. 2. Secus enim si deliquit sententiando [d] diffinitiue. C. sen. resc. non pos. l. 1. ff. de re iud. l. iudex. arg. contra factum proprium aliquem posse venire. arg. 12. q. 1. certe ego sum. & extra de elect. nosti.

d ¶ *Illicite.*] sic 55. dist. pœnitentes. arg. contra extra de cler. coniug. diuersis. & extra de fil. presb. veniens. & arg. ff. de reb. eo. qui sub tu. vel cur. l. quamuis. & extra de concess. præb. cum super.

a De hoc ẽ not. extr. de reg. iu. cum Bertholdus. in gloss. sed qualiter.

b Adide ẽdẽ expẽs. Ar.

c Vel dic vt not. 3. ea. in summa.

d Snia in cã spiritali, sc cudum H.

e Fornicariã « illicitis.]no. argum. ad quæstionem dominicalem: « iuraui quòd Christians an numquam accederem ad foruicariam meam: post volo cum ea con tra cõtra trahere, numquid possum? arg. hic quòd sic, & 31. q. 1. relatum. & c. illud. Et arg. contra extra de caus. pos. c. 3. & ff. de excep. rei iud. l. & an eadem. §. actiones.

« Rescripta apostolica conditio fit inserta. nihil reprehensibile contineant.

Apostolicæ.] Casvs. Quæritur vtrum Papæ constituta sint mutanda, & respondetur quòd non, nisi mutationis causa vel

inueniuntur, in melius reuocari oportet. Porro illicite vxor à viro suo separata est, & illo viuente alij copulata: cum Dominus solius fornicationis causa à viro suo vxorem separari iubeat. Sicut ergo si aliqua, cuius vir putaretur defunctus, alicui copularetur, & qualibet occasione interueniente, ab eius consortio discederet, [1] quamuis iudicio ecclesiæ cogatur redire ad eum, quem reliquerat: tamen si post triennium [a] virum, qui mortuus putabatur redire contigerit, priora coniugia redintegrabuntur, sic cum deprehenduntur non fuisse consanguinei, qui causa consanguinitatis ab inuicem separati sunt, prioris consortij fœdera sunt reparanda. [b]

2. Quòd autem, quæ illicite admittuntur, vel admissa inueniuntur, corrigenda sint, vel quòd sententia etiam Romanæ sedis in melius commutari valeat, auctoritate Hilarij Papæ, & Nicolai monstratur.

Ait namque Hilarius episcopus Vrbis Romanæ synodo præsidens, c. 4.

¶ Corrigendum est, quod illicite admittitur, aut à prædecessoribus admissum inuenitur.

C. III.

[2] Qvod quis [c] commisit illicite [d] aut à prædecessoribus suis inuenit admissum, si propriũ periculum vult vitare, damnabit. Nos enim in nullo volumus seueritatem vltionis exercere: sed, qui in causis Dei, vel contumacia, vel aliquo † excessu deliquerit, aut ipse, quod perperam fecit, abolere noluerit: in se, quidquid in alio non resecauerit: inueniet. Quod, vt deinceps possit tenacius custodiri, si placet, sententias, causas, & subscriptiones proprias, omnes commodate, vt synodali iudicio aditus claudatur illicitis. [e]

Item Gregorius.

¶ Secundum suæ conditionis tenorem Apostolica valet mutari sententia.

C. IIII.

[3] A Postolicæ sedis sententia, tanta semper consilij moderatione cõcipitur, tanta patientiæ maturitate decoquitur [f], tantaq; deliberationis grauitate profertur, vt retractatione non egeat, nec immutari necessarium ducat, nisi forte sic prolata sit, vt retractari § possit, vel immutanda secundum præmissæ tenorem conditionis [h] existat.

¶ *Apud Anselmum. & Polycarpum citatur ex epistola Nicolai Papæ ad Regem Carolum. Extat in codice sæpe memorato monasterij Dominicanorum in epistola Nicolai, quæ inscribitur ad Ludouicum regem, & in altera eiusdem ad episcopos omnes in regno Ludouici, quæ incipit,* Gaudemus.

Item Innocentius Papa, epist. 22. ad episcopos Macedoniæ.

¶ A prædecessoribus damnatos, aliorum supplicationibus in pristinum statum Apostolica reformat ecclesia.

C. V.

[4] VEniam nunc ad maximũ [a] Photinũ [i], quasi ad quoddam thema: & (quòd mihi anxium est, ac difficillimum) maiorum meorũ reuoluam sententias. Fuerat de illo, quoquo pacto (vt ipsi etiam commeministis) aliquid vti que grauius constitutum. Verum, quoniam id per rumorem [k] falsum, vt asseritis, subreptum huic sedi, & elicitum per insidias demonstratis: quia res ad salutem rediit, veniam nos hanc intantum vobis adnitentibus post cõdemnationem more Apostolico subrogamus [5]: tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam charis non dare consensum, omnibus rebus duris durius arbitramur. Pro vestra ergo approbatione (fratres charissimi) & sententia, ac postulatione episcopum Photinum habetote (licitum est enim ita constituere, vt deprecamini [l]) & nostram in melius conuersam sententiam, labore, vel testimonio vestro compotem [m] vobis suscipite. Eustathium vero à me sæpissime comprobatum nolite [n] expectare vt diaconi gradu † exponlietur. [o] Solicitos enim vos pro salute libenter audio [o]: contra caput, etiam si faciendum [p] sit, non libenter admitto. Cui manum vt extra de rescrip. ad audientiam. sed in testamentis & priuilegiis secus est. C. de testam. errore. ff. de man. test. qui habebat. Non enim est verisimile, quòd cum illæ litteræ in tot manibus decoquantur, quòd ibi sit aliquid reprehensibile.

g ¶ *Retractari possit.*] « videtur ergo quòd sententia principis possit retractari, si esset iniuste lata. Et sic est contra. C. de app. ne causas. vbi dicitur, q᷑ si sententia principis fine causæ cognitione fuerit lata, non potest retractari ab alio. nam etiam error principis facit ius inter partes, vt ff. de supel. l. 1. 4. in fi. sed hic loquitur de ea retractatione, quæ fit per in integrũ restitutionẽ, extr. de in integ. rest. tum ex litteris. « Sententia principisan possit retractari.

h ¶ *Conditionis.*] si concessum erat ad tempus. 3. e. 9. 3. quod scripsi. Vel illius, si preces veritate nitantur, « sententia autem non est sub condition sententia ferenda. 2. q. 6. biduum. vnde hoc nõ intelligitur de ea, tenet tamen si ferat. extra de sen. exc. à nobis, &c. 4 Pol. l. 5. ti. 6 « Sententia non est sub conditione ferenda.

Veniam nunc ad.] Casvs. Quidam petebant vt Papa Fotinum episcopum ex falsa causa de posito restitueret, & Eustathium diaconum deponeret: Papa vero episcopum eis restituit [5], sed diaconum non deposuit.

i ¶ *Maximum Fotinum.*]forte binomius erat ille Fotinus. vel aliter, veniam ad Fotinum nunc. quasi ad maximum quoddam thema: quia plures q̃ones ex eo surgunt. 5 Tex. est i fi mili in l. inspiciẽdum. ff. de pœ. & l. Arian⁹. ff. d ac. & obl.

k ¶ *Per rumorem.*]arg. ad quæstionem illam. « Quid si aliquis propter falsum rumorem est electus, qui credebatur peritus? quod postea cassatur eius electio [6], sicut & cassatur institutio, vt ff. de here. instit. si pater. sed legata non cassantur ratione falsi rumoris, vt ff. de her. instit. l. vlt. « Item hoc scias, quòd ea, quæ per subreptionem obtinentur, etiam absente aduersario, retractantur, vt ext. de sen. & re iudic. cum olim. « electio imperiti, q᷑ crebatur peritus, quod ritus, an debeat cassari Arg. cõtra 10. q. 1. placuit. vbi de hoc.

l ¶ *Vt deprecamini.*] arg. « quòd non sit simonia preces pro digna persona porrigere: & pro digno depositi restituendo licite possunt preces offerri. arg. 1. q. 1. filium. & dist. 54. clerico. & dist. 54. si seruus. m ¶ *Compotem.*]id est, officij potestatem habentem. n ¶ *Nolite.*]arg. quòd Papa approbat, &c. vt 3. 24. q. 1. hæc est fides. §. 17. q. 4. §. qui autem. & 93. dist. si inimicus. « talgratia ide apud Nicolaũ ad epos Gallię. « obtenta p subreptionẽ absente aduersario, retractatur. « Preces p digno simo niam non inducunt.

o ¶ *Audio.*] arg. opti. ad iuuandos reos criminis [7]. §. dist. 45. licet simlia. C. de aduoc. di. iud. l. restituendæ. & ff. de alb. scri. l. vlt. f Arg. cõtra 3. 23. q. 4. est iniusta. vbi de hoc. « Misericor dia est rigori ſpſerẽda. g id est, sed misericordiã: rigore, id est, sedm iurisrigorẽ.

p ¶ *Si faciendum.*]arg. « q᷑ potius de misericordia [8], quàm de rigore iuris delinquentes debemus corrigere: & q᷑ promiores debent esse prælati in absoluendo, quàm in condemnando, vt 3. distin. 45. licet

Universidad de Deusto
Biblioteca

plerumque.§. dist.50. ponderet.& §.23.q.4.duo.& §.26.q.7. alligant. ff. de act.& ob. Arianus. ext. de prob. ex litteris. ext. de sortil. ex tanrum. contra di.86. nō satis. §. di.9. sana.& §.10.q.7. dispēsationes. Io.

Sententiam.] Casvs. Quæritur vtrum sua Apostolicorum possit retractari? Et resp. q̄ potest, quando ex subreptione vel ex dispensatione lata est, sicut Paul[a] pter omne ius quædam fecit, & postea reprobauit: sed hoc faciendū est discrete, & ex causa, ne retractentur bene diffinita.

a ¶ *Vel temporum.*]§5. dist. priscis.& §.1.q.7. necessaria.& c. quòd pro remedio.

"Timothe' fuit circuncisus.

b ¶ *Legimus.*]"vt circūcisionē Timothei, quā fecerat fieri Paulus pp scandalum Iudeorū: qui natus erat ex Iudæa & gentili. postea mutauit hæc cum dixit: Dico q̄ si circuncidimini, Christus nihil vobis ꝓderit. ar.de pœ.di.2. circuncisio. & 28.q.1.fic.

1 Ansel.l.1.c.75. Iuo p.5 c.19.

" Papa bñ diffinitum rescindere non potest.

c ¶ *Non quando.*]" ex hoc dicunt quida Papam rescindere non posse quod semel bene diffinitum est, q̄n peccet. nam illud dicitur posse quod de iure.&c.22.q.2. faciat.

Graue.] Casvs. A sūa qua quidā absolutus fuit de crimine, appellatum erat ad concilium Macedoniæ. Epīs videbatur durū sniam infirmare. rescribit eis Papa, & dicit, q̄ non oportet eos hoc timere: immo veritatem debent plenius inquirere,&nocētē si conuincitur cōdemnare.

2 Pol.l.5.ti.4 Ansl.2.c.28

d ¶ *Graue.*] Casvs. Epi Macedonię dolebant si aliq̄n Papa retractabat sententias eorum, vel causarum cognitiōes. & ad hoc respondet Papa.

e ¶ *Quia veritas.* Optima allegatio est con-

" Aduocati tra iudices, " qui nosūt audiēdi lūt audire aduocatos.

a Adde gl.1 §.30.q.vlt. iudicāte[a], l. antiqtas. 1 Non. n. potest ad veri fi. C. d vsuf. 3 dist.50. Ioā nes Chryso stomus.

tatem peruenīri, nisi respiciatur ad causā, &c.23.q.8. occidit.

f ¶ *Saptus.*] quandoq; tamen sufficit summatim cognoscere. C. vbi in rem act. l 2. & ff. ad exhiben. l.3.§. sciendum.

4 Burc.l.1.c. 233. Iuo in prefatione. Pan. in prefatione, c.32

g ¶ *In lucem.*]" arg. q̄ iudex pōt sæpius interrogare testes cum dubie aliq̄d dixerint, vt 30.q.vlt. iudicante, extra de emp. & ven. cum causa. & ff. de interr. act. vbicumque. Nec enim aliter ad veritatē peruenitur nisi circunstantiæ omnes diligēter quærantur, vt 23.q.vlt. occidit.

"Testes sæpius, pūt in terrogari.

h ¶ *Pernicies.*] id est, perniciosum factum.

Additio. Dic clarius, pernicies, id est, perniciosa sententia, qua si dicat, si bene iudicatum est, bonitas magis apparebit: si male, malitia in sententia commissa punietur. Archid.

i ¶ *Grauius.*]id est, cum grauitate.

k ¶ *Pœnitentia.*]id est, postea non pœnitebit: quia cum deliberatione faciet. 24. distinct. cap. 1.

porrigitis, vobiscum porrigo, cui porrigo, mecum porrigite.

A ¶ Maximum.] *Germana lectio est*, Veniam nunc ad maximum quasi quoddām thema Photinum. *Sed ob glossam nihil est mutatum.*

B ¶ Compotem vobis.] *Eadem causa fecit, ne mutaretur. Legendum est enim*, compotes voti.

Item Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem in epistola septima.

¶ Sententia Romanæ sedis in melius commutare licet. C. VI.

1 SEntentiam Romanæ sedis non negamus posse in melius commutari, cum aut sibi subreptū aliquid fuerit, aut ipsa pro considerationæ ætatum, vel temporum [a], seu grauium necessitatum dispensatorie quiddam ordinare decreuerit: (quoniam & egregium Apostolū Paulum quędam fecisse dispensatorie legimus [b], quæ postea reprobasse dinoscitur:) quando tamen illa Romana videlicet ecclesia discretissima consideratione fieri delegerit, non quando [c] ipsa, quæ bene sunt diffinita, retractare voluerit. A

A ¶ Voluerit.]*Sic etiam in originali impresso: sed Anselmus, & Iuo habent*, renuerit.

Innocentius episcopis per Macedoniam constitutis, cap. epist. 7.

¶ Cuiusque iudicium Apostolicæ sedis auctoritas retractare valet. C. VII.

2 GRaue [d] non oportuit videri Gpiissimis mentibus vestris cuiuscūque retractari iudicium: quia veritas [e] sæpius [f] exagitata, magis splēdescit in luce [g], & pernicies [h] reuocata in iudicium, gratiuus [i], & sine pœnitentia [k] condemnatur. Nam fructus diuinus est iustitiam sæpius recenseri.

Item ex libro Pontificali.[3]

¶ A prædecessoribus depositi, à successoribus restituuntur. C. VIII.

4 GRegorius quartus, Theodosium, quem Eugenius antecessor eius presbyterij honore priuauerat, ecclesiæ Signinæ consecrauit episcopum. Leontius, dum esset presbyter, depositus fuit: sed postea in Antiochia Patriarcha fuit. Misenum episcopum à Felice Papa damnatum Gelasius successor eius & communioni reddidit, & ecclesiæ restituit suæ.

¶ *Hæc eadem ordine tantum mutato habentur §. dist.50. c. Ioannes Chrysostomus. §. Misenum episcopum. Et caput hoc in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus ponitur ante c. graue. sine nomine Valeæ.* C. IX.

Sicut ergo sententia Romanæ sedis in melius commutari valet: sic cuiuslibet ecclesiæ sententia, cum per subreptionem data cognoscitur, rationabiliter reuocari potest.

QVÆSTIO X.

DE ea vero, quæ ad secundas nuptias transit, vtrum in eadem affinitate consanguineorum prioris viri remaneat, an soboles ex secundis nuptiis susceptæ consanguineis prioris viri copulari possit, merito quæritur.

De his ita scribit Gregorius Papa Venerio Caralitano episcopo.

¶ Affinitas in superstite non deletur. C. I.

5 FRaternitatis vestræ studiosæ sagacitati [6], frater amande, quas debeo, refero grates. Quoniam quæsisti, quæ debuisti, iucundum me reddidisti. Vnde placide ad inquisita respondeo. Sedem Apostolicam consulere decreuisti, si mulier [l] copula nuptiali extraneo viro coniuncta cognationi eius pertineat [m], si eo defuncto [n] cognatio maneat, vel si sub altero [o] viro cognationis vocabula dissoluantur, vel si susceptæ [p] soboles possint legitime ad prioris viri cognationis transire copulam. Est enim verbum Domini validum, & forte, est durabile, est immutabile, est perseuerabile, non momentaneum, non transitorium. Ait enim per se ipsa veritas, quæ Deus est, & verbum Dei, [Cælum, & terra trāsibunt [q], verba autem mea non transibūt.] Antequam Deus in carne inter homines appareret, eo inspirante dixit Adam. [Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna:] cui non contradixit Dominus. Deinde cum veritas oriretur de terra in terram, & visibilis† [r] in humanitate appareret, interrogatus est, si licitum esset homini vxorem relinquere. Quod prohibens, fieri vetuit, nisi forte fornicatio excluderet maritalem copulam. Vnde protulit statim in medium eamdem ipsam sententiam, quam ante sæcula manens cum patre verbum inspirauerat Adæ, ipse confirmans [s], quod ipse homo primus protulit. [Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna.] si vna caro fiunt: quomodo

DE ea.][c] Hic dspingitur duplex hic 10.q.q̄ hęc duo mem bra, s. vtrum ex secundis nuptiis soboles susceptæ possit cōsanguineis viri prioris matrimonio copulari: & vtrum affinitas deleatur in superstite. & in vtraq; ꝛ ndetur negatiue. j. ea. c. 1. sed illud corritur ext. de cōsan. & aff. non debet.

" Quæstio duplex hic soluitur.

FRaternitatis.] Casvs. Quærebat iste episcopus an sit affinis vxor consanguineis viri: & si est, vtrū affinitas illa morte viri finiatur. Vel si vltra protenditur, vtrū tūc saltem deleatur, cum illa secundo viro coniungitur. & vtrum soboles, quam suscepit de secūdo viro, possit iungi consanguineis prioris viri? Primæ quæstioni respondetur, q̄ sic: aliis tribus q̄ non. Et hanc rationem assignat. quia vir & vxor sunt vna caro: sicut dictum est à Domino, cuius verbum manet in æternū. Addit etiam similitudinē de imagine facta de luto ex quatuor elemētis, ex quib. compositū est corpus humanum: & de liquoribus & coloribus, qui si misti sint, separari non pūt. Et scias, q̄ in hac cā nihil mutauit: sed solūmodo scripturam falsam correxit: & si verbis audacia detur, per hoc poteris deprehendere vtrum in aliis locis sit aliquid in melius reformatum.

5 Hug. de S. Vict. libr. 2. p. 11. Sent. 4. dist. 41. Pol. l. 6. tit. 4. Ansl. l. 10. c. 53. Iuo p. 9. c. 38. Pan. l. 7 c. 68.

6 Sagax dicitur acutus, peritus, astutus, prudens, futurorum, velox: à fugio fugis, fugacitas, i. astutia velocitas. Pap.

l ¶ *Si mulier.*] prima quæstio.

Gen. 2.

m ¶ *Pertineat.*]ad hoc probandum induciit omnia illa, quæ inquuntur in littera, vbi dicit, antequam Deus, &c.

n ¶ *Si eo defuncto.*] secunda quæstio.

tal. inuito sibilis

o ¶ *Vel si sub altero.*] tertia quæstio.

p ¶ *Vel si susceptæ.*] quarta quæstio.

Matth. 3.

q ¶ *Transibunt.*] non quo ad essentiam, sed quo ad formam, scilicet de qualitate in qualitatem: iuxta id quod dicit Apostolus: Præterit figura huius mundi.

r ¶ *Et visibilis.*]quia de Maria carnem assumpserat. de consec. dist. 2. reuera.

Matth. 19.

s ¶ *Confirmans.*]ad litteram hanc continua tur littera supradicta. est enim verbum Domini, &c.

a ¶ *Quom*

2 ¶ *Quomodo potest.*] hæc est responsio primæ quæstionis.

b ¶ *Porro.*]hæc est responsio secundæ quæstionis.

tal. Nam

c ¶ *In superstite.*]. inter superstitē & consanguineos defuncti.

a Concord. ter. i. 1. §. j. & ibi gl. & q not. p do. ff. de post. & p §. in §. affinitatis. inst. de nupt.

d ¶ *Non deletur.*] §.3. q.7.§. tria. contra. Sed verba canonum legi præscribunt, i. præjudicāt. Vel potius non deletur reuera secundum leges [a], vt nō sit, sed deletur quantum ad illud beneficium. de consec. dist. 4. c. 1.

Ela. 40. tal. stabit Psal. 148.

e ¶ *Nec alia copula.*] responsio tertię quęst.

f ¶ *Propheta.*]Laudate Dominū de cęlis, &c.

g ¶ *Quoniam ipse dixit.*] i. sicut leue fuit ei dicere, ita & facere.

h ¶ *Carnem vnam.*] vi detur nō esse mirum si Dominus fecit virū & mulierem carnem vnam, " cum multitudinem fidelium fecerit vnum secum, scilicet per charitatē, vel humanæ naturæ assumptionem. de consec. dist. 2. in Christo.

" Multitudi fidelium fecit Deus vnū secum.

Ioan. 17.

i ¶ *Copula.*]i. secundę. nam cum sobole ex prima posset contrahere. vnde quandoq; pater & filius habent matrem & filiam.

k ¶ *Permanere.*] durū verbum contra Innocentium extr. eo. non debet.

l ¶ *Duo.*]f. vir & vxor.

m ¶ *Vnum.*]in carnem vnam.

n ¶ *Et de duobus.*] scilicet viro & vxore.

o ¶ *Concreatio.*]id est, vna proles.

P *Si cuius.*]hę duo c. non tenent.

Sub. & qui cepit comittere di stinct. & qua pœna plectatur rapt. res. Arc.

Illam.] Casvs. Pertractatis 13. impedimentis matrimonij: quia raptus videbatur impedimentum matrimonij, vel impedire matrimonium: ideo vltimo loco supponit de raptu, ostendens qui dicantur raptum committere, & qua pœna puniendi sint raptores, & qualiter rapta possit copulari raptori. Vt autem hęc & alia faciat, Præmittit thema, de quo duas elicit quæstiones.

q ¶ *Filiam cuiusdam.*] Post 13. impedimenta matrimonij tractat hic magister d raptu: quia videbatur matri monium [b] impedire, & vtrū inter raptam & raptorem posset esse matrimonium.

Vod autem.] Casvs. Hic intitulatur 1. q. qua quæritur, an ille raptum

potest [a] aliquis corū propinquus pertinere vni, nisi pertineat alteri? Hoc minime posse fieri credendum est. Porro † [b] vno defuncto, in superstite [c] affinitas non deletur [d], nec alia copula [e] coniugalis affinitatem prioris copulæ soluere potest. Sed neque alterius conuentionis soboles placet ad affinitatis prioris viri transire consortium: pro eo, quòd verbum Domini validum est, & forte: &, vt inquiens dixit propheta [f] [Verbum Domini manet † in æternum.] Et alius propheta [Quoniam ipse dixit [g], & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt: statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi: præceptum posuit, & non præteribit.] Nam potest per verbum suum, atque præceptum efficere Deus duos carnem vnam [h], id est, masculum & feminam, qui innumeram multitudinem vtriusque sexus non destitit secum facere vnum: sicut per se veritas dixit. [Nō pro his tantum rogo, sed etiam pro eis, qui crediturī sunt per verbum eorū in me, vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint.] Si quis ergo temerario, & sacrilego ausu in defuncto quærit propinquitatem extinguere, vel sub altero affinitatis vocabulo dissipare, vel susceptam sobolem alterius copulæ [i], propinquitati prioris credit legitime sociari, hic negat Dei verbum validum esse, & forte: & qui tam facile, & tam velociter quærit dissoluere, hic non credit verbum Dei in æternum permanere [k]. Cōfice terram ex quatuor locis magna intercapedine à se distantibus: & confectam, & conglutinatam finge cuiuscumq; figuræ, vel immensitatis corpus volueris, numquid erit humanum ingenium, quod ipsas quattuor partes ab inuicem valeat segregare, vt vnaquæque per se possit agnosci? Sic à quattuor auis duo I cōficiuntur in vnum [m]: & de duobus [n] fit vna concreatio [o]. Hanc similitudinem de quattuor elementis, vnde concreatus est homo, colligere potes, si eorū vnamquamque speciem, quæ in multis diuisionibus partita est, per discretas inter se partes assignaueris. Fit idem in metallis: hoc etiam in liquoribus: probat etiam in coloribus pictor, qui sequitur arte natūram, colores admiscendo [A], ex visibilibus fucis corpora fingens.

A ¶ Admiscendo.] *In Polycarpo, & apud Anselmum, vnde præcedentia verba sunt restituta hoc loco sic legitur*, fucis miscendo colores, ex inuisibilibus corpora fingens. Sed ne Domini constitutio, &c. *multa enim apud ipsos sequuntur.*

Item Innocentius Papa.

¶ Soboles ex secundis nuptiis genita consanguineis prioris viri copulari non debet. C. II.

SI cuius [P] patruus, vel auunculus vxoratus obierit, & illa virū alium postea duxerit, & filios, filiasve ex illo genuerit, cum his omnibus modis commisceri prohibemus: quia vir & mulier vna caro sunt.

Item ex Romana synodo.

¶ De eodem. C. III.

j SI qua mulier ad secundas nuptias transierit, & ex eis sobolem genuerit, nullo modo potest ad consortium cognationis viri prioris pertingere.

Item Hyginus Papa.

¶ De eodem. C. IIII.

ij SI qua mulier transierit ad secundas nuptias, & ex eis prolem habuerit, ipsa proles non potest se copulare cognationi prioris viri vsque ad quartam generationem.

Vnde Innocentius Papa.

¶ De eodem. C. V.

iij [2] SI qua mulier ad secundas transierit nuptias, & filios, & filias ad secundum maritum genuerit, debere eas nepotibus prioris mariti coniungi, sancta Romana synodus prorsus inhibuit.

CAVSA XXXVI.

ILliam cuiusdam [q] ignorante patre quidam muneribus illexit, & ad conuiuium inuitauit: finito conuiuio, iuuenis virginem oppressit. Quo comperto à parentibus, iuueni traditur puella, ac more nubentium à iuuene dotatur, & publice in vxorem ducitur.

1 *Quæritur primo, an rapta raptori nubere possit, patre assensum præstante.*

2 *Secundo, an rapta raptori nubere possit, patre assensum præstante.*

QVÆSTIO PRIMA.

VOd autem [r] ille raptum admiserit, multorum auctoritate probatur.

Ait enim Isidorus libro quinto Etymologiarum, cap. 26.

¶ Quid sit raptus. C. I.

3 RAptus [s] quoque illicitus coitus à corrumpendo est dictus [t]: vnde qui raptu [u] potitur, stupro fruitur.

3 27.q.2.raptus. Iuo p. 8.c.26. Pan. l.6.c.53.

¶ Iuo habet fere vt Gratianus hic, & §.27.q.2.c.raptus. nec multo aliter Pannormia. In codice Isidori impresso sic legitur, Stuprum raptus propriè est illicitus coitus, à corrumpendo dictus. *Vnde Virgilius*, rapto potimus, *id est*, stupro fruimur. [4]

4 ex Seruio i 4. Aeneid.

Vnde Gelasius Papa.

¶ Vbi raptus admittitur. C. II.

5 LEx illa [x] præteritorum principum ibi raptum dixit commissum esse, vbi puella, de cuius ante nuptiis nihil actum fuerat, videatur abducta.

5 27.q.2.lex illa in Cod. Theod. l.9. ti.d rap.vir. l.1. extra de rapt. c.cum causa. Pol.l. 6.tit.4. Ansl. l.10.c.9.

2 Ansl.10. c.67.

" Raptū in spōsam suā quis ñ com mittit.

" Dicas ī assignatiōe q̄ fit hic p Isido. cām respexit. nā ió rapit q̄s vt corrumpat. vñ illud, a, ñ notat originem, sed cām. Arc. isen. 4. di. 41

Universidad de Deusto
Biblioteca

quare non committo raptum in sponsa mea, vt committo in alia re mihi debita, vt si venditam mihi rem rapiam, sic incido in constitutionem, si quis in tantam. C. vnde vi. vt ff. de acq. poss. si ex stipulatione. & similiter furtum committo in propria re, vt ff. de furt. eum qui. §. 1. Sed potest esse ratio, quia præsumitur, quòd re sua nemo vi tiole vtatur, vt ff. pro loc. merito. vel forte ratio est: quia matrimonium numquam dissoluitur, alij contractus sic. vnde num quam potest aliquis in hoc casu incidere in constitutionem illam, placuit. 16. q. 6. nec in illam, si quis in tantam. & quia res ista numquam potest alienari à vero domino, & quia libera persona non possidetur, & ita non est necesse vt expectet quousque in eum transferatur possessio sponsę. Item quis intelligitur eam possidere, quàm cito sponsalia intercesserùt. vnde non vere de raptor, cũ sua possessione vtatur. ff. de iniur. iniuriarum. §. si quis. extra de elect. ecclesia Vulterana.

CVM ERGO. CASVS iste diuiditur in duas partes. In prima concludit Gr. ex supradictis, quòd hæc de qua agitur in themate, dicitur rapta. In secunda parte, quæ incip. ibi. *Sed non omnis.* Dicitur quid sit fornicatio, quid stuprum, quid adulterium, quid incestus, & quid raptus. & ad fi. §. inducit sequens cap.

1 Sent. 4. dist. 41.

Cum ergo hæc illicito coitu sit corrupta, cumque ito sit abducta, id est, à domo patris ducta, quòd de eius nuptiis nihil ante actum fuerit, raptam appellandum negari non potest. Sed non omnis illicitus coitus, nec cuiuslibet illicita defloratio raptus appellatur. Aliud enim est fornicatio, aliud stuprum, aliud adulterium a, *aliud incestus, aliud raptus. Fornicatio autem, licet videatur esse genus cuiuslibet* b *illiciti coitus, qui fit extra vxorem legitimam: tamen specialiter intelligitur, in vsu viduarum, vel meretricum, vel concubinarum. Stuprum autem proprie* c *virginum est illicita defloratio: quando videlicet non præcedenti coniugali pactione, vtriusque voluntate virgo corrumpitur, patre iniuriam ad animum statim post cognitionem nõ revocante* d. *Adulterium vero est alieni tori violatio. Vnde adulterium dicitur, quasi ad alterius torum accessio. Incestus est, consanguinearum, vel affinium abusus* e. *Vnde incestuosi dicuntur, qui consanguineis, & affinibus abuntur. Raptus admittitur, cum puella violenter à domo patris abducitur, vt corrupta in vxorem habeatur: siue puellæ solummodo, siue parentibus tantum: siue vtriusque vis illata constiterit, hic* f *morte multatur* g. *Sed si ad ecclesiam cum rapta confugerit* h, *priuilegio ecclesiæ mortis impunitatem promeretur.*

2 Anſl. 10. c. 57. Bur. l. 3. c. 29. Iuo p. 3. c. 108. Pann. l. 2. c. 72.

a Stuprum in quib. per sonis committitur.

† *seruiendi conditioni subiectus*]vel a lectio. a Concord. tex. i sim. i l. plenũ. §. 2. cũ ibi no. p gl. & doc. ff. de vsu & ha.

b Dic clari q hic text. obtinet secũdũ leges. C. e. ti. l. vna sed secũdũ cano. puniri, vt hĩ 1. q. 2. c. 1. 2. &3 & c. nullus. Arc.

c Et hoc pp fauorẽ & pri uilegiũ ecclesiæ ñ aũt liberatur à pecuniariis. Arc.

d Ad hoc ex tra ii pig. c. 2

Cum ergo hæc illicito coitu sit corrupta, cumque ito sit abducta, id est, à domo patris ducta, quòd de eius nuptiis nihil ante actum fuerit, raptam appellandum negari non potest. Sed non omnis illicitus coitus, nec cuiuslibet illicita defloratio raptus appellatur. Aliud enim est fornicatio, aliud stuprum, aliud adulterium [a], aliud incestus, aliud raptus. Fornicatio autem, licet videatur esse genus cuiuslibet [b] illiciti coitus, qui fit extra vxorem legitimam: tamen specialiter intelligitur, in vsu viduarum, vel meretricum, vel concubinarum. Stuprum autem proprie [c] virginum est illicita defloratio: quando videlicet non præcedenti coniugali pactione, vtriusque voluntate virgo corrumpitur, patre iniuriam ad animum statim post cognitionem nõ revocante [d]. Adulterium vero est alieni tori violatio. Vnde adulterium dicitur, quasi ad alterius torum accessio. Incestus est, consanguinearum, vel affinium abusus [e]. Vnde incestuosi dicuntur, qui consanguineis, & affinibus abuntur. Raptus admittitur, cum puella violenter à domo patris abducitur, vt corrupta in vxorem habeatur: siue puellæ solummodo, siue parentibus tantum: siue vtriusque vis illata constiterit, hic [f] morte multatur [g]. Sed si ad ecclesiam cum rapta confugerit [h], priuilegio ecclesiæ mortis impunitatem promeretur.

Vnde in Aurelianensi concilio primo, cap. 4. legitur.

¶Si raptor cum rapta ad ecclesiam confugerit, quid fieri debeat.
C. III.

DE raptoribus autem id constituendum esse censuimus, vt si ad ecclesiam raptor cum rapta confugerit, & feminam ipsam, violentiam pertulisse constiterit, statim liberetur de potestate raptoris, & raptor mortis, vel pœnarum [i] impunitate concessa, aut ad [k] seruiendum [k] subiectus [l] sit, aut redimendi [m] se liberam habeat facultatem. Si vero, quæ rapitur, patrem [n] habere constiterit, & puella raptori consenserit [o], potestati patris excusata [p] reddatur, & raptor patri superioris conditionis satisfactione teneatur obnoxius.

Ex hac auctoritate liquet, quòd aliquando vis infertur parentibus, & non puellæ, cum dicitur [si puella raptori consenserit.] Aliquando vtrique violentiam perferunt, cum præmittitur [si raptor cum rapta perfugerit, & feminam ipsam, violentiam pertulisse constiterit.] Puellæ autem, non parentibus vis infertur, cum voluntate patris puella violenter abducitur, vt eius patiatur concubitum, cuius copulæ numquam consensum adhibuit. Hic autem [q] neque parentibus, neque puellæ vim intulisse videtur, cum neque illis prohibentibus, neque illa renitente [r] violenter sit abducta. Aliud est enim promissionibus aliquam seducere, aliud sibi vim inferre. Vnde quia neutri vis illata probatur, raptor hoc iure dici non debet [s]. Sed rapina dupliciter fieri dicitur. Aliquando [t] enim res ipsa rapitur: aliquando ipsius rei vsus tantummodo violenter eripitur. Res ipsa tunc rapitur, cum violenter domino eripitur, vt in perpetuum teneatur. Aliquando vero non res ipsa affectatur: sed vsus eius domino prohibente [v] violenter vsurpatur. Hic ergo raptum admisit, qui florem virginitatis puellæ renitenti violenter eripuit.

QVÆSTIO II.

Vnde quæritur [x], *an purgato vitio rapinæ, raptor in vxorem possit raptam accipere: quorum coniunctio auctoritate canonum sanctorum penitus prohibetur.*

Legitur namque in concilio Chalcedonensi, cap. 27. [3]

¶Raptores puellarum, & consentientes excommunicentur. C. I.

EOS, qui rapiunt [a] mulieres sub nomine simul [b] habitandi, aut cooperantes, aut cõniuentes raptoribus, decreuit sancta synodus, vt si quidem clerici sunt, decidãt proprio gradu: si vero laici, anathematizentur [c].

Item Symmachus Papa, epistola ad Cæsarium, c. 3.

¶Ob immanitarem sceleris abiiciantur raptores viduarum, vel virginum. C. II.

RAptores igitur viduarum, vel virginum ob immanitatem tanti facinoris detestamur: illos vehemẽtius persequendo: qui sacras virgines vel volentes [d], vel inuitas matrimonio sociare tentauerint. Quos pro tam nefandissimi criminis atrocitate à communione suspendi præcipimus.

Item Codicis lib. 1. tit. de episcopis & clericis, Iouinianus Imp. [3]

¶De eodem. C. III.

SI quis non dicam rapere, sed attentare [e] tantummodo [f] matrimonij iungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali pœna feriatur.

Item ex concilio Cabilonensi. [5]

De eodem. C. IIII.

DE puellis raptis, nec dum desponsatis in Chalcedonensi [g] concilio statutum est, eos, qui rapiunt puellas sub nomine simul habitandi, cooperantes, & conniuentes raptoribus, decreuit sancta synodus, vt si quidem clerici sunt, decidant proprio gradu: si vero laici, anathematizentur. Quibus [h] verbis datur intelligi, qualiter huius mali auctores damnandi sint, quãdo participes consilij, & conniuentes tanto anathemate feriuntur, vt iuxta canonicam auctoritatem ad coniugia legitima raptas sibi iure vendicare nullatenus [i] possint.

Item Gregorius Papa II. in synodo Romana.

¶Excommunicentur raptores viduæ, vel virginis cum sibi fauentibus. C. V.

SI quis virginem, vel viduam, nisi desponsauerit [i], rapuerit vel furatus fuerit in vxorem, cum sibi fauentibus anathema sit.

¶ *Factum est hoc caput ex 10. & 11. decreto Gregorij secundi: qui in codice canonum inuenitur appellatur.*

Item ex concilio Parisiensi 1. c. 6.

¶Excommunicetur, qui viduam, vel filiam alterius extra voluntatem parentum rapuit, aut regis beneficio postulat. C. VI.

NVllus neque viduam, neq; filiam alterius extra voluntatem parentum aut rapere præsumat, aut regis [k] beneficio æstimet postulandam. Quod si fecerit, ab ecclesiæ communione remotus [l], anathematis gladio [†] feriatur.

Hic auctoritatibus euidenter datur intelligi, quòd raptor [m] in vxorem, raptam ducere non valet. Sed raptor & rapta, nomina sunt vitiorum, nõ personarum. Vitia autem, cum per pœnitentiam purgata fuerint, nomina eorum [n] abolentur.

Vnde in quadam homilia Gregor. ait. [9]
C. VII.

APud [o] omnipotentẽ quippe Dominum non ille salax habetur, qui culpam mendacij per pœnitentiam delet.

Probibetur ergo præmissis auctoritatibus rapta copulari raptori, antequam vitium rapinæ aboleatur, donec ille raptor, & illa rapta iure appellantur. Cæterum cum illa patriæ potestati restituta fuerit, & raptor suæ rapinæ pœnitentium egerit, cum voluntas parentum vtriusque in vnum conuenerit, non prohibentur ad inuicem copulari.

Vne Hieronymus ait.

¶Quot sunt legitima coniugia, & quòd voluntate patris rapta raptori nubere potest. C. VIII.

[11] TRia legitima [p] coniugia in scriptis leguntur. Primum legitimum coniugium est, virgo casta in virginitate viro data legitime [& reliqua, quę sequuntur in prædictis ¶.] Secundum, virgo in ciuitate deprehensa à viro, & illi per vim copulata, si voluerit pater eius, dotabit eam iste vir, quantum iudicauerit [r] pater, & dabit pretium pudicitiæ eius. [12] Tertium, filia prædicta deprehensa, si non fuerit voluntas patris, trahet eam [s] à prædicto

1 Pol. l. 6. ti. 4 Anſl. l. 10. c. 49. Bur. l. 9. c. 31. Iuo p. 8 c. 173. & 322. Pan. l. 6. c. 55

a Ar. ad hoc ff. de rei ven. qd infans.

2 Pol. l. 6. ti. 8 Anſl. lx. c. 58

b Sc. monialis.

c Moniales velle si hñt.

c Sub. vnde pro velle si habetur.

3 de pœn. dist. 1. si qs si dicẽs. 32. cod. Theod. l. 9. tit. 25. ſie. 2. 4 Concord. tex. in l. 1. is q cum telo. & ibi gl. & do. C ad l. Cor. de sic. & l. 1. qs nõ dicã. & l. 1. & 2. C. de epi. & cl. 5 in Turon. 2. c. 1. cap. 11. c. 105. & l. 7. c. 183. 6 in cõc. Troſeiano, c. 8. Bur. l. 9. c. 36 Iuo par. 8. c. 174. Pan. l. 6. c. 55. 5. e. cos qui.

c Conatus obus. qñq; punitur.

d Aptores.] ¶Volentes vel inuitæ.] voluntas illius non [b] excusat, sic 16. q. 6. placuit. sic 92. dist. si quis episcopus. "quia ille moniales velle nõ habent. 12. q. 1. non dicatis. immo ipsum vel le mulieri ab insidiis nequissimi hostis, qui rapinam meditatur, inducitur [c]. C. de rap. virg. l. vna. circa fin. Nam & qui volentem retinet dummodo cir cumuẽtum, non sine dolo retinet. ff. de lib. ho. exhi. l. 3. §. si quis volentem. Immo etiã ageretur hic cõtra raptorem inuitis raptis, sicut pater iniuria rum agit inuito filio. ff. de iniur. l. 1. §. vsque adeo.

e Si quis.] ¶Attenta re.] "argumentum quòd interdũ conatus sine effectu punitur, vt 19. dist. Anastasius. immo & attentare est ad actum pẽducere, siue procedere, qa est agere vt de pudico, &c. de pœn. di. 1. si quis tamen masculum. & ita non est hic tantum conatus. in maximis tamen criminibus punitur sol conatus. 6. q. 1. §. verum. vers. si quis cum militib. in minoribus non, quia nõ sum fur etiam si ad aliquem actum processi. ff. de fur. vulgaris. §. qui fur ti. & l. si certe.

f De puellis.] Casvs. Ben. sic ponit hũc casum. Ex eo quod Chalcedonense concilij præcipit raptores puellarũ & consentientes & clericos deponi, & laicos excommunicari, apparet hic non licere raptori raptam ducere. Quæ autem sequuntur vsque ad cap. tria. plana sunt.

7 Anſl. 10. c. 49. Bur. l. 9. c. 31. Iuo p. 8 c. 49. Pann. l. 6. c. 55.

f In Chalcedonensi.]3. ea. q. eos qui.

g ¶ Quibus.]dicit H. & Ben. quòd hic nõ debet esse. §. sed argumentatur Cabilonense concilium ex verbis Chalcedonensis concilij: si enim hoc non esset de isto c. quare ponerẽt Gra. hic, hoc c. cum statim superius illud posuerit, scilicet c. eos.

h ¶ Nouellatenus.] huic est derogatum, vt 3. ead. capit. tria. & extra de raptu. accedens. "Sed secundum leges, adeo interdicitur, quòd si mulier cum raptore nubit, amittit dominium rerum raptoris. in

auth. de rapt. mu. quæ raptoribus nubunt. circa si. col. 9. Sed credo & illam pœnam cessare: cum & interdictio cesset per canones, nisi cum sponsa alterius de præsenti rapitur, vt 27. quæstio. secunda. statutum.

Si quis virginem desponsauerit.]argum. quòd violentia excusatur ratione iuris, quod quis habet. argu. 3. ea. denique. 16. qu. 6. placuit. contra. 3. 27. q. 2. lex illa. 3. di. 92. si quis episcopus contra. Io. de Fan. [d]

k NVllus aut regis] quia libera debent esse matrimonia extra de sponsi. requisiuit. & ff. de verbor. obligat. Titia. Et talis qui per regem vxorẽ postulat, deportari debet. C. si nuptiæ ex re script. per l. 1. Sed no, quod duo præmittit, quòd nec rapiat, nec regis, &c. "Vnde arg. quòd ista delicta paria sunt: ergo pari pœna sunt punienda. 15. q. 3. Iane.

l ¶ *Remotus.*]nota casum in quo auctoritate principis non excusatur quis: vt 25. quæst. 1. omne. 3. 16. quæst. 1. in canonibus. & 3. 16. quæst. 7. si quis deinceps. & 3. distinct. 18. si episcopus Metropolitanus. sed contra. 3. 12. quæst. 2. de rebus. & supra 12. q. 2. vobis.

HIS AVCTORITATIBVS. Hęc est secunda pars, in qua probat in contrarium, & verius, scilicet quòd raptor cum rapta potest contrahere. Ioan. de Fan.

m ¶ *Quod raptor.*] id est, quãdiu tales sunt quòd illis nominibus appellentur.

n ¶ *Nomina eorum.*] arg. 50. dist. ferrum. 23. q. 6. vides.

o APud.] vt 32. q. 1. apud.

ADDITIO. Apud præpositio per d, describitur: quia veteres pro apud, ad, sæpe vsi sũt, duab' litteris subſtractis. Arch.

TRia legitima.] Casvs. legitimũ matrimonium fit tribus modis. Primo, si aliquis virginẽ duxit vxorem. Secũdo, si rapta nupsit raptori patre consentiente. Tertio, si pater abstulerit eam raptori, & alij de derit. Seq. c. pater.

p ¶ *Tria legitima.*]hoc c. nititur veteris legis testimonio, "quia in Euangelicam, & ideo ei standum est: & addi tur istis quartum, vt 27. q. 2. additur.

q ¶ *In prædictis.*]in alia parte capituli: & habes ea. 30. q. 5. aliter [e].

r ¶ *Iudicauerit.*] id est, debuerit iudicare secundum legis taxationẽ Mosaicæ, vt 3. prox. cap. denique. vt tamen legitimum non excedat modum, scilicet 50. drachmas argẽti. Vel cum hic non taxetur sum ma, deferenda est ad arbitrium boni viri [f], vt consideretur nobilitas raptæ, & persona raptoris, & aliæ circumstantiæ. sic extr. de iniu. & damno dato, c. 2.

s ¶ *Trahet eam.*]quando filia non consentit in matrimonium rapto ris, sed in stuprum. 3. e. c. in summa.

1 Sfc. illud de puellis. & c. si qs virginẽ & c. nullus.

a *Or qui rapiunt.*] Hoc c. & sequens loquitur de illis quæ cum sint nubiles, raptoribus non consentiunt. Vel de innubilibus, quæ semper parentibus sunt reddendæ à raptoribus separatæ, vt 3. c. q. 1. c. vl. Et hoc exaudi cum consentiunt in illicitum coitum, & non in matrimonium.

b ¶ *Simul.*] tamẽ illud non ponunt facere.

c ¶ *Anathematizentur.*] & hoc cum nolunt agere pœnitentiam publicam. 3. 27. q. 2. raptor. & c. statutum.

d Raptores.] ¶Volentes vel inuitæ.] voluntas illius non [b] excusat, sic 16. q. 6. placuit. sic 92. dist. si quis episcopus. "quia ille moniales velle nõ habent. 12. q. 1. non dicatis. immo ipsum vel le mulieri ab insidiis nequissimi hostis, qui rapinam meditatur, inducitur [c]. C. de rap. virg. l. vna. circa fin. Nam & qui volentem retinet dummodo circumuẽtum, non sine dolo retinet. ff. de lib. ho. exhi. l. 3. §. si quis volentem. Immo etiã ageretur hic cõtra raptorem inuitis raptis, sicut pater iniuria rum agit inuito filio. ff. de iniur. l. 1. §. vsque adeo.

e Si quis.] ¶Attenta re.] "argumentum quòd interdũ conatus sine effectu punitur, vt 19. dist. Anastasius. immo & attentare est ad actum pẽducere, siue procedere, qa est agere vt de pudico, &c. de pœn. di. 1. si quis tamen masculum. & ita non est hic tantum conatus. in maximis tamen criminibus punitur sol conatus. 6. q. 1. §. verum. vers. si quis cum militib. in minoribus non, quia nõ sum fur etiam si ad aliquem actum processi. ff. de fur. vulgaris. §. qui fur ti. & l. si certe.

f De puellis.] Casvs. Ben. sic ponit hũc casum. Ex eo quod Chalcedonense concilij præcipit raptores puellarũ & consentientes & clericos deponi, & laicos excommunicari, apparet hic non licere raptori raptam ducere. Quæ autem sequuntur vsque ad cap. tria. plana sunt.

f In Chalcedonensi.]3. ea. q. eos qui.

g ¶ *Quibus.*]dicit H. & Ben. quòd hic nõ debet esse. §. sed argumentatur Cabilonense concilium ex verbis Chalcedonensis concilij: si enim hoc non esset de isto c. quare ponerẽt Gra. hic, hoc c. cum statim superius illud posuerit, scilicet c. eos.

h ¶ *Nouellatenus.*] huic est derogatum, vt 3. ead. capit. tria. & extra de raptu. accedens. "Sed secundum leges, adeo interdicitur, quòd si mulier cum raptore nubit, amittit dominium rerum raptoris. in

3 & 16. Syn. c. 92. capit. l. t. c. 104.

"Raptor ra ptam bene ducit.

f Adde q de iure ciuil. eſt cũ ibi no. glo. & do. C. de rapt. vir.

"Raptor ra bes raptori h punitur se cũdũ leges.

"Purpurin duobus cõmittitur.

8 Iuo p. 8. c. 25.

"delicta pa ria pari pœ na sunt pu nienda.

t al. damnatione plecta tur

9 hom. 29. in Euang.

10 Verba ip sa Greg. hñr 3. 32. q. 3. apd misericordẽ

11 Iuo p. 8. c. 40. Pann. l. 6. cap. 33. 30. q. 5. aliter & qualis.

"Lex vetus vim Euange licã obtinet in moralib. t 2 ex cap. 22 Deut.

e Vel dic in pdictis, sc. partibus vel capitulis mei operis, vbi tractatur de talibus. Ho. f Arg. ext. d iureu. qnta uallis. ff. de lega. si fit le gatũ. ff. de ope. lib. fi li bertus. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Denique.*] ¶*Desponsata.*] secus esset si desponsata esset alij.vt 27.q.2.statutum.

b ¶*Drachmas.*] drachma(vt dicunt)est ficlus.quid autem sit ficlus, habes 1.q.1.iudices.

c ¶*Si autem.*] Casvs. Aliqui in adolescentia constituti sponsas aliorum de futuro rapuerunt.Vnde statuit concilium Meldense, quòd si ante concilij tempus nõdum cum eis matrimonium cõfirmarunt, separentur:& raptoribus publicę pœnitentiæ supositis, raptæ parentibus restituantur.Acta autem pœnitentia raptores possunt cum aliis matrimonium contrahere: ita tamen quod si contingat vxores eorum decedere, non possunt iterum contrahere, nisi ex dispensatione episcopi.33.qu.2.§.de pœnitentibus.H. brevissime ponit casum in hunc modum. Raptor acta pœnitentia potest contrahere cũ rapta: & ea mortua non ducat aliam, propter enormitatem criminis.

d ¶*In coniugium.*] supra 34. quæstio. 2.non satis. in fin. extra de furt.capitul.1.contra. Vnde videtur quòd raptores in lege, morte puniebantur: sed in illis contrariis de adulterio loquitur,& hic de fornicatore, qui non rapit alterius sponsam.

e ¶*Ex vtriusque.*] scilicet raptorum, & raptarum.aliàs ex vtrisque.

f ¶*Coniugio.*] non inter se:quia vt dicunt, cũ illa contrahere nõ

a Drachma est ficlus.

b Burc.l.9.c.39. Iuo p.8. c.170. & 177 Pan.l.6.c.56

† *al.sumptas habent*

Deut.22.

† *Didrachmata argentea*] orig. ex 70.

viro,& tradet eam alij, & dotabit eam,&legitima erit ei.Sed primũ his duobus præfertur.

¶*Post hoc caput apud Iuonem,& in Pannormia sequitur c.additur alud.3.27.q.2.ex Hieronymo item citatum.*

Item Ambrosius in Apologia Dauid, cap.8.

¶Cum voluntate parentum rapras in coniugium habere permittitur. C. IX.

DEnique & puellæ pater illius, quæ vim concubitus nulli desponsata a pertulerit,quin quaginta drachmas b †argenteas accipiet: ipsa autem in coniugio permanebit.

Item ex concilio Meldensi,c.65.

¶Post pœnitentiam raptori, vel raptæ licite coniugia concedantur. C. X.

1 SI autem c nec dum eas, quas rapuerant,cum voluntate parentum sub desponsionis,vel dotalitij nomine in coniugium d duxerunt,† quando in omnium aures hæc fuerit constitutio promulgata, ab eorum coniunctione separentur, & publicæ pœnitentiæ subigantur:raptæ autem parentibus legaliter restituantur.Peracta vero pœnitentia publica, si ætas, & incontinentia exegerit, legitimo,& ex vtrisque e partibus placito coniugio f socientur. Nam in his non regulam cõstituimus, sed (vt verbis magni Leonis vtamur) quid sit tolerabilius, æstimamus. Quòd,si vnus ex coniugatis obierit, & is, qui pœnitentiam publicam g egerit, superstes extiterit, iterare cõiugium non præsumat, nisi h episcopus aliquã forte præuiderit concedere indulgentiam, vt grauiorem possit amouere offensam.

Hac auctoritate Meldensis concilij non permittitur raptori raptæ post pœnitentiam copulari: sed permittitur vtrique post pœnitentiam legitimo coniugio copulari,vt rapta videlicet non raptori, sed alij post pœnitentiam nubat. Similiter raptor post pœnitentiam non eam, quam rapuit, sed aliam per-

1 Burc.l.9.c.39. Iuo p.8. c.170. & 177 Pan.l.6.c.56

† *al.sumptas habent*

mittitur habere vxorem. Cum enim raptor, & rapta pœnitentiæ subijci præcipiuntur, si virisque † copulam auctoritas illa permitteret, frustra circa finem capituli diceretur, [quòd si vnus ex coniugatis obierit, & is, qui publicam pœnitentiam egerit, superstes extiterit, iterare coniugium non præsumat.] Eorum namque quolibet decedente, qui pœnitentiam egit superstes remanebit. Non ergo hac auctoritate raptor probatur in coniugium raptam posse accipere. Potius inuenitur in concilio apud Aquisgranum, quòd nec etiam voluntate parentum ad inuicem possunt copulari. Sic enim in præfato concilio legitur.

¶Nec etiam cum voluntate parentis, raptores raptas possunt habere coniuges. C. XI.

2 PLacuit, vt hi k, qui rapiũt feminas vel furantur,aut seducunt, eas nullatenus habeant vxores:quamuis l eis postmodum conueniat,aut eas dotauerint,vel nuptialiter cum consensu parentum suorum acceperint.

¶ *Burchardus etiam & Iuo citant caput hoc ex Aquisgranensi,c.3.Habetur lib.7.ca.c.395. & inde refertur in concilio Rhemensi Troſleiano,c.8.*

Hac auctoritas non præiudicat auctoritati m Hieronymi: maxime cum illa testimonio diuinæ legis nitatur.Legitime igitur post pœnitentiam peractam raptor poterit sibi copulare quam rapuit, nisi pater puellæ illam raptori detrahere voluerit. Item Cod.lib.5. titul.de nuptiis. [1 *Nec filium quidem familias inuitum ad ducendam vxorem cogi legum,disciplina permittit.Igitur sicut desides, obseruatis iuris præceptis, sociare coniugio tuo quam volueris, non impediris: ita tamen, vt in contrahendis nuptiis patris tui consensus accedat.] Item in eodem le.20.* [*In coniunctione filiarum in sacris positarum patris expectetur arbitrium.*] *Item Dig.de ritu nuptiarum,le.2.* [*Consistere non possunt nuptiæ,nisi consentiant omnes,id est, qui coeunt , quorumque in potestate sunt.*] *Item Instit.lib.1.titu.de nuptiis.* [4 *Iustas autem nuptias inter se ciues Romani contrahunt, qui secundum præcepta legum coeunt: masculi quidem puberes,femineæ autem viripotentes,siue patres familias sint,siue filij familias: dum tamen filij familias consensum habeant parentum,quorum in potestate sunt. Nam hoc fieri debere & ciuilis,& naturalis ratio persuadet intantum, vt iussus parentis præcedere debeat.*]

SECVNDÆ PARTIS DECRETI FINIS.

g ¶*Publicam.*] raptori imponitur publica pœnitentia,non raptæ: quia non ita constat an rapinæ consenserit,licet Grat.aliter sentiat in sequenti.

h ¶*Nisi.*] ecce argu. quod licet sit dispensatum cum aliquo in vno matrimonio,non ideo in sequenti, vt 33.q.2.ca.vlt. Idem in dignitate , vt 12. dist. nos consuetudinem. Item in ordine, vt 34. dist.Lector.

HAC AVCTORITATE MELDEN. Casvs. Soluit nunc Gratia. pro contraria parte, & dicit quod hac proxima auctoritate non permittitur rapta raptori copulari post pœnitentiam,sed alij:similiter & raptor post pœnitentiam aliam acciat : alioquin frustra diceretur quod est in fine cap. remanebit. Hoc falsum est, quia non semper talis remaneret, vt dicit H. Sequens ca. loquitur de desponsata alij per verba de præsenti.Vel est ei derogatum per auctoritatem Hiero. & Ambro. & vete. testam. & per Meldense concilium. Sequens §. in quo Grat. ponit bonam solutionem, patet.

1 ¶*Et rapta.*] hoc non dicitur in c.præcedenti quòd raptæ imponatur pœnitentia publica a.

k PLacuit vt hi.]de rogatur huic c. Vel intelligitur de desponsatis aliis per verba de præsenti.

l ¶*Quamuis.*]supra 16. quæstio.6. placuit. & supra distinctio. 92. si quis episcopus vacans.

m ¶*Auctoritate.*]supra dist.20.§.1.& c.1. contra vbi dicitur , quòd in causis decidendis præferuntur concilia auctoritatibus sanctorum patrũ.huic præiudicat auctoritas Hier. vt 3.ead. tria. sed hoc ideo,quia corroboratur auctoritate veteris testa. & etiam auctoritate Meldensis concilij.3.e.si autem.Io.

h ¶*Deliuit.*]ideſt,deliniti.

c ¶*Et Leuitæ.*] non subdiaconi : quia non erat subdiaconatus sacer ordo.hodie autem bene ferunt sacra subdiaconi:quia sacer est hodie. extra de æta.& quali.or.à multis.

d ¶ *Repetitur.*] in Leuitic.cap.8.

a Sub.ideo male dt Gratian. i.e. dũ dt , Frustra, &c. cum tñ

b ¶*Pœnitẽtia publica imponitur raptori.*

† *al.vtriusque*

3 tit.4.le.12.

4 tit.10.in princ.

Not.est qsa trametorũ

gratim sum pro hoc vocabulo ſdã sint salutationẽ ſdã veneratoria,q dã ministratoria,qdam ministratoria & exhibentur

Deo:& qa p reliqua ecclesiastica cõstitutum,mini strantur,&ce lebrantur. Præparatorius sint quę ad sacris celebrandas spargitur & sũt altaria, ecclesia, altaria ornamenta,&gñaliter ad ecclesiastica &eo rũ cõsecrationẽ cõsecrato,scdm H. Felice in epist. ad epis,c.1 Burc.l.3.c. 9.Iuo P.3. c.60.Pann. l.2.c.33.

† *al.vero* ecclesiarum cõsecratione, de Missarum celebratione, apud ibid. apud Felicem & collectores.

† *al.vero* † *al.ceteris* Exod.31. Num.7. Leuit.8. 2.Reg.7.

DE CONSECRATIONE
DISTINCTIO PRIMA.

¶Hęc dist.diuiditur in 27.partes.In quarum prima probat,quòd nõ debemus celebrare nisi in locis cõsecratis ab episcopis,& in sacratis vestibus , & in vasis & aris ab episcopis & sacratis hominibus.

TERTIA PARS DECRETI.

DE CONSECRATIONE DISTINCTIO I.

C. I.

1 COnsecrationẽ † ecclesiarũ a, & Missarũ celebrationes nõ alibi , quam in sacratis Domino locis, absq; magna necessitate fieri debere liquet omnibus, quibus sunt nota veteris & noui testamenti præcepta.

¶Verba capitis sequentis in vetustis Gratiani exemplaribus non sunt seiuncta a superioribus , quemadmodum neque in ipsa Felicis quarti epistola , neque apud ceteros collectores. Sed ob citationes doctorum non est mutatum.Nonnulla autem emendata sunt.

C. II.

3 TAbernaculum enim† Moysem Domino præcipiente, fecisse, & sacrasse cum mensa , & altari eius,& ęreis† vasis,& vtensilibus ad diuinum cultum explendum legimus,& non solum diuinis precibus ea sacrasse,sed etiam sancti olei vnctione, Domino iubente,perliniſſe nouimus. Qualiter autem hæc facta sint , & quomodo ipsa sacra non alij,quam sacerdotes sacra vnctione delibuti b.Dominoq; cum vestibus sanctis sacrati,& leuitæ c tractabant, ferebãt,erigebant,& deponebãt, in ipsis institutionibus,quę iubente Domino conscriptæ sunt per Moysem, in lege Domini reperitur d. Qualiter ergo Dauid regũ piissimus amplificauerit e cultum Dei, & templum Domino ædificare voluerit , sed propter multũ sanguinem, quem effuderat,prohibitus f est , & ipse collegerat g

Consecratione ecclesiarum.] Casvs.

expensas, Salomon quoque filius eius idipsum, quod ipse facere optauerat, iubente , & auxiliante Deo perfecit , & templum cum altari, & reliqua ad diuinum cultum peragendum consecrauit, in libro Regum legitur. *& infra*.

¶Fecit ergo Salomon in tempore illo festiuitatem celebrem , & omnis Israel cum eo multitudo magna ab introitu Emath vsque ad riuum Ægypti coram Domino Deo nostro septem diebus, & septem diebus,id est,quatuordecim diebus, & in die viij. h dimisit populus. 4 Iudæi ergo loca,in quibus sacrificabant Domino, diuinis habebant† supplicationibus consecrata:nec in aliis,quàm Deo dicatis locis, munera Domino offerebant. Si enim i Iudæi,qui vmbræ legis deseruiebant, hæc faciebant,multo magis nos,quibus veritas k patefacta est,& gratia l per Iesum Christum data est, templa Domino ædificare , & prout melius possumus, ornare, eaque, diuinis precibus, & sanctis vnctionibus suis cum altaribus,& vasis, vestibus quoque,& reliquis ad diuinum cultum explendum vtensilibus deuote,& solenniter sacrare , & non in aliis locis , quàm in Domino sacratis,ab episcopis,& non à chorepiscopis m (qui sæpe prohibiti sunt , nisi , vt prædictum est, summa exigente necessitate n) Missas celebrare,nec sacrificia offerre Domino debemus. Et hoc si summa n necessitas agere compulerit , non c in domibus

a ¶ *Amplificauerit.*]in stituendo ibi 24. sacerdotes,vt quilibet vice sua poneret incẽsum Domino.

f ¶*Prohibitus est.*] sed mirum est, quare hoc dictum est cum quilibet homicida tẽplum possit construere:cum etiam Moyses, qui fuit homicida , vt 23.q.3. non in inferen da. confecrauerit ecclesiam,vt hic dicitur in prin. huius c.maxime cum olim fuit licitum scerdotibus interficere, vt item cum Balaam, Ad hoc dicas quòd licet Dauid fuerit in vetere. testam. fuit tamen præfigurator noui testamenti.32.qu.1.cap. quod autem. ideo in figura istius temporis dictum est ei: Non ædificabis,&c. & est argum.à minori.si enim propter homicidium repulsus fuit à cõstructione, multo potius

1 Reg.16. ret. Vel dic quod dicitur effudisse:quia fuit occasio effundendi. dist.50.§.econtra.quia enim ex superbia numerauit populum,perierunt 24. millia hominũ.1.q.4. §. ité pec cato.ver.item Dauid. vnde in recompensationem instituit 24.sacerdotes in templo. Vel dic quod reuera fuit homicida. iuxta illud: Saul percussit mille , & Dauid de-

"Homicida non admittitur ad sacra

"Dauid quare fuit ꝓhibitus rẽplũ ædificare.

4 Burc.l.3.c. à ministerio. 1.qu.7.fi 58. Iuo p.3. quis omnem. Est ergo c.61. hic arg.quod cum ho † *al.supplicamicida non poterit di* ꝓ *tionibus consecrare* fert. dist.50. *sacerdotes.* cum c.seq.& c. miror. quod non est verum: quia hic notorius erat.Item hoc mirum est:quia cum Dominus ei dixerit, non ædificabis, &c. nondum Dauid interfecerat:Respon.omnia futura sunt Deo præsentia.2.q.1.Deus omnipotens. " vnde cum iam esset homicida in confpectu Dei,non licuit ei, quod ædificaret. Vel dic quod dicitur effudisse:quia fuit occasio effundendi. dist.50.§.econtra.quia enim ex superbia numerauit populum,perierunt 24. millia hominũ.1.q.4. §. ité pec cato.ver.item Dauid. vnde in recompensationem instituit 24.sacerdotes in templo. Vel dic quod reuera fuit homicida. iuxta illud: Saul percussit mille , & Dauid de-

cem millia,&c. 2.q.7.§.item obiicitur.

g ¶*Collegerat.*] ad fabricandum templum.

h ¶*in die vij.*]respectu secundi septenarij,ideſt,in quintodecimo.

i ¶*Si enim.*]si enim gentiles faciebant hoc:multo magis facere debemus nos.& sic est ar.qp possumus argumentari ab exemplis infidelium.3.11.q.3. Imperatores.23.q.4.quando.3.12.q.1.dilectissimus. 5.di.81.non oportet.5.35.q.1.c.1.5.33.q.5.cum caput.3.12.q.2.gloria. ver.Crates.5.dist.21.submittitur.86.dist.non satis.10.q.1.hanc consuetudinem.& dist.35.ab exordio.arg.contra 12.q.2.gloria.ver.neque vero mihi. Sed illud loquitur quando imminebant captiui redimendi.C.de sacrosan.eccl.sanctimus.

k ¶*Veritas.*]ideſt,promissorum adimpletio.

l ¶*Gratia.*]ideſt,peccatorum remissio.

m ¶*A chorepiscopis.*]dist.62.chorepiscopi.

n ¶*Necessitate.*]quod hic dicitur de necessitate,nõ refertur ad proximum dictum chorepiscopis:sed ad præcedens,scilicet sacratis locis:& est illa necessitas cum aliquis non habet ecclesiam.i.e. concedimus.vt in exercitu cum tabula tamen consecrata a.

a Al. missas ibi celebrare nulla necessitate l3, sed alia officia ibi fieri ꝓnt,l3 nõ sit locꝰ sacratꝰ, nec alrare vi aticum sit ibi cõsecratũ,scdm H.

a ¶*In*

2 ¶ *In domibus.*]ſ. ead. vnicuique.
b ¶ *In concilio.*]ſ. dist. 69. non oportet.
c ¶ *Ministeria.*]ideſt, officia.
d ¶ *Officia.*]ideſt, officiales personæ: ſicut clerici qui ſunt tales officij. ſi. diſtinct. 59. ſi officia. Ber.

OMnes *basilicæ.*] Hæc eſt 2. pars di. in qua dicitur q cũ Miſſę celebratiõe debent eccleſiæ dedicari. Ioan. de Fan.
Casvs. Dicitur in hoc ca. q omnes eccleſiæ cum Miſſarũ celebratione ſunt conſecrãdæ: & de his quæ ſunt dirutæ, vel ſuperfluæ in numero vel quantitate, prouideat epiſcopus quomodo poſſint ſtare & reſtaurari.
c ¶ *Cum Missa.*]qualiter eccleſiæ ſunt cõſecrandæ, ſc. cum Miſſa, oſtẽdit: "& dicũt quidã, q Miſſa eſt de ſubſtantia cõſecrationis. H. cõtra. Item dicit H. q ſi epiſcopus conſecret, & presbyter cantet Miſſam: cõſecrata erit eccleſia. Alij contra. ar. 24. di. quorumdam.
f ¶ *Possint.*]ſ. 16. q. vlt. ſi plures. & q. 1. & temporis. ſ. 21. q. 2. ſicut. & ca. præcipimus. ſ. dist. 70. ſanctorum. & ſ. 10. q. 3. vnio.

Dlocorum.]hęc eſt 3. pars diſtin qua probat per 5. c. q eccleſia ſine licentia Papæ conſecrari non debet: quod hodie nõ tenet. Ioan. de Fan.
Casvs. Reprehenditur hic quidam, q eccleſias faciebãt & cõſecrabãt ſine licentia & præcepto Papæ, Quod dicitur in his 5. c. intelligitur de ępali eccleſia: vel olim obtinuit cum ratæ erant eccleſię, & Papa bene poterat cõſuli: vel de ea intelligitur quæ fit in epiſcopatu alteri?: vel cum populus ad fidem conuertitur.
g ¶ *De locorum vero cõsecratione.*] cuius auctoritate eccleſiæ ſũt conſecrandę, oſtendit Gr. 5. capitulis.
h ¶ *Absque præcepto.*] 22. q. 2. bonæ rei. contra. ſ. c. nemo. Sol. hæc quinque c. non tenẽt hodie: vel fuerunt loca lia vel caſualia. Vel exaudi de eccleſia epiſcopali, licet cõtradicat finis illius ca. certum. Nam ſicut nõ poteſt mutari d loco ad locum epiſcop⁹. 7. q. 1. mutatiões. ſimiliter nec fundari ępalis ecclęſia. vt 16. qu. 1. felix. & ca. ꝓcipimus. Quid fieri debeat i hac parte. Papæ eſt æſtimare.

Præcepto.] Casvs. Eccleſia q̃dã fuit ædificata & cõſecrata ſine licentia Papæ & præcepto, & frequentia populi erat ibi in Miſſa. eps loci illius in (quia in ſacris canonib⁹ ſacrificia in domibus [a] offerri, phibita ſunt) ſed in tabernaculis diuinis precibus à pontificibus dicatis, & in menſis Domino ſacratis, & ſacra vnctione à pontificibus delibutis, pro ſumma, vt præfixum eſt, neceſſitate, & non pro libito cuiuſquam, & pigritia agatur. *& infra.*[b]
¶ Si autem, vt legitur in cõcilio [b] Laodicenſi, c. 26. hi, qui non ſunt ab epiſcopis ordinati, tã in eccleſiis, quàm in domibus exorcizare non poſſunt, multo magis maioris gradus miniſteria [c], niſi ab eis, qui ad eos gradus ſunt cõſecrati, quibus fungi debent, officia [d] agi, vel ſacrificia offerri [e] non licet. Quod autẽ, vt paulo ſuperius prę libatum eſt, oblationes in domibus offerri non debeant in eodem concilio, c. 58. prohibitum habetur, ita [Non oportet in domibus oblationes celebrari ab epiſcopis, & presbyteris[f].]
A ¶ Fecit ergo.]*Ante hæc verba in epistola ipsa Felicis inseruntur omnia, quæ in cap. 8. tertij libri Regnorum his antecedunt. A Burchardo autem, & Iuone etiam hæc omittuntur, & concludunt caput in ver.* consecrauit.
B ¶ Si summa.]*Burchardus habet*, niſi ſũma.
C ¶ Nõ in domibus.]*Hic locus vsque ad ver.* agatur, *& emendatus, & locupletatus est ex originali, Burchardo, & Iuone. Nam antea legebatur*, non in domibus offerri prohibitæ ſunt, *longe a canonis sententia.*
D ¶ Et infra.]*Quæ hic in epistola inseruntur, habentur* ſ. ea. c. *sicut.*
E ¶ Offerri non licet.]*In originali est*, offerri licet. *Sed in eodem, paulo superius, vbi in textu est*, multo magis. *in margine est*, al. multa minus. *Burchardus quidem, & Iuo habent, vt Gratianus.*
F ¶ Et presbyteris.]*Coniuncte cum his in originali, & apud Burchardum habentur verba capitis, solennitates dedicationum. infra ead.*

Item Iginus Papa, c. 5.

¶ Eccleſiarum conſecratio abſque Miſſa fieri non debet. C. III.

2[1] OMnes basilicæ cum Miſſa [e] debent ſemper conſecrari. Vt eccleſiæ deſtructæ, vbi aut plures ſunt, quàm neceſſe ſit, aut maioris magnitudinis, quàm vt ex rebus ad eam pertinentibus reſtaurari poſſint [f], epiſcopi prouidentia modus inueniatur, qualiter conſiſtere poſſint.
¶ *Caput hoc vsque ad versũ.* conſecrari, *apud plerosque collectores citatur* ex Euariſto, *aut* ex decretis Euariſti. *Reliqua autem verba alio capite relata ab eisdem tribuuntur Igino.*

Item Gelasius Papa episcopis per Lucaniam, c. 27.

¶ Abſque præcepto ſedis Apoſtolicæ noua non dedicetur eccleſia. C. IIII.

3[2] DE locorũ conſecratione [g] ſanctorum, quamuis ſuperius ſtrictim fuerit comprehenſum, nobis quoq; patefactum eſt, quòd abſq; præcepto [h] ſedis Apoſtolicæ nonnulli factas eccleſias, vel oratoria facere præſumant.

Idem.

¶ Sine auctoritate ſummi Pontificis noua non dedicẽtur eccleſia. C. V.

3 PRæcepta ſynodalia, quæ ante paucos mẽſes de ſede noſtra ad prouinciam ſunt directa, & antiquis [A] canonibus conſentiunt, & ea, quę minus probantur eſſe, addidimus: & in vtraque [i] parte conſtat ſine ſummi Pontificis auctoritate [k] eccleſiã nouiter conditam non poſſe dedicari: teque ex hac baſilica, quę taliter ad cultum fuerat proceſſionis [l] adducta [m], ſuſpendiſſe Miſſas probabiliter computamus. Sed quia deuotus [n] locus nõ debet à miniſteriorum gratia diu vacuus permanere [o], frater chariſſime, eorum martyrum [p] nomine, quos† relatio [q] continet, auctoritatis noſtrę ſuſcepta ſerie conſecrabis: vt populorum frequentatio, quam illic auide conuenire mandaſti, ſeruatis regulis eccleſiaſticis, & canonibus, integrum habeat firmata religione conuentum.
A ¶ Antiquis canonibus.] *Socrates in ecclesiastica historia l. 2. c. 8. et 17. refert tamquam antiquissimum canonem, sine Romani episcopi auctoritate nullã ecclesiam posse dedicari.*

Idem episcopis per Lucaniam, c. 6.

¶ Non dedicentur baſilicæ, quæ præter auctoritatem Apoſtolicæ ſedis fuerint ædificatæ. C. VI.

4 BAſilicas nouiter inſtitutas non petitis ex more præceptionibus dedicare non audeant: nec ambiant ſibimet epiſcopi vẽdicare clericos poteſtatis [r] alienę. & c. 11. ¶ Cum enim [s] decreta venerabilium ſanctionum nos quoque magnopere cuſtodire nitamur, ac ſine eorum diſpendio [t] etiam illa, quæ pro alicuius vtilitatis [u] compendio fortaſſe [x] videntur, laxanda credamus [y], cumque nobis contra ſalutarium reuerentiam regularum cupiamus temere nihil licere, & cum ſedes Apoſtolica ſuperior his omnibus, ſauente Domino, quæ paternis canonibus ſunt præfixa, pio, deuotoque ſtudeat tenere propoſito, ſatis indignum eſt, quemquam vel pontificum, vel ordinum ſubſequentium hanc obſeruantiam refutare, quam beati Petri ſedem & ſequi videat, & docere y: [5] ſatiſque conueniens ſit, vt totum corpus eccleſię in hac ſibimet obſer-
k ¶ *Auctoritate.*]ſpeciali vel generali.
l ¶ *Processionis.*]id eſt, frequentationis [b].
m ¶ *Adducta.*]non dicit conſecrata. nã in ſequenti verbo conſecrabis, aduerſaretur, cum ſemel cõſecrata iterum conſecrari nõ poſſit niſi in caſib. no tatis infra ſuper c. eccleſiæ, vel altaria.
Addition. Sub. quod olim fieri nõ poterat ſine licentia Papæ, ſ. ea. eccleſia. ſicut nec hodie ſine licentia epiſcopi. ſ. e. nemo. 18. q. 2. quidam. Archid.
m ¶ *Adducta.*]ſi. deputata, vt ibi fieret diuinum officium, & populi frequentatio.
n ¶ *Quia deuotus.*]ideſt, Deo deputatus.
o ¶ *Permanere.*]niſi deſtruatur. ſ. e. eccleſiæ. extr. de no. oper. nun. cum ex iniuncto.
p ¶ *Martyrum.*]ar. eccleſiam ante cõſecrationem locum deuotum appellari.
q ¶ *Relatio.*]ideſt, ſcriptura nobis lata.

Basilicas.] Casvs. Hug. ſic ponit hũc caſum. Nullus epiſcopus debet conſecrare eccleſiam ſine licentia Papæ, vel ſibi vendicare clericos alterius iuriſdictionis. & hoc continetur in canonib. & ſi nos qui ſumus domini & conditores canonum, volumus eos obſeruare: multo fortius ergo in ſeriores contra eos facere vel attentare nõ debent.
r ¶ *Potestatis.*]ſ. di. 71. 1. ſ. c. 4. per totum. ſ. 9. qu. 2. p totum. ſ. 21. q. 2. c. 1.
s ¶ *Cum enim.*]ordo, t ¶ *Dispendio.*]no. prin cipis priuilegium nulli debere præiu dicare, vt not. 9. q. 3. nunc vero.
v ¶ *Vtilitatis.*]q. d. ita feruam⁹ ea quòd nec alicuius vtilitate infirmamus: quia etiam ea quæ vtilitas ſuadet re laxari, non relaxamus in præiudicium canonum [c].
x ¶ *Fortasse.*]fortaſſe ideo dicit: quia quandoque ꝓ vtilitate alicuius ſtatutum infirmatur. 40. dist. vt conſtituerẽtur.
y ¶ *Et docere.*]& hoc ideo additur, q̃a quædam ſequitur Romana eccleſia, quæ non docet ſequenda, & ea ſequi non cogimur. ſ. distinct. 11. nolite. ratione Romana ſeruanda. instit. de satisd. tut. in fine.

Certum

1 Pol. l. 1. ti. 3 Anſ. l. 5. c. 85 Bur. l. 3. c. 27 & 21. Iuo p. 3 c. 32. & 26. Pan. l. 2. c. 13 a ibi log tur de fundatione: hic d cõsecratione.

2 Anſ. l. 5. c. 80. Burc. l. 3. c. 21. Iuo p. 3 c. 26.

b Sic 34. dist. Presbyteri. 16. q. 7. Frigentius. Arc. l. 5. c. 5.

3 Polyc. l. 1. tit. 12. Anſ.

a Anſ. l. 5. c. 8

a Dicas q̃ li in aliquo loco ſit ſepultus aliqs ſine pœnitẽcia, & pp hoc loc⁹ eius ſacer eſſe dicitur, ſed 3 can. li⁹ ſecus ſit ſcãm legẽs, ſecũdũ ſcm. qui ita no⁹. extr. de ſepul. c. pe. Be. hoc 13. q. 2. in eccleſtico. [macules] vera lectio. tal. misteria

b ¶ *Corpuscula.*]ita eo ipſo fecit religioſum locum [a]. ff. de reli. l. 2. nam vbicumque ſepeliatur homo voluntate Domini, locus religioſus efficitur. ſecus ſi contra Domini voluntatem, vt ea. l. ſ. fi vſusfructus.
b ¶ *Corpuscula.*]ſi locus ille non eſt conſecratus de cõſenſu Papæ, quomodo vult Papa vt in eo diuina celebrentur? ſi autem vt conſecretur, quomodo præcipit vt ſolum modo nomine mortuorũ ꝛeo celebretur? niſi forte in pœnam cõſtitutionis factæ abſque licẽtia Romanæ ſedis. Vel nõ petiit vt ꝓ viuis ibi diuina fierent. & ſic aliqua eccleſia eſt, in qua non cãtatur, niſi pro mortuis. ſic extr. de præb. ſignificatum.

a Anſ. l. 5. c. 42.

c ¶ *Non maculent.*]i. non præiudicent epiſcopo decreta, quæ dicunt quòd eccleſia in vito epiſcopo nõ poteſt conſtrui vel conſecrari. & ſi cõtra factũ fuerit, nullum ſeruitium Dei debeat celebrari. ſ. c. præcepta.
d ¶ *Pro solennitate.*] quaſi pro magno beneficio reputet.
e ¶ Vt *defunctorum.*] argu. quòd ſpeciales Miſſæ pro defunctis fieri poſſunt. ſimiliter ergo dici poſſet pro viuis, vt d. c. ſignificatum.

1 Capit. l. 5. c. 28. & l. 7. c. 72. Nouel. Iuſtin. 67. c. 1. & 131. c. 7. apud Iuliã. 68. & i aut. 67. col. 5 Ordo Rom. pag. 107.

4[4] NEmo eccleſiã ſ ædificet, antequam epiſcopus ciui tatis veniat [h], & ibidem crucem [i] figat, publice atrium deſignet, & ante præfiniat, qui ędificare vult, quæ ad luminaria [k], & ad cuſtodiam, & ad ſtipendia cuſtodum [l] ſufficiant: & oſtẽſa donatione ſic domum† [m] ædificet, & poſtquam cõſecrata [n A] fuerit, atrium eiuſdẽ eccleſiæ ſancta aqua conſpergat.
A ¶ Et poſtquam conſecrata.]*Plenius, et aptius in ordine Romano.* Poſtquam ergo epiſcopus crucem in loco, in quo altare fabricandum eſt, fixerit, tunc aſpergat locum aqua benedicta, hanc canendo antiphonam, &c.

Item ex concilio Bracharensi, 2. c. 6.

¶ Non conſecretur eccleſia, quę pro queſtu cupiditatis ædificatur. C. X.

SI quis baſilicam nõ pro deuotione fidei, ſed pro quæſtu cupiditatis ædificat, vt quidquid ibi dem de oblatione populi colligitur, medium cũ clericis diuidat [o], eo q̃ baſilicã in terra ſua quæſtus cauſa condiderit (quod in aliquibus locis vſque modo dicitur fieri:) hoc de cetero obſeruari debet, vt nullus epiſcoporum tam abominabili voto conſentiat, nec baſilicam, quæ nõ pro ſanctorum patrocinio, ſed magis ſub tributaria [p] conditione eſt condita, audeat conſecrare.

Item Felix episcopus omnibus orthodoxis epistola prima.

¶ Sacrificia non niſi ſup altare, & locis Deo conſecratis offerantur. C. XI.

5[5] SIcut non alij q̃ quàm ſacrati Domino ſacerdotes debent Miſſas cantare, nec ſacrificia ſuper altare offerre, ſic nec in aliis, quàm Domino ſacratis locis, id eſt [A], in tabernaculis diuinis precibus à põtificib⁹ delibutis [r] miſſas

k ¶ *Ad luminaria.*]in auth. vt nullus fab. ora. do. ſ. 1. col. 5.
l ¶ *Custodum.*]ideſt, ſacerdotum & hoſpitum. extr. de præb. de monachis. "& erunt ad minus duo clerici [b]. extr. de fil. presby. propoſuit. & 7. q. 1. illud.
m ¶ *Domum.*]quam complere debet intra quinque annos, ſi eſt oratorium. ſi eſt prochotrophium vel xenodochium, intra annum. in auth. de eccle. titu. ſ. ſi quis ædificationem. coll. 9. Sed quid ſi epiſcopus cõſecrat eccleſiam vel fundat non ei aſſignata dote? "Dicit Baz. quòd epiſcopus tenetur eã dotare. extr. de præb. c. epiſcopus. Sed melius eſt ad hoc tantum fundatores tenere, vt 16. q. 7. piæmentis. & c. ſi plures. arg. de rit. nupt. qui liberos. Et dicit lex, quòd heres fundatoris tenetur in auth. de eccl. titu. ſ. ſi autem. & ſ. ſi quis ædificationem rerum. nam & ſucceſſor epiſcopi prouidebit clerico ordinato, vt extr. de præb. cum ſecundum. Vbi tamẽ omnes deficerent, vel ſi non eſſent ſoluendo, tũc dicerem actionem dandam in epiſcopum. arg. ff. ſi mendal. mo. dix. l. 3. ſ. 1. ff. de eo per quem fac. eſt. l. vlt. ſ. plane.
n ¶ *Consecrata.*]ideſt, fundata, vel aqua benedicta aſperſa.

Si quis basilicam.] Casvs. Quidam in poſſeſſione ſua baſilicam conſtruxit, & eam fic confecrari vo lebat, vt medietas oblationum perueniret ad ipſum. dicitur ꝙ nullus epiſcopus debet eam confecrare ſub hac conditione. o ¶ *Diuidat.*]argum. "quòd patroni non debẽt accipere vel exigere xenia vel huiſmodi ab eccleſia. ſ. 18. quæſt. 2. Eleutherius. & contra. ſ. 10. quæſt. 1. hanc conſuetudinem. & cap. quia ſacerdotes. ſ. 1. quæſt. 4. eccleſia, quæ patione.

p ¶ *Sub tributaria.*]argumen. "quòd non licet dare aliquid eccleſię conſtructæ vel conſtruendæ etiam poſſeſſionem vbi fundata eſt, in terueniẽte pactione, vt ius patronatus habeat: quia ipſo iure ei debetur, etiam ſi non petat vel in pactum deducat, vt 16. quæſt. 7. piæ. & c. decernimus. & ca. quicumque. in prædiis tamen collatis poteſt conditionem apponere, vt auctoritate epiſcopi tributum aliquod vel cenſum aliquem debeat inde percipere. extra de iure patr. pręterea. 2. ſed in dote non, vel in manſo. arg. 10. qu. 1. nouerit. extra de cenſi. ſancitum, alias ſi appoſita eſt conditio, quid iuris ſit notatur 10. q. 1. c. 2. Io.

Sicut non.] Hæc eſt quinta pars diſtinctio. in qua probat quod prius probauerat in parte prima, ſcilicet quòd nullus debet celebrare niſi in ſacratis locis: niſi tempore neceſſitatis, quo poteſt celebrari ſub aere vel tentorio: non autem in domo, ſecundum Ioan. de Fan.
Casvs. In his quinque capitulis ſequentibus oſtenditur quòd Miſſa non eſt celebranda niſi in locis ſacratis. Probatur ergo hic auctoritate veteris teſtamenti, quòd Miſſa celebrari non debet niſi in eccleſiis conſecratis ab epiſcopis, niſi cauſa neceſſitatis: ſicut nec alij quam presbyteri debent celebrare. Sequentia duo c. patẽt. *Permisse vit.* puta in domo non conſecrata in religioſa tamen & de licentia epiſcopi cum altari viatico.
q ¶ *Sicut non alij.*] repetit quod in 1. c. huius diſt. dictum eſt in quinque c. ſeq. idem in auth. de eccl. tit. ſ. ſi quis. coll. 9.
r ¶ *Delibutis.*]ideſt, conſecratis.

a ¶ *Neceſſ*

1 Clerici duo ad minus debent eſſe in eccleſia. 4 Pol. l. 3. ti. 2 Bur. l. 3. c. 6. Iuo p. 3. c. 8. Pan. l. 2. c. 6. rector. & miniſter. ad hoc extr. de vi. & ho. cle. c. 3. ſic ẽt lo quitur decr. hic allegat. propoſuit. †al. demum

" Eccleſia ſine dote conſecrata à quo debet dotari.

" Patroni non exigãt xenia ab eccleſia. 5 Pol. l. 3. tit. 16. Anſ. l. 6. c. 134. Iuo p. 3. c. 61

" Poſſeſſio vbi eccleſia eſt fundata, debetur ipſi eccleſiæ.

Universidad de Deusto Biblioteca

“celebrare sq̃nque licet sub dio.
1 Iuo p.2. c.76.
a Sub dúmó sit ibi altare vnticú con secratú. a-liàs nulla necessitate licet, sed3 H. Deut.12.
b id est, qđ culpabile é iudicádú. 30.q.1. ad limina. Arc.
2 Bur.l.3.c. 56.Iuo p.3. c.59.Pan.l.2. c.30.
“Facta per intrusos nó valent.
c id est, non canonice.fz cótra.5.1.q. 1.si q̃ à pseudo. ibi de hoc.Arc.
3 16.q.7.ecclesias. Pol. l.3.tit.4.
4 Pol.l.3.tit. 16. Ansl.7. c.132. Burc. l.3.c.59. Iuo p.3.c.62.
5 in epilogo cõcilij Romani,& capi.l.6.c.198

a ¶*Necessitas.*]“quia si necessitas vrgeat, sub dio aut sub tentoriis licet. J.e.dif.concedimus. nisi forte sit oratorium in domo sua, vt J.e.di.c.vnicuique.
b ¶*Non oportet.*]C.de sen. & inter. om.iud. cum sententiam.
c ¶*Necessitas.*]i, nõ est subiecta humanæ cõstitutioni,immo excusat quod contra eam fit. J.di.4.sanctũ. extr. de re.in. quod nõ est. sed nulla necessitas excusat in diuina constitione prohibitum, vt 32.q.5.ita ne. verius tamen videtur, q̃ si oratorũ sit in domo sua, possit licite ibi Missa celebrari vrgẽte necessitate. ar.5.e.si quis etiam. vt J.e.di.concedimus. & c.vnicuique. d ¶ *Oblationes.*] scilicet Eucharistiæ.
e ¶*Licet.*]nisi necessitas cogat b.
f *Ecclesias.*]de 16. q.7.ecclesias. g ¶*Loca.*] ff.de arbitris cum dies.§.si arbiter.
Hic ergo.]Casvs. dicitur hic, quin hac vita est locus merendi & sacrificandi: sed Missę non debent celebrari nisi episcopus consenserit, vel consecrauerit ecclesiam. Seq.c.patet.
h ¶*Vbi agendi.*]3.12.q. 2.tempus.
i ¶*Iusserit.*] 3.93.dist. nulla ratione.
k ¶*Regulariter.*] hic colligitur,cq̃ q̃ sunt ab hæreticis,intrusis, & irregulariter c ordinatis,non habent vigorem:12.q.2.alienationes.7.q.1. factus. 3. 25.q.1. omne quod. 3. 32.q.5.præceptum.
l ¶*Tenente.*] videlicet ciuitaté, quasi nõ depósito vel suspẽso,vel qui renũtiauerit. ext. de ord. ab epi. qui renepi.requisiuit.

Solennitates.]hæc est 6. pars dist.in qua probatur, q̃ si dubitatur vtrum ecclesia sit consecrata,potest consecrari: & hoc probat per duo cap. Ioan. de Fan.
Casvs.Dicitur in hoc c.q̃ solennitates dedicationum ecclesiarũ singulis annis sua die debent celebrari. & si de consecratione ecclesiæ dubitetur, debet cõsecrari:nec hoc habetur pro iteratione. Testibus igitur vel scriptura probetur ecclesia consecrata.
m ¶ *Solennitates.*] de anniuersaria solennitate dedicationis ecclesiarum &episcoporum duob.c. ostendit.
q tamen dicitur de episcopis,nõ obseruamur hodie nisi à Papa.
n ¶*Scriptura.*] arg.qđ cantare,aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas a.
1 Satius ergo est missam non cantare,aut non audire,quam in illis locis, vbi fierinon oportet b : nisi pro summa contingat necessitate: quoniam necessitas c legem non habet. Vnde scriptum est [Vide, ne offeras holocausta tua in omni loco,quem videris,sed in omni loco, quem elegerit Dominus Deus tuus.] In domibus tamen ab episcopis, siue presbyteris oblationes d celebrari nullatenus licet e.

Item ex concilio Triburiensi.

¶Non nisi in locis sacris Missarum solennia celebrentur. C. XII.

2 Missarum solennia non vbique,sed in locis ab episcopo consecratis,vel vbi ipse permiserit,celebranda esse censemus.

¶In concilio Moguntino sub Arnulpho, ca.9. habentur simul verba huius capitis, & capitis,conceximus.infra eod.Verum & Burchardus , & Iuo , qui item vtrumque coniunctę ponunt , citant vt Gratianus, ex Triburiensi,c.4.

Item Clemens epistola secunda ad Iacobum.

¶Precibus diuinis consecrentur ecclesiæ. C. XIII.

3 Ecclesias f per cõgrua,& vtilia facite loca g,quæ diuinis precibus sacrare oportet,& in singulis sacerdotes diuinis orationibus Deo dicatos poni, quos ab omnibus venerari oportet,&non à quoquam grauari.
A ¶ Et in singulis.] *Hæc vsque ad ver.* oportet,*addita sunt ex originali,& Polycarpo.*

Idem Clemens epist.3.

¶Sacrificare,& Missas celebrare non licet, nisi in locis Deo sacratis. C. XIIII.

4 Hic ergo, ideſt, in præsenti vita positos oportet nos agnoscere voluntatem Dei, vbi & agendi h,& sacrificandi est locus: quoniam in aliis locis sacrificare, & Missas celebrare non licet, nisi in his , in quibus episcopus proprius iusserit i ,aut ab episcopo regulariter k ordinato, tenente l videlicet ciuitatem, consecrata fuerint. Aliter enim non sunt hæc agenda,nec rite celebranda.

Item Siluester Papa in generali residens synodo dixit. 5

¶Abiiciantur sacerdotes, qui in locis non sacratis Missas celebrare præsumunt. C. XV.

6 Nvllus presbyter Missas celebrare præsumat,nisi in sacratis ab episcopo locis , qui sui particeps de cetero voluerit esse sacerdotij.

Item Felix Papa omnibus orthodoxis, epist. 1.c. 1. & 2.

¶Singulis annis dedicationum solennitates celebrentur,& consecretur etiam ecclesia,de cuius consecratione dubitatur. C. XVI.

67 Solennitates m dedicationũ ecclesiarum , episcoporũ n, & sacerdotum per singulos annos solenniter sunt celebrandæ. ¶De ecclesiarum consecratione quoties dubitatur, & nec certa scriptura o , nec certitestes p existunt, à quibus cõsecratio sciatur,absq; vlla dubitatione scitote eas esse consecrãdas : nec talis trepidatio facit q rationem: quoniam non monstratur esse iteratum q , quod nescitur factum r.

¶Caput hoc consectum est ex verbis eiusdem epistolæ Felicis, cap.1. & 2. omissis nonnullis quæ in sequenti apud Gratianum capite reponuntur.

A ¶Episcoporum.] *Abest vox ista ab originali Burchardo,Iuone,& plerisque vetustis Gratiani exemplaribus:sed ob glossam non est inducta.*

B ¶Nec talis.] *Iuo,& Pannormia habent ferè vt Gratianus* , nec talis trepidatio iterationem incurrit: *& huic lectioni conuenit interpretatio glossæ. Sed in originali, & apud Burchardum legitur*, ne talis trepidatio faciat deteriorationem. *Atque huic lectioni respondent verba* B. *Gregorij libr.12. epist.31. ad Felicem de hac eadem re loquentis*, ne talis,inquit,dubitatio ruina fidelium fiat. *Similis huic sententia J.dist.4.c.placuit.his verbis exprimitur*, ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuati. *Et est in concilio Carthaginensi quinto.*

Item Gregorius Papa.

¶De eodem , & quòd octo diebus dedicationum solennitas est celebranda. C. XVII.

8 Solennitates dedicationum ecclesiarum, & sacerdotum A per singulos annos soleniter sunt celebrandæ: ipso Domino exemplum s dante,qui ad festum dedicationis tẽpli,omnibus id faciendi t dans formam,cum reliquis populis eamdem festiuitatem celebraturus venit, sicut scriptum est [Facta t sunt Encænia u in Hierosolymis,& hiems erat, & ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis.]Quòd autem octo diebus Encęnia sint celebranda,in libro Regum,perlecta † dedicatione templi reperietis.

*¶Repetitur in hoc capite prior pars antecedentis vsque ad versi.*celebrandæ : *ac deinde subiiciuntur verba illa epistolæ Felicis , quæ ibi erant omissa. Gregorius autem, quem hic Gratianus citauit , libr. 12. epistola 31. habet quidem nonnulla ad ecclesiarum dedicationes pertinentia. Sed ea magis videntur conuenire cum superiore ca.in vers.*De ecclesiarum consecratione.
A ¶Et sacerdotum.]*Hæ duæ voces in aliquot vetustis non leguntur.*

Item ex concilio Meldensi,c.8.

6 Poly.ibid. Ansl.7.c.133

Dic ét,q̃ indicia p̃ batur.vt le. & no. ext.d cle. peregr. c.2. Arch.

7 Poly.ibid. Ansl.5.c.24 Bur.l.3.c.58 Pan.l.2.c.11. C.2.

8 Ansl.5.c. 24. Iuo p.3. c.24. Pann. l.2.c.10.

t *al.faciendo*

“Templum Hierusalem ter consecratum fuit Ioan.10.

2.Par.7. t *al.peracta* t *al.perfecta*

3.Reg.8.

“ Ecclesia in 6.casibus est reconsecranda.
1 Pol.l.3.tit. 16.Burc.l.3. c.10.Iuo p.3 c.11.Pan.l.2. c.18.
2 J.e.si motum.
b J.e.ecclesias.
3 Pol.l.3.ti. 5 Ansl.5. c.13 Bur.l.3.c.11. Iuo p.3.c.13 & 14. Pann. l.2.c.10.21.
3 Dist.68.c.3
“ Cõsecratio ecclesiæ altaris est diuerla.
c Altare ofi est reconsecrandum.
c ¶*Item hoc intellige de altari,ad cuius honorem ecclesia est consecrata:*& quod dicit,si mutatum,i.mutatum, ita q̃ formam amisit per diminutionem vel augmentum, cum forma rei sit esse rei. ar.10.q.2. hoc ius. Idem est si est enormiter fracta tabula, vltra.5.medietatem,tunc cõsecrandum est altare, ext.de consecr.ecclesia. vel alta.c.3. consecratio autem ipsius altaris præsertim intelligitur esse in coniunctione mẽsæ. si lapidis superioris,structuræ inferioris c .ergo si mẽsa fuerit mota,vel aliquis de inferioris.lapidibus tangens ipsam, execrabitur altare, & est reconsecrandum. si autem sit aliquod aliud additamentũ altario,nõ ob hoc execratur,sed sacrum trahit ad se non sacrum,ar. ext.de consecr.ecc. vel alta. c.3. dum tamen non immutetur multum coniunctio mensæ & structuræ inferioris.
d ¶*Altare.*]i.mensa principalis altaris.nam tabula consecrata de loco ad locum mouetur,nec tamen reconsecratur,vt J.e.cõcedimus.
4 Pol.l.3.ti.4 Ansl.5.c.22 Bur.l.3.c.32 Iuo p.3.c.37
5 Dist.68. §. quod ergo. ideſt, de quarum cõsecratione ambigitur.
c ¶*Superflua.*] in quibus reliquiæ nõ sunt.
J.e.placuit vt altaria.
6 Pol.ibid.
¶Consecrentur ecclesiæ, de quarum consecratione dubitatur. C. XVIII.

7 Ecclesiæ,vel altaria a , quæ ambigua b sunt de consecratione, consecrentur: & superflua c altaria destruantur.

Item Iginus Papa.

¶Quando ecclesia est iterum consecranda, & salibus tantum exorcizanda. C. XIX.

1 Si motum fuerit altare d , denuo consecretur ecclesia e :si parietes mutãtur f ,& non altare, salibus tantum exorcizetur.Si homicidio,vel adulterio ecclesia violata fuerit,diligentissime expurgetur,& denuo consecretur g.

Item ex Nicæno concilio. 3

¶Ecclesia semel Deo consecrata , quando est iterum consecranda. C. XX.

Ecclesiis semel Deo consecratis, non debet iterum consecratio adhiberi , nisi aut ab igne exustæ h ,aut sanguinis effusione, aut cuiuscumque semine i pollutæ fuerint: quia sicut infans à qua licumque sacerdote in nomine patris,& filij,& spiritus sancti semel baptizatus,nõ debet iterum baptizari k ,ita nec locus Deo dicat l , iterum consecrandus est,nisi propter eas causas, quas superius no minauimus: si tamẽ fidem sanctæ Trinitatis tenuerint, qui eũ consecrauerunt.

Item Ioannes Papa episcopis Italiæ.

De eodem. C. XXI.

4 Ecclesias Arianorum l , vbi cumque inueneritis, catholicas eas diuinis precibus,&operibus m absque vlla mora consecrate n : quia & nos, quando fuimus Constantinopoli tam pro religione catholica,quàm pro Theodorici regis causa negotij,suadente, atque hortante, Arianos extirpãte piissimo, atque Christianissimo Iustino orthodoxo Imperatore, quascumque illis in partibus eorum ecclesias reperire potuimus, catholicas eas,Domino opem ferente,consecrauimus.
A ¶Pro religione.] *Locupletatus est hic locus in ipsa epistola,Burchardo,& Iuone.*

Item in dialogo Gregorij,lib.3.c.30. 5
De eodem. C. XXII.

6 Arianorum o ecclesia in regione vrbis illæ,quę suburra dicitur , cum clausa vsque ante biennium permãsisset, placuit,vt in fide catholica(introductis illuc beati Sebastiani , & sanctæ Agathæ virginis A , & martyris reliquiis)dedicari debuisset: quod & factum est.
A ¶Virginis,&.] *Absunt hæ duæ voces à plerisque manuscriptis, & Polycarpo.In ipso dialogo legitur*, B.Stephani, & sanctæ Marthæ martyrum. *Sed in lib.3.reg.epist.19.ecclesia hæc vocatur ecclesia Sanctæ Agathæ. Apud Ioannem vero diaconum, l.2.ca.31. est.* Sancti Sebastiani, & sanctæ Agnetis † martyrum.

*Item.*b

B ¶Item.] *Antea sequebatur*, Agapitus Papa. *quæ voces temere ex capite ipso irrepserant in titulum, & absunt ab aliquot manuscriptis. Extat autem caput hoc in antiquo codice Regelij Gregorij primi in extremo in scripto quodam*, de moribus, vita & morte Agapiti primi Papæ,*in bibliotheca Vaticana.*

C. XXIII.

A Gapitus Papa vas catholicum, Euangelij tuba, præco iustitiæ P ,sacra altaris,sedisque venerabilis sacrilegis Anthimi infecta fabulis q , {uis catholicis precibus deleuit† r.

Itẽ Vigilius Papa ad Eutherium,epi. 1.c.4.

¶De eodem. C. XXIIII.

7 De fabrica s vero cuiuslibet ecclesiæ , si diruta fuerit, notandum.& c.si quis confugerit. & c. Arianos.
l *Ecclesias.*]¶ *Arianorum.*] quia non in forma ecclesiæ consecratæ erant, vt 1.q.1. Arianos. & ita intellige c.seq.
m ¶*Precibus & operibus.*]tangit consuetudinem Orientalis ecclesiæ,quæ Arianos chrismatis vnctione suscipit, vt J. di.4.ab antiqua. secus autem Occidentalis agere consueuit, vt in prædict. c.
n ¶*Consecrate.*]non erant cõsecratæ nisi essent consecratę in forma ecclesiæ , vel quoniam absque reliquiis ecclesias consecrabant , & ideo ecclesiæ confectratæ non erant,sed reconsecrabantur, vt J.ca. Arianorum.
A *Arianorum.*]J. dist.4.ab antiqua.
P *Gapitus.*]¶ *Præco iustitiæ.*]“Præconis enim officium suscipit quisquis ad sacerdotium accedit, vt 5.43. dist. sit rector.
q ¶*Fabulis.*]fabulis dicit,quia præter formam ecclesiæ.
r ¶*Deleuit.*]ideſt, purgauit.
De fabrica.] Casvs. H.sic ponit hunc casum. Duæ quæstiones sine consultationes factæ fuerunt Vigilio Papæ. Prima est,an ecclesia quondam consecrata debeat denuo consecrari si eius fabrica diruta fuerit & reparata. Secunda est,an ecclesia consecrata si de altari reliquiæ ablatæ sunt, iterum debeat consecrari. Primæ quæstioni respondet dicens, quòd non debet ecclesia iterum consecrari , sed cantari debet ibi Missa & erit loco consecrationis. Secundæ respondet dicens,quòd reliquiæ debent ibi reponi:& ecclesia,ideſt,altare vnde fuerunt ablatæ, denuo consecrari. Ponit ergo in principio quæstiones : & postea subiicit solutiones,& dicit *H.in eo loco*,ideſt, altari.
s ¶*De fabrica.*]scilicet quæsitum est.
a ¶*Instau*

“ J.c.agapitus.

“cõsecratio ecclesiæ in quo cõsistit

5 Et Diaconus in vita, lib.2.c.31.
6 Poly.ibid. Ansl.5.c.26

t *al.eluit*

7 Pol.l.3.ti.6 Ansl.5.c.31 Bur. l.3.c.62 Iuo p.3.c.25 Pan.l.2.c.14

“ Sacerdos pconis officium suscipit.

a ¶*Instauranda.*]i. reconsecranda. de reconsecranda enim q̃batur.
b ¶*Sanctuaria.*]idest, reliquiæ sanctorum, vel altaria.
c ¶*Non fuerint.*]dimissa: quia inde erant ablatæ reliquiæ[a].
d ¶*Officere.*]quia ex quo semel consecrata fuit, semper manſit.
e ¶*Scimus tantum esse.*] idest, obtinere vicem consecrationis, idest, reconciliationis.
f ¶*Et ideo si qua.*] mo do melius aperit quæ stiones.
g ¶*Innouata.*][s]hoc in telligit H. cum non si mul, sed successiue pa rietes destructi sunt, & successiue reparati[b], tunc. n. ecclesia in telligitur eadem. arg. ff. de lega. 1. l. quod in rerum natura. ff. de iu dic. proponebatur. fe cus vero si simul pa rietes funditus cor ruerunt, quia tunc con secranda est secundũ eum, licet altare mo tum non sit: quia alia est consecratio eccle siæ, alia altaris. hic ergo arguitur quod ea dem sit ecclesia post reparationem, cũ non reconsecretur. sed con tradicit lex ff. de ver. ob. inter stipulantem. §. sacram. quæ distin guit inter domum & nauem. & videtur vel le, q̃ eadem sit nauis post refectionem, sed nõ eadem domus. sed potest dici q̃ aliud sit in ecclesia quã in do mo priuata: quia ec clesia naui comparatur. 24. q. 1. non turba tur. 40. dist. ante omnia. sed si subtiliter vo lumus procedere, nõ est eadẽ ecclesia, sed vtilitas exigit vt eadẽ cẽseatur. ne videlicet sacramentum conse crationis iteretur. ar. ff. de ser. vr. præ. l. ser uitutes. §. si sublatũ.
h ¶*Totius.*]idest, perin de est veneranda ac si tota cõsecrationis so lennitas esset adhibi ta.
i ¶*Si vero.*] quasi dicat prædicto casu nõ debent reconsecrari: sed in isto sic, scilicet cum mouetur altare.
k ¶*Ablata sunt.*] mo to altari.
l ¶*Sanctificationis.*] id est, aspersionis aquæ tantum, & Missæ cele bratione, cum altare nõ fuerit motum, sed reliquiæ sunt ablatæ.

Nullus presbyter.] Hæc est 8. pars oratoris quibus mortui sepeliebantur: & probat par 11. cap. quod nullus debet per se ponere altare, nec celebrare in oratoris sine licentia episcopi. Io. de Pan.

Casvs. Dicitur hic, quòd in ecclesia consecrata non debet fieri alta re nisi quod episcopus loci consecrauerit, vel cõsecrari permiserit: nec de ecclesia non consecrata debet quis dicere consecratã. quod qui fecerit, si clericus est, degradetur: si laicus, anathematizetur.
m ¶*Nullus presbyter.*]vbi altaria fiunt erigẽda, & qualia esse debeãt: & quas ecclesias liceat consecrare: & in quibus liceat missas cele brare, quibus ex causis loca sanctorum liceat mutare, xj. c. ostendit.
n ¶*Ab episcopo.*]ꝫ. dist. 78. quamuis.
o ¶*Fingat.*] vt dedicatum dicat esse quod non est, vel reliquias di cat esse, quæ non sunt.
p ¶*Degradetur.*] ar. eos esse deponendos ab ordinibus, qui fingunt vel dicunt, se habere ordines cum non habent. ext. de cle. non ord. mi. c. 1. ꝫ. 50. dist. ex pœnitentibus. ꝫ. dist. 51. solicitudo. "& sic puni tur qui se gerit pro milite, qui non est miles. ff. ad l. Corn. de fal. eos. §. qui se pro milite gessit.

"Gerens se pro milite qui nõ est, punitur.

instauranda[a], & si in eo loco con secrationis solẽnitas debeat itera ri, in quo sanctuaria[b] nõ fuerint, nihil iudicamus officere[d], si per eam minime aqua exorcizata† iactetur: quia cõsecrationem cuiuslibet ecclesiæ, in qua spiritus sancti arrha† non ponitur, celebritatem scimus[e] tantum esse missarũ: & ideo, si qua[f] sanctorum basilica à fundamentis etiam fuerit innouata[g] sine altaris[a] motione, sine aliqua dubitatione, cum in ea fuerit missarũ solennitas celebrata, totius[h] cõsecrationis† sanctificatio implebitur. Si vero[i] sanctua ria, quæ habebat, ablata sunt[k], rursus eorum repositione, & missarum solẽnitate reuerentiam san ctificationis[l] accipiet.
¶ *Tribuebatur Iultano: sed ex vetustis exemplaribus restitutum est Vigilio, apud quem extat, & ex ipso citant Burchardus etiam, & Iuo.*
A ¶Sine altaris motione.] *Absunt hæc ab originali, Burchardo, & Iuone. Sed exponuntur in glossa. Alia vero nonnulla sunt emendata.*

Item ex decretis Hormisdæ Papæ, c. 10.[1]
¶Absque episcopi permissu in ecclesia cõsecrata non erigatur altare.
C. XXV.

8 [2] NVllus presbyter[m] in ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo[n] loci sanctificatũ[a] est, vel permissum: vt sit discretio inter sacrũ & non sacrum: nec dedicationem fingat[o], nisi sit. Quod si fecerit, si clericus est, degradetur[p], si vero laicus, anathematizetur.
A ¶ Sanctificatum.] *Iuo habet*, ab episcopo loci, vel eius misso sanctificatum est: vt sit discretio, &c. *Polycarpus, & Burchardus.* ab episcopo loci, vel eius permissu sanctificatum est, vt sit, &c.

Item ex concilio Africano, c. 50.[3]
¶Euersantur altaria, quæ sine sanctorum reliquiis eriguntur. C. XXVI.

4 PLacuit, vt altaria, quæ passim q̃ per agros, & per vilas†, tamquam memoriæ martyrum construuntur, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ[r] martyrum conditæ probantur, ab episcopis, qui locis eisdem præsunt, si fieri potest, euertantur. Si autem hoc propter† tumultus[s] populares non finitur, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequentẽt: vt, qui recte sapiunt, nulla ibi superstitione deuicti teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter[t] acceptetur, nisi vbi corpus, aut reliquiæ certæ sunt, aut origo alicuius habitationis[u], vel possessionis, vel passionis fidelissima origine[x] traditur. Nãque per somnia, & p inanes quasi reuelationes, quorumlibet hominum vbicumque constituuntur altaria, omnino reprobentur.

Item ex concilio Aurelianensi, c. 3.
¶Non est consecranda ecclesia, in qua paganus sepultus inuenitur. C. XXVII.

j [5] ECclesiam, in qua paganus sepultus est, non liceat consecrare[y], neque missas in ea celebrare[z], sed iactari foras, & mundari oportet.

Item ex concilio Agrippinensi.[6]
¶De ecclesia, in qua cadauera fidelium, vel infidelium sepeliuntur. C. XXVIII.

ij [7] ECclesiam, in qua[a] mortuorum cadauera infidelium sepeliuntur, sanctificare[b] nõ licet: sed si apta videtur ad consecrandum, inde euulsis[c] corporibus, & rasis[d] parietibus, vel tignis† eius loci, reædificetur[e]: sed si hęc consecrata ante fuerit, missas in ea celebrare licet: si tamẽ fideles[f] fuerint, qui in ea sepulti sunt.

Item ex conc. Martini Papæ [Bracharensis, c. 68. & 69. synod. græcarum.]
¶Super monumenta in campo non distribuantur mysteria. C. XXIX.

NOn oportet clericos ignaros[a], & præsumptores super monumenta in campũ ministeria †[b] portare, aut distribuere sacramenta, sed aut in ecclesia, aut in basilica, vbi martyrũ reliquiæ sunt depositæ, ibi, p defunctis oblationes offerri. ¶[c] Nec liceat Christianis prandia ad defunctorũ sepulchra deferre, & sacrificare mortuis.

Item ex concilio Triburiensi.[2]
¶ Quomodo in ecclesia combusta missa possit celebrari. C. XXX.

3 CONcedimus etiam, vt sicubi (quod peccatis nostris exigentibus per plurimum est factũ) a Normanis, & Sclauis †, ab Vngaris †, & à malis Christianis, seu alio qualicumque modo ecclesiæ fuerint incensæ, & combustæ, in capellis[c] cum tabula consecrata missas interim celebrari permittimus[d], donec ecclesię ipsæ restaurari queant. In itinere vero positis, si ecclesia defuerit, sub dio[e], seu in tentoriis, si tabula altaris consecrata, ceteraque sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi affuerint, missarum solennia celebrari concedimus: aliter omnino interdicimus.

Item ex concilio Epaunensi, c. 26. & 27.
¶ *Iuo citat, vt vulgata Gratiani exemplaria,* ex concilio Hipponensi. *Sed ex Burchardo, & vetustis Gratian. codicibus restitutum est,* Epaunensi. *ex cuius 27. & 28. capitibus confectum est.*
¶Chrismate non vngantur altaria, nisi fuerint lapidea. C. XXXI.

4 ALtaria[f], si non fuerint lapidea, chrismatis vnctione non consecrentur[g]. Ad celebranda autem diuina officia ordinem, quem Metropolitani[h] tenẽt, com prouinciales obseruare debebũt.

Item ex concilio Agathensi, c. 14.
¶ Chrismatis vnctione, & sacerdotali benedictione sacrentur altaria. C. XXXII.

5 ALtaria placuit non solum vnctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari.

Item ex concilio Aurelianensi, c. 3.
¶*Burchardus etiam, & Iuo citant ex concilio Aurelianensi. Ipsa quidem sententia habetur in capitul. l. 5. c. 230. & li. 6. c. 101 & nouel. 58. apud Iulianum antecessorem in extremo.*
¶ In priuatis oratoriis licet orare, sed non missam celebrare. C. XXXIII.

6 VNicuiq; fidelium in domo sua oratorium[i] licet habere, & ibi orare: missas autem ibi celebrare non licet[k].

Item ex sexta synodo, c. 31.

animas credebant circa tumulos conuersari: & inde refici. sed dæmones eas de nocte consumebant, & propter hanc consuetudinem extirpandam ecclesia instituit vt eo die quo talia fiebant, celebretur festum Dei in cathedratione Petri. Hic est casus. H.
a ¶*Ignaros.*]id est, imperitos.
b ¶*Ministeria.*] id est, Missam celebrare super sepulchrum.

tal. mysteria

Cap. 69. Iuo. l. 10. c. 38. Iuo p. 11. c. 63.

C*Concedimus.*] Casvs. Permittitur in concil. Triburiens. vt si ecclesiæ cõsecratę fuerint cõbustæ, in capellis nõ cõsecratis officia celebrẽtur donec cõsecratæ ecclesiæ valeãt restaurari. In itinere vero positis sub aerevel in tentoriis cũ tabula cõsecrata liceat celebrare. Seq. 4. c. paret: & ea per te videbis. *Sacerdotali*, i. epali. *oratorium*, i. locus specialiter destinatus ad orandum.

alii cõc. Mogunt. c. 9.

3 Burc. l. 3. c. 16. Iuo p. 3. c. 59. Pann. l. 2. c. 31.

tal. Slauis

tal. a Bulgaris

c ¶*In capellis.*]i. oratoriis nõ consecratis. in talibus nõ licet celebrare sine permissu episcopi, vt j. ea. vnicuiq. & 5. c. missarũ.
d ¶*Celebrari permittimus.*] ad qd est opus permissione, qa dr in capellis? "qm forte capellæ nõ erãt olim ecclesiæ, cũ antiqtus dicerẽtur capellæ turia caparum pellibus tecta[a]. Vel hoc referas ad solennitates maximas.
e ¶*Sub dio.*]id est, sub aere.

"Capellæ olim fi erãt ecclesiæ.

a Vel dic q̃ capella pro ecclesia dicta est, quasi capiens laos, populũ vel f iisdem. vel quasi cãpaãs, q̃a paucos capiat, dom Pap.

5 Burc. l. 3. c. 13. Iuo p. 3. c. 15. Pan. l. 2. c. 22.

ALtaria.] Si nõ fuerint lapidea. Legitur in Exod. q̃ Dñs præcepit fieri altare de lignis cethim, q̃ sunt imputribilia. & Salomon fecit altare aureũ: sed illa facta sũt in figura. 12. q. 2. gloria. & dicitur de altari Lateranen. quòd ligneum sit.[b]
g ¶*Non consecrentur.*] q̃a Christus petra dicitur. j. dist. 2. reuera. 21. di. in nomine Dñi. Item q̃a erexit Iacob lapidem in titulum.[c]
h ¶*Metropolitani.*] 5. 12. dist. de his.

6 Cap. 1. 5. c. 48. "Mulier p̃gnans mor tua vbi est sepelienda. dVt B. Hisp. & H. q̃ not. hic, q̃ talis femina si moriatur ẽt partu viuo, licite porta tur in eccle siã, & licite cantatur ei missa, & licite sepelitur i cœmiter.

Burc. l. 3. c. 16. Iuo p. 3. c. 30. Pann. l. 2. c. 32.

Hoc verũ est, nam est & cupressus & Gen. 14. & Isa. antiph. & Exeuite Iacob &c. cantatur in cõsecratione altaris. Arc. Polyc. l. 3. tit. 4.

7 Burc. l. 3. c. 38. Iuo p. 3. c. 43. Pan. l. 2. c. 23.

tal. vel lotis lignis

d ¶*Vnicuique.*] ¶*Oratorium.*] nõ sacrũ, sacrũ autem sua auctoritate facere non licet, nisi auctoritate episcopi. ꝫ. ea. dinemo. 18. q. 2. quidam.
k ¶*Non licet.*]nisi pro summa necessitate[d]. tamen cum consensu episcopi, vt j. ead. si quis etiam, &c.

c. iuxta & c. sicut.

1 CLericos qui ministrant. j. ministeria & officia in horis diurnis vel nocturnis exercent.

Burc. l. 3. c. 36. Iuo p. 3. c. 70. Pann. l. 2. c. 39.

Si quis etiam.]Casvs. Statuitur hic, vt si qui remoti sunt nimis ab ecclesia parochiali, propter laborem suum & familię suę audiant missam in minoribus festiuitatibus in oratoriis suis: sed in præcipuis festiuitatibus Missam audiant in suis parochialib. ecclesiis. Clerici vero qui contra hoc fecerint, nisi episcopo permitente, excommunicentur. Seq. 4. c. plana sunt. *Principis*, id est, regis vel imperatoris. localiter intelligitur hoc, cum hoc non potest fieri sine scandalo. Vel principis, id est, Romani Pontificis.
m ¶*Si quis etiam.*]extra. 5. 12. q. 1. futurã. 5. 16. q. 1. quicũq. & q. 2. si qs.
n ¶*Oratorium.*] hoc exaudi de oratorio priuato. secus in oratoriis

¶ In priuatis oratoriis absque consensu episcopi nullus ministrare præsumat. C. XXXIIII.

CLericos[l], qui ministrãt, vel baptizant in oratoriis, quæ intra domos sunt, cum consensu episcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis vero hoc non obseruauerit, deponatur.

Item ex concilio Agathensi, c. 21.
¶Qui extra parochias habent oratoria, his diebus ad parochias redire cogantur. C. XXXV.

7 SI quis etiã[m] extra parochias, in quibus legitimus est, ordinariusque cõuentus, oratorium[n] in agro habere voluerit, reliquis festiuitatib[o], vt ibi missas audiat†, propter fatigationem[o] familiæ, iusta ordinatione permittimus. Pascha vero, Natali Domini, Epiphania Domini, Ascensione Domini, Pentecoste, & Natali sancti Ioannis Baptistę, & si qui maximi dies in festiuitatibus habentur, non nisi in ciuitatibus, aut in parochiis audiant†. Clerici vero, si qui in festiuitatibus, quas supra diximus (nisi iubente, aut permittente episcopo) missas celebrare† voluerint, cõmunione priuentur.

Item Augustinus.
¶ Quibus ex causis loca sanctorum mutanda sint. C. XXXVI.

8 TRibus ex causis loca sanctorum transmutanda sunt. Prima, cum necessitas persecutorum loca eorum grauauerit. Secunda, cum difficultas plocorum fuerit. Tertia, cum malorum societate grauantur.

Item ex concilio Moguntinensi t. c. 51.
¶Quando alicui corpora sanctorum de loco ad locum transferre non licet. C. XXXVII.

9 COrpora sanctorum de loco ad locum nullus transferre præsumat sine consilio q̃ principis[r], vel episcoporum, sanctæque synodi licentia.

Item Hyginus Papa.
¶ In vsus laicorum non conuerti licet ligna ecclesiæ dedicatæ. C. XXXVIII.

10 [10] LIgna[s] ecclesiæ dedicatæ[A] non debent ad aliud[t] opus iungi, nisi ad aliam ecclesiam: vel igni sunt comburenda, vel ad profectum[u] in monasterio † fratribus: in laicorum[x] vero vsum † non debent admitti.
A ¶Dedicatæ.] *Antea legebatur & in rubrica*, dedicata. *Emendatum est hoc, sicut & alia nonnulla ex vetustis exemplaribus*, Burquæ semel consecrata sunt non debere redire in vsus laicorum. ꝫ. 19. q. 3. quæ semel. 17 q. vlt. quæsti sunt. arg. contra. ꝫ. dist. 54. ex antiquis. & c. si fernus. & c. frequens.

Poly. l. 3. tit. 16. Anſ. l. 5. c. 17. Bur. l. 3. c. 39. Iuo P. 3. c. 44. Pan. l. 2. c. 16

t ¶*Ad aliud.*]extra de rer. permu. mancipia. ff. de rei ven. quæ religiosis.
u ¶*Ad profectum.*]non tamen indifferenter, sed vel in capitulo, vel in dormitorio, vel in aliis religiosis locis: non in coquina, vel in vineis pastinan dis.[f]
x ¶ *In laicorum.*] arg.

tal. teneat

tal. teneant melioratio nis, vt 16. q. 7. c. 4. in tepen.

tal. monasterium

tal. opera

f id est, cohædis. ꝺ hoc legi. & not. 14. q. 1. ꝫ. ad hoc. ver. cõstitutis, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[c] Palla quid sit.

A *Ltaris palla.*] "Pallę dicuntur vestimenta altaris, i. sindones & corporale: quæ ga sunt quadrágulæ, ideo dicútur pallæ à quodá muliebri pallio quadrágulato, qd palla dicitur. ita dicit H.P.

b ¶ *Velum.*] pannus est qui pẽdet super altare, vel cortina ante

Emo.] Casvs. Beneu. sic ponit hunc casum. Præcipitur hic, ne mortuus in pal la altaris sepeliatur. si qs hoc fecerit, vel fieri permiserit: diacon⁹ trib. annis & sex mẽsib. suspẽdatur. Et additur qualiter, & à quibus. & vbi cortinæ & linteamina debeant lauari. *Pallas*, id est, corporalia. *Mensa*, id est, altaris.

c ¶ *Mortuum.*] Laicũ. nã clerici mortui bũ induuntur vestibus sacris. 13. q. 2. nullus.

d ¶ *In mensam Dñi.*] i. ad mensam Dñi cõponẽdã: qđ ad ipsũ diaconum spectat. ar. 25. di. perlectis. & dist. 93. diaconi. vel forte est illa vbi sacerdos post consecrationem manus tergit: vel forte palla cui inuoluit calicem, & abstergit.

e ¶ *Negligenter.*] arg. negligẽtia vt factum puniendam. 25. quæst. 1. nulli fas.

f ¶ *Anathematæ.*] i. suspensione [2]. nõ enim debet anathematizari pro tali causa.

g ¶ *Excõmunicatus.*] i. à cõione remotus: & ita habes hic pœnã non admonentis prælati. nam alibi dr. Vel si nõ sparserimus, &c. 43. dist. dispensatio. Item per hoc c. vr reprobari intellectus quorundam, quem hés in illo c. 1. q. 1. quidqd inuisibilis. nã ibi pp negligẽtiam nõ excõicabitur presbyter nisi per quattuor menses.

h ¶ *Et vela.*] i. ornamẽta altaris, vel vela, i. cortinæ. Huic hodie derogatum est consuetudine generali.

i ¶ *Non foris.*] i. ab aliis segregatã. & est sẽda vestis sacerdotalis.

k ¶ *Vela.*] i. cortinæ, q in ecclesiis extẽdũtur festiuis diebus, & in Quadragesima causa consignationis vel significationis. Ioan.

IN *sancta.*] Casvs. Hoc c. cũ duobus seq. pater. historiã tũ notabis in seq. c. vbi dicitur, legitur, &c.

l ¶ *Non ab aliis.*] 5. dist. 23. sacratas. & c. non liceat.

m ¶ *Quia perit.*] i. pœnã patitur, & punitur corporaliter & tẽporaliter, non aũt spiritualiter vel æternaliter. & vno peccãte, &c. 3. dist. 45. sed illud. Dẽ hac materia no. 1. q. 4. in prin. & similiter no. sub illo §. item pro peccato Achor plebs Israelitica.

n V *Eſtimenta.*] ¶ *Balthaſar.*] "Balthasar vasis Dñi ausus est.

chardo, & Iuone, qui etiam caput hoc citant ex decretis Igint.

Item Clemens Papa, Iacobo Hieroſolymitano epiſcopo, epiſt. 2.

¶ Vestimenta sacra, & vasa præ vetustate consumpta incendantur, & cineres in loca occulta proiiciantur. C. XXXIX.

1 ALtaris palla [a], cathedra† candelabrum, & velum [b], si fuerint vetustate consumpta, in cendio dentur: quia non licet ea, quę in sacrario† fuerint, male tractari: sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoque eorum in baptisterium inferantur: vbi nullus transitum† habeat: aut in pariete, aut in fossis pauimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.

1 Pol. l. 3. tit. 15. Bur. l. 3. c. 216. Iuo p. 2. c. 66. & p. 3. c. 266.

†*cantara* †*al. sanctuario*

†*transitus habeatur*

Idem ibidem.

¶ Mortui non obuoluantur vestimentis altaris. C. XL.

NEmo per ignorantiam clericus mortuum [c] credat obuoluendum, aut diaconus scapulas operire velit palla, quæ fuit in altari, aut certe, quæ diacono† data est in mensam Domini [d]. Qui hæc fecerit, vel leuiter, quasi nihil, & negligenter [e] habuerit diuina mysteria, diaconus triennio, sexque mẽsibus à Dominico erit alienus altari graui percussus anathemate [f]. Quòd si clericũ presbyter non commonuerit, decem annis, & sex† mensibus excommunicatus [g] sit: propterea q̃ de Dominicis sacramentis subiecta sibi nõ amouerit† ministeria: & postea cum grandi humilitate matri reconcilietur ecclesiæ. [2] Pallas vero, & vela [h] sanctuarij, si sordidata fuerint ministerio, diaconi cum humilibus ministris intra sanctuarium lauent, non eiicientes foras à sacrario: & velamina Dominicę mẽsæ abluant: ne forte puluis Dominici corporis male decidat. [A] Sindonẽ vero non foris [i] abluant: & erit hæc operãti peccatum. Idcirco intra sacrariũ ministris præcipimus hæc sancta cum diligentia custodire. Sane peluis noua cõparetur, & præter hoc nil aliud tangat. Sed nec ipsa peluis velis apponatur lauandis, nisi quæ ad Dominici altaris cultũ pertinent. Pallæ altaris solæ in ea lauentur, & in alia, vela [k] ianuarum. De velis autem ianuarum cura sit ostiariis ex admonitione maiorum: ne quis negligens, aut ignarus, ad vesperam ianuæ domus Domini manus incognitæ† tergat: sed statim coercitus discat omnis homo: quia vesperam lũ atrij domus Domini sanctũ est.

2 Burc. l. 3. c. 216. Iuo p. 3. c. 266.

A ¶ Decidat.] *In originali eſt*, decidat à sindone foris abluta. *Sed gloſſa obſtitit, ne mutaretur. Multa autem alia non minimi ponderis ſunt ex ipſo originali emendata.*

Item Sixtus Papa epiſtola 2.

¶ Sacra vasa non nisi à sacratis contrectentur hominibus. C. XLI.

IN sancta hac Apostolica sede statutum est, vt sacra vasa nõ ab aliis [l], quàm à sacratis, Dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum [A] enim valde est, vt sacra Domini vasa, quæcum que sint, humanis vsibus seruiant, aut ab aliis, quàm à Domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris: ne pro talibus præsumptionibus iratus Dominus plagas imponat populo suo, & hi etiam, qui non peccauerint, mala patian tur, aut pereant: quia peritm iustus sæpissime pro impio.

3 Pol. l. 3. tit. Burch. l. 3. c. 214. Iuo p. 3. c. 264. & p. 2 c. 70.

A ¶ Indignum.] *Addita ſunt hæc uſque ad verſ. viris. itemque alia nonnulla ex originali, Burchardo, & Iuone.*

Item Stephanus epiſcopus familiari amico Hilario, epiſt. 1. c. 3.

¶ Non nisi à sacratis hominibus vestimenta sacrata seruentur. C. XLII.

4 VEstimẽta ecclesiastica, quibus Domino ministratur, & sacrata debent esse, & honesta: quibus, aliis in vsibus non debent frui, quàm in ecclesiasticis, & Deo dignis officiis: quæ nec ab aliis debent contingi, aut ferri, nisi à sacratis hominibus: ne vltio, quæ Balthasar [n] regem percussit, super hæc transgredientes, & talia præsumentes veniat, & corruere eos faciat ad ima.

4 Pol. l. 3. tit. 16. Anſ. l. 5. c. 29. Iuo p. 2. c. 74.

Item ex concilio Aurelianenſi †.

¶ Diuina ministeria nuptiarum non præstentur ornatibus. C. XLIII.

5 AD nuptiarum ornatum diuina ministeria non præstentur: ne dum improborum contactu, pompaque sæcularis luxuriæ polluuntur [o], ad officia sacri mysterij† videantur indigna.

Item ex concilio Triburienſi, c. 18.

¶ In ligneis vasculis Dominici corporis, & sanguinis sacramenta non sunt celebranda. C. XLIIII.

11 [6] VAsa, in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria, calices [p] sunt, & pateræ: de quibus Bonifacius martyr, & episcopus interrogatus, si liceret in vasculis ligneis sacramenta conficere, respondit: quondã sacerdotes aurei ligneis calicibus vtebantur: nunc è contrario lignei sacerdotes aureis vtuntur [q] calicibus.

Historia. "Legitur in Daniele, quòd Balthasar rex Babyloniæ fecit grande conuiuium optimatibus suis: cum ergo iam esset temulentus, præcepit vt afferrentur vasa argentea, quæ Nabuchodonosor asportauerat de templo, quod fuit in Hierusalem, vt biberent in eis rex & optimates eius, vxores & concubinæ: & factum est ita. Bibebãt autem vinum, & laudabant Deos suos. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus scribentis contra candelabrũ in superficie parietis. qđ rex cõspiciens turbatus est valde: & mittens conuocauit omnes sapientes Babylonis: & nullus poterat scripturam legere, vel interpretationẽ eius regi iudicare. Tãdem vocatus Daniel dixit scripturam significare interitũ regis, pro eo q̃ contaminauerat vasa domus Domini: & aperuit quod scriptum erat, Mane thetel phares. *Manes*, i. numerauit Deus regnũ tuum. *Thetel*, i. appositum est in statera, & inuentum est minus habens. *Phares*, i. diuisum est regnũ tuum, & datũ Medis & Persis. Eadem nocte interfectus est Balthasar: & Darius Medus in regnum successit.

"Balthasar vasis Dñi ausus est.

†*al. inconcidite*

3 Pol. l. 3. tit. Burch. l. 3. c. 214. Iuo p. 3. c. 264. & p. 2 c. 70.

o AD *nuptiarum*] ¶ *Polluuntur.*] arg. "q̃ ex veste alicuius dominæ vel alicuius non debet fieri casula vel aliquis ornatus ecclesiæ. [d]

"Casula nõ fiat de veste domicellæ.

†*al. ferantur*

4 Pol. l. 3. tit. 16. Anſ. l. 5. c. 29. Iuo p. 2. c. 74.

d Dic q̃ ar. ifstud ñ sumi tur à cõtrario Iæquia vestis d qua loqtur ista gl. nõdũ cõcessa fuerat ecclesiæ. quare coinquinatio nõ subsistit in hoc casu. ſ hoc arg. sumitur potiꝰ ab intellectu verborum. Arc. Dan. 5.

Vaſa in quibus.] Hæc est 11. pars dist. in qua dicitur in quibus calicibus & corporalibus celebrare debemus. Ioan. de Fant.

Casvs. Quæritũ fuit in cõcilio Triburien. vtrum in ligneis vasis deberet confici corpus Christi. & dictum fuit in concilio, q̃ Bonifacius Papa de hoc interrogatus respondit q̃ non. Cum enim ita factũ fuerit in primitiua ecclesia, Zepherinus cõstituit vt fieret consecratio in vitreis. Vrbanus posteà vasa sacra argẽtea fecit: & concilium ista tuit vt nullus cõficiat in ligneis vasis de cetero, ne honor ecclesiæ suo tempore minuatur.

† *al. Aruernenſe*

5 Pol. l. 3. tit. 24. Burc. l. 3. c. 108. Iuo p. 2. c. 143. Pan. l. 3. c. 163

p ¶ *Calices.*] supple debent esse aurei vel argentei.

q ¶ *Vtuntur.*] sed numquid conficiebant? vtique. nunc autem quid? & quidem fieri non debet. sed ſi fiat vt in vase ligneo vel vitreo quis conficiat corpus Christi, nihilominus est verum corpus: quia in verbo consecrantis perficitur consecratio, non in vase, vt infra distin. 2. vtrum. vers. ſi ita.

Summatim relatum est.

† *al. ministerij*

6 Burc. l. 3. c. 223. Iuo p. 3. c. 282.

a ¶ *Zepherin*

a ¶ *Zepherinus xvj.*] decimus octauus computatis Lino & Cleto.

b ¶ *Sucereuit.*] argum. prælatum non posse prębendas diminuere. quod est verum sine causa, extra de excess. prael. sicut.

c ¶ *Placari.*] C. vnde vi. meminerint.

VT *calix.*] Casvs. Statuitur in hoc c. vt calix cum patena fiant de auro vel argento, vel saltem de stanno. De ere autem vel aurichalco nullo modo fiant: quia solẽt æruginem colligere, & vomitũ prouocare. *Nullus etiam in ligneo vel in vitreo vaſe præſumat miſſam cãtare.*

d ¶ *Sinon ex auro.*] cõtra. 5. 12. q. 1. aurum. sed illud qũ pauperes morerẽtur fame: quo casu vẽdi possent. C. de sacros. ec. sancim⁹.

e ¶ *In ligno.*] quia ligneum porosum est.

[c] Calix an possit esse ligneus aut vitreus.

f ¶ *Vitreo.*] "quia vitrum fragile est: & ne immineret periculum effusionis.

Conſulto.] Casvs. Statuitur in hoc c. vt corporalia nõ debeant fieri serica neq; tincta, sed linea debent esse, sicut fuit sindon in qua corpus Christi in sepulchro fuerat inuolutũ.

1 Anſl. 1. c. 9. & l. 9. c. 5 Bur. l. 3. c. 96 Iuo par. 2. c. 73. Pan. l. 1. c. 161.

Conſulto, i. consilio omnium astantiũ, q̃ super hoc fuit cõsulti.

g ¶ *In ſerico.*] corporali.

h ¶ *Sed in puro.*] vt innocens & sine macula intelligatur.

i ¶ *Terreno.*] quia veram carnem mortalem & passibilem de corpore Virginis assumpsit. 23. dist. qui est.

[d] Corporalia debet esse tenera certa ratione.

[e] Silnester in epiſtola ad Fontificali. Rom. Ide in Pontificali. Bed. l. 3. ti. 9 Anſl. 9. c. 2. Iuo l. 3. c. 99 Iuo par. 1. c. 96. Pan. l. 1. c. 162.

†*al. Conſolita*

Marc. 15. Luc. 23.

Iacobus frater Domini.] Hæc est 12. pars dist. in qua ponit quare tres missæ à quibus missa fuit composita. Ioan. de Fant.

Casvs. istius ca. per se patet: & tractatur in his 7. c. de celebratione missæ, ostendens q̃ à ieiunis, & qua hora, & quot in die sunt celebrandæ.

Gal. 1.

Iacobus di

curatur fra tres domini.

k ¶ *Lino.*] "quod tunc fionib⁹ multis ad candorem deducitur. sic & Christus presturis multis puenit ad gloriam: ita & boni propter presturas ad gloriam Domini veniũt. 1. q. 3. Saluator.

Iacobus frater Domini.] Hæc est 12. pars dist. in qua ponit à quibus missa fuit composita. Ioan. de Fant.

Casvs. istius ca. per se patet: & tractatur in his 7. c. de celebratione missæ, ostendens q̃ à ieiunis, & qua hora, & quot in die sunt celebrandæ.

l ¶ *Iacobus.*] "ideo dicitur frater, quia valde assimilabatur ei: vel quia fuit filius fororis matris Domini.

m ¶ *Celebrationem.*] i. ordinem celebrandæ missæ [A]. verba enim quibus corpus Christi cõficitur, ab ipso Domino sunt tradita, vt 1. dist. prox. quia corpus & sanguis. sed etiam post alij alia addiderunt ad decorem & solennitatem, vt 11. dist. ecclesiasticarum.

[f] Sacrificia ad altare q̃ debent fieri. [g] Sacrificia apostolorum instituta. [h] Sacrificia quæ debent offerri. [i] Corpus Christi apostolis traditum. [k] Sacrificium Christi. Bed. l. 3. hist.

Notte ſancta.] Hæc est 13. pars dist. in qua ponit quare tres missæ in natali Domini cantantur. Ioan. de Fant.

Casvs. Dicitur in hoc c. quòd in natiuitate Domini missa debet celebrari de nocte: quia nocte illa annuntiauit eum Angelus pastoribus. In alio autem tempore ante horam tertiam non debet missa celebrari: quia tali hora est Dominus crucifixus, & tali hora super Apostolos descendit spiritus sanctus.

n ¶ *Nocte.*] de celebritate missæ 7. c. adiungit. ostendens quomodo à ieiunis cantandæ & audiendæ sunt, & quot in die, & qua hora sunt celebrandæ.

o ¶ *Nocte.*]" tres missæ in die natalis Domini celebrantur. Vna ante diem [b], quæ significat tempus ante legem, quando eramus in tenebris. Secunda dum diesc̃it: & significat tempus in lege, quando non dum plena agnitio Dei habebatur. Et tertia in die: & significat tempus gratię, quando iam plena cognitio habebatur. Vnde versus:

Nocte prior ſub luce ſequens, in luce ſuprema.

Sub Noe, ſub Dauid, ſub cruce, ſacra nota.

"Missa triplex in natiuitate Dñi ꝓt cantari.

b sc. circa med. noctis quo tẽpore Christus natus est, secundùm H.

ADDITIO. Dicas, quòd communiter loquendo debet missa dici in die, & non in nocte: quia hoc sacramentum ad tempus gratię pertinet, quod per diem significatur, secundum illud ad Ro. 13. Nox præcessit: dies autem appropinquauit, secundum Tho.

4 Beda in Marty. mãs. Septẽb. Cõcor. cõc. Aurel 3. c. 14.

5 Pol. l. 3. tit. 25. Anſl. l. 7. c. 174. Bur. l. 3. c. 63. Iuo p. 2. c. 7. & p. 3. c. 65. Pan. l. 2. c. 40.

p ¶ *Gloria in excelſis Deo.*] hæc verba dicta sunt ab Angelo: alia ãddidit Hilarius, vt 3. ead. dist. de Hymnis.

q ¶ *Crucifixus.*] linguis, non manibus. 3. de pœn. dist. 1. periculose.

†*al. altiſſimis*

Sacramenta altaris non.] Hæc est decimaquarta pars dist. secundum Ioan. de Fant.

Marc. 15. Act. 2.

Casvs. Dicitur in hoc cap. "quòd missæ debent tantum à ieiunis celebrari, nisi in cœna Domini. Vnde si oportet presbyterum pransum commendationem mortuorum facere, sine celebratione missæ debet hoc facere.

"ieiunio stomacho cõsiẽdum est.

6 Concor. c. 29. concilij Carth. iij.

7 Anſl. l. 9. c. 3

r ¶ *A ieiunis.*] ieiuni ergo debent conficere, vt hic: & baptizare, & chrismare in fronte, vt distin. 5. vt ieiuni. & sacramentum calumniæ præstare. 22. q. 5. honestum. & testimonium dicere, extra de test. placuit. & ordines conferre, & accipere. 75. dist. quod à patribus. Sed quando dicetur quis ieiunus? Pone, quòd comedo hodie: nec dormio per diem & per noctem: numquid incipiente alio die sum ieiunus? Dicant quidam [c], quòd sic. argum. extra de temp. ord. litteras. alias somnus diceretur soluere ieiunium, quod non credo, sed dico ieiunium esse celebrata digestione, infra distinct. 2. tribus.

"ieiunus sto qui dicitur.

8 Poly. ibid.

†*al. mandare*

dPõt dici, q̃ ifstud verb. excepto po mitur inclusiue: & est sensus excepto, i. accepto & cõputato inter alios dies quasi nullo die excepto. & est si. 13. q. 5. nõ est noltrũ. 13. q. 1. Ebron. secundùm H. & sic non corrigitur.

s ¶ *Excepto.*] a supra 7. quæst. 1. nihil. contra, infra distinct. proxim. liquido. contra, infra distinct. 5. vt episcopi. contra. sed derogatum est huic cap. per illa cap. & per contrariam consuetudinem, argu. supra dist. 4. §. leges.

Solent.] Hæc est 15. pars secundum Ioan. de Fan.

Casvs. Quidam erant se ieiunare putantes, qui in quadragesima statim audita Nona antequam diuinum officium audirent, comedebant: qui non sunt credendi ieiunare. nam prius debent officium audire, & si venire non possunt, expectata hora vespertina & completa oratione sua comedant.

Universidad de Deusto Biblioteca

"solutio an possit fieri ante tẽpus. a Adhoc ff. de verb. ob. q. §. quo tẽ. §. & l. ei q hoc. ff. de re iud. & infra. Arch.

3 Burc. l. 3. c. 228. Iuo p. 2. c. 87. & p. 3. c. 263.

†al. ordinationibus

†al. per

a ¶ *Si ante.*] "sed nonne licitum est debitori ante tempus soluere pecuniam? plus enim soluit qui ante tempus soluit, vt inst. de act. §. plus autem. Respond. verum est quando dies adiectus est fauore debitoris [a] aliàs si fauore creditoris, ante tempus soluendo non liberatur, vt ff. de an. leg. eum qui. Ioan.

IN IEIVNIIS.

Hæc est 16. pars dist. in qua probat quando missæ sunt cantandæ. Ioan. de Fant.

Casvs. Iste §. cum eo qui sequitur, paret. ibi etiam est §. in prima quoque. ibi addidit etiam Gratianus, q in mane licite cantatur missa publica.

b ¶ *Vnde Leo.*] 3. di. 75. quod à patribus.

c ¶ *Item Gelasius.*] 3. dist. 75. ordinationes.

d ¶ *Item Pelagius.*] 3. di. 76. dilectionis tuæ.

Necesse.] Casvs. Sæpe contingebat, q multi homines missa priuabantur, si tantum vna missa & hora tertia celebrare tur. & ideo quæsiuit Dioscorus Alexandrinus episcopus à Leone, vtrum presbyter possit ei missam in mane celebrare? & respondet quòd sic.

e ¶ *Nisi.*] hoc nisi, respicit illud verbum, priuetur.

e ¶ *Nisi qui prima.*] 1. dist. 2. tribus gradib. 3. ea. nocte. contra. in fin. sed illud abrogatum est 1. di. 2. tribus. Vel illud de solenni missa, hoc de priuata. f ¶ *Epistolam.*] In qua hoc c. continetur.

Thoc.] Casvs. Quidam presbyter missã priuatã solebat cũ tãta solẽnitate celebrare, q populus soléni missæ interesse nolebat: & ió statuitur hic, q hoc fieri non debeat: sed omnes debent ad missam publicam venire presbyteri & laici.

g ¶ *Peculiares.*] peculiares dicuntur priuatæ, quæ priuata non est, publica dicenda est, ex quo publicè & manifestè fit.

h ¶ *In publico.*] id est, solenniter.

i ¶ *Sed sacerdotes.*] Not. sacerdotes qui per vrbem sunt, ad solennem missam debent conuenire in maio ecclesia. Vel potius is est sensus. c. scilicet vt in ciuitate & per totum episcopatum hora tertia & sacerdotes & populi conueniant ad publicas missas, quas sacerdotes eorum faciunt.

Sufficit.] Hæc est 17. pars dist. secundum Ioan. de Fant.

Casvs. Quærebatur quot missas i die possit presbyter celebrare. Et resp. quòd nam ig. Christus semel tantum pro nobis passus est. Vel duas ex necessitate: sed non pro pecunia, vel adulatione, id est, gratia fauoris humani, vel laudis acquirendæ.

si ante [a] manducauerint, quàm vespertinum celebretur officium. Concurrendum est enim ad missas, & auditis missarum solennibus, & vespertinis officiis, & largitis eleemosynis ad cibum accedendum est. Si vero aliquis necessitate conflictus fuerit, vt ad missam venire non valeat, æstimata vespertina hora, completa oratione sua ieiunium soluat†.

In ieiuniis etiam quattuor temporum circa vespertinas horas, in sabbato vero sancto circa noctis initium missarum solennia sunt celebranda. Vnde Leo [b] *episcopus* [1 *Quod à patribus nostris.*] *Item Gelasius* [c] [*Ordinationes presbyterorũ.*] *Item Pelagius* [d] [2 *Dilectionis tuæ rescripta.*] *Require in tractatu ordinandorum. In prima quoque parte diei missarum solennia non incongrue celebrantur.*

Vnde Leo Papa Dioscoro Alexandrino episcopo, epistola 79. al. 8 l. c. 2.

¶ Etiam prima parte diei missas celebrare licet. C. LI.

Necesse est autẽ, vt quædam populi pars sua deuotione priuetur, si vnius tantum missæ, more seruato, sacrificium offerre non possint, nisi [e] qui prima diei parte conuenerint. Studiosè ergo dilectionem tuam, & familiariter admonemus, vt quod nostræ consuetudini ex forma paternæ traditionis insedit, tua quoque cura nõ negligat, vt per omnia nobis & fide, & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio nostro Possidonio presbytero hanc ad fraternitatem tuam epistolam [f] dedimus perferendam: qui in nostris processionibus, atque actionibus † frequenter interfuit, & toties ad nos missus, quid in omnibus Apostolicæ [A] sedis auctoritas teneret, agnouit.

A ¶ Apostolicæ sedis.] *In epistola ipsa legitur*, quid in omnibus Apostolicæ auctoritatis teneremus. *Sed omnes Gratiani codices, & Iuo concordant.*

Item Augustinus †.

¶ Missæ peculiares non sunt in publico cantandæ. C. LII.

[4] Et hoc attendendum est, vt missæ peculiares [g], quæ per dies solẽnes à sacerdotibus fiunt, non ita in publico [h] fiant, vt propter † eas populus à publicis missarum solennibus, quæ hora tertia canonice fiunt, abstrahatur. & *infra*. Sed sacerdotes [i], qui in circuitu vrbis, aut in eadẽ vrbe sunt, & populus in vnum ad missarum publicam celebrationem conueniant [A], exceptis Deo sacratis feminis, quibus mos est ad publicum non egredi, sed claustris monasterij contineri.

A ¶ Exceptis.] *Hæc vsq; ad finem addita sunt ex Theopdulpho, Burchardo, & Iuone: apud quos possunt etiam legi alia, quæ post ver. abstrahatur, à Gratiano sunt omissa.*

Item Alexander secundus.

¶ Quot missas in die sacerdoti celebrari licet. C. LIII.

17 [5] Svfficit sacerdoti vnam missam in die vna celebrare: quia Christus [k] semel passus est, & totum mundum redemit. Non modica res est vnam missam facere: & valde felix est, qui vnam digne celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis vnã faciunt, & alteram [l] de die, si necesse fuerit. Qui vero † p pecuniis, aut adulationibus † sæcularũ vna die præsumunt plures facere missas, non æstimo euadere damnationem.

Item ex concilio Toletano 4. c. 12.

¶ Ex Saluatoris, & Apostolorum docemur exemplo hymnos cantare. C. LIIII.

18 [6] De hymnis [m] canendis, & Saluatoris, & Apostolorum habemus exemplum. Nam & ipse Dominus hymnũ dixisse perhibetur Matthæo Euangelistæ attestãte. [Et hymno [n] dicto exierũt in montem olivarum.] Et Paulus Apostolus ad Ephesios scribit dicẽs [Implemini spiritu sancto, loquẽtes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus.] Et quia nonnulli hymni humano studio in laudem Dei, atque Apostolorum, & Martyrũ triumphos compositi esse noscuntur, sicut hi, quos beatissimi doctores Hilarius, atq; Ambrosius ediderunt, quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eo, q de scripturis sanctorum canonum, vel Apostolica traditione non existunt: respuant ergo & illum hymnum ab hominibus compositum, quem quotidie publico, priuatoque officio in fine omnium psalmorum dicimus [Gloria, & honor patri, & filio, & spiritui sancto in sæcula sæculorũ, Amen.] Nam & ille hymnus [o], quem nato in carne Christo Angeli cecinerunt [Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.] & reliqua, quæ ibi sequuntur, ecclesiastici doctores composuerunt. Ergo nec ipsi in ecclesiis canendi

Matth. 24.

Ephes. 5.

Luc. 2.

6 Poly. l. 3. tit. 22.

†al. oblationibus

Vide Valfrid. Strab. c. 21. Iuo p. 2. c. 81.

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopus.] Hæc est 20. pars distin. in qua probat magister, quòd solus sacerdos non debet officia celebrare. Ioan. de Fant. Casvs. Dicitur hic q̃ epš in missa debet secum habere presbyteros ex vtroque latere & diaconos & subdiaconos & minores clericos ante & retro, qui debeant eum custodire, & sacrificio consentire, & cõicare peracta consecratione iubemus.

a ¶ *Qui oculi.*] 3. dist. 93. diaconi.

b ¶ *Omnes.*] quotidie, vel omnes generaliter, ter in anno, vt 3. ea. dist. 2. peracta. & c. omnis homo, &c.

Vbemus.] Casvs. Probatur hic auctoritate Apostoli, q̃ quãuis ad innocentiã sola conscientia sufficiat, tñ pp maleuolos dẽt epš secũ hñe presbyteros testes & diaconos in omni loco.

c ¶ *Conscientia.*] arg. ¶ q̃ ñ sp cõscia sufficit: fed fama est necessaria. 2. arg. 12. q. 2. quatuor. & 12. q. 1. nolo. qđ verũ est cum quis habitat tñ cũ bonis, vel etiam cum malis, qui parati sunt imitari.

d ¶ *Maleuolos.*] 3. 11. q. 3. sanctis. cõtra. sed illud cũ mali parati sũt reprehẽdere, nõ imitari. 43. dist. seimus.

Hoc quoque statutum.] Casvs. Dẽ in hoc c. q̃ presbyter nõ debet cantare missã nisi sint duo ibi præsentes. Nã cũ presbyter dicat. Dñs vobiscũ: & orate pro me: apparet q̃ plures debent missæ interesse.

Quæ aũt sequuntur, vsq; ad c. omne. plana sunt: & ea omnia p te faciliter formare poteris: & qđ dr in illo c. missas. *cõfundantur, i. grauiter corripiantur.* Quod aũt dr in illo c. episcopus nullum. hodie non tenet, cũ non fit participandũ cum excommunicatis.

e ¶ *Nisi duobus.*] pluralis. n. locutio, duorũ numero est contenta. vt 4. q. 3. §. itẽ in criminali. verſ. vbi numer⁹. Nũquid necessarium est, vt sint duo clerici: aut nũquid duo laici: vel vnus clericꝰ, alter laicus? aut alter masculus, & alter femina? sufficerẽt? Satis vr, q̃ debent esse duo clerici. arg. cõtra qa & pop. 2. cap. 127. pulus respõdet, amẽ, vt §. 38. di. sedulo. Sed hoc respicit cõsuetudinem alicuius loci.

f ¶ *Ipse tertius.*] adeo inhærent quidã verbis istius c. q̃ dicũt q̃ ipse ſi celebraret nisi duos haberet. Alij dicũt vnũ sufficere. arg. ext. de fi. presb. ppo. suit. 7. q. 1. illud. & ext. de vi. & ho. cle. vt q̃ſ-

que. "Immo & inclusus cãtari pt. sus missam solus cãtare pót, hoc intellige vbi cleri copia nõ suffragatur, aliàs secus. vt extra de verb. sign. quæſiuit. & ecclesiæ loquitur presbyter in plurali.

Item Anacletus Ihesu Christi seruus, omnibus episcopis, epistol. 1.

¶ Quot testes episcopus sacrificans secum habere debeat. C. LIX.

20 Episcopus Deo sacrificans testes secum habeat, & plures, quàm alius sacerdos: sicut enim maioris honoris gradu fruitur, sic maioris testimonij incremento indiget. In solennioribus quippe diebus aut septẽ, aut quinque, aut tres diaconos, qui oculi a eius dicuntur, & subdiaconos, atque reliquos ministros secum habeat: qui sacris induti vestimentis à fronte, & à tergo, & presbyteri è regione dextra læuaque, contrito corde, & humiliato spiritu, ac pro nostent vultu, custodientes eum à maleuolis hominibus: & consensum eius præbeant † sacrificio. Peracta autem cõsecratione omnes b communicent, qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus.

Item Lucius Papa episcopis Galliæ, & Hispaniæ, c. 1.

¶ Episcopi sine religiosis testibus, Domini sacramenta non conficiant. C. LX.

2 Vbemus a Apostolica auctoritate, vt semper testes vobiscũ sacerdotes, & Leuitas † habeatis. Et licet conscientia c propria sufficere possit: tamen propter maleuolos d iuxta Apostolum, etiam testimonium vos oportet habere bonum ab his, qui foris sunt: quoniam & in hac sancta sede constitutum habemus, vt duo presbyteri, & tres diaconi in omni loco episcopum non deserant propter testimonium ecclesiasticum.

a ¶ Iubemus Apostolica.] *In epistola ipsa sic legitur:* Propter tales, fratres hortamur vos, sicut in hac sancta ecclesia constitutum habemus, vt semper, &c.

Item Soter † Papa.

¶ Nisi duobus præsentibus, presbyter missam celebrare non præsumat. C. LXI.

3 Hoc quoque statutum est, vt nullus presbyterorum missarum solennia celebrare præsumat, nisi duobus e præsentibus, sibique respondentibus ipse tertius f habeatur: quia cum pluraliter ab eo dicitur, [Dominus vobiscum g,] & illud in secretis [orate pro me,] aptissime conuenit, vt ipsius respondeatur salutationi.

Burchardus etiam et Iuo citant ex decretis Soteris Papæ. Et in Micrologo, cap. 2. scribitur fuisse id ab Anacleto, & Sotero statutum. Similem sententiam Burchardus lib. 3. c. 68. refert ex concilio Nannetensi c. 30. Fere autem idem habetur in Moguntino primo, c. 43.

g ¶ *Dominus vobiscum.*] "hoc Dñs vobiscum, sumptum est ex vete. testa. sic. n. legitur Booz salutasse messores suos. Illud autem, & cum spiritu tuo: sũmptũ est ex epistola Pauli ad Timoth. Epš ẽt cũ primo salutat populũ, nõ dicit: Dñs vobiscũ: "sed pax vobis: quia hæc fuit prima vox Christi ad discipulos post resurrectionem. ergo vt se ostẽdat vicariũ Christi, ideo sic dicit. post vero dicit: Dñs vobiscũ, vt sic ostendatur esse de numero aliorũ sacerdotũ. Hic ergo habes Dñs vobiscũ. alibi amen. 38. di. sedulo. alibi, Deus in adiutorium. 7. q. 1. §. cũ ergo. alibi Kyrie eleison. Pater noster. 11. q. 3. cum aliquis. habes & alibi, Nunc dimittis, &c. Luc. 2. Item alibi, Benedicamus, &c. Danielis 3.

"Dominus vobiscum vñ sumitur. "Paxvobis, dr primo ab epo. Not. q̃ 7. vicib⁹ po pul⁹ salutatur i missa, quater⁹ exclusit 7. vicibus capitalibus. b⁹ suscipiãt gram septiformem, secundũ Inn. & in conc. Antioc. c. 2. 5 Pol. l. 3. tit. 16. Burc. l. 2. cap. 67. Iuo p. 6. c. 163.

Omnes.] Hæc est 21. pars distin. in qua, pbat, q̃ totã missam populus audire dẽt. Qui aũt ex contẽptu recusauerit, excommunicabitur. Et hoc probat per 5. canones. Ioan. de Fan.

h *Non perseuerant.*] ex cõsuetudine vel superstitiose. Et est si. nã in vanũ currit qui nõ perseuerat vsq; in finẽ cursus, vt de pœn. dist. 3. incessum. & est si. 5. 11. q. 3. certum.

i ¶ *Percipiunt.*] tempore deputato.

k *Acerdote.*] ¶ *Quia segressus.*] quasi minus litterarum contemnens, vt §. 38. dist. sedulo.

6 Burch. l. 2. cap. 66. Iuo p. 6. c. 162.

Item ex concilio Carthaginensi, 4. c. 24.

¶ De eodem. C. LXIII.

6 Sacerdote verbum in ecclesia faciente, qui egressus k de auditorio fuerit, excommunicetur.

Item ex concilio Agathensi, c. 47.

¶ Die Dominico missas ex integro sæculares audire debent. C. LXIIII.

Missas die Dominico sæculatribus totas audire † speciali ordine præcipimus 1: ita, vt ante benedictionem sacerdotis egredi populus non præsumat. Quod si fecerint, ab episcopo publice con fundantur.

1 *Missas.*] ¶ *Præcipimus.*] "hoc dico præceptum esse. vñ cõtra præceptũ faciũt, q̃ dieb. dñicis nõ audiũt missam, nisi ali qua necessitas cogat: sicut & corpus Christi accipitur ter in anno. j. dist. 2. etsi non frequentius.

† *al. tenere* "Missa i die Dñico est ꝺ præcepto.

Item ex concilio Aurelianensi, 1. c. 28.

¶ Populus non ante discedat, quàm missa ex integro celebretur. C. LXV.

7 Cvm ad celebrandas missas in Dei nomine conuenitur: populus non ante discedat, quàm missæ solennitas compleatur, & vbi episcopus non fuerit, benedictionem m accipiat sacerdotis.

m *Cvm ad celebrandas.*] ¶ *Benedictionem.*] §. 26. q. 6. ministrare. contra. Sol. ibi solennis bñdictio q̃ ante missæ consummationem à solis põtificib. celebratur, inhibetur psbyteris; hic aũt post consecrationem cuilibet sacerdoti populũ bñdicere permittitur. sed & presente epõ, nec benedicere volente sacerdos benedicet si celebrauit missam, vt not. 95. dist. ecce.

7 Burch. l. 3. cap. 29. Iuo p. 3. c. 34.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 84.

¶ Vsque ad missam catechumenorum nullus ecclesiam ingredi prohibeatur. C. LXVII.

8 Qvi die solenni, prætermisso solenni ecclesiæ conuentu ad spectacula vadit, excommunicetur.

8 Iuo p. 4. c. 8

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 84.

¶ Vsque ad missam catechumenorum nullus ecclesiam ingredi prohibeatur. C. LXVII.

9 Episcopus nullum prohibeat n ingredi ecclesiam, & audire verbum Dei, siue gentilem, siue hæreticum, siue Iudæum, vsque ad missam catechumenorũ.

9 Bur. l. 3. c. 28. Iuo p. 3. c. 33. Pan. l. 2 c. 41.

Item Anastasius episcopus, episcopis Germaniæ, & Burgundiæ, epist. 1. c. 1.

n ¶ *Prohibeat.*] §. 21. dist. cleros. in fi. contra. §. di. 4. eos. contra. 11. q. 3. excommunicatos o. Sed dic vt solui. §. 35. q. 3. de incestis. nam hic de hæretico non precisõ loquitur, ibi de eo qui sequitur hæresim iam damnatam. H. dicit hoc abrogatum p esse. vel loqui vbi de hoc. Idẽ not. 25. dist. c. j. Arc.

o Burch. l. 2. cap. 34. q. 3. c. clericis. 25. dist. perlectis. in princ. 1. q. 1. Ad hoc 5. q. 2. non licet. 14. q. 1. ceat clericis

tur de illis, de quorum correctione est spes aliqua, vt §. dist. 4. Iudæi. aliud est si venirent causa sub sannandi vel deridendi.

Apostolic

Apostolica.] Hæc est 23. pars dist. secundum Ioan. de Fan.

a ¶ *Adorent.*] id est, venerentur.

Mnis Christianus.] Hæc est 24. ears dist. secundum Io. de Fan.

Casvs. Probatur in hoc c. auctoritate Moysi, & sanctorũ patrum cõsuetudine, q̃ Christiani debent aliquid offerre in missa. Primo. n. dẽmus ad Christũ cõfugere: sed qdã præpostere, pri⁹ quã cõsilium humanum, & postea diuinum.

b ¶ *Vacuus.*] bonis operibus, vel ad litterã. & est consilium in dieb. priuatis scilicet: sed in dieb. festiuis præceptũ: "& ita videtur an sint debi q̃ oblationes sint ex tæ à parochianis. debito exigẽdæ. & ad eas dãdas parochiani

a Hoc sane intelligege, & dicvr plene not. Hug. in sum. ꝺ paro. §. i quibus. Vere in tertia dẽt vero quæ, &c. vbi satis not. d mẽia gl. & quo hoc cantel- get dẽt. f. de solennib⁹ fe stinatibus Docorũ. Arc. 1 Pol. l. 3. tit. 16. Anſ. l. 5. c. 40.

sunt cogẽdi. arg. 16. q. 1. statuimus. ar. cõtra. 12. q. 1. duo. Sed credo q̃ si sacerdos pauper est, poteſt eis diuina officia subtrahere nisi extra de sim. cum sit. 12. q. 2. charitatem.

Additio. Bñ dt Crendo, secũdum L. cuius fuit ista gl. tota. & idẽ sentit H. q̃ dr q̃ si credit, q̃ oblões. q̃ volũtariæ vel ex deuotiõe fiũt i festiuis dieb. sint debitæ: vel possint de iure peti: & idem sentit frater Ray. Arc.

c ¶ *In collectis.*] quas faciebãt sancti patres, p recipiẽdis pauperib.

d ¶ *Est confugiendum.*] orando, non tentando, & ita non est contra. 22. q. 2. quæritur.

Burc. l. 3. c. 103. Iuo p. 2. c. 138. & p. 6. c. 93.

Vando autem.] Hęc est 25. pars dist. secun dum Ioan. de Fant.

Casvs. Dicitur hic q̃ in ratione debet homo cogitare de Deo tñ. vñ cum presbyter dicit: Sursum corda, populus rñdet, Habemus ad Dñm. & hoc sit ad notãdum q̃ tũc tñ de Deo debemus cogitare, & de his q̃ spectãt ad salutem, vt diabolus excludatur.

e ¶ *Cogitet.*] nam hoc genus mendacij esset. 12. q. 5. cauete.

Nunimus.] Hæc est 26. pars dist. secundum H.

Casvs istius c. in quo dicitur q̃ ix. sunt præfationes, decima tñ postea addita est, vt 70. di. sanctorum. *Catalogo*, i. ordine ecclesiastico, vel numero, vel computatione.

f ¶ *Innuenimus.*] quot sunt canonicæ præfationes, ostendit. b

g ¶ *Nouem.*] addita est & decima, vt dist. 70. sanctorũ canonum, sequum, & salutare.

h ¶ *Vnam.*] & te quidem omni tempore.

i ¶ *Altam de ascensione.*] qui post resurrectionem suam.

k ¶ *Tertiam.*] q̃ ascendens super oẽs cęlos.

l ¶ *Quartam.*] quia per incarnati verbi mysterium.

¶ Euangelia non sedendo, sed stando audire debemus. C. LXVIII.

23 1 A Postolica auctoritate amandamus, dum sancta Euangelia in ecclesia recitantur, vt sacerdotes, & ceteri omnes præsentes, non sedentes, sed venerabiliter curui a, in conspectu Euangelij stantes Dominica verba intente audiant, & fideliter adorent. a

a ¶ Curui.] *Sic in originali, & apud Iuonem par. 6. c. 93. sed apud eumdem, par. 2. c. 138. & apud Burchardum vox ista non habetur.*

Item Gregorius VII. in synodo Rom. habita an. Dom. 1078. c. 13.

¶ Ad missarum solennia semper aliquid est offerendum. C. LXIX.

24 2 Omnis Christianus procuret ad missarũ solennia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysem dixit [Non apparebis in conspectu meo vacuus b.] Et enim in collectis c sanctorũ patrum liquido apparet, q̃ omnes Christiani offerre aliquid Deo ex vsu sanctorum patrũ debent. Ad ipsum a enim prius est confugiendum d, qui nostræ curare possit animæ passiones. Verum homines præpostero ordine ante sibi opem ab hominibus accersunt. Vbi autem humana subsidia defecerint, tunc opinantur diuini postulandam fauoris gratiam.

a ¶ Ad ipsum.] *Hinc vsque ad finem capitis non habentur ibi apud Gregorium, neque apud Anselmum, aut Polyc.*

Item Cyprianus sermone 6. de oratione Dominica.

¶ Quare [sursum corda] in præfatione dicitur. C. LXX.

25 Qvando autem stamus ad orationem, fratres dilectissimi, vigilare, & incumbere ad preces toto corde debemus: cogitatio omnis carnalis, & sæcularis abscedat: nec quidquam tunc animus, quam id solum cogitet e, quod precatur. Ideo & sacerdos ante orationem præfatione præmissa parat fratrum mẽtes dicendo [sursum corda,] vt dum respondet plebs [habemus ad Dominũ] admoneatur nihil se aliud, quam Dñm cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus, & soli Deo pateat, nec ad se hostẽ Dei, tempore orationis adire patiatur.

Pelagius II. Romanæ ecclesiæ, & Apostolicæ sedis episcopus vniuersis Germaniarum, atque Galliarum episcopis.

¶ Quæ præfationes in missa sunt cantandæ. C. LXXI.

26 3 Nunimus f has nouem g præfationes in sacro catalogo tantũmodo recipiendas, quas longa retro vetustas in Romana ecclesia hactenus seruauit, id est, vnam h in albis Paschalibus, aliam de Ascẽsione i Domini, tertiam k de Pentecoste, quartam l de Natali Dñi, quintã m de apparitione Dñi, sextam n de Apostolis, septimã o de sancta Trinitate, octauã p de Cruce, nonam q de ieiunio in Quadragesima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet, & custodit sancta Romana ecclesia: has tenendas vobis mãdamus.

Item ex concilio Cabilonensi, 2. c. 39.

¶ In omnibus missarum solennibus pro defunctis oratio fiat. C. LXXII.

27 4 Vlsum præterea r nobis est, vt in omnibus missarũ solẽnibus pro defunctorum spiritibus loco cõpetenti s Dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur t, qua non pro viuentibus, & pro quibuslibet necessitatib⁹ Dominus deprecetur, ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in missarum solennibus fundantur. 5 Antiquitus igitur hunc morem sancta tenet ecclesia, vt & in missarum solennibus, & in aliis precibus Domino spiritus quiescentium cõmendet: dicente B. Augustino [nõ sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus defunctorum: quas faciendas pro omnibus in Christiana, & catholica societate laudamus A.] 6 Defunctorum u etiam tacitis nominibus x eorum, quos sub generali y cõmemoratione z suscepit ecclesia: vt quibus ad ista desunt parentes, aut filij, aut quicũq; cognati, vel amici, ab vna eis exhibeantur piamatre cõmuni a.

A ¶ Laudamus.] *Apud collectores sunt nonnulle varietates. B. Augustinus (a quo parum variat & concilium, & Amalarius lib. 4. c. 42.) sic habet:* quas faciendas pro omnibus in Christiana, & catholica societate defunctis, etiam tacitis nominibus quorumque, sub generali commemoratione suscepit ecclesia. *Ceterum glossa fecit, ne mutaretur.*

Item Innocentius episcopus vrbis Romæ Decentio Eugubino, epist. 1. c. 2.

¶ Ante preces non sunt à sacerdote nomina recitanda. C. LXXIII.

De nominibus recitandis b, antequam c precẽ sacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda sunt, oratione sua commendet, quàm superfluum sit, & ipse pro tua prudentia recognoscis: vt cuius hostiam nec dum Deo offeras, eius ante nomen insinues d: quamuis e

m ¶ *Quintam.*] quia cum vnigenitus tuus.

n ¶ *Sextam.*] & te suppliciter exorare.

o ¶ *Septimam.*] quia cum vnigenito filio tuo, & spiritu sancto.

p ¶ *Octauam.*] qui salutem humani generis.

q ¶ *Nonam.*] qui corporali ieiunio vitia comprimis.

r ¶ *Visum præterea.*] Hæc est 27. pars dist. secundum Ioan. de Fant.

Casvs. Probatur in hoc cap. auctoritate Aug. q̃ pro defunctis nominibus tacitis; in missa & aliis precib, debet orari omni die, sicut & p viuentibus oratur quotidie, vt p eis oret mater ecclesia, quibus desunt preces parentum.

s ¶ *Loco competenti.*] i. in secreta missæ.

t ¶ *Excipitur.*] "excipitur sexta feria ante Paschа: in qua secundum ordinem Romanũ non conficitur: sed oblatio præcedentis diei cũ vino sumitur: & excipitur ẽt sabbatum sequens: quia potius refertur ad Dominicam sequentem. 3. dist. 3. sabbato.

u ¶ *Defunctorum.*] id est, pro spiritibus defunctorum.

x ¶ *Etiam tacitis nominibus.*] in secreta. § 13. q. 2. non existimem⁹.

y ¶ *Sub generali.*] fit pro omnibus simul, & prodest cuilibet ac si specialiter pro eo fieret. de consecr. dist. 5. non mediocriter.

z ¶ *Commemoratione suscepit ecclesia.*] supple nõ sunt prætermittendæ supplicationes.

a ¶ *Pia matre communi.*] i. ecclesia tota.

4 Burc. l. 3. c. 64. Iuo p. 3. c. 66. "Conficere non licet in sexta feria añ Pascha.

De nominibus.] Casvs. Decentius epš q̃rebat à Papa vtrũ in secreta missæ tuis agẽdа, c. 4.

6 in libr. de cura, p mortuis

"Oratio p defunctis fiat in omni missa.

"Nomina aliquorũ ñ sunt i Missa expsiméda.

Decret. iiij. pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN *sacramentorum.*] Hæc dist. diuiditur in 28. partes: In quarum prima probat per 7. c. q. ex pane tritici & vino vitis cum aqua conficitur corpus & sanguis Christi. Secúda ibi, *Nihil.* Tertia ibi, *Pacem.* Quarta ibi, *Relatum.* Quinta ibi, *Quotidie.* Sexta ibi, *Triforme.* Septima ibi, *Tribus gradib.* Octaua ibi, *Qui scelerate.* Nona ibi, *Si per negligentiam.* Decima ibi, *Per uentt.* Vndecima ibi, *Sacerdotum.* Duodecima ibi, *Institutio.* Tertiadecima ibi, *Sacrificium.* Quartadecima ibi, *Quia corpus.* Quintadecima ibi, *In quibus.* Sextadecima ibi, *Ego Berengarius.* Decimaseptima ibi, *Semel Christus.* Decimaoctaua ibi, *Liquido.* Decimanona ibi, *Panis.* Vigesima ibi, *Panem de altari.* Vigesimaprima ibi, *Reuera.* Vigesimasecunda ibi, *Iterat.* Vigesimatertia ibi, *In Christo.* Vigesimaquarta ibi, *In calice.* Vigesimaquinta ibi, *Sicut.* Vigesimasexta ibi, *Presbyter.* Vigesimaseptima ibi, *Qui bene.* Vigesimaoctaua ibi, *Pro dilectione.* Io. de Fant.

CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd in altaris sacrificio debent apponi tantum panis & vinum aqua mistum: & hoc ideo, quia de latere Christi fluxerunt sanguis & aqua in passione sua.

a ¶ *In sacramentorum.*] Hic intitulatur 2. dist. in qua agitur de sacramento Eucharistiæ. Et licet baptismus sit ianua omnium sacramentorum[a]. & necessarior. 22. dist. §. verum. hoc tamen dignius est: & ideo tractat prius de eo, & propter seriem operis apertius continuandam. cum enim tractauit in præced. dist. de celebratione missæ: & tota vis missæ consistet in consecratione corporis Christi: mereto de eo subdit: & tractat de hoc sacramento in hunc modum. Primo agit de forma sacrificandi. Secundo de reuerentia suscipiendi & tractandi & seruandi hoc sacramentum. Tertio de triplici continentia eius. De forma sacrificandi agit vsque ad illud c. nihil. De reuerentia suscipiendi agit etiam vsq; ad illud c. sacrificium. Exinde de his quæ in sacrificio continentur. Circa quod considerãdum est à quo, vbi, & quando fuit hoc sacramentum inuentum, & quæ forma conficiendi illud, & quæ in eo sunt necessaria, & de triplici eius continentia: & post supponemus quasdam opiniones de confusione ipsarum rerum. Fuit autem institutum à Domino. ¶. e. quia corpus. & in cœna. ¶. ea. liquido. Et quando? post typicum palcha completum, cum comedit agnum cum Apostolis. ¶. e. accipite. Formam habemus in c. ¶. c. accipite. Sunt autem tria necessaria, panis, vinũ, & aqua. ¶. e. in sacramento. " Continentur autem tria in hoc sacramento: forma visibilis panis & vini: veritas corporis & sanguinis Christi: & virtus spiritualis, i. virtus vnitatis & charitatis, i. æterna coniunctio & dilectio Christi ad ecclesiam. 21. dist. §. 1. ibi, Rogaui pro te Petre, ne deficias, &c. Primũ est sacramẽtum tantum, & non res sacramenti. Secundum est sacramentum, & res sacramenti. Tertium est res sacramenti tantum, & non sacramentũ: & hoc est quod dicitur ext. de cel. Mis. cum Marthæ. §. distinguendũ. Fit autem conuersio rerum secundũ quosdam: quia panis conuertitur in corpus, & vinum in sanguinem: aqua in nihilum: sed significat regeneranem tantum, quæ fit per aquam. contra istos est, quia qui puram aquam sumit, post non conficiet. 7. q. 1. nihil. Sed contra. ¶. e. relatum. sed non fuit ibi pura aqua. Alij dicunt quòd vinum & aqua conuertuntur in sanguinem: licet philosophi dicant contra, quòd aqua & vinum non commisceantur per minima, i. non ita quòd inseparabilia sint. Alij etiam dixerunt, sed pessime, quòd aqua conuertebatur in aquaticos humores. Alij dicunt quòd corpus Christi post consecrationem solum est sacramentum & figura. ¶. ea. ego Berengarius. & hæc traduntur ext. de cele. Mis. cum Marthæ. §. verum. & c. in quadam. Sed opinio verior est, q̃ vinum & aqua non vt duo, sed vt vnum compactum transmutantur, ext. de celeb. Mis. cum Marthæ. §. verum. & c. in quadam. De eo tamen quod dicitur quòd panis conuertitur in corpus Christi, variæ sunt opiniones. Vna asserit quòd illa substantia, quæ fuit panis primo, postea est caro & sanguis Christi. arg. ¶. e. panis est in altari. & c. quia corpus. Secunda opinio tenet quòd substantia panis & vini ibi desinit esse, & remanẽt accidentia tantum, scilicet, sapor, color, pondus, & similia: & sub illis accidentibus incipit ibi esse corpus Christi. Tertia tenet* quòd remanet ibi substantia panis & vini, & in eodem loco & sub eadem specie est corpus Christi. arg. ¶. ead. ego. quælibet tamen opinio fatetur ibi esse corpus Christi. Secunda opinio verior est, vt extra de sum. tri. firmiter. §. vna.

a ¶ *In sacramentorum.*] de forma sacrificandi, scilicet quæ debent

1 Pol. l. 3. ti. 9 Anſ. l. 9. c. 1. Burc. l. 5. c. 5. Iuo p. 2. c. 15 & 68.

illi incognitum sit nihil.

Item Alexander vrbis Romanæ episcopus orthodoxis omnibus epist. 1. c. 4.

DISTINCTIO II.

¶ Panis, & vinum, & aqua in sacramentis sunt offerenda. C. I.

1. pars.

IN sacramentorum[a] oblationibus[b], quæ inter Missarum solennia Domino offeruntur passio Domini miscenda est: vt eius, cuius corpus & sanguis conficitur, passio celebretur: ita vt repulsis opinionibus superstitionum panis tantum, & vinum aqua permistum in sacrificium † offerantur. Non enim debet (vt à patribus accepimus, & ipsa ratio docet) in calice Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri in sacramento Eucharistiæ. 7. cap. ostendit.

† *al. sacrificio*

b ¶ *Oblationibus.* Jid est, in ipsis oblatis, quæ sunt sacramenta.

c ¶ *Quia vtrumque.* Hæc ratio non est sufficiens[b]: sed est ratio: quia Christus hoc statuit dicens: Hoc facite in meam commemorationem. ¶. e. in Christo semel. Alia ratio est, quia aqua significat redemptionem. ¶. ead. cum omne. & ita tria sunt significãtia ibi: aqua, vinum, panis: & ita tria sacramenta. ¶. ea. non oportet.

b Sed est ſ. dã adminſtrans. B. L.

c ¶ *Quia vtrumque.*] id est, vtriusque sacrificium vel significatum. ¶. e. in calice. scilicet sanguis in quem conuertitur vinum & aqua. ¶. dist. e. panis est in altari. nomine sanguinis dicitur quilibet humor humani corporis. hic non inuenitur, nisi large accipiatur nomen sanguinis. vndevinum in sanguinem conuertitur, & aqua * in alios humores: ita quòd aqua dicitur profluxisse, id est, alij humores de latere Christi.

2 Poly. ibid. Anſ. l. 9. c. 4.

* Imo aqua in vinum & totũ vinũ in sanguinem.

" Sed numquid vera aqua, aut humor aquæ similis fluxit? si vera aqua, quando fuit illa creata? numquid in corpore, aut in egressu à corpore? si humor fuit sine aqua, quod fuit ibi miraculum? Resp. secundum H. separatum [c] & cum segregatione fluxerunt. Alij tamen dicunt, vt Mel. & Baz. quòd vera aqua: & extra corpus illius fuit illa creata: ficut fuit cum fluxit aqua de petra educta. ¶. ead. reuera. Igitur quota pars debet esse aquæ in calice? Videtur quòd medietas. arg. ff. de vsufruct. etiam partis. ff. de contrah. emp. domum. sed hoc relinquo arbitrio prouidi sacerdotis, id est, quamdiu dicatur quòd vinum sit, vel aqua. Dic quòd poni debet plus de vino semper quàm de aqua.

" Aqua quæ fluxit de latere Christi an fuerave aqua.

c ista fuit ſnia Hu. & il la q̃ pxime ſequitur, vti clarius & planius dicetur, & fuit vera aqua, &c. Arc.

SIc in ſanctificando.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd in sacrificio non debet offerri vinum sine aqua, nec aqua sine vino: sed simul illa duo, vt perfectum sit sacrificium, sicut & corpus Christi non de farina solum, sed de pane perfecto debet confici.

d ¶ *Incipit.*] id est, sine Christo: quia non conficitur, maxime quantum ad salutem plebis. ¶. ea. cum omne.

" Aqua aue fit de neceſſitate cõſecrationis, id eſt, ſanguis Xpi effuſio, inciꝑit, id eſt. offeritur eſſe ſine Xpo, i. ſine vnitate corporis Chriſti, q̃ eſt eccleſia, ſecundũ Io. d Fan. & H. "agilitas eſt dos corporis glorioſi.

e ¶ *Sine Christo.*] " id est, sine tali sacramento quod de eius latere profluxit, scilicet, sanguis [d] & aqua, vt 5. cap. 2. & ¶. c. 3. Vel sine Christo, id est, ecclesia, quæ, scilicet mysticum corpus Christi est, quod est dicere: sanguis non prodest corpori Christi, quod est ecclesia, id est, nobis. 5. dist. proxim. ecclesia. non enim vinum tantum dicitur corpus Christi. vel sine saluatione Christi, id est, Christianorum. secundum hoc videretur, quòd Christus dicatur Christianus populus. ad hoc facit extra de sacr. vnct. c. 1. hæc ostendit Apostolus in epistola ad Corinth. Sicut omnia membra vnum sunt corpus; ita vnus Christus sunt, vt ¶. ea. dist. cum omne. H. vero qui non posse confici sine aqua dicit: exponit sanguis, id est, vinum, quod significat sanguinem.

f ¶ *Confuſa.* Jid est permixta.

g ¶ *Spirituale.*] spirituale dicitur corpus, quod nihil habuit quod ei obstaret: sicut Christus ianuis clausis intrauit ad discipulos: palpabilem tamen se exhibuit: quod non faceret spiritus. vnde spiritus nec carnem nec ossa habet, &c. " ad cuius similitudinem corpora nostra agilia erunt, vt licet clausa essent in solidissimo corpore ferreo vel marmoreo, possint tamen exire. Vel ideo spirituale, quia ibidem signatur nostra redemptio. infra ead. cum omne. Vel spirituale, quia cæleste efficitur: & tunc rei spirituales & cælestis, scilicet coniunctionis ecclesiæ ad Christum efficitur sacramentum. vinum enim sanguinem: aqua vero plebem significat. horum autem confusio salutis nostræ est sacramentum. in commistione enim vini & aquæ consignatur plebis per Christum facta redemptio. infra ead. cum omne.

" Sanguis Chriſti verũ poſſit eſſe vt no ſine aqua conſici. * Admiſcetur de ſacerdo to cõſ. Trid. ſeſ. 22. c. 7. * Nõ de aceto pure, ſꝫ de vino aceto ſcẽte, ꝫ pecet, q̃ ex tali cõficit. S. Tho. p. 3. q. 74. ar. 5. ad 2

h ¶ *Calix.* Jno. diuersitates circa illud sacramentum inter doctores. " nam dicunt quidam quòd ex vino sine aqua non potest confici sanguis Christi. H. dicit quòd potest, licet non debeat fieri. Item dicunt aquam esse admiscendam in calice de honestate tãtum*. verumtamen vbicumque admiscetur, conficietur sanguis. Item dicunt quidam quòd ex nectare vel vino cocto conficietur quidquid ei admiscetur. H. tamen dicit quòd non: quod verius est. Item de acero conficitur *, si ex vino factum fuit: aliàs non: quia prope eadem vsia est. ff. de contrah. empt. in venditionibus. tamen in omnibus his misturis transubstantiatur. Item not. quòd de agresta non potest confici sanguis. infra eadem, cum omne. contra. de multo ex vuis & racemis potest ex necessitate: de aliis non, ſ. de pomis & huiusmodi. Sed quando dicemus quòd possit? quando incipit esse vinum. Sed quando incipit esse, consulendus est vsus in hoc casu. Item

* Aqua verſum i vinũ, & vinum in ſanguinem. S. Th. ex Innoc. iij. p. 3. q. 74. ar. 8. in corp.

" Panis ad cõficiẽdum dẽt eſſe ex frumento.

"Item circa panẽ no. q̃ de alio pane nõ potest confici corpus Christi nisi de frumento, vt ¶. e. in sacramento. & si alia farina admisceatur frumento, illa non transubstãtiatur. & in hoc non est diuersitas. Sed in alio est, quia dicit H. q̃ non possumus conficere nisi de frumento, vel de pane fermentato in ecclesia occidẽtali: & si fiat, nihil agitur. Baz. contra q̃ cõficiatur corp* Christi. Item nec cõfici potest si farina non cum aqua, sed cum alio liquore admisceatur.

a ¶ *Nec corpus.* Ji. panis sub cuius specie iacebit corpus Christi, qui est transubstantiatus in corpus Christi.

b ¶ *Poteſt.* Ji. nõ potest cõfici ex farina sola, ſ. ex solo pane multorũ compage consolidato: nec aqua sola, &c.

c ¶ *Niſi vtrumque.* Ji. farina & aqua. Quid si ex mellevel alioliquore fuerit farina aspsa. nũquid transsubstantiatur ille panis in corpore Christi? Non.

1 Sen. c. 4. diſtinct. 10. §. ſed video. Luc. 22. 1. Cor. 11.

SCriptura dicit vt] CASVS. Dicitur hic q̃ vino quod offertur in sacrificio, aquã miscere debem*: sicut Dominus fecit. si quis autẽ ex antiquis hoc prætermiserit, pòt ei venia concedi: nobis autem qui per scripturas instruimur, nõ it a parceretur.

† & videriſt] orig.

c Græci cõſiciunt in patinis fermentatis.

d ¶ *Feciſſe.*] " vide vio létissimum ar. contra Græcos. verisimile enim est q̃ Dominus azymis vsus est propter ritum Iudæorum: & nos azymis vti debem*. G. tũc in domibus eorũ non erãt fermenta. verisimile tamen videtur, q̃ alicui doctorũ eorum reuelatum fuerit q̃ conficerent in fermẽtatis. ar. cõtra. ¶. di. 3. nosse.

2 Cõcor. l. 1. §. fi. ff. de ꝛ dend. & l. ſi quis id. §. doli ff. de iu. om. iu. & i aut. d inſtr. cau. & fide. §. hæc autẽ omnia in capitul. greg. ſynod. alc. partim: ſed non ex toto. Arch.

e ¶ *Ignoranter.*] arg. q̃ ignorantia iuris excuſat* ¶. 2. q. 1. ſi qs dederit. 5. di. 8. conſuetudo. 31. q. 1. de his. 5. diſt. ſolicitudo.

f ¶ *Vel ſimpliciter.*] sed nonne exemplũ Domini ita potuit eos instruere sicut & nos? quare ergo excusabãtur? Sed dic q̃ nos docuerunt patrum sacræ scripturæ d ipso Christo, quas forte ipsi nõ habuerunt.

ADDITIO. Argu. 5. 96. dist. in scripturis.

g ¶ *Ignoſce.* Jar. post ad monitionem non esse parcendum. 12. q. 2. in digne.

tal. ſacrificio

1 Pol. l. 3. ti. 9 Anſ. l. 9. c. 53 Burc. l. 5. c. 11 Iuo p. 2. c. 11 & 12. & 85. Pã. l. 1. c. 147.

NOn oportet.] CASVS. Hoc c. patet. *In typo.* id est, in figura, & significatione. *Hæc tria vnum sunt:* id est, in vnum corpus Christi transeunt. Similiter sequens c. patet.

h ¶ *Præter panem vinum.*] quæritur an vinum & aqua transeant in sanguinem tantum? Respondit fic. extra de celebra. Miſſ. cum Marthæ. §. verum. Alij dicunt quòd non: sed vinum in sanguinem, & aqua in aquam *, id est, vitalem humorem aquaticum, sicut enim in humano corpore quattuor humores sunt ad instar quattuor elemẽtorum. extra eo. in quadam. sic in corpore Christi. vnde sic expone: hæc tria sunt vnum in vno Christo, & hæc tria sunt tria, & tantum tria: quia vinum in sanguinẽm, & aqua in aquã, & panis in corpus conuertitur.

i ¶ *Vnum,* id est, in vnum transeunt corpus Christi: tamen hoc in illud, & illud in aliud, & tertium in aliud conuertitur: & tamen pro vno reputatur. vt ¶. e. comperimus.

k ¶ *Hoſtia.*] & nihil ibi conuertitur.

l *In ſacramento.*] ¶ *Tradidit.*] arg. "quòd Dominus miscuit aquam cum vino, ſ. e. scriptura. & nos miscere debemus: quia docti viri cautela, &c. 81. dist. legitur.

m ¶ *Et frumentũ.*] i. panem frumẽti: quia Christus fuit granum frumenti, de pœ. di. 2. cũ fanctam. sed sicut dicitur ab eis, qui experti sunt, lolium de frumẽto nascitur, vt dist. 56. nasci. nũ quid si de lolio fiat panis, ille per verba transsubstantiatur? non. "nunquid si frumento addatur piper, cõuertitur in cor pus Christi? Non, sed reliquum tantũ. quare non ita reliquum conuertitur si fermentum addatur *? Quia ibi nihil est azymi, cui ius possit fieri confeceratio: & ideo nihil conuertitur. arg. 24. q. 3. resecandæ.

" Dñs miſcuit aquã cum vino.

tal. priuitis

" Piper frumento addi tũ nõ trãſit in corpus.

* Imo ẽt in fermentato conficitur. Peccaret tñ presbyter i eccleſia Latinacõficiẽs de pane fermẽtato. S. T. cõſuetudo erat apud quosdam, quòd vuas benedicebant benedictione sanguinis: & similiter ex corpore Christi populo distribuebant. quod ne de cetero fiat, præcipit synodus.

n ¶ *Benedicta.*] benedictione vulgari, non illa speciali appropriata Eucharistiæ. ¶. eod. accipite. & soleꝫ vua benedici in festo sancti Sixti.

Idicimus.] CASVS. Hu. fic ponit hunc casum. Hæc cõſuetudo erat apud quosdam, quòd vuas benedicebant benedictione sanguinis: & similiter ex corpore Christi populo distribuebant. quod ne de cetero fiat, præcipit synodus.

n ¶ *Benedicta.*] benedictione vulgari, non illa speciali appropriata Eucharistiæ. ¶. eod. accipite. & soleꝫ vua benedici in festo sancti Sixti.

Item Iulius Papa epiſcopis per Aegyptũ.

" ¶ Per Aegyptum.] *Apud ceteros collectores legitur,* per Aegyptũ missis. *Sed in micrologo ca. 19. citatur ex eodem Iulio epiſcopis Aegypti. Eadem autem fere habentur nunc in Bracharenſi 3. cap. 1. & ſententia ſummatim collecta in Vuormacienſi, c. 4.*

¶ De his, qui sacrificando varie errabant. C. VII.

CVm omne crimen[o], atque peccatum oblatis Deo sacrificiis deleatur[p], quid de cetero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipsa sacrificij oblatione erratur[q]? Audiuimus enim quosdam schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines, & Apostolicas institutiones lac pro vino in diuinis sacrificiis dedicare. alios quoque intinctam Eucharistiam populis pro complemento communionis porrigere: quosdam etiam expressum [A r] vinum in sacramento Dominici calicis offerre: alios vero [B] pannum lineum musto intinctum per totum annum reseruare, & in tempore sacrificij nec vua ibi debet offerri. Item nec aqua sola debet offerri: quod videntur facere illi qui prędictum pannum lauant. *Vinum expreſſum,* id est, botrum: vel vuam expressam quasi degranatam & excoriatã in calice. Vel vinum expressum de botro post consecrationem, vel ante consecrationem, sed non apponebant aquam.

6 Pol. l. 3. ti. 9 Anſ. l. 9. c. 53 Burc. l. 5. c. 11 Iuo p. 2. c. 11 & 12. & 85. Pã. l. 1. c. 147.

o ¶ *Cum omne crimen.*] quattuor errores extirpantur in canone isto.

p ¶ *Deleatur.* Jid est, cum ad hoc sacrificium offeratur, vt per ipsum peccatum deleatur. ¶. e. dist. ſpecies & similitudo.

q ¶ *Erratur.*] quod fit in calice.

r ¶ *Expreſſum.* Jid est, degranatum botrum. nam ex vino expresso licenter hoc fieret. Vel expressum post consecrationem, vt tunc vice sanguinis sumatur. ante enim licereť, vt ¶. ead. dicitur. sanguis enim Domini prelo crucis & ceteris instrumentis passionis de corpore eius pressus emanauit. extra de celeb. Miſſ. cum Marthæ. ver. aliquibus.

b Hicvult dicere q̃ ante conſecratio nẽ bñ licet exprimere, & ſic conſecrare. Arc.

a ¶ *Quod*

a ¶*Quod quàm sit Euangelica.*] hæc omnia prędicta respicit: & sic vltimum prohibetur: si. n. non esset illicitum, hoc inter alia reprehensibilia nó connumeraretur. cũ omnia, quæ simul in ꝓhibitione veniunt, simul ꝓhibita intelligãtur. ar. 7. q. 1. deniq;. versꝰ. addẽdo. ff. de ver. ob. Titia. & ff. de iu. & fa. ig. regula. §. vl. & vltimo loco postea p se prohibetur. Vel refertur tantum ad vltimũ: & sic expresse vltimũ ꝓhibetur. Dicunt tñ quidam, ꝙ vltimũ hic non prohibetur.

b ¶ *Cum enim magister.*] hic extirpat primum errorem.

c ¶ *Illud vero.*] & ita extirpat errorem secundum.

d ¶ *Intinctam.*] vt j. ea. no. sup. c. a. presbyter. contra ibi dicitur, & seruari debet intincta ad opus infirmorũ: qđ non reprobo: licet nõ necesse sit quòd intingatur: sed Hug. dicit il lud esse abrogatum.

e ¶ *Et seorsum.*] "sed nunquid verum est ꝙ separatim cõsecretur corpus Christi, & separatim sanguis? Dicunt quidã ꝙ non fit transubstantiatio nisi in vltima syllaba totius formæ, plata. alij vero dicunt, vt Hu. ꝙ cum dicit. Hoc est corpus meum, ꝙ transubstantiatur sub illa conditione, si statim subiũgat, Hic est sanguis meus, aliter non. Alij dicunt incertũ esse in rerum natura vtrũ in continenti sit corpus Christi. ff. d iud. sed & si. §. vl. Sed ego dico ꝙ si ꝓ copulatiuam duo dicuntur, tũc in prolatiõe huius vocis, Hoc est corpꝰ meũ, trãsubstantiatur corpus*, & in ꝓlatione consequẽtis vocis siue locutionis trãsubstãtiatur sanguis. sed si per copulatiuam tm̃ vnum dicatur, tũc fiet tm̃ in vltima littera trãsubstantiatio. De hoc no. j. e. quia corpus.

f ¶ *Proditorem.*] cũ dixit, hic me trader. Sed cessat oppositũ de ꝓditione: "qa Dñs non prodidit eũ. nõ est. n. ꝓditio de futuro, sed de præterito: nam trader, futurũ est. si ergo propalauit, nõ ꝓdidit. Vel dicendum ꝙ hoc fecit ad instantiam eius, cum ét dixerit: tu dixisti. Alij dicũt ꝙ in aure Ioannis dixit: qui intingit, &c. Vel dicẽ ꝙ non prodidit: quia dixit talib, qui poterant prodesse, & non obesse. 22. q. 5. hoc vt. Ioan.

g ¶ *De expresso.*] hic d tertio errore, sc. post consecrationem. Vel expresso, id est, non misto cum aqua.

h ¶ *Comprimatur.*] argu. quòd vini defæcatio non est necessaria ad consectionem.

"Aqua multipliciter accipitur.

i ¶ *Intelligi.*] "nam legitur in Apo. Aquæ multæ, populi multi. Item aqua dicitur pœnitentia. ŝ. dist. 6. testamentum. Quandoque dicitur scriptura, 22. q. 5. si Paulus, quandoque dicitur aqua tentatio, vt Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ, &c.

k ¶ *Sine nobis.*] i. nobis non profuisse ostenditur: quod tamen falsum est, secundum Baz. hoc enim expositum habes. ŝ. ea. dist. ficut.

ADDITIO. Et quod dicit ibi, sine Christo, hic dicit, sine nobis: quod est idem, secundum Hug.

l ¶ *Ergo quando botrus.*] hic videtur respondere quartæ quæstioni, vbi innuitur ꝙ sicut ipsi qui botrum offerebant, solum vinum offerre videbantur: ita qui pannum intinctum laŭabat, ipsam aquã offerebant. Vnde & contra Euangelicam formam offerentes, non conficiebãt. Quid autem si aqua saporẽ vini admittat ex pano? non tamẽ est vinum: quia aliquando aliũde nõ est vino talem admittit saporẽ: ideoque non cõsecrabitur in sanguinem. & quòd hæc hæresis sit, est ar. 24. q. 3. quidam. versꝰ. Aquarij.

m ¶ *Efficientia.*] j. vini materia. Dicunt quidam, quòd hic incipit reprobatio quarti erroris: quod nõ credo, sed est ꝓsecutio tertij: sed inferius reprobatur quartus, ibi & ideo.

Nihil.] Hæc est 2. pars dist. secundum Ioan. de Fan.

CASVS. Hoc c. planum est: vbi incipit magister tractare de reuerentia sacramenti suscipiendi, & tractandi, & conseruandi.

n ¶ *Nihil in sacrificiis*] de ꝓsecutione ꝓ reuerentia sacramenti suscipiendi, & tractandi, & conseruandi.

o ¶ *Maius.*] ꝓpter charitatem: quæ cum nõ sit in sacrificiis, plus cõfert quàm corpus, vt 1. q. 1. interrogo.

p ¶ *Quã corpus.*] i. nullum sacramẽtum, dignius est isto quantũ in se ipso est. "Quattuor enim modis vnũ sacramẽtum dignius est alio, s. ratione efficaciæ vt baptismus, de pœ. dist. 7. nullus. Ratione sanctitatis, vt Eucharistia. 1. q. 1. multi. Ratione significationis, vt coniugium. extr. de big. debitum. 26. dist. acutius. Quidam tamen remouerunt istum modum ratione conferentis, vt confirmatio. j. dist. 5. de his vero. & c. seq. ratione vtilitatis. 1. q. 1. interrogo.

Pacem.] Hæc est 3. pars distin. in qua reprehenduntur qui primo dabant pacem, quàm sumerent corpus Christi. Arch.

CASVS. Dicebant quidam pacem in missa esse dandã ante consecrationem dominici sacramenti: sed dicit Inno. hoc non esse faciendum, sed post consecrationem Dominici corporis pax debet dari antequam sacramentum illud sumatur. Seq. c. patet: & quod ibi dicitur, olim, in primitiua ecclesia seruabatur.

q ¶ *Aperire.*] quæ scilicet secrete aguntur in canone. Vel nõ debeo, id est, non possum. Nam quædam sunt ibi, quæ non posset humanus intellectus aperire. 1. q. 1. multi.

a ¶ *Præb*

a ¶ *Præbuisse.*] ŝ. ea. dist. 1. episcopus Deo. Et nota quòd per osculum consentit quis alij, vt dixi 63. dist. cum Hadrianus.

b ¶ *Demonstrentur.*] "non tamen in Missa defunctorum datur pax: quia iam non sunt in perturbatione huius mundi: sed quiescunt in Domino. nec inter monachos: quia mundo mortui sunt. 2. q. 7. placuit. 16. q. 1. placuit. 2.

"Pax nõ datur in Missa defunctorũ nec inter monachos.

c *Eracta.*] ¶ *Communicent.*] q corpus & sanguinem ministrãt. "nam laici ter in anno tantũ. j. e. fæculares. Vel hoc est antiquum: nam hoc hodie videtur relictũ arbitrio cuiuslibet. a). ead. quotidie. immo hodie semel in anno omnes debent. ext. de pœ. & remiſ. omnis.

"corpꝰ Xpi fidẽ semel in anno suscipiatur à laicis.

Elatum.] hęc est 4. pars di. in qua dicitur, quòd quoties quis celebrat, toties sumat Eucharistiam. Ioan. de Fan.

CASVS. Quidam presbyteri plures Missas i die vno celebrabãt: & in qualibet corpus & sanguinem Christi consecrabant: sed tantum in vltima sumebant. Hanc pessimam consuetudinẽ concilium redarguebat statuẽs ꝙ quoties sumat presbyter corpus & sanguinem Christi, toties illud conficiat: & qui cõra fecerit, per annum remoueatur à communione sacramentorum.

ad cõſ. di. 1 oes fideles. Bur. l. 3. c. 77

aluo p. 2. c. 114.

d ¶ *Sacrificia.*] innuitur ex hoc cap. ꝙ vno die nõ possunt ab eodẽ plura sacrificia celebrari i vno canone: quod falsum est. Sed tu dic hoc solum hic reprobari non toties sumere quoties conficitur. No. hic plurima dici de duobus: quia plura b non licet. ŝ. ea. di. 1. sufficit. nisi i Nativitate. ŝ. e. di. 1. nocte. inst. de iur. perso. in fi. e ¶ *Qua se*] ŝ. 25. q. 2. ita nos. ŝ. 17. q. 4. frater. 12. q. 2. c. qui & humani.

b d hoc no. 95. di. ecce, & 1. q. 1. multi. Arc.

tal. extremi

1 Cor. 10. b sacrificia quã duo alterij, &c.

f ¶ *Anno.*] ŝ. di. 74. epŝs.

g ¶ *Toties.*] sicut lex dicit in abolitione. 2. q. 3. prævaricator. & tot denũtiationes debẽt fieri, quot opera ædificantur. ff. de oper. no. nunc. de pupillo. §. si plurium.

"sacrm vnũ est altero diuersum quatuor modis. Bur. l. 5. c. 5. luo p. 2. c. 15 & 68.

Omperimus.] CASVS. Casum hunc ponit sic H. Erant quidam sacerdotes qui ordine debito consecrabant corpus & sanguinem Christi. corpus sumebant: sed à sanguine abstinebant: de quo miratur Gela. & dicit se nescire qua superstitione hoc faciebant. & præcipit vt aut ambo sacramẽta, sicut consecrant, accipiant: aut ab vtrisque cessent: quia in sacrificãte vnum sine altero accipere, sacrilegium est.

Ab intẽgro, vt aut ambo accipiãt, aut ab vtroque abstineat à celebratione Missæ, vt habetur cõsecratione. Arc.

h ¶ *Portione.*] i. specie panis, quæ tantum sacrum corpus significat.

i ¶ *A calice.*] idest, à specie vini, quæ significat sacrum sanguinem.

k ¶ *Aut integra.*] id est, integre, sub vtraq; enim specie Christus integre sumitur. & hoc intelligo de conficiente. nam infirmus vel sanus in necessitate sine vino corpus sumere potest.

"corpꝰ Xpi sine sanguine, quale ꝓpositũ de cõsecratione corpus Christi.

l ¶ *Quia diuisio.*] hoc de speciebus ipsis exterioribus intelligitur. "impossibile est enim corpus Christi sine sanguine sumi, & viceuersa. siue enim speciem panis siue vini quis sumat, vtrumque sumit. & dicuntur hic duo sacramenta, & vnum propter vnum contentum. reuera enim sunt ibi plura sacramenta: nam accidentia panis sunt tantum sacramentum corporis Christi: & accidentia vini sunt tantum sacramentum sanguinis Christi: quia certe sub specie panis est corpus & sanguis Christi: immo totus est Christus. similiter sub specie vini. non tamen est ibi duplex sumptio corporis & sanguinis Christi: nec superfluit hæc vel illa sumptio, sicut si comedam in vno prandio & ante potum & post potum: non ramen dicor bis comedere. nec superflue sumitur sub vtraque specie. Nam species panis ad carnẽ, & species vini ad animam refertur, cum vinum sit sacramentum sanguinis, in quo est fedes animæ. ideoque sumitur sub vtraque specie, vt significetur quòd vtrumque Christus assumpsit & carnem, & animam: & ꝙ tam animæ quàm corporis participatio vel eat. vnde si sub vna tantum specie sumeretur, ad tuitionem alterius tantum valere significaretur. Hæc tamen propositio non est concedenda. "vinum transubstantiatur in corpus Christi: nec ista, panis transubstantiatur in sanguinẽ: sed potius panis tantum transubstantiatur in carnem, & vinum tantum in sanguinem: tamen vbicunque est caro, ibi est sanguis: sed caro est ibi per trãsubstantiationem, & sanguis per commissionem: sicut anima est ibi per vnionem, non per transubstãtiationem.

"vinũ transubstãtiatur i corpꝰ: hæc ꝓpositio cõcedẽda non est, nec ista panis transubstãtiatur i sanguinẽ.

3 Micrologc. 19. Alg. l. 2. c. 8. Poly. l. 3. tit. 9. & 30. Ansel. l. 6. c. 147. Iuo p. 2. c. 89.

m ¶ *Vnius.*] sic & pupillus necesse habet omnia negotia, quæ tutor fecerit, rata habere: vel omnia reſpuere. ff. de admi. tut. cum quæritur. Argu. 12. q. 2. quia cognouimus. ff. de procur. in causæ.

4 Valfrid. de reb. ec. c. 12. Sent. 4. di. 12 Algerus l. 1. c. 22. & 10.

ADDITIO. Ad idem, C. de iur. delib. quidam. Sed argu. contra ff. de min. etiam. §. 1.

Votidie.] Hæc est quinta pars distinct. in qua probatur per 9. ca. quòd olim antiqui patres sæpius communicabant secundũ diuersos ſtatus ecclesiæ. Ioan. de Fan.

5 Pol. l. 3. tit. 16. Anſ. l. 9. c. 9. Bur. l. 5. c. 15. & 16. luo p. 2. c. 25 & 26. Pann. l. 1. c. 150.

CASVS. Quærebatur ab Aug. vtrum quotidie esset communicandum. Augustinus non vult præcise respondere ad hoc. sed mo net omnes omni die Dominico communicare, qui nõ sunt conscij mortalis peccati, nec habent propositum peccandi. verum tamen si vnus de duobus putat non quotidie communicandum: alter vero putat communicandum quotidie: neuter debet reprehendi. Quod probat ex emplo Zachæi & Centurionis: quorum alter, id est, Zachæus Dominum in domo lusceꝑit. alter vero, scilicet Centurio dixit se esse indignum: nec tamen isti fuerunt inter se diuersi. *Non sum dignus.* id est, non iudico me digum ad hoc: scilicet de accipiendo corpore Christi quotidie vel non. quisque faciat secundum quòd credit pie esse faciendum. Sequentia tria c. patent.

n ¶ *Vitupero.*] hoc dicit Augu. ignorans mentes sumentium, vtrum sint dignæ, tanquam qui mentem alterius videre non poterat. 2. q. 5. consuluisti.

o ¶ *Mens in affectu.*] sed quãdo dicis, quòd mens est sine affectu pecandi "credo quòd quando proponit firmiter abstinere à quolibet peccato mortali. nisi sit ergo in tali proposito, nunquam debet accipere corpus Christi.

"corpꝰ Xpi sumere volens, quale ꝓpositũ debet habere.

p ¶ *Grauari.*] supra ead. distinct. 1. in sancta. 13. q. 2. quibus. & c. cum grauia.

"Sacrm vni est salutiferũ, alij mortiferum.

q ¶ *Purificari.*] "& ita quod vni est salutiferum, alij est mortiferum. vt ff. ad l. Aquil. l. qua actione. §. fi quis. extr. de præsc. quoniam omne. 1. q. 1. §. opponitur. ver. ipsa enim salus.

a ¶ *Quo*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Quotidie.*] nam facile nō sunt tribuenda, vt de pœ. di. 1. nōnulli.
b ¶ *Secundum fidem.*]i. cōscientiam. ext. de præscr. quoniam omne.
c ¶ *Litigauerunt inter se.*] i. fuerunt contrarij tanquam litigantes inter se. Ar. qqñq; eam q̄ in supficie videntur cōtraria, nō sunt cōtraria, quia habent eundem effectum[a]. fi. 3. 22. q. 2. beatus. 8. q. 1. in scriptu ra non grauant. *Idem epist.* 118. *ca.* 3.

¶ 'Dixerit quispiam non quotidie[a] accipiendam Eucharistiam: alius affirmet quotidie: faciat vnusquisque, quod secundum fidem[b] suam pie credit esse faciendum. Neuter enim eorum exhonorat corpus & sanguinem Domini, si saluberrimum sacramētum certa tim honorare contendunt. Neq; enim litigauerunt inter se[c], aut quispiam eorum se alteri proposuit, Zachæus & ille centurio, cū alter eorum gaudens in domum suam suscepit† Dominū, alter dixit, [nō sum dignus, vt intres sub tectum meum.] Ambo honorificantes Saluatorem diuerso, & qua si cōtrario modo, ambo peccatis miseri, ambo misericordiam consecuti. Ad hoc[A] valet, quòd manna secundum propriam voluntatem in ore cuiusque sapiebat.

¶ *Caput hoc ex duobus B. Augustini locis confectum, & in summam redactum, ex iisdem, vbi opus esse visum est, & emendatum est, & auctum. Algerus autem, & Valfridus Strabo citant vsque ad ver.* Idem, *ex Gennadio Massiliensi presbytero, quem B. etiam Thomas quōlib. 12. art. 10. facit auctorem libri de ecclesiasticis dogmatibus. Et Platina in vita Symmachi, & Magister Sent. lib. 2. dist. 8.*

A ¶ Ad hoc valet.] *Locus integer legendus est in originali.*

Item Ambrosius li. 4. de sacramentis, c. vlt.

¶ Qui semper peccat, cœlestis sacramenti medicinam semper accipiat. C. XIIII.

2 SI quotiescumq; effunditur[d] sanguis[e] Christi, in remissionem peccatorum effunditur, debeo[f] illum semper accipere, vt semper mihi peccata dimittātur. Qui semper pecco, semper debeo habere medicinam.

Item Hilarius episcopus.

¶ Non abstineat à corpore Domini, nisi qui excommunicari meretur. C. XV.

3 SI non sunt[g] tanta peccata, vt excommunicetur[h] quis, non se debet à medicina corporis & sanguinis Domini separare.

¶ *Ceteri etiam collectores, & Algerus citant ex Hilario. Apud B. Augustinum epistola 118. hæc habentur,* Si peccata tanta non sunt, vt excommunicandus quisquam homo iudicetur, non se debet à medicina Dominici corporis separare. *nec multo aliter apud Bedam 1. Cor. 11.*

Item Fabianus Papa ait.

¶ Per in anno quisque fidelium communicet. C. XVI.

4 ETsi non frequētius, saltem in anno ter laici homines cōmunicent (nisi forte[i] quis maiorib[k] quibuslibet criminibus impediatur,) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali[k] Domini.

¶ *Apud eosdem collectores eodem modo citatur. Verum præter vltima verba,* in Pascha videlicet, &c. *habentur in concilio Turonensi 3. c. 50. & cap. l. 2. c. 45.*

Item Soter Papa ait.[5]

¶ Etiam in cœna Domini sacram communionem debemus accipere. C. XVII.

6 IN cœna domini à quibusdam perceptio Eucharistiæ negligitur: quæ quoniam in eadē die ab omnibus fidelibus (exceptis iis, quibus pro grauibus criminibus inhibitum est) percipienda sit, ecclesiasticus vsus demonstrat: [l] cū etiam pœnitentes eadem die ad percipienda corporis & sanguinis Dominici sacramenta reconcilientur[m].

Item ex concilio Martini Bracharensis, cap. 83.[7]

¶ Proiiciatur ab ecclesia, qui à communione sacramenti se pro luxuria sua auertit. C. XVIII.

8 SI quis intrat in ecclesiā Dei, & sacras scripturas audit, & pro luxuria[n] sua auertit se à communione sacramenti, & in obseruandis mysteriis declinat constitutam regulam disciplinæ, illum talem proiiciendum[o] de ecclesia catholica esse decernimus, donec pœnitentiam[P] agat, & ostendat fructum pœnitentiæ suæ, possit communione[A] percepta indulgentiam promereri.

A ¶ Communione percepta.] *In recentioribus conciliorum editionibus legitur* [vt possint communionem percepta indulgentia promereri.] *Editiones vero antiquæ, & Vaticani codices habent vt Gratianus. Concilij Antiocheni cap. 2. (vnde hoc videtur sumptum) hæc sunt verba* ἡσὺν παρακλήσεως τυχὸν ἄφεσιν ἁμαρτίας, *id est,* & implorantes consequi veniam possint.

Item ex concilio Agathensi, c. 18.

¶ Non habeantur catholici, qui his tribus temporibus communicare desinunt.† C. XIX.

9 SÆculares, ¶ qui in Natali Domini, Pascha, & Petecoste nō communicauerint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur.

In concilio Toletano 1. c. 13.

¶ Corripiantur, qui in ecclesia communicare contemnunt. C. XX.

10 HI, qui intrant in ecclesiam, & deprehenduntur numquam communicare[r], admoneantur. Quòd si nō cōmunicant[s], ad pœnitentiam accedant. Si cōmunicant[t], non semper abstineant[A u]: si non fecerint, abstineantur. x

A ¶ Abstineant.] *In originali legitur*, abstineantur, *quemadmodum in fine capitulorum in vetustis Gratiani. Sed hoc loco interpretatio gl. magis conuenit verbo*, abstineant.

Item ex concilio Eliberitano.

¶ Anre sanctam communionem à propria vxore quisque contineat. C. XXI.

10 OMnis homo ante sacram propria vxore abstinere[y] debet tribus, aut vt no

a id est, qa ad vnū & eū dē effectum tēdūt. Arc. 1 Amalarius de eccles. of fi. c. 12. Cabilon. 2. c. 46. Beda 1. Cor. 11. & ibi gl. ord. Eugippus. Luc. 19. Matth. 8.

tal. susceperit

b Vel cōtemnēs cōiuné. fim. 5. e. dist. omnes fideles. Hug. 5 in Cabilo. 2. c. 47.

6 Poly. ibid. Bur. l. 5. c. 20 Iuo p. 2. c. 30

c Sub. quod cōmitteret si indigne sumpsisset corpus Xpi.

tal. fusceperit

7 in cap. syn. græcarum.

8 ex cōc. Antioch. c. 2. "Clerici debēt esse deuotiores, q̄ laici.

d Vel sit eis iniunctū in pœnitentia

a De hoc not. 5. c. cōperimus. 1 glo. ordin. 1. Cor. 11. Sent. 4. dist. Amalarius li. 35. Alcuinus fol. 79. Micrologus c. 17. Raban. de inst. cler. c. vlt. Alg. l. 1. c. 19. Ordo Rom. fol. 5. Pand. l. 3. c. 141 e Corporis "s" partes Xpi dignant.

tal. commisceri

2 Ord. Rom. fol. 87. Poly. l. 3. tit. 16. Bur. l. 5. c. 11. Iuo p. 2. c. 21 & 64. & 86. Pā. l. 1. c. 149

f ¶ *Sacramenta.*] id est, corpus & sanguis: quæ sunt sacramenta vnitates ecclesiæ, vt 3. e. quia passus. corpus enim Christi & sacramentum est res sacramenti, vt 3. ead. in summa. 3. ead. hoc est quod dicimus.

g ¶ *Reseruentur.*] 3. ead. distinct. prerbyter Eucharistiam. contra ex-

"Species sa cramētales ad defecentiam in stomachum.

tra de offic. archipresby. officium. contra. fed ibi inbetur reseruari ad opus morientium: hic prohibetur reseruari ad opus consecrandum.

h ¶ *Putent.*] ſimplices, vel ipſi presbyteri.

3 Alg. l. 1. c. 22. Sen. ibid. Poly. c. ibid. Bur. l. 5. c. 18. Iuo p. 2. c. 28

i ETſi *non.*] ¶ *Niſi forte.*] Tunc id ipſum etiam abſtinere peccatum eſt. 3. e. ſi quis intrat.

k ¶ *Et natali.*] vel niſi ratione, pœnitētiæ in iunctæ in illis diebus à communione ceſſare teneatur, vt 33. q. 2. c. admonere. Alij dicunt tātum in Paſcha eſſe præceptum. ext. d pœ. & remiſ. omnis.

4 Sen. 4. dist. 12. Pol. ibid. Bur. l. 5. c. 17. Iuo p. 2. c. 27 Pan. l. 3. c. 151

IN cœna. Casvs. quidam in cœna Dominipropter negligētiam non cōmunicabant: ſed dicit Papa q̄ omnes debēt communicare: niſi ſit eis interdictū propter peccatum: cū etiam pœnitētes illa die reconciliētur ad percipiendam communionem.

l ¶ *Demonſtrat.* ſic olim: modo ſic non eſt: ſed monachi faciunt.

m ¶ *Reconcilientur.* Iſinita pœnitentia, vt 3. 26. q. 6. ſi quis de corpore. Vel conſuetudini quarūdam eccleſiarum alludit. & ſecundum primum intellectū illud eſt expreſſium veritatis: ſicut ill. Iud. Io. Quaſi vni. &c.

Si quis intrat in ecclesiam.] Casvs. Quidam erant praue viuentes: & ideo ſub-

vt no. 33. q. 4. vir cum propria. ſi. 23. diſt. c. vlt.

T *Riforme eſt corpus.*] Hæc eſt 6. pars diſt. in qua dicitur q̄ tres par. ſiunt de corpore Chriſti: & tres habet ſignificationes. H. Casvs. Oſtenditur in hoc c. q̄d ſignificent tres partes, quæ ſiunt de ſpecie panis, & dicitur q̄ ſignificant myſticum corpus Chriſti: quod triplex eſt. Nam pars quæ ponitur i calicē, ſignificat corpus Chriſti, q̄d reſurrexit, pars comeſta ſignificat corpus Domini dū fuit in vita præſenti. pars remanens ſignificat corpus Chriſti dum fuit in ſepulchro.

a ¶ *In calicem.* quia iūctura corporis[a] Domini cum ſanguine, deſignat vnionem corporis cum anima.

b ¶ *Ambulans.* ſi. deſignat corpus Domini in eo ſtatu in quo fuit ante paſſionem: vel deſignat eccleſiam adhuc militantem.

Additio. Sub. quæ dicitur ſpirituale corp⁹ Chriſti. ſ. ea. diſt. quia paſſus.

c ¶ *Finem.*] hodie non ſeruātur, ſed duę partes ſiccæ comeduntur. "Prima ſicca pro animabus ſanctorum ad laudem Dei. Altera ſicca pro illis qui ſunt in purgatorio. Tertia cū ſanguine, p illis q̄ ſūt in peccato viuentes.

T *Ribus gradibus.*] Hæc eſt 7. pars di. in qua dicitur, q̄ ſacramenti dominica tractantur à tribus ordinibus. Io. de Fan.

Casvs. Oſtēditur hic primo à q̄b. ordinib. ſacramenta conficiantur Euchariſtiæ. Secūdo dicitur q̄ p̄sbyter diaconus vel ſubdiaconus curare debent vt Euchariſtia conficiatur: & q̄ populo poſſit ſufficere: & q̄ fragmēta ſi qua ſuper ſint: clerici eccleſię cū reuerentia ſumant: & poſt ſumptionem à cibis omnib. abſtineant horis in c. notātis. Tertio dicitur q̄ fragmēta non debent dari ex traneis: qa Dauid panes propoſitionis ab Abimelech non accepit donec mundum ſe eſſe dixit.

d ¶ *Tribus gradibus.* ſi. miniſtris trium graduum.

e ¶ *Cōmiſſa.*] tractanda.

f ¶ *Sacramenta.* ſid eſt, corpus & ſanguis: quæ ſunt ſacramenta vnitates eccleſiæ, vt 3. e. quia paſſus. corpus enim Chriſti & ſacramentum eſt res ſacramenti, vt 3. ead. in ſumma. 3. ead. hoc eſt quod dicimus.

g ¶ *Reſeruentur.*] 3. ead. diſtinct. prerbyter Euchariſtiam. contra extra de offic. archipresby. officium. contra. fed ibi inbetur reſeruari ad opus morientium: hic prohibetur reſeruari ad opus conſecrandum.

h ¶ *Putent.*] ſimplices, vel ipſi presbyteri.

i ¶ *Miſcere.* ſed nec ſpecies illę aliis cibis permiſcentur. "non enim in ſtomachum deſcendunt: quare per ſeceſſum non emittuntur, licet enim ex ipſis aliquis reficiatur: non tamē incorporantur: nec in ſtomachum deſcendunt: nec per ſeceſſum emittuntur. interdum enim odore recreatur[b] homo: qui tamen nec in ſtomachum, nec in ſeceſſum dirigitur. Dici poteſt[c] q̄d ſpecies bene deſcendunt in ſtomachum: nam aliter quomodo euomerentur? 3. ea. ſi quis per obſtrictatem. vnde forte per ſudorem emittuntur de corpore, certum eſt q̄d ſpecies quām cito dentibus teruntur[e], tam cito in cœ-

quattuor†, aut octo diebus nec in ter[A] catholicos connumerabitur, qui in iſtis videlicet temporibus, Paſcha, Pentecoſte, & Natali Domini non communicauerit.

A ¶ Nec inter.] *Hæc vſq; ad finem abſunt hoc loco à Burchardo, & Yuone, ſuntque ſumma quædam capitis. Seculares, ſupra ead.*

Item Sergius Papa ait.

¶ Quare tres partes ſiant ex corpore Chriſti. C. XXII.

7 'TRiforme eſt corp⁹ Domini. Pars oblatę[a] in calicem[a] miſſa, corpus Chriſti, quod iam reſurrexit, mōſtrat: pars comeſta, ambulans[b] adhuc ſuper terrā. Pars in altari vſque ad miſſæ finem remanens, corpus iacens in ſepulchro: quia vſq; ad finem[c] ſæculi corpora ſanctorum in ſepulchris erunt.

a ¶ Oblatæ.] *Antea legebatur*, oblata, *Emendatum eſt & hoc, & alia ex vetuſtis codicibus gloſſa ordinaria, atque ex aliis ſcriptoribus indicatis.*

Item ait Clemens Papa, epiſt. 2.

¶ A quibus ſunt contrectanda ſacramenta Dominica. C. XXIII.

7 2 TRibus gradibus[d] commiſſa[e] ſunt ſacramenta[f] diuinorum ſecretorum, ideſt, presbytero, diacono, & miniſtro: qui cū timore, & tremore clericorum reliquias fragmentorū corporis Dominici cuſtodire debent. *Item ibidem.* ¶ Tanta in altario certe holocauſta offerantur, quanta populo ſufficere debeant. Quòd ſi remanſerint, in craſtinum non reſeruentur[g], ſed cum timore, & tremore, clericorum diligentia conſumantur. Qui autem reſidua corporis Domini, quæ in ſacrario relicta ſunt, conſumunt, non ſtatim ad cōmunes accipiendos cibos conueniant, ne putēt[h] ſanctæ portioni miſcere†[i] cibū, qui per aquali culos[k] digeſtus in ſeceſſum fundatur. Si igitur mane Dominica portio editur, vſque ad ſextam ie iunent miniſtri, qui eam conſumpſerunt, &, ſi tertia, vel quarta hora acceperint ieiunent vſq; ad veſperam. Sic ſecreta ſanctificatione æterna cuſtodiēda ſunt ſacramenta. & *infra.* ¶ Præcipimus etiam, ne vnquā extero† clerico[l] eccleſiæ, ſiue laico de fragmentis oblationum Chriſti ponatur ad menſam. Vnde ſcis tu, qui paſſim ſanctuarij† panes indignis impendis, vnde noſti, ſi a mulieribus mundi ſunt hi, quibus impendis? Hinc & Dauid ab Abimelech ſacerdote interrogatus, cum panem ſibi ad comedendum poſceret, ſi mūdus eſſet a muliere, cum ſe mundum ante triduum profiteretur, panes propoſitionis manducauit.

Item Iſidorus lib. I. de ſummo bono, c. 24.

¶ Inficiuntur, non mundantur ſceleroſi, qui communicare non deſinunt. C. XXIIII.

8 3 VI ſcelerate.] Hæc eſt 8. pars diſtinct. in qua probat magiſter, quòd cum magna veneratione debemus ſumere corpus Chriſti, & hoc probat per tria capit. Ioannes de Fan.

Casvs. Quidā in ſcelere permanentes ſumunt corpus Domini credentes ſibi proficere ad ſalutem. ſed probatur hic auctoritate prophetæ & Apoſtoli, quòd hoc facere non debent: quia non ideo mundantur.

m ¶ *Quod dilectus.*] i. ronice dicit.

n ¶ *Probet.*] ideſt, examinet, vel purget, id eſt, purgatum ſe vel probatum reddat. octaua, quæſtione prima. in ſcriptu ris.

Timorem.] Casvs. Beneu. ſic ponit hunc caſum. Quando ad altaris ſacramenta accedimus, timere debemus quod dicit Apoſtolus, *Qui manducat & bibit, &c.* & credere quod dicit Chriſtus, hoc eſt corpus meum. & conſiderare, quòd Dei filius in tantum ſe humiliauit, q̄ patri obediēs fuit pro nobis vſque ad mortem: & Deus pater vnico filio non pepercit, ſed eum pati pro nobis voluit, & ſic poteſt vnus Dei patris dilectionem habere, & corpus Chriſti accipere.

o ¶ *Timorem.*] ſcilicet Domini.

p ¶ *Docet.*] "hæc tria debet habere qui vult accipere corpus Chriſti, timorem niſa lem, fidem, & dilectionem.

q ¶ *Corpus.*] "ſolet quæri quid demonſtretur per hoc pronomem, hoc, aut panis, aut corpus Chriſti. panis non, quia ille non eſt corpus Chriſti. Item nec corpus: quia non videtur quòd ante totius formæ prolationem fiat tranſubſtantiatio. d Ad hoc dico quòd per hanc dictionem, hoc, nihil demonſtratur. nam ipſa materialiter ponitur ibi: ſed hic quæro qualiter per dictionem, nihil ſignificantem fiat tranſubſtantiatio. Item Dominus vtebatur ſignificatiue voce illa: & nos vtimur materialiter: ergo non facimus ea quæ ipſe fecit: quod fieri debet. ſupra eadem, ſcriptura. Hic oportet, quòd magis operet fides quām ratio differendi: quia fides non habet meritum, &c. 3. de pœniten. diſtinctio. quarta. in domo. Ad hoc dico quòd ea vis data eſt ipſis verbis, quòd ad eorum prolationem fiat tranſubſtantiatio. ſ. e. capit. accipite. Item ideo ſacerdos ea non profert ſignificatiue*, quia non poſſet ea vere proferre. mentiretur enim ſi diceret: hoc eſt corpus meum. Item quid ſi quis proferret verba hæc poſt mortem Chriſti ante reſurrectionem? conficeret ne? videtur quòd non, quia corpus Chriſti tunc erat mortuum & inanimatum. ergo ſi tranſubſtantiatio tunc fieret, tunc tranſiret in corpus mortuum & inanimatum, & ſic inutiliter ſumeretur*. quomodo enim viuificaret, vel vitam conferret aliquod corpus mortuum?

Reſp

pus Chriſti quāditu ſpēs manēt q̄ de ſcēdūt i ſtomachum, & nutriunt.

a De hoc not. 5. c. cōperimus. 1 glo. ordin. 1. Cor. 11. Sent. 4. dist. Amalarius li. 35. Alcuinus fol. 79. Micrologus c. 17. Raban. de inst. cler. c. vlt. Alg. l. 1. c. 19. Ordo Rom. fol. 5. Pand. l. 3. c. 141 e Corporis "s" partes Xpi dignant.

tal. quinque aut septem.

b Vel cōtemnēs cōiuné. fim. 5. e. dist. omnes fideles. Hug. 5 in Cabilo. 2. c. 47.

6 Poly. ibid. Bur. l. 5. c. 20 Iuo p. 2. c. 30

c Sub. quod cōmitteret si indigne sumpsisset corpus Xpi.

tal. parui pendunt

9 Burc. l. 5. c. 23. Iuo p. 2. c. 33.

tal. sacrarij

S. Tho. p. 3. q. 77. art. 45. & 6. i corp. nec ꝓprie rapitur i cælū, vñ nunq̄ discedit. est eñ immobiliter in hoc sacro. S. Th. q. 7. art. 6. in corp.

†*excommunicat o*]ori.

1. Cor. 11.

"Hoc est. n. &c. quid de monstrat ly. hoc.

Luc. 22.

4 Ex Basilij regulis brēuiori. b. c. 172.

1. Cor. 11.

d ¶ hoc mē bro vid. qđ leg & not. 3. e. cū omne. * id est, non ex persona sua, sed ex persona Xpi. * in illo triduo corpus Dñi erat sine anima, sī cū diuiſū ſ à ꝑſona verbi, & ſic viuit ficare poterat. S. T. p. 3. q. 76. ar. 1. ad 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

“ Apostoli Resp. “ nemo potuit ante resurrectionem conficere verum corpus vtrũ Christi, nisi Christus. sic ergo data est forma vt post resurrectionem sent cõficere in triduo hoc fieret, per illud: hoc facite in meam commemorationem. ideo enim non cantatur missa in illo triduo. & intelligo per synecdochẽ. De hoc 75. dist. quod à patribus.

a ¶ *Apostolus.*] hic pro bat quòd communicando dilectionẽ debemus habere.

Philip. 2. b ¶ *Etiũ.*] Christo.

“ inimici sũt diligẽdi c ¶ *Puto.*] “ quia tenemur hos diligere qui nos diligũt, vt ext. de test. cum in officiis. imo nec solum sufficit diligere diligentes se, immo inimicos. 23. q. 3. sex sunt differentiæ. historiam habes 1. q. 1. si quis inquit.

d ¶ *Traditit.*] quo ad sufficientiam, nõ quo ad efficientiam. 3. de pœ. dist. 4. §. sic itaque peccata.

Ioan. 8. *Et dixit.*] Casvs. Ad euidentiã huius c. lege primo historiam, q̃ habes 3. 1. q. 1. super c. 93 inquit. quę sic incipit, Legitur in lib. Nume. quę similiter tãgitur hic. & hoc primo. Secundo exponit Aug. verba illa, & dicit q̃ thuribula dicuntur sanctificata in pœna eorũ qui peccauerunt. & ostendit iõ Dominum præcepisse vt thuribula cõbusto

Num. 16. rũ in laminas ducerentur. & altari circũponerentur: quia Domino, quãuis ab impiis, erant oblata, & vt esset posteris in exemplum, & in memoriã pœnæ istorum.

†semina] orig. e ¶ *Ignem alienum.*] “ omnis ignis alien[2] dicebatur ad sacrificandũ præter illum q̃ ęlius octauo die de cœlo erecti tabernaculi missus est. 1. q. 2. sicut.

“ ignis alienus quis dicebatur. f ¶ *Seminate.*] i. dispergite huc & illuc, vt inueniatis thuribula.

g ¶ *Quia sanctificauerunt.*] i. pœna eis illata, p̃ peccatis fuit exemplum aliis, ne similem pœnam incurrãt: & ita sanctificauerũt ea quo ad exemplum.

1 Omittuntur aliquot verba. H. 1. pœnas peccatorũ suorũ in exẽplũ aliis statuerũt sanctificatio nis offerendo thuribula. 7. q. 1. denique. G.

h ¶ *In.*] idest, contra.

i ¶ *Sanctificata sunt.*] “ Victimæ impiorum abominabiles dñr. contra. 3. 14. q. 5. scriptum. “ Abominabiles dicuntur victimæ impiorum: non quia bona sit omnis creatura, & à Deo dilectæ: quia scriptum est: Nihil odisti eorum quæ fecisti[a]. sed quantum ad offerentes: quia praua intentione offerunt, exemplo Cain. Quod autem dicitur, munera ab offerente placerunt, &c. in eo nõ reprobantur: munera[b] 24. q. 2. sanere: sed potius offerẽtium merita constituendo eum vita dignum.

a De hoc ét pfertur. munera ergo oblata non reprobat, sed prauæ opera offerẽtium. 90. dist. neque ad Cain.

k ¶ *In signum.*] contra 15. quæstio. 1. mulier. sed non est contra. nam & hic & ibi qui deliquerunt, puniti sunt: sed thuribula non peccauerunt: nec cum eis peccatum est, sicut cum pecude peccat mulier.

“ Pecus occidi iubetur cũ quo peccauit mulier “ & pecus occidi iubetur, ne cum eo alia peccet: præterea pecus non posset duci in aliam formam, sicut thuribula: immo & si subtiliter inspicias, & thuribula destruuntur, cum formam amittant. argu. ff. ad exhi. Iulianus scribit. §. sed si quis, 10. q. 2. hoc ius. H. ibi, vel conflata.

l ¶ *Reprobari.*] scilicet, tantum.

m ¶ *Quòd à talibus.*] arg. quòd priuilegium concessum ab Apostolico hæretico valeat: quod falsum est. 3. 12. qu. 2. alienationes. contra. commemorationem. *& infra.* ¶ Et Apostolus [a] de vnigenito Dei filio [b] [humiliauit semetipsum fact[9] obediens vsq; ad mortem, mortẽ autem crucis. Cum ergo anima fidem habet his dictis, & cõsiderat magnificentiam gloriæ ipsius, & admiratur nimietatẽ humilitatis, quomodo tãtus, ac talis obediens fuit patri vsq; ad mortem pro nostra vita, puto [c], quia puocari possit ad affectum, & dilectionem ipsius, & Dei patris, qui vnico filio non pepercit: sed pro nobis omnibus tradidit [d] illum. *& infra.* ¶ Talẽ ergo affectum, & fidem pręparare debet in animo suo is, qui panem, & calicem Domini percipit.

Item Augustinus in lib. quæstionum Numerorum, quæst 30.

¶ Non à quo sed ante quem offeratur, consideandum est. C. XXVI.

Et dixit Dominus ad Moysem, & ad Eleazarum filium Aaron sacerdotem. Tollite thuribula ærea è medio exustorum: & ignẽ alienum [e] hunc seminate [f] † ibi: quia sanctificauerunt [g] thuribula peccatorum horum in [h] animabus [a] suis: & fac ea laminas ductiles, circumpositionem altari, quoniam oblata sunt ante Dominum, & sanctificata sunt [i], & facta sunt in signum [k] filiis Israel.] [l] Sed notandum nouo modo dicta sanctificata pœna eorũ, à quibus peccatum hoc fuerat perpetratum: quia per eos exemplum datum est ceteris, quo timerent. Circumpositionem autẽ altari cur ex eis fieri voluit, addidit dicens, [quoniã oblata sunt ante Dominum, & sanctificata facta sunt in signum filiis Israel.] Nõ ergo in eis reprobari [l] voluit, quòd à talib[9] [m] oblata sunt: sed hoc potius attẽdi, ante quem oblata sint, idest, quia ante Dominum: vt plus in eis valeret nomen Domini, ante quem oblata sunt, quàm pessimum meritum eorũ, à quibus oblata sunt.

a ¶ *In animabus suis.*] *Apud* B. *Augustinum legitur*, in manibus suis: *sed apud Septuagintа, quos ille sequi solet, est* ψ τὰς ψυχὰς αὐτῶν.

Item ex decreto Papæ Pij.

¶ Pœnitentia eius, cuius negligẽtia de Christi sanguine aliquid stillat. C. XXVII.

9 [a] Si per negligentiam aliquid de sanguine [n] † Domini stil lauerit in terram [o], lingua lambetur, & tabula radetur. Si non fuerit tabula, vt non conculcetur, locus corradetur, & igne consumetur, & cinis intra altare recondetur, & sacerdos quadraginta diebus pœniteat [p]. Si super altare stil lauerit calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus pœniteat. Si super linteum altaris, & ad aliud [q] stilla peruenerit, quattuor diebus pœniteat. Si vsque ad tertium, nouem diebus pœniteat. Si vsque ad quartũ, viginti diebus pœniteat: & linteamina, quę tetigerit stilla, tribus vicibus minister abluat, calice supposito, & aqua ablutionis sumatur [r], & iuxta altare recondatur.

Item ex pœnitentiali Bedæ presbyteri, c. de ebrietate.

¶ Quæ pœnitentia sit imponenda ei, qui sacramentum euomat. C. XXVIII.

3 [a] Si per ebrietatem, vel voracitatem Eucharistiam [s] euomuerit, quadraginta diebus [9] pœniteat, [t] si laicus est, clerici, vel monachi, seu diaconi, & presbyteri septuaginta diebus pœniteant, episcopi xc. † Si pro infirmitatis causa euomuerint, septem dieb. pœniteant.

¶ *Apud Bedam, & collectores nonnihil varietatis est, potissimum in diuersum numero, qui apud Bedam omnino distinctior est.*

Item ex concilio Rhemensi, c. 2.

¶ Sacerdotes non nisi per se diuina sacramenta ministrent. C. XXIX.

10 [a] Peruenit ad notitiam nostram quòd quidam presbyteri in tantum paruipendant pœnitentiam corpus Christi vomẽtibus, & illis qui negligentia permittũt stillare sanguinem. Ioannes de Fan.

Casvs. In hoc c. dicitur qualiter debeat puniri presbyter vel minister si per eorum negligentiam aliquid de sanguine Christi stillauerit super terram, vel super altare. In terram, super tabulam positam. *Lambetur*, scilicet sanguis.

Sequens c. patet.

n ¶ *De sanguine.*] i. de sacramento sanguinis. “ sanguis enim Christi à corporechri separari non valet: ergo nec stillare nec fluere potest.

“ Sacramenta triplici ratione fuerunt instituta. Concor. 6. fin. c. 69. Turonicũ 2. c. 4. extr. de vi. & ho. cl. c. 1. Anſl. l. 5. c. 28.

o ¶ *In terram.*] i. in tabulam terræ adhęrentem, vt patet per c. sequen. sed numquid sacramento cadente cecidit ibi corpus & sanguis? Dic quòd sic: & tandiu credas ibi esse corpus & sanguinem quandiu apparuerint ibi accidentia. cum vero propter rasurã non apparuerint, dic ibi non esse. Sed numquid humor cadit in terram? Non. Sed obiicitur, cum sola accidentia maneant ibi: & accidentia non habent pondus, quia so[2] lum corpus habet põdus: qualiter ergo dicuntur accidentia ca[3] dere, cum non habẽt põdus? Sed dic quòd ponderositas adhuc manet cum accidentibus aliis: & tamen nihil est ibi pondero- sum. Item secundum Hug. & Baz. accidentia reddunt locum huic mundum & rubeum. ex tra de celebra. missa. cum Marthæ. §. præterea.

Additio. In omnibus his cedit natura miraculo: & virtus supra consuetudinem operatur. extra de celebrat. missa. cum Marthæ.

p ¶ *Pœniteat.*] hæc pœnitentia erit vt tot diebus ieiunet, & tot diebus abstineat à sacramentorũ communione, vt quadragesimaquin ta dist. c. 2.

q ¶ *Ad aliud.*] idest, linteum, sed per temeritatem sumentis.

r ¶ *Sumatur.*] id est, recipiatur in calice. & ita si quid turpe [c] in calicem cadat, non teneor accipere. H. & B.

s ¶ *Quis per ebrietatem.*] ¶ *Eucharistiam.*] Idest, sacramentum Eucharistiæ, idest, corpus Christi: quod est species panis, [d] † ead. non est iste panis.

t ¶ *Pœnitent.*] hoc ad cautelam positum est. sic 34. quæstio. 2. in lectum. Vel quia non debuit sumere cum esset infirmus: & ita fuit in culpa. ff. ad leg. Aquil. idem iuris. §. mulionem. Vel quòd non debuit ſtatim comedere cibum vulgarem, vt 5. ead. tribus. aliàs infirmitas excusat. argumen. supra distinct. 5. ad eius. & distinct. 6. testamentum. similis pœnitentia imponitur in alio calu, dist. 30. si quis eorum.

Peruenit.] Hæc est decima pars dist. secundum Io. de Fan.

Casvs. Quidam fatui sacerdotes per laicos vel mulieres corpus Domini mittebant infirmis: quod prohibetur hic ne fiat: sed ipsim

ipsimet porrigant. qui si contra fecerint, deponantur.

a ¶ *Et quibus.*] scilicet feminis.

b ¶ *Prohibetur.*] 3. dist. 5. ad eius.

c ¶ *Per semetipsum.*] vel per diaconum, si necesse est, vt 93. dist. præsente. vel per laicum catholicum. 24. q. 1. cœpit.

Sacerdotum.] Hæc est 11. pars dist. secũ dum Io. de Fan.

Casvs. Dicitur hic, q̃ cũ celebratur missa, sacerdotes & clerici debent esse à laicis separati, vt libere possint sacra officia celebrare. Seq. c. patet.

d ¶ *Missa.*] ex quo per cõtrarium colligitur, q̃ alio tẽpore posset ingredi presbyterium. 22. dist. hospitiolum.

e ¶ *Institutio missarũ.*] Hæc est 12. pars dist. Io. de Fan. Ostendit q̃ missa non debet celebrari aliter, quam in metropolitana ecclesia [a]. Solet quæri quare instituta fuerũt sacramẽta ecclesiastica, cum absque eisdẽ Deus posset humano generi vitam æternã gratis donare? Resp. “ tribus de causis: propter humilitatem, eruditionem, & exercitationẽ. Propter humilitatem, vt dum homo ex Dei præcepto se rebus sensilib. seu inferioribus reuerenter subiicit, ex hac obedientia apud Deum magis mereatur. 2. q. 6. qui se fcit. Propter eruditionem, vt per id quod videtur foris in specie visibili, ad inuisibilem veritatem, quæ intus est agnoscendã, mens eruditur. i. e. qa corpus. ver. fide. Propter exercitationem: quia cum homo otiosus est se non debeat, proponitur ei vtilis & salubris exercitatio in sacramentis, vt vanam & noxiã declinet occupationem, iuxta illud. Semp aliquid facit, &c. 3. dist. numquã. Hu. & alibi, otiositas & voluptas, &c. extr. de ren. nisi cum pridem. §. verum.

a A hoc 3. c. dist. 1. alta tia. & 3. dist. 2. de his.

“ Sacramenta triplici ratione fuerunt instituta. Concor. 6. fin. c. 69. Turonicũ 2. c. 4. extr. de vi. & ho. cl. c. 1. Anſl. l. 5. c. 28.

Sacrificium.] Hæc est 13. pars dist. in qua dicitur, q̃ in corpore Christi sunt tria, scilicet species, veritas, & figura. extr. de cele. missa. cum Marthæ. Ioan. de Fan.

Casvs. Amodo incipit G. tractare de triplici continẽtia istius sacramẽti. Dicitur ergo hic quòd visibile sacrificium, idest, visibilis forma, panis est, i. significat inuisibile sacramentum, i. corpus Christi, quod nobis est invisibile: quia corpora glorificata non videntur ab hominibus nisi per miraculum.

Sten. 4. dist. 12. c. 8. Lãfr. Strabergẽ. epist. 166. Hug. l. 1. c. 4. Bal. p. 2. c. 8. Pet. l. c. 130.

f ¶ *Sacrificium.*] scilicet species panis & vini: quæ dicitur sacrificiũ, quia sacrificatur.

g ¶ *Inuisibile.*] i. signum inuisibile corpus Christi, quod est sacramẽtum ecclesiæ. 1. q. 1. multi. Ex rubrica apparet sic legendam esse literam, vt inter hæc duo distinguatur, scilicet corporis Christi.

h ¶ *Sacrum.*] idest, quod Deo offertur.

i ¶ *Signum.*] i. signum rei inuisibilis, vel signum rei sacræ inuisibilis.

k ¶ *Sacramentum est.*] non est diffinitio generalis. Nã corpus Christi nobis inuisibile est sacramentum ecclesiæ, & ita non est visibilis forma. potest tamẽ dici, quòd sit generalis, quia corpus visibile est divina mysteria, vt laico, vel fœminæ sacrum corpus Domini tradant ad deferendum infirmis: & quibus [a] prohibetur [b], ne sacrarium ingrediantur, nec ad altare appropinquent; illis sancta sanctorum committuntur. Quod quàm sit horribile, quàmque detestabile, omnium religiosorum animaduertit prudentia. Igitur interdicit per omnia synodus, ne talis temeraria præsumptio vlterius fiat: sed omnimodis presbyter per semetipsum [c] infirmum communicet. Quod si aliter fecerit, gradus sui periculo subiacebit.

Item Clemens Papa.

¶ *Extat caput hoc in synodo Eugenij secundi (ex qua etiam citat Anselmus) itemque in synodo Leonis quarti. ca.* 33. *& in* 7. *lib. capitul. ca.* 278.

¶ Quando celebratur missa presbyterium laicus ingredi non præsumat. C. XXX.

11 [1] Sacerdotum, aliorumque clericorũ ecclesiis seruientium honores à laicorum loco discrete apparere conuenit. Quam obrem nulli laicorum liceat in eo loco, vbi sacerdotes, & reliqui clerici consistunt (quod presbyteriũ nuncupatur) quando missa [d] celebratur, consistere, vt libere, ac honorifice possint sacra officia exercere †.

Item ex concilio Gerundensi, c. 1.

¶ Sicut in metropolitana ecclesia, ita vbiq; missarum solennia celebrentur. C. XXXI.

12 [2] Institutio missarum [e], sicut in metropolitana ecclesia agitur, ita in Dei nomine in omnibus [a] prouinciis tam ipsius missæ ordo, quàm psallendi [f], vel ministrandi consuetudo seruetur.

a ¶ Omnibus prouinciis.] *In concilio ipso legitur.* In Tarraconẽsi prouincia, *apud Burc. vero & Iuonem*, in omnibus comprouincia libus ecclesiis.

Item Augustinus in libro decimo de. ciuitate Dei, c. 5.

¶ Quid sit sacrificium, quid sacramentum. C. XXXII.

13 [3] Sacrificium [A] [f] visibile, inuisibile [g] est sacramentum, id est, sacrum [h] signum [i]. *Item alibi.*

¶ Sacramentum [B] [k] est inuisibilis

his saltem qui cum eo sunt, etsi non nobis. Vel ordina litteram sic, ita quòd non agatur de diffinitione: visibilis forma est sacramẽtum inuisibilis gratiæ.

Signum est.] Casvs. Intellectus huius c. patet ex cõstructione. sic ergo cõstrue. Signũ est res faciens aliq̃d aliud ex se in cognitionẽ venire præter speciem quã ingerit sensib. f. corporis. & dr̃ signum d sui natura, vel aliqua institutione.

l ¶ *Signum est.*] i. species panis & vini, est aliud præter id quod videtur, & aliud aliquid ostendit & innuit: sicut circulus vinum venale.

m ¶ *Ex se.*] i. forma & compositione sui. nã panis sit ex granis puris: sic intelligitur corpus Christi ex membris suis.

Species.] Casvs. Bene. sic ponit hunc casum. Illud quod dicitur in quadam oratione. Perficiant in nobis Domine, &c. exponit hoc dupliciter, vt sic postulet facerdos vt corpus Christi, qui sub specie panis & vini tractatur, sicut est nobis manifestum, ita in futuro videatur: quã visionẽ promittit Christus diligentib. se. Vel vt in nobis sacramentum suum impleat cum effectu, scilicet remissionem peccatorum.

4 Lanfr. ibi. Alg. l. 1. c. 4. Iuo p. 2. c. 8. Pan. l. 3. c. 13. † *al. cogitationem*

Hoc loco, idest, illa ratione.

5 Lanf. ibid. Guitmũdus l. 2. Iuo p. 2. c. 9. Pan. l. 1. c. 13. 2. Sab.

n ¶ *Species.*] hoc ad panem.

o ¶ *Et similitudo.*] i. forma, quo ad vinum.

p ¶ *Vocabula sunt.*] i. 4. temp. Septemb.

vocabula vocantur illarum rerum, quæ fuerunt ante, scilicet panis & vini, cum iam non sint. scriptura enim speciem panis panem, & speciem vini vinum, & corpus Domini panem & sanguinem, & vinum & calicem consueuit appellare ppter speciẽ panis & vini, vt ibi, Probet se homo, & sic de pane, &c. vt j. e. qa passus. & ibi, Ego sum panis viuus, &c. de pœ. dist. 2. §. cũ igitur. ver. item Dominus.

al. quæ Ioan. 14.

q ¶ *Sunt.*] id est, retinent: & ita vox interitu rei non amittit significationẽ, licet res pereat. “ Et hic est argumentum contra eos qui dicunt substãtia panis & vini ibi esse post consecrationem: quia non conuertuntur in corpus Christi, vt dicunt. Sed contra eos est j. e. nos autem. & c. panis. sed exponunt quia antea fuerunt sola, sed modo non sunt sola: quia ibi iam latet corpus Christi. Alij dicunt, & quòd definit ibi esse panis & vinum: sed differunt. Nam quidam dicunt ipsa mutari & conuerti in corpus Christi: Alij in nihilum redigi, vel in primordialem materiam resolui. Istis vtrique obiicitur de forma, sapore, colore, & aliis accidentibus: in quo subiecto sunt? & eorum quidam dicunt, quòd in aere. Alij esse sine subiecto miraculose. nam cedit natura miraculo. extra de celebra. miss. cum Marthæ. §. 1.

“ Consecratione facta substãtia panis & vini non est. 6 inter opa sacrationem: quia B. Hierony. to. 9. al. 4. in ser. de corp. & sang. Dñi

r ¶ *Missa.*] ieius scilicet, quæ celebratur in sabbato quattuor temporum Septembris.

s ¶ *Sacerdos.*] arg. quòd aliquis ante Greg. orationes fecit in missa. aliter enim non exponeret seipsum, nec diceret: quamuis, &c.

Quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Visibiles creaturæ in Christi corpus, & sanguinem inuisibiliter conuertuntur. C. XXXV.

14 QVia corpus assumptum ablaturus erat ab oculis nostris, & sideribus illaturus, necessariũ [a] erat, vt die cœnæ sacramentum [b] nobis corporis, & sanguinis sui consecraret [c]: vt colere tur [d] iugiter per mysteriũ [e], quod semel offerebatur in pretium [f]: vt quia quotidiana, & indefessa [g] currebat [n] pro hominum salute redẽptio [i], perpetua esset etiam redẽptionis [k] oblatio [l], & perennis [m] victima illa viueret in memoria, & semper præsens esset in gratia vere vnica, & perfecta hostia, fide æstimãda, non specie, nec exteriori censenda visu, sed interiori affectu. Vnde merito cœlestis confirmat auctoritas: quia [caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.] ¶ Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum: quando quidem, qui auctor est muneris [n], ipse etiam testis est veritatis. Nã inuisibilis † sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate conuertit, ita dicens: [Accipite, & comedite: hoc est enim corpus meum:] & sanctificatione [o] repetita. [Accipite, & bibite: hic est sanguis meus.] Ergo sicut ad nutum præcipientis Domini repente ex nihilo subsistunt excelsa cœlorũ, profunda fluctuum, vasta terrarum: ita pari potestate in spiritalibus sacramẽtis vbi [A] præcipit virtus, seruit effectus. Quanta itaque, & quam celebrãda beneficia vis diuinæ benedictionis operetur, attende: &, vt † tibi nouum, & impossibile videri non debeat, q

Ioan. 6.

2 Sen. 4. dist. 10. Pan. l. 1. c. 129. Pasch. i epi. ad Frãdegardũ ex Euseb. amis. † al. visibilis

in Christi substantiam terrena, & mortalia conuertũtur [p], teipsum, qui iam in Christo es regeneratus, interroga. Dudum alienus à vita, peregrinus à misericordia, à salutis via intrinsec [q] mortuus exulabas: subito initiatus Christi legibus, & salutaribus mysteriis innouatus, in corpus ecclesiæ non videndo, sed credẽdo transiluisti, & de filio perditionis adoptiuus [q] Dei filius fieri occulta puritate meruisti [r]: in mensura visibili per manens, maior factus es teipso in uisibiliter, sine quãtitatis augmẽto cum ipse atque idẽ esses, multo alter † fidei processibus extitisti: in exteriori nihil additum est, & totum in interiori mutatũ est: ac sic homo Christi filius effectus, & Christus in hominis mente formatus est. Sicut ergo sine corporali sensu, præterita vilitate deposita, subito nouam indutus es dignitatem, & sicut hoc †, quòd in te Deus læsa [s] curauit, infecta diluit immaculata † deterfit, nõ sunt oculis, nec † sensibus tuis credita [u], ita cum reuerendum altare cœlestibus cibis satiandus ascendis, sacrum Dei tui corpus, & sanguinem fide respice, honora, mirare, mente continge, cordis manu suscipe, & maxime haustu interiore assume.

Vel prædicatio sacrificij: quod erat nostra redemptio. Ioan.

l ¶*Oblatio.*]idest, corpus & sanguis.

m ¶*Et perennis.*] quia post eam non erit alia. ext. de celeb. miſ. cum Marthæ.

n ¶*Muneris.*]idest, corporis & sanguinis, vel sacrificij.

o ¶*Et sanctificatiõe.*]i. verbis sacrificãtib. & impropriæ dr repetita, & dr repeti pp hoc verbũ, accipite, qd repetitur. nam nõ repetitur: immo alia ẽ forma. No. tamen q quidam dicunt, q totum illud, Hoc est corpus meum, &c. hic est sanguis meus, &c. est vna forma. Sed tu dic, q duę sunt [b]. & quod ad prolationẽ istius, Hoc est corpus, &c. trãsub stãtiatur panis in corpus: & ad prolationẽ istius, Hic est sanguis, vinum conuertitur in sanguinem. Sed obiicitur. Nonne ibi ante erat sanguis, ex quo erat ibi corpus? Sic: quia vbicunq; corp [q], & sanguis. sed nõ fuit ibi sanguis prius p trãsubstantiationem, sed per mistionem, vt dixi s. e. comperimus.

[b] Sub. & ẽli bet forma p se ꝓpriã hẽt virtutẽ, ꝓpriã & cõpleta significationẽ. & natura propriã determinatã: vi & propriam operationẽ per se. Arc. † *al. aliter*

p ¶*Conuertuntur.*]be ne dicit cõuertuntur vel transubstãtiantur, vt alij trãseunt vel trã seant. sed si fiunt nec incipiunt. nihil enim fit vel incipit esse cor men concedi, q de pa ne conficiatur vel fiat corp [s] Christi, sicut de aqua fit crystallus, nõ tamen est crystallus. sed securius non con ceditur hoc: & vbicũque inuenitur, panis vel de pane fit vel cõficitur corpus Christi, sic intelligatur, id est, transit in corpus Christi, vt j. ea. panis. Vel expone sic, id est, sub specie panis vel latet vel incipit esse vel latere corpus Christi, vbi ante consecrationem non erat. si esti fieret, singulis diebus ei adderetur aliquid, quod prius non erat, & sic semper augmentaretur. Itẽ qua liter vniretur diuini-

† *al. hoc, quæ*

† *maculata*] vera lectio. † *al. sed* “ Panis cõuertitur in corpus, ſi ſi fit peccatos nos faciunt miseros.

A ¶Vbi præcipit.]*sic apud Iuonem, & in Pan normia. Apud Paschasium legitur*, vbi præcipit virtus, rei seruit effectus: *& fortasse loco dictionis*, vbi, *legendũ est*, verbi. *In vetustiore editione homilia est*, verbis præbet virtus: & rei seruit effectus. *in recentiore autem*, verbo præbetur virtus, & rei seruit effect [q]. *Multa vero alius locis sunt partim ex originali, partim ex Iuone emendata.*

Item Augustinus.

¶*Beda ad c. 10. primæ ad Corinthios citat ex sermone de sacramentis fidelium, feria 2. Paschæ, neque multo aliter aliter Iuo.*

† *al. quomodo*

tati iste panis & ille? Item si panis est corpus Christi, ergo aliquid quod non est natum de Virgine, & sic aliquid inanimatum est corpus Christi. ergo est animatum & inanimatum: ergo non solum de Virgine habuit originem. Non intelligas ergo, quòd aliquod augmentum sumat ex tali conuersione, nec eo modo quo cibus conuertitur in carnem: sed est ibi corruptio, id est, desinit ibi esse substantia panis & vini, nulla tamen generatio. vnde non potest dici, quòd fit ibi vera transubstantiatio quantum ad hoc vt noua essentia ibi generetur.

avel dic curabatur: iuxta illud Rom. j. curre, i. opari. & nõ est currẽtis, sed Dei miserẽtis: vel curret, i. curre debebat, i. ad memoriam reduci, sedm L. & Hug.

q ¶*Adoptiuus.*]quia filij iræ fueramus [c], facti sumus filij Dei, de pœ. dist. 4. §. hanc socientatem. ver. & filij. “ Christus autem nullo modo filius Dei adoptiuus dicitur: quia non potest dici de filio Dei, quòd ex non filio factus sit filius eius.

c Vt j. dist. 4 firmissime. “ Christus ũ est filius ado ptiuus Deus.

r ¶*Meruisti.*]idest, obtinuisti, quasi tãquam emeritus per merita misericordiam à Deo gratis consecutus fuisti. vt enim ait Aug. miseri cordię meritum nullum est: si enim merito conferur, iustitia est, nõ misericordia. Vel meruisti, idest, dignus fuisti: vt illud, quia meruisti portare regem, idest, digna fuisti inuenta.

s ¶ *Læsa.*] i. corrupta labe peccatorum. Vel læsa, idest, lædenda, scilicet peccato: “ quia peccata nos miseros faciunt. s. ead. quotidie.

“ Peccata nos faciunt miseros.

t ¶*Immaculata.*]in, pro valde, idest, valde maculata putredine peccatorum.

v ¶*Credita.*]scilicet tria commissa. Thom.

Quia

¶ Quare in specie panis, & vini sacramentum suum Christus nobis ministrauit. C. XXXVI.

1 j. e. cõmendauit. Beda 1. Cor. 10. Aug. l. 1. c. 3. & alibi. Iuo p. 2. c. 1.

1 QVia passus [a] est Dominus pro nobis, cõmẽdauit nobis in isto sacramento corpus & sanguinem suum: quod etiam [b] fecit & nos ipsos [c]. Nam & nos ipsius corpus facti sumus [d], & per misericordiam [e] eius, quod accipimus, nos sumus. Recordamini: & vos non fuistis, & creati estis: ad aream Dominicam comportati estis laboriosi boũ, id est, annuntiantium Euangelium, triturati estis: quando catechumeni differe bamini, in horreo [f] seruabamini, nomina vestra dedistis [g]: cepistis [h] moli iciuniis, & exorcismis: postea ad aquam venistis, & conspersi estis, & panis [i] Dominicus facti estis. Ecce quod accepistis. Quomodo ergo videtis esse vnum [k], quod factum est, sic vnum estote vos, diligendo vos, tenendo vnam fidem, vnam spem, indiuiduam charitatem. Hæretici, quãdo hoc accipiunt, testimonium contra se accipiunt: quia illi quærunt diuisionem, cum panis iste indicet vnitatem: sic & vinum [l] in multis racemis fuit, & modo vnum est, vnum [A] est in suauitate calicis post pressuram torcularis. Et vos post illa ieiunia, post labores, post humilitatem & contritionem cordis iam in nomine Christi, tamquam ad calicem Domini venistis: & ibi vos estis in mensa, & ibi vos estis in calice, nobiscũ vos estis. Simul enim hoc sumimus, simul bibimus, quia simul viuimus. *Item in sermone de infantibus.* ¶ [2] Ita Dominus Iesus Christus nos significauit, nos ad se pertinere voluit, mysterium pacis, & vnitatis [m] nostræ in sua mensa consecrauit. Qui accipit mysterium vnitatis, & non tenet vinculum pacis, non mysterium accipit pro se, sed testimonium [n] contra se. [3] Nulli [B] est aliquatenus ambigendum tunc vnumquemq; fidelium corporis [o]

a Beda ibid. Paulo supra ex Aug. in serm. ad infantes de sacramento. Christus dicit nos corpus suũ.

3 Ie. q man Lect. Sent. dist. 8. j. 4. nulli. 4. dist. 9. Iuo l. 3. c. 10

b ¶ Vnum est.] *Ita emendatum hoc ex Beda, quem admodum & multa alia. Huius vero lectionis vestigium erat in manuscriptis, & apud Iuonem. In vulgatis legebatur*: Vinum in sua natiuitate, calix post, &c.

B ¶ Nulli est.] *Hæc vsque ad finem habentur j. dist. 4. cap. nulli. & in Policarpo citantur ex Innocentio.*

Item in lib. Sententiarum Prosperi. [4]

¶ Dum Hostia frangitur, passio Christi ad memoriam redit. C. XXXVII.

5 CVm † frangitur Hostia [q], dũ sanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud, quàm Dominici corporis in cruce immolatio, eiusque sanguinis de latere effusio designatur?

¶ *Apud Lanfrancum* (*apud quem fere habentur, quæ à Gratiano citantur ex lib. sententiarum Prosperi aut ex Aug. in lib. sententiarum Prosperi*) *hæc antecedunt.* Sacramenta enim illarum rerum, quarum sunt sacramenta, semper similitudinem gerunt, sicut in sacramento, de quo hæc quæstio ventilatur, dum frangitur Hostia, &c.

[6] *Item Leo episcopus, & sancta synodus, quæ in Vrbe Romana conuenit, clero, honoratis, & plebi consistenti Constantinopoli ita scribit.*

¶ De veritate corporis & sanguinis Christi ambigere non licet. C. XXXVIII.

15 7 IN quibus [r] isti ignorantiæ tenebris, in quo hactenus desidiæ torpore iacuere? vt nec auditu discerent, vel lectione cognoscerent, quod in ecclesia Dei in omnium ore tam cõsonum est: vt nec ab infantium [s] linguis veritas corporis & sanguinis Christi inter communis sacramenta fidei taceatur: quia in illa mystica distributione spiritalis alimoniæ hoc impertitur, hoc sumitur, vt accipientes virtutem cælestis cibi, in carnem [t] ipsius, qui caro [u] nostra factus est, transeamus? Ieiunium sanguinem bibimus, vt in corpus eius spirituale transeamus, & in æternum viuamus, quod contra naturam fit per miraculum: sicut ipse contra naturam fuit natus de Virgine.

c ¶ *Item Augustinus.*]*Ita habetur in lib. de Ecclesiasticis dogmatibus. Sed in Augustini operibus non inuenitur.*

“ Ecclesia ex pluribus adunatur.

l ¶ *Vnum.*]i. potabile.

m ¶ *Mysterium vnitatis.*]i. corporis Domini, quod est signum vnitatis, vt j. ead. hoc sacramentum.

n ¶ *Sed testimonium.*] j. distin. 4. nulli est aliquatenus.

o ¶ *Corporis.*]i. vnitatis ecclesiæ per corpus Christi significatæ. j. ead. hoc est.

p ¶ *Significat.*] nã ipsi sunt etiam ipsa ecclesia. 3. 24. q. 1. schisma. & c. omnibus.

† *al. ipse* † *al. inuenitur* “ corpus Xpi nunqd erat totũ ãi fractionẽ sub qualibet parte hostię. a Sed nũqd sumimus in eadẽ forma qua fuit passus? non. sed tũ sumim [us] corp [us] qd hꝫ eãdẽ formã qa vbicũq; sumitur, hꝫ eãdẽ formã sed apparẽter i vno loco est i illa forma, sedꝫ H. B. & L. Et not. q ecclesia tũ, p suis orat vel laudat Deũ, qũ dr, sanct [us], sãctus, sãct [us], q. d. sanctus ꝑ his q regnãtur i cælo, sanct [us] ꝑ his q patiũtur i purgatorio, sanct [us] ꝑ his q peregrinãtur i mũdo. & pp hãc eãdẽ rõnẽ ostia sacrata diuiditur i 3. ptes i altari, sedꝫ Host. q hoc sentit i sum. d pœ. & re. §. gbus mortuis. v. tertio. Arc.

4 Lanf. ibid. 5 Alg. 51. c. 19 Iuo p. 2. c. 9. Pa. l. j. c. 140. † *al. Dum* 6 Leo j. epi. 23. al. 22. 7 Anf. l. 9. c. 6. & 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

†al.item] a ¶ *Idem est cibus.*]id est cibus. a ¶ *Idem est cibus.*]id est, similis.

"fideles desiderii aquilæ. 1 Ambr. in c. 17. Luc. l. 8. c. 7.

b ¶ *Aquilæ.*] "angeli vel fideles, quorū iuentus vt aquilæ renouatur, vt 23. q. 4. cū in lege. 24. q. 1. qm vetus.

c ¶ *Clare.*] i. sicut ille carnē nostrā sumpsit, ita & nos sumam⁹ carnem illius, vel i. cuius verba sumimus in argumentum, hęc. s. caro mea vere est cib⁹, &c. de illo sumamus exemplum incarnationis suæ. ȝ. e. reuera.

2 ad c. 22. Lucæ. li. 10. c. 9

3 De iis, qui initiantur. c. 9.

Panis & cælix.] Casvs. Eucharistia verborū certa forma consecratur, non qualibet: nec hoc fit à natura nec humana institutione, nec confert ad saluté pp humanā benedictionē. *Non nascitur*, i. nó fit nobis mysticus à natura, sed cōsecratione Euangelica consecratur, quamuis sit panis ante cōsecrationem, vel. i. quamuis vī species panis & vini, quę iam non sunt, sed fuerunt. *Non religionis*, supple tantum, i. religiosę tractandum & sumendū: nō quod benedicimus in mensa. Seq. duo c. patent.

4 Iuo p. 2. c. 7 ȝ. e. reuera. Sen. 4. di. 10

d ¶ *Sed certa.*]i. diuina.

e ¶ *Fit nobis.*]i. ad nostram vtilitatem.

f ¶ *Non nascitur.*]i. nō ex natura, sed miraculose conficitur. extra

a Se. fit mysticus. & cōsecrᵒe Euāgelica consecratur. H. 5 Beda j. Co. d diuer. off. fol. 17. Alg. lib. 1. cap. 6. Iuo p. 2. c. 1. Pā. l. 1. c. 123.

c. Marthę. ver. cedit.[a] g ¶ *Quod ita fit nobis.*] id est, qita cōsecretur nobis corpus Christi.

h ¶ *Resurrectionis.*] i. spiritualis refectio a. x. Alcuinus gentis. de pœ. dif. 1. ¶. hoc idē resuscitarus. i ¶ *Non quod benedicimus.*] gratiasque agimus, i. nó est sicut corporalis esca, quam benedicimus, & gratias Deo agimus: quod quidem facimus in omni

b Vt ā. e. dicimus. vel aliter, i. fit panis & calix mysticus, q̄ id est quāpm dicim⁹ quasi cūque bñdi verba succedāt. & licet cūque bñdi verba succedāt. & licet cūque bñdi in vno instanti corrūcimus quæ pitur panis, ā. in vltimo instanti prolationis verborum. & licet

c Dū tū pœnituerit. al. grauaretur potius ḡ. iu quotidie. & c. qui scelerate. Arc. 65. c. reuera. Sen. 4. di. 10 Alg. l. 1. c. 9. Iuo p. 2. c. 7. Pā. l. 1. c. 124.

munere, &c.[b] k ¶ *Munere.*] quod aliter, i. fiō gere debemus.

l ¶ *Spiritali.*] id est, ali quid significante.

Ante benedictionem.]¶ *Significatur.*] & licet feratur: nō tū succedat benedi siue cōsecratio fit, sed ctione bñdi in vno instanti corrūcimus quæ pitur panis, ā. in vltimo instanti prolationis verborum. & licet panis sit corpus compositum, mométanea est tū ei⁹ corruptio. ē. e. ga corp⁹. ver. ergo. n ¶ *Peccatorum.*] venialium, vel etiā mortalium c, ȝ. per fidem, vt ȝ. ea. cum omne. & ȝ. ea. species.

Nos autem.] ¶ *Comprehendimus.*]i. intelligimus vel accipimus. nā vbi eratverus panis ante,

dem † a est [A] cibus refectionis, est cibus sanguinis. Sicut enim caro Domini vere est cibus: ita sanguis vere noster est potus. *Idem.* ¶ [1] Est etiam corpus, de quo dictum est [caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus,] Circa hoc corpus aquilæ [b] sunt, quæ alis circumuolitant spiritalibus. *Idem.* ¶ [2] Vnde & corpus Christi edimus, vt vitæ æternę possimus esse participes. *Idem.* ¶ [3] Cuius [B] clare [c] argumentis vtimur, suis vtamur exemplis, incarnationisque exemplo astruamus mysterij veritatem. *& infra.* ¶ [4] Quid hic quæris naturæ ordinem in Christi corpore, cum præter naturam sit ipse Dominus Iesus Christus partus ex Virgine.

A ¶ Idem est cibus.]*In aliquot vetustis codicibus.* Idem Leo Papa. Est cibus, &c. *Eumdemque Leonem citat Anselmus. Ceterum apud* B. *Leonem non sunt inuenta, sed apud* B. *Ambrosium, cuius etiam sunt sequentia, varijs ex locis collecta.*

B ¶ Cuius clare.]*Gratianus* ȝ. *c. reuera sic refert ex Ambrosio.* Sed quid argumentis vtimur? suis vtamur exemplis, incarnationis, &c. *Et ita etiam Algerus. Iuo reliqua eodem modo, tantummodo in hoc discrepat, quod habet*, incarnationisque nouitate. *Sed retenta est Gratiani lectio cum ob glossam, tum quoniam Lanfrancus fere concordat cum Gratiano, vbi expositam a se catholicam veritatem confirmat B. Ambrosij verbis.*

Item Ambrosius in libro de cathechizandis rudibus.

¶ Non natura nascitur, sed consecratione nobis conficitur corpus & sanguis Christi. C. XXXIX.

Panis & calix non qualibet, sed certa [d] consecratione mysticus fit nobis [e], non nascitur [f]. Proinde, quod ita fit nobis [g], quamuis sit panis & calix, alimentum est resurrectionis [h], non sacramentum religionis: non, quod benedicimus [i], gratiasque agimus Domino in omni eius munere [k], non tantum spiritali [l], verumetiam corporali.

¶ *Iuo citat ex Augustino in libro de catechizandis rudibus. Beda ad c. 10. primæ ad Corinthios, & Algerus citant ex* B. *Augustino contra Faustum: habetur que lib. 20. contra Faustum, c. 13. Verum apud Algerum, & Iuonem est in summam redactum: apud Gratianum multis præterea locis depravatum: quæ ob gleſſam correcta non sunt. Verba* B. *Augustini sunt hæc*: Noster autem panis & calix non quilibet, quasi propter Christum in spicis, & in sacramentis ligatum, sicut illi desipiunt, sed certa consecratione mysticus fit nobis, non nascitur. Proinde, quod non ita fit, quamuis sit panis & calix, alimentum est refectionis: non sacramentum religionis, nisi, quòd benedicimus, gratiasque agimus Domino in omni eius munere non solum spirituli, verumetiam corporali.

Idem Ambrosius in libro de iis, qui mysteriis initiantur, c. 9.

¶ Quod ante benedictionem panis & vinum est, post benedictionem est corpus, & sanguis Christi. C. XL.

Ante benedictionem verborum cælestium alia spe

a ¶ *Homousion.*]id est, eiusdem substantiæ.

Additio. Homon in Græco, idem est, quod, idem, vel vnum. Vsia, id est, substantia, ideo dicitur Trinitas homousion, id est, vnius substantiæ. Archid.

b ¶ *Lecto.*] hucusque verba Berengarij fuerunt: ea quæ sequuntur, sunt verba notarij.

c ¶ *Misit.*] ergo sicut excōicationis epistola mitti debet, &c. 11. q. 3. curæ. ita & absolutionis, vt 8. q. vlt. cap.

2 Sic 15. q. 5. de crimine. arg. de pœ. dist. 1. agite. 3. qu. 7. dicit. Arc. vnico. [a]

d ¶ *De reuerso.*] ad fidem.

e ¶ *Conuerso.*] ad Deum. arg. de pœ. dist. 1. agite. 1. q. 7. didici.

Forte.] Casvs. Quidā mirabantur quomodo in sacramēto sit caro Christi & sanguis: cum ibi non appareat forma carnis & sanguinis Christi. Et respondet Ambrosius hoc fieri verbo, & virtute Dei, vt sub aliena specie sumeretur corpus & sanguis Christi, ne vi derētur homines carnem humanam sumere, & sanguinem, & dicerent sicut Apostoli dixerunt: Durus est hic sermo. & recesserunt à Christo.

3 Lanfr. & Iuo ibid.

f ¶ *Forte.*] sunt quidā qui nō credūt corpus Christi esse in altari, quia impossibile eis videtur quod dicitur: præterea quia non videtur nisi species panis & vini. In prima ergo parte ponit eorum dubitationem. In secunda ostendit non esse impossibile, & quare sub specie panis & vini corpus & sanguis sint in altari.

2 L. 6. de sacramen. c. j. & ex eo Läf. & Iuo, sed paulo aliter

3 Lanf. ibid. Iuo p. 2. c. 7. Pā. l. 1. c. 127.

g ¶ *Sanguis.*] est in altari, vel creditur.

h ¶ *Dixi.*] in alia parte capituli, quæ non est hic, sed est cap. reuera.

i ¶ *Mutare.*] ȝ. ea. reuera. & ȝ. e. quia corpus.

k ¶ *Verba vitæ.*] id est, tu ipse es vita, & ita qui digne te sumit, sumit vitam æternam. & propter hanc confessionem meruit Petrus consortium cælestis habitaculi. 50. dist. fidelior.

l ¶ *Hoc dicerent.*] ſ. dum rus est hic sermo, & quis potest eum capere? & ita scandalizati de fide recesserunt, quia fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. arg. de pœnit. distin. 4. in domo.

Ioan. 6. "corpus Xpi sub alia spē sumitur tricōne.

"Tribus ergo de causis sumitur corpus Christi sub alia specie, & non sub sua visibiliter, scilicet vt fides haberet meritū, vt hic. Et ne esset horror carnis & sanguinis. Et ne ridiculum fieret paganis. ȝ. ead. panis, &c.

h istæ duæ causæ affingātur hic & ibi. ȝ. ead. qui sit. & ideo dicitur hic, sed ibi. ȝ. ead. qui sit. in fi.

[b] Quarta etiam causa poterit notari ibi, ne iguratur plures, &c. Item quia non habemus in vsu carnem crudam comedere. ȝ. ead. quid sit. in fi. Sed quare potius sumitur sub istis speciebus panis & vini, quàm sub aliis? quia istæ duæ species sunt magis amicæ humanæ naturæ. præterea sicut corpus principaliter his duobus cibis nutritur, ita principaliter anima illo cibo, scilicet corpore Christi & sanguine pascitur. Ioan.

ctam, & Homousion [a] Trinitatem, & per hæc sacrosanctā Christi Euangelia. Eos vero, qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus, & sectatoribus suis æterno anathemate dignos esse pronuntio. Quòd si ego ipse aliquando contra hęc aliquid sentire, aut prædicare præsumpsero, subiaceam canonū seueritati. Lecto [b], & perlecto sponte subscripsi.

¶ [1] Hanc confessionem fidei de corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi à Berengario Romæ coram cxiij. episcopis factam, misit [c] Papa Nicolaus per vrbes Italiæ, Germaniæ, Galliæ & ad quæcumque loca fama prauitatis eius peruenire ante potuit: vt ecclesiæ, quæ prius doluerant de auerso, atque peruerso [d], postea gauderent de reuerso [e] atque conuerso.

¶ *In regesto Gregorij vij. lib. 3. & 6. in synodo, an. Dom. 1079. habetur alia eiusdem Berengarij abiuratio. Cui repetitioni quid causam dederit, exponitur in scholijs cœcilitorum, quæ Colonię quattuor tomis sunt impressa.*

A ¶ Peruerso.] *Ita etiam Iuo. Lanfrancus habet*, aduerso.

Item Ambrosius in libro de officiis. [2]

¶ Quare elementorum species reseruentur, cum vere fit corpus Christi, & sanguis. C. XLIII.

Forte [f] dicas, quomodo vera caro, quomodo verus sanguis [g], qui similitudinem non [A] video carnis, non video sanguinis veritatem? Primo omnium dixi [h] tibi de sermone Christi, qui operatur, vt possit mutare [i], & cōuertere genera, & instituta naturæ. Deinde, vbi non tulerunt sermonem Christi, discipuli eius, sed audientes, quòd carnem suam daret manducare, & sanguinem suum bibendum, recedebant, solus autem Petrus dixit [Verba [k] vitæ æternæ habes: & ego à te quo recedam?]ne igitur plures hoc [l] dicerent, & veluti quidam esset horror cruoris, sed maneret gratia [m] redemptoris †, ideo in similitudine [n] quidem accipis sacramentum, sed veræ naturæ [o] gratiam, virtutemque consequeris. [Ego sum, inquit, panis viuus, qui de

3 Hī apud Läf. ex Aug. in lib. de catechiz. rudi.

Cassiod. in Ps. 109. Sēt. ibid. Alg. l. 1. c. 7. & 10. Iuo p. 2. c. 9. Pā. l. 1. c. 125.

† *pendimus*] vera lectio.

† *pendebamus* vera lectio.

† al. redemptionis

Ioan. 6.

† al. iuramentum

† al. sacramento

† al. sacramentum

m ¶ *Gratia.*]id est, gratis corpus datum.

n ¶ *In similitudine.*]id est, in specie panis & vini.

o ¶ *Natura.*]scilicet corporis Christi.

Prima quidem.] Casvs. Dicitur in hoc c. 1. q̄ in nouo testam. male sensērūt de corpore Christi quidam eius discipuli. cum. n. dicerent: Nisi quis mādu cauerit carnē meam, &c. illi qui carnaliter intelligebant, recesserunt ab eo, dicentes, Durus est hic sermo, &c. duodecim remanserunt, quos ipse docuit, q̄ huiusmodi verbū est spiritualiter intelligendum, & spiritualiter sumptū reficere valet. & q̄ spiritualiter intelligi debeat, patet ex eo, q̄ dicit se ascensurum vbi erat prius, & intelligitur q̄ integer ascensus erat, & q̄ non dat corpus suū ad comedendū in propria forma, sed in sacramēto, vt corpus non minuretur aliquo modo.

P [1] *Prima.*] 1. q. 1. fertur [c], contra. ibi dicitur, q̄ simonia fuit prima hæresis i ecclesia, sed dic prima, i. præcipua. 1. q. vlt. patet.

q ¶ *Inquit.*]Casvs. Dū Dñs faceret sermonē præsentibus Apostolis, & discipulis aliis, inter alia dixit, Nisi [q] manducauerit carnem meam, & biberit sanguinem meum, nō habebit vitā æternā. quidā discipuli pp duritiam sermonis recesserunt. tunc instruxit Dñs qualiter hoc esset intelligendum. & maxime per id quod dixit: Cum videritis filium hominis ascendentem, &c. ipsi. n. intellexerūt q̄ per partes, & in eadē forma in Ioan. deberēt accipere corpus Christi, & p̄tera q̄ consumerent illud comedēdo, hoc fi esse faciendum declarat.

4 Lanf. ibid. Alg. l. 1. c. 11. & 21. Iuo p. 2. c. 8. Pann. l. 1. c. 133. Ioan. 6.

5 Sent. 4. dist. 10.

c Et c. cum liqueat. vbi de hoc.

6 tract. 27. ī Io. & ī Ps. 98

7 tract. 27.

Ioan. 6.

† al. formaui

Ioan. 6.

† al. in sacramento

[c] Patres nō fiūt de corpore Christi

Sacramentum aliquod vobis commendaui: spiritaliter intellectum viuificabit vos. Caro [a] autem nō prodest quidquam: sed quomodo illi intellexerunt. Carnem quippe sic intellexerunt [b]: quomodo in cadauere [A] venditur, aut in macello dilaniatur. [Scienſ autem Iesus ait, hoc vos [c] scandalizat, quia dixi, do vobis carnem meam manducare, & sanguinem meum bibere? Si [d] ergo videritis filium hominis ascendentem, vbi prius erat?] Quid est hoc? Hinc soluit, quod illos mouerat: hinc aperit, vnde fuerant scandalizati: hinc plane, si intelligerent. Illi enim putabant eum erogaturum corpus suum. Ille autem dixit se ascensurum in cœlum, vtique in-

a ¶ *Caro autem.*] id est, carnalis intellectus, carnalem intellectum vocat eorum intelligentiam, qui dicunt vel credunt corpus Christi per partes diuidi. Vnde subdit, sed quomodo, &c.

b ¶ *Intellexerunt.*]scilicet discipuli recedentes.

c ¶ *Hoc vos.*] verba Christi vsque ibi, si ergo. Vel suspenditur vsque illuc, vbi erat.

d ¶ *Si ergo, &c.*] supple tunc intelligetis quid est hoc quòd corpus meum in sacramento do: & tunc legitur sine interrogatione. Vel sic, supple tūc intelligetis quod dictum est. postea verba sunt Aug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Et subest hic aposiopesis, i. defectus locutionis secundū Lau.

interrogatiue dicētis, quid est hoc [a] q.d. quid sibi vult hoc verbum Domini, & statim subiungit solutionem dicens, hinc, &c.

a ¶ *Cum videritis.*] interrogando hoc inserit August.

b ¶ *Corpus.*]in tali forma & per partes.

c ¶ *Quia gratia.*]id est, corpus suum gratis nobis datum.

d ¶ *In quo.*]scilicet sub illa specie in qua resurrexit.

e ¶ *Oportet.*]in illa scilicet forma & representatione, in qua humanis & corporeis sensibus subiici non valet. licet enim vbique sit etiam in altari quolibet in vera forma, quam de Virgine sumpsit : non tamen subiicitur corporeis sensibus.

f ¶ *Veritas.*] i. verum corpus in forma panis in altari quolibet vbi cōsecratur, & hoc est vbique, sin quolibet altari vbi consecratur. Vel veritas, id est, diuinitas.

ADDITIO. Vnde dicit ipse : cælum & terram ego impleo, & alibi dicitur : Si ascendero in cælum, &c. Lau. Et ex istis verbis Aug. videtur q Christus siue eius corpus sit locale, vel sit in loco : vel facit loci distātiam. vel sit in loco loci diffinitione. De hoc satis not. hic Hug.

1 S.c. prima. Beda 1. Cor. 11. Läf. ibid. Alg. l. 1. c. 9. & 11. Guitm. l. 2. Sent. 4. dist. 10. Iuo p. 2. c. 8. & 9. Pā. l. 1. c. 134.

NOn hoc corpus.] CASVS. Hæc sūt verba Aug exponentis illud verbū Euangelij : Spiritus est qui viuificat : caro autem non prodest quidquā. & loquitur August. in persona Domini qua si ipse Christus exponat dicens : Non hoc corpus, &c. Nec sume tis corpus in propria hac visibili forma : sed sub alia specie inuisibiliter. Et si necesse est, ist est, quamuis.

g ¶ *Non hoc corpus.*] in hac grossa substantia, & non in tali forma.

h ¶ *Ipsum.*] 38. dist. in dignum.

i ¶ *Inuisibiliter.*] i, sub specie, sub qua non videtur, id est, sub specie panis & vini.

k ¶ *Non ipsum.*] in sua scilicet specie, vt in ea sensibus corporeis subiiciatur.

Bed. 1. Co. 11

QUid est.] CASVS. Ostendit Aug. in hoc c. q Christus dupliciter sumitur, scilicet sacramentaliter, & spiritualiter. sacramentaliter ab indignis : spiritualiter, vt à dignis. qui enim manducat, scilicet digne : sed si accipit, indigne.

" Christus l ¶ *Quid est.*]CASVS. " Duobus modis manducatur Christus. Vno mānducatur modo sacramentaliter : quod competit bonis & malis. Alio modo duob. mod. spiritualiter cum per fidem & dilectionem cooperantem accipi- " corp⁹ Xpi tur. hoc est tantum bonorum. " Quæri autem solet hic vtrum Christi vērū sumā- sti corpus sumatur cum diuinitate & anima? H. d. quòd non sumitur cū diui- ibi diuinitas vel anima. Alij vt B. dicunt quòd sumendo corpus sunitate & ānā. mo deitatem & animam : quia tu qui accipis carnem diuinæ subm Et vere dīt stantiæ eius in illo participas alimento.] ead. sicut verus.

vt notatur i additione. ADDITIO. Et melius etiam secundum theologos : quia etsi ibi non sit diuinitas per transubstantiationem, est tamen per concomitantiam ibi, vt not. 3. ead. comperimus. Arch.

m ¶ *Solum.*] id est, corpus Christi. quamuis enim sit ibi deitas & humanitas, i. anima & caro : solam tamen eius carnem semel in cruce immolatam quotidie in altari manducamus siue bibimus, non deitatem non animam. in solam enim carnem panis conuertitur, & vinum in sanguinem.

n ¶ *Calicem.*]totus integer manducatur & sumitur.]. e. inuitat. non tamen anima vel deitas : quia illa non pertinēt ad esum & potū. H.

o ¶ *Ipse dixit.*] vñ conceditur ista tot⁹ Christ⁹ fuit in sepulchro, i. persona illa humana, secundū naturam humanitatis nostræ secundum corpus. non tamen hic cōceditur ista : totum id quod Christus erat, in sepulchro erat : quia non eius anima : & ita secundum B. licet quis sumat totum Christum : non tamen eius animam vel animalitatem.

2 Sen. 4. di. 9

Iuo p. 2. c. 8.

Pā. l. 1. c. 135.

1. Cor. 11.

p ¶ *Sanguinem.*] per fidem & charitatem, quasi qui est de vnitate ecclesiæ, quam caro & sanguis meus significat.

q ¶ *Manet.*]i. mihi per dilectionem adhereret : & ego per gratiam in habitantem in eo manet. & ego in illo, tunc manducat, tunc bibit. Qui autem non in me manet, nec ego in illo, & si accipit sacramentum, acquirit magnum tormentum.

Ioan. 6.

A ¶ Si itaque.] *Locupletatus est hic locus ex Beda, Magistro, & Iuone.*

Item Augustinus.

¶ Citabatur ex libro de pœnitentie remedio, & apud Algerum ex 2. l. de pœnitentia. Videtur autem confectum ex duobus B. Augustini locis, in tract. at. 25. & tract. 26. in Ioannem : ex quæ expositione citat Iuo : sed coniunctē cum iis, quæ attulerat ex libro de pœnit. remedio.

¶ Credere in Christum est manducare & bibere Christum.

C. XLVII.

VT quid paras dētes, & ventrem [r] : Crede, & manducasti. Credere enim in eum hoc est panem viuum [A] manducare. Qui credit in eum, manducat eum : inuisibiliter saginatur, quia & inuisibiliter renascitur.

3 j. c. credere. Alg. l. 1. c. 8. Iuo p. 2. c. 4 Pan. l. 1. c. 137

r ¶ *Ventrem.*]vnde Augustinus. Vel vbi non potest haberi copia corporis Domini : sed non prohibet sacramentaliter accipi corpus Domini : sed ad necessitatem instante ei non obest si non accipit, ex quo per eum non stat. cum credit, manducat spiritualiter, sed non sacramentaliter. S. c. prox.

A ¶ Panem viuum.] *In vulgaris legebatur, panem & vinum. Restituta est lectio ex pluribus; vetustis, & originali, & Iuone : quemadmodum & j. ead. c. credere. Nonnulla præterea hic addita, quæ apud Iuonem quoque sunt.*

Item Augustinus in libro sententiarum Prosperi.

¶ Sacramentum, & res sacramenti sacrificium ecclesiæ conficiunt.

C. XLVIII.

HOc est [s], quod dicimus : hoc modis omnibus approbare contēdimus, sacrificium scilicet ecclesiæ duobus [t] confici, duobus constare, visibili elementorum specie, & inuisibili Domini nostri Iesu Christi carne, & sanguine, sacramento, & re sacramenti [a], id est corpore [b] Christi sicut Christi persona constat [c], & conficitur Deo, & homine : cum ipse Christus verus sit Deus, & verus homo : quia omnis res illarum rerum naturam, & veritatem in se continet, ex quibus conficitur. Conficitur autem sacrificium ecclesiæ sacramento, & re sacramenti, id est corpore Christi. Est igitur sacramentum, & res sacramenti, id est corpus Christi. *Item.* ¶ [d] Caro eius est quam forma [d] panis operam in sacramento accipimus, & sanguis eius, quem sub vini specie, & sapore potamus. Caro [e] videlicet carnis, & sanguis [f] sacramentum est sanguinis : carne & sanguine, vtroque inuisibili g, intelligibili, spirituali significatur visibile [h] domini † nostri Iesu Christi corpus, palpabile, plenum gratia omnium virtutum, & diuina maiestate. *Item.* ¶ [i] Sicut ergo cælestis [i] panis, qui † vere Christi caro est, suo modo vocatur corpus Christi, cum reuera sit sacramentum corporis Christi, illius videlicet, quod visibile, palpabile, mortale, in cruce est suspensum, vocaturq; ipsa immolatio carnis, quæ sacerdotis manibus fit, Christi passio [k], mors, crucifixio, non rei veritate, sed significante mysterio, sic sacramentum fidei, quod baptismus intelligitur, fides [l] est.

* Vide S. T. 3 p. q. 2. ar. 4 1 Lanf. paulo superius.

† al. redemptoris corpus

2 Lanf. ibid. Aug. epi. 23. ad Bonifac. Tal. quæ vera

¶ *Hæc eadem habentur apud Lanfrancum (ex quo citat Iuo) & apud Algerum (qui itidem ac Gratianus ex libro sententiarum Prosperi) non tamen eodem ordine collocata. Ex quibus quidem auctoribus nonnulla sunt emendata.*

Hieronymus in epistolam ad Ephesios, ad c. 1.[3]

¶ Quot modis caro Christi intelligatur. C. XLIX.

DVpliciter intelligitur [m] caro Christi & sanguis : vel spiritalis illa atque diuina, de qua ipse ait [caro meâ vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.] & [nisi manducaueritis carnem meam, & biberitis meum sanguinem, non habebitis vitam æternam :] vel caro, quæ crucifixa est, & sanguis, qui militis effusus est lancea.

ADDITIO. Adde quòd baptismus dicitur fides, quia est sacramentum fidei, vt habetur 3. 45. dist. de Iudæis. 47. dist. cap. 1. Archid.

Item Ambrosius ad c. 11. primæ ad Corinthios.[5]

¶ Citabatur ex Augustino in libro de Trinitate ad Corinth. Algerus etiam citat ex Augustino de Trinitate. Sed aliquot vetusta Gratiani exemplaria habent, Ambrosius : *cuius vere est, & ipsum citat Iuo, quamuis statim, postquam citarat librum de Trinitate.*

¶ De eodem. C. L.

6 QVia morte Domini liberati sumus, huius [n] rei memores in edendo, & potando carnem & sanguinem, quæ pro nobis oblata [o] sunt, significamus.

Item Augustinus in psal. 21.[7]

¶ Quomodo Christus sit immolatus semel, & quomodo quotidie immoletur.

C. LI.

17 [8] SEmel Christus mortuus est, iustus pro iniustis : & scimus [p], & certum habemus, & spe † immobili retinemus, quia Christus resurgens à mortuis iam nō moritur, & mors illi vltra non dominabitur. Verba ista Apostoli sunt, tamē, ne obliuiscamini † [q], quod factum est semel, in memoria nostra omni anno fit. Quoties Pascha celebratur, numquid toties Christus moritur ? sed tamē anniuersaria recordatio quasi representat [r] quod olim factum est : & sic nos facit mouerī †, tamquam videamus in cruce pendentem Dominum, non tamen irridentes, sed credentes.

Item in libro sententiarum Prosperi.

C. LII.

9 SEmel immolatus est Christus in semetipso [s], & tamen quotidie immolatur [t] in sacramento. Quod [u] ita intelligendum est : quia in manifestatione sui corporis, in distinctione membrorum omnium verus Deus, & verus homo semel tantum in cruce pependit, offerens seipsum patri hostiam viuam, passibilem, mortalem, viuorum & mortuorum redemptionis efficacem : eorum

6 Alg. l. 1. c. 19. Iuo p. 2. c. 7. Pan. l. 1. c. 142.

7 in ꝓfatiõe 2. expos.

8 Sen. 4. dist. 12. Iuo p. 2. c. 8. Pan. l. 1. c. 143.

† al. fide Rom. 6. 1. Petr. 3.

† obliuiscamini] orig. mur

† al. moneri

" Carmina singularia circa eucha tiſt. facīm.

Beda in q. tam sacri corporis esu : q. 15. Läf. ib. Al. l. 1. c. 16. & 18. Sent. 4 dist. 12. Iuo p. 2. c. 9. & 4. Pā. l. j. c. 144.

Res occultatur : quare ? quia si videatur, Forsitan horrere : & manducare timeres. Vt sine subiecto dependet in aere nubes : Et centrum terræ pelagi sustentat abyssos : Sic vini color & sapor est, pondus quoque panu.

a ¶ *Et re sacramenti.*]id est, post consecrationem sacerdotis, quæ sacrificium dicitur : duo sunt, ibi, scilicet sacramentum, & res sacramenti quæ ante consecrationem ibi non erant.

a ¶ *Et re sacramenti.*]siue sacrificium hic dicatur ipsum sacramentū, scilicet species visibilis ipsa, siue corpus Christi, siue ipsa immolatio corporis Christi : non est verū quod hic dicit, s. q cōstat ex sacramēto & re sacramēti : qa ex his nihil conficitur : sed tenetur collectiue pro ipso sacramēta, & re sacramēti. Et est impropria locutio, i. illa duo : sicut & probatio est valde impropria quę sequitur, Christi persona conficitur ex Deo & homine, i. Christ⁹ est verus Deus & homo, non. n. ex Deo & homine aliquid constituitur. [v] vñ Aug. Christus ex vna persona geminæ substātiæ : qa Deus & homo : nec Deus huius personæ pars dici ꝑt.

4 Läf. ibid. Alg. l. 1. c. 5. & 11. Sent. 4. dist. 10. Iuo p. 2. c. 9. Pan. l. 1. c. 138.

b ¶ *Corpore.*] quasi in se habet diuinitatē & humanitatē : alterum naturaliter : alterū per vnionem. nō enim ex homine & Deo aliqd constituitur : sed sicut ad constitutionem alicuius totius exigūtur ad minus duo : ita & ad hoc vt Christus sit Deus & homo, exigiturvt illa duo sint eo, id est, humana natura & diuina. Nam & hac similitudine dī cōstare ex illis, similiter ex sacramēto & re sacramenti nihil constituitur : sed dicitur consta re ex illis sacrificium totaliter acceptum, s. vt quasi collectiue ac cipiatur : qa ad hoc vt plenū sit sacrificiū illa duo oportet adesse.

c ¶ *Constat.*] id est, est Deus & homo. ext. de hær. cum Christus.

d ¶ *Quam forma.*] & ita non est panis. arg. j. ea. panis. arg. contra j. ea. qui manducat.

e ¶ *Caro.*]i. species panis, sub qua latet corpus Christi, est sacramentū carnis Christi.

f ¶ Et *sanguis.*] i. species vini, sub qua latet sanguis Christi, est sacramentum sanguinis Christi.

g ¶ *Inuisibili.*]" duplicīter quidem manducatur Christus, s. in sacramento : quod boni & mali faciunt, per fidem cooperantem, & per dilectionē : quod bonorum est duntaxat. H. Et not. quod in sacramentis duæ sunt res, corpus Christi, & vnitas ecclesiæ, secundum quòd notantur hic duo modi manducandi, sacramentalis & spiritualis, extra eod. cum Marthæ.

h ¶ *Visibile.*]scilicet, quondam.

i ¶ *Cælestis.*]id est, cęleste sacramētum, quod vere representat Christi carnem, dicitur corpus Christi, sed impropriē. Vnde dicitur suo modo, sed non rei veritate, sed significati mysterio, vt sit sensus, Vocatur Christi corpus id est, significat.

k ¶ *Passio.*]sub hac appellatione accipe carnem Christi & sanguinē.

l ¶ *Fides,*]" id est, fides vocatur. cum enim dicitur in fide parentum paruuli saluantur, intelligitur id est, in baptismo suscepto in fide parentum : similiter pueri dicuntur fideles, non à fidei virtute, sed à sacramento fidei, vt j. dist. 4. nihil.

Universidad de Deusto Biblioteca

c Christ⁹ p omnib⁹ mortuus est.

a 8.q.1.in scripturis.

a ¶ *Altitudo.*] Christus mortuus est pro omnibus quoad sufficientiam, non quo ad effectum. efficax enim fuit quantum in redemptione, sed per eos sterit, qui se indignos fecerunt. mortuus est ergo, vt hic dicitur, pro solis prædestinatis quo ad effectum: sed quo ad sufficientiam pro omnibus.[2]

b ¶ *Præscivit.*] in bona significatione. L.

IN *Christo.*] Casvs. Ha, sic ponit hunc casum. Dicit Ambr. in hoc c. ꝙ hostia, quæ semel ꝓ nobis oblata est in ara crucis, quotidie offertur in sacramento. & licet in multis locis offeratur, vna est tamē hostia, & non plures: vnum est sacrificium, & non plura. ad memoriam & representationem illius quod olim factū est, quotidie & in plurib⁹ locis iteratur semper idipsum immutabile.

c ¶ *Oblata.*] i. corpus Christi oblatum est in ara crucis.

d ¶ *Offerimus.*] quotidie offerendo.

e ¶ *Et vna est.*] i. vnius passionis repræsentatio, nō multarū, sicut dicitur vna fides.[b]

f ¶ *Idipsum.*] immutabile & perpetuum. ꝛ. ea. dif. c. quia corpus. vt perpetua esset remptionis oblatio, quia huic aliud sacrificium non succedit, vt sacrificiis legalib⁹, quib. sacrificium noni restam. successit. q. d. istud non mutatur, ga idem est quod fuit, & ideo ipsum semper idipsum. B.

g ¶ *Plenus.*] quia in qualibet parte est totus.] ea. vbi pars est.

h ¶ *Vnum.*] id est, vna forma confectum, & tamen plura sunt sacrificia.

i ¶ *Ille.*] vt ꝛ. e. quia.

k ¶ *Hostiam.*] scilicet seipsum. vnde versus:

Rex sedet in cœna turba cinctus duodena.
Se tenet in manibus, se cibat ipse cibus.

l ¶ *Consumi.*] & ideo ipsum semper idipsum. B.

m ¶ *Hoc enim facite.*] dicūt quidam ꝙ per hæc verba Dominus Apostolos ordinauit, Hoc facite, &c.

Luc.22.

LIquido apparet.] Hæc est 18. pars dist. in qua dicitur, ꝙ ideo Dominus vltimo suum corpus nobis commendauit, vt melius memoriæ cōmendaretur. Io. de F.

Casvs. Quidam reprehendebant hoc, ſ. ꝙ fideles accipiſit corpus Christi ieiuni: qa Dominus hoc dedit discipulis suis nō ieiunis, sed pransis. contra hos dicitur quòd Dominus ideo fecit ad extremum, vt magis in memoria haberetur hoc sacramentum: nec iussit quòd

c Chrysost. i. eand. epist. hom. 17.

b id est, de vno. nā tot sunt fides quot sūt homines fideles, secūm L. 2 Alg. l. 1. c. 15. Sent. 4. dist. in. 2. Iuo p. 2. c. 6. Bā. l. 1. c. 145.

ita fieret, quia nemo mutasset; sed Apostolis hoc determinandum reliquit. & Paulus illos redarguit, qui sacramentum cum cibis sumebant, & in epistola de hoc docuit: & alia se determinate promittit. vnde intelligitur eum determinasse hoc quod tota tenet ecclesia. sic ponit Bene.

Item Augustinus in libro responsionum ad Ianuarium, c. 6.[3]

¶ Sacramentum corporis Christi, non nisi ieiuni debemus accipere.
C. LIIII.

18 [4] LIquido apparet, quando primo acceperunt discipuli corpus & sanguinem Domini, non eos accepisse ieiunos. Numquid tamen propterea[n] calumniandum[o] est vniuersæ ecclesiæ, quòd à ieiunis semper accipitur. Ex hoc enim placuit spiritui sancto, vt in honorem tanti sacramenti in os Christiani prius Dominicū corpus intraret, quàm ceteri cibi. Nàm ideo per vniuersum orbem mos iste seruatur [p]. Neque enim quia post cibos dedit Dominus, propterea pransi, aut cenati fratres ad illud sacramentum accipiendum conuenire debent, aut, sicut faciebant, quos Apostolus arguit, & emendat, mensis suis ista miscere. Namque Saluator [q], quo vehementius commenderet mysterij illius altitudinem, vltimum hoc voluit infigere[r] cordibus, & memoriæ discipulorum, à quibus ad passionem digressurus [s] erat: & ideo non præcepit, quod deinceps ordine sumeretur: vt Apostolis, per quos ecclesias disposituras erat, seruaret[t] hūc locum. Nam si hoc ille monuisset, vt post alios cibos semper acciperetur? credo, quòd eum morem † nemo mutasset [u]. Cum vero ait Apostolus de hoc sacramento loquens, Propter quod fratres, cum conuenitis ad manducandum [x], inuicem expectate, si quis esurit, domi manducet, vt non ad iudicium conueniatis, statim subtexuit [A] [cetera autem, cū venero; ordinabo.] Vnde intelligi datur, quia multum [y] erat, vt in epistola totum illum † agendi ordinē insinuaret [z], quem vniuersa per orbem seruat ecclesia, ab ipso ordinatum [a] esse, quod nulla oratum † [b] diuersitate variatur.

n ¶ *Propterea.*] non ergo omnis christi actio nostra est lectio [d].]. 3. dist. 4. propriè. 14. q. 5. dixit.

o ¶ *Calumniandum.*] id est, calumnia est imponenda.

p ¶ *Seruatur.*] [c] numquid quis conficeret pransus? H. d. ꝙ non: licet secus dicat in aliis sacramentis. B. vero dicit cōtra, & ego. licet fieri nō debeat [e], quia vt hic colligitur, non est ieiunium de substantia, aliàs non cōfecisset Dominus.

q ¶ *Namque Saluator.*] non redditur hic ratio quare post cœnam Christus corpus suum dedit: sed tantū quare post omnia, id est, vltimo loco. Si ergo quæris, quare post cœnam corpus suum & sanguinem Christus dederit? Resp. ideo cœnatus Dominus cenatis discipulis corpus suum tradidit, vt in hoc sacramento consummationem omnium sacramentorum vereris testamenti, & agni paschalis, quem ante manducanerant, & cæterorum monstraret.

r ¶ *Infigere.*] nam & pacta nouissima, &c. C. de pact. pacta. arg. contra. 5. de pœ. dist. 2. principium. versi. 1. & docet Tullius in rhetoricis, validiora argumēta in principio & in fine esse proponenda. illud enim procedit quod nouissime fit. ff. de ac. pol. si quis ante conduxit.

s ¶ *Digressurus.*] quoniam ipse dixit, Vos omnes fugietis, & ego vadam immolari pro vobis.

t ¶ *Seruaret.*] argum. quod canon non determinat, nos determinare possumus, vt 22. quæst. 5. hoc videtur. 32. quæst. 2. quos Deus. ff. de testamen. quæstum. argument. contra. 2. quæst. 5. cōsuluisti.

u ¶ *Mutasset.*] quod enim Dominus iubet, bonus seruus non mutat. vigesimaoctaua, quæstion. prima, cap. sic enim. circa prine.

x ¶ *Ad mãducandum.*] corpus Domini.

y ¶ *Multum.*] hoc multum respicit illud, cetera autem.

z ¶ *Insinuaret.*] de iis quæ debeāt ordinari.

a ¶ *Ordinatum.*] ſi. 12. dist. illa.

b ¶ *Oratum.*] id est, regionum.

d Al. instructio.

3 Epist. 118.

4 Bed. ſ. Co. ir. Iuo p. 2. c. 112. Pano. l. 1. c. 146. Alg. l. 1. c. 1.

e "conficere pransus. Vt 7. q. 1. nihil.

f Al. consecrasset.

† *al. exteri*

"Christus quare post cœnā suum corp⁹ dedit

1. Cor. 11.

† *al. modum nemo viderit*

† *al. illis*

† *morum*] orig.

A ¶ Et semper.] *Apud B. Ambrosium, & B. Ioannem Chrysostomum hæc additur, offerimus, nec nunc quidem alium agnum, cras alium, sed semper eumdem ipsum: quæ Græce in optimo exemplari manuscripto (nam in Veronensi desiderantur) sic habent,* ὁυ νῦν μὲν ὧδε ἕτερον πρόβατον, αὔριον δὲ ἕτερον. ἀλλ' ἀεὶ τὸ αὐτό.

B ¶ Sicut enim.] *In excussis B. Ambrosij nomine commentarijs legitur*, sicut enim, qui vbique offert. *Sed non est visæ mutanda Algeri, Iuonis, & Gratiani lectio. Græce est,* θεσπεσίου πολλαχοῦ περιφέροντος τὸν λόγον λέγ. *Nonnulla vero aliæ sunt emendata.*

A ¶ Subtexuit.] *Sequebatur in vulgatis*, quæ ad eiusdem sacramenti ordinem pertinent, scilicet, quomodo ieiuni, &c. *quæ à plerisque manuscriptis, & originali, & cæteris collectoribus absunt.*

Item Ambrosius in libro 4. de sacramentis, cap. 4.

¶ Ante consecrationem est panis, sed verbis Christi in eius corpus mutatur.
C. LV.

Panis est.] Hæc est 19. pars distin. in qua probat ex quibus verbis conficiatur corpus Christi, & qualiter manducetur. Io. de Fan.

Casvs. Quæritum fuit ab Ambr. quomodo de pane fit corpus Christi, Et resp. ꝙ per consecrationem fit panis Christi corpus. consecratio vero fit per verba Christi, ſ. hoc est corpus meum. hic est sanguis meus. quibus Christ⁹

Ianſr. ibid. Alg. l. 1. c. 7. & alibi. Guitm. l. 3. Sen. 4. di. 10 lito p. 2. c. 7.

tantā vim contulit, ꝙ ad eorū prolationem panis fit corpus Christi, & vinū sanguis: remanent tñ species panis & vini, sub quibus latēt & operiūtur caro & sanguis: ne in sumendo esset horror. ſi species crudæ & viuæ carnis & crudi sanguinis appareret. sic ponit H. casum, excepto eo qđ ponitur in principio §. Bene. vero sic ponit. Quæritur quomodo de pane fit corpus Christi? & respondet, verbis Christi. Alia quæ adduntur, laudes sunt & orationes: sed sermo Christi, quo omnia sunt creata, panem, & vinum in carnem & sanguinem conuertit: quamuis nō appareat ibi caro vel sanguis. Et ꝙ sacramentū conficiatur verbis Christi, probatur per verba, quæ presbyter ꝓfert in missæ secreta.

a ¶ *Panis est in altari.*] in prima parte dicitur, qđ prolationem illius formæ, Hoc est corpus meum, &c. panis & vinum trāseunt in corpus & sanguinē Christi: & hoc pp illo rūverborū Christi efficaciam. Ille. n. qui ex nihilo creauit omnia, satis potest hoc sic cōmutare. In 2. parte rñdet cuidā obiectioni quare non sumitur in eadē forma in qua Christus passus est. In tertia ponit verba illa ad q̄ fit trāsubstantiatio, reliqua de solēnitate esse occulte ostendens. In quarta probat nos in altari accipere verum corpus Christi, auctoritate eiusdem.

b ¶ *Sacramentorum.*] "pluraliter dicit propter specierum pluralitatem, vnum tamen est sacramentum [A]: quia vnus sub vtraq; specie est Christus.

c ¶ *De pane.*] i. panis trāsit in carnē & corpus Christi, & hoc est per consecrationem. ꝛ. ea. panis. & habetur]. ea. qui manducant.

d ¶ *Quibus.*] quasi dicat, attende cuius verba sunt, & videbis.

e ¶ *Confecit.*] i. transfire facit substantiam panis & vini in verum corpus & verum sanguinem.

f ¶ *Sacramentum.*] :" dum panis est, nullum est ibi sacramentum, quia nihil significatſed cum incipit transire in corpus Christi, statim species panis incipit significare corpus Christi, & esse sacramentum. cum autem nihil significaret, tunc nō erat sacramentum. non tñ panis, vel sacramentū, vel corpus Christi cōsecratur precib. sed in sacramentū quod est corpus Christi, panis fit trāsubstātiatio.

g ¶ *Quis sermo.*] id est, qua vi & qua potentia hoc facit corpus Christi? ea scilicet qua creauit cuncta.

h ¶ *Quo.*] id est, qua potestate facit? & ita quærendo soluit H. hoc tamen est impossibile quòd panis fit corpus Christi, sed talia verba ad sanū intellectum sunt intelligenda.

i ¶ *Quæ erant.*] anteq̄ consecrarentur, sed esse desierunt [b]. ſicut enim sapor aquæ per mistæ calici definit esse, ita substātia panis definit esse consecratione superueniente.

k ¶ *Iam corpus.*] i. eorpus Christi transit ac cedente Christi forma, ita vt post consecrationem non sit iam ibi panis, sed verum corpus Christi.

l ¶ *Similitudinem.*] id est, tantum significat.

Additio. Vel dic vt ꝛ. dum frangitur.

m ¶ *Mortis.*] id est, repreſentatiōis mortis suæ passionis.

n ¶ *Similitudinem.*] id est, speciem sub qua latet corpus Christi mortuum pro nobis, ad similitudinem cuius & nos pro ipso mori debemus ſaltem in peccatis.

o ¶ *Sanguinis.*] non colore, sed representatione.

p ¶ *Vniuersa.*] id est, vinum & aquam.

9 NOn iste panis est qui vadit.] "id est, non incorporatur sicut ceteri cibi, qui in stomacho digeruntur. Vel non descendit in stomachum sicut ille cibus corporalis. Vel non transit in substentationem corporis sicut ille. Est enim cibus animæ, non corporis. vnde subaudiatur, ſed, &c. Hug. species tamen bene vadunt in corpus [c]. Sed numquid ibi est sacramentum? Non: quia definit ibi esse [v] corpus Christi: & tamdiu est ibi sacramentum quamdiu est corpus Christi. Sed quamdiu hoc ſit, id est, vſque ad quem locum procedat pergulam, nescio. Sed licet non sit sacramentum totum est in corpore, ſi tamen euomuerit illud, cum veneratione est seruandum, quia sacramentum fuit.

Additio. In hoc glossa ſupra ibi, nescio. dicit Hug. hoc Deus nouit. sed credit, quòd tamdiu corpus Christi ſit in sumente, donec species in ore, & sapor eius non sentitur, quod ſit ex quo transglutitur, ſtatim desinit esse sacramentum: & corpus Christi desinit esse in sumente secundum Hug.

"corp⁹ Xpi non digeriteri cibi, qui in stomacho digeruntur vt ceteri cibi.

c đ hoc no. ſ. e. dist. c. tribus. i gl. ſed nec ſpecies. ibi videas. & ca. ſi quis per ebrietem. Arc.

v Vide not. ſ. ea. tribus gradibus.

3 Sent. ibid. Iuo p. 2. c. 7. In ſumma glossa redacta ver ba. Idē vero hr apud B. Aug. ſer. 28. de ver. Dñi.

r ¶ *Quotidie.*] ſ. ead. dist. quotidie. & c. ſi quotieſcumque.

s ¶ *Accipere.*] ſi ſit sacerdos. ſi laicus, tempore constituto [d]. vel potius mystice ſpiritualem notat ſumptionem. Vnde glos. ibi, accipe

dExt. đ pœ. & re. c. ois.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quotidie,id est,quotidie te præpara habilem ad suscipiendum.

Christus panis est.] Casvs. Dicitur hic,q̃ Christus dicitur esse panis,non solum secundum q̃ Deus est vnificans omnia,sed etiam secundū q̃ est homo in carne assumpta pro nobis:per quam assumptionem vnitur quis Christo, & viuit de spiritu sancto, sicut vnum corpus de suo spiritu, vnum corpus cū illa carne, vel vnū corpus cum Christo.

a ¶ *Secūdum carnem.*] secundum quam est panis hominum.[a]

Ioan.6. b ¶ *Carni.*] Christi spa q.d.p hoc rituali,id est ecclesię. est fact⁹ nr̃ c ¶ *Vnita.*] per partici panis & sustentatio,& pationem in ecclesia. vita nr̃a: qa assumpsit carnem nostram.Arc.

Vi manducant.] Casvs. Quæritur, cum Christus in sacramento manducetur, & in partes diuidatur,q̃uo dicitur vnus & integer esse? Et resp.non est mirum si mãducatus viuat: qa occisus resurrexit:& partes q̃ fuit in sacro, nõ fiunt de illõ:sub illis tñ assumitur totus integer:sicut remãsit totꝰ apud patrem cum descẽdit de cœlo in Virginem. & ideo dr̃ sacramentum, quia aliud apparet, & aliud intelligitur &̃ lumitur:qui aũt non est in vnitate ecclesiæ, non prodest ei sumere corpꝰ Christi.

d ¶ *In sacramento.*] id est, in specie panis & vini visibili.

e ¶ *Veritate.*]i. vera caro & sanguis Christi inuisibiliter manducantur.

f ¶ *Manducatur.*]i. modo manducandi sumitur: & ita intelligę omnes tales peccatus.

g ¶ *Manducetur.*] nec mirum:quia surrexit occisus.ergo amplius mori non potest siue manducetur,siue nõ.

h ¶ *Partes.*] ś.ea.dist. ego Berẽgariꝰ.cõtra.

i ¶ *Sic fit.*]i.sacramentũ p partes diuiditur: sub quo totũ & integrũ Xpi corpus latet.

k ¶ *Manducent.*] quia in sacramento.

l ¶ *Partem.*] totũ corpus Christi sub parte speciei.

m ¶ *Suam.*] & sub illa totum Christum.

n ¶ *Per partes.*]ex̃ glorificatũ quidẽ corpus aliũ læsionem post resurrectionem pati nõ potest.11.q.3.secũdũ.

o ¶ *Integer.*]si credis.

Additio.Id est,per fidẽ: qa credere debes ipsum semp integrũ manere, & non per partes diuisti.Arch.

p ¶ *Videtur.*]quia species panis & vini videtur.

q ¶ *Panis est.*]id est,species panis, & species calicis.

r ¶ *Renuntiant.*]id est,ostendunt & probant.

s ¶ *Quod autem.*]id est,sed.

t ¶ *Postulat.*]nominibus partium appellatur corpus & sanguis Christi.Vel ipsæ species,quæ per partes diuiduntur,vocantur corpus & sanguis Christi:sed significati mysterio,vt ś.ea.hoc est..

t ¶ *Postulat.*]id est,quod fideles instruuntur debere credere.

c ibi dr̃ q u ¶ *Panis.*]i.sub specie panis latet corpus Christi:& sub specie vini sanguis p significationẽ.ná in rei veritate,vtrũque sub vtroq; latet. dr̃ mysteriũ x ¶ *Sacramenta.*]ś.q.1.multi fæcularium.

Item Augustinus in epistola ad Irenæum.[1]

¶Etiam secundum carnem Christus est panis viuus. C. LVII.

CHristus panis est,de quo qui manducat,viuit in ęternum: de quo ipsemet dicit[&panis,quẽ ego dabo,caro mea est pro mundi vita,&c.]Determinat,quomodo sit panis, non solum secũdum verbum,quo viuunt omnia,sed etiam secundum carnem [a] assumptam pro mundi vita. Humana enim caro, quæ erat peccato obnoxia,& ideo mortua,carni [b] eius mũdæ vnita [c], incorporata,vnum cum illo effecta, viuit de spiritu eius,sicut viuit corpus de suo spiritu.Qui vero non est de corpore Christi,ñ viuit de spiritu Christi.

Idem Augustinus ser.2.de verbis Apostoli.[2]

¶Quomodo Christus visibiliter in sacramentis,spiritualiter manducatur, & bibitur. C. LVIII.

[3] QVi manducant, & bibunt Christum,vitam manducant,&bibunt.Illum manducare, est reficiꝰ: illum bibere,est viuere. Quod in sacramento [d] visibiliter sumitur,in ipsa veritate [e] spiritaliter manducatur [f],& bibitur.Manducetur [g] Christus:viuit manducatus, qa resurrexit occisus. Nec, quando manducamus,partes [h] de illo facimus. Et quidem in sacramento sic fit [i],& norunt fideles, quemadmodum manducent [k] carnem Christi: vnusquique accipit partem [l] suam [m]:vnde & ipsa gratia partes vocantur. Per partes [n] manducatur, & manet integer [o] totus: per partes manducatur in sacramento,& manet integer totus in cœlo,manet integer totus in corde tuõ. Totus erat apud patrem,quando venit in Virginem, impleuit illam, nec recessit ab illo.*& infra.* ¶Quod videtur [p] panis est [q],& calix,quod etiam oculi renuntiant [r]. Quod autem [s] fides postulat [t] instruenda,panis [u] est corpus Christi, calix, sanguis. *& infra.* ¶Ista ideo dicuntur sacramenta [x]:quia in eis aliud videtur, aliud intelligitur. Quod videtur, speciem habet corporalem:quod intelligitur, fructum habet spiritalem.*& infra.* ¶ [4] Qui accipit mysterium vnitatis,& non tenet vinculũ pacis, nõ mysterium accipit pro se,sed testimonium contra se.

¶ *Sententia prioris partis huius cap. est apud B. Augustinum in serm. 3. de verbis Apostoli, & fusius quidem explicata. Cetera autem à versic.*Manducatur Christus,*vsque ad finem sunt apud Bedam:& pars refertur etiam 3.c. inuitat.*

Idem Augustinus super Ioannem ad c.6. tract.26.& 27.

¶Quomodo spiritaliter corpus Christi sit accipiendum. C. LIX.

[5] CRedere in Iesum Christũ, hoc est manducare panem viuum. Qui credit [y] in eum,manducat.Inuisibiliter saginatur,quia & inuisibiliter renascitur [z]. [Et,q̃ manducat carnem meam,&bibit meum sanguinem , habet vitam ęternam.]Participatione enim filij (quod est per vnitatẽ corporis Christi & sanguinis) homo manducans viuit,non sumens tantum in sacramento [a] (quod & mali faciunt) sed vsque ad spiritus participationem:vt in corpore Domini tamquam membrum maneat, &eius spiritu vegeretur:quod est, dum eius mandata seruat. ¶ [6] Ad altare [b] Dei inuisibile(quò non accedit iniustus) ille peruenit , qui ad hoc præsens iustificatus [c] accedit.Inueniet illic vitam suam,qui hic discernit [d] causam suam.

¶ *Caput hoc confectum est ex dictis B. Augustini in tract.26.& 27. in Iuonem, & in Psal. 42.& ex Prospero,vt suis locis est indicatum.*

Idem in lib.3.de Trinitate,cap.4.

¶ Spiritus sanctus inuisibiliter corpus & sanguinem Christi sanctificat. C. LX.

COrpus [A], & sanguinem [e] Christi dicimus illud, quod ex fructibus terræ acceptum, & prece mystica consecratum rite sumimus [f] ad salutem spiritualem in memoriam [g] pro nobis Dominicæ passionis.Quod cum per manus [h] hominum ad illam visibilem [i] speciem perducitur,nõ sanctificatur [k] vt sit tam magnum sacramentum, nisi operante inuisibiliter spiritu Dei [l]:cum hęc omnia, quæ per corporales motus in illo opere fiunt, Deus operetur.

y ¶ *Qui credit.*] "diligẽdo eũ super omnia scilicet sperãdo eum sibi dari in præmium, ponẽdo totam spem in eo, incorporat sibi Christũ per fidẽ &dilectionem,&spem.de pœ.dist.2.charitas.

z ¶ *Renascitur.*] puta per baptismũ, vel per Eucharistiam, cum digne sumit.

a ¶ *In sacramento.*]i. in sacramẽtali mãducatione,sed ẽt in spirituali. "nã sicut in baptismo induitur Christus interdũ sacramẽto tenus:interdũ quo ad vitæ sanctificationẽd (primũ bonorum & malorũ est cõe, secundũ bonorũ & prorũ:sed secundũ est p priũ bonorũ):sic à mãducatur Christꝰ sacramentaliter tm: à iustis vero sacramen taliter &spiritualiter, & ab omnibus credẽtibus spiritualiter.

b ¶ *Ad altare.*] id est, ad vitam æterñam.

c ¶ *Iustificatus.*]ś.ead. panem.

d ¶ *Discernit.*]vtrum,ś. iustꝰ possit percipere. iustus enim accusatꝰ sui ipsius [e] est.arg.13. q.2.in præsenti.

Corpus.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ corpus Domini quod ex pane & vino cõsecratur,in memoriã mortis Christi recẽte sumitur ad salutẽ: quod quando ab homine cõficitur,virtus Dei inuisibiliter operatur:perducatur panis ille. nã licet Deus sit factor.& auctor panis & vini,tamen homo ministrat. Vel intellige de Christo, & dicas visibilẽ olim.ś. & nunc in cœlo.Seqtria c. plana sunt. *Benedictione Christi,*i. in stituta à Christo:quod dicitur tertio cap. *Pietatis,*i. sanctæ religionis & diuinæ culturę: & quia hoc Deus ex pietate constituit.

e ¶ *Corpus & sanguinem.*] id est, transire in corpus & sanguinem Christi:quod est fructibus terræ acceptũ, & prece mystica cõsecratũ,i. sacramentum in corpus Christi transubstãtiarum.

f ¶ *Sumimus.*]ad salutem,scilicet si digne sumamus.

Additio. Alias secus.ś.ead.& sancta.

g ¶ *In memoriam.*] vnde sacerdos cum celebrat,crucem habet ante se, & laici aliam extra.

h ¶ *Per manus.*]quia homo administrat quædam opportunitates vt fiat panis & vinum.arg.26.q.5.nec mirum.

i ¶ *Visibilem.*]id est,visibilem oblationem & celebrationem ex multis consectam.

k ¶ *Non sanctificatur.*] id est, non transubstantiatur sacramentum, vt fit, &c.

l ¶ *Spiritu Dei.*]sed contra ś.ea.panis.vbi dixit quod sermo Christi, id est corpꝰ Xpi possimus quotidie sumere.

6 in l.sent. Aug. al.Prosper.sen.189 & ex Aug. in Psal.42. Alcuin. de diuer. offic. fol.89.

"Opa,Trinitatis sunt indiuisa.

a Sub.secretam & mysticam. ś. e. panis, & calix.Arc.

1 Bed.i.Cor.10.ex Aug. 2 Beda ibid. 3.qa passus.

3 Beda ibid.

4 Alg.l.1.c.3

"vita ꝑsens sine veniabus non ducitur.

"cẽnẽ xpi non manducat ab eo discordat.

A ¶Corpus.] *Apud B. Augustinum hæc antecedunt:* Nec linguam quippe eius *(de Paulo loquitur)*nec membranas,nec attramentũ, nec significantes sonos lingua ediros , nec signa litterarum conscripta pelliculis corpus Christi &sanguinem dicimus:sed illud tantum, quod ex fructib.terræ, &c. *præstatque omnino locum illum integrum legere.*

Item.[1]

¶Per benedictionem panis efficitur corpus Christi. C. LXI.

NOn omnis panis , sed accipiens benedictionẽ [a] Christi,sit corpus Christi.

Idem.[2]

¶Dupliciter corpus Christi intelligitur. C. LXII.

COmmendauit nobis Christus in isto sacramento corpus [b] & sanguinem suum:quod etiam fecit &nos ipsos.Nam &nos ipsius corpus [c] facti sumus.

Idem tractatu 26.ad c.6.Ioannis[3].

¶Sacrificium altaris,sacramentum est vnitatis. C. LXIII.

[4] HOc sacramentum pietatis est,signum vnitatis, vinculum charitatis. Qui vult viuere, habet vbi viuat:habet vnde viuat, accedat, credat, incorporetur,vt viuificetur.*& infra.* ¶Hunc itaque cibum & potum, societatem vult intelligi corporis,& membrorum suorum, quod est ecclesia in prædestinatis.

A ¶Hoc sacramentum.]*In originali est,* ó sacramentum pietatis , ó signum vnitatis, ó vinculum charitatis. *Ex quo quidem originali reliqua sunt emendata,& aucta.*

Idem ibidem[5].

¶Spiritaliter magis,quàm corporaliter corpus Christi debemus accipere. C. LXIIII.

[6] PAnem [A] cælestem spiritaliter manducare, est innocentiam ad altare apportare.Peccata etsi sunt quotidiana,vel non sint mortifera. [d] Antequam ad altare accedatis,attendite, quòd dicatis , dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.Si dimittis,dimittetur tibi : securus accedere , panis [e] est,non venenum. Sed vide, si dimittis. Nam si non dimittis, mentiris,&ei mentiris,quem non fallis [f].MentiriDeo potes:Deum fallere non potes. [g]

A ¶Panem cælestem.]*In originali legitur.*Panem cælestem spiritaliter manducate:imo centiam ad altare apportate.*itemque apud indicatos collectores,sed habita est ratio eius, qui casum scripsit. & Grattiani lectionem secutus est. etiam* B. *Thomas in catena ad eum Ioannis locum. Reliqua vero sunt emendata*

1 Bed.i.Cor.11.& gl.ord. ibid.

6 Alg.l.1.c.20. Iuo p.2.c.4.

7 habeſt ab Iuone.

Vi discordat.] Casvs. Dicitur hic, quòd qui malus est,non manducat spiritaliter, nec incorporatur ecclesiæ, licet quotidie sacramentaliter sumat corpus Christi.

h ¶ *Nec manducat.*] "ś. nõ incorporatur corpori eius,q̃ est ecclesia, mãducãdo,i. credẽdo. licet quotidie sumat corpus de Virgine natũ: hoc.n. & mali accipiunt,vt ś.e.c.1.& ś.e.di.quid est.& c. credere.

Et sancta.] Casvs. Dicitur hic q̃ bona quandoque nocent malis,vt corpus Christi indigne sumentibus, quod probat auctoritate Apostoli,& exemplo Iudę.& econtra:mala quandoque prosunt bonis,sicut Angelus Satanæ profuit Paulo.

i ¶ *Obesse.*]"occasionaliter sancta malis obsunt,s.cum sunt per abusum sumpta:&sanctorum abusio,i. præsumptio & temeritas qua quis præsumpsit indigne sumere.

k ¶ *Salutem.*]i.illud potest esse cã salutis,si digne susciperetur.

l ¶ *Illa mala.*] i.digna patientia malorũ,i.aduersorũ: vel mala peccata prosunt occasionaliter.ar.di.13.nerui. & di.50.fidelior.& de pœ.dist.2. §.hæc itaque.& c.talibus.

m ¶ *Accipitur.*]id est, patienter subsistinetur afflictio.

On prohibeat.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ sacerdos si debet,phibere occultos peccatores sumere corpus Christi si pcstant: moneat tamen eos Deum timere,vel quod cõtineant sumere corpus Christi.

n ¶ *Non prohibeat.*]ar. "q̃ non debet iudex secundũ cõscientiam iudicare:ar.3.q.7.iudi cet.ar. q̃ debet iudex admittere iuramentũ volẽtis se purgare de crimine cuius cõscius est iudex. ś.e.pro dilectione. contra. sed illud de manifestis,ext. de tempo.ord. ad aures.arg.contra.

o ¶ *Dispensator.*]i qua casu non videtur dare quod scit vel credit ei nocere:in aliis non:ta mẽ est medicus eius, & saluti eiꝰ debet prouidere.facit quod suũ est cum eum monet ne accedat.

p ¶ *Pingues.*]id est, diuites in peccatis, id est , peccatores [b]: & hoc si occulti sunt.

Additio,at.32.di.nulla.6.q.1. si omnia.2.q.1. de manifesta. secus si non sunt manifesti. ś.e. pro dilectione. & dicit in gl. Arch.

q ¶ *Sed exactorem.*]i. ipse sacerdos monet exactorem,qui imponitur exigit corpus Domini.

r ¶ *Timere.*]ś.Deum, i. vt timeat Deum , vt propter eius timorẽ dissitat. & ne accipiat, ex quo indigne accipit.si tamen non vult desistere,detur ei potius,quã negetur. Vel ita , sed ipse sacerdos moneat pingues terræ timere exactorem, idest Deum , qui hoc exegit ab eis , qui reuera exactor est inquirendo merita singulorum.1.q.4.§.econtra ego sum Deus zelotes.

"sancta malis obsunt.

Fal.Prosper 7 Beda ibid. & gl.ord.

8 Alg.l.1.c.21. Sent.4. dist.9. Iuo p.2.c.8.

9 Beda,&gl. ord.ibid.

10 Sent.4. dist.9.

1.Cor.11. Ioan.13. Tract.62.

"iudex nõ iudicet secũ cõscientiam.

11 in gl.ord. in Psal.48. ver. Mandu cauerunt & adorauerũt ex Aug.

12 in gl.ord. in Psal.48. ver. Mandu cauerunt & adorauerũt ex Aug.

13 Beda, 1.Cor.11. 14 Läf.ibid. Alg.l.1.c.21. Guitm.l.3. Sen.4.dist.9 Anſl.l.9. c.11 Iuo p.2.c.9. b Sub.q̃ in terrenis sũt pingues , i. fortes,in cẽ lestibꝰ debiles. 47. dist. omnes.Arc. 1.Cor.11.

Reuera

Universidad de Deusto Biblioteca

Reuera.]Hæc est 21. pars dist. in qua probatur, quòd domino sit possibile de pane conficere corpus Christi. Ioan. de Fan.
Casvs. Licet hoc c. sit prolixum. Beneu. tamẽ & H. hunc casum breuiter ponunt. Commendat Ambr. in hoc c. multipliciter sacramentum Eucharistiæ ostendendo maius & melius esse quàm manna qđ antiquitus pluit Dominus patrib. in deserto: maius etiam quàm aqua q̃ Iudeis fluxit đ petra. Secundo, qđ dominum posse conuertere panem & vinum in corpus suum: & hoc per multa miracula: quia omnia sunt creata ī verbo eius: & ipsum corpus miraculose fuit natũ de Virgine. & in fine inuitat nos ad credendum vt indubitãter credam⁹, sicut est scriptum de hoc sacramento.

1 Lan.] Alg.] Sparsim. Guit.] Iuo p. 2. c. 7. Deut. 8. Psal. 77. Deut. 1. & 2. Exod. 16. Sap. 16. Ioan. 6.

a ¶ *Reuera mirabile est.*]Casvs. Dicebant quidã, mirabile esse, q̃ ita panis conuerteretur in corpus Christi. dicit Amb. q̃ reuera mirabile est: sed tñ q̃ possit fieri, probat exẽplis veteris & noui testamenti. Ex veteri testamento, primo ponit exemplum de manna, qđ datum est Iudeis. Exẽplum noui testamenti ponit de incarnatione Christi. Deterea quia ipsemet dixit: hoc est corpus meum, &c. Secundo, de aqua saliẽte de petra. Tertio, đ virgis in serpẽtes versis. Quarto, de apertione maris. Quinto, de Iordane conuerso retrorsũ. Sexto, đ amaritudine fluuij. Septimo, de Heliseo, q̃ fretũ natare fecit. Octauo, de Helia. Nono, qa ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt.

†al. & †al. *supra*

1. Cor. 10.

21 REuera mirabile est [a], q̃ manna [b] Deus pluit patribus, & quotidiano eẽli pascebantur [c] alimento. Vnde dictum est [panem Angelorum manducauit homo.] Sed tamen panem illum qui mãducauerunt omnes [d] in deserto mortui sunt [e]. Ista autẽ esca, quam accipis, iste panis viuus, qui de cælo descendit, vitæ [f] æternæ substantiam subministrat, & quicumque panem hunc manducauerit, non morietur in æternum, quia † corpus est Christi. Considera nunc, vtrum præstantior sit panis Angelorum, an caro Christi q̃ vtique corpus est vitæ. Manna illud de cælo [g], hoc super† cælum, illud cæli, hoc Domini cælorum, illud corruptioni obnoxium [h], si in diem alterum seruaretur, hoc alienum ab omni corruptione [i], quod quicumque religiose gustauerit, corruptionem [k] sentire non poterit. Illis aqua de petra fluxit, tibi sanguis è Christo illos ad horam satiauit aqua, te sanguis diluit [l] in æternum. Iudæus bibit, & sitit: tu, cum biberis, sitire non poteris: & illud in vmbra [m], hoc in veritate. Si illud, quod miraris, vmbra est, quãtum istud est, cuius & vmbram miraris? Audi quia vmbra est, quæ apud patres facta est [Bibebant, inquit [n], de consequente eos petra [o]. petra autem erat [p] Christus. Sed non in pluribus eorum complacitum est Deo. Nam prostrati sunt in deserto. Hęc autem in figurã facta [q] sunt nostri.] Cognouisti præstantiora: potior etenim lux, quàm vmbra, veritas, quàm figura; corpus auctoris, quã manna de cælo. Forte dicas, aliud video: quomodo tu mihi asseris, quòd Christi corpus accipiam? Et hoc nobis adhuc superest, vt probemus. Quãtis igitur vtimur exemplis † vt probemus [r] non hoc esse, quod natura formauit, sed quod benedictio consecrauit, maioremq; vim esse benedictionis, quàm naturæ, quia benedictione etiam natura ipsa mutatur? Virgã tenebat Moyses [s]: proiecit eam, & facta est serpens. Rursus apprehendit caudam serpentis, & in virgæ naturam reuertitur. Vides igitur prophetica gratia bis mutatã esse naturam & serpẽtis, & virgæ.

a Manna dr̃ à Man, qđ ẽ quod interpretatur, bonũ: nã Iu quid est hoc? Nam cũ dæi admirã primo illud viderunt, tes dixerũt dixerunt manhu? id est hoc? quasi quã bonũ solum carnaliter, & q̃ dulce, secundũ H. nonnulli tamẽ animales dũtaxat pascẽbantur corporaliter.

b ¶ *Manna.*]i. manhu

c ¶ *Pascebantur.*] non solum carnaliter, verum ẽt spiritualiter: tamẽ anima dũtaxat pascẽbatur corporaliter.

d ¶ *Omnes.*]id est, imitatores eorum qui in digne sumpserunt.

e ¶ *Mortui sunt.*] excepti duob. sc. Caleph, & Iosue: vt 3. di. 76. iejunium. & ita propter duos nec plus nec minus: "quia & modicus excessus non attendi tur. ff. de ver. ob. contin. in princ. & paruum interuallum nõ obest. ff. de duob. reis. Exod. 4. duos. §. duo. ver. modicum. & modica res nõ induxit simoniam. ext. de simo. & si quæstiones. arg. contra. ff. de ver. sig. l. 3. quia ibi pro vno miliari, quod supest, datur dies. Io.

† *exemplis? Probemus*] orig. " Excessus modicus ẽ attenditur.

f ¶ *Vitæ.*]id est, vitam, per quam æternaliter subsistinemur.

g ¶ *De cælo.*]id est, de aere. inst. de rerum diui. §. fere.

h ¶ *Obnoxium.*] quia scaturiebat vermib. & putrescebat, nisi quòd in opus sabbati reseruabatur.

i ¶ *Corruptione.*]quia nec sanctum tuum dabis videre corruptionẽ.

k ¶ *Corruptionem.*]æternæ damnationis.

l ¶ *Diluit.*]id est, remissionem peccatorum contulit tibi, si in humilitate permanseris.

m ¶ *In vmbra.*]idest, figura fuit.

n ¶ *Inquit Apostolus.*] in epistola ad Corinthios.

o ¶ *Petra.*]" i. aqua, q̃ fluxit de petra, quæ ad litteram eos sequebatur. Alij dicunt q̃ reuera ipsa petra. Alij dicunt q̃ soror Moysi Maria tulit secum partem illius petræ, & vbicumque erat opus, petra illa percussa dabat aquas [b].

" petra qualiter sequebatur filios Israel.

Exod. 7.

Exod. 14.

p ¶ *Erat.*] id est, significabat Christum.

q ¶ *Hæc autem in figuram facta.*]Hucusque sunt verba Apostoli.

r ¶ *Vt probemus.*]plurium similium inductione ostẽdit non esse impossibile Deo panem in corpus suum, & vinum in sanguinẽ suum conuertere.

b Adde mystice. petra id est, Xps sequebatur. qa vbi humanũ defuit, ciebat sufficiebat fragiũ, aderat diuinũ suffragium.

s ¶ *Virgã tenebat Moyses.*] de hoc habetur 27. q. 5. nec mirum. in princ. & ver. hæc potestas.

Arc. Iosue 4. psal. 67. Num. 20. Exod. 15.

t ¶ *Sanguis.*] hæc fuit prima plaga Aegypti. verus sanguis erat, sicut veri serpentes. qđ ergo bibebãt Hebræi?

4. Reg. 6.

v ¶ *Separauit.*]in duodecim diuisiones, vt quælibet trib. per suas turmas incederet.

x ¶ *Congelauit.*] dicũt quidam, quòd aqua superior stetit non fluxit, sed inferior fluxit in mare.

y ¶ *Retrorsum.*]ad fontem Xanti [c] versa recurrit aqua.

c Proprium nomen est.

z ¶ *Exordium.*]hoc legitur in lib. Iosue, id est desiit descendere, quasi gradu recepto reuertebatur in suum exordium.

a ¶ *Moyses.*] historiam habes 23. quæ. 4. §. his omnibus.

†al. virtutis

b ¶ *Gratia.*]diuina per lignum immissum.

c ¶ *Aquam vomeret.*] actualiter, vel natura liter.

d ¶ *Temperauit.*]idest, dulcorauit.

e ¶ *Et natauit ferrum.*] id est, humanum genus de imo peccatorum leuauit.

2 Sent. 4. dist. 10. 4. Reg. 1. †al. depromeret

f ¶ *Et adhuc tamen.*]q. d. dictum est & probatum, q̃ maioris potentię est gratia q̃ natura rerum. nihil tamen ad hoc diximus de benedictione diuina, sed tantũ de prophetica. Vellicet multa exempla introduxerim de prophetica benedictione, tñ adhuc possum inducere alia d eadẽ, & addit de Helia [d]. combusti sunt, histo-

d De hoc hĩ historia 23. q. 4. q̃ Xps.

g ¶ *Deponeret.*] quando duo quinquagenarij iram habes. 23. q. 4. quòd Christus.

a ¶ *Minus*

a ¶ *Minus.*]dicit Imperator, quòd cum nobis consentaneum est vbi nulla est stipulatio interposita, intelligi eam adhibitam: multo fortius vbi inutilis fuit ab initio, per nos validam effici, vt C. de rei vx. act. l. 1. circa prin.

b ¶ *Quam mutare.*]id est, minus est mutare, quàm dare.

c ¶ *Sed quid argumentis.*]i. ad quid subaudi exterius, quasi confirmamus quod diximus exemplis: quæ ipse in se exhibuit?

15. c. 1 quibus †al. quoad †al. nouitate

d ¶ *Quærimus.*] i. hoc corpus, in quo trãsubstãtiatur panis precẽ mystica, est natum de Virgine: nec Christus posit in cœna cũ discipulis corpus suũ consecrare, cũ semel in vtero Virginali à tota trinitate perfectum esse non desiit, neque desisse potuit meritis Christi exigentibus.

Arbitrio. Ergo nec Christus corpus istud confecit in cœna, nec sacerdos illud quotidie cõficit, si verbum teneatur proprie. non ergo ea ratione corp̃ Christi dicitur cõfici tali precẽ, q̃ ipsum in vtero Virginis corpus formatũ deinceps fermetur: sed qa substantia panis & vini, quæ nõ fuerat corpus Christi vel sanguis, ad verba Christi prolata fit corpus Christi & sanguis: & ideo sacerdotes dicuntur conficere corpus & sanguinẽ Christi: quia eoũ ministerio substantia panis transubstantiatur in corpus Christi. & substantia vini in sanguinem. Pe. Arch.

3 §. ea. ante Ubi dictione.

e ¶ *Alia species.*]i. alterius rei species, id est, substantia fuit, vel aliud substantiatum.

†al. mutata †al. signatur

f ¶ *Amen.*]i. verum est, vt dist. 34. fedulo.

g ¶ *Sermo.*]§. di. 93. diconi. " ad hoc enim verba sũt instituta, vt qđ quis cogitat, aliis proferat. 22. q. 2. is autem.

h ¶ *Affectu.*]i. fides.

3 Bed. 1. Cor. 10. ex eodẽ. & in q. q. 15. c verba ad qđ instituta fuerint. 4 Alg. 1. c. 15. Sent. 4. di. 12. Iac 5. p. 2. c. 8. ‡ qui mandicat me. †al. imitauit Ioan. 6.

i ¶ *Nuntat Dominus.*] Casvs. Dñs inuitat nos, vt eum manducemus, & sic viuamus: ipse enim manducatus vivit, quia resurrexit occis⁹: & quãuis in sacramẽto partium fiat diuisio sub qb. Christus sumitur: integer tamẽ manet, & non diuiditur.

k ¶ *Vita manducatur.*] id est, Deus viuens.

l ¶ *Viuificat.*] i. digna perceptiõe viuificat, vel cooperatur ad viuificandum.

5 §. ead. qui manducant

m ¶ *Quia surrexit.*] nõ est casuale, sed probatio est à maiori: nã ex quo resurrexit, &c.

n ¶ *Sacramento.*] §. e. dist. qui manducant.

o ¶ *Quemadmodum.*] quia in sacramento.

6. 1. q. 3. Salvator. §. sed dicetis.

Iterat.] Hæc est 22. pars dist. in qua probatur, quòd iteratur hostia quotidie in altari in commemorationem: quia quotidie peccatur saltem venia liter: vt eius memoriam habeamus, & per hoc salui simus, vt pote quia ad preces sacerdotum aperitur cælum, & cælestia iunguntur imus. & hoc probat per 11. c. Ioan. de Fan.

Casvs. Cum Christus semel passus sit, & vna passione mundum redemit, quæritur quare sacramẽtũ Eucharistię conficiatur quotidie. & respondetur, q̃ licet in baptismo peccata sint nobis dimissa, tamen sępe peccamus saltem venialiter, remanente in nobis peccati fomite, & ideo hoc sacramentũ iteratur, vt per ipsum peccata dimittantur, & vt mors eius semper à nobis habeatur in memoria.

† *al. de sacramento altaris*

7 Rab. đ sac. Eucha. c. 22. j. c. prox.

o ¶ *Iteratur.*]" quotidie sumimus corpus Christi: quia quotidie egemus, vt remittantur nobis peccata. licet enim p baptismũ sublata sunt, tamẽ propter fomitem originalis peccati quotidie recidiuam⁸. Item alia ratiõe, vt posteris nostris notificemus mortem Domini, & qualiter dilexerit nos.

" corp⁹ Xpi quotidie in mimus. Rom. 6.

p ¶ *Quotidie.*]j. dist. 3. sabbato.

Psal. 102.

q ¶ *Infirmitas.*] id est, origo peccati.

r ¶ *Labimur.*] saltem venialiter. de pœ. dist. 2. si enim.

s ¶ *Quotidie.*] præterquam in die sancto veneris, & in sequenti sabbato. j. dist. 3. sabbato.

t ¶ *Immolatur.*] Christi immolatio facta p nobis in sacramento corporis & sanguinis eius representatur.

Matth. 6.

v ¶ ¶ *Vt qui.*] duæ causę hic notantur huius sacramenti: deletio venialium peccatorum: & memoria passionis Domini.

1. Ioan. 1.

x ¶ *Recidiua.*] id est, recidiua delicta, id est, redeũtia per iterationem.

y ¶ *Iterat.*]ob commemorationem. §. ea. dist. c. cum omne.

z ¶ *Interdum.*] id est, interim, donec veniat Dominus ad iudiciũ.

Luc. 22. 1. Cor. 11.

a ¶ *Rependere.*] vnde propheta. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? calicem, &c. extra de test. cum in officiis.

b ¶ *Cum essemus.*] id est, quamuis non dilexerit nos in eo, quòd essemus gehennæ filij; " dilexit tamẽ in eo, quòd creatura. vnde dicitur: Nihil eorum odisti quæ fecisti.

†interim] vera lectio.

" Christus nos in eo, qualiter nos dilexit.

1 Non enim minus [a] est nouas [A] rebus dare, quàm mutare [b] naturas. Sed quid † argumentis [c] vtimur? suis vtamur exemplis, incarnationisque exẽplo † astruamus mysterij veritatem. Nũquid naturę vsus præcessit, cum Dominus Iesus ex Maria nasceretur? Si ordinẽ quærimus [d], viro mista femina generare consueuerat. Liquet igitur, q̃ præter naturæ ordinem virgo generauit. Et hoc, quod conficimus, corpus ex Virgine est. Quid hic quæris naturę ordinem in Christi corpore, cum præter naturam sit ipse Dominus Iesus partus ex Virgine? Vera vtiq; caro Christi, quæ crucifixa est, quę sepulta est. Vere ergo carnis illius sacramentũ est. Ipse clamat Dominus Iesus, [Hoc est corpus meum.] [2] Ante benedictionem verborum cęlestium alia species [e] nominatur: post cõsecrationem corpus Christi significatur †. Ipse dicit sanguinem suum. Ante consecrationẽ aliud dicitur: post consecrationem sanguis nũcupatur: & tu dicis, Amen [f], hoc est, verum est. Quod os loquitur, mens interna † fateatur: quod sermo [g] sonat, affectus [h] sentiat.

A ¶ Nouas rebus dare.] *Antea legebatur.* Nõ enim minus est dare, quàm mutare nouas naturas rebus. *Emendatum est ex originali. Apud Guitmundum, Lanfrancum, Algerum, Inonem legitur,* nouas res dare, quàm mutare naturas.

Item Augustinus in quodam sermone de verbis Euangelij [i].

¶ Quomodo per partes Christus manducatus, & integer permanet. C. LXX.

4

Nuitat † Dominus seruos, & præparauit eis cibũ seipsum. Quis audeat mandicare Dominum suum? & tamen ait [qui manducat me, viuit propter me. Quãdo Christus mãducatur, vita manducatur [i], nec occiditur, vt manducetur: sed mortuos viuificat [k]. Quando manducatur, reficit, sed non deficit. Non ergo timeamus fratres manducare istum panem, ne forte finiamus illum, & postea quid manducemus, non inueniamus. [l] Manducatur Christus: viuit manducatus: quia surrexit [l] occisus: nec quando mãducamus, partes de illo facimus. Et quidem in sacramento [m] sic fit: & norunt fideles quemadmodum [n] manducent carnẽ Christi: vnusquisq; accipit partem suam, vnde & ipsa gratia partes vocantur: [o] per partes manducatur, & manet integer totus:

per pater mãducatur in sacramẽto, & manet integer tot⁹ in cælo: manet integer totus in corde tuo.

Item Paschasius in libro de corpore † & sanguine Christi, c. 9.

¶ Quotidianum sacrificium non reiteratio est passionis Christi, sed commemoratio. C. LXXI.

22 [7] Iteratur [o] quotidie [P] hæc oblatio, licet Christ⁹ semel passus in carne per vnam eamdẽque mortis passionem semel saluauerit mundum: ex qua morte idẽ resurgens ad vitam, mors ei vltra non dominabitur: quia profecto sapientia Dei patris, pro multis causis necessarium hoc prouidit. Primo quidẽ, quia quotidie peccamus, saltem in peccatis, sine quibus mortalis infirmitas viuere nõ potest: quia licet omnia peccata donata sint in baptismo, infirmitas [q] tamen peccati adhuc in carne manet. Vnde [A] psalmista, [Bene dic anima mea Domino, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.] Et ideo, quia quotidie labimur [r], quotidie [s] Christus pro nobis mystice immolatur [t]: & passio Christi in mysterio traditur, vt qui [u] semel moriendo mortem vicerat, quotidie recidiua [x] delictorum per hæc sacramenta corporis & sanguinis peccata relaxet. Vnde oramus, dimitte nobis debita nostra, [quia si dixerimus, q̃ peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.] *Item infra eod. capite.* ¶ Iteratur [y] hoc mysterium ob commemorationem passionis Christi, sicut ipse ait. [Hæc quotiescumque feceritis, in meam commemorationẽ facite. Quotiescumque ergo hũc panem sumitis, & bibitis hunc calicem, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.] Non vtiq; sic est accipiẽdum, donec mors Christi veniat, quia iam vltra non moritur: sed donec ipse Dominus ad iudicium veniat. Interdum † [z] autem semper mors Christi pro sæculi vita posteris nuntianda est, vt discãt, qua charitate dilexit suos: qui pro eis mori dignatus est, cui omnes vicem debemus rependere [a] charitatis: quia ad hoc nos prior dilexit, cum essemus [b] gehennæ filij, vt diligeremus eum à morte iam liberati.

A ¶ Vnde psalmista.] *Hæc prophetæ verba, & nonnulla alia, quæ neque apud Paschasium, neque apud B. Thomam, qui in opusculo de sacramento altaris illum citat leguntur: habentur tamen in eodem libro edito Rabani nomine.*

Virum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vtrum sub figura.] Casvs. Hu. sic ponit hunc casum. In hoc ca. Aug. ex verbis Christi probat q̄ in sacramento altaris est verum corpus & verus sanguis Christi essentialiter sub specie panis & vini, non autem per figuram tantum, vt dixit Beren. Ostēdit etiam q̄ virtute & potentia diuina panis & vinum transubstantiantur in corpus & sanguinem Christi, & sit hoc tam ministerio mali sacerdotis, quā boni. inter serit etiā quare quoti die immolatur corp⁹ Christi. exponit etiā quædam verba, q̄ continētur in canone missæ. tandem supponit in quib. verbis conficiatur hoc sacramentum. H. sic ponit hunc casum. ego tū hoc ad do ad casum Hug. vbi dicit, sub specie panis & vini. & sup. ibi, non in sua specie, q̄a horribile esset, & irriderēt nos pagani, si sanguinē occisi hominis biberem⁹. In fine casus Hug. supple, simíliter alia q̄ sacerdos dicit vel clerus canit, laudes sunt & orationes.

a ¶ *Vtrum sub figura.*] Casvs. dicit primo, q̄ Christū nō voramus, sed eum in mysterio sumimus: est tamen vita, veritas, & figura. Secundo dicit, q̄ eque conficit malus vt bonus, q̄nia consecratio non cōsistit in merito consecrātis, sed in verbo creatoris. Tertio, exponit verba, quę dicuntur in secreta missæ. Quarto, dicit, q̄, propter derisionem pagano rū ſ sumim⁹ i vera forma corpus Christi. Quinto, quòd in verbis Christi sacramenta cōficiantur. reliqua enim sunt de solenni tate. s̄. e. panis.

b ¶ *Magnum.*] scilicet miraculum.

c ¶ *Vorari.*] s̄. e. di. ego Berengarius. contra. sed ibi hyperbolice locutus est, & veritatem excessit.

d ¶ *Dentibus.*] i. in figura vel forma humana.

e ¶ *In mysterio.*] id est, sacramento.

f ¶ *Creari.*] i. in veram carnem & sanguinem Christi trāsubstātiari.

g ¶ *Idem corpus.*] i. in sacramento, sub quo latet corpus Christi.

h ¶ *Veritas.*] i. cū "pagnis & vinum sacrificātur in corp⁹ & sanguinē Domini, ibi est & veritas. q̄ corpus est & figura, q̄ species est, & est res sacramenti figurans, s. sacramentū sanguinis, & sacramētum vnitatis, vt s̄. e. quia passus. vnde & alibi dicitur sacramētum sacramentorum, vt s̄. e. tribus. in prin.

i ¶ *Corpus Christi.*] i. sub appellatione ista, corp⁹ Christi, species panis & vini, & verum corpus Christi continetur. s̄. e. hoc est. circa fin.

Item Augustinus.[1]

¶ Non solum sub figura, sed in veritate, Dominici corporis & sanguinis sacramentum celebratur. C. LXXII.

VTrum[a] sub figura[a], an in veritate hoc mysticum calicis sacramētum fiat. Veritas ait [caro mea vere est cib⁹, & sanguis meus vere est potus.] Alioqui quomodo magnum† [b] erit [Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mūdi vita,] nisi vera sit caro? Sed quia Christum vorari[c] dentibus[d] fas non est, voluit Dominus hūc panem, & vinum in mysterio[e] vere carnem suam, & sanguinem suum consecratione spiritus sancti potentialiter creari[f], & quotidie pro mundi vita mystice immolari: vt sicut de Virgine per spiritū sanctum vera caro sine coitu creatur, ita per eumdem ex substantia panis, & vini mystice idem corpus[g] Christi consecretur. Corpus Christi, & veritas, & figura est: veritas[h], dum corpus Christi[i], & sanguis virtute spiritus sancti in virtute† [k] ipsius ex panis & vini substantia efficitur: figura vero est id, quod exterius sentitur.[2] Iteratur autem quotidie hæc oblatio, licet Christus semel passus sit, qa quotidie peccamus, saltem pecca tis, sine quib⁹ mortalis infirmitas viuere non potest. Et ideo, quia quotidie labimur, Christus quoq; mystice pro nobis immolatur.[3] Intra catholicā Ecclesiam in mysterio[l] corporis Christi nihil à bono maius, nihil à malo minus perficitur sacerdote: quia non in merito[m] consecrātis, sed in verbo efficitur creatoris, & in virtute spiritus sancti. Si enim in merito esset sacerdotis, nequaquam ad Christum pertineret. Nūc autem sicut ipse est, qui baptizat, ita ipse est, qui per spiritum sanctum hanc[n] suam efficit carnē, & transit[o] vinum in sanguinem. Vnde & sacerdos[p], [iube q̄ inquit[r], hæc perferri[s] per manus Angeli tui sancti in sublime altare tuum in conspectu diuinæ maiestatis tuæ.] Vt quid perferenda[t] in lucem[u] deposcit, nisi vt intelligatur, q̄ ista fiant in eius sacerdotio[x]? Hanc igitur oblationem[y] benedictam, per quā nos benedicamur: adscriptam[z], per quam omnes in cælo adscribamur: ratam, per quam in visceribus Christi esse cēseamur: rationabilem, per quam à bestiali sensu exuamur: acceptabilem, vt qui nobis ipsis displicuimus, per hanc acceptabiles eius vnico filio simus. Nihil rationabilius, vt quia nos iam similitudinem[a] mortis eius in baptismo accepimus, simílitudinem quoque carnis eius sumamus, & similitudine pretiosi sanguinis potemur: ita vt, & veritas non desit in sacramento, & ridiculum nullū fiat paganis, quòd cruorē occisi hominis bibamus. Si enim discipuli patienter[b] ferre nequiuerunt, quod Dominus dixit, [qui non manducat meam carnem, &c.] Sed dixerunt [durus est hic sermo,] quomodo ergo ferrent ista increduli? Credendum est, quòd in verbis[c] Christi sacramenta conficiantur. Cuius enim potentia creantur prius, eius vtique verbo ad melius „pereantur†. Reliqua omnia, quæ sacerdos dicit, aut clerus chori cantat, nihil aliud, quàm laudes[d] & gratiarum actiones sunt, aut certe obsecrationes[e], & fidelium petitiones. Vnde & sacerdos dicit prius Euāgelistarum verba assumens [qui pridie, quàm pateretur, &c.] Porro[o] deinceps sunt verba Dei, potestate, & omni efficientia plena [Accipite, & manducate, hoc est corpus meum.] In hoc ergo creatur illud corpus.

a ¶ Vtrum sub figura.] *Apud Paschasium ex cuius locis videtur confectum hoc caput, hæc habentur pro titulo quarti capitis*, vtrum sub figura, an in veritate hoc mysterium vera caro, & verus sanguis Christi fiat. *Caput autem sic incipit.* Quòd in veritate corpus & sanguis fiat confectione mysterij, nemo, qui verbis diuinis credit, dubitat. Vnde veritas ait, &c. *Algerus autem, qui ca. 16. hæc eadem fere habet, citat & ipse Augustinum ex libro de sacramento altaris, & hoc facit initium*, Veritas ait, &c.

b ¶ Transit.] *Paschasius, & Polycarpus ex Paschasio ad Placidum habent*, transfundit sanguinem. *sed ob glossam non est mutatum.*

c ¶ Hanc igitur.] *Apud Paschasium & Rabanum (idem enim fere opus est huius atque illius nomine inscriptum) integra est oratio.* Sed obsecrans per filium patrem, per quē ad eum accessum habemus, Rogamus, hāc oblationem, inquit, benedictam, per quam nos benedicamur: adscriptam, per quam nos omnes in cælo conscribamur: ratam, per quam in visceribus Christi censeamur: rationabilem, per quā à bestiali sensu exuamur: acceptabilemque facere dignetur†: quatenus & nos per hoc, quòd in nobis displiciumus, acceptabiles in eius vnico filio simus.

d ¶ Porro deinceps.] *Sunt hæc addita ex Paschasio, ca. vsque ad. ver.* In hoc ergo, *vt sententia ipsa peroeperetur.*

Item Gregorius Papa in homilia Paschali, id est, 22. Euang.

¶ In sanguine agni, Christi sanguis, qui vere nunc sumitur, olim præfigurabatur. C. LXXIII.

k ¶ *In virtute.*] s̄. ead. dist. corpus & sanguis.

l ¶ *In mysterio.*] id est sacramento conficiendo.

m ¶ *In merito.*] scilicet vt transubstantiaretur.

n ¶ *Hanc.*] substantiam panis & vini.

o ¶ *Et transit.*] id est, transire facit.

p ¶ *Sacerdos.*] i. ad ostendendū, quòd non in merito sacerdotis, &c.

q ¶ *Iube.*] id est, fac.

r ¶ *Inquit.*] per consecrationem. hoc contínetur in secreta.

s ¶ *Perferri.*] i. transubstātiari. vel perferri, i. sursum offerri. i. conuerti in sanctum altare tuum, i. corpus tuū super choros Angelorum exaltatum. "Sed contra videtur, q̄ oratio hæc sit superflua, q̄a hæc dicitur post verba quorū virtute conficitur[a] corpus Christi: & ita de eo quod iam factum est, superflua est oratio. Resp. scriptura nō attendit huiusmodi angustias tēporis, sed sacerdos cum nō possit multa simul proferre, ita loquitur ac si tēpus starēt, & essent adhuc facienda, quæ in principio fermonis nōdum erant facta. simile no. 35. distin. sexto. versus prin. & verba non ad tēpus suæ „plationis, sed per cōceptionem vel per contemplationem loquētis sunt referenda, vt si dicam, manus mea est clausa, &c. Vel intellige[b] de spirituali corpore ecclesiæ, vt per hoc sacrāmētum associetur triumphanti ecclesię. vnde legitur in secreta, vt quotquot inde sumpserimus, cælesti gratia repleamur.

t ¶ *Perferenda.*] id est, transubstantianda.

v ¶ *In lucem.*] i. in lucidum corpus Christi.

x ¶ *In eius sacerdotio.*] idest, in ei⁹ mysterio, vel sacramento, i. in virtute spiritus sancti.

y ¶ *Oblationem.* Iexpositus[c] sacerdos fieri: vel supple vt in secretis, id est, facere digneris.

z ¶ *Adscriptam.*] non enim Aug. his vtitur verbis vt suis, sed assumit ea de secretis, vt exponat, Io.

a ¶ *Similitudinem.*] vt 1. dist. 4. de trina.

b ¶ *Patienter.*] "colligе contra quosdam, qui maiores doctores reprehendunt, cum adhuc in suæ nouitatis incredulitate teneantur.

c ¶ *In verbis.*] s̄. e. quia corpus. s̄. e. panis. &c. s̄. e. non omnis.

d ¶ *Quam laudes.*] s̄. 11. dist. ecclesiastica-rum. 1. dist. 4. non est aliud.

e ¶ *Obsecrationes.*] vt no. s̄. distin. 1. de hymnis.

" Oratio q̄ post consecrationē dicitur superflua non est. a Vt not. s̄. e. panis. Ioan. 6.

" Doctores reprehēdendi nō sunt.

b iste forte de spirituali corpore est melior intellectus. Arc.

Quid sit sanguis.] Casvs. Ostendit Gre. in hoc c. q̄ corpus Christi ore & corde debet sumi. & hoc sacramentum in memoriam mortis Christi sæpe conficitur à sacerdote per miraculum in præsentia angelorum, vt ibi sit verum corpus Christi, quod in Virgine sumpsit, quod dedit Apostolis, quod in plurib. locis est totum, & quicunque de ipso accipiunt, non minuunt, sed integrum totum manet, quotidie comeditur & bibitur: sed sub alia specie. q̄a non habemus in vsu carnem crudā comedere, & sanguiné bibere. *Summa & ima.* ima, s. panis & vinum, transire in summa, i. corpus Christi, & vnū ex visibilib. fieri: quia visibilia, s. panis & vinum trāseunt in corpus Christi inuisibile nobis.

a ¶ *Quid sit sanguis.*] primo dicit q̄ corde & ore sumendum est corpus Christi: quia super vtrūque posté fuit positus sanguis. Secūdo dicit, q̄ ad vocem sacerdotis in ipsa hora immolationis aperiunrur cęli, & adest chorus Angelorū, & vniuntur cælestia terrenis. Tertio dicit, quòd idem corpus & sanguis, qui datus discipulis, conficitur in altari.

b ¶ *Postem.* Joris & cordis[a].

c ¶ *Victima.*] id est, sacramentum victimæ salutaris.

d ¶ *Reparat.*] id est, ad memoriam reducit, vel repræsentat.

e ¶ *Moritur.*] i. eius mors representatur. vt s̄. e. dum frangitur.

f ¶ *In populi salutem patitur.*] i. passio representatur, vt mors facta pro salute populi.

g ¶ *In manus tuas de-fidelium.* vt in passione.

h ¶ *Imitatur.*] id est, re presentat.

i ¶ *In ipsa.*] subaudi cō tingat.

k ¶ *Ad sacerdotis vocem.*] "i. ad sermonē Christi voce sacerdotis enuntiatum, panis & vini substantia in carnem Christi sedentis ad dexterā patris in cælis transubstantiari ministerio Angelorum: vnde subditur summa. &c.

l ¶ *Cælos.*] idest, per id quod verbo sacerdotis consecratur, aditū ad cælestia fieri, vel panem vel vinum in id quod super cælos est, transire.

m ¶ *Angelorum choros adesse.*] sc. hominibus consecrantib. vel digne vel indigne.

n ¶ *Summa.*] i. panem & vinum in corpus & sanguinē Christi transubstantiari.

o ¶ *Vnumque.*] s̄. sacrificium, scilicet celebrationem & immolationem altaris fieri.

p ¶ *Ex inuisibilibus.*] id est, ex ipsis sacramentis & rebus sacramento rum. hoc est quod exponendo subdit, vno inquit, inquit, id est, vno & eodē m momento panis transit in corpus Christi ministerio Angelorum, & in altari videtur per speciem: quasi quod est eius species, videtur eo tempore, &c.

q ¶ *Momento.*] id est, eo tempore quo Christus est in quolibet altari, totus in cælo est verus Deus & homo in præsentia Angelorum, facta commutatione in verum corp⁹ & sanguinem.

r ¶ *Panis.*] intransitiue, id est, vnum corpus Christi vbique est vbi est consecratum: & sic de sanguine.

s ¶ *Calix.*] id est, sanguis qui in calice continetur.

t ¶ *Catholicus.*] hinc collige sacerdoté non catholicum corpus Domini* cōficere nō posse[b]. s̄. e. c. prox. & 24. q. 1. sch. fi ma.

Additio. Et plane. hoc leg. 1. q. u. 1. fi quis inquit. verſic. constat. & c. seq. Arc.

v ¶ *Diuinitas verbi.*] quę est verbum, idest, Christus qui sub his speciebus latet: cum ipse est qui mirabilia facit in oculis nostris.

x ¶ *Replet.*] donis spiritualibus.

y ¶ *Sed cū mysterium.*] idest, quamuis sit mysterium vnum quod ibi latet, id est, Christus. vel quamuis panis & vinum sit vnius rei mysterium, quod ibi latet, id est, Christus: tamen corpus & sanguis dicitur propter pluralitatem specierum.

z ¶ *Crudam.*] s̄. e. forte.

* Nam vere cōficit, si ce tera requisita adsint, licet ad suā dam nationem. b Arg. cōtra 15. qu. vlt. c. vlt. in fi.

al. est

6 Pasch. in eod. lib. c. 1. Raban. c. 3. Psal. 134.

Ioan. 9.

al. vita æterna in nobis reparatur

7 Sen. 4 di. 21 Petr. Chrysolog. serm. 67. Psal. 77. Ioan. 6.

1 Läfr. ibid. Guitm. l. 3. Alg. l. 1. cap. 11. & 12.

Exod. 12.

2 Sen. 4. di. 11 Ioo p. 2. c. 9.

al. singularis

Rom. 6.

patitur vera lectio.

Vnde subditur, quando, &c.

† *summis ima*

3 Alcuin. de diuin. offic. pag. 89. & 87

4 Remig. eps Autissiod. in can. Missæ.

" Transubstantiatio fit ad vocē sacerdotis.

trecreantur

a *Vnde subditur, quando, &c.*] Ideo subditur, quia ipsa hora immolationis aperiuntur cęli, & adest chorus Angelorū, & vniuntur cælestia terrenis. Tertio dicit, quòd idem corpus & sanguis, qui datus discipulis, conficitur in altari.

b ¶ *Postem.* Joris & cordis[a].

c ¶ *Victima.*] id est, sacramentum victimæ salutaris.

d ¶ *Reparat.*] id est, ad memoriam reducit, vel repræsentat.

e ¶ *Moritur.*] i. eius mors representatur. vt s̄. e. dum frangitur.

f ¶ *In populi salutem patitur.*] i. passio representatur, vt mors facta pro salute populi.

g ¶ *In manus tuas de-fidelium.* vt in passione.

h ¶ *Imitatur.*] id est, re presentat.

i ¶ *In ipsa.*] subaudi cō tingat.

k ¶ *Ad sacerdotis vocem.*] "i. ad sermonē Christi voce sacerdotis enuntiatum, panis & vini substantia in carnem Christi sedentis ad dexterā patris in cælis transubstantiari ministerio Angelorum: vnde subditur summa. &c.

l ¶ *Cælos.*] idest, per id quod verbo sacerdotis consecratur, aditū ad cælestia fieri, vel panem vel vinum in id quod super cælos est, transire.

m ¶ *Angelorum choros adesse.*] sc. hominibus consecrantib. vel digne vel indigne.

n ¶ *Summa.*] i. panem & vinum in corpus & sanguinē Christi transubstantiari.

o ¶ *Vnumque.*] s̄. sacrificium, scilicet celebrationem & immolationem altaris fieri.

p ¶ *Ex inuisibilibus.*] id est, ex ipsis sacramentis & rebus sacramento rum. hoc est quod exponendo subdit, vno inquit, inquit, id est, vno & eodē m momento panis transit in corpus Christi ministerio Angelorum, & in altari videtur per speciem: quasi quod est eius species, videtur eo tempore, &c.

q ¶ *Momento.*] id est, eo tempore quo Christus est in quolibet altari, totus in cælo est verus Deus & homo in præsentia Angelorum, facta commutatione in verum corp⁹ & sanguinem.

r ¶ *Panis.*] intransitiue, id est, vnum corpus Christi vbique est vbi est consecratum: & sic de sanguine.

s ¶ *Calix.*] id est, sanguis qui in calice continetur.

t ¶ *Catholicus.*] hinc collige sacerdoté non catholicum corpus Domini* cōficere nō posse[b]. s̄. e. c. prox. & 24. q. 1. sch. fi ma.

Additio. Et plane. hoc leg. 1. q. u. 1. fi quis inquit. verſic. constat. & c. seq. Arc.

v ¶ *Diuinitas verbi.*] quę est verbum, idest, Christus qui sub his speciebus latet: cum ipse est qui mirabilia facit in oculis nostris.

x ¶ *Replet.*] donis spiritualibus.

y ¶ *Sed cū mysterium.*] idest, quamuis sit mysterium vnum quod ibi latet, id est, Christus: tamen corpus & sanguis dicitur propter pluralitatem specierum.

z ¶ *Crudam.*] s̄. e. forte.

* Nam vere cōficit, si ce tera requisita adsint, licet ad suā dam nationem. b Arg. cōtra 15. qu. vlt. c. vlt. in fi.

al. est

6 Pasch. in eod. lib. c. 1. Raban. c. 3. Psal. 134.

Ioan. 9.

al. vita æterna in nobis reparatur

7 Sen. 4 di. 21 Petr. Chrysolog. serm. 67. Psal. 77. Ioan. 6.

1 Läfr. ibid. Guitm. l. 3. Alg. l. 1. cap. 11. & 12.

Exod. 12.

2 Sen. 4. di. 11 Ioo p. 2. c. 9.

al. singularis

Rom. 6.

patitur vera lectio.

Vnde subditur, quando, &c.

† *summis ima*

3 Alcuin. de diuin. offic. pag. 89. & 87

4 Remig. eps Autissiod. in can. Missæ.

" Transubstantiatio fit ad vocē sacerdotis.

trecreantur

Quid sit sanguis[a] agni, non iam audiendo, sed bibēdo didicistis. Qui sanguis super vtrū que postem[b] ponitur, quando nō solum ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur. *Item dial. lib. 4. c. 58.*

¶[2] Hæc salutaris† victima[c] illam nobis mortē vnigeniti per mysterium reparat[d]: qui licet resurgēs à mortuis iam non moritur[e], & mors ei vltra non dominabitur: tamen in semetipso immortaliter, & incorruptibiliter viuēs, pro nobis iterum in hoc mysterio moritur[e]. Eius quippe ibi corpus sumitur, eius caro in populi salutē[f] patitur†, eius sanguis non iam in manus infidelium[g], sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensemus, quale sit pro nobis hoc sacrificium, quod pro absolutione nostra passionem vnigeniti filij semper imitatur[h]. Quis enim fidelium habere dubium possit, in ipsa[i] immolationis hora ad sacerdotis vocem[k] cælos[l] aperiri? In illo Iesu Christi mysterio Angelorum choros adesse[m]? summa†[n], & ima sociari, terrena cælestibus iungi, vnumque[o] ex inuisibilibus[p], atque visibilibus fieri? *Idem.*

¶[3] Vno[s], inquit, eodēque tempore, ac momento[q] in cælo rapitur ministerio Angelorum corpori Christi consociandum: & ante oculos sacerdotis in altari videtur. *& infra.* ¶[4] Tanta est ecclesiæ vnitas in Christo, vt vnus vbique sit panis[r] corporis Christi, & vnus sit calix sanguinis eius. Calix[s] enim, quem sacerdos catholicus[t] sacrificat, non est alius, nisi ipse, quē Dominus Apostolis tradidit: quia sicut diuinitas verbi[u] Dei vna est, quę totum implet mundū: ita, licet multis locis, & innumerabilibus diebus illud consecretur corpus: non sunt tamē multa corpora Christi, neque multi calices, sed vnum corpus Christi, & vnus sanguis cum illo, quod sumpsit in vtero Virginis, & quod dedit Apostolis. Diuinitas enim verbi replet[x] illud, quod vbiq; est, & coniūgit, & facit, vt sicut ipsa vna est, ita coniungatur corpori Christi, & vnum corpus eius sit in veritate. Vnde animaduertendum est: quia siue plus, siue minus quis inde percipiat, omnes æqualiter corpus Christi integerrime sumunt, & generaliter omnes, & specialiter vnusquisq;. *Item.* ¶ Mysterium fidei dicitur†: quia credere debes, quod ibi salus nostra cōsistit. Prouidens enim nobis Dominus dedit hoc sacramentum salutis, vt quia nos quotidie peccamus, & ille iam mori non poteſt, per istud sacramentum corporis sui peccatorum remissionem cōsequamur. Quotidie enim ipse comeditur, & bibitur in veritate: sed integer, & viuus, atque immaculatus manet[c]: & ideo magnum, & pauendum est mysterium: quia aliud videtur, & aliud intelligitur. Sed cum mysterium[y] sit, vnde corpus & sanguis dicitur? figuram panis & vini habet, faciente Domino: quia non habemus in vsu carnem crudam[z] comedere; & bibere sanguinem.

a ¶ Moritur.] *In originali est*, Sacræ oblationis immolatur. *Sed ob glossam non est mutatum.*

b ¶ Vno inquit.] *Hæc habentur apud Aleuinum in libro de diuinis officiis, ea. de celebratione missæ qui Gregorium citat.*

c ¶ Manet.] *Quæ post hoc verbum sequuntur apud Aleuinum, sic habent*: Mysterium est, quod aliud videtur, & aliud intelligitur. Quod videtur, speciem habet corporalem: quod intelligitur, fructum habet spiritualem. Sed cum mysterium sit, vnde corpus & sanguis Christi dicitur? Consulens omnipotens Deus infirmitati nostræ, qui non habemus vsum comedere carnem crudā, & sanguinem bibere, facit, vt in pristina re maneant forma illa duo munera: & est in veritate corpus Christi, & sanguis, sicut ipse dicit.

Item Ambrosius[5].

¶ Post consecrationem licet figura panis & vini remaneat, tamen nihil est ibi, nisi corpus & sanguis Christi. C. LXXIIII.

[6] OMnia quęcumque[a] voluit Dominus, fecit in cælo, & in terra.] Et qa voluit, licet figura panis & vini hic sit, omnino nihil aliud, quā caro Christi, & sanguis post consecrationē credēda sunt. Vnde ipsa veritas ad discipulos [Hæc, inquit, caro mea est, p mūdi vita.] Et, vt mirabilius loquar, non alia plane, quàm quæ nata est de Maria, & passa in cruce, & resurrexit de sepulchro. hęc inquā, ipsa est. Et ideo Christi caro est, quæ pro mundi vita adhuc hodie offertur, & cum digne percipitur, vitam† vtique æternam in nobis operatur. [7] Panem[a] quidem istum, quem sumimus in mysterio, illū vtique intelligo panem, qui manu sancti spiritus formatus est in vtero Virginis, & igne passionis decoctus in ara crucis. Panis enim Angelorum factus est cibus

5 Ex libr. 4. de sacram. c. 4. & 6.

6 Pasch. in eod. lib. c. 1. Raban. c. 3. Psal. 134.

7 Sen. 4 di. 21 Petr. Chrysolog. serm. 67. Psal. 77. Ioan. 6.

a ¶ *Caro*

2 ¶*Caro.*]arg. quòd panis transubstantiatur in corpus Christi.
b ¶*Pro mundi.*] assumpta.
c ¶*Sententiis.*]ideſt, auctoritatibus.
d ¶*Panis.*]id eſt, caro Chriſti, quæ dicitur panis humanus.

QVi manducat.] Casvs. Quidam corpus Chriſti nolebãt comedere timentes ne deficere poſſit. Dicit Aug. q̃ non debent hoc timere, quia Chriſtus viuit manducatus: qa & occiſus reſurrexit. nec partes fiũt de ipſo in ſacramẽto: ſed ſub eis ſumitur, integer tñ manet totus: ſicut totus deſcendit in Virginẽ: & totus remãſit apud patrem. Sequent. duo ca. plana ſunt. *ſecundũ ſe*, id eſt, ſecũdum formam humanam.
e ¶*Qui manducat.*]pone caſum per c. 3. cap. qui manducant.
f ¶*Viuit.*]s. e. ſicut Iudas.
g ¶*Finiamus illum.*]id eſt, conſumamus.
h ¶*In ſacramento.*] qa ſacramentum per partes diuiditur, ſed non ipſum corpus.
i ¶ *Quemadmodum.*] quia in ſacramento.

1 Beda. 1. Corin. 10. & ibi gl. ord.

DE *hac*]i. ſub ſpecie ſub qua eſt, in ſacramento. *Cõmoratione*, i. paſſionis & mortis eius. s. e. qa paſſus. *Fit*, i. tranſubſtantiatur. *Oſtulit.* in forma humana. *Secundum ſe.* ſecundum ſui formam vel ſpeciem: vel in eo ſtatu in quo apparebat, cum inter nos conuerſabatur viſione corporali. Arc.

2 3. e. inuitat Iuo p. 2. c. 8.

k ¶*Singuli.*]¶*Singulis.*] q. d. ſub qualibet portione ſpeciei eſt totus per ſingulos homines. Arch.

VBi *pars.*]Casvs. Credebant qui dã ſimplices ſub maiori ſpecie panis & vini plus eſſe de corpore Chriſti, hi in hoc c. reprehenduntur. nam totum corpus eſt vbi eſt aliqua eius pars: ſicut de manna æqualiter habuerunt, q̃ inæqualiter collegerunt.
l ¶*Vbi pars eſt.*]dicunt quidã [a] q̃ q̃libet pars hoſtiæ licet ipſa integra cõſecretur: cõuertitur tamẽ in totũ corpus, non pars in partem. nã aliàs nõ video qualiter i factione ſumeretur totũ corpus ſub parte prima. ſed ſecundũ hoc videtur, q̃ vbi pars eſt, ibi eſt totũ. [c] & ſecũdũ hoc videtur q̃pes & naſus ſunt coniuncti. qd nõ credo. Ad hoc dicunt qdam, q̃ſi hæc dictio, vbi, deſignat locũ, vera eſt. nam in quocũque loco eſt vna pars corporis Domini, eſt & alia: & ita erit i corpore glorificato. ſi vero dicas quòd vbi, id eſt, in quacumque corporis parte eſt pes, eſt & oculus: falſa eſt.

a Vt L. & B. qui dñt hoc eũ dacter tenendum.

3 Orig. ho. 7. Iup Leuit.

4 Iſych. l. 2. c. 2. ſup Leuit. [c] Pes & naſus an ſint i Euchariſtia coniuncti.

m ¶*Corporis.*]i. ſacramenti, ſub quo latet corpus. Sed obiicio, corpus Chriſti non eſt punctabile. ſi eũ eſt in pũcto loci: ergo oportet vt repleat aliquantulũm locum. aſſignetur ergo quantum. ſi tã tum hominum: vnde ipſe ait [Ego ſum panis viuus, qui de cælo deſcẽdi.] & item [Panis, quẽ ego dabo, caro [a] mea eſt pro mundi [b] vita.] Ex his namque duabus ſententiis [c] aperte datur intelligi: quia panis [d] iſte & ille, non duo, ſed vnus panis & vna caro, proculdubio vnũ corpus efficitur: illud vere, illud ſane, quod ſumptum eſt de Virgine, quod paſſum eſt, & ſepultũ, quod ſurrexit, & in cælum aſcendit, & ſedet ad dexteram Dei patris, & quod eſt venturum iudicare vios & mortuos.
a ¶ Panem quidem.] *Hæc vſque ad finem, quæ à Magiſtro etiam referuntur, non legun tur hoc loco apud Paſcaſium, aut Rabanum. Sed ſimile quiddam habetur apud Petrum Chryſologum ſermone 67.*

Item Auguſtinus ex ſermone de verbis Domini.[1]

¶Quamuis quotidie manducatur Chriſtus, integer tamen permanet viuus.

C. LXXV.

2 VI manducat [e] me, viuit [f] propter me.] ergo fratres timeamus mãducare panẽ iſtum, ne forte finiamus illum [g], & poſtea, quod manducemus, non inueniamus. Manducetur Chriſtus: viuit manducatus, quia ſurrexit occiſus: nec quando manducamus, partes de illo facimus. Et quidem in ſacramento [h] ſic fit. Et norunt fideles, quemadmodum [i] manducent carnem Chriſti. Vnuſquiſq; accipit partem ſuam: vnde & ipſa gratia partes vocantur. Per partes manducatur, & manet integer totus: per partes manducatur in ſacramento. & manet integer totus in cælo: manet integer totus in corde tuo. Totus enim erat apud patrem, quando venit in Virginẽ: impleuit illam, nec receſſit ab illo. Veniebat in carnem, vt eum homines manducarent, & manebat integer apud patrem, vt Angelos paſceret.
¶*Hæc eadem fere habentur s. ca. qui manducat, & c. inuitat.*

Item Hieronymus in Leuiticum[3].

¶Corpus & ſanguinem Chriſti ſecundum ſe nulli edere licet. C. LXXVI.

4 DE hac quidem hoſtia, quæ in Chriſti commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa vero, quam Chriſtus in ara crucis obtulit, ſecundum ſe nulli edere licet.

locum replet corpus, ergo minorem locum replet pars corporis. “ [o] Amplius.] quàm gomor, id eſt, vnam menſuram.
p ¶*Minus.*] quia recipiebat ab eo qui abũdabat.
q ¶ *Aeſtimanda.*] non eſt ſic quantitas æſtimanda, vt ſub minori quantitate minus ſit corpus Chriſti, & ſub maiori maius: quia vbicumq; eſt pars, ſiue dicas pars ſpeciei, ſiue totum corpus eſt: ſiue pars corporis Chriſti, ideſt, pes vel manus, totũ corpus eſt: “non tamen dicendum eſt q̃ omnia membra miſta ſint: & vbi caput, ibi miſti pes vel manus: ſed vbi pars, ibi totum. quia non maiorem locũ occupat totum quam pars, & econuerſo: cũ ſit quaſi ſpirituale, quod eſt ð omni corpore quod reſurrexit ad immortalitatem. H.

Corpus Chriſti.] Casvs. Dicitur q̃ corpus Chriſti q̃d ſumitur de altari, latet ſub figura. nam aliud exterius videtur, & aliud intrinſecus latet.
r ¶*Corpus Chriſti, &c.*] “ideſt, ſacrificii corporis Chriſti: aliàs falſum eſt quod dicit.
s ¶*Veritas.*]J. e. in Chriſto. in fi. &s. e. di. vtrũ.
t ¶ *Symbolo Epheſino.*] tertio ſcilicet, vbi Neſtorius damnat [p] fuit, vt 15. diſt. c. 1. 2. & 3.

Neceſſario.] Casvs. Neſtorius [q] docebat verbum Dei aſſumpſiſſe quendã hominẽ, & ſanctificaſſe illum, & vniuiſſe ſibi illum in vnitate dignitatis, & illum hominẽ aliã eſſe perſonam à verbo Domini, & non eſſe verbũ Domini. Cõtra eũ in Epheſina ſy [r] nodo, dicitur à ſanctis patrib. q̃ carnẽ Chriſti ſumimus in ſacramento, nõ vt alicuius viri ſanctificati, ſed [s] priã carnẽ verbi Dei.
u ¶*Incruentam.*] i. nõ in ſpecie cruoris.
x ¶ *Sacrificij ſeruitutem.*]i. ſacrificium, in quo Deo ſeruimus. q. d. licet nos ſeruientes Deo offeram [t] ei ſacrificium non in forma carnis neque ſanguinis in altari: tamẽ eſt ibi vera caro & ſanguis Chriſti.
y ¶ *Non vt communem.*]ideſt, quaſi in communi vſu habetur ad percipiens carnem alicuius viri ſanctificati. id eſt, ſancti.
z ¶*Et verbo.*]non per vnionem perſonæ, vt dicebant quidam hæretici, ſed ſecundum charitatis dignitatem & iuſtitiæ. 24. q. 3. quidam. ver. Neſtoriani.

“ corp[s] Xpi an circũſcri batur loco.

t al. Theophaniam

5 Alg. l. 3. c. 15 Guitmund. lib. 1. col. 6. Sen. 4. di. 12. t al. ſingulas “Membra ſanctæ Euchariſtiæ nõ ſunt miſta.
6 Sim. apud Euſeb. Emi. hom. 16. q̃ de Paſcha, ſeu de corpore, & ſanguine. Guitm. ibi. Paſcha. c. 17. Raban. c. 43. Sen. 4. di. 13. & diſt. 12. Exod. 16.

7 Alg. l. 1. c. 3. Guitmund. lib. Iuo p. 2. c. 4.

“ Sacrificiũ Deo offeri- mus ſi for ma carnis, neq; ſangu.

7 i. e. i Chriſto. Paſchaſ. c. 4. Raba. c. 12. Alg. l. 1. c. 4. Iuo p. 2. c. 7

8 Ex epiſt. Cyril. & ſynod. Alexã. ad Neſtoriũ ꝓnitur Epheſino cõc. Paſcha. in epiſto. ad Furdegard. Lanfranc. Guitm. l. 3. Alg. l. 1. c. 10 Iuo p. 2. c. 4.

INquit *Apoſtolus.*]Casvs. Docet Apoſtolus i epiſtola ad Cor. q̃ patres noſtri eandem eſcam ſpiritualem manducauerunt nobiſcũ, & eundem potum ſpiritualem biberunt, ſed corporalem aliam. nã illi mannam & aquam de petra, nos carnem Chriſti & ſanguinem: ſed eumdem habuerunt intellectum ſpiritualem. & littera Apoſtoli exponitur hic ab Aug.
a ¶ *Omnes.*] tam nos quàm patres vet. teſt. ſed diſſimiliter: quia illi in figura, nos in veritate.
b ¶*Quod tamen idẽ.*]i. ſignificat idem hoc quod illud. “illi enim biberũt aquam de petra, quæ fuit ſignum ſanguinis Chriſti.
c ¶*Spirituali.*]i. ſecundum ſpiritualẽ intellectum, idem manducauerũt iſti ſpiritualiter quod nos: non quòd ſub mãna lateret corpus Chriſti, vt nũc in ſpeciebus ſacramentalib. ſed quia manna illud ſignificabat.

[a] aqua ð petra fuit ſignum ſanguinis Chriſti.

aliuo p. 2. c. 4. 1 Cor. 10.

2 Beda 1. Cor. 10. IN *Chriſto pater.*] Hæc eſt 23. pars diãn qua extirpatur hæreticorum error dicẽtium filium non eſſe per eſſentiam vnum cum patre, ſed collectiue, nec nos eſſe vnum cum Chriſto niſi ſola voluntate. Io. de Fan.

Casvs. Beneuentanus ſic ponit hunc caſum: Ariani dicebant tres eſſe ſubſtantias in trinitate: & illud quod dixit Chriſtus in Euãgelio, Ego & pater vnum ſumus: de vnitate voluntatis intelligendum eſſe dicebãt: & exemplum inducebant. Homines dicuntur vnum eſſe in Chriſto, vnitate tamen voluntatis, quia non voluntas contraria Deo: ita Chriſtus dicitur vnus cum patre ſuo voluntate, quia eadem vult cum eo. Contra illos probat Hilarius primum falſum eſſe eorum ſimile. Homines enim dicuntur vnum eſſe cum Chriſto non tantum voluntate, ſed quia ſumus Deo vniti naturaliter, & hoc dupliciter, quia noſtram carnem aſſumpſit de Virgine factus vera homo, & nos naturaliter ꝓ priam eius carnem ſumimus in ſacramento. Secundo oſtendit, quòd alio modo dicimur nos eſſe vnum cum Chriſto, & alio modo Chriſtus vnũ cum patre: & propter hanc diuerſitatem oſtendendam dixit Apoſtolus gradatim, & quodam ordine, ego ſum in patre meo: & vos in me, & ego in vobis, vt oſtenderet Chriſtum eſſe in patre per naturam deitatis, & vnitatem ſubſtãtiæ. nos vero eſſe in Chriſto per humanam naturã quam ipſe aſſumpſit, & ipſe in nobis per propriam carnem eius, quam in ſacramento ſumimus. Ponitur etiam ille caſus in apparatu, ſed magis breuiter.
d ¶*In Chriſto pater.*] Ariani dicebant tres eſſe ſubſtantias in Trinitate, & illud quod dicitur in Euangelio, Ego & pater vnum ſumus, dicebant non intelligendum eſſe de vnitate eſſentiæ: ſed de vnione voluntatis, quaſi filius non velit contraria patri: ſicut dicitur, Nos ſumus vnum cum Chriſto, ſ. vnitate voluntatis. cõtra iſtos loquitur hic Hilarius, & dicit ſimilitudinẽ iſtorum falſam eſſe: & dicit, q. alio modo dicimur nos vnum cũ Chriſto, & alio modo ipſe Chriſtus eſt vnum cum patre, & illam diuerſitatem oſtẽdit per hunc ordinẽ ver. Quòd autem in eo per ſacramentum communicatæ carnis, & ſanguinis ſumus, ipſe teſtatur dicens [& hic mundus iam me nõ videt: vos autem me videbitis, quoniam ego viuo, & vos viuetis: quoniam ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis] Si voluntatis tantum vnitatem intelligi vellet, cur gradum [x] quemdam, atque ordinem conſummandæ vnitatis expoſuit? niſi, vt cũ ille in patre per naturam [y] diuinitatis eſſet, nos contra [z] in eo [a] per corporalem

“ Sacrificiũ Deo offeri- mus ſi for ma carnis, neq; ſangu.

“ tſus vnum ꝑ altero ſæ pe ponitur.

ti q̃, alienæ atq; impiæ intelligentiæ peruerſitas eſt extorquendar. Quę ſcripta ſunt, legamus, & quę legerimus, intelligamus: & tunc perfectæ fidei officio fungemur. De naturali [s] enim in nobis Chriſti veritate, quæ dicimus, niſi ab eo diſcimus †, ſtulte, atque impie dicimus. Ipſe enim ait [caro mea vere eſca eſt & ſanguis meus vere eſt potus. Qui edit carnẽ meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in eo.] De veritate carnis, & ſanguinis nõ eſt relictis ambigendi locus. Nũc enim & ipſius Domini profeſſiõe, & fide noſtra vere caro eſt, & vere ſanguis eſt: & hæc accepta [t], atq; hauſta [u] id efficiũt, vt & nos in Chriſto, & Chriſtus in nobis ſit. An ne hoc veritas non eſt? Contingat plane his verum non eſſe, qui Chriſtum Ieſum verum eſſe Deum negant. Eſt ergo in nobis ipſe per carnẽ, & ſumus in eo, dum ſecundum hoc, quod nos ſumus, in Deo eſt. Quòd autem in eo per ſacramentum communicatæ carnis, & ſanguinis ſumus, ipſe teſtatur dicens [& hic mundus iam me nõ videt: vos autem me videbitis, quoniam ego viuo, & vos viuetis: quoniam ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis] Si voluntatis tantum vnitatem intelligi vellet, cur gradum [x] quemdam, atque ordinem conſummandæ vnitatis expoſuit? niſi, vt cũ ille in patre per naturam [y] diuinitatis eſſet, nos contra [z] in eo [a] per corporalem

t al. dicimus Ioan. 6.

ADDITIO. quod no. ſ. diſt. 4. omni tempore, 32. q. 5. ſi Paulus. in gl. verba ſunt. 54. diſt. ſtra ternitatem. iuxta fin. Arch.

i ¶ *aſſeritur.*] ab ipſis hæreticis Ario & eius ſequacibus qui tres ſubſtantias in Trinitate aſſerunt, vt 24. q. 3. quidam. ver. Ariani.
k ¶ *Naturalis.*] id eſt, naturalis & propria caro Chriſti ſumpta.
l ¶ *Per ſacramentum.*] per ſanguinem. quem in ſacramento ſumimus, ſi &c.
m ¶ *Perfecta.*]pfectæ dicit, “quia ante vnitas naturæ etiam erat inter nos & Chriſtum.

“ vnitas per fecta eſt inter nos & Chriſtum.

n ¶*Humano.*] q. d. auctoritate Domini volo probare quod intẽdo, non meo ingenio, quòd illud ſequitur curſum naturæ.
o ¶*Per violentam.*] id eſt, per hanc tantam præuaricationẽ, quæ rectè violẽta dicitur.
p ¶*Impudentem.*] . cir cunſpectam & improuidam locutionem Arianorum, qui male interpretantur illud, vt in nobis vnum ſint ſicut tu pater in me.
q ¶ *Sanitati.*]id eſt, ſanitate. Vel legatur acquiſitiue, ſ. peruerſe ſana.
r ¶ *extorquenda.*] hoc vult dicere, diuerſitas vel puerilitas interpretationis non extorquẽda eſt à ſanctitate dictorum cæleſtium, ideſt, à ſanctis dictis cæleſtibus.
s ¶*De naturali.*]id eſt, quod dicimus Chriſti naturam in nobis eſſe, habemus ab eo.
t ¶ *Accepta.*]à Chriſto [b].
v ¶ *Hauſta.*] id eſt à nobis ſumpta. ſed vtrumque verum eſt. ſi enim ipſe in nobis eſt per carnem aſſumptam à ſe, eodem modo & nos in eo. Item ſi nos ſumus in eo par carnẽ communicatam, ſimiliter & ipſe eſt in nobis. vnde dicitur, quia ego viuo, ſcilicet naturaliter: quia eiuſdem ſubſtantiæ cum patre eſt, & non in eo tanquam vas vel liquor in vaſe: vt mentiuntur quidam hæretici, vt 24. q. vlt. quidam. ver. Metangi.

b ſc. i vtero virginali. H.

x ¶ *Cur gradum.*] gradatim & ordinate dixit, “ego in patre, & vos in me, & ego in vobis. ſi enim voluntate tantum in vnum eſſemus, non oporteret dixiſſe, niſi quia ego & pater & vos vnum ſumus, ſ. per voluntatem: non feciſſe gradum dicendo ſigillatim vnumquęque. “ ordo enim & diſtinctio nominum multum operatur [c]. & eſt ſi. ff. ſi quis cau. ſed & ſi. 6. ſi quæſitum. 43. diſt. ſit rector. ext. de teſt. cum dilecta. nam & ſi ſeruus communis diſtinctis nominib. domi- norum ſtipuletur pro virilibus portionibus eis acquiritur. ſi tacitis nominibus, pro ea tãtum parte qua quiſque dominus eſt. ff. de ſtip. ſeruſer. ſi communis ſeruus ita ſtipuletur.

“ Chriſtus eſt nobiſcũ vnum.

“ Ordo noſtrũ multum operatur

y ¶ *Per naturam.*] “ſicut enim ipſe eſt vnum cum patre natura diuinitatis, ita vnum eſt nobiſcum humanitatis natura.
z ¶*Nos contra.*] deſt. econtrario.
a ¶*In eo.*]ſcilicet huio meſſemus.

a ¶Nat

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Natiuitatem.*]& ita quoq; ipse in nobis,sed cõsummatius & plenius per id quod sequitur. Et sic innuitur hic Christũ esse in nobis per carnem in sacramento communicatam, & nos in eo per carnẽ Virginis assumptam. Sed innuitur contrarium ibi, cum eo qui. vbi dicitur q̃ est in nobis per carnem.ibi,q̃ autem : q̃ nos sumus in eo per sacramẽtum altaris communicati : sed vtrunq; potest esse vtrum cum hic insit eadem caro,ꝛ.e.omnia.

b ¶ *Qui.*]scilicet filius p naturam assumptam à Christo in Virgine,vel à nobis in sacramẽto.

c ¶ *Naturaliter.*]p naturam diuinã inest. " sic enim intelligi debet,pater est i filio,& filius i patre; i. iste est eiusdem naturæ vel substantiæ cum illo, & econuerso. " Pater est in filio,&c. qualiter intelligitur.

d ¶ *Secundum natiuitatem.*] i. de patre nascẽ do.vel secundum natiuitatem, i. diuinitatẽ, quæ est natiuitas. Ioan.6.

e ¶ *In eo.*]scilicet filio.

f ¶ *Non enim.*]hic vult dicere, q̃ malus non fiat vnum cum Deo p assumptionem corporis Christi, licet eius, idest,mali Christus habeat in se carnem assumptam.

g ¶ *Sumpserit.*]p incarnationem in Virgine. Ioan.6.

h ¶ *Per me.*]hoc est ex patre habet viuere, q̃ ex eo natiuitatẽ hẽt: " homo vero nõ habet natiuitatẽ à Christo, sed ab homine, à quo gignitur & nascitur, & ideo nõ est ibi omnimoda similitudo. " Homo nõ habet natiuitatem à Christo. †*al.propter*

i ¶ *Per patrẽ.*] i. à patre secundũ diuinitatem.

k ¶ *Quomodo non naturaliter.*]i. sicut Christꝰ est vnum cum patre.

l ¶ *In se.*]i. secundũ naturam diuinam,q̃ spiritus est, q.d.q̃m non habet naturam cũ patre, vt sit idẽ cũ eo.& sic vere Dei filius est vnum & idẽ cum patre vnitate substãtiæ, non voluntatis,&c.

m ¶ *Hæc autem.*]sc.superiora. alias suprædicta.

n ¶ *Et per honorem.*]i. honorabile,sacramentum nobis datum à Christo in cœna.

o IN *calicem.*] Hæc est 24.pars dist.in quà rõ redditur, quare aqua mittitur in vinum.Ioan.de Fan.

Casvs. casus iste ponitur sic: Melchisedech corpꝰ Christi præfigurauit quando panẽ & vinũ obtulit,sed aquã obtulisse non legitur. & ideo quæritur quare in sacrificio aqua ponitur.Et resp.Ambrosius duas de hoc rationes assignans.Vna est,q̃ aqua de petra fluxit, q̃ hoc sacramentum significauit, alia est quia de latere Christi aqua fluxit & sanguis.& assignat rationem quare de latere, Postea ponit mul-

ꝛ ꝛ.corpus.

eius natiuitatem [a],&ille rursus in nobis per sacramentorum inesse mysterium crederetur:ac sic perfecta per mediatorẽ vnitas doceretur: cum nobis in se manẽtibus ipse maneret in patre, & in patre manens, ipse maneret in nobis:& ita ad vnitatẽ patris ꝓficeremus, cum eo qui [b] naturaliter [c] secundum natiuitatem [d] ineſt,nos quoque in eo [e] naturaliter inessemus, ipso in nobis naturaliter permanente. Quòd autem in nobis naturalis hæc vnitas sit,ipse ita testatus est. [Qui edit carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet,& ego in eo.]Non enim [f] quis in eo erit,nisi in quo ipse fuerit, eius tantum in se assumptam habens carnem,qui suam sumpserit [g].Perfectę autem huius vnitatis sacramentum superius iam docuerat dicens [sicut misit me viuens pater , & ego viuo per † patrem:& qui manducauerit meam carnem , & ipse viuet per me [h].] Vinit ergo per patrem:& quomodo per patrem [i] viuit, eodem modo nos per carnem eius viuemus. Omnis enim comparatio ad intelligentiæ formam præsumitur , vt id,de quo agitur,secundum propositum exemplum assequamur. Hæc ergo vitæ nostræ causa est, quòd in nobis carnalibus manentem per carnem Christum habemus , victuris nobis per eum ea conditione , qua viuit ille per patrẽ. Si ergo nos naturaliter secundum carnem per eum viuimus,id est,naturã suæ carnis adepti, quo modo [k] nõ naturaliter secundum spiritum in se [l] patrem habeat,cũ viuat ipse per patrem? *Item infra.*

¶ Hæc [m] autem ideirco commemorata à nobis sunt : quia voluntatis tantum inter patrẽ & filium vnitatem hæretici mentientes, vnitatis nostræ ad Deum vtebantur exemplo,tãquàm nobis ad filium,& per filium ad patrem obsequio tantum,ac voluntate religionis vnitis, nulla per sacramentum carnis & sanguinis naturalis cõmunionis proprietas indulgeretur:cum &per honorem [n] nobis datum Dei filij,& permanentem in nobis carnaliter filium,&in eo nobis corporaliter,& inseparabiliter vnitis mysterium veræ,ac naturalis vnitatis sit prædicandum.

Idem [o]. ¶ ' Corpus Christi, quod sumitur de altari,figura est, dum panis,&vinum extra videtur:veritas autem,dũ corpus &sanguis Christi in veritate interius creditur.

A ¶ Quæ scripta.] *Audita hæc sunt vsque ad ver.De naturali.ex ipso originali,itemque alia nonnulla, quæ facere videbatur ad sententiæ integritatem.*

B ¶ Idem.] *Antea legebatur,* ideſt. *Emẽdatum est ex vetustis codicibus. De hoc autem loco notatum est ſ.ea.c.corpus.*

Item Ambrosius in libr. 5. de sacramentis,c. 1.

¶ Quare in sacrificio aqua vino misceatur.

C. LXXXIII.

24 IN calicem [o] mittitur vinum: & quid aliud? aqua. Sed tu mihi dicis , quomodo ergo Melchisedech panem,& vinum Pobtulit ꝙ? Quid sibi vult admistio aquæ?Rationem accipe. *& paucis interiectis.* ¶Iussit Deus Moysi,vt tãgeret petram de virga: tetigit petram , & petra vndam maximam fudit , sicut Apostolus ait,[bibebant autem de consequenti [r] eos petra:petra autem erat Christus.] Non immobilis petra,quę populum sequebatur. Et tu bibe, vt te Christus sequatur. Vide mysterium.Moyses,hoc est,prophetas [s]: virga [t],hoc est, verbum Dei. Sacerdos verbo Dei tãgit petram [u]: & fluit aqua,& bibit populꝰ Dei. Tangit ergo sacerdos calicem,redundat aqua in calice, salit [x] in vitam æternam , & bibit populus Dei, qui Dei gratiam consecutus est. Didicisti ergo hoc. Accipe [y] & aliud. *& paucis interiectis.* ¶De latere eius aqua fluxit , & sanguis, Quare aqua? quare sanguis? Aqua,vt emundaret [z],sanguis,vt redimeret.Quare de latere? quia vn de culpa [a],inde gratia : culpa per feminam , gratia per Dominum Iesum Christum. *Item ca.* 3. ¶ Audi psalmum. Vide, quemadmodum aptus sit cœlestibus sacramentis. [Dominus pascit me,& nihil mihi deerit, &c. Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.] Virga imperium , baculus passio est,hoc est,æterna diuinitas Christi, sed etiam passio corporalis. Illa creauit, hæc redemit [b] [Parasti in conspectu meo mensam [c], &c.& poculum tuum inebrians [d] quàm præclarum est.] *& infra.*

¶ Quotiescumque bibis, remissionem accipis peccatorum,& inebriaris in spiritu. Vnde & Apostolus ait [Nolite inebriari vino, sed implemini spiritu sancto.] Vino enim qui inebriatur, vacillat, & titubat. Spiritu qui inebriatur,radicatus dans

" Melchisedech vinum & aquã obtulit.

a Hoc est expressum ſ. ea,in sacramento.

" Aqua deꝑ populũ deserti secuta est.

Gen.14.

1.Cor.10.

" Culpa de latere,& gratia d latere.

Psal.22.

Ephes.5.

dans obliuionem delectationum,vt ꝛ.dist.35.luxuriosa.

a ¶ *Pacificata sunt omnia.*]in terra redempti sunt homines.princeps enim mundi huius eiectus est foras , in cœlis chorus Angelorum, qui iam turbatus fuerat , per passionem eius & resurrectionem spe futuræ reparationis in noua gaudia resurrexit, vt ꝛ. eas.di.1.hi duo.

" Christꝰ ꝓ dęmonibus & angelis fi est passus.

1 Multis omissis.

" nec(vt Origen.dogmatizauit)pro ꝑtione diaboli passus est Christus : nec pro Angelis,sed vt eius laꝑsus in restitutiõe hominis esset reparatus. & ideo dicitur ꝓ Angelis fieri dum qđ inde cecidit,ex homini [b] redditur: & ideo etiam dicuntur pacificata quæ sunt in cœlo,quia numerum Angelorum diminutum fide passiõis suæ Christi [a] replet,i. homines, qui peccato depraua ti erant, suo sanguine redemit, & ex his ruinam Angelorum resarcit Deus. ꝛ. dist. 1. hi duo.

b ¶ *Vel in cœlo.*] vel, pro, &, id est, animæ sanctorum quæ iam in cęlis sunt, &sancti, qui adhuc sunt in terra:& tũc pacificata,i. saluata. Vel pacificata,i.homines Angelis reconciliati sunt.

c ¶ *Cœlum.*] i.illi qui ascendunt in cœlum, sanctificati sunt:quib. suppletur ruina Angelorum in cœlis.Io.

d ¶ *Super substantialem.*]& in textu Matthæi est,supersubstantialem , id est, super omnem substantiam, scilicet creatam.

" *Icut verus est Dei.*] Hæc est 25. pars dist. in qua probatur per 9. c. Christũ verũ esse Deũ, & in sacramento altaris verum corpus & sanguinem eius.Ioan.de Fan. Ioan.6.

Casvs. Sicut Christus est ver [a] filius Dei , nõ per adoptionem , sed ex substantia eius:ita vera est eius caro,quã in sacramento sumimus. caro autem non descendit de cęlo,sed panis.vnde quia Iesus

† *al. participas*

particeps fuit vtriusque:qui accipit carnẽ & corpus eius, participes est deitatis ipsius.

c ¶ *Quasi filius.*] expressiuum est veritatis, non enim imagine naturæ veritas obumbratur. ff.de lib.& posth.filio. Alg.l.1.c.11

f ¶ *Et tu quia accipis.*] id est , corpus Christi accipis diuinæ substantiæ vnitum. 1.Cor.10.

" *In illo sacramento.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd in sacramento Eucharistiæ est corpus Christi,& non corporalis esca,sed spiritualis.& ad hoc probandum inducit Ambrosius auctoritatem Apostoli.

g ¶ *In illo sacramento.*] id est,sub illa visibili specie. vel intransitiue illud sacramentum.scilicet sub illa specie.Vel illa species etiam suo modo dicitur corpus Christi.ꝛ.ead.species.

h ¶ *Corporalis.*]non ergo posset quis substentari de Eucharistia. arg. contra,quia etiam de odore satiatur quis & confortatur.[a]

i ¶ *Spirit ale.*]id est,spiritum alens.

k ¶ *Diuini spiritus.*] idem repetit. " corpus spirituale dicitur, non

in Christo est. Et ideo præclara ebrietas,quæ sobrietatem mentis operatur. *Item,c.*4. ¶[' Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie,&c.] Sanguine Christi pacificata [a] sunt omnia vel in cœlo [b],vel in terra. Sanctificatum est cœlum [c] : deiectus est diabolus,vbi† versatur homo, quem ille decepit. *& paulo post.* ¶ Dixi vobis , q̃ ante verba Christi, quod offertur,panis dicatur. Vbi Christi verba deprompta fuerint, iam non panis dicitur, sed corpus appellatur. Quare ergo in oratione Dominica , quæ postea sequitur, ait[Panem nostrum?]Panem quidem dixit, sed ἐπούσιον dixit, hoc est,supersubstantialem. [d]

† *ibi versatur,vbi & homo iorig.*

¶ *Cap.hoc ex indicatis* B. *Ambrosij locis confectum.et in summam redactum,ex originali emendatum est,& aliquot locis locupletatũ.*

Idem in lib.6.de sacramentis,c. 1.

¶ Veram Christi carnem , & verum Christi sanguinem manducamus,& bibimus. C. LXXXIIII.

25 [2] SIcut verus est Dei filius Dominus noster Iesus Christus , non quemadmodum hominis per gratiam,sed quasi filius [e] ex substantia patris:ita vero caro, sicut ipse dixit, quam accipimus, & verus eius sanguis est potus. [A] *Item paulo post.* ¶Ego sum, inquit,panis viuus,qui de cœlo descendi.] Sed caro non descendit è cœlo, hoc est , carnem in terris assumpsit ex Virgine. Quomodo ergo descendit panis è cœlo , & panis viuus ? quia idem Dominus noster Iesus Christus consors est & diuinitatis,& corporis. Et tu,quia accipis [f] panem, diuinæ eius substantiæ in illo participaris † alimento.

2 Alg.l.1. c.11. Guitm.l.3.

A ¶ Est potus.]*Post hæc verba in originali sequitur,*ꝛ.*forte.*ꝛ.*ead.*

*Item in libro de his,qui mysteriis initiantur,cap.*9.

¶ In sacrificio non corporalem,sed spiritualem escam accipimus.

C. LXXXV.

3 [g] IN illo sacramento [h] Christus est , quia corpus est Christi. Non ergo corporalis [h] esca, sed spiritalis est. Vnde & Apostolus de typo eius ait,quia patres nostri

2 ꝛ hoc nomine tribus. 3 ꝛ corpꝰ Xpi explicitet dicitur.

escam spiritalem manducauerũt, & potum spiritalem biberunt. Corpus enim Dei,corpus est spiritale [i] :corpus Christi,corpus est diuini spiritus, [k]

*Item in sermone de Abel, & Cain, id est, in libro de incarnationis Dominicæ sacramento,cap.*4.

¶ Carnem à Christo susceptam , & corpus transfiguratum in altari offerimus.

C. LXXXVI.

SI credas à Christo carnem esse susceptam, & offeras transfigurandum † corpus in altaribus, nec distinguas tamen naturã verbi †, & corporis, & tibi dicitur,si recte offeras,non recte [l] autem diuidas,peccasti.

*Item Hieronymus ad Hedibiam,quæst.*2.

¶ In cœna Christus fuit conuiuia & conuiuium. C. LXXXVII.

4 NEc Moyses dedit nobis panem verum , sed Dominus Iesus ipse conuiuia [m] & conuiuium [n],ipse comedens & qui comeditur [o].

4 Alg.l.1. c.12. Iuo p.2.c.5. Ioan.6.

Item Hieronymus supẽr Matthæum, lib. 4.*ad cap.*26.

¶ In veritate sui corporis& sanguinis Christus suis discipulis præsentauit,quod Melchisedech sacramentaliter obtulit. C. LXXXVIII.

5 ACcipite,& comedite,Hoc est corpus meum.] Postquam typicũ Pascha fuerat completum, & agni carnes cum Apostolis comederat, assumit panem, qui confortat cor hominis : & ad verum Paschæ transgreditur sacramentum:vt quomodo in præfiguratione eius Melchisedech summi Dei sacerdos panem,& vinum offerens fecerat, ipse quoq; in† veritate sui corporis& sanguinis repræsentaret.

5 Paschas.in eundẽ Matthei locum. Matth.26.

Idem in libro de membris Domini, al.de his,quæ Deo in scripturis attribuuntur.

¶ Christus idem est sacerdos & sacrificium. C. LXXXIX.

SAcerdos Dei patris dictus est filius Dei, non secundum diuinitatem , sed secundum humanitatem : in qua se pro nobis per passionem,& mortem suam acceptabile sacrificium Deo patri obtulit, vt ipse esset sacerdos qui & sacrificium. [p]

Psal.103.

Rex sedet in cœna, turba circũstãs duodena.

Se tenet in manibus: se cibat ipse cibus.

[q] Comedit ergo Christus seipsum : sed non quo ad effectum: quia non indigebat , sicut de baptismo. infra dist.quarta, proprie.

" Christus seipsum comedit.

† *al.veritatem sui*

Additio. Has ego concedo , Deus comeditur:Christus cõmeditur. Has nego, deitas comeditur : anima comeditur.quia in primis supponitur persona , secundum Hug.& L.

Item in libro de membris Domini, al.de his,quæ Deo in scripturis attribuuntur.

¶ *Et qui comeditur.*] diceret quis : quare assumpsit corpus suum, qui non indigebat ? Respond. vt daret aliis exemplum sumendi : " sicut baptizatus est,licet non indigeret , vt daret exemplum baptizandi:vt infra distinct. 4. per aquam.

" Christus quare baptizatus fuit.

Accipite.]Casvs. Super verba illa Euangelij,Accipite,&c.dicit Hieronym, quòd postquam Christus agni paschalis carnes cum discipulis suis comedit , ad verum transiuit sacramentum, ipsum instituendo.& sicut Melchisedech obtulit panem & vinum, qui fuit huius sacramenti præfiguratorꝛita Christus seipsum obtulit,& repræsentauit. illud quod Melchisedech fecit. hoc etiam Dominus præfiguraui in agno. Sequens cap.patet.

p *Sacerdos.*] ¶ *Sacrificium.*] & ita gerit officium duorum. Arg. contra.16.q.1.presbyteros.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnc eis.] Historia. Legitur in actib. Apost. & Iudæi ad prædicationem Petri cõpuncti dixerunt ad eum &ad alios discipulos:qd faciemus nos ô viri fratres? tũc Petrus ait illis, Pœnitentiam agite, &c. & hoc est quod dicitur hic : tunc eis Petrus annunciauit.
Act.2.
a ¶*Tunc eis.*]cum dixerũt ei Iudæi,q.d faciemus nos viri fratres? Ait tunc Petrus,Credite ipsum esse Deũ, quem 'crucifixistis [a2]
1 Lanfranc. Iuo p.2.c.9. aVt j.dist.3. ℞rie.in fi.

Corporeum.] Cavs. Dicitur hic & corpus Christi olim significatum per manna, nũc est res magni miraculi:s.corpus natum ex Virgine.
b ¶*Illud manna.*]i. corpus Christi, quod figurabatur per corporeum manna. s.ea. reuera.
c ¶ *Tãti res miraculi.*] id est, tantæ rei miraculosæ , scilicet corporis Christi.
2 Lanfranc. Guitm. l. 3. Alg.l.1. c.9. & 12. Iuo p.2.c.9.

Accesserunt.]Cavs.H.sic ponit hunc casum.In hoc c. Aug. multis modis in uitat nos ad peeptionem corporis & sanguinis Christi sacramentalẽ & spiritualẽ, commendans multipliciter hoc sacramẽtum, & virtutem eius insinuans. Sequentia duo c.patent.
d ¶*Manducat.*] spiritualiter: sed multi sacramẽtaliter, licet nõ adorauerunt. "Adoramus quidem humanitas magna veneratione eft adoranda.
3 Et lerm.4. de S.Steph.
"Christi humanitatem eius quadam veneratione maiori q̃ vniuersas creaturas:sil la tamen quæ dulia est,non est latria.
e ¶*Adorauerit.*]ar.hic q̃ mus non potest accipere corpus Christi, arg.contra. j.ead. qui bene. sed ℞atim desinit esse.
4 Concione prima.
f ¶ *Non inuenimus.*] quo ad mysterium.
g ¶*Ferebatur.*]alludit ad illud quod dicitur in libro Regũ : Dauid fingens[b] se demẽtem, manib[b] ferebatur per lutum ciuitatis Saulis regis timore, ex quo forte postea dictũ est
b cõprehen sus est & ductus est ad regem, ipse autem,&c. "curator da cã cogcurator dandus est ei, qui dicit se demẽtẽ causa coquita,ne propter onera ciuilia huiusmodi fingat.ff.de cur. fur. obseruare.
†*Ferebat*] orig.

Presbyter.]Hæc est 26.pars distin.Io. de Fant.
h ¶*Eucharistiam.*] Licet iniuncta dare causa necessitatis. Bto.li. 5.c.vt omnes.Sed contra,ſ.ead.cum omne.
"Sanguis Xpi non est ſernandus.
"Sed sanguinem nõ precipitur seruare,qa opus esset nimia cautela in eo seruando,ergo propter cautelam non seruatur,ne fundatur:quandoque tamẽ propter aliud seruatur. j. dist. proxim. fabbato.
Matth.5.
5 in cap.l.5. c.161.

Vi bene.] Hæc est 27.pars dist. Io.de Fan.
i ¶ *Comederit.*] "nec dicendum,quòd mus sumat corpus Domini. ſtatim enim desinite sacramẽtum, ex quo ab eo tãgitur. si tamen dicatur q̃ sumitur.
6 Burc.l.5.c. 20. Iuo p.2. Pann. l.1.c.148. "corp' Xpi
A ¶*Infirmatus fuerit.*]*Apud Burchardum.& Iuonem(qui item citant concilium Vuormaciense,c.5.) & in capitularibus, l.1.c.161. vbi habetur, post ista verba interponuntur hæc,* aut paruulus infirmus fuerit.
Item ex concilio Arelatenſi††.
¶Penitentia eius,qui non bene sacrificium custodit. C. XCIIII.

Qvi bene non custodierit sacrificiũ, & mus, vel aliquod aliud animal illud comederit [i] , quadraginta diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit,& non inuenta fuerit, triginta [k] dies pœniteat.
27 7
Cyprianus Eucratio fratri salutem,lib. 1. *epistola* 10.
¶ Histrionibus sacra non committantur mysteria. C. XCV.

Ro dilectione tua,& verecundia mutua consulendum me existimasti frater charissime,quid mihi videatur de histrione quodam , qui apud vos constitutus,in eiusdem adhuc artis suæ dedecore perseuerat, & magister, & doctor non erudiendorum,sed perdendorum puerorum id,quod male didicit [l] ,ceteris quoque insinuat, an talis debeat communicare nobiscum. Quod ego puto nec maiestati diuinæ, nec Euangelicæ disciplinæ congruere , vt pudor [m], & honor ecclesiæ tam turpi , & infami [n] contagione fœdetur.
28 8

*Item ex concilio Chartaginenſi tertio, cap.*35.[9]
¶Post conuersionem non est deneganda gratia communionis. C. XCVI.

Scenicis,atque histrionibus, ceterisque huiusmodi personis, vel apostaticis cõuersis, vel reuersis ad Dominum gratia, vel reconciliatio non negetur.
10

Item ex concilio Vrbico.[11]
¶Presbyter in altari missam non celebret, in quo eadem die episcopus celebrauit. C. XCVII.

In altari, in quo episcopus missam cantauit, presbyter eodem die aliam celebrare non [o] præsumat.
12

Item ex concilio Lugdunensi.

¶Iudæi credentes biberunt sanguinem, quem in cruce fuderunt. C. XC.

Vnc eis [a] Petrus annuntiauit eum colendum,quem crucifixerunt:vt eius sanguinem biberent credentes, quem effuderunt sitientes.
a

*Item Ambrosius epist.*62.*al.l.*8.*epist.* 1. *ad Irenæum.*
¶Corpus,quod ex Virgine sumptum est, à fidelibus accipitur. C. XCI.

Corporeum illud manna [b] nunc est [A] tanti res miraculi [c]:quia venit,quod perfectum est:perfectum autem,panis de cœlo,corpus ex Virgine,de quo satis Euangelium te docet.
1
A ¶Nunc est.]*Apud B.Ambrosium sic legitur,* Et corporeum quidem illud manna hodie plerisque in locis inuenitur : sed nunc non est tanti res miraculi,quia venit,&c. *Verum ob gloſſam non est emendatum.*
Item Augustinus in Psalmum 33.
¶ Verum Christi corpus,verumque eius sanguinem quotidie manducamus & bibimus. C. XCII.

Accesserunt ad Iesum Iudæi,vt crucifigerent : nos ad eum accedamus , vt corpus eius & sanguinem accipiamus. *Item infra.* ¶Vere magnus Dominus,& magna misericordia eius vere,qui nobis dedit manducare corpus suum, in quo tanta perpessus est, & sanguinem bibere. *Item in Psalm.* 45.*ad Iudæos.* ¶Iam & securi bibite sanguinem, quem fudistis. *Idem in Psal.*65.¶Ipsum sanguinem quem per insaniam fuderunt, per gratiam biberunt. *Item in Psalmum* 98.
2

¶ [3] De carne Mariæ carnem accepit.Et quia in ipsa carne hic ambulauit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit. Nemo autem illam carnem manducat [d] , nisi prius adoauerit. [e]
3
Item in Psalmum 33. ¶[f] [4] Dauid ferebatur [A] manibus suis.]Manibus suis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipso Dauid,secundum litteram non inuenimus [f]: in Christo autem inuenimus. Ferebatur enim Christus manibus suis,quando commendans ipsum corpus suum ait:[Hoc est corpus meum.] Ferebatur † [g] enim illud corpus in manibus suis. *Idem super Ioannem,tract.* 31.¶Quousque biberent sanguinem ,quem fuderant, de sua salute desperauerunt. *Idem in Psalmum* 54. ¶Iudæi pascebantur tamquam de pœna Domini.Nam & nos de cruce Domini pascimur , quia corpus ipsius manducamus. *& infra.*¶Habent ergo impij epulas suas,habent & pij suas. Audi epulas piorum. [Beati , qui esuriunt,& sitiunt iustitiam.]
4
A ¶Perebatur.]*In græca vulgata est* ἀναφέρεται, *id est*, collabebatur.
Item ex concilio Vuormacienſi.[5]
¶ Pro infirmitatibus Eucharistiam presbyter semper habeat paratam. C. XCIII.

Presbyter Eucharistiam [h] semper habeat paratam, vt quando quis infirmatus [A] fuerit , ſtatim eum communicet , ne sine communione moriatur.
26 6
A ¶Infirmatus fuerit.]*Apud Burchardum.& Iuonem(qui item citant concilium Vuormaciense,c.*5.) *& in capitularibus, l.*1.*c.*161. *vbi habetur , post ista verba interponuntur hæc,* aut paruulus infirmus fuerit.
Item ex concilio Arelatenſi††.
¶Penitentia eius,qui non bene sacrificium custodit. C. XCIIII.

Qvi bene non custodierit sacrificiũ, & mus, vel aliquod aliud animal illud comederit [i] , quadraginta diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit,& non inuenta fuerit, triginta [k] dies pœniteat.
27 7
Cyprianus Eucratio fratri salutem,lib. 1. *epistola* 10.
¶ Histrionibus sacra non committantur mysteria. C. XCV.

Ro dilectione tua,& verecundia mutua consulendum me existimasti frater charissime,quid mihi videatur de histrione quodam , qui apud vos constitutus,in eiusdem adhuc artis suæ dedecore perseuerat, & magister, & doctor non erudiendorum,sed perdendorum puerorum id,quod male didicit [l] ,ceteris quoque insinuat, an talis debeat communicare nobiscum. Quod ego puto nec maiestati diuinæ, nec Euangelicæ disciplinæ congruere , vt pudor [m], & honor ecclesiæ tam turpi , & infami [n] contagione fœdetur.
28 8

*Item ex concilio Chartaginenſi tertio, cap.*35.[9]
¶Post conuersionem non est deneganda gratia communionis. C. XCVI.

Scenicis,atque histrionibus, ceterisque huiusmodi personis, vel apostaticis cõuersis, vel reuersis ad Dominum gratia, vel reconciliatio non negetur.
10

Item ex concilio Vrbico.[11]
¶Presbyter in altari missam non celebret, in quo eadem die episcopus celebrauit. C. XCVII.

In altari, in quo episcopus missam cantauit, presbyter eodem die aliam celebrare non [o] præsumat.
12

Item ex concilio Lugdunensi.

Pronunciandum.]Hæc distinct. diuiditur in 14. partes.In quarum prima probat per x.c. quid iuris sit de festiuitatibus. Secunda ibi,*De esu.* Tertia ibi,*Peruenit.* Quarta ibi,*Sabbato.* Quinta ibi,*Ieiunium.* Sexta ibi,*Ieiunia.* Septima ibi,*De pœnitentibus.* Octaua ibi,*Litteris.* Nona ibi,*Crucis.* Decima ibi,*Aquam.* Vndecima ibi,*Nosse.* Duodecima ibi,*Perlatum.* Decima tertia ibi,*Sexta.* Deci maquarta ibi,*Omnes.*
1 ¶C.de fer.l. oẽs dies. Noue. Leo. 54. Mogun. c.36.Cap. l.1.c.164. & lib.1.c.35. Burc.l.2.c.77 Inop.4.c.14 Balsamõ ad tit.7.Nomo canonis.

Ioan.de Fant.
Cavs. Hic ponitur 3. dist. in qua ostẽdit G. quæ festiuitates sunt celebrandæ:interserit etiam de generalibus ieiuniis. In hoc c.igitur enumerãtur q̃ festiuitates sunt p circulum anni celebrãdæ. additur ẽt q̃ieiunium ex quo est ab ecclesia indictum , debet ab omnibus obseruari, & quo tempore debeant solenniter pœnitentes reconciliari.
a ¶ *Pronuntiandum.*] quæ festiuitates sint celebrandæ, & qñ,ostẽdit. "Et ió inter sanctes martyrũ cramẽta tractat de sollẽnitatib.istis,qa sacramẽtorũ[a] loco habẽtur:qa repræsentãt passiones eorũ martyrũ propter quos fiũt.
b ¶*Ad vesperam.*] hic "hẽs qñ incipiat dies secũdum canones:ſ.a vespera,vt ext. de fer. c.1. & 2. &ſ.75.di.qd à patribus. Aliud obtinet secundũ leges,qa secundũ leges incipit à media nocte [b], vt ff. de fer.more. vt no.de hoc ſuper illo c.quod à patribus.hodie quo ad iudicium protendi tur dies vſq; ad tenebras,&c. ext. de of.de leg. consuluit. Sed tñ no.q̃ inceptio ista nõ habet locum quo ad omnia. nã secundum hoc sæpe comederemus carnes in die veneris.Vñ dicẽ q̃ quo ad solutiones faciendas, quo ad carnes comedendas, dies incipit à media nocte,& termi natur in alia mediam noctẽ, & maxime qa hoc dicit lex, & hoc habet consuetudo,licet quo ad solutiones distinguant quidã inter clericos & laicos: quod non approbo. Præterea not. q̃ dies q̃ncque incipit à meridie [c], &terminatur in aliũ:& hęc forte com putatio est magis vera,cũ cõtineat ortum & occasum signorũ. Item dies quandoque computatur de momento ad momentum.ff. de min. denique.ſ. minorem. Sed quantum ad esum carnium computatur dies à vespera vſque ad diluculum,vt j.ead.de esu.Ioan.
2 ¶ *Ieiunium.*] quia Dominus surrexit de cœna,& lauit pedes discipulorum,& iterum rediit ad cœnam:volunt quidam ad similitudinem Domini etiam pedes aliis abluere,& bis [e] comedere,sed talis consuetudo reprobatur.

DISTINCTIO III.

¶ Tempora feriandi in missa sunt laicis nuntianda. C. I.

Ronũtiandum [a] est laicis[A] vt sciãt tempora feriandi per annum,id est,omnem Dominicam à vespera vsque ad vesperam [b], ne iudaismo capiantur. Feriandi vero per annum isti sunt dies, Natalis Domini, sancti Stephani,sancti Ioannis Euangelistę, Innocentium , sancti Silvestri, octauæ † [B] Domini , & Theophaniæ† [c],Purificatio sanctæ Mariæ, sanctum Pascha cum tota hebdomada, Rogationes tribus diebus, Ascensio Domini,sancti dies Pentecostes , sancti Ioannis Baptistæ, Duodecim Apostolorũ, maxime tamen sanctorum Petri, & Pauli, qui mundum sua prędicatione illuminauerunt , sancti Laurentij, Assumptio sanctę Mariæ,Natiuitas [d] sanctæ Mariæ,Dedicatio ecclesię†,sancti Michaelis Archangeli, Dedicatio cuiuscumque oratorij,& omnium sanctorum, & S. Martini,& illæ festiuitates [e] ,quas singuli episcopi in suis episcopatibus † cum populo collaudauerint, quæ vicinis tantum circummorantibus indicendæ sunt, non generaliter [f] omnibus. Reliquas vero festiuitates per annum non sunt cogendi ad feriandum , nec prohibendi. Indictum vero ieiunium quando fuerit denũtiatum, ab omnibus obseruetur.
1 1. ps
A ¶ Laicis.] *Hæc vox vbest à Vaticanis exemplaribus Burchardo.& Iuone.*
B ¶ Octauæ Domini.] *Ita in plerisque vetustis exemplaribus,& in capitularibus,& apud Iuonem,& ceteros fere veteres scriptores,excepto Burchardo. Ac nihilominus ipsa octaua dies ipsius Natalis significatur.Cur autem numero multitudinis proferretur , declarat Alcuinus,in cap.de octaua Domini.*
Item ex concilio Toletano 3.*c.*23.
¶ In sanctorum solennitatibus,diuinis officiis , non saltationibus, vel cantilenis,populi debent vacare. C. II.

Irreligiosa consuetudo est, quam vulgus per sanctorum solennitates agere consueuit.Populi,qui debent officia diuina attendere, saltationibus [g],& turpibus inuigilant canticis, nõ solum sibi nocentes,sed & religiosorum officiis perstrepentes† [h].Hoc ete nim , vt ab omnibus † prouinciis depellatur , sacerdotum, & iudicum à concilio sancto curæ committitur.
10

Item ex concilio Aurelianenſi 1.*c.*29.[3]
¶Ante Ascensionem Domini tribus diebus litaniæ celebrentur. C. III.

Rogationes, id est, litanias, ante Ascensionem Domini placuit celebrari,ita vt præmiſſum† triduanũ ieiunium [i] in Dominicæ Ascensionis solennitate soluatur.Per quod triduum serui, & ancillæ ab opere relaxẽtur, quo magis plebs [k] vniuersa conueniat. Quo triduo omnes abstineant,& quadragesimalibus cibis vtantur.
4

*Item ex concilio eodem,cap.*33.
¶Episcopus die Dominico non desit ecclesiæ. C. IIII.

Episcopus , si infirmitate non fuerit impeditus,ecclesię,cui proximus fuerit, die Dominico deesse [l] non debet.

*Item ex eodem,cap.*27.[5]
¶Hos dies ciuibus in villa celebrare non licet. C. V.

Nvlli ciuium Paschæ,Natalis Domini, & Quadragesimæ [A] solennitatem in villa [m] liceat celebrare, nisi quem infirmitas probabitur tenuisse.
6
A ¶Et quadragesimæ.]*Sic etiam in originali impresſo.Sed Iuo habet,* vel quinquagesimæ. *Burchardus,*vel Pentecostes.*& ita est in concilio Agathensi,c.*63.*& in Aruernensi,c.*24.
*Item ex eodem Aurelianenſi,c.*26.
¶Ante solennitatem Paschæ Quadragesima est celebranda. C. VI.

Sacerdotibus [n] omnibus est decretum,vt ante Paschæ [o] solennitatem non Quinquagesima, sed Quadragesima teneatur.
*Item ex concilio Martini Papæ Bracharensis,cap.*50.[7]
¶Quinta feria vltimæ septimanæ Quadragesimæ ieiunium solui non licet. C. VII.

Non liceat quinta feria nouissimæ septimanæ ieiunium P̃ soluere , & omnem exhonorationem [p] , ne iudaismo capiantur.
m ¶*Vlli.*] ¶*In villa.*] Tunc enim in maiori ecclesia conueniunt omnes, vt ſ.ead.dist.1.ſi quis etiam extra.
n ¶*Sacerdotibus.*]id est,episcopis in concilio congregatis.
o ¶*Paschæ.*] contra.ſ.dist.4.ſtatuimus.& c. Quadragesima. Sol. "hic de ieiunio generali, quod omnibus iniungitur:ibi de specialibus,quod clericis suadetur.immo ideo non est seruanda Quinquagesima:quia seruatur post Paschæ à die Paschæ vsque ad Ascensionem vel Pentecosten.
p ¶ *Ieiunium.*] quia Dominus surrexit de cœna,& lauit pedes discipulorum,& iterum rediit ad cœnam:volunt quidam ad similitudinem Domini etiam pedes aliis abluere,& bis [e] comedere,sed talis consuetudo reprobatur.

d Ad idẽ 3. q.4. nullus. extr.de ma. & obe. c.2. vbi de hoc ẽt le. & no. extr. de loc. & conduct. vestra. Arc. ſabeſt ab orig. †*omni Hiſpa nia*]orig.
3 Beda d ofic.tom.7.
4 Albin.pa. 67. Bur.l.13. c.17.Iuo p.4 c.11. †*al.post missam*
5 Conc.Arnenſ.c.14. Et Agathẽſ. c.63.
6 Bur.l.2.c. 75. & l.19.c. d ſacrilegio Iuo p.4.c.12 "ieiunãdũ nõ est inter Pascha & Pentecostẽ.
7 ſi cap.græ. ſynod.
"Epis dieb' dficis d; eẽ ecclesiſua. in episcopali ecclesia diuinis officiis debeat interesse : in qua sacerdotali more præcipitur residere, vt 7. quæſt. 1. peruenit ad nos. & quòd cogendus ſit cum clericis ſuis apud ecclesiam ſuam commuiter habitare, vt dixi 41.dist. episcopus vilem.
"ieiunium est duplex.
m *Vlli.*
n *Acerdotibus.*
o *Paschæ.*
e intellige ſcdm Hug.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo q̄ comedit integre & pfecte, & postea surgit & iterū comedit, & cus si parū tūc vtile per inutile vitia mandatū fa ciendū surgeret, quo facto ad mē sam rediret & comestio neḡ inceptā pficeret: nā certe talis ieiunans dicereturꝙ, Hu. qui ita not. i ſnum. obſer. ieiu. §. qñ. ver. to ta, &c. rEt in 6. Sy. c. 2.
2 Burc. l. 13. c. 8. Iuo p. 4. c. 41.
† *al. ſabbato* † *al. diſtinctionis*
3 Burc. l. 2. c. 38. Iuo p. 4. c. 18. Pann. l. 2. c. 173.
† *nos*] Grat.

a ¶ *Exhonorare.*] ar. q̄ nihil reputatur ieiu- & pfecte, & poſtea q̄ vnū diem nō ieiunat, C. ad ſyl. l. vl. & iterū nihil videtur eſſe factum, &c. 7. q. 1. nihil. Additio. Item arg. q̄ comedit. & vtile per inutile vitia mandatū fa cere. 25. q. 2. & ſi legibus. ſed arg. contra. 12. q. 2. ſi quis. Archid.
b ¶ *Non oportet.*] Sed p totos, i. omnes, exceptis diebus Dñicis, ar. 3. di. 30. ſi quis presbyter. ʒ. di. 5. Quadrageſima, Paſchalis.
c ¶ *Lacuit.*] ¶ *Vt omnes.*] non co medant.
d ¶ *Sabbati.*] ſcilicet
e ¶ *Sacerdotali.*] ſcilicet finita hora nona.
f ¶ *Communione.*] ſcilicet percepta, i. non debēt comedere niſi prius celebratis miſſarum officiis & vespertinis. ¶ ead. diſt. 1. ſolent. H.
g Quoniam.] Sūt quidam.
h ¶ *Genua.*] ʒ. diſtin. 76. §. non autem: & c. ſcire.
i ¶ *Stantes.*] ʒ. diſt. 30. ſi quis presbyter. ʒ. 26. q. 7. ſacerdos. contra. Sol. ibi dies remiſſionis vocantur dies ieiuniorum.

Deeſu carnium.] Hæc eſt 2. pars di. ſecundum Iohan. de F. Casvs. Quæſitū fuit à Leone, quib. diebus ſit abſtinendum à carnibus. Et reſp. q̄ in 4. & 6. feria ab initio noctis præcedentis vſq; in ſequentem diem. ſ. quartā & ſextā feriā.
k ¶ *Feria.*] de quarta feria eſt conſilium, de ſexta præceptum.
l ¶ *Sabbati.*] dici, ſcilicet Paſchalis: ſupple ne forte ob inſignem ſolennitatē videretur ieiunium tunc ſoluendū.
m ¶ *Maluerit.*] ſed nō tenetur ad hoc.
n ¶ *Vel debuerit.*] cum teneatur ad hoc ex iuncta pœnitētia. “ Et ita eſt arg. q̄ poſſumꝰ carnes comedere in die ſabbatiᵃ: mā ponit in optiōe noſtra tamdiu abſtinere die ſabbati, quamdiu voluerimᵒ. Sed cōtra ʒ. ea. 2. ſed illud eſt conſiliū, & conſuetudo ita interpretatur. extra de obſer. ieiu. conſilium. §. item de illis. nec enim ſabbatum eſt inter legitima ieiunia, vt ʒ. ea. ieiunia. 1. Ioan.

Peruenit.] Hæc eſt 3. pars diſt. ſecundum Ioan. de Fant.
Casvs. Quidam homines praui ſenſus prædicabant ſabbatū cuſtodiri & obſeruari. qui in hoc c. à G. reprehenduntur cum videantur prædicatores

ᵃ carnes comedere die ſabbativtrū ſit licitum.
a Dicit Ho. hic hī quod hoc ſabbato licite caro comeditur: ſed poſt ea aliud obtinuit i ſabbatho. ſabſtinēdū eſſe à carnibᵒ. ʒ. di. 5. qa dies ſed & ieiuniū i ſabbato fuit poſt ea conſultū ʒ. e. ſabbato ſecundū H. 4 Et Nicol. Papa ad cōſultaBulgarorum, c. to. 5 Iuo p. 4. c. 6. Pann. l. 2. c. 169.

norare a Quadrageſimam, ſed ſine cere abſtinentes, totam Quadrageſimam peragere.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 50.[1]

¶De eodem. C. VIII.

[2] Non oportet b in Quadrageſima, quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiuniū diſſolui, & totam Quadrageſimam inhonorari: ſed per totos hos dies ieiunare, & eſcis abſtinentiæ conuenientibus, id eſt, atidioribus vti.

Item ex concilio Agathenſi, c. 12.

¶ Exceptis diebus Dominicis in Quadrageſima non ſoluatur ieiunium. C. IX.

Placuit c, vt omnes eccleſiæ filij, exceptis diebus Dominicis, in Quadrageſima etiā die ſabbatiᶠ d ſacerdotali e oratione a, & diſcretionis cō munione f ieiunēt.
a ¶ Oratione.] *In concilio legitur*, ordinatione, & diſtrictionis ſ comminatione ieiunent: *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

Item ex concilio Nicæno, cap. 20.

¶ Nec in die Dominico, nec in diebus Pentecoſtes in oratione genua flectantur. C. X.

[3] Quoniam g ſunt in die Dominica quidam ad orationem genua h flectentes, & in diebus Pentecoſtes ſtatutum eſt à ſancta ſynodo (quoniam conſona, & conueniens per omnes eccleſias cuſtodienda conſuetudo eſt) vt ſtantes i ad orationem vota Domino reddamus.

Item Leo Papa iiij.

¶ Quo tempore ab eſu carnium ſit abſtinendum. C. XI.

[2] De eſu carnium apud vos † vetuſtiſſima, & nō improbanda traditio ſemper eſt tenenda, vt à cœnæ termino, quæ fit in principio noctis quartæ feriæ k, quæ luceſcit in quarta feria, vſq; in diluculum quintæ feriæ, & ſimiliter à cœna noctis ſextæ ferię, quæ luceſcit in ſexta feria, non imperite ieiunatio vſq; ab ſabbati l lucem, quantum de diei parte aliquis ieiunare maluerit m, vel debuerit n, protendatur.

Item Gregorius dilectiſſimis ciuibus Romæ, lib. 11. epiſt. 3.[4]

¶ Nec die ſabbati feriandum, nec die Dominico lauacrum eſt prohibendum. C. XII.

[3] Peruenit ad me quoſdam peruerſi ſpiritus homines praua inter vos aliqua, & ſanctæ fidei aduerſa ſeminaſſe, ita vt die ſabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud, niſi Antichriſti prædicatores dixerim? qui veniens o diem ſabbatum, atque Dominicum ab omni faciet opere cuſtodiri. Quia enim mori ſe, & reſurgere ſimulat, haberi in ve-

a ¶ *In ſuſpicionibus.*] ſcilicet hæreſeos.
b ¶ *Ieiunia.*] Hæc eſt ſexta pars diſt. ſecundum Ioan. de Fant.
c ¶ Et *ſexta.*] addita ſecunda feria. 11. q. 3. de illis. di. 82. presbyter.
d ¶ *Soluenda.*] ab his qui ad hoc voto vel pœnitentia ſunt adſtricti. Vel dic quōd hoc fuit in primitiua eccleſia neceſſitatis: hodie vero conſilij. H. & G.
e ¶ *Saluatorem.*] 3. 11. q. 3. abiit.
f ¶ *Vel cum crucifigentibus.*] ʒ. diſ. 4. qui bis.
g ¶ *Aliud.*] C. de fer. l. 3. contra. Sed die legē ſuccumbere, i. vim in hoc non habere. ext.

a Sub. niſi ad caſum neceſſitatis referatur. B. Hiſp.

Deepœnitētibus.] Hæc eſt 7. pars diſt. ſecundum I. de F. Casvs. Dicitur hic q̄ pœnitentes in cœna Domini debēt recon ciliari, niſi eſſent in mortis articulo cōſtituti: quo caſu nulli de bet Euchariſtia dene gari. De pōdere vero delictorum, i. quanta pœnitentia ſit pro delicto imponenda, ſecūdum deuotionem

1 Clemēs. l. 7 cōſtit. c. 24. Smaragdus ad c. 48. reg. S. Benedicti a Iuo p. 4. c. 32. Pann. l. 2. c. 179.
b De quib. habes 25. di. §. aliās. & 3. ea. diſt. 2. in cœna.
3 in ſyno. 6. c. 66. Smaragd. ibid. Iuo p. 4. c. 13

c Quia recō ciliatio pœ nitentiū eſt vel à ſuo presbytero? ſi alis officij Dñs quidā q̄ poſt pri ſi ſacerdota mā expulſionem vſq; ad vltimam (quarum ſit. 16. q. 6. §. ſi. 50. di. vtraque debet tātum quāuis. Arc. per epiſcopum fie- Am aūt ſit li ri c:) presbyter ſim- citū ſchola plex poteſt eū quoli- rib. ſtudere bet anno in cœna Do die feriata i mini recipere i eccle- honorē Dei ſiam, & poſt octauas die q̄ fic. vt de eccleſia expellere. pang. & Al. de hoc 50. di. in capi- de tm. 11. di te. 26. q. 6. c. 1. §. di. 1. in uts. ff. de fer. cœna. Item quare hoc ideō ʒ3 gl. 1. l. magis ſit in die Iouis oēs iudices. quām in alio die eiuſ- & ibi Rayn. dem ſeptimanę? ió ga & Ang. C. d eodem die idem Dñs feri. Iuis ali captus fuit, & ligatus ter ſentiant fuit: & eius ligatio ab cœno. vt per ſolutionem noſtram Arc. hic & p operata eſt. Vel pōt Io. An. & d. dici, q̄ ideo quia ipſe Ant. in c. 1. eodē die pedes diſci- ext. e. pulorū lauit. vñ ió ea
4 Cap. 1. 5. c. dē die fit vt pedes, i. Poly. l. 6. affectᵘs noſtros lauet à Bur. l. peccatis: iuxta illud: Ioan. quam ſpecioſi pedes c. 15. c. euangelizātium, &c. de pœ. diſt. 1. poteſt.

i ¶ *Remittendum.*] id eſt, abſoluendum reconciliando: Euchariſtiam concedendo. 50. diſt. pœnitentes.
k ¶ *Aeſtimando.*] arg. 23. q. 8. occidit. Ioan.
l ¶ *Attendat.*] 26. q. 7. de his.
m ¶ *Sane.*] exponit quod dixerat in verbo ægritudo.
n ¶ *Ante tempus.*] id eſt, ante quintam feriam, quæ eſt ante Paſcha.

Itteris veſtris.] Hæc eſt 8. pars diſt. ſecundum Ioan. de Fant.
Casvs. Quidam epiſcopi ſingulis annis in cœna Domini non conficiebant chriſma, qui in hoc c. reprehenduntur. & præcipitur eis, vt quolibet anno chriſma conficiant, vt vetus chriſma cremetur. Sequens cap. patet.
o ¶ *Et non per ſingulos.*] ʒ. de pœ. diſt. 3. ſepties. & 54. di. §. 1. & c. Agathoſa. ʒ. di. 96. cū ad verū. ʒ. di. prox. omni tempore. & c. presbyteri.
p ¶ *De anno.*] ʒ. diſt. 3. ſi quis de alio.

eleſiis fideles deſint: nec habitent in latibulis cubiculorum, ac montium, qui in ſuſpicionibus a perſeuerant: ſed exemplum, & præceptum cuſtodiant ſacerdotum, & ad alienas villas agendorū conuentuum cauſa non conueniant. Ab vniuerſis epiſcopis dictū eſt, anathema ſit, qui hęc commiſerit.
a ¶ Timoris.] *Hoc exponitur in gloſſa. Sed in concilio eſt*, cauſa temporis, *id eſt, quoniam dies Dominicus ſit. De qua re habetur* ʒ. *diſt.* 30. *c. ſi quis tamquam. & c. ſi. Legitur etiam in Pontificali Damaſi ideo Meltiadem ſanxiſſe, ne quis die Dominico, aut feria quinta ieiunaret: quia eos dies pagani, quaſi ſacrum ieiunium celebrabant. Et apud Burchardum, libr. 19. imponitur pœnitentia ei, qui die Dominico ieiunet propter abſtinentiam, & religionem.*

Item ex dictis S. Apollonij.[1]

¶ *Caput hoc habetur apud Palladium in vita Apollo abbatis.*

¶ Quarta & ſexta feria ſunt ſeruanda ieiunia. C. XVI.

[6] [2] Ieiunia ſane legitima, id eſt, quarta & ſexta b feria non ſunt ſoluenda c, niſi grādis aliqua neceſſitas fuerit: quia quarta feria Iudas de traditione Domini cogitauit, & ſexta feria crucifixus eſt Saluator. [3] Videbitur ergo, qui in his diebus ſine aliqua neceſſitate ſoluerit ſtatuta ieiunia, vel cum tradente tradere Saluatorem d, vel cum crucifigentibus c crucifigere. Die autem Dominica nihil aliud f agendum eſt, niſi Deo vacandum. Nulla operatio in illa die ſancta agatur: niſi tantum hymnis, & pſalmis, & canticis ſpiritualibus dies illa tranſigatur.

Item Innocentius Papa, epiſt. 1. ad Decentium, cap. 7.

¶ Quinta feria vltimæ hebdomadæ Quadrageſimæ pœnitentes remiſſionem accipiant. C. XVII.

[7] [4] De pœnitentibus vero qui ſiue ex grauioribus commiſſis g, ſiue eſt leuioribus pœnitentiam gerunt, ſi nulla interueniat ægritudo h, quinta feria ante Paſcha eis remittendum i Romanæ eccleſiæ conſuetudo demonſtrat. Ceterum de pondere æſtimando k delictorum, ſacerdotis eſt iudicare, vt attendat l ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus, atque lacrymas corrigentis, ac tunc iubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem. Sanem ſi quis in ægritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus n Paſchæ relaxandum, ne de ſæculo abſque communione diſcedat.

Item Fabianus Papa orientibus epiſcopis, epiſt. 2.

¶ Singulis annis quinta feria vltimæ hebdomadæ Quadrageſimæ nouum chriſma conficiatur. C. XVIII.

[5] [8] Litteris veſtris inter cetera inſertum inuenimus, quoſdam regionis veſtræ epiſcopos à veſtro, noſtroque ordine diſcrepare, & non per ſingulos annos in cœna Domini chriſma conficere. *& infra.* ¶ Errant vero, qui talia excogitant, & mēte veſana potius, quām recta ſentientes hæc audent. *& infra.* ¶ Sicut enim ipſius diei ſolennitas per ſingulos o annos eſt celebranda, ita ipſius ſancti chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt agenda, & de anno p in annum renouanda, & fidelibus tradenda: quia nouum ſacramentum eſt per ſingulos annos, & iam dicto die innouandum, & vetus q in ſanctis r eccleſiis cremandum. Iſta à ſanctis Apoſtolis, & ſucceſſoribus eorum accepimus, & vobis tenenda mandamus.

¶ *In originalibus res copioſius explicatur, quam aut Gratianus, aut Iuo faciant.*

Item Euſebius Papa epiſt. 3.

¶ Seruetur ab omnibus feſtiuitas inuentionis Dominicæ crucis. C. XIX.

[9] [6] Crucis s Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ nuper nobis gubernacula ſanctę Romanæ eccleſiæ tenentibus, quinto nonas Maij inuenta eſt, in prædicto calendarum t die inuentionis feſtum vobis ſolenniter celebrare mandamus.

Item Alexander Papa V. à Petro, epiſto la 1. cap. 5.

¶ Quare ſit inſtitutum, vt aqua ſale cōſperſa ſanctificetur. C. XX.

[10] [7] Aquam ſale u conſperſam populis benedicimus, vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur x, & purificentur. Quod & omnibus ſacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam ſi cinis vitulæ y, ſanguine aſperſus populi ſacerdos de proprio vitulam rufam trimam & immaculatam, quæ nondum portauerat iugum, & immolabat eam pro peccato ſuæ domus: & hircum quem ſumebat ab vniuerſa multitudine, immolabat pro peccato populi. pelles & carnes & ſimum vitulæ & hircum comburebat extra, & cinerem ſeruabat. & inde per totum annum fiebat aſperſio aquæ, qua purificabantur immundi de quibuſdam, quæ in lege immunditiæ dicebantur: vt puta ſi aliquis tetigiſſet cadauer hominis mortui, vel ſepulchrum, erat immundus vſque ad diem ſeptimam: & hac aqua mundabatur.

a Iſa. 58. Ioel. 2. Ezech. 18. 33. Ioan. 3. Matth. 3. 4. 9. Luc. 3. 15. 19. Act. 2. 3. 17. 26. Ad Rom. 2. 2. Cor. 7. 12. Apoc. 2. 3.
b Matth. 6. 16. Luc. 5. 33. 18. 12. Act. 13. 14. 27. 9. 1. Cor. 7. 5. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
c Matth. 4. 2. Luc. 4. 2. Act. 9. 9. 10. 30. 13. 2. 14. 23. 27. 21. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
d Matth. 9. 15. Luc. 5. 35. Act. 13. 2. 14. 23. 27. 21. 1. Cor. 7. 5.
e Matth. 6. 17. 2. Cor. 6. 4. 5.
f Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
g Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
h Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
i Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
k Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
l Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
m Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
n Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
o Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
p Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
q Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
r Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
s Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
t Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
u Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
v Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
w Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
x Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
y Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
z Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
aa Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
bb Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
cc Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
dd Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ee Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ff Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
gg Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
hh Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ii Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
jj Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
kk Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ll Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
mm Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
nn Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
oo Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
pp Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
qq Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
rr Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ss Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
tt Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
uu Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
vv Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ww Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
xx Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
yy Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
zz Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
aaa Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
bbb Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ccc Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ddd Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
eee Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
fff Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ggg Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
hhh Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
iii Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
jjj Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
kkk Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
lll Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
mmm Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
nnn Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ooo Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ppp Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
qqq Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
rrr Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
sss Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ttt Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
uuu Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
vvv Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
www Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
xxx Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
yyy Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
zzz Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
aaaa Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
bbbb Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
cccc Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
dddd Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
eeee Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ffff Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
gggg Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
hhhh Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
iiii Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
jjjj Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
kkkk Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
llll Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
mmmm Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
nnnn Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
oooo Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
pppp Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
qqqq Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
rrrr Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ssss Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
tttt Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
uuuu Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
vvvv Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
wwww Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
xxxx Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
yyyy Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
zzzz Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
aaaaa Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
bbbbb Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ccccc Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
ddddd Matth. 6. 16. 17. 18. Luc. 7. 33. 34. 18. 12. Act. 2. 13. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 6. 5. 11. 27.
eeeee Matth. 6. 16. 17. 18. Luc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ *Sanctificabat.*] tũc sanguis vitulæ fuit remissio peccatorum, vt 12.q.2. gloria.
b ¶ *Mudabat.*] à venia libus. 3. di. 50. in capite. j. dist. 4. nequaquã.
4 Reg. 2. c Venalia delentur sanctificis. *Val. sacrata aqua*
c "Nã sacrificiis venialia delentur. 3. di. 2. cũ omne. de pœ. dist. 3. de quotidianis. Nã si qua tũc habebãt, mortalia erant. de pœ. dist. 6. c. 1. circa medium.
PER HELISAEVM. Historia. Legitur in li. Reg. q cum Heliæus esset in eremo, venerũt ad eũ viri ciuitatis, & dixerunt: Ecce habitatio huius ciuitatis optima est, sicut tu ipse bene nosti, sed aquæ pessimæ sunt & steriles. At ille ait: Afferte mihi vas nouũ, & mittite in illud salẽ, & ait: Dicit Dñs, & sanaui aquas istas: & nõ erit vltra in eis mors, neq; sterilitas. Sanatę ergo sunt aquæ illæ vsq; ad diẽ hũc iuxta verbum Heliæ, quod locutus est Dominus.
1 Epist. j.
2 Iuo p. 4. c. 3. & 145. *Val. solennitatibus*
c ¶ *Per Heliseum.*] inde est q cum aqua ex orcizatur, dicit sacerdos: Deus qui per Heliæum prophetã salẽ in aquã mitti iussisti.
d ¶ *Coinquinatos.*] venialibus tantum.
Nosse.] Hęc est 11. pars dist. in qua dicitur q semper die Dominica fit Pascha. Quidã enim faciebãt die Iouis. Io. de Fant.
Casvs. Dẽ in hoc c. q ecclesia quolibet anno in die Dñica celebrat Pascha: tũ qa quidã dubitabant vtrum hoc fieri debeat, angelus apparuit Hermeti in specie pastoris: & præcepit q ab omnib. hoc fieret. & Pius Papa hoc idẽ instituit.
e ¶ *Pastoris.*] vñ & liber illius in quo traditur plura documenta ecclesiæ, liber pastorum intitulatur.
f ¶ *A capite.*] cum hoc iubet. arg. inst. de satisd. in fi. ti. di. nolite.
3 Epist. 1. ad Theophilũ. Et in Aurel. 4. c. 1.
4 Pol. l. 3. tit. 10. & 17.
Vualfridus Strabo, c. 26
Bur. l. 4. c. 3.
Iuo p. j. c. 198 & p. 4. c. 4.
Val. aut aliter gerant

C *Celebritatem.*] Casvs. Dẽ i hoc c. q Pascha debet celebrari post xiiij. diẽ lunationis Aprilis, q est primus mensis secũdum Hebræos, vsq; in xxj. diẽ eiusdẽ mensis, i. lunationis: & tũc debet fieri solẽnis baptismẽ: in necessitate tñ põt aliqs baptizari quocũq; tpe, & quocũq; loco: & q baptizãtur, seruare tenẽtur qd in baptismo promittunt. q vero cõtra fecerũt, infames efficiuntur, & reputãtur infideles. Et no. q hęc dictio, vsque, ponitur inclusiue: & q hæc lunatio qñq; incipit in Martio. Et not. q hæc nulla debent improbitate conueli, nulla nouitate mutari: quia alta est ratio k causarum sæcularium, alia diuinarum.
Val. celarificati

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 65.
¶ De eodem. C. XXIII.
PAschæ solennitas vno die & tempore celebranda est.

Item ex concilio Carthaginensis, c. 7. 5
¶ Dies Paschæ, concilij A formatarum subscriptione omnibus intimetur.
C. XXIIII.
A ¶ Concilij.] *In aliquot vetustis est, & concilij. In originali impresso hæc est huius cap. rubrica.* De tempore Paschali, seu concilij, *in codice canonum in indice capitis. 40. concilij Africani*, diem Paschæ, & diem cõcilij nuntiandum. *In Græco c. 74.* περὶ τοῦ τὴν ἁγίαν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν τῆ ἁγίᾳ τῆς σωτηρίας ἀγγελλεσθαι. id est, Vt dies Paschæ in die synodi annuntietur.
k ¶ *Primi mensis.*] i. Aprilis, qui est primus mensis, secundum Hebræos, vt 70. di. §. primum vero.
6 5. dist. 73.
ADDITIO. Hoc sane intellige, Hebræi annũ solarẽ nõ attẽdũt, sed lunarẽ, & appellãt primũ mẽsem tps, qd nos dicimus nõ ipsũ Aprilem, sed Aprilis lunationem, eam, scilicet quæ terminatur in Aprili. B. Hispal.
i ¶ *Vsque ad xxi. diem.*] intelligas hoc de mẽse lunari, nõ solari: in illa enim lunatione semper est Pascha.
i ¶ *Vsque ad xxi. diem.*] illud, vsque, hic ponitur inclusiue: & includitur xxj. dies. & hoc vult dicere, "q Pascha ñ dẽt esse j. xiiij. diẽ lunationis Aprilis, nec post xxij. diem illi⁹. si ens xiiij. dies lunationis est in die Dñica, ibi est Pascha Iudæorum: & Dñica sequẽti, ibi est nostrũ Pascha. hoc est xxj. die.
k ¶ *Alia est ratio.*] "qa infames efficiũtur secũdũ canones qcumque nota infidelitatis, i. mortalis peccati aspergũtur, vt no. 6. q. 1. omnes. & c. illi qui. sed secus est secũdum legẽ, & ita est nõ alia. M. ponit exẽplũ in appellõne. 2. q. 6. nõ ita. Sed qd ad hãc litterã de hoc exẽplo? Ego dico hũc esse sensum, q ea q̃ in baptismo qs ꝓmisit, nõ pñt mutari, licet legum statuta possint immutari.
l ¶ *Dies vero.*] Hodie illud teneas de hoc q habes 18. dist. qm. Ioan.
m ¶ *Lacuit vt postquam.*] Hoc cõ habet hodie locũ.
n ¶ *Annuntient.*] hoc non vbique obtinet.
P *Erlatum.*] Hęc est 12. pars dist. I. de F. Casvs. Seuer⁹ eps sanctorũ imagines vetuit adorari: & ira motus eas fregit. vñ Gregor. eum cõmẽdat, q a eas vetuit adorari: sed redargu-

darguit eum, quia eas fregit. nam quod facit scriptura legentibus, hoc faciunt imagines & picturæ illiteratis.
"intẽtio qñ a ¶ *Laudauimus.*] Hic colligitur, "quòd licet intentio approbetur, que approbatur, & factum reprobatur. 22. q. 7. offerebat. aliàs perturbatum dicit. 13. dist. quod ait. Item est arg. q in vno facto ꝑt reprobari quidã, & aliud approbari. 22. q. 4. inter cetera. Argu.
a De hoc le. & no. 22. q. 2 sed illud in. factis con si quis. 3. q. 9 pars. ibi videas. cõtra. ff. fa. er. in hoc⁸. nexis. hoc in factis di uersis. ext. de rescrip. inter ceteras.
" Latria & dulia quid etiguut. b ¶ *Fregisse.*] §. dist. 63. §. verum. contra. "Ibi latria adorabant hic dulia. Versus:
Latria debetur Domino, sed dulia seruo.
Latria qua Christũ veneramur, dulia mundum.
Val. sexta
V *Enerabiles.*] Casvs. Quæsitum fuit quare Christiani venerentur imagines & picturas, cũ deitatem in eis esse nõ credãt, nec spem salutis in eis ponãt. Et resp. q hoc faciunt in memoriam sanctorũ, & ad recordationẽ primitiuorum olim factorum, id est, olim rem gestarum.
b Dicas, qd duæ sũt species adorationis, scilicet latria & dulia: latria ẽ seruus soli Deo debitus: dulia ẽ seruitus, q debetur creaturæ. vñ versus Dulia fit seruo, debetur latria Christo. Arc. in epist. Hadr. ad Carolum, c. 35.
c ¶ *Et adorant.*] §. pxi. c. cõtra. Sed aliud est adorare latria, qd ibi prohibetur: aliud dulia, qd hic pmittitur.
d ¶ *Cultu.*] f. latriæ: in qua trẽa exigũtur, charitas dilectionis: & multitudo sacrificiorum: & veneratio⁹. In dulia vero vnũ solũ. f. veneratio: & in hoc sensu possum⁹ q libet rem sacrã adorare, i. reuerentiam exhibere. §. dist. 1. in sancta.
S *Extam sanctam.*] Hæc est 13. pars dist. secundũ Io. de F. Casvs. Quia Ioannes Christũ demonstrans ait: ecce agnus Dei: iõ quidã pingebãt Christũ sub specie agni: ve rũ qa vmbra mortis trãsiuit, & Christ⁹ verus sit homo, i forma humana debemus ipsum depingere: & hoc præcepit Hadr. auctoritate 6. synod. q̃ induxit. *In quibus scripturæ*, i. picturis. & sunt verba canonũ 6. synodi. & hæc dictio, *quibus*, nõ refertur ad ali quam dictionem hic positã: sed in canone. *vale dicentes*, id est, licentiantes, & terminum imponentes.
2 §. dist. 16. in 6. synod. c. 2 Iuo p. 4. c. 122. & 126. *quibusdam*] vera lectio.
e ¶ *Sextam.*] §. dist. 16. sextam.
f ¶ *In quibus dicitur.*] illud, quibus, nõ refertur ad aliquam dictionem hic positã: sed in canone sextæ synodi, cuius verba Hadrian⁹ inducit. Alibi dicitur vel habetur in quibusdam, & secũdum hoc omnino laudauimus a: fregisse b vero reprehendimus. Dic frater, à quo factum sacerdote aliquando auditum est, quod fecisti? Si A non aliud, vel illud te non debuit reuocare, ne despectis aliis fratribus solum te sanctum esse crederes, & sapientem? Aliud est enim picturam adorare: aliud per picturæ historiam, quid sit adorandum, addiscere. Nam quod legentibus scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernentibus: quia in ipsa etiam ignorantes vident, quid sequi debeant: in ipsa legunt, qui literas nesciunt. Vnde & præcipue gentibus pro lectione pictura est.

A ¶ Si non.] *Hæc vsque ad vers.* Aliud. *sunt addita ex originali.*

Item in septima† synodo, actione 6.
¶ Imagines sanctorum memoria sunt, & recordatio præteritorum.
C. XXVIII.
VEnerabiles imagines Christiani non Deos appellant, neque seruiunt eis, vt Diis, neque ꝑm salutis ponunt in eis, neque ab eis expectant futurum iudicium: sed ad memoriam, & recordationem primitiuorum veneramur eas, & adorant c: sed non seruiunt eis cultu d diuino, nec alicui creaturæ.

1 Item Hadrianus Papa Tharasio patriarchæ in actione secunda, eiusdem septimæ synodi.
¶ Non in agni, sed in hominis specie Christus est figurandus.
C. XXIX.
13 2 SExtam e sanctã synodum recipio cum omnibus canonibus suis, in quibus dicitur f. In quibus † picturis sanctarum imaginum agnus præcursoris digito ostensus depingitur, qui g in figuram h gratiæ A transit i, verum nobis per legem Moysi demonstrans agnum Iesum Christum Dominum nostrum. Antiquis ergo figuris, & vmbris, ad veritatis præfigurationem sanctæ ecclesiæ traditis vale⁸ dicentes, gratiam k, & veritatem præferimus, & sic plenitudinem legis recipimus. Verum igitur agnũ 3 Dominum nostrum Iesum Christum secũdum imaginem humanam amodo etiam in imaginibus pro veteri agno depingi iubemus.

littera patet. Vel in quibus.
g *Qui.*] id est, sacrificium cuius agni.
h ¶ *In figuram.*] tempore gratiæ, quæ figurabatur in vetteri testam:
i ¶ *Transit.*] id est, transire debet, quasi non debet depingi.
k ¶ *Gratiam.*] id est, gratiosam veritatẽ, scilicet Christũ hominem.
l ¶ *Pro veteri.*] hoc credo reprobari: "quia in cruce tantũ agnus Dei depingebatur. nã aliàs homine depicto agnum depingi non obest in parte inferiori. sed cum corrigatur quo ad hoc: ergo quomodo recipitur cum omnibus canonibus.
O *Mnes quos.*] Hęc est 14. pars dist. secundũ Io. de F. Casvs. Tradunt hic catholici doctores, q pater & filius & spiritus sanctus vnius sũt substãtię, & ñ tres dij, sed vnus: & q a pater genuit filium, non est filius: nec filius pater: nec spiritus sanct⁹ est pater & filius, sed patris & filij spiritus: nec dicitur Trinitas incarnata, crucifixa, sepulta, sed tm̃ filius: nec dicitur Trinitas descendisse super Iesum in specie columbæ, nec sup Apostolos in specie ignis, sed solus spiritus sanctus: nec illa vox quæ facta est ad Christum quãdo fuit baptizatus, f. Tu es filius meus dilectus: vel illa quando corã trib. discipulis fuit transfigurat⁹, f. Hic est filius meus dilect⁹, &c. nec illa vox, Clarificaui, & iterum clarificabo, attribuitur Trinitati, sed tantũ patri: quam uis inseparabilia sint opera Trinitatis.
m ¶ *Omnes.*] Casvs. In prima parte dicit tres personas patrem & filium & spiritum sanctum vnius & eiusdem substantię. In secunda parte dicit, q licet istę tres personę sint eadem essentia: quædam tamen singulariter attribuuntur personis, quæ trinitati non attribuuntur: & similiter aliquid attribuitur patri quod non filio, & econuerso, & idem in spiritu sancto.
n ¶ *Columbæ.*] "vera quidem colũba fuit, quæ nec prius nec postea comparuit: sed in suam materiam rediit: sicut legitur de stella, de qua descendit spiritus sanct⁹ per significationem. significabat enim plenitudinem donorum spiritus sancti, quæ in Christo erant, super quem spiritus sanctus descendit. infra distinctione proxim. per aquam.
o ¶ *Ignis.*] genitiui casus est, aliàs non congrue diceretur, &c.
1 Marc. 1.
A Act. 2. "colũba q descẽdit in baptismo Christi vera fuit.
Marc. 1.
Ioan. 12.
5 Ex gl. ord. in c. 3. Ioan. nisi quis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NEcessarium.]Hæc dist. diuiditur in 32. partes:in quarũ prima probat per x.c.q; qui nõ fuerit baptizatus, saluus esse non poterit. Secunda ibi, *Non ratione*. Tertia ibi, *Mulier quamuis*. Quarta ibi, *Solet*. Quinta ibi, *Ostenditur*. Sexta ibi, *Non illud*. Septima ibi, *Baptismi*. Octaua ibi, *Hi de quibus*. Nona ibi, *Aliud est*. Decima ibi, *Tunc valere*. Vndecima ibi, *Siue paruuli*. Duodecima ibi, *Si non sanctificatur*. Decimatertia ibi, *Prima igitur*. Decimaquarta ibi, *Paruuli*. Decimaquinta ibi, *Detrina*. Decimasexta ibi, *In synodo*. Decimaseptima ibi, *Venisti*. Decimaoctaua ibi, *Iudæi*. Decimanona ibi, *In catechismo*. Vigesima ibi, *Omnis*. Vigesimaprima ibi, *Non licet*. Vigesimasecunda ibi, *Si ad matris*. Vigesimatertia ibi, *qui bis*. Vigesimaquarta ibi, *Presbyteris*. Vigesima quinta ibi, *Quando quis*. Vigesimasexta ibi, *Quæris*. Vigesimaseptima ibi, *St baptizata*. Vigesimaoctaua ibi, *Non ex quo*. Vigesimanona ibi, *Quando*. Trigesima ibi, *Non dubito*. Trigesimaprima ibi, *Placuit igitur*. Trigesimasecunda ibi, *Placuit vt quicumque*. Ioan. de Fant.

Casvs. Quærebatur hic quæ sint necessaria illi, qui vult baptizari. Et respon. q; duo sunt necessaria, sc. vt aqua exterius abluatur, & vt fides interi[a] habeatur, vt sicut aqua visibili, ita & spiritu inuisibili baptizetur.

a ¶ *Necessarium est.*] Hic depingitur 4. dist. in qua agitur de baptismo qui est ianua omnium sacramentorum. Vnde videndum est qd sic baptismus, que forma baptizãdi, quãdo fuit baptisma instituturn, quot sunt genera baptismi, & quis sit effectus. "Et quidẽ baptismus est exterior hominum ablutio cum certa forma verborum. Est etiam charater impressus animæ. Dicitur etiam baptisma ipsa aqua, vt 1. q. 1. detrahe. "Forma autem baptismi est, Baptizo te in nomine patris & filij & spiritus sancti [a], Amen. Quam formam Dñs tradidit discipulis suis cum dicit: Ite, baptizate omnes gẽtes in nomine patris & filij & spiritus sancti. j.e. proprie itaq;. nec ẽt omitti debet hoc pronomen, ego. ext. de bap. si quis sane. Nec ob. j.c. à quodã. quia ibi nomine Christi intelligitur tres personæ. Et institutum est secundum quosdam cũ dictũ est Nicodemo: Nisi quis renatus fuerit, &c. &hoc post mortem secundũ alios cum dixit discipulis, Ite baptizate, &c. &hoc post mortem secundũ alios cum misit Iudam cum cæteris. 1. q. 1. dedit. Ego credo q; tunc cũ à Ioanne est baptizatus, vt j.e. per aquam. "Quot sunt genera baptismi? & quidem tria: fluminis, & sanguinis, & flaminis, vt dicemus j.e. baptismi. "Quis est eius effectus? quia cũ digne quis baptizatur, tam actuale quam originale peccatum sine pœnitentia tollitur, vt j.ea. sine pœnitentia. aliàs enim est tantum sacramenti collatio. [b]

[a] Vt j.e. propr. & c. si qs ꝑsbyter. & c. multi.
"Baptismi tria sunt genera.
"Baptismi effectus.
*Cõphẽdo tñ i sacri collatiõe ẽt impssiõe characteris. nam character imprimitur ẽt in digne susci pientibus.
b in hoc ca su, l. qñ indigne hoc sacrim recipit ipm facrim, & nõ rẽ sacri, vt j. c. qũo. Arc.
"aqua i baptismo est ante vel post: remanet tñ res sacra. Alij tamen dicunt contra, vt no. 1. q. 1. detrahe. quod multum facit pro opinione nostra. Item si alius quã liquor admisceatur illi aquæ, numquid baptizatur puer? secundum leges videtur, q; non: quia definit esse aqua: quia liquor nouus efficit originale transit reatu, sed manet actu.

[b] *Sacramentum.*] subaudi, vel aliquid quod suppleat vicem eius. hæc autem sunt duo, s. martyrium, & cordis contritio. j.e. baptismi su, l. qñ indigne hoc sacrim recipit ipm facrim, & nõ rẽ sacri, vt j. c. quo. Arc. "aqua i baptismo est ante vel post: remanet tñ res sacra. Alij tamen dicunt contra, vt no. facrim, *ideſt, ablutionem aquæ.*

DISTINCTIO IIII.

¶ Sine sacramento visibili, & fide inuisibili nemo saluatur. C. I.

1. p. NEcessarium [a] est visibile sacramentum [b] aquę ad ablutionem visibilis corporis: sicut necessaria est doctrina [c] inuisibilis fidei ad sanctificationem inuisibilis animæ. *Idem.* ¶ [1] Renascitur [d] homo [ex aqua.] visibili sacramento, [& spiritu] inuisibili intellectu [c], vt symbolum [f] baptismi visibiliter accipiat, & spiritalem intellectum ipsius symboli perficiat†. Vel [ex aqua] visibili [& spiritu] sancto. [g]

1 in c. gl. ad ver. ex aqua

Idem in lib. 1. de peccatorum meritis, & remiſ. seu de baptiſmo paruulorum, c. 38.

¶ In baptisinate concupiscentia extinguitur, non vt non sit, sed vt non obsit. C. II.

PEr baptismum Christi id agitur, vt euacuetur caro peccati. Euacuatur [h] autem, non vt in ipsa viuente carne concupiscẽtia conspersa, & innata repente absumatur, & non sit: sed ne obsit [i] mortuo, quæ oberat nato. Nam si post baptismum vixerit, atque ad ętatem capacem præcepti peruenire potuerit, ibi habet, cum qua pugnet, eaque adiuuante Deo superet, si non in vacuum gratiam eius susceperit, si reprobatus esse noluerit. Nam nec grandibus hoc præstatur in baptismo, nisi forte miraculo [k] ineffabili omni potentissimi creatoris, vt lex peccati, quæ inest in membris repugnans legi mentis penitus extinguatur, & non sit: sed, vt quidquid mali ab homine factum, dictum, cogitatum fuerit, cum eidem concupiscentiæ subiecta mente seruiret, totum [l] aboleatur, & velut factum [m] non fuerit, habeatur.

¶ *Restitutum est cap. hoc suæ integritati, vt melius B. Augustini sententia perciperetur. Neque enim glossa impediebat.*

Idem ad Petrum diaconum, c. 26. [2]

¶ Qui ex viro, & muliere concipitur, cum originali peccato nascitur, nec sine baptismate saluatur. C. III.

FIrmissime [n] tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri & mulieris concipitur, cum peccato originali nasci, impietati subditũ, mortiq; subiectum, & ob hoc natura iræ filium nasci, de qua dicit Apostolus [Eramus enim & nos natura [o] filij Piræ ¶, sicut & cæteri.] A qua ira nullus liberatur, nisi per fidem [r] mediatoris Dei, & hominum hominis Iesu Christi. *Item c. 27.* ¶ [4] Firmissime tene, & nulla tenus dubites, non solum homines iam ratione vtentes, verum etiam paruulos, qui siue in vteri matrũ viuere incipiunt, & ibi moriuntur: siue cum de matribus nati, sine sacramento sancti baptismatis, quod datur in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, de hoc seculo trãseunt, sempiterno† igne [s] puniendos [t]: quia etsi prodest paruulis fides aliena.

[1] in c. gl. ad ver. ex aqua
[2] Tom. 3. & inter opera Fulgentij.
[3] Iuo p. 1. c. 26. & 27. Pann. l. 1. c. 8. & 9. Eph. 2.
[4] Sent. 4. dist. 4. & 9. *ignis æternus simpiternus supplicium.*

Idem in lib. 1. de peccatorum meritis, & remiſ. seu de baptiſmo paruulorum, c. 38.

¶ In baptisinate concupiscentia extinguitur, non vt non sit, sed vt non obsit. C. II.

PEr baptismum Christi id agitur, vt euacuetur caro peccati. Euacuatur [h] autem, non vt in ipsa viuente carne concupiscẽtia conspersa, & innata repente absumatur, & non sit: sed ne obsit [i] mortuo, quæ oberat nato. Nam si post baptismum vixerit, atque ad ętatem capacem præcepti peruenire potuerit, ibi habet, cum qua pugnet, eaque adiuuante Deo superet, si non in vacuum gratiam eius susceperit, si reprobatus esse noluerit. Nam nec grandibus hoc præstatur in baptismo, nisi forte miraculo [k] ineffabili omni potentissimi creatoris, vt lex peccati, quæ inest in membris repugnans legi mentis penitus extinguatur, & non sit: sed, vt quidquid mali ab homine factum, dictum, cogitatum fuerit, cum eidem concupiscentiæ subiecta mente seruiret, totum [l] aboleatur, & velut factum [m] non fuerit, habeatur.

¶ *Restitutum est cap. hoc suæ integritati, vt melius B. Augustini sententia perciperetur. Neque enim glossa impediebat.*

Idem ad Petrum diaconum, c. 26. [2]

¶ Qui ex viro, & muliere concipitur, cum originali peccato nascitur, nec sine baptismate saluatur. C. III.

FIrmissime [n] tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri & mulieris concipitur, cum peccato originali nasci, impietati subditũ, mortiq; subiectum, & ob hoc natura iræ filium nasci, de qua dicit Apostolus [Eramus enim & nos natura [o] filij Piræ ¶, sicut & cæteri.] A qua ira nullus liberatur, nisi per fidem [r] mediatoris Dei, & hominum hominis Iesu Christi. *Item c. 27.* ¶ [4] Firmissime tene, & nulla tenus dubites, non solum homines iam ratione vtentes, verum etiam paruulos, qui siue in vteri matrũ viuere incipiunt, & ibi moriuntur: siue cum de matribus nati, sine sacramento sancti baptismatis, quod datur in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, de hoc seculo trãseunt, sempiterno† igne [s] puniendos [t]: quia etsi prodest paruulis fides aliena.

[1] Baptismi diffinitio.
[2] Tom. 3. & inter opera Fulgentij.
[3] Iuo p. 1. c. 26. & 27. Pann. l. 1. c. 8. & 9. Eph. 2.
[4] Sent. 4. dist. 4. & 9. *ignis æternus simpiternus supplicium.*

[a] ¶ *Necessarium est.*] Hic depingitur 4. dist. in qua agitur de baptismo qui est ianua omnium sacramentorum. Vnde videndum est qd sic baptismus, que forma baptizãdi, quãdo fuit baptisma instituturn, quot sunt genera baptismi, & quis sit effectus. "Et quidẽ baptismus est exterior hominum ablutio cum certa forma verborum. Est etiam charater impressus animæ. Dicitur etiam baptisma ipsa aqua, vt 1. q. 1. detrahe. "Forma autem baptismi est, Baptizo te in nomine patris & filij & spiritus sancti [a], Amen. Quam formam Dñs tradidit discipulis suis cum dicit: Ite, baptizate omnes gẽtes in nomine patris & filij & spiritus sancti. j.e. proprie itaq;. nec ẽt omitti debet hoc pronomen, ego. ext. de bap. si quis sane. Nec ob. j.c. à quodã. quia ibi nomine Christi intelligitur tres personæ. Et institutum est secundum quosdam cũ dictũ est Nicodemo: Nisi quis renatus fuerit, &c. &hoc post mortem secundũ alios cum dixit discipulis, Ite baptizate, &c. &hoc post mortem secundũ alios cum misit Iudam cum cæteris. 1. q. 1. dedit. Ego credo q; tunc cũ à Ioanne est baptizatus, vt j.e. per aquam. "Quot sunt genera baptismi? & quidem tria: fluminis, & sanguinis, & flaminis, vt dicemus j.e. baptismi. "Quis est eius effectus? quia cũ digne quis baptizatur, tam actuale quam originale peccatum sine pœnitentia tollitur, vt j.ea. sine pœnitentia. aliàs enim est tantum sacramenti collatio. [b]

[b] ¶ *Sacramentum.*] subaudi, vel aliquid quod suppleat vicem eius. hæc autem sunt duo, s. martyrium, & cordis contritio. j.e. baptismi su, l. qñ indigne hoc sacrim recipit ipm facrim, & nõ rẽ sacri, vt j. c. quo. Arc. "aqua i baptismo est ante vel post: remanet tñ res sacra. Alij tamen dicunt contra, vt no. 1. q. 1. detrahe. quod multum facit pro opinione nostra. Item si alius quã liquor admisceatur illi aquæ, numquid baptizatur puer? secundum leges videtur, q; non: quia definit esse aqua: quia liquor nouus efficit originale transit reatu, sed manet actu.

[1] in c. gl. ad ver. ex aqua

Idem in lib. 1. de peccatorum meritis, & remiſ. seu de baptiſmo paruulorum, c. 38.

¶ In baptisinate concupiscentia extinguitur, non vt non sit, sed vt non obsit. C. II.

PEr baptismum Christi id agitur, vt euacuetur caro peccati. Euacuatur [h] autem, non vt in ipsa viuente carne concupiscẽtia conspersa, & innata repente absumatur, & non sit: sed ne obsit [i] mortuo, quæ oberat nato. Nam si post baptismum vixerit, atque ad ętatem capacem præcepti peruenire potuerit, ibi habet, cum qua pugnet, eaque adiuuante Deo superet, si non in vacuum gratiam eius susceperit, si reprobatus esse noluerit. Nam nec grandibus hoc præstatur in baptismo, nisi forte miraculo [k] ineffabili omni potentissimi creatoris, vt lex peccati, quæ inest in membris repugnans legi mentis penitus extinguatur, & non sit: sed, vt quidquid mali ab homine factum, dictum, cogitatum fuerit, cum eidem concupiscentiæ subiecta mente seruiret, totum [l] aboleatur, & velut factum [m] non fuerit, habeatur.

¶ *Restitutum est cap. hoc suæ integritati, vt melius B. Augustini sententia perciperetur. Neque enim glossa impediebat.*

Idem ad Petrum diaconum, c. 26. [2]

¶ Qui ex viro, & muliere concipitur, cum originali peccato nascitur, nec sine baptismate saluatur. C. III.

FIrmissime [n] tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri & mulieris concipitur, cum peccato originali nasci, impietati subditũ, mortiq; subiectum, & ob hoc natura iræ filium nasci, de qua dicit Apostolus [Eramus enim & nos natura [o] filij Piræ ¶, sicut & cæteri.] A qua ira nullus liberatur, nisi per fidem [r] mediatoris Dei, & hominum hominis Iesu Christi. *Item c. 27.* ¶ [4] Firmissime tene, & nulla tenus dubites, non solum homines iam ratione vtentes, verum etiam paruulos, qui siue in vteri matrũ viuere incipiunt, & ibi moriuntur: siue cum de matribus nati, sine sacramento sancti baptismatis, quod datur in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, de hoc seculo trãseunt, sempiterno† igne [s] puniendos [t]: quia etsi prodest paruulis fides aliena.

[1] Baptismi diffinitio.
[2] Tom. 3. & inter opera Fulgentij.
[3] Iuo p. 1. c. 26. & 27. Pann. l. 1. c. 8. & 9. Eph. 2.
[4] Sent. 4. dist. 4. & 9. *ignis æternus simpiternus supplicium.*

A DDITIO. Hic adde & vide quod legitur & no. j. ead. dist. non ex quo. Archid.

[k] *Miraculo.*] "vt in B. Maria, & in Ioanne Apostolo, quia neuter eorum potuit peccare. Item natiuitas Mariæ in vtero non celebratur, sed natiuitas ex vtero bene.

[l] ¶ *Totum.*] arg. "quòd in baptismo omnis sequela & infamia abolet [4], & quòd gratia Dei in baptismo non requirit gemitum vel planctum, vt dist. ead. fine pœnitentia.

[m] ¶ *Factum.*] arg. extra de verb. sig. nam & ego. arg. ff. de ædil. edict. quod ita.

FIrmissime.] Casvs. Hug. sic ponit hunc casum. In hoc c. ostendit Aug. q; originale peccatum est peccatum sine vitium, & quilibet nascitur cum originali peccato, & nisi quis ab eo liberetur per fidem vel baptismum, etiam puer nõdum natus ex vtero, si sic moriatur, damnabitur æternaliter, Bñ. vero sic ponit hunc casum. Nemo ex semine viri nascitur sine peccato originali, à quo non liberatur adultus sine fide Christi, nec paruulus sine sacramẽto baptismi, sine quo si mortuus fuerit, sine fine peribit. Apostolus, in epistola ad Ephesios. Seq. c. patet, quod loquitur de adulto.

[n] ¶ *Firmissime.*] s. i. q. 1. firmissime. extra de hær. c. 3.

[o] ¶ *Natura.*] i. à natiuitate in vtero [c]. Vel natura, id est, consuetudine nascendi, non ex creatione. Vel dic natura, id est, naturali & inseparabili vitio, scilicet originalis peccati, quod ab homine separari non potest, sicut naturalia ab homine non separantur. Archid.

[p] ¶ *Filij.*] id est, debitores & digni pœna æterna, id est, obnoxij.

[q] ¶ *Iræ.*] id est, pœnæ æternæ.

[r] ¶ *Nisi per fidem.*] vel sacramentum fidei, vt in paruulis, vt j. ead. quæris à me.

[s] ¶ *Sempiterno igne.*] id est, pœna æterna. 14. q. 5. pœnale.

[t] ¶ *Puniendos.*] j. ead. regenerante. contra, vbi dicitur quòd habent mitissimam pœnam. sed dic igne sempiterno, id est, pœna: quia semper erunt in tenebris, vt j. ead. nulli.

a ¶ *Non*

a *Non potest.*] s. de pœ. dist. 2. illa. s. de pœ. di. 1. §. alij econtra. & c. non potest. sed illud de adultis.

b ¶ *Nisi.*] j. ea. dist. omnis qui. s. 15. q. 1. §. vt itaque.

c ¶ *Confessionem.*] quantum ad adultos.

d ¶ *Baptismi.*] quo ad paruulos, vel per aliud loco illius. j. ea. baptismi vicem.

Sorte Chrismatius 1 Sẽn. 4. di. 12 s. d pœ. di. 1 non potest.

QVod autem.] "Casvs. In hoc c. fit mentio de tribus temporib. s. de tempore gratiæ, de tempore ante legem, & de tempore legis. In tempore gratiæ baptismus omnia delet peccata in paruulis & adultis. In tempore ante legem paruuli in fide parẽtum, adulti i fide sacrificiorum à peccatis mundabantur. In tempore legis adulti & paruuli per circumcisionẽ mundabantur.

c ¶ *Aqua.*] certe plus operatur hodie baptismus quam tunc circuncisio: quia circuncisio tantum pœnam tollebat, sed gratiam non dabat: sed in baptismo secus est, vt extra de bap. maiores.

2 Iuo p. 1. c. 49. Pan. l. 1. c. 10.

EX quo.] Casvs. Quærebatur in quo tempore locum habuit & effectum circũcisio. & resp. quod ex quo circũcisio fuit instituta, & lex populo data: sicut baptismus valuit ex quo fuit institutus.

f ¶ *Ad innouationem.*] "quod tũc credimus factum cum Christus tactu suæ mundæ carnis vim regenerativa contulit aquis, teste Amb. vt j. e. per aquã. & c. proprie. "non. n. baptismus Ioannis fuit proprie baptismus [a], sed baptismi assuefactio, teste Aug. vt j. e. non regenerabantur. vnde licet baptizati essent ab eo quidam, tamen cũ iterũ baptizati fuerunt, non fuit facta iniuria sacramẽto: quia eius baptismus [a] sacramentũ non erat, vt j. ea. aliud. quidam vero pp sacramẽtum circũcisionis quod ceperãt, & fidem quam plene habebant, non sũt rebaptizati. B. Alij dicunt, q; institutus fuit baptismus cũ dixit Nicodemo: Nisi qs renatus fuerit, &c. Alij dicunt tunc cũ dixit discipulis suis, Ite bap. o. g. &c. vt j. e. p. prie. sed præualet qd ptius dictũ est: tamen baptismus [a] eius adhuc plenũ non habuit effectum, sed post mortem [b] eius cœpit plenum habere effectũ: quia adhuc non erat ianua cæli aperta, sed post mortem eius fuit aperta. j. ea. proprie. ver. ad cuius. Io.

3 Iuo p. 1. c. 50. Pan. l. 1. c. 11.
"baptismus qũ fuit institutus.
al. sanctificationem Grat.
"baptismus Ioannis nõ ꝑprie fuit baptismus.
a de hoc le. & no. s. 1. q. 1 c. dedit. Ar. 4 Alg. l. 3. c. 7 Iuo p. 1. c. 20 Pan. l. 1. c. 12

b de hoc le. & not. j. ea. ꝑprie vert. ipsa figitur.

ILlud perscrutari.] Casvs. Solet quæri quid prodest baptismus paruulis, qui moriuntur ante tempus discretionis? Et respondet prodest eis, quia saluantur in fide offerentis. Vnde potest aliquis intelligere, quòd multum prodest alicui fides propria, cum tantum prodest paruulis fides aliena.

g ¶ *Fides.*] i. sacramentum baptismi collatum in fide eorum, id est, in nomine Trinitatis, quam ipsi tenentur credere & confiteri. Ber.

FIlius Deus.] Casvs. Dicitur hic quod filius Dei susceperit carnem similẽ carni peccatrici ꝓpter peccati redemptionẽ. vnde per eius fidem & baptismum consequuntur adulti remissionẽ peccatorum: paruuli vero baptizati tamquã fideles saluantur: sed non sunt salui nisi baptismo fuerint renati, secundum verba Euangelij.

h ¶ *Nisi quis renatus.*] ideſt, ea regeneratione, s. interiori, qua renascuntur illi, qui renascuntur ex aqua & spiritu sancto, &c. subaudi, vel nisi iusta ignorantia eos excuset, &c. extr. de presb. non bap. c. 2. C. 33.

ADDITIO. Vt s. dist. pro xi. c. vlt. in fi. 28. q. 1. fic enim. Arch. Ioan. 3.

i ¶ *Ex aqua.*] iam sanctificata per spiritũ: nec ab hac sanctificatione seperatur pater vel filius, cum inseparabilia sint opera Trinitatis, 28. qu. 1. fic enim. & s. distin. prox. c. vlt.

PEr aquam.] Casvs. Bene. sic ponit hunc casum. Remittuntur peccata in aqua baptismi: in quã descendit spiritus sanctus: sicut legitur descendisse quãdo Christus baptizabatur à Ioanne. & quamuis sit in vsu ecclesiæ prius aquam sanctificare, & hominem postea baptizare, tamen primo baptizatus est Christus: & postea descendit spiritus sanctus super eum: vt ostendere [†] tur, quod Christus nõ indigebat sanctificatione: sed sanctificare pertinebat ad eum & ad suum spiritum. Hug. sic ponit hunc casum. In hoc c. Ambro. baptismum commendat dicens, quòd per aquam baptismi homo sanctificatur, & fit cęlestis. sed tantum illa aqua habet hãc efficaciam, super quam profertur forma Euangelica, & descendit spiritus sanctus: & sic per spiritũ sanctum infunditur illi aquæ vis sanctificãdi. quod hæc duo sine ibi necessaria, ostendit Matth. 5. Hęc nõ vt dit ex eo q; Christus bona exposuerit deberet baptiza sitio quãuis ri à Ioanne, descendit ad aquam Iordanis: per quod intelligitur quòd segtur. s. formam Euãgelicam debere ꝓferri super aquam, & post descendit spiritus sanctus super eum baptizatum: per quod intelligitur quod aqua baptismi per spiritum sanctũ sanctificatur. Seq. c. patet.

Qui per hunc fontem transit, tranſit à terrenis orig. C. 5.

k ¶ *Formam.*] ideſt, institutionem factam eius exemplo: post enim dedit præcepto. j. e. proprie.

1 ¶ *Baptizari.*] id est, à peccato originali mundari [c]. & loquitur

in per

Universidad de Deusto
Biblioteca.

in persona ecclesiæ generaliter. Ipse enim vt pote sanctificatus nō indigebat mundari ab originali peccato: & ita excusatur sacerdos cum dicit, ego reus, &c.

a ¶*Descendit.*]J.e. aliud. contra. Sed bis dicitur descēdisse. Primo in specie colūbæ, vt ibi. Secundo inuisibiliter, vt hic: & ita bis: sed per aliud, & aliud. ar. ext. de testib. cum tu. sed solutionem ibi scriptam amplectaris, ne euanescat ratio, quā hic ponit Am.

b ¶*Descendit.*]J.ea. aliud. cōtra, ibi dicitur, q̄ columba in aquam descendit antequam Christus venit ab baptismū. & ibi soluetur.

NVmquam *aqua baptismi*]i. aqua quæ est baptismā. vel, idest, baptismus in aqua celebratus posset. sub. manente tali dispositione. Hug.

NOn *ratione*]hæc est 2. pars dist. in qua probatur per 9. c. q̄ non debet fieri baptismus solennis nisi in Pascha, & Pentecoste. Io. de Fan.

CASVS. Quidam indifferenter omni die solenni baptizabant & solenniter: quos Siricius Papa in hoc c. reprehendit: & dicit qd hoc fieri nō debet nisi in Pascha & Pentecoste. Seq. c. patet.

c DVo *tempora, id est Pascha.*] Hoc ca. intelligas de baptismo solēni. nam quolibet tēpore propter timorem potest baptizari. 3. ea. dist. 3. celebritatem.

Roprie in.]CASVS. Quæsitum fuit à Leone, quare solennis baptismus celebretur tūn in Pascha & Pentecoste, & non in festo Epiphaniæ, qñ Christus fuit baptizatus. Qui respō. de Pascha triplicem rationē assignando. Vna est, quia plena potestas data est baptismo i morte Christi. & resurrectione. Alia est, q̄a in baptismo representatur mors Christi, & resurrectio. Tertia est, quia postq̄ Christus resurrexit, baptizandi formam discipulis tradidit, & gentes baptizare præcepit. De festo autē Pentecostes multiplex rō assignatur, q̄a tūc spiritus sanct⁹ in Apostolos venit, sicut illa die venit i baptizatos. Et q̄a hæc solennitas pēdet ex paschali festiuitate, ideo semp celebratur die Dominica: & quia illi qui in Pascha baptizari non poterunt ex aliquo impediti, in ea die baptizētur. & hoc ad imitationem beati Petri, qui in eodē die tria millia hominum baptizauit, quos ad fidem conuertit. Die vero Epiphaniæ baptizare non debemus, sicut quidam putant, quia peccatorum remissio non erat in baptismo Ioannis, ad quem illa die venit Christus. nec ideo fuit baptizatus, quod indigeret remissionē peccatorum. sed vt institueret in se sacramentum baptismi. Et scias

1 Sen. 4. di. 3.

2 Triburien. c. 12.

3 Sen. 4. di. 3. Anſl. l. 9. c. 13 Bur. l. 4. c. 5. Iuo p. 1. c. 58 & 200. Pan. l. 1. c. 16

† *apparitionū* Jorig.

4 Bur. l. 4. c. 2 Iuo p. 1. c. 59 & 197. Pan. l. 1. c. 17.

vide, quia omnis iustitia in baptismate constituta est. Ergo[A], quare Christus descendit[a], nisi, vt caro ista mundaretur, caro, quam suscepit de nostra cōditione? Nō enim ablutio peccatorum suorū Christo necessaria erat, qui peccatum nō fecit: sed nobis erat necessaria, qui peccato manemus obnoxij. *& paulo post.* ¶Descendit Christus descēdit[b] & spiritus sanctus. Quare Christus prior descēdit, postea spiritus, cū forma, & vsus baptismi hoc habeat, vt ante fons conscreatur, & tunc descendat, qui baptizandus est? *& paucis interiectis.* ¶Christus autem ante descendit, secutus est spiritus: qua ratione? vt numquam ipse egere Dominus Iesus sanctificationis mysterio videretur: sed sanctificaret ipse, sanctificaret & spiritus.

A ¶Ergo quare.]*Hæc vsque ad ver.* Nō enim, *emendata sunt ex B. Ambrosio. Ante ea legebatur.* Christus ad baptismum descendit, non vt caro mundaretur, quam suscepit de nostra conditione. *Multi etiam alii locis in ea pite hoc restituta est vera lectio.*

Item Chromatius[A] *in Matthæum, c. 6.*

A ¶Chromatius.] *Ante ea it abatur Chrysostomus, apud quem non est inuentum, sed in fragmentis Chromatij.*

¶Aqua baptismi non purgaret peccata, nisi tactu Dominici corporis esset sanctificata. C. X.

1 NVmquam aquæ baptismi purgare peccata credentiū potuissent, nisi tactu Dominici corporis sanctificatæ fuissent.

Item Syricius Papa Himerio Tarraconensi, epist. 1.[2]

¶Generale baptisma non nisi sabbatho sancto Paschæ, & Pentecostes celebretur. C. XI.

2[3] NOn ratione auctoritatis alicuius, sed sola temerita te præsumitur, vt passim, ac libere natalitiis Christi, seu apparitione†, nec non & Apostolorum, seu martyrum festiuitatibus, innumeræ, vt asseris, plebes baptismi mysterium consequantur: cum hoc sibi priuilegium & apud nos, & apud omnes ecclesias Dominicū specialiter Pascha defendat cum sua Pentecoste.

Item Leo Papa vniuersis episcopis per Siciliam constitutis, epist. 4. c. 5.

¶De eodem. C. XII.

4 DVo tēpora, id est, Paschæ[c], & Pentecoste ad baptizandum à Romano Pontifice legiti-

me sunt præfixa. Vnde, quia manifestissime patet baptizandis in ecclesia electis hęc duo tempora, de quibus locuti sum[9], esse legitima, dilectionem vestram monemus, vt nullos alios dies huic obseruātiæ misceatis.

¶*Prior pars huius capitis vsque ad ver.* Vnde qua. *non est isdem omnino verbis in epistola. Sed in codice canonū est rubricæ loco ad hoc caput, & refertur in concilio Moguntino.* I. *cap.* 4.

Idem in eadem epistola, c. 3.

¶Quam in prædictis temporibus baptisma celebretur. C. XIII.

5 PRoprie in morte crucifixi, & in resurrectione ex mortuis potētia baptismi[d] nouam creaturam condidit† [e] ex veteri: vt in renascentibus & mors Christi operetur, & vita, dicēte beato apostolo Paulo[f] An ignoratis, quia quicumq; [f] baptizati sumus in Christo Iesu, in morte [g] ipsius baptizati sumus? consepulti[h] enim sumus cum illo per baptismum in mortem: vt quomodo surrexit Christus à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, si mul & resurrectionis erimus.] & cetera, quæ latius magister gentium ad commendandum sacramentum baptismatis disputauit, vt appareret ex huius doctrinæ spiritu[i] regenerandis filiis hominum, & in Dei filios adoptandis illum diem esse, & illud tempus electum[k], in quo per similitudinem, formamque[l] mysterij ea, quæ gerūtur in membris, his, quæ in ipso sunt capite gesta, congruerent: dum in baptismatis regula & mors interuenit interfectione pecati, & sepulturam triduanam[m] imitatur trina demersio, & ab aquis eleuatio resurgentis instar† est de sepulchro. Ipsa igitur operis qualitas[n] docet celebrandæ generaliter gratię eum esse legitimū diem[o], in quo orta est & virtus P muneris, & species q actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum valet, quod ipse Dominus Iesus Christus, posteaquam resurrexit à mortuis, discipulis suis (in quibus[r] omnes ecclesiarum præsules docebantur) & formam[s],

d ¶*Potētia baptismi.*] id est, Baptismus potens & efficax. ext. eo. maiores. §. caute.

e ¶*Condidit.* ji. reformauit & innouauit, idest, institutum est vt condat quasi vt celebretur tunc, scilicet[a] me.

a Respicit litterā præcedentem.

f ¶*Quia quicumque.*] idest, cuiuscumq; conditionis, seruus, vel liber masculus vel femina, adulte vel puer. 29. q. 2. in prin.

g ¶ *In morte.*] id est, ad similitudinē mortis eius[b]: "vt sicut se mel mortuus est ille, & semper viuit: ita & nos semel mortui in peccatis per baptismum, semper viuam[a] in bono: vel in morte eius dicimur baptizati: quia mors eius est causa purificationis nostræ. de pœ. dist. 2. si enim.

b idest, fides mortis eius & H. alig dñt i morte, i. peccatorū ablutione & mortificatione. "Mortui sumus, semper viuamus. §. luop. j. c. 45 †*eondit*]vel, ra lectio.

h ¶*Consepulti.*]& similiter modo videmur fuisse mortui, & resurrexisse, ex quo nouam formam assumpsimus per mortem eius in baptismo. Rom. 6.

i ¶*Spiritus.*]idest, spirituali doctrina.

k ¶*Electum.*] sed videtur quod "tactu sui corporis vim baptismo contulit. §. e. num quam. Sed dicimus, q̄ tūc potestatem aquæ contulit: sed in morte sua volunt illam potestatem suum cōsequi effectum, vt hic in fine dicitur.

"Baptismi vis qñ data fuit aquæ.

l ¶*Formamque.*]idest, per similem formam mysticam. §. di. 2. quia passus.

m ¶*Triduanam.*]J. ea. postquam. & c. de trina.

n ¶*Qualitas.*]idest, similitudo facti[c].

c idest, modus operandi, quē hz q baptizat. A.

o ¶*Legitimum diem.*] idest, diem naturalē. dic sabbatum, & sequentem noctem.

p ¶*Et virtus.*]i. efficacia sacramenti, & baptismi. habebat quidē ante efficaciā, sed nō tantam, quia non erat adhuc porta cæli aperta. quamuis enim vis regenerandi aquis tactu sui corporis contulerit: vt §. ead. numquam. non tamen patebat ianua ante passionem, quia apertionem paradisi passio eius specialiter operata est cum resurrectione, [d] extra e. maiores. §. caute.

†*al. ad instar*

q ¶*Et species.*]i. similitudo vel representatio, vel similitudo representata, id est, quod representatur ab actione, quæ fit in baptismo: scilicet mors, & tridua na sepultura, & resurrectio Christi i.

r ¶*In quibus.*]§. dist. 51. miramur. c

s ¶*Et formam.*]generalem scilicet. quod non fecerat ante. supra e. c. per

d ad hoc no. §. c. ex quo.

e Hoc vult dicere quia ad discipulos loquēdo oēs cōprehēdit i hoc c. hic allegamur. cū suis cord. Arc.

Matth. 28.

per aquam. vel hic dicto, ibi facto. 23. q. 5. c. si audierit. ext. de ap. c. dilecti.

a ¶*De quo.*] id est, de qua forma baptizandi generali.

b ¶*Instruere.*]tantum supple, & non postmi si, &c.

c ¶*Nisi proprie.*]idest, generaliter ad omnes

d ¶*Pentecostes.*] sicut resurrectio. 78. dist. q̄ die.

tal. consecrata

e ¶*Ad alios.*]i. aliis diebus attribuātur, & in aliis dieb. contingāt. quoniam resurrectio semper die Dominico celebratur.

f ¶*Non ex nostra.*]q. d. nō ex nostro ingenio, vt §. dist. 2. in Christo.

trā Jorig. "Baptizādo an sit opus totū corp⁹ immergere

g ¶*Trium millium.*] "sed quomodo posset esse, q̄ tot vna die baptizaret? forte q̄a sufficiebat aquā nisi in parte corporis: totus nerat baptizatus: Dicit Hu. quod si fundatur super caput, vel super maximam partē corporis, semper crederet eū baptizari: aliās non. Vel dic eum baptizari si aqua etiā cadat super pedem[a]. ar. j. e. nec quemquam. sicut sufficit possidere partem ad hoc vt possideat totum: dum tamen eius quidem animi sit vt totum intendat possidere: vt ff. de acq. pos. possideri. §. 1. sic de pœ. dist. 1. vulgaris.

tal. omnem a Arg. cōtra j. c. prima. ver. toto corpore.

ADDITIO. Hoc etiam no. Gfr. in summa de baptismo. §. item quę ritur quid si. & Innoc. ext. de baptism. debitum. Arch.

Act. 2.

h ¶*Petrus.*] §. e. dist. 2. tunc eis.

i ¶*Si quis.*] ¶*Aliam gratiam.*] Et ita non omnis Christi actio, nostra est lectio: ar. §. dist. 2. liquido. qa ex eo non effet remissio peccatorum[b]. vt j. ea. dist. non regenerabantur.

tal. remedium Nā illud baptisma est corpus lauabatur exterius nō mundabatur interius à pcto. Arc. i Iuo p. 1. c. 47. Pan. l. 1. c. 18.

k ¶*Ex voluntate.*]i. ex concupiscentia.

l ¶*Carnis.*] i. feminæ, quæ de carne Adæ est facta. propterea dicitur femina caro, quæ regitur: vir spiritus, qui regit.

m ¶*Renascendi.*] scilicet pro nobis: quomodo & circuncidi.

n ¶*Dicens.*]in epistola ad Corinthios.

o ¶*Finis.*] sc. consummationis. implet eū in se & in nobis quod lex prædixerat.

p ¶*Christus est.*] Christus dico valens ad iustitiam omni credēti. de pœ. dist. 2. si enim.

& potestatem tradidit baptizādi, dicens. [Euntes ergo nunc docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.]De quo[a] vtiq; eos ante passionem potuisset instruere[b], nisi proprie[c] voluisset intelligi regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse. Additur sane huic obseruantiæ etiam Pentecostes[d] ex aduentu spiritus sancti sacra† solennitas, quæ de Paschalis festi pendet articulo: & cum ad alios[e] dies alia festa pertineāt, hæc semper ad eum diem, qui resurrectione Domini est insignis, occurrit, porrigens quodammodo auxiliātis gratiæ manum, & † eos, quos à die Paschæ, aut molestia infirmitatis, aut lōginquitas itineris, aut nauigationis difficultas intercluſit, inuitat[A], vt quibuslibet necessitatibus impediti, desiderij sui effectum dono spiritus sancti consequantur. *& infra, c. 4.* ¶Hoc autem nos non ex nostra[f] persuasione defendere, sed ex Apostolica auctoritate seruare satis idoneo probamus exemplo, sequentes beatū Apostolum Petrum, qui in eo die quo omnium† creditentium numerum promissus spiritus sancti repleuit aduentus, trium millium[g] populum sua prædicatione conuersum lauacro baptismatis consecrauit. Quod sancta scriptura, quæ Apostolorum actus cōtinet, fideli historia docet dicens [His auditis compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrū, & ad reliquos apostolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus[h] vero ad illos, pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem† peccatorum, & accipietis donum spiritus sancti.]

A ¶Inuitat.]*Iuo habet*, inuitans. *Sed in originali est*: intercluſit inuitos, aut quibuslibet necessitatibus impeditos, desiderij, &c.

Item in eadem epist. c. 6.

¶De eodem. C. XIIII.

1 SI quis autem Epiphanię festi suitatem (quæ in suo ordine debito honore veneranda est) ob hoc existimat priuilegium habere baptismatis, quia hoc quidam putant, quòd in eadem die Dominus ad baptismum sancti Ioannis accesserit, sciat illius baptismi aliam gratiam[i] aliam fuisse rationem: nec ad eamdem pertinuisse virtutem, qua per spiritum sanctum renascuntur, de quibus dicitur [qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate[k] carnis[l], neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.] Dominus enim nullius indigens remissione peccati, nec quæ rens remedium renascendi[m], sic voluit baptizari, quomodo voluit circuncidi, hostiamque pro se emundationis offerri, vt qui factus erat ex muliere (sicut Apostolus ait) fieret & sub lege, quā non venerat soluere, sed adimplere, & implendo finire: sicut beatus Apostolus prædicat, dicens[n] [finis[o] autē legis Christus P ad iustitiam omni credenti] Baptismi autem sui in se condidit ¶ sacramentum: quia in omnibus primatum tenens, se docuit esse principium: & tunc regenerationis potentiam[r] sanxit, quādo de latere ipsius profluxerunt sanguis redemptionis, & aqua baptismatis.

Item ex concilio Gerundensi, c. 4.

¶In solennitate Paschali, & Pentecostes catechumeni baptizentur. C. XV.

2 DE catechumēnis baptizandis id statutū est, vt in Paschæ solennitate, vel Pētecostes, quāto maioris celebritatis maior celebritas est, tanto magis ad baptizandum veniant: ceteris solennitatibus infirmi[s] tantummodo debeant baptizari: quibus quocūque tempore conuenit baptismū non negari.

¶*Restitutum caput est ex suo originali.*

Item Leo Papa, epist. 4. c. 6.

¶Necessitate cogente, quolibet tempore baptizare licet. C. XVI.

3 SI qui necessitate mortis, ægritudinis, obsidionis, persecutionis, & naufragij vrgētur[t], omni tempore debent baptizari.

¶*Apud B. Leonem sententia huius capitis, est post ea. duo tempora. & ante c. si quis autem supra ead.*

Item Gelasius Papa clero, & plebi Tarent.[4]

¶Nisi necessitate cogente inter Pascha & Pentecostem nullus baptizare præsumat. C. XVII.

5 VEnerabilis baptismi[u] sacramentum non nisi in festiuitate Paschali, & Pentecostes tradere præsumat episcopus, exceptis iis, quibus vrgente mortis periculo, talibus oportet, ne in æternum pereant, remediis subueniri.

¶*In epistola Gregorij secundi clero, & plebi Turingiæ, vnde citat Iuo (quamuis & Gelasij esse potuerit) & in concilio Vuormacien si, vnde Burchardus, legitur,* Sacrosancti baptismi, *item que apud Iuonem, c. 202. In capite autem 63. est.* Generalis, *& in margine,* Venerabilis.

Idem Gelasius epistola ad episcopos Lucaniæ, c. 12.[6]

¶De eodem. C. XVIII.

7 BAptizandi sibi quispiam passim quocumque tempore nullam credat inesse fiduciam, præter Paschale festum, & Pentecostes venerabile sacramentum, excepto duntaxat grauissimi languoris incursu, in quo verendum est, ne morbi crescente periculo, sine remedio salutari fortassis ęgrotans exitio præuentus abscedat.

q ¶*Condidit.*] id est, nuntiauit & instituit.

r ¶*Potentiam.*] i. plenam efficaciam, quia tūc ianua cœli fuit aperta, extra ca. maiores. 1. de hoc. §. e. prope.

De catechumenis baptizandis.] "Quid si sacerdos catechumenos sanos à baptismo repellat: & ipsi interim ante constitutum tempus sine baptismo decedant: num quid imputabitur sacerdoti? non videtur. absit enim vt ea quæ propter bonum & licitum facimus, &c. vt 23. q. 5. de occidendi[c]. §. *Infirmi.*] vel etiam paruuli. §. dist. §. baptizari.

Rom. 10. "catechumenos si moriatur sine baptismo, an sit imputandū prestbytero. Matth. 5. Rom. 10.

c De hoc ét le. & no. 18. di. peruenit in fi. vbi vide. Arc.

t *Si qui.*] ¶ *Vrgētur*] ff. si quis cau. l. 2. §. 18. dist. placuit. ff. de diuer. & tem. præscl. l. 1. aliis ét modis i necessitate quis adstringitur. 18. dist. si episcopus.

2 Iuo p. 1. c. 60. Pan. l. 1. c. 20.

v *Venerabilis baptismi.*]c "Cum præter baptismū salē nulla infantib. permittatur, vt j. e. dist. nulla. non videtur circa eos obseruādum quod in iſtis ca. continetur, vt præter statuta tempora Paschæ & Pentecostes baptizari non debeant, ne præuenientе morte, qui regenerari possint non inueniantur, vt di. §. c. 2. in ambiguis autē sequēdum est quod certius æstimatur, vt §. di. 95. presbyteri. hoc etiam consuetudo ecclesiæ obseruat in paruulis, secus i adultis, in q̄b. simile periculum non timetur, q̄a in eis conuersio mentis ad Deū baptismi vicē supplere nō dubitatur, vt j. e. baptismi vicem.

"Paruuli pñt in omni tempore baptizari.

Baptizandi.]§. solēniter. & est ratio quare in iſtis duobus dieb. vt Christo mortuo commoriamur, & sepulto consepeliamur, & resurgēti consurgamus. Arch.

3 Bur. l. 4. c. 2 Iuop. j. c. 197 Pan. l. 1. c. 19

4 in epi. Gregor. ij. clero & plebi Turingię, & in conc. Vuormac. c. 1.

5 Bur. l. 4. c. 7 Iuo p. 1. c. 63 & 102. Pan. l. 1. c. 21.

6 conc. Parisi. c. 7.

7 Anſl. l. 9. c. 12. Bur. l. 4. c. 4. Iuo p. 1. c. 199.

Constat

Universidad de Deusto Biblioteca

Item Isidorus de officiis, l. 2. c. 24.

¶Non nisi sacerdos baptizare præsumat. C. XIX.

1 CONstat baptisma [a] solis sacerdotibus [b] esse tractandū: eiusque mysterium [c] nec ipsis diaconis explere est licitum absque episcopo, vel presbytero [d]: nisi, his procul absentibus, vltima languoris necessitas cogat. Quod & laicis [e] fidelibus plerumque permittitur, ne quispiam sine remedio salutari de sæculo euocetur.

Item Gelasius Papa. ¶ Diaconus quoque propriam, *& c. vt supra, in tractatu ordinandorum, vbi de reuerentia diaconorum erga sacerdotes agitur.*

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 99. & 100.

¶Non præsumat mulier baptizare. C. XX.

3 MVlier [f], quāuis docta, & sancta, viros in conuentu docere, vel aliquos baptizare non præsumat.

Nisi necessitate cogente. Vnde Vrbanus Papa II. [super quibus 8. consuluit,] & c. vt supra, in tractatu coniugij: vbi de comparibus agitur.

Item Augustinus ad Fortunatum.

¶Etiam laici necessitate cogente baptizare possunt. C. XXI.

4 IN necessitate, cum episcopi, aut presbyteri, aut quilibet ministrorum non inueniuntur, & vrget periculum eius, qui petit, ne sine isto sacramento hanc vitā finiat, etiam laicos [h] solere dare sacramentum, quòd acceperunt, solemus audire.

Item ex decreto Martini † Papæ III.

¶De eodem. C. XXII.

5 QVicumque [i] presbyter in prouincia propria, vel in alia, vel vbicumque inuentus fuerit, commendatum sibi infirmum baptizare noluerit, vel pro intentione itineris, vel de alia aliqua excusatione †, & sic sine baptismo moritur, deponatur.

Item Isidorus.

¶Non reiteratur baptisma, quod à pagano ministratur. C. XXIII.

6 ROmanus [k] Pontifex nō hominem indicat, qui baptizat: sed spiritum Dei, subministrare gratiam baptismi, licet pagan[9] sit qui baptizat.

¶*De hoc capite dictum est supra 1. q. 1. si quis per ignorantiam.*

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum, c. 104.

7 QVodam Iudæo [a] nescitis, vtrum Christiano, an pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid de iis sit agendum consulitis. Hi profecto, si in nomine sanctę Trinitatis [l], vel tantum in Christi nomine, sicut in actibus Apostolorum legimus, baptizati sunt (vnum quippe idēque est, vt sanctus exponit Ambrosius [8] constat eos non esse denuo batizandos.

A ¶Iudæos. *Apud Algerum est, vt audio, Verum in originali post hoc caput sequuntur verba hæc,* sed primum, vtrum Christianus, an pagan[2] ipse Iudæus extiterit, vel si postmodum factus fuerit Christianus, inuestigandum est.

Item Augustinus contra Cresconium grammaticum, libro 3. c. 6.

¶Sicut per bonum, ita permalum ministrum æquè baptisma ministratur. C. XXV.

9 SI inter bonos ministros, cum sit alius alio melior, non est melior baptismus, qui per meliorem datur, nullo modo est malus, qui etiam per malum datur, quan do idem baptismus datur: & ideo per ministros dispares Dei munus æquale est, quia non illorum, sed eius est.

Idem super Ioannem in parte prima, tract. 5. ad c. 1.

¶Non merita ministrorum, sed virtus Christi in baptismate operatur. C. XXVI.

10 BAptismus † talis est, qualis Ille est, in cuius potestate datur, non qualis est ille, per cuius ministerium datur. *Item ibidem.*

¶Quid nouerat Ioānes Baptista? Dominum. Quid nō nouerat? potestatem [m] Dominici baptismi in nullum hominem à Domino trāsituram: sed ministerium plane transiturum, potestatem à Domino in neminem ministrorum, ministerium & in bonos, & in malos. [11] Non exhorreat [n] columba [o] ministerium malorum: respiciat Domini potestatem. Quid tibi faciat malus minister, vbi [p] bonus est Dominus? Quid te impedit malitiosus præco, vbi beneuolus est iudex. *Item infra.*

¶Neque [q] qui plantat [r], est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum [s] dat Deus. *Item ibidem.*

a ¶*Item ego.* Iresp. taci tæ obiectioni, q. d. "licet malus minister cō ficiat, vel baptizet, nihilominus tamen debent esse boni.

b ¶*Qui baptizat* inter ius absoluēdo à peccatis, nā illius est baptismus, nō baptizantis. S. c. à quodam.

c ¶*Ebriosum.* dum tamen intelligat quid agit [a]. cōsuetudinem hic notat hoc nomē, non actum. ext. e. maiores. ver. illud vero.

d ¶*Vm baptizat.*] ¶*Aut tolerantur.*]S. 23. q. 7. c. 1.

SI *qui.*]Casvs. Quidam ab hæreticis in forma ecclesię baptizati volebant ad ecclesiā redire quæreba tur vtrum essent baptizandi. Et resp. quod non, sed debent integre instrui in fide, & ecclesiæ p manus impositionē reconciliari. Si vero sunt parunuli, vel tales, qui instrui non possint, debent chrismari, & patrini debent respondere p eis, & confessionem facere. *Communicati*, idest, vnćti vel communioni redditi.

e ¶*Trinitatis.*] S. 1. q. 1. neque in nomine.

f ¶*Confessione.*] id est, inuocatione.

g ¶ *Et si consentiunt.*] hoc de adultis.

h ¶ *Per manus impositionem.*] confirmatoriam: quæ etiā in hoc casu reconciliatoria est,]. e. di. ab antiqua. & 1. q. 1. §. ecce.

h ¶*Per manus.*]sed nūquid de furioso iudicat secundum illū statum mentis, quem habebat cū in furorē in

"Baptismus cidit? "Nam si voluntatē habuit baptizan an possit cō di, & incurrit furorē: dentis furioso valebit eis baptismus in furore collat[a]. aliàs non. ext. e. māfores. §. vl. Secus in puero: qa puer non habuit voluntatem vmquam: & tamen saluabitur baptizatus.]. e. quæris.

i ¶*Communicati.*] id est, perunćti.

k ¶ *Eucharistiæ.*] hoc de adultis: "qa paruulis non datur corpus Christi, vt]. e. c. in ecclesia. nisi forte vbi cō suetudo est q. infundi turp. ora eorū sanguis Christi, non corpus. secundum quosdam.

QVamuis] Casvs. Dicitur hic, q. li cet vnū sit baptisma hæreticorū baptizantiū in forma ecclesiæ, & catholicorum: tamen qui extra ecclesiam baptizātur, gratiam Dei non consequūtur: & ideo si ad fidem reuertuntur, reconciliari debent, & non rebaptizari.

¶Ego [a] [2] dico, & nos dicimus omnes, quia iustos opōrtet esse omnes, per quos baptizatur: iustos oportet esse tāti iudicis ministros, si ministrare iuste voluerint. Si autem noluerint esse iusti, qui in cathedra Moysi sedēt, securum me facit magister meus, de quo spiritus eius dixit [Hic est, qui baptizat[b].] *Item infra.* ¶Non timeo adulterium, non ebriosum [c], non homocidam, quia columbam attendo, per quam mihi dicitur [hic est, qui baptizat.]

A ¶Ego dico.] *Sic etiam Iuo: sed in originali.* Et ego, & omnes dicimus, quia iustos oportet esse tanti iudicis ministros. Sint ministri iusti, si volunt. Si autem noluerint, &c. *Sunt autem partes huius capitis ex eodem tractatu quinto hinc inde collectæ.*

Idem in tractatu 6. ad c. 1. Ioannis.

¶De eodem. C. XXVII.

1 CVm baptizat malus ex aliqua vel ignorātia ecclesiæ, vel tolerantia (aut enim ignoratur mali, aut tolerantur [d] vt palea, quousque in vltimo ventilet ur area,) illud, quod datum est, vnum est: nec impar propter impares ministros, sed par & æquale propter [hic est, qui baptizat.]

Idem de ecclesiasticis regulis † , c. 52.

¶Non reiteratur baptisma, quod in nomine sanctæ Trinitatis ministratur. C. XXVIII.

2 SI qui apud illos hæreticos baptizati sunt, qui in sanctę Trinitatis [e] confessione [f] baptizant, & veniunt ad nos, recipiātur quidem vt baptizati, ne sanctæ Trinitatis inuocatio, vel cōfessio annulletur: sed doceantur integre, & instruantur quo sensu sanctæ Trinitatis mysterium in ecclesia tenea tur: & si consentiunt [g] credere, vel acquieſcūt confiteri, purgati iam fidei integritate cōfirmentur manus impositione. Si vero paruuli sunt, vel † hebetes, qui doctrinam non capiant, respōdeant pro illis, qui eos offerunt, iuxta morem † baptizandi. Et sic per [a] manus [h] impositionem christmate communicati [i], Eucharistiæ [k] mysteriis admittantur.

A ¶ Per manus impositionem.] *In originali est.* Et fiomanus impositione, & chrismate communiti, Eucharistiæ, &c. *Sed ob glossam non est mutatum.*

Idem ad Orosium in libr. 6 5. quæstionum dialog. quæst. 59.

¶De eodem. C. XXIX.

3 QVamuis vnum baptisma sit, & hæreticorum (eorū scilicet, qui in nomine patris, & filij, & spiritus sancti baptizantur,) & ecclesiæ catholicæ, tamen quia foris, & extra ecclesiam baptizan tur, non sumunt baptismum ad salutem [l], sed ad perniciem, habentes nimirum formam [a] sacramenti, virtutem autem eius abnegantes. Et ideo eos ecclesia non rebaptizat, quia in nomine Trinitatis [m] baptizati sunt. Ipsa est profecto forma sacramēti. Ideo, cum reuersi fuerint, accipiunt virtutem spiritus sancti, quem † ij, qui extra ecclesiam baptizantur, non dum habent.

A ¶Formam sacramenti.] *Ita etiam apud Iuonem, In originali est,* habentes quidem speciem pietatis, virtutem tamen eius abnegantes. *& rursum.* Animales, inquam, spiritum non habentes. *Et idcirco eos ecclesia, &c. Vtitur autem B. Pauli verbis. 2. Tim. 3. & Iudæ Apostoli, c. 1.*

Item Pelagius Papa Gaudentio episcopo. [4]

¶Baptizantur, qui tantum in nomine Domini baptizati probantur. C. XXX.

4 SI reuera hi de hæreticis, qui in locis tuæ dilectioni vicinis † commorari † dicuntur solummodo se in nomine Domini baptizatos fuisse forsitan confitentur [n], sine cuiusquam dubitationis ambiguo eos ad catholicam fidem venientes in sanctæ Trinitatis nomine baptizabis. Sin vero apud dilectionem tuam eorum, qui conuerti volunt, manifesta confessione clarueri t, quòd in nomine Trinitatis fuerint baptizati, sola reconciliationis impēta gratia, catholicæ sociare fidei maturabis: vt tali dispositione seruata nihil aliter, quā quod Euāgelica iubet auctoritas, temeritatis cuiusquam spiritu videatur effectum.

Item Augustinus de vnico baptismo, libro 7. c. 53.

¶An approbetur baptisma, quod à nō baptizato præstatur. C. XXXI.

5 SOlet etiam quęri, vtrum approbandum sit baptisma qđ ab eo [o], qui non accepit, accipitur, si forte hoc curiositate aliqua didicit, quemadmodum dandum sit: & vtrum nihil intersit [p], quo animo accipiat ille, cui datur, cū simulatione, an sine simulatione: si cum simulatione, vtrū fallens [q], sicut in ecclesia, vel in ea, quę putatur ecclesia, an iocans [r], velut in mimo [A]. *& infra.* ¶ Verumtamē, si quis forte me in eo cōcilio constitutum vbi talium rerum quæstio versaretur, non præcedentibus [s] meritis [s], quorum sententiam sequi mallem, vrgeret vt dicerē, quid ipse sentirem, si eo modo affectus essem, quo eram, cum ista dictarem, nequaquam [t] dubitarē habere eos baptismum, qui vbicumque, & à quibuscumque illud verbis Euangelicis consecratum sine sua simulatione [u], & cū aliqua fide accepissent: quamquam eis ad salutem spiritualem

1 ¶*Ad salutem.*]hoc dicitur de illis, q. sciēter ab hęreticis baptizantur, & eorū errores imitātur: sed in necessitate mortis melius est a calib. baptismum accipere, q. sine perceptione talis sacramenti decedere [b]: qa si euaserint, manus impositionē & cetera quæ sequuntur, in catholica ecclesia recipiunt, vt]. e. sanctum est. in fi. paruulis hoc nō nocet. t. q. 4. placuit.

m ¶ *Trinitatis.*] i. patris & filij & spiritus sancti. S. e. proprie.

SI *reuera.*] Casvs. Quidam erant ab hęreticis baptizati. q. rebatur vtrum rebaptizari deberent? Et re spon. si dicunt se baptizatos tantum nomine Domini, debent iterum baptizari. si vero in nomine Trinitatis explicite, si nomine patris & filij & spiritus sancti, sufficit si reconcilientur: quia forma Euangelica ita rari non debet.

n ¶ *Confitentur.*] hic creditur eis pro fe: qa nulli fit prǽiudiciū [c].

SOlet etiam.] Hæc est 4. pars dist. secundum Ioan. de Fan. Casvs. Tres quæstiones mouet Augustinus. Prima est, an ali quis sit baptizat[a], qui baptizatur ab aliquo non baptizato. Secūda est, an fictus accedens ad baptismū suscipiat baptismū. Tertia est, an ille baptismū suscipiat, q. mimice & ioculariter baptizatur. Has quæstiones per ordinem præmittit Aug. & postea soluit primam & secundā, dicens in vtroque casu baptisma esse collatum, licet sine charitate nō possit ad salutē p. desse: q. probat auctoritate Apostoli. Quæstionem vero tertiam insolutam dimittit, dicens ad eius solutionē diuinū responsum per alicuius reuelationem esse necessarium. & q. de hoc vellet audire sententias aliorum. ergo, *solet etiam quæri,* &c. *Nequaquam,* prima solutio, *sicut iam,* secunda solutio, *dum ea,* id est, iusta.

o ¶ *Quod ab eo.*]Supra ea. dist. Romanos.

p ¶ *Interest.*]quo ad sacramētū, vt]. e. dicut.

q ¶ *Fallens.*]cum dolor ¶ *An iocans.*]tertia q.

s ¶ *Non præcedentib.*]i. super hoc dicentibus prius bonis viris plenis meritorum.

t ¶ *Nequaquam.*] soluit primā quæstionē.

v ¶ *Simulatione.*]maxime.

a ¶*Item*

[1] Ministri sacramētorū debent esse boni.

Matth. 23. Ioan. 1.

[a] De hoc ēt leg. & no. S. 1. q. 1. dedit. ibi videas. Arc.

[1] Sen. 4. di. 5. Iuo part. 1. c. 160.

Ioan. 1. [2] dogmatibus

[2] Burc. l. 4. c. 30. Iuo p. 1. c. 160. & 233. ex Rotoma.

[3] Sen. 4. di. 6 Iuo par. 1. c. 160. Pan. l. 1. c. 28.

[4] Ioannes Papa Gaudentio episcopo.

[5] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[6] Vt 32. dist. 5. verum. c. ad hoc.

[7] Sen. 4. di. 3 Alg. l. 3. c. 6. Iuo par. 1. c. 148. Pan. l. 1. c. 29.

[8] Amb. l. j. de spū sctō, c. 3

[9] Iuo p. 1. c. 160. Pann. l. 1. c. 30.

[10] j. e. aliud. Sent. 4. di. 5. Iuo p. j. c. 156 157. 158. 159. Pan. l. 1. c. 31.

[11] 5. dist. 32. præter hoc.

1. Cor. 3.

[12] Sen. 4. di. 4. Iuo p. j. c. 162.

[13] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[14] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[15] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[16] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[17] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[18] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[19] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[20] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[21] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[22] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[23] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[24] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[25] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[26] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[27] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[28] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[29] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[30] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[31] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[32] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[33] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[34] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[35] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[36] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[37] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[38] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[39] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[40] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[41] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[42] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[43] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[44] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[45] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[46] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[47] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[48] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[49] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

[50] Sen. 4. di. 6 Iuo p. j. c. 162.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Fidem.*] sed quomodo possum habere talem fidem, & non chari-
“ Virtutes tarem: “cum qui habet vnam virtutem, habeat & omnes? de pœn.
oēs hēt, qui dist.5.ca.vlt. Non possem quidem nisi miraculose*, secundum quòd
vnā habet. mali etiam miraculose prophetizant.1.q.1.prophetauit. Vnde cau-
* Fides pōt te dixit, si enim habeam, &c.
hīr sine cha b ¶*Montes transferā.*]
ritate, & est intellige mōtes dupli
vera fides, citer. Vel ad litteram,
quis ſi vera sicūt de beato Benedi
virtus. Cōc. cto. Vel, montes, i. dæ
trid. sef.6.c. mones à patientibus.
15. & can.28. c ¶*Sicut iam.*] soluit se
1.Cor.13. cundam quæstionem.
d ¶*Fallaciter.*] ſ.22.q.
2. nec artificio. ſ.1.q.1.
sicut ficti. ſ.distin.27.
quod interrogasti.
e ¶*Dictum est.*] à Ioan
ne.
f ¶*Vbi.*] tertiam insolu
tam dimittit.
g ¶*Implorandum.*] hęc
quæstio alibi videtur
1.Ioan.2. determinata, vt 1.q.1.
§.ecce. nam etiam in-
uitus quis baptizatur,
“Baptizans vt 45.dist.de fudæis. “
dēt habere Ad hoc dico q ſi bap
intētionem tizans intendit bapti
baptizandi. zare, qualemcumque
intentionem baptiza
tus habeat, recipit sa-
cramentum, sed ſi nō
intendit baptizare, li-
cet verba pferat, non
a Hoc pbat est baptizatus [a], quia
Aug.q dt q verba debent seruire
intētio req intentioni, vt 22.qu.ſ.
ritur ad oē humanæ. ar. ad hoc j.
facrm: & si- ea. retulerunt. Nā qui
ne intētiōe ioco, vel ludendo di-
faciendi ni cunt talia verba: spon
hil fit in sa- des, spondeo: nō obli
cramēto. Ar. gant sibi alios, vt ff. de
¶*ne quid*] ācī. & obl. obligatio-
orig. num. in fi. & dic, vt d.
§.ecce.

Stenditur.] hęc est 5. pars dist. secundum Io. de Fan. Casvs. Quidam dicebāt baptizatos ab hæreticis iterum baptizādos, si ad ecclesiam reuertuntur, & hoc ideo: quia peccata nō fuerant eis dimissa. quos Aug. in hoc c. reprehendit, & probat quod non, duplici ratiōe. Primo, quia sicut
Iuo ibid. baptizatus ab ecclesia transiens ad hæresim nō amittit baptismā, sic non amittit ordinem illū in quo habet officium baptizādi. Secūdo probat qđ non, ducendo eos ad incōueniens. nam cū fictus accedit ad baptismum, aut dimittuntur ei peccata, aut nō.
2 Pan.l.1. c.87. si dimittūtur: ergo falsum est quod dicitur, Spiritus sanctus discipline effugiet fictum.
b Vt 24.q.1. loqtur. & 21 dist. Si non dimittūtur, qđ quis. & verum est: ergo homo hoc ꝙ hic dr sæpe baptizaretur, & faciebāt Do verum baptisma reci natist. & No peret, nec tamen pec uat. q reba cata dimitterētur: qđ ptizabāt ea factum esset dicere: cholicos ad & ita sine remissione eorū hīsim peccatorū verum ba- ēsentes. ptisma susciperet.
24.q.3. qdā. h ¶*Impie.*] nam iniu-
vers. Noua- ria fit sacramento. extra de apostа. ex litterarum.
ciani. & ver. i ¶*Orbis.*] id est, ecclesiæ, quæ diffusa est per totum orbem.
Donatistæ. k ¶*Vnitatem.*] id est, illos qui baptizati sunt ab hæreticis in vnitate
Arc. ecclesiæ, id est, in forma ecclesiæ: quæ est: Ego baptizo te in nomine patris & filij & spiritus sancti. ſ. ea. c. proprie.
l ¶*Item sacramentum.*] id est, potestas & ordo. ſ.1.q.1.quod quidam. & c. sicut Christus.
m ¶*Iniuria.*] iniuria videtur fieri sacramento, si secundo baptizare-
tur vel ordinaretur: quia videtur fieri quasi iam non fuisset baptiza
tus vel ordinatus, vt 1.q.1. sacramenta. “ta
men pœnitentia be- “pœnitētia
ne iteratur, licet sit sa licet sacra
cramentum. de pœn. fit, bene ite
di.3. quamuis. §. quòd ratur.
autem per pœniten- †*al.Si*
tiam. Similiter vnctio
in quibusdam eccle-
siis. ſ. de pœn. dist.3.
quamuis.
Additio. Quod not. 48.di. §. quod ergo. &
95.dist. §. sed istud. & 3 Sen.4.di.4
ext. de sec. nup. vir au
tem. ibi videas.
n ¶*Discedit.*] q.d. ſi al
teruтro istorum sacra
mentorum malos ca-
rere dicis, dicas care-
re & reliquis.
o ¶*Spiritus disciplinæ.*] id est, spiritus discipli- Sap.1.
nans & instruens.
p ¶*Cor eius.*] j.e. quo
modo contra.
q ¶*Sacrilegio.*] j.e. dis.
nullus autem. & cap.
tunc valere.
r ¶*In communionibus.* id est, in conuentibus.
s ¶*Sacrilegio.*] id est, sa
crilegij dissensione.

Non illud.] Hæc est 6. pars di. secundum Io. de Fan. Casvs. Quidam dicebant, ꝙ paruuli non erant baptizati si offe rebantur ea intētione vt sanitatem corporis reciperent, & non vt consequātur gratiam Dei. Et certe dc Aug. quod nō ideo minus paruuli sunt baptizati: nec nocet eis si ea intētione offerantur, non enim propterea non regenerātur sed regenerantur.
t ¶ *S. nitatem.*] extra de apostа. c. 2.
v ¶ *Intentione.*] error enim talis non nocet paruulis. j.c. satis ostē dimus. intelliguntur enim offerri ab ipsa ecclesia, vt j.e. quæris 4 j.e. quis. Sent.4.di.6
à me. Pan.l.1.c.95
Pol.l.3.ti.10
Baptismi vicem.] Hæc ē 7. pars di. Iuop.j.c.171
in qua pbat triplicē †*al.Nec*
esse baptismū. & hoc
probat per quatuor
c. Ioan. de Fan.
Casvs. Probat Aug. in hoc ca. ꝙ quamuis ad baptismum duo sint necessaria, ſ. sacramentum baptismi, & fides Christi: si vnū deficit ex necessitate, re quū sufficere potest: quod apparet i latrone: cui Dominus peccatum dimisit in cruce. Et p illum probat Cypria- 5 Sent.4.
nus, ꝙ passio cū fide, dist.4.
in casu valet, quod p- Iuo part.1.
batur auctoritate A- c.177. Pann.
postoli: sicut & econ- l.1.c.109.
uerso in paruulo, qui Luc.23.
ad Iudaian.
non potest credere corde, nec confiteri ore, sufficit sacramentum. si
vero alterum prædictorum alicuius voluntate desit, contemptum
suum reatus eum inuoluit. B.
x ¶ *Baptismi.*] Casvs. Quidam per illam auctoritatem: Nisi quis fuerit

fuerit renatus, &c. dicebant quod semper baptismus aquæ esset ne
cessarius. quorum opinionem reprobat Aug. exemplo latronis, cui
dictum est: Hodie mecum eris in paradiso.
“Passio sup a ¶*Cyprianus.*] ēt in testimonium inducens. “dicit ergo baptismi de
plet defectū fectum supplere passionem, vt in illo latrone: vel fidem cōuersi vbi
baptismi. necessitas baptismum excludit. sicut in puero sufficit aquę baptis
mus solus: quia ætatis necessitas fidē exclu-
dit: ita similiter adul-
to sola fides sufficit,
cum necessitas exclu-
dit aquæ baptismum.
b ¶*Baptismo.*] baptis-
†*al.confes-* mus consistit in trib.
sionemque in aqua, in passiōe, & in cordis contritione.
c ¶*Sed etiam fidem.*] j.e. catechumenū. contra. Sed hic de fide in formata charitate. ibi de informi. 1.q.1. vide.
d ¶*Crucifixus est.*] ſ.d pœn. di.1. importuna. contra. Sed dicitur ibi
“Martyr dr martyr, i. confitens. “
confitens. Martyr enim interpre
tatur cōfitens. ad hoc
50. dist. & purgabit. si
Rom.10. tamen passus est pro
Christo.
e ¶*Credidit.*] ſ. de pæ.
dist.7. nullus.
f ¶*Apostolus.*] in epi-
stola ad Romanos.
g ¶*Corde.*] i. fide, quæ
est in corde, i. mente
Vide lib.2. credit quisquis: quod
retract. c.18 est ei ad remissionem
peccatorum, id est, p
fidem cordis iustifica
tur, aliquis, id est, de
impio fit pius.
“Baptizare h ¶*Necessitatis.*] “po-
seipsum ne terit ne quis seipsum
mo potest. in necessitate baptiza
aNo. hic H. re? non a. ext. de bapt.
¶ talis pt se & eius esse. debitum.
baptizare, ar. j.e. sanctū. ibi, nec
& si erit ba aliquis, &c. Nihil em
ptizandus proderit ei, vt de pœ
exēplo fcō nitente, qui sibi pec-
rū quorūdā cata non potest confi
q seipsos ba teri, nec seipsum reco
ptizasse le- ciliare. Item numquid
guntur: hęc alio liquore ab aqua?
opi. corrigi Non. Nunquid si per-
tur per hāc mista fit aqua alij li-
dcc. debitū. quori, fit baptismus?
¶ 6: quia ne Si aqua præualet, bap
mo à se na- tizatur: alias non. 4.q.
scitur. Arc. 3. c. hermaphroditus.
a j.e. cū pro i ¶*Credere.*] ſ.15.qu.1.
paruulis. §. vt itaque.
k ¶*Respondere.*] j.e. nihil est aliud.
l ¶*Credit.*] id est, salua
tur fic per alterum,
scilicet infans.
m ¶ *Alienum.*] q.d. ex
alieno opere causam
sui peccati contraxit.
ſ.c.2. & 3.
n ¶*Fuit.*] ſ. Adæ. Nam
omnis res per quas-
cumque causas cōtra
hitur, &c. extr. de reg.
iur. omnis res. de pœ.
dist.1. quem pœnitet.
circa prin. ver. sed qui
per vos.
o ¶ *Quia per pietatē.*] id est, fidem & confes
sionem illius. B.
p ¶*Mysticis.*] i. significantib. miseriis præ-
sentis vitæ, quam ingrediuntur. sunt enim in signum futuræ mise-
riæ & laboris.
q ¶*Compleri.*] cum facultas adest.
r ¶*Et illud.*] j.e. di. sicut in sacramentis. Illud: i. baptisma sine fide.
s ¶*Et hoc.*] id est, fides sine baptismo.

paradiso,] non leue documētum idem beatus Cyprianus [a] assumit. Quod etiam atq; etiam considerans inuenio non tantum passionem pro nomine Christi id, quod ex baptismo [b] deerat, posse supplere, sed etiam fidem [c], conuersionē quę †cordis, si forte ad celebrandum mysterium baptismi in angustiis temporum succurri non potest. Neq; enim latro ille pro nomine Christi crucifixus est [d], sed pro meritis facinorū suorum: nec quia credidit [e], passus est, sed dum patitur, credidit. Quantum itaque valeat etiam sine visibili sacramēto baptismi, quod ait Apostolus [f] [corde [g] creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem,] in illo latrone declaratum est. Sed tunc impletur inuisibiliter, cum mysterium baptismi non contemptus religionis, sed articul° necessitatis [h] excludit. *& infra c.24.* ¶ ‘Et sicut in illo latrone, quod ex baptismi sacramento defuerat, compleuit omnipotentis benignitas, quia non superbia, vel cōtemptu, sed necessitate defuerat, sic in infantibus, qui baptizati moriūtur, eadem gratia omnipotētis implere credenda est, quod non ex impia voluntate, sed ex ætatis indigentia nec corde credere [i] ad iustitiam possunt, nec ore confiteri ad salutem. [k] Ideo cum alij pro eis respondēt, vt impleatur erga eos celebratio sacramenti, valet vtiq; ad eorum consecrationem, quia ipsi respondere [k] non possunt.

Itē contra Iulianum Pelagianum, lib.6.c.4.
¶ Alienū quippe opus est, cū credit [l] per alterum, sicut alienum [m] opus fuit [n], cū peccauit in altero.
Item eodem 4. lib. contra Donatistas, c.23.
¶ Sicut autem in latrone, quia per necessitatem corporaliter baptismus defuit, perfecta salus est, quia per pietatem [o] spiritualiter affuit, sic & cū ipsa præsto est, si per necessitatem desit, quod latroni affuit, perficitur salus. Quod traditum tenet vniuersitas ecclesię, cū paruuli infantes baptizantur, qui certe nondum possunt corde credere ad iustitiam, & ore confiteri ad saluté, quod latro potuit, quin etiam flendo, & vagiendo, cum in eis mysterium celebratur, mysticis [p] ipsis vocibus obstrepunt: & tamen nullus Christianorum dixerit eos inaniter baptizari. *Item c.25.* ¶ Quibus [a] rebus omnib° ostēditur aliud esse sacramentum baptismi, aliud conuersionem cordis: sed salutem hominis ex vtroque compleri [q]. Nec si vnum eorū defuerit, ideo putare debemus consequens esse, vt & alterū desit: quia & illud [r] sine isto potest esse in infante: & hoc [s] sine illo potuit esse in latrone, complente Deo, siue in illo, siue in isto, quod non ex voluntate [t] defuisset: Cum vero ex voluntate alterū horum defuerit, reatu hominem inuolui. Et baptismus quidem potest inesse, vbi conuersio cordis defuerit. Conuersio autem cordis potest quidem inesse non percepto baptismo, sed contempto baptismo non potest. Neque enim vllo modo dicenda est conuersio cordis ad Deum, cum Dei sacramentum contemnitur [u].

a ¶ Quibus rebus.] *His verbis apud B. Aug. an tecedūt ea, quæ leguntur j.e. cū pro paruulis.*

Idem contra Iulianum, lib.6.c.6.
¶ Non baptizatur in homine, quidquid in eo est. C. XXXV.

Si quidquid [x] in homine est, quando baptizatur, baptizari, & sanctificari putandum est, di- 3 Iuo p.1. c.184.
ctur° es & ipsa in illo baptizari, & sanctificari, quę in intestinis, & vesica sunt per digestionē corporis digerēda: dicturus es baptizari, & sanctificari hominem in matris vtero constitutum, si ad hoc sacramentum accipiendum grauidam necessitas cogat, & ideo baptizari iam non debere [y], qui nascitur [z]: postremo dicturus es & ipsas baptizari, & sanctificari febres, quando baptizantur ægroti.

Item ad Fortunatum.
¶ Valet baptisma, & si per laicos ministretur. C. XXXVI.

Sanctū est baptisma per seipsum [a], quod datū est in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: ita vt in eodem sacramento sit etiam auctoritas [b] traditionis per Dominum nostrū ad Apostolos, per illos autem ad episcopos, & alios sacerdotes, vel etiam laicos Christianos ab eadem origine, & vel melius mysterium. j.e. quomodo. Sed F. & B. non probant istam notulam, “ immo laicum hæreticum in necessitate à Deo habere “ baptismus potestatem baptizandi, vt dicunt: nec ecclesiam facere posse quin an possit da
ipsi etiam sine necessitate baptizarent: & tamen peccarent. 32. dist. ri p laicos.
§. verum.

x ¶ *Ex voluntate.*] secus si ex ignorantia. extra de pres. non bap. c.2.
y ¶ *Contemnitur.*] j.ea. non dubito.

Si quidquid.] Casvs. Dicebat Iulia. quod vbi baptizatur prægnās mulier: non debet cum natus fuerit puer baptizari: quia quidquid est in homine, baptizatur & sanctificatur. quod Aug. reprobat in hoc c. quia secundum hoc inducuntur baptizari quæ in interioribus digeruntur: & eadē ratione si homo febricitat, febris baptizatur.
x ¶ *Si quidquid.*] ſi. ff. de enic. si prægnans. & l. vaccæ. “ nam ibi “Vēditōr si
dicitur quod si vendi- tētur d pardi tibi ancillam præ- tu euicto.
gnantem, & partus euincatur, non teneor de euictione: quia nō intelligor eum vendidisse. ar. ff. de vsuca. si aliena. in fi. pro Iuliano tamen facit ff. de ven. inspi. l. 1. §.1. vbi dicitur, quòd partus est pars viscerum. Ar. contra. ff. de verb. sig. partus.
y ¶ *Non debere.*] ſ.24. q.3. si habes.
z ¶ *Qui nascitur.*] tamen si mater est libera in tempore concepti onis, & partus est liber. ff. de statu hom. l. vlt.

Sanctum est.] Casvs. Quæritur an in forma ecclesiæ pol fit laicus baptizare? Et respondet August. quod pōt. Et ad hoc probandum inducit tale exemplum. Nam in quadā naui in naufragij periculo posita vo febat quidam baptizari. nō erat ibi Christianus nisi pœnitens vnus. pœnitens eum baptizauit: & à baptizante reconciliatio nem accepit. Hoc si aliquis non credit, ga in auctoritate non inuenitur: certum est quod hoc contingere potest, nec possit aliquis tale factum reprobare: sed dicetur Dei consilio factum esse. *Traditoris & tradendi:* sed melior litte ra est traditionis.
a ¶ *Per seipsum.*] non merito conferentis.
b ¶ *Auctoritas.*] id est, prouenies ex auctoritate Domini, qui tradidit formam baptizandi Apostolis, & per eos aliis etiam laicis. Sed contra ſ.c.di. 4 Iuo p.1.
constat. ſ.1.q.1. quod c.191.
quidam. Sed hæc auctoritas dicitur permissio, vel licentia. de permissione ecclesiæ in articulo necessitatis possunt baptizare laici Christiani, vt dicitur ſ. ead. constat. in baptismo infidelitatis tolerantia. ſ.ea. Romanus. in baptismo sacerdotis auctoritas,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶*Et sacramenti.*]id est,baptismi.
b ¶*Aliquis.*]vt qui nec baptismum nec formam nouerat. Nam primo erat ibi recurrendum ad Christianū:& ita non erat qui ita competenter posset dare sicut ille qui acceperat:& hoc est quod sequitur,acceperat.
c ¶*Acceperat.*]s.sacramentum baptismi.
d ¶*Pœnitentiam.*]ẽ.c. dist. sine pœnitentia. cõtra.Sed forsan pœnitens iste pro aliquo graui peccato cõpunctus baptisma petierat:quo suscepto iterum in idem peccatũ relapsus est,vnde post ea publice meruit supponi pœnitentiæ. 26. q.6.c.fi.
ADDITIO. Et secundũ hũc intellectũ debet fieri punctus in hoc verbo pœnitentiam.
e ¶*Reconciliaret.*]ẽ.de pœ.dist.1. quem pœnitet.ẽ.di.21.inferior. cõtra.Sed quo ad hoc superior erat iste post baptismum: quia iste non indigebat reconciliatione,ille sic. Assignatur & aliud cõtra 24.q.1.§.sed istud. Nã ibi dicitur, qđ à laico non debet reconciliationem accipere, sed dic quod istud sufficit.
a Dic melius quẽ hæc necessitas excusat, qđ legẽ fi h;,vt ẽ. dist.j.sicut eũ. Io.de F. nec tũ ẽ reconciliatio sacralis.
f ¶*Qui non piam.*] i.q non credũt animum eorũ fuisse ita pium.
g ¶*Quisquam.*]nõ potest quisquam dicere relinquendum illum esse & non baptizandum qui morte immanente petit baptizari.
h ¶*Pœnitente.*] quis quis nõ credit contingere quem,i.aliquem baptizandum esse:oportet vt credat,&c.
"Fama non probat.
i ¶*Non credit.*] "Arg. quod fama non inducit probationem, nec partem b probationis, nec exẽplum: sed lex, &c.C.de fen.& interlo.iud.l.nemo.ar.qđ quis asserit, per ius scriptum probare debet c. 24.q.2.legatur.
b Arg. cõtra 4.qu.3.sæpe fit.ibi đ hoc
c De hoc 11. q.3.nolite timere. iuxta fi. Arch.
Catechumenum] CASVS. Dicitur ī hoc c. qꝺ catechumenus non saluatur nisi martyrium vel fides suppleat in eo baptismi vicem: postea multa in hoc c.enumeratur, in quib.martyriũ adæquatur baptismo.
1 Hĩ i lib.de dogm.eccl. c.74.
k ¶*In bonis.*]patet hoc esse intelligẽdum de
2 Sen.4.di.4 adulto.nam paruulus
Pol.l.3.ti.10 bona opera habere
Bur.l.4.c.16 non potest.
Iuo par.t.c. 211.Pan.l.1. c.107.&108 ditẽ contra
Ioan.15. tus est.d
ẽ. e. baptismi. fed ibi soluitur.
d ¶*Qui peccat.*]s.ead. per aquã.cõtra. "Sed credẽdum est colũbæ specie sine spiritu in aquã anteq̃ Christus veniret,descendisse, quod hic dr. postquã aũt Christus descendit, spiritus sanctus super eũ putãdus est in eum veniens in illa colũba apparuisse,qđ ibi dr. hoc sic se habere poteris scire si qđ hic subditur,diligenter attendis,s.cognouit,&c.Columba aũt illa prima(vt dicitur) redijt in primordialẽ siue spaciẽ ẽ materiã.
ADDITIO. De hoc no. 8.dist.3.c.vlt.
e ¶*In aquam.*] id est, super aquam.
f ¶*Cui.*]s.Ioanni.
g ¶*Et manentem.*] nã aliter mãsit super eũ, & aliter ſuper nos.de pœ.dist.2. quærendũ. &c.e.potest discussus.
h ¶*Qui baptizat.*] id est, peccata dimittit.
i ¶*Mundi estis.*] Arg. qꝺ omnes Apostolici baptizati sunt. vt de pœ.dist.2.si enim.circa prin.&j.e.quando ab Hierosolymis.Io.
k ¶*Propter verbum.*]s. propter meipsum qui sum verbum patris.
a Et loquor vobis,&manifesto me ipsum.
l ¶*Vos mundi estis.*]Hic apud Augustinum sequitur,c.Baptismum.ẽ.ea.relatum.
m ¶*Fuerit iustus.*] seeus de malo, vt 1. q.1. si fuerit.
n ¶*Nolunt.*]vt dicitur baptismus Petri, baptismus Pauli. j. ead. cum tantum.
o ¶*Incrementum.*] id est, virtutes apponendo post peccatorum remissionem.

Item Leo Papa, epist. 90.al. 92.ad Rusticum,c. 16.
¶Non reiteratur baptisma, cuius formam constat integre collatam. C. XXXVIII.

8 HI, de quibus scripsisti, qui baptizatos sciunt, sed cuius m fidei fuerint,qui eos baptizauere,se nescire profitẽtur,quolibet modo n formam baptismatis acceperint,rebaptizandi nõ sunt: sed per manus impositionem o in uocata virtute spiritus sancti,quã ab hæreticis accipere non potuerunt,catholicis copulandi sunt.

Item Aug.super Ioannem,tract. 5.ad c.1. ¶Et per bonos, & malos ministros æque baptizat Christus. C. XXXIX.

9 4 ALiud est p baptizare per ministerium q, aliud baptizare per potestatem A r. *Item infra.* ¶Ergo baptizabant s discipuli eius, & ibi adhuc erat Iudas inter discipulos eius. Si quos ergo baptizabat Iudas, non sunt iterũ baptizati,&quos baptizauit Ioannes, iterum baptizati sunt? Plane iterum:sed nõ idem erat baptismus. Quos enim baptizauit Ioannes, baptizauit a Ioannes b:quos autem baptizauit Iudas, Christus c baptizauit. *Item tract.6.* ¶Per hanc enim potestatem d, quam Christus solus sibi tenuit, & in neminem ministrorũ transfudit quamuis per ministros suos baptizare dignatus sit, per hanc stat vnitas ecclesiæ, quæ significatur per columbam:de qua dictum est. [Vna est columba mea: vna est matris suæ.] Si enim, vt iam dixi fratres mei,transferretur potestas à Domino ad ministrum,tot baptisma tessent, quot ministri essent: & iam non staret vnitas baptismi. Intendite fratres. Antequam e veniret Dominus noster Iesus Christus ad baptismum,descendit columba a in aquam f : cognouit Ioannes quiddam proprium ei, cui g hoc dictum est[Super quem videris spiritum descendentem sicut columbam,& manentem h super eum,ipse est,qui baptizat i in spiritu sancto.] Nouerat,quia ipse baptizabat in spiritu sancto:sed quia tali proprietate, vt potestas ab eo non transiret in alterum, quamuis eo donante, hoc ibi didicit. *Item tract.* 80. ¶[Iam vos mundi estis propter verbum,quod locutus sum vobis.] Quare non ait, mũdi estis k propter baptismum, quo loti estis,sed ait[propter verbum l, quod locutus sum vobis.] nisi quia & in aqua verbum mundat c? *Item tract.* 5.¶ 1 Si fuerit minister iustus m,computo illũ cum Paulo: computo illũ cum Petro: cum istis cõputo iustos ministros. Quia vero† iusti ministri gloriam suam non quærunt(ministri enim sunt)pro ducibus† haberi nolũt n: spem in se poni erubescunt. Ergo computo cum Paulo iustum ministrum. Quid enim dicit Paulus? [Ego plantaui, Apollo rigauit:sed Deus incrementum o dedit.]

A ¶Excepto.]*Emendatum est ex originali,& Magistro. Antea legebatur,* excepto dumtaxat,nisi martyrij compleat sacramentum.

Aliud est.] Hæc est 9.pars distin.in qua probat per tria c.quod malitia baptizantis non nocet baptizato.Ioan.de Fan. CASVS.In hoc c.ostenditur, quod Christus solus potestatem baptizandi retinuit.vnde non sunt iterum baptizati quos Iudas baptizauit: secus de iis quos Ioãnes baptizauit,suo baptismo. per hanc igitur potestatẽ stat vnitas ecclesiæ, q̃ vna est sicut vnus est baptismus: quam potestatẽ si Christus ministris dedisset,tot essent baptismi quot ministri:& sic non staret vnitas baptismi.Postea ostenditur qualiter & quãdo Ioannes cognouit, quòd Christi p prædictam potestatẽ erat retenturus, & nõ daturus aliis: scilicet postquam columba descendit super Christum, & mansit super eum. de qua potestate dixit Christus,Iam mundi estis propter verbum, quod locutus sum vobis: & non dixit propter baptismum: quia in baptismo operatur verbum Dei,in quo iustus minister Petro vel Paulo est adæquandus.

p ¶*Aliud est.*] CASVS. Intendit probare Augustinus. quod qui baptizat in forma ecclesiæ 3 Poly.ibid. Anſ.l.9.c.6. Bur.l.4.c.42 Iuo par.t.6. 236.Pan.l.1. c.91. siue bonus siue malus, quod baptismus confertur.quod ex eo probat:quia baptizata Iuda non sunt rebaptizati : præterea quia potestatem baptismi apud se retinuit Christus,non infudit alium: per quã potestatẽ vnitas constat ecclesiæ.nam vna est columba,&c.

q ¶*Per ministerium.*] quod facit sacerdos.

r ¶*Per potestatẽ.*]quod facit Christus. 4 Sen.4.di.5

s ¶*Item ergo baptizabant.*]"hic colligitur baptismum ante passionem fuisse institutum. quia non est ratio,quare baptizati à Iuda non sunt iterum baptizati:ficut à Ioanne baptizatis:ni si quia Ioannes non baptizabat in forma quam dederat Iesus discipulis, quod faciebat Iudas. Vnde colligitur necessario quod bap- "baptismus vtrũ ante paſſionem fuit inſtitutus.

tismus ante passionem fuit institutus cum Iudas post passionem nondum baptizauit, sed plenam efficaciam non habuit vsque ad passionem, & quod Iesus ante passionem formam baptizandi dederat discipulis. Sed superius cap.scilicet proprie in morte.aperte dicit,quod post resurrectionem dedit formam illam. Ad hoc dicendum, quod ante passionem & post dedit formam baptizandi licet ante non ita generalem forte vt baptizarent tantum Iudæos. vnde dictum est eis: In viam gentium ne abieritis. septima,quæstio. prima. denique. post generalem, forte vt baptizarent omnes gentes. Si quæras in qua forma verborum baptizabat Ioannes, dicendum in hac scilicet: in nomine venturi, scilicet ad prædicationem, ad passionem,ad mortem, & ad iudicium: & in tali forma baptizauit Christus.

a ¶*Baptizauit.*]id est,simpliciter lauit.

"Baptismꝰ Ioannis nõ fuit remissionis operatiuus.
b ¶*Ioannes.*]baptismus "ille Ioannis fuit quasi præcursorius & præparatorius veri baptismi, vt eo quasi quodã præludio baptizari assueſceret,ideoq; nõ erat remissionis operatiuus, vt j.ea.dist.nõ regenerabantur.Sed numquit rebaptizauit Christus quos baptizauit Ioannes?an nõ erat il le baptismus à Deo, cũ omne quod est bonũ, à Deo est, & Deũ habet auctorẽ. 1. q. 2. quàm pio. Quod aũt baptismus Ioãnis bonus fuerit,nullus dubitat: sed non dicitur Christi,qa non est sacramẽtũ redẽptionis nostræ, nec Deus per illum baptismũ remisſionẽ peccatorũ operatus est.Vel qa ñ fuit collatus ī forma Christi, sed Ioannis. Vnde & Ioannis dicitur.
Cant.6.
c ¶*Christus baptizauit.*]nõ solum Iudas.
d ¶*Per hanc enim potestatem.*]i. dignitatem, quã tũc nulli dedit.s. vt fieret remissio i baptismo collato in nomine mysterij,sicut fit in baptismo collatõ ī nomine patris & filij & spiritus sancti:& di ceretur baptismus illius, & ab eo denominarẽtur baptizati.
Ioan.1.
e ¶*Antequam.*]s.ead. per aquã.cõtra. "Sed credẽdum est colũbæ specie sine spiritu in aquã anteq̃ Christus veniſſet, deſcendiſſe, quod hic dr. poſtquã aũt Christus deſcendit , ſpiritus ſanctus ſuper eũ putãdus eſt in eum veniens in illa colũba apparuiſſe,qđ ibi dr. hoc ſic ſe habere poteris ſcire ſi qđ hic ſubditur,diligenter attendis,ſ.cognouit,&c.Columba aũt illa prima(vt dicitur) redijt in primordialẽ ſiue ſpaciẽ ẽ materiã.
1 Beda ad Ro.10.1.q.1. iuſtus. & 1.e.ſi iuſtus.
ADDITIO. De hoc no. 8.dist.3.c.vlt.
f ¶*In aquam.*] id est, super aquam.
g ¶*Cui.*]ſ.Ioanni.
h ¶*Et manentem.*] nã aliter mãsit ſuper eũ, & aliter ſuper nos.de pœ.dist.2. quærendũ. &c.e. poteſt diſcuſſus.
i ¶*Qui baptizat.*] id est, peccata dimittit.
k ¶*Mundi estis.*] Arg. qꝺ omnes Apoſtolici baptizati ſunt. vt de pœ.dist.2.ſi enim.circa prin.&j.e.quando ab Hieroſolymis.Io.
l ¶*Propter verbum.*]s. propter meipſum qui ſum verbum patris.
a Et loquor vobis,&manifeſto me ipſum.
m ¶*Fuerit iuſtus.*] ſeeus de malo, vt 1. q.1. ſi fuerit.
n ¶*Nolunt.*]vt dicitur baptiſmus Petri, baptiſmus Pauli. j. ead. cum tantum.
o ¶*Incrementum.*] id est, virtutes apponendo poſt peccatorum remiſſionem.

NVllus autem.] CASVS.Hug.ſic ponit hunc caſum. Probat Aug. ſacramentum baptiſmi extra eccleſiam haberi poſſe & dari: quia cum hæretici & ſchiſmatici redeunt ad vnitatem eccleſię, non eis confertur. Vnde patet, qꝺ recedendo ab eccleſia, & manendo extra eccleſiam,illud nõ amiſerunt. ſi ergo ſacramentum baptiſmi ſo

ris haberi poteſt, cur nõ foris dari poteſt? inutiliter tamen habetur & datur extra eccleſiam,niſi fiat reconciliatio, & tamen habetur & datur foris. Ad vltimũ tãgit quandã falſam opinionem,quæ dicit,qꝺ ſi qs malus nõ vult pœnitere & in tali malitia baptizatur: tanta eſt vis baptiſmi qꝺ in ipſo puncto baptiſmi omnia peccata remittũtur: ſed ſtatim poſt baptiſmum redeunt.
p ¶*Nullus.*] s. t. q. 1. extra catholicam.
CASVS. Primo loquitur de apoſtatis, i. de hæreticis. Secũdo de ſchiſmaticis. Eſt ergo caſus. Apoſtatę ẽt extra eccleſiam habent baptiſmum : & extra eccleſiam illũ cõferre poſſunt,ſed non ſanctitatem hũc extra eccleſiam,nec eam conferre poſſunt. niſi forte ad punctum p vim ſacramẽti remiſſionẽ operatur baptiſmus.
q ¶*Quod ſi haberi.*] arg. qꝺ excommunicatus poſſit contrahere matrimonium b: cum b Hoc pbaliceat ei habere,&vti ex.d contracto. extr. de eo qui dũ.in mat.c.ſigni ficaſti.
r ¶*Non poteſt.*] Argu. quod non recte fit,ſic dicitur, vt 1. q.1. qđ quidã.contra id quod dicitur nõ poſſe fieri, quod de iure non fit, vt 22.q.2.faciat.Ioan.
s ¶*Incipit.*]j.ead.diſt. tunc valere.ẽ.ea.diſt. oſtenditur.
t ¶ *Si in perfidia.*] hic tangit falſam opinionẽ quorũdã. j. c. prox.
u ¶*Excipit.*] remiſſionem peccatorum.
x ¶*Et foris.*] per minis ſtros malos , & per quoſdam excommunicatos filios Iudæorũ. 1. q. 1. prophetauit.
3 Poly.ibid. Iuop.j.c.165
Vomodo.] CASVS. Beneuen. ſic ponit hunc caſum. Cyprianus & quidã alij,quia apud hæreticos nõ in ueniebãt effectũ baptiſmi,i. remiſſionem peccatorũ:ideo dixerunt apud eos nõ eſſe verum baptiſma. Contra hos oſtenditur hic, qꝺ in eccleſia per malos præſtet Dñs ſacramentum,ſed gratiam non dat,niſi per ſeipſum, & per merita bonorũ. Et mali ſine eſſectu ẽ eccleſia recipiũt ſacramẽta : boni vero cũ gratia & ita ſacramẽti effectus eſt à ſacramento diſtinguendus, vt malus nõ præſtet baptiſmũ ſiue effectu ſuo ſiue in eccleſia , ſiue extra. bono vero quẽ baptizat malus , confertur gratia nõ obſtãte dãtis malitiaſſimo in neceſſitate ꝓt bonus ab hæretico baptiſma recipere. Ad hoc.n.vt baptiſmus ſit ſanctus, nihil intereſt à quo ſit traditus,nec ita impeditur ſanctitas baptiſmi,qꝺ non poſſit dari apud hæreticos:quia apud illos nõ poſſit haberi.ei vero qui ficte baptizatur,peccata nõ remittuntur:vel in puncto remittũtur,& ſtatim redeunt. Hug.vero eundem caſum ſic ponit. Hoc c.in 6.diſtinguitur articulos. In primo oſtendit Aug. qꝺ per malos & bonos cõiter miniſtrãtur ſacramenta:

Matth.7.
3 Pol.l.3.ti.x Anſ.l.9.c.27
4 Poly.ibid. Anſel.l.9. p.t.c.217. Iuo c.38.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fed gratia vel remissio peccatorum nō datur nisi per Deum vel per bonos, siue merito bonorum. In secūdo ostendit q̄ boni & mali suscipiunt sacramēta cōiter: sed boni cum effectu, i. accipiunt rem sacramēti: quod non faciunt mali. In tertio improbat suam Cypriani & quorumdam aliorū qui dicebāt sacramētum baptismi non posse esse, vel recipi extra ecclesiam, q̄a non distinguebant inter sacramētum, & rē eius: quia & extra ecclesiā
r.Ioan.3. nō est res illius sacramēti: ideo dicebāt q̄ nec ipsum sacramentum. In quarto ostendit, q̄ malitia tradentis non impedit effectum sacramenti indigne suscipientem. In quinto ostendit q̄ sacra-
1 eo.l.5.c.2. mentū baptismi sicut foris pt̄ haberi, ita & foris pt̄ tradi. Non enim pōt dici, q̄ non potest tradi foris, q̄a tradens eo ipso deterior efficitur, q̄a exit foras. Tradit. n. malus
Ioan.20. sicut & bonus, ergo peior sicut & malus. Nec pt̄ dici hoc q̄ nō possit dari foris, si cō-
2 eod.l.c.23 tingat ex ipso sacramento. si enim hoc esset, eadē ratione nec foris haberi posset. In sexto tractat de fictis, ponēdo de eis falsam opinionem quorundam. Seq. c. patet.

¶ *Quomodo exaudit.*] hanc q̄nem mouet Aug. vt post soluat.

Casvs. No. q̄ Cypria-
3 ibid.c.24. nus fuit in ea opinio, q̄ verū baptisma non cōfertur extra ecclesiā apud hæreticos. illud ēt lauacrū diaboli appellauit. 42. dist. §. verū. Cuius opinionem & errorē extirpat hic Aug. causā sui erroris assignans. In prima ergo parte dicit Augu. malos sacramenta in ecclesia
4 lib.6.c.1. conferre, & extra ecclesiā, sed non remissionem peccatorū. In secūda facit dictam in
5 j.q.j. etiā corde. ter sacramētum & effectum sacramēti, q̄d non facit Cyprianus, & ideo errauit. In tertia dicit q̄ sicut boni cōferunt in ecclesia sacramēti effectum, sic mali extra ecclesiam, dum tñ in necessitate, aliās nō: sed tm̄ sacramētum cōferunt. In quarta ponit quandam opin. falsam, s. q̄ peccata dimittuntur ei, qui fictē accedit ad baptismum, ad punctum horæ, postea redeunt.

6 j.q.j. remissionem. a ¶ *Id est per eos.*] ℨ. de poen. dist. 1. homicidiorum.

b ¶ *Nemo.*] ℨ. di. 52. nulla ratio. ℨ. 28. dist. presbyterum. ℨ. 2. q. 6. quoties post auditam. ℨ. 1. q. 1. ventum est.

* Vide S. Bo nauen. sent. 4. dist. 18. in expositiõe 2. part. ad resp̄sionem 3. dubij. Additio. Dic vt no. ℨ. ead. Romanus.

c ¶ *Sacramentum.*] hic exaudi, vt not. ℨ. 1. q. 1. remissionem. aliās contra diceret. ℨ. e. c. ver. cum malus.

d ¶ *Per sanctos.*] immo* per seipsum semper, nūquam per ministrum hominem; sed neq; per sacramentum, quod bonus ministrat magis quam malus. "Nam sp̄ suum effectū habet omne sacramētum, nisi "sacrm̄ q̄li suscipientis malitia impediatur, vt ℨ. 1. q. 1. omnia. & 15. q. vlr. c. vlt. "Sed forte dr̄ per sanctos dimittere peccata: q̄a quæ prædestinata sunt, sanctorū precibus obtinētur, vt 23. q. 4. obtineri. Vel quia ipsis prædicantib. aliq̄ cōpunguntur, & sic eis ēt dr̄ hoc de bonis, auto
"Peccata p quos remittuntur.

nomatice: vel per sanctos bonos, i. p id q̄d boni vel sancti sunt, s. per charitatē, & cetera virtutes. Vel solus Christus dat remissionem peccatorū p auctoritatē: bonis dat p ministrātis meritum: malis per ministeriū.

e ¶ *Sanctos suos.*] i. mediantibus precibus sanctorum.

f ¶ *Culpam.*] & ille q̄ est reuersus ad fidem.

g ¶ *Sine quo.*] de pœ. dist. 2. fugerat sanctus. & ℨ. dist. 7. nullus expectet. ℨ. e. dist. solet q̄ri.

h ¶ *Manus.*] 1. q. 1. quod quidam contra.

i ¶ *Sanctificationem.*] i. remissionem peccatorū, sicut duobus modis dicitur manducari. ℨ. distin. 2. quid est Christus.

k ¶ *Atque illud.*] id est, perceptio sacramēti.

[¶ *Hoc autem.*] id est, vitæ sanctificatio.

m ¶ *Ab effectu.*] ipsius sacramenti.

n ¶ *Paleæ multitudinem.*] i. "ad multitudinē malorū q̄ dicuntur paleæ: quia vacui, vel q̄a leuiter cadunt tpe tētationis, vel q̄a arsuri sunt igne inextinguibili, granis repositis in area celesti.

o ¶ *Nec dare.*] de meri to vitæ. nā per ministerium bene dat. ℨ. 1. q. 1. remissionem.

p ¶ *Quem.*] id est, ecclesiam.

q ¶ *Tradentis.*] baptismum.

r ¶ *Non separat.*] non separat malus à se, re mouendo, scilicet malitiam sui.

s ¶ *Et cum illi.*] scilicet bono fideli.

t ¶ *Dimittuntur.*] ℨ. 1. q. 1. vt euidenter. contra b. ecclesia sanctorum hic dicitur remittere peccata conuersis: quia eius orationibus eis illa relaxantur: "vel quoniā per charitatis vnitatem quæ solum in ecclesia habetur, fit remissio peccatorum: vt j. ead. distin. ecclesiæ charitas. Ioan.

u ¶ *Ab eis.*] id est, ecclesia, quæ dicitur dimittere peccata.

x ¶ *Siue.*] consimile dicit lex C. de præscr. x. vel xx. anno. l. vlt. ver. quid enim prodest in ipsa prouincia esse possessionem, cū ius vendicationis incorporale est?

y ¶ *Separatus.*] ℨ. 1. q. 1. vt euidenter.

z ¶ *Virgente.*] 11. quæst. 3. quod prædecessor. arg. ℨ. 33. quæst. 4. ecce. & cap. recedite.

a ¶ *Baptismi.*] ℨ. ea. dist. si inter bonos. ℨ. 1. q. 1. si fueri-

a ¶ *Nam redire.*] ℨ. 23. q. 4. si illic. cōtra. ℨ. de pœ. dist. 4. c. 1. 2. 3. 4. 5. & 6.

b ¶ *Non impeditur.*] sed non dicit hoc ita sentiendo, sed eorum opiniones referendo.

c ¶ *Hesternus dies.*] id est, peccatum hesterna die commissum.

"obligatur & soluitur quis eodem momento.

d ¶ *Ipsa hora.*] "sicut secūdum leges eodē tpe qs absoluitur, & statim obligatur, si enim animo nouandi mulier intercedit, libera bitur debitor, & in eodem momento obligatur: quia ipso iure competit rescissoria.

1 Ex eo. l. c. ff. ad Velleian. debitrix. §. vlt.

e ¶ *Redeuntibus.*] not. de pœ. dist. 4. §. verū. q̄a quidā dicūt quod redeunt sicut flores in vere. B. & c.

Gal.3. ¶ *Nunc valere.*] Hęc est 10. pars dist. in qua probatur p 11. c. q̄ non valet baptismus aquæ cum datur ficte: nisi fictio vel incredulitas recedat à corde percipientis. Ioan. de Fant.

Sap.1. f ¶ *Tunc valere.*] hæc est vera sententia.

2 Sen. 4. di. 2. ℨ. 4 pœ. di. 4. Iacop. j. c. 163

g ¶ *Incipit.*] q̄a tūc incipit esse in eo, & efficacia in eo habere b: & ibi ratihabitio retrotrahitur. Et est ar. cōtra. ff. de hisqui no. infa. furti. §. qui iussu.

b Quia tūc incipit, &c. vt in gl. seq. Ecce totam cōtinuā po nit Hug. ca

h ¶ *Ad salutem.*] i. res per baptismum significata tūc incipit habere remissionē peccatorū. & non pp baptismū, sed pp cordis contritionem, i. per charitatem vel humilitatem mentis, quam habet dū habet cordis contritionem.

Psal.89. Additio. Ad hoc no. ℨ. 1. quæst. 1. si fuerint. in glo. 1.

i ¶ *Baptismus.*] scilicet interior, scilicet peccatorum ablutio.

k ¶ *Fictio.*] ℨ. e. dist. ostenditur. & c. nullus.

"momentanque] or.

Non in vobis.] Casvs. Dicitur hic q̄ in Donatistis ad fidem redeuntibus nō reiteratur baptismus nec alia sacramenta, quę conferūt & accipiunt in forma ecclesiæ: sed recōciliantur, vt fiant de vnitate ecclesię, de qua nō erāt, cum sacramentum ex terius haberent non ad salutē, sed ad condemnationem.

3 Sententia flammarum collecta. & c. c. ostēditur. cir. fi. "Heretici qualiter sūt in symbolo nobiscum. est not. hic q̄ ponitur pars p toto 14. q. 5. pęnale. sicut ecclesia. 1. quæsto. 2. 6. fi. aurē. tat. ablutionem. 1. ad Vincēt. Donatistā. epol. l. 3. ti. x

l ¶ *In multis.*] i. in omnibus sacramētis. sed non in charitate, sine qua nihil sunt omnia. ℨ. ead. q̄uo. & c. tolet.

m ¶ *In symbolo.*] contradicit quod j. sequitur: "quia in ipsa catholica ecclesia non sunt nobiscū. sed dic, q̄ ideo dicūtur esse in symbolo, quia sunt in maiori parte. c Nā si in toto symbolo essent, ergo essent nobiscū in ecclesia: cum hoc sit de symbolo, credere in catholicā ecclesiam. sicut & alibi dicitur quis non tenere fidem cum non teneat ecclesiæ vnitatem. 24. q. 1. aduocauit.

n ¶ *In ceteris.*] arg. contra. 24. q. 1. schisma. sed illud quo ad effectum.

o ¶ *In Christi corpore.*] sunt viuentes. & ideo non est desperandum de eis, de pœn. dist. 7. cap. 1.

p ¶ *Foris.*] videtur, q̄ extra ecclesiā hæretici conficiant, & sic reprobatur quorundā opinio, qui dix̄t extra vnitatē ecclesiæ corpus Christi cōfici si posse, vt l. q. 1. Dñs declarauit. & c. non nocet. d Ad idē 23. q. 4. quod fatem ecclesiæ. Ioan.

Psal.54.

d Ad idē 23. q. 4. quod fatem ecclesiæ. Ioan.

Antiqua.] Casvs. Dicitur hic prin. ſ. cōtra q̄ hæretici in forma ecclesiæ baptizati, ad hoc no. ℨ. e. di. 2. fidem redeuntes, aut quid sit. ibi chrismate confirmantur, aut recōciliatoria man. eis imponitur, vel de fide interrogātur. nam Arianos occidentalis ecclesia reconciliat, orientalis chrismat: Monothelitas vero de fide interrogat: & tunc baptisma quod apud hæreticos receperunt, eis proficit ad salutem.

r ¶ *Didicimus.*] hęc recōciliationum disparitas fiebat, aut ꝓpter hæreticorū disparitatem, aut ecclesiarum varia cōsuetudinem.

s ¶ *Aut unctione.*] 1. q. 1. hi qui baptismum.

t ¶ *Sola professione.*] quia tm̄ interrogantur, si recte credāt: q̄a manus eis erat imposita: sed si deficeret, suppleretur. 1. q. 1. §. ecce. De errore istorū habes 16. dist. habeo.

u ¶ *Monothelitas.*] "q̄ dicūt vnam tm̄ voluntatē esse in Christo, s. humanitatis, nō diuinitatis, vt 16 dist. hēo.

x ¶ *Fides.*] "diuersitas "error Monothelitarū

7 Poly. ibid. Iuop. 1. c. 153 Pan. l. 1. c. 88

"Hętici diuersimode ab ecclesia recipiūtur.

7 A Bantiqua patrum institutione didicimus r, vt qui apud hæresim in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad sanctam ecclesiam redeunt, aut vnctione s chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione t fidei ad sinum matris ecclesiæ reuocētur. Vnde Arianos per impositionem manus occidens, per vnctionem vero sancti chrismatis ad ingressum sanctæ catholicæ ecclesiæ oriens reformat. Monothelitas A u vero, & alios ex sola vera confessione recipit: quia sanctum baptisma, quod sunt apud hæreticos consecuti, tunc in eis vires emundationis recipit, cum vel illi per impositionem manus spiritum sanctum acceperint, vel isti propter professionem veræ fidei x, sanctæ, & vniuersalis ecclesiæ visceribus fuerint vniti.

A ¶ Monothelitas.] *In originali, & in Polycarpo, & apud Iuonem in textu est,* Monophysitas. *De qua hæresi scribit Ioannes Damascenus in libro de duabus Christi voluntatibus, et Nicephorus, & alij. Sed ob glossam non est mutatum.*

Item Augustinus de baptismo, lib. 4. c. 1.

¶ Extra ecclesiam baptismus accipi potest, sed non prodest.

C. XLV.

E Ecclesia paradiso comparata multis enim estis nobiscum: nam & de talibus dictum est [quoniam in multis 1 erant mecum:] sed ea corrigimus, in quibus nobiscum nō estis, & ea vos hic accipere volumus, quæ non habetis illic, vbi estis. Nobiscum autem estis in baptismo, in symbolo m, in ceteris n Dominicis sacramentis. In spiritu autem vnitatis, & vinculo pacis, in ipsa denique catholica ecclesia nobiscum non estis. *& in epist. 51. ad Bonifacium.* ¶ Isti autem cū quibus agimus, vel de quibus agimus, nō sunt desperandi, adhuc enim sunt in corpore: sed non quærant spiritum sanctum, nisi in Christi corpore o: cuius habent foris p sacramentum: sed rem q ipsam non tenent intus, cuius est illud sacramentum: & ideo sibi iudicium manducant, & bibunt.

Item Gregorius Quirino episcopo, & ceteris in Iberaepiscopis, l. 9. epist. 61.

A ¶ Iberia.] *Sic emendatū est ex originali manuscripto Vaticano. Antea erat,* Hibernia.

¶ Quomodo recipiantur ab ecclesia, qui in nomine Trinitatis apud hæreticos baptizantur.

C. XLIIII.

A Bantiqua patrum institutione didicimus r, vt qui apud hæresim in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad sanctam ecclesiam redeunt, aut vnctione s chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione t fidei ad sinum matris ecclesiæ reuocētur. Vnde Arianos per impositionem manus occidens, per vnctionem vero sancti chrismatis ad ingressum sanctæ catholicæ ecclesiæ oriens reformat. Monothelitas A u vero, & alios ex sola vera confessione recipit: quia sanctum baptisma, quod sunt apud hæreticos consecuti, tunc in eis vires emundationis recipit, cum vel illi per impositionem manus spiritum sanctum acceperint, vel isti propter professionem veræ fidei x, sanctæ, & vniuersalis ecclesiæ visceribus fuerint vniti.

A ¶ Monothelitas.] *In originali, & in Polycarpo, & apud Iuonem in textu est,* Monophysitas. *De qua hæresi scribit Ioannes Damascenus in libro de duabus Christi voluntatibus, et Nicephorus, & alij. Sed ob glossam non est mutatum.*

Item Augustinus de baptismo, lib. 4. c. 1.

¶ Extra ecclesiam baptismus accipi potest, sed non prodest.

C. XLV.

E Ecclesia paradiso comparata

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec ducitur bona vita nisi in ecclesia. H. tamen illum casum sic ponit comparans ecclesiam paradiso, & baptismum fluminibus paradisi. baptismus in ecclesia celebratus gratiam confert, sed si extra ecclesiam celebretur baptismus verus, confertur, sed eum extra ecclesiam gratia nō sequitur: sicut nec felicitas paradisi sequitur flumina illa ex quo exeunt.

de paradiso, seq. c. pater, & vbi est, *sicut*, supple non.

a ¶ *Nobis.*]s. 1. quęst. 1. q. 1. extra ecclesiam.

Gen. 4. b ¶ *Sed salutem.*] s. 1. q. 1. extra ecclesiam.

c ¶ *Quæ in paradiso.*] quę interpretatur ortus. " Et agitur ibi de illo vbi fuit Adam, de terrestri. quandoq; paradisus dicitur empyreum cœlum. a

" Paradisus est duplex.

d ¶ *Extra ecclesiam.*] 24. q. 1. alien^s. & c. ga.

a Vt de pœ. dist. 2. principiū. & dī paradisus parans Deū, vel deitatis visum. quia ibi Deū videbimus facie ad faciem. Hug.

CVm tantum.] Casvs. Probatur in hoc c. q; cūq; baptizat, baptismus Christi est, & non baptizātis: nec aliqs Apostolorū dixit suum esse baptismum: licet quædam alia dixerūt esse sua. dī'ēt q; licet mali inæqualiter operentur cum bonis, ab omnibus tamē equaliter baptizantur. Sequens c. patet.

c ¶ *Cum tantum.*] Casvs. Probat hic Aug. duplici rōe baptismū Christi esse, nō ministri conferētis. Prima ratio: qa eodē mō valet b baptismus collatus p malū sicut per bonū. Secunda: qa licet Apostoli dixerint Euangeliū meū gloriam meā: nō tñ dixerūt baptismū meum.

b sc. quantū ad remissiōnē pctōrū. 1 Iuo p. t. c. 164. Pan. l. 1. c. 32.

†*non autem sicut*]orig.

f ¶ *Esse cognoscitur.*] nā omnia nostra facimus, &c. C. de vet. iu. enu. l. 1. §. sed neque.

g ¶ *Baptismus.*]Inueni tur tamen baptismus Ioannis, qui in forma sua baptizabat.

h ¶ *Gratia.*] " quæ tū omnibus darur ęqualiter in baptismo, sed ex modo conuersatio nis nostræ minuitur vel augetur, vt ī. ead. nec quemquam. Sed hic non logtur de illa gratia baptismi quæ datur sine personarū acceptione, dummodo fictus nō accedat.

i ¶ *Doctior est.*]nam nō omnes, &c. C. de vet. iu. enu. l. 1. §. si quis.

" Gratia datur ī baptismo omnib^ æqualiter.

† *al. Apostolis*

k ¶ *Atis ostendimus.*] ¶ *Vel accipientis errorem.*] Dum tñ in forma ecclesiæ hoc faciat: " vel ēt si corrupte loquatur, non est rebaptizandus. quod tñ aliter olim institutum fuit, ne ad hoc praui homines assuescant. ī. ea. dist. non illud. ī. ead. dist. non.

† *gloria*]vera lectio.

" Baptismi forma corrupte prolata non vitiat ipsum.

l ¶ *De spiritu sancto.*] dum tñ intēdat baptizare, vt ī. ead. solet quīque. licet. n. Ariani errent circa personas concedentes, &c. credentes filium non esse æqualem patri, vt 24. q. 3. c. quidam. ver. Ariani. tamen Ariani baptizant. ī. ead. de Arianis.

" Hæretici " dum tñ intēdat baptizare ptizare, vt ī. ead. solet poſſunt.

3 Iuo p. t. c. 165. Pan. l. 1. c. 34.

indicat nobis a, posse quidē eius baptismum homines etiam foris recipere: sed salutē b beatitudinis extra eam neminē vel percipere, vel tenere. Nā & flumina de fonte paradisi, sicut scriptura testatur, etiam foras largiter manauerunt. Nominatim quippe cōmemoratur, & per quas terras fluāt. Et qa extra paradisum constituta sunt, omnibus notum est. Nec tamen in Mesopotamia, vel in Ægypto, quo illa flumina peruenerunt, est felicitas vitæ, quæ in paradiso c commemoratur. Ita fit, vt cum paradisi aqua sit extra paradisum, beatitudo tamen non sit extra paradisum. Sic ergo baptismus ecclesiæ potest esse extra ecclesiā d: munus autem beatæ vitæ non nisi intra ecclesiam reperitur.

¶ *Locupletatum est caput hoc ex originali, vt sententia melius percipiatur.*

Idem de vnico baptismo contra Donatistas, lib. 3. c. 11.

¶ Hæresis, & sacrilegium, hæreticorum sunt non sacramenta. C. XLVI.

A ¶ Hæresis.] *Sic emendatum est ex aliquot vetustis exemplaribus. Antea legebatur*, Baptismus, & sacrilegium hæreticorum non sunt sacramenta.

1 NVnc † autem, non sicut hæresis hæreticorum est, sicut error ipsorum est, sicut sacrilegium dissensionis ipsorum est: sic etiam baptisma, quod Christi est, dici debet ipsorum.

Idem lib. 5. c. 13.

¶ De eodem. C. XLVII.

2 CVm tantum e valet baptismus per hominē contemptibilem, quantū per Apostolum datus: ita nec illius, nec illius esse cognoscitur f, sed Christi. *ităe c. 14.*

¶ Inuenimus dictū ab Apostolo †, & gloriā meam, quamuis vtiq; in Dño, & ministeriū meum, & prudentiam meā, & Euangeliū meū, quamuis vtiq; à Domino imperti tum atque donatum. Baptismus g autem meus nemo eorum dixit omnino. Nō enim omnium ęqualis est gratia † h, nec ministrant omnes æqualiter: nec ęquali prudentia sunt omnes prædīti, & in euangelizando alius alio melius operatur. Et ideo dici potest alius alio doctior i ipsa doctrina salutari. Alius autē alio magis, minusue baptizatus dici nō potest: siue ab inferiore, siue à maiore baptizet.

Idem libro 4. c. 15.

¶ De eodem. C. XLVIII.

3 SAtis ostēdimus ad baptismū, Scui verbis Euangelicis consecratur, nō pertinere cuiusquam vel dantis, vel accipientis errorem k: siue de patre, siue de filio, siue de spiritu sancto l aliter sentiat, q̄ cœlestis doctrina insinuat.

Idem in libro de baptismo.

¶ Quōd bonis, & malis sacramenta ecclesiæ communia sunt. C. XLIX.

ESt vnitas ecclesiæ, quæ late patet m, in sacramentorum vi delicet societate, & communione: quæ complectitur cum granis etiam paleas: quando eas corpora liter mistas n ita partitur, vt neq; illas iusti vitent, neque ab illis iusti vitentur. Sic A sunt in ecclesia homines mali, vt in corpore humano humores mali, qui interdum exeunt o ex corpore.

¶ *Huius cap. sententia vsque ad ver.* Sic sunt, *habetur in libro de vnico baptismo contra Petilianum, c. 14. & 15.*

A ¶ Sic sunt.] *Sententia sumpta est ex B. Augustino in epist. 1. Ioan. & Beda in eundem locum. Glossa autem ordinaria ibidem sic habet.* Sic sunt ficti in ecclesia, quomodo humores mali in corpore: quando euomuntur, releuatur corpus, sic quando exeunt mali, releuatur ecclesia.

Idem de vnico baptismo contra Donatistas, libro 3. c. 10.

¶ Non transit ad aquam baptismi malitia benedicentis. C. L.

4 NOn est aqua profana, & adultera, super quam nomen Dei inuocatur: etiam si à profanis, & adulteris inuocetur: quia nec ipsa creatura p, nec ipsum nomen adulterum est.

Item Beda homil. 36 ad c. 3. Ioannis.

¶ Non est rebaptizandus, qui ab hæreticis baptizatur. C. LI.

5 SIue hæreticus, siue schismaticus, siue facinorosus quisq; in confessione sanctæ Trinitatis baptizet q, non valet ille, qui ita baptizatus est, à bonis catholicis rebaptizari: ne confessio, vel inuocatio tanti nominis r videatur annullari.

Item Gregorius ij. Bonifacio episcopo, epistol. vlt.

¶ Baptizati à paganis, in nomine baptizentur Trinitatis. C. LII.

6 QVos à paganis baptizatos esse asseruisti, si ita s habetur, vt denuo baptizes in nomine Trinitatis, mandamus.

Item Celestinus Papa epist. opis Galliæ, epist. 1. c. 12.

¶ Sine exorcisis, & exsufflationibus nullus baptizetur. C. LIII.

11 7 SIue paruuli t, siue iuuenes ad regenerationis veniunt sacramentū, non prius fontē vitæ adeant, quàm exorcismis, & exsufflationibus clericorum, spiritus ab eis immūdus abiiciatur † u.

non est cōtra. ī. e, nec quemquam. & si non profit ad vitam aliqd: quia pp hoc nō sunt min^s indigni, qa mors adhuc ī eis remanet, prodest tñ vt minus possit eis inimicus nocere, vt ī. ea. de hinc.

1 Sen. 4. di. 6 Iuo p. t. c. 82 & 83. Pann. l. 1. c. 38.

G. "Quem effectū habet exorcismus? num quid eiicit spiritū im mundū? Immo donec baptizetur, est membrū diaboli: qa nō est medium, vt 24. q. 1. quoniā. Sed dic abiicit, i. significat abigēdū vel abiiciendum, vel saltem compellit cū ne iam tantum noceat quantum nocere potuit prius, vt ī. ea. c. 2.

Lo. 3. *tal. in hominem peruenire* "Exorcismi effectus.

Ante baptismū.] Casvs. Probatur in hoc c. q. primo debet baptizandus instrui in fide anteq̄ baptizetur. Quod probatur exēplo Christi, q prius oculos cęci nati sputo superliniuit, & postea eū ad aquas Siloe misit. Omnia autem quę sequuntur patēt vsq; ibi, postea signatur. & per te videbis: qa nō oportet vt te adiuuē, cū nō est necesse. & quod dī in hoc c. *postquam se alterius*, s. Christi: *prioris*, s. diaboli. Quod dicitur in illo c. *postea signatur in corde*, id est, in pectore.

2 10. q. 1. placuit. Bur. l. 4. c. 8. Iuo p. t. c. 75. & 203. Pan. l. 1. c. 39

† *Specialiter vera lectio.*

3 Bur. l. 4. c. 29. Iuo p. t. c. 223.

" Siloe est fons.

a ¶ *Siloe.*]" fons est, & interpretatur missus est: qa Christus ī quo baptizamur, missus est. 23. di. epīscop^s. Io. Additio. Vel dic q Siloe interpretatur fons luminis, secundum Papin.

4 Iuo p. t. c. 81. Pann. l. 1. c. 40.

b *Ante viginti.*] s. 10. q. 1. placuit.

c " *Dies.*] in mediana hebdomada cum cantatur, sitientes. s. dist. 63. principali.

d ¶ *Exorcismi.*] id est, adiuratione. " exorcizare, id est, adiurare.

e ¶ *Spiritualiter.*]Sufficit, quòd sensum teneant. ff. de leg. l. scire leges. 1. q. 1. Marchiō.

f ¶ *Symbolum.*]¶ *Competentibus.*] i. intellectū discretionis habētibus vel cupientib. " cōpetentes qdē appellātur, qui libero arbitrio vtētes, pœnitentiā ab ecclesia accipiunt, vt fiat digni accedere ad catechismum, deinde ad baptismi sacramentum, vt 25. dist. audire.

" Competentes q dicuntur.

6 in c. syno. Græcarum.

Catechismi.]Catechismus Græce, latine dicitur instructio, vñ catechiza re, i. instruere. Arch.

g ¶ *Vniuscuiusque ecclesiæ.*] hoc in multis locis fit: sed in primo & vltimo scrutinio omnes consueuerunt venire ad ecclesiam baptismalem. H.

† *al. impositione crebra examinati*

h ¶ *Aptizandos.*] ¶ *Reddere.*]Vulgariter loquitur. q. d, memoriter sine inspectione libri dicere. sic ī. ead. prox. Arch.

8 Iuo p. t. c. 90. Pan. l. 1. c. 41.

i NOn liceat ante duas] tātum a qa ante duas & ante tres, &c. cū alias duo cōtinētur in trib. ff. de arb. diem. §. si plures.

a Ergo non incipiuntur scrutinia in quarta feria post Dñicā qua cātatur LætareHierusalē. Hug.

k *Aptizādi nomē suum dent.*] in scriptis. hodie non tenet hoc. Et quod dicit, abstinētia, cōsiliū est: & ita nō est cōtra. ī. ea. sine pœnitentia.

l ¶ *Et diu.*] intra viginti dies ī. ead. ante.

9 Sed. 4. di. 6 Iuo p. t. c. 94 Pan. l. 1. c. 42.

m ¶ *Examinatione.*] quia infidelis non recipietur sine examinatione. ī. e. ludæi. & c. ne quod abſit.

n P *Ostquam.*] ¶ *Per abrenuntiationem.*]s. dist. 1. ecclesia sticarum.

o ¶ *Se alienauerit.*] i. alienari incœperit, vt ī. ead. siue paruuli.

p ¶ *Qui decepit.*] Et ideo fuit restitutus. nā deceptus, &c. ff. ad Velleian. l. 1.

10 Iuo p. t. c. 95. Pann. l. 1. c. 43.

q ¶ *Creatura.*]nec dicibolus inquantum est creatura, led inquantum est vitiosus. 23. di stin. quòd episcopus ordinandus est.

1 POstea *signatur.*] id est, post exsufflationem interemptionis.

† *al. signum*

s ¶ *Suæ interemptionis.*] i. " signaculum " diabol^o crucis tam in fronte, quàm in corde: vt ab eo tempore ipse apostata diabolus in vase suo pristino, suæ interemptionis s cognoscens signaculum †, iam sibi deinceps illud sciat esse alienum. t

" signaculum sanctæ crucis, per qd est interemptus, vt di xit diabolus de quodā Iudæo, qui supra se ferebat signum crucis: Inueni vas vacuum, sed bene signatum.

cem timet. 11 Iuo p. t. c. 97. & 99. Pan. l. 1. c. 44

t ¶ *Alienum.*]i. alienandū. Sed ideo dicit, alienum: quia in prox. &c. 23. q. 1. paratus.

u E *xhinc.*] ¶ *Typicum.*] id est, figuratiuum.

x ¶ *Careat.*] i. quod per salē significatur.

y *Al cælestis.*]¶ *Offerre.*] mystice. Cessat. n. vetus obseruatio legis litteralis. ext. de const. trāslato. c. 45.

12 Iuo p. t. c. 100. Pan. l. 1. c. 45.

z D *Ehinc.*]" Medio diana hebdomada trib. dieb. fiunt exorcismi. Secunda iterū tribus, vt ita non resteret in vigilia Paschæ nisi sola immersio: secundum hoc ex orcismi variantur.

" Exorcismi fiunt tribus diebus.

13 Iuo p. t. c. 102. Pan. l. 1. c. 46.

a ¶ *Arte.*] id est, dolo. sic exponitur 22. q. 5. quacumque,

Postea

tia vini, & carnium ac manus impositionis † crebra examinatione^m baptismum percipiant.

Item Rabanus de instit. cler lib. 1. c. 27.

¶ Baptizandi quare exorcizantur, & exsufflantur. C. LXI.

8 POstquam se baptizandus per confessionem veræ fidei in alterius commendauerit dominium, & per abrenuntiationē n à prioris possessoris se alienauerit o seruitio, exsufflatur ab eo sæua potestas, vt per pium sacerdotis ministerium spiritui sancto cedat fugiens spiritus malignus.

Item Augustinus de symbolo. lib. 1. c. 1.

¶ De eodem. C. LXII.

9 SIcut nostis fratres carissimi, & paruuli exsufflantur, & exorcizantur, vt pellatur ab eis diaboli potestas inimica, quæ decepit p hominem, vt possideret homines. Nō ergo creatura q Dei in infantibus exorcizatur, aut exsufflatur: sed ille, sub quo sunt omnes, qui sub peccato nascuntur.

Item Rabanus de instit. cler. lib. 1. c. 27.

¶ Quare signetur baptizandus in corde, & fronte. C. LXIII.

10 POstea signatur r baptizandus signaculo sanctæ crucis tam in fronte, quàm in corde: vt ab eo tempore ipse apostata diabolus in vase suo pristino, suæ interemptionis s cognoscens signaculum †, iam sibi deinceps illud sciat esse alienum. t

Idem ibidem continuo.

¶ Quare super eum orationes dicantur. C. LXIIII.

11 EX hinc iam dicuntur super eum orationes, vt fiat catechumenus. Tunc datur baptizando sal benedictum in eos, vt per sal typicum u, sapientiæ sale conditus fœtore careat x iniquitatis, & necà vermibus peccatorum vl tra putrefiat, sed magis illæsus seruetur ad maiorem gratiam percipiendam.

Item Beda in Esdram, lib. 2. c. 9.

¶ Antea citabatur in libros Regum.

¶ Quare sale initiantur catechumeni. C. LXV.

12 SAl cœlestis sapientiæ, quo initiantur catechumeni, in cunctis operum nostrorum sacrificiis iubemur offerre. y

Item Rabanus de instit. cler. lib. 1. c. 27.

¶ Quare iterum exorcizentur. C. LXVI.

13 DE hinc z iterum exorcizatur diabolus, vt suam nequitiam agnoscens, & iustum super se Dei iudicium timens recedat ab homine: nec iam contendat eum arte a sua subuertere, ne baptismum consequatur: sed magis honorem Deo creatori suo exhibens reddat opus factori suo.

Item Gregorius Papa in homilia 29. Euangel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

POstea tanguntur.] Casvs. Dicitur in hoc c.q̃ perfectis oratio-
nibus supradictis tangunt sacerdotes nares & aures baptizãdi
cum saliua dicẽdo illa verba,quę dixit Christus qñ mutũ & surdum
sanauit,s.Effeta, eum cũ sputo tangens. Nares aũt ideo tanguntur,
ad denotãdum,q̃ baptizandus percipere debet odorem Dei. Aures
sunt vt intelligat mã-
data Dei. Seq. c. patet.
Propter gloriam mune
1 Iuo p.1.c. 103. Pan.l.1. c.47. *ris*,i.pp gloriosũ mu-
nus,s.corpus & san-
guinem Domini, *& operis*.i.pp gloriosum opus, i.prędicationẽ.
a ¶*Typicam*.]i. figuratiuam sapientiæ Dei. Per digitũ Dei intelli
ge dona spũs sancti.
"Vers. circa materiam baptismi. "*Est caro nostra lutum : patris,sapientia sputum.*
2 Iuo p.1.c. 104. Pan.l.1. c.48. *Creditur humanum genus hoc medicamine sanum.*
b *Propter gloriã*.]i. gloriosum mu-
nus Eucharistiæ, & gloriosum opus prædicationis. Ouid.
"Homo est dignissima creaturarũ. Ouidius. Marc.7. "*Pronaque cum spectant animalia cetera terram:*
Os homini sublime dedit,cęlumque tueri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
"Facies humana si est deturbanda "Et nil turpitudinis debet infligi faciei. C. de pœ. si qs in metallũ. Arg. contra. ext. de cri. falsi. ad audiẽtiam. Gloriosius quippe & excellentissimũ in humano corpore hominis os deprehẽditur: per quod Deus glorificatur & bñdicitur & prædicatur. In signũ ergo tãti muneris, & operis dignitate non tangitur os cũ saliua.
3 Iuo p.1.c. 106. Pan.l.1. c.49. c ¶*Muneris*.]i. corporis Domini & sanguinis, quod est munus excellentissimum.
†*gratiam*] *operis*&]or. *muneru*.] d ¶*Et operis*.]i. prædicationis. ante enim q̃ qs baptizetur, nec ad corpus Dñi sumẽdũ, nec ad prædicationis officium gerẽdum est idoneus.
"Baptismo carens neq; corpus Dñi sumat neq; prædicet. "Vñ nec debet qs añ baptismum corpus Christi sumere: nec prædicationis officũ gerere: nec dẽt ei credi hoc vel illud.
4 Iuo p.1.c. 108. Pan.l.1. c.50. vñ in Euãgelio Ioan. Iesus non credebat se illis,s.infidelibus.
†*al. benedictione sacerdotali nuncupatur* e ¶*Non os tangit*.] ad ostendendum q̃ non prius credendum est homini, quã odor famæ suæ præcesserit, de causa vnctionis habetur ext. de sac. vnct. cum venisset. Ioan.
†*al. gloriam* 5 Iuo p.1.c. 110. Pan.l.1. c.52. *Deinde a sacerdote.*] Casvs. Dicitur in hoc cap. q̃ peractis omnibus supradictis vngitur baptizandus in pectore oleo sanctificato cum inuocatione patris& filij & spiritus sancti, vt mẽs eius cõfortetur in fide. Vngitur eodẽ oleo inter scapulas, vt vndiq; muniatur, & ad bona opera facieda per Dei gratiã roboretur.
f ¶ *Deinde*.] id est, postquam est baptizatus. vnde finis c. debuit esse principium. Ioan.

Venit sacerdos.] Casvs. Primo dicitur in hoc c, quid facere debeat sacerdos cũ ad fontẽ baptismatis primo venit. Secundo dicitur q̃ vbi homo baptizatur secundum formam Euangelicam, adest prẽsentia Trinitatis, operatur Dei filius, descẽdit spiritus sanctus. Sed in baptismo Christi propter incredulos descendit in specie visibili, qui similiter in Apostolos descendit propter hoc in linguis igneis. nos aũt non percipimus eum visibiliter, sed per fidem.
g ¶*Primo*.]id est, olim in baptismo Christi.
h ¶*Descendit*.]in specie columbæ. b

b De hoc 3. c.c. aliud. H.

i ¶*Sed per fidem*.]vt legitur de pœn. dist. 2. quærendum. & c. pen nata animalia. Ioan.

Item Ambros. in lib. 2. de sacramen. c. 5.
¶Quomodo fontem baptismi Trinitatis præsentis consecrat.
C. LXXI.

6 VEnit sacerdos ad †fontem: dicit precem: inuocat patris nomen, præsentiam filij, & spiritus sancti, vtitur verbis cœlestibus. Cœlestia verba, quæ Christi sunt. Præsentia Trinitatis adest: operatur sermo æternus: vbi descendit spiritus, primo g quasi columba descendit h, vt increduli vocarentur ad fidem. 7 In principio signum debuit esse: in posterioribus debet esse perfectio. Apostolis enim spiritus sanctus datus est in igneis linguis propter incredulos: nobis iam in plenitudine ecclesiæ non per signa, sed per fidem i veritas est colligenda.
¶*Caput hoc aliquot locis in nimias prope angustias conclusum est. Quare præstat originale ipsum adire.*
Item Augustinus de vnico baptismo, libro 6. c. 2 5.
¶ Verba erroris per imperitiam prolata nõ impediunt aquæ sanctificationem.
C. LXXII.

12 8 SI non sanctificatur k aqua, cum aliqua erroris verba per imperitiam precator effundit, multi non solũ mali, sed etiam boni fratres in ipsa ecclesia non sanctificant aquam. Multorum enim preces emendãtur quotidie, si doctioribus fuerint recitatæ: & multa in eis reperiuntur, contra catholicam l fidem. Nunquid, si manifestetur aliquos baptizatos, cum illæ preces dictæ super aquam fuissent, iubebũtur denuo baptizari? Quid ita? quia plerumque precis vitium superat precantis affectus m: & quia illa certa Euangelica verba, sine quibus non potest baptismus consecrari, tantum valent, vt per illa sic euacuentur, quæcumque in prece vitiosa contra regulam fidei dicuntur: quemadmodũ dæmonium Christi nomine excluditur. Nam vtique n hæreticus si afferat o precem vitiosam, nec habeat bonum charitatis affectum, quo possit illa imperitia superari (& ideo similis est ei, quicũque in ipsa catholica iniquidus, & maleuolus, quales arguit

8 Alg. l.3. c. 13. Iuo p.1. c.115. Pan.l.1. c.52. & 53.

"baptismus nõ vitiatur precũ vitio.

cum propter affectum bonum non emendatur in baptismo: sed verbum Christi operatur virtutẽ. nam hæreticus bonum affectum non habet: & quamuis vitium precum afferat, non tamen minus baptismus suum effectum habebit, quia tantum valent illa certa verba Euangelij, vt quantumcunque preces aliæ vitiosæ sint, formam tamen a Christo institutam non possint euacuare: immo potius quantum spectat ad baptismum, omnes euacuentur ab illis euangelicis verbis. & hoc est, nam vtique.
o ¶*Si afferat*.]si, id est, quamuis.

2 ¶*Cyprianus*

2 ¶*Cyprianus*.] Cypriano enim & lxxx. episcopis visum est baptismum Christi non posse esse apud hęreticos, vel apud schismaticos: qui etiam baptisma hæreticorum lauacrum diaboli appellabant. ẽ. ead. dist. quomodo. & dist. 32. 5. verum.
b ¶*Regulam*.]non enim debent verba cœlestis Dei restringi sub regulis Donati. 38. dist. indignum. palea est. q.d. si virtus verborũ excludit dæmonium, ita & precum vitium.
c ¶*Multi*.] parentesis est, id est, interpositio vsque ibi, nec tamen.
o ¶ *Euacuatur*.] arg. "q̃ vtilia nõ vitiãtur p inutilia. ẽ. dist. 37. tur bat. ẽ. 23. q. 4. quid ergo. C. de do. sancim^a. ẽ. t. q. 1. nõne Sodomitæ. & c. Dominus declarauit. ẽ. di. 37. si qd veri. arg. tñ contra. ff. de aq. quot. & æsti. l. t. §. item quærit. ẽ. di. 23. quorundam. ẽ. dist. 9. si ad sacras. ẽ. 3. q. 9. pura.
d ¶ *Euacuatur*.] "ex hoc c. colligitur q̃ nõ vitiatur forma baptismi si quid in ea apponatur superfluum: qđ admittunt quidam ^a: vt si dicatur, baptizo te in nomine patris, & filij, & spiritus sancti & diaboli: vel *Arma virumque cano*: vel qd quid sequatur, baptizatus est. arg. contra. ff. de ver. obl. quæ extrinsecus. Idem est si quid præmittatur ante formam: vt si dicatur: *Arma virumque cano*. & ego baptizo te in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, &c. non est baptizatus: ar. ff. de test. heredes palam. §. vl. vbi distinguitur an interponatur actus extraneus. & circa hoc est omne verbum extraneum à forma. quod non concedo. qui eũ dicit, baptizo te in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, & omnium sanctorum, non dicit, baptizo te in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: quia secundum hoc duo diceret, quod est impossibile: & eadem ratione deberes dicere cũ dicitur, non ego baptizo te in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, q̃ esset baptizatus, qa verba baptizandi protulit: quod patet falsum esse. Sed pone q̃ mutat ordinem baptizandi, an baptizabit: vt si dicat baptizo te in nomine patris, & spiritus sancti & filij, vt q̃ sic. ext. de rescr. causam. ar. C. de testa. præpositeri. nec enim scripturæ obseruandus est ordo. ff. de solu. nec enim. contrarium tñ dr. arg. C. de sen. & inter. l. prolatam. Dico enim ordinẽ verborũ esse de forma. Si aũt mora interponatur naturalis & cõpendiosa, vt de respirando vel tussiendo vel excreando, nõ obest. alias contra. C. de testa. cum antiquitas. & de tẽpore hoc & de actu qui interponitur, distingue per l. ff. de duo. re. const. duos reos. §. vl. & pe. & de ver. ob. coutinuus. nam modicũ interuallũ nõ impedit: quod tũ magis intellectu, q̃ locutione, &c. ff. de sol. ratũ. Et hoc ẽt attendas circa formã Eucharistię. Pone eñ q̃ dicit formã panis, demũ post aliquantulũ spatiũ, formã vini: nũquid transubstãtiatur ibi panis vel vinum? Resp. vt præmiss. tñ quæstio nõ procederet secundum eos qui dñt esse duas formas, vt no. ẽ. dist. 2. quia passus.
Rima igitur.]Hæc est 13. pars dist. secundum Ioan. de Fant.

illic Cyprianus ^a) afferat etiam, vt fieri solet, aliquam precem, in qua loquatur contra regulam ^b fidei (multi ^c quippe inruunt in preces non solum ab imperitis loquacibus, sed etiam ab hæreticis compositas, & per ignorantiæ simplicitatem non eas valentes discerne re, vtuntur eis, arbitrantes quòd bonæ sint) nec tamen quod in eis peruersum est, euacuat illa, quæ ibi recta sunt: sed ab eis potius euacuatur. d

Item Augustinus ad Neophytos, homilia 3.
¶ Quid significent mysteria, quæ in fonte baptismatis celebrantur.
C. LXXIII.

13 1 PRima igitur, & secunda prædicatione de his tantum locuti sumus, quæ vobis, priusquam ad fontem sanctum veniretis, iuxta catholicæ ecclesiæ † instituta tradidimus. Et qd significaret vnctio, quæ diuersis corporis nostri adhibita partibus diuersum intellectũ designat (prout Dominus donare dignatus est) interpretati sumus: cum ostenderemus vos per oleum sanctificationis ad auditum plenæ fidei præparatos, & ad bonum Christi odorem vocatos, ex toto corde ad abrenuntiandum diabolo esse commonitos. Nunc vero de interioribus iam mysteriis locuti sumus, quæ in ipso sacro fonte celebrata sunt. 2 Emissa enim certissima cautione e, qua vos abrenuntiare omnibus pompis diaboli, & omnibus operibus eius, & omni fornicationi diabolicæ spopondistis, descendistis in fontem sacrũ, fontem redemptionis, fontem sanctificatum virtute cœlesti. In hoc ergo fonte, antequam vos toto corpore tingeremus, interrogauimus, Credis in Deũ patrem omnipotentẽ? Respondistis, Credo. Rursus interrogauimus: Credis & in Iesum Christum filium eius, qui natus est de spiritu sancto ex Maria Virgine? Respondistis singuli, Credo. Iterum interrogauimus, Credis & in spiritum sanctum? Respondistis similiter, Credo. Hoc autem fecimus iuxta Domini nostri Iesu Christi saluatoris imperium: qui, cum ad patrem in cœlum ascenderet, discipulis suis id est Apostolis mandauit dicens. [Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filij, & spiritus sancti.] Matth. 28.
Item.¶ 3 Quod autem interrogauimus, Credis ^A sanctam ecclesiam, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem? non eo modo interrogauimus, vt quomodo in Deum creditur: sic & in ecclesiam sanctam catholicã: quę propterea sancta & catholica est: quia recte credit in Deum. Non ergo f diximus, vt in ecclesiam, quasi in Deum g credaretis: sed intelligite nos dicere, & dixisse, vt in ecclesia sancta catholica conuersantes in Deum credaretis: credaretis etiam resurrectionem carnis, quæ futura est.
3 Serm. 181. ẽ temp. c. 12.
A ¶ Credis sanctam.]*Legebatur*, in sanctam, *Inducta est particula*, In, *ex aliquot vetustis, & Iuone. Atque ita loquendum docet sæpe Augustinus.*

Item Isidorus de officiis, lib. 2. c. 24.
¶ Aliorum fide, & professione paruuli baptizantur. C. LXXIIII.

14 4 PAruuli alio profitente baptizantur: quia adhuc loqui h, vel credere i nesciunt, sicut etiam ægri, muti k: & surdi, quorum vice l alius profitetur, vt pro eis, dum baptizantur, respondeat.
4 Sent. ibid. "cautio ido nea quę est.
Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 34. 5
¶ Aliorum testimonio ægrotantes tunc baptizandi. C. LXXV.

6 AEgrotantes si pro se respondere non possunt, cũ ^A volũtas eorum testimonium suum dixerit n, baptizentur. Similiter & de pœnitentibus agendum est.
5 Et in Afri. c. 12.
6 Burc. l. 4. c. 36. Iuo p.1. c. 123. Pann. l.1. c.14.

Paruuli.] Hæc est 14. pars dist. in qua probat per sex c. q̃ solus baptismus sufficit paruulis, qui aliàs nõ pũt credere nisi per sacramẽtũ fidei. Io. de F.
h ¶*Loqui*.]aliter si possunt loqui, vnde Aug. in epistola ad Renatum episcopum. "Septennis ætatis pueri & mentiri & verum dicere, confiteri & negare iam possunt, & ideo cum baptizantur, iãm symbolum reddant, & ipsi pro se ad interrogationem respondeant.
i ¶*Vel credere*.] arg. quòd habet puer fidem, sed nescit ea vti, vt extra c. maiores. ver. a plerisque.
k ¶ *Muti*.] vel etiam furiosi. pupillus enim infans vel infantiæ proximus non multum à furioso distat. inst. de inut. stip. §. pupillus. differentiam tamen dixi inter infantem & furiosum. ẽ. ead. hi qui.
l ¶ *Vice*.] " nam satis conueniens est, vt qui per alium obligatur, etiam liberetur per alium. ẽ. ea. quæris. Item dicit lex quòd pro ignorante fideiubere possum. ff. de fideiuss. fideiubere. & iguoranti etiam actio acquiritur. ff. si cer. pet. si à furioso.
m *Egrotantes*.]¶*Sui*.]scilicet amici.
n ¶*Dixerit*.] vel dici fecerit ^b vel per signa. vel dic fui, scilicet voluntatis.

"Pueri septennes pũt mẽtiri & verum dicere.
" obligatus per aliũ, per alium liberari potest. bſc. p aliũ q̃ eius volũtate ꝑ bauit. 26. q. 6. q̃ recedũt. & c. seq. de pœ. dist. 1. multi plex. Arc.

Universidad de Deusto Biblioteca

Nihil est aliud.] Casvs. Quæsitum fuit ab Aug. quare pro paruulo cum interrogatur, credis in Deum, respõdeant patrini, credo: cũ paruulus fidei articulos nõ intelligat &respondet, ꝙ talis responsio adhibetur, vt sacramentorum solennitas impleatur: & pp sacramentum fidei, per quod paruulus dicitur fidem habere, & credere. vnde fides vocatur, licet fidei veritatem non habeat in actu, sed in habitu.

a ¶ *Quam fidem.*] i. sacramenti fidei professionẽ, sed nõ virtutẽ: sed si nõ fiat charitatem, qũo ergo ibunt in patriam post mortem [a] hoc eis datur [b] à Deo. Alij dñt ꝙ fiat eam in habitu. ext. de bapt. & eius effe. c. 1. sed &p alios dñr credere. j. ea. in ecclesia.

b ¶ *Habere.*] j. dist. ea. quæris. 3. t. q. 1. §. vt itaque. 3. distin. 1. hoc est, quod dicimus.

c ¶ *Etsi.*] i. quamuis.

d ¶ *Sacramentum.*] "Baptismus dicitur sacramentũ fidei: quia in fide Christi consecratur: & in fide ecclesiæ cõfertur, vel quia nomine Trinitatis cõfertur, quam offerentes [c] & oblati tenẽtur credere & confiteri. Vel quia signum est, ꝙ suscipiens fidẽ habeat, ét si nõ habeat, aliquo impediente.

e ¶ *Fidelem.*] sunt qui dñt ipsos fideles dici, qa fidem fiat habitu, non vsu, i. non exercitio, & sic de aliis virtutib. Isti sic illuc intelligunt fides illa q̃, &c. non facit fidelem vsu, i. exercitio. j. ead. paruuli. &sic de aliis.

f ¶ *Non rem ipsam.*] sicut virtutem.

Cvm pro paruulis.] Casvs. Dicitur hic ꝙ alij respõdent pro paruulis vt Iuo p. j. c. 24 Pan. l. 1. c. 15.

3 3. e. Baptisticé. Sen. ib. Iuo p. j. c. 24 Pan. l. 1. c. 15.

Ioan. 9.

a Vt 3. e. soler.

b sc. charitas, sine qua nemo saluatur.

1 Sent. ibid. Iuo par. 1. c. 187. Pan. l. 1. c. 56.

†*al. defectum*

"baptismus est sacramẽtum fidei.

c Qd d istis offerẽtib. dr si vẽ esse de substãtia. j. e. in baptismate. in fra rubra. Arc. †*al. celebritatem*

2 j. e. ꝙ tis.

†*al. abnuendo*

dSub. qa nõ præsumitur eim valere quo ad remissionem peccatorũ. Io. de Fan.

4 Sen. 4. di. 3. Iuo par. 1. c. 194. Pan. l. 1. c. 57.

"tacés non consentit.

"Baptizandus ter dét immergi.

A ¶ Voluntas eorum.] *Nihil mutatum est ob gloſſam in verbo*, dixerit. *Sed in omnibus vetustis Gratiani exemplaribus, & in concilio Carthaginensi 3. & concilio Africano in corpore conciliorum tribus tomis impresso, & apud Iuonem, qui citat Isidorum legitur*, Cũ voluntatis eorũ testimonium sui dixerint. *In eodem autem Africano in codice canonũ, & in Carthaginensi recentioris editionis conciliorum, & apud Burchardum est*, Cum voluntatis eorum testimonium hi, qui suis periculo proprio affuere, dixerint, *In Carthaginensi autem Græco, ὅτι τῷ κύριῳ προσφέρει τὴν ψυχὴν αὐτῶν εὐσεβεστέρα γνώμη αὐτῶν.*

Item Augustin. epist. 23. ad Bonifacium.

¶ Sacramentum fidei, non ipsa fides paruulum facit fidelem.

C. LXXVI.

1 NIhil est aliud credere, quam fidem [a] habere: ac per hoc, cũ respondetur paruulus credere, qui fidei nondũ habet affectũ †, respondetur fidẽ habere, propter fidei sacramentum, & conuertere se ad Deum propter conuersionis sacramentum: quia & ipsa responsio ad celebrationem †pertinet sacramenti. *Item infra.* ¶ [2] Paruulum etsi [c] nondum fides illa, quæ in credentium voluntate consistit, iam tamen ipsius fidei sacramentum [d] fidelem [e] facit. Nam ficut credere respondetur, ita etiam fidelis vocatur, non rem ipsam [f] mente annuendo †, sed ipsius rei sacramentum percipiendo.

Item in lib. 4. de baptismo, c. 24.

¶ Alterius professio non valet ei, qui per se respondere potest.

C. LXXVII.

3 CVm pro paruulis alij respondent, vt impleatur erga eos celebratio sacramenti, valet vtiq; ad eorum cõsecrationem, quia ipsi respondere [g] non possunt. At si pro eo, qui respõdere potest, alius respondeat, non itidem [h] valet. Ex qua regula illud in Euangelio dictum est, quod omnes, cum legitur, naturaliter mouet [Ætatem habet: ipse pro se loquatur.]

Item Augustinus in homilia 3.

¶ Quare trina mersio in baptismate celebretur. C. LXXVIII.

4 POstquã [i] vos credere promisistis, tertio capita vestra in sacro fonte demersimus. Qui ordo baptismatis duplici [k] mysterij significatione celebratur. Recte enim tertio mersi estis, qui accepistis baptismum in nomine sanctæ Trinitatis. Recte tertio mersi estis, qui accepistis baptismum in nomine Iesu Christi, qui die tertia resurrexit à mortuis. Illa enim tertio repetita demersio typum Dominicæ exprimit sepulturæ: per quam Christo consepulti [l] estis in baptismo, & cum Christo resurrexistis in fide: vt peccatis abluti in sanctitate virtutũ Christum imitando viuatis.

Item ex canonibus Apostolorum, c. 50.

¶ De his, qui semel, non tertio in baptismate merguntur.

C. LXXIX.

5 SI quis presbyter †, aut episcopus non trinam mersionem [m] vnius mysterij celebret, sed semel mergat in baptismate (quòd [A] dari à quibusdam iubetur in morte [n] Domini) deponatur. Non enim dixit nobis Dominus, in morte mea baptizate: sed [euntes docere omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.]

A ¶ Quod dari.] *prisca versio hoc tantum loco diſerepat à Gratiano. Sic enim in ea legitur*, quod dari videtur in morte Domini, *eo demque modo apud Burchardum. Iuo habet*, quod dari iubetur in Domini morte. *Græce autem est*, ἀλλὰ τὸν βάπτισμα τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου δεδόμενον, *ideſt*, sed vnicam mersionem, quæ in mortem Domini datur.

Item Gregorius Leandro episcopo Hispaniarum, lib. 1. epist. 41. [o]

¶ De eodem. C. LXXX.

15 [7] DE trina mersione baptismatis nihil respondere verius potest, quàm quod ipsi sentiſtis: quia in vna fide nihil officit sanctæ ecclesiæ consuetudo [o] diuersa. Nos autem, quòd tertio mergimus, triduanæ sepulturæ sacramenta signamus, vt dum ter tio infans ab aquis educitur, resurrectio triduani temporis exprimatur. Quod si quis forte etiam pro summæ Trinitatis veneratione existimet fieri, neque istud aliquid obsistit baptizandos semel in aquis mergere: quia dum in tribus personis † vna substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest infantem in baptismate vel ter, vel semel immergere: quando & in tribus [p] mersionibus personarum trinitas, & in vna potest diuinitatis singularitas designari.

Item Hieronymus super epistolam ad Ephesios, lib. 2. ad c. 4. [8]

¶ De eodem. C. LXXXI.

EOdem modo [q] & in patrem, & in filium, & in spiritum sanctum baptizamur, & ter [r] mergimur, vt Trinitatis vnum appareat sacramentum, & non baptizamur in nominibus patris, & filij, & spiritus sancti, sed in vno nomine, quod intelligitur Deus.

Item infra. ¶ Potest vnum baptisma

K ¶ *Duplici.*] etiam ter mergitur: & quia fit inuocatio Trinitatis: & quia Christus tertia die resurrexit, vt j. sequitur.

l ¶ *Consepulti.*] quantum ad vitia.

Additio. Hoc 3. ead. c. proprie.

m *Si quis presbyter.*] Casvs. Quidam in baptismo semel tm̃ hominem immergebãt & dicebant, Baptizo te in mortem Domini. dicitur ꝙ tales debẽt deponi: quia formam non consequuntur.

m ¶ *Trinam mersionem.*] j. ea. c. prox. contra. sed aliud est semel immergi sub illa verborum forma: baptizo te in morte Domini: quod hic intenditur. Aliud in nomine Trinitatis vnica mersione: quod ibi in ecclesia quibusdam permittitur.

n ¶ *In morte.*] id est, ad inuocationem mortis eius.

De trina.] Hæc est 15. pars dist. in qua dicitur ꝙ non est cõtra fidẽ si semel immergitur puer in nomine patris & filij, & spiritus sancti, propter vnionem Trinitatis. Ioan. de Fant. Casvs. Quidã in baptismo ter immergebãt: quidã semel vtrique in forma ecclesiæ. quærebatur qd iuris effet? & respondet, quòd bona est vtraq; consuetudo: quia trina mersio & eleuatio mortem Christi significat, & resurrectionẽ tertia die, & trinitatẽ personarũ quæ in vna substãtia cõsistũt. vna vero immersio vnitatem substantiæ designat. Seq. c. patet.

Rom. 6.

5 Bure. l. 4. c. 23. Iuo p. 1. c. 128. Pann. l. 1. c. 58.

†*episcopus, aut presbyter* orig.

eAlias, ideſt ad memoriã vel ad similitudinẽ mortis, &c. sed 3 Io. de Fan. Matth. 28.

o ¶ *Consuetudo.*] 3. dist. 12. scit sancta. Ambr. lib. 8. de forma. 3. dist. 76. c. pen. & vlt.

Additio. Vel dic consuetudo. f. immergendi semel, vel ter dummodo forma ecclesiæ obseruetur. Archid.

p ¶ *In tribus.*] videtur cõtrariũ huic c. quod Amb. dicit de Cypriano. "In suo sensu abũdat Cyprianus, cũ semel immergat pueros qui quod intelligebat, studiosè adimplebat bonis operib. abũdãdo, licet in hoc nescius delinqueret: sed post correctus à Domino abundauit altiori sensu, ter illos immergendo. Sol. forte ille tantum semel debere immergere dogmatizabat: vel ibi erat consuetudo semel immergere.

"Cyprianꝰ semel tantũ immergebat.

†*al. subsistentiis*

q ¶ *Eodem modo.*] i. c. 61.

r ¶ *Et ter.*] id est, ter immergitur in baptismo: & cita tres mersiones sunt vnum sacramentum, sicut plures voces [f] vnum nomen. arg. extra de reg. iur. omnis.

Multi

Multi sunt.] Casvs. Quidam in Christi nomine baptizabãt, & semel tantum immergebant: qui in hoc c. reprehenduntur, quia iuxta Euangelium ter debemus immergere in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, Amen.

a ¶ *Multi sunt.*] "non prohibet baptizari in nomine Christi: sed reprehendit illos qui dicebant ꝙ debet baptizari tantum vna immersione, & tantum sub vna forma verborũ in nomine Christi.

b ¶ *Trinitatis.*] explicite. "Nunquid & Græci habẽt eandem formã? Sic, quia idem est effectus, voces autem non eædem, vt dicit Ari. vnde Græcus huc veniens baptizaret in lingua sua, & Latinus in Græcia in lingua sua: quia Apostoli variis linguis loquebantur, & iuxta illud, Qui præibant & q̃ sequebantur, clamabãt, Osanna, & tantũ forma realis est attendenda, & nõ vocalis. j. e. retulerunt. "Item poneꝫ aliquis dicit: baptizato te in nomine genitoris, & nati, & sancti flaminis, an baptizetur? Videtur ꝙ sic: qa non refert vtrum ex æquipollentibus quis dixerit. ar. ff. de verb. obl. quæ extrinsecus. & l. si sub vna. & ff. si cer. pet. l. ceteris. quod concedo. & sub nomin. synonymis bene potest fieri baptismꝰ. sed sic non baptizatur in nomine paternitatis & filiationis, &c. Item si omittit hoc pronomen, ego, & dicit baptizo te, &c. bene baptizat: qa subintelligitur pronomen. Arg. C. de fideic. verbum volo. maxime quoniã nec Christus appoſuit pronomen cum dixit: Ite, baptizate, &c. non est contra extr. de bapt.

"aptismus an possit dari in nomine Christi.

"Baptismi forma apud Græcos & Latinos est eadem.

1 Iuo p. 1. c. 161. Pan. l. 1. c. 62.

Ioan. 6.

"Baptizare in noĩe geniloris, &c. an valeat.

2 Sen. 4. di. 3. Iuo par. 1. c. 169. Pan. l. 1. c. 63.

a ibi vide qd ibi plene not. per Ioan. Arch.

cap. 1. [a] quia ibi etiam verbum emisit. Sic autem non baptizatur, mergo te in nomine patris, &c. quia non est synonymum cum illo verbo baptizo, nec per hanc vocem, baptizo te in nomine trium personarum.

In synodo.] Hæc est 16. pars dist. in qua probat, ꝙ forma baptizandi debet seruari: & qui vnum de Trinitate confessus non est, siue negauerit, nõ est Christianus. Ioan. de Fan.

Casvs. Quidam erant qui in baptismo non nominabant omnes tres personas, contra quos in synodo Anglorum est diffinitũ, quòd non dicitur aliquis vere baptizatus, nisi in nomine patris & filij & spiritus sancti amen, fuerit baptizatus. nam si quis duas personas fuerit confessus, & tertiam negauerit, duarum confessio nihil ei prodest.

3 j. q. j. si qs. Iuo par. 1. c. 153. Pan. l. 1. c. 64.

Hi vero hæretici.] Casvs. Bonosiani non credebãt filium esse Deum, nec Cataphrygæ spiritum sanctum, ideo in nomine Trinitatis non baptizabant ipsi, nec multi alij. vnde sic baptizatis dicitur, quòd si ad ecclesiam venerint, debent rebaptizari. Sequens c. patet. *Simplam.* ideſt, vnicam vel vniformem.

c ¶ *Bonosiani.*] 3. q. 4. 3. quidã. ver. Bonosiani. Hi dicebant Christũ adoptiuum filium Dei, non proprium.

al. Bonosiaci

d ¶ *Et isti.*] aliàs tamẽ exprimitur eorum error, 24. q. 3. quidã. ver. Cataphrygis. quia auctores eorum dixerũt spiritum sanctum in se descendisse, non in Apostolos.

e ¶ *Propter.*] ¶ *Simplam.*] Alludit consuetudini loci. vel simplam, i. vniformẽ. Et ita est ar. ꝙ omnes debemus baptizari in nomine patris & filij & spiritus sancti. 3. e. proprie.

4 Iuo p. 1. c. 59. Pan. l. 1.

Retulerunt.] Casvs. Quidã prebyter imperitus in arte grammatica, in baptizãdo verba baptismi & formam corrupte proferebat, episcopus loci volebat rebaptizare eos, quos iste baptizauerat. vnde super hoc consuluit Papã, qui respondet dicens, ꝙ tales non debent iterum baptizari. c. 43. Iuo p. 1. c. 237. Pann. l. 1. c. 65.

5 Burc. l. 4. c. 129. Pan. l. 1. c. 59.

†*al. Venimus* † *quos*] vera lectio.

Retulerunt nuntij tui, quòd fuerit in eadem prouincia sacerdos: qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens latini eloquij, infringens linguã diceret, baptizõ te in nomine patria, & filia, & spiritu sancta. Ac per hoc tua reuerenda fraternitas considerauit eos rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille, qui baptizauit, non errorem introducens [f], aut hæresim [g]: sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, vt supra fati sumus, baptizans dixisset, non possumus consentire, vt denuo baptizentur.

A ¶ Nuntij tui.] *Hæ duæ voces additæ videntur à Grattano (quamquam Virgilius & Sidonius qui hoc retulerant, proprie nuntij Bonifacij non fuissent) ne ea, quæ in epistola antecedũt, referre cogeretur: quod tamen Burchardus, & Iuo fecerunt.*

Item Ambrosius de sacramentis, tractatu, seu lib. 1. c. 2.

¶ Quare baptizati à sacerdote vngantur.

C. LXXXVII.

18 [6] VEnisti † [h] ad fontem: ingressus es: cõsidera, quid † videris [i]: quid locutus sis, considera: repete [k] diligenter: occurrit tibi Leuita: occurrit presbyter: vnctus es [l], quasi athleta Christi: vt ad baptismum catechumenus accedas.

A ¶ Vt ad baptismum.] *Ita etiam Iuo, & auctor gloſſæ ad ver.* vnctus, *videtur hue ſpectaſſe: ſed tota hæc clauſula abeſt ab originali: in quo huius loco ſunt verba hæc*, quaſi luctamẽ huius sæculi luctaturus profeſſus es luctaminis tui certamina.

cap. Iudæi.

l ¶ *Vnctus es.*] sputo, non oleo, scilicet in catechismo.

ptizãtur, sicut sunt Bonosiani † [c], & Cataphryges (quia & illi Christum Dominum non credunt: & isti [d] sanctum spiritum peruersa sensu esse quemdam prauum hominem montanum credũnt: quorum similes multi sunt) & alij tales, cum ad sanctam ecclesiam venĩunt, baptizantur: quia baptisma non fuit, quod in errore positi in sanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt.

Item ex concilio Toletano 4. c. 5.

¶ Semel in baptismate mergere licet.

C. LXXXV.

4 PRopter vitandum schismatis scandalum, vel hæretici dogmatis vsum, simplam [e] teneamus baptismi mersionem.

Item Zacharias Papa Bonifacio episcopo in epistola decretali.

¶ De sacerdote, qui per ignorantiam linguæ latinæ in inuocatione Trinitatis deliquit. C. LXXXVI.

5 REtulerunt nuntij tui, quòd fuerit in eadem prouincia sacerdos: qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens latini eloquij, infringens linguã diceret, baptizõ te in nomine patria, & filia, & spiritu sancta. Ac per hoc tua reuerenda fraternitas considerauit eos rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille, qui baptizauit, non errorem introducens [f], aut hæresim [g]: sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, vt supra fati sumus, baptizans dixisset, non possumus consentire, vt denuo baptizentur.

A ¶ Nuntij tui.] *Hæ duæ voces additæ videntur à Grattano (quamquam Virgilius & Sidonius qui hoc retulerant, proprie nuntij Bonifacij non fuissent) ne ea, quæ in epistola antecedũt, referre cogeretur: quod tamen Burchardus, & Iuo fecerunt.*

Item Ambrosius de sacramentis, tractatu, seu lib. 1. c. 2.

¶ Quare baptizati à sacerdote vngantur.

C. LXXXVII.

18 [6] VEnisti † [h] ad fontem: ingressus es: cõsidera, quid † videris [i]: quid locutus sis, considera: repete [k] diligenter: occurrit tibi Leuita: occurrit presbyter: vnctus es [l], quasi athleta Christi: vt ad baptismum catechumenus accedas.

A ¶ Vt ad baptismum.] *Ita etiam Iuo, & auctor gloſſæ ad ver.* vnctus, *videtur hue ſpectaſſe: ſed tota hæc clauſula abeſt ab originali: in quo huius loco ſunt verba hæc*, quaſi luctamẽ huius sæculi luctaturus profeſſus es luctaminis tui certamina.

cap. Iudæi.

l ¶ *Vnctus es.*] sputo, non oleo, scilicet in catechismo.

a Post

b Vel dic ꝙ faciet mentionẽ de errore, quia si errarent ꝙ aliud dicere vel facere intẽderet, q̃ dicãt vel faciãt catholici, talis error impediret. B. Hisp. 6 Iuo p. 1. c. 109. Pan. l. 1. c. 51.

c Ad hoc fa. opt. qd le. & not. 3. q. 9. testes. 9. di. diaconi sunt. ver. ipse ét. & fuit ista glo. Laur. & Io. de Fan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Postquam.*] ℣.e.dist.5.nouissime.℣.e. presbyteri.c.nullus ministrorum.
b ¶*Christianus.*]5.8.q.1.olim.
c *Emersisti.*]idest,mersus fuisti.
d ¶*Vbi.*] id est, ad quid.
e *Accepisti.*] ¶*In capite.*] 1.anima, 5.de pœ.dist.3.ille rex. & ita anima habet sedem in capite, aliàs nó bene concordaret littera.
f ¶*Hodie.*]Scin die Pentecostes:qa lecta fuerat epistola de aduentu spiritus sancti in Apostolos.
g ¶*Sacerdotis.*]i.episcopi, eo qa solus epś facit hanc inuocationem.℣.dist.5.manus, ADDITIO. vt ℣.e.presbyteri. & c.seq. Arch.

1 Iuo p.1.c. c.140.Pann. l.1.c.66.

2 Iuo p.1.c. 141. Pan.l.1. c.67.

Item Rabanus de inst.cler.lib. 1.c. 28.
¶Quare baptizatus à presbytero vngatur in cerebro. C. LXXXVIII.

1 POstquam[a] ascenderit baptizatus de fonte, statim signatur in cerebro à presbytero cum sacro chrismate, sequente simul, & oratione:vt regni Christi participes fiat, & à Christo Christianus[b] possit vocari.

Item Ambrosius de sacramentis, tract. seu lib,2.c.7.
¶Quid super baptizatum à sacerdote dicatur. C. LXXXIX.

2 EMersisti[A c] :veniſti ad sacerdoté.Quid tibi dixit?(Deus inquit, pater omnipotens, qui te regenerauit ex aqua, &spiritu sancto, cõcessitque tibi peccata tua, ipse te vngat in vitam æternam.] Vide, vbi[d] vnctus es:in vitam,inquit,æternam.
A ¶ Emersisti.] *Sic apud Iuonem.In originali est.*Ergo mersisti, *eodem sensu,quẽ elicit auctor glossæ ex verbo.* Emersisti. *Frequens autem est apud B. Ambrosium istius vocabuli in hanc sententiam vsus.*

Idem in libr. 3 ,*de sacramentis,c,*1.*&* 2.
¶Quare vnguentum super caput baptizati ponatur. C. XC.

3 Accepisti mysteriũ,hoc est, vnguentum supra caput. Quare supra caput?quia sensus sapientis in capite[e] eius:*& infra.c.*2.
¶Sequitur spiritale signaculum, quod audisti hodie flegi:quia post fontem supereſt,vt perfectio fiat, quando ad inuocationem sacerdotis[g] spiritus sanct[o] infunditur.

3 Iuo p.1.c. 142. Pan.l.1. c.68.

Item Rabanus de inst.cleric.lib. 1.c.29.
¶Quare candida vestis traditur Christianis. C. XCI.

4 POst baptismũ[h] traditur Christiano vestis cãdida, designãs innocentiam[i] ,&puritatem Christianam:quam post ablutas veteres maculas studio sanctæ conuersationis immaculatam seruare debet repræsentandam† ante tribunal Christi. Cuncti vero renati albis induuntur vestibus ad mysterium[k] resurgentis ecclesię.*Item ibi dem.* ¶ Vtuntur ergo baptizati albis vestibus:vt quorum primæ natiuitatis faciẽ† vetusti erroris pannus fuscauerat, habitus secundæ generationis gloriæ præferat indumentum.Tegitur enim post sacram vnctionem caput eius mystico velamine, vt intelligat[l] , se diademate[m] regni , & sacerdotali dignitate potiri.

*Item Ambrosius in libro de iis, qui initiantur mysteriis,c.*7.
¶De eodem. C. XCII.

4 ACcepisti post baptismum vestimenta candida,vt essent indicium[n], quòd exueris inuolucrum†peccatorum, & indueris innocentiæ casta velamina[o].

*Item ex concilio Agathensi,c.*34.
¶Quot mensibus Iudæi inter catechumenos habeantur. C. XCIII.

18[5] IVdęi P,quorum perfidia fręquẽter ad vomitum redit,si ad legem catholicam venire voluerint, octo menses ꝙ inter catechumenos[r] ecclesiæ limen introeant : & si pura[s] fide noscuntur venire , tunc demum baptismatis gratiam mereantur.Quòd, si casu aliquo periculum infirmitatis intra præscriptum tempus incurrerint, & desperati fuerint, baptizentur.

Item ex concilio Toletano 4.*c.*58.
¶De Iudæis plerisque frequenter ad iudaismum redeuntibus. C. XCIIII.

6 PLeriq; ex Iudæis , qui dudũ ad Christianam fidem promoti sunt, nũc blasphemantes in Christum, non solum iudaicos ritus perpetrasse noscuntur , sed etiam abominandas circumcisiones[t] exercere præsumpserũt. De quibus consultu pussimi , ac religiosissimi domini nostri Sisemundi regis hoc sanctũ decreuit concilium,vt huiusmodi transgressores pontificali auctoritate correcti ad cultum Christiani dogmatis reuocẽtur:vt quos propria voluntas non emẽdat,animaduersio sacerdotalis coerceat.Eos autem, quos circumciderunt, si filij eorũ sunt,à parentum consortio[u] sęparentur[x] : si serui,pro iniuria corporis sui,libertati tradantur[y].

Item Rabanus de inst.cler.lib. 1.*c.*27.
¶Ante baptismũ diabolo,& eius operibus renuntiare debemus. C. XCV.

7 PRimum interrogatur paganus, si abrenuntiat diabolo, & omnibus damnosis operibus eius , atque fallacibus pompis : vt primum respuat errorem : & sic appropinquet ad veritatem: postque iuxta Apostolum[z] depone re veterem hominem secundum pristinam conuersationem , qui corrumpitur[a] secundum desideria erroris,abnegans impietatem, & sæcularia desideria.

*Item Augustinus in libro de pœnitentiæ medicina,c.*2.
¶Non transit in nouam vitam , quem non pœnitet veteris vitæ. C. XCVI.

8 OMnis[b], qui iam suę voluntatis factus est arbiter[c] ,cũ accedit ad sacramenta fidelitũ, nisi eum pœniteat vitæ veteris[d],nouã

5 ¶*Et si pura.*]videtur ergo quòd vsurarius Iudæus nõ debeat baptizari,nisi vsuras restituat.℣.de pœ.dist.5. falsas.quia obligationes in baptismo non tollunrur.

5 Burc.l.4.c. 81. Iuo p.1. c.275.Pann. l.1.c.71.

PLeriq; *ex Iudæis.*] Casvs. Aliqui Iudæorum facti fuerunt Christiani,qui postea ad ritum Iudæorũ reuerti,filios suos&seruos circũcidebant:vn de precipitur hic vt fidem seruare cogãtur: filij vero circuncisi ab eis auferantur : serui autem liberi efficiantur.

t ¶*Circumcisiones.*] circuncidendo aliquos.
u ¶*Consortio.*] & viris religiosis alẽdi tradẽtur, vt 28.q.1. Iudæorũ. de paternis tamen bonis alendi sunt. C. de alen.lib.l.3.
x ¶*Separentur.*] & bonorũ proscriptione& perpetuo exilio dãnabuntur,vt C. de Iude. & cœl. " Iudæi. sed hoc si suæ sectæ sunt mãcipia,aliàs,n.capite puniũtur.C.ne mã. Christianum. l. vna. C.de eunu.l.1. c
y ¶ *Tradantur.*]5.dist. 54.c.nulla. & c.fraternitatem. sed contra. 5.17.q.vlt. Iudas.

6 Burc.l.4.c. 85. Iuo p.1. c.279.Pann. l.1. c.75.

"filij Iudęorum baptizati sunt à parentibus sęparandi.
c Dic ꝙ Iudæis filios suos circũcidere licet: si alios circuncideret, pœna castrãtis tenerentur, vt ff.ad leg. Cor. de sic. l.circũcidere. Hic autẽ cũ eis mitis agitur q. 5. dictũ sit, qa ad fidẽ cum pnia reuocantur.Arc.

PRimum.] Casvs. Dicitur hic,ꝙ ante baptismum debet paganus interrogari si abrenũtiat diabolo & omnib. malis operibus,vt sic ad veritatem possit peruenire: & iuxta Apostolum veterẽ hominem deponere,id est,vetustatem peccati.
z ¶*Apostolum.*] ad Ephesios scribentem.
a ¶*Qui corrumpitur.*] scilicet vetus homo. de pœn. distin. 1, tres sunt.

7 Iuo p.1.c. 78.Pann.l.1. c.76.

OMnis *qui.*] Casvs.dicitur hic quòd homini intelligenti quando baptizatur,si non pœnitet, peccata nõ dimittuntur.sed huiusmod pœnitentia paruulo non est necessaria:quia libero non vtitur arbitrio, sed sacramẽtum baptismi , per quod homines efficiuntur fideles.
b ¶ *Omnis.*] 5. de pœ. dist.1.tres sunt.
c ¶ *Arbiter.*] si est discretus.H.
d ¶*Veteris,*]quod hominem reddit vetustum.& quidem interior pœnitentia necessaria est in adulto: exterior non exigitur.℣.e. fine.

Ephel.4. Coloſ.3. Tit.2.

8De pœ.di. 1, tres sunt] & qs aliqñ. Iuo p.j.c.76 Pan.l.j.c.35.

Agunt

AGunt homines.]Casvs. Dicitur hic quòd homines primo debent agere pœnitentiam,& postea baptizari:quod probatur auctoritate Petri dicentis in actibus Apostolorum,Agite pœnitentiam,&c.
a ¶*Pœnitentiam.*]idest, pœnitudinem.
b ¶*De suis prioribus.*] nũquid est præceptio vel suasio de hac pœnitentia agenda? sed cui hoc præciperet? nunquid gentili iubere potest? nõ,sed duntaxat monere. 47.dist. §.necesse.

†*al.pueri*

2Sen.4.di.16 Iuo p.j.c.77 Pan.l.1.c.36

NE, *quod absit.*] Casvs.1 Quidã Iudæi volebant baptizari. prohibetur hic ne longa pœnitentia eis imponatur, sed tãtum 40.dierũ:ne forte velint à proposito resilire.Omnia c. quæ sequuntur vsque ibi, *vos ante omnia* patẽt.
c ¶*Longa.*]octo mensium est longa. ℣.ead. dist.c.Iudæi.
d ¶*Aut die Dominico.*] nõ obuiat quod dictũ est.℣.e.c.duo. "ꝙ tantum bis in anno baptizandis indicatur. C. XCVIII.

Act.2.

"baptismus solennis bis tũ in anno baptizandis indicatur. celebratur.

NE,quod absit,longa[c] dilatio Iudæorum retro possit animos reuocare, cum fratre nostro episcopo loci ipsius loquere , vt pœnitentia,ac abstinẽtia quadraginta dierum indicta,aut die Dominico[d],aut si celeberrima festiuitas fortassis occurrerit,eos omnipotentis Dei misericordia protegente baptizes†.

*Item Amb.super epist.ad Romanos,ad c.*11.
¶Pœnitentia,non est necessaria baptizandis. C. XCIX.

2 De pœn. dist.1. quis aliquando.

2 SIne pœnitentia[e] sunt dona, & vocatio Dei, quia gratia[f] Dei in baptismate[g] nõ requirit gemitum:non requirit plãctum, vel opus aliquod,sed[A] solam fidem:& omnia gratis condonat.
A ¶Sed solam fidem.]*Sic in glossa ordinaria: vnde potius videtur hoc loco sumpsisse Gratianus, quàm ex Ambrosio : apud quem legitur,* nisi solam ex corde professionem,*quemadmodum etiam refertur* ℣.*de pœniten.dist.*1.*c. quis aliquando.ver.Gratia Dei.*

Item Iginus Papa.
¶Necessitate cogente, in catechismo, & confirmatione idem compater esse potest. C. C.

"baptismus efficacior pœnitentia

1Burc.l.4.c. 24. Iuo p.1. c.218. Pann. l.1.c.77.

19[3] IN catechismo[h] ,& in baptismo,& in cõfirmatione vnus patrinus[i] fieri potest,si necessitas cogit.Non est tamen consuetudo Romana: sed per singulos singuli suscipiunt[k].

Item ex decreto Leonis Papæ.
¶*Ceteri collectores citant ex decreti Leonis Papæ apud* S. *Medardum.*
¶Non plures, sed vnus paruulum in baptismate suscipiat. C. CI.

¶Pol.l.3.c.x. Ansl.l.9.c.19 Bur.l.4. c.25 Iuop.j.c.219 Pan.l.1.c.78

4 NOn plures[l] ad suscipiendum de baptismo infantẽ accedãt,quàm vnus, siue vir, siue mulier.In confirmatione quoque in ipsum fiat.

Idem ex concilio Moguntino.
¶Qui non est baptizatus,nec confirmatus, alium in chrismate , vel baptismate tenere non debet. C. CII.

5 IN baptismate, vel in chrismate nõ potest alium suscipere[m] in filiolum,qui non est ipse baptizatus,[n] vel confirmatus.

*Item ex concilio Antissiodotensi,c.*25.
¶Abbati , vel monacho non licet commatres habere. C. CIII.

6 NOn licet abbati,vel monacho[o] de baptismo suscipere filios,nec commatres[p] habere.

Item ex libro Capitulorum.
¶De eodem. C. CIIII.

7 MOnachi sibi compatres, commatresve nõ faciant: nec osculentur ꝙ feminas.
¶In indice septimi libri capitularium numero 494.*(nam capita ipsa à* 478. *vsque ad* 558. *in volumine,quod ex Gallia habitum est,desiderantur) hæc leguntur.*Ne sibi cõpatres, & commatres monachi faciant.

Item ex sermone S. Augustini post Pascha,qui sic incipit[*Hodiernus dies.*]
¶Qui in baptismo paruulos suscipiunt, pro eis apud Deum fideiussores existunt. C. CV.

8 VOs ante omnia tam mulieres , quàm viros , qui filios in baptismo suscepistis,moneo,vt vos cognoscatis fideiussores[r] apud Deum extitisse pro illis,quos visi estis de sacro fonte suscipere. Ideoq; semper eos admonete, vt castitatem custodiant, iustitiam diligant,charitatẽ teneant.*& paulo post.* ¶ Ante omnia symbolum , & orationem Dominicam & vos ipsi tenete, & illis , quos susceperitis de sacro fonte, ostendite.
¶Iuo etiam recitat ex Dominica prima post Pascha. In sermone 163. *de tempore Apud* B. *Augustinum hæc leguntur.* Quicumque viri quæcumque mulieres de sacro fonte filios spiritaliter susceperunt, cognoscant se pro ipsis fideiussores apud Deum extitisse : & ideo semper illis solicitudinem veræ charitatis impendant.*Similia etiam habentur in sermone* 215. *qui est secundus Dominicæ decimæ post festum Trinitatis.*

Item ex concilio Ilerdensi†.
¶Ad baptizandi officium,& ad vestimenta altaris lauanda sacerdos propria debet habere vasa. C. CVI.

20[9] OMnis presbyter,qui fontem lapideũ habere nequiuerit, vas conueniens ad hoc solummodo baptizandi officium habeat:quod extra ecclesiam non deportetur. Similiter ad corpora le lauandi,& ad pallas altaris propria habeantur vasa:in quibus nihil aliud fiat.
*¶Similia habentur in ordine Romano de officiis diuinis,pag.*156.

*Item ex concilio Carthag.tertio,c.*38.[10]

dem, quæris. aliàs enim non tenentur fideiussores. ff. de fideiusso. l.omnis.

O *Mnis presbyter.*]Hæc est 20.pars dist.secundum Io.de Fan.

& hoc

"cõpaternitas cõtrahitur per catechismum.

¶*Non plures.*] ℣. 30. qu. 4. quod autem vxor. contra. Sol.ibi.

5Burc.l.4.c. 26. Iuo p.1. c.220.Pann. l.1.c.79.

m ¶*Suscipere.*] Sed quid si suscipiat? dicunt quidam, quòd non contrahitur compaternitas.secus si baptizet.
n ¶*Baptizatus.*] si aliter tamen sit cum baptizare possit,non impeditur baptismus. sed hoc ideo institutum est,"quia patrini debẽt instruere filiolos suos in symbolo& in aliis.℣.e.vos. hoc facere non possunt qui primo in eis instructi non fuerunt, 47. dist. §.necesse.

6 Iuo p.1.c. 132. Pan.l.1. c.80.

"Patrini fideliolos instruere debent.

7 Iuo p.1.c. 133. Pan.l.1. c.81.

o ¶*Non licet.*]¶*Monacho.*]5.16.q. 1.placuit communi.
p ¶ *Nec commatres.*] 18.qu.2. peruenit. sed contra 5.16.quę.1. doctos.& 30.quæ.1.omnes[A].contra.sed baptizando possunt, non leuando.

a Dic vt ibi & in pd.c.p uenit.Arc.

q ¶*Monachi.*] ¶*Nec osculentur.*] forte tangit consuetudinem alicuius loci , vbi compatres osculabantur comma tres.

8 Iuo p.1.c. 134. & p.11. c.17.Pan.l.j. c.82.

VOs.]Casvs. Dicitur hic ꝙ qui suscipit aliquem de sacro fonte,videtur pro illo apud Deum fideiubere, & ideo debet eum in bonis operib. instruere : symbolum & orationem Dominicam docere. Seqq. tria c.patent.
r ¶*Fideiussores.*] "& hæc est causa quare institutum fuit ꝙ in baptismo & in catechismo & confirmatione qui nõ est Christianus non offerat puerum. cum enim nobiscum non tenet articulos fidei, qualiter potest esse obses pro puero? & qualiter docebit in iis quæ hic dicuntur: sed non videtur quòd sint fideiussores pro puero : quia si quæratur ab eis,erit iste bonus? dicerent sic , vel non. ℣.ead.quæris. sed sunt quasi fideiussores. ff. ad mun. l.2. §.proinde. & sufficit ꝙ puer non contradicat.ff.solu.ma.l.2.§. vlt. Nam infans furioso compatur. 15.qu.1.§.vlt.& cap.illud peræque. & ita eo ipso tenentur paruuli , quòd non contradicunt. ℣. eadem.

"Pueros in baptismo tenere non pñt q̃ christiani fi sũt.

9 Bur.l.4.c. 13.Iuo p.1. c.208.

†*al. Meldensi*

10 Et i Afri. c.15.

Oꝝ.]Casvs. Dicitur hic ꝙ qui suscipit aliquem de sacro fonte,videtur pro illo apud Deum fideiubere, & ideo debet eum in bonis operib. instruere : symbolum & orationem Dominicam docere. Seqq. tria c.patent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

& hoc intellige de presbytero ecclesiæ baptismalis. Et sic cõtinuatur. Supra dictũ est de efficacia baptismi, & offerentib. ad baptisma nunc vero subiicit de loco in quo fieri habeat baptismus. Arch.

NOn liceat.] Hæc est 21. pars di. in qua probat per 12. c. q. nullus debet rebaptizari: sed tamen si nescitur vtrum sit baptizatus an non, debet baptizari: quia non intelligitur iteratum quod nescitur factum. 5. e. dist. 1. solennitates.

1 Iuo p. 1. c. 152. Pan. l. 1. c. 83.

a ¶*Non liceat.*] de rebaptizatione nõ faciendo 12. c. adiungit.

†*al. liceat*

¶Neque rebaptizationes, neque reordinationes fieri licet. C. CVII.

21 1 NOn licet† a fieri rebaptizationes, & reordinationes, vel translationes b episcoporum.

Item ex epistola Augustini 203. ad Maximinum.

¶De eodem. C. CVIII.

2 REbaptizare hæreticum hominem, qui hæc sanctitatis †signa perceperit, quę Christiana tradidit disciplina, omnino peccatum est: rebaptizare autem catholicũ, immanissimum c scelus est d.

2 Sen. 4. di. 6 Iuop. 1. c. 172 Pan. l. 1. c. 84 †*al. sancte Trinitatis*

c ¶*Immanissimũ.* & capite punitur, C. ne sanctum baptisma reiteretur. l. 1.

d ¶*Scelus est.*] nã maius peccatũ est rebaptizare Christianum hominem vel catholicum quàm hæreticũ.

Item ex concilio Arelatensi 1. c. 8.

¶De Arianis, quando baptizentur, & quando non. C. CIX.

DE Arianis, qui propria lege sua vtũtur A, placuit, si ad ecclesiam alicui de hac hæresi venerint, interrogent eos nostræ fidei sacerdotes symbolum: & si perui derint eos in patre, & filio, & spiritu sancto esse baptizatos, manus eis tantũ imponatur, vt accipiant spiritum sanctum. Qui si interrogati non responderint e hanc Trinitatem baptizentur f.

“christianũ fi. ar. “q maius peccatum est occidere Christianum, q̃ paganum. q̃ paganum 3. di. 5. & 23. q. 5. si non licet. Sed contra videtur 2, q. qui paganum occidit, & corp⁹ & animã occidit: & videtur occasionẽ dare perdendi animã eius. sed cũ occidit Christianum, animã eius non occidit, quia forte bonus est. similiter & in primo videtur esse æqua le peccatũ, q̃a similiter iniuria sacramẽto fiet in isto sicut i illo: sed forte quia hæreticus à Deo recesserat, videtur q̃ magis esset rebaptizãdus: & ideo dicit minus peccatum esse in isto, quàm in illo b.

a Ad hoc 24 q. 3. si habes iuxta fi. ibi de hoc.

3 Vide Arel. 2. c. 16. & 17.

b Hæc est fnia H. & L. quorũ fuit ista gl. Arc.

DE Arianis.] Casvs. dicitur hic q̃ si Ariani reuertẽtes ad fidem catholicam dixerint se baptizatos in nomine patris & filij & spiritus sancti. debent tantum recõciliari: alioquin debent rebaptizari. Seq. c. patent.

4 Iuo p. 1. c. 146. Pan. l. 1. c. 92.

†*pro paruulis* Jorig.

c ¶*Nõ responderint.* Ji. respõderint inter se nõ esse baptizatos in nomine Trinitatis, id est, patris & filij & spiritus sancti. error enim cuiusdam siue dantis siue accipientis ad baptismũ pertinere nõ probatur. 5. e. di. 5atis.

5 Et i Afric. c. 39. & in Vuorm. 70. & in 6. syn. c. 85.

6 Aufl. 9. c. 56. Burc. l. 4. c. 45. Iuo p. 1 c. 147. & 239. Pan. l. 1. c. 93

f ¶*Baptizentur.* Idem dicetem vbi nihil dicerent de forma, cum dicerent se baptizatos. & hoc ideo quia quidã baptizati sunt in forma, alij non c.

c Vt 3. 1. q. 1. §. sed notandũ. & c. seq.

¶Neque rebaptizationes, neque reordinationes fieri licet. C. CVII.

21 1 NOn licet† a fieri rebaptizationes, & reordinationes, vel translationes b episcoporum.

Item ex epistola Augustini 203. ad Maximinum.

¶De eodem. C. CVIII.

2 REbaptizare hæreticum hominem, qui hæc sanctitatis †signa perceperit, quę Christiana tradidit disciplina, omnino peccatum est: rebaptizare autem catholicũ, immanissimum c scelus est d.

Item ex concilio Arelatensi 1. c. 8.

¶De Arianis, quando baptizentur, & quando non. C. CIX.

DE Arianis, qui propria lege sua vtũtur A, placuit, si ad ecclesiam alicui de hac hæresi venerint, interrogent eos nostræ fidei sacerdotes symbolum: & si perui derint eos in patre, & filio, & spiritu sancto esse baptizatos, manus eis tantũ imponatur, vt accipiant spiritum sanctum. Qui si interrogati non responderint e hanc Trinitatem baptizentur f.

A ¶Vtuntur.] *In concilio impresso sequitur,* vt rebaptizentur. *Ac solutos fuisse ab Arianis rebaptizari catholicos, ac fortasse etiam non catholicos, narrat B. Augustinus in libro de hæresibus c. 49. ceterum in quibusdam peruetustis huius concilij codicibus sic legitur,* De Afris, quod propria lege sua vtuntur, vt rebaptizent, placuit, &c. *De Afris autem habetur 5. dist. 98. c. Afros. (quod est Gregorij primi: & repetitur in epistola Gregorij secundi ad vniuersum clerum, & plebem Turingiæ,) itemque in synodo Felicis tertij.*

Item Gregorius tertius Bonifacio, epist. 4.

¶Baptizentur, de quibus ignoratur, an sint baptizati. C. CX.

4 PAruulos†, qui à parentibus subſtracti sunt, & an baptizati sint, ignorant, nos vt baptizare debeas g secundum patrum traditionem, si non fuerit, qui testifi cetur h, ratio i poscit.

Item ex concilio Carthag. quinto, c. 6. 5

¶De eodem. C. CXI.

6 PLacuit de infantibus, quoties non inueniuntur certissimi testes qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur k: neq; ipsi sunt per ætatem l idonei de traditis sibi sacramentis respondere, absque vllo scrupulo eos esse baptizandos: ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuari. Hinc etiam, legati Maurorum m fratres nostri consu-

¶Neque rebaptizationes, neque reordinationes fieri licet. C. CVII.

21 1 NOn licet† a fieri rebaptizationes, & reordinationes, vel translationes b episcoporum.

Item ex epistola Augustini 203. ad Maximinum.

¶De eodem. C. CVIII.

2 REbaptizare hæreticum hominem, qui hæc sanctitatis †signa perceperit, quę Christiana tradidit disciplina, omnino peccatum est: rebaptizare autem catholicũ, immanissimum c scelus est d.

Item ex concilio Arelatensi 1. c. 8.

¶De Arianis, quando baptizentur, & quando non. C. CIX.

DE Arianis, qui propria lege sua vtũtur A, placuit, si ad ecclesiam alicui de hac hæresi venerint, interrogent eos nostræ fidei sacerdotes symbolum: & si perui derint eos in patre, & filio, & spiritu sancto esse baptizatos, manus eis tantũ imponatur, vt accipiant spiritum sanctum. Qui si interrogati non responderint e hanc Trinitatem baptizentur f.

PLacuit. Casvs. Infantes quidam fuerunt à barbaris capti. cum redimebantur, dubitabatur de eis vtrum essent baptizati: cum de hoc testes non apparebant: nec infantes poterãt de hoc respondere, ideo quærebatur quid deberet fieri de his? Et resp. q̃ possunt sine periculo rebaptizari. similiter ecclesiæ possunt consecrari cum de earum dubitatur consecratione.

luerunt, quia multos tales à barbaris redimunt. Similiter A & de ecclesiis, quoties super earum consecratione hæsitatur, agendum est: id est, vt sine vlla trepidatione consecrentur.

A ¶ Similiter.] *Hæc vsque ad finem absunt à codice regio huius concilij, c. 72. Carthaginen si canone Græco, à Vuormacien si, & Burchardo. In canone autẽ sexto synodi neque illa habentur quæ procedunt, idest,* Hinc etiam, &c.

Item Leo Papa Leoni Rauennati episcopo, epist. 3 5. c. 1.

¶De eodem. C. CXII.

7 CVm itaque baptismi sui nihil recordetur A, qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari de eo possit, qui† sciat consecratum, nec n ille, qui consecratur. Scimus quidem inexpiabile esse facinus, quoties iuxta hæreticorum damnata à sanctis patribus instituta cogitur aliquis lauacrum, quod regenerandis semel tributum est, bis subire, Apostolica reclamante sententia †: quæ nobis vnam prædicat in Trinitate deitatem, vnam in baptismate sacramentum. Sed in hoc nihil simile formidatur: quoniam non potest in iterationis crimẽ venire, quod omnino factũ esse nescitur. Atq; ideo, quoties persona talis incidit, solicita primum examinatione discutite, & longo tempore (nisi forte supremus finis immineat) in dagate, vtrum nemo penitus sit, qui testimonio o suo iuuare possit ignorantiam nescientis: & cum constiterit hunc, qui baptismatis indiget sacramento, sola inaniter suspicione prohiberi, accedat intrepidus ad consequendam gratiam, cuius in se nullum scit esse vestigium: ne vereamur huic salutis ianuam aperire, quàm nunquã ante docetur ingressus.

A ¶Nihil recordetur.] *Sic etiam Iuo, licet ceteræ plenius, quàm Gratianus. Integer locus hic est.* Cum itaque baptizatum se nec ille recordetur, qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari de eo possit, quod nesciat cõsecratum, nihil est, in quo peccatum possit obrepere: cum in hac parte conscientiæ suæ nec ille reus sit, qui consecratur, nec ille, qui cõsecrat. Scimus quidem, &c. *Verum ob glossam in ver.* nec ille. *non est emendatũ.*

Idem epist. 90. al. 92. ad Rusticum, c. 16.

¶De eodem. C. CXIII.

8 SI nulla extãt indicia inter pinquos, aut familiares, nulla

1 Iuo p. 1. c. 184. Pan. l. 1. c. 111.

a ¶*Vtuntur.*] *In concilio impresso sequitur,* vt rebaptizentur. *Ac solutos fuisse ab Arianis rebaptizari catholicos, ac fortasse etiam non catholicos, narrat B. Augustinus in libro de hæresibus c. 49. ceterum in quibusdam peruetustis huius concilij codicibus sic legitur,* De Afris, quod propria lege sua vtuntur, vt rebaptizent, placuit, &c. *De Afris autem habetur 5. dist. 98. c. Afros. (quod est Gregorij primi: & repetitur in epistola Gregorij secundi ad vniuersum clerum, & plebem Turingiæ,) itemque in synodo Felicis tertij.*

Item Gregorius tertius Bonifacio, epist. 4.

¶Baptizentur, de quibus ignoratur, an sint baptizati. C. CX.

4 PAruulos†, qui à parentibus subſtracti sunt, & an baptizati sint, ignorant, nos vt baptizare debeas g secundum patrum traditionem, si non fuerit, qui testifi cetur h, ratio i poscit.

Item ex concilio Carthag. quinto, c. 6. 5

¶De eodem. C. CXI.

6 PLacuit de infantibus, quoties non inueniuntur certissimi testes qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur k: neq; ipsi sunt per ætatem l idonei de traditis sibi sacramentis respondere, absque vllo scrupulo eos esse baptizandos: ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuari. Hinc etiam, legati Maurorum m fratres nostri consu-

Vt in itaque.] Casvs. Quidã non erat memor sui baptismi, nec alij cum super hoc certificabant: & ideo petebat baptizari. super hoc consultus Papa respõdet dicens, q̃ quamuis peccatum sit aliquem rebaptizare, tamen iste qui de baptismo suo dubitat, sine formidine poterit baptizari: & si talis persona inciderit, si res patitur, debet de veritate inquiri: & si non poterit de baptismo eius constare, debet baptizari, nec hoc pro iteratione habetur.

“ Testimonio vnius in baptismo, & in consecratione ecclesiæ d: secus in ordine. 98. di. a fros. & quæ sit ratio, dicitur 1. q. 1. §. ecce cum honoris. & circa talia periculum vertitur. 42. dist. quiescamus. Sed pone quòd quis probat se ordinatum quo ad speciem facti, aliquis excipit cõtra eum dicendo eum non fuisse baptizatum: numquid crederetur tunc testimonio vnius quo ad baptismum? dicit H. q̃ vbi non fit alij præiudicium, creditur: aliàs nõ: vnde nõ posset de baptismo suo phibere testimonium, si sub ea conditiõe ei relictum esset legatum, si esset baptizatus: q̃a fieret præiudicium hæredi.

d ista gl. dẽ singu. Bri. in suo diction. ver. baptismus. ad hoc q̃ vn⁹ testis ſbat quẽ el ſbaptizatũ

7 Iuo p. 1. c. 48.

1 ¶*Per ætatem.* Jar. aliquem posse testificari de his quę in infantia vidit. arg. dist. 37. relatum.

†*al. quod*

†*al. doctrina*

m ¶*Maurorum.*] Mauri isti episcopi erant: quia fratres eos vocant c. Vel dic q̃ est vocatiui casus illud, fratres charissimi.

e Ad hoc extra de fall. q̃ graui. Arc.

Cvm itaque.] Casvs. Quidã non erat memor sui baptismi, nec alij cum super hoc certificabant: & ideo petebat baptizari. super hoc consultus Papa respõdet dicens, q̃ quamuis peccatum sit aliquem rebaptizare, tamen iste qui de baptismo suo dubitat, sine formidine poterit baptizari: & si talis persona inciderit, si res patitur, debet de veritate inquiri: & si non poterit de baptismo eius constare, debet baptizari, nec hoc pro iteratione habetur.

“ Testimonio vnius in baptismo, & in consecratione ecclesiæ. d ista gl. dẽ singu. Bri. in suo diction. ver. baptismus. ad hoc q̃ vn⁹ testis ſbat quẽ el ſbaptizatũ

7 Iuo p. 1. c. 48.

n ¶*Nec ille.*] scilicet baptizetur subito, & sine examinatione, vt j. e. ca. dicitur. longo autem tempore debet inquiri: quia periculosum est baptizare. vnde sequitur, scimus, &c. *Verum*

†*al. quod*

o ¶ *Qui testimonio.*] Ar. vnius testimonio esse credendum quandoque. arg. 5. e. paruulos. & dic hoc casu tãquam testificantem credendũ esse Christiano, & non Pagano vel Iudæo testificanti. “ Et est hic arg. quòd quis possit testificari de his quæ vidit in pupillari ætate. arg. 37. dist. relatum f.

“ Testificari licet de his quæ visa sunt in ætate pupillari.

f & 5. e. dist. c. proxi. sed cõtra in eo qđ le. & no. 3. q. 6. testes.

SI nulla. Casvs. Quibusdam erat dubium vtrum esset baptizati, vel non. quare quærebatur quid esset faciendum de his: & respond. quòd si nulla notitia vel indicium habetur de baptismo corum

“ ſsumptio ex signis colligitur.

rum, debent baptizari: si autem recordentur se cum parentibus ad ecclesiam venisse, & corpus Domini recepisse, præsumptio est pro eis, quòd fuerunt baptizati.

a ¶*Veniebant.*] arg. ex vno aliud esse præsumendum. arg. “ ex signis præsumptionem esse colligendã. 27. q. 1. vidua quidem. 5. 20. q. 2. c. 1.

b ¶*Acceperint.*] sacramentum. sed de quo hic dicit? Nã si de sacramẽto baptismi nõ ꝓuenit memoria, sed de sacramẽto Eucharistiæ siue de pane benedicto, ad præsumptionem susceptibaptismi inducitur p hoc q̃ talia periculum vertitur. Et ita est ar. q̃ vnum factum probatur per aliud. 18. di. peruenit.

c ¶*Memoria.*] ji. per auditũ. arg. ff. de aq. pluuia. arc. l. 1. & l. in summa. 5. idem Labeo.

SI ad.] Hæc est 22. pars dist. in qua q̃ritur si baptizetur gravida mater, vtrum filius baptizetur in vẽtre? & dicitur per tria c. quòd non. Io.

Casvs. Iulianus & quidam alij hæretici dicebãt puerum in vtero matris baptizari, si mater grauida baptizabatur: q̃a credebãt puerum in vtero constitutum, esse partem materni corporis: & credebant quidquid esset in homine baptizari cũ ipse baptizatur. Istos autem Aug. reprehendit in hoc c. dicens q̃ puer natus debet baptizari, quia ad maternum corpus cum esset in vtero, nõ pertinebat.

d ¶ *Si ad matris.*] pone casum j. ead. si qua mulier. “ q̃a forte, dicebat Iulianus, q̃ mulier prægnans nõ debet baptizari, propter iuris impossibilitatẽ: quia baptizaretur puer in vtero: & ita postũ̃ esset editus, deberet baptizari, propter illud: Nisi quis renatus fuerit, &c. videtur tamen q̃ bene dicebat: q̃a si mater mamittitur, & partus. insti. de ingenuis. §. 2. & quia partus pars est viscerũ. ff. de ven. insp. l. 1. Sed ad primũ dic, q̃ baptisma est personale beneficium, vt 3. ea. si qua. nec personam egreditur. ff. so. ma. quia secus in manumissione. ideo dicitur partus pars viscerum. Dic vt j. e. si quidquid. Quòd autem non baptizetur puer in ventre, satis ostendit ratione. j. e. qui in maternis. quia cum natus non sit, regenerari non potest.

2 Sen. 4. di. 6 Iuo par. 1. c. 185. Pan. l. 1. c. 112.

“ Mulier prægnans an baptizari possit.

3 3. de conſ. diſtin. 2. qui ſcelerate.

c ¶ *Nunc vero.*] non duxit Iulianum ad metam redargutionis Aug. quia forte hoc concederet prima facie Iulianus: sed ad metum inopinabilis, quia forte Iulianus hic erat contra communem opinionem, hoc modo concludit 5. ea. ostenditur a.

a Ver. quòd si. Iau.

QVi in maternis.] Casvs. Quærebatur ab Isidoro quare partus non baptizatur cũ matre prægnante? qui resp. hoc ideo contingere, q̃a qui nondũ natus est secundũ Adam, secundũ Christum renasci nõ potest. Additur etiam quod si quis permanet in mortali peccato, accipit corpus Christi, non proficit ei ad salutẽ.

g ¶ *Qui scelerate.* 3. e. dist. 2. qui scelerate.

h ¶ *Se tali.* 3. ea. dist. 2. quotidie. Ioan.

SI qua. Casvs. Quærebatur vtrum debeat mulier cum voluerit, baptizari? Et respondet quòd sic: nec in hoc aliquid habet commune cum filio. nam alia est voluntas matris, alia filij: & ideo cuiuslibet eorum voluntas in confessione est inquirenda.

i ¶ *Quando voluerit.* 3. dist. 5. baptizari. & c. cum enixa. Bro. libro 3.

QVi bis.] Hæc est 23. pars dist. in qua quæritur quid iuris sit de

rebaptizatis. Et est sciendum, quòd scienter rebaptizatus, est in perpetuum irregularis: si autem ignoranter, dispensetur cũ eo ex causa. Io. de Fan.

Casvs. Dicitur hic q̃ si aliquis per ignorantiam rebaptizatur, non debet puniri: tamen non debet promoueri

dari, discant, nihil ad emundationem proficere sibi.

Item ex concilio† Martini Brachar. c. 54.

¶De eodem. C. CXVI.

4 SI qua mulier prægnans desiderauit gratiã baptismi percipere, quando voluerit i, habeat potestatem. Nam nihil participat in hoc mater infanti, qui nascitur: propterea quòd vniuscuiusq; propria voluntas in confessione monstratur.

Item ex pœnitentiali Theodori.

¶De his, qui ignoranter bis baptizantur. C. CXVII.

23 5 QVi bis ignoranter baptizati sunt, non indigent pro eo pœnitere: nisi quòd secundum canones ordinari k non possunt: nisi magna aliqua necessitas cogat. Qui autem non ignari, ite rum baptizati sunt, quasi iterum crucifixerint Christum, per septem annos pœniteant quarta, & sexta feria, & tres † Quadragesimas ieiunent †. Si pro vitio l aliquo fecerint †, similiter m. Si pro munditia n putauerint, tribus annis similiter pœniteant.

Item Felix Papa tertius, epist. 1. c. 2. & sequentibus.

¶De his, qui ex industria bis baptizantur. C. CXVIII.

6 EOs, quos o episcopos, presbyteros, vel diaconos fuisse cõstiterit, & seu optãtes forsitã, seu p coactos lauacri illi⁹ vnici, salutaris q; claruerit feciſſe iacturã ⁹q, vsq; ad exitus sui die in pœnitentia (si resipiscant) iacere conueniet, nec orationi nõ modo fideliũ, sed nec catechumenorũ r quidẽ omnimodis interesse: quibus laica tantum cõmunio in morte est reddenda.

rebaptizatis. Et est sciendum, quòd scienter rebaptizatus, est in perpetuum irregularis: si autem ignoranter, dispensetur cũ eo ex causa. Io. de Fan.

Casvs. Dicitur hic q̃ si aliquis per ignorantiam rebaptizatur, non debet puniri: tamen non debet promoueri

dari, discant, nihil ad emundationem proficere sibi.

Item ex concilio† Martini Brachar. c. 54.

¶De eodem. C. CXVI.

4 SI qua mulier prægnans desiderauit gratiã baptismi percipere, quando voluerit i, habeat potestatem. Nam nihil participat in hoc mater infanti, qui nascitur: propterea quòd vniuscuiusq; propria voluntas in confessione monstratur.

Item ex pœnitentiali Theodori.

¶De his, qui ignoranter bis baptizantur. C. CXVII.

23 5 QVi bis ignoranter baptizati sunt, non indigent pro eo pœnitere: nisi quòd secundum canones ordinari k non possunt: nisi magna aliqua necessitas cogat. Qui autem non ignari, ite rum baptizati sunt, quasi iterum crucifixerint Christum, per septem annos pœniteant quarta, & sexta feria, & tres † Quadragesimas ieiunent †. Si pro vitio l aliquo fecerint †, similiter m. Si pro munditia n putauerint, tribus annis similiter pœniteant.

Item Felix Papa tertius, epist. 1. c. 2. & sequentibus.

¶De his, qui ex industria bis baptizantur. C. CXVIII.

6 EOs, quos o episcopos, presbyteros, vel diaconos fuisse cõstiterit, & seu optãtes forsitã, seu p coactos lauacri illi⁹ vnici, salutaris q; claruerit feciſſe iacturã ⁹q, vsq; ad exitus sui die in pœnitentia (si resipiscant) iacere conueniet, nec orationi nõ modo fideliũ, sed nec catechumenorũ r quidẽ omnimodis interesse: quibus laica tantum cõmunio in morte est reddenda.

Eos quos.] Casvs. Hoc c. diuiditur in tres part. In prima par. dicit Felix, quòd episcopi, presbyteri, & diaconi, q̃ spontanei vel coacti conditionaliter sunt ab hæreticis rebaptizati, vsque ad finẽ vitæ debent in pœnitentia permanere, & ab omni officio ecclesiastico cessare. in fine tamen eis laica communio tribuatur. In secunda parte dicitur, quòd minores clerici, monachi, monachæ, & laici sic rebaptizati, si adulti sunt, debent duodecim annis pœnitere. Aliter tamen in tribus primis annis. & aliter in septem sequentibus, & aliter in duobus vltimis. In tertia parte dicitur, quòd pueris sic rebaptizatis: siue sint clerici, siue monachi, vel laici: non est tanta pœnitentia imponenda: sed post reconciliationem recipiuntur ad communionem. Secunda pars incipit ibi, *De clericis autem.* Tertia ibi, *Pueris autem.*

5 Burc. l. 4. c. 51. Iuo p. 5. c. 245. Pann. l. 1. c. 122.

b Hæc sñia vt cõfirmanon indigent pro eo pœnitere, sup. in tantum quantum aliàs. firmãdũ i fi. H. dicit hoc dictum fuisse in odium rebaptizantium olim: sed hodie bene possunt promouere: quia igno ſmoueri ñ pñt rebaptizati etiã ignoranter.

o ¶ *Eos quos.*] Casvs. In prima parte agitur de pœna episcopi, presbyteri, vel diaconi rebaptizati. In secunda de pœna aliorum clericorum vel monachorum, vel monialium. In tertia de pœna eorũ, qui non sunt adulti.

6 Burch. l. 4. cap. 99. Iuo p. 1. c. 293.

p ¶ *Seu coactos.*] “ non absolute, scilicet per attractionem. tunc enim non erat coactio imputanda, vt 1. qu. 1. constat. & dist. 50. presbyteros. sed hic aliqua conditione propositã, vt puta, si non patiaris rebaptizari. Et statim occideris, vel huiusmodi. Magis enim eligenda est mors, quam consentire rebaptizari, vt 22. q. 2. si quis coactus. 32. q. 5. ita ne.

“ Coactio duplex, & absoluta & conditiõalis.

q ¶ *Iacturam.* ji. desit, iniuriam, patiendo se rebaptizari.

r ¶ *Catechumenorum.*] 5. ea. dist. 1. episcopus nullum. contra. sed ibi solutum est.

"Metus attenuat peccatum.

1 C.3.

" Christum negat qui mortaliter peccat.

† *al.populi-laribus*

"Pœnitẽtia puerorum & adultorũ debet esse diuersa.

2 C.4.

† *al.inuestes*, nem, pœnitẽtiam eis *al. imberbes* imponendo, vt prædi

† *al.puritate* ctum est in c.

3 Beda 1 act. Apost. c. 8. Isid. d offic. l. 2. c. fi. Albi. de diuin. of. Sen. 4. di. 7. Pol. l. 3. ti. 10 Bur. l. 4. c. 60 Iuo par. 1. c. 267. & 298. Pan. l. j. c. 116

4 Sent. ibid. Bur. l. 4. c. 70 Iuop. j. c. 264 Pan. l. j. c. 117

a ¶ *Timore.*] maxime: & tunc minor pœna infligitur: "metus. n. omnino non excusat, sed attenuat peccatum. ext. quod me. cau. sacris.

b ¶ *Inter audientes.*] id est, catechumenos, vel laicos, vel non communicantes.

c ¶ *Septem.*] post primũ triennium, quo fuerát inter audientes, vt de pœ. dist. 5. fi quis vero.

d ¶ *Inter pœnitentes.*] non solenniter. tales enim eiiciuntur extra ecclesiam, vt 50. dist. in capite.

e ¶ *Etiã oblationes.*] i. non offerant ad altare. sic 11. q. 2. de viro.

f ¶ *Abnegare.*] " negat enim Christũ, q mortale peccatũ commit tit. 11. q. 3. existimant.

g ¶ *Aetatis.*] quantum ad hoc spectat, nõ. n. coercenda est ætas, quæ quid agat non videt. C. de fal. monẽ. l. 1. §. impuberes.

h ¶ *Impositione.*] nec reconciliatoria.

i ¶ *Nec eorum.*] §. maiorum & adultorũ, quorum pœnitentia prænotata est. " quasi dicat, non est talis pœnitentia imponenda pueris qualis adultis: quos censura, i. cõstitutio nostra excipit, i. recipit ad correctionem, nem, pœnitẽtiam eis imponendo, vt prædictum est in c.

Presbyteris seu.] Hæc est 24. pars di. in qua dicitur, q sacerdotes debẽt habere chrisma ad baptismum: & si omissum fuerit, cõpleatur per episcopum vel sacerdotem. & sit nouum chrisma, s. illius anni. & hoc probat per octo ca. Ioan. de Fan. Casvs. Hoc c. cũ quatuor sequentib. patet. Sed quod, i. sed non alio nisi eo chrismate q̃ ab ipso fuerit consecratũ & confectum. *Oleo*, i. chrismate. *Panum*, chrismalem. *Nouo*: quia quolibet anno chrisma est renouandum, & vetus cõburendum: vt 3. 3. dist. in litteris.

k ¶ *Presbyteris.*] quo tempore debet chrisma confici, & à quib. debet accipi, 8. ca. ostendit.

l ¶ *Oleo.*] i. chrismate. contra 95. dist. c. 1. sed illud ad tempus fuit permissum pro vitando scandalo. fi. 4. dist. denique.

m ¶ *Presbyteri.*] ¶ *Vngant.* Iuius cõstitutionis causam & mysterium inuenies j. dist. 5. nouissime.

n ¶ *Si quis.*] ¶ *Pannũ*] quo caput pueri chrismate in frõte circuncingitur, ne recẽs vnctio episcopi deleatur vel defluat. vel quo vertex chrismate à presbytero perunctus obuoluitur.

o ¶ *Si quis.*] ¶ *Baptizare.* Idest, baptizatum vngere.

¶ *Manifestatur.* s. licet facere id propter quod in eum sententia proferatur. 24. q. 3. si quis non recto[a].

p ¶ *Presbyteri.*] 3. dist. 95. presbyteri. 4. & 5. libro brochardorum, de presbyteris, presbyteros.

q ¶ *Ordinis.*] Hoc corrigitur j. c. prox.

r ¶ *Mni tempore.*] Casvs. Dicitur hic q̃ episcopus quolibet anno debet chrisma conficere, & per suam diœcesim destinare. ad accipiendum autem chrisma diaconus vel subdiaconus trãsmittatur ante Pascha. presbyter vero præsente episcopo nõ baptizet nisi eo iubente: nec præcedat episcopum in baptisterio. *Signet*, in vertice: quia signare non posset in fronte etiam de licentia episcopi.

s ¶ *Omni tempore.*] i. per singulos annos, i. in omni anno. & ponitur hic totum p parte: sicut aliàs pars pro toto: vt 32. q. 4. meretrices. nã per dies, annos, &c. 33. q. 2. hoc ipsum. & quandoque ẽt verbum presentis tẽporis refertur ad præteritum vel futurũ[b]. ff. de ver. fig. verbum oportebat. & dicit lex q̃ hoc verbũ debuit, fumitur pro debet. ff. de lib. leg. l. vl, in prin.

t ¶ *Diaconus.*] §. prox. c. contra. sed illud de presbyteris sedi episcopali ꝓximis, ista de his qui octauo vel decimo lapide distãt intelligitur. Ista distinctio habetur ex concilio Meldensi in broc. lib. 4. de presbyteris.

v ¶ *Non signet.*] in vertice, quia nec etiam ad baptismum debet accedere sine licentia episcopi: vt 96. di. c. vlt. nam de vnctione frontis non videtur posse intelligi. nõ enim (vt dicunt) presbyter potest ea conferre etiam cum licẽtia episcopi: sed de licentia Papæ potest. De qua vnctione hic loquitur? numquid de illa quæ fit in fronte, quæ solis sacerdotib. scilicet successoribus Apostolorum conceditur? " Numquid sacramentum q̃ episcopus conferre potest posset presbyter minor conferre de licentia episcopi? non videtur: quia ea quę ordini episcopali adhærent non possunt minori delegari, vt 23. di. quorundam. sed de licẽtia Papæ potest. ar. di. 95. c. 1. loquitur ergo hic de ea quæ fit in vertice: & hoc propter episcopi reuerentiam. arg. 5. dist. 2. ca. vlt. Vel hic de pueris illis quos ipse episcopus baptizauit. Et ita non est contra. s. ead. presbyteris.

Nvllus.] Casvs. Dicitur hic q̃ quicumque baptizat, debet secum chrisma habere, & baptizatum inungere in vertice, & si quis sine hac vnctione fuerit baptizatus, episcopus supplebit hoc in confirmatione cum ei fuerit notificatum. Cuiquam presbytero vel episcopo volenti eum in vertice chrismare ante confirmationem episcopi, vel post, si in ipsa confirmatione non fuerit ab episcopo chrismatus in vertice. *Habeatur*, id est, monstretur. Sequens c. patet.

x ¶ *Progredi.*] ad baptismum.

y ¶ *Commonebitur.*] vt chrismet eum etiam in vertice eodem chrismate quo in fronte episcopi, presbyteri vero perungunt in vertice.

a ¶ *Non*

¶ De clericis autẽ, & monachis, aut puellis Dei, aut sæcularibus seruari præcipimus hunc tenorẽ, quem Nicæna synodus circa eos, qui lapsi sunt, vel fuerint, seruandum esse constituit: vt scilicet, qui nulla necessitate, nullius rei timore[a], aut periculose, vt rebaptizentur, hæreticis impie dederunt: si tamen eos ex corde pœniteat, tribus annis inter audientes sint: septem[c] autem annis subiaceant inter[d] pœnitentes manibus sacerdotum: duobus aũt annis etiam[e] oblationes modis omnibus nõ sinantur offerre: sed tantummodo sæcularibus † in oratione societur: nec confundatur Deo colla submittere, qui eum non timuit abnegare[f]. ¶ Pueris autẽ, quibus, quod adhuc impuberes † sunt, à pubertate † vocabulum est, seu clericis, seu laicis, aut etiã similibus puellis, quibus ignorantia suffragatur ætatis[g], aliquandiu sub manus impositione[h] detẽtis redden da communio est: nec[i] eorum est expectanda pœnitentia, quos excipit à coercitione censura.

a Iacturam.] *Post hæc verba in originali, & apud Burchardum, & Iuonem multa inseruntur, quæ omnino sunt legenda.*

Itẽ Inno. Papa Decentio episcopo, epi. 1. c. 3.

¶ Presbyteris baptizatos chrismate vngere licet. C. CXIX.

24[3] Presbyteris[k] (seu extra episcopum, seu præsente episcopo baptizant) chrismate baptizatos vngere licet: sed quod ab episcopo fuerit consecratum, nõ tamen frontem ex eodem oleo[l] signare: quod solis debetur episcopis, cum tradunt spiritum paracletum.

Item ex regesto Gregorij ad Ianuarium episcopum Caralitanum, lib. 3 epist. 9.

¶ Baptizatos in frontibus presbyteris vngere non licet. C. CXX.

4 Presbyteri baptizatos infantes signare sacro in frontibus chrismate non præsumant: Sed presbyteri baptizatos vngãt[m] in pectore: vt episcopi postmodũ vngere debeant in fronte.

Item ex concilio apud Belluacum.

¶ Chrismatis † pannum secundo linire, & super alium baptizatum mittere licet. C. CXXI.

5 Si quis voluerit chrismate † pannum[n] iterum linire, & super alium baptizatum mittere, non est absurdum.

Item ex concilio Lugdunensi.

¶ De veteri chrismate baptisma consecrare non licet. C. CXXII.

6 Si quis de alio chrismate, quã de illo nouo, quod proprij episcopi largitione, vel cõcessione acceperit, baptizare[o], nisi præoccupante morte, tentauerit, pro te meritatis ausu ipse in se suæ damnationis protulisse sentẽtiam manifestatur P.

Item ex concilio apud Valentias.[7]

¶ Non nisi à propriis episcopis presbyteri chrisma accipiant. C. CXXIII.

8 Presbyteri[q], qui diœcesanas regunt ecclesias, non à quibuslibet episcopis, sed à suo, nec per minorem † clericum, sed per seipsos, aut per illum, qui eiusdẽ ordinis[r] sit, ante Paschæ solennitatem chrisma petant.

Item ex concilio Martini Bracharensis, c. 51. & sequentibus.

¶ Conficere chrisma, & per diœceses destinare omni tempore episcopo licet. C. CXXIIII.

9 Omni tempore[s] episcopo liceat chrisma cõficere, & per suas diœceses destinare: ita vt ad accipiendum chrisma diaconus[t] aut subdiaconus ante diẽ Paschæ de singulis ecclesiis ad episcopũ destinetur. ¶ [10] Presbyter præsente episcopo non signet[u] infantes: nisi forte ab episcopo fuerit illi ꝑceptum. ¶ [11] Nõ liceat presbytero prius episcopo introire in baptisterium, sed cum episcopo: nisi forte aut absens fuerit, aut ægrotus.

Item ex concilio Arausicano, c. 1.

¶ Qui baptizandi recipit officium, sine chrismate proficisci non debet. C. CXXV.

12 Nvllus ministrorũ, qui baptizanti recipit officium, sine chrismate vsquam debet progredi[x]: quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari. De eo autem, qui in baptismate, quacumque necessitate faciente chrismatus non fuerit, in confirmatione sacerdos[x] commonebitur[y]. Nam nos chrismatis ipsius non nisi vna benedictio est. Non ꝑ-

a ¶ *Non præiudicantes.*] dixi ante confirmationem chrismandum baptizatum: nec tamen per hoc præiudicamus, quin si ante factũ non fuerit, postea fieri debet, quasi dicat, per hoc quod diximus, non facimus præiudicium quin in alio tempore quàm in confirmatione possit hæc chrismatio fieri in vertice.

b ¶ *Necessaria habeatur chrismatio.*] videlicet vt si in alio tpe nõ fieret in vertice eius chrismatio: saltẽ tunc non prætermittatur, quia necessaria est.

c IN *sabbato.*] Tangitur consuetudo ecclesiæ.

d ¶ *Ante chrismatis.*] postea licet: cum chrisma sit sacramentum ecclesiæ[a].

Nec quemquam.] Casvs. Bene. ponit hũc casum. Hic primo ostenditur q̃ aqua bñdicta, qua homines, q̃ baptizantur aſperguntur, valet ad eorũ sanctificationẽ: & hoc p quasdam auctoritates vet. test. Secundo q̃ spiritus sanctus ad mensurã non datur: sed sup credentes æqualiter infundit tur, & hoc p mannam significatur de qua in Exodo loquitur q̃ eodẽ mõ à singulis colligebatur. Tertio q̃ diabolus vsq; ad baptismũ nocet, sed in baptismo vires amittit omnino: sicut Pharao vsq; ad aquas resistere potuit, sed in mari rubro periit. H. vero intelligit hoc c. de aſperſiõe aquæ benedictæ, & nõ de baptismo, vn de sic ponit casum. In 1. parte illius c. ostendit Cyrianus qualiter homines aſpergãtur aqua cõsecrata. vnde hoc habuit initium, s. à veteri testamento, ad quod ostendendũ multas inducit auctoritates veteris testamenti. In 2. part. ostendit q̃ huiusmodi aſperſio aquæ & in nouo & in veteri testamẽto videtur esse ad instar baptismi, licet in hoc sit differentia, quia in aquæ aſperſione aqua inæqualiter funditur super singulos, sed in baptismo gratia spiritus sancti omnib. æqualiter confertur, nisi ficto impediat. In 3. part. ostenditur, q̃ diabolus licet vsq; ad baptismũ habeat vires, in baptismo tamẽ debilitatur omnino. & vires amittit: & hoc probat per exẽplum. nã Pharao vsque ad aquas maris secut[b] est filios Israel: sed postquam illuc venit, in ipsa aqua submersus est & extinctus. Sed licet ita posuerunt Ben. & H. in apparatu tamen ponitur, & litera c. satis innuit in pluribus locis, quòd de baptismo intelligitur, & de illis qui propter ægritudinẽ immergi non possunt. *Baptizantur ægri*, idest, volunt baptizari.

e ¶ *Nec quemquam.*] In prima par. dicitur q̃ si ita æger est ille q̃ baptizari debet, q̃ non ꝑt immergi, ne forte lædatur: sufficit q̃ aſpergatur aqua, & hoc vsq; ad illud, *ſpiritus vero sanctus, &c.* In secunda par. dicitur q̃ non refert vtrum multũ aquę vel parum cadat super eũ. & hoc ꝓbatur auctoritate veteris testamenti, vsq; ad illud, *quod*

† *Vt præiudicans quid-quam dico*] orig.

† *al. chrismatis*

a idẽ no. 75. di. ordinõe. quod dic vt no. 3. e. dist. c. t.

1 Iuo p. t. c. 113. Pan. l. 1. c. 193.

† *al. videntur*

Ezech. 36.

Num. 19.

si aliquis in illo. In tertia dicitur q̃ diabolus in baptismo totam potestatem suam amittit. quod ꝓbat exemplo Pharaonis. sed tamen H. nõ ponit exemplum in baptismo, sed de aqua benedicta intelligit.

f ¶ *Aquam mundam.*] quæ fiebat ex aſperſione cineris vitulæ ruffæ, vt habetur ex lib. Numerorum. 3. dist. 3. aquam.

iudicantes † [a] cuidã hoc dicimus: sed vt necessaria[a] habeatur chrismatio[b].

a ¶ Sacerdos commouebitur.] *Apud Burchardum, & Iuonem (qui hic caput concludunt, quod citant ex Vasensi, c. 5.) sic legitur,* in confirmatione sacerdotis perficietur, *aut, vt Iuo,* perficiatur.

a ¶ Vt necessaria.] *Varietas insignis est in editione conciliorum Colonienſi trium tomorũ. Nam & isto modo legitur & hoc.* non necessaria habeatur rechrismatio. &, non necessaria habeatur chrismatio repetita. &, necessaria habeatur chrismatio repetita, *quæ sola lectio retenta est in editione quattuor tomorum.*

Item Capitularium, lib. 6. c. 77.

¶ Antequam chrisma infundatur, ad aſpergendum aquam de fonte accipere licet. C. CXXVI.

1 IN sabbato[c] sancto Paschæ, vel Pentecostes, si quis velit aquã consecratam ad aſperſionem in domo sua recipere, ante chrismatis[d] infusionem recipiat.

Item Cyprianus, lib 4. epist. 7. ad Magnum.

¶ Vnde aſperſionis sanctificatio exordium sumperit. C. CXXVII.

Nec quemquã[1] mouere debat, q̃ aſpergi, vel perfundi iubentur † ægri, cum gratiam Dominicam consequuntur, quando scriptura sancta per Ezechielem prophetam loquatur, & dicat [& aſpergam super vos aquam mundã: & mundabimini ab omnibus immunditiis vestris, & ab omnib. simulacris vestris: & mũdabo vos, & dabo vobis, cor nouum[g], & ſpiritum nouum dabo in vobis.] *Item in Numeris.* Qui tetigerit[a] cadauer hominis, & propter hoc septẽ die bus fuerit immundus, aſpergatur de hac aqua die tertio, & septimo: & sic mundabitur. *Item.* ¶ Si fide[h] Trinitatis mundatus nõ fuerit, in resurrectione[e] apud sanctorũ collegium[i] immũdus erit. Si die tertio[k] aſperſus nõ fuerit, septimo[l] non poterit emundari. Omnis[m], qui tetigerit humanæ[n] animæ morticinũ, & aſperſus ex hac cõmistione non fuerit, polluet[o] tabernaculũ[p] Domini, & peribit ex Israel: quia, qui aqua aſperſus non est expiationis, immundus erit, & manebit ſpurcitia eius super eũ. *& iterum.* [& locutus est Dominus ad Moysem, dicens. Accipe Leuitas de medio filiorũ Israel, & puri ficabis eos, & ita facies eis purificationem eorum, circunſperges eos aqua purificationis.] *& iterum.* Aqua aſperſionis purificatio est. Vnde apparet aſperſionem quoq; aquæ, instar q̃ salutaris lauacri obtinere, & quando hæc in ecclesia fiunt, vbi sit & accipientis, & dãtis fides integra[r] stare omnia, & consummari, ac perfici posse Domini maiestate, & fidei veritate. *& infra.*

¶ Spiritus vero sanctus nõ dimensuratur † [s], sed super credentẽ totus infunditur. Nam si dies omnibus ęqualiter[t] nascitur: & si sol super omnes pari, & ęquali luce diffunditur, quanto magis Christus sol, et dies verus in ecclesia sua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur? Cuius æqualitatis sacramentum videmus in Exodo esse celebratum, cum de cælo manna defluęret, & futurorum prefigurationem alimentum panis cęlestis, & cibum Christi venientis ostenderet. Illic enim sine discrimine vel sexus, vel ætatis Gomor singulis æqualiter colligebatur. Vnde apparebat Christi indulgentiam, & cælestem gratiam[u] postmodum secuturã æqualiter omnib. diuidi: sine sexus varietate, sine annorũ discrimine, sine acceptione personæ super omnem Dei populum ſpiritalis gratiæ munus infundi. Plane eadẽ gratia ſpiritalis, quæ æqualiter in baptismo à credentibus sumitur, in cõuersatione, atq; actu nostro postmodũ vel minuitur[x], vel augetur, vt in Euãgelio Dominicum semen æqualiter seminatur: sed pro varietate terræ aliud absumitur: aliud in multiformem copiam, vel trigesimi, vel sexagesimi, vel cẽtesimi numeri fructu exuberante cumulatur. *& paulo post.* ¶ Quod si aliquis in illo moretur, quòd quidam ex his, qui ægri baptizãtur, ſpiritibus adhuc immundis teneantur[c], sciat diaboli nequitiam pertinacem vsque ad aquam salutarem valere: in baptismo vero omnis † nequitiæ[y]

g ¶ *Cor nouum.*] i. virtutibus innouatum. Num. 8.

h ¶ *Fide.*] quam significat dies tertius.

i ¶ *Sanctorum collegium.*] vbi erit perfecta requies.

k ¶ *Si die tertio.*] idest, fide Trinitatis.

l ¶ *Septimo.*] i. septima ætate quiescentium. " nullus[e] enim meretur nisi in corpore: & hic in corpore, omne meriti compensatur. 13. q. 2. tempus.

Additio. Et est sensus, nisi homo qui pollutus est peccato, fidem Trinitatis habuerit, requiem non habebit in futura vita, quæ sequetur post septenarium præsentis vitæ. Archid.

† *de mensura datur*] vera lectio.

m ¶ *Omnis.*] verba legis Mosaicæ. H.

n ¶ *Humanæ.*] i. "omnis ille dicitur tangere morticinũ, qui post lacrymas culpas repetit: vt de pœ. di. 3. baptizantur. Morticinum potest dici à morte, & cado vel cædo, & sic dicitur[f] mortis modis pronũtiari. Versus:

Morticina cadũt ferro: morticina morbo.

" Morticinũ nullus nisi in corpore.

1 Concor. in simil. tex. in aut. d mon. hinc no. §. bis. col. 1. & l. cõi herma phrodito. ff. de sta. ho. Exod. 19.

o ¶ *Polluet.*] ad litterã, i. pollutus reputabitur, & non intrabit in tabernaculũ cum aliis. 81. dist. oportet.

p ¶ *Tabernaculum.*] i. seipsum, qui est pars tabernaculi Dei, i. ecclesiæ, & sic tabernaculum, i. ecclesia: vt 26. q. 2. sed & illud.

q ¶ *Instar.*] instar fuit apud eos. nam modo non est instar.

r ¶ *Integra.*] ac si integre esset aſperſus.

s ¶ *Non dimensuratur.*] q. d. sicut aqua non ad mẽsuram super singulos infunditur: " ita spiritus sanctus sine personarum acceptione ſ baptismo omnib. fidelibus traditur. Vel dimensurat, i. non per partes datur. aliàs dimensurantur.

Matth. 13. " Spũsctũs per partes non datur.

t ¶ *Aequaliter.*] i. non differẽter pp sexuum vel annorũ diuersitatem. non. n. huic plus confertur quia vir, illi minus, quia fœmina: & sic de aliis: quod q̃dem esset acceptio personarum. vnde sequitur, hic sine acceptione, &c. extra de iudic. nouit.

u ¶ *Gratiam.*] " hic manifeste videtur quòd gratia confertur in baptismo & paruulis, & adultis. sed potes hic appellare gratiam remiſſionem peccatorum. Quid iuris sit de hoc, habes extra de baptism. & eius effectu, maiores.

x ¶ *Vel minuitur.*] ar. q̃ charitas potest minui: sed non est hoc verũ, quia non deficit charitas, sed magis proficit: sed dicitur minui, quia vnus habet maiorem charitatem quam alter. 20. dist. §. 1.

y ¶ *Omnis nequitia.*] quasi dicat, & si post baptismum vexet corpus, animæ tamen non potest nocere. Vel forte non prorsus liberatur baptizatus, vt in fi. dicitur.

" Morticinũ tangere quis dicitur. tomne] ori.

" Gra oibus ſ baptismo confertur.

a ¶ *Amitte*

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ *Amittere.*]ℨ.e.c.fine.& c.exhinc.& c.dehinc.contra.sed ibi dicitur,q̃ significetur expellẽdus,&vim amissurus,vel dic q̃ amittat in exorcismo,vt non habeat tantã vim q̃tã prius: "sed in baptismo ex toto eam amittat quo ad animam: quia extinguũtur peccata per q̃ hominem possidebat,vt ℨ.c.postq̃.Vtrum liberatur in baptismo de

" diabolus pdit vires p baptismum

monacus à vexatione corporali, non satis elucet.in fine sic videtur dici.Vel intelligatur de liberatione animæ.

Exod.14.

b ¶ *Per Pharaonem.*] quia.i.ipse Pharao dicebat, q̃ dimitteret populum,nec dimisit donec fuit vẽtum ad mare rubrum.

1.Cor.10.

QVando quis.] Hęc est 25. pars dist.in qua dr, q̃ non debet quis expectare baptizari vsque ad mortem,qm quandoque frustratur spe.Io.de Fan.

CASVS. Quidã homines baptizari differebant, & sub spe confidenter peccabãt,& vt in morte baptizarentur,&sic tũc ab omni peccato mundarẽtur. tales in hoc ca.reprehenduntur,quia q̃nq; solent decipi, & sine baptismo mori: nec ẽ datus baptismus, vt peccata augeãtur,sed vt deleantur.

tal.Deo

tal.mendacio

c ¶ *Discesserunt.*] non videtur, q̃ vacui recederent,ex quo baptizari voluerunt,vt exe. de bap.debitũ. immo sic, quia culpa sua nõ percepe runt, "nam imputatur mihi qđ mea culpa accidit a culpa sua.vȝ. accidit. aNo.hic ar. cõtra eũ q̃ i primis tpib. neglexit ad ordines .p- mittat peccata:nõ tñ ad id ext.de ele.cũ in ve teri.iuxta fi. &quod dixi 11.q.3.eorũ. ibi videas. Arc.

" imputatur eis quod accidit a culpa sua.vȝ. q.1.c.pe. domum. d ¶ *Si vero quis.*] si.ar. ext.de ap. reprehensibilis. 22.q.2.is autem. & licet baptismus dimoueri.Ar. dat licentiam peccandi,vt 1.q.7.exigunt.

QVæris.] Hæc est 26. pars dist.in qua dicitur q̃ peccatũ parentum non nocet filio, quamuis eorum oblatio prosit.Io.de Fan.

CASVS.Bonifaci[e] duas fecit quæstiones Augustino: quarũ prima est, an malitia parentũ obsit filiis, cũ eos offerunt sacrificiis dæmoniorum: sicut eis prodest fides parentũ cum baptizãtur.Secũda est,an patrini à mẽdacio excusentur cũ pro paruulis interrogati respondent eos credere in Deũ,& huiusmodi: quod tamen ipsi vtrũ ita sit,penit[e] ignorant. Primæ quæstioni respon.Aug. in hunc modum,l.q̃ ne quitia parentum non imputatur filiis non consentientib.tñ cum baptizantur prodest eis fides eorũ: actuale.n. peccatum patris ideo non imputatur filio nõ cõsentienti, quia alius est filius, & alius est pater. vnde cum non sit cõis eorum anima, culpa non potest esse cõis.sed quia in baptismo fit remissio peccatorum per spiritũ sanctum,qui cõis est patri & filio,ideo in baptismo fides parentum prodest filio:& ita aliter est in bono q̃ in malo.Nam in malo nullus communicat alij,nisi consentiat in bono propter vnitatẽ spiritus sancti vnus spe intelligitur suæ virus amittere a. Quod exemplum cernim[o] in rege Pharaone: qui diu reluctatus,& in sua perfidia demoratus tamdiu resistere potuit, & prævalere, donec ad aquam veniret, quò cum venisset, & victus est,&extinctus.Mare autem illud,sacramentum baptismi fuisse declarat beatus Apostolus Paulus dicens, (Nolo enim vos ignorare fratres:quia patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube, & in mari,)& addidit dicẽs [Hæc autem omnia, figuræ nostræ fuerunt.]Quod hodie etiam geritur, vt per exorcistas voce humana, & potestate diuina flagelletur, & vratur,& torqueatur diabolus, & cum exire se,& homines Dei† dimittere sæpe dicat,in eo tamẽ qđ dixerit,fallat, & id,quod per Pharaonem[b] prius gestum est,eodem modo† obstinationis, & fraudis exerceat. Cum tamen ad aquam Dei salutarem, atque ad baptismi sanctificationem venitur,scire debemus, & fidere:quia illic diabolus opprimitur, & homo Deo dicatus diuina indulgẽtia liberatur.

a ¶ Qui tetigerit.]*Hæc vsque ad ver.* Et locutus est. *Aliis verbis à B. Cypriano exponuntur,ex quo quidẽ in ceteris huius capitis partibus multa sunt emendata.*

b ¶ In resurrectione.] *Huius sententiæ sunt quædam vestigia in glo.interlineari ad istum Numerorum locum.*

c ¶ Teneantur.]*In originali impresso est,*tentantur:*sed in quinque manuscriptis*tẽtabantur. *Hoc enim sibi vult B.Cyprianus, dum ad hibentur solennitates præcedentes baptismũ, tentari adhuc homines posse ab immundis spiritibus,desinere autem tentationem in absolutione baptismi,id est, in aqua salutari. Sic enim ab ipso nunc vsurpatur vox* baptizantur, *ac sæpe à philosophis vsurpari solet vox,* generari,*nimirum pro alteratione præcedente eductionem,& prouentum formæ.*

Item Ioannes Chrysostomus in epistolam ad Hebræos.hom. 13.*ad c.*7.

¶ De his,qui vsque ad exitum vitæ susceipere baptisma differunt. C. CXXVIII.

25 QVando quis propterea peccat, vt sanctum baptisma in nouissima sua expiratione suscipiat,fortassis non adipiscitur. Et credite mihi, non terrens vos dico,quod dicturus sum.Multos noui, qui hoc passi sunt, qui alteri communicare, & ei pdesse. Ad secundam quæstionem resp. dicens,q̃ patrini non mentiuntur cum respondent pueros credere & fidem habere propter fidei sacramentum quod recipiunt per baptismũ,& conuertere se ad Deum,propter conuersionis sacramentum,quod suscipiunt,s.baptismũ.& dicitur hoc eo tropo loquendi quo dicitur,hodie est passio Christi: hodie resurrexit, cum iam multi anni transierũt, q̃ Christus passus est & resurrexit.&est sensus. Hodie est resurrectio,&c.i.hodie celebratur sacramentum resurrectionis.sic dicitur, puer credit,i.sacramentum fidei ex qua creditur in Deũ, suscepit.*Perdissenam,* idest, in sexta die apparet dies & senus. *Perendissenam,* i.i sexta die, quasi perẽpta sexta die.*Eius,*id est,si dei,id est baptismi.

1 Pol.l.3.tit. 10. Anſ.l.9. c.41.

e ¶ *Quæris.*]CASVS.In prima parte vsque illuc, *difficillimam,*&c. resp. Aug. primæ quæstioni Bonifacij, quæ est illa:Quare ab obligatione qua tenẽtur liberantur per hominem, & non possunt p hominem obligari. In secunda vsq; ad illud, *qui hoc non credit.*secundæ quæstioni Bonifacij resp. quare cũ baptizãtur pueri,respondent patrini ad hanc quæstionem, credis? credo: & non tũc ad istã,erit ne iste bonus?In tertia parte dicit, q̃ qui non credit,vt ipse soluit, pro fecto est infidelis, & deterior est quam sit iste paruulus.

Ezech.18.

f ¶ *Per.*]i.propter.

g ¶ *Voluntatem.*] malam.

h ¶ *Vinculo.*] & dicit lex, "quia dolus tutoris non obest pupillo. ff.de reg.iu. neque in interdicto nisi sit locupletior factus,vt ff.dedo.sed ex dolo.Vel nisi tutor soluendo sit, vt ff.de adm.tut.l.vlt. §.si tutor.

"tutoris dolus pupillo non obest.

i ¶ *Inquit.*] scriptura, vel propheta Ezechiel.18.c.

k ¶ *Sed ideo ex Adam.*] ibi tacitæ respondet quæstioni.

† *Consensione*]vera lectio.

l ¶ *Traxit.*]scilicet cau sam peccati,&c.

† *Quando autem*]vera lectio,& sine nota interrogõnis.

m ¶ *Iam itaque dicit.*] id est, innuit ex præmissis, illa scriptura, scilicet anima patris, &c.

† *iam itaque cum homo*] vera lectio.

n ¶ *Sine suâ conscientia.*]idest,si non consentiat. 7.q.1.cum autem.

o ¶ *Obnoxius.*] quasi dicat,post vitam animæ in proprio corpore non contrahitur peccatum nisi ex propria labe.

b Et sic ista lra legitur interrogatiue, qñ est in lra, qño. si autẽ hęs in lra,qñ,tunc non legitur interrogatiue, ſ remiſſiue,&ſuſpẽditur vſque ad illã lram nõ est anima,&c.Arc.

p ¶ *Quomodo itaque.*] inferius respondet huic quæstioni ibi, verumtamen recte.& tunc dic,sacrilegis,quasi nullo modo:quia non est,&c.[b]

q ¶ *Quem admodum.*]arg.aliud in intuia, aliud in inuio.arg.29.q.1.§. quod autem.& no.26.q.5.nec mirum.sicut dicit lex,quòd aliud est in obligatione,aliud in liberatione.ff.de act.& oblig.Arianus.cum hæc causa liberalis sit.arg.extr.de prob.ex litteris.

a ¶ *Contrahatur.*]arg. q̃ obligatio semel ex tincta amplius nõ renascitur,vt 23.q.4.si ille.&ff.de sol.qui res. §.Aream. Arg.cõtra. 26.q.7.ab infirmis. si. ff.de fer.vr.præ.seruitutes. ff.quemad. ser. amit.si locus.

Obligatio extincta nõ renascitur.

b ¶ *Nisi propria impietate.*]&ita liberari qs potest etiam inuitus vel ignorans,sed non obligari.vt ff.de solutionem.& l.solue re. ff.de neg.ge.l.soluendo. & ff.de noua. si stichum.§.vlt.

tal.sit

c ¶ *In ipsis.*] & ita in maleficiis voluntas spectatur, nõ exitus. ar.22. q.2.homines.ff. ad l.cor.de si.diuus.

tal.& illius

a Sub.quia alia est cã liberatiõis,& alia obligatiõis,vt ſ.dſ in gl.arg.aliud,&c.

d ¶ *Nec illud.*] tacitæ obiectioni respõdet.

e ¶ *Placet.*]arg.cõtra. 1.q.4.qa præsulatus.

f ¶ *Parit.*]in sacramentis.vt 32.q.4.recurrat. de pœn.dist.1.ficut.

g ¶ *Quid est aliud.*] q.d.non videtur esse aliud illud quod tunc fit,quam respondere, & promittere, de moribus eorum futuris.

h ¶ *Parentes.*]i.patrini,qui patres spirituales dicuntur.ℨ.30.q.3. Pictacium.

i ¶ *Occultum est.*]quid cogitet.

1.Thes.5.

k ¶ *Vel perdissenam.*]i. per senum,i.vj.diem.

l ¶ *Perendissenam.*] i. perempto die seno siue sexto,i.post sex dies vno perempto.[b]

m ¶ *Dicatur.*] q.d.ſicut dicitur, q̃ hodie fit resurrectio Domini, eo q̃ sacramẽtum eius hodie celebratur:sic dicitur paruulus credere,pp sacramẽtum,quod recipit.

ℨ.e.nec illud.

b Cũ in die Dñico in ramis palmarum interrogaueris me, & dices qñ erit Pascha, & ego respõdebo, p- diſſenam. i. post vj. dies futuros. & cõponitur ex p ex dies ſex.Arc.

n ¶ *Itaque paruulum.*] q.d.licet ego respondeam, quòd credit in Deum,hoc dico eo q̃ fidei suscipit sacramẽtum, non quòd reuera adhuc fidẽ habeat. nã in paruulo credere est fidei sacramentum suscipere, vt ℨ.e. nihil aliud.

o ¶ *Obicem.*]quia licet non habeat fidem,tñ nõ habet infidelitatẽ.

p ¶ *Contrariæ.*]ſi.ſ.54. dist.ſi seruus. ſic ff.ad Maced.l.ſi filiusfamilias.ff.de re.iur.semp.

Ecclesia.]CASVS. Dicitur hic q̃ſicut paruuli ab aliis peccatum originale contraxerunt, ita per alios baptiſmum recipiũt, per quos dicũtur credere, & fideles esse: nec vitam habere pſit q̃ sũt expertes corporis &sanguinis Christi,in est, vnitatis ecclesię.& dicit H.q̃ nõ est ibi,non : quia non debet dici non posse, sed posse:potest tñ & illa littera bene legi.

Nulli est

tal.gerunt

superius. ¶ Regenerans ergo spiritus in maioribus offerentibus,& paruulo oblato, renatoq; communis est.Ideo per hãc societatem vnius eiusdemque spiritus prodest offerentium volũtas paruulo oblato. *& infra.* ¶ Potest enim & in hoc,& in illo homine esse vnus spiritus sanctus, etiam si se inuicem nesciant:per quem sit† vtriusque gratia communis : non autem potest spiritus vnus esse hominis & huius, & illius : per quem peccante altero, & altero non peccante, sit tamen culpa communis. Ac per hoc potest paruulus semel ex parentum carne generatus,Dei spiritu regenerari,vt ex† illis obligatio contracta soluatur.Non potest autẽ semel Dei spiritu regeneratus, ex parentum carne regenerari:vt obligatio, quæ soluta est, iterum contrahatur a. Et ideo semel perceptã &paruulus Christi gratiam non amittit,nisi propria impietate b, *& paulo post.* ¶ Verumtamen recte dicuntur parẽtes,vel quicumque maiores, filios, seu quoslibet paruulos baptizatos dæmoniorũ sacrilegiis obligare conantes,spiritaliter homicidæ. Nam in illis quidẽ interfectionem nõ faciunt: sed quantum in ipsis c est, interfectores fiunt:recteque illis dicitur, quando ab hoc scelere prohibentur, nolite occidere paruulos vestros. ' Dicit enim & Apostolus [Spiritum nolite extinguere]non quia ille extingui potest:sed quantũ in ipsis est,extinctores eius merito dicuntur,qui sic agunt,vt extinctum velint.Nec illud d te moueat, *&c. & infra.* ¶ Celebrantur enim per eos necessaria ministeria. *& infra.* ¶ Offerũtur quippe paruuli ad percipiendam spiritalẽ gratiam non tam ab eis, quorum gestantur manibus (quamuis & ab ipsis, si & ipsi boni fideles sunt) q̃ ab vniuersa societate sanctorum, atq; fidelium. Ab omnibus namq; offerri recte intelliguntur:quibus placet e, q̃ offeruntur,& quorum sancta, atque indiuidua charitate ad communicationem sancti spiritus adiuuantur. Tota hoc ergo mater Ecclesia,quæ in sanctis est, facit:quia tota omnes,tota singulos parit f. *Item infra.* ¶ Difficillimã sane quæstionem tibi proposuisse visus es in extremo inquisitionis tuæ, ea videlicet intentione, qua soles vehementer cauere mendacium. Si constituam,inquis,ante te paruulũ,& interrogem, vtrum cum creuerit, futurus sit castus, vel fur,vel non sit futurus,sine dubio respondebis, nescio:& vtrum in eadem paruula ætate constitutus cogitet aliquid boni,vel mali, dices, nescio. Si itaq; de moribus eius futuris nihil audes certi promittere,& de eius præsenti cogitatione, quid est aliud † g quàm quando ad baptismum offeruntur,pro eis parentes h : tamquàm fidei auctores† respondent, & dicũt illos facere,quod illa ætas cogitare non potest,aut si potest,occultum est i ?Interrogamus enim eos, à quibus offeruntur, & dicimus,Credit in Deum? de illa ętate, quæ vtrum sit Deus , ignorat. Respondent,Credit,& ad cetera sic respondetur singula,quæ quæruntur†. Vnde miror parentes in istis rebus tam fidenter pro paruulo respondere,vt dicãt eum tanta bona facere,quæ ad horam,qua baptizatur,baptizator interrogat:tamen eadem hora,si subiciam,erit castus,qui baptizatur,aut non erit fur?ne scio, vtrum audeat dicere aliquis, aliquid horũ erit, aut non erit:sicut mihi sine dubitatione respondet,q̃ credat in Deum,& q̃ se conuertat ad Deum. *& infra.*

¶ 2 Ecce facio,quantum possum.Dominus adiuuet, vt quod postulas,possim.Nempe sępe ita loquimur, vt pascha propinquante dicamus crastinam,vel perdissenam† k vel perendissenam l esse Domini passionem : cum ille ante tam multos annos passus sit:nec omnino, nisi semel, ipsa passio facta sit. Nempe ipso die Dominico dicimus, hodie Dominus resurrexit: cum ex quo resurrexit,tot anni trãsierũt.Cur nemo tam ineptus est,vt nos ita loquẽtes arguat esse mẽtios? nisi quia istos dies secundũ illorũ,quibus hæc gesta sunt,similitudinem nũcupamus: vt dicatur m ipse dies,qui non est ipse,sed reuolutione tẽporis,similis eius:& dicatur illo die fieri propter sacramenti celebrationẽ,quod nõ illo,sed iam olim factũ est. *& infra.*

2 Ioan p.1.c.4

†vel perendinam esse] vera lectio.

¶ 3 Itaq; paruulum n, *&c. & infra.* ¶ Cum autem homo sapere cœperit:non illud sacramentũ repetit,sed intelligit:eiusq; veritati consona etiam vuluntate coaptabitur.Hoc quãdiu nõ potest,valebit sacramentũ ad eius tutelã aduersus cõtrarias potestates:& tñ valebit,vt si ante rationis vsum ex hac vita emigrauerit, per ipsum sacramentũ cõmendãte ecclesiæ charitate,ab illa cõdẽnatione,quæ per vnũ hominẽ intrauit in mundũ, Christiano adiutorio liberetur. Hoc qui nõ credit,& fieri nõ posse arbitratur, ꝓfecto infidelis est,etsi habeat fidei sacramẽtũ:longeq; melior est ille paruulus,qui etiã si fidẽ nondũ habeat in cogitatione †,nõ ei tamen obicẽ o contrariæ p cogitationis opponit,vnde sacramentum eius salubriter percipit.

3 ℨ.e.nihil est aliud.

tal.cognitione

A ¶ Semel regeneratus.]*Plenius apud B. Aug.*vt semel generatus per carnalẽ voluptatẽ, cũ semel regeneratus fuerit per aliorũ spiritalẽ volũtatem,&c.*Multa vero in hoc c.emendata sunt vbi per glossam licuit.Sunt autem sententiæ ipsæ à collectore arbitratu suo transpositæ.*

*Item Bonifacio contra duas epistolas Pelagianorum,*l. 1.c.22.

¶ Aliorum fides in baptismo paruulos saluat. C. CXXX.

4 IN ecclesia Saluatoris per alios q̃ paruuli credunt:sicut ex aliis ea:quæ illis in baptismo remittuntur,peccata traxerunt:nec illud cogitetis A r,eos vitam habere non posse,qui fuerint expertes corporis s,& sanguinis Christi,dicente ipso.[Nisi manducaueritis carnem meam,&c.]

4 Beda ad c. 16. Marc. Anſl.9.c.43

Ioan.6.

A ¶ Cogitetis.]*Non est mutatum ob glossam.Sed in vetustis codicibus, & originali est,* cogitatis, *pendentque hæc omnia ex superioribus:*

Nulli est.] Casvs. Dicitur hic, q̃ si quis fuerit baptizatus, particeps est corporis & sanguinis Christi, i. vnitatis ecclesiæ, & si de hac vita recedit anteq̃ corpus Christi & calicẽ sumat sacramẽta liter, tamen effectu illius sacramenti non priuatur: quia inuenitur habere hoc quod significat ipsum sacramentum, s. vnitatẽ ecclesię.

a ¶ *Nulli*] efficacia baptismi repetit, vt sic fi- 1 Bed. 1. Cor. 10. ad vers. [calix bene dictionis]
nis alludat principio. 2 s. dist. 2. q. 2
a ¶ *Nulli est.*] hæc est pars illius c. 3. dist. 2. quia passus. paß⁹. 5. nul li. Sent. 4. dist. 9. Poly. l. 3. tit. 10. ex Innoc. Anſ. l. 9. c. 23. Iuo p. 2. c. 1.
b ¶ *Comedat.*] in sacramento.
c ¶ *Corporis.*] id est, ecclesiæ significatæ per corpus Christi.
d ¶ *Sacramentum est.*] id est, significat. Ioan.

Si baptizata est.] Hæc est 27. pars dist. in qua probat magister q̃ nullus saluatur nisi sit baptizat⁹, & hoc vsque ad c. nõ ex quo. Ioan. de Fant. Casvs. Probat Augu. in hoc c. q̃ natus de baptizata est baptizãdus, vt possit vitare æternã dãnationẽ: qa Christus, q̃ nõ indigebat baptismo, baptizatus est, vt nobis daret exẽplũ baptizãdi: & ols circũcidebãtur q̃ de circũcisis nati erant. Nã sicut q̃ nõdũ natus est, mori nõ pt: ita q̃ nõdũ natus est à patre, renasci nõ pt, nec purgari de reliquiis vetustatis. nã licet pater i baptismo sit mũdatus, tñ filius à patre cõtrahit causam ex qua originale pecatũ innascitur ei. vñ similiter nisi renascatur dãnabitur. baptismus. n. animam à pctõ mũdat, sed cãm peccati q̃ est i carne, non remouet. *Conficitur*, i. intelligitur.

e ¶ *Si baptizata est.*] i. si Christus baptizat⁹ est q̃ sine pctõ fecũdũ carnẽ natus est: multo magis q̃libet alius baptizari debet, qui secundũ carnem in peccatis conceptus est. s. ea. dist. firmissime. C. 16.

f ¶ *Propter.*] hic assignatur vna rõ quare Christ⁹ baptizat⁹ fuit. alia. s. e. nũq̃. alia] i. e. non regenerabantur.

g ¶ *Mortis.*] i. peccati, vel morti subiecta.

h ¶ *Qui de baptizato.*] arg. "filium apostatæ baptizandum esse inuito patre dum puer est. arg. s. e. pleriq; in fi. 28. q. 1. Iudæorum. "Filius apostatæ est baptizandus inuito pre.

i ¶ *Renasci.*] arg. contra. ff. de ver. sig. verbum reddendi.

k ¶ *Qui ab eo.*] "ex mũdo patre immundus nascitur, sicut ex frumento puro nasci tur impurum, sc. cum palea, 56. dist. nasci. "Pr mũdus immũdum producit.

l ¶ *Innouatus.*] per gratiam baptismi.

m ¶ *Non de nouitate.*] *spirit⁹*: quia anima nõ extat ex anima, sicut caro ex carne per traducẽ. 32. q. 2. Moyses. *quare integer locus per legendus.*

Idem[1].

¶ Corpore & sanguine[1] Christi participat, qui per baptismã membrum eius efficitur. C. CXXXI.

[2] Nvlli[a] est aliquatenus ambigendũ tũc vnumquemque fidelium corporis, sanguinisque Dominici participem fieri, quando in baptismate membrum Christi efficitur, nec alienari ab illius panis, calicisque consortio, etiam si, antequam panem illum comedat[b], & calicem bibat, de hoc sęculo in vnitate corporis[c] Christi cõstitutus absẽdat. Sacramenti quippe illius participatione, ac beneficio non priuatur, quando ipse hoc, quod illud sacramentum[A] est[d], inuenit†.

A ¶ Sacramentũ est.] *Apud Bedam (nam originale non est inuentum) legitur*, sacramentum significat inuenit. [vt s. *dist. 2. Quia passus. ver. Nulli. & ita interpretatur nunc auctor glossæ verbum*, est.

†*al. inuenitur*

†*al. inuenitur*

Item de peccatorum merit. & remiſ. & baptiſmo paruulorum, lib. 2, c. 25. & 26.

¶ Quare sit baptizandus, qui de baptizato nascitur. C. CXXXII.

27 Si baptizata[e] est caro Christi, quæ sine peccato erat, propter[f] exemplum imitationis, quanto magis baptizãda est caro mortis[g] propter euitandum iudicium damnationis? Sicut vero in tempore circumcisionis, qui de circũciso nascebatur, fuit circumcidendus: sic nunc, qui de baptizato[h] nascitur, erit baptizãdus. ¶ Sacramentum enim baptismi, sacramentũ est regenerationis. Quare sicut qui non vixerit, mori nõ potest: ita, qui natus nõ fuerit, renasci non potest. Ex quo conficitur, neminem in suo parẽte renasci[i] potuisse non natum. Et quamuis parenti post conuersionem propria peccata non obsunt, tamen illis obsunt, qui ab eo[k] generãtur. Parenti propter hoc non obsunt: quia renatus est: illis autem, qui de illo nati sunt, nisi eodem modo renascantur, quæ à parente contracta sunt, oberunt: quia etiam innouatus[l] pater non[m] denouitate, sed de reliquiis vetustatis[n] carnaliter gignit: & filij ex parẽtũ reliqua vetustate in peccati carne propagati, dãnationem[o] sacramẽto regenerationis euadũt.

e ¶ *Hoc etiam caput confectum est ex verbis B. Augustini, collectoris tamen arbitratu & immutatis, & transpositis, & in summam redactis. Quod in multis sequentibus capitibus ita fit, vt necessarium omnino sit ad ipsum adire auctorem. Quare pauca emendata sunt, (& ea quidem ex vetustis fere Gratiani exemplaribus) quæ scilicet sensum valde obscurabant, nec glossa obstabat.*

Idem in Enchiridio, c. 52.

¶ In baptismate omnia peccata moriuntur. C. CXXXIII.

Vt ostenderet[p] Apostolus nos mortuos esse peccato: [An ignoratis, inquit, quoniam quicumque baptizati sumus in Christo Iesu q̃, in morte[r] ipsius baptizati sumus?] Si ergo hinc ostendimur mortui esse peccato, quia in morte Christi baptizati sumus, profecto & paruuli, qui baptizantur in Christo, peccato moriuntur[s]: quia in morte ipsius baptizantur. Nullo enim excepto dictum est,] Quicumque enim baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus:]& ideo dictũ est, vt probaretur mortuos nos esse peccato. Cui autem peccato paruuli renascendo moriuntur, nisi quod nascendo traxerũt? Ac per hoc etiam ad ipsos pertinet, quod sequitur, [Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortem.] *& infra.* ¶ Baptizatis itaque in morte Christi, in qua non solum maiores, verumetiam paruuli baptizantur ait: [Sic vos existimate mortuos quidem esse peccato, viuentes autem Deo in Christo Iesu.

Item in cod. c. 43.

¶ Sicut nulli baptismus negatur, ita nemo est, qui non peccato moriatur. C. CXXXIIII.

A Paruulo recens nato vsque ad decrepitum senem, sicut nullus prohibendus[t] est à baptismo, ita nullus est, qui non peccato moriatur[u] in baptismo. Sed paruuli tantum originali, maiores autem etiam omnibus iis moriuntur peccatis, quę male viuendo addiderunt ad illud, quod nascendo traxerunt.

Item in eodem, c. 49.

¶ In baptismo Ioannis non erat peccati remissio. C. CXXXV.

NOn regenerabantur †[x], qui baptismo[y] Ioannis baptizabantur †: Sed quodam præcursorio[z] illius ministerio, qui dicebat [parate viam Domino] huic vni, in quo solo, renasci poterant, parabantur[a]. Huius enim baptismus est non in aqua tantum, sicut fuit Ioannis, verumetiam in spiritu sancto, vt de illo[A] spiritu regeneretur, quisquis in Christũ credit, de quo Christus regenera-

n ¶ *Vetustatis.*] id est, de carne in qua remanet causa vetustatis, id est, peccatum quodlibet.[a]

o ¶ *Damnationem.*] contractam scilicet in carne propagata ex reliqua vetustate parentum. Ioan.

Tostenderet.] Casvs. H. sic ponit hunc casum. Auctoritate Apostoli probat Augu. q̃ oẽs gñaliter adulti & paruuli moriuntur peccatisin baptismo, qa oẽs q̃ baptizãtur, in Christo baptizantur, & in morte ipsi⁹: & si pueri & adulti baptizantur, ergo baptizantur in morte Christi. Seq. c. patet. Rom. 6.

p ¶ *Vt ostenderet.*] pro bat auctoritate Apostoli pueros esse baptizandos. nam Apostolus vniuersaliter dixit, quicumque baptizati sumus, &c.

q ¶ *In Christo Iesu.*] i. sacramẽto Christi, vel fide Christi in forma iniuncta vel tradita in Christo. s. ea. proprie. ver. ad cuius. L.

r ¶ *Morte.*] i. ad similitudinem eius mortis: quia sicut ipse mortuus fuit, ita nos morimur peccatis.

Additio. Scilicet in baptismo. s. ead. proprie. Archid.

s ¶ *Moriuntur.*] "mors ista ciuilis est. Arg. C. de epi. & cle. Deo nobis. alibi habes de natura li, vt ff. de leg. 2. si quis ita testamento. "Mors est duplex. 3 ibid.

t *Paruulo.*] ¶ *Prohibendus*] s. 10. q. 3. nec numerus.

u ¶ *Moriatur.*] s. ead. tunc valere. 4 ibid.

Non regenerabantur] Casvs. Hu. sic ponit hũc calum, ostendit Augu. driam inter baptismũ Ioannis & baptismũ Christi. In illo peccata nõ dimittebãtur, sed tm homines exterius abluebãtur, & assuefiebãt ad susceptionem baptismi Christi, in quo peccata dimittũtur. Christus vero qui nullum habuit peccatũ, ex humilitate voluit baptizari baptismo Ioannis: vt hoc ipso ostenderetur q̃ ipse remissione peccatorũ nõ indigebat. *De eo*, s. spiritu sancto. 5 Sen. 4. di. 4 Iuo p. 17. c. 4

x ¶ *Non regenerabantur.*] quia non fiebat remissio peccatorũ.

y ¶ *Baptismo.*] cuius forma erat in nomine venturi: vt dicitur in quadam glos. Aug. super Ioan. quòd baptismus non mundaret ab originali, nisi aliàs esset circumcisus: dicebatur tamen baptismus pœnitentiæ, quam Ioannes prædicabat dicens, Agite pœnitentiam. † Augu. addit] *à quo & ipse baptizatus est. trenascebantur*] orig. Esa. 40. Marc. 1.

z ¶ *Præcursorio.*] habiles ad suscipiẽdum verum baptismum.

a ¶ *Parabantur.*] id est, abluebantur exterius.

a ¶ *Qui regenerationem.*] id est, remissionem peccatorum, qua non indiguit.

b ¶ *Sed humanitas.*] s. c. per aquam.

b ¶ *Sed humanitas.*] id est, benignitas quam pro nobis facit.

Regenerante.] Casvs. Dicitur hic q̃ originale peccatum carne contrahitur: sed in baptismo tã ipsum quam actuale peccatũ deletur. Paruulus vero qui moritur sine baptismo, in æternũ dãnabitur: sed pœnam mitissimam patietur. † *regenerat. one non egu.*]orig.

c ¶ *Peccatum.*] i. causa originalis peccati. † *humilitas*]orig.

d ¶ *Originalium.*] no. q̃ licet baptismus ad delendum originale peccatum fuit institutus: "delet tamen etiam actualia cũ originali. vnde est ar. ad purgationẽ de qua s. dist. 2. ego Berẽgarius. "Baptism⁹ delet actualia cum originali.

e ¶ *Mitissimam.*] respectu aliarum pœnarum: & erit hæc pœna, quia erunt in tenebris.] ea. nulla. & carebunt visione Dei. ext. de bap. c. 3. sed tamen dicit Aug. quod mallet sic esse quam non esse. Arg. contra. s. e. firmissime. & s. de pœ. dist. vlt. c. vlt.

Visquis.] Casvs. Dicitur hic, q̃ quicumque de carne nascitur, duabus de causis oportet vt baptizetur, s. vt liberetur à peccato, & æternaliter saluetur: quia sicut Rom. 5. p Adã mors intrauit, ita salus per Christũ.

f ¶ *Mortis.*] de pœnit. dist. 1. si peccatum.

Paruuli.] Casvs. Quærebatur qua re paruulus dicatur fidelis. & respon. q̃ baptismus facit eum fidelem. sed cum ad annos discretionis perueneritfi non crediderit, nec à peccatis abstinuerit, baptismus nihil ei prodesst. g ¶ *Fideles.*] s. e. nihil. & c. sequenti. contra. sed hic dicitur de fide offerentium, ibi de fide oblatorum, quorum adhuc nulla potest esse fides. & quod dicit quodammodo, soluit contrarium.

h ¶ *Nihil ei prodesst.*] quo ad vitam æternam[a]. de pœn. dist. 3. si quis autem charitatem non habens. [a] Sententia potius quã verba. [a] Sub. immo nocet: arg. 1. s. q. 1. sancimus. in fi.

Mater.] Casvs. Dicitur hic q̃ ecclesia paruulos baptizat, qui nondum possunt credere vel confiteri: & tamen fideles vocãtur, & pœnitentes: quia alij respondent pro eis, & profitẽtur, & pro eis diabolo & huic sæculo abrenuntiant. Seq. tria cap. plana sunt.

i ¶ *Os maternum.*] eorum, scilicet qui pro eis respondent.

k ¶ *A credendo.*] id est, quia credunt. [a] Suma verbo ũB. Aug. s. e. proxim. verba ipsa.

l ¶ *Nomen est.*] *scilicet* hoc nomen fidelis. credere enim est fidem habere. s. e. nihil.

m ¶ *Etiam non pœnitentes.*] non q̃ agant pœnitentiam[b], cum nullam habeant discretionem: sed habent pœnitudinem: id est, suscipiunt eam, & faciunt & dicunt per verba gestantium qualia pœnitentes. Ioan. de Fant. b immo ex hac lra conſta arg. q̃ ste netur cõfice ri ḋ originali pctõ: aliàs em ñ hẽret ecclesiæ, & locũ in parulo. Arc.

n *Ecclesiæ.*] i. peccata dimittuntur eis qui participes sunt ecclesiæ per charitatem ecclesiæ, id est, qua subsistit ecclesia.

o ¶ *Per spiritum sanctum.*] id est, quæ vnitur per spiritum sanctum. [c] fideles enim sunt in ecclesia, & ea in ipsis. 7. q. 1. scire. ecclesiæ charitas tenet peccata: id est, ipsa ecclesia, vel ecclesiæ vnitas, i. eis qui in vnitate non sunt. tenentur peccata, i. non dimittuntur, vt s. 2. q. 1. multi. s. 32. q. 7. quemadmodum. supra de pœ. dist. 3. fane cauendum. fideles sũt ecclesia, & ea i ipsis. ipsa in ipsis. Rom. 10. 3 s. c. prox.

p ¶ *Peccata.*] idẽ est, quod alibi dicitur, Si cui peccata remiseritis, remissa erũt: & cui retinueritis, retenta erunt. & alibi. Spiritus sanctus aut per seipsum remissionem facit: aut per columbæ membra. s. e. quomodo. sic itaque intelligimus. quod hic dicitur. 4 Gl. ord. ibi ex Augu. ad ver. [quorũ remiseritis]

q ¶ *Tenet.*] id est, non dimittit peccata. 24. q. 1. quicumque. &Bed. ibid. Sen. 4. di. 18. Rom. 5.

Nemo.] ¶ *Solus.*] s. 1. q. 1. vt enidenter.

s ¶ *Quæ facta sunt.*] non autem dimittit futura, quia tractus futuri temporis, &c. ff. de vsur. l. 1. §. 1. "nec de futura iniuria pacisci possumus. ff. de pact. si vnus. §. pacta. 5 Beda in c. 3 1. Ioãnes, & ibi gl. ibid. Ioan. 1. Sen. 4. di. 18. Additio. Sub. & de ratio. de pact. do. conuenire. Archid. "Pactũ sup futura iniuria nõ valet.

t ¶ *Et adiuuando.*] no. processum. habes primo q̃ dimittit peccata quæ facta sunt. Secundo, confert gratiam ne fiant. Tertio, perducit ad illam vitam vbi omnino fieri non poterunt à bonis, quia tum confirmati peccare non poterunt. j. dist. 5. c. 2. ad finem. 6 Summa verborum.

u *Nvlla.*] ¶ *Manent.*] id est, carent visione Dei. & hæc est pœna & ignis afflictionis: de quo habes s. e. firmissime. 7 Per epitomam.

Dhoc.] Casvs. Quæritur ad quid valeat baptismus. & respondetur. ad hoc vt homines fiant membra Christi, & salui. Infantibus autem credere est baptizari: non credere, non baptizari.

x ¶ *Vt baptizati.*] s. ead. nihil.

Universidad de Deusto Biblioteca

Gratia.] Casvs. Dicitur quòd Christi gratia remittit peccata: confert vt fiant eius mandata, & mala vitentur: confert fidē, quæ non prouenit ex libertate arbitrij, sed est donum Dei.

a ¶*Vt lex.*]mandatorum Dei.

Additio. Quæ adimplere non potest sine gratia. ī. ea. placuit. Arc.

b ¶*Non petita.*]i. non mereti. nā primā gratiā qs mereri nō pt, ī. e. placuit vt quicūq;. arg. contra. 8. dist. consuetudo. sed ibi dicitur merui, i. obtinui.

Non ex quo.] Hęc est 28. pars dist. in qua dr, q̄ licet in baptismo omnia peccata dimittātur, tñ originalia tolluntur in baptismo reatu, & remanent actu, sed in peccato actuali fit econtra. Io. de Fant.

Casvs. Hug. sic ponit hūc casū. Licet omne peccatum actuale dimittatur ī baptismo, tñ originale peccatū non ita dimittitur vt nō sit, sed remaneat in homine sopitū & debilitatū, nisi excitetur & reuocetur in proprium dñium cōsentiendo prauis motibꝰ ex eo surgētibꝰ. & ita licet hō renouetur in baptismo: tñ nō ex toto deletur originale: & q̄tūcūq; renouatio creſcat, tñ nūq̄ in hac vita erit plena & perfecta renouatio in homine, cū in eo adhuc sit peccatum, ex quo caro pugnat aduersus spiritū, & q̄d hominē sępe stimulat & peccare compellit. ad victimū ostēdit dñiam inter actualia & originalia peccata. Ego aūt Bar. hoc addo, qa originale peccatū remanet actu, sed reatu tollitur in baptismo. Actuale vero trāsit actu, sed remanet reatu, nisi à Deo fuerit remissū. Iste casus bñ ponitur in apparatu.

c ¶*Nō ex quo.*]Casvs. Licet omne peccatū actuale & originale dimittatur in baptismo, tñ originale non ita dimittitur, ne sit, sed remaneat in homine debilitatū & sopitū, nisi post excitetur & reuocetur in ꝓpriū dñium consentiendo prauis motibus ex eo surgentib. Sc̄do dicit, qꝫ renouatur hō in baptismo, & ad hoc inducit auctoritatē Apostoli, quantumcūq; crescat illa renouatio, nūq̄ tñ in hac vita pfecta erit, cū adhuc peccatū sit in hoc, q̄d sp pugnat aduersus spiritū. Tertio ponit q̄dā dñiam inter actuale & originale: originale. n. transit reatu, sed non actu. Actuale transit actu, sed remanet reatu. Ioan. de Fant.

d ¶*Absumitur.*]i. consumitur. “ Inde solet quæri quando peccatum originale cōtrahitur.

QVis autem nesciat credere esse infantibus baptizari, non credere autem nō baptizari?

Idem de gratia, & libero arbitrio ad Valentinum, c. 14.

¶ Gratia non solum peccata dimittit, sed etiam legem implere facit.

C. CXLV.

1 per Epitomam.

GRatia, quæ per Christum datur, non solum peccatorum remissionem facit, sed etiam, vt lex [a] impleatur, vt natura liberetur, ne peccatum dominetur: spiritus etiam gratiæ dat fidem, quæ etiam non petita [b] à Deo conceditur, vt homini petenti & alia concedantur. Nam fides non est liberi arbitrij tantum, sed donum Dei.

Idem de baptismo parvulorum, siue de peccat. mer. & remiss. lib. 2. c. 7.

¶ Vetus infirmitas in baptismo non pœnitus absumitur, sed vires amittit.

C. CXLVI.

Ephes. 1.

28 NOn ex quo [c] quisque baptizatur, omnis vetus infirmitas in eo absumitur [d]. Sed renouatio incipit à [A] remissione omnium peccatorum, & intelligentia, & operatione spiritalium. Cetera [e] vero in spe facta sunt, donec etiam in re fiant: quod erit in resurrectione. Nam in baptismo, quamuis plena fiat remissio peccatorum, nondum tamen plena est nouitas, & perfecta mutatio: quia adhuc remanet corruptio [f] non solum in corpore, sed etiam in animo, qui est homo interior, in quo si perfecta esset nouitas, non diceret Apostolus, quòd renouatur de die in diem. *Item eodem libro, c.* 27. ¶ Hoc meminisse debemus tantummodo omnium peccatorum [g] plenam [h], perfectamq; remissionem baptismo fieri: hominem vero non totum commutari continuo: sed in bene proficientibus de die in diem nouitate crescente commutari quod vetustum, & carnale est: donec ita renouetur, vt animalis infirmitas corporis ad firmitatē spiritalem, incorruptamque perueniat [i]. & c. 28. ¶ Hæc autem lex peccati, de qua dicit Apostolus, [non regnet peccatum in vestro mortali corpore] non sic manet in membris eorum, qui renati sunt, tamquam non sit eius facta remissio, vbi omnino plena, & perfecta fit remissio peccatorum, omnibus inimicis interfectis, quibus separabamur à Deo: sed manet in vetustate [k] carnis tamquam superatum, & peremptum, si non illicitis consensionibus quodammodo reuiuiscat [l], & in regnum proprium, dominationemque reuocetur. Ab hac autem [m] vetustate carnis (in qua est lex ista peccati, vel peccatum iam remissum) vsque adeo spiritus vita discernitur, in cuius nouitate baptizati per Dei gratiam renascuntur, vt tales etiam in præsenti nō solum non in peccato, sed etiam nec in carne esse dicantur, cuius desideria non sequuntur, sed in spiritu. Ipsa vero carne corruptibili bene vtitur [n], qui membra eius ad bene operandum conuertit, non secundum desideria carnis viuens lege peccati, quod licet iam remissum est, in vetustate tamen carnis manet, qua bene vtuntur fideles coniugati, qui ex eo, quod sunt in Christi nouitate, dominari sibi libidinem non patiuntur: ex eo autem, quod adhuc trahunt. Adæ vetustatem, regenerandos [o] immortaliter filios, mortaliter [p] generant cum ea propagine [q] peccati, qua renati obnoxij non tenentur, & qui nascuntur, renascendo soluuntur. *Item paulo inferius.*

¶ Sicut [r] facta, & dicta, & cogitata iniqua animæ [s] & corpori pertinent, licet autem quantum ad motus iam præterierunt, & non sunt, eis tamen præteritis reatus eorum manet, nisi peccatum per remissionem soluatur: sic contra in hac non iam præterita, sed adhuc manente lege concupiscentiæ reatus eius soluitur [t]: & non erit, cum fit in baptismo plena remissio pecatorum.

¶ Quod de multis capitibus iam significatum est, ex locis B. Augustini esse confecta, sed aliter dispositis, & in summam collectis, id in hoc potissimum capite apparet: in quo tamen non pauca sunt & emendata & addita.

A ¶ A remissione.] *Ante ea legebatur*, ad remissionem, &c. *Emendatum est ex plerisque vetustis exemplaribus, & originali.*

B ¶ Animæ & corpori.] *In originali est*, quantum ad ipsos motus animi, & corporis pertinet, iam præterierunt, & non sunt: eis tamen præteritis, & non iam existentibus, reatus, eorum manet, &c. *Sed ob glossam non est emendatum.*

Idem in epistola 108. ad Seleucianam.

¶ Discipuli Christi eius baptismate creduntur abluti.

C. CXLVII.

29 QVādo ab Hierosolymis exiit Iesus cū discipulis suis in Iudæā terrā, & illic morabatur cū eis, baptizabat non per seipsum, sed per discipulos [a] suos: quos intelligimus iā fuisse baptizatos, siue baptismo Ioannis (sicut nonnulli arbitrantur:) siue (quod magis [b] credibile est) baptismo Christi. *Item ibidem.* ¶ Respondit Dominus Petro. [Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet [c]: sed est mūdus totus.] Vbi intelligitur, q̄ iam Petrus baptizatus fuerat.

Item ad Vincentium, & Victorem, lib. 3. de anima, & eius origine, c. 9.

¶ Apostoli omnes, Christi baptismate baptizati creduntur. C. CXLVIII.

1 Iuo p. 1. c. 310. Pan. l. 1. c. 105.

SI eos, de quibus nō scriptum est, vtrum fuerint baptizati, sine baptismo de hac vita recessisse contendimus [d], ipsis calumniamur Apostolis: qui præter apostolum Paulū, quando baptizati fuerint, ignoramus. [2] Sed ipsos baptizatos esse per hoc nobis innotescere potuit, quod B. Petro apostolo Dominus ait, [Qui lotus [e] est, non indiget, nisi vt pedes [f] lauet.]

Idē lib. 4. de baptis. contra Donatistas, c. 21.

¶ Catechumenus catholicus hæretico baptizato præfertur. C. CXLIX.

Act. 9. “ Baptismꝰ an præsumatur esse in aliquo?

2 Per epitomam. Ioan. 13.

30 NOn dubito catechumenum catholicum diuina charitate flagrantem hæretico baptizato anteponere [g]: sed etiam in ipsa intus catholica, bonum catechumenum malo baptizato anteponimus. Nec ideo tamen sacramento baptismi, quo iste nondum, ille iam imbutus est, facimus iniuriam, *& paulo post.* ¶ Melior enim Centurio [h] Cornelius nondum baptizatus Simone baptizato. Iste enim & ante baptismum sancto spiritu repletus est: ille & post baptismum immundo spiritu inflatus est. Verumtamen Cornelius [i], si etiā spiritu sancto iam accepto baptizari noluisset, contempti tanti sacramenti reus fieret. *& infra.* ¶ Sicut autem bono catechumeno baptismus deest ad capessendum [k] regnum cęlorum, sic malo baptizato vera conuersio. Qui enim dixit [Nisi quis renatus fuerit exaqua, & spiritu sancto, non intrabit in regnum cęlorum] ipse etiam dixit: [Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam scribarum, & pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum.]

Item in lib. sententiarum Prosperi [3].

¶ Non tam ablutione corporis, quam fide cordis baptisma constat. C. CL.

4 VErus baptismus cōstat nō tam ablutione corporis, quam fide cordis: quemadmodū Augustini. quod sequitur, est Petri.

m ¶*Depositio.*]id est, exterior ablutio.

n ¶*Sed conscientiæ.*] “ non enim sufficit baptizando habere bonam conscientiam, nisi ad interrogationem ecclesiæ suam fidem ostendat. 86. dist. non satis. in princ. Ioan.

“ Baptizādo non sufficit hꝫ bonam cōsciētiam.

Act. 15. 1. Petr. 3.

Sicut in sacramentis.] Casvs. H. sic ponit hunc casum. licet totū c. possit legi de baptizatis: melius tamen vsque ibi, *non interest.* loquitur de adultis non baptizatis: exinde de baptizatis. In prima parte dicitur, q̄ sicut in veteri testō erant quidā boni, sic & in nouo sunt quidā mali, qui si incipiunt bñ operari dimissis malis, & velint baptizari, vel pfecti esse: si ante decedant q̄ hoc consequi possint, saluabūtur. In secūda parte ostēdit, q̄ qualicūque fide qs suscipiat baptismum: quantū ad integritatem verū accipiat baptismū: sed nō quantum ad salutē. nisi bona fide accipiat. si ille q̄ ficte & mala fide accipit baptisma, postea emendatur, non ideo reiteratur baptismus. Credo q̄ H. hūc

†abest ab orig.

casū posuit: qa à Beñ. positum non inuenit.

o ¶ *Sicut in sacramentis.*]prima pars intelligitur de adultis non baptizatis, vsque ad illud, nō interest, &c. dicitur in cap. sicut in veteri testō fuerūt q̄dā boni, ita in nouo sunt quidā mali: qui si incipiunt bonū operari dimissis malis, & velint baptizari, vel perfecti esse: si ante decedant q̄ hoc consequantur, saluabūtur. In 2. parte dicitur, q̄ qualicūque fide q̄ ac cipiat baptismū, verū recipit sacramētum, sed nō eius salutem, si ficte accedat. In tertia parte dicitur, q̄ si ficte prius pœniteat, nō sunt rebaptizandi.

Pſal. 141. Pſal. 138.

p ¶*Testamentum.*]i. ad gratiam, quæ data est in nouo testamēto.

c Vel ad beatitudinē ætērnā. Arc.

q ¶ *Apostolicus.*]Iudæ Apostoli ibi, quæ sursum sunt sapite.

r ¶ *Ad vetus testamentum.*] id est, ad duritiam veteris testam.

1. Cor. 2.

s ¶ *Spirituales.*]per baptismum cum nō stat per eos. d

d Ad hoc ar. C. q. per. tu. poſſ. cum à matribus,

t ¶ *Per sacramenti.*]i. quę solet dari & conferri in sacramento.

u ¶ *Interrogart.*]super articulis fidei, & aliis ad salutem animæ pertinentibus.

x ¶ *Opinionem.*] quia quot homines, tot opiniones. ar. ff. de arb. non cogendū. §. principaliter. & §. item si vnus. arg. 12. q. 1. c. 1. & quælibet prouincia in suo sensu, &c. 76. dist. veinam.

Philip. 3. 5 Et in Afri. c. 76.

PLacuit.] Hæc est 31. pars dist. in qua ponit quasdam incidentes quæstiones. Ioan.

Casvs. In Mileuitano concilio condemnabatur quædam hæresis, quæ dicebat Adam mortalem factũ necessitate naturę, & non peccati merito. vñ siue peccasset, siue nõ peccasset, tñ mortuus fuisset.

a ¶ *Mortalem.*] i. mortalem.

† Videtur riendi necessitati submendum in iectum[a] secundum ꝙ hoc noie. dicit factum. "erat a Qđ̃ fuit em̃ immortalis. i. poan peccatũ. tens nõ mori: nõ aũt "Adã erat non potens mori. & immortalis. ita fuit mortalis, & 1 ili. d eccl. immortalis. Soler q̃ri dogm. c. 33. quare peccatum originale imputetur animæ, cum illud contra hatur tantum ex carnis corruptione: sol. dñt quidam, ꝙ ideo qa anima delectatur ipsi carni, & ideo ei imputatur. Alia ratio est & melior, vt. s. ibi quædam digna retributio notetur, quia anima primi homi-

2 Et in Afri. c. 27. & i lib. d eccl. dog. c. 24. nis prius peccauit, & ita corrupit ipsã carnem. vnde & modo corruptio carnis corrumpit animas.

3 Burch. l. 4. c. 34. Iuo p. 1 c. 228. b ¶ *Natura.*] vt cõtra, quia dicit Aug. si Adã non peccasset, senio defecisset. "Sed dic, senio defecisset, id est peccasset, in senio, q. d. non per uenisset ad senium, semp iuue-nis fuisset. quia semper fuisset in iuuentute.

PLacuit.] Casvs. Quidam dicebãt ꝙ paruuli ex parẽtib. † *al. vere, sed falsę* peccatum non contrahunt: & iõ nõ sunt baptizãdi: & si baptizentur, non fit in eis Rom. 5. vera remissio peccatorum. Hæc hæresis damnatur auctoritate Apostoli, & constitutioue ecclesiæ. Sequens c. planum est.

c ¶ *Placuit.*] C Asvs. Excõicantur quidam hæretici, qui dicebãt paruulos non esse baptizandos, quia nihil peccati contraxerũt ab Adam, quod in baptismo esset delendũ. nam ꝙ male dicant, probatur auctoritate Apostoli.

d ¶ *Vnde fit.*] id est, ex hoc sequitur.

e ¶ *Sed falsa.*] id est, sine effectu.

f PLacuit.] ¶ *Ad adiutorium.*] s. ead. gratia.

4 i Afr. c. 78. d eccl. dog. c. 28. Cæl. c. pi. t. c. 10. 5 Bur. l. 20. c. 18. Iuo p. 17. c. 30. ADDITIO. In primo statu in quo fuit Adã, potuit homo mori, & potuit nõ mori: hic in secũdo statu ꝑt mori, sed nõ ꝑt nõ mori: qa est mortalitas, iam est

† *al. in qua* necessitas. In tertio. s. in patria ꝑt nõ mori, & non potest mori.

QVisquis dixerit.] Casvs. Est igitur casus istius cap. talis. Excommunicantur hic quidam hæretici, qui dicebant ꝙ gratia Dei non iuuat nos ad vitationem peccati, nisi quantum ad hoc ꝙ dat nobis cognitionẽ boni, & mali, non autem iuuat nos, vt per eam faciamus bonũ vel malũ.

g ¶ *Quisquis.*] quidam volentes vitare correctionem præcedentis cap. incidunt in aliud malũm, & ideo reprehenduntur hic.

fuit Augustꝰ. & Anselꝰ. † *Romanæ ecclesiæ legatus contra Pelagianos, c. 1.*

¶ Non naturæ necessitate, sed merito peccati Adam moriturus erat.

C. CLII.

31 1 PLacuit igitur omnibus episcopis, qui fuerũt in hac sancta synodo, constituere hæc, quę in præsenti concilio diffinita sunt. Vt quicumque dicit Adam primum hominem, mortalem [a] factum, ita vt, siue peccaret, siue non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ [b], anathema sit.

Item eiusdem concilij, c. 2. [2]

¶ Paruuli non solum pœnam, sed etiam culpam à parentibus trahunt.

C. CLIII.

3 PLacuit [c], vt quicumque parvulos recentes ab vteris matrum baptizãdos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos [a] baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lauacro regenerationis expietur (vnde [d] fit consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum nõ vera †, sed falsa [e] intelligatur,) anathema sit: quoniam nõ aliter intelligendum est, quod ait Apostolus [per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt] nisi quemadmodum ecclesia catholica vbique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim fidei regulam etiam paruuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

a ¶ Eos baptizari.] *Sic est emendatum ex aliquot vetustis, & ipsis originalibus. Nam antea legebatur,* non baptizari.

Item eiusdem, c. 3. [4]

¶ Gratia & peccata remittit, & ne reiterentur, adiuuat. C. CLIIII.

5 PLacuit, vt quicumque dixerit gratiam Dei, qua † iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium [f], vt non committantur, anathema sit.

a ¶ *Armat.*] id est, instituit.

b ¶ *Et instruit.*] hic habes ad quid valeat confirmatio.

c ¶ *Non potest.*] in hac enim vita vel meritum comparamus, vel culpam. 13. q. 2. tempus.

DE *his vero.*] Casvs. Quæritum fuit à Melchiade an maius sit sacramẽtum confirmationis, quàm baptismi? Et resp. ꝙ vtrũque sacramentum est magnum: sacramentũ tamẽ confirmationis in maiori veneratione est habẽdum, quia non potest conferri vel cõici nisi à maioribus, idest, episcopis.

d ¶ *A summis.*] i. episco-

"Epi dicuntur summi. pis: "qui summi dicũtur, quia vltra eos nullus est ordo. nam metropolitani, episcopi vocantur. 18. di. si episcopus. sed tamen Papa hodie summus Põtifex appellatur. Et dic vsq; adeo est accõmodatum, ꝙ non nisi à maioribꝰ. &c. Et est hic argumentum aliquid dici maius ratione ipsius conferentis.

1 Poly. ibid. Anſ. l. 9. c. 33 Bur. l. 4. c. 61 Iuo p. i. c. 235 Pã. l. i. c. 114. arg. contra 5. dist. 2. ni hil i sacrificio. de quo ibi notatur.

e ¶ *Perfici.*] i. Christianum facere plenum & perfectum, vt 5. ea. dist. c. 1. Ioan. [a]

2 Ad idẽ ꝑ. c. vt ieiuni. vel dic, i. meritorie recipi altero cõ ꝑpto. Arc. MAnus quoque.] Casvs. Dicitur hic, ꝙ tempore Apostolorum soli confirmabant Apostoli, & hodie successores eorum, i. episcopi debẽt confirmare: & si alius confirmauerit, sacramentum nõ tenebit.

f ¶ *Peractum.*] contra 95. dist. c. 2. fol. ibi. Vel hoc nõ inuenimus de iure communi factũ esse: secus ex dispensatione.

"Monachi quo ad remũtiationẽ ꝓprietatis tenent locũ Apostolorũ 2 Poly. ibid. Bur. l. 4. c. 63 Iuo par. 1. c. 237. & 297. Pan. l. j. c. 115 "ordinatus ordine quẽ habet, confert Papa delegante.

b De hoc ẽt not. 95. dist. ꝓcenit. Arc.

g ¶ *Tenent.*] "alibi monachi dicũtur tenere locum xij. Apostolorum quo ad renuntiationẽ ꝓprietatis. & ꝓprietatis tionẽm proprietatis. 16. q. 1. ex auctoritate. alibi sacerdotes quo ad confectionem Eucharistiæ. 11. q. 3. absit. h ¶ *Irritum.*] "tamẽ ex demandatione Papæ quilibet conferre potest quod habet. vn de ordinatus ordinẽ quem habet, conferre posset, & confirmatus cõfirmationem. 5. dist. prox. nulla ratio. aliàs non [b], vt 5. 1. q. 1. gratia. & q. 7. Daibertũ. Vnde nota ꝙ cum collatio sacramenti competit alicui ratione ordinis & officij, etiã prohibitus conferre potest, vt 9. q. 1. ordinationes. 1. q. 1. ꝙ quidam. vbi vero ex adminiculo ordinis & demandatione, & vt confirmatio in fronte sacerdoti, vel collatio ordinis competit nõ episcopis, vt 25. di. per uenit. & 69. dist. c. 1. in eo casu prohibitus nihil agit, vt hic in cap. manus.

NOuissime.] Casvs. Dicitur hic ꝙ spiritus sanctus traditur homini ab episcopo, vt confirmetur ad prædicandum aliis, i. ad donum prædicandi: quod per gratiam in baptismate habuit donatus vitæ æternæ. Secundo ostenditur quid significet ꝙ baptizatus inungitur chrismate à presbytero in vertice, & ab episcopo in frõte. Sequentia duo ca. patent, & supplentur in principio ca. se. statuimus, vel præcipimus, vt ieiuni, &c.

i ¶ *Ad prædicandum.*] ar. contra, 16. q. 1. adiicimus. extr. de her. ad abolendam. sed prædicare dici potest dando de se bonum exemplum aliis.

k ¶ *Ad habitationem.*] "bis enim delcendit spiritus sanctus super Apostolos. primo quã do insufflauit in eos dicens. Accipite spiritum sanctum. postea descendit de cælo sup eos in igneis linguis. 5. dist. 4. proprie, &c. c ſc. die Pentecostes. 5. dist. prox. ꝓprie. Arc.

l VTieiuni.] Statũ est supple. m ¶ *Perfectæ.*] perfectam vocant forte xij. annorũ, quando promoueri potest ad ordines minores. 77. dist. c. 2. vel xxv. annorum. ff. de minor. l. 1.

n ¶ *Christianus.*] plenus quo ad omnia sacramenta. 5. e. omnes.

o ¶ *In confirmatione.*] "numquid minorem habebit gloriam paruulus non confirmatus quàm cõfirmatus? videtur ꝙ sic, quia in confirmatione datur augmentum gratiæ. 5. e. c. 2. quod conceden dum est, si dicatur ꝙ paruulo concedatur gratia in baptismo [d]. "Paruulus si cõfirmat minorẽ habebit gloriã 4 in cap. addiect. c. 6. In conci. Paris. l. 1. c. 33. 5 Pol. l. 3. tit. 10. Burc. l. 4. c. 67. Iuo p. 1 c. 261. Pann. l. 1. c. 120. d Hic vide qđ le. & no. 5. & 8. dist. 4 nihil. & qđ ibi dixi. Ar.

PVT *episcopi.*] Iuple, ſtatutũ ẽ. q ¶ *Periclitantibus.*] 5. dist. 4. venerabilis.

r ¶ *A ieiunio.*] hoc etiam in aliis sacramẽtis obseruandum est. 5. 22. q. 5. honestum. 5. dist. 2. liquido.

DIctum *est.*] Casvs. Quidã ignorantib. episcopis faciebant se pluries cõfirmari. vnde statutũ fuit hic, ꝙ sicut baptismus non debet iterari, ita nec confirmatio: & ꝙ bis baptizati vel confirmati debẽt relinquere sæculum, & Deo seruire tantũ. Sequentia 4. c. patẽt. *Cruce*, idest, signo crucis. sed non remouet, quin aliter possint sanctificari, & valere ad remissionem peccatorum: sed refert factũ: nec aliter fit solennis baptismus.

s ¶ *Amplius.*] 5. distin. prox. qui bis. contra, sed hoc cum necessitas ecclesiæ exigit: aliàs de iure non posset, vt extra de apo. c. 2. Vel licet hic habeãt vestem clericalem, sci licet clausam, non tamen erunt clerici. 5. 86. dist. dictum [e].

6 Burc. ibid. Iuo p. 17. c. 39.

7 Afr. c. 80.

8 Burc. ibid. Iuo p. 17. c. 30.

9 Pol. l. 3. tit. 10. Anſ. l. 9. c. 23. Bur. l. 4 c. 66. Iuo p. 1. ca. 260. & 296. Pan. l. 1. c. 113.

10 Euseb. Emissenus in hom. in die pẽtecostes. Pol. l. 3. ti. 10 Anſ. l. 9. c. 31

al. alimur

b Vt 5. dixi c. proxi. per aquam, &c. aliud. & ca. venit. Arc.

e Et 50. dist. confirmandum. in fin. vbi de hoc.

Num

N*Vmquid.*] Hæc est 2. pars dist. in qua dicitur, quòd omnia mysteria debemus facere cum signo crucis. Ioan.

a ¶ *Chrismata.*]i. sacramenta, q̃ cum vnctione chrismatis pręstãtur.

b ¶ *Nisi cruce.*] non remouet quin aliter possit sacrificari, & valere ad remissionem peccatorum: sed refert factum, quia sic fit: quia in modum crucis fit solennis baptismus: nõ aliter. ſ. prox. dist. sal. c ¶ *Sine crucis.*] auctoritas illa docet nos facere signum crucis[a]. Egressus eius à patre, regressus eius ad patrẽ, excursus eius vsq; ad inferos, recursus, vsque ad sedem Dei. Per dexteram patrẽ, sedem Dei: per finistrã inferos intellige.

1 Iuo p.1.c. 114.& p.2. c.91.

† *al. charismata* † *al. ministerij*

a Vel dic vt not. 11. dist. eccleſiarũ.

Omni die.] Hæc est 3. pars di. in qua dicitur quid iuris sit de energumenis. ſ. e. di. man[a]. Io. de Fan. d ¶ *Energumenis.*]ſ. 23. di. exorcista. "qui. ſc. à dæmõib[a] sunt obsessi. Vel energumenis, ab erge, qd est labor: & mene, quod est defectus: quia. l. in defectu lunæ vel mẽſis, alienatiões mẽtis patiũtur.

2 Bur. l. 2. c. 223. Iuo p. 6. c. 298.

" Energumeni q sũt.

e *Neophyti.*] Quia nuper baptizatos dissolute viuentes solebant dæmones energumenos, i. arreptitios facere: ideo subiungit, à quib. neophyti debeant abstinere.

3 Bur. l. 4. c. 12. Iuo p. 1. c. 267.

Conuenit.] Hæc est 4. pars di. in qua dicitur q̃ orationes & collectas debemus facere siue ꝓferre in eccleſia. Ioan. Casvs. Incipit hic tractare de officiis eccleſiæ, & de ieiuniis. Dicitur ergo hic quem ordinem clerici debeant in diuinis officiis obſeruare. Seq. c. patet.

† *al. collectiones*

f ¶ *Conuenit.*] de officiis diuinis & ieiunio tractare incipit: & ponit tria capit.

† *al. & missarum*

g ¶ *Aequaliter.*]ſ. 12. dist. c. vlt.

† *al. capitella*

h ¶ *Collationes.*]i. collectę: & sunt quędam capitula quæ dicũtur ab episcopis[b].

b ſc. illorũ dierũ: & leguntur sine iubę Dñe, ac absq; benedictione sacerdotali, sedm Hug.

i ¶ *Collecta.*]i. expleta. nam tunc omnia colliguntur orationę dicta. vel plebs collecta orationę, ideſt, orationis causa.

k ¶ *D ſemper.*]¶ *Proferatur.*] i. dicatur ſileter. vel dic alta voce loco orationis: & hæc erat consuetudo in primitiua eccleſia secundum H.

4 Polyc. l. 3. tit. 18. Anſ. l. 6. c. 211.

† *al. noctem*

I N *die reſurrectiõis*] Casvs. Ostendit in hoc c. quot psalmi & lectiones debeant dici quolibet die in matutinis: & reprehenduntur illi, qui in diebus quotidianis tantum tres psalmos & tres lectiones dicebãt in matutinis: & reprehẽdũtur hic Romani, qui mutauerunt morem ſolitum poſtquam regnum Italiæ Teutonicis fuit concessum.

Item Stephanus Papa quintus.

¶ Omnis sacramenta crucis signaculo perficiuntur. C. X.

2 V Mquid nõ omnia chriſmata† a sacerdotalis myſterij†, crucis figura perficiuntur? Numquid baptiſmatis vnda, niſi cruce b ſanctificata, peccata relaxantur? Et, vt cetera prętereamus, ſine crucis c ſignaculo quis sacerdotij gradus ascendit?

Item ex concilio Carthaginenſi 4. c. 90. & ſequentibus.

¶ Energumeni omnibus diebus exorcizentur. C. XI.

3 O Mni die exorciſtę energumenis d manus imponãt. Energumeni vero pauimenta domorum Dei verrant. Quibus assidentibus in domo Dei victus quotidianus per exorciſtas opportuno tempore miniſtretur.

Item ex eodem, c. 86.

¶ A quibus neophyti abſtinere debent. C. XII.

3 N Eophyti e aliquando à lautioribus epulis, & ſpectaculis, & coniugibus abſtineant.

Item ex concilio Agathenſi, c. 30.

¶ De ordine officiorum. C. XIII.

4 C Onuenit f ordinem eccleſiæ ab omnibus ęqualiter g custodiri. Vnde ſtudendum est, ſicut vbique fit, vt post antiphonas collationes † h per ordinem ab episcopis, vel presbyteris dicãtur, & hymni matutini, vel vespertini diebus omnibus decantentur: & in concluſine matutinarum, vel vespertinarum miſſarũ† post hymnos capitula† de psalmis dicãtur, & plebs collecta i oratione ad veſperam ab episcopo cum benedictione mittatur.

Item ex concilio Gerundenſi, c. 10.

¶ De eodem. C. XIIII.

I D ſemper placuit obſeruari, vt omnibus diebus post matutinas, & veſperas oratio Dominica à sacerdote proferatur k.

Item Gregorius V I I. in generali ſynodo residens ſtatuit.

¶ De eodem. C. XV.

4 I N die Reſurrectionis vſque in ſabbatum in albis, & in die Pentecoſtes vſque in ſabbatum eiusdem tres l psalmos tantum ad nocturnas†, treſque lectiones antiquo more cãtamus, & legimus. Omnibus diebus aliis per totum annum, ſi feſtiuitas est, nouẽ psalmos, & nouem lectiones dicimus. Aliis vero diebus duodecim psalmos, & tres lectiones recitamus.

l ¶ *Tres.*] c' ſolet quæri quare diebus iſtis ſeruatur ternarius iſte tam in lectionib. quàm in aliis? Potest dici ꝙ hoc fit quia per hoc notatur triduana Domini ſepultura. vel hoc fit propter honorem Trinitatis. Vel ideo quia eo tempore per præcedens ieiunium sunt facti homines emacerati, & afflicti. vnde eis parcitur in illis temporib. & hę c sit causa quare expleto hoc volumine non compellantur magiſtri legere decretales.

"Psalmi iij. & lectiones totidẽ dñi hebdomada Paſchę & Pẽtecoſtes.

m ¶ *Romanum.*]arg. ꝙ per duo extrema colligitur medium, & reprobatur arg. 35. dist. ab exordio. arg. contra. 28. distinctio. quia sunt.

† *al. regnum*

Q *Vadrageſima.*] Hæc est 5. pars dist. in qua ponuntur 5. c. de absti nentia ieiunij. Ioan. Casvs. Quęsitum fuit in concilio Greg. Papę, quare xl. dies abſtinentiæ & ieiunio deputẽtur, & nõ plures vel pauciores, & resp. ideo fit, q̃ iubemur dare decimas omniũ bonorum nostrorum. & xxxvj. dies sunt decimæ totiꝰ anni: quib. quattuor additi sunt vt adimpleatur quadragenarius, quem Dominus ſuo ſacro ieiunio cõſecrauit. Seq. c. patet.

5 Pol. l. 3. tit. 25. Bur. l. 13. c. 1. Iuo p. 4. c. 34. Pan. l. 2. c. 182.

n ¶ *Infirmitas.*] quæ legi non ſubiacet. ſ. ea. dist. 1. sicut non alij.

o ¶ *Computantur.*] ſ. di. 4. Quadrageſima. p ¶ *Dies.*] ſupple ꝺ ex horas, de quib. sex horis in vno quadriẽnio vnus dies efficitur. vn de fit biſſextus. nam dies naturalis constat ex 24. horis. "hoc idẽ dicit lex, ꝙ annus per quot tot dies voluitur. ff. de ſta. lib. cum heres. §. ſi Stichus. "vnde cũ ieiunamus quaſi decimã partẽ totius anni, ꝙ decima cclxv. dies P annus voluitur†, & nos per triginta, & sex dies affligimur, qua ſi anni q decimas Deo damus. Sed vt sacer numer[o] quadraginta dierum adimpleatur, quem Saluator noſter ſuo ſacro ieiunio conſecrauit, quattuor dies prioris hebdomadæ ad ſupplementum quadraginta dierũ tolluntur r, ideſt quarta feria, quæ caput ieiunij ſubnotatur, & quinta feria ſequens, & ſexta, & ſabbatum. Niſi enim iſtos dies quattuor ſuperioribus triginta ſex adiũxerimus, quadraginta dies in abſtinentia non habemus. iubemur s etiam ab omnipotenti Deo omnium bonorum t noſtrorum decimas dare, &c.

"Annus quadrageſi male est de cima dierũ.

† *al. ducitur*

¶ *Caput hoc, quomodo à collectoribus refertur, ſumptum quidem aliqua ex parte videri poteſt ex homilia 16. B. Gregorij. Sed multa hic ſunt, quæ ibi non leguntur: & vicißim multa ibi, quæ hic non ſunt.*

Item Euſebius † *Papa.*

† *al. Siluerius*

& illæ in bonis noſtris computantur. ff. de verb. ſign. bonorum.

Non

N*On dico.*] Casvs. Non præcipitur, vt per ſeptimanam vel per duos dies ieiunetur ſine cibo: ſed vt quolibet die moderate cibo fruamur. Sequentia tria c. patent. *Præcepta.* intellige quædam, & non omnia. *Lucubrare*, ideſt, de nocte vigilare.

a ¶ *Non dico hebdomadas.*]eſſe ieiunandas, non ſumpto cibo.

b ¶ *Duplicata.*] sicut quando abſtinemus duob. diebus cõtinue: quod fieri numquam debet, vt ext. de tem. ord. litteras. Romani vero diuerſo modo agere cœperunt, maxime à tẽpore quo Teutonicis conceſſum est regnum noſtræ eccleſiæ: de quo habetur 63. di. Hadrianus. in fi.

1 Poly. ibid. Burch. l. 13. cap. 17. Iuo p. 4. c. 49. Aug. ſer. 65. de tẽpore.

c *Int.*] Ar. cõtra 35. dist. ab exordio.

d ¶ *Quotidiana.*]" nota. q̃ aliqd dicitur continuum, licet ibi ſit aliquod interuallum. nã dicit continua, & tamen diebus Dominicis nõ ieiunamus. verba enim ciuili modo sunt intelligenda. ff. de fer. l. ſi cui.

2 Burc. l. 13. c. 22. Iuo p. 4 c. 54.

† *inimieta-*

e ¶ *Si poſt pariter.*]q. d. ſi tm̃ poſtea vna vice comedas, quantũ debet tibi ſufficere trib. vicibus, vel pluribus: quod quidam faciũt.

3 Burc. l. 13. c. 23. Iuo p. 4 c. 5. Pan. l. 2. c. 185.

† *al. obruatur*

f ¶ *Obſtruatur.*] i. repleatur poſtea p crapulã vſq; ad ſummũ.

4 Burc. l. 13. c. 24. & 25. Iuo p. 4. c. 56 & 57. Pann. l. 2. c. 186.

g *Int.*] ¶ *Et quotidie.*] & ita videtur, ꝙ non debet per totum diem abſtinere niſi forte ex causa, vt 75. di. ꝙ à patrib. quod faciunt Sarraceni.

1. Tim. 5.

h ¶ *Sed modico.*] ar. cõtra 25. dist. ab exordio.

Contraria.]Hæc est 6. pars dist. in qua probat per x. c. ꝙ nõ debemus nos multum dare medicinis, nec multum affligere nos ratiõe medicinæ, nec malos comedere cibos, nec vltra mensuram. Io. de Fan.

5 Pol. l. 3. tit. 29.

i ¶ *Contraria.*] contra 7. q. 2. c. vl. & 26. q. 2. illud.

k ¶ *Lucubrare.*] id est, flere peccatum, vel in nocte vigilare[a].

a Vel id est, Præstari, ſecundũ Pap.

l ¶ *Meditationis.*] cum ſuadent cõtraria Deo, maxime ſanis.

6 Et gl. ord. Gen. 25.

Vinque modis.] Casvs. Dicitur hic, ꝙ guloſi quinq; modis delinquunt: vel quia nimis cito comedũt: vel quia cibos nimis pretioſos†, vel nimia cura paratos, vel nimium ſuſcipiũt de cibo: vel cum ardore nimio.

b iſta cap. vltr contraria ei qđ hic dicit. ſed dicẽ. hoc intelligitur qñ fane fine iuſta cã: ſ. ex cã hoc licitũ eſt, vt ibi. modꝰ enim vtẽdi est in culpa, nõ in cibi natura.

Seq. c. planum est.

m ¶ *Gulæ.*]nam gula à paradiſo expulit quẽ abſtinẽtia reuocauit. ſ. dist. 35. ſexto.

n ¶ *Præuenit.*]ſ. e. dist. 1. ſolent.

o ¶ *Cibos lautiores.*]ſ. dist. 41. c. 1. 2. & 3.[b]

p ¶ *Expetit.*]ſ. dist. 50. de his vero. & hoc cũ ſine cã facit. ſ. di. 41. c. 3.

q ¶ *Quod deſiderat.*]nam satius est more Domini piſce veſci, &c. 41. dist. c. 1.

r *Nihil enim prodeſt.*]ad vitã ętẽrnã, vt de pœ. di. 3. ſ. potest. & c. ſi quis autẽ. prodest. n. quo ad tẽporalia. ſ. 22. q. 2. ſi quælibet.

¶ Ieiunia legitima nõ ſoluantur absque neceſſitate probabili. C. XVII.

1 I Eiunia in eccleſia à ſacerdotibus conſtituta ſine neceſſitate rationabili non ſoluantur.

Item Hieronymus.

¶ Quotidiana ieiunia duplicatis, vel triplicatis sunt præferenda. C. XVIII.

2 N On dico a hebdomadas, non duplicata b, non multiplicata ieiunia, ſed vel ſingulos dies absque ciborum luxuria† tranſigamus.

Item Hieronymus ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis.

¶ De eodem. C. XIX.

3 S Int c tibi quotidiana d ieiunia, & refectio ſatietatem fugiẽs. Nihil prodeſt biduo, triduoque tranſmiſſo vacuum portare ventrẽ: ſi poſt pariter e obſtruatur† f.

Idem.

¶ De eodem. C. XX.

4 S Int tibi ieiunia pura, & cõtinua, moderataq;, ideſt, quotidie esurire, & quotidie g prãdere. Apoſtolus inquit [Noli adhuc aquam bibere: ſed modico h vtere vino propter infirmitates tuas.] Curat enim vulnera delinquẽtis, curatoſque ſanctificat ieiunium.

¶ *Burchardus citat ex dictis Pimenij eremitæ: & habetur in vitis patrum par. 2. §. 50. ex Pamenio. Apud B. Hieronymum ad Nepotianum hæc habẽtur.* Sint tibi pura, casta, ſimplicia, moderata, & non ſuperſtitioſa ieiunia.

Item Ambroſius in pſalmum cxviij. ſer. 22. ad ver. [*Concupiui ſalutare.*]

¶ Medicinæ præcepta diuinæ sunt cognitioni contraria. C. XXI.

65 C Ontraria i ſtudioſe sunt diuinæ cognitioni præcepta medicinæ. A ieiunio reuocãt: lucubrare k non ſinunt: ab omni intentione meditationis l abducunt. Itaque qui ſe medicis dederit, ſeipſum ſibi abnegat.

Item Gregorius in expoſitione beati Iob, lib. 30. c. 27.[c]

¶ Quot modis vitium gulæ nos tentat. C. XXII.

Q Vinque modis nos gulæ m vitium tẽtat. Aliquando nãque indigentiæ tẽpora prævenit: aliquando vero tempus non prævenit n, ſed cibos o lautiores quærit: aliquando quælibet ſumenda ſint, præparari accuratius expetit p: aliquando autem & qualitati ciborum, & tempori congruit, ſed in ipſa quãtitate ſumendi mẽſuram moderatæ refectionis exce

N On mediocriter.] Casvs. In hoc c. reprehẽduntur quidam, qui nimis ieiunant, orant & vigilant: charitati tamen & eleemoſynis non inſiſtunt. Ex nimia enim pſalmorum decantatione incurritur amẽtia, vel triſtitia, vel corporis ægritudo. Deus etiam magis conſiderat intentionem, quàm multitudinem orationum. Cũ ergo pro cẽtum defunctis oratur, tantum vnicuique cõfertur ac ſi pro vno ſolo oraretur: & ideo nullus in talibus debet corpꝰ ſuum nimis affligere. qđ probatur auctoritate Eſaiæ, & Apoſtoli.

7 ſ. de pœn. dist. 3. nihil prodeſt.

s ¶ *Non mediocriter erarant.*] nã inter bonos semper ſectare meliores. 16. q. 1. ſi clericat[e], &c. ſic viue.

8 Pol. l. 3. tit. 25.

t ¶ *Bono magno.*] sine quo non potest haberi ſalus ætera[a].

c Sub. vt est charitas, & cetęræ virtutes, & earũ opa, vt cretera ff. de ſer. vr. præ. ſi arborem.

v ¶ *Immoderatam.*]ar. quòd idem facit plus quod minus. extra de of. cuſto. c. 1. Arg. contra ff. de ſer. vr. præ. ſi arborem.

Item Hieronymus.

¶ Mediore bonum non est magno præferendum. C. XXIIII.

9 N On mediocriter errant s, qui bono magno t præferunt mediocre bonum. Nonne rationabilis homo dignitatem amittit, qui vel ieiunium charitati, aut vigilias prefert ſenſus integritati, vt propter abſtinentiam x immoderatam u, atque indiſcretã pſalmorum, vel officiorum decãtationem aut amẽtiæ, aut triſtitiæ x notam incurrat?' o Numquid verborum multitudine flecti Deus y vt homo poteſt? Non enim verbis tantum †, ſed corde orandus est Deus. Melior est quinq; †pſalmorum decantatio cum cordis puritate, & ſerenitate, & ſpiritali hilaritate, quàm totius pſalterij modulatio cum anxietate cordis, & triſtitia. Dum igitur z pro cũctis† animabus pſalmus, vel miſſa dicitur, nihil minus, quàm ſi pro vno quolibet ipſorum diceretur, accipitur. Audiant itaque, qui ea, quæ neceſſaria ſunt, corpori ſubtrahunt, illud, quod per prophetam Dominus loquitur. [Ego Dominus odio habẽs rapinam holocaustorum.] De rapina vero holocaustum offert, qui ſiue ciborum nimia egeſtate, vel ſomni penuria corpus immoderate affligit. Videat itaq; quid Apoſtolus dicat, [Carnis curam ne feceritis a in concupiſcentiis, &c.]

s ¶ *Ne feceritis.*] ſcilicet in deliciis & deſideriis, quaſi dicat ſuperflua prohibet, nõ neceſſaria. ſ. di. 3. perueniet.

Rom. 13. Gal. 5.

t ¶ *Immoderatam.*] "melancholiæ, quæ triſtitiam inducit. & ponitur ſymptoma morbi pro morbo.

9 Pol. l. 3. tit. 25. "Melãcolia triſtitiam inducit.

u ¶ *Deus.*] nam homo flecti poteſt verborũ multitudine. nam importunitate quandoque quis obtinet. de pœ. dist. 1. importuna. Iuſta enim opportune & importune. 14. dist. rector. immo ét quandoque à Deo obtinet. 8. q. 1. audacter. Et est ar. hic contra tẽſtium multitudinem. in auth. de referenda riis. ſ. 2. col. 2.

to in regula Monach. apud Hiero. c. de contẽplat. orõe & lect.

† abest ab orig.

z ¶ *Dum igitur.*] ſed numquid est hoc ita verum? Dicunt quidam ꝙ ſic, & est in ſacramẽtis ſpeciale hoc propter ſanctum ſpiritum, qui nõ datur ad menſuram, vt ſ. prox. dist. nec quemquam. ſed omnia facit communia. ſ. prox. di. quæris. Vel hoc referãs ad ipſum celebrantem: "quia tantum valet ei vt miſſam celebret pro centum ſicut pro vno, &c. Vel referas hoc ad caſum in quo canon loquitur, ſc. ꝙ non minus valet vna miſſa cum hilaritate mentis dicta pro centum, quàm ſi pro quolibet diceretur cum anxietate.

† *al. centum*

Eſa. 61. "Miſſa vna an tũ pro-fit oib. quãtum vni.

a ¶ *Ne feceritis.*] ſcilicet in deliciis & deſideriis, quaſi dicat ſuperflua prohibet, nõ neceſſaria. ſ. di. 3. perueniet.

Rom. 13. Gal. 5.

b *Ieiunium autem.*] Casvs. ſic ponit hunc caſum. In hoc cap. Auguſt. loquitur de ieiunio ſpirituali, quod est verum & perfectum ieiunium, & ſemper ab omnib. tenendum toto tempore ipſius vitæ. ſicut enim corporaliter in Quadrageſima ieiunamus ante Paſcha, & poſt Paſcha, in lætitia celebramus quinquageſimã, quaſi accepta mercede præcedentis laboris: ſic in hac vita quaſi in Quadrageſima ieiunamus: poſt hanc vitam in lætitia recepturi mercedem: cum denarius nobis vitæ æternæ addetur: quadragenarius enim numerus hanc vitam

11 Et ſerm. 24. ad fratres i eremi.

† *al. ſeptem* 1. Cor. 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vitam laboriosam significat, denarius vitam æternam: qui post hác vitam additur pro mercede. ad quod significandum quinquagesimam, quæ fit ex denario addito quadragenario, in lætitia celebramus. seq. duo c. plana sunt.

¶ *Ieiunium.*] Casvs. Tota vita nostra est quædam Quadragesima: per quam si bene ieiunauerimus, accepturi sumus mercedem, s. denariũ: quod ex eo designatur, qa denarius adiunctus quadragenario, fit quinquagenarius. vnde cũ labore Quadragesimã celebram[a] ante Pascha: cum lętitia vero quinquagesimam post Pascha, i. accepta merede, quod etiã ipse Dominus significauit.

Tit. 2. a ¶ *Quadraginta diebus.*] §. 76. di. §. non autem. & c. scire. cõtra. vbi dicitur per l. dies fiunt. Sed ibi l. pro xl. ponuntur.

tal. additur d *Discipulos*] ¶ *Spicas.*] Est ergo differẽtia inter furtũ, & furtum. ar. ff. de of. præsi. plebiscita. non tũ quin furtum spicæ committatur, sed nõ committitur quo ad pœnam. ar. ext. de fur. si quis, in prin.

c ¶ *Et ederent.*] hoc licebat: sed non falcem in messem alienã mittere. 6. q. 3. scriptum.

Additio. Quia lex vetus hoc permittebat: sed Phariſæi reprehẽdẽbãt eos, quia in sabbato hoc faciebant. Archid.

Ioan. 14. Act. 1.

d ¶ *Fame.*] necessitas famis excusat à furto. vt hic, & extr. de fur. c. si quis. "quia necessitas nõ habet legem, vt §. di. 1. sicut. sic propter necessitatẽ famis, Dauid comedit panes ꝓpositionis. 25. q. 1. §. his itaque. nam ob necessitatem famis potest pater distrahere filios, vt C. de patrib. qui filios dist. 2. & est ratio, qa in necessitate omnia debẽt esse cõia. vt 47. di. sicut hi. & maxime cibaria, vt ff. ad l. Rho. de iac. l. 2. §. cum in eadem naui. in fin. Item quia ipse Dominus ex præcepto tenetur pascere esurientẽ, vt 86. dist. pasce. vnde talis fur iuste potuit credere Dominũ hoc omissurum: & sic non deliquit, & inst. de oblig. quæ ex delict. nas. §. furtum. ff. de fur. qui.

" Necessitate vrgente multa licẽt, q aliàs non licerent.

e *Quidquid, &c.*] Quasi dicat, nõ est meritorium. 33. q. 6. §. ex his. in prin. Vel dic ꝙ id quod propter necessitatem fit, cito solvitur, i. solui cito debet, s. cessante necessitate. 1. qu. 7. quod pro remedio. Ioan.

Nihil enim.] Casvs. Dicitur hic quòd leues & digestibiles cibi sunt sumendi. Cibus enim moderate sumptus bene nutrit: sanum & lætum hominem facit. Cibus autem nimius morbos inducit, & crudelius hominem interficit quàm fames. nam fames hominem cito perimit: iniquitatibus, & illicitis voluptatibus sæculi: quod est perfectum ieiunium. *& infra.* ¶ In hoc ergo sæculo quasi Quadragesimam abstinentiæ celebramus, cum bene viuimus, cum ab iniquitatibus, & illicitis voluptatibus abstinemus. Sed quia hæc abstinẽtia sine mercede non erit, expectamus beatã illam spem, & reuelationẽ gloriæ magni Dei, & Saluatoris Iesu Christi. In illa spe, cum fuerit de spe facta res, accepturi sumus mercedẽ denarium. *& infra.* ¶ Denarius ergo, qui accepit nomen à numero decem, redditur†, & coniunctus quadragenario fit quinquagenarius. Vnde cum labore celebram[o] Quadragesimam ante Pascha: cũ lætitia vero tanquã accepta mercede, Quinquagesimam post Pascha. Nam huic tanquam salutari labori boni operis, qui pertinet ad quadragenarium numerum, addi tur quietis, & felicitatis denarius, vt quinquagenarius fiat. Significauit hoc & ipse Dominus Iesus multo apertius, quãdo post resurrectionem quadraginta diebus [a] conuersatus est in terra cum discipulis suis: quadragesimo autem die, cum ascẽdisset in cœlum, peractis decem diebus misit mercedem spiritus sancti.

Item ex dictis Apollonij.

¶ Raptorem, vel furem non facit necessitas, vel voluntas. C. XXVI.

Discipulos[b], cum per segetes transeundo vellerẽt spicas, & ederent[c], ipsius Christi vox in nocentes vocat, quia coacti fame[d] hoc fecerunt.

Item Hieronymus in c. 7. Oseæ.

¶ Non necessitas, sed voluntas facit perseuerantiam. C. XXVII.

Quidquid[e] enim necessitate fit cito soluitur: quod voluntate arripitur, perseuerat.

Item Ioannes os aureum, hom. 29. ad c. 12. epistolæ ad Hebræos.

¶ Ciborum temperantia salutem, abundantia contrarium parit. C. XXVIII.

Nihil enim[f] sic iucũdum est, sicut cibus bene digestus, & decoctus. Nihil sic salutem, nihil sic sensuum acumen operatur: nihil sic ægritudinem fugat, sicut moderata refectio, sufficiẽtiã quippe cum nutrimẽto, & sospitatem simul procreat, & voluptatem g: abundãtia vero morbum facit, & molestias ingerit, & ægritudines generat. Quod enim h fames facit, hoc etiam plenitudo facit ciborum: magis autem & multo peiora. Fames quippe in paucis diebus auferth hominem, & liberat de hac[A] vita pœnali: excessus vero ciborum cõsumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna: & tunc eum morte crudeli consumit.

A ¶ De hac vita pœnali.] *Absunt hæc ab originali græco: sed sunt in versione Scholastici, quam satis tolerabilem sequitur Gratianus.*

Item Hieronymus aduersus Iouinianum, libro secundo.

¶ Ciborum delitiæ, si abundauerint, lædunt. C. XXIX.

Ne tales accipiamus cibos, quos aut difficulter digerẽ, aut comesos, magnos partos, & perditos labore [i] doleamus. Olerum, pomorum, ac legumínum & facilior apparatus est, & arte, impendiisque coquorum nõ indiget: & sine cura substentat humanum corpus: moderateq; sumptus (quia nec auide deuoratur[k], quod irritamenta gulæ non habet) leuiori digestione concoquitur. Nemo enim vno[l], aut duobus cibis, hisque vilibus vsque ad inflationem ventris oneratur: quę diuersitate carnium, & saporis de lectatione percipitur. Cum variis nidoribus[m] fumant patinæ, ad esum sui, expleta esurie, quasi captiuos trahunt. Vnde & morbi ex saturitate nimia concitantur: multique impatientiam gulæ, vomitu remediantur[n]: &, quod turpiter ingesserunt, turpius egerunt.[1] Hippocrates in aphorismis [o] docet crassa, & obesa [p] corpora, quæ crescendi mensuram compleuerint, nisi cito ablatione sanguinis imminuantur, in paralysim, & pessima morborum genera erumpere: & idcirco esse necessariam demptionem, vt rursus habeant in quæ possint crescere: non enim manere [q] in vno statu naturam corporum, sed aut crescere semper, aut decrescere: nec posse viuere animal[r], nisi crescendi capax sit. Vnde & Galenus vir doctissimus Hippocratis [s] interpres athletas, quorum vita [t] & ars sagina est[u], dicit in exhortatione metimius vero cibus hominem longa ægritudine macerat.

f ¶ *Nihil enim.*] curauit Gratianus animas, modo vult curare corpora. s. 15. q. 1. non est.

g ¶ *Voluptatem.*] id est, hilaritatem.

h ¶ *Quod enim fames, &c.*] arg. ex duob. cõtrariis eũdem seq effectũ.

Ne tales.] Casvs. Bene. sic ponit hunc casum. Cõmendatur hic cibi parcitas, & reprehenditur gulositas: & ostẽditur quę sint cõmoda parcitatis & quæ incommoda gulositatis. Cũ enim homo nimis repletus est, si sanguinẽ non minuat (secundũ Hippocratẽ) morbũ incurrit. Nam cũ homo nõ possit in eodẽ statu manere, oportet eũ q est in summo, decrescere. Vnde & Galenus dicit ꝙ athletæ q nimis comedũt diu viuere non possunt, nec esse aliàs subtilis ingenij. *Patinæ*, i. coquinæ vel paropsides magnæ. Ad vsum sui: aliàs ad vsum suæ libidinis explendæ, aliàs ad esum. *Animal*, i. hominem, aliàs animam.

i ¶ *Labore.*] ne breuis hora consumat victũ lõgi temporis. ext. de cen. Cum Apostolus. Ad hoc inuitat monachos: cum ipse monachus fuerit, nõ alios. ar. 41. di. non cogãtur.

k ¶ *Deuoratur.*] nõ habet in se causam auide deuorandi.

l ¶ *Vno.*] vel vino.

m ¶ *Nidoribus.*] " Nidor proprie dicitur q dam odor carnium assatarum. nidor est, eo quòd nebula leuatur.

" Nidor qd significat.

n ¶ *Remediantur.*] i. remedium habent.

o ¶ *Aphorismis.*] " Aphorismus dr ab a, qd est de, & phoras, i. terminatio. inde aphorismus quasi determinatio. vel sermo determinatus. vel dr ab a, qd est fine, & phoros qd est defect[9]. inde aphorismus, quasi sermo breuis: pauper verbis: diues sententiis.

" Aphorismus vnde dicatur.

p ¶ *Obesa.*] i. rotunda.

q ¶ *Manere.*] "nihil. n. est qd mutabilitatẽ fi sentiat. in auth. de nõ alie. aut permut. re. §. nos igitur. colla. 2. & quotidie recedunt de corpore nostro quędã particulæ: & aliæ statim succedunt. ff. de iu. proponebatur.

1 Par. 1. Apho.

" Mutabilia sunt omnia

r ¶ *Animal.*] id est, hominem animatum: & ita in parte intelligitur totum. Arg. contra. ff. de euict. si dictum. §. in stipulatione. aliàs animam.

s ¶ *Hippocratis.*] vt dicit Hippocrates in aphorismis. Repletiones in vltimo existentes difficiles sunt.

t ¶ *Quorum vita.*] ad hoc comedere debent vt viuant, non viuere vt comedant.

v ¶ *Sagina est.*] Iuuenalis: *Genialis agatur ista dies, stomachum propera laxare saginis.*

Legimus quosdam.] Casvs. Quidam cum diuitiis affluerent, patiebatur podagram. postea amissis bonis oportebat eum vti satis tenui dieta: & sic curatus est à podagra. prius enim nocebat solicitudo & venus, quæ frangit corpus & animũ: similiter cibus nimius nocebat: quẽ deridet Horatius dicens: *Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.*

a ¶ *Articulari.*] i. gutta artetica, quæ fit in iũcturis: & quãdo fit in pedibus, dicitur podagra: & in manib. dicitur chiragra, & in aliis membris similiter dicitur artetica.

b ¶ *Proscriptione.*] i. amissione: vel quia ipsi se priuabãt cibis consilio medicorum.

c ¶ *Conualuisse.*] Arg. quòd contraria contrariis curantur. de pœ. dist. 2. c. 1.

d ¶ *Epularum.*] aliàs & puellarum.

e ¶ *Irridet.*] dicens sic, "*Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.* & alibi, *Me pinguẽ & nitidũ bene curata cute vises. Cum videres voles Epicuri de grege porcum.*

" Voluptas est spernenda testimonio Horat.[1] 1 Sperne voluptates, &c. Lib. 6. regesti sui.

Via dies sabbati.] Hæc est 7. pars di. in qua probat de æquitate, quòd carnes nõ sunt comedendæ die sabbati. Ioan. de Fan.

2 Poly. l. 3. tit. 25.

Casvs. Auctoritate sãctorum patrum monemur in hoc c. abstinere à carnib. die sabbati, nisi causa infirmitatis, vel nisi ea die magna festiuitas interueniat. Seq. ca. patet.

f ¶ *Admonemus.*] & ita consilium est, nisi vbi consuetudo est ꝙ abstineant: tũc enim est præceptum. ext. de obser. ieiu. cõsilium. Dicit de illis vt dixi §. dist. 3. de esu. & 12. dist. illa.

3 Smaragd[s] in expos. regulę S. Benedicti, c. 39 ex Fructuos.

Carnem.] Hęc est 8. pars dist. i qua ponitur regula monachis ꝙ se debent semper à carnib. & à pannis lineis abstinere, & semper aliquid operari. Ioan. de Fan.

g ¶ *Carnem.*] de abstinentia & studio monachorum duobus c. interserit.

h ¶ *Monacho.*] "monia les vinum vt venenũ fugiãt. 35. di. in palea, vinolentum.

" Moniales vinum non bibant. *tal. veterem*

i ¶ *Seruato tamen.*] ad uertendum est istum canonem per Gratianum detruncatũ fuisse, Sic. n. habebat originale, " Seruato tñ moderamine pietatis erga ægrorum necessitudines, aut longe ꝓficiscẽtium, vt ex vola tilib. sustentẽtur, & in longinquo itinere detinati. Si autẽ à principe vel eꝓ inuitentur, ꝓ benedictione & obedientia degustare non metuant, seruantes apud se continentiam consuetam. Quod si quis monachus, &c. vt in textu. Testes sunt Benardus Cassinensis abbas, & Ioannes de Turre cremata Cardinalis, doctor theologꝰ super regulã Benedicti.

" Additio notabilis. quo p. 7. c. 5

Item Fructuosus episcopus[3].

¶ Monacho carnem gustare non licet. C. XXXII.

8 Carnem [g] cuiquam monacho[h] nec sumendi, nec gustandi est concessa licentia: non quòd creaturam Dei iudicemus indignam: sed quod carnis abstinentia vtilis, & apta monachis æstimetur: seruato [i] tamen moderamine pietatis erga ægrotos. *& infra.* ¶ Quòd si quis monachus vio lauerit[k], & contra sanctionem regulæ, vsumque veterum † vesci carnibus præsumpserit, sex mensium spatio retrusioni, & pœnitentiæ subiacebit.

Item Hieronymus ad Rusticum monachum de viuendi forma.

¶ De quotidianis operibus monachorum. C. XXXIII.

4 Vmquam [l] de manu tua, & occultis tuis recedat liber: dicatur † psalterium ad verbum[m]: oratio sine intermissione. Vigil sensus sit, nec vagis † cogitationibus parens: corpus pariter & animus tendatur ad Dominum. Iram vince patientia. Ama scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua variis perturbationibus: quæ, si pectori insederint, dominabuntur tui: & te deducent ad delictum maximum. Facite aliquid [n] operis, vt semper te diabolus inueniat occupatum. 5 Si Apostoli habentes protestatem de Euangelio viuere, laborabant manibus suis, ne quem grauarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum, pro spiritalibus debebant metere carnalia, cur tu in vsus tuos cessura nõ præpares? Vel fiscellam texe iunco: vel canistrum lentis plecte viminibus: farriatur humus: areolæ æquo limite diuidantur, in quibus cum olerum iacta fuerint semina, vel plantę per ordinem positæ, aquæ ducantur irriguæ, vt pulcherrimorum [o] versuum spectator assistas.

6 Ecce supercilio cluoso tramitis vndam

Elicet: illa cadens raucum per læuia murmur

Saxa ciet [p], scatebrisque [q] arentia temperat arua.

Inserãtur infructuosæ arbores vel gemmis [r], vel surculis, vt paruo post tẽpore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare alueraria ad quas te mittunt Salomonis [s] prouerbia, & monasterium ordinem, ac regiam disciplinam in paruis disce corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus. Scribantur libri, vt & manus operetur cibum: & animus lectio ne [t] saturetur. [In desideriis est omnis otiosus [u].] Ægyptiorũ monasteria hunc morem tenent, vt nullum absque operis labore susci piant: non tam propter victus necessitatem, quàm propter animæ salutẽ: ne vagetur perniciosis cogitationibus mens, & instar fornicantis Hierusalem omni trãseunti diuaricet pedes suos. *& in sequentibus.* ¶ Quid? ergo omnes peribunt, qui in vrbibus habitant? Ecce illi fruuntur suis rebus, ministrant ecclesiis, adeunt balneas, vnguenta non spernunt [x]: & in omnium flore † versantur. Ad quod & ante respondi, & nunc breuiter respondeo, me in præ-

k ¶ *Violauerit.*] " ex hoc colligit H. quòd monachus factus episcopus non debet carnes comedere. Alij econtra, cum absolutus sit. arg. §. 18. q. 1. c. vnico.

" Monachꝰ ẽps an carnes comedere debeat

Vmquam de manu.] Casvs. Dicit Hiero. in hoc c. ꝙ monachus non debet esse otiosus: sed semper legere, vel manibus operari: sicut laborabãt Apostoli, quãuis de sua prædicatione viuere possent. Monachus igitur instrumenta sibi necessaria facere debet: hortos colere: arbores inserere: apibus alueraria fabricare: & earum opera attendere: & retia texere pro piscib. capiendis: libros scribere. vn de in Aegypto non recipitur monachus nisi in aliquo opere sit peritus. Quòd autem de monacho hic dicitur, ad clericos non pertinet: quia de his non agitur. *Fiscellam.* vas est de iuncis, & rotundum. *Scatebris*, id est, ebullitionibus. *Fabricare*, deponẽs est hic: vel supple: disce. f. fabricare. l ¶ *Numquam.*] scilicet horis constitutis. arg. 36. dist. si quis vult.

5 Pan. l. 7. c. 178. 1 Thes. 2. 1. Cor. 9.

m ¶ *Ad verbum.*] id est, iuxta verbum, scilicet vt mens & intentio ad id quod dicitur, digratur: non ad alia euagetur: vel ad verbum, id est, non transcursu: non transliendo: sed tractim singula dicendo. arg. §. ead. non mediocriter. arg. ad primum. §. dist. 2. reuera.

6 Virg. Georg. l. 1.

n ¶ *Aliquid.*] §. dist. 1. quando autem. §. 42. dist. §. 1. contra ibi, ad modicum. Sed illud intelligitur sine pietate respectu eorum per quæ habetur vita eterna. 86. di. nõ satis.

Prouerb. 6.

o ¶ *Pulcherrimorum.*] versuum, scilicet Virgilij, "quibus illud ostenditur. Argu. contra §. 37. dist. legimus. p ¶ *Ciet.*] id est, mouet. q ¶ *Scatebrisque.*] id est, ebullitionibus.

" Virgil. in Georgicis.

Prouerb. 13.

r ¶ *Vel gemmis.*] "gemmæ dicuntur nodi virgarum, vnde flores & frondes erumpunt. & dicit lex, quòd quædam arbores dicuntur gemmales †, vt ff. fol. mat. diuortio. §. fi fundum. Surculus est nodus. Truncus vbi arbores inseruntur. ar. 23. q. 4. ipsa pietas.

secundũ 70. "Gemmæ sunt nodi virgarum.

† Geminales.

Ezech. 16.

s ¶ *Salomonis.*] dicentis, Vade ad apem: & disce quomodo operatrix sit, & castum opus faciat.

" Libertus dñis potest seruire duobus.

t ¶ *Lectione.*] "& dicit lex quòd libertus similiter potest præstare operas dominis diuersis: quia potest scribere vni, & custodire domum alij. ff. de ope. lib. duorum.

† Sic vetustus Hieronym. codex vulgati habent [ore] Et in Mogũt. & Cassin. rolo, c. 9.

u ¶ *Omnis otiosus.*] *Quæritur Egistus quare sit factus adulter? In promptu causa est. desidiosus erat.* extra de renun. nisi cum pridem.

x ¶ *Non spernunt.*] peccant tñ, & epitimio tradendi sunt. §. 21. q. 4. c. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN omnibus igitur.]Hæc est nona pars dist.in qua dicitur quòd canonici simul debent comedere, dormire, & iacere in vno conclaui:Ioan.de Fan.

CASVS. In hoc c.dicitur qualiter canonici regulares viuere debent. Debent enim secundum regulam viuere,& documenta sanctorum patrum seruare in episcopali ecclesia (si fieri potest) simul manducent & dormiant, & prælatis suis obediant. Potest etiã hoc intelligi de omnibus clericis collegiatis.

2 Iuo p.6. c.402. a ¶*In omnibus.*]de modestia clericorum & sobrietate 4.c. continuant.

†*al.vel clerici* b ¶*Vt canonici.*]regulares. "Nam canon nuncupatur regula. dist.3.canon.

"Canon dr regula.

†*al.compositæ* c ¶*Incompositæ.*]maxime, quoniam & si bonum agat,pœnã meretur. ff.de re mil.l.3. §.in bello.

d ¶*In vnoquoque.*]id est,episcopali sede.

e ¶*Et dormiant.*]§. di. 32. si quis contra. 1.q.

†*al.vno* 2.sacerdos.Sed hic de regularib. Vel est derogatum di.4.leges[a].

aDic vt ext. de vi.& ho. cle.qm vt. f ¶*Audiant.*]quia conuiuium eorum non debet esse sine lectione.§.44.dist. pro reuerentia.

g ¶*Suis.*] aliàs essent acephali.93.dist.nulla.

h ¶*Ministris.*]i. prælatis, quia subditis ministrant verbum Dei.

†*al.Matiscensi* 36.dist.si quis[b].

bVt i Buãg.

NVllus presbyterorum.] Hæc est 10.pars dis.secundum Ioan. de Fan.

q maiorvestrum est,sit minister vester.Arc. 2 3.dist.44. c.nullus. Burch.l.2.c. 61. Iuo p.6. c.252.

CASVS. Reprehenditur hic presbyteri,qui in conuiuiis, quæ fiebãt pro defunctis, comedebant nimium & bibebant, turpes cantilenas cantabant, & turpes ludos coram se fieri permittebant. *Tornatricibus,*i.iocularibus quæ ad modum torni se voluũt. Sequentia duo c. patent. *Thymelici.*[c]thymele Græce Latine dicitur pulpitum.[d]inde thymelici dicũtur histriones & cantores, quia olim in scena super pulpitum cantabant, & spectaculum sui corporis præbebant.

"Thymele

[c]rhymelici

i ¶*Anniuersarium.*] 3. 13.q.2.quia alij.

k ¶*Cogere.*] ar.contra Anglicos,vt ext.de vita &ho.cle.à crapula.

l ¶*Vel tornatricibus.*]i. ioculatricib.quę volũtur vt torni.

3 Burc.l.2.c. 45. Iuo p.6. c.146. Cap.41.

m ¶*Nec laruas.*]extra de vi.&hon.cle.quoniam.& c.cum decorem.

NOn oportet.]Hæc est 11.pars dist.secundum Ioan.de Fan.

n ¶*Iussionem.*]nec episcopum præter iussionem patriarchæ.

o ¶*Ad peregrinandum.*]vt C.de episc.& cler.si qua per calumniam, in fine.

p ¶*Sine canonicis litteris.*] hoc de cruce signatis,qui debent ire vltra mare, vel de pœnitentibus.B.

[e]epi literas

p ¶*Sine canonicis litteris.*][e]in auth.de san.episc.§.interdicimus.col. habeat qui 9.extra de voto,magnæ.nec etiam priuatus aliquis principem adire peregrinari re poterit sine auctoritate iudicis. C. de decur. si quis decurio.libr. volet, 10. Et quòd aliàs fieri dicit iussionem, intellige petitam & obtentam. nam episcopo contradicente nec clericus nec laicus ire debet.arg.11.quæst.3.quod ergo. nec ad iudicium alterius episcopi.3. quæst.6.non licet.de pœn.dist.6.placuit. quod est contra Grat.qui dixit per l.ff.de iud.l.2. & ff.de iurisd.omn.iud.si conuenerit. contrarium,quia leges non dedignantur sacros canones imitari.in authen.vt cle.apud propri.epi.male enim de sui episcopi iudicio præsumit, &c. 11.q.1. placuit. & contumeliam facit iudici qui eum omittit, & ad alium vadit.ff.de excelitigatores.

q ¶*Proficisci.*]"si autem clericus tamdiu absit quòd dubitetur an viuat an mortuus sit, definit habere liberam administrationem. inst.de vsuca.§. quod autem.

"Clericus pdit admini strationem per diutinã absentiam.

NOn oportet.]

r ¶*Spectaculis.*] 5.dist.34.presbyteri.

4Et in Aqs gran.c.73.

s ¶*Scenis.*]quid sit scena,Labeo definiuit.ff. de his qui no.infa.l.2. §.vlt.

5 Iuo p.11. c.78.

t ¶*Thymelici.*]à thymele,quod est pulpitum."immo Thymelici dicuntur qui mini strant ludentibus. ff. de his qui not. infa.

"rhymelici qui sint.

†*canis*]ori.

athletas.

FVcare figmentis.] Hæc est 12. pars dist.in qua dicitur, quòd nullus debet ponere vnguentum in faciem, nec ligaturas in aures. Io. de Fan.

CASVS. Reprehenditur hic viri, qui medicamentis & colore quæsito volunt apparere pulchri:quia nec mariti volunt ab vxo ribus sic decipi. nam Christiani debẽt moribus ornari, & non falso colore, nec prætiosa veste:superstitiosas vero ligaturas inter quas in aures deputantur, portare nõ debent.

†*Fucari*]or.

v ¶*Fucare.*]id est,tingere.C.quæres vend. non possunt. l.1.Versus:

"Versus.

"Si vitium frontis alienus fucus inauret,
Gloria frontis obit, cum color hospes abit.

6 26.q.2[a] illud.

x ¶*In quibus.*]id est,inter quas.

y ¶*Virorum.*]i.à viris datæ."Sed videtur,q nec in talibus teneat donatio:quia dicit lex q si vir dat vxori margaritas extricatas c ipsas perforauerit, tenetur lege Aquil.ff.ad le.Aquil.si seruus.§.si cum maritus. Sed illud exaudi cũ noluit in eam transferre dominium.aliàs si dat ei vnguenta vel pecuniam ad ea emenda,tenet donatio.ff.de do.inter vi.& vxo.quod autem.§.1. Idem est si dat ei ornamenta.ff.de aur.& ar.leg.l.argumento.§.ornamenta.

"Donatio ĩ aliqb tẽt q maritus vxo ri facit. c id est, ab inuicẽ sepa ratas, secun dũ Accurl.

z ¶*Contra Nestorium.*] CASVS. Dicebat Nestorius episcopus Constantin.& etiam Græci dicunt spiritum sanctum à solo patre procedere, non à filio,quod volebeant arguere ex verbis Domini dicentis scilicet de spiritu sancto, Ille me clarificabit, qui à patre procedit. Huiusmodi error extirpatur hic: nã synodus interpretatur illa verba Christi, Ille me clarificabit,&c. ostendens spiritum sanctum procedere à patre & à filio.In aliis etiam errauit Nestorius episcopus.24.q.3.quidam.ver.Nestoriani.

7 in epist.sy nodica Cyrilli, q̃ pfixa est concilio Ephesino.

Item in lib. 5.c.115.

¶Absque prælati sui licentia canonicis nihil agere licet. C. XXXIIII.

9 IN omnibus[a] igitur(quãtum humana permittit fragilitas) decreuimus,vt canonici[b],clerici† canonice viuant,obseruantes diuinæ scripturæ doctrinam,& documenta sanctorum patrum:& nihil sine licentia episcopi sui, vel magistri eorum incompositę† [c] agere præsumant,in vnoquoque episcopatu vt simul manducent, & dormiant[e], vbi his facultas idfaciendi suppetit:vel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, in suo† claustro maneant:& singulis diebus mane primo ad lectionem veniant,& audiãt[f], quid eis imperetur. Ad mensam vero simili ter lectionem audiant, & obedientiam secundũ canones suis[g] ministris[a,h] exhibeant.

a ¶ Ministris.] *In originali, & apud Iuonem est,*magistris.*Sed ob glossam non est emendatum.*

Item ex concilio Nannetensi†,c.10.

¶Presbyteri, qui simul conueniunt, ebrietatem,& comessationes summopere vitent. C. XXXV.

10 [2] NVllus presbyterorum, quando ad anniuersarium[i] diem trigesimum,vel septimum,vel tertium alicuius,defuncti,aut quacumque vocatione ad collectam presbyteri conuenerit, se inebriare vllatenus præsumat: nec peccatus in amore sanctorum , vel alicuius animæ bibere, vel alios ad bibendum cogere[k], vel se aliena precatione ingurgitare,nec plausus & risus inconditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare præsumat : vel turpia ioca, vel vrso, vel tornatricibus[l] ante se fieri patiatur:nec laruas[m] dæmonũ ante se ferri consentiat: quia hoc diabolicum est , & à sacris canonibus prohibitum.

Item ex concilio Laodicensi,c.41.& 42.

¶Clericus vel laicus sine iussione episcopi non peregrinetur. C. XXXVI.

11 [3] NOn oportet ministros altaris,vel quoslibet clericos spectaculis[r] aliquibus,quę aut in nuptiis,aut scenis[s] exhibentur, interesse: sed antequam thymelici[t] ingrediantur, surgere eos de conuiuio,& abire.

¶*Hoc caput non est in canonũ volumine græco Parisiis anno 1540. impresso. Habetur tamen apud Balsamonem, & videtur indicari c.24.sextæ synodi , Gratianus autem recitat ex prisca versione.*

Item Augustinus ad Possidium, & qui cum eo sunt fratres,epist 73.

¶Colorum fucis mulieres vti non debent. C. XXXVIII.

12 FVcare†[u] figmẽtis, quo vel rubicundior,vel candidior appareat, adulterina fallacia est: qua non dubito etiam ipsos mari tos se nolle decipi, quibus solis permittendæ sunt feminę ornari, secundum veniam,nõ secundum imperium. Nam verus ornatus, maxime Christianorum,& Christianarum non tantum nullus fucus mendax , verum ne auri quidem, vestisque pompa:sed mores boni sunt.[o] Execranda autem superstitio ligaturarũ(in quibus[x] etiam in aures virorum[y] , in summis ex vna parte auriculis suspensæ deputentur)non ad placẽdum hominibus,sed ad seruiẽdum dæmonibus adhibetur.

Item ex symbolo Ephesini concilij.cc.episcoporum , quod habitum est contra Nestorium[z]*.*

DE spiritu dicit.]Hæc est 13.pars distinct.in qua dicitur,quòd à spiritu sancto omnia perficiuntur , & sine illo nullum bonum est: & ideo Gratian.posuit in fine ista duo cap.de spiritu sancto, vt etiam reprobaret quosdam hæreticos,qui dicunt quòd spiritus sanctus non procedit à filio:qui male dicunt.Ioan.de Fan.

CASVS. Quærebatur à Nestorio hæretico , quare Christus in Euangelio dixerit de spiritu sancto, ille me clarificabit, cum ipse non indigeat clarificatione alterius: nec spiritus sanctus sit eo maior,vt ei gratiam dare possit. Et respondetur , quòd hoc ideo dicitur, quia per opera quæ in virtute spiritus sancti fecit , deitatem suam omnibus manifestauit , sicut aliquis virtute propria vel doctrina clarificari dicitur. eius enim spiritus idem est cum eo in substantia, & procedit ab eo sicut à patre. spiritus sanctus per Apostolos miracula faciens, Christum eis manifestauit postquam in cælum ascendit.

Iuo p.2.c.3 Ioan.16.

a ¶*De spiritu.*]"cum omnia sacramenta in virtute spiritus sancti perficiantur, non rite ipsa sacramenta ministrantur,si in spiritus sancti processione non recte sentiatur: de qua subdit duo c. 3.distin.2.cum omnem.

Ioan.16. "Sacra oia in virtute spũs sancti Perficiũtur.

b ¶*Clarificabit.*]id est opera quæ faciam in virtute eius manifestabunt me hominibus.

†*al.existens*

c ¶*Sua.*]id est,Christi, qui est eiusdem substantiæ cum eo.

ibid.

d ¶*Proprietas.*]id est, discretio.quia personaliter ab eo est distinctus.

2paulo post med. inter opa B.Hie.

e ¶ *Alienus.*] id est,aliud in essentia , immo idem.

Io.14. &16.

f ¶ *Veritatis.*] id est,à veritate, id est, à filio procedens.

g ¶*Ex Deo patre.*]mirum est cum Ephesinum concilium fuerit in Græcia celebratum, & de quattuor principalibus sit vnum:vt 15.distinct. canones.

"Spũs sanct[o] à patre & filio procedit, quidquid dicant Græci.

"quomodo Græci audent dicere spiritum sanctum à solo patre procedere, cum hic dicitur contra , inducti tamen sunt ad hoc dicendum duabus de causis , scilicet, quia Christo loquens de processione spiritus sancti, solum patrem nominat dicens : Qui à patre procedit.Item etiam quia in symbolo fidei apud eos edito sim pliciter continetur , Qui à patre procedit. nos addimus, filioque. sed in fine symboli apud eos sub anathemate prohibetur,vt nullus de fide Trinitatis aliud docere vel aliter prædicare quam ibi continetur, audeat. vnde dicunt nos anathematizatos qui ibi addimus, filioque.sed Christus ideo ita dixit,quia patri voluit attribuere auctoritatem inspirandi. Item in anathemate ponitur aliud pro contrario: sed non est contrarium, sed idem: cum filius cum patre sit idem in substantia. ergo quod à patre procedit,& à filio. & sic non addimus,sed potius declaramus.

7 in epist.sy nodica Cyrilli, q̃ pfixa est concilio Ephesino.

h ¶*De meo.*] id est à me,& à patre meo procedit. C.de sum.trin.l. inter claras.Ioan.de Fant.

SAlu*ator.*] CASVS iste fic consueuit poni communiter.Loquitur hic Didymus contra Græcos , qui errori Nestorij adhærentes dicunt spiritum sanctum à filio non procedere,vt colligitur ĩ.ead.

¶*Quod spiritus sanctus procedit à patre & filio.* C. XXXIX.

13[1] DE spiritu[a] dicit Dominus in Euangelio[b][ille me clarificabit.]Hoc rectissime sentientes , vnum Christum Dominum,& filium,non velut alterius egentem gloria confitemur à spiritu sancto gloriam consecutum: quia eius spiritus nec melior,nec superior ipso est:sed quia mira opera faciens ad demonstrationem suæ deitatis,virtute proprij spiritus vtebatur, ab ipso dicitur clarificari : quòd virtus sua[c], vel disciplina quælibet vnumquemque clarificet. Quamuis enim in sua sit substantia spiritus eius , & intelligatur in persona proprietasd, iuxta id,quod spiritus est, & non filius : attamen ab illo alienus[e] non est. Nam spiritus appellatus est veritatis[f],& veritas Christus est. Vnde & ab isto similiter,sicut ex Deo[g] patre procedit. Denique hic ipse spiritus etiam per manus sanctorum Apostolorum miracula glorioſa perficiens Dominum glorificauit Iesum Christum , postquam ascendit in cælum. Nam creditus est Christus natura Deus existere†, per suum spiritum virtutes efficiens : ideoque dicebat [De meo[h] accipiet, & annuntiabit vobis.]

Item Didymus,in lib.2.de spiritu sancto, contra errores Græcorum.[2]

¶De eodem. C. XL.

SAlvator[A], qui & veritas, ait, [Non enim loquetur à semet ipso:]hoc est,non sine me,& sine meo & patris arbitrio: quia inseparabilis[i] à mea & patris est voluntate[k]. *& amplius*†[l].

†absunt ab orig.

¶Quia non ex se est[m]:sed ex patre, & me est. Hoc enim ipsum, quod subsistit,&loquitur à patre, & à me illi † est. [Ego veritatem loquor,]id est,inspiro,quę loquitur , siquidem spiritus veritatis est.Dicere autem,& loqui in Trinitate, non secundum consuetudinem nostram, qua ad nos inuicem sermocinamur,&loquimur, accipiendum,sed iuxta[n] formam incorporalium naturarum,& maxime Trinitatis,quæ voluntatem suam inserit[o] in corde credentium, & eorum , qui eam audire sunt digni : hoc est dicere, & loqui. *&infra.* ¶ Loqui ergo patrem[p] , & audire filium , vel econtrario filio loquente audire patrem , eiusdem naturæ[q] in patre , & filio , consensusque significatio est. Spiritus quoque sanctus , qui est spiritus veritatis, & spiritus sapientię,non potest filio loquente audire,quæ nescit:cum hoc ipsum sit, quod profertur à filio, id est, procedens à veritate, consolator manans de consolatore , Deus de Deo spiritus veritatis procedens.Denique,ne quis illum à patris & filij voluntate,& societate discerneret[r] , scriptum est , [Non enim à semetipso[s] loquetur : sed sicut audiet , loquetur.] Cui etiam simile de seipso Saluator ait,[Sicut[t] audio,& iudico,] & alibi [Non potest filius facere quidquam,nisi quod viderit patrem facientem[u].]

Item de eodem. C. XL.

SAlvator[A] , qui & veritas , ait, [Non enim loquetur à semet ipso:]hoc est,non sine me,& sine meo & patris arbitrio: quia inseparabilis[i] à mea & patris est voluntate[k]. *& amplius*†[l].

†absunt ab orig.

¶Quia non ex se est[m]:sed ex patre, & me est. Hoc enim ipsum, quod subsistit,&loquitur à patre, & à me illi † est. [Ego veritatem loquor,]id est,inspiro,quę loquitur , siquidem spiritus veritatis est.Dicere autem,& loqui in Trinitate, non secundum consuetudinem nostram, qua ad nos inuicem sermocinamur,&loquimur, accipiendum,sed iuxta[n] formam incorporalium naturarum,& maxime Trinitatis,quæ voluntatem suam inserit[o] in corde credentium, & eorum , qui eam audire sunt digni : hoc est dicere, & loqui. *&infra.* ¶ Loqui ergo patrem[p] , & audire filium , vel econtrario filio loquente audire patrem , eiusdem naturæ[q] in patre , & filio , consensusque significatio est. Spiritus quoque sanctus , qui est spiritus veritatis, & spiritus sapientię,non potest filio loquente audire,quæ nescit:cum hoc ipsum sit, quod profertur à filio, id est, procedens à veritate, consolator manans de consolatore , Deus de Deo spiritus veritatis procedens.Denique,ne quis illum à patris & filij voluntate,& societate discerneret[r] , scriptum est , [Non enim à semetipso[s] loquetur : sed sicut audiet , loquetur.] Cui etiam simile de seipso Saluator ait,[Sicut[t] audio,& iudico,] & alibi [Non potest filius facere quidquam,nisi quod viderit patrem facientem[u].]

Ioan.16.

Ioan.5.

"Pater loquitur de filio, quid significat.

"Opa sunt duplicia.

"Filius ĩ diuinis quidquid habet, à pre habet

A ¶ Saluator.] *In originali hæc antecedunt,* Dehinc in consequentibus de spiritu veritatis , qui à patre mittatur, & sit paracletus,Saluator,&c.

p ¶*Patrem.*] in Euangelio tamen exponitur, "pater dicit vel loquitur de filio , id est, gignit filium. Pater vel filius loquitur de spiritu sancto, id est, inspirat spiritum sanctum. Filius audit patrem , id est, gignitur ab eo. Spiritus audit à patre vel filio,id est,inspiratur ab eo.& hęc expositio vsitatior est quàm ea quæ hic ponitur.

q ¶*Eiusdem naturæ.*]Secundario.principaliter enim sic notatur per sonarum distinctio , immo principaliter. nec est ibi inuenire prius vel posterius , & omnia quæ in Trinitate personas distinguunt, essentiam innuunt,& essentialiter intelliguntur,& accipiuntur. Vnde Auguſt. Non est Deo aliud esse personam,& aliud esse substantiam , cum hoc nomen persona principaliter editum sit ad notandum distinctionem personarum.

r ¶*Discerneret.*]dicendo quòd non procederet ab eo.

s ¶*A semetipso.*]legitur in Euangelio Ioan.Cum venerit paracletus spiritus veritatis,ille vos docebit omnem veritatem.non enim loquetur à semetipso : sed quæcumque audiet,loquetur,& quæ ventura sunt annuntiabit vobis.

t ¶*Sicut audio.*]i.intelligo & scio.dicitur.n.filius scientia,& quidquid habet filius,habet à patre,& spiritus sanctus à patre & filio.

"quidquid habet filius,habet à patre,& spiritus sanctus à patre & filio.

v ¶ *Facientem.*] Iæpe solet similis filius esse patri.item & magistro discipulus.24.q.1.cum beatissimus.Ioannes.

FINIS.

Immortali Deo immortales gratias.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CANONES POENITENTIALES,

QVORVM NOTITIA VIRIS ECCLESIASTICIS EST VALDE NECESSARIA.

Sunt enim quædam regulæ directiuæ ad pœnitentias delinquentibus imponendas.

COnsiderandum est de canonibus pœnitentialibus: Ad quorum intelligentiam prænotãdum est, quòd sicut est in scientiis practicis, quæ versantur circa opera, quòd sermo in vniuersali est incertus & dubius: sed cum applicatur ad singularia incipit quodammodo habere certitudinem, vt qui non considerat circunstantias particulares, potius deuiet quàm se rectificet, vt patet in medicina, & scientia morali. Sic est intelligendum in proposito, quòd canones instruunt in generali quomodo est pœnitentia imponenda: sed descensum ad singularia presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias personarum attendentes ad canones sicut ad regulas directiuas: quia si contra canones imponant, non recte imponunt. Nulli ergo presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obuiare. dist. 38. nulli. In canonibus autem maxime determinatur pœnitentia quo ad tẽpus: & magis quàm quo ad modum: quia illa determinatio est certior & communior. hæc Bonauentura. Vt ergo scias qualiter debeat procedere arbitrium presbyteri, nota regulariter, sicut dictum est supra septemnis est pro peccato mortali pœnitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem, sed magis propter significationẽ. In veteri enim lege Maria soror Moysi lepra percussa, separata fuit extra castra vij. diebus, Num. 12. Maria significat pœnitentem. Interpretatur enim amarum mare. Hæc pœnituit vij. diebus, sed nunc pœnitet vij. annis, quod significatũ est, Ezec. 4. Diem pro anno dedi tibi.

¶ Si quæratur quare pœnitentia sit aggrauata, cum lex noua sit lex misericordiæ: Resp. quòd hic est maior ingratitudo propter maiorẽ gratiam, & maior contemptus propter maiorem dignitatem nouæ legis, in qua Christi sanguis est effusus, & grauius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et vlterius satisfactio in lege noua debet esse perfecta, vt in pristinum statum reducat. Et quia sol in vna die non redit in idem punctũ, sed in anno: ideo dies conuersus est in annũ. Rursum, Quia perfectum remedium est in lege noua: ideo annus multiplicari debet per septem, propter septem dona spiritus sancti recuperanda, & propter septem dotes, scilicet tres animę, & quattuor corporis obtinendas. Huiusmodi autem pœnitentia non est omnibus imponẽda, nec tamen est infirmanda: sed est insinuanda, vt cognoscatur quàm grauis est culpa. hæc Bonauentura. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit sta tuta talis pœnitentia: debet tamen imponi magis vel minus aspera prout maioritas vel minoritas criminis cum ceteris circũstantiis hoc exposcit, vt in sequẽtibus patet. A prædicta namque regula excipiuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccantis vel criminis enormitatem imponitur pœnitentia maior: aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergo quòd presbyter circa pœnitentias disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per canones certæ pœnitentiæ imponuntur, quos scilicet canones tenetur presbyter scire, vt dictum est supra. Sunt autem isti.

¶ Primus est, quòd si presbyter fornicationem fecerit, pœnitentiam x. annorum faciat hoc modo: scilicet, quòd sit inclusus, siue à ceteris in aliquo loco remotus: sacco indutus & humi prostratus misericordiam Dei iugiter implorans. primis tribus mensibus continuis à vesperè in vesperam pane & aqua vtatur, exceptis Dominicis diebus, & festis præcipuis, in quibus modico vino, piscibus & leguminibus recreetur. Elapsis autem sic tribus primis mensibus, de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat ne populus in eum scãdalizetur. Et per hoc videtur, quòd in publico crimine loquatur. Post hoc resumptis viribus aliquantulũ, vnum annum & dimidium in pane & aqua expleat, except

exceptis Dominicis & aliis præcipuis festis, in quibus vino, sagimine, ouis & caseo poterit vti. Finito sic primo anno & dimidio, particeps sit corporis Domini: & ad pacem veniat, & ad psalmos cum aliis fratribus canendos in choro vltimus recipitur. Ad cornu tamen altaris non accedat: sed minorum ordinum tantũ officia gerat, deinde vsque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam & sextam exceptis diebus Paschalibus, qui sunt quinquaginta, in pane & aqua ieiunet. secundam tamen feriam vno psalterio vel denario si sit operarius redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleuerit, potest eum episcopus ad gradum pristinum reuocare: ita tamen quòd in tribus annis sequentibus sine vlla redemptione omni sexta feria in pane & aqua ieiunet. Et eadem pœnitentia imponenda est presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ depositionem inducunt. Probantur autem hæc omnia. 82. di. presbyter si fornicationem. quod intelligunt quidam de simplici fornicatione: alij forte melius secundum Rayn. de adulterio vel incestu: puta, quia cognouit coniugatam, consanguineam vel affinem.

Legitimæ feriæ sunt tres.

Secundus casus est, si presbyter cognouit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizauit, vel in baptismo vel in cõfirmatione tenuit: vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere xij. annis. & etiam debet deponi, si crimẽ sit manifestum: & peregrinando xv. annis pœniteat. & postea monasterium intret tota vita sua moraturus ibidem. Episcopus vero qui talia commisit, pœniteat xv. an. Ipsa vero mulier debet omnia relinquere, & res suas pauperibus dare, & conuersa vsque ad mortem in monasterio Deo seruire. 30. q. 1. si quis sacerdos. & c. non debet.

Tertius est, quòd quicumque filiam suam spiritualem vel matrem cognoscit, septem annis pœniteat, & similiter ei consentientes. 30. q. 3. non oportet.

Quartus est, quòd qui contrahit cum aliqua alij desponsata per verba de præsenti: ipsa dimissa xl. diebus ieiunet in pane & aqua, & sequentibus septem annis pœniteat. ext. de spon. duo. accepisti.

Quintus est, quòd qui cognoscit duas commatres vel sorores, siue vxor viuat, siue non, ad minus vij. annis pœniteat, licet plus deberet. 30. q. 4. si presbyter.

Sextus est, quòd qui cognouerit monialem siue deuotam, x. ann. pœniteat. & similiter ipsa secundum formam traditam. 27. q. 1. de filia. & c. deuotam. In quorum j. c. dicitur, quòd si filia episcopi, vel presbyteri, vel diaconi post votum solenne contraxerit matrimonium, non admittitur ad communionem, nisi marito defuncto pœnitentiam egerit: si autem eo viuente decesserit, & pœnitentiam egerit, & communionem petierit, tantum in fine vitæ recipiet eam. In ij. cap. dicitur quòd deuota peccans non est recipienda in ecclesia, nisi peccare desierit: & desinens egerit pœnitentiam x. ann. postea recipiatur ad communionem, & antequam in ecclesia admittatur ad orationem: ad nullius conuiuium Christianæ mulieris accedat.

Septimus est, de eo qui ignoranter cognoscit duas sorores, vel matrem & filiam, vel amitam & neptem: pœniteat vij. annis. Si autem scienter, perpetuo priuetur coniugio. 34. q. 1. si quis cum duabus.

Octauus est, quòd qui duxit in vxorem eam quam polluit per adulterium, pœniteat v. ann. 31. q. 1. si qua vidua.

Nonus est, quòd qui contra naturam peccauit, si sit clericus debet deponi vel religioni tradi, si corrigibilis appareat ad perpetuam pœnitentiam peragendam. Si vero sit laicus à cœtu fidelium vsq; ad condignam satisfactionem debet fieri alienus. ext. de excess. prælat. clerici. Hoc enim vitium maius est, quàm cognoscere matrem. 32. q. 7. adulterij. & hęc Aug. Adulterij, inquit malum, vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu fornicatio. Peius enim est cũ matre, quàm cum aliena vxore concumbere: sed omnium horum pessimum est, quod contra naturam fit, vt si vir membro mulieris non ad hoc concesso voluerit vti. hæc Augu. Quocumque autem modo tale factum exerceatur præterquam inter virum & feminam ordinate & in vase debito, vitium contra naturam & sodomiticum iudicatur, vt dicit Ray.

Decimus est, quòd qui coierit cum brutis, pœniteat plusquam vij. ann. & similiter pro incestu. 32. q. 2. hoc ipsum. & §. seq.

Vndecimus est, quòd presbyter qui interest clandestinis nuptiis triennio suspenditur: & si culpa exegerit, grauius puniatur. ext. de cland. desp. cum inhibitio.

Duodecimus est, quòd qui votum simplex violauerit, pœniteat iij. ann. 27. dist. si vir.

Decimustertius est, quòd qui excommunicatus celebrauerit, debet triennio pœnitere. & per ij. iiij. & vj. feriam à vino & carnibus abstinere. 11. q. 3. de his. De pœna vero degradati celebrantis habetur dist. 50. accedens.

Decimusquartus est, quòd homicida voluntarius sine spe restitutionis deponitur. & pœniteat vij. ann. 50. dist. miror.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Decimusquintus est, quòd homicida casualis pœniteat v.ann.& hoc secundùm Ray.si culpa casum præcessit:aliter non,nisi forte ad cautelam.dist.50.eos.& duob.c.seq.

Decimussextus est, quòd si quis fecerit homicidium propter necessitatem euitabilem, pœniteat duob.ann. distin.50. c. de his clericis. quæ licet si ineuitabilis esset,in nullo sibi imputaretur.50.dist.quia te.Quod verum est quo ad culpam: sed bonum esset,q̃ pœniteret quo ad cautelam & innocentiam suam ecclesię ostendendam. extr.de homic.c.2.§.vlt.Et secundùm Rayn. forte distingui potest in homicidio necessario sicut in casuali. & vtrum culpa præcesserit necessitatem vel non. Arg.distin.50.de his not.ext.de homic.interfecisti.Sed & si quis per insaniam committat homicidium, non ei imputatur.3. q. 4. iudicas. quin etiam qui intuitu disciplinæ incaute percutiendo occiderit, deponitur.ext.de hom.presbyterum.15.q.1.si quis non iratus. Sed qui ligatum latronem interfecit,deponitur.ext.de homic.suscepimus. Qui autem latronem occultũ occidit,quem viuum cõprehendere potuit,xl.dieb.non intret ecclesiam,& aliàs pœnitere debet,ext.e.ti.c.2.vbi de hoc dicitur.qui vero paganum vel iudęum occidit,pœniteat xl.dieb.dist.50.c.qui vero odij.

Decimusseptimus est, quòd matricida pœniteat x. annis secundùm formam satis aperte traditam 33.q.2.latorem. Vxoricidæ vero grauior pœnitentia debet imponi. Talis enim & qui dominum occidit, nunquam equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit:vsque ad x.ann.carnes non comedit nec vinum bibit, & alia quæ habentur 33.q.2. admonere.& c.quicumque.Imponitur autem pœnitentia maior vxoricidæ, non quia illud peccatum sit grauius isto, sed quia homines promiores sunt ad occidendum vxores, quàm matres. Maius enim peccatum est occidere matrem, quàm vxorem occidere, vt dicit Bonauent. in 4.sentent.& communiter omnes doct.Gul.vero Duran.tenet contrarium in repertor.pro eo quòd vxoricidæ imponitur pœnitentia maior. Mihi autem magis placet sententia aliorum. Sed qualem pœnitentiam agere debent qui filios occidunt? Resp. Aut est certum quòd ipsimet scienter interfecerunt, & sic debet eis imponi pœnitentia maior quàm pro alio homicidio. Arg.ext.e.c.vlt.in text.& gl.& de homic. cum iuramento.de pœn.dist.1.aut facta. In hoc tamen casu vir vxorem recuperat quam coactus abiurauerat,& ipsa pœnitentia agit secundum arbitrium episcopi:ita quòd si habet alios filios pacifice gubernare possit eos vxor.extr.e. intelleximus. quòd si virum non habet,induci debet vt intret religionem: ad quod si non potest induci, tutius est ei dare licẽtiam nubendi, vt ext.e.veniens.Et hoc quãdo timetur de continentia,aliàs non,vt patet 31.q.2.in adolescentia. Et si pater sit clericus,ab officio altaris debet perpetuo abstinere,& ei grauior quam laico:non tamẽ publica (nisi veniat in publicum) pœnitentia debet imponi,vt ext.de pœn.quæsitum. Aut certum est,quòd non interfecerunt sponte, nec in culpa fuerunt, sed casu fortuito contingit: & sic de stricto iure in nullo tenentur.Arg.ext.de homic.ex litteris.2.c.Ioannes.& c. vlt. Nisi velint ad cautelam pœnitere. In dubio tamen præsumitur, quòd non hoc ex certa scientia,sed potius ex incuria prouenerit. extr. de præsumpt.afferte. Aut certum est,quòd non exhibuerunt omnem diligẽtiam quam potuerunt & debuerunt:& sic culpa præcessit casum. Et si sit grauis culpa,vt si posuit puerum in medio vtriusque: secundum arbitrium pœnitentiarij imponitur pœnitentia v.vel vij.ann.50.distin. si qua femina. & c.seq. & c. si quis sponte. occulta si sit occultum.publica si sit publicum. & maior si in lecto suffocetur quàm si in cunis. & maior presbytero Græco quàm laico, vt habetur ext.de pœn.quæsitum. Et licet dispensetur quo ad pœnitentiam, quæ est arbitraria,vt dicitur ibidem:non tamen quo ad ordines propter homicidium quod est delictum enorme & indispensabile,dist.50.miror.Si autem culpa quæ præcessit casum sit leuis,vt si posuit puerũ in eodem lecto, longe tamen à se: imponitur pœnitentia iij.ann. Secundum hoc intellige illud ext.e.de infantibus.Monendi ergo sunt parentes, quòd tam tenellos secum in vno non collocent lecto, ne qualibet negligentia interueniente opprimantur & suffocentur, vt 2. q.5. consuluisti. Et hoc modo distinguit Host. & Ber.ext.de infant.Quid de illis qui filios vel seruos suos infantes, vel etiam adultos languidos relegata pietate exponũt,ideſt,extra se ponunt ante ecclesias, vt aliqui moti misericordia colligant eos? Resp. Tales grauiter peccant: quia cum ignoretur sæpe consanguinitas expositorum, contrahere possent matrimonium cum sorore vel consanguinea: ideo exponens tenetur de hoc peccato pœnitere, & est puniendus sicut expositus,si scienter cum tali contraheret puniretur. ext.dẽ pœn.officij. secundum Host. Talis enim secundum Ray.est tanquam homicida iudicandus, qui hominem sibi ita coniunctum periculo mortis exponit.Consideratis tamen circumstantiis & vtrum ob hoc mors secuta fuerit vel non fuerit:pœnitẽtia moderanda erit

da erit. Erunt autem tales irregulares secũdum Ray. si mors inde sit secuta:quia scilicet fuerũt in culpa eos exponendo,vel alimẽta negando. tamen secundum Ro. si in nulla culpa fuissent: quia forte nec eleemosynas quęrendo,nec aliter eos alere possent,irregulares non essent,nec peccarent.

Decimusoctauus est,quod qui presbyterum interfecit,pœniteat xij.ann. ext.de pæn.& rem. c.2.De pœnitentia vero eius qui occidit monachum, vel clericum subdiaconum, vel diaconum,habetur 17.q.4.qui occiderit.De pœnitentia autem eius qui machinatur in mortem domini sui, vel in regimen eius, habetur 23. q.vlt. §.si quis.

Decimusnonus est, quòd qui iniuste alium ad mortem accusat, xl. diebus in pane & aqua per vij. ann. ieiunet & pœniteat, & hoc si accusatus sit occisus. Si autem tantum membrum perdiderit,triennio pœniteat. extr.de accus.ac-cusasti. Host. vero & Ioan. de Deo in ieiunando intellexerunt quod primus pœniteat per vij. annos, quolibet anno ieiunando xl. diebus in pane & aqua.secundus vero per iij.ann.G.vero Duran.intellexit prout littera magis sonat, scilicet quòd primus ieiunabit xl. diebus in pane & aqua,siue continue, siue interpollate, & per vij.annos ieiunabit & pœnitebit:non tamen in pane & aqua, sed ad arbitrium presbyteri. secundus vero per iij.Quadragesimas,prima ante natalem Domini, secunda ante Pascha, tertia ante sanctum Ioannem. has enim instituit beatus Petrus,vt habetur in chronicis. Ieiunabit autem tunc in pane & aqua.probantur hęc secundum Host.22.q.5.c.1.2.& 3.

Quadragesimæ sunt tres.

Vigesimus est, quod periurus xl. diebus in pane & aqua ieiunet, & vij. annis sequentibus pœniteat. & semper debet esse in pœnitentia, scilicet interiori.6.q.1.quicumque.

Vigesimusprimus est, quòd qui compulsus conditionaliter à domino scienter peierat,si liber sit,xl.diebus in pane & aqua. & hoc secundum gl. intellige vel ꝯtinue vel interpollate pœniteat vij.ann. sequentib. non tamen in pane & aqua.vt dicit gl. Si vero seruus sit eius qui eum coegerit trib.Quadragesimis & legitimis feriis,scilicet,ij.iiij.& vj.22.q.5.qui compulsus.

Vigesimussecundus est,quòd qui peierat in manu episcopi vel in cruce cõsecrata,pœniteat iij.an. Si vero in cruce non consecrata,vno anno.Qui vero coactus & ignorans ignorãtia iuris,& postea cognoscit,pœniteat trib.Quadragesimis.22.q.5. c.2. Qui vero coactus pro vita redimenda vel qualibet causa vel necessitate peierat (quia corpus plus quã animam dilexit) tribus quadragesimis pœniteat. ea.q.5. c.si quis coactus. Alij inducunt tres annos: & vnum ex his in pane & aqua.

Vigesimustertius est,quòd qui falsum scienter iurat,vel alium iurare cogit,diebus xl.pœniteat in pane & aqua,& vij.seq.annis numquam sit sine pœnitentia,scilicet interiori. Alij etiam si conscij fuerint similiter pœniteant.22. q. 5.si quis conuictus.

Vigesimusquartus est, quod qui mensurat in falsa mensura,xxx.diebus in pane & aqua ieiunet.ext.de contrah.emp.vt mensuræ.De pœna vero falsarij litterarum, habetur extr. eo. ad audientiam.& c.dura.& c.ad falsariorum. & de verb.sig.nouimus.

Vigesimusquintus est, quòd qui frangunt pœnitentiam solennem, siue redeundo ad crimina priora vel similia: siue redeundo ad negotiationem vel militiam sæcularem, quæ sibi fuerant interdicta: sola inter ecclesiam fidelib. oratione iunguntur, à communione suspenduntur, à catholicorum conuiuiis separantur, & pœnitere debent x. ann. & communicent in fine vitæ.33.q.2.de his vero. & de pœnit.dist.5.si quis vero.

Vigesimussextus est,quod qui canit missam & non communicat, debet vno anno pœnitere,& interim missas non cantare.de conſ.dist.5. relatum.

Vigesimusseptimus est,quod presbyter,qui mortuum clericum inuoluit in palla altaris,pœniteat x. annis, & mensibus v. diaconus vero triennio & dimidio. de conſ.distin.1.nemo per ignorantiam.

Vigesimusoctauus est,quod qui committit sacrilegium ecclesiam violando, vel chrisma siue calicem sacrum pollutis manibus accipit, vel similia sacrilegia committit, pœniteat vij. annis. Primo anno extra cæmeterium quod violauit,consistat.secundo anno ante fores ecclesiæ. tertio in ecclesia. & in hoc triennio carnes non comedat: vinum non bibat nisi in Pascha vel Natali,nõ offerat nec communionem accipiat. quarto anno communicabit:& in illo & in v. & vj. & in vij. tribus feriis à carnibus & vino abstineat ieiunando.12.q.2.dæmon.Comburens autem ecclesiam, xv.annis pœniteat, & eam restituat.17.q.4.§.si quis.ver.maius.De pœna vero raptoris siue furis rei ecclesiasticę,&de pœna furis & effractoris tam clerici quàm laici, habetur c.q.§.peccata.& c.si quis clericus.

Vigesimusnonus est,quòd si parentes frangunt sponsalia filiorum, à communione triennio separentur:& similiter filij si sint in culpa:si tamen filij secundum promissionem factam

Universidad de Deusto
Biblioteca

contraxerint, excusantur vtique, scilicet quo ad pœnam ecclesiæ: sed non quo ad reatum ex quo dederunt operam in contrarium. 31. q.3. si qui parentes. arg. de pœn. dist.1. si cui.

Trigesimus est, quòd qui blasphemauerit publice Deum vel aliquem Sanctorum: & maxime beatam Virginem, illi debet episcopus hanc pœnitentiam iniungere, scilicet vt vij. diebus Dominicis prę foribus ecclesiæ in manifesto dum missa cantatur existat, & vltimo illorum dierum dominicorum pallium & calciamẽta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat, & septem præcedentibus sextis feriis in pane & aqua ieiunet ecclesiam nullatenus ingressurus: & quolibet prædictorum dierum tres pauperes vel duos vel saltem vnum reficiat si potest: & si non potest hæc pœna in aliam commutetur. quod si renuerit agere omnia supradicta, interdicatur sibi ecclesia, & in morte priuetur ecclesiastica sepultura. extra de maled. statuimus. Item blasphemus si dies fuerit, xl. alioquin xxx. vel xx. & si ad hoc non sufficit, quinque solidorum vsualis monetæ pœna multetur, nullamque misericordiam in hoc habiturus, vt dicitur ibidem, scilicet quin soluat quinque solidos, quos si non habet, currat per ciuitatem, vel cõmutetur in pœnam aliam temporalem. Hæc autem pœna soluetur ei, qui condemnat, id est potestati seculari. hanc enim pœnam temporalem præcepit Papa imponi per potestatem temporalem. quod si neglexerit, per episcopum præcipitur cogi. hæc Host. habet autem prędicta pœna locum secundũ Gof. cum quis blasphemat non ex ira vel ebrietate vel dementia: quia tunc cum eo mitius ageretur. 2. q.3. si quis iratus. §. notandum. Secundum vero Host. hæc pœna est specialiter inducta contra eos, qui Deum blasphemant ex ira. Non enim aliquis de leui blasphemat Deum nisi iratus. Tanta tamen posset esse iracundia, quod ęquiparatur dementiæ: & tunc illud quod dicit Gof. locum posset habere. hæc Host.

Quid si quis iuret per caput, vel per ventrem vel per corpus, vel capillum? Resp. Host. quòd si faciat hoc affirmando vel iurãdo, non habet locũ hæc pœna. secus est si faciat hoc detestando vel vituperando, licet iratus. Item secũdum Gof. & Host. hæc quæ dicuntur de pœna temporali, fiunt iudice pro tribunali sedente. In iudicio autem animæ presbyter discretus molliẽdo rigorẽ dispensare poterit ex causa circa pœnam spiritualem superiorem. 25. q.6. pœnitentibus. hæc Host. Item blasphemus clericus, maxime presbyter, cogatur ad veniam postulãdam. quod si noluerit, degradetur. dist. 46. clericus.

Notandum vero quòd blasphemus secundum leges est decapitandus, vt in auth. vt non lux. contra nat. cir. med. coll. 6. Secundum vero canonem antiquum clericus erat degradãdus, & laicus excommunicandus. 22. q.1. si quis per capillum. Hodie vero laicus aget pœnitentiam supradictam, scilicet illius canonis, statuimus & hoc si publice blasphemauit. Si enim occulte, non pœnitebit publice, vt puto. Clericus vero hodie est corrigendus pœna arbitraria & occulta, non illa quæ est publica. Clericus enim publice non debet pœnitere. Si autem rebellis fuerit, vel sæpius hoc commiserit, locum habet pœna legis, scilicet vt laicus decapitetur in foro ciuili, & in canonico anathematizetur, id est, ecclesiæ ingressus sibi interdicatur, & in morte priuetur ecclesiastica sepultura. Clericus vero degradetur. hæc Host. tit. de maled.

Trigesimus primus est de presbytero, qui reuelat confessionem, quòd de iure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinari. de pœn. dist. 6. sacerdos.

Trigesimus secundus est, quòd qui dicendis horis canonicis & aliis officiis diuinis discrepat à consuetudine propriæ metropolitanæ ecclesiæ, vj. mensibus priuatur communione, si hoc accidat ex contemptu. 17. dist. de his.

Trigesimus tertius est, quòd episcopus, qui ordinat sine iusta causa clericum inuitum aut reclamantem vel penitus inuitum absolute suspenditur vno anno. 74. dist. c.1.

Trigesimus quartus est, quòd episcopus, qui correctionem de venditione ministeriorum dissimulat, duobus mẽsibus, presbyter iiij. diaconus iij. subdiaconus, & ceteri ad arbitrium iudicis pœnitere debẽt. 1. q.1. quidquid inuisibilis.

Trigesimus quintus est, quòd fortilegus xl. diebus pœniteat. extr. de fortil. requisisti.

Trigesimus sextus est, quòd qui videt in astrolabio pœniteat duobus ann. extra de fortil. ex tuarum.

Trigesimus septimus est, de stilla sanguinis altaris cadentis super terram, vel aliquid aliud propter negligentiam presbyteri, debet presbyter pœnitere xl. diebus. Si cecidit super pallio altaris pœniteat iiij. diebus. de cons. distin. 2. c. si per negligentiam.

Trigesimus octauus est, quòd si aliquis euomit Eucharistiam propter ebrietatem & voracitatem: si laicus, pœniteat xl. diebus, Si clericus vel monachus vel presbyter vel diaconus, pœniteat lxx. diebus. Si episcopus, pœniteat nonaginta diebus: Et debet euomitura comburi, & iuxta altare collocari. Si vero causa infirmitatis euomuerit, septem diebus pœniteat. de conse.

dist

dist. 2. si qui propter ebrietatem.

Trigesimus nonus est, quando mus corrodit vel comedit corpus Christi. de pœnitẽtia huius casus inquire vbi sit not. de cons. dist. 2. circa fi.

Quadragesimus est, quòd qui domum vel aream voluntarie succendit, sublata vel incensa omnia restituat, & tribus annis pœniteat. extra de iniu. si quis domum. Canon tamen dicit quòd si ex odio vel iniuria hoc fecerit, excommunicari debet, nec absolui donec satisfecerit, & iurauerit quod ignem de cetero non apponet. Imponitur autem sibi vt Hierosolymam vel in Hispaniam vadat in Dei seruitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem archiepiscopus vel episcopus hoc relaxauerit, damnum restituat, & ab officio episcopali per annum abstineat. 23. q.8. pessimam. Hodie autẽ postquam sunt denuntiati non possunt citra sedem Apostolicam absolui. ext. de sen. exc. tua nos. Immo text. loquitur de incendiariis indistincte postquam sunt publicati. Et Ber. hoc idem dicit expresse, & Gratia. ext. de sent. exc. quicumque. & Gof. licet Rom. contrarium dicat. Secundum autem leges, qui in ciuitate data opera incendium fecerit: si sit humilis, subiicitur bestiis: si sit in aliquo gradu, decapitatur vel in insulam relegatur. ff. de incen. rui. nau. l. fi. Qui vero alibi vt in villis vel castris remissis ibidẽ ædes positas combusserit, si hoc dolo fecerit, comburitur. Et hoc intelligendum secundum Host. si sit humilis. Si autem hoc ex sua negligentia contigerit, resarciet damnum, vel si minus idoneus sit, parum vel leuiter castigetur. Et nomine ædium omne ædificium continetur, vt ibidem dicitur. l. qui ædes.

Quadragesimus primus est, quòd qui dederit vel acceperit communionem ab hęretico, & nescit hoc esse prohibitum ab ecclesia, & postea intelligit, pœniteat vno anno. Si autem sciuit & neglexit, pœniteat x. annis: vel secundum quosdam, vij. vel secundum alios, v. Qui vero permittit hæreticum missam celebrare in ecclesia catholica per ignorãtiam iuris, pœniteat xl. diebus. Si pro reuerentia eius, per annum pœniteat. Si pro damnatione ecclesiæ catholicæ, & pro consuetudine Romanorum, proiiciatur ab ecclesia sicut hęreticus, si sit impœnitẽs: alioquin pœniteat x. annis. Si autem relicta ecclesia ad hæreticos transierit, & alios ad hoc induxerit, pœniteat xij. an. iij. extra ecclesiam, vij. inter audientes, ij. extra cõionẽ. & sic xij. anno cõionẽ siue oblationẽ percipiat. 24. q.1. si quis dederit.

Quadragesimus secundus est, quòd patronus, qui res ecclesiæ dilapidat, vno anno pœniteat. 16. q.7. c. filiis.

Quadragesimus tertius est, ꝙ qui domum suam magicis & incãtatoribus lustrat, vel aliud facit, & qui ei hoc consulit, annis v. pœniteat. 16. q.5. qui diuinatores. & c. non liceat.

Quadragesimus quartus est, ꝙ qui pacẽ cum proximo suo non facere iurat, anno vno pœniteat, & ad pacem redeat. 22. q.2. qui sacramento.

Quadragesimus quintus est, ꝙ pro periurio, adulterio, homicidio dãtur pro pœnitentia regulariter vij. anni, & similiter pro fornicatione: licet non ita aspera pœnitentia iniungatur. 22. q.1. prædicandum. 33. q.1. hoc ipsum. & §. seq.

Quadragesimus sextus est, ꝙ qui scienter rebaptizatur, vij. an. pœniteat, & feria iiij. & vj. in pane & aqua ieiunando tres quadragesimas facit. & hoc si fecit pro hęresi introducenda. Si autẽ pro munditia, i. pro salute corporis obtinenda, vt extr. de apost. c.2. tribus ann. pœniteat. de cons. di.4. qui bis. & talis qui bis baptizatur vel cõfirmatur, fit de foro ecclesiæ, & cogitur fieri irregularis. dist. 84. dictum est. De pœna autem talium habetur de cons. di.4. eos. Cuius capituli sententiam prætermitto gratia breuitatis.

Quadragesimus septimus est, ꝙ qui vxorem adulteram cognoscit antequã pœniteat, iij. an. pœniteat. 21. q.2. si quis. Qui vero cognoscit eam pœnitentem ante pœnitentiam peractam, pœniteat ij. annis. c.q.fi quis primo. Quomodo vero pœnitentia iniungenda sit mulieri partum alterius supponenti, vel etiam de non suo viro concipienti, habetur ext. de pœn. & rem. officij.

Ad regulas igitur prædictas inspiciendo potest studiosus indagator procedere ad pœnitentias pro diuersis criminibus secũdum canones imponendas: & ex causa consideratis circũstantiis, vt dictũ est supra, moderari poterit eas. Et licet ab ipso omnes circunstantię sint diligenter attendẽdæ: principaliter tamen qualitates personæ, & præcipue vtrũ sit persona obnoxia alicui aliquo vinculo seruitutis. Nã circa tales personas cauere debet pro posse presbyter ne talẽ pœnitentiam eis imponat: per quam illis quib. sunt adstrictæ præiudicium fiat, maxime circa cõiugatos. vnde si seruus sit & timore peccauerit, obediens domino suo in atrociorib. est mitius puniendus. 22. q.5. qui cõpulsus. obedire tamen non tenebatur in talib. 11. q.3. si Dominus. Si autem voluntarie peccauerit, corpore punietur etiam acrius quã alius. 24. q.1. qui contra pacem. Nec est seruo iniungẽda peregrinatio, per quã dominus eius, qui nõ est in culpa, illius seruitio defraudetur. ext. de sen. exc. relatum. Si vero liber sit, tota pœnitentia canonis, si potest facere, debet imponi. 16. q.1. sacerdotes pœnitentiã. Sed ex causa poterit eã presbyter moderari.

Consid

Considerandum etiam erit vtrum sit persona noua in fide: quia nouis in fide minor debet etiam pœnitentia imponi. extr. de pœn. & rem. Deus qui. Et similiter considerandæ erunt aliæ personarum circumstantiæ: de quibus ad præsens supersedeo gratia breuitatis.

Sciendum autem quòd in foro pœnitentiali dicuntur legitimæ feriæ ij. iiij. & vj. dist. 81. presbyter. de cons. dist. 3. ieiunia. Aliqui tamen vt dicit Rom. pro ij. feria ponunt sabbatum.

Insuper notãdum est, quòd si pœnitentia in pane & aqua imponatur non habenti panem, potest loco panis leguminib. & piscibus vesci: & etiam aliis, si necessitas illud requirat. ext. de pœn. & rem. licet. in text. & gl. aliàs non licet.

Notandum etiam secundum Ioan. si pœnitentia sit imposita à canone: liberatur quis à ieiunio dando denarium, vel legẽdo psalterium propria auctoritate. Innoc. vero dicit, quòd ieiunia necessaria, vt quattuor temporum & huiusmodi, non possunt redimi nisi subsit rationabilis causa: voluntaria vero redimi possunt, etiam sine auctoritate superioris. ieiunia an possint redimi.

Ad hoc ẽt nota, q᷑ vbi imponitur pœnitẽtia aliquot annorũ siue quadragesimarũ, nec additur quo quis debet pœnitere: hoc relinquitur arbit. presbyteri, cum pœnitentiæ sint arbitrariæ, vt dictum est supra. ipse enim presbyter arbitrabitur eam per ferias legitimas faciendam, secundũ can. 50. dist. de his clericis. ext. de hom. c. 2. & in multis aliis iur. Et sic intelligitur illud ext. de accus. accusasti. & de spon. dilectus. & si.

Expliciunt Canones Pœnitentiales.

CANONES SANCTORVM APOSTOLORVM,

Per Clementem à Petro apostolo Romæ ordinatum Episcopum, in vnum congesti.

Piscopus à duobus aut tribus episcopis ordinator.

ij. ¶ Presbyter ab vno episcopo ordinator: item diaconus, & reliqui clerici.

iij. ¶ Si quis episcopus aut presbyter præter ordinationem Domini, quam de sacrificio instituit, alia quæpiam, puta aut mel, aut lac, aut pro vino siceram, aut confecta quædam, aut aues, aut aliqua animalia, aut legumina supra altare obtulerit, vt qui contra ordinationem Domini faciat, deponitor: excepto nouo frumento & vua opportuno tempore. Prætera licitum non esto aliud quidpiam admouere ad altare, quàm oleum in candelabrum, & incensum oblationis tempore.

iiij. ¶ Omnium aliorum pomorum primitiæ episcopo & presbyteris domum mittuntor, non super altare. Manifestum est autem, quòd episcopus & presbyteri inter diaconos & reliquos clericos eas diuidunt.

v. ¶ Episcopus, aut presbyter, aut diaconus vxorem suam prætextu religionis non abiicito: si abiicit, segregator à communione: si perseuerat, deponitor.

vj. ¶ Episcopus, aut presbyter aut diaconus sæculares curas non suscipito: alioquin deponitor.

vij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus sanctum diem Paschæ ante vernum æquinoctium cum Iudæis celebrauerit, deponitor.

viij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quicumque ex sacerdotali consortio, oblatione facta, non communicauerit, causam dicito. Et si bona ratiõe subnixa sit, veniam promeretor. Sin minus dixerit, à communione excluditor, tãquam qui populo auctor offensionis fuerit mota cõtra eũ suspicione, qui obtulit.

ix. ¶ Quicunq; fideles ecclesiam ingrediuntur, & scripturas audiunt, neque apud preces & sanctam communionem permanent: eos tãquam qui ordinis in ecclesia perturbationem inducãt, à cõmunione arceri oportet.

x. ¶ Si quis cum excommunicato, licet in domo, preces coniunxerit, iste communione priuator.

xj. ¶ Si quis cum deposito clerico, vt cum clerico preces coniunxerit, deponitor & ipse.

xij. ¶ Si quis clericus, aut laicus à communione segregatus, seu nondum in communionem receptus, ad aliam profectus ciuitatem, sine commendatitiis litteris receptus fuerit, à communione excluditor tam qui recepit, quàm qui receptus est. Si excommunicatus fuerit, in longius illi tempus excommunicatio protenditor.

xiij. ¶ Episcopo, qui parochian suam dereliquerit, alteri insilire nefas esto, licet à pluribus ad hoc compellatur, nisi rationabilis aliqua causa subsit, quæ hoc ipsum facere vi adigat, nempe quod plus lucri & vtilitatis his, qui illic constituti sint, verbo pietatis conferre possit. neque hoc tamen à seipso, sed multorum episcoporum iudicio, & exhortatione maxima.

xiiij. ¶ Si quis presbyter, aut diaconus, aut quicunque tandem de clericorum consortio, relicta parochia sua, in aliam concesserit, & omnino transmigratione facta, præter voluntatem sui episcopi in alia parochia moram traxerit: hunc iubemus, ne porro in ministerio publico sit ecclesiæ: maxime si accersente ipsum episcopo eius redire contemnat, peruerso illic ordine perseuerans, vt laicus tamen ibi locorum in cõmunionem admittitor.

xv. ¶ Quòd si episcopus, ad quem accesserint, pro nihilo reputata vacationis ministerio ecclesiastico pœna, quæ contra eos definita est, ipsos vt clericos suscepterit, à cõmunione excluditor, vt peruersi ordinis magister.

xvj. ¶ Qui post baptismum duabus implicitus fuit nuptiis, aut concubinam habuit: is episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut denique in consortio sacerdotali esse non potest.

xvij. ¶ Qui viduã duxit, aut diuortio separatam à viro, aut meretricem, aut ancillam, aut aliquam, quę publicis mãcipata sit spectaculis: episcopus, presbyter, aut diaconus, aut deniq; ex consortio sacerdotali esse non potest.

xviij. ¶ Qui duas sorores duxit, aut consobrinam, clericus esse non potest.

xix. ¶ Clericus, qui fideiussiones dat, deponitor.

xx. ¶ Si quis humana violentia eunuchus factus est, aut in persecutione amputata ei sunt virilia, aut ita natus fuit, & dignus est: efficitor episcopus.

xxj. ¶ Qui sibiipsi virilia amputauit, clericus non efficitor: sui n. ipsius homicida est, & inimicus creationi Dei.

xxij. ¶ Si quis, cum clericus esset, virilia sibiipsi amputauerit, deponitor: homicida etenim sui ipsius est.

xxiij. ¶ Laicus, qui seipsum mutilauit, per iij. ann. à cõmunione eiicitor: puta quia ipse vitę suę posuit insidias.

xxiiij. ¶ Ep

xxiiij. ¶ Episcopus, aut presbyter, aut diaconus in fornicatione, aut periurio, aut furto deprehensus, deponitor: non tamen à communione excluditor. Dicit enim scriptura: bis de eorum delicto vindictam non exiges. Eidẽ conditioni cõsimiliter & reliqui clerici subduntur.

xxv. ¶ Ex his, qui cælibes in clerum peruenerunt: iubemus, vt lectores tantum & cantores (si velint) nuptias contrahant.

xxvj. ¶ Episcopum, aut presbyterum, aut diaconum, qui vel fideles delinquentes, vel infideles iniuriam inferentes percutit, & terrorem ipsis per huiusmodi vult incutere, deponi præcipimus. Nusquam enim Dominus hoc nos docuit. Immo vero contra, cum ipse percuteretur, non repercutiebat: cum lacesseretur conuitiis, non regerebat conuitium: cum pateretur, non comminabatur.

xxvij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus ob certa crimina iuste depositus attingere ministerium quod aliquando tractauerat, præsumpserit: omnino hic ab ecclesia abscinditor.

xxviij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus pecuniæ interuentu hanc dignitatem nactus fuerit, deponitor, tam ipse, quàm qui eum ordinauit, & omnino à communione abscinditor, quemadmodum Simon magus à me Petro.

xxix. ¶ Si quis episcopus sæcularium magistratuum familiaritate vsus, per ipsos ecclesiam nactus fuerit, deponitor, segregantor quoque à communione, quicunque cum ipso communionem habent.

xxx. ¶ Si quis presbyter, proprium aspernatus episcopum, seorsum conuenticula egerit, & altare erexerit, cum de nullo crimine episcopum in pietate ac iustitia condemnarit, deponitor, quasi qui principatum ambiat: tyrannus enim est. Consimiliter & reliqui clerici, qui suum illi calculum apponunt. Laici vero à communione segregantor. Atque hæc post vnam, & item alteram, ac tertiam episcopi exhortationem fiunto.

xxxj. ¶ Si quis presbyter, aut diaconus per episcopum à communione exclusus sit: hunc ne vtiquam ab alio fas esto suscipi, quàm ab eo, qui ipsum à communione exclusit: nisi forte fortuna episcopus, qui ipsum à communione segregauit, defunctus sit.

xxxij. ¶ Nemo peregrinorum episcoporum, aut presbyterorum, aut diaconorum sine commendaticiis susciptor litteris: & si eas obtulerit, attentius in disquisitionem vocantor. Et quidem si prædicatores pietatis fuerint, suscipiuntor: sin minus, vbi necessaria ipsis suppeditaueritis, ad communionem & vlteriorem ipsos consuetudinem non admittitote multa enim per obreptionem fiunt.

xxxiij. ¶ Cuiusque gentis episcopos oportet scire, quinam inter ipsos primus sit, habereque ipsum quodammodo pro capite, neque sine illius voluntate quidquam agere insolitum: illa autem sola quemque pro se tractare, quæ ad parochiam eius, & loca ipsi subdita attinent. Sed neque ille citra omnium voluntatem aliquid facito. Ita enim concordia erit, & Deus glorificabitur per Dominum in sancto spiritu.

xxxiiij. ¶ Episcopus extra terminos suos in ciuitatibus & regionibus sibi nõ subiectis ordinationes facere non præsumito. Si vero præter voluntatem eorum, qui ciuitates illas aut regiones detinent, id feciſſe conuictus fuerit, deponitor tam ipse quã etiam hi quos ordinauit.

xxxv. ¶ Si quis ordinatus episcopus ministerium & curam populi sibi commissam non susceperit: hic à communione seiunctus esto tamdiu, donec susceperit, obedientiam accommodans. Similiter autem & presbyter & diaconus. Si vero non præ voluntate sua, sed præ malitia populi non susceperit, maneto ipse quidem episcopus: clerus vero eius ciuitatis à cõmunione segregator, eo q᷑ tam inobedientẽ populũ non corripuerint.

xxxvj. ¶ Bis in anno episcoporum celebrator synodus: ac pietatis inter se dogmata in disquisitionem vocanto, neque non in ecclesiis incidentes contradictiones dirimunto: semel quidem quarta feria † Pentecostes, secundo duodecima Hyperbereteï †.

xxxvij. ¶ Omnium rerum ecclesiasticarum curam episcopus gerito, & eas dispensato, quasi inspectante Deo. Non licitum autem ei esto quippiam ex iis sibi tamquam proprium assumere: aut cognatis suis elargiri, quæ Deo dedicata sunt. Quòd si pauperes illi sint, vt pauperibus subministrato: non tamen horum prętextu res ecclesiæ venundato.

xxxviij. ¶ Presbyteri, & diaconi absque voluntate epi nihil peragunto. ipsius enim fidei populus Domini commissus est, & pro eorũ animabus ab ipso repetetur ratio.

xxxix. ¶ Manifestæ sunto priuatæ res episcopi: si modo & priuatas habet: manifestæ item sunto dominicæ, vt priuatas quidem res episcopus, cum moritur, quibus vult, & quomodo vult, relinquendi facultatem habeat: neque occasione ecclesiasticarum rerum intercidant res episcopi, qui nonnumquam vxorem & liberos, aut cognatos, aut seruos habet. iustum enim est apud Deum pariter & homines, simul ne ecclesia per ignorationem rerũ episcopi damni aliquid subsit ineat, simul ne episcopus aut cognati eius prætextu ecclesiæ oblædantur, aut etiam qui illũ generis proximitate cõtingunt, incidant in negotia, eiusque mors implicetur diffamationibus.

xl. ¶ Præcipimus, vt episcopus res ecclesiæ in potestate habeat. Nam si pretiosæ hominum animæ fidei eius committendæ sunt: multo vtique magis oportuerit & de pecuniis mandatum dare, vt illius arbitratu dispensentur, neque non cum timore Dei summaque solicitudine per presbyteros ac diaconos erogentur in pauperes. Percipiat autem & ipse (si modo indiget) quantum ad necessarios suos & hospitio exemptorum fratrum vsus opus habet, ne quo modo ipse posteriore loco habeatur, quàm cereri. Ordinauit enim lex Dei, vt qui altari inseruiunt, de altari nutriantur: quando nec milites vmquam suis annonis arma hostibus inferant.

xlj. ¶ Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui vel aleæ, vel ebrietatib. indulget, vel desinito, vel deponitor.

xlij. ¶ Subdiaconus, aut cantor, aut lector, qui consimilia facit, vel desinito, vel à communione seiungitor. Similiter & laici.

xliij. ¶ Eps, aut presbyter, aut diaconus, qui vsuras à mutuum accipientibus exigit, vel desinito, vel deponitor.

xliiij. ¶ Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui cum hereticis preces coniunxerit: dumtaxat à communione suspenditor. Si vero etiam ipsos tamquam clericos aliquid agere permiserit, deponitor.

xlv. ¶ Episcopum, aut presbyterum, qui hæreticorum baptisma aut sacrificium susceperit, deponi præcipimus. Quæ etenim conuentio inter Christum & Belial? aut quæ particula fideli cum infideli?

xlvj. ¶ Episcopus, aut presbyter si eum, qui verum baptisma habeat, iterum baptizauerit, aut pollutum ab impiis non baptizauerit, deponitor, vt qui crucem & mortem Domini derideat: neque discernat veros sacerdotes à sacerdotibus impostoribus.

xlvij. ¶ Si quis laicus, cũ suam à se vxorẽ abiicit, alterã duxerit, aut ab alio dimissam, à cõmunione segregator.

xlviij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter secundum ordinationem Domini non baptizauerit in Patrem & Filium, & Spiritum sanctum, sed in tres principio carentes, aut tres filios, aut tres paracletos, deponitor.

xlix. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter in vna initiatione non tres immersiones, sed vnam duntaxat, quę in mortem Domini detur, peregerit, deponitor. Non enim dixit Dominus, in mortem meam baptizate: sed profecti docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

l. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quinis omnino de sacerdotali consortio, nuptiis, & carnibus, & vino abstinuerit, non propterea quo mens ad cultum pietatis reddatur exercitatior, sed propter abominationem, oblitus, quòd omnia pulchra valde, & quòd masculum & feminam Deus creauit hominem, sed diffamationibus lacessens creationem Dei vocat ad calumniam: aut corrigitor, aut deponitor, & ex ecclesia reiicitor. Consimiliter & laicus.

lj. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter eum, qui à peccato reuertitur, non recipit, sed reiicit, deponitor, eo quòd Christum offendat, qui dixit, ob vnum peccatorem, qui resipiscat, gaudium oboriri in cælo.

lij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus carnibus & vino festiuis diebus non vtatur idque per abominationem, non propter exercitationem ad cul-

tum

† al. hebdomade.

† Hyperbereteï apud Asiæ populos & Macedones October Græce dictus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum pietatis, deponitor, tãquam qui cauterio notatam habet conscientiam, & multis auctor sit offendiculi.

liij. ¶ Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, à communione excluditor. excepto tamen eo, qui necessario in itinere in commune diuerterit hospitium.

liiij. ¶ Si quis clericus episcopum contumelia affecerit, deponitor. principi enim populi tui non maledices.

lv. ¶ Si quis clericus contumelia affecerit presbyterum, aut diaconum, à communione segregator.

lvj. ¶ Si quis mancum, aut mutum, surdumve, aut cecum, aut eum, cui vitiosus incessus est, subsannauerit, communione priuator. Consimiliter & laicus.

lvij. ¶ Episcopus, aut presbyter, qui negligentius circa clerum vel populum agit, neque in pietate eos erudit, à communione segregator. Si vero in ea socordia perseuerauerit, deponitor.

lviij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, clerico ex inopia laboranti necessaria non suppeditauerit, à communione reiicitor: sin perseuerat, deponitor, vt qui fratrem suum necauerit.

lix. ¶ Si quis falso inscriptos impiorum libros tamquam sacros in ecclesia ad populi & cleri corruptionem publicauerit, deponitor.

lx. ¶ Si accusatio contra fidelem instituatur de fornicatione, aut adulterio, aut quacumque alia actione prohibita, & conuictus fuerit, in clerum non perducitor.

lxj. ¶ Si quis clericus per metum humanum, vel Iudæi, vel Græci, vel hæretici negauerit, si quidem nomen Christi, ab ecclesia reiicitor. si vero nomen clerici, deponitor. pœnitentia tamen ductus, vt laicus recipitor.

lxij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut omnino quicumque ex sacerdotali consortio comederit carnes in sanguine animæ eius, aut à bestiis abreptum, aut suffocatum, deponitor. hoc enim lex prohibuit. Sin vero laicus fuerit, à communione excluditor.

lxiij. ¶ Si quis clericus, aut laicus, synagogam Iudæorum, aut hæreticorum conuenticulum ingressus fuerit, vt preces cum illis coniungat, deponitor, & à communione secluditor.

lxiiij. ¶ Si quis clericus in concertatione aliquem pulsauerit, & vno ictu ac pulsatione interemerit, deponitor propter temeritatem suam. Sin vero laicus sit, arcetor à communione.

lxv. ¶ Si quis dominicum diem, aut sabbatum, vno solo dempto, ieiunare deprehendatur, deponitor: sin laicus, à communione eiicitor.

lxvi. ¶ Si quis virginem sibi non desponsatam admota vi detinet, à communione suspenditor. Non licitum autem esto ei aliam ducere: sed eam detineto, quam solicitauit, quamuis paupercula sit.

lxvij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus secundam ab aliquo ordinationem susceperit, deponitor tam ipse, quàm qui ipsum ordinauit: nisi forte constet ordinationem eum habere ab hæreticis. Qui enim à talibus baptizati, aut ordinati sunt: hi neque fideles, neque clerici esse possunt.

lxviij. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut lector, aut cantor sacram Quadragesimam, Paschæ, aut quartam feriam, aut Parasceuem non ieiunauerit, deponitor, præterquam si imbecillitate impediatur corporis. Sin laicus sit, communione priuator.

lxix. ¶ Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut omnino quicumque ex clericorum consortio cum Iudæis ieiunauerit, aut communem festum diem cum ipsis egerit, aut lautia festi, nempe azyma, aut aliud huius generis, ab eis susceperit, deponitor. si laicus, à communione segregator.

lxx. ¶ Si quis Christianus oleum ad sacra gentilium, aut in synagogam Iudæorum in festis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, à communione excluditor.

lxxj. ¶ Si quis clericus, aut laicus ceram aut oleum ex sancta subripiat ecclesia, à communione seiungitor.

lxxij. ¶ Vas aureum & argenteum sanctificatum, aut velamen linteumve, nemo amplius in suos vsus assumito. iniquum enim est. Ceterum si quis deprehensus fuerit, excommunicatione mulctator.

lxxiij. ¶ Episcopum de aliquo per fide dignos accusatum homines, ab episcopis vocari necessarium est. Et si quidem comparuerit, & confessus conuictusve fuerit, censura irrogator ecclesiastica. si vero vocatus non obtemperauerit, secunda quoque vice vocator, missis duobus ad ipsum episcopis. Quòd si per contumaciam nosic quidem comparuerit, synodus suam contra ipsum pronuntiato sententiam, ne quid tergiuersando detrectandoque iudicium lucri facere videatur.

lxxiiij. ¶ Indictionem testimonij contra epm hæreticus non admittitor: sed neque fidelis, si solus sit. In ore enim duorum aut trium testium cõsistet omne dictum.

lxxv. ¶ Item non oportet episcopum fratri, aut filio, aut alteri cognato humano gratificari affectu. Neque enim ecclesiam Dei conferre debet in heredes. Enimuero si quis id fecerit, irrita permaneto ordinatio. ipse autem excommunicatione percellitor.

lxxvj. ¶ Si quis oculo defectus, aut obtuso crure existat, & dignus sit, episcopus efficitor. non enim mutilatio corporis ipsum polluit, sed inquinatio animæ.

lxxvij. ¶ Qui vero mutus surdusve, & cæcus est, episcopus non efficitor: non quia oblæso corpore est, sed ne ecclesiastica impediantur munia.

lxxviij. ¶ Si quis dæmonem habeat, clericus non efficitor: sed neque cum fidelibus preces fundito. Mundatus vero recipitor: & si dignus fuerit, efficitor.

lxxix. ¶ Qui ex vita gentili aduenerit, & baptizatus est, aut ex conuersatione praua, eum iustum non est protinus promoueri in episcopum. Iniurium enim est, eum, qui non prius specimen & documentum de se præbuerit, aliorum doctorem existere, nisi alicubi dono diuinæ gratiæ hoc fiat.

lxxx. ¶ Dicimus, quòd non oporteat episcopum, aut presbyterum publicis se administrationibus immittere: sed vacare, & commodum se exhibere vsibus ecclesiasticis. Animum igitur inducito hoc non facere, aut deponitor. Nemo enim potest duobus dominis seruire, iuxta præceptum dominicum.

lxxxj. ¶ Serui si in clerum promoueantur citra dominorum voluntatem, hoc ipsum operatur redhibitionem. Si quando vero seruus quoque gradus ordinatione dignus videatur (qualis & noster Onesimus apparuit) & Domini consenserint, manuque emiserint, & domo sua ablegauerint, efficitor.

lxxxij. ¶ Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui militiæ vacauerit, & simul vtrumque retinere voluerit, tam officium Romanum, quàm functionem sacerdotalem, deponitor. Quæ enim Cæsaris sunt, Cæsari: & quæ Dei, Deo.

lxxxiij. ¶ Quisquis Imperatorem aut magistratũ contumelia affecerit, supplicium luito. & quidem si clericus sit, deponitor. si laicus, à communione remouetor.

lxxxiiij. ¶ Sunto omnibus vobis, clericis simul & laicis, venerandi ac sacri libri, veteris quidem testamenti, Moysis quinque, Geneseis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iesu filij Naue vnus. Iudicum vnus. Ruth vnus. Regnorum quattuor. Derelictorum ex libro dierum, duo. Hester vnus. De Machabæorum gestis tres. Iob vnus. Psalterium vnus. Salomonis tres, Prouerbia, Ecclesiastes, Canticum canticorum. Prophetarum duodecim. vnus Esaiæ. Hieremiæ vnus. Ezechiel vnus. Daniel vnus. Inquiritor autem à vobis extrinsecus, vt adolescentes vestri addiscant item Sapientiam eruditi Syrach. Nostra vero: hoc est noui testamenti, Euangelia quattuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis. Pauli epistolæ quattuordecim. Petri epistolæ duæ. Ioannis tres. Iacobi vna. Iudæ vna. Clementis epistolæ duæ. & preceptiones, quæ vobis episcopis per me Clementem in libris octo nuncupatæ sunt, quas omnibus publicare non oportet ob quædam arcana, quæ in se continent. Et actiones nostras Apostolorum.

Finis Apostolicorum Canonum, Gregorio Holoandro interprete.

Excudit Ant. Blanc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

MARGARITA DECRETI,

SEV TABVLA MARTINIANA,

Edita per F. Martinum ord. Prædicatorum D. Papæ Pœnitentiarium, & Capellanum.

Numeros columnarum vbi distinctiones, causæ quæstiones, & earum capitula sunt, suprà in tabula capitulorum inuenies.

INTER alia, quæ ad fidelium Christi doctrinã scripta sunt, magnam ipsis Decretorum liber consolationẽ præstat: huius enim doctrinis & Clerici & Laici reguntur. Et per ipsas tũ in sacramentis, tũ in scripturis repulsa falsitate, perfectam quilibet cognitionem habet deveritate, nec frangitur in aduersis, nec dissoluitur in prosperis. Præteritorũ memores, & de futuris cauẽtes, quoslibet ad sanctã imitationẽ bonãque operationẽ Decretorũ lectio accẽdit. Sed quia tã salutaris doctrina videbatur diffusa. Ego frater Mar. ord. Prædicatorum, domini Papæ pœnitẽtiarius, & capellanus, pro eius faciliori inuentione dictiones præcipuas per alphabetũ, non sine magno labore ad meã potissimè vtilitatẽ disposui. Non tamen decreui sententias determinare, sed ipsius libri materias intimare. Nec capitulorum ordinem in allegationib. obseruaui, multáque, ob prolixitatẽ omisi. In Christo ergo omniũ auctore bonorũ, per quem (teste Hiero. 35. dist. c. abexordio.) ω, reuolauit ad α, spẽ ponendo, hoc opus à prima litera vsque ad extremũ deduxi, ipso adiuuante, qui est principium & finis.

AARON. Quod charitas Aaron multipliciter insinuatur, c. vt cognouerũt. de pœ. dist. 2. §. opponitur. ante medium.

Item ipsius sacerdotiũ approbatur. 22. dist. sacrosan.

Item quòd in suo sacerdotio status summi Pontificis reptæsentatur. xxj. dist. ca. j. §. j.

Item ponitur in exemplum terroris contra vsurpantes prælaturas. 7. q. 1. denique. post med. um.

Item ponitur in exemplum, quòd nemo honorem prælationis assumat, nisi à Deo vocatus 8. q. 1. in scriptu ris. in princ.

Item ponitur in exemplũ quòd nullus homo põt esse sine peccato. de pœ. di. 2. §. opponitur. circa med.

Item ponitur in exemplum lapsis post pœnitentiã ad prælaturæ restitutionẽ. 50. dist. si post ordinationẽ. §. econtra exemplis.

Item cũ filiis suis in exemplũ ponitur episcopis & cleticis de mutua inuicem honoratione. 95. dist. esto.

Quod oblationes ecclesiarum solis sacerdotib. debẽtur, præfigurat. 10. q. 1. hanc.

Quod est in argumentum quod Deus dat gratiã subditis per orationem sacerdotum. 1. q. 1. dictum est. 1.

Quod virga Aaron deuorauit virgas magorũ. 26. q. 5. nec mirum, ante med.

ABBAS. Quod abbas non ab episcopo ponitur, sed à monachorũ congregatione eligitur. 18. q. abbas. & duob. c. seq.

Quod in abbatem eligi debet qui sit dignus morib. atque actib. monasticæ disciplinæ. 18. q. 2. abbatem cuilibet.

Quod in abbatẽ electus debet esse cautus in regimine, humilis, castus, misericors, discretus, & sobrius. 18. q. 2. si quis abbas.

Quod abbate exempto irrequisito nihil debet episcopus in monasterio eius exercere. 18. q. 2. luminoso.

Quod subest correctioni & dispositioni episcopi non exẽptus. 18. q. 2. abbates. & c. abbas pro. & c. si quis abbas.

Quod solus abbas habet potestatẽ in monasterio suo. 18. q. 2. nullam.

Quod potest cõsecrare duos ordines primo sacerdos existens. dist. 69. quoniam.

Quod nõ debet regere plures abbatias. 21. q. 1. clericẽ.

Quod dispensat cũ monacho vt habeat specialem cellam. 18. q. 2. nullus. 20. q. 2. monachum.

Quod sine suo consensu monachus vouere non potest. 20. q. 4. monacho.

Quod sine sua licentia non licet monachis aliquid habere, dare vel accipere. 12. q. 1. non dicatis.

Quod abbas etiminosus potest deponi ab episcopo etiam inuito conuentu. 18. q. 2. si quis.

Quod non licet abbati alienare vel obligare res ecclesiæ absque consensu episcopi. 12. q. 2 abbatib.

Quod confessiones audire, vel pœnitentias iniungere non possunt, nisi suorum subditorum. 26. q. 1. peruenit, & duob. c. seq.

Quod non licet episcopis, & aliis regularib. aliter quã cathedralis ecclesia diuina officia decantare. 12. dist. de his.

De hac materia habes vbi agitur de monachis.

ABBATISSA. Quod in abbatissam non eligitur nisi sexagenaria. 20 q. 1. iuuenculas.

Quod nulla monialẽ velare potest. 20. q. 2. statuimus.

Quod volens loqui cum aliquo debet associari per velatã monacha. 18. q. 2. diuinimus. col 2. & c. in deci.

ABEL. Quod Abel placuit Deo, & eius oblatio. 14. q. 5. scriptu. de pœ. di. 5. c. 1. §. sẽper offerat. vltra med.

Quod ponitur in exemplum pœnitentiæ. 7. q. 1. aduersitas, circa med. § cum autem à vitiis.

ABORTVS. Quod abortus procuratio æquiualet homicidio. 2. q. 3. consuluisti. 32. q. 2. quòd verò non & in c. seq. & c. licet.

ABRAHAM Quod Abraham ponitur in exemplũ quod sepulturæ prædecessorum suorum nisi ex causa non sunt relinquendæ. 13. q. 2. Ebron.

Item est in exemplum decimarum dandarum sacerdotib. 16. q. 7. decimas Deo.

Quod excusatur à mendacio. 22. q. 2. c. vtilẽ, in fi. & c. quæritur.

Item in filij prõpta immolatione ponitur in exẽplum obedientiæ. 23. q. 5. si non licet, vltra mediũ, & c. lex æterna. & q. 8. occidit.

Item ponitur in exemplum sanctimonię coniugalis. de pœn. dist. 2 §. opponitur. ante finem.

Quod ideo de pluralitate fœminarum non culpatur, quia tunc Dei populi multiplicatio quærebatur. 32. q. 4. recurrat. ante finem.

Item ponitur in exemplum quòd ex bonis patrib. mali filij generantur. 32. q. 4. recurrat. & 47. di. sicut hi. §. necesse. in fin. & c. seq.

Item quia in hospitalitate acceptor personarũ nõ fuit, angelos recipere meruit. 42. dist quiescamus.

Item quod lac non vinum Angelis hospitio acceptis, exhibuit. 15. dist. sexto die. in fine.

ABROGATIO. Quod abrogatio legum vel constitutionũ fit contraria consuetudine, 4. dist. in istis, & §. proximo.

Item contraria constitutione, 31. distinct. ante trienium.

Item locorum varietate, 31. dist. aliter. §. proximo.

Item temporum disparium successione. 35. dist. fraternitatis.

Item malorum emergentium occasione. 63. dist. quia sancta Romana, §. verum Exemplum ibi de serpente æneo, quem Moyses in bona intentione fecit, Ezechias bona intentione destruxit.

ABSOLVTIO. Quid est absolutio peccatorum, 11. q. 3. ipse ligandi, &c. seq. & c. plerunque.

Item quid excommunicati, 11. q. 3. debent, & tribus c. seq.

Item quid iuramenti illiciti, 15. q. 6. auctoritatem.

Quod solius papæ est à iuramẽto licito absoluere, 15. q. 6 alius. & c. seq.

Quod absolutio cum discretione est facienda, 23. qu. 4. si is qui.

Quod minor maiorem nec ligare, nec absoluere potest, 21. dist. inferior, 24. q. 1. audiuimus. in fi.

Quod hæreticus vel præcisus ab ecclesia nec ligare, nec absoluere potest, 1. q. 1. remissionem.

Quod malus sacerdos quandiu tolleratur absoluit, 1. q. 1. ita fit, & duobus c. se.

Quod episcopus, vel sacerdos pronior debet esse ad absoluendum, quàm ad ligandum, 26. q. 7. alligant.

Quod non licet aliquid accipere pro absolutione, 1. q. 1. nullus episcopus.

Quod archiepiscopus potest absoluere excommunicatum ab episcopo, 2. q. 1. nemo.

Quod vera est absolutio sacerdotis quando fit claue non errante, 11. q. 3. tunc vera est, & c. plerunque.

Quod ligatus à canone, potest absolui in infirmitate. 17. q. 4. si quis suadente.

Quod excõmunicatus sacerdos nec ligare potest nec soluere, 24. q. 1. audiuimus.

Quod mortuus in excommunicatione non debet absolui si suus non pœnituit, 24. q. 2. nec quisquam.

Quod debet fieri per manus impositionem. 26. q. 7. his qui, & c. sacerdos.

Quod absoluendus debet flectere genua. 26. q. 7. sacerdos.

Quod ille qui ligat, debet absoluere. 24. q. 1. si Petr⁹.

ABSTINENTIA. Quod abstinẽtia vera est à peccatis abstinere. de consec. dist. 5. ieiunium. c. nihil enim. & c. seq. de pœn. dist. 3. c. incassum. §. sed verba. in fin.

Quod boni à licitis abstinent. 33. q. 4. christiano, & c. vir cum propria.

Quod duplici de causa boni à licitis abstinent. 27. q. 2 sunt qui. §. duobus enim modis.

Quod non sufficit à malo abstinere, nisi bonum fiat. 22. q. 5. de forma. 35. dist. ecclesiæ. in fi.

Quod abstinentia ciborum multipliciter commendatur, & persuadetur. 35. dist. sexto die. per totum. c. de consec. dist. 5. non dico, vsque ad c. legimus.

Quod errores gentilium in abstinentia sectantes, anathematizantur. 30. di. si quis presbyter.

Quod abstinentia respicit personæ valetudinem, temporis opportunitatem, ciborum qualitatem, & quãtitatem. 41. dist. quod dicit.

Quod discreta commendatur. dist. 41. quisquis. de eo se. dist. 5. non mediocriter.

Quod maximè conuenit episcopis, & prædicatoribus. 35. dist. ecclesiæ.

Quod non requirit nisi corporis sustentationem. 44. dist. conuiuia. de consec. dist. 5. ne tales.

Quod auiditas ciborum quantumcunque vilium in abstinente arguitur. 41. dist. in. deliciæ. & cap. quod dicit.

Quod tempore quadragesimæ maximè presbyteri & clerici abstinere debent à cibis. 4. dist. statuimus: cũ duobus. c. sequentibus.

Quod abstinentia morbos corporales curat. de cons, dist 5. ne tales.

Quod cum à carnibus abstinemus, à sementinis etiã carnium abstinere debemus 4. dist. denique.

Quod die sabbati abstinendum est à carnibus, nisi in infirmitate, & festis. de consec. dist. 5. quia dies.

Quod monachis præcipuè abstinentia carnis est aptata, & vtilis de cons. dist 5. carnem.

ABOMINATIO. Quod abominatio est domino eleemosyna de rapina, vel simonia, vel de vsura. 1. q. 1 non est putanda. 14. q. 5. scriptum est.

ABLVTIO. Quod ablutio peccatorum fit per aquam lachrymarum. de pœn. dist. 3. medicina.

Item per fidei feruorem. 24. q. 1. si Petrus.

ABVSVS. Quod abusus priuilegij punitur. dist. 74. vbi ista didicisti. 12. q. 3. priuilegium.

Quod abusus clauium sacerdotalium damnabilis est, 11. q. 3. ipse. & c. plerunque.

ACCELERATIO Quod acceleratio reprobatur in episcopi & clericorum ordinatione. 28. dist. de Syracusanæ. 60. dist. miramur. 59. dist. si officia. & duob. c. seq.

Item in sententiæ prolatione. 2. q. 1. Deus.

Item in noui honoris collatione. 23. distinct. communis.

Item in baptismi dubia reiteratione. de consecr. dist. 4. cum itaque.

Item in clericorum qui lapsi sunt, condemnatione. 50. dist. poaderet.

Item in condemnatorum restitutione, quia properata nimis remedia, aliorum ruinæ non sunt profutura. 50. dist. absit. & c. seq.

Quod acceleratio commendabilis est in malorum exercenda vltione. 33. q. 4. si ea.

Item in lucri animarũ promotione. 21. q. 1. relatio. de cons. dist. 4. ne quod absit.

Item in eleemosynarum pro defunctis oblatione, 13. q. 2. qui oblationes.

Item in ecclesiarum vacantium prouisione, 65. dist. de persona, & 50. dist. postquam.

Item in ecclesiasticarum rerum recuperatione, 12. q. 2. Augustino.

ACCEPTIO. Quod acceptio personarum non est apud Deum, 32. q. 4. sicut, de consec. dist. 4. nec quemquam, circa med.

Quod etiam non debet esse inter homines, 49. dist. c. vt 63. dist. sacrorum. 21. q. 5. si quis cuiuslibet. 11. q. 3. sumn. operè.

Quod prohibetur acceptio personarum in pœnitentiæ impositione. 26. q. 7. sacerdos.

Item prohibetur in sententiæ diffinitione, 3. q. 9 necesse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item in fidei prędicatione, de consec. dist. 1. nullus episcopus.
Item in hospitum receptione, dist. 42. quiescamus.
Item in facienda pro omnibus, & maximè pro defunctis, oratione, 13. q. 2. non existimemus.
Item in eleemosynarum largitione, 16. quæst. 1. si cupis.
Quòd munerum acceptio pro oblatione orationum vel aliorum spiritualium damnabilis est, 1. q. 1. eos qui. & c. seq.
Quod regulares aduocati munera, quæ sæcularibus aduocatis licet accipere, non debent exigere, 15 q. 2. obseruandum.
Quod quandoque scelerate accipitur quod à volentibus datur, 14 q. 5. non sane.
Quod gratuito & ex deuotionis causa munera oblata cuilibet, licet accipere, 15. q. 2. obseruandum.
ACHAB. Quod Achab sacerdotibus peccantibus ponitur in exemplum, quòd post humilem pœnitentiam remaneant in statu suo, de pœn. dist. 1. §. contra. dist. 3. c. illud verò. §. ecce, & dist. 1. voluissent. §. ex his, & §. achab.
Item ponitur in exemplum quòd malo prælato quandiu sustinctus est obediendum. 1. q. 1. sicut Christus.
Quod quinquagenarios eius ad preces Heliæ ignis cœlestis consumpsit, 23. quæst. 4. si illic. §. sed obijcitur.
ACHOR. Quod Achor propter furtũ anathema in currit, & Itael ostibus tradidit, 1. q. 4 ecclesia.
Quod quia non statim furtum licuit, in nocens populus propter ipso punitus fuit, 23. q. 2. si ea.
ACOLYTHI. Quod acolythi Græcè, Latinè cereferarij dicuntur. 21 dist. cleros. & clericos, circa fi.
Quod acolythi officium est preparare luminaria, & ipsa coram ministris altaris deportare. dist. 25. perlectis. 33. dist. c. si quis. §. de seruientes.
Quod acolythi possunt cõtrahere matrimonium. 15. q. 3. sane. § seq.
ACTIVA. Quod actiua vita, & contemplatiua cõmendatur, 7. q. 1. in scripturis, & c. qui episcoparum.
Quod à rectoribus ecclesiarum, & maximè ab episcopis est exercenda. 88 dist. decreuit.
ACCVSATIO. Quod accusatio non debet admitti quæ non procedit ex charitate. 4. q. 4. nullus introducatur.
Quod eã debet præcedere admonitio charitatiua. 1. q. 3. si peccauerit, post mediũ, & q. 7. accusatio quoq;.
Quod accusationem contingit fieri vel criminaliter, vel ciuiliter, 2. q. 3. Euphemium, & §. seq. q. 11. non est credendum, per totum c.
Quod debet fieri in scriptis. 2. q. 1. legum. q. 3. si quis tratus, & q 8. accusatorum.
Quod debet fieri præmissa inscriptione, 3. q. 9. qui accusare. 4. q. 4. nullus introducatur.
Item in quibus casibus potest fieri sine inscriptione, notatur. 4 q. 4. § abacti.
Quod inscriptio accusatoris debet continere criminis magnitudinem, & tempus commissi criminis, 4 q. 4. si quis se iniuriam ab aliquo. §. in alijs autẽ.
Quod in accusatoris libello nomen accusati est ponendum. 2. q 8. c. per scripta. § quæ verò.
Quod vtrisque parte præsente debet fieri accusatio, ii. q 3. eorum.
Quod accusatio non admittitur contra absentem, nisi sit contumax. 3 q. 9 per totum.
Quod persona illustris in crimine iniuriarum per procuratorem potest accusare, 3 q. 9. absens per aliũ.
Quod tribus modis falsa accusatio deregitur, aut calumnia, aut præuaricatione, aut reuersatione. 2. q. 3 si quem pœnituerit. §. 1. vers. accusatorum.
Quod modus accusationis qualis esse debeat, ponitur. 2. q. 8. per totum.
Quod accusare non possunt hæretici, pagani, & 2. q. 7. alieni, & c. seq. & 4. q. 1. c. 1. & seq.
Item criminosi, 6. q. 1. qui crimen, & 3. q. 5. constituimus, & duobus, c. seq.
Item nec conspiratores, 3. q. 4. conspiratores.
Item nec incestuosi, 3. q. 4. consanguineorum.
Item nec malæ opinionis, 3. q. 5. suspectos.
Item nec litigiosi nec calumniatores. 3. q. 5. nullus.
Item nec inimici. 3. q. 4. detractores.
Item nec excommunicati, 3. q. 4. nullus, & c. omnis. 4. q. 1. per totum, 2. q. 7. in sancta Nicæna.
Item nec infames, 3. q. 5. nullus.
Item impuberes mulieres & pauperes, & huiusmodi personæ excluduntur ab accusatione, 2 q. 1. prohibentur, 11 q. 2. episcopus qui mancipium, & c. seq. 15 q. 3. §. 1. & tribus c. seq.
Quod sortilegi, & diuinatores non possunt accusare, 3 q. 5. constituimus.
Quod qui sacerdotes fieri nequeũt, sa cerdotes accusare non possunt, 2 q 7 ipsi apostoli. 6. q. 1. omnes verò, & c. sacerdotes.
Quod episcopum laici passim accusare non possunt, 2. c. 7. c. 1 & q. clericos, & c. laici.
Quod episcopus recusatus damnari non potest, nisi per duodecim episcopos, vel per lxxij. testes idoneos conuictus. 2. q. 5. nullam.
Quod nec clericos possunt laici passim accusare, 2. q. 7. nullus laicus, & c. seq. & c. sicut.
Quod accusatus accusare non potest, nisi primo præcessisset purgatio, & nisi accusaret de maiori crimine, 3. q. 11. neganda. § neganda.
Quod accusator debet esse bonæ vitæ, & liber genere. non seruus, 2. q 7 quærendum est.
Quod in accusatione requirenda sunt qua conscientia: quo merito: qua intentione, vtrum, scilicet pro Deo vel inani gloria accuset. 2. q. 7. si quis sunt. & c. si quis episcopus.
Quod nullus accusare vel se defendere potest in causa criminali per procuratorem, 5. quæst. 3. in crimi nalibus.
Quod episcopum clerici accusare possunt, 2. q. 7. Paulus Dyacinę, & c. seq. 2. q. 7. quapropter, & c. si quid in ecclesia.
Quod etiam laici quantumcunque infames propter simoniã & hæresim accusare possunt, 6. q. 1. nos sequentes & c. seq.
Quod monachi ex charitate possunt episcopum accusare, 2. q 7 c. nullus monachus, § sed aliud est.
Quod libertis licet accusare patronum in certis casibus, 12 q 2. episcopus qui mancipium.
Quod criminosus criminosum dominum potest accusare, 2. q 7. pagani, & § seq.
Quod ad accusationem hæreticorum, etiam infames vtriusque sexus admittuntur: 2. q. 7. præsumunt. §. seq.
Quod mulieri licet accusare simoniam, crimen læsæ maiestatis, & quodlibet crimen publicum, 15. quæst. 3. sane.
Quod secundum leges mulier non potest viuum accusare de adulterio, 32. quæst. 5. apud. §. hoc in mulieribus.
Quod secundum canones vir & mulier mutuo se accusare possunt, licet non æqualiter, 32 q. 5. Christiana.
Quod gradus consanguinitatis vel affinitatis non debent accusare nisi propinqui vel antiqui, 35. q. 6. c. 1. & seq.
Quod qua forma debent iurare qui accusant parentelam habetur, 35. q. 6. c. de parentela, 1. & c. episcopus.
Quod accusator obligatur ad pœnam talionis, 2. q 8. qui scuis, & c. qui crimen, 2. q. 3. calumniator, & qui non probauerit. 6. q. 6. qui calumniam.
Quod zelo iustitiæ accusans præmiatur, 6. q. 1. c. sunt plurimi. §. verum.
Quod accusans ex malitia punitur, 4 5. dist. accusatores, 2. q. 3. si quem pœnituerit.
Quod accusans episcopum calumniosè infamis efficitur, 3. q 4. clericus verò qui, & c. hi qui episcopos, 2. q. 3. si quis episcopum.
Quod falsò accusantes vel in probatione deficientes vlterius accusare alios prohibentur, 3. q. 10. placuit. & c. accusatorum, 4. q. 6. c. 1. & vlt.
Item à communione vsque ad exitum vitæ suspendũtur, 3. q. 10. eos qui. 5. q. 6. Epiphanium, 2. q. 3. si quis episcopum.
Quod ab accusatione, pretio, vel promissione desistẽs punitur, 2. q. 3. si quem.
ADAM. Quod Adam propter peccatum à facie Dei se abscondit. de pœnit. dist. 1. c. & venit.
Quod in hoc, quòd ipse qui melior erat muliere, extra paradisum factus est, mulier intra, ponitur in exemplum quod non homo melioratur à loco, sed locus ab homine, 40. dist. illud. & c. seq.
Item in hoc quòd propter peccatum de paradiso ejectus est, ponitur in exemplum, quòd homo ignobilis effectus propter culpam meretur à loco dignitatis expelli, 40. dist. Adam.
Item qua non de terra, sed de ipsius costa facta est mulier, nituntur, quòd ab ipso sicut à principio tota deriuatur tota humani generis propagatio, 33. q. 5. nec illud otiosum.
Quod Adam virili ætate factus est, de pœnit. dist. 2. c tolle §. Adam verò.
Quod asserens ipsum mortalem creatum, siue peccaret, siue non, anathematizatur. de consec. dist. 4. placuit igitur.
Quod adam in paradiso charitatem, & alias virtutes habuit, de pœnit. dist. 2. tolle. §. colligitur.
Quod in hoc quamdiu solus erat non peccauit, solitaria, & contemplatiua vita commendatur, de pœnit. dist. 2. non est, §. Romanos, § Adam verò.
Quod ideo Adam plus peccauit, quia omni bono plus abundauit, de pœnit. dist 5. consideret. § defleat.
ADINVENTIO. Quod adinuẽtio quæ ius nouũ impedit, vt est iudicium ferri candentis, vel aquæ feruentis. est superstitiosa. 2. q. 4. consuluit.
Item quæ vetus ius male interpretatur, 37. dist. relatum.
Quod adinuentio quæ circa constitutionem aliquid mutat errorem corrigendo, est vtilis, 8. dist. veritate.
Item quæ dettahit nimio rigori, vt est dispẽsatio. 1. q. 7. exigunt
Item quæ addit vel religioni vel grauamini. 55. dist. nullus.
Item nouorum experimentorum & causarum est necessaria. 50. d. vt constitueretur.
ADIVTORIVM. Quod adiutorium non est ferè dum maximè à sacerdotibus in alterius detrimentum, 14 q 5. denique.
Quod qui in fraudem alterius quemquam iuuat, socius est criminis 14 q. 6. c. 1. post medium.
Quod patriam vel socios ad defendendum iuuare iustitiæ est. 23 q. 3. fortitudo. & cap. non in ihferenda.
Quod viri ecclesiastici ne à maledicis calumniatoribus opprimantur, sunt adiuuandi, 3. q. 1. Deus.
Quod misericordius homini, ad peccandum adiutorium subtrahatur, quàm feratur, 14 q. 6. fires, & c. hi qui.
Quod prælati subditorum suorum præcipui debent esse adiutores & vltores, 23 q. 8. scire. 8 q. 1. clemẽs.

De qua materia habes vbi agitur. de Auxilio.

ADMONITIO. Quod admonitio debet præcedere accusationem vel excommunicationem, 16. q. 1. quidam. 2. q. 7. accusato. post medium.
Item debet præcedere vindictam, 12 qu. 2. indigne.
Quod admonendi sunt primo hæretici ab errore discedere, quàm tradantur pœnæ. 23. q. 4. non inueniatur in fi.
Quod administratores sæcularium dignitatum admonendi sunt ab episcopis super pauperum & viduarum defensione, 23. q. 5. administratores.
Quod iudices admonendi sunt per prælatos ad opera pietatis, 14. q. 6 hi qui.
Quod viduæ admonendę sunt ad studia castitatis, 27. q 1 de viduis. sub nulla.
ADOLESCENTIA. Quod adolescentia in malum prona est, 12. q. 1. c. 1.
Quod adolescentes monachi vel clerici ab approbatissimo magistro debent informari, 12. q. 1. c. 1.
Quod nil incertius quàm vita adolescentium, 12. qu. 1. cap. 1.

De hac materia habes vbi agitur. de Ætate.

ADORARE. Quod adorare cogebantur iusti simulachrum à Rege Nabuchodonosor, & recusato res mittebantur in ignem, 23. q. 4. non inuenitur.
Quod adorando imagines. non picturam, sed picturę repræsentationem veneramur, de consec. dist. 3. per latum.
ADRIANVS. Quod Hadrianus Papa primus Carolum magnum pro defensione ecclesiæ de Francia in Italiam vocauit, 13 dist. c. Hadrianus.
Quod Hadrianus Papa secundus octauam synodum vniuersalem procurauit celebrari, 63. dist. c. Hadrianus.
ADVENTVS. Quod aduentus spiritussancti per Petri Apostoli prædicationem multorum hominũ corda sacrauit. de consec. dist. 4 propriè.
Quod ab aduentu domini vsque ad octauam epiphaniæ non est iurandum, 22. q. 5. decreuit.
Quod nec eo tempore nuptiæ sunt celebrandæ. 33. q. 4. non oportet.
ADVERSITAS. Quod aduersitas iustorum non est signum reprobationis, sed exercitiũ virtutis, 7. q 1. aduersitas.
Quod pie aduersatur qui corripit vitiosum, 25. q. 5. c. 1. circa medium.
Quod vtiliter latroni membra præcidit qui ipsum ex hoc à malo retrahit, 23. q. 1. si quis fortitudinem.
Quod malum malo reddit qui inimicum suum ad pręcipitium eum euntem non impedit, 23. q. 4. nimium. §. 1.
Quod piè molestat medicus lethargicum excitando, & phreneticum ligando, 23. q. 4. quid faciet.
Quod amicus vtiliter verberans præponitur amico inutiliter blandienti, 23. q. 4. nimium, circa med.

De hac materia habes vbi agitur de Correctione

ADVLATIO, Quod adulatio peccatori exhibita dat audaciam peccata augmentandi, 46. dist. sunt nonnulli. 50. dist. si quis diaconus, & duobus 6. seq.
Quod adulator qui alicui tribuit bonum quod non habet, hoc est mortale quando ex certa scientia fit. 22. q. 2. primum est. ver. 5.
Item adulatur qui superiorẽ vt ei placeat in eo quod habet extollit, hoc est veniale, 25. dist. c. vnum orarium.
Item adulatur qui approbat malũ quod est in aliquo, & hoc est mortale, 46. dist. clericus qui.
Quod parietem linire dicitur qui peccantibus adulatur, 46. dist. sunt nonnulli.
Quod pastor qui luporum quærit laudes, oues negligit, 83. dist. nihil.

Quod

Quod clericus adulationibus vacãs debet degradari, 46. dist. clericus qui,
Quod melius est proueritate suppliciũ quàm pro adulatione beneficium. 11. q. 3. nemo peritorum.
Quod insidiator alienarum hæreditatum adulatur rebus. 37. dist. nonne.
ADVLTERIVM. Quod adulterium propriè est vbi celebrati coniugij iura temerantur. 32. q. 4. nemo.
Quod adulterium est alieni thori, violatio. 36. q. 1 lex. § cum ergo. vers. adulterium verò.
Quod grauius puniẽdi sunt viri quã fœminæ pro adulterio. 32. q. 6. indignantur.
Quod adulter vxorem adulteram non potest dimittere nec accusare, 32. q. 6 per totum.
Quod plus peccat qui vxorem habens cũ alterius nupta adulterat: quàm solutus alterius vxorem violãdo. 32. q. 7. quemadmodum. §. sunt.
Quod permittitur potius adulteriũ quàm vxoris adulteræ homicidium. 33. q. 2. si quod verius.
Quod violenter oppressæ non potest opponi adulterium. 32. q. 5. puto.
Quod secundũ canones vir & mulier pari ratione in adulterio condemnantur. 35. q. 5. Christiana.
Quod vir vxorem de adulterio accusare non potest, si ipse pariter fuerit fornicatus. 32. q. 7. c. 1.
Item si dedit ei adulterandi occasionem. 27. quæst. 2. si tu.
Quod si credebat ipsa virum mortuum cũ adultero contrahendo. 34. q. 2 si virgo.
Item si fuerit vi oppressa. 32. q. 5. proposito.
Item si alius sub mariti specie concubuit cum ea, 34. q. 2. in lectum.
Item si post adulterium commissum eam ex cõsensu retinuit. 32. q. 1. si quis vxorem.
Quod suæ vxoris amator ardentior, fœdus adulter iudicatur. 32. q. 4. origo.
Quod patronus est turpitudinis qui adulterium celat vxoris, 32 q. 1. apud. & c. 1.
Quod vir innocens adulterã recipere non cogitur. 32. q. 1. de benedicto.
Quod qui post adulterium vxorem suam cognouit, impeditur ab ordinum promotione. 34. distinct. si cuius.
Quod Abraham & Iacob excusantur ab adultetio cognoscendo ancillas. 32. quæst. 4. dixit Sara. & c. obiiciuntur.
Quod potest esse matrimonium cum persona quam polluit per adulterium. 31. q. 1. denique.
Quod transgressor voti castitatis peior adultero iudicatur. 27. 1. c. & per totum.
Quod sacerdoti adulteranti cũ sua filia spirituali, grauior & perpetua pœnitẽtia imponitur. 30. q. 1. si quis sacerdos.
Quod sicut vir dimittens vxorem suam efficitur adulter, sic episcopus relinquens ecclesiam suã. 7. q. 1. sicut vir.
Quod nasci de adulterio non est culpa nascentis, sed ipsius qui generat. 56. dist. nasci.
Quod nati de adulterio nec sunt in fide stabiles, nec bello sæculari constantes. 56, distin. si gens Anglorum.
Quod virgo non reputatur adultera quæ ignoranter viro nubit alieno, 34. q. 2. si virgo.
Quod adulterium committens presbyter aut diacon⁹ si in eo deprehensi, fuerint, reparari nõ possunt. 50. dist. si quis diaconus,
Quod clericus de adulterio conuictus aut confessus ab officio depositus communione concessa toto tẽpore vitę suæ in monasterio retrudatur. 81. distin. si quis clericus.
Quod adulteræ & incestæ sunt virgines, quæ post cõsecrationem nupserunt. 37. dist. c. vlt.
ADVOCATVS. Quod non debet ex suo sensu scripturæ aliquid proponere. 37. dist. relatum.
Quod non debet opprobriis, sed rationeallegare. 3. q. 7. infames. §. si quis adeo procax.
Quod mihi relatione non tumultuosa voce factũ debet proponere. 5. q. 4 duodecim. in fine, & ca. seq. §. debet ergo.
Quod non debet lucro sed iustitiæ intendere. 3. q. 7. infames. circa med. & § apud vrbem Romanam.
Quod aduocatus sæcularis potest vendere iustum patrocinium, & iurisperitus consilium. 14. quæ. 5. non sane.
Quod regularib. aduocatis non licet pro aduocatione minima accipere. 15. q. 2. obseruandum. § hoc autem.
Quod monachi possunt esse aduocati de abbatũ suorũ licentia in causis monasterij. 16. q. 1. monachi à monasterio.
Quod ob verecundiam sexus mulieri non licet coram iudice aduocare. 13. q. 3. § 1. ver. legib.
Quod clerico in causa criminali non licet aduocare coram iudice sæculari, 23. q. vlt. c. his à quib.
Quod clericus aduocans contra ecclesiã suã, vel episcopũ, vel patronũ, amittere meretur beneficia. 15. q. 6. nos sanctorum, 22. q. 5. de forma, 96. dist. si imperator.
Quod contra inhibitoinem ecclesiasticam aduocans non solum rerum amissione, sed etiam exilij relegatione punitur, de pœn. dist. quicunque autus.
Quod princeps, & quilibet illustris potest litigare per aduocatum in crimine iniuriarum, 3. q. 9. absens per aliũ.
Quod Christus est aduocatus noster apud patrẽ, de pœnit. dist 2. c. si enim inquit. ante medium.
AFFECTVS. Quod affectus plus placet Deo offerentis, quàm munus oblationis, 3. q. 7. in grauibus, 24. q. 1. odi, & proieci.
Quod, illa oratione flectitur Deus, quæ non consistit in multitudine verborum, sed in affectu cordis, de consec. dist 5. non mediocriter.
Quod oratio quæcunque cum barbarismis, & solœcismis verborum proferatur, Deo placet, si ex affectu animi procedit, 38. dist. sedulo.
Quod qui Deo perfectè seruire desiderat, oportet q carnalem affectionem consanguineorum postponat, 12. q 1. cui portio.
Quod qui nihil affectat, perfectior est illo qui multa possidens auare dispensat, 1. q. 2. si quis propter.
AFFINIS. Quod affinis in testem contra affinem non accipitur, 33 q. 2. absens per alium.
Quod nec ad accusationem aliorum admittitur, quia affinis affinem accusare non potest, 3. q. 5. similiter.
Quod vno coniugum defuncto, in superstite affinitas non deletur, nec alia copula affinitatem prioris copulæ soluere potest, 35 q. vl. fraternitatis, post med. & q. 3. per totum.
Quod qualiter affinitas sit computanda, habetur, 35. q. 3. porro duorum.
Quod affines in quinto gradu copulari possunt defuncto viro, velvxore, in quarto si iuncti fuerint, nõ separentur. In tertio autem nõ licet, 35. q. 3. de pro pinquis.
AGATHO. Quod Agatho papa quis fuerit, qua natione, & quid fecit habetur, 63. dist. c. Agatho.
AGNVS. Quod per agnum Christus Iesus repræsentatur, non tamen debet agnus in cruce depingi, sed secundum imaginem humanam, de consec. distin. 3. sextam.
Quod agni sanguis quid sit, an non audiendo sed bibendo didicimus, qui supervtrunque postem ponitur quando non solum ore corporis, sed etiam ore Cordis hauritur, de consec. dist. 3. quid sit.
ALCHIMIA. Quod alchimia videtur esse ars reprobata, quia qui credit vnam speciem posse trasferri in aliam, vel similem nisi ab ipso creatore infidelis est, & pagano deterior, 26. q. 3. episcopi. circa finem.
Quod alchimistæ sunt discentes, & ad veritatem scientiæ nunquam perueni entes. eadem cau. & quæst. nec mirum, circa med.
Quod multæ virtutes insitæ sunt in herbis & lapidibus, 21. q. vlt. c. fi.
Quod insunt in rebus corporeis per omnia elementa quædam occultæ seu manifestæ rationes, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis & causalis prorumpunt in species debitas suis modis, & finibus. 26. q. 5. nec mirum circa finem.
ALEA. Quod alea ludere si non dimiserit episcopus vel presbyter, & etiam inferioris gradus clerici, graiter punitur, 35. dist. episcopus.
ALIENATIO. Quod alienatio rerum ecclesiasticarum potest fieri per episcopum tempore necessitatis vel meliorationis causa, 12. q. 2. placuit, & c. si ne exceptione, ibid. & c. tertulas.
Item pro redemptione captiuorum. 12. q. 2. apostolicos, & tribus c. seq.
Quod abbatibus non licet res monasterij sui sine episcopi sui licentia alienare, 12. q. 2. abbatibus.
Quod in alienatione rei parochialis, suffieit consensus episcopi, & pastoris, 12. q. 2. abbatibus.
Quod etiam consentiente episcopo abbas nisi fit per pro fabrica monasterij, nõ potest res ecclesię alienare, 17. q. 4. in venditionibus. §. etiam.
Quod cum res ecclesiæ non sint episcopi, sed communes, non licet ei sine consensu capituli res notabiles alienare, 12. q. 2. sine. & c. seq.
Quod serui ecclesiæ qui retineri non possunt, ab episcopo alienari possunt, 12. q. 2. fugitiui.
Quod ecclesię alienas res non debent inuadere, 12. q. 2. sicut ecclesia.
Quod alienum non est quod iure possidetur, 14. q. 4. quid dicam. § hæc enim certè.
Quod peccatum non dimittitur nisi res ablata restituatur, 14. q. 6. si res. de pœn. dist. 5. falsas.
Quod alienas res inuaduntur qui decimas, quæ pauperibus sunt, auferunt, 16. q. 1. decimæ.
Quod omnis alienæ rei illicita vsurpatio, nomine furti in decalogo prohibetur, 32 q. 4. meretrices.
Quod episcopus dicitur aliena rapere cum totum sibi retinens egenis clericis nihil impertitur, 93. distin. diaconi sunt, post medium. 1. q. 2. si quis propter.
Quod alienans res ecclesię compellitur restituere, 12. q. 2. monemus.
Quod episcopus vel presbyter contra constitutũ alienans res ecclesiæ, deiicitur de honore, 17. q. 4. quicunque episcoporum.
Quod morìente episcopo nõ licet metropolitano res defuncti, quæ sunt successoris, occupare vel alienare, 12. q. 2. non liceat alicui metropolitano.
Quod cuiuscunque gradus clericis, qui defuncti episcopi res, quæ sunt successoris occupauerint vel alienauerint, anathema & propriį gradus periculum in currunt, 12. qu. 2. hæc huius placiti, &c. non liceat. clericis.

De hac materia habes infra de Ecclesia.

ALIMENTA. Quod alimenta olerum & leguminum plus prosunt corpori & animæ quàm deliciosa, de consecra. dist. 5. ne tales accipiamus.
Quod episcopus vel presbyter si vxorem habet super ſitem tenetur ipsi in alimentis prouidere, 31. dist. omnino.
Quod clerici vxorati ecclesiæ deseruientes, ab ea alimenta percipiant, 32. dist. si qui verò.
Quod ecclesia teneatur illi in alimentis prouidere qui sua quæ habuit dedit ecclesiæ, 16. qu. 7. quicunque fidelium.
Quod matri & alijs propinquis non ostante iuramento tenetur quilibet in alimentis prouidere, 22. q. 4. inter cetera.
ALTARE, Quod altare nisi sit lapideum, non consecratur, de consec. dist. 1. altaria si non.
Quod altare non debet erigi sine licẽtia episcopi, de consec. dist. 1. nullus presbyter.
Quod consecrari debet chrismate & benedictione, de consec. dist. 1. altaria placuit.
Quod presbyter consecrare altare non potest. 26. q. 6. ministrate.
Quod altaria inutilia, quæ consecrata non sunt vel in locis indebitis facta: debent dirui. de cõsec. dist. 1. placuit.
Quod oblatio & fructus altaris vendi prohibentur. 1. q. 2. audiuimus.
Quod altare ad cuius honorem ecclesia est cõsecrata si motum fuerit, cum ecclesia debet consecrari, de consec. dist. 1. si motum.
Quod in altari in quo celebrauit episcopus, nõ debet eodem die celebrare. c. presbyter. de consec. d. 2. c. vl.
AMOR DEI. Quod amare Deum debemus plus quàm nostros proximos, 12. q. 1. cui portio.
Quod si Deum amaremus, omnia difficilia & aspera perficeremus, de pœn. d. 2. charitas est. §. ergo si.
Quod amor Dei nutritur per verbum Dei, & omniũ cupiditatium ligna cõsumit. de pœn. dist. 2. si sermo meus.
Quod illi Deũ amant plus quàm se, qui pro eius amore saluti suæ non parcunt: & ipsam mortem corporis libenter accipiunt. de pœn. dist. 2. c. charitas. §. illi verò. in fine.
AMOR PROXIMI. Quod amamus proximum sicut nos quando non propter aliud sed propter naturæ participationem eum tantũ diligimus. de pœn. dist. 2. charitas. §. proximos.
Quod non omnis qui parcit, est amicus, nec omnis qui verberat, inimicus. 5. q. 5. nõ omnis, & c. se. 23. q. 4. quid faciet.
Quod amor proximi habet plagas suas, quæ dulciores sunt cum amarissimè inferuntur, 5. q. 5. nõ osculatur, 23. q. 1. paratus. in fi. & q. 5. non putes.
Quod proximum sicut nos amamus cum ad bonos mores & ad vitam æternam consequendam sicut nobis eius saluti cõsulimus, de pœn. dist. 2. charitas est. §. proinde.
Quod sic debemus affici charitatis affectu ad proximos, vt velimus omnes saluos fieri, 24. q. 3. corripiatur, in fin.
Quod melius est proximum cum seueritate diligere, quàm cum leuitate decipere, 5. q. 5. non omnis.
Quod non est amor, sed languor vbi mali mores nõ corriguntur, 23. q. 5. non putes.
AMBITIO. Quod ambitio est ad honores mundi sine suffragio, & temporis sine merito laboris velle promoueri, 41. dist. miramur. in fi.
Quod quæ per ambitionem malo inchoantur principio, etiam si mores & actus boni fuerint, difficile est vt bono peragantur exitu. 1. quæst. 1. principatus, & c. nullus itaque.
Quod ad honoris suffragia non ambitiosi, sed probatæ vitæ sunt assumendi. 1. q. 7. per illicitam. §. seq. 40. dist. multi, 49. dist. qui ecclesiasticis, & c. hoc ad nos.
Quod boni prælationis honorem non ambiunt, sed alios sibi tanquam digniores præponunt, 8. q. 1. illud. 16 q. 1. vos autem.
Quod episcopus vel presbyter, qui ambiens ecclesiam sedem suam deserit, vtranque sedem perdit, 7. quæst. 1, si quis episcopus, & c. seq. 8. quæst. 1. apostolica.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod casum quærit qui per ambitionem ad honoris fastigia postpositis gradibus perabrupta quærit ascensum, 28. dist. sicut, 1. q. 1. sicut is.

Quod obedientiæ merítum non præcipit, qui in hoc obedit ad quod libido ambitionis trahit, 8. q. 1. c. sciendum.

AMBROSIVS. Quod ambrosius hortatu Valentiniani Imperatoris in Mediolan. episcopum eligitur, 23. dist. Valentinianus.

Item de constantia eius respectu Imperatoris, & de patientia respectu adue rsitatis habes, 23. quæst. 8. conuenior.

AMENS. Quod amens qui in furiam versus est vel diabolica afflictione vexatus est, non debet promoueri, 33. dist. maritum, & c. seq.

Quod malum ex dementia factum & tempore demētiæ non imputatur, 15. q. 1. aliquos, & duobus capit. seq.

Quod mala non sunt quæ nec crimine mentem implicant, nec conscientiam ligant, sicut est in dementibus, 15. q. 1. illa.

Quod an peccata, quę dementes committunt, quia nolentes & non scientes committunt, excusentur, 15. q. 1. merito.

AMPLEXVS. Quod amplexus personæ indebitæ præsumptionē inducit lasciuię, 27. q. 1. nec aliqua, 31. dist. omnino.

ANGELVS. Quod angelus creatus in gratuitis, de pœn. dist. 2. § principium enim.

Quod principium eius est dissimile principio hominis propter infirmitatem humanæ conditionis, de pœn. dist. 2. § principium, ante med.

Quod in nouem ordinibus angelorum quantæ sint distinct. ones ciuium supernorum ostenditur, de pœnit. dist. 2. § principium, circa med.

Quod diuersitas angelorum ordinum Deo obsequētium exemplar est hominibus, vt secundum diuersitatem gradūm gereretur administratio singulorum, dist. 89. ad hoc.

Quod ab angelis, qui præsentes sunt nostris operib⁹, defuncti quandoque aliqua insinuantur, 13. q. 1. vtiq. fatendum. 50. dist. de his verò.

Quod angelus de cœlo quantumcunque de securo loco peccando cecidit, 40. dist. quælibet.

Quod homini elato in terra timor incutitur, quia angelus aliorum angelorum prælatus in cœlo prosternitur, de pœ. dist. 2. circa prin. § quod ergo.

Quod boni angeli ex casu malorū quasi territi à laude perfecta impediti fuerunt, de conse. distin. 1. hi duo.

Quod ad reparandum angelorum ordinem Deus hominem formauit, de conse. dist. 1. hi duo.

Quod angeli omnes in creatione æquales fuerunt, de pœnit. dist. 2. § quod autem, alias quòd vero.

Quod angeli nisi essent in gratia firmati, peccare possent, ibi.

Quod angeli nec primus nec alij sunt in gratia creati, de pœ. dist. 2. citius, post med.

Quod angelus primus nō ad Dei similitudinem, sicut homo, sed figuraculum similitudinis Dei creatus ascribitur, de pœn. dist. 2. iuxta fin.

Quod angeli tam boni, quàm mali per cœlum figurātur, de pœ. dist. 2. circa fin.

Quod angeli in cœlis gaudent super vno peccatore pœnitentiam agente, magis quàm super nonaginta nouem iustis, quia fortius homo resurgit post pœnitentiam, 50. dist. quia sanctitas tua.

Quod angelorum prædicatio, & dæmonum confessio de Christi aduentu multum distant, dist. 37. dist. si quid veteri.

ANANIAS. Quod Ananias propter defraudandam pecuniæ grauiter punitus fuit, ponitur in exemplum his qui vouendo seipsos Deo retrocedunt, 17. q. 1. Ananias, 12. q. 1. dilectissimis, circa med. 23. q. 4. quod Christus, § potest. 22. dist. quod interrogasti, in fin.

ANASTASIVS. Quod Anastasius Papa secundus propter fauorem hæreticis exhibitum diuino nutu percussus est, 19. dist. Anastasius, 1. q. 1. dictum est in fine, & vide adnot ad c. Anastasius.

ANATHEMA. Quod anathema nihil aliud est quàm separatio à Deo, & ponitur pro excommunicatione, 24. q. 2. certum est.

Quod anathema sit qui canonicę electioni romani Pōtificis contradicere & resistere, aut ecclesiam Romanam inuadere, & in gradum filiorum eius prorumpere præsumpserit, 78. dist. si quis ex episcopis, & c. si quis ex sacerdotibus.

Quod anathema danti, & anathema accipienti, hoc est simoniaca hæresis, 1. q. 1. quicunque factos ordines, & c. placuit.

Quod anathema non solum à fraterna societate, sed etiam à corpore Christi, quod est ecclesia, & à cōsortio fidelium repellit, 3. q. 4. c. vlt.

Item à sacramentorum perceptione, & sic est maior ex communicatio, 5. q. 2. præsenti, 17. q. 4. quisquis, § si quis.

Quod anathema sit si quis omnem traditionem ecclesiasticam violat, 1. q. 7. si quis omnem.

Quod anathematizatus clericos accusare non potest, 2. q. 7. in sanctæ & 3. q. 4. nulli, & 6. qu. 1. illi qui, & c. omnes.

ANIMA. Quod anima corpori præponitur, 38. dist. sedulo, 12. q. 1. præcipimus.

Quod anima sine corpore corporaliter non viuit, 1. q. 3. si quis obiecerit.

Quod anima non potest in eo corpore dici quod sentiu caret, 31. q. 3. quod verò non formatum.

Quod non infunditur nisi formato corpori, 22. q. 2. quòd vero non.

Quod non ex traduce, neque cum semine anima infundatur, 32. q. 2. quod vero non.

Quod vt non creatur anima esse in corpore sicut spiritus in idolo: non dicitur in sicco esse, sed in sanguine hominis habitare, 22. quæstio. 2. c. Moyses. in fine.

Quod sicut anima est vita corporis, sic Deus est vita animæ, de pœ. distin. 1. refusciatus. §. item si antequam.

Quod anima corpori vnita si baptismate lota non fuerit, æternaliter petit. 24. q. 3. si habes. in fine.

Quod magna quæstio est de anima, 32. q. 2. quod verò non formatum.

Quod anima quę peccauerit, ipsa morietur, 34. quæst. 3. si habes.

Quod animarum saluti episcopus studere debet, 38. dist. petrus.

Quod animæ salus est aliquādo mutare locum, cum enim mutatur locus mutatur mentis affectus, 81. dist. valet.

Quod illa anima decora dicitur, in qua virtutum gratia, & diuinæ operationis effigies relucet. de pœn. dist. 2. illa anima.

Quod animę defunctorum quatuor modis saluantur. 13. q. 2. animæ defunctorum.

ANNVS. Quod annus per quatuor voluitur tempora, 76. dist. c. 1. & 2.

Quod annus nomine fati aliquando appellatur, 2. q. 3. ei qui, § appellatore.

Item pro anno dies ponitur, 33. q. 2. hoc ipsum.

Item pro anno ponitur tempus, de conse. dist. 4. si tempore.

ANTIOCHVS. Quod Antiocho vendente saloni sacerdotium ignis qui septuaginta annis Babyloni cæ captiuitatis vixerat, in detestationem simoniæ extinctus est, 1. q. 1. sicut eunuchus.

ANTIQVITAS. Quod antiquitas à sanctis patribus accepta, in modernis est obseruanda, 12. dist. ri diculum.

Quod antiquitati defertur in multis, scilicet in libris corrigendis, 9. dist. vt veterum.

Item in consuetudinibus sequendis, 12. dist. consuetudo.

Item in dubijs determinandis, 50. dist. domino sancto. & 20. dist. de quibus.

Item in prælatis eligendis, 61. dist. statuimus.

Item in testificatione, 35. q. 6. notificamus.

Item in eleemosynis largiendis, 86. dist. considerandа.

Item in suspicionis remotione, 34. dist. fraternitatis.

Item in excusationis administratione, 18. dist. placuit.

Item in pœnæ relaxatione, vel mitigatione, 86. dist. tāta, 26. q. 3. tempora.

Quod antiquitas naturæ ducit ad defectum, 13. q. 1. illud, 86. dist. tanta.

Quod antiquitas gratiæ ducit ad profectum, 32. q. 2. ancillam. 20. dist. de quibus.

Quod antiquitas culpæ ducit ad interitum, 23. qu. 1. schisma. 2. q. 7. Paulus.

Quod antiquitas gloriæ ducit ad thalamum spōsi. 61. dist. sponsus.

Quod antiquitas æternitatis ducit ad perpetuos amplexus, de conse. dist. 4. non ex quo.

Quod antiquitas diaboli ducit ad pronostic andum, multa enim dæmones sciunt ex antiquitate, 26. q. 4. sciendum.

ANTICHRISTVS. Quod antichristus vt facilius Christianos & Iudæos ad ritum suum attrahat, diem dominicum in fauorem Christianorum. & in fauorem Iudæorum sabbatū cultodire facit, de conse. dist. 3. peruenit.

ANNVLVS. Quod spōsus sponsam annulo debet despōsare, 30. q. 5. nostrates.

Quod annulus sponsæ à sponso & ecōtra datur in signū mutuæ dilectionis & fidei coniugalis, 30. q. 5. fœminæ. circa finem.

Quod ideo annulus quarto digito à sponso sponsæ inseritur, vt sicut vena in illo digito cordi coniungitur, sic eorum corda coniungantur, 30. q. 5. fœminæ. in fine.

APPELLATIO. Quod appellatio est remedium quo causa vitiata subleuatur, 2. q. 7. c. 1.

Quod appellatur à minori ad maiorem gradatim, di. 99 prouinciæ, 2. q. 6. omnes. & c. si quis putauerit, c. placuit, c. decreto. & c. anteriorum. § illo. q. 3. conquestus.

Quod ad Romanam sedē indistinctè appellatur, 2. q. 6. si quis veltrum, & sex c. seq. & c. quoties episcop.

Quod appellationi ad sedem apostolicam interpositæ ab omnibus est deferendum, 2. qu. 6. decreto, & c. quoties episcopi.

Quod appellationis tempus decē dierum assignatur, 2. q. 6. interiorum. c. omnino.

Quod tempus exequendi appellationem est annus, vel ex causa biennium, 2. q. 6. quando. §. tempus.

Quod appellari potest post datam vel ante datam sententiam, 2. q. 6. qui scit. §. patet. c. quoties episcopi, &c. si quis iudicem.

Quod ab eo à quo appellatum est, debent dari litteræ dimissoriæ, quę dicuntur apostolii, ei qui appellauit, 2. q. 6. post appellationem.

Quod ea pendente nihil innouatur, 2. q. 6. appellatione interposita. &c. seq.

Quod appellationi non deferens punitur, 2. q. 6. decreto, & c. quoties episcopi.

Quod processus post appellationem factus eneruatur, 2. q. 6. quoties episcopi.

Quod post secundam appellationem tertio appellās super eadem causa non auditur, 2. q. 6. si autem pro uocatum, § si quis in quacunque.

Quod appellationi licet renuntiare, 2. q. 6. si quando. § verò is.

Quod forma vel modus appellationis ante vel post sententiam ponitur, 2 q. 6. appellatione. § forma.

Quod appellate possunt quorum interest, vel qui negotium gerunt, vel quibus mandatum est, 2. qu. 6. non solent.

Quod si vnus appellat, prodest aliis in eodem crimine cum eodem condemnatis, 2. q. 6. c. si quando, § quandoque.

Quod iudex à quo appellatur, non potest esse testis in causa appellationis, 2. q. 6. statutum.

Quod ab executore sententiæ non potest appellari ni si modum excedat executor, 2. qu. 6. si quando. ab executore.

Quod possessore appellante bona sequestrantur, 2. q. 6. quoties post auditam.

Quod qui per appellationem non quærit nisi tempus redimere, non est audiendus, 2. q. 6. quicunque.

Quod à iudicibus de communi consensu electis non licet appellare, 2. q. 6. à iudicibus.

Quod iniustè & frustra appellans punitur in quadruplum expensarum, 2. q. 6. omnino.

Quod nullius debito modo citati, & per contumaciā se absentantis appellatio recipitur, 2. q. 6. si quando. § sunt etiam.

Quod nec notorij malefactoris de crimine conuicti vel confessi appellatio admittitur, 2. q. 6. si quando. § sunt etiam. ver nullus etiam.

Quod propter plura facinora condemnatus, si à maiori appellauerit prętermissis aliis, est audiendus, 2. q. 6. appellatione. § si quis ex.

APOCRYPHA. Quod apocrypha scripta, dicuntur, id est, secreta, quia in secreto & non in publico sunt legenda, 15. dist. & 17. per totum.

Quod apocrypha sunt quorum auctor secretus est, & quandoque si non ignoratur, tamen ab ecclesia nō recipitur. ibid.

Quod apocrypha dicūtur quæ in ecclesia recipiūtur, sed in canone scripturarum non cōputantur. ibid.

APOSTATA. Quod apostata est transgressor legis suę cuiusque violator, 3. q. 4. beatus.

Quod obseruans diuinationes & sortilegia, sciat se à fide Christi apostatam, id est, retro abeuntem, 26. q. vlt. non obseruetis.

Quod fideles sub Iuliano apostata constituti obediebant sibi in his quæ erant pro republica, non contra fidem, 11. q. 3. Iulianus.

Quod enormitas criminis huius apostasiæ innuitur ex pœna Ananiæ, 17. q. 1. Ananias, 32. q. 7. quid in omnibus.

Quod apostata à fide non admittitur in testimonium contra aliquem, 2. q. 4. non potest, 3. q. 4. alieni. & duobus c. seq.

Quod talis omnibus infamibus, & in infamia præponitur, 6. q. 1. infames, 3. q. 4. alieni, & c. si quis.

Quod apostasia religionis sit in postpositione tonsuræ & secularis vestis assumptione, 20. quæst. 2. si in quæ libet.

Quod canonicus regularis si animi leuitate motus sine sui superioris licentia monachus efficitur, tanquam apostata redire compellitur, & punitur, 19. q. 3. mandamus.

Quod vouere Deo religionem & castitatem, & retrocedere damnabile est, 17. q. 1. qui bona, 27. dist. virgines, 20. qu. 1. puellæ. 32. qu. 6. si Paulus, post medium.

Quod tales apostatæ peiores efficiuntur aliis peccatoribus, 47. distin. quantumlibet, 16. quæstio. 1. quidam.

Quod apostaticis qui professi sunt, non redduntur bona quæ ad ordinem portauerunt, 27. q. vlt. quicunque vult §. vlt.

Quod

Quo! apostatæ cogendi sunt ad reddendum, 27. dist. quod interrogasti, 20. q. 1. quem progenitores, & q. 2. si in qualibet, & q. 3. prochuus.

Quod reuersus in habitu & stallo, & in alijs punitur, 19. q. 3. in andamus.

Quod redire contemnentes excommunicantur. 20. q. 2. si in qualibet.

Item incarcerantur, 45. dist. cum beatus, §. Salomon.

De hac materia habes vbi ponitur vagatio.

APOSTOLICA. Quod apostolica sedes prælata est omnibus ecclesijs, 21. dist. quanto.

Quod ipsa est prima auctoritate & dignitate, licet Antiochena sit prior tempore, 21. dist. nunc autem, 24. q. 1. rogamus.

Quod apostolicæ sedi Constantinopolitana ecclesia subsit, nemo dubitare debet, 22. dist. de Constantinopolita.

Quod ipsius in iudicijs est maior auctoritas, 9. q. 3. patet, & c. ipsi sunt.

Quod nulli permittitur de eius iudicio iudicare, 17. q. 4. nemini, 21. dist. nunc autem.

Quod immediatè apostolicæ sedi subiecti, maximè qui propinqui sunt annue se debent præsentare circa idus Maij, 93. distin. iuxta, & §. præcedenti.

Quod in apostolicam sedem neuter illorum quiex cō certantium temeritate fuerit ordinatus, est permittendus permansurus, 79. dist. si duo.

Quod apostolica sedes peccatores, & contumaces ad salutem quoquo modo attrahere debet, 17. distin. nec licuit.

Quod sine apostolicæ sedis licentia compagis, id est, fandalibus diaconis, & clericis mappulis, vti non licet, 93. distinctio. peruenit, 2. & §. præcedenti, & c. illud.

Quod apostolicæ sedis auctoritate concilia vniuersalia sunt congreganda, 17. dist. multis, & c. regula, & c. concilia.

Quod ad apostolicam sedem sunt dubia, & ardua referenda, 17. di. nec licuit, 19. q. 1. frater, 24. q. 1. rogamus, & duobus c. seq.

Quod apostolica auctoritate doctorum opuscula approbantur, 19. dist. si Romanorum.

Quod apostolicę sedi specialiter seruatur iudicium episcoporum, 3. q. 6. dudum.

Item restitutio depositorum, 2. q. 6. ideo huic.

Item congregatio conciliorum, ibid.

Item restitutio hæreticorum, 1. q. 7. conuenientibus, circa principium.

Item exemptio episcoporum, 16. q. 1. frater.

Itē determinatio quæstionum in fide, 24. q. 1. quoties.

Item mutatio episcoporum, 7. q. 1. mutationes.

Item diuisiō & vnio episcopatuum, 16, quæst. 1. & tem poris.

Item absolutio excommunicatorum ab eodem, 21. dist. inferior.

Item interpretatiō antiquorum canonum, & scripturarum, 17 dist. nec licuit.

Item pallij datio, 100. dist. quoniam.

Item simoniacorum dispensatio, 2. q. 3. Paulum.

Item nouarum & difficilium quæstionum diffinitio, 17. dist. multis.

Item famæ restitutio, 2. q. 3. Euphemium, §. hinc colligitur.

Quod Christianis peccatum infidelitatis seu paganitatis incurrit qui sedi apostolicæ obedire contēnit, 81. dist. si qui sunt presbyteri, in fi. 93. dist. cathedram, 22. dist. omnes siue.

Quod apostolicis nolens obedire præceptis, à pontificalibus sit alienus officijs, & sit ruinæ suæ dolo proprio, 19. dist. nulli fas, 22. dist. c. 1. & 19. distin. ita dominus.

Quod apostolicis præceptis nō est superbe resistendū, sed eius iugum est pie tolerandum, 12. dist. præceptis apostolicis, 19. dist. in memoriam.

Quod ab apostolicis nō licet institutis recedere, 11. dist. hoc, & c. consequens.

Quod apostolica sedes ab omnibus est honoranda, & ei obediendum est in memoriam beati Petri apostoli. Et quamuis iniustum videatur quod mandat & intolerabile tamen pia deuotione tolerandum est, 19. dist. in memoriam, & 13. dist. ante. 2. 3. q. 1. quid culpatur.

Quod ex apostolica tuba sonora prædicatione salus omnium vniuersō mūdo exiuit, 19. dist. in memoriā. 43. dist. si rector.

Quod quæcunque emanant ab apostolica sede, aut dicuntur, decretales epistolæ, 19. dist. c. 1. & c. in canonicis.

Aut sanctiones, eadem dist. c. sic omnes.

Aut iugum vocatur, eadem dist. in memoriam.

Aut institutā, & constitutiones eadem dist. enimuero, & 20. dist. de liberis.

Aut præcepta, 19. dist. nulli fas est.

Aut concilium, 17. dist. reguła.

Aut synodus, eadem dist. nec licuit, & c. multis.

De hac materia vide vbi agitur de Ecclesia Romana, & de papa, & de Dispensatione, & de sede Apostolica.

APOSTOLVS. Quod apostolos, id est episcopos, & presbyteros dominus elegit: diaconos autē post ascensum domini in cœlum apostoli sibi constituerunt episcopatus sui ministros, 93. dist. dominus noster, cap. pe.

Quod apostoli prius docti sunt à Christo, & postea ab ipso ad prędicandum missi, in exemplum quòd prędicatores prius sacris literis debent insistere, ne tūc quærant discere, cum ex officio alios debent docere, 36. dist. § ecce.

Quod apostoli fuerunt pares Petro in apostolatu, sed non in administratione: & ipsum primum principē voluerunt: & septuaginta duos discipulos elegerūt loco quorum successerunt episcopi, 21. dist. in nouo, & 22. dist. sacrosancta.

Quod apostolorum princeps Petrus factus est post peccatū in exemplum quòd quantumcumque magnus peccator post pœnitentiam non est repellendus à dignitate, 50. dist. considerandum.

Quod apostoli patres ecclesiæ fuerunt pro quibus natī sunt eis filij, scilicet episcopi, 68. dist. quorum.

Quod apostolorum tempore spiritus sanctus visibiliter operabatur in sacramentis, 1. q. 1. multæ.

Quod apostolorum tempore multitudinis credentiū erat cor vnum, & nihil erat eis proprium, sed erant eis omnia communia, & omnia ante eorum pedes ponebantur, quia instante persecutione ea possidere eis non licebat, 12. q. 1. dilectissimis.

Quod apostolivxores suas quas ante apostolatum duxerant, sine carnali commistione circunducebant, vt mercede prædicationis sustentarētur ab eis, 31. dist. omnino.

Quod *Apostoli* prædia in Iudæa minimè possederūt, sed vendiderunt, & pretia eorum tantummodo ad fouendum egentes seruabant, quia futuram ecclesiam in gentibus prædicebant, 12. quæ. 1. futuram, & c. seq.

Quod apostolos dominus ad prædicandum misit sine auro, & virga, vt ab eis incentiua litis, & instrumēta tolleret vltionis, 12. q. 3. ita sæpè.

Quod ipsi omnibus sacramentorum dispensatione committ, 19. dist. ita dominus.

Quod Christus ipsis vindictam prohibuit, quoniam eos volentes Samaritanos per ignem consumere, compescuit, 23. q. 4. quòd Christus.

Quod regulares imitatores Apostolorum sunt quantum ad proprietatum abdicationem, nec debent dicere, meum vel tuum est, 12. q. 1. dilectissimis, 16. q. 1. ex auctoritate.

Quod episcopi & superiores quantum ad dignitatem, & omnis presbyter quantum ad eucharistiæ consecrationem, & ligandi, & soluendi potestatem habent, dist. 21. in nouo, 11. q. 3. absit, vt quicquam.

AQVA. Quod aqua cum sale omnibus sacerdotibus benedicti præcipitur, de conse. dist. 3. aquam.

Quod in sabbato sancto ante chrismatis immissionē propter aspersionem debet accipi, de conse. dist. 4. in sabbato sancto.

Quod qui huius virtute aspergitur venialia delentur, & insidiæ diaboli cum phantasmatibus fugantur, de conse. dist. 3. aquam.

Quod huius institutionis efficacia in veteri lege est multipliciter præfigurata, de conse. distinct. 4. nec quemquam.

ARBITER. Quòd arbitri sunt qui consensu litigātium in iudices eliguntur, vt ipsorū sententiæ stēt, 2. q. 6. à iudicibus, § quod de arbitris, 11. q. 1. si clericus.

Quod non licet ab ipsis appellare, 2. q. 6. à iudicibus. ver. arbitrarij, & c. placuit, 2.

Quod nullus potest esse arbiter in ea causa in qua est iudex, 3. q. 7. infamis, ante fi. § si quis verò.

Quod seruus arbiter esse non potest, 3. q. 7. infamis. in fine.

Quod infamis in arbitrio non excluditur, nec etiam filius in re patris, 3. q. 7. infamis, circa finem.

Quod arbitrij liberi nos condidit Deus, vt nec ad virtutes nec ad vitia necessitate trahamur, de pœn. dist. 2. vt cognouerunt, § liber, circa fi.

ARCHIDIACONVS. Quod archidiaconus nemo debet esse nisi sit diaconus, 60. dist. nullus episcopus, & duobus c. seq.

Quod debet tali conferri cui ætas debita cum prudentia, & vitæ merita suffragantur, dist. 60. innouamus, dist. 93. legimus. post medium.

Quod archidiaconus est coadiutor episcopi in ordinatione clericorum, 23. dist. subdiaconus, & c. seq.

Quod archidiaconi interest ministros ecclesiæ & parochiarum, vt officia sua diligenter expleant cōmonere, 25. dist. perlectis, & hi sunt.

Quod ipsius est de archipresbytero prouidere, 63. di. si in plebibus.

Quod non debet ab archipresbyteris vel presbyteris pecunias vel alia extorquere, 94. dist. dictum.

Quod non debet prębendas vel ecclesias cum cura animarum sine consensu episcopi conferre, 16. q. 7. nullus omnino.

ARCHIEPISCOPVS. Quod archiepiscopus Græcè summus episcoporum dicitur Latinè. 21. distin. cleros.

Quod archiepiscopus ante pallij receptionem nec se debet vocare archiepiscopum, nec ea quæ sunt pontificalis dignitatis debet exercere. 100. distinct. quoniam quidam.

Quod vltra tres menses consecrationis suæ non debet differre pro pallio laborare. 100. dist. quoniam quidam.

Quod accipiens pallium, primo fidem catholicam debet profiteri, & iurare statuta sedis apostolicę & cōciliorum principalium custodire. 100. dist. quoniā.

Quod non potest vti pallio nisi intra suam prouinciā, & hoc tantum in missarum solennijs. 100. dist. pallium tibi, & c. contra morem.

Quod archiepiscopus debet primatibus obedire. 99. dist. c. 1.

Quod episcopi vocati sunt in partem solicitudinis archiepiscopi. 9. q. 3. c. 1. & c. seq.

Quod archiepiscopi interest episcopum confirmare & consecrare. 64. distinct. episcopi. c. extra. 15. dist. non debet.

Quod ipsius est cogere omnes sub eo diœceses, vt in officio diuino decantando à metropolitana ecclesia nou discrepent, 12. dist. de his qui.

Quod episcopi prouinciales debent interesse electioni & confirmationi archiepiscopi, 63. dist. metropolitano, 66. dist. archiepiscopus.

Quod archiepiscopus non nisi in sua ciuitate debet à prouincialibus episcopis ibidem conuenientibus consecrari, 51. dist. qui in aliquo. in fine.

Quod excessus suffraganeorum suorū potest punire, 12. dist. de his qui. 10. q. 3. quia.

Quod omni anno semel prouincialem synodum tenetur facere. sed ibi de suffraganeorum rebus nil debet extorquere, 18. dist. quoniam.

Quod ipsius est causas dubias suffraganeorum diffinire, alioquin debet eos sedi apostolicæ transmittere, 18 dist. de concilijs, 6. q. 4. si inter episcopos.

Quod archiepiscopus non debet iudicare causas eorū qui subsunt episcopis, nisi per consultationem vel per appellationem ad ipsum fuerint deuoluti, 17. dist. multis, 6. q. 3. scitote, 3. q. 6. querelam, 9. q. 2. conquestus.

Quod si negligeus esset suffraganeus, præmissa trina admonitione archiepiscopus potest se de aliquibus intromittere. 9. qu. 3. cum simus, & c. per principalem.

Quod archiepiscopus suam prouinciam diuidere nō potest, nec possunt esse duo archiepiscopi in vna prouincia, 101. dist. perueniat.

Quod solus Papa suffraganeum à iurisdictione ipsius eximit, 16. q. 1. frater noster.

ARMA. Quod arma victoriæ antiquorum patrū sunt nobis in exemplum spiritualium bellorum & victoriarum, 23. q. 1. nisi bella.

Quod Apostoli ideo tradiderūt in ecclesia legi Iudæorum historias, vt per eas ad arma spiritualia informemur, 23. q. 1. nisi bella.

Quod contra arma persecutorum clericus debet se munire armis orationum & lachrymarum, 23. q. 8. non pila quærant, & c. conuenior. ante med. distin. 36. c. vlt.

Quod Christus in Aegyptum ab Herode fugiens, & lapidibus Iudæorum cedens, docuit non arma armis, sed fugam persequentibus opponi, 23. quæst. 3. c. 1. § 1. per totum.

Quod ideo dictum est Petro, Conuerte gladium tuū in vaginam, vt clerici & prælati armis bellorum non vtantur, 93. q. 8. cum à Iudæis & tribus. c. seq.

Quod ecclesia cum à paganis impugnatur, non corporalia arma, sed Christum patienter expectat, 16. qu. 3. porro.

Quod laicis ecclesiam, patriam, & socios defensando, licet arma sumere, 23. q. 3. per totum.

Quod prælatis & clericis licet laicos hortari contra inimicos fidei, & contra oppressores, 23. quæst. 8. igitur. & c. seq.

ARGVMENTATIO. Quod argumētatio quādoque sit de minori ad maius, 38. dist. si in laicis.

Item à maiori ad minus, 32. q. 5. si Paulus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item à toto ad partem, 13. quæstione 5. pœnale, circa finc.
Item à parte ad totum, 32. q. 4. meretrices.
Item à nominis interpretatione, 16 q. 1 placuit.
Exemplum ibidem in interpretatione monachi.
Item ab auctoritate, 32 q. 1. d. xii.
Item a simili. 2. quæst. 6. qui le icit, 2. quæst. 1. multi. in fine.
Item ab oppositis vel contrarijs, 8. q. 1. sciendum.

ARROGANTIA. Quod arrogantes dicuntur qui gratuitatem auctoritatem putantes, humiliter nesciunt inferre quod docent, 46. dist. c. 1. & seq. 49. dist. hinc etenim, circa med.

Quod nihil est impudentius arrogantia rusticorum, 46. dist. c. 1.

ARS. Quod ars liberalium artium debet diligenter doceri quia per eam manifestantur diuina mandata, 37. dist. de quibusdam.

ASPERITAS. Quod asperitas immoderata correctionem non inducit, nec salutem, 45. dist. cum beatus, & c. repedite, & c. qui syncere, 23. q. 1. paratus, post med.

Quod neque multa asperitate exulcerandi sunt subditi, neque nimia benignitate dissoluendi 45. distin. disciplina.

De hac materia habes vbi agitur de correctione, & austeritate.

AVARITIA. Quod auaritia quæ instituit meum, & tuum, est iuri naturali contraria, quod dicitur omnia communia, 8. dist. differt, 47. dist. sicut, 12. q. 1. dilectissimis, & c. duo.

Quod ipsa in terrenis rebus ad sufferendum aduersa fortes facit, in cœlestibus debiles, 47. dist. omnes.

Quod excæcat rationem, & gratius inuentur aurum quàm solem, 48. dist. sicut, & 37. dist. nonne.

Quod auaritia dicitur idololatria vel fornicatio, 28. q. 1. idololatria. 1. q. 1. cum omnis.

Quod auaritia facit adulari regib. vt hæreditates capterent al. enas 37. dist. nonne.

Quod hæret cus inscius auato scienti cœquatur 6. q. 1. quæro.

Quod clerici, & maximè prælatis inhibetur, 33. dist. his igitur, 1. q. 1. cum omnis, 8. q. 1. sunt in ecclesia, 10. q. 1. relata, 12 q. 2. gloria.

Quod clericus alienа rapere conuincitur, qui sibi vltra necessaria retinere probatur, 42. di. c. 1. & 47. dist. sicut hi.

Quod pœna auaro rum innuitur, 12. quæst. 4. ministri, 16. q. 1. reuertimini, post med. & c. seq. circa fi.

AVDACIA. Quod audacia humana per leges coerectur inst tutas, 4. dist. lactæ sunt.

AVCTORITAS. Quod auctoritas regalis, & sacerdotalis teneтur defendere res ecclesiæ, 23. q. 5. res autem omnes.

Quod auctoritate sacra pontificum regitur iste mundus, 97. dist. duo sunt.

Quod plenam auctoritatem habent rectores sedis apostolicæ, 11. dist. consequens, & c. seq.

Quod longæuæ consuetudinis non vilis auctoritas est, dummodo canonibus non sit contraria, 11. dist. consuetudinis.

Quod auctoritati legis cedere debet vsus siue consuetudo praua, maximè sedis apostolicæ, 11. dist. ca. 1. & c. seq.

AVGVRIVM. Quod augurium quod fit in considerationeanium ad sciendam futurorum est ex traditione malorum angelorum, 26 q. 2. qui sine.

Quod hanc artem exercere vanitas est, & superstitio, 26 q. 2 sed & illud.

Quod idololatriæ cultus est augurij superstitionibus implicari, 26. q. 2. sed & illud

Quod augurijs deseruiens est ab ecclesia separandus, 26 q. 2. augurijs.

AVSTERITAS. Quod austeritas indiscreta in vigilijs & orationibus reprehenditur, de const. dist. 5. non mediocriter.

Quod melius est per mansuetudinem peccatores ab errore eruere, quàm per austeritatem in foueā perditionis propellere, 45. dist recedere.

Quod cum austeritate imperant qui subditos suos nō cum tranquillitate corrigere, sed aspere reflectere festinant. 45. dist. c. vera iustitia.

Quod quia Deus benignus est, dispensator eius austerus esse non debet, 26 q 7. alligant.

AVRVM. Quod aurum habet ecclesia, vt egentium necessitati & ibus. & captiuorum redemptionibus de seruiat, 14. q 2. per totum cap.

Quod sicut fulgor auri præualet metallo plumbi, sic pōt. ficalis dignitas præualet regum diademati, 96. dist. duo. in fin.

Quod ideo Christus sine auro apostolos ad prædicandum misit, vt ipsis subtraheret causam litis, 11. q. 3 ita.

Quod cum episcopatus auro emitur, anima perditur, 1. q. 1. cum ordinaretur.

Quod gratius intuetur cupidus aurum, quàm solem, 47. dist. sicut.

Quod auro cito violetur iustitia, 11. q. 3. pauper.

AVXILIVM. Quod auxilium ecclesia contra hostes non propter vitionem, sed propter defensionē potest petere à principe, 23. q 3. Maximianus.

Quod vt ecclesia pacem adipiscatur, vt aliquis vtilitati multorum seruetur, sicut Paulus apostolus fecit, vtile est petere auxilium, 23. q. sex differentiæ, post medium.

Quod episcopi tenentur mutuo sibi præbere auxiliū pro pace terrarum faciendа, 90. dist. præcipimus, & c. seq.

Quod infirmante episcopo ipsi vicini in his quæ spectant ad officium pontificale, auxilium debent ferre, 7 q. 1. pontifices, c. 3. & c. quamuis.

Quod sacerdos qui fuerit de collegio, si in aduersitate suę ecclesię ab auxilio se subtraxerit, magis schismaticus quàm sacerdos iudicabitur, 3. q. 1. nulli.

Quod in præsenti vita confitiorum & orationum mutua auxilia possunt fieri, 13. q. 2. in præsenti, de pen. dist. 6. §. 1. ante medium, de const. dist. 4. quæris.

Quod oppressis nō ferentes auxilia cum possint, peccant, 23. q. 3 c. ostendit, & c. non in inferenda,

Quod in damnum alterius nulli auxilium est dandū, 14. q. 5. denique.

Quod malefactoribus auxilia non sunt ferenda, 14. q. 5. per totum.

De hac materia require in titulo de adiutorio.

ASTROLOGIA. Quod astrologia quia nihil eō fert ad salutem, sed potius mittit in errorem, à quo libet fideli est ponenda, 37. dist. legimus, §. sed contra. 26. q. 2. illud quod, circa finem.

BABYLON. Quod Babylonis filia anima esse dicit, quæ propter lubricas cogitationes fluxa Dei esse definit, de pœniten. dist. 3. in sal cibus.

Quod amissio gloriæ virginalis designatur in gynomiosa destructione Babylonis, 32. q. 5. si Paulus, post medium.

Quod ignis qui per septuaginta annos Babylonicæ captiuitatis vixerat Iasone vendente sacerdotium, in detestationem simoniæ extinctus fuit, 1. q. 1. sicut eunuchus.

BALAAM. Quod Balaam qui pro mercede iniquitatis ab asina corripitur, ponitur in exemplū, quòd prælatus propter culpam à subdito, & doctus ab indocto potest argui, 2. q. 7. secuti, & c. nos si incōpetenter, & c. Paulus, 2.

BALNEARE Quod balneare se, perfectis & religiosis licet, 24. q. 1. omnis.

Quod in die dominico balneum conceditur, dummodo non fiat per voluptatem, sed pro necessitate, de const. dist. 3 peruenit.

BALSAMVS Quod balsamus à clericis sicut chrisma vel baptismus non debet vendi, 1. q. 1. dictum est solere, & c. quibusdam,

Quod episcopi de facultatibus ecclesiæ balsāmum tenentur comparare, 1. q. 1. statuimus, 1.

Quod episcopus qui balsamum benedictum vendit, simoniam committit, & damnationem perpetuam incurrit, 1. q. 1. placuit vt nullus episcoporum.

BAPTISMVS. Quod baptismus triplex, scilicet fluitaris specificatur, videlicet fluminis, flaminis, & sanguinis, de const. dist. 4. baptismi, & c. cathecumenum.

Quod tunc prodest sanguinis, & flaminis, cum baptismum fluminis non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excludit. de const. dist. 4. baptismi vicem, §. quantum itaque.

Quod latro baptismo fluminis & sanguinis baptizatus est quando Christum in cruce confessus est, de pœnit. dist 7. nullus expectet, circa prin. §. vlt.

Quod baptismus fluminis sumpsit simpliciter virtutem ex passione Christi, de const. distinct. 4. proprie.

Quod Pharao in aqua submersus designat quod diabolus omnes vires amittit in aqua baptismatis, de const. dist. 4. nec quemquam. ante fin.

Quod baptismi est multiplex prærogatiua, videlicet quia potest suscipi sine alijs sacramentis, sed non alia sine eo, 1. q. 1. si quis per ignorantiam.

Item quia potest dari à quocunque, quod non alia, 32. d. ii. c. præter. §. verum, & § porrò. per totum.

Item quia est fundamentum & ianua aliorum sacramentorum, de const. d. 5. 4. cum itaque, in fi.

Item quia sine eo salus non habetur, de const. dist. 4. firmissimè.

Item quia per ipsum originale mortale, & veniale peccatum remittitur, non sic per alia, de cōse dist. 4. regenerante. & c. sine pœnitentia

Item carens eo non potest quis contrahere cum christiana, 28. q. 1. cauē.

Quod sine inuocatione trinitatis non est baptismus, de const. dist. 4. si reuera, & c. in synodo.

Quod verus est baptismus, licet per imperitiā ministri substant alia corruptè proferantur. de const. dist. 4. retulerunt.

Quod accedit verbum ad elementum, & fit baptismi sacramentum, 1. q. 1. detrahe.

Quod nō merita ministrorū, sed virtus Christi in baptismo operatur. de const. dist. 4. baptismus.

Quod character baptismi non perditur per peccatū, 1. quæ. 1. quòd quidam, ante medium. 32. quæst. 7. hinc.

Quod baptismus paruulis valet ad salutem, etiam si non recta intentione offerantur. de consecratio. di. 4. non illud.

Quod in baptismo spiritualiter renascitur homo, & membrum Christi efficitur. de cōse. di. 2. quia passus. circa fi. & de const. dist. 4. ad hoc.

Quod nullus potest salvus fieri, si contemnit baptizari, 15. q. 1. firmissime.

Quod in hoc quod Christus mundus à peccato baptizari voluit exemplum baptizandi nobis in peccato natis dedit. de const. dist. 4. si baptizata est, & c. non regenerabuntur.

Quod apostoli fuerunt baptizati tempore Christi. de const. dist. 4 quando. & c. seq.

Quod verus baptismus non tantum constat in ablutione corporis, quantū in fide cordis, & baptismus deest non solum originale, sed etiā actuale peccatum, de const. dist 4. regenerante.

Quod excepta necessitate baptismus à sacerdotibus debet dari. 93. dist. d aconi. de confect. distinctio. 4. constat.

Quod baptizandos catechizandi & exorcizādi debet præuenire officiū. de consecra. dist. 4. siue paruuli. vsque ad cap. venit sacerdos.

Quod expositio signorum suffiationum & vnctionū & quorumlibet aliorum quæ in exorcismo & catechismo geruntur, ponitur. de consecrat. dist. 4. postea. vsque ad c. venit. & c. 1.

Quod interrogatio articulorum fidei debet præcedere baptismum. de consecratio. distinctione 4. prima, in fine.

Quod baptizandis adultis indicatur pœnitentia interior & non exterior. de cons. di. 4. omnis, & duob. c. seq. & c. sine pœnitentia. ibid

Quod excepta necessitate, generalis baptismus non debet fieri nisi statutis tempor. bus, scilicet in Pascha, & Pentecoste. de consecr. dist. 4. non ratione. vsque ad cap. constat.

Quod in primitiua ecclesia nō licebat nisi prædictis tēporibus baptizare, modo in necessitate licet omni tempore. & in omni aqua. de consecratio. distin. 3. celebrita. em.

Quod antiquitus baptizandus dabat votum suum in scriptis, 2. q. 1. legum.

Quod paruuli si ante baptismum decedunt, propter originale peccatum damnantur. de consec. distī. 4. fiat. firmè.

Quod ordinatus antequam baptizatus nihil accipit, 1. q. 1. si quis per ignorantiam.

Quod baptismus nō tollit irregularitatem bigamiæ, 34 dist. si quis viduam.

Quod sacerdos vadens ad baptismum semper chrismā debet portare secum. de consec. distī. 4. nullus ministrorum.

Quod adulti fidem suam ante baptismum debēt profiteri. de const. dist. 4. prima.

Quod paruulis prodest ides offerentium. de const. dist. 4. illud perferuntur, & c hi qui. apud.

Quod perfidia parentum non obest baptizandi. s sicut fides prodest de const. dist. 4 quæris à me.

Quod monachi in suis monasteriis baptisteria habere prohibentur, 18. q. 2. pridem.

Quod nō licet monacho baptizare, vel pueros de baptismo suscipere, 16. q. 1. placuit communi. & c. ex auctoritate.

Quod non licet abbati vel monacho de baptismate alios suscipere, nec commatres habere, de const. d. 4 non licet. & c. seq.

Quod in necessitate licitè recipitur baptismus à quocunque, 24. q. 1 si quem, 32. q. 4. ite, & c. seq. de cō se. dist. 4. constat.

Quod etiam si in necessitate à patre conferatur carnali, non ideo pater in matrimonio suo impeditur, 30. q. 1. ad limina

Quod à Pagano vel Iudæo si in forma ecclesiæ datur, verus est baptismus de const. dist. 4 Romanus,

Quod à schismatico hæretico si in forma ecclesiæ datur, similiter recipitur, 1. q. 1. dictum est à domino, § quòd verò, cum duob. c. seq.

Quod à quocunque malo & peruerso homine, dummodo non peruertè detur, recipitur, 19 dist. secundum. de const. dist. 4 si iuxta, & duobus c. seq.

Quod quādoque baptizatur qs in fide dantis, cū scili cet fidelis adult⁹ baptizat infantē. de cōsecrat. dist. 4. cōstat.

Quod baptizatur quis in fide tantū accipientis, vt cū adultus contritus recipitur ab infideli. 1 quæ. 7. qui in qualibet.

Quod

Quod baptizatur quis in fide tantum patrinorum cū paruulus fidelium præsentatur hæretico baptizandus, 1. q. 4. placuit.

Quod qui ab hæreticis scienter baptizantur, quia tūc nihil gratiæ receperunt, per impositionem manus sunt ecclesiæ reconciliandi, 1. q. 1. quod quidam dicunt, de const. dist. 4. quamuis.

Quod baptismus simulatorie vel pro sanitate temporali acceptus verus est, nec reiteratur, de const. dist. 4. solet etiam, & duobus c. seq.

Quod talis baptismus non prodest ad salutem nisi simulatione cessante, de const dist. 4. tunc valere incipit.

Quod Simoni mago qui simulatoriè baptizatus fuit, & post non pœnituit, baptismus non profuit, 27. dist. quod interrogasti.

Quod baptizans, & de baptismo suscipiens dicitur pater spiritualis, 30. q. 1. ad limina, § filia.

Quod baptizandus potest ter vel semel immergi secundum diuersas consuetudines terrarum, de const. dist. 5. de trina. & 5. distinct. c. seq. & c. propter vitandum.

Quod totum corpus est in baptismo immergendum. de const. dist. 4. prima igitur.

Quod baptizata muliere prægnante fœtus in ea non baptizatur. de const. dist. 4. si ad matris, & duobus c. seq. & c. si baptizata.

Quod in dubio quisque baptizari debet, de const. dist. 4. paruulos.

Quod nō baptizatus baptizandum nō potest de fonte suscipere. de const. dist. 4. in baptismate.

Quod baptizatum non debent plures accipere quàm vnus. de const. distinct. 4. non plures, & cap. in catechismo.

Quod non decens est, licet non sit prohibitum coniuges simul alterius puerum de baptismo leuare, 30. q. 4. quod autem.

Quod vno coniugum suscipiente puerum alterius in baptismo, vterque fecisse iudicatur, & vterque eum pater efficitur, 30. quæstio. 4. scisciatur, & capitu. si quis.

Quod an valeat reddere debitum mulier, quæ proprium filium leuauit de baptismo, vide 30. q. 1. per totum.

Quod in baptizatis manet concupiscentia, licet attenuata. de const. dist. 4. per baptismum.

Quod paruuli adulti facti tenentur ad fidem quā propter ipsis offerentes spoponderunt. de consecr. distin. 4. paruuli.

Quod hi qui pro baptizandis in baptismo spoponderunt, tenentur omnes symbolum, & orationem dominicam, & alia bona informare. de const. dist. 4. vos ante omnia.

Quod adultus in infirmitate baptizans, quia ex necessitate videtur fecisse, non debet ordinari, 57. dist. si qui in ægritudine.

Quod qui scienter rebaptizantur, Deū abnegare dicuntur, & per multam pœnitentiam reformātur, de const. dist. 4. eos quos.

Quòd catholicum rebaptizare scienter, manifestissimum scelus est. de const. dist. 4. rebaptizare.

Quod præcisi siue aliter apostatantes in fide, nō sunt rebaptizādi, ne fiat iniutia characteri imperatoris. 23. q. 7. quemadmodum membrum.

Quod rebaptizatus irregularis efficitur, & punitur, de const. dist. 4. qui bis, & c. seq.

Quod rebaptizatus etiam ignoranter non debet promoueri, 51. dist. qui in aliquo, 50. distinct. confirmādum est, in fi.

BEATITVDO. Quod beatitudo paradisi cœlestis à nemine extra ecclesiam posito percipitur, de const. dist. 4. ecclesia paradiso.

Quod beatitudo est reuelatio gloriæ magni Dei, & saluatoris domini nostri Iesu Christi, de const. dist. 5. ieiunium.

Quod beatitudo æterna solummodo membris Christi paratur, de pœn. dist. 1. omnis qui non diligit.

BELLVM. Quod bellum in hac vita duplex exercetur, scilicet carnale, & spirituale, 23. q. 1. nisi bella.

Quod à perfectis bella carnalia non sunt peragenda, sed animæ certamina contra spirituales aduersarios dissuadenda, 23. q. 1. nisi bella.

Quod apostoli ideo tradiderunt legi in ecclesia historias Iudæorum, vt per bella ipsorum quę gesserūt, ad bella spiritualia informemur, 23. q. 1. nisi bella.

Quod ideo bella carnalia plerunque geruntur, vt ad pietatis iustitiæque societatem victis facilius consulatur, 23. q. 1. paratus, in fi. & c. apud.

Quod sicut antiquitus ducibus concessum fuit bellare, sic & modernis, dummodo non bellent de side rio fundendi sanguinem, sed rempublicam pro fide Christi ampliandi, 23. q. 4. si non, & c. displiceat, & q. 1. noli.

Quod dicitur iustum bellum, & quid sit, multipliciter inuitur, 23. q. 2. per totum.

Quod iustum bellum dicitur intuitu præcipientis, qui ipsius ordinariā habet potestatem, 11. q. 3 Iulianus.

Quod dicitur iustum bellum intuitu obedientis, vt sit qui obtemperare debeat, 23. q. 1. quid culpatur, & q. 8. conuenior.

Quod iustum bellū dicitur intuitu illius contra quē fit si meruit, 23. q. 2. c. vlt. & q 5. de occidendis.

Quod iustum belli dicitur intuitu eius propter quod fit, puta propter iniuriam propulsandam, vel vindictam infetendam, 23. q. 1. cum homo.

Quod iusta bella pro pacis studio geruntur, vt mali coerceantur, & boni subleuentur, 23. q 1. apud eros, & q. 4. displicet.

Quod intentio mala licitum bellū facit iniustū, 23. q 1. militare.

Quod non pax quæritur, vt bellū exerceatur, sed bellum geritur, vt pax acquiratur. 23. q. 1. noli.

Quod capto hosti in bello est miserandum, dummodo futurum periculum non timeatur. 23. q. 1. noli, in fine, & q. 4. est iniusta.

Quod Sarracent bellantes contra Christianos iustè à Christianis impugnantur. Iudæi verò quia seruiūt, patienter sustinentur, 23. q. 8. dispar.

Quod possessiones ecclesiarum materiali gladio de mandato ecclesiæ defendi debent, 15. q. 6. auctoritatem, 23. q. 3. Maximianus.

Quod bella pro ecclesia sumpta, & contra excommunicatos & infideles meritoria sunt, 23. q. 5. omnis, & duobus c. seq. & q. 8. vsque ad §. ecce. & q. 4. sicut excellentiam.

Quod morientes in bello ecclesiæ saluantur, 23. q. 5 omnium, & q. 8. omni timore.

Quod an episcopo liceat a bellum proficisci sine licentia papæ, 23. q. 8. si vobis, & c. si quis episcopus.

Quod in hoc quod Moses alijs pugnantibus non se immiscuit, sed orauit, exemplum dedit quòd præliari bellare non debēt, nec bellis interesse, 36. dist. si quis vult. q. 3. porro. 23. q. 8. ca. 1. cum tribus seq. & c. conueniot.

Quod prælati propter possessiones temporales principibus obnoxij sunt tributa bellorum siue aliarum rerum exoluere, 23. q. 8. §. ecce, & c. seq. vsque ad §. quanuis, & c. si vobis.

BENEDICTIO. Quod benedictio solemnis super plebem tantum datur ab episcopis, 26. q. 6. qui nistrare, de const. dist. 1. cum ad celebrandas.

Quod non solennis potest dari à sacerdote celebrante præsente episcopo, sed non sine eius mandato, 21. dist. denique.

Quod episcopus officio explero debet date benedictionem, de const. dist. 5. conuenit.

Quòd lecturis lectionem benedictio debet dari, 21. dist. denique.

Quod sacerdotis est benedicere, sed Dei est effectū benedictionis tribuere. 1. q. 1. dictum est à domino.

Quod consequens non est vt presbyter alijs benedicat, qui sua vulnera non curat, 28. distinctione presbyterum.

Quod minor maiori benedictionem non debet dare, 21. dist. denique.

Quod die dominica populus de missa ante benedictionem sacerdotis egredi non præsumat, de const. dist. 1. missas die. & c. sequenti.

Quod populus non debet detrahere sacerdotib, à quibus capit benedictionem, 6. q. 1. sacerdotes, 38. dist. seriatim.

Quod coniugium non benedicitur à sacerdote, nisi virgo contrahat. 32. dist. seriatim.

Quod sponsus cum sponsa ob reuerentiam benedictionis prima nocte debent in virginitate permanere, 23. dist. sponsus.

BENEFACERE. Quod benefit etiam inuitis, quorum vtilitati potius consulitur quàm voluntati, 21. q. 1. paratus post medium, 45. distin. & qui emendat.

Quod bene facit quis latroni membra auferēdo, quia ex hoc cogitur à malo opere cessare, 23. q. 3. siquis.

Quod medicus benefacit phrenetico ipsum ligando, & pater filium indisciplinatum castigando, licet ipsis inuitis, 23. q. 4. ipsa pietas, & c. seq. q. 1. c. paratus, ante fi. 5. q. 5. non omnis, & c. seq.

Quod benefacere non debet quis alicui in damnum alterius, 14. q. 5. denique, & c. forte,

Quod clericis maximè Deo seruientibus benefieri debet, 17. q. 1. Christianis, 12. q. 1. quia tua.

Quod qui non ex amore, sed timore bene facit, reputatur non facere, 23. q. 5. ad finem, 32. q. 5. sicut enim, de const. dist. 5. quidquid, 86. dist. non satis.

Quod bene facienti si ex hoc aliquod malum præter suam voluntatem contigerit non imputatur, 23. q. 5. de occidendis, in fin.

BENEFICIVM. Quod beneficia ecclesiæ danda sunt clericis quibus parentum bona non sufragātur, 1. q. 2. clericos, & c. seq.

Quod illis debentur clericis qui in ecclesia vigilanter deseruiunt, 1. q. 2. clerici, 86. dist. non satis.

Quod qui parentum bonis sustentari possunt, si bene ficia ecclesiastica suscipiunt sacrilegium committunt, 1. q. 2. clericos, & c. seq. & c. si quis.

Quod prælatus in beneficio conferendo potius debet attendere vitę meritum, quàm consanguinitatis gradum, 8. q. 1. Moses.

Quod sicut anima non viuit corporaliter sine corpore, sic ecclesia non proficit sine beneficiis corporalib. 1. q. 3. si quis obiecerit.

Quod pro beneficio ecclesiastico non pastillum, nec aliud quantuncunque minimum dari debet, 1. q. 3. si quis obiecerit.

Quod illi qui emunt vel vendunt ecclesiastica beneficia, simoniam incurrunt, & beneficio frustrantur, 1. q. 3. si quis dator, & c. seq.

Quod quia beneficia ecclesiastica domini Dei sunt, ideo vendi non possunt. 1. q. 3. saluator. ante med.

Quod clerici criminosi beneficiis ecclesiasticis sunt priuandi, 81. dist. si quis amodo.

Quod presbytero irregulari beneficium suum ecclesiæ ex dispensatione conceditur, 50. dist. studeat.

BENIGNITAS. Quod benignitas nimia non debet resoluere subditos, nec nimia asperitas exulcerare, 45. dist. disciplina, & c. qui syncera, & c. licet nō nunquam. & c. sunt nanque.

Quod molta agenda sunt cum inuitis quadam benigna asperitate, 23. q. 1. paratus.

Quod benignitas seruanda est in correctione, 23. q. 4. quod Christus. 45. dist. licet nonnunquam.

BIGAMVS. Quod bigamus ad ordines eligi non potest, 31. q. 1. quomodo, 32. dist. seriatim, 33. & 34. dist. per totum.

Quod per bigamiam quilibet irregularis efficitur, 32. dist. martirum. 34 dist. cognoscamus, & c. seq.

Quod baptismus non delet irregularitatem bigamiæ ante contractæ, 34. dist. si quis viduani, 16. dist. acutius. & c. vna, 28. q. 3. acutius.

Quod bigamus non promouetur, hoc est propter defectum sacramenti, 16. dist. acutius, & c. vna.

Item propter prærogatiuam sacerdotalis dignitatis. 26. dist. vna, & §. bigamus.

Item propter suspitionem futuræ incontinentiæ, 82. dist. propositi, in fine.

Item quia talis qui matrimonia frequentauit, non potest esse orator castitatis, 18. dist. vna. & §. bigamus.

Quod an ille sit bigamus qui duxit in vxorem quam ptius coitu forneario corrupit virginem, 30. q. 3. qualis, 24. dist. præcipimus, 51. distin. qui in aliquo, 32. dist. nemo. 35. dist. maritum.

Quod ille nō est bigamus qui duxit sponsam alterius non tamen carnaliter à primo cognitam, 34. distin. Valentino.

Quod bigamus reputatur qui vxorem suam post adulterium scienter cognoscit, 34. distinctio si cuius, & cap. seq.

Quod qui contrahit cum corrupta de facto licet contrahere non possit de iure, tanquam bigamus reputatur, 28. dist. presbyter.

Quod qui credens se cum virgine contrahere, inuenit eam cognoscendo corruptum bigamus reputatur, nec debet promoueri, 51. dist. qui in aliquo.

Quod cum bigamo potest dispensari, & facilius in ordine suscepto quàm in suscipiendo, 50. dist. quicunque pœnitens.

Quod clericus per bigamiā irregularis effectus retinet priuilegium clericale, 34. dist. lector.

De bigamia require, vbi agitur de ordine, & vbi agitur de dispensatione.

BLASPHEMVS. Quod blasphemās Deum debet pœnis debitis subiacere. 24. q. 4. non inuenitur, 11. q. 3. imperatores, 25. dist. qualis.

Quod in Spiritum sanctum blasphemat, qui sacris canonibus derogat, 25. q. 1. violatores.

Quod verbum Domini tunc blasphematur cum contemnitur, 33. q. 5. cum capur.

Quod Michael angelus, qui diabolo noluit inferre blasphemiam, ponitur in exemplum, quod à maledictione puri esse debemus, 34. q. 3. si igitur.

Quod blasphemantes baptismum Christi per potestates debent puniri, 23. q. 4. quoniam.

Quod blasphemantes exemplo Apostoli per excommunicationem satanæ debent tradi, 24. q. 3. apostolice, 23. q. 4. qui peccat. ante medium.

BOS. Quod bos & asinus tunc simul ad arandum coniunguntur, quando diuersæ professionis homines in vno officio simul sociantur, 18. quæst. 7. in nona.

Quod Deo ideo cura non est de bobus, quia facta brutorum Deus non discurit, 15. quæst. 1. c. firmissimè §. ex eo.

BRVTVM. Quod brutis animalibus eo, quòd ratione carent, peccatum non imputatur, 15. q. 1. c. firmissimè §. ex eo.

Quod in lege bruta animalia peccatis hominum sordidata iubentur interfici, non propter peccatū, sed quia repleant memoriam facti, 15. q. 1. mulier.

CAIN. Quod Cain quia præuaricatione propter fratricidium incurrit, sententiam maledictionis reportauit, 24. q. 3. cum ergo. §. sed qui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Margarita

Quod Deus despiciendo munera Cain ante damnauit fratricidium mente conceptum quasi opere adimpleret, de pœn. dist 1. nunquid.

Quod Cain qui peccatū fratricidij negauit, indignus temporali pœna fuit, de pœnitent. distinctione 3. Iudas.

Quod Abel esse renuit quem Cain malitia non exercet, 21. q. 4 hæc autem.

CHAM. Quod Cham qui ex eo quod patris verēda non operuit, maledictus est: ponitur in exemplum quòd maioremd æmulationem incurrunt qui spiritualibus patribus non deferunt, 2. quæstione septima, sacerdotes, & reliqui, & cap sententia, & capitulo pierunque, 15. quæstione quinta, de crimine.

CALCVLVS. Quod calculus est carbo: quo purgatus est Esaias propheta, 8. quæstione 1. in scripturis, in fin.

Item calculus est determinatio sententiæ, 6. quæst. 4 si inter.

CALIX. Quod calix & patena nullo modo debent esse de ligno sicut in primitiua ecclesia, sed ex auro, & argento, vel saltem stanno, de consc. dist. 1. vasa, & c. vt calix.

Quod ideo prohibetur ne fiat calix de ligno, quia porosum est, eadem dist.

Item nec de vitro, quia fragile est.

Item nec de cupro, quia prouocat vomitum.

Item nec de auricalco, quod contrahit rubiginem, de consecratione, distinctione prima, vasa. & cap. vt calix.

Qudd sacerdotibus solenniter cum ministris celebrā tibus non licet calicem tollere nisi ipsis per diaconos porrigatur, 93. dist. diaconi sunt.

CALVMNIA. Quod calumniari est falsis crimini bus intendere, 2. quæstione 3. si quem, §. notandum.

Quod inconsultus calor ex impetu mentis prouenies calumniæ vitio caret, 2. q. 3. si quem, §. notandum, post medium.

Quod calumniantes ad vindictam poscit similitudo supplicij, 2. quæstione octaua, quisquis, 5. quæst. 6. qui calumniam, & c. seq.

Quod vestis quæ non propter necessitatem, sed propter venustatem accipitur elationis habet calumniam, 21. q. 4. c. 1.

CANON. Quod canon Græcè, Latinè regula nuncupatur, dist 3. canon.

Quod sancti patres canones diuino instinctu sanxerunt, 23. quæstione secunda, hoc ipsum, 28. q. 1. vio latores.

Quod liber canonum apostolorū inter apochryphos ponitur, 15. distinct. sancta Romana, 19. distin. canones.

Quod violare canones patrum, est spiritum sanctum blasphemare, 25. q. 1. violatores.

Quod secundum canones ecclesiæ Romanæ tenentur viuere alię ecclesię, quia ab ipsa habent principium, 11. dist. nolite.

Quod canones tanquam catholici ab omnibus sunt recipiendi, & qui non, 16. dist. per totum, 20. dist. de libellis, & duobus c. seq.

Quod si canones sibi quandoque contradicunt, illis est standum quorum antiquior & potior est auctoritas, 33. q. 2. hoc ipsum.

CANONICI. Quod canonici canonicè viuere debent, de consc. dist. 5. in omnibus.

CANTVS. Quod cantus ecclesiæ inuētus est vt ad compunctionem vocet animos audientium, 21. di. clerosz, ante finem, de consecr. dist. 5. non mediocriter.

Quod in ecclesia deuotione cordis est cantandum, & theatrales cantus non sunt exercendi, 92. di. f. cantātes, de consc. dist. 5. non mediocriter, 38. dist. sedulo, 12. q. 1. quia.

Quod secundum solennitatem temporum cantus est exercendus, 25. dist. per lectis, ante fin.

Quod plerunque dum in cantando ad fauorem populi blanda vox quæritur, congrua vita deseritur, 92. dist. in sancta.

Quod gloria in excelsis, & allu-ia non semper est cantandum, de consc dist. 1. hi duo.

Quod diaconi Romanæ ecclesiæ quia solennioribus officijs debent deseruire: cantare tempore officij prohibentur, 92. dist. in sancta.

Quod clericus, vel presbyter inter epulas mensæ cantans, est excommunicandus, 22. q. 1. clericum.

Quod clerici cœribus non misceantur vbi amatoria, & impia decantantur, de consc. dist. 5 nullus presbyterorum.

Quod inter festum, & pascha & pentecostes, tantum tres psalmos ad nocturnos canimus per totum annum, si festum est, nouem, si verò feria, duodecim recitamus, de consc. dist. 5. in die.

Quod nemo debet obedire episcopis, vel abbatibus cum mandant cantari missas pro hæreticis, 11. q. 3. si quis episcopus aut abbas.

De hac materia habes vbi agitur de Missa, & vbi agitur de officio.

CAPVT. Quod caput sequi debent membra, 12. dist. non decet, 11. dist. nolite, de consc. dist. celebritatem.

Quod indecens est si membra perfectiora sunt capite, 61. dist. miramur.

Quod capite languescente facilius membra corporis inficiunt, 6 quæst. 1. sunt plurimi. §. verum, & c. ex merito.

Quod totum corpus morbis inuaditur si languor in capite curatus non fuerit, 2. q. 7. sicut inquit.

Quod caput dicitur Romana ecclesia, 12. dist. c. 1. & seq. 3. q. 6. dudum.

CHARACTER. Quod character in baptismo imprimitur, 23. q. 4. dilpicet, circa med.

Quod character baptismi nō perditur ex quocunque peccato, 32. q. 7. licet, 1. q. 4. quod quidam, ante me. 23. q. 4. dispicet, circa med.

Quod apostatæ à fide non sunt rebaptizandi, ne iniuriam faciat character imperatoris, 23. q. 7. quemadmodum.

Quod schismaticus qui ab hæretico vel conuerso in forma ecclesiæ baptizatur, characterem recipit, de consc. dist. 4. quomodo, ante medium.

CARDINALIS. Quod sanctus Syluester primus videtur fuisse, qui ministros domini papæ collatera les appellauit cardinales, 2. q. 5. præsul.

Quod cardinali diacono à subdiaconouisque ad lectores omnes debent exhibere honorem, 93. dist. à sub diacono.

Quod vacāte sede apostolica episcopi cardinales alijs sibi adiunctis debent sine dilatione papam eligere, 23. dist. in nomine domini, 70. per totum.

Quod summus pontifex non nisi à cardinalibus & à clericis religiosis est inthronizandus, 79. dist. c. 1.

Quod qui sine canonica electione cardinalium, & clericorum religiosorum præsentia inthronizatus fuerit, non apostolicus sed apostaticus habeatur, 79. dist. c. 1.

Quod olim non eligebant Papam nisi presbyteri, & diaconi cardinales, 79. dist. oportebat, & duob. c. seq.

Quod cardinales episcopi in consecratione Papæ vicę fungūtur metropolitani, 23. dist. in nomine domini.

Quod cardinalibus cōceditur cum aliis clericis, & laicis inuasorem sedis apostolicæ anathematizare, 79. dist. si quis pecunia.

De hac materia habes vbi agitur de electione Papæ.

CHARITAS. Charitas quid sit, & de diuersis eius effectibus, de pœn. dist. 2. per totum.

Quod præcepta charitatis duo sunt, scilicet amor Dei & amor proximi, 8. q. 1. in scripturis ante finem.

Quod vbi charitas non est, nō potest esse iustitia, 24. q. 1. vbi sana.

Quod qui charitatis iussa spernit, Deum qui charitas est, tanquam iudas prodit, 11. q. 3. abiit.

Quod charitas quæ operit multitudinem peccatorū, proprium est donum bonorum, 1. quæst. 1. multę autem.

Quod qui sunt in charitate, participes sunt omniū bonorum ecclesiæ, de consec. distinct. 4. ecclesiæ charitas.

Quod tunc perfecta charitas in homine quando nihil aliud quàm Christum quærit, de pœ. dist. 2. charitas est, in fin.

Quod verba sunt postponenda quæ veritatem inflāt, & charitatem vulnerant, 99. dist. ecce.

Quod non est charitas, sed languor, vbi mali mores non corriguntur, 23. q. 5. non putes.

CAROLVS. Quod Carolus imperator primus vocatus fuit ab Hadriano papa pro defensione ecclesiæ, 73. dist. Hadrianus. 23. q. 8. hortatu.

CASTITAS. Quod castitas sine continentia Deo placet, quam non facit necessitas, sed voluntas, 33. q. 5. tunc saluabitur, circa med.

Quod absque castitate omnia opera sunt imperfecta, 33. q. 5. tunc saluabitur.

Quod castitas non aliter quàm inspiratiuè habetur, 28. dist de his.

Quod ipsam seruare est viam arctissimam & difficilē incedere, 28. dist. de his, & 33. q. 5. tunc saluabitur, circa med.

Quod pauci casti, & sine carnali vitio inueniuntur, 50. dist. quia sanctitas tua, in fi.

Quod nemo potest gloriari se castum cor habere, de pœnit. distinct 2. §. fugerat sanctus Dauid, circa medium.

Quod castitas mentis non aufertur per violentiam illaram corporis, 33. q. 5. per totum ferè.

Quod non corrumpitur corpus, nisi primum animus corrumpatur, 32. q. 5. non potest, & quinque capi. seq.

Quod virgo violenter oppressa, non debet se sacrisyr ginibus coæquare, 32. q. 5. illæ.

Quod sine tactu impudico castitas corporis perditur. 32. qu. 5. nec solo.

De hoc require vbi agitur de pudicitia.

Quod in virginali & viduali castitate excellentiam in uentre ampliorem quàm in matrimonio experitur, 27. q. 1. nuptiarum.

Quod ordini sacro castitas est annexa, 84. dist. cum in præterito. & 31. dist. aliter.

Quod quia tempore gratię non generis successio, sed vitæ perfectio quęritur: ideo sacerdotibus continē tiæ castitas imperatur, 32. qu. 4. recurrat. §. his itaque. in fine.

Quod clerici orientalis ecclesiæ ante sacros ordines matrimonio coniuncti, etiam post in sacris cū vxo ribus licitè possunt stare, 31. dist. ca. quoniā §. hoc autem, & c. seq. & 32. dist. si quis.

Quod tempore sancti Gregorij subdiaconi & supra præcepta est continentia, 31. dist. ante triennium.

Quod sicut episcopi ita ministri altaris debent esse casti. 31. dist. lex continentiæ.

Quod nullus ad altaris ministerium debet accedere, nisi castitas eius ante fuerit approbata. dist. 31. ante triennium.

Quod qui fidem castitatis Deo vouerunt, irritum faciendo damnationem incurrunt, 27. q. 1. c. 1.

Quod post professam continentiam clericus sæcularis vel monachus matrimonium contrahere non potest. 27. q. 1. per totum.

CASVS. Quod casum aperit, qui ad summi loci fastigia propositis gradibus per abrupta ascensum quærit, 48. dist. sicut.

Quod est malum cadere à proposito, & postea simulare propositum, 12. q. 1. certè.

Quod casus aliorum nullum debet retrahere à bono proposito, 17. q. 1. qui bona.

Quod inordinatus zelus ad emendandum subditum deterius interdum facit cadere prælatum, 24. q. 3. non in perpetuum.

Quod septies in die cadit iustus, & to ties surgit. de pœnit. dist. 3. septies cadit.

Quod iusti vocabulum non amittit, qui quoties cadit toties surgit. de pœn. dist. 3. quamuis, § hac. in fine.

Quod timore æternæ pœnæ cadere, facit per pœnitentiam de vertice superbiæ, 50. dist. quid est.

Quod si altissima sublimitas cecidit, quis cadere non possit. de pœ dist. 2. vt cognouerunt. §. opponitur. in fi. 40. dist. quæliber.

Quod qui casu occidunt, nō eis imputatur, 55. d. qu. partem. 50. dist. hi qui arborem, 15. q. 1. illa cauēda

Item virgo si ceciderit per corruptionem non est qui fecit eam redintegrando, 32. q. 5. si Paulus.

CATHEDRA. Quod cathedra non facerdotem, sed sacerdos cathedram facit, 40. dist. multi.

Quod cathedra Petri super quam stat ecclesia, non est defensanda, 95. dist. qui cathedram.

Quod prælatis qui super cathedram Petri residēt, est obediendum, 1. q. 1. non quales.

CATHEDRATICVM. Quod cathedraticum. dictum est ab honore cathedrę pontificalis, 10. qu. 3 cap. 1.

Quod episcopus nomine cathedratici vltra duos solidos non debet accipere, 10. qu. 3. illud te. & c. seq. & cap. inter. & cap. vlt.

CAVSA. Quod causa dicitur propriè illius vel ad quē damnum vel emolumētū spectat, 1. q. 6. biduū.

Quod cessante causa, debet cessare id quod factum est propter causam, 1. q. 7. quod pro remedio.

Quod qui causa vtilitatis ad aliam ecclesiam transfertur, ad priorem redire non debet, 7. quæ. 1 pastoralis, §. quod verò.

Quod cōiugium quod fit causa procreandi, cessante causa non soluitur, 32. q. 7. tantum.

Quod pendente relatione ad superiorem in causa nihil est commutandum, 2. q. 1. nomē. & q. 6. quoties post. & c. quoties episcopi.

Quod non licet episcopo causam sanguinis agitare, 23. q. vlt. his à quibus.

Quod episcopus nec pro ciuili, nec pro criminali causa coram iudice sæculari est accusandus, 11. qu. 1. nullus episcopus. & cap. si quæ causæ.

Quod si in mala causa pauperi assistitur, tanto ex hoc nequior efficitur, 23. q. 4. ne amisso.

Quod episcopi viduarum causas impensius fouere debent, 87. dist. licet.

Quod si iustus in causam ceciderit, potius est ei adiuuandum quàm alteri. 86 dist. non satis.

Quod causarum ecclesiasticarum alia est ciuilis, de qua habetur, 14. q. 2. super prudētia, alia criminalis de qua habetur, 16. q. 1. frater. post med.

CAVTELA. Quod cautela laudabilis est in qua nō furor, sed ratio totum agit, 11. q. 3. illa præposito rum.

Quod nihil quod ad cautelam pertinet, est omittendum, 63. dist. quanto.

Quod

Quod casu ita præcauet vt inter duo mala leuius cōmittatur, 96. dist. duo. & c. seq.

Quod cautela est habenda, in cauendo peccato, 41. dist. nctio. sæpè.

Item in prædicando & docendo, 43. dist. sit rector. ante medium.

Item in regendis subditis, 39. dist. Petrus.

Item pro rebus ecclesię conseruandis, 28. dist. de Syracusanæ.

Quod multa fiunt ad cautelam futurorum, vt noui iuris promulgatio, 25. dist. c. 1.

Item singularis prohibitio, 89. dist. decenter, 23. q. vlt. pessimam.

Item conditionis per scripturam professio, 12. q. 2. ió giniquitate.

Item specialis libelli conscriptio. 1. q. 7. quoties.

Item iuramentorum obligatio, 11. q. vlt. cum aliquis.

Item specialis pro rebus ecclesię cautio, 28. dist. de Syracusanæ.

CAECVS. Quod cæcus, id est, indoctus non est ordinandus, 45. dist. c. vlt.

Quod cæcus dicitur qui supernæ contemplationis lucem ignorat, 49. dist. hinc etenim.

Quod cæcū natum illuminauit Christus, 24. q. 3. §. 1.

CELEBRATIO. Quod celebratio missarum absque magna necessitate non debet fieri nisi in locis sacris. de consc dist. 1. §. 1. & c. sicut.

Quod sanctus est missa carere, quàm in locis non sacris sine necessitate cantare vel audire. de consc. dist. 1. sicut, & c. seq. & c. nullus, & c. vnicuique.

Quod nullus debet missas celebrare extra ecclesiam sine licentia episcopi, de consc. dist. 1. missarum.

Quod episcopus etiam magnis personis missas celebrari extra ecclesiam cum difficultate debet concedere. de consc. dist. 1. certum.

Quod in calice ligneo vel vitreo nullus debet celebrare. de consc. dist. 1. vasa, & c. se.

Quod sacerdoti missam celebrare & non cōmunicare est peccatum grauissimum. de consc. dist. 2. relatum.

Quod caduco morbo laborans à celebratione missarum est prohibendus, 7. q. 1. in tuis literis, & c. seq.

Quod sacerdos propter fortuitos casus sine adiutoribus non debet celebrare, 7. q. 1. illud.

Quod sacerdos qui pro defunctis vt viui moriantur celebrauerit, est deponendus, 26. q. 5. quicunque.

Quod nulla casu præsus debet celebrare, 7. q. 1. nihil. de consc. dist. 2. liquido.

Quod scienter indignè celebrans idololatris comparatur, 32. dist. præter hoc autem. §. porro.

Quod sacerdos infamis, est à celebratione missę prohibendus. 50. dist. si post.

Quod quādo quis potest post nocturnam pollutionē celebrare vel cōmunicare, habetur, 6. di. testamētū.

Quod presbyter nō debet celebrare missam eo die in altari, in quo episcopus cantauit. de consc. dist. 2. c. vlt.

Quod in casu quando episcopus præ infirmitate missam non potest explere, presbyter potest in eodem altari incœptam missam finire. 7. q. 1. nihil.

Quod in parasceue & in sabbato sancto non sunt missę communiter celebrandę, quia Apostoli tunc propter metum Iudæorum incubium non celebrarunt. de consec. dist. 3. sabbato.

De hac materia habes vbi agitur de, Eucharistia, & vbi agitur de Missa.

COENA DOMINI. Quod cœnæ Domini dies est solenniter celebranda. de consc. dist. 3. litteris.

Quod eo die reconcilientur publicè pœnitentes, 50. dist. in capite in fi. de consc. dist. 2. in cœna.

Quod illo die singulis annis est chrisma consecrandum. de consc. dist. 3. in litteris.

Quod in ipso die est tantum semel comedendum. de consc. dist. 3. non liceat. & c. seq.

CENSVS. Quod census pro agro ecclesiastico à clericis non est persoluendus, 23. q. 8. secundum.

Quod debitum tributum personę ecclesiasticę domino temporali non debent denegare, 11. q. 1. si tributum, & seq 23. q. 8. conuenior. & c. tributum.

CEPHAS. Quod Cephas dicitur Petrus. 22. dist. sacro sancta.

CIBVS. Quod cibus corporalis non culpatur, sed cibi libido, 41. dist. quisquis.

Quod nihil ita sensuum acumen operatur, nihil sic ę gritudinem fugat sicut cibus digestus. de consc. dist. 3. nihil. & c. seq.

Quod excessus ciborum putrescere facit corpus, & macerat ægritudine diuturna. de consc. dist. 5. nihil. & c. ne tales. per totum.

Quod egritudo ex delicatis cibis contracta per pauperes cibos curatur. de consc. dist. 5. legimus.

Quod cibum presbyterorum & clericorum debet præcedere benedictio, inter cibum lectio, post cibum gratiarum actio. 44. dist. quando autem.

Quod diuites non debent cogi vt cibis pauperum, ne propter consuetudinem contrariorum infirmentur. 41. dist non cogantur.

Quod non est attendenda in pauperibus ciborū multiplicitas, vel paucitas, sed animi syncritas, 41. di. quod dicit. Quod similiter verum est de commessatione & conuiuio.

COEMETERIVM. Quod cœmeteria sunt circa ecclesias ab episcopis ab alijs locis diuidenda, & cō secranda, 13. q. 1. c. 1.

Quod propter tumulationem fidelium cœmeteria sunt amplianda, 12. q. 2. aurum. post med.

Quod sicut ecclesiæ sic & cœmeteriū violator sacrilegus dicitur, 17. q. 4. si quis contumax. & c. seq.

CIRCVNCISIO. Quod circumcisio legem non obseruanti præputium facta est, 22. qu. 2. quæritur. post medium.

Quod magis valet apud nos baptismus quàm apud veteres circumcisio. de consc. dist. 4. quod autem apud. & c. seq.

Quod circumcisio carnis erat signum iustificationis, & purgationis animæ. de consc dist. 4. ex quo.

CIRCVNSTANTIA. Quod circunstantiæ attendendæ sunt in factis & in faciendis, 23. q. 8. oc cidit.

Quod non possumus ad veritatem facti peruenire nisi tempus, personam, causam, respiciamus & voluntatem, ibidem.

Item in pœnitentia facienda vel imponenda circunstantiæ sunt pensandæ. de pœ. dist. 1. §. 1.

CITATIO. Quod citatio debet fieri inscriptis, 5. q. 2. vocatio.

Quod legitima citatio est quę ex amore procedit spatiis tēporum ad hoc statutis obseruatis, 5. quæst. 2. in præsenti.

Quod citatio debet significare causam per litteras vt ad responsionem venire valeat præparatus, 5. q. 2. si primates.

Quod electi vel spoliati antequam restituantur nec citari debent nec æmulis respondere, 5. q. 2. si primates.

Quod non debent iudicari absentes nisi citati venire contempserint, 5. q. 2. relatum.

Quod qui post trinam vel post vnam peremptoriam citationem non comparuerit, contumax iudicatur, 24. q. 3. de illicita. circa med.

CLAVES. Quod claues Petrus quando accepit ecclesiam sanctam accepisse significat, 24. q. 1. quod. cunque. de pœn. dist. 1. quem pœnitet.

Quod claues, quas ecclesia accepit, non sunt contemnendę. 24. q. 1. omnib. 11. q. 2. nemo contemnat.

Quod qui claue non errante soluitur vel ligatur in terra, erit ligatus vel solutus in cœlo, 11. qu. 3. cœpisti, 24. q. 1. manet.

Quod ligandi vel soluendi potestate se priuant qui hanc iniustè exercent, 11. q. 3. illud c. ipse ligandi.

De hac materia plura inuenies de excommunicatione, vbi agitur de sententia.

CLEMENS. Quod Clemens Papa primus multipliciter commendatur, 8. q. 1. si Petrus, & cap. oportet, & c. clemens.

CLERICVS. Quod clericus dicitur à cleros Græcè, quod Latinè sors dicitur, 12. q. 1. clericus, 21. dist. cleros. in prin.

Quod ideo clerici dicti sunt, quia in sortem domini vocati sunt, 12. q. 1. duo sunt.

Quod ab ostiarijs vsque ad summum ordinem cuiuscunque dignitatis clericorum nomine clerici designantur, 21. dist. cleros, 72. dist. clericum. 11. q. 1. de persona.

Quod signum clericale est corona rasa in modū sphæræ in capite. 12. q. 1. duo sunt.

Quod non possumus ad veritatem facti peruenire nisi tempus, personam, causam, respiciamus & voluntatem, ibidem.

Item in pœnitentia facienda vel imponenda circunstantiæ sunt pensandæ. de pœ. dist. 1. §. 1.

Quod non consuratus per episcopum siue laicus siue monachus in missa publicè legere non debet, 69. distinct. quoniam.

Quod clerici comam nutrire non debent. sed desuper caput in modum sphæræ tondere. 23. distin. prohibere.

Quod clerici professionem suam in habitu & incessu & in moribus repræsentare debent, 41. dist. clericus, 23. dist. his ig tur, 35. dist. ecclesiæ. 41. dist. episcopus. 44. dist. per totum, 32. q. 1. quoniam, 21. q. 4. per totum. de consc. dist. 3. in omnibus.

Quod clerici communē vitam in manducando & dormiendo circa ecclesiam debent ducere, 32. distin. præter hoc. 12. q. 1. omnis. de consc. distin. 5. in omnibus.

Quod clerici cuiuscunque ordinis in exemplum debent esse laicis, vt habetur. 8. q. 1. qualis, 6. q. 1. beatus. in med.

Quod sicut loco ita & religione debent in ieiuniorum obseruatione laicos præcellere, 4. dist statuimus, & duobus c. seq.

Quod vt melius possint vacare diuinis officiis sæcularibus negotijs non debent implicari, 21. qu. 1. mollitiis. & duob. c. seq. 11. qu 1. te quidem. 14. q 4. clerici ab indignis, 86. dist. peruenit. 88. dist. per totum.

Quod horas statutas diuinas atque nocturnas distinctis temporibus deuotè debent explere, 91. dist. Eleutherius.

Quod exemplo Apostoli proprijs manibus possunt laborare, dummodo diuinum officium non negligāt. 91. dist. c. 1. & c. seq. & c. clericus.

Quod clerici semper studio litterarum intendere debent, 16. qu. 1. fic viue. 38. dist. sicut. & duobus cap. sequen.

Quod clerico nulla ætas sera debet esse ad addiscendum, 24. q. 4. si habes, circa medium.

Quod assumpti vel assumendi ad regimen animarum docti debent esse in scripturis, 36. dist. per totum, 37. distinctione, c. ideo prohibetur, 8. vt itaque.

Quod quia res clericorum pauperū sunt, præ cæteris tenentur hospitalitati & eleemosynis intendere, 16. q. 1. quoniā quicquid, 42. dist. § 1. & c. quiescamus.

De castitate clericorum, & cōtinentia eorum, 28. di. per totum, 31. dist. à primo ca. vsque ad c. si laicus. 32. dist. per totum, 82. dist. proposuisti. & c. seq. 84. dist. cum in præterito.

Quod clericus fœminarum suspectarum frequentans domicilia est deponendus, 81. dist. clericus.

Quod non debēt clerici mulieribus cohabitare, 32. d. interdixit, & c. se. 81. dist. clericus. & c. seq

Quod clerici cum matre & sorore habitare permittūtur, 81. dist. volumus.

Quod fornicarij deprehēsi iuxta canones sunt puniēdi, 27. dist. presbyteris, diaconis, 78. d. decernimus, & c. de his, & c. presbyter, 32. di. eos, & c. etiubescāt, 33. dist. habuisse, 81. dist. si quis amodo, & tribus c. seq. 82. dist. ferè per totum.

Quod ipsorum officium quando per sententiam sunt damnati, audiri nō debet. 15. q. vlt. 81. dist. si qui fine, 32. dist. cap. nullus, & c. præter hoc.

Quod concubinæ eorum vendi vel in seruitutem redigi debent, 32. dist. eos, 81. dist. quidam.

Quod filij ipsorum in seruitutem ecclesiæ vbi nati sunt debent deputari, 15. q. 8 cum multæ, in fine.

Quod moniales cognoscentes debent deponi, 27. q. 1. si quis episcopus.

Quod non debent interesse spectaculis vanis vel nuptijs, 28. dist. presbyterum. 44. dist. nullus. de consc. dist. 5. non oportet.

Quod tabernas sine necessitate nō debent intrare, 44. dist. non oportet clericos, & c. clerici ibidem, & c. nullus.

Quod magicis artibus auguriis vel incantationibus intendentes debent deponi, 26. q. 5. non oportet. & duobus cap. seq.

Quod clerici arma ferre non debent, 23. q. 8. clerici. & c. sequen.

Quod nec verè nec iocosè pugnare debent, 23. qu. 8. quicunque clericus.

Quod nec debent iudicium sanguinis ferre, 23. q. 8. sæpè principes, & c. his.

De libertate clericorū data per Imperatores, 16. q. 1. generaliter, 23. q. 8. cap. tributum, 8. quamuis.

Quod quia dolus in iudicium referuantur, à nullo iudice sæculari debent iudicari, 11. q. 1. sacerdotibus. circa medium, 12. q. 1. futuram.

Quod defendantur ab ecclesia, 24. q. 3. paternarum.

Quod non accusantur à laicis, 11. q. 1. nemo.

Quod non debent trahi ad iudicia sæculare maximè sine cōsensu episcopi, 11. q. 1. nullus iudicum. vsque ad c. iudices & c. peruenit. vsque ad c. clericum.

Quod clericus quandoque debet respondere coram iudice laico, videlicet cum ipse se subiicit ex permissione episcopi, 11. q. 1. clericum.

Item 10. si causa per Pap. m fuerit delegata. q 3. relatum, 11. q. 1. istud, 23. q. 5. non vos, post medium, & tribus c. sequen.

Quod clerici coram episcopo sunt conueniendi, 11. q. 1. si qui. & cap. de persona, & duobus cap. seq. 16. quæst. 7. filius.

Quod clerici aliqs clericos ad iudicium sæculare trahentes puniuntur, 11. q. 1. nolita. & duobus c. sequ. 11. q. 1. si quis clericus.

Quod ex causa capi & ligari possunt à laicis, 23. q. 5. non vos, post med. usq. & tribus cap. seq.

Quod clericus episcopum suum contemnens vel cōiurationem procurans degradatus traditur iudici sæculari, 11. q. 1. si quis sacerdotum, & c. coniurationum, & quatuor cap. sequenti.

Quod de ordinatione clericorum habes. 24. dist. per totum. Et de hoc infra vbi agitur de ordine.

Quod clerici antequam ordinentur, debēt examinari, & debent promittere fidelitatem & castitatem, 23. dist. quanquam, 28. di. nullum, & c. quando, & c. de his, & tribus c. seq.

Quod non debent institulari in duabus ecclesijs, 21. q. 1. c. 1. & seq

Quod vitiati corpore promoueri non debent, 36. di. illicitos, 55. di. c. 1. 3. 4. 5. & 6. quæst. 1. infames. circa finem.

Quod vitiati corpore sine culpa promouentur, 55. dist. qui patrem.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod serui non promouentur nisi prius libertati donẽtur, 54. dist. c. 1. & quinque c. seq. & c. si seruus, & qua. dot c. seq.

Quod si seruus sine scire domini ordinatur in clericũ, reddetur domino repetenti, 54. dist. nullus. & c. de rebus §. cæterum, & quatuor c. seq. & c. si seruus.

Quod qui coniugium perfecerunt cum non virginib. non promouentur, 34. dist. cuiandum, & sex ca. seq.

Quod coniugati si prius continentiam vouerint nõ promouentur, nec ministrare debent in sacris, 28. dist. assumi, & c. seq. & c. de Syracusanæ, & 32. dist. eos. & c. placuit.

Quod curiales & histriones non promouentur, 2. di. per totum, & 53. dist. legem.

Quod ab illicitis quæstionibus debent abstinere, 14. q. 3. clerici. & duobus c. seq. 47. dist. omnes.

Quod clerici pro beneficio medicinę Dei munera nõ debent accipere, 23. dist. his igitur.

Quod vsurarij non debent esse, & deprehensi punian tur, 14. qu. 4. si quis oblitus, 46. dist. seditionarios, & duobus c. seq. 47. dist. episcopus.

Quod clerici debent res ecclesię bene dispensare, & non superflue expendere, 14. q. 1. episcopus.

Quod nõ liceat ei de sumptib. ecclesię filios suos in studio philosophię procurare, 37. dist. legant. &c. seq.

Quod clericus de rebus hæreditatis, vt de labotibus conquisitis possit filios vel proximis subuenire, 12. q. 2. episcopus qui filios. & q. 3. placuit.

Quod non liceat clerico habere beneficium cui sufficit patrimonium, 16. q. 1. cap. vit. in fine.

Quod parochias vel ius alterius clericus non debet vsurpare, 13. q. . ecclesias, circa prin.

Quod peregrinati non debet sine licentia episcopi, 16. q. 1. cunctis. de conse. dist 5. non oportet. 1.

Quod non residens punitur, 7. q. 1. peruenit. & tribus c. seq. & cap. si quis in clero.

Quod clericus non de rebus ecclesiæ, sed de reb. per ipsum acquisitis potest facere testamentum, 12. q. 3. c. 1. & duobus cap. seq. & q. 3. c. 1. & qu. 5. ferè per totum.

Quod si intestatus decesserit, in omnib. reb. succedit ecclesię, 12. q. 3. quicunque, & q. 5. ficubi. & c. seq.

Quod clerici extranei non debent suscipi sine litteris sui episcopi, 71. dist. extraneo, & c. seq 72. dist, clericum, 93. dist. nulla, 19. q. 2. alienum.

Quod transmarini clerici cum plurimis ipsorum testimonijs sunt recipiendi, 98. dist. per totum.

Quod clericis non est iniungenda solennis pœnitentia, 50. dist. confirmandom, & §. proxi. supra.

Quod clerici vix vel nunquam rectè pœnitent. de pę. dist. 1. mensuram.

Quod melius est habere paucos bonos clericos, quàm multos inutiles. 23. dist. tales.

COACTIO. Quod coactio voluntati contraria ex cusat peccatum, 15. q. 1. quod autem, § sed hoc. & c. merito.

Quod seruitis coacti Deo non placent, 23. q. 6. iayero.

Quod confessio per coactionem extorta non præiudicat, 25. q. 6 si quandoque à sacerdotibus.

Quod Iudæi ad fidem Christi non sunt cogendi 5. dist. de Iudæis.

Quod hæretici redire ad ecclesiam coguntur, nam medicus bene ligat phreneticum, & excitat lethargicum, 33. q. 4. ipsa pietas, & c. quid faciet.

Quod medicus bene vulnera incidit ferro ignito, quę fomenta non sentiunt, 1. q. 1 reperiuntur.

Quod bene castigat pater filium indisciplinatum, & magister discipulum, 33. q. 4 ipsa pietas.

Quod Paulus per violentiam intrare ecclesiam est cõpulsus, 23. q. 4. nimium. & cap displicet.

Quod in Euangelio ad nuptias nolentes compellunt intrare, 33. q. 4. ipsa pietas.

Quod Angelus Agar ancillam ad dominam suam reuerti compellit, 23. q. 4 quando.

Quod Apostolus tradidit hominem in interitum carnis vt spiritus eius esset saluus, 23. q. 4. qui peccat.

Quod qui legitimè in voto suo non permãsit, vt ad id ad reuertatur est cogendus, 27. dist. quod intertigat, 45. dist. de Iudæis, 16. q. 1. qui dam.

Quod coactus monasterium intrans si post nunquam consenserit, liber exit, 20. q. 5. præsens.

Quod nemo propter iuramentũ imminẽte necessitate factũ re ẽ esse debet iuramẽti, 22. q. 4. inter cetera.

Quod apostatantes in fide & alij peruersi cogẽdi sunt per flagella malum relinquere, 23. q. 4. displicet. vsque ad finem quæstionis. & q. 5. per totum.

Eadem materia est de inimicis.

COADIVTOR. Quod coadiutor datur episcopo propter infirmitatem & senectutem, 7. q. 1. scripsit mihi. & quatuor c. seq. & c. quamuis.

COGITATIO. Quod cogitatio non meretur pœnam lege etiam ciuili cum suis terminis est contenta de pœ. dist. 1. c. vulgaris. §. cogitatio. & supra eadem distinct. cogitationis.

Quod cogitatio peccati mortalis cum cõsensu etiam sine opere nefario lege diuina damnatur, 49. distin. hinc etenim. ante finem.

Quod eum ex immunda cogitatione sequitur pollutio culpa cogitationis lachrymis est lauanda, 6. dist. testamentum, & c. seq.

Quod dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur, dist. 49. hinc etenim.

Quod cogitationis statum erigere non valet quem visus terrenæ sollicitudinis curuũ tenet, 49. dist. hinc etenim. ante medium.

COGNATIO. Quod cognatio spiritualis quædã non est consanguinitas, sed inter filios spiritualis proximitas, 30. q. 3. c. 1. & 2.

Quod contrahi tus in baptismo aliquem suscipiendo, vel ad chrisma retinendo, 30. q. 4 si quis ex vno.

Quod propter vnionem carnis ad vnionem spiritus non transitur, 30. q post vxoris.

De hac materia require de affinitate.

COGNITIO. Quod cognitio Dei in præsenti habetur per fidei sonditatem, 24. q. 1. quia.

Quod ad cognoscendam veri luminis claritatem intellectus nostri aciem per bonam operationẽ adiuuamus, 49. dist. hinc. circa medium.

Quod qui infirmitatem suam cognoscens humiliter facet, per consolationem Dei ad fortia opera surgit, 50. dist. quid est. in fi.

Quod qui sibi per arrogantiam candorem iustitiæ seu sapientiæ tribuit à luce supernæ cognitionis se excludit, 49. dist. hinc. circa medium.

Quod pro fide & vtilitate ecclesiæ sæculares principes quandoque ad concilia admittuntur, 16. dist. nos. & c. sequen.

Quod archiepiscopus potest facere cõcilia prouincialia sua auctoritate, 18. dist. si episcopus, & c. seq.

Quod episcopi secundum tempus ordinationis suæ loca in concilijs debent tenere, 17. dist. episcopos.

COLVMBA. Quod columba dicitur materialiter 2. q. 7. non omnis.

Item dicitur spiritus sanctus, vt illud, Descendit spiritus sanctus vt columba super ipsum. de cõse. dist. 4. aliud.

Item dicitur gratia spiritus sancti, vt illud, Eiecit vendẽtes & emẽtes colũbas, 1. q. 3. saluator, post medium.

Item dicitur ecclesia columba, vt illud, Vna est colũba mea. de conf. dist. 4. aliud, 1. q. 1. remissionem.

Item dicitur columba simplicitas mentis, 16. q. 1. si cupis, 6. q. 1. ex merito, in fine, 36. dist. qui ecclesiasticis, §. ecce.

Item dicitur columba vita contemplativa, vt illud, Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, 7. q. 1. aduersitas. ante finem.

Quod sicut colũba gemens à molestijs quærit volare, sic bonus cupit dissolui, & esse cum Christo, 7. q. 1. aduersitas. ante finem.

Quod cathedras columbarum vendunt qui indignis ecclesiæ beneficia conferunt, 16. qu. 7. & hoc. circa medium.

Quod columbas vendunt qui sacros odines largiẽdo pretium pecuniæ vel laudis quærunt, 1. q. 3. non solum. & c. saluator. ante finem, & c. ex multis.

Quod per gemitum columbæ, idest, ecclesię remissio peccatorum datur, 1. q. 1. remissio nem.

Quod nõ omnis qui dicit pax vobis, quasi columba est audiendus, q. 7. non omnis.

Quod omnes simplicitatem columbæ debent habere, 6. q. 1. ex merito. 36. dist. qui ecclesiasticis, §. ecce, in fin.

COMESSATIO. Quod comessatio est gulæ inté perantia, 44. dist. §. 1. & c. seq.

Quod gulosi festa sanctorum se indignè celebrare putãt nisi comessationibus deseruiant, 44. dist. ca. 1. in fin. & c. comessationes.

Item si comessationes laicis damnabiles sunt, multo magis sacerdotibus imputantur ad gehennam, 44. dist. non liceat, §. seq.

Similis materia est vbi agitur de cibo & conuiuio.

COMMVNICATIO. Quod cõmunicatio malorum non maculat aliquem, sed consensio factorum, 23. q. 4. si quis à catholica.

Quod communicatur malo quando facto eius cõsortium approbationis adiuagitur, 23. q. 4. à malis.

Quod exemplo Christi communicare debemus peccatoribus vt ipsos lucremur, 23. q. 4. infideles.

Quod participes efficiũtur pœnæ qui se à communione malorum non separant, 24. q. 1. didicimus. circa medium.

Quod nota contra adhærentes inimicis Dei, & Ecclesiæ.

COMPASSIO. Quod compassio est quantum ad pœnam quoddam genus persecutionis, 7. q. 1. aduersitas, ante med.

Quod vera iustitia compassionẽ habet, 45. dist. vera, 32. q. 4. est iniusta.

Quod compassio siue ad peccatores, siue ad egentes debet esse cum discretione, 23. q. 4. duo. 88. distin. pulchra.

Quod peccantibus in infirmitate compatiendo est, 3. q. 9. indicas, 47. dist. recedite.

Quod arguuntur prælati, qui in subditos desæuiunt sæuentiate magis quã cõpassione, 45. di. recedite.

Quod vacuum nomen Christi tenet qui necessitatem patientibus non compatitur, 86. distin. frattrem, & c. non satis, 7. q. 1. omnes.

COMPATERNITAS. Quod compaternitas efficitur vno cõiugum alterum alisquẽ in baptismo vel chrismate tenente, 30. q. 4. si quis.

Quod abbates vel monachi non debent esse compatres, de conf. dist. 4. non licet abbati, & c. seq. 16. q. 1. placuit communi nostro, 18. q. 2. peruenit.

Quod vxorem compatris quis ducere potest cuius ipse commater non fuit, 30. qu. 4. qui spiritualem.

Quod compaternitas dicitur recta vt cum quis filiũ alterius leuat de fonte, 30. q. 3. ita.

Quod dicitur compaternitas indirecta vel emergens vt cum sola vxor filium alterius leuat de fonte, vbi vir compatet dicitur, 30. q. 4. si quis ex vno.

Quod si compaternitas carnalem copulam præcedit potest quis duas commatres habere, 30. qu. 4. post vxoris. § proxi.

Quod si alter vel vterque suscipit filium alienius, cũ illa non potest contrahere, 30. q. 4. suscitatur.

Quod si filius vxoris tantum suscipitur à Berta, vir potest habere Bertam sua mortua, 30. q. 4. qui spiritualem.

De compaternitate inuenies 30. q. 4. per totum.

COMPENSATIO. Quod compensatio fit in pœnitentia per ecclesiam, quia in temporalem pœnã æterna supplicia cõmutantur, de pœ. d. 1. porro.

Quod Loth per filias compensate malum voluit vt per minus malum maius sedaretur, 14. distin. quod ait, 32. q. 7. offerebat.

Quod obstetricum mendacium in temporalem mercedem est compensatum, 22. q. 2. si quælibet.

COMPOSITIO. Quod incompositio corporis inducat qualitatem mentis, 41. dist. §. vit. sicut ergo, 23. dist. his igitur, circa medium.

CONCILIVM. Quod pro fide & vtilitate ecclesiæ sæculares principes quandoque ad concilia admittuntur, 96. dist. nos. & c. seq.

Quod archiepiscopus potest facere cõcilia prouincialia sua auctoritate, 18. dist. si episcopus. & c. seq.

Quod episcopi secundum tempus ordinationis suæ loca in concilijs debent tenere, 17. dist. episcopos.

Quod concilium prouinciale requirit præsentiam archiepiscopi, 92. dist. si quis episcopus vacans.

Quod prouinciale concilium per archiepiscopum cũ suffraganeis bis in anno debet fieri, 18. di. propter ecclesiasticas.

Quod omnes episcopi ad concilia tenentur venire, vel se quare non venerunt per literas debẽt excusare, 16. dist. placuit.

Quod ad concilium non venientes, vel de ipso ante tempus recedentes excommunicantur. & vsque ad sequens concilium debent remanere suspensi, 18. dist. si quis autem.

Quod episcopus cõcilium per singulos annos bis debet celebrare, 18. dist. de conciijs. & cap. peruenit.

Quod sine omni exceptione saltẽ semel in anno episcopus debet facere concilium, 18. dist. quoniam.

Quod episcopus in suo concilio debet presbyteris & clericis notificare statuta concilij prouincialis, & hoc non faciens per duos menses est suspendẽdus, 18. dist. decernimus.

Quod episcoporum concilia ante quadragesimam & circa carnisprium debent celebrari, 18. dist. habeatur.

Quod qui tumultu vel risu concilium perturbauerit, excõmunicationis sentẽtia punitur. 5. q. 4. in loco.

Quod non debent cogi subditi à prælatis suis munera ad concilia deferre, 18. dist. de eulogiis.

Quod concilium ex communi intentione dictum est, eo quòd in vnum dirigat communem mentis obtuitum, 15. dist. §. synodus autem.

Quod quatuor concilia, videlicet, Nicænum, Constãtinopolitanum, Ephesinum & Calcedonense, sunt tanquam quatuor Euangelia seruanda, 15. dist. canones, ante medium.

De octo concilijs generalibus, quæ ad prædicta quatuor reducuntur, 15. dist. sancta. & c. seq.

De 24. concilijs & de temporibus & de auctoritatibus eorundem, 16. dist prima. annotatio.

Quod eum gestis conciliorum discors sententia inuenitur, illius concilij debet teneri sententia cuius antiquior & potior extat auctoritas, 50. dist. domino sancto. in fin.

Quod solus est Papæ priuilegium posse congregare generale concilium, 17. dist. c. 1. & c. seq. 2. q. 6. ideo.

Quod concilium sine auctoritate Papæ factum nullũ habet firmamentum, 22. dist. per totum.

CONCORDIA. Quod concordia vera diuersitatem personatum & officiorum sub vno respectu connectit, vt differentiæ ordo sub vna ratione possit subsistere, 89. dist. ad hoc.

Quod

Quod vnitas concordiam, & dualitas discordiam inducit, 7. q. 1. in apibus.

Quod in concordia membrorum ecclesiæ gloriatur Deus, 9. q. 3. archiepiscopus.

Quod episcopi est discordantes ad concordiam reuocare, 90. dist. di. discordantes.

Quod magis debet prælatus discordantes subditos ad cõcordiam quàm ad iudicium prouocare, 90. dist. studendum, 5. q. 2. si primates.

Quod oblationes discordantium quia non Deo placent, nõ sunt recipiendæ, 90. di. oblationes. & c. seq.

CONCVBINA. Quod concubina dicitur quæ cessantibus legalibus instrumentis vnita est, & coniugali affectu tenetur, 34. dist. quotunda. §. concubina. & cap. seq.

Quod habens concubinam non debet promoueri ad ordinem, nisi forte cum dispensatione, 33. dist. si quis. & c. maritum.

De dispensatiõe taliũ habetur, 34. d. Christia. &c. seq.

An liceat non habenti vxorem tenere concubinam, 34. dist. si quis. &c. christiano.

De concubinis clericorum habes vbi agitur de clericis.

CONCVPISCENTIA. Quod concupiscẽtia absque culpa est in corpore non consentiente, 15. qu. 1. si concupiscentia.

Quod concupiscentia innata, per baptismum Christi nõ quacuatur vt non sit, sed vt non obsit. de conse. d. 4. per baptismum Christi.

Quod non est alienæ rei concupiscentia etsi ecclesia cœpit possidere vbi persecutores prius regnabant, 23. q. 7. si de rebus.

Quod ecclesia non dicitur aliena concupiscere, cum per temporalia quæ infidelibus auferi, quærit ipsos sibi vnire, 23. q. 1. quod autem.

CONDITIO. Quod conditio non bona & illicita etiam si iuramento sit vallata, non est adimplenda. 22. q. 4. c. 1.

Quod conditiones positæ licitæ & honestæ seruandæ sunt, 18. q. 2. Eleutherius.

Quod sub quali conditione ordinãdus est quis in episcopum, 23. dist. qui episcopus.

Quod omnes de limo terræ habemus principium, 8. dist. quo iure.

CONFESSIO. Quod confessio peccati necessaria est ad salutem, de pœ. dist. 1. ferè per totum.

Quod vbi est taciturnitas confessionis, non est sperãda venia criminis, de pœ. dist. 1. §. taciturnitas.

Quod soia contritio non delet peccatum si confessio cõtemnitur. de pę. dist. 1. voluissent. § ex his itaque. & c. mensuram. §. 1. & duobus cap. seq.

Quod melior est in malis humilis confessio, quàm in bonis superba gloriatio, 11. q. 3. iniustum. circa fin.

Quod circunstantiæ peccatorum sunt cõfitendæ, de pœ. dist. 1. §. 1. qui est in c. aut facta.

Quod propter verecundiam nullus debet diuidere cõfessionẽ, vt diuersis dicat. de pœ. dist. 1. §. 1. diuer fatem. 5. di. cautus sit. §. 1.

Quod erubescentia in confessione peccatorum magna pars est satisfactionis. de pœ. di. 1. quẽ pœnitet.

Quod per cõfessionem illud quod fuit mortale, fit venialc. de pœn. dist. 1. quem pœnitet.

Quod non est necesse, vt qui semel bene confessi sumus, denuo confiteamur. de pœn. dist. 1. c. mensurã, §. non ita.

Quod non per nuntium vel per scriptũ, sed proprio ore quis debet confiteri, de pœn. dist. 1. quẽ pœnitet.

Quod vera confessio in vltimo tempore potest esse, 26. q. 6. si presbyter. & cisq.

Quod confitens debet se totum ponere in arbitrio sacerdotis, de pœ. dist. 5. considerer. post medium.

Quod peritosacerdoti qui sciat soluere, est cõfitendũ. de pœ. d. 1. quem pœnit. post medium. & di. 6. c. 1.

Quod an quis possit audire confessionem alterius parochiani eo multo. de pœn. dist. 6. §. 1. ibidem. & c. sacerdos. § proxi.

Quod in articulo mortis si presbyter non habetur, quilque potest alteri cõfiteri, 26. q. 6. si presbyter. & c. agnouimus.

Quod Græci solummodo Deo confitendum dicunt, sed sancta ecclesia Deo & sacerdoti cõfiteri statuit. de pœ. d. 1. circa finem. c. quidam.

Quod confessio peccati occulta nulli penitus est reuelanda, 2. q. 1. si peccauerit.

Quod in foro iudicij confessus de crimine, pro conuicto habetur, 5. q. 5. presbyter. & c. 1.

Quod scelus non dicitur manifestum nisi spõte cõfessum, aut per testes conuictum, 15. q. 5. presbyter.

Quod mitius est agendum eum eo qui commissum facinus facili confessione est confessus. dist. 50. presbyterum, 1. 2. q. 1. non dicatis, 15. q. 8 si quis. 50. di. quia, 82. dist. presbyter.

Quod confessio per pœnam extorta non præiudicat, 15. q. 6. si quandoque à sacerdotibus.

Quod manifestum est confiteri de crimine eum qui per contumaciam non cõparet, 3. q. 9. decernimus.

Quod qui socius est criminis, eius confessio contra socium nisi in certis casib. nõ admittitur, 24. q. 3. §. vlt.

Quod quandocunque bonũ agimus, Deum confitemur, 11. q. 3. existimant. in fine.

Quod qui verbo & opere Christum confitetur, ipsius testis efficitur, 11. q. 3. æstimant. in fine.

Quod quanta vita est confiteri Christum, tanta mors est negare, 11. q. 3. non solum.

Quod latro nunc baptizatus est quando Christum in cruce confessus est. de pœn. dist 7. §. vlt.

CONFIRMATIO. Quod confirmatio sacramẽtalis omnib. fidelib. est necessaria, de cõse. di 5. c. 1.

Quod in hoc sacramento spiritus sancti augmentatur gratia, vt confirmemur ad pugnandum. de conse. distin. 5. spiritus sanctus. & c. nouissimè.

Quod ideo confirmatio in fronte imponitur, vt ab accipiente fides Christi siue erubescentia prædicetur. de conf. dist. 5. nouissimè.

Quod hoc sacramentum excedit alia in veneratione, quia à maiori ministro, scilicet ab episcopo tantum datur, de conse. dist. 5. de his vero, & c. seq. 68. dist. quamuis. & 95. dist. presbyteros.

Quod excepta necessitate hoc sacramentũ episcopi ieiuni debent dare, & ieiuni & confessi si sunt adulti, debent accipere. de conf. dist. 5. vt ieiuni. & c. seq.

Quod vnctio confirmationis debet fieri per signum crucis, de consec. dist 5. nunquid.

Quod confirmatio non est iteranda, sicut nec baptismus, & iterans grauiter punitur. de cõf. dist. 5. dictũ. & c. seq.

Quod confirmatio inducit compaternitatem quemadmodum & baptismus, 30. q. 4. si quis vnus.

Quod confirmatũ nõ plures suscipere debent nisi vnus, sicut nec baptizatum, de conf. dist. 4. nõ plures.

Quod in necessitate idem potest esse compater in confirmatione & baptismo, aliter non. de conf. dist. 4 in catechismo.

Quod qui non est baptizatus, non potest suscipere cõfirmatum. de conf. dist 4. in baptismate.

Quod quin confirmatione filiastros ignoranter tenẽt à matrimonio separantur, 30. q. 1. de his.

CONFORMATIO. Quod conformare se debet quilibet illis inter quos viuit, in his quæ nec cõtra fidem sunt, nec contra bonos mores, 12. dist. cilla autem.

Quod qui strictius rebus vtitur quàm se habent mores eorum cum quibus viuit, superstitiosus est, 41. dist. quisquis.

Quod non interest quid alimentorum sumat quis dũ modo conueniat cum his cũ quibus sibi viuẽdum est, 41. dist. quod dicit.

Quod in cãtando & legendo subditę diœceses debent se metropolitanæ ecclesię cõformare. 12. dist. de his.

CONIVGIVM. De hoc require in tractatu de matrimonio, &c.

CONIVRATIO. Quod coniuratio dicitur quãdo clerici vel monachi rebelles auctoritati interdicti, se in vnum coniurationẽ intercedente collegent, aut iuramenta inter se dederint, 11. q. 1. si qui clericorum.

Quod coniuratio & conspiratio pro vno eodẽmque crimine accipiuntur, 11. q. 1. coniurationum.

Quod in prædicto crimine inuenti in nulla accusatione sunt recipiendi, 3. q. 4. conspiratores.

Quod clerici contra episcopum, vel monachi cõtra abbatem in prædicto crimine inuenti, à proprio gradu cadunt, 11. q. 1. coniurationum. & tribus c. seq.

Quod non solum de hoc crimine conuicti, sed etiam consentientes infames efficiuntur, 11. q. 1. conspirationum ibidem, & c. statuimus.

CONSANGVINITAS. Quod consanguinitas antiquos patres in coniugio propter propagationẽ nõ impediebat, sicut impedit modo, 35. q. 2. per totũ.

Quod olim consanguinitatis gradus vsque ad septimam generationem computabatur, 35. q. 3. de affinitate. & c. nullum, & c. progeniem, vsque ad finem quæstionis.

Quod ideo consanguinitas per septem gradus computatur: quia mundi generatio & hominis status tot ætatibus finitur, 30. q. 4. c. 1.

De computatione graduum consanguinitatis, 35. q. 5. per totum.

Quod æqualiter computatur consanguinitas descendẽs in posteros ex parte mulieris, sicut ex parte viri, 35. q. 3. de propinquis, & c. seq. & c. æqualiter. cum c. seq.

Quod consanguineam cognoscens dicitur incestuosus, & est talis ab omnibus detestãdus, 35. q. 2. de incestis, & c. seq.

Quod infames sunt, & ab hereditate repellũtur q con sanguineas ducũt in vxores, 35. q. 2 coniunctiones.

Quæ personæ admitti debeãt ad accusandum vel ad testificandum consanguinitatem inter coniunctos, 35. q. 6. per totum.

De hac materia habes vbi agitur de Matrimonio.

CONSCIENTIA. Quod cõscientia sola si accusat, liber sine accusatione esse non potest, 11. q. 3 in cunctis.

Quod dum conscientia in oculis domini nõ accusat, sentiant homines quidquid libet, 11. q. 3 senti.

Quodquem de libro vitæ non delat iniqua conscientia nec delere potest humana ignorantia, 11. qu. 3. quid obest.

Quod qui confidens de conscientia sua famam suam neglegit, crudelis est. 12 q 1. nolo, 11. q 3. nõ sunt.

Quod conscientia nobis est necessaria, fama proximo 12. q. 1. nolo.

Quod quando Deus iudex erit, alius testis quàm conscientia nostra non erit, 11. q. 3. custodi.

Quod tunc gloria nostra est testimonium conscientiæ nostræ, quando de quo homines nos vituperãt, nostra conscientia liberos nos demonstrat, 11. q. 3. inter verba.

Quod in præceptis & prohibitionibus quidquid fit contra conscientiam, ædificat ad gehennam, 28. q. 1. omnes §. ex his.

CONSECRATIO. Quod consecratio ecclesiæ non debet fi nisi cum missę celebratione de conse. dist. c. 1. & c. de fabrica.

Quod altari maiori in quo sunt reliquiæ, nõ violatæ ecclesia etiã à fundamentis reparata sine missa consecrari potest. alias non. de conf. dist. 1. de fabrica.

Quod sine reliquijs sanctorum ecclesiæ vel altaria nõ sunt consecrãda. de consecra, dist. 1. de fabrica & c. placuit.

Quod funera mortuorum maximè infidelium ante cõsecrationem ecclesiæ de ecclesia sunt eiicienda, de consecra. dist. 1. ecclesiam in qua.

Quod quandiu paganus vel infidelis iacet in ecclesia, non est consecranda. de consecra, dist. 1. ecclesia.

Quod dotari debet ecclesia antequam cõsecretur, 16. q. 7. præ. & c. si plures. de consecra. dist. 1. cap. nemo.

Quod ecclesiam quam patronus non pro deuotione, sed pro quæstu construxerit, episcopus non debet consecrare, nisi omni contradictione contraria exclusa, de conf. dist. 1. si quis basilicam, 16. q. 7. præ. & duobus cap. seq 10. q. 1. si quidam.

Quod ecclesia quocunque casu læsa manentibus parietibus consecratis non debet reconsecrari, de cõse. dist. 1. si motum, & c. seq.

Quod si ignefuerit consumpta, est reconsecranda, de conse. dist. 1. ecclesias.

Item si parietes à fundamento fuerint reparati, de cõsecra. dist. de fabrica

Quod si ecclesia homicidio vel fornicatione polluta fuerit, aqua benedicta sale respersa reconciliabitur, de conf. dist. 1. si motum.

Quod vbi nec scriptura nec testes inueniuntur, properdubium ecclesia est consecranda, de conse. dist. 1. solenn tates. 1.

Quod ligna ecclesiæ consecratæ ad vsum religiosorũ nõ laicorum debent admitti. de conf. dist. 1 signa.

Quod anniuersarius ecclesię vel episcopi maximè papæ per annos singulos est agendus. de conf. distri. 1. solennitates. 1. & 2.

Quod consecrare dicitur simul sacrare, 24. q. 1. pudenda.

Quod ille archiepiscopus vel episcopus consecratus non dicitur, sed execratus, quem simul sacrare conimctis membris non agnoscit ecclesia, 24. q. 1. pudenda.

Quod cõsecrationi archiepiscopi omnes comprouinciales episcopi debent interesse, 66. dist. archiepiscopus.

Quod electus in archiepiscopum vel episcopum intra tres menses debet consecrari. 100. distin. quoniam quidam.

Quod electus in archiepiscopum (etiam sit sit episcopus) ante receptionem pallij non potest alios consecrare. 100. dist. §. 1.

Quod qui est consecratus ab illo qui non habuit ius consecrandi, iterum est consecrandus, 68. di. sicut. & cap. seq.

Quod in episcopum non consecratur in cuius domũ hospitalitatis causa amicus nunquam intrauit, 85. dist. archidiaconum Florentinum.

Quod cum multa discussione in episcopum quis debet consecrari, 65. dist. de persona, & cap. seq. 23. di. illud.

Quod episcopus ante consecrationem ad fidem catholicam tenendam, & ad plura alia se obligat, 23. dist. quanquam.

Quod episcopus cum assensu prouinciali um episcoporum ad minus cum tribus episcopis die dominica vbi archiepiscopo placuerit debet consecrari, 51. dist. qui in aliquo. circa finem. 75. dist. ordinationes.

Quod electus in episcopum si intra quinque menses negligit consecrari, archiepiscopus debet sibi de alio prouidere, 100. dist. quoniam quidam.

Quod ante, 25. annos virgines non sunt consecrandę, 77. dist placuit.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod diaconissa nisi sit, 40. annorum, non est conse-
cranda, 78 dist. nemo.
Quod corrupta non est consecranda, 26. dist. acutius,
20. q. 1. debotis.
Quod non consecrantur nisi per episcopū, 16. q. 6. c. 1.
Quod debet consecrari in veste professionis suæ, quā
semper debet deferre, 23. dist. sanctimonialis.
Quod excepta necessitate infirmitatis virgines non
sunt consecrandæ nisi in epiphania, & per hebdo-
madā paschę, & in festis Apostolorū, 20. q. 1. decretis.

*De hac materia habes vbi agi-
tur de Velo.*

CONSENSVS. Quod consensus est voluntatis eius
quē quis diligit obsecundare, & auertere se ab eo
quem ipsi sentit aduersum, 93. dist. si inimicus.
Quod consentire dicitur qui peccanti amabilem se
præber, 93. dist. si inimicus. in medio, 86. dist. odio.
De consensu malo habes, 18. q. 2. quis. & 2. q. 1. in pri
mis.
Quod communio malorum non maculat, sed consen
sio factorum. 23. q. 4. si quis à catholica.
Quod secundum prophetam immundum non tangit
qui malorum cum quibus habitat actibus non con
sensit, 23. q. 4. toleranti sunt, & c. ecce inquiunt.
Quod non prodest illi suo errore non pollui, qui con
sensum præstat erranti, 83. dist. contentire, & c. quid
enim prodest.
Quod error cui non resistitur, approbatur, & neglige
re cum possis perturbate peruersos, nihil aliud est
quàm fauere, 83. dist. error. 2. quæst. 7. negligere.
17. quæst. 3. §. 1.
Quod qui peccantem non arguit sed defendit, acu
tius quàm ille qui peccauit coercendus est, 11. qu.
3. qui negligunt.
Quod episcopus qui criminibus consentit aliorum,
ab officio est deponēdus, 83. dist. si quis episcopus,
& cap. seq.
Quod facientem & consentientem par pœna cōstrin
git. 2. q. 1. norum sit. in fine, 3. q. 4. consanguineorū.
Quod mala non sunt quæ nec crimine mentē impli-
cant, nec consentiendo ligant, 15. q. 1. illa cauenda.
Quod non est crimen quod infertur reluctanti, & nō
consentienti, 15. q. 1. non est. & c. vltimo.
Quod sicut culpa non est concupiscentia in corpore
dormiēti, multo magis est absque culpa in corpore
re non consentientis, 15. q. 1. si concupiscentia.
Quod pudicitia potius vult quælibet mala tolerare:
quàm malo consentire, 32. q. 5. ita.
Quod in ordinatione archiepiscopi consensus aliorū
episcoporum comprouincialium si non sunt præ-
sentes, per literas est habendus, 64. dist. episcopi.
Quod infantes cum consensu parentum ad religionē
debent suscipi, 20. q. 2. oportet.
Quod parentes filiam duodecim annos habentem de
monasterio extrahere non possunt si per annum &
diem eam ibi esse consenserunt, 20. q. 2. puella.
CONSILIVM. Quod cōsilia euangelij nō sunt in
præcepto, sed in hominis arbitrio, 14. q. 1. quisquis,
& cap. seq.
Quod consilium est voluntatis. præceptum autem ne
cessitatis, 14. q. 1. §. quod præcipitur.
Quod qui consilio domini non vtitur, minus boni adi
piscitur, 14. q. 1. quisquis.
Quod homines in dubiis requirere debent consilia,
16. q. 2. visis, & 20. dist. c. vlt. 11. q. 3. excellentissimus.
Quod expertigraueſque moribus pro consilio sunt
requirendi, 1. q. 1. estote.
Quod malorum potius consulendū est vtilitati quàm
voluntati, 15. q. 1. paratus. post medium.
Quod merito arguitur qui consilia sapientium & recta
suadentium non vult susciperē, 84. dist. cap. 1.
Quod qui dat bonum consilium, præsentis vitæ habet
subsidium, & æternæ remunerationis consequitur
præmium, 12. q. 2. bonæ.
Quod propter malum consilium consiliarij puniun-
tur, 86. dist. tanta. in fi.
Quod pro cōsilio dato potest recipi temporalis remu-
neratio, 11. q. 3. non licet, 14. q. 3. non sane.
Quod homicidæ dicuntur per quorum consilium ho
mines extinguuntur. de pœn. dist. 1. periculosè. & c,
noli.
Quod archiepiscopus in diœcesi suffraganei absque
eius consilio nil agere debet, 11. q. 3. ferè per totū.
CONSPIRATIO. Quod omnis cōspiratio (præci
puè clericorum & religiosorum) damnatur, 11. q. 1.
coniurationum.
Quod conspiratio notata est in coniuratione.
CONSTANTIA. Quod cōstātia seruāda est in iu
ramentis & promissis, 22. q. 4. innocens. in fin.
Quod omnibus in Christo viuere volentib. necessaria
est constantia in persecutionibus, 7. q. 1. suggestum.
Quod tanta debet esse fidelium constātia, vt prius aufe
ratur vita quàm fides, 23. q. 8. conueniot. ante finē.
Quod vbi non prælatus sed fides quæritur, cōstantia
prælatis præcipitur, 7. q. 1. aduersitas. ante medium.
Quod qui suis meritis constans & firmus est, nō tur-
batur alien. 8, 24. q. 1. non turbatur.

CONSTANTINVS. Quod Constantinus Im
perator Christianus factus publicè dedit licentiam
christianos fieri, & ecclesias fabricari, 12. q. 1. futurā.
Quod ipse Constantinus ecclesiam beati Petri apo-
stoli construxit, & idem imperialem succession̄ibus
beati Petri reliquit, 12. q. 1. futuram, 96. dist. Con-
stantinus.
De reuerentia ipsius maximè ad clericos & presbyte
ros, 96. dist. in scripturis, 12. q. 1. futuram. 96. distin.
Constantinus, 11. q. 1. continua. §. imperator Cōstā-
tinus, & cap. sacerdotibus.
Quod palatium Lateranense & Romanā vrbem om-
nūque Italiæ & occidentalium regionum prouin-
cias successoribus beati Petri affluanit, 96. distin.
Constantinus.
Quod beatus Gregorius ostendit eum felicitер vitā
terminasse, dicens piæ memoriæ, contra illos qui
mendaciter asserūt ipsum rebaptizatū, 11. q. 1. sacer-
dotibus, 12. q. 1. futuram. vbi dicitur religiosissimus
fuisse.
Quod dedit priuilegium, vt sicut Romanus imperā-
tor esset caput totius mundi, sic & Romanus Pon-
tifex esset caput omnium ecclesiarum, 96. dist. Con
stantinus.
CONSTITVTIO. Quod constitutio est quod
Rex vel Imperator constituit, 2. dist. constitutio.
Quod constitutio debet esse honesta tempori & loco
conueniens. 4 dist. erit autem lex.
Quod constitutionis causa est humanam coercere au
daciam, & nocendi facultatem refrænare, 4. di. §. 1.
Quod tenenda est pro lege vbi sacra scriptura non
contradicit, 11. dist. in his, 10. dist. lege.
Quod illicita est, quæ est contra Apostolos & Euan
gelia, vel alias sacras scripturas, 10. dist. non licet.
Quod triplex est origo constitutionum ecclesiastica-
rum, 11. dist. ecclesiasticarum.
Quod cōstitutiones ecclesiæ maximè Romanæ, sunt
seruandæ, 11. dist. nolite. & cap. hoc vestræ, 38. dist.
nulli.
Quod earum, transgressores puniūtur, 12. dist. præcep
tis, 55. dist. nullus, 6. q. 1. infames.
Quod constitutiones regum & principum obsequi
debent ecclesiasticis institutis, 10. distinctio. lege. &
cap. sequen.
Quod pro loco, tempore & personarum qualitate mu
tatur constitutio, 50. dist. vt constitueretur, 61. dist.
§. his, 10. q. 3. priscis & c. seq. 11. dist. catholica.

*De hac materia habes vbi agitur
de Statutis.*

CONSVETVDO. Quod cōsuetudo est ius mo
ribus institutum, quod lege deficiente pro lege sus
cipitur, 1 dist. consuetudo.
Quod longæua consuetudo, quæ non est contraria
canonibus, est seruanda, 11. dist. consuetudinis, 12.
dist. scit sancta Romana. & quinque cap. seq. 10. q.
1. decreuimus.
Quod consuetudo peruersa ex diuturnitate non leui
gat crimen, sed auget, 24. q. 1. schisma.
Quod binus actus consuetudo dicitur, 25. quæst. vlt.
ita nos.
Quod ratio & veritas consuetudinem semper exclu-
dunt. 8. dist. veritate. & duobus cap. seq. 11. dist. cap.
1. & seq.
Quod quando cōsue tudini veritas suffragatur, nil ea
fitmius debet teneri. 8. dist. frustra, 12. dist. illud. vi-
que ad §. hoc autem.
Quod diuersitas consuetudinum pro loco & tēpore
dūmodo non sint veritati contrariæ, non est repro
banda, 12. dist. scit sancta. & cap. nouit. & c. seq.
Quod consuetudo illorum cum quibus conuersatur,
si non est peruersa, obseruanda est, 12. dist. illa.
Quod consuetudo mala nō minùs quàm pernicio sa
corrupteia est vitanda, 8. dist. mala, 12. dist. omnia
talia. 16. q. 3. licet.
Quod consuetudines Romanæ ecclesiæ maximè sunt
seruandæ, 11. dist. quis, in fi. 12. dist. cap. 1. in fin.
Quod in ecclesia multa sacramēta alia sicut aquæ asper
sio, ad orientem adoratio, & huiusmodi, consuetu-
dine magis quàm scripto sunt roborata, 11. distin.
ecclesiasticarum.
Quod in portionibus ecclesiarum dandis obseruāda
est consuetudo, 10. q. 3. nec numerus.
Quod contemptores consuetudinum ecclesiasticarū
sunt coercendi, 11. dist. in his rebus.
Quod episcopi sunt sola consuetudine maiores pre
sbyteris, 95. dist. olim.
Quod an consuetudo faciat mortale quod est in se
veniale, 25. dist. vnum. § aliàs. ante medii. Vide quæ
ibi notantur in glo. in ver. criminale. ex B. Thoma.
Quod consuetudo ordinaria confert iurisdictionem,
9. q. 3. conquestus.
Quod iure consuetudinis hoc meum, illud alterius
iudicatur, 8. dist. §. 1.
Quod qui maledicēdi consuetudinem habent immū
diriam labiorum contrahunt, 24. q. 3. qui negligūt.
Quod sub prætextu cōsuetudinis nec ante nec post,
pro sacramento est aliquid accipiendū, 1. q. 3. si quis
præbendas.

*De hac materia habes vbi agitur
de moribus.*

CONTEMPTVS. Quod cōtemnere debet sues
& sua qui seruire Deo cupit, 12. q. 1. cui portio. &
cap. præcipimus.
Quod nihil miserius est quàm propter nummū Deū
deserere, 12. q. 1. duo sunt. in fi.
Quod capitis ratio & clericorū corona desīgnat quòd
ipsi debent contumnere temporalia, 12. q. 1. duo
Quod Socrates qui ad philosophandum pergens auri
pōdus proiecit, positur in exemplum, vt si virtutes
possidere volumus, temporalia contemnamus, 12.
q. 2. gloria episcopi. in fi.
Quod stultus est qui in dignitate primū se existimās
bona quæ videri desiderat contemnit, 22. dist. de Cō
stantinopolitana, 18. dist. nō oportet, 38. di. nullus
episcopus, 24. q. 3. si habes.
Quod peccatum paganitatis incurrit qui sedi aposto
licæ obedire contemnit, 81. dist. si qui sunt. in fin.
Notent hoc diligenter tyranni, qui nedum inobedē
tes sunt ecclesiæ, verum etiam eam vi opprimere,
& patrimoniū eius eripere conantur, 23. q. 8. horta
tu. & 63. dist. Hadrianus.
Quod contemnenda non sunt sacramēta per malos
sacerdotes exhibita, 1. q. 1. multi. 38. dist. sedulo.
Quod manum̄ sio iteratur cum liberti ecclesiæ alij ad
hærentes eam contemnunt, 12. q. 2. liberti.
CONTENTIOSVS. Quod contentiosus prohi
betur ordinari, 46. dist. §. 1. & c. seditionarios.
Quod diuersitas cultus maxime contentiones & emu
lationes inducit, 90. dist. perlatum.
Quod clerici vel monachi in synodo vel capitulo ac-
cusando vel referendo non debent perstrepere vo-
cibus contentiosis, 5. q. 4. in loco.
Quod contentiosus monachus à prioti suo secundū
qualitatem culpæ est puniendus, 90. distinct. si quis
monachus.
Quod perfectus in indicio sæculari non debet contē
dere, 14. q. 1. episcopus.
Quod res ecclesiæ non per contentiones sed iudicio
debent defendi, 16. q. 6. consuetudo.
CONTESTATIO. Quod contestatio litis quo
modo fieri debeat, & intra quod tēpus facta vacuat,
habes 3. q. 3. inducīæ. vsque ad finem quæstionis.
Quod ordine iudiciario primo est libellus porrigen-
dus, de inde debet fieri litis contestatio, 3. q. 3. indu
ciæ §. libellum.
Quod iudex reo libellū non debet auferre nisi actor
promittat se intra duos menses litem contestatu-
rum, & expensas in duplum restituturum. 3. q. 3. in-
ducīæ §. libellum.
Quod contra absentem per contumaciā procederur
cū lis est cōtestata, & liqueat de causa, 3. q. 9 decer
nimus, 4. q. 6 c. 1.
Quod si lis non est contestata, nec liquet de causa, tūc
absens per contumaciam solum est excommunicā
dus, & sic intelligūtur illa capitula, 11. q. 3. furtus,
& cap. quicunque.
Quod litis contestatio recusari nō potest, 3. q. 3. indu
ciæ, § libellum. in fi.
Quod in causa criminali vel ciuili criminaliter mota
ante litem contestatam testes non sunt recipien-di,
nec sententia diffinitiua ferenda, 3. qu. 9 per totum
in summa.
Quod plures sunt casus, in quibus sine litis contē
statione testes possunt recipi, scilicet in hæresi post
mortem, 24. q. 2. sane. & c. seq.
Item in quæstione electionis episcopi, & in causa ma
trimonij, ne propter moræ periculū ecclesia dilapi
detur, & mulier fornicetur.
Item prælatus ex officio procedit per inquisitionē de
excessibus subditorum.
Item quando testes ad perpetuam memoriam reci-
piuntur.

*De his & aliis pluribus casibus habes ex
tra, vt lite non contesta. quoniam
frequenter. & c. seq.*

CONTINENTIA. Quod continentia nō ferro
sed religione quærēda est. 33. q. 5. tunc saluabitur.

*De hac materia habes in titulo de
Castitate.*

CONTRITIO. Quod contritio contemptis aliis
partibus pœnitentiæ non deser peccatum. de pœn.
dist. 1. refusitatus, § alij. econtra. ibid. & c mensura-
ram.
Quod dum confessio non contemnitur, per contritio
nem peccati venia indulgetur, de pœn. dist. 1. men-
suram.
Quod quantumcunque assunt alia sine cordis contri-
tione nullum peccatum dimittitur, de pœnit. dist. 1.
§. econtrario.
Quod lachrymæ quæ ex vera contritione fluunt, ęter
nū ignis incendia extinguūt, de pœnit. distinct. 1.
porro.

Quod

Quod vbi non est contritio, sed cordis duritia Deus
orationem pro talibus non accipit, de pœn. dist. 1.
quamobrem. in fi.
CONTVMAX. Quod contumax dicitur qui post
vitā vel trinam peremptoriam vocationem coram
iudice cōparere contemnit, 24. q. 3. de illicita.
Quod qui ex contumacia iudicibus non obtemperāt,
per episcopos extra communionem poni debent, 2.
q. 6 quisquis.
Quod qui ad synodum vocatus venire, aut ibi consti-
tutos obedire contemnit, aut ante finem recesserit,
est excommicandus. 11. q. 3. certum est.
Quod contra absentem per contumaciam tanquā cō
tra præsentem conuictum procedi potest per diffini
tiuam sententiam, 3. q. 9 absens. & cap. decernimus.
24. q. 3. de illicita.
Quod si excōmunicatus intra annū suam causam pur
gare contemperit, post nullatenus audiatur, 11. q. 3.
tursus. & c. seq.
Quod qui iubente sacerdote pro quacunque culpa
ab ecclesia exire contemperit, tardius recipitur ad
veniam, 11. q. 3 qui iubente.
Quod contumaces prælati per dignitatis subtractionē
puniūtur, 74. dist. honoratus. in fi. 34. dist. quorūdā.
Quod contumaces clerici ab episcopis per excommu
nicationē corrigi debēt. 50. dist. cōtumaces, 7. q. 1. si
quis presbyter, ii. q. 1. petim⁹. & q. 3. si quis presbyter.
Quod sicut in cōtumacia persistētibus seueritas est o-
stēdenda, sic humiliantibus per pœnitentiam venia
non est deneganda, 2. q. 4. quanto.
CONVENTICVLVM. Quod conuenticulum
dicitur congregatio subditorum sine consensu præ
latorum, 17. di. multis.
Quod clerici (maximè hæreticorum & schismaticorū)
conuenticula vitare debent, 24. q. 3. clericus. & c. cū
quibus.
CONVERSATIO. Quod cōuersatio cū iudęis
in cōiuniis & balneis clericis & laicis inhibetur, nec
etiā medicinas ab eis debēt recipere, 28. q. 1. nullus.
Quod etiam cum parentibus vel propinquis conuersā
ri non debemus, si per ipsos fidem Christi perdere
timemus, 28. q. 1. si infidelis.
Quod sæpe malorum conuersatio corrumpit bonos
mores, 18. q. 1. sæpe.
Quod neophyti, vt in fide & moribus proficiant, cum
Christi fidelibus debent conuersari, 28. quæstio. 1.
ludæorum.
CONVERSIO. Quod conuersio dicitur quasi vn
dique cordis versio. de pœ. dist. 1. §. hoc idem. & di.
vlti. nullus expectet. §. quod quanuis. circa prin.
Quod si cor nostrum vndique à malo conuertitur, fru
ctus conuersionis meremur, de pœ. di. 1. §. hoc idē.
Quod cōuersio cordis requiritur in adulto baptizādo,
de conse. dist. 4. baptismi.
Quod vera conuersio ad Deū in vltimis positorū mē
te potius est æstimanda quàm tēpore, 26. q. 6. agno
uimus.
Quod qui cum potuerunt cōuerti noluerūt, in fine nō
facilè acquiunt quod volunt. de pœ. dist. vlt. nullus
expectet. circa prin.
Quod conuersio in extremis licet raro iusta sit, despe-
randum tamen non erit. de pœ. dist. vlt. nullus expe
ctet. §. quod quoniam. 26. q. 6. si presbyter. & ca. seq.
50. distin. ponderet.
Quod Deus nō vult mortem peccatoris, sed vt cōuer
tatur & viuat, 26. q. 6. agnouimus.
Quod Iudæorum pueri ad fidem Christi cōuersi, ne pa
rētum inuoluantur errotibus. sunt fidelibus aut mo
nasteriis committendi, 28. q. 1. Iudæorum.
CONVIVIA. Quod conuiuia laudantur dummo-
do detractionibus & fabulis & lubis turpibus non
misceantur, 44. dist. conuiuia. & c. seq.
Quod conuiuium clericorum debet præcedere mēsæ
benedictio, inter mensam lectio, post mensam gratia
rum actio, 44. dist. quando autem.
Quod non cibus in conuiuio, sed cibi auiditas repro-
batur, de conse. dist. 5 sint tibi.
Quod præcipuè clerici hæreticorum & schismaticorū
debent vitare conuiuia, 24. q. 3. clericus.
Quod cum sacerdotalis cenius tenuis esse debeat, pro
hibētur eis cōuiuia, ne pinguis venter grossam mē-
tē generet, 44. di. cap. vlt. & §. seq. 34. dist. presbyteri.
Quod nec episcopus nec clericus absque necessitate
debet in ecclesia facere conuiuia. 42. dist. non opor
tet. & in cap. seq.

De hac materia vide vbi agitur de Cibo.

CORRECTIO. Quod correctio debet fieri quā-
tū pro vniuscuiusque gradu atque salua pace eccle
siæ fieri potest, 23. q. 4. ecce quisquis quidam. cum
quisque. sicut. ipsa pietas. quid faciet, circa medium.
Quod correctio debet fieri animo medendi, non sęui-
endi. 86. dist. odio. 23. q. 4. ita plane. circa medium.
Quod cum correctio districtius agitur, ex charitate
agenda est, non ex furore. 12. q. 2 fraternitas.
Quod correctio debet ex charitate prouenire, & secū
dum diuersitatem culparum extendere, 24. q. 3. cor
ripiantur.
Quod correctio debet esse mista cum benignitate &
asperitate, 45. dist. disciplina. & cap. sunt nanque.
Quod qui iuste iudicat, stateram in manu gestans in
vtroque penso iustitiam & misericordiam portat,
45 dist. omnis.
Quod non frustra hæc duo iunguntur, homo pecca-
tor: quia peccator est, corripe. quia homo est. misе-
rere, 23. q. 4. duo.
Quod correctio quandoque plus debet habere mānsue
tudinis quàm rigoris, 45. di. qui syncera. & cap. licet.
Quod aspetitas nimię increpationis nec correctionē re
cipit, nec salutē. 45. dist. cum beatus. & ca. disciplina.
Quod castigatus leuiter reuertentiam exhibet castigan
ti, dist. 45. cum beatus.
Quod correctio quādoque plus debet habere de aspe
ritate quàm de benignitate, 2. q. 2. fraternitas. 24. q.
3. ecce. & cap. seq. & cap. illud.
Quod ferro necesse est vt abscindātur vulnera quæ fo
mentorum non sentiunt medicinam. 82. di. quia ali
quanti.
Quod melius est cum seueritate diligere, quàm cum
leuitate decipere. 5. q. 5. nō omnis. & c. nō osculatur.
Quod non est charitas sed languor vbi mali mores
non corriguntur, 23. q. 5. non putes & cap. seq.
Quod nō corripere malos sed fouere, est eos occidere,
23. q. 5. qui vitiis, 45. dist. sed illud.
Quod falsa & periculosa misericordia indulget vbi pro
pter asperitatem vel blandimenta linguæ delinquē-
tium correctio postponitur, 50. di. si quis diaconus.
Quod licet Dei sit principaliter corrigere, tamen præ-
latos suam correctionem nō debet negligere, 23. q.
4. sicut non est.
Quod facientis culpam habet qui eum possit corrige-
re, negligit emēdare facientibus culpā, 83 di. error.
Quod licet sciamus neminē vltra terminū à Deo præ-
fixum esse victurum, tamen omnibus lāguētibus nō
incongruè medemur, sic quamuis nemo saluetur ni
si prædestinatus, omni tamen delinquenti adhiben
da est correctio. 23. quæstio. 4. Nabuchodonosor. §.
item qui.
Quod episcopus, qui crimina non corrigit, non episco
pus, sed canis dicitur impudicus, 83. dist. nemo.
Quod primo seipsum corrigat qui alios nititur corri
gere, 25. dist. primum, 41. dist. in sacerdotibus, 81. di.
nemo.
Quod prælatus si culpas subditorū impune dimittit,
grauiter offendit, ii. q. 3. si is qui, 23. q. 5. qui vitiis. &
alia capitula quæ sequuntur vsque in fi. quæst.
Quod synodi prælatorum ad hoc debent esse vt depra
uata quæ emerserunt corrigantur, 18. dist. petuenit.
& c. seq. 16. q. 2. visis, in fi.
Quod prælatus quando in correctione excedit, nō te-
netur à subditis veniam postulare, 86. dist. quando
necessitas.
Quod à subditis senior non est increpandus, cum cul
pa sua nō trahit ad interitum corda iuniorum, 2. q.
7. Paulus dicit.
Quod laudabile est in subditis correctionem prælati
nulla dissimulatione postponere, 2. q. 7. sicut inquit.
Quod contemptores mādatorū superiorū sic punien-
di sunt, vt alij talia cōmittere timeant, 23. q. 3. iustū.
Quod prælati à subditis, doctī ab indoctis de publicis
excessibus corrigi possunt, 2. q. 7. secuti sunt viā Ba-
laam. & cap. episcopi. §. item Ioannes.
Quod priuatum crimen publicè non est arguendum:
sed vbi contingit crimen, ibi mortiatur, 2. q. 1. si pec-
cauerit. in fi 6. q. 1. si tantum.
Quod publicam correctionem debet præcedere ad-
monitio, 1. q 7 accusatio. 1 in fi.

*De hac materia habes vbi agitur de Disci-
plina, & vbi agitur de Per-
cussione.*

CORONA. Quod coronam in capite clerici habēt
ab institutione Romanæ ecclesiæ, 12. q. 1. duo.
Quod ratio coronæ in capite signat tēporalium depo-
sitionem. ibidem.
CORPORALIA. Quod corporalia altaris nō de-
bent esse de serico, sed de puro panno lineo ab epi-
scopo cōsecrato. de conse. dist. 1. consulto omniū.
Quod non debeant lauari per fœminas nec tangi, 23.
dist. in. sacratas.
CORPORA. Quod corpora sanctorum nullus de
loco ad locum sine licentia episcoporum transferre
præsumat. de conse. dist. 1. corpora.
Quod corpora modernorum hominum sunt debiliora
antiquorum, & ideo ipsis est compatiendum, 34.
dist. fraternitatis.
CREATVRA. Quod creatura quælibet in se bo
na est, & dicitur esse vera. de pœn. dist. 2. ante fi.
Quod creatura quæ mutatur, nō vera, sed vacua esse
probatur. de pœn. dist. 2. ante fi.
Quod per creaturas iurare, est blasphemare, 22. qu. 1.
si quis per capillum.

*De hac materia habes vbi agitur
de Iuramento.*

CREDERE. Quod credere in Deum est amando
in eum tendere. de pœ. dist. 2. charitas est.
Quod qui diuinationibus & incantationibus, credit,
fidē Christi perdit, 26. q. 5. episcopi. ante medium.
& duobus cap. seq.
Quod qui credit se cum Diana vel alijs mulieribus
in noctis silentio super bestias vel aliter multa terra
rū spatia transire: fidem Christi euacuat, 26. q. 5. epis
copi. ante medium.
Quod in testimonio quandoque credendum est pau
cioribus numero 4. q. 3. per totum.
Quod innocens semper bene credit & bene iudicat
de alijs, 22. q. 4. innocens.
Quod mala de alijs nō cito neque de facili debemus
credere, 89 dist. si quid.
Quod malum de proximo nullus debet credere ante
quam probetur, 2. q. 1. Deus. 30. q. 5. iudicanté, 11.
q. 3 in conctis. & c. quamuis.
CREDITOR. Quod creditor non est dicendus
vsurarius, 10. q. 2. casellas. §. hoc ius.
CRIMEN. Quod crimen est graue peccatum ac-
cusatione & damnatione dignissimum, 81. dist. apo
stolus.
Quod crimen vocatur criminale peccatum, vel crimi
nalis infamia, 25. dist. vnum oratium.
Quod crimen quandoque ponitur pro omni delicto
siue mortali siue veniali, 25. dist. vnum oratium. §.
nomine autem.
Quod manifesta crimina accusatione nō indigēt, 2. q.
1. quæ Lotharius. §. in manifestis. & c. seq.
Quod magis nocet qui crimen celat, quàm qui illud
amicabiliter ad corrigendū indicat, 5. q. 5. non vos,
& quatuor. c. seq.
Quod fraudulentus reputatur qui causa diffamatio-
nis vel vindictæ occultum crimen reuelat, 5. qu. 5.
qui ambulat, 6. q. 1. summa.
Quod grauiter peccat qui crimen quod solus nouit,
publicat, 2. q. 1. si peccauerit.
Quod mer. torium est ibi crimē publicare vbi possit
prodesse, 22. q. 5. hoc videtur. in fi.
Quod nullum crimen maculat nescientem, 23. q. 4. ni
mium sunt.
Quod crimen paternum nullam maculam potest insti
gere successori: nisi committat vel consentiat, 1. q.
4 crimen.
Quod nemini præterquàm de crimine læsæ maiestatis
de se confesso contra alium creditur, 15. quæ. 3. ne-
mini.
Quod graui punitur pœna crimen læsæ maiestatis, 6.
q. 1. quæro. §. si quis.
Quod crimen læsæ maiestatis & vitium simoniæ pari
pœna punitur, 15. q. 3. sane.
CHRISMA. Quod chrisma in cœna domini quo-
libet anno est conficiendum, & vetus intra ecclesiā
est exutendum. de consecra. dist. 3. litteris.
Quod solius episcopi est chrisma cōficere, 95. dist. il-
lud, 26. q. 6. si iubet.
Quod archiepiscopi ab episcopis suis, & alij clerici ab
archipresbyteris chrisma debent perere, 95. dist.
presbyteri. de conse. dist. 4. presbyteri.
Quod clericus vendens chrisma simoniā committit,
1. q. 3. si quis præbendas, 1. quæst. 1. dictum est in qui
busdam.
Quod presbyteri chrisma accepturi nil debent dare
episcopis, 1. q. 1. statumus.
Quod omnis presbyter ad baptizandum vadens, cū
chrismate debet progredi, de conse. distin. 4. nullus
ministrorum.
Quod signare in fronte cum chrismate est tantū epi-
scoporum, de cōse. dist. 4. presbyteri. 95. dist. presby
teros.
Quod cum veteri chrismate non licet inungere nisi
in necessitate. de conse. dist. 4. si quis de asio.
Quod qui in necessitate à presbytero non fuit in bap-
tismo chrismatus in vertice, debet per presbyterū
suppleri. de conse. dist. 4. nullus ministrorum.
CRVDELITAS. Quod crudelitas non est crimi-
na punire, sed pietas. 23. q. 8. leg. & c. seq.
Quod falsa manuetudo est crudelitas, quādo scilicet
delinquens non corripitur. 23. q. 4. ipsa pietas.
Quod index nō est crudelis qui crudeles iugulat, licet
patientibus crudelis esse videatur, 23. quæst. 5. non
est crudelis.
Quod proximi vulnus crudeliter filetur, & vt sanetur
misericorditer indicatur, 3. q. 5. non vos.
Quod crudelis est qui famam suā negligit, 12. qu. 1.
nolo.
Quod vlciscendi crudelitas iure culpatur, 23. q. 1. quid
culpatur.
Quod libidinosa crudelitas est venena sterilitatis pro
curate. 32. q. 2. aliquando.
Quod crudelitatem omnium prædonum superat qui
res ecclesię quæ pauperum sunt, defraudat, 12. q. 2.
gloria. circa med.
Quod qui pauperem fœnore trucidat, & qui diuiti ali
qua rapit, æquales sunt in crudelitate, 14. q. 4. quid
dicam.

CRVX.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CRVX. Quod crux à cruciatu dicitur, & magnum cruciatū subſtinet qui vim patitur, 3 q. 1. nulli, in fine.
Quod qui diuitias mundi lutū reputat, crucē Chriſti portat, 12 q. 2. gloria. circa mediū. 12. qu. 1. clericus.
Quod ſacerdotalis gradus & alia ſacramēta crucis figura perficiuntur, de conſecra. diſt. 5. nunquid.
Quod ſalubre eſt fideles crucis ſignaculo inſigniri. 11. diſt. eccleſiaſticarum.
Quod ideo cruce ſignantur baptizandi & alij, vt diabolus per interemptionis ſuæ ſignum vas ſuum priſtinum ſciat deinceps ſibi eſſe alienum, de conſe. diſt. 4. poſtea ſignatur.
Quod ignominia eſt Chriſtum crucifixum pauperem ſartis prædicare corporibus, trigeſimaquinta diſtin. eccleſiæ.
Quod dominum crucifigunt qui eum in ſacerdotibus ſuis perſequuntur. 3 q. 1. nulli.
Quod feſtum inuentionis crucis eſt celebrādum quin to nonas Maij, de conſe. diſt. 3. crucis.
CVPIDITAS, Quod cupiditas eſt mater vſurarū, 47. diſt. vitum.
Quod cupidi ordinari prohibentur, quia tales de faci li à vero deuiant, 47. diſt. 10. vitū. 8 q. 2. dileciſſimi.
Quod bonorum auctoritati inhærere non valet qui cupiditatem animæ quæ radix eſt omnium malorū, non abſcindit. 47. diſt. bonorum. & c. ſeq.
Quod gratius intuetur cupidus aurum quàm ſolem. 47. diſt. ſicut.
Quod quantumcunque aurum auro cumuletur, ſatie tas nunquam aderit cupiditati. 47. diſt. ſicut.
Quod nemo cupiditati damnandi inflammatus deſide rat habere conſortem, 23 q. 7. quod autem.
Quod cupidi breuem in præſenti poſſident fructum, & poſt æternum incurrunt ſupplicium, 1 q. 1. cum ordinaretur. & c. eito.
CVRATOR. Quod curator propter infirmitatem datur, 3 q. 7. infames.
CVRIALIS. Quod curialis dicitur qui nexibus cu rię ligatus principibus adulatur, 37. diſt nonne. & 51. diſt. qui in aliquo.
Quod curiales non ſunt ad ordines admittendi, nec etiam ad religionem, niſi cum magna diſcuſſione, 53. diſtin. legem.
Quod curialis non debet in epiſcopum ordinari, 59. diſt non confidant. 51. diſt. qui in aliquo.
Quod curialis qui in ciuilibus cauſis vel pecuniariis officium impendit, poteſt in epiſcopum poſtulari. 61. diſt. Oſius. & §. ſed aliud eſt.
CVRIOSITAS. Quod curioſitas eſt poſtpoſitis diuino & ſanctorum eloquiis ſcriptis Philoſophorū & poetarum ratione vanitatis vel delectationis inté dere, 37. diſt. ſacerdotes. & c. ſeq.
Quod curioſitas dicitur cum diuina ſcriptura non ſecundum ſanctorum expoſitionem, ſed ſecundum ſæcularem ſapientiam & ſenſus ſui vanitatem expo nitur. 37. diſt. vino.
Quod curioſi dicuntur clerici qui filios ſuos eccleſiaſticis ſumptibus potius ſæcularibus ſcientiis quàm ſalubribus erudunt, 37. diſt. legant.
CVSTODIRE. Quod cuſtodire tenetur Romana ſedes ſtatuta conciliorum quæ ſua auctoritate cōfir mauit. 25. q. 1. cap. 1.
Quod ſi iuriſdictio epiſcopi à ſuperiore non ſeruatur, ordo eccleſiaſticus, quę ſuperior cuſtodire tenetur, confunditur. 11. q. 1. peruenit.
Quod prælati bona eccleſiæ non debent dare potentibus, ſed diligenter cuſtodire. 23 q. 7. conuenior.
Quod nemo per exteriorem violentiam corrumpitur, ſi interior innocentia cuſtodiatur, 11. q. 3. cuſtodi.

DALMATICA. Quod dalmatica nec epiſcopis, nec archidiaconis antiquitus ſine conceſſione Papæ licebat vti, 23. diſt. communis.
Quod ſicet modo omnes diaconi vtantur dalmaticis ex conſuetudine, non tamen debent ipſis vti niſi in ſolennitate. 76. diſt. de ieiunio.
DAMASVS. Quod Damaſus Papa primus accuſatus de adulterio cum 42. epiſcopis ſe purgauit, 2. q. 7. nos ſi incompetenter. in fine.
DAMNVM. Quod damnum morum multum di ſtat à dāno temporalium. 6. q. 1. ſunt plurimi. in fine.
Quod deteriores ſunt qui vitam moteſque bonorum detrahendo corrumpunt, his qui ſubſtantias aliorū prędiaque diripiunt. 6. q. 1. ex merito.
Quod nulli in alterius damnum eſt ſubueniēdum. 14. q. 5. denique. 22. q. 2. primum.
Quod dominus per damnum temporale nos cogit ad bonum 3 q. 6. quod erraueras.
Quod piiſſimi rectores reputantur qui in graui ſcele re conſtitutos damnorum admonitionibus ad bonum redire cogunt 23. q. 5. ſi vos.
Quod qui conſugientibus ad eccleſiam vel ad cœme teria aliquod damnum inferunt, ſunt excommunica ti. 17. q. 4. diffiniuit.
Quod inferens damnum nō eſt abſoluēdus niſi dāno ſecundū arbitrium Iēſu reſtituto. 23. q. vlt. peſſimam.
DATVM. Quod datū aliquod ex pietate præcipuè eccleſiæ, nō poteſt reuocari. 12. q. 2. ſacrorū. 14. q. 6. cōperimus. 16. q. 2. viſis. & q 6 illud. 17. q. 3. ſunt qui.
Quod date eccleſiæ propter defectū hæredis, laudabi liter danti redduntur habito hærede. 17. q. vlt. c. vlt.
Quod qui res eccleſiis vel monaſteriis in teſtamēto datas detinēt pauperū ſunt necatores 12. q. 2. clerici.
Quod nō ſufficit oratio & electio niſi aſſit & eleemo ſynæ datio. 86. diſt. fratrem. & duodecim cap. ſeq.
Quod habenti dari nil aliud eſt quàm perdere. 1 q. 2. paſtor.
Quod epiſcopus de bonis eccleſię religioſis poteſt da re. 12. q. 2. ſi epiſcopus. & c. ſeq.
Quod qui honorem non habet, honorem dare nō po teſt, 3 q. 1. qui perfectionem. & c. ſeq.

DAVID. Quod Dauid qui ex compaſſione omnes refugas recipiebat, ponitur in exemplum quòd pa tientibus eſt compatiendum. 7. q. 1. omnis.
Quod ex eo quòd doluit mali regis chlamydē ſe præ cidiſſe, ponitur in exemplum quòd ſubditus quan tumcunque ſanctus in malū prælatum quandiu ſu ſtinetur nō debet inſurgere, 2. q 7. plerunque. §. ité, de pœn. diſt 2. §. opponitur.
Quod Dauid plenus fuit charitate, per multos effect⁹ inſinuatur. de pœ. diſt. 2. §. opponitur. poſt medium.
Quod inter duo mala minus eligens potius voluit iu ramentum frangere, quàm ſanguinem humanū fun dere, 22. q. 4. quod Dauid. & cap. ſeq.
Quod in eo quòd Saul deprauatū honorauit propter vnctionē, innuitur quòd ſacramenta in deprauato non annihilantur, 1 q. 1. ſacramenta.
Quod Dauid prohibitus fuit templum ędificare pro pter ſanguinem quem effuderat, de conſec. diſtin. 1. §. 1. in prin.
Quod in hoc quòd propter adulterium, & homicidiū per parabolam diuitis ſententiam cōtra ſeipſum de dit, innuitur quòd malus prælatus per ſententiam quam profert in ſubditum ſeipſum condemnat. 3. q. 7. ſacerdos.
Quod per pœnitentiam de adulterij & homicidij pec cato conſecutus eſt veniā. de pœn. diſt. 1. §. Dauid.
Quod in eo quòd poſt peccatum ſpiritum ſanctū re habuit, & in honore permāſit, innuitur quòd lapſi per pœnitentiam in priſtinum ſtatum reparātur. 50. diſt. ſi poſt. § econtra. & cap. ponderet.
Quod occiſo Vria propter adulterium Bethſabeæ ip ſam duxit in vxorem, modo non trahitur in conſe quētiā. 31. q. 1. c. ſi qua fuerit vidua. §. ſed obiicitur.
Quod dominus ei qui tot bellis interfuit, tā magnum præbuit teſtimoniū, innuitur quòd & plerique bel la exercentes Deo placere poſſunt, 23. q. 1. noli.

DECANVS. Quod decanus non debet fieri niſi pri num fuerit preſbyter ordinatus, 60. diſt. c. 1. & duo bus. c. ſeq.
Quod diaconus in decanum electus niſi ſtatim preſby ter efficiatur, honore ſuſcepto priuetur, 60. diſt. in nouamus.
Quod nemo in decanum debet eligi niſi qui ętate & moribus eſt maturus, diſt. 60. innouamus.

DECIMAE. Quod decimę ſunt vota fidelium, pre tia peccatorum, patrimonia pauperum, 16. q. 1. quia.
Quod decimæ ſunt tributa egentium animarum, 16. q. 1. decimæ.
Quod decimæ iubentur dari lege naturali, ſicut patet de Abraham & Iacob, 16. q. 7. decimas Deo.
Ité iubēē dari lege Moſaica, 16. q. 1. decimas à populo.
Item iubentur dari ſcriptura prophetica, 16. q. 1. reuer timini. & ſeq. 7. c. 1.
Ité iubētur dari lege canonica, 16. q. 7. c. 1. & c. quicūq.
Quod decimæ ſunt dandæ de grano & de vino, de fru ctibus arborum, de pecoribus. de horto, de negotia tione, & venatione, 16. q. 7. quicunque, & c. ſeq.
Quod à laicis fideliter ſunt dandę, & ab epiſcopis mi niſtris eccleſiarum diſcrete diſtribuendæ. 32. di. præ ter hoc. 16. q. 7. nullus.
Quod fideliter decimas dare, eſt nec plus nec minus of ferre, 16. q. 7. quicunque.
Quod dandæ ſunt illi eccleſiæ vbi baptiſma & alia ſa cramenta præcipuntur. 16. q. 1. quicunque. c. de deci mis. & c. in ſacris. 13. q. 1. eccleſias. § de decimis.
Quod aliis eccleſiis non ſunt dandæ præter cōſenſum epiſcopi. 16. q. 1. ſtatuimus & c. ſeq.
Quod propter nouas eccleſias priori eccleſiæ nō ſunt ſubtrahendæ, 16. q. 1. ſi quis laicus. & de decimis. §. ſi ergo.
Quod decimæ concedi poſſunt monaſteriis & hoſpi talibus, 16. q. 1. quoniam.
Quod monachis, de territoriis, quę propriis manibus excolunt, conceſſæ ſunt decimæ, 16. q. 6. cunctis. §. de his. & c. queſt.
Quod per donationem prædiorum monachis factam nō priuantur eccleſiæ decimis, ſuis. 16. qu. 1. cunctis de his, in fi.
Quod non fructus ſed ius decimæ vendere vel emere ſimoniacum eſt, 1 q. 1. preſbyter.
Quod decimæ à laicis (quia pauperum ſunt) poſſideri non poſſunt, 17. q. 1. c. vlt. & q 7. c. 1.
Quod non ſunt à laicis aliquo munere rediméd æ, 16. q. 7. decimas quas.
Quod propter malitiam ſacerdotis decimæ (quia eccle ſię ſunt) non ſunt retinendæ, 16. q. 8. ſi epiſcopum.
Quod non dantes decimas poſt admonitionem ſunt excommunicandi, 16 q. 7. omnes decimæ.
Quod qui decimas non tribuit, ſacrilegium commit tit, & æternę dānatiōis periculū incurrit, 16. q. 7. c. 1.
Quod frequenter in rebus temporalibus damna patiū tur, qui decimas dare negligūt. 16. q. 1. reuertimini.
Quod quāti pauperes mortui fame fuerint, tot deteēor decimarū reus eſt homicidiorum, 16. q. 1. decimæ.
Quod qui decimas diligenter dat, non ſolum ſanita tem corporis, ſed etiam cum temporali fructu cœle ſtia promeretur, 16. q. 1. decimæ.
Quod quadrageſima diligenter in ieiunio obſeruata ſoluuntur Deo decimæ pro tempore totius anni, de conſe. diſt. 5. quadrageſima.

DECRETALES. Quod decretales ſummorum Pontificum ſunt eiuſdem auctoritatis ſicut decreta, quę ſunt in corpore canonum, 19. diſt. per totum.
Quod decretalis epiſtola alia eſt ſpecialis, videlicet q dirigitur ad vnam prouinciā, 3 q. 4. 3. § quod ſcripſi.
Ité quę dirigitur ad vnā eccleſiā, 16. q. 1. hinc eſt etiā.
Item quæ dirigitur ad vnam perſonam, 7. q. 1. petiſti. & hæc non trahitur ad conſequentiā, ſicut habes in prædictis cap.
Alia eſt generalis, quæ omnibus dirigitur. 25. q. 1. om nia. & c. ſeq. & hæc quia diffinit, trahitur ad conſe quentiam, 25. q. 1. hac conſona.
Si imperat vel prohibet, neceſſitatem infert, 14. qu. 1. quiſquis.
Si indulgetur nō trahitur ad cōſequētiā, 14. q. 5. dixit.
Si permittit vel conſulit, liberam habet obſeruantiam, 14. q. 1. quiſquis.

DEDICATIO. Quod dedicatio eccleſiæ debet fieri ab epiſcopo ſine aliqua pactione, 1 q. 1. ſtatuimus.
Quod epiſcopi dedicaturi eccleſias oblata ex deuo tione poſſunt accipere, ſed nihil debent exigere, 2. q. 2. placuit.
Quod prius eſt eccleſia dotanda quàm dedicāda, ibi.
Quod loca ſemel dedicata non poſſunt fieri habitacu la ſæcularia, 19. q. 3. quæ ſemel.
Quod ſingulis annis celebranda eſt ſolennitas dedi cationis, de conſec. diſt. 1. ſolennitates.

De hac materia require de Conſecratione Eccleſiæ.

DEFENSIO. Quod defenſio poteſt peti à principe cō tra hoſtes eccleſiæ, 23. q. 3. Maximianus. & queſt. 2. per totum.
Quod eccleſia pro malefactoribus debet intercedere non eos defendere, 14. q. 6. hi qui, 12. q. 5. ſi quis cu iusliber, & c. ſeq.
Quod lex virtutis eſt patriam & ſocios defendere ab iniuria, 23. q. 3. non in inferenda, & c. fortitudo.
Quod execrabile eſt non tueri quos ſuſcipit defendē dos, 87. diſt. irreligioſum.
Quod qui poteſt & non repellit à ſocio iniuriam, tam eſt in vitio quàm ille qui facit. 23. q. 3. non in inferē da, & c. ſeq.
Quod qui peccantem defendit, actius arcendus eſt quàm qui peccauit, 11. q. 3. qui conſentit.
Quod qui deſinit obuiare cum poteſt, conſentit, 23. q. 3. oſtendit.
Quod pfect⁹ iniuriā propriā & ſuorū nō debet defen dere, ſed diuino examini reſeruare. 23. q. 1. §. 1. & c. ſeq.
Quod defenſio cuiq; cōceditur in neceſſitate, 23. q. 3. per totum, & q. 5. de occidendis. vſque ad fin. queſt.
Quod qui non defendit veritatem, proditor eſt verita tis, 13. q. 3. nolite.
Quod quilibet ſemper tenetur ad fidei defenſionem. 23. q. 8. quicunque. §. his ita.
Quod qui pro fide vel fidelium defenſione moritur, cœleſte præmium conſequitur, 23. q. 8. omni.

DEGRADATIO. Quod degradatio & deponere de or dine, pro eodem accipiuntur, 81. diſt. ſacerdos. & c. ſeq.

De hac materia inuenies vbi agitur de Depoſitione.

DELEGATIO. Quod delegatio dicitur quando præ lati cum præſentes eſſe non poſſunt, per alium repu tantur præſentes, 94. diſt. valde.
Quod delegatus ſicut ille cuius tenet locum, eſt ho notandus. 93. diſt. præcipimus. 97. diſtin. nobiliſſi mus.
Quod debet litteras commiſſionis illis ad quos dele gatus eſt, demonſtrare. 97. diſt. nobiliſſimus.
Quod iudex delegatus debet dari ad arbitrium illius qui impetitur auctoritate ſuperioris, 11. q. 1. iudi ces.

DELIBERATIO. Quod deliberatio omnibus eſt ne ceſſaria, quæ indiſcuſſos hominum calores poteſt refrænare, 2. q. 6. anteriorum.

Quod

Quod laudabilis eſt cautela deliberationis, cum quæ torum ratio regit, & furor ibi nihil vendicat, 11. q. 3. illa præpoſitorum, & c. ſeq.
Quod non ſunt præcipitanda conſilia & opera. tempo re enim indigemus ad deliberādū, vt maturius aga mus, 50. diſt. ponderet. circa principium.
Quod maximè eccleſiæ negotia cum deliberatione excipiendā, 45. diſt. licet, 1.
Quod iudices diffinitiuam ſententiam cum magna deliberatione debent proferre, 11. q. 3. cum apud. & c. ſeq.
Quod intra decem dierum ſpatium appellatione fa cta vtrum quiſcendum ſit ab ea, eſt deliberādū, 2. q. 6. anteriorum.
Quod qui ex deliberatione ad meliora nō proficiūt, etiam ab eis bonis quæ videntur habere cadunt, 17. q. 1. qu. bona.
Quod intantum quidam morā deliberationis exten dunt, quod bonum quod conſequi intendebant, perdunt, 17. q. 1. qui bona.
Quod pro conuitio non eſt habendum quod ſine de liberatione eſt illatum, 2. q. 3. ſi quis ratus.

DELICIAE. Quod deficię abſque deſiderio per ceptæ non officiunt. 41. diſt. deliciæ.
Quod deliciæ ciborum cōpatreſcere faciunt corpus humanum. de conſecra. diſt. 5. nihil. & cap. ſeq.
Quod diuites dolere debent ſi propter conſuetudi nem non aliter quàm delicatè poſſunt viuere, 41. diſt. non cogantur.
Quod in rebus præteruntibus non vſus, ſed libido culpatur, 41. diſt. quiſquis.
Quod aliquando ſine voracitatis vitio pretioſiſſimo ſapiens vtitur cibo, & inſipiens vilisſimū cum gulę flamma exardeſcit cibum, 41. diſt. quiſquis.
Quod ignominioſum eſt prælatis & prædicatoribus deliciis affluere, qui Chriſtum pauperem debent prædicare, 35. diſt. eccleſiæ.
Quod epiſcopalis auctoritas plus debet vigere in de liciis meritorum quàm menſarum, 41. diſt. epiſcopus.
Quod deteſtabile eſt in tugurio ruſticano natū & mi lio nutritum in religione ſimilam & mella faſtidi re, 12. q. 2. gloria epiſcopi.

DEMENTIA. Quod dementia ſi eſt perſeuerans excuſat à culpa in ipſa commiſſa, 5. qu. 1. aliquos, 32. q. 7. quemadmodum.
Quod ſi euenit ex propria culpa: poſtquam ad ſanam mentem redierint, imponenda eſt ei pro commiſſa, licet minor quàm aliis pœnitentia, 15. q. 1. ſi quis in famiens.
Quod non debet promoueri ad ordines maximè in ſacerdotem qui aliquando inſanuit, 33. diſt. cōmuni ter, & duobus cap. ſeq. 15. q. 1. c. vlt. §. ſicut.
Quod ſi ſacerdos ex propria culpa demens effectus hominem occiderit, & poſtea ad ſanitatem redierit, celebrare non poteſt, 15. q. 1. ſi quis inſanies. in fi. & c. ſeq.
Quod dementes vel furioſi cōtinuē, nec matrimonio nec religioni poſſunt obligi. 5. q. 7. neque furioſus.
Quod qui ſant contrahunt, poſtea dementes effecti non ſeparantur, 32. q. 7. hi qui.

DAEMON. Quod dæmones acumine ſenſus & ela ritate mentis omnia quęcunque animalia excedūt, 26. q. 4. ſciendum.
Quod propter longum tempus vitæ, eorum maior eſt experientia quàm hominum, 26. q. 4. ſciendum.
Quod ex tribus præmiſſis multo ante cogitata prenū tiantes ab hominibus propter terrenī ſenſus tardi tatē videntur futura prædicere, 26. qu. 4. ſciendum, per totum cap.
Quod dæmones futura de quibus nullum veſtigium haberi poteſt, cognoſcere non poſſunt, 26. q. 4. ſcię dum, poſt medium.
Quod quaſi modo fiant quæ per ipſos fiunt cum non ſint, hominibus videntur figura & miracula, 26. q. 5. nec mirum à medio vſque in finem ea.
Quod in arte magica & in omni alia diuinatione per dæmonum fallaciam deluditur curioſitas humana dum apperit ſcire quod non conuenit inueſtigare, 26. q. 5. nec mirum. ante medium.
Quod necromātia, & auguria, & omnis ars magorū, & diuinationes arte dæmonum eſt inuenta, vt fa ciāt eos ſuæ dānationis participes, 26. q. 2. qui ſine.
Quod an illuſionibus dæmonum quædam mulieres ſceleratæ credāt ſe in corpore multa terrarum ſpa tia tranſire, vel hoc ſolum ſpiritus infidelis patia tur, 26. q. 5. epiſcopi.
Quod dæmones vt frequenter ſunt miniſtri & vltores itæ Dei, 23. q. 5. non ſolum.
Quod qui per dæmonem aliquando vexatur, non de bet ad ſacros ordines promoueri, 33 diſt maritum. tribus c. ſeq.
Quod dæmones per ſigna exteriora citiſſimè cogita tiones hominum cognoſcunt, 26. q. 4. ſciendum. in fi. & c. quodam loco.
Quod dæmon cum mentem alicuius per infidelitatē ſubiicit, illi ſiue dormienti ſiue vigilanti in diuerſis ſpeciebus ſe oſtendit, & per illas animam hominis deludit, 26. q. 5. epiſcopi, poſt medium.
Quod dæmones homin bus illu d re nō poſſunt niſi Deo permittente, 26. q. 5 nec mirum. c rea mediū.

De hac materia require vbi agitur de Diabolo, & vbi agitur de Diuinatione.

DEPOSITIO. Quod deponuntur vel degradantur prælati vel clerici domicilia fœminarum etiā poſt admonitionem frequentantes, 81. diſt clericus, & cap. archidiaconum.
item alios & inhoneſtis ludis & ebrietatibus ſine ceſ ſatione deſeruientes, 35. diſt. epiſcopus, 34 diſt quo rumdam. in fi.
item tabernas & alia inhoneſta tenentes & mercimo nia exercentes, 44. diſt. nulli, 14. q. 4. c. 1. & 3.
item vſuras exercentes, 48. diſt. c. 1. & ſeq. 14. qu. 4. ſi quis oblatus.
item cum moniali vel incarcerata vel filia ſpirituali fornicantes, 17. q. 1. ſi qu s epiſcopus. & cap. ſi quis rauerit. 30. q. 1. omnes. & duobus cap. ſeq.
item publica inconti nentia laborantes, 50 diſt qui ſe mel, 81. diſt Maximianus, & c. ſi quis clericus. & duo bus. c. ſeq & c. ſi quis amodo. & tribus cap. ſeq. & 83. diſtin. propoſuiſti. 15. q. 8. hi qui altario.
Item qui ſine examinatione promouetur, 24. diſt in. ſi quis preſbyter, 81. diſt. ſi qui ſine.
Item qui ante promotionem criminoſi fuerunt, 24. diſt. ſi quis preſbyter, 81. diſt. tantis. & cap. ſeq. 15. q. 8. ſi quis.
Item qui ſcienter criminoſos ordinauerit, 81. diſt. tan tis, & 41. diſt. aliquantos, in fi
Item qui ad pinguiores eccleſias ſine licentia ſuperio rum tranſeunt, 7. q. 1. ſi quis preſbyter, & c. ſi quis epiſcopus. & cap. ſeq.
Item qui in eccleſiam os ponentes contra ſuos ſupe riores contumaciter, inſurgunt 21. diſt. intantū. 11. q. 1. ſi quis ſacerdotum, & c. coniurationū, & c. ſeq.
Item deponitur qui peierauit, aut in homicidio aut in alio magno crimine inuentus fuerit, 81. diſt. preſ byter, & c. ſeq.
Item qui publicè crimen in apoſtolicę totius eccleſiæ ſcandalum fouerit, 2. quæſt. 1. ſecius. 11. quæſt 3. Teugualdum.
Item qualium in eccleſia per pecuniam vel alio mo do ſupplantauerit, 7. quæſt. 1 præſentium. & ca. fa ctus. & c. ſeq.
Item qui aliena d œceſi vel eccleſia officia exercere vſurpauerit. 9. q. 2 nullum.
Item qui dilapidator rerum eccleſiaſticarum fuerit, 10. q. 2. ſi quis epiſcopus, 12. q. 2. diaconi. & cap. ab batibus, 17. q. 4. quicunque epiſcoporum.
Item qui eccleſiam per manum laicam intraverit, 16. q. 7. ſi quis deineeps.
Quod epiſcopus ſuus poteſt deponere de beneficio, de ordine verò quem ſolus dedit, ſolus non poteſt deponere, 15. q. 7. cap. 1. & vlt.
Quod deponendorum ab ordine cauſa ſi diaconus eſt, à tribus epiſcopis, ſi preſbyter, à ſex, ſi epiſco pus, à duodecim eſt diſcutienda. 15. q. 7. ſi quis.
Quod epiſcopus depoſito ab ordine vt non viuat ſæ culariter, locum vbi agit pœnitentiam debet aſſi gnare, 81. diſt. ſacerdos. 50 diſt. accedens. circa finē.
Quod depoſitus ex culpa ab ordine, ſi humiliter decē nalem pœnitentiam expleuerit, poteſt reſtitui. 32. diſt. preſbyter.
Quod ſiue iuſtè ſiue iniuſtè depoſitus in reſtitutione ſua debet recipere ea ſucceſſiuè quæ cum ordinare tur perceperat, 11 q. 3. epiſcopus.
Quod nullus propter infirmitatem corporis deponi tur, ſed datur coadiutor ſibi, 7. quæſt. 1. cap. 1. & tri bus cap. ſeq.
Quod deponuntur reges non ſolum ex crimine, ſed propter inſufficientiam. 15. q. 6. alius.

DERISIO. Quod deriſio prælatorum à ſubditis facta damnatur, 2. q. 7. ſententia, 15. q. 5. c. 1. in fi. de pœn. diſtin 1. §. opponitur. vbi agitur de Dauid, quem Micholderiſit propter quod ſterilis facta eſt.
Quod humilis habitus pie viuentium deridetur à per uerſis, 21. q. 4. omnis.

DESPERATIO. Quod deſperatio de Dei pietate eſt horrenda impietas, 26. q. 6. agnouimus.
Quod nemo eſt deſperandus quandiu eſt in hoc cor pore conſtitutus, 24. q. 3. corripiantur, 32. q. 2. aucil lam. de pœn. diſt. 7. nemo.
Quod plerunque cum peccator propter culpam cōtē nitur, in deſperationem labitur, 43. diſt. recedite.
Quod pœnitentia à confeſſore eſt temperāda, ne pec cator propter deſperationem cogatur facere dete riora, 26. q. 7. de his. & cap. alligant.

DETRACTIO. Quod detractor dicitur non ſolum ille qui aliis detrahit, ſed etiam qui detrahentes au dit, 6. q. 1. ex merito. 11. q. 3. non ſolum.
Quod bonum eſt à detractione linguam cuſtodire, quia tales cuncta quę de aliis ſoquuntur, ſua ſentē tia iudicabuntur, 6. q. 1. ex merito.
Quod deteriores ſunt qui detrahendo aliorum vitam moteſque corrumpunt, his qui ſubſtantias aliorum ſurripiunt, 6. q. 1. deteriores.
Quod ſumma iniquitas eſt detrahere, quia omnis qui detrahit fratri ſuo, homicida eſt, 6. qu. 1. ſumma. de pœn. diſt. 5 homicidiorum.
Quod nemo putet minus periculum eſſe alicui detra hendo mentiri, quàm ſanguinem fundi, 11. q. 3. ne mo peritorum.
Quod ſacerdotibus, qui populo benedicunt, non eſt detrahendum. 6. q. 1. ſacerdotes.
Quod detrahentiores in Dei feruitio & Deo familiares magis impugnat, 3. q. 1. nulli.
Quod verſutus hoſtis dicitur, quia mille modos no cendi habet, 16. q. 2. viſis.
Quod ex ſubtilitate naturę hoc perpendit de homine quod ipſe homo nō perpendit, 26. q. 5. nec mirum. poſt med.
Quod vt melius decipiat, in angelū lucis ſe transfor mat, 26. q. 5. nec mirum.
Quod diabolus adeo debilis eſt, quòd neminem poſ ſidere poteſt niſi ſe prius peccatorum ære vendide rit, 15. q. 1. non eſt.
Quod ipſe poteſtatem exercet in malis tanquam in ſuo pecore, 24. q. 1. miramur.

De hac materia require. vbi agitur de Dæmonibus.

DIACONVS. Quod Diaconus Græce, Latine miniſter dicitur, 21. diſt. cleros.
Quod Apoſtoli poſt aſcenſionem Domini diaconos ſibi ſtatuerunt in miniſtros, 93. diſt. Dominus.
Quod commendantur diaconi reſpectu præfiguratio nis pacis, & vitæ actiuæ & contemplatiuæ quam debent exercere. 13. diſt. diaconi ſunt quos.
Quod diaconi ſunt tanquam oculi epiſcopi oberran tes & circum luſtrantes, 93. diſt. diaconi eccleſiæ.
Quod diaconi debent aſſiſtere epiſcopo prædicanti, ne ab æmulis infeſtetur, vel verbo Dei detrahatur, 93. diſt. diaconi qui.
Quod non debent præſente epiſcopo vel preſbytero niſi de eorum mandato ſacramenta conferre, 93. diſt. peruenit, & c. diaconi.
Quod officium diaconorum inuenitur, 25. diſt. perle ctis. ante medium, 93. diſt. diaconi eccleſiæ.
Quod epiſcopus ſine diacono non debet ſolemniter celebrare, nec cathem niſi prius porrigatur per dia conum debet auferre 93. diſt. diaconi ſunt.
Quod abſurdum eſt auditu diaconum extolli ſuper epiſcopum & preſbyterum, 93. diſt. legimus.
Quod diaconus in quacumque dignitate conſtitutus, excepta legatione, ſi ſe præferri, à proprio gradu ca dere debet, 51. diſt. c. vit.
Quod diaconi debent corporalia & pallas lauare. de conſe. diſt. 1. nemo per ignorantiam.

DIALECTICA. Quod qui dialectica arte diebus & noctib. tot queritur, in obſcuritate mentis gradiun tur, 37. diſt. nonne.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod dialect. eorum tendicula sunt quædam phantasmata & vmbræ quę cito resoluuntur.37. d. vino.
Quod garrulitas ranarum quibus percussa est Aegyptus, garrulitatem dialecticorũ & sophistica argumenta dignat.17.di.leg.mus.
Quod non in dialectica placuit Deo saluare populũ suum, quia regnum Dei in simplicitate fidei est, nõ in contentione 37.dist.omnem.
DIES. Quod dies festiuandi exprimuntur, de consec. dist.3.§ 1.
Quod qui dies sunt à iudiciis & placitis custodiendi. 15 q.4. placita.
Quod die dominico nil est agendum nisi *Deo* vacandum, de consec.dist.3.ieiunia.
Quod ideo dies dominicus magis est venerãdus, quia in ipso mundus sumpsit exordiũ, & per resurrectionẽ Christi vita accepit principium.75.d. quod die.
Quod die dominico consecrantur episcopi, ibid.
Quod episcopus die dominico non debet abesse suę ecclesiæ. de consec.dist.3.episcopus.
Quod die dominico, & in festis non debent flecti genua orationis causa. de consec.dist.3.quoniam sunt. 30.dist.si quis presbyter.
Quod die dominico missa ab omnibus vsque ad finẽ est audienda. de consec.dist.1.missas.
Quod nullus episcopus vel infra positus die dominico causas audire præsumat.15.q.4 per totum. de consec.dist.3 c.1.
Quod die dominico nullus super sancta Dei Euangelia debet iurare.22.q.5.decreuit.
Quod die dominico non est ieiunandum. de cõsec. dist.3.ieiunium.& cap.sequen. 30. di.si quis presbyter.
Quod die dominico plus solito homines carnis delici si soleant intendere.4.dist.denique.
Quod Antiochi stos diem dominicum & diem sabbati faciet custodiri, vt ex hoc sibi Iudæos & Christianos cautius attrahat. de consecr.dist.3.peruenit.
Quod die sabbati abstinendum est à carnibus. de consec.dist.5.qua die.
Quod die Iouis ne sequamur errores Gentilium, non est ieiunandum, de consecra.dist.3.ieiunium.
DEFINITIO. Quod diffinitum rationabiliter non debet aliquatenus violari.25 q 2.cum pie.
Quod diffinitiua sententia quæ condemnationem vel absolutionem non continet pro nulla habetur.2.q. 6 ei qui. § diffinitiua.
DILAPIDATIO. Quod dilapidatio quando sit bona & quando non.requirit in verbo, Liberalitas.
Quod dilapidatione rerum ecclesiasticarum solũ sui pectus submouetur & vsque ad discussionem facti detrahetur.3 q.2.si episcopus § quod si. & c.seq.
Quod in crimine dilapidationis speciale est, quòd sequestratur possessio à possessore, antequã conuictus sit.3.q 2.quia.
Quod si episcopus vel presbyter, qui res ecclesiæ quæ sunt pro necessitatibus pauperum & pro redẽptione captiuorum dilapidauerit, est deponendus.12.q. 2.apostolicos.17.q.1.nullius res.
DILECTIO. Quod dilectio Dei est perfecta quando ipsum diligimus ex toto corde, & ex tota anima, & ex totis viribus. de pœnitẽt. dist.2.si quis semel. §. charitas est.
Quod Deum diligere est illi copulari animo, concipere fruendę visionis eius affectum, peccati odiũ, mũdi fastidium. ibid.
Quod ordinem dilectionis perueruntur qui aut mundum qui contemnendus est diligunt, aut corpora sua minus diligenda plus diligunt, aut proximos suos non sicut seipsos, aut Deum plusquam seipsos non diligunt. ibidem.
Quod dilectio Dei facit peccato facilè resistere, bonis operibus abundare, sęcularia blandimenta contemnere, & omnia quæ humanæ fragilitati sunt difficilia perficere. de pœnit.dist.2.§.charitas est.
Quod si Deum toto corde diligimus, nihil erit in nobis vnde peccati desideriis seruiamus. de pœ. di. 2.§ charitas est.
Quod illi Deum plusquã se diligunt, qui pro eius amore salutẽ suæ non parcunt, de pœ.d.2.§.charitas est.
Quod homo proximum sicut seipsum diligit, quando quantum potest laborat vt eum adducat ad Deum colendum.23.q.4 debet homo.
Quod tunc proximos diligimus sicut nos quando nõ propter sperata beneficia vel propter consanguinitatẽ, sed propter hoc tantũ quod nostræ naturę sunt partes diligimus. de pœ.dist.2.§.charitas est.
Quod in hoc proximos tenemur diligere, vt de eorũ perditione doleamus, & ad eorum correctionem quotidie laboremus.23.q.4 non potest. §.seq.
Quod non est signum veræ dilectionis ad proximum quando dimittitur peccatum impunitum. 23.q.4. quid crudele.

De hac materia require vbi agitur de Amore.

DIOECESIS. Quod diœcesis dicitur vbi episcopus vel episcopatus habetur.16.q.1.cũ pro vtilitate.& q. 7.licet.
Quod quædam sunt diœceses quę certis limitibus distinguntur, quædam verò non.16.qu.3.licet.§.hoc multipliciter.
Quod extra suam diœcesim nullus debet sacramenta aliis participare.26.q.3.licet in fine.
Quod duæ diœceses in vnam redigi possunt auctoritate apostolica, 16.q.1.& temporis & ca.sequen.
Quod quando excreuerit fidelium multitudo, diœceses diuidi & episcopi multiplicari auctoritate apostolica possunt 16.q 1.Præcipimus.
Quod quædam diœceses per præscriptionem tolli possunt, quædam vero non.16.q.3.licet § hoc multipliciter.
DISCERE. Quod discere debet quilibet antequam doceat.23.dist.his.16 q 1.sic viue.
Quod qui discere aut agere bona recusat, magis diaboli quàm Christi membrum esse ostenditur. 38. dist.nullus.
Quod debet esse discipulus quisquis doctor esse desiderat, vt possit docere quã didicit 16 q 1. si clericat⁹.
Quod discere debemus tripliciter causa aut negligendi⁹ aut negligam⁹, aut vt repudiem⁹.37.d.legim⁹.
Quod tales laudabiliter scientias seculares addiscunt, qui quod vtile inuenerint, ad vsum sacræ eruditionis conuertunt 37 dist.turbat.
Quod clerici sacris litteris semper debẽt insistere, ne tũc quærant discere, cum ex officio alios debent docere.36.dist.qui ecclesiasticis.§. ecce.
Quod qui sacram scripturam discere contemnunt, magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli nõ fuerunt.24.q.3.quid autem.
Quod discendum est à malis non licentiata verecundia.38.dist.nullus.24 q 3.si habes
Quod stultus est qui se in eo quã primũ existimat, bona quæ videri discere contemnit.22.di de Constãtinopolitana.84 dist.peruenit.24.q.3.si habes.

De hac materia require in verbo, Studio.

DISCIPLINA. Quod disciplina vitrix est malæ vitę.23. q 4.ad finem & c.non putes.
Quod mali vt ad bonam disciplinam perueniant, per flagella sunt corrigendi.23.quęst.4. displicet.circa med.&c.vlt.
Quod filius non diligitur, qui non disciplinatur.23.q. 5.non putes.
Quod qui peccantem coercet aliqua disciplina, eleemosynam facit.45.dist.& qui.
Quod huic officio hominis insuigilet disciplina, videlicet episcopo regẽti plebẽ suã, pauperi regẽti domũ suam, diuiti regenti familiam suam, marito regenti cõ.ugem suam, patri regenti prolem suam, iudici regenti prouinciam suam, regi regenti gentem suã. 23.q.4 duo.
Quod disciplina vel misericordia multũ destituitur, si vna sine altera teneatur, 45.dist.disciplina.

De hac materia require in Correctione & Asperitate.

DISCIPVLVS. Quod discipulus non debet esse super magistrum.6.q.1.sacerdotes.
Quod miserum est eum fieri magistrum, qui nedum didicit esse discipulus.48.dist.prohibẽtur. 61.dist. miserum.16.q.1.si clericatus.
Quod 72. discipuli ab Apostolis sunt electi.21.dist.in nouo.in fin.
DISCORDIA. Quod discordia mẽtium tã inter fratres carnales quam spirituales inducit frequẽter separationem corporis.56.dist.Ismael.
Quod discipulina perditur defidia, cum prælatus negligit concutia.23 q 3.iustum.
Quod diuersitas cultus plurimum est materia discordiæ.90.dist.perlatum.
Quod qui societatem fraternitatis discordiæ peste commaculat. Deum qui charitas est, tãquam Iudas prodit.11.q.3.abiit.
Quod ideo litigiosi ordinari prohibentur: quia tales ad concordiam non valent prouocare.90.dist.c.1.
Quod prælatorum interest discordantes ad cõcordiã reuocare.61 dist.c.vlt.90.dist.discordantes.
Quod discordantiã munera vel oblationes nec Deus suscipit, nec à sacerdotibus sunt suscipiendæ.90. dist.oblationes.3.q.7.in grauibus.

De hac materia habes vbi agitur de Concordia.

DISCRETIO. Quod discretio est mater virtutũ omnium.1 q.5.prælentium.
Quod discretio necessaria est prælato in corrigendo. 50.dist ponderet.
Quod correctio quãdoque habere debet plus de asperitate quã de benignitate, quandoque debet esse mista cum vtroque.45 dist.disciplina.

De hac materia require de Correctione.

Quod necessaria est prædicatori in docendo.43.dist. dispensatio.§.parmen.in fi.
Quod debet esse doctor discretus, vt ne tacenda proferat, aut proferenda retineat.43.dist.sit rectus.
Item debet esse discretus, vt secundum capacitatẽ auditoris moderetur sermo prędicationis 8.q.1.oportet.
Quod necessaria est discretio confessori in ligãdo & soluẽdo.23.q.4.si is qui.de pœ.d.1.§. quę pęnitet.
Quod necessaria est discretio omnibus in viuẽdo, vt scilicet virtutes eligamus, & vitia reprobemus.49. dist.hinc etenim.
DISPENSATIO. Quod dispensatio non potest fieri contra ius naturale n.si forte ad maius malũ vitandum.15.dist.§.1.
Quod necessitas inducit dispensationem 34.distl.fraternitatis, & c.lector
Quod non debet fieri dispensatio nisi vrgente magna angustia.55 dist.priscis.
Quod non est pro regula assumendum quod ex dispensatione specialiter est concessum.56.dist.Cenomanen.1.q.7.& si illa 9.q.1 ordinationes.
Quod pro necessitate temporum fit quandoque dispẽsatio cõtra decreta.1.q.7.requiritis.& tribus c.seq. & cap.& si illa.32 q 4.recurrat.§.his itaque.
Quod multa tolerantur ex dispensatione, quæ canonis rigor condemnat, 34.dist.fraternitatis.
Quod sicut in procellis merces de nauibus iactãtur propter maius bonum, sic dispensatio quandoque fit propter maius lucrum.1.q.7.dispensationes.
Quod secũdũ diuersitatem excessus dispensatio quãdoque protrahitur, quãdoque acceleratur.15.q.8. hi qui.
Quod dispensatur, quandoque ratione multitudinis. 50 dist.vt constituerentur.9 q 1.ordinationes.in fi.
Quandoque ratione temporis & vtilitatis, 1.q.7.dispensationes
Quandoque ratione personæ.1.q.7.didici.& cap.tali.
Quandoque ratione meriti, & prærogatiuæ scientiæ, 1.q 7.tali.
Quãdoque ratione religionis, 50.d.si quis diaconus.
Quod quandoque dispensatur ad vnum ordinem, & non ad alios, 34.dist.lector.9.q.1.ab excommunicatis.
Quod in casuali homicidio cum clerico dispensatur, vt in susceptо ordine maneat 50 dist.clerico.
Quod cum directe homicida nõ dispẽsatur ad sacerdotium.50.d.si.minor.& duobus c seq.
Quod cũ illo dispensatur, qui flagellando aliquando prætet intentionẽ se ipsum occiderit 50.dist.audeat.
Quod an dispensat Papa cõtra Apostolum, vt in bigamia.34.dist.lector.& vide quæ ibi notantur.
Item dispensat contra canones apostolorum cum presbytero fornicante, vt post decennalem pœnitentiã ad pristinum redeat honorem, 81.dist.presbyter.
Item solus Papa dispensat in gradu consanguinitatis & affinitatis, 35.q.3.quædam.§.quod scripsi.
Item solus Papa restituit episcopos, & dispensat cum eisdem, 2.q.6.ideo.
Itẽ solus Papa dispẽsat cum simoniaco in simonia sciẽter commissa, vel ratum habente siue sit in ordine, siue in beneficio.1 q.1.erga.
Item solus *Papa* dispensat contra canones qui præcipiũt pœnitentiam vel satisfactionẽ pro enormibus criminibus, 1 2.q.2.de viro.
Item solus Papa dispensat cum illo qui excõmunicatus exequitur officium, vel recipit beneficium, 11. q.3.si quis episcopus damnatur, & cap.seq.
Item solus Papa dispensat cum illegitimè natis ad beneficia, quæ sunt cum cura.56.dist.Cœnomanen.
Quod Papa nõ inuenitur dispensasse cum his qui ab hæreticis ad subuersionem ecclesiæ ordinantur, 11. q.7.conuenientibus.circa finem.
Item cum eo qui scienter à simoniaco simoniacè est promotus, 9.q.1.ab excommunicatis.
Item nec cum eo qui scienter est rebaptizatus vel reordinatus.1.q.7.salubertimum, in fine, de cõsecra. dist.4.quis bis.
Item nec cum eo qui ordinatus est ab inuasore sedis alterius episcopatus, 8 q.1.ordinationes.
Quod dispensat episcopus cum illo pro quo ignoratẽ parẽtes, vt promoueretur ad ordines vel ad beneficiũ, pecuniam dederunt.1.q.1.præsentium. & cap. quicunque.
Quod dispensat episcopus cum clerico vel presbytero sacrilego vel hæretico vel schismatico, ne desperent, 50.dist.si quis presbyter, & c.presbyteros, & c. vt constitueretur.
Item dispẽsat episcopus in fornicatione clerici, furto, periurio, & aliis capitalibus criminibus, dummodo sint occulta, quia si sunt publica debet deponi.10. dist.de his vero.
Item dispensat episcopus in pœnitẽtijs, quas canones statuerunt, 26.q.7.pœnitentibus & capit. tempora pœnitudinis.& duobus cap.seq.
Item dispensat episcopus cum eo qui prætermisso subdiaconatu diaconus vel presbyter efficitur, supplẽdo ordinem prætermissum, 52.dist.solicitudo.
Quod varia dispensatio quæ episcopis conceditur ab episcopis prohibetur, 68.dist.quamuis, & cap.seq.
Quod dispensat Abbas cũ monacho vt extra monasterium

sterium, tamen sub sua obedientia specialem cellã habere possit, 10.q.4.monachum.
Item dispensat cum monacho, vt carnes comedere possit de consdist.5.carnem.
DIVITIÆ. Quod diuitiæ temporales si sunt cum studio & affectu singulari, ignominiosæ sunt. 22.q. 2.gloria.
Quod dilectores diuitiarũ sortes sunt in terrenis, debiles in cœlestibus, 47.dist.omnes.
Quod diues cupidus gratius intuetur aurum quàm Iolem, 47.dist.sicut hi.
Quod iniustè possidet diuitias qui ipsis male vtitur. 14.q.4.quid dicam.
Quod nihil facit diuitias sic contemni sicut recordatio pauperis finis, & principij. 48.dist.sic hi.
Quod fideli homini totus mundus est diuitiarum, in fideli autem nec obolus.14.q.4.quid dicam.
Quod diuites in rebus temporalibus si abundant iustitia, & operibus bonis non sunt abijciendi.30.dist. hæc autem scripsimus.in fi.
Quod diuitiæ ecclesiarum sunt bona pauperum, redemptio captiuorum.12.q.2.aurum.
Quod in rebus dubijs absolutè non debet ferri sententia, 33.dist.habuisse.
Quod quando emergit dubitatio in personæ in facto & in iure, tunc nullo modo procedẽdum est in sententia, 30.q.5.iudicantem, & §.seq.
Cum emergit in persona tantum vbi certum est ius, & factum, tunc certa datur sententia, 5.q.1.quidam.
Cum in facto emergit dubitatio vbi certum est ius, & persona, tunc non potest certa ferri sententia, 5.q. 1.quidam.
Cum iure emergit dubitatio, vbi certum est factum, & persona, tunc consulenda est sacra scriptura, & seniores prouinciæ & papa, 20.dist.de diebus, 24.q. 4.quoties.
Quod qui dubitat se baptizatum, debet baptizari. de consdist.4.paruulos, & c.seq.placuit.
Quod si dubium est de consecratione ecclesiæ vel altaris debent consecrari, de consdist.1.ecclesię.
DVPLICITAS. Quod duplex monasterium pro monachis & monialibus fieri in vno prohibetur, 18.q.2.diffinimus.
Quod monachus duplex officium suæ professioni contrarium non debet exercere, 16.q.1.nemo, & c. de præsentium, & c.presbyteros.
Quod nemo potest esse accusator & testis, 4.q. 4.nulus.
Quod nullus clericus ad duas ecclesias intitulari debet.21.q.1.c.1.2.& 3.& 16.q.7.per laicos, in fi.
Quod nulla ecclesia parochialis duos pastores debet habere. 21.q.2.sicuti.
Quod qui bene præsunt, duplici honore honorandi sunt, 95 dist.ecce.
Quod ille duplex cor non habet, qui propter varium euentum verba sua mutat, 22.q.2.ne quis, in fine.
Quod duplex tribulatio non consurget super illos qui inter flagella egerunt pœnitentiam, de pœ. dist3. hac auctoritate, 23.q 5.quid ergo, post med.

De duplicitate habes vbi agitur de simulatione & Hypocrisi.

DVRITIA. Quod duritia obstinationis est quãdo quis bonitatem Dei contemnens vsque ad mortẽ in peccatis perdurat, 95.dist diaconi sunt, in fi.
Quod duro collo stamus si spreta longa Dei pietate in peccatis vsque ad mortem perduramus, 93.dist. diaconi sunt, in fi.

De duritia require in asperitate, in austeritate, & correctione.

EBRIETAS. Quod ebrietas à principio generis humani ante diluuium ignorabatur, 35.distin. sexto die.
Quod ebrietas à Noe inuenta est, qui primam vineã plantauit, 35.dist.6.die.
Quod ebrietas est fomes & nutrix omnium vitiorũ, 35.distante omnia, & 15.q.1.sane.
Quod Loth quem Sodoma non vicit, vina vicerunt, 35.dist.§.1.
Quod ebrietas suadet ad iurgia & maledicta, sicut patet in Noe qui obiurgando filium cum maledixit, 35.dist.sexto die.
Quod timultuosa est ebrietas, 35.dist.luxuriosa.
Quod vbi ebrietas, ibi libido, & furor, 35.distinctio. venter.
Quod ebrietas obęcat conscientiam, & sepelit rationem, 15.q.1.sane.
Quod proprium est ebrietatis fœmora denudare, & ad luxuriam incitare, 35.dist.sexto.
Quod ebriatas pronum facit ad promittendum, post tristem ad exsoluendum. Exemplum de Herode, & Ioanne baptista, 22.q.3.vnusquisque.
Quod ebrietas excusat culpam à tanto, sed non à toto, 15.q.1.sane, & c.inebriarunt.
Quod ebrietas fassuefacta est mortale peccatum, 25. dist.vnum, § criminis appellatio, aliàs 35. distinct. episcopus.
Quod cum ebriosis non solum cibus non est sumẽdum, sed etiam sunt vitandi, 11.q.3. ad mensam.
Quod clerici quorũ sensus vigere debet, maxime ab ebrietate debent abstinere, 35.dist.§.1.& c.seq.
Quod episcopus aut presbyter ebriosus deponitur, inferiores clerici corona priuantur, 35. distin.episcopus.
ECCLESIA. Quod ecclesia catholica dicitur fidelis multitudo fidę & charitate vnita. 93.d.legimus. circa med.1.q.1.multæ, in fi.24.q.1.loquitur.
Quod omnes episcopi & omnes fideles sunt vna ecclesia, 93.d.legimus, in fi.
Quod ipsa non solum ratione virginitatis, sed etiam ratione omnium fidelium tota virgo dicitur, 27.q. 1.nuptiarum ante finem.
Quod sponsa Christi dicitur pudica & incorrupta, quę adulterari non potest, 24.q.1.loquitur.in fine. & c. omnibus.
Quod ipsa habet veraciter dominica sacramenta. 1.q. 1.ex catholica, 24.q.1.quia ex sola.
Quod extra eam salus non habetur, 24.qu.1.alienus, & c.quicunque, & c.quia ea.
Quod sicut præcisus ramus ab arbore non viuit, ita præcisi ab ecclesia, 23.qu.4.ipsa pietas. Notent hoc membra arida per excommunicationem in contumacia obstinata.
Quod ritusipsius à scriptura & à traditione apostolica, & à consuetudine sancta pullulauerunt, 11.d.ecclesiasticarum, & c.catholica.
Quod status eius alter fuit tempore apostolorum & martyrum, alter modo, 12.q.1.futuram, 23.q.4.non inuenitur, post prin.
Quod ipsa malos, quibus iuxta est, tanquam zizania in medio tritici æquanimiter tolerat, 12.q.1. exemplũ, 23.q.4.quantus, & cap.seq. & cap.quidam, de consecra.dist.4.est vnitas.
Quod ipsa propter malorum opera quæ sunt in ipsa, ipsiunca iatronũ dicitur, 16.qu.7. & hoc circa me.
Quod licite possidet facultates temporales, quas non reputat proprias, sed communes, 12.q.1.exemplũ, & c.seq.& c.habebat.
Quod quandoque soluit sæculari potestati tributa, 23.q.8.conuenior, & cap.tributum.
Quod ad principes spectat singulares schismaticos ecclesiæ comprimere, 23.q.5.non vos.
Quod ecclesia Romana mater est & caput omnium ecclesiarum, 12.dist.cap.1.& seq.3.q.6.dudum.
Quod ipsa est prima sedes non habens maculam, neque rugam, 21.dist.quamuis.
Quod ipsa tãquam magistra est in omnibus sequẽda. 11.dist.quis, in fine.12.dist.cap.1.& sequ.22. distin. omnes.
Quod ipsa est in speculũ omnibus, 19.dist.enim vero.
Quod qui derogando ei contra ipsam loquitur hæreticus reputatur, 22.distinct.omnes, Notẽt hoc peruersi qui continuo sacrilego ore ecclesiam lacerãt.
Quod ipsa habet plenitudinem potestatis, aliæ ecclesiæ vocatæ sunt per ipsam in partem solicitudinis, 3. q.6.multum.
Quod ipsa à tramite apostolicæ traditionis nunquam errauit, 24.q.1.à recta.c.in fede.c.hæc est.& c. cum beatissimus.
Quod custodit statuta conciliorum quę ipsa confirmauit, 25.q.1.de consec.dist.1.basilicas.
Quod ipsa statuta conciliorum secundum euentum temporum vel in toto vel in parte mutat, 25. q.vlt. posteà, § his ita.
Quod sententias quandoque reuocat, quandoque in melius commutat, 35.q.9.sententiam, & c.seq.
Quod ad Romanam ecclesiam omnibus sine exceptione licet appellare, & ab ea nemini appellare per mittitur, 2.q.6 & ad Romanam, & tribus cap.seq.9. quæst.3.cuncta.
Quòd ipsa valet omnes iudicare, & de ea iudicare nulli permittitur.9.q.3.episcopo.§ fola.17.q.4.nemini.
Quod in dubijs & arduis ad ipsam est recurtendum. 11.dist.palam.12.dist.præceptis.
Quod qui in ecclesia Romana sacrum ordinem accepit, ad seruiendum remanebit, 1.quæst. 1. filium.

De hac materia require vbi agitur de Papa, & vbi agitur de Apostolica sede.

Quod ecclesia materialis non debet construi sine eõ sensu episcopi, 16.q 1.quicunque, & q. 5.lator, 18. q.2.quidam, de consec.dist.1.nemo.
Quod propter nullius somnia construendæ sunt ecclesiæ vel altaria, de consec.dist.1.placuit.
Quod propter nouarum ecclesiarum constructionẽ, priores ecclesiæ nõ debent decimas amittere, 16. q.1.quicunque.
Quod secundum exigentiam populi episcopus de ecclesiarũ pluralitate, & quantitate debet prouidere, de consecrat.dist.1.omnes basilicæ.
Quod ecclesia maior debet habere 40. passus in circuitu, minor 30.17.q.4, sicut antiquitus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod consecrari debent à diœcesano, & nō nisi prius dotentur, 16.q.7.præ.& duobus c.seq.
Quod pro consecratione ecclesiæ episcopus nil debet exquirere, 1.q.2.placuit.

De consecratione plura inuenies in titulo consecrationis.

Quod in ecclesijs nihil congruum vel inhonestum agi debet. 42.dist.nulli.& duobus c.seq. 16.q.7 & hoc eximus.
Quod ecclesiæ debent seruari mundæ, adeò vt resplendeant 86.dist.pulchra.
Quod ecclesiæ non debent transferri nisi tribus de causis, videlicet, ratione necessitatis, difficultatis, & grauaminis de const.dist.1.tribus.
Quod non debent à laicis incastellari, 10.q.1. sancto rum.
Quod debent ecclesiæ ab episcopis annuis vicibus visitari, & indigentes reparatione ipsius sollicitudine debent reparari. 10.q.1. decreuimus, & duobus c. seq.
Quod ecclesia materialis tunc honoratur, quando cō fugientibus ad ipsam immunitas obseruatur, 17. q.4.reum
Quod reus ad ecclesiam confugiens non restituitur nisi de securitate vitæ membrorum recepta cautione. 17.q.4.reum. 23.q.5.reos. 36.q.1. de raptorib.
Quod seruus ad ecclesiam confugiens redditur cum cautione. 17.q.4.metuentes. & c. id constituimus.
Quod præter publicum lattonem nullus trahi debet de ecclesia. 17.q.4. sicut.
Quod ille etiam frustra implorat ecclesiæ auxilium, qui in ipsam deliquit. 17.q.4.ad episcopos.
Quod confugienti ad ecclesias licet exire ad 30. passus ad requisita naturæ. 17.q.4 diffinitit.
Quod violatores ecclesiasticæ immunitatis puniuntur excommunicatione, & pœna pecuniaria. 17. q. 4.sicut antiquitus, & quinque c.seq & c. nullus. cū pluribus seq.
Quod mulier eadem hora qua genuit, & qua hora patitur mestrua, ecclesiam intrare non est prohibenda. 5.dist.ea enixa.§.nam si mulier. & c.ad eius verò.
Quod ecclesia materialis ad exemplar triumphalis ecclesiæ decoratur officiorum ac ministrorum sibi subseruientium diuersitate. 89.dist.ad hoc, & c.singula.
De diuersitate ministrorum ecclesiæ ac officiorum eorum. 25.dist.perlectis.
Quod quicunque de ministris ecclesiæ, siue sit episcopus, siue alter, per laicum intrat ecclesiam tanquam sacrilegus debet deponi. 16.q.7. si quis dei ceps, & 12 c.seq.
Quod vna ecclesia non debet habere duas pastores, 7.q.1.in apibus. 16.q.7.si plures.
Quod vbi duos rectores sunt in vna ecclesia, non est ponsa sed scortum. 21.q.2. sicut.
Quod duo patroni vnius ecclesiæ compellendi sunt ad vnum presbyterum habēdum, 16.q.7. si plures.
Quod vno rectore ecclesiæ viuente alter non substituitur. 7.q.1.in apibus. § seq.
Quod sicut inter virum & mulierem est inseparabile matrimonium, sic est spirituale inter ecclesiam, & ipsius rectorem, 7.q.1. sicut alterius.
Quod qui beneficiatus est in ecclesia, tenetur officia re eam. 10.q.1.vnio
Quod nullus debet esse præbendatus in duabus ecclesijs nisi ex dispensatione, 70.d.s sanctorum, 10. q.3.vnio, in fin. 21.q.1.c.1.
Quod incongruum est quòd cum officium vnum prosui magnitudine diligenter quis non potest expiere, ad duo videatur idoneus, 16.q.1 presbyteros.
Quod nullus presbyter debet habere duas ecclesias, 16.q.7. per laicos.
Quod cadit à priori ecclesia qui sede altera intromisit, 12.q.2.placuit.
Quod vnus potest habere plures ecclesias, vnam intitulatam, & aliam commendatā, 21.q.1.qui plures.
Quod quis potest habere duas ex priuilegio, 16.q.1. & temporis, 12.q.1 relatio clericorum.
Item possunt habere duas propter multitudinem ecclesiarum, & paucitatem clericorum, 21 q.1.c.1.in fi. 55.dist.scis.
Item possunt haberi duæ propter pauciratem parochianorum, vt si pauciores essent quàm decem homines, 10.q.3.vnio.
Quod in parochiali ecclesia inuestiri debet presbyter per episcopum, 16.q.2.sanè. in fi.& q.7.si plures, §. vt ergo.
Quod pastor non est qui sine consensu episcopi gubernat ecclesiam, 16 q 7.nullus omnino, & c.laicis, & c.seq.
Quod sacerdos non potest dimittere ecclesiam sibi cōmissam sine consensu episcopi, 7.1. d.s.clericos.
Quod ecclesiæ cōducitijs presbyteris sub annuo cē su sunt commēndæ, 21.q.2 p.præcipimus
Quod præsumitur ecclesia ecclesiæ subiecta, si soluat ei cathedraticum, 10.q.3.illud magnitudinem.
Item si in eius territorio est sita, 16.q.7.oēs basilicæ.
Item si decimam, vel quartam in eadem percipit, 10. q.3.peticis, & c.seq.
Item si ab ea pro officio conuiuium accipit, 10.q.3. illud magnitudinem.
Item si eius infantes baptizauerit, 10.q.3.relatum.
Item si aliquando sententia lata ab ea in aliquem illius ecclesiæ seruata fuerit 9.q.2.c.1.
Item si mortuos eius sepeliuerit. 23.q.5.placuit.
DE REBVS ECCLESIÆ. Quod ecclesiæ vestimenta sacrata, & vasa vetustate consumpta debent exuri, & pulueres in baptisterio, vel alio loco vbi perditus non possunt conculcari, sunt ponendi, de const.dist.1.altaris.
Quod ligna ecclesiæ non vsibus laicorum, sed religiosorū possunt adaptari, vel exuri, de const.dist.1.ligna.
Quod vestes sacræ & vasa nec mortuis, neque viuis sæcularibus sunt commendandæ, de const.dist.1. nemo per ignorantiam, & duobus c.seq.
Quod vestes sacræ & vasa nec contingi, nec lauari debent per laicos, sed per clericos, & in specialibus vasis, de const.dist.1.nemo per ignorantiam, & c.seq. 4.dist.omnis presbyter.
Quod sicut anima sine corpore nō viuit corporaliter sic & ecclesia sine temporalibus in nullo proficit, 1.q.3.si quis obiecerit.
Quod res ecclesiæ diligenter sunt seruandæ, & per episcopos inter pauperes clericos sunt dispensandæ, 10.q.1.quæcūque, & q.2.c.1.12.q.1.expedit, vsque ja finem quæstionis, & q.2.placuit.
Quod pro earum conseruatione œconomus est habēdus, 89.dist.qui, & c.seq. 12.q.2.vobis.
Quod sunt expendendæ pro indigentia pauperum, & redemptione captiuorum, 12.q.4.res. & quatuor c. seq. 22.q.4.episcopus.
Quod res ecclesiæ sunt per episcopum in quatuor, vel tres partes diuidendæ, ita vt vna pars sit pro fabrica ecclesiæ, secunda pars ep iscopi, tertia cleticorū obsequentium ecclesiæ, quarta pro pauperibus, & peregrinis debet obseruari, 12.q.2.vobis, & c.concessio, & quatuor c.seq. 16.q.1.cōstitutū, & ad hoc.
Quod cauetur ecclesiæ quantum ad res in episcopo tum promotione, 28 dist.de Syracusanæ.
Item in clericorum & religiosorum prouisione, 12.q. 2.statuimus, & duobus c.seq.cæpe, & duobus c. seq.16.q.1.possessiones.
Item nouarum ecclesiarum constructione, 16.q.1.si quis laicus, & duobus c.seq.
Quod non debent res ecclesiæ illicitè alienari, 12.q. 2.nulli liceat, & c.diaconi, & duobus c.seq.
Quod episcopo de rebus ecclesiæ & prædialib. sine cōsensu cleticorum non licet vendere, 12.q.2. placuit.
Quod episcopus de censibus ecclesiæ quinquagesimā monasteriorum cōstructione & aliarum ecclesiarū regulariū centesimā potest dare, 12.q.2. bonæ rei.
Quod res minores potest per se episcopus alienare, 12.q.2.terrulas.
Quod episcopus res ecclesiæ illicitè suis propinquis non debet committere, 89.dist.dicentes, 10.q.2.episcopus.
Quod nec laicis nec sæcularibus sunt committendæ personis. 89.dist.indicatum.
Quod non licet abbatibus & alijs personis sine consensu episcopi rese ecclesiæ alienare, 18.q.2.abbatib.
Quod res ecclesiæ nōvi manuum, sed iudicio sunt reperendæ, 16.q.6.consuetudo.
Quod res ecclesiæ alienatæ malè ipso iure sunt reuocatæ, 12.q.2 monemus, & quisquis, & c.vobis.
Item debent restitui, 12.q.2.Augustino, & duob.e.seq. c.in legibus, & c.statuimus, & quatuor c.seq.
Quod contractus indebiti, & scripturæ factæ de rebꝰ ecclesiæ rescinduntur, 12.q.2.apostolicos, 15.q.6. auctoritatem, 15.q.1.si quis laicus.
Quod prælatus alienans res ecclesiæ indebitè, tanquam dilapidator deponitur, 10.q.2.quis, 12.q.2.apostolicos, c.monemus, & c.seq.
Quod minores prælati excommunicantur, 12.q.5.statuimus, & c.seq.
Quod inuasor ecclesiæ vel defraudator à Christo iudice homicida iudicabitur, 12.q.2.qui Christi.
Itē sacrilegus iudicat, 12.q.2.nulli liceat, & c.digne.
Quod septena penitentia punitur qui res ecclesiæ diripuit, 16 q.1.similiter.

De hac materia habes vbi agitur suprà de Alienatione.

EDICTVM. Quod edictum est quod vt teneatur Rex vel Imperator ediderit, 2.dist.constitutio.
ELEEMOSYNA. Quod eleemosynæ tria sunt genera, videlicet dare egēnti, dimittere ledenti, & corrigere delinquentem, 45.dist.tria, & c seq.
Quod eleemosynæ datio, quæ in pauperes exercetur, beatificatur, 41.d.s.parsimoniam.
Quod Deus in eleemosyna plus pensat animū benignum quàm datum, 42.dist.quiescamus, in fin. 45. dist.duę. 3.q.7.in grauibus, de pœn.dist.5.§. dolendum, post med,
Quod facta eleemosyna ex fide, causa, loco & tempore commendatur, 86.dist.non satis.
Quod eleemosyna habet promissionem præsentis vitæ & futuræ, 43.dist.§.1.3.15.5. secundum, in fin.
Quod plerunque ex Dei ira, mūdus, fame, & penuria premitur quia pauperibus eleemosynæ subtrahuntur, 16.q.1.cepettimini. circa med.
Quod Deo nō placet eleemosyna cum scelere mista, 14.q.5.scriptum.
Quod nemo de eleemosyna facienda excusatur, 56.d. in singulis.
Quod prælatis non prodest lectio & oratio nisi adsit eleemosynæ largitio, 86.dist.fratrem.
Quod diuites iejunia quæ nō possunt seruare, eleemosynis debent recompensare, 41.dist.non cogantur.
Quod qui sua timidè conseruando eleemosyna procrastinat, aliena nunquam fideliter spargit, 12.q.2. gloria episcopi, 5.Socrates.
Quod eleemosyna nō debet fieri de male acquisitis. 1.quæsti.1.non est putanda, 14.que.5. per totum.
Quod de turpi lucro cuius non competit repetitio, potest fieri eleemosyna, 14.q.5.qui habetis, & c.seq.
Quod eleemosyna cōsanguineis & propinquis citius est danda quàm alijs, tamen cum prudentia, 86.dist.fratrem.§.an ipsa, & c.in singulis.
Quod in necessitate primum est danda iustis, demum peccatoribus, non quia peccatores, sed quia homines, 36.dist.fratrem.§.in ipsa.
Quod qui fame morientem patere potuit & noluit, ipsum occidit. 86.dist. pasce.
Quod qui negant eleemolynam fugientibus, & necessitatem patientibus, ipsum Christum, qui est miseri cordia, negant, 7.q.1.omnis qui.
Quod minus peccatum est auferri habenti, quàm denegare indigenti, 47.dist.sicut 2.
Quod non sunt examinandi petentes eleemosynam vel hospitium, 42.dist.quiescamus.
Quod pauperibus vel peregrinis date delicatam eleemosynam vel superfluam peccatum est, 25. distin. vnum, §.alias, 86.dist.pulchra. circa medium, 41.d. non cogantur.
Quod non vni omnia, sed diuersis secundum exigentiam personarum distribuenda est eleemosyna, 86. dist.fratrem, & cap dom nus.
Quod malo homini tutius eleemosyna subtrahitur, si de cibo securus iustitiam negligit, 5.quæst. quinta, non omnis.
Quod eleemosyna vtiliter datur pro defunctis, 13.q. 2.non existimemus, & cap.animæ, & cap. tempus, 24.q.2.sane quod, 26.q.7.ab infirmis, de pœn.dist. 6 §.1 ante medium.
ELECTIO. Quod electio spectat ad collegium, etiam si duo vel tres fuerint in congregatione, 63. dist.Hadrianus. & cap.nosse. & cap.non licet, §.his, 6.q.7.cap.vlt. 18.quæ.2.& ca.abbatem, & duobus cap.sequen.
Quod electio ab hæreticis facta non valet. 9. quæsti. 1.nos.
Quod electio non debet fieri nisi post tertium diem sepulturæ, siue Papæ, siue alterius prælati defuncti, 89.dist.nullus pontifice.
Quod electio clandestina omnino reprobatur, 79. dist.quis.
Quod electio potius debet fieri de gremio, quàm de extraneis, 61.distinct nec emeritis. & quatuor cap. seq.18 quæst.2 abbatem monasterio, & ca.seq.& c. abbas.
Quod si de gremio non potest eligi, tunc primum de eiusdem ciuitatis clericis, & tandem de tota diœcesi electio debet fieri. 61. distinctione nullus, & 63. distinctione, sacrorum.
Quod electio prælati ex certa causa potest fieri extra cathedralem ecclesiam vel ciuitatem, 23. distinct. in nomine, 63 distinctione, quanto, 79. distinctione, si quis pecunia.
Quod in electionibus consideranda est maior dignitas vel grauitas personarum, & bonus zelus, 19. di. in canonicis.
Quod in electione habendus est consensus electi. 7. q.1.sicut alterius.
Quod nullus propriam vtilitatem, sed communem debet prospicere, 8.q.2.dilectissimi.
Quod in electione non debent interuenire munera vel patrocinia laicorum. 8. quæstione 2.illud.
Quod electioni prælati non debent se ingerere principes vel quicumque laici. 61. distinctione. capitul. nullus.
Quod electio prælati debet fieri cum concilio religiosorum ibidem assidentium, 63 distinctione sacrorum, & ex his, & cap.obeuntibus, 79. distinct §. 1.& c.seq.
Quod cum in duos diuiditur æqualiter electio, melior & vtilior est præponendus, 63. distin.si fortè.
Quod electio post publicationem ab eligentibus non potest nisi per superiorem mutari, 61 distinct. episcopus, 7.quæstio. 1.qualiter, in fin. 8.qu.3.talia.
Quod electio non vitiatur, si ignorante electo pecunia datur, 1.q.6.§.vlt.

Quod

Quod non est confirmanda antequam diligenter discutiatur electi conditio, 61.d.miramur, 85.d.archidiaconum Florentinum, 1.q.6.ego, 38.dist.oēs.
Quod electio ex elatione aliqñ non est suscipienda nec ex desidia respuenda, 16.q.1.vos autem.
Quod electione celebrata cōsensus principis est requirendus, 63.dist Reatina.
Quod in electione prælatorum vocatur populus non ad eligendū, sed ad consentiendum, 63. dist.nosse.
Quod electionem papæ licet dominus sacerdotibus contulerit, sibi tamen specialiter reseruauit, 79.distin.c.vit.
Quod olim electiones Romanorum Pontificum præter schismaticorum, & hæreticorum dissentiones fuerunt Imperatoribus traditæ, 63.dist.vota, §.principibus.
Quod Hadrianus Papa, & Leo in concilio tradidetūt Carolo Imperatori potestatem eligendi summum Pontificem, & inuestituras episcoporum, 63. distu. Hadrianus.
Item Leo papa octauus propter insolentiā Romanorum, quam exercebant circa electionē papæ, Ottonī primo Imperatori confirmauit, & suis successoribus electionem Papæ, & inuestituras episcoporum, 63.dist.in synodo, & c.cum longe, §.electiones.
Quod tunc electus in Romanum Pontificem non consecrabatur, nisi primum decretum Imperatori præsentaretur, & consensus haberetur, 63.dist.Agatho, & sex c.seq.
Quod Lodouicus Imperator, & primus Henricus, & primus Otto renunciauerunt priuilegio super prouisione papæ, volentes vt canonicè eligeretur à Romanis, 73.dist.sacrorum, §.ex his.
Quod qualiter, & à quibus debet fieri electio papalis, habetur, 23.dist.in nomine, 79.dist.per totum, 7.q. 1.factus.
Quod nemo eligendus est in papam pecunia aut gratia humana, aut militari rumultu, 79. dist.si quis pecunia.
Quod electus canonicè in Papam ante consecrationem habet plenitudinem potestatis, 23. dist. in nomine-post med. 79. dist.si quis pecunia.
Quod ille qui non canonicè electum gerit se pro papa, non apostolicus, sed apostaticus dicitur, 79. dist. si quis apostolicæ, & c.si duo, § hoc autem, & c.seq.
Quod Cardinalibus, & alijs clericis, & etiam laicis cōceditur apostaticum Papam anathematizare, 79. dist.si quis pecunia.
Quod in electione mettropolitani omnes prouinciales episcopi debēt interesse, 63.dist.Mettropolitano.
Quod nemo in prælatum seipsum eligere potest, 24. q.1.didicimus, 8.q.1.in scripturis, & c.si ergo.
Quod in prælatum eligi debet magis idoneus, non cō sanguineus vel amicus, 8.q.1.Moses, & trib⁹ c. seq.
Quod si ad sæcularia officia fumendi diligenter examinantur, multo fortius examinentur qui ad prælaturas assumuntur, 59.dist.si officia.
Quod propter militum tēporis aut tumultum populi rarem indignus nō est eligendus, 61.dist.miramur.
Quod eligendus in episcopum longa probatione debet vitam suam notificare, 61.dist. in sacerdotibus, 8.q.1.oportet.
Quod in prælatum nō debet eligi aliquis criminosus, 25.dist.primum, & q.1.c.1.
Item nec ille qui de incontinentia notatus est, 28. dist. prius quam, & c.de Syracusanæ.
Item nec ille cuius vxor, aut filij adhuc sunt super terrā, 61.dist Catinensis.
Item nec nimium simplex vel vsurarius, 46. distinctio ne de Petro.
Item nec ille qui non est in sactis, 60.dist. c. vlt. & 61. dist.§.1.
Quod antiquitus subdiaconus, quia tunc non reputabatur sacerdos non eligebatur in episcopum nisi ne cessitate cogente, 28.dist.de Syracusanæ, § cece, 40. dist.c.vlt. & vide ibi notata.
Quod nouus in religione non statim debet eligi in prælatum, 16.q.1.si clericatus, 19.q.3.monasterijs.
Quod videtur quòd exemplo Petri eligendus potius est in prælatum qui post casum pœnituit, quàm qui nunquam cecidit, quia talis per casum suum aliorū infirmitatibus compati nouit, 50.dist.considerandū, & c.seq.
Quod laici in prælatos non possunt eligi, nec religiosis sunt præficiendi, 61.di.statuimus, § his omnibus. 19.q.3.monasterijs.
Quod electus in episcopum per suum mettropolitanū præsentibus suffraganeis episcopis debet ordinari, 24.dist.episcopi.
Quod electus in episcopum intra tres menses debet confecrari, 75.dist.quoniam quidam, 63. dist.obeūtibus, 50.dist.postquam.
Quod mettropolitanus debet illi ecclesiæ prouidere cuius electus intra quinque menses negligit consecrari, 10.dist.quoniam quidam, in fi.
Quod clericus infamatus antequam consecretur debet se expurgare, 23.dist.illud.
Quod electus per consensum sponsus ecclesiæ efficitur, 7.q.1.sicut alterius.
Quod electus cassatur propter auaritiam, & psalmorū imperitiam, 85.dist.archi.Flo.
Quod electus qui teste prole longam continctiam cō uincitur non habere, cassatur, 28.dist.priusquam.
Quod si post electionem quis iuret seruare statuta ec clesiæ & alia, non est simoniacus, 8.q.3.per totum.
Quod differens consecrare electum cōpelli debet per superiorem, 9.q.3.nunc vero, 8.q.3.Attaldus.
Quod vbi bona mista sunt malis, nasō discretionis virtutes debemus eligere, vitia reprobare, 49. dist. hinc etenim, §.paruo.
Quod inter duo mala id debemus eligere quod minoti nexu nosciturobligari, 13.dist.duo, & c.nerui, 22. q.4.si aliquid, & c.seq.
Quod sicut homo necessitate compulsus ibi se præcipitat vbi breuior murus ingeritur, sic inter incuitabilia peccata minora semper eligantur, 13.dist.nerui, ante fin.
Quod inter duo bona maius bonum mediocri bono est præferendum, de const.dist.5. non mediocriter.
EMPHYTEVSIS. Quod emphyteusis quæ in Græco dicitur locatio. in eius ecclesiæ in casu permittitur, 10.q.2.casella, §.hoc ius.
Quod vbi absolutè periculum de rebus ecclesiæ timetur, prohibetur, 12.q.2.apostolicos.

De hac materia habes vbi agitur de Precariis.

DE STATV EPISCOPI. Quod episcopus, sicut dicit Augustinus, nomen est operis, nō honoris, 8.q.1.qui episcopatum.
Quod episcopus qui Græcè dicitur superintendens, debet illis superintendere quibus præficitur, 8.q.1.qui episcopatum, 21.dist.cleros.
Quod ordo episcopalis quadripartitur, videlicet in patriarchas archiepiscopos, metropolitanos, & episcopos, 21.dist.cleros.
Quod episcopi in locum apostolorum surrexerunt, & tenent vices eorum, 31.dist.in nouo, 35.dist.ecclesię. 78.dist.quorum vices.
Quod episcopi nō sunt qui minus quàm à tribus sunt consecrati, 68. distin.chorepiscopi, §. quodautem.
Quod nulli episcopo licet sine consensu Romani pontificis suam ecclesiam relinquere, vel ad aliam transire, 7.q.1.non oportet, & multis c.seq.vsque ad finem quæstionis.
Quod exigente vtilitate vel necessitate auctoritate apostolica de sede ad sedem mutari possunt episcopi, 7.q.1.mutationes, & duobus c.seq.
Quod episcopus propter infirmitatem vel senium nō destituitur, sed datur ei coadiutor, 7.q.1. scripsit, vt quę ad c.sicut vir, §.ecce, & c.qualiter, & c.quāuis sit.
Quod episcopus quandoque ad propriam instātiā absoluitur ab episcopatu, 7.q.1.nihil, §.ecce, & c. qualiter, & c.quamuis.
Quod neophitus prohiberur promoueri in episcopū propter inconuenientiam vitæ, quæ contrariatur of ficio pontificali, 48.dist prohibetur.
Quod episcopus debet esse sine crimine, vt alios possit liberius arguere, 25.dist.primum.
Quod criminosus episcopus magis est dicendus canis impudicus quàm episcopus, 2.q.7.qui nec.
Quod non omnis episcopus qui dicit, Pax vobis, est sicut columba, sed potius sicut corvus audiendus, 2. q.7.non omnis.
Quod episcopi debeant esse ætate antiqui, fide integri in pressura probati, & qui magis velint rerum suarū proscriptionem pati, quàm ecclesiam suam desere. 16,7.q.1.Nouatianus.
Quod episcopus propter aduersitatem non debet gregem relinquere, 7.quæst.1.suggestum, & duobus c. seq.
Quod episcopo non licet monachum fieri sine cōsensu papæ, 7.q.1.temporis, §.item.
Quod episcopus intrans religionē non resumitur ad episcopatum, 7.q.1.hoc, & c.seq.
Quod quandoque sub nomine presbyteri episcopi dignuntur, 93.dist.legimus, in fi. 95.dist.ecce ego, ante finem.
Quod episcopi debent se scire presbyteros, non dominos, nec debent in clero dominari, 95.dist.esto, & tribus c.seq.
Quod episcopi nouerint se magis cōsuetudine, quàm dispēsatione maiores presbyteris, 95.dist.olim, in fi. & duobus c.seq.
Quod episcopus in ecclesia sit sublimior, in domo sit collega sacerdotum, 95.dist. episcopus in ecclesia.
Quod episcopus se sedente presbyterum non permittat stare. dist.95.episcopus in quolibet.
Quod episcopo non sufficit æqualem cum subditis gerere vitā: sed sicut est honore super illos: sic & vita debet esse præstantior, 8.quæst,1.nec. sufficere.
Quod episcopus in eo quod alijs præficitur, non debet se præsumere alijs sanctiorem, 8.q.1. illud inferendum.
Quod plus laudatur patiētia episcopi in aduersitate quàm quies in religione, 7 q.1.suggestum.
Quod episcopus debet habere maturos vitros tam ex clericis quam ex religiosis, tā in cubiculo quàm in monasterio socios propter bonum testimonium, 2. q.7.cum pastoris & duobus cap.seq.de conse.dist. 1.episcopus deo. & c.seq.
Quod domus episcopi debet esse circa ecclesiam, vt aptior sit contemplationi, 41.dist.episcopus.
Quod episcopus in mensa non debet respendere vasis aureis, & argenteis, sed fidei meritis, 41.di. episc.
Quod in mensa episcopi non debent esse fabulæ, sed lectio sacræ scripturæ, 14.distinct. pro reuerentia.
Quod non licet episcopo intendere venationi, nec cō sanguinearum familiaritati, 34.distin.quorundam.
Quod primitiua ecclesia propter paupertatem accipiebant medietatem oblationum, 10.q.1.antiquos. Post successiuè tertiam partem. 10.quæstione, de his. Tandem habuerunt quartam, 12.q.2.quatuor. Modo verò de oblationibus nihil debent habere, sed alijs contenti esse, 10.q.3.placuit.
Quod episcopus in multis debet requirere cōsilium clericorum, videlicet in fundenda clericorum ordinatione, 24.dist.episcopus sine,
Item in causarū diffinitione, 15.quæstione, 7. si quid. & capitulo episcopus nullius, 86.distin. si quidem. Item in ecclesiasticarum rerum alienatione, 12.q.2. sine exceptione.
Item in dignitatū collatione, 95.dist.legimus, 12.q.1. alienationes.
Item ecclesiasticarum rerum dispensatione, 12. q.1. episcopus ecclesiasticarum.

De Monachis & religiosis episcopis factis. qualiter debeant se habere, habes vbi agitur de Monachis.

DE POSTESTATE EPISCOPI. Quod sine licentia episcopi nullus presbyter in sua diœcesi potest missam cantare vel baptizare, vel aliud consimile facere, 16.q.1.cunctis, & c.multis.
Quod sine consensu eius non debet ædificari monasterium vel oratorium. 18.q.2 quidam, & cap. seq.
Quod iurisdictionem habet in religiosorum monaste ria, 18.q.2.c.1.
Quod presbyteri & clerici religiosi suæ diœcesis ipsius subiacent potestati. 18.q.2.quidam.
Quod episcopi est, in omnibus parochialib⁹ ecclesijs presbyteros inuestire, 16.q.7.sanè. & ca.nullus. & c. constitutiones, & duobus c.seq.
Quod episcopi est monialibus & aliis religiosis fœminis prælatum præficere cum diligenti ipsius examinatione, 18.q.2.qui religiosis, & duobus c.seq.
Quod iudices vel officiales Papæ de iurisdictione episcopi ideo se non debent intromittere ne ecclesiasticus ordo confundatur, 11.q.1. peruenit.
Quod episcopus omnem principem excommunicare potest, 11.q.1.si autem.
Quod potest saltarium Papæ cuiuscunque ordinis sit vsque ad mandatum domini Papæ incarcerare, 19. dist.in memoriam.
Quod non potest episcopus in aliena diœcesi sine cō sensu diœcesani pontificalia exercere. 9.2. distinon licet, §. de episcopis, & quinque c.seq.
Quod noluus episcopus ire ad ecclesiam suam, potest cogi per concilium prouinciale, 9.2.dist.si quis episcopus.
Quod episcopus solus sacerdoti honorē dare potest. solus auferre non potest, 67.dist.episcopus, 15.q.7. fœlix, & c.seq.
Quod auctoritate episcopi prælati inferiores possunt ad alias ecclesias trāsferri, 7.q.1.episcopus de loco.
Quod accusati episcopi causam archiepiscopus cum suffraganeis perquirere potest, sed sine Papa determinare non potest, 3.q.6.accusatus.
Quod cum multa discussione contra episcopum debet proferri iudicium, 2.qu.7.accusatio quoque, & quinque c.seq.
Quod episcopi sunt oculi Dei: ideo à subditis non sunt iudicandi. 6.q.1.oues.
Quod episcopum subditi nec arguere nec accusare possunt, 2.q.7 oues, & duobus c.seq.
Quod episcopus inutilis est deponendus, nec est ei dandus coadiutor, 15.q.6.alius, § quod etiam.
Quod sine licentia sui episcopi clerici non debent pe regrinari, de conic.dist.3.non oportet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod episcopus alterius diœcesis clericum nec recipere nec ordinare potest sine consensu sui episcopi, & litteris dimissoriis, 71. dist. per totum, 9. q. 2. per totum.

Quod an episcopus potest compellere aliquem clericum ad suscipiendum ordinem vel dignitatem, 74. dist. per totum.

Quod clericus non tenetur episcopo seruire in opere seruili, 10. q. 3 placuit.

Quod episcopus de consensu clericorum potest diuidere parochiales ecclesias & vnire, 16. q. 1. præcipimus, §. sicut.

Quod episcopus in dando ecclesiam debet requirere cõsensum patroni, 16. q. 7. filijs vel nepotibus, & c. monasterium, & c. seq.

Quod episcopus inconsulto papa ad bellum non debet proficisci. 23. q. 8. quo ausu.

Quod eo die quo episcopus celebrauit in eodem altari sacerdos non debet celebrare, de consec. dist. 2. c. vlt.

Quod presente episcopo sacerdos nisi de suo mandato non debet benedicere nec signare, de consec. dist. 1. cum ad.

Vtrum potest episcopus successorem sibi ex testamento instituere, 7. q. 1. petisti.

Quod de rebus propijs vel acquisitis potest episcopus testamentum facere, de alijs verò non, quia cedunt ecclesiæ, 12. q. 1. episcopi, & c. seq. & q. 3. pontifices, & q. 5. per totum.

Quod mortuis episcopi res pro futuro pontifice conseruari debent, dirigentes illas anathema incurrût, 12. q. 2. hæc huius, & c. non liceat charitatẽ, & c. de laicis illud.

Quod duo episcopatus per papam in vnum coniungũtur, 16. q. 1. postquam.

Quod in duos per eundem diuiditur, 16. q. 1. præcipimus, § sicut.

DE OFFICIO EPISCOPI. Quod officiũ episcopi est virgines, altaria, & ecclesias consecrare, chrisma conficere, & cum ipso confirmare, 68. dist. qua muis.

Quod ideo inungitur episcopus, vt procurator animarum & distributor spiritualium existat, 11. q. 1. clericum, §. ex his omnibus.

Quod episcopus debet esse sciens & doctus, qui alios tenetur docere, 86 dist. §. 1. 3 6. dist. qui ecclesiasticis, & c. si quis.

Quod multa sunt, quæ episcopus tenetur scire, 38. dist. omnes.

Quod nullus episcopus propter opprobrium senectutis vel nobilitatem generis etiã à minus peritis discere negligat, 38. dist. nullus episcopus, 14. q. 3. si habes, circa med.

Quod episcopo non sufficit innocens vita nisi adsit, & doctrina, 43. dist. §. 1. & c. seq.

Quod episcopus debet docere populum sacram scripturam, non grammaticam, vel philosophiam, 86. dist. cum multa, 38 dist. ignorantia.

Quod episcopus debet intendere lectioni, & orationi, & prædicationi, 88. dist. episcopus nullam, 3. q. 1.

Quod episcopo non sufficit lectio vel oratio nisi adsit eleemosynæ largitio, 86 dist. fratrem.

Quod officium episcopi est discordantes concordare. 90. dist. per totum.

Quod episcopus vigilanter & solicitè debet regere sibi commissos, 100. dist. rationis, 7. q. 1. suggestum, & c. seq.

Quod sibi non licet aliquem proprijs manibus cedere vel flagellare, 86. dist. non liceat.

Quod non debet prælatus petere veniam à subditis, 86. dist. quando necessitas.

Quod episcopi est locum assignare degradato in quo pœniteat, 81. dist. sacerdos.

Quod episcopus in ordinatione clericorum statuta eõ ciliorũ debet ordinandis pronuntiare, 38. di. placuit.

Quod episcopi est etiam ordinare vt in ecclesijs baptismalibus sint doctores & magistri, qui pueros in liberalibus, & in alijs vtilibus doceant, 37. di. de qui busdam.

Quod inter ecclesiam & episcopum est spirituale matrimonium, 7. q. 1 sicut alterius.

Quod episcopus possidet res ecclesiæ ad dispensandũ non ad inuisendum, 12. q. 1. episcopus, & c. expetit, & c. res ecclesiæ, cum duobus c. seq.

Quod ipse debet occupationes sæculares abijcere, ne præfocarus curis negotiorũ Dei verbo non possit vacare, 11. q. 1. ite quidem.

Quod non debet esse aduocatus vel tutor. 88. dist. episcopus tuitionem, & quatuor c. seq. 11. q. 1. ite quidẽ.

Quod nec per se, nec per laicum sed per œconomum clericum debet temporalia gerere, 16. q. 7, quoniã in quibusdam, c. seq 88. dist. volumus, & tribus c. seq. 8. q. 1. si Petrus.

Quod officia canonica non debent propinquis cõmitere, 89 dist decenter.

Quod episcopus debet esse hospitalis, 42. dist. §. hospitalem, vbi decem causæ hospitalitatis tanguntur.

Quod de rebus ecclesiæ debet primum sibi postea ministris, demum alijs fidelibus prouidere, 12. q. 1. null. episcoporum.

Quod episcopus non debet in suam, vel suorum propinquitatem conuertere res ecclesiæ, 12. q. 1. res ecclesiæ.

Quod raptores rerum episcopi debent excommunicari, sicut raptores rerum ecclesiasticarum, 2. q. 7. ac cusatio quoque, 16. q. 1 similiter.

Quod redditur episcopo ratio de rebus ecclesiæ, 10. q 3 c. 1.

Quod episcopus debet pauperibus & oppressis prouidere solicitè, & eos defendere, 82. di. episcopus, 84. dist. pernenit, 86 dist. fratrem, 87 dist. per totum, 12. q. 1. videntes, & c. ex his, & duobus c. seq

Quod nihil est laboriosius & periculosius officio episcopi, sed nihil beatius apud Deum si bene agatur, 40. dist. ante omnia.

De episcopi electione vel de electo, habes in titulo de electione.

Et de consecratione episcopi habes in titulo consecrationis.

Et de dispensatione in titulo dispensationis.

Et si qua sunt talia, in suis titulis inuenies.

De episcoporum sede vbi agitur de sedibus.

Quod chorepiscopi officium in pluribus eum officio episcopi conuenichas, 68. dist. quamuis.

Quod quia in præiudicium episcoporum fuit illud of ficium est ab ecclesia extirpatum, 68. dist. chorepiscopi.

ERMAPHRODITVS. Quod ermaphroditus habens vtrumque sexum an ad testimonium admiberi possit, qualitas sexus incalescentis demonstrabit, quia si calore prædominante provito se gesserit, te cipitur in testem, alias non. 4. q. 3. c. 1. post med.

Quod ermaphroditus inter infames ponitur, & non potest esse aduocatus, 3. q. 7. infames. §. item, in digesto.

ERROR. Quod error cui non resistitur approbatur, 83. dist. error.

Quod errare est aliud pro alio putare, 22. q. 5. in quibus 38 dist. quamuis.

Quod non est consequens vt ertet continuo quisquis aliquid riescit, sed si quis existimat se scire quod nescit, 38 dist. quamuis.

Quod non mediocriter errat qui magno bono medio cre bonum præsert, de cons. dist 5. non mediocriter.

Quod errorem suum licet cuilibet corrigere, & illicite cõmissa in melius reuocare, 35. q. 9. loci, & §. seq.

Quor error fortunæ, & qualitatis contagium non excludit, error vero personæ & conditionis excludit, 29. q. 1. pet totum.

ESAV. Quod Esau lenticulam nimium appetens ponitur in exemplum quòd non cibus, sed auditus cibi imputatur, 41. dist quisquis, & c. seq.

Quod multi de semine Esau saluati sunt, 1. q. 4. ecclesia, quæ, § his ita, in fi.

ÆTAS. Quod ætas certa & à canone examinata seruanda est in omnibus clericis ordinandis, 77. dist. per totum.

Quod ante 25. annum ætatis, nec diaconus debet ordinari, nec virgo in monacham consecrari, 2. q. 1. placuit.

Quod puella intra, 12 annum ætatis suæ, & masculus intra, 14 ad religionem non obligatur, 20. q. 1. puellæ, § cum ergo, & q. 2. si in qualibet, & c. puellia.

Quæ in pueris ætas discretionis est, 14 an. 22. q. 5. pueri.

Quod ante annos discretionis nemo cogendus est iurare, nec testis esse, 22. q. 5. honestum 2. q 7. testes.

Quod sex ætatibus mundus, & status hominis finitur, 33. q. 4. c. 1.

Quælibet ætas distinguitur per certa tempora propter magnalia, quę illis temporibus contingerunt.

Prima ætas ab Adam propter creationem mundi, & durat vsque ad Noe.

Secunda à Noe propter aquæ diluuium, & durat vsque ad Abraham.

Tertia ab Abraham propter circuncisionem, & durat vsque ad Dauid.

Quarta à Dauid propter regalem vnctionem, & durat vsque ad Babylonis transmigrationem.

Quinta à trasumigratione Babylonis propter filiorũ Israel liberationem, & durat vsque ad aduentum domini Christi.

Sexta ab aduẽtu Christi propter humani generis liberationem, & durat vsque ad finem sæculi.

Septima est in sepulchris quiescentium.

Octaua est ad vitam resurgentium.

EVANGELIVM. Quod Euangelium Christi est audiendum stando, & cum reuerentia. de cons. dist. 1. apostolica.

Quod sine custodia euangelij non habetur spiritũsanctus. 1. q. 1. marchion.

Quod euangelij custodia non consistit in verborum folijs, sed in sensu & medulla cordis, 1. q. 1. marchiõ.

Quod quantum ad perfectionem magna & multa est differentia euangelij ad legem Moysi 23. q. 4. hęc autem, § ex his.

Quod lex Moysi incepit à terrore, Christi euangeliũ à mansuetudine.

Item sub lege peccãtibus pœna corporalis statuitur, in euangelio pœnitentibus venia promittitur.

Item in lege dicebatur, qui fecit hoc vel illud, morte moriatur, In euangelio, Gaudeo super vno peccatore pœnitentiam agente.

Item in lege populus seruili timore ad bonum cogebatur, in euangelio, populus gratiæ liber effectus filia li amore operatur.

Quod non repugnat euangelio malos ad bonum cõpelli, 23. q. 4. displicet circa finem.

Quod Papa potest euangelij interpretari. 2. q. 5. §. 1, 33. q. 2. quos Deus.

EVCHARISTIA. Quod eucharistia Græcè, Latinè bona gratia interpretatur, 1. q. 1. multi.

Item dicitur mysterium, eo q̃ secretam & recõditam habeat dispensationem, ante med.

Item dicitur sacramentum, quia sub tegumentum corporalium rerum diuina virtus secretius veri corporis & sanguinis Christi operatur effectum. de cõsec. dist. 2. ego Berengarius.

Quod eucharistia propter corporis & sanguinis Christi existentiam excellentior est omnibus & oblationibus & sacramentis, de consec. dist. 2. nihil.

Quod ex pane & vino cum aqua misto efficitur eucharistia de consec. dist. 2. cum omne, in fin.

Quod forma verborum prolata fit transubstantiatio eucharistiæ virtute diuina, de cõsec. d. 2. quia corpus, & c. panis, & c. reuera ante finem.

Quod de forma verborum non est plus nisi, Hoc est corpus meum. & Hic est sanguis meus. de consec. dist. 2. quia corpus.

Quod licet vno & eodem tempore in diuersis immoletur, tamen sicut est vna diuinitas cui vnitur, sic nõ diuersum, sed vnum idemque corpus conficitur, de consec dist. 2. quid sit. post med. & c. vtrum.

Quod in hora consecrationis ima summis sociantur ad vocem sacerdotis de consec. dist. 2. quid sit.

Quod eucharistia sit oblatio benedicta, asscripta, & tracta. de consec. dist. 2. vtrum post med.

Quod tres partes de eucharistia factæ, triformem statum corporis Christi, videlicet peregrinationis, sepulturæ, & resurrectionis designãt, de consec. d. 2. singuli.

Quod licet in eucharistia Christus per partes mandu cetur, tamẽ manet integer vbique totus, de consec. dist 2. qui manducat.

Quod in singulis portionibus specierum singuli Christum accipiunt, de consec. dist. 2. singuli.

Quod eucharistia est idem corpus quod sumptũ est de virgine, quod passum est, quod sepultũ est, quod resurrexit, & in cœlũ ascendit, de consec. distin. 2. omnia, in fi.

Quod corpus quod Christus dedit in cœna, idẽ fuit quod passum est in cruce tãquam ad naturam, sed diuersum quãtum ad formam. de consec. d. 2. & c. seq.

Quod cum eucharistia nõ sunt vuæ nec aliqua grauamina leguminis benedicenda. de consec. dist. 2. d. dicimus.

Quod intincta hostia populo nõ detur, nec lac pro vino offeratur, & ne ex intincto pane, vinum ad offerendum exprimatur, prohibetur, de consec. distin. 2. cum omne.

Quod eucharistia offertur, & datur sub aliena specie, ne abhorreamus cruoris & carnis sumptionem. de consec. dist. 2. forte, & c. panis.

Item vt vitaremus paganorum & infidelium detisionem, de consecra dist. 2. vtrum ante finem.

Quod eucharistia est pura conscientia offerenda, & pura mente, de consec. dist. 2. nihil.

Quod nec bonorum dispensatorum meritis ampliatur, nec malorũ attenuatur, 1. q. 1. multi. post med.

Quod non consecrationi eucharistiæ, sed affectui, bona vita sacerdotis necessaria intelligenda est, 1. q. 1. interrogo, § cum vita.

Quod sacerdoti pransо non licet celebrare, 7. q. 1. nihil post medium. de consecr. dist. 1. sacramenta.

Quod sacerdos hostiam consecrans, & non communicans, per annum à celebratione suspenditur. de consec. dist. 2. relatum.

Quod sacerdos corpus Christi sumens, & non sanguinem, grande sacrilegium committit de cõsec. di. 2. compertimus.

Quod officium est sacerdotis eucharistiam distribuere, 93. dist. diaconi ć peruenit. & c. præsente.

Quod à laicis personis nullatenus debet contrectari, de consec. dist 2 peruenit.

Quod sacerdos semper eucharistiam paratam debet habere, propter infirmãtes. de cõsec. d. 2. presbyter.

Quod sacerdos qui à mure vel ab aliquo animali eucharistiam non custodierit, 40. diebus pœnitebit, de consec. dist. 2. qui bene.

Quod si per negligentiam de sanguine aliquid super terram stillauerit, 40. diebus pœnitebit. de consec. di. 2. si per negligentiam.

Quod

Quod tabula lignea super quam sanguis Christi stillauerit est radenda, & rasura per ignem cinis effectus intra altare est recondenda, panni propter idẽ ter sunt super calicem lauandi, & aqua circa altare fundenda, de consec. dist. 2. si per negligentiam.

Quod melius est mori sine eucharistia, quàm de manu hæretici sacerdotis communicari. 24. q. 1. cepit.

Quod qualem pœnitentiam ferre debeat qui scienter vel ignoranter de manu hæretici sumit eucharistiã, 24. q. 1. si quis dederit.

Quod eucharistiæ digna sumptio est pœnarum relaxatio, de consec. dist. 2. cum omne, & c. panẽ de altari.

Quod quia quotidie ex humana fragilitate peccatur, quotidie eucharistia iteratur, de consec. dist. 2. vtrum. & c. iteratur.

Quod quandiu eucharistia non recipitur, cor non recipientis induratur, 82. dist. presbyter, circa med.

Quod in tribus festis præcipuis, scilicet, in Pascha, & Pentecoste, & in Natiuitate domini omnibus fidelibus communicandum est, de consec. dist. 2. & si non frequentius.

Quod si quis in prædictis tribus festis non communicauerit, à cœtu fidelium est separandus. de consec. di. 2. si quis intrat, & c. seq.

Quod in cœna dominiest etiam à fidelibus Christi eucharistia percipienda. de consec. dist. 2. in cœna.

Quod excepta necessitate eucharistia ieiuno stomacho est sumenda, de consec, dist. 2. liquido, 26. q. 6. si quis de corpore, & octo c. seq.

Quod ante eucharistiæ susceptionem tribus, quatuor aut octo diebus, abvxore propria est abstinendum, de consec. dist. 2. omnis homo, 9. 4. sciatis.

Quod ab illis qui in vnione ecclesiæ sunt, accipitur sacramentaliter, de consec. dist. 2. quia passus, in fi. & c. quid est, & c. seq. & c. dupliciter.

Quod licet eucharistia sit bona, tamen in malum conuertitur indignè sumenti, de consec. dist. 2. & sancta, & c. sicut Iudas, & c. quid est, & c. qui manducant.

Quod indignè sumens eucharistiam plus polluitur, quàm purificatur, de consec. dist. 2. quotidie, & c. qui scelerate, & c. qui discordat.

Quod homo quantum in se est, eucharistiam polluit, cum ad ipsam sumendam indignè accedit, 1. q. 1. multi, ante fi.

Quod in hoc quod Christus eucharistiam Iudę dedit, innuit, quod ocultis peccatoribus cum eam exigũt, non est neganda, de consec. dist. 2. non prohibeat, & c. sicut Iudas, & 7. q. 1. aduersitas, in fin. 1. quæstio. 1. Christus.

Quod illis qui enormiter publicè deliquerunt, eucharistia non statim est danda. de consec. dist. 3. pro dilectione. de pœn. dist. 1. in actionem.

Item nec raptoribus rerum ecclesiæ, 12. q. 2. indigne. & c. de viro.

Quod propter pollutionem nocturnam ex præcedenti crapula, vel cogitatione immunda, ab eucharistia abstinеat, 6. dist. testamentum, & c. non est.

Quod tempore menstrui, & ante purificationem partus fœminę possunt communicate, 5. dist. ad eius vero concubitum.

Quod pœnitentibus in morte eucharistia non est neganda, 50 dist. pœnitentes, 27. q. 1. virgines, 1. q. 1. si quis hæretię, § ecce, 2. q. 1. in primis, post med. 46. dist. accusatores, 26. q. 6. si quis de corpore, & 4. ca. seq.

Quod excommunicatis satisfacientibus in morte nõ est deneganda eucharistia, 86. dist. tanta.

Quod his qui in patibulis suspenduntur, si pœnituerint, non est eis deneganda eucharistia, nec sepultura. 13. q. 2. c. quæritum est.

Quod abstinens se quandoque ab eucharistia propter sacramenti reuerentiam, non est arguendus, neque frequenter sumens est iudicandus, 5. dist. ad eius verò concubitum, in fi. 12. dist. illa, de consec. di. 2. quoti die.

Quod communio eucharistię dabatur antiquitus pro vulgari purgatione, 2. q. 5. sæpè

Quod post suiceptionẽ eucharistiæ, corporalis cibus non statim sumendus est, de consec. distin. 2. tribus gradibus.

Quod qui propter ebrietatem vomit eucharistiam, grauiter punitur, propter infirmitatem, minus, quia infirmus si nauseam se habere sciuit, sumere non debuit, de consec. dist. 2. si quis per ebrietatem.

Quod non minus reus est qui negligenter committit de Dei audiuit, quàm qui reuerendum corpus Christi per negligentiam in terram cadere permittit, 1. q. 1. interrogo.

EVNVCHVS. Quod Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione eius amputata sunt virilia, vel per ægritudinem, vel sic natus est, & est dignus, potest promoueri etiam ad episcopatum, 55. dist. Eunuchus, & c. seq.

Quod non requiritur vt Eunuchus carnem illius vel pulueremsemper secum portet, 55 dist. Eunuchus.

Quod nõ potest promoueri qui vt carnis lubricum vitaret seipsum castrauit, 55. dist. si quis absciderit, & quatuor c seq.

Quod illi Eunuchi placent Deo, quos non castrat necessitas, sed voluntas, 33. q. 5. tunc saluabitur, §. qui sitit.

EXACTIO. Quod exactio licitè potest fieri in subditũ, vt ab obstinatione indebita compescatur, 23. q. 6. iam verò.

Quod episcopi propter iura sua clericos exactionibus grauare non debent, 10. q. 3. per totum, 16. q. 1. præditator.

Quod illi qui Romipetas, vel alios peregrinos pedagiorum exactionibus grauant, anathema incurrũt. 24. q. 3. si quis Romipetas.

Quod illi qui nouas exactiones in pauperes faciunt, per excommunicationem sunt reprimendi, 24. q. 3. illi qui.

EXAMINATIO. Quod examinatio conscientię, & bonæ vitæ debet consecrationem ep scopi præcedere, 23 dist qui episcopus, 24. dist. episcopi.

Quod examinandus est de fide quantum ad ea quæ in diuinis Trinitatem & vnitatem personarum consequuntur, 23. dist. qui episcopus.

Item examinari debet de Christi incarnatione, & de multis alijs articulis, qui in symbolo continentur, 23. dist. qui episcopus, post med.

Quod nullus clericus siue examinatione est ordinandus, 24. dist. nullus.

Quod episcopus de latere suo bonos, & discretos viros debet eligere, qui ordinandos clericos invita, & scientia debeut examinare, 24. dist. quando.

Quod sine examinatione ordinati à clero penitus abieciendi sunt, 81. dist. si qui sine.

EXCEPTIO. Quod exceptio fori dilatoria in principio litis debet opponi, & probari, 3. q. 6. si quis episcoporum, & §. seq.

Quod peremptorias exceptiones sufficit in principio litis contestari, 3. q. 6. si quis episcoporum, & capit. sequ.

EXCOMMVNICATIO. Quod excommunicatio dicitur extra communionem ecclesię separatio, 11. q. 3. nihil, & c. canonica, 27. q. 1. viduas, 24. q. 3. tam sacerdotes.

Quod omnis impius si non ab ecclesia, tamen à Deo est separatus, 24. q. 4. certum.

Quod excommunicationem ecclesia traxit ab apostolo, qui Corinthium satanæ tradidit, 24. q. 3. apostolicæ, 11. q. 3. omnis.

Quod tunc tradunturpeccatores satanæ, cum per excommunicationem à corpore Christi separantur, 11. q. 3. audi, & c. omnis.

Quod sicut putridæ carnes sunt resecandæ, & ouis scabiosa, ne ceteras inficiat à caulis est repellenda, sic mali ne bonos inficiant per sententiam extra ecclesiam sunt ponendi, 24. q. 3 resecandæ, & octo c. seq.

Quod nulla pœna maior est in ecclesia quàm excommunicatio, 24. q. 3. cortipiantur, 11. q. 3. absit.

Quod multiplex est damnum quod excommunicatio inducit, videlicet qui à Deo separat, 24. quęstione 3. certum.

Item satanæ tradit, 11. q. 3. audi.

Item peccatorum absolutionem impedit, 24. q. 1. qui cunque.

Item ab ecclesia fidelium remouet, 11. q. 3. omnis. ca. seq.

Item à fidelitate iuramenti absoluit, 15. q. 6. nos sanctorum, & c. seq.

Item omnia bona opera in ea facta mortificat, 2. 3q. 4. si quis, & q. 7. quemadmodum.

Item suffragia ecclesiæ siue in vita, siue post mortem tollit, 11. q. 3. quicũque intra, 24. q. 2. de communione, & c. seq.

Itẽ ęternã dãnationẽ iducit, 11. q. 3. nemo episcoporũ.

Quod excõmunicatio non debet ferri pro leuib. excessibus, sed pro grauibus, 11. q. 3. nemo episcoporũ.

Quod non debet esse mortalis, sed medicinalis, 2. q. 1. multi, in prin. 11. q. 3. audi, 34. q. 3. certum, & c. corripiantur.

Quod excommunicatio non est propria propter iniuriam ferenda, 13. q. 4. inter querelas.

Qđ nõ debet deferri cũ ipetu, sed cũ deliberatione & causæ cognitione, 11. q. 3. si qs episcop', & c. seruet.

Quod excommunicationem trina monitio debet prę cedere, 2. q. 1. Deus omnipotens, § quando autem. 12. q. 2. indigne.

Quod excommunicatio debet ferri in scriptis, 2. q. legum, & 4. q. 4. nullus.

Quod ferri deber ad episcopo specialiter, vnde & mero episcopi dicitur, 16. q. 2. visis, in fi. 24. q. 3. cortipiantur.

Quod excommunicatio non est contemnenda, 11. q. 3. nemo contemnat, & duobus c. seq.

Quod ideo non est contemnenda, quia non homo ligat, sed Christus, 11. q. 3. nemo contemnat.

Quod quando non contemnitur, non est eradicatio, sed disciplina, 24. q. 3. notandum.

Quod excommunicatio iusta, vel iniusta est timẽda, 11. q. 3. c. 1. & c. qui iustus.

Quod etiam cum iniusta contemnitur, incurritur, 11 q. 3 qui iustus.

Quod iniustæ excommunicationi est parendũ vsque ad causæ cognitionem, 11. q. 3. si episcopus, § præmissis, & c. iustus, & § seq.

Quod iniusta excõmunicatio dicitur quæ sit timore terreno. 9. q. 3. frateres.

Item iniusta dicitur ex ordine, quando videlicet ordine non seruato in sententia proceditur, 11. q. 3. seruetur, § item sententia.

Item iniusta dicitur ex causa, quando scilicet nullum subest crimen, sed solum propter odium iudicis vel aliquem alium fauorem iustum, iustus damnatur, 11. q. 3. non solum, § aliquando, & c. aliquãdo, & c. quatuor cum quinque ca. seq.

Item iniusta dicitur quæ non lædit eum in quem fertur, sed à quo fertur, 24. q. 3. certum, & cap. de illicita. & cap. si habes, § vbi ergo in fine.

Quod iniusta excommunicatio corã Deo non ligat. 11. q. 3. quomodo, & nouem cap. seq.

Quod qui patienter fert iniustam excommunicationem ecclesiæ meretur coronam, 11. q. 3. & si.

Quod plures sunt species excommunicationis.

Quædam enim arcet à liminibus ecclesiæ, & ab Eucharistiæ perceptione, & hæc dicitur minor. Alia vero non solum ab his, sed etiam separat ab omni fidelium communione, & hæc dicitur maior, 11. q. 3. ad mensam, § euidenter, 3. qu. 4. Engeltrudam, 5. q. 2. præsenti.

Quod excommunicatio lata ab episcopo morte superueniẽte nõ remittitur à successore, 35. q. 9. quod qs.

Quod etiam roboratur à successore, 35 qu. 9. loci.

Quod excõmunicati sunt ipso iure à canone qui sorti legijs & diuinationibus intenduat, 26. qu. 5. si quis aliolos, & c. non oportet. & cap. aliquanti. c. sortes, c. si quis clericus, & cap. augustus.

Item qui manus violentas in clericum vel aliam personam religiosam vel ecclesiasticam iniecerit, 17. q. 4 si quis suadente, 24. q. 3. si quis.

Item violatores ecclesiarum & raptores rerum ecclesiasticarum, 11. q. 3. canon ea. 17. q. 4. omnes ecclesiæ, & cap. frater 24. q. 3. si quis de.

Item noua telonia imponentes & clericos siue Romipetas spoliãtes, 24. q. 3. si quis Romipetas, & c. seq.

Item literas Papæ falsificantes, 50. distin. si episcopus.

Item omnis hæreticus ipso iure excommunicatus est, 4. q. 1. quod autem.

Item omnis mortaliter peccans est extra communionem ecclesiæ donec pœnituerit sexta qu. 1. illi qui.

Item ipso iure excommunicatus est, qui mortui episcopi res, quæ pro successore integraliter reseruari debent diripere præsumit. 12. q. 2. illud, & c. sequ. & c. hæc huius placiti.

Quod excommunicandi sunt episcopi qui ad concilium aduocati non veniunt, vel qui concilium impediunt, 18. dist. quoniam, & c. si quis, & 4. q. 5. c. 1, 11. q. 3. certum.

Item excommunicandi sunt, qui præcepta apostolicę sedis non custodiunt, 9. dist. nulli.

Item qui ecclesiastica priuilegia contemnunt, 12. qu. 2. qui & diuinis & humanis.

Item episcopi & clerici dissoluto viuentes, 35. distinct. episcopus.

Item imperatores & Reges delinquentes, 96. di. duo. 11. q. 3. cum apud.

Quod non potest excommunicari nisi Christianus, 24. q. 1 audiumus, post med.

Quod aliquis episcopus potest excommunicare subditum alterius episcopi ratione criminis quod in eius episcoparu commisit, 6 q. 3. placuit, 3. qu. 6. ibi enim. & cap. vltimo.

Quod negligenter testamenta exequentes sunt excõmunicandi, 13. quæst. 2. qui oblationes, & duobus cap. sequen.

Item contumax est excommunicãdus, 17. q. 4. si quis deinceps, in fine.

Item incendiarij sunt excommunicandi, & pro pœnitentia per annum vltra mare transmittendi, 23. qu. vltima pessimam.

Item homicidæ & falsi testes, 24. q. 3. itaque.

Item hæretici, & schismatici, & quorũ scripta hæresim cõtinent, etiam post mortem sunt excommunicandi. 24. q. 2 sanè pro.

Quod excommunicatus clericus mortuus in iudis gentilium. 23. q. 8 quicunque clericus.

Item excommunicatur post mortem qui hæreticum constituit hæredẽ, 24. q. 2. sane profertur. ante med.

Item excommunicantur post mortem qui se volũtariè occidunt, 23 q 5 placuit.

Quod sacerdos missam inchoatã ex temeritate nõ finiẽs, est excommunicandus, 7. quæ. 1. nihil in fine.

Quod non vitantes excommunicatos sunt excommunicandi. 11. q. 3. sanctis.

Quod nemo est nominatim excommunicandus nisi de crimine sit conuictus vel confessus, 2. q. 1. multi.

Quod nullus est excommunicandus antequam causa probetur, 24. q. 3. de illicita.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod nomina publicè excommunicatorum debent ignorantibus intimari, ne per ignorantiam se posſint excuſare, 11.q.3. curæ ſit

Quod qui propter facinus ab hæreticis excommunicantur, à fidelibus propter deteſtationem etiam nis non ſunt recipiendi, 24.q.1.quiſquis, & c.ſeq.

Quod indebitè excommunicans per 30. dies à ſacra communione ſuſpenditur, 11.q.3.audi.

Quod excommunicatus non poteſt eſſe iudex aliorũ, 24.q.1.miramur.

Quod excommunicati non admittuntur ad denuntiandum, vel ad accuſandum, 3.q.4. conſpiratores, & duobus c.ſeq.4.q.1.per totum, 24.q.1.miramur, §.his auctoritatibus, in fi

Item infames ſunt, 6.q.1.infames.

Quod excommunicatus ſi intra annum ſe purgare cõtempſerit ſi poſt annum, tanquam reus non eſt audiendus, 11.q.3.rurſus, & c.ſeq.

Quod excommunicati non poſſunt alios excommunicare, vel iudicare, 24.q.1.audiumus, & c.ait, & c.ſeq.& c.miramur.

Quod epiſcopus excommunicatus non dicitur ordinare quantum ad executionem, quia quod non habet, dare non poteſt, 1.q.1.quicunque ſacros, c.qui perfectionem, & c.ventum eſt.

Quod excommunicati celebrantes triennij pœnitentia puniuntur, 11.q.3.de illis.

Quod excommunicati in ſacris conſtituti, officio intereſſe non debent, 11.q.3 ſi quis epiſcopus, in fine.

Quod excommunicati omnino ſunt vitandi, diſt. 93.ſi inimicus, & c.ſeq.6.q.1.illi qui, 11.q.3.ad menſam, & c.togo, & quatuor c.ſeq.

Quod non eſt communicandum excommunicato maiori excommunicatione in orationc, cibo, potu, oſculo, aut ſalutatione, 11.q.3. excommunicatos, & c.cum excommunicatio, & c.antecceſſor.

Quod non licet clericis communicare epiſcopo, 93. diſt.miratus.

Quod nominatim excõmunicato non eſt communicandum, nec ſententia tranſeat in tertiam perſonam, 11.q.3.ſi quis laicus, & c. excelentiſſimus, 24.q.2.ſane quod.

Quod ideo non eſt communicandum excommunicato, vt confuſus erit, ut laboret reconciliari, 93. diſt.ſi inimicus, & 11.q.3.audi.

Quod cum pagano magis licet communicare quàm cum excommunicato, 11.q.3.ad menſam.

Quod quilibet prælatus debet alterius epiſcopi ſubditum excommunicarum vitare, & facere, vt à ſuis vitetur, 11.q.3.curæ ſit.

Quod ſine culpa communicat excommunicatis vxor, filius, ſeruus ignorans, & neceſſitatem patiens. 11.q.3 quoniam multos, & c.excellentiſſimus.

Item qui communicat propter ſpem correctionis, ii.q.3.ant ceſſor. Vnde verſus,

Vile, lex, humile res ignorata, neceſſe.
Hæc anathema quidem faciunt ne poſſit obeſſe.

Quod viatori, vel peregrino tranſeunti in terra excommunicatorum emere, & pauperi mendicare conceditur, 11.q.3.quoniam multos.

Quod occultum excommunicatum tantum ſciens tenetur vitare, ac ſi ſciret publicè cum excommunicatum, 6.q.2.ſi tantum, & c.ſeq.

Quod publicè excommunicatio intrante eccleſiã, omnes debent exire, 24.q.1.omnis qui, & 11.q.3. ſicut apoſtoli.

Quod preſbyter ſi canonem inchoauit, propter ſuperuenientem excommunicatum, miſſam non debet relinquere imperfectam, 7.q.1.nihil.

Quod mortuo ſuffragia à viuis non debent exh beri, qui propter excommunicationem viuis non communicauit, 11.q.3 quicunque iurta.

Quod tali excommunicato poſſumus communicare mortuo qui viuens petuit abſolui, 22.q.2.de communione, & c.nec quicquam.

Quod communicans excommunicato indebitè, excõmunicationẽ incurrit, 11.q.2. præcipue, & c. quis epiſcopus, & c.ſeq.& c.ſicut apoſtoli, & c.epiſcopi, & c.placuit,

Quod epiſcopi communicantes excommunicatis in crimine, deponantur, 11.q.3. Teugualdum, & c.quicunque contriſtarent.

Quod epiſcopus communione priuatur, qui ſoli ſibi cognitum publicat excommunicatum, 6.qu.2 placuit.

Quod excommunicatus antequam abſoluatur debet ſpondere emendam de præterito, & cautelam de futuro, 11.q.3.cum aliquis, & 11.q.2.de viro, in fine.

Quod abſoluitur quis ab excommunicatione abſens per litteras, 24.q.3.comperimus.

Quod abſoluitur poſt mortem, ſi viuens hoc petiuit, 24.q.2.nec quilquam.

Quod de excommunicatione Papæ quam ſibi referuauit nullus niſi in morte poteſt abſoluere, 16.q.1.ſtatuit noſtet.

Quod ſolennis excommunicationis & abſolutionis forma ponitur, 11.q.3.debent.

EXCVSATIO. Quod excuſatio inferioris nonvalet, vbi de rebus eccleſiaſticis quas illicitè poſſident, vel principes, vel parentes, ſe excuſant, 16.q.1.in canonibus ante fin.

Quod auctoritas & præceptũ ſuperiorum excuſant in quibuſdam facta inferiorum, 14.q.5.dixit dñs.

Quod auctoritas ſuperioris non excuſat inferiores in delictis, 11.q.3.ſi dominus, & c.ſeq.

Quod Iudæi furto excuſantur Ægyptiorum, quia iubente Deo paruerunt, 14.q.5.dixit dominus.

Quod ebrietas excuſat culpam à tanto, ſed nõ à toto, 15.q.1.ſane, & c.inebriauerunt.

EXECVTIO. Quod executio ſententiæ iudicis debet differri vſque ad 30. dies propter deliberationẽ, 11.q.3 cum apud.

Quod ab executoris ſententia appellare non licet, niſi ipſe modum executionis excedat, 2.q.6. ſi quando, § ab executore.

Quod licet ab executore appellare ſi ipſa ſententia ex communicationis opponatur, 11.q.3, cum excommunicato.

Quod executores teſtamentorum propter negligentiam debent excommunicari, 13 q.2.clerici.

EXEMPLVM. Quod exempla ſanctorum tam in ſcriptis quàm in factis perſpicaciter ſunt recordanda, 20.di.de quibus, 23.q.6.vides.

Quod ratio ſana eſt exemplis ponenda, 9.d ſ.ſana.

Quod ſuperiores inferioribus exemplum bonum tenentur dare. 8 q 1.qualis, 12.q.1.nolo.

Quod vita paſtoris in exemplum debet eſſe diſcipulis, 2.q 7.cum paſtoris, 81 diſt.nemo.

Quod prælati tot mortibus digni ſunt quot vitioſa exempla ad ſubditos tranſmittunt. 11.q 3 præcipue.

Quod ſeniõr ibi ſtricta increpatione eſt feriendus vbi inuenibus exemplum ad interitum præbet, 2.q.7. Paulus dicit. 93. diſt.peruenit ad nos, in fin.

Quod in exemplum culpa vehementer extenditur quando pro reuerentia ſtatus peccator honoratur, 83 diſt.nemo.

Quod quilibet quantumcumque magnus, ſubditos & minores ſe paratus ſit in bono imitari, 22.diſt.de Cõſtantinopolitana.

Quod caſus perfectorum ſuo exemplo muſtos tetrahit à ſtatu perfectionis quem aggredi intendebãt, 17.q.1.qui bona.

Quod mali qui emendari deſpiciunt, ne ſanctos ſuæ perditionis exemplo inficiant, tanquam morbida caro ab omnibus ſunt præſcindendi, 24.q.3. ecce.

Quod ad exemplum domini gratiarũ actio poſt mensam debet dici, 44.diſt.quando autem.

De hac materia habes vbi agitur, de Imitatione.

EXEMPTIO. Quod exemptio epiſcopi vel abbatis à ſuo ſuperiori non poteſt fieri niſi per ſolum papam, 16.q.1.frater, 18.q.2 luminoſo.

Quod exemptus non poteſt iudicari niſi à ſolo Papa, 16.q.1.frater.

Quod in monaſterijs exemptis nullus prælatus ſine cõſenſu abbatis valet exercere aliquam poteſtatem, 18.q.2.luminoſo.

Quod prælatus qui exemptioni Papæ inſurgere conatur communione vſque ad extremum vitæ ſuæ priuatur, 16.q.1.frater ante med.

EXEQVIÆ. Quod exequiæ põpaticæ plus ſunt ſolatia viuorũ, quàm ſubſidia mortuorũ, 13.q.2. aiæ.

Quod apud Deum non perit quidquid pro mortuis in exequiis diligentia hominum perſoluit, 12. quæſt. 2.animæ.

Quod quia ignoramus quibus mortuis proſunt vel non proſunt exequiæ, ideo pro nullo debemus eas omittere.q.2.exiſtimemus.

EXHÆREDATIO. Quod exheredatio aliorum non debet fieri propter eccleſiæ promotionem, 17.q.vlt.c.vlt.

Quod ſucceſſor qui non adimpleuit voluntatem defuncti, debet exhæredari, 11.q.1.Sylueſter.

De hac materia habes vbi agitur de Hæreditate.

EXILIVM. Quod exilium eſt canonica pene quam eccleſia imponit in malitia obſtinatis, 16.q.1.Probium, 2.q.1.in primis.

Quod ſacrilegorum pœna eſt carcer, vel exilium, 17.q.4.attendendum.

Quod ignobiles pacem eccleſiæ turbantes in perpetuum exilium relegantur, 24.q.1.qui contra.

EXITVS. Quod exitus malitiæ virtutis operatur ingreſſum, quẽcunque ſtudio quo crimen excluditur, innocentia copulatur, 32.quæſtio.1.cum renũciatur.

Quod tunc quis ab vnitare eccleſiæ exit, quando à fide & charitate recedit, 24.q.3.cum aliquis.

Quod tunc boni à malis exire dicuntur, quando etiã cum ipſis corporaliter cõuerſantur, mente à factis eorum recedunt, 23.q.4.tolerandi ſunt, & c.ecce, & c.à malis.

Quod à malis exire eſt facta eorum deteſtando ipſos de malo corripere, 23.q.4.recedite.

Quod difficile eſt vt bono peragantur exitu, quæ malo inchoata ſunt principio.1.qu. 1.principatus, &c. fertur, §.cum ergo.in fine.

EXPOSITIO. Quod expoſitus cuiuſcunque miſeratione collectus, poſt decem dies à domino non poteſt repeti. 87.diſt.ſit expoſitus.

Quod expoſitio ſcripturarum accipienda eſt ſecundum proprietatem linguarum, de quibus ſunt tres latæ, 38 diſt.locutio.

Quod exponenda eſt ſcriptura ſecundum varietatem cauſarum, perſonarum, temporum, & locorum, 29. diſt.per totum.

De expoſitione Scripturarum require vbi agitur de Scriptura.

EXORCISTA. Quod exorciſtæ in Græco in Latino adiurantes vocantur, 21.diſt.clericos.

Quod exorciſtæ eſt officium manus ſuper energumenos & cathecumenos in exorcizando imponere, 25.diſt.perlectis.

FABVLA. Quod fabulas ſæcularium negotiorum non decet in menſa clerici, ſed verba ſacræ lectionis recitare. 44.diſt.conuiuia, & c.ſeq.

Quod in menſis clericorum lectio diuinarum ſcripturarum haberi præcipitur, vt fabulola & otioſa vitẽtur. 44.diſt.pro reuerentia.

Quod quia obiectamenta fabularum nimirum excitant ad incendia libidinum, prohibet Chriſtianis legere figmenta poetarum, 37.diſt.ideo.

FACILITAS. Quod facilitas veniæ incentiuũ tribuit delinquendi, 23.q.4.eſt iniuſta, in fine.

FALLACIA. Quod fallacia ex voluntate procedens grauior eſt, quàm quæ de infirmitate vel tenuitate procedit, 22.q.2. beatus, ſ.ille ergo.

Quod ille falſum iurat, qui ſcit falſum eſſe quod iurat, 22.q.2.beatus, ſ.ille ergo.

Quod falli in illis quæ non ſunt ad ſalutem, vel nullũ, vel leuiſſimum eſt peccatum, 22.q.2.in quibus.

Quod minus malum eſt fallere aliquem in contractibus, quàm falli in articulis fidei, 22.q.2.in ipſarum.

Quod falſum teſtimonium nemo contra ſe vel proximum dicere debet, 23.q.4.ſi non ante medium.

Quod falſi teſtes communione priuãtur, ſi clerici ſuerint, in monaſterio perpetuo detruduntur, 24.q.3 itaque, 50.diſt.ſi epiſcopus,

Quod ſicut veritas perſequitur falſitatem, ſic boni in malis non perſequuntur niſi malum, 23.quæſtio.4. qui peccat.

FALSARIVS. Quod falſarius dicitur qui litteras defert, quæ licet veræ fuerint, tamen de conſcientia Papæ non emanarunt, 17.diſt.in memoriam.vbi nota glo.quæ innuit diuerſos modos falſandi.

Item falſarius dicitur, qui chartam vel bullam radẽdo vel mutando falſificat, 50.diſt.ſi epiſcopus.

Item falſarius dicitur, qui falſa ſuggeſtione, vel precibus falſis impetrat, 25.q.2.dicenti.

Quod charta ſuper beneficiis perſonalibus ſi non habet datã, falſa iudicatur, 25.q.2.§.ſi qua beneficia.

Quod licet epiſcopo falſarium domini Papę incarcerare, 19.diſt.in memoriam.

Quod falſarius literarum domini Papæ ſi eſt clericus, eſt ab ordine deponendus, & in monaſterium perpetuò detrudendus, 50.diſt.ſi epiſcopus.

FALX. Quod falx in alienam meſſem mittitur, quãdo fructus eccleſiæ non à vero ſed alieno paſtore tollitur. 13.quæſt.1.cap.primo, §.in diœceſi. ante medium.

Quod Deus falcem in meſſem mittit, cum vniuſcuiuſcunque vitam temporalem per mortis ſententiam incidit, de pœ.diſt.1.cum ſanctum.circa medium.

FAMA. Quod fama bona neceſſaria eſt nobis propter alios, vndecima quæſtio.3.non ſunt audiendi, 12.quæſt.1.nolo, & quæſt.2.quatuor, in fine.

Quod quiſquis cuſtodit famam ſuam, etiam in aliis eſt miſericors, 11.q.3.non ſunt audiendi.

Quod clericus de quo mala fama crebreſcit, etiam ſi conuinci non poteſt coram epiſcopo, etiam præſentibus presbyteris expurgatur, 15.q.5.c.1.

Quod prædicator bonus officium ſuum nõ debet negligere, etiam ſi currat inter infamiam, & bonam famam, 6.q.2.ſunt plurimi.

De hac materia require vbi agitur de Infamia.

FAMES. Quod fames quandoque exira Dei in mũdum mittitur, quando pauperibus eleemoſynæ ſubtrahuntur, 16.q.teuertimini.poſt med.

Quod qui fame laboranti non ſuecurrit, graue peccatum incurrit. 86.diſt.non ſatis.

Quod qui fame morientẽ non pauit, quaſi ipſum propria manu occidit, 86.diſt paſce.

Quod

Quod iudex eccleſiæ licet teneatur ſedare panis famem, & ſitim aquæ, magis tamen famem audiendi verbum Dei, 8.q.2.audacter, in fi.

Quod fames priſtina ſermonis domini præſentia doctrinarum eius & cœleſtis panis ſaturitate compeſcebatur, 76.diſt.ieiunium, in fi.

Quod fames curat morbos, quos gula infert, de conſ. diſ.5.nullus.

FAMILIA. Quod familia debet per dominum ſuũ de malo corrigi, & ad bonum incitari, 47.diſt.ſicut hi, §.neceſſe.

Quod non culpatur paterfamilias faciens quod debet, ſi aliquis in familia manet incorrigibilis, 47.diſ.quã tumlibet.

Quod epiſcopus debet cauere ne aliquem in familia habeat indiſciplinatum, 47.diſ.ſicut hi §.neceſſe.

Quod à principio in omni familia bona fuit aliquis malus incorrigibilis, 47.diſ.quantumlibet.

Quod propter culpam familiæ negligẽs paterfamilas punitur tam temporaliter quàm ęternaliter ſicut patet de Hely, 47.diſ.ſicut hi, §.neceſſe.

Quod domino excommunicato, indebitè ferrur ſententia contra familiam, 24.q.3.ſi habes, §.vt ergo.

FAMILIARITAS. Quod familiaritas contra extraneos repellit teſtẽ, 3.q.5.conſanguinei, & c.ſeq.

Quod familiaritas mulierum nimia omnibus clericis, & religioſis prohibetur, 82.diſ.interdicit, & duobus c.ſeq.34.diſ.quorundam, 81.diſ.clericos, vſque ad fin.diſ.18.q.2.cognouimus, & c.ſeq.

Quod vbi nimia familiaritas eſt mulierum, ſtimuli antiqui hoſtis non deſunt, 81.diſ.oportet.

Quod monachi ſacrarum virginum cuſtodes, ne propter familiaritatẽ ſuſpecti habeantur, à frequentia earum acceſſu, & colloquio arceantur, 18.q.2. in decima, & c.ſeq.

FATVM. Quod fatum eſt genus diuinationis, cui qui intendit, damnationem animæ ſuæ incurrit, 26.q.vlt.non obſeruetis.

FAVOR. Quod fauor ſingularis non debet attendi in electione prælati. 63.diſt.porro.

Quod nec indigni debeat propter fauorem ad ſacros ordines promoueri, 1.q.1.pueri.

Quod illi qui eccleſias indignis ex fauore conferunt, ſacrilegi reputantur, 1.q.1.ſunt quidam.

Quod non corrigere peruerſos nihil aliud eſt quàm fauere, 83.diſ.nemo, & c.ſeq.13.q.6.ſi res, poſt med. 23.q.4.quiſquis.

Quod fauere impietati eſt non turbare cũ poſſit quis peruerſos, 23.q.1.qui poteſt, & c.oſtendit.

Quod prælatus qui fauet in malo peccatoribus, vel qui piger eſt in corrigendo, ipſe eis in malitia ſocius fit, 23.q.5.ita, & c.à multis, & c.ſeq.

Quod qui conſentit peccantibus, & defendit delinquẽtes, apud Deum, & homines eſt maledictus, 11.q.3. qui conſentit.

Quod fauorem dantes maleficijs ſunt excommunicãdi, 21.q.5.placuit, & tribus c.ſeq.

De hac materia require vbi agitur de Conſenſu.

FAX. Quod ſicut fax accenſa ſibi detrimentum præſtat, alijs verò lumen in tenebris adminiſtrat, ſic malus prælatus vel prædicator, 15.q.8.ſciſcitantibus.

Quod ſicut ſuperuacuis laborat impendijs qui ſolem certat falcibus adiuuare, ſic qui zelum Dei dicit ſe habere, & in corrigendo exequitur indebitè, 6.q.1. ſi omnia.

FOELICITAS. Quod fœlicitate peccantium nihil eſt infœlicius, 23.q.1.paratus.

FOEMINA. Quod fœmina non debet eſſe iudex, 3.q.7.infamis, §.tria.

Quod fœmina propter verecundiam ſexus niſi in ſua & ſuorum cauſa non permittitur pro aliquo aduocare, 15.q.3.§.1.& quatuor c.ſeq.

Quod fœmina niſi in crimine læſæ maieſtatis, & in hęreſi, & in ſimonia non permittitur accuſare, 15.q.3. certis de cauſis, & tribus c.ſeq.

Quod fœmina quantuncunque docta, & ſancta in conuentu virorum non debet prædicare, 23.diſ.mulier, 33.q.vlt.c.vlt.de conſ.diſ.3.mulier.

Quod monachæ vel quantuncunque ſanctæ fœminę non licet pallas altaris, vel ſacra vaſa cõtingere, 23. diſ.ſacratas.

An fœmina poſſit ordinem & characterem ordinis recipere, 27.q.1.diaconiſſam.

Quod fœmina ſancta mente eſt diligenda, non corporali frequentia, 32.diſ.hoſpitium.

Quod fœmina extranea non deber clerico cohabitare, 81.diſ.cum omnibus, & c.ſeq.

Quod non poſſunt Deo pleno corde coniungi qui ſeminarum acceſſibus copulantur. 32. diſt.hoſpitium.

Quod clerico prohibetur cohabitatio fœminarum, niſi ſortè ſint mater, vel ſoror, vel conſimilis perſona carens ſuſpicione, 32.diſ.interdicit, 23.diſ. his igitur, 81.diſ.clericus, & c.ſeq.

Quod beatus Auguſtinus etiam cum ſorore habitare noluit propter coniunctarum perſonarum ſocietatem, 81.diſ.legitur.

Quod religio non permittit vt ſolus cum ſola loquatur. 81.diſ.in omnibus.

Quod vt excludatur mala ſuſpicio, nullus clericus, niſi certis locis, & temporibus debet loqui cum fœmina, 81.diſ.in omnibus.

Quod confabulatio clerici cum fœmina, debet eſſe per modica, & compendioſa verba, 18.q.2.diffinimus, & c.ſeq.

Quod etiam abbati non licet loqui cum fœminis, ni ſi ſub duorum vel trium monachorum teſtimonijs, 18.q.2.in decima.

Quod monachi, & monachæ in vno monaſterio non debent cohabitare, 18.q.2.diffinimus.

Quod abbatiſſa volens loqui cum aliquo, debet aſſociari per vetulam monacham, 18.q.2.diffinimus.

Quod non licet clericis, & alijs Chriſtianis balneare tecum fœminis, diſ.81.non oportet.

Quod de formis fœminarum non eſt diſputandũ, 42. diſ.hoſpitiolum.

Quod fœmina in ſignum ſubiectionis, & verecundiæ peccati quod induxit, debet velare caput, 15.q.3.§. j.verſ.his itaque, 33.q.vlt.& c.vlt. & c.hæc imago.

Quod fœmina nec comam amputare, nec veſte virili propter luxum vti debet, 30.diſ.ſi qua mulier ſuo, & c.quæcunque.

Quod eniæ vel menſtruatæ fœminæ non debet prohiberi introitus eccleſiæ, 5.diſ.§.1 & c.ſeq.

Quod deterior eſt conditio mulieris quàm viri quantum ad ſubiectionem, 33.q.5.hæc imago, & c. ſeq.

Item quantum ad voti fractionem, quia vir votum eius reuocare poteſt, ſed nõ e cõtrario, 33.q.5.noluit.

Item quantum ad ordinis ſuſceptionem, 32.diſ.mulieres, 15.q.5.§.j.

Item quantũ ad accuſationem & teſtificationem, 15. q.3.§.j.

FERIAE. Quod feriæ legitimæ ad feſtiuandum, & non ad placita ſæcularia exercenda ponuntur, 15. q.4.per totum.

Quod feriæ legitimæ ad ieiunandum ſunt ſecunda feria, quarta, & ſexta, 82.diſ.presbyteri, 11.q.vlt. de illis, 22.q.5.qui compulſus. de conſ.diſ.3. ieiunia.

Quod ab aduentu domini vſque ad octauam Epiphaniæ, & alia tẽpora feriata ſunt quo ad celebrationẽ nuptiarum, 33.q.4.non oportet, & tribus c.ſeq. Vide quod ſanciuit concil. Tridentin. de hac re.

Quod qui dies, vel quæ tempora feriandа ſunt per annicircuitum, de conſe.diſ.1.§.1.

FESTIVITAS. Quod feſtiuitas ſanctorum quando ſit feſtiuanda, laicis eſt pronuntiandum, de conſe.diſ.3.§.1.

Quod feſtiuitates per anni circulũ ſunt celebrandę, innuitur, de conſ.diſ.3. pronuntiandum, & c.rogationes.

Quod in ſanctorum feſtiuitatibus maximè ſolent homines vacare comeſſationibus, 44.diſ.comeſſationes.

Quod maximè clerici feſtiuitates ſanctorum cum deuotione tenentur peragere, 44.diſ.nullus, 15.q.4. per totum, 3.q.7.& hoc diximus.

Quod in feſtiuitatibus prohibendi ſunt laici per facer dotes à corearum ſaltationibus, de conſ.diſ.3.irreligioſa.

De hac materia habes vbi agitur de die Dominico.

FESTINANTIA. Quod feſtinantia in quibus ſit bona, & in quibus mala, habes vbi agitur de ecceleratione.

FINGERE. Quod decuplex inuenitur de canone ſi ctio conſona cum decem prædicamentis, nam quãdoque fingitur eſſe qui non eſt, vt Iacob finxit ſe eſſe Eſau, 22.q.2.quæritur, & item opponitur, vbi nota prædicamentum ſubſtantiæ.

Item quandoque fingitur eſſe quis minor quàm ſit, 2. q.7.quanquam. Exemplum de Auguſtino, & Hieronimo, vbi nota prædicamentum quantitatis.

Item quandoque fingitur quis talis eſſe qualis nõ eſt, 29.q.1.§ j.vbi nota prædicamentum qualitatis.

Item quandoque quis fingitur eſſe pater qui non eſt, 27.q.2.inſtitutum, § iuxta vbi Ioſeph dicitur pater Chriſti, vbi nota prædicamentum relationis.

Item quandoque fingitur quis agere quod non agit, 22.q.2.cum humiliatis, vbi nota prædicamentum actionis,

Item quandoque fingitur quis pati qui non patitur, 32.queſt.5.propoſito, vbi nota prædicamentum paſſionis.

Item quandoque fingitur quis eſſe eo tempore quo non eſt, de pœn.diſ.1.perticulosè, vbi nota prædicamentum.

Item quandoque fingitur ſirum eſſe, quod non eſt, 13. diſ.duo, & c.neruij, vbi nota prædicamentum ſitus.

Item quandoque fingitur nõ habere quod habet, 31. diſt.ex continentia, vbi nota prædicamentum habitus.

Item quandoque fingitur eſſe in loco vbi non eſt. 7.q. 1.mutationes. vbi nota prædicamentum, vbi.

FIDES. Quod fides eſt de non viſis, & ideo habet meritum. de pœn.diſt.4. in domo.

Quod fides eſt quæ per dilectionem operatur, de pœn. diſt.2.firmum Dei fundamentum.

Quod fides quandoque accipitur pro fidei ſacramento, aliquando pro habitu mentis, de conſec. diſt.4. nihil.

Quod illud apoſtoli, Quidquid non eſt ex fide, peccatum eſt: ſic accipitur quòd quidquid fit contra conſcientiã, ædificat ad gehennam, 28.q.1.omnes, §. ex his.

Quod fides non tantum eſt liberi arbitrij, ſed donum Dei. de conſe.diſt.4.gratia.

Quod fides ſine operibus non valet, 1.q.1.ſicut vrgeri. & cap.fertur de pœ.diſt.2.§.non eſt mirum.

Quod fides meritorum ſuorum gradibus proficit & creſcit. de pœn.diſt.1.§.hæc quæ.

Quod articuli fidei, quos firmiter credere debemus, ponuntur, 33.diſt qui epiſcopus. de conſec.diſt.4.1

Quod ſymbolum fidei eſt in eccleſia publicè laicis prædicandum. de conſe.diſt.4. ſymbolum.

Quod ſymbolum fidei ab electo in archiepiſcopum ante acceptionem pallij eſt profitendum, 100.diſt. optatum.

Quod eſt multiplex effectus fidei, nam fides in vnũ connectit quos diuerſitas meritorum tenet, 43. diſt.rector poſt med.

Item fides omnia purgat, 15.q.vlt.c.vlt.24.q. 1. ſi Petrus.

Item omnes procellas militantis eccleſiæ ſuperat, 24. q.1.non turbatur, in fin.

Item fides rempublicam magis quàm ſudores corporales gubernat, 2: .q.8.tributum, §.quanuis.

Item vbi humana ratio non poteſt attingere, fides cõprehendit, 24.q.1.non turbatur.in fine.

Quod fides ſuppleꝛ vbi baptiſmus vel aliud ſacramẽtũ haberi non poteſt. de conſec.diſt.4 baptiſmi.

Item in baptiſmo prodeſt paruulis fides offerentium. de conſe.diſt.4 illud.

Item niſi quis ſoliditatẽ fidei tenuerit. Deum cognoſcere non poterit. 20.q.1.quia.

Item vbi ſana fides non eſt, nõ poteſt eſſe iuſtitia, 24. q 1.vbi.

Quod ſine fide falſa eſt virtus etiam in optimis mortibus, 28.q 1.omnes, §.ex his.

Quod prælatorum eſt confirmare fidem ſubditorum. 21.diſt.§.1.in fin.

Quod cum circa fidem in aliquo dubitatur, ad ſedẽ apoſtolicam, tanquam ad magiſtram recurritur, 11. diſt.palam, 22.diſt.omnes.

Quod omnes Chriſtiani tenẽtur fidem Chriſti defendere, 96 diſt.nos, & c.vbinam.

Quod non habet fidem Chriſti qui corpus ipſius, id eſt, membra eccleſiæ nititur diſtrahere, 24.q.1.adunocat.

Quod illis non eſt credendum qui fidem veritatis abiecerunt, 2.q 7.non poteſt, 61.diſt.epiſcopum.

Quod qui diuinationib. & magicis illuſionibus credit fidem perdit. 26.q.5 epiſcopi.

Quod ideo permittit Deus magicis artib, illudi hominibus, vt ipſorum ergà Deum fides probetur, 26. q.5 nec mirum.in fine.

Quod fides cum promittitur, etiam hoſti eſt ſeruanda, 23.q.1.noli.

Quod in promiſſione ſtultè facta vel vi extorta fides non eſt ſeruanda, 22.qu.4.in malis, 15.quæſti. 6.c. 1.& ſeq.

Quod non eſt fides quæ promittitur pro crimine adimplendo, 22 q.4.ſi ad peccatum.

Quod ad fidem ſuſcipiendã nullus eſt cogendus, 35. diſt.quid.c.qui ſyneera, & c.de Iudæis.

Quod ad ſuſceptam fidem cogitur quis redire, & eã ſeruare, 45.di.de Iudæis, 23.q.5.ad fidem.

FIDELITAS. Quod fidelitas ſeruanda eſt domino temporali, 24.quæſt.5.ſi apud.

Quod propter præceptum eccleſiæ quandoque diſcedis dominis fidelitas nõ ſeruatur, 15.q.6 nos ſanctorum, & c.ſeq.

Quod Papa propter exceſſum Domini abſoluit ſubditos à iuramento fidelitatis, 15.q.6.alius.

Quod Imperator tenetur Papæ iurare fidelitatẽ, 63. diſt.tibi Domino.

Quod fidelitatis forma ſex requirit ſeruanda, videlicet incolume, tutum, honeſtum, vtile, facile, poſſibile, 22.q.5.de forma.

Quod inter fideles & infideles multa debet eſſe diſcretio. 2.q.4.alieni.

Quod debet inter eos eſſe diſcretio in accuſatione & teſtificatione, 2.q.7.pagani.

Item in matrimonij contractione, 28.q.1. iam nunc. & c.ſeq & c.iudæi, & §.ſeq.

Item in ciborum perceptione, 28.q 1.nullus, & c.ſeq.

Item in mutua cohabitatione, 28.q.1.Iudęi, & c.ſeq

Universidad de Pasto
Biblioteca

Item in ieiuniorum obſeruatione, de conſ.diſt. 3. ieiunium.
Item in temporis præſcriptione, 16.q.3. porro.
Quod non poteſt homini eſſe fidelis, qui Deo exiſtit infidelis. 2.q.7 non poteſt.
Quod fidelis matris concubitu intra eccleſiã, mefitio eſt extra. 14.q.1. vt euidẽter, 24.q.vl. de illis. in fi.
Quod talis plus nocuus eſt eccleſiæ, quàm diręctè infidelis. 11.q.3. nolite, in fi.
Item peior eſt infideli, 6.q.1. quæro.
Quod talis Chriſtiani peccatum grauius eſt peccato infidelis, 32.q.4. in eo.
Quod pœna ipſius pro peccato grauior erit quàm pœna infidelis, 12.q.1. ſcimus. 1.q.1. nonne.
Quod talis tolerandus eſt, non imitandus quandiu ab eccleſia per ſententiam non præſcinditur, 25.q.4. fortè, & c. infidelis.
FILIVS Quod filius dicitur per carnis propagationem per morum imitationem, 22.q.2 quæritur, §. item opponitur.
Quod filij Dei dicuntur tripliciter, vel prædeſtinatione tantum, vel prædeſtinatione & ſpe beatitudinis æternæ, vel merito fidei & præſentis iuſtitiæ, de pœ. diſ.4. ſi ex bono.
Quod filij ſpirituales dicuntur tripliciter, videlicet aut per baptiſmi immerſionem, aut à baptiſmo per leuationem, aut per confeſſionem, 30.q.1. omnes, & c. ad litteram.
Quod filij diaboli dicuntur, non per carnis propagationem, ſed per crimin s ſucceſſionem, 1.q.1. c.10.
Quod filij liberi dicuntur qui ex libero matri monio ſunt orti. Naturales autem concubinarij filij quos ſola natura genuit, nõ honeſtas cõiugij, 33.q.4.c.vl.
Quod illi non reputantur filij, nec debent in bonis ſuccedere patris, qui nati ſunt de inceſtu, 35.q.7. per totum.
Quod filij legitimi dicuntur, qui vel ante baptiſmum, vel poſt de matrimon o nati ſunt, 28.q.1. nunquid.
Quod filij ſequuntur conditionem ventr s, 32.q.4.c. vlt. 28.q.1. ludæi.
Quod pater carnalis de filijs temporalem curam debet h.bere, 30.dii ſi quis rel querit.
Quod tenetur fi. os ſuos verbo, & exemplo à vitijs ad virtutum ſtudia prouocare, 47.dii ſicut hi, §. neceſſe, vſque in finem.
Quod non debet ſemper eos oſculari, ſed quandoque propter diſciplinam caſtigare, 5.q.5. non oſculatur.
Quod gloria patris eſt filius ſapiens, 95.d.ſtin. eſto, in fine.
Quod tunc pro patribus nati ſunt filij, quando pro apoſtolis ſurrexerunt epiſcopi, 68 dii. quorum.
Quod filij presbyterorum ſi paternæ incontinentiæ ſunt imitatores, ad ſacros ordines non ſunt promouendi, 36 dii. presbyterorum.
Quod quandoque filius peccata parentum imputantur, quandoquæ non, 6 dii. per totum.
Quod filij illegitimi puniuntur propter incontinentiam parentum, 15.q.3 cum mulæ.
FISCVS. Quod fiſcus tollit quod non accipit Chriſtus, 16.q.v. maiores, & q.1. decimæ, circa med.
Quod res conuictorum, & vltati pertinaciter reſiſtentium, fiſco vendicantur. 23.q.4. nimium, in fi.
FLAGELLVM. Quod flagellum domini quandoque eſt ad vindictam, quando que ad hominis purgationem, 7.q.1 cum percuſſio.
Quod ſicut paſtor errantia pecora flagello reducit, ſic homines errantes per flagella ſunt reducendi, 23.q.4. nimium, poſt medium, & c. diſplicet, per totum, & c debet.
Quod flagellatio n eſt addenda afflictio, 7.q.1. cũ percuſſio.
Quod flagellatio vt proficiat, debet eſſe diſcreta, 45. dii. cum beatus.

De hac materia require vbi agitur de Correctione diſciplinæ, & vbi agitur de Percuſſione.

FLAMINES. Quod flamines dicebantur ſacerdotes Gentilium, à filo quo in capite vrebatur, pro quo dicebantur flamines, quaſi filamines, 21. dii. clerus, circa med.
Quod apoſtoli in locis, vbi Gẽtiles primos habuerũt flamines, conſtituerunt patriarchas, vbi verò archiflamines, conſtituerunt archiepiſcopos: & vbi flamines, poſuerunt epiſcopos, 80. d. ſi in illis.
FLETVS. Quod fletus ſtimoderatus non debet fieri pro morte amicorum, quia ipſos per mortem nõ amittimus, ſed præmittimus, 13. quæſt. 1. quam præ poſt. tum.
Quod fl. te mortuum indebitè, prouenit ex deſperatione futuræ reſurrectionis, & ex puſillanimitate plus quàm ex pietate, 13. q. 2. vbicunque, & §. lequen
Quod dominus nõ fleuit Lazarum mortuum, ſed ad mundi huius ærumnas reſuſcitandum, 13.q.1. qui diuinæ.
Quod Petrus fleuit, & flendo peccata deleuit, de pœn. diſ.1. circa prin.
Quod peccator flere debet cogitãdo quia iniuſtè peccando Deum ſuum offendit, de pœn. diſtinctio. 5. §. deſ cas.
Item fleat qui peccatis ſe vltro obtulit, & in ipſis perſeuerãt. de pœn. diſ.1. §. 1. circa prin.
Item fleat non ſolum quia peccauit, ſed quia interim virtute ſe priuauit, de pœn. 5. §. 1. ver. dolendum.
Item fleat pro proximum ſuum malo exẽplo corr i pit. de pœn diſ. 5. §. 1. vel animã duertere.

De hac materia habes vbi agitur de Lachrymis, & vbi agitur de Luctu.

FOMES. Quod fomes eſt languor naturæ, qui carnis concupiſcentia appellatur, 15.q.1. § itaque.
Quod fomes carn s concupiſcentia appellatur, quæ vetus animæ infirmitas dici poteſt, ſed deo infirmitas carnis dicitur, quia accidit animæ ex cõmunicꝫ carnis corruptione, 15.q.1. itaque.
Quod fomes non eſt peccatum, ſed pœna peccati. 15. q. §. 1.
Quod fomes in baptiſmo nõ deletur, ſed debilitatur, de conſ. dii. 4 per baptiſmum, & c. non ex quo.
Quod fomes tem per repẽguat legi mentis, cui & in perfectis, 32.q.5. ſi Paulus.
FONS Quod fons ſignatus, & puteus aquæ viuæ dicitur eccleſia, 24.q.1. omnibus, & c. quoniam.
Quod à fonte præciſus riuus areſcit, ſic vnuſquiſque ab vnitate eccleſiæ ſeparatus, 24.q.1. loquit, ante ſi.
Quod ſcientia fontis eſt ſcripturæ magis deſonte, quàm de riuulis ſtudenda, 76. dii. in omnibus, circa prin.
Quod præcati non vtilia ſalutipræcipientes, dicuntur fontes ſine aqua, 2.q.7. ſi ſicut, in fin.
Quod charitas dicitur fons, 8.q.1. in ſcripturis ante ſi.
Quod dicitur fons baptiſma. 82.q.2 pridem.
FORMA. Quod forma & exemplum dicuntur eſſe prælati ſubditorum, 94 dii. dictum, 95. diſcreto. 19. q.1. prædicator, 21.q.4. præcipiunis.
Quod forma eccleſiaſticæ vitæ eſt in clericorum caſti ſtate, 82. diſt. propoſuiſti, in fi.
Quod forma perfecta eſt, vt non totum ſibi arripiat, ſed quod habet, cum pauperibus partiatur, 86. diſt. in ſingulis.
Quod forma appellationis & apoſtolorum habetur, 2. q. 6 poſt appellationem, § forma.
Item forma reconciliationis communicati, 11.q.vl. quod prædeceſſor, & excommmunicationis, & c. ſeq.
Item forma fidei tat s iuratur, 22.q.5. de forma.
Item forma verborum qua tranſubſtantiatur corpus, & ſanguis Chriſti, de conſ. dii. 2 quia corpus, & c. qui manducat.
Item forma ſeparationis & reconciliationis coniugũ, 33.q.6. abiſto, & c. ſeq.
FORNICATIO. Quod fornicatio eſt duplex, ſcilicet, ſpiritualis, & corporalis, ſeu carnalis, 28.q.1. idololatria, 32.q.7 non ſolum.
Quod omnis pollutio immunda, eſt carnalis fornicatio. 32.q.7. per totum.
Quod fornicatio licet videatur eſſe genus cuiuslibet coitus, tamen ſpecialiter intelligitur in vſu viduarum meretricum, vel concubinarum, 36 q.1. lexilla. § cum ergo.
Quod fornicatio carnalis nulli impunè conceditur, 27.q.1. nubendi.
Quod ſimplex fornicatio, quæ eſt ſoluti cum ſoluta, prohibetur, 32.q.4. dicat, & c. meretrices.
Quod propter malos malũ vitandum, non eſt multũ exaggeranda. 32.q.2. ancillam.
Quod fornicatio non eſt diuerſa, ſiue pulchra ſit, ſiue turpis quam quis cognoſcit, 14.q.vlt.c.vlt.
Quod fornicatio maximum peccatum eſt propter tẽpit Dei violationem, 32.q.4 in eo, & q.7. non ſolũ.
Quod fœminæ fornicantes cum clericis, debent in ſeruitutem redigi, 32. dii. eos qui.

De materia clericorum inuenies vbi agitur de Clericis.

Quod epiſcopus, vel presbyter fornicans cum ſua filia ſpirituali, ſi publicum eſt, debet deponi, ſi occultũ, epiſcopus, 15. annis & presby.er, 12. debet pœnitere, 30.q.1. omnes, & duobus, c. ſeq.
Quod maritus ſic cont nere debet vt non detyzori occaſionem fornicandi, 27.q.1. nubendi.
Quod propter ſolã cauſam fornicationis vxor dimittitur quantum ad cohabitationem, 32.q.1. dixit dominus.
Quod fornicatio ſpiritualis eſt idololatria, quam ſequuntur infideles, & quilibet noxia ſuperſtitio, 28. q.1. idololatria.
Quod fornicatio animi eſt ſeruitus idolorum, 32.q.7. non ſolum.
Quod auaritia quæ eſt idolorum ſeruitus, fornicatio ſpiritualis dicitur, 28.q.1. idololatria.
Quod fornicatio ſpiritualis dicitur conſenſus mentis ad fornicandum, iuxta illud, Qui videtis mulierem, & c. 32.q.7. non ſolum,
FORTITVDO. Quod fortitudo corporalis ſi pro ffectione in maligna es exerceatur, bona & laudabilis eſt. 23.q.3. fortitudo. Exemplum de Moyſe, qui Aegyptium malignantem occidit, 23.q.3. non in inferendo.
Quod ille prodeſt furi vel piratæ qui fortitudinẽ mẽbrorum ſuorum ne penitus agat, debilitat, 23.q.3. ſi quis.
Quod dilectores huius ſæculi tortes ſunt in iis quæ ſunt id mundũ & debiles in h s quæ ſunt ad Deũ, 47. d. ſi. omnes
FORVS. Quod forus eſt exercendarũ litium locus, ſicut iniuriur, 11.q.1. clericus ſiue.
Quod dictor debet ſequi forũ puſtari, 11.qu.1. ſi quiſquam.
Quod ſine clericus, ſiue laicus, pro crimine pulſatus non niſi in foro ſuo debet audiri, 11.q.1. clericus, & c. ſeq.
Quod clericis pulſatis in epiſcopali iudicio forum cõpetit, 11.q.1. ſi quiſquam.
Quod excepta ſede apoſtolica nemo poteſt trahi extra ſuam dioeceſim vel prouinciã pro cauſe litigio, 6. q.3. & 12.q.4. fetè per totum.
Quod ratione criminis commiſſi efficitur quis de foro alieno, 3.q.6. c. vlt.
Quod ib. cauſa agenda eſt, vbi crimen committitur, 4.q.6. peregrina, & ſex c. ſeq.
Quod ſi quis mutat domicilium, ibi forum iudicij ſubeat vbi habitationem elegit, 15.q.2. vbcunque, §. quia ergo.
Quod qui cauſam, ſiue iuſtam, ſiue iniuſtam ad alterius fidei iudicis forum euocat, eſt excommunicandus, 2.q.6. catholicus.
Quod clericus ab epiſcopo depoſitus ſi principem ſeculatem adeat, amplius non audiatur, ſed ſpem recipiẽdi gradus in futurum amittit, 21.q.5. c. 1. & c. vlt.
Quod clericus ſi extra prouinciam (excepta ſede apoſtolica) iudicia expectat, eſt deponendus, 3.q.6. nõ licet, 11.q.1. ſi quis clericus, & c. ſeq & cap. inolita, & c. de druerſis.
FRATER. Quod dicitur quis frater fide, 2.q.1. multi. circa medium, 11.q.3. ad menſam.
Item frater dicitur cõſanguinitate, 35.q.3. quædã lex.
Item dicitur frater iuris interpretatione, 28 quæſt. 1. nunquid.
Item dicitur frater dignitatis communione. 51. diſt. præterea. de pœn diſt. 5. fratres noſtros.
Item dicitur frater religione, 16.q.1. vos autem.
Item dicitur frater religionis profeſſione, 10.q.2. epiſcopus habeat.
Item dicitur frater nominenaturæ. 6.q.1. ex merito.
Item dicitur frater ſi multitudine, de conſe. diſt. 1. Iacobus frater Domini.
Item dicitur frater facti comparatione, 14.q.5. immolans, in fi.
FRAVS. Quod fraus propriè committitur quando res ad ſpeciales vſus miſſa retinetur, vel indebitè expenditur, 16.q.1. reuertimini.
Quod amico rapere furtum eſt, eccleſiã quoque defraudare ſacrilegium eſt, 12.q.1. gloria, in fi. 13.q.2. qui oblationes, in fin.
Quod cum pauperibus eleemoſyna ſubtrahitur, Deus qui res ad hoc cõtulit, de ſua parte defraudari conqueritur, 16.q.1. reuertimini.
Quod qui defraudat panem egentiũ, homo ſanguinis eſt, 13.q.5 immolans.
Quod qui legata morientium retinent, egenos & mortuos conſolatione defraudant, 13.q.2. qui oblationes.
Quod qui defraudat eccleſiæ res, in quadruplum debet reſtituere, 12.q.2. in antiquis.
Quod clericus qui res eccleſiæ, quæ ſunt pauperum defraudat, eſt corripiendus, ſi verò epiſcopus eſt, deponendus eſt, 10.q.2. epiſcopus, & c. ſeq.
Quod qui furem & latronem vel raptorem aliena cũ poſſit vt reſtituat non compellit, eſt ſocius fraudis vel criminis, 14.q.vlt. ſi res.

De hac materia require vbi agitur de Diuortio.

FRVCTVS. Quod fructus digni pœnitentiæ ſunt incipientium, videlicet de peccatis dolere, & de futuris malis cauere, de pœn. diſt. 3. circa ſi 50. diſt. quia ſanctitas.
Quod fructus virtutum ſunt proficientium, quorum eſt de virtute in virtutem progredi, de pœ. diſ 5. in fi.
Quod fructus ſpiritus ſunt perfectorum, quorum eſt beatitudinibus inſiſtere, videlicet voluntariam paupertatem diligere, manſuetud nem tenere pro ẽtet no deſiderio iugete, iuſtitiam eſurire & ſitire, miſericordiam & munditiam ad tranquillitatem pacis amplecti, & pro obſeruatiõe iuſtitiæ perſecutionẽ pati, & cæteris fructibus ſpiritus inſiſtere. de pœn. diſt. 2. ſi quis ſemel.
FVGA. Quod fugæ peccatorum eſt elongare ſe à terrenis & propinquis, 12.q.1. c. cui portio
Quod fugiendi ſunt honores, & fugiendi bus offerendi. 8.q.1. in ſcripturis.

Quod

Quod ſi à perſecutoribus prælati perſona quæritur, debet fugere: ſi autẽ fides vel grex quæritur, ſe obijcere, 7.q.1. aduerſitas, §. hoc etiam tunc.
Quod qui iudicium fugit, conſtat illum de iuſtitia diffidere. 1 q.1. Chriſtianis, in fine.
Quod hæretici & ſchiſmatici in prouincia permanentes ſunt fugiendi, 24.q.1. omnis.
Quod ad eccleſiam fugientes ſunt ab eccleſia protegendi, 87 dii. eos.
FVROR Quod furor commotionis tempore iuſtũ putat omne quod facit, 21. quæſt. 3. illa.
Quod laudabile eſt in præpoſitis ſi non furent, ſed ratio dominetur in ipſis, 11.q.3. illa.
Quod furor in ſapiente talia facit, de quibus poſt multum ſolet pœnitere, 1.q.1 cum apud.
Quod rectores aliorum non cum leuitate vel furore debent præcipitare ſententiam, 11.q.3. ſummopere.
Quod qui poſt ſacerdotium furere incœperit, ſacerdotio non carebit, niſi in furia ſit perſeuerans, 15.q.1. ſi quis non. in fin.
FVRTVM. Quod furtum eſt omnis illicita alienæ rei alienatio, 14.q.5. pœnale, 32.q.4. meretrices. circa fin.
Quod fur reputatur qui volens furari propter timorem humanum non furatur, de pœn. diſtin. 1. ſi præterea.
Quod non permiſit rapinam qui furtum prohibuit, 32.q.4. meretrices.
Quod furti nomine rapina, & quidquid proximo aufertur illicitè, in prohibitione decalogi continetur, 14.q.5. pœnale.
Quod quantumcunque parum quis abſtulerit, furti nomen incurrit, 14. quæſtione 6. c. vlti. de pœ. diſt. 1. vulgar s.
Quod non furtum ſed mens furantis arteniditur, 14. quæ. vlt. c. vlt.
Quod furtum non facit neceſſitas, ſed voluntas de cõſe. diſt. 5. diſcipulos.
Quod cum pro neceſſitate vitæ alienum tollitur, quia tunc omnia ſunt communia, furtũ non committitur. ibid.
Quod qui vt eleemoſynam faciat alienum accipit, furtũ committit, 14.q.5. fortè, 32.q.4. ſic non ſunt.
Quod non eſt furtum accipere ab inuito ſibi debitũ, 14.q.5. non ſanè.
Quod res Aegyptiorum aſportando furtum non cõmiſerunt filij Iſrael, quia Domino omniũ iubente paruerunt, 14.q.5. dixit Dominus.
Quod furtum vel raptorem nullus debet defendere, ſed humanitatis cauſa poteſt pro ipſo intercedere, 14.q.6.c. ſi res, & c. hi qui.
Quod fures vel latrones, quia infames ſunt, nec accuſare, nec teſtes eſſe poſſunt, 3.q.5. conſtituimus.
Quod furtũ ex auaritia commiſſum grauius punitur quàm quod fit ex inopia, 12.q.2. fraternitas.
Quod epiſcopus rerum eccleſiæ dilapidator tanquã fur à ſuo honore eſt deponendus, 10.q.2. c. vlti. 12. q.2. in legibus.
Quod presbyter in furto deprehenſus, ab omni honore deponitur, 82. diſt. presbyter.
Quod prælatus eſt fur, qui non curat de ouibus, vel non intrat per oſtium in officium prælaturæ, 23.q. 4. tres perſonas.
Quod furtiua vſurpatio præiudicium non generat, 93. diſt. illud.
FVTVRVM. Quod futura ſcire expedit, & modo debito ſunt inquirenda, 1. queſt. 7. conuenientibus, in prin.
Quod futura non ſunt per ſortilegia inueſtiganda, 26.q.2. non ſtatim, & duobus c. ſeq.
Quod curioſitas eſt per cõſtellationes futura inueſtigare, 26.q.7. ſors, §. his ita.
Quod futura non ſunt inueſtiganda per auguria vel per aliatum artium magicarum documenta, 26.q. 2. illud.
Quod omnia prædicta futura inquirere eſt idololatriæ deſeruire, 26.q.2. ſed & illud.
Quod aruſpicia & augurationes, oracula & necromantia per quæ homines futura inquirunt, inualuerunt ex arte dæmoniaca, 26. quæſtione 2. qui ſine Saluatore.
Quod ex inſpectione ſcripturarum futura non ſunt quærenda, 26.q.5. aliquanti.
Quod dæmones cum ex acumine ſenſus & celeritate motus & ex diuturnitate temporis ipſis ante cognita hominibus aliqua prænuntiant, futura videntur prædicere, 26. quæſtio. 4. ſciendum. per totum capitulum.
GENERATIO. Quod generatio eſt duplex, vi delicet carnalis, quæ eſt à patribus per ſucceſſionem, & ſpiritualis, quæ fit per baptiſmigene ration ẽ, 32.q.4. recurrat, de conſe. d. 4. regenerante.
Quod in generatione carnali quãdoque de malis naſcuntur boni, quando de bonis naſcuntur mali, quandoque de bonis boni, & de malis mali, 32 qu. 4. recurrat, 47. diſtin quantumlibet, 56. diſtin. naſciante fin.
Quod naſci de adulterio non eſt culpa naſcentis ſed eius qui generauit, 56. d. ſi. naſci.
Quod vndecunque generẽtur homines, honeſti & ſalui erunt, ſi parentum vitia non ſectantur, 56. d. vndecunque, & c. Dominus noſter.
Quod multi ſummi pontifices & epiſcopi ſunt ex presbyteris generati, 56 d. ſi. c. 1. Oſius.
Quod ideo quidam vſque ad quartam generationem eccleſiam Dei intrare prohibẽtur, donec culpam aut ſtorũ multiplici ter ſucceſſio generationis aboleat. 1.q.1. cito.
Quod generatio ſpiritualis quæ eſt per baptiſmum, ſicut remiſſionem omnium peccatorum. de conſe. di. 4. regenerante.
Quod baptiſmus Ioannis non erat ſufficiens ad ſpirtualem generationem. de conſ. diſt. 4. non regenerabantur.
Quod Chriſtus ſuo baptiſmo homines ad ſpiritualẽ generationem prouocaut. de conſ diſt. 4. non regenerabantur.
GENVA. Quod genua à feſto Paſchę, vſque ad feſtũ Pentecoſtes, inſtituẽ in ſignum reſurrectionis dominicæ ad horas non ſunt flectenda, 76. diſt. cicinnium. §. non autem. & cap. ſcire, 30. diſt. ſi quis preſbyter. §. ſimiliter.
Quod nec die dominico, nec in alio feſto ſanctorum genua flectenda ſunt oiando, 30. diſt. ſi quis preſbyter. de conſe. diſt. 5. quoniam ſunt.
Quod in diebus ieiuniorum genua flectere peccatores debent, 26.q.7. facerdos.
GESTVS. Quod geſtus exterior corporis qualitatem indicat mentis, 41. diſt clericus. § ſicut ergo.
Quod geſtus reprehenſibilis ſi diſſolutus vel mollis eſt indicat laſciuiam, ſi fractus, indicat ſuperbiam, ſi citus, indicat impetuoſitatem, ſi tardus, indicat pigritiam, 41. diſt. parſimoniam. & ca. clericus. § ſicut ergo.
GLADIVS. Quod gladius eſt duplex, ſcilicet, materialis & ſpiritualis, 23.q.8. § 1. 15.q. 6 auctoritatem. circa fin.
Quod Chriſtus non venit in terram mittere gladium materialem, ſed ſpiritualem, 33.q. 2 interfectores. § in hoc.
Quod eccleſia non habet niſi ſpiritualem gladium, quia non occidit ſed viuificat, 33.q.2. inter hæc, 16. q.2. vbi. in fi. 24.q.1. ſi Petrus.
Quod materialis gladius prælatis in exemplum pariẽ tiæ inhibetur, ſpiritualis verò qui eſt verbum Dei exerceri præcipitur, 23.q.1. § 1. & q.8. § 1.
Quod eccleſia criminoſos non materialiter ſed ſpiritualigladio feriri iubet, 33.q.2. interfectores. § in hoc.
Quod præiati eccleſiæ de mandato Papę poſſunt res eccleſiæ materiali gladio defendere, 23.q.6. auctoritatem, circa finem.
Quod poteſtates ſeculares ideo non ſine cauſa gladiũ materialem portãt, qui in malefactores ira Dei exiſtunt miniſtri, 23.q.5. non ſolum, & c. ſunt quędam, & q.4. queſtium, & c. ſicut. in fi.
Quod ſæcularis poteſtas cum gladium vindictæ reſpuit, occaſionem peccandi tribuit, 23.q. quarta, eſt iniuſta.
Quod ille gladium materialem cum culpa accipit, qui ſine poteſtate conceſſa à ſuperiore in ſanguinem alterius armatur, 23.q.4. ille gladium.
GLORIA. Quod gloria epiſcopi eſt pauperũ ſubuenire, 12.q.2. gloria.
Quod prædicator gloriam ſuam euacuat, quando nõ pro æterno, ſed pro fructu temporali laborat, 1.qu. 2. ſacerdos. in fi.
Quod in lata gente eſt gloria regis, in diminutione plebis, eſt contritio principis, 1.q.4. eccleſiæ. § item Dauid poſt medium.
Quod nihil eſt illo paſtore deterius, qui ſuporum laudibus gloriatur, 83. diſt. nihil. 6.q.1. ſunt plurimi.
Quod melior eſt in malefactis humilis cõfeſſio, quàm in bonis ſuperba gloriatio, 11.q.3. iniuſtum.
GRATIA. Quod gratia dicitur eo quòd gratis datur vel recipitur, gratia alter non eſt, 1.q.1. c.1.
Quod graria non generis nobilitate, ſed virtute paratur, 40. diſt. illud.
Quod nullus niſi purgetur à vitiis, gratiã Dei poteſt accipere, de pœn. diſt. 1. non poteſt quiſquam.
Quod ſicut ſol æqualis luce ſuper omnes radiat, ſic gratia Dei ſine acceptione perſonarum æqualiter omnibus infunditur, de conſec. diſtinct. 4. nec quan quam.
Quod gratiæ plenitudo adiectione non indiget, nec vlla requirit commẽdationis augmenta, 6.q.1. ſi omnia.
Quod quantumcunque occulta loca animam ſine gratia ſaluare non poſſunt, quia de paradiſo homo, & angelus de cœlo peccando cecidit, 40. diſt. quælibet.
Quod gratia Dei dat fidem, & facit remiſſionem peccatorum, de conſec. diſt. 4 gratia quę.
Quod gratia Chriſti non ſolum facit malum vitare, ſed etiam bonum facere, de conſec. diſt. 3. placuit, & cap. ſequen.
Quod gratias Deo & hominibus pro beneficiis agere debemus, 16.q.1. reuertimini.
Quod de aduerſitatibus & paſſionibus Deo gratias referre debemus, 12 q. vlt. c. vlt.
Quod ſine gratia mandata Dei adimpleri nõ poſſunt. de conſecr. diſt. 4. c. vlt.
GRADVS. Quod gradus in eccleſia diuerſi, & ſtatus virtutem eccleſiæ conſeruant, diſtinct. one 89. ad hoc, 93. d. ſt. à ſubdiacono, 50. d. ſunctione in capite.
Quod in ſingulis gradibus ordinum conferendis, dilationis tempora ſunt obſeruanda, 77. diſt. in ungulis, & c. ſeq.
Quod ad ſingulos gradus ordinem recipiẽtium ętas eſt ſeruanda 77. diſt. per totum.
Quod ad gradum diaconatus & ſupra nemo eſt promouendus. n. ſi præcunte continentia fuerit appobatus. 77. diſt. quicunque.
Quod ad ſuperiorem gradum ſacerdotij nullus debet exponi, niſi ab inferiori ordine gradatim aſcendendo. 93. diſt. per totum.
Quod apud Deum non gradus altior, ſed vitæ melioris acho compro ſtur, 23.q.4. ſicut excellentiam.
Quod gradus ſunt non ſolum inter virtutem & virtutem, ſed etiam in vna eademque virtute, de pœn. d. ſtin. 1. §. ego ſum panis §. hæc quę & c. cum ſanctam.
Quod non ſolum ſunt in virtute gradus, ſed etiam in peccato. de pœn diſtin. 2. ſicut tribus. §. non eſt mirum
Quod tribus gradibus ad peccatum peruenitur, ſuggeſtione, delectatione, & conſenſu. de pœn. diſtin. 1. ſciendum, & c. ſicut tribus.
Quod olim vſque ad ſeptimum gradum conſanguinitatis & affinitatis matrimonium contrahi impediebatur, 45.q.1. contradicimus. & q.8. per totum.

De computatione conſanguinitatis & affinitatis habes 35.q.3. contradicimus, & q.4. & q.5. per totum.

GRAMMATICA. Quod grammatica ad meliores vſus aſſumpta animæ ſaluti non infert detrimentũ, 37. diſt. ſi quis artem.
Quod epiſcopo vel alij prælato eſt reprehenſibile omiſſo Euangelio velalia ſacra ſcriptura populo grammaticam exponere, 37. diſt. turbat. § cum ergo. 86. diſt. cum multa.
Quod epiſcopi vel presbyteri ſi cadunt in grammaticam non ſunt à ſapientibus irridẽdi, quia plus ſunt penſanda vitia morum, quàm verborum, 38. diſtin. quamuis. § ſed licet, & c. ſedulo.
Quod ſi aliquando ſancti viri loquuntur per barbariſmos & ſolœcismos, non ſunt propter hoc deſpicendi, 38. diſt. ſedulo, & c. ſeq. de conſe. diſt. 4. retulerunt.
Quod indignum eſt verba cœleſtis oraculi reſtringi ſub regulis Donati, 38. diſt. indignum. 1. qu. 1. marchion.
GREX Quod ſicut grex ex vna morbida oue polluitur, ſic ex prælato immundo plures inficiuntur, 45. diſt. ſed illud, in fin.
Quod prælati tanquam arietes ducatum gregi prębere debent, 7.q.1. ſciſcitaris.
Quod languente paſtore grex infidiatorum dentibus laniandus exponitur, 7.q.1. quamuis.
GVERRA. Quod guerra quandoque immittitur propter populi peccata, 23.q.5. remittuntur. per totum, 56. diſt. ſi gens.

De hac materia require vbi agitur de Bello.

GVLA. Quod gula eſt mater luxuriæ, quia venter & genitalia ſunt vicina mẽbra, 44. d. ſt. §. 1. cum autem. de conſ. diſt. 5. in hil.
Quod gula ſic in vitibus vt in pretioſis attenditur, 41. diſt quiſquis. & c deliciæ.
Quod quinque ſunt ſpecies gulæ, videlicet accuratius cibo intendere, vel lautioria ex cogitare, in cibo ſitus præuenire, ad cibum nimium æſtuare, de cibo plus ſumere. de conſ. diſt. 5. quinque.
Quod gula de paradiſo primũ hominẽ expulit, 35. di.
Quod gula groſſum ſenſum generat. 44. diſti. non liceat. §. ſi ergo.
Quod gula morbos facit, moleſtias ingerit, & ægritudines generat. de conſ. diſt. 5. nihil. & c. ne tales.
Quod guloſi non aliter feſta ſanctorum putant celebrare, niſi gulæ deſeruiant, 44. diſt. §. 1. in fi.
Quod egritudines quas gula infert, fames curat. de conſ. diſt. 5. legimus.

HABERE. Quod habere poteſt eccleſia propriũ exemplo Domini, 12.q.1. exemplum. & c. ſeq. Quod perfecti proprium non habent nec habere concupiſcunt: qui nõ ſuorum ſed communiũ ſunt poſſeſſores, 1.q.2. facerdos

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod religionem professi proprium habere non debẽt. 12.q.1.scimus. & tribus c.seq.& c.habebat, & c.seq.q.8.q.2.quam sit, §.nullus.
Quod habẽtibus eleemosynã dare nihil aliud est quã perdere, 1.q.2.pastor.
HABITATIO. Quod habitatio vera Christi est ecclesia, quę fidē ipsius seruat, 24.q.1 quæ dignior.
Quod Deus non habitat in illis qui per superbię singularitatem se à melioribus diuidunt, 24.q.audiuimus, ante med.
Quod sicut filij Israel disperdere non potuerunt Iebuæos, quin in medio eorum habitarẽt, sic boni nõ possunt euadere falsos Christianos, 11.qu.3.nolite recedere.per totum cap.
Quod nõ possunt cum Deo toto corde habitare qui fœminarũ accessib. copulãtur, 32. di.hospitiosum.
Quod nullus clericus cũ extranea fœmina debet habitare, 81.dist.clericos.& 2 c.seq.
Quod monachi cum monialibus in vno loco non debent habitare, 18.q.2. in nullo loco, &quatuor c.sa.
Quod habitatores præponũtur extraneis in pluribus in constitutione archidiaconi, 93.dist.legimus.
Item in constitutione œconomi, 89.dist.quia.
Item in episcopo eligendo, 7.q.1.remoto.
Item in abbatis electione, 17.q.2.quàm sit.
Item in episcopi accusatione, 2.q.7.quærendum.
Item in defuncti episcopi rerum conseruatione, 12.q.2.non liceat alicui.
HABITVS. Quod habitus clerici non in vestibus nec in calceamentis decorem debet prætẽdere, 41.dist.clericus, & §.seq & c.parsimoniam.
Quod clerici in habitu suo nec fericis nec aureis intexturis, nec in summitate vestimentorum variorum colorum ornamentis vti debent, 21.q.4.omnis iactura.& quatuor c.seq.
Quod religiosorum habitus non debent esse notabiles, nec diuersi coloris, sed conuenientes, pœnitentiæ & deuotioni, 20.q.1.vidua.
Quod religiosus habitum professionis suæ, tam in lecto quàm in aliis locis debet deferre. 20.q.1.vidua.
Quod inulier quæ propter ludum habitum hominis virilem assumit, anathema incurrit, 30.distin. si qua mulier.
HELI. Quod Heli sacerdos sanctus fuit, sed quia filios non erudiuit, supinus eccidit, 37.d.legant.
Quod sicuti propter filiorum Heli peccatum homines à sacrificio Dei detrahebantur, sic prauis exemplis prælatorum quotidie peiores fiunt, 50. dist.de his verò.
Quod sicut ex peccato filiorum Heli in manu hostiũ populus corruit, sic plebs peccata prælatorum luit, 1.q.4.ecclesia.
HELIAS. Quod Helias vt ostenderet illum verum Deũ esse quem colebat, orauit igne cęlesti quinquagenarios consumi. 84.q.4.si illic, § sed obiicitur, & cap.quod Christus.& c.ea vindicta.
Quod precibus Heliæ cælum clausum fuit annis tribus & sex mẽsibus, 23.q.4.si illic, §.quod tunc.
Quod Helias culturam Baal vindicauit, sacerdotes eius occidendo, 23.q.4. Guillatius, circa finem.
HELISAEVS. Quod Helisęus aspersione salis sterilitatem aquæ sanauit.de consec.dist.3.aquã sale.
Quod in exemplum perfect⁹ ad prophetandum vadens, bones & omnem curam domesticam reliquit, 86.dist.dominus.
Quod missit lignum in aquam, & ferrum secutis cõtra naturam natauit, de consecra.dist.2.reuera.post medium.
HEREDITAS. Quod hereditas secundum leges ab indignis succedentibus potest auferri, 12.quæ.1. Syluester.
Quod heredi nõ licet sine causa venire cõtra factum sui prædecessoris. 12.q.1.Syluester, 16 quę.6.illud.
Quod nullus exheredato filio ecclesiam debet facere hæredem, 17.q.vlt.c.vlt.23.q.2.si qui iracundiæ.
Quod episcopus res quas habuit hereditatio iure, liberè potest conferre, 12.q.1.episcopi.
Quod clerici sunt funiculi hereditatis Christi, 12.q.1. clericus.
HEREMITA. Quod sunt heremitę qui verè & purè solitariam vitam ducunt, 16.q.qui verè.
Quod Ioannes Baptista fuit de vita eremitica, 2.q.7.c.vlt.§.item Ioannes.
Quod eremitica vera ac pura digna honore iudicatur, 16.q.qui vere.
Quod eremitæ ne videantur esse acephali, debent subesse episcopis. 93.d.nulla, & c.seq.11.qu.3.si autẽ.
Quod eremitæ vtuntur priuilegio clericali sicut alij religiosi. 16.q.1.qui vere.
Quod eremita potest habere proprium, & condere testamentum. 19.q.3.perlatum, §.econtra.
Quod eremitæ ratiõe propriꝝ imperfectiores sũt monachis, quibus propriũ nõ licet habere, 19.q.3.perlatum, §.econtra.
HAERESIS. Quod hæresis Græcè ab electione dicitur, quod scilicet eam disciplinam quam sibi vnusquisque legit, putat esse meliorem, 23.q.3.hæresis.

Quod prima hæresis occasione corporis Christi & sanguinis orta est in discipulis, de consec.dist.2.prima.
Quod post illa Ariana quæ ponebat maioritatem gradus in personis, orta est in clericis, 16.di.sexta synodus, §.prima.
Quod tunc Christianitas in diuersas hæreses scissa est quando propter fidei persecutores episcopi ad concilia celebranda in vnum non poterant conuenire, 15 dist.canones.
Diuersitatem hæresum & multiplicitatem earum, habes. 24.q.3.quidam autem hæretici per totum.
Quod inter hæresim & schisma est illa differentia, videlicet quòd hæresis est in peruersa doctrina, sed schisma in separatione ab ecclesia, 24.q.tertia. inter hæresim.
Quod largo modo simoniaca prauitas dicitur impia hæresis, 1.q.1.quisquis.c.enim liqueat.& c. eos.
Quod simoniacæ hæresis eorum habuit tempore apostolorum, 1.q.1.fertur.
Quod diuina prouidentia diuersi erroris hæreses esse permittit, vt fideles astutiores reddantur, 24.q.vlt. c.vlt.
Quod nullum peccatum est grauius hæresi, 32.qu.7. quidam omnibus, 24.q.4.quid autem, 22. quæst.2.nec.1.primum.
Quod an grauius peccat qui hæresim incurrit ignorans, an qui sciens auaritiæ deseruit, 6.q.1.quæro.
Quod pro nullo alio quàm pro Papa potest cõuenire, 40.dist.si Papa.
HAERETICVS. Quod hæreticus est qui falsas ac nouas opiniones gignit vel sequitur, 24.q.3.hæreticus.
Item hæreticus est qui aliter scripturam sacram intelligit, quàm sensus spiritus sancti flagitat, 24.q.3.hæresis, 38.dist.quamuis.
Item hæreticus est qui præcisus est abvnitate ecclesię, 4.q.3.c.1.& seq.
Item hæreticus est qui in vnam hæresim damnatã incidit, 24.q.1.Achatius.
Item hæreticus dicitur non qui errat, sed qui errorem contumaciter defendit, 24.q.3 qui in ecclesia.
Item largè simoniacus dicitur hæreticus, 1.q.1.quisquis.
Item qui Romanam ecclesiam negat esse caput ecclesiarum, & qui auctoritati eius derogat, est hæreticus, 22.dist.omnes, circa fi.
Item ille qui hæreticos defendit, non solum hæreticus, sed hæresiarcha dicendus est, 24.q.vlt. qui alium.
Quod præsumptio sensus proprij via est ad hæresim, 24.q.3.quid autem.
Quod qui in expositione scripturæ locũ, tempus, & personam non attendit, de facili in errotis labyrinthum cadit, 29.dist.sciendum.
Quod non sunt inter hæreticos computandi qui errorem, ab aliis recipientes parati sunt postponere, 24.q.3.dixit.
Quod sicut ipsi hæretici damnati sunt ab ecclesia, sic & scripturæ eorum, 15.dist.in primis.§. montanus.
Quod hæretici excommunicati sunt ipso iure, 24.qu.1.Achatius.& duobus c.seq.
Item post mortem excõmunicantur, 24.q.2.sanè profertur.per totum cap.
Quod consortium & communio hæreticorũ sunt fugienda, 24.q.1.aduocauit, & c.seq.& q.3. clericus.
Quod hæreticorum conuenticula, conciliabula sunt appellanda, 24.q.3.clericus.
Quod sacramenta hæreticorum in forma ecclesiæ tradita sunt bona, quia non sunt humana, sed diuina, 23.q.4.quid facit.
Quod scienter non debent ab ipsis etiam in necessitate sacramenta recipi, 24.q.1.si quem forte.& duob, c.seq.
Quod nec dãda sunt ipsis à catholicis sacramenta, 24.q.2.nec quisquam.
Quod hæretici non habẽt salutem in se, nec potestatem in alios, 24.q.1, quodcunque.& c.vbi.
Item quòd non possunt contra fideles testificari, 2.q.7.non potest.& c.pagani.
Item nec ipsos accusare possunt, nec iudicare, 4.q.1.c.125.q.omne.
Item nec excommunicare possunt, nec condemnare, 24.q.1.ait.& duobus c.seq.
Quod hæreticos accusare etiam infames personæ possunt, 6.q.1.nos. § sed licet.& c.seq.
Quod hæreticus hæreticum excommunicare potest, non catholicum, 24.q.1.miramur. §.1.
Quod hæreticus excommunicatus ab hæretico propter crimen à catholicis, propter derestationem culpæ non est recipiendus, 24.q.1.quisquis & c. seq.
Quod reges & principes terræ debent hæreticos persequi, & habẽt ecclesiam tueri, 23.q.4. non inueniatur, & c. sicut excellentia.
Quod hæretici sunt cogendi & compellendi ad fidei quam reliquerunt receptionem, 23.q.4 nimium. vsque ad finem quæstionis.
Item possunt compelli per rerum temporalium spo-

Quod

Quod excommunicatos zelo iustitiæ occidendo homicidium non incurritur, 23.quæst.5.excommunicatorum.
Quod ad depressionem inimicorum Christi licet clerico portari laicos, nec ex hoc homicida reputatur, 23.q.8.igitur, & nouem c.seq.
Quod clericus non debet esse iudex in causa sanguinis, quia ex hoc efficitur irregularis, 50.dist.mitror, & quattuor seq.& c.de his, clericis, & c.si udeat.
Quod furioso vel mente alienato homicidium ad pœnã non imputatur, 15.qu.1.illud, vtique, in fin.& cap.aliquos, & c.si quis insaniens.
Quod nec purè casuale homicidium quantum ad pœnitentiam imputatur, 50.distin. hi qui arborem.& c. seq.15.q.1.nec is, & c.si quis, 23.q.5.de occidendis.
Quod nec casuale imputatur homicidium ad irregularitatem, 50.dist.clerico, & c.seq.& c. eum qui. & c.hi qui arborem.
Quod pro homicidio inuoluntario vbi sufficiens cautela non adhibetur, secundum magis & minus, leuior tamen quàm pro alio homicidio pœnitentia est imponenda, 50.dist.studeat, & quattuor c.sequ. 15.q.1.si quis non.
Quod vbi per culpam quis in necessitatem homicidij venit, de homicidio non excusatur, 15.q.1.illud, §. itaque.
Quod vbi sine culpa quis ad necessitatẽ peruenit homicidij, non imputatur. 50.dist.sæpè.
Item si dedit operam rei licitæ, & omnem cautelam adhibuit, non imputatur, 50.dist.hi qui.
Quod cũ quis defendendo se vel socium homicidiũ cõmittit, minus imputatur, 23.q.5.non est iniquitatis.
Quod interpretatiuè homicida dicitur qui cũ possit fame morientibus non succurrit, 86 dist. pasce, 6.q.1.decimæ.in fi.
Quod pastor cum delinquentes non arguit, ipsos tacendo occidit, 43.dist.ephesiis.
Quod qui res episcopi vel ecclesiæ rapit, homicida iudicabitur, 12.q.2.qui Christi, & c.qui abstulerit.
Quod negans pœnitentiam morienti homicida dicitur, 26.q.6.cognouimus.
Quod ille qui aliquem ad peierandum scienter cõpulerit, dupliciter est homicida, idest sui ipsius, & alterius, 22.q.5.ille.
Quod qui alium occidit, & qui alij detrahit, seipsum occidit.de pœn.dist.1.homicidiorum.
Quod homicidæ per ecclesiam cogendi sunt ad pœnitentiam agendam, 24.q.3.itaque.
Quod quia diuersi sunt modi homicidij, iuxta hoc & diuersitas culpæ debet pensari, 23.q.5.cum homo.
Quod voluntatiè vel furore laicum occidens septem annorum pœnitentia est puniendus, 50.dist.si qua.
Quod clericum vel religiosum occidens punitur pœnitentia grauiori, 17.q.4.qui occiderit.
Quod occisor patris vel matris pœnitẽtia punitur ampliori, 33.q.2.latorem.
Quod homicidæ per ecclesiam cogendi sunt ad pœnitentiam agendam, 24.q.3.itaque.
Quod quia diuersi sunt modi homicidij, iuxta hoc & diuersitas culpæ debet pensari, 23.q.5.cum homo.
Quod voluntatiè vel furore laicum occidens septem annorum pœnitentia est puniendus, 50.dist.si qua.
Quod clericum vel religiosum occidens punitur pœnitentia grauiori, 17.q.4.qui occiderit.
Quod occisor patris vel matris pœnitẽtia punitur ampliori, 33.q.2.latorem.
Quod homicidæ per ecclesiam cogendi sunt ad pœnitentiam agendam, 24.q.3.itaque.
Quod quia diuersi sunt modi homicidij, iuxta hoc & diuersitas culpæ debet pensari, 23.q.5.cum homo.
Quod voluntatiè vel furore laicum occidens septem annorum pœnitentia est puniendus, 50.dist.si qua.
Quod clericum vel religiosum occidens punitur pœnitentia grauiori, 17.q.4.qui occiderit.
Quod occisor patris vel matris pœnitẽtia punitur ampliori, 33.q.2.latorem.
Quod ille minister est homicida qui sponte sua illum occidit, quem scit etiam à iudice occidendum, 23.q.5.cum minister.
Quod homicida est qui abortum viuentis animę procurat, 32.q.2.quod veto.
Item qui sibi voluntariè membrum virile abscinderit, 55.dist.si quis abscinderit.
Quod quicunque qualicunque modo se occiderit, homicida iudicatur, 23.q.4.displicet, post med. q.5.si non licet.per totum cap.
Quod videtur quòd propter periculum castitatis licet se ipsum occidere, 23.q.5.non est.
Quod Sãson qui seipsum occidit cum aliis per instinctũ spiritus sancti, de crimine excusatur, 23.q.5.si non licet.ante si.
Quod pro illis qui sui ipsius homicidę fuit, nõ est orandum, nec sunt cum fidelibus sepeliendi, 23.q.5.placuit vt hi.
Quod ad homicidium miscere se cum aliis quilibet debet formidare, 23.quæst. 8. si in morte Longobardorum.
Quod nulla lex innocentem occidere concedit, 23.q.5.c non licet.
Quod homicidia maximè clericorum per iudices sæculares sunt vindicanda, 23. quæstion.5.sunt quædam.
Quod principi vel iudici iustè officium exercenti, homicidium ad culpã non imputatur, 23.q.1.noli.& c.seq.q.5.de occidendis, & c.miles.& quatuor c. seq.& c.non fruſtra, & quinque c.seq.
Quod reum non iudex sed lex occidit, & si parcit, cõtemptor est legis, 23.quæst.5.miles, & cap. iudex, & c.seq.
Quod petimere malos auctoritate principis, non est committere homicidium, 23.q.vlt.quicunque percutit.& q.5.miles.
Quod sancti patres zelo iustitiæ occidendo metebãtur. 23.q.4.§.ea vindicta.q.5.remittitur.& q.8.legi.& c.seq.
Quod cũ impius interficitur, Christus dilatatur, quia abominatio aboletur, 15.q.1.nec is qui.

Quod sacerdotes sunt honorandi. quos Deus dicens ipsos Deos & angelos honorauit, 21.q.1.sacerdotibus.
Quod dilectores huius sæculi pro honore terreno multa toleranti, pro honore cælesti pauca, 47.dist. omnes, in princ.
HOSPITALITAS. Quod hospitalitas per ipsum Christum commendatur, 42.dist.§.1.
Quod hospitalitas exercenda est ad omnes indifferenter. 42.dist.quiescamus.
Quod hospitalitas omnibus exemplo sanctorum patrum persuadetur, 42.dist.§.1.
Quod nec purè casuale homicidium quantum ad pœnitentiam imputatur, 50.distin. hi qui arborem.& c. seq.15.q.1.nec is, & c.si quis, 23.q.5.de occidendis.
Quod nec casuale imputatur homicidium ad irregularitatem, 50.dist.clerico, & c.seq.& c. eum qui. & c.hi qui arborem.
Quod quidquid.
Quod hospitalitas maximè à prælatis & religiosis est seruanda, 89.dist.volumus, 12.q.1.quia.circa finem. & q 2.mos.
Quod prælatus domum suam hospitibus claudens nõ potest esse hospitalitatis exhortator, 32.dist.§.1.
Quod electus in episcopum, à confirmatione repellitur propter inhospitalitatem, 86.dist. archidiaconũ Florentinum.
Quod mali hospites, qui res exportant hospitantium, sunt sicut mus in pera, ignis in sinu, & serpens ingremio, qui male suos remunerant hospites, 23.q.1.ecclesias.§.ad hęc.post medium.
Quod hospitalium constructio & gubernatio spectat ad curam episcopi, 18.q.2.quidam.
HOSTIARIVS. Quod hostiarij in veteri testamẽto iidem sunt quod ianitores, 21.dist.cleros.
Quod hostiarij effectus claues ecclesię tenere, & omnia quæ sunt intus & extra custodire, 25. distinct. perfectis.
HOSTIS. Quod hostis interior est mala voluntas, 23.q.1.paratus.in fi.
Quod exterius hostem pugnantem necessitas debet præmere, non voluntas, 23.q.1.noli.
Quod capto hosti misericorda deberur, nisi pacis per turbatio timeatur, 23.q.1.noli.in fine.
Quod hosti fides si promittitur, est seruanda, 23.quęst. 1.noli.
Quod in iusto bello nihil refert vtrum hostis apertè vel insidius expugnetur, 23.q.2.dominus.
HVMILITAS. Quod humilitas est pœnitentię fundamentum, de pœn.dist.2.c.1.in prin.
Quod humilitatis exercitia sunt vtilioribus officiis se subdere, & ministeriis indignioribus se tradere. de pœn.dist.2.§.1.
Quod humilitas prælatis est commendabilis, 99.d.2.
Quod nihil fulget in episcopali cęruice splendidius quã humilitas, 100 dist.contra morem, ante finem.
Quod humilitas docendis & discendis persuaderur, 38.dist.sedulo, &c.nullus, 40.di.multi.in fi.24.q.3.si habes.
Quod virginitas cum humilitate est admiranda, 30. dist.hæc autem scripsimus.
Quod Christus verbis & factis exemplum dedit humilitatis, 93.dist.dominus, 9.q.3.nullus.ante fi.
Quod neophyti & totius humilitatis ignari ad regimen ecclesiæ non sunt assumendi, 61.distin. statuimus.& §.1.
Quod boni pastores potiꝰ per humilitatis mãsuetudinẽ studẽt peccãtes reuocare, quàm per austeritatẽ in foueam perditionis propellere, 45. dist. recedite.
Quod qui sibi vult ab aliis humiliter obediri & ipse suo superiori obediat, 2.q.6.qui se scit.
Quod eum culpa non exigit, omnes secũdum rationem humilitatis æquales sumus, 22.dist de Cõstan tinopolitana.
Quod humilitatis causa non est in confessione mentiendum, 22.q.2.cum humilitatis.
Quod humilitas non est vbi est falsitas, 22.q.1. cum humilitatis, & c.incauti.
Quod ficta humilitas est cum superbia mista, 8.q.1.in scripturis.in fi.
Quod nemo prælatis suis sic humilitate debet subiici, vt cogatur ipsorum vitia venerari, 2.q.7.admonẽdi.
IACOB Quod Iacob dicendo se primogenitum nõ est mẽtitus, quia non ad nutiuitatem, sed ad ius primogenituræ respectum habuit, 22.q.2.quæritur.§. proxi.
Quod nõ præcedens, sed subsequens cõsensus Iacob in Liam fecit eos coniuges, 29.q.1.§. sed obiicitur.
Quod Iacob licet in se esset bonus, tamen filios aliquos malos, aliquos bonos habuit, 32.q.4. recurrat.
Quod in hoc quod vidit Angelos ascendentes & descendentes, vitam prælatorum actuam & contemplatiuam designat, 88.dist.d. ereuit.
IACTARE. Quod iactare non debet se quis de statu perfectionis iuæ, quia & Petrus post iactantiam cecidit, 6.q.1.imitare.
Quod omni ornatu qui possit iactantiam inferre, debent carere clerici. 21.q.4.c.1.21, dist. his igitur.
IDOLOLATRIA. Quod idololatria q.sam sequuntur infideles, & quælibet noxia superstitio est fornicatio spiritualis, 28.q.1.idololatria.
Quod idolorum culturam dæmonum adinuenit. 26.q.4 sciendum.per totum cap.
Quod ille princeps est idololatra qui res suas quas prohibere potest, permittit idolis immolari, 26.qu. 2.si de area.
Quod eligendũ est potius fame mori quàm ob reuerentiã idolorum idolothytas vesci, 32.q.4.sicut latius.
Quod Salomõ qui Deo tẽplum construxerat, excæcatus luxuria tẽplũ idolis fabricauit, 32.q.4. Salomõ.
Quod idololatra fit quis interpretatiuè multipliciter videlicet per eucharistię perceptionem indignã, 32. dist.prætet hoc.§.porro.
Item per rebellem obed.entiam, 8.q.1.sciendũ. in fin. Item per æstuantem auaritiam, 6.q.1.quęro.
Item per sortilegiorum, & diuinationum obseruantiam, 26.q.2.sors §.seq & c.sed & illud, & qu.3.§.1.
IEIVNIVM. Quod ieiunium est duplex, spirituale & corporale, de cons.dist.5.ieiunium.
Quod magnum & præcipuum est ieiunium spirituale, videlicet à peccatis abstinere.de cons.dist.5.ieiunũ, & c.nihil.
Quod ieiunium corporale, quod est à cibis abstinere, est auctorizabile, quia primo à Deo in paradiso est præceptum, 3.dist.sexto.
Quod à sanctis patribus & ab ecclesia est institutum. de cons.dist.5.ieiunia in ecclesia.& tribus c.seq.
Quod ieiunium de quo non est præceptum, vt scanda lum vitetur, secundum morem patriæ est seruandũ, 12.dist.illa, 76.dist.vtinam.
Quod ieiunium ab ecclesia institutum, sine causa nõ est violandum, de cons.dist.5.ieiunia in ecclesia.
Quod ieiunium quadragesimale, quod est pro decima temporis anni, est diligenter seruandum, 76.dist. statuimus, & duobus c.seq. de cons.dist.3.solent, & 5.dist.quadragesima & c.ieiunium.
Quod ieiunium quatuor temporũ est omnino ab omnibus seruandum, 76.dist.ieiunium & sex c.seq.
Quod quibusdam.& quibus de causis seruanda sunt & in veteri lege seruata sunt ieiunia quatuor tẽporum, habes, 76.dist.statuimus.& duobus, c. seq.
Quod antiquitus primus mensis anni Martius cõputabatur, & de omni alio tempore quando quatuor tẽpora ieiunabantur, 76.dist.statuimus, & c.seq.
Quod à modernis hoc ieiunium fit quarta proxima feria post diem cinerum, secundum in hebdomada Pentecostes, tertium in Septembri post exaltationẽ sanctæ Crucis, quartum in Decembri post festum sanctæ Luciæ, 79 dist statuimus. Vnde versus

Dat Crux Lucia, Cinerũ quoque chrismata dia,
Vt sit in angaria quarta sequens feria.

Quod dies tres rogationum ante ascensionem Domini sunt ieiunandi. de cons.dist.3.rogationes.
Quod sicut in memoriam passionis sexta feria ieiunatur, sic & sabbatum in memoriam sepulturæ est ieiunandum, de cons.dist.5.in sabbato.
Quod de ieiunio sabbati videtur mos patriæ seruandus, 12.dist.illa.
Quod die sabbati est à carnibus abstinendum. de cõs. dist.5.quia dies.
Quod in cœna domini non est soluendum ieiunium. de cons.dist.3.non liceat & c.seq.
Quod die dominico ne sequamur errores infidelium non est ieiunandum, 30.dist.si quis tanquam. & c.si quis presbyter, 76.dist.ieiunium.de cons.dist.3.ieiunium.& c.ne quis.
Quod nec ieiunandum est tempore paschali vsque ad Pentecost. 76.distin.ieiunium.§. non autem. & ca. seq.
Quod ieiunantes illo tempore ex deuotione, nõ sunt arguendi. 76.dist post.& c.vtinam.
Quod hora meridiana in ieiuniis est comedendum. de consec.dist.1 solent.
Quod in quadragesima ieiunium soluit qui antequã vesperas dicit, vel audit, comedit. de consec. distin. 1.solent.
Quod in ieiuniis quatuor temporum, & in vigilia Paschæ circa vesperrinam horam est celebrandũ, & postea comedendum de consec.distinctio.1.solent.
Quod ordinans, & ordinandus debent esse ieiuni. 75. dist.quod à populus.& c.seq.
Quod excepta causa infirmitatis non debent cõmunicare ieiuni, de cõs.dist.2.liquido, 50.di.presbyteros, 26.q.6.si qui de corpore, 4.dist.denique in fin.
Quod moderatio est in ieiuniis habenda. de consec.dist.5.non dico.& c.seq.
Quod in ieiuniis (maxime quadragesimæ) est à magnis piscibus & cibis lasciuis & potibus abstinendũ, 3.dist denique.
Quod ieiunium debet esse mundum, 18.dist.habeatur, 86.dist.quod prodest.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid primo homini firmitatis virtus fuit in ieiunio, cognitio infirmitatis in cibo, 35. d. ii. sexto.
Quod ieiunium delinq ntis vulnera curat, & curatos tanctificat. de consc. dist 5 sint tibi ieiunia.
Item satisfacit pro commissis, 76 dist. igitur.
Quod viuentium ieiunia sunt defunctorum auxilia, 14 q 2. animæ.
Quod ieiunium ex causa redimitur elee mosyna, 82 dist. presbyter. ante finem.
Quod duorum vel plurium dierum absque cibo ieiunia prohibentur. de consc. di. 5. nõ dico. & duobus c. seq.
Quod an melius ieiunat qui sæpius parum, quàm qui ingurgitando iautius rarius comedit. de consc. dist. 5. non dico. & duobus c. seq.

De hac materia require vbi agitur de Abstinentia.

IEZABEL. Quod Iezabel nonnullos proubcat stu pro sui corporis ad immolandum idolis, 23. q. 4 fi illic, § quod tunc.
IGNIS. Quod est ignis intensæ deuotionis, qui inflammat sacrificia deprecantium, 1. qu. 1. cum scriptura.
Quod est ignis veræ contritionis, quo igne decoquuntur & purificantur pœnitentes, 27. qu. 1. impudicas.
Quod est ignis indebitæ vltionis, à quo prohibiti sunt apostoli ne exurerent Samaritanos, 23. qu. 4. quid facies. in fin. & c. seq.
Quod est ignis carnalis voluptatis, in quo igne bonus cõiugatus positus nesciat ardere, 33. q. 4. vir cũ propria. in fine.
Quod est ignis ambitionis & cupiditatis: qui tanquã ignis alienus exurit, & non mundat. de pœn. dist. 2. inter hæc.
Quod est ignis diuinæ consolationis, qui culpam exurit, non hominem, & sanat purè confitentes. de pœ. dist. 3. inter hęc.
Quod est ignis futuræ purgationis, qui excedit omnẽ præsentem pœnam, 26. dist. qui in aliud. de pœ. dist. 7 nullus expectet.
Quod ignis purgatorius post hanc vitam credendus sit, 25 di. qualis, in fin. 33. q. 2. admonere, circa med. 1. q. 3. peruenit. de pœn. dist. vlt. nullus expectet.
IGNORANTIA. Quod ignorantia est triplex, videlicet bona, mala, & indifferens, 38. dist. quamuis, & §. sequen.
Quod bona est ignorantia eorum qui dant occasionem ad peccandum, quæ nescire melius est quàm scire. 38 dist. quamuis.
Quod mala est ignorantia quando ea quæ Dei sunt ignorantur, quia talis ignorans ignorabitur, 38. di. qu ea.
Quod indifferens ignorãtia est in his in quibus nihil interest ad regnum Dei vtrum sciantur an non, 22. qu. 2 in quibus.
Quod alia est ignorantia facti, alia iuris, 1. q. 4, turbatur, § notandum, 21. q. 4. innocens.
Item ignorantia facti alia simplex, alia probabilis, alia crassa & supina.
Ignorantia simplex est vera & non simulata, in qua peccantibus est parcendũ, 11 q. 3. excellentissimus, & c. seq. 26. q. 2. c. vlt. 1. q 4. §. vlt. vbi agitur de idolothytis.
Ignorantia probabilis est quæ probari potest ex hoc quod excusabilis est pro tanto. 1. q. 1. si qui à simoniacis.
Ignorantia crassa & supina est quando factum omnibus publicum ignoratur, quæ neminem excusat, sicut Iudæi non excusantur, quia Christũ aduenisse ignorant. 1. q 4. c. vlt. 1 2. q. 2 qui & duobus, 23. quę. paratur, circa med. 11. q. 3. cutæ, 8. qu. 1. licet ergo, 20. dist. si decreta. 16. dist. quod dicitis.
Ignorãtia iuris alia est iuris naturalis, quæ omnibus adultis & discernentibus est damnabilis, alia est iuris ciuilis & canonici, quæ quibusdã permittitur ignorare, quibusdam non, 1 q. 4. §. vlt. in fine.
Quod ignorantia iuris ciuilis vel canonici excusat à tanto, 34. q. 1. si quis dederit, 32. qu. 6 quemadmodum, 6. q. 1. quæro.
Quod ignorantia iuris ciuilis vel canonici non excusat à toto. 1. q. 4 § vlt. ante si 28. dist. presbyterum.
Quod filij Israel circa promissionem Gabaonitarum habuerunt ignorantiam facti, sed non iuris, 22. q. 3. innocens, 2. 1.
Quod ignorantia inuincibilis, quæ est ex furore vel dementia si est ex casu, non imputatur: si autem venit ex culpa, noxia est. 15. q. 1. si quis insaniens, & ea. prox. & c. illud, relatum, § itaque.
Quod ignorantia vincibilis procedẽs ex negligentia excusat à tanto, sed non à toto, 32. q. 7 quemadmodum.
Quod affectata ignorãtia est quando quis non vult intelligere vt bene agat, 37. dist. c. vlt.
Quod ignorantia est mala & periculosa, quia mater est cuiuslorum errorum, 38. dist. ignorantia.
Quod licet iuris sit noxia, facerdotibus tamen qui ducatum præbere debent aliis, est periculosior, 37. dist. cap vlt. § itaque. & 38. dist. c. i. & sex. c. seq.
Quod ignorans non semper errat, 38. dist. quamuis.
Quod dicitur quis ignorare quando non cognoscit illud esse peccatum quod facit, vel non tantum quãtum est talis excusatur pro tanto, sed non pro toto, 8. dist. consuetudo.
Quod qui ignorat modum & qualitatem facti ipse tunc peccat quando ignorantia iuris laborat. 8. dist. consuetudo. exemplum de Paulo, sed tunc non peccat quando facti ignorant à habet, 34. q. 1. in lectũ.
Quod qui dando operam rei licitæ ignorãs quid ex facto suo sit secuturum, vt ille qui volens patrem suũ à leone liberare, sagittam mittit, & patrem occidit, non peccat, 23 q. 5. de occidendis. 50. dist. læpè.
Quod licet aliquis ignoret se debere continere recipiendo ordinem, ex eo quòd recipit ordinem tenetur continere, 28. dist. presbyterum.
Quod licet quis ignoranter rebaptizetur, ad sacros tamen ordines non potest promoueri, de conse. dist. 4. qui bis.
Quod qui patre procurante ecclesiam simoniacè licet ignoranter adeptus fuerit, crimine careat. fructum tamen paternæ emptionis reportare non poterit, 1. q. 5. eos qui. §. ex hac.
IMITATIO. Quod imitatio Christi necessaria est nobis, ne ab ipsius corpore seperemur, 56. dist. Do minus, 82. di. proposuisti.
Quod filij Dei sumus, & ipsum imitari debemus, 56. dist. Dominus.
Quod Christus dedit exemplum imitationis in patiẽtia & humilitate, 93. dist Dominus.
Quod superiores nostros in bono imitari parati esse debemus, 22. dist. de Constantinopolitana, 63. dist. Valentinianus.
IMITATOR. Quod imitator debet se totius virtutis imitatorem ostendere, 63. dist. Valentinianus.
IMAGO. Quod imago ponitur circa finem, in litera y.
IMPERATOR. Quod Imperator catholicus filius est non præsul ecclesiæ, 96. dist. si Imperator.
Quod nihil honorificentius quàm quod Imperator filius ecclesiæ dicatur, 23. quæst. octaua, conuenior. antesin.
Quod Imperator Constantinopolitanus Papæ coronam omnémque regiam dignitatem in vrbe Roma & in Italia & in partibus occidentalibus concessit, 96. dist. Constantinus.
Quod nulli Imperatori licet decernere de electione summi pontificis, & de rebus ecclesiasticis, 96. dist. §. 1.
Quod Imperator, aduocatus, & defensor debet esse ecclesiæ, 97. dist. ecclesiæ meæ.
Quod Imperator debet iurare fidelitatem Papę, & bona ecclesiæ defendere, 63. distinctione tibi Domino.
Quod nec Imperator iura pontificatus, nec pontifex nomen Imperatoris debet vsurpare, 96. distin. cum ad verum.
Quod Imperator pendet ex Papæ iudicio, non Papa ex Imperatoris, 50. dist. Domino sancto.
Quod Imperator debet pontificibus caput inclinare, 93. dist. Valentinianus, 96 dist. duo sunt.
Quod Imperator potest interesse concilio pontificis confirmatione fidei, aliusnon, 96. dist. nos ad fidei alias ca. vbinam. & c. satis.
Quod nec spectat ad Imperatorem prælatos ecclesiæ iudicare, 96. dist. si Imperator. & cap. in scripturis.
Quod Imperialis iudicio nõ possunt ecclesiastica iura dissolui, quia Imperator subest ecclesiæ, 10. distin. per totum.
Quod ab Imperatore nõ potest peti cognitio publicorũ iudiciorũ clericorũ, sed episcopale potest peti, 11. q. 1. placuit vt quicũque. 21. q. 5. si quis à proprio.
Quod Papa potest Imperatorem excõmunicare, quia Gelasius Papa Anastasium Imperatorem excommunicauit, 96. di. duo sunt, Vide quod ibi not.
Quod Papa Zacharias deposito rege Francorum tradidit regnum Pipino patri Caroli Imperatoris, 15. q. 6. alius.
Quod Lodouicus Imperator, & primus Henricus, & primus Otto renuntiauerunt priuilegio super professione Papę, quod summi pontifices propter schismaticos conferentes Imperatoribus, 63. dist. per totum & c præcipue §. ex his.

De hac materia habes vbi agitur. derege.

IMPOSITIO. Quod impositio manus quia non est aliud quàm oratio super hominẽ] repeti potest, 1. q. 1. manus.
Quod hi qui baptismum ab hæreticis susceperint, nõ sunt rebaptizandi, sed tantum per impositionem manus sunt confirmandi, 1. q. 1. hi qui baptisma.
Quod cum episcopo benedictio super caput fundatur, omnes episcopi præsentes manus imponendo debent ipsius caput tangere, 23 di. episcopus.
Quod episcopo presbyterum ordinante, & manũ super caput eius ponente omnes præsentes presbyteri debent manus suas iuxta amnũ episcopi tenere, 23. dist. presbyter.
Quod diaconus & sacerdos quando ordinantur, accipiunt manus impositionem, 5. q. 6. quia iuxta. 23. d. si. diaconus.
Quod episcopo manus imponente super ordinandũ, & alio orationem dicente nihil agitur, 23. dist. quorumdam.
Quod subdiaconus quia in ordinatione sua impositionem manus non accipit loco eius calicem & patenam vacuum accipit, 23. dist. subdiaconus.
Quod absque impositione manus episcopi, etiam si tonsuram clericalem quis ab eo habeat, non licet publicè in ecclesia legere, 69 dist. quoniam.
Quod abbati cui imposita est manus per episcopum, & est presbyter, licet in proprio monasterio conferre duos minores ordines, 69. dist. quoniam.
INCANTATIO. Quod incantatio ex magicis artib. siue ex characteribus prouenies, siue ex consultationibus dęmonum, damnabilis est. 23. q. 3. illud.
Quod attendere inanem signorum in cœlo fallaciam in coniugiis iocandis, in domibus ędificandis, & in arboribus plantandis incantatio illicita est, 26. quæst 5. non liceat.
Quod infideles reputantur matres, quæ pueris suis capita dolentibus vel alia infirmitate laborantibus præter pater noster & Credo in Deum, quærunt ligaturas sacrilegas & incantationes, 88. dist, quoniã non. ante med
Quod incantationes infirmitatibus hominum nihil remedij præstant, 26. q. vlt. admoncant.
Quod gemmæ vel herbæ ad infirmos possunt portari sine incantatione, 26. q. vlt. c. vlt.
Quod incantationes ab ecclesia sunt reiiciendæ, 26. q 5. non oportet. & cap. auguriis. & cap. vltimo, admoueant.
Quod incantatores sunt infames, 9. quæ. 1. infames.

De hac materia habes vbi agitur de Diuinatione, & vbi agitur de Sortilegio.

INCENDIARIVS. Quod incendiarius dicitur non solum qui facit, sed qui iubet & consentit, 23. q. vlt. si quis membrorum.
Quod incendiarij nocturni præcipue rerum ecclesiasticarum sunt grauius puniendi, 12. quæst. 2. cum deuotissimam.
Quod incendiarij sunt à communione fideliũ quousque satisfaciãt separandi, 23. q. vlt. si quis mẽbrorũ.
Quod incendia in ex odio vel palitia & ipsis consentientes sunt excommunicandi, 23. q. vlt. peßimam.
Quod incendiarij cum satisfactione præteritorum, & iuramento de vltra non committendo, debent absolui, 33. q. vlt. peßimam.
Quod quia forma absolutionis incendiariorum conlors est cum forma absolutionis excommunicatorum, videtur, quòd à canone ipso facto sunt excommunicati. 23. q. vlt. peßimam.
Quod episcopus qui pœnitentiam incendiariorum, quæ est per annum esse vltra mare, relaxauerit, ab officio episcopali per annum abstinebit, 23. qu. vlt. peßimam.
Quod incendiarius si fine satisfactione & pœnitentia mortuus fuerit, carebit ecclesiastica sepultura, 23. q. vlt. peßimam.
INCEPTIO. Quod inceptio siue inchoatio bonę vitæ non potest fieri nisi cum charitate. de pœ. dist. 2. §. non autem.
Quod multi bene incipiunt qui in malo vitam finiũt. de pœn. dist. 2. si enim inquit. § multi.
INCESTVS. Quod incestus est consanguineorum vel affinium abusus, 36. q. 1. lex illa. §. cum ergo.
Quod virgines quæ post cõsecrationem nupserint nõ tam adulteræ quàm incestę sunt, 27. dist. virgines.
Quod incestum committit qui sponsam fratris sui, sicet ab eo non cognitam, duxit in vxorem, 27. q 2. si quis desponsauerit.
Quę sunt personæ consanguineæ vel affines cum quibus incestus cõmittitur, habes, 35. q. 3. de incestis, & c. nec eam.
Quod incestus quantum ad peccatum grauior est adulterio, 32. q. 7. adulteri).
Quod incestuosus nec testificari, nec accusare, potest, quia infamis, 3. q 4. cõsanguineorũ, 6. q. 1. infames.
Item incestuosi à communione fidelium sunt separãdi, 25. q. 8. c. vlt.
Item incestuosi nõ debent matrimoniũ contrahere, 32. q. 7. quædã. & quinque c. seq. 34. q. vlt in lectum.
Quod incestum committens ex sua culpa, post mortẽ viri non debet cõtrahere, 34. q. vlt. in lectũ & c. seq.
Quod possunt contrahere matrimonium quorum incestum excusat ignorãtia, 34. q. vlt. in lectũ, & c. seq.

Quod

Quod filij de incestu procreati non reputantur filij quantum ad paternam successionem, 35. q. 7. c. 1.
INCONSTANTIA. Quod inconstantia animi perpenditur quando episcopus vel presbyter dimissa sua ecclesia propria tementate, sine causa alibi vagatur, 7. q. quæsti. 1. non oportet, vsque ad §. quòd verò.
Quod inconstans prælatus iudicatur, qui propter tribulationem à grege sibi commisso se elongat, 7. q. 1. suggestum, & duobus cap. seq.
Quod constantia in vouentibus castitatem & non seruantibus reprobatur, 27 q. 1. vouentibus.
Item à monachis à professione sui nominis & religionis, & à religione recedentibus, 16. q. 1. si cupis, & c. placuit, & c. iuxta.
Quod inconstantes sunt qui bona facere deliberant, & effectui non mancipant, 17. q. 1. qui bona.
INCORRIGIBILITAS. Quod incorrigibilitas in episcopo est detestabilis, 34. di. quorumdam.
Quod qui sacerdotali admonitione de malis non corriguntur, ab ecclesia sunt separandi, 16. qu. 1. in canonibus. in fi.

De hac materia habes, vbi agitur de Correctione.

INDVLGENTIA. Quod indulgentia peccatorum fit per pœnitentiam, 1. q. 7. si quis omnem.
Quod bonus est Dominus in omnibus, & aperta viscera eius omni homini pœnitenti, 1. qu. 7. si quis omnem. post medium.
Quod Deus peccatori conuertenti se præstat indulgentiam, de pœnit. dist. 1. facilius, §. hoc idem.
INDVCIAE. Quod inducię tam actori quàm reo dandę sunt à ince, nè à quacumque parte propere agatur, vel per surreptionem, 3. q. 3. inducię.
Quod inducíarum tempus quantum ad testium vel instrumentorum productionem, si in eadem prouincia iis agitur, tres menses, si verò in alia vicina, tãtum ser, si verò in vltra marina, nouem menses indulgentur, 3. q. 3. inducię. §. 1.
De allarum rerum inducijs habes 3. qu. 3. inducię accusatis.

De hac materia habes vbi agitur de Deliberatione, & vbi agitur de Acceleratione.

INFAMIA. Quod infamia non de facili debet credi, sed probata citius vlcisci, 11. quæstio. 3. in cunctis.
Quod duplex est infamia, videlicet iuris canonici, quę est crimen mortalis peccati vel excommunicationis, hæc tollitur quantum ad culpam per pœnitentiam & absolutionem, 6. qu. 1. illi qui. sed quantum ad infamiæ notã, si sunt clerici, non tollitur nisi per Papam, 2. q. 3. Euphemium, §. hinc autem.
Alia est infamia iuris ciuilis, quæ multipliciter irrogatur. Aliquando enim contrahitur genere delicti. Aliquando genere pœnæ. Aliquando genere vtriusque. Aliquando genere facti, 3. q. 7. infames, in fi. & §. porro. huius infamiæ notam non potest delere nisi ciuilis iudex, cuius interest legem condere, 2. qu. 3. Euphemium. §. proximo.
Quod infamiam quandoque incurrũt boni ex diuina dispositione, vt purgentur vel probẽtur, 6. q. 1. sunt plurimi.
Quod in infamia ad constantiã recurrendum est, & si nõ inuenitur malum quod dicitur in lætitiam debemus profilire, 1. q. 3. inter verba.
Quod in infamia si nobis testis est in cœlo, & testis in corde, dimittendi sunt stulti foris loqui quod volũt, 11. q. 3. inter verba, & c. seq.
Quod non omnes lege canonum sunt infames quos leges sæculi infames proauntiãt, 2. q 3. Euphemiũ, §. proximo.
Quod licet illa quę intra tempus luctus nubit, secundum leges sæculi sit infamis, secũdum canones nõ est infamis, 2. q. 3. Euphemium, §. proximo.
Quod multa & varia sunt crimina quæ reddunt homines infames, quæ ponuntur, 3. q. 5. constituimus, & 6. q. 1. infames.
Quod fidei Christianæ & auctoritatis apostolicæ statu præuaricatores sunt infames, 2. q. 7. alieni.
Item omnis hæreticus & infidelis est infamis, 2. qu. 7. alieni, 6 q. 1. infames.
Item simoniacus, 15. q. 3. sane.
Item omnis apostata qui à tramite propositi sui recessit, 2. q. 7. alieni, 3. q. 4. si quis à vero.
Item omnis incestus macula pollutus 3. q. 4. consanguineorum.
Item infamis est clericus qui ex sua culpa irregularis effi tur, 6. q 1. omnes verò.
Item infames sunt qui superiores suos calumniosè impetunt, 3 q 4. consanguineorum.
Item omnes patrum inuasores, 3 q. 5. omnes.
Item omnes episcoporum vel abbatum calumniosi accusatores vel conspiratores, 3. q. 4. clericus, & c. seq. 11. q. 1 conspirationum.
Item omnes qui malitiosè aduersus sacerdotes armãtur, 6 q. 1. sacerdotes.
Item histriones & omnes turpitudinibus deseruientes, 4 q. 1. diffinimus.
Item sepulchrorum violatores, 6. q 1. infames
Item ecclesiasticorum prædiorum direptores, 17. q. 4. attendendum.
Quod non est communicandum malis, ne infamiam male agentium in nos transferamus, 14. qu. vlt. hi qui.
Quod infamis nec aduocatus nec procurator esse potest, 3. q. 7. infamis.
Item nec accusator nec testis esse potest, 3 q. 4. nulli, & q. 5. omnes, 4. q. 1. diffinimus, 6. q. 1. beatus, & c. seq.
Quod infamia maximè clericorũ propter scandalum aliorum induxit purgationem, 2. q. 4. presbyter, & duobus cap. seq.
Quod accusans de crimine & probare non valens, in famis efficitur, 2. q. 4. c. 1. & 5. q. vlt. omnis qui.
Quod infamatores hominum sunt peiores direptoribus rerum, 6. q. 1. ex merito. & c. deteriores.
Quod infamatores hominum sunt etiam corporaliter affligendi, 5. q. 1. c. 1. & q. 6. delatori & c. hi quis.
Item infamatores sunt excommunicandi, 5. q. 1. quidã.
Quod infamis dicitur locus vbi crimen committitur, 31. q. 5. tolerabilius.
Quod lupanaria non infamant castitatem, sed castitas etiam loci abolet infamiam.
INFIDELITAS. Quod an infidelitas est credere se cum multitudine mulierum per multa terrarum spacia noctis tempore super qualdam bestias equitare, vel huiusmodi phantasmata à mal guis spiritibus mentibus & non corporibus irrogentur, 26. q. 5. episcop.
Quod sacerdotes populum ab hac infidelitate remouere debent, quia non talia patitur corpus, sed infidelis animus, 26. q. 5. episcopi.

De Infidelitate habes vbi agitur de Fide & fidelitate.

INFIRMITAS. Quod infirmitas duplex est, videlicet corporis, & animæ, 15. q. 5. § 1. & c. illud. §. itaque, 49 dist. hinc etenim per totum.
Quod mentis siue animæ infirmitas duplicatur, vna est quæ vitium appellatur, quà infirmitate anima à Deo separatur, vt est ira & odium & huiusmodi.
Alia autem infirmitas animę non est peccatum, sed pœna peccati, vt oblivio & ignorantia, 15. q. 1. illud. §. itaque.
Quod infirmitas corporis duplicatur. Est enim vt languor naturæ, quæ carnis concupiscentia siue fomes dicitur. Alia est quæ propriè corporis infirmitas appellatur, qua elementorum seu humorum concordia turbata caro ipsa afficitur, & tandem dissoluitur 15. q. 1. illud. §. itaque.
Quod infirmitas sine causa à Deo non immittitur, licet ab homine ea ignoretur, 7. q. 1. cum percussio, 15. q. 1 illud. §. itaque.
Quod infirmitas corporalis excusat à pœna iudicis, 17. dist. placuit vt quotiescunque.
Quod non posse comparere reputatur qui infirmitate detinetur, 5. q. 3. si ægrotans, 18. dist. si episcopus.
Quod infirmitas mentis, quæ est dementia, excusat à culpa in ipsa perpetrata & pœna, 15. q. 1. illud. §. itaque in fi. 3. qu 9 indicas.
Quod episcopus propter infirmitatem corporalẽ non priuatur episcopatu, sed datur ei coadiutor, 7. qu. 1. fere per totum.
Quod propter infirmitatem mentis seu dementiam potest alter ei substitui, 7 q. 1 quamuis.
Quod episcopus vel presbyter laborans morbo caduco suspenditur à sacrificio missæ, 7 q. 2. in litteris.
Quod cessante infirmitate debet restitui qui propter infirmitatem est destitutus vel suspensus, 7. q. 2. literas.
Quod vrgente infirmitate resignans beneficium, nouens intrare monasterium, & vltra non processit, si non intrat, restituitur ad beneficium, 17. q. 2. c. 1.
Quod proprium debet esse prælatorum compati infirmitatibus subditorum, 24. quæst. 1. quæ dignior. in fin.
Quod infirmis non est pœnitentia iniungenda, sed in notescenda, & amicorum orationibus, & eleemosynis subleuanda. 26. q. 7. ab infirmis.
INGRATITVDO. Quod ingratitudo est reddere malum pro bonis, 23. q. 3. sex.
Quod hoc vitium incurrunt qui pleni virtutibus in peccatum cadentes à Deo recedunt, de pœn. dist. 5. consideret, §. dolendum.
Quod ingratitudo auctoritate canonum & legum cui patur, 12. q. 2. octaua.
Quod ingratitudo retrudit manum missum in seruitutẽ, 12. q. 1. episcopus qui mancipium, c. liberti ecclesię. & c. seq.
Quod pro ingratitudine potest quis à suo domino priuari beneficio, 22. q. 5. de forma. circa finem.
INIVRIA. Quod iniuria pensanda est non ex opere, sed ex voluntate, 5. q. 1. si quis non iratus.
Quod bonis dispensatione diuina infertur iniuria, vt purgentur, 1. q. 1. sunt plurimi.
Quod iniuria propria patienter sustinẽda, sed Dei, vel vlcscenda, 33. q. 4 inter querelas, & §. seq.
Quod tempore Heliæ ignis non fuit pro iniuria prophetæ, sed Domini, cuius cultus spernebatur, 23. q. 4. si illic. § sed obiicitur, & c. Guillarius.
Quod nostras & nostrorum patienter exemplo sanctorum debemus tolerare iniurias, 23. q. 1. per totũ. & q. 4. qui secundum, & q 5. non est nostrum.
Quod iustus patienter tolerans iniuriam cœlestem meretur coronam, 11. q. 3. & fi. & c. qui iustus.
Quod à perfectis licitè nõ verberibus, sed verbis moderatis iniuria propulsatur, 23. q. 1. paratus.
Quod prælatorum iniuriæ degradatione puniuntur, 21. q. 1. si quis sacerdotum.
Quod iniuria episcoporum est iniuria Christi, cuius legatione funguntur, 2. q 7. accusatio quoque in fi.
Quod species eleemosynæ est iniuriam dimittere, 45. dist. & qui. & duobus c. seq.
Quod iniuria semel dimissa non debet amplius ad animum reuocari, 23. q. 4. si illic.
Quod iniurians satisfacere tenetur læso, nec cogitur quis superbo indulgere priusquam humilietur, 23. q. 4. si illic.
Quod nolens pro iniuria satisfactionem accipere indigna punitur. 95. dist. si quis contristatus.
Quod secundum varietatem iniuriarum debet esse respectus pœnarum, de pœn. dist. 2. vulgaris, & c. pœnę. 30 dist quia.
Quod qui aufert sua ab inuito, non iniuriam infert, 14. q. 5. non sane.
Quod cum alterius iniuria pulli est subueniendum, 14. q. 5. forte & c. denique.
Quod nec Deo gratum est obsequium cum iniuria aliorum, 14. q. 5. c. 1. & 2.
INIVSTITIA. Quod iniustitia iniquitate culpatur commissa in rebus proximo tum, 14. q. 5. immolans, & tribus c. seq.
Quod culpatur iniustitia prælatorum commissa respectu subditorum, 23. q. 4. si quos. past med.
Quod inculpatur iniustitia diuitum commissa respectu pauperum, 42. dist. si quis. ante si

De iniustitia habes vbi agitur de Iustitia.

INNOCENTIA. Quod quem innocentia adiuuat, dignum est, vt alia castigatio non affligat, 2. q. 4. Mennam. 3 q 9. dignum.
Quod innocens de omnibus bene iudicat, qui fidem in omnibus esse arbitratur, 22. q. 4. innocens.
Quod ad officium innocentis pertinet non solũ massum non inferre, sed etiam mala cohibere, 23. q. 5. non est innocentia.
Quod qui non ex odio sed amore corripit delinquentẽ nõ solũ castissimæ innocentiæ, sed diligentissimę seueritatis implenit officium, 23. q. 4. ita plane.
Quod an innocentes debent præferri in prælaturis lapsis pœnitentibus, 12. dist. nos consuetudinem, 16. q 1. legi. circa princ.
Quod videtur quod exemplo Petri lapsus pœnitens innocentibus in prælaturis debet præferri, quia talis subditis nouit compati, 50. dist. confiderandum. & c. fidelior.
INOBEDIENTIA. Quod inobedientia est pessimũ ariolandi, & scelus idololatriæ nolle acquiescere, 81. dist. si qui sunt, 32. dist. præter hoc. § porro.
Quod qui præcepto Papę non obedit, peccatum idololatriæ incurrit, 81. dist. si qui sunt.
Quod omnes clerici qui non sunt sub obedientia episcopi, sunt acephali, 93. dist. nulla. & c. seq.
Quod vbi duo superiores mandant opposita, inferiori non est obediendum, 11. q. 3 qui resistit, & c. seq.
Quod inobedientes paternis iussionibus, sæuioribus debent corrigi vindictis, 23. q. 3. iustum est.
Quod inobedientia punitur per excommunicationẽ, 18. dist. decernimus, 34. dist. quorundã in fi. 11. q. 3 si autem. & tribus c. seq.
Item punitur per depositionem vel degradationem. 11 q 1. si quis sacerdotum, q. 3. abiit, 34. dist. quorũdam. in fi.
Item punitur per corporalem afflictionem, 11. qu. 1. si quis sacerdotum, 7. q. 1. denique.
Quod propheta ad schismaticos missus propter inobedientiam à leone occiditur, 7. q 1. denique.
IMPOTENTIA. Quod impotentia coeundi si post carnalem copulam superuenerit, non soluit matrimonium, si ante ven t, liberum facit alterum matrimonio alij copulari, 27. quæstio. 2. quod autem. §. ecce impossibilitas. 33. quæsti. 1. quod autem.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod propter impotentiam à copula coniugali se patiatur liberè potest ad ordines promoueri, 27.qu.2. quod autem.§.1.

Quod naturalis siue perpetua impotentia soluit matrimonium, accidentalis vero quæ sit per maleficiũ, si cessauerit, solutum restituit, 33.q.1.quod autem. in fi.& duobus c.seq.

Quod in potens coram iudice apparere non cogitur qui infirmitate detinetur, 5.q.3.si ægrotans.

IMPVNITAS. Quod impunitas culpę viam facit aliis delinquendi, 35.q.9.loci.& 2.q.7.quapropter, 93.dist.peruenit.

De hac materia habes vbi agitur de Correctione & de Pœna.

INQVISITIO. Quod inquisitio facienda est de conditione clericorum priusquam confirmentur, 47.dist.de Petro, 23.dist.illud.

Item facienda est de infamiis subditorum antequam credatur, 2.q.1. Deus omnipotens, 30.q.vl. nullum.

Item facienda est de culpa puniendorum priusquam puniantur, 28.dist.quia sunt, 86.dist.si quid,& cap. tanta.

Item faciẽda est inquisitio tam super statu clerici quã populi ab episcopo, bis in anno concilium celebrãdo, 18.dist.quoniam.

Quod episcopus in synodis sub iuramento debet pericula inquirere animarum,& inquirenda committere, 35.q.6.episcopus.

Quod episcopi visitando parochias plus debent inquirere de lucro animarum, quàm de lucro temporalium rerum, 18.q.3.cauendum est.

Quod inquisitio ad veritatem facti non potest peruenire, nisi diligenter circunstantiæ inquirantur, 23.qu.8.occidit.

Quod iudicaptem oportet cuncta rimari:& ordinem rerum plena inquisitione discutere, 30.q.vlt.c.vlt.

Quod confessor debet esse sapiens & diligens inquisitor de loco, tempore,& de aliis circunstantiis peccatorum, de pœ.dist.6.§.1.post medium.

Quod veritas diligentius inquisita magis splendescit in lucem, 35.q.9.c.graue.

Quod iudici magis necessaria est leuis inquisitio, quã atrox punitio. 23.q.5.c in fin.

INSANIA. Quod insania continuè laborãs si quid cõmiserit, non imputatur, 15.q.1.si quis insaniẽs & c.illud.§.cum itaque.in fine.

Quod sicut insani mente non res sed phantastica rerum vident, sic mens auari semper aurum & similia videt, 47.dist.sicut.

Quod qui infirmitate vel feruore passionis pressus si quid vouerit vel promiserit, nisi ratum postea habeat, non tenebit, 17.q.2.Gonsaldus.

Quod sacerdos tempore insaniæ occidens hominem, licet quantum ad culpam innocens sit, ab executione tamen officij abstinebit, 15.q.1.si quis nõ iratus.

Quod ad sacros ordines non promouetur qui aliquando insaniuit, sed promotus post insaniam sanatus celebrabit, 5.q.1.si quis non.in fin.& 33.dist.maritum.

Quod episcopus insanus renuntiare non potest nisi habeat lucida interualla, 7.q.1.quamuis.

De materia habes vbi agitur de Dementia.

INSPIRATIO. Quod inspiratio spiritus sancti soluit à lege statutum, 19.q.2.duæ.

Quod vbi spiritus spirat, etiam prælato suo contradicente ad meliorem vitam potest quis transire, 19.q.2.duæ.

Quod sancti patres ea quæ videntur irreprehẽsibilia, inspiratione diuina fecerunt, 23.qu.5.si non liceat, per totum c.

Quod dominus per occultam inspirationem reuocat à malo, 23.q.6.quod errauerat.

Quod inspiratione diuina castitas habetur, 28.distin. de his.

Quod presens ecclesia inspiratione diuina instituitur, 8.dist.qui contempta.

Quod qui post inspirationem diuinam & reuelationẽ in quo errauerat perseuerat, obstinatus est, 8.di.cõsuetudo, 11.dist.nunc.

INSTRVMENTVM. Quod instrumenta chartũ debent sacerdotes cõficere de rebus propriis & ecclesiarum quas de nouo intrant, 12.q.4.c.1.

Quod quia sæpè proprietati originis obsistit longinquitas temporis stipendia de rebus ecclesiarũ quæ recipiuntur ab episcopus, debent reddi in instrumẽtis, 12.q.2.sæpe,& c.longinquitate.

Quod defuncto episcopo omnes res ipsius, ne ab ecclesia alienentur, à canonicis debent conscribi, 12.q.5.sicubi.

Quod instrumenta vi extorta maximè à clericis, nullius sunt vigoris, 15.q.6.c.1.& c.auctoritatem.

Quod seruus non potest instrumentum condere testamenti, 13.q.2.illud etiam.

Quod vbi tabellio siue manus publica ad instrumẽti subscriptionem nõ habetur, ttium testiũ sufficit subscriptio, 16.q.3.placuit.& §.is autem.

Quod sacerdotes pro negotiis sæcularib,non debent poni in instrumentis pro testibus, 14.q.2.quanquã.

INTENTIO. Quod intẽtio operi indifferenti finem imponit, 41.dist.quisquis.c.deliciæ.& c. quod dicit.

Quod bona intentio non excusat opus malum, 1.q.1.non est.per totum.

Quod mala intentio facit opus bonum nõ valere, 23.q.5.cum ministet.

Quod Deus plus respicit intentionem & voluntatẽ quàm actus, 15.q.6.si quandoque à sacerdotibus, in fi.22.q.5.qui peierare.

Quod iuramenta secundum intentionem præstantis non recipientis à Deo iudicantur, 12.q.5.humanę, §.1.

Quod nemo debet considerare verba, non enim intentio verbis, sed verba intentioni debent deseruire, 22.q.5 humanę.

Quod ream linguam non facit nisi rea intentio, 22.q.2.homines,& duobus c.seq.

Quod ea quæ post intentionem contingunt, non imputantur, 23.q.5.de occidendis,& c.cum homo.

Quod officij vindictæ possunt implere boni bona intentione, 23.q.5.officia.

Quod qui hac intentione male accipit, vt bene dispensaret, aggrauatur potiùs quàm iuuatur, 1.q.1.non est. & 14.q.5.forte.32.4.sic non sunt.

INTERCESSIO. Quod intercessio bonorũ, quæ est pro salute proximorum est superiori portigenda, 23.q.5.prodest.

Quod cum qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur, 3.q.7.in grauibus, 49.dist.§.1.

Quod sacerdotes in præiudicium aliorum non debẽt intercedere, quia qui vincitur, intercessoris beneficio se victum arbitratur, 14.q.5.denique.

Quod clericis proprium est pro confugientibus ad ecclesiam intercedere, quia hoc non est malos defendere, sed humanam sæuitiam reprimere, 14.q.6.sires.17.q.4.teum.23.q.5.reos.14.q.vlt.hi qui.

INTERPRETATIO. Quod interpretatio canonum spectat ad eum qui habet ius condendi eos, 25.q.1.ideo.§.his ita.

Quod Romana ecclesia sic canones cõdidit, quod ipsorum interpretationem sibi retinuit, 25.q.1.ideo. §.his ita.

Quod si in canonicis libris aliquid veritati contrariũ inuenimus, vel mendosum Codicem debemus credere vel nos interpretem non intelligere.9.di. ego.

Quod ecclesiæ interpretatio si habet eloquentiæ venustatem est dissimulanda & fugienda, 38.dist. ecclesiastica.

Quod omnis lingua habet quædam propria locutionum genera quæ cum in aliam transferuntur videtur absurda, 37.dist.locutio.

Quod qui scripturam sacram aliter interpretatur quàm spiritus sanctus flagitat, hæreticus est, 23.q.5. hæresis, 37.dist.vnio.

INTRVSIO. Quod intrusus episcopus non est habendus pro episcopo, nec habet executionem, 62. dist.c.1.& 63.dist.si per.

Quod intrusi prælati vel schismatici temporaliter & eternaliter à domino puniuntur, 7.q.1.denique. per totum c.

Quod intrusus priuatur dignitate, 63.dist.omnis.

De hac materia habes infra de Inuasore.

INVASOR. Quod inuasor sedis apostolicę anathematizatur, 79.dist.si quis ex episcopis,& c.si quis pecuniam.

Quod inuasor alterius ecclesiæ episcopus non est dicendus secundus, sed nullus episcopus, 7.quæst.1. factus.

Quod inuasor alterius sedis scienter à ministerio ecclesiastico est repellendus & incarcerandus, 2.q.1. in primis.circa principium,& 7.q.1.præsentium.

Quod prælati suis ecclesiis postpositis alias inuadentes sunt adulteri & infames, 3.q.2.audiuimus.

Quod si inuasor alterius ecclesię admonitus dimittere contemnerit, sęculari brachio est excludendus, 11.q.1.petimus.

De hac materia habes vbi agitur de Ecclesia materiali, in fine, & supra, de Intruso.

INVENTARIVM. Quod inuentariũ dicitur scriptura vbi omnia quę inuenta fuerint, diligenter conscribuntur, 12.q.2.charitatem.

Quod decedente episcopo omnes œconomi & canonici ecclesiæ illius in mutua præsentia de omnibus rebus debent inuentarium facere, 12.q.2. charitatem.& 12.q.5.sicubi.

INVIDIA. Quod inuidia est mortale siue capitale peccatum, 25.dist.vnum.§.alias.

Quod inuidia perseuerans habet radicem in interioribus medullis reconditam, de pœnitent. distinc.ti. 2.cap.1.

Quod propter prælationis inuidiam Cain fratrem occidit, 35.dist.sexto.

Quod peius malum non est quàm Christianos suis sacerdotibus inuidere, 6.q.1.sunt.§.verum hac.

Quod qui bonos ex leui suspicione accusat, hicnon charitatis sed inuidiæ stimulis exagitatur, 6.q.1.si omnia.

Quod clericis præcipuè conuenit inuidiam non habere, 23.dist.his igitur.

Quod qui potius consuetudinem quàm veritatem fratribus reuelatam præsumit sequi, inuidus est, 8.dist. qui contempta.

Quod inuidia curatur per suum cõtrarium, videlicet per humilitatis exercitium inferioribus se seruiendo,de pœ.dist.2.c.1.

INVITVS. Quod inuitis multa bona præstantur quando eorum contulitur vtilitati, 45.distin.& qui, 23.q.4.nimium.per totum.e.dicipliceț per totum.

Quod interdum quis vel metu flagellorum, vel inductu disputationũ de nolente efficitur volens, 23.q. 6 vides.

Quod Iudeus non est cogendus fidem accipere inuitus, 45.dist.de Iudæis.

Quod à fide recedens cogitur inuitus ad fidem redire, 23.q.4.displicet.per totũ.& qu.6.per totum.45. dist.de Iudæis.

Quod qui inuitum ad bonum cogit, non ipsum perse quitur, sed diligit, 23.quæst.5.non vos.& quæ.4.ipsa pietas.

Quod nemo potest esse bonus inuitus, 23.quæst.sexta.vides.

Quod licet episcopus inuitos non posset ordinare, potest tamen inferiores ordinatos ipsis contemptoribus præferre, 74.dist.consuluit.

De hac materia habes vbi agitur de Beneficio, & vbi agitur de Coactione.

IOANNES. Quod Ioannes Baptista Herodem ab incestu prohibens ostendit coniugia fuisse inter in fideles, 26.dist.vna tantum.§.Ioannes.

Quod Ioannes Euangelista verbo & facto schismaticos & hæreticos docuit vitare, 24.q.1.omnis qui.

IOSEPH. Quod Ioseph qui non cognouerat Mariam conceptum sentiens in ea, ex benignitate voluit eam occultè dimittere, 2.q.1.si peccauerit.

Quod inter Ioseph & Mariam quando commendata fuit Ioanni, non videtur fuisse diuortium, quia Ioseph non cognouerat eam, 27.q.2. quod autem.& §.seq.post medium.

Quod an inter Ioseph & Mariam fuerit coniugium cum ipsa carnalem non senserit copulam, 27.q.2. §.1.&c.institutum.§.potest.c.quod autem.§.proxi. & c.priusquam.& cap.innuenta.

Quod Ioseph venditus à fratribus in Aegypto ab eunucho comparatus fuit, significat quod qui gratiã spiritus sancti mercatur, viuum semen nõ habet sicut eis genitantibus, 1.q.1.sicut eunuchus.

Quod Ioseph non tam per creaturam quàm per auctorem creaturarum iurauit, 22.q.1.mouet.§.sicut etiam cum.

IPOCRISIS. De ipocrisi requirę vbi agitur de y littera circa finem.

IRA. Quod ira Dei est tranquilla iusti supplicij constitutio.de pœ.dist.3.§.1.productior.

Quod dæmones appellantur ira & furor, 23.q.5.non solum.

Quod propter malitiam hominum ex ira Dei mundus fame & penuria quandoque opprimitur, 16.q. 1.reuertimini, post med.

Quod vno peccante ira Dei super multos venit, 45. dist.sed illud, 23.q.5.audieris.

Quod ab ira peccati, qua naturaliter fuimus filij iræ, non liberatur quis nisi per fidem Christi.de consc. dist.4.firmissimè.

Quod ira hominis est concitati animi perturbatio, de pœn.dist.3.productior.

Quod ira hominis si longo tempore teneatur, est mortale peccatum, 23.distinct.vnum orarium.§.alias.

Quod apostolus prohibuit vindictam personæ proprię dicens, non vos defendentes, sed date locũ iræ, 23.q.1.§.1.

Quod ira talia facit committere de quibus post multum solet homo dolere, 11.quæstio.3.cum apud.

Quod quidquid calore iracundæ fit vel dicitur, non est imputandum, nisi adsit iteratio vel perseuerantia, 2.q.3.si quis iratus.de pœn.dist.1.vulgaris.§.cogitatio.

Quod præsidens iudicio ab ira debet cauere, quia ira viri iustitiam Dei non operatur, 11.qu.3.episcopus presbyter.in fi.

Quod iratus commotionis tempore fustum putat omne quod facit, 11.q.3.ira.

Quod

Quod in præpositis laudabile est, vt nihil agant priusquã mens cõcitata per iram,ad tranquillitatem redeat, 11.q.3.illa,5.q.2.relatum,in fi.

Quod rectores aliorum non debent ex leuitate vel furore præcipitare sententiam,11.q.3.summopere, 5.q.2.relatum.

Quod ira rectorum sæpè innocentes ad peccatũ deducit, quia dum iusto amplius irascuntur, & volunt aliena corrigere peccata,grauiora committũtur, 11.q.3.ita.

IRREGVLARITAS. Quod irregularitas non nomen accepit à regula quam statuit apostolus seruandam circa ordinandos & ordinatos, & contrarium eius dicitur irregulare,id est,contra regulam. 48.dist.quoniam,dist.25.vnum orarium,§.nunc autem.

Quod irregularitas multipliciter contrahitur, 33.dimaritum,33.dist.præcipimus,& c.seq.

Quod irregularitas incurritur contrahendo cum eo rupra.30.dist.seriatim.

Item sibi ipsi abscindens quodlibet membrum ex indignatione,vel iusto vel iniusto timore trucans,irregularis est,33.dist.maritum.

Item qui naturalium membrorum aliquem defectum patitur, 51.dist.qui in aliquo.

Item qui adulteram vxorem cognouit,34.di.si.cuius, & c.seq.

Item bigamus,33.dist.maritum.

Item simoniacus,33.dist.maritum,in fi.

Item hæreticus,51.dist.qui in aliquo.

Item qui publicam vel solennem pœnitentiam egit, 33.dist.maritum,50.dist.ex pœnitentibus,51.dist. qui in aliquo.

Item rebaptizatus,51.dist.qui in aliquo.

Item filij presbyterorum,vel aliàs illegitimè nati,56. dist.presbyterorum.

Quod irregularis non debet ad ordines sine dispensatione promoueri,34.dist.præcipimus.

De hac materia habes vbi agitur de Dispensatione.& vbi agitur de Ordine.

IRRELIGIOSITAS. De hac materia habes vbi agitur de religione.

IRREVERENTIA. Quod irreuerentia ecclesiarum & oratoriorum prohibetur,42.dist.non oportet.& trib.c.seq.

Quod si quis ex irreuerentia ecclesias docet contemnẽdas,anathematizatur,30.di.si quis per superbiã, & duobus c.seq.

Quod irreuerentia superiorũ reprobatur,2.q.2.oues, 7.q.1.scire,& 23.q.5.si apud carnales.

Quod irreuerentia prælatorum punitur degradatione, 11.q.1.si quis sacerdotum,& cap.coniuratione, & quatuor c.seq.

ITERATIO. Quod iteratio culpæ inducit aggrauationem pœnæ, 15.q.8.hi qui.

Quod illud quod non ostenditur gestum, nulla ratione videatur iteratum.de consc.dist.4.si nulla.& 4. capitulis præcedentibus.

Quod iterari oportet illud quod male factum est.1. q.vlt.Daibertum.

Quod iteratur ordo, si de ordinante vtrum episcopus fuerit dubitatur, 68.dist.presbyteri.

Quod iteratur ecclesiæ consecratio, si igne exosta aut sanguinis effusione aut fornicatione polluta fuerit, 68.dist.ecclesijs.

Quod nec baptismus nec confirmatio debent iterari, nisi de receptione vtriusque dubitetur, vel non fuerit forma debita tenta, 68.dist.ecclesijs.

Quod iterato baptizatus scienter, iterato dominum crucifigit,& non potest promoueri.de consec.dist. 4.qui bis.

Quod quotidianum sacrificium eucharistiæ non est iteratio passionis,sed commemoratio,de consc.d. 2.iteratur.

Quod solennis pœnitentia apud quasdam ecclesias nõ iteratur.de pœn.dist.3.nihil prodest,§.ex persona.

Quod de hæresi redeuntes permanent in suis ordinibus si tamẽ ab hæreticis iterata vnctione baptismi vel ordinis non fuerint maculati,1.qu.7. saluberrimum.

Quod ab hæreticis in forma ecclesiæ ordinati non debẽt iterato ordinari,sed per manus impositionem reconciliari,1.q.1.manus impositio.

Quod sacramenta ab hæreticis in forma ecclesię data iterari non debent,1.q.7.& si illa,§.seq.circa med. & 1.q.1.quod quidam.

IVDAS. Quod Iudas licet fuerit proditor & damnatus quidquid tamen inter apostolos egit pro digni tate officij,ratum fuit,19.dist.secundum ecclesiæ, 7.q.1.aduersitas.in fi.

Quod propter Iudæ perfidiam nauis in qua ipse erat & apostoli,fluctibus agitabatur,24.qu.1. non turbatur.

Quod Iudas in cœna Domini cum alijs apostolis corpus Christi sumpsit,7.q.1.aduersitas,in fi.de consc. dist.2.sicut Iudas.

Quod Iudas à venia exclusus non fuisset,si pœnitentiam à Christo postulasset,de pœ.di.1.potestatis.

Quod nihil prosunt Iudæ eg ille pœnitentia per quam iccius corrigere non potuit de pœ.di.3.in fal.cib.

Quod Iudas male pœnituit, qui à laqueo se suspendit. de pœn.dist.3.inter hæc hircum.

Quod Iudas fuit infelicior omni pœnitente, quem pœnitentia non reuocauit ad dominum, sed traxit ad laqueum.de pœn.dist.3.in falsis bis.

Quod Iudas magis peccauit desperando, quàm Christum tradendo, 23.q.5.si non licet.

Quod qui seipsos occidunt, cum Iuda proditore pertẽtur damnationis exitum incurrunt, 23.q.5.non licet,& c.seq.

Quod cum spiritus sanctus consubstantialis sit filij, nunquàm ipiritus sancti gratiam vendentes, Iudæ qui Christum vendidit, comparantur, 1.q.1 eos

Quod clerici res sacras subtrahentes Iudæ scariotis similes æstimantur, 17.q.4.si forte.23.qu.4 quid ergo.in fi.

IVDAEVS. Quod Iudæi obedientes non sunt à Christianis molestandi, 23.q.8.dispar.

Quod Iudęis permittitur festa eorum colore, dummodo ea non exerceant in contemptum ecclesię, 45.dist.qui synceram.in fi.

Quod sacrilegium faciunt qui Iudæis publica officia committunt, 17.q.4.constituit, 54.dist.nulla.

Quod fideles non debent cum Iudæis habitare nec, manducare, nec medicinas ab eis recipere, nec consilũ requirere in infirmitate, 28.q.1.nullus.&c. seq.

Quod ne religiõ Christiana à Iudęis polluatur, empti ab eis Christiani à seruitute liberantur, 54.dist.mancipia,& c.seq.de conferea.dist.4.plerique.

Quod Iudæi non sunt per vim ad fidem compellendi, 45.dist.qui synceta.& c.de Iudæis.

Quod Iudæi qui de facili ad vomitum perfidiæ redeunt, cum multa deliberatione, & cum octo meum suum instructione sunt ad baptismum suscipiendi, de conf.dist.1.Iudæi, 28.q.1.sæpe.

Quod die dominico vel alio die solepni debent Iudęi bapt.7.ari.de conf.dist.4.ne quod absit.

Quod si Iudęus vel pagan' seruus, Christian' fieri voluerit à seruitute liberatur, 54.dicti, fraternitatem.

Quod Iudęorum baptizatorum pueri ne parentum in uoluantur erroribus, sunt eis auferendi, & monasteriis aut Christi fidelibus ad conuiuendum tradẽdi, 28.q.1.Iudæorum,de conf.dist.4.pler que.

Quod vno parente conuerso, & altero in iudaismo permanente, pueri sequi debent illum qui factus est Christianus, 28.q.1.Iudæi.

Quod ex Iudæis conuersi, quia ad vitia proni sunt, non debent aliis Iudæis cohabitare, ne eorum participationẽ subuertantur. 28.q.1.sæpè.

Quod Iudęi à fide apostatantes coguntur ad eam redire, 45.dist.de Iudæis.de conf.dist.4.plerique.

Quod Iudæi præuaricatores fidei quantacunque pœna damnati fuerint, perfidia parentum etiam quo ad res filiis non obest. 1.q.4.Iudæi.

Quod si Christianus vel Christiana iudaice prenaricati carnaliter coniungatur, à communione ecclesiæ segregentur, 28.q.1.cæne.& cap.si quis iudaicè.

IVDEX. Quod iudex dictus est eo quod ius dicat, siue quòd iure disceptet, 23.q.2.cap.1.

Quod iudex alius est ordinarius, alius est arbitrarius, 2.q.6.à iudicibus.

Quod ordinarius iudex est, qui ab apostolicę, vel Imperator legitimam potestatem accipit, 2.q.6.à iudicibus, 11.q.1.iudices.

Quod arbitrarius est qui nullam potestatem habens cũ consensu litigantium eligitur, 2.q.6.à iudicibus.

Quod ad arbitriũ rei iudices dati sunt, 11.q.1.iudices.

Quod quidam sunt qui iudices non possunt fieri etiãsi petantur, videlicet surdus, mutus, perpetuo furiosus, fœmine, serui impuberes, infames, 3.q.7 infamis.

Quod ille debet esse alterius iudex, qui non habet in seipso quod condemnet, 3.q.7.iudicet.

Quod verus iudex nec pretio, nec stupore, nec odio, nec fauore iudicat, 11.q.3.episcopus.§.si ergo.

Quod iudex muneta non debet accipere, quia munerũ acceptatio veritatis est preuaricatio, 11.q.3.qui rectè.& cap.non licet, 14.q.5.non sane.

Quod iudex etiam rectè iudicando, si temporale præmium expectat, fraudem in duobus peripettat, 11. q.3.qui rectè.

Quod laudabiles sunt iudices in quibus nec ira nec furor, sed ratio dominatur, 11.qu.3.illa.& tribus c. seq.

Quod Papa est iudex omnium, sed nemo ipsius, 2.qu. 3.patet.& c.seq.

Quod bonus iudex nihil arbitrio suo facit, sed iuxta leges & iura pronuntiat, 3.q.7.iudicet.

In quo capitulo ponuntur plura quę debet habere bonus iudex, 30.q.vl.iudicantem.

Quod non est iudex in quo non est iustitia, 23.q.2.iustum.

Quod criminosus iudex cum sententiam in alterius crimen profert, seipsum cõdemnat, 3.q.7.sacerdos.

§.item in euangelio.

Quod iudex cuius vita cum loco iudicij non concordat, sæpè immeritos damnat, 11.q.3.plerunque.

Quod iudex cup dus cito vendit iudicium, 11.quæst. 1.pauper.

Quod naturale est suspectorum iudicum insidias declinare, 3.q.5.quod suspecti.

Quod iudex iabyrinthum impingit qui ante iudicat quàm intelligat, 29.dist.sciendum.

Quod iudex circunstantias debet rimari, & ordinem rerum inquirere, 30.q.5.iuditantem.1.qu.1.in primis.de pœ.dist.5.§.1.post med.

Quod iudex nec debet esse facilis ad credendum.nec ad vindictam ferendam, 86.distin. quid, 11. qu.4. quamuis, 15.q.7.si quid.

Quod iudex sine accusatione damnare nõ debet, 23. q.4.si quis potestatem.

Quod idem non debet esse iudex & accusator vel testis, 3.q.1.multi.4.q.4.c.1.

Quod iudex non debet esse suspectus, 3.quæstio.5.c. vltim.

Quod iniquum est velle iudicare,& non iudicari, 32. q.6.iniquum.

Quod iudex plus legibus quàm suæ voluntati obtemperare debet, 3.q.7.iudicet.

Quod iudex in loco iudicij debet conscientiam quã de domo portauit deponere, & secundum allegata & probata procedere.3.q.7.iudicet.

Quod nullus iudicũ sine licentia superioris debet aliquem clericum condemnare, 21.q.1.nullus iudicũ.

Quod iudex teum puniendo reddit bonũ pro malo, 23.q.3.lex differenti æ.

Quod iudex peccantes leges damnando iniquum nõ peccat, quia non ipse damnat, sed lex, 23.q.3.iudex. & cap.si q.

Quod humanum est illum veteri iudicem, qui deprimere & erigere potest, 16.q.1.c.1.circa medium.

Quod nemo debet dedignari iudicem habere contra se cuius approbauit arbitrium, 2.q.8.acculatores.§. cuius.

Quod inferior iudex non potest superiorem iudicare, nec debet, 21.dist.inferior.& quinque c.seq.

Quod ad sæcularem iudigem non licet clerico confugere, 11.q.1.placuit.

Quod iudex laicus non debet se intromittere de clericis præcipuè de sacerdote iudicando, 96.dist.in scripturis.& c.seq.16.q.7.in nona sectione.

Quod licet iudici subditum alterum defensare & fouere, sed non iudicare, 6.q.5.scripturn.

Quod iudex potest alterius subditum iudicare ratione crimmis cõmissi in sua potestate, 6.q.3.placuit. & c.seq.

Quod causam suam amittit qui rem etiam sibi debitam præter iudicis sententiam inuadit, 16.q.6.c.1. in fin.

Quod iudex spiritualis, scilicet confessor debet habere munus scientiæ, vt sciat cognoscere quid quid debet iudicare, de pœn.dist.6.c.1.post medium.

IVDICIVM. Quod iudicium duplex est, videlicet diuinum, & humanũ, 6.q.1.si omnia.15.q.6.si quãdoque à sacerdotibus.circa med.

Quod diuinum iudicium valde est timendum, quia ipse iudex est & testis, 9.q.3.aliorum.

Quod diuinum iudicium vsurpat qui incerta & dubia iudicat, 2.q.1.nomen presbyteri.

Quod secretorum cognitor & iudex est Deus, 32.di. erubescant.

Quod solius Dei est iudicare de occultis, qui solus nouit corda hominum, 2.qu.4.consuluisti.post med.

Quod homines multa de Dei iudicio ignorant, quia forsitan quæ nos laudamus, ipse reprehendit, & quę nos reprehendimus, ipse laudabit, 11.q.1.sacerdotibus.in fine.

Quod homines Dei iudicio per peiores se flagellantur, 56.dist.si gens.in fine.

Quod Dei iudicio homines in præsenti vita flagellantur, vt in futuro non puniantur, 23.q.4. quid ergo. per totum cap.

Quod Dei iudicio aduersa bonis eueniunt, vt ex hoc magis humilientur & mereantur, 6.quæst. 1. §.ipsa.

Quod iudicio Dei agitur quando ex flagellis vnus corrigitur, & alius obduratur, 23.q.4. Nabuchodonosor.

Quod non potest humano condẽnari examine quod Deus suo reseruauit iudicio, 15.q.6.si quandoque à sacerdotibus.

Quod facta Papę à solo Deo iudicantur, 9. quæstio.3. facta.

Quod Deus aliorum causas volpit per homines terminari, sed summi pontificis causam sibi ipse examinandam & terminandã reseruauit. 9.q.3 aliorũ.

Quod nemo scit qualis in iudicio Dei futurus sit, 11. q.1.sacerdotibus.in fin.

Quod quasi nemo bene quis egreditur, talis in iudicio Dei reprehendatur, 15.dist.qualis.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod qualem inuenit dominus cum vocat, talem pariter & iudicat, de pœn. d. 1. nunquid Cain.
Item in futuro Dei iudicium locum nõ haberet si in hoc seculo omnia iudicanda essent, 6. q. 1. si omnia. 15. q. 6. si quando quoque à sacerdotibus.
Quod quẽ sacerdos iudicat, Deus iudicat, cuius personam gerit, de pœ. d. 3. in salicibus, §. his auctoritatibus, vel. fed quem.
Quod qui semel à sacerdote pro peccato punitur, nõ iterum à Deo pro peccato iudicabitur, ibid.
Quod Deus nõ bis iudicat in idipsum quod iuste in præsenti est punitum. de pœn. dist. 2. sunt plures, §. auctoritas.
Quod humanum iudicium est dup ex, videlicet priuatũ & publicũ, siue contentiosum, 3. q. 7. postulatus.
Quod priuatum iudicium exercet quando seipsum iudicat, de pœ. dist. 1. in actionem.
Quod verum iudicium est iudicare prius conscientiã propriam, demum culpam alienam, 3. q. 7 postulatus, &c. seq.
Quod non est curandum iudicium hominum vbi est bona conscientia, quia tale iudicium est temerarium, 11. q. 3. temerarium, & duobus cap. seq.
Quod temerarium iudicium est quod procedit ex suspicione, 2. q. 1. multi. ante fin.
Quod lapsi à baptismi innocentia proprio iudicio se accusantes per pœnitentiam restituuntur, de pœn. dist. 1. c. multiplex.
Quod homo debet seipsum iudicare dum potest in melius mores commutando, ne cum posse amserit, à domino iudicetur. de pœniten. dist. 1. in actionem, 5. seq.
Quod publicum iudicium siue cõtentiosum institutum est vt innocentia protegatur, & culpa puniatur, 2. q. 1. quæ Lotharius.
Quod hoc iudicium integrum est, quod plurimorum sententiis confirmatur, 64. dist. extra.
Item debet secundum auctoritatem decretorum, & sanctorum patrum diffiniri, 20. dist. de libellis.
Item debet esse sine tumultu contentionũ, 5. quæst. 4. in loco.
Item hoc iudicium debet poni in loco tuto & communi, 3. q. 9. hortamur, 33 q. 2. siue.
Quod in omni tali iudicio debent esse quatuor personæ, videlicet iudex, accusator, defensor, & testis, 4. qu. 4. c. nullus vnquam & c. nullus introducatur.
Quod illi qui citatur in iudicium debet offerri contentionalis libellus, 3. q. 3. induciæ, §. offeratur.
Quod spoliati nõ debent ad iudicium trahi nisi prius in integrum restituantur, 2. q. 1. nullus episcoporũ, & tribus c. seq 3. q. 2. electis, & c. seq. 5. quæ. 2. si primates.
Quod de suspicione vel extorta confessione pessimũ est iudicium, 15. q. 6. si quandoque à sacerdotibus.
Quod ordo iudiciarius in publico iudicio est seruandus nisi forte adeo culpa sit notoria, quòd se omnium oculis ingerat, 2. qu. 1. quæ Lotharius, & duobus cap. seq.
Quod an in manifestis sit ordo iudiciarius seruandus, 2. q. 1. per totum.
Quod absente reo in iudicio non est procedendum, 3. q. 9. accusatori, vsque ad finem quæstionis.
Quod diuinæ & humanæ leges prohibent vt absens quis iudicetur, 3. q. 8. accusatores.
Quod contumax absens iudicatur, 3. q. 9. c. decreuimus.
Quod iudicium refugit qui de iustitia diffidit, 11. q. 1. Christianis.
Quodquatuor modis humanum peruertitur iudicium, videlicet timore, cupiditate, odio, & amore, 11. quę. 3. quattuor, & duobus c. seq 3. q. 5. accusatores. 2.
Quod iudicium non debet propter lachrymas quorumcunque peruerti, 23 q. 4. est iniusta.
Quod candentis ferri & aquę feruẽtis iudicium à sanctis est prohibitum, 2. q. 4. consuluisti.
Quod in dubium absolutum non debet esse iudiciũ, 33. dist. habuisse, 2. q. 4. consuluisti.
Quod iudicium mistum debet esse rigore & lenitate, 45. dist. disciplina c. omnis, & c. sunt.
Quod libertini possunt trahere dominos suos ad iudicium 12. q. 2. episcopus, §. si sine venia.
Quod ecclesia non iudicat nisi de publicis in ordine iudiciario probatis, 2. q. 4. consuluisti. & q. vlt. nec illud, §. is itaque, & c. seq. 2 q. 1. multi. in fine.
Quod an ecclesia quãdoque in suo iudicio decipitur, vt ille qui intra ipsam est, per eam excludi ur, & qui foris est, intromittitur, 24. q. 3 si quis, & c. si aliquis,
Quod monachi & monachę spectant ad iudicium episcopi, 11. q. 1. de persona.
Quod clerici suum episcopum contemnentes traduntur iudici sæculari, 11. q. 1. si quis sacerdotum, & duobus cap. seq.
Quod clericis prohibetur iudicium sanguinis, 23. q. 8. sæpe. & c. seq.
Quod diebus feriatis & die dominico non sunt exercenda iudicia, 15. q. 4. placita, 22. qu. 5 decreuit. de consc. dist. 3. §. 1.

De hac materia habes vbi agitur. de Senten ia.

IVRAMENTVM. Quod iuramẽtum legitur Deus crebro fecisse, 22 q. 4. incommutabilis.
Quod iuramentum homini non prohibetur tãquam malum, sed eius assuefactio vel libido prohibetur, 22. q. 1. non est contra.
Quod iurare Dei est à seipso ordinata nullatenus conuellere, 22. q. 4. incommutabilis.
Quod dum vsus iuramenti habetur de facili periutiũ incurritur, 22. q. 1. non est contra.
Quod iuramentum non dicitur malum esse, sed à malo esse, scilicet infirmitatis eorum quibus aliquid suadetur, 22. q. 1. ita ergo.
Quod in scripturis non est prohibitum ab alio recipere iuramentum, 22. q. 1. quamuis.
Quod iurare non est peccatum, 22. q. 1. §. 1. & cap. vt nouerities.
Quod iuramentum non est institutum vt esset iniquitatis vinculum, vel cuiuscunque criminis, 22. qu. 4. inter cetera.
Quod hęc est causa institutionis iuramenti, vt omnis iurans ad hoc iuret, vt quod verum est loquatur, 22. q. 5. iuramenti.
Item alia causa est iuramenti institutionis infirmitas dubitantis cum non vult credere, 22. qu. 1. si peccatum.
Item est alia causa, detestatio idolorum, nam ideo conceditur per Deum iurare, ne per idola iuretur, 22. q. 1. considera.
Quod in iuramento nõ debet intentio verbis, sed verba intentioni deseruire, 22. q. 5. humanæ.
Quod iuramentum debet habere tres comites, videlicet veritatem, iudicium, & iustitiam, 22. q. 1 & iurabunt, & q 2. animaduertendum.
Quod iuramentum veritatem habet vbi non aliter corde quàm ore iuratur, 22. quæst. 5. iuramenti, & c. quacunque.
Quod iustitiam habet quando licitum & iustum est quod iuratur, non tendens ad mortale peccatum, 22. q. 4. innocens. §. illicitum.
Quod iudicio iuratur quando cum discretione & cautela iuratur etiam in licitis, 22. q. 4. sacramẽtum. 22. q. 4 innocens. §. illicitum. circa med.
Quod iuramentum fit dupliciter, videlicet per creatorem, & per ea quæ habent respectum ad creatorem, vel per creaturas, 22. q. 1. considera. & duobus c. seq.
Quod per creatoris capillum vel caput iurare est blasphemare. 22. q. 1. siquis per capillum.
Quod minus peccatum est per falsos Deos iurare verum quàm per verum Deum iurare falsum, 22. q. 1. monet. circa med.
Quod per ea quæ respectum habent ad creatorem, sicut est Crux, Euangelia, & sanctorum reliquię & similia, falsum iurare est peierare, 22. q. vlt. qui compulsus, & c. seq.
Quod electus in episcopum repellitur à confirmatione, quia publice iurauerat super Euangelia Dei, 85. dist. archidiaconum Florentinum.
Quod sacerdotes ex leui causa iurare non debent, 22. q. 5. si quis presbyter.
Quod qui per lapidem vel aliam creaturam iurat falsum periurus est, 22. q. vlt. cec.
Quod an qui iurans super lapidem putans super Euangelia iurare obligatur, 22. q. 5. humanæ. §. proximo.
Quod periurium est nequiter decipere credẽtem, 22. q. 2. c. 1.
Quod sophisticè iurans, periurus est, 22. q. 5 quacumque, & duobus c. seq.
Quod Deus accipit iuramentum sicut ille cui iuratur intelligit, 22. q. 5. quacumque.
Quod qui paratus est ad peierandum, antequam iuret periurus est, 22. q. 5 qui peierare.
Quod qui dicit iurando pluit, & scit non pluisse, periurus est, 22. q. 2. homines.
Quod Saul quia de morte Ionathæ quam iurauerat sententiam fulit, quia eam propter populum exequi non potuit, periurus non fuit. 22. q. 2. c. vlt. §. item opponitur. ante fi.
Quod non peierat qui compulsus iuramentum non impleuit, 11. q. 3. antecessor.
Quod qui alium cogit peierare, etiam si dominus iurantis sit reus fit periurij, 22. q. 4. inter cetera, & q. 5. qui compulsus, & c. si coactus. & quatuor c. seq.
Quod illud est deflendum quod quis commisit illicitè per iuramentum coactum, 22. q. 4. inter cetera.
Quod ille qui alium cogit scienter ad periurium, vincit homicidam, scilicet quantum ad damnum, quia ille damnificat animam, iste corpus, 22. q. 5. ille.
Quod illicitum iuramentum magis peccatum est adimplere, quàm periurium incurrere, 22. q. 4. vnusquisque.
Quod iuramentum factum contra præceptum domini culpatur, & non tenet, 22. q. 4. inter cetera.
Quod omne iuramentum est seruandum nisi in peiorem vergat exitum, & salutis detrimentum, 22. q. 1. 4 quod Dauid & ferè vsque ad finem quæstionis.
Quod nemo ante ætatem legitimam, id est, ante annos quatuordecim cogendus est iurare, 22. q. 5. par uuli. & duobus c. seq.
Quod in diebus dominicis à septuagesima vsque ad octauam Paschæ, & ab aduentu vsque ad octauam epiphanię, & in quatuor temporibus, & in litania maiori, & in diebus rogationum nisi pro concordia & pace nullus solenniter iurare præsumat, 22. q. 5. decreuit.
Quod decens est vt iuramentum à iesunis præstetur, 22. q. 5. honestum.
Quod forma iuramenti inuenitur secundum diuersos tum status temporum & hominum.
Quod in tempore veteris legis iurabant, viuit dominus, viuit anima mea, 22. q. 1. & iurabunt.
Quod in primitiua ecclesia iurabant, testis est mihi Deus, & testis est mihi conscientia mea, 22. qu. 1. si peccatum.
Quod modernorum est iuramentum, sic me velte Deus adiuuet, & istæ reliquiæ sanctorum, vel consimile. 32. q. 6. de parentela. & quatuor c. seque. 1. q. 7. quoties. 22. quæstio. 1. habemus.
Quod forma iuramenti ab hæresi vel à schismate reddeuntium est specialis, 1. q. 7. quoties. de consec. di. 2. ego Berengarius.
Quod in forma iuramenti fidelitatis sex requiruntur. de hoc habes vbi agitur de fidelitate.
Quod ab episcopo vel presbytero non exigitur communis forma iuramenti, sed per sanctam consecrationẽ tantũ interrogari debẽt, q. 4. si quis presbyter.
Quod infideles & idololatræ iurant per creaturas, 22. q. 1. & iurabunt.
Quod ideo Christus non prohibuit iurare per Deum, sed per creaturas, ne videlicet per contẽptum creaturarum deieraretur, vel aliquod numen deitatis in creaturis crederetur, 22. qu. 1. mouet. §. item Christus.
Quod illicitum iuramentum non est complendum, 23. dist. duo, & c. seq.
Quod pluribus modis iuramentum dicitur illicitum, videlicet ex persona iurantis, vt sunt impuberes, quorum iuramentum non tenet, 32. q. 5. paruuli. & c. seq.
Item. est illicitum ex persona cui iuratur, vt cum clericus laico iurat quod non licet, 22 quæstione 5. capitu. nullus.
Item ex re est illicitum iuramentum, vt si res per quã iuratur, non est sacra, 22. q. 1. clericum.
Item ex fine est illicitum, vt si iuratur propter electionem & ante electionem, 8. q. 3. Artaidus.
Item ex causa, scilicet obligatoria, ad hoc impellente, exemplum de Herode & saltatrice, 22. qu. 4. vnusquisque.
Item ex modo est illicitum, vt si temerè vel indiscretè vel sine necessitate. exemplum de Iepte qui indiscretè iurauit, 22. q. 4. vnusquisque, & q 1. ita ergo.
Item ex tempore est illicitum vt si dominicis diebus vel aliis prohibitis iuratur, 22. q. 5. decreuit. Vnde versus de omnibus supradictis.

Quis, quid, cui, per quid, ad quid, cui, quo modo, quando.

Quod licitum iuramentum fit in sex casibus, videlicet pro pace, vel amoris coniunctione. 22 q. 1. c. 1.
Item pro infamiæ expurgatione, 2. q. 4. presbyter. & tribus c. seq.
Item pro fide & fidelitate. de consc. dist. 2. ego Berengarius, 15. q. 6. alius.
Item pro obedientia siue reuerentia, 23. distin. quamquam.
Item pro veritate inquirenda, siue in testibus, siue in aliis, 14 q. 2. quamquam. 22. q. 1. omne.
Item pro damno dato vel dãdo, 2. q. 1. in primis. circa medium. Vnde versus,

Pax, fama, fides, reuerentia, cautio damni,
Defectus verbi sibi poscunt sacra tueri.

Quod ab his iuramenta irritari possunt, videlicet à Papa, 15. q. 6. auctoritatem.
Item seruorum à domino suo, 54. distin. si seruus sciente.
Item vxoris à marito suo, 33. q. 5. manifestum.
Item monachi iuramentum à suo abbate, 20. q. 4. monachum.
Quod solus Papa à iuramento licito absoluit, 15. qu. 6. alius.
Quod absoluit subditos excommunicatorum excommunicationem contemnentium à iuramento fidelitatis, 15. q. 6. nos.
Quod antequam incendiarij absoluantur, cautio iuratoria requiritur, 23 q. vlt. pessimam.
Quod grauior infligitur pœna peieranti, quàm consentienti. 21. q. 5. si quis consultus.
Quod eadem pœna est pro periurio & homicidio, 22. q. 1. prædicandum.

De

De hac materia require vbi agitur de Mendacio.

IVRISDICTIO. Quod iurisdictio clericorum & episcoporum quæ est circa curam animarum, ab abbatibus non est vsurpanda, 16. q. 1. inter dictamus.
Quod nec metropolitanus vel episcopus intromittere se debet de iurisdictione alterius episcopi sine scire ipsius, 9. q. 3. nullus primas.
Quod primas vel patriarcha non habet iurisdictionẽ in episcopos, sed tantum in archiepiscopos, 9. q. 3. conquęritus.
Quod extra propriam iurisdictionem nullus debet iudicari, 3. q. 6. peregrina, & quatuor c. seq.
Quod crimen commissum inducit iurisdictionem in extraneum, 3. q. 6. ibi semper, & c. vlt. 6. q. 3. placuit, & c. seq.
Quod qui canonicam habet prælaturam electionem habet & iurisdictionem, 11. q. 1. experientiæ tuæ.
Quod laici habuerunt quandoque, & habent intra ecclesiam de ecclesiasticis iurisdictionem, habuerunt enim electionem summorum pontificum, & inuestituras episcoporum, 63. dist. Hadrianus, & §. principibus, & c. in synodo.
Quod possunt in concilio interesse præcipuè vbi agitur de fide, 96 dist. nos ad fidẽ, & c. vbi nã, & c. satis.
Item datur eis iurisdictio personas incorrigibiles corrigendi, 32. dist. eos qui.
Item datur eis iurisdictio in fidei vel episcoporum cõtemptores morte affligendi, 23 q. 5. principes, 16. dist. nec licuit, 1. q. 1. si quis sacerdotum.
Item in eos qui schisma faciunt vel excommunicationem contemnunt, 23. q. 5. de liguribus.
Item datur eis iurisdictio vbicunque ecclesiastica potestas nõ valet exercere disciplinã, 23. q. 5. principes.
IVS. Quod ius generale nomen est, quod iustum requirit, & inde ius dictum est, 1. dist. ius generale. Isidorus lib. Etym. c. 3.
Quod ius in duo, scilicet in ius naturale, & ius positiuum diuersificatur, 1. dist. humanum genus.
Quod ius naturale innuitur in Euangelio vbi dicitur, Quæcunque vultis vt vobis faciant homines, & vos facite ipsis, & econuerso, ibid.
Quod ius naturale iuti positiuo antefertur, videlicet quia prius, & dignius, 5. dist. §. 1. 8. di. quo iure, §. dignitate vero.
Item quia eis cedit omnis consuetudo, vel cõstitutio, 9. dist. per totum.
Item quia contra ius naturale non admittitur dispensatio nisi ad maius malum vitandum, 13. dist. §. 1. & 7. di. non est peccatum, §. his itaque.
Item quod ius naturale vult omnia esse cõmunia, positiuum verò restringit ad meum & tuum, 7. di. 1. & c. seq.
Quod ius positiuum siue humanum diuersas habet species, quia aut est ius ciuile, aut gentium, aut militare, aut publicum, aut Quiritum, id est Romanorum, de quibus 1. dist. per totum.
Quod iure diuino, & humano res possidentur, sed differenter, 23. q. 7. c. 1.
Quod iure poli reguntur matrimonia, nõ iure fori, id est ciuili.
Quod mulierem reddit infamem si mortuo viro intra tempus determinatum ducat alium, 2. q. 3. Euphemium, §. seq.
Quod ius interpretandi canones habet qui potestatẽ habet condendi, 11. q. 1. sicut enim, §. ex his omnib.
Quod iudex dictus est ex eo quòd ius dicat populo, siue de iure discepter. 23. q. 2. c. 1.
Quod qui ecclesiæ ius suum detrahit, is iustitiam cõmittit, 22. dist. omnes.
IVSTITIA. Quod iustitia est summum bonum colere ac vnicuique iura seruare, 12. q. 2. cum deuotissimam, post med.
Quod iustitia est æquitas tolerandi inopiam, & temperantiam habere in abundantia, 41. distinctio. quod dicit.
Quod iustitia est patriam, & socios defendere, 23. q. 3. fortitudo.
Quod vbi fides & charitas deest, iustitia esse non potest, 24. q. 1. vbi.
Quod iustus miseris compatitur, 45. dist. vera iustitia.
Item non odio sed bono zelo est exercenda, 23. q. 3. sex.
Quod semper est misericordia temperanda, 45. dist. disciplina, c. omnis, & c. vera, & c. seq
Quod iustitiam aurum & munus violant, 11. q. 3. quia recte. 1. q. 3. vendentes.
Quod cultum suum iustitia perdit quando silẽtia iudicij ostrepentium turbo confundit, 5. q. 4. in loco.
Quod iustus quoties cadit toties resurgit, de pœn. di. 3. septies.
Kalendę. Quod Kalendæ Ianuarij iuxta ritum gentilium prohibẽtur Christianis obseruari, 26. q. vlt. nõ licet, c. non seruetis, & c. si quis Kalendas Ianuarij
Quod presbyteri eum per kalendas conueniunt, qua si semiplenum ventrem habeant, & luctis honestio ribus incendant, 45. dist. quoniam presbiteri, & c. nul lus presbyterorum.

De hac materia habes vbi ponitur C.

LABIA. Quod labia sacerdotis debent scientiam custodire, 11. q. 1. sacerdotibus, 43. di. sit rector, ante med.
LABOR. Quod labor bonus est in virtutibus & spiritualibus exercitijs, 23. q. 4. quis nos poterit.
Quod labor malus est in mundi delectabilibus & peccatis, 23. q. 7 quemadmodum.
Quod labor indifferens est in necessitatibus corporis, de consc. dist. 5. nunquam.
Quod merces felicitatis non acquiritur nisi per laborem virtutis. de consc. dist. 5. iejunium.
Quod sæculi dilectores fortes sunt in labore malo, debiles in labore bono, dist. 47. omnes,
Quod apostolus nequemquam grauaret proprijs manibus laborabat, 1. q. 2. sacerdos.
Quod boni laboris sui non in præsenti, sed in futuro quærunt fructum recipere, 1. q. 2. sacerdos.
Quod cum prælatus vel prædicator in aliquibus sine fructu laborat, ad alios vt proficiat se transferat, 7. q. 1. c. vlt 8. q. 1. olim.
Quod iustum est vt illi consequantur stipendium qui laboris impendunt obtequium. 1. q 2. sacerdos, in fin. 12. q. 2 charitatem.
Quod laborantes pro ecclesia stipendia debẽt accipere ab ecclesia, 12. q. 2. ecclesiasticis.
LAC. Quod lac Abraham non vina angelis hospitio receptis propinauit, 35. dist sexta die, in fin.
Quod sicut incongruum est, non pascentem gregem, lac gregis vsurpare, sic est militantiũ stipendia non militando subripere, 13. q. 1. c. 1. ante fin.
LACHRYMA. Quod lachryma amarissima Petri peccatum deleuit negationis, 50. dist. ponderet.
Quod in peccato negationis Petri lachrymæ eius, & non alia satisfactio legitur, de pœn. dist. 1. Petrus doluit.
Quod lachrymæ lauant delictum quod pudor est confiteri, quod non est intelligendum sine confessione, sed peccatum si adeo graue est vt eum pudore confiteatur, non ideo est desperandum, quia lachrymæ lauant, de pœn. dist. 1. mensuram, §. proximo.
Quod non est mundus qui post lachrymas repetit ea, quæ defleuit, de pœ. dist. 3. itrisor est, & tribus c. seq.
Quod non excusatur, qui lachrymas habuit pro temporali damno, & non potest habere pro peccato defiendo, de pœn. dist. 3. sunt plures.
Quod lachrymas multi indefinenter fundunt, & tamẽ peccare non desinunt, de pœ. dist. 3. itrisor est. ante fi.
Quod lachrymæ debent esse arma clericorum, 23. q. 8. conuenior.

De hac materia habes vbi agitur de Fletu.

LAICVS. Quod laicus de rebus ecclesiæ non debet se intromittere, nec sibi sunt committendæ, 89. dist. iudicatum.
Quod episcopus qui decimas & alias res ecclesiæ consanguineis vel alijs laicis distribuit, tanquam simoniacus, & inter præcipuos hæreticos vt antichristus habeatur, 1. q. 3. peruenit.

De hac materia habes vbi agitur de Electione, & vbi agitur de Imperatoribus, & vbi agitur de Iurisdictione, & vbi agitur de Iudicio.

LAPSVS. Quod lapsus duplex inuenitur, videlicet à fide, qui fit per hæresim, & à moribꝰ, qui fit per mortale peccatum, 1. q. 7. si quis omnem.
An episcopus vel clericus per hæresim lapsus post reuersionem possit restitui, & qualiter, 1. q. 7. ferè per totum.
Vtrum episcopus vel clericus post peccati lapsum per dignam pœnitentiam reparari possit, & qualiter, 50. dist. per totum, vsque ad §. quod verò.
Quod cum magna discretione & consilio lapsi sunt restituendi, 50. dist. de eo autem.
LARVA. Quod laruas dæmonum ante se ferri presbyteri non consentiãt, 44. dist. nullus presbyterorũ, de consc. dist. 5. nullus.
LATRO. Quod latro vnius momenti pœnitẽtia, meruit esse in paradiso, 26. q. 6. presbyter.
Item idem latro in Cruce pendens præmium æternũ amisisset, si ipsum vnius horæ pœnitentia non iuuasset, 36. q. 6. agnouimus.
Quod latro non est pro nomine Christi, sed pro suis facinoribus crucifixus, sed dum patitur, credit, de consc. dist. 4. baptismi.
Quod latronis pœnitentia, quæ sera fuit, innuit quod vera conuersio in vltimis positorum mente potius æstimanda est, quàm tempore, 26. quæstione 6. agnouimus.
Quod sicut latrõe defectũ baptismi benignitas Christi suppleuit, ita supplet fidẽ in pueris sepore baptismi, quam profiteri non possunt. de consc. dist. 4 baptismi. per totum c.
Quod episcopus rerum ecclesiasticarum dilapidator tanquam fur & latro degradatur, 10 q. 1. c. vlt.
Quod licet latro suspendendus crudelem iudicẽ putet, non propter hoc est crudelis, quia crudelem iustitiam 23. q. 5. non est crudelis.
Quod qui latronem in mẽbris debilitat, prodest latroni, quia ipsius malitiam pro tanto compescit, 23 q. 3. si quis fortitudinem.
Quod latroni ad latrocinia aspiranti parcere non est misericordia, sed iniustitia, 23. q. 4. est iniusta.
LAVACRVM. Quod lauacrum commune Christianum & præcipuè electicum non conuenit habere cum mulieribus, 81. dist. non oportet.
Quod sicut lixiuium per cinerem fluens lauat & non lauatur, sic doctrina per doctorem animas credentium lauat à sordibus peccatorum, 83. dist. nihil illo pastore, §. quanquam.
Quod exemplo Ioannis Euangelistæ possumus vti lauacro corporali, 24. q. 1. omnis.
Quod corporalia & pallæ à diaconis & ministris debent lauari, de consec. dist. 1. nemo per ignorantiã.
LAVS. Quod laus Deo pro suis beneficijs à nobis est impendenda, 16. q. 1. reuertimini. circa fi.
Quod non bene conueniunt in vno ore laus Christi, & laudes Iouis, 86. dist. cum multa.
Quod de verbis laudantium nos non multum debemus curare, 11. q. 3. inter verba.
Quod velle laudari & dare histrionibꝰ vt laudemur vitium est, 86. dist. donare.
Quod sunt aliqui qui non nisi pro humana laude laborant, & solummodo de hoc retributionem quærunt, 11. q. 1. sunt nonnulli, & q. 3. non solum.
Quod nihil illo pastore misericabilius qui luporum gliscentibus laudibus, 83. dist. nihil.
Quod periculum est indignum laudare, quia dũ male facta laudibus efferuntur, augmentantur, 46. dist. nonnulli.
Quod qui scienter indignum laudat, Christum cuius membra sumus violat, 11. q. 3. si quis hominem, & c. sequen.
Quod Deus bonos vltra meritum laudatos ab aliis permittit in accusationem venire, vt culpa ex laude contracta suffocetur, 6. q. 1. sunt plurimi.
LECTIO. Quod lectio diuinarum scripturarum non fabulæ debẽt inseri in mensis clericorum, 44. dist. pro reuerentia, & cap. conuiuia.
Quod clerici & prælati debent insistere lectioni, 36. dist. qui ecclesiasticis. §. ecce.
Quod episcopus debet intendere lectioni, orationi & doctrinæ, quia sibi non sufficit sanctitas vitæ, nisi assit & scientia doctrinæ, 36. dist. qui ecclesiasticis, §. ecce, & 87. dist. c. 1.
Quod sicut stellam non obscurat nox, sic inhærentes firmamento sacræ scripturæ non obscurat mundana iniquitas, 38. dist. sicut.
Quod qui amat scientiam sanctarum scripturarum, carnis vitia non ambit. de consc. dist. vlt. nunquam.
Qui libri sint in quibus episcopus præcipuè & sacerdotes legere debent, habes, 38 di. nulli, & quatuor c. seq. de consc. dist. vlt. nunquam.
Quod libri & quæ lectiones & homiliæ in ecclesia legi debent, habes, 15. dist. sancta Romana, & §. seq.
Quod clerici & præcipuè episcopi in gentilũ libris, & maximè qui ad luxuriam & vanitatem prouocant non debent legere, 37. di. per totum, & 86. di. cum multa.
Quod cum beatus Hieronymus libros gentiliũ legeret, ab angelo est durissimè correptus, 37. dist. legimus.
LECTOR. Quod lectores dicti sunt à legẽdo, 21. dist. cleros.
Quod lectorum officium est lectiones pronuntiare, 25. dist. perlectis.
LEGATVS. Quod legatus honorandus est loco illius cuius legatione fungitur, 92. dist. c. vlt.
Quod legatus siue sedis apostolicę siue cuiuscunque, litteras debet secum portare legationis suæ, 97. dist. nobilissimus.
Quod legatus Papæ iurisdictionem episcopi non debet enervare, 11. q. 1. peruenit.
Quod legatus à latere Papæ missus inter terminos legationis suæ potest causas ad se per appellationẽ deuolutas audire & terminare, 2. q. 6. decreto.
Quod an legatus Papæ possit generale concilium celebrare, 17. dist. synodum.
Quod plura concilia generalia per legatos Papæ mãdante Papa sunt celebrata, 63. dist. Hadrianus, & 1. q. 7. conuenientibus.
Quod subdiaconi possunt esse legati domini Papæ à latere missi ad omnia negotia perpetranda, 10. qu. 3. relatum.
Quod omnes episcopi & sacerdotes sunt honorãdi, quia legatione Christi funguntur, 7. q. 1. omnis.
Quod legatus secundum locorum legationis suæ exigentiam debet in expensis esse contentus, 10. qu. 3. relatum.

Universidad de Diego Portales
Biblioteca

LEPRA. Quod lepra cutis, lepra vestis, lepra domus iubentur sacerdotibus ostendi, quia peccata sacerdotibus debent reuelari, de pœn. dist. 1. § Moysi.
Quod leprosum qui descendit de monte Christus sanauit, & priusquam sanaretur clamauit, significatur quòd in sanatione spirituali confessio non debet cõtemni, de pœn. dist. 1. § Christus quoque.
Quod in hoc quòd Christus leprosos mundatos ad sacerdotes misit, legalia approbauit, 1 q. 1. nonne.
Quod in hoc quòd leprosi antequã ad sacerdotes peruenirent mundati sunt, innuitur quòd peccator in sola contritione mundatur, vbi confessionem necessitatis articulus excludit, de pœn. dist. 1. § . hoc idem.
Quod confessor debet habere scientiam discernendi inter lepram, & lepram, 20. dist. § . 1.
Quod in hoc quòd Maria soror Aaron pro peccato lepra percutitur, & post per pœnitentiam restituitur, fiducia veniæ pœnitentibus datur, 50. dist. si post. § . econtra.
Quod in hoc quòd Maria propter murmur in Moysen leprã incurrit, innuitur quòd insurgens contra prælatum grauiter delinquit, 2. q. 7. plerunque, §. itẽ obijcitur. Et de accusatione prælatorum ibi tractatur.
Quod in hoc quòd rex Ozias sacerdotum officia vsurpans lepra in templo percutitur, sacrilegorum culpa & pœna exaggeratur, 2. q. 7. nos si, § . sed notandum.
Quod qui simoniacè aliquem ordinat, lepram non of ficium confert, 1. q. 1. cum ordinaretur.
Quod sicut Giezi propter pecuniam lepram incurrit, sic pecunia male conquisita corpus & animam commaculat, 1. q. 1. cito.
LEVITA. Quod leuitæ ex nomine auctoris vocati sunt, de Leui enim exorti sunt, hi Græcè diaconi. Latinè ministri dicuntur, 21 dist. cleros.
De purificatione leuitarum & domus purificatione, habes, de consecr. dist. 4. nec quenquam.
Quod in leuitis sacerdotalis dignitas quandoque intelligitur, 50 dist. & purgabit.
LEX. Quod lex multiplex est, videlicet diuina, quæ natura constat, dist. 1. omnes leges, & l. 2. cty. c. 5.
Item lex humana est quæ moribus consitat, dist. 1. omnes leges, Isidorus ibid.
Item lex vetus, quæ dicitur testamentum, 6. dist. testamentum.
Item lex naturæ quæ facit omnia communia, quæ lex humana facit singularia, dicens meum & tuum, 8. dist. quo iure, & 12. q. dilectissimis.
Item lex spiritus, quæ instinctu spiritus sancti cordi in seritur, 19. q. 2. duæ.
Item lex carnis, quæ absque culpa est in corpore non consentientis, 16 q. 1. h concupiscentia, 32. qu. 5. si Paulus.
Item lex priuata, quæ idem est quòd lex spiritus, 19. q. 2. duæ.
Item lex publica, quæ à sanctis patribus est tradita, vt est lex canonum, 19. q. 2. duæ.
Item lex coniugij, quæ in baptismo non soluitur, 26. *dist. vna.
Item lex est constitutio scripta, 7. dist. Moyses, Isid. lib. 5. Etym 3. Iuo. q 4. c. 20.
Itẽ lex est omne quod ratione constat, duntaxat quod religioni congruat quod disc. plinæ conueniat, & quod saluti proficiat, 1. dist consuetudo.
Item lex est cõstitutio populi, quam maiores natu sanxerunt, 2. dist lex.
Quod leges humanæ vel publicæ secundum dispositiones terrarum variantur, 1. dist. omnes, & 31. dist. alter.
Quod diuersæ diuersis temporibus emanarunt, quæ nomina à suis auctoribus traxerunt, 2. dist. quædam.
Quod diuersi inuentores legum & nomina eorum ponuntur, 7 dist. Moyses.
Quod leges factæ sunt vt humana coerceatur audacia, & tuta sit inter improbos innocentia, 4. dist facte sunt, 23. q. 5. non frustra, & c ad fidem.
Quod lex, aut permittit, aut vetat, aut punit, aut præcipit, 3 dist. omnis autem.
Quod lex non debet statui pro priuato cõmodo, sed pro vtilitate communi, 4. dist. erit autem.
Quod leges instituuntur cum promulgantur, confirmantur dum approbantur, 4. dist. in istis, § proxi.
Quod lex debet esse honesta, iusta, possibilis, vtilis, loco temporique conueniens, dist. 4. erit autem lex.
Quod licet conditor legis solutus sit à legibus, tamen honestum vt præ ceteris secundum leges quas statuit viuat, 25. q. 1. confidimus, & c. ideo.
Quod Christus qui legem dedit, legem impleuit, 25. q 1. ideo, § his itaque.
Quod sancta ecclesia non constringitur legibus, 11. dist. catholica.
Quod leges sæculi non dedignantur canones sequi, 2. q. 3. Euphemium, § . j. in fi.
Quod lex, quæ obuiat sacræ scripturæ & decretis patrum, & bonis moribus, nullius debet esse momenti, 11. dist. non licet, & quatuor c. seq.
Quod lex diuina & canonica superior est lege ciuili, 10. dist. lege.
Quod illud quod legibus præcipuè ecclesiasticis est dissimum, in iudicijs est tenẽdũ, 6. q. 4. si inter, 11. q. 3. summopere.
Quod non conuenit iudicare de legibus, 4. dist. erit, § . proxi. & c. seq.
Quod illa quę contra legem facta sunt, pro infectis de bent haberi, 15. q. 2. imperiali.
Quod lex statuit pœnam malis, & præmia bonis, 23. q. 5. non vos.
Quod qui lege priuata ducitur nulla ratio exigit, vtà publica lege constringatur, 19. q. 2. duæ.
Quod lex est à domino, præuaricatio legis à diabolo, 35. dist. sexto.
LIBELLVS. Quod libellus famosus est qui in infamiam alicuius conscribitur, 5. q 1 c. 1. & 2.
Quod libellum famosum quicunque scripserit, & publicauerit, anathemazitandus est, 5. q. 1. si qui, & c. præcedenti.
Quod secundum leges imperatoris famosum libellũ inueniens, & non statim eum deuastans, sed publicans, tanquam auctor capite punitur. 5. q. 8. si quis.
Quod libellus cõuentionis debet offerri ei qui pro nocatur ad iudicium, 3. q 3. inducię. § offeratur.
LIBER. Quod liber vitæ quid sit, & quod sit scribi in ipso, habes in fra vbi agitur de scriptura.
LIBERALITAS. Quod liberalitas pro sancta fide tam loco, quàm tempore commendatur, 86. dist. non satis.
Quod approbanda est liberalitas, quę circa proximos & consanguineos pro necessitate exercetur, 86. dist. non satis, § . est etiam.
Item liberalitas pulchra est, quæ ind gentibus temperatè, & non superflue impẽditur. 86. d. si non satis, § . item perfecta, & supra § dommus.
Quod episcop' debet esse liberalis, alioquin in vacuũ portabit nomen episcopi, 86. d. si nũ satis, § liberalis.
Quod dare histrionibus & prohibitis venatoribus, & personis turpibus non est largitas, sed vitium, 86. dist. donare, & c. seq.
LIBERTAS. Quod libertas remanebat inconcussa antequam vinum inuenitetur, quia hãc Noe primus per ebrietatem violauit, 35 dist sexto.
Quod pium est & meritorium Christianos suæ libertati restituere, quos Christus suo redemit sanguine, 11. q. 2. cum redemptor.
Quod bonum propositum non est prohibendũ, quia vbi spiritus sanctus est ibi libertas, 19. q. 2. duæ, in fi.
Quod mala voluntas non est permittenda suæ libertati vbi potest prohiberi, 23. q. 4. displicet.
Exemplum de Paulo.
Quod nemo ex praua consuetudine libertatem ecclesiæ debet infringere, 12. dist. omnia.
Quod serui ecclesiæ nõ debent ordinari nisi prius per episcopum habeant libertatem, 54. di. admittuntur, §. de seruis.
Quod abbas vel monachus seruum monasterij liberum facere non potest, qui enim proprium non habet, rei alienę libertatẽ dare nõ potest, 54. di. abbati.

De hac materia habes vbi agitur de Manumissione.

LIBERTVS. Quod libertus est qui ex seruili statu traditus est libertati, 12. q. 2. de libertis.
Quod libertus manumissus à principali patrono non singulis debet reuerentiam exhibere, 12. q. 2. episcopus qui, § . si vero.
Quod libertus sine licentia superioris patronum accusare non potest, 12. q. 2. episcopus qui, § . libertus, & § . in patronos.
Quod liberti ecclesiæ tempore suę manumissionis debent per scriptum profiteri se esse de familia ecclesiæ, & de obsequijs eius nunquam velle recedere, 12. q. 2. de libertis, § . ne vero.
Quod nouo episcopo surgente liberti ecclesiæ, & ab eis geniti suam conditionem presente episcopo in chartulis debent protestari, 12. q. 2. lõginquitate.
Quod liberti ecclesiæ ad sacros ordines promoti, à seruitijs ecclesiæ nõ debẽt separati, 12. q. 2. de libertis.
Quod liberti ecclesiæ si negotia ipsius facere contẽpserint, vel contra ecclesiam insurrexerint, in pristinam seruitutem reuocãtur, 12. q. 2. diaconi. & c. episcopus qui mancipium, & c. liberti, & octo c. seq.

De hac materia habes vbi agitur de Manumissione.

LICENTIA. Quod est licentia præsumptionis, vt eum quis propria auctoritate à superiore commissa dimittit, 11. q. 2 placuit.
Quod est licentia dispensationis, vt quando simoniacus ignoranter ordinem recepit, ex quendi officiũ sibi licentia datur, 1. q. 5. c. vlt.
Item est licentia occasionis, vt cum ex continentia viri vxori datur licentia fornicandi, 27. q. 2. si tu abstines.
Item est licentia permissionis, vt quando Iudæis celebrãdi cæremonias licẽtia datur, 45. di. qui syncera.
Item est licentia approbationis, sicut est licentia nubẽdi data ab apostolo, 28. dist. de his, in fin.

LIGNVM. Quod de ligais ecclesiæ habes vbi agitur de ecclesia materiali.
LINGVA. Quod lingua quælibet habet quædam locutionum propria genera, quæ cum in aliam trãs feruntur, videntur abiuncta, 38. di. locutio.
Quod super apostolos spiritus sanctus in linguarum specie sedit, quia quos repleuit de se loqui facit, 38. dist. locutio.
Quod opera sacerdotis siue prædicatoris cum linguę sonitu concordare debent, 43. dist. sit rector. post medium.
Quod in cœlum os ponere, & linguam in terra trãsire est prælatis suis derogare, 21 dist. inrantum.
Quod propter detrahentes linguas correctio peccantis à prælato non debet omitti, 45. di. sed illud, 50. dist. si quis diaconus. ante fin.
Quod nihil prodest ieiunare vel orare nisi lingua à detractionibus cohibeatur, de consecr. dist. 5. nihil enim.
Quod non refrænans linguam suam, huius vana est religio, 5. q. 4. in loco.
Quod cuicunque non sufficit oculos castos seruare, sed & linguam, quia qui de aliis loquuntur sua sententia iud cabuntur, 6. q. 1 ex merito.
Quod in condemnatione personæ non minus pericu losa est lingua in verbis mentis, quàm manus sanguinem fundens, 11. q. 3. nemo peritorum.

De hac materia habes vbi agitur de Locutione.

LIS. Quod lis exignorantia prouenit, & garrulitatẽ nutrit, 41. dist. § . 1.
Quod litigiosus ideo ordinari prohibetur, quia talis semmare discordiam nũquam cessat, 46. distin. hoc habet, §. cece.
Quod episcopus pro rebus transitoriis nõ per se, sed per alium in iudicio litigare debet, 14. q. 1. cap. 1.
Quod lite pendente res litigiosa in nulla parte transferri debetante causæ cognitionem, 11. q. 1. c. vlti. 9 2. dist. si quis ordinatus, &c. seq.
Quod sacerdotum officium est 1. tem habentes ad pacem reuocare, 80. dist. placuit.
Quod lis iudicialis debet contestari, 3. q. 5. inducię, § . libellum.

Delite iudiciali habes vbi agitur de Contentioso.

LITTERAE. Quod cõmendatitiæ litteræ vocãtur 73. dist. § . 1.
Quod non de facili episcopus dimissorias litteras clerico dare debet, 72. dist. episcopus, 19. q. 2. duæ.
Quod clericus vnius episcopi ab alio episcopo propter hospitalitatis causam non est suscipiẽdus, nec ordinandus, nec in beneficio est instituendus, 71. dist. per totum.
Quod exttaneo clerico sine commendatitiis literis sui episcopi non licet ministrare, 81. dist. extraneo,
Quod nullus peregrinus clericus absque formata in alia diœcesi suscipi debet, 71. dist. nullum.
Quod iuxta statuta Nicæni concilij, olim formatæ habebant interpositas græcas litteras, ne de facili falsificarentur, 73. dist. sanctissimo.
Quod exemplar litteræ dimissoriæ vel formatæ ponitur, 73. dist. in nomine, § . 1. & c. seq.
LOCVTIO. Quod locutio est duplex, videlicet Dei, & hominis, de consecr. dist. 5 cap. vlt.
Quod locutio Dei non est secundum modum locutionis hominis, sed inspiratio qua voluntatem suã ingerit in corde credentium, de consecr. dist. 5. c. vlt.
Quod locutio hominis ideo est instituta, vt cogitationes suas in alterius notitia proferat, 22. q. 2. 15 autẽ.
Quod locutio hominis debet esse sana, vt fidem consolideti, 45. dist c. vlt.
Item debet esse cauta, vt ordinatè loquens vulnere erroris corda audientium non feriat, 43. dist. sit rector. circa medium.
Item debet esse discreta, ne tacenda proferat, & proferenda reticeat, 43. dist. in sit rector, 22. quę. vlt. quoties.
Item debet esse ponderosa, vt loquendo nullũ lædat, 50. dist. ponderet.
Item debet esse vera, vt sicut gerit mẽte, sic loquatur ore, 22. q. 5. iuramenti.
Item non debet esse otiosa, quia de omni verbo otioso reddenda est ratio, 22. q. vlt. quoties.
Item non debet esse maledicta, quia sæpe maledictio reuertitur in illum qui eam mittit, 11. q. 3. illud, in fi. 24. q. 3. qui negligunt.
Item non debet esse detractoria, 6 q. 1. sunt plurimi, & duobus c. seq.
LOCVS. Quod locus non sanctificat hominem, sed homo locum, 40. dist. multi.
Quod non sanctorum filij sunt qui tenent loca sanctorũ, sed qui imitantur opera eorum, 40. d. nõ est.
Quod qui præsunt nõ ex locorũ dignitate, sed bonis nobilitate innotescere debent, 40. dist nos qui.
Quod non loca homines Deo proximos faciunt, sed bona merita, 40. dist. non loca.

Quod

Quod miserabilis est rector qui gubernaculi loco oc cupauit, & temum tenere non nouit, 40. distin. ante omnia.
Quod qui locis, & temporibus conueniat diligenter est attendendum, 41. dist. quisquis.
Quod nõ ideo approbanda est consuetudo mala, quia locus bonus est, quia non pro locis res, sed pro rebus loca amanda sunt, 12. dist. nouit.
Quod quantumcumque sunt occulta loca sine gratia saluare non possunt, 40. dist. quælibet. Vbi nota exemplum de angelo, & de cœlo, & de Adam & paradiso, de Loth, & de monte.
Quod in hoc quòd Adam propter peccatum de paradiso iectus est, innuitur quòd propter peccatũ meretur quis nobili loco primari, 40. dist. Adam.
Quod quandoque prodest conuersis mutatio loci, quia plerumque dum mutatur locus, mutatur & mentis affectus, 86. dist. fratrem, & 81. dist. valet.
Quod non expedit locum visitare in quo quis peccauit, ne facti memoria reuocetur, 81. dist. valet, 25. q. 1. mulier.
Quod loca in nomine domini ædificata sunt honorãda, 41. dist. parsimoniam.
Quod locus tutus pro discussione causæ debeat assignari, 33. q. 2. siue, & 3. q. 9. hortamur.
Quod his qui in peccato mortali decedunt, sacra loca pro sepultura non prosunt, 13. q. 2. quibus.
Quod qui in peccato mortali moriuntur, ad maiorẽ cumulum damnationis in sacris locis sepeliuntur, 13. q. 2. cum grauia, in fi.
Quod in pœnitentia vel cum leuibus peccatis decedẽtib. prodest in sacris locis sepeliri, 13. q. 2. cũ grauia.
LOCVLVS. Quod loculus est diminutiuum à loco, & quandoque ponitur pro parua bursa, quam & Christus habuit pro expensis reponendis, 12. q. 1. exemplum.
Quod Christus loculos suos opibus aliorum implebat vt indigentibus distribueret, 23. q. 4. duo ista.
Item ideo loculos habuit, vt innueret ecclesiam suã loculos habituram, 12. q. 1. exemplum.
LODOVICVS. Quod Lodouicus imperator primus confirmauit Paschali Papę donationem Romanæ ciuitatis cum pertinentijs, & totum patrimonium sancti Petri, & electionem summi pontificis liberam fieri à Romanis, 63. dist. ego Lodouicus.
Item quod nullus possessor de agro ecclesiæ debet cẽsum persoluere, 23. q. 8. secundum.
LOTH. Quod quia Loth per hospitalitatis opera Deo placuit, angelos recipere meruit, 42. dist. § . 1.
Quod Loth ideo filias suas pro angelis sodomitis obtulit vt hospitalitas non violaretur, & maius peccatum vitaretur, 32. q. 7. offerebat.
Quod filiæ ipsius Loth, patrem inebriauerunt, vt eis commisceretur, 35. dist. sexto die.
Quod ideo Loth filiæ ipsius accubuerunt, quia totũ genus humanum submersum, & se causa propagationis seruatas crediderunt, 32. q. 4. dixit.
Quod nõ semper solitaria loca prosunt, quia Loth in ciuitate iustus fuit, in monte solitarius peccauit, 40. dist. quælibet.
LVCRVM. Quod lucrum non debet ecclesia quere re cum damno aliorum, 12. q. 2. fraternitas, & 9. 5. c. pen.
Quod Christus defiet ecclesiam, quæ facta fuerat domus orationis, & propter turpia lucra facta est domus latronum, 16. q. 7. & hoc diximus. post med.
Quod simonia est sacramenta pro lucro temporali cõferre, 1. q. 1. si quis episcopus.
Quod qui seruit Deo amore lucri temporalis, mercenarius est, 8. q. 1. sunt in ecclesia.
Quod nemo in electione prælati speciale lucrum, sed bonum commune debet prospicere, 8. q. 2. dilectissimi.
Quod Christus prælatos oues pascere vetat, non tonere lucris delectari, 16. q. 1. nulli, & c. seq.
Quod prælati debent lucris intendere animarum nõ temporalium rerum, 16. q. 1. prædicator.
Quod exceptis Iudæis si aliorum infidelium colloquia, & mensam vitamus, Christo eos lucrari non possumus, 23. q. 4. infideles.
Quod clericus turpia lucra exercens debet deponi, 14 q. 4. si quis oblitus, & 6. c. seq.
Quod an quęstus honestus vel inhonestus, sit qualitas lucri, negotiantem aut excusat, aut accusat, de pœn. dist. 5. qualitas.
Quod res restituuntur hæredibus quando quis ex cit cunuentione lucri ad religionem recipitur, 16. q. 7. constituit.
Quod turpe lucrum sequitur qui minus emit vt plus vendat, 14. q. 4. quicunque tempore.
Quod cum peccatis homines aliqua lucrantur ea paucitas iuste erogantur, sicut mathematicus futura prædicando, vel meretrix turpia exercendo, 14. q. 5. qui habetis.
Quod de malo lucrovbi competit repetitio, eleemosyna vel oblatio fieri non debet, 14. q. 5. per totum.
Quod medicus vel seruus lucrum suum ab inuito detentore non iniuriosè recipit, 14. q. 5. non sano.

De hac materia habes vbi agitur de Mercatione.

LVCIFER. Quod lucifer dicitur principium viarũ Dei, de pœn. dist. 2. c. principium.
Item dicitur Beemoth.
Item dicitur Cherub, quasi plenitudo sapientiæ.
Quod lucifer non ad Dei similitudinem sicut homo, sed signaculum similitudinis Dei creatus asseritur, quasi magis ei aliquid tributum sit, vt quo subtilior est natura, eo in illum similitudo Dei plenius creda tur expressa, de pœ. dist. 2. iuxta fi. c. multi, §. hinc enim respondum.
Quod Deus fecit eum eminentiorem ceteris angelis. Item fecit eum speciosum in multis condensis frodib.
Quod cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei.
Quod omne lignum pretiosum paradisi Dei non est assimilatum ei, & pulchritudini eius.
Quod protegens & extentus in mõte sancto Dei fuit se perhibetur.
Quod omnis lapis pretiosus operimentum eius fuit.
Quod omnes angelos quasi vestem, & ornamentum suum habuit.
Quod in medio lapidũ ignitorũ perfectus ambulauit.
Quod lucifer quia magnus sine comparatione creatus est, ideo peccans sine venia damnatus est, de pœ. dist. 2. principium.
LVCTVS. Quod tempus luctus legis tempore, alij vsque ad tricesimum diem, alij vsque ad quadragesimum obseruabant, 13. q. 2. quia.
Quod fœmina intra tempus luctus nubens secundum leges ciuiles infamis est, sed non secundum canones, 2. q 3. Euphemium, § proximo, in fin.
Quod fideles mortui non sunt lugendi, cum sciamus eos nõ amitti, sed præmitti, 13. q. 2. q præposterum.
Quod lugere mortuos non prohibemur ex pietate, sed ex resurrectionis desperatione, 13. q. vlt. vbicũque, & duobus c. seq.
Quod doctrina schismatici panis luctus dicitur, 1. q. 1. dominus declarauit.
LVDVS. Quod ludus & saltatio in sanctorum solennibus præcipue diuina officia obstrepens est irreligiosus, de consecr. dist. 3. irreligiosa.
Quod verè pœnitens debet se cohibere à ludis sæculi & à spectaculis, de pœn. dist. 5. § . j. in fin.
Quod ad ordines non debẽt promoueri qui ludis turpibus deseruiunt, 33. dist. maritum.
Quod episcopus vel presbyter, vel diaconus ludo deseruiens nisi desinat, est deponendus, 35. dist. episcopus, & 46. dist. clericum.
Quod an ludendo sub certa forma baptizati debeant proverè baptizatis haberi, 1. q. 1. spiritus, §. ecce, de consecr. dist. 4. solet quæri.
LVPVS. Quod lupus dicitur pastor mercenarius cui non est cura de ouibus, 23. q. 4. tres.
Quod lupi dicuntur laici subditi, quia aliquando dicuntur oues, 83. dist. nihil, 2. q. 7. oues.
Quod lupi dicuntur dæmones, hæretici, 81. dist. oportet, & 43. dist. § . 1. & c. seq.
Quod lupi arcendi sunt lattatu canum, & baculo pastorum, 43. dist § . 1.
Quod qui propter timorem recta loqui pertimescit, hic velut mercenarius veniẽte lupo fugit, 42. dist. si rector.
Qđ nullꝰ pastor placere lupis, & omnib. põt, 83. di. nihil.
Quod illo pastore nihil est miserabilius qui luporum gloriatur laudibus, 83. dist. nihil.
Quod sicut lupus frustatim comedit agnum, sic mali pastores successiuè cõsumũt bona ecclesiastica, 12. q. 1. c. 1. ante med.
Quod ideo ad sedem apostolicam est recurrendũ per appellationem, ne lupi, qui sub specie ouium intrãt, bestiali sæuitia quoslam lacerare præsumant, 2. q. 6. decreto, in fin.
LVX. Quod lux diuina animæ tenebras fugat, quia nulla participatio lucis ad tenebras, de pœ. di. 1. resistentatus, § . si autem.
Quod lux mundi sunt sacerdotes. 63. dist sacerdotes.
Quod lux veritatis illi subtrahitur qui arrogantia sapietiæ seu iustitiæ velut albugine oculi excæcatur, 49. dist. hinc etenim, circa med.
Quod licet omnis qui male agit odit lucem, & quærit tenebras, Dei tamen oculos cuncta perspicientes latere nõ potest, 18. q 2. perniciosam, de pœ. di. 1. porro, § . sanctę.
Quod cum factum notorium inculpatur, luce claris constare dicitur, 2. q. 1. scisciatis.
LVXVRIA. Quod luxuria inter alia peccata maximè templum Dei (ideſt corpus humanum) polluit. 32. q. 7. non solum.
Quod luxuria fomentum recipit à vino, ideo dicitur, Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, 35. di. vino lentum, & duobus c. seq
Quod pauci inueniantur sine carnis luxuria, 50. dist. quia sanctitas tua, ante fi.
Quod luxuria, sapientes insatuat exemplum de Salomone, 32. q. 4. Salomon, 3. q. 7. sacerdos.
Item sanctos prosternit. Exemplum de Dauid. de pœ. dist. 3. septies, § . Dauid quoque, 3. q. 7. sacerdos, §. Item Dauid.
Item fortes vincit Exemplum de Samsone, 23. q. 5. si non, ante fin.
Item iugem scabiem habet cui carnis luxuria sine cessatione dominatur, 49. d. hinc etenim. post med.
Quod delectationi luxuriæ diuersæ turpitudinis voluptates iunguntur, 32. q. 7. non solum.
Quod nomine luxuriæ omnis inordinata pollutio in telligitur, 32. q. 4. in eo.
De diuersis modis & gradibus luxuriæ, 22. qu. 7. quẽ admodum, § . 1. 27. q 1. nec aliqua.
Quod solo consensu mentis sine tactu corporis luxuria exercetur, 32. q. 5. nec solo.
Quod cum luxuria in cognitione non reprimitur, etiam in actione dominatur, 46. distinctione, hinc etenim, post med.
Quod excellẽtia episcopi vel presbyteri vilificatur dũ voluptatibus luxurię coinquinatur, 32. dist. ca. 1. in fine.
Quod episcopus vel sacerdos luxuriosus dignitate officij est puniendus, 15. q. 8 hi qui.
Quod abusus luxuriæ grauior est cum propria vxore quàm cum meretrice, 32. q. 4. origo, & quæst. 7. adulterij.
Quod fœmina præter coitũ debitum ex diuersis partibus corporis corrũpi potest, sicut per oscula, & similia, 27. q. 1. nec aliqua.
Quod aliquæ excedunt pecora in libidine, quia pecora post conceptum coitum non admittunt, 32. qu. 7. non solum, & q 4. origo. in fi.
Quod crudelis libido reputatur vbi propter luxuriã sterilitatis venena procuratur, 32. q. 2. aliquãdo.
Quod luxuria plus iuris habet aliquando quàm castitas, 24 dist. fraternitatis.

De hac materia habes vbi agitur de Fornicatione, & Castitate, & Pollutione.

MACERATIO. Quod maceratio carnis vt eius concupiscentia compescatur, consistit in ieiuniis & vigilijs, & laboribus, & castigationibus, 3. q. 5. si Paulus.

De materia habes vbi agitur de Abstinentia & de ieiuniis.

MACVLA. Quod macula corporis notabilis remouet à ministerio altaris, 49. dist. hinc etenim, 1. q. 1. facerdores.
Quod ecclesia Christi est sine ruga & macula, 32. q. 4. recurrat. in fin. & 24. q. 1. omnib.
Quod sicut per vnũ membrum macula in omne corpus diffunditur, sic in omnẽ ecclesiam videtur diffundere qui corpus suũ maculat, 26. q. 2. sed & illud.
Quod sacramenta ecclesiæ per malos ministros maculari non possunt, 1. q. 1. sic autem.
Quod sedes Romana semper mansit extra maculam hæreticæ prauitatis, 24. q. 1. in sede.
Quod macula discordiæ vel odij perseuerans nec passione nec morte pro nomine Christi suscepta purgatur, nec sanguine abluitur, 90. dist. neque.
MAGISTER. Quod magister nullus debet esse prius, quàm discipulus, 16. q. 1. si clericatus, 61. dist. miserunt.
Quod ideo neophyti prohibentur ordinari, ne fiant magistri antequam fuerint discipuli, 48. dist. § . 1.

De hac materia habes vbi agitur de Discipulis.

Quod magistros & doctores episcopi congruis constituãt locis, qui studia litterarum, liberalesque artium dogmata assiduè doceãt, quia in his maximè diuina manifestantur atque declarantur mandata, 37. dist. de quibusdam.
Quod magistri imperiti iniuriam faciunt cathedræ, 40. dist. multi.
Quod magistris imperiti nõ sunt præferendi, 61. dist. statuimus.
Quod magistro imponitas debetur, si causa correctionis discipulum verberet, de pœ. dist. 1. § . 3. & c. aut facta.
MAGVS. Quod magi sunt qui vulgo malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur, 16. qu. 5. nec mirum.
Quod magi tria munera obtulerunt domino, in quibus tres partes philosophiæ intelliguntur, videlicet, moralis, naturalis, & rationalis, 37. d. legimus, §. hinc etiam filius.
Quod ars magorum inuenta est ex traditione malorum angelorum, 26. q. 2. qui sine.
Quod præstigia magorum non possunt turbare mentes bonorum, qui talia nõ credunt, sed mentes infidelium, 26. q. 5. nec mirum.
Quod & in nouarum formarum & in copsimilium re præsentatione fictionem habent, & non veritatem, 26. q. 5. nec mirum.

Quod magi facere plus nõ possunt nisi quantũ Deus permittit, 26.q.5. nec mirum, ante med.
Quod ideo hanc artem permittit Deus vt homines qui in fide firmi sunt, probentur, & mali qui mendacio credunt, per sua desideria seducantur, 26.q.5. mirum.
Quod cum hęc ars prohibita sit, qui ipsam sectantur, vel qui credunt talibus, perpetuæ damnationis interitum incurrunt, 26.q.2.qui sine.
Quod absurdum est Samuelem tam sanctum virũ credere magica arte per pythonissam suscitatum, sed potius Saul exigentibus peccata per diaboli fallaciam illusum. 26.q.5. nec mirum.

De hac materia habes vbi agitur de Dæmonibus, & Incantationibus, & vbi agitur de diuinationibus.

MAIOR. Quod maior apud Deum est ille qui est iustior, 40.dist. multi, in fin.
Quod maioritas inter homines attenditur diuersis respectibus, videlicet inferior ad superiores in obsequio & honore exhibendo, sicut acolythi subdiaconibus, vt supra dist. 93 à subdiacono.
Item in obediendo quia nulli est qui nõ teneatur alicui obedire, alioquin acephali effet, 93. di. nulla, & c. fe.
Item in sedendo & stando, quia in talibus presbytero diaconus, nisi sit legatus, non debet se præferre, 33. dist. c. vlt. & supra eo. c. peruenit, in fin. c. seq & c. non nulli, & c. legimus, in fi.
Item in benedicendo, quia minor à maiore benedicitur, 21. dist. denique.
Item in sacramenta conferendo, quia præsente presbytero diaconus nõ debet sacramenta conferre, 93. dist. diaconi, & c. peruenit, & c. præsente.
Item in reuerentiam impendendo, sicut tenetur filius patri, & vxor viro, 33.q.5. est ordo.
Quod est maioris respectu dignitatis officij, & sanctitatis meriti, 2.q.7. 1 autius Petrum.
Quod Petrus inter apostolos dignitate officij maior fuit, 2.q.7. Paulus, §. hoc, & c. puto.
Quod Cyprianus martyr quantum ad martyrium Petro comparatur, 2.q.7 puto.
Quod licet episcopus iuxta vocabulum sit maior presbytero, Augustinus tamen minorem se Hieronymo profitetur, 2.q.7. quanquam.
Quod seruus Christi nõ quærit quõ alijs maior appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur, 40. dist. multi, 93. dist. diaconi sunt. ante medium.
Qđ iustitia ẽt maior seruiat minori, 33.q.5. est ordo.

MALEDICTIO. Quod maledictio est duplex, scilicet Dei, & hominis, 3.q.7. Deus quando.
Quod Dei maledictio designat meritum eius cui maledicitur, 24.q.4. Deus quando.
Quod solus Deus iuste maledicit, quod ipsum nõ fallit peccati qualitas nec peccati affectus, 24. quæs. 3: Deus quando.
Quod exemplo angeli qui diabolum maledicere noluit, homines à maledictis puri esse debent, 24.q.3: si igitur.
Quod maledictio in ore clericivituperatur, & punitur. 46. dist. clericus maledictus.
Qđ illa maledictio prohibet quę procedit in zelo vltionis, nõ ex zelo iustitiæ, 24.q 3. cum ergo, §. proxi.
Quod criminosus sententia maledictionis est feriendus, 24.q.3. certum, & c. seq.
Quod qui negligunt oris maledici consuetudinem recidere, etiam si non corde maledicant, inquinamẽ tum oris sui incurrunt, 24.q.3. qui negligunt.
Quod maledictum frustra prolatum frequẽter in maledicentem reuertitur, 11.q.2. illud, in fin.
Quod maledici regnum Dei non possidebunt, 24.q.3. certum.
Quod sancti cum maledicunt, non maledicunt zelovl tionis, sed iustitiæ, 24.q.3 cum sancti.
Quod cum maledicimur de quo conscientiam nõ habemus, non tristari sed potius lętari debemus, 11. q.3. inter verba, & duobus c. seq.

MALEFICI. Quod malefici, & magi, & incantatores, & diuinatores pro eodem accipiuntur, 26.q.4. igitur, & q.5. si quis episcopus.
Quod vbi per maleficium Deo permittente occultum iudicio, & diabolo præparante concubitus non sequitur, ad Deum per humilem confessionem est recurrendum, 33.q.1.c.vlt.

De hac materia habes vbi agitur de Diuinationibus, & vbi agitur de Incantationibus, & de Magis.

MALVM. Quod malum est duplex, videlicet pœnæ, & culpæ, 15.q.1.illa.
Quod malum pœnæ non propriè malum dicitur, mala enim non sunt quæ nec crimine mẽtem implicant, nec cõscientiam ligant, sicut paupertas, egritudo, & aliæ pœnalitates, 15.q.1.illa.
Quod ideo Deus malum pœnæ homini reliquit, vt ex hoc humiliaretur, & materiam haberet exercitij, de pœ. dist. 1. medicina, in fi.
Quod de malo pœnæ bonum fit, cum pauperibus distribuitur, quod cum laboribus & sudoribus acquiritur, 14.q.5. qui habetis.

De hac materia require infrà, vbi agitur de Pœna.

Quod malum culpæ propriè dicitur malum, videlicet peccatum voluntariè commissum, 15.q.1. illa.
Quod mala culpæ non sunt facienda, vt bona sequantur, 14.q.5. per totum, 22.q.2. is autem, & c. ne quis, & c. faciat.
Quod malo culpæ bonum fit quando de turpi lucro vbi non competit repetitio, fit eleemosyna, 14.q.5. qui habetis.
Quod inter duo mala culpæ minus eligendum est, vbi necessitas vnum perpetrare compulit, 13. dist. duo. & c. seq. in fi. 22.q.4. quod Dauid, & c. si aliquid, & duobus c. seq.
Quod innocẽs nec facit malum, nec approbat factũ, 23.q.4. ita, & c. seq.
Quod sic sunt in ecclesia homines mali, sicut sunt humores mali in corpore, de consc. dist. 4. est vnius.
Quod duobus modis non te maculat malus, videlicet si non consentis, & redarguis. 23.q.4. à malis.
Quod sicut zizaniam à frumento difficile est segregare, sic in hac vita malos à bonis, 23.q.4. quantus.
Quod quandiu mali per iudicium ecclesiæ non publicantur, tolerari debent, 1.q.1. multi, circa prin, 25.q.vlt.c.vlt.
Item tolerandi sunt & associandi quandiu de ipsorum correctione non desperatur, 23.q.4.c.1.
Item tolerandi sunt quorum peccata manifesta non sunt ne forte eradicando zizaniam, eradicetur & triticum, 11.q.3. nolite, 2.q.1. multi, in prin.
Item tolerandi sunt, ne ex turbatione ipsorum pax generalis ecclesiæ concutiatur, 23.q.4. tolerandi, & c. quid ergo, & c. quisquis.
Quod bonus malum tolerare debet, quia & Christus Iudam malum tolerauit, 23.q.4. tu bonis.
Quod qui malũ non tolerat, ipse sibi testis est, quia bonus non est, 23.q.4. hæc autem vita.
Quod si malos Christo lucrifacere volumus, exemplo Christi cum ipsis habitare debemus, 2.q.1. multi.
Quod propter malos boni non sunt deserendi, 7.q.1. aduersitas.
Quod ideo propter bonos mali non sunt deserendi, quia propter paleam area non est relinquenda, nec propter pisces malos retia sunt rũpenda, nec propter hœdos in fine separandos, grex domini est deserendus, 24.q.1 quisquis.

De malo culpæ habes vbi agitur de Peccato.

MANNA. Quod manna fuit figura corporis Christi, quia sicut illud elementum cęleste æqualiter singuli colligebant, sic cœlestem gratiam postmodum secuturam æqualiter omnibus diuidi prefigurabat, de consc. dist. 4. nec quenquam.
Quod sicut potior est iux quàm vmbra, veritas quàm figura, sic corpus Christi dignius est manna de cœlo, de consc. dist. 1 reuera.
Quod manna fuit de cęlo, corpus Christi super cęlum, de consc. dist. 2. reuera.
Quod manna fuit corruptioni obnoxium si in alterũ diem seruabatur, istud enim est ab omni corruptione alienũ, manẽs in æternum, de consc. dist. 2. reuera.

MANVMISSIO. Quod manumissio dicitur quando hi qui sunt sub iugo seruitutis manumittẽtis beneficio libertati reddũntur, 12.q.2. cũ redemptor.
Quod manumissio per episcopũ sic debet fieri, vt sem per manumissi patrocinium ecclesię recognoscant, 12.q.2. episcopus qui mancipium.
Quod successor episcopi prædecessoris sui manumissionem non debet infringere, 12.q.2. si quos.
Quod manumissus de collegio non tenetur ad reuerẽtiam singulis de collegio, sed vniuersitati, immo singulos potest in ius vocare, 12.q.2. episcopus qui, § si verò.

De hac materia habes vbi agitur de Libertate, & de Libertis.

MANVS IMPOSITIO. De manus impositione habes vbi agitur de impositione.
MARCVS. Quod Marcus euangelista discipulus beati Petri Alexandrinam fundauit, & erexit ecclesiã, 24.q.1. cum beatissimus, 22. dist. sacrosanctа, 93. dist. legimus, post med.
MARGARITA. Quod margarita ante porcos mittitur, quando indignis verbum Dei proponitur, 11. q.3. nolite recedere, & c. seq.
Quod margaritæ ante porcos & canes mittuntur, quando detractoribus & immundis ecclesiastica sacramenta committuntur, 44. dist. in mandatis, de pœ. dist. 1. nonnulli, §. item his.
MARIA. Quod Maria verè vouit virginitatẽ perpetuam, nisi Deus aliter reuelasset, 27.q.2. cap. sufficiat, post medium.
Quod Maria desposata fuit Ioseph, sed nunquam ab eo cognita, 27.q.2 quod autem. circa fin.
Quod ideo desponsata fuit Ioseph, vt virginitas eius diabolo occultaretur, & virginitate sua falleret principem mundi, 27.q.2. inuenta, & 32.q.2.c.1.
Quod Maria virgo concepit, & virgo peperit, 27.q.1. nuptiarum, ante fi.
Quod Maria genuit Deum & hominem non tãtum hominẽ, sicut dicit Nestorius, quòd aliam personã fecit carnis aliam diuinitatis, 16. dist. prima autem. §. tertia in Epheso.
Quod tempore passionis Maria cõmendata fuit Ioãni, 27.q.2 quod autem, §. seq.
Quod Maria & Ioseph in virginitate vterque permansit, 27.q.2. beata Maria.

MARTYRIVM. Quod martyrium pro Christo non à nobis, sed ab aliis libenter debemus suscipere, 23.q.5. non est nostrum, & quæst. 8. conuenior. circa princip.
Quod an nulli in persecutionibus licet propria inte rire manu, nisi vbi castitas periclitaretur, 23. qu. 5. non est nostrum.
Quod non computantur in numero martyrum qui seipsos qualicunque intentione voluntarè interimunt, 23.q.5. tu dixisti, & c. placuit.
Quod non pœna, sed causa facit martyrem. de consc. dist. 4. baptismi. exemplum ibi de latrone.
Quod effectus martyrij pro nomine Iesu susceptus implet vicem baptismi. de consc. dist. 3. baptismi, & c. cathecumenum.
Quod qui pro nomine Christi martyr zantur, absque dubio vitam æternam consequuntur, 15.q.1. neutro, §. firmissimè.
Quod in seruis Christi etiam si affectus martyrij ad effectum non deducatur, ipsa sola voluntas corona tur. de pœ. dist. 1. nunquid Cain.

MATRIMONIVM. Quod matrimoniũ est duplex, videlicet spirituale, & carnale, 26. quæ. 2. cum societas.
Quod matrimonium carnale est viri mulierisque cõiunctio individuam vitæ consuetudinem retinens, 27.q.2. §. 1.
Quod matrimonium fuit primo in paradiso institutũ. 32.q.2. sicut, §. 1. & seq.
Quod fuit institutum ante peccatum in humani generis propagationem, post peccatũ in infirmitatis remedium, 32.q.2. quidquid.
Quod matrimonium est bonum, & sine peccato exercetur, quod Dei præcepto perficitur, 26. di. deinde, in fi.
Quod consensus in carnalem copulã facit matrimonium, 27.q.1. §. 1. & 5. c. seq
Quod matrimonium aliud est legitimum & non ratum, aliud ratum & non legitimum, aliud legitimũ & ratum, 28.q.1. si quis Iudaicæ, §. seq.
Legitimum matrimonium est quod legali cõstitutione vel prouinciæ moribus cõtrahitur, hoc est apud infideles, licet non sit ratum, quia solutur quando placet, 28.q.1. si quis Iudaicæ, §. seq.
Ratum matrimonium apud fideles est, quando sine solennitate solo affectu contrahitur, quorum matrimonium semel initum vlterius solui non potest, 28.q.1. si quis Iudaicæ, §. seq.
Legitimum & ratum est quando vxor à parentibus traditur, à sponso dotatur, & à sacerdote benedicitur, & matrimonio consensu perficitur, 28.q.1. si quis, §. seq. in fin. 30.q.5. per totum, vsque ad c. nullum.
Quod triplex est bonum matrimonij, fides, proles, & sacramentum, 27.q.2. omne, 32.q.2. sicut, in fin.
Hoc triplex bonum fuit in paretibus Christi, proles fuit ipse Christus, fides quia nullum adulterium, sacramẽtum quia nullum diuortium, 27.q.2. omne,
Quod prima causa matrimonij debet esse intẽtio prolis, 32.q.2. pudor.
Item alia causa vitatio fornicationis, 32.q.2. sicut, §. seq. & c. quidquid.
Quod propter intentionem prolis coitus excusatur, & propter bonum matrimonij, 32.q.2. solet quæri.
Quod an in matrimonio dum contrahitur vel exercetur, non cõfertur gratia, & propter hoc in ipsius contractu pretia intercueniunt, 32.q.2. connubia.
Quod ipse Deus est defensor & custos matrimonij, 32.q.4. nemo. in fine.
Quod damnans matrimoniũ anathematizatur, 30.d. si qua mulier, & duobus c. seq. & c. si quis nuptias.
Quod secundæ nuptiæ dissuadentur, 31.q.1. de his, & duobus c. seq.
Quod secundæ, tertiæ & vltimæ nuptię non condemnantur, 11.q.1. aperiant.
Quod secundæ nuptiæ non debent benedici, 31.qu. 1. de his.
Quod olim licuit sacerdotibus in matrimonio ante cõtracto stare, sicut & modo apud Græcos stant, & filij eorum reputabantur legitimi, 56. distin. Cæno manensem.

Quod

Quod ordinatis in matrimonio contracto non licuit, nec apud Græcos licet secundas nuptias facere pro peter notam bigamiæ, 33. dist. si quis post.
Quod puellam quæ per verba de præsenti alteri contraxit, alter ducere non potest, 27.q.vlt.c.vlt.
Quod modus contrahendi matrimonium ponitur, 30. q.5 aliter.
Quod multa sunt quæ in contractu mattrimonij sunt attendenda. 30.q.vlt. aliter, & c. qualis, & c. seq.
Quod velum, annulum, & alia quæ exhibentur dũ fœminæ maritantur, singula specialem habent significationem, 30.q.5 fœminæ.
Quod sine dote si potest haberi non debet contrahi matrimonium, 30 q.5. nullum sine dote.
Quod clandestinè non debent matrimonia contrahi, & licet in foro conscientiæ ligent, in iudicio tamẽ ecclesiæ pro infectis habentur, 30. q.5. per totum.
Quod matrimonium non potest contrahi ad tempus, 32.q.2. solus quæri, & c. seq.
Quod à septuagesima vsque ad octauam paschæ, & tribus hebdomadis ante festum Ioannis Baptistæ, & ab aduentu domini, matrimonia non debent solẽniter contrahi. 34.q 4. non oportet, Vide Conc. Tridẽ. de hac re.
Quod in matrimonio constituti certis temporibus debent à coitu abstinere, videlicet tempore communicationis. 33.q.4 c.1.
Item in die Natiuitatis Christi, & in alijs festiuis diebus, 33.q.4. quotiescunque.
Item in tempore ieiuniorum, 33.q.4. si causa, & duob. c. seq.
Item tempore conceptus, & ablactationis pueri, 5. dist. ad eius verò concubitum.
Item tempore menstruorum, ibi.
Quod tamen continentia non debet fieri ab vno sine consensu alterius, 33.q.4. apostolus, & c. seq.
Quod matrimonium contrahendum impeditur per errorem personæ, vt si putatur esse Virgilius, & est Plato, 29.q.1. §. j.
Item per errorem conditionis, vt quando putatur esse liber, & est seruus, 29.q.1. §. j.
Item per iustitiam publicę honestatis, 27.q.2. qui desponsatam, 35.q.3. porro.
Quod non debet cõtrahi cum hæretica, & infideli per sona, 28.q.1. caue, & duobus c. seq.
Item nec cum consanguinea, 3.q.4. consanguineorũ, 35.q.1.c.1.§. his ita.
Item nec cum affine, 27.q.2. qui desponsatam, in fi. & 35.q.2. nullum, & c. æqualiter, & pluribus c. seq.
Item nec cum moniali, 27.q.1. hi ergo, & duobus casq. 36.q.2. raptores.
Item nec cum diaconissa, 27.q.1. diaconissam.
Item nec cum religionem professis, vel in sacris ordinibus constitutis, 27.q.1. vt lex, 27. dist. presbyteris.
Item nec cum furiosis & demẽtibus nisi habeãt lucida intervalla, vel nisi furiosus, vel furiosa contraxerit, tales enimnõ sunt separãdi, 23.q.7. neque furiosus.
Quod vno coniuge viuo quantocunque tempore absente alter contrahere non potest, 34.q.vl. si quis ne cessitate.
Quod si credens mortuum contrahit, non adulteratur, sed redeuntem tenetur recipere. 34.q.1.c.1.
Quod dubitans mortuum, si contrahit licet non debeat contrahere, debet tamen debitũ reddere quousque certificetur, 34.q.1.c.1.
Quod si non credens mortuum, & tamẽ est mortuus, contrahit, non separatur, sed pœnitentia tanquam pro adulterio imponitur, arg. 22.q.2. homines.
Quod si post duotum fidelium coniunctionem in aliquo ipsorum hæresis superuenerit, alteri propter hoc non poterit copulari, 28.q.2.c.vl.§. vlt.
Quod separatus ob fornicationem viuente reliquo nõ potest cum altera copulari, 32.q.7.c.1. &octo c. seq. & c. hi verò.
Quod nemo cogendus est ad matrimonium, & coactus separatur, 31.q.2. si verũ, & c. seq. 32.q.2.c.vlt.
Quod presbyter vxorem ducens, ab ordine debet deponi, 28. dist. presbyter.
Quod nec Latini nec Græci in sacris ordinibus possunt contrahere, sed volentes Græci vxores habere, in minoribus constituti contrahunt, & sic in matrimonio vlterius promouentur, 31. dist. Nicæna.
Quod ducens in vxorem quam prius habuit concubinam etiam virginem, non videtur posse promoueri, 32. di. maritũ, & 34. di. præcipimus, & 30.q.5. qualis.
Quod vxor promoti ad sacros ordines ipsa consentiẽte non potest etiam ipso mortuo matrimonium cõtrahere, 28. dist. quia sunt.
Quod error fortunæ vt cum putatur diues qui pauper est, non impedit matrimonium. 29.q.1.§. j.
Item nec error qualitatis, vt cum putatur quis bonus qui malus est, 29.q.1.§. j.
Quod post pœnitentiam cum illa potest contrahere quã prius polluit per adulterium, nisi in morte viri machinatio, vel fides adulteræ data fuit cum effectu, 32.q.1.c.1. & c. denique, & quatuor c. seq.
Quod fidelis dimissus ab infideli nõ baptizato nõ impeditur contrahere cum alio, 28.q.2.c.vlt.
Quod cũ filio matris spiritualis potest contrahi matrimonium, & pater cum filia carnali filij spiritualis, sed filius cum filia patris sui non potest, quia cognatio spiritualis descendit à patre in filium, non ascendit à filio in patrem, 30.q.3.c.vlt.
Quod filij possunt contrahere cum filiabus compatrum, excepta illa mediante qua contrahitur cognatio spiritualis, 30.q.3. super quibus.
Quod propter incestum efficitur quis indignus ad matrimonium contrahendum, sed post pœnitentiã potest cum talibus dispensari, 32.q.7. quædam, & quinque c. seq. 33.q.2. si quis cum duabus, & c. seq.
Quod vxoricida sine dispensatione non potest contrahere, 32.q.2. interfectores, c. admonere, & c. si quid. & c. seq.
Quod dispensatur in matrimonio circa gradus à canone prohibitos, 35.q.3. quædam ex, & c. seq & q. 8. de gradibus.
Quod de consanguinitate gradus distinguuntur, 35. q.5. per totum.
Quod gradus affinitatis exprimuntur, 35.q.5. porro.

DE STATV CONIVGVM IN MATRIMONIO.

Quod prima nocte coniuges debent abstinere propter reuerentiam sacerdotalis benedictionis, 23. dist. sponsus, 30.q.5. sponsus.
Quod non debent se coniuges libidinosè diligere, 32. q.4. origo.
Quod cum commiscetur quis in matrimonio causa prolis procreandæ, non est peccatum, 25. di. vnum, § alias, ante fi.
Item causa reddendi debitum non est peccatum, 27. q.2. si tu.
Item causa fornicationis vitandæ, & est veniale peccatum, 32.q.2. quidquid, 33.q.2. in adolescentia, & q. 4. vir cum propria.
Item cum causa libidinis explendæ tanquam cũ adultera vel cum meretrice est peccatum mortale, 32.q. 4 origo, & c. liberorum Alleuiatur tamen pœnitentia propter bonum matrimonij, 32.q.7. adulterij.
Quod abstinẽtia imputatur ad peccatũ si propter hoc alter coniugum in peccatum labitur, 27.q.2. si tu.
Quod vxor matrito leproso, vel quocumque modo debilitato vel deformato reddere debitum tenetur, 32.q.5. horrendus, & c. seq.
Quod vnus sine alterius voluntate continentiam vouere non potest, 33.q.5.c.1. & 5 c. seq.
Quod nec potest religionem ingredi nisi propter fornicationem vnus ab altero per sententiam episcopi sit separatus, 27.q.2. sunt qui septem, & c. seq.
Quod consentiens vouenti, & non vouens, nõ potest cum altera contrahere nisi post mortem vouentis, 27.q.2. si quis cõiugatus, 33.q.5. quod Deo, & c. se.
Quod ante copulam carnalem vtrique coniugum licet intrare religionem altero inuito, 27.q.2. scripsit nobis, § ecce, & c seq.
Quod an dormiens cum sororevxoris suæ potest reddere debitum, 27.q.2. qui dormierit.
Quod vxorati non debent in ecclesia, & præcipue cit ca altare deseruire, 27.q.2. multorum.
Quod si veteri legevxore sterili permanẽte licitè ex ancillis liberos procreabant, 23.q.4. §. j. & trib. c. seq.
Quod neuter coniugum potest alteri crimen obiicere, quando vtrumque crimen constringit, 34.q.2. in lectum.

DE DIVORTIO. Quod diuortium matrimonij sine consensu episcopi non debet fieri, 17.q.2. sivir.
Quod ante causæ cognitionem spoliatus vel spoliata primo debet restitui, 33.q.2. historia, & duob c. seq.
Quod matrimonium inter fratres spirituales vel adoptiuos dirimitur, 30.q.3.c.1. & quatuor c. seq.
Item cum matre vel spirituali filia simile, 30. quæst. 1. de eo.
Quod diuortium factum propter maleficiũ si cessat, restituitur, 33.q.1. si per fortiarias
Quod affinitas remanet licet ille moriatur per quem contracta est, 35.q.10. §. j.c.1.
Quod ante diuortium consanguinei vel propinqui debent citari, & testificari de matrimonio, vel senes & antiqui quibus nota potest esse consanguinitas, 35. q.1.c.1. & duobus c. seq.
Quod forma iuramenti testificantium ponitur, 35.q. 6. de parentela, & 3.c. seq.
Item forma iuramenti separationis propter consanguinitatem, vel affinitatem, 35.q.6. ab isto.
Item forma iuramenti illius qui recipit dimissam, 35. q.6.c.vlt.
Quod matrimonium non dirimitur per votũ simplex antecedens, 27. dist. 1. & duobus c. seq.
Item nec propter compaternitatem vel propter cõsanguinitatem superuenientem, 30.qu.1. nosse, & quatuor c. seq.
Item nec propter seruitudinem dominis debitam, 29. q.vlt.c.vlt.
Quod qui scienter contraxit cum persona seruilis cõditionis, ab ipsa ad mortiari non potest, 29. quæ. 2. si quis liber.
Quod cum vterque coniugum seruilis conditionis matrimonium contrahit, non separantur, 29 quæ vir. cap. vlt.
Quod non separatur ab vxore qui ignoranter cognouit vxoris sororem, 32.q.7. qui dormierit.
Quod extraordinaria pollutio quamuis sit criminosa non separat matrimoniũ, 35.q.3 extraordinaria.
Quod siue propter adulterium sine propter aliud inter coniuges fiat diuortium, nõ propter hoc rumpitur matrimoniũ. 32.q.7. interuenerit, & ita c. si c. 33.q.5. quod Deo.

De hac materia habes, vbi agitur de diuortio.

Quod matrimonium spirituale est coniunctio Christi, & ecclesiæ, 27.q.2. cum societas.
Quod matrimonium per carnalem copulam nõ per fectum, non est sacramentum Christi & ecclesiæ, 27.q.2. cum societas.
Item spirituale matrimonium contrahitur inter prælatum ecclesiæ, & eius ecclesiam, 7.q.1 sicut vir.
Item spirituale matrimonium est inter Christum & spiritualem animam, 17.q.1. quæ Christo, & c. nuptiarum.

MOECHIA. Quod mœchia est duplex, videlicet spiritualis & carnalis, 28.q.1. non solum.
Quod mœchia spiritualis est idola facere, vel idolis sacrificare. 18.q.1. non solum.
Quod mœchatio est omnis illicitus cõcubitus, atque illorum membrorum non legitimus vsus, 32.q.me rectrices, in fi.
Quod stricte sumi mœchiam non nisi pro adultetio ponitur, 32.q.4. meretrices.
Item pro consensu peccati quia qui viderit mulierẽ ad concupiscendum eam iam mœchatus est eam in corde suo, 32.q.7. non solum.
Quod mœchus dicitur, qui dimissa vxore ob causam fornicationis aliam duxit, 32.q.7. quemadmodum.

MEDICINA. Quod medicina est duplex, spiritualis, & corporalis, 29 dist. necesse.
Quod medicorum consilia diuinæ conditioni sunt cõtraria, quia nec ieiunare nec flere, nec cõsimilia sunt, de consc. dist. 5. contraria.
Quod medico corporali salarium non est negandũ, 14.q.5. non sane.
Quod nec clerici nec religiosi pro medicina munera debent aec perere. 3 dist. his igitur.
Quod medicina spiritualis est pœnitentia, 50. dist. vt constituerẽtur, 33.q.1. si per fortiarias.
Item medicina spiritualis est omnia ecclesiastica sacramenta. de pœ. dist. 1. in actione de cõsec. dist. 2 si quotiescunque, 23. dist. his igitur.
Item medicina spiritualis est misericordiæ opera. de pœ dist. 1. med cina.
Quod Christus est spiritualis medicus, qui paratus est centies curare, si toties homo per peccatum infirmatus cum requirit, de pœnit. dist. 3. Naum propheram.
Item prælati sunt spirituales medici, quia dant subditis correctionis medicinam, 86. dist. inferiorum, & c. sequen. 5.q.5. non vos, 45. dist. recedite, 23.q.4. quid faciet.
Quod magis prælatus occidit quã curat, qui nec propeccatis suis pœnitentiam agit, nec alios de peccatis reprehendit, 50. dist. abfit.
Quod sicut medicus perirus non vno collyrio omniũ oculos curat, sic prælatus vel prædicator diuersorum nominum vulneribus diuersis doctrinis medetur, 29. dist. necesse.

MEMORIA. Quod memoria vltionis diuinæ præteritæ in peccatores, terrorem futurum incutere debet, ne consimilia attentent, 7.q.1. denique.
Quod quibusdam in memoriam excessus signa relin quuntur, 19.q.3. mandamus, de consec. distin. 2. & dixit.
Quod ideo quibusdam occasio peccati præteriti, vel per loci mutationem vel aliter est subtrahenda, ne culpa ad memoriam replicata incalescat, 15.qu.1. mulier, 81. dist. valet.
Quod nullum inuenitur delictorũ tale remediũ, sicut eorũ cõtinua memoria, de pœ. d. 3. Iudas penituit.

MENDACIVM. Quod mendacium est fallæ vocis significatio, cũ voluntate fallẽdi, 22.q.2. beat°, § ille.
Quod octo sunt genera mendatiorũ, quorũ quia primũ grauius est, ita minus quisque mẽtiendo peccat, quanto à primo recedit, 22.q.2. primum.
Quod primum genus mẽdacij est in doctrina fidei cũ intentione subuertendi,
Secundum est, quod prodest nulli & obest alicui, vt est mendacium detractionis, & falsi testis in causa criminali.
Tertium est quod prodest vni, & obest alteri, vt est mendacium in causa pecuniaria.
Quartũ est qđ solũ mẽtiendi fallendique libidine fit.
Quintum est quod sit placendi cupiditate de suaui colloquio, quod est adulterorum.

Universidad de Sevilla
Biblioteca

Verum est quod nulli obest, & prodest alicui, vt cum quis se neiete mentiatur pecuniā esse alterius, quā scit iniuste rollendam.
Septimum est quod nulli prodest, & obest alicui, vt cū quis hominem vult prodere ad mortem.
Octauum est quod nulli obest, & prodest ad hoc vt castitas conseruetur.
Quod primum genus dicitur perniciosum, ad quod nulla cond tione potest quis adduci.
Quod quodlibet aliorum est vel perniciosum vel offi ciosum, vel iocosum mendacium, quę post primum minorem secundum maius & minus culpam habēt, 22.q.2 ne quis, & c. quod autem ait, & c. si quęlibet, 9 dist. si ad ser proras.
Quod mēdacium est graue peccatum, quia os quod mentitur, occidit animam, 22.q.2. nec artificioso.
Quod omne mendacium cauendum est, maxime per fectis, 22.q.2 ne quis, c. omne, & c. si quis per vetus testamentum, & 22.q.5 cauete fratres.
Quod perfectus pro nullius vita seruanda debet mentiri, 22.q ne quis.
Quod nulles ducendus est ad salutem mendacio opi tulante, 22.q. primum, in fi.
Quod Abraham dicendo vxorem sororem suam esse, & Iacob dicendo se primogenitum, excusantur de mendacio, 22.q.2. quæritur, § proximo.
Quod mendacium est episcopum vel sacerdotem vel religiosum se profiteri, & contraria suo ordini operari 22 q.cauete fratres.
Quod nemo causa humilitatis debet mentiri, quia si nō erat peccator, ex hoc incurrit quod vitabat, 22. q.2 non ita
Quod ille mentitur qui putans falsum dicit verum, vel econuerso. 22.q 2. homines, & c seq.
Quod non omnis falsum dicens mentitur, 22.q.2. is autem, & c. beatus, & c. si quælibet, §. Abraham.
Quod facere contra prom ssum, non semper est mentiri, 22.q. beatus Paulus, & c. ne quis, in fi.
Quod aliquod iocosum mendacium non videtur esse graue peccatum. Exemplū de Ioseph, 22.q.2. quod autem ait.
Quod mēdacium præcipue in mercatoribus est quia mercator sine mendacio & periurio esse nō potest. dist. 88. eijciens, & c. seq.
Quod qui veritatem celant, & mendacium dicunt, æqualiter peccant, quia ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat, 11.q 3. quisquis.
Quod mendacium etiam in præsenti inuenitur graui ter punitum, 12.q.1. dilectissimus, post med. Exemplum, ibidem de Anania, & Saphira
Quod mendax debet carere impetratis, & quibus scripsis, scripta diriguntur, sunt puniendi si precum mēdacia non arguunt, 25.q.vlt. dicenti.
Quod circa impetrationem rescriptorum contingit mentiri tripliciter, 25.q.vlt. § si iegibus.

De hac materia habes vbi agitur de Iuramento.

MENDICITAS. Quod mēdicitas clericorum est ignominia episcoporum, 93. dist. diaconi.
Quod in cantum excreuit auaritia quorundam episcorum, vt omnia occupantes cogant clericos egentes mendicare.
Quod illi, qui aliter habere possunt, grauiter peccant si mendicant, quia vnde pauper victurus erat accipiunt, 1.q.2. pastor.
Quod eleemosyna panis egentium est, & qui defraudat eum, homo sanguinis est, 14.q.5.c. immolans.
MENSA. Quod mensa clericorum non debet abundare fabularum relatione, sed sacræ scripturæ locutione, 44. dist. pro reuerentia.

De hac materia habes vbi agitur de Cibo.

MENSTRVVM. Quod menstrua mulierū sunt ex naturali superfluitate languinis, & ideo culpa caret, 5. dist. ad eius.
Quod menstrua patienti non debet ecclesiæ introitus denegari, 5. dist. ad eius.
Quod sicut mulier menstrua patiens, Christi vestimēta tum laudabiliter tetigit, ita ecclesiam menstruata laudabiliter intrare potest.
Quod ad mulierem menstruatam quisque accedere prohibetur, quia ex hoc partus deformatur, 5. dist. ad eius.
MENSVRA. Quod mensura misericordiæ Dei non potest exrimari de pœn. dist. 1. serpens, ante fi.
Quod apud Deum non valet tantum in penitentia mensura temporis, quantum doloris, de pę di. 1. mę suram, & c. præcedenti, & c. in actionem.
MERCATIO. Quod mercatio potest esse honesta & turpis, de pēn. dist 5, qualitas.
Quod quælibet mercatio est periculosa, quia difficile est inter vendentis, & ementis commercium non in teruenire peccatum.
Quod mercator siue peccato & periurio esse non potest, 88 d. sciens, & c seq.
Quod clericis omnino prohibetur mercatio, quia vilius emit vt cariue vendat, 14.q.4. canonum, 16.q. 7. & hoc diximus.
Quod qui propter cupiditatem ante granum vilius emit vt carius vendat, turpe lucrum committit, 14.q. 4. quicumque.
Quod in sacro loco vbi est orationibus vacandū, mercationes exerceri nō debent, 16.q.7. & hoc diximus.

De hac materia habes vbi agitur de Lucro & Negotiatione.

MERCENARIVS. Quod mercenarius etiam si ab inuito detentore recipit mercedem suam, non committit iniuriam, 14.q.5. non sane.
Quod qui defraudat mercenarium mercede, reus est, ac si ipsius sanguinem funderet, 14.q 6. immolatus.
Quod prælatus non diligens propter Deum, sed propter temporale lucrum, mercenarius est, 8.q. 1. sunt in ecclesia.
Quod ille rector non pascit, sed mercenarij vice defert uit, qui gratiam humanam amittere formidans loquitur, & pertimescit, 43. dist. rector.
Quod mercenarius est prælatus, qui pius diligens pro prium commodum quam ouium, videns lupum omnes relinquit, 7.q. 1. adoerstas.
MERETRIX. Quod meretrix est quæ multorum libidini patet, 34. dist. vidua.
Quod meretrices esse, & ad meretrices accedere est diuinitus prohibitum, 32.q 4. meretrices.
Quod fornicator in eo est m.gis criminosus, quia tollit membra Christi, & facit ea membra meretricis, 32.q.4. in eo.
Quod indebitus modus luxuriæ execrabiliter fit in meretrice, sed execrabilius in vxore, 32.q.7. adulterij.
Quod contrahens cum meretrice, ad sacros ordines non potest promoueri, 34. dist. si qui s vidu um.
METROPOLITANVS. Quod metropolitanus à mensura ciuitatum quibus præest, dictus est, 21. dist. cleros. post prin.
Quod metropolitanus debet decem vel vndecim ciuitates & totidem episcopos sub se habere, 6.q.3. scitote.
Quod absque metropolitani licentia nullus episcopus cum Imperatore debet adire, 23.q.vl. si quis episcopus.

De hac materia habes vbi agitur de Archiepiscopo.

MICHAEL. Quod Michael qui noluit maledicere diabolo ponitur in exemplum vt à maledicto puri si mus, 24.q.3. si igitur Michael.
MILITIA. Quod militia est duplex, videlicet sęcularis & spiritualis, 19. dist. officia, 23.q.8 reprehēsibile.
Quod militia sæcularis non culpatur, sed abusus, 23. q.1. per totum.
Quod militia instituta est propter duo, videlicet ad iniuriam propulsandam, & vindictam inferendā, 23. q 1.c.1. in fi.
Quod ius militare in multis consistit, 1. dist. ius militare.
Quod in militia sæculari reprehenditur libido dominandi, crudelitas vlciscendi, & cupiditas nocēdi, 23. q.1. quid culpatur in bello.
Quod in hac intentione militia debet exerceri, vt mala coercēatur, & boni subleuentur, 32.q. 1. apud. & c. seq.
Quod plerique sancti patres sæcularem militiam laudabiliter exercuerunt, 23 q.1. noli existimare.
Quod summa laus est militiæ communi vtilitati intendere, 23 q.1. summa.
Quod boni milites vltra stipendia sua nihil debēt sur pare, 23.q.1. militare
Quod miles nō est reus homicidij, qui legitima auctoritate superioris hominem occidit, 23.q.5. miles.
Quod miles sæcularis grauius peccat simoniam committendo quām clericus, 1.q.3. Saluator, circa med.
Quod miles secularis propter periculosum statū quē habet, absque dispensatione papę ad sacros ordines non debet promoueri, 50. dist. si quis post.
Quod si in militia seculari gradatim quis promouetur ad honores, multo fortius in militia spirituali, 59 dist. si officia, & c. seq.
Quod non debet esse ligatus aliis qui spiritualis militiæ est aggregandus, 54 dist. nullus.
Quod Christus ad seruiendum voluntarium militem habere vult, 1.q.1. non est.
Quod nihil beatius quām vt quomodo imperator noster Christus iussit militetur, 40. dist. ante omnia
Quod militum Christi arma sunt lachrymæ, & orationes, 23.q 8 reprehēsibile, & c. cōuenior, circa med.
MINISTER. Quod minister dicitur quidquid superior mādat. exercet, 23.q.2. dominus noster, 23. q 5 non solum, & q. vlt quicunque persecutit.
Quod minister iudicis etiam damnatū, si ex libidine occidit, homicida est, q. 5. cum minister.
Quod minister Christi non debet esse superbus, quia talis diaboloco mparatur, 1. quęstionę 1. si iustus fuerit.

Quod Christus ministros suos docuit aliis ministrare, nō temporalibus lucris intendere, 16.q.1. nulli.
Quod in ministris ecclesiæ sicut est in sacerdote mini strat o, sic & in diacono sacramēti dispensatio, 93. dist diaconi.
Quod vbi paterfamilias largus est, minister non debet esse tenax 2.q 7. diligant, in fin.

De ministris ecclesiæ habes vbi agitur de Clericis, & vbi agitur de ecclesia materiali, & vbi agitur de Ordinibus.

MIRACVLVM. Quod miraculum est opus arduum & insolitum supra spem & facultatem consistens admirantis sicut fuit matris rubri & Iordanis fluuij diuisio, & alia plura quæ ponuntur de consec. dist. 2. reuera circa me.
Quod miracula facere est speciale donum spiritus sancti, de pœn. dist. 2. si quis semel, §. quorundam.
Quod quantumcumque sunt aliqui sancti, miracula facere non possunt quādo volunt, nisi quando specialis donū spiritus sancti perfunditur. de pœn. dist. 2. si quis semel, §. quærendum.
Quod miracula sanctorum sunt admiranda, nō in exemplū nostræ actionis trahenda, 2.q.7. nos si. post medium.
Quod quidam habent prophetię spiritum, qui non habent vitæ meritum, 1.q.1. prophetauit, exemplū ibi de Saul.
Quod multi faciunt miracula extra charitatem cōstituti, qui in charitate positi facere non possunt, 1.q. 1 teneamus.
Quod magi & dæmones non faciūt miracula, sed mira, quia nō sunt supra naturā, sed sunt hominibus insolita, 26.q.4. sciendum.

De hac materia habes vbi agitur de Diuinationibus, & vbi agitur de Incantationibus, & vbi agitur de Magis.

MISSA. Quod missa propriè dicitur eucharistię cō secratio & confectio, reliqua omnia quæ sacerdos vel chorus canit gratiarum actiones sunt, vel certę obsecrationes. de conse. dist. 2. vtrum.
Quod Iacobus apostolus frater domini & Basilius Cęsariensis tradiderunt modum Missam celebrandi, de conse. dist. 1. Iacobus.
Qui tamen modus nec alius in decreto per ordinem habetur, sed tamē ego plura quæ in Missæ officio excerentur, propriis capitulis assignaui, vt infra patebit.
Quod Missa sine sacratis vestibus non debet cantari. de conse. dist. 1. vestimenta.
Quod nullus debet Missam sine stola & manipulo cantare, 23. dist. ecclesiastica.
Quod in solenni Missa ministri & præcipuè diaconus & subdiaconus debent haberi, de cōse. dist. 1. episcopus Deo. & duobus c. seq.
Quod in primitiua ecclesia in principio Missę psalmi legebātur, sed post psalmi in cantum sunt cōuersi, vnde introitus Missæ, & gradualia, & offertoria, & communio quæ cātantur, penè omnia de psalmis sunt sumpta. 92. dist. cantantes, § ab offitio, & c. in sancta in fine.
Quod ille versiculus. Gloria patri, quem Damasus Papa ad preces Hieronymi instituit post psalmos repetendum, qui cantatur post introitum populi, de consec. dist. 1. de hymnis.
Quod kyrie eleyson, & Pater noster ponitur, 11.q.3. cum aliquis.
Quod Gloria in excelsis, & Alleluia, qui duo hymni ab angelis sunt cantati, & à nobis in solēnitatibus sunt decantandi, ponuntur de conse. di. 1. de hymnis, & c. hi duo.
Quod hi duo hymni à septuagesima quando lapsus primi hominis recitatur, intermittuntur vsque ad pascha, quando Christus resurgens ex mortuis tristitiam in gaudium vertens, Alleluia nobis reddidit. de conse. dist. 1. hi duo.
Quod episcopus in Missa ante collectam, vt ostēdat se vicarium Christi, sicut Christus apostolos, sic salutat populum dicens, Pax vobis, 24.q.7. nō omnes.
Item vt ostendat se denumero aliorum sacerdotum dicit Dominus vobiscum, quod ponitur de consec. dist. 1. hoc quoque.
De orationibus siue collectis dicendis habes de cōsecrat. 1. de hymnis. in fi.
Quod post orationes respondendum est Amen, habes 38. d. st. sedulo.
Quod epistola & Euangelia legenda sunt in Missi, habes de consec. dist. 1. omnes fideles.
De offertorio quod debet fieri in Missa, habes de consec. dist. 1. omnis Christianus.
Quod post offertur in calice vinum & aqua à sacerdote. de consec. dist. 2. in sacramento.

De

De qua materia habes vbi agitur de Eucharistia.

Quod ante præfationem, Sursum corda, dicere monemur, & tunc præcipuè mentem ad dominum dirigere debemus, de consec. dist. 1. quando autem.
De præfatione, quæ postea primo sequitur, habes, de consec. dist. 1. inuenimus.
Quod pax debet dari ante communionem, habes de consec. dist. 2. pacem.
Quod post Missam, si non est episcopus sacerdos qui cantauit debet dare benedictionem, de consec. dist. 1 Missas.
Quod in Missa sueuiui, sine mortui populo possunt re commendari, sed in canone missæ vbi soli Deo loquimur, qui omnium nomina nouit tacitis nominibus, sub generali commendatione orare debemus, de consec. dist. 1. visum, & c. de nominibus.
Quod non nisi in sacris locis, vel vbi episcopus permiserit, Missa debet celebrari, de consec. dist. 1. Missarum.
Quod sub dio super tabula consecrata lapidea potest Missa cantari, de consec. dist. 2. concedimus.
Quod episcopus nec monachos in officio impediat nō debet in monasterio suo solenniter celebrare, 18.q. 2. luminoso.
Quod nō solum episcopus, sed etiam populus diebus dominicis, & solennibus ab ecclesia sua non debet se subtrahere, de consec. dist. 3. episcopus, & c. seq.
Quod super altari in quo episcopus cātauit, eo die nō debet presbyter celebrare, de consec. dist. 1. c. vlt.
Quod in natiuitate domini quando tres Missę sunt celebrandę, prima Missa in profunda nocte solēniter est celebranda, de consec. dist. 1. nocte.
Quod in quadragesima non debet quis mādūcare nisi audita prius Missa, & vespertinis officijs, de consec. dist. 1. dist. solent.
Quod propter populi deuotionem Missa potest in aurora cantari, de consec. dist. 1. solent plures, § 1.
Quod post clericorum ordinationes in ieiunijs quatuor tēporū post meridiem Missa debet cantari, & præcipuè in sabbato sancto, quia tunc versus nocte debet cantari, de consec. dist. 1. solent, §. in ieiunijs.
Quod nemo pransus Missā cantare debet, 7.q.1. nihil.
Quod qui pro pecunijs vel hominum complacentijs vnam vel plures Missas celebrat, æternam sibi damnationem comparat, de consec. dist. 1. sufficit.
Quod excepta natiuitate Christi vnam Missam canta re sufficit sacerdoti.
Qđ valde felix est qui vnā Missā dignè pōt celebrare.
Quod dominicis & festiuis dieb. laici Missam vsque ad finem debent audire, de consec. dist. 1. Missa, & c. seq. & c. & hoc.
Quod episcopus solenniter celebrando semper debet habere testes, de cōsec. di. 1. episcop' Deo, & c. iubem'.
Quod presbyter nisi duobus ad minus præsentibus Missam non debet celebrare, vt competat sibi dicere Dominus vobiscum, & Orate pro me, de consec. di. 1. quoque.
Quod sacerdos propter euentus varios sine adiutore qui possit eum subtentare, non possit Missam cantare, 7.q.1. illud.
Quod in primitiua ecclesia in principio Missę psalmi legebātur, sed post psalmi in cantum sunt cōuersi, vnde introitus Missæ, & gradualia, & offertoria, & communio quæ cātantur, penè omnia de psalmis sunt sumpta. 92. dist. cantantes, § ab offitio, & c. in sancta in fine.
Quod ille versiculus. Gloria patri, quem Damasus Papa ad preces Hieronymi instituit post psalmos repetendum, qui cantatur post introitum populi, de consec. dist. 1. de hymnis.
Quod kyrie eleyson, & Pater noster ponitur, 11.q.3. cum aliquis.
Quod Gloria in excelsis, & Alleluia, qui duo hymni ab angelis sunt cantati, & à nobis in solēnitatibus sunt decantandi, ponuntur de consec. di. 1. de hymnis, & c. hi duo.
Quod hi duo hymni à septuagesima quando lapsus primi hominis recitatur, intermittuntur vsque ad pascha, quando Christus resurgens ex mortuis tristitiam in gaudium vertens, Alleluia nobis reddidit. de consec. dist. 1. hi duo.
Quod episcopus in Missa ante collectam, vt ostēdat se vicarium Christi, sicut Christus apostolos, sic salutat populum dicens, Pax vobis, 24.q.7. nō omnes.
Item vt ostendat se denumero aliorum sacerdotum dicit Dominus vobiscum, quod ponitur de consec. dist. 1. hoc quoque.
De orationibus siue collectis dicendis habes de cōsecrat. 1. de hymnis. in fi.
Quod post orationes respondendum est Amen, habes 38. d. st. sedulo.
Quod epistola & Euangelia legenda sunt in Missi, habes de consec. dist. 1. omnes fideles.
De offertorio quod debet fieri in Missa, habes de consec. dist. 1. omnis Christianus.
Quod post offertur in calice vinum & aqua à sacerdote. de consec. dist. 2. in sacramento.

De hac materia habes vbi agitur de Celebratione & Sacerdote.

MISERICORDIA. Quod misericordia est plenitudo, & perfecta forma virtutū, 86. dist. in singulis.
Quod duplex est misericordia, videlicet diuina & humana.
Quod multiplex est misericordia Dei, quę lapsis hominibus subuenit, de pœn. dist. 1. serpens.
Quod misericordię Dei nec mensuras ponere possumus, nec tempora diffinire, apud quem nullas patitur moras veniæ cōuersio, de pę. dist. 1. serpēs, ante fi.
Quod Deus ex misericordia expectat peccatores vt conuertantur, 93. dist. diaconi sunt, ante fi.
Quod assidue peccare volentium nō misereturDeus. 93. dist. diaconi sunt, in fi. de pœn. dist. 1. Deus, § potest etiam, & dist. 7. circa fin.
Quod misericordia ad proximum est duplex, videlicet corporalis, & spiritualis, 45. dist. tria.
Quod spiritualis est triplex, videlicet offensas vel iniurias dimittere, 45. dist. tria, & 50. di. considerandum.
Item delinquentes corrigere, 45. dist. tria.
Item bona docere & insta consulere, 45. dist. disciplina.
Quod corporalis misericordia consistit in septem operib. misericordię, quæ in hoc versu continentur.

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo,

Quorum plura ex his ponuntur, 86. dist. non satis.

De modo habendi vel exhibendi prædicta Officia misericordiæ.

Quod misericordia spiritualis ad proximum debet esse iusta in corrigendo, vt scilicet non desit vnum austeritatis, nec oleum pietatis, 45. dist. disciplina.
Item discreta in docendo vel consulendo, ne erudiēdi in errorem deducantur, 43. di. sit rector.
Item debet esse prompta offensas relaxando, maximè quando pœnitent offendentes, 23.q.4. non potest, § proximo.
Quod misericordia corporalis debet esse iusta in exhibendo, quia debet esse de proprio, non de alieno, 1.q.1. non est, 14.q.5. per totum.
Quod debet esse discreta in subueniēdo, quia vni omnia non sunt danda, 86. dist. non satis, & c. dominus.
Item ordinata in distribuendo, quia primo dandum est propinquis, & post alijs, 86. dist. est probanda, & c. in singulis, in fi. excepta necessitate, tunc potius dandum est iustis quàm peccatoribus, 86. dist. fratrē nostrum, § in ipsa.

De hac mæeria habes vbi agitur de Ecclesia.

Quod misericordiæ officia omnibus sunt præcepta, 86. dist. in singulis.
Quod qui negant misericordiam faciendam, ipsum Christum quiest misericordia negant, 7.q.1. omnis.
Quod misericordia maior est omnibus holocaustomatibus, dist. 50. ponderet, in fi.
Quod melius est in causis prætendere misericordiam quàm in clementiā, 86. di. non satis, 26.q.vl. alligāt.
Quod sententia quæ misericordiā vetat, est effugienda, 50. dist. ponderet, in fin. 1.q.7. exigunt.
Quod capto hosti deberat misericordia, nisi maior turbatio timeatur, 23.q.1. noli.
Quod crudelis est misericordia parcere vni in diserimen multorum, 45. dist. sed illud.
Quod non est misericors qui parcit vitijs, vt non coniurbet delinquentes, 23.q.5. qui vitijs.
MYSTERIVM. Quod mysterium ex illo dicitur quòd secretam, & reconditam habet dispensationē. 1.q.1. multi, circa med.
Quod ecclesiastica siue diuina sacramenta propriè dicuntur mysteria, 1.q 1. multi, ante med.
Quod indignis, & non intelligentibus secreta mysteria non sunt communicanda, 43. dist. § vlt. & c. in mādatis.
MOYSES. Quod Moyses qui congregauit omnem synagogam, repræsentat, quòd in fidei anima omnis multitudo sensuum & cogitationum ad meditandum de Deo intra sacrarium cordis debet conuenire, 8.q. 1. licet.
Quod in hoc q̄ non fuit Moysi permissum à Deo de successore ordinare, datur intelligi quod ad Deum nō ad homines spectat electio prælati, 8.q. 1. si ergo.
Quod Moyses negauit se filium filiæ Pharaonis, & q̄ Ægyptiū fabulo obruit, & quòd Ægyptum dereliquit, & quòd filios Israel de Aegypto eduxit, habes de pœn. dist. 3. vt cognouerunt, § opponitur.
Quod Moyses ponitur in exemplum quòd prælati nō armis, sed orationibus contra aduersarios debent pugnare, quomodo ipse pugnauit contra Amalech, 36. dist. si quis vult.
Quod sicut inter Moysen & Aaron fuit quædam maioritatis discretio, sic fuit inter apostolos, 22. dist. sa crosancta, & 12. dist. § 1.
Quod Moyses cū pro peccato populi orauit nō stati veniā impetrauit, 50. dist. si quis præpostera, in fine.
Quod Moyses potius voluit de libro vitæ deleri, quàm noxam populo non dimitti, 23.q.4. quid crudele.
Quod quia Moyses Aethiopissam duxit in vxorē, Maria murmurans lepra percussa fuit, 2.q.7. plerūque, c. item obijcitur.
Quod Moyses propter reuerentiam loci calceamentū pedis soluit, de pœn. dist. 1. sunt qui arbitrantur.
Quod Moyses quandoque Christum significat, de pę. dist. 2. inter hæc hircum.
MONACHVS. Quod monachus dicitur à monos Græcè, quod Latinè dicitur solus, & achos quod Latinè dicitur tristis, quasi solitarius, & tristis, 16.q 1. placuit.
Quod monachus ideo singularis dicitur, quia debet vitare hominum multitudines, 16 q.1. si cupis.
Quod sicut piscis sine aqua, sic monachus sine monasterio vel cella caret vita, 16.q 1. placuit communi.
Quod monachus ad hoc debet intendere vt status eius concordet cum nomine, 16.q.1. placuit.
Quod omnis monachus vel religiosus debet esse vel de regula Sancti Benedicti, vel de regula Basilij, vel de regula Augustini, 18.q.2. perniciosam.
Quod etiam dicuntur monachi qui regulam Augusti ni sunt professi, 18.q.2 perniciosam.
Quod nullus seruus debet esse monachus nisi à domino suo licentiatus, 16.q.1. qui verè.
Quod monachi & monachæ semper & vbique debēt deferre vestes professionis luæ, 33. dist. sanctimonialis, 20.q.1. vidua.
Item excepta infirmitate nunquam debet carnes comedere. de consec. dist. 5. carnem.
Item debēt abbatibus suis obedire, ac res laboribus suis acquisitas vel qualescūmque sine licentia abbatis non debent retinere, 18.q.2 abbates.
Quod nullus debet monachus spe abbatiæ promissæ fieri, 16.q.7 per laicos, 18.q.2 peruenit.
Quod vltra tempus in monasterio stantes & nolētes profiteri debent expelli, 16.q.1. peruenit, ad nos.
Quod testamentum facere non possunt, 19.q.3. quia, & c. seq.
Quod sine licentia abbatis vouere nō possunt, 20.qu. 4. monacho.
Quod ad archiorē vitā petita licentia trāsire possunt. 20.q.4 c.1. monachum.
Quod compulsus siue à parentibus, siue ab aliis fieri monachus, nisi prius cōsentiat, nō tenetur, 20.q.3. præsens.
Quod monachi de licentia abbatis ex causa legitima possunt ad solitarias cellas transire, 18.q.2. nullus monachus, 20.q.vl. c. vlt.
Quod non debent causas vel negotia sæculatia agere nisi ex licentia abbatis pro monasterio, 16.q.1. adiicimus, in fi. & c. de præsentium, & c. sunt nonnulli, & c. monachi.
Quod frequenter loquens de pecunia potius dicendus est institutor quàm monachus, 16.q.1. si cupis.
Quod monachi nunquam debent vacare, sed semper vel orationibus, vel lectionibus, vel exercitio operis debent intendere, de consecr. dist. 5. nunquam.
Quod debēt ab omni familiaritate monialium & aliarum fœminarū se alienare, 18.q.2. peruānit ad nos, & 3. c. seq.
Quod nec in vno, nec in vicino monasterio cum monialibus debēt habitare, 28.q.2. diffinimus, & duobus c. seq.
Quod nec sudariolos, nec zonas, nec alia munuscula à mulieribus debent accipere, 27.q.1. monacho.
Quod monachi quamuis recipiendo ordinem recipiant officij potestatem, non tamen executionem, nisi occasione populi de licentia episcopi, 16. q.1. monachi, & c. seq. & c. sic viue, & c. si clericatus, & c. seq.
Quod nec pœnitentiam aliis dare, nec prædicare nisi in claustro suo debent, 16.q.1. placuit omnibus, & c. monachus, & c. iuxta, & c. aduenimus.
Quod nec baptizare debent, nec fieri compatres, 18. q.2. peruenit ad nos. de consec. dist. 4. non licet abbati, & c. seq.
Quod præter confratrem in claustro, & præter eū qui elegerit, nullum debent sepelire, 16.q.1.c.1.c. Agapitus, & c. placuit.
Quod monachi debent subesse episcopis inquātum per Papam non sunt exempti, 18.q.1. peruenit, 18. q.2. Abbas, & quatuor c. seq.
Quod vitandi sunt per episcopos & corrigendi, 18.q. 2. visitandi.
Quod iura episcopalia debent episcopis persolui, 18.q.2. Eleutherius, & c. seq.
Quod non debent decimas vel ecclesias à laicis sine consensu episcopi recipere, 16.q.7. decimas.
Quod episcopos ex charitate possunt accusare, 2.qu. 7. nullus, § proximo.
Quod monachi bonorum operum in clericos & episcopos promoueri possunt, 16.q.1. si clericatus, & 7.c. seq. & tribus c. præcedentibus.
Quod non debent sine abbatum licentia episcopatus recipere, 18.q.2. quām sit, § nullus, 16.qu.1. si quis monachus, & c. legi. § seq.
Quod facti episcopi absoluūntur à iugo professionis, 18.q.1.c.1.
Quod facti episcopi non debent mutare habitū nec ordinis sui ritum quo ad substantialia, 16.q. 1. de monachis, & § seq.
Quod facti episcopi succedūt in bonis paternis, & ecclesiæ suæ relinquunt, 18.q.1.c.1.
MONASTERIVM. Quod monasteriū duplex pro monachis & monialibus in vno loco fieri prohibetur, 18.q.2 diffinimus.
Quod monasteria construenda sunt in solitudine, ne populari accessu denotio religionis impediatur, 18. q 2. luminoso.
Quod monachorum monasteria subsunt episcopo in cuius territorio sunt, 18.q.2. monasteria.
Quod monasterium exemptum est à lege diœcesana in plurib. videlicet quantum ad cathedratici prę sentationē vel præstationem, 10.q.3. inter cetera.

Item quantum ad quartæ partis dimissionem, 16.q.1. cum pro vultate.
Item quātū ad gladium exactionem, 17.q.2.quàm sit.
Item quantum ad publicę Missæ celebrationem, quia sine consensu abbatis episcopus non debet facere, 18.q.2.abbas,& caluminoso.
Quod monasteria non debent fieri sine licentia episcoporum, 18.q.2.quidam,& 4 c.seq.
Quod mulieres monasteria religiosorum intrare non debent, 18.q.2.peruenit ad nos.
Quod monasteria religiorum non debent cōuerti in habitacula sæcularium clericorum, nec debent regi per sæculares, 18.q.2.peruenit ad nos,& c.dudum, 19.q.3.quæ semel,& c.seq.
Quod in parochialibus ecclesię monasteriorum de cōsensu episcopi debent presbyteri instrui, vel remoueri, 16.q.2.visis .& c.seq.
Quod abbas siue episcopo,& episcopus per se'res monasterij alienare nō possunt, 17.q.4.inventionib. 18.q.2 quàm sit.

De hac materia habes vbi agitur de Monachis,& vbi agitur de Religione.

MONIALIS. Quod monialis est quę professa est:se velle viuere secundum regulam Benedicti, vel secundum regulam Basilij, vel secundum regulam Sancti Augustini, 18.q.2.perniciosam.
Quod moniales non debent habere singularia domicilia, 18.q.2.perniciosam.
Quod puella duodecim annos habens si voluntariè monialis effecta est etiam ante cōsecrationem recedere non poterit, 20.q.1 puellæ.
Quod moniales subsunt ordinationi, & correctioni episcopi, 28.q.2.cognouimus.
Quod præponendus monialibus primum est per episcopum examinandus, 18.q.2.qui religiosis.
Quod conuenientius reguntur per viros spirituales quàm sæculares, 18.q.2.in decima.
Quod moniales subsunt ordinationi, & correctioni episcopi, 28.q.2.cognouimus.
Quod præponendus monialibus primum est per episcopum examinandus, 18.q.2.qui religiosis.
Quod conuenientius reguntur per viros spirituales quàm sæculares, 18.q.2.in decima.
Quod monasteria monialium non debent esse vicina monasterijs monachorum, 18.q.2.d.finimus, & 4. c.seq.
Quod monialis nunquam debet loqui cum monacho vel alio viro sine bono testimonio, 18.q.2.diffinimus, & c.in decima.
Quod moniales in vno choro cum monachis vel alijs clericis cantare non debent, 18.q.2.perniciosam.
Quod nō debent vasa sacra,& pallas,& corporalia cōtingere, 23.dist. sanctimoniales, §. vasa, c. sacratas.
Quod non possunt matrimonia contrahere, & contrahentes sunt per episcopum compellendæ ad votū redire, 27.q.1.de viduis & puellis,vsque ad fi.
Quod moniales in vitium carnis prolapsæ grauiter puniuntur, 17 q 1.impudicas,& ferè per totum.
Quod peccantes cum ipsis ipso facto videntur excommunicati, 27.q.1.si qua virgo,& c.eos.

De consecratione monialium habes supra vbi agitur de consecratione.

MORS. Quod mors est triplex, videlicet corporalis, spiritualis,& gehennalis, de pœn.dist.vlt.
Quod mors corporalis omnibus,est communis,13.q. 2.in ecclesiastico.
Quod in memoria ab oībus est semper habenda ,ib.
Quod non videntur esse perfecti qui cū à domino vocantur,non moriuntur voluntarie, sed inuiti,13.q. vlt. quàm præposterum.
Quod sacramenta morientibus cōcedi debent, 26.q. 1. Atrelius,& c.seq.
Quod si volentem confiteri mors,antequam ad sacerdotem perueniat præoccupauerit,non debet sibi de negatis ecclesiastica sepultura, 26.q.6.si aliquis.
Quod q fame moriētē nō pascit occidit, 86.dist.pasce.
Quod mortem languentib. probatur infligere qui hanc eum posse non excludit,33.dist.§.j.
Quod qui mortui sunt,in Dei iudicio non ab hominibus sunt iudicandi, 24.dist.quorundam.
Quod post hominum mortem animæ locantur secūdum quod meruerunt, 13.q.2.tempus.
Quod mortui iuuādi sunt oblationibus,eleemosynis, &orationibus,etiam si dubitatur de eorum salute, 13.q.2.non æstimemus,& pluribus c.seq.
Item quod fit pro omnibus mortuis tantum valet cui libet,ac si pro vno solo fieret,de cons.dist.5.nō mediocriter.
Quod indignus est in morte accipere solatium,qui se non cogitauit moriturum, de pœn.dist.7.§.vlt.
Quod morientibus in peccatis mortalibus,nec oblationes nec orationes viuorum nec mortuorum,nec sepulturæ sacrorum locorum prosunt. 13.q.2. quibus,& septem c.seq.
Quod nemo debet contristari de morte suorum charorum,cum ipsos non amittamus, sed præmittamus,13 q.vlt.quàm præposterum,& tribus c.seq.
Quod illi qui nimis tristantur de morte suorum,videtur desperare de felicitate futurorum bonorū, 13. q.vlt.habent.
Quod in hoc q Dominus fleuit Lazarum, non fleuit mortuum,sed ad huius vitæ miserias resuscitandū, innuitur quod pto mortuis plus est gaudendum, quàm tristandum, 13 q.vlt.qui diuina.
Quod mortui huius mundi facta possunt scire vel per decedentium relationem , vel per angelorum reuelationem:vel per specialem concessionem, quia ipsis quandoque conceditur,vt post mortem viuis appareant 33.q.2.fatendum.
Quod quandoque mortui ex diabolica illusione phantasti cē credunt apparere, 26.q.5.nec mirū,ante me.
Quod ecclesia nec ligare nec soluere potest mortuos de peccatis,quia nō sunt de foro eius, 24.q.2.ligat.
Quod iniustè excommunicatus etiam post mortē potest absolui 24.q.2.sane quod.
Quod hæretici post mortem possunt excommunicari propter factī detestationem, 24.q.2.sane profertur.
Quod fideles non debent communicare mortuis quibus non cōmunicauerunt viuis, 24.q.2. de cōsone.
Quod mors spiritualis est duplex,bona & mala,bona est quando quis siue per baptismum,siue per pœnitentiam moritur peccato,vt viuat Christo.de cons. d.i.4.vt ostenderet.& c.seq.
Quod species diuersæ huius mortis designantur per tres mortuos quos Christus suscitauit, de pœn.dist. 1.quem pœnitet.
Quod mors spiritualis mala est quando quis moritur per peccatū mortale,sicut per peccatū intidelitatis, 26.q.2.qui sine,11.q.3.non solum,§. idē timendo.
Item per hypocrisim,quia hypocrita viuens mortuus est,12.q.1.nolo,ante fi.
Item per auaritiam,14.q.4.si quis vsuram.
Item per quodlibet aliud mortale peccatum , de pœn.dist.4.§.dicens, §.intermittentes sermonem.
Quod mors gehennalis mors dicitur æternalis , quia ibi nunquam mors morietur,26.q.2.qui sine,de pœ. dist.vlt.in fin.

De hac materia habes vbi agitur de Sepulturis.

MORES. Quod mos longa consuetudo est,de moribus tractatur , 1.dist.mos.
Quod legem mores faciunt,& commune ius legibus, & moribus constat,1.dist.omnes.
Quod plus facit famosum morum nobilitas,quàm generis dignitas,40.dist.nos,& c.seq.
Quod illud quod non est contra fidem & bonos mores indifferenter habendum est,12.dist.illa.
Quod multum distāt dāna morū à damnis rerū tēporalium,6.q.1.sunt plurimi,§.verum,& c.deteriores.

De hac materia habes vbi agitur de Consuetudine.

MVLIER. De muliere habes supra vbi agit de fœmina.
MVLVITVDO. Quod multitudo inutilium personarum maximè clericorum est vitāda,23.dist. tales.
Quod pompa multitudinis popularis reprehenditur maximè in prælatis,& electis,59.dist.si officia.
Quod non potest esse salubris à multis correctio,nisi cum ille corripitur qui non habet multitudinem, 33.q.4.non potest.
Quod in correctione multitudinis cautè est incedendum,44.dist.comessationes.
Quod cum contagium peccandi multitudinem inuaserit,diuinæ disciplinæ seuera misericordia necessaria est,23.q.4.non potest.
Quod paucitas est asperè corrigēda,sed multitudo leuissimis admonitionibus frangenda,44.dist.comessationes.
Quod propter peccantium multitudinem detrahendum est seueritati, 44.dist.comessationes,50.dist.vt constituerentur,9.q.1.ordinationes.
Quod non debet deteri multitudini in mali prælati electione vel approbatione,18.q.1 si quis.
Quod multas medicinas inuenire coguit multæ experientiæ morborum, 50.dist.vt constitueretur.
Quod non minus ardet qui cum pluribus ardet , 2.q. 1.multi,in fin.
Quod tempore apostolorum multitudinis credentiū erat cor vnum & anima vna in Deo,32.q.1.dilectissimis,8.dist.§.j.
Quando aliquando multitudo propter vnius delictū punitur,45.dist.sed illud,24.q.1.non turbatur.
MVNDITIA. Quod munditia est duplex , scilicet corporalis,& spiritualis,31.dist.lex.
Quod munditia carnalis est quę inficitur per luxuriā, & ideo clericis in sactis prohibetur , vt competentius valeant diuinis vacare obsequijs & orationib. 31.dist.c.1.§ causa.
Quod spiritualiter mundatur qui à sorde peccatorū per pœnitentiam purgatur,50.dist.& purgabit.

De hac materia habes vbi agitur de Castitate, vbi agitur de Luxuria,& vbi agitur de Macula.

MVNVS. Quod munus est triplex, videlicet ab obsequijs,quod est seruitus indebite impensa.
Item munus à manu,quod est pecunia.
Item munus à lingua,quod est fauor,1.q.1.sunt non nulli.
Quod munera dantem & accipientem faciunt deuia ire à iustitia,11.q.3.pauper.& c.qui recte.
Quod ille manus ab omni munere excutit,qui nō solum pecuniam vel obsequium, sed nec etiam humanum fauorem inquirit,1.q.1.sunt nonnulli,11. q.3 qui rectè.
Quod Nabuchodonosor propter superbiam in boue ex homine est mutatus,17.q.4.minor.
Quod quia Nabuchodonosor per flagella corrigitur, & Pharao per flagella induratur, inuitur quòd medicinæ salutis non operantur in singulis, 23.q. 4.Nabuchodonosor.
NATIVITAS. Quod natiuitas est triplex , vide licet naturæ,gratiæ,& gloriæ.
Quod natiuitas naturæ prima est in vtero.iuxta illud, Quod enim in ea natū est.de qua natiuitate.de cōse.dist.4.firmissimè.
Item alia est naturæ ex vtero,scilicet quando puer in notescit,iuxta illud.Natus est homo in mundū,de qua de cons.dist.4.quisquis,c.qui in maternis.
Quod natiuitas gloriæ est quando deposita vetustate pœnæ nascitur homo ad gloriam,de cons.dist.4. post Baptismum.Sic mors sanctorū natalis dicitur, 24.q.2.sanè quòd.
Quod natiuitas gratiæ est quando quis nascitur per baptismū.iuxta illud,Oportet nasci denuo.de cōs. dist.4.qui in maternis.
NATVRA. Quod natura condidit omnibus nationibus ius commune, sicut est maris&fœminę cōiunctio,puerorum successio & educatio. 1.dist.ius naturale.
Quod cōtra naturam coitus semper fuit illicitus &dānabilis,32.q.7.vsus,35.q.3.nec eā,§.naturę,& c.se.
Quod violatur diuina societas cū natura cuius ipse auctor est,libidinis peruersitate polluitur, 32.q.7. flagitia.
Quod naturali iure omnia sunt cōmunia,& quòd cō suetudo induxit meum & tuum,8.dist.differt.
Quod præscientia vel prædestinatio diuina nullā naturæ infert necessitatem, 23.q.4.Nabuchodonosor.
Quod in culpam cadere naturale est,doluisse virtutis. de pœn.dist.3.ille rex.
Quod natura dæmonum in pluribus subtilior &nobilior est quàm natura hominum, 26.q.4.sciendum.
Quod sancti cum ex naturæ fragilitate corruerint, aeriores ad cultrendum cursum salutis resurgunt, de pœn.dist.3.ille rex.
NAVIS. Quod nauis quæ propter lonæ fugam immergebatur,significat quod propter excessus maiorū cōtingit afflictio minorum, 1.q.4.ecclesia. §.his ita.post medium.
Item in hoc quòd multa merita apostolorū nauigabāt,& proditoris perfidia nauis procellis agitabatur,innuitur quòd propter vnius malitiam multi boni puniuntur, 24.q.1.non turbatur.
Quod Paulo causa prædicationis in Italiam veniente nauis concutitur,innuitur,quòd aduersitas bonis votis obiicitur,7.q.1.aduersitas.
Quod nauis cordis Pauli quæ in naufragio inconcussa stetit,constantiam prædicatoris in aduersitate innuit,7.q.1.aduersitas.
Quod sicut nauigans multis periculis se exponit, sic qui vxorem ducit, 17.q.2.nos.
Quod sicut nil interest, vtrū nauis vno grandi fluctu, aut per rimas paulatim aqua intrāte submergatur, sic parua peccata multiplicata tātū opprimunt vt vnū grande.de pœn.dist.1.medicina. circa medium.
NECESSITAS. Quod necessitas est duplex, videlicet simplex,vt est necesse omnes homines mori, 23.q.4.Nabuchodonosor.
Alia est conditionis,vt cum quis scit aliquem ambulare necesse est eum ambulare. Sicut nulla necessitas cogit incedere volentem, tamen necesse est eum incedere,sic quæ ex nulla necessitate naturæ,sed ex libertate arbitrij proueniunt, Deus præuidet & necesse est ea esse, 23.q.4.Nabuchodonosor.
Quod necesse est prædestinata adimpleri.ibidem.
Quod nō est culpabile q̄d necessitas infert. 30.q.1.ad limina.
Quod necessitas non habet legem,q.1.remissionem.
Quod necessitas facit licitū q̄d aliàs nō esset licitū, vt patet in trāslationib⁹ episcoporū, 7.q.1.mutationes.
Quod translationes episcoporum vel cōmunis vtilitas vel necessitas debet psuadere, 7.q.1.scias,& 4.c.se.
Quod opera necessitate vrgente facta non sunt laudabilia, 57.dist.si quis.
Quod adultus necessitate cogente baptizatus non est ordinandus,ibid.
Quod id quod ex necessitate conceditur,cessante necessitate debet solui.de cons.dist.5.quidquid.
Quodillud quod ex necessitate fit,non fit ex ordine legitimo,sed vsurpato: vnde cessante necessitate debet cessare & id quod pro necessitate statutū est, 1. quæst. 7.quod pro remedio.2.qu.1.ordinationes, in fin.
Quod in necessitate extrema pœnitentibus sacramenta non sunt neganda, 26.q.7.1 pora pœnitudinis.
NABAT H. Quod Nabath fuit pater Hieroboā, qui regnum appetens in populo Dei schisma fecit, 7.q.1.denique.
Quod Nabath vineam suam in ortum olerum cōmutare noluit, 23.q.8.conuenior.

NABVCHODONOSOR. Quod Nabuchodonosor Danielem de lacu leonum & persecutionibus liberauit, 23.q.5.si propter ea.
Quod Deus malos per Nabuchodonosor flagellant, & post propter superbiam mutatus mēte in bestiā, cū bestiis vixit, 23.q.3.§.1.circa med & q.5 remittuntur, §.hinc,circa med.
Quod Nabuchodonosor propter superbiam in boue ex homine est mutatus, 17.q.4.minor.
Quod quia Nabuchodonosor per flagella corrigitur, & Pharao per flagella induratur, inuitur quòd medicinæ salutis non operantur in singulis, 23.q. 4.Nabuchodonosor.
NATIVITAS. Quod natiuitas est triplex , vide licet naturæ,gratiæ,& gloriæ.
Quod natiuitas naturæ prima est in vtero.iuxta illud, Quod enim in ea natū est.de qua natiuitate.de cōse.dist.4.firmissimè.
Item alia est naturæ ex vtero,scilicet quando puer in notescit,iuxta illud.Natus est homo in mundū,de qua de cons.dist.4.quisquis,c.qui in maternis.
Quod natiuitas gloriæ est quando deposita vetustate pœnæ nascitur homo ad gloriam,de cons.dist.4. post Baptismum.Sic mors sanctorū natalis dicitur, 24.q.2.sanè quòd.
Quod natiuitas gratiæ est quando quis nascitur per baptismū.iuxta illud,Oportet nasci denuo.de cōs. dist.4.qui in maternis.
NATVRA. Quod natura condidit omnibus nationibus ius commune, sicut est maris&fœminę cōiunctio,puerorum successio & educatio. 1.dist.ius naturale.
Quod cōtra naturam coitus semper fuit illicitus &dānabilis,32.q.7.vsus,35.q.3.nec eā,§.naturę,& c.se.
Quod violatur diuina societas cū natura cuius ipse auctor est,libidinis peruersitate polluitur, 32.q.7. flagitia.
Quod naturali iure omnia sunt cōmunia,& quòd cō suetudo induxit meum & tuum,8.dist.differt.
Quod præscientia vel prædestinatio diuina nullā naturæ infert necessitatem, 23.q.4.Nabuchodonosor.
Quod in culpam cadere naturale est,doluisse virtutis. de pœn.dist.3.ille rex.
Quod natura dæmonum in pluribus subtilior &nobilior est quàm natura hominum, 26.q.4.sciendum.
Quod sancti cum ex naturæ fragilitate corruerint, aeriores ad cultrendum cursum salutis resurgunt, de pœn.dist.3.ille rex.
NAVIS. Quod nauis quæ propter lonæ fugam immergebatur,significat quod propter excessus maiorū cōtingit afflictio minorum, 1.q.4.ecclesia. §.his ita.post medium.
Item in hoc quòd multa merita apostolorū nauigabāt,& proditoris perfidia nauis procellis agitabatur,innuitur quòd propter vnius malitiam multi boni puniuntur, 24.q.1.non turbatur.
Quod Paulo causa prædicationis in Italiam veniente nauis concutitur,innuitur,quòd aduersitas bonis votis obiicitur,7.q.1.aduersitas.
Quod nauis cordis Pauli quæ in naufragio inconcussa stetit,constantiam prædicatoris in aduersitate innuit,7.q.1.aduersitas.
Quod sicut nauigans multis periculis se exponit, sic qui vxorem ducit, 17.q.2.nos.
Quod sicut nil interest, vtrū nauis vno grandi fluctu, aut per rimas paulatim aqua intrāte submergatur, sic parua peccata multiplicata tātū opprimunt vt vnū grande.de pœn.dist.1.medicina. circa medium.
NECESSITAS. Quod necessitas est duplex, videlicet simplex,vt est necesse omnes homines mori, 23.q.4.Nabuchodonosor.
Alia est conditionis,vt cum quis scit aliquem ambulare necesse est eum ambulare. Sicut nulla necessitas cogit incedere volentem, tamen necesse est eum incedere,sic quæ ex nulla necessitate naturæ,sed ex libertate arbitrij proueniunt, Deus præuidet & necesse est ea esse, 23.q.4.Nabuchodonosor.
Quod necesse est prædestinata adimpleri.ibidem.
Quod nō est culpabile q̄d necessitas infert. 30.q.1.ad limina.
Quod necessitas non habet legem,q.1.remissionem.
Quod necessitas facit licitū q̄d aliàs nō esset licitū, vt patet in trāslationib⁹ episcoporū, 7.q.1.mutationes.
Quod translationes episcoporum vel cōmunis vtilitas vel necessitas debet psuadere, 7.q.1.scias,& 4.c.se.
Quod opera necessitate vrgente facta non sunt laudabilia, 57.dist.si quis.
Quod adultus necessitate cogente baptizatus non est ordinandus,ibid.
Quod id quod ex necessitate conceditur,cessante necessitate debet solui.de cons.dist.5.quidquid.
Quodillud quod ex necessitate fit,non fit ex ordine legitimo,sed vsurpato: vnde cessante necessitate debet cessare & id quod pro necessitate statutū est, 1. quæst. 7.quod pro remedio.2.qu.1.ordinationes, in fin.
Quod in necessitate extrema pœnitentibus sacramenta non sunt neganda, 26.q.7.1 pora pœnitudinis.
Quod in necessitate patri siue matri siue omnib.aliis baptizare permittitur, 30.q.1.ad limina.
Quod necessitas facit aliena propria, quia tempore necessitatis omnia sunt cōmunia, 47.dist.sicut in fine.
Quod clericus raptor est qui vltra necessaria pauperibus non erogat, 16.q.1.c.quoniam.
Quod tempore necessitatis ptius subueniendum est propinquo quàm alieno, 86.dist.non satis.
Item alieno prius iusto quàm peccatori, 86.dist.fratrē. §.in ipsa.& c.non satis.

De hac materia habes vbi agitur de Coactione.

NEGATIO. Quod negatio Christi non tantum sit in verbis,sed etiam in factis, 11.q.3.existimant.
Quod ille negat Christum qui(cum sit) se negat esse Christianum, 11.q.3.non solum.
Quod quoties vitijs viuimus &peccamus,toties Deū negamus, 11.q.3.existimant.
Quod qui veritatem pro pecunia negant , Deum qui veritas est vendunt, 11.q.3.abiit.
Quod qui negant misericordiam faciendam patientibus,ipsum Christum qui misericordia est , negant, 7.quæ 1.omnis.
Quod quanta vita est confiteri Christum,tanta mors est negare ipsum, 11.q 3.non solū,§.idem timēdo.
Quod Petrus negauit Christum,cum se negauit eius discipulum, 11.q.3.non solum.
Quod illi errant qui Petrum de negatione Christi excusant, 11.q.3 non solum.§.idem timendo.
Quod de vno negatur,de pluribus conceditur.ibid.
Quod negatiua probari non potest, 6.q.5.§ vlt.

NEGLIGENTIA. Quod negligentia est eruditionis,nouerca, 83.dist.nihil.
Quod negligentia arguitur in excusatione boni operis, 84.dist.peruenit.
Item in subueniendo miseris, 12.qu.2.autum,& cap. seq. 86.dist.fratrem.
Item in corripiendis peruersis, 83.dist.error.2.q.7.sicut inquit,c.negligere.
Item in eruditione prædicationis, 83.dist.nihil, 43.dist rectos.
Item in defensione pauperis, 84.dist.§.1.& c.peruenit. & c.seq.
Quod negligentia prælatorum cedit in discrimen subditorum, 40.dist.si Papa.
Quod negligentia correctionis perdit disciplinam in subditis, 23.q 3.iustum.
Quod negligentes rectores multas sæpe nutriunt pestilentias, dum dissimulant adhibere disciplinam, 86.dist.inferiorem, 45.dist.sed illud.
Quod negligere &non perturbare peruersos nil aliud est quàm fouere, 83.dist.error.
Quod si negligētes quæ male vsurpantur corrigūtur, excedendi via aliis aperitur, 93.di.peruenit ad nos.
Quod non sufficit clericis turbis negligentibus adæquari, 8.q.1.c.vlt.
Quod desolatio debet esse prælato vbi clericos videt esse negligentiores in bono quàm laicos, 8.quæ. 1. quid autem, 25.q.1.nulli.
Quod prælati de negligentia arguuntur &puniuntur. 22.q.1.si quis, 27.q.1.si custos.
Quod negligentia post admonitionem aggrauatur quantum ad culpam & quantum ad pœnam, 11. q. 2.indigne.
Quod prælati pœna de negligentia est depositio , 81. dist.dictum, 11.q.3.placuit.
Quod negligentia inferiorum suppleri debet per superiores.8.q.3.Artaldus, 9.q.3.cum simus.

NEGOTIATIO. Quod negotiatio non est in se mala, 88.di.quoniam non.
Quod duplex est negotiatio,videlicet licita & illicita, 88.dist.fornicari.
Quod negotiatio sine periculo minimè exerceri potest,de pœ.dist.5.qualitas.
Quod negotiationem excusat velarguit qualitas negotij, de pœ.dist.5.qualitas.
Quod de substātia mali negotiatoris nouissimè nō remanet nisi solum peccatum, 88.dist.efficiens.
Quod negotiatio inhonestā clericis est interdicta, 88. d.consequens.Nam nemo militans Deo , implicat se secularibus negotijs.
Quod negotiatorē clericum,& ex inope diuitē,& ex ignobili gloriosum,quasi quādam pestem fuge, 88. dist.negotiatorem.
Quod negotiatio cupiditatis prohibetur clericis, 88. dist.decreuit, 14.q.4 clericis.& c.canonum.
Quod negotiatio pietatis vt inde subueniatur viduis & pupillis,permittitur clericis, 78.dist.decreuit.

NEGOTIVM. Quod negotia circa maiora cautius & diligentius sunt discutienda, 42.dist quiescamus.
Quod pleraque sunt negotia quæ sine peccato aut vix aut nunquam exerceri possunt,de pœ.dist.5.negotium.
Quod perfectis non est peccatum repetere negotium quod ante sine peccato exercuerunt,de pœ. dist. 5. negotium.

NEOPHYTVS. Quod neophytus dicitur qui nouiter est in fide vel religione plantatus, 47.dist.si.
Quod non debet in episcopum ordinari,ne in superbiam erigatur,quia talis nescit humilitatem obtinere, 48.dist.§.1.
Quod simonia neophytorum hæresis dicitur,quia aliquando dabant pecuniam vt citius promouerentur, 1.q.1.quisquis.
Quod neophytus expedit plusquā aliis cibis delicatis à vanitate bus abstinere,de cons.dist.5. neophyti.

NECROMANTIA. Quod necromantia est quādo per incantationes videntur resuscitari mortui, diuinare,& ad interrogata respondere, 26.q.5. nec mirum.
Quod quando necromantia fit, cruor aquæ misceatur vt colore sanguinis dæmones inuocati facilius prouocentur.ibid.

De hac materia habes vbi agitur. de dæmonibus.

NOBILITAS. Quod nobilitas morum plus ornat quàm generorum, 40.distin.nos.
Quod nec loci nec generis nobilitate,sed virtute Christi acquiritur gratia, 40.dist.illud.& c.seq.
Quod quia Adam nobilitatem Dei per peccatum abiecit nobilitate priuatus fuit, 40.dist.Adam.
Quod nobilitati defertur in pœnæ impositione pro excessu, 24.q.1.qui contra.
NOMEN. Quod nomen aliquando propter facti detestationem deprauatur, 17.dist.multis.
Quod nominis interpretatio vel diffinitio diligenter est aduertenda, 12. quæst.1.clericis qui, quæstion.1. c.1.
Quod à Christo Christiani nominantur,de cons.dist. 4.post quam ascendit.
Quod sola nominatio non sufficit ad condemnationem,quia sæpe innocentes in falso crimine nominātur, 2.q.1.multi.in fin.
Quod sophisticatio nominum in mattimonij contractu,cum dicit se Virgilium cum sit *Plato* , ditimit matrimonium, 29.q.1. §.1.

NOTORIVM. Quod notorium nec accusationē nec probationem requirit, 2.q.1.de manifesta, &c. seq.

De hac materia habes vbi agitur de Iudicio publico.

NOVITIVS. Quod nouitij in fide siue in religione austeriores aliis debent viuere,de cons.distin.5. neophyti.
Quod in religionem intrans tēpus probationis vnius anni debet habere, 17.q.2.Gonsaldus.
Quod incognitus ante triennium nō debet recipi ad professionem,& intra hoc tempus si fit seruus aut vxoratus,debet repeti, 17.q.2.si quis, 19.q.3.monasteriis.
Quod nouitij intra tempus probationis non debent ad ordines promoueri, 48.dist.sicut.
Quod in multis defetendum est eis,ne ratione nimiæ austeritatis tanquam minus radicati retro cedant, 25.q.3.c.quædam lex § quod scripsi.

NVPTIAE. Quod nuptiæ dicuntur à nubēdo, eo quòd puellę pudoris gratia caput obnubere vel velare soleant, 30.q.vlt.nec illud.
Quod nuptię terram implent , virginitas paradisum, 32.q.1.nuptiæ.
Quod velle nubere post votum castitatis damnabile est, 27.q.1.nuptiarum.

De hac materia habes vbi agitur de Matrimonio,& vbi agitur de Diuortio,& vbi agitur de Bigamia.

OBEDIENTIA. Quod obedientia est quid-quid à superiore vtiliter imperatum fuerit obtemperare, 33.q.1.summa.
Quod obedientia sola fide meritū possidet , sine qua quisquis fidelis coniungitur,& infidelis esse iudicatur, 8.q.1.sciendum,in fi.
Quod obedientia in scripsis debet promitti, 23.dist. Quanquam.
Quod obediendo in desideratis,& obediendo in contrariis præter voluntatem,nulla est obedientia, 8.q. 1.sciendum.
Quod obedientia propria voluntate mactatur, 8.q.1. sciendum.
Quod obedientia quia cogit esse sub aliena potestate,nihil debet habere proprium, 7. quæst.1. non dicatis.
Quod obedientia est fructuosa,quia per ipsam in præsenti meretur gratiam Dei, 93 distinct.nulla. & cā. seq.
Item futuram per ipsam meremur salutem, 93.dist.si inimicus, 11.q.3.quid ergo.
Quod sine ipsa incurrimus æternam reprobationem, 93.dist.nulla.& c.seq.
Quod propter obedientiam est bonum omittēdum, sed nunquam malum mortalis culpæ committendum, 11.q.3.quid ergo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod aliis præpositus nõ debet ferre molestè aliquẽ ab eo præiatum eius, sed obedientiam quam exigit ab aliis, pie impendat, 23. dist. quanquam, 2. qu. 6. qui sic.t.

Quod eb duo superiores mandant vel præcipiunt opposita, nõ est obediendũ. 1. q. 3 si is, 8. d. quę cõtra.

Quod in dubiis semper est obediendum, 23 q 1. qui culpatur, ante fi.

Quod non est semper malum non obedire quia cũ præcipitur aliquid contra Deum, prælato non est obediendum, 1 q 3. non semper, & 8. cap seq.

Quod seruus obediens domino suo malo, excusatur pro tanto, quia seruus, sed nõ pro toto, 22 q 3. qui compulsus, 86. dist. qui prodest.

Quod superioribus festinanter est obediendum, 93. dist. si inimicus.

Quod Deo principaliter obediendum, 8. dist. quæ cõtra, 11 q 3 imperatores.

Item post Deum Romanæ ecclesiæ diligentius, 12. d. præceptis, 93. dist. obedientiam.

Item episcopis, 7 q 1. quia frater.

Item secularibus potestatibus, 8. d. 8. dist. quæ contra.

Item abbatibus religiosis, 18 q 2. abbates.

Item quilibet suo superiori, 93 dist. à subdiacono.

Quod ideo Deo principaliter est obediendum, quia sicut potestas maioribus præponitur ad obediendũ. sic Deus omnibus hominibus, 8. di. quæ cõtra.

Quod post Deum ideo Romanę ecclesiæ est obediendum, quia ipsa est caput & mater omnium ecclesiarum, 12, dinon decet, & c. seq. 93 dist. si inimicus.

Quod episcopo à clericis & sacerdotibus suæ diœceseis est obediendum, & reuerentia debet eis exhiberi, 7 q 1 quia.

Quod sæcularibus potestatibus sic est obediendũ, vt Deus non offendatur, 8. dist quæ contra, 15. qu. 6. nos, & c. seq.

Quod abbatibus monachi & alij religiosi specialius suo prælato in his quæ spectant ad regulam, quàm episcopo tenentur obedire, sicut clericus tenetur plus suo episcopo obedire, quàm archiepiscopo, 18 q 2. quàm sit, & nullus. & c. abbates, 9. q. 3. cpn. queritus.

Quod omnibus superioribus, dummodo non sint hęretici, licet sint alijs mali, quàdiu tolleratæ eos ecclesia, est eis obediendum, 2 q. 7. sacerdotes.

Quod inder obediendo potestati legitimæ si quem quam occiderit, non culpatur, 23. qu. 5. Miles, & c. cum homo.

OBLATIO. Quod oblatio est duplex, videlicet spiritualis quæ est corpus & sanguis Christi, & tepora lis. quæ fit ex rebus mũdi. de consc. d. 2. tribus. in fi.

Quod oblatio eucharistiæ quę propriè spiritualis est, omnem oblationem præcellit. de consc di. 2. nihil.

Quod ab omni sorde purgari debẽt hanc oblationẽ offerre. 50. d. st. & purgabit, 81 dist. oportet in fine.

Quod mundi ab hac oblatione prohibentur, 81. dist. proposuisti.

Quod licet hæc oblatio sancta sit, non tamẽ indignè offerens eam sanctificatur, sed plus polluitur, 1 q. 1 propheratur.

Quod in oblatione rerum tẽporalium Deus plus pensat voluntatẽ offerentium quàm oblatum. 24 q 1. odi. 14 q 5 scriptum, 45 dist duæ, 15 q. 6 c. 1. § seq.

Quod quilibet Christianus videtur teneri offerre in festiuitatibus. de consecra. d. 1. omnis Christianus.

Quod oblatio ex iniquo est maculata, & ideo infructuosa, 14 q. 5. immolans.

Quod oblationes in quorum nõ respicit Deus, sicut ad munera Cain non respexit, 3 q 7. in grauibus.

Quod quidquid in sacrificio Dei ex scelere offertur, non placat ipsius iracũdiam, sed irritat, 1 q. 1. nõ est putanda.

Quod oblationes discordantium, & pauperes opprimentium, non sunt recipiendę, 90. dist. oblationes, & c. seq 7. q. 1. c. miror.

Quod rementes oblationes defunctorũ, necatores sunt pauperũ, 15 q 2. qui oblationes. & duobus c se.

Quod laici oblationes altarium & præcipuè beati Petri & sanctæ Mariæ rotundæ accipere sub anathemate prohibẽtur, 10 q. 1. quia, & c. seq 12 q. 1 nulli.

Quod olim de oblationibus fiebant quattuor partes, 12 q. 2. vobis, & c. vulterane, & 7 c seq.

Quod voluntariè oblata possunt accipi sine peccato, 1 q. 2. quæstis, & c. postquam, & cap seque. 18 dist. de eulogijs.

Quod indignum est offerre Deo quod dedignatur homo, 49 dist. c. vlt in fi.

Quod illi oblationes non debent percipere, qui vix valent pro se nec pro alio orare, 10. q 1 hanc.

OBLIGATIO. Quod obligatio fit propter futuram cautelam, 1. q 7 quoties cordis.

Quod oblatio quæ ioqui fit sub pœna excõmunicationis, 1 q. 7. quoties cũque, & d. 2. ego Berẽgarius.

Quod coram Deo tantum obligat simplex verbum quantum iuramentum, 22 q 5 iuramenti.

Quod bona ecclesiarum laicis obligati non debent, 86. dist. peruenit.

Quod obligati ad ratiocinia non debent ad ordines promoueri, 55. d. st. priscis.

OBSTINATIO. Quod obstinatio est consiliis salutaribus nolle acquiescere, 48. dist. quod ad

Quod obstinatus est qui post inspirationem vel reuelationem sibi factam in eo quod erauerat, perseuerat, 8. dist. confuetudo.

Quod obstinatio in malitia Deus nunquam miseratus fuit nec misereb tur, 21 q 2. legatur, & c. dinatorius.

Quod ideo obstinati indigni sunt venia quia peccant ex certa malitia, 8. di. consuetudo 82. dist. quia. in fi.

OCCASIO. Quod occasio non est danda alicui per malum exemplum, 12. q. 1. hoio.

Item nec per fauorem nec per auxilium, 14. qu. 6. c. 1. circa medium.

Quod faciendo dat puero occasionem damnationis cum propter sui auaritiam moritur nõ baptizatus, 1. q. 1. placuit vt vnusquisque.

Quod non omnia quę bono animo fiunt, licet dẽt alicui occasionem mala committendi, culpantur, 23. q. 5. de occidendis, & c non frustra.

Quod qui in ludo licito vel alio modo alterius fuerit præter intentionem occasio mortis non culpatur, 50. d. st. cum qui, & 4. c. seq

OTIVM. Quod otiũ sine commodum proprium nemo vtilitati ecclesiæ debet præponere, sed vocatus ad regimẽ mitti corde debet obtẽperare. 16. q. 1. vos.

Quod prælatus plus tenetur ouibus comm ssis quàm otio contemplationis intendere. 7 q 1. suggestum.

Quod nemo debet in loco orationis attendere fabulis otiosis, 25. dist. vnum. §. alias. ante fi.

Quod de omni verbo otioso reddenda est ratio, 22 q. 5. quoties.

Quod incõgruũ est otiosum esse, & de alieno labore victũ quærere, 13. q. 1. ecclesias. § proximo. in fine.

Quod semper aliquid operis faciat de bonis sem per mueniat occupatum, de cons. dist 5. nunquam.

Quod prodest malefactores truncare, quàab insanavi ta ad sanandũ otiũ dirguntur 23. q. 5. c. 1. circa me.

Quod non licet Christianis in Calendis otijs vacare, & superstitionibus intendere. 26 q. vlt. non licet.

OCCIDERE. Quod occidit ur quis multiplicitèr, videlicet actu in corpore, de pœn. dist, 1. homicidiũ.

Item odio in corde, ibid.

Item detractione in ore, ibid.

Itẽ panis subtractione, 86. dist. pasce. 14 q. 5. immolãs.

Item in delinquentium non correctione, quia cum pastor delinquentes non arguit, tacendo, occidit, 43. dist. Ephesijs.

OCVLVS Quod oculus impudicus impudici cordis est nuntius, 32 q. 5 nec solo.

Quod non tantum sufficit oculos castos custodire, sed etiam linguam, 6. q 1 ex merito. in fi.

Quod præcipuè clerici non debent incedere vagi oculis nec lingua effrẽni, 23. dist. his circa medium.

Quod qui miuriosè iustos tangit, velut pupillam domini tangit, 2. q. 7. accusatio quoque,

Quod episcopi sunt oculi Dei, 6. q 1 oues.

Quod diaconi, qui non dicuntur archidiaconi, sunt oculi episcopi, quia vice ipsius debent totam diœcesim perlustrare, 93. dist. diaconi ecclesię.

Quod priuatus oculo qualicumque ex causa priuatur sacerdotij iure, 55 d. st. fi Euangelica.

ODIVM. Quod odium fraternum & homicidium pari culpa iudicantur, de pœn. distin. prima, homicidium,

Quod odio debent haberi peccata, non homines, 85. dist od. 0, 23 q 4 duo.

Quod clerici maxime debent odium & æmulationes fugere, 23 dist. his igitur.

Quod nemo potest veram pœnitentiam agere, nec gratiam baptismi recipere, nisi primum dimittat odiũ in corde, de pœn. dist. 5 falsas de conf. di. 4. quomodo. in fi.

Quod qui diurnum odium non dimittit admonitione præmissa per presbyteros, à cœtu fidelium est excellendus, dist. 90. placuit.

Quod probatur odisse vitia qui arguit delinquentes, 26 dist. inferiorum.

OFFICIVM. Quod officium aliud est sæculare, aliud diuinum siue ecclesiasticum. 39 d. st fi officia.

Quod officiũ sæculare aliud est licitum, quod scilicet caret peccato, aliud illicitũ, quod sine peccato exerceri non potest, de pœn. dist. 5 falsas.

Quod officiũ illicitum est deserendum, quia existẽdo in ipso pœnitentia non potest agi. de pœ. d. 5 falsas.

Quod occupantes se illicitis officijs, ab ecclesiæ officiis sunt expellendi. 88. d. st consequens est.

Quod clericis artificio licet victum quærere absque diuini officij detrimento, 91. di. clericos. & c. seq.

Quod officium diuinum sine ecclesiastico cum est dil gẽter exequendum. 12. dist de iis. 91 d. st. presbyter.

Quod officium Metropolitanæ ecclesiæ obseruandũ est per prouinciam, 12. dist. de iis. de conf. dist. 2. in. est tutio.

Quod diuinum officium, præcipuè missa, securius cũ pluribus exequitur, 37. q. 1. illud.

Quod ordinem officij in matutinis & in missa, & aliis horis conuenit omnibus clericis custodire, de cõs. di. 5. conuenit, & duob. c. seq.

Quod post matutinas & post vesperas, semper pater noster, est dicendum. de conse. dist. 5. id semper.

Quod seruus est clericorum septem horarum officia qualiberde persoluere, 91. dist. presbyter.

Quod septem horæ ibidem enumerantur.

Quod clerici in sacris & beneficiati tenentur ad horas canonicas, & ad officia diuina, 92 dist. c. vlt.

Quod prælati officium diuinum aut per se aut per clericos debent explere, 91. dist. presbyter.

Quod clericus diuinum officium non explens debet deponi, 92. dist. c. vlt.

Quod officium diuinũ plus corde quàm voce est exercendum & exequendum, 92 dist. cantantes.

Quod publicus concubinarius Missam & alia diuina officia exequi non debet, 32. dist. præter hoc.

Quod officium simoniacorum & in formicatione iacẽtium scienter nõ est audiendum, 32. dist. præter hoc. §. verum. in fi.

Ministros officia ecclesiæ exercentes, sicut lectores, acolythos, subdiaconos, sacerdotes, & archiepiscopos, & episcopos, & alios, habes quoslibet in hoc opere in suo loco cum suo officio declaratos.

Quod officia ecclesiastica singula singulis personis sunt distribuenda, 89. dist. c. 1.

Quod quantũcumque exercitatę personę duo officia vno tempore non sunt committenda, 89. d. singula.

Quod in ecclesiæ officijs vitanda est confusa mixtatis successio, ne hęreditario iure credant se ea vendica re, 8 q 1. apostolica.

Quod potius sunt danda extraneis bonis quàm propinquis malis, 8. q 1. Moyses.

De officiis ecclesiæ habes vbi agitur de Beneficiis, & vbi agitur de Ecclesia, De officio diuino habes, & vbi agitur de Cantu & celebratione, & vbi agitur de eucharistia, & vbi agitur de Missa & de ordine.

OMISSIO Quod omissio casu vel per errorem cõtingens caute est supplenda, 1. q. 1. piacus. § proximo, 7 q. 1. in hac. 52. d. st. solicitudo.

Quod quando substantiale omittitur, non valet quod agitur, de consi. di 4. in synodo, 22. q. 2. animaduerte dum, de pœn. d. st. 5 fratres.

Quod quando aliquid propter maius bonum omittitur, non contemptus, sed prouidẽtia iudicetur, 63, dist. Hadrianus.

OPERA Quod opera bona vigilanter sunt facienda. 86. dist. fratrem.

Quod quotiescumque bonum agimus, Deum confitemur, sicut econtra malum faciendo ipsum negamus, 12 q. 3. æstimant.

Quod Deus in operib. bonũ plus respicit animũ quàm actum, 15 q. 6. quandoque à sacerdotibus, in fi.

Quod vbi Christus nõ est fundamentũ, nullius boni operis potest esse ædificium, 1. q. 1. cum Paulus.

Quod Deus de malis actibus hominum bona operari consueuit, 23. q. 5. relegentes.

Quod opera non sunt præcipitanda, sicut nec consilia, 50. dist. ponderet.

Quod non solum respicienda sunt opera, sed etiã circunstantiæ operũ, videlicet tempus, causa, volũtas, personarum differentia, 13 q. 8. occidit. de pœ. dist. 2. vt cognouerunt, §. opponitur. in fin,

Quãtum ad tempus respicienda sunt, quia multa permittebantur olim, quæ non modo, & modo, quæ nõ olim, 32. q. 4. quis ignoret, & c. seq. 55. q. 1. cap. 1. 34. dist. fraternitas.

Quantum ad causam, sicut quia Phinees non occidit propter personæ odium, sed propter legis zelũ, 23. q. 8. legi. & c. seq. & q. 6. cum homo.

Quantum ad voluntatẽ, quia qui præter voluntatẽ occidit, non sic culpatur sicut voluntatẽ habẽs, 50. dicit eum qui, & 4. c. seq. 15 q. 1. non est. & tribus ca. seq.

Quantum ad personarum differentiam, videlicet vtrũ sit persona nobilis vel ignobilis, vtrũ sit sapiens vel stultus, 40. d. st. homo Christianus.

Quod sanctorum filij non dicũtur qui tenent loca eorum, sed qui eorum exercent opera, 40 dist. non est.

Quod bona opera prosunt ad dignitatis sublimationem, 56. dist. quia.

Item ad irregularitatis dispensationem, 1. q 7. tali.

Quod mediocre bonum opus maiori non est præferẽdum, de cons. dist. 5. non mediocriter.

Quod nullius vniuersitatis gereretur administratio. quæ subsistere posset nisi eam magnus differentiæ ordo seruaret, 89. dist. ad hoc.

Quod triumphantis ecclesiæ nouem sunt ordines angelorum sub octo generibus lapidum designati, de pę di. 2. principium, 8. omnis lapis.

Quod in militanti ecclesia nil debet esse inordinatũ, 81. dist. miramur.

Quod reuiuiscunt per pœnitentiam.

Quod per opera bona teguntur peccata, 45. dist. sed illud.

Quod opera facta extra fidem & charitatem non valent ad salutem, 14. q. 1. odi. & c. seq. de cõsc. dist. 5. nihil enim.

Quod licet malis bona opera non prosint ad salutẽ, nõ tamen sunt omittenda, quia prosunt ad alia, 14. q. 5. qui habetis, & 5. seq.

Quod licet quædam opera sint indifferentia, tamẽ in ipsis quis demereri potest & mereri, 23. qu. 3. lex, & 4. c. seq.

Quod opus male inchoatum bonum finem habere non potest, 1. q. 1. principatus.

Quod sicut peccatum opus sine voluntate non facit, ita & iustitia ex opere non consummatur nisi voluntas affuerit, 32. q. 5. sicut enim.

De hac materia habes vbi agitur de eleemosyna.

OPPRESSIO. Quod oppressio dicitur quæ fit in pauperes cõtra iustitiã & veritatem, 11 q. 3. pauper.

Quod omnis oppressio & iniustitia iudicium sanguinis est. de pœn. dist. 1. omnis.

Quod oblatio oppressorum pauperum non est recipienda, 90. dist. oblationes, & c. eorum.

ORATIO. Quod oratio est pij animi affectus, omnia in Deum prætendens. de conse. dist. 1. quando autem stamus.

Quod non verbis tantum, sed corde orandum est do mino. de conse. dist. 5. non mediocriter.

Quod in oratione nil aliud debet cogitare animus, quàm id de quo deprecatur. de consec. di. 1. quã do.

Quod cum quolibet verbo orationis debet concors esse sensus cogitationis de consec. dist. 4. nũquam.

Quod orationis voces ad aures Dei non diriguntur nisi cum animi affectu, 38. dist. sed ulo.

Quod melius est quinque psalmorum cantatio cum deuotione, quàm totius psalterij modulatio cum anxietate, de conse. dist. 5. non mediocriter.

Quod versus oriẽtem est orandum, & per consequẽs oratoria sunt facienda, 11. dist. ecclesiasticarum.

Quod in signum resurrectionis Christi diebus domi nicis & tempore paschali non est orandum cũ prostratione, 30. dist. si quis presbyter.

Quod oratio dominica scilicet Pater noster, post alias horas semper est dicenda. de cõse. dist. 5. id semper.

Quod orandum est sine intermissione, de conse. dist. 5. nunquam.

Quod prælati præcipuè orationi debent esse intenti, quia non tantum pro se, sed etiam pro subditis tenentur orare, 36. dist. si quis vult.

Item clerici & religiosi, 12 q. 1. duo.

Quod prælatis non sufficit oratio, nisi & assit eleemosynæ largitio, 86. dist. fratrem.

Quod oratio est peccatorum purgamentum, 1. q. 1. ip si sacerdotes.

Quod ideo sacerdotes dicuntur peccata hominum comedere, quia ea suis orationibus delent atque consumunt, 1. q. 1. ipsi.

Quod oratio est contra visibiles & inuisibiles hostes efficax iuuamentum, 36. dist. si quis vult.

Quod per orationem diuina secreta reuelantur, 8 q. 1. si ergo.

Quod homines siue mortui, siue viui orationibus adiuuantur, 23. q. 2. non æstimemus, & quattuor c. seq.

Quod quia à Papa salus dependet omnium, ab omnibus pro ipso est orandum, 40. dist. si Papa.

Quod pro illis qui seipsos interficiũt, vel pro illis qui pro suis sceleribus interfecti sine contritione decedunt, non est orandum, 23. q. 5. placuit.

Quãtum ad tempus respicienda sunt, quia multa permittebantur olim, quæ non modo, & modo, quæ nõ olim, 32. q. 4. quis ignoret, & c. seq. 55. q. 1. cap. 1. 34. dist. fraternitas.

Quod quãdo oratio à meliori portigitur, tanto citius exauditur, 1. q. 1. ipsi, 14. q. 5. scriptum.

Quod Deum prouocans propriis peccatis non bene potest intercedere pro alienis, 1. q. 1. fertur, §. vulnerato, & q. 6. ego, in fin. 3. q. 7. in grauibus.

Quod cum is qui dissuadet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur, 3. q. 7. in grauibus.

Quod orationis tempore ab opere coniugali est abstinendum. 33. q. 4. per totum.

Quod quia sacerdotibus semper est orandum; ideo ipsis à mulieribus semper cauendũ, 3 t. di. si laicus.

Quod plus aliis ad orandum obligantur, qui aliorũ eleemosynis vtuntur. 10. q. 1. quia.

De hac materia habes vbi agitur de Officio, & vbi agitur de Missa.

ORDO Quod ordo est duplex, videlicet triumphãtis ecclesiæ, & militantis, 89. dist. c. ad hoc.

Quod ordo familiæ Dei nusquam si quod requiritur in corpore, non inuenitur in capite. 61. miramur.

Quod non eim ordinum gradus sunt in ecclesia militãti, videlicet psalmista, ostiarius, lector, exorcista, acoly thus, subdiaconus, diaconus, presbyter, episcopus, quorum nominum deriuationes & officia ipsis consignificantia habes, 21. dist. cleros. Et in hoc opere habes vnũquodque positum in loco suo secũdum ordinem alphabeti.

Quod ordo episcoporum quadripartitus est, vt habes supra vbi agitur de episcopis.

Quod omnes prædicti ordines dicuntur sacri, præcipuè tres, videlicet subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus, 21. dist. erubescant.

Quod antiquitus subdiaconatus non reputabatur sacer ordo vnde in episcopum eligi non poterat nisi cum dispensatione, 40 dist. nullus in episcopatum, 21. dist. §. 1. in fi. Vide quod ibi notatur.

Quod modo ordinandus in subdiaconum debet vouere castitatem, 27. di. diaconus, & 28. nullum, & c. decernimus, & c. de his.

Quod pueri nullatenus ad sacros ordines sunt promouendi, 1. q. 1. pueri.

Quod infantes videlicet septem annos habentes possunt tonsurari in clericos, & beneficia ecclesiastica per consequ ns habere, 28. dist de h s.

Quod ordinandus in lectorem vel exorcistam, xij. annorum debet esse, 28. dist. de his.

Item ordinandus in acolythum ad minus debet esse duodecim ann. 77. dist. in singulis.

Quod nemo nisi 18. anno cõpleto & castitate promissa, debet in subdiaconum ordinari. 28. dist. de his.

Quod in diaconum ordinandus, xxx. annos debet habere, 28. dist. de his.

Quod excepta necessitate nec in presbyterũ nec in episcopũ quis debet ordinari nisi trigesimo anno cõpleto, 77. d. c. episcopus, & c. seq. 78. dist. per totum.

Quod à minoribus ordinibus incipiẽdo debet gradatim ascendere in presbyterum vel episcopum ordinandus, 77. dist. c. 1. & c. seq.

Quod qui prætermissis aliquibus ordinibus episcopus efficitur, illos ordines quos non habet, aliis dare non potest, 1. q. 1. gratia, de cons. dist. 3. quando ab Hierosolymis.

De modo ordinandi episcopũ habes, 23. d. episcopus.

De modo ordinandi presbyterum habes, 23. dist. presbyter, & c. ecclesiastica.

Quod episcopus ordinando presbyterum dicit hæc verba, Consecrentur & sanctificentur domine manus istæ, vt quidquid consecrauerint, consecratum sit, & quæcunque benedixerint, benedicta sint, 16. q. 1. generaliter, in fin.

De modo ordinandi diaconum habes, 23. dist. diaconus. & c. seq.

De modo ordinandi subdiaconum habes, 23 dist. subdiaconus,

De modo ordinãdi acolythum habes, 23. d. acolythus.

De modo ordinandi exorcistã habes, 23 d. exorcista.

De modo ordinandi ostiarium habes, 23. d. ostiarius.

De modo ordinandi lectorem habes, 23. dist. lector.

De modo ordinandi psalmistam habes, 23. di. psalmista.

Quod in ordinando solum diacono & presbytero ab episcopo manus imponuntur, 23. dist. quorundam.

Quod si episcopus manum tantum super ordinandos ponat, & aliter verba consecrationis proferat, nihil fit. 23. dist. quorundam.

Quod duos primos ordines minores in suo monasterio possunt conferre abbates, 69 dist. quoniam.

Quod ordinandi siue sint episcopi siue alij clerici, sunt prius diligenter examinandi, 24. di. per totũ, 76. dist. si quis. & c. seq.

Quod ordinarius vel per se, vel corã se per fide dignos tribus diebus ante ordinationem ordinãdos debet in fide, moribus, & fama examinare, 24 dist. quãdo episcopus, & c. seq. 77. dist. monachus.

Quod ad ordinationem clerici sufficit testimoniũ episcopi proprij sine examinatione. 16. q. 1. si quis.

Quod in examinatione monachi testimonium sufficit proprij abbatis sine examinatione ordinantis, 16. q. 1. monachi.

Quod sine examinatione ordinatus debet deponi, 24. dist. in. si quis presbyter, 50. dist. in. ex pœnitentibus.

Quod tempus ordinationis sacerdorum & aliorum clericorum est sabbatum quatuor temporum, & sabbatum præcedens dominicam passionis, & sabbatum sanctum, 63. d. st. litteras, 75 dist. quoniam, & cæterum vsque ad finem. 76. dist. per totum.

Quod mane dominici diei sequentis continuato ieiunio possunt fieri ordinationes, 75. dist. quòd à patribus. & c. cap. seq.

Quod episcopi die dominico, & alij clerici die sabbati præter domin cam debent ordinari sicut ab apostolis traditum inuenitur, 75. dist quod die.

Quod episcopus faciens ordines sabbato, posi nonã, missam decantare debet, quia officiũ ad dominicã spectat, 75. dist. c. vlt.

Quod propter dignitatẽ diei dominicę statutũ est ordines fieri illo die, quia Deus illam diem maximis operibus quę fecit, consecrauit. 75. dist. quod die.

Quod ordinantes & ordinandi debẽt esse ieiuni. 75. d. st. quod à patribus. & c seq.

Quod ordinandi promissionem debent episcopo facere sub oratoria cautione de obedientia & alijs honestis, 23. dist. quanquam.

Quod nullus sine certo titulo ordinandus, & si ordinatus, vacua & irrita est quantum ad executionẽ eius ordinatio, 70 dist nemine. & c. seq.

Quod monachus etiam si non professus fuit, vel quilibet alter religiosus sub titulo monasterij ordinatus ad seruiendum ibidem perpetuo obligatur.

Quod nemo debet coactus ordinari, quia, vt videtur, talis non recipit characterem, 74. dist. per totum.

Quod nullus debet preuio vel fauore sed ex vitæ merito ordinari, 30. q. 1. pueri.

Quod ordinandus debet esse sobrius, non vinolẽtus, 35. dist per totum.

Item debet esse hospitalis, 42. dist. 8. 1.

Item debet esse prudens in sacra scientia, 36. di. vsque ad 38. dist. per totum.

Item debet esse domui benè præpositus, vt pote qui familiam suam bene educauerit, 47. dist. sicut his. §. necesse. & c. seq.

Quod multi faciũt se ordinari nõ propter deuotionẽ, sed propter supplẽdam penuriã, 77. dist. monachus.

Quod beneficiati vt ordinentur per episcopum sunt compellendi, 60. d. st. innouamus.

Quod sicut multus qui ordinari reuuit. sacris altaribus est amouendus, sic ambiens vltro se offerens est repellendus. 1. q. 1. sicut.

Quod nolentes ordinari ad illos ordines quos status requirit per episcopum, honore sunt priuandi, 60. d. st. innouamus.

Quod nõ debet ordinari nisi diaconus in archidiaconũ, & presbyter in archipresbyterum, & in decanũ non nisi presbyter, 60. dist. §. 1. & 11. bus c. seq.

De multis generibus hominum non ordinandorum habes, 34. d. præcipimus. & quatuor c seq. 50. di. ex pœnitentibus, 51. dist. per totum.

Item de bigamis non ordinandis habes, 33 di. per totum. & habes supra vbi agitur de Bigamia.

Quod habens vxorem ante baptismum & aliam post, siue vxorem siue concubinam, non est ordinandus, nisi cum dispensatione, 33. dist. si quis & c. maritũ. & c habuisse. & 34. dist. c. fraternitatis.

Quod bigamus ad subdiaconatum & supra ordinari non potest, 32. dist. sextatum.

Quod nemo coniugatus ordinari debet nisi vxore requisita, & castitate præsente episcopo promissa. 77. dist. episcopus.

Quod in orientali ecclesia ordinandi etiam ad sacros ordines licitè contrahunt, sed non in occidentali, vbi ad continentiam obligantur, 31. dist. aliter.

Quod corrumpens virginem & post contrahens cum eadem, videtur, quòd non possit ordinari, 34. distin. curandum, & c. seq.

Quod an in ordine lapsus post peractam pœnitentiã in suo ordine valeat remanere, aut ad vlteriores ordines conscendere, 50. dist per totum.

Quod vsurarij & cupidi, quia tales de facili à vero deuiant, ordinari prohibentur, 47. dist. per totum.

Quod homicidiũ siue pagani, siue Christiani, siue publicum, siue priuatum, etiam post peractam pœnitẽtiam impedit ordinandum, & ordinati officiũ exequendum, 50. d. st. mitor. & c. seq.

Quod seruus nisi libertati fuerint dati, non sunt ordinãdi, 54. dist. per totum.

Quod mulier non debet ordinari, 42. dist. mulieres.

Item illegitimi, nisi sint in religione, absque dispensatione non debent ordinari, maximè ad curam animarum, 56 dist. per totum.

Quod ordinandus debet recipere litteras suæ ordinationis, 12. q. 1. legum.

Quod non omnia, quæ ordinandum impediunt, ordinatum deniciunt, 15. q. 2 si quis.

Quod ordinatus in presbyterum prætermisso ordine vno de minoribus, non debet exequi officium, 59. dist. si officia, & duobus c. seq.

Quod ordinati ab hæreticis suspensis & interdictis in forma ecclesiæ, recipiunt characterem, sed irrita diciture eorum ordinatio quantum ad executionem, qua carent, 1. q. 1. si quis à simoniacis.

Quod ordinatus ab hæretico non est reordinandus, 12 dist. secundum.

Quod ordinati ab hæreticis, si aliàs digni sunt, tolerãtur, nisi se fecerint reordinari ab ipsis, 1. qu. 7. falsa bertinum. in fin.

Item nisi se simoniacę à simoniaco fecerint ordinari, 9. q 1. excommunicati.

Itẽ nisi se fecerint rebaptizari. de conf. dist. 4. eos quos.

Item nisi in contemptum fidei, & ecclesiæ se fecerint ab hæreticis baptizari, 1. q. 7. conuenientibus.

Vnde versus.

Siue

Sine bis, ordo detur, seu baptismus repetatur,
Velsi præsletur, vt vtrumque Simõ operetur,
Seu vt cuertatur fidei status, ordo petatur,
Vt dispensetur, spes irrita prorsus habetur.

Quod qui coactus ab hæretico vel simoniaco ordinem receperit, consequitur executionem, 1. quę 1. constat.

Quod ficte ordinatus vel in mortali peccato, nõ est reordinandus, 68. dist. sicut.

Quod ordinati ad sacros vxor post mortem eius nõ potest contrahere, 28. dist. quia sunt culpæ.

Quod episcopus ordinãs seiente indignum punitur, 34. dist. quando. in fi. & 50. dist. ex pœnitẽtibus, & 59. dist. qui ecclesiasticis.

Quod indignus dicitur ad ordines promoueri quis multipliciter, videlicet ratione contionis, vt cum seruus alterius ordinatur, & tunc ordinans condẽnatur in duplum, 54. dist. si seruus.

Item ratione ætatis, & tũc ordinatus deponitur, 77. dist. subdiaconus.

Item ratione temporis, sicut quattuor tẽpora, & quæ sunt legitimè ordinata, & tunc ille ordinatus deponitur, & ordinandi potestate priuatur, 77. dist. subdiaconus.

Item ratione carentiæ beneficij, & tunc ad iniuriam episcopi deponitur, 70. dist. neminem.

Item ratione bigamiæ vel alterius irregularitatis, & tũc episcopus ordinandi potestate priuatur, & ordinatus ordine spoliatur, 50. dist. ex pœnitentibus.

Item ratione publici criminis, & tam ordinator quam ordinatus deponitur, 51. dist. aliquantos.

Item ratione inscientiæ, & tunc ordinator ordinandi potestate priuatur, & ordinatus ordine spoliatur, 36. dist. qui ecclesiasticis.

Quod ordinatus à non episcopo debet reordinari, 68. dist. per totum.

Quod episcopus alterius diœcesis clericum sine dimissoris ordinare non debet, 9. q. 2. per totum, 71. dist. clericos, 21. q. 2. quoniam.

Quod episcopus clericum suum ab alieno episcopo sine consensu suo ordinatũ, ante executionem officij recipere potest, & secum dispensare, dummodo sententiam cõtra tales non tulerit, 9. q. 2. Lugdunen. §. feq.

Quod illi furtiuè dicuntur ordinem recipere, qui absq; cõscientia episcopi & absq; examinatione ordinatur, 64. d. extra conscientiam, 24 dist. quando.

Quod tales ipso iure sunt irregulares, & si prohibiti vel excõmunicati sunt promoti, sunt deponendi, 24. dist. c. vit.

Quod exceptis minoribus ordinibus, vt est cõsuetudo, nulli licet plures ordines vno die accipere, 77. dist. monachus.

Quod accipiẽs duos ordines simul, maximè post examinationem, est deponendus, 77. dist. subdiaconus.

ORNATVS. Quod ornatus hominis est duplex, videlicet interior, & exterior, 41. dist. § 1.

Quod ornatus Christianorum verus est non in splẽdentia vestimenti, sed moris boni, de conse. dist. 5. fucare.

Quod nihil in corona episcopi splendidius est quàm humilitas, 100. dist. contra mortem. post med.

Quod ornatus episcopi vel clerici exterior in multis cõsistit, videlicet vt comam non nutriat, 23. distin. clerici qui.

Item vt vestes religiosas habeat, 21. qu. 4. omnis, 41. dist. § 1.

Item vt sine opertmento decenti non incedat, 21. q. 4. episcopi.

Item vt nunquam guttur vel fauces vel faciem vngue to liniat, 92. dist. cantantes.

Item vt in religionis habitu & cibo cũ quibus viuit, conueniat. dist. 41. § vlt.

Item vt ineesti graui maturitatem mentis ostendat, 41. dist. clericus.

Item in cibo & potu temperantiam & sobrietatẽ præ tendat, 41. dist § vlt.

Quod in ornamẽto summi pontificis rationale designat, quia in pectore pontificis debet esse cognitio veritatis, 36. dist. qui ecclesiasticis, §. ecce.

Quod clerici debent esse ornati exterius, videlicet in cessu & habitu, vt non fordidis vel fulgidis vestibus se ornent, 40. dist. § 1.

Quod tunc incessus sacerdotis ordinatus quãdo grauitate tineris mentis maturitatem ostendit, 41. d. parsimoniam.

Quod exterior ornatus tolerabilior est in fœminis quàm in viris, de consec. dist. 5. fucare.

Quod ornatus meretricius non est ad placendum hominibus, sed ad placendum dæmonibus. de conse. dist. 5. fucare, in fine.

Quod prælati debẽt intendere vt templa Dei ornata resplendeant, 86. dist. non satis, § item perfecta.

Quod nullus ornat' ecclesiæ sic debet esse carus quin pro necessitate pauperũ & captiuorum sit expẽdendus, 86. dist. non sat 5, § item perfecta, 12. q. 2. aurũ, & c. gloria.

OSCVLVM. Quod osculum pacis in missa ante cõmunionem est dandum, de conse. dist. 2 pacem.

Quod osculum lasciuum libidinis est incitamentum, 27. q. 1. nec aliqua.

Quod quia monachi semper debent esse puri, fœminas non debent osculari, de conse. dist. 4. monachi.

Quod exco mmunicatis non est communicandum in osculo, 11. q. vlt.

OTTO. Quod Otto Imperator primus iurauit sanctam Papæ fidelitatem, & omnia iura papatus defensare, 63. dist. tibi domino.

De hac materia habes vbi agitur de Imperatoribus.

OVIS. Quod oues Christi vocantur omnes Christiani, 23. q. 4 dispicet.

Quod is qui valet Christi oues & renuerit pascere ostendit se pastorem suum minimè amare, 8. qu. 1. in scripturis, 16. q. 1. vos

Quod ouis perdita, fœliciter genus humanum per Christum ad ouile cœleste est reportata, 12. q. 1. quia tua. ante fin. 16. q. 7. pœnitentiam. m.

Quod vulnerato pastore, id est, prælato, & oues infirmantur, 1. q. 1 fertur. §. vulnerato.

Quod oues contra pastorem, nisi in fide errauerit insurgere non debent, 2. q. 7. oues. 6. q. 1. oues.

Quod scabiosa ouis ne pecora & etiam ne tota domus inficiatur, est repellenda. 2. 1. q. 3. referandæ.

Quod sicut ab vna oue morbida vniuersus grex inficitur, sic ab vno peccatore populus inficitur, 45. dist. sed illud. in fine.

De hac materia habes vbi agitur de Grege.

PABVLVM. Quod pabulum à fure quandoque auertendis præcordibus spargitur, vt ab gantur, 5 q. 5. non omnis, in fine.

PATIENTIA. Quod patientia est suas & suorũ iniurias æquanimiter tolerare 23 q 1. circa medium.

Quod nõ reddere mala pro bonis, sed reddere bona promalis, signa sunt perfectę patiẽtię, 23. q. 3. sex differentiæ.

Quod iniuria propriè personæ cum patientia & gaudio est sustinenda, sed iniuria Dei vicisceuda, 23. q 4. quòd Christus. § proximo.

Quod vbi hostis non personã, sed fedem ecclesiæ quærit, si sibi non resistitur, non patiẽtia sed negligentia iudicatur, 23. q. 3. Maximianus, &c pro membris.

Quod laudabilior est fraudis passio, quam vindictæ actio, 23. q. 1. nisi. circa med. & c. seq.

Quod præcepta patientiæ non tam in obtestatione corporis quàm in præparatione cordis sunt seruanda, 23. q. 1. nisi. §. his.

Quod in aduersitate in secreto seruanda est in animo patientia, in manifesta exhibenda sunt persecutorum saluti expedientia, 23. q 1. paratus.

Quod præiatorum est pestifera patientia per quã nutriuntur in subditis vitia, 23. q. 3. iustum.

Quod vbi non timetur malus periculũ multitudo delinquentium per patientiam ad pœnitentiã est expectanda, 23. q. 4. quid faciet, post medium, & c seq.

De hac materia habes vbi agitur de Tolerantia, & vbi agitur de Persecutione.

PACTA. Quod pacta contra bonos mores vel leges vel contra honestas consuetud nes nullius sunt momenti, 8. dist. quæ contra.

Quod quæ pacta licita sunt, 10. q. vlt relatum.

Quod ardua pacta in scriptis sunt redigenda propter formam pacti & temporis, 10. q. 2. cisellas. §. vltim.

Quod generale pactum est societatis humanæ, regibus obtemperare, 8. dist. quæ contra.

Quod pacta cum dæmonibus per magicarũ artium molimina fœderata sunt ab omni Christiano fugiẽda, 26. q. 3. igitur.

Quod mandatum Dei dicitur super omne pactũ, nec contra ipsum potest fieri pactum, 8. dist. quæ cõtra, 20. q. 1. puella. in fin.

Quod in spiritualibus videtur posse fieri pactio sine peccato, 18. q. 2. Eleutherius, & 10. q. vlt. & cap. nec numerus. in fin. & c. seq.

Quod in spiritualibus nulla potest fieri pactio in hoc ista sed si postmodum aliqua subsidij gratia conferũ tur, licitè recipiuntur, 1. q. 2. quàm pio in fi. & 100. dist. in ea synodo.

PALLIVM. Quod pallium quod datur archiepiscopis repręsentat speciale dignitatem & honorem, 100. dist. prisca. & c. contra. ante fi.

Quod petens pallium, antequam accipiat debet profiteri articulos fidei, & debet promittere se seruare statuta conciliorum, & pontificum Romanorũ, 100. dist. nouit. §. caulârum. & c optatum.

Quod confirmatus in archiepiscopum intra tres mẽses debet à sede apostolica pallium quęrere, 100. dist. quoniam.

Quod antequam habeat pallium, licet sit episcopus, non potest episcopos consecrare, 100. dist. quoniã.

Quod pro pallio nihil dari vel accipi debet, 100. dist. nouit.

Quod pallium non debet negari vbi est petentis meritorum ex gentia, & feruens instantia, 100. distin. prisca.

Quod cũ pallio semper cõcedetur aliquod speciale priuilegium, & renouatur antiquum, 100. di. rationis.

Quod in pallio significatur quod archiepiscopus cum augmento honoris debet exercescere in ornamento actionis, 100. dist. rationis.

Quod archiepiscopus non debet vti pallio nisi intra suam prouinciam, & hoc non in processionib. sed tantum in missarum solemnijs, 100. dist. pallium tibi. & cap. contra.

Quod quia pallium sigillatim traditur, innuitur quòd est personale, & ideo alteri commodari non potest, nec in morte relinqui, sed cũ habente sepelri, 100. dist. scriptorum.

PALMA. Quod palma, quę in imo est strictior, & quanto plus alcẽdit est grossior, designat perfectionem bonorum, qui inferius sunt parui sed sursum se erigendo in cœlestibus desideriis sunt ampli, 47. dist. omnes.

PANIS. Quod est panis eleemosynæ, 86. dist. pasce. & 5. q. 5. non omnis.

Item Eucharistię, de conse. dist. 2 ferè per totum.

Item panis tribulationis siue pœnitentiæ, 23. q. 4. Guilarius.

Item panis doctrinæ, 8. q. 1. audacter. in fi.

PAPA. Quod Papa aut sanctus dicitur, aut ex promotione clarus efficitur, 40. dist. non nos.

Quod in cultu Dei maiorem zelũ debet habere quàm alij Christiani, 23. q. 1. officij.

Quod propensius est pro ipso orandum quia ex ipso dependet salus omnium, 46. d. it. fi Papa.

Quod aliorum causas Deus commisit hominibus terminandas, Papam verò suo iudicio reseruauit, 9. q. 3. aliorum.

Quod non necessitate, sed propria voluntate de obiectis se crimiubus purgat. 2. q. 4. mandastis. *Exemplum ibi de Sixto Papa. & c. audituum. Exemplum ibi de Leone Papa* 9. 7. nos si. in fi. *Exemplum ibi de Damaso Papa.*

Quod Papa nisi à fide erraverit, à nemine est iudicandus, 40. dist. si *Papa.*

Quod quia Papa est vicarius Petri, nõ de facili debet de eo haberi præsumptio mali, 40. dist. non nos.

Quod non omnis Papa est sanctus, sed quandoque a Deo tanquam reprobatus punitur, 19. dist. *Anastasius.* Vide quod ibi notatur.

Quod bonitas ipsius salus est omnium, & perueritas eius cedit in damnationem innumerabilium' peto narum, 40. dist. si Papa.

Quod papa est iudex omnium etiam si non appellatur ad ipsum, 9 q. 3. conquestus.

Quod auctoritate eius conciliorum statuta roborantur, 17. dist. concilia.

Quod papa potest absoluere quos concilium maledamnauit, 6. q. 3 cuncta. & quatuor c. seq.

Quod potest vbicunque iudices delegare, 2. q. 6. ideo

Quod sententiæ ipsius ab omnibus debent seruari, 93. dist. si inimicus.

Quod sic debet reputari statutũ papæ, ac si de ore Dei vel beati Petri esset prolatum, 19. dist. sic omnes.

Quod non licet alicui de ipsius iudicio disputare, 17. q. 4 si quis suadente.

Quod adimplendum est eius mandatum, etiam si videret vix ferendum, 19 dist. in memoriam.

Quod omnis noua religio per ipsum debet cõfirmari, 12. dist. præceptis.

Quod sententia quę per se nõ tenet, per cõfirmationẽ papę efficitur valida, 3. q. 6. hæc quippe. ante finem.

Quod potest restituere famę infamatum, 3. q. 3. Euphemium. § proxi.

Quod papa licet de iure non sit ligatus ad ea quæ statuit, tamen honestum est vt ea præ cæteris seruet, 25 q. 1. confidimus, & c. ideo.

Quod ordo iustitię requirit vt papa antecessorũ statuta custodiat, qa sua à successoribꝰ vult custodiri, 25. q. 1. iustitiæ. & q. 2. in Galliarũ. c. ii ea. & c. quodveto.

Quod non dat priuilegia ecclesię in dãnum alterius, 25. q. 2. de ecclesiasticis priuilegiis.

Quod est de sacerdotib. i matrimonio nati licitè, primo uebatur in papatu, 56. di. Cænomanen. § cum ergo.

De ecclesia habes vbi agitur de ecclesia Romana, & vbi agitur de Electione Papæ, & vbi agitur de Sede apostolica.

PARENS. Quod primos parentes princeps vitiorũ gratuitis expoliauit, de pœn. dist. 2 §. Romanos.

Quod parentes carnales sunt ex debito honorãdi, 30. dist. si qui filij, 86. dist. in singulis, in fin.

Quod si à Christo auertunt, sunt omnino dimittendi, 28. q. 1. si infidelis.

Quo

Quod tempore necessitatis magis succurrendum est parentibus quàm alijs, 86. dist. in singulis, in fin.

Quod desipiens parentes necessitatis tempore mere tur mortem temporalem & æternam.

Quod potius debet quis parentibus egenis maximè fidelibus prouidere, quàm religionem intrare, 30. dist. si qui filij.

Quod nec parẽtes debent deserere filios egentes, 30. dist. si quis reliquerit.

Quod illi qui aduersus parentes armantur: vbique non tam infamiæ incurrunt, 6. q. 1. infames.

Quod ex malis parentibus vt plurimum mala proles generatur, 56. dist. si gens.

Quod de meretrice natus, si propria decoratur virtute, nõ debet parentum dedecorari opprobriis, 51. dist. nunquam, & c. seq.

Quod non parentum, sed propria culpa quemque condemnat, 56. dist. vndecunque, & 3. c. seq.

Quod frequenter leguntur filij pro peccatis parentũ puniti, etiam in quartam generationẽ, 24. q. 3. §. 1.

Quod parentes suos pueros ante ætatem legitimam religionem intrantes possunt reuocare, 20. quę 2. puella.

Quod si à parentibus coacti religionis habitum susceperint, nisi cõsenserint, eum deserere possunt, 20. q. 1. puellæ.

De hac materia habes vbi agitur de Filiis, & vbi agitur de Patre & Filiis.

PARENTELA. De hac materia habes vbi agitur de filiis.

PASCHA. Quod pascha die dominico semper debet celebrari. de conse. dist. 3. nosse. & c seq.

Quod quo mense & quota luna debet celebrari, habes de conse. dist. 3. celebritatem.

Quod in hoc quòd quadraginta dies ante pascha cũ labore peragimus, & post pascha quinquaginta dies cũ lætitia, præsens labor, & futura lætitia designatur, de conse. dist. 5. iciunium.

Quod pascha intra 14. lunam, & 21. diẽ mensis Aprilis inclusiuè est celebrandum. de conse. dist. 3. celebritatem.

PASSIO. Quod passio Christi fuit multiplex & gratuis. 7. q. 1 suggestum.

Quod Christi passio fuit præfigurata & prænuntiata in veteri testamento. de conse. di. 2. in calice.

Quod ipsius passiõis fuit multa efficacia, 7. q. 1. suggestum. de conse. dist. 4. propriè, in fine.

PASTOR. Quod pastor dicitur Christus, 7. q. 1. in scripturis, 2. q 7. textes, §. Christus.

Quod pastor dicitur cuiuslibet ecclesiæ prælatus, 8. q. 1. scisciatis.

Quod pastor ecclesię nisi diligenter pascat oues, Christum pastorem eorum non videtur amare, 8. quæst. 1. in scripturis.

Quod pastor debet oues pascere instructionis verbo, 45. dist. Ephesius, 18. q. 1. audacter. in fi.

Item conuersationis exemplo, 11. q. 3. præcipuè.

Item eucharistiæ sacramento. de conse. dist. 2. nõ prohibeat.

Item temporali subsidio, 16. q. 1. nulli episcoporum.

Quod exemplo Christi opportuno tempore debet animam suam pro ouibus exponere, 7. q. 1. suggestum, & c. scisciatis, & c. aduersitas.

Quod languente pastore grex insidiatoris dentibus laniandus exponitur, 7 q. 1. quamuis.

Quod pastoris sententia gregi semper est timenda, 11. q. 3. non solum, & c. seq.

De hac materia habes vbi agitur de Grege.

PATER. Quod pater dicitur Deus creatione, 12. q. 2. qui abstulerit. 24. q. 1. omnibus.

Item dicitur diabolus pater criminis imitatione, 1. q. 1. cum ordinaretur.

Item dicitur pater auctoritate, sicut episcopi & prælati patres sunt, 17. dist. Synodum, & quatuor c. seq.

Item dicitur pater temporis antiquitate, sicut veteris testamenti dicuntur patres, 23. q. 4. cum in lege.

Item dicitur pater spiritualis sacramenti collatione, sicut baptismi, vel confirmationis, vel pœnitentiæ, 30. q. 1. de his, & c. omnes.

Itẽ dicitur pater carnalis genetis propagatione, 47. dist. sicut hi. § necesse.

Quod filius carnalis à patre non est semper oseulandus, sed quãdoq; cattigandus, 5. qu. 5 nõ osculatur.

Quod illi dicũtur filij abominationum, ad quos carnalium patrum flagitia descendunt, 56. dist. Cænomanensem, § cum ergo.

Quod plus videtur peccare patrem spiritualem cõtẽnens quàm carnalem, 2. q. 7. qualis.

PATRIARCHA. Quod patriarcha Græca lingua summus patrum interpretatur, 21. dist. cleros.

Quod patriarcha est post Papam primus in dignitate & auctoritate, 80. dist. vrbes, & c. seq.

Quod patriarchę & primates licet sint diuersa nomina, idem tamen sunt quantum ad officium, 99. dist. proiuncię.

Quod patriarchæ primo ab apostolis præcipuè beato Petro vbi Gentiles conuerti ad fidem Prouostamines habuerant, sunt instituti, 80. dist. vrbes, & c. seq.

Quod post papam quatuor sunt patriarchæ principales, videlicet Constantinopolitanus Alexandrinus, Hierosolimitanus, & Antiochenus, 21. d. ft. renouãtes, §. proxi. & c. seq.

Quod patriarchis subsunt archiepiscopi, & causas abipsis ad eos per appellationem deuolutas possunt diffinire, 9. q. 5. conquestus.

Quod archiepiscopus inconsulto patriarcha non debet aliquem in episcopum ordinare, & propter necessitatem ordinatum debet ipsum post cõsecrationem patriarchæ præsentare, 65. dist. placet, & c. quoniam, & §. seq.

De patriarchis habes vbi agitur de sedibus.

PATROCINIVM. Quod patrocinium viduis & orphanis episcopi in necessitate nõ debent negare, 87. dist. § 1. & duobus c. seq.

Quod qui in malo patrocinium dat malis, socius est criminis, 14. q. 1. circa medium.

PATRONATVS. Quod patronatus ius attẽditur per fundationem & ędificationem vel possessionem ecclesiæ, 16. q 7. piæ mentis, &c. seq. & 18. q. 2. abbatem.

Item in rebus ecclesiæ conferendis, & manumittendis, 16. q 7. filiis, & quatuor c. seq.

Item in personis quę præesse debent ecclesiis episcopo offerendis, 16. q. 7. decernimus. & duobus c. seq. & q. 5. si quis episcoporum.

Item tempore necessitatis à sua ecclesia in subsidiis recipiendis, 16. q 7. quicumque.

Item patroni habent ius in monasteriis suis in electione abbatis, 18. q. 2. abbatem.

Item in monasteriis habent ius aduocationis, 17. q. 2. Gonsaldus.

Quod patroni ecclesias vel monasteria sine consensu episcopi de loco ad locum mutare non possunt, 16. q. vlt. considerandum.

Item ab eis ecclesiæ (nisi de cõsensu episcopi) nõ sunt recipiendæ, 16. q. 7. si plures. & duobus c. seq.

Item patroni ecclesias nec auferre nec conferre possunt sine consensu episcopi, 16 q 7. inuentum.

Itẽ renuntiatio beneficij ecclesiastici in manu patroni nõ tenet sine consensu episcopi, 17. q. 2. Gonsaldus.

Quod non patronus, sed episcopus debet dotem ecclesiæ ordinare, 10. q. 1. nouerint.

Quod quem patronus præsentat, sufficit si non probetur malus, & tenetur eum episcopus recipere, 16. q. 7. monasterium.

Quod spreto patrono episcopus nullum debet ad ecclesiam ordinare, 16. q. 7. decernimus.

Quod vbi plures patroni super conferendo contendent, vt in vnum consentiant, sunt per episcopum compellendi, 16 q vlt. si plures.

PAVLVS. Quod Paulus apostolus non ideo fefellit, quia melioribus negotiis occupatus ad Hispaniã quo ire promiserat non fuit, 12. q. 2. beatus.

Quod Magum prædicationem suam impedientem ęcitate percussit, & Corinthium satanę tradidit, 23. q. 4 c. quod Christus. §. potest.

Quod propter incentiua vitiorum corpus suum vigiliis, orationibus, & flagellis castigando in seruitutẽ redegit, 33. q. 5. si *Paulus.*

Quod aurum & argentum non concupiuit, 16. qu. 1. prædicator.

Quod quia flagellis fidẽ recepit, plus omnib. vocatis verbo laborauit, 23. q. 4. qs nos potest &q. 6. c. 1.

Quod *Paulus* homicida non fuisset si armati quos ipse impetrauerat, aliquos in ipsos infligẽtes occidissent, 23. q. 5. de occidendis.

Quod in hoc q; cum Christianos persequi vellet prostratus fuit, innuitur q; mala voluntas nõ est permitenda suę libertati, 23. q. 4. displicet. circa medium.

Quod eum ecclesiam Dei persequeretur, in itinere cæcatus ad Deum conuerti coactus est. 23. q. 6. §. 1.

Quod se abortiuo simile testatus est dicẽs, nouissimè autẽ omnium tanquam abortiuo visus est & mihi.

Quod sicut primo fuit horrẽdus vastator ecclesiæ, ita postea magnus ædificator extitit, 23. qu. 4. qui nos.

Quod ad manus impositionẽ Ananiæ tanquam squamæ ab oculis eius (quibus clausi erant) ceciderunt.

Quod postea *Paulus* vocatus est, qui primo Saulus dicebatur, 23. q. 4. nimium.

Quod Paulus prostratus est vt cæcaretur, cæcat' vt mutaretur, mutatus vt mitteretur, missus vt qualia fecerit in errore, talia pro veritate pateretur, 43. q. 4. displicet.

Quod Paulus dicitur vas electionis, 21. dist. quamuis, 21. dist. sacrosancta. 43. dist. dispensatio, 32. qu. 5. si Paulus & de pœn. dist. 2 si enim inquit.

Quod prędicaturus ad Italiam veniẽs naufragiũ pertulit, 7 q. 1. §. aduersitas.

Quod arte & manibus victum quærebat, 10. q. 3. cauendum, de conse. dist. 5. nunquam.

Quod à sumptib. abstinebat ne aliquod offendiculũ, Christi euangelio præstaret, 23. q. 3. §. 1. ante finem.

PAVPERTAS. Quod paupertas non est contenenda, qa eã Christ' dedicauit, 12. q. 2. gloria episcopi.

Quod dominus loculis quos habebat, necessitates pauperum subleuabat, 23. q. 4. duo ante finem.

Quod verus pauper nil quærit habere extra Christũ, 12. q. 1. clericus.

Quod pauper dicitur, qui se amore paupertatis in numero pauperum constituit, vt ibi tanquam pauper voluntarius viuat, 1. q. 2. faceidos.

Quod paupertas rerũ nõ est mala reputãda, 15. q. 1. illa

Quod nimia paupertas religionis infringit quandoque robur conuersationis, 12. q. 2. c. vlt.

Quod Deus paupertatem esse voluit, vt subsistentes per patientiam coronarẽtur, & diuites in ipsis meritentur, 47. dist. sicut hi.

Quod perfectius est omnia propter Christum relinquere, quàm pauperibus distribuenda seruare, 12. q 1. expedit. & q 2 §. Crates.

Quod oneratus pondere auri Christum pauperem nõ potest sequi, 12. q 2 §. Crates.

Quod episcopus pauper debet esse victu, diues meritis. 51. dist. episcopus.

Quod prædicatores pauperes esse debent, & alij tenẽtur ipsis necessaria ministrare, 1. q. 2. sacerdos, 10. q. vlt. cauendum.

Quod gloria episcopi est pauperum opibus prouidere, sed fraudare quod est pauperum, sacrilegium est committere, 12. q. gloria episcopi.

Quod religiosus qui professus est paupertatem, si episcopus efficitur, nõ fiagit votũ, quia fit rerum ecclesiæ dispensator, non vsurpator, 12. q. 1. expedit.

Quod bona ecclesiarum sunt bona pauperum, 12. q. 2. indignè, in fi. 16. q. 1. c. vlt. 23. q. 7. quod autẽ, post medium.

Quod præcipuè pauperibus qui laborare nõ possunt, est subueniendum, 82. dist. episcopus.

Itẽ nobilib. & diuitibus depauperatis qui mendicare erubescunt, 86. dist. nõ satis, & ea. consideranda.

Quod in pauperib. magis attẽdenda est religio quàm pauperias, 16. q. 1. c. vlt.

Quod nõ minus crudelis est qui à paupere vsuras exigit, quàm qui diuiti subtrahit, 14. qu. 4. quid dicam.

Quod pauper si nou habet dare, non solum contemnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur, 11. q. 3. pauper.

Quod nemo pauperi in mala causa debet esse miseri cors, 14. q. 6. si res.

Quod qui ea quæ pauperibus debentur accipiunt, grauiter delinquunt, 1. q. 2. pastor.

PAX. Quod pax humana si tam dulcis est pro temporali salute, quanto dulcior pax diuina pro æterna salute, 23. q. 1. noli existimare.

Quod Christus veniens docuit pacem, dedit pacem, reliquit pacem 23 q. 1. nisi bella.

Quod pax nõ quæritur vt bellum geratur, sed bellum geritur, vt pax acquiratur, 23. q 1. noli.

Quod bonorum bella non crudelitate & cupiditate, sed pacis studio gerantur, 23. q. 1. apud.

Quod qui prædicat pacem, debet eam habere secum, 3. q. 6. hæc quippe. in fi.

Quod pax inter discordantes per episcopos debet reformari, 80. dist. studendum, & c præcipimus.

Quod mala quandoque sunt toleranda pro pace seruãda, 23. q. 4. c. 1. & c. ecce inquiunt.

Quod pacificus dicitur qui corrigit quod potest, & quod saluo pacis vinculo corrigere nõ potest, æquanimiter supportat, 23. q 2. quisquis.

Quod diuersis pœnis sunt puniendi pacẽ ecclesiæ perturbantes, 24. q. 1. qui contra.

Quod non omnis qui dicit pax vobis, est quasi columba audiendus, 2 q 7. non omnis.

Quod qui dicit, pax vobis, plerunque quasi non colũba, sed coruus reputatur, 2. q. 7. secuti. §. quia ergo.

Quod ante communionem pax debet dari in missa, de conse. dist. 2. pacem.

PECCATVM. Quod peccatum est duplex, videlicet originale peccatum, & actuale, de pœn. dist. 4. ferè per totum.

Quod originale peccatum dicitur infirmitas carnis, languor naturæ, & concupiscentia carnis, 15. q. 1. illud relatum. § itaque.

Quod omnis homo per concupitum cõceptus nascitur cum originali peccato, de conse. di. 4. fitmissimè.

Quod in veteri lege contra originale valebat circuncisio, sed baptismus in nouo testamento, de conse. dist. 4. ex quo.

Quod licet baptismus deleat peccatum originale, & omne aliud peccatum, tamen reatus siue fomes nõ tollitur, de conse. dist. 4 ex quo.

Quod cum originali peccato patris polluitur filius & non actuali quia in originali vnũ cũ patre fuit, sed in actuali alter effectus non polluitur si non cõsentit, 1. q. 4. nam itaque. 24. q. 3. §. 1. ante finem.

Quod actuale est duplex, videlicet mortale, & veniale, de pœn dist. 1. medecina, § tres sunt.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod peccatum mortale est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat, 15.q.1.§.1.ante fi.
Quod nemo peccatum mortale committere appetit propter ipsum peccatum, sed propter illud quod ex eo consequitur, 15.q.1.merito.
Quod inter duo peccata vbi vtrunque vitari non potest minus est eligendum, 13 dist.duo.
Quod mortalia peccata dicuntur criminalia & capitalia, & quæ sunt illa habes, 25.dist.vnum oratiũ, §.aliàs.

De Criminali peccato habes vbi agitur de Crimine.

Quod tribus modis impletur omne peccatum mortale, videlicet suggestione, delectatione, & consensu, 6.dist.testamentum, post medium.
Quod aggrauatur ex circunstantiis, 40.distin.homo, 50.dist.quia tua.de pœ.dist.5 §.1.in prin.
Quod quandoque alleuiatur ex circunstãtiis, 15.q.1. inebriauerunt. Exemplum ibi de Loth.
Quod habet gradus in æqualitatis, quia adulterium vincit fornicationem, incestus adulterium, vitium contra naturã incestum, & sic de similibus, 32.q.7. quemadmodum, & quatuor c.seq.
Quod quantitas ipsius pensatur secundum qualitatẽ peccantiũ, 24.q.2.qui cõtra, 26.q.5.cõtra idolorũ.
Item considerata qualitate pœnæ, 24.q.1.non afferamus, vbi dicitur sceleratius commissum quod gratius est punitum.
Item considerato exemplo quod inde sumitur, 13.q. 3.præcipuè.vbi dicitur quòd prælati grauius peccant, quia subditos prauo exemplo occidunt.
Item cõsiderata qualitate peccati, 32.qu.7. quemadmodum, vbi dicitur quòd grauius peccat adulter quàm fornicator, & adulter vincitur ab incestu.
Item considerata diuturnitate & frequenti iteratione, de pœ.dist.5.§.1.vbi multa aggrauantia ponuntur,
Item in eodẽ genere peccati grauius peccat Christianus quàm paganus, 33.q.4.in eo.
Item aggrauatur ratiõe personæ vel in qua peccatur, 12.q.2.gloria, 22.q.1.monet, 27.q.1.nuptiarum.
Item ex temporis diuturnitate angetur, 24.q.1.sphisma.de pœ.dist.5.§.1.
Item voluntarium grauius est inuolũtario quod procedit ex infirmitate vel ignorantia, vel coactione, 15.q.1.§.1.& c.seq.vsque ad c.mulier.
Quod si non est voluntarium, non est peccatum, 20. q.1.§.1.32.q.5.sicut enim.
Quod peccata icientium peccatis ignorantium præponuntur, 6.q.1.quæro.
Quod quæ ex ignorantia vel infirmitate committuntur facilè dimittuntur, 25.dist.vnum orarium, §.criminis.
Quod aliena peccata nemini præiudicãt, 23.q.4.§ qs. An minus malum committẽdum sit ne alter grauius peccet, 14.dist.quod ait. Exemplum ibi de Loth.
Quod peccata suos auctores tenere debent, 24.q.1. non turbatur, de pœ.dist.1.qui puero.
Quod indecens videtur crimen sumi alienis criminibus impendere, 46.dist.sicut non.
Item videtur quòd nec venialiter quis debet peccare, vt alter vitet mortale, 23.q.5.cum homo, in fi. 22. qu.2.faciat.
Quod peccatum vnius frequenter multi luunt, 24.q. 1.non turbatur, 45.dist.sed illud.
Quod alterius peccatum non imputatur illi qui fecit quod debet, 47.dist.quod ad nos, 7.q.1.aduersitas post medium,
Quod nullus debet gaudere de multa societate peccantium, quia nõ minus ardebit qui cum multis ardebit, 2.q.1.multi, in fi.
Quod occulta peccata non sunt publicè condemnanda, 2.q.1.si peccauerit, 23.qu.4 si quis potestatem exemplum ibi de Christo, & de Iuda, 15.q.5.c.vlt.
Quod occultum peccatum dicitur quod nec cõfessione, nec probatione publicatur, 15.q.5 c.vlt.
Quod publicum peccatum coram omnibus puniendum est, 2.q.2.si peccauerit.
Quod prælatorum peccatum vel religiosorũ propter maius scandalum est celandum, 95.d.in scripturis.
Quod peccata incorrigibilium, licet nõ possint probari, sunt prælatis denuntianda, 5.q.5.non vos, 12.qu. 5.hoc videtur.
Quod peccatum in spiritũ sanctum committit qui ex proposito bonũ deserit, & malũ vsque ad mortẽ facit, de pœ.d.1.§.Deus qs similis, d.3.inter hęc.

De Peccato in spiritum sanctum habes vbi agitur de Spiritu sancto.

Quod in peccatis perseuerantes nec à Deo, nec ab homine absoluuntur, 24.q.2.legatur, & c.damnationis, de pe.dist.5.falsas.
Quod qui nũquam peccare desinunt dũ viuunt, ostẽdũt quia in peccato semper viuere cupiunt, de pœ. dist.1.voluissent, §.siue autem.
Quod assiduè peccantium non miseretur Deus, 93. dist, diaconi sunt, in fi,

Quod qui in vno peccato mortali offendit, sic vita æterna priuatur, ac si omnium esset reus, de pœ. dist, 5.fratres.
Quod pluribus modis peccata remittuntur, 23.qu.5. remittuntur, de consi.dist.4.ecclesiæ charitas, de pę. dist.1.medicina.§.tres sunt.
Quod sine pœna non dimittuntur, quia aut Deus punit, aut homo, de pœ.dist.1.medicina.§.proxi.
Quod dimissum vltra non punitur, de pœ.dist.3. sunt plures.§.auctoritas, 23.q.5.quid ergo.
Quod dimissa quandoque redire dicuntur, de pœn. dist.4.fere per totum.
Quod dimissa non sunt recogitanda ad delectationẽ, sed ad pœnitentiæ amaritudinem, de pœn.distin.3. Iudas pœnituit.
Quod in pluribus peccatis manẽs, de vno peccato pœnitentiam veram agere non potest, quia Deus partem condemnare non nouit, de pœn.dist.3.sceleratior, §.is auctoritatibus. Vnde versus.

Summa Deipietas veniam non dimidiabit,
Aut totum, aut nihil pro certo propitiabit.

Quod peccatoribus tamen consuendum est, vt in statu peccati bonum facere non omittant, de pœ. dist. 5.fallax in fi.Nam propter hoc Deus aut corripiorum ad pœnitentiam illustrat, de pœ.dist.5.fallax, aut ipsos tẽporaliter in præsenti remunerat, de pę. dist.3.pium est credere, §.ex hoc sensu.
Aut ipsis æternum supplicium tolerabilius fiet, de pœ. dist.3.quid ergo.§.potest etiam referri.
Vnde versus.

Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ,
Cor faciunt habile, minuunt tormenta gehennæ.

Quod Deus non obliuiscitur paucorum bonorum factorum in multitudinem peccatorum, de pœn.dist. 3.pium est credere, §.ex hoc sensu.

De mortali peccato habes vbi agitur de culpa.

Venialia peccata quæ sint, habetur, 25.dist.vnum orarium, §.aliàs.
Quod nemo mundus est à peccato veniali, de pœ.dist. 2.vt cognouerunt.§.opponitur.circa med.um.
Quod venialia peccata non sunt contemptibiliter cõmittenda, quia nõ refert siue naues per fluctus, siue per guttas paulatim subintrantes submergantur.de pœ dist.1.medicina.post medium.
Quod an nullum peccatum est adeo veniale quod nõ fiat mortale dum placet, 25.dist.vnum orarium, §. criminis.& vide quod ibi notatur.
Quod quia venialia ex fragilitate humana committũ tur, nullus homo ea vitare potest.de pœn.dist.1.medicina.§.tres sunt.& dist.3.incassum.§.sed verba.
Quod excepto Deo omnes peccate possunt, de pœn. dist.2.sic enim inquit.in fi.
Quod posse peccare non est posse, de pœ.dist. 2.ante fi.45.dist.sed illud.
Quod venialia delentur per dominicam orationem, per elemosynæ largitionem, & pectoris tũsionem, & per ieiunij castigationem, de pœn.dist.1.medicina,§.proxi,
Item delentur per aquæ benedictæ aspersionem, de consi.dist.3.aquam sale.
Item per eucharistiæ dignam sumptionem, de pœn. dist. 2. ante fi.& c.panem de altari.
Item per episcopi vel presbyteri benedictionem, 27. dist.presbyterum.
PECVNIA.Quod pecunia dicitur à pecorib. quia antiqui hoc quod habebant, ex pecoribus habebãt, 1.q.5.per totum.
Quod amor pecuniæ contrariatur iustitiæ, 11.q.3.qui rectè, & c.pauper.
Quod simonia non debet committi pro pecunia, 1.q. 3.per totum.

De hac materia habes vbi agitur de Diuitiis,

PEDAGIVM.Quod pedagium nouum imponentes sunt excommunicandi, 24.quæst. 3.si quis romipetas.
Quod maxime à peregrinis & à fidelibus mercatoribus non sunt pedagia accipienda, 24.q.4. si quis romipetas.
POENA. Quod pœna est duplex, videlicet temporalis, & æterna, de pœn.distin, 3.sunt plures.§. auctoritas.
Quod pœna temporalis est duplex, vna in hac vita, alia post hanc vitam, 25.dist.qui in aliud.
Item in hac vita temporali aut infligitur à Deo, aut ab homine, 45.dist.sed illud.
Quod pœna in hac vita temporaliter à Deo inflicta pro peccato, sicut ægritudo, paupertas, mors, non est mala dicenda, 15.q.1.illa.
Quod pœna Aegyptiorum fuit à Deo in Correctionẽ eorum, 15.q.1.nec is qui.
Quod Deus temporaliter punit quandoque vt in æternum non cruciet, 22.q.5.quid ergo.de pœ.dist. 3.sunt plures.§ auctoritas.
Quod Deus quandoque in præsenti grauiter & subito punit propter criminis detestationem, 19.dist, Anastasius. Vide quod ibi notatur.
Quod quandoque pœna temporalis transfertur in posteros.de pœn.dist.3.illud vero.§.ecce. Exemplum ibi de Achab.
Quod punitur quandoque multi propter vnũ, 45. dist.sed illud, 46.dist.si gens.23.q.4.si ea.24.q.1.nõ turbatur.
Quod nemo debet mirari de afflictione bonorum, & de prosperitate malorum in præsenti, quia afflictio est bonis in iudicium salutis, & prosperitas malis in iudicium reprobationis, de pœn.dist.3.si quãdo.
Quod frequenter qui non meruerunt, sunt à Deo propter alios puniti, 42.dist.§.1.
Quod punitur quis pro alio à Deo temporaliter, æternaliter nullus. Anima enim quę peccauerit, ipsa morietur, 24.q.3.§.1.post medium.
Item punitur quis à Deo pro alio tẽporaliter, iustus pro iniusto, vt Petrus pro Iuda, 24.q.1.nõ turbatur.
Item punitur à Deo iniustus propter iustum, sicut Maria murmurans pro Moyse lepra percussa est, 2.q.7. pierunque.§.hos etiam.
Quod punitur quis ab homine pro alio corporaliter, vt in crimine læsæ maiestatis vel hæreseos, 6.q.1.quæro ergo.§.verum.& §.seq.
Item punitur quis spiritualiter pro alio, vt in excommunicatione, 17.q.4.miror.
Quod punitur quis pro alio spiritualiter, vt in priuatione diuinorum officiorum familia propter dominum priuatur, 11.q.3 si quis episcopus damnatur, & c.seq.
Quod illi non puniuntur à Deo bis in idipsum, qui in flagellis pœnitentiam egerunt.de pœn.di 3.sunt plures.§ auctoritas.
Quod pluribus de causis Deus flagellat homines tem poraliter, de pœ.dist.1.sunt plures.§.auctoritas.
Quod qui in pœnis duriores efficiuntur, tẽporale supplicium fit eis ad æternæ damnationis supplicium, de pœn.dist.3.sunt plures.§.auctoritas.
Quod Deus quãdoque punit paucos, vt ex hoc multi tudo ad pœnitẽtiã prouocetur, 24.q.4. Guilisarius.
Quod pœna temporalis meritorie infligitur ab homine, quia nisi sic fieret, multiplicarentur malefactores, 23.q.4.est iniusta.
Quod pœna criminis ex tempore legis est quę crimẽ inhibuit, 32.q.4.dixit Sara.
Quod culpa est non punire culpam, 28.dist.quia sunt.
Quod ad innocentis spectat officium non solum culpam cauere, sed etiam punire peccatum, 33.q.5.nõ est innocentiæ.
Quod maximè prælatus grauiter offendit qui culpam impunitam dimittit, 23.q.4.si is qui.
Quod in eo quo quis peccat, est puniendus, 94. dist. si quis.
Quod pœna quandoque par debet esse in vno peccato delinquentium sicut in simonia, vbi accipiens & dans æqualiter punitur, 1.q.7.per illicitam, § sanctimus.in fi.
Quod par pœna agentes & consentientes debet comprehendere, 17.q.4.omnes.
Quod quandoque in eodem peccato varietas personarum consequitur varietatem pœnaram, 12. qu.2. fraternitas, 14.q.6.c.in fin.
Quod pœnæ non sunt exasperandæ, de pę.dist. 2.hæc autem verba.§.pœnæ.
Quod pœna non est vlterius protrahenda quam delictum fuit in excedente repertum.
Quod sicut vera pœnitentia veniam promeretur, ita falsa Deum irritat, de pœn.dist.3.c.intantum, §. sic ue.in fine.c.inter hæc, 2.circa finem.
Quod falsa pœnitentia est cui nũquam venia promittitur.de pœ.dist.3.intantum, §.siue.
Item falsa pœnitentia est cum res aliena per quam contractum est peccatum, non restituitur, 14.q.6.
Item falsa pœnitentia est, quando de pœnitentia agitur pœnitentia, 17.q.4.sunt qui.
Item falsa dicitur quæ non secundum auctoritatem patrum iuxta qualitatem criminum imponitur, de pœn.dist.5.falsas.
Item falsa est cum spretis aliis peccatis, de vno solo pœnitentia agitur.de pę.dist.5.fratres, & dist.3.scelerator, § his auctoritatibus.
Nam de vno pœnitentiam & non alijs agere, est quasi crudum latere latuare, de pę.d.3.§.ille pœnitẽtiã.
Quod vera pœnitentia est cui nunquam venia denegatur, de pœn.dist.3.intantum, §.siue, 5.dist. §.1. in fi.
Quod per ipsam omne peccatum deletur, de pœ.d.3. §.siue.c.inter hæc, 2.
Item opera per peccatũ sordidata facit Deo accepta, 50.dist.& purgabit.in fi
Item facit surgere ad opera fortiora, 50.dist.qui d est. in fi.& tribus c.seq.
Item restituit dignitatis officia, 50.dist.quia sanctitas tua.in fi.Exẽplũ ibi de Petro apostolo.2.q.5.quãto.
Quod Deus peccatores ad pœnitentiã expectat, 93. dist.diaconi sunt.

Item dimittæ siue nobilitas, quia talis plus punitur pœna pecuniaria quàm corporali, 24.q.1.qui contra.
Item paupertas, quia talis plus punitur pœna corporali quàm pecuniaria, 24.q.1.qui contra.
Item ordo, quia in ordine cõstituti sunt moderatè flagellandi, aliàs excommunicatio incurritur, 45. dist. cum beatus.
Item religio quia regulares aliter sunt puniendi, quàm alij, 18.q.2 quidam monachorum.
Item mentis infamia, quia talium excessus non imputatur ad pœnam, 15.q.1.si quis insanientes.
Quod pœna ecclesiastica est dignitatibus priuate, 16. q.6.si episcopum.
Item in monasteriis pro pœnitentia recludere, 16.q. de lapsis, & c.episcopo.
Item carceri vel exilio deputare, 17.q.4.attendendũ.
Item in pecunia & etiam in alijs rebus condemnare, 17.q.4.si quis contumax, & c.si quis deinceps, 21. q.5.si quis cuiuslibet.
Item corporaliter flagellare, 23.q.5.c.1.post mediũ, 32.q.1.de benedicto.
Item excõmunicare, 17.q.4.nullus.c.si quis deinceps, & c.seq.& c.d.ffiniuit.
Item contumacibus pœnam augere, 74.dist.honoratur, in fi.23.q.5.de Liguribus, 31.dist.quoniam, in fi.34.dist.quorundam.
Quod pœna purgatorij & si non sit æterna, tamẽ grauis est, excedens omnem pœnam præsentis vitæ, 25.d.ist.qui in aliud.

De officiis Ecclesiæ, habes vbi agitur de Purgatorio.

Quod pœna æterna datur in peccato perseuerãtibus & fidei transgressoribus, 12.q.2.scimus.
Quod iustè punit Deus malos æternaliter, vt qui in hac vita nunquam voluerunt peccato carere, nunquam careant supplicio, de pœn.dist.1.si sacerdos, §.potest etiam.
Quod grauius ibi puniũtur Christiani quàm pagani, 12.q.1.scimus.
Quod in pœna æterna non minus ardebit qui cum pluribus ardebit, 2.q.1.multi.in fi.
Quod quidquid est contra conscientiam, scilicet præcepti vel prohibitionis, ædificat ad gehennã, 28.q. 1.omnes, §.ex his.

POENITENTIA. Quod pœnitẽtia est duplex, videlicet Dei, & hominis, 22.q.4. incommutabilis.
Quod pœnitentia Dei est à seipso ordinata cum voluerit immutare.22.q.4.incommutabilis.
Quod pœnitentia hominis est quædam dolentis vindicta, semper puniens in se quod dolet admisisse, de pœn.dist.3.quamuis cautè, § hac auctoritate.
Quod pœnitentia est perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare.de pœn.dist.3.§.1.circa prin.
Quod pœnitere est quasi semper pœnam tenere, de pœn.dist.3.circa prin.
Quod pœnitentia est secunda tabula post naufragiũ. de pœn.dist.1.§.secunda ante.c.medicina.
Quod pœnitentia alia est priuata, alia solennis siue publica, 50.dist.si quis post, §.seq.
Quod priuata diuersas habet species, de pœn.dist.1. medicina.
Quod alia est incipientium, alia proficientium, alia perfectorum, de pœn.dist.3.quamuis cautè, §. hac auctoritate.
Quod ante ipsam peccatori non datur à Deo misericordia, 50.dist.quia sanctitas.
Quod pœnitentia alia vera, alia falsa.de pœn.dist.3.in tantum, § siue.
Quod sicut vera pœnitentia veniam promeretur, ita falsa Deum irritat, de pœn.dist.3.c.intantum, § siue.in fine.c.inter hæc, 2.circa finem.
Quod falsa pœnitentia est cui nũquam venia promittitur.de pœ.dist.3.intantum, § siue.
Item falsa pœnitentia est cum res aliena per quam contractum est peccatum, non restituitur, 14.q.6.
Item falsa pœnitentia est, quando de pœnitentia agitur pœnitentia, 17.q.4.sunt qui.
Item falsa dicitur quæ non secundum auctoritatem patrum iuxta qualitatem criminum imponitur, de pœn.dist.5.falsas.
Item falsa est cum spretis aliis peccatis, de vno solo pœnitentia agitur.de pę.dist.5.fratres, & dist.3.scelerator, § his auctoritatibus.
Nam de vno pœnitentiam & non alijs agere, est quasi crudum latere latuare, de pę.d.3.§.ille pœnitẽtiã.
Quod vera pœnitentia est cui nunquam venia denegatur, de pœn.dist.3.intantum, §.siue, 5.dist. §.1. in fi.
Quod per ipsam omne peccatum deletur, de pœ.d.3. §.siue.c.inter hæc, 2.
Item opera per peccatũ sordidata facit Deo accepta, 50.dist.& purgabit.in fi
Item facit surgere ad opera fortiora, 50.dist.qui d est. in fi.& tribus c.seq.
Item restituit dignitatis officia, 50.dist.quia sanctitas tua.in fi.Exẽplũ ibi de Petro apostolo.2.q.5.quãto.
Quod Deus peccatores ad pœnitentiã expectat, 93. dist.diaconi sunt.
Quod Deus nunquam spernit pœnitentiam, etiam si ad summum quis malorum peruenerit, de pœn.dist. 3.illud.§.ecce.
Quod quantumcumque paruam pœnitentiam, & quãtocumque paruo tempore factam Deus non respuit de pœn.dist.3.illud.§ ecce.
Item ex pius iteratam Deus non contemnit.de pœ.di. 3 § hac.& § quod autem.&c.septies.
Quod pœnitentia in vltimo momento vitæ potest esse vtilis ad salutem, 26.q.6.si presbyter, & c.seq.Exẽplum de latrone.
Quod dubia est pœnitentia ad vltimam necessitatem delata, de pœn.dist.7 § 1.dist.3.§.siue.
Quod facilius est inuenire qui rectè seruauerit innocentiam, quàm qui congruè egerit pœnitentiam.de pœn dist.3.reperiuntur.§.at ergo.
Quod qui sunt digni fructus pœnitentiæ, 50.dist quia tua.de pœn.dist.5.§.1.in fi.
Quod verè pœnitens semper doleat.& de dolore gaudeat, de pœ.dist.3.circa princ.si apostolus.
Quod qui pœnitet, non est dicendus peccator, 32.q. 1.quod autem.
Quod discretum debet quærere confessorem, de pœ. dist.1.quem pœnitet.
Quod pœnitens debet considerare multa de quibus debet pœnitere, & quæ aggrauant peccata de pœ. dist 5.§.1.quæ his versibus continentur.

Aggraut ordo, locus, peccata, scientia, tempus: Aetas, conditio, mora, motus, copia, status.

Quod pœnitens debet promittere, viterius se talia nõ factuum, 12.q.2.de viro, 12.q.vlt.pessimam.
Quod verè pœnitens omnia quæ imponuntur sustinere debet libenter.de pœnit.dist.2.circa prin.
Quod pœnitenti profunt orationes, eleemosynæ, & alia bona ecclesię de pœn.dist 6.§.1.
Quod pœnitentia Nabuchodonosor dicitur fructuosa, 2,5.q.4.Nabuchodonosor.
Quod nullus debet pœnitentiam alteri imponere vel absolutionem facere siue episcopali licentia, nisi sit priuilegiatus auctoritate apostolica, 16.q.1.peruenit.
Quod confessor cum gaudio & pio affectu debet suscipere pœnitentes exemplo Christi, 26.q. 7.pœnitentem.
Quod per pœnitentiam contrahitur filiatio spiritualis sicut per baptismum, 30.q.1.omnes.
Quod nulli pœnitenti venia debet denegari, 2.quæst. 5.quanto.
Quod pœnitentia ne homines desperent quandoque est mitiganda quia melius est reddere rationem de misericordia quàm de crudelitate, 26.q.7.de his.& c.alligant.
Quod indiscretè imposita nocet, quia ex hoc præcedens contemnitur, & futura fugitur, 26 q.7.alligãt.
Quod in extremis nulli est deneganda, 26.q.6. si quis de corpore.& septem c.seq.
Quod in articulo mortis si pœnitens loqui non valẽs per signa petit pœnitentiam debet absolui, 16. q.6. qui recedunt.& tribus c.seq.
Quod clericis petentibus pœnitentiam non est negãda, 26.q.6. qui recedunt.
Quod clerici quidam peius agunt pœnitẽtiam quàm laici, de pœn.dist.1.mensuram.
Quod clerici quidam prompti sunt aliis pondus pœnitentiæ imponere, sed suo digito non curant tangere, 36.q.7.alligant.
Quod imponenda est pœnitentia secundum qualitatẽ delicti, 15.q.1.si quis, 23.q.5.circa finem.
Item secundum qualitatem delinquentis, 26.q.7.tẽpora pœnitudinis, & quinque c.seq.de consec.di. 4.de pœnitentibus de pœn.dist.1.in actionem.
Quod imponitur pœnitentia ad cautelam, 15.qu.1. si quis insaniens, 23.q.5.excommunicatorum.
Quod criminosi sunt compellendi ad pœnitentiam agendam, 23.q.4.displicet.
Quod pœnitentia est arbitraria iuxta discretionẽ imponentis, 26.q.7.hoc fit.de pœn.dist.1.mensuram.
Item est arbitraria secundum exigentiã ætatis, ægritudinis, & necessitatis, 26.q.7. tempora pœnitudinis, & c.hoc fit.
Quod licet pœnitentia sit arbitraria, pro quibusdam tamen culpis modi pœnitentiæ à canone sunt impositi, de pœn.dist.1.mensuram.
Quod episcopo siue presbytero fornicanti cum filia spirituali est quindecim annorum pœnitentia imponenda, 30.q.1.si quis sacerdos.
Quod decennis pro matricidio, 33.q.2.latorem.
Quod pro fornicatione religiosi vel religiosę, 27.q. 1. denoram.
Quod septennis imponitur pro ecclesiæ inuasione, 11, q.2.de viro.
Item pro incestu, 30.q.4.si pater.
Item pro vxoricidio, 33.q.2.admonere.
Item pro homicidio adulterio, & periurio, sed differẽter, 22.q.1.præcandum.
Quod quandoque petiurantis pœnitentia sunt septẽ anni, quandoque tres, quandoque vnus, quãdoque minus, secundum utantieri differentiã. 22.q.5.qui compulsus.& tribus c.seq.
Quod ecclesia consueuit pro quolibet peccato mortali septennem pœnitentiam iniungere, sed magis & minus aggrauate, 33.q.2.hoc ipsum.
Quod ab hæreticis sacramenta recipientes diuersimode de puniuntur, 54.q.1.si quis dederit.
Quod pœnitentia rebaptizatorum diuersificatur, de consi.dist.4.qui bis.& c.eos quos
Quod pœnitentia incendiariorum est quòd post damni restitutionem in terra sancta per vnum annum demorentur, 23.q.vlt.pessimam.
Quod qualiter pœnitentia solemnis & publica est imponenda & assumenda. 50.di.pœnitentes, & ca.seq.
Quod imponitur pro magnis criminibus. de pœ.dist. 1.in actione.
Quod iuuenibus non est facile imponenda, 50. distin. pœnitentes.
Item nec clericis nisi prius à suis ordinibus degradatis, 50.dist.confirmandum, & duobus c.seq.
Quod non debet iterari, 50.si quis post remissionem. §.proxi.
Quod facientes eam non debent interim communicare.si in articulo mortis, 26.q.6.si quis, & tribus c.seq.
Quod non debet militiam sæcularem vel pompã exercere, de pœn.dist.5.contrarium, 50.dist.c.vlt.
Quod tales non possunt ad sacros ordines promoueri, 50.dist.ex pœnitentibus, & quatuor cap.seq.& c. illud & c.placuit.
Quod quamdiu sunt in pœnitentia actu non possunt in curia sęculari aliquem accusare, 11.q.1.aliud.
Quod post pœnitentiam matrimonio possunt vti & delicentia contrahere, 33.q.2.audiuimus, vsque ad finem quæstionis.

De Pœnitentia habes vbi agitur de Contritione, & vbi agitur de Confessione, & vbi agitur de satisfactione.

PENTECOSTE. Quod Pentecoste in eadẽ lętitia & teuerentia est sicut festum Paschæ, 76.dist. nosse.
Quod in vigilia Pentecostes diacani propter aduentũ spiritus sancti dalmaticis debent vti, & flectamus genua, non debet dici, 76.d.st.de ieiunio.
Quod à pascha vsque ad pentecostẽ si qui ieiunare voluerint, non sunt prohibendi, 76.dist post pascha.
PERCVSSIO. Quod percussio est duplex, videlicet spiritualis & corporalis. Spiritualis quæ sit verbo, Corporalis quę sit facto, 45.dist.cum beatus.
Quod spiritualis percussio sit quando doctor inutili sermone conscientiã percutit infirmorũ, 45.d.c.vlt.
Quod corporalis percussio sit aut à Deo aut ab homine, 7.q.1.cum percussio.
Quod percutitur quis corporaliter diuino iudicio, 16. dist.Anastasius, 15.q.1.nec his.& c.seq.
Quod diuinæ percussioni percussio hominum non debet superaddi, 7.q.1.cum percussio.
Quod percussio corporalis ab homine qui præest ad correctionem est meritoria, 45.distin. cum beatus. §.Salomon, & c.seq.
Nam qui emendat verbere in quem ei potestas datur, misericordiam facit, 45.dist.& qui emendat.
Quod beatus Benedictus percutiendo corporaliter quendam monachum sanquit spiritualiter, 45. dist. cum beatus.§.Salomon.
Quod percussio ex odio vel ira, mala est, 45. dist.quid autem.
Quod prælati debent esse pastores non percussores gregis, 45.dist.c.1.
Quod prælati qui percussione non vitia corrigũt, sed timeri quęrunt, culpantur, 45.dist.duæ.§.proxi.
Quod episcopus nullum suis manibus, sed per alium debet percutere, 86.dist.non liceat, & 5.q.5.illi qui.
Quod episcopus vel presbyter percussor debet deponi, 1.q.7.si quis omnem, in fin.45.di. duæ §. ex his.
Quod minores clerici ab his qui prosunt, pro ipsorũ excessibus possunt percuti, 45. dist. cum beatus.§. Salomon.
Quod illud, qui te percusserit in dexteram maxillam, præbe ei, & alteram.nõ ad literam intelligitur, quia nec Christus, nec Paulus apostolus hęc ad literam impleuerunt, 23.q.1.paratus.

De hac materia habes vbi agitur de Disciplina, & vbi agitur de correctione, & vbi agitur de Flagellatione.

PEREGRINATIO. Quod peregrinatio ad loca sanctorũ nõ est contemnenda, quia à sanctis patribus est approbata, 30 dist.si quis per superbiam.
Quod nulli religioso vel clerico licet vouere peregrinationem, vel assumere sine licentia sui prælati, 20.q. 4.c.vlt & §.seq.de consc.dist.5.non oportet.
Quod peregrini sanctorum, & præcipuè apostolorũ vbi cunque sine pedagiis, & sine aliis nocumentis debent transire, 23.q.5.si quis romipetas, & cap.illi qui.

Quod

Quod non est laudabile peregrinum fuisse Hieroso lymis,sed ibi bene vixisse,12.q.2.§.Crates.
Quod peregrini clerici absque formata in alia diœcesi non debent recipi,71.dist.c.vlt.
Quod transmarini vel alij clerici peregrini non debent nisi cum quinque sigillis episcoporum ad ordines recipi,98.dist.per totum.
Quod peregrini episcopi vel presbyteri in via peregrinationum possunt occulte celebrare,7.q.1,episcopi vel presbyteri,9.q.2.per totum.
Quod possunt tabernas ingredi,44 dist.clerici.
Item licet eis mutare habitum,21.q.4.episcopi.
Item licet eis excommunicatis in cibis communicare,11.q.3.quoniam.
PERFECTIO.Quod perfectio nõ admittit personalem rerum repetitionem,13.quæ.1. per totum, 11.q.1.te quidem.
Quod omnes episcopi debent esse in statu perfecto rum,14.q.1.episcopus, & §.seq.12.q.1.expedit.
Quod perfecti debent temporalia contemnere,12.q. 1.clericis.
Item nil debent extra Christum quærere,12.q.1.cui portio Deus est.
Item totaliter cõtẽplationi intendere,12.q.1.2.sunt,
Itẽ iniurias patienter tolerare,14.q.1.quod debetur.
Quod perfectis nec menuti,nec dicere falsum est per missum,22.q.2.ne quis.
Quod illi perfecti dicuntur in charitate qui pro fratrib.parati sunt mortẽ subire,de pẽ.distin.2,§.hæc quæ.in fi.
Quod perfecta non videtur quæ perfectionis ordine nõ complentur,7.q.1.nihil.Exemplum ibi de Missa per alium complenda.
PERIVRIVM.Quod periurium est nequiter de cipere credentem,22.q.2.c.1.
Item periurium est falsa iuratio ignoranter facta hoc non est peccatum,vbi non temerè iuratur,22.q.2. beatus.
Item periurium est falsa iuratio sciẽter facta,id est,actus firmandi mendacium iuramento,hoc semper est mortale,22.q.2.homines.
Item periurium est,indiscretum iuramentum,licet nõ sit mortale,22.q.4.qui sacramento, 25.distinum orarium,§.alias.
Item periurium est transgressio iuramenti,hoc quãdoque est peccatum,quandoque nullum, 22.q.4. inter cætera.& cap.seq.
Quod vbi tres comites,videlicet veritas,iustitia & iudicium desunt,non est iuramẽtum,sed periurium, 22.q.2.animaduertendum.
Quod etiam si non iuretur super sacra, & iuratur in communi locutione,incurritur periurium, 22.qu. 1.habemus.
Quod minus malum est incurrere periurium quàm noxia promissa adimplere,13.d.duo.22.q.4.vnusquisque.
Quod periurio sine deliberatione vel iocose,reputatur veniale peccatum,25.d.vnũ orariũ,§.quæ aũt.
Quod pœna periurij est sicut homicidæ,22.q.4.inter cætera.circa medium.
Quod periurus est infamis,nec admittitur ad ordines sacros,6.q.1.infames.
Item non admittitur ad testimonium ferendum,6. q.1.quicunque,22.q.5.si quis conuictus.

De periurio habes vbi agitur de Iuramento, & pœna periurij vbi agitur de Pœna.

PERMISSIO.Quod est permissio prouidæ concessionis,vt matrimonij contractus causa vitandæ fornica.13.d.nerui.& hæc ex toto facta excusat.
Item est permissio indifferentis actionis,quæ non præcipitur,nec prohibetur,vt dum vir fortis petit prælium,3.dist.omnis.
Item est permissio rationis, vt cũ permittitur minus malum & illicitum ne committatur grauius,13.d. nerui.
Item est permissio obligationis,vt cum vir permittit vxorem aliquo voto se adstringere, quod post de necessitate est implendum,33.q.5.manifestum.
PERMVTATIO.Quod permutatio ecclesiarum vel monasteriorum potest fieri,sed non per sæculares,16.q.7.nemini.
Quod talis permutatio nõ debet fieri causa leuitatis, sed causa meliorãdi,16.q.7.si quis vult.
Quod permutatio ecclesiarum non debet fieri sine consensu episcopi,16.q.7.si quis vult.

De hac materia habes vbi agitur de Mutatione.

PERSECVTIO.Quod persecutio est duplex,videlicet carnalis,qua malus persequitur bonum: & spiritualis,qua bonus malum propter bonum persequitur,23.q.4.qui secundum,6.q.1,quiescite.
Quod sẽper mali bonos pẽsequitur,3.q.2.nulli dubiũ.
Quod persecutio fit inuidia cordis, detractione oris. &inflictione operis,6.q.1,sunt plurimi,§.verum,& 3.q.4.detractores.
Quod Deus permittit persequi bonos,vt excessus eorum ex hoc suffocentur,6.q.1.sunt plurimi.
Quod diabolus præcipuè prælatis persecutionem à subditis procurat,vt capite languescente facilius membra ruant,6.quæst.1.sunt plurimi.§.verum.
Quod persequi prælatum est persequi Christum,quia vicarius suus est,7.q.1.omnis.
Quod prælati exemplo Christi debent persecutores patienter tolerare,7.q.1.suggestum. & duobus cap. seq.
Quod prælatorum est duplex persecutio,vna exterior quæ respicit passionem, alia interior quæ respicit compassionem,7.q.1.aduersitas ante med.
Quod exterior persecutio cumprælato infertur ratione personæ,est exemplo Christi fugienda sed cum ratione gregis vel fidei est constanter subeunda, 7.q.1.aduersitas.
Quod prælatos iniustè persequentes sunt infames, & exilio relegantur,3.q.4.clericus.& cap.seq.
Quod malos persequi propter correctiones eorum non est malum,23.q.4.ille porro.vsque ad c.si non. § breuiter.
Quod boni laudabiliter persequuntur malos, & mali damnabiliter bonos,23.quæst.4.si non.§ breuiter.
Quod Christus non est iniustè persecutus flagellando quos expulit de templo,23. quæst.4.ille.§. porro.
Quod non est iniquitas,sed potius pietas, criminis esse persecutorem,23.q.5.non est iniquitatis, & c.si propterea,& c.non vos.
Quod hæreticos & alios infideles persequi non ratione zeli sed ratione vindictæ vel rapinæ, non est fine crimine,23.q.4.remittuntur,& quæst.7. quicunque.

De hac materia habes vbi agitur de Aduersitate,& vbi agitur de Patientia.

PERSEVERANTIA.Quod perseuerantia bona est ex virtute patientiæ,7.q.1.suggestum.
Quod perseuerantia habenda est in bono proposito conseruando,16.q.1.vos autem.
Item mala præterita ne redeant solicitè cauendo, de * pœn.dist.2.c.quærendum.post med.
Item tribulationem vsque ad finem sustinendo,7.qu. 1.suggestum.
Quod qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit,7.quæst.1.suggestum.de pœn.dist.2. non reuertebantur.
Quod illud quod voluntate sit perseuerat, quod ne cessitate,cito soluitur. de consec.distinct.5. quidquid.
Quod retro post aratrum respicit qui in incepto bono non perseuerat,de pœn.dist.2. pennata anima lia.
Quod perseuerantia in bono est donum Dei,de pœn. dist.3.si quis.circa finem.
Quod multis Deus dat dilectionem sui,quibus non dat perseuerantiam,de pœ.dist.2.c.quærendum, in fi.& §.non autem,ante fi.
Quod incassum bonum agitur si ante vitæ terminum deseratur,quia & frustra velociter currit qui prius quàm veniat ad metas,deficit.de pœn.distin.3.§.1. in fi.c.in cassum.
PERSONA.Quod persona vna tantum est in Christo licet diuersæ naturæ,15.dist.canones, ante medium.
Quod Arius damnatus est quia ponebat inæqualitatem in diuinis personis,15.dist. canones.ante medium.
Quod personarum acceptio non est apud Deum. 32. q.4.sicut.de consdist.4.nec quenquam.
Item nec debet esse apud homines, videlicet in prælatorum electione,63.dist.sacrorum.
Quod personarum trinitas semper est exprimenda in baptismo,de consdist.4.de trina.& 5.c.seq.
Item in sententiæ executione,2.q.5.si quis presbyter,11 q.3.summopere.
Item in pœnitentiæ impositione,26.q.7.sacerdos.

De hac materia habes vbi ponitur Accepta.

Quod verum plures personatus vnus possit tenere, 21.q.1.& 2.per totum.
PETITIO.Quod petitio est duplex,videlicet iusta & iniusta,23.q.3.sex differentiæ.ante finem.
Quod iustè petitur à Deo & ab homine auxilium vt tribulatio remoueatur,sed iniustè petitur vt voluptuosus status conseruetur,ibidem.
Quod Paulus vt conseruaretur, non ad voluptatem sed ad aliorum vtilitatem iustè petiuit auxilium armatorum.

De hac materia habes infra vbi ponitur Plus petitio.

PETRVS.Quod Petrus à petra Christo nomen accepit,21.dist.§.decretis.ante finem.
Item dictus est cephas.id est,caput, quia principium tenebat apostolatus,22.dist.sacrolanct. 21. dist. §. decretis.
Quod à Domino princeps apostolorum constituitur, vt ab ipso velut a capite in membra, velut à fonte in riuos omnis vigor spiritualis descenderet, 19. distin.ita Dominus,21.distin in nouo,80.distin.in illis,24.qu.1.loquitur.c.manet ergo,& tribus cap. seq.
Quod super ipsum Dominus velut supra firmam petram totam ecclesiam omnino inseparabiliter collocauit,19.dist.ita Dominus,22 dist.omnes, 24.q. 1.non turbatur.
Quod in eo quòd aurem Malchi præcidit, innuitur, quòd sua professione fidei,auditum infidelitatis amputauit,24.q.1.si Petrus.
Quod ipsum Dominus cadere permisit, vt & fortior post casum resurgeret,& ex culpa sua disceret qua liter cadentibus misereri deberet, 50 dist. considerandum.& cap.seq
Quod ter negauit,& ter confessus est se amare, innuitur quòd satisfactio debet fieri iuxta quantitatem delicti,6.q.1.imitare.
Quod in hoc quòd dictum est Petro, Conuerte gladium tuum in vaginam.prælatis & clericis vltro in hibertur,23.q.8 §.1.
Quod Tabitham suscitauit,& Ananiam cum Sapphira morti tradidit,23.q.8 Petrus.
Quod in hoc quòd non repulit reprehensionẽ subditorũ, exemplum dedit prælatis idem faciendi,2.q.7.Petrus.& c.seq.
Quod in hoc quòd Dominus Petrum post trinam negationem non statim iudicauit,exemplum dat, quòd prælati non statim sunt iudicandi, sed potius corrigendi,45.dist.licet plerunque.
Quod Christus respiciens Petrum fecit eum suum defere peccatum,23 q. 4.sicut non est.
Quod Petrus Linum & Cletum in administrationem exteriorem assumpsit. Ipse verò Petrus orationi & prædicationi vacauit,8.q.1.si Petrus.
Quod Petrus & Paulus fuerunt pares quoad meritum non quoad dignitatem,in qua præcessit Petrus, 2. q.7.Paulus Petrum.
Quod ambo simul in vno die invrbe Romana sunt occisi à Nerone,21.dist.quamuis,22.dist.sacrolancta, 2.q.7.beati.
PHILOSOPHIA.Quod philosophia liberalium artium non reprobatur, salubrior tamen est sacra scriptura,37.dist.si quis artem.
Quod scientia Philosophica sicut Astrologia & huiusmodi non ducit ad salutem,sed mittit in errorem, 37.dist.legimus.§.sed & contra.
Quod non in Dialectica placuit Deo saluare populũ suum,quia regnum Dei in simplicitate fidei est,37. dist.omnem.
Quod garrulitas Philosophica garrulitati ranarum cõparatur,37.dist.legimus.§.hinc etiam.
Quod in illis præcipuè Philosophia vituperatur,quia ipsa vtuntur ad delectationem,non ad fidei vtilitatem,37.dist.turbat.§.cum ergo.
Quod sancti quandoque vsi sunt Philosophia,37.dist. turbat.& c.qui de mensa,& 1.q.1.Dominus declarauit.
Quod dicta Sibyllæ & aliorum Philosophorum valet ad conuincendum paganorum vanitatem,37.dist. si quid.
Quod sacra scriptura nec sub venustate,nec sub Philosophicis terminis est proferenda,38.dist.ecclesiastica.
PIETAS.Quod pietas est mater boni operis,22.q. 2.si quæliber.
Quod culpa purgatur pietate, 22.quæst. 2.si quæliber.
Item meretur temporaliter & æternaliter remunerari.
Quod scientia est pietatis veteris & noui testamenti intelligentia,37.dist.si quis artem.
Quod non est mentiendum in doctrina pietatis,22.q. 2.primum.
Quod sub specie pietatis peccatum mortale non est committendum,22.q.1.ne quis.
Quod crimina punire non est crudelitas, sed pietas, 23.q 8 lege.

De hac materia habes vbi agitur de Eleemosyna,& vbi agitur de Misericordia.

PISCES. Quod pisces ad manducandum à carne abstinentibus concedantur,4 dist.denique.
Quod pœnitentes non piscibus sed piscibus vti debent,82.dist.presbyter.
Quod cum à carnibus abstinetur, à carioribus cibis piscium est abstinendum,4. dist.denique.
Quod propter pisces malos retia prædicationis nõ eũ puntur,23.q.7 c.1.in fi.
PLACENTIA.Quod placentia malorum à prælatis non est appetenda,83.dist.n.h.l.

Quod

Quod placendi causa hominibus vetitas non est annuntianda,22.q.2.primum.
Quod pastor quærens lupis placere,pernicies est ouiũ. 83.dist.nihil.
Quod sicut Abraham placuit in cõiugio, sic nunc placent virgines in castitate, de pœn.dist. 2. si enim inquit,vltra med.
Quod secundum carnem viuentes Deo placere nõ possunt,82.dist.proposuisti,circa fin.
PLANCTVS.Quod planctus conuenit pœnitentib. qui debent mala perpetrata plangere,de pẽ.di.3.§.j.
Item conuenit bene monachis, quia monachus non habet doctoris officium,sed plangentis,16.q.1.monachus.
Item conuenit compatientibus,sed discretè:sicut quãdo mortui planguntur,13.q.2.quàm præposterum, c.seq.§.hoc autem.

De hac materia habes vbi agitur de Fletu,& Lachrymis.

PLVSPETITIO. Quod plus petitur multipliciter,videlicet re,vt quando pro decem viginti petuntur,14.q.1.quod debetur.
Item plus petitur tempore,quando ante tempus petitur,78.dist.c.1.2.& 3.
Item loco plus petitur quando non vbi soluere debuit petitur,sed alibi,33.q.2.siue,7.q. 1. si quis eps.
Item causa,vtvbi duo promittuntur sub alternatione, & alterum petitur quod fieri non potest,vel non debet,13.dist.nerui,22.q.4.vnusquisque. Exemplum ibi de Herode & saltatrice.
POLLVTIO. Quod pollutio carnalis lasciuiæ plus inquinat homines inter septem peccata mortalia,32.q.6.non solum.
Quod dupliciter contingit pollutio carnalis,videlicet dormiendo,& vigilando,6.dist.testamentum.
Quod dormienti quatuor de causis contingit aut ex crapula,aut ex naturæ superfluitate,aut ex infirmitate,aut ex cogitatione,6.dist.testamentum.
Quod pollutio contingens ex crapula vel cogitatione mala,peccatum generat,sed differenter, 6.di.testamentum.
Quod an taliter pollutus debeat celebrare, vel communicare,habes vbi agitur de eucharistia.
Quod vigilando contingit pollutio ordinariè sicut cũ vxore propria,propter quã olim aqua lauabantur, nunc autem per aquam benedictam mũdantur,33. q.4.vir cum propria.
Item extraordinarie, & hoc multipliciter,videlicet per concubinatum,36.q.1.lex illa,§.cum ergo.
Item per adulterium,32.q.5.puto.
Itẽ per incestum,35.q.2.& 3.de incestis,& duob.c.se.
Quod extraordinaria dicitur pollutio quando fit extra vas debitum mulieris, quæ tamen non impedit matrimonium,35.q.3.extraordinaria.
Item extraordinaria pollutio dicitur quãdo peccatur in eadẽ specie cõtra naturã.32.q.7.flagitia,&c.vsus.
Item extraordinaria est quando peccatur contra naturã in alia specie,sicut cum brutis,15.q.1.mulier.
Quod caro quandoque polluitur sine mentis pollutione sicut contingit in oppressione,32.q.5.illẽ.
Quod mens quandoque polluitur sine corporis inquinatione,32.q.5.nec solo.
POPVLVS.Quod decem faciunt populum, 10.q. 3.vnio,in fin.
Quod propter peccatum populi quandoque Deus dat malum prælatum, 8.q.1.audacter.
POSSESSIO.Quod possessio rerum multiplex reperitur,quia vel est de iure diuino, vel de iure humano,23.q.7.c.1.
Quod possessio terrena non lege diuina,quæ vult omnia esse communia,distincta est, sed lege humana, quæ statuit meum,& tuum,7.dist.quo iure.
Quod hæretici & infideles,nec iure diuino, nec iure humano res possident,23.q.7.c.1.
Quod laici licitè possident temporalia,dummodo licitè vtantur,12.q.1.duo, in fin.
Quod labores suos bene possidet, qui non dominat cupiditate,sed benevtendi pietate possidet,23.q.7.
Quod iniustè possidentur male acquisita,& male detenta,14.q.4.quid dicam.
Quod qui conquisitis vti nesciunt,aliena possidere cõuincuntur,24.q.4.quid dicam.
Quod bonæ fidei possessor dicitur quamdiu quisque ignorant possidet alienum,34.q.2.si virgo.
Quod bona fides non ad tractum medij temporis,sed ad initium possessionis refertur, 16.q.3. placuit,§. potest.
Quod possessor deficiente actore titulum suæ possessionis probare non cogitur,2.q.5.§.j.
Quod non possidẽt aliena fideles qui bona hæreticorum & infidelium exceptis Iudeis tenent,23.q.7.si de rebus,& duobus c.seq.

DE POSSESSIONE PERFECTORVM.

Quod perfectorum non est possessio aurum & huiusmodi,sed ipse Deus,12.q.1.clericus.& duob.c.seq.
Quod communi possidere non est contra statũ perfectionis,12.q.1.expedit,& c.videntes,& c.habebat. Exemplum ibi de Christo,qui loculos habuit.
Quod cum Iuda cadit damnabiliter à statu perfectionis qui vsurpat possessionem proprietatis, 12.q.1. exemplum,& c.certe,& c.si priuatum.
Quod res in communi possessæ fidelitet sunt dispensandæ,12.q.1.res,& duobus c.seq.
Quod possessio ecclesiæ communi præscriptione non potest alienari,16.q.4.possessiones.& § seq.& c.seq.
Quod ecclesiæ non est danda sterilis possessio,10.q.2. casellas,§.hoc ius.
POSSE.Quod posse peccare non est posse. de pœn. dist.2 ante fin.
Quod excepto Deo omnes peccare possunt,de pẽ.di. 2.si enim inquit,dist,3 siue c.inter hæc 1
Quod Deus vocatur omnipotens, quia omnia potest quæ posse est aliquid posse,de pœn. dist.2.circa fin.
Quod lex non statuit aliquid contra posse humanum, 4.dist.erit,14.q.6.si res.
Quod est posse iuris quando illud possumus quod de iure possumus,2.q.1.nos in quemquam, 50.dist.si quis præpostera.
Item dicitur posse naturæ, vltra quod natura non potest,de consdist.4.nunquam.
Item dicitur posse facultatis,vbi illa deest repetitio nõ competit, 14.q.6.c.1.
Item dicitur posse officij, vbi quantum committitur tantum potest,2.q 6.decreto.
Item est posse pietatis.quod pro salute aliorum impeditur,22.q.2.faciat.
Item est posse diuinæ voluntatis,quod sanctorum patrum& omnium hominum statuta transcendit,25. q.1.contra. Vnde versus.

Posse quidem rebus dant ius, natura, facultas, Officium,pietas,sextum diuina voluntas.

De hac materia habes vbi agitur De Potestate.

POSTVLATIO.Quod postulatio dupliciter accipitur,vel pro aduocatione vel pro petitione, 3.q.7. infames,61.dist.Osius,§.sed alius.
Quod postulatio primo modo est desiderium suum vel amici sui in iure apud eum qui iurisdictione præest,exponere,3.q.7 infames.
Quod quidam prohibetur omnino postulare, vel propter ætatem,vt minores, 17.annis vel propter causam,vt surdus,vel propter sexum, vt fœminæ, vel propter notam turpitudinis, vt hermaphroditi vel cæci qui suntvtroque lumine priuati,3.q.7.infames.
Item nulli criminosi & infames nisi prius restituti non possunt postulare.
Quod in alieno negotio nunquam postulare siue aduocare debet episcopus,14.q.1.c.1.
Quod episcopus pro pœnæ remissione miserorum postulare potest,14.q.6.hi qui in furtis,& 23.q.5.c.1.
Item pro se &ecclesia sua & miserabilibus personis postulare potest,& hoc non sepè, ne vilescat dignitas,88.dist.perlatum.
Quod alij clerici in causa criminali forensi postulare non debent nisi intercedendo pro reis,23.q.5.c.1.
Quod in causa ciuili sæculari diaconus & superiores postulantes repelluntur,11.q.1.te quidem.
Quod in ciuili ecclesiastica diaconus & superiores admittuntur,sed salarium nequeunt petere,15.q.2.ob seruandum,11.q.1.experientiæ,& c.seq
Quod monachi vel claustrales non nisi pro domo sua, &hoc de licentia abbatis sui possunt postulare,16. q.1.monachi à monasterio, & c.placuit communi.

De hoc habes vbi ponitur Aduocatus.

Quod postulatio siue petitio fit de laico vel alterius ecclesiæ clerico propter probitatem personæ, 61.dist. Osius,& §.seq.& c.nullus iniurius,71.dist priuatur.
Quod aliud est postulari, aliud eligi,61.dist.Osius.
Quod postulatur laicus vel alterius diœcesis clericus, sed eligitur clericus nullum habens impedimentũ, 61.dist.Osius,§.sed aliud est.
Quod postulatio fit simpliciter petitione vel electione cum solennitate decreti omnium subscriptione roboranti,61.dist.Osius,§.sed aliud est,& c.seq.
Quod laicus primo est postulandus, demum eligendus, sed clericus primò eligendus demum postulandus,61.dist.Osius,§.sed aliud est.
Quod in postulatione omnium eligẽtium requiritur consensus,61.dist.episcopus dum,63.di.litteras,76. dist.dilectionis.
Quod postulatus per suum prælatum debet concedi, 76.dist.dilectionis,7.q.1.episcopus de loco.
Quod vacante ecclesia capitulum non potest concedere postulatum,71.dist.fraternitatem,24.dist.c.2. 3.& 4.
Quod episcopus non potest compelli ad dandum clericum postulatum,85.dist.archidiaconum Florentinum,in fine.76.distinct.electionis,63.distinctione litteras.
Quod episcopus videtur posse compelli ad dandum clericum postulatum per superiorem,12.qu.1.omnis.in fin.
Quod postulatio non iuri sed gratiæ instituitur,63.di. litteras.
Quod postulatio vitiatur si postulantes diffidunt de iure suo,nisi sit iam superiori præsentata,28.di. de Syracusanæ.
POTESTAS.Quod potestas Dei præcedit omnium humanum potestatem,8.dist.quæ contra.
Quod potestas non est nisi à Deo siue iubente siue ſinente,23.q.1.quid culpatur in bello.
Quod potestati Dei resistit qui ordinationi Dei resistit,11.q.3 qui resistit.
Quodillud quis potest quod de iure potest,2.q.1.nos in quemquam.22.q.2.faciat.
Quod aliud est iniusta potestate iustè vti,& aliud iusta iniustè vti,14.q.5.neque.in fin.
Quod meretur potestatem amittere qui sibi concessa abutitur potestate,11.q.3.priuilegium.
Quod potestas est duplex,videlicet pontificalis & regalis,96.dist.duo.23.q.5.principes.
Quod Christus actibus suis officia potestatis tam pontificum quàm Imperatorum discreuit,96.dist.cum ad verum.
Quod vtraque potestas se debet iuuare mutuo, 23. q.5.principes.& quartuor c.seq.
Quod sicut antecedit diuina humana,& cœlestia terrena,& spiritus carnem,sic antecedit pontificalis potestas regalem,10.dist.suscipitis.
Quod Imperator debet subesse potestati Papæ,96.d. si imperator,& c.sicut, vsque ad finem.
Quod potestas Papæ in concilijs excipitur,& statuta conciliorum sua potestate confirmantur, 17.dist. per totum.
Quod potestas Imperialis siue regia non est vituperanda,14.q.5.neque.
Quod personæ ecclesiasticæ ratione prædiorum tenẽtur potestatibus sæcularibus obedire,23.q.8 cõuenior,& c.tributum.Exemplum ibi de Christo.
Quod potestas secularis non habet ius in spiritualibus,23.q.8.tributum.
Quod cum præcipitur quod nõ licet,ibi potestas est contemnenda,11.q.3.qui resistit.
Quod alia est potestas officij,alia executionis, 24.q. 1.miramur.§.proximo.
Quod suspensi habent potestatem.sed nõ executionẽ potestatis,1.q.1.quod quidam,§.ex his,circa prin. 24.q.1.miramur,§.proximo.

De potestate Imperatoris habes vbi agitur de Imperatoribus & regibus & principibus,& de Potestate episcopi, vbi agitur de Episcopis, & sic de aliis vbi agitur de singulis.

PRAEBENDA. Quod præbendæ in duabus ecclesiis vni non sunt dandæ,70.dist.sanctorum, 89. dist.singula.

De hac materia habes vbi agitur de Beneficiis,& vbi agitur de Officiis.

PRECARIAE.Quod precariæ dicuntur quædã precationes vsusfructus in recompensatione proprietatis,10.q.2.precariæ,12.q.2.precariæ.
Quod precarium vtendum conceditur quandiu patitur qui concessit,12.q.2.sæpè.
Quod precariæ cum fiunt,sunt in scriptis redigendę ne per retentionem diutinam præiudicium generetur,21.q.2.sæpè.
Quod precariæ de quinquennio in quinquẽnium debent renouari,10.q 2.precariæ.
Quod precariæ ittationabiliter factæ præcipuè ecclesiarũ successori nõpræiudicãt,10.q.2.de precarijs.
Quod precariæ possidentes præscribere nõ possunt, 16.q.3.clerici & c.seq.
PRAECAVERE. Quod præcauendum est futuris periculis,23.dist.in nomine,circa prin.51.d.desponsata,28.dist.de Syracusanæ,82.dist. proposuisti, circa med.

De hac materia habes vbi agitur de Cautela.

PRAECEPTVM.Quod præceptũ Dei omnibus præceptis anteferatur,8.d.quæ contra,11. qu.3.si is qui,& c.seq
Quod decem generalia sunt præcepta Dei,quæ decalogus dicuntur,32.q 4 meretrices.
Vnde versus.

Idola sperne,Dei tibi non sit nomen inane,
Sabbata sãctifices,habeas in honore parentes.
Non occisor eris:fur:mœchus:testis iniquus.
Non alij nuptam,nec rem cupias alienam.

Quod præceptum Dei facit licitum vbi aliàs esset illicitum,14.q 5.dixit.
Quod an Deus non vult vt semper fiat id quod præcipit,22.q.1.non est.
Quod præceptæ patientiæ non tam exhibitione corporis quàm præparatione cordis sunt retinẽda,23. q 1.nisi.§.his ita,& c.paratus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item quod præcipitur imperatur, & quod imperatur, necesse est fieri, 14.q.2.c.vlt.

Quod præceptum papę propter obedientiam beati Petri cuius successor est, diligenter est obseruandum, 19 dist. in memoriam.

Quod inutilium præceptum superiorum non est implendum, 14.q.3.si episcopus forte, & c.seq.

Quod præcepta etiam sanctorum prælatorum antequam impleantur sunt discutienda, videlicet si sunt iusta, & licita, si non sunt contra Deū, 50.dist.si quis præpostera.

Quod nec Papa vult impleatur quod per surreptionē præcipit, 16.q.3. licet.

Quod qui iusti pręceptis non obtemperat, debitor est pœnæ, 14.q.1.quisquis, 50.dist.si quis præpostera.

PRECES. Quod preces hominum Deus non semper exaudit, 50.dist.si quis præpostera.

De hac materia habes vbi agitur de Oratione.

Quod preces canonicæ disciplinę contrariæ non sunt exaudiendæ, 60.dist.miror, 14.q.6.c.1.

Quod rescripta expressam debent habere conditionē hanc, si preces veritate nitantur, 26.q.2. rescripta.

Quod iudices sunt puniendi qui precum mędacia nō arguunt, 25.q.2.rescripta, vique ad c.vniuersa.

Quod virum per preces suas, vel aliorum possit quis sine simonia promoueri, habes vbi agitur de simonia.

De hac materia habes vbi agitur de Petitione.

PRÆCIPITATIO. Quod præcipitatio qualiter, & in quibus non sit bona, habes supra vbi ponitur Acceleratio.

PRÆCISVS. Quod præcisus de Christi corpore etiam si figuram membri teneat, vitæ spiritum non habet, 23.q.7.quemadmodum.

Quod de præcisis ad sacramenta conferre possint, habes, 1.q.1. per totum.

De hac materia habes vbi agitur de Hæreticis & Schismaticis.

PRAEDA. Quod præda secundum militarem disciplinam regibus est seruanda, 23.q.5. dicat.

Quod propter prædam militare est peccatum, 23.q.1. militare.

Quod omnis illicita præda furti nomine in decalogo est prohibita cum dicitur nō furaberis, 32.q.4.metricces.

Quod prædones peregrinorū & pauperum sunt excōmunicandi, 24.q.3. in quis Romipetas, & duob.c.se.

PRAEDESTINATIO. Quod prædestinatio Dei semper in bono est, 23.q.4 Nabuchodonosor, ante med.

Quod prædestinatio ita est à Deo disposita, vt electi meritis, & precibus ad ipsam perueniant, ibid.

Quod nequaquā obtineri possunt quæ prædestinata non fuerunt, 23.q.4 obtineri.

Quod prædestinatio propitijs meritis & sanctorū precibus adimpletur, 3.q.4.obtineri.

Quod prædestinatus in quantum prædestinatus non potest dānari, de pœn.dist.4.peccatum, §.verum, post med.

Quod licet nemo possit saluari nisi prædestinatus, omni tamen delinquenti adhibēda est correctio, sicut medicina adhibetur omni languenti, licet sciatur neminem vltra terminum à Deo præfixum victurū, 23.q.4. Nabuchodonosor.

Quod prædestinatio multis est causa standi, sed nemini est causa labendi, 23.q.4.Nabuchodonosor, §.item qui.

Quod non inducit necessitatem correctionis vel obdurationis, cum boni per gratiam corrigantur, mali libero arbitrio pereant, 23.q.4. Nabuchodonosor, §.non ergo.

Quod licet prædestinatio Dei vel præscientia falli nō possit, non ideo omnia prædestinata necessario euenire non possunt. sed quia bona absque eius gratia, & mala præter eius scientiam euenire non possunt.

Quod multi videtur prædestinati merito præsentis iustitię, non autē prædestinatione eternitatis æternę, de pœn.dist.4.§ hoc ergo.

PRAEDICATIO. Quod prædicatio verbi Dei nō est contemnenda, 1.q.1. interrogo.

Quod non minus est reus qui prædicationem negligēter adhibet, quam qui corpus Christi in terram cadere permittit.

Quod ad prædicationem sine sit fidelis siue infidelis, etiam est in ecclesia admittendus, de consid. 1. episcopus nullum.

Quod contemptoribus ne margaritæ spargantur ante porcos est subtrahenda, 43.dist.in mandatis.

Quod prædicatio præponenda est aliquando contemplatio, & aliquando postponenda, 8.q.1, in scripturis. Exemplum ibi de Hieremia.

Quod sicut vtilius est habere prudentiores, quàm fortiores amicos sic vtilior est sermo ver. or quàm disertior, 38.dist.fedulo.

Quod prędicatio suscitat spirituliter mortuos, 8.q. 1.olim.

Quod prędicator debet esse in vita & scientia irreprehensibilis, 8.q.1.oportet, 26.dist §.1.& §.ecce, 38.dist sunt.c.1.

Quod prædicator purus debet esse à peccato, 50.dist. quid est hoc, & c.cum exaudiero, 35.q.6 in fin.

Quod fructum Christi non suum debet intendere, 8.q.1.olim, & c.in scripturis.

Quod secundum capacitatem audientium sermonē debet formare 8.q.1.oportet.

Quod nec propter Christi cultum ampliandū nec propter aliud vlla debet mentiri ratione, 22.q.2.primū.

Quod prædicator debet esse actiuus & cōtemplatiuus & non de suo sensu, sed illa docere quę didicit in cō templatione, 36.dist.si quis vult.

Quod nec propter æmulationem vel detractionem aliorum à recta prædicationis intentione debet recedere, 44.dist.si quis.

Quod prædicator ad vtilitatem populi prædicans consequitur à Deo vberiorē gratia, 18.q.1.reuertimini.

Quod nullus laicus vel religiosus absque papæ vel episcopi licentia, nec mulier quantumcunque docta, & sancta sit, debent prædicare, 16.q. 1. adijcimus, 23 dist.mulier.

Quod qui prædicatorem veritatis contristat in Christum peccat, 11.q.4. quicunque contristauerit.

Quod vitiosi sermo non est contemnendus, quia sicut lixiuium per cinerem humidum fluens lauat, & non lauatur, sic bona doctrina per malum sacerdotem credentes à peccatis lauat, 83.dist §. vlt.

Quod infelix est prædicator qui alios illuminando ipse tenebrosus & reprobus efficitur, de pœn. dist. 2. §.opponitur.

Quod prædicator bene dicendo & male viuēdo Deū instruit qualiter eum debeat condemnare, 40.dist. multi.

Quod prædicatores qui ab auditoribus non intelliguntur non audientium vtilitatem, sed suam ostentationem quærunt, 43.dist dispensatio.

Quod incōuenienter prædicat qui pauperem Christū pingui ventre & rubentibus buccis annunciat, 35. dist.ecclesiæ.

Item qui arroganter & cum fastu annunciat, 46.dist. hoc habet.

Item qui fabulas immiscet, quia invno ore cum Iouis laudibus se Christi laudes non compatiuntur, 86. dist.cum multa.

PRAEFATIO. Quod præfatio Beatæ Virginis nouem antiquioribus præfationibus per cōcilium addita est, 70.dist.sanctorum.in fi.

Quod excepta præfatione beatæ Mariæ nouem sunt quæ per circulum anni cantantur, de consd. dist. 1. in uenimus.

Quod ante præfationem ideo Sursum corda dicitur, vt iunc præcipuè ad Deum mentem erigere pleb's moneatur, de consd.dist.1.quando autem.

PRAEIVDICIVM. Quod præiudicium committitur quando lite pendente pro altero sententiatur, 11.q.1.quia res.

Item præiudicium committitur quando vna parte absente altera auditur, 3.q.9.c.vlt.

Item præiudicium committitur quando quis contra iustitiam condemnatur, 2.q.1.in primis.

Item præiudicium generatur quando quid furtiuè vsurpatur, 93.dist.illud.

Item præiudicium dicitur quodlibet factum iniuriosum, 11.q.1.quia res.

PRAELATIO. Quod prælatio non est instituta cōtra bonos, sed ad coercendum malos, 22.dist de Constantinopolitana.

Quod prælatio ecclesiastica quia est à Deo, nō est cōtemnenda 11.q.3. nemo contemnat.

Item nec audet suscipienda, nec propter desidiam refuenda, 16.q.1.vos autem, 8.q.1.olim, & tribus c. seq. 40.dist.multi.

Quod ambitiosus ad prælationem etiam si sanctus sit reprobatur, 1.q.1.principatus.

Quod fugientes eam magis sunt assumendi quàm se ingerentes, 1.q 6.sicut, 8.q.1.in scripturis.

Quod non consanguinitas, sed iuris & scientiæ congruitas est attendenda in ipsa, 8.q.1.& c.seq.

Quod non prælatio, sed bona conuersatio nos iungit Deo, 40.dist.non loca.

Quod omnis sanctitas præsumēda est de prælato, 40. dist.non nos.

Quod ille prælatus dicitur maior, qui vita est sanctior, 2.q 7. Paulus Petrū, & duob.c.seq.40.di.multi, in fi.

Quod absurdum est prælatum peiorem esse populo, 1.q.1.vinissimus.

Quod prælati debent esse literati, 36.distinctione qui ecclesiastici, & duobus capitul. sequen.& capitu.si quis vult.

Quod vita pastoris debet esse exemplar subditis, 2. q.3 cum pastoris.

Quod prælati debēt esse duces gregis & pastores, 7.q. 1.scitote.

Quod integritas prælatorum salus est subditorum, & ordo mutabit si quod inuenitur in corpore, non in oenitatur in capite, 41.dist. miramur.

Quod prælatus debet in conuersatione & sermone præire, 8.q.1, qualis, 40.dist.non nos, & tribus c seq.

Quod minorum exempla admirandum, & doctrina ad discendum spernere non debet, 22.dist.de Constantinopolitana 24.q.3.si habes.

Quod debet eram erga subditos solitam curam gerere, 8.q.1.in scripturis.

Item nunc actioni nunc contemplationi vacare, 88. dist.decreuit.& cap.episcopus nullam, 2 q 7.episcopi, 8.q.1.in scripturis.

Item erga infirmos compatiens debet esse, 45.dist.te cedite.

Item discordantes concordare, 90.dist.cap.1.& c.studeudum.

Item de subditis non facile debet credere, 86.dist.si quid vero.

Item nō det ex vindicta corrigere, 86.dist.q.1.d.& c.se.

Item nec iuxta velle debet subditum punire, 45.dist. cum beatus Paulus, 11.q.3.ipse.

Item prōpitior debet esse ad miserendum quàm ad puniendu, 45.dist.licet, quia tutius redditur ratio de misericordia, quàm de crudelitate, 2.q.7.alligant.

Item seuerus debet esse contumacibus, sed benignus pœnitentibus, 2.q.5 quando.

Quod si in corrigendo excesserit, à subditis veniam petere non tenetur, 86 dist.quanto.

Quod contra prælatum non de facili est præsumendū. 11.q.3.absit.

Quod prælati plus aliis aduersitatibus sunt exposiți, 1.q.1.nullis, 7.q 1.fuggestum, & duobus cap.seq.

Quod peccata subditorum in eis imputātur, 1.q.1.quid quid, 9.q.3.episcopo.

Quod superbia & auaritia in ipsis præ cęteris reprobā tur, 93.d.diaconi sunt.c.rea medium.

Quod prælatus sine temporalibus non proficit, sicut anima sine corpore nō viuit, 1.q.3 si quis obiecerit.

Quod nihil in hac vita laboriosius & apud Deū gratius, quàm esse bonum prælatum, 40.dist.ante omnia, 96.d.t.duo.

Quod bonorum prælatorum Deus facilius orationes exaudit, 1.q.1.ipsi sacerdotes.

Quod malus prælatus quandoque datur propter peccata populi, 6.quæsti.2.ex merito, 8.q.1.audacter. Exemplum ibi de Saule.

Quod toleratur quamdiu per sententiā nō deiicitur, 15.q.8.c.vlt.23.q.4.tres.

Quod incongruè sanctorum locum tenet, si facta bonorum non sectatur, 40.dist.non est, & c.seq.

Item honor adeptus vel ei exhibitus cedit ei ad cuius pam & ad prænam, 40.dist multi, 2.q.7. secuti, in fi.

Quod suo exēplo multos trahit ad inferos, 40. dist.si papa.

Quod apud Deum nihil miserabilius quàm prælatus malus, 40.dist.ante omnia.

Quod mali prælati tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exēpla transmittunt, 11. q.3.præcipuè.

Quod in eodem genere peccati grauius cadunt prælati quàm subditi, 40.dist.homo.

Quod non sunt ipsorum opera sed doctrina attendēda. 1.q.1.non quales.

Quod licet prælati sint mali, tamen à subditis nō sunt contemnendi, 1.q.1.multi, & duobus c.seq. 6.q.1. sacerdos, c.o ues.

Quod Christus malis deferendo prælatis cum alapa daretur, Exemplum subditis humilitatis & patientiæ erga prælatos reliquit, 93.dist.dominus.

Quod illi prælati sunt mercenarij, qui honores & tēporalia quærunt, non ea quæ sunt Iesu Christi, 8.q. 1.sint in ecclesia.

De hac materia habes vbi agitur de episcopis, & de Abbatibus, & de Possessione, & de Electione.

PRESBYTER. Quod presbyter Græcè Latine senior interpretatur, 21.dist.cleros.

Quod presbyteri seniores non propter ætatem, sed propter honorem & dignitatem nominantur.

Quod presbyteri ijdem sunt qui & sacerdotes.

Quod olim episcopi dicebantur presbyteri, 93.dist.legimus, & 94.dist.olim, & c.seq.

Quod præsente episcopo presbyter non debet signare infantes, 95.dist.presbyter.

De differentia episcopi, & presbyteri, habes 95.dist. per totum.

De presbytero habes vbi agitur de Sacerdote.

PRAESCRIPTIO. Quod præscriptio nō fauore malæfidei possessoris sed odio rem suam proiicit, ut negligētis introducta est, 16.q.3.placuit, §.pōt[illegible].

Quod præscriptio est vnius anni 54.distin.per totam, vbi agitur de seruis ignorāte domino) ordinatione.

Item est præscriptio vnius anni & diei, 20.que 2.puella, vbi agitur de professione.

Item est præscriptio vnius anni & dimidij, 3 q.3. de indicijs, vbi agitur de episcoporum excusatione.

Item est præscriptio biennij, 29.q. 3. monasterijs, vbi agitur de incognitorum in monasterijs susceptione.

Item est præscriptio triennij, 17.q. 2. si quis incognitus, vbi agitur de incognito ad professionem susceptio.

Item est præscriptio quadriennij, 16 q 3. & quas actiones, vbi agitur de vsucapione.

Item est præscriptio sex annorum, 7.dist. § 1. si emeris seruum, vbi agitur de seruimanumissione.

Item decem annorum, 16.q 3. placuit, §. potest, ante med. vbi agitur de præscriptionis dispensatione.

Item est præscriptio quatuordecim annorum, 20.q. 1.puella, vbi agitur de voti obligatione.

Item est præscriptio quatuordecim annorum, 20.q. 2. si in qualibet, vbi agitur de masculorum ad religionem obligatione.

Item est præscriptio decem & octo annorum, 28.dist. de his, vbi agitur de subdiaconorum ordinatione.

Item est præscriptio viginti annorum, 16.q 3. placuit, §. potest, vbi agitur de præscriptione.

Item est præscriptio viginti quinque annorum, 20.q. 1. placuit, vbi agitur de diaconorum ordinatione.

Item est præscriptio quadraginta annorum, 16.q. 3. placuit, §. potest etiā post medium, vbi agitur de libertate quòd ei nullo tempore præscribitur.

Item est præscriptio centum annorum, 20.q. 1. iuuencula, vbi agitur de abbatissarum velatione.

Item est præscriptio sexaginta annorum, 16.q. 3. nemo, vbi agitur de Romanæ ecclesiæ præscriptione.

Item est præscriptio vnius mensis, 4.q. 5. quisquis.

Item est præscriptio duorū mēsium, 3.q.3 si ęgrotās.

Item est præscriptio trium mensiū, 54.di. fraternitatē.

Item est præscriptio quatuor mensiū, 76.distinctiuniū, §. non autem.

Item est præscriptio sex mensium, 3.q. 3. de inducijs.

Item est præscriptio nouem mensium, 3.q.3. inducię. §. spatium.

Item præscriptio est decennalis & vincennalis quę ecclesijs obijci non pōt, 16 q 3. placuit, §. potest etiā.

Item præscriptio communis est tricennaria, religiosorum quadragenaria, Romanę ecclesiæ centenaria, 23.q.2. §. i. & 16.q.3. placuit, §. potest etiam.

Quod quælibet prædictarum præscriptionū debet habere bonam fidem, & iustum titulum possessionis 16.q.3. placuit, §. potest etiam.

Quod non currit præscriptio contra res ecclesiæ precarievel ratione hostilitatis possessas, 16.q.3. clerici, & duobus c.seq. 12.q.sępe.

Item non currit præscriptio tempore prælati male alienantis, 16.q.3. si sacerdotes.

Item non currit tempore captiuitatis & hostilitatis, 26.q.3.c.vlt.& c.porro.

Item non currit tempore pueritię, scilicet intra xiiij. annum, 16.q.3. placuit, § si autem.

Item non currit in decimis à laicis detentis, 16.q.3. placuit vt, post med.

Item non currit contra libertatem, ibid.

Item non currit contra publicas functiones, §. porro, ibid.

Quod an vna ecclesia possit iuta alterius ecclesiæ tollere per præscriptionem, habes, 16.q.3. per totum.

Quod monasteria contra ecclesias non possunt præscribere, nisi spatio xl. annorum, 14.q.4. per totum.

Quod præscriptio triennalis non præiudicat ecclesijs, 16.q.3. si sacerdores, & q.4.c.1.

Quod laici non possunt præscribere decimas, 16.q.3. placuit, §. potest etiam.

Quod limites diœcesiū vel parochiarum præscribi nō possunt, 16.q.3. licet, § hoc multipliciter, & c.seq.

Quod ius diœcesiū præscribi potest, 16.q.3.c.1.& tribus c.seq.

Quod in illis quę quis sua auctoritate vsurpatiuè possidet, præscribi non potest, 16.q.3. dilectio, §. potest etiam aliter.

Quod ille qui asserit se præscripisse, si dubitatur, debet iuratoriam præstare cautionem, quòd bona fide & conscientia bona possideat, 16.q.3. dilectio.

Quod interruptio præscriptionis dat ius egendi, 16.q. 3.c.1.& q.4.volumus.

Quod interruptio fit dupliciter, videlicet naturaliter, id est, contra ius naturæ, quando scilicet contra cō scientiam possidetur, 16.q.3. placuit, §. potest etiam.

Item ciuiliter fit vel per libelli oblationē, vel per litis contestationem, 16.q.3. placuit, §. potest, ante med. & c.quicunque.

Item fit per protestationem coram episcopis vel alijs bonis viris, 16.q.3. placuit vt, post med.

Item per synodalem proclamationem, 16 q.3.c.1.& tribus c.seq.

Item fit per interpellationem vel testium subscriptionem, 16.q.2. placuit vt, §. is autem.

Quod longæua vsurpatio non facit præscriptionem, 100. distinctione contra morem, 23.quęstione prima, scisma.

PRAESCIENTIA. Quod præscientia Dei contingat futura quę homini bene libertate, liberi arbitrij debent prouenire, 23.quæst. 4. Nabuchodonosor. circa fin.

Quod præscientia solum in malis operibus est intelligenda, ibid.

Quod præscientia Dei nullam necessitatem infert libero arbitrio, ibid.

Quod secundum præscientiam Dei scribuntur in libro vitæ qui præsciti sunt iustificati, & delentur de libro vitæ qui præsciti sunt damnati, de pœn.d.f.4. §. finis, vsque ad fi.

PRAESVMPTIO. Quod præsumptio concipitur ex circonstantia facti, 32.q 5. nec solo.

Quod præsumptio violenta oritur ex ptopinqua facti circunstantia, 3.4.dist.quotumdam.

Quod præsumptio est multiplex, videlicet vsurpatoria, quando scilicet alieni termini vel officium vsurpatur, 9.q.1.c.1.& q.2. nullus alterius, & quæstione 3. si autem.

Item præsumptio diabolica cum bona ecclesiarum inuadunt, 2.q 1.de vito.

Item præsumptio sacrilega quando Deo dicata humanis vsibus applicantur, 12.q 2. prędia.

Item præsumptio cōspiratoria quę fit contra prælatos, 11.q.1.si qui clericorum.

Item præsumptio pernicio sa cum serui fugitiui ad ordines vel ad religionem recipiuntur, 55. distinctione generalis.

Item præsumptio nefanda quando ecclesię officia propinquis minus dignis committuntur, vel ab illegitimis personis pertractantur, 89.dist.decenter, 16.q. 1.placuit communi.

Item præsumptio ambitiosa est quando minor præsumit exequi quod est superioris, 7.q.1.pontifices, & c.nihil contra.

Item præsumptio fastuosa est cum prælati crimino si nolunt reprehendi, 2.q.7. præsumunt.

Item est præsumptio deordinata cum vltra statutum aliquid attentatur, 10.qu. 3. inter cetera, 21.q.4.episcopi.

Item præsumptio negligentię quando prælatus subditos malos non coercet, 2.q.7. sicut inquit.

Item præsumptio blasphemię, sicut cum canones sanctorum patrum violantur, 25.q.1. violatores.

Quod præsumptio crudelitatis, hoc est prælatorum de sæuientium in subditos, 10.q. 3. quia cognouimus.

Quod quantumcunque perfectus de suo statu non debet præsumere, 6.q.1. imitare. Exemplum de apostolo Petro.

Quod Deus bonorum præsumptionem deprimit per aduersitatem, 6.q.1. oues, § ipsa.

Quod in dubia rebaptizatione non est temeritas præsumptionis, sed diligentia pietatis, de consd. dist. 4 si nulla.

Quod præsumitur quis citius mori quanto senior est. 7.q.1. petisti, 86. dist. tanta nequitia.

Quod præsumitur pro senectute, scilicet dignior probitas, 59. dist. si officia.

Item in iustitia examinatio, 86. dist. si quid verò.

Item præsumitur sapientia, 84 dist. porro.

Item motum grauitas, 12.q.1.c.1.

Item sermo veracior, 35.q.6. consanguineos.

Item eleemosyna dignior, 35. dist. non satis.

Quod quandoque præsumitur, ex præsenti circa præteritum, 34.q.2.c.cum per bellicam.

Item quādoque præsumitur ex præsenti circa præsens, 6.q.1. qui crimen.

Item præsumitur ex præsenti circa futurum, 47. dist. sicut hi, §. necesse, circa fin.

Quod quandoque præsumitur ex præterito circa præteritum, 28. di. quia sunt. vbi præsumitur vxor diconi non fuisse, quia virgo ad eum non peruenerat.

Item ex præterito circa præsens, 87. dist. quicunque.

Item ex præterito circa futurum, 23.q 5. si apud.

Item ex causa, 23.q.8. occidit, vbi ponitur qualiter sancti patres ex causa meritorię occiderunt.

Item ex persona, 89. di. decenter, vbi præsumitur de episcopo, quòd si res ecclesiæ cōsanguineis cōmittit: quòd illis non ecclesiæ lucrum quærit.

Item ex loco, 17. quæ. 4. quisquis, 1. vbi sacrilegium præsumitur ratione sacri loci.

Item ex tempore, 1.q.1. constat, vbi ex breuitate temporis præsumitur color excusationis.

Item ex facti qualitate, 12.q.5. bonę rei.

Item ex dignitate, 11.q.3. abiit, vbi dicitur, quòd de sacerdotibus est bonum præsumendum.

Item ex taciturnitate, 28. di. diaconi, vbi dicitur quod qui diaconatum recipit, etiam tacendo se ad castitatem adstringit.

PRAEVARICATIO. Quod prævaricatio est vera crimina abscondere, 2.q.3. si quem, § notandum.

Item prævaricatio est votum castitatis vel religionis postponere, 20.q.1. puellæ.

Quod non est prævaricatio incauti, & temerarij iuramenti emendatio, 22.q.4. diffinitio.

Quod prævaricatio fidei ad testimonium non admittitur, 2.q.7. non potest.

PRIMAS. Quod primas est maior archiepiscopo, 99 dist.c.1.§ 1.

Quod primatus officiū sumptū est à Gentilibus, ad quos oppressi qui ad Imperatoris auxiliū venire nō poterāt, tanquam ad primam iudiciariam potestatem confugiebant, 99 d. prouinciæ, & c.seq.

De Translatione habes vbi agitur de Patriarchis.

PRINCEPS. Quod princeps sæcularis diuina ordinatione ad regēdā populū instituit, 8.q 1. si ergo.

Quod debet ecclesias & prælatos earum defendere, 63.di. Valentinianus. in fi. 23.q 5 pti ncipes.

Quod de electione episcopi & aliorum Prælatorū nō debet se intromittere, 63. di. Hadrianus.

Quod princeps debet reuereri episcopos, qui principū colla debent submitti genibus sacerdotum, 63 dist. Valentinianus, 96 dist. duo. in fi.

Item de bono statu ecclesiæ debet prouidere, 96. di. boni, 23.q.5. principes, & c. incestuosi.

Item debet intendere ad tuitionem viduarū, & pupillorū protectionem, & raptorum retrænationē, 23. q.5. adm nistratores.

Quod leges principum non possunt infringere statuta pontificum, 10. dist. per totum.

Item iudicantur & excommunicantur ab episcopis, 96 dist. duo & duobus c seq.

De hac materia habes vbi agitur de Imperatoribus, & de potestate, & De Regibus.

PRINCIPIVM. Quod principium malū difficili ter bonum finem consequitur, quia difficile est vt bono peragantur exitu, quæ malo inchoata sunt principio, 1.q.1. principatus, & duobus c.seq.

De hac materia habes vbi agitur de Exitu.

PRIVILEGIVM. Quod priuilegium dictum est eo quòd in priuato feratur, 3. dist. priuilegia.

Quod priuilegia sunt leges priuatorum.

Quod priuilegium speciale derogat generali, 25.q.1. ea.vit. circa finem.

Quod priuilegium quandoque cōceditur vni prouinciæ, 35.q 3. quædam lex, § quod scripsi.

Item conceditur vni ecclesiæ, 16 q.1. hinc est.

Item quandoque vni personæ 7 q.1. petisti.

Quod personale priuilegium ad aliū non extenditur, 7.q.1. petisti. post med.

Quod priuilegium sigillatim concessum omnibus nō conuenit, 16 q.1. hinc est.

Quod priuilegia paucorum non faciunt legem communem, 25.q.1.c.vlt. post med.

Quod semper cum pallio conceditur priuilegium speciale, 100. dist. rationis.

Quod priuilegia concessa per superiores per inferiores non possunt nec debent infringi, 9.q 3. conquestus, 12.q.2. vulteranæ, 25.q.2. priuilegia.

Quod ecclesia Romana aliarū ecclesiarum priuilegia debet conseruare, 25.q.2. per totum.

Quod an posteriora priuilegia derogent prioribus, 25.q.vlt. priuilegia, & 6.ea.seq.

Quod Romana ecclesia potest aliis concessa vel mutare vel penitus reuocare, 25.q.vl. postea q. §. his ita.

Vtrum priuilegium valeat contra statuta patrum, & dicta sanctorum, 25.q.1. per totum, & q.2. postea §. his ita.

Quod qui allegat priuilegiū, debet monstrare quod allegat, 100. dist. contra motem.

Quod priuilegium mereretur amittere qui concessa abutitur potestate, 11.q.3. priuilegium, 25.q.vlt. postea quàm §. his ita.

Quod priuatur quis priuilegio propter scandalum, 3. q.6. hæc quippe.

Item propter fauorem alterius loci vel personæ, 22. di. tenouantes.

Item propter atrocitatem criminis, 11.q.3.12, 9.q.3. conquestus.

Item propter renunciationē expressam, 7.q. 1. quàm perculosum.

Quod abutitur quis priuilegij potestate multipliciter videlicet quando quis superiori inferiorē totaliter inuitum compellit ad dignitatem, 74 dist. vbi.

Item qui eam exercent non ad subditorum vtilitatē, sed ad suam voluntatem, 11.q.3. priuilegium.

Item qui eam non habet, sed assumit propria temeritate, 25.q.2. postea, § his ita, in fi & c.seq.

PROBATIO. Quod probatio est duplex, videlicet diuina & humana, 26.q.5. nec mirū, ante me. & post.

Quod Deus permittit mala vt boni qui videt probetur virtum verè ipsum diligant, 26.q.5. nec mirum, ante finem, & in fi.

Quod aduersitas quæ bonis viris obijcitur, probatio virtutis est, nō iudicū reprobationis, 7.q.1. aduersitas.

Quod mortem probatur infligere qui hanc cum, possit non excludit, 83. dist. §. 1.

Quod in humanis iudicijs enus probationis reo non incumbit, 6.q 3. quod autem.

Quod si reus laborat infamia, & si non potest probari propter scandalum tenetur se purgare, 6.q.5.§.vlt.
Quod accusatus non negationem sed exceptionē probare debet, 6.q.1.quod autem.§.item accusatus.
Quod probatur crimen siue aliud factum multipliciter, videlicet per confessionem, 15.q.5.presbyter.
Item per rei euidentiam, vt cum quis in crimine deprehenditur & conprobatur, vt 50. dist. si quis diaconus, 81. dist. si quis clericus, & c presbyter.
Item cum quid ita notorium est vt nulla possit tergiuersatione celari, 2.q.1.de manifesta, & duob. c.fe.
Item per famam, 4.q.3.placuit.§.item in criminali.
Item per præscriptionem, 18.d.f.peruenit, & 44.dist. multis.
Item per iuramentum, 16.q.3 dilectio.
Item per instrumentum, 16.q.3.placuit.§.potest.
Quod per vnum testem nihil probatur nisi cum miraculo, 4.q.3.in fi.§.sed obijcitur. Exemplum ibi de sancto Britio.
Quod proponens calumniam & non probans punitur, 5.q.6.quia iusta, & c.seq.
Quod probationis tempus, & religionis habes vbi agitur de professione, & vbi agitur de monachis.

De hac materia habes vbi agitur de Testibus.

PROCVRATIO. Quod procuratio episcopi vel archidiaconi tempore visitationis non debet esse grauis sed moderata, 10.q.3.cauendum, & duob. c.seq.
Quod procuratio non debet fieri nisi vno die, & hoc cum moderata societate, 13.q.vlt.inter.
Quod si episcopus vel archidiaconus non visitat nomine procurationis nil debet exigere, 10.q.1.relata.
PROCVRATOR. Quod procurator dicitur defensor ecclesiæ, 1.q.3.Saluator, circa med.
Qđ infamis non possit esse procurator, 3.q.7.infames.
Quod in capitali siue in criminali causa non per procuratorem, sed per se agendum est, 2.q.6. si quis in quacunque, §. cum autem, & c.si quando.

De hac materia habes vbi agitur de Aduocatis.

PRODITIO. Quod proditio ad mortem maius peccatum est homicidio, de pœn.dist.1. periculose.
Quod qui veritatem non defendit vel pronuntiat, proditor est veritatis, 11.q.3.noli timere.
Quod qui nulli cognitum peccatum publicat nō coreptor, sed proditor est, 2.q.1.si peccauerit.
Quod qui hominem prodit ipsum interficit, de pœn. dist.1.periculose.
Quod clericus proditionibus vacans degradatur, 46. dist.clericus.
PROFESSIO. Quod professio religionis facta infra annos discretionis nō tenet, 20.q.1.c.1.& §.seq.
Quod professio regularis fit per scripturam vel per aliquod signū subscriptū, 29.q.2.c.vl.27.q.1.omnes.
Quod nemo debet recipi ante annum probationis ad professionē, 27.q.2.Gonsaldus, 19.q.3 monasterijs.
Quod laicus incognitus ante professionem probari debet per triennium, ne forte sit seruus, vel ratiocinijs obligatus, 17.q.2.si quis incognitus, 53. dist.legem.
Quod clericus incognitus probari debet per biennū, 19.q.3.monasterijs.
Quod noti est tempus probationis annus, vt 17.q.2. Gonsaldus, & 20.q.2.puella.
Quod regularis semper & vbique professionis vestibus debet vti, 20.q.1.c.vlt.27.q.1 omnes.
Quod religiosus si ordinatur sub titulo monasterij etiā si aliter non est professus, hoc facto tanquam professus illi monasterio perpetuo obligatur, 70.dist.sanctorum.
PROHIBITIO. Quod prohibitio Dei est diligentius seruanda quàm hominum, 10.dist.lege.
Quod prohibitio præiati si propter necessitatem rumpitur, non culpatur, 11.q.3.antecessor, & c.seq.
Quod illud quod non est prohibitum, videtur esse cōcessum, 30.q.3 post vxoris.
Quod nō omne quod non prohibetur cōceditur, 30. q.4 quod autem.
Quod illud officium nō est prohibitum pro quo licet accipere salarium, 23.q.1.militate.
Quod prohibetur simpliciter bonum propter multa, videlicet propter lapsus cautelam, 27.q.2.sunt qui. Nota ibi de matrimonio, & de religione.
Item propter vitandam iactantiam, 21 di.denique, vbi prohibetur sacerdos benedicere episcopo præsente.
Item propter mali occasionem, sicut frequenter iurare, quia talis peierat, 22.q.1.non est, & c.ita ergo.
Item propter scandalum, 27.q.2.si quis sponsam.
Quod prohibentur Christiani, ne figmenta poetarum legant, quia prouocant ad luxuriam, 37.dist.ideo.
PROMISSIO. Quod promissio est impia quę scelere adimpletur, vnde in malis promissis fides est rescindenda, 22.q.4.in malis.
Quod inhonestum non est promittendū, 22.q.4.vnusquisque.
Quod peius est adimplere illicitum promissum, quàm perpetrare, 22.q.4.vnusquisque.
Exemplum ibi de Herode & saltatrice, 12.dist.duo.
Quod non est mendacium venire contra promissum, 22.q.2.beatus Paulus.
Quod cum noxia promissa complemus, Dei iussa cōtemnimus, 15.dist.duo.
Quod non est transgressor promissi qui vt ne impleat, necessitate probetur, 11.q.3.ante cessor, & c.seq.
Quod in promissis plus est subintelligendum quàm quod exprimatur, 22.q.2.beatus Paulus, & 11.q.2. antecessor.
Quod à Deo nō stati m conceditur quòd à sanctis impetrandum promittitur, 50. dist. si quis præposterа Exemplum ibi de Moyse, qui orans pro populo nō impetrauit.
PROMOTIO. Quod promotio est de minoribus ad maius, 93.dist.legimus, in fi.& 50.dist.si officia, & c ordinatos.
Quod in spirituali promotione quandoque possunt interuenire pacta honesta, 18.q.2.licutherius. 10. q.vlt.c.vt.
Quod in promotione inhonesta pacta prohibentur, 1.q.2 quam pio.in fin.

De hac materia habes vbi agitur de Ecclesijs, & Ordinibus, & de Simonia.

PROPHETA. Quod propheta largo nomine dicitur prædicator & doctor, 43.dist.rector.
Quod prophera dicitur qui futura denunciat, 22.q.2. si quælibet, §. Abraham.
Quod prophera de futuris quandoque pronunciat quod ignorat, 22.q.2.si quælibet, §. Abraham.
Quod quantumcunque sit verus propheta, si annunciat aliquid quod est contra Deum, nō est credendū, 26.q.5.nec mirum, ante fin.
Quod mali quandoque prophetizant, 1.q.1. prophetauit. Exemplum ibi de Saul.
Quod mali prophetæ habent spiritum prophetiæ, sed non meritum.
Quod mali prophetæ donum prophetiæ vendebant, 1.q.1.iudices, & c.nunquam.
Quod veri prophetæ populum propter malitiam eius non deserebant, sed ipsum de malitia arguebāt, 23. q.4.tolerandi sunt.
PROPRIETAS. Quod proprietas inducta est propter iniquitatem hominum cum prius essent omnia communia sicut aer, & lux, 12.q.1.dilectissimis.
Quod proprietas personalis non dicitur esse in facultatibus ecclesiæ, quia sunt communes, 12.q.1.expedit, & c.res ecclesiæ.
Quod de rebus ecclesiæ nullus potest dicere, hæc res mea est, 12.q.1.nulli, §. si ergo.
Quod an episcopi vel clerici dicantur proprium habere, 12.q.1.per totum.
Quod ignominia est episcopi studere proprietati, 12. q.2.gloria.
Quod episcopi in rebus ecclesiæ sunt pauperum dispensatores, 12.q.1 expedit.
Quod clerici in rebus ecclesiasticis nil habēt proprietatis, 12.q.1.duo sunt.
Quod clerici facientes proprium de rebus ecclesię deledi sunt de tabula clericali, 12.q.1.nolo.
Quod regulares nil debent habere proprium, 12.q.1. nolo.
Quod qui nihil habent proprium non possunt facere testamentum.
Quod licet perfectis non conueniat habere proprium, possunt tamen esse rerum ecclesiasticarum dispensatores, 12.q.1.expedit.
Quod regularis habens proprium viuēs mortuus est.
PROSPERITAS. Quod prosperitas malorum resultat in caput eorum, de pœn.dist.3.§.quamquā, & c.quid ergo turbamur.
Quod boni nō debent perturbari de prosperitate malorum sicut nec de aduersitate eorum.
Quod nihil infelicius prosperitate peccantium, 23.q. 1.paratus, in fi.
Quod mali propter bona quæ faciunt præsentē prosperitatem in retributionem recipiunt, de pœn. dist. 3.§.quanquam, & c.quid ergo turbantur.
PROVINCIA. Quod prouincia dicitur quæ habet decem velvndecim ciuitates, & vnum regem, 6. q.3.scitote.
Quod non licet habere iudicem alterius prouinciæ nisi detur per superiorē, 6.q.3.§.1.11.q.1.iudices.
Quod reus non debet trahi extra prouinciam nisi ratione rei quæ debet discuti vbi contingit, 3.q.6.nemo.
Item ratione appellationis, 3.q.6.peregrina, 6.q.3.scitote, 2.q.6.qui se scit.
Item ratione mandati maioris iudicis, 3.q.6.vnaquæque.
Item ratione criminis, 17.q.4.si quis suadente.
Item ratione quæstionis & dubitationis circa fidem vbi recurritur ad Papam, 24.q.1.quoties.
Item ratione personæ, sicut est episcopus de quo nō est diffiniendum sine Papa, 3.qu.6.quamuis, 11.qu.1. iudices.
PROXIMVS. Quod proximus diligitur cū à malo retrahitur, & ad Deum colendū perducitur, 23. q.4.c.vlt.
Quod prælatus non debet secretum suum præponere vtilitati proximorum, 8.qu.1. in scripturis, & c. qui episcopatum.
Quod nos proximos Deo loca non faciunt, sed merita. 40.dist.non loca.

De Proximo habes vbi agitur de Dilectione proximi.

PRVDENTIA. Quod prudentia maxime debet esse in prælatis, 36.dist.§.1.
Quod prudentia prælatorum deber esse non solum in litterarum peritia, sed etiam in negotiorū sęcularium solertia, ibidem. & 38.dist.§.1.
PSALMISTA. Quod psalmistæ psalmis à canendis dicti sunt, 25.dist.perfectis, 21.dist.clericos.
Quod psalmistę officium est canere reliquoria, & quid quod pertinet ad cantandi peritiam, 25.d.perfectis.
PVBERTAS. Quod pubertas maseuli sunt, xiiij. anni, & fœminæ duodecim, 20.q.8.puellæ, §.cū ergo. & q.2.si in qualibet.
Quod infra pubertatis annos nec ad religionem nec ad matrimonium quis obligatur, 20.q.1.addidistis, & q.2.si in qualibet & c.puella.
Quod propter publicam honestatē nemo potest spōsam alterius consanguinei ducere, & ducens separatur, 35.q.1.§.porro.
PVDICITIA. Quod pudicitia est animæ virtus, quæ plus valet quàm quæ mala tolerare, quàm mala consentire, 32.q.5.ista ne. Exemplum ibi de Lucretia.
Quod nemo pudicitiam seruat in corpore nisi prius spir tui insita castitate, 32.q.5.ista ne.
Quod pudicitia si mente seruatur propter corporis violentia nō violatur, 32.q.5.magis, & c.ille autem.
Quod animus pudicus nō habet oculum impudicū, 32.q.5.nec solo.
Quod pudici filij paternam verecundiam contegunt, 96.dist.in scripturis. Exemplum ibi de filijs Noe.

De hac materia habes vbi agitur de Castitate.

PVNITIO. Quod punitio parentum qui deliquerunt, in quartam generationem dilata, est signū diuinæ clementiæ dum semper expectat ad pœnitentiam, 1.q.4.homini qui, § econtra.
Quod Deus punit peccata per nescientes sicut per Senacherib. vnde prophera Virga furoris mei Assur.
Quod quia non Deo sed viribus suis attribuit, dictū est ei, Nūquid gloriabitur securis, & c.23.q.5.§.vlt.
Item per Nabuchodonosor, vnde dominus, quid dabo ei qui seruiuit mihi apud tyrum? & tamen idem postea inde superbiens factus est bos.
Item per Antiochum, qui suis viribus hæc ascribēs audiuit, Effunde iram tuam in gentes quæ te non nouerunt.
Item per Romanos qui necem Christi in Iudæos vindicaueruntquod qa sibi ascripserunt, dictū est eis, Eleua manus tuas super gētes quæ te nō nouerūt.
Itē punit Deus per scientes, scilicet filios Israel qui ex mādato occiderunt Amorrhæos. ibid. post mediū.
Item punit per quoscumque vbi iustum bellum geritur, & vires Deo asscribuntur. ibi circa finem, & c. sunt quædam. 15.q.1.non est.
Quod puniturs ola attentatio, 36.quæstione 2. si quis virginem.
Quod punitur sola voluntas, 27.q.1. nuptiarum.
Item punitur sola spes vel expectatio, 14. quæsti. 3. si fenerauerit.
Item punitur sola cogitatio, 47.dist.quoniam multi.
Item punitur sola aggressio, de pœn.dist.1.si quis.
Item punitur sola aggressio, de pœ.d.1.si quis necādi.
Item punitur solus ausus. de pœ.d.1.si quis pulsatus.
Item punitur sola solicitatio, 36.quæ.2.si quis non dicam.
PVRGATIO. Quod purgatio est quadruplex, videlicet spiritualis, canonica, vulgaris, & purgatorij ignis.
Quod spiritualis purgatio, quæ est à peccatis, fit per fidei feruorem, 15.q.vlt.c.vlt.
Item fit per baptismum & pœnitentiam, de conse.di. 4.non potest.
Item Eucharistiæ & aliorum sacramentorū acceptionem.
Itē fit per quęlibet opera pietatis, 22.q.2.si quælibet.
Item fit per aduersitatem & tribulationum tolerantiā, 50.dist.& purgabit.
Item in hoc quod Esaias fuit purgatus calculo ante quàm missus, innuitur quòd non nisi purgatus dēt secreta cœlestia aliis nuntiare, 8.q.1.in scripturis.
Quod canonica purgatio fit per iuramēti sacramentum, 2.q.5.presbyter vel quilibet.
Item indicitur quando quis infamatur apud bonos & graues personas, siue per inimicos, siue per alios, 2. q.5.

q.5.presbyter si, & c.omnibus, 6.q.vlt.per totum.
Quod non inducitur purgatio quando apud viles personas quacumque præsumptione infamatus fuerit, 2.q.5.omnibus.
Quod cum certo numero manuū debeat fieri purgatio, iudicis tamē arbitrio relinquitur, 2.q.5.presbyter si, & c.omnibus.
Item debet fieri purgatio apud quos est infamatus vt ibi moriatur malum vbi contingit, de conf.d.i.2.ergo Berengarius, in fi.
Quod purgatio in manifestis & notorijs non requiritur, 11.q.3.curæ sit.
Quod canonica purgatio diuersimode exercetur in clericis, 2.q.5.per totum.
Quod summus pontifex propter scandalum sedandum sine præiudicio aliorum pontificum purgat quandoque semetipsum, 2.q.5.auditum, & §.seq.
Quod Leo papa purgauit se cum duodecim episcopis. 2.q.5.omnibus, circa fi.
Quod Sixtus papa purgauit seipsum in cōcilio, 2.4.4. mandastis.
Item Damasus papa cum quadraginta duobus episcopis in concilio se purgauit, 2.q.7.nos, circa fi.
Quod episcopus vel electus infamatus cum quinque vel septem episcopis debet se purgare, 23.dist.illud.
Quod episcop⁹ vel presbyter potest se purgare per iuramentū super altare vel euangelia, 2.q.5. habet, & c.Mennam, & omnibus c.seq.
Quod purgatus coram superiori sine litteris expurgationis non debet redire, 8.q.5.quilibet.
Quod clericus infamatus si non potest conuinci, tenetur se per iuramentum purgare, 2.q.5. presbyter.c. omnibus, & c.seq.vsque ad fin.quæst.
Quod clericorum purgatio debet fieri coram episcopo vel coram datis ab episcopo, 15.q.5.c.2.2.q.5. presbyteri si.
Quod suspicio episcopi contra presbyterum vel clericum inducit purgationē, 2.q.5.omnibus, post medium.
Quod presbyter cum septem sacerdotibus debet se purgare, 2.q.5.si legitimi, & duobus c.seq.
Quod episcopus numerum expurgantium potest minuere, vel augere, 2.q.5 presbyter si, & c.oib.ante fi.
Quod purgatio religiosorum super furtis, fiebat olim per Eucharistiæ receptionem, 2.q.5.sæpe.
Quod purgatio vulgaris, quæ fit per aquam frigidam vel feruentem, vel ignitum ferrum, vel per quellū, firmiter prohibetur, quia ibi tentatur Deus, 2.q.5. Mennam, & c.consuluisti, & c.monomachiam.
Quod purgat. o zelotypiæ, quæ olim in lege veteri fiebat modo non obseruatur. 2.q.5.consuluisti.
Quod purgatorij pœna licet non sit æterna, excedit tamē omnem præsentem pœnam, 25.di.qui in aliud. de pœn.dist.vlt.circa fin.
Quod venialia peccata, quæ deportantur illuc, ibi purgantur, 25.dist qualis.
Item de grauibus hic per pœnitentiā dimissis, sed nō plene satisfactis ibi grauissime purgantur, de pœn. dist.vlt.circa fi.c.nullus.
PVRIFICATIO. Quod purificatio mulieris post partum in lege descripta seruabatur, 5.di.§.1.
Quod modo si mulier non completo tempore purificationis vult intrare ecclesiam, non est prohibēda. 5.dist.cum enixa, & c.si mulier
QVADRAGESIMA. Quod quadragesima est decima dierum totius anni: nam qui vnum diem vel plures frangit, decimam dierum non exsoluit, de conf.dist.5.quadragesima.
Quod excepta causa necessitatis est ab omnibus seruanda, de conf.dist.3.non liceat, & duobus c.seq.
Quod quadragesimam abstinentiæ bene celebramus, cum bene viuimus. de conf.dist.5.ieiunium.
Quod in quadragesima sicut à cibis ita & ab alijs no ciuis animæ est abstinendum, 4.dist.denique.
Quod clerici in obseruatione eius laicos debent præcedere, 4.dist.statuimus.
Quod non solum à carnibus, sed etiam à caseo & ouis est in ea abstinendum, 4.dist.denique.
Quod sumptuosiora cibaria quàm carnium in quadragesima non sunt præparanda, 4.dist.denique, in fin.
Quod in quadragesima nisi dictis vesperis non est comedendum, de conse.dist.1.solent.
Quod nuptiæ conuiuia non sunt in ea exercenda, 33. q.4.nec vxorem, & tribus c.præcedentibus.
Quod in capite quadragesimæ pœnitentes se debent episcopo præsentare, 50.di.in capite.
Quod quatuor tempora quomodo olim seruabantur & quomodo nunc, habes vbi agitur de ieiunio, & de Missa.
QVÆSTIO. Quod quæstio criminalis præiudicat ciuili, 3.q.9.non est credendum.
Item criminalis quæstio aliquando præiudicat ciuili, & etiam criminali.
Item vbi est perplexa quæstio de sacra scriptura ad sanctorum scripta vel ad plurium seniorum respōsum recurrendum est, 20.q.de quibus.
Quod facilius inuenitur quod à pluribus senioribus quæritur.
QVAESTVS. Quod quæstus est duplex, videlicet honestus & turpis, de pœ.dist.5 qualitas.
Quod prælati quæstum pietatem putant, qui pro structuris ecclesiarum lucris illicitis vacant, 16 q.7.& hoc diximus.
Quod promotio ad ordines principaliter non debet intendi propter quæstum, 74.dist.consuluit.
Quod illi sunt sua quærentes, qui non Deum propter Deum sed propter temporalia quærunt, 8. q. 1.sunt in ecclesia.
QVIES. Quod quies, oratio, & labor manuū debet esse in monasterio, 16.q.1.de præsentium.
Quod prælatus quies contemplationis corde est appetenda, & tamen pro lucro animarum, quandoque postponenda, 8.q.1.in scripturis.
QVINQVAGESIMA. Quod quinquagesima pars census ecclesiæ potest dari episcopo pro monasterij cōstructione, & centesima pro ecclesia, 12.q. 1. bor.q.
Quod sacerdotes & clerici ante quadragesimā à quinquagesima ieiunium debent inchoare, 4. dist. denique.
Quod à quinquagesima vsque ad octauas paschę cauæ non sunt audiendæ, 15.q.4.placita.
RATIO. Quod ratio sana exemplis est anteponēda, 9.dist.sana.
Quod rationem prælati tutius reddent de misericordia quàm de credulitate, 26.q.vlt.alligant.
Quod illud quod caret ratione, necesse est exstirpare, 63.dist.chorepiscopi.
Item quod ratione constat lex est, 1.dist.consuetudo.
Quod ea quæ carent ratione de factis suis, non reddent rationem, 15.q.1. firmissime, § ex eo.
Quod homo qui rationalis est, de factis suis reddet Deo rationem.
Item de omni verbo otioso, 22.q.vlt.quoties.
Item de negligenter commissis, 23.q.4.quandoque.
Quod à principibus sæcularibus, & prælatis ecclesiasticis grauis à Deo exigitur ratio, 23.q.5.principes.
Quod inferiores superioribus de cura commissa tenentur reddere rationem, 16.q.2.sane.
RADIX. Quod radix arboris sicut vigorem dat mul tis ramis, sic ecclesia in beato Petro fundata ceteris apostolis, & alijs prælatis virtutem administrat spiritualem, 24.q.1.loquitur, 23.q.5.ipsa pietas post medium.
Quod radix omnium malorum est auaritia, 47.dist.bonorum.
Quod sicut radix omnium malorum est cupiditas, sic radix omnium bonorum est charitas, & simul ambæ esse non possunt. de pœn.dist.2.§. ex præmissis.
Quod nisi vna radix euulsa fuerit, alia plantari non potest, quia frustrà ramus inciditur, si radix non euellatur.
RAPINA. Quod rapina dupliciter dicitur fieri, vel quando res rapitur, vel quando vsus rei violenter eripitur, 36.q.1.c.vl.circa fin.§.ex hac.
Quod rapinam non permisit qui furtum prohibuit, 14.q.5.pœnale.
Quod rapina prohibetur, 14.q.5.pœnale.
Quod raptor propriè dicitur qui violenter & publicè tulit aliena.
Quod raptor est vsuratum fœnerator, 14.q.4.si quis vsuram.
Item raptor dicitur inuentarum rerum detentor. 14. q.5.si quid, & c.seq.
Item raptor est prælatus rerum ecclesiasticarum dilapidator, 11.q.1. si quis episcopus.
Quod raptor dicitur qui vltra sibi necessaria retinere probatur, 42.dist.hospitalem, 47.dist.sicut hi.
Item raptor dicitur famæ alterius depraua tor, 6.q.1. deteriores.
Quod raptores sunt infames, 3.q.4.cōsanguineorum. & q.5.constituimus.
RAPTVS. Quod raptus dicitur vbi puella de cuius nuptijs nil ante constiterat, violenter abducitur, 27. q.vlt.lex illa.
Item raptus est illicitus coitus à rapiendo, id est, corrumpendo dictus, 27.q.vlt.raptus, & 36.q.1.c.1.
Item raptum committit qui florem virginitatis puellę violenter eripit, 36.q.1.de raptoribus, §.seq.in fin.
Quod an raptum committat qui fœminam promissionibus abducit, 36.q.1.per totum.
Quod an raptor raptam potest ducere vxorem. 36.q. 2.eos qui.
Quod si raptor cum rapta ad ecclesiam coafugerit, ab ipsa debet tueri, 36.q.1.lex.
Quod raptor publica pœnitentia punitur, 27.q.2.raptor.
Quod si rapta non redditur excommunicatur, 27.q. 2.Agathosa, 26.q.2.per totum.
RARITAS. Quod raritas facit pretiositatē. 59. dist. si officia, in fin.93.dist.legimus.
Quod rarum dicitur omne quod magnum est, 2.q.7. in sancta.
Quod omne quod est rarum plus appetitur, 93.dist. legimus post medium, exemplum ibi de pulegio quod apud Indos carius est pipere.
RATIHABITIO. Quod ratihabitio confirmat malè possessa, 16.q.1.quoniam quidquid, 16 qu.3. placuit, §. potest etiam, 3.d.4.hæc quippe.
RECESSVS. Quod recessus bonorū à malis mentes semper debet esse, licet quandoque non fiat corpore, 23.q.4 tolerandi, & octo c.seq.
Quod quando prælatus debet recedere à malis subditis, & quando non, habes, 7.q.1.aduersitas.

De hac materia habes vbi agitur de Exitu.

RECIDIVATIO. Quod recidiuatio est de bono redire ad malum, de pœn.dist.2.per totū, & dist. 3.per totum.
Quod post bonum castitatis vel religionis recidiuare est sacrilegium committere, 28.dist.de his.
Quod recidiuare post votum castitatis est incestum committere, 27.dist.virgines.
Quod recidiuans compatatur illi qui manum mittit ad aratrum & retro aspicit, de pœ.di.2. quærendū.
Quod an aliquis verè pœnituit & recidiuauit, de pœ. dist.2.& 13.per totum.
Quod an recidiuanti post pœnitentiam iterato sit pœnitentia iniungenda, de pœniten.dist.3.sceleratior, § his auctoritatibus.
RECONCILIATIO. Quod reconciliatio est ad primum statum restitutio, 2.q.1.notum sit.
Quod reconciliatio solennis in scriptis fieri debet, 2. q.1.legum, 1.q.7.si qui voluerint.
Quod episcopi officium est reconciliare pœnitentes, 26.q.6.c.1.& c.qui recedunt, & c.seq.
Quod excepta vltima necessitate presbyter nō debet reconciliare solenniter pœnitentes, sed episcopus, 26.q.6.c.vlt.
Quod quem episcopus excōmunicat, presbyter sine consensu episcopi reconciliare non potest, 26.q.6. ministrare, §. proxi. & omnibus c.seq. vsque ad fin.
De forma solenniter excommunicati habes, 11.q.vl. debent. & duobus c.seq.
Quod perseuerans in malitia reconciliati non debet, 4.q.2.legatur, & c.damnationis.
Quod in extrema necessitate nulli pœnitenti reconciliatio est deneganda, 26.q.6.hic, & c.seq.
Quod ecclesiæ per sanguinem vel forniciationem polluta sunt reconciliandæ. de consec.dist.1.si motū. c.seq.

De forma reconciliationis coniugum habes 35.q.6.cap.vlt.

RECONVENTIO. Quod reconuentio inhibetur accusato, in parti crimine priusquam se de crimine quo accusat⁹ est, exuerit, 3.q.11 negāda. & c.se.
Quod secundum canones condemnatus de crimine, amodo non potest conuenire nec suum nec extraneum, 6.q.1.qui crimen.
Quod maiori crimine potest accusatus reconuenire, puta accusatus de fornicatiōe potest de homicidio vel simonia reconuenire, 3.q.11.nō est, §. hoc autē. vbi ponitur modus reconuentionis inter ciuilem & criminalem quæstionem.
REDEMPTIO. Quod Christi passio fuit redemptio viuorum & mortuorum. de cōse, dist. 2. semel.
Quod pro opera misericordiæ peccata propria redimuntur, 89.dist.est probanda.
Quod multa sunt alia bona, quibus possunt homines peccata redimere. de pœn.dist.1.medicina, in prin.
Quod captiuos & oppressos tenemur redimere, 88. dist.non satis.in fi.
Quod etiam ornatus ecclesiarum redemptio est captiuorum, 12.q.2.aurum.
Quod vasa ecclesiæ & res propriè spectant ad redēptionem captiuorum, 12.q.2.apostolicos, 86.dist.in. pulchra.
REDDERE. Quod reddenda non sunt mala pro bonis, 23.q.3.differentiæ.
Quod debemus reddere pro malis bona, 23.q.sex differentiæ.
Qđ reddēda est Deo ratio, 15.q.1.firmissimè, § ex eo.
Quod sequi sine cōsensu domini clerici vel monachi facti, reddendi sunt, 54.dist.generalis.
Quod pro rebus Deo cōsecratis, licet fuerint alienatę, non illæ sed aliæ redduntur, 14.q.6.comperimus.
Quod ecclesiæ ablata reddi debēt, & ipsa sine augmē to debet recipere, 12.q.2.fraternitas.
Quod quandoque simpliciter, quandoque in quadruplum quandoque in amplius ablata reddūntur, 12. q.2 in antiq.q.3.& tribus c.seq.
Quod res ecclesiæ propter delictum episcopi ablatę, reddendæ sunt, 16.q.6.si episcopum.
Quod ecclesia potissimè debet reddere aliena, quia nihil perire credimus ecclesiasticis vtilitatibus si ea quæ sunt aliena reddantur, 54.dist.generalis.
Quod nō remittitur peccatū, nisi restituatur ablatū, Quod fugitur pœnitentia vbi eum possit nō reddituræ alienum, 14.q.6.si res.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod qui rem ere'esiæ precariè possidet, si non reddit eam, repetitur, & anathema incurrit, 12.q.2. apostol cos.
Quod qui inuentam rem non reddit, fur & raptor existit, 14.q.5. si quid.
Quod commune ciuitatis tenetur cogere ciuem ad reddendum alienã, 23.q.2. dominus noster.
Quod nõ habẽs vnde reddat, nõ tenet, 14.q.6. si res.
Quod qui non est reddendo, maior pro culpa imponenda est ei corporalis afflictio, 14.q.6.1.
Quod particeps est criminis qui fouet alienã non reddentem. 14.q.6.c.1.

De hac materia habes vbi agitur de Restitutione.

REDIRE. Quod pœnitens non debet redire ad peccatum, sicut & canis ad vomitum, & sus ad luti volutabrum, de pœn.d.3. irrisor est.
An peccata dimissa redeant propter peccatum aut nõ. de pœn.dis.3. ferè per totum.
REGENERATIO. Quod regeneratio est duplex, videlicet carnalis, per quam peccatum originale contrahitur, & spiritualis, per quam non solum originale, verum etiam voluntarium peccatum deletur, de conse.dis.4. regenerante.

De hac materia habes vbi agitur de Generatione.

REGIMEN. Quod in creaturis sine regimine, recta nõ potest cõsistere administratio, 89.dist. hoc.
Quod cœlestis militia, in qua angelis archangeli præsunt, nobis etiam exemplificat, quod nulla alia vniuersitas sine regimine potest consistere.
Quod etiam bruta animalia sub regimine viuunt, 7.q.1. in apibus.
Quod etiam omnis ordo ecclesiasticus suis innititur rectoribus, sicut apibus & gruibus vnus rector est. 7.q.1. in apibus.
Quod qui non sunt alicuius regiminis, sunt acephali, 93.dist. nulla, 18.q.2. abbatibus.
Quod non solum necessarium est regimen episcopo regenti plebem suam, vel etiam pauperi regenti domum suam, sed diuiti gentem suam, & regi regenti gentem suam, 23.q.4.duo.
Quod episcopi maiores sunt presbyteris, tamen vtrique in communi regimine ecclesiæ debent intendere. 95.d. solum, in fin.
Quod talis ponendus est in regimine, qui non solum de salute animarum, verum etiam de exterioribus sit solicitus, 39.dist. Petrus.
Item talis qui valetudinẽ habeat corporis ad exequẽdum quod debet, 80.dist. archidiaconũ Florentinũ.
Quod regimini derogatur cum prælati ad subditos nimia humilitas monstratur, 86.dist. quando.

De hac materia habes vbi agitur de Prælatis.

REGVLA. Quod regula dicitur, eo quod recte agat vel rectam recte viuendi præbeat, 3.dist. regula.
Quod omnis ecclesia est regulanda secundum Romanam ecclesiam ex qua habet principium, 11.dist. cõsequens, & c.seq.
Quod iustum est vt vnusquisque sumat regulas magistri vnde honoris cõsecrationẽ accepit, 12.dist. de ijs.
Quod ad regulam seruandam cogendi sunt subditi, 12.q. de ijs, in fi.
Quod regula apostoli, quæ debet in ordinandis seruari, incipit, 25.dist. vnum oratium, §. nunc autem.
REX. Quod prauus rex non dicitur veraciter rex, 2.q.1. scelus.
Quod regis officium est iusta præcipere, & illicita prohibere, 23.q.4. si ecclesia, in fin.
Quod rex aliter seruit quia homo, aliter quia rex est, nam vt homo seruit fideliter viuendo, vt rex seruit leges iustas exequendo. 23.q.4. si ecclesia, in fi.
Quod regia potestas est instituta vt mali à malo coerceantur, & boni quiete inter malos viuant, 23.q.5. non frustra, & c.regum, & q.4. qui peccat, ante finẽ.
Quod Nabuchodosor, qui prius ad idololatriam compulit, & post idololatras puniuit, duplicem statum, videlicet ecclesiæ primitiuæ & modernæ repræsentat, 23.q.4. non inuenitur, & c. quando.
Quod regum est propriè facere iudicium, & iustitiã 24.q.4. regum officium est.
Item debet ecclesiã defendere, 23.q.3. Maximanus, & duobus c.seq.
Item personas ecclesiasticas, 11.q.1. Christianis.
Item debet hæreses repellere, 23.q.4. quando, & c.si ecclesiam, in fin.
Item debet oppressos releuare, 23.q.5. regum.
Quod generale pactum est societatis humanæ suis regibus obtemperare, 8.dist. quæ contra.
Item regibus debetur fidelitas, 23.q.5. si apud.
Item debetur eis subiectio, & tributi solutio, 11.q.1. si tributũ, & c.magnum, & q.3. si dominus, & c.seq. 28.q.8. tributum.
Quod debent præcipuè Deum blasphemãtes punire, 23.q.4. non inuenitur.
Quod salubre est eis episcopis & presbyteris sua colla subdere, 10.dist. certum est, 63. di. Valentinianus.
Quod reges dicuntur clerici se & alios bene regentes, 12.q.2. duo.
Quod peccatũ dicitur regnare in homine, 32.q.7. nõ solum.
RELIGIO. Quod intrantes religionem diligenter sunt examinandi super conditione generis, & super statu præterito, 55.dist. priscis.
Quod pro ingressu religionis nõ licet pecuniã exigere, sed potest recipi voluntariè oblata, 1.q.1. §.j. & c. placuit vt nullus, & c.seq & c.placuit vt, de cõs. di.1.
Quod intrans religionem vel monasterium si habet hæredes, & est illectus, totum suum datur hæredib. 20.q.3. constituit.
Item si habet hæredes & non est illectus, hæredes legitimam habebunt partem, & monasterio det tantum quantum vni ex filijs, 19.q.3. si qua.
Item si non habet hæredes & non est illectus totum cedit monasterio, 19.q.3. perlatum.
Quod non sufficit parentum oblatione religionem si in adulta ætate pueri non cõsenserint, 20.q.1. §.j. & q.2. si in qualibet.
Quod non licet pueris resilire ab oblatione patentũ ad religionem postquam in ætate legitima mutuum adhibuerũt cõsensũ, 20.q.1. firma, & quatuor c.se.
Quod quilibet intrans religionem absolutè intra annum & idem potest exire, 20.q.2. puella.
Quod coactus quando cumque vult potest recedere si postea suus non accesserit consensus, 20.q.1. sicut.
Quod adolescentes eam intrantes non possunt à parentibus extrahi, 20.q.2. puella.
Quod promissionibus ad religionis ingressum illecti religiosi esse tenentur, licet res propinquis sit restituenda, 20.q.3. præsens, in fin.
Quod ante annos, xiiij. masculus, vel ante, xij puella, eam intrans potest à parentibus reuocari, 20.q.2. si in qualibet, & c.seq.
Quod nullus tenetur ad religionem ad cuius introitũ nunquam consenserit, 20.q.3. præsens.
Quod vt non sequatur contradictio ipsam intrantes non furtiuè sed sub presbyterorũ testimonio sunt recipiendi, 20.q.2. oportet.
Quod seruus sine consensu domini suiad religionem non debet recipi, 16.q.1. qui verè.
Quod coniuges ad religionem intrare volentes sunt coram episcopo separandi, & in diuersis monasteriis ponendi, 27.q.2. si vir, 18.q.2. diffinimus.
Quod religio non liberat à iugo seruitutis inuito domino, 54. dist. generalis, & c.si seruus sciente, 17.q.2. si quis incognitus.
Quod nulli licet aliam religionem, vel aliud monasterium, nisi petita licentia sui prælati intrare, 20.q.4. monachum.
Quod sine licentia sui prælati canonicus regularis monachus effectus redire compellitur, & grauiter puniatur, 19.q.3. nullus, & c.seq.
Quod ideo de religione ad religionem transeuntes licentiam debent petere, ne leuitas animi vel euagationis ausus eis imponatur, 20.q.4.§. vlt.
Quod religiosi ad austeriorem vitam primo petita à prælato licentia etiam non obtenta possunt transire, 20.q.4. monachum, & 19.q.2. duæ, in fi.
Quod canonici siue clerici etiam episcopo contradicente possunt religionem intrare, qui vbi spiritus Dei ibi libertas, 19.q.2. duæ.
Quod religiosi præ aliis diuinis officijs debent inuigilare, 21.q.1. quia tua.
Quod propter pecuniam receptus ad religionem tenetur quidem in ipsa remanere, resverò hæredibus sunt restituendæ, 20.q.3. constituit.
Quod intra tempus probationis potest quis probari in habitu laudabilis, 54.dist. multos, 17.q.2. si quis.
Quod post ingressum religionis & tempus probationis potest quis liberis suis, & propinquis bona diuidere, 19.q.vlt. si qua mulier.
Quod recedens à religione intra tempus religionis, omnia quæ ecclesiæ tradidit potest deportare, 17.q.2. si quis
Quod clericus religionem intrans, & intra annum exiens põt suũ repetere bñficiũ, 17.q.2. Gonsaldus.
Quod religio tollit proprietatem & propriam voluntatem, 12.q.1. nõ dicatis, & c. expedit, & c. cui portio.
Item astringit ad castitatem, 27.q.1. impudicas.
Quod communem vitam debent habere, nec denarium nec aliquam rem priuatam debent possidere si cum Anania nolunt interire, 22.q.1. dilectissimis, & c. scimus, & c. nolo, in fi.
Item non debent assumi ad officia ecclesiastica, vel ad sacros ordines promoueri sine licentia prælati, 58. dist. per totum, & 16.q.1. si quis monachus, & 3.c.se.
Item nõ licet eis sine prælato vouere, & vota talia per prælatos eorum franguntur, 20.q.4. monachos.
Item religioso sine licentia sui prælati non licet aliquid accipere, 12.q.non dicatis.
Quod religiosi testamentum facere non possunt, 12.q.1. nolo, in fin. 19.q.3. quia.
Quod fœmina in religione caput & faciem debet velare. 7.q.1. omnis.
Quod officia clamosa non conuenit eis exercere, 16 quæst.1. de præsentium.
Quod quantumcunque religiosa sit congregatio in uenitur in ea mali, 47. dist. quantumlibet.
Qui qui in religione fæculariter viuit, non fæculum fugit sed imitatur, 53 di. legem.
Quod detestabile est pauperem in seculo delicatum esse in religione, & ibi mella fastidire, 12.q.2. gloria.
Quod mali religiosi, quia nomen sanctitatis habent, per se agendo amplius nocẽt in ecclesia quàm alij, 83. dist. nemo, 19.q.1. monasteriis.
Quod deficientes in religione sunt pessimi, & proficientes optimi, 47. dist. quantumlibet.
Quod quãdoque mutatio loci prodest religiosis. quia plerumque dum mutatur locus, mutatur & mentis affectus, 81. dist. valet.
Quod excessus religiosorũ propter maius scandalũ sunt occultandi, 96. dist. in scripturis.
Quod religiosi verè præ aliis sunt honorandi, 16.qu. qui verè.
Quod facilius dispensatur cũ religiosa persona, quàm cum alia, 6 6. dist. monachus.
Quod in fauorem religionis potest quis sine interstitio ad ordines promoueri, ibidem.
Quod an aliàs ad ordinẽ indigni, propter religionem admittuntur, 56. dist. c. vlt. c. presbyterorum, 77. di.
Quod religiosi nisi per Papam fuerint exempti, tenentur episcopo subesse, 16.q.1. qui verè.
Quod locus religiosorum sine consensu episcopi nõ debet mutari, 16.q.7. si quis vult.
Quod episcopi & alij prælati religiosos consilio & auxilio debent fauere, 12.q.2. religiosam.

De hac materia habes vbi agitur de monachis & de monasterio.

REMISSIO. Quod remissio peccati fit non tãtum in præsenti, sed etiam in futuro, 25.dist. qualis hinc. & c.seq.
Quod remissio peccati fit per auctoritatem, & sic fit à solo Deo, 1.q.1. ita fit. & c. vt euidenter, de pœ. dist. 2. §. opponitur.
Item fit per officium, sic fit ab omni prælato tã bono quàm malo, 23.q.5. remittuntur.
Item fit per ministri meritum, sic fit tantum per bonũ 1.q.1. remissionem. de conse.dist.4. quomodo.

De remissione iniuriarum habes vbi agitur de Iniuria.

REMOTIO. Quod episcopus vel superior prælatus non remouetur de episcopatu nisi per solum Papam, 7.q.1. mutationes.
Item remouetur propter crimen, 50.dist. si episcopus, & c.seq. 7.q.1. remoto.
Item remouetur propter vilitatẽ, 7.q.1. mutationes.
Item propter senectutem, 7 q.1. petiti.
Item propter necessitatem, 74. dist. episcoporum.
Quod remouet se quis de loco ad locũ propter leuitatem, 7.q.1, non oportet, & pluribus capit. sequen.
Item propter ambitionẽ, 7.q.1. si quis de. & pluribus c.seq.
REMVNERATIO. Quod quilibet remuneratur à Deo secundum merita, 15.q.1. firmissimè, §. ex eo, in fin. 23.q.4. displicet. ante finem.
Quod Deus tẽporaliter & æternaliter remunerat, 22.q.2. si quælibet.
Quod nemo debet quærere pro bono quod agit, tẽporalem remunerationem, de pœn. disti. 4. § quanquam.
Quod qui pro bono quod agit temporaliter remunerari non quærit, illius Deus merces erit, 31.q.4. dicat. Exemplum ibi de Abraham. de conse.dist.5. ieiunium.
Quod indignus æterna remuneratione pro bono qđ agit, temporaliter remunerat. de pœn. distin 3. §. ex hoc, & §. seq.
Quod mali qui pro paucis bonis quæ faciunt, in præsenti remunerantur, in futuro plenius punientur. de pœ. dist. 3. §. quamquam.
REMVNCIATIO. Quod quilibet potest suo iuri renunciare, 7.q.1. quàm periculosum.
Quod furiosus nisi habeat lucida interualla, renũcia re non potest, 7.q.1. quamuis sit triste.
Quod nõ tenet renunciatio nisi illi fiat cuius est instituto, 17.q.2. Gonsaldus.
Quod prælati non possunt renuntiare nisi de licentia superioris, 7.q.1. si quis presbyter.
Quod renunciatio episcopatum tantum debet fieri domino Papæ, 7 q.1 q̃ periculosum, & ea. qualiter.
Quod renunciatio prælaturæ non debet admitti de facili, 7.q.1. quàm periculosum, & cap. quamuis.
Quod quando renũciatio admittitur, debet fieri pro magna vtilitate vel infirmitate, 7.qu. 1. qualiter, & c.seq.
Quod renunciatio prælationis fienda est in scriptis, 7.q.1. sicut, §. ecce.
Quod renũcians vlterius nõ potest repetere illud qđ renunciauit, 7.q.1. quàm periculosum, & c. hoc nequaquam, 21.q.1. si quis.
Quod renuncians videtur posse repetere, 12.q.4. magnæ.
Quod ecclesia vel superior potest repetere renunciationem, 7.q.1. non oportet, & c. si qui vero, & c.seq.
REPETITIO. Quod debitum benignè remissum non inquietè repetitur, 14.q.1. quod debetis.
Quod eum dominus dixit, si quis abstulerit tibi tunicam, non repetas, nõ præcipiendo sed exhortando dixit, 14.q.1. episcopus, §. 15 ita, in fin.
Quod episcopus, vel alius prælatus res transitorias tu multuose & litigiose non debet repetere, 14.q.1.c. 1. & c seq. 88 dist. inutile.
Quod prælati quantumcumque perfecti tenentur res ablatas modestè repetere, quia res pauperum sunt quas possident, & episcopi tantum sunt dispensatores. 14.q.1. episcopus, §. his ita.
Quod vbi non potest esse redditio, supersedenda est repetitio, 14.q.6.c.1.
Quod pro iudicio vel pro alio quod venale esse non debet pecunia iniuste repellitur, 16.q.5. non sane.
Quod res ecclesiæ pro captiuis & pauperibus erogatę non debent ab erogatore reperi, 12.q.2. sacrorũ.
REPREHENSIO. Quod reprehensio tunc est iusta quando primo fit in se, & postea exercetur in alium, 3.q.7. qui sine, & c. iudicet, c. & postulatus.
Quod est reprehensio auctoritatis, quæ solum maioribus conuenit, & hæc debet fieri cum beneuolentia, 45. dist. licet, 86. dist. quando.
Item est reprehensio zeli, quæ minoribus conceditur in maiores, & hæc debet fieri cũ reuerentia. 21. dist. nolite, 2.q.7. si quis super his, §. proximo.
Itẽ est reprehensio temeraria, quæ vergit ad infamiã, & hæc nec prælato ad subditum, nec subdito ad prælatum conceditur, 21. dist. nolite, 2.q.7. plerumque, & c. quæritur.

De hac materia habes vbi agitur de Accusatione, & correptione.

REPVLSIO. An repellere vim sit peccatum, 23.q.j.§.j.
Quod perfectus debet patienter iniuriam sustinere ab his quos optat bonos esse, 23.q.1. paratus, 11.q.3. ita sæpè.
Quod perfectis licet iniuriam verbis, & non verberib. repellere, 23.q.1. paratus. Exemplum ibi de Christo.
Quod qualiter cuilibet licet iniuriam repellere, & qualiter non, habes 23.q.3. sex differentiæ, §. sed.

De hac materia habes vbi agitur de Patientia, de Tolerantia, & de Iuuidia.

RESCRIPTVM. Quod rescriptum principis quãuis præcipiat reprehensibile, dummodo non fiat cõtra fidem recipiendum, 100. dist. contra morem, 19. dist. in memoriam.
Quod rescriptum apostolicum contra euangelium, & contra apostolos admittitur, 25.q.1. sunt quidam, & c.seq.
Quod rescriptum contra ius cõmune factum, ab omnibus est refutandum, 25.q.2. rescripta.
Quod rescriptum posterius arctat eos quibus dirigitur, 16. dist. in memoriam.
Quod in arduis non scripta, sed ipsa originalia manu principis subscripta debent monstrari, 15.q.2. sanctimus.
Quod rescripta personalia sine die & consule facta carent auctoritate, 25.q.2. §. si qua.
Quod rescriptum cassatur si à curia nõ emanauit, 19. dist. in memoriam.
Item cassatur si tacita veritate fuit impetratum, 25.q.2. dicenti.
Item cassatur si nõ fuerit honestum, iustum, possibile, tempori & loco conueniens, 4. dist. erit autem lex.
Item cassatur si non habet subscriptionẽ petitionis, 81. dist. Maximianus.
Item si expresse non continet in se, si preces veritate nitantur, 25.q.2. §. vniuersa.
Item si non expresse continet nomen eius quivult cõuenire, 2.q.8. quisquis, §. vlt.
Item si obscurum fuerit, ita vt plenè intelligi non possit, 4. dist. erit autem.

De hac materia habes vbi agitur de Scriptura.

RESIDENTIA. Quod episcopi qui curam gregis debent gerere, præcipuè debent residere, 7.q.1. pontifices.
Quod non licet beneficiato vltra tres hebdomadas abesse, 7.q.1. si quis in cleto.
Quod propter negotia ecclesiæ vel propter ægritudinẽ de residẽtia quilibet excusat, 7.q.1. præsentium.
Quod in ecclesia sine legitima causa non residenti, iuste alter substituitur, 7.q.1. præsentium.
RESISTENTIA. Quod posse resistere peruersis, & non facere, est ipsis consentire, 23.q.3. qui potest.
Quod rusticitas sancta quantum ex vitę merito ecclesiam Dei ædificat, tãtum nocet si destruentibus nõ resistit, 2.q.7. sancta quippe.
Quod resistere malis manu armata maximè perfectis sit peccatum, 23.q.3. per totum.
Quod de prælatorum proditione principes fæculi per secutoribus pauperum debent resistere, 23.q.5. ab Imperatoribus, & c. Maximianus.
Quod eum dicitur resistere malo, non mali coercitio, sed propriæ vindictæ executio prohibetur, 23.q.5. de occidendis.

De hac materia habes vbi agitur de Patientia, & vbi agitur de Iniuria, & vbi agitur de Tolerantia.

RESPONDERE. Quod bonum est quandocumque respondere auditoribus, ne æstiment nos responsionis penuria declinare certamen, 43. dist. in mandatis, & tribus c.seq.
Quod propter hoc nemo debet respondere, vt plus videatur scire quàm sciat, quia esset iactantia, 44. dist. dispensatio, §. patiter.
Quod garrulos & procuratores prudentia est responsionibus eludere, 14. dist. in mandatis.
RESTITVTIO. Quod restitutio in integrum est quando quis honoribus, & ordinibus & ceteris restituitur, 2.q.3.c. vlt. in fin.
Item cum principatus integrum restituit, infamiam tollit, 3.q.3.c. vl. in fin.
Quod ante litis ingressum spoliatus est in integrũ restituendus, 2.q.2. per totum.
Quod etiam prædo est ante iudicium restituendus, 3.q.1. Deus.
Quod autequam in causa iudicij procedatur mulier est primo restituenda, 33.q.2. siue de coniugij.
Quod sex mensium dantur inducię restitutis antequã respondeant, 3.q.2. ciectis.
Quod restitutio rerum quandoque fit in simplum, 14.q.5. non sane.
Idem quandoque in duplum, 89. dist. decenter, 12.q.2.
Item quandoque in quadruplum, 12.q.2. cum deuotissimam.
Item quandoque in nouem partibus, 17.q.4.q̃quis.
Item quandoque in decuplum, 12.q.2. in legibus.
Quod nõ dimittitur peccatũ, nisi restituatur ablatũ, 14.q.6. si res.
Quod non vere pœnitet qui ablata non restituit cum potest, 24.q.6. si res, 25.q.9. pessimam.
Quod non est super restitutione molestandus, cui non est vnde soluat, 14.q.6. si res.
Quod qui rem alienam Deo consecrat, non rem sed æstimationem restituat, 14.q.vl. comperimus.
Quod de restitutione lapsorum habes, 50. dist. ferè per totum. Et in hoc opere vbi agitur de Lapsis.
Quod in restitutione lapsorũ cõsiderãda est quantitas criminis vtrũ sit enorme, vel mediocre, quia quãto minus tãto facilius restituitur, 50. di. quia sanctitas.
Item qualitas criminis, vtrum, scilicet sit publicum vel occultum, nam publicatio multis impedit restitutionem, 50. dist. sacerdos si, & c.seq
Item modus redeundi, scilicet vtrum sit cõuictus, vel sponte confessus, nam minus agitur cum sponte cõfessis, 50. dist. si quis præpostera.
Item modus satisfactionis, an scilicet sit verus vel fictus. nã verè contritis facilius parcitur, 50. di. bene.
Quod restituitur quis vt possit ad omnia promoueri, 50. dist. considerandũ. vbi agitur quomodo Petrus apostolus post negationem restitutus fuit.
Item restituitur quis vt maneat tantum in susceptis, vt reuerẽtes ab hæreticorũ errore, 1.q.7. saluberrimũ.
Item restituitur quis vt tantũ ministret in minoribus, vt scienter simoniaci, 1.q.5.c.1.
Item restituitur quis vt laicam tantum habeat communionem, vt doctor & auctor hæreticorum, 1.qu. 7. cap. 1.
RESVRRECTIO. Quod ecclesia gaudium resurrectionis insinuet à pascha vsque ad pentecosten non ieiunat, 30. dist. si quis presbyter, 76. distin. scire debet.
Quod olim baptismus ideo tẽpore resurrectionis fiebat, vt sicut Christus resurrexit à mortuis, sic nos in nouitate vitæ ambulemus, de conse. distinct. 4. pro prię.
REVERENTIA. Quod reuerentia alicui exhibetur ratione dignitatis vel superioris potestatis, 16.q.2. visis.
Quod inutili prælato quandiu sustinetur reuerentia est exhibenda, 16.q.6. si fortassis.
Quod subditi debent prælatos reuereri cum affectu dilectionis, 97. distinctione esto, 2. quæstione 5. habet.
Item ipsis obediendo, 93. dist. §. 1. & c. seq. 2.q.7. sacerdotes.
Item ipsis obsequendo, 95. dist. non oportet.
Item eorum officium temeratie non vsurpando, 95. dist. presbyter.
Item eorum statuta seruando, 7.q.1. quia.
Item eos temerariè non arguendo vel iudicando, 21. dist. nolite.
Item defectus eorũ non reuelando, sed potius coope riendo, 96. dist. in scripturis.
REVELATIO. Quod reuelatio diuina instruit in agendis, 8.q.1. si ergo.
Item reuelatio diuina dirigit in scripturis, 9. dist. noli.
Quod confessio peccati occulti nulli penitus est reuelanda, 2.q.1. si peccauerit.
Quod fraudulentus est qui reuelat arcana, 5.q.5. qui ambulat.

De reuelatione diuina habes vbi agitur de Inspiratione.

RIGOR. Quod ex consideratione temporum & ętatum rigor canonum quandoque temperatur, 14.d. sicut quædam.
Item vbi strages multorum timetur, detrahẽdum est rigori, 50. di. vt constitueretur, 1.q.7. quoties à populis.
Quod multi canones cõstituti sunt in rigorem disciplinæ, 50. dist. vt constitueretur.
ROGATIO. Quod rogationum tres dies ieiunandi sunt & seruandi. de conse. dist. 3. pronuntiandũ, & c. rogationes.
Quod tribus diebus rogationum serui & ancillæ ab opere seruili debent esse liberi. de conse. dist. 3. rogationes.
Quod in triduo rogationũ, quadragesimali cibo est vtendum.
ROMA. Quod roma caput & principatum obtinet nationum. 2.q.7. beati.
Quod iura Romanorum aliis gentibus nõ cõeniũt. 1. dist. ius Quiritum.
Quod qui Romanam ecclesiam annihilat, ipse se hæreticum infinuat, 22. dist. omnes.
Quod Romana ecclesia est principium omniũ ecclesiarum, 21. dist. quamuis.

De Ecclesia Romana habes vbi agitur de Papa, & vbi agitur de Sedibus.

SABBATVM. Quod die sabbati non est festiuãdum, ne Iudaizare videamur, de conse. dist. 3. per uenit.
Quod antichristus ideo faciet sabbatum & diẽ domini cũ obseruari, vt per obseruationẽ sabbati Iudęos & propter obseruationẽ dominicę Christianos sibi attrahat. de conse. dist. 3. peruenit.
Quod sabbatum non vbique, sed secundum aliqua loca ieiunatur, 12. dist. illa, Exemplũ ibi de matre Augustini.
Quod die sabbati nisi propter festinitatẽ aut propter infirmitatem à carnibus est abstinendum, de cõse. dist. 5. quia.
SACERDOS. Quod sacerdos nomen habet compositum ex Græco & Latino, quasi sacrum dãs, 21. dist. clericos, ante medium.
Quod sacerdotalis ordo incepit à sancto Petro, 21. d. in nouo.
Quod maiores sacerdotes in apostolis, & minores in septuaginta duobus discipulis sunt designati, 21. d. §. 1. post med.
Quod sacerdotes angeli & dij nuncupantur, 11.q.1. sacerdotibus.
Quod ordo sacerdotalis præeminet dignitati regali, 96. dist. 2. in principio. & in fi.
Quod ipse Christus eis reuerentiam exhibuit dũ ad eos leprosos remisit, 1.q.1. nonne.
Quod etiam exemplo gentilium inducunt Christianos ad reuerentiam sacerdotum, 11.q.1. sacerdotibus.
Quod ministerio sacerdotis & non alterius Christi corpus conficiatur, 95. di. ecce ego, circa medium.
Item benedictio populis & gratia diuina datur, 1.q.1. dictum est, 6.q.1. sacerdotes.
Item peccata delentur, 1.q.1. ipsi sacerdotes.
Item merito officij eorum futura reuelantur, 1.q.1. dictum est à Domino. Exemplum ibi de Caipha.
Item sacerdotes sunt lumen mundi, 92. di. sacerdotes.
Item sunt omnium patres & magistri, 86. d. quis dubitet.
Quod debent esse corpore & mente mundi, quia diui no officio & sacrificio debent esse inteti, 1.q.1. necesse, 3.q.7. in grauibus, & duobus ca. sequen.
Item sobrij, 35. d. vinolentum.
Item diserti & docti, 47. dist. per totum, 38. di. in pluribus capitulis.
Itẽ debent esse in officio suo cauti, 14.q.6. ca 1. in fin.
Item in vestibus & gestu debent esse maturi, 41. dist. clericus.
Quod sacerdotes institiuuntur ad laudandum Deum & ad exẽplum bonę actionis, 8.q.1. quia episcopus.
Quod sacerdotes ratione oblationum tenentur orare pro populo, 1.q.1. sacerdotes.
Quod sacerdotes dicuntur comedere peccata populi pluribus modis, videlicet præcibus & orationibus peccata consumendo, 1.q.1. ipsi sacerdotes.
Item oblatis pro peccatis vtendo, 1.q.2. pastor.
Itẽ aliena peccata per consensum incorporãdo, in fin.
Quod sacerdotes horas canonicas hospitalitatem & visitationes infirmorum solicitè exercere debent, 91. dist. presbyter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod non de facili est suspiciandum malũ de sacerdotibus ex quo corpus Christi cõficiũt, 11 q.3. ablit.
Quod ordo sacerdotalis non datur propter ordinatũ tantum, sed etiam propter alios quorum minister esse debet, & ideo mundius est suscipiendus quàm alij ordines, 1 q.1. si qui episcopi talem, §. proximo.
Quod sacerdos membrorum deformitatem notabilẽ habere non debet, 49 dist. §. j.
Quod sacerdotes propter multitudinem sunt contemnibiles, 93. dist. legimus. in fin.
Quod multi sunt sacerdotes nomine, pauci opere, 40. dist. multi.
Quod non cathedra facit sacerdotem, sed sacerdos cathedram.
Quod nemo in ecclesia Dei nocet plus quàm qui per uerũ se agens nomen sacerdotis habet, 83. dist. nemo.
Quod maius sacerdos de ordine suo crimen & iudicium acquirit.
Quod multi sacerdotes nomen Dei in quantum in eis est, despiciunt, & panem pollutum offerunt, 49. dist. sacerdotes.
Quod magnum inconueniens est sacerdotem corpus Christi conficientem immundum esse, 1. q. 1. sacrosancta, & c. seq.
Quod ignominiosus est sacerdos qui studet diuitijs, 12. q. 2. gloria.
Quod sacerdos qui aliorum debet audire confessiones debet esse in scientia diseretus, & in vita bonus, de pœn. dist. 6. § j.
Quod malus sacerdos comparatur simiæ, 1. q. 1. si quis inquit.
Quod mali sacerdotes sunt audiendi, non imitandi, 1. q. 1. significastis, & c. leq.
Quod an promotus in sacerdotem in mortali peccato possit exequi officium suum, 1 5 q. vl. per totum.
Quod peccatum est detrahere sacerdotibus, 6. q. 1. sacerdotes.
Quod graue peccatum est inuidere sacerdotibus, 6. q. 1. sunt plurimi, §. proximo.
Quod nemo debet audire Missam à sacerdote, quem scit indubitanter habere concubinam, 32 dist. nullus, vbi exponit gl. Ioan. quòd hoc est indubitanter scire, quod scitur scientia iuris, & non facti, & ad hoc expresse faciunt multa iura, vt 15. q. 8. scisciatis tibus, 83. dist. nihil. §. quanquam, 1. q. 1. multi, 30. q. 5. c. nec illud, §. is ita, & c. nullum. Nam ante scientiam à nullo est recedendum, 8. q. 4 nonne.
Quod autem sacramẽta à malis sacerdotibus tradita quandiu tolerantur non sunt contemnenda, plura docent capitula, qui ipsi non suis sed Christi verbis sacramenta conficiunt, de consecr. dist. 2 panis est, 1. q. 1. significastis, & c. Christus, & c. seq.
Quod sacramenta à Iuda proditore tradita non fuerunt reprobata, 1. q. 1. dedit.
Quod sibi iudicium tantum manducant, & bibunt, 1. q. 1. per Esaiam.
Quod sacramenta sicut nec sola loca immundis per quæ transit, ab ipsis non inquinantur, 19. dist. secundum ecclesiæ.
Quia ipsi sicut fax accensa alijs lucent, quamuis sibi noceant, 15. q. vlt. c. vlt.
Quod ipsi velut lixiuium lauant, & non lauantur, 83. dist. nihil, §. leq.
Quod sacerdos licitè potest operas suas alijs locare, 10. q. 2. precariæ, 1.
Quod sacerdos non debet alijs irrogare suppliciũ, 22. q. 5. hoc videtur, 1.
Quod promotus in sacerdotem tenetur vxori de necessarijs prouidere, non tamẽ tenetur debitum reddere, 32 dist. omnino.

De Sacerdotibus habes vbi agitur de Clericis, & vbi agitur de Ordine.

SACRAMENTVM. Quod sacramentum inuisibilis gratiæ est visibilis forma, de cõs. d. 2. sacrificiũ.
Quod sacramenta dicuntur quia sub tegmento corporalium rerum diuina virtus eorumdẽ sacramẽto rum salutem operatur, vnde à secretis virtutibus vel sacris sacramenta dicuntur, 1. q. 1. multi, circa med.
Quod inter septẽ sacramenta ecclesiæ quædã dicũtur necessitatis, vt baptismus de cons. di. 4. nulla præter.
Item confirmatio, de cons. dist. 4. nullus ministrorum.
Item Eucharistia, de cons. dist. 1. omnis Christianus.
Item extrema vnctio, 26. q. 7. c. 1.
Item pœnitentia, de pœ. dist. 1. non potest.
Quod alia duo sacramenta sunt voluntatis, videlicet ordo. 74 dist. vbi ista.
Item matrimonium, 30 q. 4. vbi non est.
Quod baptismus est sacramentum intrantiũ, de cons. dist. 4. nulla præter. §. porro, ante fin.
Quod confirmatio est sacramentum pugnantium, de cons. dist. 5 spiritus sanctus.
Quod Eucharistia est sacramentum progredientium, propter quod & viaticum dicitur, 26. q. 6. qui recedunt, & c. de his.
Quod pœnitentia est sacramentum redeuntium, 26. q. 7. his qui, de pœn. dist. 3. c. 2.
Quod extrema vnctio est sacramẽtum exeuntium, 26. q. 7. c. ab infirmis.
Item subiecto, vt Eucharistia, 95. dist. ecce.
Item significatione, vt matrimonium, 27. q. 2. cum societas.
Item ministri dignitate, vt confirmatio, de cons. dist. 5. de his, & duob. c. seq. 68. dist. quamuis.

Vnde versus.

Maior in effectu baptismus, corpus in esse.
Coniugium signo, maiori chrisma ministro.

Quod sacramenta à suis parochianis sunt recipienda. 16. q. 1. interdicimus.
Quod per presbyterum non per minorem clericum debent sacramenta exhiberi, de cons. dist. 4. presbyteri qui.
Quod spiritus sanctus dat sacramentis efficaciam per quoscunque ministrentur, 1. q. 1. multæ, & c. ita fit, & quatuor c. seq. & c. non nocet.
Quod sacramenta ab immundis ministris coinquinari non possunt, 1. q. 1. remissionem.
Quod hominum malitia sacramenta non profanat, 1. q. 1. nonne.
Quod sacramenta à malis ministris sunt accipienda quandiu tolerantur, 1. q. 1. neque, & c. omnia, & c. multi, & c. per Esaiam, 15. q. vlt, c. vlt.
Quod sacramenta ab hæretico scienter non sunt recipienda, 23, q. 1. c. vlt.
Quod ab ipsis in forma ecclesiæ data sacramenta virtutem habent, 19. dist. secundum, 1. q. 1. si autem, & tribus c. seq. & c. sicut, & c. quod pro.
Quod sacramenta ab ipsis in forma ecclesiæ non data virtute caren. 1. q. 1. qui, §. sed notandum.
Quod virtutem amittunt si per malum ministrum in forma ecclesiæ exhibẽtur, 32. di. præter hoc, §. verũ.
Quod sacramenta collata in forma ecclesiæ ab hæreticis, & schismaticis, simoniacis, & depositis, interdictis, excommunicatis, rata sunt quoad characterem, sed non quoad executionem, 32. dist. c. præter hoc, §. porro, 1. q. 1. si quis à simoniacis.
Quod sacramentum datum ab hæreticis non est iterãdum, sed virtus sacramenti dabitur per manus impositionem, 32. dist. §. ad hoc vero, & §. porro, 24. q. 1. miramur, §. his auctoritatibus.
Quod Deus in administratione sacramentorum non pensat merita administrantiũ, 1. q. 1. cum scriptura.
Quod sacramenta affectum suscipientium, & mentis deuotionem exigunt, 8. q. 1. licet, post med.
Quod sacramenta contra interdictum prælatorũ suorũ accepta, dãnosa sunt, 32. di. ad hoc vero, § porro.
Quod non sunt danda impœnitentibus, 26 q. 7. ferè per totum.
Item non sunt dãda à grauibus peccatis subito reuertentibus, de pœn. dist. 1. in actionem.
Item non sunt danda illis qui non subsunt alicui, 18. q. 2. abbatibus.
Quod non est vera conuersio ad Deum vbi sacramenta ecclesiæ cõmittuntur, de cons. dist. 4. baptism. vicẽ.
Quod sacramentum quod in se bonum est, cedit malo in malum, 1. q. 1. quod quidam, § opponitur, ante med. vbi de exemplum de Iuda.
Quod sacramenta Christi pretiosum extrinsecum ornatum non requirunt, 12. q. 2. aurum, ante med.

De sacramentis habes supra vbi agitur de Sacerdotibus, & de quolibet Sacramento habes specialiter positum secundum ordinem alphabeti.

SACRIFICIVM. Quod sacrificium altaris oratio num, & eleemosynarum est, 13. q. 2. nõ æstimemus.
Item est sacrificium cordis contribulati, de pœ. di. 1. in actionem, post med.
Quod magnum Deo sacrificium offertur cum mali, qui in sua & aliorum pernicie dilatantur, compescũtur, 23. q. 5. quali.
Quod omnia sacrificia præcellit corpus & sanguis Christi, de cons. dist. 2. nihil.
Quod non sacrificiorum magnitudinem, sed merita offerentium Deus diiudicat, 24. q. 1. odi.
Quod illud sacrificium solum Deus acceptat quod intra ecclesiam catholicam sibi offertur, 24. q. 1. quia ex sola.
Quod mortui multiplici sacrificio iuuari possunt, videlicet altaris, orationum, & eleemosynarum, 13. q. 2. non æstimemus, & c. pro obeuntibus, & c. animę.

De hac materia habes vbi ponitur Oblatio.

SACRILEGIVM. Quod sacrilegium committitur auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro, 17. q. 4. quisquis.
Quod sacrilegium est inuadere aut auferre res ecclesiæ, 12 q. 2. prædia, & c. indigne, & c. hæc, 13. qu. 2. qui oblationes, 16. q. 1. in canonibus, 17. q. 4. qui rapit, & c. quisquis.
Quod sacrilegium committit qui in clericum manus violentas mittit, 17 q. 4. si quis contumax.
Quod sacrilegium est si quis quod venerabilibus locis datur, sibi studuit retinere, 17. q. 4. sacrilegium.
SACRILEGVS. Quod sacrilegus dicitur qui res ecclesiæ indebitè vendit, 50. dist. si quis presbyter.
Item qui habens sufficiens patrimonium res ecclesiæ ad superfluitatem recipit, 16. q. 1. quoniam. in fin.
Item sacrilegus dicitur qui personam ecclesiasticam lędit, 37. q. 4. sicut. & c. quisquis.
Item qui fugientem violenter de ecclesia trahit, 17. q. 4. nullus, & c. si quis contumax.
Item qui cõstitutiones sanctorum patrum infringit, 17. q. 4. si quis suadente, § qui autem.
Item qui arti magicæ intendit, 26. q. 2. illud, in fi.
Item qui alios temerariè rebaptizat, 23. q. 5. si vos.
Item qui infringit ecclesiam, 16. q. 4. quisquis.
Quod vendere & comparare spiritualia sacrilegium est, q. 3. audiuimus.
Quod dubitare de illo quẽ princeps elegit an dignus sit, sacrileg si est, 17. q. 4. si quis suadente, §. proximo.
Quod sacrilegium Christiani cõmittunt cum iudęorum cibis vtuntur, 28. q. 1. omnes.
Quod sacrilegium committit qui Iudæis publica officia committit, 17 q. 4. constituit.
Quod sacerdos sacrilegium committit qui pro matrimonio adulterium benedicit, 27. q. vlt. de cõiugali.
Quod qui cum ea quę castitatem vouit contrahit, vel coitum facit, sacrilegium incurrit, 27. q. 1. impudicas.
Quod sacrilegus in rebus ecclesiæ Iudæ proditori cõparatur, 23. q. 4. quid ergo.
Quod sacrilegi pœna est infamia, 6. q. 1. infames.
Item excommunicatio minor, 17. q. 4 quisquis.
Item anathematizatio, 12. q. 2. indignè.
Item depositio, 12. q. 4. si quis deinceps, 13. q. 2. indignè.
Item publica pœnitentia, 17. q. 4. si quis contumax.
Quod imponitur sacrilego pœna legalis, scilicet decapitatio. 17. q. 4. si quis autem.
Quod aliquando imponitur sacrilego pœna legalis & canonica, scilicet pœna pecuniaria & infamia, 17. q. 4. attendendum, & c. si quis.
SACRISTA. Quod sacrista idem est quod thesaurarius, cuius officium exprimitur, 25. dist. perlectis.
SAL. Quod Christus dicens Salem habete in vobis, sapientiam verbi designauit, 44. dist. sit rector. post med.
Quod prælati & sacerdotes dicuntur sal terræ, 93. di. sacerdotes.
Quod malus prælatus dicitur sal infatuatum, 3. q. 7. sacerdos. § item in euangelio, 1. q. 7. non omne.
Quod sal infatuatum à porcis conculcatur, 2. q. 7. secuti, §. quia.
Quod sal sapientiæ in cunctis nostris sacrificijs offerri debet. de cons. dist. 4. sal.
Quod aqua sale aspersa, & per sacerdotem cõsecrata sanctificat populum de cons. dist. 3. æqualem.
SALOMON. Quod Salomon Rex templum domino construxit, & illud consecrando magnum festũ fecit, de consec. dist. 1 § 1.
Quod non diuitias, non longa tempora vitæ, sed sapiẽtiam à Deo petiit. 36. dist. qui, §. ecce.
Quod regina venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis, 8. q. 1. vereor.
Quod Salomon ad expeliendum dæmones de corporibus, quosdam exorcismos inuenit, 21. dist. §. 1.
Quod Salomon amore mulierum Deos gentilium coluit, & idolis templa construxit, 3. q. 7. §. vlt. 32. q. 4 Salomon.
SAMVEL. Quod Samuel qui sanctè vixit, & sanctus de hac vita exiuit, non sic potuit esse sub diaboli potestate vt arte diabolica per pythonissam suscitaretur. 26. q. 5. nec mirum, post med.
SANCTITAS. Quod est sanctitas innocentię quę tantum bonis conuenit, & sanctitas sacramentalis quę quandoque malis cõuenit, 1. q. 1. dominus. post med. Exemplum ibi de Saul.
Quod non ex generis nobilitate vel dignitate sanctitas innotescit, sed ex fidei puritate, & morum honestate, 40 dist. nos qui.
Quod vbi Christus per boni operationẽ infunditur, & abominatio peccati aboletur, sanctitas cõsecratur, 15. q. 1. nec is qui.
Quod sanctum illum credere qui non est sanctus, periculosum est, 11. q. 3. si quis hominem.
Quod sanctus non debet dubitari quem apex papalis dignitatis attollit, 40. dist. non nos.
Quod omnis sanctificatio est in spiritu sancto, 75. d. ordinationes.
SANITAS. Quod sanitatem corporis efficit moderata refectio. de cons. dist. 5 nihil.
Quod excessus ciborum putrescere faciunt corpus, ibid.
Quod impossibile est illos sanos esse & diu viuere q carnibus adipibus cõtinuè inuoluũtur. de cons. dist. 5. ne tales.
Quod abstinentia sanat morbos quos superfluitas cibo

ciborum contraxit, de consecra. distin. 5. legimus.
SAPIENTIA. Quod si sine vera sapiẽtia quis esti mat se prudentem posse fieri, non prudens sed stultus est, 3. q. 7. qui sine.
Quod sapientia cum sobrietate est habenda, quia nõ oportet plus sapere quàm sapere ad sobrietatẽ, 43. dist. sit rector. post medium.
Quod tunc iustificatur sapientia à filijs hominũ quãdo ostendit nec in manducando nec in abstinendo esse iustitiam, sed in æquanimitate tolerãdi inopiã, 41. dist. quod dicit.
Quod sapiens nulli nocere intendit, 6. q. 1. sapiens.
Quod sapiens sine peccato pretiosis vti cognouit, 41. di. quisquis.
Quod sapiens prælationi & gubernationi competit, 84. dist. porro.
Quod stultus in culpa sapiens etit in pœna, 38. dist. qui ea.
SATISFACTIO. Quod satisfactio pœnitẽtiæ est peccatorum causas excidere, nec earum suggestio nibus aditum indulgere. de pœ. d. 1. circa principiũ.
Quod satisfactio est, vade, & amplius noli peccare. de pœ. dist. 3. quamuis caute. § hac auctoritate.
Quod peccator tunc satisfacit, dum pœnam iudicio ecclesiæ impositam factis exequitur. de pœn. dist. 1. c. facilius, § hoc idem.
Quod tres sunt partes satisfactionis, eleemosyna, ieiunij, & oratio. de pœn. dist. 6. § 1. de quibus tribus habes in suis locis.
Quod secundum quantitatẽ delicti satisfactio debet imponi, 12. q. 2. fraternitas. de pœn. dist. 5. falsas.
Quod publicè peccantes publicè satisfacere debent, 11. q. vlt. canonica.
Quod an quis possit satisfacere de vno peccato sine satisfactione aliorum, de pœn. dist. 3. sceleratior, § his auctoritatibus.
Quod an sola cõtritione sine confessione quis possit Deo satisfacere. de pœn. dist. 1. si cui etiam, & multis, § sequentibus.

De hac materia habes vbi agitur de Pœnitentia.

SAVL. Quod Saul, licet fuerit à Domino reprobatus tamen Dauid sanctus reuerebatur eum, 2. q. 7. plerunque, § de his.
Quod per Saulem intelliguntur prælati, & per Dauid subditi, 2. q. 7. cap. plerumque, § item per Saulem.
Quod in hoc quòd Saul reprobatus populum iudicabat, innuitur quòd prælatus malus nõ est contẽnendus quamdiu tolleratur, 3. q. 7. cap. vlt.
SCANDALVM. Quod propter scandalum cõsuetudines terrarum (dummodo non sint cõtra animę salutem) sunt seruandæ, 12. dist. illa. Exemplum ibi de matre Augustini.
Quod Christus soluit tributum propter scandalum, 11. q. 3. inter verba.
Quod aliquando aliquid conceditur propter scandalum.
Quod aliquid aliquãdo cõceditur propter scandalũ, quod alias nõ cõcederetur, 95. distin. presbyteros.
Quod propter scandalum quandoque aliquid omittitur, quod de iure esset faciendũ, 51. dist. aliquãtos.
Quod scandalum quãdoque surgit ex doctrina sana, 11. q. 3. inter verba.
Quod potius est à qualibet esca abstinendum, quàm cũ aliorum scandalo edendum, 23. quæst. tertia, §. 1. ante fi.
Quòd quandoqae propter scandalum ineonsueta to lerantur, 95. dist. peruenit.
Quod grauiter peccat qui proximum indebitè scãdalizat, 10. q. 3. cauendum.
Quod qui prælatum suum scandalizat, Deum cuius vicarius est scandalizat, 93. dist. ille proculdubio.
Quod dantes occasionẽ scandali sunt rei eorum qui pereunt scandalo, 1. q. 1. hi quoscunque.
Quod mysticè loquendo membrum scandalizans sicut vxor vel propinquus, est amputandum, 24. qu. 3. illud, 28 q. 1. vxor
Quod peruersus prædicator & doctor in Deum scandalizatur, 95. dist. ille proculdubio.
Quod infames prælati sunt propter populi scandalũ remouendi, 50. dist. de his verò.
Quod an perfectis liceat repetere sua propter scanda lum, 23. q. 8. 1. ante fi.
SCIENTIA Quod vera scientia est pet quã Christus inuenitur & nosciturr. 37. dist. legimus.
Quod omnis ratio supernæ scientiæ vel terrenæ creaturæ in Deo est, qui earum caput & auctor, qui hũc itur, in ipso perfectè inuenitur, 37. dist. in. legimus, post med. ibi.
Quod scientia pretatis est scire & intelligere nouum & vetus testamentum, 37. dist. si quis autem.
Quod quia sacerdotes sunt duces aliorum, eis sciẽtia summè necessaria est, & quæ sunt, quæ præcipuè scire debent, habes. 38. dist. quæ ipsis.
Quod scientiæ quæ curam animę nõ habẽt, mittũt in errorẽ, & nõ valent ad salutẽ, 37. dist. legimus, in fi.
Quod licet scientia triuij & quadriuij habeat in se veritatem, non tamen est scientia pietatis, 27. di. quis artem.
Quod in vanitate sensus ambulant qui scientiis sæcularibus tantũ intendunt, 37. dist. c. nõne circa med.
Quod scientia liberalium artium valet ad sacram scripturam intelligendam, 37. dist. de quibusdam, & caturbat.
Quod scientia philosophorum & poetarum non est legenda propter delectationem vel ornatum verborum, 37. dist. turbat, §. cur ergo.
Quod illud dicitur quis verè scire quod audiuit vel vidit vel aliàs conscius fuit, & talis potest ferre testimonium, 22. q. 5. hoc videtur.

De hac materia habes vbi agitur de Scriptura.

SCHISMA. Quod schisma nomen Græcum est, & scisuram sonat, 24. q. 1. schisma.
Quod si quis ab apostolica sede diuisus est, schismaticus est, 23. q. 5. non vos ante medium.
Quod schismatici ecclesiam Dei lacerant, 23. q. 5. de Ligaribus, 24. q. 1. seduocauit, & c. vbi.
Quod schismaticus indissessam domini tunicã in frusta dirumpit, 23. q. 1. quoniam.
Quod hæc est differentia inter schisma & hæresim, quia schisma ab ecclesia recedit, sed hęresis peruersum dogma defendit, 24. q. 3. inter hęresim.
Quod schismatici sunt æquales paganis & etiam peiores, 7. q. 1. denique, post med, 24. q. 1. nõ aſferamus, 7. q. 1. denique, post med, 24. q. 1. non aſferamus.
Item sunt in statu perditionis, 24. q. 1. quicunque.
Item sunt extra ecclesiam & corpus Christi, 7. quæst. 1. scire.
Quod schismatici nõ habent sui officij executionem, quia non habẽt ecclesiæ vnitatem. 7. q. 1. factus, & duobus cap. seq. 24. q. 1. didicimus.
Quod schismatici infructuosè sibi corpus Christi conficiunt, 24. q. 1. schisma, & c pudenda.
Quod schismatici quia spiritum sanctum non habẽt, remissionem peccatorum dare non possunt, 24. qu. 1. didicimus.
Quod schismatici sunt damnãdi & excommunicandi, 23. q. 5. de Ziguribus,
Item per principes seculares coerceri debent, 23. q. 5. non vos.
Item vt ad vnitatem ecclesiæ reuertantur sunt cogendi, 23. q. 4. ipsa. in fi.
Quod de schismate reuertentes non sunt ad ordines promouendi, sed in susceptis tolerãdi, 1. q. 1. omnis,
Quod schismatici dignitate & officio priuantur, 11. q. 3. si quis presbyter, 23. q. 5. non vos, circa medium.
Item temporalibus spoliantur, 23. q. 1. qui contra, 23. q. 5. de Liguribus.
Item pœnis corporalibus puniuntur, 7. q. 1. denique, circa fi. 23. q. 5. de Liguribus.
Item in exilium relegantur, 23. q. 5. de Liguribus.
Item non est eis communicandum, 24 q. 1. omnis, & c. seq 7. q. 1. denique, 1. q. 1. si quis inquit.
Quod vnitati non communicat qui schismaticis communicat, 24. q. 1. schisma.
Quod fautores schismaticorum eadem pœna qua & ipsi sunt plectendi, 24. q. 1. didicimus.
SCRIPTVRA. Quod scriptura sacra est nouum & vetus testamentum, 9 dist. quis nesciat.
Quod in ea nil est iprobãdũ vel reprehẽdũ. 4. d. deniq.
Quod non est trahenda ad eũ sensum ad quem sibi quisque præsumit, sed ex ipsa scriptura sensum oportet capere veritatis, 37. dist. relatum, & c. vinc.
Quod scripturam sacrã debet quis intelligere ex causa, ex persona, ex loco, & ex tempore, si non vult in labyrinthum impingere, 29. dist. sciendum, & c. seq.
Quod distinguenda sunt tempora vt concordetur scriptura, 2. q. 1. si peccauerit.
Quod scriptura qua quis scribitur in libro vitæ, fit secundum præsentem iustitiam vel præscientiam, de pœ. distin. 4. § finis.
Quod secundum præscientiam scribi est ad vitam æternam prædestinari, ibid.
Quod secundum iustitiam scribi est ea operari quorũ merito sit dignus æterna salute, de pœ. di. 4. § porro.
Quod scriptura sacra accipienda est & exponenda, secundum proprietatem linguarum in qua est edita, 38 dist. locutio.
Quod non arctatur sub regulis grammaticæ artis, 38 dist. locutio.
Quod non semper ad litteram, sed quandoque est mysticè intelligenda, 23. q. 1. nisi.
Quod scripturę sensus est quadruplex, videlicet historicus, quando scriptura intelligitur sicut littera sonat, sicut sunt Iudæorum historiæ, 23. q. 1. nisi.
Item allegoricus, quando per id quod dicitur significatur quod iam factum est vel futurum est. ibid.
Item tropologicus vel moralis quando scriptura ad mores conuertitur, 37. dist. vino.
Item allegoricus, quando scriptura ad superiora & ad cęlestia reducitur, 76. dist. ieiunium circa finem.
Quod scriptura conciliorum & Romanorum Pontificum pro authentica est habenda, 15. dist. sancta, 19. dist. per totum.
Quod multa seruat vsus ecclesiæ licet in scriptura nõ inueniantur, 11. dist. ecclesiasticarum.
Quod Deus quandoque reuelat aliter quàm scriptura sanctorum tradidit, 9 dist. noli. in fi.
Quod amans scripturas sacras, carnis vitia nõ amabit, de cons. dist. 5. nunquam.
Quod omnis splendor rhetoricæ eloquentiæ, omnes modi poeticæ eloeutionis, quælibet varietas decore pronunciationis ornata, à diuinis scripturis sumpsit exordium, 37. dist. legimus, § 2.
Quod an licet clericis studere in scripturis philosophorum & poetarum, 37. dist. per totum.
Quod qui aliter sacram scripturam intelligit quàm spiritus sanctus flagitat, hæreticus est, 24. q. 3. hæresis.
Item ipsam malè exponentes dicũtur falsi prophetę, 37. dist vino.
Quod secundum eam grauia vel leuia pensantur, quia est statera, 24 q. 1. non aſferamus.
Quod scriptura requiritur in multis, videlicet, in hæresis abiuratione, de cons. di. 2. ego Berengarius, 2. q. 1. legum.
Item in legatione, vbi requiritur scriptura missionis, 97. dist. nobilissimus.
Item in electione quæ debet fieri in scriptis & proferi, 63. dist. quanto, 2. q. 1 legum.
Item in excõmunicatione, quæ debet fieri in scriptis, 11. q. curæ, 2. q. 1. legum.
Item in sententiæ prolatione, quia aliter sententia nõ habet vigorem, 2. q 1. in primis, § si quis, in fi. & ca. statutis, & c. legum.
Item in publici criminis accusatione, 1 qu. 8. quisquis & q. 1. legum.
Item in ciuili conuentione, 3. q. 3. offeratur.
Item in appellatione, 2. q. 6. post appellationem.
Item in extraneorum clericorum suscepti one, 98. dist. nullus, & c. transmarinos.
Item in rerum ecclesiasticarum venditione, 12. qu. 2. sine exceptione, 10. q. 1. casellas.
Item baptizandorum suscepti one, vbi nomen in scriptis dari debet, 2. quæst. legum, de cons. dist. 4. baptizandi.
Item in regularis voti professione, 27. q. 1. omnes fœminæ, 30. q. 1. vidua.
Item in expositorũ puerorum collectione, 87. distin. si positus.
Item in pœnitentiæ datione, 30 q. 5. qualis, in fine.
Item in prælatorum ad synodum non venientiũ excusatione, 18. d. placuit.
Item in illorum qui impetuntur citatione, 5. quæst. 2. §. 1. & c. 1.
Item in prælaturę renuntiatione, 7. qu. 1. sicut vir. §. ecce.
Item in seruorum ordinatione, 54. dist. nulli.
Item in reconciliatione, 2 q. 1. legum.
Item in ordinatione, quia ordinati debent scripturam quæ formata dicitur, ab ordinatore accipere, 73. di. per totum.
Item in constitutionis promulgatione, 3 5. q. 9. quod quis, 96. dist. bene quidem, circa med.
Item in seruorum ab episcopo manumissione, 12. q. 2. episcopus qui mancipium.

De scriptura habes vbi agitur de Sententia, & de Subscriptione.

SCRVTINIVM. De scrutinio habes vbi agitur de examinatione.
SECVRITAS. Quod vbi est perfecta dilectio, ibi est securitas, 24 q. 1. non turbatur.
Quod securitas conscientiæ in tribulationibus releuat, 24. q. 1. non turbatur.
Quod in vltimo fine pœnitentibus de consecutione æternæ fœlicitatis securitatem dare nõ possumus, de pœn. dist. 7. circa prin.
SEDES. Quod sedes apostolica est prima auctoritate & dignitate, licet Antiochena sit prior tempore, 21. dist. nunc autem, 24. q. 1. rogamus, 9. q. 3. nemo, & c. seq.
Quod ipsa est maior in iudiciis auctoritate, 9. q 3. pater, & c. ipsi sunt.
Quod cõstitutiones huius sedis ab omnibus sunt seruandę, 11. dist. consequens.
Quod nulli permittitur de eius iudicio iudicare, 17. q 4. nemini, 21 dist, nunc autem.
Quod Christianus peccatum infidelitatis incurrit, qui sedi apostolicę obedire contemnit, 81. dist. si qui, in fine, 93. dist. qui cathedram.
Quod in dubiis & arduis ad sedem apostolicam est recurrendum, 17. dist. nec licuit, & duobus c. seq. 16. q. 1. frater, post med, 24. q. 1 rogamus.
Quod in libris & opusculis quidquid approbauit sedes apostolica est tenendum, 19 di. si Romanorũ, vsque ad c. ita.
Quod sine auctoritate sedis ipsius generale non celebratur, concilium, 17. dist. per totum.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod immediatè sedi apostolicę subiecti(maximè q propinqui sunt)auiue se debent præsentare, 93 d. iuxta. & § præcedenti.
Quod sine sedis huiusmodi iudicio episcopi nō possunt condemnari, 3. q. 6. accusatus, & c. seq. 9. q. 3. antiquis.
Quod male dānati per ipsam restituuntur, 9. q. 3. fuit. & c. fratres.
Quod sine sedis apostolicæ auctoritate nullus episcopus sedem suam audet mutare, 7. q. 1. mutationes.

De hac materia habes vbi agitur de Ecclesia Romana, de papa, & Apostolica sede.

Item hæc sunt quæ reseruantur ecclesiæ Romanæ, & Apostolicæ sedi.
Iudicium episcoporum, 3. q. 6. dudum.
Item restitutio depositorum, 2. qu. 6. ideo huic.
Item congregatio conciliorum, 3. q. 6. dudum.
Item restitutio clericorum. 1. q. 7. conuenientibus.
Item exemptio episcoporum, 16. q. 1. frater, 18. qu. 2. luminoso.
Item quæstio fidei, 2. 3. q. 1. quoties.
Item abrenunciatio episcopatus, 6. q. 3. denique.
Item mutatio episcoporum. 7. q. 1. mutatione s.
Item episcopatuum diuisio & vnio, 16. q. 1. & teporis.
Item palij datio, 100. dist. quoniam.
Item absolutio excommunicationis factę ex sede, 21. dist. inferior, 16. q. 1. frater.
Item antiquorum canonum & scripturarum interpretatio, 17. dist. nec licuit.
Itē famæ restitutio, 2. q. 3. Paulū. § hinc autē colligit.
Item cum simoniacis dispensatio, 2. q. 3. Paulum.
Item maiorum & difficilium quæstionū discussio, 17. dist. multis.

De hac materia habes vbi agitur de Ecclesia Romana, & de Papa, & de Dispensatione.

Quod sedes quatuor patriarchalium ecclesiarū sunt istæ, Constantinopolitana, Alexandrina, Antiochena, & Hierosolymitana, 22. dist. renouantes.
Quod Constantinopolitana sedes licet vltima fuerit tępore, tamē propter dignitatem translati imperij ex statuto concilij post Romanam sedem primum obtinet locum, 22. dist. sacrosanctam, §. hac, & cap. seq. § hinc, & § diffinimus.
Quod Alexandrina sedes, quam beatus Marcus euangelista ad honorem sancti Petri instituit, olim post Romanam prior fuit, & post illam secunda fuit Antiochena, in qua resederat beatus Petrus antequam Romam veniret, 22. dist. sacrosancto.
Quod sedes episcopales non in villis vel castellis, sed in maioribus locis debent constitui. 80. distin, per totum.
Quod beatus Petrus apostolus vbi pagani habebant archiflamines, fecit instituì archiepiscopos, 80. dist. in illis.
Quod sedes episcoporum nō longo interuallo debēt distare, vt ad consecrationem archiepiscopi citius possint venire, 80. d. non debere, §. sedes, & c. seq.
Quod vbi non fuit sedes episcopalis de nouo non debet instituì, nisi fidelium excreuerit multitudo, 16. q. 1 præcipimus, & c. felix.
Itē nisi gens noua ad fidem cōuertatur, 99. dist. nulli.
Quod episcopales sedes ex causa auctoritate apostolica mutantur de loco ad locum, videlicet propter Barbaricam incursionem, 7. q. 1. temporis.
Item ex causa vniuntur, videlicet propter alterius loci desolationem, 16. q. 1. & temporis, & cap. seq.
Item ex culpa auferuntur, videlicet propter episcopi occisionem, 25. q. 2. c. vlt.
SENES. Quod senes in scriptura sacra dicuntur sapientes, 84. dist. porro.
Quod primū, Abrahā dictꝰ est presbyter, id est senior.
Quod non propter senectutem vel decrepitam ætatē sed propter sapientiam presbyteri dicuntur senes.
Quod gloria senum est canities, & canities sapientia designat.
Quod quadruplex est senium, videlicet naturæ, & tendit ad defectum 86. dist. tanta, 13 q. 2. illud.
Item senium gratiæ, 84. dist, porro. vbi dicitur, quòd canities senum prudentia est, & hoc senium ad perfectum ducit, 20. dist. de quibus, 32. q. 2. ancillam.
Item est senium culpæ, & hoc ducit ad interitum, 2. q. 7. Paulus dicit.
Item est senium æternæ gloriæ, & hoc ducit ad ęternū præminm de quo dicitur, Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.
Quod senes quanto morti viciniores, tanto debēt esse puriores, 89. dist. tanta nequitia.
Quod mali senes à suis prælatis sunt durius arguēdi. 86 dist. tanta.
Quod præsumendum est de sene bonum, 18. q. 2. definimus.
Quod senectus aufert incōstinentię suspicionem, 34. d. ſt. fraternitatis.
Quod senectus decrepita reddit ad episcopatū inhabilem, 85. dist. archidiaconum Florentinum.

Margarita

De Senio & Senectute habes vbi agitur de Antiquitate.

SENTENTIA. Quod sententiam Papa cū magna deliberatione debet proferre. 35. q. 9 apostolicæ.
Quod sententia aut pro cōsideratione tęporum, vel ætatum, vel propter subreptionem, vel grauem necessitatem potest in melius commutari, 35. q. 9. sententiam, & c. veniam.
Item Papa sententiam suorum prædecessorum potest in melius commutare, 35. qu. 9. loci, § his sita. in fin.
Quod sententia quæ in se non valet, confirmata per superiorem valet, 18. q. 6. si episcopum.
Quod sententia debet dari in scriptis, 2. q. 1. in primis, in fine, & c. legum.
Quod ad sententiam dandam pro modicis causis nō requiritur scriptura, 11. q. 1. si quis cum.
Quod non secundum propriam voluntatem, sed secū dum leges est proferenda, 11. q. 3. summopere.
Quod etiam prælentibus partibus ante plenā negotij discussionē nō est sententia ferēda, 30. q. vlt. iudicatē.
Quod in re dubia non debet dari certa sententia, 11. q. 3. grauę.
Quod non est danda sententia nisi post plenam inuestigationem veritatis, 11. q. 3. summopere, & c. grauę. & quatuor cap. seq.
Quod sententia rite data ab omnibus est tenenda, 6. q. 4. si Metropolitanus, §. sed & c. si quis episcopus, 35. q. 9. c. 1. 11 q. 3. nemo contemnat.
Quod iudex debet eam ferre cum mentis tranquilitate, non in furore, 11. q. 3. illa. & tribus cap. seq.
Quod sententia sub conditione non est proferenda, 2. q. 6. biduum.
Quod sententia diffinitiua obtinet auctoritatem rei iudicatę, 2. q. 6. biduum, ante finem.
Quod sententia plurium debet præualere, 76. di. si trā situs.
Quod sent ntia quandoque est iniusta ex animo pro ferentis, sed iusta est ordine & causa, & aliquando iusta est ex animo, sed non ordine vel causa, & aliquando est iusta ex animo & ordine, sed nō ex causa, 11. q. 3. episcopus presbyter. § seq.
Quod sententia lata quandoque non tenet, videlicet quando per appellationem intra certum tempus releuatur, 35. q. 9. loci, § seq.
Item quando in arduis causis in scriptis non datur, 2. q. 1. in primis. in fin.
Itē quando à non suo iudice fertur, 3. q. 8. accusatores, 9. q. 2. c. 1. & c. episcopum, 11. q. 1. in clericorum.
Item quandoab vno solo iudicum, cum duo fuerint delegati, fertur, 2. q. 6. si quando, § diffinitiua.
Item si contra ius scriptum fertur.
Item si iudices siues statuti vel mandati excedunt.
Item si contra prius iudicata lata fuerit.
Item si iudex pretio corruptus eam tulerit.
Item si parte non continuaciter absente lata fuerit, 3. q. 9. per totum.
Quod non debet sustinere pœnā canonicam in quem nō est prolata canonica sententia, 21. q. 3. nō debet.
Quod iniqua sententia est reuocanda, 24. qu. 2. sane proferatur.
Item si per falsas probationes & per surreptionem lata est, est retrahenda, 35. q. 9. veniam, & trib. ca. seq.
Quod sententia excōmunicationis siue iusta siue iniusta timenda est, 11. q. 3. quibus, & c. episcopus, & §. si ergo.
Quod iniusta nocet potius ferenti quàm patienti, 11. q. 3. illud, 24. q. vlt. si quis non. & quatuor c. seq
Quod non est ferenda sententia quādo multitudo est in causa, 23. q. 4. c. si quis posteā tem, § si mulier.
Quod est sententia suspensionis quantum ad officium & beneficium, 7. q. 1. si quis in.

De hac materia habes vbi agitur de Suspensione.

Quod differtur sententia & executio per triginta dies cum princeps vel aliquis alter aliquem ad mortem condemnat, 11. q. 3. cum apud.
Item differtur per decē dies quoties appellatio admittitur, 2. q. 6. anteriorum.
Item quousque grauida ad mortem condemnata pariat, quia aliter committeretur homicidium, 2. q. 4. consuluisti, in fi. 32. quæst. 2. quòd vero non forma tum.
Itē quousque princeps assignauerit insulam illi qui in exilium debet relegari, 2. q. 6 biduum, post med.
Item quousque condemnatus seruus reddat Domino suo de peculio rationem, 54. dist. generalis.
Quod Deus nouit mutare sententiā, 22 q. 4. vnusquisque.
Quod Deus non mutat sententiam in homines sed in opera, quibus hominibus non irascitur, sed vitiis, de pœn. dist. 1. si agamus.

De hac sententia habes vbi agitur de Excommunicatione, & de Iudicio.

SEPARATIO. Quod hæretici & schismatici ab ecclesia sunt separati, & ideo non habent spiritū sanctum, 24. q. 3. de illis.
Quod mali Christiani corporaliter sunt in ecclesia, sed per peßimam vitam separantur.
Quod tunc peccatores à Christi corpore separātur cū per excommunicationem traduntur Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat, 11. q. 3. audi.
Item aliqui separantur ab ecclesia per sententiam, qui sunt extra, 24. q. vlt. cum aliquis.
Quod nullis debent formidare Christiani quàm separari à corpore Christi, quia hoc non est membrum eius, 11. q. 3. nihil.
Quod separati à corpore Christi sicut membrum præcisum virtutem spiritualem non habent, 1. q. 1. corporalia. Notent hoc obstinati in malitia.
Quod nos debemus separari à malis præcepto Domini, qui dicit. Sit tibi sicut ethnicus & publicanus, 2. q. 1. si peccauerit.
Item mandato apostoli qui dixit, hęreticū post primā & secundam correctionem deuita, 24. q. 3. dixit.
Itē consilio Moysi qui dixit, Separamini à tabernaculis impiorū, ne pereatis, 1. qæu. 1. si quis inquit, ante fi.
Item statuto concilij quod separat iudæos à Christianis, 28. q. 1. iudæi.
Item exemplo Cypriani, qui separatus fuit à Lucifero hæretico, 24. q. 1. aduocauit.
Item exemplo Polycarpi martyris, qui à Cherintho & Marchione separatus fuit, 24. q. 1. omnis qui.

De hac materia habes vbi agitur de Excommunicatione.

SEPVLTVRA. Quod nomine sepulturæ aliquando significatur terra pro ampliatione cœmeterij & sepulturę, & licet pro ea accipere, 12. qu. 2. aurum, 24 q 8. secundum canonicam.
Item nomine sepulturæ quandoque significatur officium sepelendi, & non licet aliquid accipere, 13. q. 2. prę cipiendum.
Item nomine sepulturæ quandoque significatur terra cæmeterij, & pro illo non licet aliquid accipere, 13. q. 2 quæsta. & tribus cap. seq. 1. q. 1. dictum est solere in quibusdam.
Quod ius sepulturę est ius competens ecclesię ad sepeliendū in cæmiterio suo, & prouenit ex episcopi assignatione, 11. q. 1. ecclesias.
Item hoc spectat parochialibus ecclesiis, vel quib. iure vel priuilegio est concessum, 13. q. 1. ecclesias.
Quod vbicumque sepeliatur, dominꝰ est terra & plenitudo eius, 13. q. vlt. vbicumque.
Quod officiū duoꝝ sepulturæ, bonæ fidei est testimonium, 13. q. 2. non æstimemus, anie si.
Quod in sepulturis Christianorum requies est defunctorum, 13. q. 2. ante finem.
Quod prodest mortuis habere signa sepulturæ suæ quæ inspicientes amici pro eis preces effundāt domino, 13. q. 2. cum grauia.
Quod intra ecclesiam & maxime iuxta altare vbi corpus Christi conficitur, nullus est sepeliendus, 13. q. 2. præcipiendum.
Quod possunt in ecclesia episcopi sepeliri, vel abbates vel eminentis vitæ presbyteri. vel laici, 13. q. 2. nulli.
Quod prodest homini inter bonos & iustos defunctos, sepeliri, 13. q. 2. cum grauia, & c. animę, & cap. non æstimemus, in fin.
Quod peccatoribus plus obest sepeliri in sacris locis quàm prodest, 13. q. 2. quibus, & c. cum grauia.
Quod quocumque modo seipsos occidentes non sium caret ecclesiastica sepultura, sed etiam nec in psalmis nec in aliis debet eis aliqua solemnitas exhiberi, 13. q. 2. placuit.
Item similiter debet pro illis fieri qui sine pœnitentia pro suis sceleribus occiduntur, ca. fatendum.
Item vsurarius excommunicatus etiam minori excōmunicatione, si absolutionem viuens non petiuit, 14. q. sane.
Item prædones manifesti etiam si pœnitentes morian tur, si habent vnde satisfacere possunt, nec ipsi nec hæredes satisfacere pro eis volunt, 24. q. 2. sane.
Quod quilibet in peccato mortali moriens, in cœmeterio non est sepeliendus, 13. q. 2. quibus.
Quod in patibulo mortis, si pœnituerint, non est negāda sepultura, 13. q. vlt. c. vlt.
Quod sepultura potest eligi, 12. q. 2. bonæ.
Quod ad eligendam sepulturam locus debet inducere solennior, sicut est episcopatus, vel religiosorum monasterium, 13. q. 2. vbicumque tempotum.
Quod episcopus etiam in minori & minus religiosa ecclesia potest eligere sepulturam, 12. q. 2. bonę
Quod nullus debet sepulturam parentum superbia vel odio deserere, 13. q. 2. placuit.
Quod filij emancipati à patribus liberè eligunt sepulturam, 3. q. 2. § contra.
Quod an ecclesia in qua parentes sepulti sunt, posset vendicare corpora filiorum, 13. quæst. 2. Ebron. & c. seq.
Quod coniugati (vt videtur) in vno sepulchro debent sepeliri, 13. q. 2. c. 1. § nunc. & c. Ebron.
Quod vxor mortua si non elegerit sepulturam, cum marito debet sepeliri, 13. quæ. 2. ca. 1. §. nūc autem quæritur, & cap. Ebron. & cap. vnaquæ.
Quod mulier si plures viros habuit, & sepulturam nō elegerit, videtur quòd cū vltimo viro debeat sepelini, 13. q. 2. vnaquæque.
Quod extraneus quilibet vbi elegerit, ibi sepelietur, 13. q. 2. vbicumque, §. quia.
Quod extraneus si non elegerit, in episcopatu vel parochia sepelietur, 13. q. 2. vbicumque.
Quod indigena si elegit locum magis religiosum, ibi sepelietur, 13. q. 2. illud, § quia, & cap. vbicumque.
Item si elegit minus religiosum, quia videtur hoc facere ex odio vel superbia, non habebit, 13. q. 2. placuit.
Quod indigena si de corpore nō disposuit, sepelietur cum propinquis, vel vbi decimas persoluebat, 13. q. 2. Ebron. & c. vbicumque.
Quod violās sepulturā infamis efficit. 6. q. 1. infames.
Quod qui sepelit corpus alienum, non solum sepultū sed omnia quæ consequenter habuit, tenetur restituere, 2. q. 2. omnes.
Quod ecclesia parochialis vbi sacramēta participauit de mortuo alibi sepulto debet ius suum habere, id est canonicā portionem, 13. q. 1. ecclesias, per totū.
Quod canonica portio est dāda secundum cōsuetudinem terrarum, vt vitetur scandalum, arg. 12. dist. il la. 76. dist. vtinam.

SEQVESTRATIO. Quod lite pendēte fructus sequestrantur, 2. q. 6. quoties post, 11. q. 1. quia res.
Quod sequestrantur res cum appellatur ab executione, 2. q. quoties post.
Item cū aduersarius fructus dilapidat, 3. q. 2. quia ea.
Item legitimè appellanti, 2. q. 6. biduum.
Item de adulterio accusanti, 4. q. 4. §. aliquando.

SERVITVS. Quod duplex est seruitus, videlicet corporalis & spiritualis, 12. q. 2. cum redemptor.
Quod seruitus inducta est ex iure gentium, & 1. di. ius gentium.
Item de iure diuino, 35. dist. vinolentiam.
Item iure constitutionis. 7. d. §. 1. vbi de seruo empto agitur, de quo statutum fuit quòd sex annis seruire debuit, & in septimo anno liber exire.
Itē iure canonico est approbata, 17. q. 4. id constituimus.
Quod ante diluuium inconcussa fuit libertas, nec ob sequia seruitutis à consortibus exigebantur, 35. di. 6. post med.
Quod seruitus nō esset si ebrietas nō fuisset. ibidem.
Quod clericus episcopo suo insidias vel iniurias in fert, in seruitutem perpetuam curiæ est tradēdus, 11. q. 1. statuimus, 3. q. 4. clericus.
Quod concubina diaconi vel sacerdotis à principe in seruitutem est redigenda, 32. dist. eos qui.
Quod meritorii est libertatem dare seruis, 12. q. 2. cū redemptor.
Quod seruis ecclesiæ angariis sæcularium iudicū molestari non debent, 12. q. 2. ecclesiarum.
Quod ecclesiæ serui etiam benemeriti sine compensatione non debent dari libertati, 12. q. 2. si quis, & ca. episcopus qui.
Quod serui ministris eiusdē ecclesiæ gratis possunt dari, 12. q. 2. ecclesiasticis.
Quod libertati dati si non fuerint grati, in seruitutē redigantur, 12. q. 2. episcopus qui.
Quod frequēti fugitiui possunt vēdi, 12. q. 2. fugitiui.
Quod si seruus promouetur sciente domino & nō cōtradicente, remanebit in ordine promotus, sed episcopus vel qui eum præsentauit, duplum restituet, 54. dist. si seruus absente,.
Item si præsens est Dominus & cōsentit, eoipso seruus liber efficitur, 54. dist. si seruus sciente.
Item si Dominus est absēns siue præsens, & scit & tacet, videtur consentire, ibid.
Quod si Dominus nescit promotionem serui intra annum potest reclamare & reuocare. ibidem.
Quod seruus indebitè promotus si infra diaconatum fuerit degradatus, ad pristinum statum reducitur, 54. dist. nullus, & c. seq. & c. si quis obligatus, & c. de rebus, § cęterum.
Quod seruus monachus factus iuscio Domino, intra triennii non debet profiteri, intra quod tempus si non requiritur, liberè monachus remanebit, 54. d. si seruus sciente.

De hac materia habes vbi agitur de Ordine, & de Clericis.

De Seruitute habes vbi agitur de Libertate, & de Libertis, & de Manumissione.

Quod spiritualis seruitus peccati relaxata est per incarnationem Christi, 12. q. 2 cum redemptor.
Quod clericus qui alteri seruit, de altari viuere debet, 12 q. 1. clericus qui, & c. seq.
Quod principes & prælati Deo seruiunt bene viuēdo, & fideliter subditos regēdo, 23. q. 4. si ecclesia. in fi.
SEVERITAS. Quod seuēritas nō animo ſquiēdi est exercēda, sed animo medēdi, 86. d. odi. & c seq.
Quod in delinquentes seuēritas cum benignitate est temperanda, 45. di. disciplina, & c. sunt, & c. seq. 23. q. 4. quid facies, & c. quod Christus.
Quod sicut contumacibus seueritas est ostendenda, sic humilibus & pœn tentibus locus veniæ non debet denegari, 2. q. 3. quanto, in fin.
Quod melius est cum seueritate diligere, quàm cum lenitate decipere, 5. q. 5. non omnis.
Quod prælatus officium seueritatis diligentissimè impler, qui non ex odio, sed ex dilectione subditum corrigit, 1. q. 4. ita plane.
Quod propter multitudinem & plurimā stragē detrahendum est seueritati, 50. d. vt constituretur, 23. q. 4. c. cum quisque. & c. ipsa pietas, ante fin.
Quod vbi schisma non timetur, non debet dormire seueritas disciplinæ, 23. q. 4 cū quisque, & c. quidā. in fi.
Quod vbi fidei subuersio & ruina fratrū timetur, nec ui seueritatis non debent dissolui, 50. dist. absit.
Quod dignum est, vt seueritatem ecclesiasticę disciplinæ sentiat qui sanctorum patrum instituta seruare contemnit. 53. dist. nullus. in fi.
Quod qui Dei & sanctorum contēnit mandata, iustū est, vt sæuioris corrigatur vindictis, vt ceteri sumāt seueritatis & honestatis exemplum, 23. q. 3. iustum.
Quod prælati quandoque verentes peccantium linguas seueritatis in corrigendo efficiuntur immemores. 45. dist. sed illud.
Quod quanto maius est peccatum, tanto maiori seueritate est corrigendum, 1 q. 3. ex multis, circa med.

De hac materia habes vbi agitur de Austeritate, & de Correctione.

SIGILLVM. Quod quælibet ecclesia cathedralis vel collegiata debet habere sigillū, & hoc dicitur sigillū capituli. 27. d. in nomine, in fi. 19. q. 3. statuim⁹.
SIGNVM. Quod per facta & verba notificatur aliis dispositio cordis, de pœn. dist. 2. quærendum.
Quod quamuis sint vera quædam, non tamē sunt credenda indici, nisi certis signis demonstrentur, 11. q. 3. quamuis.
Quod speciale signum filij Dei fuit, quòd spiritus sanctus desccndens mansit super eum. de pœn dist. 2. quærendum.
Quod tunc signum est spiritum sanctum ad tempus in sanctos venisse, cum signa miraculorum per ipsos facta patefacta sunt.
Quod aliqui dæmones videntur signa facere, & non sunt, 29. q. 4. nec mirum, circa med.

De hac materia habes vbi agitur de Dæmonibus.

SILENTIVM. Quod cultus iustitiæ est silentium, 3. q. 4. in loco.
Quod indiscretum silentium prælati est dum eos qui eruditi poterāt, timore derelinquit, 43. d. sit rector.
Quod simplex conuersatio absque sermone quātum exemplo prodest, tantum silentio nocet, 43. di. §. 1.

De hac materia habes vbi agitur de Taciturnitate.

SIMILITVDO. Quod homo ad similitudinē Dei creatus, Angelo vero plus homine attribuitur, qui nō dicitur ad similitudinem Dei conditus, sed signaculum similitudinis, de pœ. d. ſt. 2. quod vero tepribi. post medium.
Quod similes fuerunt Petrus & Paulus deuotione & merito. 2. q. 7. beati.

SIMON. Quod Simon magus fuit ex Iudæa natus, 32. q. 4. recurrat. circa med.
Quod Simoni baptismum simulatione acceptum nō profuit, quia post non pœnituit, 27. d. ſt. quod interrogasti.

SIMONIA. Quod simonia est studiosa volūtas emendi vel vēdendi aliquid spirituale, 50. d. ſt. ndeat.
Quod simonia committitur prece vel pretio vel obsequio, 1. q. 1. ordinatione, & ea. sunt nonnulli.
Quod nullum vitium sic respicit iniuriam Dei, & idcirò inter alia illud grauius corrīpuit, 1. q. 1. quibuidam.
Quod simoniaca hæresis ante omnes alias hæreses pullulauit, 1. q. 1 cum liqueat.
Quod Giezi in veteri testamento, & Simon magus in nouo principium fuerunt simoniæ, 1. qu. 1. qui studet.
Quod in commissione simoniæ quantitas est attendē da, 1. q. 1. iudices, post med.
Quod paruæ res, sicut esculenta, non videntur inducere simoniam.
Quod vt omnis suspicio simoniæ vitetur, non pastillum pro aliquo spirituali detur, 1. qu. 3. si quis obierit.
Quod sine pacto datum munus potest accipi, 1. qu. 1. quidquid.
Quod tam dans quàm accipiens aliquid pro spirituali, committit simoniam, 1. quæst. 1. quos constitę rit.
Quod per carnales preces committitur simonia, 1. q. 1. sunt nonnulli, & tribus c. seq. 8. q. 1. c. 1.
Quod pro digno preces fundere non est simoniā committere, 1. q. 1. laiorem.
Quod ille prælatus simoniam committit, qui non nūmo pretij, sed nummo fauoris ordinem vel beneficium tribuit, 1. q. 1. sunt nonnulli.
Quod ille simoniam fugit qui manus suas ab omni munere excutit, 1. q. 1 sunt nonnulli, & c. seq.
Quod simonia licet sit execrabile vitium, tamen heu nimis est vsitatum, 1 q. 1. reperiuntur.
Quod simoniacus sicut nō habet spirituale quod pro tęporali emit, sic nec tęporale potest retinere quod pro spirituali dedit vel accepit, 1. q. 1. qui studet.
Quod simoniaci si non renuntiant & pœnitent, in æternum peribunt, 1. q. 1. si quis neque.
Item adeptis priuantur, 1. q. 1. presbyter si.
Item excommunicantur, 1. q. 1. quicumque sacros, & c. qui sedet.
Item deponuntur, 1. q. 1. si quis episcopus, & quinque c. seq. & q. 3. ea quæ. & c. ex multis, & q. 7. si quis omnem.
Item hæretici reputantur, 1. q. 1. quicumque. & duob. c. seq.
Item à quibuscumque personis tanquam hæretici accusantur, 6. q. 1. quæro ergo, & §. porro, & §. sed cū omnes.
Quod simoniacus ipso iure videtur excommunicatus & à participatione sacramentorum segregandus, 1. q. 1. reperiuntur.
Itē quandoque corporaliter puniuntur, 1. q. 1. qui studet. Exemplū ibi de Giezi qui lepra percussus fuit.
Item officium suum non iuste exequitur, 1. q. 1. quicū que sacros, & c. qui perfectionem.
Itē sacramēta indignè largitur, 1. q. 1. quicūque sacros.
Item sacerdos non meritò, sed nomine tātum dicitur, 1. q. 1. c. 2.
Quod aliquod munus dare pro præbenda vel dignitate, est graue peccatum, 1. q. 6. per totum.
Quod emens vel vendens prælaturam, prauitatem incurrit simoniacam, & æternam damnationē, 1. q. 1. presbyter si.
Item tam ea quàm ordine suo priuatur, & c. reperiūtur, & c. sanctorum.
Item præbenda simoniaca cum salute animæ non potest retineri, 1. dist. nerui, §. alius.
Quod prælatura per simoniam vel multā ambitionem adepta, etiam si morib. non offendat, malo exitu terminatur. quia difficile est, vt bono peragantur exitu quæ malo sunt inchoata principi. 1. q. 1. principatus.
Quod vbi prælatus per simoniam vel ambitionē intrat, ibi populi plus timenda est calamitas quàm salus, 1. q. 1. fertur, §. vulnerato.
Quod simoniacè scienter beneficium habens, de tigore iuris priuandus est eo. 1. q. 1. presbyter si. & q. 4. ea quæ. & c. ex multis in principio & in fin. & cap. si quis episcopus præbendas, & c. si quis dator, 1. q. 3.
Quod pro omni spirituali dare temporale simoniacū est, 1. q. 1. quidquid. in princ.
Quod pro habendo regimine quarumcumque domorum religiosarum vel hospitalium dare aliquid simonia est, 1. q. 3. si quis præbendas.
Item pro œconomatu vel vicaria dare vel recipere, 1. q. 1. si quis episcopus.
Item pro quocunque officio ecclesiæ, vel pro admini strātione rerum ecclesiasticarum, 1. qu. 3. Saluator, post med.
Item pro iure percipiendi oblationes vel decimas, 1. q. 3. quæsitum, & cap. seq. & c. si quis obiecerit, & ç. Saluator, post med.
Item pro ecclesiis dedicandis, 1. q. 3. si quis præbēdas, & q. 4. ecclesia.
Item pro ecclesiarum primorū lapidum fundatione, 1. q. 1. nullus episcopus.
Item pro baptismo & confirmatione, 1. q. 1. baptizandis, & cap. quidquid. & c. seq
Item pro chrismate vel confirmatione, 1. q. 1. placuit vt nullus, & c. dictum est. & c. seq.
Item pro eucharistiæ datione, 1. q. 1. dictum est.
Item pro sepulturę exhibitione.
Item pro quibuscumque ecclesię sacramentis collatione, 1. q. 1. quidquid.
Item pro interdicti officij restitutione, 1. qu. 1. nullus episcopus.
Item pro debiti officij executione, 1. qu. 3. non solum.
Item pro scriptura vel auxilio in alicuius ordinatione, 1. q. 1. sicut.
Item pro sententię iustæ (maximè à prælato) prolatione, 1. q. 3. vendentes.
Quod simonia etiam committitur cum prælati accusatio ex pacto suspenditur, 2. q. 3. Euphemium.
Quod collocator beneficij simoniacè ab officio suspēditur, 1. q. 3. si quis præbendas.
Item conferens præluram simoniacè, si non pœnitet pergit ad gehennam, 1. q. 1. c. 10.
Item à dignitate deponitur, 1. q. 1. reperiuntur, & q. 3. si quis præbendas.
Item sacrilegus est excommunicatus, 1. quæst. 3. audiuimus.

Quod

Quod simoniaci in ordine acrius quàm alij simoniaci damnantur, 1.q.1.quisquis, &c.qui cõstiterit, 1.q.3.vendentes.
Quod quandoque simoniaci simoniacè ordinantur, & cum illis non dispensatur, seu potius à proprio gradu cadunt, 1.q.1.statuimus.
Item quandoque simoniaci simoniacè à non simoniacis ordinantur, & hi etiam cadunt ab ordine, 1.q.1. statuimus.
Item quandoque simoniaci non simoniacè à simoniacis ordinantur, & hi misericorditer in ordinibus tolerantur, 1.q.1.statuimus, & c.seq.
Quod in ordine simoniaci hæretici reputantur, 1.q.1 presbyter.
Item excommunicantur, 1.q.1.quicunque sacros.
Item deponũtur, 1.q.1.siquis episcopus per pecuniã, & quatuor c.seq.
Item executionem officij non recipiũt neque habẽt, 1.q.1.quicumque sacros, & c.gratias, &c.ordinationes, & c.quibusdam.
Item si celebrant pollutum sacrificium offerunt, 49. dist.sacerdotes.
Quod simoniaci ordinatores etiam si fideles videantur infideles sunt, 1.q.1.cum omnis.
Quod ipsi tanquam seruum suum spiritum sanctum vendunt, & ideò proditori Iudæ qui Christum Iudæis vendidit assimilantur, 2.q.1.eos qui.
Item anathematizantur, 1.q.1.placuit vt.
Item deponuntur, 1.q.1.si quis episcopus per pecuniã. & duobus c.seq. & c.quicumque sacros.
Quod mediator simoniæ infamis efficitur, 1.quę 3.si qui præbendas.
Item si clericus est, deponitur, 1.q.1.reperiuntur.
Item si laicus est excommunicatur, 1.q.1.reperiũtur.
Quod varia dispensatio est circa simoniacos, nã dispẽsatur cum eis, vt tantum laicam habeant cõmunionem, quando scilicet à simoniacis scienter in cõtemptum ecclesię promoti celebrauerunt, 1.q.7.c.1.
Item dispensantur, vt tantum in minoribus ministrẽt, quando scilicet ad alias ecclesias transferri nõ possunt, sed in ea quam emerunt, canonicè viuere promittunt, 1.q.5.c.1.
Item dispensantur, vt remaneãt in susceptis quãdo nõ in ea quam emerunt, sed in alia ministrare volunt, 1.q.5.c.1.
Item dispensantur, vt ascẽdant ad superiores, quando inscijs ipsis alij pro ipsis simoniam commiserunt, 1.q.5.c.1.
SIMVLATIO. Quod vbi est periculum animæ, quandoque vtilitatis causa simulationem prætẽdere, 22.q.2.vtilem. Exemplũ ibi de Iehu rege Israel.
Quod ipse Deus simulauit se voluisse immolationẽ Isaac quam præceperat, & postea prohibuit. 22.q.5. quælibet, §. quandoque.
Item Abraham in Ægypto Saram vxorem simulauit sororem suam esse, nec tamen peccauit, 22.q.2. quæritur, & §. proximo.
Item Iacob simulauit se esse Esau primogenitũ Isaac.
Item iustum bellum habentibus quandoque contra hostes expedit simulatio, 23.q.2. Dominus noster.
Quod nulli præiudicat dolosa simulatio, 22.q.5.qua cumque.
Quod baptismus, simulatorius non cassatur, 1.q.1.spiritus, §. ecce. de consecra. dist. 4. solet etiam.
Quod ad oues Christi non pertinẽt qui illis ficto cor de miscentur, 24.q.vlt. de illis.
Quod malũ est religioso cadere à proposito, postea simulare propositum, 12.q.2.§. certè.
Quod non solum in falsis, sed etiam in simulatis operibus filij diaboli sunt, 22.q.5.cauete.
SIMPLICITAS. Quod simplicitas columbina dicitur quæ dolo caret, & hæc suadetur, 6.qu.1.ex merito, 16.q.1.si cupis.
Item simplicitas innata, & hæc excusat tantum in cõmissis, 76. dist. tanta nequitia. circa fi. & 47. dist. de Petro.
Quod tali parcitur simplicitati, & venia cõceditur, de consecra. dist. 2. scriptura, 86. d. tanta nequitia.
Quod simplicitas impedit promouẽdũ, 39. d. Petrus.
Quod prælato promoto si hanc habuerit datur ei eo adiutor, 7.4. dist. episcoporum, 7.q.1.quia frater.
Item abbatibus propter simplicitatem nõ dantur coadiutores, sed deponuntur, 18 q. 2, si quis Abbas.
Quod sancta rusticitas & simplicitas solum sibi prodest, & quãtum ex vitæ merito ædificat, tantum nocet si destruentibus nõ resistat, 2 q.7. sancta quippè.
Item vbi simplicitati tãtum studetur, disciplina negligitur, 11.q.1. fratris.
Quod in sacramentorũ collatione debet esse simplex & sine venialitate consensus, 1. quæstione sexta, sicut is.
SYNDICVS. Quod per syndicũ absentis intimatur voluntas, argu. 93. distinctio. cap. 1. 65. dist. non licebit.
SINGVLARITAS. Quod singularitas in monachis & contemplatiuis approbatur, 16. quæsti. 1. si cupis.
Quod singularitas nisi sit contraria communem consuetudinem non debet violare, turpis est enim omnis pars vniuerso suo non congruens. 8. dist. quæ cõtra mores.
Quod singularitas morum etiam bonorum consuetos scandalizat, 21. dist. illa.
Quod qui strictius viuit quàm habent mores eorum cum quibus, singularis & superstitiosus videtur, 41. dist. quisquis.
Quod singularitas inter consuetos, flagitium reputatur, 8. dist. quæ contra.
Quod non interest quidquid alimentorum sumat, dũmodo non sit singularis, sed congruat in omnibus generibus alimentorum his cum quibus viuendũ est, 41. dist. quoddicit.
Quod exceptis religiosis nullus in decantando diuina officia aliter quàm in episcopali ecclesia cantantur, debet esse singularis, 22. dist. de iis.
SYNODVS. Quod synodus ex Græco interpretatur comitatus vel cœtus. concilij verò nomen tractum est à Romanis eo quòd ad tractandum communi intentione conuenirebant, 15. dist. § synodus.

De hac materia habes vbi agitur de Conciliis.

SOBRIETAS. De sobrietate episcoporum habes, 35. dist. per totum, & 41. dist. per totum.

De Sobrietate habes supra vbi agitur de abstinencia, & de Cibo, & de Ieiunio.

SOCIETAS. Quod societas requirit concordiam morum, 41. dist. quod dicit, & c. clericus.
Quod socius tenetur socium defendere ab iniuria, 23. q.3. non in inferenda.
Quod bonus qui in bonitate permanet, nõ pollluitur si malo societur, 32.q.1. non est, Exemplum ibi de Osee, & de meretrice.
Quod boni quandoque sunt mali societate malorũ, 24.4.1. non turbatur.
Quod bonum est malum socium declinare, ne sicut morbida ouis inficiat congeriem societatis, 45. dist. sed illud, 4.q.3. resecandæ, & c. ecce autem, & cap. illud. sane.
Quod difficile est incorruptum permanere, qui cõtrapto sociatur, 23.q.4. quisquis, vel quod potest. in fi.
Quod tripliciter associatur quis malis, aut comitãdo, aut fauendo, aut in nõ corripiẽdo, 23.q.4. ita plane.
Quod non caret scrupulo societatis occultæ qui manifesto faciuori desinit obuiare, 83. dist. error 23.q.3 qui potest, 86 dist. facientis culpam.
Quod societas malorum est quandoque toleranda, & quãdoque fugienda, 7.q.1. suggestũ. & duob. c.seq.
Quod incãtationes & artes magicę fiũt ex quadãpesti fera societate hominũ & dæmonũ, 26.q.1. illud. in fi.
SODOMA. Quod peccatum Sodomię exercetur in masculis & in fœminis, 32.q.7.vsus.
Quod in peccato Sodomiæ deordinatur ordinatio Dei & naturę, 32.q.7. adulterij.
Quod societas quæ cum Deo esse nobis debet violatur cum natura cuius ipse auctor est, libidinis peruersitate polluitur, 32.q.7 flagitia.
Quod peccatum Sodomię etiam apud Gentiles est detestabile, 32.q.7. flagitia.
Quod sodomodię peccatũ grauius est adulterio, 32. q.7. vsus.
Quod peccatum Sodomiæ peius est quàm cum propria matre peccare, 32.q.7. adulterij.
Quod Loth obtulit suas filias vt deteſtandũ peccatũ Sodomię in aliis spediret, 22.q.7. offerebat.
SOLICITVDO. Quod solicitudo temporaliũ suffocat spiritualia, 49. dist. hinc etenim, ante med.
Quod hoc non debet esse in clericis & religiosis, 12. q.1. cui portio.
Quod pia solicitudo est egenorum commodis intẽdere, 87. dist diuinæ.
Quod cum honoris augmento cuta quoque solicitudinis debet excrescere, 100. dist. rationis.
Quod episcopus solicitus debet esse circa defensionẽ pauperum, redemptionem oppressorum, & munitionem monasteriorum. 84. dist. §. 1.
Item debet esse solicitus tanquam pastor circa gregẽ suum, 81. dist opportet.

De hac materia habes vbi agitur de Negligentia.

SOMNVS Quod negligens prælatus dormienti cõparatur, 86. dist. frattrem.
Quod aliquando somnum vanum & deceptoriũ dormientibus immittunt dæmones, 26.q.4. sciendũ, circa med.
Quod dæmones maximè in somnis infideles deludũt diuersas eis species & similitudines offerentes, & perdeuia quæque ducendo, & hoc cũ solus patiatur spiritus in corpore euenire opinãtur, 6.q.1. episcopi. post med.
Quod somniando illusiones contingunt hominibus multipliciter, 6. dist. testamentum, & c.seq.
SORS. Quod sors non est aliquid mali, sed res in humana dubitetate diuinã iudicans voluntatem, 26.q.2.sors.
Quod licet sortibus nihil mali insit, tamen prohibentur homines, ne sub hac specie ad antiquos idololatriæ cultus redeant. ibidem. § proximo.
Quod qui sortib. vtũtur ad negotia sæcularia & ad vanitatẽ diuina oraculavidẽtur cõuertere, 26.q.2. hi q.
Quod sortes quæ dicuntur apostolorum vel aliorum sanctorum, sunt damnatæ, & exercentes sunt excõmunicati, 26.q.5. si quis clericus, 7.q.7. nõ obseruetis, &c. seq.
Quod omne genus sortium sub anathemate prohibetur, 26.q.5 sortes, & c. seq.
Quod tempore necessitatis in libris diuinis præmissa oratione dominica vel alia sortes videntur cõcedi, 26.q.2 qui. & cap. seq.
SORTILEGIVM. Quod sortilegi sunt qui per qualdam inspectiones sortium vel figurarum futura promittunt, 26.q.1. sortilegi.
Quod qui obseruant cõstellationes, sortilegi dicũtur, 26.q.5 non liceat.
Quod in calendis Ianuarij mensam cum epulis ratione diuinationis parate, sortilegiũ est committere, 26.q.7. si quis.
Quod ligaturæ characterum vel aliarum rerum quas medicina nõ requirit, vel obseruatio sternutationis, aut luminis conculcatio, aut dierum Aegyptiorum obseruatio, & pluta alia nomine sortilegij damnantur, 26.q.2 illud quod.
Quod portare super se lapides pretiosos vel herbas nõ est sortilegium, 26.q.vlt.
Quod infirmantibus carmina sortilega nil proficiunt, 26.q.7.admoneant.
Quod qui seruant sortilegia, sunt Christianæ fidei & baptismi violatores 26.q.7. non obstrnetis.
Quod sortilegi à diabolo cui deseruiunt, sunt captiuati, 26.q.5. episcopi eorumque.
Quod ab episcopis de parochiis sunt expellendi.
Item sortilegi sunt excommunicandi, 26.q.5.§.1.
Quod sortilegi & eis assentientes ad accusationem nõ sunt admittendi, 11.q.8. quisquis.
Quod serui si sint sortilegi, verberibus, si liberi, carcere tibus sunt fatigandi, 20.q.5. contra.
Qui qui credit sortilegis, quinque annis debet pœnitet, 26.q.5.non liceat.

De hac materia habes vbi agitur de Diuinatione, & de Incantatione.

SPECTACVLVM. Quod die solenni ecclesiã contemnentes, & spectacula custodientes sunt excommunicandi, de conse. dist. 1. qui die.
Quod præcipuè clerici curiosis spectaculis nõ debent interesse. de conf. di. 5. nõ oportet, 25. di. his igitur.
Quod clerici spectacula saltantium debent vitare, 23. dist presbyteri.
Quod pœnitens si perfectè vult pœnitere, debet se à spectaculis sæculi cohibere, de pœ. dist. 5. §. 1. ante finem, ver. cohibere.
SPIRITVS sanctus. Quod spiritus sanctus æqualis est patri & filio, de consecratio, d. 5. de spiritu sanct.
Quod à patre & filio procedit, de consec. d. 5. saluator.
Quod spiritui sancto attribuitur potentia miraculorũ de conf. dist. 5 de spiritu.
Quod spiritus sanctus extra ecclesiam nihil operatur, 24.q.1. audiuimus.
Quod non scissuras sed vnitatem amantes spiritum sanctum accipiunt.
Quod peccata tenere vel dimittere, vel excommunicare, opus est spiritus sancti. ibidem.
Quod in domino semper mansit spiritus sanctus, in aliis verò sanctis quandoque manet, quandoque recedit, de pœn. dist. 2. quærendum.
Quod nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in spiritu sancto ibidem, post medium.
Quod nemo accipit spiritum sanctum nisi intra ecclesiam, 24.q.1. audiuimus.
Quod blasphemare spiritum sanctum, est contra sacros canones protetue agere, 25.q.1, violatores.
Quod Apostolus absens corpore præsens spiritu Corinthium tradidit Satanę, 24.qu.1. audiuimus, circa medium.
Quod simoniaci nõ habẽt spiritũ sanctum veritatis, sed spiritũ mendacij, & illũ aliis dãt, 1.q.1. gratiam.
Quod septem modis in spiritum sanctum quis peccat, videlicet cum quis male sentit de persona spiritus sancti, de consecratione dist. 4 hi verò.
Item cum quis obstinatur, & dicit omnia mala impunita, & bona non remuneranda, de pœn. dist 3. adhuc, in fi.
Item qui penitus desperat, vt Cain qui dixit, Maior est iniquitas mea quàm vt veniam mereat. de pœ. dist. 1. voluissent, §. ex his.
Item cum quis veritatem cognitam impugnat, sicut illi qui Christum dixerunt in beelzebub dæmonia ejicere, 1.q.1. eos qui.

Item

Item si quis quocumque modo mortaliter peccat, nam ex hoc spiritum sanctum à se fugat. de pœn. di. 3. inter hæc hircum, 2.
Item cum quis scienter in quocumque mortali peccato perseuerat, de pœnite. dist. 3. ante finem.
Item cum quis existens in peccato habet propositũ vnumquam pœnitere. de pœnit. dist. 1. potest sieri.
SPOLIATIO. Quod cum spoliatur quis rebus vel beneficio ab aduersario tunc ante litis ingressum, restituitur, 2.q.2. per totum, 3.q.1. episcopi. 5. q.2. si primates, 33.q.2 historia.
Quod si abiciatur spoliato exceptio rei iudicatæ à qua non fuit appellatum, tunc non restituitur, 2.q. 6. ei qui appellat. § diffinitiua.
Quod cum spoliatur quis à iudice non suo, hic statim restituitur. nisi propter graue scãdalũ dissimuletur. 3.q.6. hæc quippe.
Quod si spoliatur quis à iudice suo qui propter iustã causam absens inuenitur, hic statim restituitur, 7. q.1. præsentium, sed absens ex contumacia si intra annũ purgare voluerit innocẽtiam, est audiendus, 11.q.3. ruisus.
Quod si spoliatur quis præsens à suo iudice post appellationẽ, nihil agitur & spoliatus ad omnia restituitur, 2.q.6.c.vlt.§. appellatore.
Quod si spoliatur quis à iudice suo ante appellationẽ ordine iudiciario nõ restituitur, 2.q.6.ca.vlt.§, quãdoque vnam.
Quod si à iudice suo anteappellationẽ ordine iuris prętermisso quis spoliatur, statim restituitur, 2.qu.1. notum sit.
Quod spoliatus etiam absens per procuratorẽ potest restitui, 3.q.1.episcopi.§. sed notandum.
SPONSALE. Quod sponsę promissæ non statim debent dari, ne vilescant, 27.q.1.institutum.
Quod vno viuente alteri alter non debet cõiungi, 27. q.2. desponsatam.
Quod vterque ipsorum altero inuito potest religionẽ approbatam intrare, 27.q.2. desponsatam.
Quod dos sponsæ scripto debet cõfirmari, 30.q.3.nostrates.
Quod propter publicã honestatẽ neuter alteri cõsãguineã nec in vita nec post mortẽ potest accipere, 27.q.2.si quis desponsauerit. & c. si quis vxorem, & c.seq.
Quod fornicatio voluntaria videtur tollere desponsationis vinculum de futuro, 27.q.2.raptor.
Quod sponsa iubetur lugere mortẽ sponsi sui, quasi vir sui, 27.q 2. omne, in fi.
Quod sponsa quandoque dicitur vxor, & sponsi quãdo que viri, 27.q.2. quapropter, & plurib. c. seq.
Quod sponsus cum sponsa ob reuerentiã benedictionis prima nocte debent in virginitate permanere. 27. dist. c. sponsus.
SPONSALIA. Quod sponsalia sunt futurarum nuptiarum fœdera. 30.q.5. nostrates.
Quod ante septennium nequeunt contrahere sponsalia, 30.q.2.§.1. & c. seq.
Quod sponsalia in cunabulis per parentes cõtracta nõ tenẽt, nisi puer postquã ad annos discretionis pervenerint, consentiant, 30.q.2.c.vbi.
Quod sponsalia quãdoque contrahuntur per verba de præsenti, & hæc quia faciũt matrimoniũ, nõ soluũtur nisi per religionis ingressum. 27.q.2. scripsit.
Itẽ per frigiditatis perpetuum maleficium, 2.q.4. cõsuluisti, §. hoc autem.
Itẽ verba de futuro hęc impediũt cum alio cõtraheredũ, sed nõ dirimunt iã cõtractum, 27.q.vlt. & §. se.
Quod parentib. non licet puerorum sponsalia frãgere, quæ vtrorumque consensu contrahunt, 31.q.3 c.si qui parentes.
Quod euidens signum sponsalium, est annuli subarrhatio. 30.q.5. nostrates.

De hoc habes vbi agitur de Annulo.

Quod sponsalia per parentes tantum tractari debẽt, non est enim virginalis pudoris eligere maritum, 32.q.2.non omnis, §. seq.
Quod viuente auo pater puellæ de sponsalib. tractandis nõ debet se intromittere, sed auus, quia ipse pater est in potestate sui, 32.q.3.c.1.
De desponsatione Mariæ cũ Ioseph, habes, 26. q.2.§.1.

De hac materia, & de conditionib. turpib. & honestis quæ fiunt in sponsalib. habes vbi agitur de Matrimonio.

STABILITAS. Quod stabilitas prælatis & clericis in suis ecclesijs & locis scipitur, & cõtrarium ibidem, 7.q.1. nõ oportet, & per omnia c. vsque ad c. sãctũ.

De Stabilitate habes vbi agitur de Constantia.

STATERA. Quod statera dolosa quæ grauius proximo alio ponderat, est vitanda, 24.q.1. nõ affirmamus,
Quod omnis iudex Stateram gestare debet, vt in vtraque pensa iustitiam & misericordiam habeat, 45. di. omnis.
Quod quilibet quasi in Statera sermones suos debet ponderare. 50. dist. ponderet.
STATVTA. Quod Statuta sanctorũ patrum inuiolabiliter sunt seruanda, 11. dist. nolite.
Quod ecclesiastica Statuta quædam apostolica traditione, quædam auctoritate scripturæ, quædam consuetudine confirmantur, 11. dist. ecclesiasticarum.
Quod apostolica Statuta nõ debent negligi, nec variari, nec per concertationem disturbari, 25.qu. 2. amputato.
Quod si statutum propter honestatem tenendam, 35.q.3. portò.

De hac materia habes vbi agitur de Publica honestate.

Itẽ sit propter inhonestatem delendã, de cõsa. 4. ne quemquã, vbi agitur de immunditijs corporalibus.
Item sit propter vtilitatem habendam, 1. qu. 7. tali, vbi constitutur propter ecclesię vtilitatem, vt cum ille gitime natis dispensetur.
Itẽ sic propter inutilitatẽ quandam, 12.q.2. terrulas. vbi statuitur quòd inutiles res ecclesiæ alienari possunt.
Itẽ sit statutũ causa diligentię habendę, 18. di. peruenit, vbi statuitur q̃ synodi certis tẽporib. habeãtur.
Item sit causa negligentiæ remouẽdę, 89. d. volumus, vbi statuitur q̃ episcopus vicarium habeat.
Item sit causa necessitatis, qua cessante debet Statutũ cessare, 1.q.1. quod pro necessitate.
Itẽ sit causa facilitatis, 80. dist. fraternitatem, vbi statuitur q̃ episcopales sedes debẽt esse propinquę, vt facilius ad electionem archiepiscopi conueniant.
Item sit causa maioris mali vitandi, 13. dist. c. 1 & c. 2.
Item sit causa maioris boni adipiscendi, 19.q. duæ, vbi dicitur quòd clericus contradicente episcopo religionem potest intrare.
Itẽ sit causa oppressionis vitandæ, 16.q.1. prædeator, vbi dicitur q̃ maior maiorẽ opprimere non debet.
Item sit causa subiectionis seruandę, 95. dist. esto, vbi dicitur qualiter episcopi ad presbyteros, & presbyteri ad episcopos, se debent habere.
Quod legitimè Statutum potest dissolui propter peccantis abusum. 63. dist. quia sancta, § proximo.
Item propter auctoris detestationem, 16 di. canones, vbi dicitur, quòd licet bona sint quę statuerunt hęretici, tamen sunt detestanda.
Item propter securiorem prouisionem, de conse. dist. 1. vasa, vbi dicitur, q̃ pro ministerio diuino meliora sunt vasa aurea & argentea quàm vitrea & lignea.
Item propter statuti nimium rigor, 34. d. iure fraternitatis.
Item ne prębeat malignandi occasionẽ. 12. d. nos cõ suetudinem, vbi contra primum statutum de hæreticis statuitur de Donatistis non promouendis.
Item propter maiorem honestatem, 31. d. f. aliter. vbi statuitur de Græcorum sacerdotum vxoribus, quod apud Latinos dissoluitur.
Item propter exempli perniciem, 56. dist. bene, vbi statutum Basilij, licet fuerit pro ecclesia, cassatur.
Quod statutum antecessoris cassatur si oppressionem infert, 31. dist. ante triennium.
Item si iniustitiam continet, 19. dist. secundum, & 10. q 2. de precariis, 100 dist. nouit.
Item si casus inopinatus emergit, 12 q 1. certe.
Item si exemplum mali inducit, 63. dist. quia sancta, §. verum.
Item si melius alteri fuerit reuelatum, dist. noli.
Item si causa vel persona vel aliquod simile causam dederit Statuto, 19. dist. regulæ.

De hac materia habes vbi agitur de Constitutione.

STERILITAS. Quod in lege Moysi maledicta erat Sterilis, 32. q.4. recurrat. §. his ita.
Quod nulli licet vxorem dimittere propter sterilitatẽ & aliã ducere propter fœcunditatem, 32 q.7. tãtũ.
Quod nõ videtur vere esse vxor quę procurat cõtra bona matrimonij venena sterilitatis, 33.q.2. aliquãdo.
Quod sancti patres propter Sterilitatem vxorum ex ancillis pueros procreauerunt, 32.q.4 §. i.
STOLA. Quod Stola dicitur orarium, 23. distinctio, ecclesiastica.
Quod stola episcopus & sacerdos vtrumque humerum debet ambire, pectus in modum crucis stringendo, ad designandum quòd Christum crucifixũ in pectore portans, securus stet inter prospera & aduersa, 23. di. ecclesiastica.
Quod qui sine stola celebrat, vel euangelium legit, graiter excedit, vnde & excommunicari præcipitur, 33. dist. ecclesiastica. in fin.
Quod diaconus in sinistro humero stolam gestare debet, vt expedite presbytero ministrare valeat, 25. d. vnum orarium.
Quod sacerdos nunquam debet corpus Christi sumere vel pro aliis portare nisi stola in pectore ad modum crucis circumseptus, 23. dist. ecclesiastica.
STVDIVM. Quod Studium apostolici debet esse circa profectum imperij, 97. dist. victor.
Quod studium episcopi debet esse vt diuersarum spiẽtiarum studium procuret in ecclesijs baptismalib. 37. dist. de quibusdam.
Quod studium debet esse clericis diuinis officijs intẽdere, 23. dist his igitur. in fi.
Quod clerici studium auaritiæ debent declinare, ibi. Item deretãbit studium simoniæ debent fugere. 1. q.1 qui studet.
Quod Studium liberalium artium ad vtilitatem ecclesiæ exercendum approbatur, 37. dist. de quibusdã.
Quod Studium in libris poetarum ratione curiositatis clericis inhibetur, 37. dist. si quis vult.
item clericis inh betur ne filios suos in ecclesiarũ sumptibus studijs sæcularium scientiarum occupẽt, 37. dist. legant, &c. vino, & c. omnem.
STVLTVM. Quod stultum est nolle à quocumque bona discere, 22 dist. de Constantinopo.
Item peccati periculum & pœnæ correspondentis cõpensatæ, 38. dist. quia ea. vbi dicitur, Qui stultus est in culpa sapiens erit in pœna.
STVPRVM Quod Stuprum est illicita virginum deflo ratio, 36. q. 1. ex §. cum ergo.
SVBDIACONVS. Quod subdiaconi appellantur qui subiacent officijs & præcepus Leuitarum, 21. dist. cleros.
Item subdiaconi officium est calicem & patenam ad altare Christi deferre, & Leuitis tradere, 23. distinctio. perfectus.
Quod nullus debet ordinari in subdiaconum nisi promissa ætate, 28 dist. de Syracusanæ, §. ecce. & duobus c. seq.
Quod tempore apostolorum subdiaconatus nõ reputabatur sacer ordo 60 dist. nullus in episcopatum.
Quod subdiaconus potest eligi in episcopum, & non in archidiaconum, 60. dist. nouimus, & c. nullus in episcopatum.
SVBSCRIPTIO. Quod subscriptio tabellionarij, vel si nõ habetur tabellio, ttiũ testiũ subscriptio fieri puram facit authenticam, 16 q 3 placuit, § potest.
Quod subscriptio requiritur in electione, 63. d. quãto.
Item requiritur in constitutionis promulgatione, 96. dist. bene quidem, 35 q.9. quo quis.
Item requiritur in sententiæ prolatione, 17. dist. concilia §. hinc etiam.
Item requiritur in rerum ecclesiasticarum alienatione. 12 q.1. hinc exceptione.
Item requiritur in libertatis datione. 22.q.2. episcopus qui mancipium.

De hac materia habes vbi agitur de Scriptura.

SVCCESSIO. Quod in ecclesijs non debet esse successio, 8.q.1. apostolica.
Quod episcopus non potest sibi substituere successorem 8.q.1 per totum.
Quod filius sacerdotis vel clerici nõ potest immediatè in ecclesia succedere patri, 1.q.1.
Quod varietate multiplicis Successionis aboletur vitium prædecessoris.
Quod bona defuncti episcopi seruanda sunt diligẽter Successori. 12.q.2. hæc huius placiti, & c. non liceat, & c. charitatem.
SVCCESSOR. Quod succẽssor factum prædecessoris mutat propter subditorum oppressionem, 31. dist. ante triennium.
Item propter manifestam iniquitatem, 100. dist. nouit.
Itẽ propter exẽpli pernicie, 63. di. quia sancta. §. verũ.
Item ob indicis circumuẽtionem, 45.q.9. apostolicę, & duobus c. seq.
Item ob gratiæ dispensationem, 35.q.9 sententiam.
Itẽ in originis incertitudinẽ, 68 dist. chorepiscopi.

De hac materia habes vbi agitur de Statuto & de Constitutione.

SVFFRAGIVM. Quod suffragia ecclesiæ facta pro mortuis profunt, 13. quæstion. 2. non existimemus.
Quod quatuor modis fiunt suffragia pro mortuis, aut missis, aut eleemosynis, aut ieiunijs, aut precib. 13. q.2 animæ.
Quod cum pro centum animabus psalterium vel missa dicitur, non minus quam si pro quælibet earum diceretur, accipitur, de consec. dist. 3. non mediocriter.
Quod pro suffragijs mortuorum alij diem tertium, alij septimum, alij trigesimũ, alij quadragesimum obseruare consueuerunt. 13.q.2. quia alij.
Quod debita suffragia mortuorum non reddentes fures sunt & sacrilegi, & sunt excommunicandi, 12.q. 2. qui oblationes.

De hac materia habes vbi agitur de Mortuis, & Eleemosynis.

SVPERBIA. Quod superbia est bona quę non habet quis simulare, 11.q.2.ii quis verò.

Item

Item superbia est aliis se præferre, 22. dist. de Constã tinopolitana.
Item superbia est vanas opiniones ex scriptutis sacris confingere, 30. dist hæc autem.
Item superbia est subditos nõ cum benevolentia, sed cum asperitate corrigere, 45. dilicet, nonnunquàm.
Item superbia est arroganter alios instruere, 46. dist. hoc habet, 45. dist. recedite.
Item superbia est occasiõe habitus vel religionis simpliciores quosque despicere, 30. dist. si quis per superbiam, 45 dist. vera iustitia.
Item superbia est sine meritis præfici vel ordinari vel le, 69. dist. si officia.
Item superbia est peccatum suum in confessione non manifestare. de pœnit. dist. 1. §. item taciturnitas.
Item superbia est officia aliis conuenientia sibi vsurpare, 10. d. quoniam, 93. dist. diaconi ecclesiæ.
Quod Nabuchodonosor propter superbiam in bestiã est mutatus, 17. q. 4. mitor.
SVPERFLVITAS. Quod superfluitas cibi & potus noceat animæ & corpori. de confe. dist. vt. nihil enim sic, & duobus c. seq.
Quod superfluitas temporalium (maximè in clericis) argu itur, 46. dist. sicut, 12. q. 2. autem.
Item arguitur in vsu ciborũ & potuũ, 44. dist. §. 1. & c. sequen.
Item arguitur in excessu deliciarum & lasciuiarum, 35. dist. ecclesiæ. 41. dist. quisquis.
Item arguitur in immoderata effusione verborũ, 43. dist. si rector. ante med.
Item in cõstructione ædificiorum, 86. dist. nõ satis, & cap pulchra, 12. q. 2. gloria.
SVPERSTITIO. Quod Superstitio est quidquid institutum est per homines ad facienda & colenda idola, vel ad colendam sicut Deum creaturam, 26. q. 2. illud quod.
Item Superstitio est seruare tempora in agendis, in g difficilis inchoandis, in diebus Aegyptiacis custodiedis, 29. q. vlt. quis existimaret.
Item Superstitio est pacta quædam & fœdera cum dæmonibus subire, qualia sunt per magicas artes, 26. q. 2. illud quod.
Item Superstitio est strictius viuere quàm mores eorum eam quibus quis habitat, se extendunt, 41. d. quisquis.
SVSPENSIO. Quod Suspensio est duplex, videlicet corporalis, & spiritalis.
Quod suspensio inde corporalis non deleuit peccatũ sed auxit supplicium, 21. q. 5. si non licet.
Quotquot seipsos suspendunt, vel aliter occidunt, cũ Iuda perpetuæ damnationis exitium incurrunt, 23. q. 5. si non licet.

De *suspensione Iudæ habes vbi agitur de Iuda.*

Quod Suspendẽdis in patibulo (si dignè pœnituerint) non est neganda eucharistia, neque sepultura, quia talibus supplicium cedit ad peccati remedium, 13. q. vlt. c. vlt.
Quod Suspensio spiritualis est canonica vel ecclesiastica, quæ contingit in officio & beneficio, vel in vtroque, 32. dist. cos qui.
Quod à canone Suspensi sunt ipso facto clerici publici fornicatores, 32. dist. nullus, & ca. seq. 15. q. 8. scif citantibus.
Item hæretici, 24. q. 1. si quis dederit, & cap. seq.
Item schismatici, 1. q. 1. quicumque, & c. repertiuntur.
Quod Suspendantur clerici turpibus quæstibus & lucris incumbentes, 88. dist. consequens.
Item Suspendantur ab officio dæmoniaci & epileptici, vel cõsimilibus vexationibus laborantes, 33. d. stinctio. communiter, & duobus cap. seq.
Item Suspendantur episcopi vel clerici de inolentiis se non corrigentes, 34. d. ist quorundam.
Item Suspenduatur clerici prælatis suis inobedientes & contumaces, 11. q. 3. si quis vero, & ca. abst.
Item quando quis Suspẽditur ab officio, intelligitur tantum de officio in ecclesia exequendo, quia in priuato tenetur omnes horas dicere, 11. q. 3. si quis episcopus in concilio.
Item in officiis eis participantes excommunicantur, 11. q. 3. si quis episcopus damnatur.
Quod non timens Suspensionem excommunicatur, 11. q. 3. si quis presbyter.
Item deponitur ab onere, 11. q. 3. si quis episcopus.
SVSPICIO. Quod omnis Suspicio potius repellẽda, quàm recipienda, 6. q. 1. oues.
Quod fidelis homo nõ de facili debet venire in Suspicionem, 11. q. 3. ablit, nota glossam.
Quod est suspicio temeraria, & hæc est repellenda quia non vult Deus hominem ab humano iudicari arbitrio, 2. q. 1. multi, post medium.
Item suspicio probabilis, & hæc recipit probation em in contrarium, 7. q. 1. præsentium.
Quod suspicio surgit ex præsumptione iuris, vel ex testium productione, 2. quæsti. 7. accusatio quoque.
Item est suspicio violenta, & hæc sufficit ad sententiã, vt si vxor cum adultero in vno lecto inuenitur, 32. q. 1. dixit.
Itẽ ex signis verisimilibus, & ex infamia, & hæc induc it purgationem, 2. q. 1. Deus, & q. 5 presbyter.
Item surgit ex aduersariorum conductione, & hæc est contemnenda, 11. q. 3. in cunctis.

De *hac materia habes vbi agitur de Præsumptione.*

TABELLIO. Quod quælibet ciuitas debet habere tabellionem, 16. q. 3. p acint. § his autem. Quod vbi tabellio ad instrumentum scribendũ non habetur, sufficit trium testium subscriptio.
TABERNA. Quod tabernas clerici pro aliis non debent tenere, 44. dist. noli.
Item nisi in necessitate peregrinationis tabernas ad comedendum vel bibendum non debent intrare, 44. dist. clerici.
Quod clericus tabernam frequentans, si admonitus non cessat, deber deponi, 44. dist. nulli.
TACITVRNITAS. Quod est taciturnitas bona & mala, 13. dist sit rector per totum.
Quod in concilio vel in capitulo bona est taciturnitas & mala tumultuosa verbositas, 3 q. 4. in in loco.
Quod tacenda sunt coram indignis fidei sacramenta, 43. dist. in mandatis.
Quod qui in obligatione tacet, ipsa taciturnitas sibi prætudicat, 28. dist. diaconi.
Quod taciturnitas mala est in peccati confessione, de pœn. dist. 1. § item taciturnitas.
Itẽ in veritatis defensione, 11. q 3. quisquis. & c. nolite.
Item in subditorũ correctione, propter quod prælatus canis mutus dicitur, 43. dist sit rector.
Quod taciturnitas siue bona siue mala quãdoque tta hitur ad consensum, videlicet propter fauorem ordinis, 54. dist. si seruus scientes, vbi dicitur quòd si scit seruum ordinari & tacet videtur consentire.
Item propter fauorem religionis, 20. q. 2. & ca. 1. & 2. vbi dicitur quòd qui anno & die vno in religione steterit, etiam si voce professus non fit, videtur ex taciturnitate in professionem consensisse.
Item propter fauorem matrimonij, 29. q. 2. si quis ingenuus, vbi dicitur, quòd ducens ancillam in vxorem scienter, non potest eam dimittere, quia tacendo videtur in eam consensisse.
Item propter fauorem castitatis, 27. dist. diaconus, vbi dicitur, quòd sacrum ordinem recipiens etiam tacendo de tenenda castitate, in eam consentit.

De *hac materia habes vbi agitur de Silentio.*

TANGERE. Quod qui iustos tangit, velut pupillã oculi Domini tangit, 2. q. 7. accusatio quoque.
Quod tangere immundum est peccatis aliorum consentire, dist. 45. recedite.
Quod cui peccatum displicet, & illud redarguit, immundum non tangit, & c. toletandi.
Quod etiã sine coitu lasciuus tactus graue est peccatum, 27. q. 1. nec aliqua, 32. q. 5. nec solo.
TEMERITAS. Quod temeritas est maiorum statuta ausu proprio contemnere, 2. q. 1. notum, 7. qu. 1. nihil, 10. q. 1. hanc consuetudinem, in fin. 21. q. 4. episcopi.
Quod temeritas incurritur cum à subditis vita & facta superiorum diiudicantur vel reprehenduntur, 21. dist. nolite, 15 q. 2. placuit, & c. seq.
Quod temeritas facilitatis veniam continet, & inconsultus calor calumniæ vitio caret, 2. q. 3. si quem. §. notandum.
Quod temeritas accusatorum tribus modis detegitur aut enim calumniantur, aut præuaricantur, aut tergiuersantur, 2. q. 2. si quem, § proximo.

De *Temerario iudicio & de suspicione habes in suis locis.*

TEMPERANTIA. Quod Tẽperantia cibi est cũ nõ plus quàm necesse est seruitur corpori, sed eius infirmitas reficitur, vt ad vsus exercendæ virtutis aptũ habeatur, 44. d. cõiuia, de cons. d. 5. nõ dico.
Quod temperantia prodest animæ & corpori, quia nihil sic homini prodest sicut moderata refectio. de cons. dist. 5. nihil enim sic.
Quod nec in manducando nec in abstinendo cõsistit iustitia, sed in vtrisque secũdum naturę capacitatẽ tẽperantia, 41. d. quod dicit, & trib. c. præcedentib.
Quod tempore ieiuniorum maximè est seruanda, de cons. dist. 5. sint tibi.
Quod temperantia attenditur in moribus, 23. dist. qui episcopus.
Item est habenda in dandis eleemosynis, 86. dist. non satis, § item perfecta.
Item in infligendis pœnis, 45. dist. disciplina. vbi dicitur, q̃ de lenitate & de seueritate debet fieri quoddam temperamentum.
TEMPORALIS. Quod Deus largitur temporalia propter eleemosynæ largitionem, 16. q. 1. reuertimini.
Item propter pietatẽ factam, 22. q. 2. si quælibet. Exẽplum ibi de obstetricibus.
Item propter decimarum solutionẽ, 16. q. 1. decimæ.
Quod subtrahuntur temporalia cum exipsis nõ fiunt eleemosynæ, 16. q. 1. reuertimini.
Item cum non soluuntur decimæ, 16. q. 1. decimæ.
Quod contemplatiui ab omni strepitu temporalium quiescere debent, 12 q. 1 duo.
Quod temporalia debẽt possideri, sed non nisi ad vsũ, ibidem post medium.
Quod de omnibus temporalibus Deo ab hominibus reddenda est ratio, 15. q. 1. firmissimè. § ex eo.

De *hac materia habes vbi agitur de Diuitiis.*

TEMPVS. Quod tempora propter diuinationẽ non sunt seruanda, 26. q. vlt. non licet.
Quod tempus merendi non est nisi in præsenti, 13. q. 2. in præsenti.
Quod temporis qualitate res mutantur, 10. q. 3. prisci, & c. seq. 15. dist. ab exordio.
Quod Christus veniens in fine temporum traxit finẽ ad principium, 37 dist. ab exordio.

De *quatuor Temporibus habes vbi agitur de Ieiunio.*

Quod temporibus nostris non solũ corpora, sed etiã merita in hominib. deferunt, 34. dist. fraternitatis.
Quod multi tolerãtur propter tempotum necessitatẽ vel vtilitarem vel scandalum, 1. q. 4. requiritis, & c. seq. 24. q. 1. pudenda. in fi.

De *Tẽporibus habes vbi agitur de Præscriptione, & in multis locis vbi agitur cum temporis adiunctione.*

TENTATIO. Quod tentatio est multiplex, videlicet, Dei, hominis & diaboli, de pœn. dist. 1. §. opponitur, & §. contrario.
Quod tentat Deus ad instruẽdum, 1. q. 1. prophetauit, §. quinque.
Item ad pugnandum, 6. q. 1. sunt plurimi, de pœ. dist. 2. opponitur, post med. vbi agitur de Tentatione tribulationis.
Quod tentatio est vita hominis super terram, de pœnd. 2. §. oppositur.
Quod humana tentatio est cum in animo de illicitis tentamur etiam nolentes, sed diabolica, cum quod caro suggerit, animus consentit, de pœn. di. 2. §. cõtrario.
Quod sunt quidã qui non expectant tentationẽ, sed præueniunt voluntate, de pœ. dist. 5. §. 1. circa prin.
Quod cum tentatio in corde nõ reprimitur etiam in actione dominatur, 49. dist. hinc etenim.
Quod nemo debet temtare Deum dum habet quod consilio rationabili faciat, 22. q. 2. quæritur.
Quod iudicium per duellum & per ferrum calidum siue per aliquam aliam probationem prohibetur, quia Deus tentari videtur, 2. qu. 4. monomachiam, & c. consuluisti.
Quod Deum tentat qui habet quod faciat vnde suam & aliorum salutem præcauere queat, & non procurat, 23. q. 8. si nulla.
Quod tentat hominem diabolus, de pœn. di. 2. §. opponitur, ante finem.
Item tentat bonos vt laceret & deuoret, 3. q. 1. nulli.
Item tentat dormientes, 6. dist. testamentum.
Quod mille modos habet tentandi, 6. q. 2. c. 1.
Item tentat sub specie boni mala suggerendo, 14 q. 5. forte.
Quod præcipue sancti à peccato mundi sustinent tentationes diaboli, de pœn. dist. 2. § opponitur.
Quod maxime illos tẽtat qui Deo sunt familiariores, & in eius seruitio feruentiores, 3. q. 1. nulli.
TERGIVERSATIO. Quod tergiuersatio est verborum cauta prolatione peccata sua leuigare, de pœn. dist. 1. § econtra, 1. in fine.
Quod tergiuersari est ab accusatione desistere, 2. q. 3. si quem, § notandum.
TESTAMENTVM. Quod testamentũ vetus dif fert à nouo in pluribus, quia in veteri pœna, & in nouo venia peccati promittitur, 23. q. 4. c. hæc autem, § proximo.
Quod illud terrorem, istud mansuetudinem inducit, ibidem.
Item in veteri pro culpa morte moriebantur, in nouo pœnitenti misericordia promittitur. ibid.
Item differt in matrimonij coniunctione, 35, q. 1 §. 1.
Item in plurium vxorum & concubinarum permissione, 32. q. 4 recurrat. § his ita.
Item differt in multorum ceremonialium obseruatione, 5. dist § 1. 6. dist. non est peccatum, §. his ita.
Item differt quia vetus requirit opera, nouũ autẽ non tantum opera, sed voluntatem, 1. q. 1. si quis non.
Item testamentum vetus virginitatem non approbat, quã nouum commendat, 32. q. 4. recurrat. § his ita.
Quod concordat nouum testamentum cum veteri in moralium obseruatione, quia obseruat decalogũ, 32. q. 5. meretricis.

Quod

Quod in testamentis decedentium vltima voluntas testatoris est seruanda, 13. q. 2. vltima, 16. q. 1. admonere. & c. consideratio.
Quod eremitæ quia proprium habent, possunt testare, 19. q. 3. periatum, 9 proximo.
Quod religiosis proprium non habentibus non licet testari, 19. q. 3. quia & cap. seq.
Item seruus (quia omn a sunt Domini) testamentum condere non potest, 13. q. 2. illud.
Quod vtrum liceat episcopis & clericis condere testamentum, habes 12. q. 1. episcopi.
Quod non licet eis de rebus ecclesiæ, sicut agris & frugibus siue oblationibus siue de quibuscumque aliis testari, 12. q. 1. episcopi. ibid. & q. 2. per totũ, & q. 5. nulli, & cap. seq.
Item bona propria decedentium ab intestato si non habent filios vel nepotes, sunt ecclesiarum in quibus ministrant, 12. q. 3 quicumque, & q. 5. ca. vlt. & q. 2. episcopus qui filios.
Quod in testamento Christus semper pro vno filiorũ reputandus est, 13. q. 2. si quis iraseitur.
Quod testamentorum non executores sunt sacrilegi fures, 13. q. 2. qui oblationes, 17. q. 4. sacrilegium.
Item sunt egenorum homicidæ, 13. q. 2. clerici.
Item sunt excommunicandi, ibid.
Quod successor non seruans defuncti testamentum est exheredandus, 1. q. 1. Siluester.
TESTIS. Quod triplex est testis, videlicet superior, scilicet Deus, 11. q. 3. inter verba, vbi dicitur, Ecce in cœlo testis meus, & 22. q. 1. si peccatum.
Item est testis interior, videlicet conscientia, 11. qu. 3. inter verba, vbi dicitur Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ, & ca. custodi.
Item est testis exterior, scilicet proximus, de conse. d. 1. nubemus, 11. q. 3. non sunt, 12. q. 1. nolo vr.
Quod est testimonium non solum verbale, sed etiam reale, scilicet facti euidentia, 28. di. priusquam. 8 2. dist. propositi. 33. q. 2. de his verò.
Quod apostoli verbo & opere sunt testes Christi in Hierusalẽ & in omni iudæa, 11. q. 3. existimant, in fi.
Quod voluntas morientis etiã sine instrumento probari potest ex circumstantium testimoniis, 36. q. 6. his qui tempore.
Quod in testimonio est attendenda, diuersitas locorũ & temporum, 15. q. 5. de parentela.
Quod ad probationem ingenuitatis soli testes nõ sufficiunt nisi instrumentis & argumentis adiuuetur. 4. q. 3. placuit. § item in criminali, post med.
Quod nullus potest esse iudex & testis, 4. q. 4. nullus vnquam.
Quod testibus non testimoniis per scripturam delatis credẽdũ est, 3. q. 9. testes. § proxi. & c. hortamur.
Quod de illo est verum testimoniũ quod in præsentia testificantiũ contigisse perhibetur, 3. q. 9. testes, §. de his.
Quod etiam non rogati, dũmodo interfuerint, testes esse possint, 4. q. 3. placuit, § item in criminali.
Quod testes super vno facto in tempore & loco discrepantes repelluntur, 3. q. 9. testes, §. seq.
Quod illi testes sunt grauiter puniendi quos temporum diuersitas simũ facto non interfuisse ostendit 3. q. 8. nihilominus.
Quod in causa criminali testimonium debet esse de visis, notis & auditis. 3. q. 9. testes.
Quod in testibus attendenda est status dignitas, fidei puritas, & morum grauitas. 4. q. 3. testes, § seq.
Quod illi præcipuè recipiẽdi sunt in testes, de quibus præsumitur quòd veritatem facti magis sciant, 35 q. 6. c. 1.
Quod licet simplici verbo iudicis credendum sit, tamen si ab ipso appellatur, non potest esse testis in causa appellationis. 16 q. 1. statuendum.
Quod ad vnius testimonium nemo condẽnatur, nisi fortè fama publica contra eũ laboret, 3. q. 3. testes. §. seq. 5 q. 6. § vl. 33. q. 2. admonere. 2. q. 5. si mala.
Item nec ad testimonium vnius, etiamsi sit episcopus. 6. q. 2. per totum. 4. q. 3. testes, §. fe. ver. vnius.
Quod ex hoc episcopo vel alteri prælato iniuria non infertur, cum sibi soli in testimonium nũ creditur, 6. q. 2. c. vlt.
Quod ad probandum duo testes sufficiunt, vel tres, ni si in aliquibus casibus singularibus vbi plures requiruntur. 4. q. 3. testes, §. seq post med. 2. q. 4. §. 1.
Quod præsul non damnatur nisi, 72. testibus, presbyter autem nisi, 44. diaconus vero cardinalis nisi viginti tribus, inferioris autem gradus clerici nisi septem testibus conuicti, non debent cũdẽnari, secunda qu. 4. præsul.
Quod nullus est idoneus testis in causa propria, 15. q. 3. sane in fine.
Quod nec in re nec in causa propria quis ad testificandum admittitur, 4. quæ. 3. testes, §. sequen. post medium.
Quod contra se quisque testari potest, pro se verò minimè, 14. q. 2. §. 1.
Quod propter inimicitias potest quis repellere testes contra se quos admisit pro se, alias nõ, 4. q. 3. testes §. seq. ver. si quis.
Quod qui agit, non potest à reo petere testimonium, 4. q. 2. testes. ver. item qui intendit.
Quod testes non videntur idonei, quib. potest impetrare. 4. q. 3 testes. § sequen. ante medium.
Quod testis videtur suspectus sit sit de domo iudicis, 4. q. 2. contra.
Quod nullus debet cogi, vt ferat testimonium contra consanguineum vel affinem, 4. q. 3. testes. § seq. ver. item legitima.
Quod nec parentes necliberi inuicem aduersus se testificari possunt, 4. quæst. on. 3. testes. ver. item codicem.
Quod pater & filius & duo fratres in eadem causa testes esse possunt, 4. q. 3. testes. § seqn.
Quod in alieno negotio plures testes produci possunt ex eadem domo, 44. quæstio. 3. testes. §. seq. circa medium.
Item testis domesticus admittitur in causa ecclesiastica. 14 q. 2. super.
Item in causa matrimoniali, 35. q. 6. de parentela.
Item admittitur in causa ciuili, sed non in criminali. 4. q. 3. testes. §. seq. ver. quos accusator, 14. qu. 2. per totum.
Quod hæreticus pro Christiano potest testificari contra hæreticum, sed non contra Christianum, 24. qu. 1. miramur. §. seq.
Quod inhabilis ad sacerdotiũ, contra sacerdotem nõ põt testificari in causa criminali, 2. q. 7. ipii apostoli.
Quod an clericus ad testificandum possit compelli, 2. q. 6. statuerum.
Quod episcopus vel presbyter nisi in causa quæaliter sciri non possit adducatur in testem, quia ex hoc sacerdotium dehonestatur, 11. q. 1. testimonium.
Quod episcopus vel presbyter in necessitate testimonium perhibens non debet iurare sicut alij super librum, sed tantum videre librum. in fine.
Quod episcopus vel presbyter potest loco iuramenti per sanctam confectionem dicere, 2. qu. 4 qui sua presbyter.
Quod omnes alij testes debent primo iurare de veritate dicenda tactis sacrosanctis Euangeliis, 3. qu. 9. hortamur, 4. q. 3. testes. § proximo.
Quod iudex debet testibus prouidere de loci securitate, 5. q. 9. hortamur.
Quod testibus expensæ sunt ministrandæ, 4. qu. 3. testes. § seq.
Quod episcopus siue presbyter pro ecclesiæ suæ negotio potest ferre testimonium, 14 q. 2. super.
Quod clericus non debet esse testis contra laicum in criminali causa, sed in ciuili, 11. q. 1. testimonium, 14. q. 2. super.
Quod in conficiendis instrumentis secularium, presbyteri non debent ferre testimonium nisi de mandato episcopi, 14. q. 2. super. in fi. ibid.
Quod testi honestiori maior fides est adhibenda, 4. q. 3. testes. ver. item iusiurandi.
Quod vtrum hermaphroditus possit fieri testis, qualitas incalescentis sexus declarabit, 4. q. 3. testes, ver. item hermaphroditus.
Quod mulier potest esse testis pro parentib, & amicis & consanguineis, & pro crimine lesæ maiestatis, & contra hæresim & simoniam, 15. q. 3. de crimine.
Quod de vnoquoque minus est dubitandũ vbi prior vita qualis fuerit testimoniũ reddit, 61. d. miramur.
Quod testes debent esse bonæ opinionis, 2. q. 1. in primis. circa med. 3. q. 5. suspectos, 4. q. 3. testes. §. 1.
Quod ad testificandum non admittuntur alias inimici, 2. q. 1. in primis. circa med.
Item nec serui pro domino suo, nec minor viginti annis, 4 q. 3. testes.
Item nec infideles, 2. q. 7. non potest, 3. q. 5. suspectos.
Item nec à fide apostatantes, 2. q 7. non potest.
Item nec infames, 2. q 7. testes, 3. q. 5. similiter, & cap. seq. 6 q. 1. qui crimen.
Item nec criminosi, 2. q. 7. testes, 3 qu. 5. constituimus.
Item nec complices in crimine quando illud de se cõfitentur, 15. q. 3. cap. vlt. 4. q. 3. testes, §. sequen.
Item nec nimia paupertate laborantes, 4. q 3. testes, §. seq.
Item nec consanguinei vel propinqui, nisi cum contra seipsos mutuo testificari volgerint, 3. q. 5. c. 1.
Item nec familiares, scilicet de propria domo prodeũtes, 3. q. 5. c. 1. & c. accusatores.
Item nec affines, 3. q. 9. absens, & q. 5. similiter.
Item nec litigiosi, 3. q. 5. suspectos, & c. seq.
Item nec impuberes qui intra quartum decimum annum consistunt, 4. q. 3. testes, §. seq.
Item nec liberti contra ecclesiam vel contra dominũ cuius fuerunt serui, 12. q. 2. episcopus qui mancipiũ. §. vlt. 4. q. 3. testes, §. seq. ver. item patronus. & ver. item liberti.
Item nec serui, nisi dum aliqui testes deficiũt, 4. qu. 3. testes, §. seq. ante finem.
Item nec ille qui iudex vel assessor vel aduocatus fuerit in eadem causa, 16. q. 2. statuendum.
Item quicumque ad acculandum non admittitur, nec ad testificandum, 4. q. 4. c. 1.
Quod testimonium nunquam est vendendum, 14. qu. 5. non sane.
Quod non testificans veritatem grauiter peccat. 11. q. 2. vnicuique. § sic quoque.
Quod falsus testis est qui etiam contra seipsum falsum dicit, & per hoc Deum qui est veritas, vendit, 11. q. 2. abiit.
Quod presbyteri vel diaconi in falso testimonio inuẽti per tres annos ab officio suspensi in monasterio debent pœnitere, 5. q. 6. quia, in fine.
Quod quilibet falsus testis septem annorum pœnitentia punitur, 22. q. 5. si quis peietauerit.
Quod infamis sit, & à testimonio repellitur, 2. q. 5. si quis conuictus.
Quod inducens ad falsum testimonium grauiter peccat, & consimili pœna punitur, 22. q. 5. si quis peietauerit, & cap. si quis conuictus.
TIMOR. Quod timor est multiplex, videlicet seruilis, quãdo quis timore pœnæ facit quod facit, 23. q. 4. hæc autem, § seq. in fin.
Item est timor initialis, qui sicut sera introducit filiũ, ita & ipse charitatem, de pœn. dist. 2. sicut sera.
Item est timor filialis, qui etiam timor sanctus vel castus dicitur, & hic est perfectorum, 23. q. 6. leisimati ci, & §. vlt in fi.
Item est timor naturalis, quem etiam ipse Christus habuit, & alij perfecti, 7. q. 1. c. vlt. circa finem.
Item est timor mundanus quando peccatur timore temporalium, 47. dist. sicut, 11. q. 3. quisquis.
Item est timor mundanus quo quis peccat timore pœnę.
Quod humanum est timere eum qui potest opprimere vel erigere, 16. q. 2. c. 1. post med.
Quod timendum est de fero pœnitente, de pœn. dist. 7. post med.
Quod amor carnalis & timor atque auaritia sensum hominis hebetant, 3. q. 5. accusatores vel testes, 11. q. 4. quatuor.
Item ibi væ est vbi timoratus petitã terra, 16. q. 7. & hoc diximus. post med.
TITVLVS. Quod titulus dicitur principium possessionis sine quo nemo vere possidet, 16. qu. 3. dilectio. § potest. ante med & 17. q. 4. quæsti.
Item dicitur titulus vexillum vel signum pro re vẽdicanda positum, 16. q. consuetudo, 12. qu. 2. non habenti. 6.
Item dicitur titulus breuis adnotatio sequentis operis, 15. dist sancta. & c. in primis, ante med.
Item titulus dicitur beneficium ecclesiæ, sub quo quis ordinatur, & vbi tractatur seruire quamdiu viuit, 70. d. sanctorum.
Quod nemo sine titulo ordinari debet, ibid.
TOLERANTIA. Quod tolerantur à bonis infirmi ipsis confusera non denegando. 4. dist. denique.
Item debilitati quantum ad labores cudescendẽdo, 47. dist. omnes, in fi.
Item ipsorum defectus ad infamiam non detegendo, 95. dist in scripturis.
Item commissa eorum propter spem correctionis patienter supportando, 45 dist. licet.
Exemplum ibi de Petro quem dominus post negationem non damnauit, & c. recedite, & 50. d. considerãdum. vbi dicitur quòd ideo dominus Petrum tolerauit, vt postea aliorum defectus toleraret.
Item tolerantur à bonis mali ipsorum detractiones, & falsa iudicia æquanimiter tolerando, 6 q. 1. detectiones, & cap. seq. & ex merito.
Item tolerantur à bonis ipsorum verba, & alias persecutiones patienter sustinendo, 6. q. 1. quiescite.
Item tolerantur de omnibus ipsorum iniurijs se non vlciscendo, 23. q. 3. lex differentiæ, & qu. 8. conuenior.
Quod qui malos non tolerat ipse sibi per hoc testis est, quia bonus non est, 23. q. 4 hæc autem.
Quod malã à bonis quandoque tolerantur, quia corrigi non possunt, 23. q. 7. c. 1. in fi.

De *tolerantia malorum habes vbi agitur de Malis.*

TONSVRA. Quod tonsura clericalis in circuitu & in summitate capitis in modũ sphęræ debet radi, 23. dist. prohibete.
Quod hęc tonsura designat in clericis contemptũ tẽporalium, 12. q. 1. duo.
Quod hæc tonsura prius debet fieri per episcopum, nisi sint regulares, quibus per abbatem suum, si est presbyter, potest dari, 69 dist quoniam.
Quod prima tonsura facit clericum, 23. distin. clerici. & est ordo, qui dicitur psalmistatus. 23. distin psalmista.
Quod non habenties tonsuram clericalem lectiones in ecclesia publicè in pulpito non debent legere, 69. dist. quoniam.
Quod tonsura clericalis sic debet rondeti vt sit super aures, 23. dist. non liceat cuilibet.

Quod

Quod ad eam deferendam clerici per archidiaconū
sunt compellendi,23.dist.si quis.
Quod etiam vxorati clerici contrahentes cum virgi-
ne debent tonsurā portare,si clericali priuilegio vo
lunt gaudere.84 dist.quisquis.
Quod clericus cōtrahens cum corrupta,quia videtur
renuntiare priuilegio clericali,communem cū lai-
cis tonsuram deportabit.ibid.
TORMENTVM.Quod tormentum quādoque
damnis,quandoque verberibus infertur,12.qu.2.
fraternitas.
Quod quilibet iudex etiam ecclesiasticus potest tor
quere suspectos,vt veritatem facti possit exquirere.
5.q.5.illi qui.
Quod quilibet superior malefactorem sibi subditum,
secundum magis & minus excedentem potest tor
mentare,23.q.5.c.1.in fine.
Quod prælatus non debet per se,sed per alios delin-
quentem tormentare,86.dist.non liceat.
TRANSACTIO.Quod transactio est cū aliquo
dato vel retento vel promisso ab actione litigij re-
cedere,54.dist.generalis,circa finem.
Quod transactio debet fieri de scitę iudicis vel supe
rioris,23.q.4.si illud.
Quod propriè loquendo transactio nō potest fieri in
spiritualibus,1.q.2 quam pio 14.q.5.denique, 16.
q.7.decimas,13.q.2.in ecclesiastico.
Quod quando seruus diaconus effectus aliam perso-
nā pro se restituat in tali transactione non cōmitti
tur simonia,quia non pro ordine sed pro seruitio
sit restitut.54.dist.ex antiquis,in fi.& c.generalis.
TRANSITVS.Quod in successores res trāsit cū
onere suo.11.q.1.Silusester.
Quod spiritualis transitus est de peccato ad vitā, de
culpa ad gratiam,de tertenis ad cœlestia.de conse.
dist.4.per aquam.

*De Transitu religiosorum ad aliam religio-
nem habes vbi agitur de Religione.*

TRANSLATIO.Quod transferri possunt præ-
lati de ecclesia ad ecclesiam propter necessitatē vel
vtilitatem,7.q.1.mutationes, & tribus c.seq.
Quod sicut vir ducens alteram præter suam vxorem,
dicitur adulter,sic prælatus qui propter temeritatē
se transfert ad aliam ecclesiam,7.q.1.sicut.
Quod translatio fit de minori ecclesia ad maiorem,&
non econuerso,93.dist.legimus.circa med.7.qu.1.
mutationes.
Quod Petrus de Antiochia Romam tanquam ad ma
iorem ecclesiam est translatus,7.q.1.mutationes.
Quod ambitio præsumitur vbi de minori ecclesia ad
maiorem sua temeritate quis transfertur, 7.q.1.si
quis episcopus,& c.seq.
Quod translatio vtilitatis plurimorum,vnius vtilita-
ti præferenda est,8.q.1.scias.
Quod translatus nihil iuris in priori ecclesia retiner,
21.q.2.si quis.
Quod translatus nō priuatur prima ecclesia nisi posse
ssionem habeat in secunda,92.dist.si quis episco
pus.& cap.si qui episcopi.
Quod translatus causa necessitatis,cessante necessita
te debet ad primū locū redire,7.q.1.pastoralis,q.1.
1.quod pro necessitate.
Quod solus Papæ est trāsferre episcopos.7.q.1.mu-
tationes,& c.sicut alterius,in fi.
Quod presbyteri siue inferiores prælati de ecclesia
ad ecclesiam non debent transferri nisi auctoritate
episcopi,7.q.1.episcopus de loco.
Quod ad aliā ecclesiam sua temeritate se transferen
tes frustrantur habita & non habita,7.q.1.si quis
episcopus,& c.seq.
Quod in translatione clericorum vel rerum ecclesia
sticarū episcopus debet requirere consilium capitu
li,quia fit quædā alienatio,12.q.2.sine exceptione

*De Translatione habes vbi agitur de Mu
tatione & de Permutatione.*

TREVGA.Quod treuga est securitas præstita reb.
& personis dicordia nondum finita,24.q.vlt.illi.
Quod archiepiscopi & alij ad faciendum treugam de
bent intendere.24.q.vlt.illi.90 dist.per totum.
Quod frangentes treugas sunt excōmunicandi.24.
q.vlt.
TRIBVTVM.Quod licitè datur tributum etiam
ab ecclesia,videlicet intuitu pacis,23.q.1.quid.
Itē datur intuitu subiectionis,11.q.1.magnū.Nota ex
emplum de Christo,qui dedit tributum.
Item intuitu solius quod quis possidet 13.q.8.tribu-
tum,& c.seq.
Item datur intuitu impensi officij vel impendēdi,18.
q.2.Eleutherius.
Itē datur intuitu cathedratici,10.q.3.per totum.
Item datur obrentu longæ consuetudinis,1.q.4.quæ
situm.ante finem.
Quod nulla ecclesia construenda est sub tributaria
conditione,de consecra.dist,1.si quis basilicam.
TRIBVLATIO.Quod tribulatio patienter est
toleranda,ne per impatientiam meritum mutetur in
culpam,7.q.1.cum percussio.
Quod Deus sæpe suis mordacissimum genus tribula-
tionis immittit ad animę medicamentum,3.qu.5.
non omnis.Exemplum ibi de stimulo carnis Pau-
li.
Item mittit ad virtutis augmentum,7.q.1.aduersitas.
Exemplum ibi de naufragio Petri,11.quæstio.3.in
cunctis.
Item mittit ad puniendum crimen commissum,6.q.1.
sunt plurimi,7.q.1.cum percussio.
Item mittit ad consequendum æternum præmium,7.
q.1.suggestum.
Quod facit mundi honorem contēnere,23.q.4.displi
cet.ante med.
Item facit ad bonum festinare,23.quæstione,4.ca.vlt.
in fin.
Item tribulatio facit peccata deserere,23.q.4.qui pec
cat.in fine.
Quod quando non grex nec fides,sed pastor queritur,
tribulatio est declinanda,7.q.1.scisciatis.

*De hac materia habes vbi agitur de
Aduersitate.*

TRISTITIA. Quod nullus pro sua nec suorum
morte tristari debet,13.quęstione,2.quàm prepostę
rum.
Quod illi qui de morte contristantur,videntur de spe
resurrectionis dubitare,13.q.2.vbicumque, §.seq.
&c.seq.
TVTOR.Quod tutor propriè dicitur pupilli vel or
phani,vel à parentibus emancipati,87.dist.defensio
nis.
Quod triplex est tutela,videlicet testamentaria, quæ
ex testamento constituitur, & legitima, quæ pro-
pter propinquitatem assumitur,& datiua, quæ cui-
cumque confertur,16.q.1.generaliter.
Quod tutela pupillorum in duobus consistit,videlicet
vt vita à criminibus,& res ab iniuria impiorum ser
uetur,12.q.1.c.1.
Quod ipse Deus iussit pupillis & egenis tuitionē im-
pendi,87 dist defensionis.
Quod episcopus tamquam iudex tuitionem testamē-
tariam non debet suscipere, & susceptam propter
necessitatem , non pet se, sed per archipresbyte-
rum debet agere,88.distin.episcopus, & duobus
cap.seq.
Quod licet clerici & etiam monachi non teneantur
ad tutelam testamentariam vel legitimam vel dati-
uam,ad cautelam tamen miserabilium personarum
omnes tenentur,86.dist.peruenit,87.dist.licet, 16.
q.1.generaliter.
Quod clerici per episcopum possunt cogiad egenorū
tutelæ susceptionem,88.dist decreuit.
VACATIO. Quod ecclesia cathedralis vltra
tres menses non debet vacare pastore, 50. dist.
postquam,64.dist.obeuntibus.
Quod propter gregis periculum post tres menses ele
ctionis alij tres menses dantur pro petenda confe-
ratione,50.dist.postquam.
Quod percipiendæ atque intuendæ veritati vacandū
est,8.q.1.qui episcoparum.
Quod clerici qui diuinis officiis debent esse obligati,
non debent terrenis actibus vacare,21.q.3.mo-
litiis.
Quod vacatio contemplationis corde appetenda est,
sed aliquando pro multorum salute postponenda
est,8.q.1.in scripturis.
Quod diabolus per ineuriam vacantes facilius oppri-
mit,& in ima vitiorum prosternit,de pœn.distin.4.
quæcumque.
VAGARI.Quod episcopus vacabundus nisi resipi
scat,primo excommunicatur,postea in monasteriū
retruditur,7.q.1.peruenit.& c.seq.
Quod clerici ab ecclesia non sunt habendi,qui vagā-
do sub nullius episcopi diligentia consistunt , 93.
dist.nulla.
Quod monachi vagari prohibentur,16.q.1.iuxta,& c.
seq.
Quod religiosi vagantes vt ad monasteria sua redeat,
sunt compellendi,16.quæst.1.quidam,18.quæst.2.ab-
bates.
Quod vaganti religioso sine sui superioris licentia
non licet ordines recipere,nec diuina officia cele-
brare,16.q.1.monachi,& c.seq.
Quod si quid religiosus vagando acquisierit, totum
monasterij vbi professus fuerit, erit,18.quęst.2.ab-
bates.
Quod vagabundi religiosi post contemptum admo-
nitionis,auxilio episcopi sunt carceribus tradendi,
18.q.2.abbates.
VANITAS.Quod nomen Dei non est in vanum as-
sumendum,22.q.2.animaduertendum.
Quod vanitas gentilium, poetarum , vel philosopho-
rum,ipsorum auctoritatibus redarguitur, 37.dist.si
quid.
Quod in prædicatione postponere auctoritatem pro
phetarum,& adducere auctoritatem philosophorū
vanitas est & curiositas sacrilega,37.dist.si quis ar-
tem,& c.seq.
Quod omnis scientia quæ ad tropologiam,id est mo-
res non conuertit,in vanitatem & in sensus obscu-
ritatem deducit,27.dist.nonne.
VAS.Quod in ecclesia ad baptizandum & ad corpo
ralia & pallas lauandum specialia vasa debent habe
ri,de consecr.dist.4.omnis presbyter,& dist.1.nemo per
ignorantiam,& quatuor c.seq.
Quod vasa sacrata non debent moniales nec inferio-
ris gradus clerici tractare,23.dist.sacratas, & c.non
oportet.
Quod vasa sacrata & ecclesiastica inueterata debent
comburi,& cineres vbi conculcari non possint , re-
poni,de consecr.dist.1.altaris.
Quod vasa ecclesię pro liberatione captiuorum &ege
state miserorum sunt exponenda , quia melius est
vasa viuentium seruate,quàm metallorum,quęst.3.
aurum.
Quod Paulus dicitur vas electionis,22.quęst.5.si Pau
lus.
Quod vasis irę Deus nunquam redderet interitum si
non inueniretur homo spontaneum habere pecca
tum,23.q.4.Nabuchodonosor.
VATES.Quod vates à vi mentis appellatur,qui
modo sacerdotem,modo prophetam, modo poetā
significat,21.di.clericos.
Quod illud quod vates gentilium de Christo prædi-
xerunt,valet ad conuincendam paganorum vani-
tatem , sed non datauctoritatem, 37.distinctio si
quid.
VELVM.Quod est velum professionis,quod datur
fœminis anno duodecimo,20.q.2.puella.
Item est velum consecrationis,quod datur anno vi-
cesimoquinto,20.q.1.placuit.
Item est velum prælationis,quod daturanno sexage-
simo,20.q.1.tuuenculas.
Item est velum ordinationis, quod datur anno qua-
dragesimo,27.q.1.diaconissam.
Item est velum continentiæ obseruationis, & hoc est
viduarum,27.q.1.viduis.
Quod ad episc.spectat virgines velare,20.quæst.1.de
uotis.
Quod excepta ægritudine episcopus virgini velum
non debet imponere,nisi in festo epiphaniæ, & per
totas octauas Paschæ,& in festis apostolorum.
Quod nec abbatissæ nec alteri moniali aliquam vela
re licet,20.q.2.statuimus.
Quod viduam nullus pontifex velare debet,quęst.1.
deuotis.
Quod vidua ab altari velamen continentię potest sus
cipere,27.q.1.viduas.
Quod velate voto professionis,siuevirgines siue viduę
matrimonium non possunt contrahere, & contra-
ctum dirimitur, 17.quæst.1.si quis sacro,& ca.hæ
verò.
VENATIO.Quod aliqua venatio prohibetur,&ali
qua permittitur, & aliqua conceditur.
Quod venatio arenaria qua quis pugnat cum bestia
detenta in arena,prohibetur non solum facientib.
sed etiam aspicientibus,86.dist.qui venatoribus,&
c.seq.
Item hanc venationem exercens non solum infamis
efficitur , sed etiā ab actione in iudicio repellitur,
3.q.7.c.1.§.tria post princip.
Quod venatio saltuosa,quę fit in saltibus , vel syluis,
si fit tempore debito,non prohibetur, si fit propter
vtilitatem non delectationem , laicis non clericis
permittitur,86.dist.quid prodest,24.dist.quorum-
dam.
Quod maximè Germaniæ prelati venationi saltuosæ
implicantur.ibid.
Quod venatio quæ fit sine strepitu, sicut ponere rete
vel laqueum,non solum laicis sed etiam clericis cō
ceditur,quod similis est piscationi,76.dist.Esau.de
cons.dist.5.nunquam.
Quod venator inquantum venator non legitur san-
ctus,34.dist.quorundam,86.dist.Esau.
Quod qui videt venationem ad delectationem vide-
bit Christum ad contristandum,86.dist.vident.
Quod parum prodest ieiunare in cibis , & delectari in
venationibus,86.dist quid prodest.
Quod fouere venatorem propter artem suam,est pec
catum,86.dist.qui venatoribus.
VENDITIO.Quod emendi vilius & vendendi ca
rius studium maximè clericis prohibetur,14.quæ.
4.canonum.
Quod clericis permittitur vt pro mutuatis ab ipsis de
nariis res alias statuto tempore prout venduntur,
recipiant,14.q.4.si quis clericus.
Quod in quibus nil interest ad habendum regnum
Dei vtrum vera putētur vel falsa non refert,22.q.2.
in quibus.
Quod veritas præfertur etiā consuetudini, quia Chri-
stus non dixit,Ego sum cōsuetudo,sed veritas,58.
dist.veritate,& quatuor c.seq.
Quod ille non solum prodit,tot est veritatis qui men-
dacium dicit,sed etiam qui veritatem habere nō pro
nuntiat,11.q.3.noli timere.

Quod

Quod sicut iudex non debet vendere verum iudi-
cium,sic nec testis verum testimonium, 14.q.5.nō
sanè,11.q.3.non licet.
Quod sicut iurisperitus potest vendere iustum consi-
lium,sic aduocatus iustum patrocinium.ibid.
Quod nullum diabolus tanquam seruum possidet,ni-
si quise sibi peccatorum ære vendiderit,15.q.1.nō
est.

*De venditione spiritualium habes vbi agi-
tur de Simonia.*

Quod Christus eiecit de templo vendentes, & emen-
tes,16.q.7.& hoc diximus.
VENIA. Quod apud Deum nullam patitur moras
venię conuersio,de pœn.dist.1.serpens,in fin.
Quod Deus non datveniam in errore durantibus,sed
se corrigentibus.24.q.legatur.
Quod cum in confessione peccati erubescentiam vin
cit timor Dei,fit venia criminis,de pœn.dist.1.quem
pœnitet.
Quod fit dignus venia ex desiderio sacerdotis, quem
habere non valens socio confitetur turpitudinem
criminis,de pœn.dist.6.§.j.
Quod facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi,
23.q.4.est iniusta,in fin.& c.si ea,& c.seq.36.q.9.lo
ci,86.dist.inferiorum.
Quod non oportet prælatū,si excidit in correctione à
subdito veniam quęrere,86.dist.quando.
VENIALE. Quod venialia peccata dicuntur quo-
tidiana,quia quotidie subrepunt,de pœn.dist.1.me-
dicina,§.tres sunt actiones.
Quod fit veniale in confessione quod fuit criminale in
operatione.de pœn.dist.1.quem pœnitet.
Quod quæ sunt venialia peccata habes,25.dist.vnum
orarium,§.alias autem.
VERBERA.Quod fides verberibus non est exigen
da,45.dist.c.1.
Quod ecclesia quosdam damnis, quosdam verberib.
castigat,12.q.2.fraternitas.
Quod ad correctionem subditorum virgatum verbe
ra meritorię insfiguntur,23.q.5.c.1.in fi.
Quod siue monachi,siue alij clerici de suis excessibus
possunt verberibus coerceri,20.q.vlt.monachum.
Quod episcopus nullum suis manibus debet verbera
re,86.dist.non liceat.
Quod miseri sunt prælati, qui verberibus tantum vo-
lunt timeri,45.dist.c.1.

*De hac materia habes vbi agitur de
Tormentis & de Correctione.*

VERBA.Quod omnium rerum creatio& hominum
recreatio fuit in verbo,1.q.1.intra catholicam.
Quod in verbis sacramenta Christi conficiuntur, ibi,
& c.detrahe.
Quod accedit verbum ad elementum,& fit sacramen
tum,1.q.1.detrahe.
Quod an non minus est reus qui negligenter verbum
Dei audit, quàm qui corpus Christi in terram cade-
re permittit,1.q.1.interrogo.
Quod qui exit dum verbum Dei proponitur, excom-
municetur,de cons.dist.1.sacerdotes.
Quod verba ideo sunt instituta vt homines cogitatio
nes in notitiam aliorum proferant , 22.q.2.his au-
tem.
Quod verba non semper sunt accipienda sicut sonāt,
23.q.1.paratus,ante med.
Quod Deus verba secundum proferentium intentio-
nem accipit,22.q.5.humanæ.
VERECVNDIA.Quod est verecundia virginalis,
quæ est naturaliter in virginibus,20.q.5.nec illud.
Exemplum ibi de Rebecca.
Item est verecundia vidualis, quæ verecundiam pro-
mittunt antequam iterato nubant,33,quæst.3.non
omnis.
Item est verecundia semiconfitentis dum quis eru-
bescit aliqua peccata confiteri,de pœn.dist.3.§.siue
autem,ver.inter hæc.1.
Item est verecundia plenè confitentis , & hæc est ma-
gna pars satisfactionis,quia de mortali facit venia-
le,de pœn.dist.1.quem pœnitet,& c.quamuis.
Quod propter verecundiam bonum non est dimittē-
dum,de pœn.dist.1.in actionem,in fi.
VERITAS. Quod veritas est cum illud asseritur
quod est,22.q.2.cum humilitatis.
Quod tunc exit aliquis à veritate Dei , cum à fide &
charitate exit,24.q.3.cum aliquis,
Quod veritas sacramentorum in sola ecclesia habe-
tur catholica,24.q.1.quia.
Quod in quibus nil interest ad habendum regnum
Dei vtrum vera putētur vel falsa non refert,22.q.2.
in quibus.
Quod veritas præfertur etiā consuetudini, quia Chri-
stus non dixit,Ego sum cōsuetudo,sed veritas,58.
dist.veritate,& quatuor c.seq.
Quod ille non solum prodit,tot est veritatis qui men-
dacium dicit,sed etiam qui veritatem habere nō pro
nuntiat,11.q.3.noli timere.
Quod veritatem pro pecunia negantes Deum negāt,
11 q 3.abiit.
Quod qui veritatem non defendit quam defendere
cōuenit,proditor est veritatis,11.q 3.nolite timere.
Quod veritas non est in homine cū quis dicit se pec-
catorem esse cum non est,22.q.2.cum humilitatis.
& duobus ca.seq.
Quod non est sic vitanda arrogantia, vt veritas relin-
quatur,22.q.2.non ita.
Quod non potest veritas occultari,23.q 2.si quis.
Quod vbi de fide vel salute agitur, qui veritatem oc-
culcat,irā Dei super se prouocat, 11.q.3.quisquis.
&c.nolite timere.
Quod melius est pro veritate pati suppliciū , quàm
pro adulatione consequi beneficium,11.q.3.nemo
peritorum.
Quod veritas cum non defenditur,opprimitur,83.di.
error.
Quod tria solent impedire veritatem, videlicet carna
lis amor,timor,atque auaritia,3.q. 5. accusatores
vel testes,35.q.6.episcopus.
Quod à sacerdotibus & à prædicatoribus veritas libe
rè est prædicanda,11.q.3.nolite timere.circa med.
Quod veritas bonę vitæ propter nullum est dimitten-
da,12.q.2.ita ne,& c.seq.
VESTIS.Quod vestes sunt multiplices,videlicet,e-
piscoporū,quæ tā in veteri lege quàm in noua vi-
rię sunt,& ex multis virtutib. debet respłdere vita
pontificis,40.dist.§.1.43.d.fit rector.post medium.
Item sunt vestes ministrorum ecclesiasticorum, & hæ
sunt variæ,designantes varias virtutes quas debent
habere,40.dist.§.1.
Quod cultui vestium ministrorū ecclesiæ primo orna
tus actionis debet conuenire , 100.di.rationis.
Item sunt vestes clericorum,quæ nec sordidæ nec ful-
gidæ debent esse,41.dist.§.1.& c.parsimoniam , &
c.clericus,& §.seq.21.q.4.per totum.
Quod clerici siue intra siue extra non laicalib. sed cle
ricalibus debent vti,& non seruantes grauiter de-
bent puniri,21.q.4.nullus eorum, & tribus cap.seq.
Item sunt vestes religiosorum , quæ debent esse hu-
miles & despectæ,non diuersi & nobilis coloris,10.
q.1.c.vlt.21.q.4.c.1.
Quod religiosi vestem professionis suæ nunquam de-
bent deponere,21.q.1.vidua.
Item nec existens in scholis vestem debet mutare re
ligionis,21.q.4.nullus eorum.
Item sunt vestes laicorum,quæ cum secundum cōsue
tudinem terræ deferuntur,à superstitiosis non sunt
iudicandi,30.dist.si quis virorum.
Item sunt vestes pœnitentium,sicut cilicium,& similia,
dist.50.pœnitentes.
Item sunt vestes sacræ ecclesiarum, quæ debent hone
stè seruari,& alteri vsui nō sunt applicandæ,de cōs.
dist.1.vestimenta.
Quod vestibus sacris non debent alij homines vti,
quàm sacrati,ibid.
Quod nullus prætextu pietatis inuoluat mortuum ve
stibus sacris,de cons.dist.1.nemo per ignorantiam.
Quod vetera vestimenta ecclesiæ debent comburi, &
cineres in pariete vel aliàs vbi conculcari non pos-
sunt,debent poni,de consc.di.1.altaris.
VIA.Quod via excellentior est charitas , quia sine ea
ambulare non possunt homines, sed errare,de pœn.
dist.2.c.si quis semel,§.hæc est charitas.
Quod viam absque ductore non ingrediaris quam nū
quam ingressus es,16.q.1.si clericatus.
Quod Deus docet mansuetos vias suas,19.q.1.vos au
tem.
VIATICVM.Quod viaticum dicitur eucharistia,
50.dist.de his verò.
Quod viaticum nulli pœnitenti in morte est denegan-
dum,50.distinct.pœnitentes,27.quæstio.1.virgini-
bus.

*De hac materia habes vbi agitur
de Eucharistia.*

VICARIVS. Quod vicarius cuiuscunque prælati
in loco capituli tanquam eius vices gerens debet
honorari,64.dist.c.vlt.
Quod subdiacono vices prælati possunt cōmitti , 64.
dist.c.1.
Quod non debet esse laicus vicarius,quia indecorum
est laicos iudicare,16.q.7.in noua.
Quod omnes episcopi sunt vicarij apostolorum, 63.
dist.quorum vices.
Quod qui contemnit vicarium, contemnit & illum
qui posuit eum,21.dist.in nouo.
VICEDOMINVS.Quod in quolibet episcopa-
tu debet esse vicedominus,qui & hospitibus & cas
bus superuenientibus loco episcopi possit satisface
re,89.dist.volumus.
Quod episcopi interest vicedominum constituere,ibi
dem,
Quod officium vicedomini debet esse de episcopatu
disponere,84.dist.diaconum.
VITIVM.Quod multiplex est vitiū,videlicet mo-
rum,verborum,& corporum.
Quod vitia morum,quia obstant animæ,sunt euitan
da,38.dist.quamuis errare.§.sed licet,& c.sedulo.
Quod vitia morum dependent à voluntate,56.di.na
sci,in fine,
Quod vitia sæpe se virtutes esse mentiuntur,41.dist.
sæpe.
Quod vitia verborum sunt toleranda,sicut in sanctis
hominibus corruptio grammaticalis,quia nō sunt
voces ad aures Dei,sed animi affectus,38.dist.sedu
lo,& c.seq.
Quod vitia corporum sunt discutienda, nec debent
esse in sacerdote,& maximè in prælato,49.d.hinc.
Quod quidam vitiati corpore non debent promoue
ri ad sacros,55.dist.per totum.
Item vitiati corpore qui remouentur ab ordine,intel
liguntur propriè abscisi non casu sed propria volū
tate,55.dist.si quis abscinderit.
Itē vitiati corpore propria abscissione homicidæ sui
iudicantur,& suæ conditionis inimici.ibid.
Quod seipsos in corpore vitiantes,non promouētur,
sed etiam promoti deiiciuntur,55.dist.si quis pro
ægritudine,& cap.seq.
Quod carens quocunque casu oculo,quia est membrū
notabile,nō debet promoueri,55.d.si Euangelica.
Quod eunuchus per insidias factus,vel ita natus,po-
test promoueri vitio corporis non obstante, 55.d.
eunuchus.
Quod cum propter ægritudinem,vel violentiā,vel ca
su,quis corpore viuiatur , dummodo non sit eum
magna deformitate,nō priuatur ordine habito vel
habendo,55.dist.qui partem,& c.si quis pro ægri-
tudine,& c.seq.

*De hac materia habes vbi agitur
de Mutilatione,*

VICTVS.Quod vtiliter vincitur cui licentia pec-
candi tollitur,23.q.1.paratus,in fine.
Quod victo debetur misericordia,dummodo nō ti-
meatur turbatio futura,23.q.1.noli.

*De hac materia habes vbi agitur de Bello,
de Patientia,& de Hoste.*

VIDVA.Quod vidua est quę post solenne fœdus nu
ptiarum morte interueniente à viro suo diuisa fue
rit,34.dist.presbyteri,§.seq.
Quod debent viduæ assiduè ecclesiam Dei bonis ope
ribus & orationibus adiuuare,81.dist.cap.vlt.
Itē debent stipendiis ecclesiæ subsistari,81.d.viduę.
Quod clericis & religiosis non debent esse multū fa
miliares,81.dist.clericus,& cap.seq.
Quod episcopi &aliarum ecclesiarū prælati,præcipuè
viduarum sustentationi & protectioni debent in-
tendere,87.dist.per totum.
Item debent viduis imperatores & reges idem face
re,23.q.3.ab imperatoribus,& quæ.5.regnum.

*De viduis habes vbi agitur de Bigamia,
& in multis aliis locis.*

VIGILIA.Quod vespera sanctorū vigilia dicitur,
quia olim pro reuerētia solennitatis in orationibus
pernoctabant,76.dist.nosse.
Quod in seruitio etiā diuino vigilię immoderatæ quę
sensus integritatem diminuunt,non laudantur,de
consc.dist.5.non mediocriter,
Quod vigilia natalis domini cum ieiunio quattuor tē
porum ante celebrari debent,76.dist.de ieiunio,in
fine.
Quod vigilia Pentecostes sicut vigilia Paschæ in ieiu
nio est obseruanda,76 dist.nosse.
VINCVLVM.Quod est vinculum curæ pastora-
lis,quod non soluitur nisi per superiorem, 7.q.1.si
cut alterius.ibid.
Item est vinculum status matrimonialis,quod nō sol
uitur,nisi per mortem alterius.
Item est vinculum sententiæ excōmunicationis,quod
soluitur ab alligante,11.q.3.nemo contemnat vin
cula,& pluribus c.seq.& cap.cœpisti.
VINDICTA.Quod triplex est vindicta, videlicet
spiritualis,vt excōmunicatio,degradatio, suspēsio,
depositio,in monasterium &in carcerem detrusio,
& à publicis actibus repulsio,hæc locum habēt in
ecclesia,23.q.4.forte.

*De hac vindicta habes vbi agitur
de Pœna.*

Item est vindicta pecuniariæ actionis, hæc etiam ha-
bet in ecclesia locū vbi bannū præcessit,16.q.1.sta
tuimus,vbi secūdū æstimationē iniuriæ pecunia te
cipitur,17.q.4.quisquis.& c.si quis contumax.
Item est corporalis vindicta punitionis,hęc conuenit
iudicibus ecclesiæ & seculi,sed non æqualiter,23.
q.5.c.1.5.q.5.illi,
Quod vindicta corporalis detruncationis & occisio-
nis est tantum sæcularium,23.quæstio.3.reos.&
capitu.sequen.& quæstio.8.præterea.& duobus ca.
sequen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod vindicta non est inferenda, 23.q.4.§.i.
Quod omnis militia, vel propter propulsandam iniuriam vel propter vindictam inferendam, instituta est. 23.q.1.§.j.
Quod vindicta aut fertur animo corrigendi, aut animo vlciscẽdi, si animo corrigendi, licitè infertur malis nisi sociam habeant multitudinem, quia tunc nõ potest salubris esse vindicta, 23.q.4. non potest, 69. dist. vt constitueretur, in fi.
Itẽ si timeatur obstinatio, 7.q.1. aduersitas, §. cum autem.
Item si timeatur schismaticum periculum, 23.q.4. quisquis, vel quod.
Item si timeatur maius malum ex vindicta, 50. dist. vt constitueretur.
Item si reatus occultus non est manifestatus per iudicium. 23.q.4. forte.
Item si crimen soli iudici sit notum, quia tunc ex vindicta fit proditor, 2.q.1. si peccauerit.
Quod vindicta animo vlciscẽdi omnibus prohibetur, 23.q.4. ita plane, 46. dist. seditionarios, 24.q.1. quod debetur.
Quod vindicta priuata Deo est seruanda, qui dicit, *Mihi vindictam*, & ego retribuam, 23.q.1.§.j. post medium.
Quod vindicta propria prohibetur, quæ est ad vltionem, 23.q.1. nisi, & c. paratus, & q.4. hæc autem, §. ex his.
Quod illa quæ est ad correctionem, in iudicibus exequenda præcipitur, 23.q.4. est iniusta, & c. seq. vsque ad c. ea vindicta.
Item exequenda est ab eis vindicta nõ zelo propriæ iniuriæ, sed zelo iustitiæ, 23.q.4. & ita plane, & qu.5. prodest.
Item non exequentes vindictam correctionis grauiter offendunt, 23.q.4. si is qui, & c. si ecclesia, & c. est in iusta.
Item non vindicando dant aliis incentiuũ delinquendi, 23.q.4. est iniusta, in fi.
Item prouocant non solum contra se, sed contra populum flagellum, 45. dist. sed illud, 23.q.4. si quos, & c. si ea.
Quod quandoque in paucos vindicta exercetur, vt multitudo timeat 23.q.4. quid faciet, in fin. & c. se.
Quod episcopi & prælati non de facili debent ad vindictam accendi, 86. dist. si quid.
Quod non debet nos delectare vindicta quæ animum pascit alieno malo, 23.q.5 de occidendis.
Quod in eo quòd Christus cõpescuit discipulos à vindicta Samaritanorum, innuitur quòd non semper procedendum est ad vindictam peccatorum, 23.q.4. c. Christus.

De hac materia habes vbi agitur de pœna & de Punitione.

VINVM. Quod vinum est luxuriæ incentiuum, 35. dist. luxuriosa, & per totam dist.

De vino habes vbi agitur de Ebrietate.

VIOLENTIA. Quod violentia est legibus inimica. 11.q.1. Christianis, in fin.
Quod clerici à laicis per violentiam opprimi non debent, ibid.
Quod ecclesiæ res non violentia sed ratione debent exquiri, 16.q.6.c.1. & c. placuit.
Quod violenta confessio, vel promissio non obligat, q.1.c.1. & 2.
Quod violentias præcipuè personales in eodem instanti licet repellere, & clerico non euadẽdo sed defendendo, 23.q.1. quid.
Quod violentia absoluta excusat à toto, 34.q.2. non satis, 32.q.5.§.j. & c. seq.
Quod violentia conditionalis excusat à tanto, sed nõ à toto, 2.q.1. in primis, ante med. ver. gloriosus.

De hac materia habes vbi agitur de Constitutione, & Repulsione.

VIR. Quod vir aliquando ponitur pro sexu, 32.q.7.vxor.
Item vir aliquando ponitur pro virtute, 3. dist. si quis virtorum.
Item aliquando ponitur pro ætate, 76. dist. episcopus, Vnde versus.

Vir notat ætatem, vir sexum, vir probitatem.

Quod quia caput mulieris est vir, melius debet viuere vir, & præcedere in omnibus factis bonis vxorem, 32.q.6 c.vlt.
VIRGA. Quod Christus sine pecunia & sine virga misit apostolos, vt incentiua litis, & vt instrumenta eriperet vltionis, 11.q.3. ita, in fin.
Quod ideo dominus virgam non ferendam apostolis in via præcepit, vt nulli violentia inferatur, 20.q.3. præsens, post med.
Quod disciplina patris vel magistri non debet esse in aliis tormentis quàm in virgarum verberibus, 23.q.5.c.1 ante fi. & q.4. displiceat, circa med.
Quod Assur fuit Virga furoris domini, quia per eum innumeras gentes diuina iustitia flagellauit, 13.q.5. remittuntur, §. proximo, circa prin.

VIRGINITAS. Quod est virginitas corporis, & nõ mentis quando caiti corpore torniciantur vel adulterantur mente, 32.q.5. sicut enim, & capit. sic Paulus.
Item est virginitas mentis, & non corporis quando sine cõsensu quis toleratquod alius operatur, 32.q.5. magis, & c. seq. & c. tolerabilis.
Item est virginitas corporis & mentis quam completitur voluntas, & hæc dicitur gloriosa virginitas, 32.q.5. sicut enim.
Quod virginitas non est in præcepto, sed in consilio suaderi potest, non imperari, 32.q.1. integritas.
Quod virginitas cũ humilitate est admirabilis, & Deo acceptabilis, 30. dist. hæc autem scripsimus.
Quod virginitas antefertur nuptijs, 32.q.1. nuptiæ.
Quod virginitas non debet vouerì matrimonium detestando, 30. dist. si quis propter Deum, & c. seq.
Quod sicut nuptiæ terram, sic virginitas implet paradisum, 32.q.1. nuptiæ.
Quod prodest parentibus ad salutem si eorum proles in virginitate perseueret, 33.q.5. tunc saluabitur.
Quod virginitas sine bonis operibus non saluat, ibidem.
Quod cum virginitas sine consensu corrumpitur, merita castitatis duplicantur, 33.q.5.§.j.
Quod virgo sic corrupta inter alias virgines non consecratur, 15.q.1.c.vlt.
Quod cum Deus omnia possit, virginem corruptam non potest facere incorruptam, 32.q.5. si Paulus.

De hac materia habes vbi agitur de Castitate, & de Continentia.

VIRTVS. Quod Deus est virtus & sapientia quę in vtero virginis ædificauit sibi domum, 56. di. nasci.
Quod sunt tres virtutes theologicæ, fides, spes, & charitas, de const. dist. 2. quia passus.
Quod de virtute in virtutẽ sunt gradus, quia vnaquęque virtus, quasi quibusdã gradibus augetur, de pœ. dist. 2. §. cum sanctam, vsque ad §. seq
Quod virtutes sunt animæ ornamentum, de pœn. dist. 2. §. Romanos, in fin.
Quod hoc ornamento virtutum maxime clerici, & præsati debent vti, 40 dist. §. j.
Quod sunt quasi picturæ ad animæ ornamentũ, quia illa anima à Deo depingitur quæ habet in se virtutum gratiam renitentem, de pœn. dist. 2. Romanos, post med. & c. illa anima.
Quod non ex parentibus sed ex voluntate tua nascẽtis causa est vitiorum, atque virtutum, 56 dist. nasci.
Quod ille est virtus Dei mirabilis, qui ex parentibus prorsus à virtute alienis natus ex virtute respiciẽdet, 56. dist. nunquam, in fin.
Quod qui propria virtute decoratur, parentum suorũ non dedecoratur opprobriis, 56. dist. nunquam.
Quod non vitia sed virtutes parentum debẽt filij amplecti,
Quod virtute non generis nobilitate gratia comparatur, 40. dist. illud.
Quod nec ad virtutem nec ad vitia necessitate quis trahitur, sed libero arbitrio, de pœn. dist. 2. §. item opponitur, post med.
Item non est virtus quòd fit ex necessitate.
Quod virtus simul cum vitijs haberi nõ potest, de pœ. dist. 2. §. ex præmissis.
Quod virtus per vitia, & peccata priuatur, de pœ. di. 2. consideret, §. dolendum.
Quod virtus adipiscitur cum vitio renunciatur, egressus enim malitiæ, virtutis operatur ingressum, 32. q.1. cum renunciatur.
Quod virtus in aduersitate probatur, 7.q.1. aduersitas, & c. seq.
Quod virtutes negantur esse verè apud infideles, quia non prometuntur gratiam, 28.q.1. omnes, §. ex his, circa fin.
Quod vbi deest agnitio æternæ & incommutabilis veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus, ib. §. proximo.

VISIO. Quod visio est duplex, videlicet spiritualis, qua per fidem Deus aspicitur, 24.q.1. quia.
Quod visio spiritualis obscuratur per malam, & maximè per carnalem operationẽ, 46. dist. hinc, circa med. ver. Iuppus.
Item per arrogantiam & scientiæ præsumptionẽ, quia talis charitate veræ visionis se excludit, 49. di. hinc. versi. albuginem.
Quod exacuitur tanquam collyrio per bonam operationem, ibid. versi. collyrio.
Item exacuitur per sui despectionem & humilitatem, ib. ver. albuginem.
Item exacuitur temporalium postpositionẽ, 7.q.1. in scripturis, & 7.q. aduersitas, post med.
Item exacuitur per superiorem iugem contemplationem, 88. di. decreuit, exemplum ibi de scala Iacob.
Quod est visio corporalis, qua videtur temporalia, 47. dist. sicut 2.
Quod visione corporali prohibemur videre lasciua, 32.q.5. nec solo.
Item prohibemur videre iocos & ludos indebitos, 86. dist. c. vident homines.
Quod peccatores in futuro videbunt Christum corporaliter, & contristabuntur, 86 dist. vident.
Quod boni videbunt gloriam magni Dei, & beatifica buntur, de const. dist. 5. iciunium.

VISITATIO. Quod episcop⁹ per se vel per alios honestos si sit impeditus, debet dioecesim suã visitare, 10.q.1. decernimus, & c. seq.
Quod visitando inquirere debet de vita clericorum & ornatu ecclesiarum, & de reparationibus, si fractæ sunt, 10.q.1. episcopum.
Item debet visitando statum laicorũ videre si in fide sint stabiles, si diuersa crimina, sicut homicidium, adulterium, periurij, & consimili a fugiant, & Resurrectionẽ credant, 10.q.1. placuit, & q.3. cauendum.
Item visitando non debet expensas cum grauamine sed cum moderatione exquirere, 17.q.3. cauendũ, & c. relatum.
Quod episcopus visitando quinquagenarium numerum equorum non debet excedere, nec plus quàm vna die in parochia stare, 10.q.3. inter cætera.
Quod omni anno tenetur semel episcopus dioecesim suam visitare, 10.q.1. relata, & c. decernimus.
Quod visitando temporale pro suo obsequio potest recipere stipendium, 12.q.2. charitatem.
Quod episcopus si non visitat, loco visitationis procurationes non exigat. 10.q.1. relata.
Quod episcopi visitandi & hortãdi & exhortandi gratia, vel quoties necessitas exigit, possunt monasteria religiosorum non exempta visitare, 18.q.2. visitãdi, & c. non semel.
Quod in visitatione lucrum animarum non temporalium rerum debet quærere, 10.q.3. cauendum.
Item visitando non debet in visitandos crudelitet desæuire, 10.q.3. cauendum.
Item in visitatione in dubijs coram seniorib⁹ eanoicis veritatem debet perquirere, 86. dist. si quid.
Quod per superiorẽ prouidetur de visitatione ecclesiæ viduatæ, 61. dist. obitum, & tribus c. seq.
Quod ecclesiæ vacanti de anno in annum visitatio variatur, 7.q.1. constitutum.
Quod vni visitatori plures ecclesiæ visitandæ comitti possunt, 12.q.1. quoniam.
Quod episcopi Italici immediatè ad curiam Romanã spectantes, de anno in annum limina Apostolorũ & Romanam curiam visitare tenẽtur per se vel per litteras, & se de impotentia debet excusare, 93. dist. iuxta sanctorum.
Quod vltramontanis, quia de longinquo sunt concedituri, vt de visitatione litteris se excusent, 93. distin. iuxta.

De visitatione habes vbi agitur de Inquisitione.

VITA. Quod vita præsens quæ inter cœlum & infernũ sita est, vtrorunque ciues recipit, 23.q.4. hęc autem, 32.q.4. recurrat.
Quod in hac vita non est retributio malitiæ vel virtutis, & si aliqua sit, non sit secundum condignũ, sed est quidam gustus, de pœ. dist. 3. c. si quando, §. quæ quam.
Item in hac vita boni (vt frequentius) affliguntur, & mali prosperantur. ibidem.
Quod sancti quando commoda vel auxilia temporalia quærunt, non transitoriæ vitæ, sed ecclesię cuius vtilitati intendunt, cõsulunt, 23.qu.5. Maximianus. Exemplum ibi de Paulo.
Quod vita communis debet esse clericis (& maximè religiosis, qui vitam apostolorum imitari volũt, 12.q.1. dilectissimis.
Quod vita apostolorum erat vna, quia erat multitudinis credentium cor vnum & anima vna in Deo.
Quod vita animæ est Deus, anima verò vita est corporis, quia sicut corpus sine anima viuere non potest, ita nec anima sine Deo, de pœn. dist. 1. resuscitatur.
Quod corpus Christi vita est mundi. de const. dist. 2. Christus, & c. in Christo.
Quod vita actiua & contemplatiua commendatur, 8. q.1. olim, & c. in scripturis.

VNCTIO. Quod vnctio interior (videlicet inuisibilis, quę est per Spiritum sanctum) nunquam arescit, de pœnit. distinct. 2. quærendum. circa prin. versi. vnctio.
Quod est vnctio exterior multiplex, videlicet baptismalis, 11. dist. ecclesiasticarum.
Item est vnctio baptizandorum, quæ fit in pectore & in scapulis, 11. dist. ecclesiasticarum, ibid. de cõse. d. 4. deinde à sacerdote.
Item est vnctio baptizatorum, quæ fit per sacerdotem cum chrismate in summitate capitis, de cõse. di. 4. postquam ascendit, & c. seq.

Item

Item vnctio confirmationis, quæ fit in fronte, ministerio tantum pontificis, 95. dist. presbyteros.
Item est vnctio extremæ vnctionis, quam potest episcopus, & sacerdos cuilibet conferre per oleum infirmorum, ibid. & c. illud superfluum.
Item est vnctio regalis, quæ fit in brachio, 21.q.7. plerunque, §. item in libro.
Item est vnctio sacerdotalis cuius manus tantum oleo cum chrismate munguntur, 23. di. præterea, 16.q.1. generaliter, §. eccc. sufficienter.
Item est vnctio pontificalis super manus & caput, 23 dist. episcopus.
Quod episcopus, & sacerdos semper in corde debet cogitare & aduertere quid sua vnctio præsentet, 8. q.1. licet, in fin.

VNITAS. Quod nihil contrarium infert diuersitas vbi est fidei vnitas, 7.q.1. nihil.
Quod vnitas repræsentat in nobis Dei similitudinem, vt sicut à Deo vno omnes per creatorem, sic ab hominevno per propagationem, 33.q.vlt. hæc imago.
Item repræsentat naturæ nostræ imaginem & originẽ, quia omnes ab vno, ibid.
Item repræsentat nascentis ecclesiæ institutionẽ, quia licet Christus omnibus apostolis dedit auctoritatẽ, tamen vni Petro commisit ecclesiam, ad manifestandum ecclesiæ vnitatem, 24.q.1. loquitur, circa prin.
Quod consistit vnitas ecclesiæ in sacramẽtorum Christi communione, de const. dist. 4. est vnitas, & dist. 2. quia passus.
Item consistit vnitas ecclesiæ in multorum filiorum suorum per dilectionem connexione, 24.q.1. loquitur, pro quo dicitur ibi, vna colũba, vnũ corp⁹, &c.
Item consistit in membrorum ad caput cõiunctione, quia non se vnitati capitis communicat qui se partem faciens, à capite se separat, 24.q.1. schisma.
Quod extra vnitatem ecclesiæ non possumus habere gratiam Dei, quæ propriè donum est catholicæ vnitatis, 1.q.1. multæ.
Item nec peccatorum remissionem, 1.q.1. remissionẽ.
Item nec vitã spiritualẽ, 11.q.3. nihil, 24.q.1. loquitur.
Quod extra vnitatem ecclesiæ non valet spiritualis iurisdictio, 7.q.1. factus, c. Nouatianus, in fin.
Item non prodest sacramentorũ perceptio, 7.q.1. scire, 24.q.1. pudenda.
Item nihil est miraculorũ operatio, 1.q.1. teneamus.
Item inutilis est pro fide martyrij susceptio, 9.q.di. ne quę ad Caio.
Item non est peccatorum remissio, 24.q.1. quicunq.
Quod coniunium est Christi vnitas fidelium in vinculo pacis, 23.q.4. ipsa pietas.
Quod non possunt duo vel tres in nomine Christi in vnũ colligi quià Christo sunt separati, 24.q.1. alienus, in fin.
Quod non multitudinem deprecantium, sed vnitatẽ audit Deus, 24.q.1. alienus.
Quod prophanus & hostis est qui ecclesiæ non tenet vnitatem, 7.q.1. Nouatianus, 24.q.1. alienus.
Quod Christiani scindentes vnitatem ecclesiæ, infideles reputantur, 7.q.1. quoniã, in fi. vbi antichristus dicitur quisquis est talis.
Item temporalitet & æternalitet puniuntur, 24.q.1. non afferamus.

VOLVNTAS. Quod voluntas est animi motus ad aliquid imitandum vel non imitandum vel adipiscẽdum, 15.q.1.§.j.
Quod volũtas hominis est causa vitij vel virtutis, 56. dist. nasci, 7.q.1. sciendũ, 15.q.1. §. ex voluntate, in principio quæstionis.
Quod vsque adeo peccatum voluntarium malum est, quòd nullo modo sit peccatum nisi sit voluntariũ, 15.q.1.§.j. ibid. & c. merito, & c. illa.
Quod nemo tenetur ad culpam nisi propria voluntate deflexerit, 15.q.1. non est.
Quod Deus non ea quæ offeruntur, sed voluntatem respicit offerentium, 24.q.1. odio, in fin.
Quod sicut voluntarium seruitium elegit sibi Christus, sic & diabolus, 15.q.1. non est.
Quod voluntatem alteri subijcere propter Deum, præcipuum sacrificium est, 8.q.2. sciendum.
Quod bonum opus non valet nisi ex bona voluntate proficiscatur, 86 dist. non satis, 20.q.1. pet totum.
Quod lex humana opus nõ voluntatem requirit, 15. q.1. si quis non.
Quod voluntas pro opere reputatur cum deest facultas. de pœn. dist. 1.§. si mulier.
Quod iustitia ex opere non consumatur, nisi affuerit, & voluntas, 32.q.5. sicut enim.
Quod mala voluntas pro facto reputatur, 22.q.5. qui peierare, 27.q.1. nuptiarũ, 32.q.5. si Paulus, vbi dicitur, Qui viderit mulierem ad concupiscendum eã, iam mœchatus est in corde suo.
Quod quæ inferuntur reluctantibus, crimen non habet, 15.q.1. non est.
Quod quando ea quæ propter bonum & licitum fiũt, si præter voluntatem in eis malum contingerit, nõ imputatur, 23.q.5. de occidendis.
Quod licet voluntas sit libera arbitrij, tamen mala voluntas non est libertati dimittenda, 33. quæst. 4. displiceat.
Quod malorum voluntas meritoriè impeditur, ibid. antemed.
Quod mala voluntas meritoriè ad bonum cogitur, ibid. per totum, & q.5. ad fidem.
Quod nemo damnatur nisi merito malæ voluntatis, nec liberatur nisi bonam habuerit voluntatem, 24.q.4. displiceat, ante med.
Quod homo debet seipsum propria voluntate iudicare dum potest, ne cum iam non possit, præter voluntatem à domino iudicetur, de pœn. distinct. 1. in actione.

VOTVM. Quod duplex est votum, videlicet de malo, & illud est rescindendum, 22.q.4. in malis, 33.q.5. vna sola.
Item est votum de bono, & illud est generale sine quo nõ est salus, sicut illud quod vouemus in baptismo, scilicet renunciare diabolo, 17.q.2. sunt quædam, de const. dist. 4. prima.
Item est votum speciale, sine quo habetur salus Dei, ad quod nullus tenetur nisi volendo se obligare, sicut est votum de castitate, de abstinentia, de peregrinatione, & huiusmodi, 17.q.1. sunt quædam.
Quod votum speciale per verba de præsenti emissum præcisè obligat, nisi minor ætas impediat, 20. q.2. puella, 22.q.5. pueri, 34.q.5. mulier.
Item nisi impediat publica vtilitas, sicut contingit in translationibus religiosorum per superiores ad ecclesias regendas, 7.q.1. qualiter.
Item nisi impediat matrimonium, quia vnus sine altero castitatem vouere non potest, 27. quæst. 2. Agathosa.
Item nisi impediat maioris voti susceptio, 9. quæst. 2. duæ.
Item nisi impediat seruilis conditio, 54 distinct. generalis.
Item nisi impediat superioris contra inhibitio, 33.q.5. manifestum, vbi dicitur mulier sine consensu viri vouere non potest, nec monachus sine consensu abbatis, 20. q.4. monacho.
Item nisi impediat seruens infirmitatis passio, 17.q.2. Gonsaldus.
Quod votum licitum Deo promissum semper est implendum, 33.q.5. quod Deo.
Quod votum debet fieri cum deliberatione, 27.q.1. de viduis.
Quod votum cum deliberatione factum, siue voce ex primatur siue non apud Deum obligat, 17.q.1. quibona.
Quod incautum votum non est seruandum, 22.q.4. per totum.
Quod quæ facie ecclesiæ in manu episcopi castitatem vouerunt, & vestem decentem castitatis assumpserunt, si spontanea voluntate postea dimiserunt dãnationem perpetuam incurrunt, 27.q.1.c.1.
Quod videtur sine occulto fiat professio religionis vel castitatis in manu episcopi, quasi votum non potest violari, 27.q.1. viduitatis.
Quod vouentibus non solum nubere, sed etiam velle nubere damnabile est, 27.q.1. vouentibus.
Quod simplex votũ impedit matrimonium cõtrahẽdum, sed non soluit iam contractum, 27. dist. quidã, & c. si vir. ibidem, 17.q.2. nos.
Quod fœminæ propria voluntate castitatem vouentes si nupserint, sunt matrimonio permittẽdæ, 27.q.1. de viduis.
Quod post solenne votum soluitur matrimonium cõtractum, 27 dist. viuentibus, & tribus c. seq. 27.q.1. viduas.
Quod votum religionis solennizatur quando persona ad votum apta per professionem se obligat, 27.q.1. vidua quidem.
Quod clericus sine consensu episcopi potest religionẽ vouere, 19.q.2. duæ.
Quod simulatio siue fictio vori ex inhonesta causa sicut spes prælaturæ vel consimilẽ semper obligat ad religionem siue castitatem, 27. dist. quod interrogasti, 27.q.1. viduas à proposito.
Quod vtroque coniugum consentiente votum castitatis emissum est seruandum, 33.q.5. quod Deo.
Quod coniuges castitatem vouere non debent, nec se separare sine conscientia episcopi, 27.q.2. si vir.
Quod beata virgo vouerat se virginem perseueraturam nisi Deus aliter reuelaret, 37 di. sed quæritur.
Quod melius est nubere quàm periculose vri, 32.q.5. si Paulus.
Quod causa aliquem conuertendi non licet votum castitatis infringere, 32. q.8. non solum.
Quod votum castitatis impediens grauiter peccat, & est excommunicatus, 32.q.2. hoc sanctum.
Quod melius est non vouere quàm votum non persolere, 12.q.1. scimus.
Quod votum velle retractare damnabile est, 27. di. vouentibus, 17.q.1. vouentibus, & c. seq. vbi dicitur quòd Ananias post votum pecunias defraudauit.

VSVRA. Quod vsura est vbi amplius requiritur quàm datur, 14.q.3. vsura.
Quod non solum in pecunia, sed in acceptione cuiuslibet rei vltra sortem committitur vsura, 14.q.3. gratuit.
Quod accipere aliquod emolumẽtũ de mercibus mercatorum ratione inutui, vsura est, 14.q.3. plerique.
Quod qui emit vilius vt vendat carius, maximè clericus, vsurarius est, 14.q.3. canonum.
Quod mutuum siue in grano, siue in vino, vel in simili, cum repetitur secundum communæ sortem est, etiã si plus accipit, vsura non cõmittitur, 14.q.4. si quis clericus.
Quod videtur quòd ab hoste quem licet impugnare, liceat vsuram accipere, sicut & licet animalia sua tollere, 14.q.4. ab illo.
Quod clericus nec suo, nec alieno nomine vsuras debet accipere, 46. dist. licet non.
Quod publicè conuictus de vsura, vltetius ad ordines non est promouendus, 33 dist. martitum, & 46. di. sedationarios, 47. dist. per totum.
Quod clericus de vsura publicè conuictus, est de ordine & dignitate deponendus, 47. dist. episcopus, & quatuor c. seq.
Quod monasteriũ recipiens vsuras, tenetur ad vsuras persoluendas, 54. dist. generalis, 14.q.4. quid dicã.
Quod nulli licet accipere vsuras, 14.q.4. per totum.
Quod videtur quòd ad vsuram accipere sit peccatum, 83. dist. error, 14.q.3. non in inferenda.
Quod tempore necessitatis ad vsuram potest accipi, 14.q.1. qui.
Quod de vsura nõ potest fieri elemosyna, 14.q.5. immolans.
Quod felix est vsura, vbi pro paruo denario pauperi dato centuplum accipimus à dño, 46. dist. sicut non.
Quod vsurarius non vere pœnitet, nisi vsuras restituat, 14.q.4 quid dicam, & q.6. si res.

VSVCAPIO. Quod vsucapio est acquisitio dominij per continuationem temporis, 16.q.3. placuit, §. potest, in fin. & §. quas actiones.
Quod plura exiguntur in vsucapione, videlicet bona fides circa initium, iustus titulus qui varia nomina sortitur, sicut titulus emptionis, titulus donationis, titulus dotis, titulus pro legato, & consimilia.
Item exigitur continua possessio, & quòd sit res mobilis, de quibus omnibus habes, 16.q.3. placuit, §. potest. per totum.

VSVS. Quod illud quod in communi vsu est, consuetudo vocatur, 1. dist. consuetudo.
Quod vsum paruum lex & ratio vincere debet, 11. dist. cap. 1.
Quod vsus auctoritati cedere debet, 11. dist. vsus.
Quod male possidet, qui male vtitur, 14.q.4. quid dicam. in fin.
Quod vtendum est temporalibus secundum vsum eorum cum quibus conuersamur, 41. dist. deliciæ. & c. 1. quod dicit.

De vsura habes vbi agitur de Consuetudine,

VSVRPATIO. Quod vsurpatio est ordo illegitimus, 1.q.2. quod pro necessitate.
Quod vsurpatio ẽ nõ cõcessa præsumere, 93. di. illud.
Quod vsurpatiuè dicuntur ordines recepisse vel dignitates, qui non iuxta sanctorum statuta suscipiũt. 63. dist. quia sancta.
Quod vsurpatio furtiua præiudicium nõ generat, 93. dist. illud.

VTILITAS. Quod plurimorum vtilitas præponẽda est vtilitati paucorum, 7.q.1. scias.
Quod mutationes prælatorum nõ debẽt fieri nisi causa vtilitatis, vel necessitatis. 7.q.1. mutationes. vbi ponitur exẽplũ quomodo Petrus dimissa ecclesia Antiochena iuit ad Romanã propter maiorẽ vtilitatẽ.
Quod nec nobis, nec aliis vtiles esse debemus cum damno alterius. 7.q.1. mutationes. in fi. & quatuor c. seq. 14.q.5. denique.

VXOR. Quod vxor subdita esse debet vito, 30.q.5. fœminæ, 33.q.5. est ordo & c. seq.
Quod vxor non est dimittenda, nec propter sterilitatẽ, nec propter deformitatẽ, nec propter cæcitatẽ, nec propter lepram, nec propter aliquid simile, nisi excepta causa fornicationis, 32.q.5. si vxorem.
Quod maritus debet habere vxorẽ suam in dilectione & debita disciplina. § Salomon. 33.q.5.c. vlt.
Quod qualiter quisque vxorem suam vult inuenire, talis debet inueniri ab illa, 32.q.6. si ductari estis.
Quod vbi melius viuit vxor quàm vir qui caput est, capite deorsum pendet domus, 32.q.5.c. vlt.
Quod vxorem solus maritus debet iudicare, ideſt, corrigere, 7.q.1. sicut alterius.
Quod sunt tanquam vxores non habentes, vbi salua est charitas connubiorum, & cessant opera nuptiarum, 3. dist. lex continentiæ.
Quod vxoris & viri in matrimonialibus eadem conditio censetur, 32.q.5. præcepit.
Quod eadem castimonia debetur à viro, quæ ab vxore, 32.q.4. nemo.

Quod vxori reddere debitum quando exigitur viro, vel econuerso, est meritorium, 33.q.5.c.1.
Quod vxorem cognoscere debito moderato affectu, siue causa reddendi debitum, siue causa prolis, non est peccatum, 33.q.5.c.1.13, dist.c.2.
Quod cognoscere moderate causa vitandæ fornicationis hoc secundum veniam concedit apostolus, & creditur esse venialse, 32.q.2.quidquid.
Quod cognoscere immoderato affectu causa satiandæ libidinis, est mortale peccatum, 32.q.4.origo, & c.liberorum.
Quod cognoscere contra naturā, hoc grauius est quā cum matre propria, 32.q.7.adulterij.
Quod vxor non debet cognosci tempore menstrui vel ante purificationem puerpere, vel ante ablactationem primam pueri, quæ est quando mater nimis abundat lacte, 5.dist.ad eius vero.
Quod iniquus est qui eastam & bonam dimittit vxorem, 31.q.1.c.1.
Quod fatuus est qui in adulterio perseuerantem retinet vxorem.
Quod meritum est adulteram pœnitentem recipere vxorem, 32.q.1.quod autē, & c.non erit, & c.apud.
VXORICIDA. Quod vtrum in adulterio deprehensam liceat occidere vxorem.habes, 33.q.2.inter fectores, § seq & c.inter hæc.
Quod vxoricida per sententiam debet compelli publicam agere pœnitentiam, 33.q.2.quicunque, & c.se.
Quod vxoricidis cōiugium denegatur nisi propter periculum incontinentiæ cum adolescentibus dispensetur, 33.q.2.interfectores, & c.in adolescentia.
Quod innocentem vxorem occidens grauissima pœna exemplo Astulphi est puniendus, 33.q.2.admonere.
XP̄S. Quod Iesus Christus Dei filius natus est de virgine Maria, de consc.dist.c.vlt.
Quod Christus veniens in fine temporum retrazit omega, quæ est Græcorum vltima littera, ad alpha, quæ est Latinorum prima, quia primum statum hominis quantum ad escas renouando extremitatē trazit ad principium, 35.dist.ab exordio.
Quod Christus qui verus pontifex fuit, ideo de adulterinis commistionibus nasci voluit, vt sic natis daretur fiducia promotionis, 61.dist.dominus.
Quod Christus dicitur pastor pastorum, 2.q.7.testes, §.Christus.
Quod Christus bonus hospes dicitur, 24.q.1.quæ dignior.
Quod Christus venditur cum veritas venditur, 11.q.3.abiit.
Quod Christus est panis, de quo qui manducat viuet in æternum, de consc.dist.2.Christus, & tribus c.seq.
Quod Christus vna passione saluauit mundum, de cōsc.dist.2.iteratur.
YCONOMVS. Quod œconomus & vicedominus pro eo, accipitur, 89.dist.volumus, & duobus c seq.
Quod quælibet ecclesia cathedralis debet œconomū habere qui cum arbitrio episcopi debet res ecclesię gubernare, 89.dist.diaconum, & c.seq.9.q.3.cum simus, 12.q.2.vobis.
Quod ecclesiarum œconomus clericus debet esse, 89.dist.indicatum, 16.q.7.quoniam, & c.in nona.
Quod plures œconomos vna ecclesia potest habere, 12.q.2.charitatem.
Quod œconomus episcoparus per episcopum debet institui, 89.dist.volumus, & c.indicatum.
Quod œconomus episcoparus præcipuè debet intendere qualiter episcopo mortuo vel amatores ecclesiæ in scripturis pro futuro episcopo debet conseruare, 75.di.quoniam.in fin.12.q.2.charitatem, & c.illud, & c.non liceat.
YMAGO. Quod imago Dei dicitur homo, quia sicut Deus principium est omnium per creationem, sic homo primus aliorum est principium per propagationem, 33.q.vlt.hæc imago.
Quod dicitur factus ad imaginem & similitudinē Dei quia anima eius pudicitia & alijs virtutibus fuit picta, de pœn.dist.2.§.Romanos, & c.illa anima.
Quod imago virtutum dedit & dat animæ pulchritudinem & preciositatem.
Quod tunc homo ab imagine cecidit quando virtutes amisit.
Quod imagines sanctorum non sunt contemnendæ, sed venerandæ, de consc.dist.3.venerabiles.
Quod imagines, & picturę sanctorum sunt libri, & scripturæ laicorum, de consc.dist.3.perlatum.
Quod non imaginum pictura est adoranda vel veneranda, sed res per ipsam repręsentatæ, de consc.di.3.perlatum, & c.venerabiles.
Quod Christus sub imagine crucifixi cum imaginatur vel depingitur, gratia nobis prēteriti beneficij repręsentatur, de consc.dist.3.textum.
YMNVS. Quod saluator & apostoli nobis dederont exemplum Hymnos decantandi, de cōsc.di.1.Hymnis.
Quod Maria soror Aaron post transitum maris rubri Hymnum Deo cantauit, 2.q.7.pletumque, §.item obiicitur.
Quod hi duo Hymni Alleluia, & Gloria in excelsis Deo, ab angelis decantati sunt, de consc.di.1.hi duo.
YPOCRISIS. Quod hypocrisis prouenit ex impertia dum quis simulat habere quod non habet, 11.q.3.si quis vero.
Quod religiosus qui cadit a proposito, & simulat propositum, est hypocrita, & peior apostata, 12.quę.1.certè.
Quod ad hypocrisim tendit qui pluribus confitendo peccata diuidit confessionem, de pœ.dist.5.§.dolendum, ante fin,
Quod hypocrita licet viuat corporaliter, mortuus est tamen spiritualiter, 12.q.1.nolo, ante fin.
Quod nemo amplius ecclesię nocet quām qui peruersè agens nomen vel ordinem sanctitatis gerit, 83.d.nemo.
Quod hypocritæ in ecclesia bonis spiritualiter sunt mistis, sed per pessimam vitam separantur, 14.q.3.de illis.
Quod hypocrita dicitur qui festucam in oculo fratris videt, trabem in suo non considerat, 32.q.6.§.j.
Quod vbi hypocrisis regnat, humilitas locum non habet, de pœn.dist.1.item taciturnitas.

De hac materia habes vbi agitur de Simulatione.

YSAAC. Quod Isaac fuit filius liberæ, & hæres, 32.q.2.non omnis.
Quod Isaac fuit vnus ex tribus quibus perpetrauit libere & ancillæ, 32.q.4.recurrat.
Quod domus Isaac non fuit ex omni parte beata, quia domum Iacob dilexit, Esau autem odio habuit, 47.dist.quantumlibet.
Quod Isaac benedixit filio suo Iacob, 24.q.3.cum ergo, §.si qui.
Quod Isaac cum Rebecca sepulti sunt in Ebrō, 13.q.3.Ebron.
ZACHARIAS. Quod Zacharias papa depositio rege Francorum, quia inutilis, & vilis vitæ erat, Pipino patri Caroli regnum tradidit, & omnes nobiles a iuramento fidelitatis absoluit, 15.q.6.alius.
Quod Zachariæ patri Ioannis angelus in templo apparuit, & super oratione exauditus fuit, 1.q.1.nonne.
ZACHÆVS. Quod Zacheus defraudata in quadruplum restituit, 12.q.2.cum deuotissima.
Quod Zachæus male acquisita plus reddenda quā donanda docuit, 4.q.5.c.vlt.in fine.
Quod Zacheus est exemplum, quòd de multis male acquisitis multa pauperibus dari debent, & plurima restitui, 26.q.7.affectum.
ZELVS. Quod Zelus propriè dicitur amor viri in vxorem, 2.q.1.si peccauerit, in fin.
Item Zelus quandoque ponitur pro inuidia, 90.dist.neque exemplum ibi de Cain, qui fratri inuidit.
Item quandoque ponitur pro amore, 23.q.5.quid crudele, exemplum ibi de Moyse, qui idololatras ex amore puniuit.
Item quandoque ponitur pro ira, 23.q.8.lege exemplum ibi de Simone chananeo qui serpentes in magos retorsit.
Item quandoque ponitur pro suspicione, 27.q.1.nec aliqua. Exemplum ibi de sponsa quam zelat sponsus.
Item quandoque ponitur pro seueritate, 27.q.1.hi ergo. Exemplum ibi de moniali apostatrice, & de pœna eius.
Quod zelus indiscretus reprobatur, 24.q.3.non impertinentum.
Quod zelo iustitiæ debet fieri vindicta, non amore vindictæ, nec ex odio, 23.q.4.§.vlt.
Quod Deus est zelotes vindicans in tertiam & quartam generationem, 1.quæst.4.ho.nimi qui similis, & econtra.
Quod zeli ardor et ga rebelles ecclesiæ exhibitus cōmendatur, 23.q.3.excōmunicatorum, 43.dist.sed illud.
Quod zelo apostolicæ vltionis simonia in ortu suo dānata est, 1.q.1.fertur.
Quod zelo disciplinæ iusti peccatoribus indignātur, 45.dist.vera iustitia.
ZIZANIA. Quod zizania mista tritico, & crescens cum ipso inuisi quòd in hac vita bonis mali cōmisti sunt, nec congruè separari possunt, 11.q.3.nolite recedere. Exemplum ibi de lebusæo quem filij Israel euellere non potuerunt
Quod cauendum est ne vitando zizaniam, dominica perdamus frumenta, 13.q.2.ita nos, in fin.
Quod toleranda est zizania, dest, mali, si fides non impeditur & charitas nostra, 23.q.4.quidam.
Quod in hac vita non possit penitus discerni à frumento zizania, 23.q.4.quamvis.
Quod succenda sunt vtraque crescere vsque ad messē iudicij, & tunc angeli colligent zizaniam in fasciculos ad comburendum, 23.q.1.§.j.ante finem.

Mendas dextra viri lauit huius probrosas:
Hæc non credenti lectio nota dabit,
Margarita stylo decreti pressa fideli,
Innumeros fructus absque labore feret.

FINIS.

REPER-

REPERTORIVM DICTIONVM
quæ in Margarita Decreti continentur.

A

Aaron. 1.col.j.
Abbas. ibidem.
Abbatissa. 1.col.ij.
Abel. ibidem
Abortus. ibidem
Abraham. ibidem
Abrogatio. ibidem
Absolutio. ibidem
Abstinentia. ibidem
Abominatio. 1.col.iij.
Ablutio. ibidem
Abusus. ibidem
Acceleratio. ibidem
Acceptio. ibidem
Achab. 2.col.j.
Achor. ibidem
Acolythi. ibidem
Actiua. ibidem
Accusatio. ibidem
Adam. 2.col.ij.
Adinuentio. ibidem
Adiutorium. 2.col.iij.
Admonitio. ibidem
Adolescentia. ibdiem
Adorare. ibidem
Adrianus. ibidem
Aduentus. ibidem
Aduersitas. ibid.
Adulatio. 3.col.j.
Adnlterium. ibidem
Aduocatus. ibidem
Aetas. ibidem
Affectus. 3.col.ij.
Affinis. ibidem
Agatho. ibidem
Agnus. ibidem
Alchimia. ibid.
Alea. ibidem
Alienatio. ibidem
Alimenta. 3.col.iij.
Altare. ibidem
Amor Dei. ibid.
Amor proximi. ibidem
Ambitio. ibidem
Ambrosius. 4.col.j.
Amens. ibidem
Amplexus. ibidem
Angelus. ibidem
Ananias. ibidem
Anastasius. ibidem
Anathema. ibidem
Anima. 4.col.ij.
Annus. ibidem
Antiochus. ibidem
Antiquitas. ibidem
Antichristus. ibidem
Annulus. ibidem
Appellatio. ibidem
Apochrypha. 4.col.iij.
Apostata. ibidem
Apostolica. 5.col.j.
Apostolus. 5.col.ij.
Aqua. 5.col.ij.
Arbiter. ibidem
Archidiaconus. ibidem
Archiepiscopus. 5.col.iij.
Arma. ibidem
Argumentatio. 5.col.iij.
Arrogantia. 6.col.j.
Ars. ibidem
Asperitas. ibidem
Auaritia. ibidem
Audacia. ibidem
Auctoritas. ibidem
Augurium. ibidem
Austeritas. ibidem
Aurum. ibidem
Auxilium. 6.col.iij.
Astrologia. ibid.

B

Babylon. ibidem
Balaam. 6.col.ij.
Balnearc. ibidem
Balsamus. 6.col.ij.
Baptismus. ibidem
Beatitudo. 7.col.j.
Bellum. ibidem
Benedictio. 7.col.ij.
Benefacere. 7.col.ij.
Beneficium. 7.col.iij.
Benignitas. ibidem
Bigamus. ibidem
Blasphemus. 7.col.iij.
Bos. ibidem
Brutum. ibidem

C

Cain. ibidem
Cham. 8.col.j.
Calculus. ibidem
Calix. ibidem
Calumnia. ibidem
Canon. ibidem
Canonici. ibidem
Cautus. ibidem
Caput. 8.col.ij.
Character. ibidem
Cardinalis. ibidem
Charitas. ibidem
Christus, vide Xps. 8.col.iij.
Carolus. ibidem
Castitas. ibidem
Casus. 8.col.j.
Cathedra. ibidem
Cathedraticum. ibidem
Causa. ibidem
Caurela. 8.col.iij.
Cæcus. 9.col.j.
Celebratio. ibidem
Cœna domini. ibidem
Census. ibidem
Cephas. ibidem
Cibus. ibidem
Cœmeterium. 9.col.ij.
Circuncisio. ibidem
Circunstantia. ibidem
Citatio. ibidem
Claues. ibidem
Clemens. ibidem
Clericus. ibidem
Coactio. 10.col.j.
Coadiutor. ibid,
Cogitatio. ibidem
Cognatio. ibidem
Cognitio. ibidem
Columba. ibidem
Comessatio. ibidem
Communicatio. ibidem
Compassio. ibidem
Compaternitas. 10.co.iij.
Compensatio. 10.col.j.
Compositio. ibidem
Concilium. ibidem
Concordia. ibid.col.iij.
Concubina. 11.col.j.
Concupiscentia. ibidem
Conditio. ibidem
Confessio. ibidem
Confirmatio. 11.col.2.
Conformatio. ibidem
Coniuginm. ibidem
Coniuratio. ibidem
Consanguinitas. ibidem
Conscientia. 11.col.3.
Consecratio. ibidem
Consensus. 12.col.j.
Consilium. 12.col.j.
Conspiratio. 12.col.j.
Constantia. ibidem
Constantinus. 12.col.2.
Constitutio. ibidem
Consuetudo. 12.col.2.
Contemptus. 12.col.3.
Contentiosus. ibidem
Contestatio. ibidem
Continentia. ibidem
Contritio. ibidem
Contumax. 13.col.j.
Conuenticulum. ibidem
Conuersatio. ibidem
Conuersio. ibidem
Conuiuia. ibidem
Correctio. ibidem
Corona. 13.col.ij.
Corporalia. ibidem
Corpora. ibidem
Creatura. ibidem
Credere. 13.col.iij.
Creditor. ibidem
Crimen. ibidem
Chrisma. ibidem
Crudelitas. ibidem
Crux. 14.col.j.
Cupiditas. ibidem
Curator. ibidem
Curialis. ibidem
Curiositas. ibidem
Custodite. ibidem

D

Dalmatica. 14.col.j.
Damasus. ibidem
Damnum. ibidem
Datum. ibidem
Dauid. 14.col.j.
Decanus. ibidem
Decimæ. ibidem
Decretales. 15.col.ij.
Dedicatio. ibidem
Defensio. ibidem
Degradatio. ibidem
Delegatio. ibidem
Deliberatio. ibidem
Deliciæ. 15.col.j.
Dementia. ibidem
Dæmon. ibidem
Depositio. 15.col ij.
Derisio. ibidem
Desperatio. 15.col.ij
Detractio. ibidem
Deus. 15.col.iij.
Diabolus. ibidem
Diaconus. ibidem
Dialectica. 15.col.ij.
Dies. 16.col.j.
Diffinitio. 16.col.j.
Dilapidatio. ibidem
Dilectio. ibidem
Diœcesis. 16.col.j.
Discere. 16.col.ij.
Discipulus. ibidem
Discordia. ibidem
Discretio. ibidem
Dispensatio. 16.col.iij.
Diuitiæ. 17.col.j.
Diuinatio. ibidem
Diuortium. ibidem
Dominium. ibidem
Donum. ibidem
Dubium. ibidem
Duplicitas. ibidem
Duritia. ibidem

E

Ebrietas. ibidem
Ecclesia. 17.col.iij.
Derebus ecclesię. 18.col.ij
Edictum. 18.col.ij.
Eleemosyna. ibidem
Electio. ibidem
Emphyteusis. 19.col.j.
De statu episcopi. ibidem
Episcopus. ibidem
De potestate episcopi. 19.co.iij.
De officio episcopi. 20.col.j.
Ermaphroditus. 20.col.ij.
Error. ibidem
Eremita, vide Heremita. 26.c.j.
Esau. ibidem
Euangelium. ibidem
Eucharistia. 21.col.iij.
Eunuchus. 22.col.j.
Exactio. 22.col.ij.
Examinatio. ibidem
Exceptio. ibidem
Excommunicatio. ibidem
Excusatio. 22.col.ij.
Executio. ibidem
Exemplum. ibidem
Exemptio ibidem
Exequiæ. ibidem
Exhæredatio. ibidem
Expositio. 22.col.iij.
Exorcista. ibidem
Exitus. ibid.
Exilium. ibidem

F

Facilitas. ibidem
Fallacia. ibidem
Falsarius. ibidem
Falx. ibidem
Fama. ibidem
Fames. ibidem
Familia. 23.col.j.
Familiaritas. ibidem
Fatum. ibidem
Fauor. ibidem
Felicitas. ibidem
Femina. ibidem
Feriæ. 23.col.ij.
Festuitas. ibidem
Festinantia. ibidem
Fugere. ibidem
Fides. 23.col.iij.
Fidelitas. ibid.
Filius. 24.col.j.
Fiscus. ibidem
Flagellum. ibidem
Flammes. ibidem
Fletus. ibidem
Fomes. 24.col.ij.
Fons. ibidem
Forma. ibidem
Fornicatio. ibidem
Fortitudo. 24.col.iij.
Forus. ibidem
Frater. ibidem
Fraus. ibidem
Fructus. ibidem
Fuga. ibidem
Furor. ibidem
Furtum. ibidem
Futurum. ibidem

G

Generatio. ibidem
Genua. 25.col.ij.
Gestus. ibidem
Gladius. ibidem
Gloria. ibidem
Gratia. ibidem
Gradus. 25.col.iij.
Grammatica. ibidem
Grex. ibidem
Guerra. ibidem
Gula. ibidem

H

Habere. ibidem
Habigatio. 26.col.j.
Habitus. ibidem
Heli. ibidem
Helias. ibidem
Heliæus. ibidem
Hereditas. ibidem
Heremita. ibidem
Hæresis. ibidem
Hæreticus. 26.col.ij.
Henricus. 26.col.iij.
Histrio. ibidem
Hypocrisis, vide Ypocrisis. ibidem
Holocaustum. ibidem
Homicidium. ibidem
Honor. 27.col.j.
Hospitalitas. 27.col.ij.
Hostiatius. ibidem
Hostis. ibidem
Humilitas. ibidem
Hymnus vide Ymnus.

I

Iacob. 27.col.ij.
Iactare. ibidem
Idololatria. 27.col.iij.
Ieiunium. ibidem
Iezabel. 28.col.j.
Ignis. ibidem
Ignorantia. ibidem
Imitatio. 28.col.ij.
Imitor. ibidem
Imago. vide Ymago. ibidem
Imperator. ibidem
Impositio. 28.co.ii.
Incantatio. 28.col.iij
Incendiarius. ibid.
Inceptio. ibidem
Incestus. ibidem
Inconstantia. 29.col.j.
Incorrigibilitas, ibidem
Indulgentia. ibidem
Inducię. ibidem
Infamia. ibidem
Infidelitas. 29.col.ij.
Infirmitas. ibidem
Ingratitudo. 29.col.iij.
Iniuria. ibidem
Iniustitia. ibidem
Innocentia. ibidem
Inobedientia. ibidem
Impotentia. ibidem
Impunitas. 30.col.j.
Inquisitio. ibidem
Infania. ibidem
Inspiratio. ibidem
Instrumentum. ibidem
Intentio. 30.col.ij.
Intercessio. ibidem
Interpretatio. ibidem
Introitus. ibidem
Ionasor. ibidem
Inuentarium. ibidem
Inuidia. ibidem
Inuitus. 30.col.iij.
Ioannes. ibidem
Ioseph. ibidem
Ipocrisis. vide Ypocrisis. ibid.
Ira. ibidem
Irregularitas. ibidem
Irreligiositas. 31.col.j.
Irreuerentia. ibidem
Isaac. vide Ysaac.
Iteratio. ibidem
Iudas. ibidem
Iudæus. 31.col.ij.
Iudex. ibidem
Iudicium. 31.col.iij.
Iuramentum. 32.col.iij.
Iurisdictio. 33.col.j.
Ius. ibidem
Iustitia. ibidem

K

Kalendæ. 33.col.j.

L

Labia. 33.col.ij.
Labor. ibid.
Lac. ibidem
Lachryma. ibidem
Laicus. ibidem
Lapsus. ibidem
Larua. ibidem
Latro. ibidem
Lauacrum. 33.col.iij.
Laus. ibidem
Lectio. ibidem
Lector. 34.col.j.
Legatus. ibidem
Lepra. 34.col.j.
Leuita. ibidem
Lex, ibidem
Libellus. 34.col.ij.
Liber. ibidem
Liberalitas. ibidem
Libertas. ibidem
Libertus. ibidem
Licentia. ibidem
Lignum. 33.col.iij.
Lingua. ibidem
Lis. ibidem
Literæ. ibidem
Locutio. ibidem
Locus. 34.col.iij.
Loculus. 35.col.j.
Lodouicus. ibidem
Lot. ibidem
Luctum. ibidem
Lucifer. 35.col.ij
Luctus. ibidem
Ludus. ibidem
Lupus. ibidem
Lux. ibidem
Luxuria. ibidem

Macratio

que in Margarita Decreti continentur.

M
Acceratio. 55.col.3.
Macula. ibidem
Magister. ibidem
Magus. ibidem
Maior. 36.col.j.
Maledictio. ibidem
Malefici. ibidem
Malum. ibidem
Manna. 36.col.ij.
Manumissio. ibidem
Manus impositio. ibidem
Marcus. ibidem
Margarita. ibidem
Maria. ibidem
Martyrium. 36.col.3.
Matrimonium. ibidem
Mœchia. 37.col.2.
Medicina. ibidem
Memoria. ibidem
Mendacium. ibidem
Mendicitas. 38.col.1.
Mensa. ibidem
Menstruum. ibidem
Mensura. ibidem
Mercatio. ibidem
Mercenarius. 38.col.ij.
ibid.
Meretrix. ibid.
Metropolitanus. ibidem
Michael. ibidem
Militia. ibidem
Minister. ibidem
Miraculum. 38.col.iij.
Missa. ibid.
Misericordia. 39.col.j.
Mysterium. 39.col.j.
Moyses. ibidem
Monachus. ibidem
Monasterium. 39.col.iij.
Monialis. 40.col.j.
Mors. ibidem
Mores. 40.col.ij.
Mulier. ibid.
Multitudo. ibid.
Munditia. ibid.
Munus. ibidem
Murmuratio. 40.col.iij.
Mutatio. ibidem
Mutilatio. ibid.
Mutus. ibidem

N
Nabath. ibid.
Naboth. ibid.
Nabuchodonosor 41.col.j.
Natiuitas. ibid.
Natura. ibidem
Nauis. ibid.
Necessitas. ibid.
Negatio. 41.col.ij.
Negligentia. ibid.
Negotiatio. ibid.
Negotium. 41.col.iij.
Neophytus. ibid.
Necromantia. ibidem
Nobilitas. ibid.
Nomen. ibid.
Notorium. ibid.
Nouitius. ibid.
Nuptiæ. ibidem

O
Bedientia. ibid.
Oblatio. 42.col.1.
Obligatio. ibid.
Obstinatio. 42.col.ij.
Oeconomus-vide Yconomus.
Occasio. ibidem
Otium. ibidem
Occidere. ibidem
Oculus. ibidem
Odium. ibidem
Officium. ibidem
Omissio. ibidem
Opera. ibidem
Oppressio. ibidem
Oratio. ibidem
Ordo. ibidem
Ornatus. ibidem
Osculum. ibidem
Octo. ibidem
Quis. ibidem

P
Abulum, ibidem
Patientia. ibidem
Pacta. ibidem
Pallium. 37.col.2.
Palma. ibidem
Panis. ibidem
Papa. ibidem
Parens. 38.col.1.
Parentela. ibidem
Pascha. ibidem
Passio. ibidem
Pastor. ibidem
Pater. 38.col.ij.
Patriarcha. ibid.
Patrocinium. ibid.
Patronatus. ibidem
Paulus. ibidem
Paupertas. ibidem
Pax. 38.col.iij.
Peccatum. ibid.
Pecunia. 39.col.j.
Pedagium. 39.col.j.
Pœna. ibidem
Pœnitentia. ibidem
Pentecoste. 39.col.iij.
Percussio. 40.col.j.
Peregrinatio. ibidem
Perfectio. 40.col.ij.
Periurium. ibid.
Permissio. ibid.
Permutatio. ibid.
Persecutio. ibidem
Perseuerantia. 40.col.iij.
Persona. ibidem
Petitio. ibid.
Petrus. ibidem
Philosophia. ibid.
Pietas. ibid.
Pisces. ibid.
Placentia. 41.col.j.
Planctus. ibid.
Plus petitio. ibidem
Pollutio. ibid.
Populus. ibid.
Possessio. 41.col.ij.
Posse. ibid.
Postulatio. ibid.
Potestas. 41.col.iij.
Præbenda. ibid.
Precarie. ibidem
Præcauere. ibid.
Præceptum. ibid.
Præces. ibid.
Præcipitatio. ibid.
Præcisus. ibidem
Præda. ibidem
Prædestinatio. ibid.
Prædicatio. 42.col.1.
Præfatio. ibid.
Præiudicium. 42.col.ij.
Prælatio. ibidem
Presbyter. ibidem
Præscriptio. ibidem
Præscientia. ibidem
Præsumptio. ibidem
Præuaricatio. ibid.
Primas. ibid.
Princeps. 42.col.iij.
Principium. ibidem
Priuilegium. 43.col.j.
Probatio. ibidem
Procuratio. ibidem
Procurator. 44.col.j.
Prodatio. 44.col.ij.
Professio. ibidem
Prohibitio. ibidem
Promissio. ibidem
Promotio. ibidem
Propheta. ibidem
Proprietas. ibidem
Prosperitas. ibidem
Prouincia. 44.col.ij.
Proximus. ibidem
Prudentia. ibidem
Psalmista. ibidem
Pubertas. 45.col.j.
Pudicitia. ibidem
Punitio. ibidem
Purgatio. ibid.
Purificatio. ibidem
ibid.

Q
Vadragesima. 45.col.ij.
Quæstio. ibid.
Quæstus, ibidem
Quies. 45.col.iij.
Quinquagesima. ibid.
ibid.

R
Atio. 46.col.ij.
Radix. ibidem
Rapina. ibidem
Raptus, 47.col.j.
Raritas, 47.col.iij.
Ratihabitio, ibidem
Recessus. ibid.
Recidiuatio. 48.col.j.
Reconciliatio. ibidem
Reconuentio. ibid.
Redemptio. 48.col.ij.
Reddere. ibid.
Redire. ibid.
Regeneratio, ibid.
Regimen. ibid.
Regula, ibidem
Rex. 48.col.iij.
Religio. ibid.
Remissio. ibidem
Remotio. ibid.
Remuneratio. 49.col.j.
Renuntiatio, ibidem
Repetitio. ibid.
Reprehensio. ibid.
Repulsio. ibid.
Rescriptum. 49.col.ij.
Residentia. ibid.
Resistentia. 49.col.iij.
Respondere. ibidem
Restitutio. ibid.
Resurrectio. ibid.
Reuerentia. ibid.
Reuelatio. 50.col.j.
Rigor. ibdiem
Rogatio. ibidem
Roma. ibidem
ibid.

S
Abbatum. 50.col.ij.
Sacerdos. ibidem
Sacramentum. 50.col.iij.
Sacrificium. ibid.
Sacrilegium. ibid.
Sacrilegus. 51.col.j.
Sacrista. 51.col.j.
Sal. ibidem
Salomon. 51.col.ij.
Samuel. ibidem
Sanctitas. ibid.
Sanitas. ibidem
Sapientia. ibidem
Satisfactio. 52.col.j.
Saul. ibidem
Scandalum. ibidem
Scientia, ibidem
Schisma. ibid.
Scriptura. ibidem
Scrutinium. 52.col.ij.
Securitas, ibidem
Sedes, ibidem
Senes. ibidem
Sententia. ibidem
Separatio. 52.col.iij.
Sepultura. ibidem
Sequæstratio. ibid.
Seruitus. ibidem
Seueritas. ibidem
Sigillum. ibidem
Signum. ibidem
Silentium. 53.col.j.
Similitudo. ibidem
Simon. ibidem
Simonia. ibidem
Simulatio. 53.col.ij.
Simplicitas. ibidem
Syndicus. ibidem
Singularitas. ibidem
Synodus. ibidem
Sobrietas. ibidem
Societas. ibid.
Sodoma. ibidem
Solicitudo. ibidem
Somnus. 53.col.iij.
Sors. ibidem
Sortilegium. ibidem
Spectaculum. ibidem
Spiritus sanctus. ibidem
Spoliatio. ibid.
Sponsæ. ibidem
Sponsalia. 54.col.j.
Stabilitas, ibdem
Statera. ibidem
Statuta. ibidem
Sterilitas, ibidem
Stola. 54.col.ij.
Studium. ibidem
Stultum. ibidem
Stuprum. ibidem
Subdiaconus, ibidem
Subscriptio. 55.col.j.
Successio. ibidem
Successor. ibidem
Suffragium. ibidem
Superbia. ibidem
Superfluitas. ibidem
Superstitio. 55.col.ij.
Suspensio. ibidem
Suspicio. ibidem

T
Abellio. 55 col.iij.
Taberna. ibidem
Taciturnitas. ibidem
Tangere. ibidem
Temeritas. ibidem
Temperantia. ibidem
Temporalis. ibidem
Tempus. 56.col.j.
Tentatio. ibidem
Tergiuersatio. 56.col.ij.
Testamentum. i bidem
Testis. 57.col.iij.
Timor. ibidem
Titulus. ibidem
Tolerantia. ibidem
Tonsura. ibidem
Tormentum. ibidem
Transactio. ibidem
Transitus. 58.col.j.
Translatio. ibidem
Treuga. ibidem
Tybutum. ibidem
Tribulatio. ibidem
Tristitia. 58.col.ij.
Tutor. ibidem

V
Acatio. ibidem
Vagari. 58.col.iij.
Vanitas, ibidem
Vas. 59.col.j.
Vates. ibidem
Velum. ibidem
Venatio. ibidem
Venditio. 59.col.ij.
Venia. ibidem
Veniale. ibidem
Verbera. 60.col.j.
Verba. ibidem
Verecundia. ibidem
Veritas. ibidem
Vestis. ibidem
Via. 60.col.ij.
Viaticum. ibidem
Vicarius. ibidem
Vice dominus. ibid.
Vitium. 60.col.iij.
Victus. ibidem
Vidua. ibidem
Vigilia. ibidem
Vinculum. ibidem
Vindicta. ibidem
Vinum. 60.col.iij.
Violentia. ibidem
Vir. ibidem
Virga. ibidem
Virginitas. 61.col.j.
Virtus. ibidem
Visio. ibidem
Visitatio. 61.col.ij.
Vita. ibidem
Vnctio. ibidem
Vnitas. 61.col.iij.
Voluntas. ibidem
Votum. ibidem
Vsura. 62.col.j.
Vsucapio. ibidem
Vsus. ibidem
Vsurpatio. ibidem
Vtilitas. ibidem
Vxor. ibidem
Vxoricida. 62.col.ij.

X
Ps lege Christus. ibid.

Y
Conomus. lege, œconomus. ibidem
Ymago lege Imago. ibidem
Ymnus. lege Hymnus. ibid.
Ypocrisis. lege, Hypocrisis. ibid.
Ylaac. lege, Isaac. ibidem

Z
Acharias. 62.col.ij.
Zachæus. ibidem
Zelus. ibidem
Zizania. ibidem

Deo gratias.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca